

The Twentieth Century English Marathi Dictionary

(Set of 2 Volumes)

VOLUME 1

N. B. RANADE

दि ट्वेंटिएथ सेंचुरी इंग्लिश मराठी डिक्शनरी १९०३ ते १९१६ या १३ वर्षांच्या काळात प्रसिद्ध झाली. १९०३ साली पहिला भाग प्रसिद्ध झाला, त्या वेळी लोकमान्य टिळकांनी केसरीत अप्रलेख लिहून प्रा. रानडे यांच्या अभूतपूर्व शब्दकोश कार्याचा गौरव केला. अद्यापही प्रा. रानडे यांच्या शब्दकोशाशी तुलना होऊ शकेल असा दुसरा इंग्रजी-मराठी शब्दकोश उपलब्ध नाही. या पुनर्मुद्रित आवृत्तीत लोकमान्य टिळकांचा अप्रलेख "केसरी" च्या सौजन्याने येथे संपूर्ण उद्धृत करत आहोत.

प्रो. रानडे यांचा नवा इंग्रजी-मराठी कोश

कोश आणि व्याकरण हीं कोणत्याहि भाषेच्या उत्कर्षाचीं प्रधान अंगें होत. जामदारखान्यांत केवळ रत्नें पुष्कळ आल्यानें भागत नाहीं, तर ज्याप्रमाणें जामदारखान्याच्या मालकाजवळ सदर रत्नांच्या रूपाची, वर्णाची व किमतीची याद असावी लागते, तद्वतच भाषेचें शब्दभांडागार वापरणाऱ्या लोकांची स्थिति होय. भाषेस जें प्रौढ स्वरूप प्राप्त होतें तें त्यांतील शब्दसंचयामुळे होत असतें. पण आपणांजवळ शब्दसंचय आहे किती, असलेला पुरा नसल्यास नवीन किती मिळण्याचा संभव आहे, असलेल्या संचयाची योग्यता काय आणि त्याच्यामध्ये अर्थद्योतकपणा किती किंवा वतनदारी कोणत्या प्रकारची आहे हें जर नीट लक्षांत नसेल, तर शब्दसंचय पुष्कळ असूनहि त्याचा उपयोग चांगल्या रीतीनें करतां येणें शक्य नाहीं. भाषेस कोशाची आणि व्याकरणाची जी मदत होते ती याच कामीं होय; आणि या कारणांमुळेच जगांतील नव्या-जुन्या सर्व प्रौढ भाषांचे कोश व व्याकरणे झालेलीं आपल्या दृष्टीस पडतात. व्याकरण हें वेदाचें मुख व निरुक्त हे कान आहेत, असे षडांगांतील दोन अंगासंबंधानें प्राचीन उल्लेख आहेत. अशा दृष्टीनें पाहिलें म्हणजे कोश आणि व्याकरण हे दोनहि भाषेचे जीवप्राणच समजले पाहिजेत. ज्या सिद्ध पुरुषांच्या जिह्वांशीं सरस्वती वास करीत असते त्यांस कोशाची अगर व्याकरणाची तादृश जरूर लागत नाहीं. एवढ्यावरून कोश आणि व्याकरण हीं साधनें भाषेच्या अभिवृद्धीस आवश्यक नाहींत असें जर कित्येकांचें मत असेल, तर तें अगदीं चुकीचें आहे. 'ऋषीणां पुनराद्यानां वाचमर्थोनुधावति' हें वचन जरी खरें असलें, तरी सर्वच ग्रंथकारांचा अधिकार एवढा मोठा

प्रा. गण्डे यांचा नवा इंग्रजी-मराठी कोश

असता असें नाही. वाग्देवीचें मंदिर लुटण्याची निसर्गतःच व्यास मोकळीक मिळाली आहे त्यांची आणि भाषेतील इतर ग्रंथकारांची तुलना करूं लागल्यास पुष्कळ प्रसंगी 'वदानां निर्मातुस्त्रिभुवनविधातुश्च कलदः' असें म्हणण्याची पाळी आल्याखेरीज रद्दावयाची नाही. सारांश, देशांत संपत्ति कितीहि विपुल असली, तरी तिचा एके ठिकाणी ज्याप्रमाणें व्यवस्थित संग्रह करावा लागतो तद्वतच व्याकरणाच्या कसोटीस लावून शब्दरत्नें मोठ्या काळजीनें आणि व्यवस्थित रीतीनें संग्रहित करावीं लागतात. हे काम मोठ्या मेहनतीचें, विद्वत्तेचें, आस्थेचें आणि शोधपूर्वक विवेचनाचें असतें. भाषेचे वटकावयव काय, प्रसंगानुसार यौगिक किंवा व्युत्पत्तिदृष्ट्या समानार्थक शब्दांची रूढ भाषेत भिन्नार्थी योजना कशी करतात, त्यांतील भेदाभेद कोणते आणि ते पहिल्यापासून तसेच कायम आहेत, कीं भाषेच्या वाढीबरोबर बदलत चाललेले आहेत, नव्या कल्पना, नवे विचार भाषेमध्ये वेण्यास जीं द्वारे आहेत, तीं भाषेच्या अभिवृद्धीस पुरेशीं विस्तृत आहेत, कीं अधिक विस्तृत करावयास पाहिजेत, एकच भाषा बोलणारे परंतु निरनिराळ्या प्रांतांत रहाणारे अशा लोकांत प्रयोगांचीं किंवा शब्दांचीं निरनिराळीं स्वरूपे कशीं होतात, त्यांतील ग्राह्य कोणतीं आणि अग्राह्य कोणतीं, शुद्ध कोणतीं, अशुद्ध कोणतीं, इत्यादि अनेक गोष्टींचें धोरण ठेवून कोशकारांस आपलें काम करावें लागतें. संस्कृत भाषेत छप्पन कोश आहेत. पण त्यांत अमरकोपाचीच योग्यता कां विशेष धरली जाते, याचा ज्यानें थोडाबहुत विचार केला असेल, त्यास आमच्या म्हणण्याचा प्रत्यय आल्याखेरीज रहाणार नाही. त्यांतून अलीकडे अलीकडे जगांतील सर्व भाषांचा अभ्यास पाश्चिमात्य विद्वानसमूहांत सुरू झाला असल्यामुळे निरनिराळ्या भाषेतील शब्दांची तुलना करणें हा कोशकारांस एक अधिक विषय झाला आहे; आणि सर्वांचा विचार करून स्वभाषेत कोश करणें मोठ्या विद्वत्तेचेंच नव्हे, तर मोठ्या परिश्रमाचेंहि काम झालें आहे.

स्वभाषेतल्या स्वभाषेत कोशरचना असली तरी, कोशकारांस किती गोष्टींकडे लक्ष पुरवावें लागतें हें या गोष्टीवरून कळून येईल. परंतु एका भाषेतील विचार जेव्हां दुसऱ्या भाषेत उतरावयाचे असतात, तेव्हां कोशकारांस वरच्यापेक्षांहि अधिक परिश्रम करावें लागतात; इतकेंच नव्हे तर, एका भाषेच्या ऐवजीं दोन्ही भाषांचेंहि पुरें ज्ञान त्यास असावें लागतें. तशांतून एक भाषा अभिवृद्धीच्या शिखरास पोहोचलेली आणि दुसरीच्या अभिवृद्धीस नुकताच आरंभ झालेला, अशी स्थिति असेल तर मग कांहीं विचारावयासच नको. कोणतीहि भाषा घ्या, त्यांतील शब्दसमूह ती भाषा बोलणाऱ्या लोकांच्या विचाराचे, ज्ञानाचे किंवा एकंदर समाजस्थितीचे चित्राप्रमाणें द्योतक असतात; किंबहुना एखाद्या तळ्यांत सभोंवारच्या वस्तूंचें जसें प्रतिबिंब पडतें त्याचप्रमाणें प्रत्येक देशांतील लोकांच्या आचारविचारांचें, धर्मांचें, नीतीचें, तत्त्वज्ञानाचें, व्यापाराचें व समाजस्थितीचें चित्र त्यांच्या भाषेत उतरलेलें असतें असें म्हणण्यास कांहीं हरकत नाही. 'वाच्यार्था नियताः सर्वे वाङ्मूला वाग्विनिसृताः' असें जें मनूनें म्हटलें आहे तें अगदी यथार्थ आहे; व

त्यामुळेच भाषेच्या अभिवृद्धीवरून लोकांची स्थिति व लोकांच्या स्थितीवरून भाषेची अभिवृद्धि यांजबद्दल सहज अनुमान करतां येते. आतां ही गोष्ट उघड आहे कीं, निरनिराळ्या देशांत निरनिराळ्या धर्मांनं आणि निरनिराळ्या परिस्थितींत वागणाऱ्या लोकांचे विद्या, धर्म, नीति, व्यवहार किंवा त्यासंबंधाचे विचार बरेच भिन्न भिन्न असले पाहिजेत. अर्थात् भिन्न भिन्न देशांतील लोकांच्या भाषेंतील शब्दसमूहहि भिन्न भिन्न अर्थांचा द्योतक असला पाहिजे. अशा भिन्न भिन्न शब्दसंग्रहाची तुलना करणें म्हणजे अमेरिकेंतील अँडीस, युरोपांतील आल्प्स आणि आशियांतील हिमालय यांपैकीं कोणत्या तरी एका पर्वताचें वर्णन दुसऱ्या पर्वताच्या वर्णनांत असलेल्या शब्दांनींच व्यक्त करण्यासारखें आहे. मानवजातीच्या व्यवहारांत जे शब्द सामान्य असतात तेथें विशेष पंचाईत पडत नाही; पण प्रत्येक देशांतील लोकांच्या विशिष्ट विचारांचें, मनोधर्माचें किंवा मनोविकारांचें अथवा सुखःदुःखाचें चित्र ज्या शब्दांत असतें तशा शब्दांची तुलना करण्याचा प्रसंग आला म्हणजे कोशकारांस पुष्कळ अडचण व त्रास पडतो. त्यांतून एक भाषा प्रगल्भ व दुसरी बाल्यावस्थेत असेल, तर ही अडचण कधीं कधीं इतकी दुर्घट होते कीं, परिभाषेंतील शब्द जशाचा तसा ठेवून त्याचा कसाबसा विस्तृत अर्थ देऊनच काम भागवावें लागतें. एखाद्या नागरिक प्रौढ वधूच्या श्रृंगारांतील नखरा खेडेगांवांतील मुग्ध वधूजनांच्या विलासानें व्यक्त करणें जितकें अवघड आहे तितकेंच प्रौढ भाषेंतील शब्दांचे निरनिराळे वाच्य किंवा व्यंग अर्थ त्यापेक्षां कमी दर्जाच्या भाषेंतील शब्दांनीं स्पष्ट करणें दुर्घट होय. त्यांतूनहि जेव्हां निरनिराळ्या भाषेंतील म्हणींचा विचार किंवा तुलना करावी लागते तेव्हां पुष्कळ वेळां ही अडचण अपरिहार्य अशी भासूं लागते. तथापि कोशकारानें जें काम पत्करलेलें असतें त्याच्या सांगतेस या सर्व अडचणींचा यथाशक्ति त्यास परिहार करावा लागतो. अर्थात् हें काम सर्वांशीं पूर्ण होणें कधींच शक्य नसतें, पण पूर्व ग्रंथकारांच्या किंवा कोशांच्या साहाय्यानें आणि समकालीन विद्वत् समूहांच्या मदतीनें जेथवर मजल पोहोंचविणें शक्य असेल तेथवर इष्ट कार्याची मजल नेणें हें प्रत्येक कोशकाराचें कर्तव्य आहे; आणि कोणत्याहि कोशाचें परीक्षण करते-वेळीं या सर्व गोष्टींचा अवश्य विचार केला पाहिजे. इंग्रजी भाषेचा पहिला कोश डॉक्टर जॉन्सननें केला, व तेव्हां भाषेच्या वाढीस अवश्य लागणारे लॅटिन व ग्रीक भाषेंतील पुष्कळसे शब्द त्यानें इंग्रजी कोशांत सामील केले. पण हल्लींचे इंग्रजी भाषेचें स्वरूप पाहिलें, तर या अवजड शब्दांच्या ऐवजीं सोपे शब्द घालण्याची प्रवृत्ति नजरेस येते. तथापि एवढ्याच करितां जॉन्सन यांस दोष देणें कधींच वाजवी होणार नाही. भाषेची अभिवृद्धि पुढें कशी व्हावी याबद्दल जरी आज थोडेंबहुत अनुमान करतां आलें, तरी पुढें जी अभिवृद्धि सर्वांशीं तशीच होते असें नाहीं सबब वाढत्या भाषेचा कोश करणारानें आपल्या किंवा आपल्या वेळच्या समजुतीप्रमाणें आपलें काम पुरें करून टाकणें एवढेंच त्याचें कर्तव्य आहे व तें केलें म्हणजे त्यानें आपलें काम चांगल्या रीतीनें वजावलें, असें म्हटलें पाहिजे.

हे विचार सुचण्याचें कारण प्रो. एन्. वी. रानडे, बी. ए., यांनीं विसाव्या शतकांतील इंग्रजी-मराठी कोशाचा आमच्याकडे पाठविलेला पहिला भाग होय. अशा प्रकारचा

प्रो. रानडे यांचा नवा इंग्रजी-मराठी कोश

पहिला मराठी कोश म्हटला म्हणजे कॅडीसाहेबांनी केलेली इंग्रजी-मराठी डिक्शनरी आहे. पण ही डिक्शनरी अव्वल इंग्रजी असल्यामुळे गेल्या ५० वर्षांत मराठी भाषेच्या शब्द-संग्रहांत जी भर पडलेली आहे किंवा भाषेच्या स्वरूपांत जो फरक पडलेला आहे तो कॅडी-साहेबांच्या डिक्शनरींत आढळून येत नाही. उलट कित्येक वेळां केवळ या डिक्शनरीच्या साहाय्याने इंग्रजीतून मराठीत भाषांतरं परकीय लोक Sugar-coated याचें 'साखराव-गुंठित' असें भाषांतर करून न जाणतां आपणांस व आपल्या भाषांतरास उपहासास पात्र करून घेतात. भाषा हा विषयच असा कांहीं नाजूक आहे की, जेव्हां एखाद्या भाषेत नवे विचार व्यक्त करावयाचे असतात तेव्हां ती ज्यांची स्वभाषा आहे त्यांच्या हातून ते जसे व्यक्त होतात तसे इतरांच्या हातून होत नाहीत. मिशनरी लोकांनी केलेल्या बायबलाच्या भाषांतरावरून ही गोष्ट उघड होत आहे. हे मिशनरी किंवा कॅडीसाहेब यांना महाराष्ट्रातील लोकांचे साहाय्य नव्हते असें नाही. तथापि एखादी भाषा आपली जन्मभाषा असल्याने सदर भाषेतील अर्थचे भेद किंवा इतर स्वारस्य जितके आपणांस अचूकपणे समजते तितके ते परकीयांस समजणे कठिण आहे. अशा दृष्टीने पाहिले म्हणजे इंग्रजी-मराठी कोशाचें काम प्रो. रानडे यांच्यासारख्या विद्वान् मनुष्याने हातीं घेतलें आहे, ही मोठ्या समाधानाची गोष्ट आहे. त्यांतूनहि विशेष समाधान मानण्यासारखी गोष्ट ही की, प्रो. रानडे यांनी या कामीं अलीकडील निरनिराळ्या पाश्चिमात्य शास्त्रांत प्रवीण असलेल्या बहुतेक विद्वानांचे साहाय्य घेतलें आहे; इतकेच नव्हे तर, निरनिराळ्या शास्त्रांतील पारिभाषिक शब्द त्या त्या शास्त्रांतील प्रवीण लोकांच्या नजरेखालून जातील अशी पहिल्यापासून तजवीज ठेविली आहे. इंग्रजी भाषेतील निरनिराळ्या शास्त्रांचे ज्ञान आपल्या देशबांधवांस व्हावे याबद्दल महाराष्ट्रांतच नव्हे, तर बंगाल, पंजाब, सिंध, गुजराथ, मलबार, किंवा मद्रास प्रांतांत सुशिक्षित लोकांचे प्रयत्न गेल्या पांच-पन्नास वर्षे एकसारखे चालू आहेत; व ज्यांनी ज्यांनी असे प्रयत्न सुरू केले आहेत; त्यांस त्यांस सर्व ठिकाणीं एकच म्हणजे नवीन शब्दसमूहांची अडचण आलेली आहे आणि ती दूर करण्याबद्दल प्रत्येक प्रांतांतील विद्वानांचे आपआपल्या परीने प्रयत्न चालू आहेत. गणित, ज्योतिष, शिल्पकला, यांत्रिक ज्ञान, भूगर्भशास्त्र, जीवनशास्त्र, कायदा, नीतिशास्त्र इत्यादि अनेक विषयांवर पाश्चिमात्य विचार देशी भाषांतून उतरण्यास शब्दांची अडचण सर्व ठिकाणीं एकसारखीच असल्यामुळे व ही अडचण दूर करण्यास सर्वांच्या दृष्टीने मुख्य साधन संस्कृत असल्याने निरनिराळ्या प्रांतांतून पुष्कळ अंशीं एकाच धर्तीवर नवीन शब्दरचना आढळून येते. बडोद्यांत श्री. सयाजीरावमहाराज यांनी काढलेल्या कलाभुवनाकरितां शास्त्रीय परिभाषा निश्चित करून त्याचा कोश करण्याचें काम कांहीं दिवसांपूर्वी चालू होतें, व हल्लीं हि बनारस येथे नागरी प्रचारणी समेत तोच क्रम सुरू ठेवला आहे. बंगाल्यांत विश्वकोश म्हणून इंग्रजीत ज्यास एन्सायक्लोपीडिया म्हणतात तशा प्रकारचा एक कोश तयार झाला आहे; आणि निरनिराळ्या प्रांतांतील देशी भाषांतून जीं वर्तमानपत्रे किंवा मासिक-पुस्तके निघतात त्यांतून नवे शब्द, नवी कल्पना किंवा नवी

प्रो. रानडे यांचा नवा इंग्रजी-मराठी कोश

भाषासरणी आणि विचारपद्धति जारीने प्रचारांत येऊं लागली आहे. ही जी भाषेच्या अभिवृद्धीची प्रवृत्ति हल्लीं चालू आहे, तिचें धोरण कोणत्या प्रकारचें आहे हें लक्षांत आणून त्याप्रमाणें नवे शब्द बनविणें किंवा परिभाषा ठरविणें अथवा ठिकठिकाणीं जे शब्द पूर्वीच बनविले असतील त्यांतील ग्राह्य कोणते, अग्राह्य कोणते, हें ठरवून त्याप्रमाणें इंग्रजी भाषेंतील शब्दांस प्रतिशब्द देणें हें हल्लींच्या परिस्थितींत इंग्रजी भाषेंतील शब्दांचा देशी भाषेंत परिपाक करूं इच्छिणाऱ्या कोशकाराचें कर्तव्य आहे. हें कर्तव्य प्रो. रानडे यांनीं चांगल्या रीतीनें बजावले आहे असें हल्लींच्या त्यांच्या कोशाच्या भागावरून व त्यास जोडलेल्या प्रस्तावनेवरून दिसून येतें. कै. पांडुरंग गोपाळ मंत्री यांनीं या कोशाकरितां वनस्पतिशास्त्राचे एक हजार शब्द तयार करून दिले आहेत; व डॉ. देशमुख, प्रो. गज्जर, रा. ब. महाजनी, डॉ. गर्दे, वगैरे निरनिराळ्या ठिकाणच्या नव्या-जुन्या विद्वानांनीं साहाय्य केल्यामुळे प्रो. रानडे यांच्या कोशास एक प्रकारचें सार्वजनिक स्वरूप प्राप्त झालें आहे. इतक्या विद्वानांचें साहाय्य मिळण्यास किती प्रयास पडतात, हें अनुभवाशिवाय कोणाच्याहि लक्षांत येणें कठिण आहे. तथापि इतके सर्व परिश्रम घेऊन प्रो. रानडे यांनीं मराठी भाषेचें सद्यःस्वरूप या कोशाच्या रूपानें महाराष्ट्र-लोकांपुढें मांडलें याबद्दल सर्वोनीं त्यांचें अभिनंदन केलें पाहिजे. हा उद्योग एकदम नजरेंत भरण्यासारखा नसल्यामुळे कित्येकांस त्याचें पूर्ण स्वरूप लक्षांत येत नाही. तथापि थोडीशी मेहनत घेऊन या कोशांतील ठळक ठळक शब्द जर कोणी पाहील, तर प्रो. रानडे यांच्या श्रमाची किंमत त्यास सहज कळून येईल. उदाहरणार्थ, Art शब्द घ्या. त्या शब्दापासून इंग्रजीमध्ये Artifice, Artist, Artistic, Artisan वगैरे पुष्कळ शब्द निष्पन्न झाले आहेत. या सर्व शब्दांचा इंग्रजीतील अर्थभेद लक्षांत आणून त्याप्रमाणें मराठींत शब्दयोजना करण्याचा प्रो. रानडे यांनीं केलेला प्रयत्न; आणि अशा प्रकारचा प्रयत्न नवा असल्यामुळे जरी क्वचित् कोणाचा एखाद्या स्थळीं मतभेद असला तरी, रानडे यांच्या कोशांत दिलेल्या प्रतिशब्दापासून इंग्रजींतून मराठींत भाषांतर करणारांस पुष्कळच मदत होईल यांत बिलकुल शंका नाही. तसेंच Association हा शब्द पाहिला असतां केवळ 'सभा' एवढ्या महाराष्ट्र शब्दानेंच त्याचा अर्थ व्यक्त न होतां निरनिराळ्या प्रसंगीं निरनिराळे कसे शब्द योजावे लागतात हेहि लक्षांत येईल. अशा तऱ्हेचीं दुसरींहि या कोशांत पुष्कळ उदाहरणें आहेत. पण तीं सर्व येथें देऊन आम्ही जागा अडवीत नाही. आणखी एकाच गोष्टीचा उल्लेख करून संपावितों. ती ही कीं, जे कांहीं इंग्रजी शब्द महाराष्ट्र-भाषेंत रूढ झाल्यासारखे आहेत ते टाकून देण्यांत आतां कांहीं अर्थ राहिलेला नाही, हें तत्त्व प्रो. रानडे यांच्याप्रमाणें आम्हांसहि मान्य आहे. बुकास पुस्तक, पेन्सिलीला शलाका, स्लेटीस अष्मपाटी किंवा रेल्वेस लोहमार्ग आणि स्टेशनास बाष्परथोच्छ्वासस्थान अगर तिकिटास प्रवासपत्र वगैरे प्रतिशब्द देण्यांत कांहीं हंशील नाही. भाषेंत परकीय शब्द नसणें हें स्वाभिमानाचें लक्षण आहे खरें; पण त्याचा अर्थ असा कीं, परकीय शब्दांचा स्वदेशी शब्दांवर शिरजोरपणा होऊं नये; परकीय शब्द मुळींच स्वभाषेंतून येऊं नयेत

प्रो. रानडे यांचा नवा इंग्रजी-मराठी कोश

असा नव्हे. संस्कृत भाषेतहि सामी, तामरस इत्यादि शब्द किंवा ज्योतिषशास्त्रांतील जामित्र होरा, वगैरे शब्द परकीय आहेत ही गोष्ट सुप्रसिद्ध आहे; व इंग्रजी लोकांसहि त्याचप्रमाणे त्यांचा ज्या देशांशी संबंध आला त्या त्या देशांतील शब्द आपल्या भाषेच्या कोशांत सामील करून घ्यावे लागले आहेत. हाच मार्ग मराठी भाषेतहि स्वीकारण्यास कांहीं हरकत नाही. मात्र तो स्वीकारतांना एवढी खबरदारी घेतली पाहिजे की, त्यामुळे मराठी भाषेचा मराठीपणा मोडणार नाही.

सारांश, प्रो. रानडे यांनी हा जो उद्योग आरंभिला आहे तो महाराष्ट्र-भाषेच्या अभिवृद्धीस अत्यंत आवश्यक आहे, हे कोणीहि सूत्र मनुष्य कबूल करील. गेल्या ३०-४० वर्षांत मराठी भाषेस एक प्रकारचे नवीन स्वरूप प्राप्त झाले आहे; आणि त्यांत स्पेन्सरचे तत्त्वज्ञान, मिल्टचे अर्थशास्त्र, किंवा हक्स्टे, टिंडाल वगैरे आधिभौतिक शास्त्रावरील विचार येऊ लागले आहेत; एवढेच नव्हे तर, वनस्पतिशास्त्र यांवरहि पाश्चिमात्य ग्रंथांच्या साहाय्याने इकडे ग्रंथ होऊ लागले आहेत. या सर्व ग्रंथांतून आलेली परिभाषा एकवट करून पुढचा प्रगतीचा मार्ग दाखविणे हे भाषेच्या खऱ्या हितचिंतकांचे कर्तव्य होय; आणि ते काम प्रो. रानडे यांनी मोठासा आश्रय नसतां हि केवळ आपल्या हिमतीवर अंगावर घेतले हे त्यांस भूषणावह आहे. मराठी भाषेची वाढ अद्याप पुरी झाली नसल्यामुळे हा कोश आणखी २५-३० वर्षांनी पुनः सुधारावा लागेल हे उघड आहे. पण तेवढ्याने प्रो. रानडे यांच्या ग्रंथाची योग्यता कमी होत नाही. करितां मराठी भाषेच्या हितचिंतकांकडून त्यांच्या परिश्रमाचे चांगले चीज होईल अशी आम्हांस आशा आहे. कॅडी व मोल्स्वर्थ यांचे कोश जेव्हां बाहेर पडले तेव्हां त्यांस सरकारचा आश्रय होता, तथा प्रकारचा आश्रय हल्लींच्या ग्रंथास मिळणे अगदी योग्य आहे. पण हल्लींची परिस्थिति लक्षांत आणतां केवळ त्यांच्यावरच अवलंबून राहणे बरोबर होणार नाही हे आम्ही सांगावयास नको. कसेंहि असो; एवढी गोष्ट निश्चित आहे की, महाराष्ट्र-भाषेच्या हितचिंतकांनी उदार आश्रय देऊन हे काम तडीस नेणे जरूर आहे. सुपर रॉयल अष्टपत्री साच्याच्या १४०० पानांचा कोश वर्गणीदारांस १० रुपयांस मिळेल हा कांहीं लहानसहान लाभ नव्हे. कांहीं उदार गृहस्थांनी शंभर शंभर रुपये पहिल्याने कर्जाऊ देऊन त्या कृत्यास आश्रय दिला आहे. परंतु एवढा ग्रंथ छापण्यास सुमारे १५००० रुपयांहून अधिक खर्च येणार असल्यामुळे यापेक्षां जास्त आश्रय मिळणे जरूर आहे, व तो मराठी भाषेच्या हितचिंतकांकडून प्रो. रानडे यांस मिळेल अशी आम्हांस पूर्ण उमेद आहे. अशा प्रकारची मोठी कामे चांगल्या आश्रयाखेरीज होत नसतात, हे आम्हीं सांगावयास नको; व आम्हांस अशी आशा आहे की, प्रत्येक इंग्रजी-मराठी जाणणारा या वड्या कोशाची एक प्रत घेऊन महाराष्ट्र-भाषेच्या अभिवृद्धीस मदत केल्याचे श्रेय घेतल्यावांचून रहाणार नाही. स्वभाषेच्या अभिवृद्धीस मदत करणे म्हणजे पुष्कळ अंशी स्वदेशाच्या अभिवृद्धीस मदत करण्यासारखेच आहे, हे आम्हीं सांगावयास नको.

THE
Twentieth Century English=Marathi
DICTIONARY

Pronouncing, Etymological, Literary,
Scientific and Technical

DESIGNED, PLANNED AND EDITED

BY

N. B. RANADE, B. A.

Formerly, Dakshina Fellow, Wilson College;

Sometime, Professor, Samaldas College;

With the assistance of many Scholars and Men of Science

To

His Excellency the Right Honourable,

Freeman Freeman-Thomas, Lord Willingdon,

G. C. I. E.

the Governor of Bombay.

His Highness,

Sir Madhava Rao Scindia,

G. C. S. I., G. C. V. O., G. C. P. M., LL. D.

the Maharaja of Gwalior.

His Highness,

Sir Shahu Chhatrapati,

G. C. S. I., G. C. I. E.

the Maharaja of Kolhapur.

His Highness,

Tukoji Rao Holkar,

the Maharaja of Indore.

His Highness,

Sir Udaji Rao Pawar,

K. C. S. I.

the Raja of Dhar.

Chief Saheb Madhav Rao Moreshwar *alias,*

Bhausahab Pant Amatya,

of Bavda, (Kolhapur).

His Highness,

Sir Sayaji Rao Gaekwar,

G. C. S. I.

the Maharaja of Baroda.

Sir Parashrama Rao Ramchandra Rao *alias,*

Bhausahab Patwardhan,

K. C. I. E.

Chief of Jamkhandi.

Chief Saheb Maloji Rao Vyankatrao Raje *alias,*

Nanasaheb Ghorpade,

of Mudhol.

Chief Saheb Mudhoji Rao Janrao *alias,*

Bapusaheb Naik Nimbalkar,

C. S. I.

of Phaltan.

PREFACE

The object of the Twentieth Century English-Marathi Dictionary, Literary, Scientific and Technical, is to make accessible, to the great bulk of the people in India who are ignorant of English, the fruits of Western Literature and Science which are at present inaccessible to them, being treasured up in the English language.

In the Educational Despatch of Lord Halifax (1854), a pledge was given to us, the people of India, by the East India Company that our vernaculars, along with the English language, would be made the media of instruction in the public schools of our country, when a suitable opportunity offered itself. But, in the earlier decades of the British Rule in India, men, learned in some one or more departments of European Literature and Science, were not available; nor were available books, either Translations or Original Works, suitable for the purpose. Now, however, things are vastly changed.

Period of Transition.

When two civilisations of two different types meet together, for some time there is a period of Translation, each giving to the other that which the other needs. It is the period of Translation that always goes before the period of Original Composition. We, in India, after 50 years of University Education, now have reached the borderland between these two periods. The period of Translation will soon become a matter of the past, and from it, will emerge the period of Original Composition. In other words, we have reached the line of Transition from Translation to Original Composition; and it is high time that the vernacular scientific terms, that have come into being during the last sixty years by the isolated and spasmodic efforts of vernacular scientific writers, be examined, standardised and accorded a permanent place in an Anglo-vernacular Scientific Lexicon, to facilitate the production of vernacular scientific literatures in the country.

Preliminary Steps.

The germ of the idea of this work first took shape in 1893. From 1893 to 1898, I utilised every opportunity to develop this germ into an embryonic condition. In 1898 I got a clear vision of the difficulties and responsibilities of this enterprise and in the same year I at once sketched out a complete programme, kept a regular office, employed a staff of assistants, and upto 1903 engaged myself in collecting materials that lay scattered in several old and new works, marking out gaps in the terminology of each science for filling them in with new coinages. During this period I visited Chemical and Physical Laboratories, the Pathological Museum, the Anatomical Museum, the Botanical and Zoological Gardens, the Astronomical Observatory, Mechanical Workshops, various Mills, etc., to study personally several Physical and Astronomical instruments, Anatomical models, Pathological specimens, living plants and animals, etc.

Eighteen Years' research.

The manuscript was begun in the early spring of 1898. The first number was brought out in 1903; the second, in 1904; the third and the fourth, in 1905; the fifth, in 1906; the sixth, in 1907; the seventh, in 1908; the eighth, in 1909; the ninth, in 1910; the tenth, in 1911; the eleventh, in 1912; the twelfth, in 1914; the thirteenth and the fourteenth, in 1915; and the fifteenth and the sixteenth, in 1916. The whole work is, thus, a fruit of 18 years' labour and research.

The Literary Section.

For the literary section, the monumental works of Molesworth and Candy form the ground-work upon which this Dictionary has been built. But as a language grows, new words are introduced and many old ones fall out of use. All words and expressions, that have become obsolete during the last two quarters of a century and words of foreign extraction that have not become naturalized in the Marathi language, have been omitted. Many new English words have been incorporated in the Dictionary to make it a practical and an up-to-date companion to readers of newspapers and magazines, and a reliable work of reference to readers of literature, which has acquired a tendency to become scientific in respect of its phraseology.

The best authorities have been consulted for pronunciation and etymology of words included in this book; and the latest researches in the department of philology have been availed of.

The Scientific Section.

The Scientific section contains numerous vernacular equivalents for corresponding English terms in Higher Algebra, Trigonometry, Conic Sections, Analytical Conics, Differential Calculus, Integral Calculus, Statics, Dynamics, and Hydrostatics; in elementary and advanced portions of Mathematical Astronomy; in Astrology; in Physics; in Chemistry (Inorganic only); in Biology including Botany and Zoology; in Geology; in Medicine; in Mechanical Engineering and Mill Industry; in Sociology including History, Politics, Political Economy, etc.

These vernacular scientific terms are either Sanskrit primitives, or Sanskrit derivatives, or compounds of simple Sanskrit words; such scientific and technical terms, in English, are either primitives or derivatives or compounds from Latin and Greek.

It is this section of the Scientific Terminology, which will prove useful to all the vernaculars of Aryan or Dravidian origin, which are poor in their literatures in the department of European Science and Art.

Attempts to Fix a Vernacular Scientific Terminology for India.

1. The first attempt was made several years ago by an important Native State in this presidency. It died a premature death.

2. The second attempt was made by the Bangiya Sahitya Parishad of Bengal. It, too, died a premature death.

3. The third attempt was made by the Nagari Pracharini Sabha of Benares. But it was confined to seven branches of Science only. I was on the Editorial Committee, the Revision Committee and the Special Committees appointed to fix a Hindi Scientific Terminology.* On these Com-

* The Hindi Scientific Glossary.

(Containing the terms of Astronomy, Chemistry, Geography, Mathematics, Philosophy, Physics and Political Economy.)

The tentative terminologies for this work were prepared by (1) Pandit Madhavrao Sapre, B. A. (2) Pandit Mahavir Prasad Dwivedi. (3) Mahamahopadhyaya Pandit Sudhakar Dwivedi. (4) Babu Syam Sunder Das, B. A. and (5) Babu Thakur Prasad.

The Revision Committee consisted of the following:—(1) Prof. A. C. Sanyal, M. A., F. C. S. (2) Babu Bhagwan Das, M. A. (3) Babu Bhagavati Sahay, M. A., B. L. (4) Babu Durga Prasad, B. A. (5) Babu Govind Das. (6) Lala Khushiram, M. A. (7) Pandit Madhavrao Sapre, B. A. (8) Prof. N. B. Ranade, B. A. (9) Prof. Ramavtar Sharma, M. A. (10) Mahamahopadhyaya Pandit Sudhakar Dwivedi. (11) Babu Syam Sunder Das, B. A. (12) Babu Thakur Prasad. (13) Prof. T. K. Gajjar, M. A., B. Sc. (14) Prof. Vanamali Chakravarti, M. A. and (15) Pandit Vinayak Rao.

mittees, there were representatives from the Educational Departments of Bengal, the Punjab, the Central Provinces and the United Provinces. In this connection, I had to study and make myself familiar with the materials for Scientific Terminology in the vernaculars of the Presidencies mentioned above.

4. The section of the Scientific Terminology which forms an important feature of my Dictionary, is a fourth attempt in this direction, and therefore, perhaps, an improvement upon its predecessors, more wide in scope, and more up-to-date in results. I feel that, at least for 25 years to come, there will be no need of a new Anglo-Vernacular Scientific Lexicon, till new materials accumulate, new needs arise, and the results, embodied in my Dictionary, are carried into the main stream of the vernaculars of the people.

Services of Sanskrit indispensable to the Modern Vernaculars of India.

The services of Sanskrit are indispensable to the modern vernaculars of India for fixing new equivalents for corresponding English scientific terms of Higher Mathematics, Astronomy, Physics, Chemistry, Zoology, Botany, Biology, Geology, Physiology, Anatomy, Surgery, &c. There are four reasons for this.

Reason No. I.—The modern vernaculars of India are poor in prefixes, suffixes and inflexions,—elements necessary to form new short words. Sanskrit is rich in these elements and, therefore, most fitted for the formation of new words to express new ideas of such of the Western Sciences, as, Botany, Physics, Chemistry, &c.

Reason No. II.—In Scientific Literature, the main or the leading words of a science must be plastic. They can then be made to easily yield a large number of derivatives and compound words, simply by the addition of suffixes and prefixes or by slight inflexional changes. This plasticity Sanskrit words possess. Take the word Electricity; from it, by slight changes, we get electric, electrify, electrometer, electroscope, and electrolysis; so we must fix a vernacular equivalent for electricity, which, by slight changes, will yield appropriate vernacular equivalents for electric, electrify, &c., and such a vernacular equivalent will be a Sanskrit word only. Sanskrit words, thus newly coined and fixed, should be subjected to the laws of the grammars of each of the modern vernaculars of India and will then appear as the old denizens of each of these languages.

The Editorial Committee for this work consisted of the following:—(1) Babu Bhagwan Das, M. A. (2) Babu Bhagavati Sahay, M. A., B. L. (3) Babu Durga Prasad, B. A. (4) Dr. Ganganath Jha, M. A., LL. D. (5) Lala Khushiram, M. A. (6) Prof. N. B. Ranade, B. A. (7) Mahamahopadhyaya Pandit Sudhakar Dwivedi. (8) Babu Syam Sunder Das, B. A. (9) Babu Thakur Prasad and (10) Pandit Vinayak Rao.

Useful hints were sent by the following gentlemen to improve the original tentative terminologies:—(1) Pandit A. P. Dwivedi, Benares. (2) Babu Ashutosh Chatterji, Central Hindu College, Benares. (3) Babu Badri Prasad, Lucknow. (4) Prof. Modak, Kolhapur. (5) Pandit Bal Mukund Prohit, Mandla. (6) Pandit Chandra Dhar Sharma, B. A. (7) Pandit Ganpatlal Chobe, Chhatisgarh, Raipur. (8) Babu Hira Lal, B. A., Gazetteer Office, Nagpur. (9) Babu Indra Narayan Singh, M. A. (10) Prof. (Sir) J. C. Bose, M. A., D. Sc. (11) Prof. Unwalla, M. A., Samaldas College. (12) Lala Jai Ram, M. A., Government College, Lahore. (13) Pandit Kamalakar Dube, M. A. (14) Pandit Kanhya Lal Guru, M. A. (15) Prof. Dole, M. A., L. C. E. (16) Babu Markandeya Prasad Bhattacharyaji. (17) Dr. Meghanath Bannerji, Benares. (18) Lala Munshi Lal, M. A., Lahore. (19) Pandit Nand Lal Dube, Raipur. (20) Dr. P. C. Roy, M. A., D. Sc., Calcutta. (21) Pandit Parasa Ram, Jubbulpore. (22) Pandit Rajaram Panday, Kamptee. (23) Prof. Ramendra Sunder Trivedi, M. A., Calcutta. (24) Pandit Rama Narayan Mishra, B. A., Benares. (25) Pandit Ramrao Rajaram Chincholkar, Bilaspur. (26) Pandit Sadashiv Jairam, M. A., Jubbulpore. (27) Mr. S. V. Kadam, Baroda. (28) Lala Shiva Bharos, Training Institution, Jubbulpore. (29) Pandit Shridhar Pathak, Allahabad. (30) Pandit Shriram Bhaskar, Government Secretariat, Nagpur. (31) Pandit S. B. Mishra, B. A., Lucknow. (32) Pandit Suraj Narayan, B. A., Benares. (33) Babu Sarada Charan Chakravarti, B. A., Government College, Benares, and (34) Pandit Vishnu Shestree, Saugor.

Reason No. III.—On some subjects, as Elementary Astronomy, Medicine, and Philosophy, there are works in the old Sanskrit language. The terms employed in these works are Sanskrit and therefore, new terms to be coined and fixed for writing advanced books on these subjects, must also be, for purposes of assimilation, Sanskrit only. Organic unity of Scientific terms in the same department of knowledge, as well as of terms in the different departments of knowledge, must be preserved. This is a condition essential to growth in Literature, as it is in Biology.

Reason No. IV.—Dignified and cultivated sciences, especially such as are taught in the class-room or laboratory can be preserved best in a highly dignified and cultivated language. Such sciences are generally studied by members of the upper ranks of a society and, therefore, the language or the leading words of this language must be such as will generally be used by them.

If the four reasons, mentioned above, regarding the value of Sanskrit to the modern vernaculars of India, in forming new words to denote new ideas, prove convincing, then the utility of the section of the Scientific Terminology in this work for the modern vernaculars of Aryan and Dravidian origin will become patent.

Sources of Materials for Vernacular Scientific Terminology.

These sources are four in number:—

Source No. 1. Old Sanskrit works on Mathematics, Astronomy, Medicine, etc., have been laid under contribution to discover therein suitable words for corresponding English scientific terms. The results, so obtained, were checked by some of the best men of science in the country and then only were incorporated in the dictionary.

Source No. 2. Where old Sanskrit works did not prove of any use, vernacular literatures of India, in Marathi, Gujarathi, Hindi, Bengali, Telugu, Tamil and Malayalam were consulted with the object of finding out if any of the scientific writers in these languages had used newly coined words for corresponding English scientific terms. My labours, in this connection, bore some fruit. A tabular statement of words so obtained, by a process of research, was submitted to the scrutiny of men of science and the results, obtained after such a careful scrutiny, were incorporated in the dictionary.

Source No. 3. Words found in the mouths of men, either corruptions of English words or English words in their original form were my third source. Men engaged, on railways, and in docks, cotton-mills, workshops, etc., vernacularise English terms of their profession, trade, or business, subject them unconsciously to the laws of the grammars of their vernaculars and then use them frequently in their conversation. Words, vernacularised in this way and made to observe the laws of vernacular grammars, no doubt, form part of the literary language of a people.

Source No. 4. Where old Sanskrit works or modern vernacular literatures did not supply appropriate and suitable Sanskrit equivalents for corresponding English scientific terms, it was necessary for me to coin new words on the analogy of the old ones. For instance, व्याधिविपरीत चिकित्सा is an old Sanskrit word for Allopathy. In ancient medical literature or modern medical literatures there are no words for Chromopathy, Equopathy, Hydropathy, and Osteopathy. I had, therefore, to coin new words for them on the analogy of व्याधिविपरीत चिकित्सा. The new coinages are:— 1. Chromopathy वर्णचिकित्सा. 2. Equopathy समोष्णचिकित्सा. 3. Hydropathy जलचिकित्सा. 4. Osteopathy अस्थिचिकित्सा.

Coinage of new Words.

The same method of coining new words on the analogy of the old ones was followed in regard to other sciences, such as, Mathematics, Astronomy, Physics, Chemistry, Biology, Geology and Sociology. In old Sanskrit, there are no books on Trigonometry, Conic Sections, Analytical

Conics, Differential Calculus, Integral Calculus, Statics, Hydrostatics, etc. In Astronomy, the progress of our forefathers was not considerable, judging it from the standpoint of the Astronomical progress of the present day. Precession, Nutation, Identification of several stars were not known to them. In Physics, the ideas only of Heat, Light, Electricity, Magnetism, and Sound were known. But the application of these forces in Nature to the Arts of life seems to have been a matter never thought of by them. Chemistry, as known to the ancient Aryans, was more the Pharmaceutical Chemistry, as we now call it. Purification of Quicksilver for medicine or making poisonous drugs non-poisonous for their medicinal use, etc. formed their Chemistry. Qualitative Analysis, Quantitative Analysis, Electro-chemistry were matters not known to them. In Geology, the progress in ancient India was very slight. The application of Geology to Agriculture or to Mining or to reconstructing the old History of the world was a matter quite foreign to them. In Biology, the ancient Aryans had no ideas of Cell, Protoplasm, Nucleus, Parenchyma, &c. They had cultivated only the Medical Botany. They had not studied the Agricultural Botany, the Morphological Botany, the Systematic Botany, etc. In Zoology, their progress was almost nil. In Sociology, which includes Politics, Political Economy, the Art of Government, the Duties of a king, Commerce and Industries, they had ideas of their own suitable to their own times. These several branches of knowledge not being cultivated by our Aryan forefathers, it is natural that there could be no Sanskrit words for corresponding English terms. I had, therefore, to coin new words which were submitted to the scrutiny of men of science and the results, finally adopted by them, were incorporated in the Dictionary.

Vernacular Terminology—A great need.

Vernacular equivalents for English terms in the elementary as well as in the advanced branches of different Western Sciences are needed to make scientific subjects intelligible to readers, who are ignorant of English.

Even if higher education continues to be given in English, along with it the production of vernacular scientific literature must be encouraged to convey the rich stores of knowledge of Western sciences, arts and games, to the great mass of the people in India who are ignorant of English. The percentage of men, receiving higher education in English, will always remain small and it will therefore be necessary for Government to encourage attempts to enrich the vernacular literatures with stores of up-to-date European knowledge in the interests of those who can never hope to receive the benefits of higher education in English.

Demand for Vernacular Scientific Books.

There is a public demand for vernacular scientific books in every important province of India, but the supply is inadequate, inadequate simply for want of a suitable vernacular terminology and also for want of pecuniary support for the production of these scientific books. This demand has, till now, not been pressed upon the attention of Government. But I hope, a day will soon dawn, when this will be done.

The names of Newton, Faraday, Tyndall, Pasteur, Kelvin, Darwin, Huxley, Edison, etc., must become as familiar in every household in India as the names of Panini, Kanad, Patanjali, Gautam, Shankaracharya, Madhvacharya, Sayanacharya, Vallabhacharya, etc., are at the present day. Just as देव, प्राक्तन, पुनर्जन्म, द्वैत, अद्वैत, etc. are the familiar words in the vocabulary of even the most illiterate man in India, so must very soon Liver, Spleen, Lungs, Heart, Brain, Nucleus, Protoplasm, Parenchyma, etc. enter into the tissue and fabric of the vocabulary of modern India; and this result can be achieved only by placing within the easy reach of the large mass of the people in this country vernacular books on modern scientific subjects.

BOOKS CONSULTED.

Some of the books consulted in the Preparation of this work are given below.

SUBJECT	AUTHOR
Arithmetic	Potdar, Limaye, Gokhale, Ohhatre, Bhaskaracharya, Sudhakar Dwivedi.
Algebra	Oke and Sardesai, Bhaskaracharya, Sudhakar Dwivedi.
Geometry	G. V. Karkare.
Practical Geometry	Korgaonkar.
Mensuration	Devkule.
Higher Algebra	Gangadhar shastree Tilak and Jambhekar.
Trigonometry	Bapudeo Shastree.
Statics (elementary)	Modak.
Conics	Kulkarni (N. G.), Sudhakar Dwivedi.
Differential Calculus and Integral Calculus	Sudhakar Dwivedi.
Perspective	G. B. Vaidya.
Astronomy	Bhaskaracharya, Dikshit, Pendse (K. T.), Ketkar, Chhatre, Modak (B. J.), Apte (R. N.), Athavale (R. S.), Tilak (B. G.), Katakkar, Chitnis (M. K.).
Astrology	Jivanrao Chitnis, Navathe.
Physics	Modak.
Chemistry	Modak, Sathe, Deahmukh (M. G.), Gujjar, Kotibhaskar.
Biology	Bhate (W. B.).
Botany	Mantri, Bhate (W. B.), Damle, Sambhare, Kolhatkar, Bhatavadekar, Dhargalkar, Lt. Col. Kirtikar.
Zoology	Modak, Agashe (N. K.).
Political Economy	Agashe, Bhate (G. C.), Kavathekar, N. G. Chafekar, Krishna Shastree Chiplunkar.
Medicine (including Anatomy, Physiology, Surgery, Pathology, Mid-wifery, Obstetrics, Materia Medica, Medical Jurisprudence)	Vagbhat, Charak, Sushrut, Garde, Gana Nath Sen, Narayan Daji, Sakharam Arjoon, Gopal Shivram, Ranade (M. R.) of Bhishag Vilas, Gokhale (K. N.), Bulel, Kalokhe, Lt. Col. Marjoribanks, Lt. Col. Kukaday, Lt. Col. Kirtikar, Krishnarao Godbole, Sardar Dadkar, Vasudevacharya Aina-pure, Kale (T. G.), Dr. Patwardhan (G. B.), Dr. Trilokekar, Dr. Kunte, Dr. Damodarpant Barve.
Mill Industry and Mechanical Engineering	Sardesai, Nerurkar (K. D.), Date (P. P.), Date (W. P.).
Civil Engineering	Date (P. P.), Date (W. P.).
Law	Sohoni, Chafekar (N. G.), Phadake (P. N.).

Logio	Damla.
Philosophy	Damle, J. V. Oke, Ganga Nath Jha, Phadake (B. V.) and Barve (R. V.) (Editors, Complete Works of Swami Rama Tirtha).
Theatre	Shankarrao Mujumdar, A. W. Barve, Madhavrao Patankar.
Photography	Padhye, Paranjape, Hari Bhaui Phadake.
Marathi Grammar	Gadre (Narayan Krishna), Datar (S. M.).
Printing	Mujumdar (S. B.), Nandurbarkar (P. R.).
Music	Mangeshrao Telang.
Veterinary Science	Jagdale, and Bapat.
Gardener's Requisites.	Palekar & Co., Seed-merchants.

Cost of Production.

The cost of the production of this work has come to about sixty-five thousand rupees. A portion of this sum was obtained from the Government of India, the Government of Bombay and the Government of the Central Provinces. Native States in the Maharashtra and Central India also aided me on the financial side of this work. But, my chief support came from the subscribers in advance who were kind enough to purchase the book in parts as they appeared. The expenditure, however, has not yet been balanced by the income.

In connection with the financial assistance obtained from Government, I have several reasons to be specially grateful to the Right Honourable Lord Crewe, the late Secretary of State for India, to the Right Honourable Lord Hardinge of Penshurst, the late Viceroy and Governor-general of India, to Lord Sydenham of Kombe, the ex-Governor of Bombay, to His Excellency the Right Honourable Lord Willingdon, the present Governor of Bombay, and also to His Honour Sir Harcourt Butler, the present Lieutenant-Governor of Burma, formerly member for Education to the Government of India.

The following Native States have helped me to some extent, some, according to their appreciation of the work, and others, according to their present financial position.

- 1 Gwalior 2 Baroda 3 Indore 4 Dhar 5 Devas 6 Kolhapur 7 Jamkhandi
8 Mudhol 9 Sangli 10 Miraj Junior 11 Phaltan 12 Inohalkaranji 13 Vishalgad and
14 Bavda.

My gratitude is due to the rulers of these States.

My gratitude is also due to the following gentlemen who evinced a great interest in this literary enterprise, in a practical form, by financing it to some extent in the beginning:—

- 1 Dr. M. G. Deshmukh 2 Mr. Wasudeo Balwant Soman 3 Prof. V. G. Vijapurkar
4 Mr. M. K. Chitnis 5 Mr. M. V. Joshi 6 Mr. A. S. Sathe 7 R. B. Wamanrao Kolhatkar
8 Shrimant Gopalrao Buti 9 Mr. R. G. Oak 10 Mr. Daji Abaji Khare 11 R. B. K. B. Deval
12 Mr. G. S. Apte 13 Mr. Balvantrao Dada Mahajan 14 R. B. B. K. Joshi 15 Mr. Balkrishna
Hanumant Plesader 16 R. B. G. B. Udgikar 17 Dr. S. W. Dani 18 R. B. V. M. Kelkar
19 Mr. Bhikaji Venkatesh Dravid 20 Mr. D. N. Khare 21 Mr. R. R. Bapat 22 Mr. Ravji
Kashinath Gokhale 23 R. B. Rajarampant Dikshit 24 Shet Hirji Bhai, Cotton Merchant 25
Rao Bahadur Mundle 26 Mr. Ramohandra Siddheshwar Deo 27 Mr. G. B. Patwardhan, Ratnagiri
28 R. B. R. N. Mudholkar 29 Rao Saheb Landge 30 Rao Saheb Peshwe, Yeotmal.

In the matter of the revision of final proofs of a very large portion of this work, I feel indebted to Mr. L. J. Sedgwick, B. A., I. C. S., to the Rev. A. Darby, M. A., to the Rev. Canon Taylor, to the Rev. Canon C. S. Rivington, to Mr. W. Howison (P. W. D., Bombay, retired), to Mr. Alexander Jugannathan, B. A. and to Mr. D. P. Chhatre, B. A. These gentlemen also made some valuable suggestions for the improvement of this work.

A special mention of some of the friends of this undertaking, who evinced a great interest in its completion in a reasonable time, will not be considered out of place here. Sir George Grierson, K. C. I. E., M. A., Ph. D., D. Litt., I. C. S. (retired), Director, Linguistic Survey, India; Dr. F. W. Thomas, Ph. D., Librarian, India Office Library, London; The President, the Secretary and the Council of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland; the Rev. D. Mackichan, M. A., D. D., LL. D., Vice-Chancellor of the University of Bombay, Colonel W. B. Ferris, I. A., Mr. C. A. Kincaid, I. C. S., Major C. E. Luard, M. A., I. A., Major R. C. Burke, I. A., Mr. J. L. Rieu, I. C. S., Mr. S. R. Arthur, I. C. S., Mr. L. Robertson, I. C. S., Mr. J. E. B. Hotson, M. A., I. C. S., Major E. O'Brien, J. P., the Hon'ble Mr. W. H. Sharp, M. A., Director of Public Instruction, Bombay.

In regard to Marathi orthography, I always derived great help from Mr. Bhalchandra Shankar Shastree Devasthali of the Nirnaya-Sagar Press.

Considering the difficulties of printing a bilingual work involving a frequent use of Full-stops, Semicolons, Commas, Dashes, Capital letters, Italics, Accents, Abbreviations, Brackets, etc., I have to offer my best thanks to Shet Tukaram Javaji Chaudhari, J. P., Proprietor, Nirnaya Sagar Press and to his younger brother Shet Pandurang Javaji Chaudhari.

The arduous duties of seeing the work through the press and of correcting the proofs before they were advanced into 'Final' were, most conscientiously, discharged by Mr. Bhaskar Vishnu Phadake, B. A. Also his services in the preparation and revision of some portion of the copy proved valuable.

Last but not least, my special thanks are due to Mr. Mahadeo Ganesh Kale, M. A., Assistant Professor, Gujarat College, Ahmedabad, whose services were of unquestionable value to me in the preparation of the copy of the latter half of this work.

Kurla Post, Thana District,
Bombay Presidency.
2nd May 1916.

N. B. RANADE.

INTRODUCTORY NOTE.

THE PLAN OF THE WORK.

After five years' patient, unwearied and devoted reading and marking of books published in Marathi, during the last fifty years, especially those pertaining to Western Science, Art and Games and after frequent consultation with many distinguished graduates in Arts, Science, Law, Medicine and Engineering, with a few Scholars of Marathi and also with some practical workmen such as Carpenters, Fitters and Mechanical Engineers, the Editor is now able to bring out this first part of one hundred and twenty pages of the Twentieth Century English-Marathi Dictionary. This new title is assumed not with a view to attracting attention, nor with a view to indulging in novelty but with that of bringing into bold relief the up-to-date character of the work, revealing the state of the Marathi language in the beginning of this New Century, its amplification and its enrichment from the early sixties of the last century to the beginning of the present one. In other words, the Editor wants to make his work an up-to-date one, recording the progress of the Marathi-speaking people in the many New Sciences, Arts and Games, introduced into this country by enlightened British rule during the latter half of the last Century.

In undertaking the present work, the Editor has two principal objects in view. The first object is to ascertain, sift and fix, so far as the present state of the Marathi Language is concerned, the renderings of English words found at present in the existing English-Marathi Dictionaries. The second object is to supply a comprehensive scientific terminology in Marathi, which will be adequate for the purpose of bringing into it valuable stores of knowledge from Western Science, Art and Games.

To secure the first object, the work is based upon the results of the latest Philological and Linguistic researches embodied in Dr. J. A. H. Murray's epoch-marking work "A New English Dictionary on Historical Principles founded mainly on the materials collected by the Philological Society of England." Other standard works such as Webster, Earle's Philology of the English Language, Brewer's Dictionary of Phrase and Fable, Keating's Medical Dictionary, Hoblyn's Medical Dictionary, W. G. Cordingly's Commercial Dictionary, Skeat's Etymological Dictionary, Buchanan's Dictionary of Scientific terms, Smith's Dictionary of Synonyms, Morris' Historical Outlines of English Accidence, Dictionary of Law terms, Max Müller's Chips from a German Workshop, Giles' Introduction to Philology, Kingdon's Latin Grammar, &c., &c. have often been consulted with a view to ascertaining the correct meaning of each word as given in the existing English Marathi Dictionaries. A complete list of such works will be given in the general preface.

To secure the second object, the Editor has made the best possible use of the learned labours of Candy and Molesworth as embodied in their monumental works and of the Marathi Dictionary compiled by a body of learned Shastrees. These three works will always be the basis for future English-Marathi lexicographers. Viewed in the light of their being pioneer efforts in this direction, they are no doubt excellent works; and the present work is, in a great measure, indebted to them. Further, the Editor has made the best possible use of the works in Marathi published during the last fifty years by about a hundred scholars on a variety of subjects; such as,—Higher Mathematics, Geology, Medicine, Engineering, Physics, Chemistry, Phrenology, Palmistry, Astrology, Astronomy, History, Law, Commerce, Cricket, Tennis, &c. &c. A categorical statement of these works with their authors will be included in the general preface to the whole work.

In order to make this work as perfect as possible, the Editor often had to turn over the pages of old Sanskrit works on some of the subjects mentioned above such as—Astronomy, Medicine, Astrology, Philosophy, Mathematics and Law. In those departments of Sanskrit literature where the efforts of the Editor could not reach, he received invaluable help from Prof. H. M. Bhadkamkar B.A., M. R.

Bodas Esqr. M.A., LL.B., Ganesh Janardan Agashe Esqr. B. A., J. R. Gharpure Esqr. B. A., LL. B. (Honours in law). The last-named gentleman has made a careful study of the old Sanskrit literature on Law, the results of which will be embodied in this book.

For the purpose of ensuring accuracy and correctness of words and phrases newly coined either by the Editor or by the several writers who have written in Marathi on different scientific subjects, there is formed a Standing Council of Referees in Bombay. Every new word is submitted to some one or more of them for approval, improvement or correction. There are also some persons in the mofussil who are always kind enough to assist the Editor by correspondence.

In this Introductory Note, it will not be out of place if a brief indication is made of the lines on which were prepared the technical lists of Marathi words in the different Departments of Science. The Editor first read and marked most of the books published hitherto in Marathi on each of these subjects, made a tabular statement of the several Marathi words for the same corresponding English word, and then submitted such lists to experts or an expert in that subject for approval, improvement or correction. For instance, on the subject of Botany about eight persons, Sir Dr. Bhalchandra Krishna Bhatawadekar L.M. Kt., Lieut. Col. K. R. Kirtikar I.M.S. F.L.S., &c., &c. Dr. Pandurang Gopal Mantri G. G. M. C., Dr. A. N. Sambhare L. M. & S., Dr. L. B. Dhargalkar L. M. & S., K. B. Marathe Esqr. M.A., LL.B., V. V. Bhide Esqr. B.A., V. L. Bhawe Esqr. B.Sc. have either written books or delivered lectures, or have coined words specially for this Dictionary. A tabular statement of the words coined by these eight gentlemen was made and sent for revision to several persons. Dr. A. N. Sambhare, Dr. Dhargalkar, and V. L. Bhawe Esqr. returned the lists with their additions, corrections and improvements, and the results thus obtained were incorporated in the Manuscript. Exactly the same procedure was followed with regard to other Departments of Science.

In the Departments of Chemistry and Physics, the joint judgment of Dr. M. G. Deshmukh B.A., B.Sc., M.D. and Prof. T. K. Gajjar M.A., B.Sc., Director of the Techno-Chemical Laboratory, Bombay, perhaps the only institution of its kind in the whole of India, was considered final. Dr. M. G. Deshmukh was kind enough to spare about a week of his most valuable time to coin a new comprehensive terminology of Chemistry making the best use possible of the labours of the "नागरीप्रचारिणी सभा" in this Department of Science. And these learned labours of the Doctor will remain behind him as an enduring monument to his genius. It is also intended to include in this work Prof. Gajjar's new terminology of Chemistry which is really the best evidence of his great scholarship, ingenuity and life-long study of Chemistry. In this connection, the Editor's warm acknowledgments are also due to A. S. Kotibhaskar Esqr. M.A. and S. W. Paranjpe Esqr. Graduate of Tokio Techno-Chemical School for their frequent assistance. Prof. Balaji Prabhakar Modak has also promised to assist.

The lists of Mathematical and Astronomical words were carefully revised by Prof. N. B. Pendse M.A., LL.B. of the Bahuddin College, Junagad. In the Departments of Mathematics and Astronomy, B. G. Tilak Esqr. B.A., LL.B. an eminent Sanskritist, Mathematician, Astronomer, distinguished in original research and the learned Author of "Orion" and "The Arctic Home in the Vedas" gave information to the Editor about several old works on Mathematics and also suggested many old words. Prof. R. N. Apte M.A., LL.B., F.R.A.S. and Prof. R. S. Athavale M.A. have also promised their assistance in these Departments of the Dictionary. Prof. Athavale has supplied two or three very important words which the Editor thinks have materially raised the value of this first part of the work. Words in Astrology and Astronomy are being carefully verified by V. N. Katakhar Esqr. and Jivanrao Chitnis Esqr.

Dr. G. K. Garde L. M. & S. and Dr. M. R. Ranade, the Editor of the *Bhishagvilas* Magazine, have promised to revise each word in the Department of Medicine. And the Medical words in the letter "A" were carefully examined by Dr. M. G. Deshmukh, Dr. G. K. Garde, Dr. A. N. Sambhare, Dr. V. S. Trilokekar, and Dr. G. B. Patwardhan. Several others such as Dr. J. R. Murkute, Dr. G. B. Kher have also promised to assist the Editor in this Department and their services will be more definitely acknowledged after their actual contributions to the work.

In the Department of Philosophy, Prof. D. G. Padhye M.A. and Prof. S. G. Sathe M.A. have kindly promised to assist, and the renderings of the two important terms of Philosophy in the letter

'A' namely *A posteriori* and *A priori* have been approved of by these two students of Philosophy. In this connection, Prof. H. M. Bhadkamkar's services are invaluable in finding out parallel words from the old Hindu Philosophy.

In the Departments of Carpentry, Building, Engineering, Mechanical Engineering, Drawing, Perspective, Practical Geometry, the contributions of Waman Purushottam Date Esqr., Pandurang Purushottam Date Esqr., Haripant Kamat Esqr., Mahadev Balkrishna Tambat Esqr. L. M. E., Anantrao Paranjpe Esqr. are really great and this Department of the Dictionary is now placed under the inspection of Hari Vishnu Lele Esqr. L.C.E.

Anant Vaman Barve Esqr. and Madhavrao Narayan Patankar Esqr. have promised to supply at least one hundred words pertaining to Drama and Stage. Some specimens of words in this Department are:—Drop-scene **मुखपट, पहिला पडदा, दर्शनी पडदा**; Wings **पार्श्वपट, बाजवा**; Foot-light **तलप्रकाश, तळचे दिवे, खालचे दिवे**; Re-hearsal **प्रयोगशिक्षा, तालीम**; Dress-rehearsal **रंगाची तालीम, नेपथ्यप्रयोग**; Wig **टोप**; Cover **आवरणपट, आडपडदा**; Blind **छायापडदा, छायापट**; Scene **दर्शन, देखावा**; Green Room **रंगपट, रंगशीर्ष, रंगाची खोली, नेपथ्यशाला**.

R. P. Nandurbarkar Esqr. has kindly given about fifty words pertaining to Press. Some specimens of words in this Department are:—Case **ठशांचें पाळें, वर्णमुद्रापत्र**; Lead **शिसपट्टी**; Rule **पितळपट्टी**; Founder **मुद्राकार**; Composition **ठसेजुळणी, मुद्रैकीकरण**; Distribution **ठसे सोडविणें, ठशांची विल्हेवारी, मुद्रापृथकरण, मुद्राविभाजन**; Proof **खर्डा**; Correction **शोधन, शुद्ध करणें**; Quotation **बृहत्पूरक**; Space **पूरक**; Thick space **महापूरक**; Middle space **मध्यमपूरक**; Thin space **सूक्ष्मपूरक**; &c.

In the departments of Marathi Idiom and Grammar, the services of Vinayak Kondeo Oak Esqr., Narayan Krishna Gadre Esqr., Moreshwar Vasudeo Karve Esqr., Shridhar Narayan Datar Esqr. have added much to the value of the work. In this connection may be mentioned the valuable suggestions of Keshav Vaman Pethe Esqr. with regard to the subject of Marathi Orthography.

REVISION-COMMITTEES.

Two Revision-Committees, one at Amaraoti and one at Yeotmal, have carefully examined the galley-proofs of the letter B and a part of C. The names of the members of these committees will be mentioned later on when their work will be advanced into "final." Similar Committees are being organised at other centres and on the whole the work will undergo a revision by about two hundred graduates, each examining carefully a few pages only. Thus it appears that the present work, which is the product of the labours of many graduates and not a commercial speculation, is a distinct contribution to English-Marathi scholarship and a positive service to the cultivation and enrichment of the Marathi language.

The Editor hopes to write a general preface to the work when completed and among other matters it will include essays on the following:—(1) Contributions of the Studies of Sanskrit and English during the last three generations to the development of the Marathi language. (2) Comparative Grammar of English and Marathi. (3) Marathi Orthography. (4) English as the portal to all modern learning. (5) Sanskrit origins of English words.

The Editor begs to say, that before putting his hand to the present task, he has carefully studied the History of English Lexicography, its dim beginnings in the glosses of Monks and Priests, its various stages such as—Latin-English Vocabularies, English-Latin Vocabularies, Dictionaries of English and another Modern Language, Glossaries and Dictionaries of 'hard' English words, Bailey's Extension of these glossaries, Dr. Johnson's Standard Dictionary, further developments of the same by Webster, Richardson, Trench and the epoch-marking Dictionary of Dr. Murray. This last-named work can be called a wonder of the present age, illustrating best the spirit of co-operation among Englishmen for improvement of their language.

The Public may perhaps form an idea of the arduous nature of the labours of the Editor from the following. Sometimes he had to waste several hours and spend comparatively a good deal to get possession of certain rare books such as—Dr. Narayan Daji's Work on Materia Medica, Dr. Kunte's Work on Midwifery, old numbers of the **चर्मवृत्ती** magazine, etc., etc. Sometimes days had to be spent in getting a trace of the right books in Marathi on several subjects. Sometimes weeks were

spent in searching for words if obtainable in the old Sanskrit works or rare Marathi works for the corresponding terms in English; such as Allopathy (व्याधिविपरीतचिकित्सा), Homœopathy (व्याधिविपर्यस्तार्यकारीचिकित्सा), True anomaly (केंद्र in Astronomy; केंद्र in ordinary Mathematical language means focus or centre), Mean anomaly (मध्यमकेंद्र), Integral Calculus (मूलपरिणति), Equation of the circle (वर्तुलबीज), Lens (यव, मणि), Hourly angle (नतकालकोन), Analytical Conics (संगतिकरण), Equation of a curve (वक्रबीज), Abscissa (कोटिभुज or briefly कोटि), Cyclone (चक्रवात), Anticyclone (प्रतिचक्रवात), etc., etc. For assistance in the Philological Department of the Dictionary, almost every word of Monier-Williams' Sanskrit-English Dictionary was gone through to note the kinship of Latin, German, Greek and Sanskrit words. These labours proved of little avail when tested according to the newly discovered laws of Philology. Many of the Philological results noted in Monier-Williams' Sanskrit-English Dictionary do not stand the test of modern Philological investigations made in Germany and England; for instance, Modern Philology does not accept that Sk. स्वल् and L. culpa, Sk. कलेवर and L. cadaver, Sk. ऊर्ध्व and L. augere, Sk. ऊर्ध्व and L. arduus, Sk. कलश and L. calix, etc., etc. as given by Monier-Williams are even philologically allied. The Editor purposes to publish these results in the form of a separate hand-book which may be found of great use to those who would like to study English on philological lines through the medium of Sanskrit. The Editor is sure that a happy revolution will be effected in the study of English if, in the junior classes of colleges in India, Sanskrit origins of a majority of English words be brought to the notice of "freshmen." In this connection, the Editor begs to record his deep sense of gratitude to Professor Shivram Bapuji Paranjpe, B. A. who gave him his first lessons in Philology.

About a fortnight was spent at the Vernacular College of Science in Baroda, popularly known as the *Kalabhuwan*, perhaps the noblest and most enduring monument of the sincerely patriotic and parental desire of His Highness Shrimant Sir Sayajirao Maharaj Saheb of Baroda to impart scientific knowledge to his numerous subjects through the medium of their mother-tongue. Most of the words in this work pertaining to Physics and Chemistry are such as are current in the Science-classes of the same useful institution in the Baroda State.

In order to be able to give accurate renderings or descriptions or definitions of words in Mechanical Engineering, Navigation, Carpentry, etc., the Editor visited several Workshops, the two Docks in Bombay, and other Places of Practical Business. The words relating to these Departments of the Dictionary are not high-sounding difficult Sanskrit words but are such as workmen daily use or are likely to use. Some of the words included in this book are such as he found in the mouths of actual workmen; for instance, the word Capstan is rendered by कॅपसिन, Spanner by पान्हा or पाना, Bolt by बोल्ट, Screw by इस्कर, स्क्रू. Most of the words in the current language of mechanics, fitters, and carpenters are corruptions of English words. The Editor has retained them in this work as he found them in practice and did not think it worth while to coin new words for them, as he thought that such coinages might adorn the pages of a Dictionary but would never become current, in the common mode of speech, among practical workmen. He has, however, given explanations of the same to make them intelligible to laymen.

In the subject of Arts and Games, care is taken to give for the same English word two renderings, one purely Marathi and another purely Sanskrit. The purely Sanskrit word is intended for authors, and the purely Marathi word for use in practice; for instance—In the Game of Cricket, the word 'stroke' is rendered by आघात and टोला. आघात will be used in a descriptive work on Cricket, while the word टोला will be a good one for a man engaged in the game.

With regard to the length or brevity of newly-coined words, there is a great difference of opinion even among experts. Some are for brevity even at a little sacrifice of sense; others are for sense; he has given a brief word in addition to a long explanation of the same.

The Editor is aware that the new coinages may not soon become current in common practice and a small Marathi Scientific Dictionary will have to be written to explain them but if this is once done, the future progress of the Marathi language will be vastly accelerated.

To increase the utility of the book, the Editor first intended to give the pronunciations in Marathi but when he travelled in the several parts of the Maharashtra to gather public opinion on this point, scholars like Dr. R. G. Bhandarkar M. A., PH. D., C. I. E., (LL.D.); K. B. Marathe Esqr., M. A., LL.B.; V. N. Pathak Esqr., M.A.; V. M. Mahajani Esqr., M.A. and a few others have advised him to give the pronunciations in English, as this is a work not intended for little children and as no settled scheme of representing English sounds in Marathi characters has as yet been fixed upon and accepted by those who are responsible for the elementary English education of boys. The learned Doctor was also kind enough to extend to the Editor the privilege of a few hours' discussion on some of the words in the letter A (Accident, Angle, Anomaly, Art and Axis), approved of some of the new coinages, and advised him to exercise great care in giving Sanskrit origins of English words. K. B. Marathe Esqr. also has promised to revise some of the lists of Technical words as he had himself to coin some new words in Marathi while translating some Science Primers in the Macmillan's Series. V. M. Mahajani Esqr. was kind enough to spend about three hours of his valuable time in reading a few words from the letter A and to make some valuable suggestions with regard to the general plan of the work. He also brought to the notice of the Editor the necessity of adding longer explanations to some words and terms such as *A posteriori*, *A priori*, *Ave*, *To cleanse the Augean stables*, &c., &c. He also suggested विचारैकद्वारा, उन्नयन, अवनयन as his renderings of *A priori*, Induction and Deduction. V. N. Pathak Esqr. most warmly expressed his sympathy with the present attempt, read some words in the letter A, approved them and promised his double support of money and literary advice to the Editor.

Before settling the plan of this work, the Editor received valuable suggestions from Principal R. R. Kale B. A., Bal Gangadhar Tilak, Esqr., B.A., LL.B., Hari Ganesh Karmarkar Esqr. and several others whose names will be given in the general preface. On the advice of some of these the Editor has incorporated in the work certain English words now Marathicized, such as:—प्लेग, स्टेशन, रेल्वे, रॅम्बे, टेबल, इस्टेट, इंजिन, मेलगाडी, पोस्ट, कलेक्टर, बिशप, तिकिट, सर्वे, नंबर, बुक, बोट, कोर्ट, बटन, कॉफी, पेन्सिल, कोट, हायकोर्ट, जज, अपील, केस, वॉरंट, समन्स, टाइट, गव्हर्नर, बूट, युनिव्हर्सिटी, कॉलेज, पार्लमेंट, ऑफिसेरिंहिट, फी, लाई, following in the footsteps of English lexicographers who have adopted into the English language many of the Indian words, such as—अवतार, अमृत, कर्म, प्राक्तन, बाबू, तमाशा, बंदोबस्त, समजाव, बक्षिस, गादी, अत्तर, पालखी, रयत, etc., etc. Such a step is essentially necessary for the growth of a language and exactly the same view was advocated by perhaps the greatest master of the Marathi Prose, the late Vishnu Shastri Chiplunkar.

The results of the fast-progressing Science of Philology, though now in its infancy, have been availed of in coining new words; for instance—Apetalous (अपटल), Atheism (अदेवत्व), Agastric (अजठर), Agonic (अकोनिक).

A Dictionary must supply words as far as possible for persons of all grades of Society and suited to all different contexts. And therefore the Editor has made an attempt to give, as far as possible, the various renderings suited to different contexts; for instance, सहगमन करणे will be the right rendering of the verb "to Accompany" in the sentence "The widow accompanied her husband to the funeral pile," and in no other context.

It may be that a word newly coined by two or three experts may be found fault with as inaccurate by a fourth one. This fourth expert will offer his own coinage as an improvement, forgetting all along that there will be others who will find similar fault with his own creation. But if the future progress of the Marathi language in the many new Departments of Western Science and Art is to be expedited, the leading Marathi writers in the Maharashtra must all unite in minting words which will be universally accepted in the British Maharastra and its colonies in India. What happens at present is that every new writer arbitrarily mints his own technical terms not taking pains to see what his predecessors in the same department have done. It is easy to say for one that a certain word is not an accurate rendering of its corresponding English word; but if this very objector is requested to make his own suggestion and from every point of view a faultless one, he often finds himself unable to do it and then at once gives in his adhesion to the old proposal. The Editor does not make bold to say that the numerous Marathi equivalents for their corresponding

Scientific and Technical terms in English as given in this work are, all of them, faultless and incapable of further improvement, but he only claims for it the credit of being the main ground-work on which future English-Marathi Dictionaries may be built up. For a Dictionary, like a society, is the growth of several ages and the creation of numerous men.

The Editor records with deep regret the deaths of Dr. Pandurang Gopal Mantri G. G. M. C., Prof. S. G. Jinsiwale M. A., N. C. Diwadkar Esqr. an ingenious artist, Chintaman Hari Sohani Esqr., Pleader, Poona, and Govind Shridhar Apte Esqr. B.A. Dr. Pandurang Gopal Mantri coined about one thousand words of Botany for this work. Prof. Jinsiwale revised about sixteen pages of the present part of the Dictionary. Mr. Diwadkar supplied about one hundred words in Marathi on Perspective and Practical Geometry. Mr. Sohani, whose Code of Criminal Procedure is one of the best books on Criminal Law in India, supplied about five hundred words in Law to be incorporated in this work. R. S. Apte made some valuable suggestions with regard to the plan of the work. The Editor most gratefully acknowledges the services of these gentlemen, now no more, to the cultivation and enrichment of the Marathi language.

Among the many friends who have assisted the Editor in one way or another, his warmest acknowledgments are due to Moreashwar Vasudeo Karve Esqr. Krishnarao Gopal Tokekar Esqr., Chintaman Anantrao Maijekar Esqr., Ganpatrao Sambhaji Rane Esqr., Sakharam Hari Golatkar Esqr., Ganesh Laxuman Page (Namjoshi) Esqr., Shankar Krishnaji Akolkar Esqr. The disinterested services of these friends can never be sufficiently acknowledged by the Editor. The Editor considers this note incomplete without a brief mention of the honest and devoted work of his two clerks Mr. Kashinath Atmaram Mule and Mr. Vishnu Narayan Godbole. Their labours have had not a little to do with the careful passage of the work through the press.

COST.

It is now estimated that the whole work will consist of about thirteen hundred pages of the present size. At the rates now settled with the Proprietor of the Nirnaya Sagar Press, the printing and correcting expenses will amount to about eight thousand rupees. This amount excludes investments made up to this time to maintain a clerical staff in connection with this work during these five years, to defray expenses for travelling, correspondence, and purchasing several reference-books absolutely needed for the accomplishment of this work. If all these expenses be added to the amount of eight thousand mentioned above, the sum will rise to about fifteen thousand. Such a literary venture, unless well financed by the Government and the people, is unbearably heavy for a single individual, at any rate for the present Editor; but he has undertaken it in anticipation of a liberal patronage from the Educational Department of the Bombay Government, directed as it is by a scholar of high attainments and one who has, by his spoken or written word, always shown a deep interest in the cause of the progress of the Vernaculars of this Presidency. The present work is undertaken also in anticipation of a liberal patronage from the leading Maratha Chiefs who ought, as a matter of course, to take a great interest in the cultivation of their own language and more especially in the wide spread of scientific knowledge among their numerous Marathi-speaking subjects through the medium of their mother-tongue. The Editor is confident that the present appeal will not be lost upon those for whom it is so hopefully intended.

A MIRROR OF THE MODERN INTELLECTUAL STIR IN THE NATION.

The present work, the Editor hopes, will make an important contribution to the evolution of English-Marathi lexicography and will thus have a healthy effect in strengthening and hastening the tendencies which are already at work to extend the kingdom of the Marathi language into still unconquered regions of thought and knowledge. The present work will thus appear to be an embodiment of a wide popular desire for an enlarged English-Marathi vocabulary to meet the increased educational needs of the Maharashtra and its colonies in other parts of India.

In almost every presidency of our country, attempts are being made to bring into the Vernaculars the rich and large stores of Western Science and Art and to create a vernacular scientific terminology for the purpose. In the North-Western provinces, there is the नागरीप्रचारिणी सभा

founded chiefly with this object. Fortunately, the Editor of this work has been able to avail himself of the learned labours of this *Sabha*. In the Baroda State, which is so prosperously administered by a most enlightened Maratha Prince, a similar attempt was made under the supervision of Prof. T. K. Gujjar at the initiation of the late Rao Bahadur Y. W. Athalye M. A., LL.B., with the liberal patronage of His Highness the Maharaj Saheb of Baroda. The present Editor has also been fortunate enough to be allowed to make the best use of the books published in the "Sayaji Dnyan Manjusha" Series.

In Bengal, for several years, an attempt has been made to create an Anglo-Bengali Scientific Vocabulary and the present *Wishwakosha* of Bengal is the direct fruit of this attempt. For the Telugu literature, a similar attempt is being made. In Gujarat, there is the Vernacular-Translation Society, working in this direction. The present Editor has also been fortunate enough to avail himself of the labours of this last-named Society. In Sindh, a similar effort is being made under the supervision of persons like Prof. S. C. Shahani M. A.

Thus it will be seen that the present work is a mirror of the new awakenings in the nation for scientific knowledge and is the best proof of the happy transformations, through which the whole country is passing. And it should be a matter of pride for English Statesmen that as a knowledge of English Science and English Art goes deeper and deeper into the Indian soul and mind, deeper foundations are being excavated for the gratitude of India to England. Therefore, the present Editor ventures to hope, that the British rulers of India will, at any cost, adopt every measure to carry the golden gift of Science to the cottage of the poor, through the medium of the vernaculars. This effort, more than anything else, will happily tend to unite India and England in bonds of perpetual fellowship and common citizenship.

THE PUBLICATION LOAN-FUND.

Behind the most-widely-offered literary help from the leading men in the Maharashtra, there is a sum of money in the shape of a Publication Loan-Fund to ensure the publication of the whole work. About a hundred persons have promised to contribute, each one hundred rupees, to this fund. And twenty-five of them have already sent in their contributions; the Editor begs to mention their names, which will be found on the third page of the cover with a deep sense of gratitude.

The Fund is under the management of a Board of Trustees consisting of Dr. M. G. Deshmukh, M. R. Bodas Esqr., M. K. Chitnis Esqr., R. G. Mundle Esqr., Prof. V. G. Vijapurkar, Dr. S. W. Dani. Out of the money collected, the Trustees have given to the Editor a sum of twelve hundred and fifty rupees as a partial indemnity to him against the investments made by him personally to the extent of seven thousand rupees in bringing the work to its present stage. The whole burden of the Loan is upon the shoulders of a single individual and it is now resolved by the Trustees that in future only the bills of the press will be paid out of the Fund. The rest of the expenses have to be defrayed from the proceeds of the sale of each successive part of the book, in addition to a minimum instalment of two hundred rupees which is to be paid to the Trustees to amortise the initial loan of Twelve hundred and fifty mentioned above. The Editor has cheerfully agreed to carry on the future work of publication on these conditions with a deep-rooted conviction that that God, Who has directed the Editor's steps in the present self-imposed task, will carry it to an end. In the matter of this Fund, the Editor's deepest gratitude is due to Dr. M. G. Deshmukh, on whose kind advice the Loan-Fund was started. If about two thousand subscribers be secured to begin with, the difficulties of the Editor will soon vanish. And this is not a great number for the population of the Maharashtra, considering the utility of the work and the immense influence which it is likely to exercise on the future growth of the Marathi Literature.

EXPLANATION TO THE STUDENT.

g. of o. stands for genitive of object. This means that the object must be in the genitive case; thus to Assure खातरी करणे *g. of o.*; Ex. I shall assure him मी त्याची खातरी करीन. Here the object (तो) is in the genitive case.

g. of s. stands for genitive of subject. This means that the subject must be in the genitive

case; thus to Appear दर्शन होंगे *g. cf s.*; Ex. The star appears in the morning तान्याचें सकाळीं दर्शन होतें. Here the subject (तारा) is in the genitive case.

in. or inv. con. stands for inverse construction. This means that the Marathi idiom requires the inverse construction; thus to Apprehend समज पडणें; Ex. I do not apprehend your idea मला तुमच्या कल्पनेचा समज पडत नाही. Here idea, which was an object in the English sentence, becomes part of the subject in Marathi. *neg. con.* stands for negative construction. This means that the word is in a negative construction or in a construction of negative sense.

Act. This word after a verbal noun indicates that the renderings which follow express action; Ex. Abandonment *n. v. V. I. act.* Here the *act.* indicates that the renderings टाकणें, त्याग, त्यजन, &c. &c. express the act of abandoning;—*state.* indicates that the renderings टाकलेपणा, त्याग, त्यक्ता, &c. &c. express the state of being abandoned;—*a. or s.* stands for *act* or *state*. The renderings which follow *a.* denote action and those following *s.* denote state.

The hyphen (-) is used to connect two or more words with another which is common to them all. Thus under the second meaning of To Authorise the student will find हुकुम *m-आज्ञा f-मोकळीक f- &c.-करणे-देणें*; here the hyphen obviates the necessity of repeating the verb *करणे-देणें* after each noun.

The &c. after a rendering or renderings, indicates that more words of the same kind may be used. For instance, under Attract, the &c. after मोहन indicates that any other word signifying मोहन, प्रलोभन may be used. Again the &c. after ओढून घेतलेला under Attracted, intimates that the reader may take past participle of any of the Marathi verbs given under the verb To Attract.

v. stands for *vide* which means See. *V. T.* for verb transitive. *v. V. T. 1.* for vide verb transitive first meaning. *v. V. T. 2.* vide verb transitive second meaning. *V. I.* for verb intransitive. *v. V. I. 1.* vide verb intransitive first meaning. *v. V. I. 2.* vide verb intransitive second meaning. *v. N. 1.* vide noun first meaning. *v. N. 2.* vide noun second meaning. *v. A. 1.* vide adjective first meaning. *v. A. 2.* vide adjective second meaning. Such references are given when meanings of one part of speech are to be derived from those of another part of speech of the same leading word. For instance, in deriving the meanings of the noun Audacity the Editor gives such references to the meanings of the adjective Audacious.

(?) The Editor has put queries before some of the renderings to indicate that those renderings are not in his opinion appropriate or quite correct. In some cases he has given his reasons for the same.

S. denotes that the word, after which it is written, is used in its original Sanskrit sense; for instance, तत्पर होंगे will be one of the correct renderings of 'Absorb' if तत्पर is understood in its original Sanskrit sense (devoted to) and not in its modern Marathi sense (ready).

Vul. stands for Vulgar. This means that the word is used by people of the lower grades of the Marathi-speaking society.

R. stands for rare. The word is rarely used in modern Marathi.

Poe. This stands for poetical use. It is to be understood that the word, after which it stands, is used more in poetry than in prose.

In the phrases which are given under leading words, only the initial letter of the leading word is repeated. When the same word is to be rendered under different parts of speech, only the first letter of this leading word is repeated. Such first letter always stands for the last word fully written.

Roman figures I, II, III are used to denote that the renderings given after these numbers cannot be directly and immediately derived from any of those of any other part of speech of the same leading word.

The spelling. When more than one form of a word is given, the spelling first given is the one in current English use. Occasionally such new American spellings are given as occur frequently in modern English.

The renderings or meanings. The current and most important rendering of a word is usually given first but in a few cases there is a departing from this usual rule.

The Etymology. Skeat and Murray are the chief authorities in this Department. Wherever available, Sanskrit origins of English words are given; but only such of them as are accepted by the best Philologists. Only in a few cases the Editor has made new suggestions of Sanskrit origins. But this is done in the form of a small note to that particular word. The Editor has given roots principally from Latin, Greek, French, Anglo-Saxon and Arabic sources.

With a view to saving space, the principles of Condensation adopted in some of the English Dictionaries are followed in this work. Every word is given in its Alphabetical order. Generally a word and its derivatives are given together. For instance Assign, Assignment, Assigned, Assignee, Assignable, Assignability, Assigner are all given under Assign.

The irregular participles of uncompounded verbs are given. Exceptional plurals of nouns are also given. When a word stands after another with its Marathi renderings not given, its renderings can be at once formed from those of the latter by adding a corresponding rendering of the affix in the English words.

Whenever other words for the same leading word are given, they are given in italics.

REVISION OF THE FIRST PART OF THE DICTIONARY.

Almost every word in the letter "A" has been carefully read by R. S. Shankar Moro Ranade B.A., Mahadev Rajaram Bodas Esqr. M.A., LL.B., M. K. Dandekar Esqr. B.A., Waman Ramchandra Joshi Esqr. B. A., Moreshwar Vasuleo Karve Esqr., Shridhar Narayan Datar Esqr., Narayan Krishna Gadre Esqr. After this revision, the manuscript was sent to press. The "revise" proofs, before being advanced into "final," were again read by Prof. H. M. Bhadkamkar B.A. (first 8 pages), the late Prof. S. G. Jinsiwale M.A. (pages 8-24), Govindrao Padalkar Esqr. B.A. and Krishnaji Ballal Vaze Esqr. B.A. (pages 24-40), A. H. Kher Esqr. B.A. (pages 40-48), A. G. Sathaye Esqr. M.A. (pages 8 only), V. K. Bhatawadekar Esqr. B.A., LL.B. (pages 8 only), V. K. Oak Esqr. (a few pages), K. B. Paranjpe Esqr. B.A. (pages 5 only) and Narayan Chintaman Kelkar Esqr. B.A. (pages 104-112). Almost every word Technical or Scientific was revised by some one or another from the Standing Council of Referees. After this careful revision and scrutiny, if any mistakes or inaccuracies still remain the Editor hopes that they will be but few in number. And if any one will be kind enough to draw his attention to them, he will publish them all in a Supplementary Volume to the work when completed.

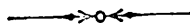
KEY TO THE PRONUNCIATION.

The sounds of *marked vowels* are shown in the following line:—

fāte, fār; mē, hēr; mīne; mōte; mūte; mōōn; *then*.

The sounds of unmarked vowels are always short; as in bad, bed, bid, box, but, book. In the consonants used in the new spelling of each pronunciation, every consonant has its ordinary unvarying sound, and every consonant has one sound only. The same sounds are represented by the same letters, even if their actual spelling in the language is different. No consonant is marked. "th" when printed in italics is to be sounded as in *then* and when printed in common letters is to be sounded as in thick. The vowel u when printed as ü is to be sounded as in Müller. When more than one pronunciation of a word is given, that given first is the one more accepted.

LIST OF ABBREVIATIONS USED IN THIS DICTIONARY.

<i>a.</i>	for adjective.	<i>astrol.</i>	for astrology.
<i>adv.</i>	„ adverb.	<i>astron.</i>	„ astronomy.
<i>agri.</i>	„ agriculture.	<i>B.</i>	„ Bible.
<i>alge.</i>	„ algebra	<i>biol.</i>	„ biology.
<i>anat.</i>	„ anatomy.	<i>book-kep.</i>	„ book-keeping.
<i>archit.</i>	„ architecture.	<i>bot.</i>	„ botany.
<i>arith.</i>	„ arithmetic.	<i>chem.</i>	„ chemistry.

<i>colloq.</i>	for colloquially.
<i>comp.</i>	„ comparative.
<i>compreh</i>	„ comprehensive.
<i>conj.</i>	„ conjunction.
<i>con.</i>	„ constructive.
<i>decl.</i>	„ declinable.
<i>demon.</i>	„ demonstrative.
<i>dim.</i>	„ diminutive.
<i>e. g.</i>	„ for example.
<i>elect.</i>	„ electricity.
<i>enhanc.</i>	„ enhanced.
<i>ety.</i>	„ etymology.
<i>f. or fem.</i>	„ feminine.
<i>fig.</i>	„ figurative.
<i>gener.</i>	„ generally.
<i>geog.</i>	„ geography.
<i>geol.</i>	„ geology.
<i>geom.</i>	„ geometry.
<i>gram.</i>	„ grammar.
<i>gun.</i>	„ gunnery.
<i>hist.</i>	„ history.
<i>i. e.</i>	„ that is.
<i>impers.</i>	„ impersonal.
<i>infin.</i>	„ infinitive.
<i>in. or inv.</i>	„ inverse.
<i>interj.</i>	„ interjection.
<i>interrog.</i>	„ interrogation.
<i>intens.</i>	„ intensive.
<i>lit.</i>	„ literally.
<i>m.</i>	„ masculine.
<i>mach.</i>	„ machinery.
<i>math.</i>	„ mathematics.
<i>mech.</i>	„ mechanics.
<i>med.</i>	„ medicine.
<i>metaph.</i>	„ metaphysics.
<i>mil.</i>	„ military.
<i>min.</i>	„ mineralogy.
<i>mus.</i>	„ music.
<i>myth.</i>	„ mythology.
<i>n., ns.</i>	„ noun, nouns.
<i>naut.</i>	„ nautical.
<i>neg.</i>	„ negative.
<i>n.</i>	„ neuter.
<i>n. pl.</i>	„ noun plural.
<i>n. sing.</i>	„ noun singular.
<i>obs.</i>	„ obsolete.
<i>opt.</i>	„ optics.
<i>p. or part.</i>	„ participle.

<i>p. adj.</i>	for participle adjective.
<i>paint.</i>	„ painting.
<i>palm.</i>	„ palmistry.
<i>pa. p.</i>	„ past participle.
<i>pass.</i>	„ passive.
<i>pa. t.</i>	„ past tense.
<i>perf.</i>	„ perfect.
<i>pref.</i>	„ prefix.
<i>phil. or philos.</i>	„ philosophy.
<i>Photo.</i>	„ Photography.
<i>Phrenol.</i>	„ Phrenology.
<i>Phys.</i>	„ Physics.
<i>Physiol.</i>	„ Physiology.
<i>pl.</i>	„ plural.
<i>poe.</i>	„ poetical.
<i>pol. econ.</i>	„ political Economy.
<i>pr. p.</i>	„ present participle.
<i>prep.</i>	„ preposition.
<i>print.</i>	„ printing.
<i>priv.</i>	„ privative.
<i>recip.</i>	„ reciprocal.
<i>Rom. antiq.</i>	„ Roman antiquities.
<i>Shakes.</i>	„ Shakespeare.
<i>suff.</i>	„ suffix.
<i>superl.</i>	„ superlative.
<i>surg.</i>	„ surgery.
<i>theat.</i>	„ theatre; theatricals.
<i>theol.</i>	„ theology.
<i>trig.</i>	„ trigonometry.
<i>v. i.</i>	„ verb intransitive.
<i>v. t.</i>	„ verb transitive.
<i>vul.</i>	„ vulgar.
<i>zool.</i>	„ zöology.
<i>Ar.</i>	„ Arabic.
<i>Beng.</i>	„ Bengali.
<i>Fr.</i>	„ French.
<i>Ger.</i>	„ German.
<i>Gr.</i>	„ Greek.
<i>Hind.</i>	„ Hindustani.
<i>It.</i>	„ Italian.
<i>L.</i>	„ Latin.
<i>L. L.</i>	„ Low or Late Latin.
<i>M. E.</i>	„ Middle English.
<i>M.</i>	„ Quotation from Murray's Dictionary.
<i>O. F.</i>	„ Old French.
<i>Port.</i>	„ Portuguese.

D I C T I O N A R Y

LITERARY, SCIENTIFIC AND TECHNICAL.

A

A (ā, a) इंग्रजी वर्णमालिकेंतील पहिले अक्षर; हे स्वर आहे. ह्याची अनेकवचने Aes, A's, As अशीं लिहितात. In most of the known languages it is the first letter of the alphabet; and it must naturally be so as it represents the *first* vocal sound uttered by man with a mere opening of the mouth and without any constraint or effort to alter the natural position of his lips. In the Ethiopic language it is the thirteenth letter and in the Runic, it is the tenth. The numerous sounds of A are, according to Dr. J. A. H. Murray, symbolized in the following thirteen words:—(1) name, (2) bare, (3) man, (4) father, (5) water, (6) want, (7) ant, (8) village, (9) separate, v. (10) separate, a. (11) antarctic, (12) lunar, (13) authority. Some of these thirteen sounds of A, symbolized in these thirteen words, have no existence in the Marathi language and therefore no attempt is made to represent them all in Marathi characters. However some of the most common sounds of A are अ, आ, ॲ (cat), ॲ (fall), वृ (long and short). २ *art.* एकवचनी सामान्यनामापूर्वी A किंवा An चा अनियमित उपपदाप्रमाणे उपयोग करितात; as, A man. परंतु मराठीत भाषांतर करिताना A साठीं कधीं 'एक' व कधीं 'एखादा' असा शब्द घालितात; कधीं A ह्या उपपदाबद्दल मराठीत कांहींच शब्द योजित नाहींत; as, a man ह्याजें 'एक मनुष्य, एखादा मनुष्य' किंवा फक्त 'मनुष्य.' ३ एक (श्रेष्ठत्वदर्शक); as, He is a hero—तो एक मोठा वीर आहे. ४ *mus.* सहावा स्वर. (The 6th note of the diatonic scale of C. Major). ५ *naut.* ह्यापुढचा A 1 हा शब्द पहा. ६ *Eng. log.* अन्वयव्याप्तिसिद्धान्त, सत्सार्थक सर्वव्यापी सिद्धान्त; as, All men are mortal is an A proposition. ७ *law.* &c. &c. कोणतीहि वस्तु-मनुष्य; as, A is a security to B. ८ *alge.* व्यक्तपद-चिन्ह; as, In this problem a is the number of known men. ९ A चा उपयोग पुष्कळ शब्द संक्षेपांने लिहिण्यांत करितात; as, A. D. for *anno domini* (In the year of our Lord); A. M. for *anno mundi*

(In the year of the world); A. for adjective; A. for active (verb); A. for arts as in B. A. or M. A.; A. M. for *antemeridism* (before noon); A. for associate as in A. L. S.; A. for artillery or academy as in R. A.; A. for antiquaries as in F. S. A.; A. for astronomical as in F. R. A. S. and many similar titles. १० सामान्यनामासारखा उपयोग केलेल्या विशेषनामापूर्वी A हे उपपद लावितात; as, A Daniel has come to judgment. ११ संख्यावाचक विशेषणापूर्वी A चा उपयोग कधीं कधीं 'सुमारे, जवळ' ह्या अर्थीं होतो; as, A six years सुमारे सहा वर्षे. १२ (a) प्रत्येक, एकेक, हर, दर, प्रति; as, 100 Rs. a year; and before nouns in the objective case A does not appear in the Marathi rendering and only the casual termination स, &c., is added to the nouns, as, 5 Rs. a man माणसास पांच रुपये. १३ Various senses of A as a prefix: (a) पूर्णतादर्शक (equivalent to *up*); as, Awake = wake up साफ जागे होणे. (b) पासून; as, Adown = from the down (hill) वरून (टेंकडीवरून) खालीं. (c) कडे (contr. of *ad*, to); as, Ascend = climb upwards, or upto वरच्या भागाकडे चढणे. (d) पासून, दूर (contr. of *ab*, away); as, Averse = turned away from पासून पराङ्मुख. (e) आंतून बाहेर (contr. of *e* or *ex*); as, Amend = To free from a fault दोषांतून बाहेर काढणे, दोषमुक्त करणे, सुधारणे. (f) निषेध-अभाव-दर्शक; as, Amorphous = of no regular form अष्ट-स्फटिकाकारभिन्न, अनियताकार. (g) वर; as, afoot = on foot पायीं. १४ चा (contr. of *of*); as, A clock = of the clock. १५ On, in आणि at ह्या अव्ययांचा अपभ्रंश; as, anight, aback, away &c., &c. This sense of A is expressed in Marathi by various prepositions or by suitable inflections of the words. Important words of this class of adverbs are given in their proper places in the Dictionary. १६ A, as a noun, is generally rendered by अ and आ or by अकार and आकार in the masculine gender. All the letters when treated as nouns are regarded as masculine and are rendered either simply as उ, ऊ, क, का, प, पा &c., or in combination with the suffix

कार as उकार, ककार, &c. १७ A, as a contraction of *on, in* or *an* (old) and meaning 'in process of', 'in the act,' 'into,' 'to' when prefixed to verbal substantives is rendered by the suffix आयास, आयाला or आवयास, आवयाला as added to the root; as, Abegging मागायास, मागायाला, मागावयास, मागावयाला. Ahunting, abuilding, adying, alaughing are other examples of this class of combinations. [Owing to a limited space at our disposal we cannot give here (1) the history of the indefinite article and its various older forms, (2) A, as a pronoun meaning he or she as in quotha (he or she says), (3) A, as a worn-down form of Have, (4) A, as the corruption of *aa, o, oo*, (5) A, as a preposition of superposition, motion, juxtaposition, situation, general direction, partition, time, (6) A, as an interjection being the corruption of *o! Ah!*, (7) A, as an old English, Latin or Greek suffix. To the students of the science of language, a full history of A will afford an interesting and valuable study. Also to the students of the Comparative Grammar of the English and the Marathi languages, the Absence of "Articles," as a distinct part of speech, from the Marathi language will be a very interesting problem for the test of their scholarship in these two languages.]

A1 (ā-one) पहिल्या प्रतीचा, वरिष्ठ प्रतीचा, उत्कृष्ट स्थितीत असलेला (हा शब्द विशेषकरून जहाजांना लावितात), as ; 'The splendid A1 clipper-built ship "Miranda" (M). इतर ठिकाणीही A1 चा ह्याच अर्थी उपयोग करितात ; as, The Chinese Police are certainly A1 at such work. (M). The exercises of the first three boys have been marked A1.

Aback (a-bak') [Pref. *a, on* & Back.] *adv.* मागे, पाठीमागे; as, To go aback मागे-पाठीमागे जाणे. To drive aback पाठीमागे ढकलणे. To put aback पाठीमागे टाकणे, रद्द करणे, नाकारणे. To hold aback पुढे जाऊ न देणे, प्रतिबंध करणे. 2 *naut.* गलबत उलट जाईल अशा प्रकाराच्या वाऱ्यांत (सांपडणे-आणणे), उलट्यावर, उलटून डोलासी (शी), उलटीकडे; as, To be taken or laid aback उलट्यावर येणे, उलटा रहाणे. 3 *fig.* एकदम चकित होऊन स्तब्ध, किंकर्तव्यतामूढ झालेला; as, To be taken aback. *fig.* थक्क-चकित होऊन जाणे, दचकणे, चरकणे, बुद्धि *f.* अकल *f.* गुंग-थक्क-चरक होणे *g. of s.*, कांहीं सुचत नाहीसे होणे.

Abacus (ab'a-kus) [Gr. *abax, abakos*, a board for reckoning on.] *n.* (चिनी लोकांचे) हिशेब करण्याचे फळ्यासारखे यंत्र *n.* 2 *archi.* रोमन डोरिक खांब्याच्या टोपीचा पहिला थर *m.* (Underneath the architrave). Ab'aci *pl.* Ab'acist *n.* वरील फळ्याने हिशेब करणारा.

Abast (a-bast') [A. S. *an, on, & beftan*, after, behind.] *adv.* at the stern वरामीं, वरामाय, वरामा-
च्या टायीं, नाकेच्या-नावेच्या-नारवांच्या—&c.-मागल्या
भागाम, नाकेच्या—&c.-पश्चिमभागीं. २ towards the
stern वरामाकडे, नावेच्या मागल्या भागाकडे; as, The
gate was right abast. *prep.* वरामाकडल्या बाजूस-
भागाम—&c. with *g. of o.*; as, A little cabin, which
I saw abast the main-mast.

Abandon (a-ban'dun) [Fr. *a, to, & bandon*, control, liberty, *abandonner*, to give up to the will or dis-
posal of some one.] *v. t.* renounce, resign टाकणें,
सोडून देणें, सोडणें, त्याग *m.* करणें *g. of o.*, वर्जणें,
विमर्जणें (*poe.*), सांडणें (*R.*). २ desert, forsake
सोडणें, सोडून-टाकून-सांडून-&c.-जाणें, टाकणें, त्यागणें
(*poe.*), त्याग *m.*-परित्याग *m.*-&c.-करणें *g. of o.*, त्यजणें
(*poe.*), अंतर *n.* देणें (*obs.*), अंतरणें (*obs.*). ३ one's-
self to नाद *m.*-छंद *m.*-घेणें-धरणें *g. of o.*, नाद *m.*-छंद
m. लागणें *in. con.*, वाहून घेणें (*in a bad sense*),
आधीन होणें; as, To A. one's-self to sorrow
दुःखाधीन होणें. **Aban'donable** *a.* (*v. V. 1.*)
टाकाया-सोडया-वर्जाया-&c.-जोगता-जोगा-&c., टाकाऊ,
टाकवणा, त्याज्य, वर्ज्य. २ (*v. V. 2.*) सोडया-etc.
-जोगा-etc., परित्याज्य, हेय (*poe.*), त्याज्य. **Aban'-
doned** *p & a.* (*v. V. 1.*) टाकलेला, etc., त्यक्त, वर्जित.
२ (*v. V. 2.*) सोडलेला, त्यक्त, परित्यक्त. ३ कोडगा, देवा-
धर्मानें टाकलेला, निसवलेला, धर्मबाह्य, त्यक्तधर्म, भ्रष्ट,
त्यक्तलज्ज, निसत, निसूक, धर्मलंड (*slang*). ४ उजाड,
ओस, ओसाड, उध्वस्त, उद्वस्त, बेचिराग (*ख*); as, An A.
town, village, house. To be or become A. काटी ला-
गणें (नगरास-गांवास-घरास-&c.), ओस-उजाड-पडणें.
Aban'doner *n.* (*v. V. 1.*) (generally followed by
of) टाकणारा, त्यागणारा, वर्जणारा, etc., त्यागी, त्याग-
उत्सर्ग-उत्सर्जन-etc.-कर्त्ता, वर्जक, विसर्जक. २ (*v. V. 2.*)
सोडणारा, &c., त्यागी, परित्यागी, त्याग-त्यजन-परित्याग
etc.-कर्त्ता. **Aban'donment** *n.* (*v. V. 1.*)-*act.*
टाकणें *n.*, सोडणें *n.*, &c., त्याग *m.*, त्यजन *n.*, वर्जन *n.*,
उत्सर्ग (?) *m.*, उत्सर्जन *n.*-*state.* टाकलेपणा *m.*, &c., त्याग
m., त्यक्तता *f.*, वर्जितत्व *n.*, उत्सर्ग (?) *m.*. २ (*v. V. 2.*)-*act.*
सोडणें *n.*, सोडून जाणें *n.*, etc., त्याग *m.*, परित्याग *m.*,
त्यजन *n.*, परित्यजन *n.*-*state.* सोडलेपणा *m.*, etc., परि-
त्याग *m.*, त्यक्तता *f.*, परित्यक्तता *f.* *I law.* स्वसत्तानिवृत्ति.
A. of worldly connections संन्यास *m.*, विरक्ति *f.*

Abase (a-bās') [Fr. *abaissier*, to lower.] *v. t.* degrade,
humble नमवणें, खालावणें (*poe.*), उतरणें, मोडणें, मान
खालीं घालणें *g. of o.*, अभिमानखंडन *n.* करणें *g. of o.*,
अपकीर्ति *f.*-बदनामी *f.* करणें, गर्वखंडन *n.* करणें, खोड *f.*
मोडणें. २ (one's self) हीनत्व *n.*-कमीपणा *m.*-हलकेपणा
m.-पड-&c.-घेणें, मस्तक *n.* ठेंगणें करणें, नमणें, नमून वागणें,
अभिमान *m.* टाकणें-सोडणें, लघुत्व *n.*-लघुता *f.*-गरीबपणा
m.-नम्रता *f.*-नीचपणा *m.*-&c.-मानणें-अंगीकारणें-स्वीकारणें,
लघुत्वस्वीकार *m.* करणें, अहंकारत्याग *m.*-अभिमानत्याग

m. करणें, स्वमहत्त्व n-अहंकार m-etc. टाकणें-सोडणें, पडती बाजू घेणें. Abū'sed p. (v. V. 1.) नमवलेला, खालावलेला, &c. २ (v. V. 2.) नमवलेला, &c., हतदंभ, हतगर्व, हतवीर्य, नम्र झालेला, अभिमानातीत, वीताहंकार, विगताभिमान, मानवर्जित, जातविनय. Abuse'ment n. (v. V. 1.)—act. नमवणें n, खालावणें n, &c., अभिमानखंडन n.—state. मानभंग m, मानभ्रष्टता f, मानहानि f, तेजोभंग m. २ (v. V. 2.)—state. नमलेपणा m, नम्रता f, लघुत्वस्वीकार m, हीनत्वस्वीकार m. Abas'er n. (v. V.) नमवणारा, &c.

Abash (a-bash') [Fr. a, & bahir, to gape, a word of imitative origin from the interjection bah! of astonishment.] v. t. make ashamed लाजवणें, चपापवणें, खालीं पहावयास लावणें, शरमिंदा करणें, शरमवणें, ओशाळवणें, ओशाळा करणें. २ put to confusion गोंधळून टाकणें, गोंधळवणें. Abashed' p. (v. V.) (with it, of an occasion; by, of a cause). लाजावलेला, ओशाळा केलेला, गोंधळून गेलेला, संकोचित केलेला, &c., लाजलेला, लज्जित झालेला, फजीत, लज्जित, लाजिरवाणा. To be or become A. लाजणें, चपापणें, ओशाळणें, फजीत-ओशाळा होणें, गोंधळून-ओशाळून जाणें. Abash'ment n. (v. V.)—state. लाजवलेपणा m, लाजलेपणा m, लज्जितत्व n, ओशाळगत f, ओशाळी f, ओशाळीक f, ओशाळणूक f. २ गोंधळ m.

Abate (a-bāt') [L. ab, from, & batuere, to beat.] v. t. make-lower-less-weaker कमी करणें, उतरणें, हलका-मंद-न्यून-etc.-करणें. २ mitigate हलका &c. करणें, उतार m-उपशम m-उपशमन n-उपशांति f-&c. करणें g. of o., शमवणें, निववणें. ३ law. रद्द करणें. ४ Eng. law. सूट f. घालणें-देणें, सूट f-सोड f-सांड f. करणें. ५ कमी-न्यून करणें (price). v. i. खालावणें, उणावणें, उतरणें, थोडकावणें. २ हलकावणें, मंदावणें, ओसरणें, उतरणें, कमतावणें, पडणें, कसरणें, नमणें, कानपणें, मंद पडणें-होणें, काढणें, उपशम m-उपशमन n-उपशांति f-ओसारा m-etc.-होणें g. of s. Abate'ment n. (v. V. T. 1.)—act. उतरणें n, कमी करणें n, &c., न्यूनीकरण n.—state. कमी केलेलेपणा m, उतरलेलेपणा m. २ (v. V. T. 2.)—state. उतार m, हलका केलेलेपणा m, &c. ३ (v. V. I. 1.)—state. खालावलेपणा m, उतरलेपणा m, etc. ४ (v. V. I. 2.)—state. हलकावलेपणा m, मंदावलेपणा m, etc., कमी झालेपणा m, उतार m, मंदी f, उपशम m, उपशांति f, उपशमन n, ओसार m, ओ(सा) सरा m. I law घट f, सूट f. Abator, Abater n. law उपद्रव बंद करणारा. २ वारसानें ताब्यांत न घेतलेल्या मिळकतीवर खोटा ताबा सांगणारा; for other meanings see the verb 'to Abate.' To abate a nuisance (law) पीडा-उपद्रव बंद करणें. To abate a writ or process (law) खटल्यामध्ये कांही व्यंग दाखवून तो बंद पाडणें-ठेवणें.

Abattoir (a-bat-war) n. गाई वगैरे कापण्याची जागा f, कसाईखाना m.

Abaxial (ab-ak'si-al) [Pref. *ab* from, & *axis*, axle.] *a. bot.* आंसाच्या-देंठाच्या बाहेरचे; *as, An A.* ovary.

Abbacy (ab'a-si) *n.* मठाध्यक्षाचा अधिकार *m.* २ मठाध्यक्षाची कारकीर्द *f.* ३ -च्या अधिकारांतील प्रांत *m.* Abbat'ial, Abbatical *a.* मठासंबंधी.

Abbe (ab'ā) [Fr. an abbot.] *n.* धार्मिक विचारांत मग्न झालेला मनुष्य *m.*, महंत *m.*, मठाधिकारी *m.* (Abbe हा फ्रेंच शब्द आहे.)

Abess (ab'es) *n.* मठाधिकारीण(रिणी) *f.*, (मठाध्यक्षाची पत्नी नव्हे), मठस्वामिनी *f.*, मठपालिनी *f.*, मठाध्यक्षीण *f.*, जोगीण *f.*

Abbey (ab'e) [L. *abbatia*. abbey.] मठ *m.*, योगिगृह *n.* २ ब्रह्मचर्य स्वीकारून धार्मिकतत्वांविषयी विचार करणारे स्त्रीमंडळ किंवा पुरुषमंडळ *m.*, योग्यालय *m.*, विहार *m.* Abb'eys *pl.* Some of the combinations of this word are abbey-labourer, abbey-lands, abbey-man, abbey-monger, abbey-stead.

Abbot (ab'ut) [L. *abbatis*, a father.] *n.* महंत *m.*, मठाधिपति *m.*, मठाध्यक्ष *m.*, मठगुरु *m.*, मठनायक *m.*, मठपालक *m.*, मठाचार्य *m.* Abbess *f.* Abbotship *n.* मठाध्यक्षत्व *n.*, &c.

Abbréviate (ab-bré'vi-āt) [L. *ab.* & *brevis*, short. *v. t.* संक्षेप *m.*-संक्षेपण *n.* करणे *g. of o.*, संक्षेपणे (*poe.*), संक्षिप्त-संकलित-सारभूत-करणे, थोडक्यांत आणणे. ३ *gram.* लोपविशिष्ट करणे, लोपाने लहान करणे. ३ *matl.* अपवर्त *m.*-अपवर्तन *n.*-करणे *g. of o.*, संक्षेपांत लिहिणे, संक्षेपचिन्ह लिहिणे; *as, sq.* for square. Abbréviate *i p.* (*v. V. 1.*) संक्षिप्त, सांक्षेपिक, संक्षेप केलेला, संक्षेपाचा, थोडक्यांत आणलेला. २ (*v. V. 2.*) लोपविशिष्ट, लोपयुक्त, लुप्ताक्षर, लुप्तपद, लुप्तांश, लुप्तावयव, &c. Abbréviation *n.* (*v. V. 1.*)—*act.* संक्षेप करणे *n.*, थोडक्यांत आणणे *n.*, संक्षेपणे *n.* (*poe.*), संक्षेप *m.*, &c.—*state.* संक्षेप *m.*, संक्षेपण *m.*, संक्षिप्तता *f.* २ (*v. V. 2.*)—*state.* लोपविशिष्टता *f.*, लोपयुक्तता *f.* ३ (*v. V. 3.*)—*act.* अपवर्त *m.*, अपवर्तन *n.* I संक्षेपचिन्ह *n.* II संक्षेप *m.*, समाहार *m.* Abbré'viature, same as Abbréviation. Abbré'viator *n.* (*v. V. 1.*) संक्षेपकर्ता (*poe.*), संक्षेप करणारा, संक्षेपणारा. २ (*v. V. 3.*) अपवर्तक, अपवर्तकारी, अपवर्तककर्ता. Abbré'viatory *a.* संक्षेपाचा, संक्षेपात्मक.

A B C, A bcee (ā-bē-sē') *n.* मूळाक्षरे *n. pl.*, अक्षरानुक्रम *m.*, अक्षरमाला *f.*, वर्णमाला *f.* क ख *m.*, बाराखड्या *f. pl.* २ ओनामा *m.* ३ कोणत्याही विषयाचा प्रथमारंभ *m.* A B C-Book (*Shakes.*) ए, बी, सी शिकविण्याचे पुस्तक *n.* Beginning one's a. b. c. ओनामा घोकणे *n.*, अक्षरारंभ *m.*-प्रथमाभ्यास *m.*-नूतनाभ्यास *m.*-नवारोह *m.*-करणे, अभ्यास सुरू करणे, पाटीवर बसणे.

Abdicate (ab'di-kāt) [L. *ab*, from or off, *dicare*, to proclaim.] *v. t.* सोडणे, सोडून देणे, त्यागणे (*poe.*),

टाकणें, टाकून जाणें, त्याग *m*-उत्सर्जन *n*-*etc.* करणें, स्वत्वत्याग करून सोडणें, सत्तानिवृत्तिपूर्वक त्याग करणें *g. of o.* To abdicate the throne सिंहासन *n*-राज्य *n*-राजपद-राजाधिकार *m*-राजासन *n*-छत्रचामर *n*-*&c.*-सोडणें-सोडून देणें-सोडून जाणें, सिंहासनत्याग *m*-राजपद-परित्याग *m*-राजपदत्याग *m*-राजाधिकारत्याग *m*-राज्यत्यजन *n*-छत्रचामरोत्सर्जन *n.* करणें. To abdicate an office or trust अधिकार सोडून देणें, अधिकारत्याग *m*-पदत्याग *m*-पदोत्सर्जन-*&c.* करणें, अधिकारपराङ्मुख होणें.

Abdicate *v. i.* yield a right हक *m*-वारसा *m*-दावा *m*. सोडणें, स्वत्वत्याग *m*-स्वत्वनिवृत्ति *f*-सत्तानिवृत्ति *f*-सत्तात्याग *m*. करणें. Ab'dicant *a.* & *n.* सोडणारा, सोडून देणारा &c. Ab'dicated *p.* (v. V. I. 1.) स्वत्वत्याग-*&c.*-केलेला, सांडलेला, त्यागी, त्याग केलेला, त्यक्त, कृतोत्सर्जन, कृतस्वत्वत्याग-स्वत्वनिवृत्ति-स्वामित्वत्याग, त्यक्त-स्वत्व-स्वसत्त-स्वामित्व. २ (v. V. T.) सोडलेला, &c., त्याजित, त्यागित, त्यक्त, उत्सृष्ट, विसर्जित, विसृष्ट, वर्जित, गतस्वामिक, गतनायक. Throne abdicated सिंहासन-राजपद-*&c.*-सोडलेला, त्यक्तसिंहासन, त्यक्तराजासन, त्यक्तराजपद, त्यक्तराज्य, त्यक्तराजाधिकार, छत्रचामरविसर्जित, छत्रसिंहासनोत्सर्जित. Trust or office abdicated अधिकार-पद-*&c.*-सोडलेला, त्यक्ताधिकार, त्यक्तपद, &c. Abdica'tion *n.* (v. V. T.)—*act.* सोडणें *n*, सोडून जाणें *n*, सोडून देणें *n*, त्याग *m*, उत्सर्जन *n*, सत्तात्याग-पूर्वकोत्सर्ग *m*, सत्तानिवृत्तिपूर्वक त्याग *m*, स्वामित्वविसर्जनपूर्वक त्याग *m*. Deed of abdication वेदावापत्र *n*, वेदावाखत *n*, सत्तात्यागपत्र *n*, स्वत्वनिवृत्तिलेख *m*. Ab'dicator, Ab'dicant *n.* (v. V. I.) सोडणारा, &c. स्वत्वत्यागी, सत्तात्यागी, स्वत्वत्याग-स्वत्वनिवृत्ति-सत्तानिवृत्ति-सत्तात्याग-स्वामित्वविसर्जन-*&c.*-कर्ता. २ (v. V. T.) सोडणारा &c., उत्सर्जन-वर्जन-*&c.*-कर्ता, स्वत्वत्याग-सत्तानिवृत्ति-*etc.*-करून सोडणारा. Throne-abdicator सिंहासन-राजासन-राजपद-राजाधिकार-राज्य-*&c.*-सोडणारा. Trust or office abdicator अधिकारपद सोडणारा, अधिकारत्यागी, पदत्यागी.

Abdomen (ab-dō'men) [L. for English belly.] *n.* anat. (The largest cavity of the body, containing the stomach, liver, kidneys, intestines and other viscera; that part of the body extending from the inner surface of the pelvis to the diaphragm, which latter separates it from thorax) हृत्प्रदेश व वस्तिप्रदेश ह्यांमधील भाग *m*, उदर *n*, पोटा *n*, कुक्षि *m*, जठर *n*, वस्ति *f*. Lower portion of the A. ओटी *f*, ओटीपोटा. Abdom'inal *a.* (v. N.) उदरीय, उदराचा, पोटाचा, उदरसंबंधी, कुक्षिसंबंधी, कौक्ष, जाठर, वास्तेय. Abdom'inous *a.* दोंदील, डेव्या, ढेरपोट्या. २ पोटाचा-संबंधी.

Abduce (ab-dūs' [L. ab, & ducere, to lead.] *v. t.* ओढून घेणें, दूर ओढणें, खेंचून घेणें, anat. बाहेर फिरविणें. २ See Abduct. Abdu'cent *a. physiol.* ओढून घेणारा, खेंचून घेणारा, बाहेर फिरविणारा. A. muscles (शरी-

राचे कांहीं भाग) बाहेर फिरविणारे स्नायु *m. pl.*, बहिःक्षे-
पकस्नायु *m. pl.*

Abduct (ab-duk't) [*L. ab, & ducere, to lead.*]

v. t. जवरीने अपहार करणे, फितवून नेणे. २ *anal.* स्वैच्छणे,
बाहेर फिरविणे. Abduc'tion *n.* अपहार *m.*, अपहरण *n.*
२ *law* (लेंकळू *n.*-त्रायको *f.*-&c.) कपटाने-फुसलावून-
जुलमाने नेणे. ३ *anal.* शरीराच्या कल्पित मध्यरेषेपासून
अवयव दूर नेणारी स्नायूची क्रिया *f.*, बहिःक्षेपन *n.*, अपक्षे-
पन *n.* Abduc'tor *n.* अपहार करणारा, फितवून-फुस ला-
वून नेणारा. २ *anal.* बहिःक्षेपक स्नायु *m.*, अपक्षेपक
स्नायु *m.*

Abeam (a-bēm') [*Prep. a, (A. S. on.) on, & Beam.*]

adv. naut. नावेच्या कण्याशी काटकोन करणाऱ्या दिशेत.

Abecedarian (ā-be-se-dā'ri-an) *a.* (one engaged

in teaching the alphabet) मूळाक्षरं *n. pl.* शिकवि-
णारा, गांवपंतोजी *m.*, ओनाम्या *m.*, रूपावळ्या *m.*, ओ-
नामा-अक्षरमाला-वर्णमाला-&c. -सांगणारा -शिकविणारा-
&c., क-ख घोळ्या *m.*, वर्णमातृकाध्यापक *m.* २ (one
learning the alphabet). मूळाक्षरं *n. pl.* शिकणारा
m., ओनाम्या *m.*, ओनामा घोळणारा, ओनामाघोळ्या *m.*,
बाराखळ्या घोळणारा-घोळ्या *m.*, धुळीचा लिहिणारा *m.*,
पंचअक्षरी *m.*, आठवळ्या *m.*, खडे मांडणारा *m.*, क-खचा
पंडित *m.*, अक्षरओळख साधलेला *m.*, अक्षरारंभकर्ता *m.*,
विद्योपक्रमकर्ता *m.*, प्रथमाभ्यासी *m.*, नूतनाभ्यासी *m.*, व-
र्णाध्यायी *m.* Abecedarian Psalms or Hymns ११९
साऱ्या हिब्रू स्तोत्राप्रमाणे ज्या स्तोत्रांतील कवितांचे प्रारं-
भीचे एकेक अक्षर मूळाक्षरक्रमाने आहे अशीं हिब्रू स्तोत्रं.
[*From the letters a, b, c, d.*]

Abed (a-bed') *adv.* शेजेवर, त्रिछान्यावर, माचावर, खाटे-

वर, अंधरुणावर, शय्यास्थ, शय्यागत, खड्गारूढ, निद्रित,
पहुडलेला (*poet.*).

Aberrate (ab'-er-rāt) [*L. ab, from, & errare, to*

wander, err.] *v. i.* नीतिमार्ग-सन्मार्ग-रूढमार्ग सुटणे, अ-
पथगमन करणे. २ स्थानभ्रंश-स्थलांतर होणे. ३ *opt.* केंद्र
सोडून जाणे, केन्द्रीभवन न होणे, केंद्रांतून न जाणे,
अपायन होणे. Aber'rance, Aber'rancy *n.* विचलन *n.*,
नियमभ्रष्टता *f.*, रूढमार्गत्याग *m.*, विगति *f.*, विषमचलन *n.*,
विषमगति *f.*, विपथगमन *n.*, सूत्रविक्षेप *m.* Aber'ranta
विचलन-विगति-&c. कर्ता, अपथगामी, विपथगामी &c.,
&c. Aberrā'tion *n.-act.* रूढमार्ग सोडणे *n.*, नियमाला
सोडून जाणे *n.-state.* नीतिभ्रष्टता *f.*; *AS, A. OF MIND*
भ्रम *m.*, भ्रमण *n.*, मतिभ्रंश *m.* २ नियमविरुद्ध उत्पत्ति
f.-वाढ *f.* ३ *physiol.* शरीरांतील द्रवद्रव्यांचा स्वस्थान-
त्याग *m.* ४ *astron.* विभ्रमण *n.*, आकाशस्थ ज्योतींचे
दिसणारे स्थलांतर *n.* ५ *opt.* किरणांचे अकेंद्रीभवन *n.*,
अभिभ्रंशन *n.*, किरणविचलन *n.*, अपायन. ६ *law* मध्ये
अडथळा आल्याने नेम चुकून अनुद्दिष्ट वस्तूवर आघात
होणे; *as,* अ-वर धरलेला नेम गोळीला मध्ये अडथळा
येऊन चुकून तो ब-ला लागणे. Aberration of lenses
यवापायन. Aberration of light प्रकाशापायन, प्रका-

शंश. Chromatic aberration रंगनिक्षेप, वर्णविक्षेप,
रंगापायन. Spherical aberration गोलापायन.

Abet (a-bet') [O. F. *abeter*, to excite, to set on.]
v. t. (दुष्कृत्यांत) मदत *f.* साह्य *n.* करणे, प्रोत्साहन *n.* देणे,
गुडघा *m.* देणे, फूस *f.* देणे, प्रवर्तवणे (*poet.*), दुमाला *m.*
पुरवणे *g. of o.*, पाठपुरावा *m.*-पुस्तपना *m.* करणे. *g. of o.*,
पाठ *f.* राखणे (in a bad sense), भर *f.* देणे, हिमाईत *f.*
देणे-दाखवणे-करणे, पाठिवा होणे. २ चेतविणे. (सध्यां Abet
क्रियापदाचा उपयोग अन्यायाच्या कृत्यांत करितात, परंतु
ह्याचाच उपयोग मदत देणे, आधार देणे, या चांगल्या अर्थी
प्राचीन काळीं करीत). Abet'ment *n.* (*v. V. 1.*)-*act.*
दुष्कृत्यांत मदत करणे *n.*, etc. Abet'tal *n.* नीच कृत्यांत
केलेली मदत *f.*, प्रोत्साहन *n.*, भर *f.* Abet'ter, abet'tor *n.*
(*v. V.*). २ फूस *f.* देणारा, वाईट कामांत साह्य करणारा
m., प्रवर्तक, प्रोत्साहक, मदतगार *m.*, भर देणारा *m.*, गुडघा
देणारा, दुमाला पुरवणारा, etc., मेढा *m.*, पाठिवा *m.*,
पाठिंगा *m.*, ओसंगा *m.*

Abeyance (a-bā'ans) [O. Fr. *ad*, & *becr*, to look
with open mouth, to expect.] *n.* बेवारसी (शी)
स्थिति *f.* २ तहकुबी *f.* ३ विनवारसी (शी) स्थिति *f.*
बिगरअम्मल *m.*, अनिर्णीत स्थिति *f.*, दुग्धा *f.*, मोघम
(as a noun), मोघमपणा *m.* Abey'ancy *n.*

Abhor (ab-hor') [L. *ab*, from, & *horrere*, to shiver,
to shudder, to feel horror.] *v. t.* द्वेष *m.*-तिटकारा
m.-तिरस्कार *m.* करणे, वीट मानणे, अत्यंत द्वेषणे (*poet.*),
ओंगळ-ओखट-etc. मानणे, विष मानणे, द्वेषणे (*poet.*),
अतिद्वेष *m.* करणे *g. of o.*, वीट *m.*-ओकारी *f.*-etc. येणे
g. of o. (*in. con.*), पाण्यांत पाहणे, or inversely दिसणे,
नांवाने पाणी *n.* तावणे *g. of o.*, नांवाने पिचणे-जळणे-त-
र्पण *n.* करणे, धोंडे *m. pl.* फोडणे, तिलांजलि *m. f.* देणे-
घेणे *g. of o.* Abhorred' *p.* (*v. V.*) ओंगळ-etc. मान-
लेला, अतिद्वेषित. Abhor'rance *n.* अतिद्वेष *m.*, परमद्वेष
m., अत्यंतद्वेष *m.*, हाडवैर *n.*, दीर्घद्वेष *m.* २ अतिद्वेषपात्र *n.*,
अतिद्वेषाचा विषय-पात्र-पदार्थ; as, Politics are my A.
Abhor'rent *a.* (of persons, followed by *of*, *from*).
(*v. V.*) ओंगळ-etc. मानणारा, द्वेषणारा, अतिद्वेषकर्ता,
अतिद्वेषा. १ विपरीत, विरुद्ध, विरोधी, असंबद्ध, विसं-
गत, अयुक्त, असंगत, संदर्भविरुद्ध, अत्यंत विरुद्ध; as,
An act abhorrent from Hindu superstition.
Abhor'ring *n.* Abhor'rer *n.* *Eng. Hist.* इंग्लंडातील
दुसऱ्या चार्ल्स राजाच्या कारकीर्दीतील राजपक्षीय लोक.
For other meanings see verb and Abhorrent.

Abide (a-bīd') [A. S. *abidan*, to wait.] *v. t.* खोळं-
बणे, खोळंबून बसणे-राहणे-&c., तिष्ठणे with साठीं *of o.*;
as, I will abide the coming of my Lord, (M).
२ सोसणे, सहन *n.* करणे *g. of o.*; as, He soon learned
to A. terrors &c. (M). ३ मुकाद्वाने कबूल करणे;
as, I shall abide her judgment. ४ वस्ती *f.* करणे.
५ *not cease or fail* ठरणे, टिकणे, थिरावणे, स्थिर राहणे,
अक्षय राहणे. ६ *bear up against, stand out* निभणे,
निभावणे, निभाव करणे-टिकणे. ७ *stick to* चिकटून-कंव-

टाळून-घेऊन-घरून etc. -असणें-बसणें, etc. Abid'ing *a.* सततचा, कायमचा; *as*, an *A.* interest. An *A.* place. राहण्याची जागा *f.* Abid'ingly *adv.* Abid'ing *n.* निभाव करणें *n.* Law-abiding कायद्यानें वागणारा. Abid-ance *n.* To abide by one's promise वचन राखणें.

Abigail (ab'i-gāl) [From the title of *handmaid* assumed to herself by *Abigail* wife of Nabal. See 1 Sam. XXV. 3.] *n.* दासी *f.* (*collog.*)

Ability (a-bil'i-ti) [L. *habilitas*, ableness.] *n.* *physical power* शक्ति *f.* सामर्थ्य *n.*, बल *n.* (*pop.*) बळ *n.*, ताकद (त) *f.* खुदरत *f.* २ *understanding*, *capacity* बुद्धिकौशल्य *n.*, बुद्धिबल *n.*, बुद्धीचा जोम *m.*, बुद्धिप्रभाव *m.*, बुद्धिवैभव *n.*, आवांका *m.*, बुद्धिपाटव *n.* (used generally in the plural). ३ कार्यक्षमत्व *n.*, योग्यता *f.* ४ संपत्ति *f.* ५ कलाकुशलता *f.* कलाप्रावीण्य *n.* ६ *law* व्यवहारयोग्यता *f.* (opposed to disability). ७ *metaph.* नैतिक बल *n.*, मानसिक बल *n.*, नीतीचें बळ *n.*, मनाचें बळ *n.*

Abintestate (ab-in-tes'tāt) [L. *ab*, from, & *intestate*.] *a.* मृत्युपत्र केल्याशिवाय मृत मनुष्याची जिनगी वारसा सांगून घेणारा.

Abject (ab'jekt) [L. *ab*, & *jacere*, to throw.] *a.* नीच, तिरस्कार्य, पाजी, हलका, निकृष्ट, पामर. *A. n.* नीच-तिरस्कार्य मनुष्य *m.*, पामर *m.* Abjec'tion, Ab'ject-ness *n.* नीचत्व *n.*, अधमत्व *n.*, पाजीपणा *m.*, हलकेपणा *m.*, अधमपणा *m.* Ab'jectly *adv.* (*v. A.*) पाजीपणानें, हलकेपणानें, अधमबुद्धीनें.

Abjudge (ab-juj') [L. *ab*, from, & *Judge*.] *v. t.* निवाडा करून (एखादी वस्तु) घेणें [R].

Abjudicate (ab-jōō'di-kāt) [L. *ab*, from, & *Judicate*.] *v. t.* निवाडा करून एखादी वस्तु देणें. २ बेकाय-देशीर म्हणून रद्द करणें. ३ विरुद्ध मत देणें, विरुद्ध न्याय देणें. Abjudica'tion *n.* see verb.

Abjure (ab-jōōr') [L. *ab*, from, & *jurare*, to swear.] *v. t.* शपथ (त) पूर्वक त्याग *m.* करणें, सशपथ त्याग करणें *g. of o.*, निश्चयपूर्वक-खरोखर सोडणें-त्याग करणें, क्रिया घेऊन सोडणें-टाकणें, आणभाक करून-वाहून सोडणें-टाकणें, परित्याग *m.* करणें; *as*, To *A.* allegi-ance, errors, बोलणें *n.*-मत *n.*-परत घेणें-फिरविणें. Ab-jure'ment *n.* शपथपूर्वक त्याग *m.*, निग्रहपूर्वक त्याग *m.* Abjur'er *n.* see verb. Abjura'tion *n.* (*v. V. I.*) -*act.* शपथपूर्वक त्याग करणें *n.*, शपथपूर्वक परित्याग *m.*, सशपथ त्याग *m.* २ खरोखर किंवा निश्चयपूर्वक परित्याग *m.*, न्यास *m.*, संन्यास *m.*, (राजकीय किंवा धार्मिक) मतांचा शपथपूर्वक त्याग *m.*; *as*, 'The *A.* of some doctrines of the Church of Rome. Abjuration of the realm,-of a town. (पुन्हां परत न घेण्याच्या इरा-द्यानें) देश किंवा राज्य शपथेवर सोडणें. Abjur'atory *a.* सशपथत्याग ज्यामध्ये आहे असा, सशपथत्यागाचा.

Abkari (ab-kā'ri) [Pers.] *n.* दारू किंवा इतर अंमली

पदार्थ-पेयें तयार करणें-विकणें *n.* २ दारूवरिल कर *m*
-जकात *f.*

Ablation (ab-lā'ehun) [L. *ab*, from, *latus*,
supine of *ferre*, to bear.] *n.* अपादान *n.*, अपहार
m, अपहरण *n.*, हरण *n.*, नेणें *n.* २ *med.* छेदन *n.*, उन्मू-
लन *n.* ३ *geog.* अपवाह *m*, पाण्याच्या सतत आघातानें
दगड घांसून जाणें *n.*

Ablative (ablativ) [L. *ab*, away, & *latus*, carri-
ed.] *a.* अपहारक, अपवाही, अपहर्ता, हारक, हर (in
comp.), हर्ता, अपवाहक, अपवाही, अपादान-अपहार-
अपहरण-हरण-अपवाह-&c.-कर्ता, नेणारा. *n. gram.*
पंचमीविभक्ति *f.* (अपादानार्थी). Ablati'val *a.* पंचमी
विभक्तीचा.

Ablaze (a-blāz') [Prep. *a*, & Blaze.] *adv.* or *a.*
आगीच्या डोंवांत सांपडलेला, पुरा पेटलेला, भडकलेला.
२ आतुरावस्थेंत, मन भडकलेला, क्षुब्ध झालेला; as, A.
with anger at his brother's death. (M.) ३ प्र-
काशानें चकाकत; as, All ablaze with crimson and
gold.

Able (ā'bl) [*habilis*, suitable.] *a.* having means to
do a thing. कार्यक्षम, क्षम, लायक. २ powerful वळ-
कट, शक्तिमान्, सामर्थ्यवान्, शक्त, समर्थ. ३ *skilful* दक्ष,
हुशार, समर्थ, कावील, पटु, कुशल. ४ When 'Able'
appears as a suffix in the case of several English
words, such as eatable, charitable etc., or when it
is an independent adjective, it is rendered into
Marathi in various ways: (a) by the addition of
the particle चा to the gerundial form of the
corresponding Marathi verb; as, eatable खाव-
याचा, खायाचा, खाण्याचा; drinkable प्यावयाचा, प्या-
याचा, पिण्याचा. (b) by the addition of the
adjective सारखा (*like, equal, adequate*); as, eatable
खावयासारखा (R), खाण्यासारखा. (c) by the
addition of the adjective योग्य or जोगता or जोगा
(*proper, fit, worthy*); as, eatable खाण्याजोगता,
खायाजोगा, खावयाजोगता. (d) by the addition
of the adjective शक्य (possible) after adding स
or ला to the corresponding Marathi base; as,
workable चालविण्यास शक्य. (e) by the addition
of the adjective शील or शीलाचा (having the
disposition or quality of); as, charitable दानशील.
Other ways of rendering "able" into Marathi
are supplied by the use of such adjectives as, योग्य,
उपयुक्त, उचित, अर्ह, etc., all expressing the sense
of 'able' in English; as, eatable भक्षणोपयुक्त,
worshippable पूजनार्ह. The sense of "Able" in
English is further rendered into Marathi by
using the rules of Sanskrit grammar to form
the Sanskrit gerunds or participles; as eatable
खाद्य, खादनीय, भक्ष्य, भक्षणीय. In this connection
it deserves to be noted that the terminations

"ible 'eble' "uble", (permissible, delectable, soluble) are other forms of 'able' through other languages such as Latin &c. Able-bodied *a.* धटाकटा, आंगचा बळकट-बळी (*poet.*), खंबीर, भक्कम, दृढदेही, मजबूत वांध्याचा. (Able-bodied या विशेषणाचा उपयोग फार करून खलाशांस उद्देशून करितात; *as*, Able-bodied seaman खलाशाचे कामांत निपुण असलेला व आंगाने मजबूत नावाडा, या शब्दाचा उपयोग पदवीप्रमाणे केला जातो, व अशा प्रवीण खलाशाच्या नांवापुढे *A. B.* अशी पदवी लिहिलेली असते). Able *a. law*—कायद्याने ज्याचा हक्क पॉंचतो आहे असा. Ableness *n.* सामर्थ्य *n.* Ably *adv.* कुशलतेने, हुशारीने, दक्षतेने, सुगराईने.

To be able (*v.* Able). शकणे, शक्तिमान्-सामर्थ्यवान् -*etc.*-असणे-होणे, (करि(र)तां *etc.*) येणे, होणे (येणे and होणे require *inverse construction*); *as*, I can write मला लिहूं or लिहितां or लिहायास or लिहिण्यास येते. Modern form of the same is मी लिहूं शकतो. Can you do it? हें तुला होईल का? or हे तुझ्याने होईल का? The modern form is हें तूं करूं शकतोस का? In the example हें तुला होईल का? please note that the construction in Marathi is *inverse* and the agent of the action is put in the *objective case*. The verb "to be able" is further rendered into Marathi by the use, with a construction *inverse or in which the agent is put objectively*, of the third person of the causal verb; *as*, I can eat this mango हा आंवा मला or माझ्याने खाववतो. Other examples are हें मला or माझ्याने करवते-सांगवते-करवणार (नाही); of this last form वणार, it must be added, that it is restricted to the negative construction or to the interrogative construction with negative implication; *as*, हें मला or माझ्याने करवणार नाही, हें मला or माझ्याने करवेल काय? Other meanings of "to be able" are साधणे, घडणे (these two with the construction noted under होणे), हाताने घडणे *g. of o.*, मणगटांत or मणगटास जोर असणे *g. of s.*, हात *m.* चालणे *g. of s.*, समर्थ-बलवान् असणे.

Abluent (*ab'lōō-ent*) [*L. ab*, from, & *luere*, to wash.] *a.* मळ काढणारा, स्वच्छ-साफ करणारा, शरीरांतली अशुद्ध द्रव्यांचे शोधन करणारा. *n. med.* मलशोधक, मळ काढणारा पदार्थ *m.*

Ablution (*ab-lōō'shun*) [*L. ab*, away & *luere*, to wash.] *n.* washing धुणे *n.*, प्रक्षालन *n.*, क्षालन *n.* २ *bathing* आंघोळ *f.*, आंग धुणे *n.*, स्नान *n.*, मलक्षालन *n.*, मार्जन *n.* (in religion). ३ पावनोदक *n.*, तीर्थ *n.* Ablution-cloth *n.* स्नानवस्त्र *n.*, ओलावणे *n.*, ओलाणे *n.*, पडदणी *f.* Ablution-stone *n.* स्नानाची शील *f.* शिला *f.*, स्नानाची पाथर *f.*, स्नानशिला *f.* Ablution of the body अंगस्नान. *A.* of the feet पाद्य *n.*, पादप्रक्षालन. *A.* of the head शिरःस्नान. *A.* of the waist to the feet कटिस्नान. *A.* from the throat to the

rest कठज्ञान (!), गळ्याखालून-खाद्यावरून स्नान. A. of the mouth आचमन *n.*, मुखमार्जन *n.* A. in one's garments सचैलस्नान *n.* A. in the morning प्रातःस्नान. A. at a sacred place तीर्थस्नान, क्षेत्रस्नान. A. in the sea समुद्रस्नान. A. after inunction अभ्यंगस्नान. A. and inunction नाहणमाखण *n.* A. performed mentally मानसस्नान. A. performed by rubbing cowdung on the body गोमयस्नान. A. performed with certain incantations मंत्रस्नान. A. performed by rubbing sacred ashes भस्मस्नान. A. performed in company with others गणस्नान. Assistant or Attendant at ablution स्नान घालणारा, स्नापक. Cloth worn at A. पडदणी *f.* (for females), पंचा *m.* (for males). Cursory or hurried A. बुडबुडगंगा, भुडभुडगंगा *f.*, (also) दंडस्नान *n.*, मुसळस्नान *n.*, शाखास स्नान *n.*, धोपटस्नान *n.* Laws and rules of A. स्नान-विधि *m. pl.* Materials (water, ashes, powder, etc.) for A. स्नानद्रव्ये *n. pl.* That performs A. स्नानकर्त्ता, स्नायी, स्नाता, स्नानशील. That has performed A. स्नान केलेला, स्नात, कृतस्नान. Unpurified by the daily A. yet unwashed-(of persons, vessels, etc.) पारोसा, अस्नात, अकृतस्नान. (Yet) Wet after A. ओलेता. ओलटा (*obs.*), In *medicine and Chemistry*, ablu- tion is used in its general sense of धावन *n.*, धुणे *n.*

Abnegate (ab'ne-gāt) [L. *ab*, from, & *negare*, to deny.] *v. t.* (वासना) परित्याग करणे. Abnegā'tion *n.* निग्रह *m.*, संयमन *n.* Self-A. इंद्रियनिग्रह, आत्मसंयमन. Ab'negator *n.* परित्याग करणारा *m.*

Abnormal (ab-nor'mal) [L. *ab*, away, & *Normal*.] *a.* क्रमाविरुद्ध, नियमाविरुद्ध-बाहेरचा, प्रमाणाबाहेरचा, विधिभंजक, विधिविरुद्ध, अविहित, विचित्र, विलक्षण, अतिप्रमाण, प्रमाणबाह्य, प्रमाणातीत, क्रमातीत, वाजवी-पेक्षां जास्त, फार्जाल (*colloq.*). २ *bot.* नैसर्गिक नव्हे ते, रचनेविरुद्ध, अपूर्व. Also abnor'mous. Abnormal'ity, Abnor'mity *n.* (v. A.) क्रमाविरुद्धता *f.*, विलक्षणता *f.*, etc. Abnor'mally *adv.*

Aboard (a-bōrd') [Prep. *a*, on, & *Board*.] *adv.* गलबतावर, गलबतांत. २ आगगाडीचे डब्यांत (Ameri.) *prep.* वर, वरती, वरतें, मध्ये, आंत (used after any word signifying *ship* or *boat*); as, To go A. a ship गलबतांत जाणे. २ जवळून (*alongside*). *naut.* To fall aboard of गलबताचे बाजूवर आदळणे. To lay a ship aboard उपराळा करणे, आपलें गलबत लढतां येण्यासाठीं शत्रूचे गलबतास भिडवणे. To keep land aboard—किनाऱ्याजवळून गलबत चालविणे.

Abode (a-bōd') [See *abide*.] *n.* वसतिस्थान *n.*, मठी *f.*, घर *n.*, ठिकाणा *m.*, ठिकाण *n.*, राहण्याची जागा *f.*, बिऱ्हाड *n.* २-*act.* राहणे *n.*, नांदणे *n.*, नांदणूक *f.*, I *fig.* स्थान *n.*, पात्र *n.*, भाजन *n.* To make A. वास्तव्य करणे, राहणे, घर करणे, बिऱ्हाड करणे.

Abode (a-bōd') *pa. t.* & *pa. p.* of *Abide*.

Abolish (ab-ol'ish) [L. ab, from, & olere, to grow.]

v. t. रद्द करणें, मोडणें, मोडून टाकणें, नाहीसा-दूर-महकूब-मना-etc. करणें, माजी पाडणें-करणें-घालणें, महकुबी *f*-उच्छेद *m*-भंग *m*-भंजन *m*-दूरीकरण *m*-खंडन *m*-लोप *m* करणें, रूढिनाश-प्रचारभंग *m* करणें. A bol'ishable a. (v. V.) मोडायारद्द कराय-etc. जोगता-जोगा-सारखा. Abolished *p*. (v. V.) मोडलेला, नाहीसा केलेला-झालेला, महकूब, मना, रद्द, उच्छिन्न, दूरीकृत, लुप्त. Abol'isher *n*. मोडणारा *m*, नाहीसा-दूर-&c. करणारा. Abol'ishment *n*. [R]. Aboli'tion *n*. (v. V.)—*act*. मोडणें *m*, रद्द करणें *m*, मोडून टाकणें *m*, नाहीसा-&c. करणें *m*, खंडन (ण) *m*.—*state*. मोडलेपणा *m*, &c. महकुबी (?) *f*, मनाई *f*, उच्छेद *m*, भंग *m*, लोप *m*, निष्कृति *f*, प्रचाररोध *m*, रूढिनाश *m*. Aboli'tionist *n*. रद्द करणारा *m*, बंद करणारा *m*, खंड पाडणारा.

Abominate (ab-om'in-āt) [L. ab, from, & omēn, an omen.] v. t. अतिद्वेष करणें, तिरस्कार-तिटकारा करणें, अत्यंत द्वेषणें (*poet.*), विष मानणें, अतिद्वेषण *m*. करणें *g. of o*. Abominā'tion *n*. तिटकारा *m*, अत्यंत द्वेष *m*, घाण *f*, विष *m*, ओखटें *m*, वीट *m*, द्वेषस्थान *m*, द्वेषविषय *m*, द्वेषपात्र *m*; as, Politics are my abomination. A bom'inable a. अमंगल, अघोरी, आंगळ, ओखट, विषप्राय, केवलविष, अतिद्वेष्य, अतिद्वेषयोग्य, अतिद्वेषार्ह, कुत्सित, विषतुल्य, तिटकारा येण्याजोगा, तिरस्कारार्ह, किळसवाणा, नीच. A. person अघोरी-अतिद्वेष्य मनुष्य *m*, मुरदाड or मुडदार *m* चांडालमूर्ति *f*, चांडाल *m*, दुर्जन *m*, पिंगूळ *m*, द्वेषपात्र *m*. A bom'inableness *n*. (v. A.) अघोरीपणा *m*, अमंगळपणा *m*. A bom'inably *adv*.

Aboral (ab-ō'ral) [L. ab. & oris, mouth.] a. *zool*. कंठस्थानासंबंधीं, तोंडापासून फार दूरचा.

Aboriginal (Ab-o-rij'in-al) [L. ab, from, & origo, origin.] a. मुळचा-प्रथमचा (रहिवासी). *n*. मुळचा रहिवासी *m*. Aborigines *n*. मुळचे रहिवासी *m*. *pl*. भुमे *m. pl*. स्थाईक जन *m. pl*. प्रथमस्थित लोक *m. pl*. मुळचे-प्राचीन लोक *m. pl*, प्राचीन पुरुष *m. pl*, देशचे *m. pl*, अनादिसिद्ध *m. pl*. A borig'inally *adv*.

Abort (ab-ort') [L. ab, & oriri, to rise.] v. i. गर्भपात होणें, दुवेतणें, नासा (स) वणें-अपूर्णावस्थेंत प्रादुर्भाव होणें, अपुऱ्या दिवसांनीं जन्मणें. Abort'ion *n*.—*act*. miscarriage गर्भस्त्राव *m*, गर्भपात *m*, दुवेत *m*, गर्भपतन *m*, नासावणें *m*, गर्भस्त्राव *m*, गर्भच्युति *f*, पिंडपतन *m*, स्त्राव *m*, स्त्राव *m*. २ the foetus untimely expelled गर्भ *m*, गर्भशेष *m*, मृतगर्भ *m*, गोळा *m*, अकालपिंड *m*, अपूर्णगर्भ *m*, गर्भपात *m*, गर्भस्त्राव *m*. ३ पूर्णावस्थेंत येण्यापूर्वीं ढासळणें. ४ law गर्भपात करणें. ५ biol. इंद्रियांचा प्रादुर्भाव न होणें, वाढ खुंटणें, वांझ होणें. Abort'ive a. अपुऱ्या दिवसांचा, अपुऱ्या मासांचा, कमी दिवसांचा, अकालजन्मा, अपक्वजन्मा, अपूर्णकालज, अकालज, अकालजात, अकालोत्पन्न, आमजन्मा. २ पक्व होण्यापूर्वीं लयास गेलेला (बेत), कच्चा, व्यर्थ, निष्फल,

निरर्थक. ३ *med.* गर्भस्त्राव करणारें, गर्भ पाढवणारें. ४ *bot.* अपूर्णकृत, एक भाग कमी झालेला, वांम, व्यंग, अपूर्ण, अपूर्णोद्भूत. *Abortively adv.* फुकट, वायां, व्यर्थ, वृथा. To cause abortion भ्रूणहत्या करणें. *Abortient a. bot.* वांम. Procurer of abortion पिंडघातक, भ्रूणहत्या, पिंडघातकर्ता. To procure abortion पोट *n.* पाडणें-शाडणें-सांडणें-जिरवणें-मारणें-पिंडघात *m.*-भ्रूणहत्या *f.* करणें. To suffer abortion पोट *n.* पडणें-जिरणें *g. of o.* Aborticide भ्रूणहत्या. Abortifacient भ्रूणहत्या करणारें वनस्पति इत्यादि साधन.

Abound (ab-ownd') [L. a, & unda, a wave.] *v. i.* विपुल-बहुत-पुष्कळ-प्रचुर असणें-होणें, *in. con.* पोहणें (*idio*). २ महामुरी *f.*-उत्त *m.*-उत्कर्ष *m.*-प्रकर्ष *m.*-प्राचुर्य-वैपुल्य *n.* असणें, विपुल पुरवठा असणें; England abounds in coal (followed by *with* or *in*).

About (a-bowt') [of A. S. origin.] *prep.* around सभोंवतीं, सभोंवतां, सभोंवार or भोंवतां, भोंवताला, भोंवतीं-तें. २ *on the exterior surface* वरल्या आंगावरून, बाहेरल्या बाजूवरून, बाहेरून, वरून, परितः; as, A wall *A.* a city. ३ *Near to in place* जवळपास, आसपास, जवळसर, आशींपाशीं, लागींभागीं, लागीं, शिक्केजारीं, लगत, वाटला, आदिपश्चात्. ४ *relating to* विषयीं, संबंधीं, प्रकरणीं, त or ला; as, मी कांहीं कामाला आलों आहे. ५ *near to in number* सुमाराचा, उणादुरा, कमकसर, सुमारास, सुमारावर, सुमारें. ६ *near to in time* जवळ, लगत, आदिपश्चात्, सुमारास, सुमारें, अदमासानें; as, A. five years old. A. three o'clock. ७ *next to the body* आंगावर, पाशीं, आंगाशीं, वर, जवळ; as, An ornament *A.* a person आंगावरील दागिना. ८ *in compass or circumference* घेरास, परिधीस, चौफेर, चौगर्द, औरस-चौरस. ९ *near to in action* उन्मुख (ex. *A.* to die मरणोन्मुख, *A.* to go गमनोन्मुख; and प्रसवोन्मुख, दानोन्मुख, भक्षणोन्मुख, पठणोन्मुख, &c.), अभिमुख, (ex. मरणाभिमुख, etc.). १० आंत, मध्ये. TO BE ABOUT टेंकणें, टेंकावणें, लगास-सुमारास-बेतास-रंगास-ETC.-येणें OR लागांत-सुमारांत-&c.-असणें. About *adv.* चक्कर-गिरकांडा-&c.-मारून, चक्रवत्, मंडलवत्, गरगरां, गिरगिर-रां, मंडल घालून-फेरा घालून. २ घेज्यास, घेज्यानें, औरसचौरस, गर्भीस, परितः, परिधीस, परिधि व्यापून-धरून-सांपडवून-&c. ३ आडनाड, आडनीड, आडनेड, सुमारास, सुमारानें, सुमारावर, एक, (ex. about a mile कोस एक, and शेर एक, भग एक घटका एक, प्रहर एक, महिना एक, वर्ष एक etc. About six, about seven etc. साहा एक, सात एक, शंभर एक, हजार एक &c.). ४ आजूबाजूस, आजूबाजू, आसपास, अरसवदस, अरता परता, इकडे तिकडे, जिकडे तिकडे, जेथें तेथें; as, To move *A.* ५ फेज्यानें, भोंवाड्यानें, फेरा खाऊन-घेऊन &c., गरका मारून-घेऊन-&c.; as, A mile *A.*, गिरकांडी घेऊन or, *inversly* पडून-ससून. To bring *A.* घडवणें, घडवून आणणें, सिद्धीस नेणें. To come *A.*

घड़न येंगे. To set A., To go A. करुं पाहणें, करणयास तयार असणें, प्रवर्तणें, प्रवृत्त होणें. Week A. एक आठ-वडा टाकून एक (on each alternate week). Round A. सर्व दिशांनीं, चहुंकडून.

Above (a buy') [of A. S. origin.] *prep* वर, वरता वरती-तें, उपरि. FROM A. वरून, उंचावरून, उंचून. २ *upon* वर, वरतां. ३ *superior in any respect* पेक्षां, वरिष्ठ प्रतीचा. ४ *beyond* पलीकडे, वर, उपर, शिषाय, अधिक-*&c.* used with पेक्षां; as, A. a *ton* ६ *too proud for, having too much dignity for* (पासून) अलग, दूर, बाहेर; as, he is A. mean actions, तो नीच कृत्यां पासून अलग असतो (नीच कृत्ये करणारा नव्हे). A. all, प्रधानतः, मुख्यतः, मुख्यपदेकरून. ह्या सर्वे गोष्टींत प्रधान्येकरून. Above *adv. overhead* वर, वरतीं, वरतें, ऊर्ध्व, डोईवर, खमच्याकडे, उंचीं. २ *in the heavens* आकाशांत, वर, वरतीं, वरतें, ऊर्ध्व, अंतरिक्षांत, अंतराळीं, अधांतरी. Above *n. स्वर्ग m.* २ वरील मजकूर *m.*; as, From the A. you will learn, वरील मजकुरावरून तुमच्या ध्यानांत येईल. Above *a. पूर्वोक्त, सदरहू*; as, the A. particulars will convince you. Above-board *adv.* (मूलार्थ) मेजावर. २ *openly* राजरोस, बोलून-चालून, उघडवाचड, उघडपणीं, सर्वांसमक्ष, त्रिनलयाडीनें किंवा त्रिनलफंडी (ने) रीनें. Above-cited, above-mentioned, above-named *a. पूर्वोक्त, पूर्वोदित, सदरहू, मजकूर, अशासनिले or ह्हे* (only in writings), त्रिनलहू (only in writings), वरतीं-पूर्वी-*&c.* सांगितलेला. A above-ground *adv.* जिवंत (पुरलेला नव्हे).

Abrade (ab-rād') [L. *ab, off, & radere, to scrape.*] *v. t.* चोळवटणें, चोळटणें, चोळणें घांसटणें, घसटणें, घांसणें, खरडणें घर्षणानें किंवा घांसून क्षिजविणें, अवघर्षण *n.* विघटन *n.* करणें *y. of o.*; as, To A. rocks. Abraded *p.* (v. V.) चोळवटलेला, घर्षणानें क्षिजलेला *&c.*, खरडलेला, अवघर्षित, विघटित. To be or become A. खरवटणें, खरडलेलें असणें.

Abrasion (ab-rā'zhun) [L. *ab, away, & radere, to scrape.*] *n.* (v. V.) चरा *m.*, चोळणें *n.*, चोळवटणें *n.*, घांसटणें *n.* *&c.*; as, The A. of coins. २ अवघर्षण *n.*, विघटन *n.*, -*state.* चोळवटलेपणा *m.* *etc.*, अवघर्षितत्व *n.*, घस *f.*, क्षिज *f.* Mark of A. अरखुडा or ओरखडा *m.* A. of coin वापरून नाण्याला आलेली घस किंवा क्षिज *f.* Abrā'sive *a. and n.* ओरखडा आणणारा, घांसणारा *&c. &c.*

Abreast (a-brest') [*Prep. a, on, & Breast.*] *adv.* जर किंवा छाती एका ओळींत डेऊन (बरोबर चालणें), छातीस छाती-उरास जर-आंगास-आंग-खांधास खांधा लावून, समपार्श्वतः, पार्श्वपंकितः, बरोबरीनें, सारखें; as, Two men rode A. २ अजुक एक अर्थादेपर्यंत, अमुक एक प्रमाणानें; as, To keep A. of (or with) the present progress of science. ३ *naut.* (*with of*) बाजूनें, समोरासभोर.

Abridge (a-brij') [L. *ab, & brevis, short or ab-*

breviare, to shorten.] c. l. थोडक्यांत आणणे, घोटकरूप देणे, संक्षेपणे (*poet.*), संक्षेप *m* संकलन *n*-समाहार *m* समास *m*. (*poet.*)-संक्षेपीकरण *m*-समाहरण (*S*) *n*-करणे *g. of o.*; संक्षिप्त-संकलित-सारभूत करणे. २ *shorten, diminish* कमी-न्यून करणे. ३ (*with of*) काढून घेणे-टाकणे, हिरावून घेणे; *as*, To abridge one of his privileges. Abridged *p.* (*v. V.*) थोडक्यांत आणलेला, संक्षेप केलेला, घोटक, *etc.*, संक्षिप्त, सांक्षेपिक, संक्षेपाकृत, सामासिक (*R*), संहित, समाहृत, तांत्रिक. Abridgedly *adv.* (*v. A.*) थोडक्यांत, संक्षेपाने, संक्षेपेंकरून, संक्षेपतः, संक्षेप-सार-सारांश-सारार्थ-*&c.*-घेऊन. Abridge'ment *n.* (*v. V. 1.*) -*act.* थोडक्यांत आणणे *n*, संक्षेपणे *n.* (*poet.*), संक्षेप करणे *n.*-*state.* संक्षेप *m*, संक्षेपीकरण *m*, संक्षिप्तता *f*, संक्षेप *m*, सांक्षेपिकत्व *n*, समाहृति *f*, संहितता *f*. २ *epitome* सारसंग्रह *m*, सारग्रंथ *m*. संक्षेप *m*, सारांश *m*, सारार्थ *m*, समाहार *m*, तात्पर्यग्रंथ *m*, वेंचा *m*, तात्पर्य-संग्रह *m*, संहिता *f*, निष्कर्ष *m*. Abridger *n.* (*v. V.*) थोडक्यांत आणणारा, संक्षेपणारा, संक्षेप करणारा, संक्षेप-समाहार-सारग्रंथ-*&c.*-कर्ता.

Abroad (*a-brawd'*) [*Prep. a, & Broad.*] *adv.* *at large* मोकळा, मोकळेपणीं, मोकाट, मोकार, मोकारा. २ *out of doors, without* घराबाहेर, बाहेर. ३ *in another country* गांवाबाहेर, ग्रामांतरीं, देशांतरीं, स्थलांतरीं, परदेशांत, विदेशी, प्रवासीं, बहिः. [*To go A.* देशांतरास किंवा देशावर जाणे, देशांतर *n*-विदेशगमन *n*-देशांतरादन *n*-परदेशादन *n*. करणे, प्रवासास जाणे.] ४ *over the regions* देशावर, देशांत, मुलखावर, मुलखांत (*ex. देवी देवळांत, नाथटे मुलखांत*); गांवांत, चौदांत, लांब. [*To get A.* बाहेर पडणे, पडणे, पडणे-पडणे, स्फुटन *n*-स्फोट *m*-जपन्य (*R*) *n*. झोले *g. of s.*, फुटणे, घेट *f*. लागणे *g. of s.*] ५ *in the open air* उघड धान्यांत, उघड वासन्यांत, वारधाटीं. ६ सर्व जगभर, सर्वत्र, सर्वठिकाडे. ७ सांहींकडे, जिकडे-तिकडे. *To be all A.* नेम अगर् अंदाज घुकरणे. *The School-master is abroad* सर्वत्र शिक्षणाचा प्रसार झाला आहे.

Abrogate (*ab'ro-gāt*) [*L. ab, from, & rogare, to ask, to propose as a law*] *v. t.* repeal, annul माजी करणे-पाडणे-घालणे, रद्द करणे, नाहीसा करणे, मोडणे, सोडून टाकणे. Abrogat'ion *n.* (*v. V.*) मोडणे *n*, रद्द करणे *n. etc.* Ab'rogative *a.* रद्द करणारा, *&c.*

Abrupt (*ab-rupt'*) [*L. ab, off, & rumpere, to break.*] *a.* precipitous कडा तुटलेला, कड्याचा, तुटलेल्या कड्याचा, तुटक्या कड्याचा, छिन्नतट (*S*), प्रपातमय (*S*). २ *without proper notice* योग्यसूचनेशिवाय, पूर्वसूचना-रहित-शून्य-*&c.*, धसक्याचा, धुडकावणीचा, एकाएकीचा, पूर्वपीठिकारहित, आकस्मिक. ३ *unconnected* तुटक, तुटका. ४ विषम, विसंगत. ५ *bot.* जणू काय छेदल्याप्रमाणे एकाएकी तुटलेला, खोंचदार; *as*, A. leaf. Abrupt *n.* तुटलेला कडा *m*. Abrupt'ion *n.* Abrupt'ly *adv.* (*v. A. 2.*) एकाएकी, न सांगतां, न बोलतां, सूचना के-

त्यावांचून, धाडिनीं, धडक, वेधडक, बेघरक, अकस्मात्.
Abruptness n. (v. A. I.) कडा तुटलेलेपणा m, छिन्नत-
त्त्व n. २ (v. A. 2.) पूर्वसूचनाराहित्य n. ३ bot. खोंच-
दारपणा m. ४ धसकेपणा m, &c.

Abscess (ab'ses) [L. ab, away, & cedere, to go
off, to retire.] n. [A cavity in some part of the
body, containing pus, resulting from suppuration
consequent on inflammation.] फोड m, पू भरलेले क्षत
n, सपूयक्षत n, विद्रधि m, व्रणm, [गळू (boil) नगहे],
बिनतांडाचें गळू n.

Abscind (ab-sind') [L. ab, from, & scindere, to cut.]
v. t. कापणें. Abscission n. bot. डायाटमी कुलांतील
संयुक्तवनस्पतींचे पिंड पृथक् होणें n. २ surg. कापून
काडणें n.

Absciss (ab'sis), Abscissa (ab-sis'sa) [L. ab, from,
& scindere, to cut.] n. coni. कोटिभुज m, को-
भुज m. (opposed to ordinate which is called
भुज m). pl. Absciss'es, Absciss'æ, Absciss'as.

Abscond (abs-kond') [L. ab, from, & condere, to
hide, to lay up.] v. i. फरारी होणें. पळून जाऊन दडून
राहणें, दबून छपून असणें, आड सरणें, दडी मारणें, दडी
मारून बसणें, बुडी मारणें, दडून बसणें, लपून बसणें, निघून
नाहींसा होणें, निघून जाणें, तोंड n. काळें करणें (idio.),
सासलापुर (R) n. करणें. Absconder n. (v. V.) फरारी
होणारा मनुष्य, निघून छपणारा, दडून बसणारा, &c.
Absconding pr. see Absconder. Abscondingly
adv. लपून छपून, दबून छपून, बुडी मारून, दडी मारून.

Absence (abs'ens) [L. ab, away & esse, Sk. अस्, to
be.] n. नसणें n, गैरहजि(जि)री f, गैररूपणः m, अविद्य-
मानता f, असमक्षता f, अवर्तमानता (S) f, परोक्षता f,
(pop. अपरोक्षता), असाक्षात्पणा m, अभाव m. [IN THE
A. OF परोक्ष (NOW pop. अपरोक्ष), बेहुजुर, नसतां, नसतांना,
असमक्ष, अभावीं (ALSO IN COMP. AS एतदभावीं, तदभावीं),
मागें, पाठीमागें.] २ असावधपणा m, अनवधान n, अन-
वधानता f, अनवधानत्व n; Absence Cum Dolo et
Culpa law. गैरहजीर राहणें, हजीर न होणें. Abs'ent a.
गैरह(हा)जीर, गैररुजू, असमक्ष, अविद्यमान, अवर्त-
मान (S), परोक्ष (now pop. used as अपरोक्ष), असाक्षात्,
दूर or दूरस्थ or दूरस्थित, अससिहित, विप्रकृत, अस्तंगत.
२ अनवधान, असावध, अनवहित. ३ शून्यमानस. Mara-
thi idiomatic expressions for "an absent person"
corresponding with the English ones such as wool-
gatherer, cloud-dweller &c. for it are अमिष्ट, अमी,
झावळ [R], भांब्या, भांबळ(ळ्या), झांब्या [R], आंति-
क्षोर, आंतिष्ट, आंतहृदय. [TO BE A. देहावर-देहमानावर
नसणें, देहमान n. नसणें. in. con., भांबावणें.] v. t. (refl.) नसणें.
गैरहजीर-असणें-राहणें, न येणें, ह(हा)जीर न होणें; as, To
A. one's self from a meeting. Absentee' n. गैरहजर
राहणारा, गैरहजीर-गैररुजू-&c.-माणूस n, &c. २ pol.
eco. जेथें आपला जमीनजुमला असेल तेथें न राहतां ते-

धील उत्पन्नावर परकीय देशांत सुखानें दिवस काढणारा जमीनदार; as, An Irish Absentee. Absenter n. गैर-हजर असणारा, नसणारा, &c.

Absolute (ab'sol-ūt) [See Absolve.] a. sovereign, despotic, arbitrary मुखत्यार, स्वतंत्र (S), स्ववश (S), स्वाधीन, स्वेच्छ, स्वायत्त, यथाकामी, कामकारी-करी (S), अनिबंध, अबाधित. २ unconditioned, unqualified अप्रतिबंध, अप्रतिबंधक, असांकेतिक (?), संकेतहीन-रहित -शून्य-&c. (?), विनअडीचा, विनअटीचा, विनतरीचा; as, An A. promise. ३ स्वेच्छ, स्वायत्त; as, An A. Government. ४ निर्दोष, उत्कृष्ट, अनुपमेय; as, A. beauty. ५ chem. केवल, शुद्ध, उत्तम, निर्भेळ; as, A. alcohol. ६ निश्चित. ७ gram. वाक्याच्या दुसऱ्या भागाशीं अवलंबित्वाचा संबंध नसलेला, पूर्णक्रियापदाशीं संबंध नसलेली, स्वतंत्र (विभक्ति as, Nominative absolute). ८ metaph. सापेक्ष नाहीं असा, निरपेक्ष; as, A. rest; as, in astronomy. ९ law पूर्ण. १० संसिद्ध, स्वतःसिद्ध, केवल. ११ philos. परम, अनन्य-संबद्ध, अनियत, स्वाधीन. [In such terms as A. curvature, A. space, A. temperature, A. cold, A. zero, A. motion &c. &c. the word Absolute means केवल.] Absolute rights नैसर्गिक हक्कांहून निराळे हक्क ह्मणजे सामाजिक संबंधांपासून मनुष्यनिर्मित कायद्यांनीं मिळालेले हक्क. A. Ego विश्वात्मा, हिरण्यगर्भ m. (the principle ego from which all individual egos have sprung). Ab'solutely adv. (v. A. 1.) आपले इच्छेप्रमाणें, स्वाधीनतापूर्वक, स्वातंत्र्य-पूर्वक (S), मुखत्यारीनें, यथेच्छ, यथाकाम, स्वेच्छानुसारें. २ (v. A. 2.) प्रतिबंधावांचून, अटी-अडीवांचून, तरीवांचून. ३ (v. A. 3.) positively परिच्छिन्न, निक्षून, हडसून, खडसून, खामखा, खामोखा (R), निखालस. ४ wholly अगदीं, निस्तूक (R). Ab'soluteness n. (v. A.) मुखत्यारी f, स्वतंत्रता f, स्वातंत्र्य(?) n, स्वाधीनता f, अपराधीनता f, स्ववशता(?) f, यथेष्टता f. २ अप्रतिबंधत्व n, प्रतिबंधाभाव m, असांकेतिकत्व(?) n, प्रकर्ष(?) m, संकेताभाव(?) m. Absolū'tion n. (v. V.)-act. सोडणें n, निरपराध(धी)-निर्दोष(पी) &c.-ठरवणें n, दोषमोचन n, निर्दोषीकरण n, &c.—state. उघडा माथा m, उजळता माथा or उजळमाथा m, उजळतोड n, दोषमुक्तता f, दोषमुक्ति f. २ -act. सोडणें n, मोकळा करणें n, सोडवणूक f, सोडवण f. -state. सोडलेपणा m, सुटलेपणा m, मोकळेपणा m, मोकळीक f, सोडवणूक f, सोडवण f, सुटका f, मुक्ति f, मुक्तता f. Hindu Philos. n. निर्वाण n, कैवल्य n, अपवर्ग m, अमरपद n. Ab'solutism n. स्वायत्तराज्यसत्ता, अधिकारस्वातंत्र्य n, स्वतंत्राधिकार m, अप्रतिहतराज्यसत्ता f. Ab'solutist n. philos. ब्रह्मवादी m. २ स्वतंत्रराज्यसत्तावादी m. Absol'utory a. Absolv'atory a. मुक्तिदायक, &c., &c.

Absolve (ab-zolv') [L. ab, from, & solvere, to loose.] v. t. exonerate, excuse निरपराध(धी)-निर्दोष(पी)-निष्पाप(पी) ठरवणें, सोडणें, निर्दोषण n-अदोषण(?) n-दोषमो-

चन *n*-निर्दोषीकरण *n*-भदोषीकरण *n*. करणं *g. of o.*, दो-
पमुक्त करणं, उचढा माथा *m*-उजळता माथा or उजळमाथा
m-उजळतांड *n*. करणं *g. of o.*, उजळ-साफ-निष्कलंक-*&c.*
करणं. २ *free from a promise or engagement* क्षमा
करणं, माफ करणं, मुक्त करणं, सोडवणें, मोकळा करणं,
मोकळीक *f*-मुक्तता *f*-मोचन *m*-सोडवणी *f*-सोडवणूक
f-सोडवण *f*-सुटका *f*-करणं *g. of o.*, मोकळा-मुक्त करणं,
वचन-भाक *f*-शपथ *f*-*&c.*-सोडणें-परत देणें. Absolved
p. (v. V.) निरपराधी-*&c.*-ठरवलेला, सोडलेला, उजळता
माथा-*&c.*-केलेला (झालेला), निर्दूषित, अदूषित, दोपमुक्त,
निर्दोषीकृत. २ सोडलेला, *&c.*, मोकळा, सुटा, मुक्त, वचन-
मुक्त, शपथमुक्त, *&c.* Absolv'er *n.* (v. V. I.) निरप-
राधी ठरविणारा, *&c.* २ (v. V. 2.) मुक्त करणारा, *&c.*

Absorb (ab-sorb') [L. *ab*, from, & *sorbere*, to
suck in.] *v. t.* (always transitive) *suck up* शोषण
करणं, शोषणें, सोखून-शोषून घेणें, शोखणें (*obs.*), सोखणें,
पिणें, खाणें, गिळणें (*idio.*), पिऊन घेणें, (पाणी)
खेंचून-ओढून घेणें, शोषण *n*-प्राशन *n*. करणं *g. of o.*,
सुखा टांक करणें. २ *wholly engage, engross* गुंग-
गर्क-मग्न-निमग्न-तत्पर (S)-धुंद-*&c.*-करणं, *and, in. con.*
होणें, व्यापणें, वेढणें, गढून जाणें, गढणें. ३ *swallow up,*
consume खाणें, अटणें (*obs.*), अटवणें, जिरवणें, मुरवणें,
गडप-गडद-गडगप or गडलगप *adv.* करणें *and in.*
con. होणें, लय *m.* करणें *g. of o.* Absorbability *n.*
शोषण करण्याची पात्रता *f*- योग्यता *f*- शक्ति *f*. Ab-
sorb'able *a.* शोषण करण्यालायक, *&c.* Absorbed' *p.*
(v. V. I.) शोषलेला, शोषून घेतलेला, *&c.*, शोषित,
प्राशित. २ गुंग, गर्क, धुंद, चूर, ग्रस्त, मग्न, मगन (*vulg.*);
निमग्न, तत्पर (S), तल्लीन, एकतान (in comp. as गाय-
नैकतान, शृंगारैकतान), लीन (in comp. as तल्लीन,
ईश्वरलीन), पर (in comp. as तत्पर(S), ध्यानपर), आ-
विष्ट (in comp. as मदनाविष्ट, मोहाविष्ट), तन्मय,
तन्मनस्क, सन्निविष्ट. [TO BE A. निमणें (*obs.*), मुरणें, गड-
(द)णें, गडू(हून) जाणें, निधावणें.] ३ (v. V. ३.) जिरवलेला,
or जिरलेला, अ(आ)टलेला or अ(आ)टवलेला, गडप-
&c. झालेला. [TO BE A. मुरणें, जिरणें, जिरणी-जिरणीस
पडणें, खमणें.] Absorbed (into the Deity) ब्रह्मीं लीन,
मोक्ष पावलेला, मुक्त, प्राप्तमुक्ति, प्राप्तमोक्ष, प्राप्तकै-
वल्य, प्राप्तसायुज्य, प्राप्तब्रह्मनिर्वाण or प्राप्तब्रह्म, प्राप्तापवर्ग.
Absorb'edly *adv.* Absorb'ingly *adv.* Absorb'ency
n. शोष *m*, शोषणशक्ति *f*, शोषकत्व *n*, शोषकता *f*. Ab-
sorb'ent *a.* and *n.* शोषक-शोषकर-*&c.*-औषध *n.*-द्रव्य
n. २ रसायनी *f*, शोषकवाहिनी *f*, such as lacteals.
Absorber *n.* (v. V. I.) शोषणारा *&c.*, शोषक, शोष-
शोषण-कर्त्ता-कारी-कर, *&c.* Absorp'tion *n.* (v. V. I.)-*act.*
शोषणें *n*, पिणें *n*, पिऊन घेणें *n*, *&c.*, शोषण *n*, अपशो-
षण *n*, आशोषण *n*, प्राशन *n*, शुष्कीकरण *n.*—*state.*
शोषलेपणा *m*, *&c.*, शोष *m*, शोषितत्व *n.* २ (v. V.
2.)—*state.* गुंगपणा *m*, *&c.*, निमग्नता *f*, तत्परत्व (?) *n*,
तल्लीनता *f*, गुंगी *f*, धुंदी *f*, लय *m*, ग्रस्तता *f*, आवेश (?) *m*,
(esp. in comp. as अध्ययनावेश (?), मदनावेश (?),

तन्मयता *f.* ३ (v. V. 3.)-*state*. जिरवलेपणा or जिरले-
पणा *m.*, &c., लय *m.* I (A. into the Deity) मुक्ति *f.*
मोक्ष *m.*, ब्रह्मसायुज्य *n.*, ब्रह्मप्राप्ति *f.* ब्रह्मनिर्वाण *n.*, भग-
वत्प्राप्ति *f.* कैवल्य *n.* A. and Radiation अपशोषण
आणि विस्मर्जन *n.* A. of light आलोकाशोषण *n.*, आ-
लोकापशोषण *n.* A. of rays किरणांचें अपशोषण *n.*
Rapture or bliss of A. अद्वैतसुख *n.*, ब्रह्मानंद *m.*,
ब्रह्मसुख *n.* Absorp'tive *a.* शोषण करण्याची शक्ति
असणारा-शोषणक्षम. Absorptivity *n.* शोषणक्षमता *f.*

Abstain (abs-tān') [L. *ab*, from, & *tenere*, to hold.]
v. i. (with *from*) *refrain* or *forbear* वांचून-शिवाय-
&c.-राहणें; used with the verb expressing the
object (ex. अन्न जवळ असतांना भूक लागल्यावर खाह्या-
वांचून राहणें कठीण.), नांव *n.* न घेणें *q. of o.*, वर्जन
n.-भोगवर्जन *n.*-भोगत्याग *m.*-करणें, धिरणें (R), खळणें,
वर्ज करणें, भोगव्यतिरिक्त-अभुक्त राहणें. २ मादक पदार्थ
वर्ज करणें. *v. t.* अडथळा *m.*-प्रतिबंध *m.*-करणें; very
rarely used in the transitive form; as, My Lord
doth justly abstain his hand from his despatch.
Abstain'er *n.* मादक पदार्थ वर्ज करणारा, वांचून-शिवाय
राहणारा, &c. &c. Abstention *n.* वर्ज करण्याची क्रिया
f., अल्पभोग *m.*, अल्पविहार *m.*, नियतेंद्रियत्व *n.* Ab-
sten'tionist *n.* अल्पभोगवादी *m.*, नियतेंद्रियत्ववादी *m.*

Abstemious (abs-tēm'-i-us) [Sk. *tim*, to be wet. L.
ab, from, & *temetum*, strong drink.] *a.* *temperate*
in diet बेतानें आहार करणारा, खाण्यापिण्यांत फार जप-
णारा, नेमस्त असणारा, अल्पाहारी, अल्पभोजी, अल्पभक्षी,
मिताहारी. २ *temperate in enjoyments* बेतानें विहार
करणारा, अल्पभोगी, अल्पविहारी, संयमी, नियमी, नि-
यतभोक्ता, यमी, जितेंद्रिय, आहारविहारनियमवान्,
युक्ताहारविहार, मिताहार-मितविहार करणारा. ३ *spar-*
ring मिताहाराचा, नियमित विहाराचा, परिमित
भोगाचा (as applied to *diet*, *regimen* and *general*
discipline of life). Abstem'iously *adv.* (v. A. 1, 2.)
मितभोगानें, मितभोगपूर्वक, मिताहारपूर्वक, अर्धपोट,
अर्धपोटीं, इंद्रियनिग्रह करून, किंचित्सेवनपूर्वक, इंद्रिय-
संयमपूर्वक. Abstem'iousness *n.* (v. A. I.) नियमित-
पणा *m.*, नेमस्तपणा *m.*, मिताहारित्व *n.*, &c. २ (v. A. 2.)
नियतभोक्तृत्व *n.*, नियंतृत्व *n.*, मितविहारित्व *n.* ३ (v.
A. 3.) अल्पाहारत्व *n.*, मिताहारत्व *n.*

Abstinence (abs'tin-ens) [L. *ab*, from, & *tenere*, to
hold.] *n.* (v. Abstain.)—*act.* भोगवर्जन *n.*, भोगत्याग *m.*,
भोगपरित्याग *m.*, त्याग *m.* २ (v. Abstemious) अल्पाहार
m., अल्पभक्षण *n.*, अल्पाशन *n.*, अल्पभोजन *n.*, नियताहार
m., आहारनियम *m.* ३ अल्पभोग *m.*, अल्पविहार *m.*,
संयम *m.*, संयमन *n.*, संयाम *m.*, नियम *m.*, नियत-
वर्त्तन *n.*, निवृत्ति *f.*, नियतवृत्ति *f.* ४ *fasting* उपास
m., निराहार *m.*, अनाहार *m.*, उपोषण *n.*, अनशन *n.*, निर-
शन *n.* II मनोनिग्रह *m.*, जितेंद्रियत्व *n.* Abs'tinen-
cy *n.* Abs'tinent *a.* भोग परित्याग करणारा. Abs'ti-

Abstract (abs-trakt) [L. ab, & trahere, to draw.]

१. *t.* पृथक् करणे, दुसरीकडे नेणे (said of mind).
२ *separate from* काढणे, काढून घेणे, निष्कासन ॥
करणे, ऊर्ध्वपातनाने (distillation) अर्क काढणे. २ सारांश
३. काढणे, संक्षेपणे (*poet.*), संक्षेप ॥-सारग्रंथ ॥-करणे. ३
निष्कर्ष करणे, सार काढणे. ४ अप्रामाणिकपणे काढून घेणे,
चोरणे; as, A. goods from a parcel. ५ पदार्थाच्या गुण-
धर्माचाच पदार्थापासून पृथक् असा विचार करणे. ॥ सार
॥, संक्षिप्तसार ॥, सारग्रंथ ॥, सारांश ॥, सारार्थ ॥.
२ गोशवारा-गोश्वारा (*obs.*) ॥, तरजुमा ॥ (?). ३
essence extracted निष्कर्ष ॥, सत्व ॥, निर्यास ॥, अर्क
॥, &c. Abstract *a. philos.* विषयापासून पृथक्. २
अमूर्त, गुणवाचक, धर्मवाचक. ३ पृथक्, पृथक्कृत, पृथ-
ग्भावाचा. ४ *gram.* साधित, भाववाचक. A. term *math.*
साधी संख्या *f.* A. or pure Mathematics केवलगणित
॥, शुद्ध गणित ॥. A. Science भावनाधिगम ॥, वस्तुव्य-
तिरिक्त ज्ञान ॥. A. of title *law.* मालकीचा पुरावा
॥. In the A. पृथग्भाव धरून, संबंध-भाव-रहित.
Abstract'ed *a.* Abstrac'tion ॥. अनवधान ॥, अनव-
धानत्व ॥. २ काढून घेणे ॥, हिरावणे; as, A. wrongful
abstraction of wealth from certain members of
the community. ३ वैराग्य ॥, विरक्ति *f.*, प्रपंचविरक्ति *f.*,
कर्मसमाधि ॥. ४ पृथक्करण ॥ (in the process of
distillation). ५ *philos.* ध्यानैकाग्रता *f.*, समाधि *f.*
६ *metaph.* भावपृथक्करण ॥; as, झाडाचा विचार करितांना
पानांविषयी व पानांसंबंधी विचार करितांना त्यांचे रंगा-
विषयी पृथक् विचार करणे. Abs'tractly *adv.* संबंध-
भावरहित, पृथग्भाव धरून.

Abstruse (abs-trōōs') [L. ab, away & trudere, to
thrust.] *a.* hidden, secret, occult गूढ, गहन, गु-
प्तार्थ, निगूढ, गहनार्थ, खोल, सखोल, गूढार्थ, गुह्यार्थ,
दुर्गम्य, अगम्य, दुर्ज्ञेय, गुरुगम्य, दुर्बोध. Abstruse'ly
adv. (v. A.) गूढपणाने, गूढपणी, सखोल, अस्पष्ट.
Asbtruse'ness *n.* (v. A.) खोलपणा ॥, &c.,
गूढता *f.*, निगूढता *f.*, गहनत्व ॥, गहनार्थकत्व ॥, गूढा-
र्थकत्व ॥, दुर्गम्यता *f.*, अगम्यता *f.*, दुर्ज्ञेयता *f.*, गुरुगम्यता
f. Abstrus'ity *n.*

Absurd (ab-surd') [L. absurdus-ab, from, & surdus,
harsh sounding.] *a.* unreasonable (-of persons) विवे-
कशून्य, मूर्खपणाचा, विचाराला सोडून, असमंजस,
असमंजीक (R), अशक्य. २ (-of acts, judgments)
असंगत, असंबद्ध, अयथोचित, अयुक्त, युक्तिविरुद्ध,
न्यायविरुद्ध, बुद्धिविपर्यासाचा, असमर्पक, उघड उघड
गोष्टींविरुद्ध, सत्याला सोडून, तारतम्यविचाराला सोडून,
अविवेकी, अनर्थक, असंबद्ध, खुळसट, खुळचट, धड-
धडीत जें फायदेशीर त्याविरुद्ध वागणारा. Absurd'ity,
Absurd'ness *n.* (v. A. I.) (-of persons) विवेकशू-
न्यत्व ॥, विवेकाभाव ॥, असमंजसपणा ॥, वेडेपणा ॥.
२ (-of things) सदोषता *f.*, विवेकशून्यता *f.* ३ (-of acts)
बुद्धिविपर्यास ॥, असमंजसपणा ॥, अयुक्तिकत्व ॥, युक्ति-
विरुद्धता *f.* अनर्थकता *f.* I *philos.* असंगति *f.* अन-

र्थकता *f*, विचारविरुद्धता *f*. II that which is absurd
 विलक्षण, अयुक्तिक गोष्ट *f*-विषय *m*, &c., in this sense
 it has a plural. Absurdly *adv*.

Abundance (ab-und'ans) [L. *ab*, away, & *unda*,
 a wave.] *n*. great plenty पुष्कळपणा *m*, विपुलता
f, सुवत्ता *f* (as of corn), प्रचुरता *f*, बाहुल्य *n*,
 वैपुल्य *n*, बहुत्व *n*, महामुरी *f*, गर्दी *f*, महामूर *f*, ऊत
m, वाहता झरा *m*, प्राचुर्य *n*, प्रकर्ष *m*, उत्कर्ष *m*, प्रा-
 शस्थ *n*, मात *f*, अवळपणा *m*, औदार्य *n*; as, Abundance
 of one's heart &c.—intensely; superabundance
 ऊरपूर *f*, पुरपुराट *m*, समृद्धि *f*, अतिशय *m*, सुळसुळाट
m, चळचळाट *m*, चंगळ *f*, चेहळ *f*, चेळ *f*, रेलरेट *f*,
 टेल *f*, *m*, रेलचेल *f*. Abounding, Abund'ant *a*. (v. V.
 I.) पाहणारा, &c., आढ्य (esp. in comp. as, धनाढ्य,
 गुणाढ्य, विद्याढ्य, ज्ञानाढ्य, पुण्याढ्य, बलाढ्य), प्रचुर
 (in comp. as, पुष्पप्रचुर, फलप्रचुर), मय (in
 comp. as, जलमय, वृक्षमय, &c.). २ पुष्कळ, बहुत,
 फार, विपुल, प्रचुर, उदंड, सुबलक(ख), प्रशस्त.—
 intensely, superabundant, overflowing, &c. महा-
 मूर, मनस्वी, मनसुराद, अतिरिक्त, समृद्ध, अतिशय,
 अतिशयित, चळचळीत, टेल (*vulg.*), घोरोवरचा, वाटेवर
 पडलेला, रानोमाळ पडलेला, झाडोझाड लागलेला.
 Abund'antly, Aboundingly *adv*. (v. A.) बहुत,
 पुष्कळ, फार, पुष्कळपणीं, विपुलपणीं.

Abuse (ab-uz') [L. *ab*, away, & *uti*, *usus*, to use.] *v.t*.
vituperate, *revile* शिवी *f*-शिष्या *f-pl*. देणें, गाळी *f*. देणें,
 निंदणें (*poe.*), हेटाळणें, केंडणें (*obs.*), निर्भत्सणें, झाडणें,
 हेटाळणी *f*-गालिप्रदान *n*-छिथू *f*-निंदा *f*-&c. करणें *g. of o.*,
 नावें *n-pl*. देवणें,—intensely, vehemently &c. *v. To scold*
 खरड *f*-खरडपट्टी *f*. काढणें *g. of o.*, झांज झाडणें, मंत्रपुष्पां-
 जलि *f*. टाकणें used ironically, ताव *m*. देणें, तोंडाचा
 पट्टा सोडून शिवी देणें, शिष्या *f-pl*. सडकणें, सडकून-कच-
 कावून-रगडून-रपाटून-&c.-देणें, सोनताव *m*. देणें, उधळपट्टी
f. धूळपट काढणें *g. of o.*, दांतकिसाळी *f*. करणें, शिष्यांची
 तान *f*. घेणें-झाडणें, लाखोली *f*. उधळणें-उडवणें-&c.—*To*
A. coarsely or filthily घाणेरड्या शिष्या देणें. (Express-
 ive of this sense there are many slang expressions
 in Marathi but we omit them.) [*To BEGIN TO A.*
 लौकिकावर येणें.] २ *ill use, misuse* दुरुपयोग करणें, वाईट
 कार्मी लावणें, अलत्या कामास लावणें, खुदळणें, घुसडणें,
 घुसडणी *f*-घुसडा *m*. करणें *g. of o.*, असद्-व्यापार *m*-असद्-
 व्यवहार *m*-असत्प्रयोग *m*-असद्-विनियोग *m*-&c. करणें
g. of o. ३ *trick, deceive* (*obs.*) ठकवणें, भोळसावणें,
 भोळावणें, फसवणें, फशीं देणें-पाडणें. ४ *violate, defile*
 (this sense is now absolute) बलात्कार *m*-बळजोरी
f-जुलूम *m*-जबरदस्ती-&c. करणें with *वर of o.*, बाट-
 वणें, भ्रष्ट करणें, असन्मैथुन *n*-करणें. ५ *भलत्याच अर्थी*
वापरणें; as, *To A.* words. Abuse *n*. (v. V. I.)—*act.*
 हेटाळणें *n*, &c., हेटाळणी *f*, हेटाळी *f*, गालिप्रदान *n*,
 छिथू *f*, निंदा *f*, निंदन *n*, निर्भत्सना *f*, निर्भत्सन *n*,
 निर्भत्सना *f*, कुत्सा *f*, जुगुप्सा *f*, तर्जन *n*, घृणा *f*, गर्हा

f. गर्हणा *f.* वाचिकहिंसा *f.* intensely, vehemently, &c. दांतकसाळ(ळी) or दांतकिंसाळी *f.* खरवड *f.* खरड *f.* खरडपट्टी *f.* खरडी *f.* उधळपट्टी *f.* मुंडन (*pop.*) मुंडण *n.* 2-act. (v. V. 2.) खुदळणें *n.* &c., घुसडणी *f.* असद्व्यापार *m.* असद्व्यवहार *m.* असनप्रयोग *m.* असद्विनियोग *m.* कुव्यवहार *m.* दुरुपयोग *m.* 3-act. (v. V. 3.) ठकवणें *n.* &c., ठकवणूक *f.* ठकवर्णा *f.* वंचना *f.* ४ (v. V. 4.)-act. भ्रष्ट करणें *n.* वाटवणें *n.* &c., बलात्कार *m.* जुलूस *m.* असन्मैथुन *n.* I abusive language शिवी *f.* शिज्या *f.* *pl.* गाळी *f.* गाली *f.* शिवीगाळ(ळी) *f.* दुर्भाषण *n.* दुरुक्ति *f.* दुर्वचन *n.* दुर्वाच्य *n.* दुरुत्तर *n.* अपभाषण *m.* अपशब्द *m.* गालीगालोची *f.* (*obs.*), दांतांचें विष *n.* वाक्पारुष्य *n.* Strain of A. शिज्यांची तान *f.* लाखोळी *f.* Abused *p.* (v. V. I.) निंदलेला, &c., निंदित, निर्भन्सित, कुम्सित, गर्हित. [TO BE A. शिवी *f.* खाणें.] Abusing *n.* See Abuse. Abusingly, abusively *adv.* (v. A.) शिवी-गाळी-&c.-देऊन, हेटाळणी-&c.-करून, निंदापूर्वक, निर्भन्सना-&c.-पूर्वक, हेडसफेडस. Abū'sion *n.* हिडिसफिडिस *f.* Abus'ive *a.* (v. V.) शिवरा, तोंडाळ, अर्वाच्य, निंदक, निंदाखोर, दांतकसाळ्या, तोंडाचा फटकळ, गाळ्यारा (*obs.*), निंदापरायण, निंदापर, वाग्दुष्ट, कुटाळ, कुटाळखोर. [TO GROW OR BECOME A. तोंड सुटणें-नाजणें-फिरणें *g.* of ४. तोंडाचा पट्टा *m.* सुटणें-*g.* of ३.] Terms for an abusive person, corresponding with scurrilous dog, black-mouthed, foul-spoken, loose-tongued, &c. fellow, are कुत्र्याचें तोंड, तोंडास कुत्रें बांधलेला, कुत्र्याचें मूत, तोंडाचा पट्टा सुटलेला, ज्याचें जिभेला हाड नाही असा, तोंड सुटलेला-माजलेला-&c., पिंगूळ *m.* II-words, language &c. शिवीचा, गाळीचा, निंदापर, निंदारूप. Abus'iveness *n.*

Abut (a-but') [Fr *a*, at, & *bout*, extremity.] *v. i.* border upon भिडणें, सीमासंयोग *m.* असणें *g.* of ४. with शीं of ०. लागून असणें, लगत *f.*-लगता *m.* असणें *g.* of ०., Abut'ment *n.* (v. V.)-state. लगत *f.* लगता *m.* सीमासंयोग *m.* मर्यादैक्य *n.* क्षेत्रांतर-देशांतर-स्थलांतर-&c.-सन्निधि *f.* २ *archi.* (ज्यावर कमान झुकती रहाते असा भिंतीचा) पुढें आलेला भाग *m.* *mecha.* प्रतिक्रिया किंवा अडथळा करणारा भाग *m.* (as the cylinder head of a steam engine, the fulcrum of a lever, &c.) Abut'tal *n.* सीमासंधि *m.* सीमासंनिधि *m.* २ *pl. law.* चतुःसीमा *f.* Abut'ter *n.* जवळ असणारा, अगदीं सीमेला लागून राहणारा-असणारा, आपल्या शेजारच्या इस्टेटीचा मालक *m.* Abut'ting *p. a.* See Abut'ment.

Abysm (a-bizm) *n.* a form of Abyss. Abys'mal *a.* अगाध, अतलस्पर्श. Abysm'ally *adv.*

Abyss (a-bis') [Gr. *a*, not, and *byssos*, bottom.] *n.* bottomless gulf अतिशय खोल आखात *n.* अगाध-अतल स्पर्श-&c.-आखात *n.* विवर *n.* २ a deep mass of water अगाधजल *n.* डोह *m.* न्हद *m.* ३ sometimes पाताळ *n.* ४ अगाधपणा *m.* अगाधस्वरूप *n.* (intellectual, moral). [IN

THE A. OF TIME, कालाच्या अगाधतारूपी डोहांत. कालाच्या खोल जवळ्यांत (*idic.*)] ५ अगाध विषय-वस्तु-पदार्थ *m.*, अगाधता *f.* अतिशय खोलपणा *m.*, अगाधतारूपी डोह *m.*, Abyss'al *a.*

Abyssinian (*ab-is-sin'i-an.*) *n.* अविस्सिनिया देशांतील हवशी *m.*, सिद्धी (ही) *m.* *a.* अविस्सिनिया देशांतील, हवशी.

Acacia (*a-kū'shi-a*) [*Gr. akc, a point.*] *n.* बाभळीचें झाड *n.* यापासून कात *m* डिक *m*-रवराला उपयोगी असा चीक *m.*, इत्यादि पदार्थ उत्पन्न होतात. बाभूळ *or* बाभळ *f.* Some species or varieties are देवधाभूळ *f.* *or* किंकर *f.*, पुळाटो *f.* *or* रामकांटी *f.* २ the gum बाभळीचा डिक-डीक *m.* गोंद *m.* *or f.*

Academy (*ak-adem-i*) [*Gr. akademia, the name of the garden near Athens where Plato taught.*] *n.* place of education पाठशाळा(ला) *f.* सरस्वती-मंदिर *n.*, विद्यापीठ *n.*, विद्याभ्यासस्थान *n.*, विद्यालय *m.*, मठ *m.* २ association of learned men ज्ञानवर्धक मंडळी *f.*, पंडितसमूह *m.*, पंडितगण *m.*, पंडितसभा *f.*, विद्वन्मंडळी *f.*, विद्वत्परिषद् *f.*, विद्वज्जनमंडळी *f.*, विद्वत्समाज *m.*, विद्वद्बृंद *m.* Academ'ic, Academ'ical *a.* belonging to an academy पाठशाळेसंबंधीं, विद्यालयासंबंधीं, मठासंबंधीं, शाळे(ली) संबंधीं, विद्यापीठीय. २ पांडित्यदर्शक, व्यवहारांत निरूपयोगी; as, His lecture has an academic interest. Academ'ic *n.* पाठशाळेंतील विद्यार्थी *m.* Academ'icals *pl.* पाठशाळेंत घालण्याचा विशेष पोपाख *m.* Academ'ically *adv.* Academic'ian, Acad'emian, Acad'emist *n.* member of an academy वरील प्रकारच्या विद्वान् मंडळीपैकीं एक, पाठशाळाभ्यासी *m.*, विद्यालयाभ्यासी *m.* [Academy—*Lit.* Academus ह्मणून ग्रीक महावीराच्या नांवानें अथेन्समध्ये एक बाग होती तिचें नांवः—या बागेंत तत्त्वज्ञानी प्लेटो आपल्या अनुयायांसह अध्यात्मचर्चा करीत असे, ह्मणून लक्षणेनें प्लेटोच्या तत्त्वज्ञानपद्धतीला अकॅडीमी ह्मणूं लागले—यानंतर या शब्दाचे इतिहासांत जाम्ब फेरफार होऊन पाठशाळा असा त्याचा मोघम अर्थ होऊं लागला.]

Acalycine, Acalycinous (*a-kal'i-sin, ak-a-lis'in-us*) [*Gr. a, not, & kalyx, a cup.*] *a. bot.* बाह्याच्छादनरहित, बाह्यवटिकरहित.

Acanthaceous (*ak-an-thū'shus*) [*Gr. see Acantha.*] *a. bot.* सकंटक.

Acantha (*a-kān'tha*) [*Gr. akantha, a spine or thorn.*] *n. zool.* कांटा *m. anat.* २ पाठीचा कणा *m.* Acan'thus *n. bot.* एक जातीचा कांटेरी रोपा *m.* (called bear's breech).

Acar-pellous (*ak'ar-pel'-lus*) *a. bot.* [*Prep. a, & carpel.*] बीजकोशाचें उत्पादकपान नसलेला.

Acarpous (*a-kar'pus*) [*Gr. a, not, & karpos, fruit.*] *a. bot.* फलविहीन.

Acatalepsy (a-kat-a-lep'si) [Gr. *a*, not, *kata*, thoroughly, & *lepsis*, a seizing.] *n.* *Incomprehensibility*, a term of the sceptic philosophers; the correlative of Agnosticism, which is said of the mental faculty, while Acatalepsy is the property of the unknowable object. संशयवाद *m.* अनिर्णयवाद *m.* See Agnosticism.

Acaulescent (a-kaw-les'ent) [Gr. *a*, not, & *kaulos*, a stalk.] *a. bot.* अकांड, अदृश्यकांड, खोडरहित, अस्कंध. Also Acau'lous.

Accede (ak-sēd') [L. *ad*, to, & *cedere*, to go.] *v. i.* (with *to*) *assent* संमति *f.* देणे, अनुमति *f.* अनुज्ञा. अनुमोदन *m.* देणे, मान्य-कबूल-अनुमत-&c.-होणे. २ अंगीकार *m.* स्वीकार *m.* करणे; वारस ह्मणून अधिकार घेणे; said especially of a sovereign; as, He acceded to the throne. *Acced'er n.* संमति देणारा, &c. *Acced'ing n.*

Accelerate (ak-sel'er-āt) [L. *ad*, to, & *celer*, swift.] *v. t. expedite* वेग अथवा गति वाढविणे-अधिक करणे, जलद वृद्धि होईल असे करणे, गतिवर्द्धन *m.* गतिवृद्धि *f.* गतित्वरा *f.* त्वरावर्धन *m.* वेगवर्धन *m.* वेगवृद्धि *f.* त्वरावर्धन *m.* करणे. *Accelerated p. (v. V.)* वेगवर्धित, त्वरावर्धित, &c. *Accelerated motion. mech.* वाढत्या वेगाची गति *f.* *Accelerating a.* वर्धमान-वाढणारा; as, A force. *Acceleration n. (v. V.)-act.* वेगवर्धन *m.* त्वरावर्धन *m.* गतिवर्धन *m.* २ (*act or state*) वेग-गतिवृद्धि *f.* गतीची-वेगाची वाढ: *Accelerative a. (v. V.)* त्वरा *f.* वेग *m.* गति *f.* &c.-वाढविणारा, त्वरावर्धक, वेगवर्धक, गतिवर्धक, वेगवृद्धिकर्ता-कारी कारक-जनक-&c. *Accelerator n.* गतिवर्धक, गति *f.* वाढविणारा. २ पोस्ट ऑफिस-मधून रेल्वेस्टेशनवर डाक नेण्याची लहान हलकी गाडी *f.* ३ *anat.* शिस्तार्तील लघ्वी किंवा शुक्र बाहेर धाडणारा स्नायु *m.* *Acceleratory a.* गति वाढविणारा, गतिवर्धन-क्षम. *Acceleration of the moon—चंद्राच्या गतीचे वेगाची वाढ f.* (हिच्यामुळे अलीकडे चंद्र पृथ्वीभोंवतालची आपली प्रदक्षिणा प्राचीन काळापेक्षां कमी वेळांत करू लागला आहे.)

Accent (ak'sent) [L. *ad*, to, & *canere*, to sing.] *v. t.* (in speaking-reading) जोर-स्वर देऊन बोलणे-उच्चारणे-ह्मणणे-वाचणे-&c., ठासून उच्चारणे, सस्वर बोलणे-उच्चारणे &c., स्वरयुक्त बोलणे-उच्चारणे-&c. २ *mark with an accent* स्वराची खूण *f.* स्वराच्या खुणा *f. pl.* स्वरचिह्न *n.* स्वरचिह्ने *n. pl.* &c.-देणे-करणे, जोर-आघात देणे. *Accent n. modulation of the voice* स्वरविकृति *f.* स्वरभेद *m.* २ (*stress on a word*) स्वर *m.* आघात *m.* जोर *m.* ३ *mark of accent* जोराची-आघाताची खूण *f.* स्वरचिह्न *n.* स्वरज्ञापकचिह्न *n.* स्वरांक *m.* स्वरबोधकांक *m.* ४ *pl.* स्वर *m.* शब्द *m.* वाक्ये *n. pl.* वाणी *f.* ५ *peculiar tone.* स्वर *pop.* सूर *m.* गळा *m.* ६ *language, words (poe.)*, शब्द *m.* भाषा *f.* ७ बोलण्याची ढब *f.*; as, He has a foreign accent. *Accentua'ter, Accent'er n. (v. V.)* स्वर *m.* देऊन बोलणारा-उच्चारणारा-&c., सस्वर बोलणारा, &c., स्वरयुक्त बोलणारा, सस्वरोच्चारकर्ता,

स्वरदानकर्त्ता. Accentuā'tion, Accenting *n.* (v. V. T. I.)-*act.* सस्वरोच्चारण *n.*, स्वरयुक्तोच्चारण *n.* -*stat.* स्वरप्राप्ति *f.*, स्वरिनता *f.*, स्वरयुक्तता *f.* a. or s. स्वरयुक्तोच्चार *m.* २ (v. V. I.)-*act.* स्वर देऊन-स्वरानें-सस्वर-स्वरयुक्त बोलणें *n.*-उच्चारणें *n.*-&c., स्वरोच्चार *m.*, स्वरोच्चारण *n.*, स्वरदान *n.*, स्वरपालन *n.*, पुनोच्चारण *n.*, सस्वरोक्ति *f.*, सस्वरकथन *n.*, सस्वरपठण *n.*, स्वरयुक्तोच्चारण *n.*, स्वरयुक्तोक्ति *f.* Acute accent उदात्त स्वर *m.* Attention to accent गुरुलघुविचार *m.* Circumflex A. स्वरितस्वर *m.* Grave A. अनुदात्तस्वर *m.*, पुनस्वर *m.* Pleasing A. सुस्वर *m.* Soft, gentle, &c. A. कलध्वनि *m.*, कलस्वर *m.*, कलरव *m.* Tremulous or broken A. भग्नस्वर *m.*, सकम्पस्वर. Accent'ual *a.* स्वरध्वनिविपर्यां. Accentual'ity *n.* Accent'ually *adv.* Accent'uate *v. t.* see Accent *v. t.* Accent'uate *v. i.* observe the accent स्वर *m.* देऊन बोलणें-उच्चारणें-वाचणें-&c., सस्वर बोलणें-उच्चारणें-&c., स्वरयुक्त बोलणें &c., सस्वरोच्चार *m.*-सस्वरोच्चारण *n.* करणें, स्वरदान *n.* करणें, पुनोच्चारण *n.* करणें. Accentuated, Accented *p.* (v. V. T. I.) सस्वर, स्वरित, स्वरानें-उच्चारलेला-ह्मटलेला-वाचलेला-&c., सस्वरोच्चारित, सस्वरोक्त, सस्वरोदित, सस्वरपठित, सस्वरकथित, स्वरयुक्त-उच्चारित-उक्त-उदित-कथित-&c., स्वरगत, स्वरप्राप्त, स्वरयुक्त, जातस्वर, स्वरविशिष्ट, स्वरान्वित. २ स्वराची खूण-स्वराच्या खूणा-&c.-दिलेला-केलेला.

Accept (ak-sept') *v. t.* [L. *ad*, to, & *capere*, to take.] receive kindly घेणें, स्वीकारणें, कृपा करून घेणें, ग्रहण *n.* करणें *g. of o.*, मान्य-गोड करून घेणें, मानून घेणें, प्रतिग्रह *m.* स्वीकार *m.* स्वीकरण *n.* ग्रह *m.* करणें *g. of o.* २ (a bill of exchange) कवूल करणें, लागू करून घेणें (हुंडी), सचकारणें, सकारणें, आदर *m.* करणें *g. of o.*, पतकरणें; as, To A. a bill of exchange.

Acceptable (ak-sept'a-bl, ak'sept-a-bl) *a.* (v. V. 1.) घ्याया-चा-सारखा-योग्य-जोगता-जोगा, ग्रहणीय, ग्राह्य, ग्रहणार्ह, ग्रहणोपयुक्त, प्रतिग्राह्य. २ (v. V. 2.) सचकारण्यास योग्य, स्वीकरणीय. I agreeable आवडता, मान्य, प्रिय, काम्य, रुचिर, मनोरम. Accept'ableness, Accept'abil'ity *n.* स्वीकारण्याची-घ्यायाची योग्यता *f.*-अर्हता *f.*, &c., ग्राह्यता *f.*, ग्रहणार्हता *f.*, ग्रहणोपयुक्तता *f.* I रुचिरपणा *m.*, काम्यता *f.* Accept'ably *adv.* (v. A. I.) ग्रहण होई असें, पसंत होण्यासारखा, मर्जीस उतरायासारखा, मर्जीमाफक-सारखा-जोगा *a. dec.*, पसंतीनें, यथायोग्य, योग्य. Accept'ance, Accepting *n.* (v. V. 1.)-*act.* घेणें *n.*, मान्य करून घेणें, ग्रहण *n.*, स्वीकरण *n.*, अंगीकार *m.* a. or s. ग्रह *m.*, स्वीकार *m.*, प्रतिग्रह *m.* २ (v. V. 2.)-*act. law.* सकारणें *n.*, सचकारणें *n.*, पतकरणें, a. or s. सकार *m.*, आदर *m.*, सचकार *m.*, सकाराई *f.* [CHARGE FOR A. सकाराई *f.*, हुंडणावळ.] Accept'ancy *n.* घेण्याची-स्वीकारण्याची इच्छा *f.* Accept'ant *n.* Also *a.* स्वीकारणारा, सकारणारा, सचकारणारा, घेणारा. Acceptā'tion *n.* सत्कारपूर्वक स्वीकार. २ शब्दाचा रूढार्थ *m.*, मुख्यार्थ,

शक्यार्थ, शक्तिग्रह *m*, अर्थबोध *m*, आशय *m*. The common or popular *A*. रुचि *f*, प्रवृत्ति *f*, बहुमत *n*. Accepted *p*. (v. V. 1.) घेतलेला, ग्रहण केलेला. स्वीकार-&c.-केलेला, गृहीत, स्वीकृत, प्रतिगृहीत, उपात्त. २ (v. V. 2.) सकारलेला-सचकारलेला-आदर केलेला, पतकरलेला, आदर. [To BE *A*. पटणे, सकारणे, सचकारणे.] I received by grace, favoured अनुग्रहीत. Accept'er, Accept'or *n*. (v. V. 1.) घेणारा, ग्रहण करणारा, ग्राहक, स्वीकार-प्रतिग्रह-&c.-करणारा, ग्रहण-स्वीकार-&c.-कर्त्ता, प्रतिग्राहक, प्रतिग्राही, प्रतिग्रहिता. २ सकारणारा, &c., सकार-सचकार-आदर-&c.-करणारा. Accepting service *law* बजावणीचा स्वीकार करणे, बजावणी कबूल करणे. २ कुळाच्या वर्ताने नोटीस किंवा इतर कागदपत्र वकिलाने घेणे. Eccl:—to accept the person:—अनुग्रह करणे. Clean acceptance सचकरणाच्याची परंतु फक्त सही असलेला हुंडी (ह्यांत इतर काहीच शर्ती लिहिलेल्या नमनात).

Access (ak'ses, ak-ses') [L. *ad*, to, & *cedere*, to go.] *n*. coming to जाऊन पोहोचणे, येणे *n*, पावणे *n*, आगम *m*, आगमन *n*, आगति *f*, आयांन *n*, उपागम *m*. २ way of coming to द्वार *n*, वाट *f*, मार्ग *m*, जाण्यायेण्याचा मार्ग *m*, आगमन-मार्ग-पथ *m*, आयानपथ *m*. ३ liberty of coming to गति *f*, प्रवेश *m*, येण्याची मोकळीक-परवानगी *f*-आज्ञा *f*, &c., मुक्तद्वार *n*, आगमाज्ञा *f*. ४ वृद्धि *f*. ५ (of fever, fit) रोगाची पुनरावृत्ति *f*-उलट *f*-चढ *m*, भरती *f*, भरते *n*, भरून येणे *n*, आवेश (?) *m*. (esp. in comp. as ज्वरावेश, क्रोधावेश, &c.), प्राप्ति *f*, or संग्रप्ति *f*. (esp. in comp. as ज्वरप्राप्ति, ज्वरसंग्रप्ति &c.) Accessibility *n*. v. Accessibleness. Access'ible *a*. (v. V. I.) याया or पावाया-चा-योग्य-जोगा-जोगता, आगम- &c. -व्हायाजोगता, यायास सोपा, आगम्य, गम्य, सुगम, सुगम्य. I said of persons, ज्याची भेट अल्पायासें होते असा, सहज भेटणारा, सुलभ, दर्शन-सुलभ, अभिगम्य. Access'ibleness *n*. (v. A. 1.) याया or पावायाची योग्यता *f*-शक्यता-अर्हता *f*-&c., यायाची सोई *f*, आगम्यता *f*, सुगमता *f*, आयानयोग्यता *f*, सौगम्य *n*, सवघडपणा *m*. Access'ibly *adv*.

Accessory (ak-ses'ar-i or ak'ses-ar-i) Same as Accessory.

Accession (ak-sesh'un) *n*. Acceding to मान्य होणे *n*, कबूल होणे *n*, अनुमोदन *n*-अनुमति *n*-संमति *f*. देणे. २ (to the throne) गादीवर बसणे, गादीचा अधिकार येणे-प्राप्त होणे *n*, &c. in con., सिंहासनप्राप्ति *f*, राजासनप्राप्ति *f*, राजपदावाप्ति *f*, छत्रचामरोपलब्धि *f*, (राज्य) प्राप्ति, अधिकारप्राप्ति. ३ increment वाढ *f*, वृद्धि *f*. ४ नवीन सामील करणे. ५ med. the invasion, approach or commencement of a disease, a fit or paroxysm रोगाचा भर *m*, रोगाची सुरवात *f*, लहर *f*, चक्र *f*, घेरी *f*. ६ जोड (लाभ) *m*. ७ law पुखाचा जागेंत वाट केली अगर तिचें मूलरूप न बदलतां तिला

आणखी वस्तु जोडल्या तर त्याचइल सदर वाट इत्यादींवर
हफ पॉचणें ॥

Accessory, Accessary (ak'ses-sor-i) a. & n.
assistant to a crime (law) सामील, मदत करणारा,
मिलाफी, कुसहाय (?). २ helpful, contributive सहाय,
सहकारी, उपकारक, उपकारी, उपयोगी, उपयुक्त, उपकर्ता,
साग्या, मिलाफी. ३ मुख्य वस्तूस सहाय्यभूत होणारी
(वस्तु) f. उपयोगी. ४ अंगभूत असणारी वस्तु f. ५ pl.
जोडवस्तु f, बरोबर लागणारें सामान n. ६ bot. गौण,
अपर, अधिक.

Accidence (ak'sid-ens) n. the part of grammar
treating of the inflections of words because these
changes are 'accidentals' of words and not "es-
sentials." वाक्यांगविचार m, शब्दविचार m, व्याकरण-
पूर्वांश m, व्याकरणाचा पहिला भाग m. (Syntax वाक्य-
रचना हा व्याकरणाचा दुसरा भाग आहे).

Accident (ak'sid-ent) [L. ad, & cadere, to fall.] n.
non-essential quality or mode; circumstance आ-
गंतुकधर्म m, आहार्यधर्म m, असहजधर्म m, अमूलधर्म
m, कृत्रिमधर्म m, आगंतुक गुण m, अस्वाभाविक गुण
m, log. उपाधि f, अनावश्यक धर्म m.; as, कागदाचा
पांढरेपणा. २ chance, casualty योग m, संयोग (??) m,
मध्येयोग (??) m, दैवयोग m, यदृच्छा f. अज्ञात-
कारणत्व n. [By A. दैवानें, दैवयोगेंकरून. BY RARE
A. कर्मधर्मसंयोगानें.] ३ a casual occurrence दैवानें
घडून आलेली गोष्ट f, दैवघटित गोष्ट f, दैवसिद्ध गोष्ट f,
दैवकृत्य n. ४ disaster अवचट n, अनिष्टापात m, अरिष्ट
n, आदान n, आदावत (?) f. ५ pl. जडजोखीम n. Fatal
A. अपघात m. In case of A. जडजोखीम पडल्यास.

Accident'al a. (v. N. I.) non-essential आगंतुक,
आहार्य, असहज, असहजसिद्ध, आरोपित(?), अस्वाभाविक.
२ chance, casual, contingent आगंतुक, असांकेतिक,
दैवजात, दैवयोगिक, दैवनिर्मित, दैवहेतुक, दैवोपस्थित,
दैवागत, दैवघटित, यदृच्छाजात, यदृच्छाभूत, अकारणोद्भव,
निर्हेतुकोत्पन्न, अनिमित्तोत्पन्न, यादृच्छिक, अचिंतित, आप-
त्तिक, अकल्पित, अनिश्रित, काकतालीयन्यायवत्. ३ अप्र-
कृत n, असहज घडणारी गोष्ट f. Accident'alism,
Accidental'ity n. Accident'ally adv. (v. A. I.) आगं-
तुक धर्मानें, आहार्यधर्मेकरून, आगंतुकत्वपूर्वक. २ दैव-
योगेंकरून, दैवानें, दैववशात्, दैववशें, दैवें, यदृच्छेंकरून,
दैवात्, अदृष्टवशात्, अकस्मात्, काकतालीयन्यायानें.
Accidentalness n. (v. A. I.) आगंतुकत्व n, आहार्यता
f, आरोपितत्व (?) n, अस्वाभाविकत्व n. २ दैवयोग m, यदृच्छा
f, दैवघटितत्व n. Accidental chords mus. स्वरमेळांत
विसंवाद स्वर उत्पन्न करणाऱ्या तंत्री (तारा). A. colour
औपाधिक रंग. A. feature औपाधिकधर्म. A. images
opt. आगंतुक प्रतिबिंबें. A. light paint. औपाधिक
प्रकाश. A. points आगंतुक बिंदु. A. vanishing point
अनिश्चित अंतर्हित बिंदु.

Acclamation (ak-klam-ā'shun) [L. ad, & clamare,

to shout.] *n.* आनंद-पसंती-संमतिदर्शक जनसमूहानें केलेला गजर *m.*, जयजयकार *m.*, जयघोष *m.*, जयशब्द *m.*, एकगजर *m.*, प्रशंसोद्गार *m.*, धन्यवाद *m.* Acclaim' *v. t.* and *n.* धन्यवाद करणे. Acclamatory *a.* जयजयकार दर्शित करणारा.

Acclimate (ak-kli'māt) *v. t.* See Acclimatize.

Acclimatize (ak-klim'at-iz) [Fr. *acclimater*, to acclimate.] *v. t. habituate or inure to a climate not native* परदेशच्या हवेच्या संवयीचा-सात्म्याचा-&c.-करणे. Also Acclim'ate. Acclimated, Acclimatized *p.* and *a.* (v. V.) परदेशच्या हवेच्या संवयीचा केलेला, &c. To be *A.* परदेशच्या हवेशीं सात्म्य होणे, हवेचा राबता *m.* -रात्र *m.* पडणे, *all with स or ला of's.* हवा *f.* &c.-शरिरास-प्रकृतीस मानून जाणे-परिचयाने-संवर्द्धने मानवणे, हवा *f.* आंगवळणीं पडणे. Acclimatisā'tion *n.* Also Acclimā'tion, Acclimatā'tion *n.* हवा आंगवळणीं पडणे *n.*

Acclivity (ak-kliv'i-ti) [L. *ad*, to, & *clivus*, a slope.] *n.* चढण *f.* चढ *m.* २ *rising ground* चढण *f.* चढाव *m.*, घाटी *f.* डाग *m.* (obs.). Accliv'ous *a.* चढता, चढावाचा, चढणीचा, चढता. also Accliv'itous.

Accomodate (ak-kom'mod-āt) [L. *ad*, to, & *commodus*, fitting.] *v. t. supply with convenience* सोयी(य) करणे, बेगमी or बेजमी *f.* करणे, गरज *f.* चालविणे. २ *adapt* जमा *m.* -जवा *m.* -जुगल *f.* -जुळणी *f.* &c.-बसविणे-पाडणे-घालणे-करणे, जमवणे, जुळेलसें करणे, जुळवून घेणे. ३ *reconcile* जमवणे, जुळणी *f.* -जम *m.* -मेळ *m.* -समेट *m.* -मिलाफ *m.* -घालणे-करणे-करून देणे. ४ पुरवणे, अडचण *f.* दूर करणे -भागविणे. ५ *com.* हमी *f.* देणे. Accom'modating *a.* सोय करून देणारा, &c. २ भिडस्त. Accommodā'tion *n.* राहण्याची-जाग्याची-बिन्हाडाची सोय *f.* २ मिलाफ *m.*, मेळ *m.* ३ *com.* पैसे उसने देणे *n.* ४ *law* तोडजोड *f.* Accom'modative *a.* सोय करणारा, जम बसवणारा, मेळ घालणारा, &c. Accom'modativeness *n.* Accom'modator *n.* सोय करणारा, गरज पुरविणारा, &c. Accommodation bill अने बला दिलेल्या पैशाच्या तारणासाठीं बनें कवर दिलेली हुंडी, अशा हुंडींत कच्चा अजवळ असलेल्या पतीबद्दल बला फायदा मिळतो. पैशाच्या सोईकरितां तिसऱ्यानें हमी दिलेली हुंडी *f.*

Accompany (ak-kum'pan-i) [L. *ad*, to, & *compagnon*, a companion.] *v. t. go or come with* बरोबर-संगे (R) -संगतीं (R) or -ते-समागमें-सहित-&c.-जाणे-येणे-चालणे &c., सहगति *f.* सहगमन *n.* साहचर्य *n.* सहचरत्व *n.* करणे. २ संगे (R) -संगतीं (R) -समागमें-&c.-बराबर असणे-राहणे, संगतींत असणे with *g. of o.*, संग(?) *m.* -समागम *m.* -सहवास *m.* -सोबत *f.* करणे, संघट्टणे (*poet.*), सहस्थिति *f.* सहवर्तमानत्व *n.* करणे, साथ *f.* करणे. Accompanying *p. a.* Accom'panier *n.* (v. V. 1.) -*act.* बरोबर जाणारा-येणारा-चालणारा, सहगति-

सहगमन (S)-&c. कर्त्ता, सहगामी, सहचर, सहचारी, सह-
चरित, अनुपंगी, आनुपंगिक. २ वरोवर-&c.-असणारा-राह-
णारा, संगति-साथ-समागम-सहवास-&c.-करणारा, सह-
वासी, संगी (esp. in comp. as सत्संगी, साधुसंगी,
दुष्टसंगी), सोवतो, साथी, सहस्थित, सोवत धरणारा,
अनुपंगी, आनुपंगिक, समवेत-समेत. Accompanying,
Accom'paniment n. (v. V. 1.)-act. वरोवर-&c.-जाणें
n-येणें n., सहगति f, सहगमन n (liter). &c. २-state.
वरोवर-&c.-असणें-राहणें n, संगति f, संग m, सहस्थिति
f, अनुपंग m, समवस्थान n. I संगें कर्त्तव्य-आनुपं-
गिक वस्तु n-विषय m-पदार्थ m-कर्म n-साधन, उपकरण.
II स्वरांत्ता मेळ m. III साथ f. Accom'panist n.
mus. साथ करणारा.

Accomplice (ak-kom'plis) [L. ad, to, con, with &
plicere, to fold.] (an associate esp. in crime) in
modern use (with of and with before a person
and in or of before the crime). n. साथी m, मदतनीस
m, साथ्या m, सोवती m, मिळणीचा मनुष्य m. २
law (गुन्हांतील) साथीदार-मिलाफी m. Accom-
plices (generally) सांगोलागे m. pl. Accomplicity
n. साथ f, मदत f.

Accomplish (ak-kom'plish) [L. ad, to, & complere,
to complete.] v. t. complete, consummate, effect
संपादन करणें, साधणें, साधन करणें, संपादणें, झेपणें,
जोडणें, घेणें, उरकणें, उलगडणें, अटपणें, आटपणें, जाटो-
पणें, दिभावणें, निर्वाहणें [R], निर्वाह करणें (R), अनुष्ठणें,
साध्य करणें, तडीस-थडीस-लावणें-नेणें-आणणें-घालणें-पोंहो-
चणें-पोंहोचवणें-&c., संपवणें, पार adv. पाडणें, तरीपार
करणें, शेवटास नेणें, बजावणें, पूर्ण-संपूर्ण-सिद्ध-&c.-करणें,
सिद्धीस नेणें, परिणामास आणणें, सर करणें. २ complete
as time, distance भरणें, पूर्ण-पुरा-पुरता-सन्नास-&c.-
करणें. ३ fulfill as prophecy पूर्ण-पुरा-&c. करणें, सत्य
करणें. ४ attain, obtain संपादणें, संपादन करणें, साधणें-
झिळवणें, प्राप्त करणें. ५ polish गुणसंपन्न-गुणान्वित-करणें,
गुणांनीं मंडित करणें. ६ equip thoroughly पुरतेपणीं
सज्ज करणें; as, To A. the knights. Shakes. Accom-
plishable a. (v. V. I.) साध्या-चा-जोगता-जोगा-&c.,
साध्य, (used abundantly in comp. as easily A.
अल्पसाध्य, अनायाससाध्य. hardly A. अतिश्रमसाध्य,
अतिकष्टसाध्य, and धनसाध्य, ज्ञानसाध्य, बलसाध्य,
शौर्यसाध्य, पराक्रमसाध्य, धैर्यसाध्य, हस्तसाध्य, &c.)
संपादनीय. २ (v. V. 2.) भराया-चा-&c., पूर्ण कराया-चा
&c. ३ (v. V. 3.) पुरवाया-चा &c., पूर्ण कराया-चा &c.
४ (v. V. 4.) साध्या-चा-&c., संपादनीय, साध्य, प्राप्य,
प्राप्तव्य. ५ (v. V. 5.) गुणसंपन्न-गुणान्वित करण्याजोगा.
६ (v. V. 6.) पुरतेपणीं सज्ज करण्याजोगा. Accom-
plished p. (v. V. I.) साधलेला, झेपलेला, उरकलेला,
तडीस नेलेला, &c., समाप्त, साध्य, साधित, सिद्ध,
संपादित, संपन्न, समापन्न, निष्पादित, निष्पन्न, संस्थित,
प्रतिष्ठित (R). [TO BE ACCOMPLISHED तडीस-थडीस
लावणें-येणें-जाणें-पोंहचणें, पार adv. पडणें, तरीपार adv. होणें.]

शेवटास येणें.] २ (v. V. 2.) पुरा-पुरता-केलेल्या-झालेला, पूर्ण, संपूर्ण, भरलेला &c. ३ (v. V. 3.) पूर्ण, पूर्ण केलेला-झालेला. ४ (v. V. 4.) संपादित, साध्य, मिळवलेला, प्राप्त, आराधित. ५ गुणी. गुणाढ्य, गुणिजन, चतुरम्ब, अष्टपद, कुशल, बहुगुणी, गुणसंपन्न, सकलगुणसंपन्न, कलाकुशल, अभ्यासप्रवीण, सर्वसिद्ध, दीक्षित (R), सिद्ध, तरवेत (D). ६ मज्ज केलेला. I स्थापित, पुरा घडलेला (an A. fact). Accomplisher n. (v. V. I.) साधणारा, &c., साध्य करणारा, तडीस लावणारा-नेणारा, &c., तड लावणारा, साधक, संपादक, संपादणारा. २ (v. V. 2.) भरणारा, पूर्ण करणारा. ३ (v. V. 3.) पूर्ण-सत्य-पुरा-करणारा. ४ (v. V. 4.) संपादणारा, &c., संपादनकर्ता, संपादक. Accomplishment n. (v. V. I.)-act. साधणें n, तडीस नेणें n, &c., साधन n, साधणूक f, संपादन n, निष्पादन n, समापन n, आसादन n.-state. संपादणूक f, समाप्ति f, सिद्धि f, सिद्धता f, निष्पत्ति f, इतिश्री f, संस्थिति (R) f, कृतार्थता f, कृतकृत्यता f. [A MEANS OF A. साधनसूत्र n. A. OF AN UNDERTAKING साध्यसिद्धि f.] २ (v. V. 2.) act. भरणें n, पूर्ण-&c.-करणें n, पूर्ण n. -state. भरती f, भरलेपणा m, पूर्णता f, पूर्णत्व n. ३ (v. V. 3.) शोभा f, अलंकार m, भूषण n. ४ गुण m, कसब n. I गुणित्व n, निष्पुणता f, प्रवीणता f. २ प्राप्ति f. Accomplishments-compreh. कलाकुसरी f. p^l, नैष्पुण्य n.

Accord (ak-kord') [L. *ad*, to, & *cor*, *cordis*, the heart. To Accord literally means to bring heart to heart. | v. t. grant योग्य ह्मणून देणें, यक्षिस देणें; as, To A. to one due praise. २ reconcile. *law*. तडजोड करणें, तोड काढणें, निवाडा करणें. ३ agree मेळ घसवणें. v. i. agree, जुळण्याजोगें असणें, मिळणें, जमणें, बसणें, वनणें, संभवणें, (with with). २ To be in harmony. *mus*. एका सुरांत असणें, एका सुरांत होणें. Accord n. union of heart संमति f, अनुमति f, एकदिल n, एकचित्त n, एकमत n, मिलाफ m, एकोपा m, ऐक्य n, लय f, एकतानता f, एकसूर m. २ एखादी क्रिया करण्यापूर्वी होणारी स्वाभाविक प्रेरणा f. [WITH ONE A. एकचित्तानें, एकमतानें, एकाचित्तानें-एकमतानें, एक-एकाबुद्धीनें, एकाजुटीनें, एकादिलानें.] ३ *mus*. सुराची जुळणी f, स्वरमेळ m. ४ *law*. वादी-प्रतिवादींमध्ये झालेली तडजोड f (जी अमळांत आली असतां खटला पुढें चालत नाहीं). ५ agreement मेळ m, जम m, जमाव m, वनाव m. ६ own A.; spontaneous agreement with स्वसंतोष m, आपखुशी f. of one's own A. आपलेआपण, आपआपसांत, आपोआप, आपआप, आपशांच or आपशेंच (*obs.*), स्वतः (*pop.*) स्वतां, सुखासंतोषानें, सुखासमाधानानें, सुखासुखीं, आत्मसंतोषानें, राजीखुशीनें. Accord'ance, Accord'-ancy n. agreement-state. मेळ m, जम m or जमाव m, वनाव m, एकमत n, सम्मति f, अन्वय m, अनुरोध m. In A. with अन्वयें, अन्वयानें, अनुरोधानें, वेतानें, बरहुकुम, प्रमाणें. Accord'ant a. Accord'ing p. a. (v. V. I. 1.) मिलणारा, &c., मिलाफाचा, वेताचा, अनुकूल, साफक. २ Accord'ant, According, Accord'antly,

Accordingly, *conformable, conformably*. N. B. The word *according* by itself is never a preposition in English but the same word, *According*, when coupled with the preposition *to*, becomes a prepositional phrase, and is rendered into Marathi as a preposition प्रमाणें (in comp. as ह्याप्रमाणें, त्याप्रमाणें, मोलाप्रमाणें, &c.). सारखा (?) (in comp. as मालासारखा, केल्यासारखा &c.). बरहुकूम, बसुजीव (*obs.*), माफक, अनुरूप (in comp. as आज्ञानुरूप, कालानुरूप, देशानुरूप, तदनुरूप, &c.), अनुसार (in comp. as श्रमानुसार, सामर्थ्यानुसार, गुणानुसार &c.), यथा (in comp. as यथान्याय, यथाविधि, यथाशक्ति, &c.), परत्वे or परत्वेकरून (in comp. as ज्ञानपरत्वे or परत्वेकरून, वयपरत्वे, गुणपरत्वे, &c.), परी (?) in the sense of प्रमाणें or सारखा (in comp. as वडिलांपरी, लेंकरांपरी, &c.), अनुलक्षून (lit. regardingly, observingly, advertently : as योग्यता अनुलक्षून काम सांगणें), वारी (?) in the sense of प्रमाणें or सारखा (in comp. as नृणांवारीं मोजणें, पाण्यावारीं खरचणें, &c.), गत (?) (in comp. as वेढ्याचे गत), यथावत्. According to one's power, यथाशक्ति. *f.* Accordingly *adv.* ह्याप्रमाणें, बरहुकूम, &c. *Accordingly to* is an error.

N. B.—In the above renderings of the English word "According" by "सारखा," "परी," "वारी," "गत," we have put signs of doubt before these words to signify that these renderings are not correct or are at least extremely doubtful according to the present usage of the Marathi language. There is one sense of सारखा meaning प्रमाणें where it is rendered into English by "According to"; as, Goods according to sample नमुन्यासारखा माल. But in all other senses सारखा is rendered into English by, like, as, &c.

Accordion (ak-kor'di-on) *n.* एक प्रकारचें वाद्य *n.* (A small, portable, keyed wind instrument whose tones are generated by play of the wind upon free metallic reeds).

Accost (ak-kost') [L. *ad*, to, & *costa*, a rib, a side.] *v. t.* speak to first, greet. प्रथम-आदीं बोलणें, संबोधणें (poet.), प्राग्भाषण *n.*-आदिभाषण *n.*-करणें, दुसरा आपणास न विचारण्यापूर्वीं आपण विचारणें, हाक *f.* मारणें, हटकणें, नमस्कार-सलाम *m.* करणें. Accost', Accost'ing (*obs.*) *n.* आदिभाषण *n.* Accost'able *a.* easy of access बिनआयासें हाक मारतां येईल असा-संबोधण्याजोगा-&c.

Accoucheur (ak-kōō-shēr') [L. *ad* & Fr. *coucher* to lie or lay down.] *n.* प्रसूतिवैद्य *m.*, प्रसूतिकालीं सुटका करणारा शस्त्रवैद्य *m.*, प्रसवकारी वैद्य *m.* Accouchment (ak-kōōsh'mong) *n.* प्रसूति *f.*, प्रसवक्रिया *f.* Accoucheuse (ak-kōō-shèz') *fem.*

Account (ak-kownt') [L. *ad*, to, & *computare*, to reckon.] *v. t.* reckon, &c.

मानणें. २ जमा धरणें, खातर करणें. ३ किंमत करणें,
 मानणें. ४ कथन करणें. A. v. : (with for); assign causes
 कारण n. मांगणें, प्रयोजनवर्णन n-इतिकृत्योपदेश m-
 इतिक्रियानिरूपण n-व्रीजनिर्देश m-&c-करणें. २ (with
 for): answer for हिशेव m-जाव m-मोसवा m-झाडा
 m-&c-द्रेणें. ३ योग्य खुलासा करणें. ४ तपशील m-वृत्तांत
 m-द्रेणें, स्पष्टीकरण n. करणें. ५ जोखीम-जबाबदारी घेणें.
 Account n. (of debts, expenses, costs.) हिशेव or
 हिशोव m. जमाखर्च m, मोसवा m, मोजणी f; गणती
 f. आयव्यय m. [There are certain Lines drawn
 in Papers of accounts; and these have parti-
 cular significancies and particular names. Some
 are अज, अडांख, एकुणात, दुकारी, बीत, वासलात,
 हिशेव-हिशोव or हिशेव कितेव. Abstract or gene-
 ral A. आडा(डा)वा. Framing of it सदर घडणी f.
 Budget or bag of accounts हमाल m. Current
 A. चालता-चालू हिशेव m-जमाखर्च m. Belonging or
 relating to accounts जमाखर्ची, जमाखर्चाचा, हिशे-
 (शो)ची, हिशे(शो)चाचा. Payment-side (credit-side)
 of an A. खर्च m-नांवें बाजू. To enter (an item) up-
 on it खर्चांत लिहिणें, नांवें मांडणें. Receipt-side (Debit-
 side) of an A. जमा f-बाजू. To commit or enter up-
 on it जमा धरणें-करणें, जमेस धरणें. Rough A. कच्चा
 आकार m, कच्चा हिशोव m, कच्चा खरडा m. Rough entry
 into an A. कच्च्या खरड्यावर नोंद, कच्ची नोंद. Run-
 ning A. चालू खातें n, अलाल हिशेव m, अलालनामा m.
 Balance of an A. उधार, बाकी. That has an A. with
 खातेवाईक, खातेवाला. To balance an A. शिलकझाडा
 m-काढणें-उतरणें, खातेबाकी-बाकी f. काढणें, तोंडमिळवणी
 करणें. To call to A. fig. हिशोव m-झाडा m-झडती f-झाडा-
 झडती f-&c-घेणें, पाहून घेणें, पुसून घेणें (idio.), पुसणें
 (idio.). To clear A.s झाडा m-झडती f-&c-काढणें,
 फडशा m. करणें, फारीख f-दफेरफे or रफेदफे f. करणें,
 बाकी f. पूज्य करणें. To have an A. with खातें n.
 असणें, g. of s. recipr. To make up and settle ac-
 counts or an A. वजावाट f-फडशा m. करणें. To put
 to the A. of च्या नांवीं-नांवावर-नांवें लिहिणें-मांडणें, च्या
 खातीं-खात्यावर लिहिणें-मांडणें-धरणें. To turn to A. कार-
 णीं-कार्यास लावणें, फळास-लाभास आणणें, फायदेशीर उप-
 योग करून घेणें, and v. i. कामावर पडणें, कामास येणें, फ-
 लास-लाभास येणें.] २ regard, estimation हिशेव m, लेखा
 m, गणती f, किंमत f, मजकूर m, खिसगणती f. (neg. con.)
 केवा m. (neg. con.) ३ narrative, statement, relation,
 story इतिहास m, मजकूर m, हालहवाल f, गोष्ट f, कथा f,
 अहवाल m, वाका (obs.) m, हकीकत f, बयाणा(ना) m,
 खबर f, वृत्तांत m, वृत्तकथन n, वृत्तवर्णन n, इतिहासा-
 ख्यापन n, वार्ताकीर्तन n. [Accounts बातमी f, खबर f,
 वृत्तांत m, वृत्त n. Accounts of emissaries अखबा-
 (ब)र f. Detailed A. तपशील m, बाबत f. True
 and exact A. यथार्थ हकीकत, इत्थंभूत कथन n, इत्थं-
 भूत निरूपण n. Written A. दक्कितनामा m.] ४ ex-

निर्घचन n, हेतुक-

थन *n.*, निदानकथन *n.*, व्रीजनिर्देश *n.*, कारणाख्या-
 पत्र *n.*, प्रयोजनवर्णन *n.*, इतिकृत्योपदेश *m.*, एवंविधा *f.*,
 इतिक्रियानिरूपण *n.* ५ *gravel* निमित्त *n.*, कारण
n., सवत्र *f.* [On A. of मुळें (ex. ह्यामुळें, पावसामुळें
 &c.), साठीं, करितां, वाचन, वाचें, पायां, निमित्त (ex.
 लवाडीनिमित्त मारलें), अर्थीं, अर्थ 'in comp. with Sans-
 krit words, as एतदर्थ, तदर्थ, &c.), प्रीत्यर्थ. On that
 A. त्यामुळें-स्तव-कारणें. On this account ह्यामुळें, ह्यास्तव,
 अतःकारणान्त. On any A. कांहीं झालें तरी, कोणत्याही
 रीतीनें.] ६ *invoice, inventory, catalogue* याद *f.*, मोज-
 दादीची याद *f.*, झडती (R) *f.* [To take an A.
 झडती *f.*-टीप *f.* घेणें, मोजदास्त(द) *f.*-गणना *f.*-याद *f.*-करणें.]
 ७ फायदा *m.* ८ योग्यता *f.*, लायकी *f.*, किंमत *f.*, महत्त्व *n.*
 as, men of A. योग्यतेचे गृहस्थ. Account'able *a.* (v.
 V. I. 1.) वाच्य (S), ज्याची हर्काकत-कारण सांगतां येईल
 असा, निर्वचनीय, निरूप्यकारण, निर्वाच्यव्रीज, निर्देश्य,
 आख्यापनीय. २ (v. V. I. 2.) *answerable* हिशेव-जाव-
 मोसवा-&c.-देणारा, जबाबदार, जोखीमदार, मोसवेदार,
 उत्तर देण्याचा अधिकारी. To be A. for मोसवा *m.*
 माथ्यावर असणें *g. of s.* Account'ableness, Account-
 abil'ity *n.* (v. A. २.) मोसवेदारी *f.*, जबाबदारी *f.*,
 उत्तर देण्याचा अधिकार *m.* Account'ably *adv.* Ac-
 count'ancy *n.* हिशेवनिस्साचें ऑफिस-काम *n.* Ac-
 count'ant *n.* हिशेव(शी)वी *m.*, गणक *m.*, फडनवीस *m.*,
 अकाउंटंट *m.*, जमाखर्चाची पूर्ण माहिती असणारा. [A
 village A. तलाठी *m.* Accurate and exact A.
 संख्यावित्त *m.*, कोरड्या टांकानें हिशेव करणारा-देणारा,
 &c.] २ *Keeper of accounts* मोसवेदार *m.*, हिशेवदार
m., हिशेवनीस *m.*, फडनवीस (?) *m.* Account'antship
n. अकाउंटंटाचा हुद्दा *m.*-नोकरी. Account'-book *n.* खाते-
 वही *f.*, वही *f.*, चोपडी *f.*, हिशेवाची वही *f.* Account-sales
 दुसऱ्यानें आपल्याकडेस विक्रीकरितां ठेविलेल्या मालाच्या
 विक्रीचें टिपण *n.*-याद *f.* For the account खात्यावर
 (हा खातेवारी हिशेव दर पंधराव्या दिवशीं किंवा महि-
 न्यानें ठरवितात). In Account with (शीं) खातें अस-
 णारा. On account of कारणें, मुळें, साठीं, स्तव. On
 no A. कोणत्याही सववीवर न (करूं देणें). To check an
 A. जमाखर्च तपासणें. To clear A.s वाकी शून्य करणें,
 सर्व फेड करणें. To cook, doctor or garble accounts
 फसविण्याच्या हेतूनें जमाखर्चांत फेरफार करणें. To
 make A. of महत्त्व देणें, गणणें. To make no A.
 of खिसगणतींत नसणें, विषयीं वेपरवा असणें. To open
 an A. (पेढीवर अथवा दुकानावर प्रथम पैसे भरून)
 खातें सुरू करणें. To pay on A. खात्यावर पैसे भरणें.
 २ उधार देणें. To take into A. लक्ष्यांत घेणें. To take
 no account of दुर्लक्ष्य करणें, लक्ष्यांत न घेणें, लक्ष्य न देणें.
 Accoutre (ak-kōō'tèr) [L. *ad*, to, *con*, together,
 & *suere*, to sew.] *v. t.* equip with arms (?), लष्करी पो-
 षाख देऊन हत्यारबंद करणें (?), हत्यारबंद (हतेरबंद)-शिले-
 पोस्त (पोस)-शिल्याभाल्यानिशीं सिद्ध (सज्ज)-आयुध-
 सज्ज-आयुधसिद्ध-आयुध-सशस्त्र-&c.-करणें (?). २ (with

dress, trappings) equip सजवणें, सजणें, सज्ज करणें *d. of o.*, संजोगणें. *Accoutred p.* (*v. V. २.*) सजलेला, &c., सज्ज, सज्जित, सज्जीकृत, सज्य. कडीकोट, कडेकोट. *Accoutredness n.* (*v. P. 1.*) हत्यारबंदी (*i. f.*), कडीकोट तयारी *f.* २ (*v. P. २.*) सिद्धता *f.*, सज्जता *f.* सजलेलेपणा *m.*, सज्जता *f.*, सज्जितत्व *n.* *Accoutrements n. pl. trappings*, gener. साज *m.*, सरंजाम *m.*, संच *m.*, उपकरणें *n.*, &c. २ *trappings of war* लढाईचा सरंजाम *m.*, युद्धोपकरणें *n. pl.*, युद्धोपसाहित्यें *n. pl.* *Accoutring n.* (*v. V. 1.*)—*act.* हत्या(ति)खंड करणें (*i.*) *n.*, &c., सायुध्रीकरण (*i.*) *n.* २ (*v. V. २.*)—*act.* सजवणें *n.*, &c., सजवणी *f.*, सज्जीकरण *n.*, सज्जन *n.*, सज्जना *f.*, सयामग्रीकरण *n.*, सोपकरणीकरण *n.*

N. B.—According to Dr. Murray "Accoutre" means simply to "equip" and *Accoutrements milit.* means the equipments of a soldier other than arms and dress.

Accredit (*ak-kred'it*) [*L. ad, to, & credere, to trust.*] *v. t.* (एखाद्या मनुष्यावर) भरंवसा देवणें, विश्वास टाकणें. २ (गोष्ट) खरी मानणें. ३ *give authority to* (दुसऱ्यामध्यें) पत्त उत्पन्न करणें, मुख्यार-प्रतिनिधी नेमणें, साचपणा *m*-स्वरेपणा *m*-&c.-आणणें-करणें-देणें-प्राप्त करणें, &c. ४ सर्हीशिक्ष्यानिर्शां मनुष्य पाठविणें, शिके-कऱ्यारीनिर्शां पाठविणें. *Accredita'tion n.* विश्वास-भरंवसा देवणें *n.*, &c. See *Accredit*. *Accred'ited pa. p.* मान्य-पसंत केलेला, प्रतिनिधीभूत, &c., &c.

Accrescent (*ak-kres'ent*) [*L. ad, in addition' & crescere, to grow.*] *a. bot.* वर्धिष्णु, पुष्पोद्गमानंतर वाढणारा. *Accres'cence n.* उत्तरोत्तर वृद्धि *f.* *Accre'tion n.* वृद्धि *f.*, भर *f.*, नवीन भागांची झालेली भरपूर वाढ *f.* २ विस्तार होतांना संयुक्त झालेल्या वस्तु *f.*, वृद्धिजनक अभिसंयोग *m.*, अन्यसंयोगवर्धन *n.*, समुत्थान *n.* ३ *med.* अन्यसंयोगवर्धन *n.* ४ *pol. econ.* अर्थवृद्धि *f.* ५ स्वभावतः निराळ्या असणाऱ्या भागांचें एकत्र होऊन वाढणें *n.* *Accre'tive a.* वृद्धिजनक, वाढणारा. *Accrete' a. bot.* संलग्न, संवृद्ध.

Accriminate (*ak-krim'in-āt*) [*Pref. ad, & Criminate.*] *v. t.* दोषारोप करणें, दोष लावणें.

Accrue (*ak-krōō'*) [*L. ad, to, & crescere to grow.*] *v. i.* मिळणें, लाभणें, चढणें, उपजणें, लाघणें, लाहणें, पदरीं येणें-पडणें, प्राप्त होणें, राशी-पुंजीस येणें. २ (व्यापारांत) नफा-तोटा होणें. *Accruing costs law* हुकूमनास्यानंतर झालेला खर्च *m.*

Accumbent (*ak-kumb'ent*) [*L. ad, to, & cubere, to lie down.*] *a.* (कोचावर) पडलेला-लोटलेला. *bot.* जुळलेला, एकाशीं एक लागलेला, अभितस्थ, आलंबी.

Accumulate (*ak-kūm'ūl-āt*) [*L. ad, to, & cumulus, a heap.*] *v. t.* *amass* सांचवणें, सांठवणें, गोळा करणें, रास (शि) करणें, ढीग करणें-पाडणें, जोडणें, सांठवण *n*-संचय *m*-संचयन *n*-&c.-करणें *g. of o. v. i. collect, form in a mass or quantity* सांचणें, सांठणें, गोळा होणें. २

(as waters, &c.) *swell, rise* तुंवणें, चढणें, फुगणें, फूग. *f.* धरणें-येणें. 2-business, matters, &c. *increase upon, thickening* जमणें. Accumulable *a.* (v. V. T.) सांचाया-चा-जोगता-जोगा-*&c.* संग्राह्य, संग्रहणीय, संचय. Accumulated *p.* (v. V. T.) सांचवलेला, सांठवलेला, गोळा केलेला, &c. संचित, संग्रहीत. २ (v. V. I. I.) सांचलेला, सांठलेला, सांचीव. Accumulation. *n.* (v. V. T. I.) *act.* सांचवणें *n.*, सांठवणें *n.*, &c., सांठवण *n.*, संचय *m.*, संचयन *n.*, संचयीकरण *n.*, संग्रहण *n.* *state.* सांचवलेपणा *m.*, संग्रह *m.*, संचय *m.*, संचितत्व *n.*, सांठा *m.*, रास. *f.*, राशि. *f.* डींग *m.*, पुंजी. *f.*, पुंजा *m.*, पुंजका *m.* २ (v. V. I. I.) *a. or s.* सांचणें *n.*, सांठणें *n.*, गोळा *m.* Accumulative *a.* (v. V. I.) *that is accumulated* गोळा झालेला, राशीभूत, राशीकृत, पुंजीभूत. २ (v. V. T.) संग्रहकारी, गोळा करणारा-होणारा. A. judgment law एका अपराधाची शिक्षा भोगिल्यानंतर दुसऱ्या अपराधाची शिक्षा चालू व्हावी अशा हुकुमाचा ठराव, शिक्षानुशिक्षा-विधायकनिर्णय. Accumulative *a.*, Accumulator *n.* (v. V. T.) सांठवणारा, सांचवणारा, &c., संचयकर्ता-कारी-*&c.*, संग्रह-कर्ता-कारी-*&c.*, संग्रही *m.*, (आंत) धरणारा. २ *mech.* (विद्युच्छक्ति) संचायक. ३ पुष्कळशा पदव्या जमवून मग एकदम वेणारा.

Accurate (ak'-kūr-āt) [L. *ad, to, & cura, care.*] *a.* careful in execution, exact, precise, nice सत्याला धरून असणारा, प्रमाणाला धरून असणारा, सुनिश्चित, सुती, सुतानें काम करणारा, वेतानें काम करणारा, वेतवात्या, वेतावाताचा, खरा, अचूकसंधानी, कडकडीत, सुयंत्र, आटोकाट, सूत्रा (*obs.*), सूत्रक (*obs.*), सूत्री (*obs.*). २ *carefully executed, exact, correct* तंतोतंत, बरोबर रेखलेला, रेखला (R), रेखितसा (R), मेजलेला, बराबर, वेताचा, वेतावाताचा, बंदिस्त, बंदिस्तीचा, रजपजचा (*obs.*), सुती, सुतानें केलेला, टापटिपेचा, जंजीरबंद, स्पष्ट, सुयंत्र, ठीक, दुरुस्त, शुद्ध. ३ तंतोतंत, मुद्देसूद, नक्की. ४ कांटे-तोल, सूक्ष्म, as, A. balance. ५ चौकस, बारकाईचा, यथार्थ. Ac'curacy *n.* (v. A. I.) सुतीपणा *m.*, सूत्रकारित्व *n.* (*obs.*), अचूकसंधानत्व *n.*, सुयंत्रता. *f.*, खराई. *f.*, तबताक-पणा (*obs.*) *m.*, रेखलेपणा *m.*, &c. २ (v. A.) टापटिप. *f.*, रेखीवपणा *m.* ३ यथार्थता. *f.*, सूक्ष्मता. *f.*, तंतोतंती. *f.*, मुद्देसूदपणा *m.*, बिनचुकपणा *m.*, चौकसपणा *m.*, बारकाई. *f.* Ac'curately *adv.* (v. A.) सूक्ष्मरीतीनें, टापटिपीनें, सुतानें, दोरीसूत, बराबर, अचूक, बिनचूक. Ac'curate-ness *n.* See Accuracy.

Accurse (ak-kurs') [Pref. *ad, & Curse.*] *v. t.* शाप देणें, See Curse. Accurs'ed, Accurst' *a.* शापित, शाप देण्यास योग्य, दुष्ट, शापपात्र, शापास्पद, शापग्रस्त. २ अशुभ, निंदित, निंद्य, गर्हणीय, अमंगळ, आंगळ, अपशकुनी. A. fate दग्धदैव.

Accusative (ak-kūz'a-tiv) *n.* gram. द्वितीया वि-भक्ति. *f.*, कर्म *n.*, कर्मपद *n.*, कर्मणिद्वितीया. *f.* Accus'atival *a.* द्वितीयाविभक्तीसंबंधीं.

Accuse (ak-kūz') [L. *ad, to, & causa* cause, reason, account. To Accuse is to call to account.] v. *t.* charge, impeach, arraign दोष देणें-लावणें, दूषण *m*-अपराधारोप *m*-अपराधारोपण *m*-दोषारोप *m*-दोषारोपण *m*-दोषाभियोग *m*-दोषाक्षेप *m*-आरोप *m*-अभियोग *m*. करणें, वळवणें (*obs.*), दोषणें (*pro.*), तोहमत ठेवणें, फिर्याद करणें-मांडणें. २ (*falsely*) कुभांड रचणें, आळ *f*-बलांट *m*-कुभांड *m*-तुफान *m*-बलांट *m*. घेणें, कैवाड *m*. रचणें-घेणें *with*-वर *of* *a.*, मिथ्यारोप *m*-मिथ्यापवाद (*S*) *m*-मिथ्याभिशाप (*S*) *m*-अपवाद (*S*) *m*. करणें, डोक्यावर खापर *m*. फोडणें, गळां बांधणें, गर्ळीं पडणें. ३ आळ घालणें (*with of* before the crime or offence). Accusable *a.* दूषणीय, निंदापात्र, दोष लाववयाजोगा, दूषणार्ह, दोषारोपणीय, दूष्य. Accusal *n.* See Accusation. Accusation *n.* (*v. V. I.*)-*act.* दूषणें *n.*, &c.. अपराधारोप *m*, अपराधारोपण *m*, दोषारोप *m*, दोषारोपण *m*, दूषण *m*, दोषाधान *m*, दोषाभियोग *m*. अभियोग (*S*) *m*. २ (*v. V. २.*)-*act.* आळ घेणें *m*, बलांट घेणें *m*, &c., अभिशाप (*S*) *m*, अपवाद *m*, अपजाळ *f*. मिथ्याभिशाप *m*, अपवाद *m*, कुभांड *m*. ३ आळ *m*, आरोप *m*. ४ गुन्हा *m*. ५ तोहमत *f*. Accusatō'rial *a.*, Accusatory *a.* तोहमतीचा; *as*, An A. libel. Accuse *n.* shakes. See Accusation. Accused' *p.* (*v. V. I.*) दोष लावलेला, &c., अभियुक्त (*S*), दोषारोपित, अपराधारोपित, दोषाभियुक्त, &c. &c. २ (*v. V. २.*) आळ घेतलेला, &c., अभिशप्त. ३ गुन्हेगार, आरोपी (*used as a noun*). Accuse'ment *n.* आरोप *m*. Accuser *n.*, दोष देणारा *m*, आळ-बलांट घेणारा *m*, आरोप करणारा *m*. २ फिर्यादी *m*, वादी *m*, तोहमतदार *m*.

Accustom (ak-kus'tum) [Fr. *costume*, custom. To accustom is to make a thing customary or habitual or usual or familiar.] v. *t.* संवय लावणें, संवय-सराव-अभ्यास *m*-रावता *m*-राव *m*-खांद *m*-घसण *m*. पाडणें, -लावणें-घालणें, सरावांत आणणें, चोप *f*. लावणें, अभ्यास *m*. करवणें, वहिवाटीखालीं-घसवटीखालीं-अभ्यासाखालीं- &c. *or* वहिवाटींत-घसवटींत-अभ्यासांत- &c.-आणणें-पाडणें, परिचित करणें, अभ्यस्त करणें, राववणें, चाल-वळण लावणें. Accus'tomed *p.* & *a.* (*v. V.*) संवय पडलेला-असलेला, रावता पडलेला, घसवटींत आणलेला, &c., रावलेला, रुळलेला, खांद मळलेला, सराव लागलेला, अभ्यस्त, सराईत. [*TO BE OR BECOME A.* संवई-संवय *f*. पडणें-लागणें-होणें, सराव *m*. पडणें, खांद *m*. पडणें, चोप *f*. लागणें, रावणें, रुळणें, मुरणें (*ESP. IN AN ILL SENSE*), संवकणें, पडकणें, वळसावणें.] २ नित्यांतला, नित्याभ्यासाचा, परिपाठांतला, नित्य प्रचारांतला, रोजचा, हमेशाचा, नित्य पाठांतला; *as*, In their A. manner.

Ace (ās) *n.* [L. *as*, a unit, a pound, &c.] (पत्त्यांतील) एका *m*. २ (फांशावरील) पव, (पौ) बारा तेरांतील एक. ३ केंसाइतकें अंतर *m.*; *as*, within an A. of it, त्यापासून केंसाइतक्या अंतरावर. ४ लेश *m*, कण *m*, रती *f*. कचडी *f.*; *as*, the creditor will not lessen an A.

of his demand सावकार आपल्या रकमेपैकीं एक क्व-
डीही कमी करणार नाहीं.

Acerbity (as-er'bi-ti) *n.* (v. *Acerb*) आंबटाईनुरटाई *f.*
आंबटपणानुरटपणा. *m.* २ कडवा स्वभाव *m.*, खाष्टपणा *m.*,
कडवेपणा *m.*, कठोरपणा *m.*

Acerb (as-erb') [*L. acer, acris* sharp.] *a.* roughly
sour. आंबटनुरट, नुरटांबट. २ *fig.* (of temper) कडवा,
कडू, खाष्टी (*obs.*), कठीण; कठोर, खाष्ट.

Acerous, Acerose (as'er-us, as'er-ōz) [*L. acus.* a
needle.] *a. bot.* सूच्याकार, शलाकाकार, अणकुर्चीदार,
सूच्यग्र; जसें, *A. leaves.*

Acetabulum (as-ē-tab'ū-lum) [*L.* a cup-shaped ca-
vity.] *n.* Acetab'ula *pl. anat.* the cavity which
receives the head of the thigh bone. मांडीचें हाड
ज्यामध्ये वसतें ती वाटी, उलूखल: *e. g.* नितंबोल्खल or
उरूखल: substituting र for ल "रलयोरभेदात्" इति
सूत्रान्त; उरूखलक. [खलक means a pitcher.]

Acetic (as-et'ik) *a.* [*L. acetum, vinegar.*] *chem.*
आंबट, आम्ल, अम्लगुणविशिष्ट. Acē'tous, Acetosé *n.*
See Acetic. *A. acid n.* Carbon, Hydrogen आणि
Oxygen या तिहींपासून झालेला आम्ल पदार्थ, शिर-
क्याचा तेजाव. Ac'e-tate *n. chem.* वरील आम्ल पदा-
र्थांपासून इतर क्षारीय भस्मांच्या (bases) संयोगानें झाले-
ला क्षार, शिरक्यांतील कारकक्षार.

Acetify (as-et'i-fi) [*L. acetum vinegar, & facere, to*
make.] शिरका होणें-वनविणें. Acetificā'tion. *n.*

Acetylene (a-set'i-lēn) कॅलशमकार्बाइडच्या धुराचा उजेड.
कॅलशमकार्बाइडवर पाणी घालून जो एक प्रकारचा धूर
निघतो तो जळून फार मोठा उजेड होतो.

Ache (āk) [*A. S. ac-an, to ache.*] *v. i.* ठणकणें, कळ
लागणें, तिडका येणें, वेदना होणें, एकसारखें दुखणें; as,
My head aches, माझ्या डोक्याला सारखा ठोका लागला
आहे. [Various Marathi words or phrases contain-
ing the central idea in the word "Ache" are: To
A. and feel broken, laxated, relaxed &c. as before
fever कसकसणें, कसणें, फुटणें, आंग मोडून येणें-मोडणें,
कणकणणें, वळणें, घळघळणें, आंगाचा चकनाचूर *m.*
होणें. To A. with soreness and shooting, as तिड-
कणें, शिणकणें, तिडिक *f*-शिणक *f*-कण *f*-करक *f*-कचक *f*-
उसण *f*-हूक *f*-शिकक *f*-भरणें-लागणें. To feel sore,
tender, stiff, as from bruises, a beating, &c. अंबणें,
आंबणें, कुस्त होणें. To A. with a dull, diffused, and
continuing pain कसकसणें. To A. with a sense
of stiffness and terseness, as from cold तडतडणें,
तडाडणें.] २ (the heart) *be distressed* दुःख *n.* वाटणें,
in. con., दुखारणें, हृद्दोग *m*-मनोव्यथा *f*-होणें. Ache,
Ach'ing *n.* (v. *V.*) एकसारखें दुखणें, दुःख *n.*, शूल
(*pop.*) शूल *m.*, रग *f.* Ach'ing *pr. p.* Ached *pa. p.*

Acheve (a-čēv') [*L. a, to, caput, the head & venire*

to come.] *v. t.* मिळविणें, साधणें, सिद्धीस नेणें, साध्य करणें, सर करणें, संपादनं, साधन *n*-संपादन *n*-संपादणी (obs.) *f* संपादणूक *f* &c. करणें *g. of a.* Achiev'able *a.* संपादण्याजोगा, &c., साध्य, प्राप्य. Achieved *p.* (v. V.) मिळविलेला, संपादित, साधित, साधलेला, &c. Achievement *n.* (v. V.)-*act.* साधणें *n*, संपादनं *n*, सर करणें *n*, साधणूक *f*, संपादणूक *f*, साधन *n*, संपादन *n*, सिद्धि *f*. I मोठें काम *n*, महत्कृत्य *n*, कृतकृत्य *n*, मर्दुमीचें काम *n*, मर्दुमकीचें काम *n*, पराक्रम *m*, साहसकर्म *n*, यशस्वीचें काम *n*.

Achlamydeous (a-kla-mid'ē-us) *a. bot.* अनाच्छादित, पुष्पकोशविरहित, अनावृत्तकोश, नग्न, विकोश.

Achonium, Achenium (a-kē'ni-um) *n. bot.* धुद्रफळ *n*, अकीनियम *n*, अत्रंभक.

Achromatic (a-krōm-at'ik) [Gr. *a*, priv, & *chroma*, colour.] *a. biol.* त्रिनरंगाचा, नीरंग. २ द्रवपदार्थाचा रंग न शोषणारा; as, A. tissue. ३ *opt.* पृथक्करण झाल्याशिवाय जीमधून प्रकाशकिरणें जातात अशी (कांच); as, नीरंग; as, A. prism, नीरंग त्रिकोणयव; as, A. lens, नीरंग यव. ४ तथ्यवर्णदर्शक; as, A. telescope, तथ्यवर्णदर्शक दूरदर्शकयंत्र (दुर्वीण). Achrōm'a-tism *n.* नीरंगता, नीरंगत्व; as, A. of lens, यवाचें नीरंगत्व. Achromat'ically *a.* Achrom'atize *v. t.* नीरंगत्व आणणें.

Acicular (as-ik'ū-lar) [L. *acus*, a needle.] *a. bot.* सूच्याकार, लोमाकृति रेपारूपी (पान), शलाकाकार, also acic'ulate, Acic'ulated.

Acid (as'id) [L. *acer*, sharp.] *n. chem.* अम्ल *m*, आसिद *n*, तेजाव *m*. (हा दुसऱ्या भस्मांच्या (bases) संयोगानें क्षार उत्पन्न करतो). *a.* आंबट, आम्ल, जिभेला चटका वसेल असा. Acid'ifiable *a.* आसिद करण्याजोगा, &c. Acidificā'tion *n.* आसिद करणें *n.* Acid'ify *v. t.* तेजाव बनविणें, पदार्थांत तेजावाचे गुणधर्म उत्पन्न करणें, आंबविणें, आसिद करणें, अम्लता आणणें. Acid'ity, Ac'idness *n.* (v. A.) आंबटपणा *m*, अम्लता *f*, अम्लभाव *m*. I (of the stomach, &c.) अम्लपित्त *m*. Acidim'eter *n.* अम्लमापक, अम्लपरीक्षक. Acidim'etry अम्लमापनविद्या *f*, अम्लमापनविचार *m*, अम्लमिति *f*. Acid'ulate *v. t.* make somewhat acid. आंबटसा-आंबटसर-ईषदाम्ल-आंबूस-किंचिदाम्ल-&c.-करणें, आंबवणें, पदार्थांत तेजावाचे गुणधर्म सौम्य प्रमाणांत आणणें. Acidulated *p.* (v. V.) आंबसर-&c.-केलेला. Acidulous *a.* somewhat acid आंबटसर, आंबूस, आंबसर, ईषदाम्ल, किंचिदाम्ल, अम्लमय. Acidulousness *n.* (v. A.) आंबूसपणा *m*, आंबसरपणा *m*, ईषदाम्लता *f*. Nitro-hydrochloric A. or Aqua Regia अम्लराज (भूपजल?). Sulphuric A. गंधकाम्ल, *pop.* known as तेजाव.

Acinaceous (as-in-ā'shus) [L. *acinus*, a grape-stone or kernel.] (acinus = a seedy berry). *a. bot.* वियांचा, वीयुजक or अष्टियुक्त.

Acinaciform (as in-as'i-form) [Gr. *akinakes*, a scimitar.] *a. bot.* असिपत्राकार, कट्यारीच्या आकाराचा; *as*, an *A. leaf*.

Acknowledge (ak-nol'ej) [Pref. *a*, on, & Knowledge.] *v. t. own knowledge of* जाणणे, ओळखणे, मानणे; *as*, To *A.* the being of God. २ *own, confess, allow, admit* स्वीकारणे, अंगीकारणे, मानणे, मान्य करणे, कबूल करणे, यदणे (*idio.*), घेणे, हो-होय-हुं-हां-*&c.* म्हणणे, होय-कार *m*-हुंकार *m*-होकार *m*-करणे-देणे, पदरीं घेणे, आंगावर-शिरावर-माथ्यावर-*&c.*-घेणे, होकारणे, आंगीं लावून घेणे, अंगीकरण *n*-अंगीकार *m*-स्वीकरण *n*-स्वीकार *m*-प्रतिज्ञा *f*. करणे. ३ (a favour, benefit, &c.) *own, admit* जाणणे, आदरणे, घेणे, मानणे, आभार-उपकार *m*-कृपा *f* सत्कृति *f* मानणे, जाण *f* जाणणे, मान्यता करणे *f. g. of o.* ४ (*virtue, merit, &c.*) *recognize, allow and honour* जाण *f*. जाणणे, आदरणे (*poet.*), जाणणे, ग्रहण *n.* करणे, घेणे, वृज *f*. करणे-राखणे. ५ (a letter, &c.) पैवस्ती (R) पोहोच *f*. कळवणे, पावती देणे. Acknow'ledgeable *a.* जाणण्याजोगा, मान्य करण्याजोगा, &c. Acknow'ledgeably *adv.* Acknow'ledged *p.* (v. V. 1.) जाणलेला, ओळखलेला, &c. २ (v. V. 2) स्वीकारलेला, अंगीकारलेला, &c., स्वीकृत, अंगीकृत, प्रतिज्ञात. ३ (v. V. ३, ४, ५.) जाणलेला, आदरलेला &c. Acknow'ledger *n.* (v. V. 1.) स्वीकारणारा *m*, हो म्हणणारा *m*, &c. Acknow'ledgment *n.* (v. V. 1.)-*act.* जाणणे *n*, ओळखणे *n*, मानणे *n*. २ (v. V. 2.)-*act.* मानणे *n*, स्वीकारणे *n*, &c., स्वीकरण *n*, अंगीकरण *n*, मानणे *n*, *a. or s.* स्वीकार *m*, अंगीकार *m*, मान्यता *f*, यदणूक *f*, इकरार *m*. ३-*act.* जाणणे *n*, आदरणे *n*, मानणे *n*, &c., आदरण *n*. I *note of hand* पावतीखत *n*, पावतीरोखा (R) *m*. II पोंच *f*. III *law* कवूली *f*, कबुलात *f*. IV आभार *m*, कृतज्ञता *f*. V प्रत्युपकार *m*. VI (पैसे, पत्र वगैरे) पावल्याची पावती *f*, रसीद *f*.

Acme (ak'mē) [Gr. *akme*, a point.] *n.* कळस *m*, शिखर *n*, सीमा *f*. २ पराकाष्ठा *f*, शर्थ *f*, शिकस्त *f*. ३ *med.* रोगाचा जोर-भर *m*. ४ भरज्वानी *f*, युवावस्था *f*.

Acne (ak'nē) *n. med.* तोंडावरचा पुरळ-पुरळ *m*, मुरूम *m*. यौवनकंटक *m*, यौवनपिटका *f*.

Acolyte (ak'o-lit) [Gr. *akolouthos*, a follower.] *n.* चाकर *m*, नोकर *m*, मदतनीस *m*. २ *eccl.* रोमनक्याथालिक देवळांतील चार कनिष्ठ वर्गांतील सेवकांपैकी पहिल्या वर्गांतील सेवक *m*.

Acondylous, Acondylose (a-kon'di-lus, a-kon'di-lōs) [Gr. neg. pref. *a*, & *kondylos*, a joint.] *a. bot.* संधिरहित, सांधा नसलेला, सळनळीत.

Aconite (ak'o-nit) [Gr. *akoniton*, a poisonous plant.] *n. bot.* बचनाग *n*, वत्सनाभ *m*. २ प्राणहारक विष *n*. Aconit'ic *a*. Aconitine *n*. बचनागांतील कारक द्रव्य *n*.

Acopic (a-kop'ik) [Gr. pref. *a*, priv. and *kopos*, toil, weariness.] *a. med.* श्रमपरिहारक, पौष्टिक.

Acorea (a-kō'rē-a) *n. med.* डोळ्यांतील बाहुली नसणें *n.*

Acoria (a-kō'ri-a) *n. med.* राक्षसी भूक *f.*

Acorn (ā'korn) *n.* ओक झाडाचें फळ *n.* बीं *n.* A'corned *a.*

Acosmist (a-koz'mist) [Gr. Pref. *a*, not, & *kosmos*, the world]. *n.* (one who denies the existence of the universe, or its distinctness from God.) जगन्मिध्यात्ववादी *m.*, अद्वैतवादी *m.* Spinoza did not deny the existence of God; he denied the existence of the world; he was consequently an Acosmist, not an Atheist. Acos'mism *n.* जगन्मिध्यात्ववाद *m.*, अद्वैतवाद *m.* Acosmist'ic *a.*

Acotyledon (a kot-i-lē'dun) [Gr. *a*, priv, & *kotyledon*, any cup-shaped cavity.] *n. bot.* अदल वनस्पति *f.*; डालिंब्यारहित वनस्पति *f.* Acotylē'donous *a. bot.* अदल, निर्दल, अबीजदल (वनस्पति).

Acoustic, Acoustical (a-kowst'ik) [Gr. *akouein*, to hear.] *a.* श्रवणासंबंधीं, ऐकण्यासंबंधीं, श्रवणविषयक ध्वनिशास्त्रासंबंधीं. A-coust'ic *n.* श्रवणशक्तिदायक औषध *n.* A-coust'ically *adv.* ध्वनिशास्त्रानुरूप. Ac'ousti'cian *n.* ध्वनिशास्त्रवेत्ता *m.* A-coust'ics *n. phys.* श्रवणविषयकविद्या *f.*; ध्वनिशास्त्र *n.*, नादविद्या *f.*

Acquaint (ak-kwānt') [L. *ad*, to, & *cognitus*, known.] *v. t.* make acquainted with, to inform कळवणें, जाणवणें, बोधणें (*poet.*), बोधवणें, सप्रयोग माहिती करून देणें, माहितगार-विदित-ज्ञात-&c.-करणें, विज्ञापन करणें, बातमी *f.* देणें, जानपछान-परिचय करून देणें with *g. of o.*, माहित करून देणें with *g. of the thing.* २ (one's self with) ओळख *f.* माहितगारी *f.* माहिती *f.* वाकबगारी *f.* करणें-करून घेणें *g. of o.*, आपणास वाकब-वाकबदार-&c.-करणें. Acquaint'ance, Acquaint'ance-ship *n.* (with matters) knowledge ओळख *f.*, माहितगारी *f.*, माहित *f.*, जाणसाळ *f.*, परिचय *m.*, वाकबगारी *f.*, विज्ञान *n.*, परीक्षा *f.* २ (with persons) ओळख *f.*, जानपछान *f.*, परिचय *m.*, जानसाळ *f.* दंडक *m.* (R). [A.—loosely, indef. gener. &c. ओळखपाळख *f.*, ओळखदेख or देखओळख *f.*, जानपछान *f.* A. by sight तोंडओळख *f.* Bowing A. रामरामी *f.*, सलामआलेकी *f.*, सलामालकी *f.*, सलामी *f.* Mere A., Slight A. तोंडओळख *f.*, सोनओळख *f.* (R.?). To drop the A. of हात *m.* सोडणें *g. of o.* (*obs.?*), ओळख *f.* सांडणें *g. of o.* To have a slight A. with पोंहची *f.* ओळखणें *g. of o.*] ३ An A. a person known ओळखीचा मनुष्य-माणूस-गृहस्थ-&c., ओळख *c.*, परिचित *c.*, जानपछान *m.*, यार *m.*, (*vulg.*). Acquaintances and connections सुहृत्संबंधी *m. pl.* A mere A. सोन-ओळखी *c.* Of one's friends or acquaintances ओळखी-देखी, ओळखीदेखीचा मनुष्य, ओळखीपाळखी, ओळख्या-देख्या, ओळख्यापाळख्या. Acquaint'ed *p. a.* (v. V.)

informed, having knowledge माहितगार, माहितदार, वाक्यदार, वाक्यगार, जातज्ञान, प्राप्तज्ञान. [To be A. with (a person) ओळख f-परिचय m-ज्ञानपट्टान f-&c.-असणे g. of s. recip.] २ *known to* माहीत, परिचित.

Acquiesce (ak-kwi-es') [L. *ad, to, & quies, rest.*] *v. i. (with in) rest satisfied with* मान्य-कबूल-राजी-अनुमत-सम्मत्-&c. होणे-असणे, होय-चॅर-&c.-ह्मणणे, अनुमोदन n. करणे-देणे. २ (*with in*) संतुष्ट असणे. ३ (अडथळा अगर नासुशी न दाखवितां) स्वस्थ वसणे. **Acquies'cence**, **Acquiescing** n. (v. V. 1.)-*state*. मान्यता f, अनुमत n, अनुमति f, कबुलात f, सम्मति f, सुशरजावंती f. *With ready A.* नासुशी न दाखवितां, अडथळा न करतां, प्रसन्न अंतःकरणंकरून, सुशीलें. **Acquies'cency** n. नाइलाज-मुळें संमति f, अनुमति f. २ सुपी f. **Acquies'cent** a. (v. V.) मान्य, कबूल, राजी, पसंद (त), सुशरजावंत. २ कबूल होणारा, गरीब, सहज वळणारा. **Acquies'cently**, **Acquies'cingly** adv.

Acquire (ak-kwīr') [L. *ad, to, & quærere, to seek.*] *v. t. get* संपादन करणे, कमवणे, कमावणे, संपादणे, प्राप्त करणे, मिळवणे, जोडणे, प्राप्ति f-उपार्जन n-उपलब्धि f-&c.-करणे g. of o. **Acquirability** n. **Acquir'able** a. (v. V.) मिळविण्याजोगा, लभ्य, सुसाध्य, साध्य, संपादाया-चा-जोगता-जोगा-&c., प्राप्य, प्रापणीय, लभ्य, उपलभ्य, उपार्जनीय. **Acquired** p. (v. V.) मिळविलेला, संपादलेला, &c., प्राप्त, उपार्जित, अर्जित, उपलब्ध, लब्ध, संपादित. **Acquire'ment**, **Acquiring**, **Acquisi'tion** n. (v. V.)-*act*. मिळवणे n, संपादणे n, &c., संपादणूक f, संपादन n, उपार्जन n, अर्जन n, आसादन n.-*state*. लाभ m, प्राप्ति f, संप्राप्ति f, आपत्ति f, in the sense of प्राप्ति f, अवाप्ति f. (in comp. as धनावाप्ति, यशोवाप्ति &c.), आप्ति f. (R) (in comp. as धनाप्ति &c.), संपत्ति f, जोड f, उपलब्धि f. II (thing acquired) संपादलेली गोष्ट f-वस्तु f-&c., लाभ m, प्राप्ति f, लब्धद्रव्य n, उपार्जितद्रव्य n. **Acquirements** (Attainments) साधित गुण m. pl. उपार्जित गुण m. pl. श्रमसाधित गुण m.

Acquisition (ak-kwi-zi'shun) [See **Acquire.**] हा शब्द ज्ञान अगर गुणांपेक्षां द्रव्य व इतर वस्तु यांचे संपादनाथीं विशेष योजितात. **Acquis'i-tive** a. संपादन करण्याची इच्छा वाळगणारा. **Acquis'i-tive-ly** adv. **Acquis'i-tive-ness** n. संपादन करण्याची इच्छा f. *phren.* धनस्थान n.

Acquit (ak-kwit') [L. *ad, to, & quietare, to give rest.*] (of criminality) *v. t. absolve* निरपराध(धी)-निर्दोष (धी) ठरविणे, उघडा माथा m-उजळता-उजळ माथा m-उजळ तोंड n. करणे g. of o., दोषमुक्त करणे. २ फेडणे, परत करणे (debt). ३ (from obligation or claim) free सोडवणे, मोकळा-मुक्त-&c.-करणे, मोकळीक f-सोडवणूक f-सोडवणी f-सोडवण f-करणे-करून देणे g. of o. (with of before the thing.) ४ (one's self), *act one's part* आपली कामगिरी बजावणे, आप-

ल्याकडून करावाचें तें करणें. Acquitting *pt. p.* आपल्या
 वचाव *m.* करणें, आपल्याकडून करणें घटणें, उद्योग *m.*
 करणें. Acquitted *pt. p.* Acquittal *n.* (v. V. I.) *act.*
 निरपराध-धी) ठरविणें *n.* &c., अपराधमोचन *m.* दोषमो-
 चन *n.*, निर्दोषीकरण *n. state.* दोषमुक्ति *f.* दोषमुक्तता
f. उवडा माथा *m.*, उजळता-उजळ-माथा *m.*, उजळतोंड *n.*,
 सुटका *f. law* अपराधाची नाशाविती *f.* Acquit-
 tance *n. discharge from a debt; discharge, release.*
 ऋणमुक्तता *f.* कर्जमुक्तता *f.* ऋणमोचन *m.*, ऋणविमोचन *m.*,
 रद्दकर्ज *m.*, ऋणशोधन *n.* २ *deed of A.* कराराच्या किंवा
 कर्जाच्या किंवा हुतर वोज्याच्या अटी पुऱ्या न झाल्या
 तरी दिलेली मोडचिटी *f.* फारग्वत *n.* (*law.*) मोडचिटी
f. वेदावापत्र *m.*, वेदावा *m.*, निदावापत्र *n.* or निदावा *m.*,
 ऋणमुक्तिपत्र *n.*, फारग्वती *f.* Acquitted *pt.* (v. V. I.)
 उजळ माथ्याचा, उजळ तोंडाचा, निरपराध-धी) &c.
 ठरवलेल्या, अपराधमुक्त, दोषमुक्त, निर्दोषीकृत, (कोण-
 तेंही ऋण, दोष अगर उपकारापामून) मुक्त केलेला.

Acrasia (a-krā'sia) *n. med.* दुबळेपणा *m.* (ज्ञानतंतूचा).

Acre (ā'ker) *n.* इंग्रजी मापानें ४८४० चौरस यार्ड किंवा
 ४३५६० चौरसफूट हाणजे एक एकर. ८५ एकर हाणजे १००
 विघे असें प्रमाण आहे. [God's A., देवळाच्या जवळचें
 कबरस्थान *n.*] २ *fig.* पुऱ्याद्या वस्तूचें मोटें परिमाण *m.*
 ३ *pl.* जमीन *f.* A'cre-age *a.* क्षेत्राचें एकरामध्यें माप
n., एकंदर झालेले एकर *m. pl.* A'creol *a.* कांहीं एकर क्षे-
 त्राचा मालक असणारा.

Aerid (ak'rid) [L. acer, aeris, sharp.] *a.* तिखट, खर-
 मरीत, अणप्रणीत, तीव्र. *chem.* तीक्ष्ण, प्रखर, जहाल,
 तलख, झळझळीत. २ कडू, कटू. ३ जलाल (स्वभाव).
 ४ खंवट. ५ *med.* विषारी; as, A. pus. Ae'rid-ness,
 Ae'rid'ity *n.* तिखटपणा *m.*, जलालपणा *m.* २ *med.* विष *m.*

Acrimony (ak'ri-mun-i) [L. acer, aeris, sharp.] *n.*
 दुसऱ्या पदार्थांना झिजणी लावण्याचा अगर त्यांचा नाश
 करण्याचा क्रित्येक पदार्थांचा गुण *m.*, खंवटपणा *m.*, जहाली
f. २ तलखपणा *m.* (स्वभावाचा), कडकपणा-कडवेपणा *m.*,
 कटुभाषण *n.* Ac'ri-mō'ni-ous *a.* जलाल, तीक्ष्ण, खंवट,
 कडाक्याचा. ३ कटु (भाषण किंवा स्वभाव). Ac'ri-
 mō'ni-ous-ly *adv.* जलालपणानें. २ खंवटपणानें.
 Ac'ri-mō'ni-ousness *n.* खंवटपणा *m.* २ जलालपणा
m. ३ कडकपणा *m.*

Aeroamatic, Aeroamatical, Aeroatic (ak-rō a-
 mai'ik-al, ak-rō-at'ik) [Gr. akroasmāi, to hear.] *a.*
 गूढ, गुप्त.

Aerobat (ak'ro-bat) [Gr. akros, high, & bainem, to
 go.] *n.* दोरीवर नाचून खेळ करणारा *m.*, कमानी टाक-
 णारा *m.*, मोलांटी उड्या मारणारा *m.*, नाडेभोरपी *m.*,
 डोंबारी *m.*, कोल्हाटी *m.* Aerobatic *a.* Aerobaticism
n. नाडेभोरप्याचें-डोंबान्याचें कसब *n.*

Aerocarpous (ak-rō-karp'us) [Gr. akros, high, &
 karpous, fruit.] *a. bot.* टोंकांस फळें येतात असें; कांड्या-
 च्या टोंकांस फळें येतात अशी (शेव्हाळ).

- Acrogen (ak'ro-jen) [Gr. *akros*, high, & *generare*, to produce.] *n. bot.* अग्रवर्द्धक-धिष्णु (कांड), प्रकांड-वद्ग, शीर्षवधिष्णु वनस्पति *f.* Ac-rog'e-nous *a. biol.* शीर्षवधिष्णु, अग्रवधिष्णु. २ *bot.* अग्रवर्द्धक, शीर्षवधिष्णु.
- Acromion (a-krō-mi-on) [Gr. *akros*, high, *omos*, shoulder.] *n. anat.* फलकास्थीचा बाह्य भाग *m.*
- Acronyical (a-kron'ik-al) [Gr. *akros*, extreme, & *nyx*, Sk. नक्तम्, night.] *a. astron.* सूर्यास्तावरोवर उगवणारा व सूर्योदयावरोवर भावळणारा (तारा). Acron'y'e, Acrony'e'tous *a.* See Acronyical. Acron'y'eally *adv.*
- Acropolis (a-krō'pol-is) [Gr. *akros*, high, & *polis*, a city.] *n.* प्राचीन ग्रीक शहराचा सर्वांत उंच भाग-किल्ला *m.*, अथेन्साचा किल्ला *m.*
- Aerospire (ak'ro-spir) [Gr. *akros*, high, & *speira*, a spire.] *n. bot.* कोम *m.*, मोड *m.* *v. t.* कोम-मोड येणे. Ac'ros-pir-ed *pa. or a.* कोम आलेली, मोड फुटलेला, मोडाचा, मोड आलेली (बी).
- Across (a-kros') [Pref. *a*, & *Cross*.] *prep. & adv.* *from side to side*;—noting state वरून, पार (opposed to along). २ आड, आडवा. ३ मधून. ४ *from side to side*;—noting passage एका बाजूपासून दुसऱ्या बाजूपर्यंत, ओलांडून. To come across सहज गांठ पडणे, दृष्टीस पडणे, भेटणे.
- Aerostic (a-krō'stik) [Gr. *akros*, extreme & *stichos*, order or verse.] *n.* पहिलें, पहिलें आणि शेवटचें, अगर कांहीं त्रिविधित अक्षरें वाचलीं असतां एखाद्या गृहस्थाचें नांव, हुद्दा, पदवी वगैरे होतात असा प्रबंध अगर अशी कविता *f.* प्रथमाक्षरबंध *m.*, अंत्याक्षरबंध *m.*, चित्रकाव्यांतील बंध *m.*, त्रिविधिताक्षरबंध *m.* *a.* प्रथमाक्षरबंधकवितेसंबंधीं. Aerō'stical *a.* Aerō'stically *adv.*
- Aerō'sticism *n.*
- Aerotic (a-krot'ik) [Gr. *akros*, extreme.] *a. med.* बाह्यपृष्ठासंबंधीं.
- Aerotism (ak'rō-tizm) [Gr. *a*, priv, & *krotos*, a beating.] *n. med.* नाडीची मंदगति *f.* नाडी सुटणे *n.*
- Act (akt) [L. *agere*, & *actum*, to exert power, Sk. अज्, to drive.] *v. t.* क्रिया-कृति करणे, करणे. २ तडीस नेणे. ३ (a part, a character) सांग *n.* आणणे, सांगाची संपादणी *f.* बतावणी *f.* करणे, सांगाचे हावभाव *m.* *pl.*-आविर्भाव *m.*-अभिनय *m.* करणे. ४ (one's part) आपल्याकडून करावयाचें तें करणे, आपल्याकडून करणे *n.*, उद्योग *m.*-&c.-करणे. ५ *actuate*, to move to action चालवणे, चालता-चालू करणे, वर्तवणे, प्रवर्तवणे. Act *v. i.* be in action चालणे, चालता-चालू असणे-होणे, खेळणे, चलनवलन *n.*-चेष्टा (S) *f.* खेळ *m.*-&c.-होणे *g. of s.*, प्रवर्तणे (*poet.*), प्रवृत्त होणे. २ perform duties काम *n.* करणे, चालणे, वागणे, आचरणे, वर्तणूक *f.*-वागणूक *f.*-करणी *f.*-कृति *f.*-करणे. ३ perform functions, work चालणे, वर्तणे, खेळणे, चलनवलन *n.*

चेष्टा (S) *f.* व्यापार *m.* कृति. *i.* खेळ *m.* करणें-*and* होणें with *g. of s.* ४ *discharge the duty of an office temporarily* चार दिवस-*&c.* काम *n.* *&c.* पाहणें, चालवणें, अमानी-बदली असणें. ५ *act upon* कर्तृत्व *n.* कृति. *i.* गुण *m.* कार्य *n.* स्वकर्म *n.* करणें, चालता *or* चालू-लागू होणें with *वर.*

६ (in the Drama) *perform a part* सोंग *n.* घेणें-संपादणें-(*poet.*)-आणणें, *&c.*, नटणें, नर्तन *n.* नृत्य *n.* *&c.* करणें (dancer). Act *n.* काम *n.*, कर्म *n.*, कृत्य *n.*, क्रिया *f.* [One's own *A.* स्वकर्म *n.*, निजकर्म *n.*] २ *existing state* चालू-प्रस्तुत-स्थिति, विद्यमानता (S) *f.* वर्तमानता (S) *f.*, वास्तविकता (S) *f.*, अस्तित्व *n.* ३ (of a play) नाटकाचा अंक *m.*

४. (of a court *&c.*) हुकुमनामा *m.*, फैसलनामा *m.* ५ सार्वजनिक सभेचा ठराव *m.*, सरकारचा ठराव *m.*, कायदा *m.*

६ *theol.* पराक्रम *m.* In the *A.* (वाईट) काम करित असतां; as, The thief was caught in the act. In *A.* अगदीं तयारींत; as, In *A.* to run a race. *A.* of God *law* ईश्वराची करणी. *A.* of honour (बची) पत राखण्याकरितां वनें स्वीकारलेली हुंडी अनें स्वीकारणें. Act of legislature सूत्र (*reliqi.*), शासन, आइन, दस्तुर (*obs.*), कायदा, आक्ट. To act up to प्रमाणें व्यवहारांत चालणें. Acting *n.* (v. V. T. 1.)-*act.* संपादणी *f.* बतावणी *f.*, सोंगसंपादणी *f.* (v. V. I. 1.)-*act.* चालणें *n.*, खेळणें *n.*, *&c.*, खेळ *m.*, चलनवलन *n.*, चेष्टा (S) *f.*, प्रवर्तन *n.* २-*act.* चालणें *n.*, वर्तणें *n.*, *&c.*, चालू *f.*, वर्तणूक *f.*, वर्तन *n.*, गति *f.* ३-*act.* चालणें *n.*, *&c.*, हालचाल *f.*, कृति *f.* ४-*act.* agency, operation, working करणी *f.*, कर्तृत्व *n.*, कृति *f.*, कर्त्तपणा *m.*, करण *n.*, कारकत्व *n.*, कारिका (?) *f.*, कारिता *f.* The sense of this word is often best rendered by words expressing, combination, connection, *&c.*; as, योग *m.*, संयोग *m.*, संबंध *m.* ५-*act.* सोंग घेणें *n.*, *&c.*, अभिनय *m.*, हावभाव *m.* I *gesture, gesticulation* हावभाव *m.* *pl.*, इंगित (?) *n.*, आंगिकचेष्टा (S) *f.*, अंगविक्षेप *m.*, अभिनय *m.*, अदा *m.*, आदा *m.* [Manual *A.* हातवारे *m.* *pl.* Represented by *A.* आंगिक.]

II *an act, a deed, a doing* काम *n.*, कर्म *n.*, कृत्य *n.*, क्रिया *f.*, कृति *f.*, कार्य *n.* करणें *n.*, करणी *f.*, कर्त्तव्य *n.*, कर्त्तृत्व *n.* Act'ing *pp.* *pp.* (v. V. I. 1. 3. ४.) चालता, चालू, चेष्टमान (S), चार दिवस काम पाहणारा, आमानी, बदली, आक्तिंग borrowed from the English. Act'or *n.* (v. V. I. 1 & v. A. 6.) *performer, player.* १ कर्त्ता. २ *Law* वकील *m.*, वादी *m.* ३ सोंग आणणारा, सोंगाची संपादणी-बतावणी-*&c.*-करणारा, सोंगाडी *or* सोंगाड्या *m.*, सोंगी *or* सोंग्या *m.*, सोंगाळ्या *m.*, बहुरूपी (?) *pop.* भोरपी (?) *m.*, खेळकरी *m.*, नट *m.*, नटवा *m.*, नटभांड *m.*, नाटकी *m.*, नर्तक *m.* Act'ress *n.* कर्त्री *f.* २ सोंगाडीण (?) *f.*, खेळकरीण *f.*, नटी *f.*, नर्त्तकी *f.*, बहुरूपिणी (?) *pop.* भोरपीण *f.* (?)

actinism (ak'tin-izm) [Gr. *aktis, ak-tinos, a ray.*] *n.* (The chemical action of sunlight as distinct from its power of heat or light.) सूर्यकिरणांचा रसायनकार्योत्पादकधर्म *m.* हा धर्म केवळ रक्तनीळ (*violet*) व

त्या शेजारील पुढील किरणांचा आहे. रासायनिक विकारकता *f.* Actinic a. विकारक. as; Actinic rays विकारक किरणे *n. pl.*

Actinology (ak-ti-nol'ô-gi) *n.* किरणविकारकत्वशास्त्र *n.*, सूर्यकिरणशास्त्र *n.*

Actinometer (ak-tin-om'e-tër) *n.* किरणविकारकत्वमापक (यंत्र) *n.*; किरणतांत्रतामापक (यंत्र) *n.*

Action (ak'shun) [*L. agere, to act.*] *n.* (*v. V. T. 1.*)
-*act.* संपादणी *f.*, वतावणी *f.*, सोंगसंपादणी *f.* (*v. V. I. 1.*)-*act.* चालणे *n.*, खेळणे *n. &c.*, खेळ *m.*, चलन-वलन *n.*, चेष्टा (*S*) *f.*, प्रवर्तन *n.* २ (*v. V. I 2.*)-*act.* चालणे *n.*, वर्तणे *n.* &c. चाल *f.*, वर्तणूक *f.*, वर्तन *n.*, गति *f.* ३ (*v. V. 3.*)-*act.* चालणे *n.*, वर्तणे *n.* &c., हालचाल *f.*, कृति *f.*, प्रवृत्ति *f.* (*as opposed to rest.*)
४ उद्योगीपणा *m.* ५ क्रिया *f.*, व्यापार (*S*) *m.*, आघात *m.* ६-*act.* agency, operation, working करणी *f.*, कर्तृत्व *n.*, कृति *f.*, कर्तपणा *m.*, करण *n.*, कारकत्व *n.*, कारिता *f.* (*The sense of this word is often best rendered by words expressing, combination, connection, &c.*) as योग *m.*, संयोग *m.*, संबंध *m.* ७-*act.* सोंग वेणे *n.*, &c. I gesture, gesticulation. अभिनय *m.*, हावभाव *m. pl.*, इंगित (?) *n.*, आंगिकचेष्टा *f.* (*S*), अंगविक्षेप *m.*, अभिनय *m.*, अदा, आदा *m.*, सूची (*S*) *f.* [*Manual A.* हातवारे *m. pl.* Represented by A. आंगिक *n.*] II. series of events represented वस्तु *n.* III. law व्यवहार *m.*, व्यवहारविषय *m.*, अर्थ *m.* (*S*), मुकदमा *m.*, खटला *m.*, दावा *m.*, खटला करण्याचा अधिकार *m.* Civil A. दिवाणी फिर्याद *f.* Criminal A. फौजदारी खटला *m.* IV. gram. कारक *n.* V. an act, a deed, a doing काम *n.*, कर्म *n.*, कृत्य *n.*, क्रिया *f.*, कृति *f.*, कार्य *n.*, करणे *n.*, करणी *f.*, कर्तव्य *n.*, कर्तृत्व *n.* VI. battle, engagement लढाई *f.*, युद्ध *n.*, संग्राम *m.* VII. पराक्रम *m.* VIII. mech. यंत्राचें चलन *n.*, (कार्यकारक) गति *f.* IX. paint उठाव *m.*, मांडणी *f.*, मनोभावसूचक शरीरावयवस्थिति *f.* X. com. भाग *m.* (*गुखाद्या कंपनीच्या भांडवलांत*). A. and reaction आघात व प्रत्याघात, क्रिया व प्रतिक्रिया, कार्य व प्रतिकार्य. Med. Secondary A. अप्रधान-गौण कार्य *n.* Actionable a. law ज्यांत खटला करण्यास आधार मिळेल असें (*कृत्य*), &c.

Active (akt'iv) [*L. activus, act.*] *a.* having the power to act, not inert करण्याची शक्ति असणारा, क्रियाकारक, कार्यक्षम, क्रियाशक्त, जिता. २ that acts, not passive or patient क्रियावान्, कर्ता, क्रियाकार, क्रियाकामि, कारक, सचेष्ट (*S*); (*as A. opposed to passive.*) ३ nimble, agile चपळ, जलद, चलाख, चपळा, अंगचपल, चपलांग, आंगाचा चपळ, आंगसूट, सुटसुटीत, सुडसुडीत, हलक्या आंगाचा. ४ not idle or sedentary उद्योगी, मेहनती, कामसू, कामी, सोद्योगी, उद्योगशील, उद्योगवान्, निरलस, निरालस्य. ५ med. जलाल, जाज्वल्य, आशुकारी, शीघ्रगुणावह, लौकर गुण देणारा. ६ जिता, जीवंत (*पारा*); as, A. mercury. ७ तेजीचा. (*An*)

A. demand for gold n. ८ चालू अगणारा. (A. hostilities.) ९ gram. मकर्मक, कर्तारि; as, A. verb. मकर्मक क्रियापद; A. voice. १० व्यावहारिक, प्रयोज्य, कार्योचित. ११ requiring action (opposed to speculative) व्यापारमय (S), व्यापाररूप (S), व्यापारान्मक (S), व्यापारप्रचुर (S), कार्यरूप, व्यवहारमय, कर्मान्मक. A. life प्रवृत्तिमार्ग, प्रवृत्ति. A. debt मुदनीनील-वसूल हाण्याजागें कर्ज n. A. partner com. काम करणारा भागीदार (opposed to sleeping partner or भांडवलचा भागीदार). A. substances, कारकद्रव्यें, जागृतद्रव्यें, प्रवर्तक द्रव्यें. A. reagent प्रवृत्त-प्रतिकारक-परीक्षक द्रव्य. A. action प्रवृत्तिमान-कार्यसाधक व्यापार m. A. capital हवे तेव्हां रोकड पैसे करतां येतील असें भांडवल n. Active commerce राष्ट्रानें आपल्याच जहाजांनी चालविलेला व्यापार m. A. touch सावधानस्पर्श m. A. tension कार्यसाधक-कार्यकारी-प्रतानता. Actively adv. (v. A. 3.) चपळाईनें, चलाखीनें, जलदीनें, चापल्यपूर्वक. (v. A. 4.) निरालस्यपूर्वक, उद्योगपूर्वक. Activeness n. (v. A. 3.) चलाखी f, चपळाई f, चापल्य n, उद्योगीपणा m. २ (v. V. 1.) क्रियाशक्ति f, कर्मशीलता (S) f, करणशक्ति (S) f, कर्मशक्ति (S) f. ३ (v. A. 4.) कामसूपणा m, उद्योगीपणा m, उद्योगिन्व n, उद्योगशीलता f, निरालसता f. Activity n. phys. हालचाल f. २ med. चलनवलनशक्ति f, चलाखी f, उत्साह m. ३ जलदी f, आंगचपळाई f, आंगसफाई f, तडफ f, अंगचापल्य n, चापल्य n. ४ कार्यशक्ति f, कार्यशक्तिप्रमाण n.; as, A. of an Agent. For more meanings of Activity, see activeness.

Actual (akt'ü-al) a. not speculative or imaginary, real वास्तविक, खरा, यथार्थ, सत्य, तथ्य, विद्यमान. २ in act, not potential क्रियेचा. phys. कार्यरूप, क्रियात्मक, कर्मपरिणामभूत, सिद्ध. ३ belonging to or comprising action क्रियेसंबंधीं, क्रियान्वयी, क्रियामय, चेष्टारूप (S), चेष्टान्मक (S), चेष्टामय (S). ४ phil. क्रियासिद्ध. Actualist n. प्रत्यक्षप्रमाणवादी m. (opposed to Idealist). Actualness n. (v. A. 3.) क्रियासंबंधिता f, क्रियाश्रयिता f, क्रियान्वयिता f. (v. A. 2.) २ क्रियारूपता f, क्रियात्मकता f. ३ (v. A. 1.) आहेपणा m, वास्तविकपणा m, खरोखरी f, अस्तित्व n, तथ्यत्व (S) n, वास्तवत्व (S) n, वास्तविकत्व (S) n, विद्यमानता (S) f, वर्तमानता (S) f. Actualise v. t. खरें करणें. Actuality n. यथार्थता f, खरेपणा m. For other meanings of Actuality see Actualness. Actually adv. (v. A. 1.) खरोखर, वस्तुतः, वस्तुगत्या, तत्त्वतः, खरेपणीं. २ (v. A. 2) क्रियापूर्वक, क्रियेनें. ३ (v. A. 3.) कर्मतः, कार्यतः.

Actuary (akt'ü-ari) [L. acta, records, acts.] n. law. नोंदणारा कारकून m. २ त्रिमा उतरणाऱ्या कंपनीचा एक मुख्य अधिकारी m, विम्याचे दर ठरविणारा हिशेबनीस m. Actuarial a.

Actuate (akt'ü-ät) [L. actus, action.] v. t. put into action चालवणें, चालता-चालू, करणें, करवणें,

प्रोत्साहन देणें, वळवणें, प्रवृत्त करणें. २ *influence, move, induce* वळवणें, वर्तवणें (R. in this sense), प्रवर्तवणें, वागवणें, प्रवर्तन *n*-प्रवृत्ति *f* करणें *g. of o.* प्रवृत्त करणें. Actuated *p. a.* (v. V. 1.) चालवलेला, &c., चालित, प्रवर्तित. २ प्रवर्तवलेला &c., प्रवर्तित, प्रवृत्त केलेला. Actuation *n.* (v. V. 1.)—*act.* चालवणें *n.*, &c., प्रवर्तन *n.*, चालन *n.*—*stat.* चालवलेलेपणा *m.*, वर्तवलेलेपणा *m.*, &c., प्रवृत्ति *f.* २ (v. V. 2.)—*act.* प्रवर्तवणें *n.*, प्रवृत्त करणें *n.*, &c., प्रवर्तन *n.*—*state.* प्रवर्तवलेलेपणा *m.*, प्रवृत्ति *f.* Actuator, or *n.* (v. V. 1. 2.) चालवणारा *m.* &c., प्रवर्तक, चालक, प्रोत्साहक.

Aculeate, Aculeated (ak-ul-e-āt',-ed) [L. *aculeus*, a spine, a prickle.] *a. bot.* लहान कांटे असलेला, सकंटक, कंटकित. २ बोंचणारा, मर्मभेदक.

Acumen (ak-ū'men) [For root see Acute.] *n.* तीक्ष्णता *f.* २ *quickness of perception* तीक्ष्ण-कुशाग्रबुद्धि *f.*, कुशाग्रमति *f.*, शीघ्र-बुद्धि *f*-मति *f.*, बुद्धिकौशल्य *n.*, प्रज्ञा *f.*, मेधा *f.*, तार्किक्य (R) *n.*, सुधी *f.* Acū'minate, Acū'minated *a.* टोंकाचा, अणीदार, तीक्ष्णाग्र. २ *bot.* निमुळतें, लंबाग्र, विस्तृताग्र, शुंडाकार. Acū'minate *v. t.* तीक्ष्ण-अणीदार करणें. Acuminā'tion *n.* अणीदार करणें *n.* तीक्ष्णाग्रता *f.*

Acupressure, Acupression (ak-ū-presh'ūr, ak-ū-pre'shun) [L. *acus*, needle, & Pressure.] *n. surg.* सुईचा दाब *m.*, सूचीपीडन *n.*

Acupuncture (ak-ū-pungkt'ūr) [L. *acus*, a needle, and *punctura*, a pricking.] *n. med.* insertion of needles into the living tissues for remedial purposes सुईच्या योगानें धमनी दाबण्याचा प्रकार *m.*, सुईनें टोंचणें *n.*

Acute (ak-ūt') [L. *acutus*, *pa. p.* of *acuere*, to sharpen, from root *ak*, sharp.] *a.* that has a sharp end, pointed टोंकाचा, अणीदार, अणीचा, टोंकदार, कोंचीचा, तीक्ष्णाग्र, बोचेरा. २ *sharp-witted, sharp* कुशाग्रबुद्धि, कुशाग्रमति, प्रज्ञाता, सुधी, तीक्ष्णबुद्धि, तीव्रबुद्धि, प्रखर-बुद्धि, सूक्ष्मबुद्धि. ३ *vigorous, quick*—(A. sense) तिखट, तीक्ष्ण, तीव्र, जलद, सूक्ष्म, सुग्राही, आशुग्राही, शीघ्रग्राही. ४ *med.* लवकर वाढत जाणारा, त्वरित विकोपास जाणारा, आशु-आशुकारी (opposed to *chronic* चिरकारी), आशु-परिणामी, शीघ्रपरिणामी, शीघ्रविपाकी, शीघ्रपरिपाकी, जोराचा. ५ (as pain) तिखट, तीक्ष्ण, तीव्र, भेदक, सुईच्या टोंकाप्रमाणें तिखट, &c. ६ (an accent) उदात्त, उच्च. ७ *math.* काटकोनापेक्षां लहान, लघु (कोन). Acute'ly *adv.* (v. A. 1.) बोचेरेपणानें, तीक्ष्णाग्रतापूर्वक, &c. २ कुशाग्रबुद्धीनें, बुद्धितैक्ष्ण्यपूर्वक, तीक्ष्णबुद्धिपूर्वक, &c. ३ तिखटाईनें, तैक्ष्ण्यपूर्वक, तीक्ष्णतापूर्वक. Acute'ness *n.* (v. A. 1.) बोचेरेपण *n.*, बोचेरेपणा *m.*, तीक्ष्णाग्रता *f.* २ कुशाग्रबुद्धि *f.*, कुशाग्रमति *f.*, बुद्धितीक्ष्णता *f.*, बुद्धि-तैक्ष्ण्य *n.* ३ तिखटपणा *m.*, तिखटाई *f.*, तीक्ष्णता *f.*, तैक्ष्ण्य *n.*, जलदी *f.*, शीघ्रग्राहित्व *n.*, सूक्ष्मता *f.* ४ शीघ्र-परिणामित्व *n.*, शीघ्रविपाकित्व *n.* ५ *math.* लघुत्व *n.*

A. D. (a. d.) [Anno Domini] इसवी सन (In the year of the Lord Jesus Christ).

Adage (ad'āj) [L. ad, & agium, a saying.] n. ह्यण f, जुनी रूढ f, वृद्धवचन n, न्याय m, आहणा m.

Adagio (a-dā'gi-o) [It. ad, agio, at ease.] n. slow time विलंबित n.

Adam (ad'am) n. ख्रिस्ती किंवा यहूदी धर्माप्रमाणें पहिल्या मानवप्राण्याचें नांव n. २ मनुष्याची स्वाभाविक नश्वरता किंवा दौर्बल्य n. A.'s ale n. पाणी (colloq.) A.'s apple n. कंठमणी m, गळ्याचे पुढील भागावरील उंचवटा m, घांटी f, घांटरूं (R) n, घंटिका f, कंठ m, ढाल f, मानेचा खाखोटा m. २ bot. ईडनिंबू n. A.'s bridge n. रामसेतु m, सेतुबंध m. (रामसेतूला रामसेतु न ह्यणतां वायव्यलमतवाले लोक Adam's bridge असें ह्यणतात. परंतु रामाचा त्या सेतूशीं संस्कृत ग्रंथांत जसा ऐतिहासिक संबंध वर्णन केलेला आहे तसा कोठेंहि Adam चा उल्लेख केलेला सांपडत नाहीं.) The second A. येशू-ख्रिस्त. A.'s operation med. आंखडलेला मांडीचा खुबा किंवा जघनभागास्थि खुला करण्याकरितां केलेला शस्त्र-प्रयोग m.

Adamant (ad'a-mant) [Gr. a, priv, & damaein, Sk. दम्, to tame.] n. अतिकठीण वज्रासारखा पदार्थ m, हिरा m, हीरक m, वज्र m, n. २ loadstone लोहचुंबक m. ३ hard metal, stone, &c. वज्र m, n. Adamant'e'an, Adaman'tine a. वज्रासारखा कठीण, अतिकठीण, वज्रसदृश, वज्रवत्, वज्रप्राय, वज्रमय, वज्र. A. franc वज्रदेह m, वज्रशरीर n.

Adapt (ad-apt') [L. ad, to, & aptare, to fit.] v. t. make suitable योग्य-बराबर-माफक-तदुपयोगी-जुळेलसें- &c.-करणें, मिळवणें, लावणें, जमवणें, बसवणें, जम m-जवा m-जुळणी f-जोडी f-जुगल f-&c.-पाडणें-बसवणें-करणें g. of o. recip. २ शोभेलसें करणें, फेरफार करून जुळवणें. ३ प्रमाणांत बसवणें. Adaptabil'ity, Adapt'ableness n. जुळसें करतां येण्याची योग्यता-शक्यता f. Adapt'able a. जुळसें करण्याजोगा. Adaptā'tion n. (v. V.)-act. मिळवणें n, लावणें n, &c., योग्य करणें n, जम m-&c. पाडणें n. मिळवणी f.-state. लाग m, योग्यता f, उपयुक्तता f, जम m, जवा m, जुगल f, जुळणी f, जुळेशी केलेली कृति f-नाटक n, चित्र n, रूपान्तर n. Adapted p. a. (v. V.) मिळवलेला, योग्य केलेला, फेरफार करून जुळसें केलेला, प्रमाणांत बसवलेला, &c. I fit, suitable जोगता-जोगा (in comp.), कार्यक्षम, योग्य, उपयुक्त.

Add (ad) [L. ad, to, & dare, Sk. धा, to put.] v. t. put to, affix, annex, attach, subjoin मिळवणें, जोडणें, घालणें (idio.), देणें (idio.), मारणें (idio.), लावणें, साधणें, जोडणें, दुमाल्यास लावणें, संयोग m-संयोजन n-&c.-करणें g. of o. २ (up); sum मिळवणें, जोडणें, मिळवणी f-बेरीज f-संकलन n.-करणें g. of o., गोळा करणें, भर घालणें. ३ नवीन जोडणें. ४ आणखी पुढें बोलणें. A. v. i. वाढवणें (with to). To A. to वाढवणें, अधिक

करणं. २ *math.* वेरीज करणं. Add'able, Add'ible *a.*
वाढवितां येईल असा, &c. Adder *n.* वेरीज कर-
णारा, वाढविणारा *m.* २ संख्यांची वेरीज करणारं
यंत्र *n.* Addibility, Addit'ament *n.* Addition
n. (v. V. 1.)—*act.* जोडणें *n.*, मिळवणें *n.*, &c.,
जोडणी *f.*, संयोग *m.*, संयोजन *n.* or लावालाव *f.*
-state. संयोग *m.*, योग (S) *m.* २—*act.* वेरीज करणें *n.*,
मिळवणी *f.*, मिळवणें *n.*, &c., मिश्रण *n.*, संकलन *n.*, एकी-
करण *n.*, एकत्रीकरण *n.* [Compound A. विविधवेरीज
f. Cross proof in A. आड आंखताळा *m.* Successive
subtraction-proof in A. सारोळा *m.* (v. करणें, उतरणें.)]
I. *thing added*, v. Addit'ament जोड *m.*, जोडलेला
भाग *m.*, अंग *n.*, &c. ३ नवीन जोडलेली वस्तु *f.* ४
law नांवापुढील पदवी *f.*, उपनांव *n.*, किताब *m.* Ad-
dit'ional *a.* जोडलेला, अधिक. Addit'ionally *adv.*

Addendum (ad-den'dum) *n.*—*in arithmetic* धन *n.*
(as opposed to ऋण *n.* subtrahend.) मिळवणी *f.*,
क्षेप *m.*, मिळविण्याची वस्तु *f.* २ पुरवणी *f.* Adden'da *pl.*

Adder (ad'er) [A. S. *nædre.*] *n.* (zool.) सर्प *m.*, साप *m.*
Ad'der's tongue *n.* सर्पाची जीभ *f.* Adder-stone *n.*
सर्पांचें विष उतरवण्याची ज्यांत अद्भुत शक्ति असते असा
दगड *m.* Ad'der's-wort *n.* सर्पांचें विष उतरवण्याची
वनस्पति *f.*, also called *Snake-weed.*

Addice (ad'dis) *n.* वांकस *m.*, तासणी *f.*

Addict (to) (ad-dikt') [L. *ad*, to, & *dicere*, Sk. दिश, to
declare.] *v. t.* (one's self to) *To be or become addicted*
छंदास-नादास (नादांत)-नादीं लागणें-भरणें *g. of o.*, भरीं
भरणें *g. of o.*, नादावणें, नादांत or नादीं पडणें-होणें *g. of o.*,
संवय *f.*-चट *f.*-चटक *f.*-खोड *f.*-व्यसन *n.*-छंद *m.*-लागणें-पड-
णें *g. of o.*, संवकणें or सोकणें, सोकावणें, पडकणें, लांचावणें.
[Generally used with a reflexive pronoun and in a
bad sense]. Addict', Addict'ed *p.* (v. V.) नादीं
लागलेला, भरीं भरलेला, &c., नादखोर, सोकील or
सोकील, पडकलेला, चटावलेला, लागट, तलवी-फी, लंपट,
गरक, शोकी or शौकी, लाहडी (R), लवूद, उपसेवी (in
comp. as मद्योपसेवी, द्यूतोपसेवी &c.), परायण or पर
(in comp. as विषयपरायण or विषयपर), निरत, अनु-
धंगी, लांफाळ, आसक्त. Addict'edness, Addic'tion *n.*
चट *f.*, चटक *f.*, लंपटपणा *m.*, सर्वई *f.*, व्यसन *n.*, खोड
f., तलव *f.*, छंद *m.*, नाद *m.*, आसक्ति *f.*, शोक or शौक *m.*
Addison's disease. See disease.

Addle (ad'dl) *a.* वाढ खुंदून कुजू लागलेला, सडलेला,
सडका, नासलेला, उमळलेला, उगळलेला, उबळलेला. २
(of the brains) पोकळ, कल्पनाशून्य, कल्पनारहित,
कल्पनाशक्त्यक्षम. *v. t.* and *v. i.* (अंडीं वगैरे) सडूं देणें,
नासवणें. Ad'dle-head'ed, Ad'dle-pat'ed *a.* मूर्ख,
मूढ, ठणठणपाळ, गयाळ, गयाळी. Ad'dlement *n.*
Addled *a.*

Address (ad-dres') [L. *ad*, to, & *directum*, straight.]
v. t. direct, apply (esp. as a speech) योजणें, लावणें,
योजना *f.*-उपयोग *m.*-योजणूक *f.* करणें *g. of o.* २ (a

charm, a spell, &c.) *act against* योजणे. प्रयोग *m.*
 योजना *f* योजणक *f* उपयोग *m.* करणे *g. of a.* ३
 (one's self for or unto) कसर *f.* बांधणे, तयारी *f.*
 करणे, जुडणे, प्रवृत्त-उद्युक्त होणे, लागणे. ४ *account, speak*
to हटकणे, बोलणे, संबोधणे (*pop.*), संबोधन बोलणे, भाष-
 णाची योजना *f* योजणक *f* &c. करणे. [To A. a superior
 विनंती *f* निवेदन *n* अर्ज *m* &c. करणे. To A. respect-
 fully अहो जाहो ह्मणणे-बोलणे.]. ५ (-a letter) नांवाचा-
 नांवें-नांवानें लिहिणे-पाठवणे, पत्ता *m.* लिहिणे. ६ *consign*
to the care of—(ship.) दिम्मतीस पाठवणे. ७ विवा-
 हार्थ प्रार्थना करणे. Addressee *n.* ज्याला उद्देशून लिहि-
 तान तो. To address a ball *golfball* कोळणे (चेंडू),
 चेंडूवर सुरवातीचा फटका मारण्याचा अदमास करणे. Ad-
 dress'es *pl.* Address, Addressing *n.* (v. V. 1.) *act.*
 योजणे *n.*, लावणे *n.*, &c., उपयोग *m.*, योजना *f.*, योजन *n.*,
 योजणक *f.* २—*act.* योजणे *n.* &c., प्रयोग *m.*, उपयोग *m.*,
 योजना *f.*, योजन *n.*, योजणक *f.* करणी *f.* ३—*act.* हटकणे *n.*,
 संबोधणे *n.*, संबोधन *n.*, अभिवादन *n.*, अभिमंत्रण *n.*
 I. *manner of A.* बोलण्याची ढव *f* धज *f* चाल *f* रीत *f*
 पेट *f.* &c. II *skill, management, conduct* ओज *f.*
 आवर *m.*, आवरकशक्ति *f.*, आवरण *n.*, अटोप *m.*, कर्तृत्व
n., नेतृत्व *n.*, नियंतृत्व *n.*, व्यवहर्तृत्व *n.*, चतुराई *f.*, युक्ति
pop. जुगृत *f.*, युगृत *f.*, धज *f.* सौकर्य *n.* III (of a
 letter, &c.) पत्ता *m.* IV *complimentary introduction*
of letters अलकाव *m.*, मायना. *m* or माना *m.*,
 प्रशस्ती *f.*, पूर्वी *f.*, इजत *f.*, आदाव अलकाव *m.*, मंगला-
 चार *m.* [There are particular forms of address-
 particular designation and titles or appropriate
 and allusive terms or phrases. A. to a father
 is तीर्थरूप, तीर्थरूप बाबासाहेब—to a mother तीर्थरूप
 मातुश्री *pop.* मातोश्री or मातुश्री, तीर्थरूप, तीर्थरूप
 आईसाहेब.—to a son, younger brother, young
 protege, &c. चिरंजीव.—to a daughter, &c. चिरं-
 जीवी—now popularly चिरंजीव.—to an elderly per-
 son (male or female) तीर्थसरूप *pop.* तीर्थस्वरूप.
 —to an unwidowed-woman सौभाग्यवती वज्रचूडेमंडित.
 —to a widow गंगाभागीरथी, गंगाजलनिर्मळ, आयाळ, कोम.
 —to Brahmans esp. as learned, devout, &c., वेदमूर्ति,
 वेदोनारायण, वेदशास्त्रसंपन्न, विद्याविनयसंपन्न, पंडितशि-
 रोमणि, अपरसूर्य—to a *Shudra* पाटील, गोसावी—to a
Shudra, &c. from a Brahman पुराणोक्त (??) आशी-
 र्वाद.—to Europeans, Muhammadans, &c. of dignity,
 अजस, आलीशा, मेहेरवान.—to powerful or affluent
 Marathas, अखंडित लक्ष्म्यलंकृत *pop.* अखंडितलक्ष्मी-
 अलंकृत.—to a Gosawi or ascetic, तपोधन, तपोनिधि,
 तपोराशि, तपोमूर्ति, &c.—of honour, gener. राजश्री,
 राजश्री *pop.* राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री, सर्व-
 गुणसंपन्न, साहेब—(मुसलमानी रिसायतीपासून अली-
 कडे प्रचारांत)—(१) कोणीहि ऐपतवान् मनुष्य अगर
 वजनदार मनुष्य असला तर त्याला साहेब असे ह्मणतात.
 हा शब्द विशेषकरून सरदारांना व बड्या अधिकाऱ्यांना

उद्देशान् लावनात; जयें श्री. वाग्रामाहेव, दादाग्राहेव, आवाग्राहेव. (२) राज्यकन्यीच्या जातांपैकीं कोणालाहि त्याची वाम्बविक योग्यता न पाहतां हा शब्द लावितात; जयें, मोल्जरासंबंधानें वंगरे बोलतांना. (३) हा शब्द व्यवहारभाषेतून भक्तीच्या भाषेमध्येहि शिरला आहे. मुसलमानी शिष्यायनींत साधू झाले त्यांनीं हा शब्द देवाला वारंवार लाविला आहे. कोल्हापुरास पुष्कळ लोक जगदंबा महालक्ष्मीचे दर्शनास जातात तेव्हां अद्याप तिला आई-माहेव अयें संबोधतात. (४) अर्धाकडे लक्ष न देतां वरी-वरीचे मनुष्यहि एकमेकांस साहेव ह्मणतात. जसं:—कसं काय साहेव? साहेव हा शब्द फारशी असून त्याचा अर्थ स्वामी असा होतो. The forms of address above given are written *before* the names of persons to whom the letters are addressed; but the actual letter begins with (१) शिरसाष्टांग नमस्कार in the case of a father, mother or persons in their position (२) साष्टांगनमस्कार in the case of elders generally (३) आशीर्वाद in the case of a son, daughter or persons in their position (४) नमस्कार in the case of all persons older than the writer.] V. *Address'es* लग्ना-साठीं स्त्रीचें आर्जव करणें, तिचा फाजील आदरसत्कार करणें-अन बळवणें. VI. *complimentary &c. letter* मानपत्र *n.*, सन्मानपत्र *n.*: सत्कारपत्र *n.* Addressed *p. a.* (v. V. 1.) योजलेला, लावलेला, &c., योजित. २ योजलेला, योजित. ३ हटकलेला, संयोधित, अभिवादित, अभिमंत्रित. ४ नांवांनं लिहिलेला, &c. ५ दिग्मतीस पाठवलेला. Addressing *p. a.* Addresser *n.* (v. V. 1.) योजणारा, लावणारा, &c., योजक, योजन-&c.-कर्त्ता. २ योजणारा, &c., योजक, प्रयोग-&c.-कर्त्ता. ३ हटकणारा, संबोधन-आश्वासण-&c.-कर्त्ता, अभिवादक.

Adduce (ad-dūs) [L. *ad*, to, & *ducere*, to bring.] *v. t.* (an argument, a reason, &c.) *allege*, assign, advance पुढें करणें, उभा करणें, लावणें, दाखवणें, प्रदर्शन *n.* करणें, बोलणें, सांगणें, बोलण्यांत-&c.-आणणें, उपन्यास *m.* करणें *g. of o.* Adduced *p. a.* (v. V.) पुढें केलेला, दाखवलेला, सांगितलेला &c., उपन्यस्त. Adducible *a.* (v. V.) पुढें कराया-चा-जोगता-जोगा-&c., उपन्यसनीय, उपन्यास्य. Adduction *n.* (v. V.)-*act.* पुढें करणें *n.*, दाखवणें *n.*, सांगणें *n.*-&c. उपन्यास *m.* २ *physiol.* शरिराचे अवयव शरिरांतिल कल्पित मध्यरेपेकडे नेण्याची क्रिया *f.* (opposed to *abduction*), अंतःक्षेपन *n.*, उपक्षेपन *n.*

Adductor (ad-duk'tur) *n. anat.* शरिराचे अवयव कल्पित मध्यरेपेकडे नेणारा स्नायु *m.* (opposed to-*abductor*), अंतःक्षेपक (स्नायु), उपक्षेपक *m.*

Adelphous (a-del'fus) [Gr. *adelphos*, brother.] *a. bot.* एकत्र झालेला, एककेसर (?). Adel'phia *n. bot.* संगम *m.*, भ्रातृगण *m.*, सगळे केसर एकत्र झालेले किंवा एक केसरगुच्छ *m.*, (पुंकेसरांचा) तंतुसमवाय, किंजल्क-समवाय.

Adenalgia (ad-en-al'ji) [Gr. *aden*, a gland, and *algos*,

[*psin.*] *n. med.* लसिकापिंडांतील-मांसग्रंथींतील (1) वेदना
f. Adenology n. लसिकापिंडज्ञान *n.*, मांसग्रंथिज्ञान (2) *n.*
Adenotomy (ad-en-ot'o-mi) [Gr. *aden*, a gland, &
tomē, cutting.] *n. anat.* लसिकापिंडच्छेदन *n.*
Adephagia (ad-ē-fa-jia) [Gr. *aden*, abundantly, &
phagere, Sk. भुज्, to eat.] *n. med.* खाखा खुटणें *n.*,
अत्याग्नि *m.*, तीव्राग्नि *m.*

Adept (ad-ēpt' or ad-ēpt) [L. *adepsus*, one who has
obtained proficiency.] *n.* प्रवीण *m.*, पटाईत *m.*, वस्ताद
m., पक्का-निपुण-&c.-मनुष्य *m.* *a.* (with *in*) निष्णात,
निपुण, प्रवीण, पुरा, पक्का, पूर्ण-पुरा माहितगार, संपन्न,
पारंगत, अभिज्ञ, धुरीण, अभ्यासप्रवीण, सराईत, गाढा
(*obs.*), तरवैत (द or ज). २ सिद्ध (in alchemy or
magic). ३ वस्ताद, पक्का. To be or become adept
चौपायीं (*viz.* in चोरी, शिनळकी, चहाडी, &c.) उगवणें
or उजवणें (This idiom is now rarely used), पक्का-
पटाईत होणें. *Adoption n.* मिळवणें *n.*, साधन *n.*

Adequate (ad-ē-kwāt) [L. *ad*, to, & *aequus*, equal.] *a.*
पुरा, पुरता, बराबर, सारखा, भरपूर, योग्य, समान, सम,
तुल्य, पुरायाजोगा-सारखा, उपयुक्त, &c., पर्याप्त, क्षम,
समर्थ, प्रमाणांतला, अनुरूप. [That is barely *A.* जेम-
तेम, पुरेसा, चुटपुटता, चुटपुरता, चुटपूट (*obs.*), चुट-
पुटित almost obsolete in this sense now, जितक्यात
तितका, तात्पुरता, तावन्मात्र.] *Adequately adv.* (*v.*
A.) पुरता, पुरा, बराबर, यथायोग्य, कामापुरतें. *Ad'e-*
quateness, Ad'equacy n. (*v. A.*) बराबरी *f.*, पुरते-
पणा *m.*, पर्याप्ति *f.*, योग्यता *f.*, सामर्थ्य *n.*, क्षमता *f.*

Adfected (ad-fekt'ed) *alg.* See affected.

Adhere (ad-hēr) [L. *ad*, to, & *hærere*, *hæssum*, to stick.]
v. i. *stick to* चिकटणें, लगटणें, डकणें, बिलगणें. २ *stick*
to (*fig.*) *be attached, faithful, &c.* लगटणें, चिकटणें,
बिलगणें, बिलगून-चिकटून-लगटून-जडून-धरून-&c.-राहणें-
असणें-&c., अवलंबून राहणें, आसक्त होणें, अनुषंगानें
चालणें, आश्रित *m.* होणें *g. of o.*, अनुयायित्व *n.* पतकरणें
g. of o. ४ (शीं) जुळणें. [To *A.* to one's promise वचन
पाळणें, वचनाप्रमाणें चालणें.] *Adher'ence, Adher'ing*
n. (*v. V. 1.*)—*act.* चिकटणें *n.*, लगटणें *n.*, चिकटून
असणें *n.*, &c. २ (*v. V. 2.*)—*act.* बिलगून राहणें *n.*, &c.
—*state or quality* सक्ति *f.*, आसक्ति *f.*, निष्ठा *f.*, एकनि-
ष्ठता *f.*, अवलंबन *n.* *Adher'ent a.* *Adhering p. a.*
(*v. V. 1.*) चिकटणारा, लगटणारा, आश्रय करणारा, &c.,
चिकटून-&c.-राहिलेला. २ बिलगून राहणारा-राहिलेला,
&c., परायण (in comp. as स्वार्थपरायण). ३ आसक्त,
एकनिष्ठ. ४ *bot.* संलग्न, अवलंबित, संसक्त. *Adher'er*
(*R.*), *Adher'ent n.* (with *of*) *follower, partizan* आ-
श्रयी *m.*, अनुयायी *m.*, अनुगामी *m.*, आश्रित *m.*, सपक्ष *m.*,
पक्षी (*S.*) *m.* *Adher'ently adv.*

Adhesion (ad-hē'zhun) [see *Adhere.*] *n.* अनुषंग *m.*,
मिलाफ *m.*, लगट *f.*, चिकटून असणें *n.*. २ अवलंबन *n.*. ३
आसक्ति *f.*, एकनिष्ठता *f.* ४ अनुमति *f.*, एकमत *n.*, संमति

f, पालन *n*, &c. as, *A. to a treaty.* ५ *phys.* पृष्ठाकर्षण *n*, पदार्थांचे पृष्ठभाग चिकटण्याचा धर्म *m*, संलग्नताकर्षण *n*, अनुपंगाकर्षण *n*, संयक्याकर्षण *n*, आसक्ति *f*, स्नेह *m*. ६ *bot.* (कांहीं वनस्पतींतील) संलग्नत्व *n*, मलगी *f*, संसक्ति *f*, संश्लेष *m*. ७ *med.* ज्वळ असणाऱ्या दोन पृथक् अवयवांस ज्वमा किंवा दाह होऊन एकमेकांशीं कायमचें एकजीव होणें *n*, संश्लेष *m*. Adhes'ive *a*. चिकट, चिकटणारा, चिकण, चिकटाऊ, लगटणारा. Adhes'ively *adv*. Adhes'iveness *n*. चिकटपणा *m*, चिकटाई *f*. चिकटण *f*, धर *m*. २ *phren.* मैत्रीस्थान *n*, मित्रस्थान *n*.

Adhibit (ad-hib'it) [L. *ad*, to, & *habere*, to hold.] *v. t. use* कामान्न लावणें, उपयोगान्न आणणें, प्रयोग *m*. करणें *g. of o.*, योजणें, योजना *f*-योजणूक *f*-&c.-करणें *g. of o.* २ (in one's own person) सेवणें, सेवन *n*-&c.-करणें *g. of o.* ३ (सही) करणें, घालणें. Adhibited *p.* (v. V. 1.) योजलेला, योजित, प्रयुक्त. २ (v. V. 2.) सेविलेला, सेवित. ३ केलेला. Adhibiter *n.* (v. V. 1.) योजक, योजणारा, &c., प्रयोगकर्त्ता. २ (v. V. 2.) वापरणारा, सेवक. ३ (सही) करणारा. Adhibi'tion *n.* (v. V. 1.)—*act.* प्रयोग *m*, योजना *f*, योजणें *n*, योजणूक *f*. २ (v. V. 2.)—*act.* सेवणें *n*, वापरणें *n*, सेवन *n*, उपसेवन *n*. ३ (v. V. 3.) (सही) करणें-घालणें *n*.

Adiabatic (a-di-ab'at-ik) *a. phys.* उष्णावरोधक; as, *A. line or curve* उष्णावरोधक रेषा किंवा वक्र. Adiabatically *adv*.

Adiactinic (a'di-ak-tin'ik) [Gr. *a*, not, *dia*, through and *aktinos*, a ray.] *a. chem.* रक्तनील (violet) रसायनकार्यकारी प्रकाशकिरणें ज्यांतून जात नाहींत असा, रक्तनीलकिरणाविच्छेद्य.

Adiaphoron (a-di-af'or-on) [Gr. *a*, not *dia*, apart, *pherein*, to carry.] *n. pl. theol.* (any text or usage which is considered as non-essential) अप्रत्यवायकर्म *n*. Adiaph'orism *n*. अप्रत्यवायता *f*. Adiaph'orous *a*. उदासीन, तिऱ्हाईत. २ मध्यम, सरासरी. ३ *med.* गुणावगुण न करणारें (औषध). ४ *theol.* जें न केलें असतां पाप लागत नाहीं असें (कर्म).

Adiathermic (ā-dī-a-ther'mik) [Gr. *a*, not, *dia*, through, & *thermos*, Sk. घर्म, heat.] *a.* उष्णाभेद्य.

Adieu (a-dū') [L. *ad*, to, *Deus*, Sk. देव, God.] *n. lit.* निरोप देतेवेळीं 'तुझे देव भलें करो' अशा आशीर्वादार्थी इंग्रजींत एक सूचक शब्द *m*. २ जातेवेळचा आशीर्वाद *m*. ३ चरमसंगल *n.* (of doubtful meaning). [SOME OF THE COMMON MODES OF EXPRESSION AMONG THE HINDUS ARE कल्याण असो, देव तुमचें बरें करो, स्वस्ति.] ४ रामराम *m*. ५ मित्रांची तुटातूट होतांना परस्परांना सुख होवो अशा अर्थाचें भाषण *n*. Adieu *adv*. ईश्वराज्वळ. Adieus or Adieux *n. pl.*

Adipic (a-dip'ik) [L. *adeps*, *adipis*, fat.] *a. chem.* चरबीपासून काढलेला, नैट्रिक ॲसिडच्या मदतीनें चरबीपासून काढलेला (तेजाब).

Adipose (ad-i-poz) [L. *adipis*, *adipis*, fat.] *a.* चरबी-
दार, स्निग्ध. २ *zool.* मऊ व बिनहाडाचा, *an. A. fin.* Adi-
pōsis *n. med.* मूत्राशयांतील स्निग्ध पदार्थ *m.* Adi-
pōse tissue शरिरांतील ससंधानु.

Adipsia, Adipsy, (a-dip'si-a, a-dip'si) [Gr. *a*, not, &
dipsa, thirst.] *n. med.* नृणाभाव *m.* Adipōus *a.*
तहान शमविणारें (फळ वगैरे).

Adit (ad'it) [L. *ad*, to, & *ire*, *itum*, to go.]
n. स्वर्णांत जाण्याचा अगर तीतून पाणी व अशोधित
धानु बाहेर काढण्याचा रस्ता *m.* मार्ग *m.* २ स्वर्णांत जा-
ण्याची परवानगी *f.*

Adjacent (ad-jās'ent) [L. *ad*, to, & *jacere*, to lie.]
a. जवळचा, आमपायचा, जवळपायचा, लगत्याचा,
लगतचा, सन्निध असणारा, शेजारचा, निकटवर्ती, समी-
पस्थ; *as*, A. Angle. Adjacēncy, Adjacēnce *n.*
(*v. A.*) जवळीक *f.* जवळपणा *m.* लगत *f.* लगता *m.*
समीपता *f.* निकटवर्त्तित्व *n.* निकटता *f.* सान्निध्य *n.*
Adjacēntly *adv.*

Adjective (ad'jek-tiv) [L. *ad*, to, & *jacere*, to
throw.] *n. gram.* विशेषण *n.* गुणवाचक *m.* गुणवचन *n.*
गुणविशेषण *n.* [RELATION BETWEEN AN A. AND ITS
NOUN विशेषणविशेष्यभाव *m.*] *a.* गुणवाचक. २ पराव-
लंबी; *as*, A. colour इतर पदार्थांच्या मदतीशिवाय जो
रंग पक्का बसत नाही तो; जसें, पतंगाचे लांकडाचा रंग कप-
ड्यावर पक्का बसविणें झाल्यास त्यांत हिराकस वगैरे पदार्थ
घालावे लागतात. ३ *law* वहिवाटीचा, न्यायाचें काम
चालविण्याच्या वहिवाटीसंबंधीं, प्रवर्तक (*as opposed to*
substantive निर्णायक law). Adjectiv'al *a.* विशेषणा-
संबंधीं-सारखा. २ विशेषणाच्या अर्थाचा, भपकेदार, पुष्कळ
विशेषणें असलेला, प्रशंसापूरित; *as*, Description over-
poweringly A. Adjectiv'ally, Ad'jectively *adv.*

Adjoin (ad-join') [L. *ad*, to, & *jungere*, to join.]
v. t. जोडणें, सांधणें, लावणें, मिळविणें. *v. i.* be contiguous
लगत *adv.* असणें, शेजारीं असणें, लगत *f.* लगता *m.* असणें.
in. con. g. of 8. Adjoin'ing *p. a.* (*v. V. I.*) जवळचा,
पासचा, लगतचा, लगतीचा, लगत्याचा, शेजारचा, संसर्गी,
संसक्त, अव्यवहित, पडोशाचा. Adjoin'ing, Adjunc'tion
n. (*v. V. I.*)—*state.* लगत *f.* लगता *m.* उपश्लेष *m.*

Adjourn (ad-jurn') [L. *ad*, to, & *dies*, sk. दिवस, a
day.] *v. t.* put off लांबणीवर टाकणें, दुसऱ्या दिवसा-
वर ढकलणें, दुसऱ्या दिवसापर्यंत-दुसऱ्या दिवसास-&c.
ठेवणें, ठेवणें, महकूब or तहकूब करणें or ठेवणें. २ दुसऱ्या
बैठकीपर्यंत तहकूब करणें-ठेवणें. *v. i.* कांहीं वेळ (सभेचें)
काम बंद पडणें, नियमित काम अपुरें राहिल्यामुळें तें
पुरें करण्याकरितां (सभेची) बैठक पुढील दिवशीं होणें.
Adjourn'ment *n.* (*v. V. I.*)—*act.* दुसऱ्या दिवसाला
ठेवणें *n.* महकूब ठेवणें *n.* &c. २ (सभेच्या) कामाच्या
तहकुबीचा काल *m.* ३ *law* तहकुबी *f.*

Adjudge (ad-juj') [Pref. *ad*, & Judge.] *v. t.* doom
to दंड ठरविणें, शिक्षा *f.* सांगणें, शिक्षेची आज्ञा *f.* हुकूम

m. & *c.* करणें. २ *award* मनसुबी *f* तपासणी *f* चौकशी *f* (now used in the sense of police investigation) पंचाईत *f* & *c.* करून देववणें, निवाडा-फैसला & *c.* करून देणें-देवविणें. २ मानणें, समजणें, गणणें. *Adjudg'ment* *n.* फैसला करून देणें-देवविणें *n.* निवाडा *m.* फैसला *m.* २ शिक्षा *f.*

Adjudicate (ad-jōō di-kāt) [L. *ad*, to, & *judicare*, to judge.] *v. t.* *determine judicially* निवाडा *m.* फैसला *m.* करून देणें-देवविणें. २ शिक्षा *f.* सांगणें. *v. i.* निवाडा *m.* फैसला *m.* करणें. २ शिक्षा *f.* सांगणें. *Adjudication* *n.* निवाडा-फैसला करून देवविणें *n.* २ चौकशी करून निवाडा सांगणें *n.* ३ निवाडा *m.* फैसला *m.* ४ *law* निर्णय *m.* ठराव *m.* शिक्षा *f.* ठेप *f.* *Adjudicator* *n.* चौकशी करून निवाडा सांगणारा *m.* & *c.*

Adjunct (ad'junkt) [L. *ad*, to, & *jungere*, to join.] *n.* *appendage* अनुपंगानें असणारा-आनुपंगिक-अनुयोगी-अनुबंधी-*&c.* पदार्थ *m.* विषय *m.* गुण *m.* & *c.* अनुबंध *m.* २ *gram.* अनुबंध (1) *m.* कार्य (1) *n.* विस्तृति *f.* विवर्धित शब्दसंयोग *m.* ३ जें काहीं दुसऱ्या कशास जोडलेलें असतें तें. ४ सहज-अंगभूत-आनुपंगिक गुण *m.* धर्म *m.* वस्तु *f.* ५ *metaph.* मनाचे-शरिराचे गुण-धर्म-लक्षण *n.* ६ साथी *m.* सहायकारी *m.* *a. united with, immediately consequent* अनुपंगी, आनुपंगिक, अनुयोगी, अनुबंधी. *Adjunct'ion* *n.* अन्वय (s) *m.* जोडणें *n.* संयोग करणें *n.* २ संयुक्त वस्तु *f.* जोडलेली वस्तु *f.* *Adjunct'ive* *a.* जोडणारा, संयोजक (नाम), उभयान्वयी (अव्यय). *Adjunct'ively*, *Adjunct'ly* *adv.*

Adjuration (ad-jōōr-ā'shun) [L. *ad*, to, & *jurare*, to swear.] *n.* (*v.* *Adjure*)—*act.* शपथ *f.* & *c.* घालणें *n.* शपन *n.* 1. *oath put or taken* शपथ *f.* आण *f.* *Adjur'atory* *a.* शपथेवरचा, शपथेचा. *Adjur'ing* *p. a.*

Adjure (ad-jōōr') [L. *ad*, to, & *jurare*, to swear.] *v. t.* *impose an oath on, charge on* *oath* शपथ *f.* आण *f.* द्याही *f.* आणभाक-*&c.* घालणें or घालून बोलणें-बजावणें-ताकीद *f.* करणें-*&c.* २ कळकळपूर्वक विनंति *f.* करणें. *Adjured* *p.* (*v. V.*) शपथ घातलेला, आण घातलेला.

Adjust (ad-just') [L. *ad*, to, & *justus*, just.] *v. t.* *fix or set rightly, put in order* जागच्या जागी-जेथल्या तेथें लावणें-ठेवणें-बसविणें, निटावणें, सुधारणें, सजवणें, नीट-बराबर-दुरुस्त-*&c.* करणें-ठेवणें, बंदोबस्त *m.* बंदोबस्ती *f.* व्यवस्था *f.* & *c.* करणें *g. of o.*, सोईवर आणणें. २ (*a. dispute, debt, &c.*) तोडणें, चुकवणें, तोडीवर घेणें, न्याय *m.* तोडणें-निवडणें *g. of o.*, तोडजोड *f.* करणें *g. of o.*, तोड *f.* पाडणें *g. of o.*, हिशेब नक्की करणें, मेळ घालणें (*accounts*), तोडजोड करणें, मिटविणें. *Adjust'able* *a.* (*v. V.*) निटावण्याजोगा, तोडजोड करण्याजोगा, *&c.* *Adjusted* *p.* (*v. V.* 1.) निटावलेला, बंदोबस्त केलेला-झालेला, व्यवस्था केलेला-झालेला, व्यवस्थित, व्यवस्थापित. २ चुकवलेला, तोडलेला, तोडजोड केलेला, चुकता, तोडीवर घेतलेला-आणलेला. *Adjust'ment* *n.*

(v. V. 1.)—*act.* निटावणें *n*, सुधारणें *n*, &c., व्यवस्थापन *n*.—*state.* बंदोबस्त *m*, बंदोबस्ती *f*; ठाकठिकी *f*; व्यवस्था *f*. २ (v. V. 2.)—*act.* चुकवणें *n*, तोडीवर घेणें *n*, &c.—*state.* चुकवती *f*. घटवटना *f*. तोड *f*; तोडजोड *f*. ३ (v. V. 3.) *law* तोडजोड *f*. विम्याच्या रकमेची तोडजोड *f*. ४ *astron.* संस्थापन *n*.; as, Adjustment of time कालसंस्थापन *n*. Adjustive *a*. तोडजोड करूं किंवा होऊं शकणारा, &c.

Adjutant (ad joot-ant) [L. *ad*, to, & *juvare*, to assist.] *n*. मदतनीस *m*, साहाय्यकर्ता *m*, याचें काम फक्त सेनानायकास आलेल्या बातम्या पोंचविणें व सेनानायकाकडून झालेल्या आज्ञा ज्याच्या त्यास कळविणें हें आहे. २ *mil.* सेनानायकाचा एक हस्तक *m*. Adjutantcy *n*. वरील लष्करी कामगाराचा हुद्दा *m*. अॅडज्युटंटचा हुद्दा *m*. २ मदत *f*. Adjutant-general *n*. मुख्य सेनापतीबरोबर संबंध असणारा एका तुकडीचा मुख्य कामगार *m*, सेनाधिपतीचा मदतगार *m*, अॅडज्युटंटजनरल.

Adjuvant (ad'joo-vant) [L. *ad*, to, & *juvare*, a help.] *n*. मदतगार *m*, सहाय्यकारी *m*. २ *med.* औषधांतील मुख्य द्रव्याच्या कार्याला मदत करणारा किंवा तें कार्य बदलवणारा *c*, अनुपान *n*, साह्यकारी द्रव्य *n*.

Adlibitum (ad-lib'i-tum) [L.] *a*. मनसोक्त, मनःपूत, स्वैर, यथासुख, मनास येईल तसें.

Admeasure (ad-mezh'ūr) [L. *ad*, to, & *mensura*, a measure.] *v. t.* मापणें, क्षेत्र मोजणें, माप घेणें. Admeasurement *n*. क्षेत्रफळ *n*. २ *law* गांवठण किंवा गुरचरण यांची हिस्सेरशी ठरविणें *n*. Admeasurer *n*. मापणारा, &c.

Adminicle (ad-min'i-kl) [L. *ad*, to, & *manus*, hand.] *n*. सहाय्यकारी वस्तु *f*. Adminicular, *a. law* सहाय्यकारी. A. testimony खुलाशाचा पुरावा *m*. Adminicularly *adv*.

Administer (ad-min'is-tēr) [L. *ad*, to, & *ministrare*, to minister.] *v. t.* serve, supply, afford देणें, दान *n*. करणें, अर्पणें, अर्पण *n*. करणें *g. of o.* २ (a government, a business, an estate, &c.) (मुख्य अधिकार्याच्या हुद्यानें काम) चालवणें, व्यवस्था पाहणें, वहिवाटणें, निर्वाहणें (R); वहिवाट *f*-करणें-चालवणें *g. of o.* २ चौकशी करून न्याय देणें, (कायद्याची) बजावणी *f*. करणें, न्याय *m*. पाहणें-तोडणें-करणें, न्यायदर्शन (S) *n*. करणें. ३ (an oath.) घालणें, देणें. ४ (a dose of medicine) देणें, पाजणें. ५ *phys.* देणें, चारणें, पुरवठा करणें. ६ (alms &c.) देणें, वांटणें, घालणें, वाढणें. ७ *law* (मयत अनुष्याच्या मालमत्तेची सर्व प्रकारें) व्यवस्था लावणें. A. v. i. contribute सहाय्यसहकारी-&c. असणें. २ मदत देणें-मिळविणें, (गरज) भागवणें; as, To A. to one's necessities. २ *law* (मयताच्या मिळकतीची कायद्यानुरूप) वहिवाट करणें. Admin'istrable *a*. Administrā'tion *n*. (v. V. 1.)—*act.* देणें *n*, अर्पणें *n*, &c. २—*act.* वहिवाटणें *n*, चालवणें *n*-&c.-वहिवाट

f. कार्यनिर्वाह *m.*, कारभार *m.* [Administration-deed
वहिवाटकरार *m.* LETTERS OF A. TO AN ESTATE वहिवाट
चालविण्याची सनद *f.*] I executive part of a Govern-
ment राज्यकारभारमंडळी *f.* [CHANGE OF A. राज्य-
पालकांची बदलावदल *f.*, कारभाराची बदल *f.*, हाली-
माली *f.*, हाजीमाजी, नवे जुने *n.*] II reign, rule अंमल
m., कारकीर्द *f.*, राज्य *n.*, राजघट *m.*, राज्यकारभार *m.*
[Rigorous or severe A. करडा अंमल *m.*] III law
(मयत मनुष्याच्या मालमत्तेची) वहिवाट *f.* व्यवस्था *f.*
Admin'istrative *a.* कारभाराचा, कारभारीय. Admin-
istrā'tor *n.* वहिवाटदार *m.* २ राज्यकारभार चाल-
विणारा *m.* ३ law (मृत्युपत्र केल्याशिवाय मेलेल्या
मनुष्याच्या) मालमत्तेचा कोर्टाने नेमिलेला वहिवाटदार
m. ४ शासनकर्ता, कार्यनिर्वाहक. Administrā'trix *n.*
fem. वहिवाट *f.* कारभार पाहणारी स्त्री *f.* Adminis-
trā'torship *n.* वहिवाटदाराची कारकीर्द-हुदा.

Admiral (ad'mir-al) [Ar. amir, a lord, a chief.] *n.*
The chief commander of a navy आरमारावरचा मुख्य
अधिकारी *m.*, आरमाराचा अधिपति *m.*-अधीश *m.*-मुख्य
m., &c., आडमिरल *m.* २ ज्या लढाऊ गलबतांत हा मुख्य
अधिकारी बसतो ते गलबत *n.* ३ आरमारांतल सर्वांत
मोठे लढाऊ गलबत *n.* Red A. अग्नि white A. हीं दोन
जातींचीं फुलपाखरें आहेत. Ad'miralship *n.* आडमिर-
लची जागा-हुदा-धंदा *m.* Ad'miralty *n.* आरमारावरच्या
मुख्य अधिकार्याचें काम *n.*-हुदा *m.* २ आरमारावरील
मुख्य अधिकार चालविणारी मंडळी *f.* *pl.* ३ ही मंडळी
ज्या कोर्टांत न्यायाचें काम करितात ते कोर्ट *n.*-ऑफिस
n.-कचेरी *f.*, आरमाराचें खाते *n.*

Admire (ad-mir') [L. ad, at, mirari, to wonder.]
v. t. regard with wonder and pleasure चहाणें,
चाहणें, वाहवा करणें, कौतुक करणें, सानंदाश्चर्य *n.*-&c.
करणें, and *in. con.* वाटणें *g. of o.*, कौतुक *n.*-मौज *f.*
चमत्कार *m.*-&c.-वाटणें *in. con. g. of o.*, आवडणें *in.*
con., आश्चर्य वाटणें. २ (सौंदर्य पाहून मन) प्रसन्न
होणें. ३ प्रसन्न सुदनें पाहणें. A. v. i. आश्चर्य-कौतुक वाटणें-
दर्शविणें (sometimes with *at*). Ad'mirable *a.* (v. V.)
आश्चर्य मानण्याजोगा, अद्भुत-सानंदाश्चर्य-कारक-कारी,
मौज वाटाय्या-चा-जोगा-सारखा-&c., उत्तम, खासा, उत्कृष्ट,
नामी. २ अलुपम, अत्युत्तम, नामी, रमणीय, मजेदार,
मोहक, उमदा, चित्तवेधक. Ad'mirableness *n.* see
Admirable. Ad'mirably *adv.* (v. A.) मौज वाटाय्या-
जोगा-सारखा-&c. *a. decl.*, उत्तमरीतीनें, उत्तम, फार
चांगले, खूब, खासा, उत्कृष्ट. Admirā'tion *n.* वाहवा *f.*,
कौतुक *n.*, चहा *f.*, आश्चर्य *n.*, आचंबा *m.*, चमत्कार *m.*, मौज *f.*,
सानंदाश्चर्य *n.* ३ आश्चर्यदर्शक मनाची प्रसन्नता *f.* ४
साश्चर्यभक्ति *f.* Note of A. आश्चर्यदर्शक चिन्ह *n.*
Ad'mirative *a.* गुणाशंसी, गुणज्ञानसूचक, &c. Admī'er
n. चहाना *m.*, गुण गाणारा, चहाणारा *m.*, झील किंवा री
ओढणारा (*colloq.*), भगत *m.* २ प्रशंसा करणारा *m.* ३
(*of women.*) प्रेम दाखविणारा *m.* Admī'ingly *adv.*

Admit (ad-mit) [L. ad, to, & mittere, to send.] v. t. suffer to enter येऊं देणें, आंत येऊं देणें, दाखल करणें, प्रवेश करण्याचा अधिकार-हक्क देणें, जागा f. देणें, शिरकाव करूं देणें. २ suffer to pass, allow, grant, concede घेणें, मानणें, मान्य करणें, बार (?) - देणें-करणें, पतकरणें, कवूल करणें-होणें, झेलणें (?), आदरणें, ग्रहण n-प्रतिग्रह m-करणें g. of o. ३ acknowledge अंगीकारणें, स्वीकारणें, अंगीकार करणें, कवूल करणें. ४ खरें मानणें. ५ (ची) योग्यता-लायकी असणें. ६ take in, receive amongst घेणें, आंत घेणें, कवळणें, कवटाळणें, अंतर्भाव करणें, समावेश करणें with g. of o. A. v. i. योग्यता-शक्ति असणें (with of); as, These words do not admit of this interpretation.

Admit'tance n. प्रवेश करण्यास मोकळीक f. २ प्रवेश m. See Admission. Admis'sible a. (v. V. 1.) येऊं घ्याया-चा, -जोगता-जोगा-&c., प्रवेशनाह. २ घ्याया-चा-जोगा-जोगता-&c., मानाया &c.-चा-जोगा-&c.-उपादेय, प्रतिग्राह्य, ग्राह्य. ३ स्वीकारायाजोगा, &c., पदरीं घ्यायाजोगा, &c., स्वीकारणीय, स्वीकार्य. Admissibility n. ग्राह्यता f. Admis'sion n. (v. V. 1.)—act. येऊं देणें n, आंत येऊं देणें n, प्रवेशदान n, प्रवेश m. २—act. घेणें n, मानणें n, पतकरणें n, &c., आदरण n.—state. मान्यता f, a. or s. पतक(का)र m, प्रतिग्रह m. ३ a. or s. स्वीकार m, अंगीकार m. ४ law कवुली f. I. मोकळीक f, प्रवेश करण्याची परवानगी f हक्क m. Admit'table a. See Admissible. Admit'ted p. (v. V. 1.) येऊं-आंत येऊं-दिलेला. २ घेतलेला, मानलेला &c., मान्य, कवूल, रज्ज, अनुमत, उपात्त, स्थापित, प्रतिगृहीत, प्रतिज्ञात. ३ स्वीकारलेला, अंगीकारलेला, &c., स्वीकृत. ४ अंतर्भूत, समाविष्ट. Admit'tedly adv. स्थापित-अनुमत-प्रतिज्ञात अदारीतीनें, कवूल केव्यावरून, &c.

Admix (ad-miks') [L. ad, to, & Mix.] v. t. मिळविणें, मिश्रण करणें, मिसळणें. Admix'ture n. मिळविणें n, मिश्रण n, मिसळ f. २ मिश्रित केलेला पदार्थ m. See Mix.

Admonish (ad-mon'ish) [L. ad, to, & monere, to warn.] v. t. warn of, counsel against ताकीद f-सूचना f-&c-कानउघाडणी करणें, पूर्वबोध m-उद्बोध m-उद्बोधन n-उपदेश m-&c.-करणें g. of o., सुचविणें, जागें करणें, उद्बुद्ध करणें. २ reprove gently कान m. pl. उघडणें g. of o., कानास खडा m. लावणें g. of o., तोंडची शिक्षा f-शब्दाचा मार m-वाक्शिक्षा f-वाग्दंड m. करणें. ३ उपदेश करणें. ४ शिकविणें, बोध करणें. ५ सूचना f. देणें. ६ कर्तव्य-कर्मास जागें करणें. Admon'isher n, Admonishing p. a., Admon'itor n. (v. V. 1.) ताकीद करणारा m, &c., सूचनाकर्ता m, उपदेशक m, उद्बोधक m, पूर्वबोधकर्ता m. २ तोंडची शिक्षा करणारा m, &c. Admon'ishment, Admonishing, Admon'ition n. (v. V. 1.)—act. ताकीद करणें n, सूचना करणें n, &c., सूचना f, पूर्वबोधन n, उद्बोधन n. २ (v. V. 2.) कान उघडणें n, &c., कानउघाडणी f. I. the warning given ताकीद f, सूचना f, उपदेश m, बुद्धिवाद m, पूर्वबोध m, उद्बोध m.

II. *the reproof given* तोंडची शिक्षा *f.* वाक्शिक्षा *f.* वाक्ताडन *n.* वाग्दंड *m.* शब्दाचा मार *m.* Admonitive *a.* कानउघडणीचा, कान उघडणारा. Admonitively *adv.* Admonito'rial, Admon'itory *a.* सूचनापर, उपदेशपर.

Adnascent (ad-nas'ent) [L. *ad*, to, & *nasci*, natus, to grow] *a.* अवलंबी, वृक्षावलम्बी (लता), बांडगुळासारखा.

Adnate (ad-nat') [L. *ad*, to, & *natus*, born.] *a.* *bot.* पृष्ठस्पर्शी, जोडलेले, पृष्ठस्थित-लम्.

Adnominal (ad-nom'in-al) *a. gram.* विशेषणासंबंधी, विशेषणासारखा.

Adnoun (ad'noun) *n. gram.* गुणविशेषण *n.* विशेषण *n.*

Ado (a-dō') [contr. of *ad* do, to do; a Northern idiom, whereby *ad* was used as the sign of the infinitive Mood, as in the Scandinavian language.] *n.* labour, difficulty, pains खटाटोप *f.* अवडंबर *n. m.* खस्ता *f. pl.* (*v.* खा, काढ), खटपट *f.* खवदव *f.* दगदग *f.* उपद्रव्याप *m.* With much *A.* मारूनकुटून, मारूनधुमकून, मारूनमुटकून, झटून, झोंबून, बलेंबलें (*obs.*), अळेंबळें, लोंवीझोंवीनें. २ *confused hurry, pother, stir* गोंधळ *m.* घोळ *m.* घप्पाघोळ *m.* हुलहुल *f.* To make much *A.* about nothing अवडंबर माजविणें, अब्रावा *m.* अब्राव (*obs.*) *n.* तांडव *n.* &c.-करणें, निघाई (*obs.*) *f.* लावणें-पाडणें, हुलहुल *f.* लावणें.

Adobe (a-dō'-bā) *n.* कच्ची-उन्हांत वाळलेली वीट *f.*

Adolescent (ad-o-les'ent) [L. *ad*, to, & *olescere*, to grow.] *a.* वाढता, चढते पराईचा, चढते वयाचा, पौंगडावस्थेचा, ज्याची वाढ सुरू आहे असा (तरुण), तरुण, तरणाबांड. Adolescence, Adoles'cency *n.* वाढती पराई *f.* जवानी *f.* ज्वानी *f.* चढती पराई *f.* वाढती दशा *f.* पौंगड *n.* पौंगडावस्था *f.* २ (लहान मुलाची) वाढ *f.* ३ पोरपण आणि तारुण्य यांमधील वय *n.* यौवन *n.* चढतें रक्त *n.*

Adonis (a-dō'nis) *n.* अतिशय सुंदर पुरुष *m.* मदनासारखा सुंदर पुरुष *m.* Ad'onise *v. i.* deck out the person पोशाख *m.* चट्टीपट्टी *f.* चापचोपी or चापीचोपी *f.* शानशुकी *f.* शोकी *f.* टाकमटिका *m.* टिलेपट्टे *m. pl.* टिळाटोपी *f.* छानछोकी *f.* &c.-करणें. Ad'onising *n.* (*v. V.*)-*act.* चट्टीपट्टी *f.* चापचोपी *f.* टिळाटोपी *f.* टेव or टेवरेव *m. pl.* शानशुकी-शोकी *f.* डामडौल *m.* छानछोकी *f.*

Adopt (ad-opt') [L. *ad*, to, & *optare*, to choose.] *v. t.* (a son) दत्तक-पोसणा-*&c.*-घेणें, मांडीवर घेणें, ओंटींत-ओढ्यांत (*vulg.*) घेणें, आपंगणें, पुत्र *m.* घेणें. २ (a measure, custom, &c.) आदरणें, घेणें, धरणें, पतकरणें, सेवणें, आश्रयणें [R], स्वीकारणें, अंगीकारणें, स्वीकार *m.* अंगीकार *m.* सेवन *n.* ग्रहण *n.* &c.-करणें. Adopted *p.* (*v. V.* 1.) दत्त-दत्तक-*&c.*-घेतलेला, पोसका(गा), पोसणा, पोश्या, मांडीवर घेतलेला, ओंटींत घेतलेला, मांडीवरचा, ओंटींतला. २ आदरलेला, सेवित, आदत,

गृहीत. Adoptability *n.* दत्तक घेण्याची लायकी *f.* आदरणीयता *f.* स्वीकरणीयता *f.* दत्तकयोग्यता *f.* Adoptable *a.* दत्तक घेण्यास योग्य. Adoptedly *adv.* दत्तकविधानानें. Adopter *n.* दत्तक घेणारा. २ *chem.* घट *m.*, भांडें *n.* Adopting *p. a.* Adoptive *a.* (v. V. 1.) दत्त-दत्तक-पोसणा-*&c.* घेणारा, मांडीवर घेणारा, ओंटींत घेणारा, दत्तकग्राहक, ग्राही, *&c.*: as, A. language. २ आदरणारा, *&c.*, सेवी *&c.*, सेवक (esp. in comp.). Adoption *n.* (v. V. 1.)-*act.* मांडीवर घेणें *n.*, दत्तक-ओंटींत घेणें *n.*, दत्तक घेणें *n.*, दत्तकग्रहण *n.*, दत्तकस्वीकार *m.*-*state.* दत्तकस्थिति *f.* Boy given into A. दत्त *m.*, दत्तपुत्र *m.*, दत्तक *m.*, कृत्रिमपुत्र (R) *m.*-*receivingly* दत्तया or दत्त्या. *familiarly* दत्तोपंत, दत्तोबा. Boy given (after investiture with the thread) in A. in a family not related to him. He is heir both to his natural and to his adoptive parent. ब्यामु-व्यायण *m.* Boy self-given into A. स्वयंदत्त *m.* Ceremonies or rites of A. दत्तविधान *n.*, दत्तविधि *m.* Deed of A. मांडपत्र (R) *n.*, दत्त(क)पत्र *n.* To give into A. मांडीवर-ओंटींत-ओढ्यांत देणें-वालणें-ठेवणें. २ (v. V. 2.) -*act.* आदरणें *n.*, सेवणें *n.* *&c.*, ग्रहण *n.*, धारण *n.*, पालन *n.*, सेवन *n.*, उपसेवन *n.* Adoptious *a.* See Adopted.

adore (ad-ōr) [L. *ad*, to, *orare*, to pray.] *v. t.* पुजणें, भजणें, अर्चणें, आराधणें, उपासणें, वंदणें, पूजन *n.*-भजन *n.*-*&c.* करणें *g. of o.* २ अतिशय भक्ति-प्रीति-मान दाखविणें. ३ अत्यंत प्रीति करणें; as, A man A.s a woman. Adorable *a.* (v. V.) पुजाया-चा-योग्य-*&c.*, पूजनीय, पूज्य, पूजार्ह, भजनार्ह, अर्चनीय, वंद्य, नमस्य, आराध्य, उद्दष्ट, सेव्य, पूजापात्र, पूजाविषय. २ मानपात्र. Adorable *n.* (v. A.) पुजायाची-भजायाची-*&c.*-योग्यता *f.* वंद्यता *f.* अर्हता *f.*-*&c.* पूजनीयता *f.* पूज्यता *f.* पूजनार्हता *f.* *&c.*, अर्घ्यता *f.* अर्हणा *f.* Adorably *adv.* Adorā'tion *n.* (v. V.)-*act.* पुजणें *n.*, भजणें *n.*, *&c.*, पूजन *n.*, भजन *n.*, पूजा *f.* अर्चन *n.*, अर्चा *f.* वंदन *n.*, भक्ति *f.* आराधना *f.* आराधन *n.*, उपासना *f.* २ एखाद्या पुरुषाचें स्त्रीवर पूर्ण प्रेम *n.* Adored *p.* (v. V.) पुजलेला, भजलेला, *&c.*, पूजित, अर्चित, आराधित, उपासित, वंदित. Ador'er-or *n.*, Ador'ing *p. a.* (v. V.) पुजणारा, *&c.*, पूजक, आराधक, उपासक, वंदक, भक्त, भजक. २ प्रीति करणारा. ३ स्नेहदृष्टीनें पाहणारा, आशक, भक्त. Ador'ingly *adv.* (v. V.) पूज्यबुद्धीनें, भक्तिपूर्वक, *&c.*

dorn (ad-orn') [L. *ad*, to, *& ornare*, Sk. वर्ण, to deck, embellish.] *v. t.* शृंगारणें, शोभवि(व)णें, सुशोभित करणें, अलंकार *m. pl.* घालणें with वर *of o.*, अलंकारणें (*poe.*), शोभा *f.*-रंग *m.*-*&c.*-देणें-आणणें, भूषण *n.* भूषा *f.*-मंडन *n.*-*&c.*-करणें *g. of o.* २ नटविणें, सजवणें. Adorned *p.* (v. V. I.) अलंकारलेला (*poe.*), *&c.*, अलंकारयुक्त, शोभायुक्त, *&c.*, अलंकृत, सुशोभित, भूषित, मंडित, शृंगारित. Adorn'er *n.* सुशोभित करणारा, शृंगारणारा, अलंकारकर्त्ता. Adorn'ing *p. p.* शृंगारणारा, प्रसाधिका *f.* प्रसाधक, अलंकारावह, शोभाप्रद, भूषादायक.

Adorn'ingly *adv.* Adorn'ment *n.* (v. V. I.)-*act.*

अलंकारणं *n.* (*poet.*), &c., अलंकरण *n.*, अलंक्रिया *f.*, अलंकृति *f.*, शोभन *n.*, मंडन *n.*, भूषण *n.*-*state.* शृंगार *m.*, शोभा *f.*, अलंकृति *f.*, भूषा *f.*, सुशोभितत्व *n.*, प्रसाधन *n.*

Adosculation (ad-os'kū-lā'shun) [L. *ad*, to, & *os*, *oris*, mouth.] *n. biol.* कलम करणं *n.*

Adown (a-down') *prep.* वरून खालीं, खालीं, वाजूनें, अंगावरून, सरसून, सरपटून, अधः, अधोप्र. २ उतरत. *adv.* उतरत, खालीं.

Adressed (ad-prest') *a. bot.* (आपली सर्व लांबी दुसऱ्यावर) आश्रित करणारा, सपशेल दुसऱ्यावर पडणारा (केंस किंवा लंब).

Adrift (a-drift') [*prep. a*, and *Drift.*] *a.* or *adv.* इतस्ततः तरंगणारा, हवा तसा तरंगणारा, तरता, सुटून, तरंगत असतां, वहावतां, ओघाधीन, प्रवाहाधीन, मोकळ, मोकार, मोकाट, वाटेल त्या दिशेस वाहणारा. २ वाऱ्याच्या आणि लाटांच्या पूर्णपणे स्वार्थान झालेला. ३ *fig.* वाऱ्यावर पडलेला, अनाथ, निराधार. To be *A. lit.-fig.* तरंगणें, वहावणें, इतस्ततः जाणें. To cast *A.-lit.* ओघावर-प्रवाहावर टाकणें, ओघाधीन-प्रवाहाधीन करणें, *fig.* वाऱ्यावर टाकणें. To get *A. lit.* ओघांत-प्रवाहांत पडणें, *fig.* वाऱ्यावर पसरणें.

Adroit (a-droit') [L. *directus*, straight.] *a.* कुशल, पटाईत, सराईत, सुगर, चलाख, दक्ष, धूर्त, चतुर, अ(आ)-टोकाट, हुशार. *Adroit'ly adv.* कौशल्यानें, कुशलतेनें, सुगराईनें, कुशलपणानें, दक्षतेनें, दक्षता *f.*&c.-पूर्वक. २ सहज, अनायासानें. *Adroit'ness n.* (v. *A.*) कुशलता *f.*, हुशारी *f.*, पटाईतपणा *m.*, चलाखी *f.*, सुगरपणा *m.* &c., सुगराई *f.*, दक्षता *f.*, कौशल्य *n.*, सौकर्य *n.*

Adry (a-dri') [*pref. a*, & *Dry.*] *a.* or *adv.* तहान लागलेला, तृषाक्रांत.

Adscititious (ad-sit-ish'us) [L. *ad*, to, & *sciscere*, to inquire.] *a.* परिशिष्टाचा, जोडलेला, पुरवणीचा, पूरक, पूरणार्थ बाहेरून आंत घेतलेला, अनावश्यक. २ *phil.* नैमित्तिक, मानलेला, कल्पित, आणलेला. *Adscit'itiously adv.*

Adstriction (ad-strik'shun) [L. *ad*, to, & *stringere*, to tighten.] *n.* अवष्टंभ करणें *n.* २ घट्ट करणें *n.* ३ *med.* बद्धकोष्ठ *m.*, मलावरोध *m.*

Adularia (ad'ū-lā'ri-a) *n. min.* चंद्रकांतमणी *m.*

Adulation (ad-ū-lā'shun) [L. *adulari*, to flatter.] *n.* खुशामत *f.*, हांजीहांजी *f.* २ अतिप्रशंसा *f.*, स्तुति *f.* *Ad'ulate v. t.* खुशामत *f.* करणें, हांजीहांजी करणें, (कुऱ्यासारखें) पुढें पुढें करणें. २ कृत्रिम भक्ति *f.*-प्रेम *n.* दाखविणें. *Ad'ulator n.* खुशामत्या *m.*, हांजीहांजी करणारा *m.* *Ad'ulatory a.* (v. *N.*) खुशामतीचा, &c.

Adult (ad-ult') [L. *ad*, to, & *alere*, to nourish.] *a.* मोठा, जाणता, प्रौढ, पोक्त, पोक्ता, पणांत-उमेदींत-उमरींत आलेला, सरसोंदा [*R.*], प्रासयौवन, तारुण्यावस्थापन्न. [To BECOME *A.* वयांत-पणांत-&c. येणें.] *n.* (v. *A.*)

वयान्त-*&c.*-आलेला माणूस *m*-स्त्री *f* *&c.*-पुरुष *m*, वाप्या (*vulg.*) *m*, गोखमा *m*. तरुण *m*, उमदवार *m*. Adult'ness *n*. जाणतेपणा *m*, प्रौढपणा *m*.

Adulterate (*ad-ult'er-āt*) [*L. ad, to, & alter, Sk. अन्यत, other.*] *v. t.* हलक्या मालाची भेसळ *f*. करणें, भेसळणें, अशुद्ध करणें, मिसळणें, भेळ *f* मिसळ *f* *&c.*-घालून वाईट करणें-विघडविणें, हीनद्रव्यमिश्रित करणें. Adult'erate *a*. Adult'erated *p.* (*v. V.*) भेसळलेला, भेळ घालून विघडविलेला, हीनसंसर्गदूषित *or* दुष्ट, हीनमिश्रणवृषित-दुष्ट. Adult'erant *n*. हलक्या जातीची मिसळविण्याची वस्तु *f*. २ विघडविणारा मनुष्य *m*. Adulterā'tion *n.* (*v. V.*)—*act.* भेसळणें *n*, भिसळ-*&c.*-घालून वाईट करणें *n*, मिश्रण *n*, भेळ *f*: अशुद्धीकरण *n*. Adult'erator *n*. [*R.*] भेसळणारा.

Adultery (*ad-ult'er-i*) [*L. ad, to, & alter, other.*] *n.* (*of the male or female*) व्यभिचार *m*, जारकर्म *n*, परशय्या *f*, बदकर्म *n*, बदअमल *m*, जारी *f.* (*of the male only*) परस्त्रीगमन *n*, परदारगमन *n*, परद्वार *n*, परतल्पगमन *n.*—(*of the female only*) परपुरुषगमन *n*, परगमन *n*, परगृह (*pop.*) परघर *n* (*v. पाह-रिघ-शिर*) (*colloq.*), शिनळकी *f*. शिंदळकी *f.*—*in cant or covert phrase, and of male and female* बाहेरख्याल *m*, बहिर्द्वार *n*. Adult'erer *n*. व्यभिचारी, व्यभिचारकर्ता, परद्वारी, परदारगामी, जारकर्मी, अन्यागामी, पारदारिक, परदाराभिमर्शा, परतल्पग, बाहेरख्याली. Adult'eres *n*. लबाड, छिनाल, शिंदळ, शिनळ, बाटगी, चवचाल, अपतिव्रता *f*, जारिणी *f*, व्यभिचारीण *f*. परगामिनी, व्यभिचारकर्त्री, स्वैरिणी (*colloq.*). Adult'erine *n*. जारज, जारजात, लेंकवळा, दासीपुत्र. *a*. जारकर्मापासून झालेली (संतति-प्रजा). Adult'erous *a*. व्यभिचारी, व्यभिचारासंबंधी, जारकर्माचा, परशय्यासंबंधी—विषयक. २ See Adulterer, Adulteress. Adult'erously *adv.*

Adumbrate (*ad-um'brāt*) [*L. ad, & umbra, a shade.*] *v. t.* shadow out, exhibit a faint resemblance *of* ईषत्सदृशरूप *n*. काढणें-करून दाखविणें, छाया *f* काढणें-काढून दाखविणें-उतरणें, छायाप्रदर्शन *n*. करणें, झुळूक दाखविणें, छायाभास *m*. उतरणें-काढणें. २ छाया *f*. पाडणें, छायेनें झांकून टाकणें. ३ *fig.* दिग्दर्शन करणें, झांक दाखविणें. Adum'brant, Adum'brative *a*. छाया *f*-प्रतिबिंब पाडणारा. Adumbrā'tion *n*. matter shadowed out छाया *f*-प्रतिबिंब काढणें *n*, प्रतिबिंब *n*. २ अल्पवर्णन *n*. ३ छायेनें झांकणें *n*, पडसांवली *f*, पडच्छाया *f*. Adum'bratively *adv.*

Aduncous (*ad-ungk'us*) [*L. ad, to, & uncus, a hook.*] *a*. वांकविलेला, आंकडीच्या आकारासारखा केलेला-वांकविलेला. Adun'city *n*. वांक *m*, बांक *m*, वांकविलेला भाग *m*.

Adust (*a-dust'*) [*L. ad, to, & urere, to burn.*] *a*. जळून गेलेला, दग्ध. २ रुक्ष, रख(क)रखीत. ३ *med.* आंगांत फार उष्णता असून कसजोर रक्त असणारा.

Advalorem (Adva-lo'rem) according to value किंमतीप्रमाणें, मोलाप्रमाणें, किंमतवार.

Advance (ad-vans') [L. ab, ante, from, before.] v. t. put forward पुढें आणणें-करणें-चालवणें-काढणें-घालणें, समोर adv. करणें-काढणें-&c., अघाडीस आणणें. २ promote to a higher office चढवणें, वाढविणें, पदवीस चढविणें, थोरवी f थोरपणा m-&c.-देणें, सरफराजी f करणें, न्याहाल करणें, पदवृद्धि करणें g. of o. ३ make better संवर्द्धन n-संवृद्धि f-&c.-करणें g. of o.; रंगास आणणें, रूपास-उदयास-आणणें. ४ चालविणें, वाढविणें g. of o., वाढ-वृद्धि करणें. ५ किंमत f. चढविणें. ६ (-ची) वाढ अधिक करणें. ७ उद्दू m. काढणें-करणें g. of o., पूर्वरंग m-उपोद्घात m-प्रस्ताव m-प्रस्तावना f-उपक्रम करणें with g. of o., प्रतिपादन; as, To A. a theory c. निमित्त-कारण n. सांगणें. ९ पैसे आगाऊ देणें-आगप adv. देणें, तसलमात देणें, agri. तगाई f. देणें. १० उधार देणें. ११ जोपासना f. करणें with g. of o., उत्तेजन n. देणें; as, To A. learning with d. of o. Advance v. i. come forward पुढें adv. येणें-निघणें-चालणें-होणें-सरणें-वाढणें, पुढारणें [R.], समोर-पुढेंपुढें (showing progress) येणें &c., वाढणें, पाऊल n. पुढें टाकणें, पाऊल n. पुढें पडणें-पडत चालणें g. of o. [To A. BOLDLY, READILY, &c., धसकावून पुढें जाणें-सरकणें-सरकावणें, धसणें-धजणें, धजावणें, सरसावणें, सरणें, पुढाकार m. करणें. To A. AGAINST, UPON चढून जाणें-येणें, चढाई f-चढ m-चढाव m. करणें, WITH-वर चाल करणें, चालून जाणें.] २ grow better सुधारणें, चांगला होत जाणें, नीट-दुरुस्त करणें, रंगास-रूपास-तेजास-तेजगीस-&c.-चढणें. ३ more apace बरे adv. चालणें. ४ progress, proceed वाढ होणें, चलती होणें, वाढणें, चालणें, चढणें, वाढत-चढत-&c.-जाणें-चालणें, वृद्धिगत होणें, उत्कर्ष होणें, भरभराट होणें, चलती चालणें, तेजी होणें-चालणें. Advance, Advancement n. (v. V. T. 1.)—act. पुढें करणें n, आघाडीस आणणें n, &c. २ (v. V. T. 2.)—act. चढवणें n, वाढवणें n, &c., पुरस्कार m, पदवर्द्धन n.—state. वाढवलेपणा m, &c., सरफराजी f, पदवृद्धि f. ३ (v. V. T. 3.)—act. संवर्द्धन n—state. संवृद्धि f, वर्धितत्व n. ४ (v. V. T. 4.)—act. चालवणें n.—&c. I money advanced आगाऊ दिलेला पैका m.—esp. to cultivators तगाई f. II प्रतिपादन n. III जोपासना f. IV उत्तेजन n. V प्रगति f, प्रकर्ष m. VI (शारीरिक, नैतिक, सामाजिक) सुधारणा f. VII law आसाच्या फायद्यासाठी खरेदी करणें, भविष्यकाळीं वांटणी होण्यापूर्वी मुलाला पितरापासून मिलालेली मिळकत f. Advancement (v. V. I. 1.) पुढें येणें n. &c., क्रमण n, क्रम m. २ (v. V. I. 2.)—state. चढती f, संवर्द्धन n, वर्धन n, संवृद्धि f, अभिवृद्धि f, चढती कळा f, चढती पायरी f, चढता पाया m, चढती कमान f, संपत्ति f, तेजी f. ३ (v. V. I. 3.)—state. वाढणें n, चालणें n, &c., वाढ f, चढती f, चलती f, चढ f, किंमतीत वाढ f. [IN ADVANCE पुढें, समोर. २ आगाऊ, आधीं]. Advance a. पुढें, पुढचा; as, A. guard (लष्कराची) बिनी. २ आगाऊ;

as, A. payment आगाऊ पैसे देणें. Advanced *p.* (v. V. T. 1.) पुढें केलेला-आणलेला, &c. २ (v. V. T. 2.) चढवलेला, वाढवलेला, &c., सरफराज, न्यहाल. ३ (v. V. T. 3.) रंगास-रूपास आणलेला, संवर्द्धित. ४ (v. V. T. 4.) चालवलेला, &c. I उत्तेजित. II प्रतिपादित. III सुधारलेला, प्रगति झालेला. IV जोपासना केलेला. ५ (v. V. I. 1.) पुढें आलेला, पुढारलेला, सरसावलेला, &c., पुरोगत, अग्रगत. ६ (v. V. I. 2.) रंगास-रूपास-तेजास-&c.-चढलेला. ७ (v. V. I. 3.) वाढलेला, चढलेला, &c., वृद्ध (esp. in comp. as वयोवृद्ध, ज्ञान-वृद्ध, तपोवृद्ध). ८ (v. V. I. 4.) भरभराटीस आलेला. Advancing *p. a.* Advanc'er *n.* (v. V. T. 1.) पुढें करणारा-आणणारा, &c. २ (v. V. T. 2.) वाढवणारा, चढवणारा, &c., पुरस्कर्ता, पुरस्कारी, पदवर्धक. ३ (v. V. T. 3.) संवर्धक, संवर्धनकर्ता, वृद्धिकर. ४ (v. V. T. 4.) चालवणारा, वाढवणारा, &c. ५ (v. V. T. 5.) काढणारा, उहू करणारा. I उत्तेजक. II प्रतिपादक. III सुधारणारा. IV जोपासना करणारा. ६ (v. V. I. 1.) पुढें येणारा, &c., पुरोयायी. ७ (v. V. I. 2.) चढता, रंगास-रूपास-&c. चढणारा, &c., वृद्धिगत, वर्धमान. ८ (v. V. I. 3.) वाढणारा, &c., वाढता.

Advantage (ad-vant'āj) [Fr. *avant*, before.] *n.* superiority over वर्चस्व *n.*, वर्चस *n.*, वरिष्ठता *f.*, उपराळा *m.*, उपरदवडा *m.*, उपर *m.* [TO HAVE THE A. OF आगळा-अधिक होणें, थाप *f.* असणें *g. of s.* WITH वर OF O. TO OBTAIN AN A. OVER आपला दशक *m.* चढविणें, शेर होणें, जिंकणें, पाणी *n.* पाजणें. (*idio.*)] २ *benefit, profit, good, avail, use* फायदा *m.*, फळ *n.*, हित *n.*, बरें *n.*, उपयोग *m.*, उपकार *m.*, किफायत *f.*, सर(रि)फा *m.*, मायना or माना (R) *m.*, फलितार्थ *m.*, फलोत्पत्ति *f.*, फळादेश *m.*, फलोदय *m.*, गुण *m.*, लाभ *m.* (and, loosely) लाभागोभा *m.*, स्वार्थ *m.* [A. AND DISADVANTAGE हिताहित *n.*, लाभालाभ *m.* TO APPEAR TO A. खुलणें, विशेष शोभा येणें, शोभणें, उठून दिसणें, विराजणें, विकसणें. TO SHOW, SET, &c. TO A. विशेष शोभा *f.* देणें, शोभवणें, छत *n.* भरणें *g. of o.*, विशेष रम्यता *f.* दाखविणें, खुलवणें.] ३ *emolument, profit* नफा *m.*, लाभ *m.*, प्राप्ति *f.* ४ *preponderation on one side* वर्चस्व *n.*, वर्चस *n.*, पगडा *m.*, वजन *n.* [TO TAKE THE A. OF चा उपयोग करून घेणें (*often used in a bad sense*). २ उलटून फसवणें.] Advantage *v. t.* (ला)लाभणें-लाधणें, (-ला) उपयोग-नफा होणें *in con.* with *g. of o.* Advantā'geous (v. A.) हितदायक, हितावह, हितप्रद, हितकारक. ३ हित, किफायती, किफायतवार, उपयोगी, उपकारी, उपकारक, लाभदायक, लाभप्रद, फलावह, गुणकारी, गुणावह. २ *gainful* नक्याचा, नफेवार, किफायतवार, किफाहती, किफायतीचा, मिळकतीचा, सरफेवार, कसरीचा. Advantā'geously *adv.* (v. I. 2.) सोईवार, सोईसार, सोईचा *a. decl.* ३ किफायतवार, नफेवार, सरफेवार. Advantā'geousness *n.* (v. A. 1.) फायदेशीरपणा *m.*, उपयोगीपणा *m.*, उपयोगिता

f. उपयुक्तता f. साफल्य n, लाभ m-&c.-दायकत्व n.
उपकारिता f, औपकार्य n.

Advent (ad'vent) [L. ad, to, & venire, to come.] n.
येणें n, आगमन , आगम m, सुरुवात f, आरंभ m.
२ ख्रिस्तीशास्त्रांत नाताळच्या पूर्वी चार रविवार मिळून
होणारा काळ m, येझूख्रिस्ताच पुनरागमन n. A. sunday
eccl. नोवेंबर महिन्याची ३० वी तारीख f. Ad'ventist
n. इहलोकीं राज्यस्थापन करण्याकरितां ख्रिस्ताचें पुनरा-
गमन होईल असें मानणारा.

Adventitious (ad-vent-ish'us) [See Advent.]. a.
accidental आगंतुक, आणलेला, असहज. २ foreign
परकी, परदेशचा. ३ bot. आगंतुक, अप्रापदिक. [A. ROOT
अप्रापदिक मूळ n, आगंतुक मूळ n, उपमूळ n, वाणमूळ n,
पारंवी f, खोटे मूळ n.] A. disease med. नवा जडलेला
रोग, आगंतुक रोग. Adventi'tiously adv. Advent'i-
tiousness n. आगंतुकपणा m, & Adventive a. See
Adventitious.

Adventure (ad-vent'ūr) [L. ad, to, & venire, to
come.] n. hazardous deed साहस n, जोखीम f; जोख-
माचें काम n, धोक्याचें काम n, कचाट n, दुर्गकर्म n,
धाडस n, साहसाचें काम n. २ accident, chance दैवयोग
m, दैवघटना f, दैवगत f, दैवगति f. ३ com. मालकाच्या
जोखमीवर बाहेर पाठविण्याच्या मालाबद्दल सट्टा m. ४
pl. remarkable events in the life of साहसाच्या-धाडसा-
च्या-गोष्टी n, स्वतःचे चरित्रांतील विलक्षण धाडसाची गोष्ट
f-अनुभव m. [A. BILL OF A. com. जहाजांत भरलेला माल
पाठविणाराचे जोखमीवर आहे अशा प्रकारची यादी f.] Advent-
ture v. i. try the chance, dare धाडस करणें, दैवयोग
पाहणें, जोखीम n-&c.-आंगावर घेणें-स्वीकारणें-पदरीं वां-
धणें, जोखीम n. खाणें, तवकल n-f-करणें. v. t. put into
the power of chance जोखमांत ठेवणें-घालणें, अदृष्टाधीन-
दैवाधीन ठेवणें-घालणें-करणें, दैवावर हवालणें. Advent'-
urer n. (v. V.) one who seeks occasions of chance
धाडसी-साहसी मनुष्य m, जीवावर उदार झालेला मनुष्य
m, दैवावर हवाला ठेवून उद्योग करणारा, जोखी(ख)म
पतकरणारा, जोखीम आंगावर घेणारा, लबाडीचा धंदा करून
उदरनिर्वाह करणारा, उरफाट्या काळजाचा, धाडसी व
शूर शिपाई m. Advent'ures n. fem. Advent'urous,
Advent'uresome a. धाडसी, कचाटी or कचाट्या, जीवा-
वर उदार झालेला, देहाची फिकीर नसणारा, जोखीम खा-
ण्याच्या स्वभावाचा, खटपट्या, खटलेखोर, हरदमख्याली
(R.), उले(ला)ढाल्या, उत्पाती, अचाटबुद्धि खेळव-
णारा, अचाट उद्योगी, साहसी, साहसिक, अचाट करणारा,
लागूभागूदिवाळ्या, यद्भावी तद् भविष्यति ह्यणणारा,
देहं वा पातयेदर्थं वा साधयेत् ह्यणणारा. २ hazardous
जोखमी, जोखमाचा, तवकलीचा. Advent'uously adv.
(v. A. I.) आंगावर जोखीम घेऊन, जोखीम सोसून-खा-
ऊन-&c. साहसपूर्वक, साहसबुद्धीनें. Advent'urousness
n. (v. A.) धाडसी स्वभाव m, जोखीम खाण्याचा स्वभाव
m, हांव f, कचाटेपणा m, प्रौढी f.

Adverb (ad'verb) [L. ad, to, & verbum, a verb, a

word.] *n. gram.* क्रियाविशेषण (अव्यय) *n.* विधि-
विशेषण (अव्यय) *n.*, gener. अव्यय *n.*, अव्ययपद *n.*
Adverbial *a.* क्रियाविशेषणासंबंधी, अव्ययासंबंधी,
अव्ययाचा, अव्ययरूप, अव्ययभूत, &c., क्रियाविशेषणरूप-
आत्मक-पूर्वक-मूलक-प्रधान-&c. २ क्रियाविशेषणाच्या अ-
र्थोचा अथवा रूपाचा. Adverbially *adv.* अव्ययरूपे,
क्रियाविशेषणरूपे, अव्ययपूर्वक, साव्यय, अव्यययोगाने,
क्रियाविशेषणाचे योगेकरून.

Adversaria (ad-vers-ār'i-a) *n.* वाड *n.*, गावाळग्रंथ *m.*,
वेंचे *m. pl.*, फोडपत्र (?) *n.*, फोड (?) *n.*

Adversary (ad-vers-ar-i) *n.* शत्रु *m.*, वैरी *m.*, दुस्मान *m.*,
विपक्ष *m.*, प्रतियोगी *m.*, अरि *m.*, रिपु *m.* २ *law* सामने-
वाला *m.*, प्रतिपक्षी *m.*, प्रतिस्पर्धी *m.* *a. law.* having
an opposing party ज्याला प्रनिवादी किंवा प्रतिपक्ष
आहे असा; as, An A. suit. The A. सैनान, पिशाच.

Adversative (ad-vers'a-tiv) [See Adverse.] *a.* विरुद्ध-
तादर्शक-विरोधदर्शक (शब्द), पक्षांतरबोधक; as, A.
conjunction, but, however, yet, &c.

Adverse (ad-vers) [L. *ad*, to, & *vertere*, to turn.]
turned against, opposite उलटा, आडवा, विरुद्ध, विप-
रिक्त. २ *inimical, hostile, repugnant* आडवा, विरोधी,
द्वेषी, वैरी, प्रतिकूल or ळ, विपम, विमना, विमनस्क,
अमित्र, विमत, विपक्ष, शत्रु (in com. as बुद्धिशत्रु,
ज्ञानशत्रु, &c.), पराङ्मुख, विमुख (*pop.*) विन्मुख, अहित.
३ *calamitous* अभद्र, अमंगल, अनभीष्ट, अनिष्ट; as,
A. fate or circumstances. A. possession *law* दुस-
ऱ्याचे हक्काविरुद्ध कबजा, बेकायदा कबजा. Ad-
versely *adv.* (v. A. 1.) आडवा, उलटा, &c., उल-
ट्याने, विपक्षतः. २ आडवा, &c., विरोधाने, शत्रुबुद्ध्या,
शत्रुदृष्ट्या, शत्रुभावाने, विरोधपूर्वक, वैपम्यपूर्वक, &c.

Adverseness *n.* (v. A. 1.) उलटेपणा *m.*, आड-
वेपणा *m.*, विरोध *m.*, विरुद्धता *f.* विरोधित्व *n.*, विरु-
द्धभाव *m.* २ (v. A. 2.) आडवेपणा *m.*, प्रतिकूलता
f., प्रतिकूल्य *n.*, विरोध *m.*, विरोधित्व *n.*, शत्रुभाव *m.*,
द्वेषभाव *m.*, विपमत्व *n.*, विपरीतता *f.*, वैपरीत्य *n.*, वैपम्य
n., पराङ्मुखता *f.*, विमुखता *f.* ३ (v. A. 3.) अमंगल-
पणा *m.*, अभद्रता *f.*, अनिष्टता *f.*, अनभीष्टता *f.* Advers-
ity *n.* state of affliction, distress, misery, &c.
आपदा *f.*, अडचण *f.*, कचाटी *f.*, विपत्ति *f.*, आपत्ति *f.*, आप-
दवस्था *f.*, आक्काबाई (आली त्याला), संकटावस्था *f.*
विपदवस्था *f.*, वैकल्य *n.*, विषमावस्था *f.*, अवदशा *f.*, अव-
दसा *f.*, कष्टदशा *f.*, आपत्, विपत् (in comp. as, आप-
दान्वित, विपद्ग्रस्त), हाल *m. pl.*, दुर्गति *f.*, अपेष्टा *f.*
उतरती कळा *f.*, उतरती दशा *f.*, उतरती पायरी *f.*, उत-
रती कमान *f.*, आक्काबाईचा फेरा *m.* Delivering
or extricating from A. विपदुद्धार *m.*, विपदुद्धरण *n.*
Religion of A. आपद्धर्म *m.*, विपद्धर्म *m.* Season of
A. कडूकाळ *m.*, आपत्काल *m.*, विपत्काल *m.*, आपत्तिकाल
m., विपत्तिकाल *m.*, विपमकाल *m.* Suffering from,
overwhelmed by, &c., A. आपद्ग्रस्त, आपन्न,

विपन्न, हतदैव, पूर्ण अभागी, दुर्दैवानं पुरा प्राप्तलेला-
गुरफा(फ)टलेला, पछाडलेला.

Advert (ad-vert') [L. ad, to, & vertere, to turn.]
v. i. मन न-लक्ष्य न-ध्यान न-देणें-लावणें, डोळा m-दृष्टि f-
घालणें-देणें, आठवणें, नजर f-दृष्टि f लक्ष्य न-डोळा m-अनु-
संधान न-अवधान न-असणें g. of s. (with to) (संबं-
धानें) उल्लेख करणें. सूचविणें. Advert'ence, Advert'-
ency n. (v. V.)-act. अनुसंधान n, अवधान n, लक्ष्य
लावणें n, मन देणें n, &c. ध्यान n. उल्लेख m. With
A. to अनुलक्षण. Advertent a. सावधान, एकचित्त,
लक्षपूर्वक, &c. Advertently adv. Adverting n. See
Advertence.

Advertise (ad-vert-iz') [L. ad, to, & vertere, to turn.]
v. t. inform कळवणें, जाणवणें, माहितगार-माहीत-
जाणता-सावध-बोधित-&c.-करणें. २ give notice of
publicly जाहीर-प्रगट-प्रसिद्ध-&c.-करणें, जाहिरनामा m.
फिरवणें-लावणें g. of o., दंवडी f दांडोरा m-डांगोरा m-
&c.-देणें-पिटवणें g. of o. Advertised p. (v. V. 1.)-
जाणवलेला, &c., कळवलेला, माहित-&c.-केलेला, बोधित,
विज्ञापित. २ जाहीर-प्रगट-प्रसिद्ध-&c.-केलेला, प्रकटीकृत,
प्रसिद्धीकृत. Advert'isement n. (v. V. 1.)-act.
जाणवणें n, &c., कळवणें n, माहित-&c.-करणें n, विज्ञापन
n. २ (v. V. 2.) जाहीर करणें n, जाहिरनामा m, जाहि-
रात f, प्रकटीकरण n, प्रसिद्धीकरण n. I notice pub-
lished जाहिरनामा m, जाहिरात f, जाहिरखबर f, प्रसि-
द्धीपत्र n. Advertis'ing p. a., Advertiser n. (v. V-
1.) जाणवणारा, &c., कळवणारा, माहित-&c.-करणारा,
प्रबोधक, विज्ञापक. २ जाहिर-&c.-करणारा, दंवडी पिटव-
णारा, &c., प्रकटकर्ता, प्रसिद्धकर्ता.

Advesperate (ad-ves'per-at) v. i. draw towards even-
ing सांजवणें, सांज(झ)ळणें, रातावणें, सायंकाळ होणें.

Advice (ad-vis') [L. ad, to, & visum, what is
seen or judged proper.] n. counsel उपदेश m, मस-
लत f, बोध m, सल्ला m, सांगी f, बुद्धिवाद m. २ com.
नोटिस f. (?) [BAD A. कुमंत्र m, कुबोध m. GOOD
A. OR INSTRUCTION हितोपदेश m, सुबोध m, हितबोध
m, सुमंत्र m.] ३ pl. information खबर f, बातमी f,
सूचना f, समाचार m. A. from emissaries at foreign
courts अखबार, or अकबार f. Commercial advice पेंठ-
खबर f, पेंठ f. Advice'-boat n. जरूरीचे कागद वगैरे ने-
ण्याची जलद चालणारी होडी f, बातमी देणारी होडी f,
खबरबोट f. Advice'ful, Advise'full a. To take ad-
vice सल्ला-मसलत f घेणें. २ crim. law विशेष बेकायदे-
शीर कृत्य करण्याचा सल्ला घेणें (?).

Advise (ad-viz') [Fr. aviser, advice.] v. i. (with with)
विचार करणें, (दुसऱ्याची) मसलत घेणें. v. t. give coun-
sel to मसलत f-सल्ला m f-उपदेश m-&c. -देणें, उपदेशणें
(poe.), चार गोष्टी f-pl-अकल f-बुद्धिवाद m-&c. -सांगणें-
देणें, बोध m-मंत्रण n-अभिमंत्रण n-&c.-करणें. २ re-
commend उपदेश m. करणें, मसलत f-सल्ला m. f-करणें-देणें

g. of o., बुद्धिवाद *m*-सांगणे-देणे *g. of o.* ३ *informs* (with *of*) कळवणे, जाणवणे, माहितगार-माहीत-बोधित-सूचित-*&c.*-करणे, सूचना *f*-वातमी *f*-खबर *f*. देणे. *Advisability*, *Advisableness* *n.* (*v. A.*) उचित-योग्य-लायक-पणा *m*, योग्यता *f*, औचित्य *n*, जरूरी *f*, लायकी *f*. उपदेश्यता *f*, उपदेशार्हता *f*. *Advisory* *a.* सहा देण्याची शक्ति असलेला, सहा देणारा. २ उपदेशपर. *Advisable* *a.* सहा देण्यास योग्य. २ उचित, लायक, विवेकी, विवेकाचा, बुद्धिवादाचा, उपदेशनीय, उपदेश्य, उपदेशास्पद. ३ सहा घेण्यास तत्पर (*R.*). *Advisably* *adv.* *Advised* *p.* (*v. V. T. 1. 2.*) उपदेश-*&c.*-केलेला, उपदिष्ट, आदिष्ट, बोधित, अभिमंत्रित, मंत्रित. ३ (*v. V. T. 3.*) माहित केलेला, सूचित, कळवलेला, बोधित, विज्ञापित. ४ साव-*n*, हुशार. ५ विचाराने केलेलें-ज्ञालेलें-हार्तीं घेतलेलें (कृत्य); *as*, *An A. act.* *Advisedly* *adv.* मनन करून, विचाराने, बुद्धिपूर्वक, विचार पाहून, बुद्धिपुरःसर, बुद्ध्या, जाणूनबुजून, समजूनउमजून, सावधपणीं. *Advisedness* *n.* सविचारता *f*, सविवेकता *f*, विद्वश्यकारिता *f*, समीक्ष्यकारिता *f*. *Adviser* *n.* (*v. V. 1-2.*) उपदेश करणारा, *&c.*, गुरु, उपदेशक, मसलतदार, सहा देणारा, अभिमंत्री, मंत्री, आदेशी, उपदेष्टा, उपदेशकर्ता, बोधक, प्रबोधक, चार गोष्टी-अकल-*&c.*-सांगणारा. [*Evil A.* कुमंत्री.] ३ वातमी देणारा. *Legal A.* कायमचा वकील *m*. *Medical A.* कायमचा वैद्य *m*. *Advising* *p. a.* See *Adviser* *n.* *Advising* *n.* (*v. V. 1.*)-*act.* उपदेश करणे *n*, *&c.*, बुद्धिवाद *m*, बोध *m*, प्रबोधन *n*, आदेश *m*, अभिमंत्रण *n*, मंत्रण *n*, उपदेशन *n*. २-*act.* जाणवणे *n*, विज्ञापन *n*, प्रबोधन *n*, सूचना *f*. *Advisership* *n.*

Advocate (*ad'vo-kāt*) [*L. ad, to, & vocare, to call.*] *n.* (*v. V.*) पक्ष धरून बोलणारा, *&c.*, परार्थविवादी, परपक्षविवादी, न्यायाच्या कचेरींत कुळांना मदत करणारा. २ *pleader in a court* हायकोर्टांत सूळ (अस्सल) खटले चालविणारा, अॅडव्होकेट *m*. ३ व-*n*, कैवारी, पुरस्कर्ता. ४ ख्रिस्ती लोक ख्रिस्त ईश्वरापाशीं आपल्या अनुयायांची वकिली करितो असें समजून त्याला अॅडव्होकेट ह्मणतात. *v. t. plead for* पक्ष *m*. धरून बोलणे-प्रार्थना *f*-करणे, वकिली *f*-वकीलात *f*-करणे *g. of o.*, परार्थविददन-*m*-परार्थवाद *m*-परार्थविवाद *m*-परार्थप्रार्थना *f*-करणे, कैवार घेणे, पुरस्कार करणे, पक्ष उचलणे, (एखाद्या गोष्टीला बुद्धिवादाने) उत्तेजन देणे, प्रतिपादणे, बाजू उचलून धरणे, (चा) वाली होणे. २ न्यायाधिशालमोर एका पक्षाचें समर्थन करणे. *The Devil's A.* दुर्बुद्धिपुरस्सर दोषारोप करणारा (*opposed to God's A.*). *Advocacy* *n.* *Advocateship* *n.* *Advocā'tion* *n.* (*v. V. 1.*)-*act.* वकिली *f*, वकालत *f*, वकीलात *f*, परार्थप्रार्थना *f*, पक्षधारण *n*, कैवार *m*, पुरस्कार *m*. *Advocator* *n.* See *Advocate*.

For clear distinctions between *Advocate*, *Attorney*, *Solicitor*, and *Barrister*, See the word *Attorney*.

Advowson (*ad-vow'zun*) [*L. Advocatus, a patron.*] *n.* *Eng. law* इंग्लंडांतील सरकारी धर्मखात्यांत धर्मोप-

देशकाच्या जागेची नेमणूक करण्याचा हक्क *m.* Advowee'
n. वरील हक्क असलेला गृहस्थ *m.*

Adynamy (ā-din'a-mi) [Gr. *a*, not, & *dynamis*, power.] *n. med.* रोगानें आलेला नवळेपणा *m.*, किंवा दुर्बलता *f.*, ग्लानि *f.*, शक्तिपात *m.* Adynam'ic, Adynam'ical *a. med.* नवळा, दुर्बळ, अशक्त.

Adytum (ad'i-tum) [L. *a*, neg., *dyein*, to enter.] *n. fig.* एकांतखोली *f.*, गुप्तस्थळ *n.* २ देवगाभारा *m.*, गर्भगृह *n.* देवळाचा गाभारा *m.* Ad'ytā *pl.*

Adze, Adz (adz) *n.* तासणी *f.*, वांकस *m.* (लहान असेल तर चोरशी), वसुला *m.*, वसुली *f.*, तक्षणी *f.* Also Addice. To cut with an A. तासणें. Cut with an A. तासिव, तासिव. Work done with an A. तासकाम *n.*, तास *m.* Worker with an A. तासकामी or स्या. *v. t.* (वांकसानें) तासणें-ढलपी काढणें-घडणें.

Ædile, Edile (ē'dil) [ædilis, a building.] *n.* प्राचीन रोमशहरांतील इमारती, मार्किटें &c., &c. वगैरेवरचा वरिष्ठप्रतीचा कोतवाल किंवा मॉजिस्ट्रेट *m.* Æ'dileship *n.*

Ægilops (ej'i-lops) *n. med.* डोळ्यांतील नासूर *n.*, डोळ्याच्या कोंपऱ्यांत फोड येऊन वाहत असलेलें क्षत *n.*, नेत्रकोणक्षत *n.*, अपांगक्षत *n.* २ *bot.* एक गवताची जात *f.*

Ægis (ē'jis) [Gr. *aigis*.] *n.* ग्रीक लोकांच्या मुख्य देवतेची ढाल *f.* २ संकटापासून रक्षण करणारी शक्ति-सत्ता *f.*; as, Under the A. of Divine Providence. ३ *fig.* छत्र *n.*

Ægrotat (ē'grō-tāt) [L. *ægrotare*, to be sick.] *n.* आजारीपणामुळें हजर रहातां येत नाहीं असा वैद्याचा दाखला *m.*

Æneid (ē'nē-id) *n.* ईनिआस नांवाच्या शूर पुरुषाच्या कृत्यांचें वर्णन ज्यांत आहे असें व्हर्जिल कवीचें वीररस काव्य *n.*, ईनिइड.

Aerate (ā'er-āt) [L. *aer*, air.] *v. t.* कॅवर्निक आसिड वायु अथवा हवा यांनी युक्त करणें, हवेनें-भरणें-शुद्ध करणें; as, to A. the drains, to A. blood. Aerated water कॅवर्निक आसिडयुक्त पेय; as, soda-water, lemonade &c. Aerā'tion *n.* A'erator *n.* वरील पेयें तयार करण्याचें यंत्र *n.*

Aerial (ā-ēr'i-al) [L. *aer*, air.] *a. belonging to the air* वायुसंबंधीं, पवनासंबंधीं, वातासंबंधीं, वायुविषयक, वातीय, वायूचा, &c., आकाशीय (?), आकाशी (?). २ *consisting of air* वायूचा, वायुरूप, वातरूप, वातमय, वायुमय, वातात्मक. ३ *inhabiting the air* आकाशांत- &c.-राहणारा, आकाशवासी, आकाशस्थायी-नामी, अंतरिक्षगामी, अंतरिक्षवासी, आकाशचारी, आकाशचर, नभश्चर, नभःस्थ, नभोगत. ४ *placed, being, &c., in the air* आकाशस्थ, अंतरिक्षस्थ, अंतरालस्थ, खस्थ, नभःस्थित. ५ हवेंत अतिउंच, उंच. ६ अतिसुंदर (स्त्री). ७ हवेपासून उत्पन्न होणारा, वायुज, समीरज, समीरजात. ८ हवेप्रमाणें हलका, हलका. ९ *bot.* अंतरिक्षस्थ, आमृ-

च्यम्, आंतरिक्ष. A. roots अवरोह, पारंब्या, आगंतुक
मुळें. Aerial'ity n. Aer'ialness n. Aer'ially adv.
Aerif'erous a. Aerified p. (v. V.) वायु घातलेला, &c.,
वायुभरित, वायुमिश्रित. A'eriform a. वायुरूपी, वात-
रूप, वातमय, वातात्मक, वाय्वाकार, वाताकार. A'eri-
fy v. t. आंत वारा भरणें, वाच्यानें भरणें. २ वायुरूप
करणें. Aerificā'tion n. see verb.

Aerie (ā'ri or ē'ri) [L. aer, air.] n. हिंस्र पक्ष्यांचें
घरटें n. २ गरुड पक्ष्यांची-ससाण्यांची-पिलें; also Aery,
Eyrie, Eyry.

Aerodynamics (ā-er-o-di-nam'iks) [Gr. aer, air, &
dynamis, power.] n. वायुगतिशास्त्र n.

Aerognosy (ā-er-og'no-si) n. that part of science which
treats of the properties of the air वायुगुणशास्त्र n.

Aerolite, Aerolith (ā'ér-o-lit) [Gr. aer, air, &
lithos, a stone.] n. आकाशांतून पडलेला दगड m,
उल्का f, पाषाण m. Aerolithol'ogy n. उल्काशास्त्र n.
Aerolit'ic a.

Aerology, Aerognosy (ā-er-ol'o-ji) [Gr. aer, air,
& logos, discourse.] n. समीरविद्या f, वायुविद्या f,
वायुशास्त्र n. Also Aerography वायुवर्णन n. Aerol-
og'ical a. Aerol'ogist n. वायुशास्त्रवेत्ता m.

Aeromancy (ā-er-om'an-si) [L.—Gr. aer, air, &
manteia, divination.] n. वायूच्या योगानें भविष्यज्ञान n.

Aerometer (ā-er-om'e-tér) [Gr. aer, air, & metron,
a measure.] n. an instrument for measuring the
weight or density of air and gases हवा किंवा इतर
वायूंचें घनत्व किंवा वजन मोजण्याचें यंत्र n, वायुघनत्व-
मापक n.

Aerometry (ā-er-om'e-tri) [Gr. aer, air, & metron,
a measure.] n. (Now called pneumatics) वायुमिति
f, वायुमापनविद्या f. Aeromet'ric a.

Aeronaut (ā'ér-o-nawt) [Gr. aer, air, & nautes,
sailor.] n. विमानांत बसून आकाशांत फिरणारा, आका-
शचारी m, आकाशगामी m, खेचर m, वैमानिक m.
Aeronaut'ic, Aeronaut'ical a. Aeronaut'ics n.
विमानशास्त्र n.

Aerostat (ā'ér-o-stat) [Gr. aer, air, & statos, stand-
ing.] n. विमान n. २ Sometimes applied to the Ae-
ronaut himself. Aerostat'ic a. Aerostā'tion n. आ-
काशगमन n, आकाशयान n, आकाशसंचार m.

Aerostatics (ā-er-ō-stat'iks) [Gr. aer, air, & statikos,
relating to equilibrium. See Statics.] n. विमान-
शास्त्र n. वायुस्थितिशास्त्र.

Æsthetics (ēs-thet'iks) [Gr. aisthanesthai, to feel,
perceive.] n. the science of the beautiful &c. सौंदर्य-
विज्ञानशास्त्र n, सृष्टिसौंदर्यशास्त्र n, रुचिशास्त्र n, रस-
ज्ञान n. Æs'thete n. a professed disciple of
aestheticism, one who affects an extravagant love
of art. सौंदर्यविज्ञानशास्त्रज्ञ, आपल्याला सौंदर्य, सुब-

कना यांची पारख आहे असें अभिमानणारा. *Æsthetic*, *Æsthetic a. (v. N.)* सौंदर्यविज्ञानशास्त्रा-चा-विषयीं, &c. *Æsthetically adv.* *Æsthetician*, *Æstheticist n.* सौंदर्यविज्ञानशास्त्रवेत्ता *m*, &c. *Æstheticism n.* रुचिशास्त्र-सौंदर्यविज्ञानशास्त्र-वगैरेचीं तत्वे *n. pl.* *Æstheticize v. t.* render agreeable to a refined taste पसंत पडेल असें करणें, पारखदाराच्या-मार्मिकाच्या रुचास उतरेल असें करणें.

Æstivation (ēs-ti-vā'shun) [*L. aestas, summer.*] *n.* *bot.* फूल उकलण्यापूर्वींची कळीच्या पाकळ्यांची रचना *f*, घसंतांतील स्थिति *f*, कलिकांतर्गत रचना *f*. २ *zool.* उन्हाळ्याच्या उष्णतेनें गोगलगाय इत्यादि कित्येक प्राण्यांना येणारी मूर्च्छा *f*.

Æther (ē'ther) [see *Ether.*] *n.* पर or परम आकाश *n*, पंचमहाभूतांतील पहिलें तत्व *n* (हें सर्वव्यापी, सर्व पदार्थांतर्गत, अस्पर्श व वायुहून सूक्ष्म असें एक तत्व आहे). २ *chem.* इंधक, वाऱ्याप्रमाणें उडून जाणारा एक प्रकारचा तेजाव *m*. ३ *physic.* तेजोवाहक आकाश *n*, तेजोवहतत्व *n*.

Æsthiops mineral n. (obs.) sulphuret of mercury कजली *f*.

Æthrioscope (ē'thri-o-skōp) [*Gr. aithria, the open sky, skopos, an observer.*] *n.* (An instrument to indicate the variations of solar radiation.) वातावरणोष्णतास्थित्यंतरमापक (यंत्र) *n*, किरणविसर्जन-दर्शक (यंत्र) *n*.

Ætiology (ē-ti-ol'o-ji) [*Gr. aitia, cause, & logos, discourse.*] *n.* (the science, doctrine or demonstration of causes.) कारणविज्ञानशास्त्र *n*, हेतुगर्भशास्त्र *n*. २ *assignment of a cause* कारणनिर्देश *m*. ३ *med. investigation of the causes of any disease* रोगकारणशोध *m*, रोगांचें उत्पत्तिशास्त्र, रोगविज्ञान *n*. *Ætiological a.*

Afar (a-fär') [*A. S. feor, with prep. of or on.*] *adv.* दूर, लांब, लांबीवर, दूरवर, दूरतः. From *A.* दुरून, लांबून. That is *A.* off दूरचा, दूरस्थ.

Afer (a'fēr) *n.* the south-west wind नैर्ऋत्य दिशेचा वारा *m*.

Affable (af'fa-bl) [*L. ad, to, & fari, to speak.*] *a.* courteous (with *to*) बोलून चांगला-भला-गोड, तोंडाचा भला, तोंडाचा गोड-नीट, चालका बोलका, बोलकाचालका, जाबसाली, हळबळा, हळबळीत, घळघळीत, गोडबोल्या, मनमिळाऊ, दक्षिण(S), अभिगम्य. २ सभ्य, उदार. ३ मुरवतीचा, भिडस्त (?). *Affability* *Affableness n. (v. A.)* तोंडची गोडी *f*-भलाई *f*, &c., भलमाणसाई *f*, सुजनता *f*, सुजनत्व *n*, सौजन्य *n*, हळबळीतपणा *m*, हळबळेपणा *m*, घळघळीतपणा *m*, भलेपणा *m*, माणुसकी *f*. *Affably adv.* सौजन्यपूर्वक, भलेपणानें, भलमाणसाईनें, हळबळीतपणानें, घळघळीतपणानें.

Affair (af-fär') [*L. ad, & facere, to do.*] *n.* that

which is to be done काम ॥, कार्य ॥, कर्त्तव्य ॥, काज ॥, मुकद्दमा m, प्रयोज्य ॥. २ matter, business गोष्ट f; बावद(त) f; बाव f; व्यवहार m, वाका m, खटलें ॥, खटला m, वस्तु f; गाणें (idlo.) ॥, प्रकरण ॥, विषय m. ३ विशेष काम ॥, स्वतःचें काम ॥. ४ mil. चकमक f. ५ pl. जाहीर किंवा सरकारी काम ॥. ६ pl. पैशाच्या गोष्टी f. Confused and perplexed A. भानगड f; घोटाळा m. A delicate A. नाजूक काम ॥. A pressing A. निकडीची गोष्ट f; काम ॥. A. private, obscure, &c., A. खाजगी-सांदींतली-गोष्ट f. सांदींतला व्यवहार m. A troublesome or vexatious A. सुकें लफडें ॥.

Affect (af-fekt') [L. ad. & facere, to do.] v. t. act upon बदल-फरक-विकार-उत्पन्न करणें, कार्य-गुण करणें, लागू होणें, चालणें-चालू or चालता होणें, आंगीं-आंगास येणें, (injuriously) बाधणें, विकार m-विकृति f-होणें with पासून. २ परिणाम m. होणें with वर g. of o. ३ touch, move वेधणें, सद्गदित करणें, पाझर आणणें, (मुळें) गहिवरणें, कळवळणें, गळा-कंठ भरून आणणें-दाटून आणणें g. of o. ४ (aspire after) इच्छा धरून किंवा इच्छा-पूर्वक डोळा ठेवणें, इच्छापूर्वक उद्देश m. करणें-लक्षिणें. ५ assume and display ढोंग करणें, दंभ माजविणें, आव-डौल घालणें, बहाणा करणें, आडंबर ॥-पोम ॥-स्तोम ॥-करणें-माजवणें-वाढवणें g. of o. ६ (जाऊनयेऊन) नसती लगट दाखविणें. ७ मन वळवणें. Affectā'tion, Affect-edness n. airs अकडबाजी f; तोरा m दंभ m, स्तोम m (चांगुलपणाचें). २ pretence दंभ m, डंभ m, पोम ॥, डौल m, नसता डौल m, ढोंग n. Affect'ed p. (v. V. 1.) परिणाम झालेला, गुण आलेला-लागलेला, बाधलेला. २ moved, touched कंठ भरून आलेला, सद्गद, सद्गदित, रसाभिनिविष्ट. [TO BE A. तडतड तोडणें (पोटांत). १. imp. कंठ m-गळा m-भरून येणें, गळा m-कंठ m-दाटून येणें, सद्गदित होणें.] ३ pretended आणलेला, कृत्रिम, ढोंगाच्या, डौलाचा, वरकरणी, वरकर्मी, वरवरचा, दिखाऊ, वरपांगी I having affectation अकडबाज, अकडखोर, कुरेंदार, कुरें बाज, तोरेदार, मिजासी-जी, नाजूक, मुरडुंगा.—esp. of females नखरेबाज, चोजलेखोर, नखरेदार, गमजेखोर, मुरडुंगी. II laboured ओढून आणलेला, क्लिष्ट. III विकृत, बाधा झालेला, गुण लागलेला, मन वळलेला (esp. with well, ill &c.). Affect'edly adv. अकड करून, अकडीनें, नाजूकाईनें, नाजूकपणें, तोन्यानें, नटूनथटून, थटून, डौलानें esp. of females नखन्यानें, गमजा करून-लावून. Affect'ing p. a. (v. V. 2.) moving, touching वेधक, हृदयवेधक, भेदक, दारक, हृदयंगम, मर्मकृतक, मर्मस्पृक, करुण, करुणापर. २ कळवळा उत्पन्न करणारा. Affected or adaffected quadratic equation math. संयुक्तवर्गसमीकरण. Affected or Adaffected equation संयुक्तसमीकरण.

Affection (af-fek'shun) [See Affect.] n fondness, love ममता f; माया f; मोह m, आवड f, लोभ m, चाड f, प्रेम n, प्रेमा m, स्नेह m, स्नेहभाव m. [DISENGAGED-NESS OF THE AFFECTIONS मनसुटका f. Empty, hollow,

barren, &c. A. कोरडी ममता *f.*, सुकी ममता *f.* TRUE, ACTIVE, &c. A. ओली मनता *f.* MATERNAL A. पोटाची भाग *f.*, पोटाग *f.* OBJECT OF A. प्रीतिपात्र *n.*, मोहपात्र *n.*, ममतास्पद *n.* I OVERFLOWING (RISING AND SWELLING) OF A. प्रेमपान्हा *m.*, प्रेमा *m.*, प्रेम *n.*, गहिवर *m.* PATERNAL A. पुत्रस्नेह *m.*, पुत्रलोभ *m.* PLATONIC A. पाकदोस्ती *f.* SINGLE OR UNDIVIDED A. अनन्य-भाव *m.* TO PRETEND GREAT A. FOR तोंडांत तोंट *n.* घालणें, गळ्यांत *m.* गळा घालणें.] २ (OF THE MIND), *a passion, a mental feeling मनोधर्म m.*, मनोविकार *m.*, मनोविकृति *f.*, मनोवृत्ति *f.*, वृत्ति *f.*, विकार *m.*, &c., विकृति *f.* (esp. in comp. as, कामविकार, लोभविकार, and कामविकृति, &c.), भाव *m.*, राग *m.*, रस(?) *m.* ३ (of the body), *state arising from, and indicative of the working of a passion or sentiment आकार (S) m.*, अनुभाव *m.*, विकार *m.*, भाव *m.*, वृत्ति *f.* ४ (of the mind or body) *emotion, mood or condition of it भाव m.* [THESE ARE DISTINGUISHED INTO स्वायीभाव AND व्यभिचारिभाव OR संचारिभाव (*regular, fixed, essential, &c.* and *irregular, advenient &c.* PASSIONS OR CONDITIONS). THE FIRST ARE EIGHT—रति, हास, शोक, क्रोध, उत्साह, भय, जुगुप्सा, विस्मय. THE SECOND ARE THIRTY-TWO—निर्वेद, रलानि, शंका, असूया, मद, श्रम, आलस्य, दैन्य, चिंता, मोह, स्मृति, धृति, व्रीडा, चपलता, हर्ष, आवेग, नडता, गर्व, विषाद, औत्सुक्य, निद्रा, अपस्मार, शय, विवोध, अमर्ष, अवहित्या, उग्रता, मति, उपालंभ, व्याधि, उन्माद, मरण TO WHICH ARE SOMETIMES ADDED TWO OTHERS—त्रास, वितर्क. THERE IS, FURTHER, A MIDDLE CLASS NAMED सात्विकभाव. THEY CONSIST OF EIGHT—स्तंभ, प्रलय, रोमांच, स्वेद, वैवर्ण्य, वेपथु, अश्रु, वैस्वर्य.] ५ *affectedness from external action, med. विकार m.*, विकृति *f.*, रोग *m.*; as, A. of the eyes नेत्रविकार *m.* [A. of the ears कर्णविकार *m.* &c. and of milk, blood, water, air, &c., दुग्धविकार, रक्तविकार, जलविकार. A gouty A., वातविकार.—A. of lungs फुफ्फुसांचा विकार.] ६ (मनाचा) कल *m.*—झोंक-*m.*, (मनाची) ओढ *f.* ७ *philo.* (पदार्थापासून) अव्यक्त असा गुण-धर्म *m.* Affec'tionate *a.* (v. N.) *loving ममतेचा, प्रेमाचा, &c.*, ममतालु *or* लू, प्रेमाळू, मायाळू, प्रेमवान्, प्रेमळ (ल), स्नेहाळू, मायावान्, मायावंत, माया-ममता-शील-वत्सल. Affec'tionately *adv.* (v. A.) *ममतेनें, मायेनें, प्रेमानें, ममता-प्रीति-&c. -पूर्वक, आवडीनें.* Affec'tion-ateness *n.* (v. A.) *प्रेमळपणा m.*, ममताळपणा *m.*, &c., ममतालुत्व *n.*, वात्सल्य *n.*, वत्सलता *f.*, प्रीतिमत्त्व *n.*, मायाशीलता *f.*, माया *f.*, ममता *f.*, Affec'tioned *a.* *disposed भावाचा, बुद्धीचा (as, kindly A. स्नेहभावाचा).* २ मन वळलेला. ३ *shakes.* दंभाचा, स्तोमाचा. Affeer (af-fēr') [L. *ad, to, & forum, & market.*] *v. t. law किंमत ठरविणें.* Affeered' *a.* Affeer'ment *n.* किंमत ठरविणें *n.* Afferent (af-fer-ent) [L. *ad, & ferre, to carry.*] *a.*

anat. मज्जाभिवाहक, मज्जोपवाहक, मज्जाभिगामी, अभिगामी; *as, A. nerves* मज्जाभिगामी ज्ञानवाहिन्या.

Alliance (af-fi-ans) [*L. ad, to, & fides, faith.*] *n.* *marriage-contract* वाङ्मिश्रय or वाग्निश्रय *m.* लग्नाचा करार *m.* २ *faith reposed* भरंवसा *m.* विश्वास *m.* प्रत्यय *m.* श्रद्धा *f.* *A. v. t.* (commonly in the passive) लग्नाचा करार-वाग्निश्रय करणें. *Allianced a, & n.* वचनबद्ध झालेला (मनुष्य) *m.* वाग्निश्रित (वधू) *f.* *Allianceer n. obs.*

Alliant (af-frant) *n. law* प्रतिज्ञालेख करणारा *m.*

Affidavit (af-fi-di-vit) [*L. ad, to, & fides, faith.*] *n. law* शपथपूर्वक लेखी जवानी *f.* अफिडेव्हिट, शपथपूर्वक पत्र *n.* प्रतिज्ञालेख *m.* मशपथलेख *m.* क्रियापत्र *n.*

Affiliate (af-fil-i-at) [*L. ad, to, & filius, a son.*] *v. t.* दत्तक घेणें. *See Adopt.* २ *receive into a society &c.* सख्यसंबंधानें जोडणें-जोडून घेणें, शाखारूपानें जोडणें, (ची) शाखा करणें, कुलसंबंध जोडणें, नातें जोडणें, गोत्रांत घेणें, मंडळींत घेणें, गोनांत घेणें, मिलाफ करणें, स्वसंबंधी करणें. ३ उत्पत्ति ठरविणें, दासीपुत्राचा बाप कोण तें ठरविणें. *A. v. i.* (with *with*) *refl. pro.* omitted सख्यसंबंध जोडणें. *Affiliation n.* (v. V. 1.) दत्तविधान *n.* दत्तक घेणें *n.* २ (v. V. 2.) जोडून-मंडळींत घेणें *n.* कुलसंबंध *m.* ३ *law* (v. V. 3.) दासीपुत्राचा खरा बाप ठरविणें *n.* उत्पत्ति ठरविणें *n.* *Affiliated p.* (v. V. 2.) शाखारूप-शाखा केलेला, (सख्यसंबंधानें) जोडलेला, स्वसंबंधी केलेला, उपकृष्ट. २ दत्तक घेतलेला. ३ उत्पत्ति ठरविलेला.

Affinal (af-fi-nal) *a.* लग्नसंबंधाचा. २ एकोत्पत्तिस्थानाचा, विवाहोद्गत, लग्नोद्गत.

Affinity (af-fin'i-ti) [*L. ad, to, & finis, boundary.*] *n. relation by marriage* (not blood) सोय(इ)रीक *f.* सोय(इ)रगत *f.* नातें *n.* लगत *f.* आप्तभाव *m.* आप्तपणा *m.* पदर (*vulg.*) *m.* पालव *m.* पल्लव *m.* अन्वय *m.* शरीरसंबंध *m.* विवाहसंबंध *m.* साक्षात्संबंध *m.* विवाहकृतसंबंध *m.* विवाहद्वारासंबंध *m.* २ संबंध *m.* जवळपणा *m.* साम्य *n.* रचनासाम्य *n.* (as of languages, sounds, &c.). ३ *relation, resemblance, &c.* संबंध *m.* सादृश्य *n.* आभास *m.* आनुगुण्य *n.* अभ्युपगम *m.* सारखेपणा *m.* प्रीति *f.* ४ *chem.* स्नेहाकर्षण *n.* रासायनिक आकर्षण *n.* ५ *bot.* साम्यसंबंध *m.* सादृश्य *n.* ६ *B.* धर्मसंबंध *m.* *Affin'i-tive a.* अगदीं लगतचा संबंध असलेला.

Affirm (af-ferm') *v. t.* [*L. ad, & firmare, to make firm.*] *declare positively* प्रतिज्ञेवर-प्रतिज्ञेनें-प्रतिज्ञा. पूर्वक-निश्चयात्मक-खचीतपणें-खंबीरपणें-खात्रीनें-निश्चयपूर्वक-&c.-सांगणें-हाणणें, &c. २ *confirm* खरा-रुजू-बहाल-काईम-&c.-करणें, खरावणें, इकरार करणें (opposed to deny). ३ *avow* खबर-संजूर करणें. *A. v. i.* *assert, aver, asseverate, protest, allege* खचीतपणें *adv.*-खंबीरपणें *adv.*-निखालस-प्रतिज्ञापूर्वक-खात्री-निश्चयपूर्वक *adv.*-बोलणें-हाणणें, &c. २ *law* प्रतिज्ञापूर्वक सांगणें-३ *log.* विधान करणें, अग्निपक्ष मांडणें. *Affirm'able a.*

Affirm'ance *n.* Affirm'ant, Affirm'er *n.* *law* प्रति-
 ज्ञापर्वक सांगणारा. २ स्वात्रीपूर्वक-निश्चयात्मक सांगणारा.
 Affirmā'tion. *n.* (v. V. T.)-*act.* स्वचीतपणें-&c.-सांगणें
 " , निश्चितोक्त-निश्चयात्मक कथन " , निश्चितकथन " , दड-
 कथन " , अस्तिपक्षी कथन " . I वचन " , निश्चितवाक्य " ,
 निश्चितोक्ति *f.* प्रतिज्ञा *f.* इकार *m.* II मंजुरी *f.* Affirm'a-
 tive *a.* *opposed to negative* आहेपणाचा, होयपक्षाचा,
 होयपक्षी, अस्तिपक्षाचा, अस्तिपक्षस्थापक, अस्त्यर्थक. २
philos. स्वीकारसूचक, निश्चयविधायक. ३ *math.* धन-
 चिह्नयुक्त. ४ *log.* सत्तावाचक, अस्तित्व दर्शविणारा. A.
n. अस्तिपक्ष *m.*, होयपक्ष *m.*, अस्तिदर्शक-संमतिदर्शक
 शब्द *m.* (*opp. to negative*); [THE A. SIDE (सभेच्या
 विषयांतील) होयपक्ष-अस्तिपक्ष *m.*] Affirm'atively *adv.*
 (v. A.) होयपक्ष धरून, होकार or रुकार देऊन, होय
 म्हणून, अस्तिपक्षस्थापनपूर्वक. Affirm'atory *a.* मुकरर-
 मंजूर करणारा, अस्तिपक्षाचा, अस्तिपक्ष कबूल करणारा,
 &c. Affirmed *p.* स्वचीतपणें सांगितलेला, &c., निश्चया-
 त्मककथित, प्रतिज्ञात, &c. &c.

Affix (af-fiks') [L. ad, to, & figere, to fix.] *v. t.* join
 or add to जोडणें, शेवटीं जोडणें, जडणें, दुमाल्यास
 लावणें, बसविणें. २ attach to-freely लावणें, चिक-
 टवणें, आरोपणें, आरोप (S) *m.*-आरोपण *n.*-करणें *g. of o.*,
 आरोपित (S) करणें. A. *n. gram.* अनुबंध *m.*, प्रत्यय *m.*,
 आसोक्ति (Rare in this sense) *f.*

Afflatus (af-flā'tus) [L. ad, to, & flare, to blow.]
n. blast of wind वाऱ्याचा झटका *m.*-झटकारा *m.* २
 inspiration वारें *n.*, घुमारा *m.*, अवसर *m.* [SUBJECT
 OF A. (देवाचें) झाड *n.*] ३ ईश्वरी प्रेरणा *f.*-संचार *m.*,
 (कवीची) स्फूर्ति *f.*]

Afflict (af-flikt') [L. ad, to, & fligere, to dash to
 the ground.] *v. t.* pain, distress दुःख *n.*-पीडा *f.*-क्लेश
m.-&c.-देणें, दुःखवणें, दुःखावणें, पीडणें, श्रमवणें, कष्टवणें,
 रडवणें, दुःखी-श्रमी-कष्टी-पीडित-क्लेशी-क्लेशित-&c.-करणें,
 त्रास-कष्ट देणें. Afflict'ed *p.* (v. V.) दुःखावलेला, पीड-
 लेला, &c., दुःखित, दुःखी, दुःखयुक्त, दुःखान्वित, पीडित,
 श्रमी, कष्टी, व्यथित, आर्त्त, खिन्न, खेदान्वित, क्लेशी,
 क्लेशापन्न, शोकान्वित, संतापित, मनस्तापित;-in high
 degree दुःखाक्रांत, दुःखग्रस्त, दुःखव्याप्त, दुःखदग्ध, दुः-
 खाशुत, शोकाक्रांत, शोकाकुल, शोकग्रस्त, शोकातुर,
 शोकाविष्ट, शोकदग्ध, शोकाग्निस्तप्त, शोकार्त्त, शोकवि-
 व्हल, हतोत्साह. [AN A. PERSON दुःखाचा प्राणी *m.* TO
 BE A. दुःख *n.* पावणें, क्लेश *m.* भोगणें. TO COMFORT THE
 A. रडल्याचें भासूं *n.* पुसणें, समाधान करणें.] Afflict'er *n.*,
 Afflict'ing *p. a.*, Afflict'ive *a.* (v. V.) दुःख देणारा,
 दुःखवणारा, &c., दुःखकर, दुःखकारक, दुःखदायक,
 दुःखजनक, दुःखद, दुःखावह, पीडाकर, पीडाकर्त्ता,
 कष्टकर, कष्टकारक-कारी &c., क्लेशकर, क्लेशदायक,
 शोकद, शोकावह. Afflic'tion *n.* (v. V.)-*act.* दुःखवणें
n., पीडणें *n.*, &c., दुःखवणूक *f.* दुःखप्रदान *n.*, पीडन *n.*,
 पीडाकरण *n.*, पीडा *f.*-*state.* grief, sorrow &c. दुःख *n.*,

खेद m, शोक m, दुःखीपणा m, श्रमीपणा m, दुःख m, कष्ट m, क्लेश m, खिन्नत्व n, दुःखिता f, अन्ति f, व्यथा f, संताप m, मनस्ताप m, दुःखावस्था f. Partic. in A. समदुःखी m, दुःखाचा सोबती m.] I. दुःख n, अनिष्ट n, आकांत m, अनर्थ m, गंडांत n, गंडांतर n.

Affluent (af'flōō-ent) [L. ad, to, & fluere, to flow.]

अभिवाही, वहमान, वाहून येणारा. २ (with m) m. द्रव्यवान्, पैकेवान्, पैसेवाला, श्रीमंत, संपन्न, धनिक, सधन, धनसमृद्ध, मातबर. A. n. लहान नदी f, नदीस मिळणारा ओढा m, ओहोळ m, उपनदी f. Affluence, Affluency n. flowing into वाहून येणे n, आवहन n, अभिवहन n. २ abundance of riches विपुल संपत्ति f, संपदा f, मातबरी f, दौलत f, श्रीमंती f, श्री f, धनसमृद्धि f, धनविपुलता f, धनवैपुल्य n, लक्ष्मी f. Affluently adv. Affluentness n. वैपुल्य n, संपन्नस्थिति f, समृद्धि f.

Afflux (af'fluks) [L. ad, to, & fluere, to flow.] n.

flowing into अभिवहन n, आवहन n, प्रवाह m, लोंढा m, ओघ m; as, An A. of blood to the head. २ matter flowing into वाहवण f, वहाणी f. ३ प्रवाहमार्ग अडल्यामुळे वाढलेले पाणी n, तुंबा or तुंबारा m, फूग or फुगोटी f.

Afford (af-förd') v. t. yield unto पैदा-उत्पन्न करणे, निपज-

विणे, उपजणे, निपजणे, प्राप्ति f-पैदास्त f-उपज m-उत्पन्न n-&c. -होणे (with s. governed by पासून), पदरीं येणे or हातास लागणे or प्राप्त होणे (s. with पासून), पावणे or प्रोहचणे (s. with पासून). २ grant, confer देणे, अपिणे, ओपणे (?), दान n. करणे g. of o. ३ (some expense, cost, loss, &c.) In every construction in this sense "To Afford" is resolvable into "To be able to give, &c." This verb therefore is ever to be resolved thus: I can A. to bear, to yield, to lose, to pay for, to sell for, to part with for the getting of, signifying simply I am able to give-away or up,-in purchase of,-in sale for,-in exchange with,-is to be rendered, (See able and To be able) मला देववते-देतां येते, &c., मी देऊं शकतो or through some verbs expressing a variation of the sense of Giving, as, मला सोडवते-टाकवते-खरचवते-विकवते-बदलवते-&c. (खर्च करण्याचे) सामर्थ्य n-शक्ति f-ऐपत f-त्ताकद f-असणे, (चा) खर्च m. सोसणे (with can, may, &c.). ४ प्रसाविणे, विणे.

Afformative (af-form'a-tiv) (R) [Pref. ad, to, & Formative.] n. प्रत्यय m.

Affranchise (af-fran'chiz) [Pref. of, & Franchise.] v. t.

मुक्त करणे, दास्यापासून मुक्त करणे, स्वातंत्र्याचे हक्क देणे.

Affray (af-frā') v. t. भिवविणे, भय घालणे. A. n. दंगा m,

तंटा m, कज्जा m, कटकट f, दंगल f, मारामारी f, लढाई f, झगडा m. २ law सार्वजनिक ठिकाणीं दोन किंवा अधिक मनुष्यांचा झालेला तंटा m. Affrayed pa. p.

Affreight (af-frāt') [Pref. *ad*, to, & *Freight*.] *v. t.*

माल नेण्याकरितां गलवत भाड्यानें घेणें. २ गलवतावर-
गार्डींत माल भरणें. *Affreighter n.* गलवत भाड्यानें
घेणारा. *Affreightment n.* गलवत भाड्यानें घेणें *n.*

Affright (af-frīt') [See *Fright*.] Also *Affrighten v. t.*

भिवविणें, भय-धाक घालणें. *A. n.* घास्ती *f*, जरत्र *f*,
दहशत *f*, भीति *f*, भय *n.* *Affright'ed pa. p.* भयभीत,
&c. *Affright'edly adv.* भीतियुक्त होऊन, भीतीनें.
Affright'ful a. भीतियुक्त. *Affright'ment n.* भय *n*,
घास्ती *f*, धाक *m.*

Affront (af-frunt') [L. *ad*, to, & *frons*, *frontis*,

front, face.] *v. t. insult openly* उपमर्द करणें, तोंडास
तोंड देणें, तोंड करणें, तोंडावर अप्रतिष्ठा *f*-अपमान *m*-
&c. -करणें *g. of o.*, तोंडावर अब्रू *f*. घेणें, तोंडाची-डो-
ळ्याची भीड *f*-मुरवत *f*-मोडणें, तोंडावर मारणें. २
make slightly angry खिजवणें, चिडवणें, चीड *f*. आ-
णणें, रुसवणें, रुष्ट-खपा-&c.-करणें. *A. n. an insult to*
the face तोंडावर अपमान *m*, अधिक्षेप *m*, तोंडावर
अप्रतिष्ठा *f*. २ *gener.* See *Insult*. To take *A.* खिजणें,
चिडणें, रुसणें, रुसवा *m*. धरणें, खपा होणें, वाईट मानणें-
वाटणें. *Affronte' a. (fem. Affronte'e)* परस्पराभि-
मुख, समोरा-समोर तोंडें असलेले. *Affront'ed p. (v.*
V. 2.) खपा, रुष्ट, रुसलेला, रुसवा धरलेला, अधिक्षिप्त,
अपमानित. *Affront'er n.* *Affront'ive a.* अपमानात्मक,
अवमानकर, अपमानगर्भित, उपमर्द करणारा. To put
an *Affront* upon, To offer an *Affront* to उघड
उघड अपमान करणें.

Affusion (af-fū'zhun) [L. *ad*, to, & *fundero*, to pour.]

n. (v V.)-act. ओतणें *n*, धार सोडणें *n*, धारोपपातन
n. I matter poured सोडलेली धार *f*, उपपातितधारा
f. *Affuse v. t. pour into or upon* ओतणें-घालणें with
वर, धार *f*. सोडणें-धरणें with वर. २ *med.* औषधोप-
चार ह्मणून अंगावर पाणी शिंपडणें-शिंपणें, जलसेक *m*-
सिंचन *n.* करणें.

Afield (a-fēld') *adv.* शेताकडे, शेतांत. २ आडवाटेनें, आड-
रस्त्यानें. ३ फार लांब, मुख्य ठिकाणापासून फार लांब,
fig. मुख्य विषयापासून फार दूर; as, It will prevent
the student from straying too far afield in his
reading.

Afire (a-fīr') *a. or adv.* जळता, जळत, जळत असतां
(on fire), जळतें (आहे).

Aflame (a-flām') *a. or adv.* जाज्वल्य, देदीप्यमान,
जळता, पेटता.

Aflat (a-flat') *a. or adv.* जमिनीबरोबर, सपाटीवर, सपाट.

Aflaunt (a-flawnt') *a. or adv.* थाटांत, डौलांत.

Afloat (a-flōt') *a. or adv. floating* तरतां, तरंत असतां,
तरंगत असतां, वाहतां, पोहतां, पोहत असतां, पाण्यावर.
२ प्रसृत, पसरलेला, उडत उडत, तोंडातोंडीं, कर्णोपकर्णीं;
as, A rumour is *A.* गप्प उठली आहे. ३ *unfixed*,
in disorder अव्यवस्थित, अस्ताव्यस्त.

Afoam (a-foam') *a. or adv.* फेनिल्ल, फेमाळ, फेनयुक्त; as, The sea is all A.

Afoot (a-foot') *adv.* पायीं, पायानें, पायउतारां, पादचालीनें or पादचालीं. २ *fig.* चालू, सुरू, उभा, प्रवृत्त. To set A. To set up मांडणे, चालू-सुरूकरणें, उभारणें, उडवणें (?), उडवणें.

Afore (a-för') *prep.* पुढें. २ *naut.* गलबताच्या पुढील भागांत. *adv. naut.* गलबताच्या पुढील भागांत.

Afore'hand आधीं. Afore'said, Afore named, Afore'mentioned *a.* पूर्वीक्त, सदरील, उपरोक्त, (बोलण्यांत) मार्गाल्ल, (लिहिण्यांत) वरील.

Aforetime (a-för'tim) *adv.* गतकाळीं, पूर्वीं.

Afortiori (ä-for'shi-ō-ri) विशेषकरून, सुतराम्, अधिकतर, दृढतर. २ *logic. and math.* जाम् जोरदार कारणानें, तेव्हां अर्थात्, निश्चयानें, अलवत.

Afoul (a-fowl') *a. or adv.* अडचणींत, गोंधळांत. २ गुंतलेला; as, With shrouds afoul. To run A. of (चा) इजा होण्यासारखा धक्का व्मणें.

Afraid (a-frād') *a. frightened* भयभीत, भययुक्त, भीत, भेदरलेला, घाबरलेला, सभय, भयान्वित, सशंक, साशंक, आशंकित, भ्यालेला. To be A. To fear भयन. वाटणें, *in. con.* as, I am A. मला भय वाटतें-शंका *f.* आहे.

Afresh (a-fresh') *adv.* नव्यानें, फिरून, पुनः, दुसऱ्यानें, उलटून, उलट (*in. comp.* as, उलट तपासणी), मागल्यानें, पुन्हां *pop.* दुसऱ्या आवृत्तीनें. To do *a.* फिरून करणें.

African (af'rik-an) also Afric *n.* आफ्रिका खंडांत राहणारा मनुष्य *m.* A. *a.* आफ्रिकेचा, आफ्रिकेंतला. Africand'er *n.* युरोपियन वसाहतवाल्यांची केपकालनींत किंवा दक्षिण आफ्रिकेंत झालेली संतति *f.*

Afront (a-frunt') *adv. in front* पुढें, समोर, मोहरें (*vulg.*), तोंडापुढें, पुरतः, पुरः (*in comp.* as, पुरोगामी, पुरोवर्ती).

Aft (aft) *adv. towards the stern* वरामाकडे, मागल्या भागाकडे. *naut.* गलबताच्या मागचे वाजूस. Fore and A. गलबताच्या एका टोंकापासून दुसऱ्या टोंकापर्यंत.

After (aft'er) *prep. following in place or order* मागें, पाठीमागें, पाठीवर, पाठीं, पश्चात्, पलीकडे, मागल्या वाजूस, पृष्ठभागीं, न (*in comp.*, as, झाडानझाड, घरानघर, पैशानपैसा, रुपयानरुपया. Tree after tree, penny after penny, &c.). [Immediately A. मागो-माग, पाठोपाठ, लगोलग.] २ *following in a line* मागें, पाठीमागें, पाठीवर, पाठीं, पाठीहून, पाठीस, मागून or मागाहून, वर, वरून, पश्चात् (*esp. in comp.* as, पश्चादागामी, पश्चात्ताप), उत्तर (S) (*in comp.*, as, फाल्गुनोत्तर, एतदुत्तर, तदुत्तर), नंतर, उपरांत, उपरांतिक, उपरी, उपर, अंतीं (as अनुभवांतीं, केल्याअंतीं, घेतल्याअंतीं). [To FOLLOW A. मागें-पाठीमागें-&c.-जाणें WITH *g. of o.*]. ३ *according to* बरहुकूम, प्रमाणें, सारखा, अनुरूप. ४ *in imitation of* अनुलक्षण, पाहून,

मारखा, वर, वाणी (as वेड्यावाणी), परी (as लंकरापरी, मूर्खापरी), गत, चाल, तन्हा. ५ *respecting, concerning* विपर्यां. ६ शोधार्थ; as, To hunt A. a model. ७ (गुणानं अगर पदवीने) खालीं, खालोखाल. In the result he comes A. Gama. [One A. another एका पाठीमागून एक, क्रमशः; as, To be A. नादीं लागणें. He is A. money. A. all शेवटीं. २ सर्व गोष्टींचा विचार करितां. ३ निदानीं. ४ एतावना, असें असतांही, तथापि.] A. *adv.* मग, मागें, पश्चात्. २ नंतर, उपरांतिक, पाठलाग करीत. For directions on the rendering of this adverb as it occurs in Composition, see the adjective, and, for examples see the combinations below. After a. *later* (in time), *posterior* (in place). To this word appearing only in combination correspond मागचा, पाठीमागचा, मागला, उत्तर. पश्चात्, पश्चिम, आगामी, नंतरचा. For exemplification see After-life, After-noon, and other combinations amongst these following in order. After-account *n.* मागचा हिशेब *m.* पश्चात् गणना *f.* After-act *n.* मागचें काम *n.* पश्चात्कर्म *n.* पश्चात्-क्रिया *f.* कृति *f.* करण *n.* After-age *n.* पुढील काल *m.* २ उत्तरवय *n.* ह्यातारपण *n.* After-ages *n.* *succeeding ages* पुढील पिढीचे लोक *m.* *pl.* पश्चात् परंपरा *f.* २ *future ages* पुढचे लोक *m.* पुढें येणारे काळ *pl.* पुढील काळ *m.* उत्तरकाल *m.* आजपासून पुढल्या पिढ्या *f.* *pl.* After-birth (after-birth) *n.* *med.* वार *f.* गर्भवेष्टन *n.* गर्भाशय (R. in this sense), जरायु *m.* *pop.* जार *m.* खोल *f.* कूस *f.* After-cast *n.* खेळ संपल्यानंतर डाव *m.* टाकणें. After-comer *n.* मागचा-पाठीमागें-नंतर-मागून येणारा, पृष्ठानुयायी, पश्चादागामी, अनुगामी, &c. After-cost *n.* मागचा खर्च *m.* पश्चाद्वय *m.* After-crops *n.* गिमवस *f.* or गिसवसचें पीक *n.* घांजगणें *n.* or वांजगण्याचें पीक *n.* (especially of the pulses), दुसोटा *m.* दुसोठ्याचें पीक *n.* पश्चिमधान्य *n.* पश्चाद्धान्य, एका वर्षांतलें त्याच जमिनीचें दुसरें पीक *n.* After-game *n.* पश्चात्प्रयत्न *m.* काम फसल्यावर तें सुधारण्याचा प्रयत्न *m.* After-grass *n.* एकदां गवत कापलेल्या जागीं त्याच वर्षीं पुन्हां उगवलेलें गवत *n.* दुसऱ्या कापणीचें गवत *n.* After-growth *n.* फुटवा *m.* दुसरी वाढ *f.* दुसरें पीक *n.* दुसोठ्याचें पीक *n.* After-hours *n.* अतिकाल (होणें), अवेळ *f.* अतिक्रान्त समय *m.* २ पुढचा-पुढील-काळ *m.* After-life *n.* उतारवय *n.* उत्तरवय *n.* उत्तरपराई *f.* उतरती पराई *f.* ह्यातारपण *n.* वार्धक्य *n.* पश्चिमवय *n.* परिणतवय *n.* After-math *n.* एकाच ष्टिकाणची एकाच हंगामांतील गवताची दुसरी कापणी *f.* गवताची दुसरी फूट *f.* दुसरा फुटवा *m.* After-most a. सर्वांचे पाठीमागचा, सर्वानंतरचा, चरम. After-mentioned a. पुढें सांगितलेला. After-noon *n.* दोनप्रहरानंतरची वेळ *f.* तिसरा प्रहर *m.* Afternoon and evening *n.* उतरती वेळ *f.* उतारवेळ *f.* परत वेळ *f.* पराह (ह), अपराह (ह) *f.* *m.* After-glow *n.* सूर्यास्तानंतरचा पश्चिमाकाशांतील प्रकाश *m.* After-pains (aft'er-pānz)

११. *pl.* वाळंत झाल्यानंतरच्या वेदना *f.* जारवेण *f.* जरायुवेदना *f.* After-part ११. पश्चादंश ११, पश्चाद्भाग ११, उत्तरार्ध ११, उत्तरभाग ११, उत्तरांश ११. After-piece ११. नाटकप्रयोगानंतरचा फार्स ११. After-sting ११. परिणामदुःख ११, परिणतिक्लेश ११. After-thought ११. पश्चाद्बुद्धि *f.* पश्चाद्विचार ११, पश्चिमबुद्धि *f.* पश्चात्कल्पना *f.* पश्चान्मति *f.* पश्चाज्ज्ञान ११, झालेल्या गोष्टीचें समर्थन करण्यासाठीं योजलेला युक्तिवाद ११. After-time ११. पश्चात्काल ११-समय ११-अवसर ११-दिवस ११, &c. After-ward After-wards *adv.* मागाहून, नंतर, मागून, मागे, मग, उपर, उपरांतिक, तदुपरी, परतः, उत्तरतः, तदुत्तर, तदनंतर, तेव्हां, पृष्ठतः. After-wise *a.* मागून शहाणा, गोष्ट घडून गेल्यानंतर ज्याला शहाणपण सुचते तो, पश्चाज्ज्ञानी, पश्चाद्विचारी. After-wit ११. पश्चाज्ज्ञान ११, पश्चिमबुद्धि *f.* After-wrath ११. पश्चाद्दमर्ष ११, पश्चाद्रोध ११. Afterings ११. चिटणें, चिटलेलें दूध ११, शेवटीं थेंब थेंब पिळून काढलेलें दूध ११.

N. B.—There are numerous combinations of the preposition, adverb, or adjective *After* with nouns, verbs, participles, all of which cannot be included in this Dictionary owing to the narrowness of space. In such combinations, the hyphen is used to show that the grammatical relation between *After* and the following word is something else than the ordinary one of preposition and object or adverb and verb or adjective and noun. In some cases, this hyphen is dropped through carelessness. In the following combinations, *After* is used in its prepositional sense: After-noon, After-dinner, After-sunset, After-grave. In the following combinations *After* is used in its adverbial sense: After-date, After-send, After-beer, After-liver, After-mentioned, After-specified. In the following combinations *After* is used in its adjectival sense: After-part, After-truck, After-birth, After-thought, After-account, After-cost, After-effect. The following are some of the special combinations: After-drops (drops of rain which continue to fall after the cloud has passed), After-thinker, (a reflector), &c., &c. The study of these combinations of *After* will be of great interest to those who want to obtain a scholarly knowledge of the English language.

Again (*a-gen'*) *adv.* another time आणखी, अणीक, दुसऱ्यानें, फिरून, परतून, पुनः *pop.* पुन्हा, मागत्यान् or नी or ने, or माक्तीं, दुसऱ्याणी. [A. and A. पुनः पुनः A. and yet A. पुनरपि, पुनश्च, फिरफिरून. As much A. आणखी-इतका-एवढा.] २ *back in restitution, v.* Back पुनः, परत, परतून, फिरून, माघारां(रीं-रें). ३ *in return for, in recompense of* बदल or ला, ठिकाणीं, पायीं, उलटून, उलट, बदल, खातर. ४ *on the other hand* अन्यतः, अन्यपक्षां, पुनः, परंतु, प्रत्युत (S).

A. B.—Some of the combinations of the adverb 'Again' are: again-bow (to bend back), again-hold (to hold back), again-bæhest (reciprocal or mutual promise), again-shine (to reflect), again-sound (to resound), again-ask (to ask back, require), again-set (to set up again), again-flower (to bloom again), again-weigh (to reweigh), again-writing (copy).

Against (a-genst') *prep.* in opposition to विरुद्ध, वर, &c. [Note—The genius of the *marathi* language does not permit an exact rendering of this word. Sentences therefore constructed with it should be broken down, and rendered into Marathi with a single eye to the *sense*. For this mode will be wanted prepositions and particles and nouns and adjectives of varying meanings and powers and bearings; and of such words there will be found abundance. Thus—to render *I am or I act against him*, may be employed-विरुद्ध, विपरीत, प्रतिकूल, शत्रु, वैरी, विषम, अमित्र, आडवा, उलटा (*opposed, opposite*); as, मी त्यास विरुद्ध-विपरीत-&c.-आहे:-विरोध, विपर्यास, विपर्यय, प्रातिकूल्य, द्वेष, वैषम्य, विरोधभाव, आडवेपणा, उलटेपणा (*opposition*); as, माझा त्याशीं विरोधभाव-द्वेष-आडवेपणा-&c. आहे or मी त्याशीं विरोध करितों, त्याचा द्वेष करितों:- and such phrases as, विरोध करून, वैर बाळगून, कमर बांधून, वर चढून, तोंडावर मारून, मर्जी मोडून, &c. &c. The Sanskrit prepositions प्रति and वि well express the sense of *against*; but they are *inseparable* prepositions; as, प्रत्युद्गम or प्रत्युद्गमन going against; प्रत्युद्गत gone against; प्रतिकार or प्रतिक्रिया acting against, and विपक्ष, विमत, विमुख, &c. In Sanskrit प्रति as well as some other *inseparable* prepositions appear separately, as, प्रतिसूर्य (?) against the sun, प्रतिवात (?) against the wind.] २ in place, *opposite* समोर, सम्मुख *pop.* सन्मुख, वर; as to send an army A. the enemy. ३ in *provision for*, or *expectation of* लक्षून, लक्ष्य *n.* धोरण *n.* संधान *n.* &c. धरून-ठेवून *g. of s.*, संधीस-संधीवर with *g. of o.*, वर. ४ *bearing upon* शीं; as, He leans A. a wall. ५ लक्षांत किंवा धोरण ठेऊन; You must provide A. a rainy day वाईट दिवस येतील हें लक्षांत ठेऊन कांहीं संचय केला पाहिजे. ६ वर to strike A. a rock. ७ साठीं, करितां A. an event.

A. B.—In the learned note of Mr. Candy, quoted in the above paragraph, on the idiomatic way of rendering "Against" into Marathi, in consonance with the genius of the Marathi language, he gives प्रतिसूर्य and प्रतिवात as instances of the preposition प्रति appearing separately. In our opinion प्रति in the above two combinations is as inseparable as प्रति in प्रत्युद्गम. In राजधानी प्रति, प्रति is a separable preposi-

tion. प्रतिमूर्य means a mock sun or a second sun, and प्रतिवात, a contrary wind. प्रतिवातन् and प्रतिमूर्यम् are no doubt prepositional combinations but in them प्रति is an inseparable preposition. In pure Marathi or even in Marathicised Sanskrit, प्रति (meaning against) is perhaps never used as an inseparable preposition.

Agallochum (a-gal lok-um) *n.* अगर *m n*, अगरू *m.*

Agamist (agam-ist) [L. *a*, not, & *gamos*, marriage.] *n.* ब्रह्मचर्यमतवादी, लग्नासंबंधी विन्मुख मनुष्य, विवाहविरोधी.

Agamous (ag'-a-mus) [Gr. *a*, & *gamos*, marriage.] *a. bot.* अपुष्प, क्षीणपुष्प. २ *biol.* अयोनिज, क्लीव, लिंगविहीन. [पसरून.]

Agape (a-gāp') *adv.* तोंड वांसून, तोंड विचकून, आ

Agastric (a-gas'trik) [Gr. *a*, without, & *gaster*, Sk. जठर (?) belly.] *a. physiol.* अन्नाशय-पक्काशयरहित, अजठर.

Agate (ag'āt) *n. mineral.* एक जातीचा दगड *m*, गोमेद *m*, गोमेदक *m.* २ *print. (ruby type)* एक प्रकारचा ल्हापाचा खिका *m*-मुद्रणाक्षर *n.* Agatif'erous *a.* पुष्कळ गोमेद असलेला.

Age (āj) *n.* [L. *avum*, age.] *whole duration or term of*, आयुष्य *n*, आयु *n*, आयुर्दा *f*, आयुर्दाय *m.* २ *generation* पिढी *f*, पिढीचा काळ. ३ (of the world) युग *n.* [The four ages of the Hindus, corresponding somewhat with the golden, silver, &c., ages are कृत, त्रेता, द्वापार, कलि. Ages rolled away युगाचीं युगे-युग युगांतरें-लोटलीं, कैक काळ गेला. Beginning of an age युगादि *m.* End of an age युगांत *m.* Golden age सत्ययुग *n.* Interval between two ages युगसंधि *m.* Lapse of ages कालगति *f.*] ४ *division of life* वयोवस्था *f*, दशा *f*, पराई *f.* [The three ages अवस्थात्रय *n.* these are childhood (*i. e.* infancy and adolescence) बाल्यावस्था *f*, youth (*i. e.* puberty and manhood) तारुण्यावस्था *f.* and age (*i. e.* declining years) वार्धक्यावस्था *f*, वृद्धत्व *n*, वार्धक्य *n.* Another account makes four ages अवस्थाचतुष्टय *n.* बाल्य, तारुण्य, प्रौढता, वार्धक्य. The two ages अवस्थाद्वय *n*; these are *advance to maturity* चढती पराई *f*, पूर्ववय *n*, पूर्वार्द्ध *n*, and *decline into age* उतरती पराई *f*, उत्तर पराई *f*, उत्तर वय *n*, उत्तरार्द्ध *n*, उतारवय *n.*] ५ *time of life* वयोवस्था *f*, दशा *f*, पराई *f*, वय *n*, उमर *f*, शीण *m. f.* [Age of twenty विशी *f.* A. of thirty तिसी. A. of forty चाळिशी. A. of fifty पन्नाशी. A. of sixty साठी. Disparity of A. लहानवीथोरवी, लहानी थोरी.] ६ *old age* ह्यातारपण-(पणा) *m*, बुद्धेपणा *m*, वृद्धत्व *n*, वृद्धावस्था *f*, वृद्धापकाल(ळ) *m*, वार्धक्य *n*, जरा *f*, पांढरे केश-केंस *m. pl*, काळ्याचे पांढरे *m. pl.* [IMBECILITY

OF OLD AGE हातारनळ *m.* REVERENCE &c. FOR AGE वयाला मान. BENT UNDER THE INFIRMITIES OF A. हातारपणामुळे वांकलेला.] ७ *Ripe age, maturity* वय *n.*, पोक्तवय *n.*, प्रौढदशा *f.*, मोठेपणा *m.*, वयस्कता *f.* [THAT IS OF MATURE AGE वयांत आलेला, भरवयाचा, वयस्क, वयःस्थ, वयस्कर. THAT IS OF AGE (see major) वयांत आलेला, जातव्यवहार. THAT IS UNDER AGE (see minor) वयांत न आलेला, अजातव्यवहार. TO COME OF AGE OR TO BE OF AGE वयांत येणे.] ८ शतक. Augustan age रोमन वादशाहा आगष्टस याचा काळ, पूर्णवैभवशतक. Brazen A. ब्रंडाळीचा काल(ळ). Iron A. कलियुग. Stone A. पाषाणयुग. ह्या काळांत माणसें हत्यारांपेवजीं तीक्ष्ण धारेच्या अगर अणकुचीदार दगडांचा उपयोग करीत अशी कल्पना आहे. Heroic A. वीरयुग. Age *v. t.* म्हातारा किंवा जुना करणे, मुरवणे; *as*, To age wine. Aged *a.* म्हातारा, वृद्ध, वयस्थ, वयोवृद्ध, वयातीत, वयस्क. [A. forty years. middle A. मध्यमवयस्क, वयस्थ.] २ *having a certain age* वयाचा, उमरीचा. Agedly *adv.* Agedness *n.* वृद्धता *f.* &c.

N. B.—The words Golden Age, Silver Age, and Iron Age are not the exact English renderings of सत्ययुग, त्रेतायुग, and कलियुग; but they are mere analogous expressions for the same. And as the English have only three Ages, it is not possible to find a corresponding name in English for द्वापारयुग.

Agenda (aj-end'a) [*L. agenda*, things to be done.] *n. pl.* टांचण *n.*, टिपणवही *f.*, नोंदवही *f. com.* कामाचें टिपण *n.* २ (*obs.*) सर्वांनीं मिळून करावयाची प्रार्थना *f.* Agendum *sing.*

Agennesis (a'jen-nē'sis) *n. physiol.* male sterility वंध्यत्व *n.*, वांझपणा *m.*, अफलता *f.* Also Agenesis.

Agent (āj'ent) [*L. agere*, to do.] *n. doer, actuator gram.* कर्ता, कर्तृपद *n.*; करणारा; कारक, चालवणारा, प्रवर्तवणारा, कर (*in com.*). २ *factor, deputy* प्रतिनिधी *m.*, गुमास्ता *m.*, कारभारी *m.*, भुनीम *m.*, वकील *m.*, सुतालीक *m.*, जाबसाल करणारा *m.* [A. WITH FULL POWERS कुलकारभारी *m.*, कुलअखत्यारी *m.*, कुलकुळा *m. (obs.)*] ३ *com. &c.* अडत्या *m.*, एजंट *m.* ४ *phys.* शक्ति *f.*, कर्ता *m.* ५ हेतु *m.*, साधन *n.* Ag'ency *n.* करणी *f.*, कर्तृत्व *n.*, कर्तेपणा *m.*, कारकत्व *n.*, करण *n.* २ गुमास्तेगिरी *f.*, गुमास्तेपणा *m.*, कारभारीपणा *m.*, वकिलात *f.*, वकिली *f.*, एजंटी *f.* ३ अडत *f.*, कारभार *m.*, कर्तृत्वशक्ति *f.*, सत्ता *f.* ४ सारफत *f.*, द्वार *n.* ५ एजंटाचें ऑफिस *n.*, एजंटाच्या ताब्यांतील प्रदेश *m.*

Ageusia (a-gūs'ti-a) [*Gr. a*, not, & *geuomai*, to taste.] *n.* अरुचि *f.*

Agglomerate (ag-glom'er-āt) [*L. ad*, to, & *glomus*, a ball of yarn.] *v. t.* gather into a ball or mass गोळा *m.*-गोलक *m.*-पिंड *m.*-गोलाकृति *f.*-पिंडाकृति *f.*&c. करणे *g. of o.* A. *v. i.* होणे *g. of s.* A. *n. geol.* उवालामुखी

पर्वतांतून बाहेर पडलेल्या अणीदार वस्त्राचा जमाव *m.* Agglom'erate, Agglom'erated *a.* राशीकृत, पुंजीकृत. Agglomerā'tion *n.* गोळा *m.* संचय *m.* Agglom'erative *a.* संचय-गोळा-करणारा.

Agglutinate (ag-glōōt'in-āt) [L. *ad, to, & gluten, glue.*] *v. t.* सरस *m-&c.* लावणे, सरसामें-&c.-चिकटविणे-जोडणे, ढकवणे. *A. a.* ढकवलेला, जोडलेला. २ *bot.* संयुक्त, संश्लिष्ट, संयुक्त (शब्द); *as, arrow-head-maker.* Agglut'inant *a. med.* ढकवणारे-जोडणारे (औषध). *A. n.* ढकवण *n.* Agglut'inate, Agglut'inative *a. & n.* जोडणारे, &c., लुक्कण *n.* जोडणारा (पदार्थ) *m.* Agglutinā'tion *n.* ढकवणे *n.* चिकटवणे *n.* २ संयोग *m.* मिलाफ *m.* संबंध *m.* संश्लेषण *n.*

Aggrandise or ze (ag'grand-īz) [L. *ad, & grandis, great.*] *v. t.* मोठा करणे, उंच करणे (*colloq.*), मोठाई *f*-मोठेपणा *m*-थोरपणा *m-&c.*-देणे, वाढवणे, महस्व *n-&c.*-वाढवणे *g. of o.*, मोठ्या अधिकारास किंवा उच्च पदवीस नेणे, बढती-भरभराट करणे. २ फुगवणे, बडीजाव वाढवणे-माजवणे. Aggrandisā'tion, Aggrandisement *n.* (फाजील) बढती *f.* भरभराट *f.* Aggrandi'zable *a.* बढती करण्यासारखा, &c. Aggrandi'zer *n.* बढती करणारा-वाढवणारा, &c. Self-aggrandisement स्वतःची फाजील बढती करणे, आपलपोटेपणा.

Aggravate (ag'grav-āt) [L. *ad, to, & gravis, heavy.*] *v. t.* make more grievous अधिक जड-अधिक भारी-अधिक कठिन *pop.* कठीण-&c. करणे, बिघडवणे, अधिक करणे, अधिक दुःसह करणे. [TO BE OR BECOME AGGRAVATED बळावणे, विकोपास जाणे.] २ make more enormous or heinous अधिक वाईट-अधिक दुष्ट-बुद्धतर-&c. करणे, दोष *m.*-वाढविणे, दोषाधिक्य करणे. ३ विकोपास नेणे. ३ provoke खोड *f*-खोडी *f*-कुरापत *f.* करणे-काढणे *g. of o.*, चिडीस नेणे. ४ मीठमिरची लावून-बतावणी करून सांगणे, अतिशयोक्ति करणे. Ag'gravating *a.* चिडवणारा, कुरापत काढणारा. २ अधिक वाईट करणारा &c. Ag'gravatingly *adv.* Aggravā'tion *n.* (v. V. 1.)—*act.* अधिक जड करणे *n.* &c. २ (v. V. 2.)—*act.* अधिक वाईट करणे *n.* &c. ३ (v. V. 3.)—*act.* खोड काढणे *n.* &c., खवंडाली *f.* I. aggravating cause (रोग) वृद्धिकारण *n.* कुरापतीचे कारण *n.* जड-दुःसह होण्यास कारण *n.* ५ (v. V. 4.) अतिशयोक्ति.

Aggregate (ag'greg-āt) [L. *ad, to, & grex, gregis, a flock.*] *v. t.* एकवट *adv.*-एकंदर *adv.*-एकत्र *adv.* करणे, एकवटणे, गोळा करणे, मिळवणे, समाहार *m-&c.* करणे *g. of o.* [In the *A.* एकंदरीने पाहतां, एकंदरीत *adv.*] *A. v. i.* एकत्र गोळा करणे. *A. a.* collected into a sum or mass एकंदर केलेला, &c., ढीग *m*-रास *f*-केलेली, गोळवलेला, एकवटलेला, सामवायिक, सामुदायिक, सामासिक (s), सामाजिक (s), समुदित, पिंडित. २ *bot.* समुदित, समाहृत, एकत्र, घोंसदार. ३ *min. and geol.* संश्लिष्टावयव (पदार्थ *m.*). *A. n.* collected sum or quantity समुदाय *m.* समवाय *m.* समाज *m.* समूह *m.* अनेक व्यक्तींची

मंडळी *f*, एकूणजमा *f*, एकूण तेरीज *f*, राशि *f*, जमा *f*, समुच्चय *m*, गण *m* (as अहर्गण, मासगण, वर्षगण, भगण &c.), वर्ग *m*, जात *n*. & *phys*. सजातीय पदार्थांचा ढीग *m*, रास *f*. Ag'gregately *adv*. (v. A.) एकंदर, एकवट, संघशः, समुदायरूप, समवायरूप. Aggregā'tion *n*. (v. V.)—*act*. एकवट-&c. करणें *n*, गोळा करणें *n*, एकवटणें *n*, &c., समाहार *m*, पिंडीकरण *n*. (R.), राशीकरण *n*.—*state*. एकवटलेपणा *m*, एकंदरपणा *m*, एकत्रपणा *m*, समुदाय *m*, गोळा *m*, एकपुडा *m*, पिंडितत्व *n*, समाहार *m*, समाहति *f*. Aggregator *n*. (v. V.) एकवट-एकत्र-&c. करणारा, एकवटणारा, &c., समाहरण *n*-समाहार *m*-&c. कर्त्ता, पिंडीकर्त्ता (S). Ag'gregative *a*. एकत्रित.

Aggress (ag-gres') [L. *ad*, to, & *gradi*, to step.] *v. i*. मूळ कुरापत *f* काढणें-करणें, (कज्जास &c.) मूळ *n*-प्रारंभ *m*. करणें, पहिली चढाई *f* पहिला चढाव or चढ *m*-पहिली चाल *f* आगळीक *f* आगळीत *f* उपराळा *m*-विरोधोपक्रम *m*-वादोपक्रम *m*-&c. करणें. Aggress'ive *a*. कुरापत काढणारा, &c. Aggress'iveness *a*. कुरापत काढण्याची खोडी *f*. Aggress'or *n*. (v. V.) आगळीक करणारा, उपराळा करणारा, &c., प्रथम अन्यायी *m*, अग्रवादी *m*. (कज्जास &c.) मूळ करणारा, काढणारा-प्रारंभ करणारा, उचलून येणारा-जाणारा, कज्जा-&c.-उपस्थित करणारा, (मूळ) आगळीक करणारा, (मूळ) कुरापत काढणारा.

Aggression (ag-gresh'un) [L. *ad*, to, & *gradi*, to step.] *n*. (v. V.)—*act*. (obs.) आगळी *f*, (मूळ) आगळीक *f*, आगळीत *f*, विरोधोपक्रम *m*, वादोपक्रम *m*, उपराळा *m*, प्रथमातिक्रम *m*. २ कुरापत *f*, पहिला हल्ला *m*. ३ सार्वजनिक शांततेचा भंग *m*, लोकांच्या हक्कांची पायमल्ली *f*.

Aggrieve (ag-grēv') [L. *ad*, to, & *gravis*, heavy.] *v. t*. *press heavy upon* पिडणें, जड-अवघड-&c.-जाणें-वाटणें *in. con.*, दुःख-&c.-देणें, संताप देणें. २ *wrong, injure* अन्याय *m*-अपराध *m*-अपकार *m*-&c. करणें *g. of o.*, जाचणें, गांजणें. [TO BE MUCH AGGRIEVED BY फार गांजला जाणें, फार दुःख होणें.]

Aghast (a-gast') *a*. भीतीनें कावराबावरा, तारकाबारका, वावरा, घावरा, छळून गेलेला, मृतप्राय, गतप्राण, काष्ठवत्, चरक. २ भयचकित झालेला, भांवावलेला, गर्भगळित, घावरा. To be struck A. आंगावर कांटा उभाराहणें, भीतीनें एकदम चरक होणें, भीतीनें थबकून जाणें, भीतीनें निचेष्ट होणें, पांचांवर धारण बसणें.

N. B.—This word is of Anglo-Saxon origin. A. is intensive prefix and *gæstan* means to terrify. The primary notion in the root *gæs* (in *gæstan*) is to fix, to stick; to root to the spot with terror. (Chambers). The most accurate meaning of Aghast will be भीतीनें जागच्या जागीं थबकून गेलेला.

Agile (aj'il) [L. *agilis*, nimble.] *a*. चपळ(ल), चपळा, आंगसूट, सुटसुटीत, आंगाचा चपळ, चपलांग, चलाख. Ag'ileness, Ag'il'ity *n*. (v. A.) चपळाई *f*, अंगचप-

ळाई *f.*, आंगमफाई *f.*, चापल्य *m.*, चलाखी *f.*, सुटसुटी-
तपणा *m.* *Ag'ilely adv.*

Agio (ā'ji-o) *n. com.* व्याज *n.*, व(य)टाव *m.*, वरचा फरक
m., सूट *f.*, वटा *m.* *Agiotage* (aj'i-o-tāj) *n.* बट्याचा
धंदा *m.* २ हुंडीचा भाव उतरण्याकरितां व्यापान्यांनीं
उठविलेली हूल *f.*

Agist (a-jist') [*L. jacere, to lie.*] *v. t.* चारणीस or
चारणीन्नर घेणे, चारणावळ घेऊन चारणे. *Agist'ment*
n. चारणीस घेणे *n.* २ चारणावळ *f.* *Agist'or, Agist'er*
n. चारणावळ घेऊन चारणीस घेणारा. २ चारणावळ
घेणारा अमलदार *m.*

Agitate (aj'i-tāt) [*L. agere, to drive.*] *v. t.* *shake*
हालवणे, हालवाहालव करणे, चळवळ करणे with *g. of*
o., खळवळवणे, गति उत्पन्न करणे, खुदळणे, क्षोभवणे,
घोळणे. २ *discuss* वाटाघाट *f.* करणे with *g. of o.*, घो-
ळवणे, घांसणे, घाटणे, घाटाघाट *f.* घालघोळ करणे with
g. of o. ३ *disturb the mind or passions* क्षुब्ध-क्षो-
भित करणे, गदुळवणे, खडुळवणे, घायरवणे, तळमळवणे,
खळवळवणे, घायरा-हैराण-व्यग्र-व्याकुल करणे. *Ag'itated*
p. (v. V. 1.) चळवळ केलेला, हालवलेला, घोळवलेला,
&c., क्षुब्ध, क्षोभित. २ (*v. V. 2.*) वादविवाद झालेला,
&c. ३ (*v. V. 3.*) गदुळवलेला, विव्हल or ळ, व्यग्र,
व्याकुल, कासावीस, हैराण, संतप्त, आतुर, आकुल (in
such compounds as क्षुधातुर, कामातुर, क्षुधाकुल),
संविग्र. *Agitā'tion n. (v. V. 1.)-act.* चळवळ करणे
n., हालवणे *n.*, घोळणे *n.*, संतापन *n.*, आलोडन *n.-state.*
खळवळ *f.*, क्षुब्धता *f.*, क्षोभ *m.*, चळवळ *f.*, धडपड *f.*,
घोळणे *n.*, घाटणे *n.* २ (*v. V. 2.*) वाटाघाट *f.*, घाटाघाट
f., आलोडन *n.*, चर्चा *f.*, आलोडितत्व *n.* ३ (*v. V. 3.*)
क्षुब्ध करणे *n.*, गदुळवणे *n.*, खडुळवणे *n.-state.* तळमळ
f., तलखली *f.*, हळहळ *f.*, डामाडूळ (*obs.*), संताप *m.*,
क्षोभ *m.*, उद्वेग *m.*, क्षुब्धता *f.* व्याकुलता *f.*, कासाविसी-
शी *f.*, व्यग्रता *f.*, हैराणी *f.*, हैराणगत *f.* ४ (*v. V. 4.*) *a.*
or *s.* ताणाताण *f.*, ओढाताण *f.*, खळवळ *f.*, कालवाकालव
f. *Ag'itable n.* चळवळ करण्याजोगा, खळवळवण्या-
जोगा, वादविवाद करण्याजोगा, &c. &c. *Ag'itative a.*
Ag'itator n. चळवळ करणारा, &c. &c.

Aglow (a-glō') [*Pref. a, & Glow.*] *adv. or a.*
चकाकीत, सतेज, लखलखीत, प्रभावंत.

Aglutition (ag-lū-ti'shun) [*L. a, not, & glutire,*
to swallow.] *n. med.* गिळतां न येणे *n.*

Agminate (ag'min-āt), *Agminated* (Ag'min-ā't-ed)
a. [*L. agmen, a train or crowd.*] एकत्र झालेला;
as, *Agminated glands of Peyer in the small*
intestine.

Agnail (ag'nāl) *n.* नखुरडे, नखरूड *n.*, नखुरडा *m.*

Agnate (ag'nāt) [*L. ad, & nascor, natus, to be*
born.] *a.* पितृकुलाचा, गोत्रज, सगोत्र, पितृकुलीन. २ एक-
कुलोत्पन्न. *A. n.* सगोत्री. *Agnat'ic a.* पितृवंशासंबंधी.

Agnat'ical a. *Agnat'ically adv.* *Agnā'tion n.* पितृ-
गोत्रसंबंध *m.* (*Cognation=मातुलसंबंध.*)

Agnoiology (ag'noi-ol'ō-je) *n. metaph.* the doctrine concerning those things of which we are necessarily ignorant अज्ञातवस्तुमीमांसा *f*, अज्ञातवस्तुशास्त्र *n*.

Agnostic (ag-nos'tik) [Gr. *gnostikos*, good at knowing.] *n.* one who holds that the existence of any thing beyond and behind material phenomena is unknown and (so far as can be judged) unknowable, and especially that a first cause and an unseen world are subjects of which we know nothing. (M.) अज्ञेयवादी *m*, जड-वस्तूपलीकडील ईश्वरादि सर्व अज्ञेय आहे असं मानणारा. A. अज्ञेयवादासंबंधीं. Agnos'ticism *n.* अज्ञेयवाद *m*. "They themselves vehemently dispute the term (atheism) and usually prefer to describe their state of mind as a sort of know-nothingism or agnosticism or belief in an unknown and unknowable God." (M.) Note that Acatalepsy is rendered by संशयवाद.

Ago (a-gō') *a. & adv.* पूर्वीं, मागें, गेलेला, झालेला, झाला, गेला, गत, विगत, अतीत. Five years A. पांच वर्षांपूर्वीं. A while A. जुकताच. Long A. फार दिवसांपूर्वीं, कैक काळाचा, कधींचा.

Agog (a-gog') *adv. or a.* in a state of excitement उत्कंठित, सोत्कण्ठ, आतुर, हुरहुरलेला. To be all A. फुरफुरणें, हुरळणें, भरारणें, हुरहुरणें, उमळणें, उबळणें, भुज्यावणें, भुज्यो भुज्यो *adv.* करणें. To set A. हुरशी *f*-दुरूप *f-m*-देणें-आणणें, भर देणें-घालणें, चढीं देणें (?).

Going (a-gō'ing) चालता, चालू, गतींत. To set a mill A. गिरण चालू करणें.

Agonic (ag'on-ik) [Gr. *a*, neg. *gonia*, Sk. कोण, angle.] *a.* कोन न करणारा, कोणशून्य. A. line *phys.* बांकशून्य रेखा *f*, अकोणिक रेखा *f*, अकोण रेखा *f*. (ज्या ज्या ठिकाणीं लोहचुंबक-सूची बरोबर उत्तर दिशा दाखविते त्या त्या मधून जाणारी पृथ्वीच्या पाठीवरील कल्पित रेखा; अशी पूर्व व पश्चिम गोलाधीत एकेक आहे).

Agony (ag'o-ni) [Gr. *agon*, contest.] *n.* (शारीरिक) व्यथा *f*, तीव्रवेदना *f*, कळ *f*, ठणका *m*, यातना *f*, अतिव्यथा *f*. २ *pl.* प्राणांत वेदना *f. pl*, प्राणांत व्यथा *f*, प्राणांत यातना *f*, रोमरोम वेदना *f*, रोमागणित वेदना *f*, केंसागणीं वेदना *f*. Ag'onize, Ag'onise *v. i.* struggle झगडणें, आयास-श्रम-प्रयत्न करणें, कुंथणें, नेटणें, झटणें. २ *suffer agony* रोमरोम वेदना होणें (in. con.), कळवळणें, वळवळणें, तळमळणें, तळतळणें, अति वेदना होणें, केशागणित-केशागणिक वेदना होणें in. con. A. *v. t.* दीर्घ आयास करणें, अतिदुःख-कष्ट देणें. Agonizer, Agoniser *n.* (v. V. I. 1.) कुंथणारा, &c., आयासकर्त्ता. २ (v. V. I. 2.) कळवळणारा, तळमळणारा, तळतळणारा, &c., कासावीस होणारा. ३ (v. V. T.) फार दुःख देणारा, &c. Agonising *p. a.* See Agoniser. Ag onising *n.* (v. V. I. 1.) कुंथणें *n*, अटाघाट *m:f*, अटापिटा

Agnoiology (ag'noi-ol'ō-je) *n. metaph.* the doctrine concerning those things of which we are necessarily ignorant अज्ञातवस्तुमीमांसा *f.*, अज्ञातवस्तुशास्त्र *n.*

Agnostic (ag-nos'tik) [Gr. *gnostikos*, good at knowing.] *n.* one who holds that the existence of any thing beyond and behind material phenomena is unknown and (so far as can be judged) unknowable, and especially that a first cause and an unseen world are subjects of which we know nothing. (M.) अज्ञेयवादी *m.*, जड-

वस्तूपलीकडील ईश्वरादि सर्व अज्ञेय आहे असें मानणारा. A. अज्ञेयवादासंबंधी. Agnos'ticism *n.* अज्ञेयवाद *m.*

"They themselves vehemently dispute the term (atheism) and usually prefer to describe their state of mind as a sort of know-nothingism or agnosticism or belief in an unknown and unknowable God." (M.) Note that Acatalepsy is rendered by संशयवाद.

Ago (a-gō') *a. & adv.* पूर्वी, मागे, गेलेला, झालेला, झाला, गेला, गत, विगत, अतीत. Five years A. पांच वर्षापूर्वी. A while A. नुकताच. Long A. फार दिवसांपूर्वी, कैक काळाचा, कधीचा.

Agog (a-gog') *adv. or a.* in a state of excitement उत्कंठित, सोत्कण्ठ, आतुर, हुरहुरलेला. To be all A. फुरफुरणे, हुरळणे, भरारणे, हुरहुरणे, उमळणे, उबळणे, भुज्यावणे, भुज्यो भुज्यो *adv.* करणे. To set A. हुरशी *f.*दुरुप *f-m.*देणे-आणणे, भर देणे-घालणे, चढी देणे (?).

Going (a-gō'ing) चालता, चालू, गतीत. To set a mill A. गिरण चालू करणे.

Agonic (ag'on-ik) [Gr. *a*, neg. *gonia*, Sk. कोण, angle.] *a.* कोन न करणारा, कोणशून्य. A. line *phys.* बांकशून्य रेषा *f.*, अकोणिक रेषा *f.*, अकोण रेषा *f.* (ज्या ज्या ठिकाणी लोहचुंबक-सूची बरोबर उत्तर दिशा दाखविते त्या त्या मधून जाणारी पृथ्वीच्या पाठीवरील कल्पित रेषा; अशी पूर्व व पश्चिम गोलाधीत एकेक आहे).

Agony (ag'o-ni) [Gr. *agon*, contest.] *n.* (शारीरिक) व्यथा *f.*, तीव्रवेदना *f.*, कळ *f.*, ठणका *m.*, यातना *f.*, अतिव्यथा *f.* २ *pl.* प्राणांत वेदना *f. pl.*, प्राणांत व्यथा *f.*, प्राणांत यातना *f.*, रोमरोम वेदना *f.*, रोमागणित वेदना *f.*, केंसागणी वेदना *f.* Ag'onize, Ag'onise *v. i.* struggle झगडणे, आयास-श्रम-प्रयत्न करणे, कुंथणे, नेटणे, झटणे. २ *suffer agony* रोमरोम वेदना होणे (in. con.), कळवळणे, वळवळणे, तळमळणे, तळतळणे, अति वेदना होणे, केशागणित-केशागणिक वेदना होणे in. con. A. *v. t.* दीर्घ आयास करणे, अतिदुःख-कष्ट देणे. Agonizer, Agoniser *n.* (v. V. I. 1.) कुंथणारा, &c., आयासकर्ता. २ (v. V. I. 2.) कळवळणारा, तळमळणारा, तळतळणारा, &c., कासावीस होणारा. ३ (v. V. T.) फार दुःख देणारा, &c. Agonising *p. a.* See Agoniser. Ag onising *n.* (v. V. I. 1.) कुंथणे *n.*, अटाघाट *m.f.*, अटापिटा

(v. A. 2.) मेळ *m*, मिलाफ *m*, लाग *m*. आनुकृत्य *n*. अनुकूलता *f*. २ (v. A. 1.) आवडनेपणा *m*, गोडी *f*; चव *f*; चवदारी *f*; रुचिरपणा *m*, कमनीयता *f*; माधुर्य *n*, प्राशस्त्य *n*. मधुरपणा *m*, सौरस्य *n*. I मनोज्ञता *f*; प्रियता *f*; रम्यता *f*; मनोरंजकता *f*. II अनुरूपता *f*; संगत *f*; जुळणी *f*. Agreeably *adv*. (v. A. 2.) मिलाफानें, वेतानें, प्रमाणें, यथायोग्य, अनुसार (in comp.), अनुरूप, (in comp.). २ pleasantly सुखानें, सुखरूपें, यथामुख, सहज, मनोरंजनपूर्वक. Agreed *p*. (v. V. 1.) अनुमत, सम्मत, सई केलेला, पणित, प्रतिज्ञात, संकेतित, निश्चित, सांकेतिक; for other meanings of this word see the first meaning of the verb "To Agree" and also meanings 4, 5, 6, of the adjective 'Agreeing'. Agreeing *p. a.* (v. V. 1.) मिळणारा, &c., मिलाफी, मिलाफाचा, मेळाचा, एकमताचा, एकदिलाचा, एकचित्ताचा, एकचित्त, एकमत, एकमूठ, एकमुठी, एकविचाराचा, एकारथावर आलेला (*colloq.*). २ (v. V. 2.) मान्य, राजी, कवूल, खुशरजावंत, अनुमत, संमत, अभिमत, होयकार-रुकार *m*. देणारा-भरणारा, अनुमोदन देणारा. ३ (v. V. 3.) खंडानें देणारा. ४ (v. V. 4.) मिळणारा, &c., अनुकूल. ५ (v. V. 5.) मानणारा, &c., पथ्य, पथ्यकर, पथ्याचा. ६ (v. V. 6.) मिळणारा, &c. I *gram.* समा-ताधिकरण. Agreement *n.* (v. V. 1.)—*state*. मिळणें *n*, &c., मिलाफ *m*, मेळ *m*, एकोपा *m*, ऐक्य *n*, ऐक्य-भाव *m*, ऐक्यमत *n*, एकी *f*, एका *m*, वनाव *m*, जम *m*, जमाव *m*, जुगल *f*, जवा *m*, तह *m*, खोलत *f*, सवलत *f*, चक (?) *m*, तिलागुणी (R) *n*. २—*state*. अनुमत *n*, सम्मत *n*, अनुमति *f*, सम्मति *f*, मान्यता *f*, राजीपणा *m*, कवूलपणा *m*, दिलखुशी *f*, खुशरजावंती *f*. ३—*act*. खंड-णूक *f*, सई करणें *n*, &c., बोली *f*, वदणूक *f*, पैज *f* (v. मार, कर, पाड), प्रतिज्ञा *f*, संकेत *m*, निश्चय *m*. ४—*state*. मिळणें *n*, &c., अनुमत *n*, अनुमति *f*, सम्मति *f*, सम्मत *n*, मिलाफ *m*, मेळ *m*, जम *m*, जमाव *m*, वनाव *m*, जवा *m*, जुगल *f*, जुळणी *f*, संगम (meaning जुळणी), उतारा *m*, घटाच *m*, घड *m* (v. वन, जम), लाग *m*, जोडी *f*. ५—*state*. मानणें *n*, &c., पथ्यपणा *m*, मिलाफ *m*. ६—*state*. मिळणें *n*, &c., जम *m*, लाग *m*, जोडी *f*. I. गिरमिट *n* (corruption of the English word Agreement). II *contract, compact, covenant, bargain* खंडणूक *f*, खंड *m*, होड *f*, बोली *f*, भाक *f*, करार *m*, प्रतिज्ञा *f*, संकेत *m*, ठराव *m*, समय *m*, वायदा *m*, नियम *m*. [AGREEMENTS AND ENGAGEMENTS,—COMPREH. करारमदार *m. pl*, कौलकरार *m. pl*. A. FOR A YEAR साल-बोली *f*. BREAKING AN A. समयभेद (S) *m*, करार मोडणें *n*. HIRING AGREEMENT कच्ची भाडेचिठी *f*, एखादी जागा पुढें एखादे वेळीं भाड्याने घेण्याचा ठराव *m*. WRITTEN A. लेख-पत्र *n*, लेखी करार *m*. ITS VARIOUS FORMS ARE: करार-नामा *m*, इकरारनामा *m*, कौलनामा *m*, कबुलात or कबुलायत *f*, लेख *m* (IN A TECHNICAL SENSE)]. III (of opinion, views, &c.) ऐक्यमत्य *n*, ऐक्य *n*, विचारैक्य *n*. IV *gram.* अन्वय *m*, सामानाधिकरण्य *n*. V (of differ-

नाळ *m.* उतारा *m.* जडप (R) *n.* (*v.* व्रम)

Agriculture (*ag-ri-kult-ar*) [*L. agr*, a field, & *cultura*, cultivation.] *n.* husbandry शेती *f.* शेतकी *f.* शेतीक (R) *f.* शेतकाम *n.* कृषि *f.* कृषिकर्म *n.* खेती *f.* कुणवावा *m.* कुणवीक *f.* कुळवाडी *f.* कुळवाडकी *f.* २ gener. or compreh. *field business, operation, work* शेतीभाती *f.* शेतकाम *n.* शेतपोत *n.* शेतभात *n.* शेतखटपट *f.* शेतीक *f.* शेतकी *f.* वाहील or वाहेल *f.* लावणीटुपणी *f.* कृष्यंतर्गत व्यापार *m.* कृषि *f.* Hire of a beast upon A. employment वाफ *f.* उडी *f.* खांद *m.* खांदवडा *m.* Implements of A. compreh. अऊतकाठी *f.* The common ones are नांगर, पाभर, कुळव, कोळपें, गुठा or गुठें, रासनी, तिफण, मोघण, ठिफळा. Reciprocal service in A. इरजिक or विरजीक *f.* हांदा *m.* पडकय *f.* Man or beast rendering it इरज्या or विरज्या, हांदेकरी or हांदलेकरी, पडकेल (R), पळटेल (R). Agricultural *a.* (*v.* N.) शेतीचा, शेतीविषयीचा, शेतपोत(ता)चा, शेताचा, शेतकामाचा, शेतासंबंधी, शेताभाताचा, खेतीचा, कुणवाव्याचा, कृषीचा, कृषिसंबंधी, कृषिकर्मासंबंधी, कृषिविषयक, कृष्यंतर्गत, कृषिकर्मांतर्गत. A. ant *zool.* चारीचें बीं अन्नासाठीं सांठविणारी सुंग्यांची जात. Agricult'uralist, Agricult'urist *n.* शेतकरी *m.* शेत्या *m.* शेतकाम्या *m.* शेतखण्या *m.* शेतक्या (R) *m.* कृषि करणारा *m.* कृषिकर्मकर्ता *m.* कृषिक, कृषीवल, कर्षक, क्षेत्रजीवी, कृषिजीवी, कुणवी, हली *m.* कुल(ळ)वाडी *m.* [हरळी *f.*

Agrostis (*a-gros'tis*) *n.* bent grass दूर्वा *pop.* दुरवा *f.*

Aground (*a-grownd'*) *adv.* or *a. naut.* (जहाज) जमिनीलगत, जमिनीस-तळास लागून, तळावर, भुईस, कोरड्यावर. To be A. लागणें, लागून असणें.

Agrypnotic (*ag-rip-not'ik*) [*Gr. agrypnos*, sleepless.] *n.* झोंप उडविणारें पेय *n.*; as, चहा, कॉफी वगैरे.

Ague (*ä'gū*) [*L. acutus*, sharp.] *n.* intermittent fever, med. हिंवताप *m.* अंतज्याताप *m.* शीतज्वर *m.* २ cold fit हिंव or हींव *n.* थंडी *f.* (*v.* भर, ये) कुडकुडी *f.* हुडहुडी *f.* हुडहुड *f.* कांटे *m.* *pl.* (*v.* ये), रेंपा *f.* *pl.* शिरशिरी *f.* ३ थंडी *f.* सरदी *f.* A'gued *a.* हिंवताप ज्याला आला आहे असा. २ थंडीनें हुडहुडणारा. A'guish *a.* हिंवताप आणणारा, थंडी भरलेला, कुडकुडी भरलेला. A'guishness *n.* (*v.* A.) कुडकुडी *f.* कुडकुडा *m.* हींव *n.* Ague-cake *n.* कौलू *f.* पानथरी *f.* Ague-proof *a.* जितशीतज्वर, शीतज्वरातीत. Ague-spell *n.* हिंवाचा-हिंवतापाचा मंत्र *m.* शीतज्वरनिवारक मंत्र *m.* जप *m.* तप *m.* उपचार *m.* &c. Ague-struck, Agued *a.* शीतज्वरपीडित-आर्त्त-ग्रस्त-बाधित-व्याप्त.

Agynous (*a'jin-us*) [*Gr. a.* without, & *gyne*, a female.] *a. bot.* स्त्रीकेंसररहित-हीन.

Ah (*ä*) *interj.* हा, अहा, हां हां, छी. २ हाय हाय, अरेरे. अयई, अयय, अहाहा, अलल, अबब. ३ अहाहा, हां.

Aha (*ä-hä'*) *interj.* अहाहा, हाहा.

Ahead (a-hed') *adv.* पुढें, समोर. २ आघाडीस; as, To walk ahead of a person. ३ *naut.* गलबताचे पुढील बाजूस (opposed to *astern*). To go A. पुढावणें, पुढारणें. २ पुढें जाणें. To get A. of च्या पुढें जाणें. २ वर वर्चस्व करणें. [एक असा.]

Aheap (a-hēp') *adv.* एकत्र सांठविलेला-रचलेला, एकावर

Aid (ād) [L. *ad*, to, & *juvare*, to help.] *v. t.* मदत-सहाय करणें. २ कुमक-हात देणें. A. *n.* मदत-कुमक करणारा, साहाय्य *m*, मदतनीस *m*. ३ *Eng. His.* प्राचीनकाळीं पार्लमेंटाकडून राजाला जी खंडणी मिळत असे ती. ४ *feudal law* कुळानें खोताला घावयाची खंडणी *f*. ५ मदत *f*, कुमक *f*, आश्रय *m*, आधार *m*. Aid'ance *n.* See Aid. Aid'ant *a. arch.* आधार *m*, धर *m*. Aider *n.* मदत करणारा. Aid'ful *a.* Aid'less *a.*

Aide-de-camp (ād'-de-kong) [Fr. *lit.* field-assistant.] *n. mil.* लष्करी खात्यांत मुख्याधिकार्याचा निरोप नेणारा-आणणारा मनुष्य *m*, नकीब *m*, निरोप्या *m*, जासूद *m*, परिधिस्थ *m. pl.* Aides'-de-camp.

Ail (āl) [A. S. *eglan*, to pain.] *v. i.* feel pain दुखणें, दुखणें *n-दुःख n-दरद f-विकार m* बाधा *f-&c.* होणें; in. con., as, I ail, I am ailing मला or माझ्या जिवाला बरें वाटत नाही-स्वास्थ्य नाही-समाधान नाही-सुख नाही-घाईट वाटतें. A. *v. t.* (शरीरास किंवा मनास) दुःख-कष्ट देणें-बाधा करणें. २ होणें, घडणें with *what, something, nothing* used as noun; as, What ails you तुला काय होतें? A. *n.* See Ail'ment. Ailing *a. sick* दुखणेकरी, दुखणाईत, अस्वस्थ, असमाधानी. Ever A. सदा दुखारा-दुखणेकरी. Ail'ment, Ailing *n. bodily disorder* दुखणें *n*, दुःख, दर्द or दरद *f, m*, विकार *m*, विकृति *f*, असमाधान *n*, असुख *n*, अस्वास्थ्य *n*. २ *a slight disorder* चालतें-बोलतें दुखणें *n*, खातें पितें दुखणें *n*, हिंडतेंफिरतें दुखणें *n*, हिंडफिरें दुखणें *n*, क्षुद्ररोग *m*, अल्परोग *m*.

Aim (ām) [L. *ad*, to, & *estimare*, to estimate.] *v. i.*-with a weapon, &c. नेम *m*-शिस्त *f*-धरणें-बांधणें, लक्ष *n*-संधान *n-&c.*-धरणें-लावणें, टिपणें, रोंखणें. २ (*fig.*) point one's view or attention at लक्ष्य *n*- लक्ष *n*-संधान *n*-धोरण *n-&c.*-धरणें-लावणें-ठेवणें. A. *v. t.* direct, point नेमणें, रोंखणें, योजणें, लावणें, धरणें. A. *n.* direction given नेम *m*, शिस्त *f*, संधान *n*. २ view directed नेम *m*, संधान *n*, अनुसंधान *n*, लक्ष *n*, लक्ष्य *n*, संधि *m* (*v.* ठेव), अवधान *n*, लाग *m*, मजुरा (?) *m* (*v.* धर). [UNERRING A. अचूकसंधान *n.* OF UNERRING A. अचूकसंधानी. ३ point aimed at निशाण *n*, लक्ष *n*, टिपण *n*. ४ object of a design निमित्त *n*, तात्पर्य *n*, आशय *m*, अभिप्राय *m*, मतलब *m*, इंगित *n*, विषय *m*, कटाक्ष *m*. Of single A. (or purpose) अनन्यवृत्ति. Aimed *p.* (*v.* V. T.) योजलेला, नेमलेला, योजित. Aimer *n.* (*v.* V. T.) योजणारा, नेम धरणारा, लावणारा, &c., योजक. Aiming *n.* (*v.* V. T.)-act. नेम धरणें, रोंखणें, नेमणें *n*, योजणें *n*, अनुसंधान *n*, योजना *f*.

Aim'less *a.* ज्यांत विशिष्ट हेतु नाही असा. Aim'lessly *adv.* विशिष्ट हेतु नसतां. To cry aim वाहवा करणें, शाबासकी *f.* देणें, उत्तेजन देणें.

Air (ār) [Fr.-L. aer-Gr.] *n.* wind हवा *f.*, वायु *m.*, मारुत (S) *m.*, वारा *m.*, वात *m.*, आत्मा *m.*, श्वसन *m.* [IN THE OPEN AIR, exposed to the air उघड्या हवेंत, वाऱ्यांत, उघड्यांत, वारघाटीवर, वाऱ्यावावधानांत. IN THE AIR, in mid-space अधांतरां, अंतरिक्षांत, अंतराळीं. TO SNUFF UP THE AIR वारा *m.* घेणें-पिणें. TO TAKE THE AIR हवा *f.*-वारा *m.* खाणें, वारापाणी *n.* खाणें, सहल *f.* करणें, बाहेर *adv.* फिरणें, सहल *f.* करणें, तलाव्यास (R) जाणें. TO BEAT THE AIR जलताडन *n.* करणें. २ (with respect to temperature-&c.) हवा *f.* ३-as a circulating element in the body वात *m.*, वायु *m.*, Hindu med. ४ vital air प्राण *m.*, वायु *m.* [Five are enumerated-प्राण, अपान, व्यान, उदान, समान, and five inferior or secondary (उपप्राण)-नाग, कूर्म, कृकल, देवदत्त, धनंजय]. ५ an *A.*, a gentle wind झुळूक *f.*, मंद वायु *m.*, वारें *n.* ६ mien, look मुद्रा *f.*, चर्या *f.*, चेहरा *m.*, स्वरूप *n.*, ढब *f.*, आकार *m.*, वारें *n.* ७ affected or particular manner झोंक *m.*, छटा *f.*, ठेव *f.*, ठेवण *f.*, नोक *f.*, ऐट *f.*, नोकझोंक *f.* & general aspect डौल *m.*, घटाव *m.*, ढब *f.*, लकब *f.*, ठेव *f.*, ठेवण *f.*, घाट *m.*, रंग *m.*, आकार *m.* ९ (airs) haughty pretensions, notions, manners अक्कड *f.*, अक्कडबाजी *f.*, कुरी *m.*, तोरा *m.*, पत्रास(ज) *f.*, मिजास *f.*, आढ्यता *f.* (v. मार, बाळग, मिरव), उड्या *f.* pl (v. मार), प्रतिष्ठा *f.* (v. मिरव, बाळग, ओढून आण, कर), फुशारकी *f.*, बढाई *f.*, बढाईकी *f.* (v. कर), शेखी *f.* (v. मिरव), तेगार *m.* (v. कर), मगरूरी *f.*, नखरा *m.*, इसीम *f.*, ऊतमात *m.* [TO GIVE ONE'S-SELF AIRS आव घालणें, ओढून प्रतिष्ठा *f.* आणणें, ओढून चंद्रबळ *n.* आणणें, ऊतमात *m.* करणें-मांडणें.]. १० *mus.* राग *m.*, सूर *m.*, ताल *m.*, गत *f.* (सतार वगैरे वाद्यांवर वाजविण्याची). ११ *publicity* उघड *f.*, उघडीक *f.*, फूट *f.* Air *v. t.* expose to the a. dry in the a. सुकत-वाळत-सुकूं-वाळूं-&c. घालणें, वाऱ्यांत-वारेवासीं घालणें-ठेवणें, वारा *m.* देणें-दाखविणें, वायुपुट *n.*-वाऱ्याचें पुट *n.* देणें. २ dry by exposure to fire विस्तवाच्या योगानें वाळविणें-सुकविणें, विस्तवापुढें वाळत घालणें (slippers, sheets). ३ लोकांपुढें मांडणें, प्रसिद्ध करणें. To take air बाहेर फुटणें, घट्टकणीं होणें, प्रसिद्ध होणें. Air-bath *n.* वायुस्नान. Air-bladder *n. anat.* वायुकोश *m.* (found in fishes), वायूनें भरलेली पिशवी *f.*, हवेनें भरलेली पिशवी *f.* Air-bed *n.* हवेनें भरलेली गादी *f.* Air-bone *n.* वायूनें भरलेलें पोकळ हाड *m.*, वातास्थि *m.* (पक्ष्यांची हाडे पोकळ असतात). Air-brained *a.* निष्काळजी (now generally spelt hair-brained). Air-cell *n. anat.* (फुफ्फुसांत हवा पुरवणारा) वायुकोश *m.* Air-chamber *n.* वायुकोष्ठ *m.* Air-compressor *n.* वायुसंपीडनयंत्र *n.*, वायुसंकोचनयंत्र *n.* Air-cushion *n.* वायूनें फुगवलेली पिशवी *f.* Air-drawn *a.* shakes.

कल्पित. Air-engine *n.* वायूनं चालणारं यंत्र *n.* Air-filter *n.* हवा-वायु स्वच्छ करण्याचें यंत्र *n.* Air-furnace *n.* फक्त हवेच्या जोरानें चालणारी भट्टी *f.* Air-gun *n.* वातनलिका *f.* हवेच्या दावानें उडणारी बंदूक *f.* Air-hole *n.* opening for air गवाक्ष *n.*, झरोका *m.*, धोरं *n.*, विडकी *f.*, वातायन *n.*, जाळी *f.* A hole of a water-conduit उच्छ्वास (*pop.*) उस्वास *m.* Air'ily *adv.* Air'iness *n.* (v. A. 3.) हवेदारी *f.*, हवाशीरपणा *m.* ४ पोकळपणा *m.*, रिकामेपणा *m.* ५ हलकेपणा *m.*, छिछोरी *f.*, छिछोरपणा *m.*, अलबेलेपणा *m.*, रंगेलपणा *m.* Airing *n.* ramble for the air सहल *f.*, सैर *f.*, फिरणें *n.*, तलावा *m.*, फेरफटका *m.* Airless *a.* खेळती हवा नसलेला. Air-jacket *n.* पाण्यांत तरंगतां यावें झणून हवेनें भरून तयार केलेलें कुडतें *n.* Air-passage *n.* anat. फुफ्फुसांत हवा नेणारी एक नलिका *f.* Air-pump *n.* physics. वाताकर्षक यंत्र *n.*, वातनिष्कासक यंत्र *n.*, वायवाकर्षक यंत्र *n.* वायुरेचक-&c.-यंत्र *n.* Air-plant *n.* आकाश-वेल *m.*, *f.* फक्त हवेवर वाढणारी वनस्पति *f.* Air-sac *n.* फुफ्फुसांत हवा पुरवणारा वायुकोश *m.* Air-shaft *n.* खार्णीत हवा जाण्याचा मार्ग *m.* Air-tight *a.* वायु or वातनिरोधक-प्रतिबंधक, वातागम्य, वाताभेद्य, वायुप्रवेशास अगम्य. Air-spaces *n.* mech. engin. हवेकरतां ठेविलेल्या फटी *f.* Air-vessel *n.* हवेची नळी *f.* Airwards हवेंत वर. Airy *a.* composed of air वायूचा, &c, वायुमय, वातमय, वायुरूप, वातरूप, वातनिर्मित, हवेप्रमाणें गुण-धर्म असणारी (वस्तु), वातकल्प. २ belonging or relating to air वायूचा, &c., वायुसंबंधीं, वातविषयक, वातीय, पवनासंबंधीं. ३ windy, breezy, (of places) हवाशीर, हवेदार, हवेचा, वारेवासीचा, वारघाटीचा, वाज्याचा. ४ light, hollow पोकळ, रिकामा, वाव(य)फळ, वायफट, वायकरणी, वायकरणीचा. ५ frivolous, trifling हलका, छिछोर, चिचोर, अकडवाज, वाव(य)कळ, कमतोल, अलबेला. ६ हवेंत उंच असलेला. ७ आनंदी, रंगेल. ८ mus. मधुर, लकेरीचें; A. music.

Aisle (il) [L. ala, a wing.] *n.* arch. देवळांतील सभामंडपाच्या भोवतालचें दालन *n.* Aisled *a.*

Ait (ät) *n.* जुवें *n.*, बेट *n.* (A form of eyot, an islet.) Ajar (a-jär') *adv.* अर्धें उघडें (said of a door), किलकिला *a.* decl.

A-jar (a-jär') [Pref. a, & Jar] *adv.* वेवनावानें, न बनेल अशा रीतीनें, असंतुष्ट; as, He is A. with the world.

Akimbo (a-kin'bo) *a.* or *adv.* कोपर वर करून व हुंगणावर (हात) टेंकून, कमानदार (said of the arm).

Akin (a-kin') [Pref. a, of, & Kin.] *a.* v. Related आप्त, नातलग, आप्तविषय, आंगलग, नातेवाईक. २ partaking of the same properties एके जातीचा, सधर्म, समानधर्मक, समगुण, एकधर्मक, समानजातीय, सजातीय, एकजातीय, हमजात. ३ समानधर्मीचा.

Ala (a'la) [L. ala, a wing.] *n.* biol. पक्षधर्मी इंद्रिय *n.*, पंखासारखें (वापरतां येणारें) इंद्रिय *n.*, पंख *m.*

Alæ *pl.* २ bot. पंख *m.*, पत्र *n.*, पत्र *n.*

Alabaster (al-a-bas-ter) [Gr. *alabastros*, from *Alabastron*, a village in Egypt where it was got.]

n. min. संगमरवरी दगडासारखा पांढरा दगड *m.*

A-lack (a-lak') *interj.* (Archaic or poetic) दुःखप्रदर्शक केवलप्रयोगी अव्यय, हायहाय, अरेरे. A-lack 'a day' *interj.* दुःखप्रदर्शक केवलप्रयोगी अव्यय.

Alacrity (a-lak'ri-ti) [L. *alacris*, cheerful.] *n.* cheerful readiness उन्माह *m.*, हर्ष *m.*, हौस *f.* औन्सुक्य *n.*, उन्सुकता *f.*, धमक *f.*, प्रोन्माह *m.*, हौस *f.* तयारी *f.* २ शीघ्रता *f.*, उतावळ *f.*

Alamode (a-la-mōd') [Fr. *a, la mode*, after the fashion.] *adv.* चालीप्रमाणें, परिपाठानुरूप. (Sometimes used as an adjective). [रेशीम *n.*

Alamode (a-la-mōd') *n.* एक प्रकारचें पातळ काळें

Alar (ā'lar) [L. *ala*, a wing.] *a.* पंखासंबंधीं. २ सपक्ष, सपंख. Also A'lary.

Alarm (a-larm') [L. *al, to, & arma*, arms.] *n.* cry or call to await some danger भयाची-&c.-हाक *f.*

ओरड *f.*-कुई *f.*सूचना *f.*, आसन्नभयसूचना *f.*, आसन्नभयघोषणा *f.*, सज्ज-तयार होण्याची सूचना *f.*, सज्जताकरणसूचना *f.* २ *hubbub* हुलड *f.*, हूल *f.*, हाकहूल *f.*, हूलचाल *f.*, गलबल *f.*, गलवा *m.*, गडबड *f.* *intens.* गडबडाट *m.*, हंगामा *m.* ३ हैबत *f.*, दहशत *f.*, धास्ती *f.*, भेदरा *m.*, वित्रास *m.* [To take A. at धास्ती *f.* घेणें, हाय *f.* खाणें-घेणें, हैबत *f.* घेणें, वाचकणें.] ४ गजर, नेमलेल्या वेळीं जागें करण्याकरितां वड्याळांत केलेली यंत्राची योजना *f.* A. v. t. (v. N.) भयाची खबर *f.*-बातमी *f.*-&c.-देणें, नगारा *m.* करणें, तयारीची नौबत *f.* वाजवणें, तयारीचा नगारा *m.* वाजविणें, भयाविषयीं सावध-हुशार-&c. करणें. ३ भिवविणें, भेडावणें, भेडसावणें, भेदरावणें, भयभीत-भयाभीत-&c.-करणें. Alarm bell *n.* हुलीचा नगारा *m.*, हुलीचें जंगट *n.*, घोषघंटा *f.*, आसन्नभयज्ञापक-घंटा *f.*, भयसूचकघंटा *f.* Alarm-clock, Alarm-watch *n.* गजरी वड्याळ *n.*, विवक्षित वेळेस वाजून सावध करणारे वड्याळ *n.* Alarmed *p.* (v. V. 1.) भयाविषयीं सावध केलेला, &c. २ (v. V. 2.) भयभीत (*pop.*) भयाभीत, भयदर्शक (A. look.), वित्रस्त. Alarm'ing *p. a.* भयंकर, भयानक, भयजनक, भेसूर, भयप्रद, भयावह.

Alarm'ingly *adv.* Alarm'ist *n.* one given to raise alarm भय भाकणारा, भयभाक्या, भयभापी, भयाशंसी.

Alarm (al-ār'um) *n.* See alarm. वड्याळाचा गजर *m.*

Alas (a-las') [L. *lassus*, weary.] *interj.* हाय हाय ! अरेरे ! Alas the day, Alas the while अरेरे ! वाईट वेळ.

Alb, Albe (alb) [L. *albus*, white.] *n.* रोमन क्याथलिक धर्मोपदेशकाचा पांढरा झगा *m.*

Alba Dolens, *n. med.* श्वेतजंघारोग *m.* हा एक स्त्रीरोग आहे, व हा बाळंतपणानंतर होतो. जंघांतील शिरांचें रक्त गोठून त्वचेस पांढरेपणा येणें हें ह्याचें लक्षण आहे.

Albeit (awl-bē'it) [*Al, be, & it*, be it so.] *adv.* जरी, यद्यपि, असं आहे तरी. [शेडा *m.*

Albert (al'bert) *n.* वड्याळाची सांखळी *f.*, छडा *m.*

Albescent (al-be'sent) [L. *albus*, white.] *a.* पांढरा-
फिकट होणारा, फिकट रंगाचा. Albes'cence *n.*

Albino (al-bi'no) [L. *albus*, white.] *n.* आफ्रिकेत
काळ्या आईबापांपासून झालेलें गोरें मूल *n.*, विलक्षण
पांढऱ्या कातडीचा व केंसाचा मनुष्यप्राणी *m.* २ *med.*
श्वेतत्वमोग *m.* Albi'ness *n.* fem. Albi'nos or
Albinoes *pl.* Albinism *n.*

Albion (al'bi-un) *n.* इंग्लंड देशाचें प्राचीन नांव *n.*

Albugineous (al-bū-jin'e-us) [L. *albus*, white.] *a.*
अंड्यांतील बलकासारखा पांढरा; as, A. membranes,
डोळ्यांतील पांढऱ्या बुबुळा-भागा-सारखा, घारा (डोळा),
घाऱ्या डोळ्याचा.

Albugo (al-bū'gō) *n. med.* डोळ्यांतील फूल *n.*

Album (al'bum) [L. *albus*, white.] *n.* संग्रहपुस्तक
n., यामध्ये प्रसिद्ध थोर पुरुषांचे स्मृदस्तुरचे लेख, आव-
डते गद्यांमधील अगर पद्यांमधील चुटके यांचा संग्रह
करण्याची पद्धत आहे. २ फोटोग्राफ (प्रकाशलेख) ठेव-
ण्याचें पुस्तक *n.* ३ भेटीस येणाऱ्या लोकांचीं नांवे नोंद-
ण्याकरितां ठेवलेली चोपडी *f.* Album Græcum (*l'x.*
Greek white) *n.* कुत्रे, लांडगे वगैरे जनावरांची विष्टा
f. ही उन्हांत ठेवून सुकवितात व तिचा उपयोग सामडीं
रंगविणारे लोक बहुधा करितात.

Albumen (al-bū'men) [L. *albus*, white.] *n. white*
of an egg (अंड्यांतील) पांढरा-बील-बलक *m.* २ *bot.*
गर्भपोषक द्रव्य *n.*, मगज *m.*, बीजसंवर्धक *m.*, बीजजी-
वन *n.*, श्वेतकल्क *m.*, गर्भपोषक द्रव्य *n.*, बील *m.*, बीज-
सार *m.*, ओज (?) *m.* ३ *med.* रक्तांतील एक घटक *m.*,
औजसद्रव्य *n.* Albū'min *n.* one of the classes of
albuminoids. Albū'minate *n.* आलव्युमेन क्षार, श्वेत-
कल्कक्षार. Albuminise' *v. t. photo.* आलव्युमेनयुक्त
करणे, आलव्युमेन लावणे. Albū'minous *a.* आलव्युमेन-
मय, श्वेतकल्कमय.

Albuminoid (al-bū'min-oid) [L. *albus*, white.] *n.*
chem. श्वेतकल्ककल्प *m.* (हा दुधांत, अंड्यांत, रक्तांत,
ओजांत आणि वनस्पतींत सांपडतो), श्वेतकल्कयुक्तपदार्थ
m., औजसद्रव्य *n.*, श्वेतकल्कवर्गीय पदार्थ *m.* A. a. श्वेतक-
ल्कयुक्त, श्वेतकल्कासारखा.

Albuminuria (al-bū'mi-nū'ri-a) *n. med.* नाळगुद *n.*
२ लघ्वांतून (अलव्युमेन) श्वेतद्रव्य जाणे *n.*, मज्जामेह
m., ओजोमेह *m.*

Alburnum (al-burn'um) [L. *albus*, white.] *n. bot.*
श्वेतकाष्ठ *n.*, रसाचें लांकूड *n.*, काष्ठांतील रसवाहक पांढ-
रा थर *m.*, मध्यत्वक्, अंतर्सील *f.*, नवकाष्ठ *n.*, कोवळें लां-
कूड *n.*, सांद्रकाष्ठ *n.* Alburn'ous *a.*

Alcahest, See Alkahest.

Alchemy, Alchymy (al'ki-mi) *n.* किमया *f.* or *m.*,
रसायन (*obs.*) *n.*, रससिद्धि (*obs.*) *f.*, धातुपरिवर्तन-
विद्या *f.*, कोणत्याही साधारण वस्तूचें स्वरूप बदलून ती
बहुमूल्य करण्याची अद्भुत शक्ति *f.*, हिणधातूचें उच्चधातूत
रूपांतर करणारें शास्त्र *n.* Alchem'ic, Alchem'ical *a.*

(v. N.) किमयेचा, किमयाचा, रससिद्धीसंबंधी-विषयक.
Al'chemist, Al'chymist *n.* किमयागार, किमया कर-
णारा, रसज्ञपुरुष (*obs.*) *m.*, रससिद्ध (*obs.*), सिद्ध
or सिद्धपुरुष (*obs.*) *m.*

Alcohol (al'kō-hol) [L. *alcohol*, applied to pure
spirit.] *n.* मद्यार्क *m.*, मद्याचा अर्क *m.*, मद्यसार *m.*
Alcohol'ic *a.* मद्यार्काचा, मद्यार्कधर्मक. Alco-
holisā'tion *n.* Al'coholize-se *v. t.* concentrate to an
essential spirit, rectify सत्वशुद्धि करणे. २ saturate
with alcohol मद्यार्कमिश्रित करणे. Al'coholism *n.*
med. दारूचे विकार-परिणाम *m.*, अतिशय दारू प्याल्या-
पासून झालेला रोग *m.* Absolute alcohol जलरहित-
निर्मेळ-शुद्ध मद्यार्क *m.*

Alcoholometer (al-kō-hol-om'e-ter) [Alcohol &
Meter.] *n.* मद्यार्कमापक *n.* Alcoholom'etry *n.* मद्या-
र्कमिति *f.*, मद्यार्कमापनशास्त्र *n.*

Alcoran (al'kō-ran) *n.* मुसलमान लोकांचें धर्मपुस्तक *n.*,
कुराण *n.*

Alcove (al'kōv) [Ar. *al*, the, *qobbah*, a vault.]
n. large recess मोठी कमान *f.*, मोठा कोनाडा *m.*, भिंतींत
पुस्तकें ठेवण्यासाठीं केलेली जागा *f.* २ एकांत स्थळ *n.*,
एकांत *n.* ३ (in a garden) बागेत वसण्यासाठीं केले-
ली जागा *f.*, मंडप *m.*, पर्णशाला *f.*, उद्यानकुंज *f.*

Aldebaran (al-deb'a-ran) [Fr. *al* & *dabar*, to follow.]
n. astron. रोहिणीनक्षत्र *n.*

Alderman (awl'dēr-man) [A. S. *ealdor*, (from
eald, old) senior, chief; *ealdorman*, ruler, king,
chief magistrate.] *n.* प्राचीन काळीं साक्सन लोकांतील
एका टोळीचा-नायक-अधिपति *m.* (राजा नव्हे), सनदी गां-
वाचा एक अधिकारी *m.*, शहरचा कोतवाल *m.*, "मेअर"
खालचा अधिकारी *m.*, नाईक *m.*, पुढारी *m.* Al'dermen
pl. Alderman'ic, Al'dermanlike, Al'dermanly *a.*
थाटमाटाचा, डौली, ढबदार, भारदस्त. Al'dermanry *n.*
आल्डरमनाचें हुद्दा-अधिकार *m.* २ आल्डरमनाच्या
ताब्यांतील देश *m.*

Ale (āl) [A. S. *alu*, ale.] *n.* एक प्रकारची पिण्याची
दारू *f.* २ इंग्लंदांतील खेडेगांवांतील एक सण *m.* Ale'-
berry *n.* 'एल' दारूंत मसाला, साखर वगैरे पदार्थ
घालून तयार केलेलें पेय *n.* Ale'conner *n.* दारू तपास-
णारा. Ale-cost *n.* bot. दारूला स्वाद लागावा ह्मणून
त्यांत घालण्याची वनस्पति *f.* Ale'house *n.* कलालाचें
दुकान *n.*, पिठा *m.* Ale'wife' *n.* कलालाचें दुकान चाल-
विणारी स्त्री *f.* Ale-yard *n.* लांब कांचेचें पात्र *n.* (याचा
पूर्वीं मापाप्रमाणें उपयोग करीत असत).

Aleatory (ā-lē-a-tō-ri) [L. *alea*, a die, chance.] *a.*
law आकस्मिक गोष्टीचा, आकस्मिक गोष्टींच्या योगानें
मिळालेला (पैसा, नफा इत्यादि). A. gain घबाड.

Alee (a-lē') *adv.* naut. वाऱ्याच्या उलट बाजूस (oppos-
ed to a-weather).

Alegar (al'e-gar) [Ale, and Fr. *aigre*, sour.] *n.* 'एल' दारूपासून केलेला शिरका *m*, आंबट एल.

Alembic (al-em'bik) [Gr. *ambix*, a cup.] *n.* अर्क काढण्याचें यंत्र-काचपात्र *n*, भपकारा *m*, आसुतिपात्र *n*, शुंडायंत्र *n*.

Alert (al-ért') [L. *erectus*, erect.] *a.* *vigilant*, *ready* तयार, तत्पर, दक्ष, कमर बांधून सिद्ध, कमरबंद, सावध, चलाख, हुशार, जागा, जागता, सावधान, जागरूक. २ *brisk*, *nimble* चपळ, आंगसूट. On or upon the A. सावधपणानें, टेहळणीवर. Alert *n.* अकस्मात् हल्ला *m*, छापा *m*. Alert'ly *adv.* Alert'ness *n.* (v. A.) सावधपणा *m*, दक्षता *f*, हुशारी *f*, सावधगिरी *f*, जागेपणा *m*. २ आंगचपळाई *f*, चपळाई *f*, सावधान *n*.

Alexandrine (al-egz-an'drin) *n.* इंग्रजी काव्यांत वारा पदे (syllables) असलेलें वृत्त *n*. In the example given below the last line is of twelve syllables. "A needless Alexandrine ends the song. That like a wounded snake, drags its slow length along." Pope.

Alexia (alex'ia) *n. med.* वाचनाक्षमकारी रोग *m*, वाचण्याची शक्ति घालविणारा रोग *m*, लिखित अथवा छापील अक्षरें वाचण्याची शक्ति जाणें *n*, वाचनाक्षमकारी वातरोग *m*.

Alexipharmic, Alexipharmical (a-lek'si-färm'-ik,-al) [Gr. *alexo*, to ward off, *pharmakon*, a drug, remedy, poison.] *a. med. expelling poison* विष मारणारा, विषहारक, विषघ्न, विषनाशक, विषभंजक, विषापह, विष उतरणारें, विषाचा जोर कमी करणारें. Alex'ipharm'ic *n. med.* विषावरचा उतारा-उपचार *m*, विषावर औषध *n*. Alexiter'ic, Alexiter'ical *a. med.* विषहारी, विषघ्न. A. *n.* विषावरील उतारा *m*.

Algæ (al'jê) [L. *pl. of alga*, seaweed.] *n. bot.* समुद्र-जन्य सूक्ष्मवनस्पतिविशेष *n*, शेवाळ *f*, जलशैवाल *f*.

Algebra (al'je-bra) [Ar. *jabara*, to bind together, to consolidate.] *n. math.* बीजगणित *n*, अक्षरगणित *n*, अव्यक्तगणित *n*. Addition, subtraction, multiplication, division, in A. संकलन, योग. २ व्यवकलन. ३ गुणन. ४ भाजन. बीजगणितांतील बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार व भागाकार हेही शब्द वापरतात. Known quantity in A. रूप *n*. Operation or working in A. अव्यक्तकार्य *n*. Unknown quantity or number in A. अव्यक्त *n*. An unknown quantity, &c. अव्यक्तराशि *m*. Equation of unknown quantity, &c. अव्यक्तसमीकरण *n*. Relation of unknown quantity to its co-efficient यावत्तावत् (?) २ बीजगणिताचें पुस्तक *n*. Algebrā'ic, Algebrā'ic-al *a.* बीजगणितासंबंधीं, बीजगणिताचा, बीजगणितांतला, बीजसंबंधीं, बीजगणित-विषयक, वर्णगत. A. term बीजपद *n*. A. curve बीजीयवक्र बीजपदव्याख्येयवक्र, बीजवक्र. Algebrā'ist *n*. बीजगणिती, बीजगणित्या, बीजगणितज्ञ, बीजगणितवेत्ता.

Algid (al'gid) [L. *algere*, to be cold.] *v.* थंड, सर्द.

A. cholera. *med.* पटकी, महामारी *f.*

Algor (al'gor) *n. med.* एकदम झालेली थंडी *f.*, सर्दी *f.*

Alias (ā'li-as) *adv.* ऊर्फ; as, John Smith alias Thomas Jones. A. *n.* दुयरेर नांव *n.*, टोपणनांव *n.* Aliases *pl.*

Alibi (al'i-bi) [L. *alibi*, elsewhere.] *n. law* दुसऱ्या जागी-स्थळीं असल्यामुळे हा गुन्हा होणेच शक्य नाही अशी आरोपीची सुनावणी *f.*; as, To plead alibi. २ गैरहजिरी *f.*, अन्यत्रस्थिति *f.*

Alien (āl'yen) [L. *alius*, another.] *a. foreign* परदेशी, विदेशी, परदेशचा, बाहेरच्या देशचा, बाहेरचा. २ *stranger* परका or खा, पारखा, परकी, परपुरुष, परगोत्री, बाहेरचा, पराचा, पर. ३ भिन्न स्वभावाचा, निराळा. ४ उलट, विरुद्ध (with to or from). A. *n.* (v. A.) परदेशचा मनुष्य *m.*, परदेशी *m.*, विदेशी *m.*, बाहेरच्या देशचा मनुष्य *m.*, &c. Alienage *n.* परदेशस्थपणा *m.*, विदेशिता *f.*, विदेशित्व *n.* Alien friend परदेशांतील मित्र. Alien enemy परदेशांतील शत्रु.

Alienate (āl'yen-āt) [See Alien.] *v. t.* (a property) *estrangle* दुसऱ्याचे हातीं देणे-करणे, देणे, विकणे, बाहेरघालणे-देणे, परहस्तगत करणे, परस्त्तान्वित करणे, स्वस्त्तानिवृत्ति करणे. २ (the affections, or a person) *estrangle* प्रीति *f.*-मन *n.*-&c.-उठविणे-फिरविणे-विटविणे. विटवून सोडणे-उठसें or तुटसें करणे *g. of o.*, (पाय *m.* चळवणे?), सोडणे, स्नेह *m.*-मैत्री *f.*-&c.-तोडणे, विमुख-विकृत-*&c.* करणे, स्नेहभेद *m.*-करणे, ताडातोड करणे. Alienable *a.* (v. V. 1.) विक्रेय, दुसऱ्याच्या हातीं घायाकराया-*&c.*-चा-जोगा-*&c.*, देय, परहस्तदेय. Alienability *n.* (v. A.) विक्रेयता *f.*, दुसऱ्याचे हातीं घायाजोगेपणा *m.*, &c., देयता *f.* Alienated *p.* (v. V. 1.) विकलेला, दुसऱ्याचे हातीं दिलेला, &c., दिलेला, परहस्तगत केलेला, विटलेला. Alienā'tion *n.* (v. V. 1.)-*act.* दुसऱ्याचे हातीं देणे *n.*, परहस्तगत करणे *n.*, &c., परहस्तदान *n.*, विक्रय *m.*, देणे *n.*, विकणे *n.*, परस्वत्त्वापादन *n.*-*state.* स्वत्वनिवृत्ति *f.*, सत्तानिवृत्ति *f.*, परहस्तगतता *f.* *law* तबदिली *f.* २-*act.* मन उठवणे *n.*, मन फिरविणे *n.*, तोडणे *n.*, ताडातोड करणे *n.*-*state.* विकृति *f.*, निराळेपणा *m.*, वेगळेपणा *m.*, द्वैत *n.*, द्वैतभाव *m.*, विषाद *m.*, विरक्ति *f.* [A. of mind मनाची विरक्ति *f.*, विमुखता *f.*, वैमनस्य *n.*, स्नेहभेद *m.*] A. office इनामासंबंधीं तपास करून निवाडा देणारे हपीस-ऑफीस *n.* Alienā'tor *n.* दुसऱ्याकडे देणारा *m.* २ विकणारा *m.*, मन उठसें करणारा. Alienated *a.* मन उडालेला, परकी केलेला. Alienee *n. law* ज्याचे स्वाधीन मालमत्ता केली तो, मालकी-तबदिल घेणारा, तबदिलदार. Alienism *n.*, परदेशस्थपणा *m.* Alienor *n. law* मालमत्ता दुसऱ्याचे हवालीं देणारा, विकणारा. मालकी तबदिल करणारा, तबदिलवाला.

Alight (a-lit') [A. S. *alihtan*, to come down.] *v. i.* *dismount* (घोड्यावरून किंवा गाडीतून) खालीं उतरणे,

अवरोह *m*-अवरोहण *n*. करणें. २ *fall and lodge* (ज्या-प्रमाणें पक्षी अंतरिक्षांतून उतरून एखाद्या झाडावर बसतो त्याप्रमाणें) उतरून पडणें-राहणें-बसणें-येणें, उतरणें, पडणें, पडून राहणें-बसणें-उरणें-थारणें-थिरावणें. ३ (*at*) *stop at* उतरणें, हेरा *m*. देणें, तळ देणें, मुक्काम *m*. करणें, बिन्हाड *n*. करणें-लावणें. *Alighted p.* (v. V. 1.) उतरलेला, अवरूढ, कृतावरोह. २ उतरून पडलेला-बसलेला-*&c.*, उतरलेला, पडलेला. *Alighting n.* (v. V. 1.)-*act.* उतरणें *n*, अवरोह *m*, अवरोहण *n*, अवतरण (S) *n*. २-*act.* उतरणें *n*, उतरून पडणें *n*-बसणें *n*-*&c.* ३-*act.* उतरणें *n*, मुक्काम *m*-बिन्हाड *n*. करणें *n*. Place of A. मुक्काम *m*, बिन्हाड *n*.

Alight (a-lit') *a. or adv.* पेटवलेला, जळता, घगधगीत, दिवा लावलेला, उजेड आहे असा; *as*, The room is A. खोलीत दिवे लाविले आहेत.

Align (a-lin') [*L. ad, & linea, a lino.*] *v. t.* रांगेने उभें करणें-रचणें, (सेनेची) रचना करणें. *Align'ment n.* रांगेने रचणें *n*, रचना *f*. २ रांगेने रचलेल्या वस्तु *f*. *pl.* ३ *engin.* एका रेषेत खुंट्या मारून हद्द-मुकरर करणें.

Alike (a-lik') [*See Like.*] *a. like* एकसारखा, एकाकार, एकमुखी (R), सारखा, बराबर, तुल्यरूप, एकरूप, सम-समान, सरूप, सवर्ण, सदृश, सधर्मी, सधर्मक. २ *of one kind or quality* एकराशि, एकरास, एकसारखा, एक-जातीय, एका प्रतीचा, समवर्ण, समभाव, एके माळेचे मणी, सजातीय, समानजाती, हमजात. *A. adv.* एकसारखा, एक (का)च प्रकारें, एक(का)च रीतीने, एकाच मार्गानें, बराबर.

Aliment (al'i-ment) [*L. alere, to nourish.*] *n.* *nutriment* खाणें *n*, आहार *m*, अन्न *n*, अक्ष(क्षय) *m*, *n*, जीवन *n*, पौष्टिक अन्न *n*. *A. v. t.* पोसणें, (च्या) उदरनिर्वाहाचा पुरवठा करणें. *Aliment'al a.* खाण्याचा, भक्ष्या-संबंधी, खाद्यासंबंधी. २ *nourishing* पुष्टिकर-कारक-प्रद, पौष्टिक, पोषक. *Alimen'tally adv.* पौष्टिकपणें, *&c.* *Alimen'tariness n.* पौष्टिकता *f*, *&c.* *Aliment'ary a.* *See Alimental.* *Alimentary canal med.* महा-छोट *m*, शरीरांतील पोषणनळी *f*, मुखापासून जठरांत अन्न नेणारी व अपानद्वारें मलविसर्जन करणारी नलिका *f*. ही मुखापासून गुदद्वारापर्यंत आहे. *Aliment'ation n.* पोषणनलिकेची क्रिया *f*, पोषणक्रिया *f*. *Aliment'ive-ness n.* *ph'æn.* आहारसुखदर्शक स्थान *n*, आहारेच्छा-स्थान *n*. *Al'imony n. law* जितरोटी *f*, काडी मोडून दिलेल्या बायकोच्या उपजीविकेकरितां नवऱ्यास द्यावा लागलेला पैसा *m. pl.*-नेमणूक *f*, विभक्तदारोपजीवक धन *n*.

Alineation (See Allineation.) n. *position in a straight-line as of the two planets with the sun* एकरेषास्थिति *f*.

Aliped (al'i-ped) [*L. ala, wing, & pes, pedis, Sk. पद, a foot.*] *a. zool.* पादपक्षविशिष्ट *n*, पादपक्ष-प्राणी *m*, पायांचीं बोटें पातळ चामडीनें जोडलेलीं असल्यामुळें त्यांचा पंखांसारखा उपयोग करणारा प्राणी *m*; *as*, वाघूळ.

Aliquant (al'i-kwant) [L. *aliquantum*, somewhat, *alius*, another, & *quantus*, how great.] a. arith. सशेषभाजक, जिनें दुसऱ्या रकमेस भागिलें असतां शिष्टक रहाते ती (संख्या).

Aliquot (al'i-kwot) [L. *aliquot*, some, several, *alius*, another, & *quot*, how many.] a. arith. अशेष भाजक, जिनें दुसऱ्या रकमेस भागिलें असतां शिष्टक रहात नाहीं ती (संख्या).

Alive (a-liv') [Prep. a, on, & Life.] a. जिता, जीवंत (pop.) जिवंत, जिवा, सजीव, सप्राण, सचेतन. २ active, in full being-vigour-virtue, &c. जिता, जागता, चालता, जागृत, जागरूक, सतेज. [ALL A. alive and hearty जिता जागता, जिता जिवंत, धडधडीत जिवंत.] ३ lively, swarming गजबजीत; as, The city was A. ४ आनंदी, उल्हासी; as, A. with excitement. ५ मर्मज्ञ, गुणग्राहक; as, A. to the beauties of nature. Used always after its noun.

Alizarin (a-liz'a-rēn) [Fr. *alizeri*, an Eastern name of madder.] n. chem. अलिझरीन् नांवाचा तांबडा रंग m (अलीकुडे कापसास तांबडा रंग देण्याकरितां याचाच उपयोग करितात). २ med. मंजिष्ठांतील रक्तद्रव्य-तांबडें द्रव्य n.

Alkahest (al'ka-hest) n. सर्व धातूंचें किंवा वस्तूंचें पाणी करणारा पदार्थ m, सर्वद्रावक n. Alka-hest'ic a.

Alkali (al'ka-li) [Ar. *al-quliy*, ashes.] n. chem. कल्याय m, आल्कली m, अम्लप्रतियोगी m, (दाहक) क्षार m (according to Prof. Roy); खार m, योगवाही (?) f, m, कलिभस्म n, पोढ्याशभस्म n, अम्लाच्या (आसिडाच्या) योगानें ज्यांचे क्षार बनतात अशा पदार्थांच्या वर्गीपैकीं एक मुख्य वर्ग m. ह्या पदार्थांच्या योगानें पिवळी हळद (turmeric) तांबडी किंवा बदामी होते व अम्लानें तांबडा केलेला litmus कागद निळा होतो. ह्यांना दाहक धर्म असतात. Caustic Soda, Caustic potash हे तीव्र आल्कली आहेत. Al'kalies or Al'kalis pl.

Alkales'cency n. आल्कलीसारखें होण्याचा गुण m.

Alkales'cent a. Alkalig'enous a. आल्कलीजनक.

Alkalim'eter n. आल्कलीमापक (यंत्र) n. Alkalim'etry

n. पृथक् आल्कली मोजण्याची विद्या f, आल्कलीमापन-

शास्त्र n, आल्कलीमिति f. Alkaline a. कल्याबाच्या मुख्य

तत्वाचे (Alkali चे) गुण ज्यांत आहेत असा (पदार्थ),

कल्याबाच्या गुणाचा, कल्याबधर्मक, कल्याबगुणी, कल्याब-

गुणक. A. ashes आल्कलीरक्षा. Alkaline earths पार्थिव-

क्षार-आल्कली. Alkalin'ity n. कल्याबता f. Al'kalise v.t.

कल्याबाचें-आल्कलीचें स्वरूप n. देणें, आल्कलीचे गुणधर्म

उत्पन्न करणें, कल्याबरूप करणें, कल्यान्न करणें, क्षारण

करणें, क्षारीभूत करणें. Al'kalising pr. p. Al'ka-

lised pa. p. Al'kalised p. (v. V.) कल्याबाचें-क्षाराचें

स्वरूप दिलेला, &c. [व्युत्पत्तीनें ह्याचा अर्थ ASHES OF KALI.

कलिभस्म (पोढ्याशभस्म), असा होतो. कित्येक लोक आल्कली

याला 'कल्याब' हा मराठी शब्द सुचवितात, परंतु याचा अर्थ

विद्यार्थ्याला सुलभ होणार नाही ह्मणून आम्हां कांहीं स्थळीं 'आल्कली' हाच शब्द कायम ठेविला आहे.]

N. B.—वडोद्यास देशी भाषेंत रसायनशास्त्र शिकविणाऱ्या कलामुवन नांवाच्या पाठशाळेंत खालील परिभाषा वापरतात. Acid अम्ल. Alkali कल्याव (on the analogy of तेजाव). Base मसम. Salt क्षार. कलकच्याचे प्रो. रॉय ह्यांनां लिहिलेल्या हिंदुरसायनशास्त्राच्या इतिहासांत खालील परिभाषा सांपडते. Acid अम्ल. Alkali (तीव्र) क्षार. Salt लवण. ह्या पुस्तकांत Base ह्याला शब्द दिलेला नाही, परंतु Alkali ह्याला तीव्रक्षार हा शब्द योजिला तर Base ह्याला मंदक्षार किंवा सौम्यक्षार असा शब्द योजावा असें एक मत आहे.

प्रो. रॉयच्या पुस्तकांत लवण हा salt ला शब्द योजिला आहे. परंतु लवण शब्दानें आपल्याला व्यवहारांतील मिठाचा बोध होतो. ह्मणून रसायनशास्त्रांतील लवणाला रासायनिक लवण असा शब्द योजावा असें दुसरें एक मत आहे. परंतु ज्या अर्थी वडोद्यांतील कलामुवनांत वर प्रथम दिलेले शब्द आज प्रचारांत आहेत, त्या अर्थी आमच्या मतें तेच शब्द जास्त प्रचारांत आले तर वरें होईल. कलामुवनांतील शब्द प्रो. गज्जर ह्यांच्या साहाय्यानें वसविलेले आहेत. कलामुवनांतील परिभाषेचा होतां होईल तितका उपयोग करून घेऊन प्रसिद्ध रसायनशास्त्रवेत्ते डॉ. नानासाहेब देशमुख ह्यांनीं एक संगतवार अशी रासायनिक परिभाषा तयार केली आहे. ती आम्हीं समग्र अशी C अक्षरांत Chemistry शब्दाखालीं देणार आहों. ठिकठिकाणीं रसायनशास्त्राचे पारिभाषिक शब्द देतांना आम्हीं प्रो. वाळाजी प्रभाकर मोडक व प्रो. गोळे ह्यांच्याही शब्दांचा उपयोग केलेला आहे.

स्वतः प्रो. गज्जर ह्यांना खालील परिभाषा पसंत आहे. Acid अम्ल. Alkali क्षार, कल्याव. Base मसम. Salt लवण.

Alkalify (al'ka-li-fi) [Alkali, & L. *facere*, to make.] *v. t.* कल्यावरूप-आल्कलीरूप करणें, आल्कलीचें रूप देणें. *v. i.* आल्कलीरूप होणें. Al'kalifying *pr. p.* Al'kalified *pa. p.* Alkalifi'able *a.* आल्कलीचें रूप देण्याजोगा.

Alkaloid (al'ka-loid) [Alkali, & Gr. *eidos*, form or resemblance.] *n. chem.* आल्कलीकल्प, क्षारांच्या मुख्य तत्वासारखा पदार्थ *m.* आल्कलीच्या सारखे धर्म असणाऱ्या इतर पदार्थांस Al'kaloids असें ह्मणतात. Al'kaloid *a.* आल्कलीधर्मक, आल्कलीसारखें, आल्कलीसंबंधींचा.

N. B.—इंग्रजींत शास्त्रीय शब्दांत पुष्कळ वेळां 'oid' ह्या अंत्य प्रत्ययाचे पुष्कळ शब्द येतात त्याला मराठींत 'कल्प' किंवा 'सदृश' हे प्रत्यय सर्वसाधारणतः योजावे.

Alkoran, Same as Alcoran.

All (awl) *n.* सर्व-सकल-सगळा-अवघा-&c. समुदाय *m.* संग्रह *m.* संचय *m.* राशि *f.* मंडळी *f.* &c., कात्स्न्य *n.* [A. along अवलअखेर, आद्यंत, पहिल्यापासून, मुळापासून, आदिपासून. A. at once suddenly एकदम, सारे मिळून एकाच वेळीं. २ एकाएकीं. A. alone एकटा, एकसुरा, एकला एकट, केवळ एकटा. All right फार उत्तम, ठीक आहे, &c. A. through भर (as दिवसभर, रात्रभर, वर्षभर-&c). At A. कांहींच, अगदीं, निस्तूक, निष्टंक, सुत-

राम्, नितराम्, बालाग्र, यत्किञ्चिन्, जगुमात्र, किमपि, कांहीं झालें तरी. All these words demand like the English word, the negative construction. See therefore Not, None. One's A. सर्वम् n.] All adv. completely, quite अगदीं, सर्वशः, केवळ. [All Father n. ईश्वर m, ईश m. (A. alone, A. unarmed). A. but बहुतेक, प्रायः. A. one एकूनएक. All over सर्वत्र, पूर्णपणे.] All a. the whole (mass or multitude), total सगळा, सकल, सर्व, समस्त, सारा, अवघा, दरोघ्न, आग्या, आघा, अखिल, निखिल, सकळीक, अस्का, समग्र, तमाम, संपूर्ण, एकूनएक, कृत्स्न, विश्व. [A. without exception, A. whatsoever or whosoever झाडून सगळा, अटोकाट, तमाम, दरोघ्न, यावत्, यच्चयावत्. After All शेवटच्या पक्षां, सर्व गोष्टींचा विचार करून, शेवटीं. And all आणि इतर सर्व. And all that इत्यादि. All in comp. is rendered by सर्व, सकल, समस्त, विश्व, संपूर्ण, जगत्, अखिल, as the following examples will shew. A. accomplished सकलगुणसंपन्न, सर्वसिद्ध, सर्वगुणी, अखिलगुणसंपन्न. A. adorable विश्वबंध, सर्वबंध, जगद्वंद्य, जगत्पूज्य, अखिलपूज्य, &c. A. conquering, A. subduing सर्वजित्, सकल-अखिल-&c.-जित्, विश्वजित्. A. creating सर्व-सकल-अखिल-&c.-निर्माता, विश्वकृत्. A. destroying सर्व-नाशी, सकलविनाशी, अखिलध्वंसी, &c. A. eating, A. devouring सर्वभक्षक, सर्वभक्षी, &c. A. enduring सर्व सोसणारा, विश्वसह. All in all adv. सर्वथैव. n. सर्वस्व. A. knowing सर्वज्ञ, सकल-अखिल-&c.-वेत्ता. A. over with. A. pervading सर्वव्यापी, विश्वव्यापी, विश्वव्यापक, जलीं-स्थळीं-काष्टीं-पापाणीं असणारा, पूर्णघन, सर्वभूतमय, सर्वभूतस्थ, सर्वग, विभु. A. powerful सर्वकार्यसमर्थ, सर्वशक्तिक, सर्वशक्तिमान्, सर्वसमर्थ, अनंतशक्ति. A. searching सर्वशोधक. A. seeing सर्वदर्शी, सर्वदृष्टा, विश्वदर्शी, सर्वसाक्षी, सर्वदृक्. A. sustaining, A. upholding विश्वधारी, विश्वाधार. A. wise अनंतबुद्धि, अपारबुद्धि. A.-fools' day n. एप्रिलची पहिली तारीख, या दिवशीं थट्टेच्या ठकवणुकी करण्याची पाश्चात्यांत चाल आहे. A. fours, पत्यांचा एक खेळ. [To go on A. fours लहान मुलांप्रमाणे रांगणे, घोडुला-घोडा करणे.] २ fig. बराबर. It does not go on A. fours, तें सर्वांशीं जुळत नाहीं, कांहीं अंशीं कमी पडतें. (ज्या-प्रमाणे गुरू चार पायांवर चालत नसलें ह्यणजे लंगडतें त्याप्रमाणे). A.-hail exclam. and n. स्वस्ति. For all adv. (phrase) इतकें असूनहि, हें सर्व न जुमानतां. For good and all एकदाचें. ह्याचें मराठींत भाषांतर करितांना "सोक्षमोक्ष करून," "शेंडी तुटो किंवा पारंवा तुटो," "जें होईल तें होवो" असे मराठींत प्रयोग वापरतात; as, You must do it for good and all जें होईल तें होवो तुझाला तें एकदाचें केलेंच पाहिजे. He is A.-in-A. to me तो मला सर्वांशीं प्रिय आहे, तो माझें

सर्वस्व आहे, तो मला सर्व कांहीं आहे. God shall be A.-in-A. n. शेवटीं सर्व सृष्टि ईश्वरांत मिळून जाईल, शेवटीं एक परमेश्वर राहिल. Once for all एकदाच, एकदाच, पुन्हां न करण्याची पाळी येईल अशा रीतीने.

Allah (al'la) [Ar. al-ilah, 'the worthy to be adored.']

n. हा मुसलमानांचा देववाचक शब्द आहे. देव m, अल्ला.

Allantois (a-lan'tō-is) [Gr. allas, sausage, & eidos, form.] n. anat. तुंबी f, लहान दुधीभोपळ्याच्या आकारासारखे इंद्रिय (अल्पकालीक), गर्भाभोंवतील पातळ त्वचा f, गर्भाला जोडून असलेला पातळ त्वचायुक्त भाग m (सस्तन प्राण्यांचे ठिकाणी ही तुंबी, गर्भ व माता यांचे देहांशी संबंध जोडते). Allantō'ic, Allan'toid a.

Allay (al-lā') [A. S. Pref. a, & leagan, to lay.]

v. t. pacify शांतवणे, शमवणे, विझवणे, थंड करणे, उपशम m-उपशमन n-शमन n-उपशांति f. करणे g. of o. २ mitigate हलका-नरम करणे. A. v. i. शांत-नरम होणे.

Allay'er n. Allay'ment n. शमन n, शांतवन n.

Allay, an obsolete form of Alloy.

Allego (al-lej') [L. ad, & legare, to depute, to announce.] v. t. affirm निश्चयपूर्वक-खचीतपणे-खचीत-

&c.-बोलणे-सांगणे-ह्मणणे. २ produce as an argument, &c. निमित्त n-सबब f-कारण n-&c. सांगणे, उपन्यास m.

करणे g. of o., उपन्यस्त करणे. ३ (B.) प्रमाणासाठीं घेणे, पुढे करणे, पुरावा देणे. Allegā'tion n. (v. V. 1.)-act. खचीतपणे-&c.-सांगणे n, &c., निश्चित कथन n,

दृढकथन n. २-act. निमित्त सांगणे n, &c., उपन्यास m. I excuse निमित्त n, बहाणा m, बाव f, बाबत f. Al-

lege'able a. Alleged' p. cited ग्रंथांतून काढलेला. २ पुराव्यासाठीं बोलावलेला-घेतलेला.

२ पुराव्यासाठीं बोलावलेला-घेतलेला.

Allegiance (al-lēj'i-ans) [L. ad, to, & Liege.] n.

११ व्या शतकांत इंग्लंडांत जमीनदार, सरदार, व त्यांचीं कुळें ह्यांमधील संबंध m. २ प्रजाधर्म m, राजसेवाधर्म m, राजभक्ति f. ३ निष्ठा f, भक्ति f. Allē'giant a.

Allegory (al'le-gor-i) [Gr. allos, other, & agoreuein, to speak.] n. रूपक n, रूपकातिशयोक्ति f, परोक्ष-

कथा f, अप्रस्तुतप्रशंसा f, अन्योक्ति f. Allegor'ic,-al a.

रूपकांचा, दाखल्याचा, दृष्टांतरूप, दृष्टांतात्मक, अन्योक्ति-रूप, अप्रस्तुतप्रशंसारूप. Allegor'ically adv. Al'legor-

ise v. t. turn into allegory रूपकानें-दृष्टांतानें-अन्योक्तीनें-&c. दर्शिवणे-कथणे. २ understand figuratively दृष्टांत-

दृष्टीनें-दृष्टांतबुद्धीनें-&c. घेणे-समजणे-अर्थ m. करणे. Al'le-

gorist, Al'legorizer n. दृष्टांतरूपी लेख लिहिणारा, रूपक लिहिणारा. Allegorizā'tion n.

Allegro (al-lē'grō) [L. alacer, brisk.] a. and n. mus. द्रुत (गति f.). Allegret'to adv. and a. द्रुत.

Alleviate (al-lēv'i-āt) [L. ad, & levis, light.] v. t.

make light, mitigate हलका-&c. करणे, शमवणे, शांत-

वणे, उपशम m-प्रशमन n-&c. करणे g. of o., हलका-नरम करणे. Alleviā'tion n. (v. V.)-act. शमवणे n,

शांतवणे ॥, शम ॥, उपशमन ॥, उपशम ॥, प्रशम ॥, -state. शम ॥, उपशम ॥, प्रशम ॥, शांति f, उपशांति f. Allev'iator ॥ ज्याचे योगानें उपशम होतो तें, उपशमन करणारा. Alle'viative a. उपशामक ॥, उपशामक वस्तु f. Alleviated p. उपशांत, प्रशांत, शांत.

Alley (al'li) [L. ad, to, & nare, to swim.] n. walk in a garden बागेतील रस्ता ॥-वाट f, उपवन-मार्ग ॥, आराममार्ग ॥, (बागेतील) पायवाट f. २ (of towns, &c.) अळी f, आळ f, गल्ली f. ३ छापखान्यांतील खिळे जोडणारे (compositors) यांच्या दोन रांगांमधील जागा f. All'eys pl.

Alliance (al-lians) see Ally.

Alligation (al-li-gā'shun) [L. ad, to, & ligare, to bind.] n. arith.—मिश्रगणित ॥, सुवर्णगणित ॥, एका जिनसाच्या निरनिराळ्या जातींचे निरनिराळे दर असतां ते घेऊन त्यांच्या मिश्रणाचा अगर अनेक जिनसांच्या दरांच्या मिश्रणाचा एकंदरीचा दर काढणे ॥

Alligator (al'li-gā-tur) [L. lacerta, a lizare.] n. zool. सुसर f, मकर ॥, (pop.) मगर ॥, सुस्वर f, मगरमच्छ ॥, कुभीर ॥, नक्र (?) ॥, गोधा f. dim. गोधिका f. Grasp or seizure of an A. मगरमिठी f.

N. B. Alligator आणि crocodile ह्यांला निरनिराळे मराठी शब्द योजणे फार कठीण आहे.

Alliteration (al-lit-er-ā'shun) [L. ad, to, & litera, a letter] n. प्रास ॥, अनुप्रास ॥, श्रुत्यनुप्रास ॥, एका मागून एक येणाऱ्या शब्दांचे आरंभीं एकाच अक्षराची पुनरावृत्ति f, वरचेवर तेच तेच वर्ण येणे; as, Round and round the rugged rascal ran. Alliteral a. प्रासयुक्त. Allit'erate v. i. प्रास होणे, प्रासांत असणे. Allit'era-tive a. pertaining to, or consisting in A. अनुप्रासा-संबंधीं, अनुप्रासमय, अनुप्रासबद्ध. Allit'erativeness n. अनुप्रासयुक्तता f. Allit'erator n. अनुप्रासक ॥, अनुप्राश्या (यमक्या शब्दाप्रमाणें).

Allocate (al'lo-kāt) [L. ad, to, & locare, to place.] v. t. देणे, वांटून देणे. २ विशिष्ट कारणासाठीं निराळा काढून ठेवणे. ३ विभागून-वांटून देणे (shares in a public company or the like). Allocā'tion n. वांटणी f.

Allodial (al-lō'di-al) a. law स्वाधिपत्याचा, अनन्याधि-पत्याचा, स्वसत्ताक, स्वस्वामिक, पूर्णसत्तात्मक, ज्यासंबंधीं सर्व प्रकारचे हक्क स्वतःकडे असतात असे (opposed to feudal).

Allodium (al-lō'di-um) [Low L. allodium.] n. law. freehold estate स्वसत्ताक-स्वाधिपत्याचें-&c.-क्षेत्र n-वतन n-&c., पूर्णपणे आपली सत्ता असलेली स्वतंत्र जहागीर f. (opposed to 'feud.') Also Allod, Alod.

Allopathy (al-lop'a-thi) [Gr. allos, other, & pathos, morbid condition.] n. विषमचिकित्सा f, प्रतिचि-कित्सा f, व्याधिविपरीत चिकित्सा f, भिन्न अगर उलट स्थिति होईल अशा प्रकारें औषधोपचार करून व्याधि-नाश करण्याची पद्धत f. (opposed to homœopathy

३. सप्तचिकित्सा *f.*, अनुचिकित्सा *f.*, व्याधिविपर्ययनार्थ-
कारी चिकित्सा *f.* of वाग्भट्ट, respectively) Allo-
pathic *a.* Allopathically *adv.* Allopathist, Allo-
path *n.* विषमचिकित्सक, व्याधिविपरीतचिकित्सक.

Allot (al-lot') [O. Fr. *aloter.*] *v. t.* give by lot,
चिठ्या टाकून-घालून-&c.-विभागणें-वांटून देणें. २ *appor-
tion, assign* वांटा करून-वांटून देणें, विभागून देणें,
विभागार-विभार्गी देणें-लावणें, वांट्यास देणें, नेमून देणें.
Allotting *pr. p.* Allotted *pa. p.* Allot'able *a.*
वांटून देण्याजोगा. Allot'ee *n.* ज्याला कांहीं भाग
मिळाला आहे तो. Allot'ment *n.* (v. V. 2.)—*act.*
वांटून देणें *n.*, विभागून-नेमून-&c. देणें *n.*, वांटप *n.*,
वांटणी *f.* I thing allotted वांटणी *f.*, वांटा *m.*, भाग *m.*
II (of the things of life) अन्नोदकक्रणानुबंध *m.*,
भोग *m.*, भोक्त्व *n.*, दाणापाणी *n.* Letter of A.
शेरवांटणीपत्र *n.*

Allotropy (al-lot'ro-pi) [Gr. *allos*, another, &
tropos, condition.] *n. chem.* अनेकरूपता *f.*, नानारू-
पता *f.*, एका रासायनिक घटनेच्या पदार्थाचा निरनिराळ्या
रूपांत रहाण्याचा धर्म *m.* जसें कार्बन हा प्रुथ्यगो, चार-
कोळ व हायड्रोजन ह्या तीन रूपांनीं आढळतो.

Allow (al-low') [L. *ad*, to, & *locare*, to place.] *v. t.*
grant, concede मान्य करणें, मागणें, कबूल करणें-होणें,
घेणें, प्रालिखण करणें *g. of o.*, याद देणें-करणें (?). २
permit परवानगी *f.*-हुकूम *m.*-मोकळीक *f.*&c. देणें, देणें.
३ (with for) *abate* मजुरा देणें, वजा घालणें, वचपा
कडलें-घेणें, मुजरा करणें (*obs.*)—*fig.* सूट देणें, मोता-
दीनें देणें (*obs.*). ४ (with for) *give in consi-
deration of* मजुरा देणें, व्या बद्दल देणें, वजा घालणें.
५ *entrust* देणें, हवाली करणें, हवालणें, सोंपविणें. ६
acknowledge स्वरें असें कबूल करणें, अजुमत देणें. ७
give as pay or wages नेमणूक करणें-करून देणें,
असामी ठरवून देणें, नेमणुकीनें देणें. ८ *give as rations,
provisions* नेमणुकीनें देणें, ठरलेला भाग *m.*-नेमणूक *f.*
सोताद *f.* देणें, ठरलेला रतीप *m.* देणें. Allow'able *a.* (v.
V. 1.) मान्य करायास योग्य, मानायाजोगा—जोगता-
&c. २ अनिषिद्ध, अवर्जित, मान्य, उचित, योग्य, वा-
जरी. Allow'ableness *n.* (v. A. 2.) अवर्जितत्व *n.*,
योग्यता *f.*, औचित्य *n.* Allow'ably *adv.* (v. A. 2.)
दोषावांचून, प्रत्यवायावांचून, विनादोष, विनाप्रत्यवाय,
यथायोग्य, अनिषेधानुसार. Allow'ance *n.* परवानगी
f. २ पसंती *f.* ३ सूट *f.* ४ पगार *m.*, मजुरा *m.*, वजा
m., काद *f.*, सांड *f.*, सोडसांड *f.*, सांडसोड *f.*, मुपारा *m.*,
सुवाह(हि)रा *m.*, वेतन *n.*, नेमणूक *f.*, असामी *f.* [An-
nual A. वर्षासन. Extra A. खेरीज मुपाहिरा, भत्ता,
सांत. Monthly A. दरमाहा.] ५ चंदी *f.* (now applied
to horses), टोकळा *m.*, सोताद *f.*, बोरसिधा *m.*, शेरपीठ
n., दोह *m.* [Monthly A. as to a servant अडेसरी,
अडशेरी, दरमाहा नेमणूक.] ६ रतीप, रातव (*obs.*), नेम-
णूक, नेमून दिलेला पैका-रकम-साधनी, सोताद (*obs.*
in this sense) [Daily A. रोजी.] Allowed *p.*

परवानगीचा, अप्रतिबंधाचा, अनुमोदनाचा, अनुमोदित.
२ मान्य केलेला, मानलेला. ३ सूट्याद दिलेला. ४
नेमणूक करून दिलेला. ५ रतीव ठरवून दिलेला. ६ Used
of articles of religious offerings हलाल.

Alloy (al-loi) [L. a, according to, & lex legis, law.]
v. t. हीण n. or f. घालणे, हिणकट a-हिणवट a-हिणकस
a. करणे, उत्तम धातूंत कमी दराची धातु मिसळणे, दोन
धातु एका ठिकाणी मिसळणे. २ fig. हीन-न्यून-&c. करणे,
न्यूनता f. आणणे, कलंक m. लावणे, अनिष्टमिश्र-सकलंक
करणे. ३ (मिश्रणाने) किंमत कमी करणे. ४ कडकपणा
कमी करणे, न्यूनता आणणे. A. n. हीण n, कलंक m. २
fig. कसर f, उणीव f. दुःखाची भेळ f. भिसळ f, उत्तम
धातूंत कमी दराची घातलेली धातु f, भिन्न धातूंची भेसळ
f-भेळ f, जोड धातु f, किंवा मिश्र-हीण धातु f. ३ हीण
करणारा-न्यूनता आणणारा पदार्थ m. Alloy'age n. (v. V.)
-act. हिणकस करणे n. २ मिश्र-हीण धातु f. Alloyed p.
(v. V. 1.) हिणकट केलेला, &c., हिणवट, हिणकट, हि-
णकस, खोटा, खोटसाळ, हिणाचा, गैरसाळ. मिगळीचा,
मिसळलेला. २ (v. V. 2.) अनिष्टमिश्र, सकलंक,
डागील(ळ), हीण केलेला, न्यूनता आणलेला.

A. B.—कोणत्याहि दोन किंवा अधिक धातूंच्या मिश्रणाला
Alloy हा शब्द लावितात. परंतु त्या दोहोंपैकी एक धातु जर पारा
असेल तर त्या मिश्रणाला Amalgam हा शब्द आहे.

Allspice (awl'-spis) [All and Spice.] n. myrtles
pimenta शीतळचिनी f, कापुरचिनी f, कंजोळ m.

Allude (al-lūd') [L. ad, at, & ludere, to play.] v. i.
refer to indirectly, hint at अप्रत्यक्ष रीतीने सुचविणे.
२ बोलून-दर्शवणे-सुचविणे-अनुलक्षून बोलणे, लक्ष्याने-
धोरणाने-लक्ष धरून-धोरण धरून-रोखाने-&c. बोलणे with
g. of o., ध्वनित करणे, लक्ष्य n-धोरण n-ठेवून-
लावून बोलणे with वर of o., बोलण्याचे लक्ष्य n-धोरण
n-झोक m-&c. असणे with वर or कडे in con. २ ध्वनित
करणे. ३ (कडे) बोलण्याचा रोंख m. असणे. Alluder n.
Alluding p. a. (v. V.) अप्रत्यक्ष रीतीने सुचविणारा,
सूचना करून दर्शवणारा, &c., सूचक, सूचनाकारक,
रोखाने बोलणारा. Allusion n. (v. V.)—act. सूचना
करून-बोलून दर्शविणे n, भाषणध्वनि m, भाषणाचा-बो-
लण्याचा रोंख m. I (अप्रत्यक्ष) सूचना f, रोंख m, उल्लेख
m, निर्देश m, ध्वनि m. Allusive a. रोंखाचा, अप्रत्यक्ष
सूचनेचा, व्यंग्योक्तीचा, सूचनात्मक, संज्ञिक (?). Allus-
ively adv. (v. A.) सूचनारूपे or रूपाने, सूचना-
पूर्वक, व्यंग्योक्तीने. Allusiveness n. सूचनात्मकता f.
Allusory a. सूचनात्मक, (कडे) रोंख असणारे.

Allure (al-lūr') [Fr. ad, to, & lurer, to decoy.] v. t.
entice, lure, decoy, tempt मोहणे, मथवणे or मथ-
वणे, लांचावणे, लोभवणे, गूळखोवरें n. देणे (idlo.),
लालूच f-लोभ m-खाऊ m-&c. दाखवणे, साखर पसरणे,
मधाचे बोट n. लावून ठेवणे, वश करणे, वेडावून सोडणे,
वेड लावणे, मोहून घेणे, मोह m-मोहन n-घालणे, मोहन
n-विमोहण n-प्रलोभन n-&c.-करणे g. of o. २ (भात्री

सुखाची आशा लावून) मन *n.* वळविणें, मोह *m.* मोहनी *f.* घालणें, भुलवणें, फूस लावणें. Allured *p.* (*v.* *V.*) मोह घातलेला, लांचावलेला, मोहित, प्रलोभित. Alluring *n.* Allure'ment (*v.* *V.*)—*act.* मोहणें *n.*, मधवणें *n.*, &c., मोहन *n.*, विमोहन *n.*, प्रलोभन *n.*—*a.* or *s.* मोह *m.*, मोहनी *f.* I alluring object or cause प्रलोभन *n.*, आमिष *n.*, खाऊ *m.*, लालूच *f.* Allurer *n.* (*v.* *V.*) मोहणारा, मोह घालणारा, मोहक, प्रलोभक. Allur'ing *a.* Allur'ingly *adv.* मोहकपणानें.

Alluvion (al-lū'vi-un) [See Alluvium.] *n.* (समुद्राच्या किनाऱ्यावर किंवा नदीच्या तीरावर आंतून येऊन) सांठलेला खळमळ *m.*, लाटेच्या जोरानें किंवा पुरामुळें सांठलेला खळमळ *m.*, हा खळमळ सांठून तयार झालेली जमीन *f.*

Alluvium (al-lū'vi-um) [L. *ad*, *at*, & *luere*, to wash.] *n.* (chiefly applied to the deposits formed in river valleys and deltas.) मळी *f.*, खळमळ *m.*, होर *f.*, साय *f.*, मळकी *f.*, गजेरी *f.*, साका *m.* २ *geol.* उंच प्रदेशापासून पाण्याच्या प्रवाहायरोवर वाहत जाणारा खळमळ *m.* ३ हा खळमळ सांठून तयार झालेली जमीन *f.*, पुळण *f. pl.* Allū'via, Alluviums.

Ally (al-li) [L. *ad*, to, & *ligare*, Sk. लग्, to bind.] *v. t.* connect by marriage सोड्(य)रीक *f.* सोड्(य)रीक *f.* शरीरसंबंध *m.* विवाहसंबंध *m.* &c.-करणें-जोडणें, घर *n.* जोडणें. २ (by treaty or league) सख्यसंकेतसंबंध *m.* सख्यसंबंध *m.* मित्रत्वसंबंध *m.* सख्य *n.* मैत्री *f.* एकोपा *m.* करणें. ३ form relation between संबंध करणें-जोडणें. ४ संघ-कट करणें A. *v. i.* निकट संबंध असणें. Allied' *p.* and *a.* Ally *n.* पक्षी *m.*, संकेतानें साह्य करणारा *m.*, परस्परोपकारी *m.*, सख्यसंकेतसंबंधी *m.*, संकेतसहकारी *m.*, सख्यसंबंधी *m.*, सखा *m.*, साहाय्यसंकेती *m.*, मित्र *m.*, मदतगार *m.* २ तहानें-करारानें मित्र झालेला राजा *m.* Alliance (al-li'ans) *n.* affinity सोयरीक *f.* लगत *f.*, नातें *n.*, शरीरसंबंध *m.*, विवाहसंबंध *m.*, मैत्री *f.*, स्नेह *m.*, दोस्ती *f.* २ league एकवळा *m.*, मिळण *f.* संगनमत *n.* (*obs.*), जूट *f.*, कट *m.*, मिलाफ *m.*, कूट *n.* [DOUBLE A. द्विकूट *n.* TRIPLE A. त्रिकूट *n.* QUADRUPAL A. चौकूट *n.*, चौकटी *f.*] ३ connection संबंध *m.*, संयोग *m.* ४ राजाराजांमध्ये परस्परांचा एकोपा *m.* ५ मिलाफ *m.*, संधि (S) *m.* Allies' or All'ies *pl.*

Almanac, Almanack (al'ma-nak) [Origin doubtful.] *n.* पंचांग *n.*, पातडें *n.* Almanac-maker *n.* पंचांगकर्ता *m.*, पंचांग्या *m.*, गणक *m.* Almanog'rapher *n.* Same as Almanac-maker.

Alma-Mater (al'ma-mā'ter) [L. benign, mother, fostering mother.] *n.* विश्वविद्यालय *n.* (मायलेंकरांच्या संबन्धाप्रमाणें विद्यालय व विद्यार्थी यांचा संबंध मानून विश्वविद्यालयास हा शब्द लावतात). विद्यापीठ, *n.* २ *lit.* पोसणारी माता *f.*

Almighty (awl-mit'i) [All & mighty, great.] *a.* सर्वसमर्थ, सर्वशक्ति, सर्वशक्तिक, अनंतशक्ति, सर्वशक्ति-

मान्. [The A. सर्वशक्तिमान् ईश्वर m, परमेश्वर m, ईश्वर m, भगवान् m, अनंतशक्तीचा प्रभु m.] २ खूब मोठा; as, Almighty nonsense. Almightyly adv, Almightyness, Almightyship n. (v. A.) अनंतशक्तित्व n, सर्वशक्तिता f, सर्वशक्तित्व n. The A. dollar, The A. rupee सर्वशक्तिमान् पैसा, पैसा परब्रह्म.

Almond (ä'mund) [Gr. amygdale, an almond.] n.—tree (बा)बदाम f, (बा)बदामी f-fruit (दा)बदाम n-m, (बा) बदामगोळा m, बदामगीर m. [THE SWEET A. गोड बदाम. THE BITTER A. कडू बदाम]. २ pl. anat. (almonds of the throat, jaws, or ears) (जबड्यांतील, गळ्यांतील किंवा कानांतील) बदामासारख्या गांठी, बदामगांठी, गलगंड, गळ्याच्या दोन गांठी, घशांतील दोन गांठी f. pl, गलांड. A. a. बदामी. Almonds pl.

N. B.—Some combinations of this word are:—almond-oil, almond-colour, almond-cake, almond-leaved and almond-scented.

Almoner (al'mun-er) [Gr. eleemosyne, pity.] n. official distributor of alms दानाध्यक्ष m, दानाधिकारी m, सदावर्त्ताचा किंवा अन्न वगैरे दानांचा अधिकारी m, देवळें-अन्नछत्रें-धर्मार्थ दवाखाने-वगैरे ठिकाणीं असणारा दानाध्यक्ष m. Al'monry n. दानशाला f, दानगृह n, दानमंदिर n, धर्मपोई f, अन्नसत्र n, सत्रशाला f, सत्र n. २ दानाध्यक्षाचें रहावयाचें ठिकाण n. Almonership n. दानाध्यक्षाचा हुद्दा m.

Almost (awl'möst) [All & Most.] adv. बहुतकरून, प्रायः, बहुधा, जवळ जवळ, बहुतेक. [THIS ADVERB, HOWEVER, IS BEST RENDERED BY OTHER CONSTRUCTIONS, AS IN THE FOLLOWING EXAMPLES, My work is almost done माझे काम संपत आलें आहे, -संपलेंच आहे. It is almost ten o'clock दाहा वाजायान् आले or थोडक्यांत दाहा वाजतील, बहुतेक दाहा वाजलेच आहेत. He had almost reached the village तो गांवाला पोहोंचलाच होता, &c. &c.] Almost no क्वचित् कांहीं (बहुतेक नाहीं). Almost never क्वचित् एकदां (बहुतेक नाहीं).

Alms (ämz) [Gr. eleemosyne, pity.] n. भिक्षा pop. भीक f, भिकणें (obs.) n, धर्म m, धर्मादाय m, खैरात f. [A. ASKED BY WORSHIPPERS OF Dewi जोगवा.—OF Khandoba वारी f. DAILY A. नित्यदान n. LIVER UPON A. भिक्षोपजीवी. VICTUALS GIVEN AS A. माधुकरी f. ONE WHO LIVES ON THEM माधुकरी m. TO LIVE ON A. भीकदूक f. मागून असणें, भीक मागून पोट n. भरणें, भिक्षोपजीविका f-भिक्षोपजीवन n-&c. करणें. TO LIVE ON UNSOLICITED A. अयाचितवृत्ति f. करणें. IT IS EASIER TO TAKE POISON THAN A. विख घेववतें पण भीक घेववत नाहीं. ALMS-BASKET, ALMS-BOX, ALMS-BAG &c. n. झोळी f, चौपदरी(द्री)f, अन्नपूर्णा f, कामधेनु f, भिक्षापात्र n. A. VESSEL OF WORSHIPPERS OF Khandoba कोटंवा m-OF Dewi परडी f. ALMS-BEGGING n. भिक्षुकी f, भिक्षाटन n. LUCK IN A. भिक्षाभाग्य n.] Alms-deed n. धर्मकार्य n, धर्मकृत्य n, धर्मादाय(व) m. Alms-folk n. भिक्षेवर उदरनिर्वाह

करणारे. Alms-gate *n.* सदावर्त्ताचा-भिक्षा वांटण्याच्या गृहाचा दरवाजा *m.* Alms-giver *n.* दाता *m.* Alms-giving *n.* धर्म *m.*, दानधर्म *m.* Alms-house *n.* धर्मशाला *pop.* धर्मसाळ *f.* धर्मवासगृह *n.* Alms-man *n.* भिक्षोपजीवी *m.*, भिक्षुक *m.*, भिक्षार्जावी *m.*, भीक खाणारा *m.*

Aloe (al'ō) *n. bot.* (plant) *aloe perfoliata* कोरफड *f.* *n.* कोरकांडें *n.*, कुंवारकांडें *n.*, कुंवारफोड *n.*, घृतकुमारी *pop.* कुमारी *f.*, तरुणी *f.* २—inspissated juice. *med.* काळाबोळ *m.*, एलियाबोळ *m.*, कोरकांडें *n.*, कोरफड *n.*, कुंवारकांडें *n.*, कुंवारफोड *n.* Al'oe'd *a.* Aloes-wood *n.* अगर *m-n.*, अगरू *m.*

Aloft (a-loft') *adv. on high* उंच, उंची, वर, वरतें. २ *naut.* डोलकाठीचे शेंड्यावर, डोलावर.

Alone (al'ōn') [All and One.] *a.* एकटा, एकला, एक-एकटा, एकएकला, एकाकी. [To LEAVE OR LET A. सोडणें, सोडून देणें, जाऊं-राहूं-अगूं देणें, (च्या) वाटेस न जाणें]. २ *without company* एकटा, एकटा मात्र; as, He A. remained there. ३ अद्वितीय, अप्रतिस्पर्धी, सर्वश्रेष्ठ. Alone *adv.* एकट्यानें, फक्त, मात्र. Alone-liver एकटा रहाणारा. Alone'ness *n.* एकटेपणा *m.*

Along (a-long') [of A. S. origin.] पूर्वीं ह्याचा उपयोग विशेषणासारखा करित असत, परंतु तो उपयोग आतां चालू नाही. A. *prep. through the whole or entire length of, from end to end of* (whether within, as of a valley or by the side of, as a river) अवल अखेर लांबीच्या बाजूनें, दोन्हीं शेवट-दोन्हीं टोकें-दोन्ही अवधि-अभयसीमा-&c.-धरून-व्यापून-मिळवून, अवल अखेर, पहिल्यापासून-आरंभापासून-शेवटपर्यंत, अहदतहद, साद्यंत. [All along—all through the course of लांबीच्या बाजूनें सर्वभर. २ अथपासून इतिपर्यंत, यच्चयावत्; as, Christ's design all along the Evangelists]. २ *by the length of, in the direction of length, lengthwise* (as distinguished from across), following the line of (a road, wall, river, sea-shore).—लांबीच्या बाजूनें, उभा (आडवा across नव्हे), लांबीच्या घोरणानें-सूत्रानें. ३ लांबीला समान्तर असा; as, The ship sailed A. the shore at twenty yards from it. ४ बाजूनें; as, A. the shore किनाऱ्याच्या (लांबीच्या) बाजूनें. Along *adv.* (with by) लांबीच्या घोरणानें, लांबीनें, उभा; as, To go A. by the king's high way. २ पुढें, पुढच्या बाजूकडे, प्रगतिदर्शक किंवा उत्कर्षदर्शक रीतीनें. [To Get along उत्कर्ष पावणें, भरभराट होणें, पुढें पाऊल पडणें. Get along चल जा, चल निघ, तोंड काळें कर.] Along with, *onward with, on the way with, in company with, side by side with* बरोबर, सहित, सह, सहवर्त्तमान, समेत, समवेत. Along of मुळें. Alongshore *adv.* किनाऱ्यानें, किनाऱ्याच्या बाजूनें. Along-shore-men *n. pl.* गोदींत काम करणारे मजूर *m. pl.* Along-side *adv.* जवळून, बाजूनें, एकमेकांच्या जवळ जवळ; as, 'To lie A. or A. of

Alongst (a-longt') [of A. S. origin.] *prep.* (हाचा उपयोग क्वचित् करतात.) लांबीच्या बाजूने, बाजूने. [Note similar words Against, Amongst, Amidst, &c.]

Aloof (a loof) *adv.* दूर (परंतु दृष्टीसमोर). अंतरावर, नुटक, अलिप्त, अलग; *ns.* To hold A., To keep A. To sit A., To stand A. २ वेगळा *decl.* निराळा, *decl.*, फटकून, सटकून, निसटून, नुटून. Aloofness *n.* अलिप्तपणा *m*, नुटकपणा *m*.

Alopecy (al'ope-si) [Gr. *aiopex*, a fox, because loss of the hair is common among foxes.] *n. m.* डोक्याचे केंस गळण्याचा रोग *m.* (called 'Fox-evil' or 'Fox scurf') टकल पडणे *n*, चाई *f.* उंदरी *f.* इंद्रलुप्त, (एक त्वग्रोग), कातरी *f.* कातर *f.* Also Alopecia.

Aloud (a-lowd') *adv.* मोठ्याने, मोठ्या स्वरांने, ओरडून, मोठ्या आवाजांने, उच्च स्वरांने.

Alow (a lō') *adv.* खालीं, खालचे भागांत. २ *fig.* हीन स्थितींत. ३ हलक्या स्वरांने (opposed to aloft).

Alp (alp) [L. *albus*, white.] *n.* उंच पर्वत *m.* Alps. *pl.* स्वित्झर्लंडांतील आल्प्स नांवाचा उंच पर्वत. २ *fig.* उच्च वस्तु-पदार्थ; *as*, intellectual Alps. Alp'ea, Alpine *a.* (alp'in or alp'in) आल्प्सपर्वतासंबंधीं, उंच डोंगरांतील, डोंगरी. २ फार उंच. A. *n.* आल्प्स पर्वतावरील वनस्पति *f.* Alpin'ery *n.* अल्पाइन वनस्पतींची लागवड करण्याची बागांतील किंवा इतर ठिकाणांतील जागा *f.* Trans-alpine *a.* आल्प्स पर्वतापलीकडील.

Alpaca (al-pak'a) *n.* उंटासारखें पेरू देशांतील एक जनावर *n*, आल्पाक *n.* २ त्याच जनावराचे केसांचें केलेलें कापड *n*, अल्पाक *n*.

Alpha (al'fa) *n.* ग्रीक भाषेतील पहिलें अक्षर *n*.

Alphabet (al'fa-bet) [Gr. *alfa*, & *beta*, A. & B.] *n.* अक्षरमाला *f*, वर्णमाला *f*, मूलवर्ण *m*, *pl*, वर्णक्रम *m*, अक्षरानुक्रम *m*, वर्णमातृका *f*, कख फळवले (R) *m. pl.* [Acquaintance with the A. अक्षर-ओळख *f.* Class of letters in the A. फळवला or फळोला *m*, विल्हे *f*, वर्ग; *as*, कवर्ग. Consonants with their several combinations of vowels and *anuswara* and *visarga* बाराक्षरी, बारसकडी or खडी *f*, or बाराखडी *f.*] २ सुलभ मूलतत्त्वे *n*, आरंभ *m*, ओनामा, श्रीगणेशा. ३ उपक्रम *m.* Alphabetā'rian *n.* *abecedarian* ओनाम्या *m*, कखघोक्या *m.* Alphabet'ic,-al *a.* अक्षरानुक्रमाचा, वर्णक्रमाचा, वर्णक्रमिक, वर्णक्रमानुसार. २ मूलवर्णासंबंधीं. ३ वर्णानुक्रमास अनुसरणारा. Alphabetically *adv.* अक्षरानुक्रमानें, विल्हेवार, वर्णक्रमानुसार. Alphabetise *v. t.* वर्णानुक्रमानें लिहिणे-लावणे.

Already (awl-red'i) [All & Ready.] *adv.* in the time past or present आधीं, आदीं, पहिलेंच, पूर्वीं, भागें. [The sense of the word 'Already' is often best rendered by (1) चुकणें; *as*, मी सांगून चुकलों-करून चुकलों-देऊन चुकलों. I have told-done-given

already or (२) by the suffix च added to the past tense of the verb denoting the completed action; as, I have done it already मीं तें केलेच आहे. Alreadiness *n.* पूर्ण तयारी *f.*

Also (awl'so) *adv.* झी, पण, देखील, देखीत (*obs.*), तसाच *decl.*

Altar (awl'tar) [L. *altis*, high.] *n.* वेदी(दि) *m.*, स्थंडिल *n.*, यज्ञवेदी *m.* २ होमाकरितां तयार केलेली उंच जागा *f.* ३ ख्रिस्ती देवळांतील प्रभुभोजनाचें मेज *n.* ४ *fig.* देवघर *n.*, पूजास्थान *n.*, घरांतील प्रार्थनास्थान; as, Family altar. *n.* Alt'arage *n.* ख्रिस्ती देवालयस अगर त्यांच्या प्रभुभोजनाचे वेळेस मेजावर अर्पण केलेली वस्तु *f.* २ स्थंडिलावर समर्पण केलेली वस्तु *f.*; प्रभुभोजनाचे वेळीं होमहवनापासून धर्माधिकार्यास झालेला फायदा *m.*-मिळालेल्या देणग्या *f. pl.* देणगी लहान असल्यास तीस Alt'ar-dues ह्यणतान. Altar-bread *n.* प्रभुभोजनाकरितां तयार केलेली भाकर *f.* Altar-cloth *n.* प्रभुभोजनाचे मेजावरील कापड *n.* Altar-piece *n.* स्थंडिलाच्या मागे ठेवलेला नक्षीदार रंगीत पडदा. Altar-table *n.* प्रभुभोजनाचें मेज *n.* Altar-tomb *n.* स्थंडिलासारखें छत असलेलें थडगें.

Altazimuth (alt-az'i-muth) [A. contr. for *altitude*, and *azimuth* instrument.] *n.* astron. उन्नतिदिशांश-मापक(यंत्र).

Alter (awl'ter) [L. *alter*, another.] *v. t.* बदलणें, पालटणें, फिरवणें, फरक करणें, रूपांतर-विपर्यास-करणें. A. *v. i.* बदलणें, पालटणें, फिरणें, बदल-पालट-विकृत-फरक-होणें. Al'terabile *a.* (v. V. T.) बदलाया-चा-जोगा-*&c.*, फिरवाया-चा-जोगा-*&c.*, फेरफार कराया-चा-जोगा-*&c.*, रूपांतर-योग्य-क्षम, रूपांतरकरणीय, रूपभेदकरणीय. Al'terably *adv.* रूपांतरानें, फरक करून. Alterabil'ity, Al'terableness *n.* रूपांतरक्षमता *f.* रूपांतरयोग्यता *f.* Al'terant, Al'terative *a.* बदलणारा, फेरफार करणारा, रूपांतरकारक, रूपभेदकारक, फरक करण्यास समर्थ. *n. med.* रक्तशुद्धिकर, प्रकृति-तत्रि(द्वै)यत-*&c.* बदलणारें औषध *n.*-सुधारणारें औषध *n.*, पूर्व स्थितीवर आणून आरोग्य देणारें औषध *n.*, शरीरास सर्वप्रकारें सुख देणारें औषध. हें औषध विशिष्ट रोगावर ह्यणून दिलेलें नसतें. Altera'tion *n.* (v. V.)—*act.* बदलणें *n.*, पालटणें *n.*, फिरवाफिरव *f.*, फिरवणें *n.*, फरक करणें, फिरणें *n.*-*state.* *v.* Change भेद *m.*, विपर्यय *m.*, विपर्यास *m.*, फेर *m.*, फेरफार *m.*, पालट *m.*, रूपांतर *n.*, रूपभेद *m.* २ विकार *m.*, विकृति *f.*

Altercate (al'ter-kāt) [L. *altercatus*, to wrangle.] *v. i.* भांडणें, वाकलह *m.* करणें, हुंबरीतुंबरी करणें, तोंडास तोंड देणें, तापून बोलणें. Alterca'tion *n.* झटापट *f.*, झटापटी *f.*, लटपट *f.*, हटतट *f.*, तोंडास तोंड *n.*, धसफस *f.*, धसाफसी *f.*, धुसफूस *f.*, धुसमूस *f.*, रसकस *f.*, रसघस *f.*, होराबारी *f.*, हंबेतंबे *f.*, हमरीतुमरी *f.*, नाग्युद्ध *n.*,

N. B.—The word हर्षाहर्ष is rarely used in the sense of Altercation. It is generally used in the sense of 'Joy and Anger'.

Alternate (al'ter-nat) [L. *alter*, sk. अन्यत्, other.]
v. t. perform by turns अदलाबदलीने-आळीपाळीने-फेरपाळीने-पारगीवारगीने-अरगीपारगीने-&c.-करणे. २ *change reciprocally* परस्परपालट *m* पालटापालट *f* अदलाबदल *f*-फेर (मुवा)मांघदला *m*-फिरवाफिरव *f* &c. करणे *g. of o. A. v. i. happen, act &c. by turns* अदलून-बदलून-आलटूनपालटून-आळीपाळीने-फेरपाळीने-पारगीवारगीने-&c.-येणे-घडणे-वडून येणे-काम करणे. २ *follow reciprocally* एका आड एक येणे-होणे, &c., परस्परानुगमन *n*-परस्परानुवर्तन *n*-अन्योन्यानुगमन *n*-&c. होणे *g. of o. also Al'ternise. Al'tern, Alter'nate a. being in reciprocal succession* परस्पर अदलाबदलीचा-फेरीफेरीचा-बारीबारीचा, &c. २ *bot.* एक आड एक, आळीपाळीचा, परस्परानुगामी, अन्योन्यानुवर्ती, पृष्ठानुपृष्ठगामी. *On A. days or periods* एकांतरा *or* त्रा, एकांत्रा आड, एकांत्राड, पर्यायिक, अंतरित. *A. generation biol.* एकपिढी आर्डने साम्य यावणारे वंशज. बाप व आई यांच्याशीं विशेष साम्य नसतां, आज्ञा किंवा आजी यांच्याशीं विशेष साम्य असलेला वंशज. *A. angle geom.* See Angle. *On A. days* एक दिवसा आड. *Alter'nately adv. (v. A.)* आळीपाळीने परस्पर अदलाबदलीने, &c., अदलूनबदलून, आलटूनपालटून, चाळूनपाळून, एक आड एक, पृष्ठानुपृष्ठ, अन्योन्यानुगमन-&c.-पूर्वक. *Alter'nateness n. (v. A.)* एकआडएकपणा *m*, एकांत्राडपणा *m*, परस्परानुगामित्व *n*, परस्परानुवर्तित्व *n*. *Alter'nacy (R), Alternā'tion n.* परस्परपालट *m, f*, परस्पर अदलाबदल *f*, परस्परानुगमन *n*, परस्परानुवर्तन *n*, अन्योन्यानुगमन *n*. *Alter'native n. a choice of two things* विकल्प *m*, कल्प *m*, गौणकल्प *m*, अनुकल्प *m*, पक्ष *m*, विभाषा (?) *f*, दोहोंतून एक, दोहोंतून एकाची निवड *f*. २ दोहोंतून एकच गोष्ट खरी असण्याचा संभव *m*. ३ (शिवाय-वांचून) उपाय *m*, (शिवाय-वांचून) गति *f*. *There being no other alternative he did this* ही गोष्ट करण्याखेरीज त्याला गत्यंतर नव्हते. *A. a. दोन गोष्टींतील कोणत्याही एकाबद्दल संशयात्मक, वैकल्पिक, विकल्पाचा. २ पक्षान्तराचा, प्रकारान्तराचा; as, A. method प्रकारान्तरपद्धति. Alter'nativeness n. (v. A.)* वैकल्प्य *n*.

Although (awl-thō') [all, if, even, & Though.]
adv. जरी, जरीही, यद्यपि, यद्यपि चेत् (R). २ *conj.* तथापि, तरी देखील.

Altiloquence (al-til'ō-kwens) *n.* फारच भपकेदार भाषा *f*, शब्दावडम्बर *n*, वृथा शब्दपांडित्य *n*. *Altiloquent a. (v. N.)* शब्दावडम्बर माजविणारा, शब्दपंडित.

Altimeter (al-tim'e-tèr) [L. *altus*, high, & *Meter*.]
n. उच्चत्वमापक(यंत्र) *n*, उंची मोजण्याचें यंत्र *n*. *Alti-*

ज्ञानं दाम्यविलेला. Altim'etry *n.* उच्चत्वमापन-मिति. *f.*
उंची काढण्याची-मोजण्याची विद्या *f.*

Altisonant (al-tis'ō-nant) (R.) *a.* भपकेदार शब्दांचा,
अवडम्वराचा, आडम्वराचा, फारच भपकेदार, शब्दा-
वडम्वराचा.

Altitude (alt'i-tude) [L. *altus*, high.] *n.* उंची. *f.*
उच्च *n.* २ *astron.* उंची. *f.* लंबोन्नति. *f.* उन्नति. *f.* उन्न-
नांश *m.* [To take the A. उंची *f.* &c. घेणे-गणणे-काढणे-
-मोजणे.] ३ उच्च पदवी. *f.* श्रेष्ठता. *f.* Altitudinal *a.* Alti-
tudinarian *n.* one who is given to lofty thoughts
or plans खुब भपक्याच्या पण अव्यवहारिक अशा
कल्पना-विचार-मते-प्रतिपादणारा, उच्चकल्पनाप्रतिपादक,
काल्पनिक. *A. a.* pertaining to the heights of fancy
or doctrine फार उच्च कल्पनायुक्त, कल्पनावडम्वराचा;
as, Sermons are--altitudinarian, latitudinarian or
platitudinarian.

Alto (alt'o) [L. *altus*, high] *n.* *mus.* मर्दानी आवा-
जाचा पडज *m.*

Altogether (awl-too-gether) *adv.* मिळून, सर्व मिळून,
संघशः, समुदायशः, एकामेळीं, एका जुटीनें, एकमेळणीं.
२ अगदीं, निपट, केवळ(ळ), निग्रालस, नितराम्, निस्तूक
(*obs.*), एकजात, निवळ. ३ एकूण, मिळून, एकंदर.

Altruism (al'trōō-ism) [L. *alter*, another.] *n.* अन्यप्रीति
f. परार्थनिरता. *f.* परप्रीति. *f.* बंधुता. *f.* (opposed to selfish-
ness). २ *philos.* लोकोपकारवाद *m.* लोककल्याणवाद *m.*
Altruistic *a.* (v.N.) बंधुताविषयक, लोककल्याणवादाचा,
परार्थनिरत, परार्थाभियुक्त, &c. Altruistically *adv.*

Alum (al'um) [L. *alumen*.] *n.* *chem.* फटकी. *f.* फट-
कडी. *f.* तुरटी. *f.* स्फटी. *f.* फिटकिर. *f.* *A. v. t.* तुरटीच्या पा-
ण्यांत भिजविणे. Alū'minous *a.* फटकीचा, फटकडीचा,
तुरटीचा, स्फटीसय. Al'umish *a.*

Alumina (al-ū'min-a), Alumine (al'ū-min) [L.
alumen, alum.] *n.* *chem.* एक प्रकारची माती. *f.*
अॅल्युमिनियम अक्ष. ह्याला oxide of aluminium ह्याण-
त्वात. अॅल्युमिनियमच्या व आक्सिजनच्या संयोगानें
यनलेला षडार्थ *m.* [चिनी माती अगर पांढरी माती बहुधा
ALUMINIUM SILICATE असते.] Alū'minous *a.*

Aluminium (al-ū-min'i-um) *n.* *chem.* the metallic base
of alumina एक प्रकारची पांढरी व हलकी कथलासारख्या
रंगाची धातु. *f.* यांत निळ्या रंगाची किंचित् झांक सरते,
व रुप्यापेक्षा याची चकाकी फार कमी असते. *A.* Gold.
तांबें ९० भाग व अॅल्युमिनियम १० भाग घेऊन बनविलेली
मिश्र धातु. रासायनिक संज्ञा Al. अणुभारांक २७.२८.
विशिष्टगुरुत्वांक २.६.

Alumnus (al-um'nus) [L. *alere*, to nourish.] *n.* *pl.*
Alumni. शिकून तयार झालेला विद्यार्थी *m.* (ज्या शा-
ळेंत तो शिकलेला असतो त्या शाळेस उद्देशून हा शब्द
वापरतात. An alumnus of that college), शिष्य *m.*
विद्यार्थी *m.* Alum'niate (R) *n.* शिष्यत्वकाल *m.*

Alveary (al've-ari) [L. *alvearium*, a bee-hive.] *n.* मधसाशांची पोळी. *f.* पोळें *n.* मोहळ *n.* काळस्यें *n.* २ मोहळामारखी वस्तु. *f.* ३ *anat.* कर्णविचर. ४ जुन्या इंग्लिश, ल्याटिन, फ्रेंच आणि जर्मन ह्या चारी भाषांच्या एका कोशाला हें नांव दिलें होतें. Alveolate *a.* मधसाशांच्या पोळ्याप्रमाणें खांचा-खळगे पडलेला.

Alveolar (al'veo-lar) *a. anat. of or belonging to the sockets of the teeth* कोटरविशिष्ट, गर्तविशिष्ट, लहान खळगे असलेला; as, Alveolar processes, also Alveolarly. Alveole *n.* Same as Alveolus. Alveolus *n.* मोहळाचें छिद्र *n.* विचर *n.* २ *anat.* कोटर *n.* खळगा *m.* ज्यांत दांत वसलेले असतात तो हिरड्यांतील खळगा *m.*

Alvine (al'vin) [L. *alvus*, the belly.] *a.* उदरासंबंधीं, आंतड्यासंबंधीं, पोटाचा, आंत्रिक, आंत्राय, कोष्ठीय (in comp.); as, Alvine discharges.

Always (awl'wāz) *adv.* सर्वदा, सदा, सर्वकाळ, नेहमीं, सदासर्वदा, सदाकदा, सदैव, सदोदित, हमेशा(प) or हमेशा, हरहमेशा(प), नित्य, नित्यशः, नित्यदा, उठतां-वसतां, उठल्यावसल्या (opposed to sometimes or occasionally).

A. M. (ām) [L. *Anno mundi*.] *In the year of the world* ख्रिस्ती मताप्रमाणें सृष्टि निर्माण झाल्यापासून अमुक वर्षीं. २ (L. *Antemeridiam*) *before noon.* मध्यरात्रीपासून मध्याह्नापर्यंतच्या कालांतला. ३ (L. *Artium magister*) *master of arts* पदवी *f.* (ही नांवा-पुढें घालतात). विश्वविद्यालयांतील विशिष्टशास्त्रनैपुण्य-दर्शक शेवटची परीक्षा-पदवी *f.* एम. ए.

Am (am) 'To be' या क्रियापदाचें स्वार्थी, वर्तमानकाळीं, प्रथम पुरुषाचें एकवचनाचें रूप, आहे.

Amain (a-mān') [Pref. *a*, in, on, & *main*, force.] ह्मपाड्यानें, जोरानें, मोठ्या बळानें-तडाक्यानें, मोठ्या वेगानें, एकदम, शक्ति-बलपूर्वक, सत्राण (*poet.*), अनर्थाचा *decl.*, शर्तीचा *decl.*

Amain (a-mān') [of French origin.] *v. t. naut.* एकदम खालीं पाडणें; as, गलयताचें शीड वगैरे. २ *fig.* कमी करणें; as, To A. one's fury. *A. v. i.* शीड उतरणें. २ हार जाणें.

Amalgam (a-mal'gam) [Gr. *malassein*, to soften.] *n.* पारा व दुसरी कोणतीहि धातु यांचें रासायनिक मिश्रण *n.* पारदमिश्रण *n.* पारदमिश्रधातु *f.* २ मिश्रण *n.* Electric *A.* विद्युदुत्पादकपारदमिश्रण *n.* Amal'gamate *v. t.* मिश्रण करणें. २ एकत्र करणें, सांधणें, मिलाफ करणें, मिळवणें, एक करणें. ३ पारा आणि दुसरी धातु यांचा संयोग करणें, (त-शीं) पारा मिसळणें. २ पारदमिश्रित धातु करणें. *A. v. i.* पारा व दुसरी धातु यांचा संयोग होणें. २ मिळणें, मिळून-जमून जाणें, गोत *n.* मिळणें *y. of s.* Amalgamated zinc. पारा लावलेलें किंवा दिलेले जस्त. Amalgamā'tion *n.* पारा आणि दुसरी धातु यांचें मिश्रण करणें *n.* पारा व दुसरी धातु यांचें मिश्रण *n.*

पारदान्यधातुनेलून *n.*, पारदयोग *n.* ३-*state*. जमून-दि-
 कून गेलेलेपणा *m.*, संमेलन *n.*, संयोजन *n.* प्रिलाफ *m.*,
 मिसळ *f.* मिश्रीभाव *m.*, सायुज्य *n.*, भेलनैकरूपता *f.*
 ४ मिश्रण *n.* ५ सोने आणि रुपे यांचे त्यांच्या अशोधित
 धातूपासून पाण्याच्या साधनाने शोधन करण्याची रीति *f.*
 अशोधित धातु प्रथम पाण्यामध्ये मिश्र करतात. पाण्याचा
 फक्त शुद्ध सोने व रुपे या धातूंची संयोग होतो व इतर
 पदार्थ बाजूला राहतात. नंतर ते सोन्यारुप्याचे पाण्याची
 झालेले मिश्रण उष्ण करतात. या योगाने पारा उडून
 जातो व शुद्ध सोने अथवा रुपे खाली राहते. Theory of
 A. पारदमिश्रणवाद. Amalgamā'tive *a.* Amalga-
 ma'tor *n.* पाण्याचे इतर धातूंची मिश्रण करणारा,
 मिसळणारा, एक करणारा, &c.

Amanuensis (a-man-ū-en'sis) [L. *ab*, from, &
manus, the hand.] *n.* दुसऱ्याने सांगितलेला मजकूर
 लिहिणारा *m.*, अन्यकथितलेखक *m.*, अन्योक्तलेखक. Error
 of A. लेखकदोष *m.*, लेखकप्रमाद *m.* Written by an
 A. लेखकी. Amanuen'sēs *pl.*

Amaranth (am'ar-anth) [Gr. *a*, not, & *mar*, to
 waste away.] *n.* yellow आबोल *f.* आबोली *f.* flower
 आबोल or लें *n.*-globe, the plant or flower गुल मख-
 मल *m.* २ *bot.* कोरांटीचे फूल *n.* ३ (कवितेंत) कधीहि
 कोमजत नाही असे कल्पित पुष्प *n.*, अस्लान पुष्प *n.* ४
 फिक्का भगवा रंग *m.*; [YELLOW A. आबोली *f.* EATABLE
 A. तांदुळजा. HERMAPHRODITE A. राजगिरा. ROUND-
 HEADED A. माठ.] Amaranth'ine *a.* कोरांटीचे फुला-
 सारखे. २ कधी न कोमजणारे. ३ जांभळटसर.

Amarthritis (amarthrit'is) *n. med.* सर्वसंधिवात *m.*,
 बहुसंधिवात *m.* (a term applied to universal gout
 affecting several joints at the same time). See
 Gout.

Amass (a mas') [L. *ad*, to, & *massa*, a mass.] *v. t.*
 गोळा करणे, गोळावणे (*proc.*), जोडणे, संपादणे, मिळवणे,
 जथणे, जथाजथ *f.* जथापथ *f.* (चा) संग्रह *m.* संचय *m.* राशि
m. पुंज-ढीग *m.* करणे *g. of o.*, साठविणे. Amass'able *a.*
 (v. V.) गोळा करायाचा-जोगा-&c., संग्राह्य, संचेय, सं-
 चितव्य, संग्रहणीय. Amassed' *p.* Amass'ment,
 Amassing *n.* (v. V.)—*act.* गोळा करणे *n.*, जथाजथ
f. जथापथ *f.* संचय *m.*, संग्रह *m.* I संग्रह *m.*, संचय *m.*

Amateur (am-at-ār') [L. *amare*, to love.] *n.* one
 who cultivates a particular study or art for the
 love of it शो(शौ)की *c.*, हौशी *c.*, कलाव्यसनी *c.* (as, तो
 गाण्याचा शोकी आहे). २ हौशी, गोडी-छंद-नाद-असणारा
 (कारागीर किंवा जिज्ञासू), धंदेवाला नसून कारागिरीचे
 काम किंवा अभ्यास हौशीने करणारा मनुष्य *m.* Ama-
 teur *a.* Amateur'ish *a.* हौशी मनुष्यासंबंधी, विशेष
 गुण किंवा कौशल्य ज्यास नाही असा, धंदेवाल्याचे
 कौशल्य नसतां एखाद्या कले-धंद्यासंबंधाने विशेष गोडी
 असणारा. Amateur'ishly *adv.* Amateur'ishness,
 Amateurism, Amateur'ship *n.* हौशीपणा *m.* see
 Amateur.

Amative (am'at-iv) [L. *amare*, to love.] *a. dispaſsed to loving* होशी. इष्की, कामी, प्रियी, फकड, विसनी, विलासी. **Am'ativeness** *n.* शृंगारप्रवणता *f.* शृंगारपरता *f.* प्रेमाभिलाष *m.* २ *phren.* शृंगारस्थान *n.*

Anatory (am'at-or-i) [see *Amative*.] *a. of or pertaining to love, love-making, or to sexual love generally* प्रेम-प्रीतिजनक, मोहक, वशक्रियाकारक, रतिजनक, रत्युत्पादक. २ प्रेम-प्रीति-संबंधी-दर्शक (verses, sighs, &c.). ३ शृंगाराचा, शृंगारिक, शृंगारासंबंधी, शृंगाररसान्वित, शृंगारात्मक, शृंगारविषयक.

Amaurosis (am-aw-rō'sis) [Gr. *amauros*, dark.] *n. med.* अंधत्व *m.* [डोळ्यांमध्ये दृश्य असा फरक न होतां ज्ञानतंतु विघडल्यामुळे दृष्टि जाणे, तमोमय विकार *m.*, क्षीणदृष्टि *f.*] दर्शनतंतुरोग (?) *m.* यांत डोळे शाबूत राहून दिसत मात्र नाही. **Amaurōtic** *a.*

Amaze (a-māz') [Pref. *a*, on or in & *Maze*.] *v. t.* *astonish* चकचकभूल-चकित करणे, चकभूल *f.* उडवणे *g. of o.*, थक-गुंग-करणे. २ *frighten* चरकवणे, घाबरवणे, घाबरा करणे, गांगरवणे, धांदरवणे, माटमूट करायस लावणे, पांचावर धारण *f.* बसवणे *g. of o.*, त्रेधा *f.* तिरपीट *f.* उडवणे-करणे *g. of c.* **Amaze** *n.* आश्चर्य *m.*, विस्मय *m.* २ त्रेधा *f.*, गोंधळ *m.* **Amaz'ed** *p. (v. V. 1.)* घाबरवलेला, &c., चरख, तारकाबारका, हौल-हवालदील, घाबरा. २ आश्चर्यहत, विस्मित, घाबरलेला, चक, चकभूल झालेला. **To be A.** तोंडांत बोट *n.* घालणे, चकणे. **Amaz'edly** *adv.* आश्चर्याने, विस्मयाने. **Amaze'ment**, **Amaz'ed-ness** *n.* (*v. A. 1.*) घाबरेपणा *m.*, गडबड *f.*, घाबरगुंडी *f.*, आश्चर्य *m.*, अचंबा *m.*, त्रेधा *f.*, तिरपीट *f.* २ विस्मय *m.*, चकभूल *f.* **Amaz'ing** *p. a.* **Amazer** *n.* (*v. V. 1.*) चकवणारा, &c., विस्मयकारक-जनक, आश्चर्यकारक-जनक, अद्भुत, अद्भुतरसोत्पादक. २ (*v. V. 2.*) घाबरवणारा, &c., भयंकर, भयप्रद, त्रेधा करणारा-उडवणारा, अद्भुत, अकटोविकट, अकरालविकराल, विशाल. **Amaz'ingly** *adv.* विस्मय वाढायोजोगा-सारखा-*&c. decl.* विस्मयजनकरूपाने-रीतीने, अद्भुत, पराकाष्ठेचा, विस्मयाने, अचंब्याने, घाबरून.

Amazon (am'az-on) *n.* प्राचीन ग्रीक ग्रंथकारांनीं वर्णिलेल्या स्त्रीयोद्ध्यांपैकीं एक स्तनविरहित स्त्री *f.*, शूर-धीर-पटाईत बायको *f.*, बहादूर स्त्री *f.*, आडदांड स्त्री *f.*, पुंसलक्षणा स्त्री *f.*, हालगज बायको *f.*, स्त्रीमल्याळची पक्षीण (?), जहांबाजबाई *f.*, धिप्पाड स्त्री *f.*, वितताकृति स्त्री *f.* २ दक्षिण अमेरिकेंतील ब्रेझिल देशांतील एक नदी *f.* **Amazō'nian** *a.* शूर-धीट स्त्रीसंबंधी. २ दक्षिण अमेरिकेंतील अमेझॉन नदीसंबंधी.

Ambage (am'bāj) [L. *ambi*, about, & *agere*, to drive.] *n.* वळसा घेणे, गिरकांडा(डी) *m.*, द्राविडी प्राणायाम *m.*, चरपटपंजरी *f.* २ वांकण *n.*-वळण *n.*, वळसा *m.*, पळण्याच्या वाटा *f.*, चोरवाटा *f.* ३ टाळणे *m.*, चुकवणे. ४ मोघम बोलणे *m.*, मोघम बोलण्याची रीत *f.*, टाळाटाळ *f.*, आढेवेढे. **Am'bages** *pl.* **Ambā'gious** *a.* **Ambā'**

giously *adv.* *Amabā'giousness n.* दाळादाळी *f.* &c.
Amabā'gitory a. (R).

Ambassador (am-bas'a-dur) [*L. ambactus*, a vassal, a dependant.] *n.* राजाचा वकील *m*, दूत *m*, राजदूत *m*, राजप्रेषित पुरुष *m*, एका राजाने दुसऱ्या राजाकडे कामाकरिता पाठविलेला मनुष्य. *Credentials of an A.* वकीलनामा *m.* *Ambass'adorship n.* वकिली *f.* वकालत *f.* वकीलात, दूतत्व *n.* *Ambass'adress fem.* दूती *f.* *Ambassadō'rial a.* *Ambass'age n.* now *Embassage.*

Amber (am'ber) [*Ar. anbar*, ambergris.] *n.* तृणमणि *m*, तृणग्राही *m*, तैलस्फटिक *m.* २ जमिनीत सांपडणारा पिवळसर रंगाचा सुगंधी पदार्थ *m*, अंबर. *Ambered a.* तृणमणि बसविलेला. *Amb'ery a.*

Ambergris (am'ber-grēs) [*Fr. ambre gris (gris, gray) gray amber.*] *n.* उदी अंबर *m*, उष्ण कटिबंधांतील एका जातीचे माशाचे अंगापासून उत्पन्न होऊन समुद्रांत तरणारा सुगंधी पदार्थ, याचा सुगंधी द्रव्यांत उपयोग करितात.

Ambi (ambi) [*L. ambi*, round.] *prep.* सभोंवतीं.

Ambidexter (am-bi-deks'ter) [*L. ambo*, both, & *dexter*, the right hand.] *a.* able to use both hands alike दोन्ही हातांनीं सारखा, समसंधानी, सव्यसाची, हस्तद्वयसमानकुशल, दोन्ही हातांनीं साहजिक सारखें काम करणारा, समानदक्ष. २ *double-dealing* उभयपक्षाला सारखा फसवणारा, उभयसाधारण, पक्षद्वयमान्यपूजक. ३ दोन्ही दगडांतर हात ठेवणारा, दोहों मांडवांचा वज्हाडी. *A. n. law* द्विपक्षपाती *m*, दोन्ही पक्षांकडून लांच खाणारा *m.* *Amb'idexter'ity n.* (*v. A. I.*) सव्यसाचिन्व *n*, हस्तद्वयसमानकौशल्य *n*, समानदक्षता *f.* फार हुशारी *f.* २ उभयसाधारणत्व *n.* *Ambidex'trous a.* *Ambidex'trously adv.*

Ambient (am'bi-ent) [*L. ambi*, about, & *iens*, *pr. p.* of *eo, ire*, to go.] *a.* परिवेष्टक, परिवेष्टनकर्ता, वलयिता, वेष्टणारा, वेढणारा, घेरणारा; *as, A.* air or *A.* cloud.

Ambiguous (am-big'ū-us) [*L. ambi*, about, & *agere*, to drive.] *a.* equivocal दुटप्पी, दुतर्फी, दुधट, द्व्यर्थी, द्व्यर्थक, सुग्ध(?), सुग्धा(?), दुग्ध्याचा, भ्रांतिकर, संशयी, अव्यक्त, अस्पष्ट, भ्रामक, भ्रमकारी, नरोवाकुंजरोवा, संदिग्ध. *A. case of two triangles* दोन त्रिकोणांची संशयावस्था—अनिर्णीत स्थिति. *Ambigū'ity, Ambig'uousness n.* (*v. A.*) दुटप्पीपणा *m*, दुग्धा *f m*, द्वामुष्य or द्व्यामुष्य *n*, द्व्यर्थता *f*, द्व्यर्थकत्व *n*, संदिग्धता *f*, भ्रौघमपणा *m.* *Ambig'uously adv.* (*v. A.*) दुटप्पी, दुटप्पीपणें, दुग्धा(?), सुग्धा(?), द्वामुष्य, अलमटलम, द्व्यर्थरूपानें, अस्पष्ट, अर्धवट.

N. B.—दुभजवी is one more word proposed for ambiguous. नरोवाकुंजरोवा is, according to some, not a strict adjectival form, and for it they propose नरोवाकुंजरोवासारखा. However among the persons con-

sulted by us, there is an equal division of opinion on this point. द्विधास्थितित्रिकोण, द्विस्थितित्रिकोण, द्विस्थ-त्रिकोण are the expressions that now occur to us for the "Ambiguous case of two triangles." We recommend strongly the last as being the briefest.

Ambition (am-bish'un) [L. *ambi*, about, & *ire*, *itum*, to go.] *n.* desire of greatness or power महत्वाकांक्षा, मोठेपणा मिळविण्याची हांव-इच्छा *f*-हौस *f*-(हवस) *f*, दम *m*, धांव *f*, महापदलालसा *f*, महत्वनृणा *f*, जिगीषा *f*, प्रभुत्वलिप्सा *f*, यशोलिप्सा *f*, यशस्तृणा *f*, लोकांत मान *m*-कीर्ति *f*-वाहवा *f*-बहावी अशाविषयी दडेच्छा *f*, पेश्वर्या-कांक्षा *f*. **Ambitionist** *n.* महत्वाकांक्षी. **Ambitious** *a.* (with of) महत्वाकांक्षी, महत्वेच्छु, हवसदार or हौस-दार, हौशी, मानाचा-&c.-ह(हां)वरा, प्रभुत्वलिप्सु, प्रभावलिप्सु, यशस्काम, ऊर्ध्वदृष्टि, उत्कृष्टपदाभिलाषी, महापदलालस. २ दिखाऊ. ३ पांडित्यदर्शक, भपकेदार; ५९, An A. style. **Ambitiously** *adv.* **Ambitiousness** *n.*

Amble (am'bl) [L. *ambulare*, to walk about.] *v. i.* सात्रक चालीनें चालणें, सात्रक चालणें-जाणें (applied to the horse or its rider). २ सहज-सावकाश दुलत चालणें. **A. n.** सात्रकचाल *f*, रहिवाळचाल *f*, दुलतचाल *f*, टांकणचाल *f*, चवडचाल *f*, साधी चाल *f*. **Am'bler** *n.* सात्रकचालीनें चालणारा घोडा *m*. **Am'bling** *a.* **Am'blingly** *adv.* हुडुकहुडुक or हुडुकहुडुक, सात्रक चालीनें, तुरतुर(रां).

Amblotic (am-blō'tik) [Gr. *amblosis*, abortion.] *a.* गर्भपात करणारें (औषध), गर्भपातकर.

Amblyaphia (am-bli-ā'fi-a) *n. med.* (*obs.*) स्पर्शज्ञानमांघ *n*, स्पर्शमंदत्व-मांघ *n*.

Amblygon (am'bli-gon) [Gr. *amblyus*, obtuse, & *gonia*, angle.] *n. geom.* विशालकोनाची आकृति *f*.

Amblyopia (am-bli-ō'pi-a) [Gr. *amblyus*, dull, & *ops*, eye.] *n. med.* तिमिर, हीनदृष्टि *f*, दृष्टिदौर्बल्य *n*. **Amblyop'sis** *n.* डोळ्याच्या खळग्या झाल्यामुळें ज्याला दिसत नाहीं असा मासा.

Ambrosia (am-brō'zhi-a) *n.* [L. *a*, not, & *mors*, death. Sk. मृत, dead—मृ (L. *mori*), to die.] अमृत *n*, सुधा *f*, देवान्न *n*, परमपेय *n*. २ (ग्रीकदेवांचें) अमर करणारें खाद्य *n*. ३ सुगंधि-मधुर पदार्थ *m*. **Ambrō'sial** *a.* अमृताचा, अमृतमय, अमृततुल्य. २ गोड, मधुर, सुवासिक, स्वादिष्ट. **Ambrō'sially** *adv.*

Ambulance (am'būl-ans) [L. *ambulare*, to walk about.] *n.* चालतें-फिरतें इस्पितळ *n*, सैन्याबरोबर असणारा दवाखाना *m*. २ (A. cart.) रोग्याला त्रास न पडतां शेजारच्या दवाखान्यांत न्यावयाची गाडी *f*. **Ambulan'cier** *n.* अशा (Ambulance) गाडीबरोबरचा मनुष्य *m*. **Am'bulant** *a.* चालणारा, स्थलांतर करीत जाणारा, चलनशील, अस्थिर, चंचल. **Am'bulate** *v. t.* and *v. i.* फिरणें. **Ambulā'tion** *n.* इतस्ततः फिरणें. **Am'bulating** *p. a.* **Am'bulator** *n.* इतस्ततः फिरणारा.

२ मार्गावरील अंतर मोजण्याचें यंत्र *n.* Am'bulatory *a.*
 चालण्यास समर्थ असणारा, चालण्यास योग्य. २ चाल-
 ण्यासंबंधी. ३ स्थलांतर करणारा, फिरता, भटकण्याचा;
 as, A. life of herdsmen. ४ फिरतें (An A. court).
law.—कायद्यानें निश्चित न झालेला, बदलण्यास शक्य;
 as, The dispositions of a will are ambulatory
 until the death of the testator. A. *n.* वाडगें, परूस
n. law निरनिराळ्या ठिकाणीं जाऊन न्याय देणारें कोर्ट
n. २ घराजवळील हिंडण्याफिरण्याची जागा *f.*

Ambuscade (am'busk-ād) [Fr. *embuscade*, see
 Ambush.] *n.* Same meanings as Ambush. Some-
 times used as a verb. *pl.* Ambuscā'does.

Ambush (am'booshi) [Fr. *emboscarr*, in in, & *boscus*,
 a bush.] *n.* दडण *f.*, लिकण *f.*, शत्रूवर हल्ला करण्याच्या
 हेतूनें दबा धरण्याची जागा *f.* २ दबा *m.*, दडी *f.*, दडा *m.*
 (v. धर, मार). ३ दबा धरलेलीं-दडून राहिलेलीं-&c.
 माणसें *n. pl.*, दडा *m.* A. v. i. दबा धरून बसणें. A.
 v. t. दबा धरून बसविणें.

Ambustion (am-bus'shun) [L. *amb*, round, & *urere*,
 to burn.] *n. med.* अग्निदग्धता *f.* विस्तवानें आंग
 भाजणें *n.*

Ameliorate (a-mē'yor-āt) [L. *ad*, to, & *melior*,
 better.] *v. t.* ज्यास्त चांगलें-बरें-नीट-करणें, सुधारणा
 करणें, सुधारणें, वाईट स्थितींतून चांगल्या स्थितींत
 आणणें, उन्नति करणें, दुःख कमी करणें. A. v. i. बरें-नीट-
 होणें, सुधारणें. Amel'iorable *a.* नीट होणारें, सुधार-
 ण्याजोगें. Ameliorā'tion *n.* नीट किंवा बरें करण्याची
 क्रिया *f.*, सुधारणें *n.* I उन्नति *f.*, सुधारणा *f.*, सुस्थितींत
 आणणें *n.* Amel'iorative *a.* नीट करणारें, सुधारणा
 करण्यास समर्थ. Amel'iorā'tor *n.* सुधारणा करणारा,
 दुःख कमी करणारा, &c.

Amen (ā'men' or ä'men') [Heb. *amen*, firm, true.]
adv. तथास्तु, अस्तु, असो. A. *n.* तथास्तुदर्शक शब्द *m.*,
 एखादें धर्मकृत्य संपल्यावर उपाध्यानें दिलेला आशीर्वाद *m.*,
 आशीर्वादमंत्र *m.*, सम्मतिदर्शक शब्द *m.*, समाप्तिदर्शक
 शब्द *m.*, इतिदर्शक शब्द *m.* २ ख्रिस्ती शाखांत येशु
 ख्रिस्ताचें नांव *n.*; as, Jesus, who is the truth, is
 called Amen. A. v. t. तथास्तु ह्याणें, मुकरर-कायम
 करणें, मान्य-कबूल करणें. A. a. यथार्थ, खरोखर.

Amenable (a-mēn'a-bl) [Fr. *a*, to, & *mener*, to
 lead.] *a. responsible* जाब-हिशोब-मोसबा-&c.-देणारा,
 मोसबेदार, उत्तर-जाब-&c.-देण्याचा अधिकारी, जोखस-
 दार, जबाबदार. २ वळण्यांतला, वळण्यासारखा, आधीन
 विनतकार होणारा, वळवतां येणारा, (प्रमाणें) वाग-
 ण्यास तत्पर (A. to law), विनेय, परनेयबुद्धीचा.
 ३ आधीन, आज्ञांकित. Amenabil'ity, Amen'ableness
n. (v. A. 1.) मोसबेदारी *f.*, जबाबदारी *f.*, चांगल्या
 कार्याच्या आधीन होण्याची तत्परता-प्रवणता, विनेयता *f.*
 Amen'ably *adv.*

[L. *ex* out of, & *munda*, a fault.]

v. t. rectify दोष काढून टाकणें, सुधारणें, नीट-दुरुस्त-शुद्ध-चांगला-&c. करणें, चूक f काढणें *g. of a.*, सुधारणा सुचविणें, as, To A. a bill. विरुद्ध ठराव मांडणें, प्रतिसूचना आणणें-करणें. २ *reform* सुधारणें, वाटेवर-मार्गावर-ताळ्यावर-सुतावर-रीतीवर-&c.-आणणें. A. v. i. *reform* सुधारणें, सुधारणें, निटावणें, उजरणें, वाटेवर-मार्गावर-ताळ्यावर-&c. येणें, सुधारणा होणें. २ *become better* सावरणें, सावर *m.* घेणें, नीट-होणें-होजं लागणें, उजरणें, जीव *m* धरणें. Amend'able *a.* सुधारण्याजोगा, (ला) प्रतिसूचना आणण्याजोगा, &c. Amend'atory *a.* प्रतिसूचनीचा, प्रतिसूचनात्मक; as, A. bill. Amend'er *n.* सुधारणा f दुरुस्ती f &c.-करणारा. Amendment *n.* (v. V. T. 1.)—*act.* सुधारणें *n.*, नीट करणें *n.*, &c., शोधन *n.*, शोध *m.*—*state.* सुधारलेपणा *m.*, &c., दुरुस्ती *f.* शुद्धि *f.* विशुद्धि *f.* २ फिर्यादीची दुरुस्ती *f.* सुधारणा *f.* ३ प्रतिसूचना *f.* ४ सावर *m.*, (दुखण्याचा) उतार *m.* Amends' *n. pl.* recompense प्रतिफल *n.*, दुःख-अनिष्ट-*&c.*-परिमार्जक *n.*, झालेल्या दुखापतीची अगर नुकसानीची भरपाई *f.* वचपा *m.*, मोवदला *m.* To make A. निम्तरणें, निरपणें, निष्कृति *f.*-प्रतिक्रिया *f.*-प्रतिकार *m.*-&c. करणें *g. of o.* मोवदला देणें, नुकसान भरून देणें.

N. B.—निरपणें is objected to by some as not being the proper equivalent for "To make amends."

Amenity (am-en'i-ti) [L. *amœnitas*, *amœnus*, pleasant, from root of *amare*, to love.] *n.* agreeableness रम्यता *f.* रम्यत्व *n.*, रंजकत्व *n.*, सौरभ्य *n.*, रमणीयता *f.* (जागेची, देखाव्याची वगैरे). २ स्वभावाचा चांगुलपणा *m.*, सुजनता *f.*, सुशीलपणा *m.*, भलेपणा *m.*

Amenorrhœa, Amenorrhœa (a-men-ō-rē'a) [Gr. *a*, not, *men*, month, *roia*, a flowing.] *n.* नष्टार्तव *n.*, रोगानें आर्तव बंद होणें *n.* (असा प्रकार बहुतकरून क्षयाच्या भावनेमुळें व आणखी कित्येक इतर स्त्रीरोगांमुळें होतो).

Ament, same as Amentum.

Amentia (a-men'shi-a) [L. *a*, from, & *mens*, *mentis*, Sk. मनः, mind.] *n. med.* बुद्धिभ्रंश *m.* २ चळ *m.*, खूळ *n.*

Amentum (a-men'tum) [L. *amentum*, thong.] *n. bot.* अनियमित मंजरी *f.* एकाच लवचीक अथवा नाजूक देंडावर असलेला स्त्रीकेसरी व पुंकेसरी पुष्पसमुदाय *m.* (स्त्रीकेसरी व पुंकेसरी) उभयकेसरीपुष्पमंजिरी *f.* भंगुर-स्तबक अथवा मंजिरी (?) *f.* Amen'ta *pl.* Amentā'ceous, Amen'tal *a.*

Amerce (in) (a-mers') [Fr. *a*, at, & *merci*, mercy.] *v. t.* punish by a fine द्रव्यदंड करणें. (हा दंड करणें न्यायाधीशाच्या खुषीवर ठेवलेला असतो.) The court amerced the criminal in the sum of 100 Rs. The usual prepositions are *in*, *with* and *of*. Amerce'ment *n.* द्रव्यदंड *m.* Also Amerc'iament. Amerc'er *n.* Amerceable *a.*

American (a-mer'ik-an) a. अमेरिका खंडा-संबंधी-चा उत्तर अमेरिकेतील संयुक्त संस्थानां-संबंधी-चा. A. n. अमेरिका खंडांतील रहिवासी m, (United States) उत्तर अमेरिकेच्या संयुक्त संस्थानांतील रहिवासी m. Americanise v. t. अमेरिकन करणे. Americanism n. अमेरिकन लोकांची रीतमान f अमेरिकन लोकांचा गुण विशेष m, अमेरिकन भाषेतील शब्दप्रयोगविशेष m अमेरिकेतील नागरीकरण n, अमेरिकेतील संस्थेची आवट f.

N. B.—According to Chambers, America is, so called unfairly from Amerigo Vespucci, a navigator who explored a small part of South America seven years after the first voyage of Columbus.

Amess (am'es) n. eccl. धर्मोपदेशकाची टोपी f.

Anethyst (a'meth-ist) [Gr. a, not, methycin, to inebriate. Sk. मधु, sweet.] n. min. एक प्रकारचा मौल्यवान् खडा-रत्न n, याकृत m. Oriental A. नीलमणी.

Amiable (am'i-able) [L. amabilis—amare, to love.] a. worthy of love, implying the possession of that friendly disposition which causes one to be liked; habitually characterised by that friendliness which awakens friendliness in return (now restricted to temper and mood). प्रेमळ, सार्विक, भला, आवडत्या गुणाचा, स्नेहाळ, प्रियगुण, प्रीत्युत्पादकगुणयुक्त, मनमिळाऊ, मिळवून घेणारा, मिळत्या स्नेहभावाचा. Amiability, Amiability n. (v. A.) भलेपणा m, भलाई f, अलाईकी f, प्रियकरत्व n, प्रियगुणत्व n, प्रियता f, रम्यता f, सौजन्य n, सुशीलता f, मनोरमता f, संतुष्ट करणारी शक्ति f. Amiably adv. (v. A.) आवडतेपणानें, भलाईनें, भलेपणानें, प्रेमळपणानें.

Amicable (am'ik-a-ble) [L. amicus, a friend, am-are, to love.] a. friendly, of mutual arrangements, done in a friendly spirit, with mutual good will, or without quarrelling or employment of force, peaceable, harmonious मित्रत्वाचा, इष्टत्वाचा, सख्याचा, स्नेहभावाचा, भाईबंदीचा, स्नेहशील. २ दयाळू. ३ शिष्टाचाराचा. ४ सलोख्याचा, गोडीचा. A. settlement समजुतीची लोड-निकाल, मित्रभावानें निर्णय. A. suit (दोघांना मान्य असा निकाल लावून घेण्याकरितां केलेली) सलोख्याची फिर्याद f, एकमेकांच्या सम्मतीनें केलेली फिर्याद f. Amiability, Amiability n. (v. A.) सलुखा (!) m, सलोखा m, स्नेहभाव m, मिश्रत्व n. Amiably adv. (v. A.) स्नेहभावानें, भाईबंदीनें, भाईचाण्यानें, मित्रभावानें, स्नेहभाव-चांगुलपणा राहिल अशा प्रकारें.

N. B.—भाऊबंदकी हा शब्द शत्रुत्व किंवा वैर ह्या अर्थी वापरतात. कॅंडी साहेबांनीं AMICABLE ला 'भाऊबंदकीचा' असा पराठी अर्थ दिला आहे. आमच्या मते त्यांनीं 'भाईबंदी' बदल 'भाऊबंदकी' असा शब्द चुकून योजिला असावा.

Amid (a-mid') Amidst (a-midst) [a, on, & Mid.] prep. मध्ये, मधीं, मध्यभागीं, माजीं, माझारीं. २ घेरलेला, वेष्टित.

२ मार्गावरील अंतर मोजण्याचें यंत्र *n.* Am'bulatory *a.*
 चालण्यास समर्थ असणारा, चालण्यास योग्य. २ चाल-
 ण्यासंबंधी. ३ स्थलांतर करणारा, फिरता, भटकण्याचा;
as, A. life of herdsmen. ४ फिरतें (An A. court).
law.—कायद्यानें निश्चित न झालेला, बदलण्यास शक्य;
as, The dispositions of a will are ambulatory
until the death of the testator. A. n. वाडगें, परूस
n. law निरनिराळ्या ठिकाणीं जाऊन न्याय देणारें कोर्ट
n. २ घराजवळील हिंडण्याफिरण्याची जागा *f.*

Ambuscade (am'busk-ād) [Fr. *embuscade*, see
 Ambush.] *n.* Same meanings as Ambush. Some-
 times used as a verb. *pl.* Ambuscā'does.

Ambush (am'booshi) [Fr. *emboscar*, in in, & *boscus*,
 a bush.] *n.* दडण *f.*, लिकण *f.*, शत्रूवर हल्ला करण्याच्या
 हेतूनें दद्या धरण्याची जागा *f.* २ दद्या *m.*, दडी *f.*, दडा *m.*
 (v. धर, मार). ३ दद्या धरलेलीं-दडून राहिलेलीं-&c.
 माणसें *n. pl.*, दडा *m.* A. v. i. दद्या धरून बसणें. A.
 v. t. दद्या धरून बसविणें.

Ambustion (am-bus'shun) [L. *amb*, round, & *urere*,
 to burn.] *n. med.* अग्निदग्धता *f.* विस्तवानें आंग
 भाजणें *n.*

Ameliorate (a-mēl'yor-āt) [L. *ad*, to, & *melior*,
 better.] *v. t.* ज्यास्त चांगलें-बरें-नीट-करणें, सुधारणा
 करणें, सुधारणें, वाईट स्थितींतून चांगल्या स्थितींत
 आणणें, उन्नति करणें, दुःख कमी करणें. A. v. i. बरें-नीट-
 होणें, सुधारणें. Amel'iorable *a.* नीट होणारें, सुधार-
 ण्याजोगें. Ameliorā'tion *n.* नीट किंवा बरें करण्याची
 क्रिया *f.*, सुधारणें *n.* I उन्नति *f.*, सुधारणा *f.*, सुस्थितींत
 आणणें *n.* Amel'iorative *a.* नीट करणारें, सुधारणा
 करण्यास समर्थ. Amel'iorā'tor *n.* सुधारणा करणारा,
 दुःख कमी करणारा, &c.

Amen (ā'men' or ä'men') [Heb. *amen*, firm, true.]
adv. तथास्तु, अस्तु, असो. A. *n.* तथास्तुदर्शक शब्द *m.*,
 एखादें धर्मकृत्य संपल्यावर उपाध्यानें दिलेला आशीर्वाद *m.*,
 आशीर्वादमंत्र *m.*, सम्मतिदर्शक शब्द *m.*, समाप्तिदर्शक
 शब्द *m.*, इतिदर्शक शब्द *m.* २ ख्रिस्ती शास्त्रांत येशु
 ख्रिस्ताचें नांव *n.*; *as, Jesus, who is the truth, is*
called Amen. A. v. t. तथास्तु ह्मणणें, मुकरर-कायम
 करणें, मान्य-कबूल करणें. A. *a.* यथार्थ, खरोखर.

Amenable (a-mēn'a-bl) [Fr. *a*, to, & *mener*, to
 lead.] *a. responsible* जाब-हिशोब-मोसबा-&c.-देणारा,
 मोसबेदार, उत्तर-जाब-&c.-देण्याचा अधिकारी, जोखम-
 दार, जबाबदार. २ वळण्यांतला, वळण्यासारखा, आधीन
 विनतकार होणारा, वळवतां येणारा, (प्रमाणें) वाग-
 ण्यास तत्पर (A. to law), विनेय, परनेयबुद्धीचा.
 ३ आधीन, आज्ञांकित. Amenabil'ity, Amen'ableness
n. (v. A. 1.) मोसबेदारी *f.*, जबाबदारी *f.*, चांगल्या
 कार्याच्या आधीन होण्याची तत्परता-प्रवणता, विनेयता *f.*
 Amen'ably *adv.*

Amend (a-mend') [L. *e, ex*, out of, & *mendā*, a fault.]

v. t. rectify दोष काढून टाकणें, सुधारणें, नीट-दुरुस्त-शुद्ध-चांगला-&c. करणें, चूक f काढणें g. of o., सुधारणा सुचविणें, as, To A. a bill. विरुद्ध ठराव मांडणें, प्रतिसूचना आणणें-करणें. २ reform सुधारणें, वाटेवर-मार्गावर-ताळ्यावर-सुतावर-रीतीवर-&c.-आणणें. A. v. i. reform सुधारणें, सुधारणें, निटावणें, उजरणें, वाटेवर-मार्गावर-ताळ्यावर-&c. येणें, सुधारणा होणें. २ become better सावरणें, सावर m. धेणें, नीट-होणें-होजं लागणें, उजरणें, जीव m धरणें. Amend'able a. सुधारण्याजोगा, (ला) प्रतिसूचना आणण्याजोगा, &c. Amend'atory a. प्रतिसूचनीचा, प्रतिसूचनात्मक; as, A. bill. Amend'er n. सुधारणा f दुरुस्ती f &c.-करणारा. Amendment n. (v. V. T. 1.)—act. सुधारणें n, नीट करणें n, &c., शोधन n, शोध m.—state. सुधारलेपणा m, &c., दुरुस्ती f, शुद्धि f, विशुद्धि f. २ फिर्यादीची दुरुस्ती f. सुधारणा f. ३ प्रतिसूचना f. ४ सावर m, (दुखण्याचा) उतार m. Amends' n. pl. recompense प्रतिफल n, दुःख-अनिष्ट-&c.-परिमार्जक n, झालेल्या दुखापतीची अगर नुकसानीची भरपाई f, वचपा m, मोवदला m. To make A. निम्तरणें, निरपणें, निष्कृति f-प्रतिक्रिया f-प्रतिकार m-&c. करणें g. of o., मोवदला देणें, नुकसान भरून देणें.

N. B.—निरपणें is objected to by some as not being the proper equivalent for "To make amends."

Amenity (am-en'i-ti) [L. amœnitas, amœnus, pleasant, from root of amare, to love.] n. agreeableness रम्यता f, रम्यत्व n, रंजकत्व n, सौरभ्य n, रमणीयता f (जागेची, देखाव्याची वगैरे). २ स्वभावाचा चांगुलपणा m, सुजनता f, सुशीलपणा m, भलेपणा m.

Amenorrhœa, Amenorrhea (a-men-ō-rē'a) [Gr. a, not, men, month, roia, a flowing.] n. नष्टार्तव n, रोगानें आर्तव बंद होणें n (असा प्रकार बहुतकरून क्षयाच्या भावनेमुळें व आणखी कित्येक इतर स्त्रीरोगांमुळें होतो).

Ament, same as Amentum.

Amentia (a-men'shi-a) [L. a, from, & mens, mentis, Sk. मनः, mind.] n. med. बुद्धिभ्रंश m. २ चळ m, खूळ n.

Amentum (a-men'tum) [L. amentum, thong.] n. bot. अनियमित मंजरी f, एकाच लवचीक अथवा नाजूक देंठावर असलेला स्त्रीकेसरी व पुंकेसरी पुष्पसमुदाय m, (स्त्रीकेसरी व पुंकेसरी) उभयकेसरीपुष्पमंजिरी f, भंगुरस्तवक अथवा मंजिरी (?) f. Amen'ta pl. Amentā'ceous, Amen'tal a.

Amerce (in) (a-mers') [Fr. a, at, & merci, mercy.] v. t. punish by a fine द्रव्यदंड करणें. (हा दंड करणें न्यायाधीशाच्या खुषीवर ठेवलेला असतो.) The court amerced the criminal in the sum of 100 Rs. The usual prepositions are in, with and of. Amerce'ment n. द्रव्यदंड m. Also Amerc'iament. Amerc'er n. Amerceable a.

American (a-mer'ik-an) a. अमेरिका खंडा-संबंधी-चा, उत्तर अमेरिकेतील संयुक्त संस्थानां-संबंधी-चा. A. n. अमेरिका खंडांतील रहिवासी m, (United States) उत्तर अमेरिकेच्या संयुक्त संस्थानांतील रहिवासी m. Ame-ricanise v. t. अमेरिकन करणे. Americanism n. अमेरिकन लोकांची रीतभात f अमेरिकन लोकांचा गुण-विशेष m, अमेरिकन भाषेतील शब्दप्रयोगविशेष m, अमेरिकेतील नागरीकत्व n, अमेरिकेतील संस्थेची आवड f.

N. B.—According to Chambers, America is, so called unfairly from Amerigo Vespucci, a navigator who explored a small part of South America seven years after the first voyage of Columbus.

Amess (am'es) n. eccl. धर्मोपदेशकाची टोपी f.

Amethyst (a'meth-ist) [Gr. a, not, methycin, to inebriate. Sk. मधु, sweet.] n. min. एक प्रकारचा मौल्यवान् खडा-रत्न n, याकूत m. Oriental A. नीलमणी.

Amiable (ām'i-a-bl) [L. amabilis—amare, to love.] a. worthy of love, implying the possession of that friendly disposition which causes one to be liked; habitually characterised by that friendliness which awakens friendliness in return (now restricted to temper and mood). प्रेमळ, सार्विक, भला, आवडत्या गुणाचा, स्नेहाळ, प्रियगुण, प्रीत्युत्पादकगुणयुक्त, मनसि-ळाज, मिळयून देणारा, मिळत्या स्नेहभावाचा. Amiability, Am'iability n. (v. A.) भलेपणा m, भलाई f, अलाईकी f, प्रियकरत्व n, प्रियगुणत्व n, प्रियता f, दृश्यता f, सौजन्य n, सुशीलता f, मनोरमता f, संतुष्ट करण्याची शक्ति f. Am'ially adv. (v. A.) आवडते-पणानें, भलाईनें, भलेपणानें, प्रेमळपणानें.

Amicable (am'ik-a-bl) [L. amicus, a friend, am-are, to love.] a. friendly, of mutual arrangements, done in a friendly spirit, with mutual good will, or without quarrelling or employment of force, peaceable, harmonious मित्रत्वाचा, इष्टत्वाचा, सख्याचा, स्नेहभावाचा, भाईबंधीचा, स्नेहशील. २ दयाळू. ३ शिष्टाचाराचा. ४ सलोख्याचा, गोडीचा. A. settlement समजुतीची तोड-निकाल, मित्रभावानें निर्णय. A. suit (दोघांना मान्य असा निकाल लावून देण्याकरितां केलेली) सलोख्याची फिर्याद f, एकमेकांच्या सम्मतीनें केलेली फिर्याद f. Amicability, Am'icableness n. (v. A.) सलुखा (?) m, सलोखा m, स्नेहभाव m, मित्रत्व n. Am'icably adv. (v. A.) स्नेहभावानें, भाईबंधीनें, भाईचाण्यानें, मित्रभावानें, स्नेहभाव-चांगुलपणा राहिल अशा प्रकारें.

N. B.—भाऊवंदकी हा शब्द शत्रुत्व किंवा वैर ह्या अर्थी वापरतात. कॅडी साहेबांनीं AMICABLE ला 'भाऊवंदकीचा' असा मराठी अर्थ दिला आहे. आमच्या मते त्यांनीं 'भाईबंधी' वद्दल 'भाऊ-वंदकी' असा शब्द चुकून योजिला असावा.

Amid (a-mid') Amidst (a-midst) [a, on, & Mid.] prep. मध्यें, मधीं, मध्यभागीं, माजीं, माझारीं. २ घेर-लेला, वेष्टित.

Amide, Amine, (am'id, am'in) *n. chem.* अमोनिया-
प्रचुर मिश्रद्रव्य, अमोनिया इ्यांत अधिक आहे असे
मिश्रद्रव्य *n.* Methylamine (N C. H₅) is an exam-
ple of amine; and Acetamide (N C₂ H₅ O) is
an example of amide.

Amiss (a-mis) [Pref. a, on, & Miss.] *a.* चूक *a.*, वांकडे,
भलनं, अव्यवस्थित, अन्यथा, अस्थानी, गैरवाजवी, अयो-
ग्य, सवाचारविरुद्ध. *A. adv.* वाईट, अनुचित, अकर्मव्य,
वांकडे, गैरवेळी, गैर, अयथान्याय, अयुक्त. To take *A.*
उलटा अर्थ वेणें. To be not *A.* साधारण चालेसे
असणें. Amiss'ibility *n.* अयथत्त्व, & Amiss'ible,
Amiss'ing *a.* चुकलेला, हरवलेला.

Amity (am'iti) [*L. amicitia*, friendship, *amicus*
a friend.] *n.* मित्रत्व *n.*, सत्य *n.*, स्नेहभाव *m.*, दोस्ती *f.*
(मुख्यत्वेकरून राष्ट्रांमधील) सुहृद्भाव *m.*

Amnite (am nit) *n. geol. (obs.)* वालुमिश्रित प्रस्तर-
विशेष, एक प्रकारचा रंताड दगड *m.*

Ammonia (am-mon'ia) [From *sal-ammoniac*, or
smelling salts, first obtained by heating camel's
dung in Libya, near the temple of Jupiter
Ammon.] *n. chem.* एक प्रकारचा वायुरूप पदार्थ *m.*,
मूत्रवायु *m.* हा Hydrogen आणि Nitrogen चा दोन
वायूंपासून होतो. रासायनिक संज्ञा NH₃. २ Sal *A.*
नवसागर *m.* Ammon'iac, Ammoni'acal *a.* (*v. N.*)
मूत्रवायूचा, मूत्रवायूचे गुण असलेला. Ammon'iac,
Ammoni'acum *n.* (a gum exuded from the flower-
ing and fruiting stem of *Dorema Ammoniacum*)
कडू व उग्रवासाचा कफघ्न पदार्थ. Ammon'ium-chloride
नवसागर *m.*

Ammonite (am'mon-it) *n. zool.* एक शिंगासारखा ख-
निज पदार्थ *m.*

Ammunition (am-mūn-ish'un) [*L. munire*, to
fortify.] *n.* दारूगोळा, दारूगोळी *f.*, लढाईमध्ये लागणारे
बंदुका-तोफा वगैरे सर्व साहित्य *n.*, लढाईचा सरंजाह *m.*
युद्धसामग्री *f.*, युद्धसाहित्य *n.*, जिनसी सामान *n.*

Amnesia (am-nē'si-a) [*Gr. a*, not, & *mnēsis*,
memory.] *n. med.* स्मृतिभ्रंश *m.*, स्मरणक्षीणता *f.*,
विस्मृति *f.*

Amnesty (am'nest-i) [*Gr. a*, not, & *mnē*, to
remember.] *n. general pardon* सरमाफी *f.*, सकलदंड-
व्यमुक्ति *f.*, सकलापराधमोचन *n.*, सकलदंडमोचन *n.*,
पूर्णक्षमा *f.* २ *act or edict of pardon* सरकारभाफीचा
जाहीरनामा *m.*, साफीनामा *m.* *A. v. t.* सरमाफी देणें.

Amnion (am'ni-on) [*Gr. amnos*, a lamb.] *n. anat.*
गर्भोदकत्वचा *f.*, गर्भाच्या सभोवतालचे उदक असणारी
त्वचा *f.*, गर्भाशयांतील प्राण्यावरची पहिली अंतस्त्वचा *f.*,
गर्भवेष्टन *n.*, षण्मोटली *f.*, गर्भाडाखी-कवची-टी *f.*

Amnios (am'ni-us) *n. bot.* गर्भाशयांतील-जलरूपद्रव्य-
जलद्रव्य *n.* ह्यांत बीजपिंड प्रथम उत्पन्न होतो.

Amoeba (a-mēb'a) [Gr. *amōibe*, change.] *n.* इंद्रिय-रहित-एकपेशीमय सूक्ष्म जंतु *m.*, अमीबा, बहुतकरून असे जंतु चिखलामध्ये—अशुद्ध पाण्यामध्ये—अथवा उपसा नसलेल्या विहिरीमध्ये असतात.

Among (a-mung'), Amongst (a-mungst') [A. S. *mengan*, to mingle.] *prep.* मध्ये, मंजीं, मधीं, माझारीं, आंत-इंत, *used with the noun inflected.* २ पैकीं. From *Λ.* मधून, पैकीं. ३ बरोबर (in the sense of मध्ये); *as*, They killed him *A.* them.

Amorous (am'or-us) [L. *amor*, love.] *a.* disposed to love, loving, habitually fond of the opposite sex कामी, कामुक, विलासी, कामेच्छु, शृंगारी, फड्ड, शृंगारिक, इष्की, कामप्रवण, शृंगारप्रवण, स्त्रीलंपट, स्त्रैण, विषयी. २ belonging or relating to love शृंगाराचा, शृंगारी, शृंगारिक, शृंगाररसाचा. [A. SPORT विलास *m.*, क्रीडा *f.* A. DELIGHT विषयानंद *m.* A. AIRS इष्काचा नखरा *m.*-चाचा *m.*]. ३ मोहित, आपक (followed by *of*); *as*, Amorous of that lady. Am'orist *n.* कामी पुरुष *m.*, स्त्रीप्रेमी पुरुष *m.*, जार *m.*, यार *m.* Am'orously *adv.* (v. A. 1.) विलासपूर्वक-कामुकपणानें, कामभावानें, कामपूर्वक, कामभावपूर्वक, कामेच्छापूर्वक. Am'orousness *n.* (v. A. 1.) कामीपणा *m.*, कामुकपणा *m.*, इष्कबाजी *f.*, कामुकता *f.*, कामप्रवणता *f.*, शृंगारप्रवणता *f.*

Amorphism (a-mor'fizm) [Gr. *a*, not, & *morphe*, form.] *n.* अनाकारता *f.*, अष्टस्फटिकाकारभिन्नता *f.*, अनियताकार *m.*, अनियताकारता *f.*, वेडौलपणा *m.*, वेढबपणा *m.* Amor'phous *a.* आकारविशेषरहित, आकृतिविरहित, वेडौल, वेढब. २ स्फटिकाचे आठ प्रकार शास्त्रानें ठरविलेले आहेत त्या प्रकारांच्या बाहेरच्या आकाराचा, विलक्षण.

Amortize (a-mort'iz) [L. *ad*, to, & *mortis*, death.] *v. t. law* एखाद्या संस्थेचें कर्ज संस्थेची स्थावर जिंदगी विकून वारणें, (पुन्हां न वाढेल अशा रीतीनें) कर्ज फेडणें, कर्जाचें बीज समूळ नाहीसें करणें. Amort'ising *pr. p.* Amort'ised *pa. p.* Amortisā'tion *n.*

Amount (a-mownt') [L. *a*, to, & *mons*, mont, a hill.] *v. i.* रास-एकंदर होणें, भरणें, एकंदरींत हाशील असणें. २ (with *to*) शीं पुष्कळ बाबतींत साम्य असणें; *as*, The crime *A.s* to murder. ३ result in एकंदरी *f.* हाशील *n.*-तात्पर्य *n.*-सारांश *m.* असणें. A. *n.* जमा *f.*, एकूण जमा-रक्कम *f.*, रास *f.*, गोळा वेरीज *f.*, मान *n.* [GROSS A. गोळावेरीज *f.*, एकंदर आकार *m.*]. २ हाशील *n.*, तात्पर्य *n.*, सारांश *m.*

Amour (am-ōōr') [L. *amor*, love.] *n.* इष्कबाजी *f.*, फंद *m.*, जारकर्म *n.*, जारकर्माचा विषय *m.*, दोस्ती *f.*, कामचरित्र *n.* २ love-making, courtship विवाहार्थ प्रार्थना-आर्जव (now only humourously of honourable love-making); *as*, To leave the young people together to begin their amours.

Amove (a-mōōv') [L. *ad*, to, & *movere*, to move.] *v. t. law* स्थानांतरीं किंवा दूर नेणें.

Amperé (am'pehr') *n. phys.* अँम्पियरनें ठरवलेलें विद्यु-
द्वेगाचें प्रमाण *n.*, विद्युत्प्रवाहशक्तिप्रमाण *n.*, अँम्पियरचें
माप *n.* Amperemeter *n.* विद्युद्वेगमापक (चंन्र) *n.*

Amphi (am'pli) [Gr. *amphi*, around.] *prep.* दोन्ही
बाजूंस, सर्व बाजूंस, भोंवतालीं.

Amphiarthrosis (am'phi-ar-thrōsis) *n. med.* मिश्रा-
स्थिसंधि *m.* २ मिश्रास्थिसंधिस्थान *n.* (असा संधि मनु-
ष्याच्या तोंडाच्या खालच्या जवळ्याचा आहे. हा शब्द
पाठीच्या कण्यांतील दोन मणक्यांमधील संधीला व कम-
रेंतील जंघास्थिसंधीला लावतात).

Amphibia (am-fib'i-a) [Gr. *amphi*, both, & *bios*,
life.] *n. pl. zool.* उभयवासी-जलस्थलवासी प्राणी *m.*,
भूजलचरप्राणी *m.*, भूजलवासी *m.*, उभयचरवर्ग *m.*, ज्याला
गळचुंडी आणि फुफ्फुस असतात असा प्राणिवर्ग *m.*, मासे
व त्या वर्गांतले प्राणी *m.* (यांस गळ्याजवळ जलमिश्रित
वायूचा श्वासोच्छ्वास करण्याजोगा असलेला अवयव आणि
फुफ्फुस असतात). Amphib'ious *a.* जमीन व पाणी ह्या
दोन्ही ठिकाणीं रहाणारा, उभयचर, जलस्थलवासी ; जसें,
कांसव. २ द्विधागति(क). Amphib'ial, Amphib'ian *a.*
जलीं स्थलीं राहण्यास समर्थ. Amphib'iousness *n.*

Amphibole (am-fib'ol-ē) [Gr. *amphibolos*, doubtful,
equivocal.] *n. min.* एक प्रकारचा खणींतला दगड *m.*

Amphibology (am-fib-ol'o-ji) [Gr. *amphi*, in two
ways, *ballein*, to throw and *logos*, discourse.] *n.*
द्व्यर्थी वाक्य अथवा भाषण *m.*, श्लेष *m.*, संदिग्ध-दुटप्पी
अर्थाचें वाक्य *n.* Amphib'olous *a.* द्व्यर्थी, संशययुक्त,
दुटप्पी. Amphib'ological *a.*

Amphibrach (am'fi-brak) [Gr. *amphi*, both, &
brachys, short.] *n. pros.* मधलें गुरु आणि पहिलें
आणि शेवटचें लघु अशा तीन पदांचा गण *m.*, जगण *m.*

Amphigean (am-fi-gē'an) [Gr. *amphi*, around, & *ge*,
the earth.] *a.* पृथ्वीच्या सर्व कटिबंधांवर राहणारा,
सर्वचर.

Amphisarca (am-phi'sārkā) *n. bot.* काष्ठस्य कवचानें
आच्छादित असलेलें फळ; जसें, बेलफळ, कवठ, कपित्थ
जातिफल.

Amphisbæna (am-fis-bē'na) [Gr. *amphis*, on both
sides, & *bainein*, to go.] *n. zool.* दुतोंडें *n.*, मालुंड
n., सरपटणारें जनावर *n.*, महांडूळ *n.*, मांडूळ *n.*, द्विसु-
खाहि *m.*, मांडूळ.

Amphitheatre (am-fi-thē'a-tēr) [Gr. *amphi*, round
about, & *theatron*, a place for seeing.] *n.* बदामी नाटक-
गृह *n.*, उभयासन नाटकशाला *f.*, दीर्घवर्तुलाकार-अर्ध-
चंद्राकार रंगशाला *f.*, दीर्घवर्तुल-लंबवर्तुल-रंगशाला *f.*,
बदामी डौलाचा तालीमखाना *m.* २ (कुस्त्या वगैरे खेळ-
ण्याची) रंगभूमि *f.* ३ डोंगरांतील अंडाकार दरी *f.*
Amphitheat'ric, al, Amphitheat'ral *a.* दीर्घगोलाकार
रंगशाळेसंबंधीं-सारखा. २ अशा रंगभूमीवर प्रदर्शित
केलेला. Amphitheat'rically *adv.*

Amphitropal (am-fi-trō-pal) *a. bot.* अर्धन्यस्त, तिर्यक्
(गर्भपिंड).

Ample (am'pl) [L. *amplus*, large.] a. पुष्कळ, विपुल, भरपूर, रगड. २ of large dimensions लांबरुंद, प्रशस्त, विस्तीर्ण, विशाल(ळ). ३ *diffusive*, not contracted or *brief*, &c. प्रशस्त, सविस्तर, विस्ताराचा, पाल्हाळाचा, पाल्हाळीक. ४ *lavish*, *copious*, *profuse* उदार, उमाप, पुरून उरायाचा-जोगा-&c., गढगंज, प्रशस्त, चळचळीत, घळघळीत, भघळपघळ. ५ *magnificent*, *municipicent* उदार, प्रशस्त, धौताल. Am'pleness n. रगाडी f. पर्याप्ति f. वैपुल्य n, विपुलता f. See Amplitude. Ampliā'tion n. प्रशस्तता f, विस्तीर्णता f. Ampliā'tive a. [R] Am'ply adv. प्रशस्तपणानें, विस्तारपूर्वक, सविस्तर, यथेष्ट.

Amplectant (am-plek'tant) [L. *amplector*, to embrace.] a. bot. वेष्टणारें; as, A. tendrils लता-प्रतान, लतांतु.

Amplexicaul (am-pleks'i-kawl) [L. *amplexus*, embrace, & *caulis*, stem.] a. bot. देंढास वेष्टणारें (पान), परिघेष्टक.

Amplify (am'pli-fi) [L. *amplus*, ample, & *facere*, to make.] v. t. enlarge, expand विस्तार m. करणें g. of o., विस्तारणें, वाढविणें, प्रशस्त-विस्तीर्ण-&c. करणें. २ enlarge in discussion or representation फुगवणें, फुगवून-वाढवून-लांबवून-&c. सांगणें, पाल्हाळ m. करणें-लावणें, तांडव(?) n-टीका f-&c. करणें, विस्तार m. करणें. A. v. i. पाड्हाळ m. करणें-लावणें, अकांड-तांडव (?) n-&c. करणें, विस्तार m. करणें, (चिं) अधिक चर्चा करून समर्थन करणें-परिपोष करणें (with on or upon). Amplificā'tion n. (v. V. 1.) विस्तारणें n, वाढवणें n, &c.-state. विस्तार m, विस्तारितत्व n. २-act. फुगवणें n, फुगवून-वाढवून-लांबवून-&c.-सांगणें n.-state. तांडव n, टीका f, पाल्हाळ m.

Amplitude (am'pli-tūd) [L. *amplitudo*.] n. पुष्कळपणा m, चंगाळी f प्रशस्तता f, प्रशस्तपणा m, विस्तीर्णता f, विशालपणा m. २ प्राशस्त्य n, विस्तार m, प्रशस्तपणा m, सविस्तरता f, असंक्षिप्तता f. ३ चळचळीतपणा m, भघळपघळपणा m, औदार्य n. ४ धौताली(?) f, उदारत्व n. I astron. अग्रा n (of the sun), दिगंश, सूर्य, तारे, किंवा इतर ग्रह हे क्षितिजाच्या ज्या बिंदूत उगवतात किंवा मावळतात तो बिंदु आणि क्षितिजावरील पूर्व किंवा पश्चिम बिंदु ह्यांच्यामध्ये जो कंस सांपडतो तो. ६ phys. परिधि m, कंपविस्तार m. A. of the mind आकलनशक्ति, आवंका, धारणाशक्ति.

Ampulla (am-pul'la) n. bot. खुजाच्या आकृतीचें पोकळ पान n. pl. Ampul'lae. २ खुजासारखें भाडें n. ३ खुजाच्या आकृतीची पोकळी f, कुंभिका f.

Amputate (am'pūt-āt) [L. *amb*, about, & *putare*, to cut.] v. t. छाटणें, कापून काढणें, तोडणें, सोडवणें, उतरणें, कलम करणें. २ surg. अंगच्छेदन करणें. ३ bot. खडी करणें (in the sense of तोडणें). Amputā'tion n. तोडणें n, कापणें n. २ surg. अंगच्छेद m, अंगच्छेदन n.

Amuck (a-muk') a. & adv. अविचारानें, माथेफिरू-

पणानें. To run A. अविचारानें जें पुढें येईल त्यावर हला करणें, उन्मादानें घुनासारख्या कृत्यास प्रवृत्त हाणें. २ *fig.* जो विषय आपणांस मुळींच अवगत नाहीं त्याविषयीं बोत्तणें किंवा लिहिणें.

Amulet (am'ū-let) [*L. amuletum, a talisman hung round the neck.*] *n.* (चेदुक, भूतयाधा, व इतर रंग यांचें निवारण करणारा) मंत्रमिद्ध ताईत *m.*, तोडगा *m.*, तोटका *m.*, यंत्र *n.* Amulet *ic a.* तोडग्यासंबंधीं, &c.

Amuse (a muz') [*F. amuser.*] *v. t. direct, entertain* करमणूक *f.* रंजन *n.* करणें, रमवणें, रंजवणें, रिझविणें, खेळवणें, रमणूक *f.* अनुरंजन *n.* मनोरंजन *n.* &c. करणें *g. of o.* २ (one's self) रमणें, विहार *m.* करणें, विरंगुळणें, रतणें (*poet.*), विहरणें (*poet.*). ३ *delude, deceive* भुलविणें, भुलथाप *f.* थाप *f.* दिणें; *as, Amuso and misled by false light.* Amus'able *a.* मनोरंजन होण्याजोगा, &c. Amused *p.* (*v. V. 1.*) रमवलेला, रंजवलेला, &c., अनुरंजित, रंजित. To be A. मौज *f.* वाटणें *in. con.* Amuse'ment *n.* (*v. V. 1.*) - *act.* रमवणें *n.*, रंजवणें *n.*, अनुरंजन *n.*, रंजन *n.*, मनोरंजन *n.* २ - *act.* रमणूक *f.*, रमण *n.*, विरंगुळा *m.*, गमत *f.*, करमणूक *f.*, मजा *f.*, मौज *f.*, विहार *m.*, विहरण *n.*, विनोद *m.*, इच्छाविलास *m.*, विलास *m.* ३ *object or cause of A.* गमत *f.*, तमाशा *f.*, कौतुक *n.*, खेळ *m.*, क्रीडा *f.* Amuser *n.*, रमवणारा, &c. Amus'ing *p. a.* (*v. V. 1.*) मौजेचा, कौतुकाचा, तमाशाचा, गमती, मजेदार, अनुरंजक-रंजक, अभिराम, मनोरंजक, मनमोहन, रुचीक, रुचिकर. Amus'ing *n.* *see* Amusement. Amus'ingly *adv.* मजेनें, गमतीनें, सविलास. Amus'ingness *n.* Amus'ive *a.* [*R.*] Amus'iveness *n.*

Amygdalin, Amygdaline (a-mig'da-lin) *n.* बदामाचा.

Amygdaloid (a-mig'da-loid) [*Gr. amygdale, बदाम, eid-os, form.*] *a.* बदामाकार, बदामाकृति. Amygdaloi'dal *a.*

Amyl (am'il) [*Gr. amydon, starch, fine meal.*] *n.* *chem.* इतर रासायनिक द्रव्याबरोबरच असणाऱ्या व स्वतंत्र न राहूं शकणाऱ्या मूलक द्रव्यांपैकी एक (*radical*). amylic alcohol ($C_5 H_{11} HO$) the hydrocarbon radical ($C_5 H_{11}$) is called the amyl. For a clearer explanation see the word Radical.

Amyloid (am'i-loid) [*Gr. amydon, starch.*] *n.* starch-like substance. *bot.* कांजीच्या सत्त्वासारखा-खळीसारखा चिकट पदार्थ *m.* २ *med.* शरीराच्या घटकावयवांतील पिटूळ पदार्थ *m.*

An (an) *indef. art.* एक, एखादा. २ दर, प्रति. (used before a word beginning with a vowel sound.)

An (an) *conj.* हा शब्द जुने आंग्लग्रंथकार 'जर' या अर्थी वापरीत असत. An if आणि जरी, किंवा जरी.

Anabaptist (an-a-bapt'ist) [*Gr. ana, again, & baptistes, a baptist.*] *n.* ख्रिस्तीशास्त्रांत प्रौढबाप्तिस्मावादी *m.*, प्रौढपणींच बाप्तिस्मा घावा व ज्याचा बालपणींच बाप्तिस्मा झाला असेल त्याला पुनः बाप्तिस्मा घावा असें मत प्रतिपादन करणारा. Anabap'tise *v. t.* Anabap-

tist'ic, An'abaptist'ic-al a. Ana-bapt'ism n. वरील प्रकारचें मत n, प्रौढबाप्तिस्मावाद m.

Anacardium (an'a-kär'di-um) [Gr. *ana*, similar to, & *kardia*, the heart.] n. bot. काजू, विषवा अशा प्रकारच्या फळांची जात. Anacardium occidentale काजू. ह्यालाच प्रचारांत Cashew-nut असें ह्णतात. Semi-carpus Anacardium विषवा, वि(भि)लावा, काळा (covertly). ह्याला प्रचारांत Marking-nut असें ह्णतात.

Anacatharsis (an-a-kath-ar'sis) [Gr. *ana*, upward, & *kathairein*, to cleanse.] n. med. (obs.) वमन n, ओकारी f. २ ओला खोकला m, कफ m, कास m. Anacathar'tic n. med. ओकारीचें औषध n, वामक n, उद्वमनपर औषध m. नुसता वमन शब्द ओकारीचें औषध ह्या अर्थी वापरतात.

Anachronism (an-a'kron-izm) [Gr. *ana*, backwards, & *chronos*, time.] n. error in chronology कालविपर्यय m, कालक्रमविपर्यय m, कालक्रम-विपर्यास-व्यत्यास m, कालविसंवाद m, (ऐतिहासिक गोष्टींच्या) कालक्रमाची चूक f, एखाद्या ऐतिहासिक गोष्टीचा-चालीरीतीचा चुकीनें भलत्याच काळाशीं संबंध जोडणें. श्रीमत् शंकराचार्यांच्या तोंडून रामदासाचें वाक्य कवीनें वदविणें हें कालक्रमविपर्ययाचें उदाहरण आहे, कालक्रमविरोध m. Ana'chronise v. t. कालक्रमाची चूक करणें. Ana'chronous a. Ana'chronist n. कालक्रमाची चुकी करणारा, कालक्रमाच्या चुकीचें समर्थन करणारा. Ana'chronist'ic, a. Ana'chronously adv.

Anæmia (an-ëm'i-a) [Gr. *an*, not, & *haima*, blood.] n. med. रक्त कमी-कमजोर-होणें n, रक्तक्षय m. Anæm'ic a.

Anæsthesia, Anæsthesis (an-es-thē'sia, an-es-thē'sis) [Gr. *an*, not, *aisthanomai*, to feel.] n. med. paralysis of the sensory nerves सुप्ति f, सर्वांगास किंवा विशेष भागास बधिरता येणें n, सुनबहिरी f, स्पर्शहानि f, स्पर्शशून्यत्व.

Anagogy, Anagoge (an'a-goji) [Gr. *anagoge*, elevation.] n. hidden spiritual sense of words गूढ-विद्या f, गूढार्थ m, अ-लौकिकार्थ m. सामान्य शब्दांची व दृष्टांतांची दैविक विपर्यांकडे योजना f.

Anagram (an'a-gram) [Gr. *ana*, again, & *graphein*, to write.] n. नामाक्षरविपर्याससिद्धनाम n, एका शब्दाचीं अक्षरें फिरवून त्यांचा नवा शब्द करणें n; as, *galenus* becomes *angelus*. Anagrammat'ic, Anagrammat'ical a. Anagrammat'ically adv. Anagram'matise v. t. एका शब्दाचीं अक्षरें फिरवून त्यांचा नवा शब्द करणें. Anagram'matism n. एका शब्दाचीं अक्षरें फिरवून नवा शब्द करण्याची रीत-पद्धत f. Anagram'matist n. एका शब्दाचीं अक्षरें फिरवून त्यांचा नवा शब्द करणारा.

Anal (ān'al) [L. *anus*, the fundament.] a. anat. गुदद्वारीय, मळद्वारासंबंधीं; as, A. gland.

Analec'ts (an'a-lekts) [Gr. *analektos* -*analegein*, to collect-*ana*, up, *legein*, to gather.] *n. pl.* निरनिराख्या ग्रंथांतील वेंचे *m. pl.*, गावाळग्रंथ *m.*, बाड *n.* Also *Analec'ta*. *Analec'tic a.*

Analeptic (an-a-lep'tik) [Gr. *ana*, up, & *lambano*, *lepsomai*, to take.] *a. med.* पुष्टिकर, पौष्टिक, पुष्टिकारक. *A. n.* पौष्टिक-पुष्टिकारक औषध *n.* *Analep'sis n.* See *Analepsy*. *Analep'sy* दुखणें वरें झाल्यावर फिरून पूर्वशक्ति येणें *n.* २ कोठ्यांत विघाड झाल्यामुळें होणारा एक प्रकारचा अपस्मार *m.*

Analogy (an-al'o-ji) [Gr. *ana*, according to, & *logos*, ratio.] *n.* likeness in some respects उपमान (in Sanskrit logic) *n.* उपमिति (in Sk. log.) *f.* सारखेपणा *m.*, तुल्यभ. *m.*, तुलना *f.*, सादृश्य *n.*, धोरण *n.*, नमुना *m.* २ *geom.* प्रमाणांचा सारखेपणा-समानपणा *m.* *Analog'ical*, *Anal'ogic a.* (v. N. 1.) तुल्य, सदृश, उपमितीचा, सारखा. *Analog'ically adv.* *Analogise v. t.* तुलनेनें-सादृश्यानें विवरण करणें, सादृश्य-प्रमाणांचा उपयोग करणें. *Analogising m. p.* *Analogised pa p.* *Anal'ogism n.* (*obs.*) *phil.* सादृश्यवाद *m.* *Anal'ogist n.* सादृश्यवादी, सादृश्यप्रमाणवादी, सादृश्य पद्धतीनें सिद्ध करणारा. *Anal'ogon n.* See *Analogue*. *Anal'ogous a.* See *Analogical*. २ *bot.* सदृशरूप, तुल्य, रचनेनें सारखा; as, A. plants. *Anal'ogously adv.* *Anal'ogousness n.* *An'alogue n.* सदृश-सारखा शब्द *m.*-पदार्थ *m.*-पुरुष; as, Boileau is the Analogue of Pope in French Literature.

Analysis (an-al'is-is) [Gr. *ana*, up, & *lycin*, to loose.] *n.* मूलतत्त्वशोधन *n.*, घटकसंशोधन *n.*, मूलतत्त्वांचें शोधन करण्यासाठीं प्रत्येक अवयवाचा विचार करणें *n.*, मूलतत्त्वशोधनार्थ पृथक्करण *n.*, उपोद्घात *m.*, पृथक्कृति *f.* *logic* पदार्थांच्या मूळ प्रकृतींचें संशोधन *n.* २ *gram.* वाक्यपदच्छेद, वाक्यमीमांसा. ३ मुख्य विभागांचें कोष्टक *n.* ४ शास्त्रसार *n.* ५ *chem.* रासायनिक पृथक्करण *n.*, विभजन *n.* ६ *math.* क्लिष्ट गणित विषयांचा समीकरणपद्धतीनें उलगडा *m.*, पृथक्करणपद्धति *f.* *Analysis and synthesis math.* पृथक्करण व संयोजन. *Proximate A.* *Qualitative A.*, *Quantitative A.*, *Ultimate A.* See under *Proximate*, &c. *Analyses pl.* *Analys'able a.* *Analysa'tion n.* *An'alyse v. t.* पृथक्करण करणें, मूळ शोधणें, मूलतत्त्व-शोधन-विवेचन करणें, पृथक्कृति *f.*-पृथक्करण *n.* करणें *g. of o.* *An'alyist*, *Analys'er n. chem.* पृथक्करण करणारा, मूलतत्त्वशोधक *m.*, पृथक्कृतिकर्ता *m.* *Analyt'ic-al a.* पृथक्करण-संबंधी-विषयक, मूलतत्त्वशोधन-विवेचन-संबंधी, मूलतत्त्वशोधात्मक. *A. geometry or conics* बीजभूमिति *f.* संगतिकरण *n.* *Analyt'ically adv.* *Analyt'ics n. pl. logic.* पृथक्करणविद्या *f.* मूलतत्त्वशोधनविद्या *f.*

N. B.—रसायनपरीक्षक will be a very happy word for *Analys'er* (*Chemical Analys'er*). In this connection see our Note on the word *Chemistry*.

Anamorphosis (an-a-mor'fo-sis) [Gr. *ana*, again, & *morphe*, a form.] *n. bot.* वनस्पतीच्या कोणत्याहि भागाची नैसर्गिक नव्हे अशी वाढ *f*, अस्वाभाविक वाढ *f*.
२ *a distorted projection or drawing of anything, so made that when viewed from a particular point or by reflection from a suitable mirror it appears regular and properly proportioned; a deformation*
विकृत छाया *f*, विकृत स्वरूप *n*.

Ananas (an-an'as) *n. bot.* अननस *m*. Also Anana.

Anantherous (an-an'ther-us) [Gr. *an*, not, & Eng. *anther*.] *a. bot.* अ-परागकोश, परागकोशरहित.

Ananthous (an-an'thus) [Gr. *an*, not, & *anthos*, a flower.] *a. bot.* पुष्परहित, अ-पुष्प.

Anapest, Anapest (an'a-pest) [Gr. *anapaistos*, reversed.] *n. pros.* पहिलीं दोन पदं (syllables) लघु आणि तिसरें दीर्घ असा गण *m*, सगण *m*. Ana-pest'ic *a*. Anapest'ically *adv*.

Anaphrodisiac (an-af-rō-diz'i-ak) [Gr. pref. *an*, not, & *aphrodisiakos*, venereal.] *n. med.* पुंस्त्वघ्न-पंडत्वोत्पादक पदार्थ *m*.

Anaplasty (an'a-plas-ti) [Gr. *ana*, again, & *plassein*, to form.] *n. surg.* शरीरांतील दूषित मांसाची जागा शेजारच्या चांगल्या मांसानें भरून टाकण्याकरतां केलेली शस्त्रक्रिया *f*, द्रणरोपकशस्त्रक्रिया *f*.

Anaplerosis (an'a-plē-rō'sis) [Gr. *ana*, up, & *pleroo*, I fill.] *n. med.* जखम वाकून भरून येणें *n*. Anaple-rot'ic *a*. and *n. med.* जखम वाकून भरून येण्याचें-औषध-मलम *n*.

Anarchy (an'ark-i) [Gr. *a*, *an*, not, *arche*, govern-ment.] *n. want or confusion of government* (राजा दुर्बळ झाल्यामुळें राज्यांत झालेली) बेबंदशाई *f*, झोटिंग-शाही *f*, अंधाधुंदी *f*, निर्नायकी *f*, अनायकी *f*, झोटिंग-पादशाही *f*, अंधेरराज्य *n*, राज्याव्यवस्था *f*, (राज्यांतील) अव्यवस्था *f*, बारभाई घोटाळा *m*, गोंधळ *m*, गैरबंदो-बस्त *m*. Anarch'ic, Anarch'ical *a*. (v. N.) अंधाधुंद, अंधाधुंदीचा, निर्नायक, अराजक, निर्नायकीचा, शासन-रहित, अव्यवस्थाराजक, बेबंद, बंडाळीचा. An'archism *n*. बेबंदशाई मत *n*. राजसंस्थेविरुद्ध मत *n*. An'archist, An'arch *n*. बेबंदशाई माजविणारा, बंडाळ्या *m*, बंड्या (?) *m*, बंडी (?) *m*, राज्यसंस्थाविरोधी, राजसत्ताविरोधी.

Anarthrous (an-är'thrus) [Gr. *an*, not, *arthron*, a joint, the article.] *a. gram.* अनुपपद, उपपदविरहित. २ *zool.* विसंधि, असंधि, संधिविरहित. Anar'thrously *adv*.

Anasarca (an'a-sär'ka) [Gr. *ana*, through, & *sarx*, flesh.] *n. med.* जलोदराच्या वर्गातील एक रोग *m*, शोथ(त) *m*, जलत्वक् *f*, जलनिदानशोथ *m*.

Anastaltic (an-a-stal'tik) [Gr. *anastaltikos*, fitted for checking.] *a. med.* रक्त थांबविणारें (औषध), रक्त-स्तंभक (औषध).

Anastomosis (an-a-to-mo-sis) [Gr. *ana*, again, & *stoma*, a mouth.] *n. bot.* तंतुसंयोग *m.* वाहिनीसंमेलन *n.* वाहिनींचा संधि *m.* २ *anat.* वाहिनींचा संधि *m.* वाहिनींची गुंतागुंत *f.* नाडी *f.* शिरासंयोग *m.*

Anathema (an-a-thema) [Gr. *ana*, up, & *tithenai*, to place.] *n.* बहिष्काराभिशाप *m.* २ बहिष्कृत केलेली वस्तु *f.* किंवा मनुष्य *m.* *Anathematize* *v.* *A-mathematical* *a.* बहिष्कारासंबंधी-साख्खी. *Anathematize* *v. t.* बहिष्कार घालणे, बहिष्काराभिशाप *m.* करणे-देणे. *v. i.* बहिष्काराचा उच्चार करणे, अभिशाप देणे. *Anathematization* *n.* बहिष्कार घालण्याची क्रिया *f.*

N. B.—Some propose बहिष्कार only or अभिशाप only as the Marathi word for Anathema. We have in Marathi phrases such as बहिष्कार घालणे, अभिशाप देणे. Sanskrit lexicographers do give अभिशाप for Anathema. But we have retained बहिष्काराभिशाप as we found it in Candy.

Anatomy (an-a'tom-i) [Gr. *ana*, up, & *temnein*, to cut.] *n. art of dissection* शारीर(शास्त्र) *n.* शरीरव्यवच्छेदनविद्या *f.* (शारीरशास्त्राध्ययनार्थ) शरीरच्छेदन *n.* २ विच्छेदन *n.* ३ अस्थिपंजर *m.*; as, He was like an A. तो अतिशय रोडका होता, त्याचा फक्त अस्थिपंजर राहिला होता (सुदामजी). ४ पृथक्करण *n.* विवेचन *n.*; as, The A. of a discourse. *Anatom'ic*, *Anatom'ic-al* *a.* शरीरच्छेदनविद्येसंबंधी, विच्छेदनासंबंधी. *Anatomist* *n.* शरीरवेत्ता, शारीरशास्त्रज्ञ, शरीरव्यवच्छेदक *m.* *Anat'o-mise* *v. t.* शरीररचना जाणण्याकरितां व्यवच्छेद करणे, चिरणे, फाड करणे, शरीरच्छेदन करणे. २ *fig.* पृथक्करण करणे; as, To A. an argument.

Anatropal, Anatropous (a-nat'rop-al, a-nat'rop-ous) [Gr. *ana*, denoting inversion, & *trepein*, to turn.] *a. bot.* आंसाकडे लागलेले (बी), व्यतिक्रान्त, अधोमुख, व्यस्त. *A. ovule* अधोमुखी अंड, व्यतिक्रान्तस्थान, व्यस्त अंड.

Ancestor (an'-ses-tur) [L. *ante*, before, & *cedere*, cessum, to go.] *n. forefather* वडील *c.* पितर *m.* पूर्वज *c.* कुलपुरुष *m.* पूर्वांच्या पिढीचा *m.* आदले पिढीचे मनुष्य *n.* डोई *f.* २ *law* पूर्वज *c.* मूलपुरुष *m.* *Ancestors* बापदादे *m. pl.* बापजादे *m. pl.* आजपणजे *m. pl.* वडील *m. pl.* वाडवडील *m. pl.* पूर्वज *m. pl.* पितरें *n. pl.* The three male ancestors पितृत्रयी *f.* त्रिपुरुष *m. pl.* Seat of one's ancestors आद्यपीठ *n.* आद्यस्थान *n.* मूलपीठ *n.* Acquired by one's ancestors वडिलोपार्जित. Through one's ancestors वडिलोवडिलीं. To abuse one's ancestors त्रयी *f.* पितरें *n. pl.* तीन पिढ्या *f. pl.* सात पिढ्या *f. pl.* बेचाळीस पिढ्या *f. pl.* उद्धरणे-खबर *f. घेणे g. of o.*, *An'cestress* *fem.* *Ances'tral*, *Ances'to'rial* *a.* पूर्वजांचा, वडिलांचा, वडिलार्जित, वडिलांसंबंधी, पैत्र, पैतृक, कौलिक, पूर्वजांसंबंधी, पूर्वजविषयक. २ परंपरागत, पिढीजाद, पूर्वापार, परंपरायात, पित्रायात. *An'cestry* *n.* series of ancestors वडील or वाडवडील

m. pl, वडील परंपरा f, कुलपरंपरा f, वृद्धपरंपरा f. २
कुलीनता f, खानदानी f.

Anchor (ang'kor) [Gr. *angkos*, a bend.] n. (गलब-
ताचा) नांगर m, लंगर m. २ fig. आसरा m, आधार m,
आश्रय m. At A. नांगर टाकलेला. To cast A. नांगर
टाकणें. To lie at A. नांगर-सोडून-टाकून असणें-नांगर-
णीवर असणें. To weigh A. गलबत हांकारणें. २ fig.
लांबणीवर पडलेलें साहसाचें काम करण्यास आरंभ करणें.
Flook of an A. or grapnel पावडा m. Sheet A.
जहाजाचा सर्वांत मोठा नांगर. २ fig. सर्वांत मोठा आश्रय;
शेवटचा तरणोपाय; as, That was my sheet A.
Anchor v. t. नांगर टाकून स्थिर करणें, नांगरणें, खुंटवणें.
A. v. i. नांगर or लंगर m. टाकणें, नांगरणें, नांगरणी f-नांग-
रण f-करणें or होणें g. of o. २ (for some short occa-
sion) ओरवा m. करणें, बंदर n. करणें. Anch'brage n.
दुत्य levied on anchoring खुटवा m, गलबत नांगरल्या-
बद्दल जो कर सरकारास द्यावा लागतो तो. २ place of
A. नांगरवाडा (?) m, ओरवा m, ठेवण n. ३ fig. मनाला
विसावा देणारी वस्तु f. Anchor-hold n. नांगराचा दांडा
m. २ fig. हमी f, तारण n. Anchoring n. (v. V. 1.)
-act. नांगरणें n, नांगरणी f, नांगरण f. २-act. ओरवा
m. Anch'orless a. अस्थिर, अधीर. The arms of an
anchor नांगराचे दांत m. The eye of an anchor
नांगराचा डोळा.

Anchoret, Anchorite (ang'kor-et, ang'kor-it) [Gr.
ana, back, & *chorein*, to retire.] n. वनवासी m,
योगी m, बैरागी m, गोसावी m, (among Brahmins)
धानप्रस्थ m. Anch'oritess, Anc'ress, Ank'ress,
Anch'oress n. बैरागीण, गोसावीण f. Anch'oretic,
Anch'oret'ic-al, Anch'o-rit'ic-al a. गोसाव्यासबंधीं
किंवा त्याचे वर्तनक्रमास अनुरूप.

Anchylolysis (ang-ki-lō'sis) [Gr. *angkylos*, crooked.]
See Ankylosis.

Ancient (ān'shent) [L. *ante*, before.] a. belonging
to old times जुना, जुनाट, पूर्वकालिक, प्राचीन, पुराण,
पुरातन, पूर्वकालीन, प्राक्कालिक, प्राक्कालीन, कदीम. २
वयोवृद्ध, जुना. A. n. वृद्ध-प्राचीन-पुरातन मनुष्य m, पूज्य
किंवा सन्मान्य मनुष्य m (R). ३ pl. वाडवडील m. pl,
पुरातन काळचीं-प्राक्कालचीं-&c. मनुष्ये n. pl, वृद्धपरंपरा
f. ४ ग्रीस व रोमदेशांतील जुने ग्रंथकार, राज्यकर्ते
(opposed to moderns). Practice of the A.s वृद्धा-
चार m. Track or path of the A.s वडिलांचा परिपाठ
m. Ancient lights law वीस वर्षेपर्यंत विनहरकत व
फेरफार केल्यावांचून ज्या खिडक्यांतून उजेड वेण्याची
चालू वहिवाट कायम आहे अशा खिडक्या. A. writings
तीस वर्षांपेक्षां जुने लेख. An'ciently adv. (v. A.)
जुन्या काळीं, पूर्वकाळीं, प्राचीनकाळीं, प्राक्कालीं, प्राचीन
समयीं, पूर्वीं. An'cientness n. (v. A.) जुनेपणा m,
जुनाटपणा m, प्राचीनत्व n, पुरातनत्व n, प्राक्कालिकत्व
n. &c. An'cienry n. See Ancientness. २ Shakes.
जुने लोक.

Ancient (ān'shent) *n* (*obs.*) निशाण *n*. २ निशाण धरणारा *m*. (*corrupted from ensign.*)

Ancillary (an'sil-ar-i) [L. *ancilla*, a maid-servant.] *a. subservient* हाताखालील, ताबेदारीतील, दासीप्रमाणे नम्र, गौणभूत, सहाय्यभूत, दुय्यम, हस्तक. (With *to*).

Ancipital (an-sip'i-tal) [L. *an*, for, *amb*, on both sides, & *caput*, the head.] *a. bot.* द्विधारी, दुधारी. २ द्व्यर्थक. ३ द्विकपाल, दोन डोक्यांचा. Also *Ancipitous*.

Ancon (an'kon) Ancone (an'kōn) [Gr. *ankon*, the elbow.] *n. anat.* कोंपर *n*. २ *arch.* टेंकू.

And (and) [Gr. *anti*, over against.] *conj.* आणि, आणखी, आण, आणखीन, अणीख, नी, व. *A.* so forth वगैरे, इत्यादि, इत्यादिक प्रभृति. There are students *A.* students विद्यार्थी कांहीं चांगले, कांहीं वाईट असतात. *A.* then नंतर. *A.* yet तथापि, असें आहे तरी.

Andante (an-dan'te) *n. mus.* सारखा धिमा ताल *m*. *a.* सारख्या धिम्या तालाचें (गीत).

Andræcium (an-dræ'si-um) [Gr. *andros*, a man, & *oikos*, a house.] *n. bot.* पुंकेसराचें स्थान *n*, नरेंद्रिय-समुदाय *m*, नरमंडल *n*, पुंकेसरमंडल *n*.

Androgynal, Andragynous (an-droj'in-al, an-droj'in-us) [Gr. *andros*, a man, & *gynæ*, woman.] *a. bot.* एकाच देठावर स्त्री व पुरुषजातींचीं फुलें असणारे, उभय-लिंगक, दुलिंगी.

Andromeda (an-drom'e-da) *n. astron.* देवयानी *f*.

Androphore (an'dro-fōr) [Gr. *andros*, a male, & *pherein*, Sk. भृ, bear.] *n. bot.* पुंकेसरधारीनलिका *f*, नरकेसरस्तंभनाल *m*.

Androus (an'drus) [Gr. *andros*, a male.] *a. bot.* पुंकेसरोत्पादक.

Anecdote (an'ek-dōt) [Gr. *a*, *an*, not, *ek*, out, & *didonai*, to give.] *n.* लहानशी गोष्ट *f*, खरी गोष्ट *f*, चटकदार गोष्ट *f*, चुटका *m*. २ आख्यायिका *f*, उपाख्यान *n*, उपकथा *f*, फरडूक *n*, फरडुकें *n*, गतक *n* (*v.* घाल). ३ कुलकथा *f*, कुळकट *f*, खणकत *f*. ४ चरित्रांतील विशेष प्रसंग *m*. ५ अश्रुतपूर्व किंवा अप्रसिद्ध कथा *f*. *An'ecdotage n.* उपकथासंग्रह *m*. २ गोष्ट सांगण्याची म्हातारपणची हौस, बडबड करणारे म्हातारपण. *Anecdotic, An'ecdotal, Anecdotic a.* *An'ecdotalist, An'ecdot'rian n.* उपकथानिवेदक *m*, चटकदार गोष्टी लिहिणारा *m*.

Anelectric (an-ē-lek'trik) [Gr. *an*, not, & Eng. *electric*.] *a. phys.* घर्षणानें जीत विद्युल्लता उत्पन्न होत नाहीं अशी (वस्तु), विद्युद्वाहक, (opposed to *idioelectric* विद्युत्स्थापक).

Anelectrode (an-ē-lek'-trōd) [Pref. *ana*, up, & *Electrode*.] *n. electri.* विद्युत्घटमालेचा धनध्रुव *m*.

Anemometer (a-ne-mom'et-ēr) [Gr. *anemos*, wind,

& Meter.] *n.* a machine wherewith to measure the strength of the wind वायूची शक्ति किंवा वेग मोजण्याचें यंत्र *n.*, वायुवेगमापक *n.* Anemometric *a.* वायुवेग-मापकाचा, वायुवेगमापकानें दाखविलेला. Anemo-
m'etry *n.* वायुवेगमापनमिति *f.*

N. B.—इंग्रजींत शास्त्राय शब्दांत—meter आणि -metry ह्या अंत्य प्रत्ययांचे पुष्कळ शब्द येतात. त्यांना मराठींत मापक आणि मिति हे शब्द यांजावे; जसे, Barometer भारमापक, thermo-
meter उष्णतामापक. २ Trigonometry त्रिकोनमिति, Geometry भूमिति. अशा रीतीचे नेमके शब्द एकदा ठरवून ठेविले ह्याने मरा-
ठींत शास्त्राय शब्द वनविण्याचें काम फार सुलभ होईल.

Anent (a-nent') *prep.* and *adv.* against विरुद्ध, उलट.
२ towards कडे. ३ concerning, about विषयीं, संबंधीं,
बद्दल.

Anenterous (an-en'ter-us) [Gr. an, priv. & entera,
Sk. अंत्र, bowels.] *a. zool.* अंत्ररहित, अनंत्र.

Aneroid (an'e-roid) [Gr. a, not, neiros, wet.] *a.*
अनाद्र, अप्रवाही, पाण्याचा उपयोग न करणारा; as, A.
barometer अप्रवाही भारमापक. ह्या भारमापकांत पा-
ण्याचा उपयोग करीत नाहींत. See the word Barometer.

Aneurism (an'ūr-izm) [Gr. ana, up, curys, wide.]
n. med. धमनीला आलेली सूज *f.*, धमनीशोथ *m.*, धम-
निजग्रंथि *m.* २ *fig.* विषमवाढ. An'eurismal,
An'eurismatic *a.*

Anew (a-nū') [Of and New.] *adv.* over again नव्यानें,
उलटून, पुन्हा: (*pop.*) पुन्हा, फिरून. २ नव्या रूपानें.

Anfractuose (an-fract-ū'us) [L. fractum, to break.]
a. bot. वक्र, वांकणांनीं युक्त, व्यावृत, परिवृत. Also
Anfractuous.

Angel (ān'jel) [Gr. angelos, a messenger.] *n.* देवदूत
m., स्वर्गलोकींचा (मानवश्रेष्ठ) प्राणी *m.* २ यमदूत *m.* ३
भूत *n.*, पिशाच *n.*, पतितदेवदूत *m.* ४ इंग्लंडांतील एक
प्राचीन मोन्याचें चलनी नाणें *n.* याची किंमत ६ शि. ८ पे.
पासून १० शि. पर्यंत असे. ५ ख्रिस्ती देवळांतील धर्मो-
पदेशक *m.* (या अर्थीं प्राचीनकाळीं उपयोग करीत).
६ *fig.* प्रिय मनुष्य *c.*, सौंदर्य-कनवाळूपणा-परोपकार इत्यादि
सद्गुणांचा पुतळा *m.*, सुंदर-मनुष्य *m.*-स्त्री *f.* Angel's
visit *fig.* उंबराचें फूल *n.*, चांदसलामी *f.*, साठावर्षीं
सुंठ फुलणें *n.* A. of death यमदूत. Recording A.
चित्रगुप्त. An'gelhood *n.* देवदूत-भूत-योनि *f.* Angelic,
Angelical *a.* देवदूताचा, देवदूतासंबंधीं, देवदूतधर्मक,
देवदूतवत्. २ उत्तम गुणी, देवाद्रिकांच्या धर्मींनीं-गुणांनीं
युक्त; as, A. presence. Angel'ically *adv.* Angelo-
l'atry *n.* देवदूतपूजा *f.* देवदूतांची देवांसारखी पूजा *f.*
Angelol'ogy *n.* देवदूतशास्त्र *n.*, देवदूतविचार *m.*

Angelica (an-gel'i-ka) *n. bot.* हळदी चाफ्याच्या जातीचें
मूळ *n.* (root.) Angel-water *n.* सुगंधी पातळ पदार्थ *m.*

Anger (ang'ger) [L. angor, vexation.] *n.* राग *m.*,
क्रोध *m.*, कोप *m.*, रोष *m.*, जळ *or* जाळ (?) *m.*, घुसा *m.*,
तवक *m.*, क्रोधभाव *m.*, अमर्ष *m.*, संताप *m.*, तैष (?) *m.*,
त्वेप *m.*, क्षोभ *m.* [ASSUMED A. क्रीडाकोप *m.*, प्रणय-

कोप *m.*, कृतककोप *m.*, स्वोटा कोप *m.* To BE EXCITED INTO
 A. रागास येणें-भरणें-पेटणें-चढणें, चेत(ना)झणें. To CALM,
 COOL, REMOVE, THE A. राग पाळवणें, रागानें-पाणी ग-
 वारापाणी *n.* करणें. To DRAW DOWN (UPON SELF) THE
 A. OF कढ *m.* ओढून घेणें, रागें भरून घेणें. To VEST
 A. UPON रागें भरणें WITH वर OR 'त्या'. Anger *n.*
provoke, enrage क्षोभवणें, तापवणें, संतापवणें. कोंपवणें,
 पेटवणें, राग *m*-कोप *m* &c. आणणें, रागाय आणणें,
 कानावणें, चिंतावणें, चेतवणें, चेतळवणें, खिन्नविणें, (*fig.*)
 उसळवणें, पित्त *n.* तापवणें-खवळविणें-उसळविणें-&c. *g.*
of o., तापन *n*-संतापन *n*-क्षोभन *n*-क्रोद्धोद्दोषापन *n* &c.
 करणें *g. of o.*, संतप्त-क्रुद्ध-कुपित-&c. करणें. २ *indulge*
 दाह *m.* करणें *g. of o.*, संतप्त करणें. A. ... राग आणणें.
 Angered *p.* (v. V. I.) रागाय आणलेला, &c. तप्त,
 संतप्त, रुष्ट, क्रुद्ध, क्षुभित. *Angerly, Angriily &c.*
 रागानें &c., रागें भरून-येऊन, क्रोधभावानें, क्रोधबुद्ध्या,
 क्रोधदृष्ट्या, क्रोध-पूर्वक, डोळे चढवून. *Angerless a.*
 अक्रोधन, शांत. *Angriness n.* रागाटपणा *m*, तापटपणा
m. *Angry a.* रागें भरलेला, रागाय आलेला, क्रोधाय-
 मान, कोपायमान, कुपित, क्रुद्ध, क्रोध-कोप-क्षोभ-रोप-
 संताप with the suffixes of युक्त. आरुढ, अन्वित,
 आक्रान्त, आविष्ट, तप्त, संतप्त, रुष्ट, क्रोधमूर्च्छित, रागाट,
 क्रोधी, तापट, जहाल. [A. feelings क्रोधभाव *m.* A
 words रागाचे शब्द, धुसफूस *f.*, धुसमूस *f.* To be A.
 रागें भरणें, राग(गा)वणें. To become A. रागावणें,
 कोपणें, पेटणें, चेतणें, क्रोधावणें, क्रोधणें, तापणें, संतापणें,
 क्षोभणें, खिन्नणें, रागास येणें-चढणें-भरणें, पेटणें, चेतळणें,
 आंगाची लाही होणें]. २ क्रोधाचा, रागाचा, कडक.

Angienchyma (an'ji en chi ma) *n. bot.* वाहिनीमय तंतु *m.*

Angina Pectoris (an-ji na) *n. med.* छातींत कळ येणें *n.*

Angina n. कळ *f.*, असह्य वेदना *f.*

Angina Tonsillaris (an-ji'na) [L. *anguere, to choke.*]

n. med. गळ्यांतील दोन गांठींची असह्य वेदना *f.*

Angiography, Angiology (an'ji-og'ra-fi, an-ji-olo-ji)

[Gr. *angeion, a vessel.*] *n. med.* धमनीवर्णन *n*,
 स्रोतोविवेचन *n.*

Angiosperm (an'ji-osperm) [Gr. *angeion, a vessel,*

& *sperma, seed.*] *n. bot.* सकोशबीज *m*, आवृतबीज *m*
 (वनस्पति). *Angiosperm'ous a.* परिवेष्टितबीजमय,
 छन्नबीज, आवृत्तबीज (वनस्पति).

Angle (ang'gl) [L. *angulus, a corner.*] *n.* कोण *m.*

कोन *m*, कोपरा *m*, अस्त्र *n.* Acute A. लघुकोन, न्यून-
 कोन. Alternate A. व्युत्क्रमकोन. Complementary
 A. कोटिकोन. Contiguous A. समीप कोन. Corres-
 ponding A. अनुरूप कोन. Critical A. अवधिकोन,
 संधिकोन. External A. बाह्यकोन. Horary A. नत-
 काल कोन. Internal A. अंतःकोन. Oblique A. विषम
 कोन. Obtuse A. विशाल कोन, अधिक कोन. Oppo-
 site A. अभिमुख कोन. Plane A. समतल कोन *m.*
 Rectilineal A. सरलरेषाकोन. Right A. काटकोन,

समकोन. Spherical A. चापीयकोन. Solid A. घनकोन. Supplementary A. पूरककोन. Vertical A. शिरस्थ कोन *m*, ऊर्ध्वकोन *m*. Visual A. दृष्टिकोन. A. at the base पायाकडचा कोन, तलस्थकोन. A. at the centre मध्यकोन, केंद्रकोन, नाभिकोन. A. at the circumference परिघकोन, पालिकोन. A. iron *mech. engin.* काटकोनाच्या आकृतीची लोखंडाची कांठ *f*. A. iron shears काटकोनाच्या आकृतीचा लोखंड कापण्याची कातर *f*. A. of advance वृद्धिकान. A. of depression अधःकोन. A. of elevation उन्नतांश *m*. A. of friction घर्षणकोन. A. of incidence पतनकोन, मूलकिरणकोन. A. of reflection वलनकोन *m*, परावर्तनकोन. A. of screw मळसूत्राचा कोन. Angled *a*. कोणाचा, सकोण, कोन असलेला (used chiefly in compounds); as, right-angled समकोण, many-angled, &c. Angular *a*. having angles कोनाचा, सकोन, कोणदार, कोनदार, कोणाकृति, कोपरेदार, कोनीय, अंशात्मक, कोणात्मक, कोणविशिष्ट. A. motion or velocity वर्तुलगति *f*, कोनीयगति *f*, वर्तुलांत फिरणाऱ्या पदार्थाची गति. Angularity *n*. सकोणता *f*, कोणविशिष्टता *f*. २ *fig. pl.* खाणाखोचा (of disposition), समविषमपणा *m*. Ang'ulated *a*. कोनांनी झालेला, कोणप्रचुर.

Angle (ang'gl) [A. S. *angel*, a hook.] *n*. गळ *m*, आंकडा *m*. २ मासे धरण्याची काठी *f*-दोरी *f*. ३ वांकण *n*. A. v. i. fish with a rod and hook गळ टाकणें, गळानें धरणें, छडीगळानें मासे धरणें. A. v. t. एखादी गोष्ट प्राप्त करून घेण्याला आडून प्रयत्न करणें. Ang'ler *n*. गळकरी *m*, गळानें मासे मारणारा. २ एका प्रकारचा मासा *m*. ३ आडून प्रयत्न करणारा. Ang'ling *n*. (sport) मासे धरण्याची क्रीडा *f*-शोक *m*. २ आडून प्रयत्न *m*.

Angles (ang'glz) *n. pl.* इंग्रज लोकांचे मूळपुरुष, इंग्लंदांतील अँगल्स नांवाच्या लोकांची जात, इंग्लंडांतील प्राचीन लोक ज्यांवरून इंग्लंडाला इंग्लंड (Angles' land) हें नांव मिळालें. ह्या अँगल्स लोकांच्या वसाहती पूर्वी नार्दम्ब्रीया, मर्सिया व ईस्ट अँगिल्या ह्या ठिकाणीं होत्या; व हे मूळ जर्मनीतून इकडे आले.

Anglo (ang'glo) *a*. इंग्रजी, इंग्लंदांतील. Anglo-Saxon अँग्ल व सॅक्सन यांचा वंशज *m*, इंग्लिश मनुष्य *m*. Anglo-Indian हिंदुस्थानांत राहणारा इंग्रजी मनुष्य *m*.

Anguish (ang'gwish) [L. *angustia*, a strait or perplexity.] *n*. आधि *f*, मानसी-मानसिक पीडा *f*, यातना *f*, वेदना *f*. २ अतिदुःख *n*. A. of mind मनस्ताप *m*, संताप *m*. A. v. t. दुःख देणें. Ang'uishment *n*.

Anharmonic (an-har-mon'ik) *a*. अगायन(निष्पत्ति), अताल (निष्पत्ति). In geometry, a term applied to the section of a line by four points A, B, C, D, when their mutual distances are such that AB divided by CB is unequal to AD divided by CD; the ratio between these two quotients being called the *anharmonic ratio* of ΔC .

N. B.—गायनश्रेढी is the most widely accepted term for Harmonic Progression. In fixing the Marathi equivalent for Anharmonic, we use the word गायन for harmonic and for An we put अ. निष्पत्ति is the old technical word for ratio.

Anhydride (an-hi'drid) [Gr. *a*, an, not, & *hydor*, water.] *n. chem.* हाइड्रोजनविहीन (अम्लें), निर्जलज (अम्लें), अनाद्र. (जलज or उज्ज=hydrogen.)

Anight (a-nit') *adv.* रात्रीं, रात्री, रात्रीस.

Anil (an'il) [Ar. *an-nil*, for *al-nil*, the indigo plant.] *n. bot.* निळीचें झाड *n.* Anil'la *n.* नीळ *f.* An'iline *n. chem.* now a product of coal-tar निळी-पासून केलेला पदार्थ *m.* as, A. dies.

N. B.—Aniline was obtained originally by distilling indigo with caustic potash: but is now obtained from many other sources especially coal-tar.

Anile (an'il) [L. *anus*, an old woman.] *a.* वृद्धस्त्री-सारखा, चायक्या, कमकुवत, पावणेआठ (*slang*). २ (imbecile) कमी मेंदूचा, नेभ(ब)ळा, नवळा. Anil'ity *n.* साठीची नाटी बुद्धि *f.* नवळेपणा *m.* बायलेपणा *m.* नेभळटपणा *m.*

Animadvert (an-im-ad-vert') [L. *animus*, the mind, *ad*, & *vertere*, to turn.] *v. i.* लक्ष *n.* पोंचवणें. २ टीका करणें (with *on* or *upon*), बोल लावणें, दोष देऊन-काढून-लावून ठेवून-&c. बोलणें-हणणें. ३ *utter criticism* (usually of an adverse kind) विरुद्ध टीका करणें, खंडन करणें, विरुद्ध बोलणें, निंदात्मक टीका करणें. ४ *take legal cognizance of any thing deserving of chastisement or censure* दोषास-शिक्षेस पात्र अशा बाबीकडे कोर्टानें लक्ष्य देणें—अशा बाबीवर कोर्टानें टीका करणें, दोषाहें मुद्यांचें खंडन करणें. Animadver'sion *n.* बोल *m.* दोषारोप *m.* दोषारोपण *n.* दोषारोपक भाषण *n.* विरुद्ध टीका *f.* निंदात्मकटीका *f.* टवाळकी (?) *f.* कुटाळकी (?) *f.* Animadvert'er *n.* टीका *f.* करणारा *m.* टीका-खोर *m.* निंदक *m.*

Animal (an'im-al) [L. *anima*, air, life. Sk. अनु, to breathe.] *n.* जीव *m.* प्राणी *m.* जंतु *m.* हयवान् or हैवान *m.* *n.* सत्व *n.* *m.* पशु *m.* (The four classes (चार प्राणिवर्ग) into which all Animals are collected, are अंडज, जरायुज, स्वेदज, उद्भिज्ज). [Rational A. सुबुद्धप्राणी.] A. *a.* प्राण्याचा, प्राण्यासंबंधी, प्राणिविषयक, जीवासंबंधी, जीवोद्भव, जीवसंभव, पशुसंभव. [A. FOOD मांसाचें अन्न-भक्ष्य *n.* A. FUNCTIONS प्राणिक्रिया. A. KINGDOM प्राणिकोटि *f.* प्राणिजाति *f.* A. SUBSTANCE प्राणिज-प्राण्युत्पन्न पदार्थ *m.*-वस्तु *f.*]. २ प्राणिक्रियेचा, प्राणिक्रियासंबंधी-विषयक. ३ सचेतन, इंद्रियजन्य (as, opposed to intellectual or spiritual; as, A. passions षड्रिपु, दाम, क्रोध, इत्यादि). [A. life प्राण्यांचें अस्तित्व, प्राणिसृष्टि]. ४ मांसाचा. A. economy प्राण्याचे शरीराची व्यवस्था-शरीरांतली व्यवस्था *f.* A. heat शरीराची-शारीरिक उष्णता *f.* देहज-देहाची-आंगाची

उष्णता *f.* A. magnetism प्राणविनिमय *n.*, सत्वविनिमय *n.*, मेस्मेरिझ्म, कृपाशक्ति (?), शक्तिन्यास, शक्तिसंचर, प्राणाकर्षण. A. pleasures विषयसुख *n.* A. spirits उत्साह-शक्ति *f.*, उल्हासी स्वभाव *m.* Animalisā'tion *n.* See the verb To Animalise. An'imalize *v. t.* शरीरांत प्राणिद्रव्यरूपानें विकार पावणें. २ ग्राम्य करणें, पशुवृत्तीचा करणें. ३ कामवासना जागृत करणें. An'imalism *n.* शरीरधर्म-व्यापार *m.* २ देहात्मवाद *m.* ३ ग्राम्यधर्मिता *m.*, पशुवृत्ति *f.* Animalising *pr. p.* Animalised *pa. p.*

Animalcule (an-im-al'kūl) [L. *animalculum*, diminutive of Animal.] *n.* लहान जीव *m.*, क्षुद्रजंतु *m.*, अल्पजंतु *m.*, अतिसूक्ष्मजंतु *m.*, परमाणुतुल्यजंतु *m.*, केशवमाधव *m. pl.* २ *zool.* लहान प्राणी *m.* Animal'cula, Animal'cules *pl.* Animal'cular, Animal'culine *a.* क्षुद्रजंतुसंबंधी, लहान जीवांविषयींचा, अल्पजंतुसंबंधी-विषयक.

Animate (an'im-āt) [L. *animare*, to fill with breath.] *v. t.* *in*epirit, *in*spire, *en*liven, *cheer*, *exhilarate* वैर्य *n.*-उत्साह *m.*-दम *m.*-धमक *f.*-हिम्मत *f.*-चेव *m.*-&c. आणणें-देणें-घालणें, उठावणी *f.*-उचल *f.*-&c. करणें, उत्तेजन *n.*-प्रोत्साहन *n.*-&c. देणें, चेतविणें. २ *quicken*, *make alive* जीव *m.*-जीवनकळा *f.*-जीवनशक्ति *f.*-जीवित्व *n.*-चैतन्य *n.*-&c. देणें-घालणें, सजीव-सप्राण-सचेतन-&c. करणें, जीवन *n.* घडणें. A. *a.* सजीव, सप्राण, जीवन्त, सचेतन, सचेष्ट, जीवनिशिष्ट. A. & inanimate चराचर, सजीवनिर्जीव, चेतनाचेतन. An'imated *a.* (v. V. 1.) उत्तेजित, प्रोत्साहित, प्राप्तोत्साह, जातोत्साह, तरतरीत, प्रफुल्ल (वदन), पाणीदार, तेजस्वी. २ (v. V. 2.) सजीव केलेला, &c., प्राप्तचेतन्य, जातचेतन्य, जीवन्त. ३ दणक्याचा, कडकडीत, कडाख्याचा, धडाख्याचा, सतेज. ४ प्रबल, बलवान्, जोरदार; as, An A. speech. Animate'dly *adv.* An'imating *p. a.* प्रोत्साहक, चेतविणारें, तरतरी आणणारें. Animate'ingly *adv.* Animā'tion *n.* (v. V. 1.)—*act.* उत्तेजन *n.*, चेव *m.*, उठावणी *f.*, उचल *f.*, प्रोत्साहन *n.*, उद्दीपन *n.*, चेतना *f.*, उत्साह *m.* २ (v. V. 2.)—*act.* जीव घालणें *n.*, सजीव करणें *n.*, सचेतन करणें *n.* I जीव *m.*, तेज *n.*, पाणी *n.*, रंग *m.*, तरतरी *f.* An'imater-or *n.* तरतरी आणणारा *m.*, प्रोत्साहक *m.*, सजीव करणारा *m.*

Anime (an'im) *n.* एका झाडामधील राळ *m.*

Animosity (an-im-os'i-ti) [L. *animus*, the mind, courage, pride.] *n.* वैर *n.*, द्वेषभाव *m.*, अंतर्दाह *m.*, अतिशत्रुत्व *n.*, बद्धकटाक्ष *m.*, वैमनस्य *n.*

Animus (an'im-us) [L. *animus*, spirit, temper.] *n.* उद्देश *m.* २ कल *m.*, दुष्टहेतु(?) *m.*, द्वेष(?) *m.* ३ आकस् *m.* A. *furandi law* चोरी करण्याचा हेतु *m.*

Anise (an'is) [Gr. *anison*.] *n.* *bot.* शोपु *f.*, बडीशोप or शोप *f.*, अतिच्छत्रा *f.* (S.) २ श्लेषूचें झाड *n.*, बडीशोपेचें झाड *n.* Anise-scented-smelling शोपा or शोप्या,

शोपा, शोपट or शोपट. Aniseed *n.* बडीशोपेचें *शीं n.*
Anis'ic *a.* बडिशोपेसंबंधी.

Anisomeric (an-i'so-mer'ik) [Gr. *anisos*, unequal, &
meros, a part.] *a. chem.* समान घटकांच्या असमान
प्रमाणांत झालेला. Anisomericous *a. bot.* त्रिपमभागी.

Anisostemonous (an-i-so-stem-on'us) [Gr. *anisos*, &
stemon, stamen.] *a. bot.* त्रिपमसंख्याकपुंकेमरांचें
(पुष्प), त्रिपमनरकेसरधारी.

Ankle (angk'l) [A. S. *ancleow.*] *n.* मणगट *n* (not
used in this sense now), गोफा *m.* गुल्फा *f.* गुल्फ
m. घुटिका *f.* [REGION OF THE A. इंडोरोक *m.*] २
पाऊल आणि त्याचे वरील हाडाचा सांधा *m.* Ankle-
bone *n.* चोट्टा *m.* पायाचा डोळा *m.* खुचा *m.* (not used
in this sense now). Ankle-joint *n.* चोट्ट्याची खीळ
f. Ank'led *a.* Ank'let *n.* पैजण *n.* तोरड्या *f.* सांखळ्या.
Silver Δ . for a child कांडवाळा *m.* काडोळें *n.*

Ankyloblepharon (ang-ke-lo-blef'ar-on) *n. med.* पद्म-
मेलन *n.* पापण्या एकमेकांला किंवा डोक्यांला चिकटणें *n.*

Ankylosis (ang-ki-lo-sis) [Gr. *angkylos*, crooked.]
n. संधिस्तंभ *m.* Same as Anchylosis.

Anna (an'a) *n.* आणा *m.* एक रुपयाचा १६ वा भाग *m.*

Annals (an'alz) [L. *annus*, a year.] *n. pl.* क्रमानुसार-
सालवार-इतिहास *m.* सालवार वखर *f.* दरवर्षाचा-
प्रतिवार्षिक वृत्तांत *m.* शकावली *f.* Ann'alise *v. t.*
सालवार इतिहास लिहिणें. Ann'alist *n.* सालवार इति-
हास लिहिणारा *m.* An'alistic *a.*

Annate (an'at), Annat (an'at) [L. *annus*, a year.] *n.*
नवाळी *f.* नवाडे *f.* नवीनवाळ *f.* नवान्न *n.* नवधान्य *n.*
Annales *pl.* धर्माधिकार्याच्या वृत्तीचें पहिल्या वर्षाचें
उत्पन्न *n.* हें पूर्वी पोपचे खजिन्यांत जात असे, परंतु अॅन
राणीचे कारकीर्दीपासून कमी उत्पन्नाच्या वृत्ति असतील
त्यांत ह्याची भर घालतात.

Anneal (an-ēl') [A. S. *celan*, to burn.] *v. t.* तापवून
नरम करणें, तापवून सावकाश निवविणें. २ (रंग चढवि-
ण्याकरितां वस्तु) तापविणें. ३ भाजणें, अग्निपुट देणें.
Anneal'ing *n.*

Annelida (an-el'i-da) [L. *annulus*, a ring.] *n. zool.*
गोगलगायी, कालवें, इत्यादि जातींचीं जनावरें *f. pl.*
Ann'elid, Annelidan.

N. B. —These animals have long bodies composed
of numerous rings.

Annex (an-neks') [L. *ad*, to, & *nectere*, to tie.] *v. t.*
subjoin जोडणें, लावणें, दुमाल्यास लावणें-घालणें, योग
m. संयोग *m.* करणें *g. of o.* २ मोठ्या वस्तूंत लहान वस्तु
साशील करणें, (परिणामादाखल) जोडणें (To A. a
penalty). ३ खालशांत घेणें-मिळवणें, खालसा करणें;
as, To A. a country. Annexa'tion *n.* (v. V. 1.)—
act. जोडणें *n.* लावणें *n.* &c. २ खालसा करणें *n.*
३ अनुबंध *m.* Annexe *n.* जोड-इमारत-संस्था. Annexed

गोष्ट सांगणें, तोंडासी तोंड *n.* देणें, तोंडी लागणें *g. of o.* To A. LIKE A NORMAN उडवाउडवीचें उत्तर देणें; हो किंवा नाहीं यांपैकी कांहींक न दाणणें. To A. THE BELL घंटा कशासाठी वाजली याददल तपास करणें. To A. THE DOOR दार ठोठाविल्यावर तें जाऊन उघडणें. To A. THE PURPOSE हेतु सिद्धीस नेणें. To A. PETULANTLY, SNAPPISHLY, &c. वचकट-वसकन जाव-देणें-बोलणें. To A. PROMPTLY OR SMARTLY, FLATLY, SMART, OUTRIGHT, &c. तोंडावर-तोंडच्या तोंडी-बोलणें-उच्चर *n.* करणें, तटका *m.* तोडून टाकणें, तुकडा *m.* तोडून देणें, फटका *m.* फाडून देणें, कांडें *n.* मोडून देणें-पाडणें] २ (a matter stated) *refute, confute* खोडून-काढणें-टाकणें, खंडणें (*poet.*), खंडन *n.* करणें *g. of o.*, उत्तर *n.* देणें. ३ *satisfy, supply* पुरवणें, पूर्ण करणें, पर्याप्ति करणें *g. of o.*, निर्वाह *m.* करणें *g. of o.* ४ *act in return or opposition* उलटून-परतून *with the verb required* प्रतिकर्म *n.*-प्रतिक्रिया *f.* प्रतिकार *m.*-क्रियोत्तर *n.*-करणें, परत (in comp.) देणें-करणें. Answer *v. i.* make answer, reply उत्तर *n.*-प्रत्युत्तर *n.*-जाव *m.*-देणें-करणें. [To A. TO A CALL ओ *f.*-साद *m.*-हाक *f.*-देणें. To A. BACK SAUCILY, &c. उलट गोष्ट or फेर-गोष्ट *f.* सांगणें, उलट जबाब *m.* सांगणें-करणें-देणें, फेर घोडी *f.*-फेर पगडी *f.*-करणें, जापारणें or जोपरणें]. २ *succeed, serve, do* उत्तरणें, लागणें, चालणें, बसणें, जमणें, पडणें, जम *m.*-जुवा *m.*-जुगल *f.* उतारा *m.*-पडणें-वसणें, कृतार्थ-कृतकृतार्थ होणें. ३ *give account of* जाव *m.*-हिशोब *m.*-मोसबा *m.*-उत्तर *n.*-&c. देणें-करणें. ४ *be correspondent with, suit with* मिळणें, जुळणें, जुगणें, जुडणें, जमणें, गांठ *f.*-पडणें *g. of o.* ५ जबाबदार होणें (with for). Answer *n.* (v. V. 1.) उत्तर *n.*, प्रत्युत्तर *n.*, जबाब or जाब *m.*, प्रतिवचन *n.*, प्रतिवाद *m.*, प्रतिवाक्य *n.*, प्रतिवाणी *f.* उलथा (*obs.*) *m.* [DECIDED A. नेमोत्तर *n.* (R), नेमकें उत्तर *n.* DEFINITE A. साफ जबाब *m.* DEVIOS OR IRRELEVANT ANSWERS बावांचे *m. pl.*, बावट्या *f. pl.*, भावांखे (*obs.*) *m. pl.* DISRESPECTFUL A. तोंडपिटी *f.*, गैरजबाब *m.* EVASIVE-INAPPLICABLE-&c. A. अनुत्तर *n.*, टाळाटाळीचें उत्तर *n.* READY A. हाजीर जबाब *m.* READY OF OR AT A. हाजीरजबाबी OR हाजीरजबाब, जबाबी, जबेतराश OR स. REQUIRING A.-ORDER-&c. जबाबी. SOFT A. सांत्ववाद *m.*, गृदु उत्तर *n.*] I *key, solution* उत्तर *n.*, किल्ली *f.*, उतारा *m.*, उलगडा *m.* II दोषखंडन *n.* III *math.* उदाहरणाचें उत्तर. An'swerable *a.* (v. V. I. 3.) *responsible, accountable, amenable, &c.* जाव-हिशोब-मोसबा-&c. देणारा, मोसबेदार, जबाबदार, निसबतदार, उत्तर-जाव-मोसबा-हिशोब-&c.-देण्याचा अधिकारी-धनी-&c. An'swerably *adv.* An'swerableness *n.* उत्तरयोग्यता *f.* अनुरूपत्व *n.*, &c., &c. An'swerer *n.* An'swerless *a.*

Ant (ant) *n.* मुंगी *f.* पिपीलिका *f.* [Black or Red A. मुंगळा *m.* *dim.* मुंगळी *f.* Red A. चांचण or चांचड *n.*, उंबला or ओंबील *m.*, वाळंबा *m.* White A. वाळवी *f.*, वाळंबा *m.*, उदई or उधई *f.* Certain or other kinds of Ant are काडमुंगी *f.* गंडमोडी मुंगी *f.*, घाणेरी

मुंगी *f.* डोंगळा *m.* हुंगणमोडें *n.* दांत्या *m.* धांवरी
मुंगी *f.* वळचिच or ज *n.* हुरण *n.* हुळहुळी मुंगी *f.*
पिसोळी मुंगी *f.* Hillock cast up by white Ants
वारूळ *n.* भोम *n.* *enhanc.* भोमाड *n.* वल्मीक *n.*
वामलूर *m.* Swarm of ants हुरण *n.* Train or line
in progress of ants साईर *f.* वन्हाड *m.* Ant-bear
n. मुंग्या खाणारा एक चतुष्पाद प्राणी *m.* Ant-hill *n.*
भोम *n.* *enhanc.* भोमाड *n.* कृमिशैल *m.* Ant-lion *n.*
मुंग्या पकडण्यासाठीं धुळींत वाटोळी खळी करून तिच्या
तळाशीं बसणारा प्राणी *m.* एडका *m.* मोर *m.* Ant-cows
n. See Aphides.

Antagonism (ant-ag'on-izm) [L. *anti*, against, &
agon, a contest.] *n.* मतांत-कृतींत-विरोध *m.* *philos.*
प्रतिपक्षता *f.* २ विपक्षता *f.* वैरभाव *m.* वैमनस्य *n.*
Antagonisā'tion *n.* Antag'onise *v. t.* दुसऱ्याबरो-
बर भांडण करणे. Antag'onised *p. a.* Antag'onist *n.*
प्रतिपक्षी *m.* विरोधी *m.* विपक्ष *m.* विपक्षी *m.* प्रतियोगी
m. शत्रु *m.* A. a. See Opposing. Antagonist'ic, *al a.*
Antagonis'tically *adv.*

Antalgic (an-tal'jik) [Gr. *anti*, against, & *algos*,
pain.] *n. med.* दुःखशामक औषध *n.*

Antalkali (ant-al'ka-li) *n.* Same as acid, आल्कलीविरुद्ध
पदार्थ *m.* अम्ल *m.* आल्कलीप्रतियोगी.

N. B.—Antalkalies are found especially in the
human system.

Antaphrodisiac, Antaphroditic (ant-af'ro-diz'i-ak,
ant-af'ro-dit'ik) *a. med.* पुंस्त्यघ्न, षांढ्यजनक. २ उप-
दंशशमक, उपदंशघ्न, उपदंशहारक. A. *n.* उपदंशशमक
औषध *n.*

Antapoplectic (antap-o-plek'tik) *n.* and *a.* रक्तज-
मूर्च्छापरिहारक. २ अंगविभ्रंशघ्न, सन्न्यासघ्न, सन्न्यास-
नाशक.

N. B.—Dr. Garde proposes सन्न्यास to be the right
word for Apoplexy. Dr. Sambhare and others pro-
pose रक्तजमूर्च्छा another correct word for the same. अंग-
विकृति is an old word for Apoplexy according to
Monier-Williams. We shall discuss this word fur-
ther in details under the word Coma.

Antarctic (ant-ärkt'ik) [Gr. *anti*, opposite &
Arctic.] *a.* दक्षिणध्रुवासंबंधीं, दक्षिणध्रुवाकडचा-कडील.
A. circle दक्षिणध्रुववृत्त *n.* Antaret'ical *a.* Antaret'-
ically *adv.*

Antarthritic (ant-ar-thrit'ik) [Gr. *anti*, against,
& *arthritis*, gout.] *a.* and *n. med.* आमवातरोगहारक
(औषध *n.*), क्षुद्रग्रंथिस्थवातरोगघ्न, पादांगुष्ठरोगनाशक

N. B.—Our word for gout is आमवात, while that
for Rheumatism is संधिवात. Generally, Gout is an
inflammation most commonly of the smaller joints,
but, also of other structures, due to the deposits of
the salts of uric acid. In Gout, there is the affec-

tion of the kidneys. In Rheumatism, there is the affection of the heart.

Antasthmatic (ant-ast-mat'ik) [Gr. *anti*, against, and *asthma*, asthma.] *a.* and *n. med.* श्वासरोगघ्न, श्वासरोगनाशक-शामक, श्वासकुठार *m.*

Antatrophic (an-ta-trof'ik) [Gr. *anti*, against, & *atrophia*, a wasting-away.] *a.* and *n. med.* शक्ति व्रमांस इत्यादिकांच्या क्षीणत्वावरचें (औषध).

N. B.—Some propose the usual word क्षय for Atrophy. But it is not so according to the strict definition of Atrophy. "The conditions of general Atrophy are—loss of flesh, loss of colour and loss of strength combined with other phenomenon arising from the particular disorder to which the impairment of nutrition is due." (Keating.) Consumption or popularly called pulmonary phthisis is rendered by क्षय or फुफ्फुसक्षय. In Atrophy, there is no fever. In Consumption, fever is a necessary accompaniment.

Ante (ant'ē) [L. *ante*, before.] लॅटीन भाषेंत *Ante* (to go before), *Antecessor* (a fore-goer), *Antetemplum* (the portico of an ancient temple) - *Antemeridianus* &c. &c. असे संयुक्त शब्द तयार करण्यांत *Ante* ह्याचा पुष्कळ उपयोग करितात, आणि त्याच रीतीने *Ante* ह्याचा इंग्रजी भाषेंतहि संयुक्त शब्द तयार करण्यांत पुष्कळ उपयोग केलेला आढळतो; जसे, *Antecavern*, *Antecloset*, *Antegarden*, *Antechurch*, *Antenumber*, *Anteroom*. हे वर दिलेले संयुक्त शब्द उच्चारतांना *Ante* ह्या शब्दावर जोर द्यावा लागतो. ह्या वरील शब्दांत *Ante* ह्याचा अर्थ स्थलविषयक असून "पूर्वीचा, अलीकडील, दुसऱ्याकडे नेणारा, दुसऱ्या एखाद्या स्थळाची वाट," इ. इ. असा होतो; as, *Antechamber* दिवाणखान्याच्या अलीकडील खोली. कालविषयक संयुक्त शब्दांत *Ante* ह्याचा अर्थ "पूर्वीचा, आधीचा" असा होतो; as, *Antenoon* दुपारच्या पूर्वीचा काळ. कांहीं कांहीं ठिकाणीं *Ante* ह्याचा अर्थ समोरचा असा होतो; as, *Antepectoral* छातीच्या समोरचा. खालील उदाहरणावरून *Ante* शब्दाचा अर्थ जास्त विद्यार्थ्यांच्या लक्षांत येईल. *Anterevolutional*, *Anterevolutionary*, *Antereformational*, *Antehuman*, *Antehysterical*, *Antewar*, *Antesunrise*, *Antemortem*.

Antebrachial (an-te-bra'ki-al) [L. *ante*, before, & *brachium*, the arm.] *a. anat.* हाताचा-संबंधीं.

Antecedent (an-te-sēd'ent) [L. *ante*, before, & *cedere*, to go.] *a. preceding in time* मागला, अगोदरचा, अगोदरील, आधीचा, आधील, पूर्व, पूर्वभूत, पूर्वजात, पूर्वगत, प्रागागत, पूर्वसिद्ध, पूर्वसत्ताक, भूतपूर्व, जातपूर्व. *A. n.* पूर्वीची गोष्ट *f.* विषय *m.* &c., पूर्ववृत्तांत *m.*, पूर्ववृत्त *n.* २ *gram.* तत्पदवाच्य, पूर्वगामीशब्द *m.*, पूर्वशब्द *m.*, तत्शब्दवाच्य, तत्शब्दासंबंधीं. ३ *logic.* प्रतिज्ञावाक्य *m.*, उदाहरणवाक्य *n.* ४ *math.* प्रमाणांतलें पहिलें पद *m.*, अग्रपद *n.* [EVERY MAN IS A HUMAN

BEING. THEREFORE EVERY KING IS A HUMAN BEING
 यांत पहिलें वाक्य ANTECEDENT आणि दुसरें CONSEQUENT
 आहे.] A. s. pl. पूर्वचरित, पूर्ववृत्तान्त. २ log. प्राग्रूपं. Antecedo
 v. l. पूर्वी जाणें, अगोदर जाणें. Anteced'ence n. act or
 state of going before in time पूर्वी जाणें n, अगोदर
 जाणें n, पूर्वमिद्धि f, पूर्वसिद्धता f, पूर्वभवन n, पूर्वा-
 म्भित्व n, पूर्वसत्ता f. Anteced'ently adv. अगोदर, पूर्वी.
 Anteces'sor n. नवींच्या आधीं जाणारा. २ law पूर्वज.

Antechamber (an'te-chām-ber) n. दिवाणखान्याच्या
 अलीकडील खोली f, पहिली खोली f. जंतून दिवाणखा-
 न्यांत जाण्याला दाट असते ती खोली f, सदरेची खोली f,
 सभोपगृह (?), n, सभासामगृह (?) n. also Ante room.

Antedate (an'te-dāt) [L. ante, before, & Date.] n.
 पूर्वमिती f, मागली मिती f, मागली तारीख f. A v. l.
 date before the true time पूर्वीची मिती f-मागली मिती
 f-मागली तारीख f, घालणें. २ पुढें होणार अशा अदमा-
 सावर पूर्वीच अमलांत आणणें. ३ See Anticipate.

Antediluvianal (an-te-di-lū'vi-an-al) [L. ante, be-
 fore, & diluvium, a flood.] a. प्रलयापूर्वीचा, प्रलय-
 प्राक्कालिक, प्रलयपूर्वकालिक. Antedilū'vian n. जलप्र-
 लयापूर्वीचा प्राणी m. Antedilū'vially adv.

Anteflexion (antē-flek'shun) [L. ante, before, & flect-
 ere, to bend.] n. med. a bending forward of any
 organ, chiefly the uterus पुढें पडणें n, पुरोवनामन
 n; as, A. of the uterus.

Antelope (an'te-lōp) [Gr. anthein, to blossom, shine,
 & ops, eye.] n. हरण m, n, हरिण m, मृग m, कुरंग
 m, सारंग m. यांचीं शिंगें पोकळ असतात व त्यांस शाखा
 नसतात. [Black A. काळवीट m, कृष्णमृग m, कृष्ण-
 सारंग m. Spotted A. चित्तळ or चितळ m, n, चित्रमृग
 m. Dagger of A.-horn माडू m.]

Antemeridian (an-te-me-ri'di-an) [L. ante, before,
 & meridies, noon.] a. दोनप्रहरच्या पूर्वीचा (काल);
 हा व्यवहारांत A. M. ह्या अक्षरांनीं दाखवितात.

Antemet'ic (ant-ē-met'ik) [pref. anti, against, &
 emeo, I vomit.] a. and n. उलटी बसविणारा, वांति-
 शमक-नाशक-&c., वांतिघ्न, छदिघ्न, वांतिशामक.

Antemundane (an-te-mun'dān) [L. ante, before &
 mundus, the world.] a. पृथ्वीच्या पूर्वीचा, पृथ्वीच्या
 अगोदरचा, पृथ्व्युत्पत्तिपूर्वकालिक, प्राक्सृष्टिक.

Antenatal (an-te-nā'tal) [L. ante, before, & natalis,
 pertaining to birth.] a. जन्मापूर्वीचा. An'tena'ti n.
 अमुक एक काळापूर्वी जन्मलेले लोक; as, Scotsmen
 born before 1603 are called A. with respect to
 that year.

Antennæ (an-ten'ē) [L. antenna, a sailyard.] n.
 pl. zool. किड्यांच्या तोंडाजवळील मिशा f. २ किड्यांच्या
 मिशांजवळील तंतु m. (sing. Antenna). Antenn'al,
 of or belonging to A. Antenn'ary, of the nature
 of A. Antenn'iform, of the form of A. Antennif'e-
 rous a. Bear or having A.

Antenuptial (an-te-nupshial) [L. ante, before, & Nuptial.] a. विवाहापूर्वीचा, लग्नाच्या पूर्वीचा, प्राखैवा-
हिक, लग्नापूर्वी घडणारीं जगर करावयाची (कृत्ये).

Antepenult, Antepenultima (an-te-pen-ult, ante-
pe-nul'ti-ma) [L. ante, before, peno, almost, &
ultimus, last.] n. pros. उपांत्याच्या पूर्वीचा वर्ण m.

Antepenult'imate a. उपांत्याच्या पूर्वीचा, उपांत्यपूर्व-
वर्ती, उपांत्यपूर्वभिद्यत. A. n. उपांत्याच्या आधीचा वर्ण m.

Antepileptic (ant-ep'i-lep'tik) [Anti, against, &
epileptic.] a. med. फॅफरें-अपस्मार दूर करणारें (औषध),
अपस्मार-हारक-शासनक, अपस्मारघ्न.

Anterior (an-te-rior) [L. ante, before] a. आधीचा,
अगला, पूर्वीचा, अगोदरचा, पूर्वकालीन, पूर्वकालिक,
मूतपूर्व. २ अग्रवर्ती, पूर्ववर्ती, प्राग्वर्ती. Anterior'ity
n. Antē'rioriness n. पूर्वकालीनता f. अग्रवर्तित्व n.

Ante-room (an'te-room) [L. ante, before & Room.]
See Antechamber.

Anteversion (an-te-ver'shun) [L. ante, before, &
vertere, to turn.] n. med. पुरोवर्तन n, अग्रतःस्थलांतर
n (of the uterus), पुरःसरण n.

Anthela (au'the-la) n. bot. अनियमित विभागांचा पुष्प-
गुच्छ m किंवा स्तबक (?).

Anthelmintic (an-thel-mint'ik) [Gr. anti, against,
& helmins, a worm.] a. med. कृमिघ्न (औषध), कृ-
मींघा नाश करणारें (औषध). A. n. कृमिघ्न-कृमिहर-
कृमिनाशक-औषध n. Also Anthelminthic.

Anthem (au'them) [Gr. anti, against, & phone,
sound, voice.] n. ईश्वरभजनांतील गीत-स्तोत्र n,
चर्चनें-आळीषालीनें ह्यणण्याचें गीत. A. v. t. स्तोत्र ह्यणणे-
जाणे. National A. राष्ट्रीय गीत n. An'themwise adv.
स्तोत्रपद्धतीनें.

N. B.—According to the latest researches in
Philology Greek *Phone* seems to be allied to Sk. मण्.

Anther (an'ther) [Gr. anthos, a flower] n. bot. केस-
राग्र m, परागकोश m, केसरग्रंथी m, पुंकेसरादरील-पुंके-
शरादरील-नरतंतूवरील गोळी f. मुदनी f, दजोधि m,
टिकली f. An'theral, Antherif'erous a. परागकोशाचा,
परागकोशासंबंधी, केसरग्रीय. Anth'eroid a. पराग-
कोशासारखा, परागकोशसदृश-कल्प.

Antheridium (an-ther-id'i-um) n. bot. फर्न जातींच्या
वनस्पतींत व शैवालांमध्ये पुंकेसराच्या अग्राएवजीं अस-
लेला पिंड m, फर्नमधील परागकोश-रेणुकोश m, पुंकेसर-
कल्पपिंड m.

Antherozoid-zoid (an-ther-o-zō'oid) n. bot. हालणारा
नररेणु, चंचल नररेणु m.

Anthesis (an-thē'sis) n. bot. पुष्पांचा विकासकाल m.
२ पुष्पविकसन n.

Anthocarpous (an-tho-kār'pus) [Gr. anthos, a flower,
& karpos, a fruit.] a. bot. अनेकपुष्पजफल, संकीर्णफल.

Anthodium (an-thō'di-um) [Gr. anthos, a flower.]
n. bot. शिरोद्भूतपुष्पसमुदाय m-भेद, पुष्पकंदुक.

Anthography (an-thog'ra-fi) [Gr. *anθος*, a flower, & *graphie*, description.] *n.* फुलांसंबंधीं विवरण करणारी वनस्पतिशास्त्राची शाखा *f.* पुष्पवर्णन *n.*

N. B.—Gr. *grapho* is the same as Sk. गृह्.

Anthoid (an'thoid) [Gr. *anthes*, a flower, & *eidos*, a form.] *a.* फुलाचे आकाराचा, फुलासारखा, पुष्पसदृश, पुष्पादार, पुष्पकल्प.

Anthology (an-thol'o-ji) [Gr. *anthes*, a flower, & *legein*, to gather.] *n.* ग्रंथांमधून उत्तम छणून निवडलेल्या चुटकांचा संग्रह *m.* निवडक कवितांचा संग्रह *m.* (*lit.*) पुष्पसमुदाय *m.* सुभाषिते *n.*

Anthophore (an'tho-för) [Gr. *anthes*, a flower, & *pherein*, Sk. भृ, to bear.] *n.* *bot.* आंतील पुष्पकोशांचा आधारभूत देंठ *m.* पुष्पकोशाधार *m.* अंतःपुष्पकोशाधर *m.*

Anthotaxis (an-tho-taks'-is) [Gr. *anthes*, a flower, & *taxis*, order.] *n.* *bot.* पुष्पोद्भवी सरणी *f.* देंठावरील पुष्परचना *f.* मंजरी *f.*

Anthrax (an'thraks) *n. med.* काळपुळी *f.* देटपुळी *f.* २ देटपुळीचा आजार *m.* Anthracic, An'thracoid *a.*

Anthropography (an-thro-pog'ra-fi) [Gr. *anthropos*, a man, & *graphie*, description.] *n.* the branch of anthropology, which treats of the geographical distribution of the races of mankind, and their local variations मनुष्यवर्णन *n.* मनुष्यजातींचा इतिहास *m.*

Anthropoid (an'throp-oid) [Gr. *anthropos*, man, *eidos*, form.] *a.* मनुष्यसदृश (प्राणी), मनुष्यरूप (प्राणी), कांहीं प्रकारचीं माकडे, इ. An'thropoidal *a.*

Anthropolatry (an-thro-pol'a-tri) [Gr. *anthropos*, man, *latreia*, worship.] *n.* the giving of divine honours to a human being, a term always employed in reproach: (Chambers). मानवपूजा *f.* दैवतीकरण *n.*

Anthropolite (an-throp'o-lit) [Gr. *anthropos*, man, *lithos*, stone.] *n.* मनुष्याच्या अस्थींचे झालेले दगड, अश्मीभूतमानवास्थि.

Anthropology (an-thröp-ol'o-ji) [Gr. *anthropos*, a man, & *logos*, discourse.] *n.* (the science of the nature of men embracing human physiology and psychology and their mutual bearing, genealogy or issue which they had, arts which they studied, acts which they did.) मानुष्यक (शास्त्र) *n.* (ह्या शास्त्रांत मनुष्यांच्या देहाची रचना, त्यांचे चलनादि गुणधर्म, त्यांची पूर्वपरंपरा, त्यांनीं उत्पन्न केलेल्या निरनिराळ्या कला, त्यांचे पराक्रम व तदुद्भूत स्वभाव ह्यांचें विवेचन असतें). मानव-प्राण्यांच्या शारीरिक-मानसिक स्थितीविषयीं आणि प्राचीन व अर्वाचीन कालांतील त्यांच्या कृतीविषयीं विचार करणारें शास्त्र *n.* मनुष्यजातींच्या आचाररुढींचा इतिहास *m.* मनुष्यासंबंधीं शास्त्र, मानुष्यकशास्त्र. Anthropolog'ic, Anthropolog'ical *a.* Anthropolog'ically *adv.* An-

thropologist *n.* मनुष्यशास्त्रवेत्ता, मानुष्यकवेत्ता.
Anthropological religion पितृमूलकधर्म *m.*

Anthropometry (an-thrō-pom-et-ri) [Gr. *anthrōpos*, man, & *metrein*, to measure.] *n.* the measurement of the human body with a view to determine its average dimensions and the proportion of its parts at different ages, and in different races or classes मनुष्यदेहमिति *f.* मनुष्यदेहमापनविद्या *f.* (ह्या शास्त्रांत मनुष्याचें डोकें, हात, पाय, नाक, कान, छाती इत्यादि निरनिराळ्या अवयवांच्या लांबीरुंदीची नोंद घेऊन त्यावरून नवीन राष्ट्रशोध करितात). Anthropomet'ric *a.* मनुष्यदेहमितीविषयीं.

Anthropomorphism (an-throp-o-morf-izm) [Gr. *anthropos*, man, *morphe*, form] *n.* attribution of human form or character to the Deity ईश्वराला मनुष्याचा आकार व त्याचे गुण इत्यादि आहेत असें मत *n.* सगुणवाद *m.* ईश्वरसागुण्यवाद, साकारेश्वरवाद *m.* Anthropomorph'ic *a.* Anthropomorph'ic *v. l.* सगुणरूप देणें. An-thropomorph'ist, Anthropomorph'ite *n.* सगुणवादी. Anthropomorph'itism *n.*

Anthropopathism, Anthropop'athy (an-throp-op'a-thizm) [G. *anthropos*, a man, & *pathos*, passion.] *n.* the ascription to the Deity of human passions and affection सविकारेश्वरवाद, मनुष्याचे विकार देवास लावणें *n.* Anthropopath'ic *a.* Anthropopath'ically *adv.*

Anthropophagy (an-thro-pof'aji) [Gr. *anthropos*, man, *phag-ein*, Sk. भुज्, to eat.] *n.* नरभक्षण *n.* Anthropoph'agi *n. pl.* नरभोजी, मनुष्यभक्षक *m. pl.* Anthropophagin'ian *n.* same as Anthropoph'agite *n.* नरभक्षक. Anthropoph'agous *a.* मनुष्ये खाणारा.

Anthropotomy (an-thrō-pot'om-i) [Gr. *anthropos*, a man, & *tome*, a cutting.] *n. anat.* मनुष्यदेहाचें व्यवच्छेदन *n.* २ नरदेहव्यवच्छेदनशास्त्र *n.*, शारीर, मनुष्य-शारीरशास्त्र *n.*

Anti (ant'i) [Gr. *anti*, against.] *prep.* ह्याचा सर्वसाधारण अर्थ "विरुद्ध" असा आहे व ह्याचा उपयोग उपसर्गाप्रमाणें करितात. हा शब्द ग्रीक भाषेंत क्रियापद व क्रियापदापासून झालेल्या विशेषणांच्या व नामांच्या आधीं जोडतात. कधीं कधीं तो इतर नामांनाही जोडतात; as, Anti-pope, Anti-king, Anti-climax, Anti-Jesuit, Anti-English, Anti-slavery, Anti-friction, Anti-royalist, Anti-Christ, Anti-Christan ह्या शब्दांवरून *Anti* शब्दाचा अर्थ विद्यार्थ्यांच्या सहज लक्ष्यांत येईल. *Anti* याचे निरनिराळे अर्थ:—१ विरुद्ध, प्रतिस्पर्धी; as, Anti-prophet, Anti-critic. २ उलट धर्माचा, शत्रु; as, Antiluminary, Anti-Paul. ३ विरुद्ध काम करणारा, विरुद्ध; as, Anti-association, Anti-league. ४ अगदीं उलट; as, Anti-slavery, Anti-Darvinian, Anti-combination, Anti-vaccination, Anti-reformer, Anti-annexationist. इंग्रजी भाषेंत *Anti* शब्द लागून झालेले एक हजारपेक्षां जास्त शब्द आज रूढ होऊन राहिलेले

आहेत. परंतु ते सारे स्थलसंकोचामत्र यथं देतां येत नाहींत. परंतु इंग्रजी भाषेचें मर्म कळून घेण्याची ज्यांची इच्छा असेल त्यांनीं अशा शब्दांचा स्वतंत्र अभ्यास करावा.

A. B. This preposition may be rendered by such words as, शत्रु (ex. antibilious पित्तशत्रु, कफशत्रु, वातशत्रु, ज्वरशत्रु, विषशत्रु, &c.), नाशक or नाशन. or नाशी (ex. कफनाशक, पित्तनाशक), घ्न (ex. पित्तघ्न, ज्वरघ्न), हर. हर्ती, हारक, हारी (ex. विषहर, शूलहर, दुःखहर), भञ्ज, मारक, भञ्जक, अरि (ex. कफारि, वातारि इ०).

Antiarthritic (an'ti ar thrit'ik) *a.* See Antarthritic.

Antiasthmatic (an'ti-ast-mat'ik) *a.* See Antasthmatic.

Antibilious (an'ti-bil'yus) *a.* पित्तशामक, पित्तशत्रु, पित्तघ्न, पित्तनाशक-हारक-शामक-&c.

Antic (ant'ik) [*L. antiquus, ancient.*] *n.* मस्कच्या *m.* भांड *m.* हंडीवाग *m.* २ *p.* खेळकुडी *f.* माकडचेष्टा *f.* टिवल्यावाव्हल्या *f.* माकडाचे चाले. *a.* मस्करीचा, थेट्या, माकडचेष्ट्या, थेट्यावर. *Anticly adv.* थेट्यां.

Anticiness *n.* Anticize *v. i.* टिवल्यावाव्हल्या करणें.

Antichrist (an-ti-krist) *n.* ख्रिस्तविपक्षी *m.* ख्रिस्तविरोधी *m.* ख्रिस्तीधर्मविरोधी. Antichristian *a.* ख्रिस्तविरुद्ध, ख्रिस्तीधर्मविरोधी. Antichristianism *n.* Antichrist'ianly *adv.*

Anticipate (an-tis'ipāt) [*L. ante, before, & capere, to take.*] *v. t.* दुसऱ्याच्या पूर्वीं करणें. २ ठरलेल्या काळापूर्वीं करणें, योग्य काळापूर्वीं करणें, योग्य काळ होण्यापूर्वीं करणें, अगाऊ करणें, अगाऊ घेणें. ३ अवली-अघाडी साधणें-मारणें *g. of o.*, अवल साधणें, आगपाई करणें-साधणें. ४ पूर्वीं जाणणें, पूर्वज्ञात असणें. ५ होण्यांत-धोरणांत-ध्यानांत-लक्ष्यांत-अटकळींत-&c. येणें-असणें *in. con.*, घांग-अगा येणें-असणें (R). ६ आपल्या ताब्यांत पैसा येण्यापूर्वीं आधींच त्याचा विनियोग ठरविणें, आधींच व्यय रोंखून ठेवणें. ७ प्राप्त कालापूर्वीं स्वीकार करणें. ८ अमुक एक गोष्ट होईल अशी आशा बाळगणें. ९ आपणच अघाडी साधून दुसऱ्याचें पुढें होणारें काम न होऊ देणें, अघाडी साधून खो घालणें. १० दुसरा पुढें बोलणार तें आपण आधींच बोलून जाणें. Antic'ipant *a. & n.* See Anticipative. Anticipated *p.* see the ten meanings of the verb To Anticipate. २ अगाऊ केलेला-घेतलेला, पूर्वज्ञात, अटकळींत आलेला, अघाडी साधलेला, &c., &c. Anticipā'tion *n.* for nouns of action see the verb to Anticipate. २ योग्य काळापूर्वीं करणें *n.* &c., अघाडी *f.* आगपाई *f.* अवली *f.* अवल *f.* अगा *f.* होरा *m.* पूर्वज्ञान *n.* पूर्वसूचना *f.* Anti'cipative *a.* योग्य कालापूर्वीं येणारा, &c. &c. Antic'ipator *n.* अघाडी साधणारा, &c., &c. Anti'cipatory *a.* अघाडी साधण्यास योग्य-समर्थ. Anticipā'tively, Anticipā'torily *adv.*

Anticlimax (an-ti-klīm'aks) *n. rhet.* सारालंकारविपक्ष (?) *m.* सारप्रतिलोभ (?) *m.* प्रतिसारालंकार (?) *m.* (opposed to climax). Example:—Next come

Dalhousie, the great God of war, Lieutenant colonel to the Earl of Mar. In Sanskrit, the two namely Climax & Anticlimax go by one name. i. e. सार.

Anticous (an-ti-kus) [L. *ante*, before & *Axis*.] a. bot. फुलाच्या अंसाकडे अभिमुखी (facing towards the axis the flower).

Anticyclone (an-ti-si-klōn) n. *meteorol.* भोंवऱ्याच्या उलट वारा m, प्रतिविवर्त m, प्रतिचक्रवात m, अपमध्यक-वारा m, उलट भोंवरा m. Anticyclonic a.

Antidote (an-ti-dōt) [Gr. *anti*, against, & *didomi*, to give.] n. विपावरचें औषध n, विषघ्न औषध n, विपा-पहारक औषध n, विषप्रतियोगी. २. fig. दुष्परिणामहारक वस्तु. f. प्रतिकार m, निवारक उपाय m. ३—*gener.* भंजन n, नाशन n, गोहो m, धगड m, घस्ताद m. An'tidotal, Antidotal a. विषहारक, विषनाशक, गरम. २ निवा-रक, भंजक, मारक, नाशक. An'tidotally, Anti-dot'ically adv. मारक क्षणून, &c.

Antidysenteric (an'ti-dis-en-ter'ik) n. *med.* प्रवाहि-कानाशक-रक्तातिसारशामक औषध n, रक्तातिसारघ्न औषध n. a. *med.* रक्तातिसारघ्न, रक्तातिसारशामक-नाशक, &c. See Dysentery.

Antiemetic (an'ti-ē-met'ik) [Gr. *anti*, & *emco*, Sk. वम्, I vomit.] n. *med.* ओकारीवर औषध n. A. a. *med.* ओकारी बंद करणारें (औषध), वांतिघ्न.

Antiephialtic (an'ti-ef'-i-al'tik) [Gr. *anti*, against, & *ephaltes*, night-mare.] n. *med.* भयंकर स्वप्नावर औषध n, रात्री झोपेंत उरावर दडपल्यासारखें वाटतें तें नाहींसें करणारें औषध. A. a. *med.* भयंकर स्वप्न बंद करण्याचें (औषध).

Antifebrile (an-ti-feb'-ril) [L. *anti*, against, & *febris*, fever.] n. *med.* ज्वरनाशक-हारक-श(शा)मक-&c. औषध n. A. a. *med.* ज्वरनाशक-हारक-शमक, ज्वरघ्न.

Antigraph (an'ti-graf) [Gr. *anti*, equal to, & *graphein*, to write.] n. *law* करारनाम्याची प्रत f, नकल f.

Antihypnotic (an'ti-hip-not'ik) [Gr. *anti*, against, & *hypnos*, sleep.] a. *med.* निद्रानाशक-झोप नाहींशी करणारें (औषध), झोप-जाळस नाहींसा करणारें, झांपड-तंद्री उडविणारें (औषध).

Antihypochondriac (an-ti-hip'ō-kon'dri-ak) a. *med.* रोगभ्रमनाशक, शंकारोगनिवारक, कुपितवायु दबवि-णारा, रोग झाला आहे असा भास करणाऱ्या रोगावर औषध. (Hypochondria रोगभ्रम, शंकारोग m.).

Antihysterie (an'ti-his-ter'ik) n. *med.* अपतंत्रकनाशक, वायुगोळ्यावर औषध (?) n. A. a. *med.* वायुगोळा बस-विणारें (?) (औषध). गर्भाशयाच्या विकारामुळें होणाऱ्या उन्मादावर औषध n, वातोन्मादावर औषध n.

Antilithic (an-ti-lith'ik) [Gr. *anti*, against, & *lithos*, a stone.] a. and n. अश्मरीहर, अश्मरीद्रावक, मुत-

खडा क्षिरविणारें (औषध), लव्हीचा तेजाव (Uric acid) विद्रुत करणारें.

Antimony (an'ti-mun-i) [L. *antimonium* (of unknown origin).] *n. chem.* सुरम्याची धातु *f*, अंज. [A collyrium of A. सुरमा *m*, कापोत *m*, कापोतांजन *n*. Sulphuret of A. सुरमा *m*, मेचक *n*, सौवीर *n*.]

Antimōn'ial, Antimon'ic *a.* सुरम्याच्या धातूचा. *A. n. med.* सुरम्याच्या धातूपासून तयार केलेलें औषध *n*.

Antinomy (an'ti-nom-i) [Gr. *anti*, against & *nomos*, law.] *n.* एका कायद्याशीं दुसऱ्या कायद्याची विरुद्धता *f*. २ विरुद्ध-कायदा-जबाब, इत्यादि. ३ *philos.* बचनद्वय-विरोध *m*. Antinō'mic,-al *a.*

Antiparalytic (an'ti-pa-ra-lit'ik) *a. med.* गतिभंगनाशक, सर्वांगवायुघ्न, पक्षवातघ्न. *n. med.* सर्वांगवायूवर औषध *n*. गात्रोपघातावर औषध. [See Paralysis = गतिभंग, सर्वांगवायु, गात्रोपघात].

Antipathy (an-tip'ath-i) [Gr. *anti*, against, & *pathos*, feeling.] *n.* सहजविरोध *m*, स्वभाववैरुध्य *m*, सहजद्वेष *m*, सहजवैर *n*, नैसर्गिक शत्रुत्व *n*, नैसर्गिक द्वेष *m*, शाश्वतिक विरोध (with *to* before the object). २ वैगुण्य *n*. Antipathet'ic,-al *n*. स्वभावतः विरुद्ध, सहजविरुद्ध, निसर्गविरुद्ध, नैसर्गिकविरोधी. Antipath'ic *a*. Antip'athist *n*. सहजवैरी *m*.

Antiphlegmatic (an'ti-phleg-mat'ik) [Gr. *anti*, against, & *phlegma*, Sk. श्लेष्म, phelgm.] *a. med.* कफनाशक, कफघ्न.

Antiphlogistic (an'ti-flo-jis'tik) *a. & n. med.* दाहप्रतिबंधक, दाहघ्न, दाहाचा नाश करणारें (औषध).

Antiphon (an'tif-ōn) [Gr. *anti*, in return, & *phone*, voice.] *n.* एकामागून एक आळीपाळीनें गाणें *n*. २ दोन गायकगणांनीं धर्मगीताचे प्रश्नोत्तररूप दोन भाग एकामागून एक गाणें *n*. Also Antiph'ony. Antiph'onary *n*. प्रश्नोत्तररूपी धर्मगीतांचें पुस्तक. Antiph'oner *n*. same as Antiphonary. Antiph'onal *a*. Antiphon'ical *a*. प्रश्नोत्तररूपी गायनाचा. Antiphon'ically *adv*.

Antiphrasis (an-tif'ra-sis) [Gr. *anti*, against, & *phrasis*, a form of speech.] *n. rhet.* विपरीतलक्षणा *f*, अगदीं उलट अर्थीं केलेला शब्दांचा उपयोग *m*. Antiphras'tical *a*. Antiphras'tically *adv*.

Antipodes (an-tip'od-ēz) [Gr. *anti*, opposite, & *pedes*, Sk. पद, foot.] *n. pl.* परस्परसम्मुख पादजन *m*, परस्पराभिमुखपादलोक *m*, भूगोलावर ज्या ठिकाणीं आपण असतो त्याच्याबरोबर समोर खालीं दुसऱ्या बाजूवर राहणारे लोक *m. pl*, प्रतिपदवर्तिजन *m*. २ *fig.* उलटेपणा *m*, विपर्यय *m*. Antip'odal, Antipodē'an *a*. An'tipode *n*. परस्परविरोधी *m*. At antipodes अगदीं एकमेकांविरुद्ध.

Antipyrin (an-ti-pi'rin) [Gr. *anti*, against, & *pyretos*, fever.] *n. med.* ज्वरघ्न औषध. Antipyret'ic *a*. ज्वरघ्न, तापावरील (औषध), घाम आणणारें.

Antiquary (an'ti-kwar-i) [L. *antiquus*, ancient.]
n. Formerly used in a wide sense of a student of Early History; now tending to be restricted to one who investigates the relics and monuments of the more recent past. (Murray.)
 One who studies or collects old things, especially, the monuments and relics of the past but not very ancient things, and rather from curiosity than archaeological interest. प्राचीनकालचे वस्तूंचा संग्रह करणारा-जाणता *m.*, प्राचीनवस्तुशोधक *m.*, प्राचीन-विद्यापंडित *m.* Antiquār'ian *n.* प्राकालिकद्रव्यसंग्रही, प्राचीनवस्तुशोधक. A. a. प्राचीनवस्तुशोधासंबंधी. Antiquār'ianism *n.* प्राचीनवस्तुशोधाची गोडी-शोक-अभिरुचि. २ प्राचीनवस्तुशोधकाचें काम *n.*, प्राचीनवस्तु-शोधकाचे परिश्रम *m.*

Antique (an-tēk') [L. *antiquus*, ancient.]
a. जुना, प्राचीनकारुचा, जुनाट, पुराण (An A. statue). २ जुन्या एवढीचा-मालीचा (An A. robe). A. *n.* प्राचीन-कालची वस्तु *f.* जुने कलाकौशल्याचे पदार्थांस हा शब्द लाडितात. An'tiquate *v. t.* जुना-माजी-&c. करणें, मागे पाडणें, पर्डी पाडणें, रद्द-निरूपयोगी करणें. Antiquated *a.* (v. V.) जुना झालेला, रद्द झालेला-केलेला, माजी, गतकालिक, लुप्त, निरूपयुक्त. Antiquatedness *n.* An-tiquā'tion *n.* जुनाटपणा. Antique'ly *adv.* Antique'ness *n.* Antiq'uish *a.*

Antiquity (a-tik'wi-ti) [L. *antiquus*, ancient.]
n. प्राचीनकाल *m.*, पुराणता, प्राचीनत्व *n.* २ पुरातन-कालचीं मजुल्यें *n. pl.*, वाडवडील *m. pl.* ३ *pl.* प्राचीन-प्राचीन कालच्या वस्तु *f.*-संस्था *f.*-चाली *f.*-रीति *f.*-इत्यादि. ४ प्राकालीन वस्तुज्ञान *n.* ५ प्राइममध्ययुगीनकाल. ६ प्रा-चीन ग्रंथकार. (cf. Archæology पुरातनवस्तुज्ञान).

Antiscorbutic (an'ti-skor-būt'ik) [Gr. *anti*, against, & *Scorbutic*.]
a. नाविकरक्तपित्त-नाशक-हारक-शमक. A. *n.* रक्तपित्तनाशक औषध *n.*, स्कर्व्हीरोगावर औषध *n.*

Antiscriptural (an-ti-skrip'tūr-al)
a. शास्त्रविरुद्ध, अशास्त्र.

Antiseptic (an-ti-sept'ik) [Gr. *anti*, against, & *sepein*, to rot.]
a. and *n.* घृतिनाशक-भंजक-निवारक-स्तंभक, क्षोथघ्न, कोथप्रतिबंधक किडे पडूं न देणारें (द्रव्य). Anti-sept'ically *adv.*

Antispasmodic (an-ti-spaz-mod'ik) [Gr. *anti*, against, & *spasmos*, a spleen.]
a. med. उद्वेष्टननाशक, आंकडे वंद करणारें, स्नायूंच्या आकुंचनावर (औषध), अंगग्रह-नाशक, पेटके बसविणारें, आचके बंद करणारें. A. *n.* आंकड्यावर औषध *n.* (spasm=उद्वेष्टन.)

Antisplenetic (an'ti-sple-net'ik)
a. med. स्नीहाघ्न, स्नी-हारोगनाशक.

Antithesis (an-tith'e-sis) [Gr. *anti*, against, & *titheme*, to place.]
n. विरोध *m.*, भेद *m.*, भावविरोध *m.*, अर्थ-शब्द-वाक्य-&c. विरोध *m.* २ *rhet.* ज्यांत शब्दांचा अगर अर्थांचा विरोध एकत्र गांठला असतो असा अलंकार

m: as. The prodigal *rob* his *hair*, the miser *rob* himself. Antithesis *pl*. Antithetic, *ad*. Antithetically *adv*.

Antitropal (an-tit-ro-pal) *a*. *bot*. गर्भनाडी (hilum) पामून फार वृर, गर्भनाडीच्या उलट. व्यतिक्रान्त.

Antitype (an'ti-tip) [Gr. *anti*, corresponding to, & *Type*.] *n*. प्रतिविवाचें मूळ *n*, विंब *n*. मूलवस्तु *f*. विंब-प्रतिविंब भावामध्ये प्रतिविंब हा *Type* आणि विंब हा Antitype आहे. Antitypal, विम्ब्रीय. विम्बासंबंधी.

Antitypal *a*. विंबरूप, विंबभूत, विंबमूलक.

Antivenereal (an-ti-vē-nē-re-al) *a*. *med*. उपदंशज्ञ, उपदंशनादाक.

Antler (an'tler) [L. *ante*, before, & *oculus*, an eye.] *n*. हरणाच्या शिंगाच्या शाखा *f*. *pl*., भाराशिंग *n*, शृंग-शाखा *f*. Ant'lered *a*.

Anus (an'us) [L. *anus*, sitting part.] *n*. मलद्वार *n*. गुद *n*, अपानद्वार *n*, अपान *n*, पश्चिमद्वार *n*. Artificial A. कृतीने केलेले गुदद्वार. Fall of A. आंग बाहेर पडणे. Fistula in ano. गुदव्रण, भगंदर *m*. Prolapsus ani. गुदव्रंश *m*. The prolapsed gut आंगेरू *n*, आंग *n*.

Anvil (an'vil) *n*. ऐरण *f*, हरण *f*, शिंगाडा *m*, सुरा *m*. संदान *n*, *f*. These words express varieties of Anvil, २ (of a farrier) उभारा *m*, उभाळा *m*. [To be on the A. वाटत असणे. A. Chisel ऐरणीच्या भोक्रांत घालून कापण्याची छिनी.] ३ *anal*. ऐरणीसारखे कानांतील हाड (incus).

Anxious (ang'k'shus) [L. *angere*, to press tightly.] *a*. काळजीचा, चिंतेचा, चिंतायुक्त, संचित, उद्वेगी, दग-दगी, intens. चिंतातुर, चिंताक्रांत, चिंताग्रस्त, चिंताकुल, चिंतातर्त, आतुर, उत्सुक. To be A. काळजी *f*. लागणे, चिंतावणे, हुरहुर लागणे. Anxiety *n*. (v. A.) काळजी *f*, चिंता *f*, हळहळ *f*, कळकळ *f*, घोर *m*, चुरचुर *f*, आंच *f*, आंचणी *f*, परवा *f*, भेदरा *m*, खत्ता *f*, धास्त *f*, धास्ती *f*, क्लेश *m*, ताप *m*, उद्वेग *m*, कोजली(R) *f*, हृद्रोग *m*, दग-दग *f*, intens. चुरचुराट *m*, हरणकाळजी *f*. २ *med*. असमाधान *n*, अस्वास्थ्य *n*, अस्वस्थता *f*, अशांति *f*. An'xiously *adv*. काळजीने, चिंता धरून, चिंतापूर्वक, संचित, चिंतापुरःसर. An'xiousness *n*.

Any (en'ni) *a*. कोणी (कोह्नी), कांहीं, अन्यतम. A. how, A. wise कसेंहि, कसेपण, कसेतरी, जसे तसे, कोणत्याहि उपायाने. २ कांहीं, थोडा (A. men. A. money). A. *adv*. कांहीं अशीं, कांहींसा (A. better). Any body, Any one कोणी, कोणताहि, कोणी, भलता, अन्यतम. Anything कांहींहि. Anythingā'rian *n*. अमुक एक ठाय भत नसणारा, अमुक एक पक्षाचा अभिमान नसणारा. Anythingā'rianism *n*. An'y-way, An'yways, कसेंहि, कोणत्याहि रीतीने, Any-where कोठेही, कुत्रापि, निदानीं. At any rate, कांहीं झाले तरी, निदानीं. If anything जर कांहीं अशीं असेल तर.

Aorist (ā'or-ist) [Gr. *a*, not & *horos*, limit.] *n*.

gram. (ग्रीक किंवा संस्कृत भाषेच्या व्याकरणांत) क्रिया-
पदाचा भूतकाळ, सामान्यभूतकाळ, अनियमित भूतकाळ.
A. past अद्यतनभूतकाल *m.* Aorist'ic *a.*

Aorta (ā-or'ta) [Gr. *aeirein*, to raise up.] *n. anat.*
मुख्य धमनी *f.*, रक्ताशयाची मोठी धमनी *f.* ही धमनी
उराखालच्या डाव्या बाजूच्या रक्ताशयांतून निघून वरती
जाऊन नंतर खालीं कमानाप्रमाणें वळून जाते. हिला
पुष्कळ शाखा फुटलेल्या आहेत. हृदय *m.*, महाधमनी *f.*
ऐओर्ता *f.* Aor'tal, Aor'tic *a.* (*v. N.*) महाधमनीचा,
रक्ताशयाचे मोठ्या धमनीच्या विषयींचा.

Apace (a-pās') *adv.* त्वरेनें, वेगीं (*vulg.*), बेगून (*vulg.*),
जलदपारीं, जलदीच्या पावलांनं, शीघ्रगतीनें, जलदीनें,
झटपट, तांतडीनें, लगवग.

Apentrophy (ap-an'thrō-pi) [Gr. *apo*, from &
anthropos, a man.] *n.* मनुष्याच्या सहवासाचा तिट-
कारा *m.* २ एकान्ताची आवड *f.*

Apart (a-pärt') [L. *ad*, to, & *Part.*] *adv.* अलग,
अलगत, अलाहिदा, फटकून निसटून, पृथक्. २ एकी-
कडे, एके बाजूस, कडेकाठास. ३ एकीकडे ठेवून.

Apartment (a-pärt'ment) [L. *ad*, to, & *pars*, *partis*
a part.] *n.* कोठडी *f.*, खोली *f.*, वठाण *n.* Cooking A.
भोयरा *m.*, ओवरा *m.*, सैपाकघर *n.* स्वयंपाकघर. २ खण
m., गस्त *n.*, भद्र *n.*, कक्षा *f.* The largest A. चापेखण
m. Having two A.s दुखणी, दुघई. Having three
A.s तिखणी, तिघई. Having four A.s चौखणी,
चौघई. Apartment'al *a.*

Apathy (ap'ath-i) [Gr. *a. not* & *pathos*, suffering.]
n. औदासिन्य *n.*, उदासीनता *f.* २ जडपणा *m.*, जाड्य
n., जडत्व *n.*, जडिमा *m.*, मांघ *n.*, विराग *m.*, प्रेमाभाव,
रागाभाव *m.* ३ *phil.* तटस्थता *f.*

Ape (āp) [A. S. *apa*, an ape.] *n.* माकड *n.*, वानर
n., मर्कट *m.*, कपि *m.* २ पुच्छहीन वानर *m.* ३ *fig.*
नकल्या *m.*, अनुकारी *m.* [To play the A. माकडा-
सारख्या चेष्टा करणें. To put an A. into one's hood
or cap थट्टामस्करी करणें, मूर्ख ठरविणें, वेडाविणें.]
A. *v. t.* नकल *f.* करणें-उतरणें *g. of o.*, टाक *f.* टाकणें,
ठेव *f.* ठेवण *f.* घाटी *f.* घाटणी *f.* ठी *f.* टीप *f.* &c. उतरणें-
साधणें-आणणें *g. of o.* Ape'dom *n.* Ape'hood *n.*
Ape'r *n.* नकल करणारा *m.* Ape'ry *n.* माकडासारखें
अनुकरण *n.*, अविचारानें किंवा मूर्खपणानें केलेलें अनुक-
रण. Ap'ish *a.* माकडचेष्ट्या, नकल्या, अनुकरणशील.
Ap'ishly *adv.* Ap'ishness, Ap'ism *n.* God's ape *n.*
जन्मतः मूर्ख *m.*

Apeak (a-pēk') *adv.* टोंकावर.

Apellous (a-pel'lus) [Gr. *a*, without, & L. *pellis*,
a skin.] *a.* त्वचाविरहित, अत्वक् *a.*

Apepsy (a-pep'si) [Gr. *a*, not, *peptcin*, to digest.]
n. med. अपचन *n.*, अग्निमांघ *n.*, अजीर्ण *n.* also
Apepsia (a-pep'si-a).

Aperient (a-pē'ri-ent) [L. *aperire*, to open.] *a.*

and *n. med.* सौम्यरेचक *n.*, सुखाचा ढाळ *m.*, सुखाचे ढाळक *n.*, सारक *n.* *Aper'itive a.* सौम्यरेच करणारे. *Aperispermic (aperispermik) a. bot.* अपरिगर्भद्रव्य, ज्यांत गर्भद्रव्य अलग नसतें तें (बी). The Indian वाटाणा or हरभरा is *A.*

Apert (a-pert') a. उघडें, उघड. *Apert'ness n.*

Aperture (a'pert-ūr) [L. aperire, to open.] n. भेग *f.* छिद्र *n.*, भोक *n.*, रंध्र *n.*, खिंड *f. dim.* खिंडकुली *f.*, खिंडकुलें *n.* or खिंडुकली *f.*, खिंडुकलें. *opt.* दूरदर्शक व्यास.

Apetalous (a-pet'al-us) [Gr. a, not & petalon, a petal.] a. bot. अपटल, पाकळीविरहित, अंतःकोशरहित. The Indian अळू or पुरंड has *A.* flowers.

Apex (a'peks) n. कळस *m.*, शिखर *n.*, अग्र *n.* *2 geom.* शिरोबिंदु *m.*, मस्तक *n.*, शेंडा *m.*, अणी *f.* *Apexes, Apices pl.* *Ap'ical a.* अग्रस्थ

Aphasia (a-fā'zi-a) [Gr. a, not & phasis, speech.] n. a loss of ability to use words properly or to comprehend them, due to disease of certain cortical centres of the brain वाक्शक्तिवैकल्य *n.*, वागाघात *m.*, वाचाभंग *m.* *Aphas'ic a.*

N. B.—Greek Phasis may be allied to Sk. भाष.

Aphelion (a-fē'li-on) [Gr. apo, from, & helios, the sun.] n. astron. ग्रहाच्या कक्षेंतील सूर्यापासून अतिदूर बिंदु, सूर्योच्च, उच्चस्थान *n.*, मंदोच्च *n.*, *m.*, दूरस्थबिंदु. *Aphē'lia pl.*

Aphilanthropy (a-fil-an'thrō-pi) [Pref. a, not, & philanthropy.] n. अनौदार्य *n.*, औदार्याभाव *m.*, मनुष्यद्वेष *m.*, समाजाचा तिटकारा *m.* (the opposite of philanthropy), अपरोपकार, अनुदारता.

Aphis (ā'fis) n. zool. भाजीपाल्याचे पानावरील कीड *f.* *Aph'ides pl.* *Aphid'ian a. and n.*

Aphony (af-on-i) [Gr. a, not, phone, voice.] n. med. disease of the vocal chords स्वरभंग *m.*, गळ्यांतील आवाजाचे पडदे बिघडल्यामुळें बोलतां न येणें *n.* also *Aphō'nia.* *Aphon'ic, Aphon'ous a.*

Aphorism (af'or-izm) [Gr. apo, from, & horos, a boundary.] n. सूत्र *n.*, वाक्य *n.*, वचन *n.*, थोड्या शब्दांत निर्दिष्ट केलेलें तत्व *n.* *Aph'orise v. t. and v. i.* सूत्रें करणें. *Aph'oriser n.* *Aph'orist n.* सूत्रें लिहिणारा *m.* *Aphoris'tic-al a.* *Aphorist'ically adv.* सूत्राच्या आकारानें-रूपानें.

Aphrodisiac (af-ro-diz'i-ak) [Gr. aphrodite, Venus, goddess of love.] a. कामोद्दीपक, कामोत्तेजक, वृष्य, वाजीकर. *A. n.* वाजीकरण *n.*, बंदेज *n.* *Aphrodis'iacal a.* *Aphrodis'ian a.*

Aphyllous (a-fil'us) [Gr. a, not, & phyllon, a leaf.] a. bot. अपर्ण, पर्णरहित.

Apiary (āp'i-ar-i) [L. apis, a bee.] n. मधमाशांस राहण्याकरितां केलेली जागा *f.* मधमाशा राखून ठेवण्याचें स्थळ *n.*, मधुमक्षिकालय *n.* *Apiar'ian, Ap'ian a.* मध-

माशांसंबंधी, मधमाशा पाळणारा. *Apiarist n.* मधमाशा पाळणारा *मनुष्य m.*

Apical (ap'ik-al) [*L. apex*, an apex, a sharp point or peak.] *a.* टोंकाजवळचा, टोंकासंबंधी. २ *bot.* अग्रेश्वर, अग्रस्थवर्ती. *Apicillary a.* टोंकाशी-जवळ अगळेला. *Apiculate bot.* तीक्ष्णाग्र. *Apically adv.*

Apiculus (a'pi-kū lus) *n. bot.* एकदम उगवणारे मृदु अग्र *n;* as, The leaves of अगस्ता flowers have an A. at the tip.

Apiece (a-pēs') *adv.* प्रत्येकाम, हरएकाम, एकेकाम, विभागशः, शिरगणती. *Apieces adv. (obs.)*

Aplastic (a-plas'tik) [*Prof. a*, not, & *plastic*.] *a. med.* वेमिलाफ, अमेलनकारी.

Apnoea (ap-nō'a) [*Gr. apnoia*.] *n. med. breathlessness* श्वासोच्छ्वास बंद झाल्यामुळे श्वासरोध *m*, श्वासघात *m.* (result of suspended respiration).

Apo (āpo) [*Gr. apo*, from.] *pref.* दूर.

Apocalypse (a pok'al-ips) [*Gr. pref. apo*, & *kalyptein*, to cover.] *n.* प्रगट करणे *n.* २ प्रगट करण्याचे पुस्तक *n.* (specifically applied to the last book of the New Testament, containing the revelation granted to St. John). *Apoc'alypt*, *Apoc'alypt n.* भविष्यकथन करणारा, प्रगट करण्याचे (गिम्नी लोकांचे) पुस्तक उलगडा करून शिकविणारा. *Apoc'alyptic, -al a.* ईश्वरी-वाणीसंबंधी. *Apoc'alyptically adv.* *Apoc'alyptist n.* the writer of the apocalypse. *Apoc'alyptic number n.* ६६६ ही गूढ संख्या.

Apocarpous (ap-o-kār'pus) [*Gr. apo* from, *karpus*, fruit.] *a. bot.* विलग्न, बीजकोशांतील उत्पादक पाने ज्यांची सुटी आहेत असे (फळ). The Indian तुलस, गुलाब are A.

Apocopate (a-pok'o-pāt) [*Gr. apo*, off, *koptein*, to cut.] *v. t.* अंत्याक्षर काढून टाकणे. *Apocopa'tion n.* *Apocope n.* अंत्याक्षरलोपालंकार (?) *m*, अंत्याक्षरलोप *m.* २ *med.* शरीराचा कोणताही भाग कापणे *n*, छेदन *n.*

Apocrustic (ap-o-krus'tik) [*Gr. apo*, away, & *krouo* to drive.] *n. med.* तुरट आणि घेण्यास तिटकारा येण्याजोगे औषध *n*, स्तंभक *n*, तुरट आणि अहृद्य औषध *n.*

Apocrypha (a-pok'rif-a) [*Gr. apo*, away, & *kryptein*, to hide.] *n.* रोमनक्याथोलिक लोकांनी धर्मपुस्तकांत घातलेले भाग *m. pl.* हे ईश्वरप्रेरित आहेत असे कित्येक ख्रिस्ती मानितात; इतर मानीत नाहीत. *Apoc'ryphal a.* अनिश्चित आधाराचा. २ खोटा, बनावट. ३ अशास्त्र, संदिग्ध प्रमाणांचा. *Apoc'ryphally adv.* *Apoc'ryphalness n.*

Apogee (ap'o-jē) [*Gr. apo*, from, & *ge*, the earth.] *n. astron.* कोणत्याही ग्रहांच्या अथवा उपग्रहांच्या कक्षेतील पृथ्वीपासून अतिदूर बिंदु *m*, विशेषतः चंद्राच्या कक्षेतील पृथ्वीपासून अतिदूर बिंदु *m*, भूम्युच्च *m.* *Apo. gæ'ic*, *Apogē'an a.* *Apogeotrop'ic a.* पृथ्वीपासून

दूर वर गेलला; as, A. leaves. Apogotropically
adv. Apogotropism *n.*

Apograph (a-pog'raif) [Gr. *apo*, from, & *graphein*
to write.] *n.* प्रत *f.* नकल *f.*

Apologue (a-polo'g) [Gr. *apo*, from, & *logos*, speech.]
n. नीतिपर कल्पित गोष्ट *f.* नीतिकथा *f.* कहाणी *f.* आ-
ख्यान *n.*, आख्यायिका *f.*

Apology (a-polo'ji) [Gr. *apo*, from, & *logos*,
discourse.] *n.* माफी, गुन्हा पदरीं घेऊन माफीची विनंती
f. दोषनिवारक भाषण *n.*, क्षमायाचना *f.* २ खत्र *f.* नि-
मित्त *n.* ३ आधार देऊन दोष *m.* उडविणे *n.* Apolo-
gise *v. i.* गुन्हा-अपराध-&c. पदरीं घेऊन माफी *f.* मागणे,
क्षमा *f.* मागणे, चुकलों हाणणे. Apologist, Apologizer
n. माफी मागणारा. Apologetic, al *a.* (v. l.) दोषनि-
वारक, अपराध-&c.-न्यूनतादर्शक, क्षमाप्रार्थक.

Apophthegm (a-poth'em) [Gr. *apo*, from, &
phthegma, word.] *n.* नीतिवचन *n.*, वाक्य *n.*, वचन *n.*,
सूक्ति *f.* प्रसिद्धोक्ति *f.* Apophthegmatic, al *a.* नीतिपर,
नीतिवचनाचा. Apophthegmatically *adv.* Apoph-
theg'matise *v. i.* सूत्ररूपानें बोलणे-लिहिणे. Apoph-
theg'matist *n.* नीतिवचनाचीं सूत्रे लिहिणारा.

Apophysis (a-pof'i-sis) [Gr. *apo*, from & *physis*,
growth.] *n. bot.* जननेंद्रियाच्या खालच्या भागाकडील
वाढ *f.* (applied to *cryptogamic* plants). २ *anat.*
अस्थिशाखा *f.* अस्थिप्रवर्धन *n.*, अस्थिकूट.

Apoplexy (a'po-plek-si) [Gr. *apo*, from, & *plesein*,
to strike.] *n. med.* संन्यास *m.*, रक्तजमूर्च्छा *f.* अंग-
विभ्रंश *m.*, अंगविकृति *f.* शरीरविभ्रंश *m.*, मेंदूतील रक्त-
वाहिन्यांत फाजील रक्तसंचय झाल्यामुळे अगर त्या फुट-
ल्यामुळे इंद्रियज्ञान एकदम कमी होण्याचा अगर मुळींच
नाहींसे होण्याचा रोग *m.* Apoplec'tic, al *a.* संन्यासाचा,
संन्यासासंबंधीं-विषयक, सदरहु रोग झालेला (मनुष्य).
Centric A. मस्तुलुंगज संन्यास. Eccentric A.
मस्तुलुंगबाह्योद्भवसंन्यास. Apoplexed *a.* (*shake*).
N. B.—See note on Antapoplectic.

Apostasy, Apostacy (a-post'a-si) [Gr. *apo*, from,
& *stasis*, a standing.] *n.* स्वधर्मत्याग *m.*, स्वधर्म-
भ्रंश *m.*, स्वमतत्याग *m.*, स्वपक्षत्याग *m.* Apost'ate *n.*
and *a.* स्वधर्मत्यागी, स्वमतलागी, स्वपक्षत्यागी, पतित,
धर्मभ्रष्ट, भ्रष्ट. Apostat'ic, al *a.* Apost'atize or-se
v. i. स्वधर्मत्याग *m.*-&c. करणे, स्वधर्मभ्रष्ट-स्वधर्मच्युत-
&c.-होणे.

Aposteme (ap'os-tēm) [Gr. *apo*, from, & *histemi*,
to stand.] *n. med.* पुत्रानें भरलेला फोड *m.*, गळू *n.*
पूययुक्तशोफ *m.* Apost'emate *v. i.* फोड *m.* होणे,
पुत्रानें भरणे. Apostemā'tion *n.* फोड होणे *n.*

A posteriori (āpos-tē-ri-ōri) [L. *posterior*, after.] *a.*
According to Dr. Murray this is a phrase used to
characterise reasoning or arguing from effects to
causes, from experience (and not from axioms);

Applier *n.* (v. V. T. 1) लावणारा, &c., योजक, प्रयोगी, प्रयोक्ता, विधाता, विधायक, विधायी, आरोपक.

N. B.—For Applied Mathematics, Applied Chemistry, see under Mathematics, &c.

Appoint (ap-point') [*L. ad, to, & punctum, a point.*] *v. t. prescribe, ordain, fix by a decree-order-command-resolve* नेमणें, स्थापणें, स्थापन-स्थापना करणें, नेमून देणें, निश्चित करणें, नेमणूक करणें, नियोग करणें, ठरवून देणें, रेंखणें. २ *designate, assign, set apart* अधिकारानें नेमणें, नेमणें, योजणें, योजना-योजणूक करणें. ३ *mark out, establish* आंखून ठेवणें, मर्यादा ठरविणें, उपयोग ठरविणें, नेम करणें, संकेत-हेतु ठरविणें. ४ *equip (obs. except in past-participle)* सजवणें, संजोगणें, सजित-सिद्ध करणें; as, The English, being well appointed, did so entertain them. *A. v. i.* नेमणूक-ठराव करणें; as, To A. to do a thing. २ *law. declare in exercise of an authority, conferred for that purpose, the destination of a specific property* इस्टेट नेमून देणें, इस्टेटीचा नियोग ठरविणें, वारसा देणें, वारस ठरविणें, जिनगी वाटणें. Appoint'ed *p.* see the meaning of the verb to Appoint. नेमलेला, ठरविलेला, नेमून दिलेला, नियमित, नियत, स्थापित, सांकेतिक, विहित, चोदित, नियुक्त, नियोजित, सजवलेला, सजित. Appointer *n.* नेमणारा, स्थापक, नियामक, विधायक, योजक, विनियोजक, योजना करणारा, सजविणारा (R). Appoint'ment *n.* for nouns denoting action see the meaning of the verb to Appoint नेमणें *n.*, स्थापणें *n.*, नियमन *n.*, स्थापना *f.*, नेम *m.*, योजना *f.*, योजणूक *f.*, नेमणूक *f.*, नियोग *m.*, सजवणें *n.*, सज्ज करणें *n.* I *an article of equipment* सरंजामाचा डागिना *m.*, वस्तु *f.*, सरंजाम *m.*, उपकरण *n.*, पोशाख(क) (Now usually plural). II *public post or employment* असामी *f.*, सरकारी जागा *f.*, अंमल *m.*, पद *n.* [HEREDITARY A. दर्क *m.*, वतन *n.* TO GET AN A. *fig.* वख *n.* मिळणें *inv. con.*] III *engagement, assignation* संकेत *m.*, समय *m.*, भेटण्याचा वेळ किंवा ठिकाणा ठरविणें, भेटण्याचा पूर्वी केलेला बेत (keep your A.). IV आज्ञा *f.*, विधि. *m.* V नेमणूक *f.* (in the sense of salary or pension or the office given). VI *law. the act of declaring the destination of any specific property, in exercise of an authority conferred for that purpose* अमुक एक इस्टेटीचा नियोग ठरविणें, इस्टेटीचें नियोजन. Appointment-deed नेमणूकपत्र *n.* (यांत मरणकाळीं एका ट्स्टीनें आपल्या जागीं दुसऱ्या इसमाची नेमणूक केलेली असते).

Apportion (ap-pōr'shun) [*L. ad, to, & portio, portion.*] *v. t.* (योग्य) भाग पाडणें, (योग्य) प्रमाणानें वांटून देणें, विभागून देणें, हिस्सेरसीनें वांटून देणें, वांटणी करणें, यथार्थ विभाजन *n.* करणें *g. of o.*, यथाविभागें घांटून देणें. Appor'tioner *n.* योग्य भाग पाडणारा *m.*

Apportionment *n.* विभागून देणें. २ *law* हिस्सेरशी *f.*
वांटणी *f.* वांटप *m.* यथायोग्य विभाग *m.*

Apposite (to) (ap-pōz-it) [*L. ad, to & ponere, to put or place.*] *a. suitable* संगत, योग्य, समयोचित, युक्त, समर्पक, यथायोग्य, यथायुक्त, यथोचित, प्रसंगोचित, प्रसंगानुसार, प्रासंगिक, अनुरूप, वाजवी, लायक. २ यथार्थ. ३ *bot.* संगत, पार्श्वगत. *Appositely adv.* (*v. A.*) यथायोग्य, यथोचित, लायक, प्रसंगानुसार, समर्पकपणानें, प्रसंगोपात्त, समयानुसार, यथाप्रसंग, यथावसर. *Appositeness n.* (*v. A.*) समर्पकपणा *m.*, योग्यता *f.* लाग *m.*, यथायोग्यता *f.* औचित्य *n.*

Apposition (ap-pōz-ish'un) [*L. ad, ponere, to put.*] *n. gram.* अभेदसंबंध *m.*, एकच पदार्थदर्शक किंवा व्यक्तिदर्शक दोन विशेष्यें एका विभक्तींत असणें *n.*, एकान्वय, अभेदान्वय, समानाधिकरण *n.* २ जोडणें *n.* *Appositional a.* अभेदान्वयसंबंध असणारें, एकविभक्तिक, अभेदसंबंधाचा, अभेदी, अभेदान्वयी. *Appositive a.* वरील संबंध असलेला, एकविभक्तिसंबंधाचा.

N. B.—उद्देश will be the most accurate word for Apposition as in Marathi phrase, उद्देशार्थां प्रथमा. So also Appositional will be best rendered by उद्देशार्थां.

Appraise (ap-prāz') [*L. ad, to, & pretium, price.*] *v. t.* मोल *n.*-किंमत *f.*-दर *m.*-दरदाम *m.*-&c. करणें-ठरविणें *g. of o.*, किंमत अजमावणें, अभावणी-अंदाज करणें. *Apprais'able a.* (*v. V.*) किंमत ठरवितां येण्याजोगा, &c. *Apprais'al n.* अजमावलेली किंमत *f.* *Apprais'e-ment n.* मोल *n.*-दर करणें-ठरविणें *n.*, अभावणी *f.* अंदाज *m.* *Apprais'er n.* (*v. V.*) मोल *n.*-दर-&c.-करणारा-ठरविणारा-&c., दरलाव्या *m.*, योग्य व खरी किंमत ठरविणारा *m.*, पारखी, परीक्षक. This word (Appraise) was for some time used in the sense of "Praise."

Appreciate (ap-prē'shi-āt) [*L. ad, to, & pretium, price.*] *v. t.* मोल *n.*-दर *m.*-करणें-ठरविणें-जाणणें *g. of o.* २ *admit the value of* मोल *n.*-महत्त्व *n.*-जाणणें, जाण *f.* जाणणें *g. of o.*, वूज *f.* राखणें (?) -करणें *g. of o.*, मर्म *n.* समजणें, स्वारस्य *n.*-मर्म *n.*-खुबी-समजणें, गुण *m.*-योग्यता *f.*-&c. जाणणें, आदरणें, ग्रहण *n.* करणें *g. of o.*, पारखणें. *A. v. i.* किंमत अधिक येणें-होणें. २ किंमतीस चढणें; as, Gold has been steadily appreciating in value. *Apprē'ciable a.* विशेष किंमतीचा, विशेष परिमाणाचा, परिमाण काढतां येण्याजोगा, परिमेय, मापण्यासारखा, दिसण्यांत येण्याजोगा, समजण्यांत येण्याजोगा, सुस्पष्ट, किंमत करतां येण्याजोगा. *Apprē'ciably adv.* समजण्यांत येईल अशा प्रमाणानें. *Apprē'ciation n.* गुणपरीक्षा *f.* पारख *f.* चहा *f.* किंमत वाढणें *n.*, खरी किंमत *f.* महत्त्व. *Apprē'ciative a.* योग्यता जाणण्यास समर्थ, रसज्ञ (*poet.*), गुणज्ञ, योग्यतादर्शक, योग्यता दाखविणारा, मर्मज्ञ, मार्मिक. *Apprē'ciatory a.* See *Appreciative.* २ गुणग्राहकाला योग्य असा, गुण-

ग्राहकाचा. Apprecia tor n. (v. V. 2.) जाणनाणता,
वृज करणारा, गुणग्राहक.

Apprehend (apprehend) [L. *ad*, to, & *prehendere*, to seize.] v. t. seize, lay hold of (मनुष्यास) धरणें, पकडणें. २ conceive in the mind, understand आकळणें, घेणें, धरणें, समजणें, उमजणें, उमज m समज m बोध m होणें-पडणें in con. and q. of o., अर्थ-जाणणें-वाटणें, मनांत येणें in con., समजणें-उमजणें; used inversely. ३ dread, fear धास्ती-भीति-भय वाटणें, आशंकणें *pro.*, अंदेशा m वहमा (1) m शंका f आशंका f संशय m वहीम (1) m-(खत्रा) m खत्ता f-m-*&c.* धरणें-वाळणें, अंदेशा f-शंका f-*&c.* येणें-in con., वसवसा अमणें. ४ bc of opinion, think वाटणें-भासणें in con. A. v. i. योजणें. २ कल्पना करणें, मानणें. ३ भावी संकटाबद्दल काळजीत असणें. Apprehensibility n. धरलें-पकडलें जाण्याची योग्यता f, बंधार्हता f. २ समजतां येण्याची योग्यता f &c. For more meanings, see the verb 'Apprehend.' Apprehended n. (v. T.) धरलेला, पकडलेला. २ घेतलेला, आकळलेला, बोध झालेला, &c., आकलित. ३ आशंकित, शंकित. Apprehension n. (v. V. I.)-act. धरणें n, पकडणें n, ग्रहण n. ग्रह (S) m. २-act. लक्षांत घेणें n, धरणें n, &c. ग्रह m, उमज m, समज m, बोध m, आकलन n. Ability to understand समजण्याची-जाणण्याची-शक्ति, उमज m, ग्रह m, बोध m, प्रबोध m, ज्ञान n, अधिगम m, भावना f. II (misgiving) शंका f, संशय m, अंदेशा f. वहमा m, वहीम m, कल्पना f, घोर m, धोका m, खरका m, वसवसा m. III faculty of apprehension समजून घेण्याची शक्ति f, बुद्धि f, उमज m, समज m, f, मेधा f. Of quick or ready A. सकृद्ग्राही, तैलबुद्धि. Of dull A. मंदबुद्धीचा. Apprehens'ible a. (v. V. 2.) मनांत येण्याजोगता-जोगासारखा-*&c.*, समजाया-जोगा-जोगता-*&c.* Apprehens'ive a. *dreadful* evil (v. V. 3.) शंकित, संशययुक्त, साशंक, आशंकित. २ तीव्रबुद्धीचा. Apprehens'iveness n. see Apprehensive.

Apprentice (ap-prent'is) [L. See Apprehend.] n. करारनाम्याचा विद्यार्थी m, शागिर्द m, शिष्या m, चैला m, उमेदवार m, छात्र m, अंतेवासी m, संकेतबद्ध विद्यार्थी m, कला f-व्यापार m-अगर धंदा m-शिकण्याकरितां कांहीं अटींवर राहिलेला विद्यार्थी m, शिकाऊ मूल n, नवशिक्या m. A. v. t. धंदा m-कसब n-*&c.* शिकण्याकरितां करारानें ठेवणें. Apprent'icehood, Apprent'iceship n. (v. I.) शागिर्दी f, शिष्यपणा m, चैलेपणा m, उमेदवारी f, नवशिकेपणा m, छात्रस्थिति f, अंतेवासित्व. Apprenticeship-deed नवशिके करार m, शिकाऊ करार m. २ करारांत नेमलेला काळ m. To serve apprenticeship छात्रता f. पतकरणें, शिष्यत्व n. स्वीकारणें.

Apprise (of) (ap-priz') [See Apprehend] v. t. inform खबर f. देणें, कळविणें, जाणविणें, बातमी देणें.

Apprize, Apprise (ap-priz') see To Appraise. Ap-
priz'er n. ज्याकरितां किंमत f. ठरविली असते तो मालक.

Approach (ap-prōch') [L. ad, to, & prope, near.] v. i.
come near पाशीं-जवळ येणें-जाणें, पावणें, आगम m-आ-
गमन n. करणें. २ पोंहचणें. ३ (साम्याला) बरोबर उतरणें
v. t. साम्याला-सारखेपणाला पोहोंचणें. A. n. (v. V.)—
act. येणें n, पावणें n, आगमन n, अभ्युपगम m, अभि-
गमन n. उपसर्पण n. I वाट f, मार्ग m, गमनमार्ग n.
II pl. प्रतिपक्षापासून आपला बचाव करण्याकरितां
उभारलेलें भितीसारखें बांधकाम n. Approachability
n. Approach'able a. (v. V.) जवळ जाया-चा-जोगता,
&c., अभिगम्य, अभिगंतव्य, उपसर्पणीय. Approach-
ableness n. Approached p. (v. V.) जवळ पोहोंचलेला,
अभिगत, अभ्युपगत, समीपागत, उपस्थित. Approacher
n. Approaching p. a. (v. V.) जवळ येणारा-पावणारा,
&c., अभिगामी, अभ्युपगामी.

Approbation (ap-prob-ā'shun) [See Approve.] n.
(v. V.)—act. मान्य करणें n, पसंत करणें n, संमति f,
अनुमोदन n, आदरणें n. I खुशमर्जी f, पसंती f, खातरी f,
मान्यता f, अनुमत (?) n, अनुमति (?) f, अभिमुख n, कबुली
f. To meet the A. of मनास येणें-उतरणें, मर्जीस उत-
रणें, पसंतीस पडणें, खातरीस येणें-पडणें. Ap'probate v. t.
(obs.) Ap'probatory a. संमति-अनुमोदन-अनुमति-&c.
ज्ञापक-दर्शक-सूचक-&c., अनुमोदक. Ap'probative a.
पसंत करणाऱ्या मनुष्यासंबंधीं.

Appropriate (ap-prō'pri-āt) [L. ad, to, & proprius,
one's own.] v. t. assign to, particularly take to self
आपलें करणें, आत्मसात् करणें, आपलासा करणें, कंवाळणें,
खाजगीकडे-ठेवणें-घेणें. २ नांवाचा-नांवरशीनें-नांवानें-&c.
ठेवणें-काढून ठेवणें-लावणें-संकल्पून ठेवणें, योजणें, योजना
f-विनियोग m-n-&c. करणें g. of o. ३ take fraudulent-
ly दाबून बसणें, खाणें, डह्या m. मारणें-देणें g. of o., दप-
रणें, फामटणें, गट्ट करणें, गिळंकृत करणें, धडांत-धड्यांत
टाकणें-सोडणें. A. a. विशिष्ट कामाकरितां चोडून दिलेला,
निराळा ठेवलेला. २ योग्य, उचित, विशिष्ट. Ap-
prō'priable a. (v. V. I.) विनियोग करायाजोगां
&c., विनियोज्य. Appropriated p. (v. V. I.)
नांवानें-नांवाचा-&c.-ठेवलेला, विनियोजित, विनियुक्त.
२ खाजगीकडे ठेवलेला, आपलासा केलेला, &c.,
आत्मसात्कृत. ३ खाल्लेला, &c. - Appropriately adv.
योग्य रीतीनें. Apprō'priateness n. योग्यता f,
औचित्य n. Appropriā'tion n. स्वतःसाठीं वस्तूचा
विनियोग, उद्दिष्ट हेतूसाठीं वस्तूचा उपयोग करणें,
पार्लमेंटानें ठरविलेल्या कार्याकरितांच दिलेल्या पैशाचा
राजानें उपयोग करावा असें इंग्लंडच्या राज्यपद्धतीतील
तत्व n, निर्णीतविनियोगतत्व n. २ नांवानें ठेवणें n,
विनियोजन n, विनियोग m. ३—act. खासगीकडे ठेवणें
n, आपलासा करणें n. ४—act. खाणें n, अपहार करणें n.
[I fraudulent A. तमाखोरी, अपहार, तनाखोरी f,
हरामखोरी f.]. ५ law आदाबाद करणें, सावकारानें
कोणत्याही रकमेच्या पोटीं रिणकोचे पैसे जमा करणें.

६ काढून ठेवलेली वस्तु *f.* Apprō'priative *a.* Apprō'priativeness *n.* Apprō'priator *n.* स्वतःकरितां घेणारा, विनियोग करणारा *m.*

Approve (a-prōv') [*L. ad, to, probare, to try, test.*]
v. t. be pleased with संमति *f.* मान्यता *f.* अनुमोदन *n.* &c. करणें *g. of o.,* अनुमति *f.* देणें, मान्य-पसंत-कबूल-मंजूर-&c. करणें, रूजू असणें-होणें and with *in. con.* होणें, मर्जीस-पसंतीस-खात्रीस-&c. येणें पडणें-&c. *μ of o. and in. con.* अनुमोदणें, कबूल करणें, वाखाणणें, स्तुति करणें.
 १ (विषयीं) पसंति दर्शविणें. ३-(चा) संतोष वाटणें, च्या कसोळीस उतरणें *in con.* ४ वाखाणणें, स्तुति करणें.
 ५ *Eng. law* स्वताच्या सुटकेकरितां आपल्या साथीदारा-विरुद्ध साक्ष देणें. *A. v. i.* आवडणें, पसंत होणें.
 १ पसंती दर्शविणें. ३ सुप्रसन्न होणें (followed by *of*).
 Approv'able *a.* (*v. V.*) पसंत-कबूल-&c.-कराया-चा-जोगता-जोगा, &c., अनुमोदनीय, अनुमोदनाह. Ap-
 provableness *n.* Approv'al *n.* पसंति *f.* मान्यता *f.* मंजुरी *f.-act.* पसंत-मान्य करणें *n.* Approved' *p.* (*v. V.*) मान्य, पसंत(द), खातरीचा, कबूल, रूजू, अभिमत, संमत, अनुमत, अनुमोदित, मंजूर. Ap-
 prov'er *n.* Approv'ing *p. a.* (*v. V.*) अनुमंता, अनु-
 मोदक. २ *law* गुन्ह्यांत सामील असलेला साक्षीदार, साथीदार-सामील-साक्षी. गुन्हा कबूल करून दुसऱ्या-घर दोषारोप करणारा. Approv'ingly *adv.* पसंतीनें, अनुमोदनानें.

Approximate (ap-proks'im-āt) [*L. ad, to, & proximus, nearest. Superl. of prope, near.*] *v. t.* जवळ नेणें.
 २ जवळ आणणें. *A. v. i.* जवळ जवळ येणें. ३ जवळ जवळ असणें. *A. a.* जवळचा, समीप असणारा. २ ठोकळ.
 ३ बहुतेक सारखा. Approx'imately *adv.* जवळ जवळ, बहुतांशीं जवळ. Approximā'tion *n.* जवळ जवळ येणें.
 २ उपगम *m.* सांनिध्य *f.* जवळजवळपणा *m. math.* सरासरी किंमत *f.* अंदाज उत्तर *n.* Approx'imative *a.* खऱ्या जवळ जवळ असणारा, सारखवट.

Appulse (ap-puls') [*L. ad, towards, & pellere, to drive.*] *n.* लागणें *n.* टक्कर *f.* धडक *f.* आपात *m.* अभिस्पर्श *m.* व्याघात *m.* अकस्मात् झालेले संघटन *n.*
 १ *astron.* सूर्य व इतर ग्रह यांचा योग किंवा सांनिध्य. Appul'sion *n.* अभिस्पर्शता *f.* संघटन *n.* Appul'sive *a.* (opposed to repulsive) एकमेकांवर लागणारें, चिकट-णारें, अभिस्पर्शांतला (ग्रह).

Appurtenance (ap-pur'ten-ans) [*See Appertain.*] *n.* उपांग *n.* प्रत्यंग *n.* अंगभूत पदार्थ *m.* विषय *m.* वस्तु *n.* स्थान *n.* &c., दुसऱ्या मुख्य वस्तूच्या अनुषंगानें असणारी वस्तु *f.* २ *law* स्थावरमिळकतीसंबंधाचा हक्क *m.* Ap-
 pur'tenant *a. and n.* अंगभूत, संबंधींचा, आनुषंगिक.

Apricot (ā'pri-kot) [*L. praeox, early ripe.*] *n.* एका-प्रकारचें गोलसर, व चवदार अलुबुखारासारखें विलायती फळ *n.*

April (ā'pril) [*L. aprilis, usually regarded as from*

aperire, as the month when the earth opens to bring forth new fruits.] *n.* इंग्रजी वर्षाचा चवथा महिना *m.*, चैत्र वैशाख *m.* A. fool एप्रिल महिन्याचे पहिल्या तारखेस त्याची मजेने विलक्षण मस्करी केली आहे असा. हिंदू लोकांत शिमग्याचे मणांत अशीच थट्टा *f.* करितात *n.*

A priori (ā-pri-ō'ri) [L. *apriori*, from something prior or going before.] See the word A posteriori. डॉ. म्हे जाहेयांच्या इंग्रजी कोशांत ह्या शब्दाचे दिलेले अर्थ पहिल्या प्रथम देऊन नंतर आजपर्यंतच्या मराठी लेखकांनी योजिलेले व कांहीं आमचे स्वताचे शब्द दिले आहेत. (1) a phrase used to characterise reasoning or arguing from causes to effects, from abstract notions to their conditions or consequences, from propositions or assumed axioms (and not from experience); deductive, deductively; सिद्ध किंवा सिद्धवत् गृहीत कारणांपासून मनामध्ये कार्याची अटकळ करण्याची (पद्धत), कारणानुमेयकार्यपद्धतिद्वारा, तर्कद्वारा, विगमनद्वारा, अवनयनद्वारा. २ previous to any special examination presumptively, in accordance with one's previous knowledge or prepossessions अटकळीने, मनाने वेतलेल्या ग्रहांवरून. ३ previous to experience, innate in the mind अनुभवजन्य नव्हे असे, विचारविषयद्वारा मिळालेले, मनस्सम्भद (ज्ञान), प्रागनुभव; as, "the term *a priori*, by the influence of Kant and his school, is now very generally employed to characterise those elements of knowledge which are not obtained *a posteriori*—not evolved out of experience as factitious generalizations; but which, as native to, are potentially in, the mind antecedent to the act of experience." A priori laws or conditions स्वतःसिद्ध धर्म किंवा अवश्य अवस्था. *Apri-ō'risa n.* विचारविषयद्वारा तर्कपद्धतीचा उपयोग *m.*, प्रागनुभवता *f.* *Apri-ō'ritiy n.* प्रागनुभवता *f.* *Apri-ō'rist n.* *Apri-ō'ri* ह्या प्रागनुभव हा शब्द योग्य व लहान असा आहे. *Apriori knowledge* प्रागनुभव ज्ञान. *Apriori mode of reasoning* प्रागनुभवन्यायपद्धति. *Apriori reasoner* प्रागनुभव तर्क करणारा. An *apriori* reasoner tries by argument to assign beforehand the place of a fact which may not yet have been discovered by observation. He anticipates experience, of course starting from truths got from experience (Kant).

N. B.—विगमन or अवनयन are our words for Deduction. इंद्रियसंभद *a* and मनस्संभद *a* are another pair of good words for A posteriori and A priori. In our notes on A posteriori and A priori the word इंद्रिय means the senses apart from the mind मनः.

Apron (ā'prun) [L. *mappa*, a napkin.] *n.* दर बांधण्याचे मळवस्त्र *m.*, वस्त्रे धिचडू नयेत अगर काटू नयेत म्हणून पुढील भागावर बांधण्याचा कपडा *m.*, घासडे *m.*

गार्डीन वसले असनां धुरळा उडुं नये म्हणून आंगावर घेतलेले चामडे *n.* मलवस्त्र *n.* २ नोकेच्या कान्यावरील शिशाचे भांजण *n.* ३ गोर्दीच्या दरवाज्यापुढचा पागी अडवणारा चौथरा *m.* ४ हंसपक्ष्याच्या अगर बदकान्या अरीरावरील जाडी कातडी *f.* A. *n.* मलवस्त्र *n.* देणें. २ मलवस्त्र *n.* पुढील भागावर बांधणें. A *proned a.* मलवस्त्र घातलेला, मलवस्त्राच्छादित. A *pronman n.* मलवस्त्र धारण करणारा *m.* A *pron-string n.* मलवस्त्र बांधण्याची दोरी *f.* To be tied to a woman's apron-strings. एखाद्या स्त्रीच्या पाठीमागे पाठीमागे रहाणें. (मूल आईच्या मागे असतें तसें).

N. B.—Prof. Shivram Bapuji Paranjpe suggests that Latin *mappa* is allied to Sk. वपुः.

Apropos (a *propo'*) [Fr. *a. to, propositus, purpose.*] *a. and adv.* नेसका. प्रसंगोचित, प्रसंगोपात्त, प्रस्तुत कारणस्य योग्य. प्रान्ताधिक (S). प्रस्तावसदृश. वेळेस योग्य. (an A. remark). [To come A. योग्य वेळीं येणें, प्रसंगास येणें]. २ (च्या) संबंधानें (with to and of).

Apsis (ap'sis) [Gr. *haptein, to connect*] *n. pl.* *Apsides* (apsi'des) *astron.* ग्रहांच्या अगर उपग्रहांच्या कक्षेतील सूर्यापासून आते दूर अगर अतिसमीप अशा दोन बिंदूंपैकीं एक, उच्च किंवा नीच बिंदु *m. math.* (दीर्घवर्तुलांत) उच्च किंवा नीच बिंदु *m.* The line of the apsides शीघ्रोच्चमंदोच्चसूत्र *n.* उच्चनीचरेषा. Ap'sidal *a.* वृहदक्षरासंबंधी. A *plane* वृहदक्षरांत *m.* Apse *arch* (चर्चच्या-पूर्वबाजूला) अर्ध वर्तुलाकार घुमट अर्ध-लेखा इमारतीचा भाग *m.*

Apt (apt) [L. *aptus, fitted, fit.*] *a.* ब्रवण, तयार, सिद्ध, सादर, स्वभावाचा, झोंकाचा, conjoined with object (as, फुंटण्याचे स्वभावाचा A. to break &c.) शील, *in comp.*, स्वभाव, *in comp.* योग्य, उपयोगी, उचित, उपयुक्त. [*N. B.*—THE MEANING OF THE WORD WILL OFTEN BE MOST IDIOMATICALLY RENDERED BY ADOPTING ANOTHER CONSTRUCTION; AS, THIS CLOTH IS APT TO TEAR हें कापड लवकर फाटतें, फाटणारें आहे. (*colloq.*) THAT MAN IS APT TO QUARREL तो माणूस लवकर भांडतो, भांडखोर आहे. (*colloq.*) MY HORSE IS APT TO KICK नाट्या घोड्यास लाथ(त) मारण्याची जोड आहे OR माझा घोडा लाथाड आहे. &c. &c.] ३ कोणताही विषय लवकर उचलणारा, (with *at*) सुजाग, चणचणीत, कडकडीत, ताखडा, (*obs.*) हुशार, निपुण, प्रवीण, चरचीक (*obs.*), पटु, तीक्ष्ण बुद्धीचा, मेधावी. ४ जागा, पात्र (A. to forget विस्मरणवास पात्र). ५ कडे कल असणारा. *Apt'ly adv.* (*v. A. I.*) यथायोग्य, यथायुक्त, समर्पक. २ हुशारीनें, चणचणीतपणानें, &c. तीक्ष्णतापूर्वक. *Apt'ness n.* Same as *Aptitude.*

Apterous (ap'ter-us) [Gr. *a. not, pteron, a wing.*] *a. bot.* अ-पंख, पंखविरहित. २ *arch.* नाजूचे खांब नसलेला. Also *Ap'teral a.*

Aptha (aptha) *n. med.* तोंड येणें *n.*, जिभेवर फोड *m.* येणें *n.* *Apthae pl.*

Aptitude (apti'tūd) [L. *aptus*.] *n.* योग्यता *f.* उपयुक्तता *m.*, उपयुक्तता *f.* २ कल *m.*, प्राण्य *m.* ओढ *f.* अवाह *m.*, स्वभाव *m.*, श्लोक *m.*, प्रवृत्ति *f.* ३ सुजागृता *m.* ग्रहणशक्ती *f.* चणचणीतपणा *m.*, हुशारी *f.* पाटव *m.* पदुत्व *m.* निस्वटाई *f.* निपुणता *f.* कौशल्य *m.* ४ सामर्थ्य *m.* शक्ति *f.*

Aqua (ak'wa) [L. *aqua*, water.] *n.* पाणी *m.* २ विहस्की दारू (R).

Aqua-fortis (a kwa for'tis) [L. *aqua*, water, & *fortis* strong.] *n.* (strong water) *chem.* आगपाणी *m.* २ अम्ल नाइट्रिक अॅसिड अथवा पाणी घालून तीव्रता कमी केलेले नाइट्रिक अॅसिड *n.* **Aqua-régia** *n.* अम्ल राज. **Aqua-vitæ** *n.* (water of life) ग्रांडी दारूप्रमाणे अम्ल उत्पन्न करणारे जलाल पेय *m.* अल्काहोलचे जुने नांव. व्हॅडी-विहस्की वगैरे पेयांना हाच शब्द लावतात. फ्रेंच व्हॅडी *f.*

N. B.—Aqua-fortis is commercial name for Nitric Acid. Aqua-fortis contains 49 per cent Nitric Acid pure (sp. gr. 1.26). That which contains 67 per cent of Nitric A. is called double Aqua-fortis (sp. gr. 1.46).

Aquarium (a-kwā'ri-um) [L. *aqua*, water.] *n.* फक्त पाण्याने वाढणाऱ्या वनस्पती, मासे इत्यादि जलचरांचे वा तसेच जलवनस्पतींचे सजीव नमुने ठेवण्याकरिता तयार केलेले तळे अगर भांडे *m.* जलजपात्र. **Aquā'ria** *pl.*

Aquarius (a-kwā'ri-us) [L. *aqua*, water.] *n.* *astro.* कुंभ (रास), ही कुम्भकृति तारकपुंजाची फार जुनी कल्पना आहे. या राशीस जानेवारीमध्ये सूर्य येतो व तेव्हा जगाच्या अनेक भागांत पाऊस पडतो म्हणून त्या पुंजाल कुंभ (जलघटधारी) असे नांव दिलेले आहे. (एक जुनी कल्पना).

Aquatic (a-kwat'ik) [L. *aqua*.] *a.* (of animals and plants.) जलजन्य, जलज, जलोद्भव, जलजात. २ (of animals) जलचर, जलचारी, जलजीवी, जलमय. ३ जलोचित. *A. n.* पाण्यांत वाढणारी वनस्पति *f.* जलजंतु *m.* (of plants) उदकशाक. *A. s pl.* पाण्यातील खेळ *m.* (Rowing, swimming). *A. sports* जलक्रीडा *f.* *A. and terrestrial* जलस्थलाचा. **Aquatics** *pl.*

Aquatile (ak'wa-til) [L. *aqua*.] *a.* (R) जलवासी.

Aqueduct (ak'we-duk) [L. *aqua*, water, & *duco* to lead.] *n.* नळ *m.*, नहर *m.*, सारणी *f.*, सारण *m.*, एवढिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी पाणी जाण्याचा मार्ग वाट *f.* २ *anat.* मेंदूचे तिसरे वेंत्रिकल चवथ्या वेंत्रिकल जोडणारा नळ *m.* ह्याला **Aqueduct of Sylvius** म्हणतात. See the word ventricle. [**Ventricle**]

मेंदूतील एका आशयाचे नांव, मज्जाशय].

Aqueous (ā'kwe-us) [L. *aqua*, water.] *a.* जलमय, जलप्राय, जलजन्य, जलभरित, अनूप. जलीय, जलसम्भृत. *A. vapour* सजलवाष्प *m.* *humour* नेत्रौदक, चाक्षुषजल. **A'queously** *adv.*

Aquila (ak'wi-lā) *n. astron.* गरुड व शारंगपाणी.
zool. गरुडपक्ष्याची पुरु जात.

Aquiline (ak'wil-in) [*L. aquila*, an eagle.] *a.* गरुडायारखें. *A. nose* गरुडनाक *n.*, शुकनासिका *f.* That has an *A. nose* गरुडनासिक (*prop.*) गरुडनास्य, शुकनासिक.

Aquius (ak'wi-us) *n. astron.* अश्वमुख *n.* घोडमुख्या *m.*

Ara (ā'ra) *n. astron.* पीठ, पाट, वृश्चिकराक्षीच्या दक्षिणेकडील नारकपुंज *m.*

Arab (ar'ab) *n.* अरब, अरबस्थानांत राहणारा. *Street Arabs* घरदार नसलेले-गरीब-भिकारी, अनाथ भिकारी मुलें. *Arabian a.* अरबी, अरबस्थानांतील. *A. n.* अरबी *m.*, अरब *m.* *Arabic n.* अरबी भाषा *f.* बोली-लिपि *f.* *A. a.* अरबी, अरबी भाषेसंबंधीं, अरेबियामुंबंधीं. *Arabism n.* अरबी भाषेची विशेष राहटी *f.* मोडणी *f.* *Arabist n.* अरबी भाषेंत प्रवीण असा मनुष्य *m.*, अरबीज्ञ.

Arable (ar'a-bl) [*Gr. archein*, to plough.] *a.* लागवडीचा, लागवडीच्या उपयोगाचा, लावणीचा, जिराईती, कीर्दमार, कृषियोग्य, कीर्दल्लायक. *A. land* जिराईत *n.*, काळी *f.*

Arachnoid (ā-rak'-noid) [*Gr. arachne*, a spider, & *eidos*, form.] *a. bot.* कोळ्यासारखे गुंतलेले (केंस किंवा लव), सूत्रजालनय, तंतुजालवत्. *2 anat.* कोळ्याच्या जाळ्यासारखा; *as*, The *A. membrane* of the brain अज्याकनेड पडदा, हा दुरामेतर व पायामेतर ह्यांमध्ये कान्याच्या रजजूच्या टोंकार असतो.

Araneous (a-rā'ne-us) [*L. aranea*, a spider.] *a.* कोशेच्यासारखा, सुतेच्याच्या-कोळ्याच्या जाळ्यासारखा. *as*, The *A. membrane* of the eye.

Aration (a-rā'shun) [*Fr. arare*, to plough.] *n.* (S) नांगरतांना होणारी जमिनीची स्थिति *f.* नांगरणी *f.* *Aratory a.* कृषिकर्मास उपयोगी, नांगरण्याचे कामीं उपयोगी पडणारी, कृषिकर्मांपयोगी, हालिक, हल्य, सैरिक.

Arbiter (ār'bit-er) [*L. ad*, to, & *bitere*, to go or come.] *n.* पंच *m.*, मध्यस्थ *c.*, तिन्हाईत *c.*, पंचाईतदार *m.*, अमीन *m.*, लवाद *m.* Meeting of private *A.s* शैलसभा *f.* *Arbitress fem.* (of *Arbiter*). *Arbitrage n.* मध्यस्थी *f.*, तिन्हाईतपणा *m.* *Arbitrament, Arbitrement n.* पंचांचा निर्णय. *Arbitrate v. i.* पंचाईत *f.* तिन्हाईती *f.* अमिनी *f.* मध्यस्थी *f.* मनसुबी *f.* मेळा (*obs.*) *m.* करणें, पंच-लवाद करणें. *A. v. t.* स्वर्ग दाजूंच्या गोष्टी ऐकून निकाल *m.* सांगणें. *Arbitration n.* (*v. V.*)—*act.* पंचाईत *f.*, तिन्हाईती *f.*, अमिनी *f.*, मुनसिफी *f.*, लवादी *f.*, मनसुबी *f.*, मध्यस्थी *f.* *2* लवादाचा निकाल *m.*, पंचांनीं दिलेला निकाल *m.*-निर्णय *m.* [*Assembly of A.* पंच *m. pl.*, मेळा *m.* *Paper of agreement* given in by the parties before an assembly of *A.* कबूलकुतुबा *m.*, कुतबा. *Paper of acquiescence* in the award of an assembly of *A.* समजूतपत्र *n.* *A. bond law* लवादपत्र, पंचनामा. *To submit to A.* लवादींत टाकणें. *A. of exchange* चलनी नाण्यांच्या बद्ध्याचा पंचसार्फत ठराव.

Ar'bitrator *n.* see Arbitrator. Ar'bitratrix *fem.* (of Ar'bitrator).

Arbitrary (är'bi-trar-i) [*L. arbitrarius, arbiter.*] *a.* मनास येईल तसा, अमुक एक नियमानें न बांधलेला, पूर्ण मुभा घेणारा, अनियंत्रित, स्वैरवृत्त, स्वच्छंदी, वर्तन-स्वातंत्र्य असलेला. २ यथाकामी, स्वैर, निरंकुश. ३ जुलमी. ४ उद्दाम. ५ आपल्याच इच्छेप्रमाणें-अकलेप्रमाणें वागणारा. Ar'bitrarily *adv.* मनःपूत, मनास येईल तसें, स्वैरपणानें, जुलमानें, उद्दामपणानें, मनसोक. Ar'bitrariness *n.* स्वैरता *f.* हवें तसें वागण्याची मुभा *f.* स्वच्छंदीपणा *m.* उद्दामपणा *m.* जुलमीपणा *m.*

Arbor (är'bur) [*L. arbor, a tree, a wooden bar.*] *n.* वृक्ष *m.* Arborä'ceous *a.* झाडाच्या-जातीचा-गुणाचा. Arbör'ceous *a.* वृक्षासंबंधीं. Arbores'cence, Arborisa'tion वृक्षासारखी वाढ *f.* वृद्धि *f.* Arbores'cent *a.* झाडांच्या आकृतीचा, *archi.* वृक्षासारखा पसरलेला. Ar'boret *n. (obs.).* Arborē'tum *n.* शास्त्रीय शोधाकरितां निरनिराळ्या झाडांचें आणि झुडपांचें संग्रहालय *m.* Ar'borē'ta *pl.* Arboricul'tural *a.* Ar'boriculture *n.* उपयोग-शोभा ह्याकरितां झाडांची केलेली लागवड *f.* उपयोगी झाडे—मुख्यत्वे सागाचीं झाडे करणें *m.* Arboricul'turist *n.* वृक्षवर्धनज्ञ. Ar'borist *n.* झाडाझुडांची विशेष माहिती असलेला मनुष्य *m.* वृक्षज्ञ *m.* वृक्षवेत्ता *m.*

Arbor (är'bur) [*L.*] *n. mech.* इतर फिरणाऱ्या चक्रांना गति देणाऱ्या चक्राचा आंस *m.* २ एखाद्या यंत्राचा मुख्य आधार *m.*

Arbour (är'bur) *n.* कुंज *n.* निकुंज *m.* *n.* गुंफा *f.* लता-गृह *n.* लतामंडप *m.*

Arc (ärk) [*L. arcus, a bow.*] *n.* धनुष्य *n.* धनु *m.* चाप *m.* २ *geom.* वर्तुळाच्या परिघाचा भाग *m.* कंस *m.* Chord of an A. ज्या *f.* जीवा *f.* चापकर्ण *n.* गुण *m.* Complement of an A. to 90° कोटि *f.* Measurement of an A. धनुःफल *n.* ज्याफल *n.* Versed sine of an A. उत्तरज्या *f.*

N. B.—In the terms Diurnal Arc, Nocturnal Arc, Arc of Meridian, the word *arc* is usually rendered by चाप.

Arcade (ärk-äd') [*L. arcus, an arch.*] *n. arch.* वरकमानींचा रस्ता, लदावाचा रस्ता *m.* वाट *f.* लादनीचा रस्ता *m.* वाट *f.* एका रांगेंतील कमानींचा मंडप *m.* वरून झांकलेल्या कमानीदार छपराचा रस्ता *m.* महिरपांची रांग *f.* २ छायेचा मार्ग *m.* दुतर्फी दुकानें असलेला रस्ता *m.*

Arcanum (ärk-än'um) [*L. arca, a chest.*] *n. pl.* Arcan'a रहस्य, गूढार्थ. २ *med.* अद्भुत उपाय *m.* Generally used in the plural; as A. of nature.

Arch (ärch) [*L. arcus, a bow.*] *n.* कमान(ण) *f.* मेहेराब *f.* महिराप *f.* २ तोरण. ३ वर्तुळाच्या परिघाचा कोणताहि भाग *m.* वृत्तक, वृत्तखंड. ४ *physiol.* कंस *m.* कमानीसारखा शरिराचा भाग *m.* A. of heaven नभोमंडळ *m.* Triumphal A. विजयस्मरणार्थ कमान-

दार तोरण. A. r. l. कमानेची-कमानदार-मेहरबदार-
 &c. करणे, कमान f. करणे-लावणे. Arched a. कमानी,
 कमानदार तोरणाकार, मेहेरापदार. Flat and reliev-
 ing arch *engine*. चपटी व मुकी कमान. Arch'-let n.
 लहान कमान f. Arch'-way n. कमानाचा रस्ता m.

Arch (arch) [Gr. *arche*, power or rule.] a. धूर्त,
 गुंडा, गुंड, वाट (*obs.*). २ rather in a mischievous
 sense विनोदी, मस्कन्या, हंडीवाग, थ(ठ्ठे)ट्टेखोर, थ(ठ्ठे)ट्टे-
 वाज. ३ लुब्ध्या, अट्टल, विलंद, विलंदी, इरसाल used
 of knaves and rogues, and with the sense of
 atrocious, monstrous, thoroughbred &c., arrant.
 Arch'ly adv. (v. A.) धूर्तपणे, थट्टेने, विनोदाने,
 विनोदपूर्वक. २ लुचेगिरीने. Arch'ness n. (v. A.)
 धूर्तपणा m, कावेवाजी f, &c., थट्टेखोरी f, थट्टेवाजी f.

N. B. —Arch meaning धूर्त is now used mostly of
 women and children.

Arch (arch) [Gr. *archein*, to begin.] a. मुख्य, अग्र,
 श्रेष्ठ, प्रधान, वर *in comp.*, अग्र्य. २ पहिल्या प्रतीचा;
 as, A. bishop, A. priest, A. angel, &c. [Arch'-enemy
 n. महाशत्रू, कट्टाशत्रू, सैतान. Arch'-foe n. same as
 A. enemy. (विशेषतः) सैतान. Arch'-fiend n. (महा)
 सैतान, पिशाचाग्रणी. Arch'-flā'men n. मुख्य विशप,
 मोटा विशप. Arch'he'resy n. कट्टे पाखंडमत. Arch'-
 he'retic n. अट्टल पाखंड्या. Arch'mock' n. कुस्करी f.
 कसालीची थट्टा. Arch'pī'rate n. चांचे लोकांचा नायक.
 Arch'-pō'et n. महाकवि. Arch'-pre'late n. मुख्य
 विशप. Arch'-priest' n. मुख्य धर्माधिकारी. Arch'-
 trait'or n. अट्टल-पुरा विश्वासघातकी, महाराजद्रोही. हा
 शब्द ख्रिस्ताचा विश्वासघात केलेल्या जूडास इस्कारिएट
 ह्याला मुख्यत्वेकरून लावतात.

Archæology (ärk-e-ol'o-ji) [Gr. *archaios*, ancient,
arche, beginning, & *logos*, discourse.] n. ancient
 history generally; systematic description or study
 of antiquities फार प्राचीन इतिहास m, फार प्राचीन
 वस्तूंचे वर्णन n. २ the scientific study of the remains
 and monuments of the prehistoric period पुराण-
 वस्तुशास्त्र n, पुरातनवस्तुशास्त्र n, पुरातनकालीन
 लोकांविषयींचे त्या काळच्या सध्यां उपलब्ध असलेल्या
 वस्तूंवरून ज्ञान मिळविण्याचें शास्त्र n; as, The clos-
 ing epoch of geology is that in which archæology
 has its beginning. Archæolog'ic,-al a. प्राचीन-
 कालिकज्ञानासंबंधीं-विषयक, प्राचीनवस्तुशास्त्रासंबंधीं.
 Archæolog'ically adv. Archæol'ogist n. see Ar-
 chæologian. Archæologian n. प्राचीनकालिकज्ञान
 n-विद्या f-इत्यादिकवेत्ता, पुराणवस्तुशास्त्रवेत्ता m.

N. B.—Archæology शब्दाचा सध्यां प्रचारांतील अर्थ पुढील
 प्रमाणें आहे. Archæology=शिलालेख-जुनीं देवालये-जुन्या पोथ्या
 व ग्रंथ वगैरेंचा अभ्यास.

Archaic,-al (ärk-ā'ik,-al) [Gr. *archaios*, ancient.] a.
 जुन्या पद्धतीचा, पुरातन, प्रचारांत नाहीं असा, आर्ष,

ऋषिकाळाचा. Ar'chaise *v. t.* जुन्या पद्धतीची किंवा ह्य-
णीची नकल करणे. Arch'ism *n.* जुन्या पद्धतीचा शब्द
m-हण f. जुनी चाल *f.*

Archangel (ärk-än'jel) *n.* उच्चवर्गांतील देवदूत *m.* स-
त्रांत श्रेष्ठ देवदूत *m.* Archangel'ic *a.* प्रधानदूतासंबंधी.

Archbishop (ärch-bish'up) [Arch, chief, & Bishop.]
n. मुख्य धर्माध्यक्ष *m.* मुख्य बिशप *m.* Archbish'opric
n. मुख्य धर्माध्यक्षाचा अधिकार *m-पद n.* मुख्य बिशपी *f.*

Archdeacon (ärch-dē'kn) [Arch, chief, & Deacon.]
n. मुख्य धर्माध्यक्षाचा-बिशपचा साहाय्यकारी *m.* मुख्य
डीकन. Archdeac'onry *n.* बिशपच्या साहाय्यकाच्या-
चा हुद्दा *m.* त्याचें राहण्याचें ठिकाण *n.* किंवा त्याच्या
अधिकारांतील प्रदेश *m.* Archdeac'onship *n.* बिशप-
च्या साहाय्यकाच्याचा हुद्दा *m.* मुख्य डीकनी.

Archduke (ärch-dük') [Arch, chief, & Duke.] *n.*
आस्त्रिया देशाच्या राजपुत्राची पदवी *f.* २ वरिष्ठ प्रतीचा
ड्यूक *m.* Archdü'cal *a.* Archduch'ess *n. fem.*
आस्त्रिया देशांतील राजपुत्राची पत्नी *f.* २ आस्त्रियाच्या
राजाची कन्या *f.* ३ वरिष्ठ प्रतीच्या ड्यूकाची वायको *f.*
Archduch'y, Archduke'dom *n.* आस्त्रिया देशांतील
राजपुत्राची पदवी *f.* २ त्याच्या हाताखालचा प्रदेश *m.*
३ वरिष्ठ प्रतीच्या ड्यूकाच्या अमलांतील मुलूख *m.*

Archegonium (är-kē-gō'ni-um) *n.* स्त्रीपिंड *m. bot.* स्त्रीरेणु-
कोश, अपुष्पवनस्पतिस्त्रीपिंड *m.* Also Archegonia.

Archer (ärch'er) [L. arcus, a bow.] *n.* तिरंदाज *m.*
धनुर्विद्येत निपुण असणारा *m.* तिरकसदंड्या *m.* तीरक-
सान्या *m.* तिरकसडेवाला *m.* धनुर्वेद *m.* धनुर्धारी *m.*
धनुष्मान् *m.* धन्वी *m.* Arch'eress *fem.* Arch'ery *n.*
धनुर्विद्या *f.* तिरंदाजी *f.* [Skilled in A. तिराईत.]
२ धनुर्विद्येतील नैपुण्य *n.* ३ शरासन *n.* बाणविसर्जन
n. शराभ्यास *m.* धनुर्विद्येचा अभ्यास *m.* ४ तिरंदाज
लोक (समुदायवाचक नाम). Fence for the arm in
A. practice गोधा *f.* Glove for the fingers in A.
practice अंगुलिन्नाण *n.*

Archetype (ärk'e-tip) [Gr. arche, beginning, &
typos, form.] *n.* मूळ(ळ) *n.* मूळप्रत *f.* असल used with
the noun required, मूळ नमुना *m.* २ आदिरूप *n.*
Archetyp'al *a.*

Archimedean (ärk-i-me-dē'an) *a.* आर्किमेडिसासंबंध-
धींचा, आर्किमेडीस हा एक मोठा ग्रीक गणिती होता. A.
screw *n.* आर्किमेडीसने शोधून काढलेले पाणी ओढ-
ण्याचें मळसूत्री यंत्र *n.* Principle of Archimedes
कोणत्याहि पातळ पदार्थांत बुडविलेली वस्तु वजन केली अ-
सतां त्या वस्तूनें वाजूला सरलेल्या पातळ पदार्थाच्या वज-
नानें कमी भरते हें आर्किमेडिसनें शोधून काढलेलें तत्व *n.*

Archipelago (ärk-i-pel'a-gō) [Gr. archi, chief, &
pelagos, the sea.] *n.* प्रथम ग्रीस व आशियामैनोंर
यांमधील ईजिअन समुद्रास ही संज्ञा होती. यांत लहान
लहान अशीं पुष्कळ बेटें आहेत. यावरून ज्या समुद्रांत

पुष्कळ येतें आहेत अशा समुद्रास ती संज्ञा लावतात.
द्वीपसंग्रह *m*, द्वीपसमूह *m*. Archipelagoes *pl*. Archipelagic *a*.

Architect (ärk'i-tek) [Gr. *archi*, chief, & *tektion*, a workman.] *n*. घरांचा नकाशा वगैरे काढून तीं बांधित असतां त्यावर देखरेख करणारा, शिल्पशास्त्री (?) *m*, शिल्पकार (?), शिल्पशास्त्रज्ञ (?) *m*, गृहशिल्पी *m*, घरवेत्या (*R*) *m*, गृहांकनकर्त्ता *m*, गृहनिर्मितीवेत्ता *m*, इमारतशास्त्र जाणणारा. २ योजणारा, घडणारा. ३ कर्त्ता; *as*, Man is the A. of his own fortune. Architecton'ic *a*. Architect'ural *a*. गृहशिल्पासंबंधीं-अनुरूप, &c., गृहशिल्पीय, गृहादिनिर्माणविशेषसंबंधीं-विषयक. A. drawing शिल्पगतचित्र, शिल्पीनकाशा. Architect'ure *n*. इमारतशास्त्र *m*, इमारतकाम *m*, इमारतकामाचें शास्त्र *m*, गृहशिल्पशास्त्र *m*, घर वगैरे इमारत बांधण्याची विद्या *f*, गृहादिनिर्माणविद्या *f*, वास्तुविद्या *f*.

N. B.—See our note on the word Artist.

Architrave (ärk'i-träv) [Gr. *archi*, chief, & *L. trabs*, a beam.] *n*. रोमनडारिक खांब्याच्या फ्रेमच्या खालचे पहिलेच दोन धर (या दोन थरांना अपर फेसिया व लोअर फेसिया असें म्हणतात). Arch'itraved *p. a*.

Archives (ärk'ivz) [Gr. *archeion*, a government building.] *n. pl.* दफ्तरखाना *m*, दफ्तर *m*, राजकार्य-लेखरक्षणस्थान *n*. २ ऐतिहासिक पुराव्याचे कागदपत्र *m*, दफ्तर *m*, सरकारी जुने लेख *m. pl.* Arch'ival *a*. Arch'ivist *n*. दफ्तराचा रक्षक *m*. २ दफ्तरदार *m*.

Archivolt (är'ki-volt) [*L. arcus*, an arch, & *volla* a vault.] *n. archit.* कमानीतील गलथी *m*.

Archon (ärk'on) [Gr. *archein*, to be first.] *n*. पुरातन अथेन्स शहरांतील दिवाणी *f*-फौजदारी *f*-व धर्मसंबंधीं कामावर देखरेख करणाऱ्या नऊ मुख्य अधिकाऱ्यांपैकीं एक; विशेषकरून त्या नवांपैकीं पहिला. Arch'onship *n*. वरील अधिकाऱ्याचा हुद्दा *m*. Arch'ontate *n*. वरील अधिकाऱ्याच्या नोकरीची मुदत *f*.

Arctation (ärk-tä'shun) [*L. arctus*, shut in, narrow.] *n. med.* बद्धकोष्ठता *f*, (धमनीच्या पोकळीचें) आकुंचन *m*, (गुदादिद्वाराचा) संकोच *m*, अपत्यपथाचा (*vagina*) संकोच. See the word *Vagina*.

Arctic (ärk'tik) [Gr. *arktos*, a bear.] *a*. उत्तरध्रुवाचा, उत्तरध्रुवाकडील, उत्तरध्रुवासंबंधीं, उत्तरकेंद्रीय. A. circle उत्तरध्रुववृत्त.

Arcturus (ärk-tū'rus) [Gr. *arktos*, a bear, & *oura*, a tail.] *n. astron.* स्वातीनक्षत्र *n*.

Arcuate (är'kü-ät), Arcuated (är'kü-ät-ed) [*L. arcus*, a bow.] *a. bot.* धनुष्याकृतीचा, कमानदार, धन्वाकार. Arcuā'tion *n*. कमानदार-धन्वाकार करणें.

Ardent (ärd'ent) [*L. ardere*, to burn.] *a. glowing* जलाल, कडक, चणचणीत. २ *fierce* उष्ण, तलख, तलखल्या, जलाल, जहाल (झाल), चंड, प्रचंड, तीव्र,

तीक्ष्ण, खंदा, खमशा. ३ *eager* उत्साहाचा, उत्साही, प्रोन्माह, होमदार, उत्सुक, उत्कंठित, उत्साहवान्, धजदार. ४ कळवळ्याचें. ५ मतेज, विम्वत्रामारग्वा चकाकणारा. A. spirits विहम्की, घेंडी, वंगेर. Ardently *adv.* कडकडून, कडकावून, जहालीनें, तलखीनें. ३ उत्सुकतेनें, उत्साहपूर्वक, उत्कंठनें, होथीनें, कळवळ्यानें. Ardour, Ardency, Ardentness *n.* आंच *f.* दाह *m.*, तलखाई *f.* तलखी *f.* मंताप *m.*, प्रखरता *f.* २ आरा *f.* तलखी *f.* जहाली *f.* गरमी *f.* गुरमी *f.* आवेश *m.*, हांव *f.* तीव्रता *f.* तीक्ष्णता *f.* ३ उत्साह *m.*, उत्साव *m.*, हांव *f.* होम *f.* उत्कंठा *f.* औत्सुक्य *n.*, उत्सुकता *f.* प्रोन्माह *m.*, हर्ष *m.*, उल्हास *m.*, कळवळा *m.* Sudden impulse of A. हुरूप *m.*, हुरशी *f.* (*v.* ये, चढ, सुट, धर).

Arduous (ärd'ü-us) [L. *arduus*, high.] *a.* दुर्घट, कठीण, दुष्कर, दुःसाध्य, जबर, श्रमसाध्य. (A. task or employment). Ard'uously *adv.* श्रम घेऊन, कष्ट करून, आयासपूर्वक, प्रयत्नतः. Ard'uousness *n.* (*v.* N. I.) दुर्घटता *f.* दुःसाध्यता *f.* दौष्कर्य *n.* श्रमसाध्यता *f.*

N. B. --An arduous undertaking calls for an ingenious mind and a patient persevering spirit and especially some loftiness of aim.

Are (är) To be या क्रियापदाचें वर्तमानकाळीं अनेक वचन.

Are (är) *n.* फ्रान्सदेशांत औरस चौरस शंभर मीटरचे क्षेत्रास ही संज्ञा आहे, १०७६-४४ चौरस फूट किंवा १०० चौरस मीटरचें एक फ्रेंच माप *n.*

Area (ä'rë-a) [L. *area*, a thrashing floor.] *n.* *geom.* क्षेत्रफळ(ल) *n.*, गर्भ *m.*, गर्शी *f.* गर्भों *m.*, गाभा *m.*, मधगर्भ *m.*, मधगर्भी *f.* अभ्यंतर *n.* २ अंगण *n.*, क्षेत्र *n.*, मैदान *n.*, सोकळी जागा *f.* ३ *math.* अवकाश *m.*, क्षेत्र *n.*, क्षेत्रफल *n.* Superficial A. पृष्ठक्षेत्र.

Areca (ar'ë-ka) *n.* *bot.* ताडाची एक जात *f.* सुपारीचें झाड *n.* A. nut सुपारी.

Arefy (ar'ë-fi) [L. *arere*, to be dry, & *facere*, to make.] *v. t.* सुकविणें, वाळविणें. Arefac'tion *n.* (*obs.*)

Arena (a-rë'na) [L. *arena*, (*lit.*) sand, a sandy place.] *n.* रंगभूमि *f.* रंगांगण *n.*, रंग *m.*, रोमन नाटकगृहांतील मध्यावर रेंती टाकलेली व कठडा घातलेली अशी जागा *f.* २ Any place of public contest or exertion, any sphere of action अंगण *n.*, विक्रमभू *n.*, विक्रमांगण *n.*, पटांगण *n.*, आखाडा *m.*; as, The arena of debate. ३ चौक *m.*, हौदा *m.*, मल्लभू *f.* तालीमखाना *m.* Arenā'ceous, Arenā'rious, Arë'nöse *a.* रेंताड, रेंतीचा. २ *bot.* मरुस्थित, मरुद्भव. Arenā'tion *n.* *med.* वाळूची ऊब देणें *n.*, वाळूची पोथंडी *f.*

Areola (a-rë'o-la) *n.* *bot.* काळा वाटोळा डाग *m.* *physiol.* (स्तनाचें) काळें बोंड *n.*

Areometer (ä-re-om'e-tër) [Gr. *araios*, thin, & Meter.] *n.* see Hydrometer.

Areopagus (ar-e-op'ag-us) [Gr. *areios pagos*, hill

of Ares.) *n.* अथेन्स शहरांतील प्राचीन न्यायसभा *f.*
(या नांवाच्या टेंकडीवरून हे शहराचें नांव पडलें आहे).
२ कोणतीहि मुख्य न्यायसभा. हायकोर्ट.

Argent (ar'jent) [*L. argentum, silver.*] *a.* रुप्याचा,
रुप्यासारखा चकचकीत. *A. n.* सफेतपणा *m.* २ दिस्पण्यांत
रुप्यासारखी वस्तु. *f.*-रुपें. Argent al, Argentif'erous *a.*
रजतात्मक, रजतेत्पादक. Argentine *a.* Ar'gentite *n.*
mineral चांदीची अशोधित धातु *f.* Argentous *a. bot.*
रोप्यवर्ग, रुपरी.

N. B.—*L. argentum* शब्दाशी *Nk.* रजत शब्दाचा एक-
त्वत्तिसंबंध असावा असें वाटतें.

Argil (ar'jil) [*L. argilla, white clay.*] *n. min.* कुंभार-
(री)माती *f.* पांढरी माती *f.* Argillaceous *a.* Argil-
lous *bot.* पंकज, पंकिल, कुंभारमातीचा. Argillif'erous
a. पुष्कळ पांढरी माती असणारा.

Argive (ar'jiv) *n.* ग्रीसमधील ओर्गासचा रहिवाशी,
प्राचीन ग्रीस देशांतील रहिवासी(शी).

Argo (ar'gō) *n. myth.* एक कल्पित गलबत *n.* Argo-
navis *astron.* नौका *f.* दक्षिणाकाशस्थित एक मोठा
तारकपुंज *m.* [घटक *m.*

Argon (ar'gon) *n.* हवेंतील नवीन शोधून काढलेला एक

Argonaut (ar'go-nawt) [*Gr. argo, & nautes, a*
sailor.] *n.* ग्रीक दंतकथेंत जेसनबरोबर आर्गो ह्या गल-
बतांत सोनेरी लोकरीच्या प्राप्तीसाठीं प्रवास करावयास
गेलेला मनुष्य *m.* Argonaut'ic *a.* [वारकस.

Argosy (ar'go-si) *n.* मोठें व्यापारी गलबत *n.* महागिरी,

Argue (ar'gū) [*L. argutare, to prove.*] *v. i.* dispute, de-
bate (with, ag'inst, for, with, about) वादविवाद करणें,
भवति न भवति वगणें, वाग्युद्ध *n.* करणें, चर्चा *f.*-वाद *m.*
त्रिवाद *m.*-वादविवाद *m.*-बोलाचाली *f.*-तकरार *f.*&c.
करणें. [*To A. DEVIOUSLY, WILDLY* आडरानांत शिरणें.
To A. idly, FRUITLESSLY, VAINLY काथा *m.*-ताग *m.*
कथील *n.*-कुटणें, काथाकूट *f.*-कथिलकूट *f.*-तागाकूट (*obs.*) *f.*
कटाकूट करणें]. *A. v. t.* discuss, debate, agitate घाटणें,
घोळणें, मंथणें or मथणें (R), घासणें, कुटणें, खल *m.*
करणें *g. of o.*, घोटणें, वाटणें, वाटावाट-वाटाघाट *f.*
घोळ *m.*-वालघोळ *m.*-&c. करणें *g. of o.*, आलोडन *n.*
मंथन *n.* करणें *g. of o.* २ *prove, evince, show* सिद्ध
करणें, प्रमाण दाखवणें, दाखवणें, दर्शवणें, सुचवणें. (चा)
प्रमाण-प्रमाणभूत असणें, पुरावा *m.* आणणें, लक्षण *n.*-चिह्न
n. असणें *g. of o.* with *in. con.*, भावदर्शक असणें.
३ दाखविणें; as, His conduct argued treachery.
४ अटकळ बांधण्यास पूर्ण जागा देणें, दर्शवणें; as, The
gems which argued her a Queen. ५ कारणें पुढें
आणणें, कारणें आणून हरकत घेणें. ६ पूर्वपक्षाचा व
उत्तरपक्षाचा विचार करणें, साधक बाधक प्रमाणांचा
विचार करणें; as, To argue a case before a judge.
Arg'uable *a.* वाटाघाट करण्यास-विचार करण्यास योग्य.
Arguing *pr. p.* Argued *pa. p.* Argued *a.* (v. V.

तीक्ष्ण, खंदा, खमशा. ३ *eager* उत्साहाचा, उत्साही, प्रोन्माह, होमदार, उत्सुक, उत्कंठित, उत्साहवान्, धजदार. ४ कळवळ्याचें. ५ मतेज, विस्मयामारग्वा चकाकणारा. A. spirits विह्वळी, घेंडी, वंगार. Ardently *adv.* कडकडून, कडकावून, जहालीनें, तलखीनें. ३ उत्सुकतेनें, उत्साहपूर्वक, उत्कंठेनें, होथीनें, कळवळ्यानें. Ardour, Ardency, Ardentness *n.* आंच *f.* दाह *m.*, तलखाई *f.* तलखी *f.* मंताप *m.*, प्रखरता *f.* २ आरा *f.* तलखी *f.* जहाली *f.* गरमी *f.* गुरमी *f.* आवेश *m.*, हांव *f.* तीव्रता *f.* तीक्ष्णता *f.* ३ उत्साह *m.*, उत्साव *m.*, हांव *f.* होम *f.* उत्कंठा *f.* औत्सुक्य *n.*, उत्सुकता *f.* प्रोन्माह *m.*, हर्ष *m.*, उल्हास *m.*, कळवळा *m.* Sudden impulse of A. हुरूप *m.*, हुरशी *f.* (*v.* ये, चढ, सुट, धर).

Arduous (ärd'ü-us) [L. *arduus*, high.] *a.* दुर्घट, कठीण, दुष्कर, दुःसाध्य, जबर, श्रमसाध्य. (A. task or employment). Ard'uously *adv.* श्रम घेऊन, कष्ट करून, आयासपूर्वक, प्रयत्नतः. Ard'uousness *n.* (*v.* N. I.) दुर्घटता *f.* दुःसाध्यता *f.* दौष्कर्य *n.* श्रमसाध्यता *f.*

N. B. — An arduous undertaking calls for an ingenious mind and a patient persevering spirit and especially some loftiness of aim.

Are (är) To be या क्रियापदाचें वर्तमानकाळीं अनेक वचन.

Are (är) *n.* फ्रान्सदेशांत औरस चौरस शंभर मीटरचे क्षेत्रास ही संज्ञा आहे, १०७६-४४ चौरस फूट किंवा १०० चौरस मीटरचें एक फ्रेंच माप *n.*

Area (ä'rë-a) [L. *area*, a thrashing floor.] *n.* *geom.* क्षेत्रफळ(ल) *n.*, गर्भ *m.*, गर्शी *f.* गर्भों *m.*, गाभा *m.*, मधगर्भ *m.*, मधगर्भी *f.* अभ्यंतर *n.* २ अंगण *n.*, क्षेत्र *n.*, मैदान *n.*, सोकळी जागा *f.* ३ *math.* अवकाश *m.*, क्षेत्र *n.*, क्षेत्रफल *n.* Superficial A. पृष्ठक्षेत्र.

Areca (ar'ë-ka) *n.* *bot.* ताडाची एक जात *f.* सुपारीचें झाड *n.* A. nut सुपारी.

Arefy (ar'ë-fi) [L. *arere*, to be dry, & *facere*, to make.] *v. t.* सुकविणें, वाळविणें. Arefac'tion *n.* (*obs.*)

Arena (a-rë'na) [L. *arena*, (*lit.*) sand, a sandy place.] *n.* रंगभूमि *f.* रंगांगण *n.*, रंग *m.*, रोमन नाटकगृहांतील मध्यावर रेंती टाकलेली व कठडा घातलेली अशी जागा *f.* २ Any place of public contest or exertion, any sphere of action अंगण *n.*, विक्रमभू *n.*, विक्रमांगण *n.*, पटांगण *n.*, आखाडा *m.*; as, The arena of debate. ३ चौक *m.*, हौदा *m.*, मल्लभू *f.* तालीमखाना *m.* Arenā'ceous, Arenā'rious, Arë'nöse *a.* रेंताड, रेंतीचा. २ *bot.* मरुस्थित, मरुद्भव. Arenā'tion *n.* *med.* वाळूची ऊब देणें *n.*, वाळूची पोथंडी *f.*

Areola (a-rë'o-la) *n.* *bot.* काळा वाटोळा डाग *m.* *physiol.* (स्तनाचें) काळें बोंड *n.*

Areometer (ä-re-om'e-tër) [Gr. *araios*, thin, & *Meter*.] *n.* see Hydrometer.

Areopagus (ar-e-op'ag-us) [Gr. *areios pagos*, hill

of Ares.) *n.* अथेन्स शहरांतील प्राचीन न्यायसभा *f.* (या नांवाच्या टंकडीवरून हे शहराचें नांव पडलें आहे).
२ कोणतीहि मुख्य न्यायसभा. हायकोर्ट.

Argent (ar'jent) [*L. argentum, silver.*] *a.* रुप्याचा, रुप्यासारखा चकचकीत. *A. n.* सफेतपणा *m.* २ दिस्पण्यांत रुप्यासारखी वस्तु. *f.*-रुपें. Argent al, Argentif'erous *a.* रजतात्मक, रजतेत्पादक. Argentine *a.* Ar'gentite *n. mineral* चांदीची अशोधित धातु *f.* Argentous *a. bot.* रोप्यवर्ग, रुपरी.

N. B.—*L. argentum* शब्दाशी *Nk.* रजत शब्दाचा एक-त्वत्तिसंबंध असावा असें वाटतें.

Argil (ar'jil) [*L. argilla, white clay.*] *n. min.* कुंभार-
(री)माती *f.* पांढरी माती *f.* Argillaceous *a.* Argil-
lous *bot.* पंकज, पंकिल, कुंभारमातीचा. Argillif'erous
a. पुष्कळ पांढरी माती असणारा.

Argive (ar'jiv) *n.* ग्रीसमधील ओर्गासचा रहिवाशी,
प्राचीन ग्रीस देशांतील रहिवासी(शी).

Argo (ar'gō) *n. myth.* एक कल्पित गलबत *n.* Argo-
navis *astron.* नौका *f.* दक्षिणाकाशस्थित एक मोठा
तारकपुंज *m.* [घटक *m.*

Argon (ar'gon) *n.* हवेंतील नवीन शोधून काढलेला एक

Argonaut (ar'go-nawt) [*Gr. argo, & nautes, a
sailor.*] *n.* ग्रीक दंतकथेंत जेसनबरोबर आर्गो ह्या गल-
बतांत सोनेरी लोकरीच्या प्राप्तीसाठीं प्रवास करावयास
गेलेला मनुष्य *m.* Argonaut'ic *a.* [वारकस.

Argosy (ar'go-si) *n.* मोठें व्यापारी गलबत *n.* महागिरी,

Argue (ar'gū) [*L. argutare, to prove.*] *v. i. dispute, de-
bate* (with, *ag* inst., for, with, about) वादविवाद करणें,
भवति न भवति वरणें, वाग्युद्ध *n.* करणें, चर्चा *f.*-वाद *m.*
त्रिवाद *m.*-वादविवाद *m.*-बोलाचाली *f.*-तकरार *f.*&c.
करणें. [*To A. DEVIOUSLY, WILDLY* आडरानांत शिरणें.
To A. idly, FRUITLESSLY, VAINLY काथा *m.*-ताग *m.*
कथील *n.*-कुटणें, काथाकूट *f.*-कथिलकूट *f.*-तागाकूट (*obs.*) *f.*
कटाकूट करणें]. *A. v. t. discuss, debate, agitate* घाटणें,
घोळणें, मंथणें or मथणें (R), घासणें, कुटणें, खल *m.*
करणें *g. of o.*, घोटणें, वाटणें, वाटावाट-वाटाघाट *f.*
घोळ *m.*-वालघोळ *m.*-&c. करणें *g. of o.*, आलोडन *n.*
मंथन *n.* करणें *g. of o.* २ *prove, evince, show* सिद्ध
करणें, प्रमाण दाखवणें, दाखवणें, दर्शवणें, सुचवणें. (चा)
प्रमाण-प्रमाणभूत असणें, पुरावा *m.* आणणें, लक्षण *n.*-चिह्न
n. असणें *g. of o.* with in. con., भावदर्शक असणें.
३ दाखविणें; as, His conduct argued treachery.
४ अटकळ बांधण्यास पूर्ण जागा देणें, दर्शवणें; as, The
gems which argued her a Queen. ५ कारणें पुढें
आणणें, कारणें आणून हरकत घेणें. ६ पूर्वपक्षाचा व
उत्तरपक्षाचा विचार करणें, साधक बाधक प्रमाणांचा
विचार करणें; as, To argue a case before a judge.
Arg'uable *a.* वाटाघाट करण्यास-विचार करण्यास योग्य.
Arguing *pr. p.* Argued *pa. p.* Argued *a.* (v. V.

तीक्ष्ण, खंदा, खमशा. ३ *eager* उत्साहाचा, उत्साही, प्रोन्माह, होमदार, उत्सुक, उत्कंठित, उत्साहवान्, धजदार. ४ कळवळ्याचें. ५ मतेज, विम्वत्रामारखा चकाकणारा. A. spirits विह्वळी, घेंडी, वंगार. Ardently *adv.* कडकडून, कडकावून, जहालीनें, तलखीनें. ३ उत्सुकतेनें, उत्साहपूर्वक, उत्कंठेनें, होथीनें, कळवळ्यानें. Ardour, Ardency, Ardentness *n.* आंच *f.* दाह *m.*, तलखाई *f.* तलखी *f.* मंताप *m.*, प्रखरता *f.* २ आरा *f.* तलखी *f.* जहाली *f.* गरमी *f.* गुरमी *f.* आवेश *m.*, हांव *f.* तीव्रता *f.* तीक्ष्णता *f.* ३ उत्साह *m.*, उत्साव *m.*, हांव *f.* होम *f.* उत्कंठा *f.* औत्सुक्य *n.*, उत्सुकता *f.* प्रोन्माह *m.*, हर्ष *m.*, उल्हास *m.*, कळवळा *m.* Sudden impulse of A. हुरूप *m.*, हुरशी *f.* (*v.* ये, चढ, सुट, धर).

Arduous (ärd'ü-us) [L. *arduus*, high.] *a.* दुर्घट, कठीण, दुष्कर, दुःसाध्य, जबर, श्रमसाध्य. (A. task or employment). Ard'uously *adv.* श्रम घेऊन, कष्ट करून, आयासपूर्वक, प्रयत्नतः. Ard'uousness *n.* (*v.* N. I.) दुर्घटता *f.* दुःसाध्यता *f.* दौष्कर्य *n.* श्रमसाध्यता *f.*

N. B. --An arduous undertaking calls for an ingenious mind and a patient persevering spirit and especially some loftiness of aim.

Are (är) To be या क्रियापदाचें वर्तमानकाळीं अनेक वचन.

Are (är) *n.* फ्रान्सदेशांत औरस चौरस शंभर मीटरचे क्षेत्रास ही संज्ञा आहे, १०७६-४४ चौरस फूट किंवा १०० चौरस मीटरचें एक फ्रेंच माप *n.*

Area (ä'rë-a) [L. *area*, a thrashing floor.] *n.* *geom.* क्षेत्रफळ(ल) *n.*, गर्भ *m.*, गर्शी *f.* गर्भों *m.*, गाभा *m.*, मधगर्भ *m.*, मधगर्भी *f.* अभ्यंतर *n.* २ अंगण *n.*, क्षेत्र *n.*, मैदान *n.*, सोकळी जागा *f.* ३ *math.* अवकाश *m.*, क्षेत्र *n.*, क्षेत्रफल *n.* Superficial A. पृष्ठक्षेत्र.

Areca (ar'ë-ka) *n.* *bot.* ताडाची एक जात *f.* सुपारीचें झाड *n.* A. nut सुपारी.

Arefy (ar'ë-fi) [L. *arere*, to be dry, & *facere*, to make.] *v. t.* सुकविणें, वाळविणें. Arefac'tion *n.* (*obs.*)

Arena (a-rë'na) [L. *arena*, (*lit.*) sand, a sandy place.] *n.* रंगभूमि *f.* रंगांगण *n.*, रंग *m.*, रोमन नाटकगृहांतील मध्यावर रेंती टाकलेली व कठडा घातलेली अशी जागा *f.* २ Any place of public contest or exertion, any sphere of action अंगण *n.*, विक्रमभू *n.*, विक्रमांगण *n.*, पटांगण *n.*, आखाडा *m.*; as, The arena of debate. ३ चौक *m.*, हौदा *m.*, मल्लभू *f.* तालीमखाना *m.* Arenā'ceous, Arenā'rious, Arë'nöse *a.* रेंताड, रेंतीचा. २ *bot.* मरुस्थित, मरुद्भव. Arenā'tion *n.* *med.* वाळूची ऊब देणें *n.*, वाळूची पोथंडी *f.*

Areola (a-rë'o-la) *n.* *bot.* काळा वाटोळा डाग *m.* *physiol.* (स्तनाचें) काळें बोंड *n.*

Areometer (ä-re-om'e-tër) [Gr. *araios*, thin, & Meter.] *n.* see Hydrometer.

Areopagus (ar-e-op'ag-us) [Gr. *areios pagos*, hill

of Ares.) *n.* अथेन्स शहरांतील प्राचीन न्यायसभा *f.* (या नांवाच्या टेंकडीवरून हे शहराचें नांव पडलें आहे).
२ कोणतीहि मुख्य न्यायसभा. हायकोर्ट.

Argent (ar'jent) [*L. argentum, silver.*] *a.* रुप्याचा, रुप्यासारखा चकचकीत. *A. n.* सफेतपणा *m.* २ दिस्पण्यांत रुप्यासारखी वस्तु. *f.*-रुपें. Argent al, Argentif'erous *a.* रजतात्मक, रजतेत्पादक. Argentine *a.* Ar'gentite *n. mineral* चांदीची अशोधित धातु *f.* Argentous *a. bot.* रोप्यवर्ग, रुपेरी.

N. B.—*L. argentum* शब्दाशी *Nk.* रजत शब्दाचा एक-त्वत्तिसंबंध असावा असें वाटतें.

Argil (ar'jil) [*L. argilla, white clay.*] *n. min.* कुंभार-
(री)माती *f.* पांढरी माती *f.* Argillaceous *a.* Argil-
lous *bot.* पंकज, पंकिल, कुंभारमातीचा. Argillif'erous
a. पुष्कळ पांढरी माती असणारा.

Argive (ar'jiv) *n.* ग्रीसमधील ओर्गासचा रहिवाशी,
प्राचीन ग्रीस देशांतील रहिवासी(शी).

Argo (ar'gō) *n. myth.* एक कल्पित गलबत *n.* Argo-
navis *astron.* नौका *f.* दक्षिणाकाशस्थित एक मोठा
तारकपुंज *m.* [घटक *m.*

Argon (ar'gon) *n.* हवेंतील नवीन शोधून काढलेला एक

Argonaut (ar'go-nawt) [*Gr. argo, & nautes, a
sailor.*] *n.* ग्रीक दंतकथेंत जेसनबरोबर आर्गो ह्या गल-
बतांत सोनेरी लोकरीच्या प्राप्तीसाठीं प्रवास करावयास
गेलेला मनुष्य *m.* Argonaut'ic *a.* [वारकस.

Argosy (ar'go-si) *n.* मोठें व्यापारी गलबत *n.* महागिरी,

Argue (ar'gū) [*L. argutare, to prove.*] *v. i.* dispute, de-
bate (with, ag'inst, for, with, about) वादविवाद करणें,
भवति न भवति वरणें, वाग्युद्ध *n.* करणें, चर्चा *f.*-वाद *m.*
त्रिवाद *m.*-वादविवाद *m.*-बोलाचाली *f.*-तकरार *f.*&c.
करणें. [*To A. DEVIOUSLY, WILDLY* आडरानांत शिरणें.
To A. idly, FRUITLESSLY, VAINLY काथा *m.*-ताग *m.*
कथील *n.*-कुटणें, काथाकूट *f.*-कथिलकूट *f.*-तागाकूट (*obs.*) *f.*
कटाकूट करणें]. *A. v. t.* discuss, debate, agitate घाटणें,
घोळणें, मंथणें or मथणें (R), घासणें, कुटणें, खल *m.*
करणें *g. of o.*, घोटणें, वाटणें, वाटावाट-वाटाघाट *f.*
घोळ *m.*-वालघोळ *m.*-&c. करणें *g. of o.*, आलोडन *n.*
मंथन *n.* करणें *g. of o.* २ *prove, evince, show* सिद्ध
करणें, प्रमाण दाखवणें, दाखवणें, दर्शवणें, सुचवणें. (चा)
प्रमाण-प्रमाणभूत असणें, पुरावा *m.* आणणें, लक्षण *n.*-चिह्न
n. असणें *g. of o.* with *in. con.*, भावदर्शक असणें.
३ दाखविणें; as, His conduct argued treachery.
४ अटकळ बांधण्यास पूर्ण जागा देणें, दर्शवणें; as, The
gems which argued her a Queen. ५ कारणें पुढें
आणणें, कारणें आणून हरकत घेणें. ६ पूर्वपक्षाचा व
उत्तरपक्षाचा विचार करणें, साधक बाधक प्रमाणांचा
विचार करणें; as, To argue a case before a judge.
Arg'uable *a.* वाटाघाट करण्यास-विचार करण्यास योग्य.
Arguing *pr. p.* Argued *pa. p.* Argued *a.* (v. V.

T. 1.) घाटलेला, घोळलेला, &c., आलोडित, मथित. Arg'uer n. (v. V. I.) वाद-विवाद-&c. करणारा, वादी (वादी now restricted to plaintiff), वाद्या, वादकर्त्ता, विवादकर्त्ता. Arguing n. (v. V. T. 1.)—act. घाटणे n, घोळणे n, &c.; घाटाघाट f, घालघोळ m, घोळ m, घाटाघाट f, कुटाकूट f, कुटाकुटी f, घसघस f, घर्षण n, आलोडन n, मंथन n, मथित n, वाटीव (poe.) f, खाराखीर f, प्रघट्टन n. २ (v. V. I.)—act. *argumentation* वादविवाद m, वाद m, विवाद m, वाग्युद्ध n, बोलाचाली f, बोलाबोली f, कडाकूट (?) f, तकरार f, विप्रतिपत्ति (?) f. [EMPTY OR IDLE A. काथाकूट f, कथीलकूट f, तावकूट f. INCONCLUSIVE A. अनुपपत्ति f. LINE OF A. प्रमाणपरंपरा-सरणी, तर्कपरंपरा. NOISY, &c. A. नादवाद m, झंगड f, लाताळें. To GET WARM OR ANIMATED IN A. आवेशास-भरांत येणे]. Arg'ument n. कारण n, हेतु m, सबब f, कोटी f, तकरार f, प्रमाण n, प्रमाणसरणी f, मुद्दा m, साधकप्रमाण n, साधन n, उपोद्घात m, कोटि f. लेखाचा-संवादाचा विषय-वस्तु f, पक्ष m. [To ADDUCE AN A. कारण-प्रमाण पुढें आणणे-देणे]. २ (of a reasoning) विषय m, पक्ष m, प्रमेय n, हेतु m, वादहेतु m, वादारूपद n. ३ contents, heads अनुक्रमणिका f, पूर्वपीठिका f, उपोद्घात m, ग्रंथविषय-समाहार-सूचि. ४ वादविवाद m, स्वपक्षसमर्थक भाषण-लेख m. [To make the most of a bad A. कशीतरी संपादणी करणे]. Argument'able a. वादविवाद करण्याजोगा. Argument'al a. (belonging or relating to A.) वादविवादासंबंधीं, वादविवादाचा, विवादविषयक. Argument'ation n. वादविवाद m. philo. हेतूपन्यास. Argument'ative (consisting of A.) a. वादात्मक, तर्कशास्त्रास अनुसरून असणारे, वादाचा, विवादरूप-विषयक, विवादात्मक, उपपत्तीचा, उपपत्तिसंबंधीं, वादा-र्थक, उपपत्तिविशिष्ट. २ fond of A., Disputatious वितंडवादी, वादरत, वादेली, तकरारी. Argument'atively adv. Argument'ativeness n. see Argumentative वादात्मकता f, &c. To argue a man into different opinions पुष्कळ दाखले देऊन नवीन मते स्वीकारवणे. To A. out प्रमाणानें किंवा वादविवादानें सिद्ध करणे, शाबित करणे. To argue (a person) out of his opinions पुष्कळ दाखले देऊन त्याचीं मते सोडायला लावणे. To argue away a certain point पुष्कळ प्रमाणें आणून एखादा मुद्दा उडवून देणे.

N. B.—वर दिलेले Argue ह्या सकर्मक व अकर्मक त्रियाप-दाचे बहुतेक अर्थ आजपर्यंतच्या कोशकारांना मान्य असे आहेत. Latin *argutare* = सिद्ध करणे, हा धात्वर्थ देऊन नंतर शब्दाचे रूढ अर्थ दिले आहेत. Argue ह्या शब्दाचे मूळ शोधण्याकरितां L. *argutare* ह्या शब्दाच्या पलीकडे आपण थोडेसे गेलों तर *argutus* = स्पष्ट ह्या धातूंत ते सांपडेल व ह्याच धातूच्या अनुसंधानानें जर Argue शब्दाचा आपण अर्थ केला तर साधकबाधक प्रमाणांनीं एखादा मुद्दा “स्पष्ट करणे” असा मूळ अर्थ निघतो. Argue ह्यालाच विवेचन करणे, वादांत उत्तर प्रत्युत्तर करणे, युक्ति लढविणे, हेही रूढ अर्थ आहेत.

T. 1.) घाटलेला, घोळलेला, &c., आलोडित, मथित. Arg'uer n. (v. V. I.) वाद-विवाद-&c. करणारा, वादी (वादी now restricted to plaintiff), वाद्या, वादकर्त्ता, विवादकर्त्ता. Arguing n. (v. V. T. 1.)—act. घाटणे n, घोळणे n, &c., घाटाघाट f, घालघोळ m, घोळ m, वाटाघाट f, कुटाकूट f, कुटाकुटी f, घसघस f, घर्षण n, आलोडन n, मंथन n, मथित n, वाटीव (poe.) f, खाराखीर f, प्रघट्टन n. २ (v. V. I.)—act. argumentation वादविवाद m, वाद m, विवाद m, वाग्बुद्ध n, बोलाचाली f, बोलावोली f, कडाकूट (?) f, तकरार f, विप्रतिपत्ति (?) f. [EMPTY OR IDLE A. कायाकूट f, कथीलकूट f, ताणकूट f. INCONCLUSIVE A. अनुपपत्ति f. LINE OF A. प्रमाणपरंपरा-सरणी, तर्कपरंपरा. NOISY, &c. A. नादवाद m, झंगड f, लाताळें. To GET WARM OR ANIMATED IN A. आवेशास-भरांत येणे]. Arg'ument n. कारण n, हेतु m, सबब f, कोटी f, तकरार f, प्रमाण n, प्रमाणसरणी f, मुद्दा m, साधकप्रमाण n, साधन n, उपोद्धात m, कोटि f. लेखाचा-संवादाचा विषय-वस्तु f, पक्ष m. [To ADDUCE AN A. कारण-प्रमाण पुढें आणणे-देणे]. २ (of a reasoning) विषय m, पक्ष m, प्रमेय n, हेतु m, वादहेतु m, वादारूपद n. ३ contents, heads अनुक्रमणिका f, पूर्वपीठिका f, उपोद्धात m, ग्रंथविषय-समाहार-सूचि. ४ वादविवाद m, स्वपक्षसमर्थक भाषण-लेख m. [To make the most of a bad A. कशीतरी संपादणी करणे]. Argument'able a. वादविवाद करण्याजोगा. Argument'al a. (belonging or relating to A.) वादविवादासंबंधी, वादविवादाचा, विवादविषयक. Argument'ation n. वादविवाद m. philo. हेतूपत्त्यास. Argument'ative (consisting of A.) a. वादात्मक, तर्कशास्त्रास अनुसरून असणारे, वादाचा, विवादरूप-विषयक, विवाद'त्मक, उपपत्तीचा, उपपत्तिसंबंधी, वादा-र्थक, उपपत्तिविशिष्ट. २ fond of A., Disputatious वितंडवादी, वादरत्न, वादेली, तकरारी. Argument'atively adv. Argument'ativeness n. see Argumentative वादात्मकता f, &c. To argue a man into different opinions पुष्कळ दाखले देऊन नवीन मते स्वीकारवणे. To A. out प्रमाणानें किंवा वादविवादानें सिद्ध करणे, शाबित करणे. To argue (a person) out of his opinions पुष्कळ दाखले देऊन त्याचीं मते सोडायला लावणे. To argue away a certain point पुष्कळ प्रमाणें आणून एखादा मुद्दा उडवून देणे.

N. B.—वर दिलेले Argue ह्या सकर्मक व अकर्मक त्रियाप-दाचे बहुतेक अर्थ आजपर्यंतच्या कोशकारांना मान्य असे आहेत. Latin argutare = सिद्ध करणे, हा धात्वर्थ देऊन नंतर शब्दाचे रूढ अर्थ दिले आहेत. Argue ह्या शब्दाचे मूळ शोधण्याकरितां L. argutare ह्या शब्दाच्या पलीकडे आपण थोडेसे गेलों तर argutus = स्पष्ट ह्या धातूंत ते सांपडेल व ह्याच धातूच्या अनुसंधानानें जर Argue शब्दाचा आपण अर्थ केला तर साधकबाधक प्रमाणांनी एखादा मुद्दा “स्पष्ट करणे” असा मूळ अर्थ निघतो. Argue ह्यालाच विवेचन करणे, वादांत उत्तर प्रत्युत्तर करणे, युक्ति लढविणे, हेही रूढ अर्थ आहेत.

सध्याच्या चालू मराठी भाषेने विप्रतिपत्ति हा Argument against हा अर्थी व उपपत्ति हा Argument for ह्या अर्थी वापरतात. TO MAKE THE MOST OF A BAD A. आपत्पुरवणी / करणे.

Mr. Candy gives लाघाळ as the rendering of "line of argument." In our opinion लाघाळ means prolixity of argument. परंपरा, सर्गि, पद्धति, will be very accurate words for line (of argument).

We shall give renderings of the following in our Appendix of Latin and French quotations at the

1. Argumentum ad hominem. [end.]
2. Argumentum ad ignorantiam.
3. Argumentum ad invidiam.
4. Argumentum ad iudicium.
5. Argumentum ad verecundiam.
6. Argumentum baculinum. [absurdum.]
7. Argumentum per impossibile or reductio ad

Argufy (ärg'ü-fi) [Illiterate corruption of Argue.]
v. i. पुरावा असणे with *g. of o.* २ (च्या संबंधाने) सूचित करणे, दर्शित करणे. ३ वादविवाद करणे. *A. v. t.* चिकाटीने वादविवाद करणे.

Argus (ärg'us) [Gr. *argos*, bright.] *n. myth.* ग्रीक पुराणांतील शताक्ष, याला जुपिटरा (ग्रीक लोकांचा देवराजा) ची पत्नी जूनो हिने ईजोच्या पहान्यास ठेविला होता. २ दक्ष मनुष्य *m.* ३ शारीक तपास करणारा. Argus-eyed *a.* दक्ष, सावध, अतिलक्ष ठेवणारा.

Arhizous (ä-rî'zus) *a. bot.* निर्मूल, अ-मूल.

Arid (ar'id) [L. *aridus*, dry.] *a. adust, parched, and dry* (of a country, &c.) रखरखीत, रुक्ष, उदास *pop.* रुखा, भुकिस्त, जलशून्य, निर्जल (प्रदेश), जलरहित. २ *dry and meagre* (of soil) धापड, उखर, निखरड, निपराळ, भुकाड, निपळवट, जलशून्य, जलरहित, भरड. Arid'ity, Ar'idness *n.* (*v. A. 1.*) रखरखीतपणा *m.*, रखरखाट *m.*, रुखेपणा *m.*, रौक्ष्य *n.*, रुक्षता *f.* २ उखरपणा *m.*, निखरडपणा *m.* &c., जलराहित्य *n.*, निर्जलता *f.* ३ मनोरंजकतेचा अभाव *m.*

Aries (ä'ri-ēz) [L.] *n. the first of the signs of the zodiac* मेष *m.*, मेषरास *f.* The first point of A. मेषसंपात.

Aright (a-rî't') [L. *a*, pref. & *rectus*, straight.] *adv. rightly* नीट, व्यवस्थेशीर, बरोबर.

Aril, Arillus (ar'il, a-ril'lus) [Low L. *arillus*.] *n. bot.* कवच *n.*, अधिशोग *m.*, विशेष बीजाच्छादन *n.*, उपबीजस्थंडिल *m.* Also Arillode. The Arillus proceeds from the placenta; the Arillode from the exostome as in Mace. Ar'illary, Ar'illated *a.*

Arise (a-rîz') [Pref. *a*, up, out, & Rise.] *v. i. rise* (अंथरूणावरून) उठणे, वर येणे, उदय *m.* पावणे, उदय *m.* होणे *g. of s.* २ *proceed, issue, spring, flow* निपजणे, उद्भवणे, उत्पन्न होणे, येणे, सुटणे, निघणे. ३ दिसू लागणे.

४ उद्युक्त-प्रवृत्त हांणं. ५ नीच स्थिर्नीतून वरच्या स्थिर्नीत
येणं. Arose *pa. l.* Arisen *pa. p.*

Aristate (a-ris'tāt) [L. *arista*, an awn.] *a. bot.*
तृणफलशूक असलेलें, फोल-पर्लीज असलेला. *Arista n.*
bot. तृणफलशूक *n.*, धान्यावरचें शूक *n.*, शूक *n.*

Aristocracy (ar-is-tok'ras-i) [Gr. *aristos*, best &
kratos, power.] *n. government by nobles* उमरावांच्या
सत्तेचें राज्य *n.*, बडे लोकांचें प्रभुत्व *n.*, श्रीमंतांचा अंमल *m.*,
महाकुलीनाधिपत्य *n.* २ *body of nobles* बडे लोक *m.*
pl., अमीर उमराव *m. pl.*, खानदानीचीं माणस्य *m. pl.*, म-
हाकुलीनसमूह *m.*, पिढीजाद बडे लोक *m. pl.*, महाजन *m.*
pl. Also *Aristarch'y* [R]. *Aristocrat n.* महाजन-
निष्ठ *m.*, उमरावांची वाजू धरणारा. २ उमरावी चालीनें
चालणारा, सामान्य लोकांस तुच्छ समजणारा, अरेराव.
३ उमरावानुयायी, उमरावभक्त. *Aristocrat'ic,-al a.*
(*v. N.*) बडे लोकांचा, अमीरउमरावांचा, महाकुलीना-
धिपत्यासंबंधी-विषयक, महाजनासंबंधी. २ उमरावी,
दरबारी, बामडौली, उद्धट, गर्विष्ट, उर्मट. *Aristocrat'-*
ically adv. उद्धटपणानें, डौलानें, अरेरावीनें, खानदानी-
पणानें. *Aristocrat'ism n.* Aristocratic quarters
श्रीमान् मंडळी रहाण्याची जागा. *A. airs* श्रीमंती डौल.
N. B.—In modern English, Aristocracy signifies
the upper classes, raised above trades and profes-
sions, and not only the nobility who hold patents
of peerage. Gr. *Kratos*=Sk. क्रतु. (?)

Arithmetic (ar-ith'met-ik) [Gr. *arithmos*, number.]
n. अंकगणित *n.*, अंकविद्या *f.*, गणनविद्या *f.*, हिशोब *m.*,
गुणांकभागोत्री (R) *f.*, पाटीगणित (*obs.*) *n.* A.—gener. or
loosely गुणांकभागोत्री (R) *f.*, हिशोबठिशोब *m.*, खांजण्या-
भांजण्या *f. pl.* A. of fractions अशुणांक गणित *n.* A. of
integers पूर्णांकगणित *n.* A. of known quantities
व्यक्तगणित *n.* A. of unknown quantities अव्यक्तगणित
n. A book of A. अंकगणिताचें पुस्तक *n.* Book of sums
and questions मेस्तक *n.* Operation in A. with an as-
sumed number दृष्टकर्मे *n.* The eight rules of A. परि-
कर्माष्टक *n.* These are addition, subtraction, multi-
plication, division, raising to the square, extracting
the square-root, raising to the cube, extracting the
cube-root संकलन *n.*, व्यवकलन *n.*, गुणन *n.*, भाजन *n.*,
वर्ग *m.*, वर्गपद *n.*, घन *m.*, घनपद *n.* [or *pcp.* मिळवणी *f.*,
वजाबाकी *f.*, गुणाकार *m.*, भागाकार *m.*, वर्ग *m.*, वर्गमूळ
n., घन *m.*, घनमूळ *n.*]. *Arith'metic, Arithmet'ical a.*
गणिताचा, गणिती, हिशोबाचा, हिशोबी, गणितानुगत,
गणितानुसार, गणितानुरूप, अंकगणिताविषयीं. *Arith-*
met'ically adv. गणिताच्या रीतीनें, हिशोब करून,
निर्णयात्मक, निश्चयानें (arithmetically proved).
Arithmetic'ian n. अंकगणिती *m.*, गणित्या *m.*, गणक *m.*,
हिशोबी *m.*, अंकविद्यावेत्ता, गणितज्ञ. *Arithmetical*
progression गणितश्रेढी.

Ark (ärk) [L. *arca*, a chest.] *n. small chest* घेटी *f.*
२ *naut.* (of Noah) नौका *f.*, गलबत *n.*

Arm (arm) [L. *armus*, the shoulder-joint.] १
 (from the shoulder-joint to the wrist) बाहु *m*, भुज
m, हात *m*, बाही *f*.-from the shoulder joint to the
 elbow दंड *m*, बाहु *m*. बाहुटा *m*, बाहुदंड *m*, भुजदंड
m.-from the elbow to the wrist or finger-ends
 हात *m*. [A. TO A. FIGHTING, &c. हातपार्श्व, दंदादंती,
 हाताहाती, बाहुबाहवी *adv*. ARMS AS PINIONED मुसक्या
f. *pl*. (*v*. बांध), पिचुं(चों)ढ्या *f*. *pl*. पिचुं(चों)टे *m*. *pl*.
 INTERLOCKING OF ARMS AND STRIVING हातसोंबी *f*.
 LOCKING WITHIN THE ARMS हातकंची-कचाटी *f*.
 आंगकवळी *f*. आलिंगन, गाढालिंगन *n* ("locked up in
 the arms of sleep "). ORNAMENT OF THE
 A. बाहुभूषण *n*. ROOT OF THE A. बगोटा *m*, बगोटें
n, बाहुमूल *n*, सुवा *m*, बगटी *vulg. f*. SNATCHING
 OR SEIZING BY FORCE OF THE A. मूठमर्दाई *f*.
 STRENGTH OF A. बाहुबल *m*, भुजबल *n*. OF OUT-
 STRETCHED A. उद्यतबाहु (?), लांब केलेला हस्त. UPPER
 AND OUTER PART OF THE A. NEAR THE SHOULDER.
 बाव्हळा or वावळा or बाहुळा *m*, बाव्हळ *n*. TO SLAP
 THE ARMS (IN TOKENS OF READINESS TO FIGHT)
 बाव्या *f*. *pl*-भुज *m*. *pl*. पिटणें-धापटणें, छट्टु ठोकणें, खांब-खांब
 ठोकणें. TO WHIP UP UNDER THE A. बगलेंत मारणें,
 काखाटणें.] २ (of a tree) *v*. Branch खांदा *m*, फां-
 दडा *m*, फांटा *m*, खांदी *f*, फांदी *f*, स्कंध *m*.
 ३ (of the sea) खाडी *f*, फांटा *m*, (अतिचिंचोळा)
 फांटा *m*. [ARM OF AN A. OF THE SEA ; (a branch of)
 ओहर *m*, खोंची *f*, फांसू *n*, पोहडी *f*, पोई *f*, पोईड *n*. NA-
 VIGABLE A. तरती खाडी *f*.] ४ (of a garment)
 बाही *f*, हातपा *m*, हातोपा *m*. ५ (of a mathe-
 matical figure) भुज *f*. ६ मुख्य वस्तूपासून
 फुटणारी शाखा *f*. ७ *fig*. बाजू. ८ *fig*. शक्ति *f*, हात
m, सामर्थ्य *n*, जोर *m*; as, He is my right arm.
 At A.'s length अंतरावर. To keep one at A.'s
 length अतिपरिचय होऊं न देणें. In A.'s दोन्हीं बाहुंच्या
 मध्ये (लहान मुलास घेतात त्याप्रमाणें). Come to my
 A.'s मला तुला कडकडून भेटूं दे, आलिंगन देऊं दे. With
 open A.'s मनापासून, अंतःकरणापासून. In one's A.'s
 पोट्याशीं. To know the weight of the A.'s of बळ-
 पोंची समजणें. Arm-chair *n*. हाताची खुर्ची or खुरशी
f, भुजांची खुर्ची *f*. Arm'ful *n*. (of grass, sticks)
 कवळ *n*, कवळा *m* dim. कवळी *f*, आडव *f*, वेंग *f*. Arm'-
 hole *n*. काख *f*, बगल *f*, कक्ष *m*. Tumour in the A.
 काखमांजरी *f*, मांजरी *f*, काखवळ *m*, वळ *m*. Arm'less
a. थोटा, बाहुरहित. Arm'-let *n*. लहान दंड, छोटा बाहु
m. २ बाहूचे संरक्षणार्थ चिलखताचा भाग *m*. ३ बाहु-
 भूषण *n*, कांकण *n*, बांगडी *f*, पोंची *f*. Arm'-pit *n*. See
 Arm-hole. Arms' reach *n*. हातटप्पा *m*, हाताचा टप्पा
m. Arm-stall *n*. (of a पट्टा &c.) खोबळा *m*.

Arm (ärm) [L. *arma*, Arms.] *n*. शस्त्र *n*, हत्यार *n*.
 चिलखत *n*. Arms *n*. *pl*. लष्करीखातें *n*. २ हत्यारें
 (हतारें) *n*. *pl*, शस्त्रें *n*. *pl*, शिले-भाले *m*. *pl*, ढालतलवार

f. फौजेचें एक भाग; as, Infantry, cavalry and artillery. [Lustration of A.s नीराजन *n.*, लोहाभिसार *m.* Practice or exercise with A.s शस्त्राभ्यास *m.*, शस्त्र व्यवहार *m.*, शस्त्रपरिशीलन *n.* Under A.s शस्त्रसज्ज, सशस्त्र, शिल्याभात्यानिशीं, शिल्याभाल्यासुद्धां. To take up A.s against शस्त्र *n.* धरणें with वर, उठावणें (R), उठावणी *f*-उठावा *m.* करणें]. २ (coat of arms) *escutcheon* &c. कुलमानघोतकध्वजादि चित्रित चिन्हें *n pl.* Arm *v. i.* take arms सजणें, हत्यारबंदी or हतेरबंदी *f.* करणें, कमरबंदी *f*-कमरबस्ता *m.* करणें, सशस्त्र होणें. A. *v. l.* *accoutre* हत्यारबंद or हतेरबंद-सशस्त्र-सज्ज-सज्जित-&c. करणें, सज्जन *n*-सज्जना *f*-सज्जीकरण *n.* करणें. २ मजबुती करणें. Ar'mature *n.* चिलखत *n.* Armed *p.* (v. V. T.) हत्यारबंद, हतेरबंद, शस्त्री, शस्त्रपाणि, सायुध, सशस्त्र, सज्ज, सज्जित, सज्जीकृत. Small-arms लढाईत स्वतः शिपायांस नेतां येण्याजोगीं हत्यारें. A stand of arms एका शिपायाच्या सर्व हत्यारांचा संच *m.* To appeal to arms लढाई करून वादाचा निकाल लावण्याचा निश्चय करणें. To arms लढाईस तयार होणें. To lay down arms शस्त्रें खालीं ठेवणें, शरण जाणें, लढाई बंद करणें. Up in arms उघडपणें बंड करण्याच्या तयारींत. २ रागावलेला. To take up arms युद्ध आरंभिणें.

Armada (ärm-ä'da) [L. *armare*, to arm.] *n.* लढाऊ गलबतांचा समुदाय *m.*, लढाऊ गलबतें *n.*, आरमार *n.* इ० स० १५८८ मध्ये एलिझाबेथ राणीबरोबर लढावयास आणलेलें स्पॅनिश आरमार.

Armament (ärm'a-ment) [L. *arma*, arms.] *n.* फौज *f.*, सैन्य *n.* (लढाईकरितां तयार असलेलें), लढाईकरितां तयार केलेलें आरमार *n.*, फौज *f.*, सेनाभार *m.*, दलभार *n.* सलतन *f.*, सलतनत *f.*, फौजबंदी. Light A. सडीफौज.

Armature (är'ma-tür) *n.* चिलखत *n.* २ (लहान झाडांचें रक्षण व्हावें या हेतूनें त्यांभोंवतीं घातलेलें) कांद्यांचें अथवा तारांचें कुंपण *n.* ३ *magne.* लोहाकर्षणसंरक्षक पट्टी *f.*, लोहचुंबकाचीं दोन टोके (ध्रुव) जोडणारी लोखंडाची पट्टी *f.*, लोहखंड *m.*

Armenian (ar-mē'ni-an) *a.* आर्मिनियांतील. A. *n.* आर्मिनिया देशांतील रहिवासी *m.* २ आर्मिनियन लोकांची भाषा *f.* ३ आर्मिनियांतील विशेष ख्रिस्तपंथाचा उपासक *m.* A. bole मुलतानी भाती *f.*, हुरमूज *f.*

Armilla (är-mil'la) [L. *armus*, the shoulder.] *n.* कंकण *n.*, पोंची *f.*, लोखंडाचें कडें *n.* Armillary *a. anat.* कंकणाकार. A. sphere कड्यांचें खगोलयंत्र *n.*

Armistice (ärm'ist-is) [L. *arma*, arms, & *sistere*, *stitum*, to stand still.] *n.* (परस्परसंमतीनें थोडा वेळ केलेली) लढाईची तहकुबी *f.*, अल्पकाळापुरता तह *m.*, युद्धविश्रांति *f.*, तात्पुरता सल्ला *m.*

Armiture (ärmitür) *n. bot.* इंद्रियावरील लंब *f.*, कांटे *m.*, &c.

Armour (ärm'ur) [See Arm 2.] (Also spelt Ar-

mor.) *n.* चिलखत *n.*, कवच *n.*, वर्म *n.*, कंचुक *m.*, शिला *m.*, पेटी *f.*, अंगत्राण *n.*, संनाह *m.* [A. OF IRON NETTING OR LITTLE RINGS बकतर *n.*, OF बकर *n.* A. FOR A WAR-HORSE पाखर *f.* A. FOR THE BREAST, &c. cuir-
ass उदरत्राण *n.*, उरखाण *n.*, उरच्छद *m.* A. FOR THE HEAD शिलेटोप *m.*, शिरखाण *n.* A. FOR THIGH *cuirish* जंघात्राण *n.* PIECE OF A. शिला *m.* CLAD &c. IN A. कवची, सखद्ध]. २ लढाऊ गलबताचा लोखंडी-पोलादी पत्रा *m.* Arm'ourer *n.* चिलखतें करणारा *m.* २ *maker of arms* हत्यारें करणारा, शस्त्रकार, करघकर. ३ *furbisher of arms* शिकल-गार *m.*, करघ (ज) कर, शस्त्रमार्ज, असिधात्रक. ४ चिलखतें अथवा शस्त्रें दुरुस्त करणारा *m.* ५ चिलखतें आणि शस्त्रें यांवर देखरेख करणारा. Arm'orial. *a.* of or belonging to armour कवचाचा, कवचासंबंधी, कावचिक. २ *belonging to the arms of a family* कुलमानद्योतक ध्वजादिचित्रित-चिन्हांचा. Arm'our-
bear'er *n.* दुसऱ्याचें चिलखत वाहून नेणारा. Arm'our-plate *n.* लढाऊ गलबताचे अंगर किह्याचे बाहेरील बा-
जूस तोफेच्या गोळ्यापासून संरक्षण व्हावें झणून बसव-
लेला लोखंडी जाड पत्रा *m.* Ar'mour-plat'ed *a.* बाहे-
रून जाड लोखंडी पत्रा लावलेलें (लढाऊ गलबत).
Arm'oury, Arm'ory *n.* ज्या ठिकाणीं चिलखतें, हत्यारें,
व इतर शस्त्रें तयार करतात ती जागा *f.* शस्त्रागार *n.*,
शिलेखाना *m.* २ शस्त्रें सुरक्षित रहावीं झणून तीं ज्या
ठिकाणीं ठेवतात ती जागा *f.* ३ जुनीं सर्व हत्यारें व शस्त्रें
यांचा संग्रह *m.*

Army (ärm'i) [Fr. *armee*, an armed force.] *n.* सैन्य
n., फौज *f.*, फौजफांटा *m.*, लष्कर *n.* २ सेनाभार *m.*, द-
लभार *m.*, कटक *n.*, चमू *f.*, अनीक *m.*, *n.*, बल *n.* [Bag-
gage and followers of an A. बाजारबुणगें *n.*, कतघार.
Command of an A. सैन्यापत्य *n.* Commander of an
A. सेनापति *m.*, सेनाधिपति *m.*, सेनाधीश *m.*, सेनानायक
m. Complete A. चतुरंग सैन्य *n.*, चतुरंग बल *n.*, अक्षो-
हिणी *f.* Component part of an A. सेनांग *n.* (these
are हस्ती, अश्व, रथ, पदाति). Division or corps of an
A. सेनाभाग *m.*, दस्ता *m.*, सेनामुख *n.* Follower of an
A. (suttlers, &c.) सेनाचार, सैनिक. Foreign and
invading A. परचक्र *n.* Having a Standing A. फौज-
बंद]. २ मोठा समुदाय *m.* A. *a.* लशकराचा, लशकरी,
सैनिक, सेनेसंबंधीं. Standing A. स्थायिक सैन्य, खडे
सैन्य, पगारी सेना. Army-corps *n.* रणांगणावरील सै-
न्याचा मोठा भाग *m.* Arm'y-list सैन्याची यादी *f.* या
यादींत सर्व शिपायांचीं नांवें, त्यांचे दर्जे व लष्कराचीं
ठिकाणें वगैरे सर्व माहिती दिलेली असते.

N. B.—For army-corps see Battalion.

Aroma (a-rō'ma) [Gr. *aroma*, spice, sweet herb.]
n. सुगंध *m.*, परिमल *m.*, आमोद *m.*, सुवास *m.* २ *fig.*
बुद्धीचें कौशल्य *n.*, बुद्धीचा प्रभाव *m.*, मजा (मज्ञा)
f., रुचि *f.* Aromat'ic, Aromat'ic-al *a.* सुगंधी, सुवा-

मिदः मसालेदारः. *Aromatize* v. l. सुगंधित करणे, सुवासिक करणे. *Aromatizer* n. सुगंधित-सुवासिक-करणारा.

Around (a-roun'd) [*a*, on, & *Round*.] *adv.* in a circle गसरार(रीं), घाटोळें, चक्राकार, गरागर, गरागं, गिर-गिर(गं), मंडलका, चक्रवत्. २ *on every side* आजू-बाजू, आजूबाजू, चहुंकडे, आपपास, आशींपाशीं, अरुम-परुम, चौनफी, चौगर्द(दीं), चौफेर, चौरमा, भोंवतीं(तें), भोंवतां, भोंवताळा, सभोंवता, सभोंवताळ, सभोंवतीं, सभोंवर, सभोंघार, दशादिशा, परितः, आसमंतात, समंततः. *A. prep.* about, *enircling* आसपास, भोंवता, भोंव-ताळा, भोंवतीं-तें, सभोंवता, सभोंवताळा, सभोंवतीं, सभोंव(वा)र.

Arouse (a-rouz') [*Prof. a*, & *Rouse*.] *v. t.* जागें करणे, (चीं) उचल करणे, उडावणी करणे, चेंष्टवणे (S), बोध *m-*प्रयोध *m-&c.* करणे *a. of o.*, जागता-जागृत-&c. करणे, चेतवणे. *Arousal* n. उडावणी *f*, उचल *f*.

Arrow (a-ro') *adv.* ओळीनें. २ एकामागून एक.

Arquebuse, Arquebus (ar'kwi-bus) *n.* लहान बंदुक *f*.

Arrack (ar'ak) [*Ar. araqi*, to sweat.] *n.* ताडी *f*, माडी *f*, किंदीची दारू *f*.

Arraign (ar-ran') [*L. ar, to*, & *rationem*, reason.] *v. t.* न्यायसभेसमोर आणणे, दोषारोपाचा जबाब देण्याक-रितां कोर्टापुढें उभा करणे. २ दोषारोप करणे, तोहोमत ठेवणे. ३ उध्दपणे निंदा करणे. *Arraigner* n. दोषा-रोप करणारा *m*. *Arraignment* n. दोषारोपाचें कृत्य *n*, दोषारोप *m*.

Arrange (ar-ranj') [*Fr. ar, & ranger*, to range.] *v. t.* put in proper order रांगेनें-ओळीनें-व्यवस्थेनें-बंदोब-स्तानें-&c. ठेवणे-मांडणे-&c., योजणे, रचणे, रचना *f*-योजना *f*-&c. करणे *g. of o.*; रेंज पाहणे. २ *adjust, settle* व्य-वस्था *f*-बंदोबस्त *m*-तजवीज-&c.-करणे *g. of o.* ३ तोड-जोड करणे. *A. v. i.* तोडजोड होणे. *Arrangement* n. (*v. V. J.*)—*act.* व्यवस्थेनें ठेवणे *n*, &c., रचणे *n*, यो-जणे *n*, &c., रचना *f*, रचाई *f*, विन्यास *m*, ब्र(म्न)स्तान *n*, योजणूक *f*, रचणूक *f*, अनुसंधान *n*, प्रतिविधान *n*. २ बंदो-बस्त *m*, बंदोबस्ती *f*, व्यवस्था *f*. I *preparatory mea- sure* तजवीज *f*, तरतूद *f*, तोड *f*, युक्ति *f*, अनुसंधान *n*. II तोडजोड *f*, निकाल *m*. III *math.* वर्गीकरण *n*, पार्श्विक विपर्यय *m*. *Arranger* n.

Arrant (ar-rant) [*L. errare*, *Sk. ऋष*, to wander.] *a.* (used of rogues and villains) अट्ट(ह)ल, (as, अट्टल सो-दा, अट्टललबाड, अट्टलचोर, शिनळ-हरामी-&c. or अट्टल-सोदा &c.), अलेल (as, अलेल सोदा &c.), बिलंद, एक-निष्ठ, झळझळीत, निस्तूक, निपट (महालुच्चा, महाह-रामी, महामात्रागमनी), विनीचा, वियांचा, (*of the true breed*) अगदीं, पक्का, पुक्ता, पोक्ता, काठींव or काडाऊ, ऐन (as, ऐनसोदा, ऐन लबाड, ऐन लुच्चा), गालींव, सोलींव, एक (as, एकलबाड, एकलुच्चा, एककाशीकर), हरसाल(र), भटक्या, काफर. *Ar'rantly* *adv.*

A. B.—**Arrant** हा शब्द **Errant** (भटक्या) शब्दाचे एक रूपान्तर आहे. आणि "Errant" शब्दाचा हा रूढ शब्दप्रयोगा वरून **Arrant** हाही शब्द "दुःखा, मोठा" असा उद्घाटनेवर वापरण्याचा प्रघान पडला आहे.

Array (ar'ray) [L. *ad, to, & rai, order.*] *n.* *order* रचना *f.* मांडणी *f.* व्यवस्था *f.* २ (*of troops*) सैन्याची रचना *f.* वावस्था *f.* ब्यूह *m.* विहू *m.* विभू *m.* येनारचना *f.* [A. IN A CIRCLE मंडळब्यूह *m.* चक्रब्यूह *m.* विहू *m.* चक्रविभू *m.* सर्वतोः भद्र *m.* A. IN SQUARE, सर्वतोः भद्र *m.* कोट *m.* A. IN LINE दंडब्यूह *m.* कोरबंदी *f.* A. IN COLUMNS जोगब्यूह *m.* कट *m.* A. IN MIXED ORDER असंस्त ब्यूह *m.* A. IN DENSE ORDER, GENER. पंगव *m.* कटाव *m.* थट OR थोट *m.* SOME OTHER FORMS OF *Array* ARE बुरुज, शर, ब्यूड, मकरब्यूड, पताकाब्यूड, स्तंभ] ३ *display* थाट *m.* थाटसाट *m.* घटाव *m.* कटाव *m.* वनाव *m.* आरास *f.* ४ *arr* ज्युररलोक *m.* १, ज्युररांची यादी *f.* **Array** *v. t.* *put or set orderly* रांगेने-क्रमाने-लावणे-धसविणे-रचणे, थाटणे, थटकारणे [R], रचणे, योजणे, प्रसाधणे, प्रतिविधान *n.* करणे. २ *arr* सजणे (*part.*). सजविणे, (कौशल्याने) मांडणे. सजना *f.* सज्जीकरण *n.* करणे *g. of o.*, थाटमाट *m.* करणे *g. of o.* ३ (*a jury*) *call man by man* असासीदार योजणे-बोलावणे. ४ *law* खटल्याच चौकशीकरिता ज्युरीस व्यवस्थेने धसविणे. **Arrayer** *n.* सज करणारा. २ प्रसाधिक. **Arrayment** *n.* थाटणे, &c., सज करणे *n.* &c. प्रसाधन *n.* सज्जीकरण *n.* **Arrayed** *p.* (*v. V. 1.*) रचलेला, योजलेला, &c., प्रसाधित.

Arrear (ar'rear) [L. *ad, to, & retro, back, behind.*] *n.* *that which is behind in payment* मुदत टकून राहिलेले वेतन *n.* काम *n.* भाडे इ०, चढलेला-तुंबलेला-जमलेला-राहिलेला-&c. पगार *m.* वेतन *n.* मुशारा-&c., मागे राहणे *n.* २ *balance unpaid* बाकी *f.* शिल्लक *f.* ठरीव मुदतीत न दिल्यामुळे बाकी राहिलेली रक्कम *f.* कान *n.* (generally in the *pl.*). A. *adv.* मागे, पाठीमागे. In arrears अंगावर बाकी चढलेले (भाडे *n.*). **Arrearage** *n.* see **Arrears** *n.*

Arrest (ar-rest) [L. *ad, to, & restare, to remain.*] *v. t.* *catch in progress and fix* (धरून) थांबवणे-खोळंबवणे, गतिभंग *m.* गतिस्तंभन *n.* रातिरोध *m.* अटकाव *m.* करणे *g. of o.*, कुंठित करणे, बंद पाडणे. २ (लक्ष्य) आकर्षून घेणे, वेधणे, खेचून घेणे. ३ *seize by a writ or warrant (law)* सरकारी हुकमाने-वारंटाने-&c. धरणे-पकडणे, आस्येध (S) *m.* आसिद्धता (S) करणे *g. of o.* आसिद्ध करणे. ४ गुंतवणे, निरोध करणे. A. *n.* (*v. V.*) -*adv.* धरून थांबविणे *n.*, &c., स्तंभन *n.*, निग्रह *m.*, गतिस्तंभन *n.*, गतिरोध *m.*, अटकाव *m.* २-*adv.* धरणे *n.* -*state.* आसिद्धता *f.* ३ *law* वारंटाने धरणे *n.*, बंधन *n.* A. of action कार्यप्रतिरोध, कार्यघात *m.* A. of judgment निर्णयनिरोध *m.* **Arrestable** *a.* पकडण्यास योग्य. **Arrestation** *n.* धरणे *n.*, धरून थांबविणे *n.* **Arrestive** *a.* थांबवणारा, &c. **Arresting** *n.* See **Arrest** *n.*

rest'ment *n.* *law* धरलेल्या मनुष्याला तो जाभिनावर किंवा इतर रीतीने सुटा होईपर्यंत केलेला अटकाव. Arrest'or, Arrest'er *n.*

Arrive (ar-riv') [L. *ad*, to, & *rixa*, a bank.] *v. i.* *come to, reach* पावणे, पोहोचणे, दाखल होणे, लगटणे (?), प्रविष्ट-प्राप्त होणे (followed by *at*). [TO BE ARRIVED AND PAUSING येऊन ट्रेपणे]. २ यत्नाने संपादनं, साध्य करणे. To arrive at a conclusion कांहीं तरी निर्णय ठरविणे. Arriv'al *n.* (v. V. 1.)--*act.* येणे *n.*, पोहोचणे *n.*, आगम *m.*, आगमन *n.* २ प्राप्ति *f.* I person or thing arrived or to arrive दाखल झालेले मनुष्य *n.*-वस्तु *f.* or दाखल होणारे मनुष्य *n.*-वस्तु *f.* Arriv'ance *n.* shakes. मंडळीचे आगमन *n.* Arriving *n.* See Arrive.

N. B.—Things come by chance or nature. They arrive by previous arrangement; as, The train arrives at a certain place and hour.

Arrogate (ar'rog-āt) [L. *ad*, to, & *rogare*, to ask, or desire.] *v. t.* lay claim to, make pretension to पोकळ अभिमान *m.* धरणे-वाळगणे *g. of o.*, पोम *n.* दाखवणे-मिरवणे-वाढवणे *g. of o.*, स्तोम *n.*-करणे *g. of o.*, आढ्यता *f.*-वाळगणे-मिरवणे *g. of o.* २ गैरवाजवी हक्क दाखविणे. To A. importance to one's self मोठेपणाचा आव घालणे. Ar'rogance, Ar'rogancy *n.* पोकळ गर्व *m.*, अहंकार *m.*, वृथा अभिमान *m.*, आढ्यता *f.*, दर्प *m.*, मान *m.*, मगरूरी *f.* दिमाख *m.*, दिमाखदारी *f.*, तोरा *m.*, तोरेदारी *f.*, उन्माद *m.* Ar'rogant *a.* गर्विष्ठ, गर्वित, अहंकारी, अभिमानी, मगरूर, ओढून चंद्रबळ आणणारा, उर्मट. २ (of things) गर्वाचा, दिमाखाचा, पोकळ-वृथा अभिमानाचा, आढ्यतेचा, &c. Ar'rogantly *adv.* (v. A.) पोकळ गर्वाने, मगरूरीने, दिमाखाने, &c., गर्वपूर्वक, अहंकारपूर्वक, वृथाअभिमानपूर्वक, &c. Arrogā'tion *n.* (v. V.)--*act.* पोकळ अभिमान धरणे *n.*, नसती आढ्यता मिरविणे *n.*, आढ्यता घालणे *n.*, &c., स्तोम *n.*, पोम *n.*

Arrow (ar'rō) *n.* बाण *m.*, तीर *m.*, शर *m.*, पत्री *m.*, सायक *m.*, दिशा किंवा प्रवाहगति दाखविण्याचे चिन्ह, शरचिन्ह. [BLUNT A. बुठणातीर *m.*, तुक्का *m.* BOW AND A.S तीरकमठा *m.*, तीरकमान(ण) *f.* FEATHER OF AN A. पीस *n.*, पक्ष *m.*, पुंख *m.*, शरपुंखा *f.* पिसारा *m.* FLIGHT OR SHOWER OF A.S शरसंपात *m.*, शरजाल *n.*, शरवृष्टि *f.*, शरवर्ष *m.*, बाणजाल *n.* SHOOTING ARROWS बाणविसर्जन *n.*, शराभ्यास *m.*, शरसंधान *n.* STRUCK BY AN A. शराहत. STRUNG,-AN A. कृतपुंख.] Ar'rowy *a.* बाणासारखी, अणीदार (वस्तु). Arrow-head, Arrow-barb *n.* तिराचे फळ *n.*, शरफल *n.*, भल्ल *n.*, भाल *f.* Arrow-headed *a.* बाणाकार. Arrow-shot *n.* बाणाचा आवांका-टप्पा *m.*

Arrowroot (ar'rō-rōōt) *n.* आरारूट *m.*, तवकील *n.*

Arsenal (ār'se-nal) [Ar. *dar*, house, & *cina*, art or industry.] *n.* शस्त्रागार *n.*, युद्धसामग्री जेथे करतात व सांठवून ठेवतात ते ठिकाण *n.*, शिलेखाना *m.*

Arsenic (ar'sen-ik) [Gr. *arsen*, *arsenos*, male-from

its powerful qualities.] *n. chem.* रसायनशास्त्रांतील एक मूलद्रव्य (As. परमाणुगुरुत्व ७५), ताल, सोमलांतील धातु *f.* [Yellow sulphuret or sulphide of A. हरताळ. Red sulphuret or sulphide of A. आग्या सोमल, मनसी(शी)ळ. White oxide of A. शंख्या सोमल, फटक्या सोमल]. Arsen'ical *a.* Arsen'icate *v. t.* सोम-लार्शी मिश्र होणे. Arsē'nious *a.* तालीय, सोमलाचा, सोमलाची धातु ज्यांत आहे अशी (वस्तु). Arsenious oxide सोमल *m.*

Arson (ärs'on) [*L. arsum, to burn.*] *n. law* malicious burning of a house, &c. आग लावणे *n.*, दुष्टपणानें एखाद्याचें घर-दुकान-इमारत-नौका-वगैरे जाळणे *n.*, दुसऱ्याची मिळकत अदावतीनें जाळणे *n.*, गृह-दाह *m.*, अगारदाह *m.*, आग घालणे. [आहेस.

Art (ärt) To be घ्या क्रियापदाचें द्वितीयपुरुषाचें एकवचन,

Art (ärt) [*L. ars, artis.*] practical skill guided by rules कसब *n.*, कौशल्य *n.*, हुस्वर *f.*, कला(ळा) *f. pl.* comprehend or collect. कळाकुसरी *f. pl.* २ human skill as distinguished from nature कला *f.* ३ युक्ति *f.*, हिकमत *f.*, युगत *f.* ४ cunning, artfulness, trick धूर्तता *f.*, कावा *m.*, कावादावा *m.*, कावित्र *m. pl.*, छक्केपंजे, डावपेंच, घावडाव, कुलंगडें (?). ५ secret, contrivance युक्ति *f.*, यलम *m.*, घड(डा)मोड (?), किल्ली *f.*, गुरुकिल्ली *f.*, कळ *f.*, कृसि *f.* ६ profession or a skilled trade कसबी धंदा *m.*, पैसा मिळविण्याचें कसब *n.*, हुस्वर *f.* ७ dexterity, expertness, special faculty of some kind acquired by practice कलाकुशलता *f.*, कसब *n.* Arts *pl.* ingenious devices युक्तिप्रयुक्ति *f.* Art'ful *a.* हिकमती, लुख्या, कावेबाज, कारस्थानी, कावेखोर, कसबाती (*obs.*). २ dexterous, clever कुशल, चतुर. ३ proceeding from craft काव्याचा, काव्यादाव्याचा, छक्यापंजाचा. Art'fully *adv.* लुच्चेगिरीनें, डावपेंच करून, खुबीनें, हिकमतीनें, काव्यानें, काव्यादाव्यानें, छक्केपंजे-&c. करून. I skilfully युक्तीनें, कसवानें, हिकमतीनें, युक्त्या. Art'fulness *n.* (*v. A.* and cunning) कावेबाजी *f.*, धूर्तता *f.*, कावेदारी *f.* Art'less *a.* साधा, निष्कपट, भोळा, भावडा, अकपट, निष्कृत्रिम, अकृत्रिम, निष्प्रपंच, अमायी, मनाचा उधळा. Art'lessly *adv.* (*v. A. 1.*) निष्कपटपणानें, निष्कृत्रिमपणानें, भोळेभावानें, भोळेपणानें. Art'lessness *n.* (*v. A. 1.*) अकृत्रिमता *n.*, निष्कपटपणा *m.*, निष्कृत्रिमपणा *m.*, निष्कापट्य *n.*, भोळाभाव *m.*, भोळेपणा *m.*, भोळाभावार्थ *m.*, सरळ भाव *m.* २ साधेपणा *m.*, सरळपणा *m.*, भावडेपणा *m.*, भावडेपणा *m.*, &c. Arts'man *n. arch.* कलानिपुण, कलाप्रवीण. Art-un'ions *n. pl.* ललितकलासंबंधक मंडळ्या.

N. B.—Fine arts ललितकला, विदग्धकला. According to the English idea, the fine arts are five in number—namely, Music (संगीत), Painting (चित्रकला), Sculpture (खोदकामाची कला, खोदकाम, पाषाणशिल्प, पाषाणकर्म), Architecture (इमारतकाम, इमारतशास्त्र, गृहशिल्प), and

Poetry (काव्य). Mechanical arts हस्तकला, शिल्पविद्या, यंत्रकला. Useful arts उपयुक्तकला, व्यवहारोपयोगी कला. The word "Arts" occurring in B. A., M. A. is according to Chambers "specially used of certain branches of learning to be acquired as necessary for pursuit of higher studies or for the work of life." Therefore in coining a new word for it we may have recourse to the old term वेदांग (the six *vedāngas* necessary for the study of the vedas) and on its analogy coin a new word विद्यांग, उपविद्या or उवांगविद्या. उपविद्या is a word rather arbitrarily coined, but it is a small word and will serve the purpose well.

Artery (är'tēr-i) [Gr. *air-ein*, to raise.] *n.* धमनी *f.* नाडी *f.*, शीर *f.*, शिरा *f.*, नाड *f.* २ *med.* शुद्धरक्तवाहिनी *f.*, शुद्धवाहिनी *f.* [Hepatic A. यकृतधमनी *f.* Pulmonary A. फुफ्फुसधमनी *f.*]. ३ *fig.* मुख्यमार्गरस्ता *m.* साधन *n.* Artē'rial *a.* धमनीचा, नाडीचा. A. system नाडीचक्र. Artē'rialise *v. t.* शुद्धवाहिनीचा करणें. Artēriot'omy *n. anat.* धमनीच्छेदन *n.*, धमनीमोचन *n.*, धमनीच्छेदनविद्या *f.*, रक्त काढण्याकरितां शीर तोडणें *n.*, धमनीवेध *m.* Arterī'tis *n. med.* धमनीचा दाह *m.*

Artesian (är-tē'zhan) [L. *Artesium*.] *a.* (A. wells) कारंज्याच्या (विहिरी), आर्टीइसी, जमिनींत पाण्याची शीर सांपडेपर्यंत यंत्रानें रंध्र खोदून वर आणलेल्या झऱ्याचे पाण्याच्या (विहिरी); (हें पाणी आंतील जोरानें यंत्रकृत रंध्रांतून वर येतें). ह्या विहिरी फ्रान्सामध्यें आर्टीइस नांवाच्या खेड्यांत प्रथम पाडल्या, व त्यावरून यांस आर्टीसिअन असें नांव पडलें.

Arthritis (ar-thrī'tis) [Gr. *arthron*, a joint.] *n.* Applied generally to any disease involving a joint but more accurately confined to inflammation, acute or chronic, of the structures contributing to the formation of a joint संधिदाह *m.*, संधिवात (?) *m.*, सांध्यांत दाह उत्पन्न करणारा (रोग) *m.* Arthrit'ic, -al *a.* संधिदाहा(रोगा)संबंधीं. Arthrō'dia *n.* चक्रगतिकसंधि *m.* See ball and socket joint. Arthro'dial, Arthrod'ic *a.*

Arthropysis (ar-thropi-ō'sis) *n.* swelling at the joints पूयालस *m.*

Article (ärt'i-kl) [L. *artus*, a joint.] *n.* thing जिन्नस *m.*, पदार्थ *m.*, चीज *f.*, वस्तु *f.* [A. OF MERCHANDISE जिन्नस *m.*, केंपें *n.*, वाना(न) *m.* ARTICLE BY A. जिन्नसवार.] २ (as of implements, pieces of apparel, &c. in numbering them.); *item*, piece नग *m.*, डाग *m.*, डागिणा(ना) *m.*, वस्तु *f.* (वस्त *f.*). ३ *clause*, *item*, *point* कलम *n.*, रकम *f.*, बाब *f.*, बाबत *f.*, प्रकरण *n.* [ARTICLE BY A. कलमवार]. ४ *condition*, *term* कलम *n.*, संकेत *m.*, शर्त *f.* (शरत *f.*), मुद्दा *m.* TO BE IN THE ARTICLE OF DEATH कंठी प्राण *m.* येणें-उरणें, तंती प्राण *m.*

उरणें-लागणें. ARTICLES OF WAR लष्करी कायदे *m. pl.*, लष्कराच्या व्यवस्थेकरितां केलेले कायदे. ५ *bot.* कांडें *n.*, पेरे *n.*, ग्रंथि *m.*, पर्व *n.* ६ वर्तमानपत्रांतील किंवा मासिक पुस्तकांतील निबंध *m. pl.* ७ *gram.* उपपद; *as, a, an, and the* Articles. ८ धर्मश्रद्धेचें कलम. *A. v. t.* draw up in articles कलमबंदी *f.* करणें. २ bind by articles, law कसब शिकण्याकरितां करारनाम्यानें बांधून-गुंतवून-&c. ठेवणें. Artic'ular *a.* belonging to the joints पेराचा, पर्वाचा, पर्वासंबंधीं, पर्वनिष्ठ, पार्विक, कांडीय, संधिसंबंधीं, संधिगत, संधिस्थ. २ *bot.* ग्रंथिल, सांध्याचा, सांधलेला. Artic'ularly *adv.* Articles of association गणनियम, मंडळीचे नियम-शर्ती, सामलाती कलमबंदी. *A.s of faith* विशिष्ट धर्मसांप्रदायाच्या अटी-कलमें, धर्माचीं अनुशासनें, धर्माचे नियम, धर्माचीं आवश्यक बंधनें, धर्माचीं मुख्य लक्षणें. In the article of death मरणसमयीं. Articled-clerk सालिसिटर होण्याकरितां उमेदवार.

Articulate (är-tik'ül-ät) [*L. articulare, to furnish with joints.*] *a.* jointed सांधलेला, सांधीव, संधियुक्त, संधिविशिष्ट, सांध्याचा. २ *distinct*; (speech) स्पष्ट, साफ, व्यक्त, स्वरित, स्फुट, सुबोध, निर्मल(ळ). ३-of speaker साफ जिभेचा, स्वच्छ वाणीचा, स्पष्टवर्ण, स्पष्टोच्चारक, अस्खलजिह्व. *A. n.* स्पष्ट बोलतां येणारा प्राणी *m.* *A. v. t.* join bones or parts सांधा *m.*-संधि *m.*-सांध *f.* जोडणें-बसवणें-मिळवणें, सांधणें, सांधणें. २ utter words स्पष्ट बोलणें, उच्चारणें, स्पष्टोच्चार *m.*-स्पष्टोच्चारण *n.* करणें. *A. v. i.* स्पष्ट बोलणें. Artic'ulated *p.* see Articulate *a.* Artic'ulately *adv.* (v. A. 3.) स्पष्ट, व्यक्त, स्पष्टोच्चारपूर्वक, स्फुटवचनेंकरून. Artic'ulateness *n.* (v. A. 1.) संधिवैशिष्ट्य *n.*, संधिविशिष्टता *f.*, सांधलेलेपणा *m.* २ साफी *f.*, स्पष्टता *f.*, व्यक्तता *f.*, स्फुटत्व *n.* Articulā'tion *n.* anat. joint खीळ *f.*, सांधा *m.*, सांध *f.*, संधि *m.*, ग्रंथि *m.*, चाळा *m.*, खुबा *m.* २ *bot.* knot कांडें *n.*, पेरे *n.*, परें *n.*, पर्व *n.* ३ *distinct* pronunciation स्पष्ट उच्चार *m.* Artic'ulator *n.* स्पष्ट बोलणारा. २ सांधा *m.*-संधि *m.* जोडणारा.

Artifice (art'i-fis) [*L. ars, artis, & facere, to make.*] *n.* trick, stratagem शकल *f.*, कसब *n.*, पेंच *m.*, कृत्ति *f.*, फट *f.*, फटवण *f.*, डाव *m.*, छकड (?) *f.*, हिल्ला *m.* Artifices *pl.* arts, tricks, stratagems, wiles, finesse, chicanery छक्रेपंजे *m. pl.*, छकडभेद *m. pl.*, पेचपाच or पांचपेच *m. pl.*, कातरभेद *m. pl.*, शकटभेद *m. pl.*, घाव-डाव *m. pl.*, डावपेंच *m. pl.*, चकरमकर *f.*, चन्नफन्न (*obs.*) *m. pl.*, कवाईद *f.*, कुडें *n.*, कुडेपावडें *n.*, गारूड *n.*, भानु-मती *f.* (?), (*obs.*) *pop.* भानामती *f.*, गौडबंगाल *n.*, चेटक *n.* Artif'icer *n.* inventor, workman हिकमती कारागीर *m.*, कल्पक शिल्पकार *m.*, कारीगर *m.*, कारु *m.*, शकल्या शिल्पी *m.*, शिल्पोपजीवी.

N. B.—See our Note on Artist.

Artificial (ärt-i-fish'yal) *a.* made by art, not natural

कृत्रिम, कृतीचा, करणीचा, कृत्रिमी, केलेला, कृतिजन्य, कृतिसिद्ध, कृतक, यौक्तिक, काल्पनिक. २ *phil.* अप्राकृतिक, अस्वाभाविक. ३ *fictitious* खोटा, कपटाचा, कृत्रिम, अवास्तव, अवास्तविक, चोजलेखोर, कपटी. ४ *not of spontaneous growth* लावणीचा, दिखाऊ, डौली. A. magnet कृत्रिम चुंबक. Artific'ialise v. t. & v. i. कृत्रिम (वस्तु) बनविणे. Artificial'ity, Artific'ialness n. कृत्रिमपणा m. Artific'ially adv. (v. A. 1.) करणीने, कृतीने, युक्तीने, मनुष्यकलेने.

Artillery (är-til'er-i) [L. *ars, artis, art.*] n. *ordnance* तोफखाना m, तोफा f pl. २ *weapons* शस्त्रे n. pl, अस्त्रे n. pl, फेंकून मारण्याची साधने n. pl-हत्यारे n. pl. ३ *body of artillery men* तोफखान्याकडील लोक m. pl, तोफखाना m. ४ गोलंदाजाची विद्या f. [No plural]. A. park लढाईच्या तोफा ठेवण्याची जागा f. २ घेरा घातला असतां गोलंदाज जेथें जमतात तें स्थान n. Artill'erist n. गोलंदाजाच्या विद्येंत प्रवीण असा मनुष्य m. Artill'eryman n. खलासी m, गोलंदाज m.

Artisan (ärt'i-zan) [L. *artitus, skilled in the arts.*] शिल्पकार, कामगार, हस्तव्यवसायी, शिल्पकर्मकार m. Artist (ärt'ist) [L. *ars, artis, art.*] n. *skilful workman* कसबी m, कारागीर m, कलाकुशल m, कार m. २ *professor of the fine arts* शिल्पी m, शिल्पशास्त्री m, शिल्पज्ञ m, कर्मपंडित (?) m. Artist'ical a. कारागिरासंबंधीं, कारागिरीचा, शिल्पचातुर्याचा, खुबीदार. Artist'ically adv. (v. A.) कारागिरीने, शिल्पचातुर्याने, शिल्पचातुर्यपूर्वक. Art'istry n.

N. B.—A great difficulty is experienced in fixing appropriate and distinct words for architecture, artificer, artisan and artist. Our old word शिल्प applies to all the Mechanical arts and therefore to denote any one particular art we propose that the significant name of that art should be prefixed to the word शिल्प; as गृहशिल्प for Architecture, पाषाणशिल्प for Sculpture &c. &c. After great thought and consultation with some experts we have come to the conclusion that the word कला should be restricted to Fine art and शिल्प to Mechanical art. In the two words artificer and artisan there is the common idea of Mechanical art or शिल्प and therefore शिल्पकार will be an appropriate word for Artisan; हिकमती शिल्पकार, कल्पक शिल्पकार, कल्पक शिल्पी will be quite appropriate words for Artificer. An Artificer is one, who applies the resources of art to constructive manufacture. An artist is one who exercises any fine art well. Therefore कलाभिज्ञ or कलापटु will be an appropriate word for Artist. In popular Marathi, no distinction is made between Artist and Artisan. The word कारागीर is indiscriminately used for both. We would suggest that the word कारागीर should be restricted to Artisan only. An Artisan is one who exercises

any mechanical art well. To sum up:—Artist कला-
मिष्ठ, कलापटु. Artisan कारागीर, कामगार. Artificer
हिकमती कारागीर, कल्पक कारागीर.

As (az) conj. and adv. in the same manner in which
जसा-शी-सैं. (correlative with तसा-शी-सैं); as, Act
as you speak जसैं बोलतां तसैं वागा, यथा (S) (correl.
with तथा), जेवीं (poe.) (correl. with तेवीं). २ while,
during or at the same time that जों, जंव (correl.
with तों, तंव), जेव्हां (correl. with तेव्हां), ज्या वेळेस
(correl. with त्या वेळेस); as, Do not do this as long
as you are young जोंपर्यंत तूं लहान आहेस तोंपर्यंत हें
करूं नको. The train arrived as I entered the sta-
tion जों मी स्टेशनं शिरलों तों गाडी आली. This sense
is best rendered by the use of the present parti-
ciple; as, He trembled as he spoke तो बोलतांना or
बोलत असतां कांपला. ३ since ज्याअर्थी (correl. with
त्याअर्थी); as, Do not expose yourself as you are
ill ज्याअर्थी तूं आजारी आहेस त्याअर्थी वाच्यावर जाऊं
नको. The same will be idiomatically rendered by
तूं आजारी आहेस ह्याणून वाच्यावर जाऊं नकोस, where
as is rendered by ह्याणून. ४ in the character or
capacity of ह्या नात्यानें, ह्या दृष्टीनें; as, As a poet, he
is a failure कवी ह्या नात्यानें त्याच्यांत कांहींच राम
नाहीं. You must help it as a charitable movement
धर्मकृत्य ह्या दृष्टीनें तुझीं त्याला हातभार लावलाच पाहिजे.
५ जरी, (तरी); as, Young as I am I cannot be de-
ceived by this जरी मी लहान आहे तरी..... ६ प्रमाणें,
सारखा, वत्; as, The story is as follows ती कथा पुढ-
ल्याप्रमाणें आहे; He considers pleasure as the
object of life सुख हें तो पुरुषार्थवत् समजतो. ७ for
example उदाहरणार्थ. ८ जसजसा (correl. with तस-
तसा); You will become wise as you will grow old.
जसजसैं तुमचें वय होईल तसससैं..... पुष्कळ वेळां "as"
च्या पाठीमागे "such, same, so किंवा as" हे पूर्वागामी
शब्द येतात; Give us such things as you please,
He is not so brave as you think, As long as you
please, Give me the same books as you gave to
him. Same पुढें येणाऱ्या as चें व्याकरण संबंधीं सर्वनामा-
सारखें करतात व त्याचा अर्थ "that" सारखा होतो. इंग्र-
जींत same that ह्याच्या ऐवजीं same as असैं ह्याणतात.
व same that हा प्रयोग चुकीचा आहे. As if, As it
were जणूं काय, जणूं, जसैं काय, जाणों (poe.). As for,
As to विषयीं. As yet अझ(जू)न, अजूनपर्यंत, अद्याप,
अद्यापि. As well as ही, सुद्धां, देखील, आणखी, त्याच-
प्रमाणें, तसाच, तशीच, तसैंच. As long as जोंपर्यंत.

N. B.—वरतीं "जसैं बोलतां तसैं वागा" असैं भाषांतर as चा
अर्थ स्पष्ट दाखविण्याकरितां दिलें आहे. मराठी भाषेच्या शुद्ध मोडणी-
प्रमाणें "बोलता तसैं वागा" असाच प्रयोग आपण करितों. त्याच-
प्रमाणें पुढील वाक्यांतही समजावें.

As (as) n. pl. Asses. रोमन लोकांचें बारा

आसांचें वजनी माप *n.* २ अर्धा औंस वजनाचें तांद्याचें नाणें *n.*

Asafoetida, Asafetida (as-a-fec'i-da) *n.* हिंग *m.*, हिंगाचें झाड *n.* Bright A. हिराहिंग. See Assafoetida.

Ascaris (as'ka-ris) *n.* सूक्ष्म कृमिरोग *m.* (हे कृमि पोटांत होनात व सुतासारखे वारीक असतात). *pl.* Ascarides.

Ascend (as-send') [L. *ad*, & *scandere*, to climb.]

v. i. rise वर चढणें-जाणें, उद्गम *m.*-उद्गमन *n.* आरोह *m.*-आरोहण *n.* करणें *and with in con.* होणें. २ (a heavenly body) rise उगवणें, उदय *m.* पावणें, उदय *m.* होणें *g. of o.*, उदित-&c. होणें. ३ नांवारूपास चढणें. A. *v. t.* climb चढणें, आरोहण *n.*-आरोह *m.* करणें. २ (नदीच्या) उगमाकडे जाणें. Ascend'able, Ascend'ible *a.* (*v. V. T.*) चढावयाचा-जोगा-जोगता-&c., आरोहणीय, आरोहणयोग्य. Ascending *a. bot.* ऊर्ध्वगामी. A. node राहुचंद्रपात. A. reduction चढतीभांजणी. Ascending *n.* see Ascension.

Ascension (as-sen'shun) [See Ascend.] *n.* (*v. V. I. 1.*)—*act.* चढणें *n.*, चढ *m.*, उद्गम *m.*, उद्गमन *n.*, आरोह *m.*, आरोहण *n.*, उत्क्रमण *n.* २—*act.* उगवणें *n.*, &c. उदय *m.* Ascend'ant,-ent *a. predominant* वर्चस्वी, वरचढ, जवरदस्त, प्रबळ, उत्तम. २ *astrol.* लग्न, उदित, उदयगत, उदयाप्रत आलेला, उचीचा. To be in the A. *astrol.* लग्नीं-बलिष्ठ-असणें. Ascend'ant,-ent *n.* *astrol.* लग्न *n.* २ वर्चस्व *n.*, वरचढपणा *m.*, उपराळा *m.*, उपरदवडा *m.*, उपर *m.*, वर्चस *n.* ३ (R) पूर्वज *m.* Lord of the A. *astrol.* लग्नस्वामी. Ascend'ency, Ascend'ancy, Ascend'ance, Ascend'ence *predominance* उपर *m.*, दसक *m.* (*v. चढ*), मात्रा *f.*, चढ *m.*, शह *m.*, प्राबल्य *n.*, प्राधान्य *n.*, उच्चत्व *n.*, वर्चस्व *n.* Ascen'sional *a.* [A. difference चर *n.*, चरखंड *n.*, चरदल *n.*, चरार्ध *n.*, विपुवांशासंबंधीं अंतर *m.* The line of A. difference चरज्या *f.*]. Ascension day ख्रिस्ती धर्मांत मरणानंतर खाइस्ट आकाशांत देहासकट वर गेला तो दिवस. Right Ascension of the sun or a star मेघसंपातपुंज आणि तारा यांचीं याम्योत्तरवृत्तं विपुववृत्तामधील ज्या बिंदूंतून जातात त्यांमधील अंतर, विपुवांश. Ascent' *n.* see Ascension. २ *acclivity*, rise of ground चढ *m.*, चढण *f.* [A. and descent चढउतार *m.*, चढणउतरण *f.*] २ चढण *f.*, घाटी *f.*, चढाव *m.*, चढणी *f.*, डाग (?) *f.* Steep A. उभा सूळ *m.* ३ नीच स्थितीपासून उच्चस्थितीप्रत पांचणें. ४ उड्डाण. Line of Ascent वंशावळ.

Ascertain (as-sèr-tān') [L. *ad*, to, & *certus*, sure.] *v. t.*

make sure or certain शाहानिशा करणें, खात्री करणें, दर्याप्त *f.*-दर्याप्ती *f.*-करणें *g. of o.*, निश्चय *m.*-निर्णय *m.*-निर्धार (S) *m.*-निर्धारण (S) *n.*-अवधारण (S) *n.*-निरूहण *n.*-निरूपण *n.*-खचिती *f.* करणें-करून घेणें, शोध *m.* करणें, अवधारणें, तहकीक-खचीत-निश्चित-&c. करणें, निर्धारणें. २ अजमावून पाहणें. २ (शोध करून) खातरी करून घेणें. Ascertain'able *a.* (*v. V.*) निर्धार करायचा-जोगता-जोगा, निर्धारणीय, निर्धारणयोग्य, अवधारणीय.

Ascertained *p.* (v. V.) निर्धार केलेला. निर्णीत, स्वचीत, निश्चित, निर्धारित, निरूपित. Ascertainer *n.* निश्चित करणारा, न्यात्री करून घेणारा. Ascertainment *n.* (v. V.)—*act.* निर्धार करणे *n.*, दूर्याप्त *f.* शोध *m.*, निर्णय *m.*, निर्णयन *n.*, निश्चित *m.*, निर्धार (ऽ) *m.*, निर्धारण (ऽ) *n.*, अवधारण (ऽ) *n.*, निरूहण *n.*, निरूह *m.*, निरूपण *n.*, ध्रुव *m.* २ अध्यवसाय *m.*, निश्चय *m.*, स्वात्री *f.* दूर्याप्त *f.* तहकीर्की *f.* शाहानिशा *m.*

V. B.—To Ascertain is to make sure whether a thing is right or wrong. To verify is to make out or show by evidence that a thing is true.

Ascetic (as-set'ik) [Gr. *askēin*, to exercise or mortify the body.] *n.* one who practises austerity वैरागी *m.*, संन्यासी *m.*, योगी *prop.* जोगी *m.*, गोसावी *prop.* गोस्वामी *m.* (OF THIS CLASS SOME ORDERS ARE आनंद, उदासी, कानफाटा OR ट्या OR टी, गिरी, नापंधी, पुरी, वन, भराडी, भारती, हंस), तपी *m.*, तपस्वी *m.*, तापस *m.*, मुनि *m.*, तापसी *m.*, कर्मसंन्यासी *m.*, सर्वसंगपरित्यागी *m.*, वानप्रस्त (Note. Female A. वैरागीण, गोसावीण, जोगीण, &c.). [A MARRYING A. संजोगी *m.*, संयोगी *m.* SELF-IMMOLATION OF AN A. BY DROWNING OR BURNING समाधि *m.* *f.* SMOKE-FIRE OF AN A. धुणी OR धुनी *f.* धुमी *f.*] Ascetic *a.* विरक्त, तपोनिष्ठ, कडकव्रताचा, वैरागी, तपस्यासक्त. Ascetical *a.* यमनियमासंबंधी. २ कडक, निष्ठुर, निर्दय. ३ कडकव्रतासंबंधी. Ascetically *adv.* कडकप्रकारें, उग्रपणें-रूपानें, &c. Asceticism *n.* तपश्चर्या *f.*, तपस्या *f.*, विषयोपरति *f.*, वैराग्य *n.*, संन्यास *m.*, विरक्तावस्था *f.*, वानप्रस्थाश्रम *m.*

Ascidium (as-sid'i-um) [Gr. *askidion*, a little bottle.] *n.* bot. कुम्भाच्या आकृतीचें दुमटलेलें पान *n.*, पर्णघट *m.*, घटपर्ण *n.*, पर्णकुम्भ *m.*

Ascites (as-si'tēz) [Gr. *askos*, a bladder.] *n.* med. a local dropsy, dropsy of the abdomen, a collection of serous fluid in the peritoneal cavity स्थानिक जलोदर *m.*, स्थानिक उदररोग *m.*, विशेष स्थानाचा जलोदर *m.* Ascitic, Ascitical *a.* जलोदर झालेला (रोगी), जलोदराचा.

Asciticous (as-si-tish'us) *a.* same as Asciticous.

Ascribe (a-skrīb') [L. *ad*, to, & *scribere*, to write.] *v. t.* attribute, assign (च्या) नांवें लिहिणें-लेखणें, (ला) श्रेय देणें, (शीं) संबंध जोडणें, (कडे) कर्तृत्व-संपादकत्व लावणें. २ आरोप (ऽ) करणें-ठेवणें-लादणें, आरोपणें, आरोप *m.*-आरोपण *n.*-&c. लावणें *g. of o.*, घालणें, -कारण-संबंध लावणें. Note.—The sense of this word (to refer as to a cause) is best rendered thus—I ascribe his poverty to his laziness त्याच्या गरीबीचें कारण त्याचा आळस आहे असें मी मानतो-हणतो-&c. Ascribable *a.* (v. V.) आरोप्य, आरोपणीय, कडे कारण-संबंध लावण्यासारखा, लावायाचा-जोगता-जोगा-&c. Ascribed *p.* (v. V.) आरोपलेला, आरोपित, ठेवलेला. Ascription *n.* (v. V.)—*act.* आरोपणें *n.*, आरोप *m.*, आरोप लादणें *n.*

कडे संबंध लावणे " , तोहोमत " . २ (कारण किंवा संव-
घदर्शक) पालुपद " , ध्रुपद " ; as, Glory be to God
at the end of a sermon.

Ascus (as kus) [Gr. askos, a leather bottle.] n. bot.
त्वचेसारखी बीजकोशधरपेशी f. pl. As'ci, said of cryp-
togamous plants.

Aseptic (a-sep'tik) [Gr. a, not, & septos, to decay.]
a. सडून किंवा कुजून न जाईल असा. Asep'ticism n.
सडून किंवा कुजून न जाईल असा धर्म.

Ash (ash) n. एक प्रकारचें झाड n. याचें इमारतीचें लांकूड
उत्तम निघतें. Ash, Ash'en a. 'अश' झाडाचें बनविलेलें.

Ash (ash) n. (फार करून अनेकवचनांत उपयोग होतो). pl.
Ashes n. रक्षा f; राख f; रखा f; राखाडी f; राखुंडी f; भस्म
n, भुरी f; chem. क्षार m. २ fig. प्रेत n. Ash-coloured a.
भस्मी रंगाचा. [A.s as heaped or strewed राखुंडा m,
राखाडी f; राखवडा m. A.s of a body burnt on a
pyre चिताभस्म n. A.s for smearing the body विभूति
pop. विभूत f. Hot A. मूम(मी)र n. m, फुपाटा m. Of
the colour of A.s भस्मरंग pop. भस्मवर्ण m, भस्मी.
Place bestrewed with A.s राखाडमंडल n, राखमंडळ
n. Reducing to A.s भस्मीकरण n. Rubbing A.s by
way of Ablution भस्मस्नान n. Reduced to A.s
भस्मीभूत, भस्मीकृत. To A.s (reduced, burned)
खाक, भस्मसात (करून टाकला &c.), ठार (जळला &c.),
फस्त, हुत. Volcanic Ashes ज्वालामुखी पर्वतांतील
राखेसारखा पदार्थ m. In dust and Ashes, in sack-
cloth and Ashes पश्चात्तापानें, पश्चात्तापपूर्वक. Ash'-
buck'et n. राखाडी व घरांतील केरकचरा भरून टाक-
ण्याचें भांडें n. Ash'ery n. पोटेशभस्म अथवा मोत्यांचें
भस्म करण्याची जागा f. Ash'-heap n. गोवर m. Ash'-
pan mech. engin. 'बायलरच्या' भट्टीच्या खालची राख
साठविण्याची सुपडी(ली). Ash-pit mech. engine. आग-
गाडीच्या 'बायलरां'तील राख साफ करण्याकरितां दोन
रुळांमध्ये केलेला खळगा. Ash'y a. made of ashes
राखेचा, भस्मी, भस्माचा, भास्मन. २ भस्मरंगी, भस्म-
वर्णी, भस्मवर्णक. ३ राखोंडा, राखोडा. To lay in
Ashes जाळून भस्म करणें.

Ashamed (a-shāmd') [Pref. a, intens, for of, &
shame.] a. लाजलेला, लजित, ओशाळा, लजमान,
pop. लजायमान, शरमिंदा(धा), लाजिरवाणा, खजील,
अवाङ्मुख, लजेनें अधोमुख, अधोवदन, त्रपान्वित, लाजिंद्रा,
(vulg.) वरमलेला (with of for the cause of
shame and for for the person) (An A. look). [To
be A. of लाजणें, शरमणें, ओशाळणें, लाज f. वाटणें
in. con.] Ashame' v. i. & v. t. लाज वाटणें, लाजवणें.
Asham'edly adv. लाजिरवाणें. Marathi Idiomatic
expressions for "Ashamedly" are: तोंडाला पदर
लावून, तोंड खालीं करून, मुठींत नाक धरून, खालीं
पाहून, मान खालीं घालून, खालचे मानेनें. Ashamed'-
ness n. लजितपणा. Asham'ing p. a.

Ashlar, Ashler (ash'lar) (ash'ler) [L. *axillaris*, small axle.] *n.* building engine. माठीव संगीन दगड *m* (भिंतीच्या बाहेर कामास वापरण्याकरितां). Ash'lar-work *n.* माठीव संगीन दगडाचें बांधकाम *n.*, चौरस घडलेल्या दगडाचें बांधकाम *n.* opposed to rubble-work. Ash'lared *p.* Ash'laring *n.*

Ashore (a-shōr') *adv.* किनाऱ्यावर, किनाऱ्यास, तडीस, तडीवर, कडेस, लगत्यास.

Asian (āzh'yan) also Asiatic (ā-zhi-at'ik) *a.* एशिया खंडामधील-संबंधीं, एशियाखंडाचा, एशियाखंडांतला. Asiatic *n.* एशियाखंडांतील रहिवासी. Asiaticism *n.* एशियाखंडांतील लोकांची विशेष रीतभात-चाल-पद्धत-भाषाविशेष-धर्म.

Aside (a-sid') *adv.* एकीकडे, एके बाजूस, कडेकांठास, आडमोरा, आडकशीस, आड. २ विवक्षित दिशेपासून दूर. ३ (विचारा) पलीकडे (to lay cares *A.*). ४ *drama.* दुसऱ्या पात्रास ऐकू न जाईल अशा प्रकारें, स्वगत, आत्मगत. *A. n.* बोलून न ऐकलेलें भाषण, अगर ऐकिलें नाहीं असें भासविलेले भाषण *n.* २ लांबूनचा किंवा अप्रत्यक्ष प्रयत्न *m.* To set *A. law* नामंजूर करणें, रद्द करणें, बाजूस ठेवणें, विचारांत न घेणें. To move *A.* खिच(स)णें, सरणें, सारणें. To turn *A.* पराड्याख होणें, विथरणें, पाऊल *n.* वांकडें पडणें.

Asinine (as'in-in) *a.* See Ass.

Ask (ask) [A. S. *ascian*, *acsian*.] *v. t.* inquire विचारणें, पुसणें, हटकणें, प्रश्न *m.*-पृच्छा *f.* सवाल *m.* करणें. २ *beg.* मागणें, याचणें, अर्थणें (*poet.*), विनंति *f.* याचन *n.* याचना *f.* करणें *g. of o.*, जवळ मागणें. (with *of* before the person). ३ (with *for*) मागणें, सांगणें, मोल *n.*, सांगणें. ४ (with *about, for*) पुसणें, विचारणें, वास्तूपूस करणें, विचारपूस *f.* करणें, नांव *n.*-स्मरण *n.*-याद *f.* आठवण *f.* सई *f.* उल्लेख *m.* & *c.* काढणें-करणें *g. of o.* ५ *invite* आमंत्रण करणें, बोलावणें, बाहणें, अंतवणें. ६ मागणी करणें. ७ चौकशी करणें. (ह्या अर्थीं क्रियापदाला दोन कर्मे असतात.) To ask a person his name. *A. v. i.* विनंती *f.* करणें, अर्ज करणें (with *for* before an object). २ चौकशी करणें, शोध करणें (followed by *after*). Asked *p.* (v. V. 1.) पुसलेला, & *c.*, पृष्ट. २ मागितलेला, याचित, प्रार्थित. ३ बोलावलेला, आमंत्रित, निमंत्रित. Ask'er *n.* प्रश्न करणारा, पृच्छक, पृष्टा. २ शोध करणारा. ३ अर्ज-विनंती करणारा.

Askance (a-skans') Askant (a-skant') *adv.* तिरकस, आडवें. २ वांकडें, डोळा वांकडा करून, ओझरता, कसरता. To eye, look, or view *A.* संशयित मनानें पाहणें, संशय धरणें, काण्या डोळ्यानें पाहणें.

Askew (a-skū') See Askance.

Aslant (a-slant') Also Asklent. See Askance.

Asleep (a-slēp') *adv.* and *a.* झोंपेंत, निद्रेंत, झोंपीं, झोंप लागलेला, निद्रित, शयित, सुप्त. Fast *A.*, Sound *A.*

मुपुस, प्रसुस, गाढ झोंप लागलेला. Half A. निजसुरा.
To fall A. झोंप f. लागणे in. con.

Aslope (a-slōp') a. and adv. उतरता, कलता, ढळता,
कातरता, ओघळीचा, ओझरता. २ उतरणीने.

Asp (asp) n. zool. एक लहान जातीचा विपारी सर्प m,
also Aspice (a-sp'ik.)

Asparagus (as-par'a-gus) n. bot. शतावरी pop. शता-
वली f, शितागौड f, शिताचवरी f, दिसमावळी f, आस्व-
लीच्या झाडासारख्या वेळीचे मूळ n.

Aspect (as'pekt) [L. ad, to, & specere, to look.] n,
astrol. दृष्टि f. २ अवस्था f, स्थिति f, तोंड n, दशा f.
२ दृष्टीपुढे येणारा सर्व प्रदेश. २ आकार m, रूप n, डौल
m, घटाव m, घांट m, ढव f, मांड f, मांडणी f, स्वरूप n,
वाजू f, अमुक एक दिशेकडची वाजू, अंग n (a phase).
३ look, air, countenance चेहरा m, मुद्रा, सुरत f.
मुख n, चर्या f. ४ view, facing position रोंख m,
कटाक्ष m, लक्ष्य n, मुख n, तोंड n, अभिमुखता f.
५ मनापुढे येणारी वाजू-स्वरूप. As'pectable a. दृश्य
असा, दिसण्यासारखा, दृष्टि टाकतां येईल असा.

Asper (as'per) a. bot. स्थूललोमी, खरखरीत, खरलोमी.

Asperity (as-per'i-ti) [L. asper, rough.] n. खरवरीत-
पणा m. २ जला(हा)लपणा m. ३ कर्कशपणा m. ४ आंघट-
पणा m. ५ fig. असभ्यता f. ६ bot. पानावरचा खरवरीत-
पणा m. खरवतीचीं पाने अशीं असतान.

Aspermatism (as-perm'a-tism) [Gr. a, without, &
sperma, seed.] n. med. अशुक्रता f, शुक्रक्षय m, धातु
उत्पन्न न झाल्यामुळे किंवा आंतल्या आंत राहिल्यामुळे
बाहेर न येणे n.

Aspermous (a-sper'mus) Aspermatous (a-sper'ma-
tus) [Gr. a, without, & sperma, seed.] a. bot.
अबीज, बीजरहित. Said of fungi and mushrooms.

Asperse (as-pers') [L. ad, to, & spargere, to scatter
or sprinkle.] v. t. (always transitive) defame,
traduce, slander (माती, धूळ इत्यादि &c. वर) शिंप-
डणे, काजळी-काळीस-काळोखी लावणे, कोरडी किटाळ f
घालणे-उठवणे, कुभांड n-कुफरांड or कुफराण n बालंट n.
(or बालांट n.) घेणे-घालणे-रचणे, निमित्त n. ठेवणे-घेणे,
चहाडी f-तुफान n-तोहमत f-घेणे-घालणे, कफरात or
कफारत f. घेणे-आणणे, लिंपण n. लावणे, दोष m-कलंक m.
लावणे, आळ f. m. घालणे, कैवाड n. रचणे-घेणे with वर
of o., कुटाळकी f-कुटाळी f. करणे, कूट f. खाणे g. of o.,
अदावत f. घालणे-घेणे-करणे, अभिशंसन n-अभिशाप m-
अपवाद m. करणे g. of o. २ काळिमा लावणे. ३ fig.
पाणी अथवा धूळ टाकणे. Aspersed p. (v. V.) आळ
आलेला-घातलेला, &c. &c., कलंकित, कलंकी, कलंकमय.
Asperser n. (v. V.) काजळी लावणारा, आळ घेणारा,
आळघाल्या, चुगलखोर or चुगलीखोर, चुगल्या, चहाड-
खोर, चहाडबुचका, कुभांडी, कुभांडखोर, कुफरांडी or
ड्या, कुफराणी, बालंटखोर, गळेपडू, तुफानखोर, तुफानी,
थोतांडी, बगलांटी, कुटाळखोर, कुचाळखोर, कुचिंद, कुचिं-

दा, अभिशंसा, अपवादक. *Aspersio* n. (v. V.)—*act.*
 तुफान घेणे *n.*, चुगली खाणे *n.*, आळ घालणे *n.* &c., कुटा-
 लकी *f.* कुटाली *f.* अपवाद *m.*, अभिशंसन *n.*, विकथन *n.*,
 (literally) धूलिप्रक्षेप *m.*, दोष *m.* | *lanc* तोडोसन *f.*,
 बटा *m.*, तुफान *n.*, बालंट *n.*, आळ *f.* निमित्त *n.* २ *fig.*
 पाणी किंवा धूल *f.* टाकणे *n.*, धूलिभिचन *n.* Casting
A.s on one वाईट वर्तणुकीबद्दल खोटा दोष देणे, आळ
m. घालणे. *Aspersive*, *Aspersory* *a.* अपवादजनक.
 २ निंदाव्यंजक. ३ कालिमा आणणारा.

N. B.—The words चुगलखोर, चुगलीखोर, चुगल्या. चहाड-
 खोर, चहाडबुचका are not quite accurate renderings of
 "Asperser." In चहाडी or चुगली there is an idea
 of the communication of a *fact*. In *Aspersio*, it
 is not a *fact* that is communicated with a view to
 injure the interests or reputation of another.
Asperser simply means (खोटा) आळ घेणारा, (नालस्ती
 करण्याच्या हेतूने) पत्राखाबर नसेल तो आरोप करणारा.

Asphalt (as-falt') [Gr. *asphaltos*, from an Eastern
 word.] *n.* एक जातीचे टामर *n.* Also *Asphaltum*
n. *Asphalt'* *v. t.* टामर लावणे. *Asphaltic* *a.*

Asphyxia (as-fik'si-a) [Gr. *a*, not, *sphysis*, the
 pulse.] *n. med.* रक्ताभिसरण बंद झाल्यामुळे श्वासाव-
 रोध *m.*, नाडी सुटणे *n.* (result of suspended circula-
 tion due to a deficiency of oxygen in the system).

Aspirate (as'pir-āt) [see *Aspire*.] *v. t.* महाप्राणानें
 उच्चारणें, जोरानें उच्चार करणें, महाप्राणाचा उच्चार करणें,
 महाप्राणोच्चारण *n.* करणें, ह (h) हें अक्षर मिळविणें-
 जोडणें. २ भांड्यांतून वायु-वाफ बाहेर काढणें. *n.* जो-
 राचा उच्चार *m.*, महाप्राणोच्चार *m.*, h अक्षर *n.* २ *Aspirate*
a. *Aspirated* *p.* (v. V.) महाप्राण, महाप्राणोच्चारित,
 महाप्राणोच्चारणीय, महाप्राणाचा. *Aspirā'tion* *n.* (v.
 V.)—*act.* महाप्राणाचा उच्चार करणें *n.*, महाप्राणोच्चारण
n., महाप्राणोच्चार *m.*, महाप्राण *m.* *Aspirā'tor* *n. phys.*
 शोषकोपकरण *n.*, शोषणपात्र *n.* २ *med.* शोषणयंत्र *n.*
Aspir'atory *a.* श्वासोच्छ्वासासंबंधी. २ श्वासाबरोबर हवा
 आंत घेण्यास योग्य.

Aspire (as-pir') [L. *ad*, to, & *spirare*, to breathe.]
v. i. मोठी आशा धरणें, आस *f.* उमेद *f.* हांव *f.* लालसा
f. &c. धरणें, आशावणें. २ थोर दृष्टि *f.* मोठी दृष्टि धरणें,
 महत्त्वाकांक्षा *f.* महत्त्वलिप्सा *f.* &c. धरणें-करणें (followed
 by *to* or *after*). ३ *fig.* चढणें, आकाशांत भरारी मारणें.
Aspirā'tion *n.* उत्कट आशा *f.* २ महत्त्वाकांक्षा *f.*, तृष्णा
f., हांव *f.*, मनोरथ *m.*, आस *f.*, लालसा *f.* *Aspir'ing* *a.*
Aspir'ingly *adv.* *Aspir'ingness* *n.* *Aspir'er* *n.* (v.
 V. 1.) मोठी इच्छा धरणारा, आशा धरणारा. २ ऊर्ध्व-
 दृष्टि, महत्त्वाकांक्षी, महत्त्वलिप्सु, महत्त्वापेक्षी. *Aspir'ant*
n. and *a.* महत्त्वाकांक्षी.

N. B.—महत्त्वाकांक्षा is now almost universally ac-
 cepted for ambition. And therefore it will be good

if we fix upon a separate word for Aspiration. We propose मनोरथ and नृणा as words for the same. आशा is proposed by some as the appropriate word for Aspiration; but आशा is now universally restricted to "hope."

Asport (as-pōrt') [L. *abs*, away, & *portare*, to carry.]

v. t. डेवलेल्या ठिकाणाहून माल लवाडीने पळविणे.

Asportā'tion *n. law* डेवलेल्या ठिकाणापासून माल लवाडीने पळविणे *n.*

Asquat (a-skwat') *adv.* उकिडवा (वसणे), उकडवा.

Asquint (a-skwint') *adv.* काणे, तिरवे, तिरके, तिरळे, काण्या डोळ्याने, वांकड्या डोळ्याने.

Ass (as) *n.* गाढव. [MALE ASS गाढव, रासभ, गर्दभ *pop.*

गर्धव, खर, लम्बकर्ण. FEMALE ASS गाढवी, गाढवीण, गर्दभी, रासभी. in contempt गधडा *m.* Wild A. गौरखर.

२ *fool* गधडा, गद्धा, मूर्ख, गाढव, वेवकूव, गाढवाचा लेंक *m.*

(colloq.) गाढवाचा खरारा *m.* To make an A. of one's

self एखादे मूर्खपणाचे व उपहासास्पद असे कृत्य करणे.

To mount the A. दिवाळे निघणे. To wrangle for an

ass's shadow धुल्लक वाचीकरितां भांडण करणे. Asse's

bridge or L. Pons Asinorum, भूमितीतील पहिल्या

पुस्तकाचा ५ वा सिद्धांत. As'inine *a.* गाढवासारखा,

गाढवाचा.

Assafoetida (as-a-fet'i-da) *n.*-plant हिंगाचे झाड *n.*,

हिंगु *m.*-gum or ooze हिंग *m.*, हिंगु *m.*, हिंगुनिर्यास *m.*

in contempt हिंगडा *m.*-in cant, covert, &c. phrase-

ology वास *m.* A. water हिंगवणी *n.* Bump super-

vening (upon a wound or sore) through the

eating of A. हिंगुरडे *n.*, हिंगरूड *n.* Fine, bright

A. हिराहिंग *m.*

Assail (as-sāl') [L. *ad*, to, *salire*, to leap.] *v. t.*

(धात्वर्थावरून, एकदम उडी मारणे), घाला घालणे, हल्ला

करणे, तुटून पडणे. २ (वादविवादांत) कडक टीका

करणे, खरडपट्टी काढणे. Assail'able *a.* हल्ला करण्यास

योग्य. Assail'ant *n.* and *a.* हल्ला करणारा. Assail'er

n. हल्ला करणारा *m.* Assail'ment *n.* हल्ला *m.*, घाला *m.*

N. B.—Assail denotes less powerful but more

brisk action than attack. To Assail is to attack in a

vehement manner and it involves the idea of repeat-

ed attack. Assail means झटपट पण वारंवार हल्ला करणे.

Assassin (as-as'in) [Ar. *hashshashin*, "hashish-

eaters," a military and religious order in Syria of

the 11 th century, who became notorious for

their secret murders in obedience to the will of

their chief and fortified themselves for their

adventures by *hashish*, an intoxicating drug of

drink made from hemp.] *n.* कपटाने खून करणारा

m., दग्याने मारणारा *m.*, गुप्त मारेकरी *m.*, कपटहिंसक *m.*,

गुप्तघाल्या *m.* Assas'sinate *v. t.* दग्याने मारणे-जीव *m.*

घेणे-प्राण *m.* घेणे, गुप्तमान्याने-चौरमान्याने-चोरून-नकळ-

द्वितां-&c. मारणें-जीव *m.* घेणें &c. Assassina'tion *n.*
 गुप्त खून *m.* २-*act.* दग्यानें मारणें *n.* Assas'sinator *n.*
 गुप्त रीतीनें खून करणारा.

Assault (as-sawlt') [L. *ad*, upon, & *salire*, to leap.]
n. घाला *m.*, हल्ला *m.*, चढ *m.*, चढाई *f.*, चाल *f.*, उचल *f.*
 २ *law* आंगावर चाल करून जाणें *n.*, पारुष्य *n.* A. and
 battery दंडपारुष्य. *Battery is aggravated assault;*
when the evidence fails to prove battery, assault is
often proved by the same evidence, therefore they are
often used together. But they are distinct wrongs.
 A. at arms एक प्रकारची हत्यारांची लष्करी कवाईत *f.*
v. t. (मनुष्यावर किंवा वंदोवस्त केलेल्या जागेवर) घाला
 घालणें, हल्ला करणें. Assault'er *n.* घाला घालणारा.

Assay (as-sā') [L. *ex*, out, & *agere*, to bring.] *v. t.*
 परीक्षा *f.*-परीक्षण *n.*-पारख *f.*&c. करणें-घेणें-पाहणें *g. of o.*,
 परीक्षणें (*poe.*) २ कसून पाहणें, कस *m.* पाहणें *g. of o.*,
 कसणें. A. *v. i.* प्रयत्न करणें. A. *n.* (v. V. T. 1.)-*act.*
 परीक्षणें *n.*, परीक्षा *f.*, पारख *f.*, परीक्षण *n.* २ कस लावणें
n., नाणकपरीक्षा (*obs.*) *f.*, पारख *f.* To take the A.
 पेयांत अगर अन्नांत विष नाहीं याबद्दल खात्री करण्याक-
 रितां रुचि घेऊन पाहणें; (hence) the phrase means
 परीक्षा करणें, कसास लावणें. To put a thing to A.s
 कसास लावून खात्री करून घेणें. Assay'er *n.* सप्रयोग
 परीक्षा करणारा, परीक्षक, पारख, परीक्षा करणारा-पाह-
 णारा. २ कसणारा, परीक्षक, नाणकपरीक्षक (*obs.*)
 (सोनें, रुपें) घातू छापणारा. ३ यत्न करून पाहणारा.
 Assay'ing *n.* Same as Assay *n.* Assay'-mas'ter *n.*
 नाण्यांत सोनें किंवा रुपें किती आहे हें ठरविणारा टांक-
 साळेंतील मोठा अधिकारी *m.*

N. B.—Names of things used in or connected
 with assaying are:—Assay-balance, Assay-beam,
 Assay-furnace, Assay-house, Assay-oven.

Assemble (as-sem'bl) [L. *ad*, to, *similis*, like.] *v. t.*
gather जमा करणें, गोळा करणें. २ *convoke*, *convene*
 एकत्र बोलावणें, मिळविणें, जमविणें, एकत्र-एकवट करणें,
 एकवटणें, जमावणें. A. *v. i.* *gather* मिळणें, जमणें, एक-
 वटणें, जमा होणें, जुटणें(?), जुडणें(?). Assem'blage *n.*
collection गोळा(?) *m.*, जमाव *m.*, जमात *f.*, मेळावा *m.*,
 थवा *m.*, समुच्चय *m.*, संचय(?) *m.*, समाहार(?) *m.*, मेळा
m., समुदाय *m.*, कदंब *n.*, गुच्छ(?) *m.*, जुटी(?) *f.*, समवाय
m., संघात *m.*, मंडल *n.* २ *assembled state* जमलेपणा *m.*,
 एकवटपणा *m.*, समुच्चयता *f.*, समाहारता *f.* Assembled
p. (v. V. T.) जमा केलेला, गोळा केलेला, संहत. २ मि-
 ळवलेला, जमावलेला, &c. (v. V. I.), मिळालेला, जम-
 लेला &c. Assem'bler *n.* एकत्र जमविणारा. Assembl-
 ing *n.* (v. V. T. 1.) See Assembly. Assem'bly *n.*
 (v. V. T. I.)-*act.* जमा करणें *n.*, गोळा करणें *n.*, संग्रह
n., समाहरण(?) *n.*, संचयन(?) *n.* २ मिळविणें *n.*, जमविणें
n. २ (v. V. I. 1.)-*act.* मिळणें *n.*, जमणें *n.*, जमा
 होणें *n.* &c. I *body assembled*, meeting, company,

congregation, congress, convention, Synod, Convocation सभा *f.* मंडळी *f.* बैठक *f.* जमाव *m.* जमात *f.* मेळा *m.* मजलस (?) *f.* (मजलस *f.*), अखाडा (?) *m.* अड्डा (?) *m.* संघ *m.* संघात *m.* समाज *m.* समुचय *m.* समुदाय *m.* II *mil.* लष्करी नगाऱ्याचा हुलकारा *m.* दुसऱ्या सु-
 कार्मीं निवृत्त जाण्याकरितां तयार व्हावें अशी सूचना क-
 रण्याकरितां हा नगाऱ्याचा हुलकारा देतात. A line or
 row of (learned Brahmans) in an A. पटी *f.* Dis-
 missal of an A. सभाविस्मर्जन, सभा वरखास्त करणें *n.*
 Full A., full meeting, session, &c. भर-सभा-मजलस
f. Member of an A. or council सभासद *m.* सभ्य *m.*
 सदस्य *m.* Person present in an A. हाजीर मजलस.
 Assembly-room सभामंदिर *n.* सभा *f.* अखाडा (?) *m.*
 सभागृह *n.* सभास्थान *n.* सभामंडप *m.* Unlawful
 A. वेकायदेशीर मंडळी. National A. (Fr. His.)
 फ्रान्स देशांतील राज्यक्रान्तिपक्षाची पहिली कायदेकानूंची
 बैठक (काल १७८९-९१ इ.).

N. B.—Mr. Candy gives अखाडा, अड्डा, मजलस as
 Marathi equivalents for assembly. In the Marathi
 of to-day the word अखाडा has a tendency to be
 restricted in its meaning to a gathering of ath-
 letes; अड्डा, to any place of meeting and मजलस to a
 singing entertainment, thus it is clear that the
 words have each with us at present a restricted use.

N. R.—In the words given above for "Assem-
 blage" गोळा, संचय, समाहार, गुच्छ, जुटी occur. The follow-
 ing observation is needed with regard to them. In
 any English sentence where the word Assemblage
 occurs it is never rendered by either of the above
 words. जूट or जुटी will be a very good word for
 "Association." गुच्छ is generally restricted to flowers,
 feathers, &c. समाहार means a collection with a view
 to consolidation or compactness. गोळा means a col-
 lection wherein the individual units lose their in-
 dividual character and cannot be reduced to their
 unit-nature after they form a गोळा.

Assent (as-sent') [L. *ad*, to, *sentire*, to think.] *v. i.*
 (with *to*) सम्मति देणें, अनुमत देणें, *think or concur*
with मान्य करणें, कबूल करणें-होणें, अनुमत-सम्मत-&c.
 होणें, रुकार *m.*-होयकार *m.*-सम्मत *n.*-&c. देणें. *n.* As-
 senting (*v. V.*)—*act.* मान्य करणें *n.* होयकार *m.*
 होकार *m.* रुकार *m.* अनुमत *n.* अनुमति *f.* सम्मत *n.*
 सम्मति *f.* कबुली *m.* २ अंगीकार *m.* स्वीकार *m.* Royal
 A. (कामन्स व लॉर्ड्स ह्यांच्या सभामधून कायद्याचा
 मसुदा पसंत झाल्यानंतर त्यास मिळालेली) राजाची
 सम्मति. Assentā'neous *a.* सम्मति देण्यास तत्पर.
 Assent'er-or *n.* रुकार देणारा &c. Assent'ive *a.*
 रुकारपर, संमतिपर, रुकाराचा. Assen'tient *n.* सम्मति-
 दर्शविणारा, रुकार देणारा. Assent'ingly *adv.* Assent'-
 iveness *n.* रुकारपरता *f.* &c.

N. B.—Assentor or assenter *spec.* applied to those

who in addition to the proposer & seconder, subscribe the nomination paper of a candidate in parliamentary or other election.

Assert (as-ert') [L. *ad*, to, & *serere*, to join.] v. t.

(मनाची खातरी घणून) स्वचीनपर्णी-स्ववीरपर्णी-निश्चित-पर्णी-निश्चयपूर्वक-प्रतिज्ञापूर्वक दोलणे-घणणे-सांगणे. २ प्र-पादणे, पुरवणे, संभाळणे, राखणे, स्थापणे, स्थापना करणे *g. of o.*, निर्वाह (S) *m.* करणे *g. of o.* ३ (a system of doctrines.) उपपादन *m.*-उपपत्ति *f.* प्रतिपादन *m.*-स्थापन *m.* करणे, केवार *m.* घेणे *g. of o.*, पक्ष *m.* धरणे, अस्मिपक्ष मांडणे. ४ (पुढे होऊन) हक्क चालवणे-सांगणे. Assert-able *a.* खातरीपूर्वक चालण्याजोगा. Assert'er, or *n.* हक्क सांगणारा, प्रतिपादक, पक्षीय, अस्मिपक्ष मांडणारा. To A. one's self स्वताच्या मतांचे जारीने समर्थन करणे, *fig.* आपले घोंडे पुढे ढकलणे. Assertion *n.* प्रतिपादन *n.*, वचन *n.*, प्रतिज्ञा *f.* प्रतिज्ञावचन *n.*, निश्चितवाक्य *n.* *log.* निश्चयान्मकवाक्य *n.*, निर्वाह *m.* २ प्रतिज्ञा *f.*, पक्ष *m.*, मत *n.* ३ हक्क सांगणे-चालवणे, मतांचा आग्रह धरणे. Assert'ive खातरीपूर्वक. Assert'ory *a.* खात्री करणारा. Assert'ively *adv.* Assert'iveness *n.* Self-Assertion स्वतःच्या मतांसंबंधाने हक्कांसंबंधाने आग्रह धरणे.

N. B.—One asserts a thing as a truth or as a conviction of his own mind. One affirms it as a proposition with a logical force. The opposite to Assert would be to *imply*, that to *Affirm* would be to *destroy*. Assert, Affirm, Asseverate, Aver, Avouch, Protest require to be distinguished.

Assess (as-ses') [L. *ad*, to, *sedere*, to sit.] v. t. set a tax पट्टी *f.*-कर *m.*-सरकारदेणे *n.*-ठोका *m.*-ठेका *m.*-&c. फाळणे वसविणे, ठोक्याची-&c. फाळणी *f.*-वर्गीणी *f.*-वर्गीत *f.*, *n.* घालणे (with in or at). २ set the value in order to tax. जमाबंदी *f.*-&c. करणे-ठरवणे-नेमणे &c. some- times (with upon). ३ fix, settle, (damages) ठर-विणे, ठराव *m.*-इयत्ता *f.*-नियम *m.*-&c. करणे *g. of o.* Assess'able *a.* कर वसविण्यास लायक. Assess'ably *adv.* Assess'ment *n.* (v. V. 1.)—*act.* पट्टी वसवणे *n.*, कर *m.*, कुळाचा सारा *m.*, जमाबंदी *f.*, पट्टी *f.* २ इस्ते-टीचे उत्पन्न *n.* Reduced or lost A. कमदस्त *m.*, कमदर *m.* Assess'or *n.* (v. V. 1.) पट्टी ठरविणारा-वसविणारा-घालणारा, असेसर. ३ जमाबंदी करणारा-वसवणारा. I सभासद *m.*, सभ्य *m.*, सहकारी *m.*, सदस्य *m.*, (न्या-याधिशाचा) फौजदारी कोर्टीत आणि विशेषकरून से-शनकोर्टीत न्यायाधिशास मदत करण्यासाठी नेमलेला मनुष्य (पगारी नव्हे). Assessee कर देण्यास पात्र ठर-विलेला इसम. Assessō'rial *a.* Assess'orship *n.*

N. B.—It is good to restrict assessment to सारा and rent to धारा.

Assets (as'sets) [L. *ad*, to, *satis*, enough.] *n.* (in plural) *law* सावकाराचे कर्ज फेडण्यास साधन घणून जी आलमत्ता असते ती, पुंजी *f.* जायदाद *f.* मेलेल्या इ-

समाधी लिळकत *f.* मालमिळकत *f.* टोकमाल *m.* बुटी *f.*
केवा (?), ऐवज *m.* विषय *m.* जमा (*colly*).

N. B.—सावकाराचें कर्ज फेडण्यास पुरेशकी जिदगी असता
पूर्वी Assets चा अर्थ होता. परंतु आतां तो शब्द अपुन्या जि-
दगीलाहि लावितात.

Asseverate (as-sev'er-āt) [*L. ad, to, & severus,*
serious.] *v. t.* निश्चून खरें बोलणें, सत्योत्तर *n.* करणें,
सत्य स्मरून बोलणें. २ प्रतिज्ञापूर्वक-शपथेवर मागणें,
शपथ करणें. *Asseverat'ingly adv.* *Asseverat'ion n.*
सत्य स्मरून बोलणें *n.* सत्यवचन *n.* शपथेवर बोलणें *n.*
Asseveratory a. सत्योत्तराचा, सत्योत्तरपूर्वक.

N. B.—To asseverate is to affirm or assert in a
peculiarly forcible manner to induce conviction
thereby, to speak in earnest.

Assiduity (as-sid-ū'i-ti) [*L. ad, & sedere, to sit.*] *n.*
पिच्छेस वसून-मेखाटीस वसून काम करणें *n.* व्यासंग *m.*
अव्याहत-दीर्घपरिश्रम *m.* सतत उद्योग *m.* उद्यम *m.*
उद्योग *m.* अध्यास *m.* संसक्ति *f.* व्यवसाय *m.* अध्यवसाय
m. ताण (?) *m.* श्रुगती (?) *f.* *Assid'uous a.* उद्यमी, सतत
उद्योगी, खटपट्या, व्यासंगी, व्यवसायी, अध्यवसायी,
संसक्त, साक्षेपी. २ दीर्घाद्योगानें-तत्परतेनें (३) केलेलें
(काम). *Assid'uously adv.* (*v. A.*) दीर्घ परिश्रमानें,
व्यासंगानें, &c., व्यासंगपूर्वक, व्यवसायपूर्वक, साक्षेपें.
Assid'uousness n. see *Assiduity.* [*to sit.*

N. B.—*L. sedere,* seems to be allied to *Sk. तद्*

Assign (as-sin') [*L. ad, to, & signum, a mark or*
sign.] *v. t.* appoint, apportion (दुसऱ्याचे नांवानें)
आंखून-रांखून ठेवणें, नेमून देणें, वांट्यास देणें, विभागास-
विभागां देणें-लावणें, नेमणें, लावून देणें, सोडून देणें. २
designate, appropriate (ला) योजणें, ची योजना *f.* विनि-
योग *m.* करणें *g. of o.*, नांविनीशीनें लावणें-ठेवणें, निर्देश (*S.*)
m. करणें *g. of o.*, (नादार अनुष्याची मालमत्ता कर्जदारांस
वांटून देण्याकरितां एखाद्याच्या) स्वाधीन करणें. ३ *allege,*
show (कारणें) लावणें-सांगणें-दाखवणें-भांडणें *g. of o.*,
उपन्यास *m.* करणें *g. of o.* ४ *make over* हवाली-स्वाधीन
करणें, सोंपवणें, सोडून देणें. ५ ठरविणें, निश्चित करणें. ६
कर्तृत्वसंबंध लावणें. ७ *law* बेचन देणें, नांवावर चढवून
देणें. *A. n. law* (*Assignee*) मुखत्यार *m.* ज्याचे नांवें
मालमत्ता करणें असते तो; as, in heirs and assigns.
Assign'able a. (*v. V. 1.*) वांट्यास-विभागास धाया-
धा-जोगा-सारखा, नेमून धाया-चा-जोगा-सारखा-&c., (दु-
सऱ्याच्या) स्वाधीन करण्याजोगा, बेचन-लावून देण्या-
जोगा. २ योजाया-चा-जोगा-&c., विनियोज्य, नियोज्य,
निर्देश (*S.*), निर्देश्य, निर्देशार्ह. ३ सांगाया-चा-जोगा-सारखा-
&c. *Assignat'ion n.* विभागून देणें *n.*, निश्चित करणें *n.*,
ठरविणें *n.* २ नांवावर चढविणें, बेचन देणें. ३ नियमित
स्थळीं आणि वेळीं एकत्र भेटण्याचा संकेत *m.* संकेत *m.*
[*Female making A. अभिसारिका. Place of A. संकेत-
स्थान n.*] ४ ठराव *m.* *Assigned p.* (*v. V. 1.*) वां-
क्यास दिलेला, नेमून दिलेला, &c., &c., तेनाती, दिमतीचा,
नांवावर चढवून दिलेला, बेचन दिलेला, सोंपवून दि-

लेला. Assignee *n.* तेजाती *m.*, अखत्यारी *m.*, मुखत्यार *m.*, वकील *m.*, दिम्मतदार *m.*, मालकाचें काम करण्याचा ज्याला विशेष हक्क असतो तो, वतनदार *m.*, नादार जिंदगीची व्यवस्था करणारा. २ *law* वेचन देणारा *m.*, वेचनदार *m.* Assign'ment *n.* (v. V. 1.)—*act.* वं-
क्यास देणें *n.*, नेमून देणें *n.* [AN A. OR STANDING ORDER ON THE REVENUES तनखा *m.* PERSON WHO HAS AN ASSIGNMENT तनखेदार]. २—*act.* योजणें *n.*, योजना *f.*, विनियोग *m.*, निर्देश(ः) *m.* ३—*act.* लावणें *n.*, सांगणें *n.* ४—*act.* सोंपणें *n.*, सोंपून देणें *n.* ५ ठरविणें *n.* ६ *law* वेचन *n.*, ज्याचे योगानें हक्क-मालकी बदलली जाते असा लेख *m.*, वेचनपत्र *n.* [A. deed वेचनपत्र *n.*] ७ तनखा *m.*, वतन *n.* Assign'er-or *n.* विभागून देणारा *m.*, ठराव करणारा *m.*, नेमणूक करणारा *m.* २ *law* वेचन देणारा *m.*, वेचनवाला *m.* Assign'ability *n.* विभागून देण्याची योग्यता *f.*, दुसऱ्याचे स्वाधीन करून देण्याची योग्यता *f.* शक्यता *f.*, वेचन देण्यासारखी (हक्काची) लायकी *f.*

N. B.—In *law* the word *assign* applies to *personal* property e. g. leaseholds, railway-shares, furniture, as distinguished from *real* property.

Assimilate (as-sim'il-āt) [L. *ad*, to, & *similis*, Sk. सम, like.] *v. t.* bring to a likeness सारखा-सदृश-रसधर्मक-अनुगुण करणें *g. of o., recip.* २ convert into a like substance आंगीं लावणें, लावून घेणें, सरूप *n.* करणें, विपाक करणें, जिरवणें, जिरसा करणें, प्रकृतीस मानवणें, एकरूप करणें. A. v. i. मिळून जाणें, सारखा सदृश-अनुगुण होणें-होऊन जाणें. एकजीव होणें. २ be converted into a like substance आंगीं-आंगास लागणें, जिरणें, जिरणीस पडणें, पचनीं पडणें. Assim'ilability *n.* Assim'ilable *a.* See the verb Assimilate. Assimilated *p.* (v. V. 1.) सारखा-एकरूप-अनुगुण केलेला-झालेला. २ आंगीं लावलेला or लागलेला. Assimilā'tion *n.* (v. V. T. 1.)—*act.* सारखा करणें *n.* २ आंगीं लावणें *n.* (v. V. 1. 1.)—*act.* सारखा होणें *n.* २ आंगीं लागणें *n.*, परिपाक *m.*, एकजीवपणा *m.*, एकरूपता *f.* पूर्णैक्य *n.*, *bot.* रसपरिपाक *m.*, एकीकरण *n.* ३ *med.* अन्नाचा परिपाक *m.* Assim'ilative *a.* एकरूप-पचन करण्याची शक्ति असणारा, &c. Assim'ilatory *a.* A. organs अन्नाचा परिपाक करणारीं इंद्रियें. Assimilative substance अन्नाचा परिपाक करविणारा पदार्थ.

Assist (as-sist') [L. *ad*, to, & *sistere*, Sk. स्था, to stand.] *v. t.* साहाय करणें, मदत *f.* कुमक *f.* मदतगारी *f.* पुस्ती *f.* &c. करणें-देणें [हात *m.* देणें=help]. A. v. i. कुमक *f.* करणें-देणें, सहाय-सहकारी होणें-असणें. Assist'ance *n.* मदत *f.*, कुमक *f.*, साहाय्य *n.*, साहाय्य *n.*, पुस्ती *f.*, सहकार *m.* Assist'ant *a.* मदतगार, मदतनीस, मदत्या, सहाय *m.*, सहकारी *m.* २ बगल्या(?) *m.*, हस्तक्या *m.*, हस्तक *m.* Assist'or *n.* मदत करणारा, मदतनीस, हस्तक. Assist'er *n.*

Assize (as-siz') [L. *assidere*, to be an assessor.] *v. t.* fix price भाव *m.*-दर *m.*-निरख *m.*-धारण *f.* किंमत *f.* ठरविणें, वजन *n.*-माप *n.* ठरविणें. A. *n.* दिवाणी अगर

फौजदारी खटल्यांचा न्याय करणारा न्यायाधीश व त्याच्या मदतीस दिलेलें मंत्रिमंडळ (जूरी). यांची कचेरी-कोर्टे, ह्या कोर्टाच्या बैठकी, इंग्लंड व वेल्समधील नियमित कालांतरानें फौजदारी वगैरे खटल्यांची चौकशी करणाऱ्या फिरत्या न्यायाधिकांच्या बैठकी-न्यायसभा (in plural) *f.* न्यायाची कचेरी *f.* अदालत *f.* २ या मंडळानें केलेले ठराव *m*-कायदे *m*-कानू *m*. ३ पदार्थांचें वजन *m*-माप व किंमत ठरविणारा कायदा *m*. ४ *measure of price* निरख *m*, भाव *m*, दर *m*, धारण *f.* Assize'er *n.* किंमत *f* माप *n*-दर *m*-ठरविणारा अधिकारी *m*.

Associate (as-sò'shi-at) [*L. ad, to, & socius, a companion.*] *v. t. unite, join* संगत *f.* करणें, सहवास *m*. करणें, स्नेह *m*-दोस्ती *f*-सख्य *n*-मैत्री *f*सलगी *f*संबंध *m*-&c. करणें *g. of o.*, संबंध जोडणें, जोड *f*-जूट *f*सांगड *f*. घालणें-घालून देणें, सलगी ठेवणें, संविभागी करणें. *A. v. i. keep company* संग *m*-संगत *f*-समागम *m*-सोबत *f*-सहवास *m*-साहचर्य *n*-&c. करणें, संघट्टणें, संघट्टन *n*. असणें *with g. of o. A. a. (v. V. T.)* See Associated. Assò'ciate *n. companion, mate* साथी *m*, सहकारी *m*, सोबती *m*, संवगडी *m*, संगती *m*, बंधु *m*. [*FEMALE A. सोवतीण f, संगतीण f, &c.*] २ *partner* अंशी *m*, भागी *m*, भागीदार *m*, जोडपी *m*. ३ *accomplices* सांग्या *m*, मिळणीचा मनुष्य *m*. Associated *p. (v. V. T.)* सख्य-सहवास-संगत केलेला *m*-&c., सांगड-&c. घातलेला, सांगडीचा, जोडीचा, संबद्ध, सहित, संगत, संसर्गी, सामलाती. Associater,-or *n. (v. V. T.)* सख्य-मैत्री *f*-संगत-संबंध-&c. करणारा, जोड-जूट-सांगड-जूग-&c.-घालणारा. २ (*v. V. I.*) स्नेह करणारा, सोबती, साथी, सोबतीचा-साथीचा-मनुष्य *m*, संगी (*esp. in comp. as साधुसंगी, स्त्रीसंगी, खलसंगी*), सामील. Assò'ciabile *a. see Social. Associability, Assò'ciableness n. Assò'ciateship n. Associā'tion n. (v. V. T.)-act.* सख्य *n*-संयोग (?) करणें *n*, &c. संयोग (?) *m*, संयोजन (?) *n*, संबंधन *n*, संबंध *m*. २ *state. सांगड f, जूट f, जोड m, संबंध m*. ३ (*v. V. I.*) *state. संग m, संगम m, अनुपंग m, समागम m, साह्य n, साहित्य (R) n, संसृष्टत्व (R) n, सहवास m, phil. संगति f. I an A. company, combination* मंडळी *f*, समाज *m*, सभा *f*, मुठाण *n*, गट (*obs.*) *m*, एकवळा *m*, जूट *f, m*, जूग *n*, गण *m*. Member of an A. गणाभ्यंतर (*R*) *m*, सभासद *m*. Association of Ideas *phil. विचारसंगति f, विचार-साहचर्य n, प्रसक्तानुप्रसक्ति f, एका कल्पनेवरून अगर विचारावरून, कांहीं कारणानें दुसरी कल्पना अगर विचार भासविणारी मानसिक शक्ति f. Theory of the Association of Ideas* विचारसंगतिन्याय *m*, प्रसक्तानु-प्रसक्तिन्याय *m*. Associating *p. a. (v. V. T.)* See Associater. Associationism *n. phil. विचारसंगति-वाद m, &c. Associationist n. phil. विचारसंगति-वादी m. २ मंडळीचा सभासद.*

N. B.—Association is the result of a common interest in an object or subject. It springs from a

feeling that the efforts of an Association will be more efficient than the individual efforts of its members. We have put queries before the words संयोग, संयोजन as we think that these words should be restricted to "Combination." गणद्रव्य is an old word for the funds of an Association and on its analogy we propose गणनियम as a word for the "Articles of an Association." Latin *socius* seems to be allied to Sk. सखा, a companion, and therefore Associate will best mean मुख्यसंबंध जोड़णें.

Assonance (as'son-ans) [L. *ad*, to, *sonare*, to sound.] *n.* एकस्वराच्चा करणें, स्वरयमक करणें, एका आवाजांत स्वर असणें. २ एकस्वरता *f.* स्वरसाम्य *n.* As'sonant *a.* स्वरसाम्ययुक्त; as, mate and shape, feel and need are assonant words. As'sonantal *a.* As'sonantic *a.* As'sonate *v. t.* शीं स्वरानें जुळणें.

N. B.—L. *sonus* and Sk. स्वन् seem to be allied.

Assort (as-sort') [L. *ad*, to, & *sors*, a lot.] *v. t.* प्रतवार *ad.* लावणें, प्रत *f.* प्रती *f.* *pl.* &c. लावणें *g. of o.*, उत्तममध्यमकनिष्ठ पर्याय *m. pl.* करणें *g. of o.* २ जेथल्या तेथें निरनिराल्या वस्तु लावणें. ३ युक्त असें करणें, साजेल-जुळेल असें करणें. *A. v. i.* जुळणें, संगत होणें, मिळणें, जमणें, बनणें, (शीं) विल्हेवारीनें लावणें. Assort'ed *p. a.* (v. V. T.) विल्हेवारीनें लावलेला. Assort'edness *n.* Assort'ment *n.* (v. V. T.) प्रत *f.* लावणें *n.*, छाटणें *n.*, छाट *n.*, विल्हेवारी *f.* I एका जातीच्या जिन्नसांचा-वस्तूंचा वर्गवार संचय *m.*, जातवार जिन्नसांचा-पदार्थांचा संग्रह *m.* संचय *m.*, दर्शीकरण *n.*

Assuage (as-swāj') [L. *ad*, to, *suavis*, mild.] *v. t.* allay (angry or excited feelings) सौम्य करणें, कमी करणें, हलका करणें, समाधान *n.*-उपशम *m.*-उपशमन *n.*-उपशांति *f.* करणें *g. of o.* २ appease (the excited person) थंड-थंडा करणें, शमवणें. ३ (physical or mental pain) शांतवणें, सांतवणें, संतावणें or संधावणें, स्वस्थावणें. *A. v. i.* हलकावणें, मंदावणें, कमी होणें, शमणें. Assuage'ment *n.* (v. V. T. 1.)—*act.* हलका करणें *n.*, उपशम *m.*, उपशमन *n.*—*state.* उतार *m.*, समाधान *n.*, उपशम *m.*, उपशांति *f.* २—*act.* शमवणें *n.*, शांतवणें *n.*, थंड करणें *n.*, &c., शमन *n.*, प्रशमन *n.*—*state.* शांति *f.*, शम *m.*, प्रशम *m.* Assuāg'er *n.* कमी करणारा, शमविणारा. Assuā'sive *a.* हलका-कमी करणारा, उपशमन करणारा, &c.

N. B.—L. *suavis* is allied to Sk. स्वादु.

Assume (as-sūm') [L. *ad*, to, & *sumere*, to take.] *v. t.* take upon one's-self (शिरावर) घेणें, आपल्या कडे घेणें, अंगीकार करणें, खीकारणें, कबूल करणें, आदरणें, उचलणें, घेणें. २ adopt (रूप-मुद्रा) धारण करणें. ३ take for granted गृहीत घेणें-करणें (प्रमाणाची अपेक्षा न करितां) गृहीत धरणें, प्रमाण न पाहतां मानणें, कल्पणें, धरून चालणें, सिद्धवत् मानणें. ४ pretend to possess ब्रह्मणा करणें, आव आणणें, डौल घालणें, वेप

घेणें with *g. of o.* १ adopt into partnership-employment-association भागीदार झणून नोकरांत-उपयोगांत-मंडळांत घेणें, सामील करून घेणें. *A. v. i.* गर्विष्ठ होणें, डौल दाखविणें, ताठ्यांत असणें, ओढून प्रतिष्ठा आणणें, ऊतमात *m.* करणें-मांडणें. २ गैरवाजवी-हक्क सांगणें. *Assum'able, Assump'tive a. Assum'ably adv. Assumed' a. (v. V. T.)* आपल्याकडे घेतलेला, अंगीकार केलेला, अंगीकृत, स्वीकृत. २ गृहीत, प्रमाणावांचून घेतलेला, आहार्य, कल्पित, इष्ट. *Assum'edly adv. Assum'er n. Assum'ing a.* आढ्यतेचा, कुरेंबाज, दिमाग्याचा, भगरूर, अभिमानी. *Assum'ingly adv.*

Assumpsit (a-sump'sit) n. law सापेक्ष-सहेतुक-वचन, सापेक्ष कार्यांगीकरण *n.* २ वचनभंगानें अगर अंगीकृत कार्य न केल्यानें झालेलें नुकसान भरून मिळण्याबद्दल आणलेला दावा *m.*

Assumption (as-sum'shun) [See Assume.] n. (v. V. T. 1.)—act. आपल्याकडे घेणें *n.*, अंगीकार करणें *n.*, &c., स्वीकरण *n.*, अंगीकरण *n.*—*a. or s.*, अंगीकार *m.*, स्वीकार *m.* २—*act.* प्रमाणावांचून घेणें *n.*, प्रमाण-विचार-व्यतिरिक्तग्रहण *n.*, आधाराशिवाय गृहीत धरणें. *I point assumed* प्रमाणावांचून मानलेली गोष्ट *f.*, कल्पना *f.*, इष्टपक्ष *m.*, इष्टमत *n.*, कल्पित-गृहीत सिद्धांत-मत. २ *log.* प्रतिज्ञा *f.* ३ वेषधारण *n.* ४ स्वर्गगमन *n.* ५ स्वर्गगमनाप्रीत्यर्थ उत्सव *m.* *Assump'tive a. Assump'tively adv.*

Assure (a-shōor') [ad, to, & L. F. securus, safe.] v. t. make sure खातरी *f.* खातर *f.* खातरजमा *f.* करणें-करून देणें *g. of o.*, भरंवसा *m.* दिल-भरंवसा *m.* दिलासा (R) *m.* दिलदिलासा (R) *m.* धैर्य *n.* धीर *m.* &c. देणें, अभयवचन (?) *n.* अभय (?) *n.* अभयपत्र (?) *n.* होबासा *m.* देणें, अभयदान *n.* करणें; *as, To A. a person for a thing.* २ *make firm* खचित-निश्चित-करणें. ३ निश्चून सांगणें. ४ *law* तोड्याची हमी धरणें. ५ लग्न जुळविणें, लग्नाची आष देणें. ६ विमा *m.* उतरणें. *Assur'able a. Assur'ing n. Assur'ance n. (v. V. 1.)—act.* खातरी-खात्री करणें *n.*, भरंवसा देणें *n.*, अभयदान (?) *n.* [*HAND AS STRETCHED FORTH IN A.* अभयहस्त *m.* *PROCLAMATION OF A.* अभयडका *m.*, अभयडिंडिम *m.* *WRIT OF A.* अभयपत्र *n.*, अभयलेख *m.*] *I promise* वचन *n.*, प्रतिज्ञा *f.*, भाक(ष) *f.* *II trust in self* ऊब *f.*, उमेद *f.*, धीर *m.*, दम *m.* *III firm persuasion* धडा (?) *m.*, निधडा (?) *m.*, खातरजमा *f.*, खातरी *f.*, निशा *f.*, *as in* शहानिशा *f.*, निश्चय *m.* [*PERFECT A.* बालंबाल खातरी *f.*] *IV अभयमुद्रा f.*, तोंड (*idio.*) *n.* *V. testimony of credit* निशा *f.*, खातरी *f.* *Assured' a. (v. V. 1.)* खातरी झालेला-केलेला, भरंवसा पटलेला-केलेला, गतशंक, दृढनिश्चित (?), गतसंदेह, जातनिश्चय, निश्चिंत, निःशंक. २ असभ्य, उद्धट. *A. n.* विमा ज्याचा उतरलेला असतो तो, विमेदार. *Assur'edly adv.* खातरीपूर्वक, निश्चयानें, खचित, निश्चयात्मक. *Assur'edness n.* पूर्ण विश्वास *m.*, खातरी झालेलेपणा *m.* *Assur'er n.* खात्री करून देणारा. २ विमा उतरणारा, विमेवाला. *Assur'ing a.* खातरीचा. *Assur'ingly adv.*

N. B.—For the words अभयहस्त, अभयडंका, अभयलेख—खात्रीचा हात or वचनहस्त, खात्रीचा डंका-दाही or वचनडंका, खात्रीचा लेख or वचनलेख will be more correct. धडा, निघण्टू are really adjectives used as nouns. They mean daring for exploits implying a valiant determination. They are not correct renderings of "Assurance."

Generally Assurance meaning विमा is more used of life contingencies, and Insurance of other contingencies; as, Life Assurance, Fire Insurance.

Assyrian (as-sir'i-an) *a.* or *n.* असीरिया प्रांतांतील (रहिवासी-भाषा), असीरियाचा, असीरियादेशासंबंधी.

Astatic (a-stat'ik) [Gr. *a*, not, & *statos*, to stand.] *a.* (magnetism) एकाच स्थितीत अगर एकाच दिशेत राहण्याकडे प्रवृत्ति नसणारा, चंचल, चलवृत्ति, अस्थिर, अस्थायी. *A.* galvanometer, See Galvanometer.

Astel (as'tl) [L. *astula*, a splint or chip.] *n.* mining खाणीमध्ये काम करणाऱ्यांचे डोक्यावर वरून कांहीं पडून नये ह्यापून बांधलेली फळ्यांची कमानदार मांडणी *f.*

Aster (as'ter) [Gr. *aster*, a star.] *n.* एक प्रकारचे फुलझाड; याचे फूल अस्मानी रंगाचे व ताच्यासारखे असते. *As'terism n.* astron. नक्षत्रसमुदाय *m.*, नक्षत्रपुंज *m.*, नक्षत्रगण *m.* Table of A.s in the moon's path नक्षत्रमाला *f.*

Asterisk (as'ter-isk) [Gr. *aster*, a star.] *n.* print. नक्षत्राचे आकाराची फुली *f**, चौफुली *f*, फुली.

Astern (a-stern') *adv.* गलबताचे भागचे बाजूस, गलबताचे पिछाडीस-पिछाडीकडे.

Asteroid (as'ter-oid) [Gr. *aster*, a star, *eidos*, form.] *n.* astrol. मंगळ व बृहस्पती यांच्या कक्षांमधून सूर्याभोवती फिरणारे अल्पग्रह *m.*, लघुग्रह *m.*

Asthenia (as-thē-ni'a) [Gr. *a*, not, & *sthenos*, strength.] *n.* the state of powerlessness produced when an organ loses its capacity for excitability through abuse of excitation, and becomes unable to perform its function unless it has a quantity of stimulus greater than that which originally sufficed. (Keating.) (विशेष इंद्रियाची) शक्तिक्षीणता *f.* *As'then'ic a.* and *n.* शक्तिक्षीण करणारा (रोग).

Asthenopia (as-the-nō'pia) [Gr. *a*, not, *ops*, eye, & *sthenos*, strength.] *n.* a condition of the ocular muscles or visual powers in which they are easily fatigued, from anaemia, errors of refraction, &c. (Keating.) निर्बलदृष्टि *f.* दृष्टिक्षीणता *f.*

Asthma (ast'ma) [Gr. *asthama*, short-drawn breath.] *n.* med. दमा *m.*, श्वास *m.*, श्वासकास *m.*, धाप *f.*

Ast'mat'ic,-al a. दम्याचा, दम्यासंबंधी. २ धापाळू, धाप्या, धापकरी, दमेकरी, कासश्वासग्रस्त. *Ast'mat'ic n.* दम्याचा रोगी *m.* *Ast'mat'ically adv.*

Astigmatism (a-stig'ma-tizm) [Gr. *a*, not, & *stigma*, a mark.] *n.* निर्बिंदुता *f.* ज्यामुळे डोक्यावर पडलेली किरणे पुन्हां एका बिंदूतून जात नाहीत असा डोक्याचा दोष.

Astir (a-stir') *adv.* or *a.* हालत, गतियुक्त, निजून उठलेला, चळवळ करीत असलेला.

Astonish (as-ton'ish) [*L. attonare, to strike with a thunderbolt.*] *v. t.* amaze, surprise चकित करणे, थक्क करणे, चोजवणे, दंग-चकभूल-सचकित-विस्मित-विस्मयापन्न-साश्चर्य-*&c.* करणे, चकभूल *f.* उडवणे-करणे *g. of o.* चौकडी (?) *f.* भुलवणे or गुंग करणे *g. of o.*, आश्चर्यांत निमग्न-गर्क करणे. Astonished *p. a.* थक्क, थकित, चकित, चक, चकभूल, जस्त्र (?), दंग, सचकित, विस्मित, चमत्कृत, विस्मयापन्न, आश्चर्ययुक्त, साश्चर्य. Astonishing *a.* विस्मयकारक, विस्मयजनक, आश्चर्यकारक, चमत्कारिक. *A. n. (v. V.)-act.* चकवणे *n.* Astonishingly *adv.* Astonishment *n. (v. V.)-state.* विस्मय *m.*, चकभूल *f.*, अचंबा *m.*, आश्चर्य *n.*

N. B.—Astonish ह्याचा मूलार्थ कानठाळी बसवणे असा आहे. परंतु त्या मूलार्थाचा लोप होऊन सध्यां अकल्पित भयाने आश्चर्याने गुंग करणे-गोंधळून टाकणे असा अर्थ होतो.

Astound (as-townd') [See Astonish.] *v. t.* आश्चर्य-चकित करणे, विस्मित करणे, आश्चर्याने स्तब्ध करणे, चक करणे. Astounded *p. (v. V.)* See Astonished. Astounding *a.* अद्भुत, चकित करणारी, विचित्र, चमत्कारिक, विस्मयावह, आश्चर्यकारक. Astoundment *n.* [R] विस्मय *m.*

Astraddle (a-strad'dl) *adv.* दोहों बाजूस पाय टाकून. To sit *A.* a horse दोहोंकडे पाय टाकून घोड्यावर बसणे. Also Astride.

Astragal (as'tra-gal) *n. archi.* रोमनडॉरिक खांब्याच्या टोपीचा शेवटचा थर *m.*

Astragalus (as-trag'al-us) [Same as English *astragal*, & *Gr. astragalos.*] *n.* घोंढ्याचें हाड *n.*, गुल्फास्थि *m.*, गुल्फमुख्य *m.*

Astral (as'tral) [*L. astralis, a star.*] *a.* (आकाशांतील) तारकासंबंधी, ताऱ्यांचा, ताऱ्यासारखा. Theosophy:—*A. body* कामदेह, कासरूपदेह. *A. spirit* कामलोकदेवता. *A. plane* कामलोक, प्रेतलोक. ह्या ठिकाणीं मरणानंतर मनुष्याला कामदेह जातो अशी कल्पना आहे.

Astray (a-strā') [*Pref. a, on, & Stray.*] *adv.* वाट चुकून, आडवाटेनें, भलतीकडे, वाट भुलून, गलत (?) रानांत, आडरानांत. To go *A.* बहकरणे, पाऊल *n.* दांकडे पडणे *g. of o.* To lead *A.* कुमारीकडे नेणे, बहकावणे, भलत्याच मार्गाकडे नेणे.

Astriction (as-trik'shun) *n.* आवळणे *n.*, संकुचित करणे *n.* Astrict' *v. t.* आवळणे, संकुचित करणे.

Astride (a-strid') *adv.* दोन्हीकडे पाय टाकून.

Astringent (as-trin'jent) [*L. ad, to, & stringere, to bind.*] *a.* (शिरा) संकुचित करणारे, शरिरांतील द्रवद्रव्ये गोठविणारे. २ *med.* स्तंभक (औषध). ३ तुरट, ग्राही, कषाय, कषायान्वित. Astringe' *v. t.* स्तंभन *n.* करणे, ओढून धरणे, संकोच करणे. Astringency *n.* स्तंभकधर्म, स्तंभकत्व *n.* २ तुरटपणा *m.*, तुरटाई *f.*, राप or रांप *m.*, कषाय *m. n.* Astringently *adv.*

Astrology (as-trō-lō-jī) [Gr. *aster*, a star, & *lambano*, I take.] *n.* *astron.* वेधयंत्र *n.* तारकोष्ठवमापक यंत्र; सूर्य व इतर तारे यांची क्षितिजापासून उंची मोजण्याचे यंत्र *n.* हे हद्दीं प्रचारांत नाहीं.

Astrology (as-trō-lō-jī) [Gr. *astron*, a star, & *logos*, knowledge.] *n.* फलज्योतिष *n.* प्रभज्योतिष *n.* मुहूर्त-ज्योतिष *n.* केरली *f.* उपश्रुति (?) *f.* नक्षत्रफलगणनविद्या *f.* ग्रहफलशास्त्र *n.* **Astrologer**, **Astrolō'gian** *n.* फल-ज्योतिषी *m.* मुहूर्त सांगणारा जोशी *m.* गणक *m.* २ प्रभ-ज्योतिषी *m.* *pop.* जोशी *m.* दैवज्ञ *m.* नक्षत्रसूचक, नक्षत्रसूची (?). **Astrologic**, **-al** *a.* फलज्योतिषासंबंधीं, मुहूर्तज्योतिषाचा, ज्योतिष, ज्योतिषासंबंधीं. **Astrolog'**-**ically** *adv.* फलज्योतिषावरून, प्रभज्योतिषाच्या रीतीनें. **Astrolōgize** *v. i.* फलज्योतिष सांगणे-वर्तवणे, भाकित करणे.

Astronomy (as-trōn'ōm-i) [Gr. *astron*, a star, & *nomos*, a law.] *n.* ज्योतिर्विद्या *f.* खगोलविद्या *f.* ज्योतिष *n.* ज्योतिःशास्त्र *n.* नक्षत्रविद्या *f.* ज्योतींचे आकार-नैसर्गिक स्थिति *f.* अंतर-गति-प्रदक्षिणा-काल यांसंबंधीं ज्या शा-स्त्रांत विचार केलेला असतो ते शास्त्र *n.* **Physical A.** ज्यो-तिर्वटनाशास्त्र, ज्योतिर्वटन (शास्त्र), भौतिकज्योतिष. ह्या ज्योतिषशास्त्रेंत ग्रहांचीं घटकद्रव्यें, व त्यांचे इतर भौतिक गुण व धर्म ह्यांचा विचार होतो. **Mathematical A.** ज्योतिर्गणित, ग्रहगणित. **Astron'omer** *n.* ज्योतिर्विद् *m.* खगोलविद्येचा अभ्यास करणारा, खगोलशास्त्रवेत्ता, ज्योतिषी *pop.* जोशी *m.* खगोलवेत्ता *m.* **Astronom'**-**ic**, **-al** *a.* खगोलविद्येसंबंधीं, ज्योतिषाचा, ज्योतिष-संबंधीं-विषयक. [*The astronomical periods called Karana are, श्रव, बालघ, कौलघ, तैतिल, गरज, वणिज, भद्रा, शकुनि, चतुरंधि, नाग, किंस्तुघ्न. The astronomical divisions called Yoga are विष्कंभ, प्रीति, आयुष्मान्, सौभाग्य, शोभन, अतिगंड, सुकर्मा, धृति, शूल, गंड, वृद्धि, ध्रुव, व्याघात, हर्षण, वज्र, सिद्धि, व्यतिपात, तरी-यान्, परिघ, शिव, सिद्ध, साध्य, शुभ, शुक्ल, ब्रह्मा, ऐंद्र, वैधृति.*] **Astronom'ically** *adv.* खगोलविद्येच्या अनुरोधानें, ज्योतिःशास्त्राप्रमाणें. **Astron'omize** *v. i.* [R] खगोलविद्येचा अभ्यास करणे.

N. B.—As Alchemy is the beginning of Chemis-try, so Astrology is the beginning of Astronomy. वेधशास्त्र is another good word for Astronomy.

Astute (ast-ūt') [L. *astus*, craft, subtlety.] श(शाह) हाणा, कावेबाज, धूर्त, चतुर, सूक्ष्मदर्शी, अकलवान्, अकलबाज. **Astute'ly** *adv.* शहाणपणानें, धूर्ततेनें, सूक्ष्म दृष्टीनें. **Astute'ness** *n.* धूर्तता *f.* शहाणपण *n.* धूर्ताई *f.* धूर्ताळा *m.* हुशारी *f.* कावेबाजपणा *m.*

Asunder (a-sun'der) [Pref. *a*, & *Sunder*.] *adv.* विलग, वेगळा, मोकळें, अलग, पृथक्, निरनिराळा. **To fall A.** सुटून पडणे, सुटणे.

Asylum (a-sil'um) [Gr. *a*, not, *style*, right of sei-zure.] *n.* धर्मशाळा *f.* धर्मशाळ *f.* अनाथगृह *n.* (मूलार्थी) लुटालूट होण्याची भीति नाहीं अशी जागा *f.* आश्रय *m.*

pop. आस्त्रा *m*, थार *m*, थारा *m*, ठाव *m*, मायपोट *n*, माहेर *n*, महालय *n*, शरणस्थान *n*, निर्मयस्थान *n*, आश्रयस्थान *n*. २ अनाथ मंडळीकरितां दवाखाना आणि रहावयाचें ठिकाण *n*.

N. B.—हा लॅटिन शब्द आहे. ह्याचें लॅटिन अनेकवचन *Asylum* व इंग्रजी अनेकवचन *Asylums* असें आहे.

Asymptote (a'sim-tōt) [Gr. *a*, not, *syn*, with *ptotos*, apt to fall, *piptein*, to fall.] *n. math.* उपगा, स्पर्श-कल्परेषा, उपसंजीहाना (वक्ररेषेच्या अधिकाधिक जवळ जाणारी परंतु कितीहि वाढविली तरी तिला न मिळणारी रेषा) *f*, असंपातरेषा; *a*, The A. s of a hyperbola. *Asymptot'ic, -al a. Asymptot'ically adv.*

Asynchronism (a-sin'kro-nizm) [Prefix *a*, not.] see *Synchronism*.

At (at) *prep.* स or शी or ला or ई (added to the noun) पार्शी, जवळ, प्रत, लागीं, कडे (वेळ किंवा स्थळ ह्याअर्थी). २ *At first*. ह्यांत 'at' ह्याचा कालदर्शक अर्थ होतो. He came at first तो सर्वांत लवकर आला. ३ *At home, at church* ह्या शब्दरचनेंत 'at' ह्याचा अर्थ स्थलसांनिध्यवाचक आहे. He is at home, I met him at the church तो घरी आहे, मी त्याला देवळांत भेटलों. ४ *At work* ह्या शब्दरचनेंत 'at' ह्याचा अर्थ स्थिति किंवा व्यवसायदर्शक आहे. He is at work तो काम करीत आहे. *While at school* विद्यार्थी असतां. ५ *At best* ह्यामध्ये 'at' ह्याचा अर्थ प्रमाणदर्शक आहे. *At best* he has a hundred rupees फार फार झाले तर त्याजजवळ १०० रु. आहेत. ६ *At your service* ह्यांत 'at' ह्याचा अर्थ परस्परसंबंधदर्शक आहे. I am at your service मी आपण सांगाल तें करण्यास तयार आहे. ७ *At a shilling* ह्यांत 'at' ह्याचा अर्थ मूल्यदर्शक आहे. He bought each book at a shilling. ८ 'At' ह्याचा अर्थ अमुक एक दिशा दाखवितो. He fired at the bird पक्ष्यावर बंदूक झाडिली. *At large* मोकळा, मुक्त, स्वतंत्र, निर्बंध. २ सामान्येकरून. (Speaking at large सामान्यरीतीनें बोलतांना-बोलावयाचें ह्याणजे.) *At least* निदान, निदानेकरून. *At length* विस्तृत प्रमाणानें, सविस्तर. २ अखेरीस, शेवटीं पुष्कळ काळानें.

N. B.—*At length* ब-याच काळानें; ह्या शब्दप्रयोगांत बराच काळ गेल्यावर समाप्ति झाल्याचा ध्वनि आहे. *At last* शेवटीं एकदाचें; ह्या शब्दप्रयोगांत फक्त बराच काळ गेला असा ध्वनि नाही; बरीच निराशा, ब-याच अडचणी-मग त्यांचा कालावधि थोडा कां असेना-संपल्यावर शेवटीं एकदाचें असा *At last* चा अर्थ आहे. *At length* I reached land बरेच महिने गेल्यावर एकदां मी जमिनीस लागलों. *At last* the train arrived at 8 p.m. गाडी सहाला यावयाची होती, ती आतां येते, मग येते असें होतां होतां शेवटीं आठाला एकदांची आली.

Atabal (at'a-bal) *n.* तबला *m.*

Ataraxia (at'a-raks'ia) *n.* quietism अक्षोभ *m*, शम *m*, शांति *f*. (Stoical indifference), काम, क्रोध, लोभ इत्यादि षड्विकारांपासून मुक्तता.

Atavism (at'av-izm) [L. *atavus*, an ancestor.] *n.*

biol. आनुवंशिकरोग *m.*, हा रोग मधूनच एखाद्या पिढीत एकदम उमटतो; कुळीतला-कुलागत-कुळीचा रोग *m.* कुळीचीं लक्षणें. २ जुन्या पिढीच्या वळणाकडे जाणें. Atavistic *a.* पिढीजात *or* द, जुन्या वळणाकडे जाण्याचा.

Ataxia (at-ak'si-a), Ataxy (a-tax'i) [Gr. *a*, not, & *taxis*, order.] *n. med.* वेपथुरोग *m.*, कम्पवायु *m.*

हा रोग पृष्ठरज्जु (spinal chord) बिघडला असतां होतो.

Ate (et) 'eat' या क्रियापदाचें भूतकाळदर्शक रूप.

Atelectasis (a-te-lek'ta-sis) *n. med.* अपूर्णाध्मान *n.*, अपुरें प्रसरण *n.* (of the pulmonary alveoli).

Atheism (ā'the-izm) [Gr. *a*, not, & *theos*, Sk. देव, God.] *n.* अदेववाद, अनीश्वरवाद *m.*, अदेवमत, नास्तिकमत *n.*, नास्तिकता *f.*, नास्तिक्य *n.*, नास्तिकत्व *n.*, अनीश्वरमत *n.*

Atheist *n.* नास्तिक *m.*, अदेववादी *m.*, अनीश्वरवादी, नास्तिकमतानुयायी. Atheist'ic, Atheist'ical *a.* नास्तिकमताचा, नास्तिकमतासंबंधीं, नास्तिकमतानुसारी. Atheist'ically *adv.* A'theise *v. i.* and *v. t.* नास्तिकाप्रमाणें बोलणें-लिहिणें. A'theous *a.* नास्तिक.

Atheling (ath'el-ing) [A. S. *cetheling*.] *n.* युधराज *m.*, राजपुरुष *m.*, अमीर *m.*

Athenæum, Athenæum (ath-e-nē'um) [Gr. *athene*, the goddess of wisdom.] *n.* जुन्या अथेन्समधील अॅथीना किंवा मिनर्वा देवीचें देऊळ. ह्या ठिकाणीं पूर्वी विद्येचा घोष होत असे. २ (ज्ञानवर्धक साधनांनीं युक्त अशी) ज्ञानवर्धक संस्था *f.* ३ ज्ञानमंदिर *n.*, विद्यामंदिर *n.*, ज्ञानमठ *m.*

Athenian (a-thē'ni-an) *n.* ग्रीसदेशातील अथेन्सशहरचा रहिवासी *m.*, अर्थानियन. *A. a.* अथेन्स शहरासंबंधीं.

Athermanous (a-thēr'man-us) [L. *a*, not, & *therma*, Sk. घर्म, heat.] *a.* उष्णाभेद्य, उष्णताविसर्जनप्रतिबंधक. Ather'mancy *n.* उष्णाभेद्यत्व *n.*, अघर्मवाहित्व.

Atheroma (ath'er-ō-ma) [Gr. *athere*, pap.] *n. med.* रोगाच्या संबधानें होणारा असा धमनींत वसा उत्पन्न करणारा रोग *m.*, नाडीव्रण *m.*

Athirst (a-thēr'st') [with *for*.] *a.* or *adv.* तृपार्त, तान्हेला. २ आतुर.

Athlete (ath'lēt) [Gr. *athlos*, a contest.] *n.* पहिलवान *m.*, मल्ल *m.*, जेठी *m.*, तालिमबाज *m.*, मल्लयोद्धा *m.*, मल्लक्रीडक *m.* Business or skill of the Pahilwan पहिलवानकी *f.* Contests or feats of athletes मल्लयुद्ध *n.*, मल्लक्रीडा *f.*, व्यायाम *m.* Training of athletes तालीम *f.* Athlet'ic *a.* मल्लक्रीडेसंबंधीं-विषयक. २ *robust, lusty* मजबूत, धडधाकट, धट्टाकट्टा, जोमदार, जोधा, जोरकस, कट्टा. Athlet'ics *n. pl.* पहिलवानाचे खेळ, कसरत. Athlet'icism, Ath'letism *n.* पहिलवानाचा धंदा *m.*, पहिलवानकी *f.*, मल्लविद्या *f.*

At-home (at-home) *n.* मित्रमेळा. साहेब लोकांत ह्या वेळीं पुष्कळ तऱ्हेचे खेळ खेळतात; मंडळींनीं फराळ करावाच ह्मणून यजमान किंवा यजमानीणबाई आग्रह करीत नाही. हें आमंत्रण पाठविणारा यजमान अमुक

दिवशीं अमुक वाजतां घरीं असेल व आपल्या मित्रांनीं भेट दिली असतां त्याला आनंद होईल इत्यादि मजकूर त्यांत असतो. २ मित्रांचा मेळा *m.* (ह्या भेटीचा काल बहुतरून दुपारचे जेवणाचे पूर्वीं असतो). *pl.* At-homes. At-home *adv.* पूर्ण, प्रवीण. २ घरच्यासारखा, परकी(के)पणा नसलेला. Not-at-home युरोपियन लोकांत पुत्रादा मनुष्य घरीं असला तरी कामामुळे भेटनां येत नाहीं ह्मणून घरीं नाहीं हें सांगण्याचा प्रघात आहे. ह्या अर्थीं Not at home ह्या शब्दांचा उपयोग करतात, भेटण्यास सवड नसलेला. He is at home in Mathematics तो गणितांत पूर्ण प्रवीण आहे. Make yourself at home here घरच्यासारखे येथें वागा, येथें अगदीं परकेपणा ठेऊं नका.

Athwart (a-thwawrt') [Pref. a, on, & thwart.] *prep.*-च्या एका बाजूपासून दुसऱ्या बाजूपर्यंत, आडवा. *adv.* आडवा येऊन, गांधळ करण्याप्रमाणें, आडवा, *naut.* गलबताच्या मार्गावर आडवा.

Atilt (a-tilt) *adv.* पुढें झोंकता-कलता *a. decl.*

Atkins. See Tommy Atkins.

Atlantes (at-lan'tez) [Gr. *pl.* of Atlas.] *n. pl.* तुळईला दिलेले मनुष्याकृतीचे खांब.

Atlantic (at-lan'tik) *n.* युरोप व आफ्रिका यांच्या पश्चिमेकडील महासागर *m.* हें नांव आफ्रिकेतील अँटलास पर्वतावरून पडलें आहे. २ अँटलांटिकवेद.

Atlas (at'las) [Gr. *atlas*, one of the Titans.] *n.* आफ्रिकेतील मॅरिटोनिया देशचा राजा *m.*; यानें आपले दंडावर सर्व जग धरलें होतें अशी आख्यायिका आहे. २ आफ्रिकेमध्ये अँटलास नांवाचा एक उंच पर्वत आहे. तो स्वर्ग आपले मस्तकावर धरितो अशी कल्पना आहे. व ह्या कल्पनेवरून वरील आख्यायिकेचा उगम झाला असावा असा तर्क आहे. आणि ह्मणूनच प्रत्येक नकाशाचे पुस्तकावर, मानेवर गोल घेतलेल्या एका पुरुषाचें चित्र काढलेलें असतें. ३ निरनिराळ्या देशांच्या नकाशांचें पुस्तक *n.*, नकाशांची वही *f.* ४ (कोणत्याहि विषयाचें पूर्ण ज्ञान व्हावें ह्मणून सुद्धाम तयार केलेल्या) आकृतीचें किंवा पटांचें पुस्तक. ५ *anat.* शिरोधरास्थि, मानेतील मुख्य हाड *n.* (ज्यावर डोकें सांवरतें), शीर्षधर मणका *m.*

Atmology (at-mol'o-ji) [Gr. *atmos*, vapour, *logia*, discourse.] *n.* that branch of science which treats of the laws and phenomena of aqueous vapour वाष्पशास्त्र *n.*

Atmometer (at-mom'e-ter) [Gr. *atmos*, vapour, and *metron*, measure.] *n.* an instrument for determining the amount of evaporation from a moist surface in a given time वाष्पमापक (यंत्र) *n.*

Atmosphere (at'mo-sfēr) [Gr. *atmos*, air, *sphaira*, a sphere.] *n.* वातावरण *n.*, पृथ्वीसभोंवतीं ज्या वायूचें आवरण आहे तो वायु *m.*, आकाश *n.*, वायुचक्र *n.*, घनाश्रय *m.*, मेघमंडल *n.*, वायवावरण *n.* २ *fig.* आवरण, परिस्थिति *f.*; as, To live in the A. of doubt. ३ *astron.* भूवायु. Atmospher'ic, Atmospher'ic-al *n.* वातावरणासंबंधीं, वातावरणाचा, वायुचक्राचा; आका-

शाचा, आकाशीय, आकाशी, वायुचक्रासंबंधीं. *A. pressure* *n.* वातावरणाचा दाब *m.* हवेचा दाब *m.* *A. engine* वातावरणाच्या दाबाने चालणारे वाफेचे यंत्र *n.*
Atom (at-om) [Gr. *a*, not, & *tomain*, to cut.] *n.*
 परमाणु *n.* अणु *m.*, रज *m.*, कण *m.* २. *fig.* अतिसूक्ष्म पदार्थ *m.*, रज *m.*, लवलेह *m.* (*As-not an A. of sense*).
Atomic, al *a.* परमाणुसंबंधीं, परमाणुचा, परमाणुनिमित्त, परमाणुरूप, परमाणुमय. २ अतिसूक्ष्म, सूक्ष्म.
Atomic philosophy or Atomism *n.* परमाणुच्या आंगच्या स्वाभाविक धर्मांचे योगाने जगातील सर्व वस्तु उत्पन्न झाल्या आहेत असें मत *n.*, परमाणुवाद *m.*, सूक्ष्मवाद *m.*
Atomic theory or doctrine of definite proportion नियमित प्रमाणवाद *m.*, परमाणुचा रासायनिक संयोग ठरीव नियमांनीं होतो असा सिद्धांत *m.* *Atomic system* *Hindu philos.* वैशेषिक मत *n.* *Atomic volume* परमाणुचे आकारमान *n.* *Atomician, Atomist* *n.* (See *Atomism*) परमाणुवादी *m.*, सूक्ष्मवादी *m.* *Atomistic* *a.* *Atomistically* *adv.* *Atomicity* *n. philos.* परमाणुता *f.* २ *chem.* परमाणुसंयोगप्रमाण *n.* *Atomizā-tion* *n. med.* द्रवद्रव्याचे वाष्परूप करणे *n.* *Atomize* *v. t.* परमाणुरूप देणे, अगदीं लहान-कमी करणे. *A. heat* परमाणुघनता. *A. weight* परमाणुगुरुत्व; अणुभारक. *Atomy* *n.* परमाणु *m.*, अतिसूक्ष्म-क्षुद्र जंतु *m.* २ *shakes.* अस्थिपंजर *m.*, सुदामजी *m.*

Aton (for) (at-ōn') [From *at* & *one*.] *v. i.* (at आणि *one* या दोन शब्दांपासून या शब्दाची उत्पत्ति आहे) एकी करणे, प्रायश्चित्त घेणे, अपमान अगर गुन्हा यांचे निरसन होईल असें कृत्य करणे, पापनिरसन करणे, निस्तारणे, (भांडलेल्या लोकांची) एकी-मिलाफ करणे. २ प्रायश्चित्ताने (पाप) घालविणे, प्रायश्चित्त &c.-करून-वेऊन घालवणे-निपटणे-निस्तारणे, पापनिष्कृति *f.*-निरसन *n.*&c. करणे. ३ भरून-बदल देणे. *Aton'able* *a.* *Atonement* *n.* प्रायश्चित्त *n.*, पापनिष्कृति *f.*, अपमान-निष्कृति *f.*, अपराधनिष्कृति *f.*, पापनिरसन *n.*, पुन्हां दोस्ती-मिलाफ होणे. *A-ton'er* *n.*

Atony (at'ōn-i) [Gr. *a*, not, & *tonos*, tone.] *n. med.* *diminution of muscular tone* स्नायूंची क्षीणता *f.* प्रत्येक इंद्रियाची क्षीणता *f.*, निःशक्तपणा *m.*, धातुक्षीणता *f.* *At'onic* *a. med.* स्नायूंची क्षीणता झालेला, स्नायु क्षीण झालेला. २ ज्याला आवात (accent) लागत नाही असा. *A. n.* स्नायुक्षीणतेवर उपचार *m.*

Atop (a-top') *adv.* वर, वरती, शेंड्यावर.

Atrabiliarian (at'ra-bi-lā'ri-an) [L. *atrabilis*, black bile.] *a.* अतिपित्तामुळे उदास झालेला, उदासवृत्तीचा, विषण्ण. Also *Atrabil'arious*.

Atramental (at'ra-men'tal) [L. *atramentum*, ink.] *a.* शईसारखा काळा, कज्जलवर्ण. *Atramen'tous, Atramenta'rious* *a.* शई करण्यास उपयोगी.

Atresia (a-trē'shi-a) [Gr. *a*, not, & *trazo* to perforate.] *n. med.* निरंधता. *A. of the anus* निरंधगुद, गुद निरंध होणे. *A. iridis* बुजलेली बाहुली.

Atrocious (a-trō shus) [L. *atrox*, *atrocis*, fierce, cruel. Sk. द्रुह्, to grieve or injure.] *a.* अतिदुष्ट, राक्षसी, अमानुष, अट्टल, घोर, भयंकर, आ(अ)सुरी. २ अकटोविकट, उग्र, महापातकाचा, महापातकी, अतिदुष्ट, महापापरूप, महापापात्मक, तामस, भीमकर्मा, घोरकर्मा. *Atrō'cio-ously adv.* घोरपणानें, महापापपूर्वक, अतिदुराचरणपूर्वक. *Atrō'ciousness n.* *Atroc'ity n.* घोरपणा *m.* अतिदुष्टता *f.* उग्रता *f.* २ महापातक *n.* घोरकर्म *n.* अत्यंत दुष्टता *f.* असुरीपणा *m.* &c.

Atropal (at'ro-pal) [Gr. *a*, not, & *trepein*, to turn.] *a. bot.* यथास्थित (S), सरल, ऊर्ध्वमुख, ऊर्ध्वमुखी; as, *A. ovule* means ऊर्ध्वमुखी गर्भ *m.* The ovule of Indian वाल *n.* or वाटाणा is such. Also *Atropus*.

Atrophy (a'trof-i) [Gr. *a*, not, & *trophein*, to nourish.] *n. med.* अपोषण (रोग), अपोषणक्षय *m.* झुरत जाऊन शक्ति क्षीण होते असा रोग *m.* एखादा अवयव किंवा त्याचा एखादा भाग किंवा त्यांतील शिरा, रक्तवाहिन्या, अस्थि वगैरे झिजत जाणें *n.* एकांगक्षय *m.* किरी *f.* झिजणी *f.* झिरकिणी *f.* सुखवशी *f.* सुका रोग *m.* क्षरण *n.*

Attach (at-tach') [L. *ad*, to, & *tangere*, to touch.] *v. t.* *build, fasten* जोडणें, लावणें, संयोग *m.* संबंध *m.* करणें, बांधणें. २ *seize goods by writ* जप्त करणें, टांच *f.* मारणें-लावणें. ३ *gain over* मन *n.* प्रीति *f.* स्नेह *m.* &c. जडवणें-जोडणें-लावणें-वळवणें, आसक्त-सक्त-अनुरक्त-&c. करणें, मन *n.* आकर्षून घेणें. ४ (*fig.*) *affix, apply* लावणें, आरोपणें, आरोप (S)-आरोपण (S) करणें. *A. v. i.* (to) जोडून असणें, लगत असणें. २ (संबंधानें) उत्पन्न होणें; as, Interest *A.s* to a subject. *Attach'able a.* जोडतां येण्याजोगा, जप्त करतां येण्याजोगा, &c. *Attached' p.* (v. V. 1.) स्नेही, प्रेमबद्ध, निरत, अनुरक्त, अनुरागी, रत, लग्न, परायण, पर, आसक्त. २ (v. V. 2.) जप्त केलेला, टांच मारलेला-लावलेला, जप्त. ३ जोडलेला, जडींव, युक्त, संयुत, संबद्ध, अनुषंगी. ४ आरोपलेला, आरोपित (S). *Attach'ment n.* स्नेह *m.* मिष्टा *f.* अनुराग *m.* अनुरक्ति *f.* आसक्ति *f.* [Affected *A.* भावाभास *m.* वरकरणी प्रेम.] २ जप्ती *f.* टांच *f.* [A. after judgment पक्की टांच *f.* A. before judgment अव्वल-कच्ची टांच *f.*]. ३ जोडलेला पदार्थ *m.* ४ अनुषंगी गुणधर्म *m.* ५ परायणता *f.*

Attache (a-ta'shā) [Fr. *attacher*, to attach.] *n.* जोडीस दिलेला मदतगार *m.* २ (Specifically) एका राष्ट्राच्या तर्फे इतर राष्ट्रांमध्ये ठेवलेल्या वकिलाचा मदतनीस *m.* दुय्यम *m.*

Attack (at-tak') [Fr. *attaquer*, to attack.] *v. t.* हल्ला *m.* करणें, आंगावर तुटून पडणें, घाला *m.* घालणें, चाल *f.* करणें, चढ *f.* चढाई *f.* करणें, चढून-चालून जाणें with वर *of o.*, आंगावर येणें-पडणें-जाणें *g of o.*, (भाषणांत) घसरणें with वर *of o.*, उडणें with वर, तोंडीं-तोंडास लागणें. [To *A.* in front पुढून हल्ला करणें, अघाडी *f.* मारणें. To *A.* insidiously, darkly गुप्त घाला घालणें,

मारा-गुप्तमार-गुपितमार-मुक्ता मारा-*&c.* करणें. To make an attack upon स्वारी *f.* करणें. To attack suddenly छापा *m.* छप्पा (R) घालणें, झपाटा *m.* मारणें.] २ *fig.* (भाषणांनीं अथवा लेखांनीं) मन दुखवणें, कडक टीका *f.* करणें. ३ (व्याधीनिं) धरणें, ग्रन्थ करणें, पछाडणें. ४ *fig.* *vehemently apply oneself to* वेगावणें, मार *m.* मारणें-देणें, घेगा *m.* घेमार or घेवेमार-घेवेहल्ला-गुलगार *m.* *&c.* करणें, पडणें, लागणें, उडणें, घसरणें, घसरा *m.* करणें, झोड *f.* मार *m.* पडणें with *वर of o. & g. of s.*, झटणें, लगट *f.* करणें, उठावणें, उठावणी *f.* करणें, झडझडणें. Attack' *n.* हल्ला *m.*, घाला *m.*, चढ *m.*, चढाई *f.* चाल *f.* धाड *f.* घाल *f.* मार *m.* उचल *f.* आक्रम *m.*, आक्रमण *n.*, कडात *f.* A. of a band of robbers दरबडा *m.* Sudden A. a coup de main छाप (R) *m.*, छापा *m.*, छप्पा (R). Attacking *p. n.* चाल करणें, घाला घालणें, हल्ला करणें.

Attain (at-tān') [L. *ad, to, tangere, to touch.*] *v. t.* obtain, gain, acquire मिलविणें, संपादणें, प्राप्त-लब्ध *&c.* करणें-करून घेणें, संपादन *n.* *&c.* करणें *g. of o.* २ arrive at, come to पावणें, पोहोंचणें, प्राप्त होणें. ३ achieve संपादणें, साधणें. A. *v. i.* पावणें, पोहोंचणें, (followed by *to*). Attain'able *a.* (v. V. 1.) मिळावया-चा-जोगा-सारखा-*&c.*, प्राप्य, लभ्य. २ accessible अधिगम्य, अधिगमनीय. ३ साध्य, संपादनीय, अधिगम्य, अधिगमनीय. ४ आक्रमणीय, पोहोंचण्याजोगा. Attain'ment *n.* (v. V. 1.)—*act.* संपादणें *n.*, *&c.*, संपादन *n.*, संपादणूक *f.* state. प्राप्ति *f.*, आपत्ति (S) *f.*, संपत्ति (S) *f.*, लब्धि *f.*, उपलब्धि *f.* [DIFFICULT OF A. दुर्लभ, दुष्प्राप. EASY OF A. सुलभ, सुप्राप, सुखप्राप.] ३—*act.* संपादणें *n.*, साधणें *n.*, संपादन *n.*, संपादणूक *f.*, साधन *n.*, अधिगम *m.* I लाभ *m.*, लब्धद्रव्य *n.*-विषय *m.* *&c.* II *pl.* संपादिलेला गुण, ज्ञान. Attainability, Attain'ableness *n.*

Attainder (at-tān'der) [L. See Attain.] *n.* राजद्रोहासारख्या अपराधाबद्दल झालेली शिक्षा *f.* गुन्हेगारास वरील शिक्षा भोगावयास लावण्याची पद्धत *f.* २ सामाजिक हक्क हिसकाऊन घेणें (शिक्षा ह्याणून). ३ (R) अपमान *m.*, लांछनस्थिति *f.* ४ राजद्रोहाचा दोपारोप *m.* [Act of A. गुन्हेगार ठरविण्याचा आक्ट *m.* कायदा *m.*] Attaint' *v. t. law* दूषिणें (*poe.*), गुन्हा शाबीत करून गुन्हेगार ठरविणें, दूषित-कलंकित करणें, कलंक लावणें, राजद्रोही ठरवून सर्व हक्क काढून घेणें. Attaint'ment, Attaint'ure *n.* राजद्रोहाचा कलंक *m.* [अत्तर *n.*

Attar (at'ar) *n.* अत्तर. Attar or otto of roses गुलाबी

Attemper (at-tem'per) *v. t. moderate* नरम-हलका-सुमाराचा-माफक-बेताचा-परिमित-सौम्य-*&c.* करणें, also परिस्थितीला योग्य करणें. Attem'perate *v. t.* साजेसें करणें, सौम्य करणें.

Attempt (at-tem't) [L. *ad, to, & tentare, to try.*] *v. t.* (संपादन करण्याचा) प्रयत्न करणें, खदपट करणें. २ उद्योग करणें. ३ यत्न करणें. ४ हल्ला करणें. To A. a person's life एखादे मनुष्याचा प्राण घेण्याचा यत्न करणें. A. *v. i.* try लाग (?) *m.*-यत्न *m.*-उद्योग *m.*-उपाय *m.*-उप-

चार *m*-करणे-चालवणे or करून-चालवून पाहणे. २ अजमावणे. As A. the price of a thing. ३ परीक्षा पाहणे, कसाला लावणे, सत्य पाहणे; as, To A. the virtue of a woman. Attempting *p. n.* प्रयत्न *m.* करणे, कसाला लावणे, &c., लागू चालवणे. Attempt' *n.* (v. V.)-*act.* essay, trial लागू *m.*, यत्न *m.*, प्रयत्न *m.*, उपचार *m.*, उद्योग *m.* २ हद्दा *m.* Attemptability *n.* प्रयत्न करून साध्य होण्याजोगी स्थिति *f.* Attemptable *a.* प्रयत्न करून साध्य होणारी (गोष्ट). Attempter' *n.* प्रयत्नशील, उद्योग करणारा. २ मोह घालणारा (same as Tempter).

Attend (at-tend) [*L. ad, to, & tendere, to stretch.*] *v. i.* and *v. t.* yield attention, hearken, listen, mind, heed लक्ष्य *n* चित्त *n*-मन *n*-अवधान *n*-ध्यान *n*-दृष्टि *f* देणे-घालणे-पुरवणे-देवणे-राखणे, जपणे, जागणे (*idio.*), गेकणे, कान *m.* देणे, विचारणे. [To A. VIGILANTLY, warily, &c. डोळ्यांत तेल घालून जपणे]. २ (with *at*) *be present* जवळ-समीप असणे, हाजीर राहणे. ३ लागून असणे; as, Cold attended with fever. ४ (with *on* or *upon*); *wait on, serve* सेवा *f*-चाकरी *f*-खिदमत *f* शुश्रूषा *f* अनुगमन *n.* (R)-&c. करणे *g. of a. N. B.*—Such sentences as "He has a cold attended with fever," "A measure attended with ill effects", &c. are best rendered in some such way as the following त्याला पडसें आले आणि पडशामुळे तापही आला. ह्या गोष्टीपासून अनेक वाईट परिणाम झाले. Attend'ance *n.* (v. V. 1.) हजिरी *f*, हजर असणे *n.*, जवळ असणे *n.* २ बरोबर असणे *n.* ३ (v. V. 2.) लक्ष *n.* देणे *n.*, ध्यान *n.*, लक्ष *n.*, अवधान *n.* ४ नोकरी *f*, सेवा *f*, चाकरी *f*, खिदमत *f*, सेवन (?) *n.*, परिचर्या *f*, शुश्रूषा *f*, अनुवर्तन *n.*, अनुवृत्ति *f*. [Close A. खडी चाकरी *f*.] ५ लवाजमा *m.*, लवाजिमा *m.*, परिवार *m.* Attend'ant *a.* बरोबर असणारा, सहचारी. २ आनुषंगिक. See Accompanying. A. *n.* follower, retainer हुजऱ्या *m.*, परिचारक *m.*, परिजन (S), अनुगामी, जिलीबदार *m.*, अनुचर, अनुचारी, अनुवर्ती, अनुग, परिचर *m.*, पार्श्वक *m.* [ARMED A. सशस्त्र शिपायी *m.* BODY OF MOUNTED ATTENDANTS सवारी *f*.] २ आनुषंगिक पदार्थ *m.* Attend'er *n.* हजर असणारा, बरोबर असणारा. २ सोवती *m.*, संवगडी *m.* Attending *n.* See Attendance. लक्ष देणे. २ हजीर असणे. ३ बरोबर असणे. In Attendance upon ज्या सेवेत, शुश्रूषेत, बरोबर.

Attention (at-ten'shun) [See Attend.] *n.* (v. V. 1.)—*act.* लक्ष्य देणे *n.*, चित्त देणे *n.*, लक्ष घालणे *n.*, &c. अवधान *n.*, लक्ष *n.*, संधान (S) *n.*, ध्यान *n.*, दृष्टि *f*, एकचित्त *n.*, भान *n.*, लय *m.*, मनोयोग *m.*, अवेक्षा *f*. I Attentions आदर *m.*, आदरसत्कार *m.*, आदरउपचार *m.* *pl.*, समाचार (S) *m.*, बरदास्त *f*, तवाजू (R) *f*, उजूतवाजू (R) *f*, तारतीम (R) *n.* Attent'ive *a.* (v. V. 1.) लक्ष देणारा, एकचित्त, सावध, सावधान, सुचित्त, जागा, तत्पर, जागृत, सादर (S), एकाग्र, एकाग्रचित्त, एकतान, एकाकार, अवहित. Attent' *a.* See Attentive. Attent'ively

adv. (v. A.) लक्ष-मन-ध्यान देऊन-लावून, एकाग्र मनानें, कान देऊन, एकटक. *Attentiveness n.* (v. A.) पाव-धानता *f.* एकचित्तता *f.* लक्ष लावणें *m.* मन एकाग्र करून वसणें *m.* चावधगिरी *f.* अनधानता *f.* To pay attentions to a *v. l.* मनधरणी-खुवाभत करणें. प्रेमपाशांत गुंत-विण्याकरितां पुवाधा स्त्रीची विशेष आराधना-मनधरणी करणें.

Attenuate (at-tenū-āt) [*L. att. & tenuis, Sk. तनु, thin.*] *v. l.* to make thin वारीक करणें. कृश करणें, पानळ करणें. २ कमकस-निकस करणें. सत्वहीन करणें, मौम्य स्वरूप करणें. *A. v. i.* वारीक-कृश-पानळ पोकळ-शुष्क-निर्जीव होणें, कमकस-सत्वहीन होणें. *Attenuation n.* (v. V. T.)—*act.* पानळ-&c. करणें *m.* कृशाकरण *m.* वारीक करणें *m.* *Attenuant a.* वारीक-कृश-कमकस-निर्जीव करणारा. २ *med.* कर्शन. कृशकारक. *A. n. med.* सत्वहीन-कमकस करणारें औषध *n.* *Attenuate a.* *Attenuated p.* (v. V.) वारीक-कृश-पानळ केलेला. २ कमकस, सत्वहीन, निन्नेज.

Attest (at-test') [*L. ad. & testor, to witness.*] *v. l.* affirm by signature साक्षी *f.* साक्ष *m.* साहिदी *f.* देणें-घालणें *g. of o.*, साक्षी-साहिदीदार-&c. होणें *with* विषयीं *of o.* २ (*obs.*) call to witness साक्षी ठेवणें, साक्षीस ठेवणें. An attested copy सहीनिशी नकल *f.* प्रत *f.* ३ खातरीपत्रक सांगणें. ४ अस्सल-खरा-असण्याबद्दल निश्चयानें सांगणें. ५ (आनंद वगैरे) प्रदर्शित करणें. ६ खरेपणा-विषयीं सही घालणें or करणें. *Attestation n.* (खरेपणाबद्दल खातरी करण्याकरितां केलेली) सही अगर साक्ष *f.* साक्षी देणें *m.* साक्ष *f.* साक्षी *f.* *Attester, Attest'or n.* साक्षी *m.*, खरेपणाबद्दल खातरी करून देणारा. *Attest'able a.* साक्ष घालण्याजोगा, खात्री देण्याजोगा. *Attest'ative a.* साक्षपर, साक्षीचा.

N. B.—The Latin root *testor* in *Attest* and Sanskrit दृष्ट *pa. p.* of दृश् to see, seem to be allied. If this suggestion is accepted by modern philologists in Europe then दर्शन will be the best word for the most famous English word Testament, and the translators of the Bible instead of using नवा करार आणि जुना करार for their New Testament and Old Testament should use नवें दर्शन आणि जुनें दर्शन. Compare Sanskrit phrases पद्ददर्शन and मंत्रस्य द्रष्टारो वयं.

Attic (at'ik) [*Gr. atticos, attic.*] *a.* ग्रीसच्या अँटिका प्रांतांतली अगर त्या प्रांताची राजधानी अथेन्स येथील रहिवाशांसंबंधी. २ शुद्ध व प्रौढ; as, 'an A. style.' उच्च-प्रगल्भ भाषासरणी. ३ पूर्ण, पक्का, दृढ; as, attic faith; (opposed to 'punic faith' वरकरणी किंवा खोटा विश्वास).

Attic (at'ik) *n.* घराचा कातरमाळा *m.*, अगदीं वरचा मजला *m.* Also Attic storey. Ill furnished in the 'attic storey' जडबुद्धीचा, तरतरीत नाहीं असा, पोकळ-डोक्या. In this last phrase 'attic storey' means डोकें or शिर.

Attire (at-tir') [A. S. *a, & tir*, glory.] *n.* (no plural)

वेश *m*, पोषाक(स्त्र) *m*, पेहराव *m*, लिभास *m*. A. v. t. वस्त्र *n*-वस्त्रें *n*-नेसणें-वणें, पोषाक घालणें, सजविणें, नटविणें, वेपान्वित-वेपयुक्त करणें, लेणें, लेवाविणें. २ सज्ज-सज्जित करणें, सज्जना *f*. करणें *g. of o.*, तयार करणें.

Attitude (at'ti-tūd) [It.-L. *aptus*, fit.] *n.* अंगाची

दृश्य *f*, कल *m*, आसन *n*. २ रोंख *m*, धोरण *n*, दिशा *f*; as, The A. of affairs. ३ शरिराची किंवा चित्राची ठेवण *f*, धाट *m*, वनाव *m*, डोल *m*, मांडण *f*, डव *f*, ठाण *n*, ठाण माण *n*, मुद्रा *f*. Attitudinā'ri-an *n*. हावभाव व बसण्याचीं आसनें शिकलेला मनुष्य *m*, बसण्याचें हवें तें आसन जाणणारा. Attitud'inise *v. t.* उगाच डोल आणणें. Attitud'inal *a.* अंगस्थिती-कला-&c.-संबंधीं.

Attorney (at-tur'ni) [Low L. *atornare*, to commit

business to another.] *n.* law वकील *m*, प्रतिनिधि *m*, मुखत्यार *m*, मुनीस *m*, गुमास्ता *m*. Letter of A. or power of A. वकीलातनामा *m*, मुखत्यारपत्र *n*. Attor'ney *v. t.* मुखत्याराकडून करवणें, मुखत्यार ह्मणून ठेवणें. Attor'ney-ship *n.* मुखत्याराचा अधिकार *m*, वकीली *f*. Attor'ney-gen'eral *n.* सरकारतर्फें मुख्य वकील *m*. Attorney at law or public Attorney कोर्टांनें कवूल केलेला वकील *m*. Attorney in fact or private Attorney मुखत्यार वकील *m*. Attorneys *pl.*

Attract (at-trakt') [L. *ad*, to, *trahere*, to draw.] *v. t.*

draw towards (कडे) ओढणें, (मन) आकर्षून घेणें, आकर्षणें, आकर्षण *n.* करणें *g. of o.* २ *allure*, *invite*, *engage* मोहून टाकणें, भुलवणें, प्रलोभन *n*-मोहन *n*-&c. करणें *g. of o.*, मोह *m*-भुरळ *f*. घालणें, प्रलोभित-&c. करणें. A. v. i. आकर्षण करण्याची शक्ति असणें. २ मोहक असणें.

Attract'able *a.* लोभनीय, आकर्षणीय. Attraction *n.*

(v. V. 1.)—*act.* आकर्षणें *n*, &c., आकर्षण *n*, अनुकर्ष *m*, अनुकर्षण *n*. २—*act.* लोभवणें *n*, &c., मोहन *n*, प्रलोभन *n*. [The attractions and allurements (of the world, &c.) मायापाश, मोहपाश, ओढा *m*, ओढ *f*.]

३ *phys.* आकर्षणशक्ति *f*, आकर्षण *n*. ४ मोहक-आकर्षक-&c. गुण *m. pl.* [A. of currents प्रवाहाकर्षण *n*. A.

of gravitation गुरुत्वाकर्षण *n*. Capillary A. केशाकर्षण *n*. Magnetic A. लोहाकर्षण *n*, चुंबकाकर्षण *n*.

Electric A. विद्युदाकर्षण *n*. A. of cohesion संसक्त्याकर्षण *n*. A. of adhesion संलग्नाकर्षण *n*, पृष्ठाकर्षण *n*.

Universal A. सार्वत्रिकाकर्षण *n*.] Attract'or *n*. ओढणारा, आकर्षणारा.

Attracted *p.* (v. V. 1.) आकर्षलेला, ओढून घेतलेला, &c., आकर्षित, आकृष्ट. २ लोभवलेला, &c., प्रलोभित, मोहित. Attractor, Sec Attractor.

Attract'ive *a.* (v. V. 1.) मोहक, आकर्षणारा, आकर्षक, आकर्षी (S). २ मोहणारा, मोह घालणारा, &c., प्रलोभक, लोभजनक-&c. Attract'ively, Attract'ingly

adv. Attract'iveness, Attractabil'ity *n*. मोहकता *f*.

Attribute (at-trib'ūt) [L. *ad*, to, *tribuere*, to give.]

v. t. assign आरोप करणें, (आ) देणें, घालणें, (ला) श्रेय देणें. २ (कडे) संबंध लावणें. ३ मालकीचा संबंध लावणें.

A. n. निशाणी *f.* विरुद्ध *n.* व्यक्तिविशिष्ट चिह्न *n.* खुणेचें चिह्न *n.* खूण *f.* (Club is the A. of Hercules, the Eagle is the A. of Jupiter). २ गुण *m.* धर्म *m.* The Divine Attributes (i. e. the attributes of Shiva or a सिद्ध) are अणिमा, महिमा, गरिमा, लघिमा, प्राप्ति, ईशता, वशिता, प्राकाम्य. They are called अष्टसिद्धि. Attributable *a.* आरोप करण्याजोगा आरोप्य, आरोपणीय, (कडे) संबंध लावण्याजोगा. Attribution *n.* (v. V.)—*act.* लावणें *n.* आरोपणें *n.* &c., आरोपण *n.* आरोप *m.* (कडे) संबंध लावणें. २ गुण *m.* धर्म *m.* Attributive *a.* धर्मवाचक, गुणवाचक (शब्द), विशेषणार्थी. A. n. gram. विशेषण *n.* Attributively *adv.* विशेषणरूपानें, विशेषण हणून.

Attrite (at-rit') [L. *at*, to, & *tritum*, to rub.] *a.* झिजलेला, वासलेला, संघर्षित. २ पश्चात्ताप झालेला. Attrition *n.* झिजणें *n.* घासणें *n.* संघर्ष *m.* संघर्षण *n.* [Waste by A. झीज *f.* झिजणावळ *f.* घस *f.*] २ अनुत्ताप *m.* पश्चात्ताप *m.* शिक्षेच्या भीतिमुळें पश्चात्ताप *m.*

Attune (at-tūn') [Pref. *at*, to, & *Tune*.] *v. t.* make musical, tune एकसुराचा करणें, सूर *m.* लावणें-वांधणें-मिळविणें, स्वरबंधन *n.* करणें. २ *fig.* make accordant एकतान करणें, तादात्म्य करणें, शीं साधर्म्य करणें, मेळ *m.*-जम *m.* &c. बसवणें, जमवणें, सुव्यवस्था करणें, जुळवणी *f.* करणें, एका स्थितींत आणणें. Attune'ment *n.*

Auburn (aw'burn) [L. *albus*, white.] *a.* reddish brown तांबूसभुरका, सोनसळा, पिंगट, पिंगळा, पिंगा. Bright A. गोराभुरका.

A. U. C. (Anno urbis conditæ) in the year from the building of the City of Rome इटली देशांत इसवी सनाच्या पूर्वी ७५३ व्या वर्षी रोम शहर वसलें. त्या वर्षीपासून रोमन लोक रोम शहर वसविण्याच्या शकाचा आरंभ समजतात. रोम शहरच्या सुरवातीपासून अमुकवर्षीं.

Auction (awk'shun) [L. *augere*, *auctum*, to increase.] *n.* लिलांव *n.* or लिलाम (*vulg.*) *n.* निलाम (*vulg.*) *n.* पावणी *f.* A. v. t. लिलावानें विकणें. Auctionary *a.* लिलांवासंबंधीं. Auctioneer' *n.* परवान्यानें लिलांव करणारा *m.* लिलांववाला *m.* Dutch auction पहिल्या प्रथमच लिलांववाल्यानें भारी किंमत सांगून मग खालीं खालीं उतरवणारी लिलांवाची पद्धत *f.*

Audacious (aw-dā'shus) [L. *audere*, to dare.] *a.* daring धाडशी, उलट्या छातीचा-काळजाचा, धीट, धारिष्टवान्, निघड, निघडा. २ *impudent* धीट, उद्धत *pop.* उद्धट, घट्ट, निर्लज्ज, वेवकूब. ३ *proceeding from effrontery* उद्धटपणाचा, धिटाईचा. Audā'ciously *adv.* Audā'ciousness, Audacity (aw-das'i-ti) *n.* (v. A. 1.) धाडस *f.* धारिष्ट *n.* धाष्टर्य *n.* औद्धत्य *n.* उद्धटपणा *m.*

Audible (awd'i-bl) [L. *audire*, to hear.] *a.* perceivable by the ear ऐकूं याया-जाया-चा-जोगता-जोगा-सारखा-&c., श्राव्य (S), कर्णगोचर, श्रवणगोचर. २ *loud enough to be heard* ऐकूं येण्या-जाण्या जोगा-जोगता-सारखा-&c., ऐकूं येईसा, ऐकूं जाईसा. Aud'ibleness, Audibility

n. (*v.* *A.* 2.) ऐक्यं येण्या-जाण्याजोगेपणा *m.* &c., ऐक्यं येण्याचा धर्म *m.*, श्रवणयोग्यता (*S*) *f.* *Audibly adv.* (*v.* *A.*) ऐकेसा *adv. decl.*, ऐक्यं येईसा-जाईसा, कार्नीं पडेसा *adv. decl.* *Audience n.* hearing or attending to ऐकणें *n.*, ऐकून घेणें *n.*, श्रवण *n.*, आकर्णन *n.* २ *admittance to a hearing* खटल्याची सुनावणी *f.*, सुनावणीची भेट *f.*, कानावर घालण्यासाठीं भेट *f.* मुलाखत *f.* ३ *assembly of hearers, auditory श्रोतृसमाज m.*, श्रोतृजन *m. pl.*, श्रोते *m. pl.*, श्रोतृमंडल *n.*, श्रोतेमंडळी *f.*, श्रोतृसमूह *m.*, श्रोतृगण *m.* *A. chamber n.* सुनावणीची जागा *f.* श्रवणमंदिर *n.*, दिवाणखाना *m.*, श्रोते वसण्याची जागा *f.* *Aud'ient a. & n.* लक्ष्य (क्ष) देणारा, ऐकणारा.

Audiometer (*awd-i-om'et-er*) [*L. audire, to hear, & Gr. metron, measure.*] *n. acous.* श्रवणशक्ति-मापक(यंत्र) *n.*

Audiphone (*awd'i-fōn*) [*L. audire, to hear, & Gr. phone, voice*] *n.* वहिन्यास ऐक्यं येईल असें करणारें यंत्र *n.*, हें वरच्या दांतांस लावेलें असतां आवाज ऐक्यं येतो. वहिन्याचें श्रुतियंत्र *n.*

Audit (*awd'it*) [*L. auditus, a hearing.*] *n. final account* हिशोबाची शेवटची तपासणी *f.*-तपास *m.* २ मालमत्तेच्या किंवा पैशाच्या व्यवहाराची आणि हिशोबाची योग्य अथवा नेमलेल्या गृहस्थांकडून झालेली तपासणी *f.* *A. v. t. examine and pass* तपास or तपासणी करून-रुजू पाहून-&c. मंजूर-दार करणें. *Aud'ition n.* ऐकणें *n.*, श्रवणशक्ति *f.* २ (*R*) श्राव्यविषय *m.* *Audited p.* (*v.* *V.*) शेवटची तपासणी होऊन वार झालेला, रुजू, वार, रुकार. *Aud'itor n.* (*v.* *V.*) शेवटचा तपासनीस, हिशोब तपासून वार करणारा *m.*, हिशोबाचा तपासनीस *m.*, तजकरनीस *m.*, हिशोबतपासनवीस *m.*, हिशोब तपासणारा *m.* २ श्रोता *m.*, श्रवण करणारा *m.*, ऐकणारा *m.* *Aud'itress fem.* *Auditōr'ium n.* प्रेक्षकस्थान *n.*, प्रेक्षकांस नाटकगृहामध्ये वसण्याकरितां केलेली जागा *f.* *Auditory nerve* श्रवणज्ञानतंतु *m.* *Aud'itorship n.* *Aud'itory a.* belonging to hearing ऐकण्यासंबंधींचा, श्रवणाचा, श्रवणसंबंधीं, श्रवणेंद्रियाचा. *Outer A. passage* कर्णछिद्र. *A. n.* श्रोतृमंडल *n. pop.* श्रोतेमंडळी *f.*, श्रोतृसमूह *m.* २ *lecture room* पाठ सांगण्याची जागा *f.*, व्याख्यानशाला *f.*

Aufait (*ō'fā'*) *a. expert, skilful* वस्ताद, चतुर, सुशिक्षित.

Augean (*aw-jē'an*) *a. myth.* ग्रीस देशांतील एलिस प्रांताचा राजा पौराणिक ऑजीऑस याचेसंबंधीं-विषयक. *Auge'an-stable n.* या राजाचा मोठा तबेला. यामध्ये तीन हजार ढोरें होतीं. हा सुमारे तीस वर्षे मुळींच झाडला नव्हता. नंतर झाडण्याचें काम हरक्यूलीस याकडे सोंपविलें तेव्हां तें त्यानें एका दिवसांत आटपलें, यावरून *To cleanse an A. stable* खूब जमलेली घाण एकदम काढून टाकणें, थोडक्या काळांत दुर्घट काम करणें, मोठ्या कष्टाचें काम हूंहूं ह्मणतां करणें, ज्या वाईट गोष्टींची सुधारणा होणें अति अशक्य असतें त्या गोष्टींची एकदम सुधारणा करणें.

Auger, Augre (aw'ger) [A. S. *nařagar*, a nave-piercer being used for boring a hole in the centre of a wheel.] *n.* सामना *m.* वेधन *n.* यरमा *m.* खोलवत *n.*
Au'ger-bit *n.* सामन्याचें पातें *n.* हें एका प्रकारच्या धनुष्याकार पकडींत बसवतात. Screw auger *n.* गिरामिट *n.*

Aught (awt) *n.* कांहींतरी, किंचित्तरी, थोडा.

Augment (awg-ment) [L. *augere*, to increase.] *n.*
वाढ *f.* २ *gram.* आगम *m.* आदेश *m.* A. v. t. वाढविणें, वृद्धि करणें, अधिक मोठा करणें, भर घालणें. A. v. i. वाढणें, मोठें होणें. Augmentable *a.* वाढण्याजोगा. Augmentation *n.* वाढ *f.*; वृद्धि *f.* २ *med.* चढ *f.*; भरतें *n.*
Augmentative *a.* वाढविण्याचा अगर वाढण्याचा धर्म असलेला, वाढण्यासारखा, वर्धिष्णु, वृद्धिशील. A. *n.* अर्थवृद्धिदर्शक शब्द-नाम *n.* Augmentatively *adv.*
Augment'er *n.* वाढविणारा.

Augur (aw'gur) [L. *avis*, bird, & root, *gar*, in L. *garrere*, to chatter.] *n.* शकुन्या or शकुन्याजोशी *m.* (Rom. antiq.) पक्ष्यांचें उडणें-चनुष्पाद प्राण्यांचें दृष्टीसमोर येणें-विजांचें चमकणें इत्यादि गोष्टींवरून पुढील गोष्टींचें अनुमान करणारा प्राचीन रोमन लोकांतील धर्माधिकारी *m.* शकुनांवरून भविष्य-भाकित सांगणारा, प्रश्न-शकुन पाहणारा-सांगणारा, शकुनवक्ता, शकुनवेत्ता. A. v. t. *message*, *betoken* सुचविणें, दर्शविणें, सूचन *n.*-&c. करणें *g. of o.*, लक्षण *n.*-चिन्ह *n.* असणें *g. of o.* with *in. con.* २ अटकळीनें सांगणें-काढणें, धोरणांत-लक्ष्यां(क्षां)त आणणें. A. v. i. *gather or infer from omens*, &c. शकुनावरून समजणें-तर्क *m.* करणें, अनुमान करणें. Au'gural, Augu'rial *a.* शकुनाचा, प्रश्नाचा, शाकुनिक, शकुनासंबंधीं-विषयक. Au'gurer *n.* Augura'tion *n.* see Augury. Au'gurship *n.* शकुन सांगणाऱ्याचा धंदा *m.* Au'gury *n.* (v. V. I.) शकुनावरून समजणें *n.*, भविष्य *n.* करणें *n.*, अनुमान करणें *n.*, &c. २ शाकुनिक *n.*, शकुनविद्या *f.* ३ चांगला किंवा वाईट शकुन *m.*

August (aw-gust') [L. *augere*, to increase, honour.] *a.* *grand*, *majestic* ओजस्वी, प्रभावविशिष्ट-युक्त, पूजनीय, पूजार्ह. २ भव्य, बडा, थोर अनुभावी, महानुभाव, पूज्यवृद्धि उत्पन्न करणारा. ३ वचक उत्पन्न करणारा, धाक उत्पन्न करणारा. August'ly *adv.* August'ness *n.* (v. A. 1.) ओजस्विता *f.* प्रताप-शालिता *f.* २ भव्यता *f.*, थोरवी *f.*

August (aw'gust) [L. *Augustus*, the first Roman emperor Augustus.] *n.* इंग्रजी सालाचा आठवा महिना *m.*, श्रावण-भाद्रपद *m.*

Augustan (aw-gust'an) *a.* रोमचा बादशाहा ऑगस्टस यासंबंधीं. A. age कोणत्याहि देशाच्या इतिहासांतील विशेष ज्ञानाभिवृद्धीचा काळ *m.* (ऑगस्टस बादशाहाचे वेळीं) रोमन वाङ्मयाचा अभ्युत्कर्ष झाला होता त्यावरून ऑगस्टनकाळ याचा अर्थ 'ज्ञानाभिवृद्धिकाल' असा झाला. see Age.

Aunt (änt) [L. *amita*, a father's sister.] *n.* father's sister आत *f.*; फुई *f.*; फुइजी *f.*; पितृभगिनी *f.*; बापाची

बर्हाण *f.* [Daughter of paternal A. आतेबर्हाण *f.* Son of husband's paternal A. आतेदीर *m.*] २ mother's sister मावसा *f.* मातृभगिनी *f.* ३ wife of paternal uncle चुलती *f.* काकी *f.* काकु *f.* पितृव्यपत्नी *f.* ४ wife of maternal uncle मामी *f.* मावळण *f.* मातुलानी *f.* [husband of maternal A. मावसा *m.*]

Aura (awr'a) [L. aura.] *n. theoso.* तेजोमंडल *n.*, प्रत्येक मनुष्यासभोवतीं त्याच्या योग्यतेनुरूप तेजोमंडल असते व ते दिव्यदृष्टि असणारांस गोचर होते असे एक मत आहे, छाया *f.* २ *fig.* लक्षण *n.*, व्यावर्तक चिन्ह *n.* ३ *med.* वाऱ्याची झुळुक *f.* वाऱ्याचा आभास *m.* A. epileptica *n. med.* हवा आंत शिरल्यासारखा भास *m.*; हे एका प्रकारच्या अपस्माराचे लक्षण आहे. Aur'al *a.*

Aural (awr'al) [L. auris, the ear.] *a.* कानासंबंधी; as, A. surgery. Auriform *a.* कानाच्या आकाराचे. Aurist *n.* कर्णवैद्य *m.*

Aureate (awr'e-āt) [L. aurum, gold.] *a.* सोन्यासारखा, पिवळ्या मुलाम्याचा, पिवळा. Aurated *a.* सोनेरी.

Aureola. Aureole (awr-ē'o-la, aw'rē-ōl) [L. aurum, gold.] *n.* दिव्यतेजोमंडल *n.*, प्रभामंडळ *n.*, हे देवता, धर्मसंस्थापक आणि साधु यांचे देहांसभोवतीं चित्रांत काढतात. २ प्रभामंडळ *n.*

Auric (awr'ik) [L. aurum, gold.] *a.* pertaining to gold सोन्यासंबंधी, सुवर्णविषयक.

Auricle (awr'i-kl) [L. auris, the ear.] *n. anat. external ear* बाहेरचा कान *m.*, बाहेरील कान *m.*, कर्णशुक्ली *f.* २ कर्णिका *f.* [Left A. सव्यकर्णिका. Right A. दक्षिण कर्णिका.] कर्णाकृतिहृदेकदेश *m.*; रक्ताशयाचे बाजूचा एक कर्णाकृति भाग *m.*, रक्त परत आणणाऱ्या शिरांतून यांत रक्त येते. हृदयाचा एक आशय *m.*, ऊर्ध्वाशय *m.*. [Left A. सव्य ऊर्ध्वाशय. Right A. दक्षिण ऊर्ध्वाशय]. Auricled *a.* कर्णाकृति-कानासारखीं उपांगे असलेला. Auricular *a. relating to the ear* कानाचा-कर्णासंबंधी, कर्णविषयक, कर्णगोचर, कर्ण, कर्णीय, श्रवणेंद्रियाचा. २ विशेष गुप्तप्रकारे धर्मगुरूजवळ सांगितलेले; as, A confession. ३ कानांत सांगितलेला, कर्णोपदिष्ट. ४ कानोकानीं आलेला, कर्णपरंपरागत, कर्णोपकर्णीचा. Auriculate, -d *a. bot.* उपपर्ण असलेले (पान), कानाच्या आकाराचा, कर्णरूप, कर्णरूपी, कर्णिकाधारी, कर्णकार, कानाकार (?).

Auriferous (awr-if'er-us) [L. aurum, gold, & ferre, to bear.] *a.* gold-producing सुवर्णप्रसव (वा *f.*), सोने ज्यांतून उत्पन्न होईल अशी (वस्तु). Aurify *v. t.* & *v. i.* सोने करणे-होणे.

Auriform (awr'i-form) See Auriculate.

Auriga (awr-i'ga) *n. astron.* सारथि *m.*, उत्तराकाशांतील एक तारकपुंज *m.*, याला आर्यज्योतिषांत ब्रह्महृदय असे ह्मणतात.

Auriscope (aw'ri-skōp) [L. auris, ear, & Gr. skopein, to look in.] *n.* कर्णान्तःपरीक्षायंत्र *n.*, कानाचा आंतील भाग तपासण्याचे यंत्र.

Aurist (awr'ist) *n.* कर्णवेद्य *m.*, कर्णरोगवेद्य *m.*

Aurora (aw-rō'ra) *n.* प्रातःकाल *m.* प्रभात *f.* उपादेवी *f.* उपःकालदेवता *f.* अहना *f.* हिचें वेदांत पुष्कळ दर्शन आहे. अरुण *m.* [A. Australis दक्षिण गोलार्धातील अरुणप्रकाश *m.*, कुमेरुज्योति *f.*] २ अरुणप्रभा *f.* ३ तेजोमंडल *n.* A. Borealis उत्तर गोलार्धातील अरुणप्रकाश *m.*, सुमेरुज्योति. Aurō'ral *a.* Auroras *pl.*

Auscultation (aws-kult-ā shun) [L. *auscultare*, to listen.] *n. med.* हृदय-छाती तपासणे *n.*, उरोन्तर्ध्वनिपरीक्षा *f.* उराला नळी (stethoscope) लावून आंतील ध्वनीची स्तिमितता पाहतात. ज्या मनुष्याची उरोन्तर्स्थिति बिघडली असते, त्याचे उरांतील ठोके सारखे पडत नाहीत. Auscultā'tor *m.* उरोन्तर्ध्वनिपरीक्षा करणारा. २ उराला लावण्याची नळी. Aus-cult'ā-to-ry *a.*

Auspice (aw'spīs) [L. *avis*, a bird, *specere*, to observe.] *n.* augury शकुन *m.*, शुभचिह्न *n.* [of evil A. अभद्र]. २ *pl. patronage* रक्षण *n.*, आश्रय *m.*, कृपादृष्टि *f.* नेक नजर *f.* हिमाईत *f.* प्रसाद *m.*, आश्रयबल *n.* Auspi'cious *a.* मंगल, शुभ, श्रेयस्कर, जयावह, शुभावह, भद्रकर, यशस्वी, सभाग्य, यशस्कर, मंगलदायक, अनुकूल, इष्ट. [A. season or period मंगलकाळ *m.* To be A. (for) लाभणें, लावणें.] २ *having omens of success* सुशकुनाचा, सुलक्षणाचा, शुभलक्षणाचा, शुभ, मंगल, सुलक्षणसंपन्न. Auspi'ciously *adv.* (v. A. 2.) सुशकुनपूर्वक, सुचिह्नपूर्वक, सुलक्षणपूर्वक. Auspi'ciousness *n.* (v. A.) मंगलता *f.* कल्याणप्रदता *f.* शुभता *f.* सद्दी *f.* भाग्यशालित्व *n.*, सभाग्यता *f.* सलाबतपणा *m.* २ सुलक्षणविशिष्टता *f.* शुभ स्वरूप *n.* Under the Auspices of च्या आश्रयानें, च्या छात्राखालीं.

Austere (aws-tēr') [Gr. *austeros*, to dry.] *a.* harsh उग्र, करडा, कडक, निष्ठुर, तीव्र, खडतर, कर्कश(S), खरमरा, खरमऱ्या, कडवा(?), कठीण, कदरखोर(?), कठोर, सख्त, परुष. २ *rigid, severe, stern* रुक्ष, रुखा, खटा, खट्या, परुष. ३ अतिआंवट, चवीला वाईट. Austere'ly *adv.* कडकप्रकारें, खरमरीतपणें. Austere'ness, Auster'ity *n.* उग्रता *f.* शैक्ष्य *n.*, रुक्षता *f.* रुखेपणा *m.*, पारुष्य *n.*, खरमरेपणा *m.*, करडेपणा *m.* I (in Religion) तपश्चर्या *f.* तप *n.*, तपस्या *f.* तपश्चरण (*pop.*) तपाचरण *n.* Austerities and penances-compreh. उपासतापास *m.*, जपतप *n.* Some of the numerous Austerities of the Hindus are उंच्छवृत्ति or शिलोंच्छवृत्ति, ऊर्ध्वबाहु, एकाग्र, &c. (एकधान्य, एकभक्त, or एकभुक्त(क्ति), एकवत), करतलभिक्षा, कृच्छ्र, चांद्रायण, धूम्रपान, पंचामि, प्राजापत्य, वगाड, लोटांगण, सांतपन, सौम्यकृच्छ्र. Emaciated by A. तपःकृश. Power acquired through A. तपःसामर्थ्य *n.*, तपोबल *n.* Practice of A. तपःसाधन.

Austral (aws'tral) [L. *auster*, the south wind.] *a.* (Austral magnetism is the imaginary magnetic matter which prevails in the Southern regions of the earth.) दक्षिणेकडील, दक्षिणेकडचा. A. Signs *astrol.* चारा राशींतील शेवटील सहा ह्यणजे तुळेपासून

मीनेपर्वतच्या राशी, दक्षिणगोलाघांतील राशी. *Australia* *n.* आस्ट्रेलेशियादेश (दक्षिणेकडील एशिया). *Australasian* (*aws-tral-ā'zhi-an*) *a.* आशियाच्या दक्षिणेकडील वेटांसंबंधी, किंवा ऑस्ट्रेलेशियासंबंधी. *Austrā'lian* *a.* ऑस्ट्रेलियासंबंधी. *A.* *n.* ऑस्ट्रेलिया देशांतील रहिवासी, आस्ट्रेलियन.

Authentic'al (*aw-thent'ik,-al*) [*Gr. authenticos, one who does anything with his own hand.*] *a. true, genuine* खरा, सत्य, अस्सल, वित्तम, वित्ताम, तहकीक, सप्रमाण, ठिकाणचा, कलमी, आप्त (S), मुळींचा, मुळचा, स्थलींचा, थेट, थेटचा. *Authentic'alness* [*R*] *n.* (v. *A.*) खरेपणा *m.*, सत्यता *f.*, असलपणा *m.*, वित्तीमपणा *m.*, सप्रमाणता *f.*, आप्तता *f.* *Authentic'ally* *adv.* *Authen'ticate* *v. t.* प्रमाण दाखवून खरा ठरविणे. २ खरेपणा आणणे, शाबित करणे. *Authenticā'tion*, *Authentic'ity* *n.* अमुक एकाच्या खरेपणासंबंधाने खात्री देणे. see *Authentic'alness*. [*See Genuine*].

Author (*awth'or*) [*L. augere, auctum, to cause things to increase, to produce.*] *n. first mover, beginner* कर्ता *m.*, मूलकर्ता *m.*, निर्माता *m.*, दिघाता *m.*, जनक *m.*, जनिता *m.*, उत्पादक *m.*, स्रष्टा *m.* २ *composer of a book, &c.* ग्रंथकार *m.*, ग्रंथकर्ता *m.*, कर्ता *m.* *Auth'oress* *n. fem.* ग्रंथकर्त्री *f.*, ग्रंथ करणारी *f.* *Authō'rial*, *Auth'orish* *a.* *Authoris'able* *a.* *Authoris-z-ā'tion* *n.* (v. *A. 1.*)—*act.* अधिकार *m.* &c. देणे *n.* २—*act.* विहित-(S) &c. करणे *n.*, मुखत्यारी *f.*, अधिकार *m.*, परवानगी *f.* *Auth'oriz-s-e* *v. t.* give authority or right to मुखत्यार *m.* *f.* अखत्यार *m.* अधिकार *m.* सत्ता *f.* हुकूम *m.* &c. देणे, अखत्यारी-मुखत्यारी- &c. देणे. २ *establish by authority, make lawful* हुकूम *m.* आज्ञा *f.* सोकळीक *f.* &c. करणे-देणे *g. of o.*, सत्तेचा-साधिकार-समत्ताक-विहित (S)-विधेय- &c. करणे. *Authorised* *p.* (v. *V. 1.*) अखत्यार दिलेला, मुखत्यार, अखत्यारी, प्राप्ताधिकार. *Auth'orless* *a.* अकर्तृक, कर्तृ-हीन-विरहित. *Auth'orling* *n.* लहान अधिकारी *m.* *Auth'orship*, *Auth'oring*, *Auth'orism* *n.* ग्रंथकर्तृत्व *n.*

Authority (*awth-or'it-i*) *n. warranted power* अधिकार *m.*, अखत्यार *m.*, सत्ता *f.*, प्रभुत्व *n.*, जोरा *m.*, ऐश्वर्य (S) *n.* [*FULL A.* पूर्ण अधिकार *m.*, मुखत्यारी *f.* *ONE INVESTED WITH A.* अधिकारी, अखत्यारी. *TO BE IN A. OVER* डोईवर-शिरावर असणे]. २ *grounds for credence &c. warrant, sanction, support* प्रमाण *n.*, आधार *m.*, आश्रय *m.*, मान *n.*, प्रामाण्य *n.* [*OF LITTLE A.* अल्पप्रमाण, अल्पप्रमाणक]. ३ *influence, credit, power* चलती *f.*, चाल *f.*, चलचल *f.*, गौरव *n.*, कदर *f.*, भारदारी *f.*, भारदस्ती *f.*, अनुभाव *m.* ४ *authoritative opinion or saying* आप्तवचन *n.*, आप्तवाक्य *n.*, आप्तोक्ति *f.*, अभियुक्तवचन *n.* [*HERE* आप्त *MEANS* यथार्थवक्ता. that has *A.*—*A WRITING, A WRITER*-&c. आप्त, अभियुक्त.] ५ *order, &c.* सनद *f.*, हुकूमनामा *m.*, हुकूम *m.*, अधिकारपत्र *n.* ६ *pl. ruling persons or body* सरकार *n.*, अधिकारी

m. Authoritative a. having the authority प्रमाणाचा. सप्रमाण, प्रमाणविशिष्ट-युक्त. आप्त (ऽ) साधार. २ *imperative; commanding* दबदब्याचा, दावाचा, दरदब्याचा, धनीपणाचे डौलाचा, स्वामीपणाचे डौलाचा, स्वामित्वसूचक. *Authoritatively adv. (v. A. 1.)* प्रमाणंकरून, सप्रमाण, प्रमाणतः. २ अधिकारानें, धनीपणाच्या डौलानें, दबदब्यानें, खरमरीत, दावाचा *a. decl.* *Authoritativeness n. (v. A. 1.)* सप्रमाणता *f.* आसता (ऽ) *f.* आसत्व (ऽ) *n.* २ दाब *m.*, दबदबा *m.*, दबावा *m.*, सलाबत *f.* सलाबतपणा *m.* प्रताप *m.*, धनीपणाचा डौल *m.*

Autobiography (aw-to-bi-og'raf-i) [Gr. *autos*, self, *bios*, life, *grapho*, to write.] *n.* आत्मचरित्र *m.* स्वचरित्र *n.* स्वतः लिहिलेलें आपलें चरित्र *n.*

Autocrat (aw'to-krat) [Gr. *autos*, self, *kratos*, power.] *n.* an absolute ruler स्वायत्ताधिपति *m.* मुखत्यार राजा *m.* स्वेच्छाचारी (ऽ) राजा *m.* *Autocracy n.* स्वायत्ताधिपत्य *n.* स्वाधिपत्य *m.* पूर्णमुखत्यारी *f.* स्वेच्छाचारी राजाची सत्ता-किंवा त्याचें राज्य *n.* एकसत्ताक राज्य, स्वतंत्रराजानें चालविलेला कारभार *m.* स्वसत्ताक राज्य *n.* अनियंत्रित राज्य *n.* *Autocratical a.* एकसत्ताकराज्याचा, &c., स्वायत्ताधिपत्यासंबंधीं, स्वायत्ताधिपत्यविषयक, एकसत्ताक.

Autograph (aw'to-graf) [Gr. *autos*, self, & *grapho*, writing.] *n.* स्वदस्तुरचा लेख *m.* कागद *m.* स्वतः पत्र *m.* स्वहस्ताची सही *f.* *A. v. l.* स्वदस्तुरचा लेख लिहिणें. *Autography n.* हस्तलेख शिलाछापावर घेण्याची क्रिया किंवा पद्धति *f.* स्वदस्तुरचा लेख लिहिणें. *Autograph'ic, -al a.* स्वदस्तुरचा, स्वहस्ताक्षराचा. *Autograph'ically adv.*

Automaton (aw-tom'a-ton) [Gr. *autos*, self, & a stem *mat-* to strive after, to move.] *n.* a self-moving machine स्वयंगतिक यंत्र *n.* यांत्रिकशक्तीमुळें आपोआप चालणारें यंत्र *n.* २ बुद्धिपूर्वकनिर्णयावांचून व्यवहार करणारा प्राणी *m.* परिपाठानुरूप किंवा अंधपरंपरेनें वागणारा मनुष्य *m. pl.* *Autom'ata, Autom'atons.* *Automatically adv.* *Autom'atism n.* स्वयंचलनशक्ति *f.* स्नायूंची आणि ज्ञानतंतूंची स्वयंचलनशक्ति *f.* *Automatic, Autom'atic a.* स्वाधीनगतिक, स्वतः चालणारें (यंत्र), स्वशक्तिप्रेरित, स्वयंवह, आत्मचालक, स्वचेष्ट, आत्मचेष्ट. २ *fig.* आंगचे बुद्धीचा, स्वाभाविक, यंत्रवत्. *A. apparatus n.* स्वाधीनगतिक उपकरण *n.* स्वयंवहयंत्र *n.*

Autonomy (aw-ton'om-i) [Gr. *autos*, self, & *nomos*, law.] *n.* आत्मशासन *n.* स्वसत्ता *f.* स्वराज्यसत्ता *f.* स्वतंत्राचार *m.* स्वतः कायदे करण्याचा अधिकार *m.* *Kant's philos.* इच्छा स्वतंत्र आहे असें मत *n.* इच्छास्वातंत्र्य *n.* *Autonom'ic, Auton'omous a.* स्वराज्यसत्तेसंबंधीं. २ स्वसत्ताक, स्वराज्यसत्ताक.

Autonym (aw'ton-im) [Gr. *autos*, self, *onoma*, a name.] *n.* कर्त्याच्या नांवानें प्रसिद्ध केलेला लेख *m.*

Autophagous (aw-tof'ag-us) [Gr. *autos*, self, *phag-*

gein, Sk. भुञ्ज्, to eat.] *a.* आत्मभोजी. *Autophagy*
n. उपासमार चालला असतां (शरिरांतील) ससंधानूवर
 धरलेला टिकाव *m.* २ *zool.* अंडीं फुटतांच उडून जाऊन
 स्वशरीरपोषण ज्यांना करितां येतें असे पक्षी *m. pl.*

Autophobia (aw-tof'ob-i) [Gr. *autos*, Sk. आत्मन्, self
 & *phobia*, fear.] *n.* आत्मोह्लेखाची भीति *f.*

Autoplasty (aw'to-plas-ti) [Gr. *auto-plastos*, self-
 formed.] *n.* कोथितांगसंधान *n.*, शीर्णांगसंधान *n.*, शरि-
 राचा एक भाग नासला असतां दुसऱ्या चांगल्या भागाचे
 कातडे काढून नासलेल्या भागीं लावतात.

Autopsy (aw'top-si) [Gr. *autos*, self, *opsis*, sight.] *n.*
 प्रत्यक्ष परीक्षा *f.* २ *med. post-mortem* परीक्षणार्थ मृत-
 देहाचे व्यवच्छेदन *n.* Also *Autop'sia*.

Autotype (aw'to-tip) [Gr. *autos*, self, & *typos*,
 form.] *n.* मुळावरून काढलेली प्रतिमा किंवा नकल *f.*
photo. कांचेवरच्या उलट प्रतिमेवरून सुलट प्रतिमा घेणे *n.*

Autumn (aw'turn) [L. *autumnus*, autumn.] *n.*
 शरत् or द् *f.*, शरत्काल *m.*, शरदतु, खरीपाचे दिवस,
 सराई *f.*, सराईचे दिवस. *Autum'nal a.* शरदतुसंबंधीं,
 शरत्कालाचा, शरदतूचा, शारद, शारदी, शारदीय,
 शरत्कालीन, शरत्कालिक, खरीपाचे वेळचा. २ *fig.* उता-
 रव्यासंबंधीं. *A. equinox* नुलासंपात. *A. harvest n.*
 खरीप(फ), खरीपाचें पीक. *A. signs* तूळ, वृश्चिक आणि
 धन. *Autum'nally adv.*

Auxiliar (awg-zil'yar) *Auxiliary* (awg-zil'yar-i)
 [L. *augere*, to increase.] *a.* मदतगार, साहाय्यकारी-
 कर्त्ताकारक, उपकारक, कुमकेचा, सहाय. *A. n. gram.*
 साहाय्यकारी क्रियापद *n.* २ मदतगार, सहकारी, सहाय कर-
 णारा, *pl.* दुसऱ्या राजाकडून कुमकेस आलेली फौज,
 कुमक. ३ *math.* साहाय्यकारी संख्या किंवा पद. *A. circle*
 विक्षेपवृत्त *n.*, विक्षेपवर्तुल *n.*, उपवर्तुल (?) *n.*, उपकुर्वाण
 वर्तुल *n.*

Avail (a-väl') [L. *ad*, to & *valere*, to be strong.] *v. t.*
 (पुखाद्याचा) फायदा करणे, मदत करणे, उपयोगी पडणे.
 [To A. ONE'S SELF OF-चा आपल्याला फायदा करून घेणे.] *A.*
v. i. कामास-कामीं-उपयोगीं-उपयोगास पडणे-येणे, फळ *n.*
 येणे *inv. con.*, फळणे, साधणे, फलद्रूप-फलित-&c. होणे.
 [To A. nothing फुकट जाणे, व्यर्थ जाणे, पोकळीखालीं
 or पोकळीस जाणे (?).] २ लाभणे, लाधणे, लाहणे, लाभ *m.*
 होणे. *A. n.* फायदा *m.*, उपयोग *m.*, फळ *n.* *Availing*,
Avail'able a. (v. V. I.) उपयोगीं पडण्याजोगी, का-
 माचा, उपयोगाचा, उपयोगी, उपयुक्त, अमोघ, फलद्रूप,
 कार्योपकारक-कर्त्ता-कारी, कार्यसाधक. २ लाभदायक-
 जनक, फलद, फलप्रद. ३ मिळणारा, मिळण्याजोगा,
 सुगम, सुलभ. ४ चालू, चालता. *Avail'ableness*,
Availabil'ity n. उपयोग *m.*, उपयोगीपणा *m.*, उपयो-
 गित्व *n.*, उपयुक्तता *f.*, कार्यसाधकत्व *n.* *Avail'ably*,
Avail'ingly adv.

Avalanche (av'al-ansh) [L. *ad*, to, & *vallem*, a
 valley.] *n.* हिमावरसरण *n.*, डोंगरावरून अगर कड्या-
 वरून घसरत येणारा बर्फाचा लोट *m.*-खडप *m.*-धोंड *f.*

हिमानी *f.* Avāle', Avāil' *v. i.* खालीं उतरणं-घसरणं.
A. *v. t.* खालीं घसरणं.

Avant (av'ang) *Pref. used as adj.* पुढें पाठविलेला, अघाडीचा; *as, Avant-courier n.* पुढें पाठविलेला जागृद *m.*, अग्रदूत *m.*, पुरोदूत *m.* Avant guard *n.* अघाडीची फौज *f.*, विनी *f.*

Avarice (av'-ar-is) [L. *avere*, to pant after.] *n.* धनतृष्णा *f.*, लोभ *m.*, धनलोभ *m.*, द्रव्यलोभ *m.*, धनशा *f.* लालच *f.* अर्थकाम *m.*, लालसा *f.* Avari'cious *a.* लोभी, धनलोभी, हावरा. Avari'ciously *adv.* धनलोभानें, लोभपूर्वक. Avari'ciousness *n.* धनलोभीपणा *m.*, हावरेपणा *m.*

Avast (a-väst') *interj. naut.* पुरे, पुरे करा, हांहां.

Avatar (a-va-tār') [Sk. *ava*, away, down *tar*, to pass over.] *n. incarnation* (देवादिकांचा) अवतार *m.*

Avaunt (a-vawnt') [Fr. *avant*, forward.] *interj.* दूर हो, चल जा, तोंड काळें कर.

Ave (ā'vē) [L. *avere*, to be well or propitious.] *interj.* अभिवादन *n.*, अभिवंदन *n.*, नमस्ते. This is an address or prayer to Virgin Mary, an abbreviation of Ave Maria or Ave Mary. This Ave Mary is a form of devotion in the Roman Catholic Church.

Avenge (a-venj') [Pref. *a*, & L. *vindicare*, to avenge.] *v. t.* न्यायबुद्धीनें प्रतीकार करणें, न्यायबुद्धीनें उलट नुकसान करणें, प्रतिफल *n.* देणें, सूड (?) *m.*-द्वेष (?) *m.*-वैर (?) *n.*-उसणें(नें) (?) *n.*-&c. उगवणें. Avenge'ful *a.* Avenge'ment *n.* (v. V.)-*act.* उसनें फेडणें *n.*, &c., अपराधप्रतीकार *m.*, अपराधशासन *n.*, सूड (?) *m.* Aveng'er *n.* (v. V.) सूड घेणारा-उगवणारा-&c., कैवारी. A. of his people भक्तकाजकैवारी. Aveng'ers *fem.*

N. B.—Avenge means प्रतीकार करणें, वचपा काढणें. Revenge means केवळ मनाच्या शांतीकरितां सूड घेणें. Avenge-ment is an act of justice. Revenge is simply for vindictive desire. I avenge myself upon another or I avenge another or I avenge a wrong. I revenge myself upon another.

Aventurine (a-ven'tū-rin) *n.* कांचेचे मौल्यवान् खडे. Also Avanturine.

Avenue (av'on-ū) [L. *ad*, to, *venire*, to come.] *n.* मार्ग *m.* २ प्रवेशपथ *m.*, प्रवेशमार्ग *m.*, द्वार *pop.* दार *n.*, दरवाजा *m.* ३ दुतर्फा झाडें असलेला रस्ता *m.*, दुरस्ता झाडीची वाट *f.* ४ *fig.* सफलतेचीं साधनें.

Aver (a-ver') [L. *ad*, & *verus*, true.] *v. t.* प्रतिज्ञेनें सांगणें, निश्चयानें बोलणें. Aver'ment *n.* प्रतिज्ञेनें सांगणें, निश्चयपूर्वक बोलणें.

Average (av'er-āj) *n.* सरासरी *f.*, सरदावरदी *f.*, एकंदरी *f.* [In the A., On an A. सरासरी, स्थूलतः, स्थूलमानानें. Average price or rate एकंदर सरासरीचा भाव *m.*] २ साधारण स्थूल प्रमाण *n.* ३ मध्यमप्रमाण *n.*, मध्यममान *n.* ४ *com.* (गलवतावरील मालाचें झालेलें नुकसान भरून काढण्यासाठीं) हिस्सेरसीनें दिलेली वर्गणी *f.*

A. u. मध्यम. २ साधारण. ३ com. सरासरीवरून काढलेला. A. v. t. सरासरी काढणे. A. v. i. सरासरीने होणे-भरणे.

Averse (a-vers') [L. *aversus*, turned away.] a. पराङ्मुख, विमुख, पाठमोरा, अप्रसन्न, प्रतिकूल. २ तिटकारा दाखविणारा (with to). ३ साधार वंणाच्या सनाचा, विमुख, पराङ्मुख. Averse'ly adv. Averse-ness n. (v. A. 1.) पाठमोरेपणा m, पराङ्मुखता f, प्रतिकूल्य n, प्रतिकूलता f, विमुखता f. Avers'ion n. नावड f, चिक्कस f, तिटकारा m, अनावड f, चिकार (?) m, चिणका m, चिणकारा m, रीस f, विरक्ति. f. विमति. f. कंटाळा m, द्वेष m. I cause of dislike त्राम m.

Avert (a-vert') [See Averse.] v. t. keep off, divert निवारणे, टाळणे, वारणे, चुकवणे, टळवणे, (संकट) येऊं न देणे, निवारण n-वारण n.-&c. करणे g. of o. २ फिरवणे, काढणे, परतविणे g. of o. Avert'ed p. (v. V 1.) चुकवलेला, निवारित, वारित. २ फिरवलेला, परावृत्त. Avert'edly adv. Avert'er n. टाळणारा, चुकवणारा, निवारक, निवारणकर्ता. Avert'ible a. (v. V. 1.) चुकवायाजोगा-सारखा-&c., निवारणीय, निवार्य, परिहार्य.

Avesta (a-ves'ta) n. (हिंदूंच्या वेदाप्रमाणे) पारशी लोकांचा मुख्य धर्मग्रंथ m. Aves'tan n. See Zend Avesta.

Avian (ā'vi-an) [L. *avis*, a bird.] a. पक्ष्यांसंबंधीं.
Aviary (ā'vi-ar-i) [L. *avis*, a bird.] n. पाखरांचा शिकारखाना m, पांखरखाना m, पक्षिशाला f, कुलायिका f, खुरवडा m, खुराड m, जेथे पक्ष्यांच्या खाण्यापिण्याची वगैरे सर्व सोई केलेल्या आहेत असे स्थळ n.

Avidity (a-vid'i-ti) [L. *avere*, to pant after.] n. आधार्शापणा m, हांव f, सोस m, नितांतलेपणा m, खवखव f. २ बुभुक्षितता f, हव्यास m, हांवरेपणा m, हौस (हवस) f. Av'id a. लोभी, आधार्शी, हांवरा.

Avocation (a-vo-kā'shun) [L. *ab*, from, & *vocare*, to call.] n. धंदा m, व्यवसाय m, व्यासंग m, काम n, पेशा m, हुदा m. २ law. खालच्या कोर्टांतून वरिष्ठ कोर्टांत हुकुमावरून खटला नेणे (advocation). ३ (rare) ओढाताण f, त्रेधा f. ४ calling, employment pl. काम n, पेशा m, व्यवसाय m, व्यासंग m.

Avoid (a-void') [L. *ex*, out, & *Void*.] v. t. shun चुकविणे, टाळणे, झुकविणे, हुकविणे. २ वर्जणे, वर्ज करणे, वगळणे, टाकणे, निवडून टाकणे, फिरणे with पासून of o., अलग राहणे, दूर टाकणे, अस्वीकार m. करणे g. of o. ३ law. quash रद्द करणे. A. v. i. रद्द होणे. Avoid'able a. टाळतां येण्याजोगा, वर्ज करायजोगा, टाळायजोगा. Avoid'ance n. टाळणे n, वर्जणे n, वर्ज करणे n, वर्जद n, असेवन n, अनाचरण n, अस्वीकार m. २ —act. टाळणे n, चुकवणे n, टाळा देणे, &c.

A. B.—Avoid टाळणे आणि Avert निवारणे. Avert शब्दाचा 'पासून पराङ्मुख होणे' असा मूळ अर्थ आहे व 'टाळणे,' हा लांबचा अर्थ आहे. Avoid शब्दाचा 'मध्ये पुष्कळ रिकामी जागा

(void) टैवणें जना मुक्त नय अहे व वायानन टाकणे. मुक्तवणें असा व्यावहारिक उद्ये निवृत्ती. We avoid a thing causing destruction to us or we avoid it as a simple matter of prudence or taste. We always avert an evil or a calamity.

Avouirdupois (a-vou-er-du-poi-z) [L. *habere*, to have, *pensum*, something weighed out.] *n.* एकप्रकारची इंग्रजी वजनार्ची परिमाणें (मान्य. गृह वंगर मांजण्याचीं). यांत एका पौंडाचे १६ औंस अम्यतात. सोने. हें तौलण्याच्या वजनांग टाय अशी संज्ञा आहे. त्यांत एका पौंडाचे १२ औंस अम्यतात.

Avouch (a-vouch) [L. *ad*, to, & *vocare*, to call to.] *v. t.* निश्चयपूर्वक-सर्चानपणें-प्रतिज्ञेनें-प्रतिज्ञापूर्वक-&c. बोलणें-ह्मणणें, स्थापित करणें, प्रतिपादन करणें **Avouchable** *a.* निश्चयपूर्वक सांगण्याजोगा. **Avoucher** *n.* निश्चयपूर्वक सांगणारा. **Avouchment** *n.* निश्चयपूर्वक सांगणें *n.* प्रतिज्ञा *f.*

N. B.—To avouch a thing is to place one's-self in the position of a witness for it. Avouchment is always a positive statement, in favour of some person or cause.

Avow (a-vow) [L. *ad*, & *vocare*, to call to.] *v. t.* *own* उघड कबूल करणें. २ अंगीकारणें. स्वीकारणें, आंगावर घेणें, अंगीकारपूर्वक सांगणें, पदरीं घेणें, कबूल करणें. ३ प्रतिज्ञेनें बोलणें, प्रतिज्ञा करणें. **Avowable** *a.* **Avowably** *adv.* **Avowal**, **Avowance** *n.* उघडपणें कबूली *f.* अंगीकार *m.* स्वीकार *m.* **Avowed** *p.* (v. V.) कबूल केलेला, अंगीकृत, स्वीकृत; as, an avowed enemy, an avowed purpose. **Avowedly** *adv.* सांगून मनरून, हटकून. **Avower** *n.* कबूल-अंगीकार-स्वीकार करणारा, अंगीकार-स्वीकार-कर्ता.

N. B.—To Avow means to declare with boldness and frankness. This implies our own consciousness of right, and of the fact others do not think it so, or at least are not fully persuaded of it.

Avulse (a-vuls') [L. *avellere*, to pull.] *v. t.* जोरावें विलग करणें, फाडणें. **Avulsion** *n.*

Await (a-wāt') *v. t.* wait for वाट *f.* पाहणें *g. of o.*, मार्ग *m.* लक्षणें *g. of o.*, प्रतीक्षणें, खोळवणें, तिष्ठणें with साटीं-&c. *of o.*, प्रतीक्षा करणें. २ (करितां) राखून ठेविलेलें असणें. ३ (करितां) तयार असणें; as, A reward awaits him. **Awaiting** *n.* (v. V.)—*act.* वाट पाहणें *n.* &c, प्रतीक्षणें *n.*, प्रतीक्षा *f.*, मार्गप्रतीक्षा *f.*

Awake (a-wāk') [See Watch.] *v. t.* जागा-जागृत-&c. करणें, उठवणें, जागविणें, झोंपमोड *f.* नीजमोड *f.* करणें *g. of o.*, निद्राभंग *m.* बोध *m.* प्रबोध *m.* बोधन *n.*-&c. करणें, हुशार करणें. *A. v. i.* जागा-जागृत-सावध-&c. होणें, हुशारणें, हुशार होणें, उठणें. *A. a.* जागा, जागृत, सावध, हुशार, अनिद्रित, अनिद्र. [To be A. जागणें. To be A. to जागणें.] **Awak'able** *a.* **Awak'en** *n. t.* and *v. i.* जागृत करणें-होणें. **Awaked**, **Awakened** *p.* (v. V.) जागा केलेला-

झालेला, प्रबुद्ध, प्रबोधित, उठवलेला. Awak'ening a. जागा-प्रबुद्ध-प्रबोधित-&c. करणारा, प्रबोधक. Awak'ening, Awak'ing n. (v. V. T.)—act. जागा करणे n, निद्राभंग m, बोधन n, बोध m, प्रबोधन n, प्रबोध m. Awak'ement, Awak'enment n. जागृति f, पुनरुज्जीवन (?) n. Awak'ener n. डोळे उघडवणारा, जागृत करणारा. N. B.—पुनरुज्जीवन should better be restricted to Revival.

Award (a-wawrd') [Gr. warden, to watch in order to protect.] v. t. give by judicial determination फैसला करून-निवाडा करून-निर्णय करून-&c. देवविणें, चौकशी-मनसुबी-तपासणी-पंचाईत-&c. करून देवविणें. A. v. i. निवाडा करणे. A. n. निवाडा m, फैसला m, फैसल n, नीर (vulg.) m, निर्णय m, लवादनामा m, पंचांचा ठराव m. Written A. निवाडपत्र n, निर्णयपत्र n, हुकुमनामा m, फैसलनामा m, महजर m. Award'able a. Awarded p. निवाडा करून देवविलेला, &c. Award'ment n. Award'er n. निकाल देणारा, &c.

Aware (a-wār') [See Wary.] a. (always followed by of) सावध, सावचित्त, हुशार. २ माहितगार, वाकबगार, हुशार झालेला, बोधित, प्राप्तबोध, जातबोध, प्रबुद्ध. Aware'dom, Aware'ness n.

Awash (a-wosh') [Pref. a, & Wash.] a. लाटांच्या आधीन, वीचिधूत, समुद्रजलरेपेंत.

Away (a-wā') [A. S. a, on, & weg, way.] adv. at a distance गैरहजिर, दूर अंतरावर, दूर, अन्यस्थानीं, लांब. २ from, on its way from, The sense of this word as used with a verb is best expressed in Marathi by the use of another verb; as, To go away निघून जाणे. To give away देऊन टाकणे. To throw away टाकून देणे. To run away पळून जाणे. To make away with वाट लावणे, लांबवणे. Away! Away with you चल! दूरहो! चालताहो! Away with him त्याला येथून घेऊन जा, ठार मारा. Fire Away एकदम बत्ती घा. I cannot away with it माझ्यानें तें सोसवत नाहीं. Once and Away केव्हांना केव्हांतरी एकदां, निदान एकदां. There away त्या दिशेनें. To fall Away (from) विश्वासघातानें सोडून जाणे, करार मोडून सोडून जाणे. To fight Away लढत रहाणे. To work Away काम करित रहाणे. In the last two phrases the idea of continuity is involved. To explain Away difficulties in a certain subject (to explain in a plausible and evasive manner) एखाद्या विषयांतील दुर्बोध भाग सुगम झाले असा भास करणे, उडवाउडवीचा खुलासा करणे. To do Away with शेवट करणे.

Awe (-aw) [A. S. ege, fear, Gr. achos, anguish.] n. reverential fear दरारा m, दबदबा m, दरदरा m, धास्त or स्ती f, दहशत f, धाक m, वचक m (v. बालग), बाज m, चक m, हैबत f, जरब f (v. बस), दर्प m. [TO LOSE ONE'S A. OF मीड f चेपणे-मरणे g. of o., जरब f पिणे TO STAND IN A. OF वचकणे, जरब f.]

खाणें, जुमान *m. n.*, खाणें, जुमानणें]. *A. v. t.* (पूज्यभावासह. भीति उत्पन्न करणें, दाब *m.*-दबदबा *m.*-दरारा *m.*-&c. बसवणें, धाक *m.* दाखविणें, जरब *f.*-धमकी *f.*-देणें-दाखविणें. *Awe'less, Aw'less a.* ज्याचा दरारा बसत नाहीं असा. *Awe'lessness n.* *Awe'some, Aw'some a.* *Awe'strike v. t.* see *Awe.* *Awe'struck a.* धाक बसलेला, दरारलेला. *Aw'ful a.* धाकाचा, सादरभीतिजनक, दरान्याचा, दरदन्याचा, जरबेचा, वचकाचा, वचक्याचा, इद्रतीचा, धाक घालायाचा, धाक बसवायाजोगा-सारखा, जरबी, अघोर. २ अघोर, दारुण, भयंकर. ३ अवाढव्य प्रमाणाचा, अजस्र. *Aw'fully adv.* फार मोठ्या प्रमाणानें, भयंकर प्रकारें, &c. *Aw'fulness n.* सादरभीति *f.* २ दबदबा *m.*, दाब *m.*, इ(ब्र)भ्रत *f.*, दरारा *m.*, दगदगा (?) *m.*, जरब *f.* सलाबत *f.*

Aweary (a-wē'ri) a. थकलेला, कंटाळलेला. *Awea'ried a.* same as *weary.*

Aweather (a-weth'er) a. or adv. गलबताच्या ज्या बाजूवर वारा वाहतो तिकडचा, पवनाभिमुख. The reverse of 'a-lee' applied to the position of a ship's helm where its tiller is moved to the wind-ward side of the ship.

Aweigh (a-wā') adv. भुइसांड केलेला, उचलण्याच्या स्थितींत; as, An anchor is *A.* when the strain on the cable has just raised it from the bottom.

Awhile (a-hwil') adv. कांहीं काळपर्यंत, कांहीं वेळ, अमळ, अमळसा, जरा.

Awkward (awk'ward) [A. S. in a back-handed manner.] a. clumsy अडाणी, अनाडी, आडमूठ, आडमुठ्या, आडकसबी (?), नाकसबी, घसक्या, घसक्या, अवसुती, अवसुत्या, गवत्या, काबाडी(ड्या), काबाडकामी, हेंगाडा, दुघड (?), (गन्हार), गंवार, झोडकाम्या, बेहिकमती, बेहुनरी, अकुशल, अपटु. The *A.* and *rude*,—*compreh.* अडाणी कबाडी *m. pl.* गवतेगोमाजी *m. pl.* २ (of things) धोबड, ओबडधोबड or आबडधोबड, बेडौल, बोजड, बेढब, बेडौली, गैरबेताचा, ढोबळ, अवसुती. ३ *unpleasant, disagreeable, untoward, &c.* अवघड, कठीण, अडचणीचा, नडीचा, गैरसोईचा. *Awk'wardish a.* *Awk'wardly adv.* (v. *A. 1.*) अडाण्या-अनाड्यासारखा, अडाण्यापरी, अडाणीपणानें, अकुशलतेनें. *Awk'wardness n.* (v. *A. 1.*) अडाणीपणा *m.* or अडाणपणा *m.*, अनाडपणा *m.*, आडमुठेपणा *m.* &c., अकौशल्य *n.*, अकुशलता *f.*, अपटुता *f.* २ ओबडधोबडपणा *m.*, ढोबळपणा *m.*, बेडौलपणा *m.*, बेडौली *f.* ३ अवघडपणा *m.*, कठीणपणा *m.*

Awl (awl) n. आरी *f.*, आर *f.*, टोपण *n.*, टोपणें *n.* To bore with an *A.* (टोपण) टोपणें, टोपसणें.

Awn (awn) n. (गवताचें-धान्यावरचें) कूस *n.*, कुसूं *n.*, कुसळ *n.* २ *bot.* तृणवर्गातील फळावरील फडीच्या आकाराचें आच्छादन *n.*-शूक *n.* *Awn'y a.* ज्याला भूस किंवा कुसें फार आहेत असें, फार भुसाचा, भुसाळ.

Awning (awn'ing) n. छत *n.* (v. बांध), चांदणी *f.*, आ-

स्नानगिरी (R) *f*, चांदवा *m*, सायदान *n*, शमिना or (समिना) *m*, शामाणा or ना *m*, वितान *n*. To cover with an A. छतावणें.

Awry (a-ri') [Pref. a, on, & wry.] *a. & adv.* वांकडा-तिकडा, तिरकस, तिरपा, तिरका. To look A. कान्या डोळ्यानें पाहाणें, ओझरतें पहाणें. To walk A. चुकीच्या मार्गानें जाणें.

Ax, Axe (aks) *n.* कुन्हाड *f*, कुठार *m*, परशु (*pop.*) परश *m*, तबल *m*. To hang up one's Axe काम सोडून देणें, उद्योग न करणें-टाकून देणें. To put the A. on the helve अडचणींतून पार पडणें किंवा अडचण दूर करण्यास युक्ति शोधून काढणें. He has an Axe to grind त्याच्या मनांत कांहीं स्वार्थ साधून घ्यावयाचा आहे, त्याला आपलें घोंडें पुढें ढकलावयाचें आहे. Axe-head *n.* कुन्हाडीचें लोखंडी टोपण *n.* Axé-stone *n.* कुन्हाड पाजविण्याचा निसणा *m*, लसणा *m*.

Axilla, Axil, (aks'il-la) *n.* कांख *f*, खांक *f*, बगल *f*, कक्ष *f*. २ *bot.* पान आणि देंठ यांमधील कोन *m*. Ax'illar, Ax'illary *a.* बगलेसंबंधीं, कांखेचा, कक्षेसंबंधीं. २ *bot.* पान व देंठ यांमधील कोनासंबंधीं, किंवा कोनापासून येणारा, कक्षस्थ, कक्षागत.

Axile (aks'il) *a.* अक्षासंबंधीं, आंसाकडील. २ *bot.* अक्षस्थ, अक्षिक, मध्यरेपेला चिकटणारा.

Axiom (aks'yum) [Gr. *axio-ein*, to think worth, to take for granted.] *n. geom.* प्रत्यक्षप्रमाण *n.* २ स्वतःसिद्ध तत्त्व *n.* Axiomatic, Axiomatically *a.* प्रत्यक्षसिद्ध, स्वतःसिद्ध. Axiomatically *adv.*

Axis (aks'is) [L. *axis*.] *n.* आंस *m*, आंख *m*, अक्ष *m*, कणा *m*, गुणा *m*. २ *bot.* आंस *m*, अक्षभाग *m*, मध्यभाग *m*. ३ *anat.* कीलकास्थि. ४ *math.* द्रव्यरेषा, निर्णयरेषा, मापनरेषा. Axes *pl.* Axis of x कोटिशुजमापनरेषा *f*. A. of y शुजमापनरेषा *f*. Axis of z उच्चत्वमापनरेषा. Axis of ordinates शुजान्तरमापनरेषा *f*, शुजमापनरेषा *f*. Axis of abscissas कोट्यन्तरमापनरेषा *f*, कोटिमापनरेषा *f*. ordinate ला शुज व abscissa ला कोटिशुज किंवा कोटि असेंहि ह्मणतात. Ax'ial *a.* Ax'ially *adv.* Axial inclination अक्षविक्षेप.

N.B.—The word अक्ष or आंस is to be substituted for the word *axis* in the following phrases = A. of curve; A. of lens; The axis of co-ordinates in a plane; Axis of revolution; A. of the equator; A. of a balance; A. of a telescope; A. of oscillation; A. of polarization; A. of suspension; Optical or visual axis. Radical A. of two or more circles; Conjugate A.; Major A.; Minor A.; Transverse A.; The exact renderings of these phrases will be found under Curve, lens, &c. &c.

Axle (aks'l) Axle-tree (aks'l-trē) [axis.] *n.* गाडीचीं चाकें ज्याभोंवतीं फिरतात ती लोंकडाचा अगर लोखंडाचा दांडा *m*, चाकांचा आंस *m*, आंख *m*, अक्ष *m*, कणा *m*, गुणा *m*. Axle-box of a cart खोबळा *m*.

Grease for A. अंगण *n.* वंगण *n.* Transverse beam of A. चाकपार्टी *f.* Axle *n.*

Axle-nut (aks'l-nut) *n.* चाक भाग्यी पट्टे नये ह्याणून शेवटीं लावलेला स्फु अगर खील *f.* आंभाची खील *f.* आंसाची खिटी *f.* कानखील *f.*

Ay or Aye (i) *adv.* होय, हां, मई. वरें. A. *n.* अमुक एक पक्षाच्या वाजूचें मत *n.*, अनुकूलमत *n.* *f.* अनुकूल मत देणारे लोक *m.*

Aye (ā) [A. S. *a*, connected with Age, Ever.] *adv.* सतत, निरंतर. For Aye, for ever and Aye अंत-कालपर्यंत, सर्वकाल.

Azimuth (az'im-uth) [Ar. *as-sumut*, *as*=*a'* the, *sumut*, *samt*, direction.] *n.* astron. समकोण *m.*, समांश *m.*, दिक्कोण्यंश *m.*, स्वस्थ ज्योतीमधून जाणारें दृग्मंडल आणि क्षितिजाचा उत्तर किंवा दक्षिण बिंदु यांमधील क्षितिजाचा भाग. Az'imuthal *a.* Altazimuth *n.* उन्नतिदिगंशमापकयंत्र *n.* The *es*-azimuth *n.* दिगंश *m.*, दिग्मन *m.* Azimuth circle. Azimuth-vertical दृग्मंडल *n.*, स्वस्तिक आणि स्वस्थ पदार्थ ह्यांतून जाणारें व क्षितिजावर लंबरुप असणारें वृत्त *n.* Azimuth compass दिगंशनिर्णययंत्र *n.*, दिगंशहोका *m.* Azimuth dial दिगंशमापकयंत्र *n.* Azimuth magnetic लोहचुंबकासंबंधीं याचोत्तरवृत्त व पदार्थउन्नतांशवृत्त ह्यांनीं केलेला क्षितिजावरचा चाप *m.*

Azoic (a-zō'ik) [Gr. *a*, not, & *zoe*, life.] *a.* प्राणरहित, निष्प्राणी, प्राणिकोटीच्या पूर्वीचा; *as*, A. rocks.

Azometer (a-zō'mē-ter) *n.* नद्यमापक.

Azonic (a-zon'ik) [Gr. *a*, not, & *zone*, a belt-region.] *a.* *not local* विशिष्ट कटिबंधाचा नव्हे असा, कोणत्याहि ठिकाणाचा.

Azoospermia (az-ō-ōs-per'mia) [Gr. *a*, not, *zoe*, life, & *sperma*, seed.] *n.* *med.* शुक्रजंतुदौर्बल्य *n.*

Azote (a-zōt') [Gr. *a*, not, & *za-ein*, to live.] *n.* नायट्रोजनचें पूर्वीचें नांव *n.*, (नत्र). Azotic *a.* Az'otise *v. t.* अम्लगुण विशिष्ट करणें. Az'otite *n.* नायट्रस असिडचें लवण. Azot'ous *a.* नायट्रस असिडासंबंधीं.

Azure (azh'ūr or ā'zhūr) [L. *azura*, blue colour.] *a.* अ (अ) स्मानी, आकाशासारखा, आकाशाच्या रंगाचा, निरभ्र, स्वच्छ. A. *n.* आकाश *n.*, निळा रंग *m.* Azure'an, Az'urine *a.* अस्मानी, नीलवर्ण, निळा. Az'urite *n.* जांभळा कार्बोनेट.

Azygous (az'i-gus) [Gr. *a*, not, & *zygos*, a yoke.] *a.* दुसऱ्याबरोबर न जोडलेला, एकाकी, जोडीपैकी एक नाही असा; *as*, an Azygous muscle.

Azymous (az'i-mus) [Gr. *a*, not & *ezym*, leaven.] *a.* बिन आंबवणाचा. Az'ym, Az'yime *n.* बिन आंबवणाची रोटी *f.* भाकर *f.*

B

B (bc) इंग्रजी वर्णमालिकेंतील दुसरे अक्षर; हे व्यंजन आहे. ह्याची अनेकवचने Bees, B's, Bs. अशीं लिहितात. मराठीत B अक्षर ब, ने दाखविले जाते; व Bb सार्थां भू लिहितात. २. ३०० ह्या आंकड्याकरितां हे अक्षर योजितात; व ह्याच अक्षरावर आडवी रेष दिव्यास (B) ३००० असा त्याचा अर्थ होतो. ३ *mus.* (the seventh note of the scale of C major) इंग्रजी गायनपद्धतीतील स्वरासक्ताचा सप्तम स्वर, (अर्थात्) तीव्र वेवत. ४ *alge.* व्युत्पदचिन्ह; as, In this problem *b* is the number of hours. ५ B चा उपयोग पुष्कळ शब्द संक्षेपानें लिहिण्यांत करतात; as, B (*mus.*) stands for Bass, Basso; B (*chem.*) for Boron; B. A. (or A. B.), for Bachelor of Arts; B. C. L., for Bachelor of Civil Law; B. D., for Bachelor of Divinity; B. L. (or LL. B.), for Bachelor of Laws; B. S. for Bachelor of Surgery; B. Sc., for Bachelor of Science; M. B. for Bachelor of Medicine; B. C., for Before Christ; B. C., for Bad Character; as, He was marked with B. C. before he was dismissed. B. and S. for Brandy and Soda; B. V., for The Blessed Virgin. [The letter B etymologically corresponds to the letters *f, v, w, p,* and *m.*; for example—English *bear* corresponds to Latin *ferre*; English *silver* corresponds to German *silber*; Sk. *dev.* (देव) to *deb* (देव) in Bengali; Latin *ab* to *apa* अप in Sanskrit and Latin *mortalis* to *ostes* in Greek.] B flat हा शब्द यंत्रेणें तेंडूण (Bug) ह्या अर्थी वापरतात. Not to know a B from a bull's foot or Not to know a B from a battle-door or Not to know a B from a bole-foot ह्या तिन्ही विशेष शब्दप्रयोगांचा अर्थ 'मुलीच अकळ नसणे' 'मुखे असणे' अर्थात् 'साथेही तारतम्यज्ञान नसणे' (to be entirely illiterate) असा आहे; as, "There were members who scarcely knew B from a bull's-foot." (M.)

Baa (bā) [From the sound of a sheep's or lamb's bleat.] *n.* मेंढीचा किंवा बकरीचा शब्द *m.*, बेंबें *n.* B. *v. i.* बेंबें *n.* करणे, बेंबावणे, बेंबटणे (?) (used in certain provinces) [मेंढ्याच्या-बकरीच्या ओरडण्यास हा शब्द लावितात]. *Baa'ing n.* (v. V.) बेंबें करणे.

Baal (bā'al) [Heb. *baal*, lord. Ar. *baal*, the idol.] *n.* प्राचीन फिनिशियन लोकांचा मुख्य देव *m* (सूर्य). २. *a false god* (कल्पित) देव *m*, देवता *f.* ३ *an idol* देवाची मूर्ति *f.* *Bā'alim pl.* *Bā'alism n.* बेअलची पूजा *f.* २ मूर्तिपूजा *f.* *Ba'alist* or *Bā'alite n.* बेअलची पूजा करणारा *m*, बेअलचा भक्त *m.* २ मूर्तिपूजक *m.* [Among the ancient Phoenicians, Ashtaroth was the corresponding female deity to Bāal. As a title of honour, the word Baal (Bal, Bel) enters into a large number of Phoenician and Carthagi-

nian proper names; as, Hannibal, Bel-shazzar, Hasbri-bai, &c.]

Babbitt-metal (bab'it-met-al) [From the inventor, Isaac Babbitt of Massachusetts.] *n.* एक प्रकारची मऊ मिश्र धातु *f.* यंत्रांत घर्षण कमी करण्याकरितां हिचा उपयोग करितात. ५० भाग कथील, २ भाग अंज (antimony) व १ भाग तांबें हीं एकत्र मिसळून ही धातु तयार करितात.

Babble (bab'bl) [From *ba*, sound uttered by an infant. Fr. *babiller*, to prattle.] *v. i.* utter words indistinctly as children वा वा करणें, बोलणें, अस्पष्ट बोलणें. २ *talk incoherently or foolishly, prattle* विसंगतपणें-मूर्खपणानें-बोलणें, बहकणें, भकणें, वकणें, वकवकणें, वटवटणें, बडवडणें. ३ *tell secrets* (गुप्त) फोडणें, तोंडाळणें (?), तोंड *n.* सुखरस *m.* जीभ *f.* पाघळणें *g. of s. idio.*, गुप्त गोष्टी सांगत सुटणें. ४ *make a continuous murmuring sound like a rivulet* खळखळणें, खळखळ आवाज करणें. *B. v. t.* वडवडणें, जलपना करणें. *Bab'blative a.* given to babbling बडवड्या, वाचाळ, वटवट्या. *Bab'blly a.* full of babble वटवट्याचा. *Bab'ble, Bab'blement, Bab'bling n.s.* (v. V. 1. i.) बोलणें *n.* २ (v. V. २.) वकणें *n.*, &c., वकवक *f.*, वडवड *f.*, वटवट *f.*, बकणी *f.*, वकवा *m.*, वकवाट *m.*, वाचाळता *f.*, वाचाळी *f.* *obs.* वाचाळपंचविशी *f.* ३ (v. V. ३.) (गुप्त) फोडणें *n.* गुप्तफोट, &c. सांगासांगी *f.* (?), सांगावांगी *f.* (?), लभा शई *f.* ४ (v. V. ४.) खळखळ *f.*, खळखळी *f.*, खळाळी *f.* *Bab'bler n.* *sic* the verb *Babble*. *Babbling m. p.* *Babbled m. p.*

Babe (bāb) Also **Baby** [Compare *Babble*. सध्या *Babe* शब्दापेवजीं *Baby* हाच शब्द जास्त वापरतात. *Babe* हा शब्द विशेषेकरून इंग्रजी काव्यांत आढळतो. काव्यबलमध्ये *Babe* हाच शब्द वापरतात, व *Baby* हा शब्द कधींच वापरलेला नाही.] *n.* an infant बाल *n.*, कुकुवाळ *m.*, लेंकरुं *n.*, तान्हें मूल *n.*, आंगावरचें मूल *n.*, कडेवरचें मूल (?) (*colloq.*), अर्भक *n.*, तान्हें *n.*, तान्हुलें *n.* २ (*obs.*) बाहुली *f.* ३ दुसऱ्याच्या डोक्यांच्य खुबुळांतील आपलें प्रतिबिंब *n.* *Bā'byish, Bab'ish a.* पोरकट. २ तान्ह्या मुलासारखें. *Bab'ishly adv.* *Bab'ishness, Bā'byishness n.* पोरकटपणा *m.* *Bā'byhood Babe'hood n.* पोरपण *n.*, बालपण *n.*, बाल्यावस्था *f.* तान्हेपणा *m.* *Bā'byism n.* बालदृश *f.* *Baby-farm n.* मुलांकरितां भाडोत्री पालनसंस्था *f.* *Baby-farmer n.* मुलांचा भाडोत्री पालक *m.* मुलें पोसणीस घेणारा [(युरोपांत) पालनपोषणाबद्दल कांहीं रक्कम आराज घेऊन बहुतकरून अविवाहित संबंधाचीं तान्हीं मुलें वाढविणारा. आणि खरें प्रेम नसल्यामुळें तीं मोठीं झाडीं नाहीत तोंच त्यांस वाईट रीतीनें वागवून हाकलून देण्याची इच्छा करणारा]. *Baby-farming n.* भाडोत्री पालकाकडून मुलें वाढविणें *n.* *Bab'ery (obs.) n.* लहान मुलांचें लेणें *n.* वाकलेणें *n.* *Babes in the wood (fig. & lit.)* हानवट.

अडाणी, साध्र भोळे व सहज फसणारे लोक. Baby-jump'er n. a seat suspended from the ceiling of a room by elastic straps, to enable a baby to jump स्वरी दोऱ्यांनीं टांगून ठेविलेली लहान मुलांची उडी मारण्याची खुर्ची.

Babel (bā'bel) [Hebrew word meaning confusion like that of the tower of Babel where, as the Christian Scriptures say, the confusion of languages took place. Refer to the ninth Chapter of Genesis, Bible.] n. उंच इमारत f, उंच मनोरा m. २ अशक्य कल्पना f; स्वप्नांतील कल्पना f. ३ a confusion of sounds भाषासंकर (?) m, कलकल f, बलबल f, बडबड f. ४ a scene of confusion बलबलपुरी f, टमटमराज्य n. Bā'beldom, Bā'belism n. a perfect babel पूर्ण गोंधळ m, सांबळा गोंधळ m. A babel of sounds गलबला m, गलका m, कलकलाट m, गलबलाट m.

A. B.—ग्विस्ती धर्मपुस्तकांतील जुन्या करारांत लिहिल्याप्रमाणें प्रलयानंतर आकाशाइतका उंच मनोरा मनुष्ये बांधात होती. याबद्दल देवाला राग आला व त्यानें त्यांना निरनिराळ्या भाषा बोलण्याचा शाप दिला; अर्थात् एकाची भाषा दुसऱ्यास न समजल्यामुळे मोठा गोंधळ झाला; या मनोऱ्यास किंवा गोंधळास Babel हा शब्द योजितात.

भाषासंकर ह्या शब्दाचा अर्थ आधीं पुष्कळ भाषा होत्या, व नंतर त्यांचा संकर (मिश्रण) झाला असा होतो. इंग्रजी Babel शब्दांत आधीं एक भाषा होती व नंतर अनेक भाषा झाल्या अशी कल्पना आहे तर भाषानानात्व, भाषावेचिच्य हे शब्द Babel शब्दाला योग्य आहेत. भाषासंकर हा चुकीचा अर्थ आहे.

Babiroussa-russa (ba-bi-rōō'sa) [Malay *babi*, a hog and *rusa*, a deer.] n. एक जातीचें शिंगें असणारें डुकर n.

Baboo (bā'hōō) [Hind. *babu*.] n. बाबू m. Mr. किंवा Esqr. बद्दल साहेंद लोक Baboo हा शब्द इंग्रजी लिहिणाऱ्या देशी कारकुनाला लावतात. कधीं कधीं इंग्रजी र ट फ येणाऱ्या बंगाली गृहस्थाला किंवा कोणत्याहि देशी मनुष्याला हा शब्द तिरस्कारानें लावतात. Ba'boodism, Ba'booisim ns. बाबूपणा, बाबूची विशेष आचाराची किंवा भाषेची पद्धति f. २ (निंदाच्यंजक) अर्धवट शिक्षण मिळालेली स्थिति f.

Baboon (ba-bōōn') [Fr. *babouin*.] n. cool. एका जातीचें माकड n. ह्याला लांब मुस्कट, मजबूत सुके, लहान शेंपूट, खोल डोळे आणि विशाल भिंब्या असतात. Baboon'ery n. माकडचेष्टा f, माकडासारखे चाले m. pl., माकडासारखी वर्तणूक f. Baboon'ish a. माकडचेष्ट्या. २ माकडासारखा.

Babylonian (bab-i-lōn'i-an) a. प्राचीन बॅबिलोनियाच्या राज्यासंबंधीं अगर बॅबिलोन शहरासंबंधीं. २ fig. फार मोठा, अवाढव्य, विस्तीर्ण. ३ (obs.) बेबल शहरांतील भाषेच्या गोंधळासारखा. B. n. प्राचीन बॅबिलोनियांतील रहिवाशी m. also Babylon'ish, Bab'ylonic, Bab'ylonical a. s.

Bacca (bak'ka) [L. *bacca*, a berry, cf. Sk. भक्ष, to eat.] n. bot. a many-seeded inferior pulpy fruit बहुबीज-

युक्त मांसल फलजाति, पुष्कळ त्रिया व गीर असलेल्या वायंग्यासारख्या फळाची जात, वृहतीफलजाति (वृहतीफल = वायंग). [प्रोफेसर आपंट BERRY किंवा BACCA हा गुला किंवा गुटिका असा शब्द देतात. परंतु तो शब्द योग्य नाही. गुला किंवा गुटिका हा शब्द एकच बी (आर्टोळ) असलेल्या फळाला लावता येईल. पेरू हे एक BACCA जातीच्या फळाचे उदाहरण आहे.] Bac'cate a. bot. पेरूच्या किंवा वायंग्याच्या जातीचा, पुष्कळ त्रिया असून मांसल, पुष्कळ त्रिया व गीर असलेला. Bacciferous (bak-sif'er-us) a. वायंग्यासारखे फळ प्रसवणाग, गीरदार व पुष्कळ त्रिया असलेल्या फळाचा. Bacciv'orous a. वायंग्यासारखे फळ भक्षण करणारा. [The grape, gooseberry &c. are true berries; but botanically the name berry also includes the cucumber, gourd, and even the orange and lemon (M.)]

N. B.—Achenium, Baccæ, Balausta &c. &c. अशा फळांच्या सुमारे तीस जाती आहेत. Bacca जातीत पेरू, वायंगे ही मोडतात.

Baccalaureate (bak-ka-law're-āt) [L. L. a corrupted form of L. L. *baccalarius*, old Fr. *bachelier*, a lad, a boy, from L. L. *bacca* for *vacca*, a cow;—a man employed on a grazing farm. Fr. *bachelier*, *bachelette*, a damsel.] n. बी. ए. ची पदवी f. *vide* the word Art. B. a. बी. ए. पदवीधरासंबंधी, विद्यांगपंडितासंबंधी. Baccalau'rean a.

Bacchanal (bak'a-nal) [L. *Bacchus*, the god of wine.] n. a priest of *Bacchus* बॅकस देवाचा उपासक-पुजारी m. २ one who indulges in revelry, a drunkard झिंग्या m, छाकटा m, दारूबाज m, पानलंपट m, पानासक्त m, पानरत m. ३ (usually pl.) a festival in honour of *Bacchus* बॅकसाप्रीत्यर्थ उत्सव m, पानोत्सव m, पानसमारंभ m. ४ an occasion of drunken revelry, an orgy पानोत्सवसमारंभ m, रात्रीची गाण्याची, नाचण्याची व दारू पिण्याची मजलस f. ५ a dance or song in honour of *Bacchus* बॅकसाच्या प्रीत्यर्थ केलेले गायन किंवा नृत्य n. B. a. बॅकसाच्या पूजेसंबंधी, बॅकसासंबंधी. २ पानोत्सवाचा. ३ पानासक्त, मद्यरत. also Bacchanā'lian. Bacchanā'lia pl. see the third meaning of Bacchanal. Bacchanā'lianism n. पानोत्सव m. २ पानोत्सव करण्याची रीत f. Bacchant (bak'kant) n. & a. see Bacchanal (meanings 1, 2). Bacchante (bak-kant', bak'kant, bak-kant'i) n. fem. of Bacchanal. Bacchant'es pl. Bacchie (bak'kik) a. बॅकस देवतेचा. २ बॅकसाच्या पूजेचा. ३ चैनी, रंगोल. ४ दारूबाजीचा.

N. B.—Bacchanals हे Bacchanal शब्दाचे इंग्रजी अनेकवचन आहे. कधीकधी Bacchanals च्या ऐवजी Bacchanalia हाही अनेकवचनी प्रयोग करतात. हा अनेकवचनी प्रयोग लॅटिन भाषेप्रमाणे आहे. Bacchanalia हे Bacchanalis ह्या मूळ नपुंसकलिंगी लॅटिन शब्दाचे अनेकवचन आहे. कधीकधी Bacchanalia हेच एकवचन धरून Bacchanalias हा अनेकवचनी प्रयोग करतात; परंतु ती चूक आहे.

Bacchus (bak'kus) *n. myth.* ग्रीक लोकांच्या सुरादेव.
हा शब्द पुल्लिंगी आहे.

Bachelor (bach'el-or) [O. Fr. *bachelor*, L. L. *baccalarius*, a farm-servant, from L. L. *bacca*, for L. *vacca*, a cow.] *n.* an unmarried man लघ्न न झालेला मनुष्य *m*, अविवाहित मनुष्य *m*, ब्रह्मचारी *m*, अपत्नीक, निद्रा, अवरठा, निस्संग (S). २ one who has taken the first degree in a College or University and who is not yet a master of the Arts विद्यांगपंडित *m* (See the word Arts), पाठशाळेत असुन एक विद्यांत प्रावीण्य संपादन केल्याबद्दलची कनिष्ठ पदवी मिळविलेला मनुष्य *m*. ह्यालाच आजपर्यंतच्या कांहीं मराठी लेखकांनी कलानिधि, कलासहचर हे शब्द योजिले आहेत; ह्या निरनिराळ्या कनिष्ठ पदव्यांची यादी B अक्षराखाली दिली आहे. ३ a knight नवीन योद्धा *m*, बालयोद्धा *m*. Bach'elorhood, Bach'elorship, Bach'elorism *ns.* अविवाहितत्व *m*, अवरठेपणा *m*, अनृढत्व *m*, अविवाहितावस्था *f*, ब्रह्मचर्य *m*. Bachelor's Buttons *n.* भुतांव. कोंकणांत या झाडाला भुतांव असं ह्मणतात. Button शब्दाचा भुतांव हा गोव्यांकडील लोकांच्या भाषेत झालेला अपभ्रंश आहे. ह्यालाच लॅटिन भाषेत *Ranunculus acris*, हें नांव आहे. Bachelor's Button ह्याला कॅडीसाहेब गुलटोप हें नांव देतात, परंतु गुलटोप हें नांव *Gomphrena Globosa* ह्याला योजावें असं आमचें मत आहे.

N. B.—The Hindus used to regard celibacy or bachelorship as an absolute necessity in the case of students, saints and ascetics. In the case of others they consider married life (गृहस्थाश्रम) as a necessary form of discipline to train up the soul for life after death. A foreigner can form an idea of the Hindu view of rebuke regarding an unmarried man from the following words:—मसणखुंट, वणव्यांतला भसणखुंट, वणव्यांतला खुंट, खुंटारा, सोट, सडेसोट, सडशिग, सोटशिग, सडाफटिंग, सडेहुपट or सडेहुप्या, सडाधस, खुंटावरचा कावळा, थोंलापिंपळ, पारोसापिंपळ, वडपिंपळ, फटिंग or फटिंगभाई, वांडफरीड, उपडसुंभा, पिंपळावरचा मुंजा, जन्मसंन्यासी, जन्ममुंजा, जन्सावा मुंजा, जन्भवट्ट, एकटा टिकोजी, एकटाएकसुरा, फकीर, सोटभरव, लोटाश्रम—Some other terms and phrases describing an unmarried man especially laying stress upon such features in his life as the following: homeless-ness, unsettledness, uncomfortableness, disconnect-edness and disregardedness are, घरनादार आणि देवळी बिन्हाड, त्याचें बिन्हाड वाजलें संगतीच आहे, त्याचा सोटा दुपट्टा बरोवरच आहे, नदीवर न्हाण गांवांत भीक आणि देवळी निद्रा, आगेलेड पिच्छेगंड (*slang*).

Bacillus (ba-sil'us) [L. *bacillus*, a little rod.] *n.* a short rod-shaped bacterium (न्हस्व) यष्टिजंतु *m*, न्हस्व सूक्ष्मजंतु *m*, न्हस्व जंतु [ह्या शब्दाचा जास्त खुलासा पुढें Bacterium शब्दाखाली दिला आहे. Bacillus हा Bacterium च्या चार पोटभेदांपैकी एक पोटभेद आहे.

सध्यां प्रचारांत Bacterium ला किंवा Bacillus ला रोग-
बीज किंवा रोगजंतु असा शब्द रुढ झाला आहे. परंतु
शास्त्रीय दृष्ट्या ही चूक आहे. कांहीं सूक्ष्म जंतु (Bac-
teria) अरोगोत्पादक असतात हें विसरतां कामा नये.]
१४. Bacilli. Bacillar, Bacillary a. यष्टिजंतुमय,
यष्टिजंतूंचा १०१. रोगजंतूंचा, &c., &c. २ लहान लहान
किड्यांचा. Bacillicide n. यष्टिजंतुनाशक (द्रव्य) १०१.
रोगजंतुनाशक (द्रव्य). Baciliform a. लहान लहान
किड्यांसारखा. २ यष्टिजंतूंच्या आकारासारखा.

Back (bak) [A. S. *bac*, again or back.] n. (मनुष्याची
&c.) पाठ, f. (झाडाच्या खोडाचा-&c.) पृष्ठभाग m, पृष्ठ
n. [-IN CONTEMPT, पाठाड(ण), पाठण m, पाठार f. BE-
HIND ONE'S B. पाठी, पाठीमागे, असमक्ष, अप्रत्यक्ष, पश्चात्,
परोक्ष, वेदुजूर, पृष्ठतः HAVING THE B. TOWARDS
(च्या) पाठमोरा OR मोहरा, मागमोरा OR मोहरा, (पागून)
पराङ्मुख ON OR UPON THE BACK (OF) पाठकुडी(स) OR
पाठगुडीम, पाठुंगळीस. TO BE ON ONE'S B. जमिनीस OR
भुईस पाठ लागणें OR असणें, जमीन धरून असणें, *fig.* आजारी
असणें, पडून असणें (*idio.*), निजणें (*idio.*), निजून असणें
(*idio.*), उताणा असणें OR पडणें, दांत दागून पडणें (*idio.*).
TO BOW THE B. जुलूम सहन करणें, पाठ वांकविणें. TO
BREAK THE B. (OF) अतिशय ओढ्यानें लादणें. : पखाद्या
कामाचा अति कठीण भाग संपविणें. TO HAVE ONE'S B. AT
THE WALL कचाट्यांत सांपडणें. २ पुष्कळ लोकांशीं सामना देणें.
TO CAST BEHIND THE B. विसरून जाणें, क्षमा करणें. २
वेपरवाईनें वागणें, दरकार न ठेवणें. TO MAKE A B. (FOR)
पुढा लावणें. TO PLOUGH ON THE B. जुलूम-छळ करणें.
TO PUT OR SET UP THE BACK निकरानें प्रतिकाराचा आव
घालणें, (दुसऱ्यास) चिथावणें, चिथणें, उद्युक्त करणें. TO SEE
ONE'S B. पखाद्याला टाळणें-चुकवून जाणें. TO THE B.
पूर्वपणें, सर्वभर. TO THROW ONE ON THE B. पखाद्याला
चांगी मुंडी चीत करणें, पाठीवर पाडणें. TO TURN THE B.
ON (ONE) त्याग करणें, ऐन वेळीं सोडणें, (पागून) पाठमोरा होणें,
त्याग करून निघून जाणें. TO TURN THE B. TO (ONE)
श्रेष्ठता कबूल करणें.] २ *hinder part-gener.* (of a house
or an army) पाठ, f, पिच्छाडा m, पिच्छाडी f, पिच्छांडा m,
पाठोसा m, पृष्ठ m, पृष्ठभाग m, पृष्ठदेश m, दुमाला (?) m.
[AT THE B. OF *fig.* पाठीवर, पाठीमागे, पाठी, मागे, पश्चा-
द्दुर्गा, पृष्ठतः. BLANK OR UNWRITTEN ON THE B. पाठकोरा.
FROM THE B. (OF) पाठीमागून, मागून, पाठून, पिच्छवाड्या-
कडून. TO APPEND OR ADD TO THE B. (OF) दुमाल्यावर
लावणें. TO BE AT THE B. (OF) पाठीवर-दुमाल्यावर-पल्ल्यावर
&c. असणें *g. of o.*] ३ मागील-लांबचा भाग m. ४ अदृश्य-
भाग m; as, The B. of a mountain; दृष्टीसमोर न येणारा
भाग m, मागील भाग m. ५ (चाकू वगैरे हत्यारांची) पाठ
f.; as, the B. of the hand—the knife—the saw, &c.
६ (पाठीमागे) राखलेला भाग m, सांठा m. ७ *defence*
or *protection* (*fig.*) आयत्या वेळचा आधार m. ८ खुर्चीची
पाठ f. ९ कपड्याची मागील बाजू f. १० *foot-ball* या
खेळांतोळ अगदीं पाठीमागचा खेळगडी m; as, The duty
of the back is to defend the goal. [Full back, half

back and quarter back चरणकंदुकक्रीडंत अगदी
पाठीमागचा-मधोमधचा आणि चतुर्थांश हिश्यावरचा
भिडू *m.*] ११ *pl.* उत्तम रीतीने कमावलेली अतिशय जाड
कातडी. १२ (cf. *besom*) नदीच्या लाटांचा पृष्ठभाग *m.*
Back-band *n.* बैलाला किंवा घोड्याला गाडीला जोड-
ण्याचा पट्टा *m.*, पाटबंद *m.* [For analogy *vide* पायबंध
(द) (घोंब्याचे)]. Back-bite *v. t.* bite one on or be-
hind one's back पाठीमागे चहाडी *f.* चुगली करणे-खाणे,
सांगणे *g. of o.*, परोक्षनिंदा *f.* परोक्षापवाद *m.* करणे *g.*
of o.; कूट *f.* खाणे *g. of o.*, कूट कुटणे. Back-bite *v. i.*
(पाठीमागे) चहाडी करणे; as, They will B. Back-biter
n. (v. V.) (पाठीमागे) चहाडी सांगणारा, चहाड, चहाड-
बुचका, चहाडखोर, चहाडलुतरा, चुगल्या, चुगलखोर-
अपरोक्ष निंदा करणारा. Back biting *n.* (v. V.)-*act.*
चहाडी सांगणे *m.*, चहाडी *f.*, चुगली *f.*, कूट *f.*, परोक्षनिंदा (?)
f., परोक्षापवाद (?) *m.*, परोक्षपैशून्य *m.*, चर्चा *f.* (in the
sense of निंदा). Back-bitingly *adv.* Back-bone *n.*
कणा *m.*, कांटा *m.*, दांडा *m.*, दांडारा *m.*, वांसा *m.*, पृष्ठवंश
m., पृष्ठस्थि *n.* [Fore-end of the B. of beasts मोन्हांटा
m.] ? आधारस्तंभ *m.*, मुख्य भाग *m.*, महत्त्वाचा भाग
m. ३ मुख्य-नगजाचा भाग *m.*, मुख्य मजबुतीचा भाग
m. ४ *fig.* बाणा *m.*, धैर्य *m.*, निश्चय *m.*, स्वभावाचा करारी-
पणा *m.*-निश्चयीपणा *m.*-स्थिरपणा *m.* ५ *the water-shed*
of a district भांगणी f. To the B.-bone पूर्णपणे, हाडा-
मारीं. Back-boned *a.* पाठीला मणके असलेला, पृष्ठ-
वंशास्थि असलेला. Back-door *n.* जालीदार *m.*, मागचे
दार *m.*, चोरदार (?) *m.*, परसूं (?) *n.* B. a. आडून, नजर-
आडचा, राजरोस नव्हे असा; as, Back-door intrigues.
Backed *a.* नाड असलेला, पाठीमागे आधार असलेला.
Back-end *n.* कतूचा शेवटचा भाग *m.*, मोसमाचा
शेवट *m.* Back-fall *n.* दाटीवर पडणे. Back-friend
n. पाटलाखा खेही. Back-hair *n.* (बायकांचे डोक्याचे)
पाठीमागचे लांब केस *m.* Back-hand *n.* (अक्षराचे)
डाव्या बाजूचे वळण *n.* Back-hand', Back-hand'ed *a.*
with the back of the hand हाताच्या पाठीने दिलेला
(डोंसा); as, A back-handed blow or a back-handed
slap. २ *directed backwards or with the hand or*
arm crossing the body (i. e. for a right-handed
man from left to right) द्यावीकडून उजवीकडचा; as,
A B. sword cut मागे वळलेला, मागे परतलेला. ३ *in-*
direct, insincere कपटाचा, परकरणी; as, back-
handed compliments. ४ *sloping backwards*
तिरकस, तिरपा; as, Back-handed writing. Back-
hand'edness *n.* Back-hander *n.* हीत मागे करून
दिलेला ठोंसा *m.* २ पाठी झाली असली तरी मध्येच
आणखी दिलेला दारूचा पेला *m.* Back'ing out प्रति-
गति *f.* माघार घेणे *n.* Back'ness *n.* माघार *m.*, नाखुषी
f. Back'ing down *n.* माघार घेणे. Back-log *n.* (त्रि-
स्तव सदोदित रहावा हाणून) पाठीमागे लावून ठेवलेला
लांकडाचा ओंडा (ढा) *m.* Back-most *a.* (the opposite
of foremost) फार मागचा. Back-pay *n.* पाठीमागचा

पगार *m.* Back'-piece *n.* पाठीचे चिलखत *n.* Back-plate
n. पाठीवरचे चिलखत *n.* २. पुखाचा वस्तूच्या पाठीवर
ठेवलेली तयवडी *f.* पाठीवरचे आंकण *n.* Back-room *n.*
मागल्या आंगाची खोली *f.* कोठडी *f.* Back-saw *n.* ज्या
करवतीच्या पात्याला तें वांकू नये ह्याणून धातुमय पाट दि-
लेली असते अशी करवत *f.* न वांकल्या पाठीची करवत *f.*
Back-set *n.* नैसर्गिक प्रवाहाच्या विरुद्ध गति *f.* उलट
प्रवाह *m.* परत प्रवाह *m.* २ विघात *m.* अडथळा *m.*
हरकत *f.* २ उलट पाठीमागे जाणे. *B. n. t.* त्याच
सालांतील दुसऱ्या पिकाकरिता पुन्हां नांगरणे. Back'-
settlement *n.* मागून लागवडीस आणलेली जमीन
f. Back'-settler *n.* पडित जमिनीची लागवड करून
वसाहत करणारा. Back'-side' *n.* मागील बाजू *f.*
मागलें आंग *n.* परसूं *n.* पृष्ठभाग *m.* पिच्छाडी *f.*
२ *the posteriors* गांड *f.* गुद *n.* वृद्धता *f.* Back'
sight' *n.* surveying पाठीमागच्या वस्तूचे वेतलेलें माप.
Back'-slide' *n.* *i. fall off from* चांगल्या मार्गापासून
पाठीमागे निसटून जाणे, धर्म नीति-पराइ-मुख होणे,
पतित-भ्रष्ट होणे, सन्मार्ग *m.* मार्ग *m.* सोडणे, च्यवणे,
च्युत होणे, सदाचाराचा मार्ग सोडणे, स्वधर्मत्याग करणे.
Backslider *n.* (*v. V.*) धर्मभ्रष्ट, पतित, सन्मार्गत्यागी,
भ्रष्ट. Back-sliding' *n.* धर्मभ्रष्टता *f.* नीतिपराइ-मुखता
f. *B. a* धर्मभ्रष्टतेचा, चालते क्रमापासून निसटून जा-
णारा. Back-slidingness *n.* Back-slid, Back-slidden
pa. p. Back'-stair, Back'-stairs *n.* मागला जिना
m. चौरजिना (?) *m.* आडजिना (?) *m.* २ *fig.* राजरोस
नव्हे असं व खाजगी साधन, आडमार्गाचें साधन *n.* *B. a.*
पाठीमागच्या जिऱ्याचा-संबंधी, छपूनचा. २ अयोग्य,
आडमार्गाचा. Backstairs influence आडवशीला *m.*
खाजगी वशीला, आडमार्गाचा वशीला. Back'-sword
n. (एकवारी) तरवार *f.* २ (अ) दांडपट्ट्याची रुंद मुठी-
ची काठी *f.* (ब) दांडपट्टा खेळणे *m.* Back'-wash *n.*
सागें येणारा प्रवाह *m.* *B. n. t.* लोंकर विचरल्यानंतर
तिचा तेलाचा अंश काढून टाकून ती स्वच्छ करणे.
Back'-water *n.* धरून किंवा कांडून ठेवलेलें पाणी *n.*
धरणाचें पाणी *n.* खाडीचें पाणी *n.* २ उलट जलप्रवाह *m.*
२ (अगबोटीच्या पंख्यानें) मागे कांपत जाणारें पाणी *n.*
Back'-yard *n.* मागलें आंगण *m.* परूस *n.* परसूं *n.*
परडे *n.* मागलें पटांगण *n.*

N. B. चहाडी, चुगली and निंदा require to be carefully
distinguished. In चहाडी there is an idea of communi-
cation of a fact to a superior. And this communi-
cation is made with a view to an injury. In निंदा there
is no idea of an evil intention. The निंदा may or may
not result in an injury. It is very difficult to trace
the shade of distinction between चहाडी and चुगली.

चौरदार means always a hidden door and never a
back-door, so also परसूं means always a back-yard.

Back (bak) *adv.* in return (of place) मावारां(रीं-रें),
परत, परतून, फिरून, मागे, उलट. २ behind, in the
hind place मागे, पाठीमागे, पाठलेकडे, पाठीशीं, पाठ-

वशास, पाठसरीं, पिच्छाडीस, पृष्ठतः; पृष्ठभागीं, पृष्ठदेशीं.
 ३ *again, in return* परत, पुनः (*pp.*) पुन्हां, उलट, उ-
 लटा, फेर (*esp. in comp.*; *as*, उलटजाब, फेरचिठी, &c.),
 प्रति (*in comp.*; *as*, प्रतिदान, प्रतिध्वनि). ४ *with the*
B. forward पाठमोरा, पाठसाग्योरा. To keep B. मागें
 ठेवणें-राहणें. (*v. Keep.*) To look B. सिंहावलोकन
 करणें, मागील काळाकडे-गोष्टीकडे लक्ष्य देणें. To give
 B. परत देणें. To go B. or draw B. मागें फिरणें-जाणे,
 माघार घेणें. B. and edge (The reference is to a
 wedge driven home to split wood) संपूर्ण रीत्या.
 साग्र, अथपासून इतिपर्यंत. B. and forth पुढे मागें.

Back (*bak*) *a.* सागचा, पाठासागचा. २ *being in*
arrear आंगावर चढलेला. ३ फिरून-उलटून-चालणारा,
 उलट. B. charges हिजोब केंद्रानंतर पुढील खात्यावर
 ओढलेली बाकी. To take the B. track मागें फिरणें.

Back (*bak*) *v.* *recount on the B. of* पाठीवर चढणें, पाठीवर
 बसणें, सवार होणें. २ (*with up*) *aid, support* पाठ *f.*
 देणें (?), पाठ राखणें *g. of o.*; पाठीवर असणें *g. of o.*; पा-
 ठिंबा असणें, पाठचळ *n.* देणें-करणें, वाहीदारी *f.* करणें. *g. of*
o., मदत करणें, उपराठ्यास (?) घेणें, उपराळा (?) *m.* करणें.
 ३ *put backward, cause to recede* मागें घेणें-सारणें-
 करणें-काढणें, सागल्या पायीं घेणें-सारणें, हटिवणें. ४ (*in*
wrestling) *throw on the B.* (?) चीत-जमीनदोस्त-
 उलथा-&c. करणें, उताणा पाडणें-घालणें. (?) ५ (*to B.*
the oars) बलहें फांट *m.* धरणें or करणें. ६ आधार देणें.
 ७ *to support one's opinion by a bet* (साठीं) (पैजेनें) आ-
 पलें मत देणें; *as*, To B. a horse घोडा शर्यत जिंकिल असं
 पैजेनें सांगणें. ८ पाठीसागें ठेवणें, पाठीसागें परतवणें. ९ *com.*
 हुंडी स्वीकारणें, पाठीवर लिहिणें; *as*, To B. a bill.
 १० (*पुस्तकाला*) पाठ घालणें. To B. astern उलट दिशेनें
 बलहविणें. To B. out of मन फिरविणें, एक पक्ष सोडणें,
 संकट टाळण्याकरितां माघार घेणें. To B. out कबुला-
 यतीपासून किंवा ठरावापासून परतणें. To B. down *fig.*
 निश्चयापासून ढळणें, मागें फिरणें. To B. the field शर्य-
 तींत अमुक घोडा प्रथम येईल अशी पैज लावणें. To B.
 the oars or to B. water उलट दिशेनें बलहविणें. To
 B. the sails जहाजें चालूं नयेत अशा रीतीनें शिडें उभा-
 रणें. To B. up सहाय-मदत करणें, धीर-उत्तेजन देणें.
 Back *v. i.* *go backwards* मागें or पाठीसागें हटणें-सरणें-
 होणें, पाठमोरा चालणें. २ माघार *f.* घेणें, काढतें *n.* निघतें
 घेणें, माघारा होणें; *as*, The horse refuses to
 B. The intransitive verb to Back is generally
 followed by some one of the prepositions *out*
of, from. Back'er *n.* (*v. V. T. २.*) पाठ देणारा (?),
 पाठ राखणारा, पाठराख्या, पाठराखणा, पठंगा or (पठिंगा
 or पठिंबा) पाठिंगा or पाठिंबा, मेढा *m.*, बाजू *f.*, वाही-
 दार, कौशा (*obs.*) २ सहाय-मदत करणारा. ३ टंका
 देणारा. Back'ing *n.* (*v. V. T. २.*) -*act.* पाठ देणें (?)
n., पाठ राखणें *n.*, पाठपुरावा *m.*, पाठ *f.*, पुस्तपना or पन्हा
m., पुस्ती *f.*, पुस्तगारी *f.*, पुस्तवानी(णी) *f.*, गुडघा *m.*, दुसाला

॥, उपराळा ॥. (v. V. I. 1.)-*act.* मागे हटणे ॥, मागे सरणे ॥. २ माघार घेणे ॥, काढते घेणे ॥, &c.

N. B.—पाठ देणे in the sense of पाठ राखणे (to back up or to support) is not an idiom of the Marathi language. हात देणे and पाठ राखणे are the correct idiomatic uses.

उपराळा now at least means an excess or a surplus.

वर दिलेला Back सकर्मक क्रियापदाचा चौथा अर्थ (नीत-जमीनदोस्त करणे) फक्त कॅडी साहेबांच्याच कौशांत सांपडते. परंतु तो अर्थ वेव्स्टर, मरे ह्यांच्या जगन्नाथ कौशांत सांपडत नाही.

Backgammon (bak-gam'un) [Back and M. E. *gammon*, a play. This name of the play is due to the fact that the pieces are sometimes taken up and obliged to go *back*—that is—re-enter at the table. Always called *Tables* till the 17th century.] *n.* खडे आणि फांसे यांनीं दोघांत खेळण्याचा एक प्रकारचा खेळ *m.*

Background (bak'grownd) *n.* मागील जागा *f.* २ गुप्त स्थल *n.*, गुप्तता *f.* (स्थितीची). ३ (चित्र खुलण्याकरितां केलेली) पृष्ठभूमिका *f.*, परभाग *m.* ४ *fig. state of neglect or loss of notice* मागलट *f.*, मागसणी *f.* To keep a fact in the B. लपविणे, सहज न दिसेसे करणे. To throw into the B. मागलटीस-मागसणीस टाकणे. २ फिक्रा घाडणे.

Backsheesh, Backshish (bak'shēsh) [Pers. *bakhshish*, to give.] *n.* a gift or present of money in the East, a gratuity or tip बक्षीस *n.*, इनाम *n.*

Backward, Backwards (bak'ward) [Back, and affix *ward*, *wards*, in the direction of.] *adv.* towards the back पाठीमागे, मागे, पृष्ठभागाकडे. २ with the back forward पाठमोरा, पाठसामोरा, पाठीनें सरकत, पाठीनें, मागल्या पायीं, मागल्या पावलीं, मागच्या पायांनीं. ३ from the wrong end उलट, उलटा, उलट्यानें, व्युत्क्रमानें [R], उरफाटा, उफराटा, उफराट्यानें, उरफाट्यानें, विलोम [R]. ४ मागल्या कार्ळीं, मागील काळाकडे, गतकार्ळीं. ५ चांगल्या स्थितीपासून वाईट स्थितीकडे. [B. and forward to and fro उलटासुलटा (?), उलटा पालटा (?), उफराट सुफराट (?), उफराटा सुफराटा (?), अनुलोम विलोम (?), पुढेंमागे. २ *fig.* धरसोडपणाचा. To ring bells backward (आश्चर्याची बातमी कळविण्याकरितां) घंटा लहान सुरांतून मोठ्या सुरांत वाजविणे. B. a. *unwilling* माघार घेणाऱ्या मनाचा, विमुख, विमनस्क. ३ *not proficient* मागसलेला, मागसावलेला, मागे पडलेला, मागस. ४ *late in season, not early* मागस, मागाहून पिकणारे; as, A B.crop. B. *n.* the past portion of time गतकाळ *m.* Back'wardation *n.* Stock-Exchange, a percentage paid by a speculative seller of stock for the privilege of keeping back or delaying its delivery till the following account-day or to any other future day agreed upon जास्त मुदत मागून घेण्याकरितां स्टॉक विकत

वेणाऱ्याला दिलेले टके वटाव. (See the word Con-
tango). Back wardly adv. मागच्या वाजूकडे.
२ नाखुपीने. Back'wardness n. (v. A.) विमुग्धता f.
२ माघार घेणे n, माघार f (माघारपणा m.), सुस्ती f.

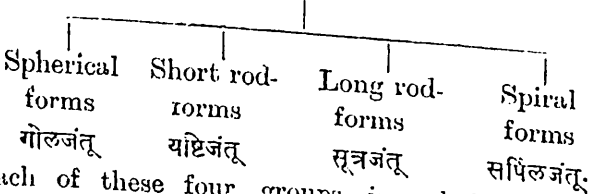
Bacon (bā'kn) [O. Fr. *bacon*.] n. सुकविलेलें व खारें
डुकराचें मांस n. [पूर्वां नाऱ्या मांसालाही हाच शब्द लावांत
असत; परंतु सध्यां त्याला PORK हा शब्द वापरतात.] To save
one's bacon जीव संभालणे-बचावणे, आपल्या देहाला
इजा होऊं न देणे, आंगसुटका करून घेणे, पागोटें संभा-
ळणे, बचावणे. To sell one's bacon आपला देह
विकणे.

Baconian (bak-ōn'i-an) a. इंग्लंडांतील वेकन नांवाच्या
तत्ववेत्त्यासंबंधीं, वेकनाचा, वेकनासंबंधीं. २ वेकनाच्या
तत्वशोधनपद्धतीचा-संबंधीं, सूक्ष्म अनुमानाची, निगम-
नात्मक (Inductive). B. n. वेकनाच्या तत्वशोधनप-
द्धतीचा अनुयायी, वेकनमतानुयायी, वेकनी मताचा. B.
system of philosophy वेकनी शोधपद्धति, वेकनाची
सूक्ष्म अनुमानपूर्वक तत्वशोधनपद्धति, विस्तृतानुभव-
जन्यतत्वसंशोधन, वेकनाचें निगमनमत. [लाखां उ-
दाहरणें तपासून व विरुद्ध उदाहरणें येत नाहींत असें
पाहून एक सार्वत्रिक सिद्धांत ठरवावा असें वेकनचें मत
होतें.] Baconian method, *Inductive method* वेकनचें
निगमनमत, वेकनी निगमन n.

Bacterium (bak-tē'ri-um) [Gr. *bakterion*, a stick,
a staff.] n. pl. Bacteria सूक्ष्मजंतु m. pl. हे एकपेशी-
प्रय असतात, व फार जलद वितात. ह्यांचे चार पोट-
भेद आहेत:—१ वाटोळे-गोल सूक्ष्मजंतु (Coccaceae).
२ ऱ्हस्व सूक्ष्म जंतु, ऱ्हस्व जंतु, ऱ्हस्व यष्टिजंतु (Bacte-
riaceae). ३ सुतासारखे सूक्ष्म जंतु, सूत्रसूक्ष्मजंतु
(Leptotricheae). ४ सर्पाकृति-सर्पिल सूक्ष्मजंतु (Clado-
thricheae). ह्या चार पोटभेदांपैकीं प्रत्येकाचे रोगोत्पादक
व अरोगोत्पादक असे आणखी दोन पोटभेद आहेत.
प्लेग वगैरे रोग रोगोत्पादक जंतूंपासून होतात. अरोगोत्पा-
दक जंतु बहुतकरून आंबलेल्या किंवा कुजणाऱ्या पदार्थांत
सांपडतात. Bacteriol'ogy n. सूक्ष्मजंतुशास्त्र. n, जंतु-
शास्त्र n. Bacteriol'ogical a. Bacteriol'ogist n.
जंतुशास्त्रवेत्ता.

N. B.—

Bacteria

Each of these four groups is sub-divided into
pathogenic (disease-producing) and non-patho-
genic (not disease-producing). The patho-
genic Bacteria are the causes of such diseases as plague,
different sorts of fever, &c. &c. The non-patho-
genic Bacteria are seen in fermenting, putrifying
substances. Bacillus is a form of rod-shaped Bac-
teria. In Bacillus (straight rods) Endospore forma-

tion occurs: and in Bacterium (straight rods) Endospore formation does not occur. The Marathi equivalent for Endospore is given under the letter E. Baculine (bakulin) [L. baculus, a rod.] a. काठी-संबंधी. २ काठीच्या शिक्षेसंबंधी.

Bad (bad) [A. S. badling, an effeminate fellow.] comp. *worae*, *superl. worst* a. वाईट. स्वराव, आंगळ, नाकारा, नठारा [R]. कुन्वित, खटनट, स्वकान (*uidg.*) freely or compreh. घाणेरडा, वाईटमाईट, वाईटवांकडा, खटनट, खांटानाटा, नासकाकुजका, आंगळसांगळ. [To MAKE B. WORSE कांट्याचा नायटा करणे, हालवून गुंटा बळकट करणे, जास्त घांटाळा *m.* करणे.] २ *vicious* दुष्ट, पापी, पापिष्ठ, दुश्शील, कुशील, अमन, दुर (in comp.: as, दुराचारी, दुर्जन &c.), कु (in comp.: as, कुजन, कुपुत्र). ३ याधक, वाचडा, अहितकारक, जाचक, दुष्ट; as, R. air, B. climate, B. food. ४ उणा, कमी; as, B. work, B. crop. ५ वेकायदेशीर, गैर; as, The claim is B. असुखी, दुःखकर; as, B. result; दुःस्वपरिणामी, दुःस्वपर्यवसायी; as, B. marriage. ७ अडाणी, अकुशल; as, B. workman. ८ सद्दोष; as, B. health ९ आजारी; as, I am B. to day. B. n. [R.] वाईट गोष्ट / स्थिति / गुण *m.* as, He is gone to the B. तो चुडाला आहे, तो भिकेस लागला आहे, त्याचा सर्वस्व नाश झाला आहे. २ त्याने वाईट लोकांची संगत धरिली आहे, त्याचे वर्तन वाईट झाले आहे. B. blood *fig.* अदावत, वैमनस्य. B. chance फार कमी संभव. B. coin खोटे नाणे. B. conductor मंदवाहक. B. debts बुडीत कर्ज. B. faith कपट, लबाडी, अप्रामाणिकपणा, अविश्वासूपणा. B. habit दुष्ट संवय-खोड. B. hand अडाणी कामगार. B. hearted a. दुष्ट हृदयाचा, दुष्टांतःकरणाचा. B. joke अक्षम्य-ग्राम्य-धट्टा. Badly *adv.* वाईट रीतीने, नापसंत अशा रीतीने. २ अडाणीपणाने. Bad'ness *n.* (v. A. I.) वाईटपणा *m.*, स्वरावपणा *m.*, नाकारपणा *m.* &c., कौत्सित्य *n.* २ दुष्टपणा *m.*, दौष्ट्य *n.*, पापिष्ठता *f.* ३ दुष्टार्थ *f.* घावडेपणा *m.* याधकता *f.* B. repute दुष्कीर्ति, अपकीर्ति. B. smell दुर्गंधी, दुर्गंध. B. spirits खिन्न-उदास मनोवृत्ति. B. shot चुकीचा तर्क. B. taste दुराभिरुचि, अहृदयता. B. turn उलटा फेरा, उलटणे, उलट खाणे, वाईट परिणाम; वाईट स्वरूप. B. woman नीतिभ्रष्ट स्त्री. On B. terms नितुष्टभावाने, वैरभावाने, बेबनावाच्या संबंधाने. To be in a B. humour तब्यत-दील न लागणे, खुशीत नसणे, रंगांत नसणे. To be in a B. temper शगावलेला असणे. To fall into B. company or ways वाईट संगतीला अथवा नादाला लागणे. To go B. नाश पावणे, कुजणे, बिघडणे, वाईट स्थितीस जाणे. To have a B. time of it कठीण दिवस असणे-येणे, वाईट दिवस असणे, दिवस फिरणे, नशीब फिरणे, दुदैव ओढवणे. To put a B. construction upon भलताच संबंध लावणे, भलताच अर्थ घेणे-करणे, विपरीतार्थ करणे-घेणे. To view in a B. light दोषदृष्टीने पाहणे, अर्थाचा अनर्थ करणे.

N. B.—Bad, evil, wicked आणि naughty हे चार इंग्रजीत

समानार्थी शब्द आहेत. ह्यांचा इंग्रजीतील भेदभाव लक्ष्यांत आणून त्यांना खालील प्रतिशब्द योजिले आहेत. Bad, वाईट; evil, अनर्थकारक; wicked, दुष्ट; naughty, द्राड, दुर्वृत्त.

We are on bad terms with each other, त्यांचे व आमचे वैमनस्य आहे, त्याचा व आमचा वेदनाव आहे.

इंग्रजी Bad taste ह्या शब्दांत "खुबी, मजा, नर्म अगर लोक-रूढि न समजणे" असा अर्थ आहे.

Bad, Bade (bad) Bid धातूचा भूतकाळ. हुकूम केला. Vide Bid.

Badge (baj) [L. L. *bagia*, sign, *bagca*, connected by Skeat with L.L. *baga*, a ring.] *n.* बिह्या *m.*, खूण *f.*, चिन्ह *n.*, निशाणी *f.*, लक्षण *n.*, बिरीद or बिरुद *n.* (of a man), कंकण (*) *n.*, चंग (*) *m.* B. v. t. खूण करणे. Badgeman निशाणी वालगणारा. २ अन्नछत्रांत रहाणारा, भिक्षेवर रहाणारा.

N. B.—Badge—व्यक्तीची खूण, व्यक्तिज्ञान, व्यक्तिकेतन. Cognisance—कुळाची खूण, कुळज्ञान, कुळकेतन. कंकण is the badge of fresh marriage among the Hindus.

एखादे काम करण्यापूर्वी किंवा ते काम करीत असतांना कंकण हातांत बांधतात. एखादे काम करण्याकरितां त्यानें पायांत चंग बांधिला आहे ह्मणजे ते काम करण्याकरितां त्यानें विडा उचलला आहे, तसेंच निशाणी हा शब्द दुसऱ्या वस्तूबद्दलची खूण ह्या अर्थी वापरतात; जसे, सही करतां येत नसली ह्मणजे तिच्याबद्दल त्या ननुष्याला कांहीं तरी निशाणी करावयास सांगतात. बिह्या हाच Badge शब्दाला योग्य प्रतिशब्द आहे.

Badger (baj'er) [Fr. *blatier*, a corn-dealer in allusion to some of the habits of the animal, called Badger.] *n.* एके ठिकाणीं धान्य घेऊन दुसरे ठिकाणीं विकणारा.

Badger (baj'er) [अनिश्चित व्युत्पत्ति. According to Dr. Murray from *badge* and *ard*, on account of the white mark on its forehead.] *v.t.* to pester हाल हाल करणे, छळणे, त्रास देणे, जाच करणे, जीव खाणे *idio.*, पाठीस लागणे, जाचणूक करणे *g. of o.*, पाठलाग करणे, तोडातोड करणे *g. of o.* 2 to banter over a bargain, to beat down in price स्वस्त करणे, किंमत कमी करणे. B. *n.* जमिनींत बीळ करून राहाणारे कोल्ह्याएवढे एक चतुष्पाद जनावर *n.* २(बॅजर जनावराच्या केंसाचा) कुंचला *m.*, लहान बरास *m.* (ह्याचा कारागिरींत उपयोग होतो). Badg'er-baiting *n.* बॅजर नांवाच्या चतुष्पादाला त्याच्या बिळांतून हुसकावण्याकरितां कुत्रे सोडण्याचा खेळ *m.* Badg'er-dog *n.* लहान पायाचा व मोठ्या शरिराचा शिकारी कुत्रा *m.* हा फक्त बॅजर जनावराच्याच शिकारींत उपयोगाचा असतो. Badger-drawing *n.* शिकारी कुत्र्यांकडून बॅजर जनावराला आपल्या बिळांतून बाहेर हुसकावून लावणे. Badg'er-legg-ed *a.* उंच सखल पायांचा. Badg'erer *n.* हल्ला करणारा. २ जाचणारा. Badg'ering *n.* Badg'erly *adv.* To overdraw one's badger (in humorous reference to badger-drawing) पेढीवरून आपल्या जमेपेक्षां जास्त रकम उचलणे.

Badinage (bad'in-äzh) [Fr. *badin*, facetious.] *n.* light, trifling raillery or humorous banter विनोदाचें-मस्करीचें-छिचोरपणाचें भाषण *n.*, नर्मभाषण *n.* B. *v.t.* गमतीखातर-हॉसेनें थट्टामस्करी करणें. To B. away. to get rid of by badinage पुष्कळ थट्टा करून (नांत्रा) निराळा होणें, थट्टेवर नेणें; as, To B. away reforms.

Badminton (bad'min-ton) [From *badminton* in Gloucester, a seat of the Duke of Beaufort.] *n.* पिच्छकंदुक खेळ *m.* इंग्रज लोकांत हा खेळ बहुतकरून बायका खेळतात. लॉनटेनिससारखाच; परंतु ह्या खेळांत चेंडू फार हलका असतो व त्यास पिंगे लावलेलीं असतात, जाळें सहा फूट उंच काठीला टांगलेलें असतें, खेळण्याचें पटांगण लहान असतें व चेंडू हवेंतच खेळता ठेवावा लागतो, बॅडमिन्टन्, पिसांच्या चेंडूचा खेळ. २ साखर, सोडावाटर आणि क्लारेट दारूचें शीत पेय *m.*

Baff (bäf) *v.t.* golf फटका मारून चेंडू हवेंत उडविणें. B. *n.* फटका *m.*

Baffle (baf'fl) [ह्या शब्दाची व्युत्पत्ति निश्चयानें ठरलेली नाही. Norm. Fr. *befler*, to deceive or mock.] *v.t.* disgrace (obs.), अपमान करणें. २ to cheat [R] फसविणें, चकविणें. ३ व्यर्थ करणें, निष्फळ करणें. ४ लटपटविणें. ५ मोडणें, चालेनासा करणें, ६ मोड करणें, जेरीस आणणें, पराभव करणें, घोंटाळवणें. B. *v.i.* व्यर्थ धडपड करणें; as, "The ill-fated ship was seen baffling with a gale." (M). Baffler *n.* निष्फळ करणारा, चालेनासें करणारा, घोंटाळवणारा, &c. Baffling *a.* Bafflingly *adv.* निष्फळ करून, घोंटाळवून. Bafflingness *n.* Bafflement *n.* निष्फळता *f.* मोडती *f.* निराशा *f.*

Baft (baft) *adv. & prep.* नालीच्या बाजूस, गलबताच्या मागच्या बाजूस. (now more used as A-baft.)

Baft (baft) [Pers. *baft*, woven.] *n.* एक प्रकारचें कापसाचें जाडें भरडें कापड. हें सध्या आफ्रिकेंत पाठविण्याकरितां ग्रेटब्रिटनमध्ये तयार होतें.

Bag (bag) [Gaelic. *balg*, a leather bag.] *n.* थैला *m.* (dim. थैली *f.*), ठेला (R) *m.*, (dim. ठेली *f.*) (R), पोतें. २ पिशवी *f.* कसा *m.*, हमिणी *f.* हमीचा *m.* ३ *fig.* खलिता *m.* B. to hold paper and traps गवाळें, जुगदान(*) *n.*, जुजदान *n.* B. with pockets or divisions चंची *f.* बटवा *m.* (dim. बटवी *f.*), चाटवा *m.*, पुरवटा *m.* Bag and Baggage (now used depreciatively) बाडबिछात or बिशात *f.* बाडबिछाना, पालपडदळ *n.*, चंबुगवाळें *n.*, गवाळेंचंबाळें (obs.), गवाळगुवाळ (obs.), असेल नसेल तें. Four-mouthed B. चारतोंडी झोळणा *m.*, झोळी *f.* Green bag or Blue bag बारिस्टरची खटल्यांची पिशवी. Two-mouthed B. धोंगटी *f.* (?) हडपी (?) *f.* पडशी *f.* Money-bag of shroffs and goldsmiths कटुळतें *n.*, वाटवा *m.*, पोतडी *f.* [R], पोतडें *n.*, बोरी *f.* (obs.). ४ a sac or cyst in the body of animals कोश or ष *m.*; as, अन्नकोष, वायुकोष. ५ मापाचा थैला; as, "A bag of almonds is about three hundred-weight" (M). ६ शिकारीची पिशवी *f.* (ह्या पिशवींत शिकार ठेवितात).

७ (जनादरांची) ओंटी *f.* कांम *f.* & *fig.* The clothes that hang loosely about the wearer फारन पोकळ कपडा, vulgarly *pl.* पोकळ नुमान. Bag *v. t.* पिशवींत घालणें, पोत्यांत टाकणें. २ राशी-पुंजीस घालणें-आणणें. ३ ताणणें, फुगविणें. ४ बंदुकीने किंवा दुसरे उपायानें मारून शिकार पिशवींत भरणें. B. v. i. झोलणें, झोलका येणें, झोल-फुगारा येणें. २ (clothes) घळवळणें, लोंघन असणें. Bagging *n.* वारदान *n.* २ कोथळ्यांत घालणें *n.* ३ ताणणें *n.*, फुगणें *n.* ४ पिशव्यांचें कापड *n.* Baggy *a.* (पिशवीसारखा) ढिला, *fig.* पोकळ. Bagman *n.* (somewhat depreciatory) लमाणा लोक, (लमाणा-सारखा) फिरता व्यापारी. Bag of bones कृश मनुष्य *n.*, हाडांचा सांपळा. In the bottom of the bag शेवटचा उपाय हाणून शिलकेंतला. To let the cat out of the B. अमाचा भोंपळा फुटणें. The whole bag of tricks सर्व डावपेंच, सर्व शकला. To empty the bag ह्थंभूत हकीगत सांगणें. Get away from here bag and baggage आपलें चंद्रगत्राळें आटपा, असेल नसेल तें वेऊन निघून जा. To give one the bag नाउमेद करणें. To give one the bag to hold एखाद्याचें मन दुसरीकडे लावून आपण निसहून जाणें.

N. B.—Knapsack पडशी. Satchel जुगदान. To be out of the bag विंग बाहेर पडणें, बंड फुटणें.

Bagasse (ba-gas') [Fr.] *n.* उंसाचीं चिपाडें *n. pl.*, गोठ्या *f. pl.*, चोंयट्या *f. pl.*

Bagatelle (bag-a-tel') [Fr.] *n.* धुल्लक गोष्ट *f.* २ वेगाटेल *m.*, एक प्रकारचा विलियर्डसारखा खेळ *m.* या खेळाचीं उपकरणें, सात फूट लांब आणि एकवीस इंच रुंद असें मेज, नऊ गोठ्या आणि एक निमुळती काठी हीं होत. मेजाच्या दूरच्या अर्ध वर्तुलाकार बाजूकडे कांहीं खुणेचीं खोल पिशवीसारखीं घरं असतात, व खेळणाराला (आपल्या शिताफीनें गोठ्या बिनखुणेच्या घरांत न जाऊं देतां) खुणेच्या घरांत घालविण्याकरितां दक्ष रहावें लागतें.

Baggage (bag'āj) [O. Fr. *bagage*, a *baggage*.] *n.* the portable equipment (of an army) लष्करीवैदा *m.*, खेलखाना *m.*, बुणगें *n* (*), बहिर्बुणगें *n* (*), बाजार-बुणगें *n* (*), कतबार *n.*, खाली खटला *m.*, (loosely) तंत्रूचें सामान *n.*, लष्करी सामान *n.*, सामानसुमान *n.*, २ portable property, luggage प्रवासांतलें सामान *n.*, खटला *m.*, खटलें *n.*, खाटखाटलें *n.*, खाटखडबड *f.*, बाड-विछायत(द) *f.*, वस्त्रपात्र *n.*, पडदल(ळ) *n.*, लटंबर *n.*, लाहंबर *n.*, सारसुर [R.] *f.*, मुस्तायकी [R.] *f.* (The English now call this luggage).

N. B.—बुणगें, बहिर्बुणगें, बाजारबुणगें in Marathi have a tendency to be restricted to the undisciplined followers of an army recruited from the dregs of the society and in this sense the English word luggage is never used.

Baggage (bag'āj) [Fr. *bagasse*, a *baggage*, *quean*.] *n.*

a worthless woman, a strumpet बटकली f. बटकी or ब-
टिक, बटकलू, वायसू, कसबाण f. बाजारचमवी f. [इंग्रज
लोक हल्लीं बटनें वायकोस किंवा लहान मुलीस हा शब्द
लावितात; as, A crafty cunning sly pert saucy-silly-
baggage].

Bagno (bar'yò) [It. bagno - L. bainum, a bath.] n.
हमामखाना m. नहाणाघर n, ऊन पाण्याचें नहाणघर
n, खानागार n. २ कुटन(ण)खाना m, वेद्यालय n. ३
दुसंग m.

Bagpipe (bag'pip) gener. pl. n. पिशवीचें पंचनलिकावाद्य
n. ह्या पांच नळ्या-एक मनई, तीन सूर, व एक दारा आंत
फुकण्याची नळां मिळून होतात; (पिशवीचें) पंचवेणुवाद्य.
२ pl. fig. उगाच बद्दबद्दंवर माजवून अद्धानदा बोल-
णारा. Bagpiper n. पिशवीचें पंचनलिकावाद्य वाज-
विणारा. Bagpipe for charming snakes नागसुर or
नागसूर n.

Bah (bā) interj. वीट-किळस-तिटकारा-अविश्वासदर्शक
केवलप्रयोगी अव्यय.

Bahadur (ba-had'oor) [Hind. bahadur, brave.] n.
बहादुर, ही सन्मानार्थ पदवी हिंदुस्थानांत बऱ्या लोकांस
लावतात.

Bail (bail) [O. Fr. bailier, to deliver.] n. security
given जामिनी f, जामिनकी. २ fig. guarantee जिम्मा
m, हमी f. ३ जामीन m, प्रतिभू m. [Bail for appearance
हाजिर जामीन, दर्शनप्रतिभू. B. for good conduct
फैलजामीन, खातरजामीन, विश्वासजामीन, सद्वर्तन-
प्रतिभू, चांगल्या वागणुकीबद्दल जामीन. B. for pecu-
niary liability मालजामीन.] B. v. t. हाजिर जामीन
घेऊन सोडणें. २ (करितां) जामीन होणें, आपण जामीन
होऊन दुसऱ्याची सुटका करणें. ३ to deliver (goods)
in trust upon a contract expressed or implied that
the trust shall be faithfully executed on the part of
the bailee करारानें किंवा कांहीं अटीनें माल स्वाधीन
करणें-ताद्वयांत देणें. [Bail क्रियापदाच्या ह्या तिसऱ्या
अर्थापासून Bailment, Bailor, Bailee ह्या शब्दांचे अर्थ
निघतात]. Bail'able a. जामीन घेण्याजोगा, जामीन
घेऊन सोडण्याजोगा; as, A B. offence. २ करार
करून ताद्वयांत देण्यास योग्य; as, B. goods. Bail-
bond n. law हाजिरजामीनखत n. २ कबुलायत
(पत्र) n. Bail'ment n. law निक्षेप, अनामत हणून
किंवा कांहीं अटीवर माल स्वाधीन करणें n, तोहोमत-
दाराला किंवा आरोपीला जामिनावर सोडवणें n. B. of
pledge जंगमगहाणवस्तूचा निक्षेप m. Bail'or, Bail'er
n. one who delivers goods in trust to another अना-
मत माल स्वाधीन करणारा. २ law. निक्षेप. Bailee' n.
law. one to whom goods are delivered in trust
upon a contract निक्षेपी m, ज्याचे स्वाधीन माल अना-
मत केलेला असतो तो. Bails'man n. दुसऱ्याकरितां
जामीन राहणारा मनुष्य m. To accept, admit to,
allow, bail, are all said of the Magistrate or
Judge. The prisoner offers, surrenders to, his

bail; 'The one who provides it, goes, gives, or stands, bail 'To give leg-bail (jocular), to be beholden to one's legs for escape पोवारा करणें, पळून दसावाचें श्रेय पायांना देणें. 'To bail out (अर्धीच तुहंगांत असलेल्या मनुष्याला) जामिनावर सोडवणें.

N. B.—Bail ह्या क्रियापदाचा 'सोडवणे,' 'मुक्त करणें,' 'मोकळा करणें' अशा अर्थी अलंकारिक उपयोग आहे; as, "The dearest husband cannot bail his wife when death awaits her," "It is hard to bail imprisoned thoughts again."

Bail (bāl) [O. Fr. *baillier*, to enclose. According to some, from L. *bacillus*, a little stick.] *n.* (gener. *pl.*) किल्ल्याची बाहेरील तटबंदी *f.* मेढेकोट *m.* २ तटबंद्यांतील दोन घोड्यांमधील फळी *f.*

Bail (bāl) [L. *baculum*, a rod or staff.] *n.* cricket विटी *f.* फिरकी *f.* ही फिरकी किंवा विटी उज्या काठ्यांवर असते. *Bailer n.* विटी उडवून टाकील अशा धोरणानें फेंकलेला चेंडू *m.* विटी उडवणारा चेंडू.

Bail (bāl) n. t. अटकेंत टाकणें. To bail up a cow दुधाचे वेळीं गाईचें डोकें बांधून ठेवणें.

Bail, Bale (bāl) [Fr. *baillie*, a bucket.] *v. t.* to lade out water उपसणें, उसपणें, उसपा *m.* उसपणी *f.* करणें, होडींतील पाणी काढून टाकणें; as, To bail a boat. *Bailer n.* पाणी उपसण्याचें भांडें *n.* किंवा उपसणारा मनुष्य *m.*

Bailey (bāl'i) *n.* किल्ल्याची बाहेरची भिंत *f.* किल्ला व ही भिंत ह्यांमधील आंगण *n.* किंवा मोकळी जागा *f.* २ फौजदारी तुहंग *m.* किंवा न्यायकचेरी *f.*; as, The old Bailey in London लंडनमधील मुख्य फौजदारी कोर्ट *n.* किंवा तुहंग *m.*

Bailiff (bāl'if) [Fr. *baillif*;—L. *bajulus*, a bearer, gener. with authority.] *n.* लार्ड नाझरा (sheriff) च्या खालचा अधिकारी *m.* समन्स लावणारा किंवा दजावणारा, बेलीफ *m.* कैद्यांना पकडणारा, दंड जमा करणारा व ज्युरीला बोलावणारा शेरिफाचा मदतनीस *m.* वतनाघर किंवा जहागिरीवर देखरेख करणारा, वर्तक, शेरिफाचे हुकूम वर्तवणारा. *Bail'i-wick n.* बेलिफाची हद्द *f.*

Bairn (bārn) [A. S. *bearn*, from *bear*, to bring forth.] *n.* मूल *n.* Bairn-like *a.*

Bait (bāt) [Causative of English bite. A. S. *batan*, to bait a hook.] *v. t.* to furnish with a bait आमिष *n.* घास *m.* उंडी *f.* लावणें, आमिषयुक्त करणें. २ आमिष दाखविणें, लालूच *f.* खाऊ *m.* गुळखोबरें *n.* अंबोण *f.* आंबवण *n.* दाखविणें-देणें. ३ मन ओढून घेणें, मोहून टाकणें. ४ कुत्र्यांकडून हल्ला कराविणें, हालहाल करणें, *fig.* त्रास देविणें, जेरीस आणणें, *fig.* एकसारखा छळ करणें. ५ (प्रवासांत टप्प्यांच्या ठिकाणीं) दाणापाणी देणें, चावाचय्रीना *m.* देणें-करणें, घांस वैरण देऊन असुदा करणें, घांस वैरण देणें. *B. v. i.* थोडासा मुक्काम करणें, वाटेवर घांस वैरण खाणें-फराळ करणें. *B. n.* आमिष *n.* लालूच *f.* प्रलोभन *n.* २ वाटेवर दाणा वैरण खाणें-फराळ करणें.

मुकाम करणें *n.* ३ कुत्र्यांकडून हल्ला करविणें *n.* Baited *pa. p.* See the meaning of the verb 'to bait.'
 Baiter *n.* लालूच दाखविणारा, &c. २ *fig.* छळणारा, त्रास देणारा. Baiting *n.* See the verb 'to bait.' To hold out some bait मधाचें बोट लावून ठेवणें, साखर पसरणें (*), लालूच दाखविणें.

V. B.—साखर पसरणें will not be an accurate equivalent Marathi phrase for "to hold out some bait." Cf. त्याच्या भाषणांत पुष्कळ साखर पसरलेली आहे. साखर पसरणें means "to make unattractive parts attractive" only.

Baize (bāz) [*L. badius*, bay-coloured.] *n.* तेल्याबोर रंगाच्या लोंकरीचा खरबरीत धाग्यांचा कपडा *m.*, पट्ट *n.*

Bake (bāk) [*A. S. i. can*, to bake.] *v. t.* (भाकरी-वीट) भाजणें-तापवणें. २ *bake by fire* अग्निपुट *n.* देणें-करणें, (by the sun) सूर्यपुट or सूर्यकिरणपुट *n.* देणें-करणें, (in a pit) गजपुट or ड *n.* देणें-करणें. ३ उन्हांत तापवणें, कडक करणें. ४ *fig.* उष्णतेनें पक्का करणें. *B. v. i.* भाजणें. २ उष्णतेनें वाळून कडक-कठीण होणें. *B. n.* एकाच वेळीं भाजलेला घाणा *m.* Baked *p.* (*v. V. T. 1.*) भाजलेला, भाजीव. Bak'ing *pr. p.* Bake-house *n.* भटारखाना *m.* Bak'en or baked *pa. p.* Bak'er *n.* (*v. V. 1.*) भाजणारा, भर्जनकर्ता. २ *one who bakes and sells bread* रोटीवाला *m.* Baker's dozen तेरा (thirteen). Baker-legged *a.* आंत फिरलेल्या गुडघ्याचा, संहतजानु, संहतजानुक, संजु. Bak'ery *n.* रोटीवाल्याचें काम *n.* धंदा *m.* २ रोटीचा कारखाना *m.*, रोटीखाना *m.*, भटारखाना *m.* Bak'ing *n.* (*v. V. T. 1.*)—*act.* भाजणें *n.*, कडक करणें *n.* Baking-heat *n.* भाजण्यापुरती उष्णता *f.* Baking plate or Bake-plate (iron or earthen) तवा *m.*, (earthen) रान्हे *n.* Bak'ingly *adv.* Bake-stone *n.* (भट्टीतला) तव्यासारखा दगड *m.*, भाकण्या भाजण्याचा दगड *m.*

Balance (bal'ans) [*L. bis*, double, & *lana*, a dish or scale.] *n.* तागडी *f.* तराजू *m.*, कांटा *m.*, ताजवा *m.*, फिरकी *f.* [*B. HAVING A TONGUE* कांटा. *B. for NICE WEIGHING* कंपणकांटा *m.* *BEAM OF A B.* दांडी *f.* *DISH OF A B.* परडें *n.* OR पारडें *n.* *FALSE B.* दीड दांडी *f.* *FRAUDULENT TURN OF A B. IN WEIGHING* झोंका *m.* *INCLINATION OF AN UNEQUAL B.* पासंग *n.* (*idio.*). *INEQUALITY (UNTRUENESS) OF A B.* तट *m.* *STRINGS OF A B.* तुलासूत्र *n.*, तराजूच्या दोऱ्या *f. pl.* *TONGUE OF A B.* कांटा *m.*]. २ (of an account) बाकी *f.* शिलक *f.* शिलकबाकी *f.*, बाकीसाकी *f.*, वर्त्तीळा *m.* (?), उबार *f.* [*B. BROUGHT FORWARD* पुढें ओढलेली बाकी *f.*, ओढण *f.*, ओढणबाकी *f.* *B. (FOR OR AGAINST) ON A TRADESMAN'S BOOKS* खातेंबाकी *f.* *B. AS DRAWN OR SET DOWN* शिलकझाडा *m.* *CLOSING B.* खात्याची मिळवणी करतांना काडलेली नावेंकडची किंवा जमेकडची बाकी. *OPENING B.* खात्याच्या सुरवार्ताची जमेची किंवा नावेंची रक्कम *f.* *A DEBTOR B.* नावेंबाकी *f.* *A CREDITOR B.* जमाबाकी *f.* *DEAD BALANCES, B.s given up as not forthcoming* जळीत बाकी *f.*, बुडीत बाकी *f.* *OUTSTANDING B.* उग्राणी *f.*, जेर-

वाकी *f.* To LEAVE A B. राहता-उरता करणें, शिल्लक-वाकी ठेवणें. To LEAVE NO B. निवाकी *f.* बेवाक *f.* करणें. *a. pl.* वाकी न राहूं देणें, चुकती वाकी करणें. To SETTLE OR DISCHARGE A B. वाकी पूज्य करणें, वाकी चुकविणें, वाकी फडशा करणें.] ३ (*astrol.*) *the 7th sign* तुळा(ला) *f.* नूळ *f.* ४ (न्यायान्यायाचा-योग्यायोग्याचा) सारासारविचार *m.* विवेचन *m.* ५ समतोल वस्तु *f.* ६ अनिश्चितस्थिति *f.* द्विधाभाव *m.* ७ समतोलपणा *m.* ८ समतोल *m.* (स्थितीचा-मनाचा-विचाराचा) तोल. ९ प्रमाणयोग्यता *f.* प्रमाणाविरोध *m.* प्रमाण-समता *f.* प्रमाणैक्यता *f.* (*esp. in the Arts of Design.*) १० समानचित्त-वृत्तिन्व. *B. v. l. counterpoise* तोलणें. २ तुलना *f.* करणें. ३ समतोल करणें-राखणें, पासंग बांधणें. ४ पेलणें. ५ जमाखर्च करणें-पाहणें, अजमास काढणें-पाहणें, शिल्लकझाडा *m.* काढणें-उतरणें, खातेवाकी काढणें. [To B. an account आढावा काढणें, जमा व नांवें या दोन्ही रकमांमधील फरक काढणें, हिशेब करणें.] ६ तोलणें, तुलना करणें, तारतम्य-तफावत पाहणें. *B. v. i. be on a poise* समतोल असणें, सारखें वजन असणें, एकमेकांशीं वरोवर असणें. २ (विरुद्ध मतें) एकमेकांशीं तोलणें, सारासारविचार करणें. ३ (नर्तनांत) समोरच्या नटाकडे जाऊन तितकेंच परत येणें. *Bal'anceable a.* तोलनीय, वजन करण्यास योग्य, समतोलपणा राखण्यास योग्य. *Bal'ancer n.* वजन करणारा. २ नाडे-भोरपी *m.* *Balance-book n.* शिल्लकचोपडी, शिल्लक दाखविणारी वही, शिल्लकवही, त्रैमासिक-षण्मासिक-वार्षिक अढाव्यांच्या पत्रकांचें पुस्तक *n.* *Balance of power* शक्तीचा तोल *m.* (निरनिराळ्या राष्ट्रांतील) शक्तीचा समतोलपणा *m.* (राष्ट्रांतील) शक्तिसमता./-समतोलपणा *m.* *Balance of style* शब्दांचा-वाक्यांचा समतोलपणा *m.* *Balance of trade* (देशाच्या) व्यापाराचा फरक. आयात व निर्गत मालांच्या एकंदर किंमतींमधील फरक *m.* *Balance-reef naut.* स्थिर ठेवणारीं दोरखंडें, गलबत स्थिर ठेवणारीं पुढच्या व मागच्या शिडांतील शेवटचीं दोरखंडें *n. pl.* *Balance-sheet* तेरीज *n.* आढावापत्रक *n.* धंद्याचें अंदाजपत्रक *n.* शिल्लकवंद *m.* शिल्लकेचा तक्ता *m.* *Balance-wheel* (घड्याळांतील) तुलाचक्र *n.* *Dead Balance* बुडीत वाकी *f.* He has a good B. at his banker's त्याच्या पेढीवाल्याकडे त्याच्या नांवानें पुष्कळ मोठी रकम जमा आहे. To have a balance वाकी *f.* येणें-असणें. To strike a B. जमा व खर्च यांची वाकी-शिल्लक काढणें. His interests tremble in the balance त्याच्या हिताचें तराजू स्थिर नाहीं. To tremble in the B. अनिश्चित स्थितींत असणें.

N. B.—Balance and Poise. I balance one thing against another. I poise a thing in a given point. Balance=तोलणें. Poise=शोक संभाळणें.

N. B.—वर कांटा हा शब्द तीन निरनिराळ्या अर्थी वापरलेला आढळेल : कांटा (१) a balance (generally), (२) a balance having a tongue, (३) the tongue of a balance. वर्तीळा

गणने यत्न; गिनिकवाक्ये हा अर्था वजाडा हा शब्द लयां तरी
निदान वापरला नाहीत.

Balanitis (balan-i-tis) [Gr. *balanos*, the glans penis]
n. *pathol.* (जनन) हृदियाच टोंकाजवळील अंतस्त्रवेचा
दाह m, शिस्त्राग्रदाह m.

Balas (balas) n. नारिंगाच्या रंगामारगें एक प्रकारचे
साणिक a.

Balausta (balawsta) [Gr. *balaustion*, a wild-pome-
granate flower.] n. *bot.* डाळिंबाच्या जातीचे फळ n.

Balaustine n. डाळिंबाचे झाड n. B. flowers डाळिंब-
वार्ची फुले n. *pl.* ही औषधाने नल्म्भक झणून वापरतात.

N. B.—फळाचे जे सुमारे एकतीस वर्ग आहेत त्या वर्गांपैकी
Balausta हा एक वर्ग आहे, व हा वर्गात डाळिंब हेच एक
फळ येते.

Balbuties (bal bū'ti-ēz) [L. *balbus*, stammering.] n.
तोतरेपणा m.

Balcony (balk'on-i) [Gr. *balkon*, a beam, Pers. *balk*
upper, and *k'aneh*, a chamber or house.] n. *archit.*

सजा m, विडकीच्या पुढची ग्यालरी. ही उघडी असते व
हिला तिन्ही बाजूनी गजांचा कडडा असतो. Balconet,
Balconette n. लहान सजा f.

N. B.—पुढील शब्द एकाच ठरवून टाकिले असता इंग्रजीचे
मराठी भाषांतर करितांना बराच घोटाळा वाचवितां येईल:—

Balcony=सजा. Gallery=गलरी. Terrace=आगाशी, गच्ची.

Bald (bawld) [Perhaps connected with *ball*, in the
sense of rounded, whence 'smooth' or *hairless*.] a.

टकल्या, केशहीन, खलवाट, तरट्या, गलितकेश. २ असं-
स्कृत, अप्रौढ, रुक्ष, नीरस, भाकड, रसहीन; as, B. style

or language. ३ *bot.* लवचिरहित. ४ तोंडावर पांढरा
ठिपका असलेला, चांदरें (जनावर). ५ बोंडका, बुच्चा,

सुना, ओंका, मुंडा. Baldspot n. टक्कल n. Bald-
head n. डोक्यास टक्कल असलेला मनुष्य m. Bald-

headed a. Bald-faced a. तोंडावर पांढरी ठिपकी अस-
लेला, चांदरा (प्राणी). Bald'pate n. and a. टकली-

डोई (चा), टक्कलमाथा (ध्याचा). Bald'pated a.
तरट्या, टक्कलमाथ्याचा. Bald'rib n. (डुकराचा) मेद-

विरहित बरगडीतील भाग m. Bald'ly adv. उघडे-
पणानें, नागवेपणानें *colloq.* अप्रौढतेनें, नीच-हलकेपणानें.

Bald'ness n. टक्कल पडणें n, बुच्चेपणा m, शोभाहीनता
f, रसहीनता f. Bald-ea'gle n. अमेरिकेतील पांढरा

गरुडपक्षी m. ही अमेरिकेची (युनायटेड स्टेट्सची) राष्ट्रीय
खूण आहे.

Baldachin (bal'da-kin) [Fr. *baldaquin*, a canopy.]
n. (रोमन क्याथोलिक धर्मगुरूचें) छत्र n, छत्र n. (भिंती-

पासून लोंबणारें सिंहासनावरील) छत्र n.

Balderdash (bawl'der-dash) [Dan. *buldre*, to make
a loud noise or Eng. *balder* to use coarse language.

Balderdash शब्दाची व्युत्पत्ति अजून निश्चित झालेली
नाहीं. ह्याचे प्राचीन अर्थ दोन आहेत. (१) फेसाळ पाणी

किंवा दारू, (२) दारूचें मिश्रण. ह्या दुसऱ्या अर्थापासून

“निरर्थक शब्दांचें जाल, वटवट” असा सध्याचा चालू अर्थ निघतो असा एक तर्क आहे.] *n.* a senseless jumble of words वटवट *f.*, बकबक *f.*, बडबड *f.*, काथ्याकूट *f.* २ *filthy obscene language or writing* अचकटविचकट भाषा *f.*, हलकट भाषा *f.*, ग्राम्यभाषा *f.* *B. v. t.* भेसळ करणे (as liquors), भेसळणे, हीनकस-हीनगुण करणे.

Baldric, Baldrick (bawld'rik) [L. *balteus*, a belt.] *n.* खांद्यावरून व समोरच्या वगळेंत घालण्याचा पट्टा *m.* (जानव्यासारखा पट्टा), ह्याला तलवार अडकवितात. २ नक्षीदार पट्टा *m.* ३ *fig.* राक्षिचक्र *n.*

Bale (bāl) [O. Fr. *bale*, a round package.] *n.* गट्टा *m.*, बिंडा *m.*, दिंड *n.*, बस्ता *m.*, तस्का *m.*, गांठ *f.* [STRAP OF A B. डाटणी *f.* WRAPPER OF A B. वारदान *m.*, वासन *n.*] *B. v. t.* गट्टा बांधणे; *us.* To bale out cotton.

N. B.—दिंड किंवा बस्ता हा फार लहान असतो व विशेषेकरून फापडवाल्याच्या दुकानांतील लहान निरनिराव्या गाठोव्यांना हा शब्द लावितात. तेव्हां इंग्रजी Bale शब्दाला क्यांडी साहेवांनी दिलेले दिंड किंवा बस्ता हे प्रतिशब्द योग्य नाहीत.

Bale (bāl) See Bail V.

Bale (bāl) [A. S. *bealu*, torment. Bale हा शब्द बहुधा काव्यांत आढळतो.] *n.* अनर्थ *m.*, अरिष्ट. २ दुःख *n.* (शारीरिक किंवा मानसिक). ३ आपत्ति, विपत्ति. Baleful *a.* दुष्ट, वाईट, अपायकारक, दुःखकारक. २ शोकार्त, दुःखित. Balefully *adv.* Balefulness *n.* अनर्थकारकत्व *n.*, दुष्टपणा *m.* Bliss and bale (सुखदुःख) are often alliteratively opposed; also Boot and Bale नफातोटा.

Bale (bāl) [A. S. *bael*, fire.] *n.* (obs.) विस्तव *m.*, (obs.) अग्नि *m.* २ सरण [R.] *n.*, चिता [R.] *f.* Bale-fire *n.* इशारतीची आगटी *f.* २ आनंदाची आगटी-होळी *f.* (a bon-fire) [Bale-fire ह्याचा एके काळीं चितेवरील अग्नि असा अर्थ होता. पण तो अर्थ आतां लुप्त झाला आहे.]

Balister or Ballister *n.* (bal'is-ter) See Baluster.

Balize (bā-lēz') [L. *pallus*, pale.] *n.* समुद्राच्या मर्यादेची-सीमेची दांडी किंवा इतर खूण *f.*

Balk, Baulk (bawk) [A. S. *balca*, a ridge or beam.] *n.* a ridge generally, a dividing ridge, a bar खावडें *n.*, वरळ *f.*, भांगणी *f.* २ a ridge left in ploughing दोन शेतांमधील हद्दीचा बांध *m.*, बिननांगरलेली जागा *f.*, नांगरण्याचा चुकून राहिलेला तुकडा *m.* ३ a stumbling block, a ridge in one's path मार्गीतील अडथळा *m.* ४ a beam of wood लांकडाचें बहाल *n.* ५ a cross-beam or bar in a chimney or kiln धुराड्यांतील किंवा भट्टींतील आडवें बहाल *n.* ६ लांकडाचा मोठा ओंडा *m.* ७ मासे धरण्याच्या जाळ्याच्या टोंकाजवळचा मजबूत दोर *m.* ८ a tie-beam of a house त्रिकोणी चौकटीच्या पायाचें बहाल *n.* ९ disappointment आशाभंग *m.*, निराशा *f.* हेतुभंग *m.* *B. v. t.* intentionally omit, shun, overlook जाणून बुजून गालणे-टाळणे-चुकवणे, लक्ष न देणे. २ refuse (food or drink) नाका-

रणें, नको ह्यरणें. ३ *avoid* (a responsibility) टाळणें, उपयोग न करणें. ४ (वा) रक्ता बंद करणें. ५ आशा-भंग करणें, निराशा करणें, ठकवणें, फसवणें. ६ पडीत ठेवणें, वरळ ठेऊन नांगरणें, वापरांत न आणणें. B. v. i. सरळ चालतां चालतां वळून जाणें किंवा अडणें (धोड्यासंबंधीं). To make a B. जमिनीचा भाग नांगरल्याशिवाय ठेवणें. २ *fig.* निराशा करणें, लुधेगिरीनें कामांत कसूर करणें. To make a B. of good ground चांगली संधि दवडणें. Balk'er n. Balk'ingly adv. Balk'y a. Balk'line n. विलियर्डस् खेळाच्या मेजावर तोंडच्या बाजूपासून २०॥ इंचांवर काटलेली आडवी रेखा f. विलियर्डसमध्ये सुरवातीची आडवी रेखा f. आद्यरेखा f. Ball (bawl) [F.-L. *pila*, a ball.] n. गोल m. (pop.) गोळा m., गोलक m., पिंड m., गोटा m., उंडा (colloq.) m. २ चेंडू m., कंबुक m., गोटी f.; as, To play with B. ३ *med.* गोळी f., गुटिका f., गुटी f., गुटका f., गुलिका f., गो-लिका f. ४ (of the eye) बुबूळ n., नेत्रगोल m., नेत्रगोलक m., अक्षिगोलक m. ५ (of thread &c.) गुंडी f., गुंजडी f., गुंडळी f., गुंडाळी-ळें n., गुंडा m., पिंदा m., पिलंडा m., मुट्टा m. ६ वाटोळा पदार्थ m. ७ बंदुकीची गोळी f. ८ भूगोल m., पृथ्वीचा गोल m.; as, B. of the Earth. B. v. l. गोळा करणें. B. v. i. गोळा होणें. Ball-cartridge n. गोळीचें काडतूस n (opposed to blank-cartridge). B.-cock टांकी भरली ह्यणजे आपोआप बंद होणारी तोटी f. गोलतोटी. B.-firing गोळीबार m. B.-practice गोळी-बाराची कवाईत f. B. proof गोळ्यांनीं अभेद्य असा (तट) m. B. and socket joint (anat.) उल्लखलसंधि m.; as, खांद्याचा संधि, मांडीच्या खुब्याचा संधि, (हाडाचें) मुतळासारखें डोकें उखळ्यासारख्या खळींत बसून हा संधि होतो. (उल्लखल म्हणजे उखळ). No B. cricket गैरचेंडू m., नियमाविरुद्ध फेंकलेला चेंडू m. To have the B. at one's feet एखादी वस्तु पूर्णपणें स्वाधीन असणें. To keep the B. up or rolling कायम-चालू किंवा जागृत ठेवणें. To take up the B. एखाद्या कामांत आपली पाळी घेणें. Twist B. हुलकावणीचा चेंडू m. Wide B. चेंडूफळीच्या पूर्ण माराबाहेरचा किंवा बे-सुमार चेंडू m.

N. B.—इंग्रजीत Ball, Globe, Sphere आणि Orb हे समानार्थी शब्द आहेत, परंतु त्यांतील अर्थभेदाची छाया लक्षांत आणून खालील प्रतिशब्द त्यांना योजिले आहेत. Ball=पिंड. Globe=गोल. Sphere=गोलाकृति. Orb=तेजोगोल. (तेजोमंडळ-विंब). Ball (bawl) [F.-L. *ballare*, to dance.] n. entertainment of dancing साहेब लोकांत जोडण्यांचा नाच m., सखीक नृत्य n., साङ्गननृत्य n., स्त्रीपुरुषांचा नाच m., नाच m. (?), स्त्रीपुरुषनृत्योत्सव m., स्त्रीपुरुषांचा नृत्यसमारंभ m., नृत्य (?) n. २ साङ्गननृत्याची मजलस f., साङ्गननृत्योत्सवार्थ जमलेली मंडळी f. Ball-room n. नृत्यशाला (?) f., नृत्य-मंदिर (?) n., नाचण्याचा अड्डा m., साङ्गननृत्यस्थान n. To open the B. नाच सुरू करणें. २ *fig.* कामाचा प्रारंभ करणें.

Ballad (bal'lad) [Fr. *ballade*, a song. prov. *balada*, a

song for dancing to—L. *L. ballare*, to dance]. (Ballad ह्याचा मूळ अर्थ नाचण्याच्या ठेक्यावर गाण्याचें गीत असा आहे. हा अर्थ मिल्टन, अँडिसन आणि जॉन्सन ह्यांच्या काळापर्यंत होता. आणि ह्या काळानंतर आमच्या कडील पोवाड्यासारखें काव्य असा एक अर्थ ह्या शब्दाला आला आहे.) *n.* नाचण्याच्या ठेक्यावर गाण्याचें गीत *n.*, (श्रृंगारिक असेल तर) लावणी *f.*, टुंबरी *f.*, गर्भा *m.*, (ऐतिहासिक असेल तर) पवाडा *m.* *Bal'ladist n.* पवाडे-लावण्या करणारा-गाणारा. *Bal'lad-monger n.* हलक्या प्रतीचे पवाडे-लावण्या करणारा, छोटेश्वानी कवी *m.* *B. singer n.* पवाडे-लावण्या गाणारा, शाहीर *m.*, गोंधळी *m.* *B. Opera n.* संगीत नाटक *n.* (ज्यांत फक्त लावण्याच ह्यणण्यांत येतात). संगीत तमाशा *m.* *Bal'lader n.* पवाडे-लावण्या करणारा. *Bal'ladry n.* लावण्यांचा विषय *m.*-पद्धत *f.* *Bal'ladize v. t.* पुखाद्या विषयावर लावणी-पवाडा करणें.

Ballast (bal'last) [ह्याच्या तीन व्युत्पत्ति देतात. (१) O. Dan. *barlast*, *i. e.* bare load, mere weight. (२) O. Low Ger. *ballast*, *i. e.* 'bale last' useless load. (३) Dan. *bag-last*, *i. e.* back load.] *n.* गलबतांचा अमुक एक वूड पाण्यांत बुडावा ह्यणून अगर तो उलकंडूं नये ह्यणून त्यांत घातलेली रेती-दगड-लोखंड, निलिम *n.*, निरीम *n.*, भार *m.*, वजन *n.* २ विमानांतील रेती *f.*, विमानाचें वजन हलकें करावयाचें असल्यास ती रेती खाली टाकितात. ३ *railway* लोखंडी रस्त्यावरील खडी *f.* ४ *fig.* मनुष्याला स्थिरता आणणारा-स्थिरताकारक धर्म *m.*, भारदस्तपणा *m.* ५ *fig.* (स्थिर करणारा वजनी) आधार *m.* *B. v. t.* (जहाजांत किंवा लोखंडी रस्त्यावर) खडी टाकणें-घालणें, निरीम-निलीम भरणें. २ *fig.* स्थिर करणें, स्थिरावणें. *B.-heaver n.* तारवांत रेती किंवा वजन घालण्याच्या कामीं लावलेला मनुष्य *m.* *A man of no B.* अस्थिर बुद्धीचा-मनाचा-चंचल स्वभावाचा मनुष्य *m.* *A vessel in B.* (आंत माल नसतांना) फक्त निलिमानें भरलेलें गलबत *n.* *Bal'lastage n. law* बंदरांत गलबताची खडी नेण्याबद्दल दिलेली जकात *f.* *Bal'lasting n.* दगडाची खडी *f.* २ स्थिर करणारा पदार्थ *m.*

Ballet (bal'lā) [Fr. *ball*, a dance; Sk. *वल्*, to turn.] *n. pantomime* फक्त हावभाव, नृत्य व देखावे यांनी युक्त असें नाट्य *n.* (ह्या नाटकांत भाषण नसतें), सुग्ध नाट्य *n.* २ *dance* हावभावाचें नृत्य *n.*, लास्य *n.* *B. v. t.* सुग्ध नाट्यानें दर्शविणें. *Ballet-dancer* सुग्ध नाट्यांतील नट *m.*

Ballista, Balista (bal-lis'ta) [L-Gr. *ballein*, to throw.] *n. pl.* *Ballistæ, Balistæ.* प्राचीन लोकांचें वेढ्यांतल्या स्थलावर दगड वगैरे फेंकण्याचें एक यंत्र *n.*, अश्मक्षेपन-यंत्र *n.* *Ballis'tic a.* अस्त्र किंवा दगड फेंकण्यासंबंधीं, क्षेपनविषयक. *Ballis'tics n.* (on the analogy of athletics, accoustics) अश्मक्षेपनशास्त्र *n.* *Ballis'tite n.* सुधारलेली बंदुकीची दारू *f.* सुधारलेलें अग्निचूर्ण *n.*, अशोधित अग्निचूर्ण *n.* (अग्निचूर्ण is our old word for gun-powder.)

Balloon (bal-loōn') [Fr. *ballon*, a football.] *n.* विमान *n.*, आकाशयान *n.*, आकाशवहन *n.*, व्यामयान *n.*, २ एक मोठी पोकळ गोल वस्तु *f.* ३ *n.* वायूचें गोल कांचपात्र *n.*, ह्यांत वायू भरून टेंवतात. (वायूचें) विमानपात्र *n.* B. *v. i.* (विमानांत) वर नेणें. B. *v. i.* विमानांतून वर जाणें. २ विमानामारखें फुगणें. Ballooned *a.* विमानामारख्या फुगलेल्या. Balloon'er *n.* विमानांतून वर जाणारा, वैमानिक. Balloon'ing *n.* विमानांत वसून जाणें *n.* २ विमानाची कला *f.* Balloon'ist *n.* विमान चालविणारा, वैमानिक. Balloon'ry *n.* विमान चालविण्याची संवय *f.*-विद्या *f.* विमानविद्या *f.*

Ballot (bal'ut) [It. *ballotta*, a little ball used for voting; dim. of It. *balla*, a ball.] *n.* (गुप्त) संमति-गुटिका *f.*, गुप्त रीतीनें मत देण्याकरितां वापरलेली गोळी *f.* चिह्नी *f.* २ गोळीनें-चिह्नीनें गुप्त संमति देणें *n.* ३ मिळालेलीं सर्वमते *n. pl.* B. *v. i.* गोळीनें-चिह्नीनें गुप्त संमति देणें-करणें. (frequently used with *for*). Balloting *pr. p.* Bal'loted *pa. p.* Ballot-act *n.* गुटिकाद्वारा-लेखद्वारा मत गुप्तरीतीनें देण्याविषयीं कायदा *m.* Ballot-box *n.* गुप्त संमतीची गुटिका *f.*-चिह्नी *f.*-लेख *m.*-टाकण्याची पेटी *f.*, गोळ्या किंवा चिह्ना टाकण्याची पेटी *f.* Bal'loter *n.* गोळ्यांनीं गुप्त संमति देणारा.

Balm (balm) [Fr. *baume*. See Balsam.] *n.* झाडाचा सुगंधि रस *m.*, सुगंधि वृक्षनिर्यास *m.* २ सुगंधि मलम *n.*, दुःख शमविणारा पदार्थ-द्रव्य *n.*, उपशामक औषध *n.*, उपशामन *n.* ३ *fragrant ointment* सुगंधिक उटणें *n.* B. *v. t.* उटणें लावणें. २ शमवणें, शांतवणें. Balm'ily *adv.* सुखकररीत्या. Balm'iness *n.* सुगंधितपणा *m.* Balm'y *a.* सुगंधि, गोड, सुखकर, उपशामक. २ सुवासिक.

Balneal (bal'nē-al) [L. *balneum*, bath.] *a.* नहाणघराचा, स्नानागारासंबंधीं. Also Balneatory. Bal'neary *n.* नहाणघर *n.*, स्नानागार *n.* Bal'neology *n.* a *scientific study of baths and medicinal springs* स्नानशास्त्र *n.*, स्नानविधिविचार, स्नानविद्या *f.* ह्या वैद्यकाच्या भागांत कोणत्या खनिज द्रव्याच्या झऱ्याचें स्नान केलें असतां प्रकृतीवर काय परिणाम होतो ह्याचा विचार केलेला असतो.

Balour disc (balōōr disk) [Fr.] *n.* मूर्खपणाचें कृत्य *n.*

Balsam (bawl'sam) [Gr. *balsamon*, a fragrant gum.] *n.* राळेसारखा कडक चीक-वृक्षनिर्यास *m.*; [as, धूप *m.*, विशेष *m.*, रक्त्याबोल *m.*] २ उटणें *n.*, अभ्यंजन *n.* ३ *bot.* एका जातीचें सुगंधि तेलसर झाड *n.* ४ उपशामक पदार्थ *m.* B. *v. t.* (जखम) बरी करणें. Balsam'ic, Bal'samous *a.* उटण्याचा गुण असणारा. २ उपशामकारक, स्वास्थ्यजनक-कारक, हुषारी आणणारें. ३ मृदुकारक, मृदु करणारें. B. *n. med.* एक प्रकारचें हुषारी आणणारें औषध *n.* Bal'samation *n.* Balsam'ical *a.* Balsam'ically *adv.* Bal'samine *n.* Bal'samif'erous *a.* सुगंधि वृक्षनिर्यास उत्पन्न करणारें. २ उपशामक औषध उत्पन्न करणारें. Bal'samy *a.* सुवासिक. Canada balsam *n.* एक प्रकारचें टरपेन तेल *n.* एका जातीच्या देवदाराचा द्रवराल, जर्स-

रसविशेष. ह्या राळेच्या मिश्रणाचा उपयोग कांचा एक-
मेकांस चिकटविण्यांत करतात.

Baluster (bal'ust-er) [Lastly from Fr. through It. through L. through Gr. Fr. *balustre*, little, round, and short pillar. So called from a fancied resemblance to the flower of the wild pomegranate डाळिंब. It. *balausto*, *balustra*, the flower of the pomegranate L. *balauustum*, Gr. *balauktion*, the flower of the wild pomegranate.] *n.* एका बाजूला निमुळती व दुस-
ऱ्या बाजूला रुंद होत जाणारी डाळिंबाच्या फुलासारखी नक्षीदार चपटी गराद *f.* Bal'ustered *a.* नक्षीदार-
डाळिंबाच्या फुलासारखी चपट्या गरादा असलेला. Bal'-
ustrade *n.* *archit.* नक्षीदार चपट्या गरादांचा कठडा
m., loosely कठडा *m.*, कठरा *m.*, कठंजन *n.*

Bam (bam) *n.* फसवणूक *f.*, कंडी *f.* B. *v. t.* फसविणे, कंडी
पिकविणे.

Bambino (bam-bi'no) *n.* (विशेषतः) रोमनक्याथोलिक
देशांतील बाळत्यांतल्या येशूख्रिस्ताचें चित्र *n.*, लहान मूल.

Bamboo (bam-bōō') [Malay *bambu.*] *n. bot.* बांबू *m.*,
वंश *m.*, कीचक *m.*, वांसा *m.*, वेळू *m.* [SOME OF THE
KINDS ARE कळ(ळं)क, कागदीवेळू, कोंडा OR कोंडा (*vulg.*),
चिवा, रानचिवा, चिवार, टोंकर, डवगा, भालेकाठी, माणगा OR
माणगारा, माण, मेस. CLUMP OR CLUSTER OF BAMBOOS
बेट *n.*, कळंक. THE EFFLORESCENCE OF THE B. मेळ *m.*
MANNA OF THE B. त्वक्षीरा *f.* (*pop.*) तव-कीर OR खीर OR
कील OR खील *n.*, वंशक्षीर *n.*, वंशलोचन *n.*, वंशलोचना *f.*
SEEDING OF A B. काटे *m. pl.*, मळ *m.*]. २ *a stick, single*
cane बांबू *m.*, वेळू *m.*, कळंक *m.*, वंश *m.*, वास *m.*, बास *m.*,
वेणु *m.*, कीचक *m.* [B. CROOK डांग *f.*, डांगकाठी *f.* B.
FLUTE OR PIPE वेणु *m.* FRAMEWORK OF LIGHT SLIPS
OF B. भाळी *f.* OUTER STRIP FROM A B. पाठकांब *f.*, पाठ-
वीळ *n.* PIECE OR BIT OF A B. कळकूट *n.*, वेळकट OR कूट.
PIN OF B. चुई *f.*, चोई *f.*, शिलक *f.*, शिगर *n.* STRIP OR
SLIP OF A B. कांब *f.*, कांबीट *n.*, सरी *f.*, सारण [R.] *f.*, चिब *n.*,
चिबट *n.*] Bamboo' *a.* बांबूचा, वेळूचा, वेळवाचा, वेळवी,
वंश्य, वंशी, वांश, वैणव, वेणूचा. B. *v. t.* कळकीच्या
काठीनें फटका मारणे.

Bamboozle (bam-bōō'z'l) [Dut. *bum*, to hum &
baesen, to rave or talk idly.] *v. t.* to deceive
by trickery ठकविणे, तोंडाला पान पुसणे, धत्तुरा दाख-
विणे (*slang*), फसवणे, धाड्यावर बसविणे, धूर *m.* देणे.
To B. into (doing something) to persuade to a
belief or course of action by bamboozling एखादी
गोष्ट फसवून करविणे. To B. one out of something
to take away something trickily from him फसवून
किंवा युक्तीनें एखादी गोष्ट काढून घेणे. Bamboozle-
ment *n.* ठकवणूक *f.*, फसवणूक *f.* | Bambooz'ler *n.*
ठकविणारा, फसविणारा. Bambooz'led *p. t.*

Ban (ban) [A. S. *ban*, an edict] *n.* बहिष्कारपत्र *n.*, निषेध-
पत्र *n.*, बाळीतपत्र *n.*, बहिष्कारघोष *m.*, निषेधघोष *m.*. २
शाप *m.* ३ निषेध *m.*, मनाई *f.* ४ जाहीरनामा *m.*, डांगोरा

m. ५ दंड *m. pl.* Banns. B.s (of marriage) always
-pl. लग्नाची जाहीरपत्रिका *f.* लग्नाची द्वाही *f.* Ban *v. t.*
 शापणें. २ बहिष्कृत करणें. ३ निषेध-मनाई करणें, To
 forbid the banns लग्नाला हरकत आणणें-घेणें. To
 publish or put up the banns लग्नाची प्रसिद्धिपत्रिका
 काढणें, अमुक दिवशीं लग्न होणार असें तीन आठवडे आधीं
 जाहीर करणें. [जर ठरलेल्या लग्नाला कोणाला हरकत
 घ्यावयाची असेल तर ती त्याला घेतां यावी ह्मणून तीन
 आठवडे आधीं अशी जाहिरात देवळांत लावतात.] To
 put-place under the ban बहिष्कार घालणें, वाळींत
 टाकणें.

Ban (ban) *n.* हंगारी देशांतील सेनापति किंवा लष्करी
 कामदार *m.*

Ban (ban) *n.* ईस्टइंडीज बेटांतून आणलेली एक प्रकारची
 मलमल *f.*

Banal (ban'al) [Fr.] *a.* hackneyed, commonplace
 सर्वांचे तोंडचा, सार्वत्रिक, साधारण लोकांचा. Banal'ity
n. साधारण-क्षुल्लक गोष्ट *f.*

Banana (ba-nä'na) *n.* bot. (*musa sapientum*) के-
 लीच्या जातीचें झाड *n.* २ (the fruit) केळें *n.* [सोन-
 केळें, बनकेळें, राजेळें, रसवाळें, मुठेळें, वेलची, लालकेळें
 (वसईचें) असे ह्या फळाचे निरनिराळे प्रकार आहेत.

N. B.—सोनकेळें, is one variety of the banana fruit.
 सुवर्णकदली is one variety of the banana tree. Some
 old writers name banana as Adam's apple from a
 notion that it was the forbidden fruit of Eden.

Banco (bang'ko) [It. equal to Bank.] *n.* पेढीवरचे
 हिशेब ज्या नाण्यांत ठेविलेले असतात तें नाणें *n.* हिशेबाचें
 नाणें *n.* हें नाणें त्या देशांतील चलनी नाण्याहून भिन्न असूं
 शकतें. (Thus at Hamburg, while the current mark
 was worth 1 s. 1 $\frac{1}{8}$ d.; the mark banco was valued
 at 1 s. 5 $\frac{1}{2}$ d. sterling). Sittings in banco, *sittings of*
a superior Court of Common Law as distinguish-
ed from those of the Judges on circuit “फुलबेंचची
 बैठक” *f.* साऱ्या न्यायाधिकाऱ्यांची बैठक *f.*

Band (band) [A. S. *band*, from *bindan*, Sk. बंध्, to
 bind.] *n.* बंधन *n.*, बांध *m.*, आळा *m.*, बांधाटी *f.*, बंद *m.*,
 बंध *m.* २ कडे *n.*, आळा *m.* ३ *fig.* (भिडेचें) बंधन
n., (अवश्य कर्तव्याचा) पाश *m.*, संबंध *m.*, सांखळी *f.*
 (*idio.*). ४ (दरवाजाची लांब लोखंडी) पट्टी *f.* ५ *pl.*
 बिड्या (*B.*).

Band (band) [Sk. बंध्, *bandh*, to bind.] *n.* कपड्याची
 पट्टी *f.*; as, A bat-band, a waist-band. पट्टा *m.* २ *pl.*
 (धर्मोपदेशकाची किंवा बारिस्टराची) गळपट्टी *f.* Band'-
 age *n.* पट्टी *f.* (जखमा बांधण्याची). २ बंद *m.*, बंधन *n.*
 ३ बांधणें *n.* *B. v. t.* पट्टी बांधणें. Band'-box *n.*
 (टोप्या) ठेवण्याची जाड कागदाची पेटी *f.* Band'ed *a.*
 पट्ट्यानें बांधलेलें. Band-saw *n.* पट्ट्याची करवत *f.*
 Band'-fish *n.* एक जातीचा मासा *m.* Band'-ster *n.*
 (धान्य कापल्यावर) पेंढ्या बांधणारा.

Band (band) [A. S. *bindan*, Sk. बंध्, to bind.] *n.*

company, troops, body मंडळी *f.* टोळी *f.* जमान (?) *f.*
 थवा (?) *m.*, जथा (?) *m.*, तांडा *m.*, थाट [R] *m.*, थाटी [R]
f., चुग [R] *f.*, चंगी [R] *f.*, तुंग [R] *m.*, मुठाण *n.*, जग (?)
f., झुंड (?) *f.*, गण *m.*, मंळा *m.*, मंडल (?) *n.*, गट or गट्ट
m., गट्टा *m.*, वेंडें *n.*, भिंड *n.*, पोहा [R] *m.*, घोळका (?)
m., चळक [R] *f.*, पंक्ति (?) *f.*, स्तोम (*obs.*) *n.* २ (of in-
 surgents or robbers) बंड *n.*, खूळ *n.*, गट *m.*, गट्टा *m.*,
 धडा [R] *m.*, हत्यारबंद लोकांची टोळी *f.* ३ (of dan-
 cing girls, &c.) ताफा *m.*, फड *m.*, चक्री *f.*, मेळ *m.* [MAN
 BELONGING TO A B. फडकरी *m.*] ४ *mus.* नगारखाना (*)
m., वाघभांड (*) *m.*, चौघडा (*) *m.*, बाजा *m.*, बाजे-
 करी मंडळी *f.* [FLOURISH OR CLOSING BEAT UPON
 A B. आखेर नौवत *f.*] ५ (of knaves, libertines, idlers,
 &c.) The word here has the power of pack, crew,
 gang, knot, &c. and is answered by चांडालचौकडी
f. चौकट *f.* चौक *m.*, चांडाल *m.*, नवग्रह *m.*, अठरायानू *m.*
pl., प्रकरण (*collog.*) *n.*, भुतावळ *f.*, सोदेमंडळ *n.*, शकुनि-
 चतुष्टय *n.*, मुठाण *n.* B. v. t. पट्टीनें बांधणे. २ जमाव
 एकत्र करणे. B. v. i. कट-जुट करणे, जुटणे, एकमुसणे,
 एकमूस *f.* करणे. Band'master *n.* बॅन्ड वाजविणाऱ्या
 मंडळीचा मुख्य, बाजेवाला, बॅन्डमास्तर. Band'room *n.*
 नगारखाना *m.*, धादनशाळा *f.*, बाघशाळा *f.* Bands'-
 man *n.* बाजेवाला, बॅन्ड वाजविणाऱ्या नाण्याच्या इस-
 मांपैकी एक मनुष्य *m.* Band'stand *n.* बॅन्डवाद्य वाज-
 विण्याची चाकडी *f.*, सार्वजनिक वाद्यस्थान. Band of
 hope (तरंग मंडळीची) सध्यापाननिषेधी संख्या *f.* Band
 of knaves चांडालचौकडी *f.*

N. B.—वर थवा, जथा इत्यादि ज्या शब्दांपुढे संशयचिन्हें
 घातली आहेत ते शब्द Band ह्या इंग्रजी शब्दाला योग्य प्रतिशब्द
 नाहींत. ते सर्व शब्द समुदायवाचक आहेत खरे, परंतु Band ह्या
 इंग्रजी शब्दांत जो मुख्य अर्थ आहे तो गंडणी किंवा टोळी ह्याच
 शब्दांनीं पूर्णपणे व्यक्त होतो. पंक्ति ह्या भरगटो शब्दांत इंग्रजी
 Series ह्या शब्दाचा अर्थ आहे. तर पंक्ति ह्या शब्द Band ह्याला
 योग्यांत कांहीं अर्थ नाहीं.

मोत्यांच्या किंवा इतर जवाहिरांच्या माळेला वेंडें ह्या शब्द लाव-
 तात; आणि म्हणून Band ला वेंडें ह्या शब्द योग्य होणार नाहीं.

Band शब्दाचा चौथा अर्थ पहा. Band ला बाजा हाच शब्द
 कायमचा ठरवावा. Band ला बॅन्डबाजा हाही शब्द रूढ होत
 चालला आहे. नगारखाना, चौघडा ह्या वाघांच्या जाती आहेत
 खऱ्या, परंतु इंग्रजीत Band ची जीं उपकरणे असतात तीं चौघ-
 डांत किंवा नगारखान्यांत नाहींत. चौघडा ह्या शब्द इंग्रजीत
 सादेव लोकांनीं वेतलाच पाहिजे.

Band (band) an obsolete *pa. t.* of Bind.

Bandala (ban-dā'la) *n.* ज्यापुढे चांगले दोरखंड करितां
 येईल अशा मॅतिला (Manilla) झाडाचा काथ्या, cf. *coir*
of coconut plant.

Bandalore (ban-da'lōor) (*obs.*) *n.* चक्र *n.*, चक्र *f.*, चकीर *m.*,
 चक्री *f.*, चाकदोरीचा खेळ *m.* हे एकदा खालीं सोडलें कीं
 दोरीच्या स्थितिस्थापकत्वानुळें पुन्हां आपोआप वर येतें.
 (ज्यानें झुलें खेळतात ते).

Bandana, Bandanna (ban-dan'a) [Hind. *bandhna*,

the mode of dyeing handkerchiefs] n. रेशमाचा एक प्रकारचा हातसाला m.

Bandeau (ban'dō) [Fr. dim. from *bande*, a band, Sk. बंध, to bind.] n. pl. Bandeaux. केंस बांधण्याची पट्टी f. हिनें बायका केंस बांधतात. २ (टोपीच्या कडेवरान्बर लावण्याची लोंकरीची अगर रेशमाची) पट्टी f.

Bandelier (ban-de-lēr') n. a form of Bandolier.

Banderol, Banderole (ban-de-rōl) [Fr.] n. डोलका-टीला बांधलेले छोटेखानी लष्करी निशाण n, पताका f. पताक f.

Bandicoot (ban'di-kōot) [Telugu. *pandikokku*, pig-rat.] n. called also *Malabar rat* and *pig-rat* (जुंगुसा-पुवटो मांडी) घुस f.

Bandit (ban'dit) [Low L. *bandire*, to proclaim.] n. pl. Banditi, Bandits हटपार केलेला मनुष्य m, देश-बहिष्कृत मनुष्य m. २ लुटारू m, वाटनाच्या m, वाट-पाख्या m. ३ pl. *body of bandits* बंड n (?), लुटार्यांचा गट m, खूळ [R] n, दगवडा or दरोडा m. [ONE OF THE BODY दरोडेकरी OR दरोडेकरी m. DEPREDEATIONS AND RAVAGES OF B. बडावा m (?), पुढारी f, चोरकान्त collog. f, चोरकान्ति collog. f, जाण्योळ f.

N. B.—चोरकान्त आणि चोरकान्ति हे शब्द संक्रान्त आणि संक्रान्ति ह्या शब्दांच्या पत्तावर तयार केले असले.

In the English word Bandit, the prominent idea is that of theft. In the Marathi word बंड or बंडवाले लोक, the two prominent ideas are those of discor- dience and resistance. Therefore बंड or बंडवाले लोक will never be a correct word for Bandits.

Bandlet, Bundelet (band'let, band'e-let) [Fr. *bande-lette*.] n. लहान पट्टी f, पट्टीसारखी वस्तु f.

Bandog (ban'dog) [*Band*, fastening, and *Dog*.] n. a mastiff सदोदित बांधलेला उग्र पहान्याचा कुत्रा m, फुर व पहारा करणारा मोठा कुत्रा m.

Bandolier, Bandolier (ban-do-lēr') [It. *banda*, a band.] n. एक रेंद असा कातड्याचा पट्टा m. (जुन्या काळां माले-दान ह्यांत दारुसोळ्याचें तोलान अडकवीत.)

Bandoline (ban'do-lin) n. केंसांस त्रिभता व जोम आणून ते पुके ठिकाणी चिकटवणारा पदार्थ m. केशबंधन-तेल n.

Bandore (ban-dōr') [Fr. *mandore*.] n. mus. सतारी-सारखें तीन किंवा जवान्तरांचें एक वाद्य n.

Band'rol, See Banderole.

Bandy (ban'di) [Fr. *bander* perhaps, from *bande*, a side.] n. (टोंकाशीं वांकविलेला) आकडीसारखा कडीदार दांडू m, खेळण्याची आकडी f. २ वांकड्या दांडूचा खेळ m. (*bandy-ball*=hockey). B. v. t. *beat to and fro* (चेंडू) उलट सुलट मारणें, इकडून तिकडे तिकडून इकडे मारणें, फेंकणें. (loosely) घोळणें, टोलवा-टोलव f. कोळवाकोळव f. परतवापरतव f. करणें g. of o. २ वादविवादाची खडाजंगी करणें, वायुद्ध करणें. ३ अदलाबदल करणें, देणेंघेणें; as, B. words and com-

pliments. To B. blows हाता (तो) फळीस-हातघाईस &c. येणें. To B. sharp speeches-words धुसफुसणें (*), धुसफुल (*), धुसमूस (*), धुसकफटकी धुसटापटी f-करणें, बर्दळीवर येणें, वाग्युद्ध करणें. Ban'dy a. फेंगडा (मनुष्य). Ban'dying n. Pandy-log n. फेंगडा पाय m. B-legged a. फेंगडवा-पायाचा (मनुष्य), फेंगड्या, वक्रजानु.

N. B.—In modern Marathi धुसफुसणें means to express anger or displeasure in a suppressed manner.

Bane (bān) [A. S. *bana*, a murderer.] n. हानिकारण, हानीचें मूळ n, हानि f, नास n, नुकसान n. [I will be his B. मी त्याचा सर्वस्वी नास करीन, मी त्याला धुळीस मिळवीन (?), मी त्याला डार मारीन (?)]. २ fig. जालीम विष n, विस्त्र n, विषाचा प्याला m. ३ (obs.) मृत्यु m, मरण n, काळ m. ४ मॅडरांस होणारा एक प्रकारचा रोग m. Bane'ful a. अपायकारक, घातक, हानिकारक, मारक, अहितकारक. २ विषारी, विखारी, विषयुक्त. Bane'fully adv. घातुक रीतीनें. Bane'fulness n. घातुकपणा m. Bane'wort, Bane'berry n. bot. कांटेरीगणी f.

N. B.—Bane=हानि; Ruin=नाश; Pest=घाड (जसें टोळघाड).

संस्कृत नाश शब्दाचा अर्थ ruin असा आहे, परंतु त्यापासून झालेले नास हें मराठी रूप 'हानि किंवा नुकसान' एवढेच दाखविते. (नास = हानि = नुकसान. नास हणजे नाश नव्हे). ह्याचा महाराष्ट्रभाषापांडितांनीं विचार करावा.

Bang (bang) n. (युरोपियन लोकांत) बायकांचे भिंवयांपासून चौकोनी कापलेले केंस m. Banged a. चौकोनी कापलेले केंस असणारी. Bang'tail n. (टोंकास कापलेले घोड्याचें) चौकोनी शेंपूट n.

Bang (bang) also spelt Bangué, See Bhang.

Bang (bang) v. t. beat violently दणकावणें, सडकणें, बडकणें, दणगारणें, रपाटणें, धमकणें, कडकावणें. २ strike against forcibly आपटणें, आदळणें, आफटणें, धडकणें, थडकणें, (दरवाजा) धडकावून लावणें, धडका मारणें. B. v. i. धडकणें, आदळणें. B. n. blow दणका m, दणकारा m, खणका m, थडका m. B. adv. धाडकन-कर-&c., धडकन-कर &c. Bang'ing a.

Bangle (bang'gl) [Sk. वलय or कंकण, Hind. *bang-*ri.] n. बांगडी f, चुडा m, कांकण n.

Banian (ban'yan) [Sk. वणिक, Hind. *banya*, a merchant.] n. वाणी m, वैश्य m, वणिक m. २ (used derisively) वाणगंड m, n, वाणकूट m, वाणगट m. ३ एक प्रकारचा झगा m. ४ bot. वड m, वटवृक्ष m. B. days, days of poor fare (Seamen's phrase) खलाशांस खाण्यास मांस न मिळण्याचे दिवस m. [इकडील वाणी लोक मांसभक्षक नाहींत त्यावरून युरोपियन लोकांत ही हणण पडली आहे]. २ उपासमारीचे दिवस m. pl.

Banish (ban'ish) [O. Fr. *banis*, stem of *pn. p.* of

banir. bannir, to proscribe.] v. t. expatriate, exile
हृदपार-देश-मुख पार करणें, देशनिकाला-देशपारखा-
देशहृद करणें, देशपार-राज्यपार-तरपार करणें, देशांतरास-
द्वीपांतरास-&c. घालवून देणें. २ *fig. drive away* घा-
लवून देणें, दूर करणें, दवडणें, घालविणें; as, To B. cares,
anxieties, ideas and thoughts from one's mind.
Punished *p.* (v. V. 1.) हृदपार केलेला, देशपार केलेला,
देशनिकाला [R], देशपारखा, मुखपारखा, देशबहिष्कृत,
हाकून दिलेला. Banishment *n.* (v. V. 1.)—*a.* देशपार
करणें *n.*, देशबहिष्कार *m.*, निर्वासन *n.*—*state.* हृदपारी
f., देशनिकाली *f.*, देशबहिष्कृति *f.*

Banister (ban'ister) *n.* Same as Baluster.

Banjo (ban'jo) *n.* सतारीसारखें पांच तारांचें एकवाद्य *n.*

Bank (bangk) [A. S. *bank, a bench.*] *n.* तट *m.*, कड
f., तीर *m.*, किनारा *m.*, त(थ)ड *f.*, तटाक *m.* २ बांधारा *m.*,
बांध *m.*, बंधारा *m.* [Farther or other B. पैलथड *f.*,
पैलथडी *f.*, पैलतीर *n.*, परतीर *n.*, पैलथड, परपार *m.*, पैल-
पार *m.*, पैलतड *f.* Hither or near B. पैलथड *f.*, पैलथडी
f., पैलतीर *n.* Hither and further banks पारावार (?)
m. On both banks दुथडी.] २ *high or steep bank* डगर
f., दरड *f.*, धस *m.*, धसरड *f.* [FULL OF BANKS OR RIDGES
दरडवट.] ३ *dike, mound, mole* बांध *m.*, बांधोळी *f.*,
बंधारा *m.*, पेंडवळ [R.] *m.*, पेंडवळा [R.] *m.* [LITTLE
B. TO STOP WATER ताल *f.*, पाळ *f.*] ४ *shelf, shallow,*
flat भाट *n.*, भाटी *f.*, लाग *m.* ६ खाणींत काम करणारे
लोक जेथें खपतात ती सपाटी *f.* B. *v. t. confine with*
banks बांधणें, बांधारणें, बांध *m.* घालणें. २ ढीग किंवा
रास करणें. Banks'man *n.* खाणीच्या तोंडाशीं देखरेख
करणारा. From bank to bank कोळशाच्या खाणींत
उतरणारा मनुष्य वरून खालीं जाऊन वर येईपर्यंतचा
काल *m.* Banker एक जातीचा पडाव *m.* २ नाला
खणणारा. ३ गवंडी लोक ज्या दगडी बांकावर दगड
घडतात तें बांक. Bank-side नदीची उतरती कड *f.*
Bank-sided *a.* आंत उतरत्या बाजूचें (जहाज; opposed
to wall-sided). To B. a fire, to B. up a fire (विस्तव
पुष्कळ वेळ राखण्याकरितां चुलींतील) राख निखाऱ्याघर
घालणें.

N. B.—Bank तट. इंग्रजी Bank शब्दांत उंचपणाची
कल्पना प्रधान आहे; तीच मराठी तट शब्दांत आहे. Coast हा
विशेषतः भुगोलांतील पारिभाषिक शब्द आहे. 'जमिनीचा शेवट' हा
ह्याचा प्रधान अर्थ आहे; तर Coast शब्दाला किनारा हा शब्द
योग्य होईल. Shore समुद्रकिनारा. A shore is a strip of
land washed by the sea.

Bank (bangk) *n.* वल्हीं मारण्याकरितां बसावयाची उंच
जागा *f.*, उंच बैठक *f.*, बांक *n.* २ *a rank of ours one*
above another एकावर एक बांधलेली वल्ह्यांची उभी ओळ
f. ३ *law* न्यायाधिकाची बैठक *f.*, कायद्याची तक्रार ऐक-
ण्याकरितां भरलेलें कोर्ट *n.*-कचेरी *f.* ४ *print.* छापलेले
किंवा छापण्याचे कागद वगैरे ठेवण्याचें उतरतें मेज *n.*
५ *mus.* तंतुवाद्याच्या चाव्या *f. pl.*

Bank (bangk) [Fr. *banque, a bench or table.*] *n.*

पाश्चात्य पद्धतीची पेढी *f.* सराफी पेढी (*), ठेव पेढी (*),
 व्यांक *f.*, कोटी *f.* (*), यावकारी पेढी *f.* २ पेढीची जागा *f.*
 ३ जुगान्यांचें भांडवल *n.* गोटा *slang.* B. v. t. to de-
 posit in a bank (as money) पेढीवर पैसे ठेवणे.
 २ पैशाचें रूप देणे, (चा) पैसा करणे; as, To B. an
 estate. B. v. i. पेढी घालणे, सराफावरोवर देववेव
 करणे. Bank-agent *n.* (पेढीच्या) शाखेचा अडत्या *m.*
 एजंट *m.* मुनीस *m.* Bank annuities *n.* व्याजावहल
 सरकारानें हमी घेतलेले पेढीचें भांडवल *n.* २ सरकारानें
 हमी घेतलेल्या पेढीचे भागावर दरसाल दर शेंकडा तीन
 टक्केप्रमाणें नियमित मिळणारें व्याज *n.* Bank-bill *n.*
 एका पेढीनें दुसऱ्या पेढीवर दिलेली (दर्शनी किंवा
 मुदतीची) हुंडी *f.* Bank-book *n.* पेढीवर पैसे देवणा-
 र्याची-पैसे भरणाराजवळ असलेली खातेवही *f.* टिपडें *n.*
 Bank-cheque *n.* चेक, चिठी अगर जाव *f.* दर्शनी हुंडी
f. घरात-चिठी *f.* Bank-credit *n.* पेढीशीं असलेली पत्र *f.*
 पेढीशीं साख *f.* जितक्या रकमेपर्यंत जामिनगिरी दिली
 असते तितकी रकम पेढीवरून घेण्याची भलामण *f.*
 Bank-holiday *n.* (सरकारी हुकमानें) पेढीनें सुट्टी घेण्या-
 चा दिवस *m.* त्या दिवशीं जी दर्शनी हुंडी वटवावयाची
 असेल ती कित्येक वेळां आदले दिवशीं व कित्येक वेळां
 दुसरे दिवशीं वटावणें कायदेशीर ठरविलें आहे. Bank-
 note *n.* रोख पैशापेवजीं चालणारी हुंडी किंवा व्यांकेंचा
 जाव *f.* हिचा रोख पैशाप्रमाणें उपयोग होतो. Bank of
 deposit ठेवीची पेढी *f.* रकमा ठेऊन घेणारी किंवा ठेवी
 घेणारी पेढी *f.* Bank of issue (किव्हांही रोख पैशापेवजीं)
 हुंडी काढण्याचा अधिकार असलेली पेढी *f.* Bank-paper
 (व्यापाराच्या घडामोडींत चालणाऱ्या) व्यांकेंचें काढलेल्या
 नोटा *f.* *pl.* Bank-stock *n.* पेढीचें भांडवल. Agricultural
 Bank शेतकीची पेढी *f.* कृषिसहाय्यक पेढी *f.* Branch-
 bank मुख्य पेढीची शाखा *f.* Joint-stock-Bank *n.*
 समाईक भांडवलाची पेढी *f.* Private Bank *n.* दाहंपेक्षां
 कमी भागीदारांची पेढी *f.* सावकारी पेढी *f.* (सरकारी
 नव्हे किंवा सरकारांत नोंदलेली नव्हे). Savings-bank
n. गरीब लोकांस शिल्लक लहान रकमांनीं राखावयाची
 सोय करणारी पेढी *f.* संचयोत्तेजक पेढी *f.* Bank'er *n.*
 बँकवाला *m.* सावकार *m.* पेढीवाला *m.* सराफ *m.* (*), हुंडी-
 वाला *m.* [Bankers and Banking, -compreh. साव-
 सावकारा *m.* Fraternity or body (in a town, &c.)
 of bankers सावकारा *m.* Sitting carpet of a B.
 सावकाराची गादी *f.*] Bank'cess *n.* fem. Banking
n. banker's business सावकारी *f.* सावकारकी *f.* साव-
 कारा *m.* पेढीचा व्यापार *m.* धनव्यवहार *m.* सराफी *f.*
 सराफीचा घंटा *m.* B. a. सावकारी, सावकाऱ्यांचा. २
 बँकेसंबंधीं. Banking company सराफी मंडळी *f.* कंप-
 नीची पेढी *f.* [BANKING UPON A POOR OR PETTY
 SCALE सांदीतली सावकारी *f.* दुय्युंजी सावकारी *f.* बायाबाप-
 ढ्यांची सावकारी *f.*] Bank'able *a.* पेढीवर ठेवण्यास ला-
 यक; as, B. securities.

N. B.—Strictly speaking, सराफी पेढी is a Bank of
 Exchange, ठेवपेढी is a Bank of Deposit, कोटी is a

Treasury House, भारतीय पेढी is a Bank that lends money. पाश्चात्य पार्ल्या पेढीन ह्या सर्वे शाखा पळवटलेल्य, अस्तित्वा. गाली दिल्ल्या दोन वाक्यांत "सावकारी" शब्दाने दोन निराळे अर्थ आसतः १ ही पेढी सावकारी आहे, सरकारी नगरे. २ त्या गांवान गां सावकारी करतें

Strictly speaking, सावकार is a money-lender, तराक is a money exchanger.

Bankrupt (bankrupt) [Fr. *banqueroute*: *ban* *rotta*, bench broken.] *a. insolvent* दिवाळें निवालेला, नादार, दारफळणीचा, धंद्यांत वुडालेला. २ *fig.* रडित (with *of*). B. v. t. (R) भिकेस लावणें, दिवाळें काढणें, लाहा वेणें. B. *n.* दिवाळ्या, दिवाळनिघा, न्यूर्य-भक्त. [Division of the money of a B. दासाशाई *f.* To become B. or a B. दिवाळें वाजणें-विणणें. Bankruptcy *n.* नादारी *f.* दिवाळें *n.* दारफळणी *f.* भांगोरें *n.* To declare *b.* दिवाळें काढणें, शणाचा दिवा लावणें (*id.*), काखा *f.* *pl.* वर करणें (*id.*).

Bank-swallow (bank-swallow) *n.* नदीच्या कांठीं घरटें करून राहणारी पाकोळी *f.* ही युरोप आणि अमेरिकेंत सांपडते.

Banlieue (banlie) [Fr. *ban*, jurisdiction, and *lieue*, a league, a district of indeterminate extent.] *n.* the legal limits (of a city) कायदंडीर सीमा *f.* हड *f.*

Banner (ban'ner) [O. Fr. *banere*, cog. with *bindan*: to bind.] *n.* *flag* निशाण *n.*, झंडा *m.*, पताका *f.*, बावटा *m.*, केतु *m.* Bann'ered *a.* निशाण असलेला. Bann'erer *n.* धडग्यावरचें ल्हान निशाण *n.*

Bannere (ban'er-et) [Lit. *bann'ered*.] *n.* स्वतःचे निशाणाखालीं स्वतःचे लडवळ्ये नेणारा वॅरनपेशां कमी दजोत्ता सरदार *m.* (*). २ (अ) (लढाईंतल्या पराक्रमा-बद्दल दिलेली) वॅरन व नाईट यांच्या मधली पदवी *f.* (ब) अशी पदवी ज्यास आहे तो.

N. B.—असें स्वतंत्र सैन्य नेण्याचा अधिकार फक्त वॅरन पदवांच्या सरदारांना असे; परंतु पुढें ह्या अधिकार त्यांच्या खालच्या प्रतीच्या वॅनरेट ह्या सरदारांना दिला होता.

Bannock (ban'nok) *n.* ओट धान्याची अरार जदाचे धान्याची पोली-भाकर *f.* (विन आंबवणाळी).

Banns (banz) *n. pl.* *vide* Ban.

Banquet (bangk'wet) [Fr. *banque*, a bench. The word banquet has reference to the table on which the feast is spread.] *n.* मेजवानी *f.* मिष्टान्नभोजन *m.*, मिष्टान्नपानसमारंभ *m.* २ *fig.* रुचकर-मजेदार पदार्थ *m.* A Banquet of brims अश्रंत्ता पूर-लोट. B. v. t. मेजवानी करणें-देणें. B. v. i. खाऊनपिऊन मजा मारणें.

Banqueter, Banqueter *n.* मेजवानी-मिष्टान्नपान देणारा-सेवन करणारा. Banqueting-house मिष्टान्नपानगृह *n.*

N. B.—Banquet, Feast, Carousal, Entertainment, आणि Treat ह्यांना योग्य मराठी प्रतिशब्द आनी Treat शब्दाखालीं देणार आशें.

Banquette (ban-'set') [Fr. *banque*, a bench.] *n.*
 तटाच्या आंतोल दरद *f.* (दरडीवर उभें राहून तटावरून
 मोठीसार सोडण्याकरितां). २ *archit.* पुलाच्या दान्हीं
 बाजूच्या उंच पायरस्ता *m.* ३ खिडकीच्या आंतोल कठडा
m. ४ *the long low bench behind the driver in a
 French diligence or omnibus* गाडी हाकणाराच्या
 आगचें सखल बांक *n.*

Bantam (ban-'toll) *n.* a small variety of the domestic
fowl जावा बेटांतील बॅन्टम पक्ष्यासारखा लहान पक्षी *m.*
 B. a. बॅन्टम पक्ष्याएवढा लहान. २ नेटानें झोबी खेळ-
 गारा. B. work एक प्रकारचें चितारी किंवा नकशी काम.
Banter (bant-'er) *v. i.* थट्टा-मस्करी-उपहास करणें. B. *n.*
 (no pl.) उपहास *m.*, विनोद *m.*, थट्टा *f.*, चेष्टा *f.*; मस्करी
f., उपहासपूर्वक थट्टा *f.* (now विनोदाची थट्टा).
 Bant'erer *n.* थट्टा किंवा मस्करी करणारा. Bant'er-
 ing *n.* थट्टा किंवा मस्करी करणें. Bant'ery *a.* थट्टा-
 मस्करीचा. Bant'eringly *adv.*

Banting (bant-'ing) *n.* मेदोन्न आहार (सेवन करणें), फाजील
 मेदमाशक आहार; हा आहार श्वेतकल्कयुक्त (albumin-
 ous) पदार्थांचा असतो, व ह्याच्या पचनक्रियेसाठीं ला-
 गणारा ऋब (carbon) शरीरांतील फाजील सांठलेल्या
 मेदापासून मिळतो व त्यामुळें शरीरांतील मेद कमी होतो.
 हें मत सध्यां चुकीचें ठरलें आहे. Bant'ingism *n.*
 बॅन्टिंगची मेदोन्नाहारपद्धति. ही १८६३ सालीं विल्यम
 बॅन्टिंग यानें लंडन येथील लोकांस कळविली.

Bantling (bant-'ling) [So called from the bands
 and swaddling clothes in which the child is
 wrapped; another derivation connects this word
 with German *tenkling*, 'bastard' from *bank*, 'bench'
i. e. a child begotten on a bench and not in the
 marriage-bed.] *n.* अर्धक *n.*, लहान भूल *n.*, (केव्हां केव्हां
 तुच्छतादर्शक) पोपटें *n.*, कारंट *n.* [हा शब्द एकदा
 bastard या शब्दाशीं समानार्थक होता.]

Banyan, See **Bauian**.

Baptise-ze (bapt-'iz') [Gr. *baptein*, to dip in water.]
v. t. जलसंस्कार करणें, जलसंस्कार करून ख्रिस्ती धर्माची
 दीक्षा देणें, बाप्तिस्मा देणें, जलसंस्कारानें ख्रिस्ती धर्मांत
 घेणें, ख्रिस्ती धर्मदीक्षा देण्याकरितां यथाविधि स्नान घालणें.
 २ *fig.* (यथाविधि) शुद्ध करून घेणें, प्रथम दीक्षा देणें.
 Bapt'ism *n.* बाप्तिस्मा *m.*, (ख्रिस्ती धर्मातील) प्रथम सं-
 स्कार *m.*, (ख्रिस्ती धर्मदीक्षेचा) जलसंस्कार *m.* २ शुद्धि-
 विधिस्नान *n.*, शुद्धिस्नानविधि *m.* Baptis'mal *a.* (v.
 N.) बाप्तिस्म्याचा, बाप्तिस्म्याविषयींचा, धर्मनिवेशनार्थक
 संबंधीं-विषयक. B. service (ख्रिस्ती धर्माची दीक्षा *f.*
 देतांना) जलसंस्कारासंबंधीं उपासना *f.*, जलसंस्कारो-
 पासना *f.* २ जलमार्जनानें किंवा पाण्यांत बुडवून शुद्ध क-
 रण्याचा प्रकार *m.*, जलसिचनविधि *m.*, जलशुद्धिविधि *m.*
 Baptis'mally *adv.* Bapt'ist *n.* बाप्तिस्मा देणारा-करणारा,
 ख्रिस्तापूर्वी झालेला जो जॉन त्यास हा शब्द लावितात. २
 प्रौढबाप्तिस्मावादी *m.*, लहान मुलांस 'बाप्तिस्मा देऊं
 नये' असें प्रतिपादणारा; (*contr. of Anabaptist*)

Baptistery *n.* जलसंस्कारशाला *f.* वासिस्मा करण्याची जागा *f.* जलसंस्कारस्थान *n.* हें स्थान देवळांतील एका भागांत असतें, किंवा त्याकरितां एखादें निराळें गृह बांधिलें असतें. *Baptismal regeneration* जलसंस्कार-जन्य अंतःशुद्धि *f.* जलसंस्कारानें झालेली अंतःशुद्धि *f.* *Baptism by desire* मानसजलसंस्कार (*cf.* मानसज्ञान), स्वराजलसंस्कार होण्यापूर्वी जरी कोणी एखादा ख्रिस्ती मेला तरी त्याच्या मनांत जलसंस्कार व्हावा अशी दृढ इच्छा असल्यामुळें खऱ्या जलसंस्कारानें त्याला फळ मिळतें (ही भावना). *Baptism of blood* ख्रिस्ती धर्माकरितां प्राणत्याग *m.* *Baptism of fire* ख्रिस्ती धर्माकरितां अग्निंत उडी टाकणें. २ *fig.* नवीन शिपायाला तोफेच्या मान्याचा पहिला अनुभव *m.* Name of baptism वासिस्म्याचे वेळीं दिलेलें नांव *n.* वासिस्म्यांतलें नांव (*cf.* मुंजीतलें नांव). *Clinical baptism* आजान्यांचा-आतुर-जलसंस्कार (आतुरसंन्यास ह्या शब्दाच्या धर्तीवर तयार केला आहे) *m.* *Conditional or hypothetical baptism* पूर्वीच्या वासिस्म्याच्या संशयावरून पुन्हां दिलेला वासिस्मा. *Private baptism* खासगी-घरगुती वासिस्मा, (देवळांत दिलेला नव्हे). *Baptis'tic a.* See *Baptismal*. *Baptizer n.* वासिस्मा देणारा. २ शुद्ध करून देणारा. *Baptizable a.* वासिस्मा देण्याजोगा.

V. B.—*Baptism* शब्दांत (?) जलसंस्कार करणें व (२) नवीन नांव देणें (नामकरण) ह्या दोन कल्पनांचा समावेश होतो. *Greek baptizein* and *Sk. गद्ग*, seem to be allied. *Sk. ग* often interchanges with *ब* of *Greek*.

Bar (bār) [allied to *Sk. द्वार, dwar, a door; Celtic bar, the top, a branch; Italian barra, a bolt.*] *n.* a piece of wood laid across गज *m.*, गजी *f.* अडवट *m.*, अडवण *n.*, गातडी *f.* अडू *m.*, अट *f.*, लाट (*) *f.* गवा(व्हा)ण or णी *f.* [PINNING WITH A B. ONE'S ARMS AND LEGS कोलदांडा *m.*]. २ (of a door) अडसर *m.*, अर्गला *f.* (*pop.*) अर्ग (ग) ळ *f.* आडगळ *f.* आडखिली *f.* अडणा *m.*, अडणी *f.* अडणें *m.*, खीळ *f.* अडू *m.*, आडिंबा *m.* ३ *obstacle* अट *f.* अडती *f.* आड *f.* अटक *f.* आडकाठी *f.* अडथळा *m.* ४ (of a harbour) दांडा *m.*, अळदांडा *m.*, नस्त *n.*, दांडी *f.* बांध *m.*, (नदीच्या मुखार्शीं जमलेला) चिखलाचा बांध *m.*, सैकतक, मृत्तिकाबंध. ५ *exception* प्रतिबंध *m.*, अड *f.*, बांध *m.* ६ (of a metal) लगड *f.*, कांब *f.* [B. iron set round with rings गोरखचाळा *m.*, गोरख सांखळी *f.*] ७ (of a window, railing, &c.) कठडा *m.*, गज *m.*, गराडा, गराद *f.*, गराज *f.* ८ शेवटचा टप्पा *m.*, मर्यादा *f.*; as, To cross the bar. ९ *law* (कैद्यास उभा करण्याचा) पिंजरा *m.*, कठड्याचा पिंजरा, न्यायासनासमोरची जागा *f.* १० (a) वकीलमंडळ *n.*, सनदी वकीलांची मंडळी *f.* (b) वकिलांचा धंदा *m.* ११ अदालत *f.*, कोर्ट *n.*, न्यायसभा *f.*; as, The bar of public opinion. १२ गुन्यांत किंवा फराळाचे दुकानांत गिऱ्हाइकाकरितां केलेली कठड्याची जागा *f.* १३ (परवान्यानें चालविलेलें) खानपानालय *n.*, ह्यांत दारू व मांस मिळतें. १४ *mus.* (a) गायनतालाचें आवर्तन *n.*, आवर्त *n.* (b) गायन

pliments. To B. blows हाता (तो) फळीस-हातघाईस &c. येणें. To B. sharp speeches-words धुसफुसणें (*), धुसफूस (*), धुसमूस (*), फुटकाफटकी, फुटकापटी, फुकरणें, बर्दळीवर येणें, वाग्युद्ध करणें. Ban'dy a. फेंगडा (मनुष्य). Ban'dying n. Pandy-log n. फेंगडा पाय m. B.-legged a. फेंगड्या-पायाचा (मनुष्य), फेंगड्या, बक्रजानु.

N. B.—In modern Marathi धुसफुसणें means to express anger or displeasure in a suppressed manner.

Bane (bān) [A. S. *bana*, a murderer.] n. हानिकारण, हानीचें मूळ n, हानि f, नास n, नुकसान n. [I will be his B. मी त्याचा सर्वस्वी नास करीन, मी त्याला धुळीस मिळवीन (?), मी त्याला डार मारीन (?)]. २ fig. जालीम विष n, विख n, विषाचा प्याला m. ३ (obs.) मृत्यु m, मरण n, काळ m. ४ मेंढरांस होणारा एक प्रकारचा रोग m. Bane'ful a. अपायकारक, घातक, हानिकारक, मारक, अहितकारक. २ विषारी, विखारी, विषयुक्त. Bane'fully adv. घातुक रीतीने. Bane'fulness n. घातुकपणा m. Bane'wort, Bane'berry n. bot. कांटेरीशणी f.

N. B.—Bane=हानि; Ruin=नाश; Pest=धाड (जसें टोळधाड).

संस्कृत नाश शब्दाचा अर्थ ruin असा आहे, परंतु त्यापासून झालेले नास हें मराठी रूप 'हानि किंवा नुकसान' एवढेच दाखविते. (नास = हानि = नुकसान. नास ह्मणजे नाश नव्हे). ह्याचा महाराष्ट्रभाषापांडितांनी विचार करावा.

Bang (bang) n. (युरोपियन लोकांत) त्रायकांचे भिंवयांपासून चौकोनी कापलेले केंस m. Banged a. चौकोनी कापलेले केंस असणारी. Bang'tail n. (टोंकास कापलेले बोड्याचें) चौकोनी शेंपूट n.

Bang (bang) also spelt Bangué, See Bhang.

Bang (bang) v. t. beat violently दणकावणें, सडकणें, बडडणें, दणगारणें, रपाटणें, धमकणें, कडकावणें. २ strike against forcibly आपटणें, आदळणें, आफटणें, धडकणें, थडकणें, (दरवाजा) धडकावून लावणें, धडका मारणें. B. v. i. धडकणें, आदळणें. B. n. blow दणका m, दणकारा m, खणका m, थडका m. B. adv. धाडकन-कर-&c., धडकन-कर &c. Bang'ing a.

Bangle (bang'gl) [Sk. वलय or कंकण, Hind. *bangri*.] n. बांगडी f, चुडा m, कांकण n.

Banian (ban'yan) [Sk. वणिक, Hind. *banya*, a merchant.] n. वाणी m, वैश्य m, वणिक m. २ (used derisively) वाणगंड m, वाणकूट m, वाणगट m. ३ एक प्रकारचा झगा m. ४ bot. वडm, वटवृक्ष m. B. days, days of poor fare (Seamen's phrase) खलाशांस खाण्यास मांस न मिळण्याचे दिवस m. [इकडील वाणी लोक मांसभक्षक नाहींत त्यावरून युरोपियन लोकांत ही ह्मण पडली आहे]. २ उपासमारीचे दिवस m. pl.

Banish (ban'ish) [O. Fr. *banis*, stem of *pr. p.* of

banir. bannir, to proscribe.] *v. i. expatriate, exile*
 हद्दपार-देश-मुलुख पार करणें, देशनिकाला-देशपारखा-
 देशहद्द करणें, देशपार-राज्यपार-तरपार करणें, देशांतरास-
 द्वीपांतरास-*&c.* घालवून देणें. २ *fig. drive away* घा-
 लवून देणें, दूर करणें, दवडणें, घालविणें; as, 'To B. cares,
 anxieties, ideas and thoughts from one's mind.
 Banished *p.* (v. V. 1.) हद्दपार केलेला, देशपार केलेला,
 देशनिकाला [R], देशपारखा, मुलुखपारखा, देशबहिष्कृत,
 हाकून दिलेला. Banishment *n.* (v. V. 1.)—*a.* देशपार
 करणें *n*, देशबहिष्कार *m*, निर्वासन *n.*—*state.* हद्दपारी
f, देशनिकाली *f*, देशबहिष्कृति *f*.

Banister (ban'ister) *n.* Same as Baluster.

Banjo (ban'jo) *n.* सतारीसारखें पांच तारांचें एकवाद्य *n.*

Bank (bangk) [A. S. *bank, a bench.*] *n.* तट *m*, कड
f, तीर *m*, किनारा *m*, त(थ)ड *f*, तटाक *m*. २ बांधारा *m*,
 बांध *m*, बांधारा *m*. [Farther or other B. पैलथड *f*,
 पैलथडी *f*, पैलतीर *n*, परतीर *n*, पैलथड, परपार *m*, पैल-
 पार *m*, पैलतड *f*. Hither or near B. ऐलथड *f*, ऐलथडी
f, ऐलतीर *n*. Hither and further banks पारावार (?)
m. On both banks दुथडी.] २ *high or steep bank* डगर
f, दरड *f*, धस *m*, धसरड *f*. [FULL OF BANKS OR RIDGES
 दरडवट.] ३ *dike, mound, mole* बांध *m*, बांधोळी *f*,
 बांधारा *m*, पेंडवळ [R.] *m*, पेंडवळा [R.] *m*. [LITTLE
 B. TO STOP WATER ताल *f*, पाळ *f*.] ४ *shelf, shallow,*
flat भाट *n*, भाटी *f*, लाग *m*. ६ खाणींत काम करणारे
 लोक जेथें खपतात ती सपाटी *f*. B. *v. t. confine with*
banks बांधणें, बांधारणें, बांध *m*. घालणें. २ ढींग किंवा
 रास करणें. Banks'man *n.* खाणीच्या तोंडाशीं देखरेख
 करणारा. From bank to bank कोळशाच्या खाणींत
 उतरणारा मनुष्य वरून खालीं जाऊन वर येईपर्यंतचा
 काल *m*. Banker एक जातीचा पडाव *m*. २ नाला
 खणणारा. ३ गवंडी लोक ज्या दगडी बांकावर दगड
 घडतात तें बांक. Bank-side नदीची उतरती कड *f*.
 Bank-sided *a.* आंत उतरत्या बाजूचें (जहाज; opposed
 to wall-sided). To B. a fire, to B. up a fire (विस्तव
 पुष्कळ वेळ राखण्याकरितां चुलींतील) राख निखाण्याघर
 घालणें.

N. B.—Bank तट. इंग्रजी Bank शब्दांत उंचपणाची
 कल्पना प्रधान आहे; तीच मराठी तट शब्दांत आहे. Coast हा
 विशेषतः भुगोलांतील पारिभाषिक शब्द आहे. 'जमिनीचा शेवट' हा
 ह्याचा प्रधान अर्थ आहे; तर Coast शब्दाला किनारा हा शब्द
 योग्य होईल. Shore समुद्रकिनारा. A shore is a strip of
 land washed by the sea.

Bank (bangk) *n.* वल्हीं मारण्याकरितां बसावयाची उंच
 जागा *f*, उंच बैठक *f*, बांक *n*. २ *a rank of ours one*
above another एकावर एक बांधलेली वल्ह्यांची उभी ओळ
f. ३ *law* न्यायाधिकाची बैठक *f*, कायद्याची तक्रार ऐक-
 ण्याकरितां भरलेलें कोर्ट *n*-कचेरी *f*. ४ *print.* छापलेले
 किंवा छापण्याचे कागद वगैरे ठेवण्याचें उतरतें मेज *n*.
 ५ *mus.* तंतुवाद्याच्या चाव्या *f. pl.*

Bank (bangk) [Fr. *banque, a bench or table.*] *n.*

पाश्चात्य पद्धतीची पेढी *f.*, सराफी पेढी (*), ठेव पेढी(*),
 व्यांक *f.*, कोठी *f.* (*), सावकारी पेढी *f.* २ पेढीची जागा *f.*
 ३ जुगान्यांचें भांडवल *n.*, गोठा *slang.* B. v. t. to de-
 posit in a bank (as money) पेढीवर पैसे ठेवणें.
 २ पैशाचें रूप देणें, (चा) पैसा करणें; as, To B. an
 estate. B. v. i. पेढी घालणें, सराफाबरोबर देवघेव
 करणें. Bank-agent *n.* (पेढीच्या) शाखेचा अडत्या *m.*,
 एजंट *m.*-मुनीम *m.* Bank-annuities *n.* व्याजाबद्दल
 सरकारानें हमी घेतलेलें पेढीचें भांडवल *n.* २ सरकारानें
 हमी घेतलेल्या पेढीचे भागावर दरसाल दर शेंकडा तीन
 टक्केप्रमाणें नियमित मिळणारें व्याज *n.* Bank-bill *n.*
 एका पेढीनें दुसऱ्या पेढीवर दिलेली (दर्शनी किंवा
 मुदतीची) हुंडी *f.* Bank-book *n.* पेढीवर पैसे ठेवणा-
 राची-पैसे भरणाराजवळ असलेली खातेवही *f.*, टिपडें *n.*
 Bank-cheque *n.* चेक, चिठी अगर जाब *f.*, दर्शनी हुंडी
f. वरात-चिठी *f.* Bank-credit *n.* पेढीशीं असलेली पत *f.*,
 पेढीशीं साख *f.*, जितक्या रकमेपर्यंत जामिनगिरी दिली
 असते तितकी रक्कम पेढीवरून घेण्याची भलामण *f.*
 Bank-holiday *n.* (सरकारी हुकमानें) पेढीनें सुट्टी घेण्या-
 चा दिवस *m.* त्या दिवशीं जी दर्शनी हुंडी वटवावयाची
 असेल ती कित्येक वेळां आदले दिवशीं व कित्येक वेळां
 दुसरे दिवशीं वटावणें कायदेशीर ठरविलें आहे. Bank-
 note *n.* रोख पैशाऐवजीं चालणारी हुंडी किंवा व्यांकेचा
 जाब *f.* हिचा रोख पैशाप्रमाणें उपयोग होतो. Bank of
 deposit ठेवीची पेढी *f.* रकमा ठेऊन घेणारी किंवा ठेवी
 घेणारी पेढी *f.* Bank of issue (केव्हांही रोख पैशाऐवजीं)
 हुंडी काढण्याचा अधिकार असलेली पेढी *f.* Bank-paper
 (व्यापाराच्या घडामोडींत चालणाऱ्या) व्यांकेनें काढलेल्या
 नोटा *f. pl.* Bank-stock *n.* पेढीचें भांडवल. Agricultural
 Bank शेतकीची पेढी *f.* कृषिसहाय्यक पेढी *f.* Branch-
 bank मुख्य पेढीची शाखा *f.* Joint-stock-Bank *n.*
 समाईक भांडवलाची पेढी *f.* Private Bank *n.* दाहांपेक्षां
 कमी भागीदारांची पेढी *f.*, सावकारी पेढी *f.*, (सरकारी
 नव्हे किंवा सरकारांत नोंदलेली नव्हे). Savings-bank
n. गरीब लोकांस शिल्क लहान रकमांनीं राखावयाची
 सोय करणारी पेढी *f.*, संचयोत्तेजक पेढी *f.* Bank'er *n.*
 बँकवाला *m.*, सावकार *m.* पेढीवाला *m.*, सराफ *m.* (*), हुंडी-
 वाला *m.* [Bankers and Banking, -compreh. साव-
 सावकारा *m.* Fraternity or body (in a town, &c.)
 of bankers सावकारा *m.* Sitting carpet of a B.
 सावकाराची गादी *f.*] Bank'cess *n. fem.* Banking
n. banker's business सावकारी *f.*, सावकारकी *f.*, साव-
 कारा *m.*, पेढीचा व्यापार *m.*, धनव्यवहार *m.*, सराफी *f.*,
 सराफीचा धंदा *m.* B. a. सावकारी, सावकार्यांचा. २
 बँकेसंबंधीं. Banking company सराफी मंडळी *f.* कंप-
 नीची पेढी *f.* [BANKING UPON A POOR OR PETTY
 SCALE सांदीतली सावकारी *f.*, तुटपुंजी सावकारी *f.*, बायादाप-
 ष्यांची सावकारी *f.*] Bank'able *a.* पेढीवर ठेवण्यास ला-
 यक; as, B. securities.

N. B.—Strictly speaking, सराफी पेढी is a Bank of
 Exchange, ठेवपेढी is a Bank of Deposit, कोठी is a

Treasury-House, सावकारी पेढी is a Bank that lends money. पाश्चात्य पद्धतीच्या पेढींत ह्या सर्व शाखा एकवटलेल्या असतात. खाली दिलेल्या दोन वाक्यांत "सावकारी" शब्दाचे दोन निराळे अर्थ आहेत: ? ही पेढी सावकारी आहे, सरकारी नगरे. २ त्या गांवांत मी सावकारी करतो.

Strictly speaking, सावकार is a money-lender, सराफ is a money-exchanger.

Bankrupt (bank'rupt) [Fr. banque-route; It. banca rotta, bench broken.] *a.* insolvent दिवाळें निवालेला, नादार, दारफळणीचा, धंद्यांत बुडालेला. २ *fig.* रहित (with of). B. v. t. [R] भिकेस लावणें, दिवाळें काढणें, लाहा घेणें. B. n. दिवाळ्या, दिवाळनिघा, सूर्य-भक्त. [Division of the money of a B. दासाशाई *f.* To become B. or a B. दिवाळें वाजणें-विघणें]. Bankruptcy *n.* नादारी *f.* दिवाळें *n.* दारफळणी *f.* आंगोरें *n.* To declare B. दिवाळें काढणें, शेणाचा दिवा लावणें (*idio.*), काखा *f. pl.* वर करणें (*idio.*).

Bank-swallow (bank-swal'ō) *n.* नदीच्या कांठीं घरटें करून राहणारी पाकोळी *f.* ही युरोप आणि अमेरिकेंत सांपडते.

Banlieue (ban'lū) [Fr. ban, jurisdiction, and lieue, a league, a district of indeterminate extent.] *n.* the legal limits (of a city) कायदेशीर सीमा *f.* हद्द *f.*

Banner (ban'er) [O. Fr. banere, cog. with bindan: to bind.] *n.* flag निशाण *n.*, झेंडा *m.*, पताका *f.*, बावटा *m.*, केतु *m.* Ban'nered *a.* निशाण असलेला. Ban'nerol *n.* थडग्यावरचें लहान निशाण *n.*

Banneret (ban'er-et) [Lit. bannered.] *n.* स्वतःचे निशाणाखालीं स्वतःचे लढवय्ये नेणारा बॅरनपेशां कमी दर्जाचा सरदार *m.* (*). २ (अ) (लढाईतल्या पराक्रमाबद्दल दिलेली) बॅरन व नाईट यांच्या मधली पदवी *f.* (ब) अशी पदवी ज्यास आहे तो.

N. B.—असें स्वतंत्र सैन्य नेण्याचा अधिकार फक्त बॅरन पदवांच्या सरदारांना असे; परंतु पुढें हा अधिकार त्यांच्या खालच्या प्रतीच्या बॅनेरेट ह्या सरदारांना दिला होता.

Bannock (ban'nok) *n.* ओट धान्याची अगर जव्हाचे धान्याची पोली-भाकर *f.* (विन आंबवणाची).

Banns (banz) *n. pl.* vide Ban.

Banquet (bank'wet) [Fr. banque, a bench. The word banquet has reference to the table on which the feast is spread.] *n.* मेजवानी *f.* मिष्टान्नभोजन *n.*, मिष्टान्नपानसमारंभ *m.* २ *fig.* रुचकर-मजेदार पदार्थ *m.* A Banquet of brine अश्रुंचा पूर-लोट. B. v. t. मेजवानी करणें-देणें. B. v. i. खाऊनपिऊन मजा मारणें. Ban'queter, Ban'queter *n.* मेजवानी-मिष्टान्नपान देणारा-सेवन करणारा. Banqueting-house मिष्टान्नपानगृह *n.*

N. B.—Banquet, Feast, Carousal, Entertainment, आणि Treat ह्यांना योग्य मराठी प्रतिशब्द आही Treat शब्दाखालीं देणार आहो.

Banquette (ban-'ket') [Fr. *banque*, a bench.] *n.*
 तटाच्या आंतोल दरड *f.* (दरडीवर उभे राहून तटावरून
 गोळीबार सोडण्याकरितां). २ *archit.* पुलाच्या दान्हीं
 याजूच्या उंच पायरस्ता *m.* ३ खिडकीच्या आंतील कठडा
m. ४ *the long low bench behind the driver in a*
French diligence or omnibus गाडी हाकणाराच्या
 आगचे सखल बांक *n.*

Bantam (ban-'tali) *n.* a small variety of the domestic
fowl जावा बेटांतील बॅन्टम पक्ष्यासारखा लहान पक्षी *m.*
 B. a. बॅन्टम पक्ष्याएवढा लहान. २ नेटाने झोंबी खेळ-
 गावा. B. work एक प्रकारचे चितारी किंवा नकशी काम.

Banter (bant-'er) *v. i.* थट्टा-मस्करी-उपहास करणे. B. *n.*
 (no *pl.*) उपहास *m.*, विनोद *m.*, थट्टा *f.*, चेष्टा *f.*; मस्करी
f., उपहासपूर्वक थट्टा *f.* (now विनोदाची थट्टा).
 Bant'erer *n.* थट्टा किंवा मस्करी करणारा. Bant'er-
 ing *n.* थट्टा किंवा मस्करी करणे. Bant'ery *a.* थट्टा-
 मस्करीचा. Bant'eringly *adv.*

Banting (bant-'ing) *n.* मेदोघ्न आहार (सेवन करणे), फाजील
 मेदनाशक आहार; हा आहार श्वेतकल्कयुक्त (albumin-
 ous) पदार्थांचा असतो, व ह्याच्या पचनक्रियेसाठीं ला-
 गणारा कर्ब (carbon) शरीरांतील फाजील साठलेल्या
 मेदापासून मिळतो व त्यामुळे शरीरांतील मेद कमी होतो.
 हे मत सध्यां चुकीचे ठरले आहे. Bant'ingism *n.*
 बॅन्टिंगची मेदोघ्नहारपद्धति. ही १८६३ सालीं विल्यम
 बॅन्टिंग याने लंडन येथील लोकांस कळविली.

Bantling (bant-'ling) [So called from the bands
 and swaddling clothes in which the child is
 wrapped; another derivation connects this word
 with German *banking*, 'bastard' from *bank*, 'bench'
 i. e. a child begotten on a bench and not in the
 marriage-bed.] *n.* अर्धक *m.*, लहान भूल *m.*, (केव्हां केव्हां
 तुच्छतादर्शक) पोस्टे *m.*, कारटे *m.* [हा शब्द एकदा
 bastard या शब्दाशी समानार्थक होता.]

Banyan, See **Banjan**.

Baptise-ze (bapt-'iz') [Gr. *baptein*, to dip in water.]
v. t. जलसंस्कार करणे, जलसंस्कार करून ख्रिस्ती धर्माची
 दीक्षा देणे, बासिस्मा देणे, जलसंस्काराने ख्रिस्ती धर्मात
 घेणे, ख्रिस्ती धर्मदीक्षा देण्याकरितां यथाविधि ज्ञान घालणे.
 २ *fig.* (यथाविधि) शुद्ध करून घेणे, प्रथम दीक्षा देणे.
 Bapt'ism *n.* बासिस्मा *m.*, (ख्रिस्ती धर्मातील) प्रथम सं-
 स्कार *m.*, (ख्रिस्ती धर्मदीक्षेचा) जलसंस्कार *m.* २ शुद्धि-
 विधिज्ञान *n.*, शुद्धिज्ञानविधि *m.* Baptis'mal *a.* (*v.*
 N.) बासिस्म्याचा, बासिस्म्याविषयीचा, धर्मनिवेशनार्थक
 संबंधी-विषयक. B. service (ख्रिस्ती धर्माची दीक्षा *f.*
 देतांना) जलसंस्कारासंबंधीं उपासना *f.*, जलसंस्कारो-
 पासना *f.* २ जलमार्जनाने किंवा पाण्यांत बुडवून शुद्ध क-
 रण्याचा प्रकार *m.*, जलसिद्धनविधि *m.*, जलशुद्धिविधि *m.*
 Baptis'mally *adv.* Bapt'ist *n.* बासिस्मा देणारा-करणारा,
 ख्रिस्तापूर्वी झालेला जो जॉन त्यास हा शब्द लावितात. २
 प्रौढबासिस्मावादी *m.*, लहान मुलांस 'बासिस्मा देऊं
 नये' असें प्रतिपादणारा; (*contr. of Anabaptist*)

Baptistery *n.* जलसंस्कारशाला *f.* बाप्तिस्मा करण्याची जागा *f.* जलसंस्कारस्थान *n.* हें स्थान देवळांतील एका भागांत असतें, किंवा त्याकरितां एखादें निराळें गृह बांधिलें असतें. *Baptismal regeneration* जलसंस्कार-जन्य अंतःशुद्धि *f.* जलसंस्कारानें झालेली अंतःशुद्धि *f.* *Baptism by desire* मानसजलसंस्कार (*cf.* मानसस्नान), खरा जलसंस्कार होण्यापूर्वी जरी कोणी एखादा ख्रिस्ती मेला तरी त्याच्या मनांत जलसंस्कार व्हावा अशी दृढ इच्छा असल्यामुळें खऱ्या जलसंस्कारानें त्याला फळ मिळतें (ही भावना). *Baptism of blood* ख्रिस्ती धर्माकरितां प्राणत्याग *m.* *Baptism of fire* ख्रिस्ती धर्माकरितां अग्नींत उडी टाकणें. २ *fig.* नवीन शिपायाला तोफेच्या मान्याचा पहिला अनुभव *m.* Name of baptism बाप्तिस्म्याचे वेळीं दिलेले नांव *n.* बाप्तिस्म्यांतलें नांव (*cf.* मुंजीतलें नांव). *Clinical baptism* आजान्यांचा-आतुर-जलसंस्कार (आतुरसंन्यास ह्या शब्दाच्या धर्तीवर तयार केला आहे) *m.* *Conditional or hypothetical baptism* पूर्वीच्या बाप्तिस्म्याच्या संशयावरून पुन्हां दिलेला बाप्तिस्मा. *Private baptism* खासगी-घरगुती बाप्तिस्मा, (देवळांत दिलेला नव्हे). *Baptistic a.* See *Baptismal*. *Baptizer n.* बाप्तिस्मा देणारा. २ शुद्ध करून देणारा. *Baptizable a.* बाप्तिस्मा देण्याजोगा.

N. B.—*Baptism* शब्दांत (?) जलसंस्कार करणें व (२) नवीन नांव देणें (नामकरण) ह्या दोन कल्पनांचा समावेश होतो. *Greek baptain* and *Sk. गार्ह*, seem to be allied. *Sk. गृ* often interchanges with *ब* of *Greek*.

Bar (bār) [allied to *Sk. द्वार, dwar*, a door; *Celtic bar*, the top, a branch; *Italian barra*, a bolt.] *n.* a piece of wood laid across गज *m.* गजी *f.* अडवट *m.* अडवण *n.* गातडी *f.* अडू *m.* अट *f.* लाट (*) *f.* गवा(व्हा)ण or णी *f.* [*PINNING WITH A B. ONE'S ARMS AND LEGS* कोलदांडा *m.*] २ (of a door) अडसर *m.* अर्गला *f.* (*pop.*) अर्ग (ग) ळ *f.* आडगळ *f.* आडखिकी *f.* अडणा *m.* अडणी *f.* अडणें *n.* खीळ *f.* अडू *m.* आडिंबा *m.* ३ *obstacle* अट *f.* अडती *f.* आड *f.* अटक *f.* आडकाठी *f.* अडथळा *m.* ४ (of a harbour) दांडा *m.* अळदांडा *m.* नस्त *n.* दांडी *f.* बांध *m.* (नदीच्या मुखाशीं जमलेला) चिखलाचा बांध *m.* सैकतक, मृत्तिकाबांध. ५ *exception* प्रतिबंध *m.* अड *f.* बांध *m.* ६ (of a metal) लगड *f.* कांब *f.* [*B. iron set round with rings* गोरखचाळा *m.* गोरख सांखळी *f.*] ७ (of a window, railing, &c.) कठडा *m.* गज *m.* गराडा, गराद *f.* गराज *f.* ८ शेवटचा टप्पा *m.* मर्यादा *f.*; as, To cross the bar. ९ *law* (कैद्यास उभा करण्याचा) पिंजरा *m.* कठड्याचा पिंजरा, न्यायासनासमोरची जागा *f.* १० (a) वकीलमंडळ *n.* सनदी वकीलांची मंडळी *f.* (b) वकिलांचा धंदा *m.* ११ अदालत *f.* कोर्ट *n.* न्यायसभा *f.*; as, The bar of public opinion. १२ गुन्यांत किंवा फराळाचे दुकानांत गिऱ्हाइकाकरितां केलेली कठड्याची जागा *f.* १३ (परवान्यानें चालविलेले) खानपानालय *n.* ह्यांत दारू व मांस मिळतें. १४ *mus.* (a) गायनतालाचें आवर्तन *n.* आवर्त *n.* (b) गायन

लिपींत आवर्तन डाखविणारें चिन्ह *n*-कला *f*. १५ घोड्याच्या खुरावरच्या आवाळूभोंवतालचा भाग *m*. १६ अरुंद पण फार लांब अशी पट्टी. *Bar v. t. close and secure with a bar* अडसर *m*-अर्गळ [R] *f* अगळ [R] *f* *m*-आडिंबा *m*-&c. घालणें-लावणें-सारणें *or* घालून बंद करणें. २ *oppose, obstruct* अटकावणें, अडविणें, अवरोधणें, अटकाव *m*-हरकत *f* करणें, अट *f* आड *f* घालणें, आड येणें. ३ राज लावणें. ४ प्रतिबंध *m*. करणें, वर्जणें, अपवादार्थे वर्ज करणें. *Barred pa. p. Bar'ring pr. p. Bar of iron* लोखंडी गज *m* (to punch rocks), पहार *f*, पारई (य) *f*. *Bar'-Iron* लोखंडाच्या कांब्री *f. pl.* *Bar'-maid n.* (इंग्रजी लोकांच्या) खाणावळींतील नोकरीण-दासी *f*, पानपात्रवाहिनी (cf. तांबूलकरंकावाहिनी). *Bar-room n.* पानभोजनालय, खानपानालय. येथें दारू व भोजन मिळतें. *Bar-shot n.* 'डम्बेलचे' आकारासारखा तोफेचा मोठा गोळा *m*. याचा आरमारावरील डोलकाव्या वगैरेंचा नाश करण्याकडे उपयोग करतात. *Bar of capstan* अडें (?) *n*, मूढ *f*. *To pass the B., To appear at the B.* खालील कोडताकडून वरील कोडताकडे चौकशीस शिस्तवार पाठविणें. *To be called to the Bar* वारिस्टरची सनद मिळणें. *To be called within the B.* सरकारी वकील (King's Counsel) नेमला जाणें. *Case at B. law.* कोर्टांत चालू असलेला मुकदमा *m*. *In B. of-च्या* विरुद्ध हरकत किंवा मनाई करणारा. *Plea in B. law.* ज्या तक्रारीनें वादी निखारून हरला जातो (वा) ती तक्रार *f* ही तक्रार प्रतिवादी आणतो. *Trial at B.* वरिष्ठ कोर्टांत चार न्यायाधिशंभुडें होणारी चौकशी *f* (महत्वाच्या खटल्याची). *The prisoner at the B.* पिंजऱ्यांत उभा केलेला कैदी-गुन्हेगार *m*.

N. B.—सध्यां लाट हा शब्द *Cylindrical bar* ह्या अर्थी वापरतात; जसें, धाण्याची लाट.

Barb (bārb) [L. barba, a beard.] n. beard दाढी *f*, तिच्या सारखा दिसणारा पदार्थ *m*. २ (of an arrow) द्राणाचें अगर गळाचें टोंक *n*, कांटा *m*, उलट(टा)कांटा *m*, आंकडा *m*. ३ कांहीं माशांच्या तोंडाजवळ लोंवणारें दाढीसारखें मांस *n*. ४ (of grain, grasses, &c.) कुसूं *n*, कंस *n*, कांटा *m*, भुसी *f*, भूस *f*. ५ द्राणाच्या शेवटाचा झुबका *m*. *B. v. t.* आंकडा *m*- उलट कांटा *m*- लावणें-घालणें. *Barb'ate a. bot.* नरम केंसाच्या आच्छादनाचें (पान); *us*, तुळशीचें पान *n*. *Barb'ated, Barbed a.* आंकडेदार, आंकड्याचा. २ कर्णाचा, सकर्ण, गळाचा. *Barbed wire* कांटेरी तार, कांटेरी विणीची तार. *Barb'ellate a. bot.* रांड केंस असलेले.

Barb (bārb) n. चपळ, पाणीदार व कंटक असा वार्वरी देशांतील घोडा *m*.

Barb (bārb) n. (obs.) घोड्याची पाखर *f*. *B. v. t.* पाखर घालणें. *Barbed a.* पाखर घातलेला, पाखरेचा.

Barbacan (bār'ba-kan) [Fr. barbucane, a gateway.] n. fort. नगर किंवा किल्ला यांचे रक्षणार्थ बांधलेला पहारे वसण्याचा बुरूज *m*, नगर-किल्ला-रक्षक बुरूज *m*. २ (*obs.*)

(किल्ह्यांतून शत्रुवर गोळीबार सोडण्याकरितां) तटांतील
खिंड f.

A. B.—Barbacan शब्दांत मुख्यतः बचावा(defence)ची
कल्पना आहे.

Barbadoes Tar (bār-bā'dōz tār) n. बार्बाडोझचे डामर n.

Barbarous (bār'bar-us) [Gr. barbaros, foreign. ह्याचा

मूळ संबंध L. balbus, तोतरा ह्या शब्दाशीं असावा. ह्या
शब्दाचा मूळ अर्थ कसा बदलत गेला हें जाणणें अतिशय
महत्वाचें आहे. ग्रीक भाषेंत १ परकी, २ हेलसच्या
बाहेरचा, ३ परकी देशचा, ४ रानटी, ५ क्रूर असे Barbarous
शब्दाचे निरनिराळे अर्थ होत गेले. प्राचीन रोमन भा-
षेंत १ ग्रीक नाही किंवा लॅटीन नाही असा, २ रोमन राष्ट्राच्या
बाहेरचा, ३ विद्याचारहीन-अशिक्षित असे अर्थ होत गेले.

Barbarous ह्याचा 'खिस्ती नाही' असा एके काळीं
अर्थ होता. सध्यां रानटी, अडाणी, निर्दय, अ-मानुष
असे इंग्रजी भाषेंत चालू अर्थ आहेत.] a. (of lan-
guage) unpolished, without literary culture, per-
taining to an illiterate people हेंगाडी or हेंगडी, धन-
गरी (भाषा), रानटी, जंगली, असंस्कृत, अपशब्दांची, अप-
प्रयोगांची, तारखटी, कानडी, गव्हार, अडाणी, अडाणी लो-
कांची. २ (of people) uncivilised, savage रानटी,
रानवट, जंगली, अशिक्षित, विद्याचारशून्य, विद्याचार-
रहित, विद्याचारहीन. ३ म्लेंच्छासंबंधीं, हेंगाडा, हेंगडा,
कानडा. ४ क्रूर, निर्दय, दयाहीन, मांगहृदयी. ५ रानटी
लोकांच्या भाषेसारखा, गोंगाटाचा. Bar'barous a.

बार्बरी देशाचा. २ रानटीपणाचा, अडाणी, अशिक्षित.
Barbar'ian n. a savage रानटी-रानवट-जंगली-&c.-मा-
णूस c, रानमनुष्य c, म्लेंच्छ c, बरबर c, पुलिंद c, यवन m,
अडाण जात f, अरबूज जात f. २ fig. cruel person मांग
हृदयाचा माणूस m, राक्षस m, दस m, महार m, मांग
m, fig. खार्दीक m, कसाई m, fig. चापाणहृदयी, दुरात्मा
m, प्रकृतिदुष्ट. [प्राचीन ग्रीक लोक आपल्याशिवाय इतर
लोकांना Barbarians म्हणत असत].

Barbar'ic a. ओबड-
धोवड. २ परकीय. ३ रानटी, असभ्य, गैररिवाजाचा.

Barbarisā'tion n. Bar'barise v. t. रानटी करणें. २ खोटा
पाडणें, नीच-हीन करणें (as a language). B. v. i.

रानटी होणें-असणें. Bar'barism n. भाषेचा किंवा व्याक-
रणाचा अशुद्ध प्रयोग m, असंस्कृत प्रयोग m, अपप्रयोग
m, कानडें n, (of language) प्रयोगाची अशुद्धता f, प्र-
योगाशुद्धता f. २ आडदांडपणा m, रानवटपणा m, रानटी-
पणा m, अशिक्षित स्थिति f, आचारशून्यता f, अनाचारता (?)

f, निरक्षरता f, विद्याचारहीनता f, विद्याचारराहित्य n.

Barbar'ity n. क्रूरता f, क्रौर्य n, निर्दयता f, निर्दयपणा
m, स्वभावदुष्टता f. २ हेंगाडेपणा m, रानटीपणा m.

Bar'barously adv. (v. A. 4.) क्रूरतेनें, निर्दयतेनें. २ (v.
A. 1.) हेंगाडे रीतीनें, हेंगाडे बोलीनें, अपप्रयोगपूर्वक,
रानटीपणानें. Bar'barousness n. See Barbarous.

A. B.—ज्याप्रमाणें प्राचीन काळीं ग्रीकलोक आपण जिकलेल्या
लोकांना किंवा इतर राष्ट्रांतील लोकांना Barbarians (रानटी)

म्हणत असत त्याचप्रमाणें पूर्वीं आर्यलोक म्लेंच्छ, बरबर, पुलिंद

आणि यवन या लोकांना Barbarians (अनार्य) म्हणत असतात. म्हणून Barbarian शब्दाचा न्लेच्छ, बर्बर, पुलिंद हे शब्द योजिले आहेत. रानटीपणाची कल्पना या शब्दाच्या मुळांत नाहीं.

Barbary (bār'bar-i) *n.* बार्बरी देशांतील घोडा *m.*

Barbe (bārb') *n.* घोड्याची छाती व बाजू रक्षण करणारे चिलखत *n.* Barbed *a.*

Barbel (bārb'el) [L. *barba*, a beard.] *n.* दाढी वसलेला गोक्या पाण्यांतील मासा *m.* ह्याला तोंडाजवळ दाढीसारखे चार मांसाचे लांब हुबके असतात. २ मांसाची मिशी *f.* (केंसाची नव्हे). Barbellate *a.*

Barber (bārb'er) [L. *barba*, a beard.] *n.* न्हावी or नाहवी *m.*, नापित (†) *m.*, नापिक *m.*, हजाम *m.*, कारागीर *m.*, वारीक (R) *m.*, दिवाकीर्त्ति (R) *pop.* दीवाकीर्त्त (R) *m.* (IN CONTEMPT) डोंब्या *m.*, नाहवांट *m.*, न्हावगंड *m.*, तृणशत्रु *m.* BUSINESS OF A B. हजामत *f.* BAG OR RAZOR CASE OF A B. धोकटी OR धोकटी *f.* SHOP OF A B. वारीकवाडा *m.*, नापितशाला *f.* न्हाव्याचे श्मश्रुगृह *m.* STRAP OF A B. चटपटणे, चामड्याचे लटपटणे-धापटणे *m.* TERMS OF COURTESY PREFIXED TO THE NAME OF A B. महाला OR महाल्या OR महाली OR माली. VESSEL OF A B. (HOLDING SHAVING-WATER) तंबोटी *f.* ३ *fig.* curtailer छाटून टाकणारा; *as*, An excellent barber of prayers. Barber *v. t.* श्मश्रु करणे, हजामत करणे. Barber's block *m.* (केंसांचे) टोप करण्याचा दाटोळा टोकळा *m.*, न्हाव्याचा टोकळा *m.* Barber-monger *m.* (न्हाव्याने) केंस काढून सजलेला मनुष्य *m.*, छानछोळी *m.*, सदोदित हजामत करून घेणारा. Barber's pole *m.* न्हाव्याचे निशाण *m.* (तांबड्या काक्या पट्ट्यांचे). झावरून न्हावी येथे राहतो असें काढते. Barber-surgeon *m.* हजामत करणारा व गुंबडीने रक्त काढणारा किंवा दांत काढणारा न्हावी *m.*, न्हावी वैद्य *m.*

Barberry (bār'ber-i) [Barberry is borrowed from Ar. *barbaris*.] *n.* bot. एक प्रकारचे कांटेरी झाड *m.* हे थामच्याकडील दारुहळदीसारखें दिसते, या झाडाला पिवळी फुले व तांबडी फळे येतात. Indian B. दारुहळद *f.*

Barbet (bār'bet) [Fr. L. *barba*, a beard.] *n.* एक जातीचा लांब कुवळ केंसांचा लहान कुत्रा *m.*, कुत्रंगी कुत्रा *m.* २ एक कोकिलेसारखा पक्षी *m.* (हा उष्णकटिबंधांत सांपडतो).

Barbican (bār'bi-kan) *n.* See Barbican.

Barbule (bārb'ūl) [L. *barbula*, a small beard.] *n.* लहानशा दाढीसारखे आलेले मांस *n.* २ लहानसें कूस *n.*

Bard (Bārd) *n.* a poet and singer भाट *m.*, बंदी *m.*, बंदिजन *m.*, मागध *m.*, पोवाडे गाणारा (?), वैतालिक, स्तुतिपाठक *m.*, चारण *m.* २ कवि *m.* Barded *a.* Bardic *a.* भाटासंबंधी, भाटाच्या पोवाड्यासंबंधी. Bard'ling, Bard'let *n.* अल्पबुद्धीचा कवि *m.*-भाट *m.* Bard'craft *n.* भाटाचे कौशल्य *n.* Bard'ism *n.* भाटाची विद्या *n.* भाणी *f.* Bard'ship *n.* भाटपणा *m.* Bard'ish *a.*

N. B.—A bard is a superior person to a ballad maker or a ballad-singer पोवाडे करणारा किंवा पोवाडे गाणारा.

Bare (bār) [A. S. *bar.*] *a. nude, uncovered* उवडा, नागवा, खुला, बोडका, नग्न, दिगंबर, अवस्त्र, वस्त्रहीन, आच्छादन-रहित-हीन-शून्य-*&c.* २ (*a tree or plant*) निपानी, सडसडीत, खडखडीत, खडलेला; निष्पर्ण, निष्पत्र, खरांटलेला, खरांट. ३ *nude, plain, unadorned, bald* अंडा, बोडका, ओंका, साधा, शून्य *pop.* सुना, सुनका, लकलकीत, लक, लकीलक, रंडका or रांडका, अभूषित, भूषणरहित-हीन-*&c.* ४ *mere* निखालस, दुस्ता, निस्ता, केवळ; *as, B. supposition* शुद्ध कल्पना. ५ *rickama, rita, virahita* (B. of money). ६ जीर्ण झालेला. ७ *निःशस्त्र, शस्त्रहीन-विरहित. B. v. t. to make bare or naked* बोडका-उघडा-नागवा-बुचा-सुना-*&c.* करणे, बोडकावणे. २ *fig. to disclose, to reveal* उघड करणे. **Bare-backed** *a.* उघड्या पाठीचा, विगरखोगीर, उपलाणी. *To ride* (upon horse) **B.** जिनाशिवाय घोड्यावर बसणे, मोकल्या पाठीवर बसणे, उपलाणी बसणे. **Bare-bone** *a.* जरत्कारू *c.* सुदामदेव *m.* शुकस्वामी *m.* पाण्यांचा पितर *m.* अस्थिपंजर *m.* सांपळा *m.* [*TO BECOME OR BE A MERE B.* सांपळा *m.* वळणे-राहणे *g. of s.*] **Bare-boned** *a.* हाडक्या, हाडगळ, हाडल, हाडकुळा. **Bare-faced** *a.* उघड्या तोंडाचा, विनमुखवळ्याचा, अनावृतमुख, अनाच्छादितमुख. २ निर्लज्ज, निलाजरा, निशंक, उघड्या माथ्याचा, उजागीर, निर्धास, धिटाईचा; *as, A. B. robbery. Bare facedly adv.* (v. A. I.) उघड्या तोंडाने, निलाजरेपणाने, उघडेपणाने, उघड्या माथ्याने, उजागरेने. **Bare-facedness** *n. **Bare-foot,-ed** *a.* अन-
(ण)वाणी, अणव्या पायांचा, पादत्राणरहित-शून्य. **Bare-foot** *adv.* अनवाणी, अणव्या पायांने, उघड्या पायांने, मोकल्या पायांने. **Bare-headed** *a.* बोडका, उघड्या डोईचा, शिरोवेष्टनरहित-हीन. २ (प्रणामपूर्वक) टोपी काढलेला. **Bare-legged** *a.* उघड्या मांडीचा. **Barely** *adv.* (v. A. I.) उघडेपणाने, नागवेपणाने. २ फक्त, मात्र, केवळ, निवळ, निखालस. **Bareness** *n.* (v. A. I.) नागवेपणा *m.*, खुलेपणा *m.*, बोडकेपणा *m.*, *&c.*, आच्छादनरहित *n.* २ निष्पर्णत्व *n.*, निष्पत्रता *f.* ३ बुचेपणा *m.*, बोडकेपणा *m.*, ओद्रेपणा *m.*, साधेपणा *m.*, *&c.* भूषणरहित *n.* ४ कंगाली *f.*, गरीबी *f.**

Bargain (bar'gin) [O. Fr. *bargainier, to chaffer.*] *n.* *contract* सौदा *m.*, बोली (?) *f.*, करार (?) *m.*, साटे *m.*, पैज (?) *f.*, होड (?) *f.*, व्यापार *m.*, कबुलायत *f.* २ सौदा, सौदाची वस्तु *f.*-चीज *f.* ३ सवंगसौदा, किफायतीचा सदा *m.*, घोस *m.* **B. v. t.** विकणे, मोबदला घेऊन देणे (followed by *away*). **B. v. i.** *make contract for* खंडून घेणे, खंडणूक *f.* खंड *m.* करणे-ठरवणे, बोली *f.* करणे-ठरवणे, पैज (?) *f.* मारणे, सौदा-सदा करणे. २ *chaffer in settling a price* (obs.) घासाघास *f.* घासाघास *f.* घासघास *f.* घिसघिस *f.* खाराखीर *f.* *&c.* करणे. ३ मोबदला घेऊन विकणे (with *for*). ४ सदे करून गमविणे (with *away*). **Bar'gaineer** *n.* सौदा पतकरणारा *m.* **Bar'gainer, Bar'gainer** *n.* सौदा ठरवणारा-करणारा. *To make the best of a bad B.* चाईट परिस्थितीचा होतां

होईल तितका फायदा करून घेणें, संकटाचा किंवा अड-
चणीचा फायदेशीर उपयोग करणें, cf. कोंड्याचा मांडा
रणें. To sell any one a B. (*shakes.*) एखाद्याला
मूर्ख बनविणें-करणें, फजित करणें, भोंदणें, झकवणें.

N. B.—Bargain, सौदा. Agreement, (*law*) कबुलायत,
संकेत. Contract, (*law*) (दोषांमधील) करार, मत्ता; as, in
contractor. Covenant, एका विशिष्ट कृत्यासंबंधानें केलेला
करार. Compact, पुष्कळांतील करार, समवायी करार, जुटी-
मधील करार.

Bargain ह्या शब्दांत (१) ठराव किंवा करार, (२) अदलावदल
आणि (३) स्वस्तपणा ह्या तीन कल्पनांचा समावेश होतो. Into the
bargain वर, शिवाय, आणखी. To strike a bargain सौदा
ठरविणें.

Barge (*bärj*) [L. *baris*, a flat Egyptian row-boat.] *n.*
क्रीडानौका *f.* बरकीण *f.* २ पडाव *m.* ३ बाज्या *m.* Bar-
gee *n.* same as Bargeman. Barge'man *n.* क्रीडा-
नौका चालविणाऱ्या खलाशांपैकीं एक, क्रीडानौकेवरील
खलाशांचा मुख्य *m.* Barge'mas'ter *n.* क्रीडानौकेचा
मालक *m.*

Bargeboard (*barj'-hörd*) [This barge may be
connected with low L. *bargus*, a gallows or a
corruption of verge-board.] *n.* पाऊस आंत येऊं नये
हणून व वांसे झांकून टाकण्याकरितां चांदईच्या कड्यानें
लावलेला फलाट किंवा फळी *f.* चांदईची दर्शनपट्टी *f.*
पानपट्टी *f.*

Bargecourse (*barj'-kōrs*) *n.* वाशांच्या पुढें आलेली कौ-
लांची पाळी *f.*

Barium (*bā'ri-um*) [Gr. *baros*, heavy. Sk. भार *bhar*,
weight.] *n. chem.* बेरिअम, ह्याला “भार” हें नांव
योजिलें आहे. ही धातु आहे व ही रुग््यासारखी पांढरी
असते. हिची संक्षिप्त संज्ञा Ba. हिचा अणुभारांक किंवा
विशिष्टगुणत्व १३७.

Bark (*bärk*) *n.* साल *f. dim.* सालपट *n.* चामडें *n.* चर्म *n.*
त्वचा *f.* [INNER B. अंतःसाल *f.* वल्कल *n.* अंतस्त्वचा *f.*
OUTER B. उपरसाल *f.*] २ झाडाची औषधी साल *f.* ३
(कोणत्याहि वस्तूचें) बाहेरील वेष्टन *n.* बाह्यवेष्टन *n.*
Bark used as a material in dyeing रंगाची साल.
B. v. t. त्वचा *f.* साल *f.* काढणें-सोलणें, सालणें (R.),
ओसणें, छिलणें. २ (कातडी) घासणें. ३ (चामडें)
सालीनें रंगवणें. Bark'bed *n.* सालीचा कडक बिछाना *m.*
Bark'en v. t. सुकवून सालीसारखा करणें. B. v. i.
सालीसारखा होणें. Bark'er *n.* झाडाच्या साली काढ-
णारा. Bark'ery *n.* साली ठेवण्याची जागा *f.* २ कातडें
कमविण्याचा कारखाना *m.* (चामड्यावर विशिष्ट झाडांच्या
सालींच्या रसाचा संस्कार केल्यानें तें कमावलें जातें).
Bark'less *a.* बिनसालीचा, सालीविरहित. Bark'y *a.*
सालीसहित, सालीचा. Cinchona, Peruvian bark चिं-
कोनाची साल *f.* ह्यापासून कोयनेल (quinine) काढतात.
Bark (*bärk*) [A. S. *beorcan*, prob. a variety of
brecan, to crack, snap.] *n.* cry of the dog, wolf, &c.
भोंक *f.* भोंकणी *f.* भ्रनाद *m.* B. v. i. yelp like a dog

भुंकणें, भोंकण, भुंकण्यासारखा स्वर काढणें, श्वनाद *m.*
 करणें. Barking dogs seldom bite. Cf. Marathi idiom
 गर्जेल (डग) तो पडेल काय; cf. बोलेल (मनुष्य) तो
 करील काय? His bark is worse than his bite तो
 कृतीपेक्षां बडबडीनें जास्त नुकसान करतो. To B. at
 the Moon मोठ्या लोकांवर व्यर्थ तोंड सोडणें. Bark'er
n. भुंकणारें (जनावर). २ बडबड्या, वटवट करणारा.
 ३ दुकानापुढें ओरडत राहणारा (जिन्नस विकत घेण्या-
 साठीं लोकांचें मन वळविण्याकरितां). Bark'ing *n.*
 (v. V. I.)—*act.* भोंकणें *n.*, भुंकणें *n.*, भोंकणी *f.*

Bark (bark) See Barque.

Barker's mill (bark'erz mil) *n.* एक प्रकारचें पाण्यानें
 फिरणारें यंत्र *n.*, बार्करानें शोधून काढलेली गिरण *f.*

Barley (bär'li) [A. S. *bere*, *barley*, *leac*, a plant.] *n.*
 जव *m.*, *n.*, यव *m.*, सातू *m.*, सक्तु *m.* Barley-bread *n.*
 जवांची भाकर *f.*, ही फार पौष्टिक असते. Barley-bree-
 broth *n.* यवाची फार असली दारू *f.* Barley-brake
 or Barley-break *n.* बार्ली धान्यानें खेळण्याचा जुन्या
 तऱ्हेचा खेळ *m.* Barley-corn *n.* जवाचा-सातूचा एक
 दाणा *m.* [GOLDEN B. (AS USED IN BRACELETS,
 &c.) जवा *m.* NOW जव *m.* BARLEY PRODUCING MALT
 LIQUOR IS PERSONIFIED AS SIR JOHN BARLEY-
 CORN]. २ इंचाचा तिसरा हिस्सा *m.* [MEASURE OF
 EIGHT BARLEY-CORNS LAID SIDE BY SIDE अंगुळ
pop. अंगूळ *n.* EXCEEDING BY A BARLEY-CORN जवा
 जागळा]. Barley-sugar *n.* जवाच्या काढ्यांत तयार
 केलेली खडीसाखर *f.* Barley-water *n.* *med.* यवाचा
 काढा *m.*, यवकाथ *m.*, यवाचें-सातूचें काट *n.* Pearl-bar-
 ley मोत्यांसारखे वाटोळे यवाचे दाणे *m.* *pl.* Pot-barley
n. वरचीं सालें काढून टाकलेले-बिनसालाचे सातू-यव *m.*
pl. यांची दारू करितात.

N. B.—Barley is an English product and is the
 nearest approach to our यव or सातू. Indian barley
 is the correct expression for our जव or सातू.

Barm (bärm) [A. S. *beorma*, cf. L. *fermentum*,
 yeast.] *n.* फेनयुक्त सुरामंड *m.*, सातूच्या दारूवरील फें-
 साळ साय *f.* (हिचा पावांत मोहनासारखा उपयोग कर-
 तात), कारोत्तम (S.) *m.*, कारोत्तर (S.) *m.*, यवमंड *m.*
 Barm'y *a.* सुरामंडाचा-सारखा. २ (बीरप्रमाणें) फेंसाळ.
 Barm'y-brained *a.* चंचलबुद्धीचा, उडाणटप्पू, उनाड.

Barmecide (bär'me-sid) [बार्मेसाइड नांवाच्या राजपुर-
 षानें एका भिकार्याला रिकाम्या ताटांत दिलेली नकली
 खोटी मेजवानी.] *n.* नकली मेजवानी देणारा *m.*, खोटे
 फायदे दाखविणारा *m.* Bar'mecide feast नकली-खोटी-
 मायावी-मेजवानी *f.* Bar'mecide or Barmeci'dal *a.*
 नकली, काल्पनिक, अशाश्वत, अवास्तविक (S).

Barn (bärn) [A. S. *bern*, contracted from *bere-ern*,
bere, *barley*, *ern*, a house.] *n.* a house for storing
 grain, कोठार *m.*, मागर *n.* २ used contemptuously
 घोडवळ *f.*, दांडसाळ *f.*, दांडळ *f.*, मागरवर *n.* B. v. t.
 कोठारांत सांठविणें. Barn'door *n.* (cricket) a player

that blocks every ball सर्व चेंदू भाडविणारा (खेळगडी), फार वाकबगार बॅटवाला. Barn'-yard *n.* कोठाराभोंवतालचा कूड.

Barnacle (bār'na-kl) *n.* a species of wild goose found in the Arctic seas एक प्रकारचा पाण्यांतील हंसासारखा प्राणी *m.* २ a conical shell-fish found in the sea खुबा *dim.* खुबी *f.* खुबडी *f.*

Barnacle (bār'na-kl) *n.* काजगी *f.* काजा *m.* घोड्याला नाल वगैरे मारतांना त्यानें हातूंत नये झणून नाकावर घालतात तें, कांटेरी मुंगा. २ *pl.* (*colloq.*) चष्मा *m.* (probably from their pinching the nose).

Barograph (bar'og-raf) [Gr. *baros*, weight, & *graphein*, to write.] *n.* a self-registering barometer भारलेखक *n.* स्वयंलेखक भारमापक *n.*

Barometer (bar-om'et-er) [Gr. *baros*, weight, & *metron*, measure.] *n. phys.* भारमापक यंत्र *n.* २ (हवेचा) भार (pressure) मोजण्याचें यंत्र *n.* यानें हवेचा भार किंवा दाब कोणत्या वेळीं किती आहे तो कळतो, वायुगुरुत्वज्ञापक यंत्र (*obs.*) *n.* Barometrical observation भारमापकी माप *n.* भारमापकानें घेतलेलें माप *n.* Barometrical pressure भारमापकानें दाखविलेला हवेचा दाब *m.* भारमापकी-भारमापकीय दाब *m.* Aneroid B. अप्रवाही भारमापक, अनार्द्रभारमापक, द्रवहीन भारमापक. [लोकांनीं अप्रवाही भारमापक हाच शब्द प्रचारांत आणवा.] Cistern B. कुंडभारमापक, हौदभारमापक. Marine B. सामुद्रीय भारमापक. Mountain B. पर्वतीभारमापक *n.* (उंची मोजण्याचें). हें प्रवासांत बाळगण्यासारखें असून त्याला आधारास्तव तिचें असते व याची मापनसूची (scale) बरीच लांब असते. Siphon B. भारमापक वांकडी नळी *f.* ही नळी आंकड्यासारखी असून तिचें लंबाग्र (लंब) बंद असतें. लंबभागांत पारा असतो, व त्याची उंची वातावरणाचा भार (दाब) दाखविते. Weight B. गुरुत्वभारमापक. Wheel B. चक्राधारचक्रीभारमापक. Baromet'ric, Baromet'rical *a.* भारमापकानें दाखविलेला, भारमापकी, भारमापकीय, भारमापकाचा. Baromet'rically *adv.* Barometrograph *n.* same as Barograph. Barom'etry *n.* भारमिति *f.* भारमापनशास्त्र *n.*

Baron (bar'on) [व्युत्पत्ति अनिश्चित. परंतु हा शब्द L. *baro* पासून Fr. *baron* च्या द्वारे इंग्रजींत नॉर्मन फ्रेंच लोकांचे वेळीं आला असावा. L. *baro*, ह्याचा अर्थ पुरुषमनुष्य असा आहे. त्यावरून *baron* ह्याचे (१) the king's man राजपुरुष, (२) राजापासून लष्करी कामाबद्दल जहागिरी मिळालेला मनुष्य *m.*, (३) गुलाम नव्हे असा मनुष्य असे अर्थ झाले असावे असें एक मत आहे.] *n.* राजापासून किंवा इतर वरिष्ठ अधिकाऱ्यापासून लष्करी नोकरीबद्दल जमीन ज्यानें मिळविली आहे असा, जहागिरदार सरदार *m.* 'बॅरन,' कनिष्ठ प्रतीचा उमराव *m.* व्हायकाउन्टाच्या खालच्या मानाचा उमराव *m.* [Barons by tenure राजापासून मिळविलेली जमीन असणारे सरदार, जहागिरदार सरदार. Barons by writ सनदेनें सरदारीचे हक्क मिळालेले सर-

दार *m*, सनदी सरदार *m*-उमराव *m*.] २ ब्रिटनमध्ये को-
णताहि सनदी हक्क नसलेला परदेशी उमराव; as, Baron
Rothschild. ३ एक्सचेकरच्या कोडतांमधील न्यायाधीश
m. ४ *heraldry* नवरा *m*. Bar'onage *n*. बॅरनमंडळी,
कनिष्ठ सरदारांचा वर्ग *m*. Bar'oness *n*. सरदाराची बा-
यको *f*, सरदाराचे हक्क असलेली स्त्री *f*. Bar'onny *n*. सर-
दाराची-उमरावाची पदवी *f*-अधिकार *m*-जहागीर *f*-प्रांत *m*.

N. B.—जसे इंग्रजीत रावसाहेब, रावबहादूर, खानसाहेब,
खानबहादूर, श्रीमंत, इनामदार, जहागिरदार इत्यादि पदवीदर्शक
शब्द कायम ठेविले आहेत तसेच आपण मराठीत बॅरन, बॅरोनेट,
ड्यूक, अर्ल, नाईट हे शब्द कायम ठेवावे.

Baronet (bar'on-et) *n*. बॅरनच्या खालच्या प्रतीचा उमराव
m, (Knight) नाइटपेक्षां (Baronet) बॅरोनेट हा श्रेष्ठ
आहे व बॅरोनेटपेक्षां बॅरन हा श्रेष्ठ आहे. बॅरोनेट ही पदवी
वंशपरंपरागत असते, व ही पहिल्या जेम्स राजाने इ. स.
१६११ त निर्माण केली. Bar'onetage *n*. बॅरोनेट मंडळी,
बॅरोनेटाचा दर्जा *m*, बॅरोनेटाची पदवी *f*, बॅरोनेटाचें पद *n*.
Bar'onetcy *n*. बॅरोनेटाचा अधिकार *m*-पदवी *f*, बॅरो-
नेटाची सनद *f*. Baronet'ical *a*.

N. B.—इंग्लंडातील निरनिराळ्या उमरावांच्या अधिकाराची व
योग्यतेची विस्तृत माहिती आहोती Lord शब्दाखाली देणार आहोती.

Baroscope (bar'ō-skōp) [Gr. *baros*, Sk. भार, weight,
& *skopein*, to see.] *n. phys.* (हवेचें) भारदर्शक *n*.
Baroscop'ic,-al *a*. भारदर्शकासंबंधीं, भारदर्शकानें
दाखविलेला.

Barouche (ba-rōōsh') [Ger. *barutsche*; L. *bis*, Sk.
द्विः, double, and *rota*, a wheel.] *n*. पडत्या झांकणाची
चौचाकी गाडी *f*. ह्या गाडीचें झांकण पाडतां येतें, हिच्यांत
चार मनुष्यें बसतात व हांकणारा बसण्याची जागा
निराळी असते, बारुश.

N. B.—लॅटिन *rota*, आणि संस्कृत 'रथ' ह्यांचा व्युत्पत्त्युगम
एकच असावा असें वाटतें.

Barque, Bark (bärk) [Bark is the English spelling
of Fr. *Barque*, a little ship. Late L. *barca*, a sort
of ship or large boat.] *n*. लहान जहाज *n*, गलबत *n*,
बारकस *n*. सध्यां हा शब्द जहाज ह्या सामान्य अर्थी वाप-
रतात. Bar'quentine, Bar'kantine *n*. तीन डोलका-
च्यांचें एक प्रकारचें गलबत *n*.

Barrack (bar'ak) [Fr. *baraque*, It. *baracca*, Sp.
barraca, a soldier's tent.] (gener. used in the *pl*.
rarely in the *singular*.) *n. mil.* लष्करी शिपायांची
चाळ *f*, 'बॅरक,' अलंग *f*. २ a temporary hut or cabin
थोडे दिवस राहण्याकरितां बांधलेलें घर *n*. ३ एकाच वर्गा-
च्या मजूरदार लोकांची चाळ *f*; as, The barracks of
mill-hands. B. v. i. चाळींत राहणें. B. v. t. लष्करी
शिपाई राहण्याकरितां चाळ बांधणें. २ बराकींत ठेवणें.
B.-master *n*. बराकीवर देखरेख करणारा कामगार *m*,
बराकमास्तर *m*.

Barracoon (bar'a-kōōn) *n*. a depôt for slaves गुलामांचें
संग्रह-क्रयविक्रय-स्थान *n*.

Barrator (bar-āt'or) [O. Fr. *barai*, deceit, fraud.]

n. law. कायद्याच्या कोडतांत वारंवार फिर्यादी आण-
णारा, लोकांस एकमेकांविरुद्ध भांडावयास लावणारा,
खोटे तंटे उपस्थित करणारा. २ लांच खाणारा न्याया-
धीश. ३ गलबतावरच्या मालांत वारंवार अफरातफर
करणारा. *Bar'ratrous a.* *Bar'ratrously adv.* *Bar'-
ratry n. law.* दावा आणण्यास व कज्जा करण्यास उत्ते-
जन देणे *n.* २ गलबताच्या मालांत अफरातफर करणे *n.*
३ *scot's law* न्यायाधिशानें लांच घेऊन खोटा निकाल देणे.

Barrel (bar'el) [perhaps from Late L. *bara*, bar, pale;
from the staves of it.] *n.* पीप *n.*, पिंप *n.* २ पिंपभर
माप *n.*, पिंप *n.* ३ पिंपासारखी लांब पोकळी-नलिका *f.* as,
The B. of a gun, B. of a watch, B. of a boiler, B.
of the ear. *B. v. t.* पिंपांत घालणे-भरणे-ढेवणे. *B.-
bulk n.* पांच वनफुटांचें माप *n.* *Bar'reled a.* *Bar'-
relled a.* नळीची, नळी असलेली; as, A double
B. gun दोन नळ्यांची-जोडनळीची बंदुक *f.* *Bar'rel-
bellied-stomached a.* पिंपासारख्या पोटाचा. *Bar'rel-
fever n.* अतिशय दारू पिण्यामुळे होणारा रोग *m.*

Barren (bar'en) [O. Fr. *brehaigne* or *baraigne*, un-
fruitful.] *a.* वंध्य *pop.* वांझ. [A B. woman वंध्या
f. (in contempt) वांझटोळी *f.*, वांझोटी *f.*, वांझोळी *f.*,
वांझोडी *f.*, ओंढा *m.*, खुंटाळी *f.* The following special
uses should be noted:- वंध्या she who has no off-
spring, काकवंध्या she who bears only one child,
मृतवंध्या she whose offsprings die.] २ (of a cow or
female animal) वांझ, वंढा, ओंढा *a. ind.* ३ (of a tress)
वांझा [Rather or somewhat B. वांझट]. ४ (of a soil
or country) *unproductive, bad* नापीक, नापिकी, भुकड,
भुकिस्त, निखरड, ओसाड, बरड or भरड, रखरखीत,
रुक्ष, नाकीर्दसार, खरांट, रानट, खंगार, खचरट, अफल,
अफलवान. ५ *scanty*(*), *not copious*(*) वांझा, भाकड,
सुना, सुनका. ६ *dull, uninventive* कल्पनाशक्तिशून्य, अ-
कल्पक (?), मढुडोक्याचा, बोथा, बोथट, शून्य-मंद बुद्धीचा.
अमनोरंजक. ८ *fig.* विनफायद्यार्चे, व्यर्थ, निष्फल; as, A
B. speculation. *Bar'ren n.* उजाड जमीन *f.*, वृक्षरहित
जमीन *f. pl.* ज्यावर फारच लहान झाडे उगवतात अशी
उंच सपाटी *f.* *Bar'renly adv.* *Bar'renness n.* (v.
A. 1.) वांझपणा *m.*, वंध्यत्व *n.*, वंध्यात्व *n.*, अफलत्व *n.*,
अफलता *f.*, निष्फलता *f.*, शुष्कता *f.* २ नापीकपणा *m.*,
भुकडपणा *m.*

N. B.—Meaning No. 5 of Barren (scanty, not
copious) as given by Mr. Candy is not given in any
Standard English Dictionary. Again वांझा, भाकड,
सुना, सुनका never mean 'scanty' or 'not copious'.
The idea of 'unfruitfulness which is ever present in
the English word Barren, is never present in भाकड,
सुना, सुनका.

Barricade (bar'ik-ād) [Fr. *barre*, a bar.] *n.* a barrier
or a fence *mil.* मेढेबंदी *f.*, मेढेकोट *m.*, मेढा (?) *m.*,
अडकूट *n.*, मार्गावरोधकरचना *f.*, मार्गप्रतिबंधकरचना *f.*

(शत्रूला येण्यास अडचण व्हावी किंवा त्याचा गोळीबार चुकावा ह्याणून हा झाड माती व दगड वगैरे जें सांपडेल तें घेऊन करितात. हा मेढेकोट प्रायः शहरांत दंगोघोषे अगर बंडे होतात तेव्हां किंवा शहरावर एकाएकी परचक्र येतें अशा वेळीं करितात). २ *obstacle* प्रतिबंध *m*, अडथळा *m*. *Bar'ricade v. t.* मेढेबंदीनें कोंडणें, मेढेबंदी *f* करणें. २ प्रतिबंध-अटकाव करणें. *Barricader n.* *Barricā'do* See *Barricade*.

Barrier (bar'i-ér) [Fr. *barre*, a bar.] *n.* कुंपण *n*, कुडण *n*. २ आडकाठी *f*, अटक *f*, अट *f*, अडकूट *n*, अवरोध *m*, प्रतिबंध *m*, अटकाव *m* ३ हद्द, सरहद्द. ४ सरहद्दीवरचा किल्ला *m*, हद्दबंदीचा-हद्दीचा-कडमहालचा गांव *m*, किल्ला *m*-&c. To fight at B. s लष्करी कसरतींत विनिश्चित हद्द अगर अटक मध्यें राखून लढणें (Tournament). B. v. t. कुंपण घालणें, कुंपण घालून बंद करणें; (gener. with *off*, *in*). *Barriered p. a.*

Barring (bāring) [*pr. p.* of the verb "to bar," used as *prep.*] *save, except* वगळतां, वगळून, व्यतिरिक्त. B. *n.* *resistance* मनाई *f*. २ गज किंवा कांबी लावणें. *Barring-out n.* शाळेचे अगर वर्गाच्या खोलीचे दरवाजे व खिडक्या बंद करून शिक्षकास बाहेर ठेवणें. हा शाळेंत मुलें बंडखोरपणा करितात त्यांचा एक मासला आहे. *Barring-engine* मोठ्या बैठ्या एन्जिनास काम पडेल तेव्हां हळू हळू फिरविणारें लहान एन्जिन *n*.

Barrister (bar'is-tér) [Fr. *barre*, a bar referring to the Bar of the Courts of Justice; Note the phrase 'to be called to the Bar.'] *n.* (also *Barrister-at-Law*.) पहिल्या वर्गाचा सनदी वकील *m*, ड्यारिस्टर *m*, *pop.* बालिस्टर. ह्यालाच फक्त वरिष्ठ कोर्टींत न्यायाधिशापुढें मूळ खटले मांडण्याचा अधिकार असतो, व अशा सर्व खटल्यांचे कागद तयार करण्याचें काम सालिसिटर करतो. *Barrister'ial a.* बारिस्टरासंबंधीं. *Bar'rister-ship n.* बारिस्टरी *f.* *pop.* बालिष्टरी *f*, बारिस्टरगिरी *f*, बारिस्टरचा हुंदा *m*. *Revising Barrister* पार्लमेंटच्या सभासदांना मत देणाऱ्या मंडळीच्या यादी तपासण्याकरितां नेमलेला बारिस्टर. *Briefless B.* See *Brief*.

N. B —बॅरिस्टरची परीक्षा इंग्लंडांतच होते. बॅरिस्टरानें हिंदुस्थानांतील हायकोर्टाची सनद घेतली ह्याणजे तो त्या हायकोर्टाचा अॅडव्होकेट होतो. बॅरिस्टराला किंवा अॅडव्होकेटाला हायकोर्टातील अब्वलाचे किंवा अपिलाचे दावे चालविण्याचा अधिकार असतो. तेव्हां बॅरिस्टर किंवा अॅडव्होकेट ह्याणजे पक्षकारांच्या वतीनें सरकारदरबारांत काम करणारांपैकी वरिष्ठप्रतीचा मुखत्यार. सालिसिटर ह्याणजे पक्षकारांची सर्व हकीगत समजवून वेऊन आरंभापासून त्याचें कच्चें टांचण करून बॅरिस्टरामार्फत आपल्या पक्षकाराचें काम चालवितो तो. सालिसिटराला हायकोर्टींत कांहीं विविधित कामें खेरीज करून कच्चा चालविण्याचा अधिकार नाही, व त्या कामांत सुद्धां तो जज्याच्या खोलींतच बोलूं शकतो. अॅटॉर्नी ह्याणजे मुखत्यार.

Barrow (bar'rō) [Cf. Sk. वराह hog.] *n.* डुकर *n*, खच्ची केलेलें डुकर *n*.

Barrow (bar'rō) [A. S. *beran*, to carry.] हातांनीं

चालवावयाची गाडी *f.* हातगाडी *f.* लहान एकचाकी हलकी गाडी *f.* Hand B. मंज्या.

Barrow (bar'rō) [A. S. *beorgan*, to protect.] *n.* लहान मुलांचें विनवाहांचें गरम कापडाचें कुडतें *n.* हातकापें *n.*

Barrow (bar'rō) [A. S. *beorg*, or *beork*, a hill or funeral mound.] *n.* (प्रेतें पुरलीं आहेत अशा जागेवरील) मार्ताच्या अगार दगडांचा ढोंग *m.* ढिगार *m.* स्मशानांतील गडगा *m.* Barrowish *a.*

Bar-shoe (bār-shō) *n.* a kind of horse-shoe designed to protect a tender frog or tender horn that grows in the middle of the sole of a horse's foot. घोड्याच्या तळव्यावरचा नाजूक शिंगासारखा उंचवटा (पुतळी) रक्षण करण्याकरितां मारलेला नाल. Frog = पुतळी.

Barter (bār'ter) [Fr. *barate*, deceit.] *v. t.* to traffic by exchange एखा वस्तूबद्दल दुसरी वस्तू मोबदल्यादाखल घेणें-देणें, मोबदला देणें, बदलाबदल *f.* करणें, अदलाबदल *f.* करणें *g. of o.*, केजें *n.* करणें *g. of o.*, केज्यानें देणें-घेणें. B. *v. i.* मालास माल *m.* ऐवजास-ऐवज *m.* नगास नग *m.* &c. देणें-घेणें, जिन्नझानें जिन्नस *m.* घेणें, ऐवज-मोबदला करणें, फेरमोबदल्याचा व्यवहार *m.* करणें, भांड-प्रतिभांडक व्यापार *m.* करणें, विनिमय *m.* करणें. Bar'ter *n.* अदलाबदल *f.* २ साटेंलोटें *n.* साटलोट *f.* फेरमोबदला *m.* मोबदला *m.* फेरमोबदल्याचा व्यवहार *m.* विनिमय *m.* परिदान *n.* ३ मोबदल्यादाखल दिलेली वस्तू *f.* Bar'terer *n.* साटेलोटें करणारा. [गोठा *m.*

Barth (bārth) *n.* गुरें किंवा ढेरें बांधण्याचा वाडा *m.*

Basalt (bas-awlt') [Gr. & L. *basaltes*; Æthiopic *basal iron*.] *n. geol.* लोखंडासारखा काळा दगड; हा एक प्रकारचा मऊ दगड आहे. याचा रंग लोखंडासारखा काळसर असतो. हा भूगर्भांतून व ज्वालामुखीपर्वतांतून बाहेर पडणाऱ्या उष्णप्रवाही पदार्थांपासून उत्पन्न होतो. ह्याचे वाटोळ्या आकाराचे समकोनी अष्टपैलू किंवा समकोनी षट्पैलू असे सुळके सांपडतात. अशा दगडांच्या डोंगरांत शिवाजीनें आपले सर्व किल्ले बांधिले होते. २ बॅसॉल्ट पाषाणाच्या रंगाच्या मातीचीं भांडीं *n. pl.* Basalt'ic *a.* Basalt'iform *a.*

N. B.—Basaltes हा मूळचा आफ्रिकी भाषेतला शब्द जशाचा तसा लॅटिन भाषेत गेला; व तींतून इंग्रजी भाषेत आला.

Bascinet (bas'i-net) *n.* एक हलकें शिरस्त्राण *n.*

Base (bās) [Fl. *basse*, fem. of *bas*, through L. L. *bassus*, low. पूर्वी base हा शब्द 'लहान उंचीचा,' 'सखल,' 'खुजा,' 'सखल प्रदेशचा,' 'हीनकुलाचा' ह्या अर्थी वापरित असत. परंतु सध्यां मनाचा किंवा वर्तनाचा हलकटपणा, अधमपणा, पाजीपणा, व्यसनीपणा ह्या अर्थी वापरतात. सध्यां Base हें विशेषण मनुष्य किंवा त्याची कृति किंवा आचारविचार ह्याला लावतात. तरी Base metal, Base coin, Base voice, Base language (असंस्कृत and not अपभ्रष्ट) हेही शब्द-प्रयोग आढळतात. अगदीं हलक्या किंवा कमी प्रतीचा

असाहि कांहीं अगदीं थोल्या ठिकाणीं Base'चा अर्थ होतो.] *a. sordid, mean, cowardly, dishonourable*: (applied to actions, habits and thoughts.) हलका, हलकट, नीच, नामर्दपणाचा, निलेजापणाचा, अधम. २ (applied to persons) हलका, हलकट, अधम, कनिष्ठ, हीन योग्यतेचा, नीच मनोवृत्तीचा, कुमार्गगायी, पात्री. ३ नीच मनुष्याला किंवा नीचपणाचा शोभणारा; as, A B. occupation. ४ (applied to metals) of comparatively little value, those not classed as noble or precious हिणाचा, हिणकय, हिणकट, हिणवट, मोठे (cf. inferior gold). ५ अगदीं हलक्या किंवा कमी प्रतीक्षा; as, B. imitation. ६ *mus.* नीचा, खरजांतला, गर्भार. ७ असंस्कृत, प्राकृत, हलकी, मागसलेल्या लोकांची (भाषा). ८ *law* लष्करी नोकरीने न मिळवितां केवळ सेवेवद्दल सिळालेला (हक्क). Base'-born *a.* अटकीचा, रांडेचा; हरामजादा, वांटीचा, अकरनाशी, हीन अवलादीचा, दासीपुत्र *m.* २ कलजात, हीनजात, अकुर्लान, हीनकुल, कमअसल, विजात. Base'ly *adv.* पाजीपणानें, हलकेपणानें, दौर्जन्यानें, दुर्जनतेनें, पामरवृत्तीनें. Base'-minded *a.* हलक्या मनाचा, पाजी, हलकट, मनाचा हलका, नीच. Base'-mindedly *adv.* पाजीपणानें, हलक्या मनानें, पामरवृत्तीनें, नीचपणानें. Base'-mindedness *n.* पाजीपणा *m.*, पामरवृत्ति *f.*, हलकटपणा *m.* Baseness *n.* नीचपणा *m.*, हलकेपणा *m.* २ पाजीपणा *m.*, हीनपणा *m.*, पामरत्व (*) *n.*, पामरवृत्ति (*) *f.* ३ मनाचा हलकेपणा *m.*, मनाचा नीचपणा *m.*, अधमत्व *n.*

N. B.—उणा, एर, खेर, गैरी, निरस, लणा, निपटारा हे शब्द कॅन्डी सोहेवांनीं Base ह्याला प्रतिशब्द योजिले आहेत. परंतु आम्हीं सुरवातीला दिलेले Base शब्दाचे चातू असलेले व लुप्त झालेले अर्थ लक्ष्यांत घेतले म्हणजे वरील शब्द Base शब्दाचे अगदीं तंतोतंत अर्थ नाहोत.

सध्यांच्या मराठी भाषेत पामरत्व हा शब्द इंग्रजी absolute inferiority चा अर्थ दाखवितो. आणि जेव्हां Baseness ह्यानें absolute inferiority ची कल्पना दाखवायाची असेल तेव्हांच Baseness चा पामरत्व हा अर्थ होईल. पामरत्व ह्या शब्दांत नीचपणा, पाजीपणा, हलकटपणा इ० वाईट कल्पना सुळींच नाहींत.

Base (bās) [*L. basis, Gr. basis, a step, a pedestal, base. Gr. basis, from ba, to go. cf. Sk. गतिः, a going from गम्, to go.] n. pl. bases. पाया *m.*, आधार *m.*, तळ *or* ढ *m.*, वूड *m.*, बैठक *f.*, पडगी *or* घी *f.* (R), पेंदी *or* घी *f.* (R). [*B. LINE* पायाची रेखा *f.*, आधाररेखा *f.*] २ *fig.* मुख्य आधार *m.*, आदितत्व *n.* ३ *archit.* उथळा *m.*, खुर्ची (नक्षीदार असेल तर), (ब) तळसरी (नुसती दगडाची असेल तर), जमिनीवरच्या बांधकामाचा अगदीं खालचा थर *m.* ४ *bot. and zool.* तळ *m.*, वूड *m.*, पानाच्या देंठाजवळची जागा *f.*, शरिराच्या मुख्य घडाशीं चिकटलेलें एखाद्या इंद्रियाचें वूड *n.* ५ *chem.* the metallic oxide, (sulphide, selenide) hydrate or alkaloïd which enters into combination with an acid to form a salt अस्म *n.*, लवणोत्पादक धातू *f.*, आल्कली, अम्लाशीं संयुक्त होऊन लवण उत्पन्न करणारा पदार्थ. ६ शर्यतीच्या सुर-*

वातीचें ठिकाण *n.* ७ *geom.* आधाररेषा *f.* पायाची रेषा *f.*
& math. आधारसंख्या *f.* मूळसंख्या *f.* ९ *mil.* लढाई सुरू
करण्यास सौइस्कर असा तळ *m.* १० *gram.* (प्रत्यय लाव-
ण्यापूर्वी शब्दाचें झालेलें) सामान्यरूप *n.* ११ *dyeing* का-
पडावर रंग पक्का बसविण्याकरितां वापरलेला पदार्थ *m.*
१२ (एखाद्या दस्तूचा) मुख्य घटक *m.* १३ *surveying* आ-
धाररेषा. १४ *mus.* (तारेंचा किंवा आवाजाचा) नीचस्वर
m. घोर *m.* खरज *m.* १५ *the base-end or bass-end of a*
labor धूम *m.* धुमाचा पुरा, धुमाडा, बाया(ह्या). मृदंगाची
डावी बाजू. *B. v. t.* पाया घालणें-रचणें, (वर) रचणें-स्था-
पणें, स्थापित करणें. *Base'less a.* निराधार, आधारशून्य,
कांहीं आधार नसलेला. २ मुळांत कांहीं नसलेला.
Bas'al or Bas'ilar a. तळाचा, बुडाचा, बैठकीचा. *Bas'ic*
a. chem. भस्मिक, जप्लापेक्षां जास्त भस्म असलेलें
(लवण). *Basic'ity n.* भस्मावरोधर संयुक्त होण्याची
शक्ति *f.* भस्मसंयोगशक्ति *f.* *Bas'iliary a.* तळाचा.

Base-bali (bās'-bawl) n. चेंडू मारून चार सीमां (base)-
वर चार काठ्या रोंवूज केलेल्या मंडळावर पळण्याचा
लहान मुलांचा एक खेळ *m.* सीमाचेंडूचा खेळ *m.*
सीमाचेंडू *m.* २ या खेळांतील चेंडू *m.*

Basecourt (bās'kört) [Fr. basse-court.] n. धराच्या
मागील आंगण *n.* २ नोकर रहाण्याचें (किह्याच्या बाहे-
रील) सखल आंगण *n.*

Basement (bās'ment) n. एखाद्या इमारतीचा तळचा
भाग *m.* तळमजला *m.* पहिला मजला *m.* खालचा मज-
ला *m.* २ *fig.* आधारकाम *n.* आधार *m.* आधारतल *m.*
पायावरचें दगडकाम *n.* ३ कांहीं भाग जमिनीच्या सपा-
टीच्या खालीं असणारा तळमजला *m* (not a cellar).

Base-viol (bās'.vi'ol) n. खरजसुराचें एक तंतुवाद्य *n.*

Bashful (bash'fōol) [See Abash.] a. modest to excess,
sheepish लाजाळू, लाजरा, लाजखोर (?), लाजवट, ला-
जट, लजाशील, भिडस्त (*), भिडसारूळ (*), भिड-
सर (*), भिडसूळ (*), भेजूड (*), संकोची (*),
संकोचशील (*), सभाभीत (?), जनभीत (?). A bashful
person is लाजकोंबडा. [SOME OTHER TERMS FOR A
BASHFUL PERSON GIVEN BY MR CANDY ARE:—गाय-
तोंड्या, गोमुख्या, मुंगसतोंड्या; मेलतोंड्या, मेमलतोंड्या, मेमुल-
गाडा, मेषपात्र, मेषा, मेंगा-ग्या, मेंगें, तोंडझांक्या, मुखदुर्वल (ल).
BUT WE DIFFER FROM HIM IN THIS RESPECT.] *Bash'*
fully adv. लजेनें, लाजालुपणानें, लाजरेपणानें, लाजून,
लाज धरून, लाजवटपणें. *Bash'fulness n.* लाजालुपणा
m. लाजरेपणा *m.* लाज *f.* लजा *f.*

N. B.—आमच्या मते भिडस्त हा *Bashful* शब्दाला योग्य
प्रतिशब्द नाही. भिडस्त मनुष्य क्षणजे मुख्यत्वे दुसऱ्याची भीड
किंवा मुरवत जो मोडित नाही तो. हा अर्थ *Bashful* शब्दाचा
नव्हे. *Bashful* शब्दांत विनयातिरेकाची कल्पना प्रधान आहे;
तसेच सभाभीत हा इंग्रजी *Nervous* शब्दाला योग्य प्रतिशब्द
होईल. *Bashful* मनुष्य सभाधीट असूं शकेल. *Bashful* ला
संकोचशील हाहि प्रतिशब्द योग्य नाही. संकोचशील शब्दातील
संकोच शब्दाची कल्पना इंग्रजीतील *Constraint* शब्दानें व्यक्त
होते. आणि उगाच एका इंग्रजी शब्दाला अयथार्थ असे पुष्कळ

प्रतिशब्द देण्यांत कांहीं हांशील नाहीं. Bashful शब्दांत मुख्यतः विनयातिरेका (excess of modesty,) ची कल्पना आहे, ती भीड किंवा संकोच किंवा सभाभीति ह्या तिन्ही शब्दांत नाहीं.

आपला मराठी शब्द लज्जा (लज) हा इंग्रजी modesty किंवा shame ह्या शब्दांनीं व्यक्त होतो हेहि ध्यानांत ठेवणें महत्त्वाचें आहे.

ज्याप्रमाणें खोर ह्या अंत्य प्रत्ययाचे हरामखोर, दिवाळखोर असे शब्द सध्यां मराठींत आहेत, त्याप्रमाणें लज्जाखोर हा शब्द आज भाषेंत चालू नाहीं व तसा नवीन तयार करण्याची जरूरती दिसत नाहीं.

Basidium (ba-sid'i-um) [Gr. *basis*, a base, & *eidos*, likeness.] *n. bot.* the cells of the fructification in some fungi, which form the 'gills' and bear the spores. अळंब्यांतील रेणुजनक पिंड *n. pl.* Basidia.

Basil (baz'il) [Fr. *basilic*, It. *basilico*, the basil—from Gr. *basilicos*, royal—perhaps because the herb was used in some royal unguent, bath or medicine.] *n.* तुळशीच्या जातीची वनस्पति *f.* [HOLY BASIL OR BLACK BASIL (*Ocimum Sanctum*) काळी तुळस, वैजयंती, कृष्णतुळस OR तुलसी. WHITE BASIL (*Ocimum gratissimum*) पांढरी तुळस, रामदूती OR रानतुळस. THIS रानतुळस IS ALSO CALLED मालीतुळस. BUT माली IS A SYNONYM FOR पाच IN कोंकण PARTICULARLY IN THE सावतवाडी DISTRICT. पाच IS REALLY SPEAKING *Pogostenion Patch* ONLY. WHAT IS KNOWN AS WILD BASIL (*Calamintha Clinopodium*) IN ENGLISH BOTANY IS NOT FOUND IN INDIA.]

Basilian (ba-zil'i-an) *a.* सेन्ट बेसिल साधूच्या पंथाचा, (हा पंथ एशिया मायनरामधील कॅपेडोशियामध्ये ख्रिस्ती शकाच्या चवथ्या शतकांत स्थापण्यांत आला). *B. n.* सेन्ट बेसिल पंथाचा साधू *m.*

Basilicon (baz-il'ik-on) [Gr. *basilikon*, royal.] *n.* लंपराज, एक जातीचें मलम *n.* लेप *m.* हा पिंपळें म्रेण, राळ, व डुकराची चरबी ह्यांपासून करितात. also *Basilicum*.

Basilisk (baz'il-isk) [Gr. *basileus*, a king.] *n.* एक जातीचा विपारी सर्प *m*, सर्पराज *m.* इतर जातींचे सर्पहि यापासून दूर पळतात व ह्याची ज्याच्यावर नजर पडते तो मरतो अशी समजूत आहे.

Basin (bās'n) [Supposed to be from L. *L.* a water-vessel, dim. of *bas*, a wide open vessel.] *n.* तसरालें *n*, फार रुंद तस्त *n*, काथोटली *f*, फार रुंद वाडगा *m*, रुंदीच्या मानानें अतिशय थोड्या उंचीचें आडें *n.* २ हौड *m*, कुंड *n.* ३ अळें *n.* ४ a hollow between two hills पाळें *n*, ओंडण *f.* or *n*, ओंडवण *n*, घोळ *f.* ५ तसरालेंभर, तस्तभर. ६ थडी; as, in गंगाथडी. ७ नदीचा पाणवठा, ज्या प्रदेशांतून एखादी नदी किंवा तिला मिळणाऱ्या नद्या वाहतात तो प्रदेश *m.* ८ dock नदीच्या किंवा समुद्राच्या कांठची गोदी *f.* Coal basin कोळशाचे थराचा प्रदेश.

Basinet (bas'i-net) Same as basinet.

Basis (bās'is) [L. and Gr. *basis*, the foundation.] *n.* पाया *m*, तळ *m*, बँदक *f*, बूड *n*, आधार *m*, अधिकरण *n*, मूल *n* (*), मूलतत्त्व *n* (*), मूळचा-सुरवातीचा पाया

m. २ fig. मुख्य वटक m-आधार m. आधाराचा सिद्धांत
m-यत्त n. pl. Bases (ba'sez).

N. B.—'मूल' is the 'origin' out of which a thing grows. 'मूलतः' is always rendered by 'elementary principle.'

Bask (bask) [Dut. *bakera*, to bask; *Bask*=*badz sik*, (Icelandic) to bathe one's self] v. i. उन्हा(ना)त वसणे, उन्हा न-निबर n. ओष f. ओषाळी f. तिरिप m. तिरिप f. खाणे-घेणे-घेत वसणे, तिरपेस वसणे, उन्हा पाठ f. देणे, उन्हा वेणे. २ fig. (पंमाली-भरभगटीची) उन्हा उपभोगणे. B. v. t. उन्हा देणे, उन्हात ठेवणे.

N. B.—ज्या ठिकाणी इंग्रजी लोक To bask in the sunshine of the favour of हा शब्दप्रयोग वापरतात त्या ठिकाणी आधी To enjoy the moonshine of the favour of हा शब्दप्रयोग वापरू. इंग्लंडाच्या अति थंड हवेत सूर्याचे उन्हा सुखकर आहे. आपल्या उष्णदेशांत चांदणे (काँसुरी) हे सुखकर आहे.

Basket (bas'ket) [W. *bazged*-from *basg*, a netting, a plaiting, as of twigs or splinters.] n. टोपली f. [निरनिगळ्या आकाराच्या टोपल्यांची नांवे:—करंडा m, करंडी f, कुरकुला m, करंड m, करंडूळ n, कुरकू f, कुरकुळ m, केरी f, छवडी f, झाळ f, टोपला m, टोपली f, dim. टोपले n, डाळी f, डाळे m, दुरडी f, परडी f, पांटी f, पांटे n, पेटारा m, dim. पेटारी f, रुमाळीपाटी f, रोवळा m, dim. रोवळी f, शिपतर n, शिबुटले n, संवळी f, सांगशी OR सांकशी f, शिंगे n, हरा OR हारा m. LITTLE COVERED B. टोकर m, टोकरा m, dim. टोकरी f. SLUNG B. ढाली f. WICKER-WORK B. कुरकुला m, कुरकुळ m, dim. कुरकुली f. BASKET-BILT खोळ्या m. BASKET-MAKER n. बुरुड m. BASKET-WOMAN पांटीत माल घेऊन विकणारी f. BASKET-WORK बुरुडकाम n.] २ टोपली-भर; as, A basket of mangoes, करंडाभर. ३ (स्टेजकोचगाडीच्या) पाठीमागच्या समोरासभोरच्या बैठका f, pl. B. v. t. टोपलीत टाकणे, भरणे. २ केराच्या टोपलीत टाकणे. Bas'ketful n. टोपलीभर. Bas'ketry n. (cf. pottery) बुरुडकाम m. To be left in the basket पसंत न केल्यामुळे टोपलीत शिळक रहाणे, लक्ष्य न दिले जाणे. To give a.B. to one एखाद्याशी लक्ष्य करण्याचे नाकारणे.

Basque (bask) n. स्पेन व फ्रान्सच्या जवळ विस्के उपसागराजवळचा राहिवारी m, बास्क. २ विस्के येथील मूलचे राहिवारी जे बास्क लोक त्यांची भाषा f, बास्कभाषा f. ३ (मडमेचे एकप्रकारचे) लहान बाह्यांचे कमरेच्या खाली पोंचणारे जाकीट n. असे जाकीट बास्क लोक वापरित असते असा समज आहे. B. a. बास्क लोकांच्या भाषेलांबवी.

Bas relief (ba-re-léf'), Bass-relief (bas're-léf') [From It. *basso rilievo*, Sk. *भृष्टि*, *bhrishti*, pointed.] n. थोडेसे वर आलेले (बाह्यगोल) नकसकाम-शिल्पकाम, बाह्यगोल उठावाचे नकसकाम. ज्या शिल्पकामांत सोप्या प्रमाणाच्या निम्मेपेक्षां कमी भाग वर आलेला असतो त्यास Bass-relief हा शब्द लावतात.

Bass (bās) [It. *bassus*, deep, low.] n. मूस. खरज सूत्र

n. २ खरज वाद्य किंवा खरज सुरांत गागारा. *B. a.* नीच, खरज, योगरा. *B. c. l.* खरज सुरांत गाणें. *Bas-s-clef n.* खरजदर्शक चिन्ह *n.* *Bass-drum n.* मोट डोल. *Bass-staff n.* खरजस्तरदर्शक चिन्ह लिहिण्याचें स्थान. *Bass-viol n.* खरज सुरांतील साण्याचरोवर वाजविण्याचें तंतुवाद्य. *Bass-voice n.* खरजसुरांत साण्यास योग्य आसा आवाज. [त्यांचा खेळ. *Now obsolete.*

Basset (bas'et) [Fr. *bassette.*] *n.* एक प्रकारचा प-

Basset (bas'et) [Fr. *bas, low*] *n. geol.* the outcrop or emergence of mineral strata at the surface (जमिनीच्या पृष्ठा) वर आलेला भूस्तर. *B. a.* वरून वळलेला; as, 'The basset edge of strata.' *Basset v. i.* वाहेर निघून येणें, बाहेर दिसणें.

Bassoon (bas'son) *n. mus.* एक प्रकारचें मुखवाद्य *n.* आंत्रा *n.* *Bassoonist n.* आंत्रा वाजविणारा.

Bast (bast) *n. bot.* दीर्घतंतुमयान्तस्त्वक, बलकलत्रचा, लांब तंतूची अंतरसाल such as that of आंत्रा or जांब. *Bast-tissue* अन्तस्त्वकघटकतंतु, लवचिक तंतु, बलकल-तंतु, अन्तःस्थलीन पेशींच्या योगानें बनणारा तंतु.

Bastard (bas'tard) [O. Fr. *bastard*-from *bast*, a pack-saddle.] *n.* a child born out of wedlock अवैवाहिक-संबंधापासून झालेले मूल *n.* दासीपुत्र *m.* रांडलेक *m.* कौलटेय *m.* अकरमाशा *m.* अठरा धान्यांचें कडवोळें *n.* colloq. जारजसंतान *n.* लेंकवळा *m.* राखेची संतति *f.* २ anything spurious हीत-कम असले जातीची-अशुद्ध वस्तु *f.* ३ मज पिंगट मंगाची मलोन्नी साखर *f.* साखर साफ करण्याची एक मोठी कुडी किंवा कढई *f.* ४ एक प्रकारचा लिहिण्याचा कागद. हा २२ इंच लांब व १६ इंच रुंद असतो. ह्याला copy paper असेंही म्हणतात. *B. a.* born out of wedlock अवैवाहिक संबंधापासून झालेला, रांडेचा, दासीचा, बटकीचा, लवंडीचा, बांदीचा, पोट-कर्णीचा. जारज, दासीज, व्यभिचारज, अनौरस, कडवा, कडू, अदंपतिजात, अधर्मजात, अविधिजात, अकरमाशा, दोन वापांचा. २ spurious खोटा, खोटसाळ, मिथ्या, कृत्रिम. ३ मिश्रित, अशुद्ध. *Bas'tardise v. t.* अनौरस करणें-ठरविणें, कमी प्रतीचा ठरवणें, जारज कोटीत आणणें-आहे असें ठरविणें. *B. v. t.* हीनत्व आणणें. *Bas'tardly (obs) adv.* *Bas'tardy n.*, *Bas'tardism n.* अनौरस स्थिति *f.* (औरस किंवा दत्तक नव्हे), व्यभिचारोत्पत्ति *f.* दासीपुत्रत्व *n.* जारजता *f.* जारजावस्था *f.* कौलटेयत्व *n.* जारोत्पत्ति *f.* २ हीनगुणता *f.* *Bastard-ashler n.* खांडकीचें माठीव संगीन काम *n.* *B. cut n.* एक प्रकारच्या कानशीच्या फुलाची जात.

N. B.—पूर्वी एके कार्ळी धर्मशास्त्रकारांस संनत असलेल्या तेरा पुत्रांची यादी आही *Sou* शब्दाखाली देणार आहीं, व तेथेंच कन्या पुत्र, अनूदासुत, इत्यादि शब्दांची व्याख्या सांपडेल.

Baste (bāst) *v. t.* शिक्षा करण्याकरितां दांडकणें-दांडाळणें-सोडाळणें-दोणवणें-कुंडी काढणें *g. of o.*

Baste (bast) *v. t.* मांस भाजतांना त्यावर लोणी किंवा चरबी सोडणें-घालणें.

Baste (bast) [Fr. *bastir*, to sew.] *v. t.* धावदोरा घालणे.

(पकी शिलई करण्यापूर्वी असा दोरा घालतात.) धागे मारणे, टांचे मारणे, टांचणे. *Basting n.* धावदोऱ्याची शिवण *f.*

Bastile, Bastille (bast-él') *n.* पारीसमधला एक जुना किल्ला *m.* [याचा सरकारी तुरुंग ह्याणून उपयोग करित असत. हा इ० स० १७८९ त फ्रान्सांतील बंडवाल्या लोकांनी पाडून टाकिला], तुरुंग *m.* २ *a tower or bastion of a castle* तटबंदी बुरुज *m.* ३ *a small fortress* किल्ला *m.*

Bastinado (bast-in-ād'o) [Fr. *bastonnade*, *baston*, a stick or staff.] *n.* मारझोड *f.* वांसेमार *m.*, टोणपेमार *m.*, दांडकेमार *m.*, दंडप्रहार *m.*, यथास्थित सोंटेमार. २ काठीने पायाच्या तळव्यावर मारणे (तुर्क, चिनी वगैरे लोकांची एक शिक्षेची पद्धत). *B. v. t.* सोंठ्याने मारणे, दांडकणे, सोटाळणे, मारझोड *f.* करणे *g. of o.*, चेचरणे, चेंचणे. २ (शिक्षेदाखल) पायाच्या तळव्यावर मार देणे. *Bastinado' n.*

Bastion (bast'yun) [Fr. *batir*, for *bastir*, to build.] *n.* *fort* बुरुज *m.*, हुडा *m.* [FORTRESS OF FOUR BASTIONS चौबुरजी]. *Bast'ionary a.* बुरुजांचा. *Bast'ioned a.* बुरुज असलेला.

Bat (bat) [A. S. *batt*, cf. *bat*, a staff.] *n.* (मुठीची) दांडफळी *f.*, बॅट *f.*, क्रिकेट खेळण्याची फळी *f.*, दांडू *m.* २ दांडके (*) *n.* सोंटा (*) *m.*; दांडू *m.*, दांडूक *n.* ३ (short for *batter* or *batsman*) बॅटने खेळणारा; as, He is a good B. ४ विटेचा निमुळता तुकडा *m.* ५ रजईत किंवा इतर कपड्यांत भरण्याकरितां केलेली कापसाची लेपडी *f.* ६ *mining* अतिशय पातळ थराच्या रूपांत असणारी एक प्रकारची कुंभारमाती *f.* *Parliament of Bats* सोटेवाले पार्लमेन्ट. *B. v. t.* (बॅटीने) मारणे-हाणणे. *B. v. i. cricket* चेंडूफळी घेऊन खेळणे. To carry out the B. चेंडूफळीचा खेळ संपेपर्यंत बाद न होणे, शेवटपर्यंत टिकणे-राहणे. *Off his own B.* त्याच्या एकट्याच्या श्रमाने, त्याने स्वतः. *Bat-horses* स्वारीमध्ये लष्करी अधिकाऱ्यांचे सामान वाहणारे घोडे. *Bats'man, Bat'ter n.* बॅटने खेळणारा, क्रिकेटमध्ये दांडफळीने खेळणारा, बॅटवाला. *Bat'ting n. cricket* दांडफळीने खेळणे *n.* २ दांडू (बॅट) वापरण्याची ढब-पद्धत-शैली *f.*

N. B.—दांडके, सोंटा, दांडू आणि दांडूक ह्या चारी शब्दांत वाटोळेपणाची कल्पना आहे; व इंग्रजी *Bat* शब्दांत सर्वभर किंवा कांहीं भागांत तरी चपटा असणे अशी कल्पना आहे. तेव्हां वरील चारी शब्द *Bat* ला बिनचूक प्रतिशब्द होत नाहीत.

Bat (bat) n. वाघूळ *n.* [WILD B. वडवाघूळ *n.*] *Bat'ty a.* वडवाघुळाचा. २ वडवाघुळासारखा. *Bat-fowling n.* रात्रीं विसावा घेत असणाऱ्या पक्ष्यांची पारध *f.*

Batavian (bat-ā'vi-an) a. प्राचीन बटेव्ही जातीसंबंधी. (या जातीने हॉलंड देश वसविला. बटेव्हिया हें हॉलंडचे पूर्वी नांव असे.) २ जावामधील बटेव्हिया राजधानीसंबंधी. *B. n.* उच्च मनुष्य किंवा बटेव्हियांतला मनुष्य *m.*

Batch (bach) [From A. S. *bacan*, to bake, connected

with Sk. पच्.] *n.* एकाच वेळीं भाजलेल्या भाकऱ्यांची रास *f.* २ रास *f.*, समूह *m.*, जमाव *m.* (एका जातीच्या माणसांचा अगर वस्तूंचा). ३ भट्टी *f.* (एकाच वेळीं भाजलेल्या भाकऱ्यांची). Of one B. एका राशीचा, एका भट्टीचा, एके घाणीचा.

Bate (*bā't*) *v. t.* उतरणें, कमी-मंद करणें; as, "With bated breath" (*Shakes*). २ सूट देणें, सोडणें. ३ गाळणें. B. *v. i.* कमी होणें (with *of*). Bate'ment *n.* सूट *f.*, उतार *m.*, मंदी *f.*, कमी होणें-करणें *n.*

Bath (*bāth*) [A. S. *baeth.*] *n. pl.* baths. *ablution* आंधोळ *f.*, स्नान *n.* [COLD B. शीत स्नान *n.*, थंड पाण्याची किंवा थंड पाण्यानें आंधोळ *f.*-स्नान *n.* (33°-60° फॅरन हाइट.) अशा पाण्याचें उष्णमान (TEMPERATURE) फॅरन हाइटच्या उष्णमापकाप्रमाणें 30° अंशांपासून 66° अंशांपर्यंत असतें. DRY B. पोतंडीचा शेक *m.* HOT B. अत्युष्णस्नान *n.*, ऊन पाण्याची किंवा ऊन पाण्यानें आंधोळ *f.*-स्नान *n.*, कढत पाण्याचें स्नान (98°-112° फॅ.). TEMPERATE B. समशीतोष्णस्नान *n.* (75°-85° फॅ.). TEPID B. कोष्णस्नान *n.*, कोंबट पाण्याची किंवा कोंबट पाण्यानें आंधोळ *f.*-स्नान (*pop.*) सोमळपाण्याचें स्नान *n.* (85°-92° फॅ.). WARM B. उष्णस्नान (92°-98° फॅ.). VAPOUR B. वाफारा *m.*, वाष्पस्नान *n.* (100°-130° फॅ.)] २ स्नानाचें पाणी किंवा पाण्यासारखा इतर पदार्थ *m.* ३ स्नानकुंड *n.*, नहाणी पात्र *n.* ४ हमामखाना *m.* ५ *photo.* (अ) मज्जन *n.* (ब) मज्जनपात्र *n.* (क) साधा किंवा मुद्रित कांचपट *m.* (plate) ज्यांत बुडवितात तें, द्रावण *n.* ६ *chem.* उष्णता; लावण्याचें साधन *n.*; Such as, heated sand, ashes, hot air. ७ *med.* औषधिस्नान *n.*, जलस्नान *n.* Bath-room, Bathing-house *n.* नहाणघर *n.*, स्नानागार *m.*, हमामखाना *m.* Knight of the B. इंग्लंडांतील सरदारांची एक मोठी पदवी *f.* Air B. स्वच्छ हवा घेणें *n.* Plunge B. बुडी मारून स्नान करणें. Douche B. डोक्यावर कारंज्यासारखी धार धरून स्नान करणें. Shower B. कारंज्याच्या तोटीनें केलेलें स्नान *n.* Blood B. कत्तल *f.* Order of the Bath—G. C. B., K. C. B., आणि C. B. ह्या तिहींपैकीं कोणतीही एक पदवी असणारें सरदारमंडळ *n.* [K. B. stands for Knight of the Bath; G. C. B. or K. G. C. B. (first class) stands for Knight of the Grand Cross of the Bath; K. C. B. (second class) for Knight Commander of the Bath; C. B. (third class) for Companion of the Bath.] Russian bath *n.* रशियन-रुशिस्नानविधि *m.*, पुष्कळ वेळ वाफारा घेऊन मग आंग साफ घासवून व चम्पी करवून घेण्याची स्नानपद्धति *f.* Turkish bath चम्पी करवून व आंग साफ घासवून वाफेंत घाम येई तोंपर्यंत बसून स्नान करण्याची पद्धति *f.*-स्नानाची जागा *f.*, तुर्की स्नानविधि *m.*, तुर्की नहाणें. Bathe *v. t.* wash नाहवणें, नाहणणें, नाहणें, आंधूळ *f.*-आंधोळ *f.*-स्नान *n.*-घालणें; as, To B. one with inunction एखाद्याला नाहूं घालणें-नहाण घालणें; To B. one in the water एखाद्याला स्नान घालणें. २ to wash or moisten धुणें, ओला करणें. ३ सर्व बाजूनीं वेष्टणें, लपेटणें; as, The sun bathes the earth with his rays. ४ बुड-

वर्णें, बुचकळणें, बुडवून-बुचकळून काढणें. B. v. i. नाहणें, आंघोळ-आंघूळ *f*-करणें, स्नान *n.* करणें, आंग *n.* धुणें. To B. with or in holy water गंगा नाहणें, पवित्र जलानें स्नान करणें. To B. in a river नदीस्नान *n.* करणें. To B. in the sea समुद्रस्नान *n.* करणें. Bathed *p.* (v. V. I.) नाहलेला, आंघोळ केलेला-झालेला, स्नानासुत. To be B. in blood or sweat रक्तानें-धामानें नाहणें. Bather *n.* (v. V. I.) आंघोळ करणारा, स्नानकर्ता, स्नाता (स्नातृ); स्नायी (स्नायिन्) (esp. in comp.; as, जलस्नाता, मंगस्नाता, तिलस्नाता, भस्मस्नाता and जलस्नायी, &c.). Bathing *n.* (v. V. I.) आंघोळ-आंघूळ *f*, स्नान *n.*, आंग धुणें *n.* Mortared spot for B. नाहणी *f*, मोरी *f*, मोहरी *f*. Bathing-box *n.* स्नान करण्याच्या पूर्वी कपडे काढून ठेवण्याची व नंतर ते घालण्याची खोली *f*-पेटी *f*. Bathing-machine *n.* पाण्यांत नेतां येण्याजोगी झांकलेली गाडी *f*. हींत आंघोळ करण्यापूर्वी लोक कपडे काढतात व नंतर ते घालतात. Room or house for B. नाहणघर *n*, पाणघर *n*. Fire-place in it पाणचूल *f*.

N. B.—वर Warm = उष्ण, व Hot = अत्युष्ण असे शब्द ठरविले आहेत. त्यांशिवाय Warm bath and Hot bath यांना प्रतिशब्द देतां येत नाहीं.

Bath (bath) *n.* इंग्लंडच्या पश्चिमेकडील एक शहर *n.* हें शहर उष्ण पाण्याच्या झऱ्यासंबंधानें प्रसिद्ध आहे. Bath-chair *n.* एक माणूस बसविण्याची लहानशी गाडी *f* (जाया झालेल्या किंवा हैराण मनुष्याकरितां). Bath-brick *n.* सुन्या, कातऱ्या वगैरे साफ करण्याची वीट *f*. Bath-metal *n.* जस्त व तांबें यांचें समान मिश्रण *n.* Bath-note *n.* १४ इंच लांबी आणि ८॥ इंच रुंदीचा पत्र लिहिण्याचा कागद *m.*

Bathometer (bath-om'et-er) [Gr. bathos, depth & metron, Sk. मात्रा, a measure.] *n.* जलवेधमापन-यंत्र *n*, जलवेधयंत्र *n*, गाढत्वमापक, गळाशिवाय तळ मोजण्याचें कमानाच्या तराजूसारखें यंत्र *n.* Bathymet'ric, Bathymet'rical *a.* Bathym'etry *n.* (समुद्राची) गाढत्वमापन (विद्या *f*), जलवेधविद्या *f*.

Bathos (bā'thos) [Gr. bathos, depth, from bathys, deep.] *n. rhet.* a ludicrous descent from the elevated to the mean in speaking or writing सारप्रतिलोमालंकार *m* (anticlimax), बोलतांना किंवा लिहितांना क्रमाक्रमानें मोठ्या महत्वाच्या गोष्टीवरून कमी महत्वाच्या गोष्टीवर येणें; as, "And thou, Dalhousie, the great god of war, Lieutenant-general to the Earl of Mar." Bathet'ic *a.*

N. B.—एखाद्याचे श्रेष्ठ गुण वर्णन केल्यावर त्याचेच क्षुल्लक गुण वर्णन करणें हा अलंकारदोष आहे.

Bating (bat'ing) *prep.* abating सोडून, वजा करून.

Batlet (bat'let) [dim. of Bat.] *n.* कुंदी करावयाची मोगरी *f*, कपडे धुतांना ते चोपण्याचें आंखूड दांडकें *n.*

Baton, Batoon (bat'on, ba-toon') [Fr. baton, akin to

baste, to beat.] *n.* पोलीस शिपायाच्या हातांतील दंडुके. *n.*, सोटा *m.* २ दंड *pop.* दांडा *m.*, काठी *f.* ३ अधिकार-यष्टि *f.* (निरनिराळ्या अधिकाऱ्यांचा हुद्दा दाखविणारा) अधिकारदंड *m.* ३ ताल धरण्याची काठी *f.*

Batta (bat'ta) [Hind. *bhatta*, भत्ता, an extra allow-
ance.] *n.* भत्ता *m.*

Battalia (bat-tā'ya) *n.* रणरचना *f.* रणव्यूह *m.*, सैन्यरचना *f.*, सेनारचना *f.* २ व्यूहित-सेना-सैन्य *n.*

Battalion (bat-al'yun) [Fr. *bataillon*, a battle or body of soldiers.] *mil.* (लढाईस तयार अगर कवायतीसाठी उभी अशी पायदळाची तुकडी *f.* (३०० शें पासून १००० पर्यंत) पलटणीचा एक भाग *m.*, पलटण(न) *f.* *n.* बटालण *f.* Battalion is a unit of infantry and generally consists of one thousand men officered by one man. A battalion is divided into from 4 to 10 companies. Companies from 4 to 10, in all one thousand strong constitute a battalion; two or more battalions, a regiment: two or more regiments, a brigade; two or more brigades, a division; two or more divisions, a corps of an army; and two or more corps, an army. Battal'ioned *a.*

N. B.—Battalion ला पलटण हा शब्द ठरला आहे; व Company, Regiment, Brigade, Division आणि Corps ह्यांना आमच्याकडील जुन्या लष्करी शब्दांच्या धर्तीवर आम्हीं योजिलेले शब्द Corps शब्दाखाली देणार आहोत.

Batten (bat'n) *n.* पट्टी *f.*, चिरकांव *f.*, चीप *f.*, कडी *f.* २ *civil engin.* रीफ *f.*, दांडली *f.*, पट्टी *f.* ३ मागावरची वीण घट्ट बसवण्याची फिरती काठी *f.*, ठासणी *f.* ४ डोलकाऱ्यांना सभोवतीं मजबुतीसाठी दिलेली चीप *f.* *B. v. t.* चिपेने-पट्टीने सांधणे-जोडणे; as, To B. down the hatches.

Batten (Bat'n) *v. t. (obs.) to fatten* पुष्ट करणे, माजवणे. *B. v. i.* पुष्ट होणे, माजणे, पोसणे. २ *to live in luxury* चैनीत राहणे. ३ *to feed greedily* आधाशासारखे चरणे; as, "The pampered monarch lay battening in ease." Garth.

Batter (bat'er) [L. *battuere*, to beat.] *v. t. to beat with successive blows, to throw down* ठोकणे, ठोकाठोकी *f.* करणे, मार *m.*-मारा *m.*-मारगिरी *f.*-करणे-लावणे, भडीमार करणे. २ पोंचा-खोचा-पाडणे-आणणे, घनमार *m.*-घनाघात *m.*-करणे. ३ *to attack with artillery* तोफांचा भडीमार *m.* करणे. ४ *to wear with service* कावल करणे, भुसडा *m.*-भुसा *m.* पाडणे, खोचे-खोमे पाडणे, खोमलणे. *B. v. i.* मारा करणे. *B. n.* अंडी, पीठ, दारू वगैरेंचें मिश्रण *n.* २ तिंबणे *n.* ३ मातीचा चिखल-गारा करणे *n.* ४ टाईपावर किंवा टाईपाच्या तोंडावर आलेला खोमा *m.* ५ *building-engine* (भितीच्या बांधकामांतील मजबुतीकरिता दिलेला) उतार *m.*, उतरण *f.*, ढाल *m.* Battered *p.* (*v. V. 1.*) खोमललेला, &c. २ चेचका, खोचे पाडलेला *or* पडलेला &c. Bat'tering, Bat'tery *n.* (*v. V. 1.*)—*act.* खोमलणे *n.*, मारा लावणे *n.* &c., मारा *m.*, मार *m.*, मारगिरी *f.* Battering-ram *n.* आघातांनीं भित पाडण्याचें

यंत्र *n.*, किल्ला फोडण्याचें यंत्र *n.*, लोलगदायंत्र *n.* (हें चालवायाला शंभर माणसें लागतात.)

Battery (bat'eri) [Fr. *battre*, to beat.] *n.* a line of cannon मोर्चा *m.*, ४-६ किंवा ८ तोफांचो तुकडी *f.* इंग्लंडांत अशा तुकडींत सहाच तोफा असतात; परंतु जर्मनींत आठ असतात. २ मोर्चाचें सामान *n.*, व माणसें *n. pl.* ३ संरक्षक तट *m.* गोलंदाज ह्याच्या आड उभे राहून ह्या तटाच्या छिद्रांतून (जंग्यांतून) तोफा सोडतात. ४ धमधमा *m.*, धमामा *m.*, दमदमा *m.*, (मोर्चा लावण्याची) उंच जागा *f.* ५ तोफखान्यानें हल्ला करणें *n.* ६ सडकून ठोक देणें *n.* ७ *law* दंडपारुष्य *n.*, कायद्याविरुद्ध दुसऱ्यास मारणें *n.*, दुर्बुद्धीनें परक्याला केलेला स्पर्श *m.* ८ अनेक सारख्या वस्तूंची माला *f.*, किंवा मालिका *f.*, सजातीय वस्तुमाला *f.*; as, A B. of boilers, a B. of retorts. Electric B. विद्युद्घटमाला *f.*, विद्युन्माला *f.*, विद्युच्चक्रमाला *f.* Erecting of batteries मोरचेबंदी *f.* करणें. Magnetic B. चुंबकमाला *f.*, लोहाकर्षणमाला *f.* Thermo-electric B. *chem.* उष्णताजन्यविद्युन्माला *f.* A masked B. (वापरण्याचा वेळ खेरीज करून सदां झांकतां येणारा) गुप्त मोर्चा *m.* Gas B. वायुविद्युन्माला *f.* Storage battery विद्युत्संचायक(घट)माला *f.* Disposition or range of batteries मोरचेबंदी *f.* To change one's B. हल्ला करण्याची दिशा बदलणें, मोर्चा बदलणें-फिरविणें. Floating B. तोफेचीं लढाऊ जहाजे *n. pl.*, तरता मोर्चा, तराफांचा तोफखाना. Battery gun दारू भरण्यास थांबल्याशिवाय एकदम किंवा एका पाठीमागून एक असे जिच्यामधून गोळे उडवितां येतात अशी तोफ *f.* Gun B. तटाच्या जंगीत बसविलेली तयार बंदुक *f.* Gun out of battery भरण्याकरितां तटापासून दूर नेलेली बंदुक *f.* Battery is the tactical unit of artillery. Several big guns (4, 6 or 8) constitute a battery and several batteries constitute an artillery. Batteries are of four kinds : १ Horse battery (घोड्यावरील तोफखाना *m.*); २ Field battery (मैदानी तोफखाना); ३ Mountain battery (डोंगरी तोफखाना); and ४ Position battery (स्थानिक किंवा कायमचा तोफखाना).

Battle (bat'l) [Fr. *battre*, to beat.] *n.* fight लढाई *f.*, युद्ध *n.*, रण *m. n.*, संग्राम *m.*, विग्रह (S.) *m.*, रणसंग्राम *m.* [BRAVE IN B. रणशूर, रणधीर, रणगंभीर, रणसिंह, झुंजार. CLOSE AND FURIOUS B. तुमुल-दारुण-घनघोर संग्राम *m.*, हातघाईची लढाई *f.*-सफेजंगी *f.* COWARDICE IN B. रणभीरुत्व. COWARDLY IN B. रणभीत, रणभीरु. MIXED OR TUMULTUARY B. रणसंकुल *n.*, तुमुल *m. n.* MORTAL OR FURIOUS B. रणतुंबळ *n.*, रणकंदन *n.*, घनचक्र *n.*, रणधुमाळी *f.* PILLAR ERECTED ON THE FIELD OF B. रणस्तंभ *m.*, रणखांब *m.* To GIVE B. लढाई *f.* करणें-देणें.] २ कलह *m.*, मारामारी *f.* B. *v. t.* लढणें, युद्ध करणें. B. *v. i.* खडाजंगी होणें, कडाक्याचा वाद-वाग्नुद्ध करणें; as, To battle over theories. Battlearray *n.* रणरचना *f.*, रणव्यूह *m.*, फरेबंदी *f.*, युद्ध सुरू करण्याकरितां केलेली सैन्याची रचना. Battleaxe *n.* परशु (*pop.*)

फरश or स *m.*, फरती *f.* Battle-piece *n.* लढाईचे वर्णन किंवा चित्र *n.* Battle-scarred *a.* लढाईत वार लागलेला. A drawn B. दोन्ही पक्षांची बरोबरी झालेली लढाई *f.* बरोबरीची लढाई *f.* A pitched B. ठाणावरची खडी लढाई *f.* व्यूहबद्ध सेनेची लढाई *f.* The B. of life जीवनकलह *m.*, प्रपंचयुद्ध *m.* A good beginning is half the B. सुनिवारानें प्रारंभ करणें हाणजेच अर्धी लढाई (जय) मारणें होय. Line of battle-ships *n.* पाण्यांतील लढाईच्या उपयोगी पडणारें जंगी जहाज *n.*, आरमार *n.* B. royal *n.* हातझोंबीची लढाई *f.* २ लढाऊ कोंबड्यांचें झूज *n.* Line of B. बद्धसैन्य *n.* To do or join B. लढाई करणें. To raise the battle-cry रणशब्द उच्चारणें [उ. हरहर महादेव (हिंदु), दीन दीन (मुसलमान), सेन्ट जार्ज (इंग्रज)], लढाईची खूण *f.* सिंहनाद करणें.

N. B.—Battle लढाई. War मोहीम, युद्ध. Combat द्वंद (द्वंदयुद्ध). Engagement गांठ, (तोंड) मिळणी. Encounter सामना. Action चकमक.

Battledoor, Battledore (bat'l-dōr) *n.* पिच्छकंदुक (Shuttle-cock), खेळांतील बॅट.

Battlement (bat'l-ment) *n.* जंग्यांची भिंत *f.* २ जंगी *f.* *archit.* तटाच्या दोन जंग्यांतील (छिद्रांतील) भरीव भाग *m.* Bat'tlemented *a.* जंग्यांची भिंत आहे असा; also Bat'tled *pa. p. (poet.)*

Battology (bat-ol'oji) [Gr. *battos*, a stammerer & *logos*, discourse.] *n.* रिकामी बडबड *f.* (भाषणांत किंवा लेखनांत शब्दांची) निरर्थक-पाल्हाळिक पुनरुक्ति *f.* Battolog'ical *a.* Battol'ogize *v. t.* शब्दांची व्यर्थ पुनरुक्ति करणें.

Battue (bat-tōō') [Fr. *battre*, to beat.] *m.* pursuit पाठलाग *m.* २ attack हल्ला *m.*

Bauble, Bawble (baw'bl) [From Old Fr. *baubel*, *babel*, a child's plaything. Perhaps connected with Modern Italian *babbola*, a toy; and with L. *babulus*, a fool.] *n.* मुलामी वस्तु *f.* नकली खेळणें *n.*, पुरणाचा डागिना *m.* (*cf.* पुरण-पाटली *f.*), खोटा दागिना *m.*, भुसके लड्डु *m. pl. (idio.)*, बेगडेचा जोडा *m. (idio.)*. २ पोरकट-झुलक गोष्ट *f.* ३ विदूषकाची लंबकर्णी मुखवट्याची काठी *f.* (हा मुखवटा टोंकास लाविलेला असतो; हा पुरातन काळीं थोर घराण्यांत खुषमस्करे वापरीत असत).

Bauk, Baulk, Same as Balk.

Bauxite bricks (bō'zit) *n.* भट्टीच्या विटा *f. pl.*

Bavin (bav'in) *n.* कोंडका *m. (obs.)*, कोंडकें *n. (obs.)*, फाटें or फाटें *n.*, भुरभुर जळणारें जळवण *n.*, काटक्या *n.*, अगदीं हलकें व भरकन पेटणारें लांकूड *n.* B. wits तेरड्याच्या रंगाप्रमाणें तीन दिवस महत्व असणारी बोलण्यांतील खुबी *f.*

Bawble, Same as Bauble.

Bawd (bawd) *n.* कुंटीण *f.*, भाडखाऊ *c.*, कुटनी (*pop.*) कुंटण *f.*, दूती *f.*, दूतिका *f.* शंभली *f.* (usually applied to

women.) २ भडवा *m.* B. v. i. व्यभिचाराकडे स्त्रियांचें मन वळविणें. २ व्यभिचाराकरितां बायका मिळविणें. Bawd'ry *n.* कुंटणपणा *m.*, कुंटणगिरी *f.*, दूतीकर्म *n.*, कुंटणकी *f.* २ बीभत्स भाषण *n.*, अचकट विचकट or विचकट घोलणें *n.* ३ व्यभिचार *m.* Bawd'y *a.* बीभत्स, अचकट विचकट, विषकट, अर्वाच्य. Bawd'iness *n.* Bawd'y-house *n.* a brothel, a bagnio, a stew कुंटणखाना *m.*, छिनाल-खाना *m.*, रांडवाडा *m.*, वेश्यागृह *n.* Bawd'ily *adv.* Bawd-rick (bawd'rik) *n.* पट्टा *m.*

Bawl (bawl) [L. baulare, to bark like a dog.] *v. i.* (from pain) to bellow, roar ओरडणें, अ(आ)रडणें, बोंब-लणें, आकांतणें (*poet.*), आक्रंदणें, ओक्साबोक्सी रडणें, घसा *m.*-टाहो *m.*-फोडणें-फोडून ओरडणें, आकांत *m.*-आक्रोश *m.*-आक्रंदन *n.*-अ(आ)रड or ओरड *f.*-अरडाओरड *f.*&c. करणें. २ to cry out, vociferate गागणें, आरडणें or ओरडणें, पुकारणें, गरजणें, ओरड *f.* ओरडा *m.* अरडाओरड *f.* पुकारा *m.* ललकारी *f.* or ललकारणी *f.* कल्लोल *m.* कोलहाळ *m.* गोंगाट *m.*&c. करणें, अ(आ)रोळी *f.* मारणें. ३ to speak loudly घाटी *f.* खाऊन-गळा *m.* फोडून-तंगाडून-गळा काडून-शिरा *f.* *pl.* ताणून &c. बोलणें, कडकून बोलणें, जीव टाकून ओढून-खाऊन-देऊन तोडून-खरडून-&c. बोलणें, मोठ्या गळ्यानें बोलणें, गळेफोड *f.* करणें. ४ to bellow at, roar at दणकावणें, खणकावणें, दणगारणें, डुरकणें, कडकडणें, ताव *m.* देणें, खाकरवसा *m.* घालणें. B. v. t. पुकारणें, आरोळी मारणें. २ ओरडून जाहीर करणें. B. *n.* आरोळी *f.* ललकारी *f.*, आक्रोश *m.* Bawler *n.* ओरडणारा, बोंबलणारा, &c., बोंबठोक्या, अरड्या or ओरड्या, बोंबल्या, बोंबमाच्या. Bawling *p. a.* (v. V.) Bawling *n.* (See Bawler.) ओरडणें *n.*, बोंबलणें *n.* &c., आकांत *m.*, आक्रोश *m.* &c. २ गागणें (?) *n.*, ओरडणें *n.*, पुकारणें *n.* &c., ओरडा *f.*, पुकारा *m.*, ललकारी *f.* &c.

N. B.—गागणें या शब्दांत रागा (anger) ची झांक आहे; ती इंग्रजी Bawl शब्दांत नाही. ललकारी हा शब्द विशेष प्रकारच्या ओरडण्याला लावतात; जसें, भालदाराची-चोपदाराची ललकारी.

Bay (bā) [L. baia, a harbour.] *n.* उपसागर *m.*, कोळ *n.*, वांकण *n.* [B. (large) आखात *n.*, मोठा उपसागर *m.*] २ (उपसागरासारखा) घराचा पुढें आलेला भाग *m.*, उपगृह *n.* ३ एखाद्या इमारतीचा खणासारखा भाग *m.*, खांबांनीं किंवा इतर कोणत्याहि कारणांनीं झालेला भिंतीचा किंवा छपराचा खण *m.* ४ (वाळलेलें गवत किंवा धान्य ठेवण्याकरितां) कोठारांतला खण *m.* ५ बे नांवाचें लांकूड *n.* Bay-salt *n.* समुद्राचें मीठ *n.*

Bay (bā) [L. bacca, a berry.] *n.* विद्युत्प्रतिबंधक झाड *n.* वीज आंगावर पडूं नये ह्मणून या झाडाच्या पानांची माळ गळ्यांत घालीत असत. २ *fig. pl.* विद्वत्तेची कीर्ति *f.* ३ जयचिन्ह *n.*; as, Crowned with bays जयचिन्हांकित, विजयमाळा ज्याच्या आंगावर आहे असा; जयचिन्ह ह्मणून या झाडाच्या पालवीचे तुरे लावण्याची युरोपांत पूर्वी चाल होती. ३ तज, दालचिनी. The bark of B. दालचिनीत्वक् *f.*, दालचिनीची पत्री *f.* Bay-leaf *n.* विद्युत्प्रतिकारक झाडाचें पान *n.*

Bay (bā) [O. Fr. *abai*, barking.] *n.* कुत्र्याचें खोल आवाजाचें व दीर्घ स्वराचें भोंकणें *n.* २ (when in pursuit) सावजावर तुटून पडलेल्या पुष्कळ कुत्र्यांचें भोंकणें *n.* ३ सावजाचा शेवटचा तरणोपायाचा सामना *m.* At B. (शत्रु इतका जवळ येऊन भिडला आहे कीं आतां पळतां येणें शक्य नाहीं अशा वेळीं) नाइलाजास्तव शत्रूशीं सामना करण्याच्या स्थितींत. B. *v. i.* भोंकणें. B. *v. t.* (कडे) भोंकणें, (च्या) मार्गे भोंकत जाणें, (शत्रूवर) तुटून पडणें. [At bay ह्या शब्दप्रयोगांत (१) स्वतःचा बचाव (२) अडचणीची परिस्थिति आणि (३) जीवाला धोका ह्या तीन कल्पनांचा समावेश होतो.] To B. the moon *lit.* चंद्रावर भोंकणें. २ *fig.* (आपल्यापेक्षां कितीतरी बलाढ्य शत्रूवर) व्यर्थ तुटून पडणें-सामना करणें, (आपल्यापेक्षां फार श्रेष्ठ मनुष्याची) व्यर्थ निंदा करणें. To bring to B. पाठीस लागून नाइलाज करणें-सामना देण्यास लावणें. To hold, keep at B. सावजाचा पूर्ण पाठलाग करून त्यास सामना देण्यास लावणें. To stand, or be at B. नाइलाज झाल्यामुळें सामना देण्यास जागा धरून तयार असणें. To turn to B. शत्रूकडे तोंड करून आंगावर येऊं न देणें, नाइलाजामुळें सामना देण्यास वळणें.

N. B.—The hounds keep or hold the hunted animal at bay-or they bring or drive it to bay. The hunted animal turns to bay; it stands or is at bay.

Bay (bā) [L. *badius*, chestnut-coloured.] *a.* सारंगा, तांबूस, काळसर (generally applied to the colour of a horse). २ कुमेत, कुमाईत. Chestnut B. तेल्याबोर. Dark B. सारंगा. Bayard (bā'ard) *n.* तांबूस रंगाचा घोडा *m.*

Bayonet (bā'on-et) [Fr. *baionnette*, perh. from *Bayonne*, a town in France, where bayonets are supposed to have been first made. O. Fr. *bayon*, arrow.] *n.* संगीन, बाग्नेट (हें एक भोंसकण्याचें हत्यार व बंदुकीला लावलेलें असतें). २ लष्करी सैन्य *n.* ३ संगीनबंद शिपाई *m. pl.* B. *v. t.* संगिनीनें भोंसकणें २ युद्धाची भीति घालून अमुक एक करावयास भाग पाडणें. They took the position at the point of संगिनीच्या जोरावर त्यांनीं तें ठिकाण घेतलें.

N. B.—At the point of the bayonet ह्या शब्दप्रयोगांत (१) युद्ध करणें, (२) बळजोरी आणि (३) निष्ठुरपणा ह्या तीन कल्पनांचा समावेश होतो.

Bay-window (bā-win'dō) *n.* भिंतीच्या बाहेर असलेली खिडकी *f.* Bay-windowed *a.*

Bazaar, Bazar (ba-zār') [Pers. *bazar*, a market.] बाजार *m.* हट्ट (*pop.*) हट्ट (R.) *m.* Fancy bazar खाद्या संस्थेच्या मदतीकरितां भरलेला) मजेचा बाजार

Bdellium (del'i-um) [Gr. *bdellion*.] *n.* गुग्गुल (*pop.*) गुग्गुल *m.* देवधूप *m.*

Be (bē) [L. *fuī*, I was; Sk. भू, *bhu*, to be or exist.] *v. i.* (भौतिक अस्तित्त्व) असणें, (इंद्रियज्ञानगोचर) अ

(जीवन्त) राहणें-असणें, (देहरूपी) असणें; as, "To be only must not be your ambition"; "To be or not to be is the question." (Shakes.) २ घडणें; as, "So much that *was* not is going to *be*." ३ असणें (with *there*); as, *There are* twenty men present ह्या वाक्यांत *there* चा अर्थ होत नाही. ४ (अस्तित्वांत) येणें, (न घडलेली गोष्ट) घडणें-होणें; as, "The flower-show *was* last week." ५ (प्रत्यक्ष-वस्तुस्थिति) असणें; as, (a) *Be it that*, means if it be the case that जर अशी वस्तुस्थिति असेल तर; (b) *being or being that* means it being the case that अशी वस्तुस्थिति असल्यामुळे. ६ (आहे त्या स्थितीत चालू) राहणें-ठेवणें-असणें; as, *let be* means let alone—let continue आहे त्या स्थितीत असू द्या. Go, but do not *be* (continue) long जा, पण पुष्कळ वेळ तिकडेच राहू नको. ७ (एखाद्या स्थली) असणें; as, Your book *is* (lies) under the table. ८ with *off* (दूर) असणें; as, Be off चालता हो. ९ (एखाद्या विशेष स्थितीत) असणें; as, To *be* in debt, to *be* at one's ease; How *is* your Highness now? १० (चा) असणें, (ला) मिळणें, घडणें; as, Success *be* to (*be*fall) you! Woe *be* to (*be*fall) him! ११ (दुर्दैव हाणून) असणें, ओढवणें, गुदरणें, कष्ट देणें; as, (आजार, क्लेश) असणें-होणें; as, What *is* with you? १२ (विशेष गुण-स्थिति-विशिष्ट) असणें; as, "I *am* weary, weary, I would that I were dead." १३ (सरूप) असणें, (दोन वस्तु एकाच नांवानें) असणें; as, The earth and the atmosphere *are* the two sources. १४ (एकच भावार्थ किंवा मथितार्थ) असणें, (एकच अर्थ) असणें-होणें, (एकच) दर्शविणें; as, "To *fall was* to die." "The earth *is* the world." १५ (चें महत्त्व) असणें, (चा हिताहितसंबंध) असणें; as, What *is* that to you? १६ (च्या बरोबर) असणें; as, One rupee *is* sixteen annas. १७ (चा खर्च) सोसणें; as, If I have three pence in my pocket, I never refuse to *be* my three half pence. [फक्त सकर्मक क्रियापदांच्याच कर्मणिप्रयोगांत To BE ह्या धातूची निरनिराळी रूपें वापरतात. इंग्रजी भाषेत अकर्मक क्रियापदांचे कर्मणिप्रयोग होत नाहीत, व त्यांच्या पूर्ण काळांच्या प्रयोगांत To HAVE ह्या धातूची रूपें वापरतात. परंतु COME, GO, RISE, SET, FALL, ARRIVE, DEPART आणि GROW ह्या अकर्मक क्रियापदांच्या पूर्णकाळ प्रयोगांत To BE ह्या क्रियापदांचीच रूपें वापरतात; as, HE IS GONE; THE SUN IS SET; THE CHILDREN ARE GROWN UP; HE IS COME.] It may *be* न जाणों. It never has been and it never will *be* न भूतो न भविष्यति. Let it *be*, Be it so असो, प्रस्तु, असू द्या. Not to *be* (जीवन्त) नसणें. Be that as it may तें कसेही असो, जसे असेल तसे. To *be* at one with एकमत असणें-होणें. To *be* in with सहैर नजरेंत असणें. To *be* for अनुकूल मत असणें. To *be* no more नाश पावणें, मरणें. To *be* null and void रद्द होणें. To *be* numbered with the dead

मरणं. Being *n.* असणें *n.*, अस्तित्व (मानसिक किंवा भौतिक). २ जीव *m.* प्राणि *m.* The be-all and end-all, *the whole—most important aim* सर्वमुख्यहेतु *m.*, सर्वस्व, इतिकर्तव्यता *f.* पुरुषार्थ *m.*

N. B.—Be (इंद्रियगोचर किंवा इंद्रियअगोचर-वास्तविक किंवा अवास्तविक स्थितीत) असणें. Exist (इंद्रियगोचर-वास्तविक स्थितीत) असणें. Subsist (दुसऱ्यावर उपजीविका) असणें. Live जीवंत असणें. The philosopher's stone is a chimera means it has no existence. Blood exists in the human body. Tigers subsist on flesh.

Be (*bē*) [of Anglo-Saxon origin.] *prefix*, *be* हा इंग्रजी भाषेंतील एक उपसर्ग आहे. ह्याचा मूलार्थ *about* असा आहे. परंतु रूढीनें ह्याचा अर्थ *with, at or near* असा होतो; *as*, Before means *at, near or towards the front*. *Cf.* behind, below, beneath. २ *be* चा *about* हा अर्थ कांहीं शब्दांत कायम रहातो; *as*, To become (*come about*) होणें, घडणें. ३ कांहीं शब्दांत *be* चा अर्थ *all about, all around, over, throughout* असा होतो; *as*, Bespatter सर्वभर शिंपडणें *cf.* Bedaub, Bestir. ४ *be* उपसर्गानें कांहीं अकर्मक क्रियापदें सकर्मक होतात; To fall is intransitive, but to befall is transitive; *as*, The misfortune that befell us. To speak is sometimes intransitive but to bespeak is always transitive. ५ कांहीं ठिकाणीं *be* हा उपसर्ग नामाला जोडला म्हणजे नामाचें क्रियापद होतें; *as*, Friend is a noun, befriend (मदत करणें) is a verb. Night is a noun, benight is a verb. Kiss is a noun, bekiss is a verb. Mouth is a noun, bemouth is a verb. ६ *be* हा उपसर्ग विशेषणाला जोडला म्हणजे विशेषणाचें क्रियापद होतें. Late is an adjective, belate is a verb. ७ *be* हा उपसर्ग क्रियापदाला लावला म्हणजे क्रियापदाचे मूळ अर्थात जास्ती जोर येतो; *as*, Bepiece पुष्कळ ठिगळे-तुकडे एके ठिकाणीं लावणें, जिकडे तिकडे ठिगळ लावणें. ८ कांहीं क्रियापदांत *be* उपसर्गानें विलगपणाचा अर्थ येतो; *as*, Be-shear चारी बाजूनीं कापणें. ९ कांहीं नामांना *be* उपसर्ग लाविला म्हणजे त्यापासून होणाऱ्या क्रियापदांत एक गर्भित शब्दयोगीसंबंध उत्पन्न होतो; *as*, Be-moan means to moan about. १० तृतीयाविभक्तींत असणाऱ्या नामाला *be* हा उपसर्ग लाविला म्हणजे त्या नामाचें क्रियापद होतें; *as*, Beback means to furnish (a book) with a back. Bebed means to furnish (one) with bed. ११ कांहीं कांहीं शब्दांत *be* या उपसर्गाचा *by* असा अर्थ होता; *as*, Bequest means something left by will. Because means by the cause that. Beside means by the side of. १२ कधीं कधीं *be* हा उपसर्ग एखाद्या क्रियेचा स्थलनिर्देश करितो; *as*, Behead means to deprive one of his head. १३ *be* हा उपसर्ग कांहीं नामांना जोडला म्हणजे त्याचा अर्थ-(ची) पदवी देणें, चें नांव देणें असा होतो; *as*, To beblockhead ठोंबा आहे असें म्हणणें, ठोंब्याचें नांव देणें. To bevillain

शठ आहे असे म्हणणे, शठपणाचा टिळा लावणे. अशा रीतीने झालेल्या क्रियापदांत गौणता, निंदा व तिरस्कार इत्यादि गुण गर्भित असतात.

Beach (bēch) [A. S. beec, a brook.] *n.* समुद्रकाठ *m.*, किनारा *m.*, समुद्रतीर *m.* [हा बहुतकरून वाळूचा किंवा लहान शंखांचा असतो], पुळण, रेटाड *f.*, जमीन *f.* [अशा प्रदेशाचा लढाईत किंवा नावाड्याला फार उपयोग होतो], वेला *pop.* वेळा *f.*, ढकशी [R.] *f.* २ किनाऱ्यावरची रेंती *f.* [SANDY BEACH वाळवंट, पुलिन *n.*, *pop.* पुळण *f. n.*] B. v. t. समुद्रकिनार्यावर (एखादे जहाज) आदळणे, समुद्रकिनार्याच्या रेंतीत जहाज घालणे; as, To B. a ship. Beached *a.* किनाऱ्याचा, किनाऱ्यावर आदळलेला-लागलेला. Beach'y *a.* वाळवंत-रेंतीत बारीक शंख असलेला. Beach-comber *n.* किनाऱ्यांवर आदळणारी अशी महासागरांतून येणारी लाट. २ पॅसिफिक बेटांतील मोठे काढून उपजीविका करणारा.

B. C. (Before Christ) ख्रिस्तजन्मापूर्वी, इसवी सनापूर्वी.
Beacon (bē'kn) [A. S. beacn, a beacon, a sign.] *n.* खूण *f.*, निशाण *n.*, मार्गदर्शक खूण *f.* २ दीपस्तंभ *m.* ३ नावाड्यास वाट दाखविण्याची खूण *f.*, आगतशत्रुज्ञापक दीप *m.*, भयसूचक दीप *m.*, भयाची सूचना *f.*, इशारा *m.* B. v. t. भयाची सूचना देणे, इशारा करणे. Bea'conage *n.* (वरील प्रकारच्या) दीपस्तंभाचा खर्च *m.* Bea'coned *a.* Bea'confire इशान्याची आगटी *f.* Floating bea'con (मार्गसूचक) दीपनौका *f.* २ (भयसूचक) दीपनौका *f.*

Bead (bēd) [A. S. bed, a prayer.] *n.* (लांकडाचा किंवा कांचेचा) मणि-(णी) *m.*, मणका (*) *m.* [GLASS B. कांचमणी *m.* GOLD B. कांचनमणी *m.*, (OF RICE FORM) सोन्याचे तांदूळ. GOLD B. (ROUND) करमरामणी (*) *m.* STRING OF SUCH BEADS जवांची माळ *f.* RED GLASS B. गोविंद OR गोविंदमणी *m.* STRING OF BEADS माला *pop.* माळ *f.* TO BE AT ONE'S BEADS जप करित असणे.] २ *archi.* गोलची *f.* ३ *the sight of a gun* माशी *f.* [To draw a bead upon निशाण धरणे.] ४ *bubble on spirit* मद्यावरचा बुडबुडा *m.* ५ जपमाळेचा मणी *m.* [To say, tell or count one's beads जप करणे, *speci* ईश्वराचे नामस्मरण करणे, माळा ओढणे. A rosary of B.s जपमाळ *f.*] ६ बिंदू *m.*, थेंब *m.* Beading-tool *n.* 'बायलराच्या' आंतल्या नळ्या ठोकण्याचे हत्यार *n.* Bead v. i. (मण्यासारखे) बुडबुडे येणे. २ मण्याच्या आकाराचा होणे. B. v. t. मण्यांनी सुशोभित करणे. २ गोलची करणे, मण्यासारखा कंगोरा करणे. Bead'ed *a.* मण्यांनी सुशोभित केलेला, मणिमंडित, मणिमय, &c. Bead'ing *n.* *archi.* मण्यासारखा कंगोरा *m.* Bead'y *a.* मण्यांचा, मण्यांनी भरलेला. २ Beadlike मण्यासारखा. Bead'-house *n.* साधु लोकांकरितां अन्नछत्र *n.* Bead'-proof *a.* हालविली असतां जिला कांहीं वेळपर्यंत बुडबुडे येत रहातात अशी (दारू). Bead'-roll *n.* ज्या मेलेल्या लोकांकरितां जप करावयाचा त्यांच्या नांवाची यादी *f.* पितरांची याद *f.* २ रोमन क्याथोलिक लोकांचे मृतांसाठीं करावयाच्या प्रार्थनांचे पुस्तक *n.*, प्रार्थनापुस्तक *n.* ३ जप-

माला *f.* Beads'man, Bedes'man *n.* पैसे घेऊन प्रार्थना करणारा. एखाद्या इसमास न फावल्यास तो आपल्या-करितां पैसे देऊन प्रार्थना करावयास जो मनुष्य लावतो तो, जपकरी *m.*, जप्या *m.*, अनुष्ठानी, जपाचा ब्राह्मण *m.* Bead-plane *n.* गोलरंधा *m.* Beads'woman *n.* दुसऱ्याकरितां जप करणारी बायको *f.*, अनुष्ठानी बायको *f.* *N. B.*—मणका ह्या शब्द मणि ह्या अर्थी फारच कचित् वापरतात. करमरामणि करमरें ह्या फळासारखा असते.

Beadle (bēd'l) [A. S. *beodan*, to proclaim.] *n.* छडीदार *m.*, पाईक or पायक *m.* (His office पायकी *f.*), भालदार *m.*, अदालतींतील चोपदार *m.*, पक्षकार व साक्षी यांचीं नांवें पुकारणारा शिपाई *m.*, नाझराचा शिपाई *m.* २ ख्रिस्ती देवळांतील शिपायासारखा अधिकारी *m.* ३ विद्याधिकारी व विद्यार्थी यांचे मिरवणुकींत आधीं चालणारा, विश्वविद्यालयाचा चोपदार *m.* Bead'ledom, Bead'lehood *n.* Bead'leship *n.* Bea'dlery *n.* चोपदारी *m.*, पायकी *m.*

Beagle (bē'gl) [Origin unknown. Dr. Murray suggests Fr. *begaenle*.] *n.* एकजातीचा लहान शिकारी कुत्रा *m.* २ *fig.* गुप्तपोलीस *m.* ३ बेलीफ *m.*

Beak (bēk) [Fr. *bec*.] *n.* bill चोंच *f.*, टोंच *f.*, चोंचेसारखें टोंक *n.*, बोंच *f.*, चंचु *f.*, चंचुपुट *n.*, जमिनीची चोंच *f.* २ *naut.* जहाजाचा नाळकडील अणीदार भाग *m.*, चोंचेसारखी नाळ *f.* ३ चोंचेसारखी वस्तू *f.* ४ (काहीं प्राण्यांचें व सरपटणाऱ्या प्राण्यांचें) चोंचेसारखें तोंड *n.*, चंचुमुख *n.* ५ चोंचेसारखें नाक *n.* Beaked *a.* चोंचीसारखा, चंच्वाकार, चोंच असलेला. Beak-like projection *pathol.* चोंचीसारखा उंचवटा *m.* पुढें आलेला भाग *m.*

Beaker (bēk'er) [Gr. *bikos*, a wine-jar.] *n.* (रांजणासारखा) पिण्याचा मोठा पेला *m.*, पडघीचा पेला *m.* २ पेलाभर पदार्थ *m.* ३ आंखलेला-आंखी पेला *m.* ह्यावर मामाच्या खुणा असतात.

Beam (bēm) [A. S. *beam*, a beam, a post, a tree, a ray of light. Gr. *phyma*, a growth.] *n.* a piece of timber तुळई *f.*, तुळवट *n.*, बहाल *n.*, दांडी *f.*, सर *m.*, सरी *f.*, बार *n.* [B. OVER TWO POSTS. piece B. खांडतुळई *f.*, खांड *n.* LONGITUDINAL DIVISION OF A B. चिरखांब (ड) *m.* SMALL AND SQUARED B. कडी *f.*, बडोद *m.*]. २ (of a balance) दांडी *f.* ३ (of a car, &c.) दांडी *f.*, गाडीच्या दोन घोड्यांच्या मधला दांडा *m.*, धुराणी *f.*, धुरांडी (*vulg.*). ४ (of the weaver) तुरी *f.* ५ (of the sun) किरण *m.*, रश्मि *m.*, कर *m.* [SHORN OF HIS BEAMS क्षततेजा, क्षततेजस्क]. ७ (of a draw-well)—transverse, with stone ओकती *f.*, लाट *f.* (पाणी ओढण्याचा मोटेची). ७ (of a stag) सांबरार्चीं शिंगें ज्या मुख्य सुळक्यापासून फुटतात तो शिंगाचा सुळका *m.* ८ जहाजाची रुंदी *f.*; as "One vessel is said to have more beam than another." ९ ससाणा पक्ष्यांच्या पंखांतील मोठें पीस *n.* Or the B. नावेच्या कण्याशीं समांतर. The weather B. जहाजाची वाताभिमुख बाजू, जहाजाची जी बाजू वाऱ्या

च्या तोंडाशीं असलेली ती, वाऱ्याच्या मान्याकडची जहाजांची वाजू. Beam v. i. प्रकाशणें, किरण n. पाडणें, तपणें (poet.). २ The countenance, &c. glow with health, delight टवटवणें, टकटकणें, लुसलुसणें, लिंबू n. फुटणें (तोंडावर &c.). Beam-compass n. मोठा कंपास m, बहालकंपास m, साध्या कंपासाला धातूला किंवा लांकडी जोड दिला म्हणजे जो मोठा कंपास होतो तो, जोड देऊन मोठा झालेला कंपास. B. v. t. पुढें पसरणें (with forth). Beamer n, Beaming p. a. (v. V. 1.) तपणारा (poet.), किरणमय, प्रकाशमान. २ टवटवणारा, &c., टवटवीत, टकटकीत or टुकटुकीत, सुप्रसन्न. Beamful a. तेजःपुंज, चकचकीत. Beam'less तेजरहित. Beamy a. चकचकीत. २ निरोगी. ३ प्रकाश पाडणारा. Beam'ily adv. Beam'iness n. प्रकाशितपणा m, चकचकीतपणा m. Beaming a. Beamingly adv. Beam-let n. लहान किरण n. Beam'en'gine लांबलचक बाराणें (सुळक्यानें) गति उत्पन्न करणारें वाफेचें यंत्र n, (तराजूलाख्या लांब) दांड्याचें यंत्रिन.

Bean (bēn) [Ger. bohne; L. faba, a bean.] n. a smooth, kidney-shaped, laterally flattened seed, borne in long pods by a leguminous plant called *Faba vulgaris* (common bean). (शेंगांत असलेलें कडवणाच्या जातीचें) द्विदल धान्य n, कडवण n. [Some kinds of beans are—French bean (*Phaseolus vulgaris*, or *Harricot*) फरसबी. Kidney beans उडीद, मूग, इत्यादि जमीचे कडवण (जातिवाचक शब्द). *Phaseolus mungo* मूग. *Phaseolus radiatus* उडीद. *Phaseolus acutifolius* मट or मटकी. *Phaseolus lunatus* (lima bean or double bean) डबलबी, लोब्या or लोबिया. Underground kidney-bean (ground-nut), भुईमूग. *Phaseolus rostratus* हळोदा, हळसुंदा, अकसुंदा. The scarlet runner (*Phaseolus multiflorus*) फजांड (हें कडवण गोंध्याकडे खातात). *Dolichos lablab* घेवडा, यकपापडी. Some kinds of this are पांढरे, श्रावणघेवडा, फटाराघेवडा, मुगाघेवडा, काळा घेवडा, पांढरा घेवडा, मेहंदळ, वरणे, &c. *Dolichos biflorus* कुलीथ, हुलगा. This seed is called horse grain or Madras gram. *Dolichos sinensis* चवली. *Psophocarpus tetragonolobus* (chevaux de frise bean) चौधारी, चौधरी. *Cicer arietinum* (chickpea or gram) चणा, हरभरा. *Pisum sativum* (pea) वाटाणा. *Cyamopsis psoralioides* गोवारी. *Cajanus indicas* तूर. *Ervum* *Lens* मसूर. Egyptian or Pythagorean bean कमळकाकडी. *Molucca bean* सागरगोटा. *Caesalpinia Bonducella* गजगा. Bean of St. Ignatius (*strychnos Ignatii*) पदिला. Negro bean (*mucuna monosperma*) मोठी कुडली. Bean caper (a common name for *zygophyllum*) मोखरुं किंवा धनाशाखा कुलांतील एक झाड. Bean-fly कडवणावर असणारा मसरी f. Bean-feast n. यजमानांत आपल्या हाताखालच्या कामकरी लोकांस दिलेलें भोजन n. (या दिवशीं कडवणाचा उपयोग करीत असानेत यामलें हें नांव पडलें आहे) Every bean

has its black प्रत्येकअध्यां कांहीतरी दुर्गुण-व्यां असतें. He has found the bean in the cake त्याला पैशाचा लाभ अवचित झाला. He knows how many beans go to make five तो कधी फसावयाचा नाही. Full of beans पणीदार (वोडा).

Bear (bār) [A. S. *beran*, L. *ferre*. Gr. *phersin*, Sk. भृ, to bear or support.] ह्या शब्दाचे चार मुख्य अर्थ आहेत: (१) to carry (धार किंवा ओढें) वाहणें-नेणें; (२) to sustain (भार किंवा ओढें) सोसणें; (३) to thrust, to press ढकलणें, खुपसणें, (वर) भार-वजन ओढें टाकणें; (४) to bring forth (संततीचा-फळाचा भार) वाहणें, जन्म देणें. ह्या दिलेल्या चारो अर्थोमध्ये भाराची कल्पना सर्व आधारण आहे). v. t. I. (a.) वाहणें, नेणें, घेऊन जाणें, वहन n. करणें g. of o. [To B. IN MIND मनांत-ध्यानांत ठेवणें-वरणें. To B. WITNESS OR TESTIMONY साक्ष देणें. To B. AWAY (वक्षीस) जिंकून नेणें. To BE BORNE AWAY (गत बदलून) नेला जाणें-वाहून जाणें. To BEAR OFF (जिंकून) नेणें, हरणें-हरण करणें g. of o. To B. GET (to corroborate) मजबुती करणें, समर्थन-पुष्टि करणें. To B. ANY ONE COMPANY (ची) सोदत करणें, (चा) सोबती राहणें. To B. ONE'S SELF नीट रीतीने-अदोने वागणें (cf. TO BEHAVE ONE'S SELF). I. (b.) (जंग म्हणून) धारण करणें; as, "Hustace, thou bearest a brain." Scott. I. (c.) (वज्र दवरे अंगावर-धारण करणें, बालगणें. I. (d.) (जांव-रदवी-तारीख) धारण करणें. I. (e.) (किंमत-माडे) धारण करणें, असणें with in. con. I. (f.) (स्तुतीचें-निंदेचें रात्र-स्मान) असणें with in. con. I. (g.) (प्रेम-आदर-वैसनस्य &c.) वाळगणें धरणें-ठेवणें-राखणें-वागवणें-पाळणें. I. (h.) (सत्ता) चालविणें. II. (a.) to sustain, to support सोसणें, साहणें, सहन n. करणें with g. of o. II. (b.) (जबाबदारी अंगावर) घेणें, वाहणें. II. (c.) (असुक पृष्ठ अर्थ-परिणाम) असणें. with in. con. II. (d.) (खर्च) सोसणें. II. (e.) to endure, to put up with सोसणें, पोटांत घालणें-ठेवणें (idio.); सुलाखा-सखुरी करणें, मृग खणें-गिळणें (idio.). III. (a.) to push, to thrust, to press (हीन किंवा नीच स्थळी-स्थितीत) भारांन ढकलून नेणें. III. (b.) खाली ढडवणें; as, A calamity bears down a man; (खाली) घेणें. III. (c.) (पुढें) ढकलणें, (पुढें) लोटणें. III. (d.) wish down जोरानें वित करणें, जिंकणें. [To BRING TO B. UPON वर अगमल-परिणाम करवणें, उपयोगी लावणें. To B. ON (जणू काय भार पडल्यामुळे) शी संबंध असणें-लागू पडणें; AS, THIS DOES NOT B. ON THAT POINT. To B. DOWN UPON वाऱ्याच्या वाऱ्याने जलप धालणें; AS, THE FLEET BORE DOWN UPON THE ENEMY. To B. IN WITH कडे जाणें; AS, THE SHIP B.S IN WITH THE LAND To B. UPON कडे रोखून ठेवणें. To B. OFF लागू न देणें, धारणें, निवारण करणें; AS, To B. OFF A BLOW. २ कशाशा आदर-धासू न देणें. AS, To B. OFF A BOAT.]. IV. to bring forth जन्म देणें, प्रसवणें, जनणें, प्रसन्न करणें, विणें (cattle); पोर-पिलें घालणें, फळ देणें. B. v. i. फळ n. देणें, फळणें, बार m. धरणें लागणें. कष्ट m. होणें in. con. वाचणें [To

BEGIN TO B. उत्पन्न होना, लागणे, बाराह देणे. THAT B. B. ABUNDANTLY मानव. THAT B. S. ONCE ANNUALLY एकवार. THAT B. S. TWICE ANNUALLY दुबारी.] २ with against, towards, upon &c. कालमें, (एखाद्या दिशेने किंवा जागीने) लागणे; as, The land B. S. N. by E., मोड f- मोडणी f- झोंक m- कळ m- रोंख m- गळ m- क दाख n- घोंगण n- संजान n- &c. धरणे. ३ with m, to refer to लागणे, अन्वय m- संबंध m- देवणे-घरून खरणे. ४ with upon, to press, to pinch दृढणे, लागणे, घासणे, रुपणे, खरणे. ५ with with, to put up with, to make allowance for, to be patient with (विन-तकरार) सोलणे, ऐकून देणे (idio.), (हाल-कष्ट) सासणे, युग गिळणे idio., ज्ञानपणाने सहन करणे, सहनशील-लेशिक असणे. ६ निकट-लकडा लावणे; as, He bore hard upon me in the matter of his debt; आप्रह धरणे. ७ ताण-ओढ संभाळणे; as, "Timber is said to bear at its whole length when neither a big wall nor posts stand between the ends of it." ८ with against वर भार दाकणे; as, A picture bears against a wall. Bear'able a. Bear'ableness s. Bear'ably adv. Bearer n. नेणारा, निरोप्या. २ खांथावर समशा-नांत घेत नेणारा, खांदेकरी. ३ वाहणारा, पाहण. वाही (esp. in comp.), बरदार (in comp.; as, हुंदेवरदार बरे-बरदार, शिकेवरदार). Bearer (in a cheque or order) नेऊन दाखविणारा. ४ सोवणारा, सोसिक, सहन कर-णारा ५ ओढे m, कहार m, इनाळ m. ६ प्रसवणारा, &c.; सु and प्रसू (in comp., as, वीसू, विश्वसू, नरसू). ७ माता f, आई f, s. wearer, holder दाखवणारा, धर (in comp.), धारण, धारणे (in comp.). Bearing n. direction m, रोंख m, मोड f, मोरणी f. २ inclination कळ m, झोंक m, ३ relation संबंध m, नाते n. ४ meaning भावार्थ m, मयितार्थ m. ५ (अ) दोंग खोचणाने धला सुटा रहाणारा भाग m.; The beam has twenty feet of B. between the walls. much दुसऱ्यावर आश्रित असलेला भाग या किंवा यंत्राच्या दांड्याचा भाग m. (ब) खोचण, (क) फिरणा-ऱ्या दांड्या-लाटे) खाळी असणारा धातूचा (अर्धजतुळ) नियमोळ भाग m. ६ प्रसवण्याची किंवा फळे लागण्याची क्रिया f- काळ m- शक्ति f; as, She died from travail of B; The tree is past B; The tree is in full bear- ing. ७ वर्तणूक f, चालचलणूक f, वागणूक f, घरापेक्ष-स्थिति f. To lose one's bearings आपला सर्व आधार नाहीसा होणे- सुटणे, मन गोंधळून जाणे. To bring one to his bearings एखाद्याला आपल्या खऱ्या स्थितीची मा-हिती करून देणे, एखाद्यास सुद्धीवर-ताळ्यावर आणणे. Bear (bār) [A. S. beara, a bear; L. fera and Sk. भल्ल are allied.] n. अस्त्रल m. f. n. ऋक्ष (pop.) रीस m, भल्लूक (pop.) भाल्लूक m, नडघ m (P.), नडघा m- (ची f, घें n.) (R). २ (a) astron. the Great Bear or Ursa major सप्तर्षि (pop.) सप्तर्षि m. pl., ग्याटले वा-जले n (a vulgar term for Ursa major). २. (b) Lesser Bear or Ursa minor ध्रुवपुच्छ n. ३. fig. अडाणी-उद्धट

पशुपद. ७ a rough mat for wiping boots on बुटाची
 पाली घासून धाडण्याकरितां सरखरीत तरट, अस्वली पाय-
 पुसणे. ५ आड केंसांचा चौकोनी धरास. ६ भोंड पाडण्याचें
 तयार, अस्वली 'पंच'. ७ stock exchange बाजारांतील
 भावाची पुढें मंदी धाड्यावर पुन्हां तेंच भाग (shares) प-
 त सायधानें देतः येतील ह्या आशेनें आपले भाग विक-
 णारा सट्टेनाला. हे भाग फक्त त्याच्या नांवें असतात व
 त्यांचें देसे देऊन विकत घेतलेले नसतात (opposed to
 a "bull"). The bears and bulls of the stock ex-
 change पुढें भाव कमी होईल म्हणून आपले भाग विक-
 णारे (bears) किंवा चढेल म्हणून नवीन भाग विकत
 घेणारे (bulls) लोक. To bear the bear-skin before
 one has caught the bear fig. पुढील फायद्याची खात्री
 करून घेण्यापूर्वीच हातांतलें घालविणें. Bear-baiting
 m. कुऱ्याकरवीं अस्वलास त्रासविण्याचा एक तमाशा m.
 Bear'-gar'den n. अस्वलबाग, लढण्याकरतां करमणुकीक-
 रतां ज्या ठिकाणीं अस्वलें ठेवितात ती जागा, अस्वालांचा
 बाग. २ fig. ज्या ठिकाणीं बद्दकैलीपणाचा व्यवहार चालता
 अशी जागा f. धाड्याबाग m. ३ भांडकोर मंडळीचा अड्डा.
 To become a bear-garden or babel वेंड्यांचा बाजार
 विकणें. Bear's grease n. अस्वालाची धरवी f. Bear'ish
 a. अस्वलासारखा. २ उद्ध. अडार्ग, दगड, रानबट. गैर-
 चाल or क, गैरचालीचा. Bear'ishness n. उद्धटपणा
 m, डांडोपणा m. Bear'-leader n. अस्वालाच्या गेळावर
 गोंड भरणारा, दर्बेरी. २ तरुण मनुष्यांवर प्रवासांत
 देखरेख करणारा मनुष्य m. प्रवासरक्षक. Bear's'-breach
 n. a popular name of Acanthus. Bear's'-ear n. anat.
 ऊर्जादण्ड (auricle). Bear'-ward n. अस्वलें पाळणारा.
 bear (bār) v. i. stock exchange बाजारांतील भाव मंदी
 करण्याचा प्रयत्न करणें; as, to B. a rail-road stock, to
 B. the market.

Bear, Bere (bēr) n. जव m. [used in Scotland.]

Beard (bērd) [A. S. beard, a beard.] n. दाढी f. [IN CON-
 TEMPT, B. खाड n. B. WHISKERS AND MOUSTACHES
 ब्रशु(?); THAT HAS BUSHY B. W. AND M. ब्रशु.
 TORSURE OF THE B. AND HEAD दाढीदोई f. (v.) कर.
 WOMAN HAVING A B. भिशाळी f, पोटा f, पुंसलक्षणा f
 TO SHAVE THE B. दाढी f-खाड n. करणें] २ fig अनुभ-
 वाची-वयस्कतेची खण f. ३ bot. (of corn) कुसळ n, कुसूं
 or कूस n, झुक n, सस्यझुक n. ४ बाणाचा आंकडा m. ५
 घोड्याच्या खालच्या जबड्याची बाजू f. (जेथे लगामाची
 केंची बसते ती.) ६ माशाचा कड्डा m. B. m. (जाती करून,
 उद्दामपणानें व आपण पुढाच्यास तुच्छवत् मानतो हें दाख-
 लिण्याकरितां त्याची) दाढी f-भिशा f-pl. उपटणें g. of a.;
 नाकावर पाय देणें (?), नाक n. ठेचणें, पायावर पाय देणें (?),
 नाकास चुना n. खावणें (?), तोंडास तोंड देणें (?). २ तों-
 डावर अप्रतिष्ठा करणें, अपमान करणें. ३ जाड केंसांच्या
 बरासानें वांसणें. Beard'ed a. दाढीवाला, दाढी अस-
 लेला, दाढीकरी, दाढीवाईक. [LARGE B. दाढ्या, दाढें.
 LOSS OF B. दाढी जाणें.] २--(as corn) कुसळा, कुस-
 ळाचा, झुकवान्. To one's beard adv. phrase-च्य

तोंडावर, उघड रीतीने, अप्रतिष्ठा करून. Beard'less a. दाढीशिवाय, निखाडा-ठ्या, निदाठ्या, खाडू, तूवर. Beard'less youth दाढी नसलेला तरणाबांड, बारवर्षी (idio), सोळवर्षी (idio.).

N. B.—सध्यां श्मश्रू शब्दांत डोकीवरील हजामतीच्या केंसांचाही अंतर्भाव होतो.

Bearing (bering) a. हांशील न दिलेला, हांशील देण्याचा; as. B. letters.

Beast (bēst) [L. *bestia*, a beast.] n. जनावर n, पशु m (R), हैवान m. f. n, चतुष्पाद m. f. n. [B. OF BURDEN पाठीचा (बैल, घोडा &c.), ओझे OR ओझेली (बैल, घोडा &c.), पाठळ OR पाठबळ n, पृष्ठवाह्य m, पृष्ठवाह. B. OF DRAUGHT वाहीम m. B. BROKEN IN TO CARRY A RIDER पाठबळ n, पाठळ n. B. OF PASTURE गुरू n, डोर n. B. OF PREY, WILD B. जंगली जनावर n, श्वापद n. m. नखी m, सावज n, हिंस्रपशु m. HORNED B. शिंगोटी f.] २ पशुवृत्ति; as, The beast in us. ३ पशुतुल्य मनुष्य m, फक्त आहारनिद्राभयमैथुन इत्यादि पशूंचे धर्म असणारा मनुष्य, नरपशु. ४ fig. रीस, ऐदी, ह्यशा. Beast'-fā'bles n. p. बोलक्या जनावरांच्या कल्पित गोष्टी f. pl. Beast'-hood पशुपणा m, रानटी स्थिति f. Beastish a. obs, now beastly. Beastliness n. जनावरपणा m, पशुवृत्ति f, पशुस्वभाव m, पशुधर्म m. २ निर्दर्यपणा m, निष्ठुरपणा m. ३ आंगळपणा m, मलिनता f. Beastly जनावराचा, पशुसंबंधी, पाशव, पशुतुल्य, पशुसारखा, पशूचा, पशूचा-पशुवृत्तीचा, पशुस्वभावाचा. २ मळीण. ३ फारच वाईट झणून त्याज्य, फार अहितकारक; as, B. weather. (colloq.).

N. B.—Beast जनावर, जंगलांत किंवा रानांत राहणारा प्राणि; Brute पशु, अबुद्धप्राणि; Animal प्राणि.

Beastings (Bēs'tings) n. Same as Biestings.

Beat (bēt) [A. S. *beatan*, to beat.] v. t. to strike with repeated blows बडवणे, (एका पाठीमागून एक असे ठोसे) मारणे, पिटणे, ठोकणे, मार देणे, ताडन n-प्रहार n-करणे. [TO B. THE BREAST ऊर-छाती बडवणे. TO B. TO POWDER पूड होई तो कुटणे, पूड करणे. TO B. BLACK AND BLUE काळानिळा होई तोपर्यंत मारणे. TO B. THE AIR, TO B. THE WIND वाऱ्याशी भाडणे (idio.). TO B. THE BRAINS उगाच काथ्याकूट-माथाकूट-माथेफोड करणे. TO B. THE STREETS इकडून तिकडे, तिकडून इकडे फिरणे. TO B. A PATH OR TRACK lit. & fig. बर्दळीने नवीन रस्ता किंवा मार्ग पाडणे.] २ mutually or generally मारामार-मारामारी-हाणमार-हाणामार-हाणामारी करणे. Some idiomatic expressions to express the same idea with force are बुकलणे, बडवणे, झोडणे, पिटणे, ठोकणे, कुटणे, कुचलणे, कुबलणे, कुदकणे, कुदवणे, कुमकणे, कुमलणे, झोडपणे, दांडकणे, दांडगणे, दांडाळणे, दुबकणे OR बुदकणे, सोटाळणे, टोणपणे, खुंदलणे, खुबलणे, धोपटणे, चेचणे, चेचरणे OR ठेंचणे, धमकणे OR धुमकणे, बखळणे, सडकणे, घोळसणे, घोळसावणे, चोपटणे, चोपणे, सोतरणे OR सोतारणे OR सोताडणे, अंबविणे,

कांडात काढणे *g. of o.*; पिकवणे, लाथाबुक्यांनीं तुडवणे, बळकट *adv.* मारणे, हात *m.* टाकणे, आंगाचे धुडके *m. pl.* उडवणे *g. of o.*, कुंदी *f.* काढणे-गाजवणे *g. of o.*, गुण *m. pl.* काढणे *g. of o. (obs.)*, टांके *m. pl.* ढिले करणे *g. of o.*, कात्यायन *n.* करणे *g. of o.*, बरडेल *n.* काढणे, कुड्या *m.* काढणे *obs.*, पूजा *f.* करणे-घालणे *g. of o.*, तेल *n.* काढणे or तेलवण *n.* काढणे-घालणे *g. of o.*, मारून भूस *n.* भरणे, बुक्या *f. pl.* -लाथा *f. pl.* सडकणे or भरपूर-यथास्थित-सडकून-कचकून-कचकानून-रगडून-रपाडून देणे, त्राटणाचें *n.* घालणे, मारून मोत *m.* करणे or मारतां मोत भरणे, डोळे *m. pl.* पांढरे करणे *g. of o.*, चामडी *f.* लोंबवणे *g. of o.*, कुटण or कुटण *n.* कुट्टा *m.* कुड्येल *n.* काढणे *g. of o.*, मारकूट *f.* मारश्लोड *f.* मारपीट *f.* माराकुटी *f.* करणे, फरमाशीमार *m.* पलाखतीचा मार *m.* तंबीमार *m.* देणे, मारून उरता न ठेवणे, मारून भूस *n.* पाडणे, मारून पीठ *n.* पिठार *n.* करणे, हाडें मोकळीं करणे *g. of o.*, कणीक *f.* मऊ करणे-तिंबणे *g. of o.*, कणकीसारखा तिंबणे. A sound or good beating फरमाशीमार *m.*, खरपूस मार-हग्यामार *m.* देणे (*slang.*). ३ to inflict blows on, to thrash दणकावणे, दणगारणे, थडाथड-फडाफड मारणे, कडकावणे, तडकावणे. ४ जिंकणे, जेर करणे, जेरीस आणणे, हटवणे, मागे टाकणे; as, He beat hollow all other competitors; च्या आटोक्याबाहेर असणे; as, "This beats me altogether." ५ to flap the wings with force so that they beat the air or the sides फडफडावणे. ६ एकसारखें ठोकून पुढें ढकलणे, घुसवणे. [TO BEAT A THING INTO ONE'S HEAD OR MIND शिकवणे.] ७ to break, crush, smash, overthrow, batter (एकसारखें ठोकून) चुराडा पाडणे. [TO B. DOWN A WALL भित्त जमीनदोस्त करणे.] ८ (किंमत) पाडवणे, (हुजत घालून किंवा दोन गोष्टी सांगून) किंमत कमी करण्यास लावणे. ९ हा-तोळ्यानें एकसारख ठोकून हव्या त्या आकारास आणणे; as, To beat gold into leaf. १० कुटून पूड-चूर्ण करणे. ११ चुना इत्यादि बुदक्यानें कुटणे, कुटून एकजीव करणे, कमावणे, कमाई-मशागत करणे. १२ झाडून टाकण्या-करितां झोडपणे; as, To beat a carpet धूळ काढून टाकण्याकरितां सत्रंजी झोडपणे; To beat a tree फळे पाडण्यास झाड झोडपणे. १३ पारधीकरितां धडधड आवाज करून रान उगवणे-जागवणे. [TO B. ABOUT THE BUSH *it.* रान उगवणे. *fig.* सुरवातीची तयारी करणे, द्राविडी भाषायाम करणे, विषयासंबंधी सरळ न बोलणे, पाह्याळ लावणे. TO B. UP FOR RECRUITS लष्करांत भरती करण्याकरितां नवीन उमेदवारांचा) शोध करित फिरणे, शोधणे. TO B. UP THE QUARTERS जागे करणे, त्रास देणे, *collog.* अवचित रखाथाला भेटण्यास जाणे] १४ *mus.* (time) ताल धरणे. १५ पिटणे, वाजवणे; as, To beat a drum. [TO B. A RETREAT परत जाण्याचा इशारा देणे. TO B. THE TATTOO शेषायांना संध्याकाळीं बराकांत परत बोलावण्याकरितां नगारा वाजवणे. TO B. ALARM भयाची सूचना देण्याकरितां पडधम-तोल वाजवणे. SOME ADVERBIAL COMBINATIONS OF THIS VERB ARE: TO B. ...

To B. AWAY एकसारखा ठोकित चुटणें. To B. DOWN खाली पाडणें, किंमत कमी करणें. २ नाश करणें. To B. IN ठोकून मांत घुसवणें. To B. OFF परत फिरवणें, मार्गें हटवणें. To B. OUT चालून नवीनच मार्ग पाडणें. २ ठोकून नवीन आकार देणें. ३ ठोकून यादेंर पाडणें. ४ लहून वादेंर हाकलणें. ५ ठोकून वाढवणें. ६ धान्य झोडणें. ७ खूब मेहनत करून पन्नाथा विषयाच्या मुळाशीं जाणें. ८ जेरीस आणणें. ९ ठोक्यांनीं गोजणें. To B. UP एकाएकी हल्ला करणें.] १६ थकविणें, आस-शीण देणें; as, "Why should you beat your head about Mathematics?" B. v. i. to pulsate (नाडी) उडणें, रक्ताशयाचा ठोका चालणें, (with pain) ठणकणें, टचटचणें, टचटच adv. वाजणें, टणटण टुणटुण adv. उडणें, टणटणणें. २ with on, at एकसारखीं ठोसे देणें, धाडधाड वाजवणें. ३ to dash against आपटणें, धडकणें, धडक f धडका m- थडक f थडका m. लागणें-भसणें. ४ (इशान्याकरितां) पडघम वाजविणें; as, The soldiers beat to call their friends home. ५ naut. नागमोडीच्या मार्गानें जहाज नेऊन वाऱ्याच्या विरुद्ध मार्गक्रमण करणें, माचण घेणें. B. n. फटकाग m, तडाका m, आघात m. ३ ठोका m. (रक्ताशय-चलनदर्शक), घड्याळ्याचा-हृदयाचा ठोका m; as, B. of the heart. ३ शयाचा आवाज m ४ पहारा m. (पोलीस शिपायांचा.) ५ mus. ताल m. ६ अड्डा m. Beat'en a. ठोकून-चालून गुळगुळित केलेंला, मळलेला, मारलेला, ठोकलेला, ताडित, प्रहारित, आहत. [To BE BEATEN मार m. खाणें, spec. तोंडांत खाणें.] = (a beaten path or road) रावत्याचा, वहिवाटीचा जळलेला, इळलेल्याचा. To be beaten राडणें, मळवणें, मरणें, चोक f. पडणें inv con. ३ शिणलेला. ४ जिंकलेला, जेरीस आणलेला. Beaten with his own staff fig. त्याचेंच दांत त्याच्या घशांत वातलेला. Beater n. मारणारा, ठोकणारा, (शोक) वाजवणारा. २ घुसळ n, बडवणी f, ज्या वाजूला लोखंडी वूड बसविलें असतें ती बडवणीची वाजू f. ३ रानकाच्या, पारध्याकरितां लाजज कन्नाट्यांत आणणारा. Beating n. बडवणें n, ठोक देणें n. The meanings of "beating" are formed from the other meanings of the verb to Beat.

N. B.—Beat एकसारखे ठोके मारणें. Strike टोला देणें, तडाका देणें. Hit (लागेलेच अशा खात्री नसतां) फटका मारणें. Beatify (bē-at'i-fī) [L. beatus, blessed & facere, to make.] v. t. to pronounce or declare supremely blessed, सुखी-परम सुखी आहे असें मानणें किंवा जाहीर करणें, सुखदायक आहे असें मानणें-जाहीर करणें; as, "Public opinion beatifies wealth." २ to make supremely happy or blessed सुखी करणें, स्वर्गसुख-परमानंद देणें; as, "Beatified spirits." ३ to pronounce (a person) to be in the enjoyment of heavenly bliss मृत मनुष्य मुक्त झाला किंवा स्वर्गांत गेला असें चार-चौघांत जाहीररीतीनें सांगणें, मुक्ति जाहीर करणें. Beatif'ical a. सुखकर, सुखप्रद. २ स्वर्गसुखदायक. ३ मुक्तिदायक. Beatif'ically adv. Beatificā'tion n. सुक्त करणें. २ सुखाची अवस्था f. ३ मुक्तिवार्ताकथन

२५ रोमन क्याथलिक धर्मपंथांत धर्मगुरू पोप एस्तादा मनुष्य मुक्त झाला असें ध्वणतो तें. गयाबळ्याचें " तेरे पितर सरग भये " असें आश्वासन ॥ Beatific vision (देहमुक्त झालेल्या आत्म्याला किंवा अतिपवित्र साधूला परमात्म्याचें) मुक्तिदायक दर्शन ॥

N. B.—For appropriate Marathi words for Beatification and Canonisation, see the word Canonisation.

Beatitude (bé-at'i-tūd) [L. *beatus*, blessed.] *n.* supreme blessedness or happiness स्वर्गसुख *n.*, परमसुख *n.* २ *pl.* धन्यतावचने *n.* धन्य कोण होईल अशाबद्दलची धन्यवादपर स्तुतिवचने *n.* *cf.* "Blessed are the meek for they shall inherit the earth." New Test. Matthew V. ३ संसिद्धि *f.*, मोक्ष (*) *m.*, मुक्ति (*) *f.*, निर्वाण (*) *n.*, अपवर्ग *m.*, निःश्रेय *n.*, निःश्रेयस *m.* [THE HINDUS DISTINGUISH THE FINAL BEATITUDE INTO FOUR KINDS *viz.* सायुज्य ABSORPTION INTO THE ESSENCE OF THE DEITY, सलोकता RESIDENCE WITH HIM, समीपता NEARNESS TO HIM OR BEING IN HIS PRESENCE AND सरूपता CONFORMEDNESS TO HIS IMAGE.]

N. B.—Final beatitude निःश्रेयस *m.* मुक्ति, मोक्ष, निर्वाण (बुद्ध लोकांचा). Bliss आनंद (समाधानानें होणारा आनंद).

ख्रिस्ताच्या डोंगरावरील उपदेशांतिल नऊ वचनांना धन्यतावचने (Beatitudes. *Beatus*, blessed-धन्य) म्हणतात. कारण प्रत्येक वचनाच्या इंग्रजी वाक्यांत Blessed धन्य (L. *beatus*) हा शब्द सुरवातीस आहे.

Beau (bō) [Fr. *beau*, from L. *bellus*, fine, gay.] *n.* a man of dress a fop, a dandy कपड्यांच्या नवीन नवीन नव्हेचा शोकी *m.*, छानछुक *m.*, अकडबाज, नटनवरा. रंगेला, छबेला, नट्या. २ a man who attends a lady, an admirer, a lover स्त्रियांना विशेष आदर दाखविणारा, प्रेम करणारा, स्त्रीमोही, स्त्रीवर्गाचें सप्रेम कौतुक करणारा, स्त्रीस्तोता, अंधप्रेमी. *fem.* Belle (bel). *pl.* Beaus, Beaux (bōz). Beau-esprit (bō-esprē) a witty man थट्टेखोर-विनोदी मनुष्य (used in a good sense). Beau'idéal *n.* [Fr. *beau idéal*, good ideal.] सर्वोत्तम-उत्तमोत्तम कल्पना, सर्वोत्तम-उत्तमोत्तम-परमोत्तम मूर्ति, कोणतेंहि व्यंग किंवा दोष नसणारी कल्पना, निर्दोष कल्पना-मूर्ति, उत्कृष्टपणाची-सौंदर्याची किंवा इतर गुणांची परमावधि, कल्पनैकग्राह्यमूर्ति. [A BEAU-IDEAL OF BEAUTY सौंदर्याचा पुतळा, मदनाचा पुतळा (*idio.*), सौंदर्याचो पुतळी (स्त्री), रतीसारखी स्त्री (*idio.*), (जशी काय दुसरी) रती. A BEAU-IDEAL OF CHASTITY पातिव्रत्याची पुतळी, सीतेसारखी पतिव्रता (*idio.*). A BEAU-IDEAL OF LEARNING विद्वत्तेचा पुतळा, पंडितशिरोमाण (*idio.*), A BEAU-IDEAL OF VALOUR वीरशिरोमाण (*idio.*), शौर्याचा पुतळा.] Beau'ish *a.* अकडबाज, डौली, छानीचा, शोकीन, नोकदार, छानछुकीचा, चट्टीपट्टीचा, नोकीझोकीचा. Beau'ishness *n.* छानछोकी or छुकी *f.*, चट्टीपट्टी *f.*, छानदारी *f.*, नोकझोक *f.* अकड *f.*, अकडबाजी *f.* Beau'monde [Fr. *beau monde*, the good world.] *n.* the fashionable people छानछोकी लोक *m. pl.*; ख्यालीखुशाली लोक *m. pl.*, खाऊन पिऊन

सुखी (अस पांडरपेशे) लोक *m. pl.* खाऊन पिऊन सुखी लोक, समाजांतील श्रेष्ठ प्रतीचे लोक.

Beauty (bū'ti) [Fr. *beaute*, from L. *bellus*, beautiful.]

n. सौंदर्य *n.*, सुंदरता *f.*, सुंदरपणा *m.*, लावण्य *n.*, शोभा *f.*, कांति *f.*, छत्र *f.*, छवी *f.*, छवी *f.*, रूपसंपत्ति *f.*, हृपलावण्य *n.*

[ARTIFICIAL B. कृत्रिम सौंदर्य.] *r. a particular grace or feature* खुबी *f.*, खोंच *f.*, नोक *f.*, रस *m. fig.* नेत्र *n.*, ह्रस *f.* *r. a beautiful woman* (often used ironically)

सुंदर स्त्री *f.*, रूपवती, रमणी, सुंदरी, सुंदरा, स्वरूपवती.

[Some idiomatic expressions for the same are: चटक-चादणी, महताव, छबकडी, पती, आशारा, कुरंगनयना, नृगनयना,

भृगलोचना, नागकुन्या, गजागमिनी, गजगती, मंदोदरी, ठिकडें

(*obs.*) *n.*, चित्ररेखा *f.*, खोरक *n.*, छबडी *f.*, पद्मिनी *pop.* पद्मीण, चागीण, विजली, चित्रीचा लेख *m.*] *४ pl.* (उत्तम कवींचे) वेंचे.

Beauty *v.t.* (*Shakes.*) शोभाविणे, शोभा देणे. For more meanings see Beau'tify. Beau'teous, Beau'tiful *a.*

सुंदर, रूपवंत, रूपवान्, स्वरूपवान्, सुरूप, खुवसूरत, सुदर्शन, दर्शनीय, सुभगदर्शन, सुशोभित, शोभिवंत,

सुरेख, सुभावणा *obs.*, देखणा, साजरा, गोजरा, गोजिर-वाणा, कांत, कांतिमान्, कामरूपी, कमनीय, मंजु, मंजुल,

(*us B. voice*), चारु, मनोज्ञ, मनोहर, मनोरम, सुवीदारं. Beau'teously *adv.* सुंदर, सुशोभित, मनोहर, मनोरम,

मंजुल. Beau'teousness, Beau'tifulness *n.* (v. A.) सौंदर्य *n.*, सुंदरपणा *m.*, खुवसुरती *f.*, सुरूपता *f.*, सौंदर्य *n.*

(*R.*) Beau'tifica'tion *n.* सुंदर करणे *n.* *r.* शोभा आणणे *n.*, सजवणे *n.*, अलंकृत करणे *n.* Beau'tify *v. t.* शोभाविणे,

सुशोभित-सुरेख-रंगदान-शोभाविशिष्ट-रमणीय-*&c.* करणे, शोभा *f.*-आणणे-देणे, शोभन *n.* करणे *g. of o.* B. *v.i.* सुंदर

किंवा शोभिवंत होणे. Beauty of form आकृतीचे सौंदर्य *n.*, रमणीयता *f.* Beau'ty-sleep *n.* आवशीची झोप *f.*, म-

ध्यरात्रीपूवोची झोप. Beauty-spot तीट *f.*, गालबोट *n.*, सौंदर्य कुलविषयाकारितां केलेला तिलक *m.*, सौंदर्यतिलक.

Beauxite (bō'zīt) See Bauxite.

Beaver (bē-v'er) [A. S. *befer*; Dut. *bever*.] *n.* 'बीव्हर,' एक जलचर व स्थलचर किंवा भूजलचर जनावर *n.* *r.* बी-

व्हर जनावराची लोकर *f.* *r.* ज्या जनावराच्या लोकराची केलेली टोपी *f.* किंवा हातसोजा *m.* (उत्तम पोशाखावर

मालण्याचे) मलबद्द, बीव्हरच्या लोकराचे उपवस्त्र *n.* Beau'erish *a.* बीव्हर जनावरासारखा. *r.* उपजतबुद्धीचा.

Beav'ery *n.* बीव्हर जनावराचा गोठा *n.*

Beaver (bēv'er) [L. *bave*, slaver, *baviere*, according to Cotgrave, is the bib put before a slaving child] मुखत्राण (हें खाली वर करितां येतें व हें कपाला-

च्या खालचा तोंडाचा भाग झाकते). Beau'ered *a.*

Beblubbered (bē-blub'erd) *a.* [Prof. *be* & *Blubber*.] रडून रडून दुर्मुखलेला-सुजून गेलेला; *as*, Her eyes or

cheeks were beblubb red. [मारणे.]

Beall (bē-kawl') *v. t.* चावें ठेवणे, भरल्याच नांवानें हाका

Bealm (bē-kān') *v. t.* (जहाज) वारा नसल्यामुळे थांब-

वून ठेवणे. *r.* स्थिर किंवा शांत करणे. *r.* शांतपण क-

रणे. *४* हालखाल नाहीशी करणे. Becalmed *p. a.*

Became (bē-kām') *p. t. of* Become.

Because (bē-kawz') [*be for by & Cause. Distinguish because, for, since, as, & in as much as.*] *conj.*

कारण, सबब, हाणून, कां कीं, कांतर, ज्याअर्थी. Because of करितां, साठीं.

Bechance (bē-chans') [*A. S. be, by & Chance, from L. cadere, to fall.*] *v. t.* अकस्मान् घडणें, (एखाद्या संबंधानें) घडणें, (वर) प्रसंग येणें, येउन वेतणें. *B. adv.* अकस्मात्, दैवदशात्, एकाएकीं.

Becharm (bē-chārm') *v. t.* मोहणें, भारणें, मंतरणें.

Bechicks (bē-chiks') *n* कासघ्न-कासहारक औषध *n.*

Bechoba (bē-chobū) *n.* बिचवा *m.*

Beck (bek) [*Ger. bach.*] *n.* नाला *m*, ओढा *m*; *as*, "Each gorge and valley has its beck."

Beck (bek) *n.* (हुकूम किंवा संभतिदर्शक) खूण *f*, संकेत *m*, संज्ञा *f*, इंगित (S) *n*, शिरःसंकेत *m*, शिरःसूचना *f*, इशारा *m*, इशारत *f*. [BECK (TRANSFERRED SENSE) पूर्ण कहा किंवा जवा, IS THE PHRASE 'TO BE AT ONE'S BECK.' TO BE AT THE B. OF कक्षांत असणें, तिळी असणें, अर्ध्या वचनांत-अर्ध्या शकुनांत असणें, अंकित असणें.] *B. v. i.* खुणेनें बोलावणें. *B. v. i.* झान हालवणें, (डोक्यानें, बोटांनें) खूण करणें. At one's beck अर्ध्या वचनांत, कक्षांत, पूर्ण हुकुमांत. (shortened form of Beckon).

Beck (bek) same as Beak.

Becken (bek'n) [*A.S. becen, a sign.*] *v. t. to make a sign* खूण *f* करणें, संकेत (S) *m*- इशारा *m*- इशारत *f* सूचना *f* करणें-देणें, खुणावणें, पालवणें, पालवण *f* करणें. २ (with the hand) हातखूण *f* हातपालवी *f* हस्तसंकेत *m*- करपहस *m*- हस्तापाचारण *m*- करणें. ३ (with the eye or head) डोळा *m*. करणें-घालणें, डोईखूण *f* करणें, नेत्र-संकेत *m*- कटाक्षसंकेत *m*- भ्रूंसंकेत *m*- करणें, डोईनें खुणावणें. ४ खूण करून बोलावणें. ५ खुणेनें हेतु कळविणें. *B. n.* संकेत (S) *m*, संज्ञा *f*, इशारत *f* इशारा *m*, खूण *f*, सूचना *f*.

Becloud (bē-klowd') *v. t. to hide with clouds* ढगानें जाच्छावणें, निस्तेज करणें. २ to darken मलीन करणें.

Become (bē-kum') [*A. S. becoman, to come to.*] *v. i.* हाणें, बनणें, पडणें, येणें; *as*, The boy becomes a man. To become of शेवट होणें, परिणामास पावणें, वाट *f* गति *f*-शेवट *m*. होणें *g. of s.*; *as*, What became of him? *B. v. t. to beseech* शोभणें, साजणें, घटणें, बसणें, मिळणें, बाणणें; *as*, Anger B.s him not. २ शोभणें, सरणें, चांगला-उचित-लायक-योग्य-&c. असणें होणें, ठीक-नीट पडणें, बेताचा होणें; *as*, A black garment becomes him. Become *p.* (v. V. T.) झालेला, भूत, संप्राप्त. Becom'ing *p. a* (v. V. T.) शोभणारा, सुभावणा (*obs.*), शोभाप्रद, शोभादायक, योग्य, उचित, शिस्तवार, लाजीम. Becom'ingly *adv.* (V. A.) शिस्तरीतीनें, शिस्तवार, शोभेसा *a. decl.*, साजेसा *a. decl.* Becom'ingness *n.* (v. A. I.) शोभादायकत्व *n*, योग्यता *f*. २ लायकी *f*, शिस्तपणा *m*. औचित्य *n*.

N. B.—For appropriate Marathi words for *Be-*coming, Proper, Decent and Seemly, see the word *Seemly*.

Bed (bed) [*A. S. bed, a bed.*] *n.* बिछाना *m.* शय्या *f.* शेज *f.* शयन *n.* तल्प *n.* अंथरूण *n.* २ अडी *f.* जाडी *f.* as, A bed of straw for ripening fruits ३ ताटवा *m.* तका *m.* क्यारी *f.* पाटगा *m.* वाफा *m.* चिरा *m.*; as, A B. of roses in a garden. [*BANKED UP B.* बँडकें (R) *n.* कुणगा (R) *m.* चोंडा *m.* खांचा (R) *m.*] ४ भांडें *n.* पोट *n.* नदीचे पात्राचा तास *m.* नदीचे पात्र *n.* नरोडी *f.* *obs.* ५ थर *m.* ६ बैठक; as, 'The B. of an engine. ७ लघ्न as, He is the first child of her second B. ८ बिछान्यासारखी पसरलेली रास *f.*; as, A B. of ashes. ९ रेल्वेवरचा खडीचा बिछाना *m.* १० *print.* मुद्रणयंत्राची पाठ (यावर 'फॉर्म' ठोकतात). *B. v. t.* बिछान्यावर ठेवणें. २ to plant in, as in a garden bed पेरणें, रुजत घालणें. ३ बैठक तयार करणें, थर घालणें-ठेवणें, गच्च व न हांसळेल अशा रीतीने बसविणें; as, 'To B. a stone. ४ घडून तयार करणें, as, 'To B. the surface of a stone. ५ एकशय्या करवणें. *B. v. i.* निजणें, एकशय्या करणें, नवराबायको या नात्याने एक बिछान्यावर निजणें; as, "If he be married and B. with his wife." *Bed'ding pr. p.* *Bed'ded pa. p.* *Bed-chair n.* शयन-खुर्ची *f.* मंचकाप्रमाणें उपयोगी खुर्ची *f.* *Bed'-chamber n.* निजावयाची खोली *f.* रंगमहाल *m.* शयनगृह *n.* *Bed-charge casting and foundery पहिला थर m.* *Bed-cloth n. pl.* चादर पांघरूण वगैरे. *Bedding n.* बिछाना *m.* शय्यासामुग्री *f.* *Bed-fast a.* आजारीपणामुळे बिछान्यास खिळलेला. *Bed-fellow शयनबंधु m.* एकाच बिछान्यावर निजणारा, शयनसखा *m.* अंथरूणांतला सोबती *m.* सोबतीण *f.* *Bed-hangings n.* मछरदाणी *f.* *Bed-key n.* पलंगाची चावी *f.* *Bed-linen n.* पलंगपोस *m.* सरपोस, उशांचे अझे वगैरे. *Bed-maker n.* केम्ब्रिज युनिव्हर्सिटींत विद्यार्थ्यांचे बिछाने करणारा व खोल्यांची साफसुफ करणारा. *Bed of honour लढाईत मेलेल्या शिपायांचे थडगे n.* *Bed of lathe कातकामाच्या सांगाड्याची चरकाची बैठक f.* *Bed of roses, Bed of down सुखाची जागा f.* *सुखकारक परिस्थिति f.* *Bed of thorns संकट-स्थिति f.* चिंता आणि भीति यांनी युक्त-परिपूर्ण स्थिति *f.* *Bed-pan n.* बिछान्याला उब देण्याचे पात्र *n.* शोगडी *f.* २ आजारी मनुष्याचे मलपात्र *n.* तस्त *n.* *Bed-plate n.* यंत्राची किंवा इतर सांगाड्याची तळची बैठक *f.* *Bed-post n.* पलंगाचा खूर *m.* मछरदाणीच्या चौकटीचा पाय *m.* In the twinkling of a bed-post अतिशय शक्य तेवढ्या त्वरेने. *Bed-rid, Bed-ridden a.* वार्धक्याने किंवा अशक्तपणामुळे) बिछान्याला खिळलेला, सदा खाटलेकरी, खाटखिळ्या, खाटधन्या, सदाखाटले कुजवणारा, उठवणेकरी. To be B उठवण *f.* घेणें, उताणा पडणें *idio.*, सदा बिछान्यांत असणें. *Bed-right n.* दाम्पतिक हक्क *m.* *Bed-room m.* निजावयाची खोली *f.* *Bed-side बिछान्याची बाजू f.*

Bed-sores शयनघ्न *n.* (हा रूढोदित माकडहाडाळ जवळ होतो.) Bed-staff *n.* रात्री बिछान्याजवळ ठेवलेली काठी *f.* Bedstead *n.* खाट *f.* खाटलें *n.* मंचक *m.* पलंग *m.* बाज *f.* साचा *m.* Bedstead with a canopy or top छप्परपलंग *m.* Piece of the frame of a bed गात *f.* Bed-straw गादींत घालावयाचें गवत *n.* Bed-swever *n.* पलंगाचें पाप करणारा, व्यभिचारी. Bed-tick *n.* पलंगाची खोळ *f.* (यामळें छप्परदाणीचे खूर बसवितात.) Bed-time *n.* निजावयाची वेळ *f.* Bedward *adv.* बिछान्याचे दिशेस. २ निजावयाचे वेळीं. Bed-work *n.* हं हं झणतां केलेलें काम *n.* विनकायासं केलेलें काम *n.* Bed and board जेडणखाण आणि निजण्याची सोय *f.* Divorce from bed and board, same as Judicial separation, see Judicial separation. To be brought to bed बाळंत होणें, प्रसूत होणें, कोनीं निघणें (R); as, She was brought to bed of a daughter. Foot of a bed पायतें, पायगत, पायतर, पाथथर, पायथा *m.* पायवंश *n.* पायांस *n.* To get up from bed निजून उठणें. To go to bed निजणें, पाठ टाकणें *idio.* To be in bed निजलेला असणें. Head of a bed उसें *n.* उसेगत. उशागत. To keep one's bed आजारी पडणें, अंथरून धरणें; *idio.* खाटेस-बिछान्यास खिळणें. To leave one's bed उठूं बसूं लागणें, (बरे होऊन) बिछाना सोडणें. To lie in the bed one has made, cf. जसं करावें तसं भराचें लागणें, आपलें आपल्याला निस्तरावें लागणें. Lords of the Bed-chamber राजाच्या शयनमंदिराची व्यवस्था करणारे मानकरी सरदार. Ladies of the Bed-chamber (राज्य करणाऱ्या राणीच्या) शयनमंदिराची व्यवस्था करणाऱ्या मानकरणी स्त्रिया. ह्यांचाही बडीजाव सरदारांप्रमाणें असतो. Bed and baggage खाटखाटलें. To make the bed बिछाना घालणें, गादी घालणें. As you make your bed, so you sleep on it प्रत्येकानें आपापल्या कर्माचें फळ भोगिलें पाहिजे. Death upon the bed *n.* खट्टवामरण.

Bedaggle (bē-dagg'l) *v. t.* ओल्या जमिनीवर ओढून मळवणें. [टाकणें.]

Bedarken (bē-dark'n) *v. t.* अंधारानें झांकून किंवा अंधारांत

Bedash (bē-dash') *v. t.* पाण्याचा सडासारवण करणें.

Bedaub (bē-dawb') *v. t.* चोपडणें, घाणीनें यथेच्छ सारविणें, लेथडणें, लिडबिडवणें-भरणें.

Bedazzle, (bē-daz'l) *v. t.* दिपविणें. Bedaz'zled, Bedāze'd *a.* दिपून गेलेला, स्तब्ध केलेला. २ थक्क केलेला. Bedaz'zlement *n.*

Bedder, Bedding, Bedetter (bedd'r) *n.* (जात्याचें) खालचें पेड-तळी *f.* [टाकणें.]

Bedeafen (bē-def'n) *v. t.* बहिरा करणें, कानठाळें बसवून

Bedeck (bē-dek') *v. t.* शृंगारणें, सुशोभित करणें, भूषविणें, सजविणें, साजरा करणें. To be bedecked.

Bedesman, Beadsman *vide* Bead.

Bedevil (bē-dev'il) *v. t.* घोंटाळा करून टाकणें, लुलणें,

अतिशय क्रूर किंवा निंद्यपणानें वागवणें, (शीं) सैताना सारखें वागणें.

Bedew (bē-dū') *v. t.* ओलावणें, दंवानें ओलें करणें, दंवसारणें, तुवारणें. To be bedewed दंवारणें, दहिवरणें, दंवसरणें, तुषारणें.

Bedim (bē-dim') *v. t.* अंधुक करणें, अंधार करणें, काळें करणें. Bedimmed' *a.* Bedim'ming *a.* अंधुकता आणगारा. To be bedimmed with tears अश्रूंनीं डोळ्यापुढें काळोखी येणें.

Bedlam (bed'lam) [corrupted from *Bethlehem*, the name of a religious house in London, afterwards converted into a hospital for lunatics.] *n.* वेड्यांचें इस्पितळ *n.*, दिवाण्या लोकांचें इस्पितळ *n.* २ दंग्याचें माहेरघर *n.* Bed'lamism *n.* वेडेपणासारखा आचार *m.* Bed'lamite *n.* वेडा, दिवाणा मनुष्य.

Bedouin (bed'-ūō-in) [Ar. *badawin*, dwellers in the desert.] *n.* पाठीवर बिन्हाड घेऊन फिरणारे अरब लोक.

Bedraggle (bē-drag'l) *v. t.* ओल्यावर ओहून मळवणें.

Bedrop (bē-drop') *v. t.* खूब शिंपडणें. Bedropt' *a.* शिंपडलेले.

Bedung (bē-dung') *v. t.* शेणानें सारवणें, खतमूत घालणें.

Bedung'ed *a.* खतमूत घातलेला, शेणानें सारवलेला, घाण लागलेला, मळ लागलेला, हगोरा, हगिरडा, हगुरडा.

Bedwarf (bē-dwawrf') *v. t.* खुजा करणें, वाढ खुंटवणें.

Bee (bē) [A. S. *bēo*.] *n.* मधमाशी *f.* मधुमक्षिका *pop.*

मोहोळमाशी *f.* मधुकर *m.*, मधुप *m.*, मधुकारी *m.*, मधुलिह *m.*, मधुलिह *m.*, सुरकुटी माशी *f.* २ भोंवरा *m.* ३ भृंग *pop.* भृंगा *m.*, भोंवर *m.*, भोंबूल *m.*, भ्रमर *m.*, अलि *m.*

३ सहश्रमकारी संस्था, उपयुक्त गोष्टींची चर्चा करणारी संस्था; as, spelling-bee; शेजारधर्मानें एखाद्याकरितां काम

करावयास जमलेली मंडळी; as, The roof of my house was repaired by a bee in two days. ४ *pl.* शि-

डांच्या दोऱ्या अडकवण्याकरितां नाळीच्या वाजूला मार-

लेल्या मजबूत लांकडी पट्ट्या. Bee'-bread हळद्या *n.*

मधमाशांनीं पुष्पांचे रजःकणांचा केलेला पदार्थ *m.* हा

पदार्थ माशांचीं पोरें खातात. Bee'-eat'er मधमाशांवर

उपजीविका करणारा पक्षी *m.* Bee'-glue *n.* मेणासारखा

पदार्थ *m.* Bee-hive मधमाशांचें मोहोळ, पोळें (लें). *n.*

२ *fig.* कुटुंबवाले घर, नंदाचें गोकुळ *idio. n.* Bee-line अ-

गदीं जवळचा मार्ग *m.*, आपल्या मोहोळाकडे ज्या जवळच्या

मार्गानें मधमाशी जाते तो मार्ग *m.*, दिलेल्या दोन बिंदु-

स्थळांमधील अतिशय कमी अंतर *n.* Bee-master मध-

माशा राखणारा मनुष्य *m.* Bee-moth मधमाशीभक्षक

किडा *m.* Bee-nest *n.*, मोहोळ *n.*, मोहळ *n.*, पोळें *n.*

Bees'wax *n.* मेण *f.* Bee-wax *v. t.* मेणानें पालीस करणें.

Bees'wing पोर्ट किंवा द्राक्षासवावरील बुरशी किंवा चिती. Burrowing bee भोंवरा. Humble-bee भृंगराज *m.*, भृंग *m.* A bee in one's bonnet एखाद्या मुद्यावर छांदिष्ट आणि हेकेखोर मत *n.* Spelling-bee शब्दांची वर्णरचना ठरविण्यासाठीं भरलेली सभा *f.* वर्णरचनासभा *f.*

Beech (bēch) [A. S. *beccc*; Gr. *phagein*, to eat; according to some भुज्, to eat.] *n.* 'बीच' वृक्ष *m.* हें झाड फक्त अमेरिकेंत व थुरोपांत सांपडतें. एक प्रकारचा वृक्ष, यार्च साल तुळतुळीत असते. याला पालवी दाद असते. याचा फळं डुकरें खातात. Beechen *a.*

Beef (bēf) [L. *bos, bovis*, Sk. गो, an ox.] *n.* गोमांस *n.* In this sense the word has no plural. २ ऋष्ट-पुष्ट गुरुं किंवा डोर (खाण्याच्या मांसाकरितां). *pl.* Beeves गाय बैल *m.*, गुरंदोरें *n. pl.* Beef *a.* गोमांसाचा. Beef-eat'er गोमांस खाणारा, लठ्ठ मनुष्य. २ राजरक्षक, राजाच्या रक्षकांपैकीं एक. Beef'iness *n.* Beef-steak शिजवलेल्या गोमांसाचा जाड लांबोळा तुकडा *m.* Beef-tea गोमांसाचा रसा *m.* Beef-brained, Beef-headed, Beef-witted बैल *fig.* शुंभ, ढ, ठोंब्या. Beef'y *a.* गोमांसासारखा, मांसल.

Beelzebub (bē-el'zē-bub) [Heb. *ba'al z'ub*, fly-lord.] *n.* 'बीएलझीबुब' फिलेस्टाइन लोकांचे बेथेल देवतेचें नांव *n.* २ New Test. पिशाचांचा राजा *m.*

Been (bēn) *pa. p.* of to Be झालेला.

Beenah (bē'na) *n.* 'बीना.' सीलोनमधील लग्नाची एक चाल *f.* ह्या चालीप्रमाणें नवरा बायकोच्या घरीं रहातो व मुलांवर बायकोची व तिच्या कुटुंबाची यालकी असते.

Beer (bēr) [A. S. *beor*, connected with Barley.] *n.* सातूची केलेली एक प्रकारची पिण्याची दारू *f.* बीर *n.*, बीर *m.* (बीरदारूचा एक प्रकार). Beer-en'gine, Beer-pump बीर दारू उपसावयाचें यंत्र किंवा संचा *m.*, बीरबम्ब. Beer-house बीरचें दुकान *n.*, बीरचा पिठा. *m.* Beeriness *n.* बीरसारखा गुण किंवा धर्म *m.* Beer-money (लष्करी शिपायांज्या) बीरच्या पेवजीं दिलेला पैसा *m.* Beer'y *a.* बीरसारखा. २ बीरनें आलेल्या अंमलाचा. Small beer फिकी बीरदारू *f.* २ *fig.* क्षुल्लक गोष्ट *f.*; as, To think no small beer of one's self."

Beestings (bēst'ingz) [A. S. *bysting*.] *n. pl.* व्यालेल्या गाईचें पहिलें दूध *n.*, पहिला चीक *m.*

Beet (bēt) [L. *beta*, beet.] *n.* एक प्रकारची मुळ्यासारखी भाजी *f.* *Beeta vulgaris* (sometimes called Beet-root) चुकंदर, (also called) पालक. But there is another plant called *Spinacia Oleraceu* which means पालक or simply भाजी.

Beetle (bē'tl) [A. S. *beatan*, to beat, of the same origin as the English word Beat.] *n.* मोगर *m.*, मोगरा *m.* (दगड किंवा खडी ठोकण्याकरितां). २ गिरणींत विणलेलें कापड ठोकण्याचें यंत्र *n.*, वीण घट्ट बसण्याकरितां व सुरकुत्या पडूं नयेत ह्मणून हें कापड दावून ठोकतात. ह्या यंत्रास Beetling machine असेंही ह्मणतात. B. v. t. मोगरीनें ठोकणें *n.*, ठोकण्याच्या यंत्रांत घालून सफाई करणें (कापड, कापसाचा गट्टा इ०); as, To beetle cotton goods. Beetle-head मूर्ख, अकलशून्य. Bee'tle-headed *a.* ठोंब्या, मंदबुद्धीचा, मठ. Bee'tle-stock *n.* मोगर्याचा हांडा *m.* Beetling *n.* मुद्राघात. २ कापड सफाई करण्याकरितां ठोकणें.

Beetle (bē'tl) [A. S. *bitan*, to bite.] *n.* एक प्रकारचा चार शिंगट पंखांचा किडा *m.*

Beetle (bē'tl) [A. S. *bille*, sharp, hence, prominent; from *bitan*, to bite.] *v. i.* पुढें येणें (as a cliff, a battlement). Beetle-browed (bē'tl-browd) फुगीर भिवया असलेला; उन्नत भुकुटी असलेला, उन्नतभ्रू. Beetle-brow *n.* उन्नत भुकुटी *f.* Beetling *v.*, beetled *p. a.*

Beeves (bēvz) [see Beef.] *n.* गुरें *n. pl.*, डोरें *n. pl.* (विशेषें खाण्याच्या मांसाकरितां.)

Befall (bē-fawl') [A. S. pret. *be* & *fallan*, to fall.] *v. t.* येणें, पडणें, गुदरणें. *B. v. i.* (Spens.) वडणें, होणें, मार्गांत आड येणें, (वर) बिनणें, भिडणें (?). *pp.* *p.* befalling, *pa. t.* befall, *pa. p.* befallen. The intransitive use is rare.

Befit (bē-fit') [pref. *be* & *Fit*.] *v. t.* साजणें, घटणें (*poe.*), शोभणें, टीक होणें. Befit'ted *pa. p.* Befit'ting *a.* साजेल असा, शोभेल असा, योग्य. Befit'tingly *adv.*

Beflatter (bē-flat'er) [pref. *be* & *Flatter*.] *v. t.* पुष्कळ किंवा फारच स्तुति करणें.

Beflower (bē-flow'er) *v. t.* (वर) पुष्पांचा वर्षाव करणें, वर्षाव करणें. २ (वर) भरपूर पसरणें, शृंगारणें.

Befoam (bē-fōm') *v. t.* फेंसानें झांकणें.

Befog (bē-fog') *v. t.* धुक्यांत सांपडवणें, धुक्यानें गुरफटवणें. Mostly used as a participle or as a participial adjective. २ *fig.* गोंधळवणें. Befog'ged *a.* गोंधळलेला, गोंधळवलेला.

Befool (bē-fōol) *v. t.* छकवणें, भोळसावणें, भोंदणें, फसविणें, मोह घालणें, मूर्ख बनवणें, झकवण *f.* झकवणी *f.* झकवणूक *f.* करणें.

Before (bē-fōr') [A. S. *be* & *foran*, *fore*; see *Fore*.] *prep.* पुढें, समोर, मोहरें (*vulg.*), सामोरा, पुढती, (*vulg*) पुढां (*poe.*), पुढारां (*poe.*). The man before me. २ अगोदर, पूर्वी; जसें; as, There were many prophets before Christ. ३ पुढें, अग्रभागीं; as, A bright future is before us. The fire-engine stands before all other carriages. ४ पेक्षां, हून मानानें-इश्रतीनें-हकानें-आधीं; as, The eldest son gets the estate before all other children. ५ समक्ष, समक्षासमक्ष, देखत, सन्मुख, देखतां, साक्षात्, अपरोक्ष, उरुबुरु, विद्यमान, तोंडासमोर; as, This was done before me. I am a worst sinner and, therefore, cannot stand before God. ६ च्या हद्दींत किंवा अधिकारांत; as, A criminal case cannot come before a Civil Court. ७ च्या पूर्ण ताब्यांत, च्या पूर्ण कऱ्यांतला, अत्यन्त सुलभ किंवा सुगम अशा स्थितींत; as, The whole world is before you to make your mark. Before the wind (*naut.*) वाऱ्याच्या दिशेनें, वाऱ्यानें प्रचोदित.

Before (bē-fōr') [A. S. pref. *be* & *foran*, *fore*; see *Fore*] *adv.* समोर, समोरच्या दिशेस, पुढल्याकडे, पुढल्या अंगीं, अग्रभागीं, पुढतीं; as, The enemy is

before and behind. २ आधीं; as, You must have told that to me before. ३ पूर्वीं, पूर्वकाळीं, अगोदर, पहिल्यानें, आधीं, प्रथम, आदौं, प्राक्, मार्गे; as, I knew this before. ४ तोंपर्यंत; as, I shall be happy then only and not before. Before and behind आगेमार्गे, पुढेपाठीं, आघाडी पिछाडी, मार्गेपुढें. From before समोरून, पुढून. To be beforehand with आघाडी साधणें. A little before or after आदिपश्चात्. As before पूर्ववत्, पूर्वींप्रमाणें, यथापूर्व. Beforehand *adv.* आधींच, आदींच, पहिल्यानेंच, आगाऊ, generally followed by *with*; as, I had been beforehand with this subject. हा विषय मीं आधींच हातीं घेतला होता. २ (पूर्व सामग्री किंवा तयारी ह्या नात्यानें) आधीं, दुसरी गोष्ट करण्यापूर्वीं; as, Every soap-manufacturer must learn beforehand something of Practical Chemistry. Immediately B. थोड्या वेळापूर्वीं; क्षणभर आधीं.

Befoul (bē-fowl') *v. t.* घाणेरा करणें, मलीन करणें, हेंदरा-ओंगळ करणें. २ दुसऱ्या पदार्थाच्या गतिविरुद्ध जाऊन आदळणें, दुसऱ्याची गति बंद होईल अशा रीतीनें गुंतविणें, आडवणें.

Befriend (bē-frend') *v. t.* हात देणें, वाजू-थापे राखणें, मदत करणें; (चा) वाली होणें, उपकार *m-* कृपा *f-* येहेरबाणी *f-* करणें. [किनार लावणें.

Befringe (bē-frinj') *v. t.* फितेनें शृंगारणें, फीत लावणें,

Beg (beg) [O. Fr. *begart, begard & begar*, or its synonym *begaine* and derivative verb *beguigner, beguiner*, to act the Beguine. The Beghards or Beguines were a lay mendicant-order, and in the 13th century mendicants calling themselves by these names swarmed over Western Europe. According to Dr. Murray, this word came into the English language in the 13th century.] *v. i.*

भीक *f-* भिक्षा *f-* &c- मागणें, भिक्षाटन *n-* याचना *f-* याचनवृत्ति *f-* करणें, झोळीवर पोट *n-* भरणें *idio.*, उलट्या अंबारींत बसणें *fig.*, उलट्या अंबारीनें राज्य *n-* करणें *fig.*

[AS USED OF BRAHMANS भिक्षुकी *f-* करणें.—AS USED OF BRAHMANS BEGGING ONLY OF BRAHMANS शुक्लवृत्ति *f-* करणें. TO B. ABOUT IN GREAT WRETCHEDNESS

अन्नान्न करीत फिरणें, दयांदयां-भयांभयां करीत फिरणें-जाणें, दोम-दोम करीत फिरणें-जाणें, अन्नान्नगत *f-* होणें. *g. of s.*, कण्याकण्या करणें.] *v. t. to ask earnestly, beseech, entreat, implore, supplicate* विनवणें, प्रार्थणें, याचणें (*poe.*), अर्थणें (*poe.*),

विनवणी *f-* विनंती *f-* प्रार्थना *f-* याचना *f-* अर्ज *m-* मिनत *f-* मिनती *f-* मिनतवारी *f-* मिनतमाना *m.* &c- करणें. *g. of o.* [For this second sense of to Beg, some forcible idiomatic expressions are:—पायां पडणें,

हातांपायां पडणें, पाय *m.* धरणें, दाढी *f-* धरणें, पायधरणी *f-* करणें, दाढीस-हनुवटीस हात *m.* लावणें, हात *m. pl.* जोडणें, बहुमानार्थी पदर पसरणें, पायां पडून-हातापायां पडून प्रार्थणें, अर्ज *m.* करणें, नाक *n.* घासणें, नाकदुरई *f-* काढणें.] २ *to ask alms*

मागणें, याचणें, भिक्षणें (*poe.*), अर्थणें (*poe.*), भीक *f-*

शिक्षा *f.* मागणें *g. of o.*; मागणी *f.* याचना *f.* प्रार्थना *f.*
 विनंती *f.* करणें. *g. of o.* ३ *to assume without proof*
 प्रमाणवाचून-प्रमाण न पाहतां धरणें-मानणें, गृहीत धरणें.
 I beg to = I beg leave to या शब्दांचा मानार्थ वाक्या-
 च्यः आरंभीं उपयोग करितात. Beggar *n.* विनंती किंवा
 प्रार्थना करणारा, भिकारी, भिक्षेकरी, भीकमाग्या, भिक्षुक
 (&c.), भिक्षार्थी, याचक, मागतेकरी (?), मागणेकरी (?),
 अर्थी, भयंग *m.*-in contempt, anger. [A POOR B., A
 WRETCH OF A B., A DOG OF A B. भिकारडा *m.*, भयंग-
 भिकारी *n.*, भिकारगंड *n.* (*slang.*.)] B. by profession
 झोळीबंद, चौपट्टीचा जहागिरदार (*collog.*). B. (of victu-
 als) from door to door माधुकरी *m.*, शधेकरी (*collog.*)
 The victuals given माधुकरी *f.* B.'s bowl or dish
 भिक्षापात्र *n.*, तुंबा *m.*, जोगणी *f.*, तुंबडी *f.*, पत्तर *n.* Beg-
 gars must not be choosers दरिद्र्यांस खोड असूं नये.
cf. अन्नसत्रीं जेवणें आणि भिरपूड मागणें (हें असूं नये).
 Crowd or multitude of beggars भिकार *n.*, (समुदाय-
 वाचकनाम), भगं(डं)ग भिकार *n.* Obstinate and trouble-
 some B. खलभट, तेलंगभट *m.*, खळ्या, गळग्रह, गळ-
 फाशा, जेवणेना-वेण्या, प्राणवेण्या, डोईफोड्या, कपाळ-
 कोळ्या, कपाळलुळ्या, डोकेंडठळ्या, धरणेकरी (*trans.*).
 खणपट्या, खांताड्या (*obs.*), सेंडजोगी (*obs.*). B.-like
 trick भिकारचाळा *m.* B.-like habit भिकारखोड *f.*
 भिकारलक्षण *n.*, भिकारचट *f.*, भिकारचंद्र *m.* B.-like
 longing भिकेचा डोहळा. To turn a beggar भीक *f.*
 लागणें *inv. con.*, चौपट्टी *f.* घेणें, झोळी-कोंपरगांवचा
 लुभा वेणें *idio.*, हातीं नारळाची भाई *f.* येणें *g. of s.*
idio., हातीं ओपळा *m.* घेणें *idio.*, हातीं तपेली-नरोटी *f.*
 तिडोली *f.* डवली *f.* कामधेनु *f.* घेणें *idio.*, उलट्या अंदा-
 रीत बसणें *idio.*, उलट्या अंबारीनें राज्य करणें. ३ दरिद्री
 मनुष्य, मागारा, मान्या. ४ हलकट-नीच मनुष्य. Beggar
v. t. to reduce to beggary भिकेस लावणें, भिकारी-कंगाल
 करणें, देशोधडीस लावणें, धूळ फुंकावयास लावणें,
 धुळीचे दिवे खावयास लावणें, देसधूळ *f.* करणें. २ *to*
cause to seem inadequate or very poor फिकका पाडणें,
 अपुरा करणें; as, This scene beggars all descrip-
 tion "हा देखावा वर्णनातीत आहे. ह्या देखाव्याचें
 कितीहि उत्तम वर्णन फिककें व अपुरें दिसतें. Beg-
 gar-my-neighbour भिडूचीं सर्व पानें हरी तोंपर्यंत
 पत्त्यांचा खेळ *m.* Beggar'ed *p. (v. V.)* भिकेस लावलेला,
 विगतश्री, नष्टश्री. Beggar'iness *n. (v. A.)* भिकारपणा
m., भिकारीपणा *m.* Beggar'ly *adv. (v. A.)* भिकारपणानें,
 भिकान्याप्रमाणें, भिकान्यावाणी (*vulg.*), दैनदाणें. Beg-
 gar'ly *a.* भिकार, भिकारी, कंगाल, भिकारवाणा-णी, भिका-
 रपणाचा, दैन्याचा, दरिद्री. २ भिकारलक्षणाचा, भिकार-
 चाळ्याचा. ३ हलकट, तिरस्कारार्ह. ४ दरिद्र्यामुळें घड-
 लेला. [BEGGARLY SINS दरिद्र्यामुळें घडणारीं पापें. *Lying,*
flattery, stealing, dissimulation are termed beg-
 garly sins]. Beggary *n.* याचनावृत्ति *f.*, भिक्षुकवृत्ति (?)
f. कंगाली *f.*, याचकवृत्ति *f.* To be reduced to B. भिकेस
 लागणें, भीक *f.* लागणें *inv. con.*, भिकेची पाळी येणें,

भीक मागण्याची पाली येणे, भीक मागण्यास थाग पडणे. Begged *v.* (*v.* V. T. 1.) प्रार्थिलेला, याचिंत. २ मागितलेला, याचिंत. ३ जें सिद्ध करावयाचें त्याचीच सिद्धता गृहीत धरलेला. Begging *n.* (*v.* V. T. 1.) *act* विनवणे *n.*, प्रार्थणे *n.*, &c., याचन *n.*, याचना *f.*, अभ्यर्थना *f.*, याच्ना *f.* (*v.* V. I.)—*act* भीक मागणे *n.* &c., शिक्षादान *n.*, याचकी *f.*, शिक्षार्थन *n.*, भिक्षुकी (?), याच्ना *f.* [B. IS BETTER TRADE THAN WORKING. *cf.* दुसळतीपेक्षा उद्योग उपाय्याचे घरी फार. TO GO A-BEGGING (अ) भीक मागत जाणे, (योग्य मनुष्य न मिळाल्यामुळे) अयोग्य-भल्याच मनुष्याच्या हाती जाणे; AS, FOR WANT OF A COMPETENT MAN, THE POST WENT A-BEGGING. (ब) मागणी नसल्यामुळे स्वस्त दराने विकला जाणे; AS, MANGOES WERE SO PLENTIFUL THIS YEAR AT NASIK THAT THEY WENT A-BEGGING.] To beg the question वादग्रस्त विषयाचा सिद्धांत सिद्ध करण्याकरितां त्याची (त्याच सिद्धांताची) सत्यता गृहीत धरणें; as, Parallel lines will never meet, because they are parallel. ह्या उदाहरणांत जें सिद्ध करावयाचें आहे तेंच आपण गृहीत धरतो. ह्या पद्धतीला ऑरिस्टाटलनें *Petitic principii* हें लॅटिन नांव दिलें आहे.

N. B.—Beggar भिकारी, विनंति-प्रार्थना करणारा. Mendicant भिक्षु (बौद्धधर्मी). The Marathi word भिक्षुक will be best rendered by the English word 'priest.' With the word भिक्षुक are associated ideas of social dignity and learning.

Bega see Bigha.

Began (*bē-gan'*) *pa. t.* of Begin.

Begem (*bē-jem'*) *v. t.* (रत्नांनी किंवा इतर रीतीने) भूषित करणे; as, "Grass begemmed with dew-drops."

Begot (*bē-get'*) [*A. S. begitan, to acquire.*] *v. t.* (कार्य-रूपांन) उत्पन्न करणे, पैदा करणे, जन्म देणे (Usually said of fathers but sometimes of both parents.), उपजविणे, (परिणामरूपांन) उत्पन्न करणे; as, "Love is begot by fancy." *pa. t.* Begat, Begot. *pa. p.* Begot, Begotten. Begetter *n.* उत्पन्न करणारा, बाप, जनक.

Begift (*bē-gift'*) *v. t.* देणगी देणे.

Begild (*bē-gild'*) *v. t.* सुलामा देणे. *pa. t.* Begilded. *pa. p.* Begilded or Begilt.

Begin (*bē-gin'*) [*A. S. be & ginnan, to begin.*] *v. i.* लागणे (in the sense of सुरू होणे), (ला) सुरूवात होणे, आरंभणे, प्रारंभणे (*poes*), उपक्रमणे (*poes*), प्रवृत्त होणे, प्रवर्तणे, आरंभ-प्रारंभ-उपक्रम-मुहूर्त होणे, (चा) गण-भरणे, पाऊळ बुडें पडणे, पाय घालणे-शिरविणे (in the sense of commencing a new act), शिलान्यास करणे (in the sense of laying the foundation of a new work). [TO BEGIN IN GOOD EARNEST मनापासून-कळकळाने सुरू करणे—मांडवमेड रोंवणे *idlio.*—मुहूर्तमेड घालणे. *idlio.*] २ आरंभणे, प्रारंभणे, आरंभ-प्रारंभ-उपक्रम होणे, प्रवृत्त होणे, चालू-सुरू होणे, टांका चालता होणे. *g. of o.*, चालू-सुरू होणे, *mali.* तोंड लागणे, चालीस लागणे. This second set of meanings from आरंभणे to चालीस

लागणें of the verb 'to begin.' v. i. express the general idea of taking existence, form or being. B. v. t. आरंभिणें, प्रारंभिणें, आरंभ-प्रारंभ करणें, लावणें, उपक्रम करणें, टांका-वालता-सुरू करणें, सुरवात करणें. Began *pa. t.* Begun *pa. p.* Begin'ner *n.* सुरवात-प्रारंभ करणारा, श्रीगणेशाशिवया, नवशिवया, आरंभ करणारा, आरंभक, नूतनाभ्यासी, नवीन (R) in this sense. Beginning *n.* आरंभ *m.*, प्रारंभ *m.*, सुरवात *f.*, उपक्रम *m.* [मुहूर्त *m.*, मंगलाचरण *n.*, ओंनमः *fig.*, गणपतिपूजन *n.*, श्रीकार *m.*, श्री *f.*, सूत उवाच *n.* हे शब्द आरंभ ह्या अर्थी विशेष प्रसंगी वापरतात.] २ आगम *n.*, उपक्रम *m.*, मूळ *n.* [GRADUAL AND GENTLE BEGINNING अल्पारंभ. AT THE VERY B. प्रथमारंभ, मुळारंभ, मुळींमुहूर्ती, मुळामुहूर्ताने, मुळीं (R). B. AND END आदिभंत, पूर्वापार, गेंडाबुडखा, शेंडाबुंधा, आगापिछा, उपक्रम आणि उपसंहार, अथइति. FROM THE B. पहिल्यापासून, पूर्वापासून, मुळापासून, मुळींपासून, प्रथमपासून. IN THE B. पूर्वी, पहिल्यानें, आदीं, आदौ, प्रारंभीं. THE VERY B. प्रथमारंभ, प्रथमचरण. २ (IN RESPECT OF TIME) प्रथमांश, पहिलें तोंड, तोंड, आदि, अदल, मुखचरण, प्रथमचरण, पूर्वावधि (S). FROM THE B. TO THE END आद्यंत, साद्यंत, अधपासून इतिपर्यंत, अथेति, अव्वल अखेर, आमूलचूड, आमूलाग्र. WITHOUT B. MIDDLE OR END आदिमध्यांतराहित.] ३ नूळपीठिका. Beginningless *a.* अनादि.

N. B.—For appropriate Marathi words for 'to begin' and 'to commence,' see the word 'to commence.'

Begird (bē-gird') [A. S. *begyrdan.*] v. t. वेष्टन बांधणें, वेष्टणें, सभोवतीं बांधणें (with *with*). *pa. t.* Begirt, Begirded. *pa. p.* Begirt. [गुंडालणें.]

Begirdle (bē-gird'l) v. t. पट्ट्यानें बांधणें, वेष्टणें, सभोवतीं

Beglerbeg (bēg'-lēr-bēg) [Turk. *lit.* 'bey of beys'.] *n.* तुर्कस्थानांतील मुख्य वजीराच्या खालचा सुभेदार *m.*

Begloom (bē-glōōm') v. t. उदास करणें, मलीन करणें, म्लान करणें, अंधारमय करणें.

Begnaw (bē-naw') v. t. कुरतडून नाश करणें, कुरतडून फत्ता करणें, (आंतडीं) तोडून टाकणें, कुरतडणें.

Begone (bē-gon') [impera. of 'be' & *pa. p.* of 'go.'] *interj.* नीच, काळें कर, तोंड घेऊन जा, चालता हो, काळें करून जा, आपला देश घे. In the phrase 'Woe-begone' the word 'begone' is not the *pa. p.* of the English Begin, but it is the *pa. p.* of A. S. *begon*, to go round, to beset. Thus the phrase woe-begone means 'beset with woe' दुःखानें पूर्ण ग्रासलेला.

Begore (bē-gōr') v. t. रक्तानें माखवणें. Begored *pa. p.* रक्तानें माखलेला-माखवलेला.

Begot, Begotten (bē-got', bē-got'n) *pa. p.* of Beget उत्पन्न केलेला, जन्मास आणलेला &c., जनित, पैदा केलेला, उद्भवलेला (R).

Begrime (bē-grim') v. t. कटविणें or किटविणें, विटविणें, मळानें रापणें. To be begrimed किटणें, कटणें, काटणें, कट *m.*-कीट *m.*-बसणें, मळानें रापणें. Begriming *pr. p.*

Begrudge (bē-gruj') *v. t.* to envy any one the possession of (चा) हेवा करणें; as, To begrudge a person something.

Beguile (bē-gil') [A. S. *be*, & O. Fr. *guile*, deceit.] *v. t.* to trick मोह *m*- भुरळ *f*- भुरळें *n*- भोळें *n*- भुलवण *f*. घालणें, गोफाटणें, भूल भरणें, मोहून टाकणें, मोहिनी घालणें, झुलवणें. २ (time) घालवणें, करमवणें, करमणूक *f*. करणें, कालवंचन *n*- कालवंचना *f*. करणें. ३ (काळजीचें किंवा वेळेचें) भान नाहीसिं करणें, मनरंजन करून थकवा किंवा कंटाळा नाहीसा करणें, मनरंजन करून चकविणें- भुरळ पाडणें. ४ (भुरळ पाडून) आडमार्गांत नेणें. Beguilement *n*. भुरळ *f*. २ मनरंजन *n*. ३ भान नाहीसिं करणें *n*. ४ आडमार्गांत नेणें. Beguiler *n*. भुरळ पाडणारा. २ मनरंजन करणारा. ३ भान नाहीसिं करणारा. ४ भुरळ घालून आडमार्गांत नेणारा. Beguilingly *adv*.

Begun (bē-gum) [Urdu *begum*.] *n*. वेगम. हा शब्द उच्च प्रतीच्या मुसलमान स्त्रीला लावितात. २ मुलेंबाळें जीस आहेत अशी राजपत्नी *f*. ३ राजकन्या *f*. ३ थोर घराण्यांतील स्त्री *f*.

Begun (bē-gun') *p.* (v. V. T.) आरंभलेला, चालू केलेला-झालेला, आरब्ध, प्रारब्ध, उपक्रांत, सुरू, प्रवृत्त.

Behalf (bē-hāf') [A. S. *be* *healfe*, by the side.] *n*. पक्ष *n*, तरफ *f*, बाजू *f*, वत *f*. २ हित *n*, लाभ *m*. In behalf of च्या फायद्याकरितां, ची बाजू राखण्याकरितां. On behalf of च्या वतीनें, च्या तर्फेनें, साठीं, करितां, पक्ष धरून, वतीं. [बितणें-बेतणें.]

Behappen (bē-hap'n) *v. t.* (वर) प्रसंग येणें, (वर) येऊन

Behave (bē-hāv') [DR. MURRAY SAYS THAT THIS WORD MUST HAVE BEEN FORMED IN THE 15TH CENTURY FROM *be* AND *have* APPARENTLY UNCONNECTED WITH A. S. *behabban*, TO BEHAVE ONESELF. TO BEHAVE ONESELF-TO HAVE BY (BE) ONESELF-TO CONTROL ONESELF AND HENCE THE MODERN MEANING OF *behave*.] *v. t.* (v. V. I.) (आपल्या पायरीला शोभेल अशा रीतीनें) वागणें, चालणें (used reflexively). B. *v. i.* चालणें, वागणें, वर्तणें, आचरणें, आचरण *n*-आचार-*m*-करणें, वहिवाटणें. To B. carefully जपून वागणें, मार्गें पुढें पाहून आपल्या पायरीला शोभेल असें वागणें. In conversation this verb is used without the adverb of manner; as, If you do not behave, you will be dismissed from the class. Behaviour *n*. (v. V.) वागणूक *f*, चाल *f*, चालचर्या *f*, चालणूक *f*, आचरण (?) *n*, आचरित (?) *n*, आचार (?) *m*, वर्तन *n*, वर्तणूक *f*; as, To be upon one's good behaviour or to be put upon one's good behaviour वर्तणुकीची कसोटी लागणें, वर्तन प्रसंगानुरूप असण्यावर पुष्कळ भिस्त आहे अशा स्थितींत असणें, कसाला लावणें. Cf. Marathi idiom सत्व घेणें. During good behaviour चांगली वागणूक आहे तोंपर्यंत.

Behead (bē-hed') [Pref. *be*, & Head.] *v. t.* to decapitate, execute, kill डोकें *n*- डोस्कें (vulg.) *n*- डोई

f. &c. मारणें-उडवणें *g. of o.*, गर्दन *f.* मारणें *g. of o.*, गळा *m.* सोडवणें *g. of o.*, शिरच्छेद *m.* करणें *g. of o.*— in covert or cant phraseology मुंडी मोचन *n.* करणें (R) *g. of o.*, शिरकमल *n.* उडविणें. Behead'al *n.* शिरच्छेद *m.* Behead'ed *p.* (v. V.) छिन्नमस्तक, छिन्नशिरस्क. Behead'ing *n.* (v. V.) डोस्कें उडवणें *n.*, शिरच्छेद *m.*

Beheld (bē-held') *p. t. & p. p.* of Behold पाहिलेला, प्रेक्षित, अवलोकित, विलोकित, आलोकित, वीक्षित, दृष्ट.

Behemoth (bē'he-moth) [Either the pl. of Hebr. *behemoth*, a beast, or a Hebraistic form of the Egyptian *p-che-mout*, 'water-ox.'] *n.* ख्रिस्ती धर्म-शास्त्रांत या शब्दाचा उपयोग हिर्पोट्यामस किंवा पाण-घोडा *m.* याऐवजी केला आहे.

Behest (bē-hest') [A. S. *behes*, a promise.] आज्ञा *f.*, आदेश *m.*, हुकूम *m.*, सांगी *f.*; as, To do his behest.

Behight (bē-hīt') [A. S. *behatan*, *be* & *hatan*, to call.] *v. t.* वचन देणें. २ च्या दिमतीस देणें, विश्वा-सानें हवालीं करणें. ३ अधिकारपूर्वक देणें. ४ मनांत असणें, कल्पना करणें. ५ आहे असें दाखल करणें-मानणें. ६ बोलावणें, अमुक नांवानें हाक मारणें. ७ हुकूम करणें. This word is obsolete in all its senses. *pr. p.* Behighting. Behote *pa. t.* Behight *pa. p.*

Behind (bē-hīnd') [A. S. *be* & *hindan*, see Hind.] *prep.* पुढच्या बाजूच्या उलट, पाठीमागच्या बाजूस, पाठीमागें, मागें, पाठीं, पाठीशीं, पाठशीं, पश्चात्, पलीकडे (पैलीकडे); as, B. my house. [CLOSE B. पाठोपाठ, मागोमाग, लगोलग. To LOOK B. पाठमोरा पाहणें, सिंहावलोकन *n.* करणें.] २ *under the cover or shelter of* आड, आडऊड. [FROM B. पाठीमागून, पाठून, मागून, पाठीकडून, पाठलेकडून, मागले-कडून, पलीकडून or पैलीकडून, आडून.] ३ (गेल्यावर किंवा मरणानंतर) राहिलेला, पाठीमागें; as, He left two children B. him; He went to Poona leaving his books B. him. ४ पाठीमागें, अंतरावर; as, I am not behind the class in my studies.

Behind (bē-hīnd') *adv.* पाठीमागें, पिछाडीस, मागें, पाठीं, पृष्ठभागीं, पश्चात्, पश्चात्भागीं, पश्चिमभागीं, पृष्ठतः; as, To remain B. २ पाठीकडे. ३ वळून (To look B.). ४ पुढें न आणलेला, नजरेआडचा, नकळत, परोक्ष; as, There is no evidence B. ५ शिल्लक; as, There are some passengers B. ४ मागील, पूर्वकालचा; as, "Forgetting those things which are behind." Phil. III, 13. ६ (कोणी एक गेल्यानंतर) पाठीमागें; as, To stay B. Behindhand *adv. & a.* in a state of backwardness मागलटीस or मागलटीवर; as, In this matter he is very much B. [To FALL B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस-मागलटीवर पडणें, मागें पडणें, मागलटणें, मागसावणें, मागसणें, माघारणें (?). To THROW B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस or मागलटीवर टाकणें, मागसांडणें, माघारणें.] २ आदायाच्या जास्त खर्च अशा स्थितींत; as, The Budget is very much B. ३ धिमा, सुप्त, पाठीमागचा.

Behold (bē-hōld') [A. S. *be* & *healdan*, to hold.] *v. t.* to observe, to view पाहणें, अवलोकणें, विलोकणें, प्रेक्षणें (poet.), अवलोकन *n.* प्रेक्षण *n.* &c. करणें, बघणें, देखणें, निरखणें, निरीक्षण करणें. E. *v. i.* पाहणें, नजर लावणें *pa. t.* and *pa. p.* Beheld. Behold *interj.* पहा, देखा! Beholden *a.* आभारी, उपकारी, उपकारबद्ध, उपकृत, लागेला; as, I am very much beholden to you (old *p. p.* of 'behold,' used in the primitive sense of the simple verb 'hold'). Behold'er *n.* (v. V.) पाहणारा, बघणारा, प्रेक्षक, वीक्षक, निरीक्षक, लक्षक (R), अवलोकन-&c.-कर्त्ता. Behold'ing *n.* (v. V.)-act. पाहणें *n.*, अवलोकणें *n.*, अवलोकन *n.*, विलोकन *n.*, दर्शन *n.*, वीक्षण *n.*, संदर्शन *n.*

Behoof (bē-hōōf') [A. S. *behof*, advantage.] *n.* नफा *m.*, उपयोग *m.*, फायदा *m.*, सोय *f.* (with *to, for, on*); "No mean recompense it brings to your behoof." Behot, Behote *pa. t.* of Behight. [Milton.]

Behove, behoove (bē-hōv', bē-hōōv') [A. S. *behofian*, to be fit, to stand in need of.] *v. t.* योग्य होणें, शोभणें, used impersonally; as, It behoves us. २ अगत्य पडणें, "It behooved Christ to suffer." Luke. Behove *v. i.* योग्य असणें, अगत्य असणें. Behove'-ful *a.* उपयोगी, फायदेशीर, जरूरीचा. Behove'fully *adv.*

Being (bē'ing) *n.* असणें *n.*, आहेपण *n.*, जीवनदशा *f.*, अस्तित्व *n.*, भाव (S.) *m.*, भव *m.*, भवन *n.*, स्थिति *f.*, सत्ता (S.) *f.*, वर्तन *n.*, सद्भाव *m.*, सत्त्व *n.*; as, "In Him we live, move, and have our B." [TO BRING INTO OR TO CALL INTO B. जन्मास घालणें-आणणें, जन्म *m. n.* देणें, उत्पन्न करणें.] २ *metaph.* मूर्त किंवा अमूर्त पदार्थ *m.* ३ सत्त्व *n.*, भूत *n.*, वस्तु *f.* ४ व्यक्ति *f.* [THE SUPREME B. परमेश्वर.] ५ प्राणी *m.* B. *pr. p.* of the verb 'to Be.' B. *a.* चालू असलेला, विद्यमान; as, For the time B. चालू असलेल्या काळापुरता. This being so असें असल्यामुळें, अशा स्थितींत, असें आहे म्हणून. Being'less *a.* Being'ness *n.* To have one's being असणें.

N. B.—वर दिलेल्या Being शब्दाच्या अर्थातील सत्ता, सद्भाव, सत्त्व हे शब्द सत् (असणें) ह्या नामार्ची भाववाचक रूपे आहेत. भाव, भव, भवन, स्थिति आणि वर्तन हे शब्द संस्कृत भाषेमध्येच Being (असणें) शब्दाचे प्रतिशब्द आहेत. ह्या अर्थाचा संस्कृतपणा जाऊन त्यांना शुद्ध मराठीपणा आला नाही.

Beinked (bē-inkt') *p. a.* शाईनें माखलेला, शाईनें फांसलेला.

Bejesuit (bē-jéz'ū-it) *v. t.* 'जीझसच्या सोसायटीची' किंवा 'जेसुईट' पंथाची दीक्षा देणें, मन वळवून 'जेसुईट' नामक ख्रिस्त पंथांत ओढणें.

Bejewel (bē-jōō'el) *v. t.* रत्नांनीं मंडित करणें, अलंकारभूषित करणें; as, A bejeweled neck. [मुका घेणें.]

Bekiss (bē-kis') *v. t.* प्रेमानें किंवा लडिवाळपणानें तोंडभर

Beknave (bē-nāv') *v. t.* (obs.) एखाद्यास ठक हणणें. २ ठक आहे असें समजून त्याच्याशीं वर्तन करणें, ठकासारखा वागवणें.

Beknown (be-nōn') *a.* माहितीचा, ओळखीचा, महशूर.

Belabour (bē-lā'bur) [A. S. *be* & *l. labor, toil.*] *v. t.* मारणें, कुटणें, ठोकणें. "Ajax belabours there a harmless ox." *Dryden.* २ अतिशय मेहनतीनें काम करणें, (वर) काळजीपूर्वक मेहनत घेणें. "If the earth is belaboured with culture, it yieldeth corn."

Belace (bē-lās') *v. t.* फितीनें किंवा दोरीनें बांधणें. २ फीत लावून शृंगारणें, फीत लावणें.

Belate (bē-lāt') [Pref. *be* & *Late.*] *v. t.* उशीर करणें, रात्र करणें. Belated *a.* उशीरानें आलेला, काळोखानंतर आलेला. Belatedness *n.*

Belaud (bē-lawd') *v. t.* प्रशंसा करणें, स्तुति करणें.

Belay (bē-lā') [A. S. *belægian.* See *Lay.*] *v. t.* *naut.* खुंव्याभोंवतीं लांब दोरखंड गुंडाळणें. Belaying-pin *n.* योटीतील दोरखंड गुंडाळण्याचा खुंटा *m.* Belay there आटोपा.

Belch (belch,-sh) [A. S. *bealcian, to bellow.*] *v. t.* ढेंकर देणें. २ बाहेर टाकणें-फेंकणें, ओकणें; as, A volcano belches flames or ashes. *B v. i.* ढेंकर येणें. २ कम-जास्त जोरानें बाहेर पडणें. *B. n.* ढेंकर *m.*, ढेंकूर *m. f.* २ उद्गार *m.* (बाहेर टाकणें). Low or soft *B.* गुटकुळी *f.* डचकळी *f.* Sour *B.* करपट ढेंकर *m, f.* सारढेंकर *m, f.*

Beldam, Beldame (bel'dam,-ām) [Formed from *dam,* mother & *bel,* expressing relationship. cf. *belsire.*] *n.* (*obs.*) (मूळार्थ) आजी *f.* हातारी *f.* हातारडी *f.* वृद्ध स्त्री *f.* थेरडी *f.* २ जखीण (*) *f.* डंखीण (*) *f.* विशेषतः कुरूप स्त्री *f.*

N. B.—वर दिलेले जखीण, डंखीण हे शब्द हल्लीं witch शब्दासाठीं बहुधा वापरतात.

Beleaguer (bē-lēg'yer) [Dut. *be* & *leger, camp.*] *v. t.* सैन्याचा वेढा घालणें, कोंडमारा करणें, वेढणें. Beleaguerer *n.* सैन्याचा वेढा घालणारा. Beleag'uerment *n.*

Belecture (bē-lek'tur) *v. t.* कंटाळा येईपर्यंत व्याख्यान देणें, पुष्कळ व्याख्यान देणें.

Bel-Esprit (bel'es-prē) [Fr.] *n.* अतिशय बुद्धिमान् मनुष्य *m.* *pl.* Beaux-Esprits (bōz es-prē).

Belfry (bel'fri) [M. E. *berfraey, a watch-tower.*] *n.* ख्रिस्ती लोकांच्या देवळांतील घांट असलेला घुमट *m.* घांटघुमट *m.* घंटालय *n.* २ (बचावासाठीं किंवा हल्ल्यासाठीं उपयोगी पडणारा) चालता-हालता लांकडाचा बुरूज *m.*

Belgian (bel'ji-an) *n.* बेल्जिअम देशांतील रहिवासी. *B. a.* बेल्जम देशाचा, बेल्जियन.

Belgravian (bel-grā'vi-an) *a.* लंडनच्या बेलग्रेव्हिया भागांतला. २ छानछोकीची फाजील हांव असणारा. ३ गर्भश्रीमंतीचा खोटा आव घालणारा.

Belial (bel'yal) [Heb. *blī, not, & ya'al, use or profit.*] *n.* बलियाल *m.* अष्ट मनुष्य *m.* पापमूर्ति *f.* A son of *B.* पुंड व बंडखोर मनुष्य *m.* अधम-दुष्ट माणूस *m.*

Belie (bē-li') [A. S. *be, & Lie.*] *v. t.* खोटा करणें,

खोटा पाडणें, खोटेपणा आणणें, लटका-मिथ्या-लबाड &c. करणें, लबाडी *f.* लटांकवाद *m.* असत्यता *f.* &c. आणणें, (ची) लबाडी पदरांत घालणें; as, "His terror belies his words." २ उलट भासविणें, (वर) तुफान घेणें, खोटें सांगणें, खोटें वर्णन देणें, आळ घालणें, कंडी उठवणें with वर *of o.* ३ निराश करणें; as, To B. one's hopes. ४ निंदा करणें, उपहास करणें. "Thou dost belie him, Percy, thou dost belie him." ५ खोट्यानें भरणें; as, "The breath of slander doth belie all the corners of the world." *Shakes.* ६ to counterfeit नकल करणें, उतरणें *g. of o.*

Believe (bē-lēv') [M. E. (bi)-be + *leasa* shortened from *gel-cas*, belief. बाराव्या शतकापासून ह्या शब्दाचीं जीं निरनिराळीं रूपें झालीं आहेत त्यांवरून हा शब्द believe असा लिहावयाला पाहिजे होता; परंतु सतराव्या शतकापासून हा शब्द relieve ह्या शब्दाच्या धर्तीवर believe असा लिहितात.] *v. t. to credit, to trust* विश्वास ठेवणें, खरा मानणें, विश्वासणें, मान्यता *f.* करणें *g. of o.*, भरंवसा *m.* भाव *m.* इतबार *m.* &c. ठेवणें-धरणें, खरा-सत्य वाटणें *in. con.* A make-believe हुलकावणी *f.* (*v. दाखव*), हुल *f.* (*v. दाखव*). To make-believe एखाद्या नसलेल्या गोष्टीचा आहे असा भास करवणें, ढोंग करणें, हुलकावणी-हुल दाखवणें. Believe *v. i.* विश्वास-भरंवसा असणें, मानणें. To B. in (एखादी गोष्ट घडून आली किंवा येईल असें) खरें मानणें; as, (अ) To B. in the resurrection of a saint means to believe that the saint has really risen or will rise from the dead साधूचें पुनरुत्थान झालें-होईल असें मानणें. To believe in ghosts means to believe that ghosts exist भूतपिशाच खरें आहे असें मानणें. (ब) एखाद्या मनुष्याची वचनें वचनें व हेतू पूर्ण विश्वसनीय आहेत असें मानणें; as, I believe in God means I believe that the promises &c. of God are trustworthy ईश्वराचीं वचनें विश्वास ठेवण्यालायक आहेत असें मानणें. (क) एखाद्या वस्तूचे गुणधर्म किंवा परिणाम सुखावह आहेत असें मानणें; as, To believe in sea-bathing means to believe that sea-bathing is beneficial समुद्रस्नान सुखावह आहे असें मानणें. To believe on श्रद्धापात्र आहे असें विनदिकृत मानणें, श्रद्धा विनदिकृत ठेवणें; as, To believe on व्यास, means to believe that व्यास is an object of religious trust or obedience व्यासावर विनदिकृत विश्वास ठेवणें.

Belief (bē-lēf') *n. trust* भरंवसा *m.*, विश्वास *m.*, समजूत *f.* मान्यता *f.*, इतबार *m.*, श्रद्धा (*) *f.*, भाव *m.* (*). २ *intuition* सहजावबोधानें आलेला विश्वास, सहजावबोध *m.*, प्रत्यय *m.* ३ *mental acceptance* (of a proposition) मान्यता *f.* ४ *a creed, religion* मत *n.*, धर्म *m.*, मार्ग *m.*, पंथ *m.* ५ *the object of belief* श्रद्धाविषय (*) *m.*, (*) विश्वासस्थान *n.* ६ *trust in God* आस्तिक्यबुद्धि *f.* आस्तिकता *f.* आस्तिक्य *n.*, अस्तिभाव *m.* [ULTIMATE B. प्रमाणाक्षममत *n.*, स्वभवेदनीय तत्व *n.*, अंतिमतत्व *n.* जें

प्रत्यक्ष प्रमाणानें सिद्ध करितां येत नाही तें.] Belief'less *a.* Believ'able *a.* विश्वास ठेवण्याजोगा, खरें मानण्याजोगा, श्रद्धेय, विश्वसनीय, भरंवशालायक, माननीय. Believ'er *n.* (v. V.) भरंवसा-विश्वास ठेवणारा, विश्वासणारा, मानणारा, विश्वासी, भाविक. I (in theology) आस्तिक. II. of a divine revelation शास्त्रमानी, शास्त्रमंता. III spec. *a Christian disciple* ख्रिस्ती, ख्रिस्तीधर्मानुयायी. Believing *p. a.* विश्वास ठेवणारा, &c. B. *n.* विश्वास ठेवणें *n.*, &c. Believ'ingly *adv.* विश्वास ठेवून, &c., भावपूर्वक.

N. B.—Belief, Credit, Trust आणि Faith ह्या चार समानार्थी शब्दांना खालील प्रतिशब्द यथार्थ होतील. Belief विश्वास; Credit पत; Trust भरंवसा; Faith श्रद्धा. Belief प्रत्यक्ष इंद्रियगोचर अनुभवाशिवाय पखादी गोष्ट खरी आहे असा विश्वास.

Belike (bē-lik') [A. S. pref. *be*, by & Like *n.* or *a.* by what is likely, by what seems.] *adv.* in all likelihood, probably बहुतकरून, बहुधा. २ perhaps. कदाचित्, न जाणों, न कळे. "B. boy, then you are in love."

Belinuncia (belinun'ciā) *n.* जिच्या रसानें गॉलचे (फ्रान्सचे) रहिवासी आपले बाण विषारी करित असत ती वनस्पति *f.* 'बेलिनन्शिया' *f.*

Belittle (be-lit'l) [Pref. *be* & Little.] *v. t.* (महत्त्व) कमी करणें, लहान असें दर्शविणें, हिणवणें, उणेपणा आणणें, अप्रतिष्ठा-अवमान करणें. Belit'tlement *n.* हिणवणें *n.*, कमी करणें *n.*, उणेपणा *m.* Belittling *a.*

Bell (bel) [A. S. *belle*, a bell.] *n.* घंटा *f.*, घांट *f.*, घांटी *f.*, घन [R.] *m.* [CLANKING OR TINLING B. घुंगुर *m.*, घणघणघंटा (?) *f.*, घागरी *f.* NECK B. गळघांटी *f.* STRING OF LITTLE BELLS घांटसर *m.*, घुंगुरमाळ *f.*, घागरमाळ *f.*] २ *bot.* a bell-shaped corolla घंटाकृति पुष्पान्तरवटिका *f.*, फुलांचें घांटसारखें आंतलें आवरण, पुष्पघंटा. ३ घड्याळाचें काम करणारी घंटा *f.* ४ *naut.* घंटेनें वाजवलेले घड्याळाचे तास *m., pl.* ५ जहाजावरील दर अर्ध्या तासाची घंटा *f.* मोठ्या जहाजावर ही घंटा पहारेकन्यास वेळ कळविण्याकरितां तासांत दोनदां याप्रमाणें चार तासांच्या पहान्यांत आठ वेळां वाजवितात. ६ घांटेसारखें-घंटाकृति भांडें *n.*, किंवा घस्तू *f.*, घंटापात्र *n.* B. *v. t.* घांट बांधणें; [TO BELL THE CAT मांजराच्या गळ्यांत घांट बांधणें. २ *fig.* पखाद्या धोक्याच्या कामांत पुढाकार घेणें, (अगदीं भयंकर शत्रूशीं) झगडणें-सामना देणें.] ३ घांटेचा आकार देणें, घांटेच्या आकाराचें करणें; as, To bell a tube. B. *v. i.* फुलणें; as, Hops B. कळीचें अंतराच्छादन येणें. Bell-jar *n.* घांटेच्या आकृतीची बाटली *f.*, घांटेच्या आकृतीचें भांडें, घंटाकार कुपी *f.* B.-cote *n.* *archi.* घांटेचे घुमट *m.*, घांट बांधण्याचा घुमट *m.*, घांटघुमट *m.* B. crank *n.* काटकोनी तरफ *f.* उत्तोलनी *f.* B. clapper *n.* or B. tongue *n.* घंटेचा लोळा *m.*, लोळी when small, घंटावादक. Bell-founder *n.* घंटा बनवणारा, घांटा ओतणारा. Bell-glass *n.*, घंटाकृति कांचपात्र *n.*, घंटाकुपी *f.* Bell-hanger *n.* घंटा बांधणारा व दुरुस्त करणारा. Bell-man *n.* घंटेनें थाळी पिटणारा. २ (हल्लींचें पोलीसखातें निघण्यापूर्वीं)

रात्रीचे रस्त्यांतून जे गस्तवाले फिरत असत त्यांपैकी एक, दवंडीवाला. Bell-metal *n.* an alloy of copper and tin कांसै *n.* Bell-punch *n.* घंटापंच, गजर करून तिकिटाला भोंक पाडणारे यंत्र *n.*, गजराचा-गजर असलेला वेधक. Bell-ringer *n.* (विशेष प्रसंगी) घंटा वाजविणारा. २ हातांतल्या घंटा सुरावर वाजविणारा. Bell-rope *n.* घांट (वाजविण्याची) दोरी *f.*; घांटेच्या लोळ्याची दोरी *f.*; घांटेची दोरी *f.* Bell-shaped *a.* घंटाकार, घांटेच्या आकाराचा. Bell-wether *n.* (अ) (कळपांतील) गळ्यांत घांट असलेले म्होरकें मेंढरुं *n.* (ब) दंगेखोर मंडळीचा म्होरक्या. To curse by bell, book and candle. रोमनक्याथलिक धर्मपद्धतीप्रमाणे बहिष्कार घालणे. अशा प्रसंगी देवळांतील घंटा वाजवितात, प्रार्थनापुस्तक मिटतात, व मेणवत्ती विझवितात. To bear or carry away or off the bell सर्वांत उत्तम ठरणे, (शर्यतींत) पहिला येणे, पुढारी असणे, पहिली जागा पटकावणे. To hang all one's bells on one horse आपली सर्व मालमत्ता एकाच मुलास देणे. To lose the bell संख्यांत पाडाव होणे, शर्यतींत हरणे. The passing bell देहावसानाचे वेळीं वाजविण्याची घंटा *f.* [The different kinds of bells are—church-bell, hand-bell, alarm-bell, marriage-bell &c.]

Bell (bel) [L. *bullā*, a bubble in water.] *n.* प्रवाही पदार्थांत येणारा बुडबुडा *m.* [ना करणे.]

Bell (bel) [A. S. *bellan*, to roar.] *v. i.* डुरकणे, गर्ज-

Belladonna (bel'la-don-na) [It. *bella donna*, fair lady, one property of belladonna is to enlarge the pupil, and so add brilliance to the eyes.] *n.* एक प्रकारची विषारी वनस्पति *f.*; 'बेलाडोना.' Tincture Belladonna *n.* (बिब्याच्या अर्कासारखा) बेलाडोनाचा अर्क *m.* (आपल्याकडे बिब्याच्या तेलाने जो गुण येतो तोच या औषधाने येतो.)

Belle (bel) [L. *bella*, *bellus*, fine.] *n.* अति सुंदर स्त्री *f.* *fig.* सुंदरी *f.*; स्त्रीरत्न *n.*, खुपसुरत स्त्री *f.*; रूपवती *f.*; चांदणी, चटकचांदणी *f.*; परी, रंभा, अप्सरा.

Belles-lettres (bel-let'r) [Fr. lit. 'fine letters.'] *n. pl.* भाषा *f.* अलंकार *m.* काव्य इत्यादि शास्त्रे *n. pl.*; प्रौढसारस्वत, उच्च सारस्वत. Bellet'rist, Bellet'trist *n.* सारस्वतप्रवीण. Belletris'tic *a.*

Bellibone (bel'i-bōn) *n.* *Spens.* सुस्वरूप व गुणवान् स्त्री *f.*

Bellicose (bel'ik-ōs) [L. *bellicosus*, very warlike, from *bellum*, war.] *a.* भांडखोर, कजेदलाल. २ शूर, युद्धप्रिय, लढाईचे विचार नेहमीं मनांत घोळवणारा. Bel'licosely *adv.* Bellicos'ity *n.*

Bellied (bel'lid) *p. a.* ढेरपोटाचा *p. t. & p. p.* of the verb 'to Belly.'

N. B. Even though no decisive line can be drawn between adjectives and participles in *ed*, in such formations as: gifted, ill-conditioned, landed, bodied, leisured, moated, monied, talented, eagle-eyed, bare-footed, cone-shaped, unfriended &c., *ed* having evidently an adjectival force should be treated as an ad-

पोटीं, उपवासीं. With or upon a full B. (*) भरल्या पोटीं, जेवल्या पोटीं. Shooting in the B. गर्भार स्त्रियांच्या वेदना, तिडीक-कळा येणें. Stinting or pinching of the B. (*) पोटमारा *m*, पोटमार *f*, पोटास टांच देणें, पोटास चिमटा घेणें, पोट बांधणें, पोट-कोंडा *m*, पोटतंगचाई *f*. [Swelling or swollenness (*) of the B. पोटफुगी *f*, आध्मान *m*, आध्मान *n*. Certain combinations of words expressing this sense are पोट डांबारलें or डांभारलें or डांबरलें, पोदानें or पोटांत डंबा (भा) रा धरला, पोटामधें गुबारा धरला, पोटांत तडस भरले or तडस लागले, पोटांत दडब झालें, पोट तट्ट फुगलें, टमटमीत or टुमटुमीत भरलें, or झालें-दबदबीत-टुमटुमीत-डेंबरें-डुबरें-&c. झालें.] Shrunkenness and flattenedness of the B. is expressed with equal force by पोटाची पत्रावळ झाली, पोट पाताळास गेलें, पोटास बखळ पडली, पोट रसातळास गेलें, पोटाचीं भकाटें *n. pl.* बसलीं-पडलीं or खपाटें *n. pl.* बसलीं, पोट भकाटीस or भकाळीस गेलें, पोट पाठ एक झालीं, पोट भकाट- (ळ) लें, भकाळ्या *f. pl.* पाखली or वाखली *f. pl.* बसल्या or पडल्या, पोट पाठीस मिळालें. The three folds across the B. (from obesity or age) त्रिवली *f*. To be engrossed in providing for the B. पोटाचे पाठीस लागणें, पाठीस पोट *n.* लागणें *in. con.* To go to the B. (*) पोटीं पडणें, भक्षस्थानीं पडणें. To have a B. to fill (*) पोट *n.* पाठीस लागणें. To pinch one's B. पोटबांधणें, पोटास बिबे *m, pl.* घालणें, पोटास पाटा *m.* बांधणें, पोटकोंडा *m.* करणें, (R.), पोटतंगचाई करणें (R.), पोटाला चिमटा घेणें *idio.* To pinch the B., to clothe the back (*) कण्या खाऊन मिशांस तूप लावणें. Whip my back, don't cut my B. (*) पाठीवर मार पोटावर मारूं नको. Belly *v. i. to swell out* फुगीर होणें, (ला) पोपडा येणें. झोल *m*-झोलका *m*-येणें. B. *v. t. to cause to swell out* (R.) फुगवणें, झोल पाडणें. Belly-ache (*) पोटशूल *m*, पोट दुखणें *n*, पोटदुखी *f*, उदरशूल *m*. [Constitutional or constant B. पोटदुखा (*obs.*) *m*, पोटदुखी *f*.] Belly-band पेटी *f*. २ gener. पोट बांधणें *n*, तंग (of a horse). ३ पोटावर बांधण्याचा गरम कपडा *m*. ४ *naut.* शीड आंवाळण्याचा पट्टा *m*, शीडदोर *m*. Belly-bound *a*. बद्धकोष्ठ *pop.* बद्धकोष्ठ्या. Belly-fretting *n*. (applied to a horse) कुरकुरी. Belly-ful *n*. पोटभर *f*, पोटभरती *f*, पोटभर अन्न *n*-जेवण *n*. [With half a B. अर्ध-पोटीं, निमे पोटीं. To eat a B. पोटभर जेवणें-खाणें, रगडून-कचकावून जेवणें.] Belly-god *n*. खादाड, पोटभरू *m*, पोटभन्या *m*, पोटबाबू *m*, पुकानंद *c*, खादू *c*, खादुनंदन *m*, खाबू *c*, उदरंभर. Belly-timber *n*. (used ludicrously) पोटगी, शिधासामुग्री *f*, बेगमी *f*, तरतूज *f*. Belly-worm *n*. पोटकिडा *m*. The belly has no ears भुकेला मनुष्य सबबी किंवा उपदेश यांकडे लक्ष्य देत नाही. *cf.* Marathi idiom आधीं पोटोबा मग विठोबा. Lower belly (Hypogastrium) ओटीपोट *n*, बेंबीच्या

(चा) अश, भाग किंवा तुकडा असणे; as, 'These forces belong to the king's army. ५ (च्या) लायक असणे; as, "Strong men belongeth to them that are of age." ७ नोकरित असणे; as, 'This servant belongs to me. Belonging n. माणकोची वस्तु f. २ pl. जिनसी f. ३ अंगभूतवस्तु f. साहित्य n. ४ (coll.) मासदृष्ट, मण-गोत; as, "Few persons of her ladyship's belong-ings stopped, before they did her bidding, to ask her reasons." Thackeray. Belonging p. (v. V. 1.) ससेचा. २ अंगीभूत, अंगभूत, अंगसंबंधी; संबंधी, संबंधीक, आंगिक, अनुगत, निसंबतीचा, पोटचा, विष-यीचा, लग्नी, नर and परामण (in comp.).

Beloved (bē-lovd') a. आवडता (as, 'My beloved son.' Bible). २ प्रिय, जिवलग, प्यारा, वाली, बल्लभ, प्रेमपात्र, दयित, प्राणसा (R), जीवसा (R), प्रीति, प्रेमास्पद, अभीष्ट, अभीष्टित (followed by 'of' when p. p.). Beloved by all सर्वप्रिय. Best beloved इष्टतम. Be- loved n. प्रिया, प्रियतमा, कांता, दयिता, प्रीतिपात्र, रमणी, जिवलगा, मनोरमा, कामिनी, रामा, बल्लभा, प्यारी, सजणी, साजणी (All these words apply to females), प्राणनाथ, प्राणपति, प्राणसखा, प्राणेश्वर, प्राणेश, प्राणप्रिय, प्राणविसावा, कांत, दयित, बल्लभ, प्रियकर, प्रियतम, प्रियरक्षण, जिवलग. (All these words are of masculine gender and apply to a lover or husband)

Below (bē-lō') [Pref. be & Low.] prep. (च्या) खाली; (पेशी) उंचसर नसणे; as, Earth B. the Sun; B. the knees. [From below खालून]. २ (पदवीने, मानाने, कि- मतीने, गुणाने) कमी किंवा उणा; as, "One degree B. kings." Addison. ३ अयोग्य, असदृश, अननुरूप, न-शोभणारा; as, "Who thinks no fact B. his regard."

Below (bē-lō') adv. खाली, खालच्या जागी किंवा खोलीत, खालती, हेट (vulg.), तळवटी (R), अधः, अधरतः, अधरात, अधस्तात्; as, I shall wait B. २ इहलोकीं, भूमीवर; as, "We are all sinners B." ३ अधोलोकीं, नरकांत, अधोभुवनीं, पातालांत; as, "The depraved are thrown into regions B." ४ कनिष्ठ खालच्या कोडतांत; as, At the trial B. ५ पानाच्या पुढील भागांत; as, On some page B. From B. खालून.

Belt (belt) [L. balteus, border.] n. पट्टा m, कमरपट्टा m, मेखला f. रशना f; as, A lady's B., A sword-B. २ अडकवण m.; as, To confine within B. of a rule. ३ (पट्ट्यासारखी लागलेली पदार्थांची) वाटोळी ओळ f. रांग f.; as, A B. of trees. ४ (गोलावरचा किंवा पृथ्वीव-रचा) कटिबंध m. ५ geog. सामुद्रधुनी f.; as, The Greater B. and the Lesser B. belong to the Baltic Sea. ६ नाइटपदवीच्या खुणेचा पट्टा m. ७ mech. engi. (दोन यंत्रांवरचा) पट्टा m. एका यंत्राने दुसऱ्या यंत्रास गति देण्याला याचा उपयोग करितात. ८ (जनावराच्या अंगा-वरील) उपजतचा रंगीत पट्टा m. B. v. t. पट्ट्याने बांधणे,

खालचा पोटाचा भाग *m.* माध्यमःप्रदेश *m.* Middle-belly *n.* (Umbilical region) नाभोच्या सभोवतालचा प्रदेश *m.* नाभिप्रदेश *m.* नाभिःस्थप्रदेश *m.* Upper-belly *n.* (Epigastrium) नेसण्याच्या वरच्या भागापासून छातीच्या पिंजऱ्यापर्यंतचा पोटाचा भाग *m.* नाभ्यूर्ध्वप्रदेश *m.* Belly *a.* पोटाचा उदराचा, फुगोर.

N. B.—Belly पोट, Stomach जठर हे प्रतिशब्द एकदा कायमचे ठरवून टाकावे व होतां होईल तितके stomach च्या बदल पोट व Belly च्या बदल जठर असे शब्द वापरू नयेत.

All the phrases and sentences marked with an asterisk as given by Mr. Candy are not English idioms, but they are merely literal translations of the Marathi idioms and phrases into which the word 'पोट' enters. In all the above cases, the word 'belly' is not used in elegant English. It is un-English to say 'belly-expense' and 'upon or with an empty belly,' but idiomatic expressions for the same are 'boarding expenses' and 'on or with an empty stomach.' An educated Englishman will say that he suffers from 'stomach-ache,' but not from 'belly-ache.' It is equally un-English to use 'pinching of the belly' for 'pinching of the stomach.' We should say 'to starve the stomach (or one's self) to dress (one's self) well' but not 'to pinch the belly, to clothe the back.' It is again un-English to say a disease (as measles) 'goes to the belly' but we should say a disease (as measles) 'is suppressed in the body.' 'Whip my back, don't cut my belly,' should be 'Whip me on the back, but don't deprive me of my food.'

So also is 'Swelling or Stiffness of the belly' the literal translation of पोटफुगी and other Marathi expressions given by Mr. Candy to follow it. Our own renderings are पोट फुगले आहे The belly (Abdomen) is puffed up. पोट दबदबीत झाले आहे. The belly (Abdomen) is bloated. पोट तट्ट फुगले आहे. The belly (Abdomen) has become tympanitic or is puffed up. पोटास तडस लागली आहे. There is a feeling of tension in the belly. पोटांत दबा धरला आहे. There is an accumulation in the bowels. पोट हांबरले आहे. The bowels have become inactive.

Belong (be-long') [A. S. *be & langian*, to desire.]
v. i. (with *to*) to be the property of असणे with चा-कडे &c.; as, हे घर त्याचे आहे This house belongs to him, लागणे, माल *m.* &c. असणे *in. con.* २ to be the province or business of असणे with चा-कडे-&c.; (as, हे काम त्याचे आहे. This work belongs to him), लागणे, इलाख्यांत &c. असणे *g. of o.*, काम *n.*-प्रकरण *n.* असणे *in. con.* ३ to have relation to लागणे, संबंध *m.* असणे, संबंधी-नि-

f. &c. मारणें-उडवणें *g. of o.*, गर्दन *f.* मारणें *g. of o.*, गळा *m.* सोडवणें *g. of o.*, शिरच्छेद *m.* करणें *g. of o.*— in covert or cant phraseology मुंडी मोचन *n.* करणें (*R*) *g. of o.*, शिरकमल *n.* उडविणें. Behead'al *n.* शिरच्छेद *m.* Behead'ed *p.* (v. V.) छिन्नमस्तक, छिन्नशिरस्क. Behead'ing *n.* (v. V.) डोस्कें उडवणें *n.*, शिरच्छेद *m.*

Beheld (bē-held') *p. t. & p. p.* of Behold पाहिलेला, प्रेक्षित, अवलोकित, विलोकित, आलोकित, वीक्षित, दृष्ट.

Behemoth (bē'he-moth) [Either the pl. of Hebr. *behemoth*, a beast, or a Hebraistic form of the Egyptian *p-che-mout*, 'water-ox.'] *n.* ख्रिस्ती धर्म-शास्त्रांत या शब्दाचा उपयोग हिर्पोपोट्यामस किंवा पाण-घोडा *m.* याऐवजीं केला आहे.

Behest (bē-hest') [A. S. *behas*, a promise.] आज्ञा *f.* आदेश *m.*, हुकूम *m.*, सांगी *f.*; as, To do his behest.

Behight (bē-hit') [A. S. *behatan*, *be* & *hatan*, to call.] *v. t.* वचन देणें. २ च्या दिमतीस देणें, विश्वासानें हवालीं करणें. ३ अधिकारपूर्वक देणें. ४ मनांत असणें, कल्पना करणें. ५ आहे असें दाखल करणें-मानणें. ६ बोलावणें, अमुक नांवांनें हाक मारणें. ७ हुकूम करणें. This word is obsolete in all its senses. *pr. p.* Behighting. Behote *pa. t.* Behight *pa. p.*

Behind (bē-hīnd') [A. S. *be* & *hindan*, see Hind.] *prep.* पुढच्या बाजूच्या उलट, पाठीमागच्या बाजूस, पाठीमागें, मागें, पाठीं, पाठीशीं, पाठशीं, पश्चात्, पलीकडे (पैलीकडे); as, B. my house. [CLOSE B. पाठोपाठ, मागोमाग, लगोलग. To LOOK B. पाठमोरा पाहणें, सिंहावलोकन *n.* करणें.] २ *under the cover or shelter of* आड, आडऊड. [FROM B. पाठीमागून, पाठून, मागून, पाठीकडून, पाठलेकडून, मागलेकडून, पलीकडून or पैलीकडून, आडून.] ३ (गेल्यावर किंवा मरणानंतर) राहिलेला, पाठीमागें; as, He left two children B. him; He went to Poona leaving his books B. him. ४ पाठीमागें, अंतरावर; as, I am not behind the class in my studies.

Behind (bē-hīnd') *adv.* पाठीमागें, पिछाडीस, मागें, पाठीं, पृष्ठभागीं, पश्चात्, पश्चात्भागीं, पश्चिमभागीं, पृष्ठतः; as, To remain B. २ पाठीकडे. ३ वळून (To look B.). ४ पुढें न आणलेला, नजरेआडचा, नकळत, परोक्ष; as, There is no evidence B. ५ शिल्लक; as, There are some passengers B. ४ मागील, पूर्वकालचा; as, "Forgetting those things which are behind." Phil. III, 13. ६ (कोणी एक गेल्यानंतर) पाठीमागें; as, To stay B. Behindhand *adv. & a.* in a state of backwardness मागलटीस or मागलटीवर; as, In this matter he is very much B. [TO FALL B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस-मागलटीवर पडणें, मागें पडणें, मागलटणें, मागसावणें, मागसणें, माघारणें (?). To THROW B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस or मागलटीवर टाकणें, मागसांडणें, माघारणें.] २ आदायाच्या जास्त खर्च अशा स्थितींत; as, The Budget is very much B. ३ धिमा, सुप्त, पाठीमागचा.

f. &c. मारणें-उडवणें *g. of o.*, गर्दन *f.* मारणें *g. of o.*, गळा *m.* सोडवणें *g. of o.*, शिरच्छेद *m.* करणें *g. of o.*— in covert or cant phraseology मुंडी मोचन *n.* करणें (*R*) *g. of o.*, शिरकमल *n.* उडविणें. Behead'al *n.* शिरच्छेद *m.* Behead'ed *p.* (v. V.) छिन्नमस्तक, छिन्नशिरस्क. Behead'ing *n.* (v. V.) डोस्कें उडवणें *n.*, शिरच्छेद *m.*

Beheld (bē-held') *p. t. & p. p.* of Behold पाहिलेला, प्रेक्षित, अवलोकित, विलोकित, आलोकित, वीक्षित, दृष्ट.

Behemoth (bē'he-moth) [Either the pl. of Hebr. *behemoth*, a beast, or a Hebraistic form of the Egyptian *p-che-mout*, 'water-ox.'] *n.* ख्रिस्ती धर्म-शास्त्रांत या शब्दाचा उपयोग हिर्पोपोट्यामस किंवा पाण-घोडा *m.* याऐवजीं केला आहे.

Behest (bē-hest') [A. S. *behas*, a promise.] आज्ञा *f.* आदेश *m.*, हुकूम *m.*, सांगी *f.*; as, To do his behest.

Behight (bē-hit') [A. S. *behatan*, *be* & *hatan*, to call.] *v. t.* वचन देणें. २ च्या दिमतीस देणें, विश्वासानें हवालीं करणें. ३ अधिकारपूर्वक देणें. ४ मनांत असणें, कल्पना करणें. ५ आहे असें दाखल करणें-मानणें. ६ बोलावणें, अमुक नांवांनें हाक मारणें. ७ हुकूम करणें. This word is obsolete in all its senses. *pr. p.* Behighting. Behote *pa. t.* Behight *pa. p.*

Behind (bē-hīnd') [A. S. *be* & *hindan*, see Hind.] *prep.* पुढच्या बाजूच्या उलट, पाठीमागच्या बाजूस, पाठीमागें, मागें, पाठीं, पाठीशीं, पाठशीं, पश्चात्, पलीकडे (पैलीकडे); as, B. my house. [CLOSE B. पाठोपाठ, मागोमाग, लगोलग. To LOOK B. पाठमोरा पाहणें, सिंहावलोकन *n.* करणें.] २ *under the cover or shelter of* आड, आडऊड. [FROM B. पाठीमागून, पाठून, मागून, पाठीकडून, पाठलेकडून, मागलेकडून, पलीकडून or पैलीकडून, आडून.] ३ (गेल्यावर किंवा मरणानंतर) राहिलेला, पाठीमागें; as, He left two children B. him; He went to Poona leaving his books B. him. ४ पाठीमागें, अंतरावर; as, I am not behind the class in my studies.

Behind (bē-hīnd') *adv.* पाठीमागें, पिछाडीस, मागें, पाठीं, पृष्ठभागीं, पश्चात्, पश्चात्भागीं, पश्चिमभागीं, पृष्ठतः; as, To remain B. २ पाठीकडे. ३ वळून (To look B.). ४ पुढें न आणलेला, नजरेआडचा, नकळत, परोक्ष; as, There is no evidence B. ५ शिल्लक; as, There are some passengers B. ४ मागील, पूर्वकालचा; as, "Forgetting those things which are behind." Phil. III, 13. ६ (कोणी एक गेल्यानंतर) पाठीमागें; as, To stay B. Behindhand *adv. & a.* in a state of backwardness मागलटीस or मागलटीवर; as, In this matter he is very much B. [TO FALL B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस-मागलटीवर पडणें, मागें पडणें, मागलटणें, मागसावणें, मागसणें, माघारणें (?). To THROW B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस or मागलटीवर टाकणें, मागसांडणें, माघारणें.] २ आदायाच्या जास्त खर्च अशा स्थितींत; as, The Budget is very much B. ३ धिमा, सुप्त, पाठीमागचा.

Behold (bē-hōld') [A. S. *be* & *healdan*, to hold.] *v. t.* to observe, to view पाहणें, अवलोकणें, विलोकणें, प्रेक्षणें (poet.), अवलोकन *n.* प्रेक्षण *n.* &c. करणें, बघणें, देखणें, निरखणें, निरीक्षण करणें. E. *v. i.* पाहणें, नजर लावणें *pa. t.* and *pa. p.* Beheld. Behold *interj.* पहा, देखा! Beholden *a.* आभारी, उपकारी, उपकारबद्ध, उपकृत, लागेला; as, I am very much beholden to you (old *p. p.* of 'behold,' used in the primitive sense of the simple verb 'hold'). Behold'er *n.* (v. V.) पाहणारा, बघणारा, प्रेक्षक, वीक्षक, निरीक्षक, लक्षक (R), अवलोकन-&c.-कर्त्ता. Behold'ing *n.* (v. V.)-act. पाहणें *n.*, अवलोकणें *n.*, अवलोकन *n.*, विलोकन *n.*, दर्शन *n.*, वीक्षण *n.*, संदर्शन *n.*

Behoof (bē-hōōf') [A. S. *behof*, advantage.] *n.* नफा *m.*, उपयोग *m.*, फायदा *m.*, सोय *f.* (with *to, for, on*); "No mean recompense it brings to your behoof." Behot, Behote *pa. t.* of Behight. [Milton.]

Behove, behoove (bē-hōv', bē-hōōv') [A. S. *behofian*, to be fit, to stand in need of.] *v. t.* योग्य होणें, शोभणें, used impersonally; as, It behoves us. २ अगत्य पडणें, "It behooved Christ to suffer." Luke. Behove *v. i.* योग्य असणें, अगत्य असणें. Behove'-ful *a.* उपयोगी, फायदेशीर, जरूरीचा. Behove'fully *adv.*

Being (bē'ing) *n.* असणें *n.*, आहेपण *n.*, जीवनदशा *f.*, अस्तित्व *n.*, भाव (S.) *m.*, भव *m.*, भवन *n.*, स्थिति *f.*, सत्ता (S.) *f.*, वर्तन *n.*, सद्भाव *m.*, सत्त्व *n.*; as, "In Him we live, move, and have our B." [TO BRING INTO OR TO CALL INTO B. जन्मास घालणें-आणणें, जन्म *m. n.* देणें, उत्पन्न करणें.] २ *metaph.* मूर्त किंवा अमूर्त पदार्थ *m.* ३ सत्त्व *n.*, भूत *n.*, वस्तु *f.* ४ व्यक्ति *f.* [THE SUPREME B. परमेश्वर.] ५ प्राणी *m.* B. *pr. p.* of the verb 'to Be.' B. *a.* चालू असलेला, विद्यमान; as, For the time B. चालू असलेल्या काळापुरता. This being so असें असल्यामुळें, अशा स्थितींत, असें आहे म्हणून. Being'less *a.* Being'ness *n.* To have one's being असणें.

N. B.—वर दिलेल्या Being शब्दाच्या अर्थातील सत्ता, सद्भाव, सत्त्व हे शब्द सत् (असणें) ह्या नामार्ची भाववाचक रूपे आहेत. भाव, भव, भवन, स्थिति आणि वर्तन हे शब्द संस्कृत भाषेमध्येच Being (असणें) शब्दाचे प्रतिशब्द आहेत. ह्या अर्थाचा संस्कृतपणा जाऊन त्यांना शुद्ध मराठीपणा आला नाही.

Beinked (bē-inkt') *p. a.* शाईनें माखलेला, शाईनें फांसलेला.

Bejesuit (bē-jéz'ū-it) *v. t.* 'जीझसच्या सोसायटीची' किंवा 'जेसुईट' पंथाची दीक्षा देणें, मन वळवून 'जेसुईट' नामक ख्रिस्त पंथांत ओढणें.

Bejewel (bē-jōō'el) *v. t.* रत्नांनीं मंडित करणें, अलंकारभूषित करणें; as, A bejeweled neck. [मुका घेणें.]

Bekiss (bē-kis') *v. t.* प्रेमानें किंवा लडिवाळपणानें तोंडभर

Beknave (bē-nāv') *v. t.* (obs.) एखाद्यास ठक हणणें. २ ठक आहे असें समजून त्याच्याशीं वर्तन करणें, ठकासारखा वागवणें.

f. &c. मारणें-उडवणें *g. of o.*, गर्दन *f.* मारणें *g. of o.*, गळा *m.* सोडवणें *g. of o.*, शिरच्छेद *m.* करणें *g. of o.*— in covert or cant phraseology मुंडी मोचन *n.* करणें (*R*) *g. of o.*, शिरकमल *n.* उडविणें. Behead'al *n.* शिरच्छेद *m.* Behead'ed *p.* (v. V.) छिन्नमस्तक, छिन्नशिरस्क. Behead'ing *n.* (v. V.) डोस्कें उडवणें *n.*, शिरच्छेद *m.*

Beheld (bē-held') *p. t. & p. p.* of Behold पाहिलेला, प्रेक्षित, अवलोकित, विलोकित, आलोकित, वीक्षित, दृष्ट.

Behemoth (bē'he-moth) [Either the pl. of Hebr. *behemoth*, a beast, or a Hebraistic form of the Egyptian *p-che-mout*, 'water-ox.'] *n.* ख्रिस्ती धर्म-शास्त्रांत या शब्दाचा उपयोग हिर्पोपोट्यामस किंवा पाण-घोडा *m.* याऐवजीं केला आहे.

Behest (bē-hest') [A. S. *behas*, a promise.] आज्ञा *f.* आदेश *m.*, हुकूम *m.*, सांगी *f.*; as, To do his behest.

Behight (bē-hit') [A. S. *behatan*, *be* & *hatan*, to call.] *v. t.* वचन देणें. २ च्या दिमतीस देणें, विश्वासानें हवालीं करणें. ३ अधिकारपूर्वक देणें. ४ मनांत असणें, कल्पना करणें. ५ आहे असें दाखल करणें-मानणें. ६ बोलावणें, अमुक नांवांनें हाक मारणें. ७ हुकूम करणें. This word is obsolete in all its senses. *pr. p.* Behighting. Behote *pa. t.* Behight *pa. p.*

Behind (bē-hīnd') [A. S. *be* & *hindan*, see Hind.] *prep.* पुढच्या बाजूच्या उलट, पाठीमागच्या बाजूस, पाठीमागें, मागें, पाठीं, पाठीशीं, पाठशीं, पश्चात्, पलीकडे (पैलीकडे); as, B. my house. [CLOSE B. पाठोपाठ, मागोमाग, लगोलग. To LOOK B. पाठमोरा पाहणें, सिंहावलोकन *n.* करणें.] २ *under the cover or shelter of* आड, आडऊड. [FROM B. पाठीमागून, पाठून, मागून, पाठीकडून, पाठलेकडून, मागलेकडून, पलीकडून or पैलीकडून, आडून.] ३ (गेल्यावर किंवा मरणानंतर) राहिलेला, पाठीमागें; as, He left two children B. him; He went to Poona leaving his books B. him. ४ पाठीमागें, अंतरावर; as, I am not behind the class in my studies.

Behind (bē-hīnd') *adv.* पाठीमागें, पिछाडीस, मागें, पाठीं, पृष्ठभागीं, पश्चात्, पश्चात्भागीं, पश्चिमभागीं, पृष्ठतः; as, To remain B. २ पाठीकडे. ३ वळून (To look B.). ४ पुढें न आणलेला, नजरेआडचा, नकळत, परोक्ष; as, There is no evidence B. ५ शिल्लक; as, There are some passengers B. ४ मागील, पूर्वकालचा; as, "Forgetting those things which are behind." Phil. III, 13. ६ (कोणी एक गेल्यानंतर) पाठीमागें; as, To stay B. Behindhand *adv. & a.* in a state of backwardness मागलटीस or मागलटीवर; as, In this matter he is very much B. [TO FALL B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस-मागलटीवर पडणें, मागें पडणें, मागलटणें, मागसावणें, मागसणें, माघारणें (?). To THROW B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस or मागलटीवर टाकणें, मागसांडणें, माघारणें.] २ आदायाच्या जास्त खर्च अशा स्थितींत; as, The Budget is very much B. ३ धिमा, सुप्त, पाठीमागचा.

Behold (bē-hōld') [A. S. *be* & *healdan*, to hold.] *v. t.* to observe, to view पाहणें, अवलोकणें, विलोकणें, प्रेक्षणें (poet.), अवलोकन *n.* प्रेक्षण *n.* &c. करणें, बघणें, देखणें, निरखणें, निरीक्षण करणें. E. *v. i.* पाहणें, नजर लावणें *pa. t.* and *pa. p.* Beheld. Behold *interj.* पहा, देखा! Beholden *a.* आभारी, उपकारी, उपकारबद्ध, उपकृत, लागेला; as, I am very much beholden to you (old *p. p.* of 'behold,' used in the primitive sense of the simple verb 'hold'). Behold'er *n.* (v. V.) पाहणारा, बघणारा, प्रेक्षक, वीक्षक, निरीक्षक, लक्षक (R), अवलोकन-&c.-कर्त्ता. Behold'ing *n.* (v. V.)-act. पाहणें *n.*, अवलोकणें *n.*, अवलोकन *n.*, विलोकन *n.*, दर्शन *n.*, वीक्षण *n.*, संदर्शन *n.*

Behoof (bē-hōōf') [A. S. *behof*, advantage.] *n.* नफा *m.*, उपयोग *m.*, फायदा *m.*, सोय *f.* (with *to, for, on*); "No mean recompense it brings to your behoof." Behot, Behote *pa. t.* of Behight. [Milton.]

Behove, behoove (bē-hōv', bē-hōōv') [A. S. *behofian*, to be fit, to stand in need of.] *v. t.* योग्य होणें, शोभणें, used impersonally; as, It behoves us. २ अगत्य पडणें, "It behooved Christ to suffer." Luke. Behove *v. i.* योग्य असणें, अगत्य असणें. Behove'-ful *a.* उपयोगी, फायदेशीर, जरूरीचा. Behove'fully *adv.*

Being (bē'ing) *n.* असणें *n.*, आहेपण *n.*, जीवनदशा *f.*, अस्तित्व *n.*, भाव (S.) *m.*, भव *m.*, भवन *n.*, स्थिति *f.*, सत्ता (S.) *f.*, वर्तन *n.*, सद्भाव *m.*, सत्त्व *n.*; as, "In Him we live, move, and have our B." [TO BRING INTO OR TO CALL INTO B. जन्मास घालणें-आणणें, जन्म *m. n.* देणें, उत्पन्न करणें.] २ *metaph.* मूर्त किंवा अमूर्त पदार्थ *m.* ३ सत्त्व *n.*, भूत *n.*, वस्तु *f.* ४ व्यक्ति *f.* [THE SUPREME B. परमेश्वर.] ५ प्राणी *m.* B. *pr. p.* of the verb 'to Be.' B. *a.* चालू असलेला, विद्यमान; as, For the time B. चालू असलेल्या काळापुरता. This being so असें असल्यामुळें, अशा स्थितींत, असें आहे म्हणून. Being'less *a.* Being'ness *n.* To have one's being असणें.

N. B.—वर दिलेल्या Being शब्दाच्या अर्थातील सत्ता, सद्भाव, सत्त्व हे शब्द सत् (असणें) ह्या नामार्ची भाववाचक रूपे आहेत. भाव, भव, भवन, स्थिति आणि वर्तन हे शब्द संस्कृत भाषेमध्येच Being (असणें) शब्दाचे प्रतिशब्द आहेत. ह्या अर्थाचा संस्कृतपणा जाऊन त्यांना शुद्ध मराठीपणा आला नाही.

Beinked (bē-inkt') *p. a.* शाईनें माखलेला, शाईनें फांसलेला.

Bejesuit (bē-jéz'ū-it) *v. t.* 'जीझसच्या सोसायटीची' किंवा 'जेसुईट' पंथाची दीक्षा देणें, मन वळवून 'जेसुईट' नामक ख्रिस्त पंथांत ओढणें.

Bejewel (bē-jōō'el) *v. t.* रत्नांनीं मंडित करणें, अलंकारभूषित करणें; as, A bejeweled neck. [मुका घेणें.]

Bekiss (bē-kis') *v. t.* प्रेमानें किंवा लडिवाळपणानें तोंडभर

Beknave (bē-nāv') *v. t.* (obs.) एखाद्यास ठक हणणें. २ ठक आहे असें समजून त्याच्याशीं वर्तन करणें, ठकासारखा वागवणें.

f. &c. मारणें-उडवणें *g. of o.*, गर्दन *f.* मारणें *g. of o.*, गळा *m.* सोडवणें *g. of o.*, शिरच्छेद *m.* करणें *g. of o.*— in covert or cant phraseology मुंडी मोचन *n.* करणें (*R*) *g. of o.*, शिरकमल *n.* उडविणें. Behead'al *n.* शिरच्छेद *m.* Behead'ed *p.* (v. V.) छिन्नमस्तक, छिन्नशिरस्क. Behead'ing *n.* (v. V.) डोस्कें उडवणें *n.*, शिरच्छेद *m.*

Beheld (bē-held') *p. t. & p. p.* of Behold पाहिलेला, प्रेक्षित, अवलोकित, विलोकित, आलोकित, वीक्षित, दृष्ट.

Behemoth (bē'he-moth) [Either the pl. of Hebr. *behemoth*, a beast, or a Hebraistic form of the Egyptian *p-che-mout*, 'water-ox.'] *n.* ख्रिस्ती धर्म-शास्त्रांत या शब्दाचा उपयोग हिर्पोट्यामस किंवा पाण-घोडा *m.* याऐवजीं केला आहे.

Behest (bē-hest') [A. S. *behas*, a promise.] आज्ञा *f.* आदेश *m.*, हुकूम *m.*, सांगी *f.*; as, To do his behest.

Behight (bē-hit') [A. S. *behatan*, *be* & *hatan*, to call.] *v. t.* वचन देणें. २ च्या दिमतीस देणें, विश्वासानें हवालीं करणें. ३ अधिकारपूर्वक देणें. ४ मनांत असणें, कल्पना करणें. ५ आहे असें दाखल करणें-मानणें. ६ बोलावणें, अमुक नांवांनें हाक मारणें. ७ हुकूम करणें. This word is obsolete in all its senses. *pr. p.* Behighting. Behote *pa. t.* Behight *pa. p.*

Behind (bē-hīnd') [A. S. *be* & *hindan*, see Hind.] *prep.* पुढच्या बाजूच्या उलट, पाठीमागच्या बाजूस, पाठीमागें, मागें, पाठीं, पाठीशीं, पाठशीं, पश्चात्, पलीकडे (पैलीकडे); as, B. my house. [CLOSE B. पाठोपाठ, मागोमाग, लगोलग. To LOOK B. पाठमोरा पाहणें, सिंहावलोकन *n.* करणें.] २ *under the cover or shelter of* आड, आडऊड. [FROM B. पाठीमागून, पाठून, मागून, पाठीकडून, पाठलेकडून, मागलेकडून, पलीकडून or पैलीकडून, आडून.] ३ (गेल्यावर किंवा मरणानंतर) राहिलेला, पाठीमागें; as, He left two children B. him; He went to Poona leaving his books B. him. ४ पाठीमागें, अंतरावर; as, I am not behind the class in my studies.

Behind (bē-hīnd') *adv.* पाठीमागें, पिछाडीस, मागें, पाठीं, पृष्ठभागीं, पश्चात्, पश्चात्भागीं, पश्चिमभागीं, पृष्ठतः; as, To remain B. २ पाठीकडे. ३ वळून (To look B.). ४ पुढें न आणलेला, नजरेआडचा, नकळत, परोक्ष; as, There is no evidence B. ५ शिल्लक; as, There are some passengers B. ४ मागील, पूर्वकालचा; as, "Forgetting those things which are behind." Phil. III, 13. ६ (कोणी एक गेल्यानंतर) पाठीमागें; as, To stay B. Behindhand *adv. & a.* in a state of backwardness मागलटीस or मागलटीवर; as, In this matter he is very much B. [TO FALL B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस-मागलटीवर पडणें, मागें पडणें, मागलटणें, मागसावणें, मागसणें, माघारणें (?). To THROW B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस or मागलटीवर टाकणें, मागसांडणें, माघारणें.] २ आदायाच्या जास्त खर्च अशा स्थितींत; as, The Budget is very much B. ३ धिमा, सुप्त, पाठीमागचा.

Behold (bē-hōld') [A. S. *be* & *healdan*, to hold.] *v. t.* to observe, to view पाहणें, अवलोकणें, विलोकणें, प्रेक्षणें (poet.), अवलोकन *n.* प्रेक्षण *n.* &c. करणें, बघणें, देखणें, निरखणें, निरीक्षण करणें. E. *v. i.* पाहणें, नजर लावणें *pa. t.* and *pa. p.* Beheld. Behold *interj.* पहा, देखा! Beholden *a.* आभारी, उपकारी, उपकारबद्ध, उपकृत, लागेला; as, I am very much beholden to you (old *p. p.* of 'behold,' used in the primitive sense of the simple verb 'hold'). Behold'er *n.* (v. V.) पाहणारा, बघणारा, प्रेक्षक, वीक्षक, निरीक्षक, लक्षक (R), अवलोकन-&c.-कर्त्ता. Behold'ing *n.* (v. V.)-act. पाहणें *n.*, अवलोकणें *n.*, अवलोकन *n.*, विलोकन *n.*, दर्शन *n.*, वीक्षण *n.*, संदर्शन *n.*

Behoof (bē-hōōf') [A. S. *behof*, advantage.] *n.* नफा *m.*, उपयोग *m.*, फायदा *m.*, सोय *f.* (with *to, for, on*); "No mean recompense it brings to your behoof." Behot, Behote *pa. t.* of Behight. [Milton.

Behove, behoove (bē-hōv', bē-hōōv') [A. S. *behofian*, to be fit, to stand in need of.] *v. t.* योग्य होणें, शोभणें, used impersonally; as, It behoves us. २ अगत्य पडणें, "It behooved Christ to suffer." Luke. Behove *v. i.* योग्य असणें, अगत्य असणें. Behove'-ful *a.* उपयोगी, फायदेशीर, जरूरीचा. Behove'fully *adv.*

Being (bē'ing) *n.* असणें *n.*, आहेपण *n.*, जीवनदशा *f.*, अस्तित्व *n.*, भाव (S.) *m.*, भव *m.*, भवन *n.*, स्थिति *f.*, सत्ता (S.) *f.*, वर्त्तन *n.*, सद्भाव *m.*, सत्त्व *n.*; as, "In Him we live, move, and have our B." [TO BRING INTO OR TO CALL INTO B. जन्मास घालणें-आणणें, जन्म *m. n.* देणें, उत्पन्न करणें.] २ *metaph.* मूर्त किंवा अमूर्त पदार्थ *m.* ३ सत्त्व *n.*, भूत *n.*, वस्तु *f.* ४ व्यक्ति *f.* [THE SUPREME B. परमेश्वर.] ५ प्राणी *m.* B. *pr. p.* of the verb 'to Be.' B. *a.* चालू असलेला, विद्यमान; as, For the time B. चालू असलेल्या काळापुरता. This being so असें असल्यामुळें, अशा स्थितींत, असें आहे म्हणून. Being'less *a.* Being'ness *n.* To have one's being असणें.

N. B.—वर दिलेल्या Being शब्दाच्या अर्थातील सत्ता, सद्भाव, सत्त्व हे शब्द सत् (असणें) ह्या नामार्ची भाववाचक रूपे आहेत. भाव, भव, भवन, स्थिति आणि वर्त्तन हे शब्द संस्कृत भाषेमध्येच Being (असणें) शब्दाचे प्रतिशब्द आहेत. ह्या अर्थाचा संस्कृतपणा जाऊन त्यांना शुद्ध मराठीपणा आला नाही.

Beinked (bē-inkt') *p. a.* शाईनें माखलेला, शाईनें फांसलेला.

Bejesuit (bē-jéz'ū-it) *v. t.* 'जीझसच्या सोसायटीची' किंवा 'जेसुईट' पंथाची दीक्षा देणें, मन वळवून 'जेसुईट' नामक ख्रिस्त पंथांत ओढणें.

Bejewel (bē-jōō'el) *v. t.* रत्नांनीं मंडित करणें, अलंकारभूषित करणें; as, A bejeweled neck. [मुका घेणें.

Bekiss (bē-kis') *v. t.* प्रेमानें किंवा लडिवाळपणानें तोंडभर

Beknave (bē-nāv') *v. t.* (obs.) एखाद्यास ठक हणणें. २ ठक आहे असें समजून त्याच्याशीं वर्त्तन करणें, ठकासारखा वागवणें.

f. &c. मारणें-उडवणें *g. of o.*, गर्दन *f.* मारणें *g. of o.*, गळा *m.* सोडवणें *g. of o.*, शिरच्छेद *m.* करणें *g. of o.*— in covert or cant phraseology मुंडी मोचन *n.* करणें (R) *g. of o.*, शिरकमल *n.* उडविणें. Behead'al *n.* शिरच्छेद *m.* Behead'ed *p.* (v. V.) छिन्नमस्तक, छिन्नशिरस्क. Behead'ing *n.* (v. V.) डोस्कें उडवणें *n.*, शिरच्छेद *m.*

Beheld (bē-held') *p. t. & p. p.* of Behold पाहिलेला, प्रेक्षित, अवलोकित, विलोकित, आलोकित, वीक्षित, दृष्ट.

Behemoth (bē'he-moth) [Either the pl. of Hebr. *behemoth*, a beast, or a Hebraistic form of the Egyptian *p-che-mout*, 'water-ox.'] *n.* ख्रिस्ती धर्म-शास्त्रांत या शब्दाचा उपयोग हिर्पोपोट्यामस किंवा पाण-घोडा *m.* याऐवजीं केला आहे.

Behest (bē-hest') [A. S. *behas*, a promise.] आज्ञा *f.* आदेश *m.*, हुकूम *m.*, सांगी *f.*; as, To do his behest.

Behight (bē-hit') [A. S. *behatan*, *be* & *hatan*, to call.] *v. t.* वचन देणें. २ च्या दिमतीस देणें, विश्वासानें हवालीं करणें. ३ अधिकारपूर्वक देणें. ४ मनांत असणें, कल्पना करणें. ५ आहे असें दाखल करणें-मानणें. ६ बोलावणें, अमुक नांवांनें हाक मारणें. ७ हुकूम करणें. This word is obsolete in all its senses. *pr. p.* Behighting. Behote *pa. t.* Behight *pa. p.*

Behind (bē-hīnd') [A. S. *be* & *hindan*, see Hind.] *prep.* पुढच्या बाजूच्या उलट, पाठीमागच्या बाजूस, पाठीमागें, मागें, पाठीं, पाठीशीं, पाठशीं, पश्चात्, पलीकडे (पैलीकडे); as, B. my house. [CLOSE B. पाठोपाठ, मागोमाग, लगोलग. To LOOK B. पाठमोरा पाहणें, सिंहावलोकन *n.* करणें.] २ *under the cover or shelter of* आड, आडऊड. [FROM B. पाठीमागून, पाठून, मागून, पाठीकडून, पाठलेकडून, मागलेकडून, पलीकडून or पैलीकडून, आडून.] ३ (गेल्यावर किंवा मरणानंतर) राहिलेला, पाठीमागें; as, He left two children B. him; He went to Poona leaving his books B. him. ४ पाठीमागें, अंतरावर; as, I am not behind the class in my studies.

Behind (bē-hīnd') *adv.* पाठीमागें, पिछाडीस, मागें, पाठीं, पृष्ठभागीं, पश्चात्, पश्चात्भागीं, पश्चिमभागीं, पृष्ठतः; as, To remain B. २ पाठीकडे. ३ वळून (To look B.). ४ पुढें न आणलेला, नजरेआडचा, नकळत, परोक्ष; as, There is no evidence B. ५ शिल्लक; as, There are some passengers B. ४ मागील, पूर्वकालचा; as, "Forgetting those things which are behind." Phil. III, 13. ६ (कोणी एक गेल्यानंतर) पाठीमागें; as, To stay B. Behindhand *adv. & a.* in a state of backwardness मागलटीस or मागलटीवर; as, In this matter he is very much B. [TO FALL B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस-मागलटीवर पडणें, मागें पडणें, मागलटणें, मागसावणें, मागसणें, माघारणें (?). To THROW B. मागें-पाठीमागें-मागलटीस or मागलटीवर टाकणें, मागसांडणें, माघारणें.] २ आदायाच्या जास्त खर्च अशा स्थितींत; as, The Budget is very much B. ३ धिमा, सुप्त, पाठीमागचा.

Behold (bē-hōld') [A. S. *be* & *healdan*, to hold.] *v. t.* to observe, to view पाहणें, अवलोकणें, विलोकणें, प्रेक्षणें (poet.), अवलोकन *n.* प्रेक्षण *n.* &c. करणें, बघणें, देखणें, निरखणें, निरीक्षण करणें. E. *v. i.* पाहणें, नजर लावणें *pa. t.* and *pa. p.* Beheld. Behold *interj.* पहा, देखा! Beholden *a.* आभारी, उपकारी, उपकारबद्ध, उपकृत, लागेला; as, I am very much beholden to you (old *p. p.* of 'behold,' used in the primitive sense of the simple verb 'hold'). Behold'er *n.* (v. V.) पाहणारा, बघणारा, प्रेक्षक, वीक्षक, निरीक्षक, लक्षक (R), अवलोकन-&c.-कर्त्ता. Behold'ing *n.* (v. V.)-act. पाहणें *n.*, अवलोकणें *n.*, अवलोकन *n.*, विलोकन *n.*, दर्शन *n.*, वीक्षण *n.*, संदर्शन *n.*

Behoof (bē-hōōf') [A. S. *behof*, advantage.] *n.* नफा *m.*, उपयोग *m.*, फायदा *m.*, सोय *f.* (with *to, for, on*); "No mean recompense it brings to your behoof." Behot, Behote *pa. t.* of Behight. [Milton.]

Behove, behoove (bē-hōv', bē-hōōv') [A. S. *behofian*, to be fit, to stand in need of.] *v. t.* योग्य होणें, शोभणें, used impersonally; as, It behoves us. २ अगत्य पडणें, "It behooved Christ to suffer." Luke. Behove *v. i.* योग्य असणें, अगत्य असणें. Behove'-ful *a.* उपयोगी, फायदेशीर, जरूरीचा. Behove'fully *adv.*

Being (bē'ing) *n.* असणें *n.*, आहेपण *n.*, जीवनदशा *f.*, अस्तित्व *n.*, भाव (S.) *m.*, भव *m.*, भवन *n.*, स्थिति *f.*, सत्ता (S.) *f.*, वर्तन *n.*, सद्भाव *m.*, सत्त्व *n.*; as, "In Him we live, move, and have our B." [TO BRING INTO OR TO CALL INTO B. जन्मास घालणें-आणणें, जन्म *m. n.* देणें, उत्पन्न करणें.] २ *metaph.* मूर्त किंवा अमूर्त पदार्थ *m.* ३ सत्त्व *n.*, भूत *n.*, वस्तु *f.* ४ व्यक्ति *f.* [THE SUPREME B. परमेश्वर.] ५ प्राणी *m.* B. *pr. p.* of the verb 'to Be.' B. *a.* चालू असलेला, विद्यमान; as, For the time B. चालू असलेल्या काळापुरता. This being so असें असल्यामुळें, अशा स्थितींत, असें आहे म्हणून. Being'less *a.* Being'ness *n.* To have one's being असणें.

N. B.—वर दिलेल्या Being शब्दाच्या अर्थातील सत्ता, सद्भाव, सत्त्व हे शब्द सत् (असणें) ह्या नामार्ची भाववाचक रूपे आहेत. भाव, भव, भवन, स्थिति आणि वर्तन हे शब्द संस्कृत भाषेमध्येच Being (असणें) शब्दाचे प्रतिशब्द आहेत. ह्या अर्थाचा संस्कृतपणा जाऊन त्यांना शुद्ध मराठीपणा आला नाही.

Beinked (bē-inkt') *p. a.* शाईनें माखलेला, शाईनें फांसलेला.

Bejesuit (bē-jéz'ū-it) *v. t.* 'जीझसच्या सोसायटीची' किंवा 'जेसुईट' पंथाची दीक्षा देणें, मन वळवून 'जेसुईट' नामक ख्रिस्त पंथांत ओढणें.

Bejewel (bē-jōō'el) *v. t.* रत्नांनीं मंडित करणें, अलंकारभूषित करणें; as, A bejeweled neck. [मुका घेणें.]

Bekiss (bē-kis') *v. t.* प्रेमानें किंवा लडिवाळपणानें तोंडभर

Beknave (bē-nāv') *v. t.* (obs.) एखाद्यास ठक हणणें. २ ठक आहे असें समजून त्याच्याशीं वर्तन करणें, ठकासारखा वागवणें.

Berry (ber'i) [A. S. *beric, berige*, lit. an rabbie fruit.] *n. pl.* Berries. *bot.* see *Bacca*. २ *the coffee-bean* काफ़ीचें दळ-दाणा *m.* ३ *one of the eggs of a fish* माशाचें अंडें *n.* In berry, containing ova अंडें असलेला-घातलेला. *B. v. i.* to bear berries मांसल फळें, दोरें येजे. *Berried pa. t. & p. p.* *Berried a.* consisting of berries, *baccate* बोरांचा, मांसल फळांचा, मांसल फळें असलेला; as, A. B. shrub. *Berrying n.* a seeking or gathering of berries, esp. of such as grow wild मांसल फळें-घोरें गोळा करणें.

N. B.—कोणत्याहि लहान फळाण किंवा क्षुद्र फळाण Berry हा शब्द लावतात; उदाहरणार्थ करवंद, दोर. परंतु वनस्पतिशास्त्रदृष्ट्या तें चूक आहे. तसेंच गुंज गुंजा ह्यालाहि Berry हा शब्द लावतात. परंतु तेंहि वनस्पतिशास्त्रदृष्ट्या चूक आहे.

Berry (ber'i) [A. S. *beorh*.] *n.* a mound or hillock उंचवटा *m.*, टेंकाड *n.*

Berth (berth) [Perhaps connected with birth, which, besides its ordinary sense, means also station, position, or natural place.] *n.* a station or range of a ship at anchor गलबत नांगरण्याची जागा *f.*; गलबत उभें राहण्याची जागा *f.* २ *a fit distance for ships under sail to keep clear, so as not to fall foul of one another* चालू गलबताची फिरण्याची जागा *f.* ३ *a post or an employment* ओठ्या पगाराची जागा *f.*; जागा *f.*; अत्तामी *f.*; as, He has a good B. ४ सुदैव *m.*, सुस्थिति *f.*; as, He has tumbled into a wide B. *Berth v. t.* (गलबताचा) नांगर टाकणें; as, The ship berthed in a new port. २ *निजादयाच्या जागेची सोय करून देणें*; as, To B. passengers in a railway car. *Berth'age n.* नांगरणावळ *f.* (बंदरांत जहाज) नांगरल्याबद्दलची जकारत *f.* To give a wide B. to, To keep a wide B. of *lit. & fig.* दूर-लांब राहणें, टाळणें.

Beryl (ber'il) [L. *beryllus*, a beryl, cf. Sk. वैदूर्य. Originally beryl was brought from विदूर in Southern India.] *m.* एक प्रकारचा पाषाण *m.*, गोमेद *m.*, विशोजा *m.* ह्यांत अविद्य दिसण्याचा अद्भुत गुण आहे अशी एक आख्यायिका आहे. *Ber'ylline a.* गोमेदासारखा, निळ्या हिरव्या रंगाचा.

Beryllium (be-ri'l'i-um) *n. chem.* called also Glucinum. It is a rare, white, malleable metal of specific gravity 2.1 and atomic weight 9.1. 'विदूर' बेरिलियम.

Besaint (bē-sānt') *v. t.* साधूंच्या मालिकेंत गणणें. *Besainted pa. p.* साधूंच्या मालिकेंत गणलेला, साधूंच्या मालिकेंतला. २ साधुसंतांनीं आश्रय केलेला; as, "Besainted country."

Bescatter (bē-skat'er) *v. t.* सर्वभर पसरणें.

Bescrawl (bē-skrawl') *v. t.* सपाटून खरडणें, ओरखडणें.

Bescreen (bē-skrēn') *v. t.* सर्व बाजूंनीं झांकून टाकणें, [लिहिणें.]

Beseech (bē-sūch') [A. S. *be* & M. E. *sechen*, to seek.

Beseech refers at first to Feeling.] *v. t.* मनधरणा करणें, विनंती करणें, विनंती करून मागणें, प्रार्थना करणें, प्रार्थना करून मागणें, पदर पसरणें (*idio.*), मिन(स)त *f* मिन(स)ती *f* मिन(स)तमाना *m* मिन(स)तवारी *f* &c.-करणें *g. of o.* [SOME MARATHI IDIOMS EXPRESSING THE

ABOVE IDEAS ARE:—पाय धरणें, हात जोडणें, दाढी धरणें, दाढीस हात लावणें, नाक घासणें, पायधरणी *f* करणें, हनुवटीस हात लावणें, हात *m. pl.* जोडणें, उराशी धरणें, पदर पसरणें.] २ मागणें, याचणें, प्रार्थणें (*poet.*). Besought' *pa. p.* Beseech'er *n.* Beseech'ing *n.* मनधरणी *f* करणें *n.* Beseech'ingly *adv. n.* Beseech'ingness *n.* Beseech'ment *n.* मनधरणी *f* प्रार्थना *f* करणें *n.* विनंती *f*, विनवणी *f*.

N. B.—Ask, Request, Beg, Beseech, Supplicate, Entreat, Implore and Solicit require to be carefully distinguished. See the word Solicit.

Beseem (bē-sēm') [Pref. *be* & *Seem.*, in the old sense of *Become.*] *v. t.* शोभणें, साजणें. २ योग्य दिसणें.

Beseem'ing *a.* शोभणारा, साजणारा. Beseem'ingly *adv.*

Beset (bē-set') [A. S. *be* & *setton*, to set.] *v. t.* जडवणें, मौल्यवान् किंवा चक्रचकित पदार्थांनी शृंगारणें; in this sense now used only in *pa. p.* as, "A robe azure, beset with drops of gold." निरनिराळ्या वस्तूंची भरणें-आच्छादणें; as, "The garden is so B. with all manner of sweet shrubs that it perfumes the air." २ घेरणें, वेढणें, वेष्टणें; as, Beset with enemies; घेरून इच्छा करणें, घेरून घोटाल्यांत पाडणें, घेरून त्रास देणें. ३ *fig.* (विनंतीचा) गराडा घालणें, (विनंतीवर विनंति करून) नाहलाज करणें; as, To B. one with applications for a post. Beset'ment *n.* घेरणें *n.*, वेढणें *n.*, शृंगारणें, &c. Beset'ter *n.* घेरणारा, वेढणारा, शृंगारणारा, ओढाताण करणारा, &c. Beset'ting *a.* भोंवतालचा, पाठ पुरवणारा, राशीस लागलेला, बोकांडीस बसलेला, सदोदित पाठीस लागलेला; as, Our besetting sins. Beset'ting *pr. p.* Beset *pa. t.* or *pa. p.* घेरलेला, वेढलेला, घेरा घातलेला, &c. [टाकणें.]

Beshadow (bē-shad'ō) *v. t.* छाया पाडणें, छायेनें झांकून

Beshame (bē-shām') *v. t.* लजित करणें, पाणउतारा करणें.

Beshine (bē-shīn') *v. t.* उजेड करणें, प्रकाशित करणें.

Beshone' *a.*

Beshrew (bē-shrōō') *v. t.* शाप देणें, अभिशाप देणें. Beshrew me! Beshrew the fellow!

Beshroud (bē-shroud') *v. t.* पडदा घालणें, नजरेआड करणें, चस्त्रांत गुंडाळणें. २ प्रेत चस्त्रांत गुंडाळणें.

Beside (bē-sīd') [A. S. *be* & *sidan*, the side.] *prep.* & *adv.* बाजूस, राशीं, बाजूकडेस, कुशीस, पार्श्वतः, पार्श्वभागीं; as, Beside him lay this book. २ *away from*, *wide of* (a mark), *not embraced within* (a plan, purpose, question) आड, एकीकडे, नित्य क्रमाच्या वहिवाटीच्या बाहेर, आडबाजूस, आडवळणीस, आडकुशीस,

शिवाय, उपर, निराळा, खेरीज, व्यतिरिक्त, बगर, पलीकडे; as, Beside the present subject, Beside the mark, असंबद्ध, विषयाला सोडून. To be beside one's self *fig.* ठिकाणावर नसणें, मानावर नसणें, बेशुद्ध असणें, वेढावून जाणें.

Besides (bē-sīdz') [Beside with the s of the adv.] *prep. & adv.* आणखी, आणि; as, Besides this money, I shall give you more. २ अणीक, दुसरा. ३ पेक्षां, ज्यास्त, शिवाय, खेरीज.

Besiege (bē-sēj') [A. S. *be* & *Siege*.] *v. t.* घेरणें, वेढणें, वेष्टणें, घेरा-वेढा घालणें, गराडा घालणें. २ गोंधळविणें. ३ गर्दी करणें. ४ *fig.* अर्जांवर अर्ज किंवा विनंतींवर विनंति करून त्रास देणें; as "The ministers were besieged with innumerable applications for every post." *Besieg'er n.* *Besieg'ingly adv.*

Besigh (bē-sī') [A. S. *be* & *Sigh*.] *v. t.* (करितां) सुसकारा टाकणें, दुःख प्रदर्शित करणें.

Besing (bē-sing') [A. S. *be* & *Sing*.] *v. t.* काव्यरूपानें जाहिर करणें, काव्यरूपानें (कीर्ति) गाणें. *Besung' a.*

Beslave (bē-slāv') [A. S. *be* & *Slave*.] *v. t.* चा गुलाम करणें, दासानुदास करणें. २ गुलाम ह्मणणें.

Beslaver (bē-slāv'er) [A. S. *be* & *Slaver*.] *v. t.* लाळीनें-मुखरसानें मळवणें, लाळ *f.* टाकणें-गाळणें. २ अतोनात फाजील स्तुति करणें.

Beslobber (bē-slob'er) [A. S. *be* & *Slobber*.] *v. t.* लाळीनें लेपटणें, बरबटविणें, शंबुडानें लेपटणें-नहाणें, भरणें, लेथडणें, बरबटविणें, लाळ गाळणें. २ खूब स्तुति करणें.

Beslubber (bē-slub'er) [A. S. *be* & *Slubber*.] *v. t.* लाळ गाळणें, (लाळेनें) भरणें.

Besmear (bē-smēr') [A. S. *be* & *Smear*.] *v. t.* भरणें, लेपटणें, मळवणें, माखविणें, चोपडणें, लेथडणें, लिडविडवणें, माखविणें, चोपडणें. २ दूषित करणें, सारवणें.

Besmirch (bē-smirch') [A. S. *be* & *Smirch*.] *v. t.* धुरकट करणें, मळकटवणें. *Besmutch' v. t.* धुरानें मळविणें.

Besmut (bē-smut') [A. S. *be* & *Smut*.] *v. t.* घ(घे)रोशानें काळा करणें. *Besmutted pa. p.*

Besom (bē'-zum) [A. S. *besema*, *besma*, *broom*.] *n.* केरसुणी *f.*, खराटा (झाडणी *f.*) *m.*, झाडू *m.*, बुथारी *f.*

B. v. t. केरसुणीनें झाडणें. *Bē'som-head n.* मह, टोणपा

Besort (bē-sort') (*obs.*) Same as *Become*.

Besot (bē-sot') [A. S. *be* & *Sot*.] *v. t.* दारूनें मस्त करणें, गुंग करणें, धुंद-सुस्त-*&c.* करणें, गुंगी *f.* धुंदी *f.* आणणें, गुंगवणें. २ मोहांत पाडणें, मूढ करणें. (*with with*). *Besotted a.* गुंग, धुंद, मस्त, क्षिगलेला. *Besottedness n.* *Besot'tedly adv.* *Besot'ment n.* धुंदी *f.* माज *m.*

Besought (bē-sawt') *pa. t. & pa. p.* of *Beseech*.

Besouled (bē-söld') [A. S. *be* & *Soul*.] *a.* आत्मा असलेला.

टिकल्यांनीं भूषित करणें, चकचकीत करणें, सुशोभित करणें. [विलेला.]

Bespate (bē-spāt') [A. S. be & Spate.] a. थुंकीनें सार-

Bespatter (bē-spat'er) [A. S. be & Spatter.] v. t. शि-
तोडे-छाटे उडविणें, शितोड्यांनीं भरणें, सिंचणें, शिपणें,
शिडकावणें, शिडकाव देणें. २ सडासारवण करणें.
३ दुरमत घेणें, बदनामी करणें.

Bespawl (bē-spaw'l) [A. S. be & Spawl.] v. t. लेपटणें,
लेथडणें, सांगून-बोलून ठेवणें, लिंपणें, माखविणें.

Bespeak (bē-spēk') [A. S. be, prefix, causative &
Speak.] v. t. to speak for, to engage beforehand
आधीं सांगून किंवा बोलून ठेवणें, आधीं गुंतवून ठेवणें;
as, To bespeak a seat in the public coach. २ to
order (goods) फरमास करणें ३ to ask for a favour
or the like (करितां) विनंति-प्रार्थना करणें; as, "I must
humbly bespeak your pardon." ४ to address सं-
बोधून बोलणें, हटकणें, संबोधणें. ५ to speak of, to be
the outward expression of, to give evidence of आधीं
सुचविणें, (चें) बाह्यस्वरूप असणें, जाणवणें, दर्शविणें; as,
"An action that bespoke a kind heart." ६ to
betoken beforehand, to prognosticate, to argue म-
विषय करणें-सांगणें; as, "They bespoke dangers to
scare the allies." Bespoke pa. t. Bespoken pa. p.
Bespeak n. a benefit night नटाला दिलेलें खेळाचें उ-
त्पन्न n; as, "The night of her bespeak." Dickens.

Bespeckle (bē-spek'l) [A. S. be & Speckle.] v. t. ठि-
पक्यांनीं किंवा डागांनीं चिन्हित करणें, शिडकावणें.

Bespectacled (bē-spek'ta-kld) [A. S. be & Spectacle.]
pa. p. चष्मा घातलेला, चष्मा असलेला, आरशी-चालिंसी
लाविलेला.

Bespeed (bē-spēd') [A. S. be & Speed.] v. t. (मदत दे-
ऊन) जारीनें चालविणें, (आधार देऊन) जारीनें चाल-
विणें. Besped' p. a.

Bespice (bē-spis') [A. S. be & Spice.] v. t. मसाल्यानें
भरणें, (नासूं नये हणून) मसाला घालणें, मसाला घा-
लून रुचि आणणें, मसाला घालून टिकाऊ करणें.

Bespot (bē-spot') [A. S. be & Spot.] v. t. टिपकेटिपके
देणें-पाडणें. Bespot'ted pa. a. टिपकेटिपके दिलेला-
असलेला, चित्रित. Bespot'tedness n.

Bespout (bē-spout') [A. S. be & Spout.] v. t. मोठ्या
थाटानें व्यर्थ बडबडणें, वाक्पांडित्य करणें. २ तोटीनें
भिजविणें.

Bespread (bē-spred') [A. S. be & Spread.] v. t. वि-
खरणें, सर्वत्र पसरणें, सर्वभर झांकून टाकणें, सर्वभर
आच्छादणें. Bespread pa. t. & pa. p. प्रावृत, स-
माच्छादित, सर्वभर आच्छादिलेला.

Besprent (bē-sprent') [A. S. besprengan. vide
Sprinkle.] pa. p. वर-पसरलेला, शितोडलेला.

Besprinkle (bē-spring'kl) [A. S. be & Sprinkle.] v. t.
सर्वभर शिपणें.

tor Sir H. Bessemer.] *n.* सर एच्. बिसेमरच्या पद्धतीने तयार केलेले पोलाद. याचा उपयोग आगगाडीचे रूळ, चाकांच्या धांवा वगैरे करण्यांत करितात.

Best (best) *a.* (*superl.* of Good) सर्वोत्तम चांगला, उत्तम, श्रेष्ठ, अद्बल, ज्येष्ठ, सत्तम, उत्कृष्ट, पर, वरिष्ठ, वर्य, वर (in comp., as, नरवर, पशुवर). २ प्रगल्भ स्थितीचा, इरसाल, उच्च प्रतीचा; as, The B. scholar. ३ बिनचूक किंवा पूर्ण; as, The B. description of a place. ४ बहुतेक (सर्व), अतिशय मोठा; as, The B. part of a week. ५ (*poet.*) सिंह (पुरुषसिंह), व्याघ्र (पुरुषव्याघ्र), पुंगव (नरपुंगव), इंद्र (नृपेंद्र). *B. n.* पराकाष्ठा *f.* कमाल *f.* परिपूर्णता *f.* *B. adv.* (when *superl.* of Well) सर्वोत्तम, कमालीने, पराकाष्ठेने, इतरांपेक्षां फार उत्तम रीतीने; as, This cap B. suits you. २ फार फायदेशीर रीतीने, अतिशय यशस्कर किंवा सुखकर रीतीने; as, You may pass B. in the examination; You had B. not go that way; You had B. avoid an unpleasant situation. ३ पूर्णपणे, अगदीं बिनचूक रीतीने; as, For reasons B. known to me. *B. v. t.* (*collog.*) (च्या) वर ताण-(च्या) पेक्षां सरशी करणे. Bestmaid *n.* करवली *f.* Bestman *n.* करवला *m.* At the best or At best होईल तितक्या उत्तम तऱ्हेने, होईल तितक्या उत्तम स्थितीत, फार फार झाले तर, पराकाष्ठा झाली तरी, कमाल झाली तर. For the best चांगल्या हेतूने, सद्हेतूने, चांगल्याकरितां. I were best मला त्यापासून फार फायदा झाला असता. To have the best of it or To have the best of the bargain एखाद्या कामांत शक्य तेवढा पुष्कळ फायदा होणे. To make the best of one's way होतां होईल तितक्या मार्गातील अडचणी टाकून चांगल्या मार्गाने जाणे. To make the best of-चा शक्य असेल तितका उत्तम उपयोग करणे, फार फायदा होईल अशा रीतीने विल्हेवाट लावणे; as, I shall send the goods to the market where I can make the best of them; (b) अगदीं कमी त्रास किंवा नुकसान होईल असे करणे; as, To make the B. of a dire misfortune, To make the best of a bad bargain. To make the best of hardships *cf.* गोड करून खावे व मऊ करून निजावे. To the best of one's belief खऱ्या खऱ्या-उत्तम समजुती-प्रमाणे. Do your best होईल तितकी पराकाष्ठा-शिकस्त-करा. [भर मळवून टाकणे.]

Bestain (bē-stān') *v. t.* (सर्व ठिकाणीं) डाग पाडणे, सर्व-

Bestead (bē-sted') *v. t.* मदत करणे, कुमक-सुटका करणे.

B. v. i. फायदेशीर असणे-होणे.

Bestead, Bested (bē-sted') *pa. a.* घेरलेला; as, Bested by enemies, Bested with dangers.

Bestial (best'i-al) [L. *bestia*, a beast.] *a.* पशुसंबंधी, पाशव. २ पशुतुल्य, आचरट, निंघ, दुष्ट. Best'ialise

v. t. पशूसारखे करणे-वागविणे. Best'ialism *n.* अजाण-

पणा *m.* बुद्धिहीनता *f.* पशुपणा *m.* Bestial'ity *n.* पशू-

सारसें वर्तन *n*, पशुपणा *m*, आंगावर शहारे भाणणारे
निष्ठ वर्तन *n*.

Bestiary (best'i-ar-i) [L. *bestiarium*, a menagerie.]

n. कल्पित किंवा खऱ्या प्राण्यांचा इतिहास *m*. [पाढणें.

Bestick (be-stik') *v. t. lit. & fig.* सर्वभर भोकें भोकें

Bestill (bē-stil') *v. t.* शांत करणें. २ दाबादाब-चेपाचेप
करणें, आंतल्याआंत दाबणें.

Bestir (bē-stēr') *v. t.* सावध-हुषार करणें. २ (used
reflexively) प्रयत्न करणें, प्रयत्न करण्यास हागणें. ३
जागृत करणें, उत्तेजन देणें (used reflexively). ४ काम
करण्यास लावणें. ५ हालवणें, गति देणें. Bestir'ring *a.*
Rarely used intransitively.

Bestorm (bē-storm') *v. t.* दंग्याधोऱ्यांत अडकवणें, वाव-
टळांत अडकवणें.

Bestow (bē-stō') [A. S. *be* & *stow*, a place.] *v. t.*

देणें, दान करणें, अर्पण करणें, समर्पणें, अर्पित-&c. करणें,
समर्पण करणें. २ ठेवणें, सांठवण-संग्रह-सांठा करणें; as,
"He bestowed it in a pouch." ३ with *on* or *up-
on* कामीं लावणें. ४ (लग्न लावून) देणें; as, He be-
stowed his daughter upon a gentleman. ५ (राह-
ण्यास किंवा उतरण्यास जागा) देणें; as, I bestowed
my house for some time upon him. Bestow'-
able *a.* देण्याजोगा, देय, अर्पणीय. Bestow'al, Be-
stow'ment *n.* दान *n*, दान करणें *n*, समर्पण *n*. Be-
stow'er *n.* देणारा.

Bestraddle (bē-strad'dl) [A. S. *be* & *Straddle*.] *v. t.*

पाय फांकून-फेंगडा चालणें-उभा राहणें.

Bestreak (bē-strēk') [A. S. *be* & *Streak*.] *v. t.* रेघो-
(घ) व्या काढणें, (रंगाच्या किंवा बिनरंगाच्या) पट्ट्यांनीं
भूषित करणें.

Bestrew (bē-strōō') [A. S. *be* & *Strew*.] *v. t.* वेरणें,
चडूंकडे पातळ पसरणें, विखरणें (with *with*). Be-
strewed, Bestrown, Bestrewn *pa. p.*

Bestride (bē-strīd') [A. S. *be* & *Stride*.] *v. t.* (घो-

ड्यावर-&c.) दोन्हीकडे पाय टाकून बसणें, पाय फांकून
उभा राहणें, देंगांत धरून-पायाच्या बेचक्यांत धरून-देंग
टाकून ओलांडून जाणें. २ सावरणें, रक्षण करणें, संभाळणें,
(from the sense of standing over a fallen man
to defend him.) Bestred, Bestrode *pa. t.* Bestrid,
Bestriden *pa. p.* Bestrider, Bestriding *n.*

Bet (bet) [O. Fr. *beter*, to bait (as a bear).] *n.* पैज

f, पण *n*, होड *f*, प्रतिज्ञा *f*. B. *v. t.* & *v. i.* पैज मारणें,
पण-प्रतिज्ञा करणें. Bet or Betted *pa. t.* & *pa. p.*
Better, Bettor *n.* पैज लावणारा, जुगारी. Bet-
ting *n.* पैज लावणें *n*. An even bet सारखा डाव *m*,
बरोबरी *f*.

Betake (bē-tāk') [A. S. *be* & *Take*.] *v. t.* to repair

to आश्रयाकरितां जाणें; as, 'He betook himself to
a forest.' २ *fig.* to have recourse to (अमुक
एक मार्गाचा किंवा कृत्याचा) अवलंबन-आश्रय करणें,
अंगीकार करणें used reflexively. Betook *pa. t.*
Betaken *pa. p.*

Betel (*bē'tl*) [Fr. *betel*, Port. *betel*, *betle*.—Malayalam *vettilā*, i. e. *veru elā*, mere leaf.] *n.* the Piper-Betel plant नागवेल *f*, पानवेल *f*, देल *f*, नागवल्ली *f*. [SOME KINDS OR VARIETIES ARE: कापूरवेल *f*, काळी पानवेल *f*, जनी *f*, देटी *f*, मागधी पान, *pop.* मघई पान *n.* B. LEAF OF THE MIDDLING QUALITY वादखासापान *n.* BUNDLE OF B. LEAVES (CONTAINING 550) कवळी *f*. (AGGREGATE OF 36 कवळीS IS कुडतन *n.*). CASE (OF BAMBOO, PALM-LEAVES, &c.) TO HOLD B. LEAF पानपूड *n.* CASE TO HOLD B. LEAF WITH ITS ACCOMPANIMENTS पानदान *n*, पानसडें *n*, पानसुपारीचा डवा. LEAF OF B. पान *n.* LEAF OF B. OF AN ELONGATED OR BUD FORM कळीचें पान OR कळीदार पान *n*, कळी *f*. CHUNAM OR LIME PLACED TO BE EATEN WITH B. LEAF चुनपट्टी *f*. PILE OF B. LEAVES खाप *f*, कवळी *f*, काट *n*. PLANTATION OF B. पानमळा *m*. ROLL OF B. LEAF, AND ARECA-NUT विडा *m*, वीटिका *f*, तांबूल *m*, पान *n*, पानपट्टी *f*. SOME KINDS OR FORMS ARE कातरविडा *m*, कापूरविडा *m*, कुलपीविडा *m*, गोंदविडा *m*, गोविंदविडा *m*, गोंडविडा *m*, मोदकविडा *m*. ROLL OF B. LEAF, ARECA-NUT &c.—COMPREH. पानसुपारी *f*. SOME SIGNIFICANT TERMS FOR THIS ROLL ARE मुखभूषण *n*, मुखवास *m*, सुखशुद्धि *f*.] Vender or Vendor of B. leaf and B. nut तांबोळी *m*.

Betel-nut (*bē'tlnut*) *n.* *areca catechu* or *betelnut* tree सुपारीचें झाड *n*, पोफळ *f*, पोफळी *f*, पूग *m*. [THE FRUIT OR NUT सुपारी *f*, पोफळ *n*, पूग *n*, पूगफल *n*, पूगीफल *n*. B. NUT, WHICH HAS RIPENED AND HARDENED ON THE TREE धोंट *n*, दगडी सुपारी. B. NUT GATHERED AFTER IT HAS FULLY RIPENED बेडा *m*, रोंठा *m*, रोंठी सुपारी *f*. B. NUT DECAYING WITHOUT RIPENING कुंमारी सुपारी *f*. B. NUT—AS ON THE TREE OR BEFORE SHELLING पोफळ *n*. BRANCH OF B. NUT-TREE झांबळी *f*. BASE PORTION OF A BRANCH OF A B. NUT TREE पोवा *m*, पोवळी *f*, विरी *f*. B. NUT-BOX पूगपात्र *n*, सुपारीची डवी *f*. CORE OR HEART OF A B. NUT खोवरें *n*, गर *m*. DUNGING AROUND THE ROOTS OF A B.-NUT TREE शेण साऊळ *f*. FINE CUTTINGS OF A B. NUT सुपारीचें फूल *n*. FRUIT-STALK OF A B. NUT शिंपट *n*, शिंपटें *n*, शिंपूट *n*, शिरटी *f*, शिंपटी *f*. IMPLEMENT FOR STRIPPING OFF INTEGUMENTS OF A B. NUT रांपा *m*, रांपी *f*. NUT-CRACKERS (FOR CUTTING A B. NUT) सरोता *m*, अडकित्ता *m*. SPATHE OF A B. NUT गिरभी *f*, पागोटा *m*, गर्भा *f*. YOUNG B. NUT PLANT कावती *f*. YOUNG B. NUT PLANTATION सरगड *n*. YOUNG AND TENDER B. NUT पोंकटी *f*, पोंका(को)टी *f*. FOR BETEL-NUT PREPARED IN PARTICULAR WAYS, SOME OF THE TERMS ARE कापकडी सुपारी *f* OR खापकडी *f*, चिकणी सुपारी *f*, चवारी *f*, बरडा *m*. OR बरडी सुपारी *f*, फूल बरडा *m*. OR फूलबरडी सुपारी *f*, लवंगचुरी सुपारी *f*. OR लवंगचूर *f*, कापी सुपारी, वरखी सुपारी *f*.]

N. B.—Betel-nut, the nut or fruit of the *areca catechu*, so misnamed (by Europeans) because it is chewed with the betel-leaf; hence, betel-nut-tree, betel-tree (*Murray*).

Betelgeuse (bet'eî-gēz) [Fr. *Betelgeuse*, of Arabic origin.] *n. astron.* आर्द्राक्षत्र *n.*

Bethel (beth'el) [Heb. *beth-el*, house of God. cf. Bethlehem, Bedlam.] *n.* पवित्र ठिकाण *n.* २ मैथाडिस्ट लोकांची प्रार्थनेची जागा *f.* (देऊळ *n.*) ३ (समुद्रांत कायम केलेले खलाशांचे) प्रार्थनेचे तारू *n.*

Bethink (bē-think') [A. S. *bithencan*.] *v. t.* to call to mind आठवण *f.* आठवणूक *f.* करणे, लक्ष्यांत आणणे (used reflexively and followed by *of*); as, To B. one's self of a thing. B. *v. i.* आठवण *f.* स्मरण *n.* होणे-असणे, ध्यानांत अत्तणे, आठवणीत असणे-आणणे; as, B. ere thou dismiss us. Bethought *pa. t. & pa. p.*

Bethrall (bē-thrawl') [A. S. *be & Thrall*.] *v. t.* to reduce to slavery गुलास करणे, गुलामगिरीच्या स्थितीस पोहचवणे.

Bethumb (bē-thum') [A. S. *be & Thumb*.] *v. t.* to handle, to soil by handling (as books) हाताळणे, (आंगठ्यांनी) बिचडवणे.

Bethump (bē-thump') [A. S. *be & Thump*.] *v. t.* to beat soundly बेदम-खूब-सडकावून मारणे. Bethumped or Bethumpt' *pa. t. & Bethumping pr. p.*

Betide (bē-tīd') [A. S. *be & tiden*, from A. S. *tidan*, to happen, from *tid*, time.] *v. t.* to happen to, to befall (ला) घडणे, (वर) वितणे; as, "What will betide the few?" B. *v. i.* to come to pass, to occur घडणे, वितणे, गुदरणे, पडणे, प्राप्त होणे. Shakespeare has used it with *of*; as, "What would betide of me?" Betided *pa. t. & p. p.* Betiding *pr. p.*

Betime, Betimes (bē-tīm, 'z') [A. S. *be + time i. e.* by the proper time; the *s* is an adverbial suffix.] *adv.* seasonably, early लवकर, वेळेवर, वेळेवारी, उशीर न होता, योग्य वेळी; as "To rise betimes is often harder than to do all the day's work." २ *speedily, forth with* एकदम, लवकर; as, "He tires betimes that spurs too fast betimes." *Shakes.*

Betitle (bē-tīt') [A. S. *be & Title*.] *v. t.* to entitle नांव देणे.

Betoil (bē toil') [A. S. *be & Toil*.] *v. t.* to weary with toil खूब मेहनतीने थकवणे.

Betoken (bē-tō'kn) [A. S. *be & Token*.] *v. t.* to indicate दर्शविणे, सूचविणे, जाणवणे, भासवणे. Betoken-er, Betokening *n.* दर्शविणारा, सूचावेणारा. २ सूचक-सूची (*R*), (as, in comp. हर्षसूचक, शुभसूचक).

Betook (bē-tōok') *pa. t.* of Betake.

Betossed (bē-tost') *pa. p.* खवळलेला, धुब्ध झालेला, प्रक्षुब्ध.

Betray (bē-trā') [A. S. *be* & Old Fr. *trahir*.—L. *tradere*, to deliver up.] *v. t.* विश्वासघात करणें. २ (दग्यानें-विश्वासघातानें) स्वाधीन करणें-सोंपणें-देणें; as, To B. one to his enemies, विश्वासघात करणें, विश्वासानें गळा *m.* कापणें. ३ गळा कापणें *fig.* ४ to disclose (a secret) (दग्यानें) मंत्रभेद-गुप्तभेद करणें, बाहेर फोडणें; as, To B. a secret. ५ प्रगट करणें, बिनसावध-गिरीनें उघड करणें; as, To B. ignorance. ६ आड-मार्गास नेणें, पापाच्या मार्गास नेणें; as, To B. a virgin. ७ स्पष्ट करणें, स्पष्ट रीतीनें दाखवणें, *colloq.* ठणठण बोंब मारून सांगत सुटणें; as, "All the names in the city B. great antiquity." *Bryant.* ८ भलत्याच मार्गास नेणें, नुकसानींत उतरणें; as, "This conduct of his betrayed him into great troubles." **Betray'al** *n.* विश्वासघात करणें *n.*, फसविणें *n.*, दग्यानें बाहेर फोडणें *n.* **Betray'er** *n.* विश्वासघात करणारा, दगोखोर मनुष्य. २ बेसावधपणामुळें गुप्त स्फोट करणारा. ३ (भोळसर मुलीला) घरांतून फूस लावून बाहेर काढणारा-पळविणारा, आडमार्गांत नेणारा.

Betrim (bē-trim') *v. t.* व्यवस्थित करणें, टापटिपीत ठेवणें, सुशोभित करणें, (दिव्याची वात वगैरे) कापून बरोबर करणें. **Betrimmed** *pa. t. & p. p.* **Betrimming** *m. p.*

Betrodden (bē-trod'n) *pa. t. & pa. p.* of **Betread**.

Betroth (bē-troth') [Pref. *be* & *Troth* or *Truth*. **Betroth** शब्दाचा मूळ अर्थ वचन देणें (to give one's word, to pledge one's self to any cause) असा आहे.] *v. t.* to engage or promise with a view to marriage (वधू अमुक वराला दिली असें) वाणीनें ठरविणें, वाग्दान *n.* वाङ्निश्चय, (*pop.*) वाग्निश्चय *m.* वाङ्निश्चय करणें with *g. of o.*, वाचादत्त-वाग्निवाहित करणें. २ to promise to take as a future spouse (R.) वाणीनें वरणें, वाक्प्रतिग्रह-वाक्स्वीकार करणें with *g. of o.* ३ वाचनें विशापाची अमुक एक देवळावर नेमणूक करणें. **Betroth'al**, **Betroth'ment** *n.* (v. V. T.)-*act.* वाग्दान करणें *n.*, वाग्दान *n.*, वाचादान *n.*—*act.* वाणीनें वरणें. (R.) *n.*, वाक्स्वीकार (R.) *m.* **Betrothed'** *a.* (v. V. T.) वाग्दत्त, वाचादत्त, मागणीची (used of a female), प्रतिज्ञात्रिवाहित, वाग्निवाहित. २ वाणीनें वरलेला, वाक्स्वीकृत. The word **Betroth** is used more usually with reference to females. We say a female is betrothed and very rarely a male.

Better (bet'er) [A. S. *bettera*; Dut. *beter*, better, more.] *adv.* (comp. of **Well**) अधिक बऱ्या किंवा चांगल्या रीतीनें, जास्त अकलेनें-शहाणपणानें, जास्त फायदेशीर रीतीनें-कुशलतेनें-यश येईल अशा रीतीनें. २ जास्त बिनचूक किंवा पूर्ण रीतीनें; as, You must do your homework better. ३ जास्त प्रमाणानें, जास्त अंशांनीं, (किंमत, वेळ, अंतर ह्या बाबतींत) जास्त प्रमाणानें. **B. a.** (comp. of **Good**) अधिक उंच-सरस-बरा. **Betters** *n.* वडील,

वरिष्ठ, श्रेष्ठ. B. v. l. सुधारणें, चांगले गुण वाढविणें. २ (नैतिक, भौतिक, सांपत्तिक, धार्मिक किंवा सामाजिक) स्थिति सुधारणें. B. v. i. सुधारणें. B. n. सुधारणा f; as, To alter a thing for the B. २ फायदा m, वर्चस्व n, विजय m; as, To have, gain or get the B. of वर्चस्व मिळविणें. Bet'tered p. n. सुधारलेला. Bet'tering, Bet'terment n. सुधारणा f; सुधारणा कर्णें. Bet'tering a. Bet'terness n. Bet'termost a. (R.) Better half अर्धांगी, वरांगी, बायको. I had better do this मी हें करतों तर बरें झालें असतें. To be better off चलती चालणें-असणें, चांगलीत असणें. To be better than one's word कबूल केल्यापेक्षां-बोलल्यापेक्षां ज्यास्ती करणें. To think better of the matter त्या गोष्टीचा चांगला विचार करणें, तिच्याविषयी पूर्ण विचारानें आपलें मत बदलणें, गुणदृष्टीनें पाहणें. To think better of a man एखाद्या मनुष्यासंबंधानें ज्यास्त अनुकूल मत करणें. To change for the better चांगल्यासाठीं फरक होणें, (रोग्याला) बरें वाटणें, गुण पडणें. For better, for worse बरें होवो वा वाईट होवो तरी, सुखांत वा दुखांत वा, कोणत्याहि परिस्थितींत.

Betty (bet'ti) [Betty, dim. of Bet, Beth, abbr. of Elizabeth.] n. बेटी. हें नांव पूर्वी इंग्लंडातील बायकांत फार चालू होतें; as, In Lady Betty; परंतु आतां तें ग्राम्य असें समजलें जातें. २ बायकांचीं घरांतील कामें करणारा, बायक्या, बायल्या (uscd in contempt). ३ पहार, कटवणी; as, "Ruffians, who with crows and betties, break houses."

Betumble (bē-tumbl') [A. S. be & Tumble.] v. l. ढांसळणें, अस्ताव्यस्त करणें. Betumbl'ed a. ढांसळलेला; as, "From her B. couch she starteth."

Betutor (bē-tū'tor) [A. S. be & Tutor.] v. l. शिकविणें, शिक्षण देणें.

Between (bē-twēn') [A. S. be, by & twa, two.] prep. मध्ये, आड, मधीं, दम्यांन (दोन वस्तु किंवा स्थलां) मधल्या जागेंत; as, Thana is between Bombay and Poona. ३ मध्ये, आंत, -च्या मध्ये, एकापासून दुसऱ्याकडे; as, "Letters passing between them"; "If things should go so between them." ४ दोहोंमध्ये, (समाईक); as, "A piece of land shared B. them." You can use only one book B. two. ५ दोघांमध्ये; as, The blame lies B. you. ६ (काल, संख्या, किंवा प्रमाण ह्यांसंबंधीं) मध्ये; as, B. 4 and 5 o'clock; His salary is B. three and four hundred &c. &c. (अन्योन्य कार्य किंवा संबंधद्योतक) दोन वस्तूंमधील; as, "Opposition between Religion and Science." Between decks n. गलबताच्या दोन तक्तपोशींमधील जागा f. Between'ity n. [R.]. Between whiles मधून मधून, कांहीं वेळानें, कधींबधीं. Between ourselves, Between you and me बाहेर न फोडतां, तुमच्या आमच्यांत, तुझ्या माझ्यांत, फक्त तुला व मला ठाऊक. Betwixt and between मध्यम स्थितींत (धड उत्तम नाहीं

व घड वाईट नाहीं). Between Scylla and Charybdis
इकडे आड व तिकडे विहिर. Between two fires दोन
संकटांमध्ये. Between two stools you come to the
ground दोन दगडांवर हात ठेवला तर तुम्ही जमिनीवर
पडाल. cf. Marathi idiom दोन दगडांवर हात ठेवूं नये.
To go between मध्यस्थी करणे. A go-between
मध्यस्थ, भडवा (slang). Between is rarely used as
a noun and then it means मधला काळ किंवा स्थळ.

N. B.—The idioms 'Far between,' 'Few and far
between' and 'Short and far between' will be
found under Far.

Betwixt (bē-twikst') [A. S. *be*, by & *twa*, two.]
prep. दोन वस्तूंमधल्या जागेंत; as, "From betwixt
two aged oaks." २ एकापासून दुसऱ्याकडे.

Bevel (bev'el) [Fr. *biveau*, an instrument for mea-
suring angles. Origin uncertain.] *n.* विषमकोन *n.*,
काटकोनापेक्षां लहान किंवा मोठा कोन *m.* २ दोन पात-
ळींमधील कोन *m.* ३ (एखाद्या पृष्ठभागाच्या कडेची) उ-
तरण *f.* To give a bevel to the edge of a table
टेबलाला उतरती कडा काढणे. ४ *carpentry* चळता
काटकोन (न्या) *m.*, चळता गुण्या *m* ह्यालाच bevel
square असेंही म्हणतात. सुतारकाम करीत असतांना
फळी कोनदार कापावयाची असली तर ह्या चळत्या काट-
कोन्यानें कोन आंखून घेतात व मग त्याप्रमाणें ती फळी
कापतात. ५ *casting and foundery* कोडी. *B. a.*
कोनेदार, कोनदार, तिरकस, चळत्या काटकोन्यासारखा.
२ (*poet.*) नीतिभ्रष्ट. *B. v. i.* काटकोनांत नसणें,
झुकता असणें; as, Their houses are very ill
built, the walls bevel. *B. v. t.* (चळत्या काटको-
न्यानें आंखून) तिरकस कापणें. २ कडेचा उतार (स्लोप)
काढणें, उतरती धार पाडणें. Beveled or Bevelled
pa. t. & Beveling or Bevelling *pr. p.* Bevel-
gear *n.* दोन तिरकस-तिर्यक् दांत्यांच्या चक्रांची रचना
f. ह्या रचनेनें एका आंसाची गति दुसऱ्या आंसाला
देतां येते. Bevel wheels तिरकस-तिर्यक् दांत्यांचीं
चक्रे *m.*, तिरकस कोंपऱ्यांचीं चाकें *n.* Bevelled edge
उताराची-तिरकस-उतरती धार *f.* Bevel pinion *mech.*
eng. मोठ्या चाकाच्या दांत्यांत फिरणारें लहान उतरत्या
दांत्यांचें चक्र *n.* Bevelling machine *n.* (पुस्तकांचे
पुढे) तिरकस कापण्याचें यंत्र.

Bever (bēv'er) [It. *bevere*, to drink.—L. *bibere*,
Sk. पिब्, to drink. It seems that this repast ori-
ginally consisted of a drink.] *n.* (*obs.*) मधल्या वेळचा
फराळ *m.* *B. v. i.* (*obs.*) मधल्या वेळीं फराळ करणें.

Beverage (bev'er-āj) [O. Fr. *beverage*, *beivre*.—
L. *bibere*, Sk. पिब्, to drink.] *n.* मादक पेय *n.*,
मादक *n.*; as, An intoxicating B. पुष्कळ वापरांत
असलेल्या दारूला पूर्वी हा शब्द लावीत असत. २ पेय
n.; as, Tea, that elegant and popular B. ३ *fig.*
आपल्या वर्तणुकीचा कडू परिणाम *m.* ४ (*slang*) पेय
किंवा पेयाकरितां पैसे. एखाद्यानें पहिल्यानेंच नवीन

कपडे घातले ह्यणजे असलें पेय किंवा पैसे मागतात; as,
To pay B. on the occasion of putting on a new
suit of clothes.

Bevy (bev'i) [It. *bevare*, L. *hibere*, to drink. The
word *bevy* at first meant a throng or company and
it was first applied to a throng of roebucks, quails
or pheasants. These timid gregarious animals, in
self-defence, go down to a tank or river to drink in
beviés or small companies, and hence this word has
been secondarily applied to a collection of beautiful
young ladies, who are, from their timidity to go
alone, placed under the same category.] *n.* घोळका
m., जमाव *m.*, साईरं *f.*, झुंड *f.*, पक्षा *m.*, यूथ (S.) *n.*; as,
A B. of larks or quails. २ कदम्ब *m.*, झुंड *f.*, झुंडी *f.*;
as, A B. of young ladies or girls.

Bewail (bē-wāl) [A. S. *be* & *Wail*.] *v. t.* to deplore
विलाप *m.*-रुदन *n.* करणें *g. of o.*, हायहाय *f.* करणें *g.*
of o., रडणें, शोचणें (*poe.*), शोक *m.*-पराकाष्ठेचा खेद *m.*-
फार दुःख *n.* करणें-मानणें *g. of o.* B. *v. i.* दुःखानें आ-
क्रोश करणें; as, He bewailed exceedingly. Bewail'-
able *a.* Bewail'er *n.* (v. V.) शोक-विलाप करणारा,
रडणारा, हायहाय करणारा, शोचक, शोचित, शोचनकर्त्ता
(S.). Bewail'ing *n.* खेद *m.*, विलाप *m.*, शोक *m.* B.
a. खेदात्मक, शोकात्मक, विलापाचा. Bewail'ment *n.*

Bewake (bē-wāk) *v. t.* पहारा ठेवणें, संरक्षण करणें. २
spec. (प्रेताचा) पहारा करणें. ३ जागून घालविणें; as,
The night was well bewaked. B. *v. i.* जागा राहणें.

Beware (bē-wār') [From the words *be* & *ware* run
together. A. S. *be* & *waer*, cautious; see *Wary*.] *v. i.*
to be on one's guard संभाळणें. २ to be suspicious of
danger (भयाविषयीं) सावध-सावधान (S.)-दुश्चार असणें-
राहणें. ३ to take care जपणें (with *of*; with clause-
lest, that, not, how). "Beware of all, but most
beware of man!" "Beware, lest the enemy may
pain you." Beware संभाळ. The transitive use
of *beware* is now obsolete. "Priest, beware your
beard." "Beware the awful pine trees."

Bewep (bē-wēp') [A. S. *be* & *Weep*.] *v. t.* to lament,
to bemoan पुष्कळ रडणें, शोक करणें. Bewep't *pa. t.*
& *p. p.* Beweeping *pr. p.* Bewept *p. a.* disfigured
by weeping रडून खराब झालेला; as, A B. face.

Beweltered (bē-wel'-terd) [A. S. *be* & *Welter*.] *a.*
besmeared by weltering in blood रक्तांत बुचकळून
खराब झालेला-तांबडा झालेला.

Bewet (bē-wet') *v. t.* ओला करणें. (*Shakes.*)

Bewig (bē-wig') *v. t.* टोप घालणें. Bewigged *p. a.*

Bewilder (bē-wil'der) [Pref. *be* & prov. Eng. *wildern*,
a wilderness.] *v. t.* (*lit.*) to lose in pathless places, to
confound for want of a plain road बिनमार्गाच्या
डिकार्गीं-आडरानांत गुरफटवणें, घोंटाळवणें. २ (*fig.*) to
perplex गांगरविणें, भांबावणें, गुंगविणें, भ्रमविणें. ३

to astonish चकभूल-भूल घालणें-पाडणें. ४ to lead astray बहाकावणें, भकवणें. Bewil'dered a. गुरफटलेला, गळफटलेला. २ गोंधळलेला, भांवावलेला, घाबरलेला, घाबरा झालेला, मार्गावर नसलेला. ३ चकभूल, चक, चकित, चरक, वावरा, कावरावावरा, भ्रमिष्ट. ४ बहकलेला, भकलेला. To be bewildered गांगरणें, भांबवणें, भांबावणें, घोंटाळणें, गोंधळणें, वावरणें, चकणें, वावचळणें. Bewil'dering a. Bewil'deringly adv. Bewil'derment n. (See the meanings of the verb.) (अ) गांगरणें, (ब)वहकणें, (क) घोंटाळणें. २ घोंटाळा m, चकभूल f, भूल f, गडबड f, गोंधळ m, घोळ m, वावरणी f, मोह m, चित्तवैकल्य n.

Bewitch (bē-wich') [A.S. be & wicce, a witch.] v. t. to affect (generally injuriously) by witchcraft चेटुक-चेटक-करणी करणें, जादुटोणा करणें, मानता करणें. २ to fascinate, to enchant भारणें, भारणी f. घालणें, चकचकभूल करणें. ३ भुरळ f-भुलवण घालणें. ४ to excite love by pleasing influences मोहणें, मोहविणें, मोह घालणें, मोहित करणें. [TO BE BEWITCHED भुरळणें, भुरळें पडणें, मोहून जाणें.] Bewitch'er n. Bewitch'ing p. n. Bewitch'ment n. चेटुक करणें. २ भारणें n, भारणी f, मोहणें, मोहन n, मोहनी f, मोहिनी f. ३ भुरळ n, भुरळें n, भुलवण f, भूल f, मोह m, चित्तभ्रम m. Bewitch'ing a. मोहक, मारू, चित्तहारी, उमदा, नामी, चित्तवेधक, भूल-मोह पाडणारा, भारण्यासारखा. Bewitch'ingly adv.

Bewray (bē-rā') [A. S. be + wregan, to accuse, to betray.] v. t. (B.) to betray or disclose unintentionally दर्शविणें, सांगणें; as, "Thy speech bewrayeth thee." Bewray'ed pa. t. & p. p. Bewraying pr. p. & n. Bewray'er n. विश्वसघात करणारा. २ (in bad sense) समजवणारा, दर्शविणारा, सांगणारा. Bewray'ment n. (R.) same as Betrayal.

Bey (bā) n. सुभेदार. (हा तुर्की शब्द आहे.)

Beyond (be-yond') [A. S. beeyondan, from pref. be & geond, across, yonder, from geom, yon.] prep. farther onward than पुढें, मोहरें (vulg.), पुढां [R], पुढारां [R], पुढतीं, वर, वरतां, वरतीं-तें. २ on the farther side of पलीकडे-पैलीकडे, पल्याड (vulg.), बाहेर, पर, परतां, त्याच दिशेनें पण दूर अंतरावर, पुढें, वर, अधिक. [From B. पलीकडून. That is B. अतीत.] ३ (च्या) मर्यादेबाहेर; as, B. expectation. ४ (in excellence, degree, &c.) above वर, वरता, वरतीं-तें, अधिक, अगळा, उपर. ५ पुढच्या स्थलीं किंवा कालीं; as, "A thing B. us even before our death." ६ पेक्षां अधिक, पेक्षां दूर, आटोक्याच्या किंवा मर्यादेच्या बाहेर; as, The patient was B. medical aid; B. one's strength. ७ फारच मोठ्या प्रमाणानें, योग्यता, वैभव व उत्कृष्टपणा ह्या बाबतींत फार श्रेष्ठ. Beyond measure प्रमाणाबाहेर, अतिशय प्रमाणानें. Beyond seas परदेशांत. The back of beyond अतिशय लांबचें स्थळ-जागा. To be

beyond one एखाद्याच्या आटोक्याबाहेर असणें. To go beyond (करामत, शोध इत्यादिकांत) ताण करणें, वरचढ करणें, मार्गें टाकणें, मार्गसांडणें, कान *m. pl.* कापणें. २ (व्यवहाराचे ठरीन नियम) उलंघणें; as, "That no man go B. and defraud his brother in any matter." B. *adv. yonder* पलीकडे.

Bezant (bezant') *n.* तुर्कस्थानांमधील एक सोन्याचें नाणें *n.* याची किंमत दहा शिलिंग किंवा वीस शिलिंग असते. हें नाणें रुप्याचेंही आहे, 'बेझान्ट.'

Bezel, Bezil (bez'el) *n.* कोंदण *n.*, घर *n.* २ तासणीच्या पानाच्या धारेजवळचा निमुळता भाग *m.*, तासणीच्या पानाची निमुळती धार *f.* ३ (as of a watch) (कांच बसविण्याची) खांचदार कडी *f.*, कांचकडी *f.*

Bezique (be-zēk') [Fr. *besigue*, a game at cards.] *n.* एक प्रकारचा पत्यांचा खेळ *m.*, विक्षिक *n.* ह्यांत दोन, चार किंवा सहा असे इसम खेळतात व दोन किंवा चार पत्यांचे जोड घेतात.

Bezoar (bē'zōr) [O. Fr. *bezoar*-from Pers. *padzahr pad*, dispelling & *zahr*, poison.] *n.* बकरें, काळवीट इत्यादिकांच्या कोठ्यांतील दगडासारखा पदार्थ *m.* हा विषघ्न आहे. २ कोणत्याहि रोगावर औषध *n.*, विषघ्न औषध *n.*, विषाचा मोहरा *m.* Bovine B. गोरोचना *f.*, गोरोचन *n.*, गोवर्धन *n.*

Bezonian (bē-zōn'ian) [It. *besogni*, from *besogno*, need.] *n.* (*Shakes.*) हलकट मनुष्य *m.*, भिकारडा मनुष्य *m.*

Bhang (bang) [Sk. भंगा, bhang.] *n.* भांग *f.*, गांजा *m.*

Bhystie, Bheestie (blhistē) [Per. *bhyst*, heaven.] *n.* भिस्ती *m.* (पखालींतून पाणी नेणारा).

Bi (bi) *pref.* दोन. २ दोनदां. ३ दुप्पट.

Biacid (bi-as'id) *n.* द्व्यम्ल.

Biangular, Biangulate (bi-ang'gū-ler,-lāt) *a.* द्विकोण, दोन कोंपण्यांचा, दुकोनी.

Biantheriferous (bi-an'therif'erous) *a.* दोन केसरग्रंथी असलेला, दुकेसरग्रंथी.

Biarticulate (bi-ār-tik'u-lāt) *a.* [see Articulate.] *zool.* द्विसंधिक, दोन सांधे असलेला, दुसांधी.

Bias (bi'as) [Fr. *biais*, a slope,—L. *bi*, double & *facies*, the face.] *n.* (पेल्यांच्या खेळांत पेल्याच्या) एका बाजूला ठेवलेलें वजन *n.* ह्या वजनानें पेल्यांची गति सरळ रेषेपासून कलती होते; as, "Being ignorant that there is a concealed bias within the spheroid, which will swerve away." *Sir W. Scott.* २ वांक *m.*, कल *m.*, ओढा *m.*, वळण *n.* ३ पक्षपात *m.* ४ त्रिकोणाकार कापडीचा तुकडा *m.*, कपड्याची कळी *f.* B. *v. t.* वळविणें, वांक देणें, वळण देणें, झुकविणें, तोलविणें, झोंक *m.* तोल *m.* कल *m.* वळण *n.* देणें. २ एकाच बाजूला मनाची प्रवृत्ति करणें. Biased or Biassed *p. p.* Biasing *n.* एका बाजूला वळणें *n.*, पक्षपात करणें *n.*

Biauriculate (bi-aurik'u-lāt) *a.* (हृदयाला) दोन ऊर्ध्वाशय असलेला, द्व्यूर्ध्वाशय *a.* (see Auricle.)

Biaxial (bi-aks'i-al) *a.* दोन आंसांचा. Also Biaxal,

Bib (bib) [*L. libere, to drink.*] *n.* लहान मुलांचें उरावरील पडवस्त्र *n.*, मळवस्त्र *n.*, लाळेरें *n.* (लाळ ज्यावर पडेल असें). *B. v. t. obs. & v. i.* पिणें, चाखणें, घुटका घेणें. *Biba'cious a.* पानप्रिय, पानव्यसनी. *Biba'city n.* पानव्यसन *n.*, पानासक्ति *f.* *Biba'tion n.* *Bib'ber n.* मद्य पिणारा. *Bibu'lous a.* शोषक, स्पंजासारखा. २ मद्य पिणारा. ३ पिण्यासंबंधीं; *as, B. propensities.* *Bib-cock n.* एक प्रकारची पाण्याचे नळाची तोटी *f.*

Bib (bib) same as Bibcock.

Bibasic (bi-bās'ik) a. chem. लवणोत्पादक दोन भस्में (bases) असलेला, द्विभस्तीय, द्विभस्मिक, दुभस्मि.

Bible-babble (bib'l-bab'bl) n. व्यर्थ बडबड *f.*

Bible (bi'bl) [Gr. biblos, a book.] n. ख्रिस्तीधर्मपुस्तक *n.*, बायबल *n.* *Bib'lical a.* बायबलासंबंधीं. *Bib'lically adv.* *Bib'licism n.* बायबलांतील मत *n.*, बायबलांतील धर्म *n.*, बायबलांतील धर्मविचार *m.* *Bib'licist, Bib'list n.* बायबलवेत्ता, बायबलाचा कट्टा भक्त *m.*

Bibliography (bib'li-og'raf-i) [Gr. biblos, a book & graphia, description.] n. ग्रंथवर्णन *n.*, ग्रंथकोश *m.* [या कोशांत ग्रंथांचे कर्त्यांची व ग्रंथांची नांवे वगैरे माहिती कालानुक्रमानें दिलेली असते], पुस्तकांचा इतिहास *m.* *Bibliog'rapher n.* ग्रंथवर्णन-कोशवेत्ता, ग्रंथकोशकार. *Bibliograph'ic a.*

Bibliolatry (bib-li-ol'at-ri) [Gr. biblos, a book & latreia, worship.] n. बायबलपूजा, बायबलवरील अंधभक्ति *f.*, पोपपेक्षां किंवा पोपसांप्रदायी इतर धर्मग्रंथांपेक्षां बायबल श्रेष्ठ आहे असें क्याथलिक पंथी लोकांचें मत *n.* २ बायबलच्या भावार्थापेक्षां शब्दार्थ ज्यास्त महत्त्वाचा आहे असें मत *n.* *Bib'liol'ater, Bib'liol'atrist n.* बायबलांतील भावार्थापेक्षां शब्दार्थ ज्यास्त महत्त्वाचा मानणारा *m.*, बायबलपूजक.

Bibliology (bib'li-ol'ō-ji) [Gr. biblos, a book & logos, discourse.] n. पुस्तकांचा कोश *m.* २ बायबलांतील परमार्थज्ञान किंवा ईश्वरविद्या *f.*, ख्रिस्ती लोकांची अध्यात्मविद्या *f.*

Bibliomancy (bib'li-ō-man-si) [Gr. biblos, a book & manteia, divination.] n. बायबलाच्या योगानें भविष्य सांगणें *n.*, बायबलची शकुनवंती *f.*

Bibliomania (bib'li-ō-mā-n'i-a) [Gr. biblos, a book & mania, madness.] n. दुर्मिळ आणि अपूर्व पुस्तकांचा शोक *m.*, दुर्मिळ ग्रंथसंग्रहाचें व्यसन किंवा वेड *n.* *Bib'lioman'iac n.* दुर्मिळ व अपूर्व पुस्तकांच्या संग्रहाचें वेड असणारा. *Bib'lioman-i'acal a.* *Bib'liomanist n.* पुस्तकें संग्रह करण्याचें वेड असणारा.

Bibliopeggy (bib-li-op'e-ji) n. पुस्तकें बांधण्याची कला *f.* *Bibliop'egic a.*

Bibliophile (bib'li-ō-fil) [Gr. biblos, a book & philos, friend.] n. पुस्तकें संग्रह करण्याचा छंद असणारा. *Bib'liophilist n.* पुस्तकांचा छंद असणारा.

Bibliopole (bib'li-ō-pōl) [Gr. biblos, a book & polein,

to sell.] *n.* पुस्तकें विकणारा *n.* also Bib'liop'olist.
Bib'liopol'ic, Bib'liopical, Bib'liopolar *a.*

Bibliotheca (bib'-li-ō-thē'-ka) [Gr. *biblos*, a book & *theka*, a box.] *n.* a library पुस्तकालय *n.*, 'लायब्ररी.'

Bibulous, see Bib. [Bib'liothecal *a.*

Bicameral (bī-kam'er-al) [A. S. *be* & L. *camera*, a vault, a chamber.] *a.* consisting of, or including, two legislative branches (chambers) कायदे करणाऱ्या दोन सभांचा, दोन सभा असलेला, सभाद्वयात्मक.

Bicamerist *n.* an advocate of two legislative chambers साधारण लोकांची (Commons) व उमरावांची (Lords) अशा दोन कायदे करणाऱ्या सभा असणाऱ्या असें मत प्रतिपादन करणारा, सभाद्वयवादी.

Bicapsular (bī-cap'su-lar) *a.* द्विबीजकोशयुक्त, द्विबीजकोशी; as, A bicapsular pericarp.

Bicarbonate (bī-kār'-bon-āt) *n.* यामध्ये घालवितां येण्यासारखा सर्व उज्ज (H हायड्रोजन) घालविलेला असतो; *e. g.* NaHCO₃. Sodium bicarbonate; H (NH₄) CO₃. Ammonium bicarbonate. [Carbonate, भस्म (base) व carbonic acid यांचा रासायनिक संयोग *m.*] Normal carbonate यामध्ये घातून घालवितां येण्यासारखा उज्ज (H हायड्रोजन घालविलेला) असतो; *e. g.* Na₂CO₃. [निळा रंग *m.*

Bice, Bise (bis) [Fr. *bis*.] *n.* paint. हिरवा रंग, फिकट

Bicentenary (bī-sen'-te-na-ri) [L. *bis*, twice & *centum*, a hundred.] *n.* दोनशें वर्षांची पुण्यतिथि *f.*

Bicentennial (bī-sen-ton'i-al) *a.* द्विशतवार्षिक. B. *n.* द्विशतवार्षिक-दोनशें वर्षांची-पुण्यतिथि *f.*

Bicephalous (bī-sef'-al-us) [L. *bis*, Sk. द्वि, twice & Gr. *kephale*, Sk. कपाल, the head.] *a.* द्विकपाल, दोन डोक्यांचा, द्विमस्तक, दुडोक्या, दुकपाली.

Biceps (bī-seps) [L. *bis*, twice & *caput*, the head.] *n. med.* द्विशिरसस्त्रायु (applied particularly to a flexor in the arm, and another in the thigh).

Bichromate (bī-krō'māt) *a.* भस्मांचीं प्राणिलें आणि chromium trioxide (CrO₃) यांचा रासायनिक संयोग K₂Cr₂O₇ Bichromate of potash. Bichromate ह्याचा

Dichromate च्या ऐवजीं चुकीनें उपयोग करितात. खरा शास्त्रीय शब्द Dichromate हा आहे.

Bichrome (bī-krom') *n.* मंजिष्ठ.

Bicipital, (bī-sip'it-al) Bicipitous (bī-sip'itus) [L. *bis*, twice & *caput*, the head.] *a.* द्विमस्तकी, दोन डोक्यांचा, द्विमूर्द्धा, दोन बुडख्यांचा; as, A B. muscle.

Bicker (bik'er) [Origin uncertain. O. F. *bequer*, to strike with the beak (see Beak) or A. S. *becca*, a pick-axe.] *v. i.* भांडणें, तंटा करणें. २ झुळझुळ-सकंप हालणें; as, A bickering flame. ३ खळखळ वाहणें. B. *n.* भांडण *n.*, तंटा *m.* Bicker'ment *n.* Bickerings *n.*

Bicker (bik'er) [Scand. *bikarr* (Scot. *bicker*), probably from Low L. *vicarium*, a drinking-bowl.] *n.*

दारूचें लांकडी भांडें *n.*

Bickern (bik ern) n. (चोंचेसारखी) दोन शिंगाटीं असलेली ऐरण f, (दोन) शिंगाट्यांची ऐरण f. २ ऐरणीचें शिंगाटें n.

Biconcave (bī-kon'kāv) [L. bi, twice & Concave.] a. उभयांतर्गोल.

Biconvex (bī-kon'veks) [L. bi, twice & Convex.] a. उभयबाह्यगोल.

Bicorn, Bicornus (bikorn',-us) [L. bi, double, & cornu, Sk. शृंग, a horn.] a. दुशिगी, दुशिग्या, द्विशृंग.

Bicorporate (bī-kor'por-āt) [L. bis, twice & Corporate.] a. द्विदेही, दुदेही. २ hera. दोन धडांचा; as, "A lion having one head and two bodies."

Bicuspid (bī-kus'pid) [L. bi, twice & cusp, cuspis, the point of a spear.] a. having two cusps or points द्व्यग्र, द्विस्कंध. B. n. a premolar tooth in man उपदाढ f. Bicuspids उपदंष्ट्रा f, उपदाढा f. pl.

Bicycle (bī'si-kl) [L. pref. bi, twice & Gr. kyklos, a circle or wheel.] n. दुचाकी f, वेगाची लोखंडी पायगाडी f, द्विचक्रपादवाहन n, 'वायसिकल' f.

Bid (bid) [सध्यांच्या इंग्रजी भाषेंतील to Bid ह्या शब्दाचे दोन मुख्य अर्थ आहेत; (१) to offer (a price) सांगणें-देणें; (२) to order, to command आज्ञा करणें, हुकूम करणें. हा शब्द मूळ Old Teutonic beudan (O. F. beodan) व Old Teutonic bidjan (O. F. biddan) ह्या दोन धातूंचें संकीर्ण रूप आहे. Beudan या धातूची to stretch out, to reach out, to offer, to present; hence, to communicate, to inform, to announce, to proclaim, to command अशी अर्थपरंपरा आहे. त्याचप्रमाणें bidjan, ह्या धातूची to ask pressingly, to beg, to pray, to require, to demand, to command अशी अर्थपरंपरा आहे. आतां जेव्हां ह्या दोन निरनिराळ्या धातूंचा to command असा अर्थ झाला तेव्हां ते वापरण्यांत घोंटाळा उपस्थित झाला, व एक धातु दुसऱ्याकरितां वापरूं लागले, व beodan धातूपासून होणारे अर्थ सध्याच्या Bid शब्दांत कायम राहिले. परंतु biddan ह्या धातूपासून झालेलीं भूतकाळ व भूतभूतकाळाचीं रूपें मात्र beodan पासून होणाऱ्या Bid शब्दानें घेतलीं. आतां biddan ह्या दुसऱ्या धातूचा to pray हा अर्थ सध्याच्या to Bid prayers (to pray or say prayers) ह्या शब्दप्रयोगांत आढळतो]. v. t. to offer (a certain price for) देणें, सांगणें, मागणी करणें. २ to ask any one to come, to invite बोलावणें, पाचारणें, आमंत्रण करणें; as, "As many as ye shall find, B. to marriage." ३ हुकूम करणें, आज्ञा करणें; as, B. him come. ४ to say, to utter pr to express सांगणें, बोलणें; as, To B. welcome-adieu-farewell-goodbye-good morning- &c. ह्या सर्व शब्दप्रयोगांतील Bid चा 'प्रार्थना करणें,' 'मनापासून इच्छणें' असा प्राचीन अर्थ होता. B. v. i. 'बीट' करणें, किंमत देणें-सांगणें; as, To Bid at an auction. To bid up at an auction. लिलावांत किंमत चढवणें. cf. Marathi idioms घोड्यावर घोडा

घालणें, उडीवर उडी घालणें. To Bid fair संभवनीय दिसणें, -चा संभव दाखवणें, -ची आशा उत्पन्न करणें, -चें आश्वासन देणें; as, It bids fair to be a fine day; He bids fair to be successful. To Bid defiance to धमकी देणें, धमकीची गोष्ट सांगणें, सामन्यास-युद्धास बोलावणें. To Bid for votes लोकांचीं मते मिळविण्यासाठीं पार्लमेंटामध्ये असुक एक कायद्यांना पाठवळ देण्याचें वचन देणें. To Bid against one (लिंलांवामध्ये) दुसऱ्यापेक्षां जास्त किंमत चढविणें. To Bid high किंमत हाकणें-चढविणें. To Bid adieu-goodbye-farewell निरोप घेणें, निघून जाणें. Bidding *pr. p.* Bid, Bad or Bade *pa. t.* Bid, Bidden *pa. p.* B. *n.* मोल *n.* Bidder *n.* लिंलांवांत किंमत बोलणारा, मोल-किंमत सांगणारा &c., गिन्हार्डिक. २ हुकूम करणारा. ३ आमंत्रण करणारा. Bidding *n.* किंमत बोलणें *n.*, आमंत्रण *n.*, बोलावणें *n.*, निमंत्रण *n.*, पाचारण *n.* ३ मागणी *f.* Bidding prayer *n.* विशेष मागण्याची प्रार्थना *f.* ह्या प्रार्थनेंत ईश्वरापाशीं विशेष मागण्या करितात.

Bide (bīd) *v. t. & v. i.* to tolerate, to put up with (क्षुब्ध न होतां) सहन करणें. २ वसति करणें, राहणें (R). ३ वाट पाहणें; as, to B. one's time (to await one's opportunity). Biding *n.* वाट पाहणें *n.* २ वसतिस्थान *n.* Biding *a.* सतत राहणारा, टिकाऊ (now usually abiding).

Bidentate (bī-dent'āt) [L. *bi*, twice & *dens*, *dentis*, Sk. दन्त, a tooth.] *a.* दोन दांतांचा, द्विदंती, दुदांती. Also Bident'al.

Bidet (bi-det' or bē-dā) [Fr.] *n.* लहान घोडा *m.* (असला लहान घोडा पूर्वी घोडेस्त्राराला आपलें सामान वाहून नेण्यास देत असत.) २ दोन्हीकडे पाय टाकून बसून स्नान करण्याचें पिंप *n.*

Bifoliate (bī-fō'li-āt) [L. *bi*, twice & *folium*, leaf + suffix *-ate*.] Bifoliolate (bī-fōli'ōlāt) [L. *bi*, twice & *foliolum*, dim. of *folium*, leaf + suffix *-ate*. Bentley uses the word *bifoliate* and Drs. Lindley and Oliver use the word *bifoliolate*, both meaning *having, or composed of, two leaflets*.] *a. bot.* दोनच दलें (लहान पानें) असलेलें, दोन दळांचें झालेले (मिश्रपर्ण), द्विदल, एक जोडीचें.

N. B.—Leaf = पर्ण, Leaflet = पर्णदल, gener. abbr. into दल. Cotyledon बीजदल gener. abbr. into दल; as, In Acotyledonous plants अदलवनस्पति there is a danger of दल meaning leaflet being confounded with दल meaning cotyledon.

Bifronted (bī'frunt-ed) [L. *bi*, twice & *Front*.] *a.* of two fronts दुतोडा *lit.* द्विसुख, उभयतोमुख. Also Bifront *a.*

Biform (bī'form) [L. *bi*, twice & *Form*.] *a.* of two forms द्विविध, द्विरूप; as, "Of a B. figure, human above, half brute below." Biform'ed *a.* द्विरूप. Biform'ity *n.* द्विरूपता *f.* दोन निराळी रूपे-आकार एकत्र असणें.

Bifurcate, Bifurcated (bī-fur'kāt,-ed) [L. *bi-bis*, twice & *furca*, a fork.] *a.* shooting into two branches दुखांथांचा, दुफाट्यांचा. दुखांदी, वेळक्याचा. [A B. STICK डेळकी *f.*, वेळकी *f.*, डेळकें *f.*, डेळी *f.*] Bifurcate *v. t.* दोन शाखा करणें. *B. v. i.* दोन शाखा होणें. Bifurcā'tion *n.* दोन फांध्या-शाखा फुटणें *n.*, दुखांदा *m.*, दुफाटा *m.*, दुवा(वे)ळकें *n.*, दुभाळकें *n.*, वेळकें *n.*, वेचक *f.*, *n.*, वेचकें *n.*, वेचांगळें *n.*, डेळकी *f.*, डेळकें *n.*

Big (big) *a.* large सोठा, महान्, स्थूल, अवजड, बृहत् (mostly in comp.). २ (with *with*) pregnant गरोदर, गर्भार, गर्भिणी, गर्भवती, दान जिवांची, पोटाशी, गाभीण or गाभण (cattle and certain reptiles), सवर or सभर (mare and ass). [TO BECOME OR BE GROWING BIG पिकणें, गाभणें, गाभ धरणें, गाभास जाणें (APPLIED TO CATTLE AND CERTAIN REPTILES), पोटाळणें OR पोटाळणें (R), कांहीं दिवस-माहिने जाणें (WOMEN), डोहाळे लागणें, पोट वर येणें (USED IN A BAD SENSE)]. ३ *full of pride, haughty, puffed up* चढेल, दिमाखदार, दिमाखाचा, दिमाख्या, माजलेला, फुगलेला, शेफारलेला, भगरूर. [TO GROW BIG शिष्टावणें, चडून जाणें.] ४ उदात्त, उदार, प्रशस्त; as, A B. heart उदात्तान्तःकरण. ५ भरपूर, गंभीर, सोठा; as, A B. voice. ६ *distended* ताणलेला, फुगलेला; as, "The bellows of a furnace grow big when blown into. Big-bellied *a.* मोठ्या पोटाचा, डेण्या, डेरपोक्या, ढसढेरा, स्थूलोदर. Big'ger *a.* अधिक मोठा, &c. Big'gish *a.* जरा मोठा. Big'ness *n.* मोठेपणा *m.*, मोठाई *f.*, सहत्व, (*pop.*) महत्व *n.* For more meanings of Bigness see the adjective Big. Big-wig *n.* बडा मनुष्य *m.* To look big डौल घालणें, दिमाख करणें, दुसऱ्याला तुच्छवत् मानणें. To talk big बढाई *f.* फुशारकी *f.* मारणें, बढाईकी मारून दहशत घालणें.

Bigamy (big'am-i) [L. *bi, bis*, twice & Gr. *gamos*, marriage; allied to Sk. यम् to restrain or govern.] *n.* having two wives or two husbands at once दोन लग्नें करणें *n.*, एक बायको असतां दुसरी करणें *n.*, एक नवरा असतां दुसरा करणें *n.*, द्विभार्याकरण *n.*, द्विभर्तृकरण *n.* २ द्विभार्याकरणाचें-द्विभर्तृकरणाचें पाप. Big'amist *n.* दोन बायकांचा नवरा *m.*, दोन नवऱ्यांची बायको *f.*, दुबायल्या *m.*, द्विपत्निका *f.*, द्विभार्यक, द्विपत्नीक. Big'amous *a.* द्विभार्याकरणाचा, द्विभर्तृकरणाचा.

Bigg (big) [Icel. *bygg*; Dan. *bygg*.] *n.* एक प्रकारचा जव *m.* ह्याच्या दाण्याला चार धारी असतात.

Biggen, Biggin (big'in) [Fr. *beguin*, from the cap worn by the *Bequines*, a religious society of women in France.] *n.* टोपडें *n.*, टोपरें *n.* २ *infancy* बालपण *n.*, बालदशा; as, "How many dangers meet Poor man between biggin and the winding sheet!"

Biggin (big'in) *n.* आंगचें गाळणें असलेलें काफी तयार करावयाचें भांडें *n.*, आंगच्या गाळण्याची किटली *f.*, काफी

तयार करतांना ज्यामध्ये काफ़ीची मूड ठंजन काफ़ी तयार करतात तें सच्छिद्र भांडें *n.*

Bight (bit) [A. S. *byht.*] *n.* अर्डी *f.*, वेटालें *n.* २ *mech. eng.* गाळा *m.* ३ डपसागर *m.*

Bignonia (big-nō'ni-a) [Named after the Abbe *Bignon*, the librarian of Louis XIV.] *n. bot.* पाडळ *f.*, पाडळी *f.*, अशोधा *f.* ह्याला संयुक्तपर्ण व नळीच्या आकाराचीं फुलें येतात.

Bigot (big'ot) [Fr. *bigot*, a bigot or hypocrite, a name once given to the Normans in France. At first the word *bigotry* was confined to religious opinions but afterwards it was extended to opinions of any sort.] *n.* आपलीच धर्मासंबंधीं किंवा इतर मते वित्तूक खरीं व आपल्याहून भिन्नमते अगदीं खोटीं असें मानणारा, धर्मवेडा, हट्टी, कट्टा उपासक, हेके-खोर, स्वमताभिमानी(?) *m.* Big'oted *p. a.* दुराग्रहांनं आपल्या मतांस चिकटून रहाणारा, धर्मवेड असलेला, मताभिमानी, एककल्ली, स्वमतवादी, स्वमताग्रही, हट्टवादी, एकमार्गी (?), एकमोडी (?), एकचाली (?). [BIGOTED CHRISTIAN वीरखैस्त, cf. वीरवैष्णव, वीरशैव.] Big'otedly *adv.* Big'otry *n.* स्वमताचा फाजील अभिमान *m.*, धर्मवेड *n.*, फाजील मताभिमान *m.*, हट्टवाद *m.*, दुराग्रह *m.*, स्वमताग्रह *m.*, श्रद्धाजाड्य *n.*

N. B.—एकमोडी, एकचाली, एकमार्गी are not the correct meanings of Bigoted; nor are स्वमताभिमान, स्वमतासक्ति the correct meanings of Bigotry.

Bijou (be-zhōō') *n.* नकशीदार वस्तु *f.* २ नकशीदार लहान पेटी ३ फार लहान पण सुबक असा, विशेष कारागिरीचा दागिना *m. pl.* Bijoux. Bijou'try (Fr. *Bijouterie*) *n.* नकशीचें जवाहीर-दागिने.

Bijugate (bī-jū'g-ate) [L. *bi*, twice & *jugare*, *jugatus*, to yoke.] *a. bot.* two-paired, 'as a pinnate leaf of two pairs of leaflets.' दलांच्या दोन जोड्यांचें वनलेलें (संयुक्तपर्ण), संयुक्तपर्णांच्या मधील दांड्याच्या प्रत्येक बाजूला दोनदोन दळे असलेलें (पर्ण), दलांच्या दोन जोड्यांचें, द्विदलयुगल (संयुक्तपर्ण).

Bijugous (bījū'gus) *a. bot.* द्विदलयुगल (संयुक्तपर्ण). See Bijugate.

Bike (bīk) [Etymology unknown.] *n.* गांधिलमाशांचें वरतें *n.* २ (used contemptuously.) मनुष्यांचा घोळका *m.* ३ *fig.* जमिनीखालची लपावयाची जागा *f.*

Bike (bīk) [Abbreviation of Bicycle which see.]

Bilabiate (bī-lā'biāt) [L. *bi* & *Labiate*.] *a.* द्वयोष्ठक, उघडलेल्या तोंडाचे आकृतीचा, द्वयोष्ठ्य; as, Bilabiate corollas.

Bilaminar (bī-lam'i-nar) [L. *bi*, twice & *lamina*, a lamina.] *a.* दोन पातळ पत्रे असलेला, दोन पातळ पत्र्यांचा.

Bilander (bī-lan-der) [Of Danish origin.] *n.* कालव्यांत चालणारें दोन डोलकाळ्या असलेलें व्यापारी जहाज *n.*

Bilateral (bi-lat'er-al) [L. *bi*, twice & *latus*, *lateris*, side.] *a.* द्विपार्श्व (as, Bilateral operation (अंतर्गळ-रोगांत) द्विपार्श्व अंडच्छेदनक्रिया), दुवाजूचा, दोन बाजू असलेला. *Bila'ter'al'ly adv.*

Bilberry (bil'ber-i) [Dan. *blåbær*; Ger. *blauhecre*.] *n. pl.* Bilberries काळ्या बोराने झाड *n.* २ काळे बोर *n.* Called also Whortle-berry.

Bilbo (bil'bō) [From *Bilbao*, in Spain, famous for iron and steel.] *n.* बहुधा सुपमण्याकरितां वापरलेली तरवार *f.* बिचदा *m.* Bil'boes (Bil bōz) कैद्याच्या पायांत किंवा हातांत घालण्याच्या खोड्यासारख्या बिड्या *f. pl.*

Bile (bil) [L. *bilis*, bile, also anger.] *n.* पित्त *n.* २ *fig.* स्वप्पामर्जी *f.* राग *m.* Bil'iary *a.* पित्ताचा, पित्तवाहक; as, B. ducts. ३ पित्त, पित्तासंबंधी; as, B. acids. Bil'ious *a.* पित्ताळू, पित्तळ, पित्तकर, पित्तप्रकोपी, पित्तप्रधान, पित्तग्रस्त, पित्तक्षोभी, पित्तक्षुब्ध. २ पैत्तिक, पित्तासंबंधी. ३ तामसी, उग्र प्रकृतीचा, गरम तव्येतीचा. To feel B. पित्ताने जळजळणे-उचमळणे. *impers.* पित्ताची ज्योत *f.* मारणे-भरणे (उरांत, घशांत). Bile'-duct *n.* पित्तवाहिनी *f.* Bil'iously *adv.* Bil'iousness *n.* पित्तप्रकोप *m.* Bilious fever *n.* पित्तज्वर *m.* Bilestone *n.* पित्तातिशयाने झालेला मूतखडा *m.* पित्ताश्मरी *f.* To rouse one's bile गुखाद्याचे पित्त खवळणे.

Bilge (bilj) [Most probably connected with Bulge.] *n.* पिपाचे पोट *n.* २ गलबताचे पोट *n.* घमताड *f.* गमतड (डी). ३ घमत *n.* ४ फुगा *m.* फुगारा *m.* B. v. t. गाबडे पडणे, गमत *n.* करणे. Bilge-pump *n.* आगबोटीतील घमत काढावयाचा बंब *m.* Bilge-water *n.* घमत *n.* Bilg'y *a.*

Bilingual (bi-ling'wal) [L. *bis*, twice & *lingua*, tongue.] *a.* दोन भाषांचा; as "Cock-boat is probably a bilingual compound," द्विभाषिक. Bilin'guar *a.* द्विभाषिक. Biling'uous *a.* दुभाषी, दोन भाषांचा.

Bilateral (bi-lit'er-al) [L. *bi*, twice & *litera*, a letter.] *a.* दोन अक्षरांचा, दोन वर्णांचा, द्विवर्णात्मक.

Bilk (bilk) [Probably a form of Balk.] *v. t.* फसविणे, घेतलेल्या मालाचे पैसे न देतां फसवून निवून जाणे. २ *fig.* हातावर तुरी देणे; as To bilk a creditor. Bilk'er *n.* गाडीवानाला कमी भाडे देऊन आणि त्याबद्दल त्याने तक्रार केल्यास खोटें नांव सांगून खोटा पत्ता देणारा मनुष्य *m.* गाडीवानाला भाडे न देतां फसवून निवून जाणारा. २ मालकाला गाडीबद्दल भाडे न देणारा गाडीवान *m.* Bilk *n.* गंजिफाच्या खेळांत आपल्या समोरच्या भिडूला एकदम डाव करून न देणे. २ धूर्तता *f.* ३ व्यर्थ बडबड *f.* सटरफटर *n.* ४ स्वतःचे धनकोला फसविणारा मनुष्य *m.*

Bill (bil) *n.* कोयता *m.* कुरंदी *f.* कोयती *f.* पायला or पाळा *m.* पाईल *m.* बोडसा *m.* बोडसे *n.* खराळ *m.* लवित्र *n.* २ आजत. [Catch or lodge of a B. अंकडी *f.* अंकडा *m.* आजत (?) *m.*] ३ लढाईत वापरण्यासारखा परशु *m.* B. v. t. कोयतीने-कुरंदीने खणणे-तोडणे. २ परशुने तोडणे. Bill-hook *n.* आंकडी असलेला मोठा कोयता *m.*

Bill (bil) [A. S. *bile*.] *n.* चोंच *f.* चंचु *f.* चंचुपुट *m.* *n.*
 B. v. i. चोंचीला चोंच लावणे (as doves), चंचुचुंबन
 करणे. Billed *n.* चोंच असलेला. To bill and coo
 लडिवाळपणानें गोंजरणें (said of doves or demonstra-
 tive lovers).

Bill (bil) [L. *bulia*, a boss, a seal &c.] *n.* पत्रक *n.*
 याद *f.* तपशील *n.* 'बील.' २ विकलेल्या जिनसांची
 याद *f.* ३ *law* अपराधलेख *m.* वादीचा अर्ज *m.* ४ हुंडी
f. ५ कायद्याचा खर्चा-मसुदा *m.* कायदा *m.* परवाना.
 ७ ढळढळीत अक्षरांची मोठी जाहिरात *f.* Bill-book *n.*
 स्वीकारलेल्या व दुसऱ्यावर काढलेल्या हुंड्यांचें नोंदपुस्तक
n.-वही *f.* Bill-broker *n.* स्वतःकरितां किंवा दुसऱ्या-
 करितां हुंड्यांचा धंदा करणारा दलाल, हुंडीदलाल, हुंड्या
 पटवून देणारा दलाल. Bill-discounter *n.* कटमुद-
 तीच्या हुंड्यांचा दलाल; ह्या हुंड्या तो विकतो आणि वि-
 कत घेतो. Bill-chamber *n.* स्काटलंडामध्ये खटल्याचा
 निकाल तत्काल लावणारें सेशनकोर्टापैकीं एक खानें *n.*
 Bill-sticker *n.* जाहिराती लावणारा-चिकटविणारा. Bill
 of adventure. See Adventure. Bill of complaints
n. (इंग्रजी न्यायपद्धतीअन्वये) वादी वडलेली हकीकत
 कोर्टांत कळवून आपणास काय पाहिजे हें देण्याची कोर्टास
 विनंती करितो ती. Bill of costs (वकिलाच्या किंवा
 दाव्याच्या) खर्चाचें पत्रक *n.* Bill of credit (सरकारानें
 आपल्या) पतीवर काढलेली नोट. २ पतचिठी, ही चिठी
 ज्याला दिली त्याला उधार माल चिठी देणाऱ्याच्या पती-
 वर द्यावा असं हीत लिहिलेलें असतें. Bill of divorce
 सोडचिठी. Bill of entry जकातकचेरींत बाहेर गांवां
 पाठविण्याच्या व आंत येणाऱ्या मालाची ठेवलेली याद *f.*
 Bill of exceptions सेशनकोर्टांत ज्युरीच्या मदतीनें
 खटला चालवून खटल्याचा निकाल सांगितल्यावर निकाला-
 विरुद्ध ज्या तक्रारी विनंतीअर्जांनें कोर्टापुढें मांडण्यांत ये-
 तात त्या ज्युरी आणि जज यांच्या निकालाविरुद्ध केलेल्या
 तक्रारींची याद. Bill of exchange अदलाबदल करतां
 येणारी हुंडी (ज्यांत बहुतकरून मुदत उरविलेली
 असते). Bill of fare जेवणाचे पदार्थांची यादी, ताटा-
 ची यादी. Bill of health गलबत निघण्याचे वेळीं तें
 ज्या ठिकाणाहून निघालें त्या ठिकाणीं कोणत्याही प्रकारचा
 सांसर्गिक रोग नव्हता अशाबद्दलचा योग्य अधिकाऱ्या-
 कडून मिळालेला दाखला. Bill of indictment कोर्टी-
 तील पंचांला सादर केलेली लेखी तोहमत. Bill of
 lading गलबतावरील भरता (वारदाना) ची याद,
 भरितपत्र. Bill of pains and penalties राजद्रोहासा-
 रखा गुन्हा जरी कायदेशीर रीतीनें शाबीत झाला नाहीं
 तरी अशा गुन्हेगारांस देहांतशिक्षेव्यतिरिक्त शिक्षा
 देण्याचा कायदा. Bill of mortality मृत्युसंख्येची याद,
 मुददेसुमारी. Within the bills of mortality गांवा-
 च्या हद्दींत. Bill of parcels विकत घेतलेल्या वस्तूचा
 प्रतदार तक्ता, हा तक्ता विकणारा इसमच करितो. Bill
 of particulars वादीच्या मागणीचा किंवा प्रतिवादीच्या
 वजावटी (set off) चा तपशील. Bill payable ज्या-
 मध्ये हुंडीचा पैसा देण्याबद्दल लिहिलें असतें ती हुंडी.

Bill receivable ज्यावरून पैसा वसूल करावयाचा असतो ती हुंडी. Bill of rights (लोकांच्या) राजकीय हक्कांचा कायदा. Bill of sale law विक्रीचा करार, पुत्राचा मनुष्याने दुसऱ्या इसमापासून कर्ज काढिले असता त्याला तो आपली जिनगी लिहून देतो, आणि सुदतीत कर्ज परत न केल्यास सावकारास या (Bill of sale) करारपत्राने गहाणवट जिनगी विकण्याचा हक्क प्राप्त होतो. Bill of, or, at sight रोकडी हुंडी. Bill of store व्यापारी लोकांनी (कस्टम) जकात दिल्याशिवाय ह्यांना आवश्यक लागणारे पदार्थ प्रवासाकरिता आगवोटीतून नेण्याची देण्यांत येणारी परवानगी. Bill of sufferance जकात दिल्या-
 शिवाय हव्या त्या इंग्रजी बंदराशी व्यापार करण्याचा व्या-
 याच्याला दिलेला परवाना *m.* To accept a bill हुंडी
 सचकारणे. To dishonour a bill हुंडी नाकारणे, हुंडी
 फिरविणे. To present a bill for acceptance हुंडी
 रजू करण्याकरिता दाखविणे. To present a bill for
 payment पिकलेली हुंडी पटवण्याकरिता दाखविणे. Bill
 payable to bearer जो दाखवील त्याला पटवून मिळणारी
 हुंडी. Bill payable to order ज्याच्या नावे हुंडी लिहिली
 असेल त्यालाच किंवा त्याने ज्याला वेचन केली असेल
 त्याला मिळणारी हुंडी. To endorse a bill (शिरा मारून)
 हुंडी वेचन करणे.

Billet (bil'et) [Fr. dim. of Bill.] *n.* a note चिठी *f.*,
 चकती *f.*, खुफा (*R*) *m.* २ a ticket चकती *f.*, लष्करी शिपा-
 यास नेसून दिलेल्या जागेबद्दलचा परवाना *m.*; *as*, A. B.
 of residence. B. v. l. चिठ्या *f-pl.* चकत्या *f-pl.* दे-
 जन रहायस नमणे-योजणे, लष्करी शिपायास रहायस
 जागा देणे. B. v. i. to be lodged विन्हाडाची सोय
 लावून दिलेली अगणे; *as*, He billets in my lodgings.

Billet (bil'et) [Fr. billette-bille, the young stock of
 a tree.] *n.* a log of wood ओंडा *m.*, *dim.* ओंडी *f.*,
 ओंडी *f.*, ओंडकूर *n.*, ओंडके *n.*, उसळपा *m.*, फांटे *n.*,
 टोणका *m.*, *dim.* टोणी *f.*, टोणके *n.*, भिंतळा *m.* २
 बकलांत अडकवण्याचा चामड्याचा तुकडा *m.*

Billet-doux (bille-dōō') [Fr. billet, a letter & doux,
 sweet.] *n.* a short love-letter प्रणयलेख *m.*, कामलेख
m., मदनलेख *m.*, प्रीतिसंदेश *m.*, प्रीतिपत्र *n.* *pl.*
 Billets-doux.

Billiards (bil'yardz) [Fr. billard, a billard or the
 stick wherewith the players touch the ball at
 billiards.] *n.* बिलिअर्ड, चौरंगावरच्या गोठ्यांचा खेळ
m., टेबलावर खेळण्याचा गोठ्यांचा खेळ. Billiard *a.* बि-
 लियर्डसंबंधी. Billiard-marker *n.* बिलियर्ड खेळांतील
 डाव नोंदणारा.

Billicock (bil'i-kok) *n.* colloq. एक प्रकारची उंच नव्हे
 [अशी सुकुटी टोपी *f.*

Billingsgate (bil'ingz-gāt) [Billingsgate, the great
 fish market of London.] *n.* लंडनमधील बिलिंग्स-
 गेट मार्केटांत पूर्वी चालू असलेल्या हलकट भाषेसारखी
 भाषा *f.*, हलकट व, हमरीतुमरीची भाषा *f.*, बीभत्स
 भाषा *f.*, बिलिंग्जगेटची हलकट भाषा *f.*

Billion (bil'yun) [L. *bi*, twice, & Million.] *n.* महा-
 पत्र *n. m.* (१,०००,०००,०००,०००) Ten B.s शंकु *m.*
 Hundred B.s जलधि *m.*, शंख *m.* Thousand B.s
 अंत्य *n.* Ten thousand B.s मध्य *m.* Hundred
 thousand B.s परार्ध *n.*

Billon (bil'on) [Fr. *billon*, a debased metal.] *n.* हीण
 धातु *f.* (ही रुपें व तांबें किंवा रुपें व जस्त ह्यांची केलेली
 असते व कधीं कधीं सोने किंवा रुपें व इतर हीण धातू
 ह्यांचीहि असते.)

Billow (bil'ō) [Scand.,—Icel. *bylgja*; Dan. *bolge*, a
 wave.] *n.* वाऱ्यालें फुगलेली मोठी लाट *f.*, कल्लोल *m.*,
 दांडी *f.*, गहरा *m.* Swelling and dashing of Billows
 खळबळी *f.*, *intense.* खळबळार *m.* B. v. *i.* मोठी लाट
 येणें-आदरणें. Bill'owed, Bill'owy *a.*

Billy (bil'i) *n.* पोलीस शिपाऱ्याचा दंडुका *m.*, काठी *f.*

Billy, Billie (bil'i) *n.* बरोबरचा योद्धा *m.*-वीर *m.*

Billygoat *n.* वकरा *m.* [Bill'ies *pl.*

Bilobate (bi'lōbāt) [L. *bi* & Lobate.] *n.* *bot.* द्विखंड-
 युक्त, दोन खंडांचा (भागांचा) झालेला.

Bilocular (bi-lok'ū-lar) [L. *bi*, twice & *locus*, place.] *a.*
bot. दुकोशी, दुकोदरी, द्विकोशी, द्विकोदरी; *as.* जायफळ.

Binacuate (bi-nak'ū-lāt) [L. *bi*, twice & *macula*,
 a spot.] *a.* दोन डाग असलेला.

Bimana (bi-man-a) [L. *bi*, twice & *manus*, hand.]
n. दोन हात असणारा प्राणी *m.* Bi'manous *a.* दोन
 हातांचा, दोन हात असणारा.

Bimensal (bi-men'sal) [L. *bi*, twice & *mensis*, a
 month.] *a.* दोनदोन महिन्यांनीं होणारा-घडणारा, द्वैमा-
 सिक.

Binetallism (bi-met'al-izm) *n.* द्विचलनवाद *m.*, सोनें
 आणि रुपें ह्या दोहोंचीं चलतीं नाणीं असावीं असें मत *m.*
 द्विधातुवाद *m.* Bi-metal'lic *a.* दोन धातूंचा, सोनें व
 रुपें ह्या दोहों जातींचीं नाणीं चालू असलेला (देश).
 Bi-met'allist *n.* द्विचलनवादी *m.*

Bimonthly (bi-munth'li) same as Bimensal.

Bin (bin) [A. S. *bin*, a manger.] *n.* कृणगा *m.*,
 कोथळा *m.*, कणंग or कणिंग *f.*, *dim.* कणगुली *f.*, कणगूल
n., कोथळी *f.*, पालटें *n.*, पालें *n.*

Binacle, same as Pinnacle.

Binary (bi'nar-i) [L. *binarius*, two by two, from
bis, twice.] *a.* दोहोंचा, दुहेरी, द्विगुण. २ *chem.*
 द्विभौतिक, दोन घुकाकी पदार्थांपासून झालेला, द्वि-
 मूल, द्वितन्विक. Bi'nate *a.* घुकाच देठावर दोन
 दळें (लहान पानें) असणारें. Binary arithmetic
 द्वांशगणित *n.*, द्वांशपद्धतीप्रमाणें लिहिलेले अंकगणित *n.*
 Binary scale दोहरा, दुवारा ताल. २ *math.* द्विक्रम,
 शून्य आणि एक यांनीं बांधलेली अंकपद्धति *f.* Binary
 star *astron.* दुहेरी तारा *m.*, वेवडातारा *m.* Binary
 system *astron.* मिथुनमाला *f.* Binary theory द्विभौ-
 तिक वाद *m.* *chem.* दोन भिन्न व विरोधिगुणांच्या

एककी पदार्थोंपासून सर्व रासायनिक मिश्रणें झालीं आहेत
असा वाद किंवा असें मत n.

N. B.—Binary star = a double star, one of two
stars associated together so as to form a system, the
one revolving round the other, or both round their
common centre of gravity.

Bind (bind) [A. S. *bindan*, Sk. बन्ध्, to bind. (वं-
दानें-बिड्यानीं-वेष्टनानें-प्रेम इत्यादि मनोविकाराच्या पा-
शानें) गच्च बांधणें, घट्ट करणें, असा to Bind ह्या क्रिया-
पदाचा मूळ अर्थ आहे.] I (अ) *to tie fast* बांधणें,
बांधून टाकणें-ठेवणें, बांधन n-निबांधन n.&c. करणें g. of
o. I (ब) (कशानें) कसणें, करकचणें, करकचून बांधणें-
आवळणें-ओढणें, कर्कटून आवळणें. II (अ) (वेष्टनानें)
बांधणें, वेष्टणें, लपेटणें, वेढणें, गुंडाळणें. II (ब) *to make*
costive पोटा n. बंद करणें g. of o., बद्ध-बद्धकोष्ट करणें,
मलावष्टंभ करणें g. of o. II (क) *to bandage the body*
with something पट्टीनें बांधणें, लपेटून बांधणें, गुंडाळणें,
II (ड) *to secure with a border or edging of some*
strengthening material सभोंवतीं फीत लावणें, गोटा
वाळणें, गोटी f- गोटा m- मगजी f- लावणें. III (अ) *to*
tie together or to form into a single mass एकजीव
करणें, दड करणें. III (ब) टणक-कडक-घट्ट करणें. III
(क) (a book) बांधणें, बांधणी करणें. III (ड)
(sheaves) वेढणें, वेढाळणें, वेढाळणी करणें. III (इ)
आळा-कुडण घालणें; as, To B. a tree with an en-
closure. IV (धर्मासंबंधानें-विवाहासंबंधानें-उपकारानें-प्रेम-
पाशानें-कायद्यानें-जादूटोण्यानें-आजारीपणानें) बांधणें, बां-
धून घेणें, गुंतवणें, गोवून घेणें, गोवणें, विकत घेणें *fig.*
मिधा-ओशाळा करून उचणें, उपकारबद्ध करणें, गुलाम
करून सोडणें, पाय बांधून टाकणें, जखडणें, जखडून
बांधणें (with *to, unto, at*). [BIND OVER TO APPEAR
हाजीर होण्याविषयीं मुचलका m. घेणें. TO B. ONE (OVER)
TO HIS GOOD BEHAVIOUR नीट वागेन भशा वचनानें एखा-
द्याला बांधून घेणें. I DARE, OR WILL, BE BOUND FOR
THIS STATEMENT ह्या ह्मणण्याची सर्व जबाबदारी मी आपल्या
वर घेईन. TO BE BOUND बांधलेला असणें, कर्तव्यबद्ध असणें.]
B. v. i. बद्धकोष्ट होणें, मलावष्टंभ होणें. २ कडक-कठीण
होणें; as, Clay binds by heat. ३ गति-प्रवाह थांबणें.
४ बांधलेला-बद्ध होणें. Bound *pa. t. & pa. p.* Bind n.
पट्टी f. २ दुसऱ्या झाडावर चढणारा वेल m. ३ दगडी
कोळशांच्या थरांतील कठीण माती f. Bind'er n. पट्टी f. २
बांधणारा, पुस्तकें बांधणारा. ३ गट्टे बांधणारा. ४ कापतां-
क्षणींच भारे बांधण्याचें यंत्र n. Bind'ery n. पुस्तकें बां-
धण्याचा कारखाना m. Bind'ing a. एखादें काम करा-
वयास लावणारा, सुरवत पाडणारा, बांधणारा, अवश्य-
माननीय. B. n. बांधणें n, निबांधन n, कसणें n. २ बद्ध-
कोष्ट करणें n. ३ फीत लावणें n. ४ कडक करणें n. ५ पट्टी f,
बंद m, बांधन n, आळा m, मगजी f, गोटा m. For more
meanings of the verbal noun 'Binding,' see the
meanings of the transitive verb to Bind given
above. Bind'weed n. *Convolvulus turpethum* तड-

तडी *f*, तेड *n*. Bine *n*. (a dialectic form of Bind)
वर जाणाऱ्या वेलीचा. नाजूक दांडा *m*. To bind hand
and foot *lit.* & *fig.* हातपाय जखडून टाकणे.

Bing (bing) [Dan. *bingh*, Icel. *binger*, a heap.] *n*.

रास *f*; ढीग *m*. (धान्य, कोळसे वगैरे वस्तूचा.)

Binn, same as Bin.

Binnacle (bin'a-kl) [Formerly *bittacle*, Port. *bita-*
cola.—L. *habitaculum*, a dwelling-place.—L. *habi-*
tare, to dwell.] *n. naut.* होकायंत्रपेटिका *f*, या पेटित
होकायंत्र दिसण्याकरितां दिवाही असतो.

Binocle (bin'o-kl) [L. *bini*, two by two & *oculus*,
Sk. अक्ष, an eye.] *n*. दोन डोळ्यांची-नळ्यांची
दुर्बीण *f*, जोडदुर्बीण. Binoc'ular *a*. दुडोळी, द्वि-
नयन, नेत्रद्वयोपयोगी, दोन डोळ्यांच्या कामाचा. Bi-
noc'ularly *adv*. दोन डोळे वापरून. Binocular
glass (also Binocular) *n. chem.* नाटकी भिंगे *n*,
नाटकांतील रंगभूमीवरचीं पात्रे पाहण्यास ह्यांचा उपयोग
करितात. Binocular vision *n*. एकदम दोनी डोळे
वापरून मिळालेला देखावा *m*.

Binode (binōd) द्विपात (in *math.*).

Binomial (bi-nom'i-al) [L. *bis*, Sk. द्वि, twice & *nomen*,
Sk. नाम, a name.] *n. alg.* द्विपद, ऋण किंवा धन
चिन्हांनीं जोडलेलीं दोन पदे; as, A + B किंवा A—B.
B. *a* द्विपद, दोन पदे असलेला. Binomial theorem *n.*
math. द्विपदसिद्धांत *m*. ह्या सिद्धांताच्या योगानें हळ्या
त्या द्विपद संख्येचा हवा तो घात एकदम लिहितां येतो.
B. expression द्विपदसमूह, द्वियुक्तपदसमूह.

Binormal (bi-nor'mal) *a. math.* द्विमुख्यलंब. See the
word Normal.

Binominal (bi-nom'i-nal) *a*. दोन नांवांचा.

Bio (bi'ō) [Gr. *bios*, Sk. जीव, life.] *a prefix*. Biobib-
liographical *a*. एखाद्याच्या जीवनवृत्तांता-लेखासंबंधीं.
Bi'oblast *n*. जीवकण *m*, जीवबिंदु *m*. Biodynam'ics
n. प्राणमीमांसा. ह्या शास्त्रांत प्राण्यांच्या प्राणशक्तीचाच
(vitality) फक्त विचार केला असतो. Biogen'esis *n*.
जीवाज्जीववाद *m*. Biogenet'ic *a*. Biog'enist *n*.
Biog'eny *n*. जंतूंचें उत्क्रान्तिवर्णन. Biomag'netism
n. See Animal magnetism. Biom'etry *n*. आयुर्दा-
यशास्त्र *n*. ह्या शास्त्रांत निरनिराळ्या जातींचे लोक किती
किती वर्षे वाचतात याचा विचार केला असतो.

Biocellate (bi-os'el-lāt) [L. *bi*, twice & *ocellus*, an
eyelet.] *a*. डोळ्यांसारखे दोन खळगे असलेला.

Biograph (bi'o-graf) [Gr. *bios*, life & *graphein*, to
write.] *n*. चित्रे सजीव दाखविणारी पेटी *f* दृश्यंत्र *n*.
ह्या यंत्राचा दांडा फिरविला असतां आंतील-मनुष्ये-गाड्या
इत्यादिकांचीं चित्रे फिरून जणू काय सजीव मनुष्ये, गाड्या
इत्यादि चालत आहेत असा भास होतो.

Biography (bi-og'raf-i) [Gr. *bios*, Sk. जीव, life, &
graphein, to write, describe.] *n. the history of a*
particular person चरित्रलेख *m*, चरित्र *n*, चरित्रवर्णन *n*.
२ चरित्राचें पुस्तक *n*. Biog'rapher *n*. चरित्रकार, चरित्र-

लेखक. Biograph'ic-al (v. N.) चरित्राचा, चरित्रवर्णनाचा, चरित्रवर्णनासंबंधी. Biograph'ically adv. Biographise v. t. (चें) चरित्र लिहिणें.

Biology (bī-ol'oj-i) [Gr. *bios*, Sk. जीव life, and *logos*, a discourse.] n. प्राणिशास्त्र (!) n, जीवनशास्त्र n. Biolog'ic, Biolog'ical a. जीवनशास्त्रासंबंधी. Biolog'ically adv. Bio'logist n. जीवनशास्त्रवेत्ता m.

Bioplasm (bī'ō-plazm) [Gr. *bio*, & *Plasm*.] n. (सर्व प्राण्यांचा) आद्यघटक m, आद्यधातु m. See Protoplasm.

N. B.—With a view to avoiding confusion while coining words for Bioplasm & Bioblast, we kept before us our coinages for Protoplasm, Protoplast, Spermatozoa, Spermatozoids, Ovum, Ovule, Embryo, Ovary, Pistil, Stamen & Pollen.

Biotaxy (bi'ō-tax'i) [Gr. *bios*, life & *taxis*, arrangement.] n. the arrangement of living animals according to their structural character, taxonomy प्राण्यां व वनस्पतींचें त्यांच्या रचनेप्रमाणें वर्गीकरण, जीवरचनाशास्त्र n.

Biparous (bip'ar-ous) [L. *bi*, Sk. द्विः twice & *parere*, to bear.] a. द्विप्रसू, यमलप्रसू, जुळें प्रसवणारा; जसे, शेरचें झाले.

Bipartite (bī'part-it) [L. *bis*, Sk. द्विः twice, & *partire*, to divide.] a. दुभाग, द्विभाग, दुखंड. २ law दोन पक्षांचा; as, Bipartite contract दु-अंगी करार m, ह्या कराराला मक्ता देणारा व घेणारा अशीं दोन अंगे आहेत. ३ bot. दंडापर्यंत दुभागलेले. Biparti'tion n. दंडापर्यंत दुभाग होणें (पानाचें).

Biped (bī'ped) [L. *bi*, Sk. द्विः twice & *pes*, *pedis*, Sk. पद, foot.] n. द्विपाद, दोन पायांचा प्राणि-जीव m. Bi'ped, Bi'pedal a. दोन पायांचा, दुपायी, दुपायांचा, द्विपाद.

Bipetalous (bī-pet'al-us) [L. *bi*, twice & *petalon*, a leaf.] a. द्विपत्री, दोन पाकळ्यांचें.

N. B.—Petal in Botany is rendered by पत्र; See the word Petal.

Bipennate (bī-pen'āt) [L. *bi*, & *penna*, a wing.] a. दोन पंखांचा, द्विपक्ष.

Bipinnate (bī-pin'nāt) [L. *bis*, twice, & *pinnatus*, winged.] a. bot. ज्या संयुक्तपक्षपर्णांचीं दले स्वतःच पक्षदले किंवा पंखासारखीं असतात असें, द्विपक्षदलयुक्त (पक्षपर्ण), द्विधापक्षदल. Bi'pinnatipar'tite जवळजवळ मध्यशिरेपर्यंत विभागलेल्या पक्षपर्णांचीं दले पुन्हां त्याचप्रमाणें विभागलेलीं असतात तेव्हां त्या संयुक्तपक्षपर्णांला Bi'pinnatipar'tite असें म्हणतात. द्विधाभिन्नपक्षदल (पक्षपर्ण). [FOR-PARTITE WE USE THE WORD भिन्न AND FOR-FID WE USE THE WORD छिन्न, SEE BIPINNATIFID. AND FOR-SECTED AS IN BISECTED WE USE THE WORD खंडित. IN COINING SUCH WORDS SOME SUCH ARBITRARINESS MUST BE EMPLOYED.]

Bipinnatifid (bi'pin-nat'i-fid) *a.* द्विधाछिन्नपक्षदल (पक्षपर्ण).

N. B.—For a clear distinction between Bipinnatifid, Bipinnatipartite and Bisected refer to some good work on Botany, such as, Hooker's Elementary Lessons in Botany.

Biplicate (bi'pli-kāt) [*L. bi*, twice, & *plicare*, to fold.] *a.* दुहेरी घडीचा, दुहेरी. Biplic'ity *n.* दुहेरीपणा *m.*

Bipolar (bi-pō'ler) *math.* द्विध्रुव.

Biporous (bi-pō'rus) [*L. bis*, twice, & *porus*, a passage.] *a. bot.* दोन वाटोळ्या तोंडांचा.

Biquadratic (bi'kwod-rat'ik) [*L. bis*, twice, & *quadratus*, Sk. चतुः squared.] *n.* चतुर्घात *m.*, वर्गाचा वर्ग *m.* Biquadrat'ic *a.* द्विवर्गीय-या-यं. Biquadratic equation द्विवर्गसमीकरण, चतुर्घातसमीकरण. Biquadratic root द्विवर्गमूळ.

Biquintile (bi-kwin'til) [*L. bi*, twice, & *quintus*, Sk. पञ्चम, fifth.] *n. astron.* द्विवर्तुलपंचमदृष्टि किंवा १४४ अंशांची दृष्टि *f.* दोन ग्रहांमधील १४४ अंशांचें अंतर *n.*

Birch (berch) [*A. S. berce*, Sk. भूर्ज, a kind of birch.] *n.* एक जातीचें झाड *n.* भोजपत्राचें झाड *n.*, भोजवृक्ष *m.* २ सोठी काठी *f.* Birch'en *a.* भोजपत्राचा.

Bird (berd) [*A. S. brid*, the young bird.] *n.* पाखरुं *n.*, पक्षी *m.*, खरा *m.*, खेचर (S) *m.*, पतंग (S) *m.*, शकुन्त *m.*, शकुनि *m.*, शकुन्त.—[IN CONTEMPT, &c. पांखुरडें *n.* CERTAIN OF THE COMMON BIRDS ARE कवडा, होला,

सोनार, गोपिपी, करकोची OR भारडी OR खरपुडी, करडुवा, कुक्कडकोंभा OR कुंभारकुक्कडा, कुंजर, कुंभा, कुवाकर, कोंका, कोंकाटी, कोंकेरी, कोळसा, परटीण, गवळण, गाय, चंडोल, जकात्या, डोळाफोडी, धनचिडी, सुतार, टांकारी, चारगा, दयर, सोनचिडी, टिटवी, लावा, हुम्या, गण्या, न्हावी, कोंकाळ, पातर, कुरळी, पाथरवट, अडय, भिल्लालांडोर.] २ *fig.* कुमारिका *f.* कुमारिकेला लडिवाळपणानें 'बर्ड' असें साहेब लोकांत ह्मणतात; as, "And by my word, The bonny bird in danger shall not tarry." मराठींत चिमणी, वगैरे शब्द कुमारिकेला लावतात. B. v. i. पक्षी धरणें,

पारध करणें. Bird'-cage *n.* पक्ष्याचा पिंजरा *m.*

Bird'-call *n.* पक्षिवंचनवाद्य *n.*, पक्ष्यास मोहविण्याचें वाद्य *n.* [पारधी लोक पक्ष्यास मोहविण्यासाठीं त्यासारखें हुवेहुवे सूर काढण्याकरितां हें वाजवितात.] Bird'-catcher

n. वाघरी *m.*, पारधी *m.*, पाखरपारधी *m.*, फांसेपारधी *m.*, शाकुनिक *c.* Bird'-catching *n.* पक्षी धरण्याची

कृति *f.* कला *f.* Bird'-cherry *n.* एक जंगली झुडुप

n. याला काळें फळ येतें व फळांत आढी असते. Bird'-eyed *a.* विहंगमदृष्टीचा, एकदम पुष्कळ गोष्टींचें

अवलोकन करणाऱ्या नजरेचा. Bird'-fan'cier *n.* पक्षी पाळण्याचा शोकी *m.* २ पक्षी विकण्याकरितां पाळणारा.

Bird'ing *n.* (शिकविलेल्या ससाण्याकडून करण्याची) पक्ष्यांची पारध *f.* Bird'ing piece *n.* (पक्ष्याच्या) शिकारीची बंदूक *f.* Bird-lime *n.* पक्षी धरण्याचा चिकोटा

किंवा एक चिकट पदार्थ *m.*, चिकटा *m.* [A STICK COVERED WITH B. चिकाटी *f.* *f.* मोहनाळ.] Bird of Juno *n.*
 मोर *m.* Bird of paradise *n.* स्वर्गपक्षी *m.*, सुंदरपक्षी *m.* या पक्ष्याचा पिसारा चांगला असतो व त्यामुळे याला हें नांव पडलें आहे. Bird of passage एके ठिकाणी फार वेळ न राहणारा मनुष्य *m.*, तूर्तातूर्त रहाणारा मनुष्य, सतरा पिंपळांवरचा मुंजा (*) *m.*, खुंटावरचा कादळा (*) *m.* Bird's-eye *n.* अमेरिकेंतील 'बर्ड्सआय' नांवाची तंत्राखू *f.* B. a. वरून पाहण्याचा, एकंदरीनें पहाण्याचा, साधारण दृष्टीनें पहाण्याचा. Bird's-nest कोटें *n.*, पाखराचें घरटें *n.* घरकुंडा (R) *m.* Bird-spider पक्ष्योपर्जावी कोळी *m.*, एक प्रकारचा कोळी *m.* हा लहान पक्षी खाऊन उपजीविका करितो. Bird's eye-view *n.* विहंगम-दृष्टीनें अवलोकन *n.*, (विषयाचें) स्थूल अवलोकन *n.*, वरवर अवलोकन *n.* २ (आकाशांतून पाहिलें असतां जसें असेल तसें) स्थूल चित्र *n.*-नकाशा *m.* Bird-witted *a.* चंचल, अस्थिरबुद्धीचा. Bird's-foot trefoil पक्षिपादसम-त्रिदल रोप *m.* याला गोलाकार शेंगा येतात आणि याचा आकार पक्ष्याच्या पायाप्रमाणें असतो. A bird in the hand is worth two in the bush *cf.* हातचें सोडून पळत्याचे पाठीमागें लागणें, वरची अर्धी दारच्या सगळी-बरोबर आहे. A little bird told me अशा रीतीनें बोलणें एकलें कीं कसें तें बाहेर सांगतां येत नाहीं. A bird of ill omen *fig.* चाईट बातमी आणणारा मनुष्य *m.* Birds of a feather एका स्वभावाचे किंवा शिलाचे मनुष्य. *cf.* the idioms एका माळेचे मणी, एका दांडीचीं पारडीं, एके पासोडीचीं पाटणीं. One beats the bush and another takes the bird नोकर काम करितो आणि धनी पैसे वांचवितो. *cf.* आयत्या बिळावर नागोबा also *cf.* ज्याचें त्याला आणि गाढव ओढ्याला. To kill two birds with one stone (C) एका धोंड्यानें दोन पक्षी पाडणें, एकाच मेहनतीनें दोन कामें साधणें.

N. B.— 'Bird of passage' is used in English to denote temporary residence. The English phrase does not imply any reproach while the Marathi phrases सतरा पिंपळांवरचा मुंजा, खुंटावरचा कादळा are terms of reproach, denoting inconstancy or irresoluteness of the mind.

Biretta, Beretta (bir-et'a, be-ret'ta) written also Birretta) [It. *biretta*, a cap.] *n.* [धर्मोपदेशकाची] चौकोनी टोपी *f.* विरेता *f.*

Birminghamise (bir'ming-ham-iz) [see *Brummagem.*] *v. t.* कृत्रिम रीतीनें तयार करणें, खोटा तयार करणें. Birmingham wire-gauge बरमिंघामचे तारांची जाडी मोजण्याची भोकांभोकांची पट्टी *f.*

Birostrate (bi-ros'trāt) [L. *bi*, twice & *rostrum*, a beak.] *a.* दोन चोंची असलेला, दुचोंची.

Birr (bir) [Icel. *byrr*, a favouring wind.] *n.* गुणगुण. B. *v. i.* गुणगुणणें. [ठिकाण *n.*

Birth (berth) [Same as Berth.] *n.* गलबत नांगरण्याचें

Birth (berth) [A. S. *byrth*, from *beran*, to bear.] *n.*
the act or fact of being born (अ) (मनुष्याचा)
 जन्म *m. n.*, जनन *n.*; (ब) वस्तूची पैदास्त *f.*, उपज *m.*,
 उत्पत्ति *f.*, निपज *f.* [A PRECEDING BIRTH पूर्वजन्म,
 मागला जन्म, प्राग्जन्म. A PREVIOUS BIRTH सध्याच्या
 पूर्वीचा जन्म. A GENIUS FROM BIRTH बालसरस्वती,
 जातप्रज्ञ *m.* ANOTHER (PRECEDING OR FUTURE)
 BIRTH अन्यजन्म *n.*, जन्मांतर, पश्चाज्जन्म, दुसरा जन्म.
 BIRTH, LIFE AND DEATH उत्पत्ति, स्थिति आणि
 नाश; सर्ग, स्थिति आणि लय. BIRTH, BEING (LIFE),
 DECLINE AND DESTRUCTION, THE FOUR STAGES
 IN THE LIFE OF EVERY CREATURE जनन, भवन,
 अपक्षयण आणि नशन. BIRTH AFTER DEATH पुनर्जन्म,
 पुढला जन्म. REPEATED BIRTHS असकृतगर्भवास :
 IN THE PRESENT BIRTH ह्या जन्मीं, इह जन्मनि. IN,
 THROUGH, DURING, &C. ALL ONE'S BIRTHS जन्मजन्मां-
 तरां, जन्मजन्मीं OR जन्मोजन्मीं. NEW BIRTH नवजन्म, पुन-
 र्जन्म. UNTIMELY BIRTH अकालजन्म. ACQUIRED IN
 SOME PRECEDING BIRTH पूर्वजन्माजित. TO BLAME
 THE AUTHOR OF ONE'S BIRTH जन्मास घालणान्याच्या नां-
 वानें रडणें. PERHAPS THERE IS NO SUCH PHRASE
 IN THE ENGLISH LANGUAGE AS, TO BLAME THE
 AUTHOR OF ONE'S BIRTH, BUT THERE IS A PHRASE
 AKIN TO THIS WHICH IS TO RUE OR CURSE THE
 DAY ON WHICH ONE WAS BORN. TO GIVE BIRTH (TO)
 जन्म देणें, प्रसवणें, जनणें.] २ भव, as in the phrase
 भवभयहरण. ३ *the act of coming into life* जनन *n.*,
 जनि *f.*, प्रसव *m.*, जन्मणें. ४ *descent, family* कुल, कुळी
f. खाण *f. fig.*, जाति *f.*, घराणें *n.*, *vulg.* अवलाद *f.*, (कांहीं
 ठिकाणीं विशेषतः) उच्चकुल, उंचकुळी, मोठें घराणें.
 [NOBLE OR HIGH BIRTH खानदानी, वर्णश्रेष्ठता, कुलीनता,
 उच्चकुलांत जन्म. OF PURE BIRTH शुद्धबीजाचा, कुलीन,
 सद्रंश, अस्सल (AS OPPOSED TO कमअस्सल), पावनजन्म,
 वंशविशुद्ध, शुद्धबीज.] ५ *beginning* सुरवात *f.*, आरंभ *m.*,
 (सुरवात या अर्थी) जन्म. [FROM BIRTH जन्मापासून,
 जन्मतः, आजन्म, जन्मप्रभृति, जन्मादारभ्य. BLIND FROM
 BIRTH उपजत आंधळा, जन्मांध. POET FROM BIRTH उप-
 जतकवि. NOTE SUCH OTHER PHRASES AS, उपजत
 बहिरा, उपजत मुका, उपजत लंगडा, उपजत मूर्ख, उपजत
 शहाणा. SICKLY FROM BIRTH जन्मरोगी, पिडरोगी, जात-
 रुग्ण, जरकारू. NOTE SUCH PHRASES AS, जन्मकरंटा, जन्म-
 भिकारी.] ६ *origin* उद्गम *m.*, मूल *n.*, प्रभव, उद्भव. ७ *the*
condition in which one is born जन्मकालची परि-
 स्थिति *f.*, जन्मपरिस्थिति *f.*, जन्मस्थिति, (जन्मपरिस्थिति
 या अर्थी) जन्म; as, He is an Indian by birth.
 Birth-day *n.* जन्मदिवस *m.*, वाढदिवस *m.*, जन्मदिन *m.*
 B.-day-ceremonies *n.* वाढवीस *m.*, वर्धापन *n.*, वर्षगांठ *f.*
 He was in his birth-day suit तो नग्न होता. Birth-
 day-book *n.* जन्मतिथिनोद *f.* ह्यांत एखाद्याच्या स्ने-
 ह्यांच्या जन्मतिथि त्यांच्याच हातांनं लिहिलेल्या असतात.
 Birthdom *n.* निसर्ग-जन्मसिद्ध-जन्माजित-नैसर्गिक हक्क

m. Birth-mark *n.* जन्मखूण *f.* जन्मतः पुखाद्याच्या अंगावर असणारे चिन्ह *n.* तीळ &c. *m.* Birth-night *n.* पुखाद्याचा जन्म ज्या रात्री झाला ती रात्र *f.* जन्मरात्र *f.* Birth-place *n.* जन्मभूमि *f.* जनुस्थान (R.), जन्मस्थान *n.* जन्मभूमिका *f.* Birth-right *n.* a right or privilege to which any one is entitled by birth *n.* जन्मसिद्ध हक्क *m.* नैसर्गिक-स्वाभाविक हक्क *m.* जन्ममूलकाधिकार *m.* उपजतहक्क *m.* जन्माधिकार *m.* Birth-root *n.* उत्तर-अमेरिकेतील शक्तिवर्धक गुणाची वनस्पति *f.* Birth-star *n.* जन्मनक्षत्र *n.* Birth-strangled *a.* जन्मतांच गळा दाबून मारलेला. Birth-wort *n.* शीघ्र प्रसूतिकारी वनस्पति *f.* हिचा उपयोग इंग्रजलोक प्रसूति लवकर व्हावी हाणून करितात. Indian Birth-wort *n.* सायसंध (नागदवणी वेल).

Bis Bi (bis), (bi) [L. bis, twice.] *adv.* दोनदां. (e. g. द्विरुक्तिचिन्ह, दोनदां ह्यणण्याविषयीं खूण). Biseg'ment *n.* एका रेषेच्या किंवा आकृतीच्या दोन सारख्या भागांपैकीं एक भाग *m.* Biser'rate *a. bot.* notched like a saw, with the notches themselves similarly minutely notched करवतीसारखा दांताळ. Bisex'ual *a. bot.* लिंगद्वययुक्त, केसरपुष्पगर्भयुक्त (पुष्प), दुलिंगी.

Biscuit (bis'kit) [L. bis, twice & coctus, Sk. पक्क, cooked.] *n.* विस्कुट *n.* कणीक, अंडीं योरेंचा केलेला खाण्याचा पदार्थ *m.* २ झिलई देण्यापूर्वीं एकदा भाजलेलें मातीचें भांडें *n.*; as, "The kneaded clay refines, The biscuit hardens and the enamel shines."

Bisect (bisekt') [L. bis, twice & sectus, cut.] *v. t.* to cut into two parts दोन समाविभाग करणे, दुभागणे, दुखंड करणे, दुभेदणे, दुफोड *f.* द्विधा *n.* द्वैधीकरण *n.* करणे *g. of o.* Bisec'ting *a.* Bisec'ted *a.* द्विखंडित, सारखे दोन भाग केलेला, दुभाग, दुखंड. Bisec'tion *n.* (v. V.)-*act.* सारखे दुभागणे *n.* द्विधाछेदन *n.* सारखे दोन भाग करणे *n.* Biseg'ment *n.* see Bis. Bisecting point *n.* मध्य-समच्छेद-बिंदु *m.* Bisecting line *n.* द्विभागणारी रेषा *f.* समद्विभागरेषा.

Bishop (bish'op) [From L. episcopus.—Gr. episcopos, an overseer, from epi, upon & skopein, to look.] *n.* धर्माध्यक्ष *m.* 'विशप' *m.* २ साखर, नारिंगें आणि द्राक्षस्त्व झांचें केलेलें सरबत-पेय *n.* ३ बुद्धिबळांच्या खेळांतला उंट *m.* B. v. t. कृपा *f.* मेहेरवानी *f.* करणे. २ दांताची वाढ कापून (घोडा) लहान दिसेल असा करणे; as, "To B. an old horse ह्याताच्या घोड्याचे दांत कापून जवानसा करून दाखविणे. Bish'opess *n. fem.* धर्माधिकारीण *f.* विशपीण *f.* २ धर्माधिकार्याची पत्नी *f.* Bish'opric, Bish'opdom *n.* विशपाच्या अधिकारांतला प्रांत *m.* विशपाची जागा *f.*

Bisk (bisk) [Fr. bisque, rich soup.] *n.* निरनिराळ्या जार्तीचीं मांसें शिजवून केलेला रसा.

Bismillah (bis-mil'a) [Ar. in the name of God.] *interj.* हे परमेश्वरा.

Bismuth (biz'ruth) [Ger. weiss, white & muth,

lively.] *n.* 'विस्मथ,' विस्म, एक रासायनिक मूलद्रव्य
n. ही एक प्रकारची ठिसूळ धातु आहे; व ही शिक्षापेक्षां
 कठीण असते. ५०७ फारनाहिद उष्णतेनें ही वितळते.
 हिचें विशिष्टगुरुत्व ९.८ व उष्णभारांक २०७.५ आहेत.
 Bis'muthal, Bis'muthic *a.*

Bison (bi'son or bis'on) [L. *bison*.—Ger. *wisunt*, a
 bison; A. S. *wesend*, a wild ox.] *n.* गवा *m.*, गवय *m.*

Bisque (bisk) *n. obs.* तकाकी चढविण्यापूर्वी पुन्हां एकदा
 भाजलेली भांडी *n. pl.* See Biscuit.

Bisque (bisk) [Fr.] *n.* एक प्रकारचा मांसाचा रसा *m.*

Bissextile (bis-sext'il) [L. *bis*, Sk. द्वि, twice &
sextus, Sk. षट् sixth, so called by the ancient
 Romans because the intercalated day (formerly
 24 Feb.) called the sixth day before the calends
 of March; there being thus two days with the
 same name.] *n.* अधिक दिवस *m.* २ leap year ज्य
 वर्षी फेब्रुवारीचे २९ दिवस येतात तें वर्ष *n.* B. a. अधिक-
 दिनवर्षासंबंधीं. Bissex *n.* प्रत्येक चौथ्या वर्षी फेब्रुवारी
 महिन्याच्या २८ दिवसांपेवजीं २९ दिवस धरतात, त्या
 वाढलेल्या एका दिवसास हा शब्द लावतात. खरा वाढ-
 विलेला दिवस २४ फेब्रुवारी (मार्चच्या पूर्वीचा सहावा
 दिवस) हा आहे.

Bistoury (bis'tōōr-i) [Fr. *bistouri*, an incision knife,
 from *Pistoria*, now *Pistoja*, in Tuscany.] *n.* टों-
 चून शस्त्रप्रयोग करण्याचें हत्यार *n.* हें निरनिराळ्या आ-
 कृतीचें असतें, 'बिस्तुरी.'

Bistre, Bister (bis'ter) [Fr. *bistre*.] *n.* नीच किंवा
 दुसऱ्या जातीच्या झाडांच्या वरोशापासून तयार केलेलें
 एक प्रकारचें अंजन *n.*, 'बिस्तर.' Bis'tred *a.*

Bisulcous (bi-sul'kus) [L. *bis*, twice & *sulcus*,
 furrow.] *a. zool.* cloven-footed द्विशफ, दुखुरी. Also
 Bisulcate.

Bisulphate (bi-sul'fat) *n.* धातूनें घालविताना येण्याजोगा
 हायड्रोजन व घालविलेल्या गंधकास्त्राचा धातूशीं रासा-
 यनिक संयोग *m.* Potassium bisulphate पोटॅशियम
 वायुसल्फेट. K H S O 4. Sodium bisulphate सोडियम
 वायुसल्फेट Na H S O.

Bit (bit) [O. E. *bitt*, *bite*, A. S. *bite*, bite from *bitan*,
 to bite.] *n.* the part of a bridle, usually of iron,
 inserted in the mouth of a horse लगाम *f. m.*, मुखयं-
 त्रण *n.* [BIT SHAPED LIKE AN AXE कुन्हाड्या लगाम *m.*
 B. WITH FOUR RINGS कडोळी OR कडोळ्या लगाम *m.* B.
 WITH SPIKES AND POINTS कांटेलगाम *m.* UNDER
 CHAIN OR STRAP OF A BIT जेरकडी *f.*] २ *fig.* a curb
 or restraint आळा *m.*, यंत्रण *n.*, निरोध *m.*, दाब *m.* B.
v. t. to put a bridle upon, to put the bit in the
 mouth of तोंडांत लगाम *m.* घालणें. २ थांबविणें,
 लगाम खेंचणें. Bit'ted *pa. t.* & *p. p.* Bit'ting *pr.*
p. & *rl. n.*

Bit (bit) [O. E. *bite*, A. S. *bita*, from *bitan*, to
 bite.] *n.* a morsel, a bite घांस *m.*, ग्रास (S) *m.*

कवळ *f.* २ a small piece of anything, a little, a
 mile तुकडा *m.*, कुटका *m.*, खंड *m.*, खांड *n.*, खांडोळें *n.*,
 खाप *f.*; कोरका *m.*, शकल *n.*, छकल *n.* [BIT MEANING
 THE SMALLEST PARTICLE OR THE LEAST QUANTITY IS
 IDIOMATICALLY RENDERED BY कांहींच, कांहींएक, तिळ-
 भर, तिलतुल्य, तिलप्राय, तिळप्राय, लवमात्र, लेशमात्र, लवलेस,
 नखभर, काडीभर, काडीमात्र, अणुमात्र, सुताचा तोडा, कां-
 चित्, रजभर, गंध *m.*, वास *m.* NOT A BIT लवलेस नाही,
 कांहींएक नाही, मुळीच नाही, तिळमात्र नाही. BIT BY BIT
 खंडशः, लहान लहान भागांनी; (सविस्तर पण) लहान लहान
 भागांनी, थोडथोड्या प्रमाणाने.] ३ somewhat, something
 but not very great कांहींतरी, जगादी थोडा भाग-अंश;
 as, " My young companion was a bit of a poet."
 माझ्या तरुण सौहाला थोडेंसे कवीचें अंग होते, -लहानसा
 कवी होता. ४ bitstock डोंळमीट *n.*, भोंक पाडण्याचें
 एक लहान हत्यार *n.* ५ किडीच्या तोंडाकडील पुढें आलेला
 भाग *m.* ६ the cutting iron of a plane सामत्याचें
 पुढचें पातें *n.* ७ a small silver coin (U. S.) लहान
 रुप्याचें नाणें *n.* To give a person a bit of one's
 mind कानउघाडणी करणें, आपल्या मनांत काय आहे हें
 खरमरीत रीतीने सांगणें.

Bitangent (bī-tan'jent) *n.* द्विस्पर्शज्या *f.*; द्विस्पर्शरेषा *f.*
 B. *n.* दोन स्पर्शबिंदूंतून जाणारी (एक रेषा).

Bitartrate (bī-tar'trāt) *n.* भस्मानें (base) घालवितां
 येण्याजोगा (हायड्रोजन) उज्ज न घालविलेल्या टार्टरिक (आ-
 सिडचें) अम्लाचें लवण.

Bitch (bich) [A. S. *bicce*, a little dog, a female
 dog.] *n.* कुतरी *f.*, शुनी *f.* २ (स्त्रियांना हा शब्द निंदार्थीं
 लावितात), छिनाल बायको *f.*

Bite (bit) [A. S. *bitan*, Sk. भिद्, to spit.] *v. t.*
 चावणें, डसणें, चावा *m.*-डांस *m.*-डांसा (R) *m.* घेणें,
 दंश *m.*-करणें. [TO B. THE LIPS दांत-ओठ *m.* खाणें-चा-
 वणें.] २ (as cold) खाणें, झोंवणें, (pop.) खूब लागणें
in. con. ३ (as pungent substances) खवखवणें,
 खाजणें, मिरमिरणें, झोंवणें; as, " Pepper bites the
 tongue." ४ (as speech, &c.) तोडणें, तडतड or डां *adv.*
 झोंवणें, खाणें, टोचणें, वेधणें, डांचणें, तोडणें, loosely
 लागणें *in. con.* ५ (snake) चावणें, डंखणें (R),
 डसणें, झोंवणें. ६ (ants, bugs, &c.) झोंवणें, खाणें,
 चावणें, fiercely or eagerly तोडणें, तडतड or डां *adv.*
 तोडणें, चणचण or णां-चटचट or टां-चणाचण or चणाणां-
 चटाचट or चटाटां-तडातड or तडाडां-&c. तोडणें. ७
 (esp. of a horse) डसणें, चावणें, तोंड *n.* टाकणें (?).
 ८ घट्ट धरणें; as, " An anchor or a file bites the
 ground." ९ (colloq.) to deceive, to overreach
 फसविणें, (वर) ताण करणें (now only in the passive).
 B. *v. i.* चावा घेणें. २ घट्ट धरणें. ३ चुरचुरणें (मन).
 ४ दुखणें, झोंवणें. B. *v. t.* & *v. i.* to corrode or eat
 into as a strong acid or any other chemical agent
 (तांब्रेनें-अम्लानें) खावविणें, (with in) (in engraving)
 to eat out the lines of an etching on metal

with an acid पत्र्यावर खोदकाम करवणें, (पत्र्यावरचा रेखाटलेला भाग भग्नानें खाववून) खोदणें. Bite *n.* चावणें *n.*, डांस घेणें *n.*, (वारा) झोंबणें *n.*, तांब्र चढणें *n.*, (with *in*) तांबेनें-भग्नानें खाणें-खाववणें *n.*, (घोड्यानें) एकदम डोकें खालीं करणें *n.*, दांते पाडणाऱ्या (यंत्रानें) पट्टयाला धरणें *n.* २ भाकरीचा टोंका *m.*-टवरा *m.* (घेणें). ३ चावा *m.*, डांस *m.*, दंश *m.*, लवका *m.*, लचका *m.* ४ पटदिनीं पकडणें-धरणें *n.* ५ फसव्या *m.*, उचल्या *m.*, गळेकापू *m.* Bit *pa. t.* Bit or Bitten *pa. p.* Bit'er *n.* (For all the meanings of this word see the verb.) चावणारा, &c. २ फसव्या. Bit'ing *a.* (For all the meanings see the verb.) चावणारा, डसणारा, झोंबणारा, &c. २ प्रखर, कडक (थंडी), (असभ्यतेचा-निंदेचा ह्यणून) झोंबणारा (शब्द), तीक्ष्ण, तीव्र, मर्मभेदक, भेदक, झोंबणारा; as, B. pepper. Biting *n.* चावणें *n.*, डसणें *n.*, &c., चावा *m.* (v. घे), दंश *m.* (*pop.*) डांस *m.* २ खाणें *n.* झोंबणें *n.* ३ फसवणें *n.* &c., फसवणूक *f.*, फसवणी *f.* ४ झोंबणें *n.*, टोचणें *n.*, डाचणें *n.*, &c. To bite the dust जमीनदोस्त होणें, धुळीस मिलणें; as, "Their enemies will bite the dust." To bite the thumb at खाजवून खरूज काढणें, भांडण उकरून काढणें, नाक खाजवणें *idic.*; as, "Do you bite your thumb at us?" *Shakes.* To bite upon the bridle लगाम चावणें. The biter bit *cf.* शेराला सवाशेर.

N. B.—Scientifically more accurate words for (1) निरमिरणें, (2) खवखवणें, (3) खाजणें, (4) खंवट are (1) Tingling, (2) Tickling, (3) Itching, (4) Rancid.

Bitloben, Bitnoben (bit-löben, bit-nöben) *n.* गंधबीड *n.*, पादेलोण *m.*, वीडलवण *n.*, बीड *n.*, काललवण.

Biternate (bi-ter'nāt) [L. *bi* & *ternatus*, from *terni*, three each, Sk. त्रि, three.] *n. bot.* मुख्य संयुक्त पानाच्या शेवटीं तीन बाजूंना तीन दलें असून त्यांपैकीं प्रत्येक दल जेव्हां त्रिदल असतें तेव्हां त्यास Biternate हा शब्द योजतात. द्विधात्रिदलपर्ण *n.*

Bitter (bit'er) [A. S. *bitan*, to bite.] *a.* कडू, कटु. २ खंवट. ३ कठीण, विकट, प्रखर, जालीम, कडक; as, A B. cold day. ४ कटु, जालीम, विघारी, कठोर (द्वेषामुलें-रागामुलें) निष्ठुर; as, B. reproach. ५ दुःखदायक, घातुक, मनाला संताप देणारा. ६ खेदयुक्त, दुःखी, शोकभरित. "The Egyptians made their lives B. (जीवांस दुःख दिलें) with hard bondage." ७ *malevolent* दुष्टबुद्धीचा. B. *n.* कडू पदार्थ *m.* Bitt'erish *a.* कडवट, कडसर. Bitt'erly *adv.* फारच निष्करानें. २ मोठ्या दुःखानें. ३ कठोरपणानें. ४ पुष्कळ. Bitt'erness *n.* कडूपणा *m.*, कटुत्व *n.*, कटुता *f.*, तिक्त(?)*m.*, तिक्तता(?)*f.*, कटुस्वाद *m.* २ *rancour*, *malice* चुरस *f.*, वितुष्ट *n.* ३ *keenness of sorrow* क्लेश *m.*, श्रमीपणा *m.*, दुःख *n.*, कष्टीपणा *m.* Bitt'ers *n. pl.* Bitter-gourd *n.* कडु भोंपळा *m.*, कौडळ, कडू इंद्रायण, हें जुलाबा-करितां रेचक ह्यणून वापरतात. Bitter-pills *fig.* कडू गोष्टी-प्रसंग. Bitter principles वनस्पतींतील कडू-कारक द्रव्ये *n. pl.* Bitter-sweet *fig.* दुःखमिश्रितसुख,

इष्टानिष्ट. २ *bot.* एका कुंपणावरील वेलीस तांबडीं विपारी फळें येतात तीं. हीं प्रथम चावतांना कडू व मग गोड लागतात. *Sweets & bitters of life* संसारांतील सुखदुःखें. *Bitter medicines* कडू औषधें (such as quassia, cinchona, calumbia, gentian).

N. B. तिक्त = तिखट, व त्याला *Pungent* हाच शब्द नियमित करावा. बहुतेक कोशकारांनी तिक्त व कडू ह्यांना *Bitter* हाच शब्द दिला आहे. परंतु कडू आणि तिखट हे निरनिराळे धर्म आहेत, व ह्यांना निरनिराळे इंग्रजी शब्द एकदाचे ठरवून ठेविले पाहिजेत.

Bittern (bit'ern) [*It. bittore.*] *n.* a bird of the heron tribe कौंचाच्या-वगळ्याच्या जातीचा विलायती पक्षी *m.*

Bittern (bit'ern) *n.* एप्सम मीठ तयार करण्याकरितां वापरलेला ओशट क्षार पदार्थ *m.*

Bitts (bits) [*Icel. biti, a cross-beam in a house or a ship.*] *n. pl.* (गलबत नांगरतेवेळीं) दोरखंडें बांधून ठेवण्याची नाळेकडची चौकट *f.*

Bitumen (bi-tū'-men or bit'yū-men) [*L. bitumen, mineral pitch.*] *n.* any inflammable or combustible mineral substance of a resinous type, such as naphtha, petroleum, asphaltum ज्वालाग्राही खनिज पदार्थ किंवा द्रव्य. शिलाजतु as given by Mr. Candy and Sir M. Monier-Williams is not an accurate equivalent for Bitumen. शिलाजतु might be one of the examples of Bitumen. We may, however, arbitrarily fix upon "Indian Bitumen" as the equivalent for शिलाजित or शिलाजतु. *Bitu'minate, Bitū'minise v. t.* ज्वालाग्राही खनिज पदार्थांशीं-शिलाजिताशीं मिसळणें, ज्वालाग्राही खनिज पदार्थमय-शिलाजितमय करणें. *Bitu'miniferous a. producing bitumen* शिलाजितोत्पादक. *Bitū'minous, Bitūmed' (R.) a.* ज्वालाग्राही खनिज पदार्थांचा अंश असणारा, शिलाजिताचा अंश असणारा.

Bivalence, Bivalency (biv'a-len-sy) [*L. bis, twice & valens. vide Valence.*] *n. chem.* द्वैधाशक्ति *f.* (उज्याच्या-&c.) दोन परिमाणूंशीं संयुक्त होण्याची किंवा त्यांचें स्थलांतर करण्याची शक्ति. *Biv'alent a.* द्वैधाशक्ति.

Bivalve (bī'valv) [*L. bis, twice & valva, a valve.*] *n.* दुस्रडपी झांकण *n.* २ ज्याला दोन शिंपल्यांचीं झांकणें आहेत असा कालवासारखा प्राणी *m.* ३ द्विपुट *n.* *Bivalv'ular, Bi'valved, Bival'ous a.* दुस्रडपी झांकण असलेला.

Bivouac (biv'ōō-ak) [*Ger. bei, by & wachen, to watch.*] *n.* the encampment of the army for the night in the open air (उघड्या हवेंत रात्रीस पहाण्याकरितां) सैन्याचा तळ *m.* २ प्रवाशांनीं विश्रांतीकरतां दिलेला तळ. *B. v. i.* उघड्यावर तळ देणें. *Biv'ouacking pp. p.* *Biv'ouacked pa. p.*

Biweekly (bī'wēk'li) [*L. bi, twice & Week.*] *a.* आठवड्यांतून दोनदां निघणारें, द्विसाप्ताहिक, (*pop.*) द्विस-

साहिक. [छात्रा 'पाक्षिक' किंवा 'पंधरवड्यास निघणारा' असा अर्थ पूर्वी होता; परंतु तो आतां लुप्त झाला.]

Bizarre (bi zär') [Fr.] *a. odd, fantastical* तन्हेवाईक, विजोड, विलक्षण, लहरीचा, विक्षिप्त, दोन विजोड बाजूनीं झालेला.

Blab (blab) [A. S. *blabren*, to stammer.] *v. i.* वाचाळता करणें, बडबडणें, वटवट करणें. [SOME COLLOQUIAL EXPRESSIONS FOR THE SAME ARE-तोंड *n*-मुखरस *m*-जीभ *f* & c. पाघळणें *g. of s.*, जिभली *f*. हालणें *g. of s.*, जीभ *f*, चाळवणें-वळवळणें *g. of s.*] २ वदणें (Rare in this sense), तोंडाळणें, वाचाळता करणें. *B. v. t.* (out, forth) (जीभ स्वाधीन नसल्यामुळें) गुप्त गोष्ट फोडणें, ओकणें *idio.*, ओकून टाकणें *idio.* [SOME COLLOQUIAL EXPRESSIONS FOR THE SAME ARE पुडी *f*. पूड *f* फोडणें *g. of s.*, वेंड *n*, फोडणें OR वाहेर पाडणें *g. of o.*, बोभाट OR बोभाटा *m*-वाजार *m* & c. करणें *g. of o.*, पट्कर्णीं करणें. TO BE BLABBED पुडी *f* पूड *f* वेंड *n* & c. फुटणें *g. of s.*, बभरा *m* & c. होणें *g. of s.*, पट्कर्णीं होणें.] Blab'bing *pp. p.* Blab'bed *pa. p.* Blab *n.* भकवा करणारा, (जीभ स्वाधीन नसल्यामुळें) गुप्त फोडणारा. Blab'ber *n.* (v. V. T.) (जीभ स्वाधीन नसल्यामुळें) गुप्त फोडणारा, तोंडाळणारा, & c., जिभेचा हलका, जिभेचा अधीर-दिलाजीभचोंडाळ, लुतरा, लभेचाटू, लांबर, वाचाळ, ज्याच्या तोंडीं तीळ भिजत नाहीं असा, अस्वाधीनजिव्ह. Blab'bing *a.* see Blabber. Blab'bing *n.* तोंडाळणें *n.*, बभरा करणें *n.*, गुप्त फोडणें *n.*, गवगवा *m.*, बभरा *m.*

Black (blak) [A. S. *blac*, black.] *a.* काळा, कृष्ण, कृष्णवर्ण. [B. AS COAL, SOOT, & c. INTENSELY B. काळा कुळकुळीत, काळाकिट्ट (ट), काळाकूट-कोट, काळामसकूट, काळुंदरा, काळाडुसस, काळाभोर, काळाढोण, काळाठिकर, काळाघुस, काळामोदक, काळामिचकूट, काळाकभिन्न, काळाजहर, काळाकरजत, काळाकरंद, शेळोंद्रा. SOME TERMS FOR AN EXTREMELY BLACK PERSON ARE कोळशांतील माणीक, कोळशांतली अंतःसाल, काळामांग, काळाकोळसा, काळाभील, शाळिग्राम.] २ निस्तेज, प्रकाशहीन. ३ उदास. ४ अंधारमय, काळा, कृष्ण; as, A B. night. ५ दुर्मुखलेला, घुणा, ओंठरलेला; as, A B. look. ६ घोर, संकटाचा; as, B. fate. घोरप्रसंग. ७ दुष्ट, घोर, अकटोविकट, अतिदुष्ट, भीतिदर्शक, अशुभसूचक, अस्वास्थ्यसूचक. ८ रजोगुणप्रधान, पापाचा, पापमूलक. B. *n.* काळा रंग *m.*, कृष्णवर्ण *m.* २ हवशी *m.*, शिद्दी *m.* ३ soot मशी *f* मस *f*. ४ एखाद्या वस्तूचा काळा भाग *m.* ५ *pl.* काळा किंवा सुतकी पेहराव *m.* B. *v. t.* काळा करणें, काळा रंग लावणें (shoes), मलीन करणें. २ *fig.* काळिमा लावणें, बेअवू करणें, डाग लावणें. Black'amoor *n.* हवशी *m.*, शिद्दी *m.*, काळाभिल्ल. Black and tan *a.* पाठीवर काळे केंस असून अंगाच्या सर्व भागीं हळद्या तपकिरी रंगाचे केंस असणारा (कुत्रा), काळातपकिरी (कुत्रा). Black'a-vised *a.* कृष्णवर्णाचा. Black-ball *n.* काळी गोटी *f*. B. *v. t.* काळ्या गोटीनें नापसंती दर्शविणें, रद्द करणें, काढून टाकणें. Black-balling *n.*

काळ्या गोटीने उमेदवाराच्या विरुद्ध मत देणें. Black-band *n.* लोखंडाचें भस्म करण्याइतका ज्यांत कोळशाचा भाग आहे असें अशोधित लोखंड *n.* Black-beetle *n.* झुरळ *n.*, वागुरडा *m.* Black-berry *n.* गैरीफळ *n.* Black-bird *n.* काळ्या रंगाचा एक गाणारा पक्षी *m.* २ मोलमजुरीसारखें हलकें काम करण्याकरितां पोलिनेशिआ प्रांतांतील लोक किंवा शिद्दी लोक, यांना दुसरे ठिकाणीं नेण्यांत येतें व या जबरदस्तीनें नेलेल्या लोकांस हा शब्द लावतात, वेठीस नेलेला शिद्दी *m.* Black-birding *n.* जबरदस्तीनें नेणें *n.*, वेठीस धरणें. Black-board *n.* (शाळेंतील खडूनें लिहिण्याचा) काळा फळा *m.* Black-boding *a.* दुश्चिन्हाचा, अपशकुनाचा. Black-book *n.* सरकारी काळ्या पुढ्याचें बुक *n.* शिक्षेस पात्र अशा लोकांचीं नांवें ज्यांत लिहिलेलीं असतात तें पुस्तक *n.*, याचा पुढा बहुधा काळा असतो. Black-browed *a.* रडका, दुर्मुखलेला. Black-cap *n.* गाणाऱ्या पक्ष्याची एक जात *f.* २ *cookery* कठीण कवचेचें करणेपर्यंत भाजलेलें फळ *n.* ३ (अपराध्यास फांशीची शिक्षा सांगणाऱ्या) न्यायाधीशाची काळी टोपी *f.* Black cattle *n.* बैल *m.*, गुरेंढोरे *n. pl.* (कापण्याकरितां in opposition to Dairy cattle). Black chalk *n.* चिकणी निल्या काळ्या रंगाची दगडी माती *f.* चित्रें काढण्याच्या कामीं हिचा उपयोग करतात. Black-coat *n.* पाद्री. [RED-coat हा शब्द लष्करी शिपायाला लावितात.] Black-cock *n.* इंग्लंड व स्काटलंडमधील पकोरडी पक्ष्याची एक जात *f.* Black-death *n.* काळी मरकी *f.*, काळा मृत्यु *m.*, विलायतेंत चवदाव्या शतकांत तापाची साथ आली होती तेव्हां तापकरी इसमांच्या अंगावर काळे डाग पडत असत. ह्मणून त्या साथीच्या तापास काळा मृत्यु हें नांव दिलें असावें. Black-draught *n.* काळाघोट *m.*, सोनामुखी आणि एपसम (Epsom) मीठ यांच्या मिश्रणाचा रेंच किंवा जुलाब होणारें औषध *n.* Black-drop *n.* कृष्णबिंदू *m.*, अफू, शिरका व साखर या तिहींचा केलेला पाक *m.* Blacken *v. t.* काळा करणें, काळा रंग देणें. २ काळिमा लावणें. B. *v. i.* काळवंडणें, काळा होणें. Blackening *n.* काळा रंग देणें *n.*, काळिमा लावणें *n.* Black-earth *n.* काळी *f.*, काळी माती *f.*, काळवट जमीन *n.*, नीलमृत्तिका *f.* Black-eye *n.* काळ्या बुबुळाचा डोळा *m.* (हें सौंदर्याचें लक्षण समजतात.) २ (डोळ्यास धक्का किंवा फटका लागून त्या सभोंवतीं येणारा) काळा डाग *m.* Black-eyed *a.* काळ्या डोळ्यांचा, कृष्णनयन. Black-faced *a.* आंगळ, मळीण, अंधक, दुर्मुखलेल्या तोंडाचा, मळका, दुर्मुखलेला. Black-flag *n.* (चांचे लोकांचें) काळें निशाण *n.* २ (एखाद्या अपराध्यास फांशी देतांना उभारलेलें) काळें निशाण *n.* Black-flux *n.* लांकडी कोळसा आणि पोटॅश कारबोनेट यांचें मिश्रण (कच्ची धातु वितळविण्यासाठीं). Black-friar *n.* डोमिनिक पंथाचा मनुष्य *m.* याचा झगा काळा असतो. २ *pl.* या पंथाचा मठ शहराच्या ज्या भागांत असतो ती जागा अगर तो भाग *m.* Black-ground *n.* काळी जमीन *f.* Black-guard *n.* सोदा, लुच्चा, पाजी, हरामखोर. प्रथम हा शब्द सुदपा-

कांत अगदीं हलकें (भांडीं घासणें इत्यादि) काम करणा-
 रांस लावीत असत. Black-guard *v. t. & v. i.* हरामखोरा-
 प्रमाणें वागणें-वागवणें. Black-guardism *n.* पाजीपणा *m.*
 सोदपणा *m.* Black-guardly *a. & adv.* पाजीपणाचा-नें.
 Black-heartedness *n.* दुष्टपणा *m.* अधमता *f.* Black-
 hole *n.* अंधारकोठडीची शिक्षा *f.* अंधारखोली *f.* अंधार-
 कांडी *f.* The Blackhole कलकत्यांतील फोर्ट विल्यममध्ये
 असलेली अंधारकोठडी *f.* त्यांत १७५६ मध्ये सुराजउदव-
 ल्यानं १४६ इंग्रज लोकांस कांडून ठेविलें होतें, असें इं-
 ग्रजी इतिहासकारांचें ह्मणणें आहे. Black'ing *n.* बुटाचें
 काळें पालीस *n.* Black'ish *a.* काळसर. Black-jack *n.*
 पेय ठेवण्याची पिशवी *f.* २ चांच्याच्या जहाजावरील नि-
 शाण *n.* ३ *mining* अशुद्धजस्त *n.* Black-lead *n.* शि-
 सपेन्सलीची धातू *f.* प्लम्बगो, मुरदाड शिसें, मृतसीसक.
 Black-leg *n.* सोदा *m.* मजुरीच्या कमताईसंबंधानें संप
 करून काम सोडणाऱ्या लोकांच्या बद्दल जो काम क-
 रतो तो, हलकट जुगारू लोक, खोटेंनाटें करून जुगार जिं-
 कणारा. Black-letter *n.* जुने इंग्रजी भाषेंतील अक्षर
n. याला गोंथिक अक्षर ह्मणतात. Black-list *n.* दिवा-
 लखोर लोकांची याद *f.* २ (सरकारच्या) इतरांजितल्या
 मंडळीची गुप्त याद *f.* Black-looks *n.* असंतोषसूचक
 मुद्रा *f.* Blackmagic *n.* वाममार्ग *m.* जादूटोणा *m.*
 कुविद्या *f.* as opposed to Whitemagic. Black-Maria
n. कैद्यास कचेरींतून तुरुंगाकडे ज्या गाडींतून नेतात ती
 काळ्या रंगाची गाडी *f.* काळी गाडी *f.* Black-Monday *n.*
 ख्रिस्त मरून पुन्हा उठल्याच्या आठवणीकरितां पाळण्यांत
 येणारा सोमवार, हा बहुतेक मार्च किंवा एप्रिल महिन्यांत
 येतो. २ इंग्लंडचा राजा तिसरा एडवर्ड याच्या सैन्यां-
 तील इ० स० १३६० च्या एप्रिलच्या १४ तारखेस हवेच्या
 कडकीनें पुष्कळ मनुष्यें आणि घोडे मेले ह्मणून याला
 “कृष्ण सोमवार” असें ह्मणतात. ३ मोठी सुटी संप-
 ल्यावर ज्या सोमवारीं शाळेंतील अभ्यास सुरू होतात त्या
 सोमवारास विद्यार्थी हा शब्द लावतात.) Black-monk
n. सेंट बेनिडिक्ट पंथानुयायी *m.* (यांचा पोषाख काळा
 असतो ह्मणून त्यांना असें नांव पडलें आहे.) Blackness
n. काळेपणा *m.* का (लि) ळिमा *m.* काळा रंग *m.* कृष्ण-
 वर्ण *m.* २ *darkness* काळोख *m.* काळोखी *f.* काळोखें *n.*
 Black-pudding *n.* मांसांतील रक्त व इतर द्रव्यें यांचें
 केलेलें एक मिष्टान्न *n.* Black-note *n.* व्यापारी मंडळाचा
 सभासद न होणारा मनुष्य *m.* Black-rod *n.* (इंग्लंडांतील
 बऱ्या लोकांच्या सभेचा) काळ्या काठीचा भालदार *m.*
 याची काठी काळी असून तिच्या मुठीवर सोनेरी सिंह
 काढलेला असतो. The Black-Sea *n.* काळा समुद्र *m.*
 Black-sheep *n.* कुलास कलंक लावणारा, वाईट चालीचा
 मनुष्य *m.* चांगल्या मंडळींतील एकच वाईट मनुष्य *m.*
 Blacksmith *n.* लोहार *m.* घिसाडी *m.* Business of
 a B. लोहारकी *f.* लोहारकाम *n.* लोखंडकाम *n.* Black-
 thorn एक प्रकारचें काळ्या कांद्यांचें झाड *n.* २ ह्या
 झाडाची केलेली काठी *f.* Black-tressed *a.* काळ्या
 केसांचा झुबका असलेला. Black-visaged *a.* काळ्या
 चेहऱ्याचा. Black-wash *n.* कृष्णजल *n.* *med.* रसकापूर

आणि चुना यांच्या मिश्रणाचें पाणी *n.* २ कृष्णकरणद्रव *m.* काळें करणारा रंग *m.* ३ *fig.* निंदा *f.* बदनामी *f.* दुर्लौकिक *m.* Black-wood *n.* शिसवी लांकूड *n.* अब-नूस *m.* शिलव *m.* Oil obtained from the B. सिस-वेल. Dead black निस्तेज काळा. In black and white पांढऱ्यावर काळें केलेला, लेखी. Black as a crow काळाकुळकुळित, काळादुस्स. Black-letter day अनिष्ट दिवस. To be black in the face रागावलेला असणें. To put down in black and white पांढऱ्यावर काळें करणें. To say or swear black is white *cf.* तिळांत तेल नाही असें ह्मणणें, उघडउघड खोऱ्या गोष्टीला चिकटून राहणें. To be in one's black books एखाद्याची खप्पा सर्जी होणें, इतराजीत येणें. The black ox has trod on his foot संकटांनीं त्याला घेरलें आहे, तो कच्चादोंत सांपडला आहे. Washing the black white निरर्थक काम, *cf.* गाढवाचा घोडा करणें. To black out काळ्यानें खोडणें-पुसून टाकणें. To look black (रागानें किंवा असंतोषानें) काळवंडणें, काळ्या दिसणें. [Black.

Black-art (black'art) *n.* See Black-magic under Black-mail (black'mail) [Black & A. S. *mal*, tribute, toll.] *n.* कोंबडीपट्टी *f.* लुटून नये ह्मणून दरोडेखोरांना दिलेली लांचपट्टी *f.* धमकी देऊन पैसा काढणें *m.* (शारीरिक नुकसान न करितां) धमकी देऊन पैसा काढणें *m.* धमकी देऊन काढलेला पैसा *m.* To levy black-mail धमकीनें पैसा काढणें.

Bladder (blad'er) *n. anat.* पिशवी *f.* आशय *m.* (as, पित्ताशय, मूत्राशय), मूत्राचा कोठा *m.* वस्ति *m.* *f.* [OBSTRUCTION OF THE B. मूतखडा *m.* मूत्रग्रंथि *m.*] २ फोंड *m.* [LARGE WATER B. आंत्रफोंड *m.*] ३ फुगारा *m.* फुगा *m.* ४ *bot.* स्फीत बीजकवच. Bladder disease मूत्राशयांतील विकृति *f.* Bladdered, Bladd'ery *a.* फोंडाप्रमाणें सुजलेला-फुगलेला. २ पुष्कळ पिशव्या असलेला, पिशवीसारखा. ३ मूत्राशयासारखा. Bladd'er-wort *n.* पाण्यांत होणारी वेल *f.* हिचीं पानें तरंगत असतात.

Blade (blād) [A. S. *blad*, a blade.] *n.* काडी *f.* [B. OF GRASS, तणसरी *f.*] २ पान *n.* पातें *n.*; as, The B. of a knife. ३ *fig.* तरवार *f.* ४ बांका *m.* फांकडा *m.* बांकडा *m.*; as, A knowing B. लुच्चा व तरतरीत असा मनुष्य. A regular B. पुरा नखरेबाज मनुष्य. ५ फंदी (?) *m.* डेंगोजी (?) *m.* ६ *anat.* अंसफलक, स्कंधफलक *m.* ७ *eng. pl.* छपराचे मुख्य वांसे *m. pl.* B. v. t. पातें बसवणें. B. v. i. पानें फुटणें. Blade'bone *n.* खचाऱ्याचें हाड *n.* भुजवऱ्याचें हाड *n.* Bladed *a.* Two-bladed *a.* दुपानी, दुतलफी, दुपाती.

N. B.—The Marathi word फंदी means नाच, तमाशा, दारू, भांग, इत्यादि व्यसनें प्रसिद्धपणें वाळगणारा. The Marathi word डेंगोजी means a swaggerer. The English word Blade contains only two ideas. (1) sharpness. (2) foppishness. Therefore the words डेंगोजी आणि

फेदी as given by Mr. Candy are not correct equivalents for the English word Blade.

Blain (blān) [A. S. *blegen*, a blister, probably from *blōman*, to blow.] *n.* (वाटोळा-वाह्यगोल) पाण्याने भरलेला फोड *m.* २ (श्वासनलिका बंद करणारा) घोड्याच्या जिभेच्या कुळावर आलेला फोड *m.*

Blame (blām) [Fr.-L.-Gr. *blaspheme-in*, to speak ill of.] *v. t.* दोष *m.* देणे-ठेवणे-लावणे-काढणे, निंदणे, दोषणे (*poet.*), खोड *f.* ठेवणे, बट्टा *m.*-ठपका *m.* लावणे, नावे ठेवणे, शब्द *m.*-बोल-इलजाम *m.*- लावणे-ठेवणे. ['TO BLAME IS IDIOMATIC FOR 'TO BE BLAMED.' HE IS TO BLAME MEANS HE IS TO BE BLAMED, OR HE DESERVES BLAME.] *B. n.* (v. V.)-*act.* दोष देणे *n.*, निंदणे *n.*, &c. दूषण *n.*, दोष *m.*, दोषारोप *m.*, निंदा *f.*, निंदन (R) *n.*, बोल *m.*, शब्द *m.*, ठपका *m.*, अपवाद (R) *m.*, इलजाम *m.* [A BEAR-BLAME अपयशाचा धनी *m.* TO BEAR THE B. TO TAKE THE B. दोष पदरी घेणे-डोईवर घेणे.] *I fault* दोष *m.*, अपराध *m.* Blam'able *a.* (v. V.) दूषणीय, दूष्य, दोषास पात्र, निंद्य, निंदनीय, दूषणार्ह, दोषास्पद, निंदास्पद, निंदेस पात्र, गर्हणीय, गर्ह्य. Blam'ableness *n.* (v. A.) दूषणीयता *f.*, वचनीयता *f.*, दूषणार्हता *f.* Blam'ably *adv.* दोष द्यायाजोगा *a. decl.*, दोष येईल असा *a. decl.* Blam'ed *p. a.* (v. V.) दूषलेला, दोष दिलेला-ठेवलेला, दूषित, निंदित, अपवादित (R). Blame'ful *a.* सदोष, दोषवान्. Blame'fully *adv.* सदोषतेने. Blame'fulness *n.* सदोषता *f.* Blame'less *a.* not meriting censure, without fault निर्दोष, निर्दोषी, निरपराध, निरपराधी, निर्वाध, निरपवाद, निष्कलंक, अकलंक, विनअपराध, विनठपका, विनठपक्याचा. Blame'lessly *adv.* (v. A.) निर्दोषपणाने, &c., विनअपराध, विनठपका. Blame'lessness *n.* अदोषता *f.*, निर्दोषपणा *m.*, दूषणराहित्य *n.* Blam'er *n.* (v. V.) दूषणारा, दोष देणारा-ठेवणारा-&c., निंदक, निंदाखोर. Blame'worthiness *n.* see Blamableness. Blame'worthy *a.* see Blamable. Blam'ingly *adv.* दोषदृष्ट्या, दोषबुद्ध्या, दोष देण्याच्या दृष्टीने-बुद्धीने.

Blanc-*bec* (blan-bek') [Fr. *blanc*, white.] *n.* a novice, a greenhorn नवशिक्या *m.*

Blanch (blansh) [Fr. *blanchir*, to whiten, from *blanc*, white. vide Blank.] *v. t.* पांढरा करणे, सफेत करणे, निस्तेज करणे; as, "Fear blanches the cheeks." २ (साल काढून) पांढरा भाग बाहेर काढणे, सोलणे; as, To B. almonds. ३ उजळा देणे; as, To B. gold (before stamping it). ४ (लोखंडाच्या पत्र्यांना) पांढरे जस्तार्ची कलहई करणे. ५ *fig.* पांढरा करणे, सौम्य स्वरूप देणे, (एखाद्या वस्तूला) चांगले स्वरूप देणे. *B. v. i.* पांढरा होणे, पिकुटणे, फिक्कट पडणे; as, "His face blanch'd with fear." Blancher *n.* सफेत करणारा, उजळा देणारा.

N. B.—Blanch, Bleach आणि Whiten हे शब्द समा-
नार्था आहेत. Whiten हाणजे शुभ्र करणे; Bleach (वस्तूचा मूळ

रंग 'नाहंसा' करून) शुभ्र करणें; व Blanch (वस्तूचें मूळरूप 'वदलून' ह्मणजे कऱ्हई-शीलई करून) शुभ्र करणें.

Blanch-mange, Blanch-manger (bla-mawngzh', bla-mawngzh') [Fr. blanc, white & manger, food.] *n.* a white jelly prepared with milk एक प्रकारचा दुधाचा चिकाचिकित पदार्थ *m.*

Bland (bland) [L. blandus, mild.] *a.* मृदु, कोमल. २ मंद; as, B. zephyrs. ३ सात्विक, शांत, सौम्य; as, " His manner is very B." ४ शामक गुणाचा, मृदु, जाल्मीम नव्हे असा, उत्तेजक नव्हे असा, सौम्य; as, A B. diet सौम्य आहार. A. B. medicine मृदु औषध. Bland'ness *n.* (v. A.) कोमळपणा *m.*, सौम्यता *f.*, मृदुत्व *n.*, शांति *f.* Blandly *adv.* (v. A.) कोमळपणानें, लाडीगोडीनें.

Blandiloquence (blan-dil'o-kwens) [L. blandus, mild & loquor, to speak.] *n.* fair, mild, and flattering speech लाडीगोडीचें भपकेदार भाषण *n.*, आर्जवाचें भाषण *n.* Blandilo'quous, Blandilo'quious *a.*

Blandish (bland'ish) [O. Fr. blandir, blandis, to flatter.--L. blandiri, to caress.--L. blandus, mild.] *n. t.* to flatter and coax लाडीगोडीचें भाषण करणें, गोडी गुलाबीनें बोलणें. Blandishing *a.* soft, wheedling लाडीगोडीचा, गोडीगुलाबीचा, सांत्वनादाचा, प्रियवादी, प्रियंवद. Blandishing *n.* (see verb). Bland'ishment *n.* soft airs, winning words, attraction, &c. हाव *m.*, *pl.*; नखरा *m.*, अदा *m.*, लालित्य *n.*, विलास *m.* २ लाडीगोडी *f.*, सांत्वनाद *m.*, गोडीगुलाबी *f.*, सुवालीमवाळी *f.*, गुळपापडी *f.*, गुळगुळथापडी *f.*, गोडगोड गोष्टी *f.*, गुल-गुल गोष्टी *f. pl.*, मधुर भाषण *n.*, वसंताचें बोलणें (R) *n.*

Blank (blangk) [Fr. blanc, from root of Ger. blinken, to glitter --O. H. Ger. blichen; Gr. phlegein, Sk. भ्लस्ज्, to shine.] *a.* शुभ्र, पांढरा, पिठासारखा; as, A B. moonlight. २ not written upon, not filled up कोरा; as, A B. paper; सही, नांव, किंवा इतर कांहीं मजकूर लिहिण्याकरितां कोरी जागा असलेला; as, A B. cheque कोरा 'चेक.' ३ भीतीनें घाबरलेला, शून्यमनस्क (असा), उदास, तोंड उतरून गेलेला; as, He stood B. ४ रिकामा, साफ, रिता, शून्य (S), *vulg.* खाली, सुना, फाका, न भरलेला; as, A B. box. ५ कांहीं विशेष गोष्ट झाली नाही असा, सुना, रिकामा; as, A B. day. ६ वैराण, वैचित्र्यरहित. [A B. DESERT झाडें झुडपें नाहीत असें अरण्य; A B. WALL खिडक्या दारें नाहीत अशी भित *f.*] ७ (प्रेम, आशा किंवा इतर) पाशरहित; as, A B. existence. ८ बिनपाणीदार, बिनतरतरीचा, बिनचतुराईचा; as, A B. face, A B. look. ९ पूर्ण, केवळ, शुद्ध, एकजात; as, B. terror, Blank unconsciousness. १० यमकरहित, प्रासरहित; as, A B. verse. ११ बिनगोळीचा, वायबाराचा. B *n.* रिकामी जागा *f.*, कोरा कागद *m.* २ बिनमहत्वाचा काळ *m.*, सुनाकाळ; as, A long B. in the history of a people. ३ बिनबक्षिसाची चिठ्ठी *f.* सोडतीत ज्या तिकिटाला बक्षिस नसतें

तें तिकिट, कोरें तिकिट *n.* ४ नांव व तारीख नसलेला दस्तऐवज *m.* ५ लक्ष्य *n.*, निशाणावरील पांढरा ठिपका *m.*; as, "Let me still remain the true B. of thine eye." ६ (इंग्लंडांत पांचव्या हेनरीने पाडलेले) हलक्या रुप्याचे नाणें *n.*, ह्याची किंमत ८ पेन्स होती. ७ *mech.* स्क्रू किंवा इतर वस्तूकरिता तयार केलेली धातूची कांब किंवा तुकडा *m.* ८ खाडा *m.*, खांडवा (R.) *m.*, खांवडे (R.) *n.*, खिड (?) *f.* B. v. t. फिक्का करणें. २ गोंधळून सोडणें, नाउमेद करणें. ३ फिसकटून टाकणें, मोडून टाकणें (as plans, &c.). Blank-bar *n.* *law* प्रतिवादीनें अमुकच ठिकाणीं मर्यादोलंघन केलें असें वादीनें दाखवावें अशी प्रतिवादीची तकरार *f.* Blank-cartridge *n.* *lit.* विनगोळीचें काडतुस *n.*; सुका-रिता तोटा *m.* *fig.* empty threats सुखा-कोरडा दम. Blank door or blank window *n.* भिंतीतील दरवाज्यासारखी किंवा खिडकीसारखी खांच *f.* भिंतीतील खोटा दरवाजा किंवा खिडकी *f.* Blank indorsement *n.* (हुंडी) कोरी बेचन करणें, हुंडी ज्यानें बेचन घेतली आहे त्याचें नांव घातलेलें नसतें अशी हुंडी *f.* Blank line *n.* ओळीची कोरी जागा *f.* Blank practice *n.* शुष्केष्टी, विनगोळींच्या काडतुसांनीं बंदुकीचा अभ्यास. Blank tire *n.* विनवळवलेल्या कांडाची धाव *f.* Blank'y *adv.* Blank'ness *n.* (v. A.) रितेपणा *m.*, कोरेपणा *m.* In blank मुख्य भाग भरण्याचा ठेवलेला: as, To make out a check in B. Point-blank *n.* See Point. Point-blank *a.* direct, unqualified स्पष्ट, उघडउघड, सरळ, मोघम नाहीं असा; as, A Point-blank assertion. Point-blank *adv.* in a plain manner स्पष्ट-उघड-रीतीनें; as, He refused point-blank to go there.

Blanket (blangk'et) [O. Fr. *blanket*, (Fr. *blanchet*), dim. of *blanc*, white, from its usual white colour.] *n.* *lit.* पांढरें गरम पांघरूण *n.*, घोंगडी *f.* [THE WORD BLANKET IS NOW MOST GENERALLY USED FOR घोंगडी. TWO BLANKETS OR घोंगडी'S SEWN TOGETHER BREADTHWISE IS कांबळ *m.*, OR (dim.) कांबळें *n.* A WORN OUT AND TORN BLANKET फटकुरी *f.*, फटकूर *n.*, पटकूर *n.*, रगटें *n.*] B. v. t. कांबळ्यांत गुंडाळणें. २ (शिक्षे-दाखल) घोंगडींत आसडणें. ३ (वाऱ्याच्या प्रवाहांत असणाऱ्या गलबतापुढें जाऊन त्यास) वारा न मिळेसा करणें, वाऱ्याच्या आड येणें. Blank'eting *n.* घोंगडीचें कापड *n.* २ कांबळ्यांत आसडण्याची शिक्षा *f.* ३ वाऱ्याच्या आड येणें *n.* Wet blanket *fig.* धीर किंवा हिंमत खचविणारें कारण *n.*, विरजण *fig.* *n.*

Blare (blār) [M. E. *blaren*; Dut. *blaren*; Low Ger. *blarren*, to bleat.] *v. i.* मोठा आणि कर्कश आवाज करणें; as, "The trumpet blared." २ मोठ्यानें आरडणें, मोठ्या स्वरानें रडणें (लहान मुलें खोड्या केल्यावर रडतात त्याप्रमाणें). ३ मोठ्यानें वाजणें. B. v. t. मोठा आवाज करण्यास लावणें. २ जाहीर करणें; as, "To blare its own interpretation." B. *n.* तुतारीच्या

सारखा कर्कश आवाज *m.* २ आवाज *m.*, गर्जना *f.*; as, Thunder's blare.

Blarney (blār'ni) [After the castle of *Blarney* near Cork in Ireland, held by Cormack Macarthy in 1602. He concluded an armistice with Carew, the Lord President, on condition of surrendering the fort to the English garrison. Day after day his lordship looked for the fulfilment of the terms, but received nothing except protocols and soft speeches, till he became the laughing-stock of Elizabeth's ministers, and the dupe of the Lord of Blarney.] *n.* soft wheedling speeches to gain some private end गोडगोड शब्द *m.*, वरपांगी गोडपणाचें भाषण *n.*, कावेवाजपणाचें पण गोड भाषण *n.* B. v. t. गोडगोड शब्दांनीं फसविणें, फुसलावणें; as, She blarneyed the landlord. None of your blarney *idio.* वरपांगी गोडपणाचें भाषण पुरे करा.

Blase (blā-zā) [Fr. *blaser*, to exhaust with pleasure.] *a.* satiated with pleasure सुखाचा वीट आलेला, सुखांत मुरलेला; as, A man blasé.

Blaspheme (blas-fēm') [L. *blasphemare*, to speak ill of—Gr. *blaptein*, to hurt, & *phemein*, to speak.] *v. t.* & *v. i.* ईश्वराची निंदा *f.* निर्भत्सना *f.* & *c.* करणें *g.* of *o.* & *c.* २ श्रेष्ठ मनुष्याची निंदा करणें. ३ धर्मशून्यतेमुळे निंदा करणें. ४ निंदात्मक भाषण करणें. Blasphem'er *n.* ईश्वराची निंदा करणारा किंवा श्रेष्ठ मनुष्याची निंदा करणारा. Blas'phemous *a.* ईश्वरनिंदात्मक-निंदक, निंदात्मक, कुचेष्टेचा, ईश्वरनिंदेचा. Blas'phemously *adv.* ईश्वरनिंदेनें, ईश्वरनिंदा करून, & *c.* Blas'phemy *n.* ईश्वराची निंदा *f.*, श्रेष्ठ मनुष्याची निंदा *f.*, ईश्वराक्षेप *m.*

Blast (blast) [A. S. *bleast*, a puff of wind.] *n.* a blowing or strong gust of wind झपाटा *m.*, सनाटा *m.*, जोराचा झोत *m.* [HOT B. झळ *f.*, झळई *f.*, हळ *f.*, भवका *m.*, *dim.* भवकी *f.*, भवकारा *m.*, अही (R) *f.*, अहळी *f.*] २ (of a planet) *f.*, संक्रान्त *fig. f.*, अनिष्टफल *n.* ३ (of an evil eye) दृष्टिपात *m.*, दृष्टि *f.*, दृष्ट *f.*, (दृष्टि) बाधा *f.* ४ (of devil) झपाटा *m.*, झटका *m.*, झडपण *f.*, झडप *f.*, (भूत) बाधा *f.*, (पिशाच) बाधा *f.* [TO BLAST OR TO BE BLASTED (SUCH AS TREES, FRUITS & *c.*, BY DEVILS & *c.*) लावसटणें OR लांवसरणें, OR लांवारणें, सठवणें, सठळणें, लागोरणें, विवंशी *f.* लागणें; *in. con.* दृष्ट *f.* पडणें-लागणें-होणें *in. con.*, दृष्टावणें, दृष्ट (ष्ट) ळणें, संक्रांतीचें वसणें, *in. con.*; पांचवीचें OR सठवीचें *n.* होणें-लागणें.] ५ (of lightning) विद्युत्पात *m.* ६ (with the mouth on a wind instrument) फुंक *f.*, फुंकर *m.*, फुंका *m.*, फुंकारा *m.*, फुंकारी *f.*, फुंकून वाजवणें ७ उणईसारख्या वाद्याचा आवाज *m.*, धमननाद *m.* ८ सुखाचा आवाज *m.* ९ *fig.* विनाशकारण *n.* १० (नाश करणारा) रोग *m.*, रोगट हवेनें झाडांना किंवा जनावरांना होणारा रोग *m.*, चिकटा *m.*, मेकडा *m.* B. v. t. (an evil eye) दृष्ट *f.* बाधणें-पडणें-लागणें-होणें *in. con.*; दृष्टिपात *m.* दृष्टिबाधा *f.* होणें *in. con.* २ (a devil) (v. N. 4) झडपणें; बाधणें, बाधा *f.* होणें-लागणें, लागणें,

पडणें. ३ (wind, weather, heat, cold) करपविणें, कोमजविणें, जाळणें, जाळून टाकणें. [To BE BLASTED करपणें, करपून दर्भ होणें, जळणें.] ४ to foil, to ruin मारणें, नाशणें, हिसकणें, लटपटाविणें, भंग m- नाश m- मातेरा m- भात्रा (R) f- विधात m, करणें g. of o., नष्ट-&c. करणें. ५ (rocks, &c. by the explosion of gun-powder) सुसंगणें फोडणें-उडवणें-&c. ६ उध्वस्त करणें, नाश करणें, नासाडी करणें, मोठा दणका करून वावरवून टाकणें; as, "Trumpeters, With brazen din blast you the city's ear." ७ आशाभंग करणें. ८ कलंक लावणें; as, To B. character. B. v. i. नाश होणें. २ करपणें. ३ झपटणें, झधा होणें. Blast'ed a. करपलेला. २ निराशा झालेला. ३ नष्ट झालेला. Blast'er n. नाश करणारा. २ सुरंग्या. Blast-furnace f. (धातूचा रस करण्याची) वाऱ्याच्या झोतानें चालणारी भट्टी f. [BLAST FURNACE IS IN B. धातूचा रस करण्याची भट्टी चालू आहे. BLAST FURNACE IS OUT OF B. भट्टी बंद आहे] Blast'-hole n. पाणी उपसण्याच्या यंत्रांतील) पाणी आंत नेणारें तळचें छिद्र n. Blast'ing n. सुरंग लावणें n. Blasting gel'atine n. सुरंगी कापूस m, (प्राणिजखळ देऊन तयार केलेला) सुरंगासारखा उपयोगी पडणारा कापूस m. Blast'ment n. सुरंगानें फोडलेल्या दगडाची सुरकुती किंवा रेपा f. Blast-pipe n. (इंजिनांतील फाजील) वाफ धुरांड्यावाटे बाहेर नेणारी नळी f. In full blast पूर्ण भरांत.

N. B.—See the note on the word Blight.

Blastema (blas-tē'ma) [Gr. blastamein, to germinate.] n. protoplasm (एगुलाचा इंद्रियाचा-&c.)

आद्यधातू f. pl. Blastemata.

Blastoderm (blas'to-dērm) [Gr. blastos, a bud & derma, skin.] n. गर्भपिंडावरची पहिली त्वचा f.

Blat (blat) v. i. वेंवें करणें. २ (अकलशून्याप्रमाणें) कांहींतरी बोलणें, वाटेल तें बद्दकणें. Blat'ant a. वेंवें करणारा, उगाच गोंगाट करणारा. २ वेंवटण्यासारखा आवाज. Blat'antly adv.

Blatter (blat'er) [Dut. blaet, a boaster.—L. blaterare, to prate.] v. i. (अकलशून्यासारखी) व्यर्थ बडबड करणें, जल्पना करणें.

Blaze (blāz) [A. S. blæse, a flame, a torch; cf. M. H. Ger. blas, a torch; Ger. blasse.] n. a flame आगीचा डोंब m, धग m, भ (ड) डाका m, भडाड m, गळूळ (obs.) m, लोल m, होला (obs.) m. २ उजेडाचा धोत m, भणभणीत उजेड m, प्रखरतेज n. ३ झपाट्याचा प्रादुर्भाव m, झपाट्यानें प्रकट होणें n, (रागामुळें तांडावर एकदम आलेला) तांबडेपणा m, (मनोविकाराचा) भडका m; as, The B. of wrath रागाचा भडका m, प्रखर तेज n, ज्योत f; as, The B. of ambition महत्वाकांक्षेची प्रखर ज्योत. B. v. i. धगधगणें, धगधगून पेटणें, धडकणें; as, The fire blazed. २ भडकणें, भडभडणें. intens. भडाडणें, भडकणें, भडका होणें. ३ भडकून प्रकाशणें. To set in a blaze भडका करणें, भडभडावणें. Blazing a. भणभणीत, धगधगीत; as, B. noon भणभणीत दुपार.

Blaze (blāz) [M. E. *blasen*, -Icel. *blāsa*, to blow, to blow a trumpet.] *v. t.* (with *abroad*, *forth*, *about*) to noise abroad, to proclaim (as with a trumpet) झटदिनीं चौहोंकडे प्रसार करणें, गाजवणें (?), गांवभर करणें, गाजाबाजा *m*-बभरा *m*-बोभाटा *m*-लौकिक (S) *m*-बाजार *m*-पेट *f*. करणें *g. of o.*, भगट करणें, (*spec.*) डांगोरा *m*-दवंडी *f* & c. पिटणें *g. of o.*, (*spec.*) वेशीस बांधणें. Blaz'er *n.* गांवभर करणारा.

Blaze (blāz) [Dut. *blesse*, a white streak on the forehead, Ger. *blasse*, Icel. *blesi*.] *n.* घोड्याच्या कपाळावरील पांढरा ठिपका *m*. २ (साल कापून केलेली) झाडावरील पांढरी खूण *f* (रस्ता किंवा हद्द दाखविण्याकरितां); as, 'We had come to the sixth mile blaze, a boundary-mark on a pine.' B. *v. t.* (साल कापून) झाडांवर पांढरी खूण करणें. २ खूण केलेल्या झाडांनीं दाखविणें, आखणें; To B. a line or path.

Blazon (blā'zn) [A. S. *blæse*, a flame; Fr. *blason*, a coat of arms.] *v. t.* to publish (शिग वाजवून) मोठ्या भक्क्यानें जाहीर करणें. २ सुशोभित करणें, शंगारणें. ३ (ललकारी करण्यास चिलखतासारख्या वस्तूसंबंधीं) ललकारणीदाराच्या भाषेंत वर्णन करणें, स्वर्णाक्षरांनीं अधिकारचिन्हें किंवा पदवीचिन्हें दाखविणें *n*, कुलमानद्योतक चित्रित चिन्हें काढणें, पूर्ण माहिती देणें, स्पष्ट माहिती देणें; as, "The coat of arms, which I am not herald enough to P. into English." Addison. B. *v. i.* (R) प्रसिद्ध होणें. २ चक्काकणें. B. *n.* भाटाची किंवा ललकारणीदाराची ढाल *f*. २ चिलखतावरून घालण्याचीं उपवस्त्रें *n. pl.* ३ भाटाची ललकारणी *f*, प्रसिद्धि *f*. ४ अधिकारचिन्हें किंवा पदवीचिन्हें गौरवानें वर्णन करण्याची कला *f*. Blaz'oner *n.* प्रसिद्ध करणारा. Blaz'onry *n.* अधिकारचिन्हें गौरवानें वर्णन करण्याची कला *f*. २ चिलखतावरून घालण्याचा लहानसा आंगरखा *m*, ह्या आंगरख्यावर काढलेलीं पदवीचिन्हें *n*. ३ कौशल्ययुक्त मांडणी किंवा देखावा *m*.

Blea (blē) *n.* the *alburnum* or *sapwood* अंतःसाल *f*. Bleach (blēch) [A. S. *blæcan*, -*blac*, shining, bright, pale. See Bleak.] *v. t.* ओपवणें, ओप देणें, काळे डाग काढून टाकणें, पांढरा करणें. B. *v. i.* पांढरा होणें. Bleached *a.* निखारलेला, पांढरा फटफटीत केलेला, पांढरा फटफटीत झालेला; as, Bleached bones. Bleach'er *n.* ओप देणारा. Bleach'ery *n.* ओपखाना, ओपविण्याचा कारखाना *m*. Bleach'field *n.* (कापड किंवा सूत) ओपविण्याची जागा *f*. Bleach'ing *n.* कोरें वस्त्र ओपविण्याची कृति *f*, कापडाचा रंग उतरण्याची कृति *f*. Bleaching agent ओपवणारें-निक्षालक-शुभ्रक द्रव्य. Bleach'ing compound शुभ्रक-निक्षालक मिश्रण. Bleach'ing green *n.* ओप दिलेले कपडे सुकवावयाचें मैदान *n*. Bleach'ing mixture शुभ्रकमिश्रण. Bleach'ing powder *n.* (धोवी वापरतात ती) कपडे साफ करण्याची पूड *f*, शुभ्रकक्षार *m*, also called *chloride of lime*; रंग काढण्याची पूड *f*, ओपपूड *f*.

Bleak (blēk) [A. S. *blac*, white.] *a.* (*obs.*) रंग-रहित, फिकट, निस्तेज; *as*, She looked as bleak as dead. २ सर्दीचा, सर्द; *as*, Bleak winds. ३ बिन-आसऱ्याचा, उधड ओसाऱ्याचा, वाताप्रतिबंधक, वारधा-टीचा (*obs.*). ४ ओसाड, भयाण, उदाऱ्णन. Bleak'ish *a.* थोड्या ओसाऱ्याचा. २ थंडीचा, सर्द. ३ फिकट. Bleak'-ly *adv.* Bleak'ness *n.* बिनआसरेपणा *m.* २ सर्दपणा *m.* ३ (*obs.*) फिकटपणा *m.*, निस्तेजपणा *m.*

Bleak (blēk) *n.* यूरोपांतील नद्यांत सांपडणारा एक प्रकारचा मासा *m.*, हा पाच किंवा सहा इंच लांब असतो.

Blear (blēr) [Dan. *blære*, a blister; Low Ger. *blarren*, to cry or weep, hence *blarr-eyed*, having a red, watery eye] *a.* चिपडा, बरबरीत, पिचका (?) (said of eyes); *as*, "His B. eyes ran in gutters to his chin." २ (पू वाहत असल्यामुळे) अंधुक झालेला, अंधुक; *as*, Blear illusion. B. *v. t.* बरबरीत करणे. २ *fig.* डोळ्याला पडदा बांधणे, अंधारी घालणे. [To B. THE EYES OF (*obs.*) फसविणे, मोह पाडणे, मतिभ्रंश करणे. २ मंद किंवा अंधुक करणे]. Blear-eye *n. med.* डोळ्यांच्या पापणींत सदोदित पू आणणारा रोग *m.* Blear-eyed *a.* चिपड्या डोळ्यांचा. २ *fig.* अदूरदृष्टीचा. Blear-eyedness *n.* डोळे पुवानें बरबरीतले-चिपडे असणे. Blearedness *n.* चिपडेपणा *m.*, बरबरीतपणा *m.* २ अंधुकता *f.*, नेत्रमांघ *n.*

N. B.—सध्यां पिचका हा शब्द बरबरीत किंवा चिपडा ह्या अर्थी फारच कमी वापरतात. डोळ्यांच्या कांचेला चीर पडल्यासारखे जर कांहीं झाले असेल तर त्याला पिचका डोळा असें म्हणतात.

Bleat (blēt) [A. S. *blatan*, to bleat as a sheep; Dut. *blaien*.] *v. i.* बेंबावणे, बें बें करणे. Bleat, Bleat'ing *n.* बें बें करणे *n.* Bleater *n.* बें बें करणारा, मेंढरुं *n.*

Bleb, Blob (bleb, blob.) [M. E. *blober*, *blubber*, a bubble, of imitative origin.] *n.* (अंगावरचा) पाण्याचा टवटवीत फोड *m.* २ (पाण्यांतील) बुडबुडा *m.*; *as*, "Arsenic abounds with air blebs."

Bled (bled) *p. t.* & *pa. p.* of Bleed.

Bleed (blēd) [A. S. *bleden*. See Blood.] *v. i.* रक्त वाहणे, रक्तप्रवाह होणे, रक्त पाझरणे-ओघळणे, रक्ताचा ओघळ *m.* सुटणे, रक्तावणे (?), रक्ताळणे (?). २ चीक वाहणे; *as*, A tree bleeds when tapped. ३ रक्त बाहेर काढणे; *as*, She bleeds in fevers. ४ रक्तस्राव होऊन तडाक्याने मरणे, रक्तस्राव होणे; *as*, "The lamb thy riot dooms to bleed to-day." *Pope.* ५ (the heart) *to feel extreme pain from pity* दया येऊन हृदय *n.* फुटणे, जर *m.* उलणे. ६ (*colloq.*) पैशाकरितां लुबाडला जाणे, अतोनात पैसा घालवणे; *as*, He bled freely for a cause. B. *v. t.* रक्त काढणे, नस *m.* तोडणे-वेणे, रक्तमोक्ष (S) *m.* रक्तसांड *f.* रक्तमोचन *n.* &c. करणे, शीर काढणे. २ (*colloq.*) जुलमानें पैसा काढणे; *as*, To freely B. a miser for some fund. Bled *p. t.* & *pa. p.* Bleeding

n. रक्त वाहणें. २ चीक वाहणें. ३ जुलमानें पैसा काढणें n.
 B. a. रक्त बाहेर काढणारा, रक्त वाहणारा, रक्तस्त्रावी. २ चीक
 वाहणारा-बाहेर टाकणारा (वृक्ष). ३ लढाईत रक्तस्त्राव
 होऊन अशक्त झालेला. ४ घोर, रक्तानें माखलेला. ५ अति-
 शय खिन्नतेचा-वेदनेचा. Bleeder n. रक्त काढणारा, (थो-
 ड्या जखमेनें) खूब रक्त वाहण्याची खोड असणारा. 'To
 bleed at every pore रक्त उपळणें-उमळणें-उवळणें. 'To
 bleed at the nose घोणा m-घुणवुणा m. फुटणें-वाहणें,
 नाकांतून रक्त वाहणें. To make a man bleed fig.
 एखाद्यास बळी घालणें. It makes my heart bleed त्या
 योगानें माझें मन अति खिन्न झालें-द्रवलें आहे. My
 heart bleeds for him माझें मन त्याच्या कारितां तिळ-
 तिळ तुटतें.

Blemish (blem'ish) [O. Fr. *blesmir*, *blemir*, to stain,
 to make pale.—O. Fr. *blesme*, *bleme*, pale, wan.] v. t.
 to deform, to impair व्यंग-विकल-&c. करणें, ऐव
 m. करणें-लावणें, ऐबदार-&c. करणें, खोड करणें. २ बट्टा
 लावणें, कलंक लावणें (reputation). ३ कुरूप करणें
 (beauty). ४ लांच्छन n-काळें n-काळिमा f-&c.-लावणें-
 आणणें. B. n. वैगुण्य n, दोष m, खोड f, कलंक m,
 बट्टा m, वाट m. (v. ठेव, पड), गोम f, छिद्र n. Blem-
 ished p. a. (v. V. 1.) ऐव लावलेला, व्यंग केलेला.
 २ कुरूप केलेला. ३ दोषी, सदोष, ऐबदार, बट्टा लाव-
 लेला. Blem'ishment n. कलंक m.

Blench (blensh) [From root of Blink.] v. i. to
 shrink or start back (with at, from) माघार घेणें,
 मागें हटणें, कच खाणें; as, "B. not at thy chosen lot."
 ह्या क्रियापदाचें सकर्मक रूप सध्यां प्रचारांत नाहीं.

Blench (blensh) v. i. & v. t. फिका होणें, फिका करणें.

Blench (blensh) [also Blanch; see Blank.] a. & adv.
 based on the payment of a nominal yearly duty
 नांवाला कांहीं तरी भाडें किंवा कर देऊन मिळणारा.

Blend (blend) [A. S. *blandan*, to mix.] v. t. to
 mingle मिसळणें, एकजीव करणें, एकत्र करणें, एकवटणें,
 संकर (?) m-एकाकार m-सायुज्य n(*)-एकरूपता (*)
 करणें g. of o. recipr. २ (जणूं काय एकांतून दुसरा
 निघाला आहे अशा रीतीनें) दोन किंवा अनेक रंग एके
 ठिकाणीं लावणें. ३ (obs.) to confound गोंधळविणें. B.
 v. i. मिळून जाणें, समावणें (as colours). Blended
 and Blent pa. p. Blend n. मिश्रण n. Blend'er n.
 मिसळणारा. २ रंग मिळविण्याचा लहान बरास m.
 ज्यानें निरनिराळे रंग एक-एकजीव करून टाकतां येतात.
 Blending n. paint. (निरनिराळे रंग मिळून एक नवी-
 नच रंग होईल अशा रीतीनें ते) एकाशीं एक लावणें n,
 मिसळणें n, एकत्र करणें n.

.N. B.—संकर is an undesirable combination. Note
 the phrase वर्णसंकर. सायुज्य (as in सायुज्यता) has now
 become chiefly a technical term of Hindu theology.
 एकरूपता will denote only one aspect of blending. In
 Blend, there is the idea of a complete mixing in
 every respect.

Blendwater (blend-wa'ter) *n.* जनदरांचा सकृताचा रोग *m.*

Blenheim (blen'im) [After *Blenheim* Palace, the seat of the Dukes of Marlborough.] *n.* 'ब्लेनहीम', एक जातीचा कुत्रा *m.*

Blennorrhoea (blen-no-rē'a) [Gr. *blenna*, mucus & *rhein*, to flow.] *n. med.* a flow of mucus, gonorrhoea जननेंद्रियांतून पुष्कळ दिवसांपासून असणारा किंवा आशु-कारी रक्ताचा किंवा पुत्राचा स्राव *m.*, बायकांची धूपणी *f.*

Blepharitis (blef-a-ri'tis) [Gr. *blepharon*, eyelid & suffix-*itis*.] *n.* an inflammation of the eyelids पक्ष-दाह *m.*, पक्षमाभिताप *m.* [प्यांचा कंपवायु *m.*

Blepharospasmus (blef'a-rō-spas-mus) *n. med.* पाप-

Bless (bles) [A. S. *bletsian*, to bless, from *blithe*, merry, joyful. Bless शब्दाचा संबंध भापाशुच्या नियमांनीं blood शब्दाशीं दाखवतां येतो. Bless शब्दाचा मूलार्थ कदाचित् यक्षपशूचें रक्त शिंपडून सोवळें करणें किंवा शुचिर्भूत करणें असा असू शकेल.] *v. t.* to make prosperous or happy कल्याण *n.* कुशल *n.* क्षेम *n.* अर्जित (S.) *n.* बरें *n.* चांगलें *n.* मंगल *n.* अभीष्ट *n.* इष्टसिद्धि *f.* & *c.* करणें *g. of o.*; as, "Mercy is twice blessed, It blesseth him that gives and him that takes."

बरकत *f.* देणें, सुखीसंपन्न- & *c.* करणें, सुदशेस-अर्जित-दशेस- & *c.* आणणें, सुखस्थानीं वसवणें, सुखसंपन्न करणें. [To BLESS GREATLY कोटकल्याण करणें *g. of o.*] २ to pronounce a blessing upon, to invoke or confer a blessing upon—applied to persons and to things as food, & *c.* आशीर्वाद *m.* आशीर्वचन *n.* श्रेयोवाद *m.* कल्याणवचन *n.* आशी *f.* & *c.* देणें, स्वस्तिवाचन *n.* करणें, मस्तकीं-डोईवर- & *c.* हात *m.* ठेवणें, दुवा *m.* देणें-मागणें, बरें *n.* मागणें *g. of o.*, अभीष्टचिंतन *n.* करणें; as, "Bless them that curse you." "Then he took the five loaves and the fishes, and looking up to heaven, he blessed them." (विपयीं आशीर्वाद मागितला.) ३ to glorify for benefits received (उपकार आठवून) स्तवणें, स्तुति *f.* स्तवन *n.* & *c.* करणें *g. of o.*, गोडवे गाणें, गौरव *m.* स्तुति *f.* उत्कृष्टपणाची वाहवा करणें, स्तव करणें (B.); as, "Bless (स्तवा) the Lord, O my soul: and all that is within me, bless His holy name." ४ to consecrate पवित्र कामाकरितां वेगळा ठेवणें; as, "And God blessed the seventh day and sanctified it." ५ to consider happy सुखी-आशीर्वा-

दित मानणें; as, "The nations shall bless themselves in Him." Blessed or Blest *pa. p.* Blessed

a. (v. V. I.) सुखी केलेला, कल्याण केलेला, वरदी, प्राप्तवर, अनुगृहीत. २ (v. V. २.) आशीर्वाद दिलेला, प्राप्तआशीर्वाद, आशीर्वाद मागितलेला, दुवा दिलेला, दुवा मागितलेला, चिंतिताभीष्ट. ३ (v. V. ३.) (उपकार आठवून) स्तवलेला, वंदलेला, वंदित, सुवंदित. ४ hap-

py, prosperous सुखी, धन्य, सुखसंपन्न, कुशल, कल्याण-क्षेम- & *c.* संपन्न, कृतकृत्य, कृतार्थ, सुखपदीं-सुखासनां

बसलेला. ५ परमार्थसुखभोगी. ६ पवित्र, पूज्य, देवाला
 वाहिलेला. ७ आनंदी, सुखंकारक. Bless'edly adv.
 सुखानें, आनंदानें, सुदैवानें. Bless'edness n. (v. A.)
 धन्यता f, सिद्धि f, कृतार्थता f, कृतकृत्यता f,
 वरदीपणा m. २ सुख n, स्वर्गीयसुख n, ईश्वरकृपा f.
 Blessor n. आशीर्वाद देणारा, सुखी करणारा,
 &c. Blessing n. (v. V. 1.)—act. कल्याण करणें n,
 &c., सुखी करणें n. २ आशीर्वाद देणें n, आशीर्वाद m,
 आशीर्वचन n, वरदान n, स्वस्त्ययन n. ३ स्तवणें n, स्तुति
 करणें n, &c., वंदन n, वंदना (R.) f. ४ दुवा m, दुवा देणें
 n, दुवा मागणें n. I. divine favour ईश्वर-ईश्वरी कृपा
 f, भगवत्कृपा f, अनुग्रह m. II. benefit, good सुख n,
 श्रेय n, प्रसाद m, गानिमात (R.) f, अनुग्रहफल n, प्रसाद-
 फल n. III. a B.—as in the gift of a saint,—god,
 &c. वर m. (v. दे). [Granting of a B. वरदान n.
 Granter of a B. वरद.] Bless'ing a. (v. V. 1.)
 कल्याण करणारा, कल्याणकर्ता-कारक-कारी, मंगलकर्ता,
 श्रेयस्कर. २ आशीर्वाद देणारा, आशीर्वाददाता. (For
 more meanings see the verb). Bless me! Bless
 my soul! मला वांचव. In such phrases 'bless' is
 used in the sense of 'save,' 'protect' or 'keep
 from evil.' God bless you ईश्वर तुमचें भलें करो.
 कधीं कधीं 'bless' ह्या शब्दांत व्याजस्तुति किंवा निंदा
 ह्यांचा ध्वनि असतो. To bless from पासून सुरक्षित ठेवणें;
 as, "O God, bless me from such fools." To ask a
 blessing वर मागणें. Single-blessedness (Shakes.)
 ब्रह्मचर्याचें सुख. २ अत्रिवाहित अवस्था f.

N. B.—There is no word or phrase in the English
 language more difficult for translation than the
 word 'blessed' and the phrase 'to bless one's self
 with' as used in the following instances. (1) The
 blessed system of printing debates. (2) Every
 blessed evening in the theatre. (3) Blessed farthing,
 Blessed rupee. (4) I have not got a pie to bless my-
 self with. (5) I'll be blessed if I do it. In the first
 three instances, the word 'blessed' is used either
 ironically or euphemistically for 'cursed.' In the
 first example the word 'blessed' should be trans-
 lated by भिकार, कष्टदायक, अतित्रासाचा, जळला, मेला
 (used by women), फारच सुखाचा—(in this last render-
 ing, the irony and euphemism of the English original
 are kept up). In the second example, 'blessed even-
 ing' is rendered by दररोज संध्याकाळीं सुमुहूर्ती here
 the word सुमुहूर्त, means the opposite of its usual
 meaning. In the third example 'blessed rupee' is
 rendered by जळला एक रुपया, मेला एक रुपया (used by
 women), फुटका एक रुपया (cf. फुटकी कवडी). If the
 irony and euphemism of the English original are to
 be induced into the Marathi translation, we should
 translate the same by अगाध लक्ष्मीच्या खुणेचा रुपया.
 'I have not got a single pie to bless myself with'

कपाळाला लावायला माझ्या जवळ एक कपर्दीक सुद्धा नाही. cf. कपाळावर मारावयाला-दांतावर मारावयाला माझे जवळ एक पै सुद्धा नाही, विष खावयाला मजजवळ एक पैसा सुद्धा नाही, लक्ष्मीच्या मोठ्या वहिणीची (आकावार्दी) आमच्यावर खूप मेहेरवानी आहे. In the English phrase "to bless one's self with." there is probably an allusion to the cross on the silver penny, or to the practice of crossing the palm of the recipient with a piece of silver.

'I'll be blessed if I do it.' तें जर मी केलें तर माझे कौटुकल्याणच होईल. Here the word कौटुकल्याण is used either ironically or euphemistically for कौटुक-कल्याण. Some translate the same English sentence by तें जर मी केले तर माझे वाटोळें होईल.

Blest (blest) *pr. p.* of Bless. [सडणें *n.*

Blet (blet) *n.* उदास्त पिकून रुचि गेलेलें-अविकलेलें फळ

Blether (ble-th'er) [M. E. *blather*, Icel. *blathra*, to talk foolishly.] *v. i.* फटकळपणानें कांहीं तरी भकणें.

B. *n.* अद्वातद्वा फटकळ भाषण *n.* also Blather.

Bleth'ering *p. a.* फाजील, बडबड्या. Blath'erskate,

Blath'erskite (*Amer.*) *n.* बडबड्या *m.*

Bletonism (blē-ton-izm) [after one *Bleton*, of France.] *n.* जमिनींत पाणी कोठें सांपडेल हें शोधून काढण्याची विद्या *f.* ब्लीटजची पाणी सांगण्याची विद्या *f.*

Blew (blō) *pc. t.* of Blow.

Blight (blit) [Possibly from *be* & *light*, the original meaning being perhaps to scorch or blast as by lightning; M. H. Ger. *blieze*, Ger. *blitz*, lightning.] *n.* पीक बिघडविणारा रोग *m.* फळांचा-धान्याचा रोग *m.*, वीट *m.*, चिकटा *m.*, मेकाडा *m.*, लाखा *m.*, टाका *m.*, मोवा or मन्ना *m.* [B. AS ATTACKING FIELDS OF WHEAT, &c. तांबरा OR तांबरा *m.*, तांब *f.*, गेरवा *m.* B. ATTACKING THE GRAIN *zandhala* अंगारा *m.*, काजळी *f.*, कोळशी *f.*, खैरा *m.*, मकळी *f.* B. ATTACKING RICE CROPS पीस *f.* B. ATTACKING THE MANGO, &c. भिरड OR भेरूड *n. m.* TO BE AFFECTED BY IT भिरडणें OR भेरूडणें. B. AS INDICATED BY THE CURLING UP मुरटी *f.* TO BE AFFECTED BY IT मुरटणें.] २ नाश करणारा. ३ आशाभंग करणारा. ४ नेत फिसकटवणारा. ५ नाश करणारी वस्तु *f.* Blight *v. t.* चिकटा पाडणें, रोग पाडणें, टाका *m.*-ताका *m.*-मोवा *m.* पाडणें. [TO BE BLIGHTED ताकाळणें, ताका *m.*-रोग *m.*-&c. पडणें *in con.*] २ आशाभंग करणें; as, 'To B. hopes. B. *v. i.* नाश होणें. Blighting *a.* मेकाडा रोग उत्पन्न करणारें. २ नाश करणारें. ३ आशाभंग करणारें.

N. B.—Generally Blast is applied to Vegetables and Blight to Corn and Fruits.

Blind (blind) [A. S. *blind*, turbid or cloudy, allied to Blend, which see.] *a.* अंध, *pop.* अंधळा, नेत्रहीन-रहित, हीनचक्षु, प्रजाचक्षु (from birth), दृष्टीवेगळा, डोळे-फुटका.—in covert phraseology धतराड्ड. [B. BY NIGHT रातांधळ्या, रातांधळा, रात्र्यंध, निशांध. B. BY DAY दिवसांधळा,

दिनांश, दिवांश. BLINDISH दीडडोळ्या, दीडडोळ्याचा, अपें-
 डोळ्या, अंधकल्प. STONE BLIND निपट अंधळा. TO BECOME
 B. आंधळा होणे; डोळे *m, pl.* जाणे-फुटणे *g. of s.*; डोळेपांवाचीं
 कवाडे *n. pl.* लागणे, डोळ्यांचा भित *f.* होणे. डोळ्यांचा खोसर
n. pl. होणे, (THROUGH RICHES, HONOUR, &c.)
 डोळ्यांवर धूर *m* येणे } २ (of one eye) एकडोळ्या,
 कागा (?), एकाक्ष, एकनेत्र. [in covert phraseo. सुक्ता-
 चार्थ.] ३--boils, tumours, &c. सुक्ता. ४ *unwisdom-*
ing (of persons) सुळींच विचार न करणारा, विवेक-
 शून्य (S), विवेकहीन (S), अससंजस, समजून घेण्यास
 नाखूप, न्याय करण्यास किंवा सारासार विचार कर-
 ण्यास नाखूश-प. ५ *inconsiderate-* (of actions, &c.)
 अविचाराचा, अदिविवेकाचा, अससंजसपणाचा; as, B.
 wrath. ६ झांकलेला, किरी अंधकाराचा, बंद; as,
 B. paths, B. mazes. ७ गुप्त, अदृश्य. ८ वांझ, पुष्पे
 किंवा फळे न धरणारा; as, B. buds, B. flowers.
 ९ समजण्यास किंवा उकलतां घेण्यास अशक्य, दुर्बोध;
 as, A B. writing. Blind *n.* (खिडकीचा) पडदा
m, आडपडदा *m*, अंतःपट (*), *pop.* अंतरपट (*) *m*.
 २ (for a bullock) झांकणी *f*, झांपणी *f*; झापडी *f*,
 डांकणी *f*, डांपणी *f* (or डोळे डांपणे *n*, डोळे झांकणे *n*.
 &c.), झांपणे *n*. ३ *pl.* घोड्याच्या डोळ्यावरचीं झांपणे
n. pl., अंधेऱ्या *f. pl.* ४ *anything intended to conceal*
one's real design हुलकावणी *f*, भुलकावणी *f*, फटवण
f, फसवणी *f*. ५ *a pretence, a pretext* निमित्त *n*, ढोंग
n. [As a B. निमित्तास.] B. *v. t.* to deprive of sight
 आंधळा करणे, डोळे *m. pl.* फोडणे-काढणे *g. of o.*, colloq.
 सळई *f*, फिरवणे. २ *fig.* to darken the understanding
 डोळे *m. pl.* बांधणे, दृष्टि *f*. बंद करणे, डोळ्याला पाटा *m*.
 बांधणे, डोळ्यांवर पडल *n*- झांपण *f*. घालणे, डोळ्यांत
 माती घालणे, छकावणे. ३ बुद्धिभ्रंश करणे; as, Blinded
 by passion. Blind'age *n*. लांकडाचा तट *m*, लांकडी झां-
 पण *n*. तोफेचे गोळे आपणांवर पडूं नयेत हाणून हें उभार-
 तात. Blind-alley *n*. एका वाजूनें बंद गल्ली *f*. Blind-
 axle *n*. मुका आंस *m*, फिरता पण गति न देणारा आंस
m. Blind-coal *n*. ज्वालेशिवाय जळणारा कोळसा *m*,
 रसरसीत कोळसा *m*. Blind-door or -wall हवा किंवा
 उजेड आंत घेण्यास मार्ग नसलेला दरवाजा *m*- किंवा
 भित *f*. Blinded *a*. अंधळा केलेला, डोळा फोडलेला,
 अंधीकृत. Blinder *n*. Blinders *n. pl.* For meaning
 see Blind *n.* (3). Blind-fold *a*. डोळे बांधलेला,
 बांधडोळ्याचा, आवृतनेत्र. २ *fig.* बुद्धिभ्रंश झालेला.
 B-fold *v. t.* to cover the eyes of डोळे *m. pl.* बांधणे
g. of o., पडदा *m*. अंधेरी *f*-झांकणी *f* &c. बांधणे-घालणे-
 देणे, *fig.* गणेशटोपी *f*. घालणे. २ (चा) मार्ग चुकविणे.
 Blind'ing *a*. Blind'ly *adv.* डोळे झांकून, मार्ग पुढें न
 पाहतां, डोळे मिटून, डोळे न उघडतां. २ विचार न
 करतां. Blind'ness *n*. अंधलेपणा *m*, अंधत्व *n*, अंधा-
 रतायकपणा *m*. ३ *fig.* अवलंबणा *m*, अवलंब *m*,
 विचारराहित्य *n*, बुद्धिभ्रंश *m*, अविवेक *m*. ३ अससं-

जलमग्न *m.* Blind-shell *m.* त्रिनवाराचा किंवा न कुटणारा
 कुलरी गोळा *m.* Blind-side *n.* समस्थान *n.*, *fig.* गुह्य-
 स्थान *n.*, लंगडे *n.*, उघडें नागवें *n.* सहज हल्ला करून
 जिकतां येईल अशी वाजू *f.* बरोबर संरक्षण न केलेली
 वाजू *f.* आपलें व्यंग आपल्याला बरोबर दिसत नाही
 अशी वाजू *f.*

N. B.—अंतःपट or अंतरपट, as given by Mr. Candy,
 is not a blind but is now a technical word meaning
 a wedding-curtain held between the bride and the
 bridegroom at the time of the wedding.

Blindman's buff (-buf) [Blindman's and buff, from
 O. Fr. *bufe*, Fr. *buffe*, a blow. Vide Buffet.] *n.*
 आंधळी कोशिंबीर. (हा एक प्रकारचा खेळ आहे.) Blind-
 man's holiday (humorous) *n.* सकाळपासून संध्याका-
 लपर्यंतचा वेळ *m.*, उजेडाचा काळ *m.*, आंधळ्याचा सुटीचा
 काळ. Blindman's lantern *n.* आंधळ्याची काठी *f.*

Blink (blingk) [M. E. *blenken*, to shine, to glance.-
 A. S. *blanc*, white, from *blican*, to shine.] *v. i.*
 (दिपून-दिपेनें) डोळे लुकलुकणे, डोळे पिटपिटणे, डोळे
 पिटपिट हालणे. *P. v. t.* डोळे लुकलुकविणे, *fig.* काना-
 डोळा करणे, डोळेझांक-पाहिलें न पाहिलें-टाळाटाळ करणे,
 टाळणे. *B. n.* अर्धवट पाहणे *n.*, अर्धवट दर्शन *n.*
 २ उजेडाची झांक *f.* Blink'ard *n.* लुकलुकडोळ्या,
 लुकलुक्या डोळ्यांचा माणूस *m.* Blinked *p. a.*
 Blink'er *n.* डोळे लुकलुकविणारा. Blinkers *n. pl.*
 घोड्याच्या अंधेऱ्या. २ एक प्रकारचा चप्पा (उपनेत्र).
 Blinking *a.* (v. V.)-act. डोळे लुकलुकणे लुकलुकविणे
n., &c., उघडमीट *f.*, उघडझांक *f.*, मित्रमित्र *f.*, निर्म-
 षोन्मेष *m.*

Blirt (blirt) *n.* रडण्याचा हुंदका *m.*, एकदम रडणे *n.*
B. v. i. एकदम हुंदका येणे.

Bliss (blis) [A. S. *bliss*, joy. Bliss is of the same
 origin as Blithe, the meaning of *blis* and that of
bless have mutually influenced each other since
 an early period and now there is a gradual
 tendency to withdraw from earthly blitheness to
 the beatitude of the blessed in heaven or that
 which is likened to it.] *n.* the highest degree of
happiness आनंद as in सच्चिदानंद (सत् + चित् +
 आनंद), परमानंद *m.*, परमसुख *n.*, सुखावस्था *f.* सौख्य
n. २ परमसौख्यकारण *n.*; as, "A withered violet is
 her bliss." २ कृतकृत्यता *f.*, कृतार्थता *f.*, धन्यता *f.* ३
 परमपद *n.*, सुखपद *n.*, स्वर्गसुख *n.* ४ *fig.* स्वर्ग *m.* Blisses
pl. Bliss'ful *a.* सुखदायक, सुखाचा, परमानंदाचा, पर-
 मसुखाचा, सुखमय, आनंदमय; as, Blissful solitude.
 Bliss'fully *adv.* Bliss'fulness *n.* Bliss'less *a.*

Blissom (blis'sum) [Cf. Icel. *bleoma*, of a goat in
 heat.] *a.* शिवायान्त. सामान्य

Blister (blis'ter) [O. Fr. *blestre*, tumour.-Icel.
blaster, a blast, a swelling; A. S. *blacan*, to blow.]

n. med. (पलिस्तर मारून येणारा) फोड *m*, फुगा *m*, फुगारा *m*, पोपडा *m*, स्फोट *m*. २ फोड आणणारें औषध. *n*, प्लास्तर *n*, स्फोटकर औषध *n*, प्रस्फोटक *m*. ३ *photo.* फुगारा *m*. *B. v. l.* फोड आणणें. *B. v. i.* फुगा येणें, फोड उठणें, फोपेणें (*obs.*), फोपसणें, उफणणें or उफाणणें, फोड आल्याप्रमाणें फुगणें. Blister-plaster *n*. स्फोटकर पलिस्तर *n*. Blister-steel, Blistered-steel *n*. पोलादाचा पृष्ठभाग कांहीं रीतीनें कठीण करण्याच्या कृतीमध्ये कांहीं रसायनद्रव्यांच्या योगानें ज्याच्यावर पोपडे उठतात तें. ज्यावर पोपडे येतात असें अपूर्णशुद्ध पोलाद, पोपड्यांचें पोलाद. Blis'tery *a*. फोडांनीं भरलेला.

Blithe (*blith*) [*A. S. blithe, joyful.*] *a*. सुखभावाचा व आनंदी, उल्हासी, सदाहसतमुख, गुलहौशी, हास्य-मुख, रंगेल. Blithe'ful, Blithe'some *a*. आनंदी, आनंददायक. Blithe'ly आनंदीपणानें, आनंदवृत्तीनें, उल्हासीवृत्तीनें. Blithe'ness, Blithe'someness *n*. आनंदीपणा *m*, उल्हासीपणा *m*, आनंदवृत्ति *f*. Blithe'somely *adv*.

Blizzard (*bliz'ard*) [*vide Blaze, a flame.*] *n*. आकाशांतली बर्फाचे ढांग इकडून तिकडे नेणारा झंझावात *m*, (आकाशांतून पडलेल्या) बर्फाचें वावटळ *n*. Blizz'ardly *adv*. Blizz'ardous *a*.

Bloat (*blöt*) [*Dan. blod; Sw. blot, soft.*] *v. t.* (रक्तांतली पाणी त्वचेच्या खालीं जमून) फोड आणणें, फुगवणें (*applied to fish*). २ (*R.*) *fig.* गर्वांनें फुगवणें, माजवणें. उन्मत्त करणें. *B. v. l.* (रक्तांतली पाणी *serum*, त्वचेच्या खालीं) जमून फोड येणें, फोपसणें, धोदरा चढणें, फुगणें, कापुसणें *idio.*, वातपुष्ट होणें. Bloating *a*. फोपशा, कापश्या, सुटलेला, फुगलेला, गुरगुरीत (?), वातपुष्ट, पेजट (?), धोदल्या, गदेल्या. २ गर्वांनें फुगलेला. ३ फाजील मोटा; *as*, *B. armaments*. Bloatingness *n*. फोफशी *f*, फूग *f*, शोफा *f*, शोफ *f*, फुगवटी *f*, फुगवशी *f*. BLOATER *n*. एक प्रकारचा फोपशा मासा *m*.

N. B.—इंग्लिश Bloating शब्दाचा अर्थ वेडोळ व बाह्यगोल फुगलेला असा आहे. तो अर्थ गुरगुरीत व पेजट शब्दांत मुळांच नाहीं. गुरगुरीत व पेजट शब्दांत बाह्यगोलतेची व वेडोळपणाची कल्पना मुळांच नाहीं. गुरगुरीत ह्मणजे एकसारखा वाटोळा फुगलेला व पेजट ह्मणजे फुगलेला पण निस्तत्व.

Blob (*blob*) [*This word belongs to the root of blub, blubber perhaps blow, to puff. See Bleb.*] *n*. चिकचिकीत पदार्थाचा थेंब *m*. २ मज व वाटोळा पदार्थ *m*. ३ फोड *m*. ४ (*R.*) फुगा *m*, बुडबुडा *m*. Blobber *n*. (*obs*) बुडबुडा *m*. Blobber lip *n*. बाबरओंठ *m*, जाड ओंठ. Blobber-lipped *a*. जाड ओंठांचा.

Block (*blok*) [*Fr. bloc, a log or mass.*] *n*. a mass of wood, a chump, a clump ओंडा *m*, ठोकळा *m*, ढोणका *m*, टोणका *m*, टोणपा *m*, ढोणपा *m*, खोड *n*, ओंडकूर *n*, ढोणकूर (*obs.*) *n*, करंडा (*R*) or करांडा *m*, कांडका (*obs.*) *m*, कांडका (*obs.*) *m*, ढोण (*obs.*) *n*. २ (*of stone, &c.*) गुंडा *m*, ठेकी *f*, चिरा *m*. ३ pulley-

block कप्पा *m*, *den.* कप्पी *f* for कपी *f*. [Rope con-
 fining it चावी *f*.] ४ *chopping block* (of carpenters,
 &c.) घोडी *f*, वाघी *f*, सकोटन (ण) *m*, सांकटन (ण) *m*,
 नेहा (*obs.*) *n*. ५ (of buildings) वाहा (used in the
 sense of palace) *m*, वाडने *m*, समुदाय *m*. [A B. of
 houses. ६ लास *m*, पायाचा टोकळा *m* (used
 by shoe-makers). ७ (शिरच्छेदाचा) टोकळा *m*. [CHIPS
 OF THE SAME B. एके माळेंचे भणी *m*. *pl*, एके आरिची लेकरे
n. *pl*, एके झाडाचा फळें *n*. *pl*.] ८ सांचा (used in the
 sense of a platform) *m*, सांचा (used in the
 sense of a platform) *m*, सांचा (used in the
 sense of a platform) *m*. ९ (used in the
 sense of a platform) *m*, सांचा (used in the
 sense of a platform) *m*. १० (used in the
 sense of a platform) *m*, सांचा (used in the
 sense of a platform) *m*. ११ (used in the
 sense of a platform) *m*, सांचा (used in the
 sense of a platform) *m*. १२ (used in the
 sense of a platform) *m*, सांचा (used in the
 sense of a platform) *m*. १३ (*obs.*) सूर्ख *m*, टोणपा *m*, १४ अणवळा *m*,
 विघ्न *n*. *Block v. t. to stop up* अडवणे, रोधणे, रोध
m-अवरोध *m*-&c. करणे. *n. to stop up*, कोंडणे, बुजवणे, बुजणे,
 मुंदणे (*obs.*) or मुंधणे (*obs.*). २ (दारी किंवा पारोटे)
 टोकळ्यावर तयार करणे; as, To B. a hot 'Block' head
n. सूर्ख, धोंडा *m*. *fig.* टोणपा *m*, टोपा *m*, टोंट्या,
 गावदी (टी). *Block-headed a.* टोंट्या. *Blockade n.*
 कोंडमारा *m*, कोंडमार *m*, कोंडी *f*, कोंडणी *f*, वाटबंदी
f, वाटबंदी *f*, नाकेबंदी *f*. २ *fig.* लष्करी चौकी. [TO RAISE
 A B. वेहा उठविणे.] B. *v. t.* कोंडणारा *m* कोंडी *f*, कोंडणी *f*
 कोंडणे *v. t.* कोंडलेला, बुजविलेला, १३, खडे, मारलेला. [TO RAISE
 B. बुजणे, कोंडणे, कोंडाणे, मुंदणे (*obs.*), मुंधणे (*obs.*),
 रोधणे (R), रुधणे (*obs.*)] *Blockad'er n.* कोंडणारा, अव-
 रोधक. २ गराडा घालणारा. ३ काडणारा. [TO RAISE
 B. बत *n*. *Block'age n.* कोंडून टेवलेली स्थिति.] *Block-*
book n. (कोरलेल्या लांकडी) टोकळ्यावरून छापलेले
 पुस्तक *n*. *Block-house n.* लांकडी किल्ला; असा किल्ला
 लढाईत संरक्षणाकरितां करितात, व छानून तोफा सोडतां
 थाव्या ह्मणून भिंतीत थोळे छेदलेले असतात. [TO RAISE
 B. *n. (v. V.)-act* कोंडणे *v* कोंडी *f*, कोंडणा *m*, कोंडणी *f*,
 अवरोधन *n*. *Block'ish a.* मंदबुद्धीचा, टोणपा. *Block-*
printing n. कोरलेल्या लांकडी टोकळ्यावरून छापणे *n*.
Block-ship n. शत्रूला अडविण्यास उपरोधी पडणारे ल-
 ढाऊ जहाज *n*. *Block-system n.* रेल्वेच्या एका भागांत
 एक गाडी असतां दुसरी गाडी त्याच भागांत त्याच दिशेनें
 न येऊं देण्याची पद्धत *f*. *Block-tin n.* जस्तयुक्त लांकडी
f, *pl*. -किंवा विटा *f*, *pl*. To block out आकाराने अग्रणें,
 नियमित स्वरूप देणे, स्थूल मानानें रेवणे. [TO RAISE
 B. ठरविणे; as, To B. out a plan.

Blood (blud) [A. S. *blod*.] *n*. रक्त *m*, रक्त *m*, रक्त *m*, रक्त *m*,
n, colloq. लाल पाणी *n*. [TO RAISE B. (A. S. *blod*)]
 OF CERTAIN SERPANTS हेडू *n*. [TO RAISE B. (A. S. *blod*)]
 चिथावलें नसतां, बंध्या पावने (*obs.*), बंध्या पावने (*obs.*), पूत
 विचारांती, मागला पुढला विचार करून, सध्याचे. [TO RAISE
 B. (रागाच्या किंवा स्तर) मनोविकाराच्या अर्थानें चिथाव-

णीने, चाळवल्यावरून. VITIATION OR DISORDER OF B.
 रक्तविकार *m*, रक्तदोष *m*. TO RUN WITH B. (A SORE)
 &c. रक्तावणें-रक्ताळणें.] २ *high birth* कुलीनता *f*; आभि-
 जात्य *n*, अभिजातता *f*; कुलश्रेष्ठता *f*; सद्दंशता *f*; as,
 A man of B. ३ एका रक्तांसाचा संबंध *m*, *spec.*
 सहोदरसंबंध *m*, एके घराण्याचा संबंध *m*; as, Allied
 by B. [Brother of whole blood सहोदर *m*; सखा
 भाऊ. Brother of half blood सावत्र भाऊ, दुधभाऊ].
 ४ *a fast or foppish man* फांकडा *m*, फंदी *m*, रंगेल
m, रंग्या *m*. ५ *disposition, mood* मनाची तव्यत *f*;
 स्वभाव *m*; as, B. inclined to mirth. ६ क्रोध *m*;
 as, His B. was up. ७ रक्तस्त्राव *m*, रक्तपात *m*, रक्ताचा
 सडा *m*; as, "Blood only can atone for blood."
 ८ खून *m*, हत्या *f*. ९ हिंसकता *f*, रक्तप्रियता *f*; as, "Nor
 gives it satisfaction to our blood." १० *a hot spark*;
a man of fire तलख मनुष्य *m*. ११ रक्तवर्ण-तांबडा
 द्रवपदार्थ *m*; as, "He dipped his hand in the B.
 of grapes." B. *v. t.* रक्त काढणें. २ रक्तानें भरणें. ३ संव-
 कवणें, रक्ताची संवथ लावणें; as, "It was most
 important that his troops should be blooded."
 B. *a.* उद्द जातीचा. Blood-baptism *n*. See Baptism.
 Blood-bespotted *a*. रक्ताचे डाग पडलेला, रक्तसिंचित,
 रक्ताक्त. Blood-boltered *a*. रक्ताच्या सड्यानें भिजलेला.
 Blood-bought *a*. जीव बळी देऊन घेतलेला, लढाईत
 जिंकलेला. Blood-brother *n*. एका रक्ताचा-सखा बंधु
m. Blood-coloured *a*. *red* रक्तासारखा लाल, रक्ताच्या
 रंगाचा, रक्तवर्ण. Blood-diseases *n*. रक्तविकार *m. pl.*
 रक्त नासल्यामुळें-रक्ताधिक्यामुळें-रक्त बरोबर न खेळ-
 ल्यामुळें होणारे सर्व विकार *m, pl.* Blooded *a*. रक्ताचा.
 Cold B. शीत रक्ताचा, गूढवर्चा, एकदम राग न येणारा,
 थंड्या रक्ताचा, थंडा (पाणीदार-तरतरीत नव्हे असा),
 धिऱ्या स्वभावाचा. Hot B. उष्ण रक्ताचा, तापट, तलख,
 तरतरीत. Blood-frozen *a*. गारठलेल्या रक्ताचा. Blood-
 guiltiness *n*. खुनाचा अपराध *m*. Blood heat *n*. मानवी
 उष्णता *f*; (मनुष्याच्या) रक्ताइतकी उष्णता *f* (98½°
Fahr.). Blood-horse *n*. अखिल अवलादीचा घोडा *m*,
 उंची-अव्वल-खंडा घोडा *m*. Blood-hound *n*. रक्तप्रिय
 शिकारी कुत्रा *m*, वासावरून माग लावणारा शिकारी कुत्रा
m. (fig.) २ खुनी मनुष्य *m*. Blood'ily *adv*. Blood'iness
n. (v. N. 1.) रक्ताचा डागीलपणा *m*, रक्तांकितत्व *n*.
 &c. २ रक्तानें भरलेलेपणा *m*, रक्तवोंवाळपणा *m*, &c.,
 रक्ताक्तता *f*. ३ खुनीपणा *m*, घातुकपणा *m*, हिंस्रता *f*.
 Blood'less *a*. रक्तशून्य-रहित-हीन-&c., नीरक्त, पिकुट-
 लेला. Blood-letting *n*. नस तोडून रक्त काढणें *n*, रक्त
 काढणें *n*, रक्तसोक्ष *m*. Blood-money *n*. रक्ताचा पैसा
m, खुनी खटल्यांत अथवा खून करून मिळविलेला पैसा
m. २ (खुनाच्या खटल्यांत) खोटी साक्ष देऊन मिळवि-
 लेला पैसा *m*. ३ खुनाच्या नुकसानीचा मोबदला. Blood-
 poisoning *n*. विषजन्य रक्तविकार *m*, रक्तगतविष-
 दोष *m*, विषार होणें *n*. Blood-rain *n*. रुधिरवर्षाव *m*-
 वृष्टि *f*. Blood-relation *n*. एका रक्ताचा-एकरक्तीसंबंधी,

सहोदरत्व *n.* सापिंड्य *n.* Blood-sacrifice *n.* प्राणत्याग.
 Blood-shed, Blood-shedding *n.* रक्तपात *m.* रक्तलाव *m.*
 रक्ताचा सडा *m.* Blood-shot *a.* Blood-shotten *a.* shot
 or suffused with blood रक्ता, रक्तड, आरक्त, तांबडट,
 तांबूस. [To become B. (eye) खरावणें, खडुळणें, तळा
 वणें (R)]. Blood-shottenness *n.* रक्त *m.* नेत्रराग *m.*
 Blood-sized *a.* रक्तासारखा लाल केलेला-रंगवलेला.
 Blood-spavin, see Spavin. Blood-stained *a.* रक्तानें
 भिजलेला-डागळलेला. २ *fig.* खुनाचा अपराधी. Blood-
 stone *n.* एकप्रकारचा रक्त थांबवणारा दगडी ताईत *m.*
 Blood-sucker *n.* रक्त शोषणारा प्राणी *m.* २ *esp. the*
leech जळू *f.* ३ *fig.* जुलुमाचा कर घेणारा *m.* Blood-
 tax देशांतून कांहीं कामाकरितां कांहीं लोक कर हणून
 घेणें. Blood-thirstiness *n.* रक्तप्रियता *f.* खुनी स्वभाव
m. घातुकपणा *m.* अंधेरपणा *m.* हिंस्रता *f.* जिघांसा *f.*
 Blood-thirsty *a.* हिंसक, हिंसालु, हिंस्र, जिघांसु, रक्त-
 प्रिय. Bloody *a.* stained with blood रक्ताचे डागाचा,
 रक्तानें डागळलेला, रक्त लागलेला, रक्तांकित. २ Covered
 with blood रक्तानें भरलेला-माखलेला-न्हालेला, रक्तब-
 दाळ, रक्तानें दांवाळ, रक्तावलेला, रक्तमय. ३ bloody-
 minded खुनी, रक्तप्रिय, हिंसक, घातुक, जिघांसु,
 हत्यारा, क्रूर. ४ attended with blood-shed रक्तपाताचा,
 रक्तस्त्रावाचा, कत्तलीचा, रक्ताचा पूर वाहलेला. [BLOODY-
 FLUX *n.* रक्ताची इगवण *f.* रक्तातिसार.] *B. a. & adv.*
 अतिशय, फार; as, Bloody drunk, Bloody hot,
 Bloody fool, &c. *B. v. t. to make bloody* रक्तानें तांबडा
 करणें. Bloody-bones *n.* वागुलबोवा *m.* Bloody-
 minded *a.* क्रूर, घातकी. Bloody-mindedness *n.*
 Bloody-sweat *n.* रक्तमिश्रित घाम *m.* Avenger of
 blood (खून झालेल्या मनुष्याच्या वतीनें त्याच्या) खु-
 नाचा सूड घणारा (जवळचा नातलग) *m.* Blood and
 iron policy *war policy* युद्धप्रवर्तक असें राज्यनीतीचें
 धोरण, दंडुकैदाई *f.* ऋट कीं मार हा कायदा *m.* दंडु-
 क्याचा कायदा *m.* दंडणनीति *f.* Blood is thicker
 than water आससंबंध इतर संबंधांपेक्षां अधिक जिव्हा-
 ल्याचा असतो. Flesh and blood *lit.* रक्तमांस *n.*
 २ *fig.* मनुष्यस्वभाव *m.* मनुष्य *m.* ३ पोरंबाळें *n, pl.*
 नातेवाईक *m.* गोतवळा, आसजन. It makes one's
 blood boil त्याच्या योगानें रक्त कढतें-अंगाचा तिळपां-
 पड होतो-राग येतो. It runs in the blood पिंडांतच
 तें आहे, तें आनुवंशिक आहे. It stirs up bad blood
 त्याच्या योगानें मत्सर *m.* द्वेष *m.* जागृत होतो. Prince
 of the blood राजवंशी *m.* राजपुत्र *m.* In blood पूर्ण
 आवेशांत, पूर्ण उमेदींत, पूर्ण भरांत. The blood राज-
 वंश *m.* Young blood तरणे लोक *m, pl.* तरुण बांड
m. तरुणपिढी *f.* २ ताज्या दमाचा सभासद *m.* ३ नवीन
 भागीदार *m.*; as, "To bring young blood into the
 concern."

Bloom (blōm) [Dut. bloem; Ger. blume, a flower;
 see Blow.] *v. i.* (plant) to blow फुलणें, विकसनें.
 २ to look fresh टवटवणें, टकटकणें, लुसलुसणें-टवटवीत

&c. दिसणें. ३ *fig.* अंगांत वाढत्या रक्ताचा जोर असणें. B. v. t. (*obs.*) मोहोर आणणें. २ *to cloud a varnished surface* रवा किंवा कांटा आणणें. B. n. *opening and ripening state* विकास *m*, विकसनावस्था *f*, विकसन-दशा *f*. २ (of youth) नवतीचा बहर *f. m*, यौवनभर *m*, तारुण्यभर, तारुण्यावस्था *f*, प्रौढावस्था; as, The B. of youth. ३ *freshness or loveliness of look*: टवटवी *f*, टकटकी *f*; विकासतेज *n*, तजेला *m*, तजेली *f*, उजळा *m*. ४ (फुलावर किंवा फळावर आलेला) रवेदार कांटा *m*; as, "A new, fresh, brilliant world with all the B. upon it." ५ *fig.* मोहकता आणणारा गुण *m*-पदार्थ *m*. ६ (चित्रावरच्या चारनिसाला आलेली) बुरशी *f*; ७ (कमावलेल्या कातड्यावर आलेला) पिवळा रवा *m*. ८ एक प्रकारचा मौल्यवान् खनिजपदार्थ *m*. ९ टवटवी *f*, टकटकी *f*, पूर्णविकासाची मोहकता *f*; as, "The plan of the dictionary would have come out with more B. if it had not been seen before by anybody".

Blooming *p. a.* (v. V. I.) फुलता, विकसता, नवतीचा. २ टवटवीत, टकटकीत, तजेल्याचा, टवटवीचा, &c. In the bloom of life तारुण्याच्या भरांत, यौवनभरांत. N. B.—Bloom, Blossom and Flower. Flower ह्यणजे पुष्प. हा शब्द अतिव्यापक आहे. Blossom ह्यणजे फलोत्पादक पुष्प, मोहोर. Bloom ह्यणजे पूर्ण विकासलेलें पुष्प. Bloom ह्या शब्दांत पूर्णविकासाची कल्पना प्रधान आहे; Blossom ह्या शब्दांत फलोत्पादकत्वाची कल्पना प्रधान आहे. Flower ह्या शब्दांत शेलकेपणाची किंवा वेंचकेपणाची कल्पना प्रधान आहे. The Bloom of youth पूर्णयौवन, यौवनभर, नवतीचा बहर. The Blossom of youth यौवनारंभ, पौंगडावस्था, तारुण्याचा मोहोर, नवतीचा आरंभ. The Flower of youth तारुण्यातील शेलका भाग.

Bloom (blōōm) [A. S. *bloma*, a mass, a lump.] *n.* *the rough mass of iron from the puddling furnace.*

अशुद्ध खनिज लोखंड शुद्ध करण्याच्या पहिल्या कृतीचे भट्टींत तयार झालेला लोखंडाचा गट. Bloomery वर-प्रमाणें तयार झालेलें लोखंड ठोकून कांहीं प्राथमिक आकार देण्याचें यंत्र.

Bloomer (blōōm'er) [From Mrs. Bloomer, an American lady who sought to introduce this style of dress.] *n.* ब्लूमरपोषाख, बायकांचा एक प्रकारचा पोषाख *m*, हा हुब्रेहुब पुरुषांच्या पोषाखासारखा असतो. ह्या पोषाखांत हंड पट्ट्याची टोपी *f*, घोठ्याभोंवतीं जमणारी पोकळ तुमान आणि छोटेखानी कमरेचा कबजा *m*. हीं असतात.

Blossom (blos'om) [A. S. *blosma*, *blostma*, a flower, akin to Dut. *bloesem*; L. *flos*.] *n. bot.* (फलोत्पादक) पुष्प *n*, मोहोर *m*, फूल *n*, पुष्प *n*. [OF THE MANGO AND SOME OTHER TREES मोहोर *m*, मोहर *m*, केसर *m*, *n*, मंजरी *f*. BARREN B., BLIND B. वायफूल *n*, वांझफूल *n*.] २ Collectively (एकाच झाडाचा) पुष्पसमुदाय *m*; as, "The plant is in blossom." ३ भावी उत्कर्ष-द्योतक काळ *m*-कारण *n*-वस्तु *f*, भरभराटीचा पूर्वकाळ *m*, टवटवीतपणा *m*; as, In the blossom of youth. ४

तेल्याभोर आणि पांढऱ्या केसाच्या घोड्याचा रंग *m*
 Blossom *v. i.* फुलणे, फुलास येणे, फुलें *n. pl.* येणे *in.*
con. [THE MANGO AND SOME OTHER TREES मोहरणे,
 केसरणे, मोहोर येणे.] २ *fig. to flourish and prosper*
 उत्कर्ष होणे, भरभराट होणे, फुलणे; as, "Israel
 shall B. and bud and fill the face of the world
 with fruits". Bloss'oming *pr. p.* Bloss'omy *a.*
 नवतीचा, नवनवतीचा. In blossom पूर्ण मोहोरलेला.
 २ पूर्ण उदयांत, मुग्धावस्थेंत.

Blot (blot) [Icel. *blotter*, a spot, a stain.] *n.* (as
 of ink) डाग *m*, बोळा *m*, ठिपका *m*. २ *a slur, a*
stigma, a stain डाग, ठपका *m*, काळें *n*, कलंक *m*,
 खोड *f*, काळि (लि) मा *m. f.* B. *v. t.* (as with ink)
 भरणे, भरविणे, ठिपकाळणे, बोळा *m*. पाडणे-घालणे,
 डाग *m*. लावणे, डागील करणे. २ (कांहीं लिहिलेले
 किंवा छापलेले) टिपणे; as, To B. a written paper.
 ३ *to sully, to soil, to blur, to stain* डागळणे, डाग *m*.
 लावणे, डाग *m*. पाडणे, कलंक *m*. लावणे, डागील
 करणे. ४ (with out) *to obliterate, to efface* पुसणे-पुसून
 टाकणे; as, "One victory like this blots out ten
 thousand former defeats." बोळा *m*-पोतेरें *n.* -&c.
 घालणे-फिरवणे, काळा करणे, काळें *n*-शाई *f*. घालणे. ५
 अंधारांत किंवा छायेत झांकून ठेवणे; as, "He sung
 how earth blots the moon's gilded wane".
Cowley. B. v. i. शाई ओढून-शोषून घेणे; as, This
 paper blots easily. Blotter, Blotting-paper *n.* शाई
 टिपण्याचा कागद *m*, टिपकागद *m*. २ *a rough note-*
book कच्चें नोंदबुक. Blot'ty *a.* ठिपक्यांचा. To be
 blotted out of mind मनांतून काढून टाकणे.

Blot (blot) [Dan. *blot*, naked, bare; Swed. *blott*,
 naked.] *n.* दोष *m*, व्यंग *m*; as, "Here the critic
 undoubtedly hit a B."

Blotch (bloch) [A variant of Blot.] *n.* शाईचा
 काळा डाग *m*. २ काळी पुटकुळी *f*, चकदा *m*, खवला
m, फोडाचा काळा डाग *m*, चकदळ *n*, चकदा *m*,
 चकदें *n*, काळीमाव *f*. २ *fig.* अब्रूचा डाग *m*, कलंक *m*.
 B. *v. t.* पुष्कळ फोड येणे. Blotched, Blotch'y *a.* खव-
 ल्यांचा, काळ्या डागाचा.

Blouse (blowz) [Fr. *blouse*.] *n.* सैल व गुडघ्यापर्यंतचा
 झगा *m*, 'ब्लाउझ.'

Blow (blō) [M. Dut. *blouwen*, (*pa. t.* of *blou*) to
 strike, to dress flax by beating; Ger. *bläuen*, to
 beat. The noun appears in the 15th century with-
 out evidence of parentage.] *n.* (with a stick, sword,
 &c.) *a stroke* टोला *m*, आघात *m*, घात (S.) *m*, प्रहार
m, चटकणी (R.) *f*, झटका *m*, झटकारा *m*, फटका *m*,
 फटकारा *m*, घसका *m*. २ (with the fist &c.) *a thump*
 बुक्की *f*, ठोसा *m*, ठोंबरा *m*, ठोमणा *m*, दुस्सा *m*, भतका
m, भदका *m*, मुटका *m*, गुद्दा *m*, घुसा (घुस्सा)
 ढोसरा-ढोसा *m*, मुष्टिप्रहार *m*, मुष्टिमोदक *m*. [SOME
 MORE FORCIBLE WORDS ARE-रपाटा *m*, धपा(सा)टा *m*.

खेद-त *m*, खेता (दा), खका *m*, धब्ब *f*, *n*. रामटोला *m*,
रामरट्टा *m*, रट्टा *m*. OR रट्ट्या *m*, तडाखा *m*, कडाखा *m*.]
३ gener. a box, buffet, cuff, hit, knock टोला *m*, बतका
OR भदका *m*, थाप *f*, आघात *m*, ठोका *m*, घात (S) *m*,
ठोक *m*, धमाटा [R] *m*. [B. WITH THE BOTTOM OF
THE FIST बुकी *f*, बतका OR बदका OR बुतका *m*, दुबका *m*,
&c., धुमका *m*, बुकांदा OR बुकाडा *obs. m*, *dim.* बुकांदी *f*.]
[DEAD OR FLAT B. धुम्ना *m*. Heavy B. निर्घात *m*, सजर
ठोसा. To come to blows हातघाईस-हातघाईवर-हात-
पिटीस-हाताफळीस येणें]. ४ *fig.* (of calamity, mis-
fortune) vide Stroke, धक्का *m*, गचका *m*, गहजब *m*,
चट्टा *m*, घसरा *m*, घाला *m*. ५ घाला *m*, एकदम
केलेला हल्ला *m*; as, "A vigorous blow might
win." [At a blow एका तडाख्यास, विशेष आयास न
पडतां; as, "They won the fort at a B." Without
striking a B. लढाई *f*, न मारतां, *fig.* विशेष श्रम न
घेतां]. ६ (in trade, &c.) loss झोका *m*, (v. बस),
गोता *m*, (v. खा, बस), *colloq.* चट्टा *m*, घाला *m*,
घसरा *m*. ७ the oviposition of flesh-flies or other
insects असडी OR आसडी *f*, आसडा *m*, सडी *f*.

Blow (blō) [A. S. *blawan*, to blow as wind; akin
to Ger. *blahen*, to swell.] *v. i.* वाहणें, चालणें, (in
gentle puffs) sometimes with the subject it, झुळझुळ
adv. वाहणें, थंड-मंद वाहणें; as, The wind blows. २
(भात्यानें किंवा तोंडानें) फुंकर-फुंकारा घालणें-मारणें.
३ to breathe hard, to pant धापा टाकणें, धापणें,
धापळणें; as, "Here is Mistress Page at the door
sweating and blowing." ४ to sound on being
blown into as a trumpet वाजणें, नाद देणें-घेणें; as,
The trumpet blows. ५ to pass away without
effect (with over) वाहवणें, जिरणें, उडणें, वाऱ्यावारीं-फुक-
टावारीं जाणें, वायवार होणें *g. of s.*; as, "The storm
and the clouds have blown over." ६ (with up)
भडकणें, उडून जाणें; as, A steam boiler blows up. ७
(with out) वाऱ्यानें जाणें-विझणें; as, The fire B.s out.
८ to talk loudly, to boast, to storm मोठ्यानें गडबड
करणें, बढाई मारणें; as, "You blow behind my back,
but dare not say anything to my face." B. *v. t.*
वाहवणें, चालवणें, उडवणें, उडवून नेणें; as, The winds
B. odours from North to South; the Tempest
blew the ship ashore. २ (a wind-instrument)
फुंकणें, फुंकून वाजविणें, (आंत फुंक-फुंकारा) मारणें. ३
(a nose, an egg, a gas-pipe, a water-pipe) नाक
शिकरणें, फुंकून झाडणें-साफ करणें. ४ (the fire) धम-
कणें, फुंकर चालणें; as, To B. the fire. ५ to destroy
by an explosion (दारून-सुहंगानें) उडवून देणें-फुंकून
देणें. ६ (with out) फुंकून विझवणें. ७ to spread by
report, to publish पसरणें, प्रकट करणें, प्रसिद्ध करणें; as,
"His language does his knowledge B." ८ (चा)
फुगा करणें, फुगवणें; as, To B. bubbles. ९ to put out
of breath धापा टाकील असा करणें. धापा टाकावणें

लावणें, बेदम-बिनदम करणें; as, To B. a horse. १०
to inflate as with pride गर्वानें फुगवणें: १५, "Look
 how imagination blows him!" Blow-pipe *n.* फुंकणी
f. धमनी *f.* Blower *n.* (भिंतींतली शेगडीवरची हवा
 खेळण्याकरितां-धमन्य साफ करण्याकरितां-खोलींतील हवा
 वाढवण्याकरितां ठेवलेली) पट्टी *f.* २ वाहणारा, वाहवणारा
 &c. ३ *mech. eng.* पंखा. For more meanings, see the
 verb. 'To Blow' (*v. t. & v. i.*). Blowing *n.* (*v.*
V. I. 1.) वाहणें, वाहवणें *n.* &c. &c. For more
 meanings, see the verb. Blown *p. p.* उडवलेला, उड-
 वून नेलेला. For more meanings, see the verb.
 Blow'y *a.* To blow away उडवून देणें, वाताहत करणें.
 To blow down जमिनीबरोबर पाडणें. To blow hot
 and cold with the same breath असंबद्ध किंवा त्रिसं-
 गत असणें-बोलणें, निश्चयाचा डळमळीत असणें, परस्पर-
 विरुद्ध वर्तन करणें, क्षणांत रोंख-बेत फिरविणें-बदलणें.
 To blow off the steam फाजील झालेली वाफ सोडून
 देणें. To blow one's own trumpet स्वतःचे गुण
 अतिशयोक्तीने सांगणें, शेखी मिरविणें, बडेजाव सांगणें.
 To blow over आपोआप नाहीसा होणें. To blow up
 a person for some offence खरडपट्टी काडणें. I will
 blow him sky high मी त्याची चांगली कानउघाडणी
 करीन. To blow up a scheme एखाद्या बेताची वाताहत
 करणें. To blow upon कलंक लावणें, अपकीर्ति करणें,
 निष्फल करणें. २ एखाद्या वस्तूची किंमत *f.*-टवटवी *f.*
 महत्व *n.*-कमी करणें. ३ विरुद्ध माहिती देणें; as, "A
 lady's maid whose character has been blown
 upon." *Macaulay.*

Blow (blō) [A. S. *blowan*, to blossom; akin to Dut.
blosijen; Ger. *bluhen*.] *v. i.* to blossom फुलणें,
 विकसणें, विकासणें, पुष्पणें (*poet.*), उफलणें, उमलणें.
B. v. t. to cause to blossom फुलवणें (फुलें), (-चा)
 विकास करणें; as, "The odorous banks that blow.
 Flowers of more mingled hue." *B. n.* मंजरी,
 (पुष्प) विकास.

Blowze (blowz) [A. S. *blýsa*, a torch; Dut. *bløze*,
 the redness of the cheeks.] *n.* लाल व मोठ्या गालांची
 खी *f.* मुसमुसलेली वेश्या *f.* Blowz'y *a.* लाजेंने किंवा
 श्रमानें तोंड लाल झालें आहे अशी. (Probably from
 the same root as Blush.)

Blubber (blub'er) [M. E. *blaber*, a babble; *blabereth*
 to bubble up, cf. Blob; the 'blubber' of the whale
 consists of bladder-like cells filled with oil.] *n.*
 बुडबुडा *m.*; as, "At his mouth a B. stood of foam."
 २ the fat of the whale देवमासा इत्यादि समुद्रांतील
 विशाल प्राण्यांची चरबी *f.*; as, In a large whale
 the B. will weigh thirty pounds. ३ मोठा देव-
 मासा *m.* ४ a fat-like substance cast up by the sea
 जार *m. f.* गलगल *m.* *B. v. i.* ओकसाबोकसा रडणें, गाल
 फुगवून-भरून रडणें, तोंड आणि डोळे सुजेपर्यंत रडणें; as,
 "B. R.

v. l. रडून रडून तोंड विद्रूप करणें, अश्रूनी ताड मलान करणें; as, "Dear Cloe, how blubbered is that pretty face!" २ (with *forth* or *out*) अश्रू टाळणें, अर्धवट बोलत बोलत रडणें. Blubber cheeks *n.* फुगलेले गाल. Blubber lip *n.* जाड ओंठ *m.* Blubbered *a.* फुगलेल्या गालाचा, मुजलेल्या गालाचा. Blubberer *n.* *one who blubbers* अंशुटाळ्या, अंशुटाळ. Blubbery *n.*

Blucher (blöoch'èr) *n.* कमावलेल्या कातड्याचा घोंक्या-इतका अर्धा वूट *m.*, 'ब्लूचर.' [३० स० १८१५ माली वाटर्ल देखील लढाईत प्रशियाचा सरदार मार्शल ब्लूचर याच्या पायांत हा दोंता. यावरून हें नांव पडलें आहे]. Blucher-boot *n.*

Bludgeon (blud'jun) [Goth. *blyggwan*, to strike.] *n.* (प्रहारानें दुखापत करील अशा) जड मुठीची आंखूड काठी *f.* लोहांगी काठी *f.* कापुलौही *m.* परिघ *m.* गदा *f.*

Blue (blü) [O. Fr. *bleu*.—O. H. G. *blau*, livid.] *n.* the blue colour निळा रंग *m.*, आकाशासारखा रंग *m.* २ the sky आकाश. ३ the sea समुद्र; as, "Far out on the blue were many sails." ४ (short for blue stocking) *a.* learned or pedantic woman विद्वत्तेची आढ्यता असणारी स्त्री *f.* आढ्यताखोर विदुषी *f.* (contemptuously applied to women.) ५ *pl.* (short for blue devils) पिशाचें *n. pl.*, भुतें *n. pl.* ६ depression of the spirits, despondency उदासोन्मत्ता *f.* उद्वेग *m.*, त्रिपाद *m.* B. *a.* निळा, श्यामवर्ण. [Dark B. नील (*pop.*) निळा, नालवर्ण, श्याम, श्यामल. LIGHT B., SKY B. अस्मानी रंगाचा, मेववर्ण. TRUE B. नालरंग. TO LOOK B. to be confused or terrified काळवंडणें, उदास-काळ दिसणें.] २ उदास, दिलगिरी उत्पन्न करणारा; as, He looked B. ३ व्यवहारांत तार कडक; as, Blue and sour religionists. व्यवहारांत आणण्यास कठीण अशीं नीतितत्त्वां प्रतिपादन करणारा, कडक नीतीचा, करडा; as, B. laws. ४ learned विद्वत्तेची आढ्यता असणारी, विदुषी, ज्ञानाचा तोरा फिरविणारी (applied to women); as, "The ladies were very B. and well informed." Thackeray. Blue-beard *n.* [फ्रेंच लोकांत अशी एक दंतकथा आहे की ब्लू-विअर्ड नांवाचा एक उमराव होता, त्यानें घर सोडून काहीं कामासाठीं बाहेर जातांना आपल्या तरुण पत्नीला आपल्या बाड्यांतील अमुक खोत्री उघडूं नको अशी आज्ञा केली होती परंतु ती सोडून तिनें खोली उघडली तेव्हां तिच्या आपल्या नवऱ्यानें पूर्वी मारलेल्या बायकांचीं प्रेतें आढळलीं.] (सदर दंतकथेंतील) बल्युची अर्द्धप्रमाणें राक्षसहृदयी व बहुत श्रिया केलेला मनुष्य *m.* Blue-bell *n.* घांटेसारख्या निळ्या फुलांचें झाड *n.* Blue-black *a.* निळाकाळा, *f.* हिरवापिवळा. Blue-blood *n.* खानदानीचें रक्त *n.*, सरदारी धराणें *n.* Blue-looks *n.* निळीं बुकें, पार्लमेंटाचीं रिपोर्ट वगैरेचीं पुस्तकें *n. pl.* हीं पुस्तकें निळ्या पुढ्यांचीं असतात. Blue-bottle *n.* धान्यांत उगवणारा एक प्रकारचा रोपा *m.* २ मोठ्या व निळ्या पोटाची मारशी *f.* ३ पोलिसचा शिपाई. Blue-cap *n.* (*Shakes.*) स्कॅच मनुष्य *m.* Blue-coat *n.* (निळे कपडे घातलेला) खलाशी किंवा शिपाई, लष्करी शिपाई

m. Blue-devils *n. pl.* दुष्ट पिशाचें, एखाद्या मनुष्याला वायु झाला असतां दिसणारीं भुतें. Blue-eyed *a.* नील-नयन, नीलाक्ष. २ खिन्न, उदास. Blue-funk *n.* मोठें भय *n.* Blue-jacket *n.* (आरमारदरील) निळ्या पोशाखाचा खलाशी *f.* Blue'ness *n.* (v. A.) निळेपण. *m.* नीलिमा *m.* नीलत्व *n.* Blue-peter *n.* मध्यें पांढरा चौकोनी भाग असलेलें तिळें निजाण; हें तारूं चालवावयाची खूण आहे. Blue pill *n.* पारदगुटिका *f.* (रेंचक). ह्या रेंचकाचा उपयोग यकृताच्या विकारांत करितात. Blue ribbon *n.* (गार्टराच्या पदवीचे लोकांनीं धारण केलेली सन्मानसूचक) निळी फीत *f.* २ गार्टराच्या पदवीचा सरदार *m.* ३ एखादें मोठें वक्षिस. Blues cobalt *n.* See Cobalt. Blues' copper *n.* तात्राचा भुरा *m.* Blue-socking *n.* आपल्या विद्वत्तेचा तोरा मिरवणारी विदुषी स्त्री *f.* Blue-stone, Blue-vitriol *n.* मोरचूत. Blue talk *n.* बीभत्स भाषण *n.* Blue-throat *n.* एक निळ्या गळ्याचा गाणारा पक्षी *m.* Blue-breast *n.* एक निळ्या छातीचा पक्षी *m.* Blue water *n.* महासागर *m.* Blu'ish *a.* निळसर, कांहींसा निळा. Light blue and dark blue फिका निळा आणि काळा निळा. True blue *n.* अस्सल, कडक, लिचापिचा नव्हे असा. To be a blue (एखाद्या कॉलेजच्या किंवा शाळेच्या वर्तीनें क्रिकेटांत किंवा नौकाक्रीडेंत) सामन्याच्या भिडूंत निवडला जाणें. To drink till all's blue सर्व भोंवतालचें निळें-कालें-हिरदंपिचलें-दिसे तोंपयेंत पिणें. True blue नीलराग. २ कॉन्सर्व्हेटिव्ह पक्षाचा कट्टा अभियानी. True blue will never stain मोठ्या सनाचा मनुष्य आपणास कलंक लागेल अशी गोष्ट करणार नाही.

Bluff (bluf) [Dut. *blaf*; plain, level, not sloping but rising straight up.] *a.* दांडगट पण गोकळ्या स्वरूपाचा. २ इशानी रुंद आणि सपाट असा; as, The B. bows of a ship. ३ उंच होत जाणारा परंतु पसरट मथाळ्याचा; as, A B. shore. ४ घोपटमार्गाचा, सरळ-टोका, भीडभाड न करतां दिलेला; as, A B. answer. ५ व्यवहारशून्य, शिष्टताशून्य; A B. sea-captain. ६ दांडगट चालीरीतीचा; as, B. king Harry. B. *n.* उंच किनारा *m.* २ *slang. an excuse, a blind सूत्रव. f.* हुलकावणी. Bluff-boned *a.* रुंद आणि सपाट नाळेची आज्ञा असलेला. Bluff-headed *a.* रुंद आणि उंच कपाळाचा. Bluff'ly *adv.* Bluff'ness *n.* Bluff'y *a. precipitous* उंच, उसा.

Blunder (blun'der) [M. E. *blondre*, to confuse, to move blindly, formed from Icel. *blunda*, to doze, slumber; Swed. *blunda*, to shut the eyes.] *v. i.* (मूर्खपणामुळें असंबद्धपणामुळें-अडाणीपणामुळें-डोकें गोंधळून गेल्यामुळें) चुकणें, बहकणें or भकणें, दोबल चूक करणें, भ्रमणें, वसरणें, भुलणें, स्वलन *n.* पावणें, प्रमाद *m.* करणें; as, To B. in writing. २ to *flounder and stumble* (जणूं काय डोळे मिटल्यामुळें किंवा गोंधळून) ठोकर लागणें; as, To move in an awkward and blundering manner. B. *n.* घोड्यागुवटी चूक *f.*

चुकी *f*, भूल *f*, घोडचूक *f*, ढोबळचूक *f*, प्रमाद *m*. २ (in writing or speaking) अवाक्षर *n*, अशुद्ध *n*, असंबद्ध *n*. Blunderer *n*. Blunder-head, Blunder-headed *a*. चुकणारा, भकणारा, घांदल्या, गोंधळ्या. Blunder'ing *p*. *a*. (v. V.) one given to blundering चुकणारा, भकणारा, चुकरा, गफलती or त्या, अशुद्धाळ, भांब्या, भांबळ or ल्या, झांबऱ्या, घांदल्या, गोंधळ्या. २ ढोबळ चुकां करणारा, अडखळणारा. To blunder away एखादी संधी जाऊं देणें, घरीं चालत आलेल्या लक्ष्मीला लाथ मारणें. To blunder on चुका करीत असणें. २ (एखाद्या वेडगळ मार्गानें किंवा चुकतचुकत) आकस्मिक जाऊन पोहोचणें; as, To B. on a discovery. Blunder'ingly *adv*. चुकत चुकत, चुकतमाकत, चुकतबाकत, चुकत मुकत, घसरत घसरत, प्रमादानें.

Blunderbuss (blun'der-bus) [Dut. donderbus; Ger. donner bruchse, a thunder-gun.] *n*. 'बंदरबस,' दमामा *m*, बकमाल *f*. २ मोठ्या तोंडाची लहान बंदूक *f*. (पुष्कळ गोळ्यांची.) ३ मूर्ख, टोणपा.

Blunt (blunt) [Sw. blott, naked; M. E. blunt, blont, dull.] *a*. not sharp बोंथा, बोंथट, बुडणा, बोटका, बुडण or बोंठा, नरम, मऊ, मुंडा, अतीक्ष्ण, अतीव्र, जड, बोधे, ठोसर, मोठा, लोणकाप्या, धार बसलेला, बोंथलेला, &c. [TO BECOME B. बोधणें, बोधटणें, माठणें, बुटणें OR वाठणें, वोळणें, बसणें, बोधणें.] २ dull मंद, जड, बोंथट, अतीक्ष्ण, अतीव्र. ३ roughly plain, open and free-spoken निखालस, धोपटमार्गी, धोपटमार्गी, कडकडीत, खडखडीत, खडखडीत स्वभावाचा, खरमरीत, खसखसीत, खणखणीत, ठसठसीत, सणसणीत, झणझणीत, धडकफडक or धडकभडक, खरपूस, निर्भीड. B. v. t. बोथवणें, बोळवणें, बसवणें, धार *f*. मोडणें-बुझविणें *g*. of *o*.; धार *f*. पाणी *n*-उतरणें *g*. of *o*., निपाणी करणें. २ *fig*. (the feelings or faculties) तीक्ष्णता *f*-तीव्रता *f*-प्रखरता *f* &c. घालविणें-कमी करणें. Blunt'ish *a*. मंदसर. Bluntishness *n*. Blunt'ly *adv*. (v. A. 1.) बोथेपणानें. २ मंदाईनें, जडपणानें. ३ plainly, roundly, downright, outright, plump, smack, flat, slap घडघडीत, निक्षून, निखालस, हडसूनखडसून, रोखठोक, रोख. ४ चरचरीत, खसखसीत, धडकफडक, धडकभडक, धादांत, साफ, खरपूस. Blunt'ness *n*. (v. A. 1.) बोथेपणा *m*, &c., मंदाई *f*, मंदत्व *n*, मऊपणा *m*, नरमाई *f*, अतीक्ष्णता *f*, अतीव्रता *f*. Blunt-file *n*. दांते बसलेली कानस. Blunt-witted *a*. मंदबुद्धीचा, मठडोक्याचा, मृत्पिंडबुद्धि.

Blur (blur) [Swed. blura, to blink; lit. 'to dim.'] *n*. (पुसटलेल्याचा) डाग *m*. २ कलंक *m*, दोष *m*, व्यंग *n*. B. v. t. अस्पष्ट-पुसकट करणें, (दृष्टि) अंधुक करणें, दिपवणें, डोळ्यांवर झांपड आणणें; as, "Her eyes are blurred with the lightning's glare." २ कलंक लावणें, व्यंग काढणें, दोष लावणें (with out and over). ३ lit. & *fig*. डाग पाडणें, बिचडवणें, घाणेरडा करणें. Blurring *pr*. *p*. Blurred *p*. *p*. Blurry *a*.

Blurt (blurt) [Low. Scot. *blirt*, to make a noise in weeping; of imitative origin. This word is expressive of a discharge of breath or fluid from the mouth after an effort to retain it.] *v. t.* (with out) to utter suddenly and inadvertently (तोंडांतून बाहेर पडून नये असा प्रयत्न केला असतांही) भकदिखीं बोलून जाणें, घसकावून बोलणें, भडभडावणें, बोलण्याच्या बरांत गुप्त फोडणें, गुप्तस्फोट करणें, बेसावधगिरीनें बोलणें. *B. v. i.* भकदिनीं बाहेर पडणें. *B. n.* एकदम बोलून गेलेले भाषण *n.* Blurt'ing *a.* भकदिनीं-घसकावून बोलणारा, आवेशाच्या बरांत न बोलण्यासारखी गोष्ट बोलणारा. Blurter *n.* See the meanings of Blurting. *B. a.* फट(ड)सूळ, फटसाळ, फट्या or फट्या, भडभड्या, फट्याबाबरा (*R.*).

Blush (blush) [M. E. *bluschen, blusshen*, to glow; A. S. *blyscan*, to glow.] *n.* colour on the cheeks from shame, confusion, &c. (*v. V.*) विनयाची-लाजेची काळोखी *f*-काळी *f*-काळिमा *f*-काळवंडी *f*, मुखवैवर्ण्य (*S.*) *n.* २ लाली *f*, लालरंग *m*, लालीची झांक *f*(गालावरील) गुलाबी झांक *f*-छटा *f*. (युरोपियन लोक लाजेनें लाल होतात.) [At the first B, At first B. at the first appearance सकृदर्शनीं, प्रथमदर्शनीं]. *B. v. i.* to betray shame or confusion by the face शरमणें, लाज-शरम-वाटणें, लाजेनें-&c. काळवटणें-काळवंडणें, काळोखी *f*-काळी *f*-काळिमा *f* येणें, मुखचर्चा *f*-मुखश्री *f*-नूर *m*-&c. फिरणें-बदलणें, मुखवैवर्ण्य (*S.*) *n.* होणें *g. u' o.* २ to grow red, to have a red or rosy colour (कांहीं काळपर्यंत) लाल रंगाचा आणि टवटवीत होणें; as, "Full many a flower is born to B. unseen." Blush'ful *a.* नम्र, सलज्ज, (लाजेच्या) लालीचा. Blush'ing *n.* लाज *f*, शरम *f*, (लाजेची) लाली *f*, तोंडावरची शरम *f*. *B. a.* showing blushes लज्जायुक्त, &c. २ modest नम्र, सलज्ज. ३ प्रफुल्ल, विकसित; as, B. honours. Blush'ingly *adv.* To put to the blush लाजविणें. Blush'less *a.*

Bluster (blus'ter) *v. i.* (-the wind) घोघावणें, सोसावणें, सो सो-घो घो-झो झो-घो घो-&c. वाहणें-येणें. २ (with out) to puff, to swagger मोठमोठ्यानें बोलणें, गर्जून बोलणें, दणदणणें, दणकावणें, अकांडतांडव करणें, दणगारणें, नाकपुड्या *f. pl.* पिंजारणें-फुगवणें-फुरफुरवणें, मोठाल्या गोष्टी *f. pl.*-तीन तेरा गोष्टी *f. pl.* सांगणें, बाराबत्तिशा *f. pl.* लावणें, तम *m.* गाणें, ताल *m.* तोडणें, तमतमणें (*R.*), तमणें (*R.*). ३ to bully ताल *m.* झाडणें, शिरा *f. pl.* ताणणें, गुरकावणी *f.* देणें. Bluster *n.* Blustering *n.* (*v. V.* 1). घोघावणें *n.*, &c., घोघाट *m.*, झोझाट *m.*, सोसाट *m.*, सोसाटा *m.*, सनाटा *m.* २ अरेरावी *f*, अरेरावकी *f*, फुशारकी *f*, शेखी *f*, चढाईच्या गोष्टी *f. pl.*, वलगना *f*, गुरकावणी *f*, गुरकी *f*, तमतमाशा (*obs.*) *m.*, तोबारा (*obs.*) *m.* Blusterer *n.* घोघावणारा, तीन तेरा गोष्टी सांगणारा, पोकळ धमकी देणारा. Blus'tering *a.* सोसाट्याचा, चढाईच्या गोष्टी सांगणारा, &c. &c. Blustering *n.* " Bl "

घोघावणारा, &c., घोघ्या. क्लोद्या, सोसाव्या or सुसाव्या, सणाव्या. २ इगगरणारा, &c., अरेरात्र, रगडमळ, ताल-तोळ्या, खनेळ, गुरका or क्या; मोठाल्या गोष्टी वांल-णारा. *Blas'teringly adv.* *Blus'tery a.* सोसाव्याचा, पोकळ हांलाचा.

Bo (bō) *interj.* 'बो.' मुलांना वांगेरे अिवविण्यासाठी उच्चर-लेला शब्द *m.*, बाऊ (?), बागुलबोना.

Boa (bō'a) [*Perh. conn. with L. bos, Sk. गो, an ox.*]

n. (अजगरासारखा) हांकरीचा लांबलचक उळपट्टा *m.*

Boa-constrictor *n.* अजगर *m.* एक जातीचा निर्विष व निर्दह सर्प. ह्याची लांबी तीसपासून चाळीस फूटपर्यंत असते. *To lie torpidly like a B.* आहारणें (R.), अजगरासारखें पडणें. *pl.* Boas.

Boanerges (bo'an-erjes) [*Heb. 'Sons of thunder.'*

Mark iii. 17.] *n.* आवेशयुक्त व मोठ्या आवाजाचा उप-देशक, 'बवानर्गिस,' 'गर्जण्याचा पुत्र' *m.*

Boar (bōr) [*A. S. bar.*] *n.* डुकर *m.*, वराह *m.*, सूकर *m.*

[*WILD B.* रानडुकर *m.*] २ डुकराचें मांस *n.* ३ *fig.* दांडगा मनुष्य *m.* Boar'ish *a.* डुकरासारखा. २ क्रूर. Boar-

spear *n.* डुकराच्या शिकारींत वापरण्याचा भाला *m.*

Board (bōrd) [*A. S. bord, a board, the side of a*

ship.] *n.* (दोन हंचापेक्षां कमी जाडीचा) फळा *m.*, तक्ता *m.*, *pop.* तखता. [*BIG WRITING B. (BLACK-BOARD)*

फळा. *SMALL WRITING B.* पाटी.] २ जेवणाचें मेज. [*FELLOWSHIP OF B. (FELLOWSHIP OF THE TABLE)*

पंक्तिव्यवहार *m.*, पंक्तिसंसर्ग *m.*, अन्नव्यवहार *m.* *FAULT THAT EXCLUDES FROM THE COMMON B. (TABLE)*

पंक्तिदोष.] ३ जेवण *n.*, जेवणखाण *n.*, खाणेंपिणें *n.*, खाणें *n.*; as, *To work for one's B.* [*SERVICE IN*

WHICH B. IS PROVIDED पोटावारी चाकरी f. *SERVICE IN WHICH B. IS NOT PROVIDED निपोटी चाकरी f.* *TO*

WORK FOR ONE'S B. ONLY पोटावारी राहणें.] ४ a

body of counsellors &c. सभा *f.* संघ *m.*, मंडळ. [*B. OF AGRICULTURE कृषिसभा f.* *B. OF TRADE व्यापारी*

मंडळ *n.*, वणिक्सभा *f.* *MEDICAL B.* वैद्यकमंडळ *n.* *B. OF DIRECTORS* नियामकमंडळ *n.*, नियमनमंडळ *n.*]

५ लांकडी पट; as, *A chess B.* ६ गलबताची बाजू *f.* बोर्ड. [*LARBOARD* डावें बोर्ड. *STARBOARD* उजवें

बोर्ड. *ABOARD* गलबतावर, जहाजावर. *OVERBOARD* गल-बताच्या बाजूवरून.] ७ जाड पुढ्या *m.*, खळीचा पुढ्या *m.* ८ *pl.*

रंगभूमि *f.* (नाटकगृहांतील) बोर्ड *m.* [*TO GO UPON THE B.s* नटाचा धंदा पतकरणें.] *B. v. t.* तक्तपोशी

करणें, फळ्या घालणें; as, *To B. a house.* २ गलबतांत जाणें-चढणें, आगगाडींत जाणें-बसणें. ३ नुकसान करण्या-

करितां शत्रूच्या गलबतावर चढणें; as, "You B. an ene- my to capture her." ४ *to keep as boarder* जेवावयास

खाणावळींत ठेवणें, खाणावळींत जेवायास व बिन्हाडास ठेवणें. ५ पुस्तकाला पुढे घालणें. *B. v. i. to mess with*

जेवायास-खाणावळीस असणें-राहणें, जेवणखाण *n.* व बिन्हाड *n.*, &c. करणें; as, *We B. at the same hotel.*

Board-wages *n.* पोट व बिन्हाड ह्यांस पुरतें वेतन *n.*
 B. as paid in grain अडशेरी *f.* Boardable *a.*
 Boarder *n.* खाणावळींत जेवणारा व राहणारा मुख्य
m. २ लढाईंत शत्रूच्या जहाजावर चढून जाणारा. ३
 पुस्तकाला पुढे घालणारा. ४ तक्तपोशी घालणारा. Board-
 ing *n.* जेवावयास घालणें व रहावयास जागा देणें. २
 जहाजावर चढणें *n.* ३ तक्तपोशी घालणें *n.* ४ पुस्त-
 काला पुढे घालणें. Boarding-house *n.* भोजनवसति-
 गृह *n.* Boarding-school *n.* विद्यार्थ्यांच्या जेवणाच्या
 व राहण्याच्या सोईची शाळा *f.* Board-school *n.*
 पंचांच्या व्यवस्थेंतील शाळा *f.* Board to board *naut.*
 जवळ जवळ; as, "B. to B. the rival vessels row."
 प्रतिस्पर्धी लढाऊ गलबतें शेजारीं शेजारीं चाललीं आहेत.
 By the board गलबताच्या तक्तपोशीवरून खालीं. To
 enter on the boards (Cambridge) विद्यार्थी या
 नात्यानें पाठशाळेंत आपलें नांव पटावर दाखल करणें.
 To go by the board *fig.* पूर्ण नाश होणें, पायमळी
 होणें. To make a good board *naut.* जहाज सरळ
 रस्त्यानें हाकारणें. To make short boards मधून मधून
 जहाजांची गति बदलणें. On board गलबतावर, गल-
 बतांत. To sweep the board (the gaming table)
 पत्त्याचे खेळांत सर्व वक्षिसें जिंकणें.

N. B.—Board फळा, तक्ता. Plank फळी, तक्ती, कडी.

Boast (bōst) [A. S. *bozan, van, to boast.*] *v. i.*
 (with *of*) (मुळांत कांहीं नसतांना) फुशारकी *f.* फु-
 शारी (R) *f.* मारणें-सांगणें, ऐट करणें-मारणें, जल्पणें
 (R.), शेखी *f.* मिरवणें, फुशारकीच्या-शेखीच्या-*&c.* गोष्टी
f. *pl.* सांगणें, *loosely* तेरा *m.* दाखवणें, मोडाल्या गोष्टी
f. *pl.* सांगणें, वल्गना *f.* करणें. *B. v. t. to brag,*
display vauntingly बढाई or बढाईकी *f.* बडिवार *m.*
 फुशारकी or फुशारी *f.* सांगणें *g. of o.*, (फाजील)
 प्रतिष्ठा *f.* सांगणें-मिरवणें *g. of o.*; as, You should
 not B. your spacious deeds. २ बढाई सांगणें
 (*refl.*); as, To B. one's self आपली वाखाणणी
 करणें, स्वतःची बढाई मिरवणें. ३ *fig. to possess*
as a thing to be proud of, to have to show (जवळ
 आहे ह्मणून) शेखी मिरवणें, (बाळगतीं ह्मणून) शेखी
 मिरवणें; as, He B.s that name (आपल्या जवळ आहे
 ह्मणून) गौरव दाखविणें. Boasting *n.* (v. V. I.)
 फुशारकी *f.* फुशारी (P) *f.* शेखी *f.*, *collog.* लपंचळप्यं
 (R) *n.* (v. लाव, मांड) वल्गना *f.*, आत्मश्लाघा *f.*,
 स्तोम *n.*, *collog.* कोल्हांच्याचें शूरत्व *n.*, *collog.* चिटक्यांचे
 मांडव *m.*, *pl.* Boast *n.* See Boasting. २ *cause of*
boasting बाणा-अभिमान बाळगण्याचें कारण *n.* ३ वाजवी
 गर्व *m.*, वाजवी गर्वाचें कारण *n.* Boaster *n.*, Boasting
p. a., Boast'ful *a.* (v. V. I.) फुशारकी सांगणारा,
 शेखी मिरवणारा, बढाईखोर, फुशारखोर, सांगसुगारण,
 थाक्या सांगणारा, चटक्यांचे मांडव घालणारा *&ho.*,
 आत्मश्लाघी. Boast'fully, Boastingly *adv.* शेखीनें,
 फुशारकीनें, पडपानें (R), बडिवारानें. Boast'fulness
n. Boast'less *a.* पोकळ गर्वरहित, निरभिमानी, साधा

N. B.—Boast, Vaunt and Brag. Boast (आपल्या किंवा दुसऱ्यासंबंधानें काहीं नसतांना) खोश अभिमान दाखवणें, फुशारकी मारणें. Vaunt (आहे तें) फुगवून सांगणें. Brag (स्वतःची) खूब वाखाणणी-बडीजाव करणें, आत्मश्लाघा करणें.

Boast (bōst) v. t. mason. मोठ्या छिनीनें दगड घडवणें. २ sculpt. दगड घडवून नकशीचे कामाला लायक करणें. Boaster n. दगड घडण्याची छिनी f.

Boat (bōt) [A. S. bāt, a boat.] n. बोट, होडी f, नाव f, नौका f, नौ f, जलयान n, तरण (S) n, तरणी f, तर f. [MASTER OF A B. OR SMALL VESSEL तांडेल m. TO BE IN THE SAME B. WITH fig. समदुःखी असणें, एकाच संकटांत असणें.] २ होडीच्या आकाराचें पात्र n-वाहन n. B. v. t. to convey in a boat नावेंत नेणें, बोटींत चढवणें, बोटींत ठेवणें; as, To B. the boards. B. v. i. बोटींतून-वरून जाणें; as, "I boated over and ran my craft aground." Boat'able a. बोटींतून नेण्याजोगा. २ बोट ज्यांतून जाईल असा; as, B. waters. Bot'age n. होडींतून नेणें n. २ नौर m, होडींतून f. Boat'ful n. जहाजांत भरलेला माल m. Boat-house n. होडीची छपरी f, भाटीवर बसणारी आच्छादित जागा f. Boating n. बोटींत चैनीखातर हिंडणें n, बोटींत सफर करणें n. Boat'man n. नावाडी-ड्या m, खलाशी m, नाववाला m, नावकरी or नावेकरी m, नाविक m, होडीवाला m. [Song of a B. whilst rowing चकवा m.] Boat-shaped a. नौकेच्या आकारासारखा, नौकाकार, नौकाकृति. To have an oar in another's boat दुसऱ्याच्या कामांत उगाच ढवळा-ढवळ करणें-लुडयुड करणें-तोंड घालणें. Pilot boat n. मार्गदर्शक होडी f.

Beatswain (botswān, or bō'sn) [A. S. bāt & swān, a lad, lit. a boat-lad.] n. गलबतावरील एक अधिकारी m.

Bob (bob) [Gael. baban.] v. i. to play backwards and forwards लटलटणें, लटलट हालणें, झोके m, pl. घेणें-खाणें. २ (up and down in drowning) गचकळणें, गचके खाणें, बुचकळ्या f. pl, बुदकुळ्या f, pl. खाणें. B. v. t. लटलटविणें, लटलट हालविणें, झोके खावविणें. २ डुलत-हालत चालविणें. ३ झुबका ठेऊन कापणें, तुकडा करणें, कापून झुबका ठेवणें; as, To B. a horse-tail. ४ थापड-टोला-मार देणें. ५ to make a fool of बनविणें idio. ६ to deceive फसविणें; as, "And so you may daintily bob him." B. n. लोळा m, झुबका m, झुसका m, लोळी f, झिळमिळी f; as, B. at the end of a kite's tail. २ लंबकाचा लोलक m, ओळंब्याचें वजन n. ३ (चमचे सफाई करण्याचें) चाकासारखें जाड चामडें n. ४ (in steam engine), जुन्या तराजू (beam engine) सारख्या दांड्याच्या इंजिनांत चालणारी लहट्ट दांडी f. ५ (देवळांतील) घंटांचा आवाज बदलण्याची विशेष रीति f. ६ एकदम सटकन हालवणें; as, A B. of the head. ७ (of song) धुपद, अकणकडवें n, पालवपद

or पालुपद *n.*, अकडकडवें *n.*; as, "To bed, to bed will be the B. of the song." ८ टोला *m.*, धक्का *m.*, थापड *f.*, गुच्चा *m.* ९ खरमरीत टोमणा-थट्टा *f.* Bobbish *a. slang* हुशारींतला, उमेदींतला. Bob-tail *n.* तुटकी शेंपूट *f.*, लांडी शेंपटी *f.*, लांडें शेंपूट *n.* २ (R) बाजार-तुणों. Bob-tailed *a.* हुबकेदार शेंपटीचा. Bobbing *n.* (v. V. I. 1.) लटलटणें, &c. २ गचकळणें *m.*, गचकाळ्या *f. pl.*, गटकाळ्या *f. pl.*, गटंगळ्या *f. pl.*, गचगळ्या *f. pl.*, गुटकुळ्या *f. pl.*, निमज्जनावमज्जन *n.* Bob-wig आंखूड केंसांचा टोप *m.* To bob a curtsy to make a slight bow सभ्यतेनें डोकें थोडें खालीं करून चालणें. To bob at-To bob for-a guava (दोरीला टांगलेला) पेरू हेलकावत असतां तोंडानें धरण्याचा प्रयत्न करणें. To give the bob to any one फसविणें, निराशा करणें.

Bobbin (bob'in) [L. *bombus*, a humming sound.] *n.* (सुत गुंडाळण्याची लांकडाची अगर पत्र्याची) पोकळ कांडी *f.*, फिरकी *f.*, 'बाविण' *f.* Bobbinet *n.* a kind of lace wrought in machines यंत्रानें तयार केलेली सुताची फीत *f.*

Bobby (bo'bi) *n.* रोलिस शिपाई *m.*, काळा डगलेवाला *m.* [Robert शब्दाचा संक्षेप. From Sir Robert Peel, Home-secretary at the passing of the Metropolitan Police Act of 1829.]

Bocking (bok'ing) *n.* जाजम किंवा सत्रंजीची जमिनीवरील बैठक दिवूं जये हणून वर धातलेला लोकीचा गालिचा *m.*, लोकीचा अत्रा *m.*, गाशा *m.*, 'बाकिंग'. [So called from the town in England where it was first made.]

Bode (bōd) [A. S. *bodian*, to announce, perhaps allied to Sk. बोध.] *v. i.* to foreshow, to forebode, to presage, to portend सुचवणें, दर्शवणें, पुढला (used with the required noun) दाखवणें, सूचन *n.* सूचना *f.* पूर्वसूचन *n.* पूर्वसूचना *f.* &c. करणें *g. of o.*; लक्षण *n.* चिन्ह *n.* पूर्वलक्षण *n.* पूर्वचिन्ह *n.*, &c. असणें *in. con.* & *g. of o.* B. v. i. सुचिन्ह-दुश्चिन्ह असणें. Boding *n.* दुश्चिन्ह.

Bode'ful *a.* शुभाशुभसूचक, अशुभ लक्षणाचा. Boder *n.*, Boding *p. a.* (v. V.) सुचवणारा, दर्शवणारा, &c.; सूचक, दर्शक. Ill-B. अनिष्ट-अभद्र-असंगल-&c. सूचक-दर्शक. Ill-B. sign or mark करटें लक्षण *n.*, कुलक्षण *n.*, दुर्लक्षण *n.*, दुश्चिन्ह *n.* Bode'ment, Boding *n.* (v. V.) *act.* सुचवणें *n.*, दर्शवणें *n.*, सूचन *n.*, सूचना *f.*, दर्शन *n.*, पूर्वसूचन *n.*, पूर्वसूचना *f.* B. of ill अनिष्ट-अमंगल-अकल्याण-अभद्र-&c. सूचन *n.* &c. B. of good इष्ट-मंगल-भद्र-सूचन *n.* Bodingly *adv.*

Bodice (bod'is) *n.* चोळी *f.*, कांचोळी *f.*, कंचुकी *f.*

Bodkin (bod'kin) [O. E. *bodelkyn*, a dagger.] *n.* मुढें दाभण *n.* २ बायकांची बुचड्यांत खोंचण्याची जाड सुई *f.*, कांटा *m.* ३ नाडी ओढण्याची सळई *f.* ४ *print* जुळलेल्या मुद्रणाक्षरांतून अक्षर किंवा शब्द वर उचलण्याची जाड सुठीची सळई *f.*, 'बॉडकिन.' To sit,

travel or ride, bodkin दोन मनुष्यांमध्ये अगदी दाटीने बसणे.

Bodle (bod'l) n 'बाडल,' पेन्साच्या एका षष्टांश किंमतीचे स्कॉटलंडातील नाणे n. To care not a B. तिळभर देखील काळजी न करणे. [Said to be named from a mint-master, one Bothwell.]

Body (bod'i) [A. S. bodig, a body.] n. अंग pop. आंग n, देह m, शरीर n, काय m, pop. काया m, कुडी f, कूड f, तनु f, pop. तन f, m (usually in the phrase तनमन), कलेवर n, पिंड m, वपु n, मूर्ति f. [SOME DESCRIPTIVE, ALLUSIVE, OR SIGNIFICANT TERMS FOR THE BODY ARE भूतात्मा m, धाम n, क्षेत्र n, पंजर OR पिंजर m, विग्रह (s) m, झाड n (WHEN ATTACKED BY SPIRITS), भोगायतन n, रोगभू f, प्राणस्वप्न n, इंद्रियायतन n, इंद्रियग्राम m, भूतग्राम m, काशापूर n, अहंकाराशय m, अहंकारासद n, जायजणेंघर (obs.) n, जायजणी वस्तु (obs.) f. AND WITH IMPLICATION OF LOGGISHNESS, LUMPIFISHNESS, INERT HEAVINESS OR HUDDLEDNESS, &c. मुरकुंडी f, गोळा OR मोधागोळा m, गोट f, गठडी f, लोदा OR धा m. ACCORDING TO THE HINDU PHILOSOPHY THERE ARE THREE BODIES VIZ. (1) THE GROSS OR MATERIAL EXTERNAL BODY, स्थूलदेह m, स्थूलशरीर n, अन्नमयकोष OR श m. (2) THE TENUOUS OR ETHEREAL B. THE INNER ENVELOPMENT, लिंगदेह, लिंगशरीर, सूक्ष्मशरीर, सूक्ष्मदेह. (3) THE INNER RUDIMENT AND CAUSATIVE FRAME OR PRINCIPLE OF THE ABOVE TWO कारणदेह, कारणशरीर, आनंदमय कोष OR श B. AND SOUL तनमन, (*) सर्वस्य n. CELESTIAL OR GLORIFIED B. दिव्यदेह m. FIREY BODY, tout le monde इत्येक मनुष्य, जनलोक, सर्वलोक m, pl. IN THE BODY without dying or dropping the B. सदेह, कुडीसह. ONE, THOUGH IN THE BODY, LIVING AS OUT OF IT (देही असून) विदेही. PLUMP AND ROUNDISH B. वाटोळे आणि गुटगुटीत शरीर n, गोटी f. RELATION OF THE BODY AND ITS MEMBERS अंगांगीभाव m, अवयवावयविभाव m. SOUNDNESS OR HEALTHINESS OF THE B. शरीरपाटव n, शरीरारोग्य n, धणधाकटपणा. SYMMETRY AND BEAUTY OF THE B. अंगसौष्टव n. THE WHOLE BODY AND ITS LIMBS AND MEMBERS सर्वांग n, अंगप्रत्यंग n.] २ मनुष्य m, गृहस्थ m, माणूस n, जण c. [ANYBODY, SOMEBODY कोणी, कोणीतरी. ANY BODY भलता, भलतासलता]. ३ troop मंडळी f, थवा m, मेळा m, टोळी f, गट OR गट्ट m, गट्टा m, गण m; as, A B. of students; सभा f; as, A legislative body. ४ a corporation नियमबद्ध-नियत संस्था, मंडळी f. ५ (as of a house, coach, tree, vessel) the main part पोट n, मुख्यभाग m; as, The body of a book. ६ (of a garment) चोला (ळा) m. ७ a substance, a material thing (जड) पदार्थ m, (जड) द्रव्य n. ८ strength, good quality ऐवज m, जीव m, तेज n, कस m, जहाली f, सत्त्व n; as, Liquors of a good B. ९ firm texture (of cloth &c.) वाणाताणा m, पोत n. m, सूतपोत n. m; as,

B. of cloth. १० (as of light) *mass* गोल *m*, राशी *m*, (as जलराशी). ११ संग्रह *m*, संहिता *f*; as. A B. of laws कायद्यांचा संग्रह *m*. १२ *print*. जाडी *f*, आकार, शरीर; as, Pica B. १३ *geom*. भरीव आकृति *f*, लांब. रुंद व जाड अशी वस्तु *f*. १४ विस्तार *m*. १५ *philos*. जडपदार्थ *m*, जडद्रव्य *n*. १६ गाडीची सपाट किंवा पेडीसारखी दै- ठक *f*, गाडीचा पिंजरा *m*; as, The B. of a wagon. Bodies *pl*. पदार्थ. Body. *v. t*. आकृति देणे, आकार देऊन रूपास आणणे. Bodying *m. p*. Bodied *pt. p*. To body forth कल्पनेनें मूर्तस्वरूप देणे-डोळ्यापुढे उभे करणे; as, "Imagination bodies forth the forms of things unknown." *Shakes*. Bodied *a*. देही, सदेह, देहस्थ, अंगी, शरीरी, शरीरभाक्. Bodiless *c*. देह नसलेला, अमूर्त, अंगरहित, निष्काय, अदेही, निर्देह, अमूर्तिमान्. Bodily *a*. शरीराचा, देहाचा, शरीरी, अंग, आंगिक, कायिक, शारीर, शारीरिक, शारीरक, दैहिक, शरीरासंबंधी, देहासंबंधी, देहभव. B. deformity or defect अंगवैकल्य *m*, कुरूपता *f*, व्यंग *n*. B. ease and comfort शरीरसुख *m*, शरीरस्वास्थ्य *n*. B. labour आंगमेहनत *f*, शरीरकष्ट *m*, शारीरिक श्रम *m*. B. strength आंगजोर *m*, आंगबळ *n*, शरीरबल *n*. B. suffering व्याधि *f*, शरीर-व्यथा *f*, कायक्लेश *m*, आंगव्यथा *f*, देहयातना *f*. B. vigour शरीराचा जोम. B. health शरीरारोग्य *n*. B. violence आंगमस्ती, आंगझट. B. effort शारीरिक श्रम *m*. B. *adv*. देहासहित, कुडीसहित, देहासकट, सदेह, सतनु, सकुडी. २ अगदीं, पूर्णपणे, निश्शेष, सर्व एकदम; as, To remove a thing bodily. Body corporate (राज) नियमबद्धसंस्था *f*, नियतसंस्था. Body-cloth *n*. झूल *f*, पृष्ठास्तरण *n*. Bod'y-guard *n*. हुजरात *f*, हुजूरहशम *m*, परिवारगण *m*, हुज्या *m*, नृपसंरक्षक. Bod'y-politic *n*. राजसंस्था *f*, एकाच राजनीतीने चालणारी संस्था *f*. Body-servant हुज्या. Bod'y-snatch'er *n*. (तपासणीकरितां जमिनींतून गुसरीतीनें) प्रेते उकरून काढणारा विद्यार्थी. Compound bodies *chem*. संयुक्त पदार्थ-द्रव्य *n*. In body, mind and spirit *cf*. मनसावाचाकर्मणा, शरीर, मन व आत्मा अशा मनुष्याच्या तिन्हींहि बाजूनीं; शरीर, मन आणि आत्मा ह्या सर्वतोपरी. [In body, mind and spirit ह्या शब्दप्रयोगांत सर्वतोपरित्वाची कल्पना आहे.] Simple or elementary bodies *chem*. एकाकी पदार्थ *m. pl.*, मूल द्रव्य *n*. The heavenly bodies (सूर्य, चंद्रज्योति वगैरे) आकाशस्थ-खस्थ पदार्थ *m*. To keep body and soul together (आवश्यक तितकें खाऊन कसा तरी) देह जीवंत ठेवणे, दिवस लोटणे-कंठणे, जीवन्त रहाण्याइतकें खाऊन असणे, फक्त जीव राखणे.

N. B.—We shall consider the several meanings of the words Soul, Spirit (as used in the Bible) occurring in the phrases 'Body and Soul,' 'Body, mind and Spirit,' under Soul and Spirit. We have rendered above 'Body and Soul' by तनमन, the latter, being the corresponding Marathi phrase. It is

extremely difficult to render into good Marathi phrase 'In Body, Mind and Soul.' There is a corresponding Marathi phrase 'कायेन वाचा मनसा' का वाचेन मनाने (*lit.* In body, speech and mind) amounting in meaning to 'In Body, mind and Soul.' The literal translation of 'In Body, Mind and Spirit' given above.

Boer (bōōr) [Dut. *boer*, a farmer.] *n.* a colonist South Africa, of Dutch descent दक्षिण आफ्रिकेंत डच वसाहतवाला *m.*, बूर *m.*

Bog (bog) [Irish *bogach*, a marsh; Gael. *bog*, soft] *n.* दलदल *f.*, रुतण *f.*, रुपण *f.*, रेवण *f.*, बांबर *n.*, गलगल फसण (R) *f.*, फसाव (R) *m.* B. v. i. चिखल रुतणें. Bog'gy *a.* दलदलीत, थलथलीत, चिखलात Bog-ore *n.* (दलदलीच्या जागेत सांपडलेले एक प्रकार अशुद्ध लोखंड. Bog-spavin *n.* घोड्याच्या गुड्या आलेले हाडाचे टेंगूळ *n.* हा एक घोड्याचा रोग अ Bog-trotter *n.* (तिरस्कारार्थी) ऐर्लंडांतील शेतक Bogged *pa. p.* Bogging *pr. p.*

Bogey, Bogy (bōg'i) [From *bo*, *boo*, the cry made by a person with his face covered by his hands to frighten children.] *n.* भूत, पिशाच.

Boggle (bōg'l) *v. i.* कांकू करणें, अडखळणें, अडणें, सोड करणें. B. *n.* बागुलबुधा *m.*, बाज *m.* २ शंक किंतू *n.*, विकल्प *m.* Bogg'ler *n.* शंकित सनाचा मनुष्य भिन्ना-अनिश्चयी मनुष्य *m.*

Bogie, Bogy (bōg'i) *n.* दोन अथवा अधिक चाक्रांच जोड्यांवर बसविलेली शखल चौकट, ही चौकट रुळाचा चाक्रांवर एंजिनाला किंवा डब्याला अचक्या बसून चालणून मधल्या खुंट्याच्या योगानें एंजिनास अथवा ल डब्यास त्यांच्या टोंकाखालीं जोडलेली असते. २ रुळांवर चालणारी लांब चौकट *f.*

Bogus (bō'gus) [Origin uncertain. Lowell says that he more than suspects the word to be a corruption of the French *bugasse*.] *a.* counterfeit, spurious, fictitious, sham खोटा, लबाडीचा, बनावट केलेला; B. currency, B. transactions.

Bohea (bo-hē') *n.* a tea of the lowest quality, being the last crop of the season हलक्या प्रतीचा काच चहा *m.*

Bohemian (bo-hē'mi-an) [Fr. *bohémien*, a gipsy, from the belief that gipsies came from Bohemia.] बोहेमिअन *m.*, बोहेमियांतील रहिवासी *m.* २ बोहेमिय भाषा *f.* ३ चंचळ-उडाणटप्पू मनुष्य *m.* ४ हव्या ट ठिकाणीं दखणास व हवें तें खाणारा असा नट-ग्रंथक किंवा इतर कसबी. Bohe'mianism *n.* बोहेमिय गृहस्थाची रीतभात-राहाणी *f.*

Boil (boil) [O. Fr. *boillir*, to boil.—L. *bullire*, bubble up, L. *bulla*, bubble.] *v. i.* (a liquid) कढणें, उकळी फुटणें, उकळणें, खदखदणें, खतखतणें खितखितणें, खिदखिदणें, गुदगुदणें, उबाळणें, उसळणें

उफाळणें, स्ट्रटणें, स्टमटणें, आधण *n*-कढ *m*-उवाळा *m*-
 उमाळा *m*. येंणें *in con.*, उकळी *f*. येंणें-फुटणें *in. con.*,
 उसळवटीं येंणें, उतणें, रादक (R) *m*. येंणें. [WATER-
 SET TO B. अधवणी *m*, अ(आ)धण.] २ *to be in seething*
 शिजणें, उकडणें, कढणें; as, Potatoes are boiling.
 ३ (*acc.*) उतणें, उतूं जाणें-येंणें or चालणें, उत *m*-
 येंणें, उतास जाणें. ४ (*with away*) उकळून-कडून
 आटून जाणें. ५ *fig.* (*with passion*) जळणें, खवळणें,
 खवंदळणें, रागाचा कड *m*-उवाळा *m*-उमाळा *m*.
 उत *m*. येंणें; as, To B. with anger, My blood
 boils with anger. B. *v. t.* (liquor) खतखतावणें,
 उकळणें, loosely तापवणें, कढविणें, खदखदावणें, कढ *m*-
 देणें, उकळी *f* आणणें. २ रवा जमाविणें; as, To B.
 sugar or salt. ३ *to dress in boiling water* शिज-
 वणें, रांधणें, उकडणें, कथन *n*. करणें *g. of o.*; as, To
 B. meat. To B. clothes. Boiled *p. a.* उकळलेला,
 &c. २ शिजवलेला, &c., कथित, उत्कथित, स्थालीपक.
 [B. food रांधप, शिजवण.] Boiler *n*. कढविणारा.
 २ कढई *f*, कटाह *m*, स्थाली *f*. [A fixed B. ओतल
 (R.) *m*.] ३ *mech.* तापक, वाष्पजनक, वाष्पपात्र, वाफपात्र
n, वाफ तयार करण्याचें भांडें *n*, 'बायलर,' वाफेचा
 बंद. Boiler coating *n*. बायलरावर करावयाचें सार-
 वण *n*. Boiler feeder *n*. बायलरांतिल पाण्याचा पुर-
 वठा करण्याचें यंत्र, तापकपोपक. Boiler maker's
 plated work *n*. वाष्पपात्र करणारांचें पत्र्याचें काम *n*.
 Boiler shed *n*. बायलरची छपरी *f*. Boilery *n*. वाफे-
 च्या पद्धतीनें साखर, मीठ वगैरे करण्याचा कारखाना *m*.
 Boiling *p. a.* (*v. V. I. 1.*) अधणाचा, कडाचा,
 कडकडीत, कढत, उकळी आलेला, कढ आलेला, अधण
 आलेला. Boiling *n.* (*v. V. I. 1.*)-*act. or state*
 खतखत-खुतखुत-खदखद *f*, कढ *m*, अधण *n*, उकळी *f*,
 उफाळ-ळा *m*, उवाळा *m*. २ शिजणें *n*. ३ उतणें *n*,
 उत *m*. उतूं जाणें *n*. ४ *fig.* रागाचा कड *m*,-उवाळा *m*-
 उमाळा *m*, उत *m*. A B. (*or a burning*) with *to do*
 कढ *m*, खतखत *m*, उताट *f*, उताटकी *f*. B. (*v. V. T. 1.*)-
act. उकळणें *n*, कढवणें *n*, कढ देणें *n*, कढ आणणें *n*.
 २ शिजवणें *n*, रांधणें *n*, रांधा *m*, रांधप *n*, कथन *n*.
 [THAT IS EASILY COOKED BY B. शिजाळ.] Boiling
 point *n*. कडाचा बिंदु *m*, उकळी फुटण्याचा बिंदु *m*,
 उत्कलनांश *m*, उत्कलनबिंदु *m*, स्फोटनबिंदु *m*. Boil-
 ing spring *n*. कढत पाण्याचा झरा *m*, उन्हाळें *n*. To
 boil away कडून वाफेच्या रूपानें निवून जाणें, उष्णतेनें
 वाफ होणें. To boil down उकळून थोडा राहिल असें
 करणें, आटवणें, काढा करणें, *fig.* सार काडणें. To
 boil over उतास जाणें. २ *fig.* क्रोधानें देहभान विसरणें.
 To boil with anger रागाचा कढ येणें. He was at a
 boiling point तो अतिशय रागावला होता, तो तांबडा
 लाल-इंगळासारखा लाल झाला होता.

N. B.—To boil is used both with reference to
 the liquid boiled and the vessel containing the
 boiling liquid.

Boil (boil) [A. S. *byl*, a swelling.] *n.* गळू *n.*, केंसतुड, केंसतोड *m.*, फोड *m.*, उडाणू *n.*, व्रण (?) *m.*, फिसकें (R.) *n.*, बेंड *n.*, गंड *n.*, स्फोट *m.*, विस्फोट *m.*, करंट *n.*, *dim.* करंटी *f.*, खांडूक *n.* [A RENEWED B. OR TUMOR इतर *m.*, ठावर *m.* (*v.* धर.)] B. arising on the palm कुरलें *n.*, *dim.* कुरली *f.* Heat and aching of a B. or tumor जळजळ व ठण्ठा *m.*, कडमड *f.*, कडमांड *f.* Heart or core of a B. मोख *m.*, गाईर *f.*, आंठी *f.* Prickly itching or burning of a B. गुदगुदी *f.*, केंड. To beat and throb (a boil) टचटचणें, *intens.* टंचाचणें.

Boisterous (bois'terous) [Origin uncertain. Perhaps lengthened from M. E. *boistous*, *lit.* noisy. O. Fr. *boietous*, larvae, also rough; hence perhaps noisy.] *a.*—(of wind, weather, waves, &c. opposite of calm.) सोसाट्याचा, धोधाट्याचा, सनाट्याचा. २ *too rough or clamorous, abounding in rough but good-natured activity bordering upon excess, but such as proceeds from unchecked exuberance of spirits* (applied to persons and their actions) गडबड्या, धांदल्या, धामधुम्या, धांगडधिग्या, धुमाळ्या, धुमश्चक्र्या, गोंगाट्या. ३ (of proceedings, &c.) धांगडधिग्याचा, धुमाळीचा, धुडकुसाचा. [B. NOISE कोलाहल *m.*, कटहोल *m.* B. LAUGH अट्टहास, उत्कटहास्य.] Bois'terously *adv.* सोसाट्यानें, सनाट्यानें, &c. Bois'terousness *n.* (*v.* A. 1.) सुखाटपणा *m.*, सुसाटी *f.*, सोसाटा *m.*, सनाटा *m.* २ धामधुमेपणा *m.*, गलबलेपणा *m.*, &c., धुमाळी *f.*, धांगडधिगाई *f.*, धिंगामस्ती *f.*

Bold (bold) [A. S. *bald*] *a.* ready to meet danger, fearless, dauntless (of persons) धीट, छातीदार, छाती-ओक, छातीपूर, हिथ्येदार, हिम्मतदार, हिम्मती, धाडसी, छातीचा, धाडसाचा, हिम्मतीचा, धमकीचा, निधड, निधडा, निर्भय, भयहीन, धट, साहसी, जवानमर्द, धारिष्टवान्, मोठ्या काळिजाचा, जुरतदार, जुरती, अकुतो-भय, अज्ञातभय. २ (in a bad sense, opposite of modest) उद्धट, उद्दाम, अविचारी, निर्लज्ज. [BOLD FACE उद्धट मनुष्य. TO MAKE BOLD WITH (आपल्या वडोळ मनुष्यांशीं) उद्धटपणानें वागणें.] ३ *standing out to view* उभार, उभट, ढळढळीत, ठळक, प्रशस्त, प्रशस्तपणाचा. ४ उभ्या चढाचा, उभट; as, B. cliff. [BOLD FIRE *obs.* धगधगीत विस्तर. BOLD GRAIN *obs.* धान्याचा भरीवदाणा *n.* BOLD WIND *obs.* जोराचा वारा.] Bold'en *v. t.* धीट करणें. Bold-faced *a.* अविचाराचा, उद्धट. Bold'ly *adv.* (*v.* A. 1.) धाडस करून, निर्भयपणानें, निधड, वेधडक, निश्शंक, छातीनें, छाती करून, मर्दाईनें. Bold'ness *n.* निर्भयपणा *m.*, धाडस *n.*, धमक *f.*, हिम्मत *f.*, हिथ्या *m.*, धिटार्ई *f.*, शहामत *f.*, जुरत *f.*, दर्प *m.*, साहसबुद्धि *f.* २ ठळकपणा *m.*, प्रशस्तपणा *m.* ३ उद्दामपणा *m.* ४ उभारपणा, उभटपणा *m.* I make bold to say मी बोलण्याची परवानगी घेतों, मी बोलण्याचें धाडस करतों. Bold as brass बेशरम, उद्धट.

Bole (böl) *n.* bol. झाडाचा बुंधा *m.*, झाडाचें खोड *n.*

Bole (bōl) [L.-Gr. *bolos*, a clod of earth.] *n.* मारतीची एक जात *f.* It consists essentially of silica, alumina, red oxide of iron and water. **Bolary** *a.*

Bole (bōl) [W. *bol*, the belly.] *n.* भित्तींताल धरोका *m.*, झांतून उजेड व हवः अंत येतात. [उल्का *m.*

Bolide (bol'id) [Gr. *bolis*, to throw.] *n.* सतेज

Boll (bōl) [A. S. *bolla*.] *n.* *bol*. बॉड *n.*, बीजकोश *m.* B. v. i. बीजकोश तयार होणें; as, The barley was in the ear and the day was bollen.

Boll (bōl) *n.* 'बोल,' धान्य जाँरे मोजण्याचें माप *n.* हें माप दोनपासून सहा व्रशीलपर्यंत असतें.

Bolometer (bolom'e-tēr) [Gr. *bolos*, a stroke, ray and *metron*, measure.] *n.* *phys.* तेजोबलमान *n.*, सूर्यकिरणाचें पृथक्करण केलें असतां उत्पन्न होणाऱ्या निरनिराळ्या रंगांतील असलेली उष्णता मोजण्याचें यंत्र *n.*

Bolster (bōl'stēr) [A. S. *bolster*.] *n.* टेंकू *m.*, उशी *f.* तक्या *m.*, लोड *m.* २ मांडगाडी *f.* (जिनाची) ढागकी *f.* खोगीर *m.* ३ *mech.* (भोंक पाडतांना वापरलेली) पोकळ पट्टी *f.* ४ जखमेवरचें औषध स्थिर ठेवणारी आधारपट्टी *f.* पट्टा *m.*, दाब *m.* ५ आधारपट्टी *f.* आधाराकरितां लावलेली कांब *f.* गाडीच्या कण्यावर असलेली लांकडाची लहान पट्टी *f.* ६ (मिटलेल्या चाकूच्या मुठीच्या बाहेरचा) पात्याचा भाग *m.* ७ *arch.* बाह्यगोल (लोडासारखी) गोलार्ध *f.* B. v. t. गाद्या लावणें, आधार देणें. २ संपादणी करणें (with *up*). या अर्थी या शब्दाचा उपयोग बहुधा अयोग्य वस्तूसंबंधानें करितात; as, To B. up his pretensions with her B. v. i. एकाच तक्याशीं टेंकून बसणें; as, Mortal eyes do see them B. Bol'stere: *n.* आधार देणारा, &c. Bol'stering *n.* टेंका किंवा आधार देणें *n.*, &c.

Bolt (bōlt) [L. *burra*, a coarse cloth.] *v. t.* चाळणें, (चाळणीत) छानणें; as, "He now had bolted all the flour." २ *fig.* वाईटांतून चांगलें निवडून काढणें. ३ *law* (कायद्याचे विद्यार्थ्यांनीं अभ्यासाकरितां एकमेकांबरोबर वादविवाद करून) खटल्याचे निवाडे सोडवणें-लावणें. Bolter *n.* चाळण *f.* Bolting cloth चाळणीचा जाड कपडा *m.* To bolt to the bran पूर्णपणें तपासणें; as, "This bolts the matter fairly to the bran."

Bolt (bōlt) [Ger. *bolzen*, a cross-bow.] *n.* तीर *m.* २ वीज *f.* विजेचा गडगडाट *m.*, वज्र *n.*; as, "A B. from the blue." ३ (of a door) a stout metal pin खोळ *f.* खिळी *f.*, कील *m.*, अर्गला *f.*, अगळ *f.*, अडसर *m.* ४ *obs.* झंखळा *f.* (कैद्याची). ५ बोलट. B. v. t. बाण फेंकणें, बाण सोडणें. २ घाईनें-उतावळीनें-अविचारानें बोलणें; as, 'I hate when Vice can bolt her arguments.' ३ अडसर लावणें, खिळ घालणें. ४ to swallow at once, to gulp गोळा *m.*-गपका *m.*-मारणें, गटगोळा *m.*-गटाणा *m.*-मटगोळा *m.*-गटंगोळा *m.*-गपाणा *m.* करून टाकणें, गटगट-गटागट गिळणें-खाणें, गट्ट करणें, गप करणें, ढोंसणें. ५ *sporting* मृगया करणें, हुसकावणें. B. v. i. to spring out or off suddenly

निसटणें, निष्टणें, निसटून-निष्टून जाणें, झटकणें, सटकणें, सडकणें, फटकणें, सटकपावली *f.* करणें. २ रस्ता सोडून जाणें, सोसाव्यानें जाणें, उधळणें; as, "The horse bolted;" पळ काढणें. *B. adv.* पुकापुकीं, तीरासारखा, वाणासारखा, सरळ; as, 'To come *B.* against a person.' Bolt'er *n.* अडसर लावणारा. २ पलायन करणारा. ३ धांवणारा घोडा. Bolt-head *n.* बोलटाचें डोकें *n.* Bolt-rope *n.* (शीड फाटून नये हाणून त्याचे काडाला शिवलेला) बोलटासारखा जाड दोर *m.* शीडबंद *m.* Bolt-sprit Same as Bowsprit. Bolt-upright *adv.* वाणासारखा सरळ. Hook-bolts आंकड्याचे बोलट.

Bolus (hō'lus) [L. *bolus*, a mass; Gr. *bolos*, a lump.] *n. med.* गोळी *f.* गुटिका *f. pl.* boluses.

Bomb (bom or bum) [Fr. *bombe*.—Sp. *bomba*—L. *bombus*, a humming-noise.] *n.* a bombshell, now generally called a shell कुलपी गोळा *m.* छज्यांचा गोळा *m.* गर्भछाटगोळा *m.* Bombard [Fr. *bombarde*, a cannon.] *n.* एक जातीची तोफ *f.* हिचा पूर्वी दगड व जड अशें फेंकण्यांत उपयोग करीत. २ (*Shakes.*) दारू ठेवण्याचें भांडें. *B. n. t.* कुलपी गोळ्यांचा भडिमार करणें, लाशेरा करणें; as, To *B.* a town. Bombardier' *n.* गोलंदाज *m.* Bombard'ment *n.* कुलपी गोळ्यांचा झडिमार *m.* Bombarden *n.* मोठ्या स्वराचें तुतारीसारखें मुखवाद्य *n.* Bomb-proof *a.* कुलपी गोळ्यांनीं अभेद्य. Bomb-vessel *n.* तोफांचें लढाऊ गलबत *n.*

Bombasine, Bombazine (bom'-,bum-bazēn') [Fr. *bombasin*.—Low L. *bombasinum*.—Gr. *bombyx*, silk.] *n.* a twilled or corded dress material टीलचें किंवा दोरव्याचें कापड *n.* हें रेशीम व लोकर ह्यांचें केलेलें असतें. साहेब लोकांत सुतक्यांचे पोषाख ह्या कापडाचे करितात.

Bombast (bom'-,bum'bast) [O. Fr. *bombace* (added with *t*), cotton wadding.—Low L. *bombax*, cotton.—Gr. *bombyx*, silk, cotton. Orig. it meant cotton or cotton wool and then stuffing or padding.] *n.* high-sounding words, an inflated style, *fustian* शब्दाचें-शाब्दिक अवडंबर *n.* पोकळ भपक्याचें भाषण *n.* ढबदारीचें-ढबरीचें बोलणें, डौलाचें-डौली बोलणें *n.* पोकळ मोठेमोठे शब्द *m. pl.* ठोसरगद्दे (*obs.*) *f.* Bombas'tic, Bombas'tical *a.* पोकळ भपक्याचें, ढबदार, ढबदारीचा, डौली, डौलाचा. Bombas'tically *adv.* Bom'bastry *n.*

Bombax (bom'bax) [See Bombasine.] *n.* the silk-cotton tree शेंवरीच्या कापसाचें झाड *n.* शेंवरी *f.* सांवर *f.* Bombazine, same as Bombasine.

Bombay-duck (bom-bā'duk) *n.* बोंबील *m.* हा एक तऱ्हेचा मासा आहे.

Bombic (bom'bik) [See Bombasine.] *a.* pertaining to or obtained from silk-work रेशमाच्या किड्यांचा-पासूनचा; as, *B. acid*.

Bomb-proof, see Bomb.

Bomb-shell, see Bomb.

Bombyx (bom'biks) [L. silk-worm.] *n. zool.* a genus of moths which includes the silk-worm moth
रेशमी किड्याच्या जातीच्या किडा *m.* Bom'bie *a.*
(given separately.)

Bonafide (hō'nafid'ā) [L. with or in good faith.] *adv.*
in good faith, without fraud मनांत कपट नसतां, कप-
टावांचून, लबाडें न करितां, प्रामाणिकपणानें, सुबुद्धीनें,
सद्भावानें, खरें खरें; *as,* He must write B. B. a.
प्रामाणिक, यथातथ्य, सचोटीचा, खरोखरीचा, बिनलबा-
डीचा; *as,* A B. purchaser or contract. 'To give
moral support to any bonafide attempts to re-
dress bonafide grievances.'

Bonbon (bong'bong) [Fr. bonbon, very good.-L.
bonus, good.] *n.* a sweetmeat मिठाई *f.* मिष्टान्न *n.*

Bond (bond) [A. S. bindan, to bind.] *n.* a ligament,
a tie बंद *m.*, बंध *m.*, बंधन *n.*, सांखळी *f.* २ *pl.* बिड्या
(बंदिवाणाच्या) *fig. pl.* कैद *f.*; *as,* "This man doeth no-
thing worthy of bonds." ३ *cement of union* संबध,
लगावबंध *m.*, धागादोरा (*fig.*) *m.*, दोरा *m.*, सूत *n.*; *as,*
The bonds of friendship. ४ (ग्रणय) पाश *m.*, (त्रेम)
बंध-बंधन; *as,* The common B. of mankind. ५ (प्रजा-
धर्माचें) बंधन *n.*; *as,* 'I love your majesty according
to my bond, nor more nor less.' ६ *law, a writing of*
obligation रोखा *m.*, लेख *m.*, दस्तऐवज *m.*, कर्जरोखा *m.*,
गहाणखत *n.*, विक्रीखत *n.*, कर्जपत्रक *n.*, खत *n.*, रुका *m.*,
मुचलका *m.*, कतवा *m.*; *as,* Municipal bonds or
debentures. [DEAD OR BAD B. बुडीतखत *n.*, जळी-
तखत *n.* DISCHARGED AND THUS CANCELLED B.
जळीतखत *n.*, चांडाळखत (R.) *n.* TO PASS A B. खत
करून लिहून देणें, आपला हात कापून देणें *idio.*, पांढऱ्यावर
वाळें करणें *idio.*, टांक *m.*-लेख *m.*-हात *m.* चुंतवणें *g. o'c.*;
सरस्वतीदान (*obs.*) *n.* करणें-देणें.] ७ *arch.* मांडणी *f.*, एक-
भेकांशीं बांधल्या जातील अशीं विटांची मांडणी *f.*, विटांची
रचना *f.* ८ कित्ता *m.*, नमुना *m.* ९ (जकात भरी तोंपर्यंत)
खोताच्या किंवा जकातवाल्याच्या वखारींत माल ठेवलेला
अंशणें; *as,* Goods in B. १० *chem.* रासायनिक आकर्षणाचें
एक माप *n.* B. a. दास, बांधलेला. B. v. t. खत करून
देणें, गहाण ठेवणें, (जकातीसाठीं) सरकारी वखारींत
ठेवणें. २ *arch.* सांधेमोड भरीं व बांधकाम करणें. Bond-
creditor *n. law* खत करून घेऊन कर्ज देणारा धनको.
Bond-debt *n. law* खतान्दरचें कर्ज *n.*, खतावर दिलेलें
कर्ज *n.* Bonded goods *n.* जकात देईपर्यंत वखारींत ठेव-
लेला माल *m.* हा योग्य वेळीं जकात न दिल्यामुळें असा
ठेवितात व ह्याच्या सुरक्षितपणाची जबाबदारी जकात-
खातें व माल आणणारा या दोहोंवर असते. Bonded
warehouse *n.* जकात वसूल होईपर्यंत सामान ठेव-
ण्याची वखार *f.* Bond'er *n.* जकातखात्याच्या वखारींत
माल ठेवणारा. Bond-holder *n. debenture-holder* मुद-
तीच्या रोख्यावर कर्ज देणारा धनको, मुदतीचे कर्जरोखे
विकत घेणारा. Bond'ing *n.* जकात देईपर्यंत माल कस्टम
हापिसाच्या वखारींत ठेवण्याची व्यवस्था *f.* Bond-maid
n. दासी, बटीक *f.*, बांदी *f.* ही गुलाम हणून जवळ ठेव-

लेली असते व हिला पगार नसतो (opposed to a hired servant). Bondman, Bond servant, Bond-slave
 n. s. बंदा, बांदा *m*, दास *m*, गुलाम *m*. Bond-service
 n. दास्य *n*, बिनपगारी, फक्त पोटावारी रात्रंदिवसाची
 गुलामासारखी नोकरी *f*, गुलामगिरी *f*. Bonds' man *n*.
 बंदा *m*, दास *m*. २ *law* जामीन. Bonds-woman,
 Bond-woman *n*. गुलामस्त्री *f*, गुलामीण *f*.

Bondage (bond'āj) [L. L. *bondagium*, a kind of
 tenure. According to Prof. Skeat this is from A.
 S. *bonda*, a boor, a householder, from Icel. *bondi*,
buandi, a tiller, husbandman, from *bua*, to till.] *n*.
captivity बंदी *f*, कैद *f*, बंधनावस्था *f*. २ दासपणा *m*,
 दास्य *n*; as, "The king resolved he would
 not make my bondage hard." ३ बंध *m*, बंधन *n*.
 ४ (कर्तव्यकर्मांचे) बंधन *n*; as, "He must be brought
 under the bondage of observing oaths."

Bonduc (bōn-duk) [Ar. *bunduq*, hazelnut.] *n*. *bot*.
 सागरगोटा *m*, गजगा *m*.

Bone (bōn) [Ger. *bein*, the bone, the leg.] *n*.
 हाड *n*, *dim*. हडकी *f*, हड्डी *f*, ह-हाडूक *n*, अस्थि *n*.
 [A SIN IN THE B. (?) जन्मखोड *f*. B. OF CONTENTION
 भांडणाचें मूळ *n*, वादाचा विषय *m*. DRYNESS AND DECAY
 OF THE BONES अस्थिशोष *m*. ULCER IN THE B. हाड्या-
 वणं *m*, अस्थिन्नण *m*. UNITING OF A BROKEN B. अस्थिसंधि
m. TRUE OR GOOD TO THE BONE हाडाचा-हाडांचा चांगला
 खरा-भला. &c. TO HAVE ONE'S BONES STANDING OUT
 हाडे निघणें-पडणें-दिसणें *g. of o*. TO LAY THE KNIFE
 TO THE BONES हाडां घाव घालणें. TO MAKE NO BONES
 (ABOUT A MATTER) अंदेश *m*- संशय *m*- शंका *f*. न
 धरणें.] २ *pl. mortal remains* मृतशरीर *n*, हाडे *n. pl*.
 ३ कोणतीही हाडाची वस्तु. ४ हाडांतील सत्वद्रव्य *n*.
 ५ (हाडांच्या) चिपळ्या *f, pl*; as, "Amateur negro me-
 lodists thumbed the banjo and rattled the bones."
 ६ *pl. फांसे*; as, "I will make his bones rattle."
 ७ देवमाशाचें हाड *n*; as, "She had the misfortune
 to break one of the bones of her stays." ८ कोण-
 त्याही वस्तूचा सांगाडा *m*. B. v. t. in cookery मांसां-
 तून हाडे बाहेर काढणें. २ आंत देवमाशाचें हाड घालणें,
 ताठ करणें; as, To B. stays. ३ हाडाचें खत घालणें. ४
 (*slang*) to seize as a dog does a bone पकडणें, चोरणें.
 Bone-ash, Bone-earth *n*. (उघड्या भट्टींत जाळलेल्या)
 हाडांची राख *f*. Bone-black *n*. (झांकलेल्या भांड्यांत जाळ-
 लेल्या) हाडाचा कोळसा *m*-राखुंडी *f*. Boned *a*. हाडाचा,
 मजबूत हाडाचा. २ in cookery हाडे काढून घेतलेला.
 Bone-dust *n*. हाडांची बुकी *f*-पीठ *n*. ही (हें) खत
 म्हणून वापरतात. Bone'less *a*. अस्थिहीन, हाड
 नसलेला. Bone-mill *n*. हाडांची गिरणी *f*. Bone-oil
 हाडांचें तेल *n*. Bone-setter *n*. मोडलेलें हाड बसवि-
 णारा. Bone-spavin *n*. घोड्याच्या गुडघ्याच्या वरच्या
 बाजूस टेंगळासारखें हाड वाढून होणारा रोग *m*. A bone
 to pick नवीन शोध करण्यासारखा विषय *m*, व्यग्र

होऊन राहण्याचें काम *n.* २ (कोणाचा तरी) मिटविण्याचा तंटा *m.* Bon'y *a.* हाडाचा, अस्थिमय, मजबूत, भरीव. Body and bones सर्वोपरी, निःशेष. Bred in the bone हाडांत खिललेलें; as, 'What is bred in the bone will come out in the flesh.' Caries of bones हाड्याव्रण. I have a bone in my throat मला बोलतां येत नाहीं. २ *fig.* मला तुझ्या प्रश्नाचें उत्तर देतां येत नाहीं. To have a bone to pick with any one, *colloq.* भांडण उकरून काढणें, भांडण काढणें, वाच्याशीं भांडणें. To the bone, *fig.* पुष्कळ आंत, पूर्णपणें.

Bonfire (bon'fir) [E. *bane-fire*, bone-fire. Originally a fire of bones.] *n.* (विजयोत्सवाचे) शुभाग्नि, (जय-सूचक-आनंद-दर्शक) अग्नि, होळी.

Bonhomie (bon'o-mē) [Fr. *bon homme*, a good man.] *n.* *candour*, frankness, *frice and easy manner* मनाचा मोकळेपणा *m.*

Boniface (bon'i-fās) [From the sleek and jolly landlord in Farquhar's comedy of 'Beaux Stragem.'] *n.* खाणावळीचा मालक.

Bonmot (bon mō) [Fr. *bon*, good & *mot*, a word.] *n.* a witty repartee अकलेचें समयोचित उत्तर *n.* २ थट्टा *f.* मस्करी *f.* [मुख्य दाई *f.*

Bonne (bon) [Fr. fem. of *bon*, good.] *n.* दाई *f.*

Bonne-bouche (bon'-bōōsh) *n.* गोड घास *m.* सुग्रास *m.*

Bonnet (bon'et) [Fr. *bonnet*.—L. L. *banneta*, *bonnetum*, the name of a stuff.] *n.* (मुख्यतः बायकांची) कपाळझांकी टोपी *f.* 'बान्नेट.' २ शिरोवेष *m.* ३ बाप्प-पात्राच्या (बायलरच्या) बांडावरचें जाळीचें झांकण-टोपी *f.* ४ शत्रूकडचा तोफेचा मारा चुकविण्याकरितां केलेलें आड *n.* मेढेकोट *m.* ५ (भिंतींताल शेंगडींत वाच्याचा झोत वाढविण्याकरितां घुराड्यावर केलेला) छतासारखी टोपी *f.* ६ (एंजिनांतून विस्तवाच्या ठिणग्या वर उडूं नयेत हणून बंबाच्या नळावर लाविलेली) जाळीदार पत्र्याची टोपी *f.* ७ टोपीसारखें कोणत्याही प्रकारचें त्राण-छत *n.* ८ रवंथ करणाऱ्या जनावरांचें आंतील पोट *n.* ९ जुगान्यास किंवा लिलांव करणाऱ्यास गुप्तरीतीनें मदत करणारा *m.* B. v. t. (थट्टा करण्याच्या उद्देशानें) डोळ्यावर टोपी ओढणें. २ टोपी घालणें. B. v. i. (*obs.*) नमस्कार करणें. Bon-n'et-rouge *n.* (फ्रान्स देशांतिल उलथापालथीच्या पुढाऱ्यांनीं स्वातंत्र्याची खूण हणून घातलेली) तांबडी टोपी.

Bonny (bon'i) [Fr. *bon* or *bonne*, good, from L. *bonus*, good.] *a.* (R) beautiful सुंदर, मनोहर, रूपवान्. २ (*obs.*) आनंदी, उल्हासी. ३ (*obs.*) plump गुटगुटीत. ४ considerable in extent or amount साधारण बरेंच. Bonn'ily *adv.* Bonness *n.* सुंदरपणा *m.* रंगेलपणा *m.*

Bonny-clabber (-klab'bēr) *n.* आंबटढाण ताक *n.*

Bonum (bōn'um) [L. *bonus*, good.] *n.* कल्याण *n.* Summum B. highest good परम कल्याण *n.* कल्याणाची परम सीमा *f.* कल्याणसर्वस्व *n.* colloq. निःश्रेयस *n.*

Bon-ton (bon-ton) *n.* उच्च कुलांतील लोकांची रीतिभात.

Bonus (bōn'us) [L. *bonus*, good.] *n.* (पगारापेक्षां जास्त) बक्षीस *n.* २ *law.* premium for a loan मनोती *f.* व्याजाशिवाय दिलेला नफा *m.*

Bon-vivant (bon-vē-vān) [Fr. *bon*, good, & L. *vivere*, to live.] *n.* a fast liver, an epicure चैनीकरितां हवे तितके पैसे उडवणारा मनुष्य *m.*, उडाऊ मनुष्य *m.* २ a jolly companion रंगेल वृत्तीचा मनुष्य *m.*, आनंदी मित्र *m.* *pl.* Bons-vivants.

Bonze (bon'ze) [Japanese *bonzo*, *bonzi*, a priest.] *pl.* Bonzes, the Buddhist priest of Japan, China, &c. जपानी किंवा चिनी भिक्षुक *m.*, 'बांझो.'

Booby (bōō'bi) [Sp. *bobo*, foolish.—L. *balbus*, stammering, hence stupid.] *n.* a stupid fellow मूर्ख *m.* २ a blockhead ढ *m.*, धोंडा *m.*, टोणपा (*fem.* टोणपी), टोणगा *m.* (*fem.* टोणगी), झुंभ *m.*, (*colloq.*) सांबापुढ्या, (*colloq.*) गाईचा गोहिरा *m.*, (*colloq.*) देवांना प्रिय *m.* ३ *zool.* एक जातीचा पक्षी *m.* Boo'by, Boo'byish *a.* मूर्ख, टोणपा. Boo'byism *n.* Boo'by-trap *n.* हातमस्करी *f.*

Boodhism, Boodhist. See Buddhism, Buddhist.

Book (book) [A. S. *booc*, a book, the beech; Dan-*beuke*; Ger. *buche*, the beech-tree, because the Teutons first wrote on beechen boards.] *n.* बुक *n.*, पुस्तक *n.*, ग्रंथ *m.*, किताब (Pers.) *m.* [BOOK COMPREH. OR INDEF. पोथीपुस्तक *n.* ACCOUNT BOOK OF INDIAN MERCHANTS (OF SPECIAL SIZE AND FORM) वही *f.*, चोपडी *f.*, जुज (*obs.*) *n.* LEATHER COVER OF THIS ACCOUNT BOOK पुढ्या *m.* BOOKS CARELESSLY THROWN AS USELESS गाबाळग्रंथ. ONE B. EXPLAINING ANOTHER ग्रंथाची-ग्रंथांतर-टीका *f.* TO GET INTO THE GOOD BOOKS OF पोटांत शिरणें (*idio.*) कृपा *f.*-मर्जी *f.* संपादनं. WITHOUT B. पुस्तकावांचून, पुस्तक पाहिल्यावांचून, तोंडानें, स्मरणानें.] २ अध्याय (*) *m.*, पर्व (*) *n.*, स्कंध (*) *m.* ३ सराफाची व्यापाराची चोपडी *f.* B. *a.* ग्रंथी, ग्रंथीय, ग्रंथस्थ, ग्रंथासंबंधी. B. *v. t.* पुस्तकांत किंवा यादींत नोंदणें. २ (गाडीनें किंवा जहाजानें प्रवास करण्याकरितां किंवा नाटकगृहांत) नांव नोंदून जागा राखून ठेवणें. Book-account *n.* चोपडींतील देण्याघेण्याचा हिशेब *m.* Book-case *n.* पुस्तकें ठेवण्याचें कपाट-बैठक-मांडणी *f.* Book-club *n.* समवायिक उपयोगाकरितां नवीन नवीन पुस्तकें विकत घेणारी संस्था *f.* Book-debt *n.* सावकारानें रिणकोच्या नांवानें खात्यांत केलेली नोंद *f.* Book'ful *a.* पुस्तकांतील मजकुरानें भरलेला. Book-hater *n.* अक्षरशत्रु. Book-holder *n.* (*obs.*) नाटकांत पात्रांना भाषण सुचविण्याकरितां हातांत पुस्तक घेऊन उभा राहणारा मनुष्य *m.* Book-hunter *n.* दुर्मिळ पुस्तकें मिळविण्याची इच्छा असणारा. Booking office *n.* तिकिटऑफिस, तिकिटविक्रीचें ऑफिस *n.* Book'ish *a.* पुस्तकप्रिय, पुस्तकव्यसनी. २ अव्यवहारिक. Book'ishness *n.* अध्ययनलोलुपता *f.* Book-keeper *n.* हिशेब ठेवणारा. Book-keeping *n.* हिशेब ठेवण्याची

विद्या *f.* जमाखर्च *m.* Book-learned *a.* (used in a disparaging sense) पुस्तकी ज्ञान असलेला, अव्यवहारिक, अनुभवशून्य. Book-learning *n.* (used in a disparaging sense) पुस्तकी विद्या *f.* Book-less पुस्तकहीन, अज्ञानी. Book-let *n.* लहान ग्रंथ *m.* Book-louse *n.* (*pl.* Book-lice) कसर. Book-maker *n.* (used in a bad sense) ग्रंथकर्ता *m.* २ *a professional betting man* पैज मारणारा. Book-making *n.* (used in a bad sense) ग्रंथकर्तृत्व. २ *Betting memorandum book* निरनिराळ्या पैजांची नोंदवही. Book-mark *n.* पुस्तकांत खुणेकरितां कागद. Book-mate *n.* सहाध्यायी. Book-oath *n.* धर्मशास्त्राचें पुस्तक हातांत घेऊन घेतलेली शपथ *f.* Book-plate *n.* पुस्तकांत लावण्याची मालकाच्या नांवाची चिठी *f.* Book-post *n.* 'बुकपोस्ट,' पुस्तकें टपालांतून पाठविण्याची पद्धत *f.* Book-seller *n.* पुस्तकें विकणारा. Book-selling *n.* Book-shelf *n.* पुस्तकें ठेवण्याची फळी *f.* Book-stall, Book-stand *n.* (स्टेशनावर किंवा इतर चावडीच्या ठिकाणीं) पुस्तकें मिळण्याचें लहानसें दुकान *n.* २ वाचण्याचीं पुस्तकें ठेवण्याची फळी. Book-trade *n.* पुस्तकांचा घंदा *m.* Book-worm *n.* कसर. २ *lit. & fig.* पुस्तकांतील किडा, ग्रंथवाचनासक्त, विद्याव्यसनी. ३ पुस्तकांतील मर्म न समजतां केवळ भाराभर पुस्तकें वाचणारा. To be upon the books (सरकारी) पुस्तकांत नांव नोंदलेलें असणें. The B. of books 'बायबल.' ख्रिस्ती लोक आपल्या धर्मग्रंथाला सर्व पुस्तकांतील श्रेष्ठ पुस्तक असें ह्मणतात. To bring to book खुलासा-हिशेब देण्यास भाग पाडणें. To mind one's book एकसारखें अभ्यासाकडे-पुस्तकाकडे लक्ष्य असणें.

N. B.—अध्याय, पर्व and स्कंध are parts and chapters of a book. In modern Marathī, these words are never used in the sense of a book.

Boom (bōom) [A. S. cognate of Dut. *bommen*, to boom, to give out a hollow sound like an empty barrel.] *n.* (जेथें पाणी उसळत असतें तेथें गलबत येऊं नये ह्मणून) समुद्रांत पुरलेली काठी *f.* २ बंदरांत आडवी बांधलेली सांखळी *f.* ३ *naut.* शिडाचें कापड तळाशीं लांब ताणण्याकरितां वापरलेली काठी *f.* शीड ताणण्याची तळकाठी *f.*

Boom (bōom) [Vide Boom above, akin to L. *bombus*, a humming sound.] *v. i.* पोकळ आवाज करणें, घुमघुमणें, घुमणें, गर्जना करणें. २ झपाट्यानें घुमत चालणें; as, A Booming ship. ३ एकदम भरभराटीस येणें, घुमणें. *B. v. t.* एखादी गोष्ट किंवा संस्था एकदम भरभराटीस आणणें. २ एखाद्या वस्तूची किंमत एकदम वाढविणें. *B. n.* समुद्राच्या गर्जनेसारखी गर्जना *f.* ३ धंदाची भरभराट *f.* ही भरभराट अपक्याच्या जाहिरातींनीं आणिलेली असते. Boomed *pa. p.* Booming *n.* गर्जना *f.*; as, the B. of sea. *B. a.* गर्जना करणारा, &c.

Boomerang (bōōm'ō-rang) [Australian.] *n.* a curved wooden war-club thrown by the natives of Australia with wonderful precision 'बूमरांग,' लडाईच्या वेळीं आस्ट्रेलियन लोकांच्या वापरण्यांत असलेला घांकडा सोटा *m.*

Boon (bōōn) [A. S. *ben*, a prayer or petition.] *n.* वर *m.*, दान *n.*, प्रसाद *m.*, अनुग्रह *m.* [CONFERRING A B. वरदान *n.*, वरप्रदान *n.* CONFERRER OF A B. वरद, वरदाता.] २ अर्ज *m.*, विनंती *f.*

N. B.—Boon हा सापेक्ष शब्द आहे. एका मनुष्याला जी गोष्ट Boon ह्याणून आहे ती दुसऱ्याला Boon कदाचित् नसेल. तेव्हां Boon ह्याणजे एखाद्या मनुष्याला त्याच्या विनंतीवरून दिलेला वर. Boon व Blessing ह्यांला दोन निराळे शब्द ठरविणें फार कठीण आहे.

Boon (bōōn) [Fr. *bon*, good, L. *bonus*, good.] *a.* आनंदी, हौशी, रंगी, विलासी; *as*, B. companions.

Boor (bōōr) [Dut. *boer*, a peasant, lit. a tiller of the soil, from Dut. *bouwen*, to till.] *n.* खेडेगांवचा मनुष्य *m.*, गांवच्या. २ ग्राम्यजन. Boor'ish *a.* गांवढळ, खेडवळ, गंवार. [An unlettered B. fellow ठोंबा, ठोल्या.] ३ असभ्य, आडगळाचा, जंगलट. Boor'ishly *adv.* गंवारपणानें, गांवढळकीनें. Boor'ishness *n.* गंवारपण *n.*, गंवारकी *f.*, गांवढळकी (R) *f.*, खेडवाळकी (R) *f.*

Boose-ze, Bouse (bōōz) [Dut. *buysen*, to drink deeply.] *v. i.* शोषणें, झोंकणें (दारू). Boos'er *n.* दारू झोंकणारा, दारूबाज. Bous'ing-ken *n.* दारू पिण्याचें दुकान *n.* Boos'y, Bous'y, Booz'y *a.* दारूनें गुंग झालेला.

Boot (bōōt) [O. Fr. *bote* (Fr. *botte*),] *n.* बूट *n.*, पोटरी जोडा *m.* [HIGH B., TOP B. गुडघेजोडा *m.*] २ एक प्रकारचा खोडा. ३ *pl.* खाणावळींतील बूट साफ करणारा नोकर *m.* B. *v. t.* बूट घालणें. Booted बूट घातलेला. Boot'ee *n.* एक प्रकारचा बायकांचा बूट, लहान बूट *m.* Boot-closer *n.* बूटाचें वरचें चामडें बांधणारा. Boot-hook *n.* बूट चढवण्याचा हुक-आंकडी *f.* Boot-hose *n.* पायसोजा, स्ट्राकिंग, इष्टाकणी. Boot-jack *n.* बूट काढण्याची पट्टी *f.* Boot-lace बूट बांधण्याची दोरी *f.* Boot-maker *n.* बूट करणारा. Boot and saddle (corruption of Fr. *bouteselle*, place saddle) *mil.*

घोड्यांवर सज्ज होण्यास घोडेस्वारांस रणवाद्य फुंकून केलेली सूचना *f.* Boot-last, Boot-tree *n.* जोड्याला आकार आणाऱ्याचा ठोकळा, लास *m.* Six feet in his boots पूर्ण सहा फूट उंच. Seven league boots दिव्य पादुका. To die in one's boots (चांगली तब्यत असतांना) एकदम काळ होणें-मरणें. To have one's heart in one's boots अतिशय भयभीत होणें, गर्भगळित होणें.

Boot (bōōt) [A. S. *bot*, profit.] *n.* फळ *n.*, लाभ *m.*, फायदा *m.* [TO B. over and above शिवाय, जास्त लाभावारी, नफेवारी, काढ्यावारी (*obs.*), वर, काढ्यास (*obs.*)] २ कसर *f.*, बाकी *f.* तफावत *f.* B. *v. l.* लाभणें, लाभणें (Used impersonally), लाहणें; *as*, "It boots us

little, what boots it?" Bootless *a.* निष्फल, निरर्थक, व्यर्थ. Bootlessly *adv.* व्यर्थ, वृथा, निरर्थक. Bootlessness *n.* निष्फलता *f.*, निरर्थकता *f.*, पोकळपणा *m.*, फलराहित्य *n.*

Bootes (bo-ō'tez) [Gr. *bootes*, an ox-driver.] *n.* *astron.* भूतप, स्वाति. २ स्वाति (Arcturus) नांवाचा तारा ज्यांत आहे तो उत्तरदिशेकडील तारकापुंज *m.*

Booth (bōōth) [Ger. *bude*, a stall.] *n.* सावलीकरितां मांडव *m.*, पाल *n.*, छप्पर *n.*, जत्रेंतील दुकान *n.*, कावण *n.*, डाहाळ्यांचें छप्पर *n.*, छपरी *f.*, उन्हाळसावली *f.*, आवसा *m.*, पर्णशाला *f.*

Booty (bōōt'i) [Fr. *butin*, It. *bottino*, plunder.—Ger. *beute*, booty.] *n.* लूट *f.* To play booty (जाणून बुजून डाव बुडविण्यासाठी) खोटा खेळ खेळणें, (प्रतिपक्षाला प्रथम नार्दी लावून पुढें त्याचें नुकसान करण्याकरितां) मुद्दाम आपला डाव बुडविणें.

Booze (bōōz) See Boose.

Bo-peep (bō-pēp') *n.* a game of children कुकडीकूचा खेळ *m.*, कुकू *n.*, कुकूटक्रीडा *f.*

Boragenaceæ (bo-raj'ināshie) *n.* *bot.* भुरंडीकुल, विलायती ओव्याची जात *f.* Boragina'ceous, Borag'ineous *a.* विलायती ओव्याचा.

Borax (bō'raks) [L. *borax*.—Arab. *burāq*.—Pers. *burah*, borax.] *n.* टांकणखार *m.*, सवागी *f.*, सोहागी *f.*, कड्याखार *m.*, पाचनक *n.*, धातुमारिणी *f.*, धातुवल्लभ क्षार *m.* Boracic *a.* सवागीचा. Boracite, Borate *n. s.* Boracic acid *n.* सोहागीचा तेजाब *m.*, टांकणखाराचें फूल (?) *n.*, टांकणखाराची लाही (?) *f.* हें द्रव्य पूतिनाशक आहे.

Bordel (bor'del) [O. Fr. *berdel*, cabin,—Low L. *borda*.] *n.* a brothel, a bawdy house छिनालवाडा *m.*, वेद्यालय *n.*

Border (bord'er) [Fr. *border*, to border.] *n.* brink, margin कांठ *m.*, किनारा *m.*, कड *f.*, कंगोरा *m.* [CIRCULAR B. कडें *n.*] २ (esp. of a field) मेर *f.*, मेंड *m.*, कुंपण *n.*, शेव *m.* ३ (of a country, a village) confine सीमा *pop.* शीव *f.* or शीम *f.* or शेव *m.*, हद्द *f.*, सरहद्द *f.* [PASSAGE OF THE B. सीमोलंघन *lit. n.* UNTO THE BORDERS आसीमांत.] ४ (of a garment or cloth) कांठ *m.*, हशा or हाशा *m.*, काठाळी or काठळी *f.*, धडी (R) *f.*, कांठरें *n.*, अचळ (R) *m.* [B. ESP. as narrow or fine धारी *f.*, किनारी *f.*, काडी *f.*, नखी *f.*, धडी *f.*, सगर *n.* B. as woven separately or as appended कोरपट्टी *f.*, कोर *f.*, गोट *m.* Hemmed or raised B. गोट *m.*, लोड *n.*, *m.* Ornamental B. संजाफ or संजाब *m.*, पदर *m.*, पहा *m.*, कांठ *m.*, मगजी *f.*] ५ (as of wells and tanks) raised edge गज *m.*, mech. eng. पाळ *f.*, धड *f.*, वरवंडी *f.* Border *v. t.* गोट *m.* लावणें, कांठ *m.* लावणें; as, To B. a garment. २ चिकटून असणें, लगत असणें; as, The country borders a forest. B. *v. i.* (with upon, with) confine upon लगटून-लागून-भिडून-चिकटून असणें, शिमेस शीम लागून असणें, लगता *m.* असणें *g. of s.*, (शी) एकजात असणें; as, "Wit which borders upon pro-

faneness deserves to be branded as folly." Bordered a. (v. N. 4.) घेरदार, कांठाचा, पदराचा, पदरी. [B. with working of gold or silver, &c. जरीकांठी, लफ्फेदार, जरीपदरी, संजाफी, संजाफदार, पळेदार, मगजीदार. B. with trees and flowers झाडपदरी. Double B. दुपदरी, दुधारी, (colloq.) दुमजला or ली. Narrow B. दाभणकांठी. Silk B. रेशिमकांठी. Single B. एकपदरी, एक मजला or ली. Three B. तिपदरी, तिधारी तिमजला or ली.] Bord'erer n. (v. V. I.) भिडणारा, लगतीचा, लगतचा, लगत्याचा, कडचा, शिवेचा, शिवधड्या, सामंत. I a close neighbour शिवशेजारी, शिवधडी (R), शिवसोयरा, सामंतवासी. II a person dwelling on the border कडमहालांतला राहाणारा, कडमहालचा मनुष्य m. Bordering p. a. Borderland n. सीमेवरची जमीन f, शीव f. Bord'erless a.

Bore (bör) [A. S. borian, to bore. डॉ. मरे ह्यांच्या मताप्रमाणें हा शब्द (नाम आणि क्रियापद) १७५० साला-पुढें इंग्रजी भाषेत प्रचारांत आला.] v. t. to perforate (कोरणीने किंवा गिरमिटानें) रंध्र पाडणें, विंधणें, छेदणें, वेधणें, भोंक n. पाडणें; as, To B. a hole; To B. a plank. २ फार खटपटीनें रस्ता करणें; as, To B. one's way through a crowd. ३ त्रास देणें, छळणें; as, He bores me with some trick. B. v. i. पुढें घुसणें; as, "They take their flight boring to the west." Dryden. २ विंधलें जाणें; as, This block of wood does not B. well. ३ सामत्यासारख्या हत्यारानें भोंक-मोठें करणें-पाडणें; as, To sink a well by boring for water; To B. with an auger; Insects B. into a tree. ४ नाक सरळ खालीं-वर करणें (a horse). B. n. भोंक n, छिद्र n, वेध m, विंध n, रंध्र n, भोंकू m, बुराख n, घरका (obs.) m. २ (बंदुकीची किंवा इतर नलीची) लांब पोकळी f. ३ कटकट करणारा, व्यर्थ बोलून कंटाळा आणणारा. ४ पीडा f, त्रासदायक वस्तु f, व्याध f, उपाध f, व्याध f, झट n, कांटा m. ५ (obs.) छेद मोठें करण्याचें वेधन n. ६ (of the ear) कान m. Bored a. भोंक पाडलेला, विद्ध. Borer n. भोंक मोठें करण्याचें यंत्र n. २ zool. एक प्रकारचा किडा m. ३ वेधणारा, भोंक पाडणारा, छेदक, वेधक. ४ कोरणी f, वेधन n. Boredom n. रिकामपणाची आलेली सुस्ती f कंटाळा m. २ (used collectively as Christendom) कंटाळा किंवा त्रास देणारे लोक m. pl. Boring n. (पाडलेलें) छेद मोठें करणें (क्रिया), कोरणें n. २ pl. भोंक मोठें होतांना पडलेला भुका m. Boring-bar n. mech. eng. वेधन-पातीं बसविण्याचा दांडा m. Boring-lathe n. mech. eng. कोरणीनें भोंक पाडण्याचा चरक m. Boring-machine n. कोरणीनें भोंक पाडण्याचें यंत्र n. Boring-tool n. mech. eng. कोरणी f.

N. B.—Bore आणि Drill ह्यांमध्ये एक महत्वाचा भेद आहे. Drill ह्याणजे सामत्यानें नवीन भोंक पाडणें. Bore ह्याणजे लहान भोंकाचें सामत्यासारख्या हत्यारानें मोठें भोंक करणें. Boring tool ला कोरणी हाच शब्द ठरवावा. व्यावहारिक यंत्र-

शास्त्राचे मराठी शब्द ठरविणें फार कठीण आहे. ह्या विषयाकडे शिकलेल्या लोकांनी अजून लक्ष दिलेले नाही, व ज्या अशिक्षित लोकांनी लक्ष दिले आहे ते जसेच्या तसेच इंग्रजी शब्द वापरतात.

Bore (bör) [Icel. *bara*, a wave or swell.] *n. geog.*

भरती *f.* उचंबळलेली लाट *f.* Bore of the tidal wave भरतीची लाट *f.*

Bore *pa. t.* of Bear.

Boreal (bō're-al) [L. *boreas*, the north wind.] *a.*

उत्तरेकडचा, उत्तरीय; as, A B. bird. २ उत्तरेकडील वायूसंबंधी; as, B. winds. Boreal fluid *n.* उत्तरध्रुव-चुंबक द्रव, धनचुंबक द्रव. Boreal signs उत्तरीय राशी *f.* मेघेपासून कन्येपर्यंत साहा राशी *f.* Boreas *n.* उत्तराण *f.*

Borele (bo'rele) *n.* दक्षिण आफ्रिकेतील गेंडा *m.*

Boric (bō'ric) See under Borax.

Born (bawrn) *pa. p.* of Bear उत्पन्न-वैदा झालेला,

जनित, जन्य, जात, प्रसूत, सूत, संभूत, उद्भूत, भव (in comp. as, देहभव, मनोभव, समुद्रभव), भू (in comp. as, देवीभू). [First B. ज्येष्ठ, प्रथमज, अग्रज, वडील (अपत्य). Next B. पाठचा, पाठीमागचा or पाठीमागील, पाठीस पाठ लावून आलेला. Middle B. मधला, मधिवला (R), मधवला (R). Last B. कनिष्ठ, शेवटचा, चरमज, *spec.* कूसधुवणा, *spec.* शेंडे-फल. Ill-B., Low B. हीनजात, कमजात, बदजात, अकुलीन. That is to be B. जनिष्यमाण. That is being B. जायमान. Untimely B. अकालज, अकाल-जन्म. Well B., High B. कुलीन, कुलवंत, पिढीजात, पिढीजादा, जातिवंत, जातीचा, अभिजात. To be B. with face downwards पालथा येणें. To be B. जन्मणें, उपजणें, निपजणें, उद्भवणें, जन्म *m.* होणें *g. of s.*, जन्मास येणें, जन्म *m.* घेणें. To be B. again नवा जन्म *m.* होणें *g. of s.*] २ जन्मतः; as, A B. liar. Born again पुन्हां जन्म घेतलेला. A B. fool उपजत-मूर्ख. Born of पासून झालेला; as, Born of humble parents. Born with a silver spoon in one's mouth गर्भश्रीमंत. In all my born days आजन्मांत. Born under an evil star वाईट नक्षत्रावर जन्मलेला.

Borne (born) *pa. p.* of 'Bear' नेलेला, नीत, वाहिलेला, वाहित.

Boron (bō'ron) *n.* एक रसायनशास्त्रांतील मूलतत्व *n.*, 'टंक.' हें सोहागीच्या तेजाबांत असतें. याचा अणुभारांक ११ आहे.

Borough (bur'o) [A. S. *burg*, *burh*, a city.] *n.*

'बरो,' पार्लमेंटांत प्रतिनिधि पाठवणारें शहर *n.* २ स्थानिक स्वराज्य (म्युनिसिपालिटी) असलेलें शहर. ३ *fig.* बरोम-धील लोक. Borough-monger *n.* one who trades in parliamentary seats for boroughs. पार्लमेंटांत जागा मिळवून देण्याचा धंदा करणारा *m.* County-borough *n.* ५०,००० पेक्षां ज्यास्त वस्तीचें गांव. Rotten borough *n.* मोडकळीला आलेला बरो, लोकसंख्येच्या

मानानें हक्क नसतांही प्रतिनिधि निवडून देणारें शहर *n.*
अशीं शहरें १८३२ नंतर इंग्लंडांत रद्द केलीं आहेत.

Borrow (bor'ō) [A. S. *borgian, borg, borh*, a pledge, a security.] *v. t.* उसना घेणें, मागून घेणें (opposite of 'Lend'), जायां (*obs.*)-जायजणा (*obs.*) आणणें-घेणें-मागणें, मागून आणणें-घेणें. २ *arith.* वजाबाकींत हातचा घेणें. ३ नकल किंवा तर्जुमा करणें; as, To B. the style of another. अनुकरण करणें; as, To B. the practices of the ancients. ४ बनावट किंवा कृत्रिम घेणें-करणें; as, "The borrowed Majesty of England." ५ (पासून) घेणें, as, He borrowed this defect from his father. ६ (money at interest) कर्ज *n.*-ऋण *n.* काढणें-घेणें-करणें-आणणें, कर्जी काढणें, व्याजीं-व्याजावर काढणें-घेणें. Borrowed *pa. a.* उसना घेतलेला, उसना, उसनवारीचा, मार्गीव, मागून आणलेला. [B. FOR AN OCCASION, जायाचा (*obs.*), जायजण, जायजणा.] २ कर्जी काढलेला, कर्जाऊ, कर्जाचा, व्याजीं, व्याजाऊ, व्याजू. Borr'ower *n.* ऋण काढणारा, रिणको. २ नकल्या. Borrowing *n.* (v. V. I.) उसना घेणें *n.*, मागून आणणें *n.* २ कर्ज काढणें *n.*, व्याजावर घेणें *n.*, ऋणग्रहण *n.* [B. from every quarter काढाओढ *f.*, सर्वत्र उचापत, ओढाओढ *f.*, उचका (R) *m.* B. and lending उसनें देणें आणि घेणें, घेणें देणें *n.*, घेवाण देवाण (?) *n.*, घेवादेवा *m.*] Borrowed plumes *lit.* उसनीं घेतलेलीं पिसें *n. pl., fig.* उसना मोठेपणा *n.*

Boscage, Boskage (bosk'āj) [Fr. *boscage*, a bush.-L. L. *boscus*, a thicket.] *n.* जंगल *n.*, झाडी *f.*

Bosh (bosh) [Turk. *bosh*, silly talk.] *n. colloq.* व्यर्थ बडबड *f.*, लटरफटर, ठकबाजी.

Bosh (bosh) *n.* लोखंड किंवा बीड वगैरे गाळण्याच्या भट्टीची खालची निमुळती जागा *f.* २ मुशीच्या खालचा निमुळता भाग. ३ ज्या भांड्यांत लाल केलेलें लोखंड बुडवून थंड करतात तें. *pl.* Boshes.

Bosom (bōōz'um) [A. S. *bosm.*] *n.* ऊर *m.*, छाती *f.*, वक्ष *n.*, वक्षोदेश *m.*, वक्षःस्थल *n.* [To PRESS TO THE B. पोटाशीं-उराशीं धरणें, आवळणें, कवटाळणें.] २ हृदय *n.*, अंतःकरण *n.* ३ गाभारा *m.*, मध्य *m.*, गर्भ *m.*, अभ्यन्तर *n.*; as, The B. of the earth भूगर्भ. ४ आंगरख्याची छाती *f.*; as, The B. of a coat. ५ *fig.* हृद्गतस्थान *n.*, अंतर्याम *n.*; as, I am in their bosoms and I know what they do. ६ *fig.* the inner circle आंतला गोट *m.*, आंतला कम्पू *m.*; as, "The B. of the church." ७ *fig.* the privacy (of the domestic circle) अंतस्थ *n.*, अंतस्थ व्यवहार *m.*; as, In the bosom of one's family. ८ जात्याच्या पेडाचा मधला खोलगट भाग (ज्यांतून आंत दाणे घालतात). B. *a.* छातीचा, उरासंबंधीं. २ प्रिय, जिवलग. [B. FRIEND जिवाचा मित्र, जिवीचा मित्र, सुखदुःखाचा मित्र-सोबती, जिवलग मित्र, जिवाचा जिन्हाळा *m.*, प्राणसखा, प्राणमित्र, जीवश्च कंठश्च *m.* B. SECRET पोटांतली गोष्ट *f.*, गुपितगोष्ट, कुपींतली गोष्ट *f.*, *vulg.* गुपित गोष्ट.] ३ विश्वास ठेवण्याजोगा. ४ (R.) मनांतला;

as, B. expressions. B. v. t. अंतःकरणांत ठेवणें, मनांत ठेवणें; as, " B. up my counsel. " २ काळजीनें बाळगणें. ३ लपविणें. Abraham's bosom *lit.* आब्राहामाचा ऊर *m.* २ *fig. the abode of the blessed dead* (ख्रिस्ती लोकांच्या मर्ते) दिव्य झालेल्या मृतांचें वसतिस्थान *n.* To take to one's bosom लग्न करणें. (Said by a man with respect to a woman.)

Boss (bos) [Fr. *bosse*, a swelling.] *n.* गोंडा *m.*, बोंड *n.*, पुढें आलेला भाग *m.*, गेंद *m.* २ (कपड्यावर) काढलेलें फुगट फूल *n.*-कशिदा *m.* ३ (जीन वगैरे वर लावलेलें सोन्याचें, हस्तिदंताचें, किंवा दुसऱ्या कोणत्याही वस्तूचें) जडीव नकसकाम *n.* ४ तुंबा *m.*, नारडी *f.* (of a wheel or pulley). ५ 'शाफ्टिंगचा' जाड केलेला भाग *m.* जेथें चाक बसवितात. 'शाफ्टिंग'चें जाड केलेलें टोंक *n.* ६ (*pl.* लांकडी छतांवर मारलेलीं फार रुंद) लांकडी फुलें. ७ घमेलें *n.*, कमावलेला चुना ठेवण्याचें भाडें *n.* B. v. t. गोंडा लावणें, पुष्कळ उठावाचीं फुलें काढणें. Bossed *pa. p.* Boss-tool तुंबा घडण्याचें हत्यार *n.* Boss'y *a.* गोंड्याचा, &c.

Boss (bos) [Dut. *baas*, the head of a household.] *n.* *slang* (more used in America) देखरेख करणारा, व्यवस्थापक, नाईक, ह्योरक्या, पुढारी, राजकीय कटाचा सूत्रधार, कारस्थानी, एखाद्या जोखमाच्या कामांतील कळसूच्या किंवा मुख्य नाईक. B. v. t. देखरेख करणें, व्यवस्था ठेवणें. B. v. i. धनी होणें, देखरेख करणें. To boss the show एखाद्या नवीन कामाचें पुढारीपण-चालकत्व पत्करणें.

Boswellian (bos-wel'li-an) *n.* बॉस्वेलची (लेखनपद्धति). बॉस्वेलला आपल्या चरित्रनायकांच्या गुणांचा विशेष अभिमान असे व तो त्यांच्या अगदीं क्षुल्लक गोष्टींना देखील विशेष महत्त्व देत असे. अशा चरित्रलेखनपद्धतीला Boswellian असें इंग्रजींत ह्णतात.

Botany (bot'an-i) [Gr. *botane*, herbage, from *boskein*, to feed.] *n.* वनस्पतिशास्त्र *n.*, उद्भिज्जविद्या *f.* Fossil B. अश्मीभूतवनस्पतिशास्त्र *n.*, प्रस्तरीभूतवनस्पतिविद्या *f.* Botan'ic, Botan'ical *a.* Botan'ical garden *n.* वनस्पतिबाग, वनस्पतिशास्त्र शिकण्याकरितां केलेली बाग *f.* Botan'ically *adv.* वनस्पतिशास्त्राप्रमाणें. Bot'anist *n.* वनस्पतिशास्त्रवेत्ता, वनस्पतिशास्त्री. Bot'anize *v. i.* वनस्पतिशास्त्राचें अध्ययन करणें. Geographical Botany *n.* वनस्पतिभूगोल *m.* Morphological Botany *n.* वनस्पतींचा आकारविचार. २ वनस्पतिशारीर. Physiological Botany *n.* वनस्पतिइंद्रियविज्ञानशास्त्र *n.* Structural B. वनस्पतिघटनाशास्त्र *n.* Systematic Botany वनस्पतींचें वर्गीकरण.

Botch (boch) [Same as Boss, a stud.] *n.* खांडुक *n.*, ब्रण *m.*, खवंद *n.*; as, " Botches and blains must all his flesh emboss. " २ बेडौलाचें ठिगळ *n.* ३ ओबड-धोबड काम *n.*; as, " To leave no rubs nor botches in the work. " B. v. t. ओबडधोबड काम करणें. २ ओबडधोबड ठिगळ मारणें, (भलतेंच काम-वर्णन करून)

विधडून टाकणें; as, "For treason botched in rhyme will be thy bane." Botcher *n.* ओबडधोबड काम करणारा, धोबडकाम्या शिंपी, जुने कपडे शिवून तयार करणारा. Botch'y *a.* Botch-work, Botchery *n.* ओबडधोबड केलेलें शिवणकाम *n.*, कोणतेंही ओबडधोबड काम *n.*

Both (bōth) [A. S. *ba*, both.] *a.* दोन्हीं, दोघे, (घी or घ्या *f.*, घें or घीं) उभय, उभयतां. Both is often expressed by ही (also); as, I both saw and touched him मीं त्याला पाहिलें आणि त्याला स्पर्शही केला. Both the (दोघेही) dogs barked at the same time. B. hands ~~द्वय~~ *n.* In both ways उभयथा, दोन्ही मार्गांनीं-प्रकारें. Both *conj.* हें आणि तें सुद्धां; as, "To judge both the quick and the dead."

Bother (both'-er) [Ir. *buaidhirt*, trouble.] *v. t.* to perplex, to bewilder घोटाळ्यांत घालणें-पाडणें, घोळणें (*obs.*), त्रेधा *f.* घोळ *m.* करणें *g. of o.* २ पीडा देणें, क्लेश देणें. ३ (one's self) खस्ता खाणें. B. *v. i.* त्रास देणें, घोटाळा करणें; as, Without bothering about it. B. *n.* vexation, worry, petty trouble खटपट *f.* खव-दद *f.* दगदग *f.* खस्ता *f. pl.* झटपट्टे *v. pl.* उपद्रव्याप *m.* २ bothered (*disturbed*) state तारंबळ *f.* घोळ *m.*, घोळकार *m.*, घोंटाळा *m.*, आटापीट *f.* घोळाणा *m.*, घप्पा-घोळ *m.*, तारातीर *f.* गोंधळ *m.*, धांदल *f.* Bothera-*tion n.* Same as Bother *n.* Botherer *n.* त्रास देणारा. &c. Both'ersome *a.* त्रासदायक.

Bothrenchyma (both-ren'ki-ma) [Gr. *bothros*, a pit and *enchyma*, a tissue.] *n. bot.* (सालीच्या) अन्तर्घटकनलिका किंवा नाहिन्या.

Bots Botts, (bōtz) *n. pl.* घोड्याचा कोठा, घसा व आंतडीं यांस अत्र देणाऱ्या गोचिड्या, गोमाश्या, also Bot-fly *n.*

Bottle (bōtl) [Fr. *bouteille*, dim. of *botte*-from L. *L. butis*, a vessel.] *n.* शिशी *f.* कुपी *f.* बाटली *f.* २ बाटली *fig.*, शिशीभर, बाटलीभर; as, To drink a B. of wine. ३ दारू *f.* बाटली *fig.*; as, He has wasted all his money on the bottle; To drown one's reason in the bottle. ४ (for oil, ghee, &c., made of skin) बुधला *m.*, बुधलें *n.* *dim.* बुधली *f.* दबडा *m.*, *dim.* (द)-डबडें *n.* B. *v. t.* शिशींत ओतणें. २ कोंडणें, दाबांत-कह्यांत ठेवणें; as, To B. up one's wrath. Bottled *a.* बाटलींत घातलेला-कोंडलेला. २ बाटलीच्या आकाराचा, फुगरट. Bottle-glass *n.* बाटल्या करण्याची काच *f.* Bottle-gourd *n.* दुधभोपळी *f.* the fruit दुध-भोपळा *m.* Bottle-holder *n.* ठोसाठोसीच्या खेळांतील गड्याचा पाठिराख्या. Bottle-screw *n.* बूच काढण्याचा स्क्रू, बूच काढण्याचें मळसूत्र *n.* Feeding bottle, Nurs-
ing bottle, लहान मुलांना दूध पाजण्याची शिशी *f.* Generating bottle *chem.* उत्पादक कुपी *f.* Bottler *n.* To bottle off पिपांतून काढून बाटल्यांत भरणें. To bottle up one's wrath राग दाखून ठेवणें. To bring up on the bottle तरच्या दधानर पोसणें 'Looking

for a needle in a bottle of hay' *fig.* पुष्कळ वस्तूच्या राशींत क्षुल्लक वस्तु शोधणे. To pass the bottle round मंडळींत दारूची वाटली (पिण्याकरितां) फिरविणे. A three bottle-man एका दमाला तीन वाटल्या सांकणारा. Bottling *n.* वाटलींत भरणे.

Bottom (bot'um) [A. S. *botm*; depth.] *n.* the lowest part of any thing वूड *n.*, तळ *n.*, *pop.* तळ *m.*, बुंध *n.*, बुंधा *m.*, बुंधारा *m.*, बुडखा *m.*, बुडुख *n.*, अधोभाग *m.* २ the foundation, the groundwork आधार *m.*, पाया *m.* ३ the posteriors गांड *f.*, गुद *n.* ४ low-lying land, an alluvial hollow खोलवा *m.*, दबका *m.*, दरी *f.*, खोरे. ५ the lowest end खालचा शेवट *n.*, (तळाकडचा) शेवट *n.*, पाय *m.*, पायगत *n.*, पायते *n.* ६ the foundation, the beginning मूळ *n.*, आधार, बीज *n.*, (तळाचा) ठिकाण *n.*- ठिकाणा *m.* [TO GET TO THE B. OF मुळास जाऊन पोचणे.] ७ the utmost profundity or depth (तळाचा-मुळाचा) ठाव *m.*, ठिकाणा *m.*, ठिकाण *n.*, थांग *m.*, पार *m.* ८ natural strength, power of endurance जीव *m.*, दम *m.*, ईर *f.*, वीर्य *n.*, त्राण *n.*, जोर *m.* [THAT HAS B. AND PLUCK (WAR-HORSES, &c.) जिवट, जिवस, मगरमस्त, जीवदार, जोरदार.] ९ (खुर्चीची) बैठक *f.*, बसक *f.* १० जहाजाचा तळभाग *m.*, *fig.* जहाज *n.*; as, "My ventures are not in one bottom trusted." *Shakes.* ११ कचरा *m.*, अवशेष *m.* B. *a.* बुडाचा, खालचा, शेवटचा, तळचा, बुडील (R), शेवटील. B. *v. t.* च्या आधारावर बांधणे-रचणे (with on, upon). [TO BE BOTTOMED ON च्या आधारावर असणे; AS, "ACTION IS SUPPORTED TO BE BOTTOMED ON PRINCIPLE."] २ वूड लावणे, बैठक घालणे; as, To B. a chair. च्या) मुळाशी जाणे. B. *v. i.* आधार धरून असणे, ind on what foundation any proposition bottoms." ३ bot-
tomed *a.* Bottom-filler *n.* ऐरणीवरचे लोखंड वाढविण्याचे हत्यार *n.* Bottoming *a.* टेंकू दिलेला. Bot-
tom-less *a.* बिनबैठकीचा, बिनतळाचा, बिनबुडाचा, ज्याला तळ-वूड-बैठक नाही असण, अथांग, वेठाव, अतल-
स्पर्श, तलहीन. Bot'tomry *n.* law जहाज गहाण ठेवून पैसे उसने देणे *n.* Bottom-tool *n.* ऐरणीच्या भोंकांत बसणारे हत्यार *n.* At the bottom, At bottom तळाशी, मुळाशी, बुडाशी. २ मनानें, खरोखर; as, He was good at bottom. From the bottom of one's heart मनापासून, बेंबीच्या देंडापासून *idio.* To go to the bottom खोल जाणे, अंत काढणे, बुडणे, जहाज फुटून बुडाशी जाणे; as, The ship went to the bottom He was at the bottom of it (used in a bad sense) त्याच्या मुळाशी तो होता. To stand on one's own bottom आपल्या पायांवर उभें राहणे, दुसऱ्यावर अव-
लंबून न राहणे. To touch bottom तळाशी जाणे, तळ शोधून काढणे. Bottoming *pr. p.* Bottomed *pr. p.*

Boudoir (bōōd'-war) [Fr. *boudoir*, a private room for a lady; *lit.* a place to sulk *int.*-Fr. *bouder*, to
reut. to be angry.] ... बसण्याची

खोली *f.*, स्त्रियांची आपल्या इष्टमित्रांना भेटण्याची खोली *f.*, खाजगी दिवाणखाना *m.*

Bough (bow) [A. S. *bog*, from *bagan*, to bend.] *n.*

फांदी *f.*, खांदी *f.*, डहाळी *f.*, टहाळी *f.*, फांदोरी *f.* *dim.*
intens. फांदाडा *m.*

Bought *pa. t. & p. p.* of Buy.

Bougie (bōō'zhi) [Fr. a 'waxcandle' because the instrument was originally made of waxed linen from *Bougie*, in Algeria.] *n. surg.* सळई *f.*, बत्ती *f.*
ही पूर्वी मेणाची करीत असत. हिचा उपयोग स्त्रियांच्या गुह्येन्द्रियांत औषध घालण्याकरितां करितात.

Boulder (bōld'er) [Swed. *bullra*, Dan. *buddre*, to roar like thunder, as large pebbles do.] *n.* पाण्यानें घासून वाटोळा झालेला दगड *m.*, गुंडा *m.*, गोंटा *m.*

Bounce (bowns) [Dut. *bonzen*, to knock or strike, -*bons*, a blow, from the sound.] *v. i.* to spring or start suddenly (आपटून-सटकन-झटकन-पटकन-तडकन) उडणें, उसळणें, उसळी *f.* खाणें. २ (as a fish from the water) उल्लाळणें (R), उल्लाळणें (R), उसळी खाणें-मारणें, उल्लाळा (R)-उल्लाळा (R) घेणें-मारणें-खाणें-देणें, उसळणें. ३ झटकणें, सटकणें, (फेंकलेल्या चेंडूप्रमाणें) सटदिनीं जाणें; as, He bounced into the room. ४ to thump दणकण-दणकर-दणदण-&c. ठोकणें-मारणें; as, "Another bounces as hard as he can knock." (colloq.) वलगाना करणें, दणदणणें. B. *v. t.* दणकण-जोरानें ठोकणें-आपटणें. २ दणकण उडविणें. ३ दणक्यानें जाहिर करणें. ४ (colloq.) दणदणून बोलणें. B. *n.* धडधडीत ठळळळीत-धादांत-&c-लबाडी *f.* २ दणकण उडणें *n.* ३ रपाटा *m.*, धबका *m.*, दणकण आवाज *m.* ४ वलगाना *f.*, आत्मप्रौढी *f.*, आत्मप्रौढीकरितां असत्य भाषण *n.* ५ आत्म-श्लाघी, दणदणून बोलणारा. B. *adv. & interj.* तटकन, दणकण; as, "To come B. into a room." Bounc'er *n.* धाडकण उडी मारणारा. २ (colloq.) वलगाना करणारा. ३ (आत्मप्रौढीकरितां) खोटें बोलणारा. Bounc'ing *a.* भक्कम, लठ्ठ, मोठा, धिप्पाड, जोरदार, बळकट, मजबूत आणि चलाख; as, "Many tall and bouncing young ladies." A B. lie धडधडीत-अचानक खोटी गोष्ट *f.* Bouncingly *adv.*

Bound (bownd) [O. E. *bounde*.-O. Fr. *bonde*.-L. L. *bodina*, *bodena*, *bonna*, boundary, limit.] *n.* limit, boundary मर्यादा *f.*, सीमा (pop.), (सीव) शीव *f.*, हद्द *f.*, अवाधि *m.*, पार *m.*, पर्यंत (S) *m.*, काष्ठा (S) *f.* [To KEEP BOUNDS मर्यादित असणें, मर्यादेच्या बाहेर न जाणें *fig.* नेमस्तपणानें वागणें, विवेकानें वागणें. BOUND AND BORDER शीवमर्यादा *f.*, दांडपेंडोळा (obs.) *m.*, दांडपेंडोळें (obs.) *n.*, दांडमेंड (obs.) *m.* OVERSTEPPING OF BOUNDS मर्यादोलंघन *n.*, सीमातिक्रमण *n.* THE BOUNDS चतुःसीमा *f.* To OBSERVE NO BOUNDS मर्यादा न ठेवणें, मर्यादा अतिक्रमणें, इयत्ता *f.* न ठेवणें.] B. *v. t.* to limit, to circumscribe, to confine, to define सीमा *f.* मर्यादा *f.* घालणें, अवाधि (S) *m.*-हद्द *f.*, अवच्छेद (S) *m.* करणें

g. of o., ससीम-समर्याद-मर्यादाबद्ध-सीमाबद्ध- &c-करणे' आरेखणे. २ हद्दीचा नामनिर्देश करणे; *as*, "To B. France." Boundary *n.* बांध *m.*, बांधारा *m.*, बांधारा *m.*, बांधोळी *f.*, सीमा *f.*, मर्यादा *f.*, हद्द *f.* [WAY OR PASSAGE ALONG A RAISED B. बांधवाट *f.*, बांधाटी *f.*] Artificial boundary मनुष्यनिर्मित-कल्पित सीमा *f.* Natural boundary प्राकृतिक सीमा *f.*, सृष्ट मर्यादा *f.* Boundary post *n. surr.* हद्दीचा खांब *m.* मटोलें *n.*, मूळठोबा *m.* Bound'ed *p.* (v. V. T.) सावधि, सावधिक, समर्याद, मर्यादित, नियत. २ संकोचित, मर्यादित; *as*, A man of bounded views. Bound'er *n.* Bound'less *a.* अमर्याद. अपार, अनंत, अपरंपार, अनंतपर, बेहद्द, निस्सीम. Bound'lessly *adv.* Bound'lessness *n.* (v. A.) बेहद्दपणा *m.*, अमर्यादता *f.*

Bound (bownd) [Fr. *bouclir*, to bound; but orig. to resound.-L. *bombitare*, to resound-L. *bombus*, a humming sound.] *v. i.* to rebound, to hop उडणे, टप्पा *m.* खाणे, उर्सी येणे, उर्सी खाणे, टणटण उडणे; *as*, The ball bounded from the ground. २ *to. spring, to skip, to leap* उडणे, झेप *f.* झाप *f.* टाकणे-मारणे, झडप *f.* घालणे, ठिकणे (R), उडी *f.* घालणे-मारणे; *as*, "The tiger bounded from his den." ३ (a horse) फटकडी (*obs.*) मारणे. B. *n.* *spring, leap* उडी *f.*, टिपण *n.* (v. टाक, मार), किलाण (R) *n.*, किराण (R) *n.* (v. मार, साध, टाक), फलंग (R) *f.* (v. मार), झेप *f.*, झाप *f.* ३ (of a ball, &c.) rebound टप्पा *m.*, उर्सी *f.* ४ *dancing* नाचांतील उडी *f.* Bound'ing *a.* उड्या मारीत, झपाट्याचा. By leaps and bounds उड्या टाकीत, चौखूर, फारच झपाट्याच्या वाढत्या प्रमाणाने. Bound क्रियापदाचा सकर्मक प्रयोग फक्त भाषणांत वापरतात. तेव्हां त्याचा अर्थ उडवणे, उडू देणे असा होतो; *as*, To B. the ball on the floor. *collog.*

Bound (bownd) *pa. t. & pa. p.* of Bind. (v. V. I.) (कायद्याने-उपकाराने किंवा इतर रीतीने बांधलेला-&c., बद्ध, संबद्ध, पाशित. [FIRMLY OR FAST B. निबद्ध, सन्निवद्ध, निगडित, जखडलेला.] २ आकळलेला, आकलित, नियंत्रित, निग्रहित. ३ वेष्टलेला. ४ बांधलेला, गोंवलेला, गुंफलेला, &c. ५ बांधलेला, बंदा or वांदा, बांधील, विकलेला, आभारी, उपकारी, लागेला, उपकारबद्ध, उपकृत, मिंधा, ओशाळा, लिप्ताळा. [TO BE BOUND लिप्ताळा असणे, लागेला जाणे.] ६ बंद केलेला, बद्ध. ७ (with to) खचीतपणा-खात्री-निश्चय असलेला; *as*, He is B. to succeed, B. to fail. ८ (अपचनाच्या विकृतीने) बद्ध कोष्टाचा.

Bound (bownd) [*pa. p.* of O. E. *bounen*, to prepare, from *boun*, ready, prepared, from Icel. *buinn*, *pa. p.* of *bua*, to dwell, to prepare.] *a.* (with to or for or with *an adv.* of motion) going or intending to go जाणारा, जाणार, जायाचा, गंतुकाम (S), गामी (S.); *as*, A ship is bound to or for Cadiz, "The mariner bound homeward."

Bounden (bownd'n) [See Bind.] *a.* आभारी केलेला,

उपकारबद्ध झालेला, ओशाळा केलेला. २ अवश्यक, अवश्य कर्तव्य झणून सांगितलेला; as, Our bounden duty to our Emperor.

Bounty (boun'ti) [Fr. *bonte*, goodness.—L. *bonitas*, from *bonus*, good.] *n.* *liberality* उदारपणा *m*, औदार्य *n*; as, "My B. is as boundless as the sea." २ महादान *n*, बहुदान *n*, उदार-मुबलक दिलेली देणगी *f*; as, "Thy morning bounties." ३ कोणताहि धंदा लोकांनीं नवीन सुरू करावा किंवा जुना असेल तर वाढवावा झणून देऊं केलेलें इनाम *n*-बक्षीस *n*-देणगी *f*. ४ लोकांनीं अमुक एक खात्यांत नोकरी पतकरावी झणून त्यांना दिलेल्या विशेष सवलती *f*; उत्तेजनाकरितां उदार सवलती *f*. **Boun'teous**, **Boun'tiful** *a.* पुष्कळ, विपुल. २ उदार, सढळ, दाता, दानशूर, दानशील, वदान्य. **Boun'teously**, **Boun'tifully** *adv.* औदार्यानें, मोकळ्या हातानें, सढळ हातानें, औदार्यपूर्वक, उदार हस्तानें. **Boun'teousness**, **Boun'tifulness** *n.* उदारपणा *m*, सढळपणा *m*, औदार्य *n*, दानशीलता *f*, दातृत्व *n*, दानशौर्य *n*, वदान्यता *f*. **Boun'tyhood** *n.* (*obs.*) उदारपणा, औदार्य *n.* **Bounties** *pl.*

Bouquet (bōōk'ā) [Fr. *bouquet*, O. Fr. *bousquet*, 'a little wood.'—L. *L. boscus*, a wood.] *n.* फुलांचा झुबका *m*, तुरा *m*. २ सुवास *m* (दारूचा); as, The B. of wine. ३ *colloq.* मजेचा वास *m*.

Bourgeoisie (bōōrzh'waw-zē) [Fr. *bourgeois*, our burghess.] *n. sing. & pl. lit.* मध्यम स्थितीचा नगरवासी, *esp.* व्यापारी-उदमी. **Bourgeois** *a.* मध्यम स्थितीच्या व्यापाऱ्यासारखा.

Bourgeois, Burgeois (bur-jois') [From a French type-founder named *Bourgeois* or from a word *bourgeois*, of the middle class; *the bourgeois* being an intermediate size of type between *brevier* and *long primer*.] *n. print.* बरजॉइस नांवाचा छापखिला *m*.

Bourgeon (bur'jun) [Fr. *bourgeon*, a bud.] *v. i.* अंकुर फुटणें, कोंब येणें. २ (फांद्या) फुटणें. ३ वाढणें.

Bourn, Bourne (bōörn or bōörn) [A. S. *burna*, a stream. The root of this word is probably that of *burn* as the source of a stream seems to issue forth bubbling and boiling from the earth.] *n.* लहान नदी *f*, झरा *m*, ओढा *m*, नाला *m*.

Bourn, Bourne (bōörn, bōörn) [Fr. *borne*, a limit; corruption of *bonne*, a boundary.] *n.* सीमा *f*, मर्यादा *f*, किनारा *m*; as, "The undiscovered country, from whose bourn no traveller returns." *Shakes.*

Bourse (bōōrs) [L. *bursa*, a hide or leather purse, *burse* of which the purse is usually made.] *n.* उदमी लोकांचा अड्डा *m*, चौक *m*, सराफकट्टा *m*.

Bouse, Booze (bōōz) [Dut. *buysen*, to drink largely, from *buyse*, a large two-handed flagon.] See *Boose*.

Bout (bowt) [Dan. *bugt*, a bend, a turn.] *n.* खेप *f*, पाळी *f*, अवसान *n*, दम *m*. २ झटापट, (कोण हरेल व कोण जिंकेल हें पाहण्याचा) डाव, चढाओढ *f*; as, A drinking B., A fencing B.

Bovine (bō'vīn) [L. *bos, bovis*, an ox; Sk. गो, *go*, a cow.] *a.* बैलाचा-गाईचा, गाई-बैलासंबंधीं, गुराविषयींचा, गव्य, गोविषयक; as, B. genus. २ जड, मट्ट, थंड, मंद; as, A B. temperament.

Bow (bow) [A. S. *būgan*, to bend.] *v. i.* to bend लवणें, (नमस्कारपूर्वक) वांकणें; as, To B. down before God. २ to make obeisance (डोकें लववून) नमणें-वंदणें, नमन *n*-नमस्कार *m*-शिरोवंदन *n*-शिरो-नमन *n*-करणें. [To B. AND SCRAPE अतिशय लवून नमस्कार करणें, लवणमंजन (R) *n*-नमोनमो *adv.* करणें.] ३ to obey, &c. reverentially (पूज्य बुद्धीनें-शिरसा) मानणें-घेणें-स्वीकारणें, शिरीं वाहणें. ४ (through age and infirmity) कमरेची कमान होणें, गुडघ्यांत मान येणें, (शरिराची) धनुकली होणें, गुडघे *m, pl.* मेट्टीं येणें, कमर *f* वांकणें *g. of s.*, पोंक *n*-पोंग *n*. येणें, कुबड *n*-निघणें. B. *v. t.* नमस्कार *m*-प्रणाम करणें. २ लववणें, वांकवणें; as, "Adversities do more B. men's minds to religion." ३ जिंकणें, दबविणें; as, To B. the will. ४ नमविणें; as, To B. a person out. ५ लवून (आभार) प्रदर्शित करणें; as, To B. one's thanks. Bow *n*. नमन *n*, (वंदून) नमस्कार *m*, शिरोनमन *n*. Bow-backed *a.* कुबडा, वांकलेल्या पाठीचा. Bow'er *n.* नमस्कार करणारा *m*. A bowing acquaintance तात्पुरती ओळख, नमस्कारापुरती ओळख (See Acquaintance). To make one's bow लवून थाटानें-पेट्टीनें रंगभूमीवरून परत जाणें. Bowed *a.* नमित, नमवलेला, वांकवलेला. (v. V. I. 1.) वांकलेला, नमलेला, &c. नत. २ नम्रमूर्ति, नम्रांग, अवनत. ३ गुडघे टंकलेला, कमर वांकलेला, कुबड निघालेला, कमरेची घडी झालेला, &c., हातापायांचा चौरंग झालेला, गोळंकारी.

Bow (bō) [A. S. *boga*, from *būgan*, to bend.] *n.* धनुष्य *n*, धनु *n*, चाप *n, m*, शरासन *n*, कमाण (न) *f*, कमटा (ठा) *m*. [ARMED WITH A B. धनुष्यपाणि. B. AND ARROW तिरकमठा *m*, तीरकमाण (न) *f*. B. & ARROW MAKER कमाणग(गा)र *m*. END OF A B. गोशा *m*, कोटि *f*. TWANG OF A B. ज्याबोष *m*, टणकार *m*.] २ anything of bow-form (gener.) कमाण (न) *f*, धनुष्य *n*, वक्रवस्तु *f*. ३ (of a slipknot, &c.) अढी *f*, फांस *m*, दुमड (?) *f*. ४ (of a saddle) खोड *n*. ५ (for cleaning cotton) कमान *f*, (धनुष्यासारखी) पिंजरणी *f*. ६ (सारंगी किंवा ताजस वाजविण्याचा) कमानदार गज *m*. ७ इंग्रजी U अक्षरासारखी चौकट *f*; इंग्रजी U अक्षराच्या आकाराची जनावराला जोखडाला बांधण्याची चौकट *f*. ८ (विंघणें किंवा सामता गरगर फिरविण्याचा) गज *m*. ९ (क्षितिजापासून सूर्याची उंची मोजण्याकरितां) वर्तुलपाद यंत्र *n*. १० कमानीसारखी सुरगांठ (दोरीची) *f*. B. *v. t.* गजानें सारंगी वाजविणें.

B. v. i. गज चालवणें. Bow-bell *n.* लंडननजीक रहा-
णारा रहिवासी *m.* Bow-bellied *a.* दोंदील, डेज्यासा-
रख्या पोटाचा, ढेरपोढ्या. Bow-bent *a.* धनुष्यासारखा
वांकलेला. Bow-compasses *n. pl.* शाईनें कंस काढ-
ण्याचा कंपास. Bow-hand *n.* डावा हात *m.*, धनुष्य
ज्या हातांत धरितात तो हात. Bow-knot *n.* सुरगांठ
f. Bow-leg *n.* फेंगडा पाय *m.* Bow-legged *a.* फें-
गडा, फेंगड्या पायाचा. Bow-line *n.* (चौकोनी शिडाच्या
मध्यापासून) नाळेकडे जाणारा दोर. Bowman *n.* तिरं-
दाज *m.*, धनुर्धर *m.*, धनुर्धारी *m.*, धन्वी *m.* Bow-shot
n. तिराचा-बाणाचा टप्पा *m.* मारा *m.* मारका *m.* शरपात
m. शरपातस्थान *n.* Bow-string *n.* धनुष्याची दोरी *f.*
शीत *n.*, ज्या *f.*, प्रत्यंचा *f.*, मौर्वी *f.*, गुण *m.* Bow-window
n. अर्धवर्तुलाकार-निमगोल-खिडकी *f.* Bowyer *n.* (*obs.*)
धनुर्धारी *m.* २ धनुष्यें तयार करणारा *m.* विकणारा.
To be too much of the bow-hand नवखा कारागीर
भसणें. Draw not your B. till your arrow is
fixed सर्व तयारी झाल्याशिवाय कामास आरंभ करूं
नका. To draw the long bow खोटे बोलणें. २ अति-
शयोक्ति करणें *collog.* He has two strings to his
bow तो दुप्पट तयारीनें आला आहे; त्याला पैसे मिळ-
विण्यापुरते दोन धंदे येतात. Bowed *pa. t. & p. p.*
Bowling *pr. p.*

Bow (bow) [*Icel. bogr*, bow of a ship.] *n.* often *pl.*
(गलबताची) नाळ *f.* २ नाळेची बाजू *f.* ३ नाळेकडे
वल्हवणारा. Bow-oar *n.* नाळेकडचे वल्हें *n.* B. sprit *n.*
(गलबताचा) नाळदांडा *m.* A bold or bluff bow रुंद-
नाळ *f.* A lean bow अरुंदनाळ *f.* On the bow
नाळेच्या अगदीं समोरच्या विंदूपासून पंचेचाळीस अंशांचे
आंत. Bower, Bower-anchor *n.* नाळेजवळचा नांगर
m., नाळनांगर *m.*

Bowels (bow'elz) [*O. Fr. boel.-L. botellus*, a small
sausage or intestine.] *n.* intestines, entrails, आंतडीं
or अंतडीं *n. pl.*, आंतें *n. pl.*, अंत्रें *n. pl.*, मलाशय *m.*
[*IN POETIC CANT, &c. PHRASEOLOGY* अंतरमाला *f. pl.*
BLOCKED UP STATE OF THE BOWELS आंतड्यांतील अव-
रोध, मलबद्धता. DISCHARGE OF THE B. मलोत्सर्ग *m.*, मल-
विसर्जन *n.*, झाडा *m.*, मलशुद्धि *f.*, शौच *m.* DISORDER OF THE
BOWELS THROUGH CRUDITIES आमविकार *m.*, आम *m.*
IRREGULAR STATE OF THE B. अनियमित मलशुद्धि,
मलशुद्धीचें वैषम्य. MUCUS OF THE B. VOIDED आंव *f.*,
आम *m.*, शेंब OR शेम *f.* PART OF THE B. HANGING
OUT THROUGH A GASH पोटाळा OR पोटाळा *m.* SHARP
PAIN IN THE B. कळ *f.*, शूल *m.*, तिडीक. WIND IN THE
B. नळाश्रित वायु *m.*, उंड *m.*, मुठा *m.*, गुबार OR गुबारा *m.*
B. OF MERCY OR COMPASSION दया *f.*, करुणा *f.*, अंतःकरण
n., माया *f.*; AS, HIS B. YEARN OVER HIS SON तो
आपल्या मुलावर मनापासून प्रेम करितो.] २ पोट *n.*, गर्भ
m., अभ्यंतर *n.*; AS, The B. of the earth. ३ (*obs.*)
पुत्रपौत्र. ४ अंतःकरण *n.* Bowel *v. t.* (*Shakes.*)
आंतडीं काढणें *g. of o.* Boweled, Bowelled *pa. p.*
Boweling, Bowelling *pr. p.* Bowelless *a.* दयारहित.

Bower (bow'ér) [A. S. *bur*, a chamber.] *n.* (लता)
 मंडप *m.*, लतागृह *n.*, गुंफा *f.*, कुंज *f.*, निकुंज *f.* [A NA-
 TURAL AND CLOSE B. जाळी *f.*] २ (*obs.*) स्त्रियांची घरां-
 तील खाजगी खोली *f.* B. *n.* एक आस्ट्रेलियांतील पक्षी.
 B. *v. t.* (मंडपलतागृह करून) झांकणे, बंद करणे. Bowered
a. Bow'ery *a.* मंडप असलेला, छायेचा.

Bowie-knife (bö'i-nif) [After its inventor Colonel
Bowie.] *n.* बोईचा चाकू *m.*, खंजीर *m.*, स्याचें पातें
 पंधरा इंच लांब असतें.

Bowl (bōl) [A. S. *bolla*, a bowl.] *n.* a cup पेला *m.*,
 वाटगा *m.*, *dim.* वाटी *f.*, कटोरा *m.*, कटोरी *f.*, बोगणी *f.*,
 शराव (R) *m.*, प्याला *m.* २ (as, of a ladle, spoon)
 माथळा (R) *m.*, परडे *n.*, बोंड *n.* ३ (as, of an Indian
 lute, &c.) डेरा *m.*, भोपळा *m.* ४ (of wood) पाळें *n.*,
 पडगा (घा) *m.*, पडगें (घें) *n.* [BOWLS AND BASINS
 COMPREH. पडगेंपाळें *n.*, पाळेंपडगें *n.*] ५ (of earth)
 खापर *n.* ६ (of a 'gourd) तुंबा *m.*, तुंबी *f.* Bowl-
 sleepers *n.* आगगाडीच्या रुळाखालीं घालण्याचीं घमेलीं.

Bowl (bōl) [Fr. *boule*—L. *bulla*, a bubble, hence a
 ball.] *n.* a ball to bowl चेंडू *m.*, गोल *m.*, गोटा *m.*, काष्ठ-
 गोलक *n.* २ *pl.* काष्ठगोलकाचा खेळ *m.* B. *v. t.* to
 cause to roll as a bowl (गरगरत जाईल असा चेंडू)
 फेंकणे, (लोळत जाईल असा भुईसरपट) लोटणे, लोटणे,
 लोटून देणे, घुळवणे, घुळत जाईसा करणे, घरळवणे.
 B. *v. i.* to move smoothly घुळणे, घुळत जाणे. २
 (चेंडूप्रमाणें) जलद गरगरत जाणे. Bowler *n.* चेंडू
 देणारा *m.*, फेंकणारा *m.* २ गोळ्यांचा खेळ खेळणारा *m.*
 Bowling *n.* चेंडू फेंकणे *n.* Bowling-alley *n.* काष्ठगो-
 लकाचा खेळ खेळण्याकरितां कुडण-गल्ली. Bowling
 crease *n.* cricket. नेमरेघ *f.* Bowling-green *n.* चेंडू
 चांगला फेंकतां यावा म्हणून तयार केलेली गवती
 जागा *f.* To bowl out बाद करणे, तीन उभ्या काळ्यांना
 चेंडू लागून त्यांवरचे लांकडाचे तुकडे खाली पाडून
 खेळणारास बाद करणे.

Bowlder, Boulder (böld'er) *n.* पाण्याच्या घर्षणानें
 झालेला गोटा *m.* Bowlder-stone *n.* गडगडा धोंडा *m.*

Box (boks) [A. S. *box*; Ger. *buchse*, a box; L.
buxus, a box-wood.] *n.* पेटी *f.*, संदुक *f.*, (large) हडपा
m., ' बाक्स ' *f.* २ पेटी (भर). ३ पैसे ठेवण्याची पेटी *f.*,
 तिजोरी *f.* ४ गाडी हांकणाराची बैठक *f.* ५ (short for
 Christmas-box) ख्रिस्तमसभेटीची पेटी *f.* ६ रंगभूमी-
 समोर प्रेक्षक बसण्याची एक विशेष जागा, ' बाक्स.'
 ७ (पहारेकऱ्याची किंवा संन्याची) पेटीसारखी झोंपडी
f. ८ (भांडें ठेवण्याची चौकोनी गाळ्याची) पेटीमारखी
 घोडी *f.* ९ *phys.* घर *n.* B. *v. t.* पेटींत ठेवणे. Box'-
 bed *n.* मोडून पेटी करतां येण्यासारखा पलंग
m., पेटीपलंग *m.* Box'bolt *mech. eng.* ज्या बोलटाचें
 माथें गोल गाळ्याच्या आंत बसतें तो. Box'coat
n. सर्वांवरिल मोठा जाडा डगला *m.* Box'day *n.* मह-
 त्वाचे कागदपत्र पेटींत ठेवण्याचा एक नेमलेला दिवस *m.*

२ नजराण्याची खिस्तमसपेटी देण्याचा दिवस *m.* Box'-hardening *mech. eng.* लोखंडाचे दागिने पेटित घालून त्यांचा पृष्ठभाग कठीण करण्याची रीत *f.* Box-iron *n.* (कपडे साफ करण्याची) लोखंडी इस्तरी *f.* Box'-keeper *n. theatr.* बॉक्सच्या वरवाजावर उभा राहणारा. Box'-key *n.* बाक्सपान *n.*, गोलगाळ्यांत बसणारी चाकी फिरविण्याचें पान *n.* also Box'spanner. Box'-nut *n. mech. eng.* एक बाजू बंद असलेली चाकी *f.* Box'-wood *n.* कोरीव कामाचें टणक लांकूड *n.* Box'ing-day or Box'ing-night *n.* नाताळच्या सणानंतर मित्रांना भेटी वांटण्याचा दिवस *m.* In the wrong box योग्य परिस्थितीच्या दाहेर, भलत्याच परिस्थितींत. Milter-box *n.* कार्निसचे सांधे कापावयाचा ठोकळा *m.* To box a tree झाडांतील दूध-रस काढण्याकरितां छिद्र पाडणें. To be in a box कैचींत सांपडणें, अडचणींत असणें. To box off *carpen.* खातें पाडणें. To box up (सांठाविण्याच्या हेतूनें) पेटित ठेवणें. २ बंद करणें, प्रतिबंध करणें. ३ पेटी मारणें; as, To Box the beam. To box the compass दिशांचे ३२ बिंदु दाखविण्याकरितां कंपासाचा कांटा उलटासुलटा फिरविणें. ३ आपलें मत सपशेल बदलणें-फिरविणें.

Box (boks) [Dan. *bosk*, a sounding-blow-*baske*, to slap. A box is a blow on the ear or side of the head with the hand.] *n.* a cuff बुकी *f.*, बुकांदा *m.*, बुकांदी *f.*, ठोसा *m.*, बुक्का *m.*, (with the open hand) चापट *f.*, चापटी *f.*, चपराक *f.* B. v. t. बुकी देणें, ठोसा मारणें, बुकलणें, बुकणें, धक्कणें, मुष्टिमोदक *m.* ठोसा *m.*-गुदा *m.*-मुष्टिप्रहार *m.* देणें-करणें. [To B. THE EARS कानशिलांत मारणें.] B. v. i. मुष्टियुद्ध करणें, ठोसा-ठोसी करणें, बुक्काबुकी *f.*-मुष्टियुद्ध *n.*-मुष्टिप्रहार *m.* करणें. Box'er *n.* मुष्टियोद्धा *m.* २ इ० स० १९०१ सालांतील चीन देशांतील बंडवाला *m.* Box'ing *n.* मुष्टियुद्ध *n.*, ठोसाठोसीचा खेळ *m.*, मुष्टिप्रहारक्रीडा *f.*, ठोसा-ठोसी *f.*, बुक्काबुकी *f.*, धप्पाधपी (?) *f.*, धवाधवी (?) *f.*, मुष्टा-मुष्टि *f.* Box'ing-gloves *n.* मुष्टिप्रहारक्रीडेंतील हात-मोजें. Box'ing-match *n.* ठोसाठोसीचा सामना *m.*

Boy (boy) [M. E. *loi*, boy; Fris. *boi*; Dut. *boef*; Ger. *bube*.] *n.* मुलगा *m.*, बाल *m.*, पोर *n.*, छोकरा *m.*, पोरगा *m.*, मूल *n.*, (prov.) चेडा *m.*, (prov.) झिलगा *m.*, (prov.) झील *m.*, (prov.) बोढ्या *m.*, पोंगडा (R) *m.*, कुमार, (pop.) कुंवर *m.*, शिशु (S.) *m.* [BIG, OVERGROWN B. (WHOSE मुंज HAS NOT TAKEN PLACE) घोडगा *m.*, घोडमुंज्या *m.* LITTLE, LIVELY AND INTELLIGENT B. चिटलिंग *m.*, चिटू *m.*, चिंगा(गो)टी *f.*] २ कधीकधी *son* ह्या शब्दाऐवजीं boy शब्दाचा उपयोग करितात; as, "My only B. fell by the side of great Dundee." ३ बरोबरीचा मित्र *m.* बरोबरीच्या मित्रांना *boy* अशी हाक मारितात. ४ पोक्त नव्हे असा मनुष्य *m.* ५ नोकर मनुष्य *m.*; as, A post boy. B. v. t. मुलाचें सोंग घेणें. Boy'hood *n.* पोरपण *n.*, बाल्यावस्था *f.*, शिशुत्व *n.*, पोरवय *n.* Boy'ish *a.* पोरचा, पोरगासारखा

पोरवट, पोरगळ or पोरकट. Boy'ishly *adv.* पोरसारखा
a. decl. पोरपणानें. Boy'ishness *n.* पोरकटपणा *m.*, पोर-
 खेळ, पोरस्वभाव *m.* Boys' play मुलांचा खेळ *m.*, *fig.*
 झुलक गोष्ट *f.*, अगदीं सोपी गोष्ट *f.*; as, This problem is a
 boys' play to me. Boy-actress *n.* स्त्रीवेषधारी मुलगा *m.*

Boycott (boy'kot) [From Captain *Boycott*, a land-
 agent in Mayo, Ireland, with whom his neighbours
 refused to have any dealings in Dec. 1880.] *v. t.*
to withhold social and business relations from (a
 person) शीं सर्व प्रकारचा व्यवहार बंद ठेवणें. २ *colloq.*
 गुडगुडी बंद करणें, *spec.* वाळींत टाकणें (पुष्कळ जणांनीं
 एक होऊन) अडवून धरणें.

Brabble (brab'bl) [Dut. *brabbelen*, to confound, to
 stammer.] *v. i.* (झुलक बाबतींत) भांडण करणें. *B. n.*
 कजा *m.*, भांडण *n.* Brab'blement *n.* भांडण *n.* Brab'-
 bler *n.* भांडखोर मनुष्य *m.*

Brace (brās) [O. Fr. *brace* (Fr. *bras*) from L.
brachia, the arms, *pl.* of *brachium*, an arm.] *n.*
a straining strap or cord कसणी *f.*, ओढणी *f.*, तब-
 ल्याची वादी *f.*, ओढण *f.*, दाटणी. २ अशा वादीची ताण;
 as, The B. or tension of the tympanum. ३ भोंक
 पाडण्याचा एक प्रकारचा सामता *m.*, डोलमीट. ४ पकड *f.*
 आधार *m.*, कैची *f.* ५ *print.* कंस *m.*, कुंडली *f.* ६ जोडी
f., जुळी *f.*, जुळें *n.* (मनुष्याचीं नव्हेत); as, A B. of
 ducks. ७ *pl.* विजार घट्ट बांधण्याचा पट्टा, विजारीचे
 खांदेबंद *m.* *B. v. t.* *to strain up, to make tense* ताणणें,
 ओढणें, ओढून घेणें, ओढ *f.* ताण *m.* देणें, चढवणें. २
 दड करणें, पुष्टि देणें, पुष्ट करणें, मजबूत करणें. ३ आंवलणें,
 आंवलून घेणें, बळकटी आणणें. ४ तबला चढवणें. ५
 सुंढा मारणें, पकड लावून-आधार देऊन मजबूत करणें;
 as, To B. a beam in a building. ६ कितीहि दाब-
 वजन पडलें तरी टिकाव धरतां येईल अशा स्थितींत ठेवणें;
 (पाटलोन कोट गच्च बांधून) सज तयारी करणें; as, He
 braced himself against the crowd. ७ घट्ट धरणें; as,
 "A sturdy lance in his right hand he braced."
 Brac'ed (v. V. I.) ताणलेला, ओढ दिलेला, ताण
 दिलेला, &c. Brac'er *n.* पट्टा *m.*, कसणी *f.* २ (*obs.*)
 पौष्टिक औषध *n.* Brac'ing *p. a.* जोरदार, निरोगी, तकवा-
 हुशारी आणणारा; as, A bracing climate. २ पुष्टि
 करणारा, बळकटी आणणारा. To brace one's self आप-
 ल्याला तयार करणें.

Bracelet (brās'let) [Fr. *bracelet*, a bracelet, from
 Fr. *bras*, the arm.-L. *brachium*, the arm.] *n.*
 तलय *n.*, कंकण *n.*, करभूषण *n.*, चुडा *m.*, कडें *n.* [SOME
 KINDS OF BRACELETS ARE वाळी, गोठ, कंकण, कांकण,
 कंगणी, कडगुलें, पाटली, खिसमती, गजरा, तोडीची पाटली, चट-
 ईची वांक, छंद, जवा, जुळी OR जुळें, ठोसला, लगदा, पडुंची,
 दोरा, हातसर, तोडा, मेढसर. B. SET WITH GEMS FOR
 CHILDREN मणगटी *f.*] २ (of glass) बिलवर बांगडी *f.*
 कडगुलें *n.* [Bracelets bound with (gold or silver)
 wire लपेटा *m.* B. given to boot (in purchases)

वाढती बांगडी *f.* Seller of bracclots काजारी *m.*
कांसार *m.*] Bracelet-maker *n.* कांसार *m.*, बांगडेकरी
m., लकिरी, मणेर, or मणेरी or मण्यार *m.*

Brach (brak) [O. Fr. *brachet*, Fr. *braque*, from O.
H. Ger. *bracke*, a kind of hunting-dog.] *n.* शिकारी
कुत्रा *m.*, शिकारीच्या वासावरून शोध लावणारा कुत्रा *m.*
किंवा कुत्री *f.*, 'ब्राक.'

Brachial (brak'i-al) [L. *brachium*, the arm.] *a.*
बाहूचा, बाहुसंबंधी, बाहूसारखा, प्रकोष्ठाचा. Brachial
artery प्रकोष्ठगत धमनी. Brachiate *a.*

Brachycephalic, Brachycephalous (brak-i-sef-al'ik,
brak-i-sef'al-us) [Gr. *brachys*, short & *kephale*, a
head.] *a. anat.* लहान डोक्याचे.

Brachygraphy (bra-ki'gra-fi) [Gr. *brachys*, Sk. ऋस्व,
short & *graphie*, a writing. This word is obsolete
except as a designation of certain old systems
of Short-hand especially, that of Gurney.] *n.*
लघुलेखनकला *f.* Brachygrapher *n.* लघुलेखक *m.*

Brachystochrone (bra-kis'to-krōn) *n.* the curve of
quickest descent गुरुत्वाकर्षणाच्या योगाने एखादा पदार्थ
अतिअल्पकाळांत एका विवक्षित स्थळीं ज्या मार्गाने येतो
तो मार्ग-वक्र, लघुत्तमावरोहणवक्र *n.*, ऋस्वकालवक्र,
ब्रॅकिस्टोक्रोन.

Bracket (brak'et) [F. *braguette*.—L. *braca*, *bracae*,
breeches.] *n. arch.* तीर *m.* २ *naut.* बेलके *n.*,
जहाजांतील एक वक्र लांकडाचा भाग *m.*, लांकडी धनु-
कली *f.* ३ *print.* कंस *m.*; as, [ ], कुंडली *f.* ४ *math.*
कंस *m.* ५ *mech. eng.* अर्धीं मेहेराप *f.* ६ (घर्षणाच्या
धातूच्या बाहेरील) ओतींव अथवा घडींव लोखंडी कंस *m.*
B. v. t. *print.* कंस घालणे. Bracket-lamp कंसांत
अडकवावयाचा दिवा *m.* Bracket-foot *n. mech. eng.*
मेहेरापीचा पाया *m.* Centre-bracket *n.* केंद्रकंस *m.*
Knee-bracket *n.* दांकडा कंस *m.* Removal of brack-
ets *math.* कंस उडविणे.

Brackish (brak'ish) [O. Fr. *brac*, mud; Dut. *brak*,
refuse.] *a.* खारट, मचूळ (हा शब्द पाण्याला लावतात),
सऊळ. Brack'ishness *n.* (v. A.) मचुळाई (R.) *f.*
मचुळपणा *m.*, सऊळपणा *m.*

Bract (brakt) [L. *bractea*, a thin plate of metal.]
gener. *pl.* Bracts *n. bot.* ज्या पानाचे कोनांतून पुष्प
अगर पुष्पगुच्छ येते तें पान, फुलाच्या देंटाशीं असलेलें
पान, पुष्पोपांगपर्ण *n.*, उपपर्ण *n.* केळीच्या बोंडाच्या
बाहेरच्या तांबड्या पानांना Coloured bract ह्मणतात,
व त्याला *spathe* हाही शब्द लावतात. Brac'teal *a.*
पुष्पोपांगपर्णयुक्त. Brac'teate, Bract'ed, पुष्पोपांग-
पर्णासंबंधीं. Bractlet, Bracteole *n. bot.* उपपुष्पो-
पांगपर्ण *n.*, अल्पोपपर्ण. Bractless *a.*

N. B.—We must arbitrarily fix upon पुष्पोपांगपर्ण
or उपपर्ण as the shortest word for Bract. In Bract
the idea of "a leaf of the flower" is prominent.

Brad (brad) [M. E. *brod.*-Icel. *broddr*, a spike.]

n. टेकस, एक लहान जातीचा खिळा *m.* २ सुरसा *m.*,
तुरई *f.*, गुलमेख *f.*, मकुड्याचा खिळा *m.* B. *awl lathe*
work भोंक पाडण्याचें हत्यार *n.*, बराडोल.

Bradypod (brad-i-pod') [Gr. *bradys*, slow & *pous*,
podos, a foot.] *n.* मंदगतीचा मनुष्य *m.*, सुस्त, आळस-
बोंडा. [मळई (?) *f.*, टेंकाड *n.*

Brae (brā) [Scand. *bra.*] *n.* टेंकडीची बाजू *f.* २ उतरण *f.*

Brag (brag) [Fr. *braguer*, to flaunt; Dan. *brag*, a
crack.] *v. i.* बढाई-गर्व करणें, शेखी मिरविणें. B. *n.*
घमेंडी मिरविणें-मारणें, बढाई *f.*, आत्मप्रशंसा *f.*, आत्मप्रौढी
f. २ पत्यांचा एक प्रकारचा खेळ *m.* Brag'ger *n.*, Brag'-
gart *n.* & *a.* शेंदाडशिपाई, बढाईखोर, शेखी मिर-
विणारा, आत्मप्रौढी करणारा. Bragg'artism *n.* Brag-
ging *a.* शेखी मिरविणारा, बढाई मारणारा. B. *v. n.*
शेखी मिरवणें. Braggingly, Bragly *adv.* See the
word Boast.

Braggadocio (brag-a-dō'shi-o) [From *braggadochio*,
a boastful character in Spenser's 'Faerie Queene,'
from the verb to Brag.] *n.* बढाईखोर, फुशारखोर *c.*,
तिसमारखान *m.* 'Brag is a good dog, but Holdfast is
better.' बोलणें चांगलें, पण (बोलण्यापेक्षां) करणें फार
उत्तम.

Brahma (brā'ma) [From *Brahma*, the Supreme
post-Vedic Hindu deity.] *n.* the Supreme Universal
Infinite Spirit ब्रह्म *n.* २ the Creator (according
to Hindu theology) ब्रह्मा *m.* (ब्रह्मा, विष्णु, महेश या
तिहींपैकीं पहिला.)

Brahman, Brahmin (brā'man, brā'min) [The word
etymologically means "one who knows the ब्रह्म"
(ब्रह्म जानातीति ब्राह्मणः).] *n.* ब्राह्मण *m.*, भट्ट *m.*, विप्र
m., वर्णगुरु *m.* [SOME OTHER TERMS FOR A BRAHMIN
ARE भूदेव, द्विज, द्विजन्मा, जानव्याचा धनी, यज्ञोपवीताचा
धनी, यज्ञोपवीतधारी, अठरा वर्णांचा गुरु, वर्णोत्तम, उत्तमजाति,
प्रथमवर्ण.] The four different stages or periods of
a Brahmin's life are:—(१) ब्रह्मचर्य (the stage of
studentship). (२) गार्हस्थ्य or गृहस्थाश्रम (the stage
of married or family life). (३) वानप्रस्थाश्रम (the
stage of retirement from the business of the
world into a forest). (४) संन्यासाश्रम (the stage
of a संन्यासी). A Brahmin in the first stage of his
life is ब्रह्मचारी (unmarried); in the second stage
of his life is गृहस्थ (married); in the third stage
of his life is a वानप्रस्थाश्रमी (with or without
a wife); in the fourth a संन्यासी, संन्यासाश्रमी, चतु-
र्थाश्रमी, संन्यस्त (without a wife). A B. priest
भिक्षुक or भट. A lay B. गृहस्थ. A B. boy from
thread investiture to maturity बटु *m.*, बटुक *m.*,
बटुवामन *m.* B. devoted all through his life to
celibacy, study and religion नैष्ठिक ब्रह्मचारी, बाल-
गोसावी, बालब्रह्मचारी. B. upon his begging rounds

देशावरकरी *m.* Begging rounds of a B. देशावर *m, n.*
 Alms, &c. thus obtained देशावर *m, n.* B.
 who begs cooked food from door to door मधु-
 करी *m.* Cooked food thus begged माधुकरि *f.*
 B. clothes or apparel ब्राह्मणथर *m.* B. mulcts
 ब्रह्मदंड *m.* B. offspring ब्राह्मणबीज *n.* B. property
 ब्रह्मस्व *n.* B. town ब्रह्मपुरी *f.* B. caste ब्राह्मणजाति *f.*
 A company or assembly of Brahmans ब्रह्मवृंद *m.*—
 (in contempt) भटोरखाना *m.* Curse by a B. *n.* ब्रह्म-
 शाप. Endowments (of villages or lands) to a
 B. अग्रहार *m.* Feasting of B.s ब्राह्मणभोजन *n.*
 ब्राह्मणसंतपर्ण *n.* समाराधना *f.* Feasting of 1000 B.s
 सहस्रभोजन *n.* Feasting of 100000 B.s लक्षभोजन
n. A B. woman ब्राह्मणी *f.* The spiritual power
 of a B. ब्रह्मतेज *n.* ब्रह्मवर्चस *n.* Hatred of B.s
 ब्रह्मद्वेष *m.* Hater of B.s ब्रह्मद्वेषी-द्वेषा. Learned
 B. पंडित *m.* Money given to B. s दक्षिणा *f.* देकार
m (idio.), पांतु (*colloq.*), or पांतूंचें (*colloq.*) *n.* Out-
 caste B. बहिष्कृतब्राह्मण *m.* Religious duties of a B.
 ब्रह्मकर्म *n.* The six acts or duties of a B. षड्कर्म *n.*
pl. A disorderly or carelessly dressed B. नेभळभट
m, भोंगळभट *m,* पोकळभट *m,* गयावळ *m.* Give him
 (B.) an inch and he will take an ell भटास दिली
 ओसरी भट पाय पसरी. Brahman'ic,—al *a.* ब्राह्मण-
 जातीचा, ब्राह्मणजातीय, ब्राह्म, ब्राह्मणी, ब्राह्मणयोग्य.
 Brah'manicide *n.—act.* ब्रह्महत्या *f.* ब्रह्मवध *m,* ब्रह्म-
 धात *m,—agent* ब्रह्मघ्न, ब्रह्मघातक. Brah'manism *n.*
 ब्राह्मणपणा *m,* ब्राह्मण्य *n.* Insignia of B. शिखासूत्र *n.*
 Brah'manist *n.* Brahmo ब्रह्मसमाजाचा अनुयायी *m.*
 Brahmo'ism ब्रह्मसमाजपंथ *m.* Brah'mo'samaj.

Braid (brād) [A. S. *bregdan, bredan,* to weave.]
v. t. गुंफणें, विणणें, वळणें, वेणी घालणें. B. *n.* गोफ *m,*
 वेणी *f.* २ वेणीसारखी-वेणीची फीत *f.* Triple B.
 त्रिवेणी *f.* Braid'ed *a.* विणलेला, वेणी घातलेला, विणीव,
 गुंफीव. Braid'ing *n.* वेणी घालणें *n,* फीत विणणें *n.*
 २ विणी *f.* (समुच्चयार्थी) वेणीचें विणकाम *n,* वीण *f.*

Braid (brād) [M. E. *braid,* trick, deceit—A. S. *brægd,*
 deceit; from A. S. *brægd, bregdan,* to draw out, to weave.]
v. t. (obs.) Shakes. निंदा करणें, दोष लावणें.
 B. *a. (obs.)* फसवणुकीचा, छपवाछपवीचा, मनांत एक व बाहेर एक अशा प्रकारचा.

Brain (brān) [A. S. *bragen, brægen,* the brain.] *n.*
 मगज *m,* मस्तुलुंग *m,* मस्तिष्क *n,* मस्तकचेह *m,* शिरो-
 ब्रह्म *n,* मेंदू *m,* मज्जा *m,* गोर्द (R) *n.* [CREATION OF
 ONE'S B. कल्पित कादंबरी *f.* TO RACK OR WEARY ONE'S
 B. कपालकूट *f* कपालफोड *f* कपालकष्टी *f* कडाकूट *f*
 डोईफोड *f* &c. करणें.] २ *brains* बुद्धि *f,* मति *f;* as,
 'He is of dull brains', 'He has no brains about
 him.' (often in *pl.*) ३ बुद्धिस्थान *n.* B. *v. t.* कपाल-
 मोक्ष *m.* करणें *g. of o.,* डोकें *n-&c.* फोडणें *g. of o.,*
 डोकें फोडून मेंदू काढणें, ठार करणें. 'There thou mayest

B. him.' २ मेंदू पुरवणें. Brain-centres मेंदूतील मुख्य पीठें, मस्तिष्कपीठें (Centre=पीठ). Brained a. बुद्धीचा. Brain-fever n. मस्तिष्कगामी-मनोदूषक-ज्वर m. Brain-ish a. तापट स्वभावाचा. Brain'less a. निर्बुद्ध, बुद्धि-हीन-रहित-शून्य-&c., मतिहीन. २ मूर्ख, मठ, बेवकूब. Brain-pan n. कवटी f, गोर्दभाजन n. Brain'sick a. मतिहीन, मूढ, मूढमति, भ्रांतिष्ठ.- Brain'sickly adv. Brain'sickness n. (v. A.) मूढता f, मतिभ्रंश m. Brain'y a. चंचल बुद्धीचा. Softening of the brain मेंदूचें काठिण्य नाहीसें होणें, विकारानें मेंदूला मृदुत्व येणें, मस्तिष्कमेदोभवन. Brain-inflammation मेंदूचा दाह m-अभिताप m.

Braird (brārd) [A. S. *brord*, the first blade of grass or corn.] n. अंकुर m.

Brait (brāt) [Fr. *braed*, grind.] n. a rough diamond खार्णीतला-पालीस न केलेला हिरा m.

Brake (brāk) (obs.) p. t. of Break.

Brake (brāk) [Dut. *braak*, a marsh; Ger. *brach*, a wood in a marshy place, connected with *Break*.] n. a thicket, a copse कांटेरान n, कांटलील (obs.) n, कांटवन n, कांटेझाडी f, कांटेराई f.

Brake (brāk) [M. E. *brake*.-Low Ger. *brake*, a flax-brake.] n. ताग ठेंचून त्याचा काथ्या निराळा काढण्याचा दांडा m. २ the handle of a pump बंबाचा दांडा m-मूठ f. ३ (for wheels) वेगमोड f, वेग कमी करण्याची कळ f, गतिरोधक m, गतिस्तंभक m, ढकली f, घोरपड f. ४ a carriage for training horses खडखडा m, तफ्ता m. ५ पीठ मळावयाचें यंत्र n-काथवट f. ६ (obs.) घोड्याचा आणीदार लगाम m. ७ नाल ठोकतांना घोड्यास जखडून बांधण्याचा सांगाडा m, पायबंद m. ८ agric. दांताळें n-फेंसाटी f. हें फणीसारखें असून जमीन नांगरल्यावर मातीचीं डिखळें फोडण्यास ह्याचा उपयोग करितात. ९ engin. (पंजिनाचें) घर्षणमापकयंत्र n. Brake'less a. Brak'eman, Brak'esman n. आगगाडीचा वेग कमी करणारा m, कळवाला m, वेगमोड्या. Brake'-van n. (आगगाडीचा) ब्रेकडबा m, n. Brake'-wheel n. वेगमोडीचें किंवा गतिस्तंभकाचें चाक n.

Bramah-press (brā'ma-pres) [After Joseph Bramah of London, the inventor (1748-1814).] n. ब्रामाचें दाबक यंत्र n, दाबजलयंत्र n, ब्रामाचा दाबण्याचा प्रेस m.

Bramble (bram'bl) [A. S. *bremel*.] n. *Rubus indicus* कांटेझाट n, गौरी f. Bram'ble-berr'y, Bramble-bush n. कांटेरी झाड n, गौरीफळ n. Brambled a. Bram'bly a.

Brame (brām) [It. *brama*.] n. उत्कट इच्छा f; as, Heart burning B.

Bran (bran) [O. Fr. *bran*, bran.] n. (गव्हांचा-&c.) कोंडा m, भुसा m, (भाताचा-&c.) तूस m, करल n, (of wheat sprinkled with water) तरडा or तराडा m, तडरक (R.) n, तरडें n. २ (-as remaining in fine flour) तांब f. Bran'fulness n. कोंडा-तांब असलेली

स्थिति *f*, कोंडसरपणा *m*. Bran'ny *a*. कोंड्या-करला-
सारखा, कोंडा-करलें असलेला.

Branch (bransh) [Fr. *branche*.—Low L. *branca*, a
beast's paw.] *n*. (of a tree) खांदी *f*, फांदी *f*. [B.
intens. खांदाड *n*, फांद (R) *n*, फांदा (R). DIM. फांदी
f, & फांदोरी *f*. & *intens*. फांद(दा)डा *m*, फांटा *m*, *f*,
फणगाडा *m*, शाखा *f*, स्कंध *m*. SMALL LEAFY B. टाहळा
m, डाहळा *m*, *dim*. टहाळी *f*, टाहळी *f*, डाहळी *f*, डहाळी *f*,
डघळा (R) *m*.] २ (of a river) उपनदी *f*, फांटा *m*. ३
(of a subject or discourse) शाखा *f*, अंग *n*, प्रकरण,
कथाभाग *m*. [MINOR B. उपांग.] ४ (of a family)
शाखा *f*, वंशज *m*, कुलसंतान *n*, अपत्य *n*. ५ (of a
curve) शाखा *f*. Branch *a*. मुख्य पदार्थापासून-विषया-
पासून फुटलेला-पसरलेला; as, A branch vein उपशीर.
A branch road मुख्य रस्त्याची शाखा *f*, शाखापथ *m*.
A branch topic विषयाचें उपांग *n*, विषयांग. A branch
store वखारीची शाखा *f*, संग्रहशाखा *f*. Branch *v*. *i*. to
shoot in branches फुटणें, फांटे *m*, *pl*. फुटणें. २ (with
out) to ramify, to spread diversely फुटणें, फांकणें,
फांकटणें, फणगाडे *m*. *pl*. फुटणें *g*. of *s*., फैलावणें. ३
to amplify, to speak or write diffusely पाल्हाळ
m-विस्तार *m*. करणें. B. *v*. *t*. to make subordinate
divisions विभाग *m*. *pl*-पोटविभाग *m*. *pl*. करणें *g*. of *o*.
२ to adorn with gold or needle-work representing
flowers or foliage बुटी *f*-बुटे *m*. *pl*. काढणें, फुलांफां-
द्यांचा कशीदा काढणें, (फुलांफांद्यांची) वेलबुटी *f*. करणें.
३ फांद्या लावणें-पुरवणें. Branch-candle-stick *n*. दि-
व्याचें झाड *n*, दीपवृक्ष *m*. Branched *a*. Branch'er *n*.
फांद्या टाकणारा-असणारा. २ आपलें घरटें सोडून फांद्यावर
बसावयास जाऊं लागलेला पक्षी *m*. Branch'ery *n*.
फांद्यांचा झुवका *m*, शाखांचा समुदाय *m*. Branch'-
ing *a*. फांदटणारा &c. Branch'y *a*. having many
branches पुष्कळ फांद्यांचा, पुष्कळ शाखा असलेला,
फांदळलेला, बहुशाख, शाखाबहुल, शाखासंभृत. [B.
AND BUSHY झांपाळ, झांपाळलेला, झांकराचा.] २ *striking*
or spreading out (horns, &c.) फांकट, फटांगा
(R). Branch'iness *n*. (v. V. 1.) फांदळलेलेपणा,
शाखाबाहुल्य *n*. २ फांकटपणा *m*, फांकटी *f*. Branch'-
less *a*. शाखाहीन. Branch'let *n*. लहान फांदी *f*,
शिपटी *f*. Branch'work *n*. नकशीदार वेलबुटीचा
कशीदा *m*. Olive-branch *n*. *fig*. an infant लहान
वाळ *n*. २ *fig*. peace-making समेट *m*; as, To hold
out the olive-branch समेटाचें वोलणें लावणें. Root
and branch *adv*. मुळांफांद्यांसकट, पूर्णपणें; as, To
destroy a thing root and branch. Root and
branch *a*. निर्मूलन करणारा; as, A root & branch
policy. To branch off (पासून) फांदटणें, निरनिराळे
फांटे फुटणें. To branch out (एखाद्या विषयाच्या
उपांगांसंबंधीं) पाल्हाळ लावणें.

Branchiæ (brangk'i-ē) [L.] *n*. *pl*. gills (माशांचे

किंवा इतर जलचर प्राण्यांचे) कळे *m. pl.* Branch'ial,
Branch'iate *a.*

Brand (brand) [Icel. *brandir*; Ger. *brand*, a fire-brand; A. S. *brand*, a burning, a sword; from *brann*, *brennan*, to burn.] *n.* कोलीत *f.* कोलती *f.* as, "Snatching a live B. from wigwam." २ *fig.* तलवार *f.*; as, "Paradise, so late their happy seat, Waved over by that flaming B." ३ डाग *m.* चरका *m.* लास *m.* चोंचा *m.* [B. BURNED (UPON THE HAND OR ARM) WITH COW-DUNG धामा *m.* धमाटा *m.* CIRCULAR B. गूल *m.*] ४ *a mark of infamy* डाग *m.* कलंक *m.* कालिमा *f.* लांछन *n.* ५ *fig.* जात *f.*; as, "Wine of good B." ६ डागणी *f.* ७ *bot.* भाजीपाल्या-वरची कीड *f.* पिकाचा रोग *m.* ८ पकी खूण *f.* अपरा-ध्याला डागणीने केलेली खूण *f.*; as, The B. of private vice. ९ *a trade-mark* व्यापाराची खूण *f.* B. *v. t.* to burn with a hot iron डागणें, डावणें, लासणें, डाग *m.* लास *m.* चोंचा *m.* डाव *m.* गूल *m.* &c. देणें. २ *fig.* डागणें, डाग *m.* कलंक *m.* लांछन *n.* &c. लावणें. ३ खूण हणून डागणें. ४ to impress indelibly (कधीही न पुसेल अशी) खूण करणें; as, "As if it were branded on my mind." Branded *a.* (*v. V. I.*) डागलेला, डाग दिलेला, &c., लाशा, डागील. २ डागलेला, डागील, कलंकित, कलंकयुक्त. Brand'er *n.* डाग देणारा *m.* 2 (*obs.*) लोखंडी पट्यांची शेगडी *f.* B. *v. t.* शेगडीवर शिजवणें. Brand'ered, Brand'er-ing *p. a.* Branding-iron, Brand'iron *n.* डागणी *f.* डाहणी *f.* दागणी *f.* २ लोखंडाची तिवई *f.* Brand-new, Bran-new *a.* quite new कोरा करकरीत (आतांच भट्टींत तयार करून आणलेला). Brand'reth *n.* (पिपाखालची लोखंडाची) तिवईसारखी ठेवण *f.* २ विहिरीसभोंवतील लोखंडी कठडा *m.* A brand from the burning *fig.* आलेल्या घोरपडींतून शिताफीने बचावलेला मनुष्य *m.*

Brandish (brand'ish) [Fr. *brandir*, to make a thing shake by the force it is cast with; A. Fr. *brand*, a sword.] *v. t.* to flourish (दहशत घालण्याकरितां) किंवा तयारी दाखविण्याकरितां) परजणें. २ झोंकून देणें; as, To B. syllogisms. Brand'isher *n.*

Brandy (brand'i) [Formerly brandy-wine: Ger. *branntwein*, burnt-wine: Dut. *brandewijn*.] *n.* ब्रांडी *f.* एक प्रकारची दारू *f.* Brandied *a.* दारूनें धुंद झालेला. Brand'y-pawnee' *n.* दारू आणि पाणी *n.*

Brank (brangk) [Prob. a variant of Prank.] *v. t.* बागडणें, (घोडा लगाम तोंडांतून टाकण्याचा प्रयत्न करतो तेव्हां) डोकें नाचवणें. २ *fig.* बढाई मारणें. Branky *a.* दिखाऊ, भपकेदार.

Brannew (bran'-nū) [Corr. of Brand-new.] *a.* अगदीं नवीन, घणकोरा, कोरा करकरीत, घणाखालचा.

Brash (brash) [Fr. *breche*, a breach, broken stuff.] *n.*

(झाडाची कापलेली) निकामी डाहाळी *f.* २ बर्फाचे तुकडे *m, pl.* Brashy *a.* Water-brash *n. med.* अपचनानें पोटांतून तोंडांत पाणी येणें-गुळण्या येणें, द्रवोद्धार, पित्तोद्धार. Weaning brash *n. med.* अंगावरून सोडवल्यावर मुलांना कधीं कधीं होणारी हगवण *f.*

Brash (brash) [Scot., prob. onomatopœic.] *n.* एकदम थोडीशी तव्यत बिघडणें *n.* २ पावसाची एकदम आलेली सर *f.* B. v. t. त्रास देणें.

Brasier (brā'zhēr) [Fr. *braise*, live coals. Vide Brass.] *n.* शेगडी *f.*

Brasier, Brazier (brā'zhēr) *n.* कांसार *m*, कांस्यकार *m.*

Brass (bräs) [A. S. *braes*, allied to Icel. *brasa*, to harden by fire; Dan. *brase*, to fry; Swed. *brasa*, fire.] *n.* पित्तळ *n*, (pop.) पितळ *f.* [CALX OF B. पुष्पक *n*, पुष्पकेतु *m*, रीति *f*, रीतिपुष्प *n*, रीतिका *f.* Sounding B. वाजणारी पितळ *fig.* व्यर्थ वडवड करणारा.] २ *fig.* *impudence* उद्धटपणा *m*, तिखें meaning impudence. ३ दागिने *m. pl*; पितळेचीं भांडीं *n. pl*; as, "The very scullion who cleans the brasses." ४ घर्षण सोसणारी पितळेची पट्टी *f. fig.* ५ *pl.* सनई *f.* ६ (पितळेचें) रोख नाणें *n.* ७ मृताच्या स्मरणार्थ त्याचा चेहरा ज्यावर काढला असतो अशी पट्टी *f*, पितळेची स्मरणपट्टी *f.* Brassarts *n. pl.* चिलखतांतील खांदा आणि बाहु जोडणाऱ्या पितळेच्या पट्ट्या. Brass v. t. (R.) पितळें मढविणें. Brass-band *n.* पितळेचीं वाद्यें (शिगं, तुतारी &c.) वाजविणारी मंडळी *f.* Brass-foil *n.* पितळेचा वर्ख *m*, पितळपान *n.* Brasset, see Brassarts. Brass-finisher *n.* पितळेच्या वस्तु साफ करणारा *m.* Brass-fittings *mech. eng.* पितळेचें सामान *n.* Brass-leaf पितळपान *n.* Brass-founder *n.* पितळ ओतणारा *m.* Brass'-iness *n.* पितळपणा *m*, पित्तलत्व *n.* Brass-paved टिकाऊ. Brass-visaged *a.* उद्धट. Brass-wire *n.* पेंचक *f, n*, (?) पितळेची तार *f.* Brass-works *pl.* पितळेचा कारखाना *m.* Brass, Brassy *a.* पितळेचा, पितळी, पितळेच्या रंगाचा, पित्तळेसंबंधीं, पित्तलमय. २ उद्धट, धीट. *n.* पितळेच्या बुडाची गॉल्फ खेळण्याची काठी *f.*

Brat (brat) [A. S. *bratt*, a cloak.] *n.* (तिरस्कारार्थीं) कारटा *m*, (टी *f*, टें *n.*), पोरटा *m.* (टी *f*, टें *n.*) २ मलवस्त्र *n.* Brat'chet, Brat'ling *n*, लहान पोर *n.*

Bravado (brav-ā'do) [Sp. *bravada*, vide Brave & Brag.] *n.* फुशारकी *f*, फुशारी *f.* २ स्वतःची फुशारकी दाखविण्याकरितां दिलेली धमकी *f.* ३ तिसमारखानपणा *m. pl.* Brav-adoes. Bravado v. i. फुशारकी मारणें, उद्धटपणानें-अरेरावीनें-तिसमारखानासारखें बोलणें. Bravadoing *n.*

Brave (brāv) [Fr. *brave*, gay.—Fr. *braver*, to swagger; Sp. *bravo*, bullying.] *a.* courageous, spirited, valiant, gallant शूर, छातीदार, छातीचा, बहाद (हू) र, जवानमर्द, मर्दी, मर्दाना, हिम्मती, हिम्मतीचा, हिम्मतदार, शौर्यसंपन्न, शौर्यशाली. २ magnificent, noble,

grand खासा, नामी, छानदार, उमदा, उत्कृष्ट, सुंदर; as, "It being a B. day, I walked to White-hall." ३ शूराच्या ढब्रीचा, दिसण्यांत चांगला; as, 'Wear my dagger with B. grace.' Brave *v. t. to defy, to challenge* न डगमगतां झगडणें, हमतम *m.* दाखविणें, हमतमानें बोलावणें, नाकावर निंबू *n.* घासणें (?). २ तुच्छ मानणें. ३ *to encounter with courage* धैर्यानें संकटाला पाठ देणें, शौर्यानें लढणें, धैर्यानें झगडणें, छाती ठोकून सामना देणें-करणें, सामना देत राहणें, छाती करून उभा राहणें. B. *n.* a man of daring courage शूर मनुष्य *m.* २ उत्तर अमेरिकेंतील शूर इंडियन. ३ उरफाट्या काळजाचा मनुष्य *m.* ४ (*obs.*) युद्धास-सामन्यास आमंत्रण *n.* ५ (*obs.*) धमकी *f.*; as, 'And so in this, to bear me down with braves.' Brave'ly *adv.* (v. A.) मर्दानें, हिंमतीनें, शहामतीनें, &c. शौर्यपूर्वक. २ उमदेपणानें, छाती करून, भयक्यानें, दिखाऊपणानें. Brave'ness *n.* Brave'ry *n.* (v. A.) शौर्य *n.*, शूरत्व *n.*, जवानमर्दी *f.*, छाती *f.*, मर्दी *f.*, मर्दुमकी *f.*, हिंमत *f.*, हिश्या *m.*, क्षात्रधर्म, *m.*, शहामत *f.* २ उमदेपणा *m.*, छानदारी *f.*, छानी *f.*, दिखाऊपणा *m.*, भयका *m.*; as, 'With scarfs and fans and double change of bravery.'

Bravo (bräv'o) [See Brave.] *n.* मारेकरी *m.*, उरफाट्या काळजाचा मनुष्य *m.* Brävöes *pl.*

bravo (bräv'o) [Sp. & It.] *interj.* भले शाबास, वाहवा, धन्य, जयजय, लगे, ऐशी, खाशी. Acciamations of bravo! bravo! शाबासकी *f.* Collog. खाशी. [पुरुषाला BRAVO, बायकोला BRAVA, आणि पुष्कळ मंडळीस BRAVI म्हणतात.]

bravura (bräv-öör'a) [Italian word meaning bravery or spirit.] *n. mus.* अतिशय अलंकारयुक्त गीत-राग.

rawl (brawl) [Fr. brailler, to cry often; Dan. bralle, to talk much and high.] *n.* a clamorous contention भांडण *n.*, हमरीतुमरीचें भांडण *n.*, कटकट *f.*, हर्षामर्ष (?) *m.*, कलागत *f.*, खणकादणका *m.*, खडाजंगी *f.*, धडकाधडकी *f.*, खडकाधडका *m.* B. v. i. खटपटणें, खडका *m.*-खटका-खडकाधडका *m.*-तडकाफडकी *f.* उडणें-झडणें-होणें-चालणें, कचक *f.* उडणें-झडणें. २ *to speak loudly and indecently* गोंगाट *m.*- गलबल *f.*- गलबला *m.*- कलकल *f.* करणें-करून बोलणें, खडखडून बोलणें. ३ -(as a brook, or a stream) खळखळणें; as, "A brook brawls along." Brawler *n.* Brawling *p. a.* (v. V. 1.) भांडरा, कटकट करणारा, कलागती, कलागत्या, कटकट्या. २ गोंगाट्या, गलबल्या, ओरड्या, खडखडून बोलणारा. ३ खळखळ वाहणारा. Brawling *n.* (v. V. 1.)-act. खटपटणें *n.*, &c. कटकट-कलागत-&c. करणें *n.* 2-act. गोंगाट-&c. करणें *n.*

rawl (brawl) [Fr. braule.] *n.* Shakes. नाच *m.*

rawn (brawn) [A. S. braedan, to roast.] *n.*

(हाताचा किंवा पोटीचा) मांसल व पिळदार स्नायु *m.*, मांसल प्रदेश *m.* [SOME SPECIAL WORDS FOR THE

SAME ARE वेडकी *f*, गांठ *f*, गांठी *f*, *pl.*, मेंडकी *f*, पेंडकी *f*.
 २ (*obs.*) *esp.* the arm, the calf of the leg, the
 buttock दंड *m*, पोटरी *f*, हुंगण *n*. ३ डुकराचें मांस *n*,
 रानडुकराचें भाजलेलें मांस. ४ स्नायूचें बल, शरीरबल.
 Brawned *a*. Brawler *n*. जेवणाकरितां मारलेलें रान-
 डुकर *n*. Brawn'iness *n*. मांसाळपणा *m*, बळकटपणा
m, गांठाळपणा *m*, मांसलत्व *n*. Brawn'y *a*. मांसल,
 मांसाळ, गांठळ, गांठाळ, गोंडस, गोलदार, बळकट.

Bray (brā) [Fr. *broyer*, to break.] *v. t.* कुटणें,
 खलणें; as "Though thou shouldest bray a fool in
 a mortar, yet will not his foolishness depart from
 him." Bray'er *n*. कुटण्याचें यंत्र *n*. २ शाई टाइपावर
 पसरण्याचें यंत्र *n*.

Bray (brā) [Fr. *braire*, to cry like an ass.] *n*.
 गाढवाचें ओरडणें *n*, गर्दभध्वनि *m*, मोठी आरोळी *f*,
 खरशब्द *m*, रासभध्वनि *m*. B. *v. i.* ओरडणें. [THERE
 IS NO SPECIAL WORD IN MARATHI FOR THE BRAY-
 ING OF AN ASS.] २ कर्कश शब्द करणें (तुतारीचा).
 B. *v. t.* कर्कश शब्दानें बोलणें, ओरडणें. Bray'er *n*.
 गाढवासारखें ओरडणारा. Bray'ing *n*. गाढवासारखें
 ओरडणें *n*. B. *a*. गाढवासारखें ओरडणारा.

Bray (brā) *n*. टेंकडी *f*, चढाव *m*.

Braze (brāz) [Fr. *braser*, to solder, A. S. *braes*
 brass-from its being used in solder.] *v. t.* पितळेनें मढ-
 विणें. २ (पितळेचा) पक्का डांक(ख) देणें-लावणें; as, To B.
 the seams of a copper pipe. ३ कठीण करणें. *fig.* संवय
 करणें, आंगवळणीं पाडणें; as, Now I am brazed to it.
 Brazen *a*. पितळेचा, पितळीचा, पित्तलमय, पित्तलनिर्मित;
 as, A brazen sound. २ अविचाराचा, निलाजरा; as, A
 B. face or countenance. B. *v. t.* कोडगेपणानें वागणें;
 as, "Sabina brazed it out before Mrs. Wygram,
 but inwardly she was resolved to be a good deal
 more circumspect." Brazen-face *n*. निलाजरा *m*,
 कोडगा *m*. Brazen-faced *a*. निलाजरा, कोडगा. Bra'-
 zenly *adv*. Bra'zenness *n*. Bra'zenry *n*. निलाजरे-
 पणाचें बोलणें *n*. Brazing *n*. एके ठिकाणीं सांधणें *n*.
 Brazing metal *n. mech. eng.* डांख करण्याची धातू *f*.

Brazier *vide* Brasier.

Brazil, Brazil-wood (bra-zil') [Port. *brasa*, glow-
 ing embers; O. Fr. *brasil*, of a brightred.] *n*.
 ब्राझिल लांकूड *n*, तांबड्या रंगाचें एक जातीचें लांकूड
n. Brazil'ian *n*. दक्षिण अमेरिकेंतील ब्रेझिल देशातील
 रहिवासी. B. *a*. ब्रेझिल देशासंबंधी.

Breach (brēch) [M. E. *breche*, a fracture.—O. Fr.
breche (Fr. *breche*), a fracture.] *n*. a break, gap,
 rupture भगद (दां) ड *n*, भगदळ *n*, भगाड *n*, भगास
n. भोंकसा *m*, भोंसका *m*, भोंसकू *m*, भोंसकट (R) *n*,
 भोंसकटें (R) *n*, भंगसाळ *f*, खिंड *f*, खिंडार *n*, खिंडारें *n*,
 सांध *f*; as, A B. in a wall. २ violation, infringe-
 ment मोडणें *n*, तोडणें *n*, भंग *m*, (much used in

comp.) भेद *m*, (in comp.) उल्लंघन *n*. ३ *rupture among friends* फूट *f*, तूट *f*, भेद *m*, बिघाड *m*, अंतर *n*. as, The B. of two brothers. [To heal a B. डांगपट्टी *f*, घालणे, भांडण मिटविणे.] ४ भंग *m*; as, B. of promise, Breach of law. ५ *surg.* जखम *f*. ६ तुटून पडणे *n*, हल्ला *m*, झपाटा (given in the Marathi Bible); as, "The Lord has made a B. upon Uzza." ७ *med.* उतरणे *n*, छंसन, भ्रंश, सरकणे, (आंतडे वगैरे भागाचे अंतर्गळ) (not अंग बाहेर येणे). ८ (जहाजावर समुद्राची) लाट आदळणे *n*- फुटणे *n*, लाटेचे पाणी *n*, मोठी लाट *f*. A clear breach जहाजावरून लाटा सपशेल निघून जाणे. A clean breach जहाजावरच्या सर्वांस लाटांनीं उडवून नेणे. Breach *v. t.* to make a breach खिंड *f*, पाडणे; as, To B. the walls of a city. २ *fig.* भंग करणे. To commit a breach of the peace सार्वजनिक शांततेचा भंग करणे. B. *v. i.* दुभागणे. Breach'y *a.* मोडण्याजोगा, फोडण्याजोगा.

N. B.—To heal a breach as given by Mr. Candy is a faulty or incongruous metaphor. We heal a wound but not a breach.

Bread (bred) [A. S. *breod*, BREAD.] [सहेव लोक भाकरीच्या पिठांत आंबवण घालतात, व ते ती भट्टीत भाजतात. हिंदु लोक भाकरीच्या पिठांत आंबवण घालीत नाहीत व ते ती तव्यावर भाजतात. BREAD=भाकर. व CAKE पोळी असे अर्थ एकाचा ठरवून टाकावे. CAKE शब्दाची माहिती पुढे दिली आहे. रोट, रोटगा, पानगा, भाजणीची भाकर, चपाती इत्यादि भाकरीच्या प्रकारांसंबंधाने पूर्ण माहिती कोशांत देणे अशक्य आहे.] *n.* (जोंधळ्याची-तांदुळांची-बाजरीची-&c.) भाकर *f*, गव्हांची चपाती *f*. [B. IN COVERT OR JOCOSE PHRASEOLOGY भकारी *f*, भास्करी *f*, सूर्यकन्या *f*.] २ (compreh.) अन्न *n*, अन्नपाणी *n*, दाणापाणी *n*. ३ *means of subsistence* (as in the phrase 'daily bread') अन्नवस्त्र *n*, निर्वाहास लागणाऱ्या अवश्य वस्तु *f. pl*, चरितार्थ *m*-उपजीविका *f*, निर्वाहाचे साधन *n*; as, "The B. of a family depends on that man's paralytic hand." Bread and water अन्नपाणी *n*, अन्नोदक *n*. that has eaten the bread (salt) of (*) अन्नाचा, To beg for one's bread (*) (to beg one's bread) अन्नाकरितां भीक मागणे, अन्नास करीत फिरणे. To begin to get (earn) one's bread आपले अन्नवस्त्र मिळवून लागणे, आपल्या श्रमाने पोट भरून लागणे. To be reduced to bread and water केवळ अन्नोदकावर राहण्याची स्थिति येणे, चणवणी-मिठवणी पिऊन असणे. To destroy or injure one's bread (*) (to deprive one of his bread, to stand in the way of one's bread) पोटावर पाय देणे, पोटावर उठणे-येणे, पोटाआड-अन्नाआड येणे, पोटावर मारणे, अन्नांत माती *f*. घालणे-कालवणे, *idio.* To lose one's bread अन्न जाणे *g. of o.* To put in the way of earning one's B. अन्नास लावणे. To quarrel with one's B. and butter पुढे वाढलेल्या पानास लाथ *f*. मारणे, आपल्या अन्नांत माती *f*. पाडून घेणे. To take the B. out of one's

mouth तोंडाचा घास *m*, काढणें-हिरावून घेणें, &c. Him
 laud whose B. you eat ज्याची खावी पोळी त्याची
 वाजवावी टाळी. Bread *v. t. cookery*. शिजविण्यापूर्वीं
 भाकरीचे बारीक तुकडे पेरणें; as, Breaded cutlets.
 Bread-basket *n*. भाकऱ्यांची टोपली *f*. २ *slang* पोट
n. Bread-corn *n*. भाकरीचें धान्य *n*. Bread-room *n*.
 गलबतांतील भाकरी ठेवण्याची खोली *f*. Bread-study
n. पोट भरण्याची विद्या *f*, पोट भरण्याकरितां मिळविलेली
 विद्या *f*. Bread-stuff *n*. भाकरीचें पीठ *f*. Bread-tree *n*.
 भाकरीचें झाड *n*. हें झाड दक्षिण पारसिफिक महासागरा-
 च्या बेटांत होतें व ह्यापासून भाकरी होते. Bread-winner
n. (सर्व कुटुंबाकरितां) भाकरी मिळविणारा. Bread
 and butter लोणीभाकर *cf.* Marathi भाजीभाकर,
 मीठभाकर. To break bread (तोंडांत घांस घेण्याक-
 रितां) भाकरी मोडणें. २ जेवणें. ३ (दुसऱ्यास वांटण्या-
 करितां) भाकरी मोडणें, भाकरी मोडून दुसऱ्यास वांटणें.
 ४ प्रभुभोजनांतील भाकरीचा प्रसाद घेणें-सेवन करणें. ५
 प्रभुभोजनाच्या प्रसादास हजर असणें. He took bread
 and salt त्यानें शपथ घेतली. To know on which side
 one's bread is buttered आपलें हित कोणत्या रीतीनें
 साधेल याविषयीं निदिध्यास करणें, स्वहिताकडे लक्ष देणें.
 Bread buttered on both sides *fig.* चमचमीची स्थिति
f, चमचम *f*. To butter one's bread on both sides *fig.*
 उधळपट्टी करणें. Bread and cheese, *the barest neces-*
sities of life निर्वाहाच्या आवश्यक वस्तु *cf.* Marathi
 भाजीभात, मीठभाकर. Bread of idleness बैठी भाकर,
 आळसाचें अन्न, मेहनत केल्याशिवाय मिळालेलें अन्न; as,
 "She eateth not the B. of idleness." Prov. XXXI.
 27. Bread of affliction दुःखाची भाकर, पुष्कळ जाच
 होऊन खावयास मिळालेली भाकर; as, "Thou shalt eat
 the bread of affliction." Deut. XVI. 3. To cast
 one's bread upon the waters *lit.* आपलें अन्न जलां-
 वर टाक *cf.* Marathi बरें करून ठेवावें तें कधीं फुकट
 जात नाहीं. धर्म करून ठेवावा, तो कधीं वायां जाणार
 नाहीं; as, "Cast thy bread upon the waters; for
 thou shalt find it after many days." Eccles. XI.
 Bread of life जीवनाचा आधार *m*, जीवनाची भाकर
 (?) *f*. [CHRIST CALLED HIMSELF THE BREAD OF
 LIFE. जसें मनुष्य भाकर खाऊन जगतो; तसें ख्रिस्तपदां भाव
 ठेविल्यानें मनुष्याचा आत्मा जगेल-तरेल अशी ख्रिस्ती लोकांची
 भावना आहे.]

N. B.—Mr. Candy renders "To work for one's
 bread" by हातावर संसार करणें, हातावर पोट भरणें. This is,
 in our opinion, wrong. "To live from hand to mouth"
 is the correct rendering of हातावर पोट भरणें, हातावर
 संसार करणें. An educated Englishman will never
 say 'To beg for one's bread,' the correct mode of
 expression is 'to beg one's bread.' So also will
 he never say 'to eat the bread of;' the correct idiom
 is 'to eat the salt of.' "To destroy or injure one's
 bread' is utterly un-English. "To deprive one of

his bread" or "To stand in the way of one's bread" is the correct English mode of expression. Where Mr. Candy has used 'to get one's bread,' the idiomatic English expression is 'to earn one's bread.'

Breadth (bredth) [A. S. *brædu*, broad.] *n.* (v. A.)
 रुंदी *f.*, विस्तार *m.*, रुंदपणा *m.*, व्यास *m.*, रुंदावा *m.* [To INCREASE IN B. रुंदावणें.] २ (of cloth) पन्हा *m.*; as, The B. of the cloth. [A SINGLE B. पाट *m.*, पट्टें *m.*, पाट (ड) गें *n.*, अटपळें (*obs.*) *n.* OF A SINGLE B. एकवरी.]
 ३ *fig.* मनाचें औदार्य *n.*, विशालबुद्धि *f.* ४ *fine arts* विशालता *f.*, एके ठिकाणीं आणलेला पुष्कळपणा *m.*
 Breadthways *adv.* पन्ह्यानें, रुंदीच्या बाजूनें (see Broad).

Break (brāk) [A. S. *breacan*, to break; Ger. *brechen*.]
v. t. to part by violence, to sever into distinct parts
 मोडणें, तोडणें, फोडणें, खंडणें, खांडणें, भंगणें (*poe.*),
 भेदणें, बिघडविणें, (चा) भंग-(चा) विघात करणें *g. of o.*
 २ फाडणें, तुकडे तुकडे करणें; as, "Like hounds breaking up a fox." ३ मोडून विजोड करणें; as, To B. a set of things. ४ (गळूं-शीर-धमनी) फोडणें. ५ फोडून मोकळा करणें; as, To B. ground. ६ (मोडून-फोडून-तोडून) कमकुवत करणें, नाश करणें, विस्कळित करणें, ढिला करणें, चुरा करणें, चुराडा करणें. ७ to make bankrupt मोडणें, दिवाळें काढणें *g. of o.*, वसविणें, निजविणें, नादार करणें, नापत करणें. ८ to crush the strength of, to wear out, to exhaust निर्बल करणें, (प्रकृति) बिघडवणें, क्षीण करणें; as, "An old man, broken with the storms of state." ९ हिम्मत खचवणें, नाउमेद करणें; as, "A person easily broken by affliction."
 १० (with *in*) to reduce to obedience or discipline, to train वठणीस-वळणीस-चालीवर आणणें, राबणें, कमावणें, शिकवणें. [TO BE BROKEN IN वठणीस येणें, पेटणें (!).]
 ११ (वचनाचा-शांततेचा-पवित्रतेचा) भंग करणें, (कायदा-नियम-तह-करार-जूट-शपथ-लग्न-इत्यादि) मोडणें. १२ (फोडून-मोडून-तोडून-पाडून) रस्ता करणें-पाडणें, (तुला फोडून) बाहेर निघणें. १३ (फोडून-बाजूला सारून) आंत शिरणें. १४ (जूट-एकसारखेपणा-सातत्य) मोडणें, तोडणें, अव्यवस्था करणें; as, To B. the enemy's line.
 १५ to stop for the time, to suspend, to interrupt मोडती-मोडा घालणें, खंड-खळ पाडणें. १६ एकदम दिशा बदलणें; as, "A fast bowler can B. both ways." १७ उखळणें, विखळणें, निखळणें, उकळणें, विखळ-उखळाउखळ करणें, उलगडणें, उलकटणें, विस्कळित करणें. १८ (wind) to crepitate पाडणें, पाद *m.* करणें-मोकळणें. १९ to disclose फोडणें, काढणें, उद्घु काढणें-करणें *g. of o.*, मन मोकळें करणें; as, "Katharine, B. thy mind to me." *Shakes.* २० (मध्ये) थांबणें, मुकाम करणें; as, To B. one's journey. २१ हुद्दा कमी करणें, कामावरून दूर करणें, बरतरफ करणें; as, I see a great officer broken. [TO BREAK AWAY (मोडून-

फोडून-सोडून) काढून टाकणे-दूर करणे. To B. THE BACK पाठीच्या हाडाचा सांधा उखळणे, पाठीचा कणा निखळणे. २ *fig.* निश्शक्त-निरूपयोगी करणे. ३ कामाचा कठीण भाग संपवणे, कामाच्या कठीण भागांतून पार पडणे; AS, To B. THE BACK OF A DIFFICULT UNDERTAKING. To BREAK DOWN मोडून नाश करणे-खाली पाडणे, मोडून जमीन-दोस्त करणे. २ मोडून तुकडेतुकडे करणे-विस्कळित करणे-चुराडा करणे. ३ शक्ति, धैर्य नाहीसे करणे, अवसान नाहीसे करणे. ४ हीन करणे, कमजोर करणे, कमजात करणे. To BREAK IN मोडून आंत घुसवणे. २ मध्ये अडथळा किंवा हरकत करणे. ३ भाषणामध्येच वोलणे, ALSO SEE THE 10TH MEANING OF THE VERB. To BREAK OFF संबंध तोडणे, (फोडून-मोडून) वेगळा करणे, एकाएकी बंद करणे. To B. OPEN तोडणे, फोडणे; AS, "OPEN THE DOOR, OR I WILL BREAK IT OPEN." To B. OUT एकदम उद्गारणे, एकदम उद्गार काढणे. २ मोडून बाहेर काढणे; AS, To B. OUT A PANE OF GLASS. To B. OVER अवज्ञा करणे, भंग करणे; AS, "TO B. OVER A RULE." To B. THROUGH आंत घुसून मार्ग करणे. २ *fig.* (मोडून) मुळांच पर्वी न करणे; AS, To B. THROUGH ALL CEREMONIES. To B. UP तुकडे तुकडे करणे. २ कांहीं वेळ बंद ठेवणे; To B. (ONE) ALL UP घाबरवून टाकणे, गडबडवणे, तिरपीट उडवणे, हवेलंडी उडवणे, धांदल करून सोडणे. To B. BULK तारवांतील माल काढून घेणे. To B. COVER लपून बसलेल्या ठिकाणांतून बाहेर पडणे. To B. GROUND नांगरण्यास-खणण्यास प्रारंभ करणे, *fig.* कामास आरंभ करणे. To B. THE HEART दुःखाने कष्टी करणे. To B. THE ICE सुरवातीचीं संकटे निवारून एकाद्या कामास सुरवात करणे, पहिली अडचण दूर करणे, (कार्यारंभी नेटाने अडचणी दूर करून) मार्ग खुला करणे. २ (संभाषणास) सुरवात करणे. To B. A JEST धट्टामस्करी करणे. To B. A LANCE WITH हल्ला करणे. २-शीं सामना करणे. To B. THE NEWS (एकणाराला एकदम धक्का बसून नये ह्मणून) पोक्तपणाने एखादी दुःखकारक-भयंकर बातमी सांगणे. To B. A PATH रस्ता पाडणे. To B. THE PEACE (दांडगाईने-भांडण तंटा करून) शांतता मोडणे. To B. UPON A WHEEL एखाद्या गुन्हेगारास चाकावर बांधून लोखंडी पहारीने त्याच्या गात्राचा चुराडा करणे.] Break *v. i. to part, to come asunder* मोडणे, तुटणे, फुटणे; AS, Else, the bottles B. and the wine runneth out." २ *to burst* फुटणे. ३ *to become bankrupt* मोडणे, मोडावणे, तुटणे, बसणे, थकणे, निजणे, दिवाळें *n.* निघणे *g. of s.*; AS, He broke in this and became poor. ४ (in health, strength, spirits, &c.) तुटणे, थकणे, दमणे, मोडकळणे, मोडकळीस-मोडीस येणे, मोडावणे, भागणे, घसरणे, पडणीस येणे. ५ (the voice), *to become hoarse or cracked* गळा *m.* फुटणे-पडणे-पिंजणे-बसणे, घांटी *f.* फुटणे-बसणे; AS, A singer's voice breaks. ६ *to fall out, to quarrel* फुटणे, तुटणे, विघडणे, विघाड *m.* फूट *f.* तूट *f.* होणे *g. of s.*, निश्शक्त होणे, प्रकृति विघडणे, शक्ति-हीन होत जाणे; AS, "How the dean begins to B." ७ *to yield, to fail, &c.* मोडणे, मोडावणे, मोडकळणे, भागणे. ८ *to break loose* सुटणे, मोकळा होणे (with out. forth) ९ *to appear in eruptions* उतणे, उगवणे,

उफणें, फुटणें, सुटणें, आंगफुटणी *f.* होणें, दरदरणें, दरदर or रां फोड *m. pl.* येणें. १० (with out) to become *dissolute &c., to run wild* सुटणें, निसवणें, निसत होणें, बंधनांतून जाणें, आरबण्यांतून जाणें. ११ (with up) to *dissolve, as firms, associations, companies* भंगणें, तुटणें, सुटणें, फुटणें, फाटणें, फांकणें, *n.* तुटातुटी or तुटातूट *f.* भंग *m.* बिघड *m.* निर्तुटक *n.* &c. होणें *g. of s., with implications of completeness and ruinousness* भया-भंगास जाणें; as, The clouds are breaking. १२ (with up) to *come to pieces* उखळणें, निखळणें, विखळ *f.* उखळा उखळ *f.* होणें, सुटणें, फाटफूट *f.* होणें. १३ (with with); to *fall out with, to quarrel with* बिघडणें, फुटणें, तुटणें, बेबनाव होणें, भांडणें. १४ एकदम जोरानें येऊन-पडून फुटणें; as, 'A second deluge over our heads may B.' १५ दुःखानें फुटणें-व्याकुळ होणें; as, His heart broke in grief. १६ (जणूं काय फुटून-मोडून) एकदम बदल होणें; as, "To B. into a run or gallop." [To BREAK AWAY (मोडून-फुटून) दूर वाजूला होणें. २ एकदम निसटून-बंधमुक्त होऊन पळून जाणें. To B. DOWN मोडून खाली पडणें, उलथून पडणें, उलटणें, हातीं घेतलेल्या कामांत यश न येणें, गोंधळून जाणें, धावरून जाणें, अवसान सुटणें. To B. FORTH (FLAME, LIGHT, PASSION, WAR, DISEASE) एकदम प्रादुर्भाव होणें, फुटणें, भपकन् वर दिसणें, एकदम दृष्टोत्पत्तीस येणें. २ आश्चर्यानें एकदम बोलत सुटणें. To B. FROM पासून निसटणें. To BREAK INTO आंत घुसणें. To B. IN UPON (भलत्या वेळीं) जोर करून आंत घुसणें, एकदम घुसून अडथळा करणें; as, "LET US NOT BREAK IN UPON HIM." To B. LOOSE मोकळा होणें-सुटणें; as, "WHO WOULD NOT, FINDING A WAY, BREAK LOOSE FROM HELL?" To B. OFF संबंध तुटणें, (पडून-मोडून) वेगळा होणें, एकाएकीं बंद पडणें. To B. OUT (AN EPIDEMIC, DISCORD, LIGHT, FIRE, DISEASE, RIOT, WAR, REBELLION) एकदम उमटणें, एकदम भडकणें, एकदम प्रादुर्भाव होणें. To B. OVER हद्द सोडून जाणें. To B. UP कांहीं वेळ बंद होणें-बंद ठेवणें; as, "TODAY THE SCHOOL WILL BREAK UP FOR HOLIDAYS FOR ONE WEEK." To B. UPON-च्यावर आंत एकदम प्रादुर्भाव किंवा उदय होणें. To B. WITH कज्जा किंवा भांडण, होणें. To B. WITH THE PAST मागचा संबंध तोडणें.] Break *n.* an opening, a gap खिंड *f.* *dim.* खिंडकुली *f.* or लें *n.* खिंडार *n.* or रें *n.* खांडार *n.* २ an opening, an interruption, a stoppage खंड *m.* तूट *f.* फूट *f.* फट *f.* मोडा *m.* अंतर *n.* खळ *m.* as, Five years without a B. ३ (in the weather) उघाड *f.* or उघाडी *f.* (v. पड, हो). ४ an intermission of time खाडा *m.* जागा *f.* अंतर *n.* ५ विराम *m.* ६ सातत्यभंग *m.* ७ पहिल्यानें दिसणें, प्रभातकाळ *m.*; as, The B. of day. Breakable *a.* Breakage *n.* see Breaking. २ an allowance for things broken फुटीतुटीबद्दल सूट *f.* मोबदला. Break down *n.* मोडकळीला येणें, लय *m.* ३ अपघातानें मोडणें *n.* मोडून खालीं पडणें *n.* Breaker *n.* (v. V. T. 1.) तोडणारा, मोडणारा, &c., छेदक, विघातक, विघाती, भंगकर्ता, भंजक. २ किनाऱ्यावर-खडका-

वर आदकून फुटणारी लाट *f*, मौजा; as, Surrounded by breakers. ३ एक प्रकारचें पाण्याचें लहान भाडें, जांब, जाम. Breakers ahead संभाळा (पुढें लाटा फुटून उसळताहेत). Breaking *n*. (v. V. T. 1.)—*act*. तोडणें *n*, मोडणें *n*, &c., भंग *m*, खंडण *n*, स्फोट *m*, स्फोटन *n*. Break-neck *a. lit. & fig.* मानमोडा-डी-डें, मान मोडणारा, जीव धोक्यांत घालणारा, घातकी. २ *head-long* मुसंडी, खूब जोराचा; as, B. speed. ३ *precipitous* सुळ्यासारखा, तुटलेल्या कड्याचा; B. road,-rock. Break-water *n*. पाणी थोपविण्याकरितां-अडविण्याकरितां केलेला बांध *m*-भित *f*-बंधारा-&c., ढकशी *f*, थोप *f*. Break, Same as Brake.

Breakfast (brek'fast) *n*. प्रातरन्न *n*, प्रातर्भोजन *n*, न्याहारी *f*. २ उपास सोडणें *n*. B. v. i. न्याहारी-&c. करणें. B. v. t. to furnish with breakfast न्याहारी पुरविणें; as, We breakfast him to-day. Breakfasting *n*. न्याहारी करणें. २ उपास सोडणें, उपासानंतर जेवणें. Breakfast-set न्याहारीचीं भांडीं *n. pl.*

Breast (brest) [A. S. *breost*, swelling.] *n*. उर *n*, (*pop.*) ऊर *m*, छाती *f*, उरःस्थल *n*, वक्ष *n*, वक्षःस्थल *n*, *loosely* हृदय *n*. [IN CONTEMPT, ANGER, &c. उराड *n*, छाताड *n*. HOLLOW OF THE B. उराचो शिंप *f*. PIGEON B., PROJECTING B. उराड *n*. TO CLASP TO THE B. उराशां-पोटाशां-&c. धरणें, पोटाळणें.] २ (of a woman-&c.) स्तन *n*, थान *n*, कुच *m*, छाती *f*, जोबन *n*, मामू *m*, मिमी *f*, उरोज *m*, पयोधर *m*; as, "My brother that sucked the B. of my mother." [IN COVERT, वरशां OR वरलाशां *n. pl.* A HARD B. दगडी छाती *f*. MOTHER'S B. अमा-आमा *m*, माम *n*, अमू *m*. TO SUCK THE B. स्तनपान *n*. करणें.] ३ *heart, conscience, mind* हृदय *n*. हृदय-मंदिर (*idio.*) *n*, हृदयकमल (*idio.*) *n*, अंतःकरण *n* (a loyal B.), *colloq.* पोट *n*, मन *n*. [WEIGHT UPON ONE'S B. उरावरचा गोहो-दगड-दडपण-धोंड *f*. TO MAKE A CLEAN B. (OF A THING) चोरून न ठेवतां सांगणें, मन मोकळें करून सांगणें.] ४ कोणत्याहि वस्तूचा दर्शनी भाग, छाती *f*; as, The B. of a hill. ५ भट्टीचा दर्शनी भाग *m*, छाती *f*. B. v. t. छाती ठोकून पुढें उभें राहणें, सामना देणें; as, To B. the storm. Breast-bone *n*. उराचें हाड *n*, उरोस्थि *n*. Breast-deep, Breast-high *a*. छातीइतका उंच, छातीभर. Breasted *a*. छाती असलेला. Breast-knot *n*. छातीवर लावण्याची फितेची धनुकली *f*. Breast-pin *n*. छातीवर लावण्याचा टांचणीसारखा दागिना *m*. Breast-plate *n*. छातीचें कवच *n*, चपरास *f*, उरस्त्राण *n*. Breast-plough *n*. छातीइतकाच उंच नांगर *m*. Breast-rail *n*. छातीइतकी उंच रेल, (संरक्षणाकरितां) छातीइतक्या उंच बांधलेल्या भितीवरची रेल *f*. Breast-summer, Bressummer *n*. आधारकाठी *f*, आधारबहाल, ह्यावर छपराचा सर्व भार असतो. [खिडकीवर दरवा जावर बसविलेली जाडी फळी (छावणी) ज्याप्रमाणें वरचा सर्व भाग तोलते त्याप्रमाणें हें आधारबहाल छपराचा सर्व भाग तोलते.] Breast-wall *n*. छातीइतकी भित *f*.

Breast-wheel *n.* (पाणचक्रीमधील) मुख्य चक्री (चक्र); ही चक्री-चक्र-फक्त पाण्याचे जोरावर चालते व ती अर्धी पाण्यांत असते. Breast-work *n. fort.* संरक्षणाकरिता घाईने बांधलेला छातीइतका उंच तट *m.*, वरंडी *f.*, वरंड *f.* An infant at the breast तान्हे मूल *n.*, स्तनपान करणारे मूल *n.*, पिते मूल *n.*, स्तनंधय *n.*

Breath (breth) [A. S. *bræth*, a breath.] *n.* श्वास *m.*, उच्छ्वास, (*pop.*) उसासा *m.*, दम *m.*; as, To be out of breath from violent exercise. [IN A BREATH एकदम, एका क्षणांत, अत्यल्पकाळांत. SWEETENING THE B. (AS AFTER A MEAL) मुखशुद्धि *f.* ANYTHING (BETEL-LEAF, &C.) TO SWEETEN THE B. मुखवास *m.*, मुखवासन *n.* THAT CAN RETAIN HIS B. A LONG TIME पुष्कळ वेळ श्वास कोडूं शकणारा मनुष्य, जितप्राण. THAT IS OUT OF B. वेदम. TO DRAW B. श्वास *m.* ओढणे. TO HOLD ONE'S B. दम *m.* छाटणे-धरणे. TO LABOUR FOR B. धापा टाकणे, धापण, धापणे. TO STOP ONE'S B. दम *m.* कोडणे. TO SUSPEND OR RESTRAIN THE B. प्राणायाम *m.* करणे TO SUFFER TO TAKE B. दम *m.* घेऊं देणे. To take B. दम *m.* खाणे-वेणे. TO WASTE (OR LOSE) ONE'S B. तोंडाची वाफ *f.* गमावणे.] २ झुळूक *f.*, वाऱ्याची लहर *f.*; as, A breath of wind. ३ श्वासोच्छ्वास करण्याची शक्ति *f.* प्राण *m.* ४ वास *m.*, सुवास *m.*; as, The B. of flowers. ५ नुसता शब्द *m.*; as, "A breath can make them as a breath has made." अगदीं स्वल्प-अत्यल्प प्रयत्न *m.* ६ जीवनशक्ति *f.*, जीवनकारण *n.*, जीव *m.*; as, 'He is the breath of this movement.' ७ एक क्षण दम घेण्यास जितका वेळ लागेल तितका वेळ *m.*, अगदीं थोडा काळ *m.*; as, "He changes in a breath." ८ (दम घेतल्याने) मिळणारा विसावा *m.*; as, 'Give me some breath, some little pause.' ९ उद्गार *m.* Breath'ful *a.* Breath'ableness *n.* To catch one's breath श्वासोच्छ्वास थोडा वेळ बंद करणे. The news took away his breath (अतर्कित व भीतिदायक असल्यामुळे) त्या बातमीने त्याला आश्चर्यचकित केले-घाबरविले. With *bated* breath (पूज्यभावाने अगर भीतीने) कमी झालेल्या श्वासाने. Below or under one's breath लहान स्वरां. Breath'less *a.* श्वासोच्छ्वासाशिवायचा. १ पूर्ण, पुरा; as, Breathless attention, expectation, &c. ३ *dead* श्वासोच्छ्वास नाहीसा झालेला, मेलेला; as,

Breath'less body. Breath'lessness *n.*

Breathe (brēth) *v. i.* to respire श्वासोच्छ्वास (*pop.*)

श्वासोश्वास *m.* करणे-टाकणे, श्वास *m.* सोडणे-टाकणे, श्वास *m.* वाहणे-चालणे *g. of s.*, श्वास *m.* असणे *inv. con.* २ to take breath, to have an interval of rest दम *m.* खाणे-घेणे-टाकणे, उमास or उमासा *m.* टाकणे, उमस or उमास *n.* खाणे or *inv. con.* पडणे; as, "Breathe a while and work again." ३-(the air) to blow softly झुळझुळ *adv.* वाहणे, झुळझुळणे, झुळकणे, संध-थंड-मंद वाहणे; as, The air breathes upon us most sweetly.

४ (with *hard*) laboriously दम *m*- श्वास *m*.
 लागणें *in. con.*, दम *m*. चढणें, सुस्कारा *m*- सुसकारा *m*.
 टाकणें, उश्रम or मा (R) *m*. घेणें-टाकणें, धापणें. ५ (with
out) to expire forcibly सुस्कारणें, हुसकारणें, सुसकार *m*-
 सुसकारा *m*-हुसकारा *m*. टाकणें. ६ जगांत-जीवंत असणें;
 as, "Breathes there a man with soul so dead?"
Scott. Breathe *v. t.* to inhale श्वासाबरोबर घेणें-खाणें
idio., पिणें *idio.* २ to utter softly हळू उच्चारणें; as,
 To B. a vow. ३ to disclose, to tell वदणें, उद्दु *m*.
 करणें *g. of o.* [NOT TO B. A SYLLABLE OF चकारशब्द
 -ञ- &c. न सांगणें.] ४ (with *into*) to inject by
 breathing श्वासाबरोबर फुंकणें. ५ (with *out*) to eject
 by breathing श्वासाबरोबर सोडणें; as, The flowers
 breathe out a sweet smell. ६ to express, to show, to
 manifest (जणूं काय श्वासानें) दाखविणें; as, This article
 breathes a revengeful spirit. ७ दमविणें, थकविणें; as,
 A little breathed by the journey up. ८ फुंकून वाज-
 विणें; as, They breathe a flute. ९ (*obs.*) दम वाढविणें.
 Breathed *p. a.* Breather *n.* Breathing *pr. a.* (v. V.
 I. 1.) श्वासी, श्वासोच्छ्वासी *pop.* श्वासोश्वासी, श्वासोश्वास
 करणारा, प्राणधारी. Breathing *n.* (v. V. I. 1.)-*act.*
 श्वासोच्छ्वास *pop.* श्वासोश्वास *m*, श्वास *m*, उच्छ्वास *m*,
 श्वसन *n*, उच्छ्वसन *n*. २ सुसकारणें *n*, &c., सुसकार
 or सुसकारा or हुसकारा *m* (v. टाकणें, सोडणें). ३ *med.*
 श्वसनक्रिया *f*. ४ झुळझुळ वारा *m*. ५ प्रेरणा *f*; as, 'The
 breathings of the Holy Spirit.' ६ संचार *m*. ७
 उद्गार *m*, उच्चार *m*; as, To give breathings to one's
 thoughts. ८ उसासा *m*. ९ महाप्राणोच्चार *m*. १० मनोगत
 प्रार्थना *f*, हांव *f*; as, Breathings after that blessed
 state. ११ विश्रान्ति *f*, विराम *m*, विसावा *m*. [BREATH-
 INGS THROUGH THE NOSTRILS, AS PRACTISED BY
 THE FOLLOWERS OF THE YOGA PHILOSOPHY पूरक
m, कुंभक *m*, रेचक *m*, प्राणायाम *m*. (THESE WORDS EX-
 PRESS DIFFERENCES IN THE MANNER)]. Breathing
 hole उच्छ्वास *pop.* उश्वास *m*, झरोका *m*. Breathing
 pores, see Stomata वायुरंध्रें, श्वासोच्छ्वासकूप, श्वासरंध्रें.
 Breathing-time विश्रामकाल *m*. Breathing-while
 श्वास घेण्याइतकी वेळ *f*. To breathe hard दम-श्वास *m*.
 लागणें. To breathe again क्लेशापासून मुक्त होणें.
 To breathe freely मनाची शांतता-स्वास्थ्य असणें, जीव
 भांड्यांत-सुखांत पडणें, कोणत्याही तऱ्हेची काळजी
 नसणें. To breathe one's last प्राणोत्क्रमण होणें,
 प्राण सोडणें, मरणें, राम म्हणणें. To breathe upon
 मलीन करणें. To B. a vein रक्त काढणें.

Bred (bred) [See Breed.] *a.* जनित, संवर्धित, पाळ-
 लेला, पोसलेला. Well-B. चांगल्या रीतीभातीचा,
 चांगल्या वागणुकीचा, सुविनीत, सदाचार. Ill-B. वाईट
 रीतीभातीचा, वाईट चालीचा, दुराचार.

Breech (brēch) [A. S. *brec*, the breech.] *n.* *bum*, *bot-
 tom* हुंगण *n*, हुंग *n*, नितंबदेश *m*. २ *hinder part*, *back-
 part* पाठीमागला भाग *m*, पृष्ठभाग *m*, पश्चाद्भाग *m*. ३

(obs.) (breeches) चोळणा *m.* [B. JUST COVERING THE POSTERIOBS गांडचोळणा *m.* B. just covering the thighs मांडचोळणा *m.*, मांडीचोळणा *m.*] Breech *v. t.* इझार *f.* विजार &c-घालणें, चोळणा नेसवणें, झांकणें. २ (obs.) हुंगणावर &c-मारणें. ३ (बंदुकीचा प्रत्याघात होजं न देणारी) दोरी बांधणें; as, To breech a gun. Breeched *a.* Breeches *n.* चोळणा *m.*, मांडचोळणा *m.* Knee-breeches गुडघ्यापर्यंतचा चोळणा *m.*, गुडघी *f.* Breeching *n.* (obs.) लेंडी (घोड्याच्या खोगिराची). २ हुंगणावर मारणें *n.* ३ तोफ उडविल्यावर ती प्रत्याघातानें मार्गें सरूं नये म्हणून तिला बांधलेली दोरी *f.* B. *a.* फटके मारण्याजोगा. Breech-loader *n.* एक प्रकारची तोड्याची बंदूक *f.* Breech-loading *n.* तोड्याची बंदूक भरणें. Breeches-Bible प्रॉटेस्टंट लोकांचें जिनीवा बायबल *n.* Breeches-parb *theat.* नाटकांत मुलीनें पुरुषाचा वेष घेणें. To wear the breeches *colloq.* नवऱ्याचा अधिकार हिरावून घेणें.

Breed (brēd) [A. S. *bredan*, to nourish.] *v. t.* to generate, to engender उत्पन्न करणें, उत्पादन *n.* उद्भावन *n.* उत्पत्ति *f.* करणें *g. of o.*; as, Every mother breeds not sons alike. २ to occasion, to produce, to cause उत्पन्न करणें, उत्पादणें, उद्भावणें, उपस्थित करणें; as, To B. a storm or To B. a disease. ३ जन्म देणें; as, A pond breeds fish. ४ to bring up, to rear पालणें, पोसणें, पालन *n.* पोषण *n.* &c- करणें *g. of o.*, लहानाचा मोठा करणें. ५ शिकवून तयार करणें. ६ (cattle) to raise; to rear उपजवणें, निपजवणें, संतति *f.* &c-वाढवणें *g. of o.* ७ to be the native place of ची जन्मभूमि असणें; as, A Northern country breeds stout men. Breed *v. i.* उपजणें. २ विणें. ३ उत्पन्न होणें; as, Dissensions breed among them. ४ गर्भार होणें; as, 'The mother had never bred before.' ५ अधिक होणें, वाढणें; as, 'I make it (my gold and silver) breed as fast.' *Shakes.* ६ अवलाद उत्पन्न करणें-उत्पन्न होणें, जन्म होणें. Breed *n.* progeny, race, family, offspring बिजवट *n.*, वाढा *m.* २ (of cattle) stock ताणा *m.*, बिजवट *n.*, थळ *n.*, थळी *f.*, खाण *f.*, जात *f.*, अवलाद *f.* [OF A GOOD B. थळीचा, थळचा.] ३ संतती *f.* ४ वीत *f.*, वीण *f.* Breed'-bate *n.* कळलाव्या, आगलाव्या, कळीचा नारद *m.*, नारदमुनि *m.* (obs.), भांडणें उपस्थित करणारा *m.* Breeder *n.* Breeding *p. a.* (of female animals) not barren वितीगाभती, वितीफळती, भादी. Breeder *n.* पोसणारा *m.* Breeding *n.* पोषण *n.*, पालन *n.*, संवर्द्धन *n.*, पैदास्ती *f.* २ education, manners माणुसकी *f.*, सुजनता *f.*, सुजनत्व *n.*, शिक्षण *n.* ३ उत्पन्न करणें *n.* ४ विनय *m.*, रीत *f.*, आचरण *n.* ५ फळणें *n.*, गर्भधारण *n.* Cross-breeding भिन्नकुलोत्पत्ति *f.* Breeding in and in एकजातीय उत्पत्ति *f.* Good breeding सुशीलता *f.*, शिष्टता *f.*, चांगलें वळण *n.* Breeding *pr. p.* Bred *pa. p.*

V. B.—Breed हा शब्द पार्श्वीव जनावरांच्याच जातीला

लवतात, रानटी जनावरांच्या जातीला Species आणि मनुष्यांच्या जातीला Race हे शब्द वापरतात.

Breeze (brēz) [M. E. *brese*; A. S. *briosa*.] *n.* (*Shakes.*) *the gadfly* गोमाशी. Also written Breese, Brize.

Breeze (brēz) [Fr. *brise*, a cold wind.] *n.* a *fresh soft flowing wind* मंद वारा *m*, मंदवायु *m*, मंदपवन *m*, झुलुक *f*, वारें *n*, वाऱ्याची लहर *f*, मृदुवात *m*, मंदानिल *m*. [BALMY B. मंदसुगंध वायु *m*. COOL AND BALMY B. शीतसुगंध वायु *m*. Land B. (BLOWING FROM E. OR N. E.) मतलई *f*, रात्रीं जमिनीवरून समुद्राकडे वाहणारा वारा, भूमित्यागी-भौम पवन, स्थलपवन. SEA B. समुद्राकडचा वारा *m*, दिवसा समुद्राकडून जमिनीकडे वाहणारा वारा, समुद्रत्यागी पवन, समुद्रपवन, खारावारा.] २ *fig., colloq. a disturbance, a quarrel, a row* क्षोभ *m*, चित्ताची भस्वस्थता *f*, वाद *m*, कलह *m*, चकमक *f*; as, To keep up a B. means to continue a disturbance; The discovery produced a B. Breeze'less *a.* निर्वात, शांत. Breez'y *a.* हवाशीर, हवेचा. To breeze up जास्त जास्त जोरानें वाहणें.

Breeze (brēz) [O. Fr. *brese*, Fr. *braise*, cinders, live coals. See *Brasier*.] *n.* (विटा भाजतांना वापरलेला) केर *m*, कचरा *m*, राख *f*.

Brethren (breth'ren) *n.* *members of the same society or profession* बंधुजन *m, pl.*, वर्गबंधु *m. pl.*, व्यवसाय-बांधव, समाजबांधव, जातभाई. २ *gener. B. and near relatives* भाऊबंद *m. pl.*

Bretwalda (bret-wal'da) [A. S. *bret*, *bryten*, wide, powerful & *walda*, a ruler.] *n.* सर्व ब्रिटनलोकांचा अधिराज *m*. 'ब्रेटवॉल्डा,' ही एक इंग्लंडच्या राजांची जुनी पदवी आहे. ही पहिल्यानें इंग्लंडचा राजा जो एग्बर्ट त्यास दिली होती, त्यानंतर बरेच इंग्रजी राजे ही पदवी धारण करीत असत. ही पदवी हल्लीं प्रचारांत नाहीं.

Breve (brēv) [L. L. *breve*, from L. *brevis*, short.] *n. print.* ऱ्हस्व स्वराची खूण *f* [~]. २ *mus.* लघुचिन्ह *n*, चार मात्रांचा काल दाखविणारें चिन्ह. आर्य संगीत शास्त्रांत तें असें (१) लिहिलें आहे.

Brevet (brev'et) [Fr. *brevet*, a commission.-L. *brevis*, short.] *n.* राजाकडून-देणगी-मान-हक्क-अगर पदवी मिळाल्याबद्दलचा लेख, सन्मानाची-बहुमानाची-&c. सनद *f.* २ *mil.* पलटणीतील अधिकाऱ्यास त्याच्या चांगल्या कामगिरीबद्दल सन्मानार्थक मिळालेला वरिष्ठ अधिकार. कमी पगारदारानें मोठ्या पगारदाराची जागा चालविण्याची सनद *f.* ही सनद फक्त मानाचीच असते, व ती-मुळें ज्यास्त पगाराचा हक्क येत नाहीं. Brevet'cy *n.*

Breviary (brēv'i-ar-i) [Fr. *breviaire*.-L. *brevarium*, from *brevis*, short.] *n.* गोपवारा *m*, सार *n*, संक्षिप्त-वर्णन *n.* २ (of Roman Catholic and Greek churches) स्तोत्रसंग्रह.

Brevier (brev-ēr') [L. *brevis*, short. A small type between bourgeois and minion, originally used

in printing breviaries.] *n. print.* ब्रेविहर नांवाचा ठसा *m.*

Brevity (brev'it-i) [*L. brevitās, brevis, short.*] *n.* (*v. A. 2.*) अल्पता *f.*, विस्ताराभाव *m.*, अविस्तरा *m.*, विस्ताराहित्य *n.*, संक्षेप *m.*, संक्षिप्तकथन *n.*, अटपसरपणा *m.* २ *briefness of time* अल्पकालता *f.*

Brew (brōō) [*A. S. breowan, to brew.* The original meaning seems to have been to make (ale, beer, and the like) by infusion, boiling and fermentation.] *v. t.* निरनिराळीं द्रव्यें मिळवून तयार करणें. (beer, ale, &c.) काढणें, गाळणें; as, She brews (गाळत्ये) good ale. २ *to devise* (scheme) बांधणें *fig.* बनावणें, रचणें; as, To brew a plot. *B. v. i. fig. to hatch mischief or evil* पिकणें, धुमसणें, शिजणें. २ बीर दारू करण्याचा धंदा करणें. ३ (मिश्रणानें) तयार होणें; as, A storm brews. **Brew'age** *n.* कढवून तयार केलेलें मादक पेय *n.* २ दारू गाळण्याची क्रिया *f.*, दारूची भट्टी लावणें *n.* ३ (मीठ वगैरे) उकळून तयार करणें. **Brewer** *n.* कलाल, काळण. **Brewery**, **Brew-house** *n.* बीरदारूचा दारू गाळण्याचा कारखाना *m.*, दारूची भट्टी. **Brewing** *n.* दारू तयार करणें *n.* २ एकाच वेळीं तयार केलेली दारू *f.* **Brewster** *n.* कलाल.

Bribe (brīb) [*Fr. bribe, broken victuals given to beggars.*] *n.* लांच *f.*, (*colloq.*) अंतस्थ *n.*, पानसुपारी *f.*, *idio.* पान्हवण *n.*, *idio.* तोंड दावणें *n.*, रुशवत *f.*, खुलवर *f.* *n.* [To stop the mouth with a B. तोंड *n.* दावणें, *idio.* To take B. or bribes लांच *f.* खाणें, अवदान *n.*-हात *m.*-गपका *m.* मारणें, चावणें *idio.*, चरणें *idio.*] २ लुचपत. ३ नीतिभ्रष्ट करणारें कारण *n.* **Bribe-eater** (?), **Bribe-taker** *n.* लांच खाणारा *m.*, लांचखोर *c.*, लांचखाऊ *c.*, लिदवळ (*obs.*), पेंडीचें गुरूं (*obs.*) *n.* **Bribe** *v. t.* लांच *f.* देणें, लांचावणें, अवदान *n.* देणें, हात *m.*-मूठ *f.* दावणें-चेपणें-शेकणें, तोंड *n.*-दावणें, पैसा *m.* चरणें, आडव्या हातानें देणें, हातीं घालणें. [To B. extensively रान *n.* मारणें.] २ लांच देऊन आपल्या बाजूचा करणें. *B. v. i.* एखाद्यास लांच देणें; as, "The bard may supplicate, but cannot bribe." **Goldsmith.** **Brib'able** *a.* लांच देण्याजोगा. **Bribed** *p.* (*v. V.*) लांच दिलेला, लांच खाल्लेला, अंतस्थ घेतलेला. To be bribed, *to be won over by bribery* लांचाविणें. **Brib'er** *n.* (*v. V.*) लांच देणारा, लांचाविणारा, मूठचेप्या-दाव्या, तोंडदाव्या, चाटू. **Brib'ery** *n.* लांच देणें *n.*-घेणें *n.*, लांचखोरी *f.*, लांचेचा व्यापार *m.* **B.**—*compreh.* **B.** and corruption लांचलुचपत *f.*, लांचलूप *f.*, चापसाचापसी *f.* **Bribery-oath** *n.* एखाद्यानें मत देतांना लांच घेतली नाहीं अशाबद्दल त्यापासून घेतलेली शपथ *f.*

Bric-a-brac (brik-a-brak) [*Fr. brique, a fragment, a bit, from O. Dut. brick, a piece, from breken, to break. 'brac' in bric-a-brac is the ricochet of bric.*] *n.* odds and ends of curiosities मौजेचें हौसेचे सटरफटर पदार्थ-वस्त *f.*

Brick (brik) [Fr. *brique*, a brick, a piece.] *n.* वीट *f.*
 इष्टका, इष्टिका (?) *f.* [KILN-BURNED B. BAKED B. पकी
 वीट *f.* पकेष्टका *f.* ROW OF BRICKS (IN A BUILDING) LAID
 UPRIGHT OR ON EDGE खंडजा *m.* SUN-DRIED B. कच्ची
 वीट *f.* मोप *n.* मोपें *n.* मेंडा *m.* (THIS IS A LARGE AND
 SQUARED MASS OF KNEADED EARTH). VITRIFIED
 B. खंगर *m.* दग्धेष्टका *f.* VITRIFIED EXCRESCENCE UPON A
 B. क्किटण *n.*] २ विटा (समुच्चयार्थी); *as*, A load of brick.
 ३ विटसारखा चौकोनी पदार्थ *m.*; *as*, A penny brick
 of bread. ४ *slang.* आनंदी पुरुष *m.*; *as*, He is a
 regular brick. B. *a.* विटेचा, विटसारखा. Brick *v. t.*
 वीटबंदी *f.* करणें, वीटबंदीचा करणें, विटांनीं बांधणें.
 Brick-arch *n.* विटांची कमान *f.* जूड *f.* Brick bat *n.*
 विटकर or विटकूर *f.*, *n.* टोला *m.*, रोडा *m.*, बडा *m.* Brick-
 built *a.* विटांचा, विटांनीं बांधलेला. Brick-dust *n.*
 विटांचा चुरा *m.* Brick-earth *n.* विटा करण्याची माती
f. Brick-field *n.* विटा तयार करण्याची जागा *f.* Brick-
 kiln *n.* विटांची भट्टी *f.* Brick-layer *n.* गवंडी or
 गवंड्या or गौडी *m.* Brick-laying *n.* विटा घालणें *n.*
 Brick-maker *n.* वि-इटा करणारा, कुंभार *m.*, विटवाला,
 इष्ट(ष्टि?)काकार. [Frame of a B. for carrying earth
 मंची *f.*] Brick-mould *n.* वि-इटालें *n.*, मोपालें *n.*
 Brick-red *a.* विटेप्रमाणें तांबडा. Brick-tea *n.* विटसारखा
 करून ठेविलेला चहा *m.*, चहाच्या वड्या *f.*, *pl.* Brick-
 coloured. Brick-work *n.* विटकाम *n.*, इ-वीटबंदी *f.*
 Brick-works *n.* विटांचा कारखाना *m.* Paving bricks
 फरशीच्या विटा. Fire-brick, see Fire. Like a brick
 चांगल्या इच्छेनें. Table-brick ठोकळी वीट. To make
 bricks without straw (जुलमामुळें) आवश्यक सा-
 सुयी नसतांना एखादी गोष्ट करावयास लागणें. *cf.*
 नवरा-नवरीवांचून वऱ्हाड (लम) करणें.

Bride (brīd) [A. S. *bryd*, a married person.] *n.*
 a woman about to be married or newly married
 नवरी *f.* वधू *f.* नववधू *f.* नुकतेंच लग्न झालेली बायको *f.*
 नवोढा *f.* [AN ADULT BRIDE जाणती नवरी *f.* जाणती वधू
f. BRIDE AND BRIDEGROOM वधूवर, ओहर (R) *n.*,
 वधूवरें *f.* THE CLOTH PUT UP (AT WEDDINGS) BET-
 WEEN THE BRIDE AND THE BRIDEGROOM अंतरपट,
 अंतःपट *n.* FIGURES OR LINES DRAWN ON IT नंद *m.*,
 नंदी *f.* A GROWN-UP OR BIG GIRL STANDING AS A
 BRIDE घोडेनवरी (R), घोडेनवरी *f.* घोडकुदळ नवरी *f.*
 MOTHER OF THE BRIDE वधूमाय or वधूमाय *f.* ओहमाय
f. PARTY OR COMPANY OF THE B. वधूपक्ष *m.*
 MEMBER OF IT वधूपक्षीय. TO DANCE HOLDING
 THE B. AND THE BRIDE-GROOM UPON THE SIDES (OF
 A MAN) झेंडा नाचवणें. TO FIX UPON A B. (FOR ONE'S
 SON) वधू नेमस्त करणें. SOME IMPORTANT TECHNICAL
 TERMS OCCURRING IN THE DESCRIPTION OF A
 HINDOO MARRIAGE ARE: कन्याशुल्क, जाणवसा, जानोसा,
 आगती, जाणवसघर, देज, द्विरागमन, परतवण, पाटपासोडा,
 पाठराखणा or पाठराख्या, पावण, पावता, भांगसळई or भांग-

सऊ, मंगळसूत्र, माधारपण, माधारी, माधारीण, मुहूर्तमणी, मुळारी OR मुन्हाळी, मुन्हाळीपान, मूळ, लग्नचुडा, लाक्षांचा मान, वधूप्रवेश, वधूवस्त्र, वीध, सुनमुख, हातपाणी, शुल्क. FOR MEANING OF THESE, SEE MOLESWORTH'S MARATHI-ENGLISH DICTIONARY.] २ एखादी फारच आवडती वस्तु *f*; as, "Venice, the bride of the sea." Bridal [A. S. *Bride-ale*, the wedding feast.] *n*. the nuptial feast लग्नोत्सव *m*, विवाहोत्सव *m*, लग्नप्रयोजन *n*. B. a. लग्नाचा, विवाहाचा, वैवाहिक, विवाहासंबंधीं, विवाहविषयक. Bride-bed *n*. गर्भाधानशय्या *f*. Bride-cake *n*. लग्नांत वाढलेली पोळी *f*. Bride's maid, Bridemaid *n*. करवली *f*. Bride's man, Brideman *n*. करवला *m*, वरसखा *m*.

Bridegroom (-groom) [A. S. *bryd*, & *guma*, a man.] *n*. a man about to be married or newly married नवरा *m*, वर *m*, नवरदेव *m*. [AN ADULT B. जाणता नवरा *m*, जाणता वर *m*. ALIGHTING OF THE B. AT THE VILLAGE OF HIS INTENDED BRIDE जाणवसा *m*, जानोसा *m*. (v. दे, कर.) House appointed for it जानोशाचें घर *n*, जाणवसघर *n*. जाणवसा *m*. B. inferior (in age or size) to his bride हिणवर. Departure of the B. for the marriage वरप्रस्थान *n*. Father of the B. वरबाप *m*, वरपिता *m*. Flowers, &c. bound around the brow of the B. मंडोळी or मंडवळ *f*, मुंडावळ or मुंडावळी *f*. Full-grown or big boy standing as a B. घोडजांवई *m*, घोडकुदळ नवरा *m*. Man sent to bring the B. वरधावा *m*. Mother of the B. वरमाय *f*, वरमाता *f*. Offerings and honours paid to a B. मधुपर्क *m*, सीमांतपूजन *n*. The party or company of the B. वरपक्ष *m*. A member of it वरपक्षीय. Presents given to the B. वरदक्षिणा *f*, लाडाचा तांब्या (?) *m*. Presents given to the mother of the B. भेटवकरा *m*, मांडचेपणें *n*. &c. Procession of the B. वरघोडा *m*. Pole carried before the B. in procession पालछत्र *n*. Procession of the B. and the bride towards home वरात *f*, गृहप्रवेश *m*. To fix upon a B. (for one's daughter) वर नेमस्त करणें, वर निश्चित करणें.

Bridewell (brīd'wel) [From a palace near St. Bride's well in London.] *n*. a gaol तुहंग *m*.

Bridge (brij) [A. S. *brycg*, a bridge.] *n*. पूल *m*, सेतु *m*, *colloq*. दादर *m*. [B. OR FLOAT HASTILY CONSTRUCTED OF RUDE MATERIALS साकूं *m*. A DISPOSITION OF BRIDGES पूलबंदी *f*. A WOODEN B. लकडपूल OR लकडापूल OR लकडीपूल *m*.] २ (of the nose) नाकाचा दांडा OR वांसा *m*, नाकाड (*) *m*, नासावंश *m*. ३ (of a musical instrument) घोडी *f*, चौकी *f*, तारदानी *f*, अट *f*, अडती *f*, अटक *f*. ४ (द्वारा-पुलासारखा) मार्ग *m*. ५ (called *pons varolii*) मस्तिष्क-सेतु *m*. मेंदूतील सेतुबंध *m*. Bridge *v. t*. पूल *m*.

बांधणे with वर of o. २ वलांडून जाणे, पार पडणे, (कांहीं तरी तोडजोड काढून किंवा समेट करून) टाळण्याचा मार्ग शोधून काढणे; as, To B. over a difficulty. Bridge-laying n. पूलबंदी f. Bridge-head n. पुलावरच्या शेवटची तटबंदी f. Brid'geless a. Bridge of boats गलबतें खुटवून त्यांवर बांधिलेला पूल m. Drawbridge काढताघालता पूल m. Hanging-bridge झुलता पूल. Over bridge (रेल्वेच्या-सडकेच्या) वरचा पूल, वलांडपूल.

Bridle (brī'dl) [A. S. *bridel*, a *bridle*.] n. *lit. & fig.* लगाम m, f, अनीन (R) f. [GROOMING B. काजणी f, काजा m. To PUT ONE'S B. IN THE JAWS OF नाकीं वेसण f. घालणे g. of o.] २ दडपण n, आडकाठी f. ३ लगाम, बंदुकीच्या कुलपांतील लगामीसारखी रचना f. Bridle v. t. to put a bridle on लगाम m. f. देणे-घालणे-चढविणे; as, To B. a horse. २ to restrain or guide by a bridle, *lit. & fig. to restrain* लगामीं धरणे, आकळणे, आवरणे, लगामीं लावणे, वठणीस आणणे; as, To B. the passions. B. v. i. to hold up the head and draw in the chin मान आंखडणे, मानेचा आंकडा m. वळणे. [To B. up गर्वाचा ताठा येणे, फुगणे.] २ वर डोकें धरणे-करणे. Bridled p. (v. V. 1.) लगाम दिलेला-घातलेला-चढविलेला, लगामबंद. २ लगामांत धरलेला, &c., आंवरलेला, आटोपलेला. Bridler n. लगाम ओढणारा m. Bridle-hand n. लगामाचा हात m. Bridle-board n. घोडेवाट f. Bridle-rein n. लगामाची वादी f. To bridle up (at something) दिमाखानें डोकें वर करून ऐटीत उभें राहणे. Bridle structure लगामासारखी वस्तूची रचना f. To bite on the bridle दांतओठ खाऊन कष्ट-दुःख सोसणे, जळफळत दुःख सोसणे.

Brief (brēf) [Fr. *brief*-L. *brevis*, short.] n. *an epitome* संक्षेप m. २ short written instructions to counsel वकिलाचें टांचण n-टिपण n, सालिसिटर बॅरिष्टराला करून देतो तें मुकदम्याचें टांचण n. B. a. short लहान, थोडा. २ concise-(writings, speeches, &c.) संक्षेपाचा, संक्षिप्त, अल्पविस्ताराचा, अल्पशब्दक, परिमितशब्दक. ३ speaker, &c. मितभाषी. ४ short in duration अल्पकाल, क्षणिक. Brief v. t. मुकदम्याचें टांचण करून बॅरिष्टरास देणे; as, To B. pleadings. Briefless a. ज्याला मुकदमे (मुकदम्याचीं टांचणे) मिळत नाहींत असा, बिनकुळांचा; as, A B. barrister. Brief'ly adv. (v. A. 2.) थोडक्यांत, संक्षेपानें, संक्षेपेंकरून, संक्षेपतः. Brief'ness n. (v. A. 2.) संक्षेप m, संक्षिप्तता f, अल्पता f, विस्ताराभाव m. Brief of title मालकीच्या पुराव्याच्या कागदांचा गोषवारा m. The brief and the long (Shakes.) इत्यर्थ, सारांश, तात्पर्य, मथितार्थ, इंगितार्थ, ग्राह्यांश. To hold a brief to be retained as counsel in a case कुळाच्या घतीनें गुंतून रहाणे. To take or accept a brief एखादी गोष्ट हातीं घेणे, (चा) कैवार घेणे, (चें) वकील-

पत्र घेणें. In brief सारांश, तात्पर्य, एकून, एवंच, एकंदरींत, थोडक्यांत. To be brief थोडक्यांत सांगायार्चें तर.

Brier, Briar (brī'er) [A. S. *brer.*] *n.* the wild rose
रानगुलाब *m*, सदागुलाब *m*, खोटा गुलाब *m*. २ gener.
कांटेझाड *n*. ३ *fig.* मनाला क्लेशदायक कारण *n*-वस्तु *f*;
as, "The thorns and briers of reproof." Cowper.
Brī'ery, Brī'ered *a*. कांटेरी, कांट्यांनीं भरलेलें. Brī'ery
n. कांटेरी झाडाची जागा *f*.

Brig (brig) [Short for *brigantine.*] *n.* एक प्रकारचें
दोन शिडांचें गलबत *n*.

Brigade (brig-ād') [Fr. *brigade*-from It. *brigata*,
a troop.] *n. mil.* चारपासून पांच हजार मनुष्यांची
लष्करी टोळी *f*, पंचहजारी *f*, (सैन्याची टोळी-तुकडी)
'ब्रिगेड.' २ (एका कामदाराच्या हाताखालची) एकच
काम करणारी टोळी *f*; as, A fire-brigade. B. *v. l.*
सैन्याच्या निरनिराळ्या टोळ्या-तुकड्या करणें. Brigade-
major *n*. ब्रिगेडीयरच्या मदतीस दिलेला लष्करी अम्म-
लदार *m*, 'ब्रिगेड मेजर,' दुय्यम पंचहजारी (अधिकारी).
Brigadier', Brigadier'-gen'eral *n*. ब्रिगेडवरील अमल-
दार *m*, पंचहजारी सेनापति, ब्रिगेडीअर *m*, कर्नल आणि
मेजर-जनरल ह्यांमधला अधिकारी *m*. Brigadier हा
शब्द Brigadier-general चें संक्षिप्तरूप आहे.

Brigand (brig'and) [O. Fr. *brigand*, skirmishes, from
It. *briga*, strife; Mid. L. *brigant*, a light-armed
foot-soldier.] *n*. वाटमाऱ्या, वाटपाड्या, पेंढारी, पुंड,
लुटारू. Brig'andage, Brig'andism *n*. लुटारूचा धंदा
m. लुटीचा धंदा, लूट, लूटफाट. Brig'andine (brig'-
andīn), also Brig'antine *n*. एक प्रकारचें चिलखत *n*.
Brig'andish *a*. लुटारूसारखा, लुटारूपणाचा.

Brigantine (brig'-an-tīn) [Fr. *brigantin*, a kind of
ship.-It. *brigantino*, a pirate-ship.-It. *brigante*, a
robber.] *n*. a piratical vessel (obs.) चांचे लोकांचें
गलबत. २ एक प्रकारचें दोन शिडांचें गलबत *n*. See
Brig. ३ एक प्रकारचें चिलखत *n*. See Brigantine.

Bright (brit) [A. S. *beorht*, *berht*, *briht*, shining;
M. H. Ger. *berht*; Goth. *bairhts*, shining.] *a*.
shining, lustrous, radiant चक, उजळ, सोजवळ or ल,
चकचकीत, तेजस्वी, तेजवान्, तेजवंत, तेजस्कर, तैजस,
तेजोमय, सतेज, तेजाचा, तेजाळ, तेजःपुंज, तेजःशाली,
ज्योतिवंत, ज्योतदार, प्रकाशमान, भास्वर, प्रभावान्,
उज्वल, दीप्तिमान्, कांतिमान्, लक्क, लख्ख, भास्कर (s),
उल्लसित; as, B. wings, intens. *flaming, blazing*,
&c. जरकबरक (R.), देदीप्यमान, जाज्वल्य, सुप्रभ. See
also Brilliant. २ *not dull, sharp* चणचणीत, तीक्ष्ण,
प्रखर, सतेज, चुणचुणीत, चलाख, पाणीदार, चाणाक्ष,
तैलबुद्धीचा, as, A B. boy. ३ (a colour) *clear and*
full गहिरा (गैहरा). ४ (the moon-beams) चांद-
ण्यासारखा पिठूर, पिठासारखा, टिपरासारखा, फटफटीत.
५-(the eyes) पाणीदार, चकचकीत, सतेज. ६ (pros-
pects, &c.) उत्कर्षाचा, उत्कर्षसूचक, बरें होण्याच्या

रंगाचा, शुभसूचक. ७ सतेज; as, B. beauty (सतेज सौंदर्य). ८ उघड, स्पष्ट, ठळक, ढळढळीत, ठळळीत; as, B. evidence. ९ illustrious, glorious यशस्वी, प्रख्यात, वैभवशाली; as, In the brightest reign of Queen Victoria. १० आनंदी, उल्हासी; as, "Be bright and cheerful among your guests." Shakes. ११ fig. निर्मळ, शुचि. Brighten v. t. to make bright उजळ-सोज्ज्वळ-तेजस्वी-तेजवंत-&c. करणें, प्रकाशविणें, उजळणें, उजळा m तजेला m-जिल्दें f. देणें, रंगास आणणें, प्रसन्नता देणें, खुलवणें. २ (up) to make clever, to sharpen उजरणें, चणचणीत-तीक्ष्ण-तीव्र-प्रखर-&c.-करणें. B. v. i. to become bright उजळणें, रंगास चढणें, खुलणें, चढणें, निवळणें. २ (with up) to become clever उजरणें, तीक्ष्ण-तीव्र-&c-होणें. Brightening n. (v. V. T. 1.)-act. उजळ करणें n, उजळणें n, उज्ज्वलन n. Bright-eyed a. तेजस्वी-पाणीदार डोळ्याचा. Bright-line n. प्रकाशरेषा f. Brightly adv. (v. A. 1.) तेजानें, तेजेंकरून, तकतक, झकझक, चकचक, झ्याक, प्रकाशपूर्वक, तेजःपूर्वक. २ ठळकपणानें, स्पष्ट. Bright'ness n. (v. A. 1.) उजळपणा m, तेज n, तेजी f, जिल्दें f, झील f, सफाई f, आभा f, कांति (pop.) कांत f, प्रभा f, दीप्ति f, छवि f, उज्ज्वलत्व n, औज्वल्य n, द्युति f, उजळा m, तजेला m, तजेली f. २ तीक्ष्णता f, बुद्धितीक्ष्णता f; as, The B. of his parts. Bright'some a. चकचकीत. To look at the bright side (of a thing) गुणैकदृष्टीने पाहणें, चांगलें तेवढेंच घेणें.

Bright's-disease (brīts'-diz-ēz') [From Dr. Richard Bright who first investigated the disease.] n. pathol. a degeneration of the tissues of the kidneys into fat मूत्रपिंडाचा रोग m.

Brilliant (bril'yant) [Fr. brillier, to shine. L. beryllus, a bright, shining, precious stone.] a. sparkling, glittering लकलकीत, तकतकीत, चकचकीत, झगझगीत, झगमगीत, तळपणारा, झकझकीत, झळझळीत, झळकफळक, जरकवरक, उजळपाजळ. See also Bright. २ lustrous पाण्याचा, पाणीदार, ढाळदार, तेजःशाली; as, A B. achievement, A B. warrior. ३ splendid छानदार, छानदारीचा. ४-(an exploit) शर्तीचा, शर्तमर्दीचा, भावाचा. ५ astron. तेजस्वी, तेजोमय. B. n. diamond cut with facets तरतरा m. ६ print. एक प्रकारचा सर्वोत्तम लहान असा छापण्याचा खिळा m. Brilliance, Brilliancy n. (v. A. 1.) लकलकी f, तकतकी f, चकचकी f, पाणी n, तेज n, प्रभा f, द्युति f, झगझगी (झिगझिगी) f, झकझकी f, झगमग or गी f, झळझळ f, झळक f, झळकी f, चाकचक्य n, intens. लकलकाट m, लकाकी f, चकाकी f, तकाकी f, चकचकाट m, झकझकाट m, झकाकी f, झळाळ f, m, झळझळाट m, झळाळी f. २ lustre fig. दिखाऊपणा m, भेषका m. Brill'iantly adv. (v. A. 1.)

लकलकीनें, तकतकीनें, &c. तकतक, झकझक, चकचक, लकलक. Brill'iantness *n.* चकाकी *f.*

Brim (brim) [O. E. *brim*, *brimme*, A. S. *brymme*, edge, border, akin to Icel. *barmr*, edge; Ger. *brame*; Swed. *bräm*, edge, border. Possibly the same word as A. S. *brim*, surge, sea and properly speaking line of surf at the border of the sea, same as M. E. *brymme*, *bremman*, to roar and akin to L. *fremere* to roar.] *n.* कांठ *m.*, किनारा *m.*, कड *f.* colloq. तोंड *n.* Up to the B. तंतोतंत, तुडुंब, कांठोकांठ, तोंडोतोंड. B. *v. t.* कांठोकांठ-ओतप्रोत-&c. भरणें. B. *v. i.* कांठापर्यंत भरणें, तंतोतंत-उरपूर-तुडुंब होणें. Brimful *a.* तुडुंब, कांठसर (R), तोंडसर (R), भरपूर, वरसर, वरशेर, कांठोकांठ, टंकोटक, तंतोतंत, तारोतार, तोंडोतोंड, तोंडावर, धारवोळ, धारोधार, वरसांड, डुबूक, तुडुंब (तुडुम), तुरुंब, तुंद, तुडुंबंब (?), सवट (?), पूर्ण. To be B. डबडबणें, डबड असणें-भरणें. Brimfulness *n.* कांठोकांठ भरलेला असणें *n.* Brim'less *a.* Brimmed *a.* कांठोकांठ भरलेला. Brimmer *n.* a glass, &c. full to the brim डबडबीत-डुबडुबीत-भरपूर भरलेला पेला *m.* Brimming *a.* डबडबीत, वरसांड, कांठोकांठ भरलेला; as, A B. pail. To brim over *lit. & fig.* उतू जाणें, कांठोकांठ भरून खालीं सांडणें.

Brimstone (brim'stön) [Lit. burning stone. A. S. *bryne*, a burning-*byrnan*, to burn and Stone. cf. Icel. *brennisteinn*. Ger. *bernstem*. Vide Burn.] *n.* sulphur गंधक *m.* B. *a.* गंधकाचा; as, B. matches. Brimstony *a.* (v. N.) गंधकीय, गंधकाचा, गंधकासारखा, गंधकधर्मक. Fire and brimstone. See Fire.

Brinded, Brindled (brin'ded, brin'dld) [See Brand & Burn.] *a.* of a gray or tawny colour with streaks of darker hue बहाळा-बाहळा, बांडा, कसरा; as, The B. cat. Brindle *n.* बांडा असणें *n.* २ बांडा रंग.

Brine (brīn) [A. S. *bryne*, a burning, salt liquor, from *byrnan*, to burn.] *n.* पाणखार *m.*, खार *m.*, मिठवणी *n.* [PREPARED WITH B. उदलावणिक.] २ अश्रू *m.*, असू (singular), आसवें *n.* (pl). ३ *fig.* समुद्र *m.* B. *v. t.* to steep in brine मिठवण्यांत घालणें. २ to sprinkle with salt मीठ *n.* घालणें, खारवणें, मीठ मिसळणें. Brine pan (saltpan) मिठकोंडी *f.* Brine-pit *n.* ज्यांत मीठ तयार करतात अशा खाऱ्या पाण्याचा खड्डा *m.* विहीर *f.* ह्यांतलें पाणी उकळवून त्याचें मीठ करतात. Brine-shrimp, Brine-worm. *n. zool.* कवची असलेला प्राणी *m.* Brin'ish *a.* खारट. Brin'y *a.* खारट. The briny *n. slang.* समुद्र *m.*

Bring (bring) [A. S. *bringan*, to carry.] *v. t.* आणणें, घेऊन येणें; as, Bring me a morsel of bread. २ to produce unto देणें, पाठविणें, प्राप्ति *f.* मिळकत *f.* &c.-असणें-होणें *in. con. & g. of o.*, कारण *n.* होणें *in. con. & g. of o.*; as, Nothing will bring you more honour than justice. ३ (to a certain condition)

अवस्थेस-दशेस-&c. आणणे. ४ *to sell for* किंमत आणणे; as, What does coal bring per ton? ५ (with *about*) *to effect* घडवून-घनघून-जमवून-&c. आणणे, घडविणे. ६ (with *down*) *lit. & fig.* खालीं आणणे, *fig.* अवनतीस नेणे. (b) पाणउतारा करणे; as, To B. down high looks. (c) टंकीस-जेरीस आणणे, चांकवून टाकणे; as, "To B. down my gray hairs with sorrow to the grave." ७ (with *forth*) *to bear* जन्म देणे, उपजविणे, प्रसविणे, विणे. ८ (with *forth*) *to light, to publish* उघडकीस-उघडिकेस-उजेडास-उघड दशेस-चवाध्यावर-उमाध्यास-&c. आणणे (of bad things), प्रसिद्ध करणे, प्रसिद्धीस आणणे (of good things). ९ (with *forward*) *to adduce* पुढें आणणे-करणे, उभा करणे, उपन्यास करणे *g. of o.*; as, To B. forward arguments. १० (with *in*) (a) *to produce as income* (पासून) उत्पन्न-प्राप्ति-आय (R.)-&c. होणे, वसूल येणे, वसूल करून देणे. (b) प्रचारांत आणणे, रूढ करणे. ११ (with *off*) (a) दूर नेणे. (b) सुटका मिळविणे, दंडमुक्त करणे. १२ (a) (with *on*) (पासून) उद्भूत होणे-निघणे, उत्पन्न करणे. (b) उपस्थित करणे, आरंभ करावयास लावणे; as, To B. on a battle, &c. १३ (with *on one's self*) *to trouble* आपल्या पायावर (घोंडा) ओढून घेणे-पाडून घेणे-मारून घेणे, खोकला विकत घेणे (*idio*). १४ (with *on one's way*) मार्गावर-ताळ्यावर आणणे. १५ (with *out*) दर्शविणे, ठळक रीतीनें पुढें आणणे, लोकांत प्रसिद्ध करणे. १६ (a) (with *over*) मन वळवणे, वळवून घेणे, समजावणे, समजाविशी *f*-समजावीस *f*-समजूत *f*-समजी *f* &c. करून आपल्या बाजूस-पक्षास आणणे-ओढणे. (b) पैलतीरीं नेणे, पलीकडे नेणे, (संकटांतून) पार पाडणे. १७ (with *round*) शुद्धीवर-कौलास० आणणे, यरा करणे; as, To B. a person round. १८ (with *to*) *to restore to consciousness* शुद्धीवर-देहभानावर-&c. आणणे. १९ (with *under*) *to subdue*-च्या हाताखालीं-हुकुमांत-ताब्यांत-लगामींत-&c. आणणे, वश करणे, जिंकणे; as, To B. to do a certain thing. २० (a) (with *up*) *to pull in, to curb* आटोपून-ओढून-&c. धरणे, आकळणे, लगामीं धरणे. (b) बाळगणे, आपंगणे, पाळणे, पोसणे, पालन-पोषण करणे, लहानाचा मोठा करणे. (c) शिकविणे. (d) पुढें आणणे; as, To B. up a subject. (e) कोर्टापुढें आणणे. (f) गति बंद करणे; To B. up a horse. (g) ओढून घेणे. To bring home *lit.* घरीं आणणे. २ *fig.* पूर्णपणे सिद्ध करणे, ठसविणे, (ची) खात्री करणे, अंगीं लावणे, पदरीं घालणे. ३ (*naut.*) (नांगर उचलून) त्याच्या जाग्यावर ठेवणे. To bring into play चालू करणे, गति देणे. To bring a ship to जहाजाची गति बंद करणे. To bring to light प्रसिद्धीस आणणे. To bring to mind आठवण करणे, स्मरण देणे. To bring to pass घडवून आणणे, घडविणे. To bring to bear घडविणे. To bring to book चुकीचा पकडणे. To bring to the hammer लिलाव करणे. Bringer *n.*

आणजारा, &c. To bring down the house हुमारत खाली पडेल इतक्या जोराचा टाळ्यांचा गजरं मिळविणे.
 Brinjal (brinjal') *n. bot. the eggplant*—the plant वांगी *f*, वृंताकी *f*, वृंताक *m*.—the fruit वांगें *n*, वृंताक *n*, Summer B.—the plant उन्हाळवांगी *f* the fruit उन्हाळवांगें *n*.

Brinjarrie (brin'ja-rē) *n. carrier of grain, &c.* वणजारा or वणजारी. Camp or company of Brinjarries वणजार *n*.

Brink (bringk) [Dan. & Ger. *brink*, declivity.] *n.* कड *f*, तड or थड *f*, किनारा *m*. २ कांठ *m*, तट *m*. ३ धोक्याचा प्रांत-भाग *m*. ४ *fig.* (एखाद्या) गोष्टीचा शेवटचा काळ *m*, शेवटची मर्यादा *f*; as, To be on the B. of death.

Briny, Brinish (brin'i,-sh) *a. salt* खारा, खारट, क्षारयुक्त.

Brisk (brisk) [Fr. *brusque*, lively, quick.] *a.* active, quick, smart चपळ, हुशार, जलद, झपाट्या, चलाख; as, A B. boy. २ *sprightly, gay, lively* आनंदी, उल्हासी, आनंदवृत्ति, खुशमौजा. ३ *busy* वेगाचा, जोराचा. ४ *bustling* चटपट्या, गडबड्या, झटपट्या, झटपटी. ५ (of town, &c.) *lively, swarming* गजगजीत, गजबजीत. ६ (of trade, sale, &c.) तेजीचा, जिवट, तेजगीचा, चडचडीचा, भरभराटीचा; as, B. business. ७ (of fire) धगधगीत, धगधगीचा. ८ *effervescing* उतणारा, उतणीय (?), फेंसाळणारा, फेंस येणारा, ऊत येण्या-जोगा-सारखा; as, B. liquors. Brisk *v. t.* आनंदी करणे. B. *v. i.* (with *up*) आनंदी-उल्हासी-चपळ होणे. Brisk'ish, Brisk'y *a.* आनंदी. Brisk'ly *adv.* (v. A. 2.) उल्हासानें, आनंदवृत्तीनें, हौशीनें, जोरानें, वेगानें. २ चलाखीनें, चटपटीनें, &c., चपचप or पां, तडक or का, कडक or का, झपकन-कर-&c., झपझप, धडक or का, झरझर, झराझर, हातोहात, भरभर, भरभरां, *intens.* चपाचप, चपापां, झरारां, झपाझप, झपापां. ३ तेजीनें, भरभरीनें, झरझर, झपाझप, &c. Brisk'ness *n.* (v. V. 2.) उल्हासीपणा *m*, &c., आनंदवृत्ति *f*, उल्हासवृत्ति *f*. २ चपळपणा *m*, हुशारी *f*, चटपट *f*, चकपक *f*, झटपट *f*, वेग *m*, त्वरा *f*, जलदी *f*, चलाखी *f*, चपलता *f*, चापल्य *n*. ३ तेजगी *f*, तेजी *f*, जीव *m*, भरभर *f*, जिवटपणा *m*. B. and dulness (of trade-sale-&c.) तेजीमंदी *f*.

Brisket (brisk'et) [O. Fr. *brischet*, also *bruschet*; Fr. *bricket*, the breast-piece.] *n.* (पश्वादिकांचा) ऊर *m*, छाती *f*.

Bristle (bris'l) [A. S. *byrst*; Scot. *birse*, a. thick hair.] *n.* (डुकराचा) कांट्यासारखा केंस *m*, सुळाकेंस *m*, राठ केंस *m*, शूकरलोम *m. pl.*, शूक *m*, *bot.* कंटक *m*, दडलोम *m*, सड *m*, कांटा *m*, (दाढीचे किंवा मिशीचे) खुंट, कंटक केश. B. *v. t.* (रागानें-वैरबुद्धीनें) केंस उभारणे-पिसारणे-पिंजारणे, थरारविणे, थुरथुरविणे (*obs.*), थरथरविणे (*obs.*), उभारणे. B. *v. i.* (the hair) उभारणे, उभारणे, थरारणे, थुरथुरणे. २ (with *up*) (वैरबुद्धीनें-रागानें) थरथरणें. To set up one's bristles, to show one's

temper, resistance, or pride आपला स्वभाव-पराक्रम-
पाणी प्रदर्शित करणे. Bristled *p. a.* सुळ्या केंसांचा, कंट-
कित. Bristling *pr. p.* Brist'liness *n.* Brist'ly *adv.*
शूकयुक्त, शूकविशिष्ट, खरखरीत.

Bristol. (bris'tul) *n.* इंग्लंडच्या पश्चिमेकडील बंदर.

Bristol-board *n.* एकजातीचा गुळगुळीत पुढ्याचा कागद.

Britain (bri'tān) [By far the most probable
derivation is that suggested by Bochart from
the Phœnician *Baratanic* (country of tin)
contracted into *B'ratan.*] *n.* ब्रिटनदेश *m.* The
Great Britain (इंग्लंड, वेल्स आणि स्कॉट्लंड
मिळून) मोठे ब्रिटन *n.* The Greater Britain, the whole
British Empire सर्व ब्रिटिश राज्य *n.* Britan'nia,
Britannia metal (brit-an'ia-met'l) *n.* a metallic
alloy of block-tin, antimony, bismuth and copper
कथील, अंज (antimony), विस्म आणि तांबे यांचे
पांढरें मिश्रण *n.* ब्रिटानिया धातु *f.*

Britannic (brit-an'ik) *a.* ब्रिटन देशचा. British *a.*
ब्रिटिश, ब्रिटन देशचा. British lion an *Englishman*
who has courage all round ब्रिटिशसिंह. हें विशे-
पण इंग्रजी मनुष्याला त्याच्या शौर्याबद्दल लावतात.
Britisher *n.* ब्रिटिशच्या मुलुखांतला मनुष्य *m.* Briton
n. ब्रिटन *m.*, ब्रिटन देशचा मनुष्य *m.*

Brittle (brit'l) *a.* ठिसूळ, ढिसळ, ढिसूळ, ठुसकर.
२ that breaks easily कडक, भंजनशील. ३ *fig.* अल्प-
काळ टिकणारा, क्षणभंगुर. Britt'leness *n.* (v.
A.) ठिसूळपणा *m.*, ढिसळपणा *m.* २ *fig.* अल्प-
कालिकता. Brittle-star *n.* star-fish तारामत्स्य, माशा-
सारखा तारा.

Broach (brōch) [Fr. *broche*, a spit, a point.] *n.*
(*obs.*) a spit सुळा *m.*, शूल *m.* २ *awl*, *bodkin* दाभण
m., सळई *f.* ३ *mech.* भोंक पाडण्याचें हत्यार *n.*, वारीक
सामता *m.*, गिरमीट *m.* ४ दांडा *m.*, शंकु *m.* ५
(*masonry*) टांकी *f.*, चिरणी *f.*, आड *m.* ६ मनोऱ्याचा
कळस *m.* ७ फांसा *m.*, अडकवण *n.* ८ the stick from
which candle wicks are suspended for dipping
(मेणांत बुडविण्याकरितां) वाती ठेवण्याचा दांडा *m.* ९
(किल्ली घालण्याचा) कुलपाचा कांटा *m.* B. v. t. to spit
(*obs.*) सुळ्यानं-सुळावर-सळईनें टोंचणे. २ to pierce
in order to draw भोंक *n.*-तोंड *n.*-पाडणे. ३ (a store)
सोडणे, फोडणे, उघडणे. ४ to give out, to disclose
फोडणे, काढणे, प्रसिद्ध-प्रगट-&c. करणे, चौघांत आणणे;
as, To B. a new subject नवीन विषयाची हालचाल
करणे-उपक्रम करणे, नवीन विषय काढणे. ५ to shape
roughly by chiselling with a coarse tool छिनीनें
आकार आणणे, डगळणे, डगळून ठेवणे. Broach'er *n.*
उपक्रम करणारा. २ सूळ. To broach the admiral
रेल्वेंतून नेतांना किंवा सांख्यांतून कांहीं दारू चोरून घेणे.
To broach to *naut.* एखादें जहाज वाऱ्याच्या बाजूस
फिरविणे.

Broad (brawd) [A. S. *brad*, broad.] *a.* wide

रूंद, रूंदट, रूंदेला (R), रूंदीचा, विस्ताराचा, विस्तीर्ण, विस्तृत. [(OF CLOTH) मोठ्या पन्हाचा. B. AS LONG *fig.* एकूनएकच, एकून क्षेत्रफळ सारखेंच, एकूण तेंच, एकूण हिशेव एकच. BROADISH रूंद, रूंदट.] २ *gross, coarse, rudely plain, blunt* घसक्याचा, बेमुरवतीचा, बेमुलाज्याचा, घडकभडक, घडकफडक, निर्भीड, विचकट, बीभत्स, अश्लील; as, A B. compliment. A B. joke, B. humour, B. ballads. ३ (day-light) भणभणीत, फटफटीत; It is B. daylight भणभणीत उजाडलें. ४ (-views, sentiments) comprehensive प्रशस्तपणाचा, प्रशस्त, व्यापक, बहुग्रह. ५ असंदिग्ध, खुलाखुला, व्यापक आणि स्पष्ट; as, "The words of the constitution are broad enough to include the case." ६ उदार, उदारबुद्धीची; as, "This is a broad statesmanlike manner of viewing at things." ७ उघड, खुला, स्पष्ट; as, A broad hint. ८ मोकळा, बंधनरहित, इतस्ततः संचार करणारा; as, "As broad and general as the casing air." *Shakes.* ९ (*fine arts*) ठळक ठळक असा-ग्रमाणाचा. Broad *n.* एखाद्या वस्तूचा रूंद भाग *m*; as, The B. of an oar. २ सिलिंडराचें कांठ वांकविण्याचें हत्यार. Broad, Broad'ly *adv.* Broad-arrow *n.* रूंद बाण *m*, बाणासारखी खूण *f* (A). ही खूण सरकारच्या मालावर असते. Broad awake *a.* पुरा जागा, डोळ्यांत तेल घालून टपत बसलेला, तत्पर. Broad-breasted, Broad-chested *a.* भरछातीचा, छातीपूर, कपाटवक्षा, विशालवक्षा, उरस्वान्(न), अश्वोरस्(स). Broad-brim *n.* रूंद कांठाची टोपी *f*. २ क्वेकरपंथी. See the word Quaker. Broad-brimmed *a.* Broad-cast *n.* मुठीची पेरणी *f*. Broad-cast *a.* मुठीचे पेंच्याचा, मुठीनें पेरलेला-टाकलेला. Broad-cast *adv.* विस्तृत रीतीनें पेरलेल्या स्थितींत. Broad-cast *v. t.* मुठीनें पेरणें. २ *fig.* सर्वत्र प्रसार करणें. Broad-church *n.* इंग्लंदांतील चर्चमधील एक उदार विचारांची-सहिष्णुमंडळी *f*. Broad-cloth *n.* दुप्पट (डबल) पन्हाचें कापड *n.* Broad'en *v. t.* रूंद करणें, रूंदावणें. B. *v. i.* to grow broad रूंदावणें, पसरट होणें. Broad-eyed *a.* मोठ्या डोळ्यांचा-नजरेचा, मोठ्या पाहणीचा. २ उघड्या डोळ्याचा, जागा. Broad-guage रूंद अंतर, रूंद माप, साडेछप्पन्न इंचापेक्षां ज्यास्त रूंदीचे आगगाडीच्या दोन रुळांमधील अंतर. Broad'ly *adv.* (v. A. 1.) रूंद. २ बेमुरवत, बेमुरवतपणानें, बेमुलाज्यानें. Broad'ness *n.* (v. A. 1.) रूंदी *f*, रूंदपणा *m*. २ बेमुरवतपणा *m*, घसकेपणा *m*, निर्भीडपणा *m*, अश्लीलपणा *m*, बीभत्सता *f*. Broad-seal *n.* (राष्ट्राचा) रूंद शिक्का *m*-मोर्तब, इंग्लंदाचा शिक्का *m*. Broad-sheet *n.* पाठकोरा ताव *m*. Broad-shouldered *a.* विशालस्कंध, अंसल. Broad-side *n.* the side of the ship above the waterline from the bow to the quarter गलबताची जलरेषेवरील रूंदट बाजू. २ गलबताच्या रूंदट बाजूवरील एकदम सोडतां येणाऱ्या सर्व तोफा. ३ a volley of abuse, or denunciation शिष्यांचा भडि-

- मार. ४ एका बाजूने छापलेला रुंद कागद. To open a broadside on the enemy गलबताच्या रुंद बाजूकडील सर्व तोफा शत्रूवर झाडणे. Broad-sword *n.* रुंद पानाची तलवार *f.* रुंदी तलवार *f.* २ *pl.* रुंद पानाच्या तलवारीने सज्ज असे मनुष्य. Broad-wise *adv.* आडवा, कडेकडून.
- Brobdingnagian (brob'ding-nā'ji-an) [From *Brobdingnag*, a country of giants in "Gulliver's Travels."] *n.* a giant राक्षस *m.* B. a. colossal राक्षसासारखा मोठा, राक्षसी; as, Limbs of B. proportions.
- Brocade (brok-ād') [Fr. *brocher*, to prick, to emboss, to embroider.] *n.* जरीचा किनखाब *m.* जर *m.* जरबाब or जरबाफ्त *f.* जरीकापड *n.* तमामी *f.* False B. or lace लोखंडीजर *m.* *f.* खोटा जर. Old B. fringe, &c. जरीजरतार *f.* जरीबुटी *f.* Old B. lace-&c. merchant *m.* जोहरी *m.* जरीपुराणा विकणारा *m.* Brocad'ed *a.* woven with gold or silver thread जरकाम केलेला, जरतारी, जरीचा. २ लफ्फेदार, गोलदार, गोलाचा, पळेदार, जरीपदर, भरजरीचा. ३ जरतारी पोशाख केलेला.
- Brocade, Brokage (brök'āj) *n.* दलाली *f.* २ दलालीचा धंदा.
- Brocard (brök'ärd) [After *Brocard* or *Burkhard*, Bishop of Worms.] *n.* मूलतत्व *n.* कायद्याचे-तत्त्व-ज्ञानाचे अगर अध्यात्मशास्त्राचे सूत्र *n.*
- Brochure (bro-shōör') [Fr. *brochure*, a few leaves stitched together.—Fr. *brocher*, to stitch.] *n.* a pamphlet छापलेला लहान ग्रंथ *m.* लहान छापील पुस्तक *n.* छापील चोपडे *n.*
- Brogue (brög) [Ir. & Gael. *brog*, shoe.] *n.* a stout, coarse shoe ओबडधोबड जोडा *m.* २ a dialectic pronunciation, esp. the Irish manner of pronouncing English आयरिश लोकांचे इंग्रजी उच्चार.
- Broider (broid'er) [O. Fr. *brouder*, to broider.] *v. t.* कशिदा-वेलबुटी काढणे. [BROIDER IS THE SAME AS EMBROIDER.]
- Broil (broil) [Fr. *brouiller*, to trouble.] *n.* भांडण *n.* कलागत *f.* कलह *m.* खडाजंगी *f.* कडाकडी *f.* Broil'er *n.* कलह करणारा *m.*
- Broil (broil) [Contr. of Fr. *bruiler*, to roast on glowing coals.] *v. t.* भाजणे or (भुजणे), भाजण *n.* भाजप *n.* करणे. B. *v. i.* भाजणे. २ *fig.* to suffer from the sun, &c. तळतळणे, पोळणे, तळपणे, तळतळ *f.* होणे *g. of s.* Broiled *p.* भाजलेला, भाजीव. Broiler *n.*
- Broke (brök) *pa. t.* of Break. Broken *p. p. & a.* (v. V. T. 1.) मोडलेला, तुटका, मोडका, फुटका, खंडित, भग्न, छिन्न, चुरलेला, विच्छिन्न, भिन्न, विघटित. [B. AND BATTERED लुळाखुळा, लुडाखुडा, तुटून फुटून फन्ना झालेला.] २ अशक्त झालेला, रोगाने-वयाने-संकटांनी शक्तिहीन झालेला. I discontinuous, interrupted तुटक, तुटका, फुटक, फुटका, सांतर. II (a discourse, an utterance, &c.) तुटक, तुटका, अस्पष्ट, अर्धवट, मोडकेंतोडकें; as, B. English.

III not entire, incomplete, odd फुटक, फुटकर.
 Broken backed a. पाठ मोडलेला. २ पाठीमागची बाजू
 खिळखिळी होऊन लवकर मोडण्यासारखें झालेलें (तांरुं).
 Broken-down a. नाश पावलेला. २ शक्तिहीन झालेला,
 अब्रूहीन झालेला. Broken-fortuned a. कंगाल झालेला.
 Broken-hearted a. भग्नहृदय, भग्नश, हताश, निराश
 झालेला, दुःखानें छाती फुटलेला, काळजानें ठाव सोडलेला
 idio. To die of a broken heart दुःखानें उरीं फुटून
 मरणें. Broken-horse n. वठणीस आणलेला-माणसा-
 ळलेला घोडा m. Broken-kneel a. तुटलेल्या गुडघ्यांचा.
 Broken-meat n. colloq. उरलेलें अन्न n, तुकडेमकडे m.
 pl, तुकडेताकडे m. pl, उरलें-सुरलें n, शिळेंपाकें n,
 शेषान्न n, खरकटें n. Broken-reed n. lit. मोडकाबोरु,
 fig. लिचापिचा-लेचापेचा-मनुष्य. Broken-tradesman n.
 दिवाळें निघालेला मनुष्य m. Brokenly adv. Broken-
 ness n. a feeling of laxation, exhaustion मोडलेलेपणा,
 चुरा m, चूर m, मोडकळी f, खुरदा m, खुरदमा m, खुंदला-
 ळा m (obs.), घुमा (R) m, अंगाचा चकनाचूर m, अष-
 यववैकल्य n. [TO HAVE THE FEELING OF B. घळघळणें,
 आंग मोडून गेलेंसे वाटणें.] २ (as of a floor or pavement)
 उखळण f. Broken-wind n. फुटलेला दम m, भग्नश्वास
 m. हा एक प्रकारचा घोड्याचा रोग आहे. Broken-
 winded a. फुटलेल्या दमाचा, दम फुटलेला, दम गेलेला.

Broker (brök'er) [A. S. brucan, to use, to profit.]
 n. one who buys or sells for another दलाल m,
 'ब्रोकर' m. २ a seller of old apparel, &c. जुनेरेंविक्या,
 जुन्याचा बाजारी, मोडतोडविक्या, बोहरी, जुनेपुराणे-
 घाला. ३ slang. भडवा. Broke v. i. (R) दलालाचें
 काम करणें, दलाली करणें, मध्यस्ती करणें. २ slang.
 भडवेगिरी करणें. Brok'erage n. (v. N. 1.) the
 business of a broker दलाली f, दलालाचें काम n.
 I hire or pay of a broker दलाली f. Brok'ery
 n. दलालाचा धंदा m. Broking a. दलालीचा धंदा
 करणारा. Bill-broker n. हुंड्या विकणारा व विकत
 घेणारा दलाल m, हुंडीदलाल. Curbstone broker
 or Street broker दलालांच्या ठरीं व अड्ड्यांत न
 जातां ठेवीचे (स्टॉकचे) भागांची दलाली करणारा.
 Exchange broker n. कोणत्याही देशचें नाणें चालू
 नाण्याच्या मोबदला विकत घेणें-विकत देणें ह्या दोहोंचा
 धंदा करणारा दलाल m, सराफ. Insurance broker विमा-
 दलाल, जहाजांचा (marine) व आगीचा (fire) विमा
 उत्तरविणारा दलाल m. Pawnbroker n. गहाणदलाल,
 गहाणावर पैसे मिळवून देणारा दलाल m. Real estate
 broker इस्टेटची दलाली करणारा. Ship-broker
 जहाजें विकण्याची व त्यांना माल मिळवून देण्याची
 दलाली करणारा. Stock-broker (स्टॉकची) ठेवीची दलाली
 करणारा, शेरविक्या, शेरदलाल.

Brome (bröm) [Fr.-Gr., vide Bromine.] n. ब्रोम
 किंवा ब्रोमिन नांवाचें मूलतत्व n.

Bromine (bröm'in) [Gr. bromos, bad smell.] n.
 'भ्रम' f, एक रासायनिक मूलतत्व n (ही एक उपधातु

आहे). ह्याचें विशिष्टगुणस्त्व ३.१ आणि अणुभारांक ७९.८ हा आहे. Brom'ic a. ब्रोमीनचा, भ्रमिक. Brom'ic acid भ्रम आणि प्राणवायु यांचें अम्ल. Brom'ate n. भ्रमिकाम्ल आणि इतर भस्म (base) यांचें संमेलन, 'ब्रोमेट'. Brom'ide n. धातूच्या भस्माचें व भ्रमाचें संमेलन, भ्रमिल, 'ब्रोमाइड'.

N. B.—See the word Chemistry for the vernacular suffixes corresponding to 'ic,' 'ate,' 'ite,' 'ide,' 'ous,' &c. संमेलन = chemical compound and मिश्रण = mechanical mixture. These coinages are better than रासायनिक मिश्रण (Chemical compound) and यांत्रिक मिश्रण (Mechanical mixture).

Bronchi Vide Bronchus.

Bronchia (brongk'i-a) [L.-Gr. bronchia, (neuter pl.) the bronchial tubes. Formerly sometimes treated as a sing. with a new pl. Bronchiæ. cf. Bronchus.] n. pl. लघुश्वासनलिकेच्या शाखा.

Bronchophony (bron'kō-fō-ni) n. अपस्तम्भनाद m लघुश्वासनलिकानाद m.

Bronchus (bron'kus) [Gr. bronchos, the wind-pipe.]

n. (अधःश्वासनलिके (trachea)-पासून दुभागून डाव्या किंवा उजव्या फुफ्फुसाकडे अतिलघुश्वासनलिकां (bronchioles)-च्या द्वारे जाणारी डावी किंवा उजवी) लघुश्वासनलिका f, धाकटी श्वासनळी f, अपस्तम्भशाखा f.

Bronchi pl. Bronch'ic a. Bronch'ial a. pertaining to the bronchi or bronchia धाकट्या श्वासनळीसंबंधीं, अपस्तम्भशाखेसंबंधीं. B. polypi धाकट्या श्वासाच्या नळींत होणारा अर्श-मासरुड, श्वासनलिकार्श. B. respiration लघुश्वासनलिकाध्वनि m, अपस्तम्भध्वनि m.

Bron'chiole n. a minute bronchial tube अतिलघु-सूक्ष्मश्वासनलिका. Bronchi'tis n. लघुश्वासनलिका-भिताप-दाह m. Bron'chocele n. गलगंड m. Bron'-

chotome n. मृतपरीक्षेत लघुश्वासनलिका उघडण्या-करितां वापरलेली कातर-चाकू m, लघुश्वासनलिकाछेदक (छुरिका). Broncho'tomy n. लघुश्वासनलिकाछेदन n.

N. B.—Trachea or wind pipe अधःश्वासनलिका or simply श्वासनलिका, खालची कंठनाडी. Larynx (the upper part of the Trachea) ऊर्ध्वश्वासनलिका, शब्दनलिका, नरडें, वरची कंठनाडी. Bronchus (डावी किंवा उजवी) लघुश्वासनलिका, अपस्तम्भशाखा. Bronchiole अतिलघु-सूक्ष्मश्वासनलिका.

Bronze (bron'z) [Fr. bronze.—It. bronzo; bronzino, made of bronze.—L. Brundusium, the modern Brindisi (in Italy) where bronze mirrors were made.] n. ब्राँझ m, तांब्याची आणि कथिलाची मिश्रधातु f, ओतकामास योग्य असें कांसें, एकप्रकारचें कांसें n. २ ब्रान्झ धातूचा पुतळा. ३ fig. उर्मटपणा m, उद्धटपणा m. ४ ब्राँझचारांग, ब्रान्झधातूचा मुलामा देण्याची पावडर-पूड. B. a. ब्राँझचा केलेला. B. v. t. ब्रान्झ-

धातूचा मुलामा देणें. २ fig. निष्ठुर किंवा कठीण करणें. Bronzed a. ब्रान्झचा मुलामा दिलेला. Bronzed steel n. घट्ट केलेलें ब्राँझ n. Bronzify v. t. ब्रान्झस्वरूप देणें,

ब्रान्झ तयार करणें. Bronz'ing *n.* ब्रान्झसारखें करून देणें *n.* Bronz'y *a.* बिरंजी, ब्रान्झचा. Bronze age or period ब्रांझयुग, लोहयुग आणि पाषाणयुग यांमधील काल. दगडाच्या हत्यारांनंतर आणि लोखंडी हत्यारें प्रचारांत येण्यापूर्वी ब्रांझधातूचीं हत्यारें लोक वापरीत असत.

Brooch (brōch) [Fr. broche, a spit. See Broach.] *n.* वस्त्रांचें छातीवरील अडकवण *n.* (now worn at the breast by women), कपडा ठीक बसण्यासाठीं वापरलेला कांटा (दागिना).

Brood (brōod) [A. S. brod, a brood.] *n.* a hatch, the whole hatch वीण *f.* वीत *f.* वेत *n.* २ breed, progeny, hatch, &c. वाढा *m.* बिजवट *n.* ३ संतान *n.* संतति *f.* Brood *a.* जब देण्याकरितां ठेवलेली. २ फळवण्याकरितां ठेवलेली. B. v. t. (wrath or the like) पोसणें, पालन करणें. २ पंखांनीं झांकणें, जब देण्याकरितां किंवा विण्याचे वेळीं झांकणें. ३ पाखर *f.* घालणें, सुरकूत *f.* करणें, अंडीं *n. pl.* उबविणें, रोवण घेणें, कुलायनिलाय *m.* करणें. ४ to think anxiously upon संचित विचार करणें. B. v. i. (with over or on) to ponder over घ्यास *m.* धरून बसणें, चिंतन-चिंता करीत बसणें, संचित बसणें; as, To B. over misfortunes. २ उबवणें, जब देणें, पाखर घालणें. Brooding *a.* संचित; as, B. disposition. Broodingly *adv.* Brood'y *a.* जब देण्याची किंवा उबविण्याची इच्छा असलेला; as, A B. hen.

Brook (brōok) [A. S. broc, a stream, a brook.] *n.* ओढा *m.* नाला *m.* ओहळ *m.* पन्हा *m.* A clattering B. खळाळी *f.* Dry bed of a B. ओढवण *n.* Brook'let *n.* लहान ओढा *m.* Brooky *a.* पुष्कळ ओढे असलेला.

Brook (brōok) [A. S. brucan, to use, to enjoy.] *v. t.* to bear, to put up with सोसणें, साहणें; as, They cannot B. restraint.

Broom (brōom) [A. S. brom, the plant broom; hence, a besom made from the twigs of it; Dut. brem; Low L. braam; cf. Bramble.] *n.* besom केरसुणी or केरसोणी *f.* झाडू *m.* झाडण *f.* झाडणी *f.* बुतारा *m. dim.* बुतारी *f.* वाढवण *f.* वाढणी *f.* मार्जनी *f.* सम्मार्जनी *f.* कुंचली *f.* सळाथी *f.* [B. OF STRONG AND STIFF STALKS खरांटा *m.* B. OF TWIGS OR CUTTINGS शिरांटा *m.* सराटा, खराटा. B. WITH HANDLE दांड OR दांडेकेरसुणी *f.* B. WORN TO THE STUMP खुंटारा *m.* खरांटा *m.* STOCK OR HINDER PART OF A B. बुंध *m.* बुंधा *m.* बुंधारा *m.* मुडगा OR मुगडा *m.* TO BEAT WITH A B. बुंधारणें, केरसुणीनें मारणें.] २ केरसुणीचें झाड. Broom-corn *n.* ज्याचे झाडू करितात तें झाड *n.* Broom-staff, Broomstick *n.* केरसुणीचा दांडा *m.* Broom'y *a.* To marry over the broomstick or to jump the besom कधीं प्रचारांत नाहीं अशा रीतीनें लग्न करणें, ह्यांत दोघेजण केरसुणीच्या दांड्यावरून उड्या मारतात. A new broom (एखाद्या हुद्यावर) नेमलेला नवीन

मनुष्य. New brooms sweep clean, cf. तेरव्याचे रंग तीव्र दिवस, नव्याचा रंग नऊ दिवस.

Broth (broth) [A. S. *broth*, from root of Brew.] *n.* a decoction of meat मांसाचे कढण *n.*, कढवण *n.*, रसा *m.*, झूतमांसपेय *n.* B. of some pulse कढण *n.*, कढवण *n.* Chicken broth कोंबळ्याचे मांसाचा रसा, कुकुर-मांसरस, सुरवा *m.*, शेरवा *m.*

Brothel (broth'el) [M. E. *brothel*, a lewd person, a base wretch.—A. S. *broethan*, to perish, to become vile, whence also *abrothen*, degenerate, vile; hence was made *brothel-house*, a house for vile people (Much Ado I. 1. 256), afterwards contracted to *brothel*.] *n.* a house of ill fame कुंटणखाना *m.*, वेश्याशाला *f.*, छिनालवाडा *m.*, बटीकवाडा *m.*, छिनाल-खाना *m.*, शिंदळवाडा *m.*, वेश्यागृह *n.*

Brother (bruth'ër) [A. S. *brodor*; Dut. *broeder*; Icel. *brodir*; Swed. & Dan. *broder*; Ger. *bruder*; L. *frater*; Gr. *bratur*; Sk. भ्रातृ, a brother.] *n.* भाऊ *m.*, बंधु *m.*, भ्राता *m.*, बंधुजन *m.*, बांधव *m.* [BROTHERS, BRETHREN बंधुजन *m.*, *pl.*, बंधुवर्ग *m.*, *pl.* BROTHERS AND SISTERS COLLECTIVELY भावंडे *n.*, *pl.*, बहीणभावंडे *n.*, *pl.*, भाऊबहिणो *f.*, *pl.* B. OF WHOLE BLOOD सहोदर, सखा भाऊ *m.*, सोदर, एकोदर, सगर्भ. B.'S WIFE भावजई-य, भ्रातृजाया *f.* ELDER B. वडील भाऊ, पुढला भाऊ, अग्रज, ज्येष्ठबंधु. HALF-B. B. ON THE FATHER'S SIDE सापल-भाऊ, सावत्रभाऊ, सापलबंधु. HUSBAND'S B.'S WIFE जाऊ *f.* HUSBAND'S B.'S DAUGHTER पुतणी *f.* TWIN B. जुळाभाऊ, जावळाभाऊ. UTERINE B. समानमातृक-एक-मातृक बंधु *m.*, दूधभाऊ, &c., सनाभि. YOUNGER B. धाकटा भाऊ, मागला भाऊ, पाठचा भाऊ, अनुज.] २ *one closely allied by some tie* भाऊ *m.*, बंधु *m.* ३ सहकारी. ४ गुरुबंधु. B. v. t. भावाप्रमाणे वागविणे. २ बंधुत्व मानणे. Brother-german (—jer'man) [L. *germanus*, of the same stock; *germen*, a bud or sprout.] *n.* a real brother, a brother by both the father's and mother's side सखा (एक आईबापांचा) भाऊ *m.* Brother-in-law *n.* one's wife's brother श्यालक *m.*, श्याल *m.*, मेहुणा *colloq. m.* २ one's sister's husband मेहुणा *m.*, भगिनीपति *m.*, भावोजी *m.* (used only of an elder sister's husband). ३ one's husband's brother देवर *m.*, *pop.* दीर *m.*, भावोजी *m.* Broth'erhood *n.* भाऊपणा or भाईपणा *m.*, भाईबंदी *f.*, बंधुत्व *n.*, भ्रातृत्व *n.* २ *fraternity, association* अखाडा *m.*, समाज *m.*, एकाच धंद्याचे लोक *m.*, *pl.* Brother-like, Brotherly *a.* भाऊपणाचा, भाऊबंदीचा, बंधुत्वाचा, भाईचाण्याचा, बंधुभावांचा, भाऊसा (?), भ्रात्रीय, बंधुवत्; as, B. love. Brotherliness *n.* (v. A.) भाऊबंदी *f.*, भाऊपणा *m.*, or भाईपणा *m.*, भाईदारी *f.*, भाईचारा (R) *m.*, बंधुभाव *m.*, बंधुत्व *n.* Brotherly *adv.* भाऊपणाने, भाईचाराने, भाईबंदीने, बंधुभावाने, बंधुवृत्तीने; as, I speak but B. of him.

Brougham (brōō'am) [named after Lord Brougham.]

n. "ब्रूम," एका घोड्याची झांकणाची गाडी f, हिला दोन किंवा चार चाकें असतात व तीं एकदम गरदिनीं फिरूं शकतात.

Brought (brawt) pa. t. & p. p. of Bring (v. V. 1.) आणलेला, &c., आनीत, आहत.

Brow (brow) [A. S. bru; Sk. भ्रू, the eyebrow.] n. the arch over the eye भिवई f, भ्रुकुटी f, भ्रू f. [To KNIT THE B.s भिवयांस गांठी f. pl-मडी f, घालणें, भिवया f, pl. चढविणें.] २ (usually pl.) the eyebrow भिवईचे केंस m. pl., भोवई or भवई or भिवई f. ३ fig. the forehead कपाळ n, निठळ or निठाळ n, भाळ n.; as, "Beads of sweat have stood upon thy B." [BY THE SWEAT OF THY B. निठळा(ळ)च्या घामानें.] ४ fig. (of a hill, &c.) माथ्याची कड f, गळा m, गळवटा m. ५ the general air of the countenance मुद्रा f, मुखचर्या f; as, "He told them with a masterly B." ६ कोळशाच्या खाणींतील गळेरी f. ७ fig. माथ्याचा देखावा m, दर्शनी भाग m, दृश्यबाजू f. Brow-ague n. कपाळ दुखणें n, कपाळशूल m. हा रोग डोक्यावरच्या बाजूस होतो. Browbeat v. t. (गुरकावणी दाखविण्याकरितां) भिवया चढविणें, चढवून बोलणें, भिवया चढवून बोलणें, डोळे m. pl. चढवणें-उगारणें-गुरकावणें-वटारणें-फाडणें- (अपमान करण्याकरितां) पिंजारणें, डोळे m. pl. उगारून-गुरकावून-वटारून-फाडून-पिंजारून-&c. बोलणें-दाबणें-दपटणें-&c., गुरकी-गुरकावणी दाखवणें; as, To browbeat a witness. Browbeat pa. t. & Brow-beaten p. p. Brow-beater n. भोंवया चढवून बोलणारा. २ धमकी देणारा. Brow-beating n. (v. V.) act. डोळे चढवून बोलणें n, &c., घसरा m, गुरकी f, गुरकावणी f. Brow-bound a. किरीट घातलेला, मुकुट घातलेला. Browless a. निर्लेज.

Brown (brown) [A. S. brun, brown; Sk. बभ्रु, tawny.] a. उदी, उदी रंगाचा, बदामी, तपकिरी, मुगदुमी. N. B. These words express different shades of brown. [DARK B. घनसावळा, कपिश. LIGHT OR REDDISH B. भुरा OR भोरा, मळ्या.] २ (obs.) चकचकीत; as, My brownie brown sword. B. n. घनसांवळा रंग m, उदी रंग m, तपकिरी रंग m. B. v. t. उदी रंग m. देणें, उदी रंगाचा करणें, गहिरा-तांबूस रंग देणें; as, To B. meat or flour. B. v. i. तांबूस रंगाचा होणें. Brown-bess n. जुनी हंमजी कठीण चापाची बंदूक f, 'ब्राउनबेस.' Brown-bread n. (बिनचाळलेल्या कणकेची केलेली जाडी-भरडी) तांबूस भाकर f. Brown-George n. कठीण बिसकूट n, 'ब्राउनजॉर्ज'. Brown-paper n. (आच्छादनार्थ) तपकिरी जाड व मजबूत कागद m, 'ब्राउन' कागद m, पुण्याचा कागद m. Brown-stout n. 'उदी स्टॉउट,' एक जातीची मादक दारू f. हिचा रंग तपकिरी असून हिचा उपयोग प्रथम लंडन येथील पोर्टरांनीं म्हणजे हमालांनीं केल्यावरून हिला पोर्टर हें नांव पडलें.

Brown-study *n.* पोकळ ध्यान *n.*, निरर्थक ध्यान *n.*,
 शून्यमनस्कता *f.*; मन व्यग्र झाल्यामुळे देहभान नसणे.
 Browning *a.* Brownish *a.* उदीसर. [BROWNISH
 YELLOW तांबूस-वदामी पिवळा. RICH BROWNISH YELLOW
 खूब वदामी पिवळा, अति तांबूस पिवळा.] Brown'ness *n.*
 Brown'y *a.* To be done brown *lit.* पूर्णपणे भाजलेले
 असणे. २ *slang.* पूर्णपणे फसविले जाणे.

Brownie (brown'i) *n.* स्कॉटलंडांतील एक कल्पित धान्य-
 देवता *f.* किंवा वास्तुदेवता *f.*; 'ब्रावनी.'

Brownist (brown'ist) *n.* ब्राउनिस्ट, रॉबर्ट ब्राउनचा
 धर्मानुयायी. ह्या मतापासून इंग्लंडमधील "Independents"
 धर्मानुयायांचा पंथ निघाला.

Browse (browz) [Fr. *brouer*, to browse.] *v. i.* to
 feed on branches, leaves, &c. झाडपाला *m.* खाणे,
 पल्लवभक्षण *n.*-पर्णभक्षण *n.* करणे. २ to graze चरणे. B.
v. t. (झाडपाल्यावर) उपजीविका करणे; as, A deer
 browses the barks of a tree; (झाडपाला) तोडून खाणे
 (हा शब्द बहुधा गुरांना लावितात). B., Browsing
n. झाडपाला *m.*, झाडांचा कोंवळा पाला *m.*, ओला पाला
m., पानपागोरा *m.*, पाला *m.*, पालें (R) *n.*

Brucine (bru'sin) *n.* काजऱ्याचा सत्वांश. Called also
 Brucia, Brucina.

Bruin (brō'in) *n.* अस्वल, गोष्टीच्या पुस्तकांत अस्वलाला
 हा शब्द लावतात. (कोल्ह्याला Reynard असे म्हणतात.)

Bruise (brōōz) [A. S. *brysan*, to crush.] *v. t.* ठेंचणे,
 ठेंचणे, चेंगरणे, चेंचरणे, चेंदरणे, कुचलणे, जखम करणे,
 काळानिळा करणे, चेंचणे, मर्दणे; as, To B. one's
 fingers with a hammer. २ (peppers, fruits, seeds,
 &c.) to pound lightly, to break coarsely खरडणे,
 खरगटणे, दुख(खा)वणे, चुरणे, घावटणे *dim.* घाव-
 टणे. B. *v. i.* मुष्टियुद्ध करणे; as, "Bruising was
 considered a fine, manly, old English custom." B.
n. आघाताने झालेली दुखापत *f.* चेंचलेला हात *m.* &c.,
 जखम *f.*, खोक *f.* Bruised *p.* (v. V. 1.) चेंचलेला,
 चेंचलेला-&c., चेंचका, जखमी, मर्दित, क्षुण्ण. २ खरंग-
 टलेला, खरडलेला, &c. Bruis'er *n.* मुष्टियुद्ध करणारा.
 २ चेंचणारा. Bruising *a.*

Bruit (brōōt) [Fr. *bruit*, noise, uproar, from *bruire*,
 to make noise.] *n.* (R.) (नेहमींचा नव्हे असा)
 हृदयांतील विलक्षण ध्वनि *m.* २ (*obs.*) a report,
 a rumour वदंता *f.*, वार्ता *f.*, अवई *f.*, अफवा *f.*; as,
 "The B. thereof will bring you many friends."
 B. *v. t.* (often with *abroad*, *about*) to noise abroad
 प्रसिद्ध-&c. करणे, वार्ता *f.*-वदंता *f.* पसरणे, जाहीर करणे.

Brume (brōōm) [Fr. *brume*, winter-season, mist.—
 L. *bruma*, winter.] *n.* mist, fog धुकें *n.*; as, "The
 drifting B." Brum'al *a.* pertaining to winter हिंवा-
 ल्यासंबंधी, हिंवाळ्याचा, हैम, हैमन; as, The B.
 solstice. Brum'ous *a.* foggy धुक्याचा, धुकट.

Brummagem (brum'ma-jem) [From *Birmingham*,
 (formerly Bromwycham) "The great mart and

manufactory of gilt toys, cheap jewelry, &c."] *a. counterfeit* वनावट. २ *gaudy but worthless (slang.)* दिखाऊ, कुचकामाचा. *B. n.* वमिन्धाम येथें तयार केलेली नकली वस्तु. २ खोटें नाणें. ३ *a spur* घोड्याला मारण्याची टांच-आर *f*-आणी *f*.

Brunette (brōōn-et') [Fr. *brunette*, fem. of *brunet*, brownish.—M. H. Ger. *brun*, brown; See Brown.] *n.* a girl or woman of a dark complexion काळी-सांवळी मुलगी *f*-वायको *f*. (opposite of Blonde). *B. a.* having a dark tint काळा रंग असलेली, कृष्ण-वर्णाची, श्यामा.

Brunt (brunt) [Probably imitative. O. E. *brunt*, *bront*, from Icel. *bruna*, to rush.] *n.* the chief violence of (पहिल्या जोराचा) मारा *m*-तडाका or तडाखा *m*-धडाका *m*-कडाखा *m*, धडक *f*; as, The B. of the battle. २ the chief stress (as of a blow) (पहिलाच) धक्का *m*, धडका *m*, थप्पड. ३ (पहिलाच) मारा *m*-भडिमार *m*; as, The heavy B. of a cannon-ball. ४ (पहिलाच) मुख्य भार *m*; as, The B. of affairs. ५ मुख्य जोर; as, The B. of his arguments कोटिक्रमाचा मुख्य भार-मुख्य जोर. *B. v. t.* धक्का *m*-मारा *m*-भार *m*. सोसणें. २ *fig.* भार आपल्या शिरावर घ्यावयास तयार असणें. To bear the brunt of *fig.* (बचावाकरितां) धक्का-मारा सहन करणें. (ह्या शब्दाचा *burnt* शब्दाशीं संबंध असावा असें डॉ. मरे साहेबांचें मत आहे.)

Brush (brush) [O. Fr. *brosse*, brushwood.] *n.* कुंचला *m*, कुंचली *f*, ब्रश *m*, बरास *m*. २ (of painter) कलम *n*, कुंची *f*, ईपिका *f*, तूलिका *f*, तूली *f*. ३ (of weavers) कुंचणी *f*, कुंची *f*. ४ (of peacock's feathers, palm leaves, &c.) कुंचा *m*, मोरचेल or मोरचल, चौरी (of white hair). ५ *rub.* घसरा *m*, घसका *m*, घष्टा *m*, चाट, थोडा स्पर्श *m*; as, "We got a B. from the wheel as we passed." ६ *a skirmish, a slight encounter* चकमक *f* (*v.* झड), झटापट *f*; as, "A B. with the enemy." ७ (ब्रशसारखें) कोल्ह्याचें गोंडाल शेंपूट *n.* *elect.* कुंचल्यासारखा वारीक लवचिक तारांचा झुपका *m*. ९ कुंचलणें *n*, कुंचल्यानें साफ करणें *n*. १० झाडझुडूप *n*. ११ झाडांच्या फांद्या. *B. v. t.* कुंचल्यानें झाडणें-साफ करणें, झाडणें, कुंचलणें. २ (with *off*) to whisk, to flap झाडणें, झटकणें, झटकावणें, (कुंचल्याचा) झटका *m*-झटकारा *m*, मारणें-देणें. ३ (with *up*) to retouch, to polish ओजवणें, घासणें, घासपूस *f*, करणें, उजळा देणें. ४ (with *up*) (study, &c.) उजळणें, उजळणी *f*. करणें *g. of o.*, *collog.* घर्षण *n*. करणें, जागृत-तयार-&c.-करणें. *B. v. i.* (with *by, along, against*) ओझरता जाणें-पडणें-लागणें, खेटणें, घसटून जाणें, झगटणें, खरकणें or खुरकणें, घसरा-घसका-घष्टा-देऊन जाणें. Brush'ing *n.* घांसणें. *B. a.* घासणारा, साफ करणारा. Brush-wheel *n.* 'बरास चाक,' वर्षणाच्या योगानें चालणारें चाक *n*, खरखरीत केंसांचें घर्षणचक्र *n*. ३ जाड कांद्यासारख्या केंसांच्या परिघाचें

ब्रश n, याच्या वर्षणाच्या योगानें दुसरें चाक फिरतें.
 Brush-wood n. सुरती झाडी f, दाट जाळ्यांचें जंगल n.
 Brusher n. See the verb. Brush'iness n. कुंचल्या-
 सारखी स्थिति f, केंसाळपणा m. Brush'ya. खरखरीत.
 He brushed by me तो मजजवळून ओझरता गेला.
 Give it another brush त्याला दुसरा हात दे.

Brusque, Brusk (brōōsk) [Fr. brusque.—Ital. brusco, sharp, tart, sour, applied to fruits and wine; hence, rough (in manner). Vide Brisk.] a. blunt, bluff बेपरवा, निर्भीड. २ रानटी, अशिक्षित, बेसुरवती; as, A B. man; A B. style. Brusque'ly adv. Brusque'ness, Brusk'ness n. Brusque'rie n. (obs.) निर्भीड भाषण n. ३ (obs.) रानटीपणा m, अशिक्षितपणा m.

Brute (brōōt) [Fr. brut.—L. brutus, dull, stupid.] a. wanting in reason or understanding अबुद्ध, विवृद्ध, जड, मनुष्याच्या खालचा, मनुष्येतर; as, The B. creation (मनुष्येतर सृष्टि). २ without intelligence or volition, irrational, merely material अचेतन, इच्छाशक्तिशून्य, जड, केवळ नैसर्गिक नियमानें चालणारा; as, "The B. powers of nature." ३ अज्ञानी, इच्छाहीन-शून्य-रहित. ४ pertaining to or characteristic of a brute beast पशुसंबंधी, पाशवी; hence, cruel, fierce, ferocious, savage, pitiless क्रूर, पशुतुल्य, निर्दय, अमानुष, पशूसारखा; as, B. violence, B. labour. ५ coarse, unpolished संस्कारहीन, असंस्कृत, असभ्य, पशूसारखा, दांडगा, आडदांड. [B. FORCE आंगवळ n, आंगजेर m, मनगटाचा जोर m, मस्ती f, पशुबल n, निवळ संख्येचा जोर m (अकलेचा नव्हे).] B. n. चतुष्पाद n, पशु m, जनावर n, हौवान m. २ a cruel person, a ruffian क्रूर मनुष्य m, क्रूरकर्मा, अघोरकर्मा, खवीस m, लोरेठ, इमामदांडगा, कर्मचंडाळ, मांग, कंटक. ३ a stupid person हौवान m, घोंडा m, टोणपा (टोणपी f.). ४ fig. पशुवृत्ति f; as, The B. in us. Brut'al a. belonging to a brute पशूचा, जनावराचा, पाशव, पशुसंबंधी; as, B. nature. २ savage, inhuman क्रूर, निर्दय, मांगहृदय, निघुर; as, A B. murder. Brut'alize v. t. पशूसारखा-पशुवत्-&c.-करणें. B. v. i. (R.) पशुसमान-पशुवृत्तीनें रहाणें. Brutal'ity n. (v. A. 1.) पशुपणा m, पशुत्व n, पशुता f, पशुधर्म m. २ क्रूरता f, क्रौर्य n, क्रूरत्व n, निर्दयता f, निघुरता f. Brut'ally adv. Brut'eness n. पशुतुल्य स्थिति f. Brut'ify v. t. एखाद्या मनुष्यास मूर्ख ठरविणें, पशु करणें, निघुर करणें. Brut'ish a. resembling a beast पशूचा, पशूसारखा, पशुवत्, पशुतुल्य, पशुसदृश. २ rude, uncivilized पशूसारखा, पशुवत्, पशुसमान, अशिक्षित, असभ्य. ३ रानटी, निर्दय. Brut'ishly adv. (v. A.) पशूसारखा a. decl., पशुवत्, जनावरापरी. Brut'ishness n. (v. A. 1.) the qualities of a brute पशुता f, पशुत्व n, पशुत्वभाव m, पशुधर्म m, पशुवृत्ति

f. २ असभ्यता f, अशिक्षितत्व n, शिक्षाराहित्य (S) n.
असंस्कृतत्व n. Bru'tism n. See the word Beast.

Brutus (brōō'tus) n. एक प्रकारचा टोप m. २ कपाळापासून
पाठीमागे नेलेल्या केंसांचा टोप m. [रोमच्या इतिहासांतील
प्रख्यात पुरुष ब्रूटस ह्याच्याशी या शब्दाचा संबंध आहे.]

Bryology (brī-ol'o-ji) [Gr. *bryon*, moss, and *logos*, dis-
course.] n. bot. शेवाळीविषयी ज्ञान n, शेवालवर्णनविद्या
f, शेवालवर्णन n. Bryolog'ical a. शेवालवर्णनविषयी.
Bryol'ogist n. शेवाळीविषयीचे ज्ञान असणारा.

Bub (bub) n. a young brother लहान भाऊ-बंधू m.
२ a little boy लहान मुलगा m.-a familiar term of
address to a small boy. Bubby n. लहान मुलगा
m, बबी.

Bubble (bub'l) [Of imitative origin. Sw. *bubbla*;
Dan. *boble*, a bubble; also Dut. *bobbelen*, to
bubble.] n. (of water) बुडबुडा m, फुगारा m, फुगा
m, बोंबडा (obs.) m, बुबुद m. २ cheat, false show
माया f, मोह m; मायाजाल n, ठकसौदा m, ठकबाजीचा
व्यापार m; as, The South Sea B. ३ असार घसु
f. ४ पातळ कांचेचे लहान तरंगते भांडे. ५ (obs.) a
person gulled फसलेले माणूस n, फशा, पागोटें गमाव्या.
B. v. i. to rise in bubbles बुडबुडे m. pl. येणे,
बुडबुडणे. २ (with up & over)—to be under
ebullition बुडबुड आवाज करणे, खतखत (द) णे, खुत-
खुतणे, गदगदणे, गुदगुदणे, सळसळणे (intens. सळ-
ळणे); उफाळणे, उफळणे, उसळणे, रटमटणे (applied
to things); as, The stream bubbles. ३ (with
up or over) (-कढत्या भांड्याप्रमाणे) रागाने अगर धडेने
उसळणे (applied to persons); as, 'He had his
views, but he never bubbled up to discuss
and defend them.' 'He bubbled and brim-
med over with fun.' B. v. t. (obs.) to gull, to
deceive, to befool फसवणे, झोका m-धोका m-डोहा
m. देणे, छकविणे, झुकविणे; as, "She has B.ed
him out of his youth." Bubbler n. (obs.) फसव्या,
बुडव्या. २ ओहिओ नदीत सांपडणारा मासा. Bubbling
pr. p. Bubbled pa. t. & pa. p. Bubbling (v. V. I.)—
act. बुडबुडे येणे n. २-act. खतखतणे n, &c.; खतखत
or खुतखुत m, खदखद m, उवाळा m. Bubblingly adv.
खतखत or तां, गदगद or दां, बुडबुडा, सळसळ-कां.
Bubb'ly a. Bubble and squeak एकत्र तळलेली
भाजी व मांस. The South Sea Bubble n. दक्षिण समुद्रा-
कडील बुडव्या मंडळीचा व्यापार m. ह्या मंडळीची
स्थापना इंग्लंडमध्ये पहिल्या जॉर्जच्या कारकीर्दीत झाली,
व मंडळीच्या मुख्य भागीदारांनी इतरांस बुडवून त्यांचे
पुष्कळ पैसे खाळे; झणून, भागीदारांस बुडवून त्यांचे
पैसे खाणाऱ्या मंडळीस हें नांव देतात. Bubbling
stream खळखळ वाहणारा प्रवाह n. Bubble tube or
spirit glass साधन n, पाणसळीतील कांचेची नळी f.
Bubby (bub'bi) n. a woman's breast (बीबी
छाती-स्तन.

Bubo (bū'bo) [L. *L. bubo*, groin, a swelling in the groin.-Gr. *boubon*.] *n.* an inflammatory swelling of the glands in the groin or armpit. (जांवेतील किंवा खाकेंतील) बद्द *m*, ग्रंथि *m*, वळ *m*, वाघणा *m*, अवघणा *m*, गांठ *f*. Buboes *pl*. Bubonic *a*. ग्रंथिमय, बदाचा, बघा. Bubonic fever ग्रंथिक सन्निपात, बघा ताप *vul.*, गोळीचा ताप *colloq.* गोळीचा रोग.

Buccal (buk'al) [L. *bucca*, the cheek.] *a*. गालाचा-संबंधी.

Buccaneer, Buccanier (buk-an-ēr') [Fr. *boucanier*, from *boucaner*, to smoke or broil meat and fish, to hunt wild beasts for their skins: a word of American origin. Primarily, one who dries and smokes flesh or fish after the manner of the Red Indians. The name was first given to the French settlers in Hayti or Hispaniola, whose business was to hunt wild beasts and swine.] *n.* a pirate चांचा *m*, समुद्रांतील चोर *m*. *v. i.* चांचेपणाचें काम करणें. Buccaneer'ing *n.* चांचेपणाचें काम करणें. Buccaneer'ish *a*.

Bucephalus (bū-sef'a-lus) [Gr. *bous*, Sk. गो, ox, & *kephale*, Sk. कपाल, the head.] *n.* अलेक्झांडर धी ग्रेटचा प्रख्यात लढाऊ घोडा *m*. २ बसावयाचा घोडा *m*.

Buck (buk) [A. S. *bucca*, *buc*, a he-goat; akin to Dan. *bok*, Ger. *bock*, Ir. *boc*, Welsh, *bucch*, Sk. *bukka*; cf. Butcher. In modern English the word Buck signifies the male of the deer, the goat, the hare, and the rabbit, though it is often used specially for the male fallow deer.] *n.* the male of the deer काळविट *m*, हरिण *m*. २ the male of the goat बोकड *m*, बकरा *m*, छाग *m*. ३ the male of the sheep मेंढा *m*, एडका *m*. ४ the male of the hare ससा *m*. ५ a beau, a blade, a blood, a spark, a swell छानछूक, छानछोक, शानशूक or शोक, फांकडा, अक्कडबाज, टेवखोर, नटवा, नटबाज, नखरेदार, नखरेबाज. *B. v. i.* (of a vicious horse or mule, a buck-jumper) डोकें खालीं करून, पाठ वांकवून व पाय ताठ करून उभी उडी टाकणें.

Buckeen *n.* एक गरीब-सरदारी घराण्यांतला आयरिश मनुष्य *m*. Buck-eye *n.* the American horse-

chestnut अमेरिकेंतील बकू-आयू नांवाचें फळ *n*. Buck-horn *n.* मृगाच्या शिंगाची वस्तु *f*. Buck-hound *n.*

हरणाची पारध करणारी एक शिकारी कुऱ्याची जात *f*. Buck-shot *n.* बंदुकीनें मृग मारण्याची मोठी गोळी *f*. Buck-skin *n.* मेंढी अगर हरिण यांचें कमावलेलें

कातडें *n*. *B. a.* मेंढी अगर हरिण यांच्या कातड्याचें केलेलें. Buck-skins *n. pl.* (मेंढीच्या अगर हरिणाच्या मृदु

कातड्याचा) मांडचोळणा *m*. Buck-thorn *n.* एकप्रकारची वनस्पति *f*. (हिच्या फुलांचा हिरवा रंग रंगारी वापरतात.)

Buck-tooth *n.* पुढें आलेला दांत, पुरोवर्तिदंत. Buckish *a*. छानदार, शानदार, छानीचा, छालछबीला,

शोकदार, छानछुकीचा, अलबेला. Buckishly *adv.*

(v. V.) छानडुकीन, नहूनथहून, टाकमाटका करून.
Buckishness *n.* छानडुकी *f.* छानडुकी, शोकी *f.* टाकम-
टिका *m.* टाकमटिकला *m.* टाकमटिला *m.* चट्टीपट्टी *f.*
डौल *m.* डामडौल *m.*

Buck (buk) (*obs.*) *v. t.* खाराच्या पाण्यांत शिजविणें-भिजत
घालणें. *B. n.* खारें पाणी *n.* क्षारजल *n.* (वखें धुण्याक-
रितां.) *B. basket* क्षारजलांत वखें धुण्याकरितां ने-
ण्याची टोपली *f.*

Bucket (buk'ket) [*A. S. buc, a pitcher.*] *n.* डोल *m.*
dim. डोलची *f.* काढणें *n.* [*SOME PARTICULAR KINDS*
ARE पोहरा m. (OF METAL OR WOOD), डोल m, dim.
डोलची f, वालदी f (OF LEATHER OR WOOD AND USED
ESP. ON BOARD THE SHIP), मोट f. (OF A DRAW-
WELL), ओकती f. (B. OF THE TRANSVERSE BEAM AND
STONE.)] Bucketful *a.* वालदीभर. Bucketshop *n.*
हुंडीच्या किंमतीच्या चढ-उतरावर पैज मारणाऱ्या दला-
लाचें दुकान *n.* Bucketwheel *n.* राहाट *m.* To kick
the bucket मरणें.

Buckle (buk'l) [*L. buccula, a little cheek or*
mouth.] *n.* एक प्रकारचें अडकवण *n.* कचक *f.*
कांद्याची कडी *f.* 'बकल *m.*' *B. v. t.* कचकीनें अडकविणें,
बकल घालणें, बकलानें अडकविणें, कचणींत अडकविणें,
अडचींत धरणें. २ (*used reflexively*) *to make ready*
सिद्ध-सज्ज करणें, तयार करणें, (काम करावयास) कंबर
वांधणें idio., कांस f. मारणें idio. ३ (*R.*) विवाहासंबंधानें
जोडणें. *B. v. i.* नेमणें. २ (*with to*) काम करण्यास
तयार होणें. ३ *to apply with vigour झटणें, लगट*
f. करणें. Buckler *n.* एक प्रकारची ढाल *f.* *B. v. t.*
ढालीप्रमाणें काम-उपयोग करणें. २ (*obs.*) संरक्षण करणें
(*Shakes.*). I can't buckle to (*कामांत*) माझे लक्ष्य
लागत नाहीं. To cut the buckle नाचणें, बागडणें. To
put into buckle शेंकडा ४० टक्के व्याजानें गहाण
ठेवणें. To talk buckle (*R.*) विवाहासंबंधीं भाषण करणें;
as, I took a girl to dinner who talked B. to me.

Buckram (buk'ram) [*M. H. Ger. buckeram, from boc,*
a goat; perhaps stuff originally made of goat's hair.]
n. विरविरीत जाड धाग्याचा खळीचा कपडा *m.* हा कागदा-
वर पुढा डकविण्याकरितां किंवा मडमांच्या पोषाकांत
ताठपणा आणण्याकरितां वापरतात. सरसानें कडकडीत
केलेलें कापड *n.* *B. a.* विरविरीत व जाड धाग्याच्या कप-
ड्याचा. २ ताठ, कडकडीत. *B. v. t.* विरविरीत जाड धा-
ग्याच्या खळीच्या कपड्यानें मजबूत-कडकडीत-ताठ करणें.

Buckwheat (buk'hwët) *n.* एक प्रकारची वनस्पति *f.*

Bucolic, al (bū-kol'ik, al) [*L. bucolicus.-Gr. bouko-*
likos, pastoral.-Gr. bous, an ox, & kellein, to drive.]
a. गांवढळ, ग्राम्य (*कविता, लावणी*). Bucolic *n.*
धनगरी गाणें *n.* लावणी *f.*

Bud (bud) [*O. E. budde.*] *n.* (*of a flower*) कली *pop.*
कली *f.* कलिका *f.* उत्कलिका *f.* २ (*of a leaf*) पानांचा
तुरमा *m.* अंकुर *m.* पल्लवांकुर *m.* मुकुल *m.* *n.* कोश *m.*
कोंब *m.* [*LARGE B. कळ m. NIPPER IN THE B. fig.*

मानमोडें *n.*] २ होतकरू तरुण मनुष्य *m.*, कळीसारख्या जोमाचा तरुण मनुष्य *m.* B. *v. i.* (*v. N.*) फुटणें, कळ्या *f. pl.* फुटणें-येणें, कोम येणें *in con.* B. *v. t.* *to inoculate* पिवंदी *f.* करणें, झाडाचें कलम करणें. Budded (*v. V. I.*) फुटलेला, कळ्या आलेला, अंकुरित, मुकुलित. Bud'ding *n.* Bud'dy *a.* Bud'less *a.* Bud'let *n.* To nip in the bud जन्मतांच नाश करणें, विकासापूर्वीं नाश करणें, कोवळेपणीं नाश करणें.

Buddha (bōōd'da) [Sk. बुध्, to knew.] *n.* बुद्ध *m.*, बौद्ध *m.*, बौद्धधर्मस्थापक *m.* (गौतमबुद्ध). Bud'dhism *n.* बौद्धधर्म *m.* Bud'dhist *n.* बौद्ध *m.*, बौद्धधर्मानुसारी, बौद्धधर्मानुयायी. Buddhist'ic, Bud'dhist *a.* बौद्धधर्माचा. Esoteric Buddhism बौद्धधर्माचा तद्विषयपट्टंसच समजण्यासारखा अर्थ *m.*, बौद्धधर्मरहस्य.

Budge (buj) [Fr. bouger, to stir.—L. bullire, to boil.] *v. i.* and *v. t.* *to move, to stir* सरकणें, सरणें, सरवणें, हलणें, हटणें, हिचमिचणें *neg. con.*, ढिम *f.* करणें-खारणें *neg. con.*; as, I will not B. an inch. २ *fig.* (*for*) जुमास (R) *m.* खारणें, जुमान *m.* खारणें-पावणें, जुमानणें all with *neg. con.* and स or ला *of o.*

Budge (buj) [L. bulga, a leathern bag.] *n.* एक प्रकारची लोंकर *f.* ही कोंकराचे कातड्यापासून घेऊन दुसऱ्या लोंकरीत मिसळून करितात. (ह्याचा उपयोग पूर्वीं विद्यार्थ्यांच्या कपड्यांना झालर लावण्याकडे होत असे.) B. *a.* बज लोंकरीची फित लावलेला; as, B. gowns. २ विद्येचा डौल मिरवणारा, गंभीरवृत्तीचा, निष्ठुर मुद्रेचा, कडक, कडकडीत; as, "Those B. doctors of the Stoic fur."

Budget (buj'et) [Fr. bougette, dim. of bouge, a bag.—L. bulga, a leathern bag.] *n.* (महसूल व खर्च याचें आय आणि व्यय याचें) अंदाजपत्रक. २ (of business papers, of accounts, &c) (*obs.*) पिशवी *f.*, थैली *f.*, (कागःपत्रांचा) रुमाल *m.* ३ *fig. store* पुंजी *f.*, गठडी *f.*, गांठोडें *n.*, पोतें *n.*, संग्रह *m.*, भरणा *m.*; as, कथाभरणा B. of stories or tales; गतभरणा B. of tunes; गीतभरणा B. of songs, &c.

Buff (buf) [Fr. buffle, a buffalo.—L. bufalus, vide Buffalo.] *n.* (बैलाचें-रेड्याचें, &c.) कमावलेलें कातडें *n.*, *spec.* महिषचर्म *n.*, ह्यासडें *n.* २ *collog.* नम्रस्थिति *f.* [IN BUFF उघडा, नम्र. TO GO IN BUFF नागवें असणें; नागमोडीचा पितांबर नेसणें, नागवा पाटाव नेसणें. TO STRIP TO THE BUFF कपडे काढून घेऊन उघडा नागवा करणें] ३ पिक्का पिवळट रंग *m.*, 'बफ.' ४ *mil.* फिकक्या पिवळ्या रंगाचा डगला *m.* [BUFFS *n. pl.* 'बफ' रंगाच्या पोशाखाची पलटण.] B. *v. i.* *to polish with a buff* मखमालीसारखा मऊ पालिस करणें. २ गहिरापिवळट रंग-बफरंग देणें. B. *a.* ह्याशीच्या-&c-कातड्याचा केलेला. २ पिवळट रंगाचा. Buffer *n.* (बफकातड्यानें) पालिस करणारा. २ पालिस करण्याचें हत्यार. Buff-coat मजबूत लष्करी कोट. २ लष्करी शिपाई, बफकोट घालणारा. Buff-wheel,

Buff-stick *n.* पालिस करावयाचें चामड्याचें चाक किंवा काठी. ह्या चाकाला किंवा काठीला हिमरी नांवाच्या दगडाची पूड लाविलेली असते.

N. B.—Buff originally meant the buffalo or other large species of wild ox; hence its proper meaning is 'leather made of buffalo-hide,' but now it is usually applied to a very stout kind of leather made of ox-hide, dressed with oil, and having a characteristic fuzzy surface and a dull whitish-yellow colour.

Buffalo (buf'a-lo') [It. *buffalo*.—L. *bufalus*, also *bubalus*.—Gr. *boubaos*, a buffalo.] *n.* (male) रेडा, रेडका, टोणगा, ह्यैसा, हेलगा, हेला, हल्या, महिष. २ (female) ह्यैस. [IN ENDEARMENT OR DISPARAGEMENT OR CONTEMPT ह्यैसरुं OR ह्यैतरुं *n.*, ह्यैसरुड *n.*, रेडूक *n.*] B. carrying eleven months अकरमाशी ह्यैस. Young female B. पारडी *f.*, रेडी *f.*, वांट *f.* Buffalo-calf *n.* ताड्या, रेडूक.

N. B.—Buffalo is the name given to several species of oxen, esp. *Bos bubalus* inhabiting most of Asia, Southern Europe, and Northern Africa and *Bos caffer* inhabiting the South Africa. It is also, in popular unscientific use, applied to the American *bis.* *n.* (गवा).

Buffer (buf'er) [Lit. 'a striker;' from M. E. *buffen*, to strike, orig. to buffet on the cheek. See Buffet.] *n.* (आघात कमी करण्याकरितां) डड्याच्या बाहेर लाविलेली प्रतिबंधक तबकडी, संघर्षणप्रतिबंधक, दोन वस्तूंमध्ये होणारा आघात नाहीसा करण्याचें साधन *n.* (colloq.) मूर्ख (हा शब्द बहुधा वयानें-वडिलांसंबंधानें वापरतात). Buffer-state *n.* दोन विरोधी देशांमधील एक देश *m.*; as, Afganistan is a B. state between India and Russia.

Buffet (buf'et) [O. Fr. *buffet*, primarily the tap of a tavern, then a side-board.] *n.* a cupboard for holding china, crystal, &c. भिंतीस टेंकून ठेवण्याचें कपाट *n.* (ह्यावर चिनी मातीचीं व रुप्याचीं वगैरे भांडीं लावून ठेवतात.) २ सर्व प्रकारचें खाद्य व पेय मिळणारें परवान्याचें आरामगृह, खानपानगृह.

Buffet (buf'et) [O. Fr. *bufet*, a blow, dim. of *bufe* a blow, esp. on the cheek.] *n.* blow ठोंसा *m.*, बुकी, गुद्धा *m.*, मुष्टिमोदक *m.*, मुष्टिप्रहार *m.* २ *fig.* टोला *m.*, आघात *m.*; as, Fortune's buffets. B. *v. t.* बुक्या देणें, बुकलणें, धक्कणें. २ to contend against झोंबणें, झगडणें. B. *v. i.* बुक्या देणें. २ बुक्या देऊन आपला मार्ग काढणें. Buff'eting *n.*

Buffo (bōōf'fō) see Buffoon.

Buffoon (buf-ōōn') [Fr. *bouffon*, a jester, one who makes grimaces, from Fr. *bouffer*, to puff, because the buffoons puffed out their cheeks for the amusement of the spectators.] *n.* विदूषक *m.*, नर्मसचिव *m.*, नटवा *m.*, नट *m.*, भांड *m.* (?), मस्कन्वा *m.*, नकड्या

m, माधवी *m*, थट्टेवाज *c*. B. v. *t*. थट्टामस्करीने वागविणे. B. v. *i*. (R.) थट्टा करणे, विदूषकासारखे वागणे. B. *a*. विदूषकी लक्षणाचें; as, 'B. stories. Buffo *n*. विदूषक *m*, नट *m*. Buffoon'ery, Buffoon'ism *n*. माधवीपणा *m*, मस्करेपणा *m*, मस्करी *f*; थट्टामस्करी *f*. Buffoonish *a*. विदूषकी.

N. B.—The distinction between Buffoon and Clown will be discussed under Clown. A buffoon is a more dignified person than a Clown. A Clown is more rustic. Our Sanskrit word नर्मसचिव will be the best word for Buffoon.

Buffy (bufi') *a. mecl.* पांढरा, धूसर, थिजलेल्या रक्ताच्या रंगाचा. Buffy-coat *n.* (थिजलेल्या रक्ताचें) पांढरें अस्तर.

Bug (bug) [O. E. *bugge*, from Welsh. *bug*, *bugan*, a hobgoblin, a scarecrow, a spectre. cf. Bogey, Boggle.] *n.* ढंक्कण *m*, भिक्कण *m*, मत्कुण *m*, रक्तबीज *m*, रक्तप *m*. [IN COVERT OR CANT PHRASEOLOGY भीष्म *m*. LARGE AND FAT BUG टेंगा OR टेंण्या *m*, टेंणा *m*.]

२ (*obs.*) ज्याच्यापासून पुष्कळ भीति वाटते असा मनुष्य किंवा अशी वस्तु *f*; as; "The B. which you should fright me with I seek." *Shakes.*

Bug'gy *a.* ढंक्कणांनीं भरलेला. Bug'giness *n.* Big-bug *n.* (*slang*) बडी स्वारी, बडा मनुष्य *m*. Bug-aboo, Bug-bear *n.* something frightful as a spectre, anything imaginary that causes needless fright बौ OR बाऊ *m*, बागूल OR बागूलबावा *m*, घोंगडबाऊ *m*, भोंवा *m*, घोंगा *m*. [TO MAKE A B. OF वाऊ OR भोंवा करणे OR करून सांगणे-दाखविणे.] Bug-bear *a.* causing needless fright भयोत्पादक, भिवविणारा.

Bugger (bug'ger) [Fr. *bougre*, from L. L. *Bulgarus*, a Bulgarian, a name given to a sect of heretics who originally came from Bulgaria, and afterwards, to other heretics to whom abominable practices such as sodomy, masturbation, &c. were imputed.] *n.* गुदमैथुन करणारा, गुदमैथुनाचा दोषी. Buggery *n.* unnatural sexual intercourse, sodomy सृष्टिक्रमाविरुद्ध मैथुन *n*, पुंमैथुन *n*.

Buggy (bugg'i) [Hind. *baghi*.] *n.* बगी *f*, एक किंवा दोन माणसें बसण्याची एक घोड्याची दुचाकी किंवा चौचाकी गाडी *f*. Buggies *pl.* कांहीं व्युत्पत्तिशास्त्रवेत्ते ह्या शब्दाचा *Bogie* शब्दाशीं संबंध दाखवितात. खरी व्युत्पत्ति माहित नाहीं.

Bugle (bū'gl) [O. Fr. *bugle*, a wild ox.—L. *buculus*, a young ox. Bugle is short for Bugle-horn.] *n.* a hunting horn तुतारी *f*, मोरशिंग *n*, रणशिंग *n*, बांका *m*, *dim.* बांकी *f*, बिगूल *m*. B. v. *i*. तुतारीचा आवाज होणे. Bū'gler *n.* शिंगाड्या *m*, बिगूल वाजविणारा *m*. Buglet *n.* बायसिकलवाल्याचें वाजवण्याचें शिंग *n*, लहान बिगूल.

Bugle (bū'gl) [Prob. from L. L. *bugoli*, *pl.* or from

Dut. *beugel*, a ring.] *n.* a bead of black glass
काचेचा काळा मणि *m.*, काळी पोत *f.* कृष्णमणि *m.*,
वजरबटु *m.* B. a. मण्याप्रमाणें काळा, काळा कुळकुळीत.
Bugled *a.* काळे मणी लावलेला.

Bukshi, Bukshee (buk'shē) [Hind. *bukshi*—*buksh*,
pay.] *n.* हिंदी संस्थानांतील पगार वांटणारा, वक्षी.

Bukshish, Buksheesh. See Backsheesh.

Build (bild) [A. S. *byldan*, to build.] *v. t.* to con-
struct वांधणें, रचणें, उभारणें, उभा करणें, वांधणी
f. इमारत *f.* बंदिस्ती *f.* करणें *g. of o.*; as, To B.
a house, a new theory. उभारणें; as, To B. an
institution. [TO B. CASTLES IN THE AIR अधां-
तरी घर वांधणें, मनःसृष्टि करणें, मनोरथ *n.* करणें,
कोरडे मनोरथ करणें, मनीं मांडे खाणें आणि स्वप्नां पुऱ्या
खाणें, आशेच्या माझ्या रचणें, वाळूचीं घरे वांधणें.] २
स्थापणें; as, To B. fame, hopes, &c. B. v. i. (with
upon) to depend on, to rest on भरंवसा *m.* विश्वास *m.*
&c. ठेवणें, जाणें with वर; as, To build on the
opinions and advice of others. २ वांधण्याचें काम
n. धंदा *m.* करणें. ३ वर पाया *m.* घालणें, रचणें (with *on*
or *upon*). B. *n.* make, physique वांधा *m.*, वांधणी *f.*,
आंगकाठी *f.*; as, A man of strong build. Build'er *n.*
घरें वांधणारा. २ गृहशिल्पी, गवंडी. [MASTER B. मेस्त्री.]
Build'ing *n.* (v. V.)—*act* वांधणें *n.*, रचणें *n.*, &c.,
वांधणी *f.*, बंदिस्त *f.*, बंदिस्ती *f.* [Cost of B. वांध-
णावळ *f.*] 2. A B. an edifice, a structure, a fabric
इमारत *f.* इमला *m.* [A LONG B. सोपा *m.* A
LONG NARROW B. दांडळ *f.* दांडेसाळ *f.* B. COMPOSED
OF FOUR SLIPS चौसोपी *f.* B. HAVING A ROOF OF
TWO SLOPES दुपाखी *f.* दुमोळी *f.* OF FOUR SLOPES चौ-
पाखी *f.* चौमोळी *f.* B. OF TWO ROOMS LENGTHWISE
दुघई *f.* दुवडी *f.* OF THREE ROOMS तिघई *f.* तिवडी *f.* OF
FOUR ROOMS चौघई *f.* चौवडी *f.* BUILDINGS OF SOME
OTHER FORMS OR CONSTRUCTIONS ARE DESIGNATED
BY THE EPITHETS सावंत्राई, शृंगारी, हजारी, &c. DIVISION
OF A B. खण *m.*, गस्त *m.*, भद्र (R) *n.* PUBLIC OR
LARGE B.—GENER. वाडा *m.* THE WOODWORK
OF A B. काजाणू *n.*, लांकडी काम *n.*] २ इमारत वांध-
ण्याची कला *f.* Building society इमारती वांधणारी
मंडळी. Built *n.* (*obs.*) build, make, structure,
form, construction वांधण *n.*, वांधणी *f.*, वांधा *m.*,
वांधणावळ *f.*, वांधावळ *f.*, बंदिस्ती *f.*, बनावट *f.* Built
p. a. (v. V. T.) वांधलेला, रचलेला &c. बंदिस्त. [B.
UP बंदिस्त.] To build in इमारतीनें कुडणें. To build up
(दरवाजा) वांधून बंद करणें, (इमारत) उभारणें. २
आध्यात्मिक मजबुती करणें, मजबूत करणें.

Bulb (bulb) [F.-L.-Gr. *bolbos*, an onion.] *n.* a round
root कांदा *m.*, गड्डा *m.*, कंद *m.* [हा भूमिगत खोडाचा एक
प्रकार आहे.] २ कांचेचा गोल *m.*, गोल भाग *m.*, चंबू
m., फुगा *m.*; as, The B. of the thermometer. ३ *anat.*
गड्ड्यासारखा भाग *m.*; as, The B. of the aorta. B. v. i.

(with out) पुढें येणें, फुगणें. Bulbed *a.* Bulbil, Bulb-
let *n. bot.* लहान कंद-गांठ *f.* लघुकंद *m.* Bulbar *a.*
कांधाचा, कंदाचा. Bul'hous, Bul'by *a.* (v. N.) कंद-
मय, कंदरूप, कंदयुक्त. Bul'hule *n.* लहान कांदा *m.*
मोठ्या कांधापासून झालेली मुळी *f.* Bul'bus *n.*
कांदा *m.* Bulb of the eye नेत्रगोलक. Bulb of the
hair केंसाचा बुडखा *m.* Bulb of the spinal cord
(*the medulla oblongata*) पृष्ठवंशमज्जेचा गड्डा *m.* पृष्ठ-
मज्जाकंद *m.* Bulbous-based *a.* तळशीं गांठ आहे
असा (अवयव).

Bulbul (bool'bool) [Pers. *bulbul*, a bird with melodi-
ous voice resembling the nightingale; of imitative
origin.] *n.* the Indian nightingale बुलबुल or बुल-
बुलबोचा *m.*

Bulge (bu'lj) [L. *bulga*, a leather knapsack.] *n.* a
protuberant part फुगा *m.* फुगारा *m.* २ पोंक *n.* B. v.
i. to jut out, to swell out कोस (R) *m.* पोंक *m.* कोंक *n.*
फुगा *m.* फुगारा *m.* येणें *in con.*, उराड *n.* वाढणें *g. of o.*,
बेंडाळणें. २ See to Bilge. Bul'ger *n.* कच्छप-
मुखाकृतीचा खेळण्याचा एक लांकडाचा सोटगा *m.*
Bul'giness *n.* फुगटपणा *m.*

Bulimy (būl'i-mi) [Gr. *bous*, ox & *limos*, hunger.] *n.*
भस्मक रोग *m.* अनावर बुभुक्षा *f.* खाखा *f.*

Bulk (bulk) [A. S. *bolca*, gangway of a ship.] *n.*
size, magnitude आकारमान *n.* आकृतिमान *n.* मह-
त्त्वमान *n.* प्रमाण *n.* परिमाण *n.* २ *main mass or*
body मोठासा भाग *m.* मुख्य अंश *m.* ३ *main fabric, the*
body मोठासा भाग *m.* प्रधानभाग *m.*; as, The B. of the
nation. ४ स्थूलता *f.* बृहत्त्व *n.* ५ *naut.* गलबताचें
भरताड. B. v. *i. lit. & fig.* अधिक वाढणें, ढीग होणें,
मोठा-ढीगभर दिसणें-असणें. B. v. *t.* मोकळा धरणें-
ठेवणें. Bulkhead *n.* पाणी अडवण्याकरितां केलेलें
लांकडाचें किंवा दगडाचें बांधकाम *n.* Bulk'iness *n.*
(v. A. 1.) स्थूलता *f.* स्थूलत्व *n.* स्थौल्य *n.* बृहत्त्व *n.*
आकारमहत्त्व *n.* Bulk'y *a.* स्थूल, बोजड, अवजड,
झांबड, आकारमहत्त्वाचा, बृहत् (in comp.). २ as
used esp., of a man or an animal मोधळा, अगडबंब,
ढमाल, ढमाल्या, रट, रटेल, धडेल, धडेलमौला, मस्त.
In bulk सुटा, मोकळा, विसकळित. To load in bulk
जहाजांत माल विसकळित भरणें. To sell in bulk
जहाजांत असलेला माल एकदम विकून टाकणें. २ to
sell in large quantities माल घाजक विकणें. Sale
by bulk माल उधडा विकणें, उधडी विक्री, मालाचें
वजनमाप न करितां उधडा विकणें.

Bull (bool) [A. S. *bellan*, to bellow.] *n.* बैल *m.*
वृषभ *m.* आंडील बैल *m.* बलीवर्द *m.* वृष *m.* [Bulls
and B.-calves-compreh. बैलपाडा *m.* Castrated
B. बडवलेला बैल *m.* Setting a bull at large
in the name of a dead person, *setting a bull at*
liberty on the occasion of श्राद्ध or of the funeral

rite in honour of a deceased ancestor वृषोत्सर्ग *pop.*
वसुसर्ग *m.* B. so set at large पोळ *m.*, वसु *m.*, पंड
pop. सांड *m.*, लगिन्या बैल (R) *m.*, घुळी (R.) *m.*
Gross, overfed B. गलेलठु बैल *m.* Brahminee B.
नंदीबैल *m.*, नांघा or नांघाबैल *m.*, पांगुळबैल, पांगळ्या
बैल *m.* The class of mendicants who go about
with it are called पांगुळ *m.*] २ the male of certain
other large animals, as, the elephant, alligator,
whale, &c. (नर) हत्ती *m.*, (नर) सुसर *m.*, (नर)
देवमासा *m.* ३ *astron.* वृषभ राशि. ४ *slang* "बुल,"
पांच शिलिंग किंमतीचें एक नाणें. ५ ठेवीचा भाव
वाढविणारा *m.*; as, The bulls and bears of the
Stock Exchange. See the verb To Bull. B. a.
बैलाचा, बैलासारखा, भयंकर, मोठा, घोड, वृषभलक्ष-
णाचा. B. *v. t.* (केवळ सट्ट्याकरितां कृत्रिमपणानें)
ठेवीची किंमत वाढविणें; as, To bull railroad
hands, To bull the market. B. *v. i. colloq.* मैथु-
नेच्छा होणें (said of cows). Bull-baiting *n.* बैलाची
कुतरओढ *f.* Bull-beggar, see Bugbear. Bull-
bat *n.* रात्रीं ससाणा पक्षी धरणारा. Bull-beef *n.* बैलाचें
मांस *n.* Bull-calf *n.* young bull खोंड *m.*, गोन्हा *m.*,
पाडा. २ *fig.* वेडापीर *m.* Bull-dance *n.* फक्त पुरुषांचा
नाच *m.*, नरनृत्य *n.* Bull-dog *n.* एका जातीचा मोढ्या
डोक्याचा शूर कुत्रा *m.*, 'बुलडाग.' Bull-dog *a.* विल-
क्षण धैर्य दाखविणारा. Bull-dose *v. t.* धाक दाख-
विणें, दहशत घालणें. Bull-faced *a.* मोढ्या तोंडाचा.
Bull-fight *n.* बैलाची व सशस्त्र मनुष्याची झुंजाझुंज *f.*
Bull-fighter *n.* हातांत भाले घेऊन बैलाशीं झुंज खेळ-
णारा. Bull-head *n.* a blockhead (*colloq.*) बैल *m.*,
टोणपा *m.*, मंद डोकें *n.* Bull-headed *a. fig.* हेकड, हट्टी,
दुराग्रही, खुनशी. २ उतावळा, कडक, तापट. ३ बैला-
सारखें डोकें असलेला. ४ हंडट डोकें असलेला, हंडट
मथाळ्याचा; as, B. pivots. Bull-headedness *n.*
हट्टीपणा, दुराग्रहीपणा *m.* Bull'ish *a.* Bull'ock *n.*
a castrated bull बैल *m.*, चेंच्या-चेंचलेला-बडवलेला.
कुंब्या काढलेला बैल *m.*-in contempt बैलट *n.*
२ पूर्ण वाढीस आलेला हरिण-गवा *m.* [BELL-BAND
(PIECE OF SACKCLOTH-&C.) OF A B.'S NECK घांटपान *n.*
HUMP OF A B. वशींड *n.*, ओसंड or डें *n.*, कोहळें *n.*
NOSE-REIN OF A B. वेसण *f.*, नास्य *n.*, नाथ (R) *f.* REIN
OR GUIDING STRING OF A B. कासरा *m.*, पाग *f.* SINGLE
SIDE OR HALF OF A B. LOAD अटकें *n.*, अखें *n.* ESP.
OF THE LEAVES OF THE PIPERBETEL कुडतन OR
तान *n.* STRING OF BELLS AROUND THE NECK OF A
B. घुंगुरमाळ *f.*, घांटसर *m.*, घागरमाळ *f.* TO THE THE
FOUR LEGS OF A B. (OR BUFFALO, &C.) डुबक *f.*-अडची
घालणें. THE HORN-ROPE OF A B. सर *m.*] ३ a young
bull खोंड *m.*, गोन्हा *m.* Bullock-driver, Bullock-
grazier *n.* बैलका (क्या) *m.* Bull's-eye *n.* झरोका,
गवाक्ष. २ (पोलिस शिपायाचा) कंदील *m.* ३ निशाणाचा
मध्य *m.* ४ वादळाचा सूचक असा ढग *m.* ५ *aldebaran*

रोहिणी नक्षत्रांतील पांचवा तारा, गर्ग. Bull's-eyed
 a. Bullock's heart, true custard-apple *Anona
 reticulata* (the tree) रामफळ *f*, अनवल or अनोल
f (the fruit) रामफळ *n*, अनवलें or अनोलें (R) *f*.
 Bullock-pass *n*. बैलघांट *m*. Bullock-road *n*. बैलघाट
f, बैलरस्ता *m*, बैलमार्ग *m*. Bull-terrier *n*. 'बुल-
 टेरिअर,' टेरिअर व बुलडॉग यांपासून झालेली अवलाद.
 Bull-whack *n*. चाबकाचा तडाका *m*. Bull-whack
v. t. चाबकानें मारणें. Bull-wort *n*. 'बुलवर्ट' वमस्पति.
 A bull in a china shop नाजूक वस्तूंची नासाडी कर-
 णारा. To take the bull by the horns संकटाला
 निश्चयानें-धैर्यानें तोंड देणें. John Bull इंग्रज, इंग्लिश
 मनुष्य, 'जॉन्बुल.' To make a bull's eye मोठा
 थोरला फायदा मिळविणें.

Bull (bool) *n*. दारूचें भांडें विसकून घेतलेलें पाणी *n*.
 हें एक प्रकारचें पेय ह्याणून वापरतात.

Bull (bool) [L. *bullā*, a bubble, boss, knob, a leaden
 seal on an edict.] *n*. पोपचें आज्ञापत्र *n*. Bullan'tic
a. Bull'ary *n*. आज्ञापत्रसमुच्चय *m*.

Bull (bool) [O Fr. *boul*, cheat.] *n*. वाणीदोष *m*, इंसें
 पिकण्यासारखी बोलण्यांतील दोषळ धूक *f*.

Bulla (bool'la) [L.] *n*. प्राचीन रोममधील मुलांचा
 चाटोळा दागिना *m*. २ शिक्षा *m*, मोर्तब *m*. ३ कोणतीही
 वर्तुलाकार वस्तु *f*.

Bullet (bool'et) [Fr. *boule*, a ball.—L. *bullā*, a boss,
 a knob. See Bull, an edict.] *n*. गोळी *f*, बंदुकीची
 गोळी *f*. [B. POUCH OR CASE गोळ्या ठेवण्याची पिशवी
*f*डवा *m*, गोलदानी *f*.] Bullet-head *n*. गोळीप्रमाणें
 चाटोळें डोकें *n*. २ हट्टी मनुष्य *m*. Bullet-headed *a*.
 Bullet mould *n*. गोळ्यांचा सांचा *m*. Bullet-proof
a. गोळ्यांनीं अभेद्य. Bulletry *a*. गोळीसारखा (चाटोळा).

Bulletin (bōol'e-tin) [Fr. *bulletin*, a ticket.—It. *bul-
 letino*, a safe-conduct, a pass, dim. of *bulleta*,
 a passport.—L. *bullā*, a boss.] *n*. प्रकृतिमानपत्र *n*,
 भातुरपत्रिका *f*, गदवृत्त *n*, (राजाच्या प्रकृतीसंबंधानें
 अगर दुसऱ्या महत्वाच्या कामासंबंधानें) जाहीर खबर
f. २ लष्करी-सरकारी जाहीरपत्र *n*. B. v. t. प्रकृतिमान-
 पत्रानें-जाहीरखबरीनें प्रसिद्ध करणें.

Bullfinch, Bulfinch (bool'finch) [From Bull and
 Finch; named so prob. on account of the thick-
 ness of the bird's neck.] *n*. a song bird बुलफिंच
m, एक गाणारा पक्षी *m*.

Bullion (bōol'yun) [Fr. *bullion*, a mint.—L. L. *bul-
 liona*, *bullio*, a mass of metal apparently from its
 being melted from L. *bullire*, to bubble up, to
 boil.] *n*. लगडीचें सोने किंवा रुपें *n*, खोटीचें सोने-रुपें *n*,
 सोन्यारुप्याच्या लगडी *f*, *pl*. [SILVER B. चांदी *f*.]
 २ परदेशी नाणें, आपल्या देशांत चालू नसलेलें (सोन्याचें
 किंवा रुप्याचें) नाणें. [ज्याची आपल्या देशांत फक्त भारंभार
 रुप्याइतकी किंवा सोन्याइतकी किंमत होते.] Bull'ioner *n*.
 (*obs.*) लगडीच्या सोन्यारुप्याचा व्यापारी *m*. Bul-

lionist *n.* one who advocates a metallic currency
धातुनाणकवादी *m.*

Bully (bōōl'i) [M. Dut. *boel*, a lover (of either sex) borrowed from M. H. Ger. *buole*, a lover.] *n.* a noisy rough fellow गरिबांचा काळ *m.*, हुमामदांडगा *m.*, वीरपीर *m.*, रगडमल्ल *m.*, खलेल. २ (*obs.*) बडबड्या पण भ्याड. B. a. घटिंगण, गरिबांच्या काळासारखा. B. v. t. डरकावणें, डरावणें, घापणें, दणकावणें, दणगारणें, गुरकावणें, धमकावणें, दरडावणें, दटावणें, धाकदडप *f.* दांडगाई *f.* करणें. B. v. i. गुरगुरणें, बढाई करणें. Bullying *n.* (v. V.)—*act.* डरकावणें *n.*, &c., दरडावणी *f.*, डरकावणी *f.*, डरावणी *f.*, दटावणी *f.*, दांडगाई *f.*, तापतोबारा *m.*, रगडमल्ली *f.* [B. OF BODILY MIGHT आंगरेंटाई *f.*, आंगधटाई *f.*, आंगमदाई (दी) *f.*, लडाई *f.*] Bull'yism *n.*, गरिबांच्या काळासारखें वर्तन *n.* Bullyrag *v. t. colloq.* शिवी हासडणें, धाक घालणें. Bull'yragging *n.*

Bulrush (bool'rush) *n.* मोठ्या जातीचा लढ्याळा *m.* often applied to the cat's-tail (*Typha*).
Bul'rushy *a.*

Bulwark (bool'wark) [Dan. *bulværk*, Swed. *bolverk*; compounded of Dan. *bul*, Swed. *bol*, trunk of a tree, log & Dan. *værk*, Swed. *verk*, a work. lit. 'log-work.'] *n.* बुरूज *m.*, तटबंदी *f.*, कोटबंदी *f.* २ *fig.* रक्षणसाधन *n.*, रक्षण *n.* B. v. t. बुरूज बांधून बंदोबस्त करणें. २ रक्षण करणें.

Bum (bum) *n.* breech कुळे *m. pl.*, पुढा (*slang*) *m.*, हुंग *n.*, हुंगण *n.*, नितंब *m.* Bum-bailiff *n.* दुताडा (*obs.*) *m.*, एक कनिष्ठ प्रतीचा बेलिफ *m.* Bum-boat [Dut. *boom*, a beam.] *n.* बांबोट, किनाऱ्यापासून दूर अंतरावर असणाऱ्या जहाजावर अन्नसामग्री नेणारी लुहान व रुंद होडी *f.*

Bum (bum) [Onomatopœic.] *v. i.* गुणगुणणें, गुणगुण आवाज करणें. Bumming *pr. p.* Bummed *pa. p.*
Bum *n.* गुणगुण आवाज *m.*

Bumbaze (bum'bāz) See Bamboozle.

Bumble-bee (bum'bl-bē) [M. E. *bumble*, frequentative of Bum, & Bee.] *n.* गुणगुण करणारी मोठी मधमाशी *f.* Bumclock *n.* drone-beetle नरभुंगा.

Bump (bump) [Of imitative origin. Cf. M. Dan. *bumpe*, to strike with the fist.] *v. i.* to thump against थाडकन-कर-&c.- फाडकन-कर-&c.- धडकन-कर-&c.-लागणें, धडक *f.* धडका *m.* थडक *f.* थडका *m.* लागणें-बसणें *in. con.*, धडकणें. B. v. t. थडक *f.* थडका *m.* धडक *m.* मारणें. B. *n.* (on the body, &c.) a swelling, a blind tumor स्वाभाविक आलेलें टेंगूल *n.*, गांठ *f.*, टुंग *n.*, टुंगर *n.*, टुंगल *n.*, टुंगळ *n.*, टुंबर *n.*, उटिंबरा *m.* (*obs.*) [TO HAVE A. B. टेंगुळणें, टेंगुळ *n.* येणें-उठणें.] २ थडक *f.*, थडका *m.*, धडक *f.*, धडका *m.*, ठोंसा, बुक्का. ३ *phren.* (डोक्यावरील ठिकठिकाणचा) उंचवटा *m.*, उन्नत भाग *m.*
Bumper *n.* brimmer पुरा भरलेला पेल *m.* २ गच्च भरलेलें नाटकगृह *n.*, धिकार थेटर. B. a. गच्च भरलेलें;

as, A B. house. Bumping *n. act.* थडक *f*, थडका *m*, धडक *f*, धडका *m*, (B. whilst sucking) दुमणी *f*. दुकसी *f*, दुशरी *f*, हुंडका *m*, हुंडडा *m*, हुंडडी *f*, हुंडकी *f*, हुमणी *f*, हेमटी *f* (v. मार). Bumpology *n.* (humorous) कपालसामुद्रिक, मस्तुलुंगेंद्रियशास्त्र *n*, मस्तिष्कविद्या *f*. Bumpy *a.* To bump out *print.* पुष्कळ काम झालेंसें दाखविण्याकरितां टाईप हवे तसे तुरळक-मोकळे-अलग-पसरट जुळणें.

Bumpkin (bump'kin) [Dut. *boomken*, a little tree, E. *bumkin*, a thick piece of wood; hence, a thick-headed fellow, a blockhead.] *n.* a clown खेडवळ माणूस *c*, खेडेगांवचा माणूस *m*, खेड्या *m*, गांवच्या *m*, गांवढळ. Bump'kinish *a.* Bump'kinly *adv.*

Bumptious (bump'shus) [A corr. of *presumptious*, first into *sumptious*, then into *bumptious*. L. *sumere*, to take.] *a.* सदोदित आपलेंच घोंडें पुढें ढकलणारा, भांडखोर, आपल्याच हक्कासाठीं भांडणारा. Bump'tiously *adv.* Bump'tiousness *n.*

Bun (bun) [Fr. *bugne*, a swelling; Ir. *bunna*, a cake.] *n.* पोळी *f*, पुरणाची पोळी *f*. also Bunn.

Bunch (bunsh) [Sw. *bunke*, a heap.] *n.* hunch, a protuberance टेंग(गू)ळ *n*, टुंग *n*, टुंगर *n*. [B. OF A CAMEL'S BACK मदार *f*.] २ cluster तुरा *m*, घड *m*, झुबका *m*, झुमका *m*, गुच्छ *m*, घूड (*obs.*) *m*, घोंस *m*, स्तबक *m*, पुंज *m*, पुंजका *m*. ३ number tied together पेंढी *f*, जुडगा *m*, जुडगें *n*, जुडका *m*, जुडकें *n*, जुडा *m*, *dim.* जुडी *f*, गड्डी *f*. ४ tuft, knot, clump झुबका *m*, झुमका *m*, चुबका *m*, गुंठी *f*, गोंडाम, गुच्छ *m*, बुचडा *m*. ५ (esp. of flowers) झेला *m*. ६ कपड्याचें ठाण *n.* (१८०००० चारांचें). B. v. i. टेंगळणें or टेंगुळणें, गांठळणें, टेंगळ *n*-&c. येणें, गट्टा होणें. २ घड येणें. B. v. t. घोंस *m*- झुबका *m*. &c. बांधणें *g. of o.* Bunch-backed *a.* कुबडा. Bunched *a.* Bunch-grass *n.* पश्चिम अमेरिकेंतील वेटांमधील झुबक्यासारखें गवत. Bunchiness *n.* (v. A.) झुबकेदारी *f*, गोंडाळपणा *m*, &c. Bunch'y *a.* गोंडाळ, झुबकेदार, गोंड्याचा, गोंडेदार. Bunch of fives पांच बोटांनीं आंवललेली मूठ *f*, पक्की मूठ *f*.

Bundle (bun'dl) [A. S. *byndel*, *bund*, *bindan*, to bind; Dut. *bondel*; Gr. *bündel*; Ger. *bündel*.] *n.* (as, of clothes, &c.) गांठोडें *dim.* गांठोडी *f*, गठडें *n*, गांठोळें *n*, गठडी *f*, गट्टा *m*, बासन *n*. [DISORDERLY OR LOOSE B. गसडी *f*, बोचका *m*, बोचकें *n*, मोटळा *m*, *dim.* मोटळी *f*, मोटकुळें (R) *n*.] २ things bundled together-gener मोट *f*, *enhanc.* मोटळा & *dim.* मोटळी *f*, मोटकुळें *n*, गुंडाळा (*) *m*, *dim.* गुंडाळी (*) or गुंडळी (*) *f*, गुंडाळें (*) or गुंडळें (*) *n*, बिंडा *m*. ३ (of hay, thatch, grass, &c.) a load गट्टा *m*, बिंडा *m*, *dim.* बिंडकें (*obs.*) *n*, बिंडडी (*obs.*) *f*, बिंदली (*obs.*) *f*; भारा *m*, चरंड *f*, ओझें *n*. ४ (of katha grass) पेंढी *f*, *dim.* पेंढकी *f*, *and* पेंडकें *n*, *f*. पेंडूक *c*, पुला *obs.* *dim.* पुला *c*.

चुंगी *f.* ५ (esp. of paddy straw) गुंडी *f.* [AN AGGREGATE OF FIVE BUNDLES पाचुंदा *m.*] ६ (a long or spheroidal) straw case मुडा *m.*, वांठी (*obs.*) or वांध्यें (*obs.*) *n.* ७ (as of matches, greens, sticks, &c.) जुळी *f.*, जुडा *m.* *dim.*, जुडी *f.*, जुडगा *m.*, जुडगें or जुडका *m.*, जुडकें *n.*, गडी or गड्डी *f.*, पुंजका *m.*, जुवाडें or जुवाड *n.*, जुवाडा *m.*, चुंगडा *m.*, चुंगडें *n.* ८ (as, of paper) a packet पुडका *m.*, or पुडकें *n.*, पुडा *m.* *dim.*, पुडी *f.*, तबलक (*R.*) *f.* [A tape or tie of a B. दाटणी *f.*, तबलक *f.*, दफ्तरणी *f.*] B. *v. t.* to tie or bind in a B गांठोडें *n.*, गांठें *n.*, गांठोळें *n.*, मोट *f.* &c. बांधणें-करणें, एके ठिकाणीं बांधणें. B. *v. i.* (with *away, off,* and *out*) गाशा गुंडाळणें, चालता होणें. Bundling *n.* To bundle off धिसपिटाविणें. २ (एखाद्याला) घालवून देणें. To bundle out (जणुं काय मोटली बांधून) एकदम वाहेर काढणें, धिसपिटावणें.

N. B.—गुंडाळा, गुंडाळी, गुंडळी, गुंडाळें, गुंडळें ह्या शब्दांत गुंडाळलेपणाची कल्पना प्रधान आहे. इंग्रजी Bundle ह्या शब्दांत बांधलेपणाची कल्पना प्रधान आहे. आतां बांधणें आणि गुंडाळणें ह्या धातूंनां दर्शविलेले व्यापार अगदीं भिन्न असल्यामुळे १ दिलेले शब्द Bundle शब्दाचे अगदीं योग्य प्रतिशब्द नव्हेत.

Bundobust (bundō'bust) [Pers.] *n.* बंदोबस्त *m.*

Bung (bung) [M. Dut. *bonge*, a bung.—L. *puncta*, an orifice, from *pungere*, to prick.] *n.* दट्टा *m.*, गट्टा *m.*, बूच(ज) *m.*, गुडदी *f.* २ (esp. of *dubbers*, &c.) हुंडी *f.* ३ पिपाचें तोंड. B. *v. t.* दट्टा *m.* &c. बसविणें, दट्ट्यानें तोंड बंद करणें. Bung-hole *n.* दट्टा बसविण्याचें भोंक *n.* २ पिपाचें तोंड *n.* Bung-vent *n.* पिपाच्या दट्ट्यांतून वारा जाण्याचें भोंक *n.* To bung up बंद करणें, गुडदी ठोकणें. Bung of bone *pathol.* बुचासारखें हाड *n.*

Bungalow (bung'ga-lō) [Hind. *bangalah*, of or belonging to Bengal, a bungalow.] *n.* बंगला *m.*

Dāk B. प्रवाशाकरितां बांधलेलें घर *n.*, डाकबंगला *m.*, पांथालय, मुशाफरी बंगला.

Bungle (bung'l) [Of imitative origin.] *n.* anything ill-done, an affair ill-managed, a gross blunder ओबड-

धोबड काम *n.*, अव्यवस्थित काम *n.*, ढोबळचुकी *f.* B. *v. i.* to perform in a clumsy, awkward manner

अडाणकाम *n.* ओबडधोबड काम *n.* धावडीकाम (*obs.*) *n.* अडवंगकाम *n.* अडमुठेंकाम *n.* &c.— करणें,

अडाण्यासारखें करणें. B. *v. t.* to cobbler, to hatch ओबड-धोबड रीतीनें करणें, ओबडधोबड तांगडणें-शिवणें &c.

Bung'led *a.* ओबडधोबड रीतीनें केलेलें. Bungler *n.* (v. V. I.) an awkward workman नाकसत्री, गवत-

काण्या *idiv.* गवत्या *idiv.* दगडघाशा *idiv.*, कवाडी, कवाड्या, अनाडी, आडमुट्या. Bunglers and cobblers *comp.* अडाया कवाडी *m.*, *pl.* Bungling *a.*

clumsily or awkwardly नाकसत्र्याना, नाकसब-चा, से इींव, ओबडधोबड, धावडी. भोंपळसुती. २ *con-*

fused, blundering गडबडगुंठ्याचा, गोंधळाचा. *Bung-*
lingly adv. अडाणीपणानें, अडाणी रीतीनें, ओबडधोबड
रीतीनें.

Bunk (bungk) [Sw. *bunke*, a heap.] *n.* निजण्याबस-
ण्याची लांकडी पेटी *f.* हिचा उपयोग दिवसा बसण्याला
व रात्री निजण्याला होतो. *B. v. i.* वरील पेटीत निजणें.
Bunk'er n. पेटारा *m.* कोळसे वगैरे ठेवावयाची पेटी *f.*

Bunkum (bung'kum) [From *Buncombe*, the name
of a county in North Carolina. A representative
at the Congress at Washington being asked why
he made such a flowery and angry speech, so
wholly uncalled for, made answer, "I was not
speaking to the House, but to Buncombe," which
he represented.] *n.* an empty claptrap oratory
आवेशाचें पण निरर्थक वक्तृत्व *n.* भाषण *n.*

Bunsen (böön'sen) [After the great chemist, R. W.
Bunsen of Heidelberg.] *a.* आर्. डब्ल्यू. बुन्सेन
नांवाच्या मोठ्या रसायनशास्त्रवेत्त्याच्या नवीन शोधा-
संबंधीं. **Bunsen-burner n.** धुराशिवाय वात जळण्याची
खोळ *f.* (बर्नर), बनसनचें वातघर *n.*

Bunt (bunt) *n.* (वाज्यानें फुगणारा) शिडाचा मधला
ठिला भाग *m.* २ मासे धरण्याच्या जाळ्याचा पिशाची-
सारखा भाग *m.* *B. v. i. naut.* फुगविणें, फुलविणें.
B. v. i. फुगारा *m.* झोल *m.* येणें.

Bunt (bunt) (R) *v. i.* शिंगें मारणें, डोकें-धडक-मारणें,
मुसंडी देणें; as, The ram bunted him. *B. n.*
शिंगें मारणें *n.*, मुसंडी देणें *n.*, धक्का, घसरा *m.* **Bunt-**
ing n. एक प्रकारचा मुलांचा खेळ *m.* २ मजबूत टेंकू *m.*

Bunter (bunt'er) *n.* भिकारी बायको *f.* रस्त्यावरील
विध्या गोळा करणारी भिकारीण *f.*

Bunting (bunt'ing) *n.* (तारवांचा किंवा इतर निघाणें
करण्याचा) पातळ व निरनिराळ्या रंगाचा विरविरीत
कपडा *m.*

Buoy (boi) [L. L. *boia*, a collar of leather.] *n.*
तरतें *n.*, बोयरा *m.*, (समुद्रामध्ये खडक दाखविण्या-
करितां) पाण्यावर तरंगणारे शंकू. *B. v. i. to keep afloat*
तरता-तरंगत-&c. ठेवणें-राखणें, तरंगविणें, तरविणें. २ *to*
mark out by buoys बोयरे *m. pl.* लावणें. ३ *to keep*
from despondency धैर्य *n.* धीर *m.* अवसान *n.* &c. देणें,
हिंमत देणें, आशा लावणें. **Buoy'age n.** बोयन्यांची
रांग *f.* **Buoy'ance, Buoy'ancy n.** तरतेपणा *m.*, तरण-
शीलता *f.*, तरणशक्ति *f.*, तरणधर्म *m.* २ प्लवनशक्ति *f.*
तरण्याची शक्ति *f.* ३ उल्हासवृत्ति *f.*, रंगेलपणा *f.* *B. of*
spirits सदानंदवृत्ति *f.* **Buoy'ant a.** that will not
sink तरायासारखा, तरणशील. २ आनंदी, रंगेल. *Of*
buoyant spirits सदानंदी, सदानंदवृत्तीचा, उल्हास-
वृत्तीचा. **Buoy'antly adv.** **Buoy'antness n.**

Burden (bur'dn) [A. S. *beran*, to bear:] *n.* load
भोवें *n.*, भार *m.*, हेळ *m. f.*, वारदान *n.* [SHIP OF B.
वारकस *n.*, जिनसी तारुं *n.* गलवत *n.* जहाज *n.* &c., मोरी तारुं-
मळवत-&c.] ३ *fig.* a grief, an anxiety, a trouble

ओझे *n.*, भार *m.*, उरावर or गळ्यावर धोंड *f.*, धोंड *f.*, दडपण *n.*, वेध *m.*, लकडा *m.*, घोरपड *f.* ३ (of a favour received) आभार *m.*, ओझे *n.*, (*in contempt*) टापरण *n.*, टेपरण *n.*, टेपर *n.* ४ (of a business, as imposed or as reposed or rested) ओझे *n.*, भार *m.*, आघण *n.*, गडदू (R) *m.* Burden *v. t.* लादणें, ओझे *n.* घालणें-टाकणें-लादणें-वेणें. २ *fig. to oppress, to encumber, &c.* ओझे *n.*-भार *m.*-&c. घालणें-लादणें, भारग्रस्त-भारा-क्रांत-&c-करणें, भाराखालीं त्राही त्राही करून सोडणें. Burdened *p.* (*v. V. I.*) लादलेला, ओझे घातलेला-&c. २ भारग्रस्त, भाराक्रांत, भारपीडित. Bur'densome *a. grievous to be borne* जड, भारी, दुःसह, कष्टकर, भ्रमकर. २ दुर्धर, दुर्बह, दुर्वाह्य, अवघड, अवजड, वजनदार. ३ जाघणारा. Burdensomely *adv.* Bur'densomeness *n.* Burden of proof *n. law* पुराव्याचा बोजा *m.*, दाव्यांतील वादग्रस्त मुद्दे-गोष्टी-शाबीत करण्याचा बोजा *m.*

Burden (bur'dn) [Fr. *bourdon*, a drone-bee, from Late L. *burdonem*, acc. of *burdo*, a drone.] *n.* (of a song) अंकण कडवें or अकड कडवें *n.*, पेडाबंद (R) *m.*, पालवपद or पालुपद *n.*, ध्रुपद *n.*, ध्रुवपद. २ *that which is often repeated* गाणें *n.*, जप *m.* ३ ओह्याचें किंवा वजनाचें प्रमाण *n.* ४ एखाद्या भाषणाचा किंवा लेखाचा-शोक-रोंख-मुख्य विचार-मुद्दा *m.*

Bureau (būr'ō) [Fr. *bureau*, a desk, a writing-table; so called because covered with brown baize.] *n.* खणांची पेटी *f.*, दोन बाजूला एकावर एक खणांच्या रांगा असलेले लिहिण्याचें टेबल *n.*, खणांचें कपाट *n.*, बुरो *m.* २ *department* खातें *n.* ३ कचेरी *f.* ४ फड *m.* Bureaux (būr'ō), Bureaus (būr'ōz) *pl.*

Bureaucracy (būr-ō'kras-i) [Bureau & Gr. *kratsin*, to govern. The word *kratsin* is perhaps connected with Sk. क्रतु, power.] *n.* राजपुरुषैकसत्ता *f.*, अधिकारिनिविष्टशासनपद्धति *f.*, खात्याखात्याच्या अधिकार्यांना पूर्ण अधिकार असलेली शासनपद्धति *f.*, मुख्य अधिकार्यांच्या हातीं सर्व राज्यसूत्रें असलेली शासनपद्धति *f.* Bureau'crat, Bureau'cratist *n.* राज्यसूत्रें खात्याखात्याच्या अधिकार्यांच्याच हातीं असावीं असें प्रतिपादन करणारा, राजपुरुषैकसत्तावादी. Bureau'crat'ic *a.* Bureaucrat'ical *a.* Bureaucrat'ically *adv.*

Burette (bū-ret') [Fr. *burette*, a small vase, dim. of *buire*, a vase for liquors.] *n. chem.* द्रवमापकनलिका *f.*, थोडथोडे पातळ पदार्थ मोजण्याची खुणा केलेली नळी *f.*

Burg (burg) [-A. S. *burg*, Sk. पुर, a city; Dut. *burg*; L. L. *burgus*, a fort. An earlier form of the word Borough.] See Borough.

Burgess (bur'jes) [See Burg and Borough.] *n.* खेड्यांतील रहिवासी *m.*, याची पार्लमेंटांत निवडणूक करितां येते. प्रतिनिधिसभेंतील (पार्लमेंट) ग्रामप्रतिनिधि. Bourgeois, See Bourgeois.

Burgh (burg or bur'ō) [See Borough.] *n.* शहर *n.* (मुख्यत्वेकरून स्कॉटलंडातील.) B. on the sand

पुळणीवरील शहर *n.* Burg'age *n.* राजाची किंवा राज-
 पुरुषाची खाजगी जमीन कुळानें वर्षाचा खंड-भाडें देऊन
 नियमित काळ लावण्याकरितां घेण्याची पद्धति *f.* Bur-
 gher *n.* नगरवासी, नगरप्रतिनिधी *m.* (America.)
 Bur'ghal *a.* शहरचा. Burgo-master *n.* जर्मनीतील
 शहराचा कोतवाल *m.* (इंग्लंदांतील मेअरसारखा) अधि-
 कारी *m.* Parliamentary burgh 'पार्लमेन्टरी बरो,' म्यु-
 निसिपालिटीचा हक्क असलेलें शहर *n.* Police burgh
 'पोलिसबरो,' पोलिस कमिशनरच्या अधिकारांतलें शहर
n. Royal burgh सनदी शहर, राजाच्या सनदीवरून हक्क
 मिळालेलें शहर *n.*

Burglar (burg'lar) [Fr. *bourglair*.—L. *burgu lator*,
 the robber of a dwelling.] *n.* रात्रीचा घरफोड्या *c.*
 भित्तफोड्या, अट्टलचोर. *B. v. t.* and *v. i.* घर फोडणें
 (चोरीकरितां). Burglār'ious *a.* Burglār'iously *adv.*
 Burg'larise *v. t.* (चोरानें) रात्रीं घर फोडणें. Burg'lary
n. house-breaking घरफोडी *f.* (चोरी करण्याकरितां)
 भित्त फोडणें *n.* घरफोडीचा अपराध *m.*

Burgrave (bur'grāv) *n.* शहरचा सुभेदार *m.* किल्ल्याचा
 सुभेदार.

Burgundy (bur'gun-di) *n.* एक प्रकारचा बर्गंडीतील
 तांबडा उत्तेजक द्राक्षरस *m.* २ फ्रान्समधील एक प्रांत *m.*

Burial (ber'i-al) [A. S. *byrgels*, a tomb, from
byrgan, to bury.] See under Bury.

Burin (būr'in) [Fr. *burin*.—M. H. Ger. *boren*
 (Ger. *bohren*), to bore.] *n.* तक्षणहत्यार *n.* तक्षणी *f.*
 तांब्यावर नकशी काढण्याचें पोलादी हत्यार *n.* Bur'inist
n. खोदणारा.

Burke (burk) [From *Burke*, the name of an Irish-
 man, hanged 1829. He committed the crime in
 order to sell the bodies of his victims for dissec-
 tion.] *v. t.* to murder by throttling, to smother
 शरीरावर जखम न दिसेल अशा रीतीनें खून करणें, श्वास
 कोंडून मारणें, गळा दाबून मारणें. २ *fig.* to put an end
 to quietly, to suppress आंतल्या आंत दाबून टाकणें;
 as, "To B. a parliamentary question." ३ आंतल्या
 आंत नाहींसा करणें, आंतल्या आंत गुदमरून टाकणें.
 Burker *n.* Burking *n.* Burkism *n.*

Burl (burl) *n.* (सुतांतील किंवा कापडांतील आंगचीच)
 गांठ *f.* २ लांकडाची गांठ *f.* *B. v. t.* गांठ सोडवणें, (गांठ)
 साफ करणें. २ इल्ली करणें. Burling-iron *n.* गांठ मोड-
 णारी इल्ली *f.* Burling-machine *n.* गांठ मोडणारें-
 सोडणारें-काढणारें यंत्र *n.* इल्ली करण्याचें यंत्र. Burly *a.*
 गांठाळ, गांठ असलेलें.

Burlesque (bur-lesk') [Fr. *burlesque*.—It. *burlesco*,
 ludicrous.—It. *burla*, waggery, a trick.—L.L. *burrae*,
 trifles, nonsense.] *a.* tending to raise laughter
 हास्यरसाचा, हास्योत्पादक, हास्यरसप्रधान. *B. n.*
 प्रहसन *n.* हसें उत्पन्न करण्याकरितां किंवा थट्टा कर-
 ण्याकरितां किंवा उपहास करण्याकरितां केलेली नकळ *f.*
 हास्यजनक नाटक *n.* थट्टात्मक भाषण *n.* *B. v. t.* to

ridicule हासुं येण्यासारखी नकल *f.* करणे, नकल *f.* बतवणी *f.* करणे, हास्यजनकविडंबन *n.* करणे. *B. v. i.* नकलेचा उपयोग करणे. *Burlesqued' a.* चित्रांनी किंवा वर्णनाने विडंबना केलेला, हास्योत्पादक चित्रे काढलेला, *Burlesque'ly adv.* *Burlesquer n.* हसें पिकविण्याजोगी नकल करणारा.

Burletta (bur-let'a) [*It. burletta, dim. of burla, a jest.*] *n.* (R) *a comic opera* हास्यरसोत्पादक संगीत नाटक *n.*, संगीत फार्स *m.*

Burly (bur'li) [*Ir. to grow big; Gael. to swell.*] *a.* *big, bulky* गबदूल, गलेलठ्ठ, लडदू (लडधू), धडेल (R.), धटिंगण, लठ्ठ or लठ्ठ्या, बोंगा, बोंगाडा, डाचर, घस्सर. *Burliness n.* (v. A.) गबदूलपणा *m.*, गलेलठ्ठपणा *m.*, &c., देहस्थूलता *f.*, धटिंगणपणा *m.* *Hurly-burly* गोंगाट *m.*, गोंधळ *m.*

Burmese (bur'mēz) [*Burma lies to the south-east of India.*] *n. sing. & pl.* ब्रह्मदेशांतील रहिवासी *m. pl.*, ब्रह्मी मनुष्य *m.* २ *sing.* ब्रह्मी (लोकांची) भाषा *f.*

Burn (burn) [*A. S. bærnan, to burn.*] *v. t. to affect by heat* जाळणे, भाजणे, पोळणे, दहन *n.* करणे *g. of o.*, दरध करणे, पेटविणे, होम *m.*-हवन *n.* करणे (in sacrifice), (ची) होळी करणे or (ला) आग लावणे (with cruelty or through foolishness). [*TO BE BURNED fig. to sustain loss* पोळणे, आंच *f.* वसणे *in con.*, चट्टा *m.*, वसणे *in con.*, शेकणे.] २ (bricks, &c.) भाजणे. ३ (the throat)—rancid &c. substances खवखवणे (*v. t. ?*), डाचणे, जाळणे; as, The pepper B.s the throat. ४ (food in cookery) करपवणे, जाळणे. ५ *to corrode, to gnaw* खणणे, डाचणे, जाळणे. ६ (*up*) *to consume by fire* जाळून टाकणे, जाळून राख *f.* &c. करणे, जाळून फस्त करणे, जाळून भस्म करणे. ७ (the ground before sowing seed) भाजणी *f.* भाजावळ *f.* भाजवट *n.* &c. करणे, दाढ *f.* राव *m.* भाजणे. ८ डागणीने डाग देणे. *B. v. i. to be on fire* जळणे, दहन *n.* होणे *g. of o.*—fiercely, &c. धगधगणे, फणफणणे. [*TO B. WITH A CRACKLING NOISE (AS DRY GRASS, &c.)* भरभरणे, भुरभुर जळणे. *B. IT! CURSE IT!* (आग लागो) जळो.] २ (a lamp or light) जळणे, तेवणे. ३ (with rage or lust) जळणे, तापणे, संतापणे, जळफळणे, धडकणे, फणफणणे, *intens.* फणाणणे, संतस होणे, दाह *m.* होणे *g. of s.*, (आंगाची) लाही होणे, करपून जाणे. ४ (with emulation, eagerness, desire, &c.) खवखवणे, सुरसुरणे, सळसळणे, सुरसुरणे, हुटहुटणे. ५ (in being cooked)—food करपणे, जळणे, आंच *f.* लागणे *in con.* डागणे, डागळणे, वाळगणे (?). ६ (corn-fields, country, &c.) *to be burnt up or parched* करपणे, जळणे, जळगणे, भाजणे, करपून दर्भ होणे, हरपळणे or होरपळणे. ७ (the mouth, &c.) under acrid tastes, पोळणे, तिखटावणे, तिखावणे, झणाझणाणे, फबडणाणे, धगधगणे, खवखवणे, भगभगणे, मिरमिरणे. ८ (in

the throat, stomach, &c.) जळजळणे *v. impers.* (as पोटांत-उरांत-घशांत-&c. जळजळते); डाचणे, डचडचणे (as, घशांत-&c-डाचते or डचडचते, खवखवते). ९ (the body in fever, &c.) तापणे, रसरसणे, आंगाची (होळी) लाही-आंगाचा दाह *m.* होणे, धगधगणे, फणफणणे, जळफळणे, धडकणे, रणरण *adv.* करणे. १० *to tingle with heat* चुरचुरणे, चुणचुणणे, फणफणणे. ११ (with out) जळून राख होणे, जळून खाक होणे, जळून राहणे. १२ *collog.* लपविलेल्या वस्तूकडे बिनचूक जाणे (in certain games). Burning *pr. p.* Burned or Burnt *pa. p.* Burn *n.* चरका *m.*, चटका *m.*, चट्टा *m.*, लास *m.*, दाहक्षत *n.* [SCAB OR MARK OF A B. चटका *m.* SKIN PEELING OFF FROM A B. पळका *m.*, फळका *m.*, भाता *m.*, काळपा *m.*, मोत *m.* SMART OF A B. चटका *m.*, चरका *m.*] २ भाजीपाल्याचा रोग *m.* Burnable *a.* जाळायचा-जोगा, &c., जळाऊ, जाळीव, दहनीय, दाह्य. Burned, Burnt *p.* जाळलेला, &c., जाळीव, भाजीव, दग्ध, ज्वलित, जळका *dim.* जळकट. Rather B. कसलेला, जाळलेला &c., करपट. To be B. पोळणे, भाजणे, आंच *f.* बसणे-लागणे *in. con.* Victuals B. in the dressing करप *f.*, करपी *f.*, करपलेले अन्न *n.* Burning *p. a.* (v. V. T. 1.) जाळणारा, &c., दाहक, दहनकर्ता. (v. V. I. 1.) जळणारा, जळता, जळत, ज्वलित, दह्यमान. ३ तापलेला, &c., फणफणीत, संतप्त. ४ हुरहुरलेला, उत्साही, &c. ५ झणझणीत, फणफणित, रणरणीत, धगधगीत. ६ (as poisons, medicines, &c.) जलाल, जहाल, झोंबरे, जळजळीत. Burner *n.* See the meanings of Burning. २ खोळ, वातीचे घर. Burning *n.* (v. V. T. 1.) जाळणे *n.*, &c., दाह *m.*, दहन *n.* (v. V. I. 1.)-state. जळणे *n.*, दहन *n.*, ज्वलन *n.*, भुज *f.*, as said of राब on land. २ जळणे *n.*, तेवणे *n.* ३ जळणे *n.*, दाह *m.*, संताप *m.* ४ खवखवणे *n.*, &c., खवखव *f.*, खुरखुर *f.*, खाज, धग *f.* ५ हवस or हौस *f.*, सळका *m.* (v. सुट), चुळचूळ *f.* ६ धगधग *f. intens.* धगधगाट *m.*, खवखव *f.*, जळजळ *f. intens.* जळजळाट *m.*, दाह *m.*, झणक्या *f. pl.*, झणझण्या *f. pl.*, झणझणी *f. intens.* झणझणाट *m.*, मिरमिर *f. intens.* मिरमिराट *m.*, भगभग *f. intens.* भगभगाट *m.*

७ दाह *m.*, डोंब or आगीचा डोंब *m.*, धगधग *f. intens.* धगधगाट *m.*, फणका *m. intens.* फणफणाट *m.*, फणाण *m.* [INTERNAL B. अंतर्दाह *m.*, जळजळ *f. intens.* जळजळाट *m.*] ८ चुणचूण *f.*, चुणफूण *f.*, फुणफूण *f.*, दाह *m.*, फणका *m.*, धणकारा *m.*, *intens.* फणफणाट *m.* Burning-glass *n.* मणि *m.*, सूर्यमणि *m.*, दाहमणि *m.*, सूर्यकांत *m.*, सूर्यकांताचे भिंग *m.*, ज्वलनकारक कांच *f.* Burning-house *n.* भट्टी. Burning-mirror *n.* ज्वलनकारक आरसा *m.*, दाहक आरसा *m.* Burning-point *n.* (उडून जाणाऱ्या तेलाचा) ज्वलनबिंदु *m.* Burning question *n.* पुढकांचे चित्त खवळवून टाकणारा विषय *m.* Burnt-ear *n.* चिकटा, गहू वंगरे पिकाचा रोग *m.* Burnt-offering *n.* आहुति *f.* हवि *m.*, हव्य *m.*, हवनद्रव्य *m.* २ होम *m.*, हवन *n.* Burns and scalds भाजणे व पोळणे, दग्ध

व पुष्ट. To burn a hole in one's pocket खिशाला भोंक पाडणें; as, "His money burns a hole in his pocket." To burn day-light काळोखापूर्वीच दिवा लावणें. २ *fig.* वेळ व्यर्थ घालविणें, निरर्थक गोष्टी करणें; as, We burn day-light. To burn up, To burn down साफ जाळून टाकणें. *v. i.* साफ जळून जाणें. To burn in मनावर कायमचा ठसा उमटविणें-उमटणें. To burn out जाळून खाक करणें-होणें. To be burned out आगी-मुळें झालेलें नुकसान सोसणें. Burning bush *n.* किरमिजी रंगाचीं फळें येणारें एक झुडूप. २ 'जळतें झुडूप,' स्कॉट-लंडमधील प्रेसबिटेरियन मंडळीच्या खुणेचें चिन्ह *n.* To burn one's boats परत जाण्याचीं साधनें नाहींशीं करणें. To burn one's fingers *lit. & fig.* बोटें भाजणें, नुकसान सोसणें, (जुगारांत) चट्टा बसणें. To burn the candle at both ends (figuratively used) दोन्हीं बाजूंनीं मेण-बत्ती जाळणें, उधळपट्टी करणें.

Burn (burn) [A. S. *burna*, a fountain, a brook, a spring.] *n.* ओहोळ *m.*, ओढा *m.*, नाला *m.*

Burnish (burn'ish) [M. E. *burnishen*.—O Fr. *burnir*, *brunir*, to embrown, to polish.] *v. t.* to polish उजळ करणें, (शि)सिकल करणें, उजळणें, निसळणें, उजळा *m.*-ओप *f.*-जिल्हे *f.*-जिल्हई *f.*-क्षिलई *f.*-झील *f.*, क्षिगी *f.*&c. देणें-आणणें. *B. v. i.* उजळ होणें. २ *lit. & fig.* चकाकणें. *B. n.* सफाई *f.*, जिल्हई *f.* Burn'isher *n.* (v. V.) उजळेकरी, ओप देणारा, शिकलगर or शिकलगर. २ *dog's tooth, stone, &c. used in burnishing* घासून जिल्हई देण्याचें हत्यार *n.*, मोहरा *m.*, ओपणी *f.*, ओपसळई *f.*, घोटा *m.* Burn'ishing *n.* Burn'ishment *n.*

Burnoose, Burnous, Burnouse (burnōōs' or bur'nōōs) [Fr. *burnous*.—Arab. *burnus*.] *n. pl.* a mantle or cloak with a hood, an upper garment extensively worn by the Arabs and the Moors (men and women) बुरणुसासारखा पायघोळ आंगरखा *m.*, पायघोळ बुरखा *m.* Burnoused, Burnoused *a.* वरील आंगरखा घातलेला.

Bernoullis' number *n. math.* बरनोलीची संख्या *f.* Bernoullis' series *n.* बरनोलीची श्रेढी. ह्या संख्यांचा व श्रेढीचा शून्यलब्धिनामक गणितप्रकरणंत विचार केला आहे. The correct spelling Bernoulli.

Burnt (burnt) *pa. p.* of Burn.

Burrow (bur'ō) [A. S. *beorgan*, to protect.] *n.* बिल *pop.* बीळ *n.*, ढोल *f.*, गव्हर *n.*, कंदर *n.*, विवर *n.*, पोखर *n.*, पोखारा *m.*, धावरें (*obs.*) *n.*, धाव (*obs.*) *f.* *B. v. i.* बीळ *n.*-पोखर *n.*-पोखारा *m.*-विवर *n.* करणें-करून राहणें, (बिकांत) लपणें.

Burrow (bur'ō) *n.* (*mining*) गाळ-कचरा यांचा ढीग *m.*

Bursar (burs'ar) [L. *bursa*, a purse.] *n.* विद्यालयाचा खजिनदार, धनाधिकारी, कोशाधिप, खजिनदार; as, B. of a college or of a monastery. २ स्काच युनिव्हर्सिटींत शिष्यवृत्ति मिळवणारा विद्यार्थी, धर्मार्थ ठेवलेला स्काच विद्यार्थी *m.* Bursarial *a.* Bursar-

ship *n.* खजिनदाराचा हुद्दा *m.* Burs'ary *n.* विद्या-
लयाचा खजिना *m.*-तिजोरी *f.* २ स्कॉटलंड देशांत
विश्वविद्यालयांतील शिष्यवृत्ति (स्कॉलरशिप) *f.* विद्या-
थ्यांस दिलेली मदत *f.* Bursic'ulate *a.* लहान पिश-
वीच्या आकृतीचा. Burse, Bourse *n.* मौल्यवान् वस्तु
ठेवण्याची पिशवी *f.* २ इंग्लंडांतील मुख्य प्रधानाची
निशाणी *f.* ३ व्यापाऱ्यांचा अड्डा *m.* गरजू विद्यार्थ्यांना
शिष्यवृत्ति देण्याकरितां काढलेला फंड (निधि) *m.*
Burs'iform *a.* पिशवीच्या आकाराचा.

Burst (burst) [A. S. *berstan*, to break; Ger. *bersten*;
Dut. *bersten*.] *v. t.* (फटदिनीं आवाज करून कडक वस्तु)
फोडणें, स्फोट (S) *m.*-स्फोटन *n.* करणें *g. of o.*, उघडणें,
तोडून टाकणें; as, To B. one's bonds. B. *v. i.* फुटणें,
फाटणें, उतटणें, उताटणें; as, The boiler had burst,
The buds will burst in spring. [To B. IN PIECES
कोसळणें, टांसळणें. To B. INTO TEARS रडें *n.* कोसळणें *in.*
con. To B. OUT WITH LAUGHTER हांसतां हांसतां आंतडीं
n. pl. गळ्यास येणें, हांसतां हांसतां पोट दुखणें, हांसतां हांसतां
पोट फुगून गळ्यास लागणें.] २ फुटून बाहेर येणें-पडणें
(with *forth, out, away*), उधळणें, उसळणें, सुटणें, सुटून
मोकळा होणें *colloq.*, उसळ *f.*-उसळी or उसाळी *f.* खाणें.
३ (with *through*) फोडून जाणें, फळी फोडून जाणें,
दपटून शिरणें, धसकणें, धसणें. ४ दुःखानें फुटणें-
फाटणें; as, His heart burst in grief. ५ *fig.* दिवाळें
निघणें (अकर्मक burst च्या पुढें बहुधा *forth, out,*
away, into, upon, through हीं अव्ययें येतात.)
Burst *n.* फुटणें *n.*, स्फोटन *n.* a sudden explosion (of
anger) झटका *m.*, झटकारा *m.*, (of grief) सर *f.*
उकळी *f.*, गहींवर, (of thunder) कडाका, धडाका,
बार. Burst *p.* (v. V. I. 1.) फुटलेला, &c., फुटका,
फुटकर, फुटक, स्फुट, स्फुटित, विघटित, विदीर्ण. Burst-
ing *n.* (v. V. I. 1.)-*act.* फुटणें *n.*, फाटणें *n.*, स्फोटन *n.*
(v. V. T.)-*act.* फोडणें *n.*, &c., स्फोट *m.*, स्फोटन *n.*
Bursting charge, see Charge. To burst in जोरानें
आंत घुसून मार्ग करणें. To burst into blossom मोहोर
येण्यास आरंभ होणें. To burst out जोरानें घुसून
बाहेरचा मार्ग काढणें. To burst up *colloq.* चुराडा
होणें.

Bury (ber'i) [A. S. *byrgan*, to hide in the ground,
to bury, from *beorgan*, to hide; see Borough.] *v. t.*
पुरणें, गाडणें, गडदणें, माती-मूठमाती देणें, माती-भुई-
भाड करणें, भूमिगत करणें. २ (one's self) as in a
book *fig.* पुरून घेणें, गाडून घेणें. ३ (seed, &c.)
मातींत-&c. घालणें. ४ to overwhelm गडप होणें. ५
(in oblivion) माती घालणें-लोटणें with वर of *o.*;
विस्मृति-&c. पाडणें with *g. of o.*, पोटांत घालणें,
विसरणें. ६ लपविणें, झांकणें; as, To B. one's face in
the hands. ७ विसरणें; as, To B. injuries. Burying
pr. p. Buried *pa. p.* Burial, Burying *n.*-*act.* पुरणें *n.*,
गाडणें *n.*, माती देणें *n.*, &c., मूठमाती *f.*, भूमौकरण *n.*
Burial-aisle *n.* ख्रिस्ती देवळाच्या दोन्ही बाजूंस प्रेतें पुर-

प्याकरितां राखून ठेविलेली जागा *f.* Burial-Burying-ground, Burial-Burying-place *n.* प्रेतें गाडण्याची-पुरण्याची जागा *f.*; मसणवटी *f.*; मसण *f.*; स्मशान *n.*, प्रेतभूमि *f.*; कबरस्थान *n.*, पितृवन *n.* Burial-service *n.* प्रेत-संस्कारविधि *m.*, अंत्यविधि *m.*, अंत्यविधीचे वेळची उपासना *f.*; और्ध्वदेहिक कर्म *n.* *pl.* Burial society प्रेतसंस्काराच्या खर्चाचा विमा उतरून तो पुरविणारी मंडळी *f.* Buried *a.* पुरलेला, गाडलेला. २ *fig.* विसरलेला. Burier *n.* मसण्या, मुरदेफरास, प्रेतें पुरणारा. To bury the hatchet भांडण बंद करणे.

Bus, Buss (bus) *n.* बस *f.*; एक प्रकारची गाडी *f.*

Bush (boosh) [M. E. *busch*, *busk*.—Dan. *busk*; Swed. *buske*, a bush; Dut. *bosch*; O. H. Ger. *busc*. All from L. L. *boscus*, a bush.] *n.* a thicket झुडूप *n.*, झुडप *n.*, loosely. [CLOSE AND DENSE B. जाळी *f.*, झुडपी *f.*, झांकर *n.*, जुंबाड (R.) *n.*, जुंगाड (R.) *n.*, जाळ, *dim.* जाळकट. PLACE OVERRUN WITH BUSHES बुरंट OR बुरांट OR बुरंट *n.*] २ a leafy branch broken off (to be set, &c.) झांकर *n.*, झांप *m.* ३ (अ) झाडाची फांदी *f.* ही फांदी बहुधा इंग्लंडांतील खाणावळीबाहेर निशाणी-दाखल लाविलेली असते. (ब) (R) खाणावळ *f.* ४ झाडीचा प्रदेश *m.* ५ *bot.* क्षुप, गुल्म. B. *v. i.* झाडी वाढणे. B. *v. t.* झाडी लावणे. २ झुडुपाचा आश्रय देणे. Bushed *a.* झुडपांत झांकलेला. Bush-fighting गनिमी काव्यानें लढणे. Bush-harrow *n.* दाताळें, कुळव, गुठा (?). Bush'iness *n.* झुडपाळपणा *m.* २ झाडी *f.*, झाडोरा *m.* Bush-man *n.* अरण्यांत राहणारा, वनवासी. Bush-ranger *n.* अरण्यांत चोरून राहिलेला गुन्हेगार *m.* Bush-whack *v. i.* गनिमी काव्यानें लढणे, झाडझुडपांत इकडे तिकडे फिरणे. Bush-whacker *n.* गनिमी काव्यानें लढणारा. २ झुडपें तोडण्याची कुन्हाड *f.* Bush-whacking *n.* Bushy *a.* thick like a bush झांपाळ, झांकराचा, किर्, झांकर-मय, झुडपाळ, निबिड. [TO GROW BUSHY झांपाळणे, झांकरणे, झुडपाळ होणे.] २ full of bushes झुडपांचा, झुडपाळ, झाड्या. ३ (tail) झुपक्यांचा, झुपकेदार, गोंडाळ, *dim.* गोंडेदार. Good wine needs no bush *lit.* चांगल्या दारूला पुष्कळ जाहिरात लागत नाही *cf.* सूर्याला दाखविण्याकरितां मशालीची जरूर नाही.

Bush (boosh) [M. E. *busse*, Dut. *bus*, a box, a barrel (of a gun).—L. L. *buxis*, a box.—Gr. *buxos*, box wood, box-tree.] *n.* mech. engin. लाट (shafting) ज्यांत फिरते ती घर्षणधातूची नळी *f.* २ आंबवण *n.*, आमण *n.*

Bushel (boosh'el) [M. E. *bushel*.—O. Fr. *boissel*, *dim.* of O. Fr. *boiste*, a box.—L. L. *bustellus*, a small box.—L. L. *buxida*, *buxis*, a box.] *n.* एक केली माप *n.* (आठ ग्यालनांचें). २ मापाचें पात्र *n.* ३ (of the nave of a wheel) वसूं *n.*, विडी *f.* Under a B. (*lit.*) बुशेल मापा (भांड्या) खालीं, गुप्तपणे, चोरून, झांकून. To hide one's candle under a B. See

Candle. To measure other people's corn by one's own bushel cf. आपल्यावरून जग ओळखणें-ताडणें.

Business (biz'nes) [A. S. *bysgian, bysig, busy.*]
n. employment, occupation काम *m*, धंदा *m*, व्यवसाय *m*, उद्योग *m*, कसब (?) *n*, व्यापार *m*, उद्यम *m*, व्यवहार *m*. २ *work to be done* काम *n*, कामगत (R) *f*, कामगिरी *f*, कारभार *m*, कामकाज *n*, कामकारभार *m*, कामधंदा *m*. [Mind your own B. आधीं आपल्याच कामांत पुरें लक्ष घाला, तुला काय पंचाईत, तुझें काय जातें, तूं आपलें घर संभाळ, नसती उठाठेव तुला कशाला पाहिजे, अब्यापारेषु व्यापार कशाला हवा]. ३ *a job, a matter to be done* काम *n*, कार्य *n*, काज *n*, कर्तव्य *n*, प्रयोज्य *n*. [LIGHT OR EASY B. क्षुल्लक काम *n*, *idio.* अगदीं सोपें काम *n*, हातचा मळ *m*. LOSING B. बुडता धंदा, बुडीत व्यापार, बुडस्थळ. TROUBLESOME B. बखेडा *m*, लचांड *n*, लटांवर *n*, मानगड *f*, उपद्राप *m*.] ४ *a matter gener. an affair* गोष्ट *f*, मुकद्दमा *m*, खटला *m*. or खटलें *n*, गाणें *n*. ५ *province, office* काम *n*, स्वकर्म *n. idio.*, स्वधर्म *idio.*, प्रकरण *n*, हक्क *m*, टप्पा *m*, मान *m*, अरुता (?) *f*, अरू (?) *f*. ६ *traffic* उदीम *m*, घेणेंदेणें *n*, घडमोड or घडामोड *f*, देवघेव *f*, व्यापार *m*. [EXTENSIVE OR VAST B. मोठा कारखाना *m*, अलायी-लंगर-ब्रह्मांड-&c. कारखाना *m*, फापटपसारा *m*, फाकडपसारा *m*, कामाचा परगणा *m*, मोठा व्यापार *m*, मोठी देवघेव *f*, मोठी उलाढाल *f*. DEPARTMENTS OF AN EXTENSIVE B. अठरा कारखाने *m*. *pl.* MAN OF B. व्यवहारी, *pop.* वेव्हारी *m*, उद्योगी, उद्योगाचा पुतळा, उलाढाल करणारा, देवघेव चालविणारा, व्यापारी. SKILLED IN B. व्यवहारदक्ष, कुशल, व्यवहारपट. TO THRIVE IN B. दुकान *n*. वाढणें *g. of s.*, धंदा भरभराटीस येणें, व्यापारास चढती कळा येणें-चलती असणें.] ७ *bustle and stir of buyers and sellers* गिऱ्हाडकी *f*. ८ *profession, art, vocation, occupation* रोजगार *m*, कसब *n*, व्यवसाय *m*, वृत्ति *f*, व्यवहार *m*, उद्योग *m*, धंदा *m*. Business *a.* कामधंद्यासंबंधीं. Business-like *a.* (कामदार मनुष्याच्या) टापटिपीचा, व्यवहाराचा, व्यवहाराला अनुसरून, शुद्ध व्यवहाराचा. To do the business for सोक्षमोक्ष करणें, निकाल लावणें. २ नाश करणें. To make it one's business स्वकर्तव्यबुद्धीनें करणें, आपलेंच काम ह्याणून एखादी गोष्ट काळजीपूर्वक करणें. To mean business खरी खरी व्यवहारबुद्धि असणें, खरी खरी कार्यबुद्धि असणें, उगाच वेळ काढण्याचा हेतु नसणें. To mind one's own business आपल्या स्वतःच्या कामाकडे लक्ष्य देणें, दुसऱ्याच्या मानगडींत न पडणें. To send one about one's business हाकलून देणें, (एखाद्याला) त्याच्या स्वतःच्या कामावर जावयास लावणें.

Buskin (busk'in) *n.* प्राचीनकाळांतील नटांचा जोडा *m*, उंच टांचेचा गुडघ्यापर्यंतचा जोडा *m*. २ पूर्वकालीन इंग्लंडांतील शोकपर्यवसायी नाटकांतील पात्रांचा मोठा जोडा. ३ (R.) शोकपर्यवसायी नाटक *n*. Buskined *a.* बस्किन जोडा घातलेला, बस्किन जोड्यानें तुडवलेला.

Buss (bus) [Fr. *baiser*, to kiss.—L. *basiu*m, a kiss.]

n. a kiss मुका *m*, चुंबन *n.* B. v. t. मुका घेणें, चुंबन घेणें.

Buss (bus) [O. Fr. *busse*,—L. L. *bussa*, buss.] *n.*

एक प्रकारचें दोन डोलकाऱ्यांचें लहान मजबूत गलबत *n.*

ह्याचा हेरिंग मासे मारण्याच्या कार्मीं उपयोग करितात.

Bust (bust) [Fr. *buste*.—It. *busto*, the bust, the

trunk of the human body.—L. L. *bustum*, the

trunk of the body.] *n.* डोकें, बाहू व छाती असलेला

पुतळा *m*, छातीपर्यंतचा मुखवटा or मुखोटा *m*, ऊर्ध्वांग-

प्रतिमा *f*. Busted *a*.

Bustard (bus'tard) [O. Fr. *bistarde*, Fr. *outarde*,

from L. *avis tarda*, lit. a slow bird.] *n.* माळढोंक *m*,

एक जातीचा पक्षी *m*.

Bustle (bus'l) [A variant of *buskle*, to prepare,

also to hurry on; frequentative of *busk*, from Icel.

bua, to prepare and *sik*, one's self. vide *Busk*. Bustle

ह्या शब्दांत तरतरीच्या फाजील प्रदर्शनाची प्रधान कल्पना आहे.]

v. i. गडबड करणें. २ गडबडीनें धांवाधांव करणें. ३ विना-

कारण धडपड करणें. ४ धांवाधांव करणें. ५ उपद्राप करणें.

६ नाचानाच करणें, नाचनाचणें. B. *n.* *stir*, *hurry*,

lively motion घाई *f*, धांवाधांव *f*, धांवाधांवी *f*, गडबड

f, गडबडी *f*, धामधूम *f*. [TO BE IN A B. धामधुर्मांत

असणें-घाईंत असणें, गडबडींत असणें, गडबडणें.] २ (as of busi-

ness, &c.) *brisk* & *noisy stir* खटपट *f*, खवदव *f*,

तडाका-खा *m*, वावर *m*. ३ *confused hurry*, *din*,

pothor, *pudder*, *row*, *clutter*, *coil*, *ado* गोंधळ *m*, घोळ

m, घप्पाघोळ *m*, घालमेल *f*, आडंबर *n*, गडबड *f*,

गडबडी *f*, हुलहुल *f*. Bustler, Bustling *a.* *busy*, *stir-*

ring, *active* उलाढाल्या, चटपटी-ट्या, झटपटी-ट्या,

कचाट्या, गडबड्या, धांदल्या, चळवळ्या, चगडग्या,

खटलेखोर. Bustling *a.* घालमेल्या, गडबड्या. २ उद्योगी,

चंचल.

Busy (biz'i) [A. S. *bysig*, busy, see *Business*.] *a.*

engaged in business कामांत असणारा, उद्योगास

लागलेला, कामांत गुंतलेला, उद्योगी, *colloq.* गाड्याला

जुंपलेला, *intensely* कामांत गढलेला, *intensely* कामांत

चूर, उद्यमी, उद्योगनिमग्न, कार्यव्यापृत. [THE SENSE

OF THE WORD IS OFTEN BEST RENDERED BY कामांत,

उद्योगांत, &c.; AS, तो कामांत आहे. HE IS BUSY.]

२ *stirring*, *lively* गडबड्या, चळवळ्या. ३ *full*

of stir and life—(a town, a house, &c.) गजबजीत,

गजगजीत, उपद्रापी, उलाढालीचा. ४ (day, &c.)

कामाचा, कामाच्या गर्दीचा-तडाक्याचा, कामांत घाल-

विलेला; as, A. B. day. ५ *meddling* (in contempt)

लुडबुड्या, लुबरा. ६ *active* चपळ, चंचल. B. v. t.

कामांत चूर करणें, कामांत लावणें-गुंगवणें (*reflex.*).

Bus'ily *adv.* Busy-body *n.* उपद्रापी, लुडबुड्या, लट-

पट्या. Busy-bodyism *n.* उपद्रापीपणा *m*. Bus'yless *a.*

(*Shakes.*) आळशी.

But (but) [A. S. *be-utan*, *butan*, *buta*, lit. 'without'

be, by & *utan*, 'without' from *ut*, out.] *prep.* *leav-*

ing out, barring, except, save शिवाय, खेरीज, विना.
 बांधून, सोडून; as, "He is last *but* one in the class;
 Who could have done it *but* him? B. conj. however
 on the contrary, on the other hand, yet, moreover,
 nevertheless पण, पर, परंतु, (इतकेंच नाही) तर, तथापि;
 as, "Thou hast not lied unto men, *but* (thou hast
 lied) unto God"; "They not only tell lies *but* bad
 lies." B. adv. मात्र, केवळ, केवल, फक्त; as, "There is
but one God." B. a. बाहेरचा; as, "But end." B. n.
 बाहेरील खोली f; as, The but and ben of a house.
 २ परंतु (used as a noun in Marathi); as, 'I
 heartily wish I could *but*'—'Nay, *but* me no
 buts—I have set my heart upon it.' B. v. t. to
 say or use *but* 'परंतु' म्हणणे, बयादी सांगणे; as,
 "But me no buts." B. negative relative pronoun,
 who not, which not, that not, जो नाही, जें नाही; as,
 "There is no work whatsoever *but* he can criti-
 cise." "Not a man *but* felt the terror in his face."

Butcher (booch'er) [Fr. *boucher*, one who kills buck-
 goats.] n. खाटीक m, कसाई m, कसाब m, खाटक
 (R) m, खाटकी (R) m. २ मांस विकणारा दुका-
 नदार m. ३ fig. खाटीक, कसायासारखा मनुष्य. B. v. t.
 (भक्ष्यार्थ) जीव m-प्राण m. घेणे g. of o., खून m-कत्तल f-
 सूना f-&c. करणे g. of o., हिंसणे, गळा m. कापणे.
 Butcher-bird n. टीव. Butchering n. (मांसाकरितां)
 ठार मारणे. Butcherly adv. क्रूरपणाने, खुनीपणाने.
 Butcher-meat, Butcher's meat n. खाटकाने काप-
 लेल्या जनावरांचे खाण्याचे मांस n. Butcher's broom
 n. एक प्रकारची वनस्पति f. ह्या वनस्पतीच्या केरसुणी-
 सारख्या छुबक्याने इंग्लंडांत खाटीक आपलीं दुकाने साफ
 करितात. Butch'ery n. कसाबकाम n, कसाबकरणी f,
 खाटीकपणा m. २ (obs.) slaughter-house कसाईखाना
 m, बधशाला f, सूना f. ३ fig. great or cruel slaughter,
 massacre कत्तल f (v. उड, उडवि), सूना f, कापाकापी f,
 कंदन n.

Butler (but'ler) [Fr. *bouteillier*, a bottle-bearer, a
 cup-bearer, from Fr. *bouteille*—L. L. *buticula*,
 double dim. of *butis*, *buttis*, a cask; See Bottle and
 Butt.] n. वाकनीस m, कोठवळा m, 'बुटलेर' m. B.
 v. i. बुटलेरचा धंदा करणे. Butlership, Butlerage n.
 बुटलेरचा पेशा-धंदा m. Butlery n. बुटलेराची कोठी f.

Butment (but'ment) [Fr. *but*, a mark, a shooting
 target.] n. टेंका m, पुस्ती f, धिरा m. Same as Abut-
 ment.

Butt (but) [Fr. *but*, *butt*, aim.] n. निशाण n, लक्ष्य
 n, लक्ष (?) n, वेष्ट्य n, संधानबिंदु m, संधानहेतु m,
 हिंदण (R.) n. [A. B. FOR ARCHERS तोदा m.]
 २ a person at whom ridicule, jest or contempt is
 directed, a laughing-stock उपहासास्पद n, परिहास-
 पात्र n, खेळवणा m. (used objectively), खेळणे n
 (used subjectively), यद्द्वेषे-करमणुकीचे साधन n-

पात्र *n.*, पाठवळ (*obs.*) *n.*, पाठाल (*obs.*) *n.*; as, The B. of the company.

Butt (but) [O. Fr. *boter*, to push, Fr. *bouter*; vide Butt, an end or extremity.] *v. t.* to strike with the head दुसकणें, ठोसणें or हुंदाडणें, हुंदाडणें, हुंदाडणें, टक्कर *f.* दुस्ती *f.* &c. देणें; as, "Two harmless lambs are butting one the other." [THAT IS GIVEN TO BUTTING मारका, *dim.* मारकट.] B. *v. i.* to join at the butt, end or outward extremity शिवेशीं-सीमेशीं असणें. B. *n.* (of a horned animal) टक्कर *f.*, दुस्ती *f.*, हुंमणी *f.*, or हेमणी *f.*, टापशी (*obs.*) *f.*, दुसकी *f.*, दुसणी *f.*, हुंदाका *m.*, हुंदाडा *m.*, धडक *f.* २ बांध *m.*

Butt, but (but) [M. E. *but*, Icel. *butt*, short. See Buttock.] *n.* a limit or boundary मर्यादा *f.*, सीमा *f.*, हद्द *f.* २ the end; esp. the larger or thicker end बूड *n.*, बुडखा *m.*

Butt (but) [O. Fr. *boute* (Fr. *botte*).—Late L. *butta*, *buttis*, a cask; vide Bottle.] *n.* (for wine or beer) मोठें पिंप *n.* Wine-butt एकशें सव्वीस ग्यालनांचें असतें; व Beer butt, sherry butt एकशें आठ ग्यालनांचें असतें.

Butte (büt, but) [Fr. See Butt, an end or bound.] *n.* टेंकडी *f.*, टेंकाड *n.*

Butter (but'er) [O. E. *botere*, *butler*, A. S. *butere*, from L. *butyrum*, Gr. *bou-tyros*, butter, either from *bous*, ox, cow—*tyros*, cheese; or perhaps of Scythian origin.] *n.* लोणी *n.*, मस्का *n.*, नवनीत *n.*, घुसळा (R) *m.* [B. IMPERFECTLY SEPARATED ताकट लोणी *n.* CLARIFIED B. तूप *n.*, घी *n.*, आज्य *n.*, घृत *n.*, सर्पि *n.* IN CANT OR COVERT PHRAS. घट्टें *n.* CLARIFIED B. FRESH AND HOT लोणकटें तूप *n.* CLARIFIED B. WASHED (A HUNDRED TIMES) शतघृत *n.* (USED AS MEDICINE). २ (A THOUSAND TIMES) सहस्रघृत *n.* (USED AS MEDICINE). DREGS OF CLARIFIED B. बेरी *f.* DREGGY OR BADLY CLARIFIED B. बेरकट OR बेरकूट *n.*, बेरट *n.*, बेरकट तूप *n.* THAT SMELLS OR TASTES OF CLARIFIED B. तुपट] २ *blarney* गुळपापडी *f.* (used *fig.*), घामटगुळवणी (used *fig.*). Butter *v. t.* लोणी *n.* लावणें-घांसणें. २ दुधातुपानें or दुधातुपांत माखणें. ३ *fig.* लोणी-मस्का लावणें, लोणी चोळणें-घांसणें, loosely हांजी हांजी करणें. Butter-boat *n.* द्रोण *m.*, डोणा *m.* *dim.* डोणी *f.*, खोरा *m.*, खोला *m.* Butter-cup *n.* एक प्रकारचें फूल *n.* Butter-fingers *n.* *cricket* जो आपल्या हातांतून चेंदू झेलावयाचा असून जाऊं देतो तो. Butter-fingered *a.* बुळबुळीत हाताचा, लोणकट हाताचा. Butterfly [A. S. *butter-fleoge*, *lit.* BUTTERFLY हाची शीट लोण्यासारखी असते म्हणून हें नांव पडलें आहे.] *n.* पाकोळी *f.*, फुलपाखरुं *n.*, पिंगाणें *n.*, बेबा *m.*, पतंग *m.*, काशीचा कापट्या *m.* २ *fig.* गालिच्याचा बूट (R.), फुलविसनी (R.), तिवाशीचा बूट (R.), छेला, छेळछवीला. ३ *fig.* सुशालचेंदू *m.* Butter-fly-shaped *a.* *bot.* चित्रपतंगा-कृति. पत्रंगकण (corolla). Buttering *n.* a substance

prepared from animal fat with some other ingredients intermixed कृतीचें लोणी *n.* Butter-knife *n.* लोणीकाण्या चाकू *m.* Butter-man *n.* लोणीविक्या. *m.* Butter-milk *n.* ताक *n.*, तक्र *n.* Some terms for Buttermilk considered as weak and wishy-washy are ताकवणी *n.*, शंखवणी *n.*, पांढरें पाणी *n.*, फळकवणा *n.*, धोंडवणी *n.*, कावळ्याचा डोळा *m.* B. compreh. or loosely *i. e.* curdled milk, whey, &c. ताकपाणी *n.* B. mixed with rice-gruel & chilly पेजबुडें *n.* B. warmed with spices, &c. ताकतई or ताकतव *f.*, तिक्तय or व *f.* That sells B. ताक्या. To scald B. ताक *n.* फोडणें. Butter-scotch *n.* पुष्कळ लोणी घालून केलेली मिठाई *f.* Butter-tooth *n.* चौकीचा दांत *m.* Butter-wife, Butter-woman. *n.* लोणी करणारी किंवा विकणारी वाई *f.* Buttery *a.* लोण्याचा, लोणकट. He looks as if butter would not melt in his mouth तोंडांत घातलेले लोण्यालाही धक्का न लावणारा असा तो दिसतो Cf. त्याच्या तोंडावरची माशी देखील उडत नाही. To butter one's bread on both sides दोन्ही वाजूला पोळीला तूप लावणें म्हणजे उधळपट्टी करणें, छानछोकीने उधळपट्टीने वागणें. To know on which side one's bread is buttered आपला फायदा जास्त कशांत आहे हें समजणें.

Butteris (but'er-is) [The same word as *butress*, noun, in a different application, Fr. *bouter*, to push.] *n.* an instrument used in paring the hoofs of horses सुंबतरास *m.* हें एक प्रकारचें घोड्याचें वाढलेलें सुंब (hoofs) कापण्याचें हत्यार (चाकू) आहे.

Buttery (but'er-i) [A corr. of M. E. *botelerie*, a butlery, properly a place for a butler; from M. E. *boteler*, a butler. See Butler, Bottle. Not to be confused with the word Butter.] *n. pl.* Butteries. an apartment in a house where butter, milk and other provisions are kept लोणी, दूध वगैरे वस्तु ठेवण्याची खोली *f.*, spec. सोंवळ्याची खोली *f.* दुभत्याची खोली *f.*, खाद्यसंभारगृह *n.* २ इंग्रजी विद्यालयांतील फळें व दारू विकण्याचें दुकान *n.*; as, "And the major of Oxford kept the buttery bar." ३ दारूची पिपें ठेवण्याचें तळघर *n.*

Buttock (but'ok) [M. E. *buttok*. Formed with dim. suffix—*ok* (A. S. *uc*) from *butt*, a thick end, a stump.] *n.* हुंगण *n.*, हुंग *n.*, हुंगाड *n.*, हुंगाण or ढोंग *n.*, ढोंगण, &c., कुला or कुल्ला *m.*, टीर *f.*, तिडें *n.*, गांड *f.*, पुढा *m.* (used of beasts), नितंब *m.*, श्रोणी *f.* २ गलबताची बाह्यगोलता. Ulcer on the B. गांडबोला *m.* To clap the buttocks in exultation टिरी *pl.* बडविणें-पिटणें. To move along upon the buttocks खुरडणें, खरडणें, खुरगटणें, फरपटणें, फरकटणें, फरकडणें, फरकंदणें, रखडणें, फरपट्या *adv.* जाणें-चालणें.

N. B.—'To clap the buttocks in exultation,'

'To move along upon the buttocks' as given by Mr. Candy are mere English translations of Marathi phrases given. A cultured Englishman will use "To clap the hands in exultation." He will use "To creep along" in place of 'To move along upon the buttocks.'

Button (but'n) [O. Fr. *boton* (Fr. *bouton*), a bud, a button; properly a round knob pushed out, from *bouter*, to push.] *n.* गुंडी *f.*, बुतांव *n.*, बिरडें *n.*, बटन *n.* [HOLDING BY THE B. मगरमिठी *f.*] २ (of wood to fasten doors, &c.) चिमणी *f.* ३-gener. अडकण *n.*, अडकवण *n.* ४ *a knob or boss fitting a loop* गुळखी *f.*, गुळखें *n.*, बिरडें(डें) *n.* These words also mean the knob & loop together. ५ *pl.* चाकर *m.*, नोकर *m.* असा अर्थ नोकराच्या पोशाखावर विशेष प्रकारचीं बटणें असतात ह्मणून पडला. ६ अगदीं झुल्लक वस्तु *f.* ७ (*Shakes.*) वनस्पतीची कळी *f.* B. *v. t.* गुंडीनें अडकविणें, गुंड्या *f.*, *pl.*-घालणें-अडकविणें, गुंड्या लावून गच्च बांधणें. B. *v. i.* गुंड्या लावण्यास योग्य असणें, (च्या) गुंड्या लागणें; as, His coat will not button. Button-hole, Button-loop *n.* गुंडीचें घर *n.*, बिरडें *n.*, तुकमा *m.*, मुदन *f.*, मुदनी *f.*, काज *n.*, फांसा *m.* Button-hole *v. t.* (कोटाच्या) गुंडीनें धरणें, (कोटाच्या गुंडीला धरून एखाद्या मनुष्यास) कंटाळा येईपर्यंत संभाषणांत गुंतविणें; as, He button-holed me for a quarter of an hour. Button-hook *n.* जोड्याच्या अगर बटणाच्या भोंकांतून बटणें वर काढून घेण्याचा हूक *m.* But'tony *a.* पुष्कळ बटनांनीं विभूषित, बटन घातलेले. A boy in buttons पूर्ण पेहराव केलेला चाकर (आपल्या धन्याच्या इभ्रतीप्रमाणें). To hold or take one by the button एखाद्या मनुष्यास कंटाळा येईपर्यंत त्याला बोलण्यांत गुंतविणें.

Buttress (but'res) [Orig. a plural form as if for *but-terets*,—O. Fr. *bouteriez*, *pl.* of *bouteret*, a prop.—Fr. *bouter*, to thrust, to prop. See Butt, a thrust.] *n.* टेंका *m.*, *lit. & fig.* टेंकू *m.*, टेंकवा *m.* २ *archi.* पुस्ती *f.*, धिरा *m.*, मच्छ *m.*, धिरासा *m.*, पुस्तवान *n. m.* B. *v. t.* टेंका *m.* देणें. Buttress-thread screw *n.* एक बाजू चौरस व एक बाजू तिरपी असलेल्या आढ्याचा स्क्रू (मळसूत्र).

Butyric (bütir'ik) [L. *butyrum*, butter.] *a.* लोण्याचा. Butyl *n.* ब्युटिल अल्कोहोलचें प्रधानद्रव्य *n.* Butyrā'ceous, Butyrous *a.* लोण्याचा, लोणट, नवनीतात्मक, चिकण, तुपट, तुपाल, ओशट. Butyric acid घाणेच्या लोण्यांत सांपडणारें अम्ल.

Buxom (buks'um) [M. E. *boxom*, *buxsum*, *lit.* 'bow-some.'—A. S. *bugan*, to bend, to obey, & *-sum*, suffix as in *win-some*.] *a.* gay (चांगली शरीरसंपत्ति, व चांगला स्वभाव असल्यामुळें) उल्हासी, हौशी, रंगी, रंगेला, रंगेली, आनंदी, खुशमौजा. २ सौंदर्यलतिकेसारखी, तरतरीत व गुटगुटीट, चपळ व गोंडस (हा शब्द

बहुधा स्त्रियांना लावितात). Buxomly adv. (v. A.)
उल्हासवृत्तीने, आनंदीपणाने, मौजा मारून. Buxomness
n. (v. A.) आनंदीपणा m, उल्हासवृत्ति f, सदानंदवृत्ति f.

Buy (bi) [A. S. bycgan, to buy.] v. t. विकत घेणे,
खरीद करणे, खरीदी f खरेदी f क्रय m. करणे g.
of o., मोल देऊन घेणे; as, To B. favour with
flattery. २ लांच देणे (now to Buy off). Buyable
a. विकतघेण्याजोगा. Buyer n. (v. V.) विकत
घेणारा, खरेदी-खरीद करणारा, &c., खरीददार m, ग्राहक
m, गिन्हार्डक m. क्रयी m, क्रेता m. Buying n. (v.
V.)-act. विकत घेणे n., &c., खरीदी f, खरेदी f. To
buy and sell खरेदी व विक्री करणे. To buy in
घाऊक माल खरेदी करणे, (पुरी किंमत-येत नसली
म्हणजे) लिलावांत वस्तूच्या जुन्या मालकाकरितां बस्तू
विकत घेणे. To buy off a person पैसा देऊन लष्करी
नोकरांतून मुक्त करणे. २ लांच देणे, पैसा देऊन वाद
मिटविणे, तोडजोड करणे. To buy out दुसऱ्याचा
पुरा भाग विकत घेणे. To buy over लांच देऊन आप-
लासा करणे. To buy up एकदम सारा माल खरेदी
करणे. To buy the refusal (of a thing) इसारा-
बयाणा देणे, ठरीव किमतीस विकत घेण्याच्या हक्काबद्दल
काही देणे. Buying pr. p. Bought pa. t. & pa. p.

Buzz (buz) v. i.—as flies, &c. गुंगणे, गोंगणे (R.), गोंगा-
वणे or घोंगावणे, भणभणणे, भणाणणे. २ fig. फुसफुसणे,
कुचकुचणे, गुणगुणणे, गुणगुण f. करणे. B. v. t. कुज-
बुज करणे, फुसफुस करून बाहेर फोडणे; as, 'I will
buzz abroad such prophecies.' B., Buzzing n. (v.
V. 1.) गुणगुण or गिणगिण f, intens. गणगणाट or गिण-
गिणाट or घुणघुणाट m, घोंघों n. intens. घोंगाट m,
घोंगाण n, भणभण or भिणभीण f, intens. भणभणाट
m, भणाण m, गजबज f, रंजी f, गुंजारव m, अलिविराव
m (of bees). २ गुणगुण f, फुसफुस f, कुचकुच f, कुज-
बुज f, बातमी f, खबर f. Buzz'er n. कुजबुज करणारा.
Buzz'ingly adv. Buzz'y a.

By (bi) [A. S. bi, big, near to, by, of, from, after,
according to; akin to Dut. bij; O. H. Ger. bi;
Ger. bei.] prep.—noting agent कडून, हातून, जवळून,
पासून, हस्ते, करवीं. २ with,—noting instrument करून,
कडून, ने, वारीं. ३ at, as soon as,—noting time करणे
(R) (ex. आज प्रारंभ केला तर उद्यां दोन प्रहरां करणे
संपेल), पावेतो, पर्यंत, तो, वेरीं, कडे. [BY THIS
TIME, BY NOW एव्हांच, एव्हांवेरीं.] ४ through,—noting
cause or means करून, करवीं or करवे, द्वारा, योगे,
करून, परत्वे or परत्वेकरून; as, Profit made by com-
merce. ५—noting passage along वरून, जवळून, पासून,
सरसून; as, I went by his house. ६ जवळ, पार्शी; as,
Sit by me; To sit by a river. ७ वर, वरतीं, ओलां-
डून; as, A journey by land or by sea. ८ ने, नीं,
खांबी, हंडी किंवा उंची दाखवितांना हा शब्द वापरतात;
as, A room twenty by ten. ९ ज्याची शपथ घेतात ते
दाखविण्याकरितां; as, To swear by heaven, earth or

by one's children. १० अमुक एक हुकूमतें-अधिकारानें; as, To live by strict rules of discipline. ११ वक्ता, अमुकाच्या अनुरोधानें; as, Ten o'clock by my watch. १२ अमुक नमुन्या-प्रमाणावरून; as, A model to build by. १३ अमुक एक दरानें; as, To price by a small coin. अमुक एक मेजानें-परिमाणानें; as, To sell cloth by the yard. १४ अमुक एक संख्येनें; as, To sell eggs by the dozen. १५ कमीपणा, उणेपणा किंवा जास्तपणा दाखविण्याकरितां; as, Larger by a half; Older by five years. १६ भर, चालूपणा किंवा सातत्य दाखविण्याकरितां; as, By day दिवसभर. १७ पावेतो, पर्यंत; as, He will be here by three o'clock. By *adv. near, at hand, present* नजीक, जवळ, समीप, निकट, गोटी. २ *passing near, past beyond* पुढें निघून; as, The procession has gone by. ३ *aside* बाजूला, एकीकडे; as, To lay by, To put by संग्रह करणें. By *a. out of the common path* आड, उप &c. [USED IN COMPOSITION DENOTING SOMETHING ASIDE, SECONDARY OR INCIDENTAL, A COLLATERAL MATTER, A THING PRIVATE OR AVOIDING NOTICE. IT WAS FORMERLY MORE FREELY USED IN COMPOSITION THAN IT IS NOW, AS, BY-BUSINESS, BY-DESIGN, BY INTEREST, &c. &c.] By and by *in a short time* कांहींशा वेळानें, कांहीं वेळानें, मग, क्षणभरानें, अमळशानें. २ क्रमाक्रमानें, लौकरच, विशेष उशीर न लागतां. By all means निःशंकपणें, स्वचित, खात्रीनें. By the bye, By the by सहज आठवण झाल्यावरून, ओघाओघानें, ओघालाच आलें झणून. By-affair, By-business, By-job, By-work *n.* आडकाम *n.* शिवाय-काम *n.* खेरीज काम *n.* किरकोळ काम *n.* अडपझडप-काम *n.* अरतेंपरतें काम *n.* कामांत काम *n.* By-blow *n.* ओझरता फटका *m.* २ *slang* अनौरस मूल *n.* By-corner *n.* कोनाडा *m.* २ आडरस्त्याची जागा *f*; as, Britain being a by-corner, out of the sea-coast round Europe. By-day *n.* आडदिवस *m.* By-design, by-end, by-object *n.* गौणकल्पना *f*, उप-हेतु *m.* आनुषंगिक कार्य *n.* By-election *n.* मधलीच निवडणूक *f*, पार्लमेंटची नवीन निवडणूक होण्यापूर्वी मध्येच सभासदांची निवड *f*; as, Two months after the general election, there was a by-election to fill up a vacancy caused by the death of, &c. &c. By-expenses *n.* वरखर्च *m.*, आडखर्च *m.*, गैरवाजवी खर्च *m.*, शिवाय खर्च *m.*, &c. By-form किंचित् फरक असलेला दुसरा शब्द *m.* By-going जवळून जाणें; as, In the by-going. By-gone *a.* गत. *n.* गतगोष्ट. By-lane, by-street *n.* आडगल्ली *f*, चोरगल्ली *f*, आडरस्ता *m.* By-law [FORMERLY BIRLAW.—ICEL. *bēr, byr*, A VILLAGE. DAN. *by-lov*, A TOWN LAW.] *n.* आडकायदा *m.* पोटकायदा *m.*, अवांतर कायदा *m.* By-matter *n.* आड-गोष्ट *f*, खेरीज गोष्ट *f*, शिवायकलम *n.*, गौण विषय *m.*, गौणकार्य *n.* By-motive *n.* उघडपणें कबूल न केलेला हेतु-कारण *n.*, आडहेतु *m.*, अंतस्थहेतु *m.* By-name

n. पडलेलें नांव *n.* जडलेलें नांव *n.* By one's self एकव्यानंच, जोडीला दुसरा कोणी न घेतां, दुसरें कोणी जवळ नसतां. By-passage *n.* वाजूची वाट *f.* By-past *a.* गत, गेलेला. By-path, By-way, By-road *n.* आडवाट *f.* आडमार्ग *m.* आडरस्ता *m.* चोरवाट *f.* गूढमार्ग *m.* गल्लीकुची *f.* By-place *n.* एकांताची जागा *f.* By-play गर्भनाटक, उपवृत्त, उपनाटक *n.* अवान्तर वृत्त, नाटकांतील मुख्य वृत्त अथवा कृत्य चाललें असतां रंगभूमीवरच अन्य स्थलीं घडणारें व मुख्य वृत्तान्ताला अनुकूल असें अन्य वृत्त किंवा कृत्य. By-product *n.* उपफल *n.* मुख्य पदार्थांचे अंगभूत होणारा पदार्थ *m.* आडउत्पन्न *n.*; as, In manufacturing soap you should use its by-products to make candles. By-speech अप्रस्तुतभाषण *n.* चालू विषयाशीं अप्रत्यक्ष संबंधाचें भाषण *n.* विषयांतरात्मक भाषण *n.* By-stander *n.* जवळचा उभा राहिलेला माणूस *m.* तमासगीर *id.*, मौज पहाणारा. Idle by-standers आलेभाज कोल्हे-भाज *m. pl.* By the run एकदम, झटदिनीं. By-stock, by-store *n.* आडसांठा *m.* By-story *n.* उपाख्यान *n.* By-tale *n.* आडकथा *f.* By-thing *n.* कमी महत्वाची गोष्ट *f.* By-time, By-season आडवेळ *f.* भलती वेळ *f.* गैर वेळ *f.* गैर मोसम. By-view *n.* स्वहितदृष्टि *f.* स्वार्थदृष्टि *f.* By-village, By-town *n.* काणीपेठ *f.* By-word *n.* ह्याण *f.* न्याय *m.* दृष्टांतास्पद *n.* Day by day दिवसेंदिवस. Let bygones be bygones झालेल्या गोष्टी विसरून जा. One by one एकेक, एका पाठीमागून एक.

By, Bye (bī) *n.* विषयाच उपांग *n.*, वादाच उपांग *n.*, (हनु वरोवर साधण्यासारखा) उपहेतु *m.* २ cricket खोद्या चेंडूचा डाव घेणें, टोला न लागतां लांब गेलेल्या चेंडूचा फायदा घेऊन केलेली धांव *f.*, खोटी धांव *f.* Bye-play *n.* गर्भनाटक. By the bye, see under By.

Byre (bīr) [A. S. byre, a shed, a hut.—A. S. bur, a bower.] *n.* a cow-house गाईचा गोठा *m.*

Byronic (bī-ron'ik) [From the name of Lord Byron. Cf. Miltonic.] *a.* वायरनी, वायरनच्या कवितेसंबंधीं, वायरनसंबंधीं. *B.s n. pl.* (cf. Phillipics) declamatory utterances or invectives in the style of Byron वायरनसारखे ओढलेले कोरडे, वायरनी फटके. Byro'nically *adv.* Byro'nism *n.* characteristics of Byron or his poetry, imitation of Byron वायरनी-वायरनची लेखनपद्धति, वायरनी शैली.

Byzantine (bī-zan'tin) [From Byzantium.] *a.* वायझनूशिम किंवा कॉन्स्टन्टिनोपलसंबंधीं. *B. n.* कॉन्स्टन्टिनोपलचा रहिवासी *m.* Byzan'tinism *n.* ह्या रहिवाशांच्या विशेष रीतिभाती *f.* *pl.* Byzantine architecture *n.* वायझनूशिममधील इमारतपद्धति. Byzantine-church *n.* पूर्वेकडील किंवा ग्रीकचर्च *n.* Byzantine empire पूर्वेकडील ग्रीकसाम्राज्य *n.* (इ. स. ३९५ पासून १४५३ पर्यंत). Byzantine historians इ. स. १४५३ पर्यंतचे वायझनूशिममधील ग्रीक साम्राज्याचे इतिहासकार.

C

C (86) इंग्रजी वर्णमालिकेंतील तिसरें अक्षर व दुसरें व्यंजन *n.* [ग्रीक गामा (γ) किंवा सेमेटिक गिमेल् ह्या अक्षरापासून C अक्षराची उत्पत्ति; ग्रीक कापा (κ) हें अक्षर जुन्या लॅटिन भाषेच्या प्रचारांतून बहुतेक गळल्यामुळे C काडूनच ग् आणि क् असे उच्चार दाखविण्याची जुन्या लॅटिन भाषेची रीत; आणि क् असे उच्चार दाखविण्याची जुन्या लॅटिन भाषेची रीत; ख्रिस्ती शकापूर्वी सुमारे तिसऱ्या शतकांत ग् उच्चार दाखविण्याकरितां निराळ्या G अक्षराची निर्मिति; नंतरचा रोमन C अक्षरानें क् उच्चाराचा ग्रीक शब्द लिहिण्याचा जारीचा प्रघात; क् उच्चाराचीच C असलेल्या रोमनवर्ण लिपीचा सेल्टिक लोकांनी केलेला अंगीकार; प्राचीन अँग्लोसॅक्सन लोकांत सेल्टिक वर्णलिपीची सुरवात; e आणि i ह्या स्वरांपूर्वी इटॅलियन व फ्रेंच भाषांत C ला 'च' व 'ts' (स्) असे मिळालेले उच्चार; उत्तर-फ्रेंच भाषेतील क् उच्चार K आणि C ह्यांनी व्यक्त करण्याची चाल व C अक्षराला असलेले K आणि ts (स्) असे दोन उच्चार; अशा फ्रेंच भाषेच्या वळणावर इंग्लंडातील नॉर्मनविजयानंतर जुन्या इंग्रजी शब्दांच्या वर्णरचनेची (स्पेलिंगची) चाळवाचाळव; जुन्या इंग्रजी शब्दांतील Cw वद्दल फ्रेंच वळणावर वापरलेले gw, qu; कांहीं ठिकाणीं फ्रेंच भाषेत रूढ झालेल्या लॅटिनशब्दांतील C वद्दल Ch लिहिण्याचा प्रघात; कांहीं जुन्या इंग्रजी शब्दांत फ्रेंचच्या सहवासानें C वद्दल K, Qu, Ch असे लिहिण्याची रूढी; कांहीं फ्रेंच शब्दांत C चा ts (स्) असा होणारा उच्चार व कांहीं जुन्या इंग्रजी

शब्दांत C (स्) वद्दल प्रत्यक्ष ts ह्या अक्षरांचा उपयोग इ. इ. प्रथम भाषाशास्त्रज्ञासुस अत्यंत महत्वाचे आहेत. युरोपांतील निरनिराळ्या भाषा जेव्हां एका रोमन वर्णलिपींत आणिल्या, तेव्हां त्या भाषांतील निरनिराळ्या शब्दांचे ध्वनि व्यक्त करण्यास कोणकोणतीं रोमन अक्षरें वापरलीं व अशा रोमन लिपींत व्यक्त केलेले एका भाषेचे शब्द दुसऱ्या भाषेत गेले तेव्हां ते त्या दुसऱ्या भाषेचीं सरूप होतां होतां त्यांच्या वर्णरचनेंत (SPELLING) काय फरक झाला असे दोन प्रथम भाषाशास्त्रज्ञासुस अत्यंत अगत्याचे आहेत. एकाच मुळापासून उत्पन्न होऊन, ग्रीक, लॅटिन, इंग्रजी, फ्रेंच, संस्कृत इत्यादि एककुलोत्पन्न भाषांत निरनिराळ्या रूपांनीं कायम झालेल्या शब्दांत एकांतील C च्या घेवजीं दुसऱ्यांत G, H, K, Q, S, SH ह्यांपैकीं कोणते तरी अक्षर सांपडेल असे भाषाशास्त्रवेत्त्यांचें मत आहे; जसें, L. ACUTUS, E. ACUTE, AGUE; L. CENTUM, Sk. शतम् (SHATAM); L. CORNU, E. HORN; E. SEARCH, L. CIRCARE; Gr. CONDYLAS, Sk. कान्ड (KANDA); L. KANO, Sk. कण (QUANA). a, o आणि u ह्यांपैकीं कोणत्याही स्वरापूर्वी, किंवा h खेरीज करून कोणत्याही व्यंजनापूर्वी, किंवा कोणत्याही शब्दाचे शेवटीं जर C हें अक्षर आलें तर त्याचा उच्चार क् असा होतो; जसें, CAP, COT, CUP, CLASP, EPIC. e, i आणि y ह्या स्वरापूर्वी C चा उच्चार स् असा होतो; जसें, CENTURY, CIS-

TEBN, CYMBAL. जुन्या फ्रेंच भाषेंतून किंवा जुन्या इंग्रजी भाषेंतून जे क उच्चाराने C-अंत्यशब्द सध्यांच्या इंग्रजी भाषेंत आले आहेत, त्यांत मूळ C च्या ऐवजीं K किंवा ck हीं अक्षरें घालतात, जसें, BOOC (BOOK), PAC (PACK), MEEC (MEEK). कारण हा फेरफार केल्यावर अशा शब्दांपासून दुसरे शब्द साधणें सोपें पडतें; जसें, MEEC = MEEK ह्यापासून MEEKER हा प्रयोग होतो; नाहींतर MEEKER (मीसर) हा प्रयोग झाला असता. ग्रीक किंवा लॅटिन भाषेंतून जे C (क)-नें अंत्यशब्द इंग्रजी भाषेंत आले आहेत त्यांची शेवटची C तशीच कायम ठेविलेली असते. परंतु कांहीं थोड्या ठिकाणीं जेव्हां e किंवा i हा स्वर C ला जोडावयाचा असतो तेव्हां C बदल Ck लिहावें लागतें; जसें, TRAFFIC, TRAFFICKER. जेव्हां स ध्वनीचें C अक्षर अंत्य असतें तेव्हां C बदल Ce लिहितात; जसें, TRACE, THRICE. आणि अशा शब्दांपुढें a, o, u हे स्वर आले तरी Ce जशीच्या तशीच रहाते; जसें, TRACEABLE. Ci (कचित् प्रसंगीं ce) ह्यापुढें जर एखादा स्वर आला तर त्याचा श् असा उच्चार होतो; जसें, PRECIOUS, COERCION]. २ शंभर, C हें रोमन आंकड्यांत शंभर ह्या संख्येऐवजीं वापरतात; जसें, CCC=३००. ३ math. a constant कायमची संख्या f-पद n. ४ अव्यक्त गणितांत-तर्कशास्त्रांत-कायद्यांच्या पुस्तकांत C हें अक्षर कोणीएक त्रयस्थ पुरुष किंवा वस्तु दाखविण्याकरितां वापरतात. ५ Charles, Caius, Carbon, Current (of electricity), Centigrade ह्या शब्दांचें मोठें C अक्षर संक्षेपरूप म्हणून वापरतात. व धाकटें c हें अक्षर Chapter, Century, Caught (in Cricket), Canine (teeth) ह्यांचें संक्षेपरूप म्हणून वापरतात. तसेंच C. A. = Chartered Accountant. C. B. = Companion of the Bath. C. E. = Civil Engineer. C. M. = Master of Surgery, or Common Metre. C. S. = Civil Service. ६ mus. स्वरसप्तकांतील प्रथम स्वराची संज्ञा. षड्जस्वर, षड्जग्रामालाहि हीच संज्ञा दिली आहे. ७ कालमानाच्या दृष्टीनें C हें चिन्ह मध्यलयांत चार मात्रांचें द्योतक आहे. म्हणजे एका कलेंत ४ मात्रा (क्रोचेदस) ठरविल्या आहेत आणि C हें चिन्ह द्रुतकालांत २ किंवा ४ अनुद्रुतांचें दर्शक मानिलें आहे. C=Counter tenor उच्चस्वर. C. F.=Canto Fermo गमक-खटका वगैरे नसलेला साधा स्वर.

N. B.—इंग्रजी भाषेच्या कोशांत S खेरीज करून बाकीच्या कोणत्याही अक्षरांपेक्षां C ची शब्दसंख्या फार मोठी आहे. A आणि B ह्यांपैकी प्रत्येकाची शब्दसंख्या तर मोठी आहे खरीच; परंतु एकट्या C ची शब्दसंख्या A च्या व B च्या मिळून होणाऱ्या शब्दसंख्येइतकी आहे. C च्या शब्दसंख्येचें दुसरें मान पुढें दिलें आहे. X, Y, Z, Q, K, J, N, U आणि V ह्या सर्वांची शब्दसंख्या O च्या तीन चतुर्थांश शब्दसंख्येत जर मिळविली तर ती बेरीज C च्या शब्दसंख्येबरोबर होईल. कोणत्याहि अक्षरांतील शब्दसंख्येचें मान साधारण व विशेष अशा दोन कारणांवर अवलंबून असतें. पहिल्या प्रथम c अक्षरासंबंधानें आपण साधारण कारणांचा विचार करूं. J, N, V, X, Z, Y ह्या अक्षरांपुढें फक्त a, e, i, o, u, y हे स्वरच येऊं शकतात व कोणतेंही व्यंजन येऊं शकत नाहीं. ह्यामुळें वरील अक्षरांतील शब्दसंख्या फारच थोडी

आहे. परंतु *c, p, s, b* ह्या अक्षरांचा प्रकार तसा नाही. ह्यांच्यापुढे स्वर तर येतातच; परंतु कांहीं व्यंजनही येतात; जसे, *cl, cr, pl, pr, bl, br, sp, sl, sn*. कांहीं अक्षरांपुढे तर दोन दोन व्यंजन येतात; जसे, *spr* (spring), *spl* (split). ह्यामुळे *c, s* इत्यादि अक्षरांतील शब्दसंख्या फार वाढते. B अक्षरांतील शब्दसंख्येचा चौथा हिस्सा *bl* आणि *br* ह्या व्यंजनद्वयाने सुरू होणाऱ्या शब्दांचा आहे. तसेच C अक्षरांतील एक पंचमांश शब्द *cl, cr, ch, chr* ह्या व्यंजनसंयोगांनी सुरू होतात. ह्या वराल स्पष्टीकरणावरून C अक्षरांतील शब्दसंख्या वाढण्याचे एक ठळक कारण वाचकांच्या लक्षांत येईल. C अक्षरांतील शब्दसंख्या वाढण्याची तीन विशेष कारणे आहेत. पहिले विशेष कारण, स्थूलमानाने विचार करितां C अक्षरांतील जवळजवळ एक पंचमांश शब्द *ch* ह्या व्यंजनसंयोगाने सुरू होतात आणि अशा शब्दांच्या मूळ उत्पत्तीचा व उच्चाराचा जर विचार केला तर हे शब्द स्पॅनिश, वेल्श व बोहिमिअन् ह्या भाषांच्या कोशाप्रमाणे *Ch* ह्याच संयुक्त व्यंजनाखाली निराळे देतां येतील. परंतु इंग्रजी भाषेच्या अर्वाचीन लेखनपद्धतीप्रमाणे त्यांचा C अक्षरांतच अंतर्भाव केल्यामुळे C ची शब्दसंख्या फार वाढली आहे. C ची शब्दसंख्या वाढण्याचे दुसरे कारण असे की *Ce, Ci, Cy* ह्या अक्षरांनी प्रारंभ होणारे स ह्या उच्चाराचे शब्द C मध्येच घेतले आहेत. त्यामुळे C ची शब्दसंख्या फार वाढली आहे. जे शब्द पूर्वी C ह्या अक्षराने सुरू होत असत ते सध्यां K ह्याने सुरू होतात. ह्यामुळे C मध्ये कांहीं जुने शब्द कमी झाले आहेत खरे; परंतु अशा गळलेल्या शब्दांची संख्या फार थोडी आहे. C ची शब्दसंख्या वाढण्याचे तिसरे विशेष कारण *con, contra* किंवा ह्यांची रूपांतरें *Co, Col, Com, Cor* आणि Counter ह्या लॅटिन उपसर्गांचे शब्द C मध्ये पुष्कळ आहेत हे होय. Ch अक्षरांनी सुरू झालेले शब्द बाजूला ठेवून बाकी राहिलेल्या C च्या शब्दसमूहांत जवळ जवळ निम्मे शब्द Co ह्या अक्षरांनी सुरू होतात; व जवळ जवळ एक तृतीयांश शब्द वरील इतर उपसर्गांनी सुरू होतात. C ह्या अक्षरांतील शब्दांच्या घटनेचा अभ्यास करणाऱ्यास तत्वतः इंग्रजी भाषेतील शब्दघटनेचा अभ्यास केल्याचे श्रेय मिळेल. कारण C ह्या अक्षरांत इंग्रजी भाषेच्या निरनिराळ्या उगमांतून आलेले शब्द आहेत. ज्युटॉनिक आणि स्कॅन्डिनेव्हिअन् भाषांतून, नॉर्मन-फ्रेंच भाषेतून, सरळ लॅटिन भाषेतून, फ्रेंचच्या किंवा इतर एक किंवा अनेक युरोपियन भाषांच्या द्वारे लॅटिन भाषेतून, सरळ ग्रीक भाषेतून, लॅटिनच्या किंवा इतर एक किंवा अनेक भाषांच्या द्वारे ग्रीक भाषेतून, सेल्टिक भाषेतून, स्पॅनिश, पोर्चुगीज, इटॅलियन व फ्रेंच भाषांतून, इतर युरोपस्थ भाषांतून, हिब्रू, अरॉबिक, पारसी, तुर्की व इतर पौरस्त्य भाषांतून, असे सर्व प्रकारचे शब्द C च्या शब्दसमूहांत आहेत व पुढे दिलेल्या *Come, Cast, Call, Cattle, Council, Country, Court, Conduct, Cross, Cathedral, Cholera, Clergy, Church, Cairn, Crag, Castle, Cork, Crusade, Cupola, Coach, Czar, Cherub, Caravan, Coffee, Check, Chess, Chouse, Calico, Camphor, Cash, Cacao, Canoe* शब्दांच्या व्युत्पत्तीचा अभ्यास केल्यावर वर केलेले विधान वाचकांस स्पष्ट होईल.

Caaba (kā'a-ba) [Ar. *ka'bah*, a square building.]ⁿ. काएबा, मुसलमान लोकांची मक्केतील अति पवित्र मशीद, हे त्यांचे महायात्रेचे सर्वांत श्रेष्ठ स्थळ आहे. २ ह्या मशीदीतील आग्नेयी बाजूचा काळा दगड *m*, हा दगड स्वर्गा-

तून आणिला आहे अशी भाविक मुसलमान लोकांची समजूत आहे.

Caaing whale (kā'ing-hwāl) [Scot. *ca*, to drive.] *n.*

एका प्रकारचा बोजड देवमासा *m.* झाची लांबी १६ पासून २४ फूटपर्यंत असते व कमरेचा घेर सुमारे १० फूट असतो. हा बहुतकरून किनाऱ्याजवळ आढळतो.

Cab (kab) [Abbrev. of *cabriolet*.] *n.* क्याब, इंग्लंडातील

एकप्रकारची झकणाची भाडोत्री गाडी *f.* Cabby, Cabman *n.* भाडोत्री गाडी हां(हा)कणारा. Cab-stand *n.* भाडोत्री गाड्यांचा अड्डा *m.* Cab-tout *n.* भाडोत्री गाड्यांचा दलाल *m.* Cabmen's shelter *n.* गाडीवाल्यांची निवाऱ्याची जागा *f.* येथे गाडीवाले भाडेकऱ्यांची वाट पहात बसतात.

Cabal (ka-bal') [Fr. *cabale*, 'the Jewes Caball, a

hidden science';-Heb. *qābal*, to receive; *qibbēl*, to adopt (a doctrine). By a strange coincidence one of the Ministries of Charles II (1670) consisted of five members, the initial letters of whose names made up the word *cabal*: Clifford, Ashley, Buckingham, Arlington, and Lauderdale.] *n.* कट *m.* कूट *n.* २ गुप्तकारस्थानी मंडळी *f.* ३ (R.) कंत्राण-ट *n.* खलबत *m.* मसलत *f.* ४ इंग्लंडचा राजा दुसरा चार्ल्स याचे प्रधानमंडळ *n.* C. v. i. गुप्त मसलत करणे. Caballer *n.* गुप्त मसलत करणारा, पाताळयंत्री, कंत्राड्या.

N. B.—Cabal, Conspiracy, Combination, Plot, Faction, Machination ह्यांतील मुळचा अर्थभेद लक्ष्यांत आणून ह्यांना योग्य असे प्रतिशब्द Conspiracy शब्दाखाली दिले आहेत.

Caballine (kab'a-lin) [L. *caballus*, a horse.] *a.*

घोड्याचा, अश्वसंबंधी, अश्वीय, अश्वोपयोगी, घोड्यास लागणारा. C. *n.* a coarse variety of aloes used as medicine for horses काळा बोक.

Cabaret (kab'a-ret) [Fr. *cabane*, a hut.] *n.* a tavern

लहान पथिकाश्रम *m.* धर्मशाळा *f.* इंग्लंडांत पूर्वी अशा ठिकाणीं अमली पेथें विकत मिळत असत.

Cabas, Caba (kab'a) [Fr.] *n.* कशिदा काढण्याचे

सामान ठेवण्याची परडी *f.*

Cabbage (kab'āj) [Fr. *caboché*, lit. 'great head.'—

L. *caput*, head.] *n.* Brassica oleracea कोबी *f.* or कोई *f.* कोबीचा कांदा *m.* गड्डा *m.* करम *n.* करमाची भाजी *f.* C. v. i. गड्डा होणे-येणे, कोबीसारखा शेंडा होणे-असणे; as, To make lettuce C. २ (a wick) कोजळी येणे, कोजळणे. Cabbage-butterfly *n.* कोबीचीं पाने खराब करणारा एक मोठा पांढरा पतंग *m.* Cabbage-worm *n.* कोबीचीं पाने खाऊन राहणारा कीटक-किडा *m.* Cabbage-palm, Cabbage-tree *n.* *Areca oleracea*. एका जातीचा ताडवृक्ष *m.* (याच्या फळांचा उपयोग कोबीच्या भाजीप्रमाणे करितात.), गायदंड. Cabbage-rose *n.* कोबीच्या आकाराचा गुलाब *m.*

Cabbage (kab'āj) [Fr. *cabasser*, to put into a basket,

from Fr. *cabas*, a basket.] *v. t. & v. i.* to steal, to

purloin, to pilfer, to pick खाणें, चापसणें, चापणें, ताव *m*, देणें with वर of *o*. २ (शिष्यानें) वेतून राहिलेलें कापड चोरणें. ३ *fig.* खाणें, वर ताव देणें. *C. n.* वेतून राहिलेलें चोरलेलें कापड *n*.

Cabbala, Cabala (kab'a-la) [Fr. *cabale*, see *Cabal.*] *n.* 'कब्बाला,' इस्राएली लोकांच्या धर्मशास्त्राचें परंपरागत भाष्य *n*, इस्राएली ब्रह्मविद्या *f*. जुन्या कराराची परंपरेनें आलेली गूढार्थद्योतिनी टीका *f*. ह्या विवरणांत ईश्वराच्या व मनुष्याच्या गूढ स्वरूपाचा विचार केलेला असतो; व शास्त्राच्या मुळांतील प्रत्येक अक्षराला गूढार्थ आहे अशी भाविक इस्राएल लोकांची समजूत आहे. २ गूढविद्या *f*, गुप्तविद्या *f*, रहस्यविद्या *f*. **Cabb'alism** *n*. कब्बालासंप्रदाय *m*-मत *n*, कब्बालापंथ *m*. २ गूढार्थत्व *n*. **Cabb'alist** *n*. कब्बालावेत्ता *m*, इस्राएली ब्रह्मविद्यावेत्ता *m*. **Cabbalist'ic,-al** *a*. कब्बालासंबंधीं, गुप्त, गुह्य, गूढार्थक. [C. LETTER गूढार्थक अक्षर *n*.] **Cabbalistic-ally** *adv*. कब्बालाला धरून, कब्बालासंप्रदायाप्रमाणें, गूढार्थाला धरून, इस्राएली ब्रह्मविद्येच्या अनुरोधानें.

Cabin (kab'in) [Fr. *cabane*, a cabin.] *n*. 'केबिन,' खोली *f*, खण *m*, पयाल (ळ) *n*, (अमलदाराची किंवा जास्त भाडें देणाऱ्या उतारुंची गलबतांतील) खोली *f*. २ *cottage* खोपट *n*, *dim.* खोपटी *f*, झोंपडी *f*. ३ (*obs.*) तंबू *m*, राहुटी *f*. *C. v. i.* गलबतांतील खोलींत राहणें.—*C. v. t.* गलबतांतील खोलींत घालणें. **Cabin-passenger** *n*. (गलबतांतील) केबिणींतला उतारू *m*. **Cabin-boy** *n*. खोलीचा तैनाती नोकर *m*, केबिननोकर *m*.

Cabinet (kab'in-et) [Fr. *cabinet*, a closet.] *n*. (*obs.*) लहान खोली *f*. २ *a private council-room* खलबतखाना *m*, खासदिवाणखाना *m*, मंत्रिगृह *n*, मंत्रगृह *n*. ३ *a select body of ministers* मुत्सद्दीमंडळ *n*, खलबत करणारी मंडळी *f*, मुख्य मंत्री *m, pl*, मुख्य प्रधान *m, pl*, मुख्य मंत्रिमंडळ *n*, मुख्य प्रधानमंडळ *n*. ४ *a box of drawers, cells, &c.* नकशीदार खणांची पेटी *f*, खानेदारपेटी *f*. ५ (*Shakes.*) जनावरांची राहण्याची जागा, पक्ष्यांचें घरटें *n*. **The Cabinet** (राज्यसूत्रें हांकणारें) मंत्रिमंडळ *n*. **Cabinet-council** *n*. (earlier name for the cabinet) राजाच्या मुख्य मंत्र्यांची सभा *f*. २ निवडक मंत्रिजन *n*, मंत्रिमंडळ *n*. **Cabinet-edition** *n*. खासगी खोलींत ठेवण्यासारखी (पुस्तकालयांतील प्रतीपेक्षां आकारानें व किंमतीनें) लहान प्रत *f*. **Cabinet-maker** *n*. नकशीदार पेठ्या व इतर लांकडी काम करणारा सुतार *m*. **Cabinet-photograph** *n*. कार्डापेक्षां मोठ्या आकाराचा मध्यम आकाराचा प्रकाशलेख *m*, खोलींत ठेवण्याचा प्रकाशलेख *m*. **Cabinet-work** *n*. गृहोपयोगी लांकडी सामानावर नकसकाम करण्याची कला *f*, गृहोपयोगी लांकडी सामान *n*, उपस्कर (S) *n*.

Cable (kā'bl) [M. E. *cable*.—O. Fr. *cable*.—L. L. *capulum, caplum*, a strong (holding) rope.—L. *capere*, to take.] *n*. लंगरदोर *m*, दोरखंड *m*, राजू *m*. (हा सुमारें ६०७ फूट लांब असतो व हा लोखंडाच्या कड्यांचा

किंवा तागाचा केलेला असतो). २ (रक्षक पदार्थानें) मढविलेली पोलादाची किंवा तांब्याची तार *f*; as, A telegraphic C. ३ सामुद्रीय तार *f*. ४ दोरखंडासारखी वेलबुट्टी. C. v. t. दोरखंडानें बांधणें. २ पाण्यांतील तार पाठविणें, तार देणें. ३ खांबावर दोरखंडासारखी वेलबुट्टी काढणें. Cablegram [CABLE & GR. *gramma*, LETTER.] *n*. पाण्यांतील तारेनें पाठविलेली बातमी *f*-पाण्यांतील तार *f*. Colloq. Cable-moulding *n*. arch. जाड 'दोरा-सारखा काढलेला-पीळदार कंगोरा *m*-तोडा *m*. Cabling *n*. arch. मोठ्या खांबाच्या खांचणींत काढलेला पीळदार कंगोरा *m*-तोडा *m*. To slip the cable लंगरदोर खाली सोडणें. A cable's length *n*. ७२० किंवा ६०७ फूट लांबीचें जमिनीवरून समुद्राची खोली मोजण्याचें माप *n*. Submarine telegraphic cable समुद्रांतून नेलेली तारायंत्राची तार *f*. To pay out or veer out the cable दोरखंड ठिलें सोडून त्यास सरकूं देणें. To serve the cable घर्षणानें झिजून जाऊं नये ह्मणून दोरखंडाभोंवतीं दोन्या वगैरे गुंडाळणें.

Cabob (ka-bob') [Hind. *kabab*, a small piece of meat roasted on a skewer.] *n*. कबाब, मांस व शाख झाचें पकाय *n*, शिजविलेलें मांस *n*. C. v. t. कबाब पकायासारखें भाजणें-शिजविणें.

Caboose (ka-bōōs') [Etymology obscure.] *n*. गलब-ताचा ओवरा *m*-ओयरा *m*, गलबतावरील स्वयंपाकघर *n*. २ अन्न शिजवण्याची भट्टी.

Cabotage (kab'ō-tāj) [Fr. *cabotage*, from *caboter*, to sail along the coast.] *n*. naut. किनाऱ्यालगत नौकानयन *n*. २ किनाऱ्याकिनाऱ्याजवळ गलबतांतून व्यापार करणें *n*.

Cabriole (kab'riōle') [Fr. *cabriole*, a leap, caper, from *capriola*.—L. *caper*, he-goat.] *n*. a caper (of a horse) घोड्याची टाप *f*, बकरकुदाई *f*, बकरउडी *f*.

Cabriolet (kab'ri-ō-lā') [See Cabriole above.] *n*. 'काब्रिओले,' एका घोड्याची अर्ध्या झांकणाची गाडी *f*. [१८३० मध्ये याचें *cab* हें संक्षिप्त रूप झालें.]

Cacao (ka-kā'o) [Sp.—Mex. *kakahuatl*.] *n*. कॅकाओ झाड, हें दक्षिण अमेरिकेंत व वेस्ट इंडिजमध्ये होतें. २ कॅकाओफळ *n*. याच्या बियांपासून कोको व चाकोलेट करितात.

Cacæmia, Cæchæmia (ka-kē'mi-a) [Gr. *kakos*, bad and, *haima*, blood.] *n*. दूषित रक्त *n*. Cacæmiac *a*.

Cachalot (kash'a-lot) [Fr. *cachalot*.] *n*. कॅशॅलाट *m*, एक जातीचा देवमासा *m*. याच्या डोक्यांत एक प्रकारचा मेणकट पदार्थ असतो, व हा पदार्थ तेलांत मिसळतो.

Cache (kash) [Fr. *acher*, to hide.] *n*. (द्रव्य, धान्य-सामुग्री, दारूगोळा, इ० लपवून)-सांठवून ठेवण्याची जागा *f*, तळघर *n*. २ लपवून ठेविलेलें द्रव्य किंवा सामुग्री *f*. Cache v. t. (द्रव्य-धान्य-दारूगोळा वगैरे) जमिनी-

खाली लपवून ठेवणें. Cache-pot *n.* फुलझाडाचा कुंडी
ठेवण्याचें नक्षीदार भांडें *n.*

Cachet' (kas'hā) [Fr. *cachet*, a seal, from *chacher*, to
hide.] *n.* a mark or seal पत्रावरील शिक्का किंवा
मोर्तब *m.* Lettre-de-cachet (letter of cachet) (Fr.
Hist.) फ्रेंच राजाच्या शिक्क्याचें पत्र. असलें पत्र बहुत-
करून देशबहिष्कार किंवा कैद ह्या संबंधाचें असतें ।

Cachexy (ka-kek'si) [Gr. *kakos*, bad, & *hexis*, condi-
tion.] *n.* a depraved condition of the body in
which nutrition is everywhere defective प्रकृतीची
दुःस्थिति *f.* शरीरांतील सस धातूंना चांगलें पोषण न
मिळाल्यामुळें, किंवा रक्तांतील घटक बिघडल्यामुळें,
किंवा विषारी हवा शरीरांत गेल्यामुळें हा रोगटपणा व
फिकटपणा येतो. Cachec'tic, Cachec'tical *a.* (v. N.)
दुःस्थितभावनेचा.

Cachinnation (kak'in-ā'shun) [L. *cachinnare*, to
laugh aloud.] *n.* a guffa or peal of laughter
अट्टहास *m.* खदखदून हसणें *n.* Cachinnate *v.* &
खदखदा हसणें. Cachinator *n.* Cachin'atory *a.*
of laughter मोठ्या हशाचा.

Cachou, Cashoo (ka-shū') [Fr. *cachou*.—Cochin-China.
cay cau, from the tree called *mimosa*, or *areca*
catechu; cf. *Catechu*.] *n.* a pill made of cashew-
nut, extract of liquorice, &c. used by tobacco sm-
okers to sweeten the breath (श्वासोच्छ्वासाचा दुर्गंध दूर
करणारी) मंजिष्ट व काजू ह्यांची केलेली गुटिका *f.* गोंळी *f.*

Cack (kak) *n.* (obs.) शौचास जाणें. *C. v. i. & v. t.* शौचा-
च्या वाटेनें बाहेर लावणें. Cacking *pr. p.* Cacked *p. p.*

Cackle (kak'l) [An onomatopoetic word, lit. to
keep on saying kak; cf. *Gabble*, *Gaggle*.] *v. i.*
(a goose) कलकल *m.* हंसनाद *m.* हंसध्वनि *m.*
करणें. २ (a hen, especially after laying eggs)
कुक्कुटनाद करणें, नाद करणें, खुटखुट आवाज करणें.
३ हिहिहि *f.* करणें. ४ बडबडणें, जल्पणें. *C. n.* कल-
कल *m.* हंसनाद *m.* हंसशब्द *m.* २ खुटखुट आवाज *m.*
कुक्कुटनाद *m.* ३-act. हिहिहि *f.* हिहि *f.* ४-act. &c.
बडबड *f.* जल्पना *f.* Cackler *n.* हंसनाद करणारें
बदक *n.* २ इकडच्या गोष्टी तिकडे सांगणारा, बडबड्या,
बडबड करणारा. Cackling *n.*

Cacoehymy (ka'-kokimi) [Gr. *kakos*, bad, & *chymos*,
juice.] *n.* med. vitiated state of the humors or
fluids of the body रक्तदोष *m.* धातुदोष *m.* रक्त-
दुर्विकार *m.* Cacoehym'ical, Cacoehym'ic *a.* रक्त-
दोषासंबंधीं.

Cacoethes (kak-o-ē'thez) [L.—from Gr. *kakos*, bad
& *ethos*, habit.] *n.* a bad habit, an insatiable
desire, a diseased passion हाडीं खिललेली वाईट चाल
f. संवय *f.* कुकर्मबुद्धि *f.* कुकर्मकंडु, दुर्बुद्धि, दुर्वासना,
हन्यास *m.* जबरइच्छा *f.* [CACOETHES LOQUENDI,

“THE ITCH FOR SPEAKING” वक्ता वनण्याचा हव्यास-
खाज. CACETHES SCRIBENDI. “THE ITCH FOR WRITING
OR RUSHING INTO PRINT” लेखक वनण्याचा हव्यास.]
Caco-ethic *a. med. malignant* कधीं न बरा होणारा
(रोग), दुष्ट, असाध्य (रोग).

Cacogastric (kak-ō-gas'trik) [Gr. *kakos*, bad &
gaster, Sk. जठर, belly.] *a. med.* [R] अजीर्णाचा,
पोटाची भट्टी विघडलेला, पोट विघडलेला, पचनक्रिया-
जठरक्रिया विघडलेला.

Cacography (ka-kog'rafi) [Gr. *kakos*, bad & *gra-
phein*, to write.] (opposed to Orthography.) *n.*
incorrect or bad writing or spelling अशुद्धलेखन *n.*;
as, A celebrated critic who sometimes conde-
scends to amend my C. २ (opposed to Calli-
graphy) वाईट अक्षर; as, The compositors made
very light of C. Cacograph'ic *a.* अशुद्ध लेखनाचा.
२ वाईट अक्षराचा. Cacog'raper *n.*

Cacolet (kak'o-lā) [Of Fr. origin.] *n.* लढाईतल्या
आजारी किंवा जखमी लोकांस नेण्याकरितां खंचराची
पालखीसारखी-खुर्चीसारखी गाडी *f.* क्याकोले.

Cacology (ka-kol'o-ji) [Gr. *kakos*, bad & *logos*,
speech.] *n.* अशुद्धोच्चार *m.* २ (modern use) व्याक-
रणाची-शब्दरचनेची अशुद्धता *f.*

Cacophony (ka-kof'ō-ni) [Gr. *kakos*, bad & *phone*, (Sk.
भण्,) sound.] (the opposite of Euphony.) *n.* कर्कशता
f. कर्कश आवाज *m.* पारुष्य *n.* रूक्षोच्चार *m.* २ *med.*
विघडलेली घांटी *f.* ३ *mus.* विस्वरपद *n.* श्रुतिकटुस्वर
m. विवादिस्वररचना *f.* बेसूर *m.* बदसूर *m.* Cacoph'ou-
ous, Cacophō'nious *a.* कर्कश आवाजयुक्त, कर्कश आ-
वाजाचा. Cacophon'ic-al *a.* कर्कश आवाजाचा, रूक्षो-
च्चाराचा.

Cactus (kak'tus) [L.-Gr. *kaktos*.] *n. bot.* अमेरिकेच्या
उष्ण प्रदेशांत वाढणारी एक कांटेरी वनस्पति *f.* Cf.
फड्या निवडुंग. Cactace'ous *a.*

Cad (kad) [Short of Cadet.] *n.* हलकट-पाजी मनुष्य
m. हलकट पोर *n.* २ *a familiar or chum* लंगोटियार.
३ (*obs.*) टॅमवेसारख्या-आन्निबससारख्या मोठ्या गाडीचे
दार राखणारा किंवा तिकिटें देणारा. Cad'dish *a.* नीच.

Cadastre, Cadaster (ka-das'ter) [Fr. *cadastre*.] *n.*
*an official statement of the quantity and value of
real estate for the purpose of apportioning the
taxes payable on such property* कायद्याप्रमाणें किती
कर बसवितां येईल हें ठरविण्यासाठीं जिंदगीचे नग व
त्यांची किंमत यासंबंधीं मांडण्यांत आलेली सरकारी
माहिती *f.* (जमिनीच्या मालकाच्या नांवनिशीवार)
जमिनीची व इतर इस्टेटीची सरकारी नोंद. Cadas'tral
a. जमीनजुमल्याच्या व इतर इस्टेटीच्या सरकारी नोंदा-
संबंधीं. C. survey पैमाष *f.*

Cadaver (ka-dáver) [L. *cadaver*, a corpse. *cadere*,

to fall, to fall dead. Perhaps allied to Sk. शद्, to fall. Some connect Cadaver with कलेवर.] *n.* a dead human body प्रेत *n.*, शव *n.*, मठे (डे) *n.* Cadav'eric *a.* relating to a corpse प्रेतासंबंधीं, शवासंबंधीं. Cadav'erous *a.* प्रेत-सदृश, शववत्, मध्यासारखा. २ *pale, ghastly* प्रेतकळा आलेला, प्रेतकळायुक्त, मुडद्यासारखा, मृतप्राय; as, 'A C. look.' Cadav'erously *adv.* Cadav'erousness *n.* (v. A. 1.) प्रेतसादृश्य *n.*, प्रेतसदृशता *f.*, प्रेतपणा *m.*, शत्रुपणा *m.* २ प्रेतकळा *f.*, मठे (डे) कळा *f.*

Caddis (kad'dis) [Fr. *cadis*, a sort of serge.] *n.* सर्जाचें एका जातीचें खरखरीत कापड *n.* See the word Serge.

Caddy (kad'i) *n.* ऱ्हा ठेवण्याची लहान पेटी *f.*

Cade (kād) [L. *caclus*, a cask.] *n.* (obs.) पिंप, पीप.

Cade (kād) [Ety. unknown.] *v. t.* लडिवाळपणानें पाळणें, पोषण करणें. *C. a.* लडिवाळपणानें पोसलेला. *C. n.* a pet lamb आवडतें कोंकरुं *n.*

Cadence (kā'dens) [L. *cadere*, to fall.] *n.* (of the voice) उतरता स्वर *m.*, वाक्याचे शेवटीं पडता आवाज *m.*, उतार *m.* २ *tone in reading* वोलण्याची-वाचण्याची ढब-रीत. ३ स्वरपात *m.*, गाण्याचा विराम *m.*, स्वरसंक्रम *m.* ४ स्वरावरोह *m.*, स्वरांचा नियमित अवरोह *m.* ५ *mil.* घोड्याची समकालीन-सारखी चाल *f.* *C. v. t.* तालसूर लावणें, चीज वगैरे तालसुरांत बसवणें. Ca'denced *a.* तालबद्ध, नियमित चढउताराचा. Cā'dency *n.* See Cadence. २ *descent of a younger branch from the main line of a family* मूळवंशापासून आलेल्या धाकटे घराण्याचा संबंध. Cā'dent *a.* (R.) खालीं जाणारा-पडणारा, उतरत्या स्वराचा. Caden'za *n.* मुक्ताई, (सं. मुक्तस्थायी), गायनांत किंवा वाद्यांत आलापाच्या प्रत्येक भागाचा अंत दाखविणारा स्वरविशेष.

Cadet (ka-det') [L. *L. capitellum*, dim. of *caput*, the head.] *n.* कनिष्ठ-धाकटा (ज्येष्ठेतर) भाऊ-मुलगा *m.* २ (एकाच राजघराण्यांतील) कनिष्ठ पातीचा-धाकट्या घराण्याचा-धाकट्या शाखेचा पुरुष *m.* ३ लष्करी-आरमारी पाठशाळेंतील विद्यार्थी *m.* ४ *mil.* लष्करी खात्यांत सनदी अधिकाऱ्याची जागा मिळविण्यासाठीं उमेदवारी करणारा मनुष्य *m.* Cadet'ship *n.*

Cadge (caj) [*cadge*, the round frame of wood on which hawks were carried.] *v. i.* भीक मागणें. Cadger *n.* भीक मागत फिरणारा. २ लोणी, अंडीं, कोंबडीं व बंदकें बाजारांत विकण्यास नेणारा मनुष्य *m.* ३ किरकोळ जिन्नस विकणारा फिरता वाणी *m.* ४ रस्त्यांतून माल घेऊन ओरडत फिरणारा, खेडेगांवचा माल शहरांत विकण्यास नेणारा व शहरांतील माल खेडेगांवांत पुरविणारा व्यापारी, फेरीवाला.

Cadi (kā'di) [Ar. *qadi*, a judge.] *n.* काजी *m.*, ग्रामन्यायाधीश *m.* मुसलमान लोकांतील जाति-धर्मासंबंधीं खटले तोडणारा *m.*

Cadjan (kad-jan) *n.* झांप *m.* झांवळी *f.* झावळी *f.* चुडवत *f.* चुडत *f.* A matted. C. झांप.

Cadmean, Cadmian (kadiē'an) [After *Cadmus*, who is said to have introduced into Greece the sixteen simple letters of the alphabet.] *a.* क्याड्-मसनें सुरु केलेला; as, Cadmean letters. Cadmean victory विजयी मनुष्यांचेंच नुकसान किंवा हानि करणारा जय, क्याड्मसी विजय; as, "Our conquests would prove Cadmean victories."

Cadmium (kad'mi-um) [L. *cadmia*, an ore of zinc.] *n. chem.* कादमियम, अशुद्ध जस्तांत सांपडणारें काद-मियम नांवाचें मूलतत्व. ही एक धातु आहे.

Caducous (ka-dū'kus) [L. *cadere*, to fall.] *a. bot.* शीघ्रगळनशील, भंगुर, आपोआप गळून पडणारें; as, C. calyx is that which falls off before the flower opens. Cadu'city *n.* आपोआप लवकर गळून जाण्याचा धर्म *m.* शीघ्रगळनता.

Cæcum (sē'kum) [L. *cæcum*, blind.] *n. anat.* मुका बाजुनें बंद केलेल्या नळीसारखी पोकळी *f.* एकमुखी नळी *f.* & the blind part of the large intestine beyond the entrance of the small intestine मोठ्या आंतडीचा आरंभीचा भाग *m.* अंधांत्र *n.* Cæ'cal *a.* Cæca *pl.*

Cælum (sēlum) *n. pl.* Cæla astron. Cæla Sculp-toris, Sculptor's tools मूर्तिकारशास्त्र (राशी). ही राशी दक्षिणगोलाधीत आहे.

Cælestine (kā'en-stōn) *n. chem.* मलईच्या रंगाचा प्रामुख्य देशांतील केन शहराहून आणलेला चुन्याचा दगड *m.* (मलईसारखा) केनी दगड *m.*

Cæsar (sē'zar) [said to be a Roman term meaning an elephant. *Pliny*.] *n.* रोमच्या इतिहासांतील प्रसिद्ध डिक्टेटर केअस ज्युलिअस सीझर (ख्रिस्ती शकापूर्वी १००-४४). २ रोमन बादशाहा (सीझरसारखा). ३ अनियंत्रित राजा *m.* Cæsa'rean *a.* ज्युलीअस सीझरसंबंधी. २ सीझर-सारख्या स्वतंत्र राजासंबंधी. Cæ'sarism *n.* अनियंत्रित वृत्ति *f.* (राजाचा) अनियंत्रित वर्तनक्रम *m.* सीझरी वर्तनक्रम. Cæ'sarist *n.* सीझरचा अनुयायी *m.* सीझरपंथी *m.* सीझरच्या अनियंत्रित वर्तनक्रमाचा अनुयायी किंवा अभिमानी *m.* Cæ'sar-ship *n.* सीझरशाई *f.* अनियंत्रित राज्यवैभव *n.* सीझरसारखें वैभव. Cæsurean operation or section अडलेलें मूल पोट फाडून काढण्याची शस्त्रक्रिया *f.* सीझरी उदरच्छेदन *n.*

M. B.—Perhaps the word Cæsar may be allied to the word केशर.

Cæsiium (sēz'i-um) [L. *cæsius*, blue.] *n. chem.* रसायणशास्त्रांतील श्याम नांवाचें मूलतत्व *n.* रूपासारखी पांढरी आणि प्रसरणशील अल्कलीमय धातु *f.*

Cæspitose, Cæspitous (sēs'pi-tōs, sēs'pi-tus) *a.* grow-ing in tufts झुपकेंदार, झुबकेंदार; as C. leaves.

Cæsure, Cæsure (sē-zū'ra) [L. *cæsure*, a cutting, a pause in a verse.—L. *cadere*, *cæsum*, to cut.] *n.*

proso. यति *m.* चरणाच्या बहुतेक मधोमध विराम-
स्थान *n.* (कविता छणतांदा अर्थाची परिपूर्णता दाखविण्या-
करितां भ्रश ठिकाणीं धांदलात). *Cæsu'ral a.*

Cafe (kaf'ā) [Fr.] *n.* चहाकार्फीचें दुकान *n.*, फराळाचें
दुकान *n.*, उपहारगृह *n.* *Cafe chaatant* उपहाराची
सार्वजनिक जागा *f.*

Caffein (kaf'e-in, or kaf'e'in) [Fr. *caffeine*, see *Coffee*.]
n. a. vegetable alkaloid in the seed of coffee and tea
&c. कार्फीमधील कारक द्रव्य, कार्फीच्या पानांत व दाण्यांत
सांपडणारा आल्कलीकल्प, कार्फीतील वीर्य *n.* *Caffeic a.*
कार्फीचा, बुंदाचा.

Caffre (kaf'fer) *n.* काफोर *m.*, दक्षिण आफ्रिकेतील बांडु
शाखेचे काफर लोक. २ काफर लोकांची भाषा *f.* *More*
correctly, Kafir.

Cag (kag) [Dan.] *n.* लहान पोप *n.*

Cage (kāj) [Fr. *cage*.—L. *cavea*, cavity, cage, from
cavus, hollow.] *n.* पिंजरा *m.*, पंजर *m.* (हा शब्द पिं-
जऱ्यासारख्या दुसऱ्या पुष्कळ वस्तूंना लावतात); *as*, The
C. of a lift. २ *Shakes.* नुसरा *m.*, बंदीखाना *m.* ३ *min:*
पाळणा *m.* ४ घंटा टांगून ठेवण्याचा सांगाडा *m.*-पिंजरा *m.*
५ खोंका *m.*, सांगाडा *m.*, तवावांचा खोंका-सांगाडा, तवा-
वांनीं बनलेला खोंका; *as*, The C. of a staircase. C.
v. t. पिंजऱ्यांत घालणे-कोंडणे. *Caged a.* कोंडलेला; *as*,
The C. cloister. *Cage'ling n.* पिंजऱ्यांतील पक्षी *m.*
Cage-work n. पिंजऱ्याप्रमाणें केलेलें काम *n.*

Cain (kān) *n.* केन या नांवाचा मनुष्य. २ *a murderer* खून
करणारा, गळेकापू, खुनी. *Cain-coloured a.* केनच्या रं-
गाचा, तांबूस रंगाचा. *Cain'ite n.* केनचा वंशज *m.* [बा-
यबलच्या जुन्या करारांत केन या नांवाच्या मनुष्यानें आ-
पल्या भावाचा-आत्रेलाचा-खून केला अशी हकीगत आहे].

Caird (kārd) *n.* (आज इथें तर उद्यां तिथें असा) भटकणारा,
पुके ठिकाणीं पाय नसणारा, भटकऱ्या *m.*, फिरता ज्योतिषी-
जोशी *m.*, अस्थिर मनुष्य *m.*

Cairn (kārn) [Gael. Ir. W. *carn*, a crag, a rock;
also a pile of stones.] *n.* नरंडा *m.* [R], खिळा *m.*,
खिळपट *n.*, वरवंडी *f.* २ दगडांची रास *f.* (ही बहुतेकरून
धडग्यावर किंवा डोंगरावर खुणेदाखल केलेली असते.)
Cairn'gorm-stone or simply *Cairngorm* केर्नगॉर्म
पर्वतावर सांपडणारा पिवळा व तांबडट रंगाचा स्फटिक-
मय खडा *m.*

Caitiff (kā'tif) [O. Fr. *caitif*; *chetif*, captive, mean,
wretched.—L. *captivus*, captive, from *capere*, cap-
tare, to take.] *a. base, wicked and mean, cowardly,*
despicable चांडाळ, नीच, घातकी, दुष्ट, हलकट, लुच्चा.
C. *n. a mean despicable fellow, one whose character*
is both mean and wicked गुलाम *m.*, गुलामजादा *m.*
हरामखोर, लुच्चा, थोट or ठ.

Cajole (ka-jōl') [Fr. *cajoler*, to cajole, formerly, to
chatter like a jay, to sing; hence, to amuse
with idle talk, to flatter.] *v. t. to deceive with flat-*
tery or fair words, to wheedle गोड शब्दांनीं रिसवणे,

मुशामन करणें, गोड बोल्जल ठकवणें, वायापुता-दादापुता करणें. [CAJOLE IS GENERALLY FOLLOWED BY 'INTO' 'FROM' 'OUT OF'; AS, "NOR TO CAJOLE OR FLATTER YOU INTO THE RECEPTION OF MY VIEWS"; "HE COULD NEITHER BE CAJOLED NOR TERRIFIED FROM HIS AVOWAL OF THE TRUTH"; "EVERYBODY WOULD NOT HAVE CAJOLED THIS OUT OF HER"; "THE STOCKINGS WHICH SHE CAJOLED HIM OUT OF."] Cajole'ment *n.* Cajol'er *n.* गोड शब्दांनीं-रिझवणारा.

Cajuput, Cajeput (kaj'i-put) [Of Malayan origin *kayu*, tree & *putih*, white.] *n.* (मलायाकडील) काजुपुट नांवाचें झाड *n.* २ काजुपुटी-कायाकुटी तेल *n.* हें तेल काजुपुट झाडाच्या पानांपासून काढलेंलें असतें. याचा रंग हिरवट असतो, व याला कापरासारखा वास येतो, याची रुचि तिखट असते, हें पेट लवकर घेतें व दुर्गंधि मोडतें. Cajuputene *n.* काजुपुटी तेलांतील कार्यकारी द्रव्य, काजुपुटी वीर्य.

Cake (kāk) [M. E. *cake*, of Scand. origin. साहेब लोकांचें "केकनामक" पक्वान्न, हें कणीक किंवा इतर पीठ, साखर, लोणी, अंडी, सुक्या मनुका, बदाम, वेलची, लवंग, इत्यादि पदार्थांचें केलेलें असतें. आपल्याकडील पुरणपोळी, साखरपोळी, गवसणीची पोळी, करंजी, खाजी, करंजी, कानवला, गुळपापडी, कडवू, गणा, घावन or ना, गुरोळी, पापडी, पुरी, मालपुवा, अपूप or पूप, धोवर, मांडा, चिरोटा, अनरसा, वारगा, सांजोरी, सांज्याची पोळी ह्यांचें इंग्रजीत Cake या सामान्य शब्दानें भाषांतर करण्याची रूढि पडली आहे. परंतु 'केक' हा पदार्थ डोळ्याने पाहिल्याशिवाय त्याची कल्पना यावयाची नाही. तो रुंदट असून उंचट व वाटोळसर असतो. हिंदुलोक पोळ्यांत अंडी वापरीत नाहीत हेंही लक्षांत ठेविलें पाहिजे. साहेब लोकांत Plum-cake, Tea-cake, Wedding-cake असे 'केक' चे प्रकार आहेत. आपल्याकडील, रोटी, चपाती, चकदळी, चांदकी, (*collog.*) दामटी, चांदकली, पोपी, पोपली, हे शब्द इंग्रजी Bread शब्दाखालीं मोडतील. Bread भाकर व Cake साहेबी पोळी असे प्रतिशब्द बहुतेक निश्चित झाल्यासारखेच आहेत.] *n.* साहेबी पोळी *f.* साहेबी गोडें पक्वान्न *n.* साहेबी तण्हेच्या पुरणाची पोळी *f.* २ पोळी, पोळीच्या आकाराचा पदार्थ *m.* as, A fish-cake, Potato-cake, Pan-cake. ३ a flat and circular mass वाटोळी वडी *f.* चाकी *f.* चाती *f.* चकती *f.* वडी *f.*; as, Paint-cake Wax-cake, Soap-cake. ४ कवंद, खरपुडी, खपला, खपली, as, A cake of coagulated blood. ५ खाप *f.*; as, A cake of tobacco. [A CAKE FLATTENED WITH THE HAND WITHOUT THE ROLLER थापटून केलेली पोळी, हातावरची-हातावर केलेली पोळी. THE EIGHTH PART OF A CAKE OR BREAD नितकोर *m.* THE FOURTH PART OF A CAKE OR BREAD चतकोर OR चतकर *m.* चौतकोर *f.* PILE OF CAKES चवड *f.* SMALL CAKE OR FLAT LOAF चांदकी *f.* चांदुकली *f.* ROUND BOARD FOR FLATTENING CAKES ON पोळपाट *m.* ROLLER FOR FLATTENING CAKES लाटणें *n.* लाटणी *f.*] Cake *v. t.* वडी *f.* पोळी *f.* करणें, (पोळीसारखा) घट्ट-कडक करणें, वडीसारखा करणें, वडी बनविणें. O. v. i. जमणें, गोठणें,

(वडीसारखा) कडक होणें, वडी बनणें, खपली होणें- धरणें,
 (केकसारखा) गोळा होणें. Caky a. पोळीसारखा कडक,
 पोळीच्या आकाराचा. Cakes and ale fig. सर्व प्रकारचें
 संसारसुख. The Land of Cakes (विनोदार्थी) स्कॉटलंड.
 Oil-cake पेंड f. Soap-cake n. सावणाची वडी f. To
 take the cake शर्यतींत पहिला येणें, पहिल्या प्रतीचें
 बक्षीस मिळविणें.

Calabash (kal'a-bash) [Sp. calabaza, a dry gourd.
 —Ar. garah, a gourd & aibas, dry. The Latin name
 of Calabash is *Crescentia cujete*.] n. a kind of tree
 that bears gourd-like fruit भोपळ्यासारखें फळ येणारा
 वेळ m. २ भोपळ्यासारखें फळ n. ३ भोपळ्यासारख्या
 फळाची तुंबडी f. [Calabash is not exactly our
 भोपळा, it is like भोपळा only. It varies in size from
 two inches to a foot in diameter.]

Calaboose (kal'a-boos) [Ar.] n. a prison, a jail कैद-
 खाना m, तुरुंग m. कलबुस (आरबी शब्द).

Calamine (kal'a-min) [L. calamus, a reed.] n. कल-
 खापरी, जस्ताचें कारबोनेट n.

Calamite (kal'a-mit) [L. calamus, a reed.] n. gi-
 gantic fossil plants of the class of horsetails (*Equi-
 setaceae*) सुरूच्या झाडासारखी उंच अश्मीभूत वनस्पति.

Calamity (kal-am'i-ti) [Fr. calamite.—L. acc. cala-
 mitatem, a misfortune.] n. a great misfortune or
 disaster संकट n. (n. ये, पड with वर), अनिष्ट n,
 अरिष्ट n, प्रसंग m, विपत्ति f, अपाय m, आपदा f, अ-
 वचट n, काल (ळ) m, गहजब m, अवात n, आफत f,
 आपत्ति f, विपदा f, गंडांतर n, व्यसन (S) n, काळकं-
 टक n. [AN OVERWHELMING OR EXTREME C. अनर्थ
 m, अनर्थापात m, आकांत m, गहजब m, कहर m, उल्कापात
 m, उल्वण n, अवधंडा m. UNEXPECTED C. OR MISHAP
 अवचट n, घोरपड f, आकस्मिक संकट n, ध्यानीं मनीं नस-
 लेलें संकट n. C. FROM HEAVEN, AS, DELUGE,
 EPIDEMIC आधिदैविक-दैविक अरिष्ट n, आस्मानी आफत f, आ-
 स्मानी f, आकाशची कुन्हाड f, आपदा f, प्रळय m, उपद्रव m.
 C. FROM KINGS OR GOVERNMENTS, (SUCH AS, OP-
 PRESSION, MARAUDING, INVASION, &c.) सुलतानी आफत
 f, सुलतानी f, राजकीय प्रळय m- उपद्रव m. C. OF SEASON
 ईति f. (SEVEN ARE RECKONED VIZ. DROUGHT
 (दुष्काळ), DELUGE (अतिवृष्टि), RATS (उंदोर), LOCUSTS
 (टोळ), RAVAGES OF THE STATE (सुलतानी आफत) OR OF
 BANDITTI (पेंडार), AND FOREIGN INVASION (परचक्र),
 THE LAST, CONSISTING MAINLY IN THE DEVASTATIONS
 OF MARCHING TROOPS, ARE EQUALLY WITH THE
 OTHERS, calamities of season. C. FROM WET (INUN-
 DATIONS, HEAVY RAINS, &c.) ओला काळ, ओला दु-
 ष्काळ, ओली आग f.] Calam'itous a. (v. N.) dis-
 tressful, miserable, (circumstances &c.) अनिष्टाचा-
 दुःखाचा, विपत्तीचा, अकल्याणाचा, हालांचा, हालअ-
 पेष्टेचा, आफतीचा, &c., अनिष्ट, अभद्र, अनिष्ट-अभद्ररूप,
 अनिष्टात्मक, अभद्रात्मक. २ producing distress or

misery दुःख उत्पन्न करणारा, दुःखावह, दुःखप्रद, अनिष्टावह, अकल्याणकारक-जनक, अनिष्टकारक-जनक, अपायकारक, &c. ३ (obs.) *involved in distress, miserable* दुःखापन्न, दुःखग्रस्त, विपद्रस्त, आपन्न, विपन्न. Calam'itously *adv.* Calam'itousness *n.* अनिष्टजनकता *f.* २ दुःखशीलता *f.*

Calamus (kal'a-mus) [L. *calamus*, a reed.] *n. bot.* a genus of palms composing many species, the stems of which grow to an extraordinary length, and form cane or rattans बोरू, वेत इत्यादि जातींच्या झाडांचा वर्ग *m.* [C. SCRIPTORIUS बोरू *m.*, C. ROTANG वेत *m.*, वेत्र *m.* THIS BELONGS TO AROIDEÆ. C. AROCUS वेखंड *n.*, वच *n.*, वज *n.*] *pl.* Calami.

Calash (ka-lash') [Fr. *caleche*, a wheel.] *n.* 'कॅलॅश', एक लहान पडत्या झांकणाची अगदीं हलकी एक घोड्याची गाडी *f.* २ हवें तेव्हां खालीं पाडतां येणारें गाडीचें झांकण *n.*, धमन *f.* ३ (देवमाशांच्या हाडांचा रेशमानें विणून केलेला व गाडीच्या झांकणाप्रमाणें हवा तेव्हां सरकवतां येण्यासारखा) तोंडावरचा बुरखा *m.* C. v. t. to furnish with a calash गाडीला झांकण वसविणें.

Calathiform (kal'a-thi-form) [Gr. *calathis*, a basket & L. *forma*, shape.] *a. bot.* concave like a cup वाटीसारखा, अंतर्गोल आकाराचा, अर्धगोलाकार.

Calcaneum (kal-kā'nēum) *n.* the bone of the heel पाण्ण्यस्थि, गुल्फास्थि, टांचेचें-खोटेचें हाड *n.*

Calcar (kal'kar) [L. *calx*, *calcis*, the heel.] *n. bot.* बाह्याच्छादनाच्या तळचा पोकळ किंवा भरीव आंकडा *m.* २ *anat.* (आंकड्यासारखा) मेंदूतील रचनाविशेष. Cal'carate *a.* आंकड्यासारखा, पोकळ आंकडा असलेला. Cal'carine *a.* पुटाकार, पोकळ आंकड्यासारखा. Calcari-form *a.*

Calcar (kal'kar) [L. *calcaria*, a lime-kiln.] *n.* कांचेच्या कारखान्यांतील भट्टी *f.*

Calcareous (kal-kā're-us) [L. *calcarius*, from *calx*, lime.] *a.* having the properties of lime चुन्याचे गुणाचा. २ चूर्णमय, चूर्णात्मक, चुनकळीचा, चुनखडीचा. ३ चुन्यांत मिसळलेला. Calcā'reousness *n.* चूर्णमयता *f.*, चुन्याचा धर्म *m.* Calcar'iferous [L. *ferere*, to bear.] better Calcif'erosus *a.* चुनखडीचा, चुना ज्यांत आहे असा. Colcareous loam चुनखडीचा गादा, चुनखडीचें गांवठण. Calcareous sand रेंताड चुनखडी. Calcareous soil चुन्याची जमीन *f.*

Calceolate (kal'sē-o-lāt) [L. *calceolus*, dim. of *calceus*, shoe.] *a. bot.* पादत्राकार, जोड्याच्या तळव्याच्या आकृतीचा. Also Cal'cēform.

Calcium (kal'si-um) [L. *calx*, *calcis*, lime.] *n. chem.* रसायणशास्त्रांतील एक मूलतत्व *n.*, चूर्णोद्भव, खटिकज, याचा अणुभारांक ४० आहे. Calcium acitrate खटिक (क्याल्शम) आणि शिरक्याचा तेजाब (Acetic acid) ह्यांचें लवण. Calcium-chlor'ide खटिक (क्याल्शम)

आणि हायड्रोक्लोरिक अम्ल ह्यांचें लवण, क्याल्शमक्लोराइड, ह्याचा मुख्य धर्म पाणी शोषून घेण्याचा आहे. Calcium oxalate क्याल्शम आणि आक्झेलेट अम्ल ह्यांचें लवण. हें लवण पाण्यांत अविद्राव्य आहे. Calcium sulphate क्याल्शम आणि गंधकाचा तेजाव (Sulphuric acid) ह्यांचें लवण. ह्याचें दुसरें इंग्रजी नांव gypsum असें आहे. हें जिप्सम भाजून प्लास्टर ऑफ पारिस करितात. Calcium-carbonate or Carbonate of lime Ca.Co³ चुन्याचा दगड. Calcium-oxide Ca.O. कळीचा चुना. Calcium-fluoride, Ca.F², गारगोटी (fluor spar) चें अशुद्ध मूलद्रव्य. Calcic a. चुन्याचा, चुन्यासंबंधी, ज्यांत क्याल्शम असतो असा. Calcific a. क्याल्शमचे गुणधर्म उत्पन्न करणारा-केलेला. Calcificā'tion n. चूर्णस्थिति f, चुन्याची स्थिति f, चूर्ण (चुना) करणें n, चूर्णोद्भवत, चुना होणें. Cal'ciform a. चूर्णस्थितीचा. Calcifu'gous a. चूर्णत्यागी. Cal'cify v. i. चुना होणें, चुन्याच्या स्थितींत येणें, चुन्याच्या दगडासारखा होणें. C. v. t. घनस्थिति प्राप्त करणें, चुनकळीसारखा घट्ट-कडक करणें. २ अस्थिस्वरूप देणें, चुन्याचे क्षार एके ठिकाणीं आटवून (जमीन) घट्ट करणें. Calcig'enous a. Calcig'erous a. चुना मिसळलेला, चुन्याचा, Cal'cimine n. भिंतीला लावायाचा नीळसर चुना m. C. v. t. चुन्यानें रंगविणें; as, To C. walls. Cal'cite n. चुना m-खडू m, वगैरे खनिज पदार्थ m pl.

Calcine (kal'sin or kal-sin') v. t. to reduce to a calcareous or chalky powder by the action of heat, to burn to ashes उष्णता लावून भस्म करणें, (सुवर्ण, रौप्य, ताम्र इत्यादि) धातु मारणें. C. v. i. भस्म होणें. Cal'cinable a. (v. V.) भस्म करायजोगा, चुन्याचें स्वरूप देण्याजोगा. Calcinā'tion n. (v. V.) (धातु) मारणें n, भस्मीकरण n, भस्मीकृति f, प्रतीवाप (R) m. Calcined p. (v. V.) भस्म केलेला-झालेला, भस्मीभूत, भस्मीकृत, मारलेला. Calciner n. (v. V.) भस्म करणारा, मारणारा. २ भस्म करण्याची भट्टी f.

Calcitrant (kal'sē-trant) [L. calcitrare, to kick.] a. that kicks at any restriction अडेल, हट्टी, दुराग्रही, आग्रही, हेकट, कोणताही निर्बंध न जुमानणारा, अनर्गळ. Calcography (kal-kog'ra fi) [L. calx, gen. calcis, chalk & Gr. graphein, to write.] n. the art of engraving by means of chalk खडिकाचित्रविद्या f, काळ्या किंवा रंगीत खडूनें चित्र काढण्याची विद्या f. Calcogra'phic, Calcogra'phical a. Calcographer n. रंगीत खडूनें चित्रें काढणारा.

N. B.—The meaning of Calcography as given above is according to Webster. But Dr. Murray says that Calcography is the improper spelling of Chalcography which see.

Calculate (kal'kū-lāt) [L. calculus, dim. of calx, a stone. Small stones or pebbles were used among the ancient Romans in reckoning; hence, the word calculare, calculatus, to reckon.] v. t. to

compute, to reckon गणणें, मोजणें, गणित करण, हिशेव करणें. २ to estimate roughly or conjecturally अजमासणें, अदमास-अटकळ करणें, अजमावणें, आकारणें, क्यास अंदाज करणें. ३ astron. गणणें, वर्तवणें, पाहणें; as, To C. one's horoscope. ४ (गणित-हिशेव करून) किंमत करणें. ५ (गणितानें) प्रमाणांत बसवणें. ६ (शोधपूर्वक-हिशेवानें) योजणें, जुळेसा करणें; as, You must C. a good set of laws for this association. C. v. i. गणना करणें, अजमावणें. २ मागचापुढचा विचार करणें; as, A fool never C.s. ३ (with on or upon) वर्तवणें, अटकळ बांधणें. Cal'culable a. (v. V.). गणनीय, गण्य, परिगणनीय, संख्येय, विचारणीय. Calculated p. & a. (v. V.) गणलेला, अजमासलेला, हिशेवानें-गणितानें योग्य ह्मणून ठरलेला, वर्तवलेला, &c. &c. Calculating a. colloq. हिशेबी, गणिती (?). २ सदोदित नफानुकसानीचा हिशेव करणारा, धोरणी. ३ loosely लोभी, स्वार्थपरायण. Calculā'tion n. (v. V. N.) act गणणें n, गणन n, गणना f, हिशे (शे) ब m. a. or s. गणती f. [Time as CALCULATED BY OR IN MANY YEARS, months, &c. वर्षेगणती f, सालेगणती f, महिनोगणती f, &c. Quantity as calculated by or in many khandis, maunds, shers, खंडोगणती, मणोगणती, शेरोगणती. Number as calculated by many lacs or hundreds. लक्षोगणती, सहस्रोगणती, &c. (v. लग, EX. या गोष्टीला वर्षेगणती लागतील.) RUSTIC OR RUDE C. कुणवी हिशेव m.] २ act. अजमासणें n, अजमास m, अंदाज m, क्यास m, क्यास m, अटकळ f. ३ act. गणणें n, &c. ४ result of a C. (Loosely) गणित n, शेवटचा आंकडा m, गणितफल n, उत्तर n. Calculative a. हिशेबी, हिशेव किंवा गणित करण्याची शक्ति-संवय असलेला, गणनायोग्य, गणनशील, गणनक्षम. २ गणिताचा संबंधी, गणित करणारा. Calculator n. (v. V. N.) गणणारा, गणती करणारा, विचारी, गणक, हिशेब करणारा. २ अजमासणारा, आकारणारा, बरोबर अजमास करणारा. ३ गणक, वर्तवणारा, (पत्रिका वगैरे) पाहणारा. ४ गणनयंत्र n, हिशेब करण्याचें यंत्र n. Cal'culatory a. गणनेसंबंधी, गणिताचा, हिशेबाचा, गणनात्मक.

Calculus (kal'kū-lus) [L. calculus, a pebble.] n. खडा m. [Urinary calculus मूत्रांतील क्षार कठीण होऊन झालेला खडा m, मूतखडा, मूत्राश्मरी, अश्मरी. Renal calculus मूत्रपिंडाश्मरी. Vesical calculus बस्तिगत अश्मरी, मूत्राशयाश्मरी. Biliary calculus पित्ताश्मरी. Prostatic calculus बस्तिपिंडाश्मरी (Prostate बस्तिपिंड). Intestinal calculus अंत्राश्मरी. See the words Renal, Vesical, Prostatic.] २ math. एक उच्चगणितशाखा f, कलन n. pl. Calculi. [CALCULUS OF FINITE DIFFERENCES परिछिन्न-अंतरकलन, CALCULUS OF FUNCTIONS. math. फलकलन; CALCULUS OF OPERATIONS math. कर्मकलन. CALCULUS OF VARIATIONS math. SEE VARIATION. EXPONENTIAL CALCULUS math. घातकलन. IMAGINARY CALCULUS

math. कल्पितकलन. DIFFERENTIAL CALCULUS शून्यल-
ब्धि, चलनकलन. INTEGRAL CALCULUS मूलपरिणति, स-
माहारगणित, चलराशीकलन.] *Calculose, Calculous a.*
दगडाप्रमाणें कठीण. २ *med.* मुतखड्यासारखा, खड्या-
मुळें झालेला. *Calcular, Calculary a. relating to*
the stone in the bladder मुतखड्याचा, मुतखड्यासंबंधीं-
विषयीं.

Caldron, Cauldron (kawl'dron) [O. Fr. *chauderon*,
Mod. Fr. *chaudron*, a vessel for hot water.-L.
calere, to be hot.] *n.* कढई *f*, हांडा *m*, सतेल *n*,
कटाह *m*; as, C. of boiling oil.

Calefaction (kal-e-fak'shun) [L. *calere*, to grow hot
& *facere*, to make.] *n.* उष्णता देणें *n*, (ऊब देऊन
किंवा आंच लावून) उष्णता उत्पन्न करणें *n.* *Calefā'cient*
a. आग करणारी (मोहरी), उष्णताजनक. *C. n.* उष्णता
उत्पन्न करणारा पदार्थ *m.* *Calefac'tive a.* उष्णतोत्पाद-
नशील. *Calefac'tor n.* राकेलाची किंवा मद्यार्काची
लहान शेगडी *f* (stove). *Calefac'tory n.* युरोपां-
तील मठांतील बसण्याउठण्याची उबदार खोली *f*. २
कढत पाण्यानें भरलेलें वाटोळें भांडें *n.* हें थंडींत धर्मो-
पदेशकाचे हात शेकण्याकरितां स्थंडिलावर ठेविलेलें
असतें. *Calefy v. t.* ऊब-उष्णता देणें. *C. v. i.* तापणें, उष्ण
होणें, गरम होणें. *Calescence n.* वाढती उष्णता *f*.

Calendar (kal'en-dér) [L. *calendarium*, an account-
book kept by money-changers; so called because
interest was due on the *calends* (1st day) of
every month.] *n.* तारिखवारांचें पत्रक *n*, क्यालेन्डर
n, (loosely) पंचांग *n*. २ *an orderly list of events &c.*
फेरिस्त n, तारीखवार याद *f*, यादी *f*, टिपण *n*. *C. v. i.*
to place in a list नोंद करणें, यादींत नमूद करणें-
लिहिणें. २ *to analyse and index* वर्गावर्गी करून
विल्हेवारीनें लिहिणें. *C. clock n.* तारीख दाखविणारें
घड्याळ *n*. *C. month* कमजास्त दिवसांचा व्यवहारी
महिना (जानेवारी, फेब्रुवारी इ.), एका महिन्याच्या अ-
मुकेक तारखेपासून पुढच्या महिन्याच्या त्याच तारखेपर्य-
ंतचा महिना *m*, महिना *m*, मास *m*. *Calendarer n.*
Calendarist n.

N. B.—The Calendar gives the days of the
months in numerical order, and the days of the
week with the Sunday letter and marks such days
as The Christmas Day, The New Year's Day, The
Epiphany Day, The Ash Wednesday, The Maundy
Thursday, The Good Friday, The Easter, The As-
cention Day, The Pentecost, &c., The King's Birth
Day &c., which are held in ecclesiastical or civil
importance. The Almanac extends to astronomical
and meteorological information and may even
venture upon astronomical predictions. Strictly
speaking, the Hindu पंचांग more closely resembles
the English Almanac than the English Calendar.

Calendor (kal'en-dér) [Fr. *calandre*.-L. *calendra*,

celendra,—*cylindrus*, a cylinder. Vide Cylinder.]

n. पाणी मारून व दाबून कपडा झगझगीत करण्याचें यंत्र *n.*, कुंदी करण्याचें मांठें यंत्र *n.*, कुंदी *f.*, इस्तरी *f.* २ इस्तरी किंवा कुंदी करणारा. *C. v. t.* यंत्रांत घालून इस्तरी किंवा कुंदी करणें. *Cal'enderer*, *Cal'enderer n.* यंत्रांत दाबून कुंदी करणारा, कुंदीगार, कापड घोटणारा, यंत्रांत दाबून कपड्याला इस्तरी करणारा. *Cal'endering n.* सफाईनें तेजी चढवणें *n.*, कुंदी घोटणें *n.*, घोटणी *f.* *Cal'endry n.* इस्तरी व कुंदी करण्याची जागा *f.*, कुंदी-खाना.

Calender (kal'en-dër) [Fr. *calender*.-Pers. *qalandar*, a Mahomedan wandering ascetic.] *n.* गलांदर *m.*, इराण व मध्यआशियांमधील दरवेशी.

Calends (kal'endz) [L. *calendae*.-Gr. *kalein*, to call.] *n.* (R.) *the first day of the month* (महि-न्याचा) पहिला दिवस, प्रथम दिन, प्रतिपदा (?) *f.* पाडवा *m.*, (प्राचीन रोमन पंचांगांतील) रोमन लोकांचा दरमहिन्याचा पहिला दिवस *m.* At or on the Greek calends, *never* (humourous) कधीं नाहीं, कधीं न उगवणाऱ्या दिवशीं, काळ्या चांदणी रात्रीं (R.), रविवाराच्या सोमवती आंवसीं (R.); as, His friends looked for it only on the Greek calends.

N. B.—*Calends* ह्या ऐवजीं प्रतिपदा हा शब्द शुद्ध किंवा बघ तें सांगतां येत नाहीं. या ठिकाणीं प्रतिपदा शब्दाचा अर्थ पहिला दिवस इतकाच समजावा. प्रतिपदा इत्यादि तिथि चंद्राची आकाशांतोळ स्थिति दाखवितात.

Calenture (kal'en-tür) *n.* [Fr.—L. *calere*, to be hot.] *med.* सततज्वराचा एक प्रकार.

Calf (käf) [A. S. *ccalf*; Ger. *kalb*.] *n.* (of a cow) वासरुं *n.*, पाडें(?) *n.*, वत्स *n.*, पाठ (calf of शेळी). [BULL OR MALE C. गोहरा, गोहा, गोरा, पाडा, खोंड. FEMALE C. गोजी, पाडी, कालवड, वत्सा. BULL C. (OR BULL) BRANDED AND SET AT LARGE वसू. FEMALE C. (OR HEIFER) BRANDED AND SET AT LARGE वर्साण.] २ (of a buffalo) पारडूं *n.*, रेडूक *n.*, रेडकूं *n.*, वत्स * *n.* [BULL OR MALE C. ताट्या (ट्या), वत्स. * FEMALE C. पारडी, रेडी, वांठ. IN ENDEARMENT, CONTEMPT &c. वांटरूं *n.*, मांगुली *f.*, रेडूक *n.*] ३ * (of a cow or buffalo) जावपें *n.*, जोपें *n.*, जायपें *n.*, जोप *n.* *m.* [Muzzle for a C. (to prevent its sucking) मोहळा or मोळा *m.*, मोहळें *n.*, मोवाळें *n.* Pen for calves खुडी(?) *f.*] ४ (a) *colloq. dolt, blockhead* वांठीचा पिता *m.*, बैल *m.*, नरपशु *m.*, टोणपा, जड बुद्धीचा मनुष्य *m.*; as, Some silly, doting, and brainless C. (b) थंडा-निरुपद्रवी मनुष्य *m.* ५ वांसराचें कमावलेलें कातडें *n.* (चोपड्या बांधण्याकरितां); as, To bind book in good C. ६ (बर्फाच्या डोंगरांतून वेगळा झालेला) बर्फाचा ढीग *m. pl.* Calves. Calf-love *n.* मुलगा व मुलगी यांमधील निष्कपट प्रीति *f.* Calf skin *n.* (बुटाकरितां व पुस्तकें बांधण्याकरितां वापरतां येण्याजोगें) वांसरांचें कमावलेलें कातडें *n.* Golden calf *n.* यज्ञही तंतकथेंन. मोळेय

परागंदा झाला होता तेव्हां एरनने सीनाई पर्वतावर बस-
विलेला पुतळा *m.* २ *fig.* सर्वशक्तिमान् पैसा *m.*; as,
'We all worship the golden calf आह्मी सर्व पैशाला
भजतो. Half calf (वासराच्या) चामड्याची पाठ व
कोंपरे असलेली बुकांची बांधणी *f.*, चामड्याची अर्धी
बांधणी *f.* Mottled calf नखिया मारवलाची उंची बां-
धणी *f.*, चित्रविचित्र चामड्याची बांधणी *f.* Smooth
calf गुळगुळीत चामड्याची बांधणी *f.* Tree-calf (वृक्ष-
शाखेच्या) वेलबुटीची चामड्याची पुस्तकाची बांधणी.
The calves of our lips *fig.* an offering of praise
तोंडाची स्तुति *f.*

N. B.—वत्स हा शब्द अगदीच लहान पारडाला किंवा
ताट्याला लावतात. जावपें, जोपें, जायपें, जोप हे शब्द सापेक्ष
आहेत. ह्या ह्यशीचें हें कितवें जावपें-जोपें &c. असा प्रयोग सद्दे-
दित हातो. Pen for calves ह्मणजे खुडी ह्याला कोठें आधार
सांपडत नाहीं. हा शब्द क्यान्डी साहेबांच्या कोशांतून दिला आहे.
पाई हा शब्द फारसा प्रचारांत नाहीं.

Calf (käf) [Cf. Icel. *kalfi.*] *n.* (of the leg) पायाची
पोटरी *f.*, पोठ (ट) री *f.* २ (of the stocking) पोटरीचा
भाग *m.* Calf-less *a.* पातळ पोटरी-चा-असलेला.

Caliban (kal'i-ban) *n.* *Shakes.* a man of beastly
nature पशुवृत्तीचा मनुष्य *m.*

Calibre, Caliber (kal'i-bër) [Fr. *calibre.*-Sp. *calibre,*
bore, diameter-or-perhaps L. *quæ libra,* of what
weight, hence of what size, first applied to a
bullet or ball.] *n.* तोफेचा खजिना-पोट-पोकळी *f.*
(तोफेच्या-बंदुकेच्या तोंडाचा) व्यास-हंदी *f.*; as, The C.
of empty tubes. २ गोलाचा व्यास *m.* ३ capacity
आवांका *m.*, अटोका *m.*, पोहोंच *f. m.*, क्षेत्र *n.*, विस्तार *m.*,
तणावा *m.*, ग्राहकशक्ति *f.* ४ प्रकार *m.*, जात *f.* ५ *fig.*
वजन *n.* Calibered *a.* Calibrate *v. t.* (तोफेचा) परीघ
मापणें. २ (बुद्धीची) ग्राहकशक्ति मापणें. ३ (अंदांच्या
खुणा करण्याकरितां उष्णमापकाची) पोकळी मोजणें.
Calibrä'tion *n.* ग्राहकशक्तिमापन *n.* २ नळीची पो-
कळी मोजणें *n.*

Calices (kal'is-es) *n.* (in the kidneys) *med.* मूत्र-
पिंडस्रोतसें, मूत्रपिंडांतील छिद्रे.

Calico (kal'i-kō) [Sp. because first imported from
Calicut in the East Indies. Cf. Fr. *Calicot.*]
m. cotton cloth कापसाचें कापड *n.*, कार्पासवस्त्र, कालिको
n. २ printed cotton cloth छीट *n.*, चीट *n.* C. a.
कापसाचें. Calico-printer *n.* चीट छापणारा. Calico-
printing *n.* कापडावर चित्रें काढणें, चीट छापणें, चिटें
छापण्याची कला *f.*

N. B.—At first, Calico was the general name for
cotton cloths of all kinds imported from the East;
now it is applied to various cotton fabrics of
European manufacture (sometimes also with linen
warp). Now in England this word is applied to

bleached; in United States: printed cotton cloth coarser than muslin.

Calid (kal'id) [L. *calidus*, hot.] *a.* उष्ण, गरम. Calidity *n.* उष्णता *f.* Caliduct *n.* उष्ण पाणी किंवा हवा वाहून नेण्याची नळी *f.* उष्णतावाहिनलिका *f.*

Calif, Caliph (kā'lif) [Ar. *khalifa*, a successor, a successor of Mahomed.] *n.* खलिफ *m.* खलिफा *or* पा *m.* मुसलमान लोकांचा धर्मगुरू *m.* Cal'ifate, Caliphate, Kalifate *n.* खलीपाचा अधिकार *m.*

Caliginous (kal-ij'in-us) [L. *caligo*, *caliginis*, darkness.] *a.* अंधक, काळोखीचा. Caliginously *adv.* अंधकपणाने. Caliginousness *n.* Caliginosity *n.* (R.) अंधकार *m.*

Caligraphy, Calligraphy (kalig'rafi) [L.-Gr. *kalos*, beautiful and *graphein*, to write.] *n.* सुंदर अक्षरलेखन *n.* कलमसफाई *f.* सुंदरलिपी *f.* खुशखत *n.* अतिशय दारीक पण सुवाच्य अशी लिहिण्याची कला *f.* Calligrapher, Calligraphist *n.* सुंदर अक्षर लिहिणारा. Calligraph'ic, -al *a.*

Calipers (kal'i-pērz) Caliper-compasses (kal'i-pēr-kun'pasez) *n. pl.* गोंलाकार वस्तूचा आंतील व बाहेरील व्यास मोजण्याचा वाटोळा कंपास *m.* वांकड्या टोंकाचा कंपास *m.* कमानदार कंपास *m.* कालिपास *n.* (Also spelt Callipers.)

Calisthenics (kalis-thē'niks) [Gr. *kalos*, beautiful & *sthenos*, strength.] *n. pl.* See Callisthenics. Callisthen'ic *a.* Calisthe'nium *n.* जनानी कसरतशाळा.

Calix (kā'liks) [L. *calyx*, husk, shell, from Gr. *kalyptein*, to cover, conceal.] *n.* see Calyx.

Calk (kawk) [L. *calx*, a heel.] *n.* (पाय सरकू नये म्हणून) नालावरील आंगचा खिळा *m.* नालावर मारलेला उंच खिळा *m.* २ जोड्याला मारलेला खिळा *m.* also Calkin, Calker. Calk *v. t.* (वर्कावर घोड्याचा पाय सरकू नये म्हणून) त्याच्या नालाला टोंक काढणे-त्याचा नाल रवेदार-खरखरीत करणे. २ नाल मारून जखम करणे. Calker *n.* नाल मारणारा. See Calk *n.*

Calk (kawk) [Fr.] *v. t.* to stop the seams (of a ship, &c.) दरजबंदी *f.* दरजागिरी करणे, (गळू नये म्हणून) सांधे भरणे, भेगा बुजवणे, सण्डामर करणे. Calking *n.* भेगा बुजवावयाचे हत्यार *n.*

Calk (kawk) *v. t.* अस्सल बरहुकूम नकला-तरजुमा-चित्रे काढणे.

Call (kawl) [A. S. *ceallian*.] *v. t.* to summon by crying out to हाक मारणे, बोला (ल) वणे, हाकारणे, सदवणे (*vulg.*), सादवणे, बाहणे, पुकारणे, कुकारणे, ललकारणे, हाक *f.* मारणे, हटकणे, साद *m. f.* वालणे, पाचारणे, आमंत्रण-आव्हान *n.* आवाहान *n.* पाचारण *n.* &c. करणे, आरोळी *f.* मारणे. २ नांव *n.* देणे, म्हणणे, बोलणे; as, God C.led light day. ३ (धर्म-

कार्याकरितां) बोलावणें, (बोलावून) नेमणूक करणें,
 (बोलावून) एखाद्या विशेष कामाकरितां निवडणें; as,
 Paul C.ed to be an apostle. ४ to invite निमंत्रण n-
 आमंत्रण n. करणें, बोलावणें, पाचारणें. ५ (विशेष
 कार्याकरितां, विशेष हेतूनें) जमविणें, (सभा) भरविणें,
 मिळविणें, जमविणें; as, To C. a meeting. ह्या अर्थीं
 call ह्या क्रियापदाला together हें विशेषण जोडतात;
 as, To call together members of a club. ६ (अमुक
 एक जातीचा किंवा गुणाचा) समजणें-गणणें-मानणें-
 हणणें; as, 'That you C.not unclean.' ७ (अनुमान-
 धक्क्यानें) अंदाज करणें; as, They C.ed the dis-
 tance ten miles. ८ मोठ्या व रस्त्या रीतीनें उच्चार
 करणें, हजिरी घेणें; as, To C. the roll. ९ to
 involve धांदल m. करणें, आवाहणें; as, To C. God
 for witness. १० जायें करणें, डटवणें; as, 'I prithee,
 C. me. Sleep has seized me wholly.' To C.
 back रद्द करणें, मागे घेणें. To C. down (खालीं)
 मागणें; as, To C. down blessing from God. To C.
 for ची जरूरी-करितां पात्र असणें; as, A crime C.s for
 punishment. To C. forth उद्घोष-उद्युक्त करणें, प्रक-
 (ग) ट करवणें, प्रकटवणें, उपयोगांत आणणें; as, To C.
 forth all the faculties of the mind. To C. in गोळा
 करणें; as, To C. in all arrears. २ आपल्या मदतीक-
 रितां बोलावणें-जमा करणें; as, In the crisis he C.ed
 in all his friends. ३ to withdraw from circu-
 lation चालू न देणें, परत मागवणें. To C. off (एकी-
 कडून) दुसरीकडे नेणें, (एका कामावरून काढून) नि-
 राळ्या कामाकडे लावणें. To C. out शुद्धास बोलावणें,
 (b) नोकरीस किंवा कामावर धोलावणें, (कामावर बो-
 लावण्याकरितां) हजिरी घेणें; as, To C. out the militia.
 (c) मोठ्यानें ओरडणें, (d) धांवा करणें. To C. over
 मोठ्यानें अनुक्रमानें नामोच्चार करणें. To C. to account
 हिशोब मागणें, झाडा अगर झडती मागणें. To be C.
 ed to one's account सरणें. To C. a bond खतांत
 लिहिलेली रकम देऊं अशी सूचना देणें. To C. names
 एखाद्याला तिरस्कारयुक्त नांवें देवणें. To C. a party
 law भर कोर्टांत पक्षकाराला पुकारणें. To C. to order
 (a) (काम सुरळीत चालायें हाणून सभेची) व्यवस्था
 लावणें; (b) सभासदास वादविवादाचे नियम पाळण्यास
 लावणें, शिस्तवार वागण्यास सांगणें, शिस्त राखण्यास
 सांगणें. To C. a spade a spade, to be plain-spoken
 जसें असेल तसें हणणें, चोराला चोर हणणें. To C.
 to the bar वकील किंवा बारिस्टर या नात्यानें नेमणें,
 वकील किंवा बारिस्टर यांच्या मंडळींत सामील करणें.
 To C. up (a) (कल्पनेनें) डोळ्यापुढें किंवा स्मरणांत
 आणणें; as, To C.up the image of a deceased
 friend; (b) (संबंधानें) वादविवाद-चर्चा करणें वाद-
 विवादाकरितां किंवा चर्चेकरितां पुढें बोलावणें-आणणें;
 as, To C. up a bill before a council. C. v. i.

नन्ति *f* मागणी *f* करणें (with *for*). ३ भेट घेणें (with *at*). To C. upon or on (a) अल्प भेट-गांठ घेणें; as, To C. upon a friend. (b) (मनापासून) विनन्ति.करणें; as, To C. on a person to speak. (c) (कर्जाची- &c.) मागणी करणें; as, To C. upon one to pay his debt. (d) (ची) प्रार्थना करणें, (चा) धांवा करणें; as, To C. upon God. (e) हक्क सांगणें, मागणें. To C. out ओरडून बोलणें, ओरडणें, मागणें. To C. out to हाक *f* मारणें, साद *m. f* घालणें-देणें. C. *n.* the act of calling usually with the voice, but often otherwise, as by signs, the sound of some instrument or by writing; an entreaty, an invitation निमंत्रण *n*, आवाहन *n*, पाचारण *n*.; as, A C. for help; the bugle's C. २ a signal इशारत *f*, खूण *f*. ३ धांवा *m*, आवाहन *n*. ४ ओरड *f*, ललकारणी *f*, आरोळी *f*, हांक *f*. ५ भेट *f*; as, Mourning C. ६ law मागणी; as, Payable at C. मागितल्याबरोबर देण्याचा-जोगा. [At C. OR ON C. मागितल्याबरोबर, बोलावल्याबरोबर.] ७ धंदा *m*, काम *n*, उद्योग *m*. ८ (*hunting*) शिकारी कुऱ्यांस उत्तेजन देण्याकरितां केलेला शिंगाचा आवाज *m*. ९ (*naut.*) जहाजावरील खलाशांस नोकरीवर येण्यासाठीं वाजविलेली शिटी *f*. १० पक्ष्यासारखा आवाज. To C. attention to नजरेस-निदर्शनास आणणें, लक्ष्य (क्ष) जाईल असें करणें. Call-bird दुसऱ्यास फसवून जाळ्यांत आणणारा-बोलावणारा पक्षी. Call-boy (a) नटांना रंगभूमीवर येण्याची सूचना देणारा. (b) जहाजावरील खलाशांचा हुकूम इंजनेर वगैरे लोकांस कळविण्याकरितां ठेवलेला चाकर. (c) घंटेचा ठोका ऐकतां-क्षणींच धांवून येणारा हुजऱ्या. Roll-call हजिरी घेणें. Called *p. t.* and *p. p.* So-called *a.* असें ह्मटलेलें, असें नांव असलेलें-ठेवलेलें, नांवाचा मात्र (खरा नव्हे). Calling *pr. p. & n.* बोलावणें, मोठ्यानें ओरडणें. २ सभा भरविणें; as, C. of Parliament. ३ सत्कार्याकरितां ईश्वरी आवाहन *n*- निमंत्रण *n*. ४ नांव घेऊन बोलावणें, अनुक्रमानें नांवें वाचणें, उत्तर मिळण्याकरितां नांवानें हाक मारणें. ५ धंदा *m*, वृत्ति *f*, जीवनसाधन *n*, व्यापार *m*, व्यवसाय *m*. ६ एखाद्या धंद्यांतील सर्व मंडळी; as, To impose celibacy on whole Callings. To call in question सत्यतेबद्दल शंका घेणें-येणें. Call-note (पशू-तील किंवा पक्ष्यांतील) नरानें मादीस बोलावण्याचा स्वर *m*. Calls of justice न्यायदेवतेचें मागणें (-ओरड). Call of nature मलमूत्रविसर्जनाची जरूरी भासणें. Calls on one's time एखाद्याच्या वेळेवर योग्य मागण्या *f. pl.* To call to mind ध्यानांत आणणें.

N. B.—Owing to the genius of English being different from that of Marathi, it is difficult to render into Marathi the following: (1) There are many other calls on my time, (2) To meet the calls of justice, he had to punish his own son. The first is generally rendered by माझ्या मागे पुष्कळ दुसरीं कामें आहेत, माझ्या वेळ पुष्कळ दुसऱ्या कामांत गंतलेली आहे, माझ्या मागे पुष्कळ

इतर व्यवसाय आहेत. The second is rendered by न्याया-
करितां-न्यायदेवता जागृत आहे असें दाखविण्याकरितां-न्यायाची बाजू
राखण्याकरितां-न्यायदेवतेच्या संतोषासाठीं त्याला आपल्या मुलाला
शिक्षा द्यावी लागली.

Callet (kal'et) [Fr. *caille*, a quail.] *n.* (Shakes.) बद-
माष स्त्री *f.* हलकट चालीची स्त्री *f.* बाजारवसवी *f.* कुलटा
f. २ कजाग व तोंडाची फटकळ अशी स्त्री, त्राटिका.

Callid (kal'id) [L. *callidus*, from *callere*, to be
thick-skinned, to be hardened, from *callum*, *cal-
lus*, thick skin.] *a.* धूर्त, कावेबाज, चतुर, हुशार.
Callidity *n.* चातुर्य *n.* हुशारी *f.* चतुराई *f.* (R).

Calligraphy (kal-lig'ra-fi) Same as Caligraphy.

Calling (kawling) See under Call.

Callipers (kalipers) Same as Calipers (R.)

Callisection (kal'li-sek'shun) [L. *callere*, to be
insensible and Section which see.] *n.* *painless
vivisection* as opposed to *sentisection* दुखविल्या-
खेरीज शस्त्रक्रिया *f.* सुखच्छेद *m.* वेदनारहित शस्त्रक्रिया *f.*

Callisthenics (kal-isthen'iks) [vide *Calisthenics*.] *n.*
(स्त्रियांकरितां) सौंदर्यवर्धक व्यायाम *m.* जनानी-स्त्रियांना
योग्य असा व्यायाम *m.* जनानी कसरत *f.*

Callose (kal'los) *n.* *bot.* furnished with hardened
spots घट्टे असलेला, किणें. Callo'sity *n.* घट्टा *m.* ठरूं *m.*
किन्ह *n.* किणा *m.* किण *n.*

Callotechnics (kal-o-tek'niks) *n.* [Gr. *kalos*, beauti-
ful & *techne*, art.] *pl.* a proposed name for 'fine
or ornamental arts.' ललितकला *f. pl.*

Callous (kal'us) [L. *callus*, hard skin.] *a.* (with *to*)
hard, insensible बहिरा, बधिर, सुना, सून, निर्जीव,
कठिण, सखूत (*vulg.*), मुरदाड, स्पर्शानभिज्ञ; as, A C.
hand. २ *fig.* *hardened in mind* कोडगा, निगरगट,
निर्लज्ज, निलाजरा, निसूग (*vulg.*), निदरदी, बेपरवा,
बेदर्द. [SOME OF THE COLLOQUIAL TERMS FOR A
CALLOUS PERSON लतकोडगा, निसवलेला, लतकुडा, खेंटर-
खाऊ, लातखाऊ, कोडगेखाऊ, लाज टाकलेला, निलाजरा, मेलें
मडें आगीला भीत नाहीं, लातडुकी सदा सुखी.] *Callously*
adv. (loosely) कोडगेपणानें, बेपरवा होऊन, लाज
टाकून-सोडून. *Callousness n.* (v. A. 1.) बहिरेपणा
(*fig.*) *m.* बधिरत्व *n.* सुनेपणा *m.* &c., स्पर्शानभिज्ञता
२ कोडगेपणा *m.* निलाजरेपणा *m.* &c.

Callow (kal'ō) [L. *calvus*, bald.] *a.* *unfledged*
कोंवळा, पर फुटलेला नाहीं असा, मुंडा, अपूर्ण वाढीचा,
अजातपक्ष. २ दाढीची लव फुटलेली नाहीं असा, मिवु
न फुटलेला. ३ अननुभवी, कच्चा; as, A C. youth
नादान वयाचा. [Of. ओंठाच्या वरचाहि जार अजुनी नाहीं
तुझ्या वाळला ।] *C. n.* मळईची जागा *f.* २ खाणींतील
वरचा मुरमाचा थर *m.*

Callus (kal'us) *n.* बधिरपणा *m.* कठिणपणा *m.* २ घट्टा.
३ संधानकला *f.* मोडलेलें हाड सांधण्याच्या जागेतून
बाहेर आलेला कूर्चामय भाग *m.* ह्याच कूर्चामय पदार्थांचें

Calm (kām) [Fr. *calme*, adj.—Fr. *chomer* (formerly *chaumer*), to rest from work.—L. *cauma*, the heat of the sun (whence, time for rest)—Gr. *kauma*, heat, from *kalein*, to burn.] *a.* not windy शांत, निवांत, निर्वेग, निर्वीत, संथ. २ not rough, ruffled, &c. संथ, शांत, अक्षुब्ध, थंड, निवळ (?), स्थिर, निश्चळ. ३ *serene, tranquil, quiet, still* स्थिर, स्वस्थ, थंड, शांतात्मा, शांतचित्त, स्वस्थचित्त, सुमनस्क. [TO BECOME CALM शांत होणे, स्थिरावणे, स्वस्थावणे.] *C. n.* stillness *lit.* निर्वीतत्व *n*, निवांतपणा *m*, शम (S) *m*. २ *fig. serenity, tranquillity, quiet, stillness* शांति *f*, स्वाथ्य *n*, थंडपणा *m*, शम *m*, शांतचित्त *n*, संथपणा *m*, निश्चलता *f*, स्थिरपणा *m*. *C. v. t. (lit.) still, quiet* संथावणे, शांत-थंड-स्थिर करणे, शमविणे, निवविणे. २ *fig. to serene, to tranquillize, to quiet* शांतवणे, सां(सं)तवणे or संथावणे, स्वस्थावणे, शांत-स्वस्थ-स्थिर थंड करणे. *C. v. i. to become still, &c., शमणे, निवणे, निवळणे, स्थिरावणे.* *Calm'ant, Calm'ative n.* शामक. *Calm'ative, Calm'ant a.* शामक. *Calm'y a.* शांत. *Calmed p. (v. V. T.) संतावलेला, शमवलेला, शांतवलेला, सांत्वित, शमित, प्रशमित.* २ प्रशांत, उपशांत, शांत. *Calmer n, Calming p. a. (v. V. I.) शमवणारा, शांत करणारा.* *Calming n. (v. V. I.)-act.* संतावणे *n*, &c., शमविणे *n*, शम *m*, शमन *n*, प्रशमन *n*. २-*act.* शांतवणे *n*, सांत्वन *n*, साम *n*, प्रशमन *n*. (*v. V. I.*)-*state.* शमणे *n*, निवणे *n*, शमन *n*. *Calm'ly adv. (v. A. I.) संथ, संथपणाने, थंडाईने, स्वस्थतेने.* २ शांतीने, शांतिपूर्वक, शांतपणाने, स्वस्थपणाने, स्व-शांतःकरणाने. *Calm'ness n. (v. A. I.) निर्वीत n, निवात n. २ संथपणा m, स्थिरता f. अक्षोभ m. ३ शांति f, थंडाई f, थंडावा m, शांतता f, शम m, धीर m, शांत-बुद्धि f, अक्रोध m, समाधान n.*

Caimuck (kal'muk) See Kalmuck. एक मंगोलियनांची उपशाखा. ही रूसच्या व चीनच्या राज्यांत राहाने.

Calomel (kal'ō-mel) [Gr. *kalos*, fair & *melas*, black.] *n.* a salt formed by the combination of hydrochloric acid and mercury उज्जहरिकाम्ल आणि पारा यांचें रासायनिक लवण, क्यालोमेल, अशुद्ध-कच्चा रसकापूर *m*. [रसकापूर is mercuric perchloride.]

Caloric (ka-lor'ik) [L. *calor*, heat.] *n.* (R.) तेजस्तत्व *n*, उष्णता *f*, उष्णताबीज *n*. *C. a.* उष्णतेचा, उष्णतेसंबंधी. *Calores'cence n.* उष्णतेला प्रकाशाचें स्वरूप देणे *n*, प्रकाशहीन उष्णतेचें प्रकाशांत रूपांतर *n*, कमी वक्री-भवनांची उष्णताकिरणे अधिक अधिक वक्रीभवनांच्या स्थितींत नेणे *n*. *Calori'city n. physics* प्राणिज उष्णता उत्पन्न व रक्षण करण्याचा धर्म *m*, उष्णतोत्पादन. *Calo-rific a.* तापजनक, उष्णताजनक-कारक, दाहकारक. *Calo'rificā'tion n.* उष्णतेची उत्पत्ति *f*. *Calo'rific'ient, Calo'rifi'ant, Calor'ifa'cient a.* उष्णता उत्पन्न करणारा; *as, O. foods. Calorim'eter n.* उष्णतामापक यंत्र *n*.

n. (पदार्थांचें) उष्णतामापन *n.*, उष्णतेचें परिमाण मापणें *n.*, उष्णतामापनविद्या *f.* Cal'ory *n.* एक किलोग्राम पाणी सेंटिग्रेडच्या शून्यांशापासून एक अंशापर्यंत तापवण्यास लागणारी उष्णता *f.*, उष्णतेचा एकम्. Caloric-engine उष्ण हवेच्या प्रसरणानें चालणारें एंजिन. Caloric-fluid उष्णताद्रव. Cal'orist *n.* उष्णताजडत्ववादी, उष्णता हा जड पदार्थ आहे असें मत प्रतिपादणारा.

N. B.—Calorimeter measures the quantity of heat, for which we fix the word उष्णतामापक. Thermometer measures the degree or temperature of heat, for which we fix the words उष्णमानमापक, उष्णांश-मापक.

Calotropis gigantea रुई or रुइटी.

Calotte, Callot (kal-ot') [Fr. calotte, dim. of cale, a sort of flat cap.] *n.* 'क्यालाट', रोमन कॅथोलिक धर्मोपदेशकाची लहान टोपी *f.* To assume the C. रोमन-क्याथोलिक धर्मोपदेशक होणें.

Calotype (kal'ō-tīp) [Gr. kalos, beautiful & typos, figure.] *n.* photo. (सूर्याच्या प्रकाशावरून) कांचेच्या ऐवजीं कागदावर जलटें चित्र घेण्याची प्रकाशलेखनपद्धत *f.* हिला Talbo-type असेंही ह्मणतात, कारण ही Fox Talbot ह्या मनुष्यानें पहिल्यानें शोधून काढिली आहे. ड्याल्बाटची प्रकाशलेखनपद्धति. Cal'otypist *n.* (सूर्याच्या प्रकाशावरून) कागदावर उलटीं चित्रें घेऊन प्रकाशलेख काढणारा.

Caltrop (kal'trop) [L. L. calx, calcis, a heel & L. L. trappa, a snare.] *n.* गोखरुं *m.* २ गोखरुचें झाड *n.* ३ चार अणकोचींचें लोखंडाचें हत्यार *n.* हें जमिनीवर ठेवलें असतां त्याचें कोणतें तरी टोंक वर आलेलें असतें. ह्याचा उपयोग लढाईत शत्रूच्या घोडेस्वारांचा रस्ता बंद करण्यांत करतात.

Calumba (ka-lum'ba) [From a mistaken notion that the plant came from Colombo in Ceylon.] *n.* med. कुलुमकाचरी *f.* एक शक्तिवर्धक कडु औषध आहे.

Calumet (kal'ū-met) [L. calamus, a reed.] *n.* एक जातीचा तंबाखु ओढण्याची नळी *f.*, चिलीम *f.*, हुक्का *m.*

Calumny (kal'um-ni) [L. calvere, to deceive.] *n.* आळ *f.*, नसता दोष *m.*, वाक्क्षेप *m.*, बालंट *n.*, तुफान *n.*, कैवाड *n.*, अभिशाप *m.*, वाचाक्षेप *m.* २ कलंक. [COVERT OR WHISPERED C. फुसकी *f.*, फुसकुली (vulg.) *f.* TO SCATTER CALUMNIES आळ पसरणें.] Calum'niate *v. t.* बालंट *n.* कुभांड *n.* तुफान *n.* आळ *f.*, *m.* घेणें-घालणें *with* वर *of* *o.*, अभिशंसन *n.* अभिशाप *m.* करणें *g. of* *o.*, निर्भर्त्सना-निंदा करणें. C. *v. i.* अब्रू-नुकसान करण्याच्या हेतूनें खोटा आरोप घेणें. Calum'niātion *n.* (v. V.)—*act.* तुफान घेणें *n.*, विकथन *n.*, अपवाद *m.*, अभिशंसन *n.* Calum'niātor *n.* (v. V.) तुफान घेणारा, बालंटखोर, बालंटी, बालंट्या, कुभांडी, कुभांडखोर, कुभांडी, तुफानखोर, कैवाडी, चहाडखोर, चहाडखचका, शाप देणारा, निंदक. Calum'niātory,

Calum'nious *a.* तुफानाचा, बालंटाचा, कुभांडाचा, चुगलीचा, तुफानी, बालंटी, कुभांडी, अपवादक, मिथ्या-निशंसी. Calum'niously *adv.* तुफान घेऊन, चहाडी करून, आळ घेऊन. Calum'niousness *n.*

Calvary (kal'va-ri) [L. *calvaria*, a skull, from *calva*, a bare scalp.] *n.* ख्रिस्ताला जेरुशलैमनजीक ज्या एका लहान टेंकडीवर क्रुसावर चढविलें ती टेंकडी *f.* जेरुशलैममधील 'कवटी,' (क्यालव्हरी!) नांवाची टेंकडी *f.* क्यालव्हरी. २ (उघड्यावर उभी देलेली) क्रुसावर चढविलेल्या ख्रिस्ताची मूर्ति *f.* क्यालव्हरी. ३ (सामान्यार्थ) क्यालव्हरीचा देखावा *m.* रोमनक्याथेलिकांचें रोमनक्याथेलिक देवळांत किंवा प्रार्थनामंदिरांत (दाखविलेला) क्यालव्हरी टेंकडीवरील ख्रिस्ताला फांशीं दिलेल्याचा देखावा *m.* ख्रिस्तावधाचा देखावा *m.*

N. B.—क्यालव्हरी हा शब्द जशाचा तसा मराठींत घेतला आहे. वर दिलेला पहिला अर्थ विशेषनामासारखा आहे, व दुसरे दोन अर्थ त्या शब्दाला लक्षणेन प्राप्त झाले आहेत.

Calve (käv) [A. S. *cealfian*, see Calf.] *v. i.* वांसरू-वत्स-जावपें-जोपें-जापें देणें-घालणें. २ विणें, पसवणें, प्रसवणें, जन्मणें. [That calves yearly वर्षवीण, समस्की, सामासी (शी), सामासकी. That has twice calved दुजार्डित, दुवेती, दोहों वितांची.] Cal'vish *a.* वांसरासारखा. २ मूर्ख.

Calvinism (kal'vin-izm) *n.* कालव्हिनचा पंथ *m.* जान कालव्हिन हा १६ व्या शतकांतिल फ्रेंच सुधारक व विद्वान् शास्त्री होता. Cal'vinist *n.* कालव्हिनपंथी. Cal'vinist'ic-al *a.* कालव्हिनपंथाचा. Cal'vinize *v. t.* कालव्हिनपंथी करणें.

N. B.—The particular doctrines of theological Calvinism are (1) Particular Election, (2) Particular Redemption, (3) Moral Inability in a fallen state, (4) Irresistible Grace, (5) Final Perseverance. For the meanings of these words in Christian Theology, see the word Theology.

Calvity (kal-viti) [L. *calvus*, bald.] *n.* बुचेपणा *m.*, सुनेपणा *m.*, टकलेपणा *m.* *pl.* calvities.

Calx (kalks) [L. *calx*, lime.] *n.* भस्म *n.*, *spec.* राख *f.*, खाख *f.* [Some of the calces are ताम्रभस्म, पारद-भस्म or रसभस्म, प्रवालभस्म, मौक्तिकभस्म, लोहभस्म, वंगभस्म, सुवर्णभस्म, माक्षिकभस्म, अभ्रकभस्म, गंधक-भस्म, हीरकभस्म, रत्नभस्म.] २ lime (R) कळीचा चुना *m.* ३ broken and refuse glass, returned to the pots मोडक्यातोडक्या कांचा. *pl.* Calxes, Calces.

Calyptra (ka-lip'tra) [Gr. *kalyptra*, a veil.] *n.* *bot.* पुट *m.*, आवरणकोश *m.*, पटल *n.*, पिधानकफणा *m.* Calyp'trate *a.* आवरणकोश असलेला. Calyp'triform, Calyp trimor'phous *a.* पिधानक फण्यांच्या आकाराचा.

Calyx, Calix (kāl'iks) [Gr. *kalyx*, *kalyptēin*, to cover.] *n.* *bot.* the outer covering of a flower

पुष्पबाह्यकोश *m*, फुलांचें बाह्याच्छादन *n*, पडघी (?) *f*, फुलपडघी (?), पुष्पबाह्यदटिका *f*, पुष्पाच्छादन *n*, पुष्पावरण *n*, पुट (?) *n*, दलकोश *m*, बेंबी *f*, पुष्पकलश, पेला *m*, कचोळें *m*, कर्णिका *f*, कंचुकी (R) *f*, गोंडण (R) *n*, गुरगणें (R) *n*. २ कर्णिका *f*, विचर *n*. मूत्रपिंडस्त्रोतस *m*, मूत्रपिंडविचर *n*. E. calyxes, L. calyces. *pl.* Calycate *a.* बाह्यावरणाचा. Calycif'eros *a.* पुष्पबाह्यकोश-*&c.* असलेला. Caly'ciflorae *n.* पुटस्थ पटलवर्ग *m*, फुलांच्या बाह्यकोशांत पुंकेसर जडलेला असतो असा फुलांचा वर्ग *m*. Calycifl'o'ral, Calycifl'o'rate, Calycifl'o'rous *a.* पुष्पबाह्यकोशावर दळें आणि तंतु असलेली. Calyc'i'form *a.* पुष्पबाह्यावरणाच्या आकृतीचा. Cal'y'cine, Calyc'i'nal *a.* पुष्पबाह्यकोशाचा. Cal'y'cle, Caly'culo *n.* धुद्रदलकोश, उपबाह्यकोश. Cal'y'cled *a.* धुद्र मुकुलाचा. Cal'y'coid, Calcoi'deous *a.* पुष्पाच्या बाह्यकोशासारखा.

Cam (kam) [Dut. cam.] *n.* mech. स्वतः वर्तुल फिरून आपल्यावर अवलंबून असणाऱ्या जिनसाला मार्गेंपुढें किंवा इतर दिशेनें फिरवणारें यंत्र *n*.

Camaieu (kamā'-ū) *n.* ज्यावर नकशीचें उठाव काम आहे असें रत्न किंवा शिंप *f*. Also Cam'ayeiu.

Camaraderie (kam-a-rade-rē') [Fr.] *n.* सलोखा *m*, मैत्री *f*, दोस्ती *f*.

Camarilla (kam-ar-il'a) [L. camera, camera, & charaber.] *n.* a cabal गुप्तकट, गुप्तकट करणारी टोळी, राजाला गुप्त सल्लामसलत देणारी मंत्रिमंडळी *f*. २ राजाचा खासगी दिवाणखाना *m*, लहान खोली *f*.

Camber (kam'bēr) [L. camera, a vault.] *n.* बाह्यगोलकमान *f*, बाह्यगोल मेहराब *f*. C. v. b. मेहराबदार करणें, कमानदार करणें, बांकदार करणें.

Cambist (kam'bist) [L. cambire, to exchange.] *n.* चलनी नाण्यांचा व्यापारी *m*. चलनी नाण्यांच्या घंटांत वाकबगार *m*. Cam'-bism, Cam'bistry *n.* चलनी नाणीं एकमेकांच्या मोबदला कशीं व्यावीं अशाविषयी माहिती किंवा ज्ञान, चलनविनिमयविद्या *f*, *n.* Cambial *a.* (R.).

Cambium (kam'bi-um) [L. cambire, to exchange.] *n.* the mucilaginous fluid which lies between the young wood and the bark of a tree वर्धनस्तर, युकांडवर्धनस्तर, काष्ठत्वग्जनकपेशींचा थर, कांडजीवक.

Cambrel (kam'brēl) [L. camera, a vault.] *n.* खादीक लोकांचा मांस टांगून ठेवण्याचा आंकडा *m*-हूक.

Cambrie (kam'brik) [Said to be named from Cambray, in Flanders where it was first manufactured.] *n.* एक तलमसुती कापड आहे, तागाचें सफाईदार कापड *n*, केम्ब्रिक.

Came (kām) *pa. t.* of Come.

Camel (kam'el) [Fr. camel.—L. camelus—Gr. kamelos.—Heb. gamal.] *n.* male उंट, उष्ट्र. [FEMALE उंटीण, सांड, सांडीण; (-IN CONTEMPT सांडलें

n.) उद्री OR उद्रीका—in *jocose speech* आकाशमुनि *m.*
 BRIDLE OR NOSESTRING OF A C. नुकता *m.*, नथर्णा *f.*
 PIN OF IT FIXED IN THE NOSE नकील *n.* BUNCH OR
 HUMP OF A C. मदार *f.*, डुवर *n.* C-GROUND, C-YARD
 पीलखाना, शुकरखाना *m.* GUN CARRIED UPON A C. शुतुर-
 नाल, सुतरनाल *f.* LINE OR STRING OF CAMELS कतार
f., कतारा *m.* RIDER UPON A C. सुतरस्वार RIDER
 UPON A FEMALE C. सांडणीस्वार. RUBBING C. camel
that rubs बगली संट. SORENESS ARISING FROM RUBBING
 बगली *f.* SACKING FOR THE BURDEN OF A C. शलिता
 OR मलिता *m.* SADDLE FOR A C. पलण *n. f.* YOUNG
 C. कर्भ *m.* BELONGING OR RELATING TO A C.
 उंटाचा, औंठ.] २ उंट, उंटासारखें यंत्र; समुद्रांतील रेती-
 मध्ये सांपडलेलें जहाज वर उंचलण्याचें यंत्र *n.* Cam-
 el-backed *n.* *hump-backed* कुवडा, कुब्ज. Camel
 -bird *n.* *the ostrich* शहामृग. Cam'eleer, Cam'el-
 driver *n.* सारवान. Cam'elish *a.* उंटासारखा. Cam'-
 elry *n.* सांडणीस्वार, उंटाचें सैन्य *n.*, उष्ट्रसेना *f.* Camel's
 thorn *n.* उंटांना आवडणारें एक प्रकारचें कांटेरी सुडूप *n.*

Cameleon, see Chameleon.

Camelopard (kam'el-o-pärd or kam-el'-opärd) [L.
camelus.—Gr. *kamelos*, the camel & *pardalis*, the
 female panther.] *n.* *the giraffe* जिराफ *n.*, उंटासा-
 रख्या उंच मानेचें पण हरिणाच्या कोटींतलें एक आफ्रि-
 केंतील जनावर.

Cameleopardalis (ka-mel'o-pärd-a-lis) *n.* astron. उंटा-
 ची मान *f.*, करभ *f.* Also *Camalus*.

Cameo (kam'ē-ō) *n.* उद्यावर नकशीचें उठाव फास आहे
 असें रत्न किंवा शिंप *f.*

Camera (kam'era) [L. *camera*, a vault.] *n.* photo.
 प्रकाशलेखनाची पेटी *f.* Camera obscura काळोखपेटी,
 खरें प्रतिबिंब पाडण्याची पेटी *f.*, अंधाराची पेटी-खोली,
 ह्या खोलीला एक छिद्र ठेविलेलें असतें. त्या छिद्रांतून बाहे-
 रील पदार्थांपासून परावर्तन पावलेले किरण आंत येतात
 व ते छिद्रासमोरच्या पडद्यावर त्या पदार्थांची प्रतिमा
 उठवितात. Camera lucida (भ्रामक प्रतिबिंब पाड-
 ण्याची) सप्रकाश पेटी *f.*

Camera (kam'er-a) व्यायाधिकाची खाजगी बस-
 ण्याची खोली *f.* २ घुमटाकार-घुमट असलेली खोली *f.*
 Cam'erated *a.* A case heard in camera रीतीप्रमाणें
 उघड रीतीनें चौकशी न झालेला मुकदमा. Cam'erate
v. t. घुमटाकार बांधणें. २ खोल्या पाडणें, घुमटासारखे
 खण-भाग पाडणें.

Camlet (kam'let) [L. *camelus*.] *n.* बकऱ्याच्या किंवा
 उंटाच्या केसांचें केलेलें कापड *n.*, बुरणुस, क्याम्लेट,
 कांबलें. Sometimes written as Camelot or Camblet.

Camp (kamp) [L. *campus*, a field.] *n.* ground तक
m., छावणी *f.*, गोट *m.*, सेनानिवेश *m.*, निवेश *m.* [AP-
 POINTED SPOT FOR A TENT IN A C. मिसल. FOLLOW-

२ लष्कर *n.*, क्यांप *m.*, काय *m.*, लष्करी शिपायांचें काय-
मचें ठाणें *n.* ३ मोहिमेवर गुंतलेलें सैन्य *n.*
४ उतरण्याची जागा *f.*, प्रशाशनी थोडासा वेळ राह-
ण्याची जागा *f.* ५ तटबंदीची छावणी *f.*; as, Brit-
ish or Roman camp. ६ एक प्रकारचें बलननृत्य
n. ७ वटाटे आणि इतर पदार्थ नासूं नयेत ह्मणून
उयांत पुरून ठेवितात तो मातीचा डीग *m.* Health
camp (रोगाच्या सांशोपासून आपलें निवारण कर-
ण्याकरितां बांधलेल्या) झोंपड्यांची छावणी *f.* गोट *m.*
C. v. i. तळ देऊन राहणें, डेरा-तळ देणें, ठाणें करणें,
तंबू ठोकणें. २ (R) नाचणें. C. v. i. राहूं देणें, विश्रांतीस
जागा देणें, मुकाम करवणें. Camp-follower *n.* लष्करी
मनुष्य *m.*, लष्कराबरोबरचा मनुष्य *m.* (हा लष्करा-
बरोबर असतो परंतु लढाईत लढत नाहीं). ३ बाजार-
बुणगा *m.* Camp-meeting *n.* उघड जाणेंतील उपदेश-
सभा *f.* Camp-shedding-sheeting-shot *n.* नदीच्या
कांडीं मजबुतीकरितां उभारलेला तट *m.* Camp-stool
or bedstead *n.* मोडून इकडे तिकडे नेतां येण्याजोगा
पलंग किंवा चवरंग-घडवंची *f.* मोडपलंग *m.*, प्रवाशी
पलंग *m.* To pitch a camp तंबू मारणें-ठोकणें. To strike
a camp तंबू उतरणें, तंबू काढून टाकणें, तंबू मोडणें.

Campaign (kampūn') [L. *campus*, a field] *n.* a level
tract मैदान *n.*, पटांगण *n.*, सपाटी *f.*, समस्थळ *n.*, समथळ
n. २ *mil.* स्वारी *f.*, मुलुखगिरी *f.* ३ समरांगणामध्ये
लढाईत गेलेला काळ *m.*, मोहिमेचा काळ *m.* ४ (एखाद्या
सामाजिक किंवा धार्मिक विषयासंबंधानें) तरफदा-
रीची कार्यसरणी *f.*, मोहीम *f.*, सारखी खटपट *f.* ५
वाण्याची भट्टी एकसारखी चालण्याची वेळ *f.* C. v. i.
मोहिमीत जाणें किंवा लढणें. Campaign'a *n.* नेपल्स
शहरालगतचें क्याम्पेनाचें मैदान-प्रदेश. Campaign'er
n. पुष्कळ मोहिमीतून जाऊन आलेला शिपाई *m.*, फार
दिवसांचा-जुना-कसलेला शिपाई *m.* To enter upon the
campaign, To open the campaign मोहिम सुरू करणें.

Campanile (kampānē'lē or kampanil) [It. *campanile*,
a bell-tower, a steeple, from It. & L. L. *campana*,
a bell.] *n.* (देवळालगतचा) घांटेकरितां बांधलेला घुमट
m., देवळालगतचा घांट-घुमट *m.* *pl.* Campan'ili.

Campanology (kampān-ol'o-ji) [L. L. *campana*, a
bell & Gr. *logos*, discourse.] *n.* घंटाशास्त्र *n.* [घंटा-
शास्त्रांत घंटा कशा करतात व वाजवितात ह्यासंबंधीं
माहिती असते.] २ घंटाशास्त्रावरील पुस्तक *n.* Camp'-
anist, Campanol'ogist *n.* घंटावादनपटु, घंटाशास्त्र-
वेत्ता. Campanolog'ical *a.*

Campanula (kam-pan'-ū la) [L. L. *campana*, a
bell.] *n.* पांढरें किंवा निळें घंटाकृति सुंदर पुष्प *n.*
घंटापुष्प *n.* Also called Bell-flower. Campan'iform,
Campan'ulate, Campa'nular *a.* घांटेच्या आकाराचा,
घंटाकार, घांटेसारखा.

Campestral, Campestrian (kam-pes'tral,-trian) [L.
campester, from *campus*, a field.] *a.* relating to, or

growing in an open field मोकळ्या प्रदेशासंबंधीं,
मोकळ्या जागेंत उगवणारा.

Camphine (kam'fīn) *n.* शुद्ध केलेलें टरपेण तेल *n.*

Camphire, an old spelling of Camphor.

Camphor (kam'for) [Fr. *camphre*.—from Ar. *kafur*,
prob. from Sk. कर्पूर *karpura*. Cf. Malay. *kapur*,
lit. chalk.] *n.* कापूर *m.*, कर्पूर *m.* २ कापुरासारखा सुगंधी
डीक. [Some kinds or varieties are:—चंद्रसेनी
कापूर, भीमसेनी कापूर, रंभाकर्पूर.] Camphorā'ceous
a. कापुराचा. Cam'phorate *n.* a salt of camphoric
acid कर्पुराम्लाचें लवण *n.* Cam'phorate *v. t.* कर्पूरमि-
श्रित करणें, कापूर मिसळणें. Camphor'ic, *a.*, कापुराचा.
Cam'phorāte, Cam'phorated *a.* कर्पूरार्क्त, कर्पूरयुक्त,
कर्पूरमिश्रित, कर्पूरान्वित. Camphor-liniment *n.* मद्या-
र्कमिश्रित कापूरतेल *n.*, मद्यार्कानें तयार केलेलें कर्पूरमि-
श्रित तेल *n.* Camphor-oil *n.* कापरेल, कर्पूरतेल.
Camphor-tree *n.* कापराचें झाड *n.* Camphor water
n. कापरवणी *n.*

Campo santo (kam'po sant'o) [It.] *n.* a burial-
ground, a cemetery ख्रिस्ती लोकांची स्मशानभूमी *f.*

Campstone (kam'stone) *n.* एक प्रकारची पांढरी माती *f.*

Campus (kam'pus) [L. *campus*, a field.] *n.* कालेज
किंवा शाळा यांचें अंगण *n.*; as, The college C.

Camwood (kam'wood) *n.* कॅम नांवाच्या झाडाचें लांकूड
n., तांबड्या रंगाचें झाड *n.* (हें झाड रंगाकरितां वापर-
तात.) Called also Barwood.

Can (kan) [A. S. *cunnan*, to know. See Cunning
& Uncouth.] *v. i.* शकणें, समर्थ असणें (ह्याचा उप-
योग साह्यकारी क्रियापदाप्रमाणें करितात.) Can but
पेक्षां कांहींही ज्यास्त करूं न शकणें, फक्त (तेवढेंच)
करूं शकणें; as, We can but fight. Cannot but
केल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं; as, I cannot but re-
member, I cannot but acknowledge. [पुष्कळ
वेळां can but आणि cannot but हीं एकमेकांच्या
एवजीं चुकीनें वापरतात.] I cannot but do this हें
मला केल्याशिवाय गत्यंतरच नाहीं. Could *pa. t.*

Can (kan) [A. S. *canne*, a can.] *n.* आंकड्याचें
पंचपात्र *n.*, (formerly) पेला *m.* २ धुराड्याच्या
वरचें झांकण *n.* ३ डबा *m.*, फळें, दूध, मांस इत्यादि
ठेवण्याचा (टिनचा) डबा *m.* C. *v. t.* हवा आंत न
जाईल असें ठेवणें. Canned goods *n. pl.* हवा आंत न
शिरेल अशा रीतीनें (टिनच्या) डब्यांत बंद ठेवलेलें
सामान *n.* Can'nery *n.* डबे भरण्याचा कारखाना *m.*,
मांस, फळें इत्यादि डब्यांमध्ये भरण्याचा कारखाना *m.*

Canadian (ka-nā'dian) [From *Canada*, a British
province in North America.] *a.* क्यानडा देशांतला-
संबंधीं. C. *n.* क्यानडाचा रहिवासी-क्यानडीयन मनुष्य
m. Canada *n.* उत्तर अमेरिकेंतील ब्रिटिश मुलुख *m.*
C. balsam, see Balsam.

Canaille (ka-nāl' or kana'ya) [Fr. *canaille*.—It.

canaglia, a pack of dogs, from L. *canis*, a dog.]
n. (colloq.) महारपोर *n.*, हलक्या जातीचे लोक.

Canakin (kan'a-kin) also Cannikin.

Canal (kan-al') [L. *canalis*, a water-pipe.] *n.* कालवा
m., पाट *m.*, नाला *m.*, सारणी *f.* २ *anat.* a duct
or passage in the body नळ *m.*, प्रणाली *f.*, नळी *f.*

Canalic'ular *a.* कालव्याच्या आकृतीचा. २ नळासा-
रखा. Canalic'ulate (नळासारखी) लांब खांच असलेला.

Canalic'ulus *n. anat.* हाडांतील सूक्ष्म रुधिरमार्ग *m.*,
क्षुद्रप्रणालिका *f.*, लहानशी खांच *f.* Canalisā'tion *n.*
कालवे बांधण्याचें काम *n.* [R.]. Canalise *v. t.* का-
लवा बांधणें, कालव्यासारखा करणें. Spinal canal
कण्यांतील नळी *f.*

Canard (ka-när' or ka-närd') [Fr. properly a duck.]
n. an extravagant and absurd report, a concocted
sensational report especially in a newspaper to
hoax the public कांहींतरी पिकविलेली कंडी *f.*, खोदी
बातमी *f.*, पोकळ गप्प.

Canarese (kan a-rēz') *a.* दक्षिण हिंदुस्थानांतील कानडी
देशासंबंधीं. *C. n.* कानडी मनुष्य *m.* २ कानडी भाषा.
Also kanarese.

Canary (ka-nā'ri) [Fr. *canarie*.-L. *canaria insula*,
one of the Canary Islands, said to be so called
from its large dogs, from L. *canis*, a dog.] *n. pl.*
Canaries. क्यानरी पक्षी, एक जातीचा गाणारा पक्षी
m. २ (क्यानरी बेटांत तयार होणारी) क्यानरी नांवाची
दारू *f.*; as, A cup of C. ३ एक प्रकारचें चपल नृत्य. ४
(कानरी पक्ष्यासारखा) फिकट पिवळा रंग *m.* *C. a.*
क्यानरी बेटाचा; as, C. wine, C. birds; पिवळट रंगाचा.
Canary-bird *n.* एक जातीचा क्यानरी नांवाचा गाणारा
पक्षी *m.* हा घरांत बाळगतात. Canary-grass *n.*
क्यानरी पक्षी ज्याचें बीं खातात तें गवत *n.*, क्यानरी
गवत *n.* Canary-wood *n.* (ब्राझीलमधील) एक जाती-
चें काळें लांकूड *n.*, क्यानरी लांकूड *n.*

Canaster, see Canister.

Cancel (kan'sel) [Fr. *canceller*.-Low L. *cancellare*,
to cancel a deed by drawing lines across it.-L.
cancellus, a grating, *pl. cancelli*, lattice-work,
crossed lines. Cf. Chancel, Chancellor.] *v. t.*
to cross out, to obliterate, to annul आडव्या रेषा-
रेषा मारून खोडणें, छ(छे)कणें, फांटा-छेका मारणें,
रेषा मारणें, रद्द करणें, हरताळ देणें-लावणें, निरुपयोगी
समजून टाकून देणें. [LINE DRAWN IN CANCELLING
छेका *m.*] २ (समीकरणांत दोन्ही बाजूंची सारखीं पदें)
उडविणें. ३ *print.* जुळलेलीं अक्षरें काढून टाकणें.
४ *law.* रद्द करणें. Cancelling *pr. p.* Cancelled *pa. p.*
छकलेला, खोडलेला, शेरा मारलेला, रद्द केलेला. Can-
cel *n.* छेका *m.* २ *print.* खिळ्यांत जुळलेलीं अक्षरें
काढून टाकणें *n.* ३ असा काढून टाकलेला भाग *m.*
Cancellā'tion, Cancelling *n.* (v. V.) छकणें *n.*, खोडणें
n., छेका मारणें *n.*, शेरा मारणें *n.*

Cancelli (kan-sel'lī) [L. a lattice, vide Cancel.] *n.*
pl. जाळीदार कामाच्या आडव्या व उभ्या पट्या. २ *anat.*
 लहान जाळ्यासारखीं छिद्रे-रंध्रे *n. pl.*, जालसदृश विवरें
n. pl. Can'cellated, *a. bot.* जालसदृश, जाळ्यासारखा.
 Cancellā'tion *n.* Can'cellous *a.* जालसदृश. Can-
 cellous tissue जालसदृश कला *f.* जालसदृश त्वचा *f.*
 Cancer (kan'ser) [L. cancer, a crab, an ulcer.] *n.*
astron. कर्करास *f.* २ *med.* मांसार्तुद, कर्करोग *m.*,
 दुष्टव्रण, चाळपुळी *f.* चरणारा व्रण *m.*, विद्रधि *m.* ३ *crab*
fish खेकडा *m.* Can'cerate *v. i.* नासूर पडणें, विद्रधि
 होणें. Cancerā'tion *n.* Can'cerite *n.* अश्मीभूत खेकडा
m. Can'cerous *a.* विद्रधीचा, विद्रधीसारखा. Can'cerous-
 ly *adv.* Can'cerousness *n.* विद्रधि झालेली स्थिति *f.*
 Can'criform, Can'croid *a.* खेकड्यासारखा. Can'cerite-
 crab *n.* दगडासारखा बनलेला खेकडा *m.* Cancer of
 the breast थानखांडूक *n.*, स्तनविद्रधि *m.* Cancerous
 cachexy कार्कटिक क्षय, कर्करोगापासून झालेला क्षय.
 Tropic of Cancer *geog.* कर्कवृत्त. Calms of Cancer
 कर्कवृत्तासधील निर्वात किंवा शांत प्रदेश.

Canchorie root-plant (kankō'ri-) (Gloriosa superba)
n. कळलावी *f.* खड्यानाग *m.*

N. B.—Canchorie root-plant हा शब्द क्यांडो साहे-
 बांच्या कोशाशिवाय कोठें सांपडत नाहीं. Gloriosa superba
 ह्याचा अर्थ कळलाव्या किंवा खड्यानाग हा बरोबर आहे.

Candent (kan'dent) [L. candere, to be white.] *a.*
 फार तापविलेला, झकाकणारा, तापवून पांढरा झालेला,
 चकाकणारा, तापतांना चकाकी आलेला; as, A C.
 vessel. Candescence (kan-des'ens) *n.* (अतिशय
 तापवल्यामुळें आलेली) श्वेतता *f.* तकाकी *f.* चकाकी *f.*
 झकाकी *f.* Candes'cent *a.*

Candid (kan'did) [L. candidus, white.] *a. fair,*
open, ingenuous, sincere मनाचा मोकळा, आपले
 दोष कबूल करण्यास मागें पुढें न पाहणारा, लबाडीनें-
 लुच्चेगिरीनें आपले दोष न झांकणारा, निष्कपट, अकपट,
 अकृत्रिम, प्रांजल, (*pop.*) प्रांजळ, शुद्धमति, साळढाळ,
 स्पष्ट, सरळ, उघडा, खुलाखुला; as, A C. friend. २
fair &c. applied to things निष्कपट, प्रांजळ, प्रांजळ-
 पणाचा, सरळ बुद्धीचा, सरळ भावाचा; as, C. opinion.
 ३ न्यायप्रिय, निष्पक्षपाती; as, C. Judge. ४ (*obs.*)
 सफेत. Can'didly *adv.* (*v. V.*) उघडउघड रीतीनें,
 स्पष्ट रीतीनें, निष्कपट, कपट सोडून, मोकळ्या मनानें,
 मन मोकळें करून, निवळ, सालसाईनें, सरलबुद्धीनें,
 सरलभावानें. Candidness *n.* स्पष्टता *f.* प्रांजळपणा *m.*

Candidate (kan'di-dāt) [L. candidus, white. प्रा-
 चीन रोममध्ये उमेदवारांचा पोशाख पांढरा असे.] *n.*
 उमेदवार *c.* पदाभिलाषी. २ उमेद किंवा आशा धर-
 णारा. Can'didature, Can'didateship, Candidacy
n. उमेदवारी *f.* उमेदवारपणा *m.*

Candle (kan'dle) [L. candela, from candere, to
 glow.] *n.* मेणबत्ती *f.* मेणवात *f.* [C. OF WHITEST
 WAX कपुरी मेणबत्ती.] २ उजेड देणारा पदार्थ *m.* ३ *fig.*

आयुष्याची-प्राणाची ज्योत *f.* Candle-berry *n.* क्यान्डल-बेरी झाड *n.* २ क्यान्डलबेरी फळ *n.* यालाच इंग्रजीत Wax-myrtle ह्मणतात. Candle-bomb *n.* मेणबत्तीवर धरल्याबरोबर फुटून जाणारा पाण्याने भरलेला कांचेचा गोळा *m.* Candle-coal *n.* (same as Cannel-coal). Candle-dipping *n.* साच्यांतून मेणबत्त्या करण्याऐवजी त्या पाण्यांत बुडवून करण्याची रीत *f.* सांच्या-शिवाय वातीवर मेण चढवून मेणबत्ती तयार करणे. Candle-end *n.* मेणबत्तीचा जळून राहिलेला शेषभाग *m.* Candle-holder *n.* (दुसरा काम करीत असता त्याला उजेड दिसावा ह्मणून) मेणबत्ती धरणारा, मशालजी. २ दुसऱ्यास अल्पस्वल्प मदत करणारा. Candle-light *n.* मेणबत्तीचा उजेड *m.* २ मेणबत्ती लावण्याची वेळ *f.* Candle-lighter *n.* मेणबत्त्या लावणारा, मशालजी. २ मेणबत्ती लावावयाचा कांकडा *m.* Candle-power *n.* (प्रमाणभूत) मेणबत्तीची प्रकाशकशक्ति *f.* तेजस्सामर्थ्य, एका मेणबत्तीचा प्रकाश *m.* Candle-stick *n.* (नळीसारखे) मेणबत्तीचे घर *n.* Candle-waster *n.* रात्रीं फार वेळपर्यंत अभ्यास करणारा. Candle-wood *n.* क्यान्डल बुड नांवाचे झाड *n.* अमेरिका व मेक्सिको येथे राळेसारखीं पेटणारीं झाडे. To burn the candle at both ends, see Burn. Not fit to hold a candle to another एखाद्याशीं तुलना करण्यास अयोग्य; as; "Edith is pretty, very pretty; but she can't hold a candle to Nellie." २ चा दुय्यम होण्यास अयोग्य; as, "Others aver that he to Handel is scarcely fit to hold a candle." To hold the candle to the devil असत्याला-दुष्कृत्याला उत्तेजन देणे. To smell of the lamp or candle रात्रीचा दिवस करून पुष्कळ श्रमाने (लेखन) तयार केल्याचा वास येणे-ची झांक मारणे, स्वाभाविकपणा जाऊन कृत्रिमता भासणे. The game is not worth the candle ह्या खटपटींत श्रमाचे चीज होणार नाही, ह्या कामांत मेहनतीसारखे फळ नाही. To sell by the candle किंमत येईल तेथपर्यंत चढविणे, मेणबत्ती संपेपर्यंत लिलावांत येईल त्या किंमतीस माल विकणे. Candle-auction एक हंच लांबीचा मेणवातीचा तुकडा जळेपर्यंत लिलावांत जो ज्यास्त किंमत करील त्याला माल विकण्याची रीत *f.* ईस्टइंडिया कंपनीचा माल सतराव्या शतकांत लंडन बंदरांत या पद्धतीने विकित असत.

Candlemas (kan'dl-mas) [A. S. *candel*, candle + *masse*, mass.] *n.* 'कॅन्डलमास,' नांवाचा सण *m.* पवित्र कुमारी मरीया (Mary) इचे शुद्धीकरण नामे सणाचा दीपोत्सव *m.* (हा दुसऱ्या फेब्रुवारीस होतो. ह्या उत्सवाचे वेळीं पुष्कळ मेणबत्त्या लावतात.)

Candour (kan'dur) [See Candid.] *n.* candidness निष्कपटपणा *m.* मनाचा मोकळेपणा *m.* सरलभाव *m.* सरल बुद्धि *f.* सालसाई *f.* दिलपाकी *f.* २ स्वतःचे अपराध झांकण्याची बुद्धी नसल्यामुळे दिसून येणारा न्यायीपणा *m.* स्वभावाचा उघडेपणा-खुलेपणा *m.* Also Candor.

N. B.—व्युत्पत्तीप्रमाणें Candour शब्दाचा मूळ अर्थ पांढरेपणा, श्वेतता असा आहे. ह्या मूळार्थापासून मनाची पवित्रता, निष्कलंकता, निष्कपटपणा, मोकळेपणा हे अर्थ निघाले आहेत. आपलीं व्यंगें झांकून न ठेवण्याचा-पक्षपात न करण्याचा-आंत एक दाहेर एक असें दुष्टणी वर्तन न ठेवण्याचा सभ्यतेला शोभणारा असा स्वभाव ज्याचा असतो, त्याला इंग्रजोंत Candid मनुष्य असें ह्मणतात.

Candy (kan'di) [Fr. sucre candi.] *n.* खडीसाखर *f.* मिसरी *f.* २ साखरेंत पाकविलेला पदार्थ *m.* मिठाई *f.* C. v. t. साखरेंत पाकविणें; as, To C. ginger. २ साखरेचे खडे किंवा कांडी करणें; as, To C. sugar. ३ (जसें काय साखरेच्या खड्यांनीं) झांकणें; as, "These frosts that winter brings which C. every green." C. v. i. साखर होणें. Candied *p.* (v. V.) पांकलेला, पांकविलेला. २ खडे झालेला-बनलेला. ३ खड्यांनीं झांकलेला. ४ *fig.* मधुभाषी, मिठास; as, C. tongue, प्रिय, मनाला संतोषकारक, कानाला गोड लागेल असें; as, C. speech.

Candy (kan'di) [Tamil.] *n.* दक्षिण हिंदुस्थानांतील धान्य भाषण्याचें वृत्त *n.* हें सुमारे २० मगांचें असतें, खंडी. Also Candie and Kandy.

Cane (kān) [Fr. canne.—L. canna—Gr. kanna, a reed.] *n. bot.* *calamus rotang* वेत *m.* वेत *n.* २ *switch* वेताची छडी *f.* वेताटी *f.* वेताची काठी *f.* वेतकाठी *f.* कमची *f.* चमकी *f.* फिरण्याची काठी *f.* ३ *bot.* झाडाचा दांडारा *m.*; as, A C. of a raspberry. ४ वाटोळी कांडी *f.* ५ (R.) वेताचा भाला *m.* तीर *m.* ६ भाषाची काठी. C. v. t. वेताखालीं-छडीखालीं-&c. मारणें, वेतानें-छडीनें पाठ *f.* फोडणें, छडी चमकावणें, [To C. SMARTLY थडाथडी *f.* करणें *g. of o.*; चमकाविणें.] २ वेतानें विणणें. C. a. वेताचा. Cane-brake *n.* वेताचें बेट *n.* Cane-chair *n.* वेताची खुर्ची *f.* Cane-mill *n.* उसाचा घाणा *m.* चरक *m.* उसाचें गुन्हाल *n.* Cane-sugar *n.* उसाची केलेली साखर *f.* Cane-trash *n.* चिपाड. Caning *n.* वेतानें सडकणें. Cany *a.* वेताचा. Malacca-cane *n.* (चालतांना हातांत घेण्याची एक प्रकारची) मलाका वेतकाठी *f.* Sugar-cane उंस.

Canine, Caninal (ka-nīn',-al) [L. caninus, canis, Sk. श्वा, a dog.] *a.* कुऱ्याचा, कुऱ्याविषयीं, श्वसंबंधीं, श्वविषयक, शौन. २ *anat.* (कुत्रा अगर लांडगा ह्यांच्या सारख्या) सुळ्या दांतांचा-संबंधीं. Canines *n.* सुळेदांत. Canine appetite अतिशय भूक *f.* राक्षसी भूक *f.* Canine-letter (R) हें अक्षर. Canine-race श्वजाति. Canine-teeth (कुत्रा व लांडगा ह्यांच्या सारखे) सुळ्याचे दांत, same as Canines.

Canis (kā'nis) [L. Sk. श्वा, a dog.] *n. zool.* कुत्रे व लांडगे या जातींपैकीं प्राणी. Canis major *astron.* बहुलुब्धक, मोठा कुत्रा. Canis minor *astron.* लघुलुब्धक, लहान कुत्रा. Canis venatici *astron.* शामशबल.

Canister (kan'is-ter) [L. canistrum, a light basket, from Gr. kannē, a reed.] *n.* डबा *m.* dim. डबी *f.*

२ वेताची लहान टोपली *f.* ३ (नळकंडीसारखा) कुलपी गोळा *m.* शत्रूनें तोफखान्यावर हल्ला केला असतां ह्या गोळ्याचा उपयोग करतात, called also Canister-shot.

Canker (kan'ker) [Gr.—L. *canere*, (*chancre*),—*canerum*, acc. of *cancer*, a crab.] *n.* दुष्टव्रण, चरणारा व्रण, मांसकोथ *m.* मांसारुंद. २ हृद्रोग *m.*; as, The C. of envy and faction. ३ कीड *f.* किडा *m.* वाळवी *f.* कसर *f.* ४ घोड्याच्या पायांत झोणारा एक जातीचा रोग *m.* मसा *m.* ५ एक जातीचा रानटी गुलाब *m.* ६ कीट, गंज *m.* विष *n.* C. v. t. कीड लागणें, खराब करणें. C. v. i. खराब होणें. Cank'ered *a.* कसर-कीड लागलेला. २ विषारी. Cank'eredly *adv.* Cank'eredness *n.* Cank'erous *a.* कसरीप्रमाणें खात जाणारा. Cank'er-worm *n.* कीटक *m.* कसर *f.* वाळवी *f.* Cank'ery *a.* कसर लागलेला. २ निष्ठुर. Canker-bit *a.* वाळवीनें-कसरीनें-कसरीप्रमाणें खालेला, खराब केलेला. Canker-bloom *n.* (*obs.*) एक जातीच्या रानटी गुलाबाची कळी. Canker-blossom वाळवी लागलेला मोहोर. Canker-ily *n.* फळें खाणारी माशी.

Cannabic (kan'a-bik) *a.* भांगेचा. Can'abene *n.* उडून जाणारा व उग्रवासाचा भांगेचा अर्क *m.* Cann'abin *n.* भांगेच्या झाडापासून काढलेली विषारी राळ. Cann'abis *n.* (*Cannabis Indica*) गांजा *m.* भांगेचें झाड *n.*

Cannel (kan'el) [Probably connected with *candle* because of the similarity in burning.] *n.* chem. शिलाजिताचा (विद्युमेनचा) अंश असणारा कोळसा *m.* (ह्याची ज्योत तेजस्वी असते व ह्याचें तेल काढतात किंवा ग्यास तयार करतात.) Also called Cannel-coal, Candle-coal विद्युमिनी कोळसा *m.* See Bitumen.

Cannibal (kan'i-bal) [Sp. *canibal*, a corr. of *Caribal*, a Carib, native of the Caribbean Islands.] *n.* नरभक्षक, जरमांड खाणारा, नरभोजी. २ स्वजातिभक्षक प्राणि. C. a. नरभक्षणसंबंधीं. Can'nibalism *n.* पुरुषाशन *n.* नरमांसभक्षण *n.* मनुष्यभक्षणवृत्ति *f.* ३ हिंसकपणा *m.* निष्ठुरपणा *m.* Cannibal'istic *a.* Can'nibally *adv.*

Cannikin (kan'i-kin) [Dim. of can.] *n.* लहान पेल *m.* पेय पिण्याचें पात्र *n.*

Cannon (kan'un) [L. *canna*, a reed. See Cane.] *n.* शतघ्नी *f.* तोफ *f.* नाळ *f.* उल्हाटयंत्र *n.* भांडें *n.* जंबुरा *m. pl.* Cannon—very rarely Cannons. [BLANK-DISCHARGES OF C. वायवार.] २ मधल्या गोटीवर आपटलेली गोटी प्रतिपक्ष्याच्या गोटीवर मारणें. C. v. i. तोफेचा मारा करणें. Cannonade' *v. t.* तोफा सोडणें, (वर) तोफेचा मार-मारा करणें. Cannonade' *n.* तोफांचा मार *m.* मारा *m.* भडिमारा *m.* Cannonad'ing *n.* Cann'on-ball, Cannon-shot, Cannon-bullet *n.* तोफेचा गोळा *m.* Range of a C. गोळ्याचा टप्पा *m.* गोळ्याची मारणी *f.* Cannon-bit or Cannon *n.* एक गुळगुळीत घाटोळा गोळा *m.* Cannon-bone *n.*

वोड्याचें गुडव्यापातून सुरापयंतचें मोडें हाड *n.* गुडव्या-
 पामून सुरापयंत हाडाची नळी. *Cannoneer'*, *Can-*
nonier' n. शेंलंडाज *m.* तोफेचें काम करणारा. *Cannon-*
game n. एक प्रकारचा विलियर्डचा खेळ *m.* *Cannon-*
metal n. नव्वद भाग तांबें आणि दहा भाग जस्त यांच्या
 मिश्रणाचें झालेली) तोफा करण्याची धातू *f.* *Canno-*
proof a. तोफेच्या गोळ्यांनीं अशेच, तोफारोवक, शतधी-
 रोधक. *Canonry n.* तोफखाना *m.* तोफेचा सारा *m.*

Cannot (kan'ot) [*can, to be able and Not.*] *v. i.*
 अससर्थ असणें. *I cannot away with this, I de-*
test it, I abominate it मी त्याचा तिटकारा करितों.

Cannula (kan'ula) [*L. cannula, a small reed,*
dim. of canna, a reed.] *n. (surg.)* जलनिष्कामिका *f.*
 धातूची-लांकडी-खर-ची-नळी. हिचा पाणी काडून घेण्या-
 कडे प्रायः उपयोग होतो. *Written also Canula n.*
Cannular a. घरील नळीच्या आकाराची. *Cannulated*
a. शेंकड, नळीसारखा.

Canny, Cannie (kan'i) [*See Can.*] *a. (R)* artful,
cunning, shrewd कावेबाज, धूर्त. २ *worldly wise*
 मुख्य फायद्याकडे नजर देणारा, व्यवहारचतुर. ३
cautious, prudent दूरदर्शी, सावध, विचारी. ४ *having*
pleasant or useful qualities, gentle शांत स्वभावाचा,
 शांत. ५ (*obs.*) *reputed to have magical powers* जादू
 जाणतो अशा ख्यातीचा, अजुतशक्ति असणारा. *Cannily*
adv. *Canniness n.* *To be canny* सावधगिरीनें वागणे-
 जणें. *Not canny* सुरक्षित नाहीं असा. ६ कल्पनशीलवाद.

Canoe (ka-noe') [*Sp. canoa, from Caribbean can-*
oa, a boat.] *n.* डोंरा *m.* पगार *m.* (विनसुकाणूची)
 होडी *f.* *dim.* होडकी *f.* होडकें (गे) *n.* हुब *m.* डोर्ण
f. गोजी *f.* [*OSTRIGGER OF A C.* जलंडी *f.* *ARM OF*
IT बावखंड *n.*] *pl.* *Canoes.* *C. v. l.* होडी वलहवणें.
Canoe'ist n. होडी चालवणारा. *Canoe'man n.* हो-
 डीत प्रवास करणारा.

Canon (kan'un) [*A. S. canon, a rule.—L. canm.*
a rule.—Gr. kanon, a rod, a rule.—Gr. kanone, "
(straight) cane.] *n.* *a statute, an institute* कायदा
m. कानून *m.* धर्मशास्त्राचा टकाव *m.* सूत्र *n.* नियम *m.*
 विधान *n.* विधि *m.* शेर *m.* [*THE SACRED C, the*
books of the Holy Scriptures शास्त्राचीं अस्सल पुस्तके
n. pl.] २ *a dignitary of the church under a dean*
 क्यानन *m.* विशपच्या देवळांत राहून रोजची उपासना
 चालविणारा व सेवाधारी गायकांस शिकविणारा. ३ प्रमाण
n. ह्यस्ता *f.* ४ *the catalogue of saints* संतमाला
f. ५ *mus.* एक जातीची गीतरचना *f.* प्रबंधविशेष
m. ६ *print.* 'क्यानन,' एक प्रकारचा सर्वांत मोठा
 छापण्याचा खिजा *m.* ७ *surg.* जखम शिवण्याचें शस्त्र
n. ८ कानोना, मठवासी लोकांचा आचारनियम *m.*
 ९ *billiards, see Cannon.* *Can'oness n.* क्याननीण,
 जोगीण *f.* *Canon'ical a.* कायदेशीर, विधियुक्त, विधि-
 प्रोक्त, धर्मशास्त्रसम्मत, सौत्र (?), स्मार्त (?); *as, C. books*
 (यथाशास्त्र मानलेलीं) अस्सल धर्मपुस्तके, ईश्वरप्रेरित

ख्रिस्ती धर्मग्रंथ. Canonical hours पर्वकाळ, शुभवेला, धर्मकाल, प्रतिदिवशीं ख्रिस्ती लोकांतील भक्तीसाठीं नेमलेले सात समय किंवा तास. Canonically adv यथाविधि, यथाशास्त्र, विध्यनुसार. Canonicals n. ख्रिस्ती आचार्यांचा पोशा(प)ख-क m, एक्झेसिप्ट्या कानूंत सांगितलेला ख्रिस्ती आचार्यांचा पोशाख, वकील-व्यारिटर लोकांचा धंद्याचा पोशाख m. Canonicate n. व्याननचा अधिकार-मांत m. Canonicity n. कानोनपणा m, धर्मानुसारें चालण्याचा गुण-स्थिति f, धर्मानुसारें चालणें n. Canonisation n. संतसालिकेंत गेला असें जाहीर करणें Can'onize v. t. साधूंच्या सालिकेंत गणणें. २ महिमा-कीर्ति वाढविणें. Can'onizer n. Can'onist n. ख्रिस्ती धर्मशास्त्रांत प्रवीण, ख्रिस्ती धर्मशास्त्री, धर्मशास्त्रज्ञ, एक्झेसिप्टचे कायदेकानू जाणणारा. Canonist'ic a. कानोन्यासंबंधीं. Canon-law n. (ह्यांत विवाह व इतर गृह्यसंस्कार सांगितलेले असतात.) ख्रिस्ती लोकांचें संस्कारप्रकरण, कल्पसूत्र. ह्याला आपल्यामध्ये कल्प म्हणतात. विवाहादिसंस्कारप्रकरण n. Canon of the mass ख्रिस्ती लोकांच्या मासनामें दिधीचा मुख्य भाग.

Canopus (ka-nō'pus) n. astron. दक्षिण गोलार्धातील एक नक्षत्र, अगस्तिस, अगस्त्य.

Canopy (kan'o-pi) [Fr. *canope*.—It. *canope*.—L. *canopium*.—Gr. *kanopeion*, an Egyptian bed with mosquito curtains (hence, any sort of hangings).—Gr. *kanops*, a mosquito, a knat, lit. 'conefaced,' *konos*, cone and *op*, face.] n. छत n, चांदवा m (v. भर), छप्पर n, घटाटोप m, मच्छरदाणी f; as, "Golden canopies and beds of state." २ पिंजरी f, घडाटोप m, चंवरडोळ m. [C. OF LIGHT FRAMEWORK OVER AN IDOL मंडपी f, चंवरडोळी f.] ३ छत्र n, राजछत्र n. ४ शंखयावरची छत्री f. ५ देवळांतील धर्माध्यक्षाच्या जागेवरील छत n. C. of clouds मेघमंडप m. C. of heaven नखोमंडळ, जभोवितान. C. v. t. छत लावणें-बांधणें, चांदवा बांधणें. as, "A bank with ivy canopied." Canopying pr. p. Canopied pa. p.

Canorous (kan-o'rus) [L. *canorus*, from *canor*, melody, from *canere*, Sk. कण् (?) to sing.] a. melodious, musical सुस्वर-मधुर गायनाचा, मधुर गायनासंबंधीं; as, "Birds that are most canorous." Cano'rously adv. Cano'rousness n. स्वरमाधुर्य n, मधुरता f.

Cant (kant) [Prob. from O. Fr. *cant*, Fr. *chant* singing, in allusion to the singing or whining tone of voice used by beggars, from L. *canere*, *carvus*.] n. the idioms and peculiarities of speech of any sect, class or occupation (चिन्तित-अर्ज-प्रार्थना-स्तुति करण्याची) स्वभावानें ठरलेली भाषा f, श्रेणीभाषा f, विशेष भाषा f, दीनवाणी f, मानभावी बोलणी, दांभिक भाषण n. C. a. दीनवाणीचा, दांभिक भाषणाचा, होंगी. C. v. i. to speak in a whining voice दीनवाणीनें बोलणें. २ to talk with an affectation of religion, philanthropy &c., to practise

hypocrisy धर्मनिष्ठपणाचें मिष करणें, गोड बोलून फसवणें, (चोरांची किंवा इतर धंदेवाल्यांची) सांकेतिक भाषा वापरणें, रड गाणें. *Cant'er n.* See *Canter* 2. *Canting a.* दांभिक भाषणाचा.

Cant (kant) [O. Fr. an edge, an angle, from *J. canthus*, the iron ring round a carriage wheel.] *n.* बाह्य कोन, बाहेरचा कोन, सरळ रेषेपासून वांकविणें. २ धक्का *m.*, हिसका *m.*, झटका *m.* ३ कलंडलेली स्थिति *f.*, उतार. ४ (पिंपाचे बाजूला बसविण्याचा एक) निमुळता लांकडी तुकडा *m.* ५ *naut.* नावेच्या कण्याशीं कोन करणारें लांकूड *n.* *C. v. t.* कलंडणें, कानवडा करणें. २ आंचका मारणें, फेंकून देणें. ३ लांकडाचा एक कोंपरा कापणें. *Canting n.* कलंडणें. *Cant-rail n.* आगगाडीच्या डब्यांतील छताची दांडली (दांडा), दाशा. २ सज्याचा धीर. ज्यावर सज्या-कठडा असतो तें लांकूड-तो धीर, दाशा, धीर (for small dimensions).

Cant (kant) n. लिलांव. *C. v. t.* लिलावानें विकणें.

Cant (kant) a. चपळ, सुटसुटीत.

Can't (kánt) a colloquial contraction of *Cannot*.

Cantab (kan'tab) [Abbreviated from *Cantabridg-ian*] *n.* a *cantabridgian* (colloq.) केंब्रिजचा रहिवाशी. २ (*esp.*) a student or graduate of the *University of Cambridge, England* केंब्रिज विद्यालयांतील विद्यार्थी किंवा पदवीधर; as, B. A. (*Cantab.*)

Cantalever (kan'ta-lèver) [O. Fr. *cant*, an angle & *lever*, to raise.] *n.* (कंसाकृति) खांबासारखी पळेदार कसान. [Written also *Cantaliver*, *Cantilever*.]

Cantankerous (kan-tang'kèr-us) [M. E. *contak*, quarrelling.] *a.* ill-natured, cross, perverse, contentious दुस्स्वभावाचा, भांडखोर, चिडखोर, हेंकट, हेकेखोर; as, "The C. old maiden aunt."

Cantata (kan-tà'ta) [It.—from *cantare*, to sing, L. *cantare*, intens. of *canere*, to sing.] *n. mus.* गाण्याचे पद्धतीवर बसवलेली कविता. *Can'tatrice n.* गाणारीण.

Canteen (kan-tèn') [Fr. *cantine*.—It. *cantina*, a cellar, cool cave (hence the sense of vessel for liquids). Perhaps from L. L. *cantus*, a corner.] *n.* क्यान्टीन *n.*, लष्करी शिपायांना दारू व इतर सामान विकण्याचें दुकान *n.* २ क्यान्टीन *n.* दारू-पाणी वगैरे ठेवण्याचें तीन किंवा चार पाहण्यांचें भांडें.

Canter (kan'tèr) [An abbr. of *Canterbury gallop*. See *Canterbury gallop* under *Canterbury*.] *n.* a moderate and easy gallop adapted to pleasure-riding चौकचाल *f.*, सात्रक चाल *f.*, प्लुतगति *f.*, तुर्की दुडकी चाल *f.* २ a rapid or easy passing over घाई-घाईनें पाहून जाणें-पाहणें; as, "A rapid canter in the *Times* over all the topics." *C. v. i.* to move in a canter चौकणें, चौकचालीनें चालणें. *C. v. t.* to ride (a horse) at a canter चौकचालीवर चालविणें.

Canter (kan'tèr) [Vide Cânt. I.] *n.* one who cants or whines, a beggar कन्हेरी गाणें-रडगाणें गाणारा; भिकारी. २ a hypocrite, one who uses canting language ढांगी, वाग्देदांती, वाग्ब्रह्मज्ञानी, तोंडचा ब्रह्मज्ञानी.

Canterbury (kan'tèr-ber-ri) [From Canterbury (in England); it is the seat of the Archbishop of Canterbury (the primate of all England) and contains the shrine of Thomas a' Becket, to which pilgrimages were formerly made.] *n.* इंग्लंडांतील क्यान्टरबरी नांवाचें शहर *n.* C. gallop, a gentle gallop such as was made by pilgrims riding to Canterbury चौकचाल, सात्रक चाल. C. tale(s), any tale told by travellers to beguile the time (मूळार्थ) क्यान्टरबरी येथील टामसबेकेटच्या देवळाच्या यात्रेस जाणाऱ्या प्रवाशांना रस्त्यानें करमणुकीकरितां सांगितलेल्या गोष्टी. प्रसिद्ध इंग्रजी कवि चासर यानें Canterbury Tales या नांवाची एक अपुरी कादंबरी लिहिली आहे. कल्पित कादंबरी *f.* क्यान्टरबरी गोष्टी *f. pl.* (करमणुकीकरितां) प्रवासांत वेळ जाण्याची गोष्ट *f.* भंडपुराण *n.*

Cantharidal (kan-thar'i-dal) [Vide Cantharis, Cantharides.] *a.* pertaining to cantharides, containing or made of cantharides स्प्यानिशफ्लाय नांवाच्या माश्यांचे. as, C. plaster. Canthar'idin *n.* स्प्यानिशफ्लाय नांवाच्या माश्यांतील पलिस्तरच्या उपयोगाचें मूलद्रव्य *n.* Cantharides *n.* See Cantharis.

Cantharis (kan'thà-ris) [L., a kind of beetle.—Gr. kantharis.] *n. pl.* Cantharides. स्प्यानिशफ्लाय नांवाची एक माशी *f.* इच्यापासून पलिस्तराचें औषध तयार करतात.

Canthus (kan'thus) [Gr. kanthos, corner of the eye.] *n.* डोळ्याचा कोंपरा *m.*, नेत्रकोन *m.* Can'thi *pl.* Inner C. डोळ्याचा आंतला कोंपरा *n.* Outer C. नेत्रप्रांत *m.* नयनोपांत *m.*, अपांग *m.*

Canticle (kan'ti-kl) [L. canticulum, a little song, dim. of canticum, a song, from canere, cantus, to sing.] *n.* (obs.) (लहान) गीत *n.*, (लहान) स्तोत्र *n.* २ *pl.* सालोमन राजाचें गीतनामें पुस्तक *n.* ३ (obs.) सर्ग *m.*, पर्व *m.* Can'ticum *n.* लहान गीत *n.*

Cantilever, same as Cantaliver.

Cantillate (kan'ti-lāt) *v. t. & v. i.* गाणें. Cantillā'tion *n.* Can'tillatory *n.*

Cantle (kan'tl) [O. Fr. cant, an edge or a corner.] *n.* कोंपरा *m.*, भाग *m.* २ खोगिराचा उंचवट्याचा भाग *m.* C. *v. t.* (पासून) तुकडा कापून घेणें. Cantlet *n.* तुकडा *m.*

Canto (kan'tō) [L. canere, cantus, to sing.] *n. pl.* Cantos. सर्ग *m.*, पर्व *m.*, काव्याचा भाग *m.*, अध्याय *m.* २ टिपेचा 'सूर, किनरी चिजेचा उच्च स्वरांतला भाग *m.* Cantus *n.* स्वरमाधुर्य *n.*

Canton (kan'ton) [L. L. cantonum, a region.] *n.* परगणा *m.*, जिल्हा *m.*, पेटा *m.*, महाल *m.* २ निशाणीचा

अथवा चित्राचा एक भाग *m.* ३ ढालेच्या उजव्या बाजूस केलेली खूण *f.* *C. v. t.* वर्ग करणें, भाग-जिल्हे करणें. २ छावणीची जागा वांटून देणें. *Can'tonal a.* परगण्याचा. *Can'tonment n.* छावणी *f.* लष्कर *n.*

Cantor (kan'tur) [*L.* a singer, from *canere*, to sing.] *n. obs. a singer* गाणारा, गवई *m.*, esp. the leader of a church choir ख्रिस्ती देवळांतील सेवाधारी गवयांचा नायक, क्वान्टर. *Can'toral a.* क्वान्टरासंबंधीं, ख्रिस्ती देवळांतील मुख्य गायकासंबंधीं. *Cantoral staff* मुख्यसेवाधारी गवयाची ग्रष्टि *f.* (ताल दाखविण्याकरितां). *Canto'ris a.* गवयासंबंधीं, मुख्य गवयासंबंधीं.

Canty (kan'ti) *a.* आनंदी, उल्हासी. *Can'tiness n.*

Canvas (kan'vas) [*L. cannabis*, hemp.] *n.* क्वानव्हास, किंतान *n.*, त्रिवटा *m.*, ताट *m.* २ *fig. (a)* जहाजाचीं शिडें. *(b.)* चित्र *n.* *C. a.* चिवट्याचा, ताटाचा, किंतानाचा, चिवंटी. *C. v. t.* क्वानव्हास घालणें-चसवणें. *Canvas-climber n.* खलाशी. *Canvas-back n.* क्वानव्हास रंगी पिसांचें बंदक *n.* *Canvas-stretcher n.* चित्रें काढण्याकरितां क्वानव्हास ताणण्याचा फळा *m.*, क्वानव्हासफळा *m.* Under the canvas शिडें सोडलेलीं आहेत अशा स्थितींत. २ वर निशाण फडकत असलेल्या तंबूंत, तंबूंत; as, "A life under canvas in the finer seasons of the year."

N. B. क्वानव्हास पुष्कळ प्रकारचा असतो, तो विरविरित असतो व घट्टही असतो. लोंकरीच्या विणकामांत तेलकट-रंगाचीं चित्रें काढण्यांत व इतर वस्तु करण्यांत त्याचा उपयोग करितात.

Canvass (kan'vas) [*From Canvas.*] *v. t.* बारकाईनें शोध करणें, छानणें, छान करणें, छडा *m.* झाडा *m.* शोध *m.* लावणें-काढणें-करणें. २ वाटाघाट करणें, वाद-विवाद करणें, (गिन्हार्डक, कामधंदा, वर्गणी इत्यादि) आर्जव-प्रार्थना-विनंति करून मिळविणें. *C. v. i. to solicit votes* पुखाद्याकरितां मतें गोळा करणें, खटपटीनें मत मिळविणें (with for). *C. n.* शोध *m.* २ वाटाघाट *f.* वादविवाद *m.* ३ आर्जव *f.* प्रार्थना *f.* मत मिळविण्याची आर्जवपूर्वक खटपट *f.* प्रयत्न *m.* *Can'vasser n.*

Cany (kân'i) *a.* made of canes वेताचा, वेतसमय, वेतसप्रचुर. *Vide Cane.*

Caoutchouc (kow'chuk) [*Fr. caoutchouc*, from Caribbean *Cahuchu.*] *n.* India-rubber रबर *m.*

Cap (kap) [*A. S. cæppe*, cap, cape, hood, from *L. cappa*, a cap.] *n.* बसकी टोपी. [OPPOSED TO HAT. साहेब लोकांत वृद्ध पुरुष, स्त्रिया व मुलें बहुधा बसकी टोपी (CAP) वापरतात. *C. WORN BY WOMEN AND CHILDREN (AMONG THE HINDUS)* टोपडें (रें) *n.*, कुंचडें *n.*, टकोचें. *C. THAT COVERS THE EARS* कानटोपी]. २ बसक्या टोपीसारखें शिराच्छादन. ३ खूण म्हणून घातलेली अधि-काराची किंवा हुद्याची टोपी. ४ टोपी काढून केलेला नमस्कार-रामराम *m.*; as, "He that will give a cap and make a leg in thanks." ५ a cap-like covering of any kind शेंब, शेंबी *f.* टोपण *n.*, (टोपी-सारखें) झांकण. ६ (a) *archi.* मथाळा *m.*, स्तंभशीर्ष.

(b) *naut. and photo.* टोपी *f.* ७ शिरोमणि; as, Thou art the cap of fools तूं मूर्खांचा शिरोमणि आहेस. ८ (टोपीसारखी) डांबरी कापडाची मूठ *f.* ५ a large size of writing paper मोठ्या आकाराचा जाड कागद; as, फुलिस्केप कागद (foolscap). C. v. t. टोपी *f.* टोप *m.* घालणें, शेंबी *f.* सांव लावणें-चसवणें. २ पुरें करणें, शिखराला पोंहचवणें. ३ भंडी *f.* लावणें-रुहणणें; as, To C. a story, quotation, verses, &c. (For more meanings of the verb see the meanings of the noun). C. v. i. (*Shakes.*) (साहेव लोकांत) सन्मानार्थ टोपी काढणें. Capped (kapt) *pa. p.* Capping *pr. p.* Cap-case *n.* टोपी ठेवण्याचा डबा *m.* Cap'ful *n. naut.* अल्पप्रमाण. Cap and bells *lit.* टोपी आणि घंटा, खुषमस्कऱ्याच्या खुणा-विशेष सरंजाम; as, To mount cap and bells. Cap in hand *adv. phrase.* नम्रपूर्वक असा; as, "Any chance fellow who was cap in hand for a situation." A feather in one's cap *fig.* भूषण-अभिमान वाटण्यासारखी गोष्ट-कारण *n.* विजयाची खूण *f.* कीर्तीत नवीन भर *f.* Black cap, See Black. Percussion cap, *gun-cap* (बंदुकीच्या कान्यावर घालण्याचें) केप *n.* I must put on my considering cap निखालस उत्तर देण्यापूर्वी मला त्या गोष्टीचा विचार केला पाहिजे. If the cap fits, wear it जर हे शब्द तुम्हांला लागू पडतील तर ते आपल्याला लावून घ्या. Your cap is all on one side तूं कामानें अतिशय फार त्रासला आहेस. To pull caps (बायकांसारखें) चिरडीस जाऊन भांडणें. To cap the climax to say or do something extraordinary कांहींतरी विलक्षण करणें-ह्मणणें. [THE EXERCISES AMONGST SCHOLARS CORRESPONDING TO "CAPPING OF VERSES" ARE आद्याक्षरी *f.* अंत्याक्षरी *f.* प्रतिमाला *f.*] To set one's cap at (एखाद्या स्त्रीनें लग्न करण्याच्या उद्देशानें) पुरुषाचें मन ओढून घेण्या-करितां एकसारखा प्रयत्न करणें. To throw up or fling up one's cap (आनंदातिशयामुळें) टोपी हवेंत उडवणें. To win at capping verses (एखाद्यावर) भंडी *f.* लावणें-चढविणें.

Capable (kāp'a-bl) [Fr. *capable*.—L. *L. capabilis*, comprehensible, afterwards able to hold.—L. *capere*, to hold.] a (*obs.*) sufficiently capacious मावून घ्यायजोगा-जोगता-&c., सांठव्याचा. २ (चा) समावेश करण्यास योग्य, धारणयोग्य, लायक, ग्रहणयोग्य; as, "A room C. of holding a large number". ३ of adequate ability समर्थ, योग्य, लायक, कार्यक्षम, क्षम, शक्त. ४ talented काबील (used at present in a bad sense) बुद्धिमान, मोठ्या बुद्धीचा. ५ मोठ्या कर्तृत्वाचा, कार्यक्षम, कर्ता. Capabil'ity, Cap'ableness *n.* (v. A. 1.) मावून घेण्याची योग्यता *f.* धारणासामर्थ्य *n.* २ शक्ति *f.* योग्यता *f.* कर्तृत्व *n.* कार्यकुशलता *f.* कार्यक्षमता *f.* कार्यसौकर्य (facility). ३ सामर्थ्य *n.* बल *n.*; as "A C. to take a thousand views of a subject."

Capacity (kap-as'i-ti) [L. *capacitas*, from *capax*, *capacis*.—from *capere*, to take.] *n.* (v. A. 1.) *the power of containing* समावेशशक्ति *f*, सांच *m*, सांठ *m*, सांठपा *m*, धर *m*, पोट *n*, ग्रहणशक्ति *f*, समाई *f*, समावा *m*, कोठी *f*. [OF C. A MEASURE कैली, मापी, (EX. कैली खंडी-मण-शेर, &c. मापी खंडी-मण, &c.) २ *reach of the mind* आक्रमणशक्ति *f*, कव *f*, कवळ *n*, (आ)अवांका *m*, आटोका or आटंका *m*, आव *m*, बुद्धीची धांव *f*, पोहोंच *m. f*. [SUITABLE OR SUITABLY WITH ONE'S C. यथाबुद्धि, यथामति. TO BE WITHIN ONE'S C. आहारों-अवसानांत असणें *g. of o.*] ३ *power of the mind* ग्रहण-धारणाशक्ति *f*, (आंगची-जातीची-मुळांतली) आकलनशक्ति *f*. ४ शक्ति *f*, सामर्थ्य *n*. ५ नातें *n*, अधिकार *m*, पदवी *f*, हुद्दा *m*, पेशा *m*; as, "He liked to work in the C. of a carpenter." ६ लायकी *f*, योग्यता *f*, सत्ता *f*; as, He had the C. of making a will." ७ *geom.* घनफळ *n*. ८ *phys.* ग्राहकता *f*, ग्रहणशक्ति *f*. Capā'cious *a.* *wide, spacious* ऐसपैस, प्रशस्त, सावकाश, पोटारा, विशाल, विस्तृत; as, A C. vessel. २ विशालबुद्धीचा, आटोपाचा, मोठ्या सांठप्याचा, मोठ्या आवांक्याचा. ३ मोठी ग्रहणशक्ति असलेला, मोठ्या ग्राहकतेचा. *Capaciously adv.* *Capaci'ousness n.* (v. A. 1.) पैसपणा *m*, ऐसपैसपणा *m*, प्रशस्तपणा *m*, प्राशस्त्य *n*. *Capacitate v. t.* योग्य करणें, लायक-समर्थ-कार्यक्षम करणें. *Legal capacity (व्यक्तिनिष्ठ) व्यवहारयोग्यता f*, (विशिष्ट हक्क भोगण्याची) कायदेशीर योग्यता *f*.

Cap-a-pie (kap-a-pē') [O. Fr. (*de*) *cap-a-pie*, from head to foot.—L. *caput*, the head and *pes*, foot.] *adv.* नखशिखांत, सर्वांगभर, आपादमस्तक, डोक्यापासून पायांपर्यंत; as, "He was armed C."

Caparison (ka-par'is-un) [Fr. *caparacon*, from Sp. *caparazon*, a cover for a saddle, coach, &c., from *capa*, cloak, cover & suffix *azon*.—L.L. *capa*, cape.] *n.* गाशा *m*, चारजमा *m*, चारजामा. २ पाखर *f*, झूल *f*. (of an elephant or a horse). ३ चांगला-उंची पोशाख *m*; as, "My heart groans beneath the gay C." *C. v. t.* गाशा-चारजमा *m*. टाकणें-घालणें-करणें, सज्ज करणें; as, "The steeds, caparisoned with purple, stand." २ नटविणें, सजविणें, (संग्रामवारू-&c.) अलंकृत करणें; as, "I am caparisoned like a man." *Capar'isoned a.* गाशा घातलेला, शृंगारलेला, &c.

Cape (kāp) [L. *caput*, the head.] *n.* भूमीचें टोंक *n*, भूशिर *n*, भूशलाका *f*. २ (केप आफ गुड होप येथें तयार केलेली) केप नांवाची दारू *f*. *C. v. i. naut.* नेमणें(?), रोंखणें, लावणें, लागणें; as, "The ship C.s westward." गलबत पश्चिमाभिमुख चालत आहे. *The Cape* केप आफ गुड होप (आफ्रिकेचें अगदीं दक्षिण टोंक). *Cape-cloud n. astron.* केपक्लाउड नांवाचा तारा *m*. *Cape-horn current* शृंगांतरीय प्रवाह, केपहार्नप्रवाह.

Cape (kāp) *n.* the neck-piece of a cloak साहेब लोकांचें केप नांवाचें उपवस्त्र *n.*, हें गळ्याभोंवतीं बांधितात व निम्या पाठी व छातीपुरतें असतें.

Capelin, Caplin (kap'e-lin) *n.* केपेलिन नांवाचा समुद्रांतील एक लहान मासा. हा ग्रीनलंड, आइसलंड, न्यूफाउंडलंड व अलास्का यांच्या किनाऱ्यावर फार आढळतो. याचा काडमासा धरण्यासाठीं आमिषासारखा उपयोग करितात.

Capella (kā-pel'lā) *n. astron.* ब्रह्महृदयतारा *m.* (हा ओरीगन नक्षत्रांतील एक मोठा चमकणारा तारा आहे.) सार (थि) थ.

Caper (kā'pēr) [L. *capparis*, the caper.] *n.* केपर नांवाचें झुडुप *n.*, तिळवण वर्गांतील एक वनस्पति *f.* Caper tea एक प्रकारचा केपर नांवाचा काळा चहा *m.* याचीं पानें थोडीं कुरळ असतात.

Caper (kā'pēr) *n.* डच लोकांचें लुटारू जहाज *n.*, केपर.

Caper (kā'pēr) [L. *caper*, a he-goat.] *v. i.* उड्या मारणें, नाचणें, खिदळणें. [To BOUND OR C. AS A HORSE चौक चालणें. To JUMP AND C. ABOUT AS A CHILD टिणटिण-टणटण उड्या मारणें.] *C. n.* उडी *f.*, नाच *m.* Caperer *n.* बागडणारा. Capers, Capering *n.* (v. V.)—*act.* खिदळणें *n.*, नाच *m.*, उड्या *f. pl.* [Wild capering बोकंदळ.] To cut a caper आनंदानें उडी मारणें, बागडणें.

Capias (kā'pi-as) [L. *capere*, to take.] *n. law.* कैदी पकडण्याचा हुकुमनामा *m.* (जामीन घेऊन किंवा गुन्ह्याची नाशाबिती होऊन सोडीपर्यंत ह्या हुकुमनाम्याचा अम्मल असतो.)

Capillament (ka-pil'a-ment) [L. *capillus*, hair.] *n. obs.* (के) केंसर *n.*, तंतु *m.* २ *anat.* (R) केशवाहिनी *f.*

Capillary (kap'il-a-ri) [L. *capillus*, hair.] *a. small like hair* केंसासारखा बारीक, केशतुल्य, केशसदृश, अतिसूक्ष्म. *C. attraction* केशाकर्षण *n.* *Capillary n. anat.* केशवाहिनी *f.*, सूक्ष्म नाडी *f.*, सूक्ष्मवाहिनी *f.* केंसाच्या आकृतीची वाहिनी, केशवाहिनी (शुद्ध आणि अशुद्ध रक्त वाहणाऱ्या नाड्यांना जोडणारी), केंसासारखी वाहिनी. *Capilla'ceous a.* अतिसूक्ष्म, केंसासारखा. *Capilla'rity n.* केशाकर्षण. *Cap'illose a.* केंसाळ (R.) *Capillary orifice* कैशिक मुख, कैशिक छिद्र. *Capillary tube* केंसासारखी सूक्ष्म नळी, केशतुल्य नलिका *f.* *Capillary vessel* केशतुल्य वाहिनी. *Capilliform a.* केशाकृति.

Capital (kap'it-al) [L. *caput*, the head.] *a. (obs.) relating to the head or top* मस्तकासंबंधीं, शीर्षण्य, मूर्धन्य, वरला, वरचा, वरील. २ *principal* मुख्य, श्रेष्ठ, अग्रणी, अग्रगण्य; as, A. C. city. ३ प्राणांतिक, प्राणांत, देहांत, मरणांत; as, A. C. punishment. ४ *noble, excellent* खासा, नामी, उमदा, शेलका, उत्कृष्ट; as, A. C. speech. ५ देहांत शिक्षेचा, मृत्युदंडाई; as, A. C. crime. ६ *letter* as, A. C. letter C. *n. archi.*

खांवाचा मथाळा *m*, स्तंभशीर्ष *m*. २ *the chief city* राजधानी *f*, राजनगर *n*, मुख्य नगर *n*, तख्ताची जागा *f*. ३ *the trade's stock* मुद्दल *n*, पुंजी *f*, भांडवल *n*, मूलधन *n*. ४ *a large letter* मोठा वर्ण *m*, मोठे अक्षर *n*. ५ सत्ता *f*- अधिकार *m*. वाढविण्याचा उपाय *m*, फायदेशीर साधन *n*- उपयोग *m*; as, He has made a C. out of his enemy's position. ६ (*obs.*) प्रकरण *n*, वाच *f*. Capitaliz-sation *n*. मुद्दल आकारणं *n*, मुद्दलाचें किंवा मूळ भांडवलाचें रूप देणें. २ मोठ्या अक्षरांनीं छापणें *n*. Capitalize-se *v. t*. मुद्दलाचें स्वरूप देणें, मुद्दल आकारणें. २ मोठ्या अक्षरांनीं छापणें. Cap'italist *n*. पुंजीवाला, भांडवलवाला, मुद्दलवाला, भरणेकरी (?). Cap'itally *adv*. प्राणांत शिक्षेनें, देहांत शिक्षेनें. २ उत्तम रीतीनें, उत्कृष्ट रीतीनें (*colloq.*). Cap'itate *a. bot*. टांचणीच्या शिरोभागासारखा, टांचणीसारखा शिरोभाग ज्या स्त्रीकेंसरास आहे असा, अणकुचीदार, कीलमुंडाकार. Capitā'tion *n*. शिरोगणना *f*, शिरोगणती *f*. २ डोईपट्टी *f*, माणुसपट्टी *f*, दरव्यक्तीवरचा कर *m*. Circulating or floating Capital फिरतें भांडवल (कामगारांची मजुरी व कामांत वापरलेला कच्चा माल ह्यांना हें नांव देतात), अस्थायी भांडवल. A fixed Capital स्थिर-कायमचें भांडवल (कारखान्याचा इमला व तेथील यंत्रें, हत्यारें यांना कायमचें भांडवल असें नांव दिलें आहे). To hold lands in Capital खुद्द राजापासून जमीन मिळविणें. To make Capital out of (चा) फायदेशीर उपयोग करून घेणें, (क्षुल्लक गोष्टीचा बराच बडीजाव करून) फायदा करून घेणें. Capital stock व्यापारांत घातलेलें भांडवल *n*. To live on one's Capital (मूळ भांडवलांत भर टाकल्याशिवाय किंवा ज्यास्त पैसा मिळविल्याशिवाय) भांडवलच खर्च करणें, पदरमोड करून उदरनिर्वाह करणें. To speak in Capitals कांहीं शब्दां-वर जोर देऊन बोलणें, कांहीं शब्द ठांसून उच्चारणें. Capitation-tax डोईपट्टी.

Capitol (kap'it-ol) [L. *capitolium*, from L. *caput*, the head. CAPITOLIUM हें प्राचीन रोमन लोकांच्या 'ज्युपिटर' देवाच्या देवळाचें नांव आहे. कारण ह्या देवळाचा पाया खणीत असतांना (CAPUT) मनुष्याचें डोकें सांपडलें होतें. ज्या टेंकडीवर हें देऊळ बांधलें होतें त्या टेंकडीलाही CAPITOLIUM असें नांव पडलें होतें, व ह्या टेंकडीवरच प्राचीन रोम शहरांतील राज्यव्यवस्था ठरविण्याकरितां सभासद जमत असत.] *n*. प्राचीन रोम शहरांतील ज्युपिटरचें देवालय. २ रोमी सभासदगृह. ३ अमेरिकेंतल्या युनायटेड् स्टेट्समधील राष्ट्रीय सभा भरण्याची वाशिंगटन येथील जागा, 'क्यापिटाल.' Capitō'lian, Capitō'line *a*. ज्युपिटरच्या देवालयासंबंधीं-देवालयाचा.

N. B. Senate सभासदमंडळ, सभासदगृह, मंत्रिसभा. Syndicate तंत्रीसभा, कारभारीमंडळ, कार्यकारी मंडळ.

Capitulate (kap-it'ul-āt) [L. *capitulare*, to arrange under heads, from *caput*, the head.] *v. i.* (*obs.*) to draw up in articles कलमबंदी *f*. करणें, कलमवार

लिहिणें-करणें. २ *to surrender upon terms* कौलानें-
 कौल मागून-कौल घेऊन सोडणें, वश होणें, शरण जाणें,
 &c., कौलास येणें. [TO WAVE A FLAG OR CLOTH IN
 INDICATION OF CAPITULATING रुमाल *m.* फिरवणें-उड-
 वणें.] C. *v. t.* (R.) (तहाच्या अटी ठरवून) स्वाधीन
 करणें. Capitula'tion *m.* तह *n.* २ (शत्रूच्या) स्वा-
 धीन होणें *n.* ३ तहाचा करारनामा *n.* Capitulato
n. तह करणारा *m.*, तह करून शरण जाणारा *m.*
 Capit'ulatory *a.*

Capitulum, Capitellum (ka-pit'ul-um) [L. dim. of
caput, the head.] *n.* गुच्छ, मंजरी(?), पुष्पगुच्छ. [ज्या-
 प्रमाणें डोक्यावर केंसांची मांडण असते त्याप्रमाणें देंठाच्या
 टोंकावर फुलांची मांडण असलेला पुष्पगुच्छ. उदाहरणार्थ--
 सूर्यकमळ, शेंडू, शिवती, गेंद इ.] २ *anat.* अस्थिगुच्छ *m.*,
 हाडाचा शिरोभाग (मुख्यत्वेकरून फांसळीच्या शिरो-
 भागाला हा शब्द लावितात). Capit'ular *a.*

N. B. सूर्यकमळ वगैरेंचें जें एकच फूल बहुशः समजलें
 जातें तें लक्ष्यपूर्वक पाहिल्यानें एकच नसून तो पुष्पसमुदाय
 आहे असें लक्षांत येईल. प्रत्येक फुलास वेगळा देंठ नसावा आणि
 फुलें बहुतेक एकाच पातळीवर असावीत असें याचें लक्षण आहे.
 Capitulum = गुच्छ, and spike मंजरी.

Capon (kā'pn) [L.-Gr. *koptein*, to cut.] *n.* खच्ची
 केलेला गुबगुबीत कोंबडा *m.* Caponise-ze *v. t.*
 गुबगुबीत करण्याकरितां खच्ची करणें; us, To C. a cock.

Capon (kā'pun) [Fr.] *n.* मासा *m.* २ लेख *m.*, प्रीतिपत्र *n.*

Caprice (ka-prēs') [Fr.-L. *capra*, a she-goat.] *n.*
 तड्यत *f.*, लहर *f.*, छंद *m.*, हुक्की *f.*, तरंग *m.*, चंचलता *f.*
 Capri'cious *a.* लहरी, चंचलबुद्धीचा, ऐच्छिक, छंदखोर,
 क्षणिकबुद्धि. २ (temper) चंचलपणाचा, चंचलबुद्धीचा,
 क्षणिकबुद्धीचा. Capri'ciously *adv.* लहरीनें, छंदिष्ट-
 पणानें, लहर येऊन. Capri'ciousness *n.* (v. A. 1.)
 लहरीपणा *m.*, छंदीपणा *m.*, चांचल्य *n.*, चंचलता *f.*,
 चंचलबुद्धि *f.*, उचलचावडेपणा *m.*

Capricorn (kap'ri-korn) [L. *capricornus*, *caper*, a
 he-goat, and *cornu*, a horn.] *n.* *astron.* the tenth
 of the twelve signs of the zodiac मकर *m.* en-
 trance of the Sun into C. मकरसंक्रांति *f.*, मकरसंक्र-
 मण *n.* [THIS IS THE FIRST DAY OF उत्तरायण OR THE
 SUN'S APPARENT COURSE IN THE NORTHERN DIREC-
 TION. THE DAY IS CONSIDERED SACRED BY WAY OF
 HAILING THE ADVENT OF A WARMER AND MORE
 SUNNY PERIOD OF THE YEAR. SOME OF THE NUMBER-
 LESS RITES OR ACTS COMMON AMONG HINDU WOMEN
 UPON THE OCCASION ARE अवा लुटविणें, खेळणें, रांगणें, सुगडें
 वसणें AND SOME OF THE OFFERINGS MADE TO PRIESTS
 OR GIFTS INTERCHANGED AMONGST THEMSELVES ARE
 अचळवीवाण, घासग्रास, चिरचोळी, तिळगूळ, तिळवण, पाटपोट,
 रसरंग, हिरेदिवे.] The Tropic of Capricorn मकरवृत्त.

Caprification (kaprifikā'shun) [L. *caprificus*, the
 wild fig-tree,—*caper*, a he-goat & *ficus*, a fig, from
 goats feeding on it.] *n.* the fertilization of the fig

by insects, branches of the wild fig being placed among the cultivated kind; the subsequent fertilization is attributed to the punctures of an hymenopterous insect कीटकांच्या सहाय्यानें अंजीर पिकविण्याचा प्रकार; जंगली अंजिरांच्या डहाळ्या उत्तम जातीच्या अंजिरांच्या डहाळ्यांजवळ ठेवतात आणि त्यामुळे जे कीटक उत्तम अंजीर पिकवितात तेच त्या डहाळ्यांतील कच्च्या अंजिरांत शिरून त्यांत आपले घरे करितात व असें झाले ह्याणजे जंगली अंजिरांचेच चांगले स्वादिष्ट अंजीर तयार होतात. २ *fecundation by artificial means* कृत्रिम रीतीनें अंजीर तयार करण्याचा प्रकार. *Cap'riflicate v. t.* कीटकांच्या साहाय्यानें कृत्रिम रीतीनें जंगली अंजीर पिकविणे.

Capriform (kap'riform) [L. *caper*, a he-goat & *forma*, form.] *a.* बकऱ्याच्या आकाराचा, बकऱ्यासारखा, अजाकृति.

Caprine (kap'rin) [Vide Capriform.] *a.* बकऱ्याप्रमाणें.

Capriole (kap'ri-ōl) [L. *caper*, a he-goat.] *n.* बकरकुदा(द)ई *f.* बकरकुदी *f.* २ नाचांतील एक प्रकारची उडी *f.* पाऊल पुढें टाकल्याशिवाय तेथल्या तेथेंच मारलेली उंच उडी *f.* *C. v. i.* (पाऊल पुढें टाकल्याशिवाय तेथल्या तेथेंच) उडी मारणे, बागडणे.

Capsicum (kap'si-kum) [L. *capsa*, a case, its berries being contained in pods or capsules, from *capere*, to take hold.] *n. bot.* मिरची *f.* *Capsicum annum* (chillies) लाल मिरची. *Cap'sicine n. chem.* मिरचींतील कारक द्रव्य *n.*

Capsize (kap-siz') [L. *caput*, the head; Sk. कपाल, the forehead.] *v. t.* उलथा-उपडा करणे, उलथणे. *C. v. i.* उलटणे.

Capstan (kap'stan) [L. *capistrum*, a halter.] *n.* (दोरखंडानें) नांगर उठविण्याचें यंत्र *n.* कापसिन, मोठालीं ओझीं उचलण्याचें यंत्र.

N. B.—पाण्याच्या रहाटास दोरी गुंडाळली जाऊन घागर नशी वर येते त्याप्रमाणेंच नांगर अगर इतर ओझे ह्या कापसीन यंत्रानें वर आणतां येतें. भेद इतकाच कीं रहाट आडवा असतो व हें यंत्र उभें असून फिरतें असतें व दोरी चक्रावरून खालीं सोडलेली असते, व यामुळे हें पांच चार माणसांना फिरविण्यास सोईवार पडतें.

Capsule (kap'sul) [L. *capsa*, a case, & *capere*, *capsus*, to hold.] *n. bot.* बोंड *n.* (फुटीर-स्फुटनशील) पुटफल; *as*, भेंडा. २ *photo.* संपूट, एक जातीची चिनई मातीची उभट बशी *f.* ३ (शिसारी येणारें औषध घेण्यास सुलभ पडावें ह्याणून) जिलाटिनचें तकतकीत पुट *n.*-वेष्टन *n.* ४ (शिशीच्या बुचावर बसविण्याचें) धातूचें टोपण *n.* ५ काडतुसाचें वेष्टन *n.* ६ *anat.* कोश, पुट, पिशवी. *Cap'sular*, *Cap'sulary a.* बोंडाप्रमाणें पोकळ, बोंडाचा, टोपण-वेष्टन-पिशवी असलेला. *Cap'sulated a.* जिलाटिन (*gelatin*) च्या पिशवींत घातलेला-वेष्टण असलेला.

N. B.—बीजकोश हा *Capsule* ला योग्य प्रतिशब्द नाही. *Achenium, Berry, Capsule, Drupe, Follicle, Legume,*

Silique, इत्यादि फळांच्या जातींना आमचे पारिभाषिक शब्द आम्ही Fruit शब्दाखाली देणार आहोत.

Captain (kap'tān) [O. E. *captain*, *captain*.—Fr. *capitaine*.—L. L. *capitanus*, from L. *caput*, the head.] *n.* a chief officer नाईक *m*, प्रमुख, नेता, सेनाधिकारी *m*, सरदार *m*, (चेंडू वगैरे खेळणाऱ्या मंडळीचा) नाईक *m*, कप्तान *m*. २ (of a ship) कप्तान *m*, नाखवा *m*, तांडेल *m*, नौकाध्यक्ष *m*, नौकाधिपति *m*. ३ (of a band, gang, &c.) नायक *pop.* नाईक *m*, नायकडा *m*, नायकवडा, म्होरक्या *m*. ४ (of a body)—as, of spearmen, couriers, peons, labourers, &c. नाईक, हवालदार, जमादार, मिरधा, मुकादम. ५ *the commander of a company in a regiment* कप्तान. ६ *one skilled in war* युद्धकुशल, योद्धा *m*. ७ वर्गाचा कप्तान, शाळेंतील वर्गाची व्यवस्था ठेवणारा मुलगा *m*. C. a. (R.) श्रेष्ठप्रतीचा-धैर्याचा. C. v. t. पुढाकार-पुढार घेणे. Captaincy, Captainship *n.* नाइकी, नायकवडी, पुढारकी, कप्तानी *f*, सरदारी *f*, सरदारकी *f*, आधिपत्य *n*, स्वामित्व *n*. २ कप्तानाची जागा *f* पदवी *f*, नौकाधिपतीची पदवी *f*, कप्तानी *f*. ३ युद्धकौशल्य *n*. Captain general *n*. सैन्याचा मुख्य *m*, सरनाईक *m*.

Caption (kap'shun) [L. *captio*, a taking, a sophistical argument, from *capere*, to take.] *n.* (obs.) धरणे *n*. २ (R.) युक्तीने पकडणे *n*. ३ (भांडण उकरून काढण्याच्या हेतूने) तकरार करणे *n*. Cap'tious *a.* censorious, cavilling, carping, given to cavil दोषैकदृष्टीचा, निंदक, दूषक, तकरारी, आडफांद्या. २ *fitted to harass or perplex, invidious, troublesome* पकडीचा, धरपकडीचा, पेंचबांधाचा. ३ *proceeding from a cavilling disposition* दोषदृष्टीपासून उत्पन्न होणारा, दोषैकदृष्टीचा, दिक्कतखोरीचा, हुजतखोरीचा, आडफांद्याचा. Cap'tiously *adv.* (v. A.) दिक्कतखोरीने, तकरारीने, आडफांदे फोडून, &c. Cap'tiousness *n.* (v. A. 1.) दोषदृष्टिस्वभाव *m*, दिक्कतखोरी *f*, हुजतखोरी *f*, तकरारखोरी *f*, निंदकता *f*, पेंच *m*. (used as an abstract noun).

Captivate (kap'tiv-āt) [L. *captivatus* *p. p.* of *captivare*, to capture, from *captivus*, captive.] *v. t.* to take prisoner (obs.) युद्धांत पकडणे-धरणे-पाडाव करणे. २ *to fascinate, to enchant*. मोहून वश करणे, मोहणे, भारणे, मोह *m*-मोहनी *f*-घालणे, मोहित करणे; as, Cleopatra captivated Antony. Cap'tivating *a.* charming, engaging, pleasing मोहक, वश करणारा, मोहित करणारा, मनो(न)मोहक, मनोवेधक; as, C. smiles, manners, &c. Cap'tivation *n.* (R.) मोहन *n*, मोहित करणे *n*; as, The C. of our understanding.

Captive (kap'tiv) [L. *captivus*, from *capere*, to take.] *n.* लढाईतला कैदी *m*, युद्धदास *m*. २ प्रेमपाशबद्ध. ३ सौंदर्याने लोभित झालेला. C. a. युद्धांत धरलेला, पाडाव केलेला, युद्धघत, युद्धगृहीत. २ मोहित झालेला. ३ बंधनकारक, कैदखान्यासंबंधी; as, C. chains, बंदिवासाचा; as, C. hours. C. v. t. to take prisoner, to

capture कैदी-बंदीवान करणें; as, "Their inhabitants slaughtered and captived." Cap'tivaunce *n.* बंधन *n.*, दास्य *n.*, कैद *f.* Captiv'ity *n.* युद्धदास्यत्व *n.*, बंदी *f.*, कैद *f.* २ वशीभूतता *f.*, प्रेमपाशबद्धता *f.* Cap'tor, Cap'turer *n.* (v. V.) युद्धांत धरणारा, पाडाव करणारा, धरणारा. Cap'ture *n.* (v. V.) *act.* धरणें *n.*, पाडाव *m.*, निग्रह (S) *m.* २ *the thing taken by force* पाडावजिन्नस *m.*, जितद्रव्य *n.*, लढाईत हस्तगत केलेली वस्तु *f.* C. v. t. युद्धांत धरणें, पाडाव करणें, धरणें. २ बळजवरीनें हस्तगत करून घेणें. Captured *p.* (v. V.) युद्धांत धरलेला-पाडाव केलेला.

Caput (kăp'ut) [L. *caput*, the head.] *n. pl.* Capita डोकें *n.*, वस्तूचें वरचें टोंक *n.*, अग्र *n.* २ *anat.* See Capitulum. Caput mortuum [L. the dead head.] *n.* the worthless remains चोंथा *m.*, गाळ *m.*

Car (kär) [O. Fr. *car*, *char.*—L. *carrus*, a wagon.] *n.* गाडी *f.* २ *a chariot of war or splendour* रथ *m.*, स्यंदन *m.* ३ रेल्वेची-ट्राम्वेची गाडी *f.* डबा *m.* ४ विमानांत बसण्याची टोपली *f.* [CELESTIAL C. विमान *n.* FESTIVAL OF CARS रथोत्सव *m.*] ५ *astron.* सप्तऋषि नांवाचे सात तारे. हे उत्तरगोलार्धांत असतात. Also called Charles's Wain, the Great Bear or the Dipper. Car'man *n.* गाडी हांकणारा.

Carabine (kar'a-bin) Carbin [Fr.] *n.* कराबीन, करवली, कडाबीन, बंदूक, दामा, घोडेस्वारानें वापरण्याची बंदुक *f.* Car'abineer', Car'bineer' *n.* करवली बंदूक वापरणारा, करवल.

Caracole (kar'a-köl) [Fr. *caracol*, *caracole*, a snail, whence *faire de caracole*, applied to a manœuvre by soldiers, and to turns made by a horse:—Sp. *caracol*, a snail, a winding staircase, a turning about.] *n.* घोडेस्वारांनीं घेतलेली अर्धी चक्र *f.* २ वाटोळा जिना *m.* C. v. i. घोडेस्वाराप्रमाणें अर्धी चक्र घेणें; as, "Prince John caracoled within the lists." इकडे तिकडे नाचणें. C. v. t. घोड्याकडून अर्धी चक्र घेवणें.

Carafe (ka-râf') [Fr.] *n.* पाणी ठेवण्याचें कांचेचें भांडें *n.*, कुपी.

Caramel (kar'a-mel) [Fr. *caramel*,—L. L. *cannamellis*, *cannamella*, sugar-cane, from *canna*, reed & *mel*, *mellis*, honey.] *n.* (साखरेला चारशें अंशांची उष्णता देऊन बनविलेला काळ्या किंवा तपकिरी रंगाचा चिकचिकीत पण ठिसूळ) पक्का पांक *m.* गुलाबछडी करण्याकरितां अशा प्रकारचा पांक तयार करतात.

Carapace (kar'a-päs) [Fr.—Sp. *carapacho*.] *n. zool.* the shell of the crab or tortoise कांसव-खेकडा इत्यादि प्राण्यांची पाठ *f.* पाठीची कठीण कवची *f.*

Carat (kar'at) [Fr. *carat*.—It. *carato*:—Gr. *keration*, seed of pulse: Ar. *kirat* (*qirat*), a small weight; *kuara*, name of a plant whose beans in Africa are used as weights for gold.] *n.* क्यारट *m.*, हिरे

इत्यादि जवाहीर तोलण्याचें वजन *n.* [एक क्यारट हा एक रती व एक आणा यांबरोबर आहे. क्यारट हा पूर्वी तीन पूर्णांक एक तृतीयांश ग्रैनवरोबर असे पण आतां तो तीन पूर्णांक एक पंचमांश ग्रैनवरोबर धरतात.] २ सोन्याच्या शुद्धतेच्या प्रमाणाचें क्यारट नांवाचें माप *n.* [आपल्याकडील शंभर नंवरी सोनें चोविस क्यारटवरोबर समजलें जातें. एखाद्या सोन्यांत जर बावीस भाग शुद्ध सोनें व दोन भाग इतर हीण धातु असेल तर तें सोनें बावीस क्यारटचें आहे असें म्हणतात.]

Caravan (kar'a-van) [Pers. *karwan.*—Ar. *quirawan.*] *n.* काफला *m.*, पथिकसमुदाय *m.*, सार्थ *m.*, पथिकसमूह *m.* [C. OF HORSE-DEALERS कारवान *m.*] २ लमाणांचा तांडा *m.* ३ हिंस्रपशु ठेवण्याची गाडी *f.* पिंजरा *m.* ४ हिंस्रपशूंचें फिरतें प्रदर्शन *n.* ५ प्रदर्शनांतील गांवोगांवीं नेण्याची मोठी गाडी *f.* ६ माल व उतारू नेण्याची मोठी गाडी *f.* कधीं कधीं *caravan* बद्दल नुसतें *car* म्हणतात. Caravaneer *n.* सार्थनायक. Caravan'sary, Caravan'sera *n.* सराई *f.* धर्मशाळा *f.* पथिकशाला *f.*

Caravel, Carvel (kar'a-vel, kar'vel) [F.—It. *caravelia*, a kind of ship.] *n.* a small fishing-vessel लहान मच्छमारी नौका, मासे मारण्याची होडी *f.* २ a Turkish man of war तुर्की लढाऊ गलबत.

Caraway (kar'a-wā) or Carum [Gr. *karon.*] *n.* ओंवा, जिरें ह्यांच्या जातीचें धान्य *n.* [CARUM COPTICUM ओंवा, अजवान, अजमोदा. CARUM CARUI जिरें. CARUM NIGRUM शहाजिरें.]

Carbazotic (kar-ba-zot'ik) [*carbon* and *Azote.*]

Carbine (kär'bīn) *n.* 'कारबीन,' घोडेस्वाराकरितां लहान बंदुक *f.* See Carabine.

Carbolic-acid (kar-bol'ik-as'id) *n.* chem. कोलटार (coal-tar) पासून काढलेलें पूतिनाशक तेल *n.*, कार्बालिक तेल *n.* See Coal-tar.

Carbon (kär'bon) [L. *carbo*, *carbonis*, coal.] *n.* chem. शुद्ध कोळसा *m.*, अंगार(?)*m.*, कार्बान, कर्ब. हें एक रासायनिक मूलतत्व आहे. याचा अणुभारांक ११.९७. Carbide *n.* chem. a binary compound of carbon with some other element or radical, in which the carbon plays the part of a negative कर्ब व एखादी धातू ह्यांचा संयुक्त पदार्थ *m.*, कर्बाइत. Formerly called Carburet. Carbonaceous, Carbonic *a.* कारबानसंबंधीं, कारबान वायु असलेला, कर्बवायूसंबंधीं. Carbonate *n.* कारबानमय लवण, कार्बानिक अम्ल आणि एखादें भस्म (base) यांपासून झालेले लवण. Carbonated *a.* Carboniferous *a.* शुद्ध कोळसा उत्पन्न करणारे. Carbonisation *n.* कार्बान-शुद्ध कोळसा बनविणें. Carbonise *v. t.* कारबानाच्या-शुद्ध कोळशाच्या रूपांत आणणें. Carbonic acid प्राणवायु (oxygen) आणि कर्ब (carbon) यांपासून झालेला एक वायुरूप पदार्थ *m.*, कर्बिकाम्ल. Carbonate of lime खडू, भाजलेला चुनखडा, चुन्याची कळी. Sodium carbonate पापडखार. Carbon-process photo. See Photography.

Carboy (kar'boi) [Pers. *qarabah.*] *n.* 'कारावा,' रक्षक सांगाडा असलेली निळी किंवा हिरवी वाटली (हिचा उपयोग गंधकाम्ल (Sulphuric acid) वगैरे भरण्याकडे करितात), सांगाड्याची वाटली.

Carbuncle (kär'bung-kl) [L. *carbunculus*, dim. of *carbo*, coal.] *n.* लाल *m.*, माणिक्य (*pop.*) माणीक *m.* *dim.* माणकी *f.* २ *red pimple* अतिशय उष्णतेने झालेला मोठा फोड *m.*, पुष्कळ तोंडे असलेले गळू *n.* पुळी *f.* ३ (on the back) काळपुळी *f.*, काळफोड *m.*, देटपुळी *f.* ४ अग्निरोहिणी. Carbuncled *a.* काळपुळी झालेला. २ माणके लावलेला. Carbu'n'cular, Carbunculate *a.* लाल माणकाचा. २ काळपुळीचा. Car'buncula'tion *n.* *bot.* the blasting of the young buds of trees or plants by extreme heat or cold अतिशय थंडीने किंवा उष्णतेने वनस्पतींच्या किंवा झाडांच्या कळ्या मरणे-खुरटणे.

Carburet, same as Carbide (in the word Carbon). Carbureted *a.* कारबानने बनलेला.

Carcenet (kär'ka-net) *n.* (*Shakes.*) रत्नमाला *f.*, जडावाचा हार *m.* Also Carkanet, Carcant.

Carcass, Carcase (kär'kas) *n.* a dead body मढे-डे *n.*, मुडदा *m.*, मुरदा *m.*, शव *n.*, प्रेत *n.*, लोथ (घ) *f.*, (of a beast) पडे *n.* २ (जिवंत मनुष्यास तिरस्काराने) कुडी *f.*, कूड *f.*, कलेवर *n.*, लोधा *m.*, लोथ *f.* ३ सांगाडा *m.*, खटारा *m.*, सांगटा *m.*, सांटा *m.* ४ बोटीचा वगैरे कुजलेला सांगाडा; as, A rotten C. of a boat. ५ कोणत्याही अपुऱ्या वस्तूचा सांगाडा *m.* ६ a hollow cage or shell filled with combustibles (घरांना किंवा जहाजांना आग लावण्याकरिता फेंकण्याचा) पेट घेणाऱ्या वस्तूंनी भरलेला गोळा *m.*, एकदम आग लावतां येईल अशा पदार्थांनी भरलेले भांडे *n.* हे फेंकल्याबरोबर फुटून आग लागते; as, A discharge of C.es and bombshells.

Card (kãrd) [Corruption of Fr. *carte*, a card.—It. *carta*.—L. *charta*.—Gr. *kartes*, a leaf of papyrus.] *n.* जाड्या कागदाचा एक लहानसा तुकडा *m.*, चकती *f.*, कार्ड *n.* २ a playing card गंजिफांतले पान *n.*, गंजिफ *f.*, पान *n.*, पत्ता *m.*, क्याट *m.* [BACK OF A C. पुस्त *f.* FACE OF A C. रू *n.* PACK OF CARDS गंजिफा, पस्यांचा-गंजिफांचा जोड *m.*, पत्ते, क्याटांचा जोड. THERE ARE THREE PACKS OF CARDS चंगकांचन गंजिफा, दशावतारी गंजिफा, AND बाराराशी गंजिफा. THE FIRST HAS 8 SUITS, THE SECOND HAS 10 SUITS, AND THE THIRD HAS 12 SUITS. SUIT AT CARDS रंग *m.*, रुपें *n.*, बाजू OR बाजी *f.* THE SUITS OF THE FIRST PACK ARE चंग, कांचन, बरात, खुमाश (स), ताज, गुलाम, रूप, समशेर. THE SUITS OF THE SECOND CORRESPOND TO THE TEN INCARNATIONS OF VISHNU; AND THE SUITS OF THE THIRD, TO THE TWELVE SIGNS OF THE ZODIAC. गंजिफा किंवा पत्ते खेळतांना पुढील शब्द वापरण्यांत येतात. काट, काटणी, काटणीवाटणी, काडी, केतेपान, घेणी, चंगचिह्नी OR चंगचिह्नत, चंगाराणी, देणी, चढतीबाजू, चौवा, चाळणी, चोर,

छका, छकापंजा, जवर, तावनदस्त, तिक्कल, तिक्का, तिगस्त, नहल (ल्या), नादर, पानवाजी, बुळी, बूज, रंगडाव or रंगवाजी, रंगलट, जेरजवरडाव, रंगपानी, सत्या, केत्याचा डाव, दावदुवीचा डाव, गुलाम डाव, नोटडाव, विझोक, लाडोस, कोट, वावनपानी कोट, हुकूम, काटहुकूम, हुकूम सांगणें, पिसणें, पिसणी, गलत करणें, दुक्कल, दहल्या, अट्ट्या, सुरक्या, राजतलफ, सर, हरद्र. To HAVE A RUN OF ILL LUCK AT CARDS पड f लान्गणें.] ३ आभार-विनंतिदर्शक छापलेली चिठ्ठी f; पत्यासह दिलेली लहानशी जाहिरात f; as, To put a C. in the newspaper. ४ a note, a ticket चकती f; तिकीट n. ५ होकायंत्रांतील दिशा लिहिलेली चकती f. C. v. i. गंजिफा-पत्ते खेळणें. Card-board n. जाड पुठ्याचा कागद n. Card-case n. आपलें नांव लिहिलेली कार्ड ठेवण्याची पेटी. Card-sharper n. पत्ते खेळतांना जादुगिरी करतो तो, पत्यांचा जादुगार. Card-table n. गंजिफा खेळण्याचें मेज n. A sure card fig. हटकून यश मिळवील अशी ज्यासंबंधीं खात्री आहे असा मनुष्य m. २ lit. खात्रीचें पान n, डाव करील असें पान n. ३ ज्यांत खात्रीनें यश येईल असें काम. Visiting card नांवाची चिठ्ठी f (भेटावयास आलों आहें असें कळविण्याची). To have a card in one's hand कोणतीही गोष्ट करण्याची मुखत्यारी असणें. House of cards एखादी असार गोष्ट, शुष्कबाब(?). Cf. वाळूची भिंत. He is the card of our house कुटुंबांतील मनुष्य. He played his cards well त्यानें आपल्यावर सोंपविलेलें काम चातुर्यानें आणि शहाणपणानें पार पाडलें. On the cards घडून येण्याजोगा. To show one's cards एखाद्याचे गुप्त हेतु किंवा बेत फोडणें. To speak by the card (विसंगतता होऊं नये म्हणून) ठरीव विचारसरणीस-मुद्दा धरून बोलणें. The cards are in my hands सर्व गोष्टी माझ्या हातांत आहेत. The fact is on the cards ती गोष्ट घडून येण्याचा विशेष संभव आहे. To count on one's cards lit. हातांत चांगलीं पानें असल्यामुळें डाव खात्रीनें होईल असा अंदाज करणें, अनुकूल परिस्थितीवरून कार्यसिद्धि होईलच असें अनुमान करणें. To expose one's cards fig. आपले विचार-गुप्तहेतु-प्रदर्शित करणें. To play one's best card fig. स्वतःचे मतानें जें कार्य खात्रीनें फलदायक दिसतें तें करणें. To throw up the cards fig. आपला पक्ष कमी आहे हें कबूल करणें, हार घेणें.

Card (kãrd) [Fr. *carde*—L. *cardus*, *carduus*, a thistle.] n. फणी f. C. v. t. पिंजणें, विंचरणें, धनुकणें, पिंजारणें, तोडणें. २ (obs.) स्वच्छ करणें; as, This book must be carded and purged. ३ (obs.) मिश्रण करणें; as, "C. your beer if you see your guests begin to be drunk, half small, half strong." Carder n. (v. V.) पिंजणारा, पिंजारणारा, पिंजारी. Bow of C. धनुकली f; धनु f. Carding n. पिंजणें. Carded cotton n. पिंजलेला कापूस m, गाळा, रुई, रू. Carded seed सरकी. Carded thread पिंजलेलें सूत.

Cardamom (kar'da-mum) [L. *cardamomum*.—Gr.

kardamomon.] n. bot. वेलची f, वेलदोडा m. २ वेल-
चीचें झाड n.

Cardiac (kär'di-ak) [L. cardiacus.—Gr. kardia, the
heart.] a. काळजासंबंधीं, हृदयासंबंधीं, काळजाजव-
ळचा. २ med. a stimulant for the heart हृदयांत विशेष
चलनवलन उत्पन्न करणारें (औषध), दीपक, हृदुत्तेजक.
C. n. a cardial हृच्चलनोत्तेजक औषध n. Car'dialgy,
Cardial'gia n. a heart-burn छातींत-उरांत जळजळणें-वे-
दना f. Car'diograph, Car'diogram [Gr. graphein,
to write.] n. हृच्चलनलेखक. हृदयाच्या चलनवलनाचा
वक्र ज्यानें घेतां येतो असें यंत्र n. Car'dioid n. a geo-
metrical curve, so called from its heart-like form
हृदयवक्र, हृदयच्छेद, हृद्वक्र. Cardit'is n. हृदयांतील
दाह m, छातींतील-उरांतील दाह m, उरोदाह.

Cardinal (kär'din-al) [L. cardinis, cardinalis, from
cardo, hinge of a door, that on which a thing turns
or depends.] a. मुख्य, श्रेष्ठ, मूल, प्रधान. C. n. का-
र्डिनल m, रोमन क्याथोलिक पंथाचा मुख्य धर्मगुरु (पोप)
निवडण्याचा ज्या सत्तर इसमांना अधिकार आहे त्यां-
पैकीं एक, पोपच्या खालोखालच्या दर्जाचा धर्माधिकारी.
२ (बायकांनीं घालावयाचा) कार्डिनल नांवाचा लहान
झगा m. ३ (मसाला घालून कढविलेली) कार्डिनल
नांवाची लाल दारू f. Car'dinalate, Car'dinalship n.
कार्डिनलपणा m. २ कार्डिनलचा अधिकार m- पदवी f.
३ कार्डिनलचा प्रांत-प्रदेश-इलाखा m. Cardinal-bird n.
कार्डिनल पक्षी m. अमेरिकेंतील एका गाणाच्या पक्ष्याचें
नांव n. (त्याचा पिसारा तांबडा असतो.) Car'dinally
adv. Shakes. मुळास धरून. Cardinal flower एक
प्रकारचें कार्डिनल नांवाचें सुबक फूल n. (याचें मूळ
औषधाच्या उपयोगीं पडतें.) Cardinal numbers मूलांक;
as, एक, दोन, तीन, [पहिला, दुसरा व तिसरा इत्यादि
अंकांना Ordinal numbers क्रमांक म्हणतात.] Cardinal
points geog. (पूर्व, पश्चिम, दक्षिण, उत्तर अशा) मुख्य
दिशा. Cardinal signs astron. मेष, कर्क, तुळा आणि
मकर अशा चार मुख्य राशी. Cardinal virtues (pru-
dence, justice, temperance, and fortitude) दूरदर्शि-
त्व, न्यायप्रियता, नेमस्तपणा आणि सहनशीलता हे चार
प्रधान-मुख्य गुण, सद्गुण; हे जुन्या ग्रीक लोकांत मुख्य
सद्गुण समजले जात असत. Cardinal winds मुख्य चार
दिशांकडून वाहणारे वारे.

N. B.—We shall give under the word 'Leading'
the distinctions between Chief, Main, Principal,
Leading, Cardinal, and Capital.

Care (kār) [A. S. caru, ceara, akin to O. S. kara,
sorrow.—Goth. kara, perh. from Gr. karos, voice.]
n. काळजी f, चिंता f, आधि f, मानसिक व्यथा f, घोर m,
आंच f, कळकळ f. २ जपणूक f, निगा f, जतन n, देख-
रेख f; as, Left to his care. ३ सावधगिरी f, खबर-
दारी f. ४ विशेष काळजी बाळगण्याची वस्तु f- विषय
m. C. v. i. to have solicitude, anxiety or concern चिंता
f. वाहणें g. of o., काळजी f. वाहणें-करणें-धरणें g. of o.,

फिकीर *f.* करणें *g. of o.*, चिंता *f.* घोर *m.-&c.* लागण *g. of o. in-con.* २ *to be inclined, disposed or desirous* चाहणें, चहा *f.* आवड *f.* चाड *f.* लागणें-असणें *in con.*, गरज *f.* बाळगणें *g. of o.* ३ *to mind, to heed* जुमानणें, गुमानणें, जुमास *m-* जुमान *m-* गुमान *m.* बाळगणें-खाणें (generally with *for* or *about* before the object). Care-crazed *n.* काळज्यांनीं वेडावलेला, चिंतामग्न, चिंताविक्षिप्त, चिंतामूढ. Care'ful *a.* काळजीचा, चिंतायुक्त, जागृत, उद्वेगी(?), आस्थेकरी, आस्थेवाईक, आस्थिक. २ *heedful, cautious* सावध, हुशार, सावधान. Care'fully *adv.* काळजीनें, चिंतापूर्वक. २ सावधगिरीनें, सावधपणानें. ३ जपून, संभाळून. Care'fulness *n.* (v. A.) सावधानता *f.*, काळजी *f.*, चिंता *f.*, संचिंतता (R) *f.* २ सावधगिरी *f.*, सावधपणा *m.*, सावधानता *f.*, खबरदारी *f.* Care'less *a.* *unsolicitous, unanxious, unconcerned.* निःश्रित *pop.* निचिंत, निकाळजी, निष्काळजी, बेपरवा, बेफिकीर, निर्धास्त, अनास्थ, आस्थाहीन-रहित, अजुरदा, निरपेक्ष, अनुत्सुक, अनिचाड, निघोरी, निसूर. २ *neglectful, unmindful, inattentive, &c.* असावध, असावधान, अनवधान, गैरसावध, गफलती or त्या, गाफल or गाफील, गाफली, बेफाम, गवाळी or ळ्या, गलत्या, निष्काळजी, गैदी, गैबी, गैवती or त्या, विसराळू, गैरात, गयाळ, बेपरवा. ३ *arising from want of care* निष्काळजीपणाचा, दुर्लक्षाचा, आळसानें झालेला, अविचाराचा, अविचारी, बेफामीचा, प्रमादाचा. Care'lessly *adv.* (v. A. 2.) गफलतीनें, गाफीलपणानें, हयगय करून, अनवधानपूर्वक, प्रमादपूर्वक. Care'lessness *n.* (v. A. 1.) निकाळजी *f.* अलक्ष्य *n.*, दुर्लक्ष्य *n.*, हयगय *f.*, निचिंतपणा *m.*, बेदरदीपणा(?)*m.*, बेफिकिरी *f.*, बेपरवाई *f.*, अनास्था *f.*, आस्थाराहित्य *n.*, हयगय *f.*, निघोरपणा *m.*, निसूरपणा *m.*, चिंताराहित्य *n.*, निरपेक्षता (Rare in this sense), अनुत्साहता *m.*, निश्चितता *f.* २ गाफीलपणा *m.*, हयगई or हयगय *f.*, गफलत *f.*, आनाकानी *f.*, प्रमाद *m.*, अनवधान *n.*, असावधता *f.*, गैरसावधगिरी *f.*, विसराळूपणा *m.*, गैदीपणा *m.*, गवाळेपणा *m.* Care-taker रखवालदार *m.*, ज्याच्या ताब्यांत कांहीं वस्तु दिली आहे असा मनुष्य *m.* २ आयर्लंडमध्ये ज्या जमिनीचा ताबा, सरकार मालकाकडून एखाद्याच्या ताब्यांत देतें तो इसम, ताबा घेणारा. Care-worn चिंताग्रस्त, चिंतातुर. Take care! खबरदारी घे, जप, सांभाळ. To take care of जतन करणें, सांभाळणें, संगोपन करणें, (ची) काळजी घेणें, (च्या) वर लक्ष ठेवणें. To commit to the C. of (च्या) हवालीं देणें-करणें.

Careen (ka-rēn') [L. *carina*, a keel.] *v. t. naut.* (तळाच्या दुरुस्तीसाठीं) जहाज कलतें करणें, कानवडा करणें, कुशीस करणें-पाडणें. C. *v. i.* जहाज कलतें होणें. C. *n.* जहाजाचा एका बाजूस होण्याचा कल *m.* Careen'age *n.* (जहाजांचा) दुरुस्तीखाना *m.* ज्या ठिकाणीं जहाजे दुरुस्ती करण्याकरितां कलतीं (एका बाजूवर) ठेवतात तें स्थान *n.* नौकापरिवर्तनस्थान *n.* २ जहाजाच्या तळाच्या दुरुस्तीचा खर्च *m.*

Career (ka-rēr') [L. *carrus*, wagon.] *n.* (*obs.*)
course of action ओळ *f*, ओळा *m.* २ वर्तनक्रम *m*,
 आयुर्यात्रा *f*, जीवनमार्ग *m*, कारकीर्द *f*, आयुष्यक्रम *m*,
 विशेषकरून सार्वजनिक आयुष्यक्रम. २ *obs.* दौड *f*,
 धांव *f*, ओघ *m*, प्रवाह *m.* ३ *obs.* *height of speed*
 धांवण्याचा सपाटा *m*- झपाटा *m*- तडाखा *m.* &c., क्रम
m. ४ ससाणा पक्ष्यांचें उडणें *n*, (अमुकेक धंधांत किंवा
 कलेंत नांवलौकिक मिळविण्याकरितां-भरभराट करून
 घेण्याकरितां) खुला मार्ग *m*, उघडें मैदान *n*; as, He is
 quite young and still he has a career before him.
 C. *v. i.* *to move rapidly and smoothly* सुरळीत-
 सुसाट चालणें. २ धांवत जाणें.

Caress (ka-res') [Fr. *caresse*.—L. *carus*, dear.] *v. t.*
 लाड करणें, प्रीति करणें, लडिवाळ *m*- लळा *m*- लालन
n. करणें *g. of o.* २ प्रेमानें आलिंगणें-कुरवाळणें-गोंजारणें.
 C., Caress'ing *n.* (*v. V.*) *act.* लाड करणें *n*, लाड *f*, *m*, ल-
 डिवाळ *m*, लाडकी(?) *f*, लाडिकपणा *m*, लाडीगोडी *f*, को-
 डकौतुक *n*, लालन *n*. See also Embrace. Caress'ingly
adv. (*v. V.*) लाड करून, लाडीगोडीनें, लाडुकपणानें.

Caret (kā'ret or kar'et) [L. *caret*, there is wanting,
 (in writing or printing)—from, *carere*, to want.]
n. *a mark of omission* काकपद (^) *n*, ईसपद *n*,
 चुकीची खूण *f*.

Cargo (kār'go) [Sp. *cargo*, *carga*, burden, load,
 from *cargar*, to load, charge, vide Charge.] *n.*
 वारदान *n*, भ(भा)रताड *f*, (गलबताचें) भरगत *n*,
 भरीत *n*, भरत *f*, नौकापूरण *n*, गलबतावरून जाणारा
 माल *m*. *Cargoes* (-gōz) *pl.*

N. B.—See the word 'Freight' for the distinc-
 tions between Cargo, Freight, Lading, Burden.

Carib (kar'ib) *n.* *a native of the Caribbee Islands or
 the coasts of the Caribbean Sea.* मध्य-अमेरिकेलग-
 तच्या कारिबीअन समुद्रांतील बेटांत किंवा त्या समुद्राच्या
 लगत प्रदेशांत राहणाऱ्या मूळच्या रहिवाशांपैकीं एक
 मनुष्य, कारिब *m.* also Car'i-bee. Caribbē'an *a.*

Caricature (kar'i-ka-tūr) [It. *caricatura*, a satirical
 picture; so called because exaggerated or 'over-
 loaded.'—It. *caricare*, to load, to burden.—L. *L.*
carricare, to load a car. Vide Charge.] *n.* *an ex-
 aggeration or distortion by exaggeration, of parts
 or characteristics, as in a picture, a burlesque, a
 parody,* मनुष्याचें अतिशयोक्तीचें हास्यरसोत्पादक
 वर्णन-चित्र *n*, सोंग *n*, नकल *f*, हास्यजनक चित्र *n*-
 प्रतिमा *f*- प्रतिकृति *f* वर्णन *n.* &c. C. *v. t.* हास्यजनक
 चित्र *n*. काढणें *g. of o.*, सोंग *n*. करणें *g. of o.*, नकल
 करून दाखविणें, हास्यरस उत्पन्न करणें. Formerly
 spelt *Caricatura*. Caricatur'ist *n.* हास्यजनक नकला
 करून खूब हसवून टाकणारा नट *m*.

Caries (kā'ri-ēz) [L. *caries*, decay.] *n. med.* हाडां-
 तील कुजलेपणा *m*, कुजकेपणा *m*.

गलित भाव *m.* २ अस्थिब्रणविकार, उपदंशज अस्थि-
ब्रण, कृमिदन्तक (according to माधवनिदान). Car-
os'ity *n.* कुजकेपणाची स्थिति *f.* अस्थिक्षय *m.* Ca'rious
a. कुजका, सडका, गलितभावविशिष्ट. Caries in bones
हाड्याब्रण, also वर्ण.

Carillon (kar'il-yong) [Fr. *carillon*, a chime of
bells, originally consisting of four bells as if from
L. *quadrilio*, from *quatuor*, four.] *n.* स्वरसंयोग-
युक्त अनेक घंटांचा नाद *m.* घंटास्वरसमेळ *m.* घंटा-
स्वरमेळ *m.*

Carina (kar'i-na) *n. bot.* नावेच्या कण्यासारखा कणा *m.*
अगस्त्याच्या (हतग्याच्या) फुलांतील अगदीं आंतल्या
पाकळ्यांनीं होडीच्या आकाराची झालेली पोकळी *f.*

Carinate Carinated (kar'i-nāt-ed) [L. *carina*, the
keel.] *a. bot.* नावेच्या कण्यासारखा.

Cariote, Carriote (kar'i-ōl) [Fr. *carriote*, dim. from
L. *carrus*, see Car.] *n.* 'क्यारिओल,' लहान हलकी व
उघडी एका घोड्याची गाडी *f.* २ झांकण असलेला
छकडा *m.*

Cariopsis (kar'i-op'sis) *n.* See Caryopsis.

Cariosity (kā'rios'ity) *n. med.* See Caries.

Cark (kärk) [O. E. *cark*, from Fr. *charge*.] *n.*
solicitude, anxiety चिंता *f.* काळजी *f.* C. v. t. to ha-
rass त्रास देणे (R). C. v. i. काळजी *f.* चिंता *f.* लागणे-
पडणे (R.) Cark'ing *a.* काळजी उत्पन्न करणारे.

Carl (kär) [Icel. *karl*, a male, a man, akin to
A. S. *ceorl*, see Churl.] *n.* a rude fellow, a churl-
गांवढळ-खेडदळ मनुष्य, टोणगट-आडदांड माणूस. २
large stalks of hemps which bear the seed ज्याला
बीं येते असा तागाचा उभा देंट *m.* (called also *carl-*
hemp). ३ *pl.* (साहेब लोकांतील) (चरबीत किंवा लो-
ण्यांत) तळलेली वाटाण्याची उसळ *f.*

Carline (kär'lin, kar'lin) *n.* म्हातारडी *f.* थेरडी *f.*
म्हातारी बायको *f.* २ a witch जखीण *f.* डंखीण *f.*

Carlovingian, (kär-lo-vin'ji-an) [From *Charle-*
magne.] *a.* फ्रंकिश राजाच्या घराण्यासंबंधीं, शार्लमेनच्या
वंशजासंबंधीं; as, The C. race of kings.

Carlylese (kar-lil'ēz) *n.* the vigorous, irregular,
hypermetaphorical literary style and phraseology
peculiar to Thomas Carlyle (जोरदार, व्याकरणाचे
बारीक नियम न पाळणारी व पुष्कळ अलंकारयुक्त अशी)
थामसकारलाइलची विशेष लेखनशैली *f.*

Carminative (kär'-min-ā'-tiv) [L. *carmen*, a card for
wool.] *a.* that expels wind वातहर, वातघ्न, वातना-
शक, वातनिस्सारक, वायु नाश करून पचनशक्ति वाढवि-
णारे (औषध); as, Peppermint and ginger are C.
medicines. २ वातहारक. Car'mina'tive *n. med.* वात-
नाशक औषध *n.* (वातनाश करणारे) उद्दीपक औषध *n.*

Carmine (kär'min) [Sp. *carmin*.—Ar. *qirmizi*,

Carminated a. किरमिजी रंग मिसळलेला. Carminic a. किरमिजी रंगाचा.

Carnage (kär'nāj) [L. caro, carnis, flesh.] n. slaughter कत्तल (v. उड), काटाकाट f, काटाकाटी f, कापाकाप f, कापाकार्पा f, रक्ताचा पूर m- चिखल m- नदी f, कंदन n. There was a great C. कबंधे नाचली, खूब कत्तल उडाली.

Carnal (kär'nal) [L. caro, carnis, flesh.] a. विषयाचा, विषयी, विषयासक्त, विषयतल्लीन, विषयाभिमुख, विषयग्रस्त, विषयपरायण, सकाम, इंद्रियवश, रजोगुणी, राजस, बहिर्मुख, आशावद्ध. २ इंद्रियजन्य, शारीरिक. ३ (obs.) खुनी, मांसभक्षक. [C. KNOWLEDGE, sexual intercourse संभोग m, अंगसंग m, रतिसुख n. C. DESIRE संभोगेच्छा f.] Carnal v. t. & v. i. मांसमय बनविणे-बनणे. Car'nalise v. t. विषयासक्त-सत्व-गुणविहीन करणे. Car'nalist n. विषयासक्त (मनुष्य), कामी मनुष्य. Carnal'ity n. विषयासक्ति f. Car'nalism n. विषयासक्ति, रजोधर्मित्व n, रजोगुणित्व n. Car'nally adv. Carnal-minded a. विषयी, विषयसुखाकडे प्रवृत्ति असलेला. Carnal-mindedness n. सकामता f. विषयबुद्धि f, विषयवासना f, विषयासक्ति f, विषयतल्लीनता f. Car'neous, Carnose' a. मांसल, मांसासारखा. bot. मांसासारखा ठिसूळ. Car'nifex n. फांशी देणारा, शिरच्छेद करणारा. Carnific'ial a. Carnos'ity n. med. (शरिराच्या कोणत्याही भागावर होणारा) वाळुकासारखा मांसपिंड m, मांसलता f. २ fleshy covering मांसल पुट.

Carnation (kär-nā'shun) [Fr. carnation, the flesh tints in a painting, from L. carnatic, fleshiness, from caro, flesh.] n. मांसासारखा रंग m, मांसवर्ण m, श्वेतरक्तवर्ण m. २ bot. पिक, गुलाबी-प्याजी रंग m. Carnā'tioned a. मांसाच्या रंगाचा.

Carnelian (kärnē'li-an) [Fr. corneline.-L. carneus, fleshy, of flesh, because of its flesh-red colour.] n. (min.) अकीक m, गोमैद दगड, मांसासारखा तांबडा दगड m. also Carnelian.

Carnify (kär'ni-fī) [L. caro, carnis, flesh & facere, to make.] v. i. मांस बनणे, मांसासारखे होणे. Car'nifica'tion n. med. मांसीभवन n, मांसासारखे होणे.

Carnival (kär'ni-val) [Fr. carnaval, Shrove-tide.-It. carnevale, carnovale, the last three days before Lent.—Med. L. carnelevamen, removal of flesh, Shrove-tide.-L. caro, carnis, flesh and levare, to remove, to take away.] n. 'कानिहल' सण (होळीसारखा), रोमन क्याथोलिक लोकांचा लेंट नामक चाळीस दिवसांचे उपवासाचे अगोदर येणारा सण m, चैनबाजीचा उत्सव m. २ बेसुमार चैनीची मेजवानी f. ३ राजस-सुखात्मक करमणूक f, विषयोपभोग m, यथेष्ट मधुमांससेवन-खानपान n.

Carnivora (kär-niv'ō-ra) [L. caro, carnis, flesh & vorare, to devour.] n. pl. zool. मांसाहारी प्राणी. Carnivore n. मांसभक्षक प्राणी m. Carniv'orous a.

मांस खाणारा, मांसभक्षक, मांसाहारी, क्रव्याद. Carniv'ously *adv.* Carnivor'ousness *n.* मांसभक्षकपणा *m.*

Carol (kar'ol) [Fr. *carole*, a (singing) dance.] *n.*

आनंदाचें गीत *n.*, हर्षानंदगीत *n.*, आल्हादसूचक गीत *n.*
२ भक्तिगीत *n.*, भजन *n.*, कीर्तन *n.* C. v. t. काव्यरूपानें
स्तुति करणें, आनंदानें गीत गाणें. C. v. i. आनंदानें गाणें,
कंपस्वरानें गाणें. Carolling *n.* आनंदानें गीत गाणें *n.*,
भक्तिपुरःसर गाणें *n.*

Carol, Carrol (kar'ul) [O. Fr. *carole*, a sort of cir-
cular space, or carol.] *n.* अभ्यास करण्याची किंवा ब-

सण्याची खिडकीलगतची खोली *f.* २ खिडकी *f.*, बारी *f.*
Carotid, (ka-rot'id) *a. med.* त्रैवेयक, मानेच्या दोन
मोठ्या धमनीविषयीं; as, C. artery.

Carouse (kar-owz') *n.* पानसमारंभ *m.*, पानोत्सव *m.* C.
v. i. दारू झोकणें, खूब दारू पिणें. २ पानोत्सव करणें.
Carous'al *n.* पानसमारंभ *m.* Carou'ser *n.* पानोत्सव
करणारा. Carou'singly *adv.*

Carp (kärp) [L. *carpere*, to seize, to pluck, to
deride.] *v. i.* दोष काढणें, आढेवेढे घेणें, आडफांटा-
आडफांटे-फांटे फोडणें-काढणें, कांक्षा घेणें-काढणें, छिद्रें
काढणें, तकरार करणें, कारणावांचून दोष देणें, नांवें
ठेवणें (with *at*). C. v. t. (*obs.*) सांगणें. २ दोष देणें.
निंदा करणें. Carper *n.* (*Shakes.*) तकरारी *m.*, दोष
काढणारा, निंदक. Carping *n.* आडफांटा *m.*, आढेवेढे *pl.*
२ हेंगल *f.*, पंचाईत *f.* Carpingly *adv.*

Carp (kärp) *n.* नदी, तळें वगैरेंच्या गोडे पाण्यांत सांपड-
णारा वनस्पत्याहारी मासा *m.*, रोहीमासा *m.* (हा फक्त
पूर्वीं आशियांत होता. परंतु आतां युरोप व अमेरिका
यांमध्ये नेऊन त्याची वाढ झालेली आहे.)

Carpal (kär'pal) *a.* मणगटाचा, मणगटाविषयींचा, मणि-
बंधीय; as, C. bone. C. *n.* one of the bones or
cartilages of the *carpus* मणिवंधास्थि.

Carpel (kär'pel) [Gr. *karpos*, fruit.] *n. bot.* फलद-
पर्ण *n.*, बीजकोशांतील फलोत्पादक पान *n.* २ बीजगर्भ-
संवेशकपल्लव. Car'pellary *a.*

Carpenter (kär'pen-tër) [L. *carpentum*, a wagon.]
n. सुतार *m.*, बढई, तक्षा, तक्षक, सूत्रधार (R.), सूत्रधारी
(R.), सूत्रधर [R.], (in contempt) तासकाम्या, खरड-
घाशा, खरड्या, रथकार *m.* [BUSINESS OF A C. सुतार-
काम *n.*, सुतारकी *f.* WORK EXECUTED BY A C. सुतारकाम
n.] Carpenter *v. i.* सुतारकाम करणें. Carpenter-bee *n.*
लांकूड कुरतडून त्यांत आपलें घरटें करणारी मधमाशी
f. Carpentry *n.* सुतारकी *f.*, सुतारकाम *n.*, सुताराचें
कौशल्य *n.*

Carpet (kär'pet) [L. *carpere*, to pluck.] *n.* सत-
रंजी *f.*, बिछायत *f.*, बैठक *f.*, आस्तरण *n.* [SOME OF THE
INDIAN CARPETS ARE:—गालिचा *m.*, गाशा (?) *m.*, गेटम
n., जमखाना *m.*, जाजम *n.*, बाजू *f.*, रुजामा *m.*, सतरंजी
f. हीं निरनिराळ्या प्रकारच्या बैठकीचीं नांवें आहेत.] २
बैठकीसारखें आस्तरण *n.* Carpet *v. t.* बिछायत *f.*
आस्तरण *n.* घालणें-पसरणें. Carpeting *m. n.*

Carpeted *pa. p.* Carpet-bag *n.* प्रवासांत उपयोगी पडणारी पिशवी *f.*, प्रवाशी थैली *f.*, प्रवाश्याचे सामानाचा कोथळा *m.*, पडशी *f.* Carpet-bagger *n.* कार्पेटव्यागर नांवाचे लोक. अमेरिकेंतील संयुक्त संस्थानांपैकीं उत्तरेचे व दक्षिणेचे लोक. यांच्यामध्ये १८६५ मध्ये आपआपसांत लढाई झाल्यावर उत्तरेकडील इसम दक्षिणेकडे येऊन राजकीय हक्क स्वार्थपरायणतेनें मिळविण्याची खटपट करूं लागले. त्यांपैकीं प्रत्येकास तिरस्कारानें हा शब्द लावतात. २ *U. S.* स्वार्थबुद्धीनें साहस करणारा. Carpet-beating *n.* सतरंजी झोडपणें (धुरळा नाहीसा करण्याकरितां). Carpet-bedding *n.* (चित्रविचित्र पण नियमित आकृतीचे) सतरंजीसारखे ताटवे. Carpeting *n.* सतरंजीनें आच्छादणें-झांकणें *n.* २ सतरंजीचा कपडा *m.* ३ सतरंजी *f.*, सतरंज्या *f. pl.* Carpet-monger *n.* सतरंज्यांचा व्यापारी *m.* २ (*Shakes.*) विषयी, बायकांत लुडबुडणारा, बायकांशीं जास्त लगट ठेवणारा. Carpet-rod *n.* बैठकपट्टी, (सरकूं नये म्हणून) सतरंजीवर बसविण्याची काठी *f.* पट्टी *f.* To be on the carpet विषयाची चर्चा होत असणें, प्रस्तुत-चालू असणें. Carpet-knight *n.* originally a knight of the carpet, "a contemptuous term for a knight whose achievements belong to the 'carpet' (i. e. the ladies' boudoir or carpeted chamber, drawing-room or court) instead of, to the field of the battle." गेहेशूर (opposed to रणशूर), शेंदाड शिपाई, रणांत लहून 'नाईट' पदवी न मिळवितां राजाच्या दरवारांतच राहून 'नाईट' पदवी जो मिळवितो तो.

N. B.—Carpet-bag (पडशी) ही सतरंजीसारख्या जाड कपड्याची केलेली असते. Carpet ह्याला "सुताडें" हाही प्रतिशब्द व्यवहारांत वापरतात.

Carpolite (kär'po-lit) [Gr. *karpos*, a fruit and *lithos*, a stone.] *n.* a fossil or petrified fruit अश्मीभूत फळ *m.* [पृथ्वीच्या पोटांत कोणत्याही कारणानें बनलेला फळाचा दगड *m.* अशा तऱ्हेनें बनलेल्या दगडांत मूळ फळाचा आकार व केव्हां केव्हां तर रंग देखील कायम राहतो.] Also Carpolithe.

Carpology (kärpo'-lo-ji) [Gr. *karpos*, a fruit & *logos*, a discourse.] *n. bot.* फलप्रकरण *n.*, फलवर्गीकरण *n.*, फलविचार *m.*, फळ आणि त्याच्या बिया यांचा विचार करणारा वनस्पतिशास्त्राचा भाग *m.* Carpolo'gical *a.* Carpolo'gically *adv.* Carpo'logist *n.*

Carpophore (kär'-pō-för) [Gr. *karpos*, a fruit & *pherein*, Sk. भृ, to bear.] *n.* बीजवाही देंठ *m.*, फलवाही देंठ *m.*, तुन्नगर्भकोशनाल, तुन्नफलवृंत.

Carpus (kär'-pus) [Gr. *karpos*, the wrist.] *n. anat.* मणिबंध *m.*, मणिबंधास्थिसंघ. [हा संघ चार चार हाडांच्या दोन रांगा मिळून झालेला असतो.] *pl.* Carpi.

Carriage (kar'ij) [O. Fr. *cariage*, luggage, carriage, cart, baggage, from O. Fr. *carier*, *charier*, to carry.] *n. (obs.)* भार *m.*, ओझे *n.* २ (v. V. 1.)—*act.* वाहणें *n.*, वाहन *n.* ३ *the price of carrying* वाहणावळ *f.*, हेल *f.*, हमाली *f.*, नेणावळ *f.*, आणणावळ *f.*, भाडें

n. ४ (a) *vehicle* गाडी *f*; यान *n*, वाहन *n*. [CERTAIN SORTS OF CARRIGES ARE कराती (?), करवत *f*, छकडा *m*, छकडो *f*, रथ *m*, रेकला *m*, शकट *m*, कर्णारथ (?) *m*. PLEASURE C. क्रीडारथ *m*, पुष्परथ (?) *m*. WHEEL C. चक्रयान *n*.] (b) (as gun carriage) गाडा *m*, छकडा *m*. ५ *deportment* चाल *f*, चालण्याची ढब *f*; as, "His gallant C. all the rest did grace." ६ वर्तनक्रम *m*, गोठवण, वागणूक *f*, वर्तणूक *f*. ७ *management* व्यवस्था *f*. Carriageable *a*. वाहण्याजोगा. Carriage-drive *n*. (सार्वजनिक बागांतला किंवा खासगी हद्दींतला) गाड्या हांकण्याचा रस्ता *m*. Carriage free वाहणावळ माफ करून. Carriage-horse *n*. गाडीचा घोडा *m*. Carriage and pair गाडी आणि दोन घोडे यांचा संच *m*. Carriage and four गाडी आणि चार घोडे यांचा संच. Carriage-maker *n*. गाडी करणारा, रथकार. Carriage-people श्रीमंत लोक, गाडीघोडा ठेवण्याची ज्यांची ऐपत आहे असे लोक. Carriage porch *n*. घरांत जातांना गाड्या उभ्या करण्याची देवडी-द्वारमंडप *m*. Carriage-varnish *n*. गाडीचे रोगण *n*-वारनीस *n*.

Carrion (kar'i-un) [O. Fr. *caroigne* (Fr. *charogne*) - L. *caro*, flesh.] *n*. प्राण्यांचे कुजके प्रेत किंवा कुजके मांस *n*, मुरदाड मांस *n*, लोथ *f*, अखाद्य मांस *n*. २ (*obs.*) नीच इसम *m*. C. *a*. मुरदाड मांस खाणारा, मुरदाड मांसासंबंधी. Carrion crow *n*. (मुरदाड मांस खाणारा) कावळा *m*, डोंबकावळा.

Carrot (kar'ut) [Fr. *carotte*.-L. *carota*.-Gr. *karotos*, a carrot.] *n*. गाजर *n*. Carroty *a*. गाजराच्या रंगाचा.

Carry (kar'i) [O. Fr. *carier*, to carry, from L. *carrus*, a car.] *v. t.* to *convey*, to transport एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी नेणे, (चें) स्थलांतर करणे, (चें) स्थानांतर करणे. २ वाहणे, नेणे, घेऊन जाणे, (अंगावर-शिरावर बोजा म्हणून) नेणे, वाहणे. ३ घेऊन जाणे, जोराने-बळजोरीने नेणे, ओढून-खेचून नेणे. ४ हातचा घेणे. ५ वाढवणे, पुढे नेणे, लांब नेणे; as, To C. a road ten miles farther. ६ सिद्धीस नेणे, शेवटास नेणे, सिद्ध करून घेणे-नेणे, संपादणे, साधणे. ७ to get possession of by force सर करणे, काबीज करणे, हस्तगत करणे, जिंकून घेणे; as, "The town would have been carried in the end." ८ पोटी असणे, (चा) गर्भितार्थ असणे, (चें) स्वरूप असणे. ९ (with one's self) चालणे, वागणे, वर्तन करणे, वर्तणे. १० (चा वर बोजा) वाहणे, असणे; as, "A farm carries a mortgage." ११ (खूब भांडून बहुमताने कायद्याचा मसुदा) पास करून घेणे. १२ (बंदुकीची गोळी मारण्याच्या) टप्प्याच्या जागी नेणे. Carry arms *mil.* उजव्या हातांत उभी खांद्यावर टेंकलेली अशी बंदुक धरणे. हा एक लष्करी कवाडतीचा भाग आहे. To C. all before one to raise universal enthusiasm and overcome all opposition मार्गातील सर्व अडचणी दूर करणे, अप्रतिहत जय मिळविणे. To C. arms शस्त्रे धारण करणे. २ लष्करी नोकरी करणे. To C. away

हिरावणें, हरणें, नेणें, हरण करणें *g. of o.* २ पटकावणें; as, He carried away all prizes. To C. by storm दणकाऊन जय मिळविणें. To C. coals to Newcastle, see Coal. To C. fire in one hand and water in the other दोलावण्याचें एक व करावण्याचें भलतेंच, स्तुति करून फसविणें, जास्त नुकसान करण्याकरितां संशय दूर करणें, *lit.* एका हातांत आग व दुसऱ्या हातांत पाणी नेणें, विझवण्याची हूल दाखवून आग लावणें. To C. off दूर नेणें. २ हरण करणें. ३ जगांतून नेणें; as, The plague carried off thousands. ४ पटकावणें; as, To C. off prizes or honours. ५ *to bear it out, to brave it out* सोसणें, (शीं) माथें-टक्कर *f.* सारणें, (संकट इत्यादि) साहणें. To C. it off *to cause to pass, to take away the averse effect of* (चा) अनिष्ट परिणाम नाहीसा करणें, झांकणें, झांकण्याचा प्रयत्न करणें; as, "A rapid intellect and ready eloquence may carry off a little impudence." To C. on पुढें चालवणें, चालू ठेवणें, वहिवाटणें(?), निर्वाहणें(?). To C. one's point उद्दिष्ट गोष्ट-हेतु-मुद्दा तडीस नेणें, अभीष्ट मिळविणें. To C. out बजावणें, अमलांत आणणें. २ सिद्धीस-शेवटास नेणें. To C. out one's bat चेंडू-फळीच्या खेळांत गडी वाढ न होऊन त्यानें (विकेट) उभ्या काढ्या सोडून जाणें. To C. over पुढें नेणें. To C. through तरीपार करणें, पुरें करणें, निस्तरणें, निस्तारणें, निर्वाह करणें. To C. the day or C. it जय मिळविणें, पैज जिंकणें. To C. too far योग्य मर्यादेचा अतिक्रम करणें. To C. up बांधकाम अमुक एक उंचीपर्यंत नेणें, वर चढवणें. To C. weight (चें) वजन असणें. २ (R) लटंबर-वजन नेणें; as, "He carries weight, he rides a race." C. *v. i.* वाहणें, नेणें, वाहकाचें काम करणें. २ पुढें ढकलणें, पुढें नेण्याची शक्ति असणें, पुढें फेंकण्याची शक्ति असणें. ३ (कमानदार मान करून) डोकें उंच उभारणें. Carry-all *n.* चौचाकी हलकी एका घोड्याची गाडी *f.* Carried (*v. V. 1.*) वाहलेला, नेलेला, &c. [To BE C. AWAY (चें) डोकें भडकून जाणें, मनाचा तोल जाणें.] Carrier *n.* नेणारा, वाहक, वाहणारा, ओझें नेणारा, ओझील *m.*, हमाल *m.*, भारवाहक, भारवाही, भारवाह. २ निरोप नेणारा. ३ भाडें घेऊन माल गाडींत नेणारा. ४ चरकी लावण्याच्या दागिन्याला पकडून फिरविण्याचें साधन *n.*, चरकीवरील दागिन्याचा वाहक. ५ बंदुकींतील काडतूस उडाविण्याकरितां नळींत योग्य ठिकाणीं तें आणून लावणारा कुत्रा *m.* Common Carrier सार्वजनिक वाहक *m.*, ठरीव भाडें देणाराचें ओझें वाहून नेण्याची कायदेशीर जबाबदारी पतकरणारा भाडे-करी. रेल्वे-टाम्बे-टांगे यांचे मालक सार्वजनिक वाहक आहेत. Carrying *a.* Carrying trade or traffic जलमार्गानें होणारा व्यापार.

N. B.—To carry ह्या क्रियापदाचा मूळ अर्थ उचलून गाडींत घालून एके ठिकाणाहून दुसरे ठिकाणीं नेणें, असा आहे. म्हणजे आधार आणि स्थानांतर ह्याच दोन मूळ कल्पना To carry ह्याच्या अर्थांत आहेत. तेव्हां वर दिलेल्या To carry शब्दाच्या निर-

निराळ्या अर्थांत कांहीं ठिकाणां 'स्थानांतर' ही कल्पना उत्कट आहे व कांहीं ठिकाणां 'आधार' ही कल्पना उत्कट आहे. To carry ह्याच्या कोणत्याही अर्थांत एका कल्पना उत्कट असली म्हणजे दुसरी कल्पना तेथें नसनेच असें नाहीं; परंतु तेथें ती तितकी उत्कट नाहीं असा अर्थ समजावयाचा. आमचें म्हणणें पुढील उदाहरणावरून स्पष्ट होईल: as, "Do not leave the carpet-bag here; carry (take) it upstairs. Do not drag it along the floor, carry it."

Cart (kärt) L. [*carrus*, a car.] *n.* गाडा *m.*, खटारा *m.*, गाडी, *dim.* गाडली (*obs.*) & गाडलें (in contempt), छकडा *m.*, शकट *m.*, रेंकला *m.*, रेडू (?) *m.*, रेडका (?) *m.* [BOTTOM OF A C. साठी OR साठी *f.* CHILD'S GO-C. पांगुळगाडा *m.*, पांगुळगाडी *f.*] २ किरकोळ वस्तु विकण्याची लहान गाडी *f.* ३ दोन चाकांची सहल करण्याची व विन-झांकणाची गाडी *f.* C. *v.* t. गाड्यांत-गाडींत नेणें-वाहून नेणें. २ शिक्षेदाखल गाडींतून धिंड काढणें; as, "She chuckled when a bawd was carted." C. *v.* i. गाडी वापरणें, गाडीवाल्याचा धंदा करणें. Cartage *n.* मालनेणावळ *f.* २ माल नेणें *n.* Carter *n.* गाडी हांकणारा, गाडीवान. Cart-grease *n.* अंगण, वंगण. Cart-horse गाडीचा घोडा *m.* Cart-house *n.* गाडी ठेवण्याकरितां केलेली सावली-छपरी *f.* Cart-load गाडीचें भर ओझें. Cart's tail *n.* गाडीचा मागचा भाग. Cart-rope *n.* नाडा *m.*, मणदोर. Cart-rut च-(चा)कारी. Cart-way-road गाडीरस्ता. Cart-wright गाड्या करणारा सुतार, गाड्या बांधणारा सुतार. T.—Cart चौघांस बसतां येईल अशा प्रकारची चौचाकी गाडी, हिचा आकार T. अक्षरासारखा असतो. Dog-cart 'डागकार्ट', एका दुचाकी गाडी *f.* हौशी लोक प्रथम आपले खेळाडू कुत्रे यांतून नेत असत. Mail-cart टपालाची गाडी. २ लहान मुलांची गाडी. To put the C. before the horse वस्तुस्थितीचा विपर्यास करणें, वस्तुस्थितिविरुद्ध एखादी गोष्ट करणें. Village cart गांवढ्यांतली गाडी, एकच मनुष्य नेणारी अशी उघडी सखल एका घोड्याची दुचाकी गाडी. White chapel cart or Chapel cart खाटीक लोकांची गिऱ्हाइकांना मांस पोंचविण्याची दुचाकी हलकी कमानाची गाडी *f.* Carting *pr. p.* Carted *pa. t.*

Carte (kärt) [Fr.-L. *charta*, a paper.] *n.* a bill of fare at a hotel खाणावळवाल्याचें बिल *n.* आकारपत्रक *n.*, खाणावळीचा आकार *m.* २ Short for *carte-de-visite* कार्डाच्या आकाराचा प्रकाशलेख *m.* (ह्याची लांबी साडेतीन इंच व रुंदी सव्वादोन इंच असते.) Carte-blanche *n.* blank paper कोरा कागद. २ 'a blank paper given to any one on which to write his own conditions' पूर्ण अखत्यारसूचक कोरा कागद *m.* (ह्या कोऱ्या कागदावर अखत्यार देणाराची सही केलेली असते.) ३ *fig.* full discretionary powers granted कुलअखत्यार *m.*, पुरा-पूर्ण अखत्यार *m.* Carte-de-visite' *n. pl.* Cartes-de-visite. Cartel *n. mil.* लढाईत पाडाव केलेल्या शिपायांची अदलाबदल करण्याचा करारनामा *m.* २ मलोखापत्र *n.* ३ a written challenge, a letter

of defiance युद्धाला बलावण, युद्धान्धान *n.* ४ छापलला किंवा लिहिलेली चकती. To give carte-blanche कुल-अखत्यार देणें.

Carte, Quarte (kärt) [Fr. *quart.*-L. *quartus*, fourth.]

n. शत्रूच्या उजव्या छातीवर फेंकण्याचा एक प्रकारचा तरवारीचा हात *m.*

Cartel, see Carte I.

Cartesian (kar-te'-zhi-an) [From Renalus *Cartesius*, Latinized form of Rene Descartes.] *a.*

रेने डेकार्ट नांवाच्या फ्रेंच तत्ववेत्त्यासंबंधीं.

Carthaginian (kar'thā-jin'-i-an) *n.* प्राचीन कार्थेजमधील रहिवाशी *m.*, कार्थेजिनिअन मनुष्य *m.*

Cartilage (kär'ti-lāj) [Fr. *cartilage*, gristle.-L. *cartilago*.] *n.* लवचिक अस्थिकूर्चा *m.*, कूर्चा *m.*, मृदु अस्थींचें वेष्टन *n.* हें शरिरांत प्रत्येक सांध्यांत असतें. *Cartilaginous a.* तरुणास्थिमय, तरुणास्थिरूप, कूर्चामय, कूर्चारूप.

Cartography (kar-tog'ra-fi) [L. *charta*, *chart*, a map & Gr. *graphia*, *graphein*, to write.] *n.* नकाशे तयार करण्याची कला *f.*, नकाशेकला *f.* *Cartographer n.* *Cartographical a.*

Cartoon (kär-tōön') [Fr. *carton*.—It. *cartone*, *lit.* a large paper, from *carta*, a card.] *n. print.* जाड कागदावर काढलेलें चित्र किंवा नकशीकाम *n.*, रंगीत तसबीर काढण्याच्या अगोदर त्याचा जाड कागदावरचा समान आकाराचा नमुना *m.* २ चालू विषयाचें त्यांतील ठळक ठळक व्यक्तींसुद्धां वेडेंवांकडें चित्र *n.* ३ प्रचलित विषयाचें हास्योत्पादक चित्र *n.*, प्रचलित विषयांतील प्रधान पात्रांचें सोपहास व सचित्र प्रदर्शन, विडंबन-प्रहसन-प्रहासकचित्र. *Cartoon'ist n.* हास्योत्पादक चित्रें काढणारा *m.*

Cartouche, Cartouch (kär-tōōsh') [Fr. *cartouche*, a roll of paper.—It. *cartoccio*, a roll of paper.—It. *carta*, paper.—L. *charta*.] *n. mil.* काडतूस *n.* २ तोसदान *n.*, साज(?) *m.*, बोलशी *f.* ३ (तोफेचे) गोळे ठेवण्याची लांकडाची पेटी *f.* ४ लष्करांतील शिपायांचा रजेचा परवाना *m.*

Cartridge (kär'trij) [A corr. of Cartouche.] *n.* तोटा *m.*, काडतूस. C. bag काडतुसें ठेवण्याची पिशवी *f.* C. box *n.* तोसदान *n.* C. belt *n.* काडतुसें ठेवण्याचा पट्टा *m.* Cartridge-paper जाड काडतूस-कार्टिज कागद, फिफ्ट रंगाचा जाड कागद, काडतुसें बनविण्याचा जाडा भक्कम कागद.

Carucate (kar'u-kāt) [L. L. *carruca*, a plough.] *n.* आठ बैलांच्या मालकाच्या वांटणीची जमीन *f.* १२० एकर, १ चाहूर *m.* (पूर्वी इंग्लंडांत आठ बैलांचा एक पूर्ण नांगर समजत.) एक वर्ष आणि एक दिवसांत आठ बैलांच्या जोतानें नांगरली जाणारी जमीन *f.* *Carucage n.* औतावरील कर *m.* हा प्रथम पहिल्या रिचर्ड राजानें इ० स० ११९८ त बसविला.

Caruncle (kar-ünk'l) [L. *caruncula*.] *n. protuber-*

ance of flesh (फाजील) मांसवृद्धि *f*; मांसचंचू *f*; चंचुक *f*. (पक्ष्यांच्या गळयाजवळ किंवा हनवटीजवळ होणारी). २ *bot.* बीजचंचू *f*, चंचूक *f*, बीजवृद्धि *f*. Also Carun'cula. Carun'cular, Carun'culate, Carun'culous *a*. पुष्कळ ठिकाणीं मांसवृद्धि असलेला, मांसवृद्धीचा. Carus (kā'rus) [Gr. *karos*, heavy sleep.] *n.* profound sleep or insensibility especially the fourth and extremest degree of insensibility, the others being sopor, coma, and lethargy अंतिम मूर्च्छना *f*; मूर्च्छा *f*.

Carve (kārv) [A. S. *ceorfan*, to cut.] *v. t.* to cut wood, stone, etc. or form by carving कोरणें, खोदणें, नकसणें or नकासणें, किरवणें, कोरून-खोदून काढणें. २ कोरून घडणें-आकार आणणें. ३ कापणें, फांका-फोडी *f*. *pl.* करणें (as meat at table), तुकडे-खंड करणें, भाग पाडणें. ४ *Shakes. (obs.)* सौजन्यानें बोलणें. ५ योजणें, आधींपासून वेत करणें; as, "Lie ten nights awake carving the fashion of a new doublet." ६ (R) स्वतः करितां घेणें, स्वतःला पुरवणें. C. *v. i.* कातरण्याचा-कोरण्याचा धंदा करणें. २ चित्रें खोदणें. ३ (मांस) कापणें, (मांसाच्या) फांका करणें-कापणें. Carv'en, Carv'ed *p.* (v. V. 1.) कोरलेला, खोदलेला, &c., कोरीव, खोदीव, नकशीदार, नकशी (*a.*), नकसीव. Carv'er *n.* (v. V. 1.) कोरणारा, खोदणारा, नकसकामी (म्या), नकसगीर, खोदकामी (म्या). २ जेवणाचे वेळीं मांसाच्या फांकी पाडणारा. ३ मांस कापण्याचा सुरा. Carv'ing *n.* (v. V. 1.)—*act.* कोरणें *n*, खोदणें *n*, &c., कोरणी *f*; खोदणी *f*. [PRICE OR COST OF C. खोदणावळ *f*, खोदाई *f*.] २ *carved work* खोदकाम *n*, नकसकाम *n*, नकशी *f*, नकसगिरी *f*. ३ कोरलेली मूर्ति *f*. Carving-tool कोरणी *f*, कोरणें *n*. To carve out to hew out तोडणें, कापणें. २ स्वतःच्या श्रमानें तयार करणें-मिळविणें. Cut and carve सफाई करणें.

Caryophyllaceous (kar-i-ō-fi-lā'sh-us) [Gr. *karyo-phyllon*, the clove-pink.] *a. bot.* लवंगाकार, लवंगेच्या फुलाच्या अंतराच्छादनाच्या रचनेसारख्या रचनेचा; as, Caryophyllaceous corolla लवंगाकार अंतर्वटिका, लवंगाकार फुलवरा.

Caryopsis, Cariopsis (kar-i-op'sis) [Gr. *karyon*, a nut, and *opsis*, sight.] *n.* तृणधान्यवर्गाचें फळ *n*, धान्य.

Cascade (kas-kād') [Fr. *cascade*, a water-fall, from It. *cascare*, to fall.] *n.* धबधबा *m*, धबधबी *f*, धोत *m*, धोदा or धोध *m*, चादर (?) *f*. २ (वस्त्रास लावलेली) नागमोडीची दाल. C. *v. i.* पाणी धोधो-धबधब्यासारखें पडणें. २ *slang.* उलटी होणें-येणें.

Case (kāś) [L. *capsa*, from *capere*, to take.] *n.* a covering, a sheath आवरण *n*, वेष्टन (ण) *n*, टोपण *n*, घर *n*, म्यान *n*, मेण *n*, कोश *m*, खोळ *f*. २ a frame चौकट. [NEEDLE C. चंची *f*. PEN C. कलमदान *n*, कलमदानी *f*, पट्टिका(?), पेटी, संदुक. RAZOR-C. धोंगटी or धोकटी *f*.] ३ (as, of a pillow, couch, &c.)

cover अन्ना *m*, गलेफ *m*, गवसणी *f*, ठैला *m*, पिशवी *f*.
 ४ (as, of a mattress, quilt, &c.) case to be stuffed
 खोळ *f. m*. ५ पेटी *f*, बारदान *n*. ६ प्राण्याचें कातडें *n*. ७
print. टाईपाळें *n* (टाईप ठेवण्याचें) मोठें पाळें, खणाळें
n. ८ संच *m*, साज *m*, जोड *m*; as, The C. of
 surgical instruments. Case *v. t.* (वर) आच्छादन-
 झांकण करणें-घालणें. Case-bottle *n*. पेटींत दुसऱ्या
 बाटलीबरोबर ठेवतां येणारी बाटली *f*. Case-harden *v. t.*
 पाणी देण्याकरितां लोखंड पेटींत घालून कडक करणें.
 Case-hardening *n*. Case-hardened *a*. बाहेरच्या बाजूनें
 कडक केलेला. २ *fig.* निर्लज्ज. Casing *n*. झांकणें *n*,
 आच्छादणें, झांकणांत ठेवणें. २ अस्तर *n*, आच्छादन *n*,
 झांकण *n*, वेष्टन *n*. ३ खिडकी किंवा दार ह्यांना लावलेली
 जाळी *f*. Case-knife *n*. झांकणांत ठेवण्याचा मोठा चाकू
m. Case-maker *n*. म्यान-पेटी करणारा. Case-man
n. जुळारी, जोडारी, टाईप जोडणारा *m*. Case'ment *n*.
 सांचा, खोका, खिडकी (?) *f*, झरोका (?). Casemented
a. खिडकीचा. Case-shot *n*. जवळच्या मान्याचा तोफेचा
 गोळा *m*. Case-worm *n*. न्हावी *m* (एक जातीचा
 किडा), कोशकिडा *m*.

Case (kās) [Fr. *cas*, from L. *casus*, from *cadere*, to
 fall, to happen; cf. Chance.] *n*. state, condition,
 circumstances दशा *f*, अवस्था *f*, स्थिति *f*, गति *pop.*
 गत *f*, गोष्ट *f*, हवाल *f. m*; as, "Our C. is miserable."
 [IN THAT C. तशांत, तसें असतांना, मग.] २ *case ad-*
duced or occurring instance अढळ (?) *m*, प्रतीक (?)
n, उदाहरण *n*, स्थल *n*. ३ *med.* the state of the body
 देहस्थिति *f*, प्रकृति *f*, देहभावना *f*. ४ *the history of a*
disease रोग्याचें भावनापत्रक, रोग्याचें टिपण, दुख-
 ण्याचा मजकूर *m*. ५ रोगी, दुखणाईत; as, Ten C. s.
 of fever. ६ *law.* the state of facts, the question मज-
 कूर *m*, हकिकत *f*, कैफियत *f*, वाका *m*, तकरीर *m*, भूत(S)
n, प्रकरण *n*. [WRITTEN STATEMENT OF A C. तकरीर-
 नामा *m*.] ७ *a suit at law* मुकदमा *m*, प्रकरण *n*,
 खटला *m*, खटलें *n*, दावा *m*. ८ *gram.* the variation
 of nouns विभक्ति *f*, कारकव्यक्ति *f*. [The six कारकें
 are:—कर्त्ता, कर्म, करण, संप्रदान, अपादान, अधिकरण
 or प्रथमा, द्वितीया, तृतीया, चतुर्थी, पंचमी, षष्ठी,
 सप्तमी.] ९ (of instruments) गंज *m*. Case of con-
 science, see Conscience. In any case कांहीं झालें
 तरी. In case (असें) असेल तर. To make out one's
 case. See To make out. The case खरी वस्तुस्थिति.

Casein, Caseine (kā'sē-in) [Fr. *caseigne*, from L.
caseus, cheese. पोटांत रेनेटच्या कार्यानें दुधांतील के-
 सीनोजन-Caseinogen-चें पृथक्करण झालें म्हणजे त्यापासून
 (Casein) उत्पन्न होतें.] *n*. दुग्धज *n*, दुधांतील वीर्य
n, दुग्धवीर्य *n*, दुधांतील मुख्य सेंद्रिय नत्रप्रचुर घटक.
 Ca'seic *a*. दुग्धवीर्यासंबंधीं. Ca'seous *a*. दुग्धजमय,
 दुग्धवीर्यमय.

Casemate (kās'māt) [Fr. *casemate*.-It. *casamatta*,
 - from *casa*, house & *matto*, *matta*, mad, weak.] *n*. जं-

गीच्या पाठीमागचें तोफघर *n.*, जर्गीच्या पाठीमागची तोफा ठेवण्याची किंवा माणसें उर्भी राहण्याची सुरक्षित जागा *f.*

Casern (ka-sèrn') [Fr.-L. *casa*, a hut.] *n.* a lodging for soldiers in garrison towns, usually near the rampart तटालगत आंत शिपायांची आसऱ्याकरितां राहण्याची जागा *f.*

Cash (kash) [Fr. *casse*, case, box, cash-box, cash.] *n.* रोकड *f.*, नगद *f.*, *n.*, नगदी *f.*, दाम *m.*, सोनेनाणें *n.*, *colloq.* रोख or रोकड, रोकड पैसा *m.* २ (*obs.*) तिजोरी *f.* C. v. t. (note, bill, &c.) रोकड दाम करणें, वटावणें, सोडणें, टक्के करणें. Cash-account *n.* रोकडीचा हिशोब *m.*, रोकडीचा व्यवहार *m.* Cash-credit *n.* (पेढीवरून) रोख पैसे उचलण्याची पत *f.* Cash-book *n.* रोजकीर्द, रोजमेळ, रोकडवही. Cashier' *n.* रोख पैसे वांटणारा *m.*, सराफ. Cash-keeper *n.* खर्जीनाकारकून *m.*, खजिनदार *m.*, जामदार (*) *m.*, पोतनीस (*) *m.*, किल्लीदार (*) *m.*, रोख पैशाचा हिशोब ज्याकडे असतो तो मुनीम *m.* [PRIVATE C. खासगीवाला.] Cash-payment *n.* रोख पैसा देणें *n.* Hard Cash रोख नाणें. Out of Cash रोकड पैशाशिवाय. In cash रोकडीच्या रूपांत-नें. Ready cash रोकड. Cash-boy दलालानें गिऱ्हाडकांकडून गोळा केलेले पैसे खर्जीनदाराकडे नेणारा नोकर. Cashing *pr. p.* Cashed *pa. p.*

N. B.—Treasurer खजीनदार; Cashier सराफ, जामदार, पोतनीस, आणि किल्लीदार हे मराठेशाहींत निरनिराळे दर्जाचे अधिकारी होते. तेव्हां हे शब्द Cashier, किंवा Cash-keeper ह्या शब्दांना योग्य प्रतिशब्द होणार नाहीत.

Cash (kash) *n.* चिनी लोकांचें एक तांब्याचें नाणें *n.*

Cashew (ka-shōō') [A corruption of Fr. from Malay *kayu* tree.] *n.* a tree काजू *f.*, काजूचें झाड *n.* २ an apple or nut, (C. apple) pulpos portion बोंड *n.*, (काजूचें) बोंड *n.*, काजूगोळा *m.* Cashew-nut *n.* काजू, काजूगोळा.

N. B.—काजूख कोठें कोठें जांब असैही म्हणतात.

Cashier (kash-ēr') [Fr. *casser*, to break, to annul, from L. *cassare*, to annul.] *v. t.* to dismiss from an office for bad conduct बडतरफ-बरतर्फ करणें, स्थानभ्रष्ट-स्थानच्युत-पदच्युत-पदभ्रष्ट-&c. करणें, नोकरीवरून काढून टाकणें. २ लक्षांत न घेणें, सोडून देणें, वेगळा करणें; as, "They absolutely C. the literal express sense of the words." ३ रद्द करणें. Cashier-er *n.* (R.) बडतरफ करणारा. Cashiering *n.* Cashierment *n.* बडतरफी *f.*, रजा *f.*

Cashmere (kash'mēr) [From *Cashmere* in India.] *n.* a rich and costly shawl काश्मीर देशातील लोंकरीची उंची शाल *f.*, काश्मीरी शाल *f.* Also Cashmere shawl.

Casings (kā'singz) *n. pl.* गोवऱ्या, शेण्या.

Casino (kas-ē'nō) [It. *casino*, a small house.—L. *casa*, a cottage.] *n. pl.* Casinos. a small country-house खेड्यांतली बंगली. २ a building or saloon

used for social meetings or public amusements, for dancing or gaming आराममंदिर *n.*, नृत्यगृह *n.*, घृतगृह *n.* ३ (also Cassino) पत्यांचा क्यासिनो नांवाचा एक डाव *m.*

Cask (kask) [Sp. *casco*, a pot-herd, a skull, a helmet, from *cascar*, to break.—L. *quassare*, to break.] *n.* पीप *n.*, पिंप *n.*, काष्टुंग(?) *n.* २ पीप, पीपभर माप *n.* ३ (*obs.*) शिरस्त्राण *n.* ४ (*obs.*) जवाहीर ठेवण्याची लहान पेटी *f.* C. *v. t.* पिपांत घालणें. Also Casque.

Casket (kask'et) [Dim. of cask. Fr. *casque*, a helmet, from Sp. *casco*.] *n.* (रत्नें वगैरे मोल्यवान् पदार्थ ठेवण्याचा) डवा *m.*, डवी *f.*, टोपली *f.*, करंड *f.*, करंडा *m.*, पेटी. २ कोणताही प्रिय किंवा किंमतवान् जिन्नस ज्यांत असतो असा डवा-करंडा *m.* C. *v. t.* (*Shakes.*) करंड्यांत घालणें, डव्यांत ठेवणें.

Casque (kask) [Sp. *casco*, a helmet, a case.] *n.* शिरस्त्राण *n.*, टोप *m.*, डोकें आणि तोंड यांपुरतें चिलखत *n.* चिलखतवजा तोंडावरील बुरखा अथवा पडदा.

Cassia (kash'ya) *n.* बाहवा-टाकळा-इत्यादि वर्गांच्या जातीची वनस्पति *f.* C. *fistula* बाहवा *m.* C. *tora* टाकळा *m.* Woody-cassia तज, त्वक्पत्र, त्वक्सार. Cassia-oil दालचिनीचा अर्क *m.*

Cassimere (kas-i-mēr') [Corruption of *Cashmere* in India.] *n.* काश्मीर, उत्तम लोंकरीचें सळईदार विणलेलें एक प्रकारचें कापड *n.* also Kerseymere.

Cassino (kas-sē'no) [It *casino*, a small house, a gaming-house.] *n.* एकवीस टिपक्यांचा क्यासिनो नांवाचा खेळ *m.* Great C. चवकटचा दहिल्या, दशशा. Little C. इस्पीकचा दुव्वा.

Cassiopeia (kās-i-ō-pē'ya) *n.* *astron.* उत्तरध्रुवाजवळचा एक सहा ताऱ्यांचा पुंज *m.*, शर्मिष्ठा *f.*

Cassock (kas'ok) [Fr. *casaque*.-It. *casacca*.-L. *casa*, a cottage.] *n.* अंगांत घालण्याचा पोकळ झगा *m.*, क्यासाक. २ ख्रिस्ती आचार्य अंगांत घालतात तो झगा *m.*, क्यासाक. Cass'ocked *a.*

Cassolette (kas'ō-let) [Fr.] *n.* अत्तरपेटी *f.*, सुगंधिक द्रव्यें ठेवावयाची पेटी *f.* (सुवास बाहेर यावा म्हणून हिजवर छिद्रें पाडलेलीं असतात), (जाळीदार) अत्तराची डवी.

Cassonade (ka'son-ād') [Fr. *casson*, *caisson*, a large chest. From sugar exported from Brazil in large chests.] *n.* raw sugar ब्राझिल देशांतून येणारी कच्ची साखर, क्यासानेड नांवाची साखर.

Cassowary (kas'ō-war-i) [Malay *kasuari*.] *n. pl.* Cassowaries. बगळ्यापेक्षां आकारानें लहान पण बळकट असा पासिफिक महासागराच्या बेटांतील एक पक्षी, त्याच्या डोक्यावर टोपीसारखा टणक पदार्थ असतो. हा पक्षी बुजरा आहे व फार जलद धांवतो, क्यासोवारी नांवाचा पक्षी *m.*

Cast (kast) [Icel. *kasta*, to throw.] *v. t.* to hurl, to fling, to throw टाकणें, फेंकणें, झोंकणें, झुगारणें, भिरकावणें, उडवणें, होपटणें, (*obs.*) होडंगणें. २ to di-

rect or turn (as the eyes) दृष्टि *f* नजर *f*. फेंकणें-
 टाकणें. ३ ठेवणें, टाकणें; as, To C. a ballot सम्मतिगुटिका
 टाकणें. ४ *to throw down as in wrestling* चीत करणें,
 पाडणें, जमीनदोस्त करणें. ५ तट-भित्त इत्यादि घालणें-
 रचणें. ६ बाहेर टाकणें; as, "Neither shall your vine
 C. her fruit." ७ दुहेतणें, गाभटणें, अकालीं प्रसवणें;
 as, "Thy she-goats have not cast their young."
 ८ (प्रकाश इत्यादि) पाडणें-टाकणें-पसरणें. ९ (भार इत्या-
 दि) टाकणें-ठेवणें, सत्ता-अधिकार सोंपविणें-हवालीं करणें;
 as, "The government I C. on my brother". १० (*obs.*)
 काढून टाकणें, बडतरफ करणें; as, The State can with
 safety C. him. ११ (पत्रिका) वर्तवणें-मांडणें, हिशेब
 करणें, गणित करणें. १२ (*obs.*) योजणें, कल्पना करणें. १३
to defeat in a law-suit, to convict, to condemn हतपक्ष-
 नष्टपक्ष करणें, विरुद्ध निकाल देणें, गुन्हेगार ठरविणें, गुन्हा
 शाबूत करणें. १४ एकाच बाजूला फिरवणें-वळवणें, मत
 एकाच बाजूला देऊन त्या बाजूची सरशी करणें, एकच
 बाजू जास्त वजनदार करणें; as, A casting vote,—
 voice. १५ ओतणें, घाट पाडणें, आकार देणें. १६ कायमचा
 ठसा (टाईप) पाडणें. १७ नाटकांत पात्रें योजणें, भूमिका
 ठरविणें, सोंगें वांटून देणें; as "Our parts in the other
 world will be new cast." [To C. anchor नांगर टा-
 कणें. To C. a horoscope कुंडली मांडणें. To C. a shoe
 (said of a horse or ox) नाल हरवणें. To C. aside
 (निरर्थक किंवा कुचकामाचें म्हणून) बाजूला ठेवणें. To C.
 away उधळून टाकणें, व्यर्थ खर्च करणें, व्यर्थ घालवणें.
 गमावणें, हरवणें. २ टाकून देणें, रद्द करणें, मरुं
 देणें, नाहीसा होऊं देणें. ३ फुटूं-मोडूं देणें. C.
 away *n.* हतभागी मनुष्य *m.* टाकाऊ मनुष्य *m.*
 जिन्नस. C. away *a.* देवाधर्मानें टाकलेला, बहिष्कृत,
 निरुपयोगी. To C. by काढून टाकणें, रद्द करणें, फेंकून
 देणें. To C. down खिन्न करणें, मनांत उतरवणें.
 To C. for (शिकारीचा पत्ता लावण्यासाठीं) चोंहीकडे
 धांवणें; as, The dogs, when they lose scent of the
 chase C. for it. To C. forth बाहेर टाकणें. To C.
 in one's lot with एखाद्याच्या सुखदुःखाचा वांटेकरी
 होणें, दुसऱ्याच्या नशिवाशीं आपल्या नशिवाची सांगड
 घालणें. To C. away care मनाला कधींही काळजी
 शिवूं न देणें, सदोदित आनंदांत-मजेत राहणें. To C.
 behind one विसरणें, सोडून देणें, नाकारणें, टाकणें.
 Cast-down *a.* उतरलेला, मनांत खिन्न झालेला; as,
 With cast-down looks. To C. in one's teeth बो-
 लण्यांत एखाद्याचे (त्याच्याच शब्दांनीं-विचारसरणीनें) दांत
 पाडणें-पची करणें. To C. lots चिठ्या टाकणें. To C. off
 दूर फेंकून देणें, टाकून देणें, टाकणें, त्याग करणें. Cast-off
a. निरुपयोगी म्हणून टाकून दिलेला. Cast-off *n.* टाकून
 दिलेली वस्तु. To C. off copy हातच्या प्रतीची किती
 छापील पानें होतील असा अंदाज करणें. To C. one's
 self on or upon दुसऱ्याच्या पूर्णपणें स्वाधीन करून घेणें.
 To C. the lead *naut.* शिशाचा गोळा तळापर्यंत टाकून
 पाण्याचा ठाव-खोली मोजणें. To cast out बाहेर काढणें-

चालविणें. २ वोलणें, उच्चारणें. ३ to quarrel, to fall
 out भांडणें. To cast a slur upon (चा बद्दलौकिक
 करणें, दोष लावणें. To cast up हिशेब करणें,
 किंमत आकारणें. २ ओकणें. ३ वोलण्यांत दांत पाडणें,
 टोमणा मारणें (R.) ४ अकस्मात्-एकदम दिसणें; as,
 "Another countryman, and Jesuit priest now
 casts up." Cast v. i. टाकणें. २ तारवाची दिशा
 बदलणें. ३ to devise or plan मनांत विचार करूं ला-
 गणें, मनांत युक्ति योजणें-काढणें; as, To C. about for
 reasons (हें कां तें अशा प्रयोगात्मक बुद्धीनें) कारणें
 लावीत वसणें-शोधणें. ४ मनांत घोलणें. ५ (साचा)
 आकार घेणें. ६ ओकणें. ७ वेडोल होणें, वेड्यावां-
 कड्या आकृतीचा होणें. Cast n. (a) फेंकणें n, टाकणें
 n, क्षेपण n. (b) क्षेप, प्रक्षेप n. २ फेंकलेली वस्तु f.
 ३ (फेंकलेल्या वस्तूचा) टप्पा m-अंतर n. ४ फांशानें
 टाकलेला डाव m, नशीब n, दैव n, सट्टा m, दैवयोग
 m, धाडस n. ५ (a) सापानें टाकलेली कात f. (b)
 पक्ष्याच्या पोटांतील मळ m, मैला m, किड्याची शीट f.
 ६ साच्यांत ओतणें n. ७ घडण f, घडणी f, घडवण f,
 घाट, घडाव m, डौल. ८ सांचा m, नजुना m, पाटण
 or पाटन (corruption of pattern), आकार m, चर्या
 f, झांक f, स्वाद m, छटा m, धुनुक f, लकेरी f, लकेर
 f, वास m. ९ नाटकांतील निरनिराळ्या पात्रांस सोंगें
 वांटून देणें. १० आकार m, चर्या, ढव, आकृति f; as, A
 peculiar C. of countenance. ११ एकाच वेळीं हातांतून
 उडालेली ससाणा पक्ष्याची जोडी f. १२ रंगाची छोट
 f-आभास m, छत(?), छाया f, छटा m. १३ नजरेची-दृष्टीची
 ढव f. १४ ओतणी f, सांचा m. १५ ओतणींत धातूचा रस
 पोहोचविणारी नळी f. १६ चारांची एकपाती, चौकडी f.
 (जसें आपलेकडे आंवे मोजतांना पंचकडी, पांचांची पाती
 वापरतात, तसें इंग्लंडांत कांहीं जिन्नस मोजतांना चारांची
 पाती वापरतात.) (?) Cast, Casted a. निरुपयोगी
 म्हणून टाकून दिलेला. Caster n. (v. V. 1.) झोकणारा,
 टाकणारा, क्षेपक. २ ओतणारा, ओतारी. ३ (चटणी,
 मसाला वगैरे ठेवण्याचें) लहान भांडें-पाळें n. ४ वरील
 पाळीं ठेवण्याची घडवंची f. ५ pl. (तोफ किंवा खुर्ची हवी
 तशी फिरवितां यावी म्हणून खालीं लावलेलीं) लहान
 चाकें n. pl. Casting n. (v. V. 1.) act. झांकणें n, टाकणें
 n, क्षेप m, प्रक्षेप m, विक्षेप m, प्रक्षेपण n. २ सांच्यांत
 ओतण्याची कृति f. ३ सांचा m. ४ mech. eng. ओत-
 काम n. ५ (सापाची) कात वगैरे टाकणें n. Casting-net
 n. मासे धरण्याचें (एक प्रकारचें) जालें n. Casting-vote,
 voice अध्यक्ष्याचा दोन मतांचा अधिकार (दोन पक्षांचीं मते
 समसमान झालीं म्हणजे अध्यक्षाला दोन मते असतात),
 दुजोरी-निर्णायक-संमति. Casting weight (समतोल
 तराजूचें एक पारडें) खालीं नेणारें वजन n. Cast-iron
 बीड. Cast-shadow पडछाया. Cast-steel ज्या पोलादाच्या
 रसाच्या लांब कांबी करतात तें पोलाद, वितळून शुद्ध
 केलेलें पोलाद n. Last Cast शेवटचा धाडसी प्रयत्न. To
 C. beyond the moon मनोराज्य करणें. To C. pearls
 बेद.

करणें. To C. behind one विसरणें, सोडून देणें, नाकारणें (?), टाकणें.

Castanets (kas'ta-nets) [L. *castanea*, a chestnut.] *n.*

चिपळ्या *f*, *pl*, करताळ *f*, झांजरी *f*, संजरी *f*.

Caste (käst) [L. *castus*, pure.] *n.* a division of the

Hindu Society जात *f*, ज्ञात *f*, जाति *f*. [THE FOUR ORIGINAL CASTES ARE: ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य, शूद्र. C. AND LINEAGE-COMPREH. जातकुळी *f*, जातकुळ *n*, जातपात *f*, कुळगोत *n*. THE C. COLLECTIVELY. (AS ASSEMBLED IN AN INVESTIGATION OF AN OFFENCE, &C.) जातजमात *f*, काशीगोत *n* (R.), गंगागोत *n* (R.), गोत *n*, गोतगंगा *f*, जातगंगा *f*, दैव *n*. A MIXED C. OR RACE भेसळजात *f*, संकीर्ण जात, संकरजाति *f*, *collog.* कोडबुळें *n*. A LOW C. MAN हलक्या जातीचा मनुष्य *m*, (*collog.*) वाहेरचा-ला, गांवावाहेरचा, दिवाकीर्ति (?) *pop.* दिवाकीर्त *m*. (?). BROTHER OR FELLOW BY C. जातभाऊ *m*, जातभाई *m*. A CIRCULAR NOTIFYING AN EJECTION FROM C. वाळीतपत्र *n*, वहिष्कारपत्र *n*, CONFUSION OF CASTES वर्णसंकर *m*. DISTINCTION OF C. जातिभेद *m*. EJECTED FROM C. जातीवाहेर टाकलेला, वाळीत, वहिष्कृत. EJECTION FROM THE C. वाळ *f*. (*v.* घाल, पड). EXTINCTION OF C. जातिलोप *m*, वर्णलोप *m*. FALLING AWAY FROM C. जातिभ्रंश *m*. FALLEN AWAY FROM C. जातिभ्रष्ट, वाटगा. FEUD IN A C. तट *m*. OF MIXED C. OR BLOOD संकीर्ण, मिश्र. PRIDE OF C. जात्यभिमान *m*. THE PECULIAR DUTY, VIRTUES, &C. OF A C. जातिधर्म *m*. TO LOSE CASTE वाटणें, जात गमावणें.]

N. B.—The word वर्ण is used with respect to the primeval four-fold division of the ancient Hindu Society. The only four varṇas are—ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य आणि शूद्र.

Castellan, Castellated, see Castle.

Caster (käs'ter), see the word Caster under Cast.

Castigate (kas'tig-āt) [L. *castigare*, *castigatus*, to

correct, to punish, from *castus*, pure, chaste & *agere*, to move, to drive.] *v. t.* to chastise, to correct शिक्षा करणें, शिक्षा म्हणून कोरडे मारणें-ओढणें, दंड करणें. २ (आपली नापसंती दर्शविण्यासाठीं-शिक्षा करण्यासाठीं) खरमरीत टीका करणें. Castiga'tion *n.* punishment शिक्षा *f*, दंड *m*. २ खरमरीत टीका *f*. Cas'tigator *n.* शिक्षा-दंड करणारा. २ खरमरीत टीका करणारा. Cas'tigatory *a. C. n.* शिक्षा करण्याचें हत्यार. याचा पूर्वी उपयोग करीत असत, called also Ducking stool.

Castle (kas'l) [A. S. *castel*, from L. *castellum*, dim.

of *castrum*, a fortified place.] *n.* a house or mansion of a prince or nobleman वाडा *m*, हवेली *f*, महाल *m*, सरदाराचें घर *n*. २ a fortified place, a fortress कोट *m*, किल्ला *m*. ३ (at chess) हत्ती *m*. ४ लढाऊ जहाजावरील किल्ला *m*. ५ हत्तीवर स्वरक्षणार्थ नेलेला किल्ला *m*. *C. v. t.* कोट बांधून तटबंदी करणें. २ किल्ला-गड बांधणें. *C. v. i.* (at chess) राजाच्या घराजवळ हत्ती नेणें, राजाला हत्तीनें झांकणें, हत्तीनें शह निवारणें.

Cas'tellan *n.* किल्लेदार *m.*, गडकरी. Cas'tellated *a.* किल्ल्याप्रमाणें मनोरे किंवा तटबंदी असलेला. Castle-builder *n. fig. day-dreamer* मनोराज्य करणारा. Castle-building *n. fig.* मनोराज्य करणें *n.* Castled *a.* Castle-guard, -ward *n.* किल्ल्याचा रक्षक, किल्ल्यावरचा पाहारेकरी. २ (Old English Law) किल्ल्याच्या नियमित अंतरामधील घरावरील कर-घरपट्टी *f.* हा कर घराच्या रक्षणार्थ द्यावा लागतो. Castlery *n.* किल्ल्यावरील सत्ता *f.* Castlet *n.* लहान किल्ला *m.* Castles in Spain, Castles in the air मानससृष्टि *f.* मनोराज्य.

N. B. Castle = किल्ला, Fort = गड, Fortification = तट, Fortress = लहान गड.

Castellated, see Castle.

Castling (käs'tling) *n.* गर्भपात *m.*, गर्भस्त्राव *m.*

Castor (kas'tor) [L. *castor*, the beaver; obtained from the special glands of the beaver. Of Eastern origin-Sk. *kasturi*, musk.] *n.* एक जातीचा जलस्थल-चर (क्यास्टर नांवाचा) चतुष्पाद प्राणी *m.* २ बीन्हर जनावराच्या लोकरीची टोपी *f.* हिला क्यास्टर म्हणतात. ३ कोट करावयाची एक फार किंमतीची बनात *f.* क्यास्टर नांवाची बनात *f.*

Castor (kast'or) [L.] *n. astron.* मिथुन राशीमधील पुनर्वसुनक्षत्राची पहिली तारा *m.*, अश्विनीकुमारपुंजांतील एक तारा *m.* Castor and Pollux अश्विनीकुमार. [CASTOR AND POLLUX WERE THE TWIN SONS OF JUPITER AND LEDA.]

Castor-oil (kas'tor-oil) [A corruption of *castus oil*, formerly called *agnus castus*.] *n.* (the oil) एरंडेल *n.* C.-plant. *Ricinus communis* or *Palma Christi* एरंड *m.*-seed एरंडी *f.* एरंडबीज *n.* (the root) एरंडमूळ *n.* [SOME VARIETIES OR SPECIES ARE:--एरंडी, सुरती एरंड *m.*, गोडा एरंड *m.*, चंद्रज्योत *f.*, कडवा एरंड *m.*, श्वेत-एरंड *m.*] Castor-bean *n.* एरंडी *f.* Castors same as Casters under Cast.

Castral (kas'tral) [L. *castra*, camp.] *a.* लष्कराच्या तळासंबंधीं.

Castrametation (kastra-me-tā'shun) [L. *castra*, camp, & *metior*, Sk. मा, to measure off.] *n. mil.* तळ देण्याची कला *f.* तळ देणें *n.* छावणी देणें *n.*

Castrate (kas'trāt) [L. *castrare*, *castratus*, to geld; akin to Sk. शस्त्र, knife.] *v. t.* to emasculate खच्ची करणें, खोजा करणें, अंड *m. pl.* काढणें *g. of o.*, अंड-च्छेद *m.* अंडच्छेदन *n.* करणें *g. of o.*, नामर्द करणें. २ (by pounding the testicles) बडविणें, चेंचणें. ३ to expurgate ग्रंथ-लेख वगैरेंतून बीभत्स किंवा जालिम भाग काढून टाकणें. Cas'trated *p.* (v. V.) खच्ची केलेला, बडविलेला, भादा (द्या), खोजा, &c. Castrā'tion *n.* (v. V. 1.)-act. अंड काढणें *n.*, खच्ची *f.* अंडच्छेद *m.*, अंडच्छेदन *n.* २ अंड बडविणें *n.*, चेंचणें *n.*, बडविणें *n.* Castrato *n.* उंच आवाज रहावा म्हणून लहानपणा-

पासूनच खच्ची केलेला गवई. *pl.* Cas'trati. Cas'trating
pr. p. Cas'trated *pa. p.*

Casual (kash'ū-al) [Fr. *casuel*.-L. *casualis*, from *casus*, fall, accident, from *cadere*, to fall.] *a.* *fortuitous* दैवानें घडलेला, अचिंतित, दैविक, यद्दच्छाजात, असंकेतिक, आगंतुक, दैवघटित, अतर्कित. २ *incidental* नैमित्तिक, प्रासंगिक, प्रसंगोपस्थित, प्रसंगोपात्त. *C. n.* कधीं कधीं येणारा पाहुणा *m.*, उडाणटप्पू-भिकारी-मजूर *m.* २ प्रसंगोपात्त भिक्षुकी *f.* "The tithes and the casuals of the clergy." Cas'ualisin *n.* दैववाद *m.*, जगांतील सर्व व्यवहार दैवाधीन आहेत असें मत *n.* Cas'ually *adv.* दैवयोगानें, दैवानें, यद्दच्छेंकरून. Cas'ualness *n.* (v. A. 1.) दैवयोग *m.*, यद्दच्छा *f.*, दैवघटित्व *n.*, आगंतुकत्वपण *n.* Cas'ualty *n.* दैवघटित गोष्ट *f.*, दैवकृत्य *n.* २ *a chance producing death* अपघात *m.*, अपमृत्यु *m.* ३ *pl. (mil. & nav.)* (लढाईत मृत्यूमुळे, जखमा झाल्यामुळे, शिपाई पळून गेल्यामुळे व इतर आकस्मिक कारणांमुळे झालेलें) नुकसान *n.* Casualty-ward *n.* अपघातखण *m.*, इस्पितळांतील अपघातांचे रोग्यांचा खण *m.* Casual ward *n.* दोन दिवस विपत्ति आलेल्यांचें अनाथगृह *n.* Casual labourer कायमची नोकरी नाही असा मनुष्य *m.*

Casuist (kaz'ū-ist) [L. *casus* a case.] *n.* one skilled in casuistry, in studying and resolving cases of conscience or nice points regarding conduct दोषादोष-विवेचक, दोषादोषवेत्ता, धर्माधर्मविवेचक, सदसत्संशय-निवर्तक. Casuist'ical *a.* (v. N.) दोषादोषविवेचना-संबंधीं-विषयक, &c. Cas'uistry *n.* the science of determining the lawfulness or unlawfulness of acts दोषादोषविवेचन (विद्या) *f.*, धर्माधर्मविचार *m.*, धर्माधर्मविद्या *f.*, कार्याकार्यविवेक *m.*

Cat (kat) [A. S. *cat.*] *n.* मां(मा)जर *m. f.*, मार्जार *m.*, बिडाल *m.* [MALE,-HE C. बोका, मांजर. FEMALE,-SHE C. मांजर, मांजरी, भाटी, बिल्ली *f.* IN ENDEARMENT, CORRESPONDING TO *puss, pussy*, मंगी *f.*, माऊ, मनी, मांजरू *n.* IN ENDEARMENT, DISPARAGEMENT, OR CONTEMPT मांजरू. IN CANT PHRASEOL. वाघाची मावशी. Tom C. वाळ्या बोका. WILD C. रानमांजर *m. f. n.*] २ खुनशी-चहाड बायको *f.* ३ वेढा घालणाऱ्या मंडळीचा बचावाचा इकडून तिकडे नेतां येण्याजोगा बुरुज *m.* ४ सहा पायांची एक तिघई *f.* हिचे तीनच पाय जमिनीवर टेंकतात. ५ (a) *naut.* एक मोठें कोळशाचें गलबत *n.*, महागिरी. (b) नांगर ओढण्याचा दौर *m.* ६ एक प्रकारचा चेंडूचा खेळ व तो खेळ खेळण्याचें साधन *n.* C. v. i. नांगर पूर्ण वर उचलणें. Cat'amount *n.* चित्ता *m.*, वाघ *m.* Cat and dog मांजर व कुत्र्याप्रमाणें भांडखोर, कजेदलाल. Cat-call *n.* नाटकगृहांत केलेला कर्कश शिटीचा आवाज *m.*, नाटकाची वेळ टळली म्हणजे किंवा नाटक वाईट झालें म्हणजे असा आवाज करतात. २ कर्कश शिटी *f.* ओरड *f.* Cat-call v. i. कर्कश ओरडणें. v. t. कर्कश आवाज करणें. Cat-eyed *a.* मांजरडोळ्या, घारडोळ्या, घारा, घान्या. [RATHER

C. घारेल OR घारोळ.] Cat'-gut *n.* सांघ *f.* आंतड्याची तार-तांत *f.* तांथ *f.* रोदा *m.* Cat'-hammed *a.* टाळघाशा, टाळकुट्या. Cat'-head *n.* मांजरडोकी नळी *f.* मांजराच्या डोक्यासारखा नळीचा भाग *m.* ह्यांतून नांगराच्या दोऱ्या घातलेल्या असतात. Cat'-hole *n.* नांगराच्या दोऱ्यांचें घर (भोंक) *n.* Cat'-hood *n.* मांजरासारखे चाळे करणें *n.* मांजरासारखा स्वभाव *m.* Cat'kin *n.* क्याटकिन फूल. Cat'-lap *n.* गरीबीचें पेय *n.* साधें पेय *n.* Cat'-like *a.* गुपचुपीचा, चोरट्या रीतीचा. Cat'ling *n.* मांजराचें पिल्लं *n.* २ *surg.* संधिबंधनें सोडविण्याचा दोन्हीकडे धार असलेला-दुधारी चाकू *m.* Cat-nap *n.* डुलकी *f.* मार्जारनिद्रा *f.* Catamoun'tain or Cato'mountain *n.* रानमांजर. २ *leopard* चित्ता. Cat-o'-nine tails फटके मारण्याचा नऊ गांठाळ दोऱ्यांचा चावूक *m.* Cat's-cradle *n.* एक प्रकारचा मुलांचा दोरीचा खेळ *m.* Cat's eye *n.* मांजरडोळा मणि *m.* (या मण्याचा रंग मांजराच्या डोक्याप्रमाणें असतो.) एक जातीचें मार्जारनत्री रत्न. Cat-silver *n.* एक प्रकारचें रुपेरी अन्नक. Cat's meat *n.* मांजराला खाण्यासाठीं घोड्याचें मांस *n.* Cat's paw *n.* *naut.* वाऱ्याची मंद झुळूक *f.* हलका वारा *m.* २ (used in a bad sense) हस्तक, क्रीडामृग, हातखोरण, स्वहेतुसाधन *n.*; as, To make a cat's paw of. Cattish *a.* मांजरासारखें. Cat-witted *a.* हलक्या बुद्धीचा, मगरूर व द्वेषखोर (मनुष्य), क्षुद्रबुद्धि, मांजर-बुद्धीचा. Catted and fished (said of an anchor) अगदीं वर उचलून तारवाच्या बाजूस गच्च बांधून ठेवलेला (नांगर). To rain cats and dogs पावसाच्या मुसळधारा पडणें. To see which way the cat jumps आपण अमुक एक बाजू घेण्यापूर्वीं वस्तुस्थिति एकदम कशी बदलेल ह्याकडे लक्ष्य ठेवणें. To let the cat out of the bag खोटी गोष्ट उघडकीस आणणें, बिंग बाहेर फोडणें, गाफलपणानें गुप्त हेतु प्रगट करणें, ढोलकें फोडणें. To lead or live a cat and dog life नेहमीं भांडण करणें. To bell the cat मांजराच्या गळ्यांत घांट बांधणें. २ एखादें धोक्याचें काम करणें. To grin like a Cheshire cat मोठ्यानें खिदखिदां दांत काढून हसणें. To fight like Kilkeny cats एकमेकांचा नाश करण्याच्या बुद्धीनें लढणें. To turn a cat in pan (गो)घोलांटी घेणें, घोलांट उडी मारणें. २ *fig.* (विश्वासघातानें एक बाजू सोडून) दुसऱ्या बाजूस मिळणें, उलट बाजूस मिळणें.

Catacaustic (kat'-a-kaws'tik) [Gr. *kata*, against & *caustic*.] *a. geom.* प्रतिदाहक (वक्र).

Catachresis (kat'-a-krē'sis) [Gr. *kata*, against & *chraomein*, to use.] *n.* application of a term to a thing which it does not properly denote, abuse or perversion of a trope अनुचित दृष्टांत *m.*; as, "Her voice was but the shadow of a sound"; "To take arms against a sea of troubles." Catachres'tic *a.* अनुचित दृष्टांताचा, अनुचितसादृश्याचा. Catachres'tically *adv.*

Cataclysm (kat'-a-klizm) [Gr. *kata*, downward &

klyzein, to wash.] *n.* जलप्रलय *m.* २ *fig.* प्रलय, भयंकर उलथापालथ *f.* Cataclysmic *a.*

Catacomb (kat'a-kōm) [It. *catacomba*.—L. *catacumba*.—Gr. *kata*, downward & *kumbe*, a hollow.] *n.* शववापिका *f.* प्रेतें पुरण्याची गुंफेसारखी जागा *f.* २ पुस्तकें, दारू वगैरे सुरक्षित ठेवण्याकरितां भुयारें असलेली जागा *f.* Cat'acumbal *a.*

Catacoustics (kat'a-kows'tiks) [Gr. *kata*, against & *Acoustics*] *n.* प्रतिध्वनिशास्त्र *n.* Catacoustic *a.* प्रतिध्वनिविषयक, प्रतिध्वनिसंबंधीं.

Catadrome (kat'a-drōm) *n.* mech. जड वजनं वर उचलण्याचें व खालीं नेण्याचें यंत्र *n.*

Catafalque (kat'a-falk') [Fr.—It. *catafalco*.] *n.* प्रेताची पेटी देवळांत कांहीं वेळ ठेवण्याचा प्लॅटफॉर्म *m.* २ उघडीं प्रेतें नेण्याची गाडी *f.*

Catalectic (kat'a-lek'tik) [Gr. *katalēgein*, to stop.] *a.* अपूर्ण (कवितेच्या शेवटल्या चरणांत अपूर्ण). २ *photo.* & *chem.* अपूर्ण.

Catalepsy (kat'a-lep-si) [Gr. *kata*, downward & *lepsis*, seizing.] *n.* (ज्ञानेंद्रियें एकदम बिघडल्यामुळें) मूर्च्छा-संन्यास. Also Cat'alepsis. Cataleptic *a.*

Catalogue (kat'a-log) [Gr. *kata*, down & *logos*, a speech.] *n.* अनुक्रमवार याद *f.* फेरिस्त *n.* यादी *f.* अनुक्रमणी *f.* अनुक्रमणिका *f.* क्याटलाग *m.* C. v. t. अनुक्रमानें यादी करणें, अनुक्रमणिका करणें. Cataloguing *pr. p.* Catalogued *pa. p.* Cat'aloguise *v. t.* Catalogue of names नामावली. Catalogue of stars तारास्थितिपत्रक, ताऱ्यांची सारणी, नक्षत्रसारणी.

Catalysis (ka-tal'i-sis) [Gr. *kata*, down, & *lyein*, to loosen.] *n.* chem. a term used to designate certain phenomena, in which changes in the composition of substances are effected by the action of one body on another by contact योगवाही क्रिया *f.* Catalytic *a.* योगवाही.

Catamaran (kat'a-mar-an') [Tamil *kattumaram*, tied logs.] *n.* तराफ *m.* ताफा *m.*

Catamenia (kat'a-mē'ni-a) [Gr. *kata*, against & *men*, *menos*, a month.] *n.* med. ऋतु *m.* रज *n.* विटाळ *m.* पुष्प *n.* Catamenial *a.* रजोविषयक, (स्त्रियांच्या) विटाळासंबंधीं, आर्तव.

Catamount, See Catamountain under Cat.

Cataphonics (kat'a-fon'iks) [Gr. *kata*, against & *phone*, sound.] *n.* प्रतिध्वनिविचार *m.* प्रतिध्वनिशास्त्र *n.* Cataphonic *n.* [स्वेद, प्रलेप *m.*

Cataplasm (kat'a-plazm) *n.* med. पोटीस *n.* पिंड-
Cataract (kat'a-rakt) [Gr. *kata*, down & *rhegnymein*, to break.] *n.* धबधबा *m.* धोत *m.* धोदा (धा) *m.* धो-
घाणी *f.* २ *med.* मोतीं *n.* मोतीबिंब *n.* मोतिबिंदु *m.* कांच *m.* नेत्रपटल *n.* Cat'arac'tous *a.*

Catarrh (kat'är') [L. *catarrhus*.—Gr. *kata*, down & *rhein*, to flow.] *n.* (श्लेष्मलत्वचेला सूज येऊन

झालेलें) पडसं *n*, अभिष्यंद, शैत्य *n* [असं शैत्य झालें. असतां थोडासा ज्वर, घसा सुजल्यामुळें घोगरा आवाज, खोकला व नाकांतून पाणी हीं लक्षणें होतात.], प्रतिश्याय (according to माधवनिदान an old medical work). [C. of a horse शेंबा.] Catarrh'al, Catarrh'ous *a*- पडशाचा, पडशाविषयींचा, पडशानें झालेला, शैत्यज. Catarrhal fever शैत्यज्वर. Catarrh of the bladder मूत्राशयाची पिच्छात्वचा सुजून होणारा अभिष्यंद-श्लेष्म-स्त्राव. Catarrh of the bronchial tubes लघुश्वासन-लिकेच्या पिच्छात्वचेचा अभिष्यंद.

Catastrophe (kat-as'trō-fē) [Gr. *kata*, down. and *strephein*, to turn.] *n*. नाटकाचा उपसंहार *m*, आकस्मिक परिणाम *m*, निर्वहण *n*, निर्वाह *m*. २ (a) a ruinous issue or event दुरंत *m*, दुष्परिणाम *m*, दुःखपरिणाम *m*, अरिष्ट *n*. (b) a sudden calamity आकस्मिक संकट *n*- आपत्ति *f*- आपदा *f*. ३ (जमीन एकदम खालीं जाऊन किंवा एकदम वर येऊन होणारा) आकस्मिक फेरफार *m*- हालचाल *f*. Catastroph'ic *a*. Catas'trophism *n*. (भूगर्भशास्त्रांतील) जमिनींत भूगर्भांत एकदम भौतिक स्थित्यंतरें झाल्यामुळें भूगर्भिक फेरफार झाले आहेत असें मत *n*, आकस्मिक स्थित्यंतर-वाद. Catas'trophist *n*. आकस्मिक स्थित्यंतरवादी.

Cat-call, see Cat.

Catch (kach) [O. Fr. *cachier*, to hunt, to chase, hence to catch.-L. *captiare*, for *captare*, to catch.—*capere*, *captus*, to seize.] *v. t.* to lay hold of or on, to apprehend धरणें, हातांत धरणें, पकडणें. २ to receive in its passage झेलणें, झेलून घेणें, झिकणें (R.); as, To C. a ball. ३ to get hold of, to get into one's power धरणें, डावाखालीं-डावांत-&c. आणणें, आवाक्यांत येणें *in. con.*, घावाडावांत सांपडणें *in. con.*, पटकावणें; as, "Torment myself to catch the English throne." ४ (a contagion or disease) घेणें, जडणें *in. con.*, लागणें *in. con.*, येणें *in. con.*; as, To C. the plague. ५ (a song or tune) to take up and follow उचलणें. ६ (as in speech or conduct) to lay hold of पकडणें, गोवणें, कबजीं धरणें or पाडणें, पछाडणें, कडसणींत धरणें; as, To C. him in his words. ७ (with up) गाठणें, मिळवून घेणें; as, To C. up a traveller in advance. ८ हिसकावणें, हिसकावून घेणें. ९ अचूक-एकदम पकडणें; as, To C. a thief in the act of stealing. १० (मध्ये) पसरणें-(ला) लागणें; as, The fire caught the adjoining house. ११ मनरंजन करणें, मनहरण करणें, रिझवणें; as, "The soothing arts that catch the fair." १२ (सहानुभूतीमुळें अनुकरणाकरितां) पतकरणें, स्वीकारणें, घेणें, उचलणें. १३ (वेळेवर जाऊन) पकडणें; as, To C. a train. [To C. fire (ला) आग लागणें. २ *fig.* मनोविकार-महत्वाकांक्षा-प्रेम ह्यांना स्फूर्ति येणें, जोर-आवेश येणें, (चा) भडका होणें, पेट घेणें. To C. it *colloq.* खरडपट्टी निघणें *in. con.*; as, "He catches it up if he does not bring

home a fair proportion to his wife." २ शिक्षा भोगणें *colloq.* To C. a person's eye पुखाद्याच्या नजरेस येणें, (एकमेकांची) नजरानजर होणें. To C. one up बोलण्यांत पकडणें. To C. out (*cricket*) चेंडू झेलून बॅटवाल्याला वाद करणें. To C. up जवरीनें हि-सकाऊन घेणें, पटकावणें, हात मारणें. २ एकदम वर अलग उचलणें. ३ See V. T. 9. To C. a Tartar आपल्या-पेक्षां जास्त बलाढ्य शत्रू पकडणें, शेरास सवाशेर भेटणें. To C. as catch can हातास येईल तसें पकडणें. To take or C. a likeness नकल उतरणें-करणें, अनुकरण करणें. C. v. i. to be contagious लागणें. २ to fasten on लागणें, गुंतणें, अडकणें; as, A kite C.es in a tree. ३ to take fire, to ignite. चेतणें, पेटणें, लागणें, शिलगणें. ४ to sustain some-morbid affection धरणें. ५ to endeavour to seize (at) झोंबाडा *m.* झेप *f.* &c. घालणें, धरण्याचा प्रयत्न करणें, उत्सुकतेनें-आशेनें धरणें; as, "The drowning man catches at a straw." ६ पकडणें, गच्च बसणें; as, The bolt does not C. ७ (संसर्गानें) पसरणें; as, The plague is catching from man to man. [To C. on (ला) जाऊन विलगणें. To be on the C. धरितां येईल अशा वेतानें किंवा पवित्र्यानें बसणें. To C. up with पकडणें, च्या अगोदर जाऊन पोहचणें. C. n. seizure धरणें *n.*, पकडणें *n.* [To LIE UPON THE C. धरावयास टपून बसणें.] २ *clasp*, *hook*, *hold*, *chape* अडकण *n.*, अडकवण *n.*, आंकडा *m.*, कडी *f.*, अंगला *f.*, अडसर *m.*, अडणा *m.*, कचक (?) *f.*; as, The C. of a gate. ३ धरणें *n.*, झेलणें *n.* ४ प-कडतांना-झडप घालतांना बसण्याचें आसन *n.*, झडप घालण्याकरितां केलेली तयारी *f.* तत्परता *f.* ५ (एकदम झालेला) लाभ *m.*, फायदा *m.*, घोबें *n.* ६ एकाच वेळीं पकडलेल्या सर्व वस्तु; as, A good C. of fish. ७ *mus.* गाण्यांतील एक प्रकारची चीज किंवा पद. ८ थोडेंसें स्मरण *n.*, आभास *m.*; as, "We retain a C. of those pretty stories." ९ *pl.* लगगा *m.*, मिळालेला लाग *m.* किंवा अल्पसंधि. १० *colloq.* मोठा लाभ, मिळा-वयास हवी अशी वस्तु *f.*, मिळेल तर बरी अशी वस्तु *f.*, अलभ्य लाभ *esp.* a husband or wife in matrimony. ११ पकड *f.* १२ *fig.* शिकार *f.* Catch'able *a.* पकडण्या-जोगा. Catcher *n.* पकडणारा. Catch-fly *n.* एक प्रकारच्या कॅचफ्लाय नांवाच्या वनस्पतीचें नांव *n.* Catching *n.* (v. V. 1.)-*act.* धरणें *n.*, पकडणें *n.*, &c. Catching *p. a.* सांसर्गिक, स्पर्शानुगामी. २ मनोहर, मनमोहक. Catch'ment-bās'in *n.* नदीच्या पात्रांत जे-वढ्या प्रदेशांतील पाणी येतें तो सर्व प्रदेश *m.*, नदीच्या पाणलोट्याचा प्रदेश *m.*, थडी *f.*, as, गंगथडी *f.*; पाण्याचा पुरवठा करणारा प्रदेश, नदीचा पाणवठा *m.*, नदीचा पूरक प्रांत *m.* Catchment area पाण्याचा पुरवठा करणारा प्रांत *m.* Catch'-penny पुष्कळ खप व्हावा म्हणून तयार केलेली लोकांस आवडणारी अल्प किंमतीची वस्तु (मुख्य-त्वेकरून पुस्तकें वगैरे), पैसा मिळविण्याची नवीन दूम. C. a. पैसा मिळविण्याकरितांच केलेली. Catch-water

साठवलेल्या पाण्याचा खड्डा *m.* Catch-weight *adv.*
जास्त वजनाशिवाय; *as,* To ride catch-weight.
Catch-word *n.* पुढील पानाच्या आरंभी लिहावयाचा
शब्द *m.* (हा सागील पानाच्या कोपऱ्यावर लिहितात). २
इशान्याचा शब्द *m.*, खुणेचा-संकेताचा शब्द *m.* Catch'y
a. मनोवेधक, मोहक.

Catechise (kat'e-kīz) [Gr. *kata*, down & *echēin*,
to sound.] *v. t.* (प्रश्नोत्तरद्वारे) तोंडीं शिकविणे, प्रश्नो-
त्तररूपाने शिकविणे. २ प्रश्न करणे, प्रश्नरूपाने वि-
चारणे, प्रश्नोत्तररूपाने तपासणी करणे. Catechet'ic, *al*
a. प्रश्नोत्तराच, प्रश्नोत्तररूप, प्रश्नोत्तरमय-विशिष्ट. Cate-
chet'ically *adv.* प्रश्नोत्तररूपाने, सवाल करून, जवाब
वेऊन. Cat'echet'ics *n.* ख्रिस्ती धर्मशास्त्राचे प्रश्नोत्तर
शिक्षाप्रकरण-शिक्षणपद्धति *f.* Cat'echē'sis *n.* (प्रश्नो-
त्तररूपाचे) प्राथमिक तोंडीं शिक्षण *n.* Cat'echiser *n.*
प्रश्नोत्तररूपाने शिकविणारा. Cat'echising *n.* प्रश्नरू-
पाने शिकवणे *n.* Cat'echism *n.* प्रश्नोत्तरावली *f.* प्रश्नो-
त्तरमाला *f.* Cat'echist *n.* प्रश्नोत्तररूपाने शिकविणारा,
तोंडीं शिकविणारा. Catechis'tic-*al*, Cat'echis'mal *a.*

Catechu (kat'e-shoo) [Tamil.] *n.* *terra japonica*
खैरसार-स्तव *m.*, कात *m.* [(the tree is called खैर *m.*,
खदिर *m.*), in cant or covert phraseol. चतुर्थ *m.*, कडू
m.] Cat'echu'ic *a.* कातासंबंधीचा.

Catechumen (kat'e-kū'men) [Gr. *katēchein*, to
teach.] *n.* बाप्तिस्मा वेण्यापूर्वी ख्रिस्ती धर्माचीं तत्वे
शिकणारा, ख्रिस्ती धर्माचीं मूलतत्वे शिकणारा, बाप्तिस्म्याचा
उमेदवार. हा शब्द पूर्वी ख्रिस्ती लोकांच्या कळपांत जाऊं
इच्छिणाऱ्या यहुदी लोकांस किंवा मूर्तिपूजकांस लावीत
असत. ख्रिस्ती धर्माचा नवशिक्या, नवा छात्र. Cat'e-
chumen'ical *a.* Cat'echumen'ically *adv.* Cat'echū-
manship, Cat'echū'menism, Cat'echū'menate *n.*

Category (kat'e-gor-i) [Gr. *kata*, down, against,
and *agora*, assembly.] *n. log. & metaph.* a predi-
cament or a class (इंद्रियजन्य ज्ञानावरून माहित झा-
लेल्या) द्रव्यांच्या निरनिराळ्या विधेय वर्गांपैकीं एक.
विधेयवर्ग *m.*, समानाधिकरण *n.*, (विधेय) पदार्थ *m.*
(in the sense of *Sk. log.* उभिधेयत्वं is पदार्थत्वं or
more strictly according to Aristotle विधेयत्वं is पदा-
र्थत्वं.) [ACCORDING TO ARISTOTLE THE TEN PREDI-
CUMENTS OR CATEGORIES ARE:—SUBSTANCE OR
BEING, 2 QUANTITY, 3 QUALITY, 4 RELATION, 5
PLACE, 6 TIME, 7 POSTURE, 8 HAVING OR POSSES-
SION, 9 ACTION, 10 PASSION. THE SEVEN पदार्थांचे
OF THE नैयायिकाज् OR CATEGORIES (THOUGH
RATHER INACCURATELY SO TRANSLATED) ARE:—
१ द्रव्य, २ गुण, ३ कर्म, ४ सामान्य, ५ विशेष, ६ समवाय,
अभाव. पदार्थ IS NOT AN ACCURATE RENDERING OF
CATEGORY OR PREDICAMENT. CATEGORIES OR
PREDICAMENTS ARE PREDICABLES (विधेयें) ONLY
OR IMPLY SOMETHING WHICH CAN BE PREDICATED
OF ANOTHER, WHILE पदार्थ IMPLIES NOT ONLY

THING WHICH IS PREDICABLE OF ANOTHER BUT ALSO A THING WHICH IS CAPABLE OF HAVING ANYTHING PREDICATED OF IT.] २ (according to Kant) the pure *a priori* conceptions of the understanding, which the mind applies (as forms or frames) to the matter of knowledge received from *sense*, in order to raise it into an *intelligible* notion or object of knowledge. इंद्रियजन्य ज्ञानाचें मनांत वर्गीकरण करून ठरविलेले ज्ञानविषयक कल्पितपदार्थवर्ग *m. pl.* परमभावना *f.* नानाविध ज्ञानाचा मूलवर्ग *m.* मुख्य विभाग *m.* [THE CATEGORIES OF KANT ARE:—1 OF QUANTITY—(a) UNITY, (b) PLURALITY, (c) TOTALITY. 2 OF QUALITY (a) REALITY, (b) NEGATION, (c) LIMITATION. 3 OF RELATION (a) OF INHERENCE AND SUBSISTANCE, (b) OF CAUSALITY AND DEPENDENCE, (c) OF COMMUNITY. 4 OF MODALITY (a) POSSIBILITY, (b) IMPOSSIBILITY (c) EXISTENCE, (d) NONEXISTENCE, (e) NECESSITY, (f) CONTINGENCE.] ३ वर्ग *m.* विल्हा *m.* विल्हे *f.* ४ स्थिति *f.* दशा *f.* अवस्था *f.* Categorematic *a. philos.* स्वतंत्रपदयोग्य, विधेयपदयोग्य. Categorical *a.* जातिवर्गासंबंधीं. 2 *absolute, express* साफ, स्पष्ट, निश्चयाचा, निश्चयात्मक. Categoricalness *n.* व्यक्त रीतीनें, साफ, निश्चून, स्पष्ट. Categoricalness *n.* Categories *v. t.* वर्ग करणें, मूलकल्पनेच्या पदार्थांच्या जातीमध्ये घालणें, विल्हेवारी लावणें. Categorist *n.* वर्ग करणारा, निरनिराळ्या वर्गा-जातीमध्ये घालणारा, प्रतवारी करणारा.

Catelectrode (kat'-ē-lek'trōd) [Gr. *kata*, down & *Electrode*.] *n.* अवरुह *m.* ऋणध्रुव *n.*

Catenary (kat'-ē'nari) [L. *catena*, a chain.] *n.* रज्जुवक्र *n.* कातन्वली *f.* शृंखलावक्र *n.* दोरीचीं दोन टोंकें हातांत धरलीं म्हणजे दोरीची झालेली वक्र आकृति *f.* C. *a.* कातन्वली नांवाचा; *as*, C. curve. (२) निरनिराळ्या विषयांच्या सांखळीसंबंधीं. Cat'enate *v. t.* जोडणें, सांधणें, सांखळी करणें. Catenā'tion *n.* परंपरान्वय, अन्वय, (सांखळीसारखा) संबंध. २ परंपरा *f.* शृंखला, जोड, संधि.

Cater (kā'tēr) [L. *ad*, to & *capere*, to take.] *v. i.* to *provide food* अन्नसामग्री पुरविणें, खाण्याची-भोजनाची सामुग्रीची योजना करणें, आहारयोजना *f.* करणें, वाकनिशी करणें, अन्न विकत देऊन पुरवठा करणें. २ (with *for* or *to*) पाहिजे असेल तें देणें-पुरवणें (as theatrical or musical entertainments). Caterer *n.* मोदी, अन्नसामुग्री पुरविणारा. Catering *n.* Catery *n.* भां (भं)डार, कोठार, मोदीखाना.

Cater-cousin (kā'tēr-kuz'n) *n.* लांबचा नातेवाईक (परंतु अतिशय सलोख्याचा). See Quarter-cousin.

Caterpillar (kat'er-pil-ar) [O. Fr. *chatepeuse*, is lit. 'hairy she-cat.'—L. *catus*, cat; *pilosus*, hairy, from *pilus*, a hair.] *n.* कुसरुड *m.* कुसरीण *m.* घुलें *n.* शूककीड *m.* शूककीटक *m.* सुरवंट, सुरट. २ *bot.* एका

- जातीचा (सुरवंटासारखा) कॅटरपिलर नांवाचा रोपा *m.* ३
लोकांना लुबाडणारा समाजशात्रु; as, We have become
the caterpillars of the island instead of its pillars.
- Caterwaul (kat'er-wawl) *n.* गुरम्यांव करणें (फळा-
यला झालेल्या भाटीचें). *C. v. i.* गुरम्यांव करणें, मांजरा-
सारखें ओरडणें, मदनमस्त झाल्यासारखें वागणें. Cater-
wauling *n.* (*Shakes.*) गुरम्यांव, बोकेझुंज.
- Cates (kätz) *n. pl.* (*Shakes.*) पकात्रें, मिष्टान्न. Catgut,
see under Cat.
- Catharist (kath'ar-ist) [Gr. *katharizein*, to purify.]
n. a pretender to great purity अति सोंवळा, लांकडे
धुऊन घेणारा, मीठ धुऊन घेणारा, फाजील शुद्धतेचा
आव घालणारा. Cath'arism *n.*
- Cathartic-al (kath-ärt'ik,-al) [Gr. *katharizein*, to
clean.] *a. purgative* ढाळक, रेचक. Cathartic *n.* ढाळ
n., रेच *m.*, जुलाव *m.*, उदरशोधन *n.* Cath'arise *v. t.*
(उदर) साफ-स्वच्छ करणें. Catharsis *n.* मलविसर्जन.
Cathar'tin *n.* सोनासुखींतील मलशुद्धीचें तत्व *n.*
- Cathedral (kathē-d'ral) [L. *cathedra*, chair, esp.
seat of a bishop; teacher's or professor's chair.]
n. क्याथीड्रल, एपिस्कोपाचें-विशपचें देवालय *n.*, एखाद्या
प्रदेशां (diocese) तील मुख्य देवालय *n.* २ *a type of*
the episcopal system एपिस्कोपानुष्ठित ख्रिस्ती धर्म *m.* ;
as, They had ruined the monarchy and pulled
down the old C. without establishing any church
at all. ३ विद्येचें व अधिकाराचें मुख्य पीठ *n.* ; as, Let
England then keep that honour to be the C. to
other nations. *C. a.* क्याथीड्रलासंबंधीं. For other
meanings, see the noun.
- Catheter (kath'e-tēr) [L.—Gr. *katheter*, a thing let
down or put in, from *kata*, down and *hienai*, to
send.] *n. surg.* मूतसळई *f.*, मूत्रोत्सर्जक नलिका *f.*, मू-
त्रस्त्रावियंत्र *m.*, मूत्रशलाका *f.* [ही पोकळ असते. मूत्रावरोध
झाला म्हणजे ही नळी इंद्रियांत घालून मूत्र काढितात.] Cath'e-
terism *n.* मूत्रशलाकाप्रयोग *m.*, नलिका शिरविण्याचा
प्रयोग. Male Catheter पुरुषाची मूत्रशलाका. Female
C. स्त्रियांची मूत्रशलाका. Eustachian C. युस्टेचीयन
मूत्रशलाका. Prostatic C. बस्तिपिंडशलाका.
- Cathetometer (kath'ē-tom'ē-tēr) [From Gr. *kathe-*
tos, vertical height + meter.] *n.* नळ्यांतील पातळ
पदार्थाची सूक्ष्म जंची मोजण्याचें यंत्र *n.*, द्रवोच्चत्वमापक
(यंत्र).
- Cathetus (kath'ē-tus) [L. from Gr. *kathetos*, let
down, from *kathienai*. See Catheter.] *n.* हुसण्या
सरळ रेपेवर-पृष्ठतलावर पडणारी एक लांब रेषा *f.*
- Cathode (kath-ōd') [Gr. *kata*, down & *hodos*, a
way.] *n.* the negative pole ऋणाग्र, ऋणपथ, ऋणाध्व,
m., अक्रोह (?), अवपात (?), ऋणध्रुव. २ the surface
in contact with the negative pole ऋणध्रुवप्रदेश *m.*,
ऋणध्रुवाभोवतालचा भाग *m.* ३ the object to be

coated in electroplating विजेच्या योगानें मुलामा देण्याची वस्तु f. Cath'odal a.

Catholic (kath'ol-ik) [L. catholicus,—Gr. katholikos, universal.—kata, down, wholly & (h) olos, the whole. CATHOLIC शब्दाचा मूळ अर्थ 'सर्वांचा, जगाचा: सर्वसाधारण' असा आहे. परंतु मूळ ख्रिस्ती धर्माचे जेव्हां प्राटेस्टंट आणि रोमनकाथोलिक असे दोन तट झाले तेव्हां CATHOLIC शब्दाचा पोपसंप्रदायाचेच ख्रिस्ती लोक असा नियमित अर्थ रोमन काथोलिक लोक वरून लागल. परंतु इंग्लंडांतल एकडेसिया (CHURCH) व इतरत्र एकडेसिया हीं आपल्यांना काथोलिक ही पदवी अडून लावून घेतान.] a. universal or general सर्वसाधारण, सर्वांचा, सर्वांसंबंधीं, सर्वव्यापक; सामान्य, काथोलिक; as, The C. faith. २ not narrow-minded, partial or bigoted; liberal प्रशस्तमनाचा, उदारमनाचा, प्रशस्त, उदार, विश्वकुटुम्बीय, असंकोचवृत्तीचा. ३ (R. C. use) pertaining to the Roman Catholics रोमनकाथोलिक लोकांसंबंधीं, as, The C. Emancipation Act. C. n. 'काथोलिक.' २ रोमनकाथोलिक धर्माचा मनुष्य m, रोमनकाथोलिक पंथानुयायी, पोपसंप्रदायी m, रोमन येथील पोपचा अधिकार मानणारा ख्रिस्ती मनुष्य m. Cathol'ical a. (obs.) सामान्य. Cathol'ically adv. सामान्य रीतीनें. Cathol'icise v. t. or v. i. काथोलिक एकडेसियेची दीक्षा देणें, रोमनकाथोलिक पंथ स्वीकारणें. Cathol'icity n. universality सार्वत्रिकपणा m, सार्वलौकिकता f, सार्वत्रिकता f, सर्वसाधारणता f. २ liberality of sentiment मनाचा उदारपणा m, निःपक्षपात(अपक्षपात)पणा m. ३ orthodoxy सत्यधर्मानुरोधिता, काथोलिकता. ४ काथोलिक धर्मपंथ m. ५ काथोलिकत्व n, काथोलिक पंथानुकूल स्वभाव. Cathol'icism n. काथोलिक धर्मपंथ m. २ adherence to the doctrines of the church of Rome रोमन काथोलिक धर्माचें पालन n. ३ काथोलिकपणा m, काथोलिकत्व n. ४ a trait, note, or act of a good catholic काथोलिक सज्जनाचें कृत्य n- गुण m, काथोलिकत्वाला शोभेल असा गुण-कृत्य n. ५ (R) सार्वत्रिकपणा m. Catholicon n. a universal medicine, a panacea सर्वरोगहारी औषध, cf. त्रैलोक्यचिंतामणी m. Catholic Emancipation Eng. hist. काथोलिक मुक्ततेचा कायदा, काथोलिक स्वातंत्र्यतेचा कायदा m, रोमन काथोलिक लोकांस राजकीय हक्क देणारा कायदा. Catholic or General Epistles a name originally given to the general epistles of James, Peter, Jude and John as not being addressed to particular churches or persons. (याकोब, पेत्रस, जोहान्न आणि यहूद यांनी लिहिलेलीं) सर्व भाविकांस पत्रें. [THE EPISTLES OF PAUL WERE WRITTEN EITHER TO PARTICULAR CHURCHES OR PERSONS, SUCH AS THE EPISTLE TO THE ROMANS, THE EPISTLES TO THE CORINTHIANS, THE EPISTLES TO TIMOTHY, &c.] Catholic king 'काथोलिक राजा' ही पदवी स्पेन देशच्या राजाला पोपनें दिली होती. Catholic rent a

साठीं प्रत्येक रोमन काथोलिक चर्चच्या सभासदाचा सहि-
न्यास एक पेनी वसविण्यांत आलेली वर्गणी *f.* Catholic
roll *n.* काथोलिक सभासदाचा करारनामा *m.* रोमन
काथोलिक पंथाचा सनुष्य पार्लमेंट सभेचा सभामद
झाला असतां त्यास करून द्यावा लागणारा शपथेचा
करारनामा *m.* Old catholics रोमन काथोलिक धर्म-
गुरूंचीं वचनें प्रमादशील आहेत अशा मताचे रोमन
काथोलिक, जुने काथोलिक लोक. Catholic Church or
Church Catholic काथोलिक एककुसिया. See the
word Church.

N. B.—वर Catholic साठीं काथोलिक व Church as a
society साठीं एककुसिया हे शब्द वापरले आहेत.

Catoptric (kat-op'trik) [Gr. *kata*, against & *optoma-*
ein, to see.] *a.* परावृत्तकिरणांनीं झालेला, परावृत्त-
किरणविचारासंबंधीं. Catop'trics *n. pl.* the science
of reflected light परावृत्तकिरणविचार, तेजःपरावर्तन-
विचार, आरशावरून परावृत्त झालेल्या किरणांच्या गुणध-
र्माविषयीं विचार. हा एक दर्शनानुशासनशास्त्रा (optics)
चा भाग आहे. Catoptric telescope परावर्तनदुर्वीण *f.*

Cattle (kat'l) [L. L. *capitale*, goods, property, espe-
cially in animals.] *n.* (horned) गुरे *n. pl.*, डोरे *n.*
pl. Great and small C. गुरेडोरे *n. pl.*, गुरेवासरे *n.*
[SOME OF THE DISEASES OF CATTLE ARE कासेफोड
m. pl., जुकडे *n.*, कुंद *m.*, कोणे *n.*, घाटरोग *m.*, झेंडू *m.*, सडी
f., पायलाग *m.* पांसी OR फांसी *f.*, पेय *n.*, फोडाळणे *n.*, बरग
m., लाळ *f.*, नरड *m.*, तोंडलाग *m.*, खुरखू(ख)त *n.* A CATTLE
PASTURE गुरचरण, गोपचार, गोचार, गावराज. THE COST
OF THE USE OF IT गुरचराई *f.* C. LOUSE गोचडी *f.* C.
TICKS खिरड *f.*, दूड *f.* C. TRACK गुरवाट, गुरदंड (?) *m.* HIRE
FOR THE USE OF DRAUGHT C. शेक. PICKETING LINE
OF C. दावण *f.* ROPE BY WHICH C. ARE TIED TO IT
दावे *n. dim.* दावली *f.* LOOP OF THIS ROPE (IT
CONSISTS OF TWO) कानी *f.* पडके *n.* पेंडे *n.* SPOT ON
WHICH THE C. ARE ASSEMBLED DAILY, TO BE DRIVEN
OUT TO PASTURE गोठण *f.* गोंड *m.* (R.) TENDING OR
KEEPING OF C. राखील *f.* राखणावळ *f.* राखूळ *f.* (व. वाल;) *n.*
पशुरक्षण *n.*, पशुपालन *n.* HIRE OF TENDING C. राखणा-
वळ *f.* राखील *f.* राखूळ (R.) *f.* WEALTH OR PROPERTY
IN C. गोधन *n.*] Catt'leman *n.* गुराखी, गोवारी,
गोपाल. Catt'le-plague *n.* गुरांचा रोग *m.*, गुरांच्या
रोगांची साथ *f.* Catt'le show *n.* गुरांचें प्रदर्शन *n.*

Catty (kat'i) *n.* (1½ lbs.) पुरे तोळे किंवा १½ पौंड (lbs.)
चें चिनी लोकांचें क्याटि नांवाचें वजन *n.*

Caucasian (kaw-kā'shi-an) [L. *caucasius*.] *a.*
एशियांतील काकेशस पर्वतासंबंधीं. C. *n.* काकेशस
पर्वताजवळ राहणारा, काकेशियन मनुष्य *m.*

Caudal (kaw'dal) [L. *cauda*, a tail.] *a.* pertaining
to a tail पुच्छसंबंधीं-विषयक, पुच्छीय. Cau'date,

Caud'ated *a.* पुच्छ असलेला, पुच्छवंत, शेयाळ.

Caudex (kaw'deks) [L.] *n. bot.* समूलस्कंध, एक-

दलवनस्पतिस्कंध-प्रकांड (मुख्यत्वंकरून ताडाचा). *pl.*
Caudices, Caudexes. Caudicle *n.*

Caudle (kaw'dl) [L. *caldus, calidus*, warm,] *n.* a warm drink consisting of thin gruel, mixed with wine or ale, sweetened and spiced, given chiefly to sick people, esp., to women in child-bed and also to their visitors साहेब लोकांत बाळंत वायकांना किंवा आजारी माणसांना दारू व इतर साहेबी मसाला घालून दिलेली ऊन पेज. *f.* The caudles administered to Hindu women in child-birth are called बाळंतकाडा, शिरें, सोनवणी. *C. v. t.* (बाळंतिणीकरितां, &c.) मसाला घालून पेज तयार करणें.

Caudron (kaw'dron), same as Cauldron.

Caught (kawt) *pa. t. & pa. p.* of Catch.

Caul (kawl) [A. S. *caul*, a basket.] *n.* शिरोवेष्टन *n.*, वायकांनीं मस्तकावर धारण करण्याचें जाळीदार कापड; also जाळें *n.* २ *anal.* तोंड आणि डोकें (ह्यांवरील) गर्भवेष्टन, अंत्रवेष्टन *n.*, पातळ वेष्टन.

Cauldron (kawl'dron) *n.* See Caldron.

Caullescent (kaw-les'ent) [L. *caulis*, a stalk.] *a. bot.* देंटाच्या (वनस्पति), सकांड, दृश्यकांडधर, also Cauliferous. *Caulicle n.* आंखूड देंठ, विशेषतः विजाच्या गर्भत दिसणारा वनस्पतीचा मूलदेंठ *m.* *Caulic'ulus n.* same as Caulicle. *Caulic'olus a.* देंठावर येणारा. *Cauli'form a.* देंडासारखा. *Caulig'enous a.* देंठावर असलेला. *Caul'inary a.* *Cau'line a.* *Cau'lis n.* वनस्पतीचा देंठ.

Cauliflower (kaw'li-flow'er) [L. *caulis*, a stem, & Flower.] *n. bot.* फुलकोबी *f.* Cauliflower excrescence *med.* फुलकोबी रोग, हा विकार झाला असतां कोबीच्या फुलाच्या आकाराचा ग्रंथि योनीच्या (यूटरसच्या) अग्रभागीं असतो व त्यापासून रक्तमिश्रित पुवाचा फार स्राव होतो, कोबीगांठ. Cauliflower-growth कोबीच्या फुलाच्या आकाराची ग्रंथि.

Caulk, Calk (kawk) [L. *calx*, heel.] *v. t.* गलबतांत पाणी येऊं नये म्हणून भेगा बुजवणें (सूत वगैरे कोंबून). *Caulk'er, Calk'er* भेगा बुजवणारी. *Caulking-iron* भेगा बुजवण्याचें हत्यार *n.*

Cause (kawz) [L. *causa*, a cause.] *n.* कारण *m.*, कर्त्ता *m.*, कारक *m.*, प्रयोजक *m.*, उपाधि (?) *m.*, आदि *m.*, प्रभव *m.*, उत्पादक *m.*, प्रवर्त्तक *m.*, हेतु *m.*, बीज *n.*, मूल *n.* [COEXISTING CAUSES सहकारी-सहवर्ती कारणें. COUNTER-ACTING CAUSES प्रतिकारक कारणें. DECISIVE CAUSE (A LEGAL PHRASE) अंतिम-निर्णायक कारण. EFFICIENT OR INSTRUMENTAL CAUSE निमित्तकारण. FINAL CAUSE उद्देशकारण, हेतुभूत कारण. FIRST CAUSE आदिकारण. FORMAL CAUSE युक्तिकारण. GENERATIVE OR ORIGINATING C. प्रभव *m.* MATERIAL CAUSE उपादानकारण. PREDISPOSING CAUSES योग्यताजनक कारणें. PREVENTING CAUSES प्रतिबंधक कारणें. PRIMARY, -REMOTE CAUSE पारंपरिक-विप्रकृष्टकारण. PROXIMATE, -IMMEDIATE CAUSE निकट-सन्निकृष्टकारण. SECONDARY CAUSES आदिकारणापासून

निघालेलीं कारणें.] २ *reason, ground, motive* कारण *n.*, हेतु *m.*, प्रयोजन *n.*, सबब *f.*, निमित्त *n.* [WITHOUT CAUSE विनाकारण, निष्कारण, अकारण, उगाच, सहज.] ३ *law. a suit or action in court* खटला *m.*, मुकदमा *m.*, वाद *m.*, प्रकरण *n.*, फिर्याद *f.*, दावा *m.*, व्यवहारविषय *m.* ४ *side, party* पक्ष *m.*, कड *f.*, बाजू *f.*, तरफ *f.* [TO ESPOUSE A C. कैवार घेणें-घरणें. ESPOUSER OF A C. कैवारी.] ५ स्थान(?) *n.*, अवसर (?) *m.* ६ *any subject of discussion, matter, affair in general* भांडण्याचा विषय *m.*, बाब *f.* C. v. t. *to produce, to occasion, to effect* (कारण होऊन) उत्पन्न करणें, उत्पत्ति *f.* उद्भव *m.* करणें *g. of o.*; कारणभूत-निमित्तभूत-हेतुभूत-&c. होणें-असणें *in. con.* C. conj. Because चें संक्षिप्त रूप. Causable *a.* उत्पादनीय, कारणोत्पाद्य, निमित्तोत्पाद्य. Caus'al *a.* कारणासंबंधीं, कारणदर्शक, उत्पादक, कारणिक. Causal *n. gram.* प्रयोज्यधातु; as, 'To fell' means to cause to fall. Causal'ity *n.* कारणत्व *n.*, हेतुता, साधकत्व. २ *phren.* कार्यावरून कारण शोधून काढण्याचें स्थान, कारणशोधकता *f.* Caus'ally *adv.* Causā'tion *n.* उत्पादन, उद्भावन, कार्यकारणभावासंबंधीं मत, कारणता, हेतुत्व. Law of universal causation. Causā'tionism *n.* कार्यकारणन्याय *m.*, कार्यकारणसिद्धान्त. Causā'tionist *n.* कार्यकारणभाववादी *m.* Caus'ative *a.* कारणविषयक, उत्पादक, कारणिक, हेतुक, साधक. Caus'ative *n.* कारणदर्शक शब्द *m.* Caus'atively *adv.* Caused *p.* (v. V.) केलेला, उत्पादित, जनित, जन्य. Cause'less *a.* uncreated, self-originating अनुत्पन्न, नित्य, स्वयंभू, अकारण, अकारणी, निष्कारण, अहेतुक, अकर्तृक, कर्तृहीन. २ अकारण, अकारणी, निष्कारण, विनाकारण, अहेतुक, निर्हेतुक, निर्निमित्त, निष्प्रयोजन.] Cause'lessly *adv.* (v. A.) कारणावांचून, विनाकारण, निष्कारण, उगीच. Cause'lessness *n.* (v. A.) अकारणत्व *n.*, अहेतुकत्व *n.*, अकर्तृकत्व *n.*, &c. Caus'er *n.* (v. V.) करणारा, कर्ता, जनक, जनिता, प्रयोजक, प्रवर्तक, कारणभूत. Cause and effect कार्यकारण. Cause celebre (French phrase) कोणत्याही न्यायमंदिरांतील चाललेला एखादा महत्वाचा खटला *m.* Relation of cause and effect कार्यकारणभाव *m.*, जन्यजनकभाव *m.*, हेतुहेतुमद्भाव *m.*, प्रयोज्यप्रयोजकभाव *m.*, साध्यसाधकभाव *m.* To have or show cause कारण-हेतु दाखविणें. To lose one's cause (आपली बाजू-पक्ष) हरणें. To make common cause with (पुष्कळानीं) एकाच हेतूनें कामास लागणें, संगनमत करणें.

Causeway, Causey (kawz'wā, kawz'o) [Causeway is formed from Causey and Way. Causey is in M. E. *causee*.-L. *calx*, heel.] *n.* बांध *m.*, बांधाचा रस्ता *m.*, सेतु *m.*, धरण (?) *n.* C. v. t. बांधाचा रस्ता तयार करणें, रस्त्यावर खडे पसरणें. Cause-wayed, Causeyed *p. a.*

Caustic (kaws'tik) [Gr. *kaustikos*, *kaiein*, *kausein*, to burn.] *a.* मांस जाळणारा, मांसदाहक, मांस-

मभेदक; as, C. remark. C. n. मांस जालणारें औ. पध n, मांसदाहक or नाशक पदार्थ m, अरुक्कर m(?); as, Caustic potash or soda दाहक पोव्याश किंवा सोडा. [Stick or lunar C. काडी(खाड्या)खार m.] Caus'tically adv. Caustic'ity n. मांसदाहकत्व n, मांसदाहनशक्ति f. Caustic alkali chem. क्षारांचें तीव्र मूलतत्व. Caustic curve वक्रांशु संगम, परावृत्त प्रभावक. Caustic lime फुलवलेला कळीचा चुना. Common caustic दाहक पोव्याश (पालाश).

Cauterize (kaw'ter-iz) [Fr. cauteriser.—L. cauteriz-are, to sear.—Gr. kauter, a branding-iron, from kaiein, to burn.] v. t. डागणें, लासणें, डावणें, डाग m- डाव m- गूल m- चोंचा m. देणें. २ fig. चरका देणें, भाजणें. Cau'ter n. डागणी f, डाहणी f. Cau'tery n. डाग m, दाह m. २ डागणी f. Actual Cautery n. लोखंड तापवून दिलेला डाग m, निखारा ठेऊन दिलेला डाग m- डागणी f. २ डाग देण्याचा निखारा. Circular Cautery n. गूल m, गोदा m. २ गूल देण्याची डागणी f. Potential or Virtual Cautery n. दाहक द्रव्यांनी दिलेला डाग m. २ भाजणारें औषध n, रासायनिक क्रियेनें डाग देण्याची वस्तु f. Galvanic Cautery n. विजेच्या तारेनें दिलेला डाग m. २ डागण्याची विजेची तार f. Cautering, Cauterisa'tion n. (v. V.)—act डागणें n, डाग देणें n, डाग m. Cau'terism n. (obs.) डाग देणें.

Caution (kaw'shun) [Fr. caution, a security.—L. cautio, from cavere, to be on one's guard, to take care.] n. prudence, care, wariness सावधगिरी f, सावधपणा m, हुशारी f, खबरदारी f, दक्षता f, पगदस्तपणा m, सावधानता f, पुढच्या परिणामाचा विचार m. २ monition, warning ताकीद f, सांगी f, जतावणें n, प्राक्सूचना, पूर्वीची सूचना f, इशारा m; as, By way of C. I must tell you this. ३ provision against करून ठेवलेला उपाय m-बंदोबस्त m, पूर्वीपाय m. ४ (R.) bail, guarantee, security तारण n, हमी f, जामिनगिरी f; as, "The Parliament would yet give his Majesty sufficient C. that the war should be prosecuted." Caution v. t. to admonish (one) to take heed, to warn (followed by against) ताकीद f. करणें-देणें, जतावणें, सांगी f. करणें, सावध करणें. Cau'tionary a. conveying warning to avoid danger ताकिदीचा, जतावणीचा; as, C. signals. २ given in pledge or security तारण म्हणून दिलेला, तारणाचा, बंधकीभूत. Cau'tioner n. सावध करणारा. Cau'tionry n. (Scotch law) दुसऱ्याकरितां जामीन होणें n. Cau'tious a. prudent, circumspect, wary सावध, हुशार, पगदस्त, पगदस्ती, सावधान, पूर्वापरविचारी, खबरदार, पूर्वदर्शी, मागें पुढें-चोहोंकडे-पदोपदीं-&c. पाहणारा, आगापिछा पाहणारा, दक्ष, जागरूक. Cau'tiously adv. (v. A.) सावधपणानें. मागेंपुढें पाहून, पूर्वापरविचार

सावधगिरी *f*, हुशारी *f*, पगदस्ती *f*, दक्षता *f*. Caution money *n*. जामिनगिरींत-अनामत दिलेला पैसा *m*.

Cavalcade (kav-al-kād') [Fr. *cavalcade*.—It. *cavalcata*, from *cavalcare*, to go on horse-back.—L. *caballus*, a horse. See Cavalier, Cavalry.] *n*. (घोडेस्वारांची) स्वारी *f*, अश्ववारयात्रा *f*, अश्वरोह-श्रेणी *f*. C. v. i. स्वारींत जाणें.

Cavalier (kav-alēr') [Fr. *cavalier*.—It. *cavaliere*. See Cavalcade.] *n*. घोडेस्वार *m*, शिलेदार *m*, तुरंगी *m*, अश्ववार *m*, अश्वसादी. २ *a gallant* मर्द, प्रतापशाली. ३ 'क्यान्हालिअर', पहिल्या चार्लसच्या कारकीर्दींत राजाचा पक्षकार *m*. ४ *fort*. आजूबाजूचा दूरचा देखावा जेथून दिसतो अशी किल्ल्यावरील अतिशय उंच इमारत *f*. C. a. *gay, easy, frank* वांका, फकड, रंगेल. २ *high-spirited (obs.)* उत्साही, शूर, लढवय्या; as, "The people are naturally not valiant and not much C." ३ *haughty, disdainful* अविवेकी, पत्राजी (सी), शिलेदारी, मगरूर, अभिमानी, शिलेदारी डौलाचा, राजत चालीचा, तिरस्कार्य वर्तणुकीचा, तोऱ्याचा, रावकीचे चालीचा. ४ *of the party of Charles I.* पहिल्या चार्लसच्या मंडळी-पैकीं. C. v. i. घोडेस्वारी करणें. Cavalier'ish *a*. Cavalier'ism *n*. Cavalier'ly *adv*. (v. A.) शिलेदारी डौलानें, पत्राजीनें, मगरूरिनें, गर्विष्ठपणानें, तोऱ्यानें.

Cavalry (kav'al-ri) [O. Fr. *cavallerie*.—It. *cavalleria*. See Cavalcade.] *n*. घोडेस्वार *m*, अश्वभार *m*, अश्वसेना *f*, घोडेस्वारांची फौज *f*, तुरंगबल *n*, घोडबळ *n*. Heavy Cavalry अवजड-बोजड-धिमें घोडदळ. Light Cavalry सुटसुटीत-सडें-चपळ-घोडदळ.

Cave (kāv) [Fr. *cave*.—L. *cavus*, hollow.] *n*. a hollow place in a hill or rock गुहा *f*, गुंफा *f*, गव्हर *n*. *dim*. गव्हरी *f*, ढोल *f*, दरी *f*, भुयार *n*, खबदड *n*. *f*, खबदडी *f*, विवर *n*, कंदरा *f*, कपाट *n*, कंदर *m*, *n*, कुहर *m*; as, In C.s and hollows and dens and chasms, &c. कडेकपाटीं, दरीकंदरीं. C. v. t. (*obs.*) उकरणें, विवर खोदणें; as, "The mouldered earth had Caved the banks." C. v. i. गुहेंत राहणें. २ कवूल होणें, मान्य होणें. Cave-dwellers *n*. गुहेंत राहणारे रानटी लोक. Cave-hyena *n*. *zool*. गुहेंत राहणारा तरस *m*. Cave-lion *n*. *zool*. गुहेंत राहणारा सिंह *m*. To cave in (said of land) ढांसळणें, पडणें, दडपून जाणें. २ *fig*. माघार घेणें.

Caveat (kā've-at) [L. *caveat*, *lit.* let him beware, from *cavere*, to beware.] *n*. *law* 'केव्हिअट', विरुद्ध पक्षानें पुरावा दिल्याखेरीज फैसला करूं नये अशा आशयाची दरखास्त *f*. २ पूर्वसूचना, ताकीद *f*. (पुढें अमुक एक शोधाचें आपण (पेटंट) विशिष्टाधिकार मागणार आहों अशा आशयाची) विशिष्टाधिकारदानाध्यक्षाकडे दिलेली पूर्वसूचना *f*. Caveat emptor *law* खरेदीदारानें सावध रहावें.

Cavendish (kav'endish) *n*. the leaf-tobacco softened,

sweetened and pressed into plugs or cakes चौकोनी
खापीचा तंबाखू *m.*

Cavern (kav'ern) [L. *caverna*, from *cavus*, hollow.]
n. a hollow in a hill, &c. गुहा *f.*, कपार *n. f.* २ a
deep mountain recess or hollow दरा *m. dim.*
दरी *f.*, घोल *n.* C. *v. t.* दरिंत ठेवणें. २ दरीप्रमाणें
खोदून काढणें. Cav'erned *a.* Cav'ernous *a.* abound-
ing with caverns गुहाप्रचुर, गुहामय, पोकळ. २ *med.*
खांकेंत उत्पन्न झालेला, गर्तोसन्न, गार्तिक; C. tumour.
Caver'nously *adv.* Caver'nulous' *a.* लहान लहान
छिद्रें असलेला, छिद्राळ, रंध्राळ; as, C. metal.

Cavessen (kav'es-sun) Cavezon (kav'e-zun) [Fr.
cavecon.—L. *L. capitium*, a head-covering, a hood,
from L. *caput*, the head.] *n.* घोड्याची होरकी *f.*
(ही तोंडाला बांधतात.)

Cavil (kav'il) [L. *cavillari*, to practise jesting, from
cavilla, jesting.] *v. i.* (with *at*) क्षुल्लक किंवा खोटे
दोष काढणें; as, To C. in the course of the contract.
C. *v. t.* (*obs.*) मिथ्या निंदा करणें, (ची) खोटी चूक
काढणें, छिद्रें शोधून काढणें. C. *n.* खोटी चूक *f.*, मिथ्या-
विवाद *m.* Cavilling *pr. p.* Cavilled *pa. p.* Cavillā'-
tion *n.* (*obs.*) Cav'illing *n.* Cav'iller *n.* विनाकारण
वाद करणारा, छिद्रान्वेषी.

Cavity (kav'it-i) [L. *cavus*, hollow.] *n. pl.* Cavities.
खळगा *m. dim.* खळगी *f.*, खळी *f.*, खांच *f.*, खोलवा (गा)
m., रंध्र *n.*, छिद्र *n.*, बीळ *n.*, पुट *n.* C. of hands ओंजळ.
Cav'itied *a.*

Caw (kaw) [An imitation of the cry of the crow
or daw.] *v. i.* कावकाव करणें, काकशब्द करणें. C. *n.*
कावकाव *n.*, करकराट *m.* Also Kaw'. Cawing *n.* (*v.*
V.) *act.* करकरणें *n.*, कवकाव *f.*, करकर *f. intens.* कर-
कराट *m.*

Cayenne, Cayenne-pepper (kā-in',kā-en'-pep'er) [From
Cayenne, a town & island in French Guiana,
South America.] *n.* फारच तिखट मिरें. ह्याला Red-
pepper असेंही म्हणतात. [सुसर *f.*

Cayman, Caiman (kā'man) *n.* दक्षिण अमेरिकेंतील मगर-
Cazique (ka-zēk') [Sp. *cacique*, from the language
of Hayti.] *n.* काझिक, अमेरिकेंतील इंडियन टोळींचा
राजा *m.*-नायक *m.*-सरदार *m.*-अग्रेसर. (A title
given by the Spaniards.) A form of Cacique.

Cease (sēs) [Fr. *cesser*.—L. *cessare*, *cessum*, to give
over, to yield.] *v. i.* to stop, to desist रहाणें, पुरे
adv. बस *adv.* करणें, स्थिरावणें, स्थिर होणें, खळणें,
थांबणें, स्तब्ध होणें, निवृत्त होणें, विसावणें, विरमणें,
विराम *m.* पावणें, फिरणें, निवर्तणें, सोडणें (ex. बोलायाचें
जेवायाचें-भांडायाचें, &c. सोडणें), माघार घेणें, हात *m.*
काढणें, हात *m.* आवरणें, हात *m.* काढून घेणें-आटोपणें.
२ to become extinct, to pass away उडणें, सरणें,
जाणें, गळणें, संपणें, उलगणें, उरकणें, नाहीसा होणें, खूट
पडणें; as, "The poor shall never C. out of the

land." ३ to come to an end, to stop. राहणें, संपणें, समाप्त होणें, उलगडणें. C. v. t. to put a stop to, to bring to an end थांबविणें, समाप्त करणें. C. n. (obs.) शेवट m, अटकाव m, समाप्ति f. Cease'less a. incessant अखंड, निरंतर, सतत, अविश्रांत. Cease'lessly adv. निरंतर, सतत, एकसारखा. Ceas'ing n. Without ceasing खंड न पडतां, एकसारखें.

Cecity (sē'si-ti) [L. cæcus, blind.] n. [R.] अंधता f, अंधत्व n. Cecut'ieny n. [R.]

Cedar (sē'dar) [A. S. ceder.—L. cedrus.] n. देवदारूची जात f, एक जातीचें देवदारूचें झाड n. The cedar (devadara) is called गंधतरु on the Himalayas. C. a. गंधतरूचें, गंधतरुविषयीं. Cē'dared a. गंधतरूचें झांकलेला. Cē'darn a. (R.) गंधतरूचें. Cē'dry a. (obsolete form of Cē'dary) गंधतरूच्या रंगाचा.

Cede (sēd) [L. cedere, to yield, to give up.] v. t. to surrender, to yield सोडणें, सोडून देणें, स्वाधीन करणें. C. v. i. दबणें, नमणें, हार जाणें. Ceded a. सोडलेला.

Cedilla (se-dil'la) [Fr. cedille.—Sp. cedilla, dim. of zeta, the Gr. name of the letter z, because this letter was formerly written after the c, to give it the sound of s.] n. C. चा उच्चार S सारखा करण्याकरितां C. खालीं केलेली (C,) अशी खूण.

Cedule (sed'ul) [Fr. cedula.—L. schedula, a small leaf of paper.] n. (obs.) तक्ता m, कोष्टक n, परिशिष्ट m, लेख m. Same as our present Schedule.

Ceduous (sed'u-us) [L. cedere, to cut down.] a. (obs.) कापण्यालायक.

Ceil, Ciel (sēl) [Fr. ceil, heaven, canopy, from L. caelum, heaven, vault, arch.] v. t. छत n. भरणें-लावणें-देणें-बांधणें, छतावणें. २ (पाख्याला) गिलावा करणें. Celling n. arch. छत n, वितान n. m, चांदवा m, तक्तपोशी f. [To lay a C. छत n. भरणें.] ३ (of cloth) चांदवा m, अस्मानगिरी f. ४ naut. जहाजाचे आंतल्या बाजूस मारलेली फळी f.

Celature (sel'a-tur) [L. caelare, to engrave in relief.] n. उठाव आकृति कोरणें n, खोदणें n, काढणें n. २ कोरण्याची विद्या किंवा कला f. ३ (obs.) कोरलेली वस्तु f.

Celebrate (sel'e-brāt) [L. celebrare, from celebr, famous.] v. t. to laud, to extol, to praise कीर्ति गाणें, स्तवणें, कीर्तणें, स्तुति f- स्तवन n- कीर्तन n. करणें g. of o. २ to perform solemnly, to solemnize समारंभानें करणें-आचरणें-पाळणें, समारंभ m- उत्सव m- &c. करणें g. of o., विधीप्रमाणें करणें-आचरणें-पाळणें; as, To C. a birth-day. [To C. HUMBLY उदकापाण्यानें करून टाकणें, फुलपाकळीनें करून टाकणें. To C. WITH POMP AND STYLE गाजवणें.] ३ थाटानें समारंभ करणें; as, To C. a marriage. Cel'ebrant (R.) n. थाटानें समारंभ करणारा. Cel'ebrated p. & a. (v. V. 1.) स्तुति केलेला, स्तवलेला,

कीर्तित. २ समारंभानें केलेला. ३ कीर्तिमान, विख्यात, प्रख्यात, सुप्रसिद्ध, प्रतिष्ठित, नामांकित. *Celebrā'tion* *n.* (v. V. 1.)—*act.* स्तवणें *n.*, कीर्तणें *n.*, कीर्तन *n.*, संकीर्तन *n.* २. समारंभानें करणें *n.*, समारंभ *m.*, प्रसिद्धि *f.*, प्रख्याति *f.* *Celebrāt'or n.* कीर्ति गाणारा, स्तुति करणारा. *Celeb'riety n.* नाम *pop.* नांव *n.*, नांवलौकिक *m.*, कीर्ति *f.*, प्रतिष्ठा *f.*, ख्याति *f.*, विख्याति *f.* २ (*obs.*) उत्सव *m.*; as, The C. of marriage. ३ धेंड *n.*, प्रसिद्ध मनुष्य *m.*, प्रस्थ *n.*; as, He is one of the celebrities of the place.

Celerity (*sel-er'it-i*) [*L. celeritas*, from *celer*, quick, swift.] *n.* *swiftness* त्वरा *f.*, वेग *m.*, शीघ्रगति *f.*, वेग-गति *f.* या शब्दाचा सजीव प्राण्याकडे उपयोग करितात. आणि *velocity* ह्या शब्दाचा उपयोग निर्जीव पदार्थांकडे करितात.

Celery (*sel'er-i*) [*Fr. celeri*, from *Gr. selinon*, parsley.] *n.* एक प्रकारची वनस्पति आहे; हिच्या पानांच्या देठांचें लोणचें करितात.

Celestial (*sel-est'yal*) [*O. Fr. celestial.*—*L. caelestis*, from *caelum*, heaven.] *a.* देवलोकाचा, स्वर्गीय, स्वर्ग, स्वर्गवासी, दिव्य, अमर्त्य, देवलोकासंबंधीं. २ *belonging to the visible heavens or sky* आकाशाचा, आकाश-मंडलासंबंधीं. *C. n.* *an inhabitant of heaven* देव-लोकवासी, देवलोकस्थ, स्वर्गवासी, दिव्य(S.), वैकुण्ठवास(?) करणारा. २ चीनचा रहिवासी *m.* चिनी लोक आपल्याला देववंशी अथवा देवकोटीचे मानितात. *Celest'i-ally adv.* *Celestial body n.* स्वस्थ पदार्थ *m.* *Celestial city* वैकुण्ठ, स्वर्ग. *Celestial-damsel* अप्सरा, परी. *Celestial empire* चीनचें राज्य; so called from the Chinese words *tien chan*, Heavenly Dynasty, as being the kingdom ruled over by the dynasty appointed by Heaven. *Celestial equator* स्वस्थ नाडीवृत्त *n.*, नाडीमंडल *n.*, खगोलीय नाडीमंडल *n.* *Celestial latitude* खगोलीय शर. In such terms as *C. longitude*, *C. meridian*, the Marathi word for *celestial* is खगोलीय. *C. sphere* खगोल, भचक्र. *C. vault* अंडकटाह. The twelve *C. signs* आकाशातील बारा राशिचिन्हें. *C. orb* स्वस्थपिंड. *C. globe* खगोल. *C. light* स्वप्रकाश. *C. distance* आकाशीय अंतर.

Celiac (*sēl'i-ak*) *a.* पोटासंबंधीं. Also *Coeliac*.

Celibacy (*se-lib'a-si*) [*L. caelebs*, unmarried, single.] *n.* ब्रह्मचर्य *n.*; as, The C. of the clergy, ब्रह्मचारिता *f.*, अविवाहितावस्था *f.*, अपरिणयन *n.*, अनुद्वाह *m.*, अनुद्वावस्था *f.*, निंबेपणा (*vulg.*) *m.*, अवरठेपणा (*vulg.*). [*LIFE OF CELIBACY, STUDY AND DEVOTION* नैष्ठिक ब्रह्मचर्य *n.* ONE WHO LEADS SUCH A LIFE नैष्ठिक ब्रह्मचारी *m.*, नैष्ठिक ब्रह्मचारिणी *f.* *LIFE-LONG CELIBACY* शाश्वत ब्रह्मचर्य *n.*] *Celibatā'rian a.* ब्रह्मचर्याचा, ब्रह्मचर्याला अनुकूल, ब्रह्मचर्य आवडणारा. *C. n.* ब्रह्मचारी *m.*, ब्रह्मचर्याचा कैवारी *m.* *Celibate a.* अविवाहित. *C.*

n. २ अविवाहित पुरुष m, ब्रह्मचारी m. Celib'atist
n. [R.] अविवाहित पुरुष m.

Celidography (sel-i-dog'ra-fi) [Gr. *kylis*, spot & *graphein*, to write.] n. a description of apparent spots on the disk of the sun, or on planets कलंकवर्णन n.
[ही एक खगोलविद्येची शाखा आहे. ह्यांत सूर्यावरच्या किंवा इतर ग्रहांवरच्या कलंकांचें-डागांचें वर्णन केलें असतें.] २ कलंकवर्णनाचें पुस्तक n.

Cell (sel) [O. Fr. *celle*, from L. *cella*, a store-room, connected with *celare*, to hide.] n. a small apartment खण m, खाना m, पूड. [A C. WITH BARS (FOR BIRDS AND ANIMALS) पिंजरा m.] २ a small cavity खळी f, खळगी f, घर n, सूक्ष्म गर्ती f, लहान गुंफा. ३ (as, in tables of calculation) कोष्टक n, घर n. ४ a little bag or bladder (of animals) कोश m, पिशवी f. ५ (साधूची) मठी f; मठ m, आश्रम m. ६ elect. (विजेच्या घटमालेंत वापरण्याचें एक) भांडें n, घट m. ७ (घुमटाचा-&c.) अंतरगोल खण-खाना-पूड m. ८ bot. पेशी f, सूक्ष्मपिंड m, गोलक m. ९ a minute portion of protoplasm गोलक m, वृद्धि घ पुनरुत्पादन हे धर्म असणारा सूक्ष्मपिंड m, बारीक घ वाटोळा घटकावयव m, सूक्ष्म घटक m. [Blood-cells रक्तगोलक, Air-cells, see Air.] १० (as, in a bone, &c.) विवर n, छिद्र n, रंध्र n, कोश m, भोंक n, घर n. ११ (used in poetry) थडगें n; as, "Their last rest, Their little cells within the burial place." C. v. t. (R.) भुयारांत-मठांत ठेवणें. C. v. i. (R) मठांत राहणें. Celled a. खळगे-रंध्र-पेशी-गोलक असलेला, रंध्राळ, पेशील. Cellif'erous a. खळगे-गोलक-पेशी-&c. असलेला, अनेकपेशीमय, अनेकगोलकोत्पादक. Cell'ular, Cell'ulated a. consisting of cells खळ्यांचा, खळग्यांचा, बारीक घरांचा, सूक्ष्मगर्तीप्रचुर, सूक्ष्मगर्तीमय, सूक्ष्मपिंडमय, सूक्ष्मरंध्रमय. २ physio. जालसदृश, जालमय, जाल्यासारखा. [C. tissue जालमयत्वचा.] Cell'ule n. (cellपेशी) लहानछिद्र n, विवर n, रंध्र n. Cell'ulif'erous a. लहान लहान छिद्रें असलेला. Cell'uloid n. (हस्तिदंतासारखा-कांसवाच्या पाठीसारखा) लांकडाचा रांध्या m, रांध्याचा हस्तिदंत m, रांध्याची कांसवाची पाठ f. Cell'ulose a. पेशीमय, गोलकमय, &c., पुष्कळ सूक्ष्म खळग्यांनीं झालेला, अनेकसूक्ष्मकोशमय, अनेकगोलकमय. C. n. काष्टक n, वनस्पतीच्या मूलपेशी ज्यापासून उत्पन्न होतात तें द्रव्य n, पेशीद्रव्य n. [THE CELL-SAP गोलकरस, पिंडरस, पिंडशोणित. THE CELL-WALL गोलकत्वचा, पिंडत्वचा, पिंडकवच. THE LIBER-CELLS काष्टपेशी.] N. B.—See the words Protoplasm and Tissue.

Cella (sel'a) n. the body of the temple as distinct from the portico and other external structures देवळाचा मुख्य भाग n, गाभारा m.

Cellar (sel'ar) [L. *cella*, a store-room.] n. तळघर n, बळद (?) n, भुयार n, जिन्नसखाना m. [C. FOR GRAIN पेंव n.] C. v. t. तळघरांत सांठविणें. Cell'arage n.

cellars collectively भुयारें *n, pl.* २ भुयारांची जागा *f*;
 भुयार *n.* ३ भुयाराचें भाडें *n.* Cell'arer, Cell'arist *n.*
 तळघराचा अधिकारी-मालक *m.* २ मठांतील कोठाराचा
 अधिकारी *m*, मठांतील कोठारी *m.* Cell'aret *n.* वाटल्या
 ठेवण्याचें फडताळ *n-* पेटी *f.* Cell'arman *n.* तळघरांची
 देखरेख ठेवणारा *m.* Cell'arous *a.* तळघरासंबंधीं, तळ-
 घराचें.

Celt (selt) [From L. *pl. celtæ*, the Celts; the word probably meant warriors.] *n.* also Kelt. सेल्ट जातीचा मनुष्य *m*, सेल्ट *m.* [ही जात आयर्लंडांत, स्कॉटलंडाच्या काहीं भागांत, वेल्स प्रांतांत व फ्रान्सच्या उत्तर भागांत सांपडते.] Celt'ic *a.* सेल्टी, सेल्टलोकांसंबंधीं. २ सेल्टिक भाषेसंबंधीं. Celt'ic *n.* सेल्टलोकांची भाषा *f.* सेल्टिक भाषा *f.* Celt'icism *n.* सेल्टी रीतरिवाज *f*, २ सेल्टिक भाषेचा सां(सं)प्रदाय *m.* Celtomā'nia *n.* सेल्टिक रीतरिवाजाची विशेष आवड *f*, सेल्टिक रीतरिवाजाचें वेड *n.*

Celt (selt) [L. *celtis*, a chisel.] *n.* *archæol.* an implement, with chisel-shaped edge of bronze or stone but sometimes of iron (सेल्टिक लोकांचें दगडाचें किंवा ब्राँझ धातूचें) सेल्ट नांवाचें छिनी (chisel) सारखें हत्यार *n.*

Cement (se-ment') [Fr. *ciment*, from L. *cementum*, a rough, unhewn stone, chips of marble from which marble was made.] *n.* शिमिट *n*, गिलाव्यांत वापरलेली पूड *f.* २ (शिरसाचें-खळीचें किंवा इतर कोणतेंही) डकवण *n*, चिकटवण *n*, लुकण *n*, संधानक *n*, संधानद्रव्य *n.* [C. OF MORTAR गारा *m*, गिलावा *m.* C. OF TIN कस्तर (कस्तुर *n.*)] ३ *fig.* bond of union लगा *m*, लगाबांधा *m*, दढीकरण *n*, बंधन *n.* ४ *anat.* दंतसंधान *n*, दंतसंधानास्थि, दांताचें मूळ धरणारा अस्थिपुट *n.* (हिरडी नव्हे.) C. v. t. शिमिट लावणें. २ सांधणें, जोडणें, सांधण-&c.-करणें with *g. of o.*, संयुक्त करणें. ३ चिकटविणें, डकविणें, लेप-पुट देणें. C. v. i. to unite and cohere सांधणें, जोडणें. २ चिकटणें, मिळणें, जडणें. Cementā'tion *n.* जोडणें *n*, सांधणें *n*, संयोग *m*, बंधन *n*, दढीकरण *n*, एकीकरण, &c. &c. Cement'atory *a.* चिकटविणारें. Cementi'tious *a.* (R.) शिमिटासारखा.

Cemetery (sem'e-ter-i) [L. *cæmeterium*,--Gr. *koimeterion*, a sleeping chamber, burial place, from *koi-mai*, to sleep.] *n.* a repository for the dead स्मशान (pop.) मसण *n*, मसणवटी *f*, मसणखाई *f*, स्मशानभूमि *f*, प्रेतस्थान *n*, प्रेतभूमि *f*, प्रेतवन *n*, पितृवन *n*, मृतस्थान *n*, रुद्रभूमि *f*, शवालय *n*, शिवालय (R.) *n*, कबरस्थान. *pl.* Cemeteries.

Cenobite (sēn'ō-bīt) [L. *cænobitā*, from Gr. *koinos*, common & *bios*, life. Cf. Sk. जीव, life.] *n.* मठवासी *m*, जोगी *m*, गोसावी *m.* also Cænobite. Cenobit'ical *a.* Cen'obitism *n.* the belief or practice of a cenobite जोगीपणा *m*, मठवासीधर्म.

N. B.—A *cenobite* lives in a convent or monastery with others, and not alone like an *anchoret* or *hermit*.

Cenotaph (sen'ō-taf) [Gr. *kenos*, empty & *taphos*, a tomb.] *n.* an empty monument (अन्यस्थलीं पुरलेल्या मनुष्याची त्याच्या सन्मानार्थ उभारलेली) छत्री *f.*, शवरहित समाधि *f.* कवर *f.*, सन्मानार्थ रिकामी समाधि *f.*, स्मारक-समाधि *f.*

Cense (sens) [See *Census*.] *n.* (*obs.*) वस्तिपत्रक *n.*, मनुष्यगणति *f.*, खानेसुमारी *f.* २ (*obs.*) कर *m.*, जकात *f.* ३ (*obs.*) स्थिति *f.*, पदवी *f.*

Cense (sens) *v. t.* (*obs.*) धुपाचा वास देणे. *Cen'ser n.* धुपारती *f.*, धुपाटणे *n.*, धूपपात्र *n.*

Censor (sen'-sor) [L. *censere*, to value, to estimate.] *n.* an officer in ancient Rome who imposed taxes and punished immorality आचारनियंता *m.*, कर्माध्यक्ष *m.*; [Cf. THE INDIAN धर्माध्यक्ष, धर्माधिकारी.] २ लेखननियंता *m.*, मुद्रणाधिकारी, ग्रंथनियामक कामदार *m.*, वर्तमानपत्रांचा नियामक *m.*, मुद्रणनियामक *m.*, मुद्रणशास्त्रा *m.*, लेख-पुस्तके इत्यादि छापण्यास योग्य आहेत की नाहीत हे ठराविणारा अधिकारी *m.* ३ an adverse critic, one given to fault-finding, दोषदर्शी टीकाकार, दुष्ट बुद्धीने टीका करणारा, दोष ते वढेच पाहणारा, (निंदात्मक) टीका करणारा, दोषकंदक. ४ इंग्लंडातील युनिव्हर्सिटींत-कालेजांत तेथे न राहणाऱ्या विद्यार्थ्यांवर देखरेख ठेवणारा, वर्तननियंता *m.* ५ रायल कालेज ऑफ फिजिशनसमध्ये परवाना देणारा अधिकारी. *Censo-ri'ial a.* आचारशास्त्रासंबंधी, लेखननियंत्यासंबंधी, &c. *Censo-ri'ous a.* addicted to finding fault with others दोषदर्शी, दोषग्राही, छिद्रदर्शी, छिद्रान्वेषी, रंध्रान्वेषी, अवगुणदर्शी. २ निंदक; निंदाखोर. ३ implying or expressing censure दोषदृष्टीचा, दोषबुद्धीचा, निंदात्मक. *Censor'iously adv.* दोषदृष्टीने, छिद्रदृष्टीने, दोषबुद्धीने. *Censor'iusness n.* (v. A.) दोषदृष्टि *f.*, दोषबुद्धि *f.*, छिद्रदृष्टि *f.*, छिद्रान्वेषणबुद्धि *f.* *Censorship n.* आचारनियंतृत्व *n.*, आचाराध्यक्षाचा अधिकार *m.*, धर्माध्यक्षता *f.*, धर्माधिकार *m.*, मुद्रणनियंतृत्व *n.* *Censorship of the press* मुद्रणाधिकार्याच्या पसंतीशिवाय कोणताही लेख किंवा पुस्तक प्रसिद्ध करावयाचे नाहीत असा कायदा-नियम *m.*

Censual (sen'sual), vide *Census*.

Censure (sen'shūr) [Fr. *censure*.—L. *censura*, originally an opinion—L. *censere*, to give an opinion.] *n.* (*Shakes.*) ठराव *m.*, मत *n.*, निर्णय *m.*; as "Take each man's censure, but reserve thy judgment." २ *reprehension, blame* दूषण *n.*, निंदा *f.*, निर्भर्त्सना *f.*, ठपका *m.*, अपवाद *m.*, आक्षेप *m.*; as, "Both the censure and the praise were merited." ३ न्यायाधिशाने किंवा धर्माध्यक्षाने केलेली शिक्षा *f.*—दंड *m.* *C. v. t.* (*obs.*) गुणदोषविवेचन करणे. २ निंदा करणे,

निर्भर्त्सना करणें, नापसंती दर्शविणें, दोष लावणें. ३ कायद्याप्रमाणें शिक्षा *f*-दंड *m*. करणें. Cen'surable *a*. निंदापात्र, निंद्य, दोषपात्र, गर्हणीय, वाच्य. Cen'surable-ness *n*. Censurably *adv*. Censurer *n*. निंदक, आक्षेपक.

Census (sen'sus) [L. *census*, a registering, from *censere*.] *n*. लोकगणती *f*, खानेसुमारी *f*, प्रजागणन *n*-वस्तीपत्रक *n*. (usually made once in ten-years.) Cen'sual *a*. खानेसुमारीचा.

Cent. (sent) [L. *centum*, a hundred.] *n*. शेंकडा *m*, शंभर *n*. [PER C. शेंकडा, दरशेंकडा.] २ युनायटेड स्टेट्समधील डालरच्या एक शंभरांश किंमतीचें नाणें *n*. ३ पत्त्यांचा एक तऱ्हेचा खेळ *m*. (या खेळांत शंभर ठिपके ज्यांचे होतील तो जिंकतो.) Cent'age *n*. शेंकड्याचा भाव *m*, टक्का *m*. Cen'tal *n*. (अव्हाडुपाईस) १०० पौडांचें वजन *n*. C. *a*. शेंकड्या-शतकासंबंधीं.

Centaur (sen'tawr) L. *centaurus* which some have compared with Sk. गंधर्व, a demi-god.] *n*. myth. तुंबरु *m*, नराश्व *m*, हयग्रीव *m*, हयाग *m*. २ नरतुरंग, हा एक राशि आहे व हा दक्षिण गोलार्धांत आहे. Centaurian *a*. नराश्वासारखा. Centaurus *n*. astron. नरतुरंग. हा एक राशि आहे.

Centenary (sen'tin-ar-i) [L. *centum*, Sk. शतम्, a hundred.] *n*. a century शंभर वर्षे *n*. pl. २ शतक *n*; as, . Every C. of years ३ a commemoration of events which occurred a hundred years ago शत-वार्षिकोत्सव *m*. C. *a*. शंभरांचा-संबंधीं. २ शताब्दगत. Centenā'rian *n*. a person a hundred years old शतायु, शतवयस्क, पूर्णायु, शंभर वर्षांचा म्हातारा म-नुष्य *m*. Centenā'rianism *n*. शतायुपणा *m*, शतवय-स्कता *f*.

Centennial (sen-ten'i-al) [L. *centum*, Sk. शतम्, a hundred & *annus* (cf. Sk. हायन), a year]. *a*. con- sisting of a hundred years शंभर वर्षांचा, शताब्दगत. २ शंभर वर्षांनीं घडून येणारा, शतसांवत्सरिक, शताब्दिक. ३ शंभर वर्षे टिकणारा, शतवर्षायु. C. *n*. See Centen-

Center, see Centre. [ary (2).

Centering (sen'tering) *n*. See Centre. कमान बांधते- वेळीं दिलेला धिरा, कमानीचा धिरा-टेंका *m*.

Centesimal (sen-tes'i-mal) [L. *centesimus*, the hundredth, from *centum*, a hundred.] *a*. शंभर भागांचा. C. *n*. शतांश, शतभाग. Centes'imally *adv*.

Centesimation (sen-tes-i-ma'-shun) *mil*. शिपायांनीं दंगा केल्यास दर शंभरांपैकीं एकाला द्यावयाची देहांत शिक्षा *f*. Centesimate *v*. *t*. शिक्षेकरितां शंभरांपैकीं एक निवडणें.

Centesipitous (sen-ti-sip'i-tus) [L. *centiceps*, *centi- cipitus*, from *centum*, a hundred & *caput*, the head.] *a*. शतशीर्षी; शंभर डोक्यांचा, शतशिरस्क.

Centifolious (sen-ti-fō'li-us) [L. *centum*, a hundred & *folium*, a leaf.] *a*. शतपर्त्री, शतपत्र, शतपत्रक.

Centigrade (sen'ti-grād) [L. *centum*, a hundred & *gradus*, a step, a degree.] *a.* शंभर भाग आहेत असा. Centigrade thermometer शतभागोष्णमान-मापक यंत्र, शतांशोष्णमापक. [हा सेल्सीअस नामक गृहस्थानें शोधून काढिला. ह्यांत थिजण्याचा विंदु व कढण्याचा विंदु यांमधील नळीच्या जागेचे शंभर भाग पाडिलेले आहेत.] Centigrade temperature शतभागोष्णमान.

Centinody (sen-tin'o-di) [L. *centum*, a hundred & *nodus*, a knot.] *n.* शतपर्वा, शंभर पेरें ज्याला आहेत अशी वनस्पति.

Centiped, Centipede (sen'ti-péd) [L. *centum*, a hundred & *pes, pedis*, Sk. पद, a foot.] *n.* गोम *f.* घोण *f.* शतपदी *f.*

Cento (sen'to) [L. *cento*, a patch-work, a poem made up of various verses selected from different authors disposed in a new order.] *n. pl.* Centos. वेगवेगळ्या ग्रंथांमधून निवडक निवडक वेंचे घेऊन नवीन रीतीने तयार केलेले पुस्तक *n.* खंडकाव्य *n.* Cen'toist *n.* Cen'tonism *n.* Cen'toism *n.*

Centre, Center (sen'tér) [Fr. *centre*, from L. *centrum*.—Gr. *kentron*, any sharp point,—*kentein*, to prick. Gr.—*kentron* seems to be allied to Sk. केंद्र.] *n.* मध्य *m.* गर्भी *f.* मध्यभाग *m.* गर्भ *m.* गाभा *m.* २ (of a circle &c. or a conic) मध्य *m.* केंद्र *n.* नाभी *f.* ३ (*obs.*) पृथ्वी *f.* ४ (क्रान्त्याच्या) कायदेकानू करणाऱ्या सभेचे सरकारतेकेचे सभासद *m, pl.* ५ *arch.* गर्भाधार *m.* मंदिरगर्भाधार *m.* घुमट बांधतांना त्यास टेंका देण्याकरितां केलेले बांधकाम *n.* ६ *mech. engin.* चरकाच्या यंत्रा (lathe) वर दागिना धरण्याच्या अणीदार मेखांपैकी एक, दागिना धरण्याची गर्भी *f.* ७ *med.* (शरिराचा, अवयवाचा किंवा सुजेचा) केंद्र-विंदु, व्यापारककेंद्र *m.*; as, C. Accelerans, C. Auditory. ८ उत्तेजनस्थान *n.* केंद्रस्थान *n.* C. v. t. मध्यावर ठेवणे-आणणे. २ *to collect to a point* एके ठिकाणीं-एके केंद्रांत आणणे, एकीभूत करणे, केंद्रस्थानीं-केंद्रांत आणणे, स्थिर करणे, एकवट करणे. ३ *mech. engin.* मध्यविंदु स्थिर करण्याकरितां खळगा पाडणे. C. v. i. *to be collected to a point* एक केंद्रस्थित होणे-असणे, एकाच आधारा-वर येणे-असणे. Centering or Centring *m. p.* Centred, Centered *pa. p.* एकवटलेला. Central *a.* मध्यगत, मधील, केंद्रीय, मध्य. २ केंद्रस्थ, मध्यवर्ती, मध्यस्थ, मुख्य; as, C. figure. Centralisā'tion, *n.* समाकर्षण *n.* [C. of power सत्तेचें समाकर्षण-केंद्रीकरण.] २ सर्वांत श्रेष्ठ अधिकाऱ्याच्या हातीं आणणे-ठेवणे *n.* Cen'tralise *v. t.* मध्यविंदूकडे आणणे, (निराळ्या ठिकाणांतून काढून) एके ठिकाणीं ठेवणे-आणणे, समाकर्षणे. २ एका सत्तेखालीं-व्यवस्थेखालीं ठेवणे. Central'ity *n.* (v. A.) मध्यत्व *n.* केंद्राकडे जाण्याची प्रवृत्ति *f.* मध्यस्थता *f.* मध्यस्थितता *f.* Cen'trally, *Centro* bit *n.*

Centre-bracket *n.* केंद्रकंस *m.* Centre-piece *n.* छताच्या मधोमधची-टेबलावर मधोमध ठेवण्याची एक शोभिवंत नकशीची वस्तु *f.* Cen'trical, Cen'tric *a.* मधचा, मधील, मध्य, केंद्रगत, मध्यवर्ती, मध्यस्थ. Cen'tricity, Centric'ity *n.* Centrum *anat.* मणक्याचा देंठ *m.*-केंद्र. Centre of attraction गुरुत्वाकर्षण-मध्य, आकर्षणकेंद्र-मध्य. Centre of buoyancy or displacement प्लावनमध्य. Centre of inertia or mass *mech.* एक किंवा अधिक जड पदार्थांचा गुरुत्वमध्य-बिंदु, अयनकेंद्र, जडत्वकेंद्र. Centre of motion गति-मध्य. Centre of oscillation आंदोलनकेंद्र, दोलनकेंद्र. Centre of pressure भारकेंद्र. Centre-punch टोंचा मारण्याचें हत्यार *n.*, चमकी *f.* Centring-drill परिघापासून सुरू होऊन मध्याकडे येणारं वाटोळें भोंक पाडण्याचा सामता *m.* टोपण *n.*

N. B.—In translating the following phrases, मध्य or मध्यबिंदु will be the best rendering of the word Centre:—Centre of an army, C. of gravity, C. of gyration, C. of motion, Centre of percussion.

In Conic sections it is better to restrict नाभि to focus, and मध्य or केंद्र to the Centre of a conic.

Centrifugal (sen-trif'ū-gal) [L. *centrum*, centre & *fugere*, to flee.] *a.* tending to go off from the centre मध्योत्सारी, मध्यत्यागी, केंद्रत्यागी. २ *bot.* ध्रुवोत्सारक, केंद्रपरावर्ती. *C. n.* see Centrifugal machine. Centrifugal machine *n.* सूत, कपडा, साखर इत्यादि ओलसर पदार्थांतून पाणी किंवा इतर प्रवाही पदार्थ काढून टाकण्याचें यंत्र *n.*, मध्यशोषकयंत्र, मध्यशोषणयंत्र *n.* Centrifugal pump (पाणी उपसण्याचा) मध्यशोषक बंब.

N. B.—आपल्यांतील ताक करण्याची योजना ही एक Centrifugal Machine ची जात आहे.

Centripetal (sen-trip'et-al) [L. *centrum*, centre & *petere*, to seek.] *Sk.* केंद्र, *a.* tending to approach the centre मध्याभिगामी, मध्याभिसारी, केंद्राभिगामी, केंद्रपाती, केंद्रसाधक, केंद्रसंवर्ती, केंद्रशोधी. ३ बाहेरील भागाचें रूपांतर होतं होत मध्यबिंदूकडे जाणारे. Centripetal force *mech.* मध्याभिगामी शक्ति *f.* केंद्रगामी प्रेरणा *f.*

Centrobaric (sen-tro-bar'ik) [L. *centrum*, centre & Gr. *baros*, *Sk.* भार weight.] *a.* गुरुत्वाकर्षणमध्यसंबंधी. २ गुरुत्वमध्य काढण्याच्या पद्धतीसंबंधी. [भारकेंद्र.]

Centroid (sen'troid) *n. math.* त्रिकोणकेंद्र. २ *physic.*

Centrolineal (sen-tro-lin'e-al) [L. *centrum*, centre & *linea*, a line.] *a.* केंद्राकडे वळणारा, केंद्रोन्मुख.

Centry (sen'tri) *n. (obs.)* पाहरेकरी, चौकीवाला; संत्री.

Centumvir (sen-tum'vir) [L. *centum*, *Sk.* शतम्, a hundred, & L. *vir*, a man; for L. *vir*, cf. *Sk.* वीर्य.] *n.* दिवाणी कामाचा निकाल करावयास ३५ रोमन जातींतून प्रत्येकीं तीनप्रमाणें नेमिलेल्या १०५ न्या-

virī. Centum'virate *n.* प्राचीन रोममधील दिवाणी न्यायाधीशाचा हुद्दा *m.* अधिकार *m.*

Centuple (sen'tū-pl) [L. *centum*, a hundred & *plicare*, to fold.] *a.* शंभरपट, शतगुण. *C. v. t.* शंभरपट करणे.

Centuplicate *n. t.* शंभरपट करणे. Centuplicā'tion *n.*

Century (sen'tū-ri) [L. *centum*, Sk. शतम्, a hundred.] *n.* a hundred शेंकडा *m.*, शतम् *n.*, शंभरांची संख्या *f.* २ a hundred years शतक *n.*, अब्दशत *n.*, वर्षशत *n.* ३ फारच पुष्कळ काळ *m.* ४

मुलकी अधिकारी निवडण्याचा हक्क असलेल्या प्राचीन रोमन लोकांच्या तीस विभागांपैकी एक. ५ रोमन सैन्याच्या पलटणीच्या तीस तुकड्यांपैकी एक (हिच्यावरील अधिकाऱ्यास सेंचुरिअन ह्मणतात).

Centur'ial *a.* (R.) शतकाचा. Centū'riōn *n.* शतपति *m.*, शताधीश *m.*, एकशतकी *m.*, रोमन लोकांत लष्करी खात्यांत ज्याच्या हाताखाली शंभर लोक असत असा इसम *m.*

Century-plant *n.* शतवार्षिकी लता, एक प्रकारची लता *f.* हिला फुलावयास शंभर वर्षे लागतात अशी पूर्वी समजूत होती.

Ceoral (Churl) [A. S.] *n.* [नॉर्मन लोकांनी इंग्लंडावर स्वारी केली त्याच्या अगोदर हा शब्द गांवढळ व हलक्या कुळांतल्या पण स्वतंत्र इसमास लावीत असत.] गांवढळ पण स्वतंत्र मनुष्य *m.*, चर्ल *m.*

Cephalic (se-fal'ik) [Gr. *kephale*, Sk. कपाल, the head.] *n.* a medicine for headache नस *m.*, नस्य *n.*, मूर्धविरेचन.

C. a. belonging to the head मस्तकाचा, मस्तकासंबंधी, मूर्धन्य, शिरस्य; also Cephalis'tic. Cephalag'ra *n.* gout in the head मस्तकासवात *m.*

Cephalal'gia, Ceph'alal-gy *n.* डोकें दुखणे *n.*, मस्तकशूल. Cephalal'gic *a.* med. मस्तकशूलासंबंधी. *C. n.* डोकें दुखणे बंद करणारे औषध *n.*, मस्तकशूलहारी औषध *n.*, नस्य *n.*, नस *n.*

Ceph'alate *a.* डोकें आहे असा, सशीर्षक. Cephalit'is (See Phrenitis.) *n.* मेंदूचा व मेंदूच्या आच्छादनाचा दाह *m.* हा दाह झाला असतां मेंदूला सूज, शूल, विवर्णता, निर्व्यापारता हीं लक्षणें होतात.

Cepi'aloid *a.* डोक्याच्या आकाराचें, शीर्षाकार, वर्तुलाकार. Cephalot'omy *n.* surg. डोकें कापणे *n.*, शीर्षच्छेदनक्रिया *f.*, शीर्षास्थिच्छेद, कपालच्छेद *m.*

Cephalotribe *n.* अडलेल्या गर्भस्थ बालकाचें डोकें कापण्याकरितां वापरलेला जाडपातीचा चाकू, कपालच्छेदक छुरिका *f.*

Ceph'alous *a.* डोकें आहे असा, कपाली.

Ceraceous (serā'shus) [L. *cera*, wax.] *n.* रंगानें व मेणासारखा घटनेनें, सिक्थसदृश.

Ceramic (se-ram'ik) [Gr. *keramos*, potter's earth.] *a.* कुंभारकामासंबंधी; as, C. ornaments for ceiling.

Ceramics *pl.* २ मातीचें बनविलेले काम *n.*, कुंभारकाम; as, vases, urns, &. ३ कुलालकला *f.*

Cerate (sē'rāt) [L. *cera*, wax.] *n.*, मेण व डुकराची चर्बी वगैरे पदार्थांनीं बनविलेले मलम *n.*

Ce'rated *a.* Ce'roman'cy *n.* पाण्यांत पातळ मेण टाकिलें असतां जी आकृति होते त्यावरून शकुन पाहण्याची विद्या *f.*, मेणशकुनविद्या.

Ceratine (ser'a-tin, — tīn) [Gr. *keratinos*, he

fallacy called "the horns." from *keros*, a horn.]
a. sophistical वाक्छलाचा, शुष्क कोटीचा, लयाडीचा;
 as, "If you have not cast a thing away, you
 have it, but you have not cast horns; therefore,
 you have horns." This is a C. argument.

Ceraunics (se-raw'niks) [Gr. *keraunos*, thunder and lightning.] *n.* (R.) उष्णता व विद्युत् यांविषयीं ज्ञान देणारा सृष्टिशास्त्राचा भाग *m.*, विद्युद्गुणविचार *m.*
Ceraunoscope n. (गूढविद्येत) प्राचीन काळीं मेघगर्जना व वीज यांची हुबेहूब नकल करणारे उपकरण *n.*

Cerberus (ser'ber-us) [L. *cerberus*, Gr. *kerberos*, a monster in the shape of a three-headed dog, guarding the entrance into the infernal regions.] *n. myth.* नरकाचा द्वारपाळ *m.*, तीन डोक्यांच्या कुऱ्याचें रूप धारण केलेला सेरबरेस नांवाचा राक्षस *m.* २ चलाख व करडा पाहरेकरी. ३ *zool.* एक जातीचा सर्प *m.*
C. a. फार कडक; as, "C. watch over the golden rules of female chastity." *Cerbe'rian a.*

Cerherus (ser'-be-rus) *n. astron.* सारमेय ही राशी उत्तर गोलार्धांत नंदीचे उत्तरेस आहे.

Cere (sēr) [L. *cera*, wax.] *v. t.* to wax, to cover or close with wax मेणानें आच्छादणें-बंद करणें, मेण सारवणें. *C. n.* (पृथ्वीच्या चोंचीच्या तळाजवळ वाकपुड्यांशीं) मेणासारखें मऊ त्वर्गीन्द्रिय *n.* *Cera'ceous a.* मेणाचा-प्रमाणें. *Cerago n.* मधमाशांची मेणासारखी खाद्यवस्तु *f.* हळद्या, ह्यालाच मधमाशांची भाकर असे म्हणतात.) *Cere-cloth n.* मेणकापड *n.* *Cerement n.* मेणांतून बुचकळून काढलेला कपडा *m.* हा युरोपांत बहुतेक प्रेतावर गुंडाळतात, प्रेतवस्त्र *n.* *Cē'reous, Cē'ric a.* मेणाचा. *Cē'rin, Cē'rine n.* तापवलेल्या मद्यमय पदार्थांपासून निघणार मेणासारखा अर्क, कार्क नांवाचें लांकूड दाखत शिजविलें असतां त्यापासून मेणासारखा जो एक पदार्थ निघतो तो. *Cē'rograph n.* मेणावर लिहिणें-कोरणें. २ मेणाच्या चित्रांची कला. *Cerograph'ic-al a.* *Cerog'raphist n.* मेणचित्रकलाविज्ञ *m.* *Cerog'raphy n.* मेणावर कोरून चित्रें काढण्याची कला *f.* मेणचित्रकला *f.* *Ceroplast'ic a.* मेणाच्या हुबेहूब चित्राचा; as, A ceroplastic panorama of the men of the time. *Ceroplast'ic n.* मेण ओतून हुबेहूब चित्रें करण्याची विद्या *f.* *Cer'osin n.* कांहीं उसाच्या सालीपासून मेणासारखा पदार्थ मिळतो तो, उसाचें मेण *n.* (मेण = Sk. सिक्थ.)

Cereal (sē'rē-al) [L. *cerealis*, pertaining to Ceres, the goddess of agriculture.] *a.* खाद्यधान्यांसंबंधीं विषयक. *C. n.* खाद्यधान्य *n.* (always *pl.*) Cereals or Cerealia.

Cerebel, Cerebellum (ser'e-bel, sere-bel'lum) [L. *din-* of *cerebrum*, the brain.] *n.* मस्तिष्कांग, मगजाचा खालचा व मागचा भाग *m.*, लघुमस्तिष्क, शतदल (मस्तिष्क).

Cerebrum (ser'e-brum.) [L. *cerebrum*, the brain.] *n.* मस्तिष्कांतील मगजाचा वरचा आणि मोठा भाग *m.*, सहस्रदलमस्तिष्क *m.* *Cerebell'ar, Cere-*

bel'ious a. Cer'ebral a. मस्तकांतील मगजाचा अस्त-
कांतील मेंदूचा. C. n. मूर्धन्यदर्श n. Cer'ebralism
n. the theory that mental operations arise from
the action of the brain सर्व मानसिक व्यापारांचें म-
स्तिष्क हें कारण आहे असा वाद m, मेंदूतून सर्व मान-
सिक व्यापारांचा उद्भव होतो अशा प्रकारची कल्पना. /,
मस्तिष्ककारणवाद m. Cer'ebralist n. Cer'ebrate v. i.
वरिष्ठ मेंदूचा व्यापार दाखविणें. Cerebrā'tion n. महा-
मस्तिष्काचा व्यापार (शुद्धींतला किंवा वेशुद्धींतला, क-
निष्ठ मेंदूचा i. e. Cerebellum चा नव्हे). Cer'ebric a.
महामस्तिष्कासंबंधीं. Cereb'riform a. महामस्तिष्काच्या
आकाराचा. Cer'ebrin n. महामस्तिष्काचा मुख्य घटक
m, मेंदूंत सांबडणारा नत्र (nitrogen) असलेला व स्फुर
(phosphorus) असलेला पदार्थ m. Cerebri'tis n.
मस्तिष्काभिताप, मस्तिष्कदाह m. हा दाह झाला असतां
सूज येते. Cer'ebro-spin'al a. मेंदू आणि पृष्ठरज्जू
यांसंबंधीं; as, Cerebrospinal meningitis. मेंदूची एक
प्रकारची भयंकर व्याधि. Cerebral hemispheres वरिष्ठ
मेंदूचीं-महामस्तिष्काचीं दोन शकले, मनांव्यापारस्थानांचे
दोन मोठे भाग m. pl.

A. B.—Cerebrum मस्तिष्क व Cerebellum साठीं मस्ति-
ष्काग हे शब्द कायम करून टाकावे. असें केलांन मस्तिष्कीय
(Cerebral), मस्तिष्कीक (Cerebric), मस्तिष्कीन (Cere-
brin), मस्तिष्काकार (Cerebriform), असे शब्द करण्याला
फार सुलभ होईल.

Cerebro'pathy (ser-ē-brop'ā-thi) n. मेंदूवर फार जाव
पडल्यामुळें होणारी मेंदूची क्षीणता f. वें त्यामुळें येणारा
भ्रामिष्ठपणा m, मस्तिष्कक्षीणता.

Cerebro'scopy (ser-ē-bros'kō-pi) n. मगजांतला रोगाची
तपासणी. /, मस्तिष्कपरीक्षा f. हीं दोघ्यांच्या आंतील
भागाची तपासणी; केली असतां समजते, मगजतपासणी. /

Ceremony (ser'emoni) [Fr. csremonie.—L. cerimo-
nia, a rite.] n. an outward rite or observance reli-
gious or held sacred कर्म n, क्रिया. /, विधि(*) m. [A
religious ceremony lasting for a certain period
अनुष्ठान n. A closing ceremony उद्यापन n.]. २
an empty form (used disparagingly) विधीचें सोंग-
दोंग n, विधीची कवाईत f. तांत्रिक विधि m, विधीचें
चंद्र n, केवळतंत्र n; as, The custom had probably
been long a mere C. ३ a stately formality समारंभ
m; as, "Thank God, the ceremony of dinner is
over." ४ a formal act or observance expressive of
deference or respect to superiors in rank, or
established by custom in social intercourse शिष्टाचार
m, लोकरीति f; as, "I seldom use the C. of wait-
ing for answers." ५ formal observances or usages
collectively संस्कार m. pl. ६ set forms of deference
or respect आदरोपचार m, विधि (समुच्चयार्थी), सन्मान
दाखविण्याची ठराविक पद्धत f, ठराविक रीत f शिरस्ता
m. Ceremo'nial a. (See the meanings of Cere-
mony). relating to or characterised by ceremonies

विधिसंबंधी, संस्कारासंबंधी, वैधिक, विधीचा, कर्मात्मक.
 २ विशेषविधिदर्शक; as, The C. costume. ३ विधि-
 रूप, किर्यारूप, कर्मरूप. ४ आदरोपचारासंबंधी, शिष्टा-
 चारासंबंधी; as, "Laying on one side all C.
 manners." Ceremō'nial *n.* a prescribed system of
 ceremonies विधिपद्धति, विधिक्रम *m*; as, The C.
 prescribed in the Anglican service. २ (R.) विधि
m; as, The use of water is not a mere empty
 C. ३ शिष्टाचार *m*, शिष्टांशीं किंवा वडिलांशीं वाग-
 ण्याचा वर्तनक्रम *m*. ४ (of Roman Catholic church)
 विधिपुस्तक *n*; as, "The Roman Ceremonial was
 first published by the bishop of Coreyra in 1506."
 Ceremō'nialism *n.* वाह्याचारसंसक्ति *f*, शुष्कविधि-
 प्रीति *f*, विधीवर विशेष भर *m*, दांभिकपणा *m*.
 Ceremonialist *n.* वाह्यविधींना पुष्कळ महत्व देणारा,
 विधिवादी, तांत्रिक. Ceremō'nially *adv.* Ceremo-
 nious *a.* पुष्कळ विधींचा, विधियुक्त, ज्यासाठीं पुष्कळ
 विधी करावे लागतात असा. २ दांभिक, वाह्यविधींचा.
 ३ (ठराविक) शिष्टाचारानुरूप; as, C. politeness. ४
 (of persons) विधि *m*- संस्कार *m*- कर्म *n*. हीं अतिशय
 पाळणारा, मंत्रापेक्षां तंत्राळडे जास्त लक्ष देणारा, तांत्रिक.
 ५ आदरोपचारी, आदरशील. Ceremō'niously *adv.*
 विधीनें, आदरोपचारादें, यथाविधि, यथोपचार. Cere-
 moniousness *n.* विधींचा कवाडनीपणा *m*, आदरोप-
 चारनिष्ठा *f*, आदरोपचाराची भक्ति *f*. To stand on
 ceremony संकोचानें वागणें, उपचारांच्या कवाडनीकरितां
 अडून बसणें, तांत्रिक उपचारांची वाट न पाहणें. Not
 to stand on ceremony घरोव्यानें वागणें. Without
 ceremony *off hand, unceremoniously* विशेष उपचा-
 रांच्या कवाडनीची वाट न पाहतां. Master of cere-
 mony, The person who superintends the cere-
 monies observed in a place of state or on some
 public occasion राजसभानियमाभिज्ञ, राजसभ-
 नियमपट्ट *m*. [बडोदें संस्थानांत Master of ceremonies
 झाला गोठगस्ते असें म्हणतात. राजसभेंत ह्याला खालीं
 दिलेलीं कामें करावीं लागतात; (१) ज्या वेळीं दरबार
 होतो त्या त्या वेळीं मंडळीस आमंत्रणें करणें. (२) दरबा-
 रांत नेमलेल्या ठिकाणीं बसवणें. (३) पानसुपारी देणें.]

N. B.—Ceremony शब्दाचे (१) कर्म, (२) शिष्टाचार, (३)
 समारंभ हे मूळ अर्थ आहेत. इंग्लंडांतील एक्झेसिएच्या रीत्यनुसार
 साधारण प्रार्थनेच्या पुस्तकांत, विधि = rite, आणि कर्म = cere-
 mony असे अर्थ खिरती विशपांच्या सभेनें ठरविले आहेत.

Ceres (sē'rēz) [L. Ceres, the daughter of Saturn &
 Ops or Rhea, the goddess of corn & tillage.] *n.*
 सीरीझ नांवाची कार्पदेवता, ग्रीक लोकांची धान्य व
 कृषिकर्म ह्यांवरची अधिष्ठात्री देवता *f*, रोमन लोक हिला
 डेमेटर म्हणतात. २ *astron.* मंगळ व बृहस्पति यांच्या
 कक्षेंतील एक लहान तारा *m*.

Cereus (sē'ri-us) [L. cera, wax.] *n.* सिरीअस नांवाचें
 अमेरिकेंत वाढणारें एक जातीचें झाड *m*, याला पानां-
 देवजीं कांटेच येतात, कंटकपर्णवृक्ष *m*.

Cernuous (ser'nū-us) [L. *cernuus*, with the face turned towards the earth.] *a. bot.* लोंबगारा. Cernuous flower अवनतपुष्प *n.*

Cerograph (sē'ro-graf) [L. *cera*, wax & Gr. *graphein*, to write.], see Cere.

Ceromancy, see Cerate.

Certain (sēr'tān) [Fr. *certain*.—L. *certanus*, from *certus*, determined, fixed, certain.] *a. sure, confident, undoubting* निःसंशय, निःसंदेह, निभ्रांत, दृढकृत-बद्धनिश्चय, निश्चितमनस्क, निर्धारयुक्त, संशयरहित. [I am certain माझी खातरी आहे.] २ *indubitable, undeniable* निश्चयाचा, खचित, निखालस, निश्चित, निर्विवाद, बिनतकरारीचा, असंदिग्ध; as, "The dream is C. and the interpretation thereof sure." ३ *of sure occurrence or action* खचित, निश्चयात्मक, निस्संदेह, अचूक, आवश्यक, खचित घडणारा, ठरीव, ठरलेले; as, Death is C. to all. ४ *unfailing, infallible* रामबाण, खातरीचा; as, C. remedy. ५ *settled, stated, fixed* नियमित, निर्धारित, खचित, ठाम; as, "The people shall go out and gather a certain rate every day." ६ *some* कोणीएक; as, A C. person अमुक, अमका, फलाणा. [SOME TIMES USED INDEPENDENTLY AS A NOUN, MEANING CERTAIN PERSONS.] ७ *अव्यभिचारी (S.), ज्याच्यापासून निश्चय होतो तो.* Certain (*obs.*) *n.* खातरी *f.*, निश्चय *m.* C. (*obs.*) *adv.* खास, नक्की, निश्चयपूर्वक. Cer'tainly *adv.* निभ्रांत, निखालस. Cer'titude, Cer'tainty, Cer'tainness *n.* खातरी *f.*, निभ्रांतपणा *m.*, निघडा *m.*, संशया-संदेहाभाव *m.*, असंशय *m.*, असंदिग्धता *f.*, निर्धार *m.*, निश्चय *m.*, निःसंशयत्व *n.*, निःसंदेहत्व *n.* २ निखालसपणा *m.*, खचितपणा *m.*, निःसंदिग्धता *f.* ३ *law* निर्दोष *m.*, स्पष्टता *f.* ४ *a real & fixed thing* खचित-निश्चित गोष्ट *f.* विषय *m.*, निश्चितार्थ *m.* A certain person (तिरस्कारयुक्त) कोणीएक मनुष्य *m.* A lady of a certain age आरूढा, निदान तरुण नाहीं हें खास अशी स्त्री *f.*, चालि-सीच्या पुढची स्त्री *f.* For certain खचित. Moral certainty, see Moral.

Certificate (sēr-tif'kāt) [L. *certus*, sure & *facere*, to make.] *n.* a testimonial of character दाखला *m.*, प्रमाणलेख *m.*, सौजन्यपत्र *n.*, प्रशंसापत्र *n.*, खातरीपत्र *n.*, सर्टिफिकेट *n.*, चिठ्ठी *f.*, लेख *m.*; as, A C. of good behaviour. [In comp. with the indicating noun; as, C. of purification शुद्धिपत्र *n.*; C. of pre-eminence अजितपत्र *n.*, अजिक्यपत्र *n.*; C. of good character अब्रूपत्र *n.*] C. *v. t.* दाखला देणें. २ (प्रमाण-पत्रानें) खातरी करून देणें. Certificā'tion *n.* सर्टि-फिकेट-दाखला देणें *n.* Cer'tifier *n.* खातरी करणारा, सर्टिफिकेट-दाखला देणारा.

Certify (sēr'ti-fī) *v. t.* to testify to a thing in writing, to make a declaration concerning a thing in writing under hand, or hand and seal दाखला *m.* दस्त-

एवज *m.* प्रमाणलेख *m.* खातरीचा लेख *m.* लिहून देणें, निश्चयपूर्वक लिहून देणें; as, To C. some-thing to a person. २ माहितगार-ज्ञात-ज्ञापित करणें, खात्रीलायक माहिती देणें. ३ खातरी करणें, खातरीनें सांगणें. Certifying *pr. p.* Certified *pa. p.*

Certitude (ser'-titūd) [L. *certus*, sure.] *n.* See Certainty.

Cerulean (sē-rū'le-an) [L. *cæruleus*, dark-blue.] *a.* sky-coloured अस्मानी, निळा, आकाशवर्णाचा, श्याम, नील. Cerū'leous *a.*

Cerumen (sē-rū'men) [L. *cera*, wax.] *n.* wax of the ear secreted by the wax-glands कानांतला मळ *m.* कर्णमल *m.* Ceru'minous *a.*

Ceruse (sē'rōōs) [Fr. *ceruse*.—L. *cerussa*.] *n.* white lead सफेता(दा) *m.*

Cervical (ser'vi-kal) [L. *cervix*, *cervicis*, the neck.] *a.* मानेचा, ग्रीविसंबंधीं, ग्रैविक, ग्रैवेयक. C. *vertebræ* ग्रैवेयकमणि *m. pl.*

Cervix (ser'viks) [L.] *n. physio.* मान *f.* ग्रीवा *f.* गळ्याचा मागचा भाग *m.* २ *fig.* मानेसारखा भाग *m.* मान *f.*; as, The neck of the womb (*cervix uteri*), the neck of the bladder (*cervix vesicæ*), the cervix of the thigh-bone (*cervix femoris*).

Cess (ses) [Sess for 'assess' which see.] *n.* an assessment, tax or levy कर *m.* सारा *m.* राजभाग *m.* राजदेणें *n.* सरकारदेणें *n.* २ (special uses in India) विशेष कामाकरितां बसविलेला कर *m.*-पट्टी *f.*; as, The road C., the irrigation C., the education C. &c. Cess as a verb was once used in the sense of 'assess' but that use is now obsolete.

N. B.—जमिनीची मालकी राजाची किंवा प्रजेची ह्या महत्वाच्या प्रश्नावर Cess or Assessment ह्या शब्दांचा अर्थ अवलंबून आहे. ह्याचा पूर्ण विचार आम्ही Rent शब्दाखालीं करणार आहोंत.

Cessation (ses-ā'shun) [L. *cedere*, to yield.] *n.* ceasing, discontinuance (पासून दूर) राहणें *n.* उपरमथांवणें *n.* बंद ठेवणें *n.* निवर्तन *n.* २ *intermission* महकुबी *f.* [CESSATION OF ARMS कांहीं वेळ हत्यारें खालीं ठेवणें *n.* थोड्या वेळेपुरता केलेला तह *m.*]

Cession (sesh'un) [L. *cedere*, to go.] *n. act.* सोडणें *n.* सोडून जाणें *n.* त्यागपूर्वक दान *n.* २ दुसऱ्याचे स्वाधीन करणें-होणें *n.* ३ धर्माधिकार्याची वृत्ति सोडणें *n.* ४ धनकोला आपखुशीनें आपली मालमत्ता देणें *n.*

Cess-pool (ses'-pōōl) [Most prob. equivalent to (se) *cesso-pool*, cf. It. *cesso*, a privy which is a shortened form of *secesse*, a retreat.—L. *secessus*, the draught.] *n.* फचऱ्याचें-खातेऱ्याचें किंवा घाण सांठविण्याचें डबकें *n.* मलवापी *f.*

Ceylon (se-lon') *n.* लंका *f.* सिंहलद्वीप *n.* सीलोन *n.* Celonese *a.* सीलोनच्या रहिवाशासंबंधीं. C. *n.* सीलोनचा रहिवाशी *m.* २ सीलोनी भाषा *f.*

Chack (chak) v. i. कचदिनी चिरडणें. २ obs. (घोडा जसा लगाम तोडून टाकण्याकरितां मान खालींवर करतो त्याप्रमाणें) वारंवार मान खालींवर करणें.

Chafe (chāf) [O. E. *chaufen*, to warm.—O. Fr. *chauser*.—L. *calere*, to be warm and *facere*, to make.] v. t. to excite heat in by rubbing चोळून चेतना f जीव m- उबारा m- चेव m- &c.-आणणें; as, To rub her temples and C. her skin. २ to wear by rubbing चोळणें, चोळवटणें; as, To C. a cable. ३ to fret, to irritate, to excite passion in चेतवणें, चिडवणें, खिजवणें; as, Her intercession chafed him. C. v. i. to rub, to come together so as to wear by rubbing चोळणें, धांसणें; as, 'Made its great boughs C. together.' to be worn by rubbing चोळून-धांसून कमी होणें, झिजणें. ३ to be vexed, to fret चडफडणें, चिडणें, तडफडणें, उगवणें (?), संतापणें, खलखलणें (?), तडफडणें, *intens.* तडफडाट f. m- चडफड f. *intens.* चडफडाट m- करणें; as, He will chafe at the doctor's marrying my daughter. C. n. heat excited by friction घर्षणताप m, घर्षणजनित उष्णता f, घर्षणानें उत्पन्न झालेली उष्णता f. २ vexation, irritation of mind, rage क्षोभ m, राग m, संताप m, मनस्ताप m. Chafing-dish n. प्रवाशी शोगडी-टी f, प्रवाशी अग्निपात्र n. Chafer n. पाणी तापवावयाचें भांडें n, 'सास' (sauce) शिजविण्याचें भांडें n.

Chafer (chā'fēr) [A. S. *cefer*.] n. a kind of beetle

एक प्रकारचा पंखांचा किडा m, पिंगकपिशविशेष.

Chaff (chaf) [A. S. *ceaf*.] n. भुसा m, भूस n, भुसकट n, भुशी f, फोल n, तूस n. or m. Chaff'y a. having much chaff भुसाळ. २ light भुसा-भुसकटासारखा हलका, तृणवत्, फल्गु.

Chaff (chaf) v. t. & v. i. to use light idle language by way of fun or ridicule (मजेनें उपहास करण्याच्या उद्देशानें) हलकट शब्द वापरणें, (एखाद्याला चिरड येई तोंपर्यंत त्याची) थट्टा करणें; as, "Morgan saw that his master was chaffing him." "Not pausing to chaff or parley." Chaffer n. विनोदानें थट्टामस्करी करणारा m, &c.

Chaffer (chaf'er) [O. E. *chaffaren*, from *chaffare*, *chaffare*, *cheapfare*, a bargaining.—A. S. *ceap*, a bargain & *faru*, a journey; hence orig. 'a going to market.'] v. i. to dispute about a purchase, to haggle or higgie घासाघीस करून भाव ठरविणें-सौदा करणें. २ to talk much and idly, to chatter फाजील-निरर्थक बोलणें. C. v. t. to buy or sell, to trade in खरेदी-विक्री-क्रयविक्रय करणें, व्यापार करणें.

Chaffinch (chaf'insh) n. 'चाफिंच' नांवाचा पक्षी m.

Chagrin (sha-grēn') [Fr. *chagrin*, melancholy caused by care and grief.] n. vexation, mortification (काळजी व दुःख यांनीं होणारा) खट्टूपणा m, मनाला वाईट वाटणें n, खजीलपणा m, हिरमोड m. C.

v. t. to vex, to mortify खट्टू करणें, खजील करणें, हि-
रमोड करणें. C. v. i. खट्टू होणें. Chagrin', Chagrined'
a. खट्टू केलेला.

Chain (chān) [Fr. *chaîne*, from L. *catena*.] n. सां-
खळ m. *dim.* सांखळी f, शृंखला f. [FINE CHAIN (AS OF
A WATCH) जंजिरी f, जंजीर f. LARGE IRON CHAIN लंगर
m. LARGE & THICK C. सांखळदंड m. LITTLE C., C.
OF TWO OR THREE LINKS कडी f.] २ *lit. & fig. fetters,*
bond, shackles बंद m, बंधन n, बंध m, बिडी f, शृं-
खलाबंधन n; as, The chains of habit. [TO RIVET
ONE'S CHAINS *lit. & fig.* आपली बिडी जास्त घट्टू करून घेणें.]
३ *a series, a concatenation* सांखळी f, शृंखला f, माला
f, ओळ f, रांग f, सिलसिल्ला m, श्रेणी f, अन्वय m, आनु-
पूर्वी f, परंपरा f; as, A chain of mountains, A chain
of events. C. v. t. to fasten or bind securely as
with a chain सांखळीनें जोडणें, सांखळीनें बंद करणें,
शृंखलाबद्ध करणें, सांखळीनें बांधणें; as, To C. a bull-
dog. २ to enslave गुलाम करणें. ३ to unite closely
& strongly घट्टू आणि मजबूत रीतीनें जोडून टाकणें; as,
"And in this vow do chain my soul to thine."
C. armour कड्यांचें चिलखत n, कड्या गुंतवून केलेलें
चिलखत. Chained a. सांखळीनें बांधलेला-बद्ध केलेला.
Chain-gang n. सांखळीनें बांधलेल्या कैद्यांची टोळी f.
Chain'less a. मोकळा, सुटा, अबद्ध; as, C. mind.
Chain-bridge n. सांखळदंडाचा-सांखळपूल, सांखळदंडी
पूल. C.-let n. लहान सांखळी f. C.-pier सांखळदंडानें
केलेला त्रिकोणी धक्का m. C.-rule n. (*arith.*) सांख-
ळरीत f. C.-shot n. जंजिरीगोळी f, जोडगोळी f. C.—
work जाळीचें-नकशीचें काम n. Chain'ing n. सांखळीनें
बांधणें n, शृंखलाबंध m, शृंखलाबंधन n, बिडी f. घालणें.

Chair (chār) [Fr. *chaire*, a pulpit.—L. *cathedra*.—
Gr. *kathedra*, a seat, from *kata*, down & *edra*, a
seat.] n. खुर्ची, खुरची f. [Easy—C. or seat सुखासन-
n, आरामखुर्ची f.] २ *the seat of authority* गादी f,
अग्रासन n, मुख्यासन n, अध्यक्षचें आसन n, अध्यक्ष-
सन n. ३ (as of a professor) गुरुपीठ n, गुरुची जागा
f, अध्यापकपीठ n. ४ (*sedan C.*) नालकी f, एखाद्याला
इकडून तिकडे नेण्याची खुर्ची. C. days बसण्याचे दिवस
m. *pl.*, वृद्धापकाळ m. C.-bed बिछान्यासारख्या उपयोगाची
खुर्ची, हिच्यावर निजतां व बसतां येतें, बिछानाखुर्ची.
Chair'man n. *the president of an assembly* सभा-
नायक (R.) m, सभापति (R.) m, सभाध्यक्ष m. Chair-
man-ship अध्यक्षचा हुद्दा-मान m, अध्यक्षगिरी f,
अध्यक्षपणा m, अध्यक्षत्व n. To put into the chair
अध्यक्ष नेमणें. To take the chair सभेचा अध्यक्ष
होणें, अध्यक्षस्थान स्वीकारणें. To address the chair
अध्यक्षाला उद्देशून बोलणें.

Chaise (shāz) [Fr. *chaise*, a seat or chair, a car-
riage.] n. दोन माणसें बसण्यापुरती एक लहानशी उघडी
दुचाकी एका घोड्याची गाडी, शेज f.

Chalcedony (kal-sed'ō-ni) [L. *chalcedonius*, from Gr. *Kalcedon*, *Chalcedon*, a town in Asia Minor, opposite to Byzantium.] *n.* a variety of quartz with some opal disseminated through it एक प्रकारचा पांढरा चकचकीत वाळूचा मौल्यवान् दगड *m.* शिवधातु (?). *pl.* Chalcedonies.

Chalcography (kal-kog'ra-fi) [Gr. *kalkos*, brass & *graphein*, to write.] *n.* तांबें अथवा पितल यांवर खोदण्याची कला *f.* तांब्या-पितलेवरचें नकसकाम *m.* ताम्र-त्वक्षण *n.* Calcography.

Chaldron (chawl'drun) [O. Fr. *chaldron*, Fr. *chaldron*, a kettle.], see Caldron.

Chalet (sha-lā') [Fr.] *n.* a hut, a shed, a herdsman's hut in the mountains of Switzerland स्वित्सरलंडच्या पर्वतांतील धनगराची झोंपडी *f.* खोंपट *n.*

Chalice (chal'is) [O. Fr. *chalice*.—L. *calix*, a cup.] *n.* पेल्ला *m.* Chaliced *a.* पेल्लेदार; as, C. flowers.

Chalk (chawk) [A. S. *cealc*, from L. *calx*, limestone.] *n.* खडू *m.* चाक *m.* कठिनी *f.* सितधातु *m.* Red C. तांबडा खडू, रक्तधातु (?) *m.* सुरंगधातु (?) *m.* C. v. t. खडूनें रेखाटणें-अंकणें-आंखणें. २ (with out) to sketch as with chalk, to outline, to plan रेखाटणें, काढणें, वेतणें, (आंखून) ठरविणें-निश्चित करणें.

Challenge (chal'enj) [O. Fr. *challenge*, a claim, an accusation, a contest.—L. *calumnia*, false accusation, see Calumny.] *n.* a defiance, an invitation to engage in a contest or controversy of any kind लढाई *f.* मागणें *n.* युद्धनिमंत्रण *n.* युद्धाव्हान *n.* सामन्यास-वादविवादास आव्हान-आमंत्रण-बोलावणें *n.* [TO ACCEPT A CHALLENGE युद्धाव्हानस्वीकार करणें, युद्धनिमंत्रण-सामना पत्करणें. WRITTEN C. युद्धनिमंत्रणपत्र *n.*, युद्धाव्हानपत्र *n.*] २ संशय घेणें, अमुक पंच नको असें ह्मणणें *n.* मध्यस्थवर्जनप्रार्थना *f.* C. v. t. to call to a contest of any kind, to defy लढाई *f.* मागणें with जवळ of o., युद्ध-निमंत्रण *n.* युद्धाव्हान करणें [CHALLENGE ह्या अर्थी युद्धाव्हान हा शब्द महाभारतांत वापरलेला आहे], सामन्यास बोलावणें. २ हक्क सांगणें. ३ (as a sentry) हटकणें, ललकारणें. ४ (in a trial) आपल्या खटल्याची चौकशी करण्यांत अमुक पंच नसावा-वर्ज करवा असें म्हणणें. C. v. i. सामन्यास बोलावणें.

Chall'engeable *a.* युद्धनिमंत्रण करण्यास-सामन्यास बोलावण्यास योग्य. Chall'enger *n.* युद्धाव्हान करणारा, सामन्यास बोलवणारा, योद्धा *m.* २ प्रतिवादी *m.*

Chalybeate (ka-lib'iāt) [Gr. *chalybs*, *chalyb*, steel.] *a.* impregnated with iron लोखंडाप्रमाणें चव आहे भसा, लोहगुणमिश्रित, लोहगुणान्वित, लोहगुणात्मक.

Cham, Kham (kam) *n.* तार्तरीचा बादशाहा; now usually written Khan.

Chamade (sham'ad) [Fr. *chamade*.—Port. *chamada*, from *chamar*, to call.—L. *clamare*.] *n.* mil.

शत्रूंनी संभाषण करावें अशी सैन्याला आज्ञा देणारा
जगान्याचा आवाज *m.*

Chamber (chām'ber) [Fr. *chambre.*—L. *camera*, a vault, an arched roof, from Gr. *kamara*, any thing with an arched roof or covering.] *n.* an apartment कोठडी *f.* खोली *f.* २ (in a gun) खजीना *m.* कोठा *m.* कोठी *f.* ३ सभा *f.* Cham'ber council बैठक सल्ला, बैठक वकीली. C.—counsel, counsellor *n.* बैठक वकील *m.* (हा कधीं कोडतांत खटला चालवण्यास जात नाहीं.) Cham'bered *a.* Cham'ber-fellow *n.* एकाच खोलींत राहणारा सोवती *m.* सहवासक *m.* Cham'ber-hangings *n. pl.* खोलीची झालर *f.* खोलीचे बुट्टीदार पडदे. Cham'bering *n. (obs.)* बदख्याल वर्तणूक *f.* Chamber-lye *n. (Shakes.)* मूत्र *n.* मूत *n.* वि(इ)राकत *f.* Cham'ber-maid *n.* दासी *f.* सैरंध्री *f.* Cham'ber-pot *n.* विराकत-लघ्वी करण्याचें भांडें, मूत्रपात्र *n.* तस्त *n.* Cham'ber-practice *n. law.* (खोलींतल्या खोलींत बसून) कायद्याचा खाजगी सल्ला *f.* मसलत *f.* देण्याचा धंदा *m.* (कोर्टांत काम चालविण्याचा नव्हे), बैठक वकीली. Chamber of a judge न्यायाधिकाची कमी महत्वाचें काम चालविण्याची खोली *f.* Star-chamber 'स्टार चेम्बर' नांवाची मंत्रिसभा *f.* दिवाणखान्यांत भरणारा तारकांकित दरबार *m.* (at the time of Charles I. of England). Chamber of Commerce व्यापाऱ्यांच्या हक्कांच्या रक्षणार्थ स्थापिलेलें मंडळ *n.* वणिक्सभा *f.* Chambers of the eye नेत्रगत विवरें.

Chamberlain (chām'bér-lān) [Fr. *chamberlain.*—L. *camera*, see above. चेम्बरलेन शब्दाचा अगदीं मूळचा अर्थ राजाचें शयनमंदिर राखणारा मानकरी किंवा एखाद्या स्त्रीची शयनमंदिरांतील दासी असा होता; परंतु तो अर्थ सध्यां चालू नाहीं.] *n.* इंग्लंडांतील राजाचा चेम्बरलेन पदवी धारण करणारा खाजगी कारभारी *m.* २ एखाद्या संस्थेच्या धारावसूलखात्याचा मुख्य अधिकारी *m.* ३ एखाद्या श्रीमंत सरदाराचा मुख्य कारभारी *m.* Cham'berlainship *n.* चेम्बरलेनचा हुद्दा *m.*

N. B.—"Lord Great Chamberlain of England: a hereditary office, the main duties of which now consist in attending upon and attiring the sovereign at his coronation, the care of the ancient Palace of Westminster, the furnishing of Westminster Hall and the Houses of Parliament on state occasions, and attending upon peers and bishops at their creation or doing of homage. Lord Chamberlain of the Household: a chief officer who shares with the Lord Steward, the Master of the Horse, and the Mistress of the Robes, the oversight of all officers of the Royal Household. He appoints the royal professional men and tradesmen, has control of the actors at the royal theatres, and is the licenser of plays." (M.) Chamberlain corresponds to कंचुकी or अंतःपुराधिकारी of the old Hindu kings.

Chameleon (ka-mēl'yun) [L. *chamaleon*, from Gr. *chamaileon*-*chamai*, the ground & *leon*, the lion, *lit.* the ground-lion.] *n. zool.* सरडा *m*, सरट *m*, वायुभक्षक *m*. Chamel'onic, Chamel'eon-like *a*.

Chamfer (cham'fēr) [Fr. *chanfrein*.] *n. carp.* पाटा *m*, कोना *m*. *C. v. t.* पाटा पाडणें, कोना मारणें. Cham'fered *a*. कोना मारलेला. Cham'fret *n.* लहान पाटा *m*.

Chamois (shamoi') [Fr. *chamois*, prob. from O. Ger. *gamz*, Ger. *gemse*.] *n.* एका जातीचा काळविटासारखा शामाई नांवाचा प्राणी, वातमृगविशेष. २ शामाई मृगाचें चामडें *n.* Chamois leather शामाई कातडें, एक प्रकारचें चिवट चामडें (वड्याळें वगैरे साफ करण्यास हें वापरतात).

Chamomile, same as Camomile *n. bot.* वावुना.

Champ (champ) [Of imitative origin.] *v. t.* to bite noisily, to crunch चावणें, चघळणें. *C. v. i.* चावतांना-चघळतांना मान-जवडा हालवणें; as, To C. at the bit. Champ'ing *n.* चावणें *n*.

Champ, Champe (champ) *n.* ज्या पृष्ठभूमिकेवर कोरींव चित्रकाम केलें आहे ती, पृष्ठभूमिका *f*. [चंपकवृक्ष *m*.

Champak (cham'pak) [Sk. चंपक, the champak.] *n.*

Champagne (sham-pān') [From *Champagne*, a province in France, which means 'a plain'.] *n.* एक प्रकारची पिण्याची दारू, शाम्पेन दारू *f*. ही प्रथम फ्रान्स-मधील शाम्पेन प्रांतीं तयार होत असे.

Champaign (sham-pān') [Fr. *champaigne*.-L. *campus*, a field.] *n.* a flat, open country पटांगण *n*, मैदान *n*. *C. a.* सपाट, चौरस. The champagne (without *pl.*) सपाट जमीन *f* अंगण.

Champerty (sham'pēr-ti) [Fr. *champert*, field-rent.-L. *campi pars*, field-share.] *n. law.* वाद विकत घेणें. A Champert-bargain वादग्रस्त हक्क किंवा दावा विकत घेऊन दाव्याचा निकाल जर अनुकूल झाला तर होणारा फायदा वांटून घेणें.

Champion (cham'pi-un) [O. Fr. *champion*.-L. *campio*, *campionem*, a combatant-*campus*, a field for military exercise.] *n.* one who combats in the place, or for the cause, of another, an advocate दुसऱ्याकरितां लढणारा *m*, कैवारी *m*, तरफदार; as, A C. of the poor. २ a warrior वीर *m*, योद्धा *m*; as, A stouter C. never handled a sword. ३ एकांगवीर *m*, लढणारा, दुसऱ्याकरितां द्वंद्वयुद्ध करणारा. ४ वस्ताद. ५ पटाईत; as, A C. player. Cham'pioness *fem.* Cham'pion *a*. योज्याप्रमाणें वागणारा. २ कैवारी, कैवार घेणारा. ३ पटाईत. *C. v. t.* (दुसऱ्याकरितां त्याचा) कैवार घेऊन लढणें, कैवार घेणें, तरफदारी करणें. २ (कैवार घेऊन) बचाव *m*-रक्षण *n* करणें, आश्रय देणें, मदत करणें. Cham'pionship *n.* कैवार *m*, &c.

Chance (chans) [Fr. *chance*.-L. *L. cadentia*, a falling (in allusion to the falling of the dice)-*cade, e,*

to fall.] *n.* (as the cause of events) **दैव** *n.*, **दैवगति** *f.* [By C. **दैवानें**, **दैवयोगानें**, **दैववशें**, **दैववशात्**, **प्रारब्धगत्या**, **यदृच्छेकरून.**] २ *fortune, fate, turnup, luck* **दैव-दशा** *f.*, **दैवरेपा** *f.*, **कपाळरेखा** *f.*, **दैवयोग** *m.*, **दैवघटित** *n.*, **प्राक्तनयोग** *m.*, **अदृष्टयोग** *m.*, **दैव** *n.*, **नशीब** *n.*, **प्रारब्ध** *n.* ३ **आकस्मिक-दैवानें** **घडलेली** **गोष्ट** *f.*, **दैवकृत्य** *n.*, **दैवघटित** *n.*, **यदृच्छा** *f.* ४ *a possibility of occurrence* **संभव** *m.*, **होण्याचा-घडण्याचा-&c.-संभव** *m.*, **घटनायोग** *m.*, **घटनशक्यता** *f.*, **भवितव्यता** *f.*, **लाग** *m.*, **अवसर** *m.*; as, A C. to escape; The chances are all against him. ५ **संधि** *f.*; as, To lose a C. C. v. t. (with it) **धाडस** **करणें**. २ **नशिबावर** **हवाळणें-सोंपविणें-हवाला** **ठेवणें**. C. v. i. **दैवगत्या-आकस्मिकरीतीनें-आगंतुकरी-तानें** **होणें-घडणें-डून** **येणें**. C. a. *casual* **दैवागत**, **दैवघटित**, **आगंतुक**, **विधिप्राप्त**, **आकस्मिक**. C. *adv.* **दैवयोगानें**. **Chance-comer** *n.* **अवचित** **येणारा**. **Chanc'eful** *a.* **अनिश्चितपणाचा**, **नशिबाचा**. **Chanc'i-ness** *n.* (R.) **अनिश्चितपणा** *m.* **Chanc'y** *a.* (*obs.*) **भाग्याचा**, **नशीबवान्**. २ *colloq.* **अनिश्चित**; as, "The crop is a chancy one." **Theory of Chance** *math.* **संभवप्रकरण** *n.* **The main chance** **खरा** **लाग**, **मुख्य** **हेतु**, **सुखाची** **किंवा** **स्वार्थाची** **मुख्य** **संधि** *f.* **To stand** **a chance of (ला)** **चा** **संभव** **असणें**. **To take one's** **chance** **अमुकेक** **गोष्टीसंबंधानें** **फांसा** **टाकून** **पाहणें**, **प्रयत्न** **करून** **पाहणें**. **To mind one's chance** **संधीक-** **रितां** **टपून** **बसणें**, **संधीची** **वाट** **पाहत** **बसणें**.

Chancel (*chan'sel*) [O. Fr. *chancel*.-L. *canoelli*, lattices.] *n.* **that part in a church where the altar is placed** **चान्सल**, **चर्चमधील** **कठडा** **व** **वेदी** **यांमधील** **जागा** *f.* C. *aisle arch*. **चर्चमधील** **यज्ञवेदीच्या** (**प्रार्थ-** **नापीठाच्या**) **आसपासचा** **सभामंडप** *m.*

Chancellor (*chan'sel-or*) [O. E. *chanceler, channcler*.-Fr. *chancelier*.-L. L. *cancellarius*, a director of chancery, from L. *canoelli*, lattices which surrounded the seat of judgment. In the Roman empire the 'Cancellarius' was a petty officer stationed at the bar of a law-court as an usher; next he had risen to be a Secretary or Notary. In latter times he was invested with judicial functions under the Norman kings in England. The Chancellor was the official secretary having superintendence of all charters, letters, and official writings of the sovereign, the custody of the royal seals, and important legal functions.] *n.* (*obs.*) **राजाचा** **किंवा** **मोठ्या** **सरदाराचा** **किंवा** **परकी** **राजाच्या** **वकिलाचा** **चिटनीस** *m.* २ **इंग्लंडांतील** **राजाचा** **चान्सेलर** **पदवी** **धारण** **करणारा** **एक** **मुख्य** **मंत्री** *m.* (**प्राइम** **मिनि-** **स्टर** **नव्हे**), **पंडितराव** *m.*, **अतिशय** **भानगडीच्या** **खट-** **ल्यांत** **ह्यानें** **दिलेला** **न्याय** **सर्व** **लोकांना** **मान्य** **होतो**. **ह्यालाच** **Lord Chancellor** **आणि** **Lord High Chan-** **cancellor** **असें** **म्हणतात**. [Chancellor of the Exchequer

the highest finance minister of the British Government ब्रिटिश राज्यांतील मुख्य कोशाध्यक्ष *m.* खरें हटलें असतां हा उपकोशाध्यक्ष आहे. ब्रिटिश राज्यांत राजकोशाचा सर्व अधिकार Lords Commissioners of the Treasury ह्या नांवाच्या उमरावांच्या हातांत आहे. Chancellor of a bishop a vicar-general of the bishop बिशपच्या वतीनें धर्मासंबंधीं खटल्यांचे निवाडे करणारा (चान्सेलर). Chancellor of a chapter or of a cathedral बिशपच्या देवालयांतील चार मुख्य आचार्यपैकीं एक. The Chancellor of a University विश्वविद्यालयाच्या कार्यकारी मंडळाचा अध्यक्ष *m.*, विश्वविद्यालयाचा अधिपति.] ३ (in Europe) मुख्य राजतंत्राधिकारी. Chan'cellorship *n.* Chan'cellory *n.*

N. B.—"He (the Chancellor) is the highest judicial functionary in the kingdom and ranks above all peers spiritual and temporal, except only princes of the blood, and the Archbishop of Canterbury; he is Keeper of the Great Seal, is styled 'Keeper of His Majesty's Conscience', and is president and prolocutor of the House of Lords; he presides in what was the Court of Chancery, but is now the Chancery Division of the Supreme Court; he appoints all Justices of the Peace; is the general guardian of infants, lunatics, and idiots; is visitor of hospitals and colleges of royal foundation, and patron of all church livings under twenty marks in value." (M.)

Chance-medley (chans'-med-li) [O. Fr. *chance-medlee*, mingled chance. 'From the fact that *medley* is also a noun, and *chance-medley*, a possible combination in the sense of "fortuitous medley," the meaning has often been mistaken'. (Dr. Murray).] *n.* आत्मरक्षणार्थं भलत्याची हत्या *f.* आपणावर हल्ला केला असतां बचावासाठीं केलेली हत्या. २ केवळ नशीब *n.*, केवळ दैव *n.*-यद्दृष्ट्या *f.*; as, Left to the guidance of unreason and chance-medley.

Chancery (chan'ser-i) [Fr. *chancellerie*, see Chancellor.] *n.* the court of the Lord Chancellor of England, the highest court of judicature next to the House of Lords; but since the Judicature Act of 1873, a division of the High Court of Justice. इंग्लंडांतील 'चान्सरी' नांवाचें कोर्ट *n.*, लार्डसभेच्या खालोखालचें न्यायासन *n.* २ a court of equity सामान्य कायद्याच्या निष्कारण जाचक अडचणी दूर करून केवळ रूढिप्रधानन्यायतत्वानें जेथें न्याय दिला जातो असें कोर्ट *n.*, अदालत *n.*, रूढिप्रधान न्यायाचें कोर्ट *n.* ३ an office of public records, archives दफ्तरखातें. In chancery वादांत-खटल्यांत गुंतलेला-अडकलेला; as, An estate in chancery. Chancery suit or suit in chancery पुष्कळ दिवस चालणारी फिर्याद *f.* See the word Equity.

N. B.—Chancery formerly consisted of two

distinct tribunals, one ordinary, being a court of common law, the other extraordinary, being a court of equity. To the former belonged the issuing of writs for a new Parliament, and of all original writs. The latter proceeded upon rules of equity and conscience, moderating the rigour of the common law, and giving relief in cases where there was no remedy in the common law courts. Its functions in this respect are now transferred to the Court of Appeal.

In Ireland the Court of Chancery was distinct from, but analogous in character to, the English court; but it has been since early changed into a division of the Irish High Court of Justice.

Chancre (shang'ker) [Fr.] *n.* उपदंशाचा चट्टा *m.*
 Chan'croid *n.* लहानसा चट्टा *m.* Chan'crous *a.*

Chandelier (shan-de-lēr') [O. Fr. *chandelier*, a candle-holder.—L. *L. candelarius*, from *candela*, a candle.] *n.* झुंबर *n.*, (दिव्याचें) झाड *n.*, झुगर (*obs.*) *n.*, दीपवृक्ष *n.*, दीपमाळ *f.* Chand'ler *n.* किरकोळ व्यापारी *m.*, मेणबत्त्या करणारा व विकणारा *m.*, मेणबत्तीविक्या *m.* Chand'lering *n.* Chand'lerly *adv.* Chand'lery *n.* किरकोळ व्यापाऱ्यांनीं विकलेला माल *m.* Ship-chandler *n.* गलबतास लागणारा माल पुरवणारा.

Change (chānj) [Fr. *changer*—L. *cambire*, to barter.] *v. t.* to alter, to vary बदलणें, पालटणें, फिरविणें, परतणें, नवाजुना करणें, फरक *m.* बदल *m.* फेर *m.* फेरफार *m.* पालट *m.* भेद *m.* रूपांतर *n.* रूपभेद *m.* &c. करणें *g. of o.* २ to put or quit for, to shift बदलणें, पालटणें, बदली *f.* करणें. ३ to interchange अदलाबदल *f.* बदलाबदल *f.* करणें *g. of o.* ४ (money) मोडणें, वटावणें. [To C. A RUPEE खुर्दा *m.* मोड करणें.] *C. v. i.* to suffer, to change बदलणें, फिरणें, परतणें, पालटणें, फेर *m.* भेद *m.* पालट *m.* अंतर *n.* फरक *m.* &c. पडणें *in. con.* or होणें *g. of o.*, अवस्थांतर *n.* स्थित्यंतर *n.* &c. पावणें. [To C. FOR THE WORSE ESP. OF PERSONS बदल *m.* खाणें, चलविचल *f.* होणें, विचलणें, बियरणें, विघडणें, पगडी *f.* फिरणें, or फेरपगडी करणें.] *n.* Changing (*v. V. T. 1.*)—*act.* पालटणें *n.*, बदलणें *n.* २ फिरवणें *n.* अदलाबदल *f.*, बदलाबदल *f.*, विनिमय *m.* २ फिरवणें *n.*, पालटणें *n.*, &c., भेद *m.*, पालट *m.*, पालटणी *f.*, पालटवाणी *f.* ३ मोडणें *n.* ४ (*v. V. I.*)—*state* फेर *m.*, भेद *m.*, पालट *m.*, बदल *m.*, फरक *m.*, विकार *m.*, विकृति *f.*, विवर्त *m.*, अवस्थांतर *n.*, स्थित्यंतर *n.*, रूपांतर *n.*, विपर्यय *m.*, विपर्यास *m.*, रूपभेद *m.*, अन्यथाभाव *m.*, परिणाम *m.* ५ small money खुर्दा *m.*, टक्के *m.*, नाणें *m.* (copper change) मोड *f.* [Keeper of C. for traffic खुर्देकरी.] ६ बट्टाबाजार, व्यापाऱ्याचा अड्डा, सराफकट्टा *m.* Changeability *n.* Change'ableness *n.* बदलण्याचा धर्म *m.* २ चापल्य *n.*, भंगुरता *f.*, अस्थिरता *f.*, चपलता *f.*, चांचल्य *n.*, चंचलवृत्ति *f.*, चंचलबुद्धि *f.*

पाजलबुद्धि *f.* अनित्यता *f.* चलता *f.* अस्थायिता *f.*
 Change'able *a.* (v. V. T. 1.) *possible to be changed*
 परिवर्तनयोग्य, फिरावया-परताया-चा-जोगा-जोगता-
 &c., फेरफार करायाजोगा-&c., विकार्य, अनित्य, अस्थिर,
 परिवर्तनीय. २ *change'ful, mutable, variable, inconstant, fickle* बदलणारा, चंचल, चंचलचित्त, चंचल-
 वृत्ति, तरल or प्रकृतितरल, लहरी, लहरीदार, लहरी-
 वहरी, अस्थिरमनाचा, अस्थिर, अस्थिरबुद्धि, क्षणिकबुद्धि,
 क्षणिकचित्त, क्षणिकवृत्ति, तिरतिरा or ज्या, क्षणोक्षणीं बद-
 लणारा. Change'ably *adv.* Changed *p.* (v. V. I.)
 बदललेला, फिरलेला, फेर पडलेला-झालेला, &c. Change'-
 ful *a.* see Changeable. Change'fully *adv.* Change'-
 fulness *n.* Change'-house *n.*(R) लहान खाणावळ *f.* एल-
 दारू विकण्याचें दुकान *n.* Change'less *a.* नित्य, स्थायी,
 शाश्वत, स्थिर, अचल. Change'ling *n.* a changed child
 बदललेलें मूल *n.* २ कुरूप-नठमूल *n.*, मूर्ख. ३ (R) चंचल
 मनाचा मनुष्य *m.* C. *a.* बदली दिलेलें-घेतलेलें. Changer
n. फेरफार करणारा *m.* बदलणारा. २ सराफ. Changing-
 piece (R.) चंचल मनुष्य *m.* To change colour ला-
 जें काळवंडणें, (चें) तोंड-नूर उतरणें. To change hands
 धनी-मालक बदलणें. To change one's mind आपला
 विचार किंवा मन बदलणें. To change one's self कपडे
 बदलणें. To change one's tune बोलण्याची पद्धत
 बदलणें, सूर बदलणें, (*collog.*) हसायचें टाकून रडूं ला-
 गणें. Change-wheel बदलतां येणारें चाक. To put the
 change on गोता देणें, फसविणें. To ring the changes
 on तीच गोष्ट पुन्हां पुन्हां निरनिराळ्या तऱ्हेनं सांगणें.
 Change of direction दिशांतर. Change of life स्त्रीचा
 रजस्वला किंवा गर्भधारणा होण्याचा काळ जाणें (हा
 काळ ४५ पासून ५० वर्षेपर्यंतचा आहे). Change of
 pitch सुराचा बदल, स्वरभेद. Change of property गुण-
 धर्मविपर्यय. Change of state स्थित्यंतर.

Channel (chan'el) [O. Fr. *chanel*.—L. *canalis*, a
 water-pipe.] *n.* (of a river, &c.) पात्र *n.*, तास *n.*
 २ (for water, for irrigation, &c.) पाट *m.*, सारणी *f.*
 कुल्या *f.* *pop.* कालवा *m.*, पन्हळ *m.*, पन्हळी *f.*, थर *m.*, नाला
m. [Ever running C. ओला दंड *m.* Raised C. or
 course दांड(डा) *m.*] ३ *arch.* (to carry off water)
a gutter मोरी *f.*, नहर *m.*, प्रणालिका *f.*, प्रणाली *f.*, सारणी
f., सारण *n.* ४ (as, of a pillar, &c.) खांचणी *f.*,
 बलकी *f.* ५ *a strait* सामुद्रधुनी *f.*, खाडी *f.* ६ *a medium*
of passing, conveying or transmitting द्वार *pop.*
 दार *n.*, मार्ग *m.*, वाट *f.*; as The news was conveyed
 to us by different channels. C. *v. t.* कालवा काढणें,
 खांचणी-पन्हळ पाडणें. Chann'elled *p. a.* The Channel
 इंग्लिश खाडी *f.* Channel-bill *zool.* ऑस्ट्रेलियांतील कुकु
 नांवाचा पक्षी *m.*

Chant (chant) [Fr. *chanter*.—L. *cantare, canere*, Sk.
 कण्, to sing.] *v. t.* गाणें, गाण्याच्या ढबीवर म्हणणें; as,
 "When she chants her evening hymn," आलापणें, ता-
 लाशिवाय गाणें. [TO CHANT THE PRAISES OF प्रशंसा

करणे-गाणे. To CHANT THE HORSES *slang* घोड्याचे फा-
 जील गुण गाणे. २ *fig.* (मालाचे फाजील गुण गाऊन विकतांना)
 फसविणे.] C. v. i. गाणे, गाण्यासारखे ओरडणे—भांकणे.
 C. n. राग *m*, सूर *m*. २ *a psalm, canticle or dirge*
 ३ *so chanted* गाण्याच्या सुरावर म्हटलेले स्तोत्र *n*. ३
 सुस्वरगीत *n*, गायन *n*, तालाचे नियम नसतांना
 स्वरांत बसवलेली चीज *f* शब्दरचना *f*. Chant-
 er, Chantor *n*. गाणारा *m*, गवई *m*. २ क्याथिड्रल-
 मधील सेवाधारी गायक *m*. ३ मुख्य सेवाधारी गायक.
 ४ 'मास' नामक विधीचा स्तोत्रे म्हणणारा प्रेसबुतर-आचार्य
 (priest). Chant'ry *n*. ख्रिस्तीप्रार्थनागृह *n*. Chant'y
n. खलाशाचे गाणे (नांगर उंचलतांना म्हणतात ते).
 Chanticleer (chant'iklēr) [Fr. *chanteclair*, the name
 of the cock in the Roman due Renart (Reynard
 the fox); *chanter*, to sing & *cler*, clear.—L.
chanticularius, a clear (shrill) singer.] *n*. the cock
 एक जातीचा कर्कश आरवणारा कोंवडा *m*.

Chaos (kā'os) [L. *chaos*.—Gr. *kaos*, a yawning gulf.
 ह्या शब्दाचा मूळचा अर्थ अतिशय मोठे आखात किंवा
 खिंड किंवा चरक-शून्यावकाश असा होता. cf. Bible
 Luke XVI. 26.] *n*. the great deep or abyss out
 of which the cosmos or order of the universe was
 evolved सृष्टीला व्यवस्थित रूप येण्यापूर्वीची स्थिति *f*;
 सृष्टीची प्रथमावस्था *f*, अव्यक्तावस्था *f*. २ *fig.* अव्यवस्था-
 रूपी देव *m*; as, "If C. himself sat umpire, what
 better could he do." ३ अस्ताव्यस्तता *f*, घोंटाळा *m*,
 घालमेल *f*, गप्पाघोळ *m*, गोंधळ *m*. Chaot'ic *a*.
 (सृष्टीच्या) पहिल्या अस्ताव्यस्ततेचा, अस्ताव्यस्त प्रथम
 स्थितीचा. २ गोंधळाचा, अस्ताव्यस्त.

Chap (chap) [M. E. *chappen*, to cut; hence, to gape
 open like a wound made by a cut.] *v. t.* to cleave,
 to split चीर पाडणे, भेगा पाडणे. २ मारणे, ठोकणे. C. v. i.
 फुटणे, उलणे, तडकणे, भेगलणे. [Ready to C. फुटारा.]
 २ दारावर ठोठावणे. ३ टाळी देणे-मारणे. C. n. भेग *f*, तीड
f, चीर *f*, तडा *m*. २ ठोंसा *m*. ३ भाग *m*, फूट *f*, तूट *f*.
 Chap'less *a*. Chap'ped *p. a*. चीर पडलेला, भेगळलेला.
 Chap'py *a*. To chap hands सौदा ठरला म्हणून हाता-
 वर हात मारणे. Chapping away तासणे.

Chap (chap) *n*. (*colloq.*) गडी *m*, बच्चाराम *m*, मनुष्य *m*.
 २ गिन्हार्डक *n*. C. v. i. (*obs.*) विकत घेणे, सौदा करणे.
 Chapman (*obs.*) *n*. व्यापारी *m*, खरेदी करणारा,
 विकणारा. *pl.* Chapmen. Chap-book फेरीवाल्यांनीं
 विकलेलीं पुस्तके.

Chap (chap) *n*. हनु *f*, ज(जा)बडा, चाबडा *m*,
 जांभाड *n*, टाळी *n*. *pl.*, मुसकुटी *f*, मुसके *n*. [To lick
 the chaps जिभळया *f. pl.* चाटणे, लाळ *f*. घोटणे, दांत
m. pl. पाजवणे.] २ नदीचे तोंड *n*. Chap-fallen *a*.
 तोंड उतरलेला, हिरमुसतोंड्या, हिंपुटी, हिंपूट or हिमट.
 [To be C. तोंड *n*. फुटणे-उतरणे-खरकणे *g. of s. fig.*
 दांत *m. pl.* पडणे *g. of s.*]

Chape (chāp) [Fr. *chape*, a churchman's cape.—

Low L. *capa*, a cap.] *n.* a hold, a hook अडकवण *n.*, अडकण *n.* २ (of a scabbard, &c.) तैनाल or तहनाल *m, n.* ३ तरवारीची मूठ *f.* Chape'less *a.*

Chapel (chap'el) [Low L. *cappella*, dim. of *cappa*, a cloak or cap. The following history of this word is very interesting. From the *cappella* or cloak of St. Martin, preserved by the Frankish kings as a sacred relic, which was borne before them in battle, and used to give sanctity to oaths, the name was applied to the sanctuary in which this was preserved under the care of its *cappellani* or chaplains, and thence, generally to a sanctuary containing holy relics, attached to a palace, and so to any private sanctuary or holy place, and finally to any apartment or building for orisons or worship, not being a church, the earlier name for which was *Oratorium*, an oratory.] *n.* a sanctuary or place of Christian worship, not the church of a parish or the cathedral church of a diocese खिस्ती लोकांचें खाजगी भजनमंदिर *n.*, खासगी प्रार्थनामंदिर *n.*, (शाळा, कालेज, राजवाडा, तुरुंग, किल्ला, मठ, इत्यादींपैकी कोणालाही जोडलेलें) भजनगृह *n.*, प्रार्थनेकरितां खोली *f.*, मृतांच्या शांतीकरितां 'मास' म्हणण्याची जागा *f.* २ खिस्ती देवळाची शाखा *f.*, 'च्यापेल'. [Chapel of ease चर्चपासून फार लांब राहणाऱ्या लोकांकरितां शेजारीं बांधलेलें प्रार्थनामंदिर *n.* Chapel Royal राजवाड्यांतील प्रार्थनामंदिर *n.* Lady Chapel कुमारी मरीये (St. Mary) चें देऊळ *n.* Proprietary chapel खासगी मनुष्याचें देऊळ *n.*] ३ (a) छापखाना *m.* (b) छापखान्यांतील कामगारांची सभा *f.* [इंग्लंडांत छपाईचें काम प्रथम chapel मध्यें सुरू झालें म्हणून Chapel हा तिसरा अर्थ आला आहे.] ४ खिस्ती देवळांतील-राजाच्या दरबारांतील गायकगण-समूह *m.* C. v. t. *naut.* परत मागें वळवणें, रस्त्यावर आणणें. Chap'elry *n.* च्यापलची हद्द *f.*

Chaperon (shap'e-rōn) [Fr. *chape*, a hooded cloak.] *n.* obs. 'च्यापेरान' नांवाची बसकी टोपी *f.* २ an elderly female attendant on a young lady in public (साहेब लोकांत अविवाहित) कुमारीबरोबरची पाठराखीण, (बांकडें पाऊल पडूं नये म्हणून) अविवाहित स्त्रीबरोबर पाठविलेली प्रौढ बायको *f.* सखी, नियंत्रिका *f.*, (सामान्य नामार्थी) गौतमी *f.*; [गौतमी MAY BE SAID TO BE THE CHAPERON OF SHAKUNTALA.] C. v. t. to act as a chaperon to a young lady, to escort (गौतमीसारखें) अविवाहित कुमारीबरोबर जाणें. Chap'eronage *n.*

Chapter (chap'i-ter) [O. Fr. *chapitre*, Fr. *chapitre*, from L. *capitulum*, dim. of *caput*, the head.] *n.* (obs.) the upper part of a pillar स्तम्भशीर्ष *m.*, कळस *m.*

Chaplain (chap'lān or chap'lin) [Fr. *chapelain*, from O. Fr. *chapel*.-L. L. *capella*, orig. a shrine

in which was preserved the *capa* or *cape* of St. Martin.—L. L. *capa*, *cappa*, a hooded cloak.] *n.* the priest, clergyman or minister of a chapel
 चाप्लेन *m.*, चापेलची उपासना चालविणारा उपाध्याय.
 २ a clergyman who conducts religious service in the private chapel of a sovereign, lord or high official, of a castle, garrison, embassy, college, school, workhouse, prison, cemetery, or other institution, or in the household of a person of rank or quality, in a legislative chamber, regiment, ship, &c. चाप्लेन *m.*, शाळा, कालेज, आरमार इत्यादि खासगी संस्थेचा उपासना चालविणारा भट *m.*, उपाध्याय *m.* ३ ख्रिस्ती जोगिणींच्या देवालयांतील उपासना चालविणारी जोगीण, चाप्लेन *f.* [CHAPLAINS OF THE POPE पोपचा न्यायाधिश्री अधिकार चालविणारे च्याप्लेन.] Chap'laincy, Chap'lainry, Chap'lainship *n.* चाप्लेनवृत्ति *f.* चाप्लेनचा अधिकार *m.* हुद्दा *m.*

Chaplet (chap'let) [O. Fr. *chapelet*, dim. of O. Fr. *chape*, a hat, a garland.—L. L. *cappa*. See Cap.] *n.* (फुलांची-पानांची-जवाहिरांची-इत्यादिकांची) माला *f.*, माळा *f.*, शेखर *m.* [C. USED AT MARRIAGES (AMONG THE HINDOOS) मुंडावळ *f.*, मंडावळी *f.*, शिषळ *f.*, शेषळ *f.*, वाशिंग (?) *n.*; RETICULATED C. जाळी.] २ a string of beads जपमाला *f.*, स्मरणी *f.*, अक्षमाला *f.*, तसबी (for non-Hindus), माळ *f.* ३ जपमाला घेऊन म्हणण्याची प्रार्थना; as, "To recite the chaplet in alternate choirs." ४ a metal support धातूचा धिरा *m.* ५ मोराच्या डोक्यावरील पिसांचा तुरा *m.* C. v. t. माळेने सुशोभित करणें. Chapleted *a.* माळा घातलेला.

Chapman, see Chap II.

Chapter (chap'ter) [O. Fr. *chapitre*.—L. *capitulum*, dim. of *caput*, Sk. कपाल, the head.] *n.* a division of a book अध्याय *m.*, कांड *n.* *m.*, स्कंध (*) *m.*, सर्ग *m.*, पर्व (*) *n.*, वर्ग *m.*, प्रकरण *n.*, परिच्छेद *m.*, उल्लास *m.*, (*) स्तवक (*) *m.*, अंक (*) *m.*, खंड *m.* *n.* २ कालेजीयेट चर्चांतील किंवा विशपच्या देवालयांतील क्याननची सभा *f.*, क्याननसभा *f.*, ख्रिस्ती मठवासी लोकांची सभा *f.*, च्यापटर. ३ क्याननसभागृह *n.*, क्याननांच्या सभेचें स्थान *n.* ४ डीनच्या आश्रयाखाली असणारी क्याननसभा *f.* C. v. t. भाग-अध्याय पाडणें. २ (*obs.*) (दोष किंवा चुकी दाखवून) सुधारणें, ठपका देणें. Chapter-house *n.* क्याननसभागृह *n.*, क्याननांच्या सभेचें स्थान. To quote chapter and verse अध्याय आणि ओवी सांगणें, प्रमाणनिर्देश करणें, आप्तवचननिर्देश करणें, सप्रमाण पुरावा देणें. The chapter of accidents the unforeseen course of events आकस्मिक वृत्तपरंपरा, दैवघटित गोष्टींची परंपरा. To the end of the chapter अवलपासून अखेरपर्यंत, शेवटच्या भागापर्यंत, अथपासून इतिपर्यंत, आमूलान्तम्.

N. B.—सर्व ग्रंथाला वृक्षाची उपमा दिली तर प्रत्येक भागाला स्कंध हें नांव शोभेल. सर्व ग्रंथाला इश्टंवाची-ग्रंथानी उपमा दिली तर

लेक भागाला पर्व-पेर हें नांव शोभिल. उल्लास म्हणजे आनंद. काव्य-
काश नांवाच्या एका अलंकारशास्त्राच्या ग्रंथाच्या प्रत्येक भागाला
उल्लास हें नांव दिलें आहे. तेव्हां अलंकारशास्त्रासारख्या आनंद दे-
णाऱ्या ग्रंथाच्याच प्रत्येक भागाला उल्लास हें नांव शोभिल. स्तवक
पंजे पुष्पगुच्छ. तेव्हां ह्या शब्दाचाही विशेष प्रसंगी उपयोग केला
आहे. अंक हा शब्द नाटकाच्या प्रत्येक भागालाच लावतात.

Char (chär) *n.* एक प्रकारचा मासा. हा सरोवरांत व
नद्यांत सांपडतो.

Char (chär) [Probably borrowed from Char-coal.]
v. t. कोळसा करणें, आंच देणें. Charring *pr. p.* Charr-
ed *pa. p.* Char'ry *a.* कोळशासंबंधीं.

Char (chär) [A. S. *cierr, cyrr*, turn, occasion, from
cyrran, to turn.] *v. t. (obs.)* रोजकाम करणें. *C. v. i.*
आडकाम-रोजकाम करणें. *C. n.* odd or day work
रोजकाम *n.*, मोलकाम *n.*, आडकाम *n.*, दळाकांडा *m.*,
केरकांडा *m.*, दळणभरडण *n.*, उधडें काम *n.* Also
Char-work. Charwoman *n.* आडकामी *f.* कामकरीण
f., रोजकरीण *f.*, मोलकरीण *f.*, मोलकामी *f.*, मोलारीण *f.*,
नैमित्तिकी दासी *f.*

Character (kar'ak-ter) [L. *character*.—Gr. *charakter*,
an engraved or stamped mark, from *charassein*,
to furrow, to cut, to engrave.] *n.* a distinctive
mark चिन्ह *n.*, निशाणी *f.*, खूण *f.*, अंक *m.*, आंख *m.*,
मुद्रा *f.*, लिंग *n.*, हरफ *f.* २ (fig.) ठसा *m.*, मुद्रा *f.*,
खूण *f.*, चिन्ह *n.*; as, "Stamped with the character
of sublimity." ३ a letter of the alphabet अक्षर *n.*,
वर्ण *m.* ४ the series of alphabetic signs peculiar
to any language अक्षरमाला *f.*, वर्णमाला *f.* ५ hand-
writing लिपि *pop.* लीप *f.*, वळण *n.* ६ a kind of type
or printed letter टाइपाची अगर छापिल अक्षरांची जात
f.; as, "Imitation of printed Roman character."
७ a magical sign or emblem गूढचिन्ह *n.*, गूढखूण *f.*
८ astron. ग्रहाची खूण *f.* चिन्ह *n.* ९ (of a person)
the distinguishing qualities शील *n.*, स्वभाव *m.*, धर्म
m., विशेष गुण *m. pl.*, विशेष धर्म *m.*, लक्षण *n.*, स्वरूप
n., जातीचें *n.* (used in the singular only). १०
(of a thing or place) प्रकृति *f.*, स्वधर्म *m.*, गुणावगुण
m. pl. ११ मनोरचना *f.*, स्वभावरचना *f.* १२ प्रकृति *f.*,
वर्तन *n.*, वर्तनक्रम *m.*, जीवनक्रम *m.*, जीवनवृत्ति *f.* १३
मनोबल *n.*, करारीपणा *m.*, निश्चयीपणा *m.*, सत्व *n.* १४
व्यक्ति *f.*, विशिष्टजन *m.*, विलक्षण मनुष्य *m.*, नामांकित
मनुष्य *m.* १५ (in a play) a part पात्र *n.*, सोंग *n.*,
वेप *m.*, भूमिका *f.* [TO ACT IN CHARACTER वेशाला
अनुसरून वागणें, सोंगाप्रमाणें बतावणी करणें.] १५ a des-
cription, delineation or detailed report of a person's
qualities गुणवर्णन. १६ credit, reputation अब्रू *f.*,
पत *f.*, आब *m.*, नांव *n.*, ख्याति *f.* *C. v. t. (R.)* कोरणें,
खोदणें; as, "His holy ring characterized over with
the ineffable spell." २ (R.) गुण वर्णन करणें. Charac-
terisā'tion *n.* गुण वर्णन करणें, गुणवर्णन *n.* Charac-

terise,-(ze) *v. t.* to define in form or outline लक्षण सांगणें, लक्षणकथन-वर्णन करणें *g. of o.* २ (चिं-ला) विशेषण देणें; as, Characterised by benevolence. ३ गुणभेद करणें. ४ (*obs.*) वर छाप मारणें, निशाणी-चिन्ह करणें. Char'acterised *p.* लक्षित, लक्षणलक्षित, लक्षणयुक्त, विशेषित, विशिष्ट, चिन्हित. Characterism *n.* (*obs.*) स्वभाव *m.*, लक्षण *n.* Characteris'tic *n.* लक्षण *n.*, विशेष *m.*, खुबी *f.*, खूण *f.* २ वैलक्षण्य, लाक्षण्य *n.* ३ *math.* पूर्णभाग, पूर्णोक *m.*, (घातगणितांत) पूर्णोक. Characteris'tic,-al *a.* (with *of*) लाक्षणिक, असाधारण, विशेषक, योग्य, उचित, विशेषगुणबोधक, गुणदर्शक. Characteris'tically *adv.* Char'acterless *a.* Char'acterlessness *n.* Char'actery *n.* लिपि *f.*, मुद्रा *f.*, ठसे *m. pl.*, चिन्हें *n. pl.* &c. २ चिन्हांनीं विचार व्यक्त करणें. Out of Character (एखाद्याची) कृति-लिहिणें-धंदा-वय-सामाजिक स्थिति यांना अनुसरून नसणारें, परिस्थितिविरुद्ध.

Charade (shar-äd') [Fr. *charade*, a long talk, from Provençal *charra*, to chatter.] *n.* शब्दसमस्या *f.*, उखाणा *m.*, कोडे *n.*

Charcoal (chär'köl) [ह्या जोडशब्दांची व्युत्पत्ति अनिश्चित आहे. इंग्रजी *char* = जाळणें, आणि *Coal* ह्या दोन शब्दांपासून *Char-coal* हा शब्द झाला असावा असें कांहीं शब्दशास्त्रवेत्त्यांचें मत आहे. कोणी इंग्रजी *Chäre* बदलणें ह्या शब्दाशीं याचा संबंध जोडितात. *Charcoal*, *turncoal* = wood turned or converted into coal.] *n.* ज्वाला न होऊं देतां अर्धवट जाळलेल्या लांकडाचा कोळसा *m.*, लांकडी कोळसा (दगडी कोळसा नव्हे). *Charcoal-burner* लोणारी *m.*, कोळसेकरी *m.* *Red-hot-charcoal* जिता कोळसा. *Animal-charcoal* प्राणिज कोळसा. *Mineral-charcoal* खनिज कोळसा.

N. B.—The name *coal* itself originally meant *charcoal* and *collier*, *charcoal-burner*. Perhaps, the word 'charcoal' was introduced into the English language to distinguish *Coal* from *Sea-coal* & *Pitcoal*. See the word *Coal*.

Chare (char), see *Char* (III).

Charet (chär'et), same as *Chariot*.

Charge (chärj) [Fr. *charger*, to load.—L. *L. carri-care*, to load a car, from L. *carrus*, a car. *Charge* शब्दाचे मूळ अर्थ (1) भरणें. (२) (वर) खर्च-जबाबदारी-दोष-त्रास-इत्यादिकांचा बोजा घालणें. (३) एकदम हल्ला-चाल करणें, असे आहेत. व खालीं दिलेले निरनिराळे अर्थ ह्या तिहींपैकीं कोणत्या तरी एका अर्थाला धरून आहेत.] *v. t.* (a) भरणें, ओझे घालणें, लादणें; as, To C. the memory with facts. (b) बंदुकींत वार भरणें; as, To C. the gun. (c) पुरें-तोंडोतोंड भरणें; as, To C. the vessel with liquor. (d) एखाद्या पदार्थांत दुसरा पदार्थ मिसळणें-घोळवणें-एकजीव-विद्रावित करणें; as, To C. the air with vapour; To C. the water with mineral substances. (e) वीज इत्यादिकांनीं संचारित-

संयुक्त करणें-भरणें; as, To C. a wire with electricity. २ (a) (with a duty, task, responsibility) मारणें, गळ्यांत घालणें, ओझे *n*-भार *m*-माळ *f* गळ्यांत घालणें-स्वाधीन करणें. (b) *to commission, to entrust* दिम्मतीस-तैनातीस-तसलमातीस-पागेस-दुमाल्यास-विल्हेस लावणें-घालणें-देणें. [In the last two senses, the business charged is the Object of the verb and the person charged with it is in the Genitive case.] (c) (with a fault or crime) (वर) आरोप करणें, मारणें, (वर) आणणें, चार्ज ठेवणें. (d) *to enjoin, to exhort, to lay a command or injunction upon* निक्षून सांगणें, बजावणें, हडसणें, बजावून-हडसून-खडसून सांगणें. (e) (a sum or price) मोल *n*-किंमत *f* हेल *f* भाडें *n*-&c.—मागणें-सांगणें. (f) *to deliver official or formal instructions or an exhortation to* कायद्याची दिशा-मार्ग दाखविणें, कायद्याचा सारांश समजून सांगणें; as, To C. a jury. (g) मालमत्तेवर कर-भाडें बसवणें. (h) च्या नांवानें-नांवावर लिहिणें-मांडणें-आकारणें. ३ *to attack impetuously* हल्ला *m*-चाल *f* चढ *m*-करणें, चालून जाणें (with *वर of o.*), तुटून आंगावर जाणें-पडणें. C. *v. i.* वर हल्ला करणें. २ किंमत-मोल मागणें-सांगणें. ३ *to debit (to an account)* नांवावर मांडणें; as, To C. for purchases. C. *n.* भार *m*, बोजा *m*. २ (बंदुकीचा) बार *m*, भर *m*, पेट *m*. [C. OF NAILS, STONES, BALLS, &c. छरा *m*.] ३ सुरंगाचा बार *m*. ४ *the materials, introduced at one time, or at one round into the furnace* घाणा *m*. ५ विद्युत्संचय *m*, विद्युत्संचार *m*. ६ घोड्याच्या आंगावर मारण्याचें पलिस्तर *n*. ७ किंमत *f*, खर्च *m*. ८ हवाला *m*, जिम्मा *m*, जोखीम *n*, निसबत *f*, रखवाली *f*, राखण *f*. [RELEASED FROM A CHARGE जिम्मापारख. THAT HOLDS A C. OR TRUST जिम्मेदार; THAT IS UNDER THE C. OF दिम्मतवार, दिमती; UNDER THE C. OR CARE OF स्वाधीन, हवालें.] ९ *command or conduct* दिम्मत *f*, तैनात *f*, तसलमात *f*. १० *an object committed to the charge* अमानत *f*, अनामत *f*, ठेव *f*, दिम्मत *f*. ११ *a business charged, a trust imposed, a commission entrusted* काम *n*, सोंपवलेलें काम *n*, अधिकार *m*. १२ *law*. आरोप *m*, तोहोमत *f*, अभियोग (S.) *m*, चार्ज *m*, बोजा *m*. १३ पंचांस खटल्याचा सारांश समजावून सांगणें. १४ सूचना *f*, ताकीद *f*, सांगणी *f*, आज्ञा *f*, हुकूम *m*, बजावणी *f*. १५ चाल *f*, चढ *f*, लढाई *f*. १६ हल्ला करण्याची इशारत *f*. Charging *v. n*. See the meanings of the verb. Charge'able *a*. आरोपणीय, आकारणीय. Chargeable-ness *n*. Chargeably *adv*. Charge'ful *a*. (Shakes.) खर्चाचें. Charge-house *n*. (Shakes.) विद्यार्थ्यांचें मोजनवसतिगृह *n*. Chargeless *a*. फुकट. Charger *n*. आरोप घेणारा, &c. २ (obs.) थाळा *m*, तबक *n*. ३ *a war-horse* लढाऊ घोडा *m*, रणघोडा *m*.

गावर घेणें. To give in charge पोलीस शिपायाच्या स्वाधीन-ताब्यांत करणें. To give in charge over वरचा अंमलदार नेमणें. To have in charge (ची) जबाबदारी-ताब्यांत असणें. To take in charge ताब्यांत घेणें, (ची) जबाबदारी घेणें. To return to the charge हला पुन्हां सुरू करणें. To sound the charge हला करण्याकरितां इशारत देणें.

Charge'-d'affaires (shar'-zhā-da-fār') [Fr.] n. pl.

Charges-d'affaires वहिवाटदार m, परदेशच्या दरबारांत काम करणारा दुय्यम वकील (हा मुख्य वकिलाच्या गैर-हजेरींत काम करतो.)

Charily, see Chary.

Chariot (char'i-ot) [Fr. chariot, from char, a car.]

n. रथ m, चार चाकांची गाडी f. २ antiq. युद्धरथ m, लढाईचा रथ m. C. v. t. to convey in a chariot रथांत नेणें. Char'iotee n. क्रीडारथ m. Charioteer' n. सारथी or सारथी m, सूत m, रथ हांकणारा m. C. v. t. & v. i. सारथ्य करणें. Charioteering n. सारथ्य n, अश्वसारथ्य n. Sun's charioteer Hindu mytho. अरुण, सूर्याचा सारथी.

Charism (char'izm) [Gr. karisma, a gift.] n. अलौ-

किक-अद्भुत ईश्वरी देणगी, as, रोग बरे करणें, शिकल्या-शिवाय परकी भाषा बोलणें-लिहिणें-इत्यादि.

Charity (char'i-ti) [Fr. charite.—L. caritas, love,

from carus, dear.] n. pl. Charities. christian

love (ख्रिस्ती धर्मशास्त्रांत सांगितलेली देवाची मनुष्यां-

वरची-मनुष्यांची देवासंबंधी व परस्परांसंबंधी) प्रीति f;

as, "The charity of God that is in Jesus Christ,

our Lord." Rom. VIII. 39. २ (a.) ख्रि-

स्तानें विहित केलेली भूतदया f, प्रीति f; as, 'Faith,

Hope and Charity.' 1 Cor. XIII. (b) भूतदयेची

मूर्ति f, भूतदयादेवी f; as, "Let Charity benign

breathe on us her balm." ३ दया f, कृपा f, अनु-

कंपा f, परोपकारबुद्धि f, परहितबुद्धि f. ४ दीनदयाक-

पणा m, दीनदया f, दीनदानृत्व n. ५ pl. compreh.

charitable acts and deeds दानधर्म m, धर्मादाय m,

धर्मकृत्ये n. pl. [A CHARITABLE IMPULSE धर्मवासना

f. C. BEGINS AT HOME घरांत दिवा तर देवळांत दिवा,

अगदीं जवळच्या लोकांचें कल्याण केल्यानंतर मग लोककल्याणा-

कडे वळावें हें बरें. C. IS ALWAYS ON THE MORROW धर्मा-

वर सोमवार. OBJECT OF C. दानपात्र n. WORK OR ACT

OF PUBLIC C. लोकोपकार, इष्टापूर्त्त (R). TO DEVOTE TO

C. (TO CHARITABLE PURPOSES) धर्मादाय adv. टाकणें-

सोडणें.] ६ alms भिक्षा pop. भीक f. [C. PAPER

धर्मादाय (दाव) पट्टी f. BY OR ON C. धर्माधर्मी, धर्माधरीने.

IN C., FOR C. & C. धर्मार्थ, धर्मादाय, धर्मपरायण. DINE

UPON C. AND CALL OUT FOR SAUCE अन्नसत्री जेवणें

आणि मिरपूड मागणें.] ७ निवळ मेहेरबानी. ८ धर्मार्थ

खातें n, परोपकारी मंडळी f. Char'itable a. kind in

judging दयाळू २

पारीं वसलेला, धर्मपरायण. ३ *pertaining to charity*
 धर्माचा, दानधर्माचा, धर्मकृत्याचा, लोकोपकाराचा, परो-
 पकारी. Char'itableness *n.* (v. A. 1.) दयाकूपणा
m, कृपादृष्टि *f*, दयाळुता *f*, दातेपणा *m*, धार्मिकपणा *m*,
 धर्मबुद्धि *f*. Char'itably *adv.* (v. A. 1.) दयाकू-
 पणानें, कृपादृष्टीनें, &c. २ धार्मिकपणानें, धर्मबुद्धीनें.
 Cold as charity कृत्रिम प्रीतिसारखा, उष्णताविर-
 हित, मनापासून न केलेल्या कवाइती दानधर्मासारखा,
 प्रीत्युष्णताविरहित, कृत्रिम-दिखाऊ-भाडोत्री-औपचारिक-
 तांत्रिक-कवाइती प्रीतीप्रमाणें अनादराचा-थंडेपणाचा-
 उष्णताशून्य ; as, "The charity of many shall
 wax cold." *Matthew XXIV. 12.* पुष्कळांची प्रीति
 उष्णताशून्य होईल. Sisters of Charity नैष्ठिक-
 भगिनी *f. pl.*, दीक्षितभगिनी.

Chark (chärk) *v. t.* खाक करणें. *C. n.* (*obs.*) कोळसा *m*.
 Charlatan (shär'la-tan) [Fr. *charlatan*.—It. *ciar-*
latano, a mountebank, a great talker.—It. *ciar-*
lare, to prattle.] *n.* a quack, a montebank नाडी-वैद्य
m. (नाडीवैद्य ह्मणून ओरडणारा किंवा त्या प्रकारचा वैद्य.
cf. The Indian नाकाडोळ्याचा वैद्य-वैदु.) २ आप-
 ल्यांत जे गुण नाहींत ते आहेत असें भासविणारा ढोंगी *m*,
 लुच्चा *m*. Charlata'n'ic *a.* ढोंग्यासारखा, &c. Char'la-
 tanism, Charlatan'ry *n.* बढाई *m*, ठकविद्या *f*, शेखी *f*.

Charle's Wain (chärلز'ez wän') [Charles & wain; A. S.
carles waegn; Sw. *karlvagnen*; Dan. *karlsvogn*.
 See Churl & Wain.] *n. astron.* a familiar name
 given to the seven bright stars in *Ursa Major* or
Great Bear (उत्तरध्रुवाकडील) ताऱ्यांचें खाटलेंबाजलें
n, उत्तरध्रुवाकडील सप्तर्षितारे.

Charm (charm) [Fr. *charme*.—L. *carmen*, a song,
 a verse, an incantation.] *n.* magic words, a spell
 मंत्र *m*, तंत्र (?) *n*, कुवेडें *n*, तोडगा *m*, भारणी *f*, चेडुक *n*.
 CHARMS AND SPELLS जंतरमंतर *n*, टाणाटोणा OR टोणा-
 टाणा *m*, आसुरी माया *f*, जादूटोणा *m*, ताडातोडा *m*. CHARMS
 AND INCANTATIONS TO PRODUCE DEATH OR EVIL
 जारण *n*, जारणमारण *n*. THERE ARE AMONGST THE
 HINDUS CHARMS AND CHARMED THINGS ADDRESSED
 AGAINST ALL THE AFFLICTIONS AND AFFLICTIVE AP-
 PREHENSIONS OF LIFE. SOME OF THEM ARE ओलांडा,
 केसारी, गंडा, गालबोट, चिरीपान, तापाचा दोरा, धरण, धारवंद, तीट,
 दृष्टमाणि, पांचुद्याचें माणि, निंबलोण, पंचाक्षरी-मंत्र, भालदोरी,
 मंत्राक्षत OR मंत्राक्षता, मिठकणी, मुष्टि *pop.* मूठ, मृतसंजीविनी,
 यंत्र, रक्षा, राखांडुळी, राखी, रामरक्षा, वज्रावळ OR वज्राळें,
 सलकडें, ताइती. COMMAND OF CHARMS AND SPELLS
 मंत्रसिद्धि *f*. IDIOCY PRODUCED THROUGH THE MISAP-
 PPLICATION OF A C. (मंत्र) मंत्रचळ *m*. AND THE PER-
 SON SO AFFECTED मंत्रचळ्या. TO ACQUIRE COMMAND
 OVER CHARMS, &c. मंत्रसाधन *n*. करणें. TO APPLY, SET,
 OR CAST A C. मंत्रप्रयोग *m*. करणें, मंत्र *m*. मारणें-घालणें-
 टाकणें, भारणी *f* घालणें-टाकणें, करणी *f* चेडुक *n*. करणें.]
 २ मोहक पदार्थ *m. pl.*, मोहक गुण *m. pl.* ३. (with

pl.) अप्रतिम आकृति *f* सौंदर्य *n*. ४ (in singular) मोह-
 कता *f*. C. v. t. to subdue or affect by charms, to be-
 witch भारणें, मंत्रणें or मंतरणें, भारणी *f*. घालणें-टाकणें,
 मोह *m*- मोहनी *f* मोहिनी-भुरळ *f*- भूल *f*- भुलवण
f- &c. घालणें-करणें, चेटक *n*- कुवेडें *n*- &c. करणें, मंत्रित
 करणें. २ *fig.* to enchant, to captivate, to fascinate
 मोहणें, मोह *m*- मोहनी *f* मोहिनी-भूल-घालणें, भारणें,
 वश करणें, भुलवणें, रंजविणें, रंजन *n*. करणें *g.* of o.,
 मोहित-रंजित करणें. (३ with *off* as scorpion-sting, &c.)
 मंत्रानें-मंत्र टाकून-मंत्र घालून-&c.-उतरणें. ४ शमविणें,
 शांत करणें; as, "Music, the fiercest grief can C."
 ५ (a) (वाद्य इत्यादि) सुस्वर वाजविणें; as, "Here
 we our slender pipes may safely charm." (b) सु-
 स्वर गाणें; as, "O what song shall I charm out!"
 C. v. i. to use magic arts or occult power तोड-
 ग्याचें कार्य करणें, मंत्रविद्या चालविणें. २ to act as a
 charm, to please greatly आनंददायी-रंजक-मोहक अ-
 सणें. ३ सुस्वर वाद्य वाजविणें. Charmed *p.* (v. V.
 1.) भारलेला, मंतरलेला, मंत्रित, अभिमंत्रित, मोहित.
 २ मोहलेला, भुललेला; रंजित, वश. Charmer *n.* (v.
 V. 1.) a magician भारणारा, मंतरणारा, मोहक, मंत्री
 (in the sense of मांत्रिक), पंचाक्षरी, भुताळ्या, चेटक्या.
 २ मंत्र घालून-टाकून-फुंकून उतरणारा, उतारी. ३ मोहित
 करणारा (in this sense usually applied to a
 woman). Charm'ful *a.* abounding with charms जादु-
 टोण्याची, जादु टोणे असलेली. २ मोहक, मारू. Charm'-
 ing *p.* a. मोहक, मनोरम, मनोहारी, मनोरंजक, रंजक,
 हृदयग्राही, हारी, हारक (in con.), हृदयंगम *colloq.*
 उमदा. C. n. (v. V. 1.) भारणें *n*, मोहणें *n*, मोहन *n*,
 मोह *m*, वशीकरण *n*, मंत्र *n*, वशक्रिया *f*. २ मोहित
 करणें *n*, मनोहरण *n*, चित्तहरण *n*, मनोरंजन *n*, रंजन *n*.
 Charm'ingly *adv.* (v. A. 2.) मनोरंजनपूर्वक. Charm'-
 ingness *n.* (v. A. 2.) मोहकत्व *n*, रंजकत्व *n*. Charm'-
 less *a.* कुरूप, ऐदी, बोजड.

Charmel (kär'-mel) [Heb.] *n.* a fruitful field
 फलपुष्पादिकांनीं युक्त अशी भूमि *f*, समृद्धा-सुफला-
 भूमि; as, "Libanus shall be turned into C. and
 Charmel shall be esteemed as forest."

Charnel (chär'nel) [O. Fr. charnel, carnal, lit. con-
 taining carcasses.] *a.* स्मशानवत्, स्मशानासारखा. C.
n. स्मशान *n*, स्मशानभूमि *f*. Char'nel-house *n*. शवा-
 स्थि टाकण्याची विहीर *f* स्थान *n*, देवळाजवळचें स्म-
 शान *n*, शवास्थिगृह *n*.

Charon (kā'ron) [Gr.] *n.* myth. the son of Erebus
 and Nox whose office it was to ferry the souls of
 the deceased ग्रीक पुराणांतरीचा केरून नांवाचा यमदूत *m*.

Charr (chär), same as Char.

Chart (chärt) [O. Fr. charte.—L. charta, a paper.—
 Gr. kartu, a paper.] *n.* a marine map समुद्राचा
 नकाशा *m* [ह्या नकाशांत खडक, रेतीचे उंचवटे, खाड्या,
 बंदरें दाखविलेलीं असतात.], समुद्रपट *m*. २ ता-

रास्थितिपट *m.* ३ *a sheet of paper, paste-board or the like on which information is exhibited,*
 पट *m.*, नकाशा *m.* ४ (*obs.*) सनद *f.*, दस्तऐवज *m.*, शासन-
 पत्र *n.* [HELIOGRAPHIC C. सूर्य व त्याचे डाग यांचा
 नकाशा *m.*, सूर्यपट. SELENOGRAPHIC C. चंद्राची सपाटी
 दाखविणारा नकाशा *m.*, चंद्रपट. TOPOGRAPHIC C. एखाद्या
 विवक्षित स्थळाचा वारकाईने काढलेला नकाशा *m.*, स्थलविशेष-
 पट.] C. *v. t.* *to map out* नकाशा काढणे; *as,* To
 C. a coast. Chartā'ceous *a.* कागदासारखा-नकाशा-
 सारखा दिसणारा. Chart'less *a.*

Charter (chärt'er) [O. Fr. *chartre*.—L. *chartula*,
 dim. of *charta*, a paper.] *n.* *a deed of grant* राज-
 संमतिपत्र *n.*, राजसंमति *f.*, सनद *f.*, फरमान *f.*, शासन *n.*,
n., शासनपत्र *n.* २ *a deed of conveyance* खतपत्र (?),
 दस्तऐवज *m.*, लेख *m.* ३ *a special privilege or*
immunity or exemption खासहक्काची सनद *f.*, विशेष-
 पाधिकारपत्रिका *f.*, माफीची सनद *f.* ४ *naut.* जहाज
 भाड्याने देण्या-घेण्याचा करार *m.* ५ परवाना *m.* ६
license, liberty राजरोशी *f.*, मुभा *f.* [MAGNA CHARTA
 (MAG'NA KAR'TA) मॅग्ना चार्टा. इ. स १२१५त इंग्लंडचा राजा
 जॉन याने प्रजेला लिहून दिलेला करार *m.*] C. *v. t.* *to*
establish by charter सनद देऊन कायम करणे. २ *to*
let or hire by charter (as a ship) करारनामा करून
 भाड्याने देणे-घेणे, गलबत भाड्याने देण्याघेण्याचा मत्ता
 करणे. Chart'ered *p.* राजसंमत सनदीने स्थापिलेला,
 सनदीने हक्क असणारा, सनद मिळालेला.

Charter-party (chärt'er-pär'ti) [Fr. *chartre partie*, a
 divided charter.] *n.* *a mercantile lease of a vessel*
 गलबताच्या भाड्याविषयीचा करारनामा *m.*, गलबताचे
 भाडेपत्र *n.*

Charwoman, see Chare III.

Chary (chār'i) [A. S. *cearig*, careful.] *a.* *careful,*
cautious सावध, काळजी घेणारा. २ *fastidious, shy,*
particular तोळेबंद जपणारा-वागणारा (दुसऱ्याचा उप-
 मर्द-अपमान होऊ नये म्हणून) अतिविनयशील. ३
 (with *in & of*) अमुक एक काम करण्याला नाखुप,
 होतां होईल तितकें टाळणारा; *as,* Tradesmen chary
 of allowing vessels to leave port prior to pay-
 ment. ४ *frugal, sparing* हात राखून खर्च करणारा,
 मितव्ययी, काटकसरी. Char'ily *adv.* काटकसरीने,
 मितव्ययाने. Char'iness *n.* काटकसरीपणा *m.*

Charybdis (ka-rib'dis) [Gr. *karybdis*, a dangerous
 whirlpool on the coast of Sicily opposite Scylla
 (a dangerous rock) on the Italian coast, see
 Scylla.] *n.* सिला बेटानजीक गलबतांचा विध्वंसक असा
 पाण्याचा भयंकर भोंवरा. २ *fig.* मोठे धोक्याचे कारण *n.*

Chase (chās) [O. Fr. *chacier*, *chasser*, to pursue.—L.
captare, freq. of *capere*, to take. See Catch.] *v.*
t. *to pursue for the purpose of taking* शिकार करणे.
 २ *to hunt* पाठीस लागणे, पाठलाग करणे. ३ *to drive*
away (with *from, out of, to, & into*) (पाठीस लागून)

हाकलून देणें. ४ *to put to flight* पळावयास लावणें.
 ५ शोध लावणें. *C. v. i. to give chase*-ची पाठ पुरविणें;
as, To C. around after a doctor. C. n. शिकारीस जाणें
n. २ *that which is pursued* शिकार *f*, मृगया *f*,
 सावज *n.* ३ *the ground abounding in game*
 मृगयाभूमि *f*, शिकारीचें मैदान *n.* Chase-port *n.* गल-
 वताच्या मागल्या वाजूनें बंदूक सोडण्याचा भोंसका *m.*
Beasts of chase शिकारीचीं जनावरें, (ससा, हरिण, कोल्हा,
 बगळा इत्यादि) शिकारीचीं सावजें. *Wild-goose chase*
fig. व्यर्थ खटाटोप, सुवर्णमृगाचा शोध *m.* २ *lit.* हंसाची
 शिकार. *Chas'able a.* शिकार करण्यास योग्य. *Chaser*
n. पाठलाग करणारा. २ जहाजाच्या मागल्या वाजूस
 ठेवलेली तोफ *f*.

Chase (chās) [Short for Enchase which see.] *v. t.*
 दागिन्यांवर उठावाचें नकशी काम करणें. २ जडणें, जडावाचें
 काम करणें. *Chas'er n. enchaser* दागिन्यावर उठाव नकशी
 काढणारा. २ *a hard tool of steel* नकशी काम करण्याची
 कोरणी *f*. *Chasing n.* उठावाचें नकसकाम करणें-कर-
 ण्याची रीत *f*.

Chase (chās) [Fr. *chasse*, a shrine.—L. *capsa*, a
 chest.] *n.* खांचणी *f*, खोबण *f*, खांचा *m*, बंदुकीची
 पोकळ नळी *f*.

Chase (chās) *n.* जडाव कामाकरितां केलेलें कोंदण *n.*
 २ *a rectangular iron frame to confine types* छाप-
 खान्यांत जुळलेले खिळे (टाईप) बांधण्याची लोखंडी
 चौकट *f*, चेस *f*.

Chasm (kazm) [L. *chasma*, a yawning gulf.—Gr.
chainein, to gape, to yawn, vide Chaos.] *n.* चीर *f*,
 भेग *f*, चील *f*, चिळण *f*, भगाड *n*, भगदाड *n*, भगदळ
n, तडा *m*. २ फट *f*. *Chasmed (R.) a.* *Chasm'y a.*
 भेग पडलेला, चिरांचा, भेगाळ.

Chasseur (sha-sar') [Fr. a huntsman.] *n.* पा-
 रधी *m*. २ *mil.* चपळ गतीची पायदळाची अथवा
 घोडेस्वारांची तुकडी. ३ डोक्यावर तुरा खोंचलेल व
 हातीं तरवार घेतलेला असा उमरावाचा हुजऱ्या. ४ (चपळ
 रीतीनें इकडे तिकडे जातां यावें म्हणून) सुटसुटीत
 पोशाखाचा शिपाई *m*.

Chaste (chāst). [Fr. *chaste*.—L. *castus*, pure.] *a.*
 (of females) सती, पतिव्रता, साध्वी, अव्यभिचारिणी,
 पवित्र, अश्राफ, इमानी, *colloq.* कासोट्याची बळकट खबर-
 दार. These words apply chiefly to married
 women; for words applicable to the unmarried
 ones, see *Continent*, and *Virgin* & for words for
 'chaste' of men, see also *Continent*. २ *not obscene,*
decent, pure, अविभत्स, सात्विक, पवित्र, निर्मल, नि-
 प्कलंक, मर्यादशील, पाक, साधा, साफ; *as, C. mind*
 [C. EYES पाकनजर *f*.] ३ *language or style* निर्दोष,
 शुद्ध, संस्कृत, दोषरहित; *as, C. style in composition.*
 ४ (*obs.*) अविवाहित (कुमारी). *Chastely adv.* *Chaste's*
ness, Chas'tity n. साध्वीपणा *m*, पातिव्रत्य *n*, सतीत्व
n, साध्वीत्व *n*, अव्यभिचार *m*. २ वीभत्साभाव *m*,

पवित्रता *f.*, दोषराहित्य *n.*, निर्दोषता *f.*, निष्कलंकता *f.*
 ३ शुद्धि *f.*, शुद्धता *f.* ४ (*obs.*) अविवाहित स्थिति *f.*
 Chaste tree निरगुडी *f.*, बनई *f.*, निगई *f.*

Chasten (chās'n) [O. E. *chastien*, O. Fr. *chastier*.-
 L. *castigare*, to punish, from *castus*, pure & *agere*,
 to lead.] *v. t.* (usually of Divine chastisement)
 to correct by punishment, to discipline शिक्षा *f.*
 करणें, दंड करणें, शिक्षा करून शिस्त लावणें; as, "Whom
 the Lord loveth, him he chasteneth." Heb. XII. 6.
 २ to purify from errors or faults शुद्ध करणें, सु-
 धारणा करणें, दोष काढून टाकणें, दोष-व्यंग नाहीसे
 करणें. Chas'tened *p. a.* Chas'tenment *n.* (R.) शिक्षा
f., शासन *n.* २ दोषशुद्धि *f.* ३ अतिरेक होऊं न देणें *n.*,
 अतिरेकाचें नियमन *n.* (See *N. B.* to Chastise.)

Chastise (chas-tīz') *v. t.* to inflict punishment (es-
 pecially corporal) (शासनासाठीं किंवा सुधारणुके-
 साठीं फटके मारून किंवा दुसऱ्या कोणत्याही रीतीनें) शि-
 क्षा करणें, शिक्षा-दंड करणें, फटके मारणें, शिस्तीस लावणें,
 वाटेवर आणणें, वठणीस आणणें. २ दोष काढून टाकणें, दो-
 षपरहित करणें; as, "To G. his very method and phrase."
 Chastis'able *a.* Chas'tisement *n.* शिक्षा *f.*, शासन *n.*

N. B.—Chastisement is generally by a man in
 authority or power. Chastisement is generally by
 God.

Chasuble (chaz'ū-bl) *n.* ख्रिस्ती लोकांत 'मास' नामक
 विधीच्या वेळीं किंवा प्रभुभोजनाच्या साक्रमंतसमयीं
 ख्रिस्ती आचार्यांनीं घालण्याचा झगा *m.*, च्याञ्जुवल *m.*

Chat (chat) [Short for *chatter*.] *v. i.* to talk famili-
 arly or easily गोष्टी *f. pl.* सांगणें-करणें, गोष्टी-बाता
f. pl.-गप्पाष्टक *n.*-&c. करणें, गप्पा *f. pl.* छाटणें, बाता *f.*
pl. खवाळणें-मारणें-ठोकणें-छाटणें, चकाट्या *f. pl.* पिटणें-
 मारणें. २ to talk idly बहकणें, बाता *f. pl.* कुटणें, काथा
m. कुटणें. *C. v. t. (obs.)*-ची गोष्ट सांगणें. Chat, Chatting
n. (v. V. I.) गोष्टी *f. pl.*, बात *f.*, गप्पाष्टक *n.*, गप or
 गप्प *f.*, चकाट्या *f. pl.*, गजलगोष्टी *f. pl.*, गजाल *f.* २
 बका *f. pl.*, बकबक *f.*, बकवा *m.*, बकवाद *m.*, गाथा *f.*,
 कोरड्या गाथा *f. pl.*, अकडंतकडं *n.*, काथा(थे)कूट *f.*,
 अगडतगड *n.* Chatting *pr. p.* Chatted *pa. p.* Chat-
 tiness *n.* Chat'ty *a.* (v. V. 1.) गोष्टिप्रिय, गोष्टिवेल्हाळ,
 बोलका, गप्पावेल्हाळ, बाताड्या.

Chat (chat) *n.* लहान काठी *f.*, डहाळी *f.* Chat-
 wood *n.* little sticks लांकूडफाटीं *n. pl.*, फाटी *n. pl.*,
 कावळकाट्या *f. pl.*, काटक्याकुटक्या *f. pl.*

Chat (chat) *n.* अशुद्ध धातूंत मिसळलेले लहान दगड.

Chateau (sha-tō') [Fr. *chateau*, a castle, vide *Castle*.]
n. किल्ला *m.*, गड *m.*, दुर्ग *m.* २ a mansion बंगला *m.*,
 वाडा *m.*, महाल *m. pl.* Chat'eaux. Chat'elain *n.* (*obs.*)
 किल्लेदार, दुर्गाधिकारी *m.* Chat'elaine *n.* किल्लेदारीण,
 दुर्गाधिकारिणी Chateaux en Espagne मनोराज्य.

Chatelet (shat'ê-lâ) *n.* a small castle लहान किल्ला *m.*

२ महाल *m.*

Chattel (chat'l) [O. Fr. *chatel*, another form of *catel*, see Cattle.] *n.* a movable possession घरजिंदगी *f*, जंगमद्रव्य *n*, जंगमामिळकत *f* माल *m. pl.* Chattels जिंदगी *f*, चीजवस्त *f*, मालमत्ता *f*, इळाखिळा *m*, इस्ताद. Goods and Chattels सर्व चीजवस्त, मालमत्ता, *idio.* इळाखिळा.

N. B.—Chattels are personal or real; *personal* are such as are movable; as, goods, plate, money; *real* are such rights in land as are less than a freehold, as leases, mortgages, &c.

Chatter (chat'er) [Of imitative origin.] *v. i.* (as a pie) किलकिलणें, किलविलणें, चिवचिवणें, कचकचणें. २ (as a monkey) किचकिचणें, कचकच करणें, खेसणें. ३ (the teeth) करकरां *adv.*- खुडखुड *adv.* वाजणें, कडकडणें, कुरकुर वाजणें. ४ *to talk idly* बडबडणें, बकणें, बहकणें, बाता *f. pl.* कुटणें-खबाळणें-छाटणें-मारणें-हाणणें-तासणें. Chatt'er, Chatt'ering *n.* (v. V. I.) चिवचीव *f*, कलकल *f*, किलकिल *f. m*, किलवील *f, m*, किजवीज *f*, टकटक *f*, कचकच *f, intens.* कलकलाट or किलकिलाट *m*, किलबिलाट *m*, कचाच *m*, किल्लाण *n*, चिलचिलाट *m*, चिलबिलाट *m*, चिवचिवाट *m*. २ किचकिचणें *n*, खेसणें *n*. ३ वाजणें *n*, कडकडणें *n*. ४ बकबक *f*, बकवा *m*, बकवाद *m*, बकणी *f*, गप्प *f*, जल्पन *n*, गप्पाष्टक *n*, चरबट *f*, वटवट *f*. Chatt'er-box *n*. बडबड्या, गप्पाष्टक्या, बकवादी or घ्या, बडबड्या, बोल-घेवडा, बोलगाडा, बोलगाभणा. Chatt'erer *n*. Chatt'ering *p. a.* (v. V. ४.) बकबक करणारा, बाता कुटणारा, जल्पक, गप्पाष्टक्या, बकबक्या.

Chatterer (chat'erèr) *n.* चाटरर नांवाचा पक्षी *m.*

Chatty (chat'i) *n.* मातीचें मडकें *n*, मृत्पात्र *n*.

Chaw (chaw) [For root, see Jaw.] *n.* usually *pl.* जबडा *m*, चव्हाळें *n*. *C. v. t.* चघळणें, चर्वण करणें *fig.* २ *fig.* विचार करणें, चें चिंतन करणें. Chaw-bacon *n.* a ludicrous contemptuous name for a bumpkin गांव-ढळ, ग्राम्य. Chawed up नाश केलेला, नष्ट, नाशित.

Cheap (chēp) [A. S. *ceap*, bargain, sale, price.] *a.* स्वस्त (स्ता), सवंग, हलक्या-थोडक्या मोलाचा-किंमतीचा- &c., अल्पमोली. २ मंदीचा. ३ *common, mean, not respected* आदररहित, महत्वरहित; as, " You grow cheap in every subject's eye." *C. n. (obs.)* साधारण-हलका खरेदी केलेला माल *m*- सौदा *m*. २ (*obs.*) स्वस्त वस्तु मिळण्याची जागा *f*. *C. adv.* स्वस्तभावानें. Cheap'en *v. t.* स्वस्ता करणें, स्वस्तावणें, किंमत *f* मोल *n*- भाव *m*- दर *m*- पाडणें-कमी करणें, पाडून देणें-घेणें- &c. २ *fig.* *to lessen the value of, to depreciate* भाव कमी करणें, किंमत कमी करणें; as, " My proffered love has cheapened me. *C. v. i.* स्वस्ता होणें, सस्तावणें, सवंग होणें, स्वस्तावणें, मोल *n*- किंमत *f* भाव *m*-धारण

f. &c. पडणें-उतरणें-कमी होणें-हलकावणें-मंदावणें, &c.
Cheap'ly adv. (v. A.) स्वस्ताईनें, सवंगाईनें, थोडक्या
मोलानें. *Cheap'ener n. (obs.) Cheap'ness n. (v. A.)*
स्व(स) स्ताई *f.*, सवंगाई *f.*, मंदी *f.*, अल्पमूल्यता *f.*
Cheap Jack or John आडगिन्हाइकी माल स्वस्त
विकणारा. २(फार स्वस्त माल देण्याचा आव घालणारा)
फेरीवाला. *Cheap labour n.* स्वस्त मोलाची मजुरी,
हलकी मजुरी (opposed to भारी मजुरी). *Cheap trip n.*
(आगगाडीनें किंवा आगबोटीनें) नेहेमीपेक्षां थोड्या
भाड्यांत केलेली-स्वस्त सफर *f.* *Cheap tripper n.* (ठरीव
दरापेक्षां) कमी भाड्यांत सफर करून येणारा. *Dog
cheap or Dirt C. colloq.* अतिशय स्वस्त, पैशा-
पायली, पैसापासरी, पैशा शेराचा, मातीच्या मोलाचा,
idio. टक्काशेर. *To become C.* स्वस्तावणें, सवंगणें,
सवंग होणें. *To be dirt C. idio.* अति स्वस्त असणें,
वाटेवर पडणें, मातीचे मोलानें विकणें-देणें-जाणें. *To
be cheap of any thing (Scot.)* एखाद्यास (शिक्षा,
बक्षीस वगैरे) जितकी मिळावयास पाहिजे होती त्यापेक्षां
कमी मिळणें. *To hold cheap, to hold of small ac-
count, to think little of, to despise* अल्प महत्वाचा
समजणें, कमी किंमतीचा समजणें, विशेष पर्वा न करणें.
Cheat (chēt) [short for *Escheat*, lands or tenements
that fall to a lord or to the state by forfeiture, or
by the death of the tenant without heirs; the
escheaters often resorted to fraud to procure es-
cheats; hence the verb 'to cheat' which means 'to
defraud', see *Escheat*.] *v. t.* to defraud, to trick, to
swindle चकविणें, फसविणें, तुरी देणें, प्रतारणें, टोपी
घालणें, मुंडवण *f.* घालणें, धत्तुरा *m.* दाखविणें *slang*;
as, *To C.* a person of or out of something. २
भुलथाप-झोंका देणें, मोह-भुरळ घालणें; as, *To C.*
winter of its dreariness. [*To C.* and give the
slip हूल मारणें, बाल्या देणें-मारणें-हाकणें.] *C. v. i.*
ठकबाजी करणें, लबाडी करणें; as, *To C.* at cards.
C. n. a fraud, a trick, imposture कपट *n.*, फसवण
f., ठकवण *f.*, फटवण *f.*, वंचना *f.* २ a cheater, an
impostor ठक, दगोबाज, प्रतारक, वंचक, फसव्या,
ठकव्या, ठकबाज. ३ *bot.* शेतांत धान्यामध्ये उगवणारे
गवत *n.* *Cheated p.* ठकविलेला, फसवलेला, &c.,
वंचित, प्रतारित *Cheat'er n.* फसवणारा, फसव्या,
ठक(ग), ठकबाज, वंचक, प्रतारक. *Cheat'ery n.*
colloq. कपट *n.*, वंचना *f.*, फसवणें *n.*; as, "Much
room for exaction, cheaterly and litigation." २
law ठकबाजी *f.* *Cheating n. (v. V.)*--act ठकवणें *n.*,
फसवणें *n.*, ठकवणी *f.*, ठकवणूक *f.*, *slang* धत्तुरा *m.*, ठक-
बाजी *f.*, वंचन *n.*, वंचना *f.*, प्रतारण *n.*, प्रतारणा *f.* *To
put a cheat upon* फसविणें. *Tame cheater Shakes.*
पाश, जाळें, प्रलोभन. २ फसवून जाळ्यांत नेणारा प्राणी *m.*
Check (chek) [O. E. *chek*, O. Fr. *eschec*, Fr. *echech*,
a stop, hindrance, orig. check in the game of chess,
pl. echecs, chess, through Ar. from Per. *shah*,

Sk. शाह, king; from its use in chess, the word has been widely transferred in English.] *n.* chess शह *m.* (v. दे.). २ *stop, arrest, delay* आवरणे *n.*, दाब *m.*, अडथळा *m.*, आवर, आकलन *n.*, निग्रह *m.*, प्रतिबंध *m.*, निरोध *m.*, अटकाव *m.*, अडचण *f.*, अवरोध *m.*, अटक *f.*, हरकत *f.*; as, "No C. no stay this streamlet fears." [To be under the C. of अडकेंत-दाबांत-आडकित्यांत-कातरांत-काचींत-कैचींत असणे. *idio.*] ३ *that arrests progress or limits action* दडपण *n.*, दाबता *m.*, दडपता *m.*; as, "Useful C. on the administration of Government." ४ दडपशाही *f.* ५ निशाणी *f.*, खूण *f.* ६ विघ्न *n.*, हरकत *f.* ७ हार *f.*, पराजय *m.* ८ रेल्वेने प्रवास करितांना सामानाच्या मालकास दिलेली लहान चकती *f.*, प्रतिपत्रिका *f.*, लहानशी नकल *f.* ९ (of banks) चक *m.*, चेक, चेकनोट, सावकारावर चिठ्ठी *f.*, दर्शनी हुंडी. See Cheque. १० (*obs.*) लहान चीर. *C. v. t.* to put in check (chess) बुद्धिबळांतील राजास शह देणे, मात करणे, पराजय करणे. २ to repress, to curb, to hinder दडपणे, दाबणे, आवरणे, आकळणे, (चें) आकलन *n.*-निग्रह *m.*-करणे *g. of o.*, थोपून धरणे, प्रतिबंध करणे, अटकावणे, आडविणे. ३ (an account, paper, &c.) to verify, to guard, to make secure by means of a mark, token, or other check ताडून-मिळवून-*&c.* पाहणे, ताळा मिळवून पाहणे, चक करणे; as, To C. an account. ४ to chide, to rebuke दम देणे, धमकावणे; as, 'Good king, his master will C. him for it'. ५ *naut.* to slack or ease off नरम पाडणे, ढिला करणे, सैल करणे. ६ (*obs.*) to cause to crack चीर *f.* भेग *f.* पाडणे; as, The sun C.s timber. *C. v. i.* to pause (with at) थांबणे, थंबणे, विराम घेणे; as, "The mind once jaded by an attempt above its power C.s at any vigorous undertaking ever after." २ to act as a curb or restraint (चा) दाब बसणे; as, His presence C.s too strong upon me. ३ (*obs.*) चीर-भेग पडणे. Check-clerk *n.* ताडून पाहणारा कारकून *m.*, तपासणीदार. Check-mate *n.* मात *f.* २ पराजय *m.* Check-mate *v. t.* (*chess*) मात करणे, पराजय करणे. [CHECK-MATE हा शब्द 'शाहमन' (राजा मेला आहे) या अरबी शब्दापासून झाला आहे.] To check-mate with a pawn प्यादी *f.*, प्यादेमात *f.* Check-key *n.* latch-key फेरतपासणीची चावी-दाब. Check rein *n.* the coupling rein कायजा (दा) *m.*, आंखूड रासपट्टी *f.* २ घोड्यास खाली वर मान करितां येऊं नये म्हणून लाविलेली वादी *f.* C. string *n.* ज्या दोरीनें गाडींत बसणारा गाडीवानाला गाडी थांबविण्याची खूण करितो ती दोरी *f.* चेकदोरी *f.*, इशान्याची दोरी *f.* C. taker आगागाडींत किंवा नाटकगृहांत जाणाऱ्या लोकांचीं तिकिटें गोळा करणारा *m.*, प्रवेशतिकिटें घेणारा. C. weigher *n.* खाणीतून वर ओढलेल्या कोळशाचें वजन तपासून पाहणारा, 'चक' करणारा. Checked *a.* विरोध केलेला, अडवलेला, प्रतिहत, बंद पडलेला, तपासलेला, 'चक' केलेला. Checker *n.*

निरोधक *m*, अटकाव करणारा *m*. Check-board *n*. (चौकोनी आडव्या उभ्या रेषा मारलेला) बुदबळांचा पट *m*.

N. B. -निरोध will be the best rendering of the word *check* in the following phrases. Check on population लोकसंख्येचा निरोध; Positive or Providential check on population प्रजावृद्धीचा नैसर्गिक निरोध *m*. Preventive or prudential check on population प्रजावृद्धीचा कृत्रिम अथवा विवेकजन्य निरोध.

Check (chek) [Check ह्याज्जे आडव्या उभ्या रेषा मारणे, या शब्दापासून check शब्दाची उत्पत्ति आहे.] *n*. चौकोनी आडव्या उभ्या रेषांचे कापड *n*, चेकचे कापड *n*. Check *a*. चौकोनी आडव्या उभ्या रेषांचे.

Cheek (chēk) [A. S. *ceac*, the cheek, the jaw.] *n*. गाल *m*, कपोल *m*, गंडप्रदेश *m*, कानसल (?) *n*, कानशील (?) *n*, गालफड *n*, गल्ल *m*, (in abusive or angry style) थोबाड *n*, थोबाडी *f*, थोत(द)री *f*. [THE CHEEKS (REVILINGLY) गालठे *n*, *pl*. DIMPLE ON THE CHEEK गालावरची खळगी *f*. FLUSHED CHEEKS *idio*. पिकलेले रातंवे, लाल झालेले गाल. TO GET ONE'S CHEEKS FLUSHED गाल लाल भडक होणे, रातंवे *m. pl*. पिकणे *idio*. - TO PINCH AND PULL THE CHEEKS OF गालगुच्चा घेणे *g. of o*. TO SMACK OR SLAP THE CHEEKS थोबाडणे, (गालावर) चकचकावणे]. २ *insolence in speaking to any one* उद्धटपणा *m*, उद्दामपणा *m*. [TO GIVE CHEEK TO उद्धटपणाने वागणे; AS, "IF HE GIVES ME ANY OF HIS CHEEK, I WILL KNOCK HIM DOWN." TO HAVE THE CHEEK बेशरमपणा *m*- उद्धटपणा *m*- तोंड *n*. असणे; AS, HE CANNOT HAVE THE CHEEK TO ASK FOR MORE. TO ONE'S OWN CHEEK स्वतःच्या खासगी कामाकरितां-उपयोगाकरितां; AS, "IF I SPENT MY EARNINGS, LET HIM KEEP HIS TO HIS OWN CHEEK."] ३ *the cheek-strap* गालपट्टा *m*. (see Strap), सरदवाळी (head-piece) व नासबंद (nose band) ह्यांना जोडणारा गालपट्टा *m*. ४-लगामीची कडी *f*. ५ दाराच्या किंवा खिडकीच्या चौकटीची बाही *f*. C. v. t. *to form a cheek or side to* (गालासारखी) बाजू लावणे; as, "The altars round about the church are cheeked with exquisite colours." २ उद्धटपणाने-बेशरमपणाने तोंड करून बोलणे, संबोधणे. Cheek-bone *n*. गालाचे हाड *n*, गालास्थि *m*. Cheek-pouch *n*. माकडाच्या गालांतील भक्ष्य ठेवण्याची पिशवी. Cheek-tooth *n*. दंष्ट्रा *f*, चर्वणदंत. Cheek'y *a*. उद्धट, उद्दाम, अमर्यादशील, धीट. Cheek by jowl अगदीं जवळ; as, "Mercy and Justice marching cheek by jowl." Cheeks of a mast डोलकाठीचे गाल, डोलकाठीचा प्रत्येक बाहेर आलेला भाग.

Cheep (chēp) *v. i*. चक्चक् करणे, चिंचिंचि करणे. C. v. t. चक्चक् करून दर्शविणे; as, "Cheep and twitter twenty million loves." C. *n*. चिंचिंचि *f*, चक्चक् *f*.

Cheer (chēr) [O. E. *chere*, face, welcome, cheer.-Fr. *chere*, from L. L. *cara*, the face.] *n*. a disposition, frame of mind, mood, (usually qualified by

good, glad, joyful, sorrowful, heavy) स्वभाव *m*, तद्व्यत *f*, चित्तवृत्ति *f*, प्रकृति *f*. २ *comfort, encouragement, spirit* समाधान *n*, उत्तेजन *n*, धैर्य *n*. [BE OF GOOD CHEER धैर्य धरा, धीर धरा.] ३ *cheerfulness, animation* आनंद *m*, हर्ष *m*, उल्हास *m*; as, "I have not that C. of mind that I was wont to have." ४ (*obs.*) सुखचर्या *f*, चेहरा *m*; as, 'Sweat of thy C.' ५ गंमत *f*, मौज *f*, मजा *f*. ६ *provisions prepared for a feast* मेजवानीचे पदार्थ, स्वयंपाक *pop.* स्वैपाक *m*; as, A table loaded with good cheer. ७ *a shout, hurrah or acclamation expressing joy, applause, &c.* गजर *m* (टाळ्यांचा), आनंदघोष *m*, जयघोष *m*, जयशब्द *m*; as, To receive a speaker with C. s. C. v. t. to gladden (with up) आनंदित *m*. करणें *g. of. o.*, संतोषविणें, संतुष्ट-हर्षित-खुश-&c. करणें. २ *to inspirit, to comfort, to solace* हुशारी-उमेद देणें, शांतवन करणें, सांतवणें, आश्वासणें; as, "The penitent he cheered." ३ *to urge on by cheers* धैर्य *n*- धीर *m*. देणें, उत्साह *m*- आणणें-देणें, (ला) आश्वासन *n*- प्रोत्साहन *n*- उत्तेजन *n*- &c. देणें; as, 'To cheer hounds in a chase.' ४ *to salute with cheers* जयजयकार *m*- वाहवा *f* करणें *g. of. o. C. v. i.* (with up) to become cheerful धैर्य *n*- धीर *m*- दम *m*- धरणें. २ खुशी-आनंदी होणें; as, "At sight of thee my gloomy soul cheers up." ३ *to utter shouts of applause* आनंदघोष करणें. Cheered *p.* (v. V. 1.) संतोषवलेला, संतुष्ट. २ शांतवन केलेला. आनंदित केलेला. ३ उत्तेजित. Cheerer *n*. Cheering *p. a.* (v. V. 1.) संतोषवणारा, संतोषकर-कारी, आनंदकारक-दायक. २ उत्साह देणारा-आणणारा, &c., प्रोत्साहक, उत्तेजक, प्रोत्साहनकर्त्ता-कारी. ३ संतुष्ट करणारा, जयजयकार करणारा. Cheer'ful *a.* gay, lively उल्हासी, आनंदी, हास्यमुख, हसतमुख, प्रसन्नमुख, हृष्टचित्त. २ (of disposition) *habitually cheerful* आनंदी, उल्हासी, संतोषी, सदानंद(दी), आनंदवृत्ति, संतोषवृत्ति, खुशमौजी(ज्या). Cheer'fully *adv.* (v. A. 1 & 2.) *with gaiety, willingness* प्रसन्न अंतःकरणानें, आनंदानें, खुशीनें, हौसेनें, सुखासंतोषानें, सुखासमाधानानें. Cheer'fulness, Cheer'iness, Cheer'ishness (R.) *n.* आनंद *m*, उल्हास *m*, उल्हासवृत्ति *f*, उल्हासित्व *n*. २ आनंदी स्वभाव *m*, आनंदवृत्ति *f*, सदानंदित्व *n*. Cheer'less *a.* सुखहीन, उल्हासरहित-&c. &c. Cheer'lessness *n*. Cheer'ly *adv.* आनंदित रीतीनें. C. a. हास्यवदनाचा. Cheer'y *a.* आनंदी, आनंदवर्धक.

Cheese (chēz) [O. E. *chese*, A. S. *cese*, from L. *caseus*, L. *L. casius*, cf. *Casein*.] *n.* पनीर *f*, चीझ *f*; [दूध विरजून त्यांतील पाणी काढून टाकून व त्यामध्ये भीठ वगैरे घालून तयार केलेला अतिशय घट्ट पदार्थ. हा साहेब लोकांत पावार्शी खाण्यास तुपाप्रमाणें वापरतात.] २ *a mass of pomace or ground apples pressed together in the form of a cheese* ठेंबलेल्या आपलसचा चीझ-पनीरसारखा पदार्थ. ३ *the mucilaginous fruit of the*

dwarf-Mallow म्यालो नांवाच्या झाडाचें चीझसारखें फळ *n.* ४ *a low courtesy* फार लवून केलेला नमस्कार *m.* सलामी *f.* Cheese-bacillus *n.* चीझमध्ये उत्पन्न होणारी अळी *f.* पनीरजन्यकृमि *m.* Cheese-cake *n.* चीझचा गोळा, चीझची वाटोळी वडी *f.* Cheese-mate *n.* चीझमध्ये सांपडणारा किडा *m.* Cheese-monger *n.* चीझविक्या *m.*, चीझवाला *m.*, चीझचा व्यापारी. Cheese-parer *n.* तासून चीझाचे काप काढणारा *m.* Cheese-paring *n.* चीझाची तासणी. Cheese-paring *a.* चिक्कू, फाजील काटकसऱ्या *m.*, चिक्कूपणाचा, फाजील काटकसरीचा; *as*, Cheeseparer economy. Cheese-press *n.* चीझ बनविण्याचें दावकयंत्र-सांचा *m.* Cheese-rennet *n.* दूध विरजून दहीं होण्याकरितां ज्या वनस्पतीचा रस घालतात ती, नारिंगासारखी रेनेट नांवाची वनस्पती Chees'iness *n.* चीझसारखा रंग *m.*, चीझसारखा गुण किंवा-धर्म *m.* Chees'y *a.* चीझचा-सारखा, चीझयुक्त. Green-cheese कडक न झालेलें चीझ. To get the cheese to receive a check or disappointment निराशा होणें. Bread and cheese food generally (but of a frugal nature). साधें अन्न *n.* To make cheese (a school-girl's amusement) गरगर फिरून झगा फुगल्यावर एकदम खालीं बसणें. [*m.*, चित्ता.]

Cheetah, chetah (chē'ta) [*Hind. chita.*] *n.* पट्या वाघ,

Chef (shéf) [*Fr.*] *n.* the head cook of a large establishment as a club, a family, &c. एका कुटुंबाचा किंवा कुबासारख्या संस्थेचा मुख्य स्वयंपाकी—आचारी *m.*, बल्लव.

Chef'-d'-œuvre (shádevr) [*Fr.* a chief work.] *n. pl.*

Chefs-d'œuvre, a master-piece, a capital work in art, literature, &c. उत्तम चित्रकाम *m.*, उत्तम ग्रंथ *m.*

Cheiropter (ki-rop'ter) [*Gr. cheir, the hand & pteron, the wing.*] *n.* एक प्रकारचा वाघळासारखा प्राणी *m.*

Cheiroptera. *pl.* Cheirop'terous *a.* वाघळाच्या जातीचा.

Cheirosophy (kī-ros'o-fi) [*Gr. cheir, the hand & sophia, knowledge.*] *n.* the art of reading character as it is delineated in the hand हात पाहून स्वभाव सांगण्याची विद्या *f.* हस्तपरिज्ञान (on the analogy of मस्तुलुङ्गपरिज्ञान phrenology).

Chelonian (kelō'ni-an) [*Gr. chelone, a tortoise.*] *a.* कांसवाच्या वर्गातील प्राण्यासंबंधीं, कूर्मवर्गीय. Chelo'nia *n.* (सरपटत जाणाऱ्या) कांसवासारख्या प्राण्यांची जात *f.*

Chemise (she-mēz') [*Fr. chemise shirt.—L. L. camisa, camisia, dress, thin dress.*] *n.* बायकांचें खमीस *n.*, चोळी *f.* २ बंधान्याच्या अग्रभागाची भिंत *f.*

Chemistry (kem'is-tri) [*Short for Alchemy.—O. Fr. alkemie, arquemie, Fr. alchimie, Ar. alqurmia, al, the & quimia, chemistry, from Gr. chemeia, a mingling, an infusion, chemistry, from Gr. cheein, to pour, to drop; for chemistry was orig. the art of extracting the juices from plants for medicinal purposes.*] Formerly Chymistry. *n.* पदार्थमूल-तत्वशास्त्र *n.*, रसायनशास्त्र *n.*, २ किमया (*obs.*) ३ रसायन-

शास्त्राचें पुस्तक *n.* Chem'ical *a.* (v. N.) रसायनशा-
 स्त्रासंबंधीं-विषयक, रसायनशास्त्रानें केलेला, रासायनिक.
 Chem'ically *adv.* Chem'icals *n. pl.* रसायनप्रयोगांत
 उपयोगीं पडणारीं द्रव्ये *n. pl.*, रसायनद्रव्ये *n. pl.*
 Chem'ism *n.* रासायनिक क्रिया *f.* Chem'ist *n.* मूल-
 द्रव्यशास्त्रवेत्ता *m.*, रसायनशास्त्रवेत्ता *m.*, रसायनज्ञ-विद,
 रसायनशास्त्रज्ञ, रसायनी *m.* २ रासायनिक औषधें तयार
 करणारा व विकणारा. Chemical action *n.* रासाय-
 निक क्रिया-कर्म *n.* C. affinity रसायनप्रीति *f.* C.
 analysis रासायनिक पृथक्करण. C. attraction रसा-
 यनाकर्षण. C. change रासायनिक विकृति-विकार-
 रूपांतर. C. combination रासायनिक-रसायनसंयोग.
 C. composition रासायनिक-रसायन-घटना. C. consti-
 tuents of plants रसायनशास्त्रदृष्ट्या वनस्पतींचे घटका-
 वयव. C. equation रासायनिक समीकरण. C. equi-
 valents संयोगप्रमाणें, सममूल्यप्रमाणें. C. for-
 mula रासायनिक सूत्र *n.*, नियम *m.*, सारणी *f.*
 C. laboratory, see Laboratory. C. mixture
 रासायनिक मिश्रण *n.* C. names रासायनिक संज्ञा
f. C. nomenclature रासायनिक संज्ञापद्धति *f.* C.
 notation रासायनिक घटनालेखनपद्धति *f.* C.
 physics रासायनभौतिकशास्त्र *n.* C. substitution.
 रासायनिक घटकांतर. C. symbols रसायन-
 शास्त्रांतील मूलद्रव्यांचीं पारिभाषिक चिन्हे-संज्ञा. C.
 technology रासायनिकलाविज्ञान *n.*, रसायनक-
 लाविज्ञान *n.* C. theory रासायनिकवाद *m.* उप-
 पत्ति *f.* C. works रसायने-रासायनिक पदार्थ तयार
 करण्याचा कारखाना *m.* Inorganic Chemistry जड-अचे-
 तन रसायनशास्त्र *n.*, निरिंद्रियरसायनशास्त्र *n.* Organic
 Chemistry चेतनरसायनशास्त्र-सेंद्रियरसायनशास्त्र *n.*
 Physiological chemistry इंद्रियविज्ञानरसायनशास्त्र
n. Practical Chemistry कर्तव्यरसायनशास्त्र, रसा-
 यनक्रियाशास्त्र. Applied C. व्यावहारिक रसायन-
 शास्त्र, उपयुक्त रसायनशास्त्र, व्यवहारोपयोगी रसायन-
 शास्त्र *n.* Pure chemistry तात्विक रसायनशास्त्र, रसा-
 यनसिद्धांत.

रसायनशास्त्रावर पुस्तकें लिहितांना पारिभाषिक शब्दांसंबंधानें
 ज्या अडचणी येतात त्या सर्व अडचणींचा समग्र विचार करून
 खालील परिभाषा डाक्टर मोरेश्वर गोपाळ ऊर्फ नानासाहेब देशमुख
 बी. ए., बी. एस्. सी., एम्. डी., व प्रोफेसर त्रिभुवनदास कल्याण-
 दास गज्जर एम्. ए., बी. एस्. सी., ह्यांनां ठरविली आहे. ही
 ठरवितांना प्रोफेसर वाळाजी प्रभाकर मोडक, यांचीं रसायन-
 शास्त्रावरील पुस्तकें, प्रोफेसर राय यांचा हिंदुरसायनशास्त्राचा इति-
 हास, रा. मोरो भिकाजी आगाशे, बी. ए., एल्. एल्. बी. यांचा
 या विषयावरील ग्रंथमालेंतील निबंध व कलकत्यांतील साहित्य-
 सभेचा या विषयावरील प्रयत्न इत्यादि उपलब्ध साधनांचा
 पूर्ण विचार केला आहे; व अशा पूर्ण विचारानें ठरलेली
 परिभाषा वनारस येथील नागरीप्रचारिणी सभेनें मान्य केल्यामुळें
 सभेच्या व आमच्या परिभाषेंत अगदींच थोड्या ठिकाणीं आतां
 फरक राहिला आहे.

See Next Note.

N. B.—ELEMENTS मूलतत्त्वे.

मूलतत्त्वे.

खाली पहिल्या रांगेत मूलतत्त्वांची इंग्रजी नावे, दुसऱ्या रांगेत मराठी नावे, तिसऱ्या रांगेत साधारण संज्ञा व चवथ्या रांगेत परमाणुभारांकाला धरून बसविलेल्या संज्ञा दिल्या आहेत.

Aluminium (al- so, Aluminum)	} स्फट (स्फ)	(ड)
Antimony Stibium	} अंज (ज)	(बु)
Argon आर्गन	(आ)	(*)
Arsenic ताल	(ल)	(वि)
Barium भार	(भा)	(चे)
Beryllium Glucinum	} विदुर (वि)	(च)
Bismuth बिस्मत	(बि)	(बो)
Boron टंक	(ट)	(ट)
Bromine स्तंभ	(स्त)	(सि)
Cadmium काद्य	(का)	(जु)
Cæsium श्याम	(श्य)	(के)
Calcium खट	(ख)	(चि)
Carbon कर्ब	(क)	(त)
Cerium श्रीक	(श्री)	(ते)
Chlorine हर	(ह)	(स)
Chromium क्रुम	(क्र)	(रि)
Cobalt कोबल्ट	(को)	(श्रि)
Columbium कोलंब	(कोल)	(*)
Copper Cuprum	} ताम्र (ता)	(गि)
Erbium अर्ब	(र्व)	(*)
Fluorine प्लुव	(प्लु)	(श)
Gadolinium गादोलिन	(गादो)	(*)
Gallium गाल्ल	(गा)	(डि)
Germanium शर्मण्य	(शा)	(दि)
Gold Aurum	} स्वर्ण (स्व)	(गो)
Helium सौर	(सौ)	(*)
Hydrogen उज्ज, उदज	(उ)	(*)
Indium इंद	(इ)	(डू)
Iodine अद	(द)	(सु)
Iridium ऐन्द्र	(ऐ)	(श्रो)
Iron Ferrum	} लोह (लो)	(श्री)
Krypton क्रिप्त	(क्री)	(*)
Lanthanum लंथन	(लंथ)	(टे)
Lead Plumbum	} सीस (स)	(दो)
Lithium ग्राव	(ग्रा)	(क)
Magnesium मग्ने	(म)	(ज)
Manganese मंगळ	(मं)	(शी)

Mercury	} पारद (पार)	(जो)
Hydrargyrum		
Molybdenum	मोलद	(मो) (रू)
Neodymium	न्योदिम	(न्यो) (*)
Neon	न्युन	(न्यु) (*)
Nickel	निकिल	(नि) (श्लि)
Nitrogen	नत्र	(न) (प)
Osmium	ओस्म	(ओ) (श्वो)
Oxygen	प्राण, अम्लजन	(प्र) (र)
Palladium	पलाद	(प) (श्लू)
Phosphorus	स्फुर	(स्फु) (व)
Platinum	प्लातिन	(प्ला) (श्लो)
Potassium	} पालाश	(पा) (की)
Kalium		
Praseodymium	प्रास्युदिन(प्रास्यु)	(*)
Radium	रद	(रद) (*)
Rhodium	रहद	(रह) (श्रू)
Rubidium	रूपद	(रू) (कू)
Ruthenium	रुथेन	(थे) (श्वू)
Samarium	सामर	(साम) (*)
Scandium	स्कन्द	(स्क) (टी)
Selenium	सोम	(सो) (*)
Silicon	सिक	(सि) (द)
Silver	} रजत	(र) (गू)
Argentum		
Sodium	} सिंधु, सिंध	(धु) (ग)
Natrium		
Strontium	स्त्रांत	(स्त्र) (चू)
Sulphur	गंध (गंधक)	(ग) (ल)
Tantalum	तंतल	(त) (पो)
Tellurium	भौम	(भौ) (लू)
Thallium	थाह	(था) (डो)
Thorium	थुर	(थु) (ता)
Thulium	थुल	(थुल) (*)
Tin	वंग	(व) (द्व)
Titanium	तितन	(ति) (*)
Tungsten	} तुंगस्थ	(तु) (रो)
Woe franium		
Uranium	वरुण	(ण) (रा)
Vanadium	वनाट, वनाट	(व) (वि)
Xenon	झेन	(झे) (*)
Ytterbium	यितर्व	(यित) (टो)
Yttrium	यित्र	(यि) (दू)
Zinc	जशद (यशद)	(जश) (*)
Zirconium	जिर्कन	(जि) (तू)

रसायनशास्त्रांत खालीं दिलेल्या
उपसर्गांची व तद्धित प्रत्ययांची सदोदित
जरूरी लागते.

An- अन् (An-hydride अनार्द्र, निरुद)
Ate इत (Nitrate नत्रित. Hydrate
आर्द्र, सोद उज्जित).

-Ide इल, इद (Oxide प्राणिल. Hydride उज्जिल-द).

-Ite आयित (Nitrite नत्रायित).

Per- परि (Perchloride) परिहारिल).

Hypo- अधि (Hypophosphate अधि-स्फुरित).

Meta- मित (Metaphosphate मित-स्फुरायित).

Pyro- मध्य (Pyrophosphate मध्य-स्फुरित).

Artho- ऋजु (Arthophosphate ऋजु-स्फुरित).

-Ous (Ferrous oxide लोहप्राणिल).

-ic क (Ferric oxide लोहकप्राणिल).

-ation ता.

-oid ओद, कल्प, अनु (Alkaloid क्षारकल्प, अनुक्षार).

-ine ईय (Alkaline क्षारीय, सक्षार).

Penta- पंच (penta-oxide पंचप्राणिल).

Hepta- सप्त (Hepta-oxide सप्तप्राणिल).

Sub- उप (Sub-oxide उपप्राणिल).

Be- प्र, वि.

-mylइल.

Hexa- षट् (Hexa-oxide षट्प्राणिल).

Mono- एक (Mono-oxide एकप्राणिल).

Di- द्वि (Di-oxide द्विप्राणिल).

Tri- त्रि (Tri-oxide त्रिप्राणिल).

Tetra- चतुर (Tetra-oxide चतुर्प्राणिल).

Proto- प्रति (Protoxide प्रतिप्राणिल).

Super- अति, उपरि (Super-oxide अतिप्राणिल).

इतर सदोदित येणारे शब्द.

acid अम्ल.

Base भस्म.

Salt लवण.

Alkali क्षार.

Radical मूलक.

Atom परमाणु.

Molecule अणु.

Element मूलतत्व.

स्पष्टीकरण.

मूलतत्वांच्या नांवांवरून साधलेले पारिभाषिक शब्द वापरण्यास सुलभ पडावेत म्हणून मूलतत्वांचीं नांवां होतील तितकीं लहान करण्याचा प्रयत्न केला आहे, व हीं नांवां ज्या पद्धतीवर बसविलीं आहेत त्या पद्धतीचे नियम पुढें दिले आहेत:—

नियम पहिला.—नामसंख्या नऊ. स्वर्ण (सुवर्ण), रजत, ताम्र, सीस, लोह, वंग, जशद (जस्त), गंध (गंधक), पारद हे जुने सर्वांना माहीत असलेले शब्द जसेच्या तसेच ठेविले आहेत.

नियम दुसरा.—नामसंख्या चार. जीं इंग्रजी नांवां स्थलांवरून पडलीं आहेत. तीं संस्कृत व्याकरणाच्या नियमांशीं जुळविण्यास थोडींशीं बदलून तशींच ठेविलीं आहेत. जसें, Strontium = स्रान्त (स्रंते भवः, स्रंतदेशांत सांपडलेला). त्याचप्रमाणें गाल्ल, शार्मण्य, नार्वे.

नियम तिसरा—नामसंख्या दहा. कांहीं ठिकाणीं इंग्रजी शब्दांचें संस्कृत भाषांतर केलें आहे; जसें, Lithium (Gr. lithos, stone.) ला 'ग्राव' हें नांव योजिलें आहे. ह्याच रीतीनें सोम, ऐंद्र, वनाट, श्रीक, वरुण, भार, सौर, (उदज) उज्ज, भौम, हीं नांवां योजिलीं आहेत. पुढें कोशांत ज्या ज्या ठिकाणीं तीं घावीं लागतील तेथें तेथें त्यांचें स्पष्टीकरण आह्मी करणार आहों.

नियम चवथा—नामसंख्या अकरा. कांहीं मूलतत्वांचीं नांवां आपासून होणाऱ्या अतिशय प्रसिद्ध अशा संयुक्त पदार्थांच्या नांवांतील (क, १) क्रियावाचकधातूवरून किंवा (क, २) मूल नामावरून, किंवा (ग) त्या पदार्थांचा प्रधानधर्म दाखविणाऱ्या शब्दांतील क्रियावाचकधातूवरून ठरविलीं आहेत :—

क. (१) अंजनाचा मुख्य घटक Antimony ही धातु आहे, म्हणून Antimony ला अंज हें नांव योजिलें आहे. Antimony ही धातु अविकृत असल्यामुळे अंज ही क्रियापदधातु अविकृत ठेविली आहे. व्यवहाराच्या सोईकरितां अंज हा व्यंजनांत शब्द अंज असा स्वरान्त लिहिला आहे. ह्याच नियमानें स्फट, टंक, खट, सिक, हे शब्द योजिले आहेत. स्फट (Aluminium) ही स्फटिकी (Alum) चा मुख्य घटक आहे. टंक (Boron) ही टांकणखारा (Borax) चा मुख्य घटक आहे. Silicon (सिक) हा सिकतेचा मुख्य घटक आहे. स्फट, टंक आणि सिक हे स्फटिकी, टंकण, आणि सिकता ह्यांतील क्रियापदधातु असल्यामुळे स्फट, टंक आणि सिक हीं नांवां आह्मीं योजिलीं आहेत. व ह्याच धोरणाला अनुसरून खट शब्दाची योजना केली आहे. खट (Calcium) हा खटिके (chalk) चा मुख्य घटक आहे.

क. (२) सैंधव हा शब्द सिंधु शब्दापासून झाला आहे, व वैदूर्य हा शब्द विदुर शब्दापासून झाला आहे. सिंधु किंवा सिंध (Sodium) हें मूलतत्व सैंधवाचा मुख्य घटक आहे; म्हणून सिंधु किंवा सिंध हें नांव Sodium ला योजिलें आहे; त्याचप्रमाणें Beryllium (विदुर) हें मूलतत्व (Beryl) वैदूर्याचा मुख्य घटक आहे, म्हणून Beryllium ला विदुर हें नांव योजिलें आहे.

(ग) Bromine पासून झालेल्या Bromide चा धर्म ज्ञान-

तंतूंच्या क्रियेचें "स्तंभन" करण्याचा आहे. म्हणून Bromine ला स्तंभ हें नांव योजिलें आहे. ह्याच नियमानें अद, प्लव, हे शब्द ठरविले आहेत. मग्न हा शब्द ह्याच नियमाखालीं घालतां येईल.

नियम पांचवा-नामसंख्या चार. प्राण, नत्र (न त्रायते इति), हर, आणि स्फुर. हे शब्द Oxygen, Nitrogen, Chlorine आणि Phosphorus ह्यांना त्यांच्या स्वतःच्या प्रधान धर्मांवरून आम्हीं योजिले आहेत.

नियम साहावा-नामसंख्या एक. ('पलाशस्य इदं' इति.) पालाश हा शब्द Potassium ला योजिला आहे. कारण Potassium हें पलाशाच्या किंवा पानांच्या राखेपासून निघतें.

नियम सातवा—नामसंख्या तीन—कांहीं पण अगदींच थोड्या ठिकाणीं इंग्रजी नांवांच्या लॅटिन किंवा ग्रीक धातूंना संस्कृत वर्णोच्चारार्थें रूप देऊन तेच धातुशब्द कायम केले आहेत; जसें, Chromium (Gr *chrome*, colour) चें क्रुम हें नांव ठेविलें आहे. त्याचप्रमाणें कर्ब आणि काय हे शब्द योजिले आहेत.

नियम आठवा—नामसंख्या चवतीस. इंग्रजी शब्दांना फक्त संस्कृताचें वर्णोच्चाररूप दिलें आहे; जसें, आर्गन, बिस्मत, श्याम, कोबल्ट, कोलंब, अर्व, गादोलिन, इंद, क्रिस, लंथन, मंगल, मोलद, न्योदिम, निकिल, ओस्म, पलाद प्लातिन, प्रास्युदिन, रद, व्हद, रूपद, रुथेन, सामर, स्कंद, तंतल, थाल, थुर, थुल, तितन, तुंगस्थ, झेन, यितर्व, यित्र, आणि जिर्कन.

नियम नववा—नामसंख्या एक. ताल. हरतालासाठीं संस्कृतांत ताल हा शब्द वापरतात. हरतालाचा मुख्य घटक जें Arsenic नांवाचें मूल तत्व त्यालाही आम्हीं 'ताल' हाच शब्द योजिला आहे. कारण त्यापेक्षां ज्यास्त लहान शब्द करणें शक्य नाहीं.

मूलतत्वांच्या रासायनिक संज्ञा.—बहुतेक ठिकाणीं त्या त्या शब्दाचें पहिलें अक्षर योजिलें आहे. कांहीं ठिकाणीं दुसरें किंवा तिसरें अक्षर योजिलें आहे. कांहीं ठिकाणीं पहिलीं दोन्ही अक्षरें ठेविलीं आहेत.

* भारसंज्ञापद्धति.—ही संज्ञापद्धति निरनिराळ्या तत्वांच्या परमाणुभारांकास धरून बसविली आहे. ज्या ठिकाणीं ह्या पद्धतीप्रमाणें वर अमुक एक द्रव्यापुढें संज्ञा लिहिलेली नाहीं तीपुढें Periodic शब्दाखालीं ह्या पद्धतीवरून ठरविलेल्या संज्ञाकोष्टकांत आम्ही देणार आहों. वर दिलेलीं क (Lithium), ग (Sodium), कि (Potassium), गि (Copper), कु (Rubidium), गु (Silver), के (Caesium), गो (Gold) हीं एकाच समानगुणधर्मांच्या वर्गाचीं आहेत, व त्यांच्या संज्ञा क वर्गातील अक्षरांनीं ठरविल्या आहेत. ज्यास्त माहितीकरितां Periodic शब्द पाहा.

Chemolysis (ke-mol'i-sis) [Chemical & Gr. *lysis*, a loosening.] *n.* decomposition of organic substances into more simple bodies by the use of chemical agents alone रसक्रियामात्रपृथकरण *n.* रासायनिक कार्यकारीद्रव्यांच्याच योगानें केलेलें सेंद्रिय पदार्थांचें पृथकरण *n.*

Chemosmosis (kem'-oz-mō-sis) [Chemical & Gr. *osmosis*, which see.] *n.* a. chemical action taking place through an intervening membrane मध्यस्थित अंतर्त्वचेच्या द्वारें होणारी रासायनिक क्रिया. Chemosmot'ic *a.* मध्यस्थित अन्तर्त्वचेच्या द्वारें होणाऱ्या रसायन क्रियेसंबंधीं.

Chenille (she-nēl') [Fr. a caterpillar.] *n.* स्त्रियांच्या पोशाखाकरितां-कशीद्याकरितां अथवा झालरीकरितां रेशीम वगैरेचा झुबकेदार दोरा.

Chenomorphæ (kē'no-mor-fi) [Gr. *chyn*, the wild goose, and *morphe*, form.] *n.* *zool.* राजहंस-हंस-सारस-वदकें इत्यादि पक्ष्यांची जाति *f.* हंसजाति *f.*

Cheque, Check (chek) [vide Check.] *n.* an order for money (दाखविल्याबरोबर पैसे देण्यासाठीं) सावकारावर-पेढीवर चिठ्ठी *f.* चेक *m.* चक *m.* हुंडी *f.* दर्शनी हुंडी *f.* Cheque-book *n.* हुंडीच्या तक्त्यांचें पुस्तक *n.* चकबुक *n.* Cheq'uer, Check'er *n.* चौपट *m.* पट *m.*; रंगीबेरंगी पट *m.* २ *pl.* पटावर खेळणारी मंडळी *f.* ३ पैशांचा पटावरील खेळ *m.* ४ चित्रविचित्र काम *n.* C. v. t. to *variegate*, to *diversify* रंगीबेरंगी करणें, जाळीदार-खिडकीदार करणें, नानाप्रसंगयुक्त करणें, निरनिराळ्या प्रसंगांनीं चित्रविचित्र करणें. Chequered, Checkered *a.* चित्रविचित्र रंगविलेलें, रंगीबेरंगी, चित्रित, जाळीदार, कर्बुरित, खिडकीदार. २ नानाप्रसंगयुक्त. Chequer-work *n.* (निरनिराळ्या रंगांचें) चित्रविचित्र काम *n.* Blank cheque *n.* (पैशाचा आंकडा न घालतां) सही केलेली कोरी हुंडी *f.* Cross,- Crossed cheque *n.* आडव्या किंवा उभ्या रेषा मारलेली हुंडी *f.* चेक *m.* (ज्या हुंडीवर ती एखाद्या दुसऱ्या पेढीवाल्याच्या मध्यस्थीनें वटवावी हें दर्शविण्याकरितां) दोन आडव्या किंवा उभ्या रेषा मारलेल्या असतात अशी हुंडी *f.* Cheque to bearer ज्याच्या हातीं असेल त्याला पैसे घेऊं देणारा चेक *m.* Cheque to order नोंदलेल्या मनुष्यास व त्याच्याच वतीच्या दुसऱ्या मनुष्याला पैसे देण्याचा हक्क देणारा चेक *m.*

N. B.—Cheque हा इंग्रजी पद्धतीनें चालणाऱ्या पेढीवर किंवा ब्यांकेवर देतात. चेक दाखविल्याबरोबर पैसे मिळतात. हुंडी चेकाहून भिन्न आहे. ज्याच्यावर हुंडी केलेली आहे त्याला ती हुंडी दाखविली असतां तो ज्याला पैसे भरावयाचे आहेत त्याचेकडे नेऊन भरतो. हुंडीचे पैसे चेकासारखे रुजू केल्याबरोबर ताबडतोब मिळत नाहींत.

Cherif (sher'if) *n.* मक्का येथील शेरीफ *m.* २ काजी *m.*

Cherish (cher'ish) [M. E. *cheriss*, -*isch*, from Fr. *cheris*, from Fr. *cherir*, to cherish or to hold dear from *cher*, dear. ह्या शब्दाचा मूळ अर्थ लडि-

वाळणें, ममतेनें वाढविणें असा आहे.] *v. t. to treat with fostering care, to nurse* (as children, young creatures) प्रेमानें-काळजीनें वाढविणें-संवर्धन करणें. २ (as hair) वाढविणें. ३ *fig.* वाढविणें, पोसणें; as, "That I should C. that which bears but bitter fruit." ४ (आशा-कल्पना-हौस-द्वेष) मनांत पोसणें-ठेवणें-वाळगणें. The last is the most frequent current sense. Cher'isher *n.* वाढवणारा, संवर्धन करणारा, पालक, पालनकर्ता. २ मनांत वाळगणारा. Cherishing *n.* पाळणें *n.*, पालन *n. pop.* पाळण *n.*, प्रतिपाल *m.*, प्रतिपालन *n.*, Cher'ishment *n.* संवर्धन *n.*, &c.

Cheroot (she-rōōt') [Tamil. *suruttu*, a roll of tobacco, from verb *suruttu*, to roll.] *n.* निवळ तंबाकूचीच विडी *f.*, चुट्टा *m.*, चिरूट *m.*

Cherry (cher'i) [M. E. *cheri*.—O. Fr. *cerise*—L. *cerasus*, a cherry-tree.—Gr. *kerasos*, a cherry-tree.] इंग्लंडांतील चेरी नांवाचें फळ *n.* २ चेरी नांवाचें झाड *n.* ३ चेरी नांवाच्या झाडाचें लांकूड *n.* ४ चेरीफळाच्या रसाचें व मद्यार्काचें मिश्रपेय *n.* C. a. तांबूस; as, C. cheeks or lips. Cherry-pepper *n.* एक प्रकारची मोंगली मिरची *f.* Cherry-stone चेरीफळाची कठीण बी-आठी *f.*

Chersonese (ker'so-nēz) [Gr. *chersos*, land & *nesos*, an island.] *n.* द्वीपकल्प *n.*

Cherub (cher'ub) [Heb. *kerub* (*pl.* k'ruvim), a mystic figure.] *n. pl.* Cherubs, Cherubim, Cherubims स्वर्गदूत, देवदूत, दिव्यदूत, केरुबीन. २ रूपवान् मूल *n.*, सुबसुरत मुलगा *m.*

Chess (ches) [O. E. *ches*, Fr. *echecs*, *pl.* of *echec*, pers. सतरंज, from O. Pers. चतरंग, Sk. चतुरंग, *lit.* 'the four अंगज् or members of an army (elephants, horses, chariots, foot-soldiers).'] *n.* बुदबळांचा खेळ *m.*, बुदबळें *n. obs.* सतरंग(ज) *m.* To play at C. बुदबळानें खेळणें, बुद्धिबळें खेळणें. [SOME OF THE TERMS USED AT THE GAME OF CHESS AMONG THE HINDUS ARE उपरप्यादी, काढशह, घोडगांठ, घोडमात, घोडशह, जोरी, तिजोरी(र), दुजोर-रा, प्यादी, प्यादेमात, फरजी, वळाचा, बळी, बुरजी, भरडाव, शैली, शैलीवाजी, सबळी, हस्त, हस्तपगदस्ती, हुचमल्ली.] २ *bot.* चेत नांवाचें गवत *n.* Chess-board *n.* पट *m.*, चौपट *m.* Chessman *n.* मोहरी *f.*, प्यादें *n.*, बुदबळें *n.* Each player has a king राजा, a queen वजीर or फर्जी, two bishops उंट, two knights घोडे, two castles हत्ती, and eight pawns प्यादीं. *pl.* Chessmen.

Chest (chest) [O. E. *chest*, A. S. *cyst*.—L. *cista*.—Gr. *kiste*, a box.] *n.* संदूक *f.*, पेटी *f.*, हडपा *m.*, पेटारा *m.* [C. OF DRAWERS खणांची पेटी *f.*] २ (of the body) छाती *f.*, वक्षःस्थळ *n.*, उरःस्थळ *n.*, कडणी(?) *f. pl.* कडसण्या(?) *f. pl.* [PAIN IN THE C. उरोग्रह *m.*, उरोवेदना *f.*, छातींत दुखणें *n.* BROAD-CHESTED व्यूढोरस्क, वृषस्कंध, रुंद छातीचा.] ३ (*obs.*) कफन *n.* ४ शव-प्रेत नेण्याची पेटी *f.* ५ पेटीभर माल *m.* ६ *com.* बारदान *n.* C. *v. t.* to

deposit in a chest (पेटिंत) संचय करणे, सांठवणे. *Chested a.* छाती असलेला. *Chest-founded a.* उरीं भरलेला, गेलेला-फुटलेला. [To be C. उरीं भरणे.] *Chest-note n.* खोल आवाज *m.* स्वर *m.*

Chest-nut, Ches-nut (ches'nut) [For *chesten-nut*, O. E. *chestein*, *chesteigne*.—O. Fr. *chestaigne*.—L. *castanea*, the chest-nut tree, from Gr. *kastanon*, from *Castana*, in Pontus, where this tree abounded.] *n.* (fruit) चेसुनट नांवाचें काळसर लाल फळ *n.* २ (tree) चेसुनट नांवाचें हाड *n.* ३ चेसुनट झाडाचें लांकूड *n.* ४ (घोड्याच्या पायांच्या आंतल्या बाजूस वर आलेले) चेसुनट फळासारखें हाड *n.* ५ चेसुनट फळाच्या रंगाचा, काळसर-तांबूस रंगाचा घोडा *m.* ६ तांबूस पिंगट रंग *m.*, अळीत्याचा रंग *m.* ७ *slang* मस्करीची गोष्ट *f.* C. a. कस्तानी, काळसर तांबूस रंगाचा, तेल्याकुमाईत.

Cheval-de-frise (sheval'-de-fréz) [Fr. *lit.* 'horse of Friesland'; because first employed by the Frisians in their struggles for freedom during the latter half of the 17th century to supply their want of cavalry]. *n.* भाल्यांचें आडण *n.*, घोडे *m.*, लोखंडी किंवा लांकडी तुळ्यांमधून आरपार व तिरकस भाल्यांच्या टोंकांच्या कांबी किंवा काढ्या लावून अरुंद रस्त्यानें येणाऱ्या शत्रूचा अटकाव करण्याकरितां किंवा मोरचेबंदींतील फटी बुजवण्याकरितां केलेली योजना *f.* २ भिंतींतून वर आलेले भाल्यासारखे लोखंडी गज, शतघ्नी? कारले? *pl.* Chevaux-de-frise.

Cheval'-glass (sheval'-glass) [Fr. *cheval*, a horse & Glass]. *n.* चौकटींत बसविलेला मोठा झुकता आरसा *m.*

Chevalier (shev-a-lër') [Fr. *cheval*, Sk. अश्व, a horse. See Cavalier.] *n.* शिलेदार *m.*, घोडेस्वार *m.*, सरदार *m.*, शूर शिपाई *m.* २ स्त्रीप्रेमी (तरुण मनुष्य). *Chevalier d'industrie n.* ठक, लुच्चा, खिसेकातरू. *The Chevalier St. George* एडवर्डस्टुअर्टचें एक उपनांव. *The Young Chevalier* एडवर्डस्टुअर्टचा मुलगा चार्लस एडवर्डस्टुअर्ट *m.*

Cheverel (chev'er-el) [Fr. *chevre*, a goat.] *n.* करडू *n.* २ करडाचें मऊ कातडें *n.* ३ *fig.* अतिकोमलता *f.* C. a. बकऱ्याच्या चामड्याचें बनवलेलें, चिवट. २ अतिकोमल, सौम्य; as, *Cheverel conscience*. Webster spells 'Cheverel' as 'Cheveril'.

Chew (chōō) [G. *kauen*, to chew.] *v. t.* to masticate चावणे, चर्वण करणे *g. of o.* २ to roll in the mouth, to champ चावणे, चघळणे. [To C. the cud रवंथ *n.* वागूळ *n.* करणे.] ३ *fig.* to ruminare mentally, to meditate on घोळणे, जपमाळ *f.* स्मरणी *f.* घेणे *g. of o.*, *fig.* मनन करणे, एकाच गोष्टीविषयीं पुनःपुनः विचार करणे.] C. *v. i.* to ruminare upon ध्यान *n.* करणे-लावणे. २ to chew tobacco, (तंबाखूची) गोळी चढविणे, चघळणे. C. *n.* चर्वण केलेला पदार्थ *m.* २ *spec.* तंबाखूचा बार *m.* *Chewing n.* (v. V. T. 1.) *n.* चघळणे *n.*, चर्वण *n.*

Chicane (shi-kān') [Fr. *chicane*, *chicanerie*, orig. a kind of game and the manoeuvres in playing it, from Per. *chaugan*, a club or bat, the game of golf played on horse-back, polo.] *n.* the use of artful subterfuge, designed to draw away attention from the merits of a case or question specifically applied to a legal proceeding, trickery, sophistry
 छक्केपंजे *m pl.*, डावपेंच *m. pl.*, पेंचपांच *m. pl.* २ गारूड *n.*, गौडबंगाल करणें *n.* Chicā'ner *n.* छक्केपंजे करणारा. Chica'nery *n.* same as Chicane. Chicaning *n.* डावपेंच *m.*

Chicory, vide Chicory.

Chick (chick) [Fr. *chiche*, *pois cheche*, the dwarf-pea, from L. *cicer*, the chick-pea.] *n.* लहान वाटाणा *m.*, *pl.* Chicks. C. v. i. to germinate अंकुर-मोड येणें, रुजणें.

Chick (chik) [O. E. *chykkyn*, cf. E. *chicken*.] *v. i.* अंकुर येणें, रुजणें.

Chick (chik) [A. S. *cicen*, *cycen*, dim. of *coc*, the cock.] *n.* कोंबडीचें पिल्लं *n.*, (R) कोणत्याही पक्ष्याचें पिल्लं *n.* २ मूल *n.*, अर्भक *n.* Chicka'-bidly, Chick'a-did'dle *n.* हीं प्रेमाचीं नांवें लहान मुलांना उद्देशून वापरतात. Chick'en *n.* कोंबडीचें पिल्लं *n.* २ मूल *n.*, अर्भक. [या शब्दाचा उपयोग मुलीकडे करितात; as, She is no chicken.] ३ कोंबडीच्या पिलाचें मांस *n.* ४ भित्रा-भेकड-मनुष्य *m.* Chicken-broth *n.* कुकुटमांसरस *m.* कोंबड्याच्या मांसाचा रसा *m.* Chicken-heart *n.* भित्रा मनुष्य, भित्रेपणा *m.* Chicken-hearted *a.* भितरा, भ्याड. Chicken-pox *n. pl. med.* कांजण्या *f. pl.* [A pox of it कांजणी *f.*] Chickling *n.* कोंबडीचें पोर *n.* पिल्लं *n.* Chick-weed *n.* पक्ष्यास घालण्याचें एक प्रकारच्या गवताचें बीं व पानें. No chicken बाल्यावस्थेत नाहीं असा. To count chickens before they are hatched cf. बाजारांत तुरी आणि भट भटणीला मारी.

Chick-pea (chick'-pē) [L. *cicer*, & Pea.] *n.* लहान वाटाणा *m.*, चणा *m.*

Chicory (chik'ō-ri) [Fr. *chicoree*.—L. *cichorium*, from Gr. *kichorion*, chicory.] *n.* the popular name of a composite plant, common in England with a fleshy tapering काफीच्या ऐवजीं वापरतां येणारें चिकोरी नांवाचें फळ *n.* २ चिकोरी फळाचें झाड *n.*

Chide (chīd) [A. S. *cidan*, to chide.] *v. t.* to scold, to reprove, to rebuke रागें भरणें, बोडंती करणें, पूजा करणें, बोलणें, खरडपट्टी काढणें. २ तोंडची शिक्षा देणें. ३ *fig.* to be noisy about भोंवतालीं गोंगाट करणें; as, "The sea that chides the banks of England." C. *v. i.* to contend angrily, to find fault दोष काढणें; as, "Wherefore the people did chide with Moses?" २ भांडणें, कज्जा करणें. ३ to make a clamorous noise गोंगाट करणें; as, A chiding flood. C. *n.* (R) खडखडाट,

खणखणाट. Chiding *pr. p.* Chid, Chode (*obs.*) *pa. t.*
Chid, Chidden *pa. p.* Chid'er *n.* भांडखोर, भांडणारा,
कजेदलाल, &c.

Chief (chēf) [O. E. *chief, chef.*—O. Fr. *chief* (Fr. *chef*).—L. *caput*, the head.] *a. head, principal*
मुख्य, प्रथम, पहिला, आदि, आदिम, मुखर, अग्रगण्य,
अग्रणी, अग्र्य, अग्रगामी, अग्रेसर, श्रेष्ठ, उत्तम, परम,
प्रधान, प्रमुख, प्रवर, विनिचा, खासा, वर, and वर्य
(in comp.; as, द्विजवर्य, गुरुवर्य, नरवर्य), सिंह (in
comp.; as, पुरुषसिंह, नरसिंह, वीरसिंह). २ (*obs.*)
अगदीं जवळचा, सलगीचा, जिवलग; as, "A whisperer
separateth C. friends." Chief *n.* सरदार *m.*, नायक
m., अधिपति *m.* २ ग्रामणी *m.* ३ *the most valuable*
portion मोठ्या किमतीचा भाग *m.* अंश *m.* Chief,
Chiefly *adv.* (v. A.) मुख्यत्वेकरून, प्राधान्येकरून,
विशेषेकरून, बहुतकरून, मुख्यतः, प्राधान्यतः, विशेषतः,
फार करून, वन्याचशा-पुष्कळशा प्रमाणानें. Chief-baron
n. पुरसचेकर कोर्टाचा मुख्य न्यायाधीश *m.* Chief'dom *n.*
Chief'ship *n.* Chief'tainry *n.* सरदारी *f.* सरदारकी *f.*
नायकी *f.* नाईकपणा *m.* Chief'tain *n.* सरदार *m.*, नायक
m., अधिपति *m.* Chief'ess *n. fem.* मुख्याधिकारिणी *f.*
२ मुख्याधिकारिणी *f.* (मुख्याधिकार्याची बायको नव्हे)
The Chief Justice *n.* सरन्यायाधीश *m.* Chief'les
a. पुढान्याशिवाय, नायक नसलेला. Chief'ry *n.* स्वामित्व
n., राजभाग *m.*, प्रजेकडून राजाला मिळणारी
भूति *f.* (मालकाला किंवा प्रभूला दिलेला) स्वामित्वाचा
पैसा. Chief'tainess *n. fem.* a female chieftain
सरदारीण *f.* Chief'taincy *n.* सरदारी *f.* आधिपत्य *n.* I
chief पहिल्या प्रतीचा, वर्गाचा; as, Tenants-in-Chief
मुख्य कुळें. Commander-in-chief मुख्य सेनापति *m.*

Chilblain (chil'blān) [Chill & Blain.] *n. a*
inflamed sore on the hands or feet, produced by
cold थंडीची भेग *f.* चीर *f.* (तळपायाची) विपादिका.
[TO BE AFFECTED WITH C. (A LIMB) थंडीनें फुटणें.
२ थंडीकातरा *m.*, थंडीनें होणारा त्वग्विकार *m.* C. v.
कातरा पडणें.

N. B.—Chilblain is not जाळवात.

Child (chīld) [A. S. *cild*, a child, *pl. cildren*, after
wards *cildre, childre*, to which *n.* another plural ter-
mination was added.] *n.* लेंकरूं *n.*, मूल *n.*, पोर *m.*, *f.*,
पोरगा *m.* (गी *f.* गें *n.*), संतान *n.*, बाल *n.*, बालक *m.*,
अपत्य *n.*, शिशु *m.*, अर्भक *m.*, *n.* (अर्भकी *f.*), बचडा *n.*,
(डी *f.* डें *n.*) (past child-hood but not sufficient
grown up), पोरसौदा. [C. (carelessly, generally, &c.)
लेंकपूत *m.*, लेंकबाळ *n. m.*, मूलबाळ *n.*, पोरसोर *n.*, पोरबा
n., पोरजिन्नस *m. f.*—in endearment बावा, बा *m.*, बा
(व्या), छावडें *n.*, छावडा (डी *f.* डें *n.*), छकडें *n.*, बच
m. or डें *n.*, बाबला or ल्या *n.*, चिमुकला, तानुला, व
m., *n.*, सोनकुला *m.*, सोनक्या *m.*, सोनटका *m.*, सोना
न्या *m.*, बेटा *m.*, to a female C. बया *f.* बाबी, बचडी *f.*,
anger or contempt, as *brat, imp.*, &c. पोरटा

(टी. f. टें. n.), कारटा m. The last child of one's old age शंडफळ n, शंडेफळ n, सरत्या पालवाचें मुलगें n. C.'s play बालक्रीडा f, बाललीला f, बालचरित्र n, बालचरित n. C.'s speech बालभाषा f. Dotingly fond of children पोरपिसा. Extravagant fondness for children पोरपिसें n. Spoiled child दुधखुळा, लाडानें विघडलेला मुलगा m, लाडोवा. Better no child than a bad child कुसंतानापेक्षां निसंतान वरें. To be with C. पोटासी-गर्भार-&c. होणें-राहणें. Children मुलेंबाळें n. pl. पोरेंबाळें n. pl, मुलें लेंकरें n. pl, लेंकरूंवाळ n, चिलीं पिलीं n. pl; कचेबचे m. pl, चेंडळ मंडळ n, पोरें सोरें n. pl, बालापत्य.] २ मूल, बाळ. ३ वेटा. ४ प्रजा f, संतति f; as, The children of Manu. ५ pl. पुढील पिढी, पुत्रपौत्र. ६ अ. ल. घराण्यांतील ज्वान सरदार (in ballads). Sometimes Childe and Chylde; as, Childe Harold. ७ (Shakes.) मुलगी f; as, 'A boy or a child, I wonder.' ८ तत्संभूत. Child v. i. (obs.) जन्मणें. C. v. t. जन्म देणें. Child-bearing, Child-birth, Child-bed n. the state of being in labour, also the act of bringing forth बाळंतपण n, बाळंतदशा f, प्रसूतिदशा f, प्रसवावस्था f, प्रसव m, प्रसूति f. [Easy C. सुखप्रसव m. Pains of C. गर्भवेदना f, प्रसववेदना f, प्रसूतिवेदना f. Woman after C. (just delivered) बाळंत f, बाळंतीण f, प्रसूतिका f, सूतिका f. Woman in C. कोनीं निघालेली स्त्री f. Chamber for or of a woman in C. बाळंतखोली f, बाळंतघर n. Disease incidental to a woman in C. बाळंतरोग m, स्त्रीरोग m. Foul clothes of a woman in C. बाळंतें n, बाळवतें n. Belonging to a C. बाळंतप्रकरणाचा, प्रासूतिक.] Child-crowling n. med. शब्दनलिके (the larynx) च्या स्नायूच्या अचक्यामुळें लहान मुलाचा कोंबड्यासारखा आवाज m. Childed a. Childhood n. बाळपण n, लेंकुरपणा m, पोरपण n, लहानपण n, बाल्य n, बाल्यावस्था f, कौमार्य n, शैशव n, शिशुत्व n. २ आरंभ m; as, The C. of our joy (Shakes.) [Second C. म्हातारपणांतलें पोरपण -तील पोरचेष्टा, म्हातारचाळे cf. साठी बुद्धि नाठी n. Practised or versed in something from C. बालाभ्यासी. Childing a. (Shakes.) प्रसवणारी. Child'ish a. पोरकट, पोरवट, लेंकुरवट, बालबुद्धि, पोरबुद्धि, लेंकुरबुद्धि, पोरस्वभावाचा. २ (of things) पोरबुद्धीचा, पोरसमजुतीचा, पोरस्वभावाचा, पोरपणाचा. Child'ishly adv. Child'ishness n. (used in a bad sense) पोरकटपणा m. Child'likeness n. (almost always in a good sense) लेंकुरपणा m, लेंकुरस्वभाव m, लेंकुरछंद m, लेंकुरसमजूत f, लेंकुरबुद्धि f, पोरपणा m, पोरसमजूत f, पोरखेळ m, पोरबुद्धि f, पोरस्वभाव m, बालबुद्धि f. Child'ness n. पोरपणा m, लेंकुरपणा m. Child'less a. असंतान, असंतति, अनपत्य, अपत्यहीन, संतानशून्य, &c. A childless woman अप्रसूत, वांझ, वांझोडी, वंध्या. Child'lessness n. अनपत्यता, निसंतानता f. Child-like a. मुलासारखा, बालसदृश,

बाळासारखा, पोरसौदा. २ साधा, सरळ, लेंकुरबुद्धीचा.
A child-wife पोरघर्यांत लग्न झालेली बायको.

Childermas-day (chil'dér-mas-dā) [A. S. *cild*, a child, *mæsse*, mass & *dæg*, day.] *n.* 'निर्दोषांचा' दिवस *m.* हेरॉड यानें ता० २८ डिसेंबर रोजीं ठार मारलेल्या मुलांची स्मारक तिथि *f.* Also called the Holy Innocents' Day.

Chiliad (kil'i-ad) [Gr. *chilioi*, a thousand.] *n.* a period of a thousand years सहस्र वर्षे. २ सहस्रपट, कोणत्याही वस्तूची हजारपट, सहस्रक *m.*, सहस्र *m.*, हजार. Chiliagon *n.* सहस्रकोनाकृति. Chil'iahedron *n.* सहस्रभुजाकृति. Chilian, Chil'iarch *n.* सहस्रसेनानायक. Chil'iarchy *n.* सहस्रसेनानायकाचा हुद्दा *m.*, सहस्रसेनानायकत्व *n.* Chil'iasm *n.* the millennium ख्रिस्त एक हजार वर्षे पृथ्वीवर राज्य करील असें मत. Chil'iaist *n.* ज्याचें असें मत आहे तो.

Chill (chil) [A. S. *cele*, chill.] *n.* (v. A. 1.) सरदी *f.*, शिळट (R) *f.*, शिळटी (R) *f.*, थंडी *f.*, गारठा *m.* [OF WHICH THE C. IS TAKEN OFF शिळबुडा, शिळमोडा, TO TAKE OFF THE C. OR TO LOSE ITS C. (-water) पाण्याचा कांटा *m.* मोडणें.] २ a chilly feeling हिंव *n.*, हिम *n.*, हुडहुडी *f.*, कुडकुडी *f.*, रेपा *f. pl.*, शैत्य *n.* [CHILLS AND FLUSHINGS सरदगरमी.] ३ *fig.* हर्षभंगनाउमेद करणारी गोष्ट *f.* ४ थंड करून कठीण करणारा ओतकामाचा सांचा *m.* C. *a.* (of the air or things) सरद, शीतल, गार, हिम, थंड. २ (of the feeling) थंडावलेला, कुडकुडलेला, हिंव or हिंवकुडकुडी भरलेला. ३ without warmth or cordiality, formal, distant थंडाईचा, अनादराचा, बिनकळकळीचा; as, A C. reception. ४ हुडहुडी भरविणारा. ५ हिरमुसलेला, धैर्य खचलेला. C. *v. i.* to be affected with cold, थंडी भरणें, हिंव येणें, हिंवणें, हिंवडणें. २ to be chill-struck (plants) शिळटणें. C. *v. t.* to make chilly सरदी-थंडी &c. करणें. २ to dispirit मोडणें, पाणी *n.* घालणें-ओतणें, हिरमोड *f.*,—हिरसांड *f.* करणें, नाउमेद करणें. ३ उष्णता एकदम कमी करणें (of a piece of red-hot iron). Chilled *a.* थंड केलेला. २ थंड करून लोखंडाप्रमाणें कठीण केलेला-झालेला. ३ भग्नात्साह *a.* Chilliness *n.* गारवा *m.*, थंडी *f.*, सरदी *f.* Chilling *a.* थंड, सरद *mech. eng.* (थंड करून) कडक करणें. Chill'iness *n.* Chilly *a.* थंड झालेला, हिंव भरलेला. Chill-casting. *mech. eng.* कडक करणें.

Chilli (chil'li) [Sp. *chile*, the pods of Cayenne or Guiana pepper, vide Capsicum.] *n.* मिरची *f.*, मिरशंग-शेंग *f. pl.* Chillies pounded into a mass तिखट *n.*, (colloq. & *fig.*) चाबूक *m.* Red Chillies pounded भगवती *f.*, भसकापुरी *f.* Some other spellings of Chilli are Chili, Chile & Chilly.

Chillum (chil'um) [Hind. *chilam*.] *n.* चिलीम *f.*

Chime (chīm) [O. Fr. *cymbe*, *cymbale*.—L. *cymbalum*, a cymbal.] *n.* (घंटांचा अथवा गायनवाद्यांचा) स्वर-

मेळ, ताळ(ल)मेळ *m*, समस्वर (*pop.*) समसूर *m*.
 [C. BEATEN AT THE END OF A WATCH गजर *m*,
 (*v.* वाजणें, होणें.) CLOSING C. OR PEAL (AS, OF A चौघडा
 &c.) उतार *m*, उतारवाजी.] २ देवळाच्या घुमटांत टांगलेल्या
 पुष्कळ घंटा *f. pl.* C. *v. i.* ताल मिळणें, जमणें. २
 जम-मेळ बसणें, (शीं) संगत (S.) असणें (followed
 by *in* or *in with*). C. *v. t.* घंटांचा समनाद करणें. २
 राग-ताल गाणें. ३ मंत्र म्हणण्याची वेठ मारणें.

Chime, Chimb (chīm) [Ger. *kimme*, edge.] *n.*
 लांकडाच्या पिपाची कोर *f* कांठ *m*.

Chimera, Chimæra (ki-mē'ra) [L. *chimæra*, from
 Gr. *chimaira*, a she-goat, a fabulous animal that
 vomited fire.] *n.* a fabulous or unreal thing
 असंभवकल्पना *f*,—पदार्थ *m*. [AS, वाळूचें तेल, सशचें
 शृंग, आकाशपुष्प, कर्पूरमस्म, वंध्यापुत्र *m*.] २ a monster
 represented as vomiting flames and as having the
 head of a lion, the body of a goat and the tail of a
 dragon ज्याचें तोंड सिंहासारखें, धड बोकडासारखें व
 शेंपूट सापासारखें आहे असा ग्रीक लोकांच्या पुराणांतरी
 वर्णन केलेला तोंडांतून ज्वाला बाहेर टाकणारा प्राणी *m*,
 किमिरा नांवाचा राक्षस. Chimeric'-al *a.* (*v. A.*) merely
 imaginary असंभवकल्पनेचा, असत्कल्पनेचा, असत्-
 कल्पनासिद्ध-जात-&c., मानसिक, काल्पनिक, कांदबरीय,
 असंभाव्य. Chimer'ically *adv.*

Chimney (chim'ni) [Fr. *cheminee*.—L. *caminus*,
 a furnace, a fireplace.] *n.* a vent for smoke धुराडें *n*,
 धुराळें *n*, धूमनलिका *f*, धारें *n*. २ a glass for the
 flame of a lamp (दिव्याच्या वातीवर ठेवण्याची) कांचेची
 नळी *f*, चिमणी *f. pl.* Chimneys. Chimney-board *n*. चूल
 झांकण्याची फळी *f*, चुलीची झांकणफळी *f*. Chimney-can,
 C. -pot *n*. चिमणींत जास्त हवा खेळण्याकरितां तिला
 लाविलेला मोठा नळ *m*. Chimney-hook *n*. चिमटा *m*.
 Chimney-money *n*. चुलीवरील कर-पट्टी *f*. Chimney-
 piece *n*. घरांतील चुलीच्या धुराड्यावर बसविलेला नक-
 शीचा दगड-बांधकाम *n*. Chimney-shaft *n*. (छपरापेक्षां)
 उंच स्वतंत्र धुराडें *m*. Chimney-sweeper *n*. धुराडें
 झाडणारा *m*. Chimney-top *n*. धुराड्याचा घुमट *m*.
 Chimney-pothat चिमणीसारखी उंच टोपी *f*.

Chimpanzee, Chimpansee (chim-pan'-zē) *n*. एक
 चिंपान्झी जातीचें वानर *n*.

Chin (chin) [A. S. *cin*, akin to Dut. *kin*; Ger.
kin; Icel. *kin*, cheek; L. *gena*; Gr. *genus*; Sk.
 हनु, the jaw.] *n*. हनु (न) बटी *f*, हनु *f. colloq.* दाढी
f. Chin-ache हनुग्रहवात *m*, हनुवात *m*, हनुदुःख *m*.
 The hollow above the chin बचाळी, बेचाळी *f*, बेंचाळें *m*.

China (chīn'a) *n*. chinaware चिनी काम *n*, चिनी भांडें
n. China-clay *n*. (भांडीं करण्याची पांढरी) चिनी माती
f. China-fire *n*. एक प्रकारची उडवावयाची चिनी दारू
f. China-grass *n*. चिनी गवत *n*, एक प्रकारचें चीन
 देशांतील गवत *n*. China-ink *n*. चिनी शाईच्या वड्या
f. pl. काजवणारा

चीन देशांत तयार करतात. China-man *n.* चीनचा रहि-
वासी *m.* China-root *n.* *smilax china* चोब(प)चिनी *f.*
China-rose *n.* शेवंती (?) *f.* China-shop *n.* चिनी भांडीं
विकण्याचें दुकान *n.* China-ware *n.* चिनी मातीचें भांडें
n. Chinese *n.* चिनी मनुष्य *m.* Chinese *a.* चीन देशा-
संबंधीं-चा. Chinese *n. sing. & pl.* चीन देशाचा मनुष्य.
२ चिनी भाषा *f.*

N. B. Some propose शेवंती for China-rose and
others जपाकुसुम for the same. We shall take up
this point again under the word 'Rose.'

Chinchona, vide Cinchona.

Chincough (chin'kof) [For *chink* cough; a *chink*,
hink is a catch in the breath.] *n.* whooping-cough

डांग्या खोकला.

Chine (chīn) [O. Fr. *eschine*, Fr. *echine*, from O. H.
Ger. *skina*, a needle, a prickle.] *n.* पाठीचा कणा *m.*
कणा *m.* कण्याचा भाग *m.* २ जेवणाकरितां शिज-
विलेली जनवराची पाठ *f.* व तिच्या जवळील भाग *m.* C.
v. t. कणा कापणें.

Chine (chīn) *n.* पिंपाची पाठ-धार *f.* C. *v. t.* कोर किंवा
धार काढणें.

Chine (chīn), vide Chink 1.

Chink (chingk) [A. S. *cinc*, fissure, chink, from
chinan, to gape.] *n. f.* फट *f.* सापट *f.* चिरण *f.* चिलण
f. संधि *m.* (pop.) सांदी *f.* सांधा *m.* चीर *f.* चील *f.* C.
v. i. चीर पाडणें, भेगलणें. C. *v. i.* चिरणें, भेग पडणें.
Chink'y *a.* चीर पडलेला.

Chink (chingk) [From the sound.] *n.* खणखण आ-
वाज *m.* (as, of coins.) २ पैसा *m.* रोकड नाणें *n.*
पुंजी *f.*; as, To leave his C. to better hands. C.
adv. छण-कर-कण, छम-कन-कर-&c., छणछण-गां (*intens.*
छणाछण, छणाणां). C. *v. t.* छणछणावणें, छणछण वा-
जविणें, खळखळविणें. C. *v. i.* to make a sharp sound
छणकर-&c.—छण वाजणें, छणछणणें, *intens.* छणाणणें.

Chinse (chinz) *v. t.* जहाजाच्या भेगा तात्पुरत्या बुजवणें.
Chinsing is used as a temporary expedient when
caiking cannot be conveniently or safely
performed.

Chintz (chints) [For *chints* *pl.* of *chint*, Hind.
chhint, spotted cotton cloth, named from the
variegated patterns on it; *chhit*, chintz, also a
spot.—Sk. *chitra*, spotted.] *n.* रंगीत कापड *n.* चीट
n. छीट *n. pl.* Chintzes.

Chip (chip) [Closely connected with *chop* and *chap*;
O. Dut. *kippen*, to knock to pieces; Ger. *kippen*,
to clip or cut money.] *v. t.* तासणें, ढलपे *m. pl.*—&c.
काढणें, तुकडे *m. pl.* करणें. C. *v. i.* to break off in
small pieces कवची *f.* निघणें, तुकडे होणें. C. *n.* (of wood)
ढपला *m.* ढलपा *m.* ढलपी *f.* ढलपट *n.* कपळा भेतळा
m. dim. भेत *f. n.* भेतूक *n.* २ (of stone chipped or
sliced off) कपचा *m. dim.* कपची *f.* कवची *f.* कपरा *m.*

- dim.* कपरी *f.*, टोंचा or टोंका *m.* *dim.* टोंची or टोंकी *f.*
 ढलपा *m.* *dim.* ढलपट *n.*, किपळी *f.*, करप *n.*, टिकरी.
 Chips, Chippings काटकूट *f.* काटक्या-कुटक्या *f. pl.*
 सालपा *m.*] Chip-hat *n.* ब्रेझिलच्या गवताची केलेली
 साहेब लोकांची उभी टोपी *f.* Chipped (*v. V. T.*)
a. तारीव, तासलेला. Chipping *n.* (*V. V. T.*)—
act. तासणें *n.*, तास *m.*, तासणी *f.*, तासकाम *n.*,
 तक्षण *n.* Chipping machine तासणीयंत्र *n.*, छोल.
 Chippy *a.* कोरडा, सुका. २ पुष्कळ ढपले-कळपे
 असलेला. To chip in वर्गणी देणें. २-चा खर्च करणें, ख-
 चांचा किंवा जबाबदारीचा हिस्सा सोसणें. A chip of
 the old block जुन्या खोडाची ढलपी *f.*, cf. सिंहाचा बच्चा.
 Chiragra (ki-rāg'ra) [Gr. *cheir*, the hand & *agra*,
 seizure.] *n. med.* gout in the hand हाताचे सांधे
 दुखणें, हातदुखीचः रोग.
 Chiretta (ki-reta') [Hind. *chiraita.*] *n.* काडेकि(चि)-
 राईत. [one up.
 Chirk (oherk) *v. t.* खुश करणें, राजी करणें; as, To C.
 Chirm (cherm) [A. S. *cirman*, to cry out.] *v. i.*
 (*obs.*) ओरडणें, किंकाळी फोडणें. C. *n.* गोंगाट *m.*, ध-
 डाखा *m.*
 Chiromnomy (kī-rog'nomi) [Gr. *cheir*, the hand &
gnome, understanding.] *n.* हातांच्या रेपेवरून स्व-
 भाव सांगण्याची विद्या *f.*
 Chirograph (kī-rog-raf') [Gr. *cheir*, the hand &
graphein, to write.] *n.* हातानें कोरून लिहिलेला दस्त-
 ऐवज *m.* Chirog'rapher *n.* कोरून सुबक अक्षरांनीं
 दस्तऐवज लिहिणारा. Chirograph'ic *a.* Chirographist
n. Same as Chirog'rapher. Chirog'raphy *n.* लिहि-
 ण्याचें कसब *n.*, कलमसफाई *f.*
 Chirolology (kī-rol'o-ji) [Gr. *cheir*, the hand & *logos*,
 a science.] *n.* the art of talking with the fingers
 करपल्लवी भाषा *f.*, करपल्लवी *f.* Chirol'ogist *n.* करपल्लव्या.
 Chiromancy (kī'rō-man'si) [Gr. *cheir*, the hand &
mantein, to foretell.] *n.* palmistry, divination
 by the hand सामुद्रिक *n.*, हस्तसामुद्रिक *n.* Chir'om-
 an'cer, Chirograph'ist, Chir'oman'ist *n.* हस्तरेषापरी-
 क्षक *m.*, हात पाहणारा *m.*
 Chiroplast (kī-ro-plast) [Gr. *cheir*, the hand &
plassein, to shape.] *n.* पियानो वाजविण्यास शिकणा-
 रांना मदत करणारें साधन *n.*
 Chiropodist (kī-rop'o-dist) [Gr. *cheir*, Sk. कर, the
 hand & *pous*, *podos*, Sk. पद, the foot.] *n.* हात व पाय
 यांचा वैद्य *m.*, हस्तपादभिषक् *m.*, करपादभिषक्, मुख्यत्वे-
 करून पायांच्या घोड्यांना औषध देणारा *m.*
 Chirp (cherp) [Of imitative origin.] *n.* चिंचिंच *f.*
 चूंचू *f.*, चिची *f.*, (noisily) कुलकुलाट *m.*, किल्लाण *m.* २
 चिणचीण or चिनीचिनी *n.*, किण्ण *n.*, किरे *n.* C. *v. i.*
 (of birds) चिंचिंच *f.* चूंचू *n.* करणें, चिणचिणणें,
 noisily-&c. किलकिलणें. २ (of insects) किरे-किण्ण
adv. करणें, चिणचीण or चिनीचिनी करणें. Chirp'er *n.*

लहान पक्षी *m.* २ चिंचिंचि करणारा *m.* Chirping *a.*
उल्हासी, आनंदी. *C. n.* चिणचिण *f.* चिंचिंचि *f.* चिची
f. Chirping-cup *n.* उल्हास वाढविणारें पेय (पेलाभर).
Chirp'y *a.* आनंदी.

Chirrup (chir'up) *v. i.* चिंचिंचि करणें. Chirrup *v. t.*
तोंडानें चकचक आवाज करून घोडा हाकलणें. २ *fig.*
हुशारी-उत्तेजन देणें, उत्साह वाढविणें.

Chirurgeon Chirurgery, Chirurgical, old forms of
Surgeon, Surgery, Surgical शस्त्रवैद्य, शस्त्रविद्या,
शस्त्रवैद्यका-संबंधीं. Chirur'geonly *adv.* (*obs.*)

Chisel (chiz'el) [O. Fr. *cisel.*—L. *L. cisellus*, prob-
ably for *caesellus*, from L. *caesus*, *pa. p.* of *caedere*,
to cut.] *n.* (of a carpenter) किंकरें *n.* विंधणें, पातळी *f.*
[SMITH'S C. छिनी *f.* STONE CUTTER'S C. टांकी *f.* टंक *m.*
पाषाणदारक *m.* INCISION MADE WITH IT टांकी *f.* ONE
WHO WORKS WITH IT टांकेकरी *m.*] २ छिनी (लोखंड)
दगड फोडावयाची. *C. v. t.* किंकच्यानें-विंधण्यानें-&c.
कापणें-तोडणें, छिनीनें कापणें. २ (stone) to roughen
with incisions टांक्या पाडणें-मारणें, टांकी *f.* लावणें.
३ फसविणें (*slang*). Chis'elling *pr. p.* Chis'elled
pa. p. Chis'elled *a.* विंधण्यानें कापलेलें, तासींव,
टांकी लावलेलें. Chis'elling *n.* Chis'elshaped *a.*
Chis'eltooth *n.* खार, उंदीर इत्यादि प्राण्यांचा वेधकदंत
(incisor). Cold chisel थंड धातु कापण्याची छिनी *f.*

Chit (chit) [Hind. *chitti.*] *n.* a note or small epistle
चिट्टी (ट्टी) *f.* also Chitty चिट्टी *f.* Chitee, Chitti.

Chit (chit) [A. S. *cian*, to germinate.] *n.* (generally
used in contempt of young persons; now mostly
of a girl or young woman.) मूल *n.*, पोर *n.*, चिटलिंग
n., चिटू *m.* २ कोंब *m.*, अंकुर *m.*, मोड *m.* ३ (*obs.*)
चामखील *m.* (शरिराच्या कांहीं भागावर आलेला). *C.*
v. i. अंकुर फुटणें. Chit'ty *a.* पुष्कळ अंकुराचा, अंकुरमय.

Chit-chat (chit'-chat) *n.* गप्पा, बाता, वाष्कळ भाषा
f. बोली-बोलणें.

Chitin (ki'tin) [Gr. *chiton*, a coat of mail.] *n.* ल-
हान लहान किड्यांच्या बहिर्त्वचेतील एक पांढरा कठीण
भाग *m.*, बहिस्त्वचेतील कठीण श्वेतद्रव्य.

Chitterling (chit'er-ling) *n.* डुकराच्या पोटांतील लहान
आंतडें. २ डुकराच्या आंतड्याचें भाजून किंवा शिजवून
केलेलें पक्कान *n.*

Chivalry (shiv'al-ri) [O. Fr. *chevalerie*, Fr. *cheval.*—L.
caballus, a horse. इंग्लंडांत पंधराव्या शतकांत
पीडितांचें रक्षण हेंच ज्यांचें ब्रीद अशा नाइट (knight)
लोकांच्या अमदानींत Chivalry ह्याचा अर्थ “युद्धास
सज्ज अशी अश्वसेना” असा होता. इंग्रजी ग्रंथांत Chiv-
alry चीं जीं निरनिराळीं वर्णनें दिलीं आहेत त्यांवरून
इंग्लंडांतील मध्ययुगीन कालांतील नाइट लोकांत व हिंदु-
स्थानांतील प्राचीन क्षत्रियांत फारच साम्य आहे. गीतेतील
क्षत्रिय धर्माचें लक्षण पुढें दिलें आहे. “शौर्यं तेजो धृति-
र्दाक्ष्यं युद्धे चाप्यपलायनम् । दानमीश्वरभावश्च क्षात्रं कर्म
स्वभावजम्.” ‘आर्तत्राणाय (for the defence of the op-

pressed or afflicted) वः शस्त्रम्' हे क्षत्रियत्वाचें लक्षण कालिदासानें दिलें आहे. "The unbought grace of life, the cheap defence of nations, the nurse of manly sentiment and heroic enterprise is gone." हे बर्कचे Chivalry संबंधी उद्गार आहेत, तेव्हां क्षात्रधर्मातील व Chivalry तील साम्यावरून Chivalry ला आर्तत्राणधर्म, क्षात्रधर्म हे प्रतिशब्द योग्य आहेत असें आमचें मत आहे. मध्ययुगीन इंग्लंडातील नाइट लोकांना गरिबांचें—दुबळ्यांचें—स्त्रियांच्या पातिव्रत्याचें रक्षण हेंच आपलें पवित्र कर्तव्य असें वाटत असे व त्याकरितां ते प्राणाचीही बिलकुल पर्वा करीत नसत.] *n.* (in the Middle Ages) (a) युद्धास तयार अशी अश्वसेना *f.*, आर्तत्राणव्रताची अश्वसेना *f.*; (b) स्त्रीशुद्धीकरितां प्राण देणारे शूर लोक, स्त्रियांचा आदर असणारे शूर लोक; as, "And Belgium's capital had gathered then her beauty and her chivalry, and bright the lamps shone over her fair women and brave men." २ पीडितरक्षणधर्म *m.*, आर्तत्राणधर्म *m.*, आर्तत्राणव्रत *n.*, क्षात्रधर्म *m.*, मर्दुमकी *f.*, पौरुष *n.*, वीरता *f.*, शौर्यशालिता *f.*, पराक्रम *m.*, सरदारबहादरी *f.* ३ *the knightly system of the feudal times* पीडितांचें रक्षण करणारी सामंतसंस्था *f.*, राजापासून नोकरीबद्दल जमीन घेऊन सदोदित शिपाईबाण्यानें राहणारी मंडळी *f.* ४ हृदयाचा किंवा मनाचा थोरपणा *m.* Chiv'alric, Chiv'alrous *a.* pertaining to chivalry. See the meanings of the noun and form adjectives therefrom. Chiv'alrously *adv.* आर्तत्राणधर्मानें, सरदारी बाण्यानें, क्षत्रियबाण्यानें, &c. Chiv'alrousness *n.*

Chive (chiv) [Fr. *cive*, from L. *cepa*, *cæpa*, an onion.] *n. pl.* (R.) *bot.* केसर *n.* २ (also Cive) *agric.* एक प्रकारचा कांदा *m.*

Chivy, Chevy (chiv'vi, chev'vi) *n.* शिकारीची आरडा ओरड *f.* २ शिकार *f.*, पारध *f.* C. v. t. शिकार-पारध करणें. C. v. i. पळ काढणें, पोबारा करणें.

Chlamys (kla'mis or klam'is) [Gr. *chlamys*, *chlamydos*, a garment.] *n.* क्लामिस *m.*, प्राचीन ग्रीक लोकांचा पोकळ व आंखूड झगा *m.* Chlam'ydate *a.* झगा असलेला. २ (गोगलगाईसारखें) पाठीवर कवच असलेला.

Chloral (klō'ral) [From *chlor*, the first part of Chlorine & *al*, the first part of Alcohol, व्यवहारांत याला क्लोरल हायडेट असें म्हणतात.] *n.* 'क्लोरल' किंवा 'क्लोरल हायडेट' नांवाचें झोंप-गुंगी आणणारें औषध *n.* हें 'हर' (chlorine) नांवाच्या मूलद्रव्याचें व मद्याकाचें मिश्रण करून तयार करतात. हें पोटांत गेल्यावर रक्तांत मिसळतें व शरिरांत क्लोरोफार्म तयार करितें. (CCl₂ CH₂OH) ही याची रासायनिक घटना आहे.

Chlorine (klō'rin) [Gr. *chloros*, greenish yellow, from its colour.] *n.* रसायनशास्त्रातील 'हर' नांवाचें मूलतत्व, हें हिरवट पिवळ्या वर्णाचें असतें व कपड्याचा रंग, दुर्गंध, इत्यादि हरण करितें; हें वायुरूप आहे व हवेपेक्षा अर्डाचपट जड असतें; ह्याचा ओपकामांत बराच उपयोग करतात. Chlo'rate *n.* a salt of chloric acid हरित;

- हरिकाम्लापासून झालेलें लवण *n.* Chlo'ric *a.* हर वायूपासून झालेला, हरिक. Chlo'ride *n.* हरिल *n.* हर वायु व दुसरी एखादी धातु किंवा सेंद्रियमूलक (radical) यांपासून झालेलें लवण *n.* Chlo'ridise (incorrectly Chlorodize) *v. t.* हरिलाचें-कुरोराइडचें रूप देणें, हरिल करणें. Chlorite *n.* a salt of chlorous acid हरायित, हराम्लाचें लवण. Chlo'ritic *a.* हरायित (chlorite) संबधीं. Chlo'rous *a.* हर वायूपासून झालेला.
- Chlorodyne (klo'rō-dīn, or klō'rō-din) [From *chlor*, the first part of Chloroform & *odyne*, pain.] *n.* a drug popular as a narcotic and anodyne, composed of chloroform, morphia, tincture of Indian hemp, prussic acid and other substances कुरोडाईन नांवाचें पोटदुखीवर व जुलावावर इंग्रजी वैद्यकांतील औषध. हें बाजारांत आयतें तयार मिळतें. ह्यांत कुरोफार्म, अफूचें सत्व, प्रसिकाम्ल व इतर द्रव्ये असतात.
- Chloroform (klō'rōform) [From *chlor*, part of Chloride or Chlorine and *form*, from *Formic* acid, from chemical connection.] *n.* शस्त्रप्रयोग करतांना बेशुद्धि आणण्याकरितां हुंगण्यास दिलेलें औषध, कुरोफार्म, बेशुद्धि आणणारें औषध.
- Chlorometer (klō-rom'ēt-ér) [From *chlor*—part of Chlorine & Gr. *metron*, a measure.] *n.* हरमापक; हरवायुमिश्रित चुना, सोडा किंवा पोट्याश यांमधील हर (chlorine) मोजण्याचें उपकरण. Chlorom'etry *n.* हरमिति *f.* हरमापन *n.*
- Chlorophyll (klō'ro-fil) [Gr. *chloros*, light green & *phyllon*, a leaf.] *n.* पानांतील हरिद्वर्णद्रव्य *n.* रंजक-द्रव्य *n.*
- Chlorosis (klōrō'sis) [Gr. *chloros*, light green.] *n.* *med.* हलीमक, पंडुरोगाचा भेद, पित्तपर्णू, नीरक्तता *f.* हरितरोग *m.* ज्यांत रक्त कमी झाल्यानें हिरवा रंग येतो तो रोग *m.* रक्तन्यूनत्वामुळें स्त्रियांस येणारी पांडुरता *f.* Chlorot'ic *a.*
- Chock (chok) [O. Fr. *cuche*, a block of wood.] *v. t.* (पाचरीनें-पाचर ठोकून) मजबूत-गच्च करणें. *C. v. i.* (पाचरीप्रमाणें) गच्च वसणें. *C. n.* पाचरवजा ठोकळा *m.* पाचर *f.* अडकवण *n.* २ डोळा *m.* बेचकें *n.* खोबण *f.* [BOAT-CHOCKS आगवोटीवर रक्षक होडी-देवी ठेवण्याचा बेचकासारखा ठोकळा *m.*] *C. adv.* संपूर्ण, पुरा. Chock'ful, Choke'full *a.* पूर्ण भरलेला; as, "Speeches *C. of* puerile insolence." Chock'-tight *a.* घट्ट, मजबूत.
- Chocolate (chok'ō-lāt) [Sp. *chocolate*.—Mex. *chocolatl*—*choco*, cocoa and *latl*, water.] *n.* एक काफी-सारखें चाकोलेट नांवाचें पेय *n.* काहीं कृतीनें क्याकाओ-फळ जाळून त्यापासून तपकिरी रंगाची चहाकाफीसारखी पिण्याकरितां केलेली पूड *f.* *C. a.* काळसर-तांबूस-पिंगट रंगाचा, धुपेली रंगाचा.
- Choice (chois) [O. E. *chois*.—O. Fr. *chois*.—Fr. *choisir*, to choose.] *n.* निवड *f.* [TO MAKE *C. OF* निवड

करणें, पसंत करणें.] २ *the power of choosing, option*
 निवडण्याची मुखत्यारी *f* अधिकार *m*. ३ पसंती *f*, खुशी
f. ४ निवडक-निवडलेली वस्तु *f*. ५ *the best part*
 निवड *f*, उत्तमांश *m*, उत्तमभाग *m*. ६ निवड करण्या-
 करितां एक किंवा अनेक वस्तु *f. pl.* C. a. *select,*
excellent, precious निवडक, निवडीक, शेलका, अस्सल,
 पसंत, खातरीचा, नगजानगजीचा, संग्रहार्ह, उत्कृष्ट,
 उत्तम, उंचा, सरस, उमदा, वेंचक, नामी, अमूल्य. २
selected with care and due attention to preference
 निवडलेला. ३ (with of) *using with care* जपून
 खर्च करणारा, जोखून खर्च करणारा; as, To be C.
 of time or money. Choice-drawn *a.* (Shakes.) काळ-
 जीनें निवडलेला. Choice'ful *a.* पुष्कळ निवडी करणारा,
 चोखाळ. Choice'ly *adv.* काळजीपूर्वक. Choice'ness
n. उत्कृष्टता *f*, चोखपणा *m*. Hobson's choice
 (named from Tobias Hobson, the Cambridge
 carrier who let out horses and is said to have
 compelled customers to take the horse which
 happened to be next the stable door, or go with-
 out) हॉब्सनी निवड *f*, जुलमानें करावयास लावलेली
 निवड *f*, पाहिजे असल्यास देतो तें घ्या नाहीतर वाट धरा
 अशा धमकीनें करावयास लावलेली निवड *f*. To take
 one's choice आपल्या आवडीप्रमाणें वेणें.

Choir (kwīr) [O. Fr. *cuor*, Fr. *chœur*. L. *chorus*.-Gr.
choros, an advance in a ring.] *n.* a band of singers
 ख्रिस्ती देवालयांतील सेवाधारी गायकमंडळी *f*, उपासना-
 गीत प्रमुखपणानें म्हणणारी गायकमंडळी *f*. [A CATHE-
 DRAL CHOIR CONSISTS OF THE VICAR'S CHORAL OR
 MINOR CANONS, LAY-CLERKS, CHORISTERS. THIS BODY
 IS DIVIDED INTO TWO SETS OF VOICES SITTING IN
 THE SOUTH AND NORTH SIDES OF THE CHANCEL
 CALLED RESPECTIVELY DECANI AND CANTORIS WHO
 SING ANTIPHONALLY. BUT IN SOME CASES THE POSI-
 TIONS ARE REVERSED.] २ ख्रिस्ती देवालयांतील गाणाऱ्या
 मंडळीची जागा *f*, देवळांतील गायनस्थळ *n*. ३ *arch.*
 चान्सेल, कठड्यामुळें किंवा पडद्यामुळें देवळाच्या मध्य-
 भागापासून भिन्न झालेला देवालयाचा भाग *m*. C. v.
t. & v. i. एकत्र गाणें. Choir-organ *n.* ख्रिस्ती देवाल-
 यांतील प्रार्थनागीताबरोबर वाजविण्याचें वाद्य *n*. Chō'ral
a. belonging to a choir गाणाऱ्या मंडळीचा, गायकगणा-
 संबंधीं—विषयक. Choir-screen *n.* गायक मंडळीच्या
 स्थानापुढचा जाळीदार पडदा, कटिंजन *m*. Chō'ral,
 Chor'ale *n.* भजनगीत *n*, कीर्तन *n*. Chō'rally *adv.*

Choke (chōk) [A. S. *aceocian*, to suffocate; Icel.
koka, to gulp.] *v. t.* to stifle, to suffocate, to strangle
 गुदमरून-घुसमटून टाकणें-मारणें, नाकतोड दाबून-
 कोंडून-&c.-मारणें, नरडें *n*-नरडी *f*-गळा *m*-&c.-दाबणें
 or दाबून मारणें, दम *m*-श्वास *m*. कोंडून मारणें. २ to
 hinder or check (as growth, progress, &c.) वाढ खुंट-
 विणें, खुजट करणें. ३ to block up कोंडणें, बुजविणें,
 रोधणें. C. v. i. गुदम (सु) रणें, घुटमळणें, श्वास कोंडणें.

२ (esp. through violent emotion) ऊर *m.* दाटणे *g. of s.*, गळा *m.* दाटणे or भरून येणे *g. of s.*, गहिवरणे, गहिवर *m.* येणे *in con.*, घुसमटणे, सद्गदित होणे. Choked *a.* गुदसरलेला, श्वास कोंडलेला. Choke-damp कोळशाच्या खाणींत सांपडणारा विषारी वायु *m.*, खाणींतील विषारी हवा *f.* ही प्राणवायु आणि कर्व (carbon) ह्यांच्या मिश्रणाने होते. Chokeful *a.* आकंठ भरलेला, तुडुंब, कांठोकांठ, गळ्यापर्यंत, ओतप्रोत. Cho'ker *n.* दम-श्वास कोंडणारा. Cho'king *n.* श्वास-दम कोंडणे *n.* Chok'y *a.* दम कोंडणारे. To choke off अंत करणे, नाश करणे. २ मध्ये अडथळा आणणे. To choke up पूर्णपणे प्रतिबंध करणे. २ दम कोंडणे, दाबून टाकणे, गुदमरून टाकणे. White choker खिस्ती आचार्यांच्या गळ्याभोवती असलेला पांढरा गळपट्टा *m.* [चौकी *f.*

Chokey (chō'ki) [Hind. चौकी.] *n.* बंदीखाना *m.* २ Cholagogue (kol'a-gog) [Gr. *chole*, bile & *agogos*, leading, from *agein*, to lead.] *n.* *a* medicine to evacuate bile पित्तघ्न-पित्तनाशक-पित्तशासक औषध *n.*, पित्तरेचक *n.* Cholagog'ic *a.*

Choler (kol'er) [Gr. *chole*, bile & *rheir*, to flow.] *n.* पित्त *n.* २ *irascibility* तमोगुण *m.*, पित्तप्रकृति *f.*, पित्तस्वभाव *m.* ३ राग *m.*, क्रोध *m.*, क्रोध *m.* Chol'eric *a.* पित्ताने भरलेला. २ पित्तप्रकृतीचा. ३ तापट, तमोगुणी, तामसी. ४ रागीट, क्रोधाचा, क्रोधी.

Cholera (kol'er-a) [Gr. & L. *cholera*, from *chole*, bile. कोलेरा हा पित्तातिशयामुळे होतो अशी जुनी समजूत होती. त्यामुळे हे नांव पडले आहे.] *n.* कालेरा *m.*, हगभोक *f.*, कुळीक *f.*, विषू-शू-पू-चिका *f.* (according to माधवनिदान), पटकी *f.*, वाखा. [Inveterate or long-standing C. पुष्कळ दिवस राहिलेली पटकी *f.* Epidemic C. जरीमरी, महापारी, वाख्याची सांथ, पटकी. Spasmodic C. पायांत पेटके-वळ आणणारी पटकी. To be affected with C. पटकीने-वाख्यानं लागणे, पटकी-वाखा होणे. British C. बिलायतंत होणारी पटकी *f.* Asiatic C. एशियांत होणारी पटकी *f.* C. basillus विषूचिकार्जतु. Endemic C. सदोदितच कोलेरा. Cholera infantum or Cholera morbus मुलांना होणारा कालेरा. Sporadic Cholera तुरळक पटकी. (पटकीची सांथ नव्हे.)

Choltry (chōl'tri) *n.* प्रवाशांसाठीं मुशाकरखाना, ओरी, धमशळा *f.* सराई *f.* २ सभानंडप *m.* also Choul'try.

Chondroid (kon'droid) [Gr. *chondros*, cartilage gristle, a grain & *oid*.] *a.* कूर्चास्थिमय, कोमळास्थिमय. Chon'drin *n.* कूर्चास्थीचा मुख्य घटक पदार्थ *m.* Chondritis *n.* कूर्चास्थीचा दाह-अभिताप *m.* Chondro-gen'esis *n.* कूर्चास्थीची उत्पत्ति *f.* Chondrog'enetic *a.* Chondrog'raphy *n.* कूर्चास्थीचे वर्णन *n.* Chondrol'ogy *n.* कूर्चास्थीचे ज्ञान *n.*, कूर्चास्थिशास्त्र *n.*

Choose (chōōz) [A. S. *ceosan*, to taste.] *v. t.* to

make a choice of निवडणे, निवडून घेणे-काढणे, वरणे, पसंत करणे. २ (with the infinitive object) अमुकेक गोष्ट करण्याचा निश्चय करणे; as, He chose to visit the best of actual nations. ३ (esp. with the infinitive) to think fit, to be pleased (to do so and so) इच्छणे, मर्जीस-मनास-पसंतीस घेणे in. con. C. v. i. to make a selection, to decide निवडणे. Chose pa. t. Chosen pa. p. वरलेला, निवडक. २ वेंचक, वेंचलेला. ३ निवडक, आवडलेला. Choos'er n. पसंत करणारा, निवडणारा. Choos'ing n. निवडणे n, वरणे n, निवड f. [the C. of a husband by a woman स्वयंवर, the woman that chooses a husband स्वयंवरा, पतिवरा.] To choose sides बाजू पसंत करणे, खेळांत भिडू वांटून घेणे. Not much to choose between निवडण्यास मुळांच जागा नसणे, सर्व सारखेंच वाईट असणे. To pick and choose काळजीनें निवडणे.

Chop (chop) [Scot. chap, to strike; choppe a blow.] v. t. to cut with a quick and heavy blow तोडणे, खांडणे, कलम n. करणे, तोड or तोडा करणे. २ to make by this action सांकटून करणे; as, To Chop wide gaps. ३ (with about, away, down, off, through, from anything) in two, into pieces छाटणे, कलम करणे. ४ सागोती-मांस इत्यादि सांकटणे. ५ खुपसणे, घुसवणे; as, "You chop in the word offer;" "You chop so much uplandish in your tale." ६ fig. बोलण्यांत घोटाळणे, एकदम विसंगत आणि तुटक तुटक बोलणे; as, She was somewhat nervous and chopped her word. ७ चीर-भेग पाडणे, तडकवणे; as, "That rough thread of soil chopped by the blades of a hundred streams." C. v. i. (with at) (वर) घाव घालणे; as, Chopping at one of the trees. २ इडप घालणे; as, To C. at the shadow and lose the substance. ३ (with in or into) मध्यें विघ्न आणणे. ३ चीर पडणे, फाटणे, तडकणे. C. n. सांकटणे n, तोडणे n, कलम करणे n, &c. २ खंड m, खांड n, खांडोळें n, तोडा m, तुकडा m; as, A mutton C. ३ तोड f, तोडा m, फोड f; as, C. of timber. ४ तडाखा m, फटका m, चीर f, फट f. Chop'house n. शौनगृह n, खाटकाचें दुकान n, सर्व प्रकारची मांस पुरविणारी खाणावळ f. Chop'ped p. a. तोडलेला, सांकटलेला, कलम केलेला. Chop'per n. मांसाचे तुकडे करणारा खाटीक m- कसाई m. Chop'ping n. तोडणे n. कलम करणे n, सांकटणे n. २ बोलण्यांत घोटाळणे n. Chop-ping-block n. खाटकाचा ठोकळा m, घोडा m, घोडी f, नेट n. Chopping-knife n. मांस सांकटण्याचा सुरा m. Chop'py a. भेग-चीर असलेला, भेगाळ. २ खवळलेला, झुब्ध, अस्थिर; as, A C. sea.

Chop (chop) [Seems to be a variant of Chap which means to barter.] v. t. अदलाबदल करणे, साटेलोटें करणे. २ एकदम बदलणे; as, In the phrase 'to C. and change,' lit. & fig. वाऱ्यासारखें एकदम बदलणे. ३

खुद्द or तांडव or भांडण करणें, निकरावें भांडणें, वाक्-
तांडव करणें, कजेदलालीवर येणें; as, The counsel
chops with the judge. [To C. LOGIC हमरातुमरीचा
वादविवाद करणें.] C. v. i. (with *with*) अदलाबदल
करणें. २ एकदम बदलणें. [To C. ABOUT (AS WIND);
घोटाळणें, कोंडाळणें, घोटाळत जाणें. To C. AND CHANGE
WITH v. i. शी साटेंलोटे करणें, व्यापार करणें, क्रयविक्रय
करणें.] C. n. अदलाबदल *f*, साटेंलोटे *n*. २ दिशेची-
गतीची-स्थितीची-बदल *f*; as, "Like fortune, full of
chops and changes."

Chop(chop)[from Hindi. छाप, impression, print, stamp,
brand, from the root स्था, to make a stand.] *n*. छाप *m*.
२ a licence or passport made valid by means of
a seal छापी किंवा मोहोरबंद परवाना *m*. ३ प्रत *f*, जात *f*,
नंबर *m*; as, We are the first C. of the world.
Chop-house *n*. जकात घेण्याचें नाकें *n*, जकातकट्टा *m*.

Chop (chop) [A variant of Chap. Chop is usually
pl. and gener. used in contemptuous or humorous
application to men.] *n*. जाभाड *n*, दाभाड *n*. २
तोफेचें-दरीचें तोंड *n*. ३ फुगीर गालाचा मनुष्य *m*. ४
नदीच्या-खाडीच्या सुखाच्या दोहों बाजूंची जमीन *f*; as,
The chops of the channel. Chop-fallen *a*. निराश-
नाउमेद झालेले.

Chopsticks (chop'stiks) *n*. *pl*. सुरी व कांटे यांच्या ऐवजीं
वापरण्याच्या चिनी लोकांतील दोन लांकडाच्या किंवा हस्ति-
दंताच्या कांड्या *f*. *pl*, हस्तिदंती कांटे.

Choral, Chorale, see Choir.

Chord (kord) [L. *chorda*.-Gr. *chorde*, a gut, a string
made of a gut.] *n*. the string of a musical instrument
तंतु *m*, *pop*. तार *f*. २ *geom*. उया *f*, पूर्णज्या *f*,
गुण, चापकर्ण *n*, जीवा *f*, ३ स्वरमेळ *m*. ४ (of skin)
तांत *f*. C. v. t. to string, to tune तारा लावणें. C.
v. i. mus. to accord, to harmonize together स्वर-
मेळ होणें, ताल-सूर जमणें. २ मिळणें, जमणें. Chord
of an arch. कमानीची हंडी *f*. [The focal Chord
सनाभिज्या. Chord of contact संपर्कज्या. Chord of
quickest descent लघुत्तमावरोहणज्या *f*.

Chordee (kordē') [Fr. *corde*, *cordee*, *pa. p.* of *corder*,
to cord.] *n*. a painful inflammatory downward
curving of the penis पूयप्रमेह झाला असतां शिस्त्राचें
त्रासदायक वक्रोत्थान *n*.

Chorea (kō-rē'a) [Gr. *choreia*, dance.] *n*. med. *Si.*
Vitus's dance, a disease attended with constant
twitchings of the voluntary muscles एक प्रकारचा
विशेषकरून मुलींना होणारा वातरोग *m*, ह्यांत स्नायूंचे
अचके आले म्हणजे शरीर अनियमित प्रमाणांत हालतें
व ह्यांत ज्ञानतंतु व गतिदायक तंतू विकृत होतात,
मृत्यवात, कम्पदात.

Choreographythe, See Chorus.

Chorion (kō'ri-on) [Gr. *chorion*, the skin.] *n*. गर्भ-
पोषक कोश *m*, दुसरा गर्भकोश *m*, दुसरें गर्भवेष्टन *n*.

ह्यापासून वार उत्पन्न होते. २ (the true skin or cutis) चर्म *n.* ३ *bot.* वृक्षांच्या बियांची बाहेरील साल *f.* बाह्यत्वचा *f.* Chō'ria *pl.* Chō'roid *a.*

Chorister, vide Choir.

Chorography (kō-rog'ra-fi) [Gr. *choros*, a place & *graphein*, to describe.] *n.* भूगोलाचें विस्तृत वर्णन *n.* नकाशा *m.* Chorog'rapher *n.* परगण्याचा नकाशा काढणारा. २ प्राचीन स्थळांचा शोध लावणारा. Chorograph'ic,-al *a.*

N. B.—Geography deals with the earth in general; Topography, with particular places; but Chorography, though now little used, at one time covered the sphere of both.

Chorology (korol'o-ji) *n.* वनस्पति व प्राणी यांच्या मूलप्रदेशांचा विचार *m.* Chorolog'ical *a.* Chorol'ogist *n.*

Chorus (kō'rus) [L. *chorus*, a dance in a ring, a dance accompanied with song, a band of singers.] *n. pl.* Choruses (प्राचीन ग्रीक देशांतील नाटकांत व धर्मसंबंधीं उत्सवांत) नाचणारांचा ताफा *m.*, गायकनर्तकमंडळ *n.* २ नाटकाची प्रस्तावना म्हणणारा नट *m.* ३ *fig.* सूर्याभोवतीं फिरणारी ग्रहमाला *f.* ४ सहगायकमंडळ *n.*, सर्वांनीं मिळून गाणारी गायकमंडळी *f.* ५ सर्वांनीं मिळून एकदम म्हणण्याचें गीत *n.* ६ स्वरमेळ *m.* ७ पुष्कळ आवाज मिळून झालेला एक आवाज *m.*; as, A C. of laughter. ८ ध्रुवपद *n.*, आंकणकडवें *n.*, अस्ताई *f.* Choreograph'ic *a.* Choreo'graphy *n.* नृत्याचें अंकन *n.* Chō'ric *a.* Chō'rist, Chor'ister *n.* one of a choir फडांतला गवय्या, गायकगणांतला एक गाणारा, सहगायक. Celestial C. किन्नर *m.*

Chose, Chosen, See Choose.

Chose (chōz) *n. law.* वस्तु *f.*, खासगी मालमत्ता *f.*

Chough (chuf) *n.* यूरोपांत आढळणारा एक प्रकारचा कावळ्यासारखा पक्षी *m.* याचा रंग काळा असून चोंच लांब, बारीक व वांकडी असते आणि पाय तांबडे असतात.

Chouse (chows) [Prob. from Turk *chaush* in the sense of a "Turk" with the implied sense of a cheat.] *v. t.* to gull (colloq.) धुतारणें, मुंडणें, भोंदणें फसवणें, ठकवणें, दगलबाजी करणें; as, To C. one out of his money. C. *n.* (obs.) भोंदु *m.*, ठक *m.*, फसव्या *m.*

Chow-chow (chow'-chow') [of Chinese origin.] *n.* चिनी गोडें किंवा खारें लोणचें *n.* Chow-chow *a.* मिश्रित, पंचमेळ; as, C. sweetmeats.

Chowkeedar (chow'kē-dār') [Hindi. चौकी probably from Sk. चतुष्क, a quadrangular court-yard & दार Pers.] *n. a.* watch-man चौकीदार, पहारेकरी *m.*

Chowry, Chowrie (chow'ri) [Hindi. चौरी, from Sk. चामर, fly-flap]. *n.* the tail of the *Bos Grunniens* (चमर) used to whisk off flies, &c. चौरी *f.*, चवरी *f.*; चामर *n.* Holder of it चौरीवारदार, चौरी वारणारा.

Chowse (chous), same as Chouse.

Chrematistics (krēma-tis'tiks) [Gr. *chremata*, wealth.]
n. the science of wealth अर्थशास्त्र *n.*

Chreotechnics (krē'o-tek'niks) [Gr. *chreios*, useful & *techna*, art.] *n.* the useful arts esp. agriculture, manufactures, commerce उपयुक्त कला *f.*; कृषि-शिल्प-वाणिज्य इ. उपयुक्त कला *f. pl.*

Chrestomathy (kres-tom'atli) [Gr. *chrestos*, useful & *mathein*, to learn.] *n.* लेखरत्नमंजूपा *f.* सुभाषित-संग्रह, अवतरणें, वेंचे, उतारे (भाषेचें मार्मिक ज्ञान होण्या-करितां असा संग्रह केलेला असतो). Chrestomath'ic *a.*

Chrism (krizm) [A. S. *crisma*.—L. L. *chrisma*.—Gr. *chrisma*, an unguent, from *chriein*, to anoint.] *n.* ख्रिस्ती लोकांत विशेष वेळीं लावावयाचें संस्कारी तेल *n.*, प्रार्थनेन पवित्र केलेलें तेल *n.* Chris'mal *a.* संस्कारी तेलासंबंधीं. C. *n.* तेलाचा माठ *m.* बुधला *m.* Chris'matory *n.* संस्कारी तेल ठेवण्याचें भांडें *n.* Chris'om *n.* (*obs.*) बासिस्मा देतेवेळीं अभ्यंगस्नान झाल्यानंतर वापरण्याचा कपडा *m.*, तुणीचा लहान मुलाचा पांढरा कपडा *m.* २ देवाला अर्पण केलेल्या तेलानें प्रथम माखलेलें मूल *n.* Chrisom-child *n.* (*obs.*) प्राथमिक तेलाभ्यंगाच्या कपड्याचें मूल *n.* अर्भक *n.*

Christ (krīst) [L. *Christus*.—Gr. *Christos*, the Anointed, from *chriein*, to anoint. Christ means the Anointed, the appellation given to Jesus the Saviour, synonymous with the Hebrew *Messiah*, which see.] *n.* ख्रिस्त *n.*, अभिषिक्त. २ ख्रिस्तासारखा पुरुष *m.*; as, "Each man must be his own C. or he is no Christian." Christ-cross-row (kris'-kros-rō) *n.* (*obs.*) मूळाक्षरमालिका, मूळाक्षरें. Christ's-thorn *n.* एका प्रकारचें खाइस्तथार्न नांवाचें कांटेरी झाड *n.*, या झाडाचा ख्रिस्ताला मुकुट केला होता असें म्हणतात.

Christen (kris'n) [A. S. *crīstnian*, to make a Christian.] *v. t.* बासिस्मा देणें, जलसंस्कारद्वारा ख्रिस्ती करणें-ख्रिस्ती धर्मांत आणणें. २ to give a name, to denominate नाम-नांव *n.* ठेवणें-देणें, बारसें *n.* करणें; as, "C. the thing what you will." ३ (*obs.*) बासिस्मा देणें, ख्रिस्ती धर्मांत आणणें, (चा) मुहूर्त करणें, प्रथमच वापरणें. Christendom *n.* ख्रिस्ती स्थान *n.* यावत् ख्रिस्ती देश *m.* २ ख्रिस्ती धर्म *m.*-मत *n.*-पंथ *m.*, ख्रिस्ती धर्माचा स्वीकार *m.*; as, "A wide and still widening C." (opposed to Heathendom.) ३ (*obs.*) नांव *n.* संज्ञा *f.* (जलसंस्काराचे वेळची). ४ ख्रिस्तीमात्र लोक, यावत् ख्रिस्ती लोक *m. pl.* Chris'tening *n.* (v. V. 1.) *act.* (जलसंस्कारद्वारा) ख्रिस्ती करणें, बासिस्म्याचा समारंभ *m.* २ नांव ठेवणें *n.*, नामकरण *n.*, बारसें (among the Hindus); as, I was present at your C.; (among Christians) मी तुझ्या बासिस्म्याचे वेळेस हजर होतों, (among the Hindus) तुझ्या बारशास मी जेवलों होतों, तुझ्या बारशाच्या मीं घुगच्या खा-

ल्या आहेत. Christ-hood *n.* ख्रिस्तपणा *m.* पतितांना पावन करण्याची शक्ति *f.* जगांतील पाप वाहून नेण्याची शक्ति *f.* Christian *n.* (v. V.) ख्रिस्ती *m.* किरिस्तांव *m.* ख्रिस्त भक्त *m.* ख्रिस्ताचा अनुयायी *m.* २ *colloq.* मानवप्राणी, ख्रिस्ती देशांतील जन्मलेला मनुष्य *m.* C. a. ख्रिस्ताचा संबंधी; as, A. C. doctrine. २ ख्रिस्ती धर्मानुसारी; as, "The English are a C. people." ३ ख्रिस्ती धर्मासंबंधी; as, "A C. court." ४ *kind, beneficent* मायाळू, सौम्य; as, "The graceful tact; the C. act." Christianise *v. t.* ख्रिस्ती करणे, ख्रिस्ती धर्मांत आणणे-वेणे. Christ'ianism *n.* (obs.) ख्रिस्ती धर्म *m.* Christian'ity *n.* ख्रिस्ती धर्ममत *n.* ख्रिस्ती धर्माचे ओज *n.*—तेज *n.* ख्रिस्ती धर्माचे उन्नत वारे *n.* (obs.) ख्रिस्तीमंडळ *n.* ख्रिस्ती धर्माला शोभेल असे वर्तन *n.* Christian-like ख्रिस्त्यासारखा. Christianly *a.* Christianness *n.* (obs.) ख्रिस्ती धर्ममताशी ऐक्य *n.* Christ'liness *n.* ख्रिस्तमय झालेली अवस्था *f.* ख्रिस्ती रंगलेल्या मनाची स्थिति *f.* ख्रिस्तपदीं आसक्ति *f.* Christless *a.* ख्रिस्तविरहित, ख्रिस्ताच्या टिकाणीं पूज्यबुद्धि नसणारा. Christ'ly *a.* ख्रिस्तासारखा. Christian era ख्रिस्ती शक *m.* इसवी सन *m.* Christian name (as distinguished from surname) बाप्तिस्मा देतांना ठेवलेले नांव *n.*; as, Robert Scott, Robert हें ख्रिस्ती नांव आणि Scott हें आडनांव.

Christmas (kris'mas) [L. *Christus*, the Anointed & *mass* A. S. *macsse*, (1) the mass, (2) a church-festival. L. *messa, missa*, a dismissal, the mass. Usually said to be derived from the phrase *ite, missa est, go, you are dismissed*, used at the end of the service; in any case the derivation is from L. *missus, pa. p. of mittere*, to send away.] *n.* नाताळ *m.* ख्रिस्तजयंती *f.* हा सण २५ दिसेंबर रोजीं असतो. Christ'mas box *n.* नाताळचे वक्षीस *n.* नाताळचे वक्षिसाची पेटी *f.* २ नाताळांत चाकर लोकांना दिलेले पोस्त—इनाम *n.* बिदागी *f.* Christmas-cake *n.* नाताळाकरितां केलेली साहेबी पोळी-केक. (See Cake.) Christmas-card *n.* नाताळांत मित्रांनीं मित्रांना पाठविण्याचे कार्ड *n.* पत्र *n.* Christmas-day *n.* नाताळ *m.* Christmas Eve *n.* नाताळच्या महोत्सवाच्या अगोदरची (२४ दिसेंबरची) रात्र *f.* नाताळची पूर्वसंध्या *f.* Christmas-sheaf *n.* नाताळांतील गवताची पेंढी *f.* Christmas-tide, time *n.* नाताळचा समय. नाताळचे शेवटचे बारा दिवस. Christmas-tree *n.* खोलींत उभी केलेली लहान झाडाची (विशेषतः देवदाराची) फांदी *f.* या फांदीला नाताळांतील देणग्या टांगतात.

Chromatic (krō-mat'ik) [Gr. *chroma*, colour.] *a.* relating to colour रंगासंबंधी, वर्णविषयक. २ वर्णाने रंगाने उत्पन्न केलेला. ३ *mus.* द्विश्रुतिकस्वरासंबंधी, दोन श्रुतींचे अंतराचे स्वर ज्यामध्ये आहेत (असा जो ग्राम) त्यासंबंधी. [C. ABERRATION रंगापायन, रंगापेरण. CHROMATIC PRINTING रंगी बेरंगी छपील काम, निरनिराळ्या रंगांच्या शाईच्या ठशांनीं किंवा ठोकळ्यांनीं छापलेले काम

n. C. SCALE द्विश्रुतिक खरांचा ग्राम. C. SERIES (SOUND) ग्रामिक किंवा द्वादशस्वरी श्रेढी.] *Chromate n.* क्रुमेत, क्रुमिक अम्लाचें लवण *n.* *Chromatics n. pl.* वर्णप्रकरण. हा एक दर्शनानुशासनशाखाचा भाग आहे. *Chromatis'e v. t.* (दुसऱ्या वस्तूंत) क्रुमिक अम्लाचें लवण मिसळणें. *Chromatog'raphy n.* वर्णविद्या *f.* निरनिराळे रंग तयार करण्याची व देण्याची विद्या *f.* *Chromatol'ogy n.* रंजकद्रव्याचें पृथक्करण *n.*, रंजकद्रव्यशास्त्र *n.* *Chromatomet'er n.* वर्णप्रमाणक *m.*, वर्णप्रमाणपट *m.*, निरनिराळ्या रंगाची संदता किंवा तीव्रता सोजण्याचा कित्ता *m.* *Chromat'ophore* [Gr. *chroma* & *pherein*, to bear.] *n.* सरड्याच्या जातीच्या प्राण्यांच्या शरीरांतील वर्णपेशी, निरनिराळ्या रंगांच्या पेशी. *Chromatop'sia n.* दर्शनविकार, दृग्ज्ञानतंतूंच्या सुजेमुळें पदार्थ पिवळा दिसणें. *Chromatoptome'try n.* वर्णाकलनपरीक्षा *f.* दृष्टीला कोणत्या कोणत्या वर्णाचें कितीकिती ज्ञान (आकलन) होतें ह्या संबंधीं विचार *m.* *Chromogen n.* रंगोत्पादक (द्रव्य) *n.* ह्यांत कोणतेंही लवण मिसळलें असतां त्याचा रंग होतो. *Chromatype, Chromotype n.* क्रुमप्रकाशलेखन *n.*, क्रुमिक लवणानें प्रकाशलेख घेण्याची पद्धत *f.* *Chromo n.* (short for Chromolithograph) शिळेंवरच्या रंगी-बेरंगी-क्रुमछाप *m.* *Chromophore n.* वर्णधारीद्रव्य. ह्या वर्णधारी द्रव्यांत कोणतेंही लवण मिसळलें असतां त्याचा रंग होतो. *Chromophor'ous a.* रंगधारक, वर्णधारक. *Chromosphere, Chromatos'phere n. astron.* वर्णगोल. वर्णमुकुट, क्रुमचावरण, सूर्यविंबाच्या भोंवतालें रक्तावरण किंवा रक्तिमा.

Chromatography see *Chromatic.*

Chromatology see *Chromatic.*

Chromatopsia see *Chromatic.*

Chromogen see *Chromatic.*

Chromotype see *Chromatic.*

Chromopathy (*krōmōpathi*) *n.* वर्णचिकित्सा *f.* वर्णजलचिकित्सा *f.* (वर्णैः जलेन च चिकित्स्यते इति), निरनिराळ्या रंगांच्या बाटल्यांत ठेवलेल्या पाण्यावर सूर्यकिरणांचें कार्य झाल्यावर तें पाणी औषधासारखें वापरण्याची पद्धत.

Chromophore see *Chromatic.*

Chromosphere, Chromatosphere see *Chromatic.*

Chronic, -al (*kron'ik, -al*) [L. *chronicus*.—Gr. *chronos*, time.] *a.* बहुकाळासंबंधींचा. २ *med. of a long standing* जीर्ण, दीर्घकालिक, बद्धमूल, विलंबी, आस्ते आस्ते बळावत जाणारा व फार दिवस चालणारा (opposed to *acute*). *Chro'nic n.* जुनाटरोगी.

Chronicle (*kron'i-kl*) [Fr. *chronique*.—L. *chronica*.—Gr. *chronos*, time.] *n.* तीथवार टिपण, तवारीख *f.* रोजनामा *m.*, तारीखवार वृत्तांत *m.*, दिनवृत्त *n.* ३ *pl.* (old Test.) ख्रिस्ती लोकांच्या जुन्या कसारांतील 'कालवृत्तान्त' नांवाचीं दोन पुस्तकें. C. v. t. तारीखवार इतिहास लिहिणें. *Chron'icles n.* तारीखवार इतिहास कर्तव्ये.

Chronogram (kron'ogram) [Gr. *chronos*, time and *gramma*, a letter or writing.] *n.* कालश्लेष *m.*, एखादा-काल किंवा शक अक्षरांच्या रूपाने लिहिण्याचा अलंकार *m.* अशा अलंकारांत जीं अक्षरे संख्या दाखविण्यासाठीं वापरतात तीं उठक अशीं किंवा कांहींतरी विवक्षित रीतीने लिहितात; as, 'LorD haVe MerCie Vpon Vs' the total sum of the figures represented by the numeral letters (printed in capitals) gives the date 1666.

N. B.—In the above, the capitals L. is 50, M. 1000, D. 500, V. 5, C. 100, I. 1, V. 5 and V. 5, which numbers when added are 1666.

Chronograph (kron'o-graf) [Gr. *chronos*, time & *graphein*, to write.] *n.* सूक्ष्मकाललेखक *m.* हे यंत्र सूक्ष्म काल आपणच नोंदू शकते. **Chronog'rapher** *n.* शकावलीलेखक *m.* **Chronog'raphy** *n.* रोजनिशी-शकावली लिहिणे.

Chronology (kron-ol'o-ji) [Gr. *chronos*, time & *logia*, a discourse.] *n.* कालगणनविद्या *f.*, कालक्रम-निर्णयविद्या *f.*, कालानुपूर्व्यदर्शनविद्या *f.* **Chronol'oger**, **Chronol'ogist** *n.* कालक्रमवेत्ता, कालक्रमनिर्णायक. **Chronolog'ic,-al** *a.* (v. N.) कालगणनविद्येचा, काल-क्रमानुसार, कालक्रमविद्येविषयीं. **Chronolog'ically** *adv.* कालानुक्रमाने, कालानुक्रमाप्रमाणे.

Chronometer (kron-on'e-ter) [Gr. *chronos*, time & *metron*, a measure.] *n.* an instrument that measures time, as a clock, watch or dial काल समजण्याचें साधन *n.*, सूक्ष्मकालमापक यंत्र *n.* **Chronomet'ric,-al** *a.* **Chronom'etry** *n.* यंत्रद्वारा सूक्ष्मकालमापनकला *f.*

N. B.—Chronometer = सूक्ष्मकालमापन यंत्र. **Chronograph** = सूक्ष्मकाललेखक. Note the distinction.

Chrysalis, Chrysalid (kris'a-lis, kris'-alid) [Gr. *chrysalis*, the gold-coloured sheath of butterflies.] *n.* सौवर्णकोशस्थता *f.*, रूपांतरपूर्वावस्था *f.*, सुरवंदाचीं फुलपाखरे होण्याच्या अगोदर त्यांच्या कवचाची अवस्था असते ती. **Chrys'alid** *a.*

Chrysolite (kris'ō-lit) [Gr. *chrysos*, gold & *lithos*, stone.] *n.* रत्नविशेष, पुष्पराग, लसणा or लसण्या.

Chrystal (kris'tl) *n.* स्फटिक (कांचेसारखा), कांच (?), बिलोर (?). *C. a.* स्फटिकांचा. २ *fig.* निर्मळ. ३ स्फटिकवत्, स्फटिकासारखा चकचकित.

Chrystal or Crystal as spelt at present is not बिलोर or कांच but is स्फटिक only. We shall give the important history of this word under **Crystal**.

Chub (chub) [so called probably from its *chubbiness* or plumpness.] *n.* नदींतला एक लठ्ठ मासा *m.* **Chubbed, Chubby** *a.* short and thick गबदुल, गबदू. २ वाटोळा, गुरगुरीत. **Chub'faced** *a.* गालफुग्या, **Chub'biness** *n.* गबदुलपणा. **Chubby-faced,-cheeked** *a.* having a fat face फुग्या गालांचा. गरोळी गालांचा.

फुगीरगाल्या, गालफुग्या. To get C. and plump
(collog.) गालावर गाल *m.* चढणें *g. of s.*

Chubb, Chubb-lock (chub,-lok) [From the name
of its inventor, a London locksmith.] *n.* एक प्रकारचें
चोरकुलूप *n.*, चवचें कुलूप *n.*

Chuck (chuk) [Of imitative origin.] *n.* चकचक *n.*
करणें, (कोंबडी आपल्या पिलांना बोलावतांना जो
आवाज करते तो.) २ कोंबडीचें पिलूं *n.* ३ *fig.* लाडकें
मूल *n.*, बच्चा *m.*; as, Pray C. come hither. C. *v. i.*
to call as a hen चकचक करून बोलावणें, चकचक करणें.
२ मस्करीनें हासणें, मस्करी करणें. C. *v. t.* (कोंबडीच्या
पिलांना) चकचक करून बोलावणें.

Chuck (chuck) [Fr. *choquer*, to strike, cf. Shock.]
n. हनवटीला मारलेली टिचकी *f.* धक्का *m.* २ *mech. eng.*
फकडणारा चांद-चंद्रक, कातकामाच्या सांच्यावरील थाळी
f. ३ *collog.* प्रक्षेप. C. *v. t.* *to throw, to pitch*
फेंकणें, टाकणें, फकदिनीं—फकशिरी *adv.* टाकणें. २
(grain or powder or dry food, into the mouth)
फकी मारणें, फांकणें. [MATTER (PARCHED CORN-MEAL,
&c.) CHUCKED INTO THE MOUTH फकी *f.* (*v.* मार,)
फाका *m.* (*v.* मार), फक्का *m.*, बकणी *f.*, बकणा *m.*
(*v.* मार). ३ (under the chin) खालून आघात करून
हनवटी उचलणें *g. of o.* C. *interj.* फककन-कर-&c.

Chuckle (chuk'l) [From the 1st Chuck.] *n.* (गालां-
तल्या गालांत) स्मितहास्य, तोंडांतल्या तोंडांत हांसणें
n. २ कोंबडीचा चकचक शब्द *m.* C. *v. i.* *to laugh in*
a suppressed or broken manner गालांतल्या गालांत
हासणें, अंतर्दामीं आनंद पावणें. C. *v. t.* कोंबडीचें आपल्या
पिलांना चकचक करून बोलावणें. Chuckling *n.*

Chuckle (chuk'l) [Applied contemptuously to the
head and occasionally to other parts.] *n.* मोटा व
ओबडधोबड. C. *n.* अडाणी मनुष्य *m.* Chuckle-head,
n. मूर्ख, अकलज्ञान्य.

Chuff (chuf) [Perhaps a modification of
chub.] *n.* a coarse or stupid fellow मूर्ख मनुष्य
m., गांवढळ. C. *a.* गांवढळ, मूर्ख. Chuffiness
n. गांवढळपणा *m.*, गन्हारकी *f.* Chuffy *a.* गांवढळ,
असभ्य.

Chum (chum) [Perhaps an abbreviation of *comrade*
or *chamber-fellow*. Dr. Johnson calls it a term
used in the universities.] *n.* a room-mate esp. in
a college or university; an old and intimate
friend सहवासिक, बिन्हाडसोबती. मुख्यत्वेकरून एके
ठिकाणीं राहाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना हा शब्द लावतात. २
जिवलग मित्र *m.* C. *v. i.* & *v. t.* एका बिन्हाडांत रहाणें;
as, To C. together at a college. C. *v. t.* एकाच खो-
लींत दुसऱ्याबरोबर ठेवणें; as, To C. one person on
another. Chum'mage *n.* सहवासिक्त्व *n.*, एकाच खोलींत
दोन अगर जास्त इसम राहणें *n.* Chum'my *a.* एकत्र
राहण्यास योग्य असा, सहवसतियोग्य. C. *n.* धुरांडी
झाडणारा पोर *m.* २ बिन्हाडसोबती *m.*

Chump (chump) *n.* [An imitative word expressive of the thick end of anything.] *n.* ठोकळा *m.*, ठिकी *f.*, ओंडा *m.* २ the but-end of anything, called also *chump-end* जड बुडखा *m.*; as, The chump of a loin of mutton. ३ (jocosely applied to the head) डोकें. [OFF HIS CHUMP *adv. phrase*, off his head देहभानावर नसतांना.] ४ मट्ट *m.*, टोणपा *m.* Chump-chop *n.* बुडाच्या जवळचा तुकडा *m.*

Chunam (chuna'm) [Hindi. चुना, from Sk. चूर्ण, lime.] चुना *m.*, सुधा (S). Terrace or floor of C. or C. work चुनेगच्ची *f.* Making of a C. floor गच्चिगिरी *f.* Of C. work चुनेगच्चीचा.

Church (church) [O. E. *chirche*, *cherche*.—A. S. *circe*, *cyrice*, (the *c*'s all hard), from Gr. *kyriakon*, the Lord's house, from *kyrios*—the Lord] *n.* a building set apart for christian worship सार्वजनिक ख्रिस्ती देवालय *n.* (चापल किंवा आरेटरी नव्हे. चापल किंवा आरेटरी हीं खासगी उपासनामंदिरे आहेत.), चर्च *n.* 2 a body of believers, church as the community or whole body of Christ's faithful people collectively एकूळेसिया, ख्रिस्ती समाज *m.* [Church militant—the church on earth considered as warring against the powers of evil पापप्रतिकारी एकूळेसिया, पापविरोधक एकूळेसिया, पापाशीं झगडणारा-युद्ध करणारा ख्रिस्ती समाज *m.* Church triumphant, the portion of the church which has overcome the world and entered into glory (स्वर्गातील) विजयी एकूळेसिया, जितपाप एकूळेसिया, नष्टपाप एकूळेसिया, पापजित एकूळेसिया, पापावर जय मिळविलेला ख्रिस्तसमाज *m.*, पापाचा नाश करून शाश्वत सुखाचा आस्वाद घेणारा ख्रिस्ती समाज *m.* Visible Church the church as visibly consisting of its professed members upon earth पृथ्वीवरील दृश्य एकूळेसिया. Invisible or mystical Church अदृश्य एकूळेसिया. Church universal or catholic काथोलिक-सार्वत्रिक एकूळेसिया.] ३ ख्रिस्ती धर्मशाखा *f.*; as, The primitive Church, the Latin Church, the Greek Church, the Orthodox Church, the Gallican Church, the Nestorian Church, &c. &c. [The High Church प्राचीन काळचीं धर्ममते व रीतभात यांजकडे लक्ष देणारे इंग्लंडातील एकूळेसियेचे लोक. The Low Church सोळाव्या शतकातील प्राटेस्टंट धर्मसुधारकांच्या मतांकडे अधिक लक्ष देणारे इंग्लंडातील एकूळेसियेचे लोक. The Broad Church प्राचीन ख्रिस्ती धर्माच्या रीतीभातींकडे विशेष लक्ष्य न देणारे इंग्लंडातील एकूळेसियेचे लोक. The Established Church (राज) संमत एकूळेसिया, सरकार-मंजूर एकूळेसिया. ४ a congregation of local Christians ख्रिस्ती मंडळी *f.* [Church court ख्रिस्ती धर्मासंबंधी खटल्याचा निवाडा लावणारे कोर्ट *n.*] Church *v. t.* (उपकारस्तुति करण्यास) प्रसूतिसंकटांतून पार पडल्यानंतर देवळांत जाणें, लग्नानंतर-बाळंतपणानंतर देवळांत जाणें. Church-

ale n. निम्नतां सणाच्या उत्सवासाठीं केलेली पिण्याची
 गूळ दारू f. २ एल दारूचा पानोत्सव n. Church-
 bench n. ख्रिस्ती देवळाच्या देवघांतील वांक n. Church-
 going n. नित्यनियमानें देवळांत जाणे n. Church-
 ing n. प्रार्थनेकरितां प्रथम देवळांत जाणे n. Church-
 ism n. धर्मसंप्रदायित्व n, कोणत्याही धर्माचा सं-
 प्रदायी असणे n. Churchless a. ख्रिस्ती धर्मसंप्रदाय
 किंवा कोणताही धर्मसंप्रदाय न मानणारा. Churchman
 n. पवित्र काथोलिक एक्क्लेसियेचा सभासद n, अँग्लिकन
 धर्माचा अनुयायी-पंथी. २ ख्रिस्ती धर्माधिकारी m.
 Church-owl n. पांढरें घुबड n. Church-rate n. ख्रिस्ती
 देवळाच्या खर्चाकरितां दिलेला कर m. Church service
 n. देवळांतील सार्वजनिक प्रार्थना f. उपासना. २
 प्रार्थनेचें पुस्तक n. Church-text n. लांबट आणि ठळक
 अक्षरांची छपाई f. Church warden n. a lay hono-
 rary officer of a parish or district church elected to
 assist the incumbent in the discharge of his
 administrative duties देवालयरक्षक m, देवालयव्यव-
 स्थापक m. हा त्या देवालयांतील मुख्य आचार्याला त्याच्या
 कामांच्या व्यवस्थेंत मदत करितो. ह्याला पगार नसतो.
 Church-way n. देवळास जाण्याचा मार्ग m. Church-
 woman n. (इंग्लंडांतील) धर्मसंस्थेची सभासदोण f.
 Churchy a. एक्क्लेसियेचा किंवा धर्ममताचा फाजील
 अभिमानी, धर्मकार्यतत्पर, धर्माचा निदिध्यास असणारा.
 Church-yard n. ख्रिस्ती देवळाच्या जमणांतील स्मशान n,
 म्रेतभूमि f, मरुण n, कबरस्थान n. Church-history n,
 एक्क्लेसियेचा इतिहास, धर्माचा व धर्मसंस्थेचा इतिहास
 m, धर्माचा व धर्मकांतीचा इतिहास m, धर्मासंबंधी
 इतिहास m.

Churl (churl) [A. S. *ceorl*, a freeman of the lowest
 rank, a man, a husband.] n. a surly, rude, ill-
 bred fellow दुसऱ्याच्या जमिनीवर खपणारा स्वतंत्र
 मनुष्य m. (Eng. Hist.) अतिशय हलक्या दर्जाचा
 स्वतंत्र मनुष्य m, (गुलाम नव्हे), अकुलीन. २ शेतकरी
 m, तुसडा-मत्सरी, कुरठा मनुष्य m, अडाणी मनुष्य m,
 असभ्य, दुर्जन, गांवडळ, धुसधुसळ्या. ३ a selfish miser,
 a niggard कंजुष, कृपण, चिक्कू, कडू. C. a. गांवडळ,
 आपस्वार्थी, कडू, आपलपोटी. Churl'ish a. rude,
 surly, sour तुसडा, तुसड, द्राष्ट, दुष्ट, दुःशील, दुः-
 स्वभाव, खाष्ट. ३ आपमललबी, लोभी. ३ कठीण,
 कठोर; as, A C. nature of minerals खनिज पदार्थांचा
 कठीणपणा m. Churl'ishly adv. (v. A.) कुरडेपणानें,
 तुसडेपणानें, द्राष्ट होऊन. Churl'ishness n. (v. A.)
 कुरडेपणा m, तुसडेपणा m, दुष्टपणा m, दुःशीलता,
 कंजुषपणा m, f, असभ्यता f, कठोरपणा m, दुःस्वभाव m.

Churn (churn) [A. S. *ceren*, *cyrin*, a churn.] n. रवी
 f, मंथा m, घुसळणी f, m. [LOOP OF THE FIXED PART OF
 A C. मांजरी f.] C. v. t. घुसळणे, मंथणे, घुसळण n-मंथन
 n. करणे g. of o. २ जोरानें हालविणे. [MATTER (CURDS)

TO BE CHURNED घुसळण n. MATTER OBTAINED BY CHURNING घुसळण n.] C. v. i. घुसळणें, मथणें. C घुसळण n, जंथन n, मथन n. २ ताकाचें एक वेळचें लोंगी n. Churn-rope n. रविडोर m, मंथरी f, आंरणी f, करणी f, मांजरी f. Churn-staff n. रवी f. Knob or head of a C. माथा-माथ्या m, झळलें n. Hand-churn n. हातरवी f. Post, pillar, stake, &c. with which the C. is connected घुसळखांड m, ताकमेड f. Churned p. (v. V.) घुसळलेला, &c., घुसळीव, मंथित.

chutnee, Chatney (chut'nē) [Hind. चटणी.] n. चटणी f.

chyle (kil) [Gr. chylōs, juice, from cheein, to pour, whence also Chyme.] n. anat. the milky fluid prepared from chyme पोटांत पचलेल्या अन्नाचें-आमाचें रूपान्तर n, अन्नरस m, रस m, धातुप m, आहार-सार m. Chylā'ceous, Chylif'ic, Chyl'eus a. belong- ing to chyle अन्नरसासंबंधीं, अन्नरसाचा, धातुपाचा, २ धातुपमय, आहारसारमय. Chylifac'tive, Chyli'fic- atory, Chyl'opoit'ic a. अन्नरसकारक, अन्नरसोत्पादक, Chylificā'tion n. धातुपीडवन(क्रिया). Chyli'fy v. t. & n. i. आमरसाचा धातुप करणें-होणें. Chylā'ria n. पांढरी लघ्वी होणें n, लघ्वींतून पांढरा धातुप जाणें.

A. B.—अन्न पोटांत गेल्यादरोबर प्रथम त्याचा आमरस (chyme) बनतो. नंतर हा आमरसापासून धातुप (chyle) बनवून ही उत्पन्न होतात. धातुप धातुपवाहिनींत जातो; व मळ मळारासांत जातो.

chyme (kīm) [Gr. chymos, from cheein, to pour, see Chyle.] n. the modification which food assumes in the stomach आमरस m, अर्धपक अन्न n. Chyme हा Chyle चा एक पूर्व भाग आहे. Chymificā'tion n. अन्नाचा परिणाम-आम होण्याची क्रिया f. Chym'ify v. t. पचलेल्या अन्नाचा परिणाम आम करणें. Chym'ous a. आमर- साचा, आमरससारखा.

Chymist, see Chemist.

cibarious (si-bā'ri-ous) [Fr. cibus.--L. cibarius, food.] a. pertaining to food, edible अन्नाचा, अन्नमय, खाद्य. Cibation [L. cibatio, fr. cibare, to feed.] n. अन्न खाणें n.

Cicatrix (sik'-ā'triks) [L. cicatrix, a scar.] n. also Cicatrice. pl. Cicatrices. वण m, चट्टा m, क्षतचिन्ह n, माव f. २ झाडांच्या सालीवरची माव f. ३ छाप m, ठसा m. Cicatric'ula n. (लहान) वण m. (झाडाचें पान पडल्यावर जो रहातो तो.) Cicatrizā'tion n. खपली-खवंद धरणें n, सिध्दीभवन n. Cic'atrize v. t. to make to heal जखम भरेसा-खपली धरेसा करणें (a wound). C. v. i. to heal माठणें, माठळणें, भरणें-भरून घेणें, खपली धरणें.

Cicerone (sis-e-rō'ne) [It. cicerone, a guide, orig. a Cicero.--L. Cicero acc. Ciceronem, the great orator of Rome, 'the speaker of speakers' at Rome; and certainly, in a party of sight-seers, the guide is

the chief speaker. It is no compliment to the great orator to call the glib-patterer of a show-place a Cicero. It. *pl.* Ciceroni. Eng. *pl.* Cicerones. परकीय लोकांस स्वदेशांतील प्राक्कालीन व अपूर्व पदार्थ दाखविणारा, अपूर्व पदार्थ दाखविणारा, अपूर्ववस्तु-दर्शक. C. *v. i.* वाहेर गांवच्या लोकांस स्वदेशांतील पदार्थ दाखविणें. Cicerō'nian, Ciceron'ic *a.* सिसरोच्या भाषासरणीसारखा. Cicerō'nianism *n.* सिसरोची भाषा-सरणी *f.* सिसरोच्या लेखनपद्धतीचें अनुकरण *n.* Cice-ron'ism, Ciceron'age, Cicerone'ship *n.* अपूर्वपदार्थ-मार्ग दाखविण्याचें काम *n.* सीसरोई *f.* Ciceronian *n.* सिसरोच्या भाषेचा अभिमानी, सिसरोसारखी भाषापद्धति उचलणारा-उतरणारा.

Cider (sīdēr) [L. *sicera*, a strong drink.] *n.* अॅपल नांवाच्या फळाचा खतखतवलेला रस *m.* २ (R) दारू *f.* Ci'derand *n. colloq.* अॅपल नांवाच्या फळांचा रस व दारू यांचें मिश्रण *n.* Ci'der-cup *n.* दुसरे पदार्थ घात-लेलें अॅपलांचें गोड पेय *n.* Ci'derkin सायडरची हल-क्या प्रतीची दारू.

Cidevant (sē'-de-vong') [Fr. from *ci* = *ici* (from L. *hicce*, here and *devant*, representing L. *de*, *ab ante*, lit. 'of from before.')] *a. former, late* माजी, मागला, मागचा, पूर्वकाळचा, गतकालीन; *as, A C.*

Ciel, see Ceil. [Governor.

Cierge (sērj) [Fr.—L. *cera*, wax.] *n.* धर्मविधीच्या वेळीं ख्रिस्ती देवालयांत लावावयाची मेणवती *f.* See Cerge.

Cigar (si-gär') [Fr. *cigare*, Sp. *cigarro*, orig. the name of a kind of tobacco in the island of Cuba.] *n.* विडी *f.* चुट्टा *m.* सिगार. Cigarette' *n.* कागदाची विलायती तंबाखूची विडी *f.* लहान विडी *f.* सिगार.

Cilia (sil'i-a) [L. *cilium* (*pl.* cilia). hair of the eyelid, eyelash.] *n.* पापणीचे केंस *m. pl.* २ फळावरचा कांटा *m.* लव *f.* ३ केशतुल्यइंद्रिय *n.* केशेंद्रिय *n.* Cil'i-ary *a.* पापणीच्या केंसासंबंधीं, पक्षमासंबंधीं. Cil'i-ate, Cil'i-ated *a.* केंस-लव असलेला. Cilif'erous *a.* केंस-लव धारण करणारा. Cil'iform, Cil'iiform *a.* पापणीच्या केंसाप्रमाणें बारीक-नाजूक.

Cilice (sil'is) [Gr. *kilikion*, a cloth made of the hair of the goat of Cilicia in Asia Minor.] *n.* सिलिस नांवाच्या लोंकरीचा कपडा *m.* Cilic'ious *a.* made of hair सिलिस नांवाच्या लोंकरीचा, सिलिशियांतील बोकडाच्या केशांचा, केशनिर्मित. [(Scimiter).

Cimeter (sim'èter) *m.* खंजीर *m.* कट्यार *f.* बरची *f.* also

Cimmerian (sim-è'ri-an) [L. *Cimmeris*, a mythical people.] *a.* अतिशय अंधाराच्या जागेंत राहणाऱ्या लोकांसंबंधीं. २ अतिशय-गाढ (अंधार), घोर (अंधार), तमोमय.

Cinchona (sin-kō'na) [So called after the Countess of Chinchon, the wife of the Viceroy of Peru, who was cured of a fever by it in 1638 and who

assisted in spreading the remedy.] *n.* (*bot.*) the Peruvian bark, vide Quinine. सिंकोनाचें झाड *n.*, सिंकोना. या झाडापासून कोयनेल तयार करितात. *2 med.* सिंकोनाची साल *f.* Cin'chonā'ceous, Cinchon'ic *a.* सिंकोनासारखें-असणारें, सिंकोनासंबंधीं. Cin'chonia *n.* सिंकोनाच्या सालींतील आल्कलीसारखें कारकद्रव्य, सिंकोनिन. Cinchonin'ic *a.* Cinchonisā'tion *n.* Cin'chonise *v. t.* सिंकोन्याचे गुणरूप उत्पन्न करणें. Cin'chonism *n.* प्रमाणापेक्षां जास्त कोयनेल किंवा सिंकोना घेण्याचा परिणाम (म्हणजे ऐकूं कमी येणें, कानटाळ्या बसणें, घेरी येणें वगैरे).

Cincture (singk'tūr) [L. *cintura*, a girdle from *cingere*, *cinctum*, to gird.] *n.* पट्टा *m.*, कमरबंद *m.*, मेखला *f.* *2* हद्द *f.*, सीमा *f.*, मर्यादा *f.* *C. v. t.* पट्टा घालणें. Cinct *a.* पट्टा घातलेला, मेखलायित, घेरलेला, वेष्टलेला, मर्यादित. Cinc'tured *a.*

Cinder (sin'dēr) [A. S. *sinder*, dross.] *n.* कोळपलेला—कोळजलेला कोळसा *m.* *2* भुसा *m.*, भुगा *m.* राख *f.* *n.* *3* *slang.* हुशारी आणण्याकरितां चहा, सोडावाटर, इत्यादिकांत घालावयाची ब्रांडी *f.*, विहस्की *f.* Cinderei'la *n.* स्वैपाकघरांत काम करणारी बाई *f.* Cin'dery *a.* Hot cinders फोपेटा *m.*, फुपाटा *m.*, मुमी (मू) *r n. m.*

Cinerary (sin'e-ra-ri) [L. *cinerarius* from *cinis*, ashes.] *a.* भस्माचा, भस्म-राख ठेवण्याचा. Cinerā'tion *n.* भस्मीकरण *n.* Cinerāt'or *n.* प्रेतें जाळण्याची भट्टी *f.* Cinē'real, Cinē'reous, Cineri'tious *a.* भस्मवत्, भस्मतुल्य, भस्मवणें, राखेसारखा, भस्मरंगी, करडा, भस्मी. Cineres'cent *a.* भस्मवणें असलेला, भस्मरंगी, करडा.

Cinnabar (sin'abar) [L. *cinnabaris*, Gr. *kinnabari*, a dye, vermilion.] *n.* (*min.*) vermilion झंजिफ्रा, रक्तपारद *m.* Fictitious C. हिंगुळ *m.* Cin'nabar *a.* हिंगुळासारखा. Cinnabar'ic, Cinn'abarine *a.* रक्तपारदयुक्त, लालपाण्यासंबंधीं.

N. B.—Cinnabar is the red or crystalline form of mercuric chloride.

Cinnamon (sin'-a-mon) [L. *cinnamomum*.—Gr. *kunnamomon*.—Heb. *qinnamon*, said to be of Malay origin, (Malay.) *kayu manis* from *kayu*, wood & *manis*, sweet.] *n.* दालचिनी *f.*, कलमी दालचिनी *f.* *C. a.* दालचिनाची, दालचिनीच्या वर्णाचा. Cinnam'ic *a.* Cin'namon'ic *a.* दालचिनीपासून मिळालेला, दालचिनीचा. Cinn'amon-stone *n.* एक जातीचा दगड *m.* हा सिलोनांत सांपडतो. ह्याचा रंग दालचिनीसारखा म्हणजे तांबूस पिंगट असतो व त्याचीं रत्नें करितात.

Cinque (singk) [Fr.—L. *quinque*, five.] *n.* पांच. *2 mus.* पंचकडी. *3* पंजा; as, इस्पिकचा पंजा (used in games such as at dice or cards), (*colloq.*) पंचमी. *C. foil n. arch.* पांच कमानांचें फूल *n.* हें चिलखतावर काढलेलें असतें. *2 bot.* पांचपातीचें गवत. *C. Ports n. pl.* इंग्लंडच्या दक्षिणेकडील पांच जुनाट बंदरें:—सँडउइचू, डोव्हर,

हाइथ, रोम्नी, हेस्तिग्स. C. spotted a. (Shakes.) पांच ठिपके असलेला. [also Scion.]

Cion (si'un) n. a graft कलम n. २ कोम m, अंकुर m.
Cipher (si'fer) [Ar. sifr, empty, a translation from Sk. शून्य, empty, cipher.] n. an arithmetical character आंकडा m, आंख m, खूण f. २ a mark for nothing पूज्य n, शून्य n. ३ an occult writing गूढलिपी f, गुप्तलिपी f, सांकेतिकलिपी f. [SOME PARTICULAR CIPHERS ARE अंकलिपी OR अंकभाषा f, चिकारी f. OR चिकारीबोली OR भाषा f, फुलकारी OR फुलारी f. OR फुलकारी बोली OR भाषा, फुलारी, &c. छत्रबंध m, मिताक्षरी f.] ४ कवडी मोलाचा मनुष्य- जिन्नस m. ५ (obs.) भाषा f. ६ a mere or nominal person टिकोजी, टिकोबा, टिक्याचा धनी m, दिपाचा कवडा m. ७ अनेक अक्षरांचें एक अक्षर करणें n. Cipher v. i. हिशोब m. करणें, आंकडे मांडणें; as, It was certain he could write and cipher too. २ (with out) (जी लिपी प्रचारांत नाहीं तिचा) अर्थ लावणें. C. v. t. गूढलिपी लिहिणें, २ (obs.) दर्शविणें, अक्षरानें दाखविणें. Ci'phering n. गूढलिपी उलगडणें n. Cipher-key n. (Shakes.) गुप्तलिपी उलगडण्याची किल्ली f.

Circe (sērsi) [L. or G.] ग्रीक किंवा ल्याटीन पुराणांतरींची ससी नांवाची मोहिनी. हिने दिलेले पेय जो पिई तो डुकर होत असे अशी हिच्याविषयीं दंतकथा आहे.

Circean (sēr-sē'an) [L. circeus.] a. ससीसंबंधीं-सारखा. Also Circean. See Circe.

Circinate (sēr'si-nāt) a. bot. कुंडलाकार; as, C. leaves.

Circinus (sēr'si-nus) n. astron. a name of a southern constellation कर्कटराशी f.

Circle (sēr'kl) [L. circulus, dim. of circus, a ring, circle.] n. वर्तुळ n, वर्तुल n, मंडल n, वृत्त n, कुंडली f. [The Area of a C. वर्तुलक्षेत्र n-फल n. The fourth part or quadrant of a C. वर्तुलपाद n, पाद n. The Great C. महदृत्त n, बृहदृत्त n. The Small C. लघुवृत्त n. A Segment of a C. वर्तुलखंड n, वृत्तखंड n. The eccentric C. प्रतिवृत्त n, प्रतिवर्तुल n.] २ compass, circuit, district, region मंडल n, चक्र n, मंडलभूमि f, वृत्तभूमि f; as, On the C. of a forest. ३ a band, a body, a ring मंडळी f, (C. of men) चाकोळें or चाखोळें n, कोंडाळें n, परिषद् f. ४ कडे n, घेर. [Reasoning in a Circle logic. चक्रोक्ति, अन्योन्याश्रयदोष m, आत्माश्रयदोष m, चक्रानवस्था f.] ५ फेरा m. ६ astron. चक्रयंत्र n; as, A Mural C., A Reflecting C. ७ चक्राकार घटमाला. दीर्घसूत्री भाषण n. ९ वेढा m, परगणा m; as, The several C. s. of the empire. C. v. t. to enclose वेढा-फेरा घालणें, वेष्टणें; as, He lies C.d with evil. २ प्रदक्षिणा करणें; as, Other planets C. other suns. ३ to revolve round फेरा m- फेरी f- गरका m- &c. मारणें-घेणें-&c. with भोवतालीं of o. C. v. i. to move circularly फेर m- फेरी f- गरका m- गिरकी-&c- खाणें-घेणें

(रां) and intens. गरगर (गरारां) फिरणें-जाणें. Circle described about a figure क्षेत्रपरिगतवृत्त *n.* C. inscribed in a figure क्षेत्रांतर्गतवृत्त *n.* C. of altitude उन्नतांशवृत्त *n.* C. of azimuth दिगंशकोटिवृत्त *n.* C. of curvature वलमानवर्तुल *n.* C. of declination ध्रुवप्रोतवृत्त *n.*, खगोलविषुववृत्तार्शीं समांतर वर्तुळ *n.* C. of illumination प्रकाशवृत्त *n.* C. of latitude कदंबप्रोतवृत्त *n.*, शरवृत्त, अक्षांशवृत्त. C. of perpetual apparition ध्रुवापासून कोणत्याही स्थळाच्या अक्षांशापेक्षां कमी अंतरावर राहणाऱ्या ताऱ्यांचें कक्षावृत्त, ह्या वृत्तांत फिरणारे तारे सदोदित त्याच स्थळाच्या क्षितिजाचे वर फिरतात, नित्यदृश्यकक्षावृत्त, सार्वदिकतारोदयवृत्त. C. of occultation अदृश्यध्रुवापासून अक्षांशापेक्षां कमी अंतरावर फिरणाऱ्या ताऱ्यांचें कक्षावृत्त, नित्यादृश्य कक्षावृत्त. C. of the celestial sphere गोलाचें वर्तुळ, खगोलीयवृत्त *n.* Cir'cler *a.* वर्तुलाकार. Cir'cler *n.* गुंडाळणारा *m.* Cir'clet *n.* लहान वर्तुळ *n.*, कडें *n.* २ माला. Cir'cling *n.* चक्राकारगति *f.*, भवंड *m.* Any point within a C. वर्तुलांतर्बिंदु *m.* The Arc of a C. कंस *m.* Concentric C. एककेंद्रवर्तुळ *n.*, समकेंद्रवर्तुळ *n.* Cutting C.s (अन्योन्य) छेदकवर्तुळें. Diurnal C. अहोरात्रवृत्त *n.* Dress-circle *n.* रात्रीच्या पोशाखानें येणाऱ्या लोकांकरितां राखून ठेवलेली नाटकगृहांतील पहिली ग्यालरी *f.* Equal C.s समानवर्तुळें. Equatorial C. विषुववृत्त. External contact C. बाहेरून छेद करणारें वर्तुळ, बाह्यस्पर्शवर्तुळ. A Figure described about a C. वृत्तोपरिगतक्षेत्र. The Great C.s through the poles चाम्योत्तरवृत्त, रेखावृत्त. Polar Cs. उत्तर आणि दक्षिण ध्रुवापासून २३ $\frac{1}{2}$ अंशांवरची दक्षिण व उत्तर ध्रुवांकडील वर्तुळें, ध्रुववृत्तें. Circles touching circles स्पर्शक वर्तुळें.

Circuit (sèr'kit) [Fr. circuit, circumire, circurie, from L. circuitus, from circum, around & ire, to go.] *n.* the act of moving or passing round वाटोळ्या वाटोळ्या मार्गानें जाणें *n.*, फेरा *m.*, गिरकांडा *m.*, *dim.* गिरकांडी *f.* (*v.* देणें, मारणें, घेणें), धिरटी *f.* (*v.* घालणें), गरका *m.* (*v.* घेणें-मारणें), वळसा *m.*, भोवांडा *m.* [To FETCH (R). OR MAKE OR TAKE A. C. फेरा-फेरी खाणें-घेणें, गरका मारणें-घेणें, धिरटी घालणें.] २ परिभ्रमण, परिवर्तन *n.*; as, The periodical C. of the earth round the sun. ३ the line real or imaginary described in going round any area परिघ *m.*, मंडल *n.*, मंडलभूमि *f.*, मंडलपथ *m.*; as, The C. of electricity. ४ *fig.* हालचालीचा-खटपटीचा प्रांत *m.*-प्रदेश *m.*-परिघ *m.* ५ a circular journey, a round फिरती *f.*, फेरी *f.* ६ फिरतीचा-फेरीचा प्रांत *m.*, न्यायाधिशांच्या-एखाद्या अधिकाऱ्याच्या फिरतीचा-स्वारीचा प्रांत *m.*; as, A C. of a judge. ७ घेर *m.*, फेर *m.*; as, The C. of Ireland is 1800 miles. ८ चक्रवेष्टन *n.*, कुंडलाकृति वस्तु *f.*, कुंडल *n.*; as, "The golden C. on my head". ९ (*obs.*) श्रीरामचंद्रिका भाषण *n.* C. *v. t.* (ला) भोवंडा-गिरकी घेणें.

चक्राकार फिरवणे, भोंवतीं जाणे. *C. n. i.* चक्राकार-भोंवतीं फिरणे. *Circuiteer' n. spec.* फिरता न्यायाधीश. २ फेरी करणारा, भोंवतालीं जाणारा. *Circū'itous a. round-about, indirect* फेऱ्याचा, घेऱ्याचा, गिरक्याचा, गिरकांड्याचा, भोंवांड्याचा; *as, A. C. road.* २ द्वाविडी प्राणायामाचा; *as, A. C. manner of accomplishing an end.* *Circū'itously adv.* फेऱ्यानें, फेरा घेऊन. *Circu'ity n.* चक्राकारगति *f.* लीवसूत्रिक गति *f.* *Circuit judge* फिरता न्यायाधीश *m.* *Divided circuit* विभक्त मंडळ *n.* *To make a circuit* फिरतीवर जाणे.

Circular (sēr'-kū-lar) [*L. circularis, from circulus, circle.*] *a.* चक्राकार, मंडलाकार, चक्रवत्, वृत्ताकार, वाटोळा. [*C. TOUR* पुन्हा आरंभस्थानांतच शेवट होणारा प्रवास, प्रवासप्रदक्षिणा *f.*] २ चक्ररूपी, अन्योन्यपर्यवसायी, एकमेकांत पर्यवसान होणारे; *as, "The life of man is a perpetual war, in misery and sorrow circular."* ३ *circu'itous, round about, indirect* आढेवेढ्याचा, आढेवेढे घेणारा; *as, Do not be so C.* ४ पुष्कळांना उद्देशून लिहिलेला; *as, A. C. letter.* ५ *of the nature of arguing or reasoning in a circle* अन्योन्याश्रयदोषाचा, चक्रानवस्थेचा. *C. n.* (short for *Circular letter or note*) जाहिरात *f.* प्रसिद्धिपत्र *n.* सरचिट्ठी *f.* वटचिट्ठी *f.* शास्त्रापत्रिका *f.* [*C. ORDER* वटहुकूमसामान्यदेश.] *Circular'ity n.* गोलाकारत्व *n.* गोलाकृति *f.* गोलपणा *m.* चक्रता *f.* चक्राकार *m.* वृत्ताकार *m.* *Cir'cularly adv.* (*v. A.*) *in a circular form* चक्रासारखा, मंडलवत्, वृत्तवत्. २ *with a circular motion* वाटोळ्या गतीनें, चक्रगतीनें, वर्तुलगतीनें, चक्रन्वायाने. *Circular arc* परिघाचा कोणताही चाप-कंस. *Circular measure math.* चापमान, चापीयमान *n.* *Circular motion* वाटोळी गति, वृत्ताकारगति *f.* वर्तुळगति *f.* चक्राकार गति *f.* *Circular note* पुष्कळ मनुष्यांना एकाच अर्थाचें लिहिलेले पत्र *n.* जाहीरचिट्ठी *f.* *Circular numbers arith.* आवर्तघातांक, घातपरिवर्त्यांक *m.* स्वतःचे व आपल्या घाताचे अंत्यांक एकच असणाऱ्या संख्या; *as, ५ आणि ६.*

Circulate (sēr'-kū-lāt) [*L. circulare, circulatus, to surround, to make a round from circulari, to gather into a circle.*] *v. t.* फिरवणे, चालवणे, हातोहात-हातो-हार्ती-हातोपात फिरवणे-चालवणे, एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणीं फिरवणे, चालू करणे. २ सर्वत्र कळविणे, प्रसिद्ध करणे, प्रसार करणे; *as, To C. a report.* *C. v. i.* *to move round and return to the same point* फिरणे, हिंडणे, भ्रमणे, चालणे, एका जागेहून दुसऱ्या जागीं जाणे, अभिसरण होणे; *as, The blood C.s in the body.* ३ *to pass from place to place, from person to person, or from hand to hand* परिभ्रमण करणे; *as, Money C. s. A story C. s.* *Cir'culable a.* पसरण्यास-चालवण्यास-प्रसार करण्यास योग्य. *Cir'culant n.* पसरणारा. *Circulā'ting a.* पसरणारा, &c. ३ *arith.* दशांश घटक : *as, C. decimals.* *Circula'tion*

n. (*v. V. T.*) - *act.* फिरवणे *n.*, चालवणे *n.*, कळविणे *n.*, &c., भ्रमण *n.*, (*v. V. I.*) फिरणे *n.*, भ्रमणे *n.* २ *med.* अभिसरण *n.*, वाहणे *n.* ३ (*cf* coins) *currency* चाल *f.*, चलन *n.*, प्रसार *m.*; *as*, C. of money, news, &c. ४ *physiol.* अभिसरण *n.* ५ प्रसार *m.*, फैलाव *m.*; *as*, A newspaper with a large circulation. *Cir'culative*, *Cir'culatory a.* प्रसार करणारे. *C.* *n.* एक प्रकारचे रसायनक्रियेला वापरण्याचे भांडे *n.* *Cir'culator n.* प्रसारक, प्रसार करणारा. *Cir'culating decimals* आवर्तदशांश. *Circulating library* फिरते वाचनालय, ठराविक दराने पुस्तके भाड्याने घरी नेण्यास देणारे वाचनालय, घरोघरी पुस्तके पाठविणारे वाचनालय.

Circumambages (*ser-kum-am'-baj-ez*) [*L. circum*, about & *ambage*, *obs. sing. of ambages.*] *n.* (*obs.*) दीर्घसूत्री भाषण *n.* *Cir'cumambā'gious a.* आढेवेढ्यांचा, दीर्घसूत्री. *Circumam'bience*, *Circumam'bieney n.* सभोवार जाणे. २ आढेवेढेपणा. *Circumam'bient a.* वेष्टक, आवरक, परिवेष्टक, वेढणारा.

Circumambulate (*ser-kumam'bū-lāt*) [*L. circum*, around & *ambulare*, *ambulatus*, to walk.] *v. i. to walk round about* सभोवतीं फिरणे, गरका *m-चळसा-
m-फेरा-
&c.* घालणे-मारणे. To C. an object (keeping it on the right). प्रदक्षिणा *f* घालणे-करणे, परिभ्रमण *n* करणे. *Circumambulā'tion n.* सभोवतीं फिरणे *n.*

Circumcentre (*ser'-kum-sen'tr*) परिकेन्द्र *m.* (त्रिकोण-भोवतीं काढलेल्या वर्तुळाचा मध्यबिंदु, त्रिकोणपरिगत वर्तुळमध्य).

Circumcise (*ser'-kum-sīz*) [*L. circumcidere*, *circum*, around, & *caedere*, to cut.] *v. t* सुंता *f* सुनत करणे. २ *fig.* पवित्र करणे. *Cir'cumcised a.* सुंता केलेला. २ पवित्र केलेला. *Cir'cumciser n.* सुंता करणारा. *Circumci'sion n.* (*A. V.*) सुंता *f*, सुनत *f*, शेफामर्चम-च्छेद *m*, परिकर्तन *n*.

Circumference (*ser-kum'fer-ens*) [*L. circum*, about & *ferre*, to carry.] *n.* परिघ *m*, घेर *m*, फेरा *m*, फेर *m*, वेढा *f*, परिधि *m*, गरका *m*, लपेट *m*, घेरमेज *m*, शालि *f*. २ मंडळ *n*, गोल *m*. ३ (*obs.*) गोलाची बाहेरची सपाटी *f*; *as*, The bubble seemed red at its apparent C. ४ कोणत्याही क्षेत्राची किंवा पदार्थाची आंतील जागा *f*, गर्भ *m*. C. *v. t.* गोलाकृतीत घालणे, परिवेष्टन करणे. *Circumferen'tial a.* घेराचा. *Circumferent'or n.* *survey* मोजणी करण्याचे यंत्र *n*. जुने सपाटीवरील मोजणीचे अगर कोन मापण्याचे यंत्र *n*. सदर यंत्रांत एक पटी असून त्यांत उच्चर ध्रुव दाखविण्याचा कांटा असतो व एक वर्तुळाकार पटी असून त्यावर अंश मांडलेले असतात व आणखी एक पितळेची पटी असून त्या पटीचे दोहो बाजूंस पहाण्याकरितां दोन भोके असतात. त्यांतून पाहिले असता वर्तुळपटीवरील अंश दिसतात.

Circumflex (*ser'-kum-fleks*) [*L. circum*, around & *flectere*, to bend.] *a.* स्वरितचिन्हाचा. २ वांकलेला,

सारखा, वलित; as, C. arteries. C. n. an accent स्वरित
 m, स्वरितस्वर m. २ वांकण n, वळण n. २ स्वरितचिन्हा
 n. Cir'cumflect, Cir'cumflex v. & स्वरित चिन्हांची
 खूण f. करणे. २ भोंवतीं वांकवणे. ३ वाटोळ्या रेषेने
 जोडणे. Cir'cumflex'ion n. वांकडे करणे n, वळण n.
 N. B.—संस्कृत पुस्तकांत स्वरितचिन्हाची खूण अशी (T)
 आहे व इंग्रजीत अशी (Λ) आहे.

Circumfluence (sēr-kum'flōō-ens) [L. *circum*, round,
 and *fluere*, to flow.] n. चोहोंकडे वाहणे n, परिप्रवाह.
 m, परिवाह. Circum'fluent a. चारी बाजूंस पसरणारा.

Circumfuse (sēr-kum-fūz') [L. *circum*, around &
fundere, *fusun*, to pour.] v. t. चहुंकडे पसरणे, भोंवतीं
 ओतणे. Circumfused' p. a. Circumfus'ile a.
 चोहोंकडे पसरू शकणारे, सभोंवार लावतां येणारे, स-
 भोंवार ओतलेले. Circumfu'sion n. सभोंवार ओतणे n-
 पसरणे n.

Circumgyrate (sēr-kum-jī'rāt) [L. *circum*, around &
gyrare, to turn.] v. t. भोंवतीं फिरवणे, वाटोळे फिरवणे.
 C. v. i. सभोंवतीं फिरणे, प्रदक्षिणा करणे. Circumgyrā'-
 tion n. परिभ्रमण n. Circumgy'ratory a. सभोंवतीं
 फिरणारा.

Circumincession (sēr-kum-in-se'shun) n. [L. *circum*,
 round & *incedere*, to move, to proceed. Circumin-
 cession was a theological term used by the
 Schoolmen.] n. the existence of three divine
 beings in one another, in the mystery of the
 Trinity. ख्रिस्ती धर्मशास्त्रांत पिता (the Father), पुत्र
 (the Son) आणि पवित्रात्मा (the Holy Ghost) ह्यांचें
 एकमेकांत राहणे-असणे n, पिता, पुत्र आणि पवित्रात्मा
 ह्या त्रिव्यक्तींची एकात्मता f. ऐक्य n.

N. B.—परस्पराश्रय किंवा अन्योन्याश्रय हे शब्द Circumin-
 cession ला बरोबर नाहींत. कारण, पिता, पुत्र आणि पवित्रात्मा
 ह्यांमध्ये कार्यकारणभाव नाहीं. जेथें कार्यकारणाचा भाव असतो
 तेथेंच अन्योन्य किंवा परस्पर हे शब्द बरोबर होतील.

Circumjacent (sēr-kum-jā'sent) [L. *circum*, around
 and *jacere*, to lie.] a. bordering जवळपासचा, आस-
 पासचा, नजीकचा, सभोंवतलच्या प्रदेशाचा, शेजारचा,
 समीपस्थ, निकटस्थ. Circumjā'cency n. समीपस्थता f,
 २ pl. सीमान्तप्रदेश m.

Circumlittoral (sēr-kum-lit'ō-ral) [L. *circum*, around
 & *litus*, *litoris*, the shore.] a. किनाऱ्याजवळचा.

Circumlocution (sēr-kum-lō-kū'shun) [L. *circum*,
 around & *loqui*, *locutus*, to speak. See Loqua-
 cious.] n. a circuit of words गिरकांड्याचें-फेज्याचें-
 षळश्याचें-द्राविडी प्राणायामाचें बोलणे n, चरपट f, चर-
 पटपंजरी f, गिरकांड m, चर्पटिका f, वाक्यविस्तार m.
 Cir'cumlocute v. i. वळसा घेऊन बोलणे. Circum-
 locū'tionist n. सरळ न बोलणारा. Circumloc'utory
 a. फेज्याचा, गिरकांड्याचा, भोंवाड्याचा. Circumlocu-
 tion office n. पक्कळ कामगारांच्या हातून जावें लागत

असत्यामुळें कामाला दिवसगत लक्षणारें ह्मीस *n.*
गायकवाडी खातें (*obs.*) *n.* [वृत्त.

Circummeridian *a.* मध्यग्रहवृत्ताजवळचा, परिमध्याग्रह-
Circumure (sēr-kum-mūr') [*L. circum*, around &
murus, a wall.] *v. t.* सभोवतीं भित्त घालणें, भितीनें
वेष्टणें, चहों बाजूनीं कुसूं घालणें.

Circumnavigate (sēr-kum-nav'igāt) [*L. circum*,
around & *navigars*, to sail, from *navis*, Sk. नौ, a
ship.] *v. t.* गलबतांत बसून पृथ्वीप्रदक्षिणा करणें,
परिनावणें (?). Circumnavigable *a.* गलबतांत बसून
सभोवार हिंडतां येण्याजोगा-सारखा-प्रदक्षिणा करण्या-
जोगा सारखा. Circumnavigā'tien *n.* गलबतांत बसून
केलेली पृथ्वीप्रदक्षिणा *f.* परिनावन *n.* Circumnaviga-
tor *n.* गलबतांत बसून पृथ्वीप्रदक्षिणा करणारा, परि-
नावक *m.*

Circumpolar (sēr-kum-pō'lar) [*L. circum*, around &
polus, pole.] *a.* अभिध्रुव, परिध्रुव, पृथ्वीच्या ध्रुवांसंबंधीं,
ध्रुवासभोवतीं हिंडणारा, परंतु अस्तास न जाणारा.
Circumpolar stars सदोदित दिसणारे तारे; हे तारे
सदोदित ध्रुवप्रदेशांत दिसतात, ध्रुवाच्या जवळचे तारे.

Circumpose (sēr'kum-pōz) [*L. circum*, around &
ponere, *positum*, to place.] *v. t.* सभोवतीं ठेवणें-स्थापणें.
Circumposi'tion *n.* सभोवार स्थापना *f.* ठेवणें.

Circumrotary, Circumrotatory (circum rō'tari-
tātori) [*L. circum*, around & *rotare*, to turn
round, from *L. rota*, Sk. रथ, a wheel. Chariot (?)]
a. चक्रगतिक, चक्राकार-वाटोळा फिरणारा.

Circumscribe (sēr-kum-skrīb') [*L. circum*, around &
scribere, to write.] *v. t. to limit* सभोवतीं रेखणें-काढणें,
हद्द *f.* करणें-बांधणें, समर्याद-सावधिक करणें, आरेखणें,
आरेखा *m.* करणें, मर्यादा करणें, आळा घालणें. २ *to*
inclose within a certain limit, to confine, to re-
strain मर्यादित करणें. ३ (R) लिहिणें, भोंवतालीं कोरणें.

Circumscrib'able *a.* मर्यादित करण्याजोगा, परिच्छेदनीय.
Circumscrib'ed *a.* (*v. V.*) समर्याद-सावधिक केलेला,
नियमित, संकुचित, स्थिर, सीमायुक्त, परिच्छिन्न. २
confined अप्रशस्त, मर्यादित. ३ *math.* वृत्तांतर्गत.
Circumscrib'er *n.* मर्यादित करणारा. Circumscribing
a. परिच्छेदक. Circumscrip'tion *n.* हद्द रेखणें, स्थल-
मर्यादा ठरविणें, हद्द *f.* मर्यादा *f.* नियमन *n.* २ हद्दीची
रेषा *f.* ३ मर्यादित स्थळ *n.* Circumscrip'tive *a.* Cir-
cumscribed figure *n.* भोंवतालीं रेखलेली आकृति,
परिलिखित आकृति *f.* Circumscribed within a circle
geom. वृत्तांतर्लिखित. Circumscribing cylinder *n.*
परिगामी घनस्तंभ *m.*

Circumspect (sēr'kum-spekt) [*L. circum*, around
& *specere*, *spectum*, to look.] *a.* cautious, prudent,
wary चोर्होकिडे-मागेंपुढें-पदोपदीं &c. पाहणारा, पगदस्ती,
सर्व बाजूंचा विचार करणारा, चौकस, सावध, दक्ष, हुशार,
दूरदर्शी. Cir'cumspec'tion, Cir'cumspectness *n.* (*v.*

A.) दक्षता *f*, सावधानता *f*, दूरदर्शित्व, चौकसपणा *m*, पगदस्ती *f*, हुशारी *f*, खबरदारी *f*. Circumspective *a. cautious* परिणामाकडे लक्ष देणारा, चहूंकडे पाहणारा, खबरदार. Cir'cumspectly, Cir'cumspectively *adv.* (v. A.) मागेपुढे पाहून, सावधपणाने, &c.

Circumstance (ser'kum-stans) [L. *circum*, around & *stare*, to stand.] *n.* that which affects a fact or case in some way परिस्थिति *f*, भोंवतालची-आनुपंगिक स्थिति *f* अवस्था *f* दशा-वर्तमान *n*- चाल. [EASINESS OF C. S. OR EASY C.S. अनुकूल परिस्थिति *f*. STRAITENED C. S ओढगस्त, ओढ, चणचण, चडचड, प्रतिकूल परिस्थिति, अडचणीचा किंवा प्रतिकूल परिस्थिति, धूळ फुंकण्याची दशा. of easy C.s खाऊन पिऊन खुशाल-सुखी, घरचा सुखी.] २ गोष्ट *f*, प्रकरण *n*, बाबद *f*, प्रकार *m*, हकीगत *f*. [BY THE FORCE OF C.S प्रसंगवशात्, प्रसंगाने. UNDER SUCH C.S अशी परिस्थिति असल्यामुळे, अशा परिस्थितीत.] ३ आनुपंगिक-आनुबंधी-लगतचा पदार्थ *m*- विषय *m*. Circumstanced *pa.* दशेंतला, अवस्थेंतला, (अमुक एका) दशेचा, स्थितीचा. Circumstan'tial *a. appendant, adventitious* पारिस्थितिक, आनुपंगिक, दूरस्थ. २ *particular, detailed* तपसिलाचा, बयादीचा, सविस्तर, विस्तृत. ३ (evidence) परिस्थितीवरून ताडलेला, संभवात्मक, अनुमानसिद्ध, आनुमानिक, वस्तुकृत, प्रासंगिक, पर्यायाचा, अप्रत्यक्ष. [C. EVIDENCE पर्यायाचा पुरावा *m*.] C. *n.* (gener. in the *pl.*) आनुपंगिक माहिती *f*, भोंवतालची हकीगत *f*. Circumstan'tiality *n.* आनुपंगिकत्व *n*, आनुपंगिक माहिती *f*. २ विस्तार *m*, विस्तृतता *f*. Circumstan'tially *adv.* (v. A. 1.) तपशीलवार, सविस्तर, बयादवार. Circumstan'tiate *v.t.* हकीगत सांगून सिद्ध-स्थापित करणे. २ सविस्तर हकीगत सांगणे.

Circumvallate (ser-kum'val-āt) [L. *circum*, around & *vallare, vallatus*, to wall, from *vallum*, a rampart.] *v. t.* चहोंकडे कोटबंदी *f*-तटबंदी *f* करणे. C. *a. inclosed with a rampart* चोहोंकडून तटबंदी असलेला. २ *anat. surrounded by a ridge or elevation* भोंवतालीं कडा अथवा उंचवटा असलेला, उन्नतभागयुक्त; as, The C. papillæ near the base of the tongue. Cir'cumvallā'tion *n.*

Circumvent (ser-kum-vent') [L. *circum*, around & *venire*, to come.] *v. t.* फसवून घेरा घालणे. २ पेंचांत धरून फसवणे-ठकवणे. ३ पाडाव करणे, पराजय करणे. Circumven'tion *n. fraud, imposture* दगलबाजी *f*, कपट *n*, पेंच *m*. Circumvent'ive *a.* फसविणारा, फसव्या, दगलबाज.

circumvolve (ser-kum-volv') [L. *circum*, around & *volvere*, to roll.] *v. t.* to cause to revolve भोंवतालीं फिरविणे-गुंडाळणे, फेरा घालविणे, प्रदक्षिणा करविणे, वाटोळ्या-चक्राकार-वर्तुळ-गतींत ठेवणे. C. *v. i.* to revolve फेरा घालणे, प्रदक्षिणा करणे. Circumvolū'tion *n.* फेरा

m, प्रदक्षिणा *f*; गरका *m*, परियाण *n*. २ दुसऱ्या पदार्थाभोंवतीं गुंडाळलेली वस्तु *f*. ३ दीर्घसूत्री भाषण *n*.
 Circus (sēr'kus) [L. *circus*, circle, ring.] *n*. an enclosure for shows and games (प्राचीन रोम शहरांतिल) सार्वजनिक क्रीडागृह *n*. ह्या गृहांत घोड्यांच्या-रथांच्या शर्यती व इतर मर्दुमकीचे खेळ होत असत. २ आखाडा *m*. ३ घोड्याची कसरत करण्याची वाटोळी जागा *f*; घोड्याचें (२) रिंगण *n*. ४ घोड्यावर कसरत करणारी मंडळी *f*. ५ सरकस *f*; जनावरांचा खेळ *m*. ६ जागा *f*; विस्तार *m*, घेर (R) *m*. ७ घरांची वाटोळी रांग *f*.

Cirque (sēr'k) [Fr.—L. *circus*, circle.] *n*. सरकस *f*. २ उंच उंच कड्यांनीं परिवेष्टित असा नदीच्या मुखाजवळील प्रदेश *m*.

Cis (sis) [L. *cis*, on this side of.] *pref*. च्या वाजूकडचा. Cis हें लॅटिन भाषेंतील शब्दयोगी अव्यय आहे. परंतु ह्याचा कधीं कधीं उपसर्गासारखा उपयोग करतात; as, Cis.—Alpine आल्प्स पर्वताच्या अलीकडचा. Cis-Tiberis टायबर नदीच्या-इकडील. Cis च्या उलट trans किंवा Ultra (पलीकडचा) हे शब्द आहेत.

Cisalpine (sis-ālp'in) [L. *cis*, on this side (with respect to Rome.) and L. *Alpinus*, Alpine.] *a*. आल्प्स पर्वताच्या अलीकडचा (opposed to Trans-Alpine आल्प्स पर्वताच्या पलीकडचा).

Cisoid (sis'soid) *n*. *geom*. शिंजिनो, एक प्रकारचा वक्र.
 Cistern (sis'tern) [O. E. *cisterne*. O. Fr. *cisterne*.—L. *cisterna*, from *cista*, a box or chest.] *n*. हौद *m*, टाकी *f*, कुंड *m*, टाकें *n*, धमाधमा *m*, खजिना *m*.

Cit (sit) [Contraction from citizen.] *n*. (*obs*.) नगरवासी, नागरिक. Cit'ess *fem*. (या शब्दाचा टांचून बोलतांना किंवा हेटाळणी करितांना उपयोग करतात.)

Citadel (sit'a-del) [Fr. *citadelle*.—It. *cittadella*, dim. of *citta*, a city, from L. *civitas*, see City.] *n*. आंतला किल्ला *m*, आंतला कोट *m*, बालेकिल्ला *m*, अंतर्दुर्ग *m*.

Cite (sīt) [Fr. *citer*, from L. *citare*, intensive of *cire*, *ciere*, to put in motion, to excite.] *v. t.* to summon अधिकारानें-हुकुमानें बोलावणें. २ ग्रंथावरून घेणें, उतारा करणें-घेणें. ३ ताकीद देणें, फर्माविणें. ४ to quote प्रमाण म्हणून दाखविणें; as, To C. an authority. ५ पुरावा म्हणून दाखविणें-दर्शविणें, सुचविणें, आपल्या पक्षाच्या बळकटीसाठीं आधार *m*-प्रमाण *n*. दाखविणें. ६ law कोर्टांत मुकदमा करणें. Cit'able *a*. प्रमाण म्हणून दाखवण्यास योग्य. Cit'al *n*. (*obs*.) हजर होण्याविषयींचें कोर्टाचें आज्ञापत्र *n*, समन्स *n*. २ (*obs*.) दोषारोप *m*, तुफान *n*, शब्दमार *m*. Citā'tion *n*. law. कोर्टाचें आदेशपत्र-आज्ञापत्र, कोर्टांत हजर राहण्याविषयीं हुकूम *m*, बोलावणें *n*, समन्स *n*. २ उतारा *m*, अवतरण *n*, निर्देश *m*. ३ गणना *f*, गणति *f*. ४ फैसला झालेल्या खटल्याचा किंवा राजमान्य ग्रंथाचा पुरावा देणें *n*. Citā'tor *n*. (R.) उतारा घेणारा. Cit'atory *a*. कोर्टाचे बोलवण्याच्या अधिकाराचा.

Cithara (sith'a-ra) [Gr. *kithara*, a doublet of Guitar.] *n.* प्राचीन काळचे एक प्रकारचे सिथारा मांवाचे तंतुवाद्य *n.*

Citizen (sit'i-zen) [O. E. *citesein*, from O. Fr. *citissain*, in which *s* was an insertion.] *n.* a resident of a city पौरजन, नगरवासी, शहरवाला, नगरवाला, नगरस्थ, पौर, शहरवासी, नागरिक, नागर, २ (प्रतिनिधि किंवा अम्मलदार निवडण्याचा हक्क असणारा) नगरस्थ *m.* Citizeness (R) नगरवासी स्त्री *f.* Cit'izen *a.* नगरवाशासारखा, नागरिकासारखा- गुणी-सुशील- नम्र. २ (*obs.*) विलासी, सुखाभिलाषी, चैनी. Cit'izenise *v. t.* (*obs.*) रहिवासी करणे. Cit'izenry *n.* सर्व नागरिक लोक, पौर-गण-वृंद. Cit'izenship *n.* पौरवृत्ति *f.*, पौराधिकार *m.*, नागरिक लोकांचे हक्क *m.*, पौरजनत्व *n.* Fellow C. सहनागरिक, पुरसखा.

Citron (sit'run) [Gr. *kitron*, a citron.] *n.*- (the tree) महाळुंग *f.*, मातुलिंग *n.*, ईड *f.*, तोरंजन *n.*, महाफल *n.*, महाळुंगाचा वृक्ष *m.*—(the fruit) मातुलुंग *n.* (*pop.*) मातुलिंग *n.*, महाळुंग *n.*, ईड *n.*, ईडनिंबू *n.*, तोरंजन *n.*, महाफल *n.* Cit'rate *n.*, लिंबाच्या रसाचे गुणधर्म असणारा क्षार, सिट्रिक अम्लाचे लवण. Cit'reous *a.* महाळुंगी, महाळुंगी रंगाचा, पिवळा. Cit'ric *a. chem.* महाळुंगाचा, महाळुंगापासून काढलेला. Cit'rine *a.* महाळुंगी रंगाचा. C. *n.* महाळुंगी रंग *m.* Cit'ron-wood, Cit'rus-wood *n.* प्राचीन रोमन लोकांचे मोल्यवान् वस्तु करण्याचे लांकूड *n.* Citric acid *n.* लिंबाचे अम्ल.

City (sit'i) [L. *civitas*, a city.] *n.* शहर *n.*, नगर *n.* *dim.* नगरी *f.*, पत्तन *n.*, पुर (*pop.*) पूर *n.*, (so written only as an affix, as in पंढरपूर), पट्टण *n.*, पुरी *f. spec.* सनदी शहर *n.* [Holy C. धर्मपुरी. Walls of a C. or town शहरपन्हा *m.*] C. *a. urban* शहरी, शहरचा, नगरचा, नागरिक, पौर. Cit'y-commissioners *n. pl.* म्युनिसिपालिटीचे सभासद. City-fathers *civic rulers* महाजन, ग्रामश्रेष्ठ (म्युनिसिपालिटीच्या सभासदांना हा शब्द लावतात). City'mis'sion *n.* मोठाल्या शहरांत ख्रिस्ती धर्माचा प्रसार करणारी मंडळी. Civic *a. of or belonging to a city* शहरचा, नगराचा, शहरी, नगरासंबंधी-विषयक, नागरिक. City of God, Heavenly city *n.* देवाची नगरी *f.* (Psalms XLVI 4.). City of refuge आश्रयाचे नगर *n.*, प्राचीन काळी ज्या नगरांत मनुष्यवध चुकून करणाऱ्या मनुष्यास रहावयास लावीत असत ते नगर *n.* (refer to Joshua XXI. 13.) Eternal city *n.* प्राचीन रोम शहर. Holy-city जेरुशलेम. The city, the city of London लंडन शहरांतील मोठ्या व्यापाराचा भाग.

Civet (siv'et) [Fr. *civette*, civet.] *n.* जवादी मांजराची कस्तुरी *f.*, मार्जारकस्तूरिका *f.*, ओतुर्मद *m.*, २ *zool.* जवादीमांजर *n.* often called more fully Civet-cat. C. *v. t.* कस्तुरीचा वास लावणे.

Civic, See City.

Civil (siv'il) [L. *civis*, a citizen.] *a. relating to the community, or to civil affairs* लोकव्यवहाराचा, जन-

व्यवहाराचा, जनव्यवहारविषयक, जनव्यवहारासंबंधी, लोकव्यवहारविषयक-संबंधी. २ *relating to a man as a member of a body politic* जानपदीय, सामाजिक, (S) सांसारिक. (S) ३ *not ecclesiastical or military* मुलकी, मुलकी कामाचा, मुलकी प्रकरणाचा, गांवखात्याचा. ४ *complaisant, polite, courteous, &c.*, बोलून चालून चांगला-गोड, &c., माणुसकीचा, मिळाऊ, गोडबोल्या, विनयसंपन्न, माणुसपणाचा, गृहस्थपणाचा, गृहस्थी स्वभावाचा, सुशील, आदरशील, सालस, विनयी, सत्कारी, शिष्टसंप्रदायी, सभ्य, आदरनिष्ठ. ५ दिवाणी. ६ व्यवस्थित, सुधारलेला, सुशिक्षित, सरकारच्या कायद्याप्रमाणे वागणारा. *Civilian n. one employed on civil duties* मुलकी काम करणारा-पाहणारा, &c., गांवखात्याचे काम पाहणारा. &c., रोमन लोकांचे कायदे जाणणारा. २ कायद्यांत प्रवीण. ३ रोमन लोकांचे कायदे जाणणारा शिक्षक. *Civilist n. (obs.)* मुलकी कायद्यांत प्रवीण. *Civility n. (v. A. 4.)* *complaisance, politeness, courteousness* शिष्टता *f*, माणुसकी *f*, मनुष्यपणा *m*, माणुसपणा *m*, गृहस्थगिरी *f*, गृहस्थपणा *m*, तवाजू *f*, भलमाणसाई *f*, भलाई *f*, सभ्यता *f*, सुजनता *f*, सुजनत्व *n*, सौजन्य *n*. [*Civilities and courtesies* आदरसत्कार *m*, आदरमान *n*, आदरउपचार *m. pl.*, मानसन्मान *m*, ताजीमतवाजू *f*, आगतस्वागत *n*, मुजारत *f*, उपचार *m, pl.*, ऊठबैस *f*, उठाबसा *f*. (v. कर, ठेव). *Empty C.* पैठणी आदर शुष्कोपचार *m. pl.* 'For the civil civility, for the saucy sauce' अहो तर कांहो, अरे तर कांरे. *Civilly adv.* माणुसकीने, गृहस्थपणाने, गृहस्थरीतीने, सालसाईने, भलेपणाने, सभ्यतेने. *Civism n. the principles of good citizenship* नागरत्व *n*, सरकाराविषयीं पूज्य बुद्धि *f*. *Civil-case n.* दिवाणी खटला *m*. *Civil-court* दिवाणी अदालत *f*. *Civil-death* निवृत्ति *f*, संसारत्याग *m*. *Civil-engineer* वास्तुविद्याविशारद; पूल, तळीं, वाडे वगैरेच्या बांधकामावर देखरेख ठेवणारा (opposed to mechanical engineer). *Civil-engineering* (opposed to mechanical engineering) *n*. पूल, कालवे, वगैरे बांधण्याचे काम *n*, इमारतविद्या *f*, वास्तुविद्या *f*. *Civil-law* मुलकी कायदा *m*, दिवाणी कायदा *m*. *Civil list n.* (राजाच्या खासगी खर्चाकरितां तोडून दिलेली) खानगी-कडची नेमणूक *f*-रकम *f*, राजाच्या खाजगत खर्चास लागणारा पैसा *m*. २ सरकारी तिजोरींतून पगार घेणारे अमलदार, मुलकी आफिसरांची यादी. *Civil list pensions* राजाची कृपा म्हणून दिलेले पेन्शन *n*. *Civil service n.* मुलकी खात्याची नोकरी. *Civil state n.* सुजनसमाज *m*. *Civil-suit n.* खाजगी हक्कासंबंधीं अथवा इजा झाली असतां केलेला दावा *m*, दिवाणी मुकदमा *m*. *Civil war n.* स्वचक्र (परचक्राच्या उलट), एकाच देशाच्या लोकांची आपआपसांत लढाई *f*, यादवी. *Civil surgeon* (opposed to military surgeon) गांवखात्याकडील वैद्य *m*, मुलकी वैद्य. *Civil year* (कायद्याप्रमाणे) व्यावहारिक वर्ष *n*, सरकारी वर्ष (तीनशें साठ दिवसांचे).

Civilise-ze (siv-il-iz) [*L. civilis, civil.*] *v. t.* माणुस-

कीर्तन-मनुष्यांत आणणें, माणुसकी *f.* मनुष्यसा करणें, सुधारणें, शिक्षित करणें, संस्कृत-विद्याचारसंपन्न करणें. *Civilisable a.* रीतीभातींत व कलाकौशल्यांत सुधारणा करतां येण्याजोगा, संस्करणांय. *Civilisā'tion n.* (v. V.) —*act.* मनुष्यांत आणणें *n.* &c.—*state* माणुसकी *f.* माणुसपणा. २ संस्कृति *f.* सुशिक्षितावस्था *f.* *Civilised n.* सुधारलेला, मनुष्यांत आणलेला, माणुसकींत आणलेला. २ विद्याचारसंपन्न, संस्कृत, सुशिक्षित. ३ सुधारलेल्या लोकांसंबंधीं, विद्याचारसंपन्न लोकांसंबंधीं. *Civilised government* सुधारलेली राज्यपद्धति *f.* *Civilizer n.* सुधारणा करणारा.

Clack (klak) [*Fr. claquer, to clap.*] *v. i.* to make a sharp noise खणखण होणें, ठकठक वाजणें, खटखटणें. २ to prate लवलव बोलणें, वटवटणें, बकबकणें. *C. v. t.* टकटक करणें, खणखण करणें. २ बडबडणें, बकबकणें, डोकें उठवणें. *C. n.* an unceasing and wearying speech वटवट *f.* टकटक *f.* ठकठक *f.* खटखट *f.* २ टकटक करणारी वस्तु. ३ वटवट *f.* बकबक *f.* बकवा *f.* ४ a vociferous woman वटवटीवाई *f.* वटवट करणारी, गजघंटा *f.* कर्कशा *f.* नारो शंकरची घांट (?) *f.* ५ colloq. जिह्वा *f.* जीभ *f.* ६ छेक पडदा *m. n.* *Clack'-dish n.* खटखट वाजणारी भिकार्यांची थाळी. भिकारी या थाळीचें झांकण लोकांचें लक्ष जावें म्हणून वाजवीत असतात. *Clack'er n.* a clacking instrument (to frighten birds, &c.) खटखटें *n.* ठकठकें *n.* फटफटें *n.* खुटखुटें. *Clack'valve* खटदिशीं वाजणारें उघडें झांकण *n.*

Clad (klad) or *Clothed.* *pa. p.* of *Clothe* (वस्त्रांनं) झांकलेला, (कोणत्याही वस्तूनें) झांकलेला, परिधानयुक्त, वस्त्राच्छादित, पोशाख केलेला. २ *fig.* अलंकृत, भूषित, सनाथ, युक्त; as, "In wealth and bliss was Clad."

Clados (klad'os) [*Gr. klados, a sprout.*] *n. bot.* खांदी *f.* फांदी *f.* हा शब्द दुसऱ्या शब्दाला जोडला असतां *Clado* असें ह्याचें रूप होतें; as, *Clado-carpus.*

Clag (klag) [*cf. Clog.*] *v. i.* (मातीनें-मळानें) खराब होणें, चिकटणें, डकणें. *C. v. t.* (मातीनें-मळानें) कपडे-केंस इत्यादि खराब करणें, बिघडवणें. *C. n.* चिकटण *n.* डकण *n.* चिकटा *m.* *Clag'giness n.* चिकटाऊपणा *m.* *Clag'gy a.* चिकटाऊ, चिकट.

Claim (clām) [*O. Fr. claimer—L. clamare, to cry out, to call, to proclaim, to declare aloud, to call upon,* the verb to *Claim* has two principal senses:—(1) to demand as one's own on the ground of right. (2) to assert and demand recognition of (an alleged right, title, possession, attribute, acquirement or the like). Sense 1 claims the delivery of the thing; Sense 2 the admission of an allegation.] *v. t.* हक्कानें-वारशानें मागणें. २ दावा करणें-सांगणें, सत्ता सांगणें. ३ (ची) योग्यता दाखविणें, (चा) हक्क स्थापणें, (हक्कानें येणारी) पात्रता असणें, with *g. of s.*; as, He claims our attention. *C. v. i.* हक्कदार होणें, हक्क सांगणें, हक्कानें मागणें; as, "We must know how

the first ruler, from whom any one claims, came by his authority." C. n. a demand of a right or supposed right मागणें n, हक्काची मागणी f; सत्तापूर्वक मागणी f. २ a title, a right वारसा m, दावा m, अधिकार m, सत्ता f, हक्क m, इत्याखा m. ३ दाव्याचा विषय m, हक्काची वस्तु f. ४ (obs.) मोठी हांक f. Claim'able a. दावा m. सांगण्याजोगा. Claim'ant n. Claim'er n. (v. V.) हक्कानें मागणारा, &c. दावेदार, दावेकरी, वारसा-दावा-हक्क सांगणारा. Claim'ed p. a. हक्कानें मागितलेला, &c. २ हक्क-वारसा सांगितलेला. Claim'ing. v. act. हक्कानें मागणें n, दाव्यानें मागणें. २ हक्क सांगणें. To lay claim to (संबंधीं) हक्कानें मागणी करणें-हक्क सांगणें.

Clairvoyance (klār-voi'ans) [Fr. clair, clear & voyant, seeing, pr. p. of voir (L. videre).] n. keenness of mental perception, clearness of insight into things beyond the range of ordinary perception सूक्ष्मदर्शन, n. हरवलेल्या वस्तु-दृष्टीच्या आडच्या वस्तु- &c. पाहण्याची शक्ति f. ही शक्ति हवी त्याला कमावितां येते अशी थिआसफिस्ट लोकांची समजूत आहे. २ सूक्ष्मदृष्टि Clairvoy'ant, Clairvoy'ante n. सूक्ष्मदर्शी, पाहणारा. [पाहणारा is the recognised technical word among us for a clairvoyant. He makes a spot of black collyrium on the palm of his hand and is supposed to see the things at a distance in that spot. According to the English idea, a clairvoyant sees things hidden from him simply through the exercise of his special power and does not require the medium of a black spot, &c. A clairvoyant is not अन्तर्ज्ञानी or अतींद्रियज्ञानी. The latter is a far superior being.]

Clam (klam) [Origin. clam-shell. The name refers either to the action of the two valves of the shell in shutting like a pair of clams or pincers, or to the tenacity with which these animals cling to the rocks.] n. एकजातीचा शिंपींतील मासा m.

Clam (klam) [Ger. clam, fetter.] n. मजबूत चिमटा m, पकड f.

Clam (klam) [A. S. claman, to smear.] v. t. to clog as with glutinous or viscous matter चिकचिकीत करणें, चिकट पदार्थ लावणें. C. v. i. to adhere चिकट होणें, चिकटणें. C. n. चिकटपणा m, ओलावा m, चिकटाई f. Clam'ming pr. p. Clam'med pa. p. Clam'mily adv. चिकटाईनें. Clam'miness n. चिकटाई f, चिकटी f, चिकचिकाट m. Clam'ming a. sticky चिकट, चिकचिकीत चिडचिडीत. २ (मरणाच्या पूर्वीं आलेल्या घामानें झालेला) चिकचिकीत; as, "The cold sweat stands upon his clammy limbs."

Clam (klam) [Abbreviation of Clamour, which see.] n. घंटांचा खणखण नाद m. C. v. t. & v. i. घंटानाद करणें-होणें.

Clamant (klam'ant) [L. clamans clamantis, pr. p. of clamare.]

clamare, to cry out.] *a.* मोह्यानें गलबला करणारा; as, *C.* children. *Clam'ancy* *n.* निकड *f.* जरूरी *f.* तांतड *f.*

Clamber (*klam'ber*) [From root of *Clamp.*] *v. i.* to climb with difficulty धरून धरून-वेंघत-वेंघत-हाता-पायांनीं-हातपाय टेंकून चढणें, प्रयासानें चढणें. *C. v. t.* प्रयासानें चढून वर जाणें. *C. n.* प्रयासानें चढणें *n.*

Clamour (*klam'or*) [*O. Fr.* *clamour*, *clamur.*—*L.* *clamor*, from *clamare*, to cry out; see *Claim.*] *n.* a great outcry or vociferation, a popular outcry arising from disaffection or discontent गलबला *n.*, गलका *m.*, गलबला *m.*, गवगवा *m.*, कलकल *f.*, कलकलाट *m.*, आरोळी *f.*, ओरड *f.*, गोंगाट *m.*, कोलाहल *m.*, *intens.* गलबलाट *m.* *C. v. i.* पुकारा *m.*-गोंगाट *m.*-गलका *m.*-गलबला—&c. करणें-भांडणें, ओरड *f.* करणें, आग्रह-पूर्वक-अविवेकी मागणी करणें; as, "The obscure bird Clamoured the live-long night." २ (with against) नांवें बोंब *f.* हाका मारणें *g. of o.*, नांवें शंख *m.*-बोंब *f.* हाकाटा *m.*-हाकाटी *f.* करणें *g. of o.* *C. v. t.* गोंगाट *n.* करणें, ओरड *f.* करणें, पुकारा *m.* करणें. *Clam'orous* *a.* गलबल्या, गोंगाट्या, बोंभाट्या, गलबलाचा, गलबल्या, गलबला करणारा. *Clam'orously* *adv.* (*v. N.*) गलबला-करून. *Clam'orousness* *n.* गोंगाट *m.* *Clam'ourer* *n.* गोंगाट करणारा. To clamour bells जलदीनें मोठा आवाज व्हावा म्हणून जोरानें घंटा ठोकणें. To clamour for विनंतिपूर्वक मागणी करणें.

N. B.—Clamour is not the ordinary गलबला or गोंगाट but it is the गलबला or गोंगाट that proceeds from complaint, disapprobation or from a feeling of hostility.

Clamp (*klamp*) [*A. S.* *clam*, *fetter.*] *n.* सांधपट्टी *f.*, जोर(ड)पट्टी *f.*, आधारपट्टी *f.* २ *fig.* बंधन *n.* ३ *mech. eng.* माकडी *f.* ४ पकड *f.* *C. v. t.* सांधपट्टी देणें-मारणें.

Clamp-nail सांध पट्टी बसविण्याचा मोठ्या डोक्याचा खिळा *m.* **Clamping plates** वाटोक्या सांधपट्ट्या *f. pl.*

Clamp (*klamp*) [Usually *Clamp-shell.* This *Clamp* is a specific application of the last word *Clamp.*] शिंपीत राहणारा एक प्रकारचा मासा *m.*, शिंपल्या (मासा) *m.*

Clamp (*klamp*) [*Dutch.* *klamp*, *heap* or from the first *Clamp.*] *n.* भाजण्याकरितां केलेला विटांचा ढीग. २ ढीग *m.* ३ (हिवाळ्यांत बटाटे नासूं नयेत ह्मणून) गवतमातीनें लिपलेली बटाट्यांची रास *f.*

Clamp (*klamp*) [Of imitative origin.] *n.* जोरानें टाकलेलें पाऊल *n.* *C. v. i.* दणदण चालणें, पाय हापटीत चालणें.

Clan (*klan*) [*Gael.* *clann*, *offspring*, *descendants.* *Irish.* *cland*, *clann*, *descendants*, a *tribe*; cf. *Sk.* *kula* (*n.*), a *herd*, *family.*] *n.* a *tribe* or *collection* of *families*, regarded as having the same common ancestor or bearing the same surname कूळ *n.*, वंश *m.*, घराणें *n.*, गोत्र *n.*, एकाच कुळपुरुषाचा विस्तार *m.* २

स्कॉटलंडांतील हायलंडर लोकांच्या निरनिराळ्या कुळांपैकीं एक कूळ *f*; as, The C. of Macdonald. ३ एकाच मूळपुरुपापासून उत्पन्न झालेल्या व एकाच नाइकाचे आज्ञेत राहणाऱ्या लोकांची जात *f* वंश *m*- पक्ष *m*. ४ एका कटाची मंडळी *f*. Clan'nish *a*. टोळीचा. २ संकुचित स्वभावाचा. २ अमुक एक टोळीच्या-वळणाचा-विशेष गुणदोषांनीं युक्त. ४ आपल्याच टोळीचा फाजील अभिमान लक्षणारा. Clan'nishly *adv*. Clan'nishness *n*. Clan-ship *n*. टोळ्याटोळ्यांच्या विभागानें असणें *n*. २ आप-आपल्या टोळीसंबंधानें किंवा कटांतील मंडळीसंबंधानें असलेला अभिमान *m*- प्रेम *n*, संकुचित स्वभाव *m*. Clan'sman *n*. कुळापैकीं गोत्रापैकीं-एक गृहस्थ *m*, सगोत्रज, सकुल.

Clanular (klan'lu-lar) [L. *clancularius*, from *clanculum*, dim. of *clam*, secretly.] *a*. secret, sly गुपचुपीचा, खाजगी, गुप्त,

Clandestine (klan-des'tin) [L. *clandestinus*, secret, close.] *a*. conducted with secrecy usually for an evil purpose चोरीचा, गुपचुपीचा छपावणीचा, गुप्त; as, A C. marriage. C. doings. Clandestinely *adv*. (v. A.) चोरून, लपतछपत, लपून, चोरून, चोर-गस्तीनें. [To GIVE C. आडव्या हातानें देणें.] Clandestineness *n*. चोरटेपणा *m*, गुपचुपपणा *m*. Clandestinity (R) *n*.

Clang (klang) [L. *clangere*, formed from the sound.] *v*. i. खणखणणें, घणघणणें, झणझणणें, *intens*. झणाणणें, घणाणणें, ठणाणणें, खणाणणें. C. *v*. t. खणखण वाजविणें. C. *n*. a sharp, shrill sound खणखण *f*, घणघण *f*, झणकारा *m*, दणका *m*, खणखणाट *m*, टणात्कार *m*, खणका *m*, झणझणाट *m*, घणघणाट *m*, दणाणा *m*, घणाणा *m*. २ *fig*. पक्ष्यांचा चिवचिवाट *n*. ३ *mus*. रागाची लचक *f*. Clan'ging *n*. खणखण आवाज *m*, खणखणणारा. Clan'gor *n*. खणखणीत आवाज *m*, खणखण-झणझण वाजणारा. Clang'orous *a*. खणखण आवाज करणारा. Clang'ingly, Clang'orously *adv*. खणाणा, खणाखण, झणाझण, झणाणा, घणघण, खणखण, झणझण. Clang'our *n*. दणका *m*. २ खणखणाट *m*. C. *v*. i. खणखणणें.

Clank (klangk) [Prob. formed under the influence of Clink and Clang.] *n*. a sharp, shrill sound रुणत्कार, झणत्कार, (दागिन्यांचा), शिंजित, कणित, नूपुर अथवा पेंजण यांचा मधुर आवाज. C. *v*. t. रुणत्कार-झणत्कार करणें. C. *v*. i. रुणत्कार-झणत्कार होणें. Clank'ing *n*. रुणत्कार, झणत्कार. Clank'less *a*. त्रद, आवाजरहित.

Clap (klap) [A. S. *clappen*, akin to Icel. & Swed. *klappa*; Ger. *klaffen*, *v*. i. to yelp; Dut. *kloppen*, *v*. t. to knock.] *n*. a loud noise दणका *m*, कडाका, धडाका *m*; as, "What fifty of my followers are at C.?" २ (of the hands) टाळी *f*. ३ (of thunder) कडाड *m*, गडगडाट *m*, गर्जना *f*. ४ हर्षगर्जना *f*. ५ (*falconry*) the lower mandible of a hawk ससाणा पक्ष्याच्या चोंची-

च्या खालचा भाग *m. C. v. t.* (दरवाजा-वारी) दणक्याने-
 तडाक्याने वंद करणे. २ टाळी वाजविणे-मारणे-पिटणे. ३
 तडकून-झटकून लावणे-मारणे-ठोकणे. ४ थापट मारणे. ५
 (हाता सारख्या) सपाट वस्तूने ठोकणे. ६ दणकून खाली
 ठेवणे. *C. v. i.* (थापटी मारल्यासारखा) दणकून
 आवाज होणे, दणदणाणे. २ झटकून वंद होणे-लागणे;
as, "The doors around me clapped." ३ टाळ्या
 वाजविणे. *Clap'ping m. p. Clap'ped pa. p. Clap'-*
board n. लांकडाची घरे झांकण्याकरितां केलेला पातळसा
 तक्ता *m.* *Clap-net n.* दोरी ओढल्याबरोबर बंद होणारे
 जाळे *n.* *Clap'per n.* टाळी-फटका मारणारा. २ वाज-
 गारी वस्तु *f.* ३ (of a bell) लोळा *m.* लोळी *f.* *Clap'-*
per-claw v. t. ओरखडणे. २ धमकी *f.* देणे, खरडपट्टी *f.*
 काढणे. *Clap'ping n.* टाळी *f.* वाजविणे. ६ *Clap'sill*
n. उंबरठा *m.* उंबरा *m.* also *Lock'sill. Clap'-trap n.*
humbug शाबासकी मिळविण्याकरितां केलेलें भाषण--
 कृति *f.* शब्दगौरव *m.* *C. a. deceptive, unreal* शाबासकी
 मिळविण्याकरितां केलेला, खोटा, फसवणुकीचा. २
 वेगडी. *Claptrap'pery n.* शब्दगौरवता *f.* वेगडीपणा
m. *Claptrap'pish a.* To clap eyes on, *colloq.* दिसणे
 दृष्टीस पडणे, पाहणे. To clap hands (संमति *f.* आनंद-
 दर्शक) टाळ्या वाजविणे. २ वचन देणे, बोली *f.*
 करार *m.* करणे. ३ (used formerly in this sense)
 तिरस्कार *m.* दर्शविणे. To clap the hand to the
 mouth तोंडावर हात *m.* मारणे. To clap spurs to a
 horse घोड्याला टांच *f.* मारणे. To clap up एकदम
 तर्कानें जाणणे, एकदम ताडणे. २ एकदम उचलून
 कैदेंत टाकणे. To clap wings पंख *m.* फडफडावणे.
Clapping-screw mech. eng. पकडण्याचा स्क्रू *m.* see
Screw. To clap a dish at the wrong door ज्या-
 ठिकाणीं दाद लागणार नाहीं तेथें अर्ज *m.* करणे.
Clap (klap) n. gonorrhoea परमा *m.* पूयप्रमेह *m.*
Claque (klak) [Fr. claquer, to clap the hands.] n.
 नाटक चांगलें आहे असें दर्शविण्याकरितां टाळ्या पिटणारी
 पगारी प्रेक्षक मंडळी *f.* २ भाडोत्री उत्तेजकसंस्था *f.*
Clarence (klar'ens) [Named after William IV.
when the Duke of Clarence.] n. एक प्रकारची गाडी
f. चौचाकी बुरख्याची चार माणसें बसण्याची गाडी *f.*
Clarendon (klar'en-don) n. print. a style of type hav-
ing a narrow and heavy face (it is made in all
sizes) अरुंद पण भरीव ठसा ज्याचा आहे असा एक प्रका-
 रचा टाईप *m.* अक्षरमुद्रिका *f.* वाटोळ्या वळणाचा आं-
 खूड टाईप *m.* क्लेरेंडन टाईप *m.*
Claret (klar'et) [O. Fr. claret, claret, from clair.-L.
clarus, clear.] n. एक प्रकारचा तांबूस पिंगट रंगाचा
 द्राक्षासव *m.* क्लारेटदारू *f.* २ *slang. the blood* रक्त *n.*
C. a. दारूप्रमाणें तांबूसपिंगट रंगाचा. *C. v. i.* दारू
 पिणे. *Claret-cup n.* क्लारेट दारूचा पेला *m.* ब्रँडि,
 साखर व लेमोनेड ह्या तिहींचें केलेलें पेय *n.* *Clar'et-jug*
n. क्लारेट दारूचा चंबू *m.*

Clarify (klar'i-fī) [L. *clarus*, clear & *facere*, make.] v. t. to defecate, to fine, to clear (said liquids as wine, syrup, &c.) मळ m- मळी f. काढणे (उष्णता लावून) शोधन n. करणें, निवळवणें. २ *brighten or illuminate* स्वच्छ-निर्मळ करणें; as, "I C. his reason and to rectify his will." ३ *to glorify* (obs.) अमर करणें, मोठेपणा m- मान m. देणें. C. v. *to become clear from feculence* निवळणें, शुद्ध होणें २ *spec.* मळ m- मळी f. निघणें, गाळ बसणें g. of Clar'ified p. a. शोधलेला, (कढवून) स्वच्छ केलेला मळ छाटलेला, शोधित, शोधीव. Clarificā'tion (v. V. T.)—act. शोधनक्रिया f, मळ काढणें n, शुद्धी f, शोध n, शोधन n. Clar'ifier n. साफ करणारा, &c. शोधक (S). To clarify butter लोणी कढवणें, तूप करणें

Clarion (klar'i-on) [O. Fr. *clarion*.—L. *claris*, *clarus*, so called from its clear tone, from *clarus* clear.] n. the trumpet तुतारी f, कर्णा, मोरशिंंग n. रणशिंंग n. Clar'inet, Clar'ionet n. एक प्रकारचें वाद्य n, वरील प्रकारचें लहान वाद्य n, लहान कर्णा m.

Clarity (klar'i-ti) [L. *claritas*, clearness.] n. (obs.) स्वच्छता f.

Clash (klash) [Of imitative origin.] n. collision आपटणें, धक्का m; as, "A roll of cannon and clash of arms." २ *opposition* दणका m, तडाखा m कचकचाट m, कचाकच f, कचाकची f, चकमक f, संघर्ष m, संघर्षण n, घासणी f, घासाघास f, घासाघीस; as, "Clashes between popes and kings." I a *clashing sound* तडाका m, धडाका m, कडाका m, धडाड m, धडधडाट m. II (as, of musical instruments) गजर m, झंगड f, कटका m, कडाखा m. II (as, of swords) (तरवारींचा) खणखणाट m, झपाट m, झमाझमी f, चकमक f, चकाकची f. IV *virulence* प्रतिकूलता f. C. v. i. *to strike or drive against with force* एकमेकांशीं लागणें, धडक f- धक्का m. बसणें परस्परांचा झपाटा m- सपाटा m- तडाका m- &c. बसणें आपटणें, एकमेकांशीं आदकून वाजणें-लागणें-दणाणणें २ *fig. to meet opposingly, interfere, or collide* घांसणें, घांसणी f. होणें g. of s, लढणें, एकमेकांस आडवा-वांकडा-येणें, एकमेकांस नडणें, चकमक-कचक f, झडणें-उडणें g. of s., परस्परविरोध m, पडणें-होणें g. of s. C. v. t. एकमेकांवर आपटणें. Clashed pa. t. & pa. p. Clash'ing pr. p. Clash'ing n. आपटणें संघर्ष m, संघर्षण n, घासाघीस f, विरुद्धता f, परस्परविरोधी. C. a आपटणारा, धडाक्याचा, आंवाज करणारा विरुद्ध, प्रतिकूल.

Clasp (klasp) [O. E. *claspen*, *clapsen*, probably akin to E. *Clap*.] n. a hook, a hold फांसा m, अडकण n, अडकवण n. २ a close embrace परिरंभ m, आलिंगन n, कवटाळणें n, कवळणें n, आंगकवळी f. मिठी f. C. v. t. फांसा m, लावणें. २ *to hug* आलिंगन n. देणें, आलिंगणें, कवटाळणें, बेंगाटणें. कवळून धरणें, कव f.

गव *f.* घालणें or कवेंत-वेंगेंत धरणें. [To C. to one's bosom पोटाळणें, पोटाशीं धरणें, उराशीं धरणें.] ३ to catch and hold, to grasp आवळणें, आवळून धरणें, मुठींत-चौड्यांत धरणें. Clasp'ed *p.* (v. V.) कंवटाळ-लेला, आलिंगित, आंवळलेला, आंवळून धरलेला. Clasp'er *n.* ताणा *m.*, पागोरा *m.* २ फांसा *m.* Clasp'ing *n. act.* कवळणें *n.*, कंवटाळणें *n.*, कवळून धरणें *n.*, आलिंगन *n.*, आंगकवळी *f.*, आवळणें *n.* Clasp-knife *n.* मोडसुरा *m.*, *dim.* मोडसुरी *f.*, मुठींत पात बसणारा-मिटणारा चाकू *m.* Clasp-lock *n.* कमानीच्या साधनानें लागणारें कुलूप *n.* Clasp-nut *n. mech.* पकडचाकी *f.*

Class (klass) [Fr. *classe*, a rank.—L. *classis*, a class, a collection.] *n.* a group of individuals ranked together as possessing common characteristics जाति *f.*, जात *f.*, गण *m.*, वर्ग *m.*, पक्ष *m.*, विल्हे *f.*, विल्हा *m.*, प्रत *f.*, खातें *n.*, प्रकरण *n.*, प्रकार *m.*, मंडळी *f. pl.*; as, The different classes of society; The educated classes. २ (of scholars) वर्ग *m.* ३ (of people or men) जाति *f.*, जात *f.*, मंडळी *f.*, लोक (in comp. as, ब्राह्मणलोक, शूद्रलोक, &c.) [The higher classes, compreh. उच्च-श्रेष्ठवर्गाचे लोक, केवळ काबाडकष्ट न करणारे लोक. The lower classes, compreh. काबाडकष्ट करणारे लोक, खालच्या-कनिष्ठ वर्गाचे लोक.] C. v. t. to classify जात *f.* लावणें, प्रतवार-जातवार-विल्हेवार लावणें, वर्ग *m.* करणें-बांधणें, प्रकार-प्रत करणें. C. v. i. वर्गांत असणें, सर्वर्गीं होणें. Class'able, Class'ible *a.* वर्ग करण्याजोगा. Class'ed, Class'ified *p.* (v. V.) जातवार लावलेला, *spec.* गणीभूत, वर्गीभूत-कृत. Class-fellow,-mate *n.* सहाध्यायी *m.*, शाळेंतील सोबती *m.* Class'ic *n.* उत्तम ग्रंथ *m.*, साहेबनामा *m.*, प्राचीन ग्रीक किंवा लॅटीन भाषेंतील ग्रंथ-राज, ग्रंथोत्तम, कोणत्याही कलेचें श्रेष्ठकाम, आपआपल्या जातींतील श्रेष्ठ वस्तु, कलोत्तम. २ उत्तमग्रंथलेखक *m.* कविराज *m.*, वरकवि *m.*, श्रेष्ठकवि *m.*, उत्तम ग्रंथकार *m.*, सर्वमान्य अशा श्रेष्ठ नियमांप्रमाणें ग्रंथ लिहिणारा किंवा एखादें कलेचें काम करणारा. ३ रोमन व ग्रीक लोकांच्या उत्तम ग्रंथांत प्रवीण मनुष्य *m.* ४ (in this sense used in the *pl.*) प्राचीन ग्रीक किंवा लॅटीन भाषेंतील ग्रंथराजसमूह, कोणत्याही भाषेंतील ग्रंथराजसमूह. Class'ic, Class'ical *a.* श्रेष्ठ पहिल्या प्रतीचा-वर्गाचा, प्रथमवर्गीय, सरस, उत्तम. २ of or relating to the first rank in literature or any other art ग्रंथराजीय, सर्वमान्यग्रंथासंबंधीं, कोणत्याही ललितकलेच्या उत्तम कृतीसंबंधीं, कलाकृतिराजीय. ३ *spec.* प्राचीन ग्रीक किंवा लॅटीन प्रथमवर्गीय ग्रंथकारासंबंधीं, कोणत्याही प्राचीन पहिल्या प्रतीच्या ग्रंथकारासंबंधीं. ४ approved, standard सर्वमान्य, सर्वोत्कृष्ट. Class'icalness, Class'icality *n.* प्रथमवर्गीयता *f.*, ग्रंथराजीयता *f.*, कृतिराजीयता *f.*, सर्वमान्यता *f.*, सर्वोत्कृष्टता *f.* Class'icality *n.* पहिल्या प्रतीची विद्वत्ता *f.*, प्रथमवर्गीय विद्वत्ता *f.* २ प्रथमवर्गीयकृति.

Class'ically *adv.* सर्वोत्कृष्टतेच्या यत्तेप्रमाणे, &c. Class'icism सर्वोत्कृष्टत्वाचीं तत्वे *n. pl.*, सर्वोत्कृष्टतेचें मान *n.* २ सर्वोत्कृष्ट ग्रंथांत वापरलेली भाषासरणी *f.* ३ सर्वमान्य विद्वत्ता *f.* Class'icist *n.* प्राचीन ग्रंथराजांचा अभिमानी *m.* कैवारी *m.* ललितकलांतील सर्व श्रेष्ठकृतींचा अभिमानी *m.* Classificā'tion, Clas'sing *n.* (v. V.)—*act* जातवार लावणें *n.*, प्रतवार लावणें *n.*, &c., विल्हेवारी *f.*, प्रतवारी *f.*, वर्गीकरण *n.* [C. of soils प्रतबंदी *f.* Roll of the classes of soils प्रतवारी *f.*] Class'ificā'tory *a.*

N. B.—Classical शब्दाचा मूळ अर्थ वर्गाचा असा आहे. परंतु तो अर्थ सध्या लुप्त होऊन पहिल्या किंवा श्रेष्ठ वर्गाचा असा त्याचा चालू रूढार्थ झाला.

Clastic (klas'tik) [Gr. *klastos*, broken, from *klein*, to break.] *a.* निरनिराळ्या तुकड्यांचा केलेला.

Clatter (klat'er) [A. S. *clatring*, a rattle.] *v. i.* to rattle खटखटणें, खटखट वाजणें, घडघडणें, कडकडणें, खळखळणें(?) खळखळ वाजणें(?) *intens.* घडाडणें, कडाडणें, खळाळणें. २ to chatter, to talk fast and noisily बडबडणें, बकबकणें, वटवटणें. Clat'ter, Clat'tering *n.* (v. V. 1)—*act.* खटखटणें *n.*, घडघडणें *n.*, तडाका *m.*, घडाका *m.*, कडाकडी *f.*, घडाघडी *f.* *intens.* खडखडाट *m.*, खडाड *m.*, घडघडाट *m.*, २ commotion, disturbance बडबडणें *n.*, टकळी *f.*, जल्पन *n.*, बडबड *f.*, बकबक *f.*, टकटक *f.*, कटकट *f.* २ *hubbub* कडाकडी *f.*, घडाघडी *f.*, गोंगाट *m.*, गुल *f.*, गलबला *m.* Clatter'ingly *adv.* rattlingly घडघड, *intens.* खडाखड, फडाफड.

Clause (klawz) [Fr. *clause*.—L. L. *clausa*, equivalent to L. *clausula*, a clause, properly of a closed rhetorical period, from *claudere*, to shut, to end.] *n.* (of a sentence) वाक्यांतर्गतवाक्य *n.*, पोटवाक्य *n.* PRINCIPAL C. प्रधानवाक्य. SUBORDINATE C. गौण वाक्य. NOUN C. नामार्थक वाक्य, नामवाक्य. ADJECTIVAL C. विशेषणार्थक वाक्य. ADVERBIAL C. क्रियाविशेषणार्थक वाक्य, क्रियाविशेषणवाक्य. CO-ORDINATE C. समानाधिकरण वाक्य, समानवाक्य. DEPENDENT C. परतंत्र वाक्य. INDEPENDENT C. स्वतंत्रवाक्य. CLAUSE पोटवाक्य. PHRASE वाक्यांश.] २ a stipulation article or proviso, in a legal document कलम *n.*, पोटकलम *n.*, प्रकरण *n.*

N. B.—The distinction between 'a Word,' 'a Phrase,' 'a Clause' & 'a Sentence' should be noted 'Wisdom' is a word; 'of wisdom' is a phrase; 'He is a man of wisdom' is a sentence. 'Every one who possesses wisdom will think well before he does anything'. The whole is a sentence and 'who possesses wisdom,' 'every one will think well' & 'before he does anything' are clauses.

Clavicle (klav'i-kal) [Fr. *clavicule*.—L. *clavicula*, dim. of *clavis*, a key.] *n.* the collar-bone गळ्याचें हाड, सरी *f.*, अक्षक *n.* Clav'icular *a.* सरीचा, अक्षकासंबंधी, अक्षकविषयक.

मोनियर बुइल्यमप्रभृति कोशकारांनी दिलेला 'जत्रु' शब्दाचा Clavicle or collar bone असा अर्थ

डा० गर्दे यांच्या मताप्रमाणें चुकीचा आहे. Clavicle ला डा० गर्दे अक्षक हा शब्द योजितात. डा० गर्दे यांच्या वाग्भटाच्या भाषांतरांतील जत्रु शब्दावरील टीप पहा.

Claw (klaw) [A. S. *clawu, clea, claw.*] *n.* नखी *f.*; पंजा *m.* नख *n.*, २ (of a lobster, crawfish) नांगा *m.*, नांगी *f.* नांगडा or नांगाडा or नांगोडा *m.* आंकडा *m.* ३ *the nail*—(in contempt) नखरुड *n.* C. v. t. ओरवाडणें, नखानें तोडणें-धरणें, विचकुरणें, बुचकुरणें, बोचकडणें or बोचकरणें, विचकुरा *m.* बोचकरा *m.* घेणें *g. of o.*, बोचकरणें or बोचकडणें. Clawed *p. a.* (v. V.) नखानें तोडलेला, पंजानें ओरवाडलेला. २ *having claws* नखी, नखाचा. Clawing *n.-act.* विचकुरणें *n.*, विचकुरा *m.*, बुचकुरा *m.*, बोचकडा or बोचकरा *m.*, ओरवाडा *m.* ओरखडा *m.*

Clay (kli) [A. S. *clæg, akin to A. S. clam, clay.*] *n.* चिकणमाती *f.*, शेडमाती *f.*, शेडी *f.*, शाडू (शेडू) *f.*, माण *f.*, शेड *f.* २ माती *f.* [Potter's C. कुंभारमाती *f.* White C. गोपीचंदन *n.* मुलतानी माती, शाडू, गोपीचंदन हे सर्व *clay* चे प्रकार आहेत.] C. v. t. मातीनें स्वच्छ करणें, शुद्ध करणें; as, To C. sugar. Clay-brained (*obs.*) जडबुद्धोचा. Clay-cold *a.* आतीसारखा थंड, अचेतन, निर्जीव, मट्ट. Clay-eater *n.* मृत्त्रोजी. (in Brazil and elsewhere). Clayed *a.* मातीनें शुद्ध केलेला. २ मातीनें सारवलेला. ३ मातीसारखा केलेला, मातीसारखा. Clayey *a.* मातीचा, शाडूचा, शेडीचा. Clay-ground *n.* शाडवट जमीन *f.*, शाडूची जमीन *f.*, माणजमीन *f.* Clayish *a.* चिकणमातीच्या मिसळीचा, चिखलाचा, मृत्तिकामय, कर्दमरुद. Clay-loam *n.* चिकणलायण जमीन *f.* Clay-marl *n.* शाडू *f.*, खडी *f.*, पांढरी-दुधाळ माती *f.* Clay-mill *n.* माती तयार करण्याची चक्री *f.* Clay-pit *n.* शाडूची-मातीची खाण *f.* Clay-slate *n.* ज्याचे पापुदरे लयकर निघतात असा खडक *m.*, डिसूळ खडक *m.*, दगडासारखा दृढ बनलेला मातीचा खडक. Clay-stone *n.* मातीतील धोंडा *m.* Brick-clay *n.* लोखंड मिश्रित माती *f.* Porcelain C. चिनीमाती *f.* चिनाई भांडीं बनविण्याची माती *f.* To wet one's clay दारू पिणें.

Claymore (klā'mor) [Gael. *claidheamh, a sword & mor, great, large.*] *n.* स्कॉटलंडचे डोंगरी लोक पूर्वीं चापरित असलेली एक प्रकारची दोन धारांची रुंद तलवार *f.* खांडा *m.*, तेलंगणी तलवार *f.*

Clean (klēn) [A. S. *clæne, clean.*] *a.* साफ, निर्मल, विशद, स्वच्छ, शुद्ध, पवित्र, विमल, चोख, शुचि, स्पष्ट, शुचिर्भूत, चोखट, also चखोट, मलहीन. २ *naked, void* लकलकीत, चक, लखल, लखीलख. ३ चांगल्या वाटाचा, प्रमाणशील बांध्याचा, सप्रमाण; as, C. limbs. ४ सोंवळा, शुचि, निर्दोष, पवित्र, शुद्ध, पापविरहित. ५ *uncontaminated* निरपराध, निर्मल, निष्पापी, अलस. ६ कुशल, चतुर, कसवी; as, 'The legerdemain must be C.' ७ अचानक, सफाईदार; as, A C. leap. ८ पूर्ण, संपूर्ण, निःशेष. ९ शुद्ध, सरळ; as,

A. C. style. ९ (shirt, &c.) washed and ready for use धुवट, धुवटघडीचा, घडीचा. C. adv. quite, entirely साफ, शुद्ध. २ विलकूल, सफई, निखालस, झाडून, पार, अजि, अजिवात. ३ पूर्णपणे. ४ in a clever, dexterous manner अचानक, अलग, अलगत, अल्लाद-(अलाद-त). C. v. t. साफ करणे, मळी f. काढणे, गाल m, काढणे, स्वच्छ करणे, परिमार्जन n. करणे g. of o., शुद्ध-निर्मल करणे, धुवून काढणे. २ (with perfumes or unguents) उटणे, उद्वर्तन n.-मार्जना f. करणे g. of o. ३ (without) (a well, pond, ditch, &c.) गालणे, गाल m. काढणे g. of o., उपसणे, उपसा करणे g. of o. Cleaned p. a. (v. V.) साफ केलेला, शुद्ध, शोधित, शोधलेला, शुचिर्भूत, परिमार्जित, धूत, परिशुद्ध. Clean'er n. शोधक, परिमार्जक, मलापकर्पक, साफ करणारा, शोधणारा. २ mech. सामान साफ करणारा. Clean'ing n. साफ करणे n, शोधन (S) n, सम्मार्जन n, शुद्धि f, मार्जन n. २ उटणे n. धुणे, धुण f. Clean'limbed a. प्रमाणशील बांध्याचा, बांधेसूद. २ चपल, चलाख. Clean'liness n. (klen'liness) सांगळपण m, शुचिर्भूतता f, स्वच्छता, चकपकी f, चापचोपी f. साफसुफी f. Clean'ly a. careful to be clean साफ, शुद्ध, निर्दोष, निष्पापी, चकपक, मलद्वेषी. Clean'ness n. स्वच्छता f, निर्मळपणा m, सफाई f, पवित्रता f, नैर्मल्य n, स्वच्छपणा m, शुद्धि f, शौच n, मलभाव m, मलहीनता f. A clean bill of health, see under Bill. To have clean hands निर्दोषी असणे. To clean out धुवून काढणे. २ slang निष्कांचन करणे. ३ colloq. उपसा करणे, उपसणे. Clean-tongue सरळ-गोड वाणी f. To have a clean heart मन निर्मळ-पापभीरु असणे. To keep the hands clean दुष्कर्मोंत न पडणे, हात न मळवणे. To make a clean breast of पूर्णपणे-मोकळ्या मनाने कबूल करणे. To show a clean pair of heels पळ m. काढणे, निघून जाणे. The clean thing सरळ गोष्ट f. Cleanse (klenz) v. t. स्वच्छ करणे, साफ-निर्मळ करणे. २ दोषमुक्त करणे, शुद्ध करणे, पापविरहित करणे, दोष m- मळ m- रहित करणे. Cleanse'd, see Cleaned. Cleansed'ness n. शुद्धि f, शौच n. Cleans'er, see Cleaner. Cleans'able a. स्वच्छ करणयाजोगा. Cleansing n. शुद्धिकरण n.

Clear (klēr) [O. Fr. cler, Fr. clair.—L. clarus, clear; bright, loud, distinct, renowned; cf. Chanticleer, Clairvoyant, Claret, Clarify.] a. bright, luminous साफ, निवळ, स्वच्छ, शुद्ध, नितळ, काचे-भिंता-सारखा, प्रसन्न (s.); as, "Fair as the moon, Clear as the sun." २ free from clouds निरभ्र, निवळ, स्वच्छ, प्रसन्न. ३ manifest, evident, apparent स्पष्ट, व्यक्त, उघड, साफ, प्रकट, प्रत्यक्ष, अभिव्यक्त, झळझळीत. ४ perspicuous, free from ambiguity or obscurity उघड, सुबोध, उत्तान, बालबोध, व्यक्त, अगुढ, विषद; as, "One truth is clear: whatever is, is right". ५ guiltless, blameless निरपराध, निर्दोष, निर्बाध, अलिप्त (applied to persons), शुद्ध; as, "In action faith-

places) मोकळा, खुला, खुलाशाचा, प्रशस्त; as, clear view. ७ not entangled, free of सुटा, मोकळा मुक्त. [C. OF DEBT अनृण, अनृणी.] ८ (of sound voice, &c.) स्पष्ट, व्यक्त, ठाम. ९ (of stamps, letters) clear-looking, conspicuous, distinct, bright झळझळीत, स्पष्ट, ठळठळीत, डळडळीत, ठळक. १० (profit) net निवळ, नक्की, चोख, ठोक; as, C. profit or gain ११ (sight) निवळ, तीक्ष्ण, तीव्र. C. adv. उघड रीती स्पष्ट, साफ, अगदीं. २ अचानक, अलगत, अलात. पूर्णपणे, बिलकूल; as, To cut a piece C. off. C. v. to render bright स्वच्छ करणे, मळ काढणे, मळ हटवणे g. of o.; as, "He sweeps the skies and clears the cloudy north." २ to free from obstruction मोकळा-साफ-रिकामा करणे, अडगळ f. काढणे. ३ to free from bushes, grass, rubbish, &c. केरकचरा m. काढणे साफ करणे, झाडे झुडपे काढून साफ करणे. ४ with (debt) to liquidate, to discharge झाडणे, फेडणे, वारं फिटफाट f. करणे, बाकी f. पूज्य करणे, बेवारा m. फिटकाल m, करणे g. of o., फडशा m, करणे-करून टाकणे of o. ५ (with away) to remove काढणे, काढून घेणे वेऊन जाणे, वारासार f. करणे. ६ (with up) to free from ambiguity उलगडणे, उलगडा m, करणे of खुलासा करणे, उघडा-स्पष्ट करणे. ७ to free from the imputation of guilt (often with from before the thing imputed), निर्दोष-निरपराध-निष्कलंक-दोषमुक्त करणे g. of o., उजळ माथ्याचा करणे; as, I am sure he will clear me from partiality. ८ to gain without deduction नफ्यांत पाडणे; as, "The profit which she cleared on the cargo." ९ (the bowels) to purify साफ करणे, मलशुद्धि f. कोष्ठशुद्धि f. करणे. १० (a hedge or a ditch) to leap or pass by or over without touching or failure. अलगत-अचानक जाणे-पार जाणे, अगरीतीने उडी f. मारणे; as, "The horse has cleared the wall." ११ एकसारखे परिक्षेत पास होणे; as, He has cleared three examinations in three years. naut. to clear goods to pay the custom-house duties and duties जकात देणे, परवाना मिळवणे. C. v. to become free from clouds or fog, to become fogless (often followed by up, off or away) as the sky cleared weather उघडणे, निवळणे, खुलणे, उघाड होणे, नितळ उभणे, उघाड f. उघाडी f. पडणे-होणे g. of o. २ हिशेबा उलगडा होणे. ३ to obtain a clearance बंदर सोडणे; as, The ship cleared for Liverpool to-day. ४ मुक्त होणे सुटणे, परवाना-रजा-चिठी f. मिळणे. Cleared pa. t. & p. Clearing pr. p. Clear'age (R)n. साफ केलेली जमीन f. Clear'ance n. साफ करणे n, विशोधन n, वार्डिट माला काढून-विकून टाकणे n. २ जहाज हाकारण्याची परवाना f, law. गलबत तपासल्याचा दाखला m, गलबत दाखले चिठी f. ३ दोन पदार्थांतील अंतर n. ४ निवड नफा m. Clear-day n. स्वच्छ-निरभ्र दिवस m. २ सगळी

संबंध-पुरा दिवस *m*; as, The bonds must be left three clear days for examination. Cleared' *a*. मळ छाटलेला, शोधित. २ मोकळा केलेला. ३ चोखलेला. ४ फेडलेला, वारलेला, बेबाकी, फिटफाट. To be cleared फिटणें. Clear'er *n*. साफ करणारा. Clear-cut *a*. having a sharp, distinct outline स्पष्ट मर्यादा. असलेला, सुमर्यादित. Clear-eyed *a*. मर्मज्ञ, भेद पाहण्याची शक्ति असणारा. Clear-headed *a*. विमलमति, विशदबुद्धीचा, साफ डोक्याचा. Clear-head *n*. साफ डोकें *n*, सर्व गोष्टी स्पष्टपणें कळण्याची बुद्धि *f*, विशदबुद्धि *f* मति *f*. Clearing *n*. साफ करणें *n*, निकाल-लावणें *n*. २ हुंडीवाल्या लोकांनीं एकमेकांच्या हुंड्या एकमेकांस देऊन हिशोब चुकता करण्याची रीत *f*, हिशोब चुकता-पूज्यकरणें *n*. ३ a tract of land cleared of wood for cultivation शेतकीकरितां झाडें तोडून साफ केलेली जमीन. Clear'ing-house *n*. ज्याठिकाणीं हुंडीवाल्यांच्या हुंड्या एकमेकांनां देऊन हिशोब चुकता करण्याचें वगैरे काम चालतें ती जागा *f* Clearing-nut *n*. ईस्ट इंडीजमध्ये गढूळ पाणी निवळवण्याचें स्ट्रिक्नॉस पोटॅटोरमचें बीं, निवळीची बीं *f*. Clear'ing-solution *n*. द्रावण. Clear'ly *adv*. plainly उघड, प्रत्यक्ष, साफ, स्पष्ट, निवळ, साक्षात्, धड, धडधडीत. Clear'ness *n*. स्वच्छता *f*, निवळपणा *m*, सफाई *f*, निर्मलता *f*, निर्मलपणा *m*. २ निरभ्रता *f*, स्वच्छता *f*, प्रसाद (S) *m*. ३ उघडेपणा *m*, स्पष्टता *f*, विशदता *f*. ४ उघडेपणा *m*, मोकळेपणा *m*, प्रशस्तता *f*, खुलासा. ५ व्यक्तता *f*. Clear-seeing *a*. तीक्ष्ण डोक्याचा. २ तीक्ष्ण बुद्धीचा. Clear-sighted *a*. विशदबुद्धीचा, मर्मज्ञ, दूरदर्शी, प्रज्ञावान्. Clear-sightedness *n*. acute discernment दूरदर्शित्व *n*. Clear-starch'er *n*. खळ देऊन कपडे कडकडीत करणारा धोबी. Clear'-starching *n*. खळ लावून कडकडीत इस्त्री करणें *n*. Clear story *n*. (variant of Clerestory) ख्रिस्ती देवळाच्या मध्य भागांतील मजला *m*. Clear-style (of writing) लिहिण्याची सुबोध पद्धत *f*, प्रसन्नता *f*. Clear-voice *n*. स्वच्छ (वोगरा नव्हे असा) आवाज *m*-स्वर *m*. To C. off चल नीघ. To C. out जाणें, निघून जाणें, वाट *f* धरणें. To C. an examination paper घातलेले अगर विचारलेले सर्व प्रश्न सोडविणें. To be cleared out जवळ एक पै देखील नसणें; as, I am quite cleared out माझ्या जवळ एक पै देखील नाहीं. Clear articulation स्पष्टोच्चार. Clear conscience निर्दोष अंतःकरण. To clear the ground *fig*. अडचणी दूर करणें. To clear the course मार्ग खुला करणें. Clear sky निरभ्र आकाश. To clear the throat घसा साफ करणें. २ *fig*. विचार बोलून टाकणें. To clear up भीति, शंका किंवा चिंता योग्य स्पष्टीकरणानें दूर करणें. Coast clear (आगबोटींना दिलेला इशारा) किनारा निर्भय (आहे.) Line clear रस्ता खुला-मोकळा, आगगाडीला रस्ता निर्भय आहे अशी खुणेनें माहिती देतात त्यास ह्णतात. To keep clear of च्या भानगडींत न पडणें, पासून अलिप्त राहणें. To get clear of संकटांतून पार पडणें.

Cleat (klēt) [M. E. *clete*, a wedge; Dut. *kloot*, a ball.; Ger. *kloss*, *klotz*, a lump, clot, wedge; O. H. Ger. *chloz*, a ball, a round mass.] *n.* पाचरवजा पट्टी *f*, पाचरपट्टी *f*. २ *naut.* (जहाजाच्या बाजूंवर मारलेलें दोरी बांधण्याचें) लांकडी किंवा लोखंडी दुबेळकें. C. v. t. to strengthen with a cleat मजबुती-जोराकरितां लांकडाची पट्टी मारणें.

Cleave (klēv) [A. S. *cleofan*, *pa. t.* of *cleaf*, to split *pp.* *clofen* (English *cloven*).] *v. t.* to split फोडणें, तोडणें, खांडणें; as, "O Hamlet, thou hast cleft my heart in twain." २ चीर-भेग पाडणें. C. v. i. to adhere closely, to hold fast, to cling चिकटणें, चिकटून राहणें; as, My bones C. to my skin. २ to adhere with strong attachment प्रेमानें जखडून राहणें; as, "Therefore shall a man leave his father and his mother and shall cleave unto his wife." ३ to open, to part, to split तडकणें, तडतडणें, उफलणें. Cleav'ing *pr. p.* Clove or Cleft *pa. t.* Cloven or Cleft *pa. p.* Cleav'able *a.* फोडाया-तोडायाजोगा, उद्देद्य. Cleav'age *n.* तडकण्यासारखा दगडांत आलेला टिसूलपणा *m.* Cleav'er *n.* a chopper चीर *f* फट *f*. पाडणारा. २ चीर पाडण्याचें हत्यार *n.* ३ (खाटीकाची) सुरी *f*, मांसच्छेदिनी *f*. Cleav'ing *a.* विदारक, भेदक. C. *n.* चिकटणें.

Cleft, (*obs.*) Cliff, cleft *n.* a crack, a fissure, an opening भेग *f*, चीर *f*, सांधा *f*; as, 'The C. of a rock. २ कांतडीचा भेतळा *m.* ३ खाप *f*, फांक *f*; as, A C. of orange. A C. between two hills खिंड *f*, खिंडारें *n.*

Cleftgraft (kleft'-graft) *v. t.* to ingraft by cleaving the stock and inserting a scion कलम करणें, झाडावर कलम करणें. Cleftgrafted *pa. p.* Cleftgrafting *pr. p.*

Cleg (kleg) [Northern English Scot. *cleg*.] *n.* *zool.* घोडमाशी *f*, डांस *m.*

Cleistogamic, Cleistogamous (klistō-ga'mik,-mus) [Gr. *kleistos*, closed and *gamos*, marriage, the Gr. verbal root in *gamos*, perhaps may be allied to Sk. यम्, to restrain.] *a. bot.* उमलल्याशिवाय ज्यांत फळें येतात अशीं (फुलें), नित्यमुकुलित (पुष्पें).

Clement (klem'ent) [L. *clementia*, from *clemens*, mild, meeriful.] *a.* कृपाळू, दयाळू. २ सौम्य, कोसल. Clem'ence (*obs.*), Clem'ency *n.* दया *f*, कृपा *f*. २ सौम्यता *f. pl.* Clemencies, Clem'ently *adv.*

N. B.—Clemency is a gentleness of temper as shown in the exercise of authority or power.

Clench (klensh) [M. E. *clenchen*, *klenken*, to strike, to strike smartly, to make to clink; causal of *Klinken*, to klink.] *n.* घट्ट धरणें *n*, आंवळणें *n*, दडग्राह *m*. २ खिळा घट्ट बसविण्याकरितां त्याचा वांकविलेला भाग *m*, खिळ्याचा वांकविलेला भाग. See also Clinch. C. v. t. आंवळणें, घट्ट धरणें, (खिळ्यांनीं-बोटांनीं) घट्ट बसविणें-आवळणें. ३ सिद्ध करून दाखविणें, कायम-नक्की करणें; as, To C. a bargain, To C. a business. Clenched *pa.*

p. Clencher *n.* घट्ट वसत्रिणारा. २ पुरी खातरी करणारें-
सिद्ध करणारें विधान. More commonly Clincher.

Clepsydra (klep'si-dra) [Gr. *kleptein*, to steal &
hudor, water.] *n.* a water-clock घटकापात्र, घटिका *f.*
वेळामापकजलयंत्र *n.*, जलवटी *f.*, घटीयंत्र *n.*

Cleptomania (klep'to-mān-ia) Kleptomania चोरो
करण्याची अनिवार्य इच्छा *f.* हा एक विशिष्ट रोग आहे.

Clergy (kler'ji) [O. Fr. *clergie*.—L. *clericus*, a
priest.—Gr. *klerikos*, clerical, from *kleros*, a lot, an
allotment, the Clergy.] *n.* the clerical order (concre-
te) ख्रिस्ती लोकांची धर्मकृत्ये चालविण्याकरितां दीक्षा दि-
लेली पगारी मंडळी *f.* संस्था *f.* २ (collective *pl.*) ख्रिस्ती
आचार्यमंडळ *n.*, ख्रिस्ती धर्माधिकारीमंडळी *f. pl.*; धर्माधि-
कृत मंडळ *n.* ३ (collective, *sing.*) ख्रिस्ती आचार्य *m.* ४
(rarely as numerical *pl.*) पुष्कळ आचार्य *m. pl.*;
as, Some hundred C. ५ धर्मपुरुष (on the analogy
of राजपुरुष a servant of the king on the secular
side. ६ (*obs.*) a benefit of the clergy आचार्यस्वातंत्र्य *n.*,
ख्रिस्ती आचार्यस्वातंत्र्य *n.* cf. ब्रम्हस्वातंत्र्य, राजस्वातंत्र्य,
वैश्यस्वातंत्र्य. ख्रिस्ती (आचार्यांचा) धर्माधिकार्यांचा
विशेष हक्क *m.*, ख्रिस्ती धर्माधिकार्यांच्या हातून
मनुष्यवधासारखें महापातक झालें असतां त्याची चौक-
शी सामान्य न्यायमंदिरांत न होतां धार्मिक न्यायासना-
समोर व्हावी असा हक्क *m. C. a.* धर्माधिकार्यांसंबंधी,
आचार्यांसंबंधी. Cler'gyable *a.* admitting benefit of a
clergy, in regard to which benefit of a clergy may
be pleaded ख्रिस्ती धर्माधिकार्यांच्या हक्कांतला; as, "A
C. felony." Clergyman *n.* ख्रिस्ती धर्माधिकारी *m.*, ख्रि-
स्ती आचार्य *m.*, ख्रिस्ती धर्मपदस्थ *m.* Clergywoman *n.*
ख्रिस्ती धर्माध्यक्षाची वायको *f.* २ ख्रिस्ती धर्माध्यक्षी
(ही धर्माध्यक्षाची वायको नव्हे). Cler'ic *a.* ख्रिस्ती आचार्य
मंडळीसंबंधी. Cler'ical *a.* See Cleric. २ कारकुनाचा,
कारकुनी. Cler'icalism *n.* ख्रिस्ती धर्माध्यक्षांनीं प्रतिपादन
केलेलीं तत्वे *n.* २ ख्रिस्ती धर्माध्यक्षांचा प्रांत *m.* ३ ख्रिस्ती
आचार्यांचा आपापल्या शाखेचा अभिमान *m.* Cleric'ity
n. ख्रिस्ती आचार्यपदवी *f.* Cler'isy *n.* विद्वद्बृंद *m.*, पंडित-
मंडळ *n.* २ ख्रिस्ती धर्ममतनिग्रह. Benefit of the
clergy, see the 6th meaning of Clergy.

Clerk (klärk) [L. *clericus*, a priest, scholar. See
Clergy. The original sense is "man in a religious
order, cleric, clergyman," as the scholarship
of the Middle Ages was practically limited to the
clergy and these performed all the writing, nota-
rial and secretarial work of the time, the name
Clerk came to be applied to scholar, and specially
applicable to a notary, secretary, recorder, account-
tant or penman. This last meaning is now
current.] *n.* (R.) ख्रिस्ती आचार्यत्वाची दीक्षा दिलेला
मनुष्य *m.*, ख्रिस्ती आचार्य *m.* २ (one of lectors,
cantors, acolythists, exorcists, and door-keepers,

as opposed to deacons and mass-thanes. See these words). खिस्ती देवालयंतील एक सेवेकरी [cf. पूजारी and सेवेकरी among the Hindus]. ३ (obs.) विद्वान् *m*, पंडित *m*. ४ कारकून *m*, लेखक *m*. Clerk'ly or clerical error *n*. नकल करतांना झालेली चुकी *f*, हस्तदोष *m*, लेखनदोष *m*, कारकुनाची-कारकुनी चूक *f*. Clerk'ship *n*. कारकुनाचा धंदा *m*- नोकरी *f*, कारकुनी *f*, कारकुनी पेशा *m*. A St. Nicholas's clerk चोर *m*, भामटा *m*; as, "I think there came prancing down the hill a couple of St. Nicholas's clerks."

N. B.—Clerk is an important word in Christian theology. Before the Reformation and in the Roman Catholic Church, there were eight orders of the clerks or clergy. These eight orders were divided into two classes: (A) one of inferior clerks in minor orders and employed as (1) lectors, (2) cantors, (3) acolytes (4) exorcists and (5) doorkeepers; and (B) the other of clerks in holy orders, and employed as (1) Bishops, (2) Priests or mass-thanes, (3) and Deacons. Before the Reformation, Clerk meant one of the five minor orders as opposed to bishops, priests or mass-thanes and deacons. See meaning 2 of the word Clerk given above. Since the Reformation in England generally, the term "clerk in holy orders" means a bishop, priest or deacon. Also since the Reformation the word Clerk is applied to laymen who perform such of these offices as are retained in cathedrals, churches or chapels. In the Prayer-Book of 1549 the clerks were the choir men; in later times, the clerk, or the *Parish clerk*, is the lay officer of a parish church, who has charge of the church and precincts, and assists the clergyman in various parts of his duties, e. g. by leading the people in responses, assisting at baptisms, marriages, &c. In other senses, usually with some distinctive epithet, as *Bible clerk*, a scholar who reads the scripture lessons in some ancient college chapels. *Lay clerk*, a singing man in some cathedrals and college chapels; *Singing clerk*, &c. (Murray.)

Cleromancy (kle'ro-mansi) [Gr. *kleros*, lot & *mantein*, to divine.] *n*. divination by casting lots चिन्त्या किंवा फांसे टाकून शकुन-प्रश्न-भविष्य पहाणे-पाहण्याची विद्या *f*.

Clever (klev'er) [M. E. *cliver*, ready to seize, allied to M. E. *cliver*, a claw and to Cleave (to adhere).] *a*. possessing quickness of intellect, skill, or talent, expert कुशल, हुशार, तैलबुद्धि, कुशाग्रबुद्धि, चतुर, पटु, दक्ष, धूर्त, कलावान्, कसबी, विचक्षण, चतुर्यवान्, कौशल्यशाली. २ executed with skill शहाणपणाचा, चतुराईचा, कौशल्याचा, कुशलबुद्धीचा; as, A

शुद्ध, बांधेसूद, सुंदर; as, "The girl was a tight, clever wench as any was." ४ *good-natured* सुस्वभावाचा, भला. ५ गुणी, बहुगुणसंपन्न, अष्टपैलू, फरडा, फांकडा, चतुरस्र, हरहुन्नरी. Clevera'lity *n.* (R.) धूर्तता *f*, धूर्तपणा *m.* Clev'erish *a.* कांहींसा धूर्त- &c. Clev'erly *adv*, युक्तीनें, कसवानें, कौशल्यानें, चतुराईनें, दक्षतेनें, हिकमतीनें. Clov'erness *n.* शहाणपणा *m*, कौशल्य *n*, चातुर्य *n*, दक्षता *f*, कसब *n*, अष्टपैलूपणा *m*, चतुरस्रता *f*. &c. Too clever by half पाहिजे त्यापेक्षां दुप्पट शहाणा, cf. दीडशहाणा.

N. B.—The various senses through which Clever passed are: *nimble, adroit, handy, handsome, nice, neat, and clean.*

Clew, Clue (klōō or klū) [A. S. *cleowen.-cliuwen, clywe*, a ball of thread (Clue is a variant of Clew).] *n.* a ball of thread or yarn सुताची गुंडी *f* गुंडाळी *f*. २ दोरा *m.* lit. & fig. that which guides or directs one in anything of a doubtful or intricate nature थांगदोरा *m*, माग *m*, सुगावा *m*, पत्ता *m*, मुद्दा *m*. [C. to the bottom of आधारस पंथ, मुळाचा थांग-सुगावा.] ४ चौकोनी शिडाचा खालील कोंपरा *m.* C.-garnet *n.* See Sail. C.-lines *n.* pl. See Sail. C. v. t. गुंडाळी करणें. २ कांहींतरी सुगावा देणें. ३ सुगाव्यानें शोधून काढणें. ४ *naut.* (with *up*) (शीड गुंडाळण्याकरितां त्याचीं खालचीं टोके) वर उचलणें. Clewed *pa. t. & p. p.* Clew'ing *pr. p.*

Cliche (klēshā') [Fr. *cliche*, from *clicher*, to stereotype.] *n.* a stereotype plate, esp. one derived from an engraving (लांकडावर कोरीव काम करून त्यावरून ओतून घेतलेला) कायमच्या ठशांचा ठोकळा *m*, झीशे नांवाचा कायम ठसेठोकळा *m*.

Click (klik) [An onomatopoeic word.] *n.* टिकटिक आवाज *m*. २ कुलुपाची खीळ. ३ घड्याळाच्या भूतचक्रामध्ये पडणारी लोखंडाची खीळ *f*. C. v. i. टिकटिकणें, टिकटिक-क्लिकक्लिक वाजणें, चुकचुकणें. C. v. t. to make a slight sharp noise टिकटिक आवाज करणें. Click'clack *n.* एकसारखा टिकटिक-खटखट आवाज. Click'er *n.* (बुटाच्या खालील व वरील बाजूस लावण्याकरितां) कांतडें कापणारा कसबी चांभार. २ *Slang* (दुकानांत बसून) गिऱ्हाइकास बोलाविणारा. Click'ing *n.* टिकटिक वाजणें *n*.

N. B.—Click is a sharp sound louder than a tick and thinner than a clack. Our Marathi word खटखट will be the appropriate rendering of Click, as खटखट is the word we use in Marathi for the Click, of a clock.

Click (klik) [O. E. *kleken, clichen.* cf. Clutch.] (R.) *v. t.* to snatch हिसकावून घेणें, झटकन ओढून किंवा उचलून नेणें.

Client (kl'ent) [Fr. *client*, a suitor.—L. *cliens*,

clientis, orig. a hearer, one who listens to advice, (in relation to his protector).] *n.* (of a lawyer) &c., पक्षकार *m.*, असामी *f.*, कूळ *n.*, अशील *n.* २ (old use) आश्रित, कूळ *n.* आश्रितजन, प्राचीन रोमन सरदाराचा आश्रित. *Cl'entage n.* आश्रितपणा, कुळाचें नातें *n.* २ आश्रित लोक *pl.* *Cl'ental a.* कुळासंबंधीं. *Cl'entship n.* कूळपणा, आश्रितपणा *m.*, कुळाचें नातें *n.*

Cliff (klif) [A. S. *clif*, a rock.] *n.* a high, steep rock; a precipice सुळका *m.*, कडा *m.*, पहाड *m.*, खडपा *m.* *Cliff'y, Cliffed a.* खडप्यांचा, सुळक्यांचा, कड्यांचा.

Climacteric (klimak-ter'ik) [Fr. *climactere*, *adj.* whence *l'an climactere* 'the climacteric year'; every 7th, or 9th, or 63rd year of a man's life. All are very dangerous, but the last most'.—Gr. *klimakter*, a step of a ladder, a dangerous period of life, from *klimax*, a ladder. Vide Climax.] *n.* मनुष्याच्या आयुष्यातील अवस्थांतराचें-आणीवाणीचें-अतिकष्टाचें-जिवावरचें वर्ष, घातवर्ष *n.*, ही एक इंग्रजी लोकांची भोळेपणाची समजूत आहे. *C. a.* आणीवाणीच्या समयाचा-विषयीं, घातवर्षाचा-घातवर्षाविषयीं. *Climacter'ical a.* The grand climacteric त्रैसष्टावें वर्ष.

Climate (klī'māt) [Fr. *climat*.—L. *clima*, *climatis*.—Gr. *klima*, a slope, a zone, a region of the earth, *climate-klinein*, to slope.] *n.* air of a country with reference to salubrity हवापाणी *n.*, हवामान *n.*, ऋतुमान *n.*, देशप्रकृति *f.* २ देश *m.* *C. (R.) v. i.* राहणें, वसणें. *Cl'imatal (R.), Climat'ic,-al a.* हवापाण्यासंबंधीं. *Cl'imatize v. t.* नवीन हवा आंगवळणीं पाडणें, नवीन हवेची संवय करणें. *Climatograph'ical a.* *Climatog'raphy n.* हवावर्णन *n.*, हवामानवर्णन *n.* हें एक भूप्रकृतिशास्त्राचा भाग आहे. *Climatolog'ical a.* हवेच्या शास्त्रासंबंधीं. *Climatol'ogist n.* हवेचें शास्त्र जाणणारा, हवेच्या शास्त्रांत प्रवीण. *Climatol'ogy n.* हवाशास्त्र *n.*, ज्या कारणांवर घुखाद्या ठिकाणची हवा अवलंबून असते त्या कारणांचा विचार करणारें शास्त्र *n.* *Cl'imature n. (obs.)* हवा.

Climax (klī'maks) [L.—Gr. *klimax*, a ladder, from *klinein*, to make to bend or lean.] *n.* upward movement, ascent उत्तरोत्तरोत्कर्ष *m.*, प्रतिपदोत्कर्ष *m.* २ in Rhetoric सारालंकार *m.*, सार *m.*; as, "Tribulation worketh patience, patience experience, experience hope;" a happy climax (*Forbes*). ३ उत्तरोत्तरवृद्धि *f.*, चढती *f.*, उत्तरक्रम *m.* ४ the highest point, the greatest degree शिखर *n.*, सीमा *f.*, कळस *m.*, कमाल *f.* [To REACH ITS CLIMAX शिगेस लागणें, कळस होणें, (in a bad sense) गळ्यापर्यंत येणें.] *C. v. i.* to ascend by successive steps (पायरीपायरीनें) शिखराला पोहोचणें, सीमा-कळस होणें. *C. v. t.* to arrange in a climax or ascending gradation शिखराला पोहोचवणें. To cap the climax कोणतीही गोष्ट *f.* बाब *f.* शिखराला-कळसाला पोहोचवणें.

Climb (klīm) [A. S. *climban.*] v. i. or. v. t. च्या घर चढणें, वेंघून चढणें, प्रयासानें चढणें, आरोहण करणें. २ उंच जाणें-चढणें. C. n. चढण f. Climb'able a. चढण्यास योग्य. Climb'er n. (v. V.) चढणारा, वेंघणारा. २ bot. वल्ली f, वेल m, लता f. ३ झाडावर चढणारा पक्षी. Climb'ing n. (v. V.) act. वेंघून चढणें, वेंघणें, चढणें. C. plant वेल, लता. An expert Climber चढाईत; espec. on trees रुखाडी, रुखाड्या, रुख्या.

Clime (klīm) [L. *clima*, see Climate,] n. देश m, प्रदेश m, पृथ्वीचा भाग m. २ हवामान n, हवापाणी n.

Clinanthium (kli-nan'-thi-um) [Gr. *kline*, a bed & *anthos*, a flower.] n. bot. the receptacle of the flowers in a composite plant:—पुष्पतल्प m.

Clinch, Clench (klinch, klench) [M. E. *clenchen*, to cause to clink.] v. t. to close tightly मूठ इत्यादि आंघळणें-चेपणें-वळणें; as, To C. the teeth or the fist. २ to bend or turn over the point of (as a nail) so that it will hold fast बोळवणें, वाळणें, वळवणें; as, 'To C. the nail for one's self. ओढून-वळवून घट्ट बसविणें. ३ to clasp मुठीत धरणें. ४ to make conclusive, to establish कायम-दृढ-बळकट करणें; as, To C. an argument. ५ to hold firmly अजबूत पकडणें; as, To C. the pointed spear. C. v. i. to seize firmly together, to close tightly धरून राहणें, लागणें. C. n. a pun श्लेषालंकार, द्व्यर्थी भाषण n. २ a grip, a grasp मिठी f, पकड f, चिकाटी f. ३ naut. नांगराच्या कडीला बांधिलेला दोरीचा भाग.

Clinch'er n. one who holds fast पकडणारा मनुष्य. २ वळवणी (पकड). ३ a decisive argument बिनतोड कोटी f विधान n. Clenched pa t. & p. p. Clench'ing pr. p. Clincher-built, Clinker-built a. naut. (नावेच्या बाजूच्या फळ्या अशा लावावयाच्या कीं प्रत्येक फळीची खालची बाजू खालच्या फळीच्या वरच्या बाजूवर पडावी) फळ्यांनीं शाकारलेला.

Cling (kling) [A. S. *clingan*, to adhere, to shrivel up.] v. i. (usually with to) to adhere closely, to hold fast by winding round or embracing चिकटणें, (ममतेनें-&c.) बिलगणें, कवळणें, कवटाळणें, धरून राहणें; as, 'Two babes close clinging to her waist.' २ बाजू धरणें, कांस f. धरणें g. of o.; as, 'Men of a party C. to their leader.' Clung pa. t. & p. p. Cling'ing pr. p. & n. (R.) चिकटणें. Cling'y a. छकणारा, चिकट.

Clinic (klin'ik) [Fr.-L.- Gr. *kline*, a bed.] n. (आजारीपणामुळें किंवा इतर कारणानें) बिलान्यास खिळलेला मनुष्य m, इस्पितळांत राहणारा रोगी m. २ मरणकाळापर्यंत वासिस्मा घेण्याचें लांबणीवर टाकणारा मनुष्य m. ३ (also spelt Clinique) इस्पितळांत विद्यार्थ्यांच्या समक्ष रोग्यांची तपासणी करून औषधोपचारक्रिया किंवा शस्त्रक्रिया यांचें शिक्षण n. ४ असें शिक्षण देण्याचा वर्ग m. Clin'ic, Clin'ical a. मुख्यतः इस्पितळांत राहणाऱ्या

रोग्याचे आंथरुणाचा, विद्यान्याचा. २ अंधरुणावर पडून राहिलेल्या रोग्यासंबंधीं. [C. clerk रोग्यांची हकीगत लिहिणारा, रोगलक्षणलेखक m. C. lecture रोग्यांच्या विद्यान्याजवळ त्यांच्या रोगासंबंधानें विद्यार्थ्यांला दिलेलें व्याख्यान n, प्रत्यक्षरोगशिक्षण, रुग्णालयीन शिक्षण, प्रत्यक्षरोगव्याख्यान, प्रत्यक्षरोगपाठ. C. surgery,—medicine (प्रत्यक्ष रोगी दाखवून त्यांच्या रोगाच्या लक्षणांचें ज्ञान करून देणारें) वैद्यकाचें किंवा शस्त्रक्रियेचें शिक्षण. C. laboratory रोग्याचें मल-मूत्र-कफ-हत्यादि तपासण्याचें प्रयोगगृह n, मलमूत्रादिपरीक्षागृह n. C. thermometer (आजारी मनुष्याकरितां) रुग्णालयीन उष्णमापक, ज्वरमापक.] Clinical baptism, see Baptism. C. convert मरणोन्मुख असतांना दुसरा धर्म स्वीकारणारा मनुष्य m. Clin'ically adv. प्रत्यक्ष रोगपाठ देत असतांना. २ रोग्याच्या विद्यान्याजवळ मिलविलेल्या माहितीवरून.

Clink (klink) [O. E. *clinken*, an imitative word, akin to Click & Clank.] v. i. to make a sharp sound छणछणणें, छणाणणें, खणखणणें, खणखण आवाज होणें. २ to rhyme यमक-टस ट जुळविणें. C. n. छणछणणें, छणछण आवाज m, छणछणाट m, खणखणाट m; as, "Clink and fall of swords." C. v. t. खणखण आवाज करणें. Clink'er n. खणखण आवाज करणारें.

Clink (klink) v. t. खिळ्यांनीं-रिवेदांनीं घट्ट बसवणें.

Clinker (klink'er) [From *clink*, O. E. *clinken*—akin to Dut. *klinker*, a brick which is so hard that it makes a sonorous sound, from Dutch *klinken*, to clink.] n. खणखणीत आवाज देणारीं-पक्की भाजलेली वीट f, खणखणीत वीट f. (२) अटींत उष्णतेच्या योगानें अनेक विद्यांचा बनलेला गोळा m, खेकर m, खंगर m. ३ खिळ्यांनीं किंवा रिवेदांनीं घट्ट बसविणारा. ४ खणखण वाजणारा, खणखण वाजविणारा (P.), Slang (pl.) बिड्या. ५ पक्की खातरी करणारी कोटी f, निर्णायक विधान n.

Clinometer (kli-nom'e-ter) [Gr. *klinosin*, to incline & *metron*, measure.] n. अधःकोनमापक m, उतार मोजण्याचें यंत्र, रचलेल्या कामाची उंची किंवा उतारकोन मापण्याचें यंत्र n, भूगर्भीतील निरनिराळ्या थरांचा उतार मापण्याचें यंत्र n, एक प्रकारचा ओळजा. Clinomet'ric a. Clinom'etry n. अधःकोनसिति.

N. B.—अधःकोन=dip or angle of depression.

Clip (klip) [cf. Icel. *klippa*, to clip, to cut the hair; Dan. *klippe*, Swed. *klippa*, to shear.] v. t. to cut off as with shears कातरणें, कापणें, छाटणें; as, To C. the hair. २ to curtail, to cut short कमी-न्यून-लांडा-थोटा-आंखूड-तोकडा करणें; as, "All my reports go with the modest truth; no more, nor clipped, but so." ३ छाटणें, कापणें; as, To clip allowances, expense &c. ४ किरून काढणें, खरवडून काढणें &c; as, To C. coin. C. v. i. to move swiftly (usually with indefinite

ii) लवकर-उतावळीने-जाणे; as, "Straight" flies at check, and clips it down the winds. C. n. छाटणे, कर्चन, छाट. २ तोडलेली वस्तु, f. ३ चापट-धप्पड f. (वस्तु धरण्याचा) पंजा m, हात m, चाप; as, A. C. of papers, letters. Clip'ping n. (v. V. T.)-act. कातरणे, छाटणे, छाटणी f, कर्चन n. Clippings कापाकाप f, छाट m, छाटाछाट f. ३ कातरा m. C. & cutting काटाकाट f, छाटाछाट f. Clipped a. See the verb. Clip'per n. कातरणारा. २ naut. एक प्रकारचे जलद चालणारे गलवत. ३ केंस कातरण्याचे हत्यार. ४ (when applied to a woman) सुंदर व नखरेबाज बायको; as, She is a Clipper. To Clip the wings. पक्ष्याला उडता येऊ नये म्हणून त्याचे पंख छाटणे. २ fig. (अभ्युदयाची) साधने जाहीरणी करणे, (सहत्वाकांक्षेला) आळा घालणे, खची करणे (used figuratively).

Clique (klék) [Fr. clique, a gang, a noisy set, O. F. cliquer, to click, to make a noise.—Dut. klikken, to click or clash, also to inform, to tell.] n. a narrow circle of persons associated by common interests or for the accomplishment of a common purpose (generally used in a bad sense) जूट f, गुकाच पक्षाची सल्लुखे, दोळी pl. f, वाकोळे n, बांदाळचौकडी f, पुढा m. C. v. i. (with together) कट करणे, वेत m. वाट m घालणे. Cliqu'ish a. जुटी-चौकडी-दा-संबंधी. Cliqu'ishness, cliqu'ism n. पक्षाभिमानवृत्ति f, पक्षा-भिमानवर्तन n. २ विशेषपक्षाचे डावपेंच m. pl.

Clitoris (klī'tō-ris) [Gr. kleitoris, from kleisin, to shut up.] anat. a small organ at the upper part of the vulva, homologous to the penis in the male योनिदंडा. Clitorism n, Clitoritis n. योनिदंडादाह m.

Clitter (klit'er) v. t. & v. i. खडखडणे, फडफडणे. C. n. i. खडखडविणे, फडफडविणे. Clitt'er-clatt'er n. पिरपिर, वडवड, कटकट, वटवट.

Clivity (kliv'ity) [L. clivus, hill.] n. pl. Clivities (R.) चढण or उतरण f, चढाव m. or उतार m.

Cloaca (klō ā' ka) [L. cloaca, a common sewer.] n. pl. sewer गटार. २ a privy संडास. ३ anat. पक्षी, सर्प, व कित्येक मासे इत्यादिकांचा मूत्रपुरीषवीर्यस्रावी कोश m-द्वार n. Cloacal a.

Cloak, Cloke (klök) [O. F. cloque, a cloak (from the bell-like shape), a bell.—L. cloca, clocca, a bell.] n. (पात्रसाकरिता किंवा थंडीकरिता सर्व कपड्यांचे वरती घालण्याचा) पायघोळ आंगरखा m, पायघोळ कोट m. हा पायघोळ आंगरखा वरान्त शिरतांना बाहेरच्या खोलीत काढून ठेवितात. त्या खोलीला कोट-खोली (cloak-room) असे म्हणतात. हा पायघोळ कोट (cloak) खिशाही वापरतात. परंतु त्यांचा पायघोळ कोट पुरुषांच्याकडून भिन्न असतो. पायघोळ कोट (cloak) हा वरकोट (overcoat) नव्हे, तर हा साहून जरा

हलका असतो. बहुधा वरकोटा (over-coat) वर पायघोळ कोट (cloak) घालीत नाहीत. क्यांडी साहेवांनीं दिलेलें घोंगडी घोंगडें, पासोडी, लेप, कफणी, ओढणी इत्यादि cloak शब्दाचे अर्थ बरोबर नाहीत; पडदा *m.* ३ *fig. a fair pretence, a disguise or pretext* सबब *f.* सांग *m.* मिष *n.* निमित्त *n.* व्याज *n.* वहाणा *m.* कपटवेष *m.* C. *v. t. to conceal,* पडदा घालणें, दडविणें, छपविणें, झांकणें. Cloakbag (*obs.*) *n.* जामदानी. C. room *n.* नाटकगृहामध्ये अगर आगगाडीच्या स्टेशनामध्ये आंगरखे, कोट, टोप्या वगैरे ठेवण्याकरितां केलेली खोली.

N. B.—Cloaks originally resembled bells in shape.

Clock (klok) [originally a bell. A. S. *clucge*, Nor. *klukka*, Dan. *klokke*, a bell or clock.] *n.* मोठें घड्याळ *n.* [o'clock is the contraction from, of the clock.] २ (*Shakes.*) तासाचा ठोका *m.* Clock-maker *n.* घड्याळें करणारा *m.* Clock'work *n.* machinery of a clock घड्याळांतील काम-यंत्रसामान, कीलकांटे *n.* Clockwork *a.* स्वयंचालक, घड्याळाप्रमाणें चालणारा. To go like clock-work (हिसके न घेतां) सरळ-सुरळीत-जाणें, सुयंत्र चालणें. To know what o'clock it is *fig.* पूर्णपणें जाणें असणें; वस्तुस्थितीचें निरीक्षण करणें. What o'clock is it? किती वाजले? दिवस किती आला? २ *fig.* खरी स्थिति काय आहे? Electric Clock विजेनें चालणारें घड्याळ.

N. B.—The original sense of a clock was "bell" because bells preceded clocks for notifying time.

Clock (klok) *n.* [Possibly originally applied to a bell-shaped ornament or flower; from, L. L. *clocca*, a bell.] पायमोज्याच्या एका बाजूवर भरलेली घंटेसारखी नकशी *f.* Clocked *a.* C. *v. t. to ornament with figured work as the side of a stocking* (पायमोज्याच्या बाजूवर) नकशी काढणें C. *v. i.* खुटखुटणें. *v. t. & v. i.* उबवणें-उब्रणें. Clock'er *n.* खुटखुट करणारी कोंवडी.

Clock (klok) [origin unknown.] *n.* (common name in Scotland) एक सपक्ष कीटक.

Clod (klod) [A. S. *clod*, modified form of *clot*.] *n.* a hard lump or muss esp. of earth, turf or clay, &c. (*obs.*) ढेंप *f.* ढेंपळ *n.* ढेंकूळ *n.* ढिखळ *n.* ढेंपसा *m.* २ *pl.* (used depreciatively) the ground, the earth जमीन *f.* भूमी *f.* ३ the body of man in comparison with soul पिंड *m.* स्थूलदेह *m.* नश्वरदेह *m.*-शरीर *n.* मातीचा गोळा *m.*; as, "This clod of clay which we carry about with us." ४ a dull stupid fellow ठोंव्या, धोंडा, मंदमतीचा मनुष्य. ५ the course part of the neck of an ox nearest the shoulder (बैलाच्या खांद्याजवळील) मानेचा खडबडीत किंवा रांठ भाग *m.* C. *v. t. to pelt with clods* ढेंकळें मारणें-फेंकणें. २ to hurl जोरानें फेंकणें, उचलून टाकणें. C. *v. i.* ढेंकळें फेंकणें. २ to clot, to coagulate गोठणें, सांखणें. Clod'ding *pr. p.* Clodd'ish *a.* गांवढळ. Clod'dy *a.* लोष्टमय, ढेंकुळांचा.

Clod'hopper *n.* नांगऱ्या, रानवट, शेतखऱ्या. Clod'-hopping *a.* गांवढळ. Clodly *adv.* Clod-pate *a.* Clod-poll *n.* a block-head ठोऱ्या, मड्ड, धोंडा, ठोंव्या *m.* स्थूलधी *m.* ढ *m.* Implement for breaking clods मोगरा *m.*, थापा *m.*, डिफळा *m.* Spade for turning up clods खलपणें *n.*, खणपटें *n.* To smooth or break the clods of a field ढाळणें, ढाळणी *f.* करणें.

Clog (klog) [O. E. *clogge*, a log, clump. Scot. *clag n.* *v.* to obstruct, or cover with mud or anything adhesive.] *n.* (for cattle) लोंढणें, *n.*, अडकवण *n.*, खोडा *m.*, पायखुंट *n.*, पायखुंटी *f.*, लोढणा *m.*, लोढणें *n.* २ भार *m.*, बोजा *m.* ३ पायबंद *m.*, बिडी *f.*, फांस *m.* ४ a wooden soled over-shoe दुसऱ्या आंतील जोड्यावर घालण्याचा लांकडी तळव्याचा जोडा *m.* ५ *pl.* clumsy shoes जासुदी जोडा. *C. v. t.* to encumber, to hamper, to obstruct लोढणें-अडकण वांधणें-घालणें-ठेवणें, अट घालणें, पायखोडा घालणें, अडकवणें, अडखळवून घेणें, अडथळा करणें. २ तोंड बंद करणें; as, This answer clogs me. *C. v. i.* अडचण होणें. २ डखकणें, चिकटणें. ३ to put wooden soles on (बुटांना) लांकडी तळ-तळवा घालणें. Clogged *a.* लोढणें घातलेला, &c. Clog'ger *n.* लांकडी तळव्याचा जासुदी जोडा करणारा. Clog'giness *n.* चिकटपणा *m.* २ पुष्कळ अडथळे असलेली स्थिति *f.* Clog'gy *a.*—(as mud) चिकचिकीत, चिडचिडीत. २ पुष्कळ अडथळे-अडकवणीं असलेला.

Cloison (kloi'son) [Fr *clausio*— L. *clausionem*, *clausus*, shut.] *n.* खण, भाग *m.*

Cloister (klois'ter) [O. Fr. *cloistre*, Fr. *cloitre*—L. *claustrum*, from *claudere clausum*, to close.] *n. a.* monastic establishment मठ *m.* २ *pl.* covered passages or ambulatories on the different sides of a court, esp. that of a monastery or a college मठांतर्वीथिका *f.* भवनांतर्वीथिका *f.*, मठांतले रस्ते *m. pl.* *C. v. t.* to seclude from the world मठांत ठेवणें-कोंडणें. Clois'tered *pa. t.* & *p. p.* Clois'tering *pr. p.* Clois'teral, Clois'tral, Claus'tral *a.* मठाचा. Clois'tered *a.* मठांत ठेवलेला. Clois'terer *n.* a recluse जोगी *m.*, जोगीण *f.*, मठांतील मनुष्य. Clois'tergarth *n.* मठांनीं वेष्टिलेलें अंगण *n.* Clois'tress *n.* (R.) मठस्वामिनी *f.*, जोगीण *f.* The cloister *n.* साधुपणांतील-जोगीपणांतील आयुष्य कंठणें *n.*, मठावास *n.*, मठाश्रम *m.* (cf. वानप्रस्थाश्रम.)

Cloke (klök) (*obs.*) see Cloak *n.* पायघोळ आंगरखा (overcoat नव्हे) *m.* [TO BE MUFFLED WITH *C.* वांधारणें. HOODED *C.* (against rain) खोळ *f.*, टापर *f.*, टोपी *f.*, टापशी *f.* HOODED *C.* (FOR CHILDREN) कुंची *f.*, खोळ *f.*] २ *fig.* a mask, a veil पडदा *m.*, आडपडदा *m.*, व्याज *m.*, सबब *f.*, निमित्त *n.*, मिष *m.*

Clonic (klo'nik) [Gr. *klonos*, a violent confused motion.] *a. med.* as opposed to tonic राहून राहून

येणारा (पेटका), आंतरिक (उद्वेष्टन). Clonus-ankle
पायाच्या घोड्याजवळ येणारा पेटका.

Clopp (kloop) [An onomatopoeic word.] *n.* the
sound made when a cork is forcibly drawn from a
bottle बाटलींतून वूच जोराने काढतांना होणारा आवाज,
फट्ट आवाज *m.*

Close (klōs) [O. F. & F. *clos*, *p. p.* of *clorre*, to close,
from L. *claudere*, *clausum*, to close.] *a. compar.*
Closer, *super* Closest, *shut fast* घट्ट, गच्च-आवळ-वस-
लेला लावलेला. २ *dense, solid* घट्ट, सांद्र. ३ दाट,
घनदाट. ४ *contiguous* लागूनच, जवळचा, निकटस्थ,
समीपचा. ५ सलगीचा, जिवलग, जिव्हाळ्याचा; *as*,
A C. friend. ६ *of close texture* घट्ट ठासणीचा,
दडस, सणसणट, सणसणीत. ७ *reserved, uncommu-
nicative* फार न बोलणारा, अल्पभाषी. ८ Said of
the air, weather, &c. *oppressive, sultry* उबट,
उवाळ्याचा, उकाड्याचा, गुदमरण्याचा, कोंडमाऱ्याचा.
[To BE C. *impers.* उवावणे, उकडणे. To FEEL IT TO BE
C. उवगणे(?), उवणे, डगडगणे.] ९ *without ventilation*
उबट, कोंडमाऱ्याचा. १० *private, concealed* गुप्त,
झांकलेला, दाबलेला; *as*, Her C. intent. ११ *penurious*
चिकट, चिवट, चिकण(?), चिकू. १२ *strictly adhering
to the original* हुबेहुब, यथामूल, थेटमुळासारखा,
मुळावरहुकुम, अक्षरशः. १३ (of translations) मूळ-
अर्थानुसारी, यथामूल; *as*, A C. translation. १४
अहंद; *as*, A C. alley. १५ लक्ष्यपूर्वक अश्लथ-बंदो-
वस्ताने ठेविलेला-राखलेला; *as*, A C. prisoner. १६
संक्षिप्त, मुद्देशीर, आटोपसर. १७ आंखूड, तोकडा; *as*,
To cut grass or hair C. १८ दुष्प्राप्य, दुर्लभ; *as*,
Money is C. १९ सावध, अचूक, बारीक, काळजीचा
सूक्ष्म. २० एकाग्र, एकलक्षी, अस्खलित; *as*, A close
observation. C. *adv.* see Closely. C. *n.* conclusion,
cessation अंत *m.*, समाप्ति *f.*, शेवट *m.*, अखेरी *f.* २ *an
enclosed piece of meadow or field* वाडगे *n.*, वखळ,
वाडी *f.*, परडे *n.*, परसूं *n.* ३ अहंद रस्ता *m.* ४ कयाथे-
डूळ्या आवाराची हद्द *f.* C. attention सावधानचित्त.
C. banded *a.* अश्लथ, गच्च, घट्ट, अडच, बळकट. C.
barred *a.* घट्ट, गच्च. C. bodied *a.* अंगाबरोबर बसेल
असा (कोट). C. corporation आपल्यातील खालीं
झालेल्या जागा आपल्यांतच भरणारी मंडळी. C. fistled,
handed *a.* कृपण, कट्टू, चिकट, लोभी, चिकू, कंजूष.
C. grained *a.* दाट, जवळजवळ परमाणु असलेला,
दढसंधि (with the fibres). Closely *adv.* crowdedly
गच्च, खच्च, अडच. २ दाट, लगत. ३ पाठोपाठ, मागो-
माग. ४ एकचित्ताने, मन लावून, लक्ष्य देऊन.
Close'ness *n.* घट्टपणा *m.*, घट्टाई *f.*, घनता *m.* २
निकटता *f.*, समीपता *f.*, जवळपणा *m.* ३ घनवटपणा,
सांद्रता. ४ खोलपणा, संकोच *m.* ५ उबारा *m.*, उकाडा *m.*,
गर्मा *m.* ६ चिकटपणा *m.*, बारीक दृष्टी *f.*, किरटेपणा *m.*
७ कोंडलेली हवा *f.*, उबटपणा *m.* Close-stool *n.* निजा-

वयाच्या खोर्लीतील मलमूत्रपात्र *n.* Close season-time
n. जीवहत्या किंवा मृगया वर्ज्य करण्याचा ऋतु. Close-
 tongued, C- mouthed *a.* तोलून शब्द बोलणारा, साव-
 धपणाने मागचा पुढचा विचार करून बोलणारा. C.
 textured *a.* घनवट, सणसणीत, घट्ट ठासणीचा. C. to
 the wind वातवाही, ज्या बाजूचा वारा असेल त्या बाजूला
 हाकारलेले, अनुवात (जहाज). C. (klöz) *v. t.* to
 shut लावणे, झांकणे, मिटणे, ढांपणे; as, To C. one's
 eyes, To C. the door. २ to conclude, to end संपविणे,
 उपसंहार करणे, समाप्त करणे, गुंडाळणे, आटोपता
 घेणे. ३ to unite, to make whole जोडणे, मिळविणे,
 मिळवून घेणे, मिटणे. ४ (a quarrel) मिटवणे, तोडणे,
 फैसला *m.* करणे. C. *v. i.* to come together लागणे,
 झांकणे, एकत्र होणे, मिटणे. (esp. of flowers) माव-
 लणे (at decline of day). २ to conclude संपणे,
 बंद होणे, आटपणे; as, the debate closed at six
 o'clock. ३ to coalesce, to unite, to come to
 भिडणे, मिळवून जाणे. ४ to grow compact and
 firm दाटणे, जमणे. ५ मिलाफ होणे, कबूल होणे; as,
 To C. with a person or with terms. ६ (in wrest-
 ling) भिडणे, लगटणे. Closed *pa. t. & p. p.* Clos-
 ing *pr. p. v. n.* झोंबी *f.*, कुस्ती *f.* २ *mus.* उतरता स्वर *m.*,
 स्वरपात *m.* ३ बंद करणे, सांधा *m.* ४ अंत *m.*, समाप्ति *f.*,
 शेवट *m.* Clos'er बंद करणारा मनुष्य *m.* Clos'ing *a.*
 last, final समाप्तीचा, अखेरीचा, शेवटचा, सरता.
 Clos'ure *n.* बंद करणे. २ *obs.* अंत *m.*, शेवट *m.* ३
 वाडा *m.*, भिंत *f.* ४ 'हाऊस ऑफ कॉमन्स' मध्ये हजर
 असलेल्या सभासदांचीं मते घेऊन भांडण मिटवणे. Close
 of the day दिवसावसान, सांज *f.*, संध्याकाळ *f.* To C.
 on or upon एकमत होणे. To C. a bargain साठे *n.*-
 सौदा *m.* ठोकणे. To C. with हातघाईवर येणे. २ मान्य
 करणे, मंजूर करणे. ३ करार करणे. To C. with the
 land किनाऱ्याजवळ येणे. To C. one's eyes डोळे
 मिटणे. To C. one's lips धिमे धिमे बोलणे. २ मुख
 बंद ठेवणे.

Closet (kloz'et) [O. F. *closet*, a little enclosure, dim.
 of *clos.*] *n.* खलबतखाना *m.*, एकांताची खोली *f.*,
 एकांतस्थान *n.*, मंत्रागार *n.* २ स्वयंपाकाचीं भांडीं,
 जिन्नस, वगैरे ठेवण्याची जागा. ३ बळद *n.*, कोनाडा *m.*
 C. *v. t.* एकांतांत खलबत *n.*-मसलत *f.* करणे. २ छपविणे.
 To be closeted (with), to have private consultation
 (with) खलबत करणे, सहा मसलत घेणे.

Closh (klosh) [F. *clocher*, to limp or halt.] *n.* गुरांच्या
 मानेवर होणारा एक जातीचा रोग *m.*, खूत *n.*; also खत,
 Corruption of क्षत. २ (*obs.*) एक जातीचा खेळ.

Clot (klot) [O. E. *clodde*, a clod of earth.] *n.* *a.*
 concretion or coagulation गुठळी (रक्ताची वगैरे).
 २ गोळा *m.*, संघटन *n.*, *f.* ३ a clotted mass गट *m.*,
 लगट *f.*, ढिपळ *n.* C. *v. i.* to form into clots, गोठणे,
 बोलणे, आटणे, सांखळणे. २ चिकटणे, डकणे. ३
 (गोठून) जाड होणे. C. *v. t.* गुठळी *f.* करणे, गोळा करणे.

Clot'ted *pa. t. & p. p.* Clotting *pr. p.* C. poll *n.*
 (Shakes.) ठोंब्या, मूर्ख. Clot'ted *a.* (hair) जट्टेचा,
 जट्टिल, गोळा-गुठळी झालेला, Clotted and matted
 hair जटा *f.* Clot'tiness *n.* गुठळ्या गुठळ्या झालेली
 स्थिति *f.* Clot'ting *n.* जमणे *m.* Clot'ty गुठळ्यांचा,
 गुठळीसारखा. Clot'tedness *n.* चिकटी *f.* Clotted
 cream दूध अतिशय तापवून झालेली गुठळ्या गुठळ्यांची
 साय, लछेदार मलई *f.*

Cloth (klawh) [A. S. *clath, cloth.*] *n.* कापड *n.*, वस्त्र
n., चिरगुट *n.*, चीर *n.*, चैल *n.*, वसन *n.*, वास *n.*, *m.*, पट
m., अंबर *n.* [A. C. WITH FIGURES PAINTED ON IT
 चित्रपट, पडदा *m.* C. WORN THREADBARE माशांचें जाळें *n.*,
 चाळण *f.* END OF A C. पदर *m.*, पल्लव *m.*, अंचल *m.*
 PIECE OF C. फडका *m.*, फडकें *n.* RISING OF C.
 (THROUGH WASHING) फुलणे *n.* ROLL OF A PIECE
 OF C. (AS FOR A WICK) काकडा *m.*, मशाल *f.* THREADS
 (UNWOVEN) AT THE END OF C. दशा *f. pl.*, कऱ्या *f.*
pl., आंचळ्या *f. pl.* UPPER OR OUTER FOLD OF C.
 वरघडी *f.*, दर्शनी पदर *m.* WEB OR WHOLE PIECE OF C.
 ताका (गा) *m.*, A WET C. ओलें *n.*, ओलट OR तें *n.* TO
 OVERLAY WITH C. कापडणें. CLOTH-DEALER, CLOTH-
 MERCHANT *n.* कापडकरी, कापडविक्या, वजाज, चाटी OR
 द्या. ITINERANT C. भरेकरी.] २ जेवणाच्या टेबलावर
 घालण्याचें कापड *n.* ३ धर्मोपदेशकाचा गोषाक-वस्त्रें.
 ४ धर्मोपदेशकाचा पेशा *m.*; as, Having respect for
 the C. ५ धर्मोपदेशक मंडळी *f.*, पाद्रीमंडळ *n.* (द्वय
 अर्थी या शब्दास the हें उपपद लागतें.) Cloths *n. pl.*
 निरनिराळ्या प्रकारचीं कापडे. Clothe *v. t.* वस्त्र नेसवणें,
 झांकण घालणें, वस्त्राच्छादित करणें. २ वस्त्र पुरविणें.
 ३ रूप देणें, व्यक्त करणें, दर्शविणें; as, To C. thoughts
 in words. To feed and C. अन्न-वस्त्र *n.* देणें-पुरविणें.
 C. *v. i.* नेसणें, पांघरणें, कपडे करणें-घालणें. Clothed
p. (v. V.) वस्त्र नेसलेला, नेसवलेला, सवस्त्र, वस्त्रवेष्टित.
fig. invested युक्त, संपन्न, विशिष्ट. Clothes,
 Cloth'ing *n.* apparel, raiment, dress पांघरण *n.*,
 or पांघरणें *n. pl.* वस्त्र *n.*, or वस्त्रें *n. pl.*, अंबर *n.*,
 वसन *n.*, धडुतें *n. pl.*, वासन *n.*, परिधान *n.*, देहावरण
n. compreh. or gener. चिरगुटपांघरण *n.*, वस्त्रावरण
n., कपडालता *m.* Articles of C. for daily wear
 धडवत OR धडोत *n.*, धडोती, धडोतीची वस्तु OR वस्तु
f. C. to cast loosely around पांघरण *n.*, घावरण *n.*
 C. for the loins or waist (while worn) नेसण
n., नेसणें *n.* C. and ornaments presented to visitors
 पेहराव, पोषाख, पेहरावणी *f.* Clothes line for wet
 C. ओलाणी *f.*, ओळण *f.*, ओलतें (?) *n.* Coarse C. (or a
 coarse garment) धोंगडा *m.*, धबला *m.* Fine C.
splendid apparel श्रेष्ठ-उत्तम-वस्त्रें *n. pl.*, उंची बारीक
 सुबक कापड *n.*, तलमसुती कापड *n.* To change
 one's C. वस्त्रांतर करणें. To hang out C. to dry वस्त्रें
 बाळग लावणें, वस्त्रांचा ताण लावणें. Clothes-basket
n. कपडे ठेवण्याची तुरुडी पेटी *f.* Clothes-brush *n.*

कपड्यांचा ब्रश *m*, कपड्यांचा बरस *m*. Clothes-horse, Clothes-screen *n*. कपडे वाळत घालण्यासाठी केलेला लांकडी बोंडा *m*. Clothes'moth *n*. कपडा खाणारी कीड *f*, कसर *f*, कीड *f*. Clothes'pin *n*. कपडा दोरीवर जोट रहावा म्हणून त्याला लावलेली आपोआप बसणारी टांचणी *f*, अडकवण *n*. Clothes-press *n*. कपड्यांची पेटो *f* कपाट *n*, कपडेपेटो, कपडे-कपाट. असल्या कपडेपेटांत कपडे घड्या करून ठेवितात व कपडेकपाटांत उभे टांगून ठेवितात. २ कपडे दावण्याचें यंत्र *n*. Cloth-hall *n*. कापडबाजार *m*, कापड-अड्डा *m*. Cloth'ier *n*. कापडकरी. २ कपडे तयार करणारा व विकणारा. Cloth'ing *n*. पांघरूण *n*, पांघरणें, वस्त्रप्रवरण *n*, कपडालत्ता *m*, पोशाख *m*, अंबर (S.) *n*, रोज (वापरण्याचें) धडोत *n*. २ बिछान्यावरचे कपडे (चादर वगैरे). Cloth-yard *n*. कापड मोजण्याचा वार-यार्ड-गज *m*. Cloth of gold *n*. भरजरी कापड *n*. Cloth-yard shaft *n*. वार लांबीचा तीर *m*.

N. B.—Some kinds of Cloth in India are: अतरस, अलिता, कितान, खंडकी or खण्डी, खादी, खारवा, खाराऊं or व, खुतणी or नी or कुतणी, खेंडा, खेंस, गंगाजमनी, गजनी, गर्भ-सुती कापड, गुजरी, गेटम, धनवेल, चकला, चंद्रकाळा, जामदानी, जोट or ठ, झोऱ्या, दोरवा, नाव, परकाळा, or कें, मशरू, मादरपाद, रोवेरी, शालू, सुजनी, सुताडा, सुसी, हमरू.

N. B.—Clothes हा शब्द केव्हां केव्हां Bed-clothes किंवा Swaddling-clothes (वाळत्यांतील कपडे) ह्यासाठी वापरतात. Clotpoll see Clot.

Cloud (klowd) [M. E. *cloud*, orig. a mass of vapours, the same word as M. E. *clud*, a mass of rock. A. S. *clud*, a hill or hillock, the application arising from the frequent resemblance of clouds to rocks or hillocks in the sky or air.] ढग *m*, मेघ *m*, अन्न *n*, घन *m*, पयोधर *m*, जलद *m*, मळभी *f*. [The clouds (collect.), the cloudy sphere घनचक्र *n*, मेघ-मंडल *n*, घनमंडल *n*, मेघनाला *f*, बादल *n*, मळभ *n*. Canopy of clouds अभ्रपटल *n*, अभ्रवितान *n*, मेघ-वितान *n*. Dense array or mass of clouds घनघटा *f*, मेघघटा *f*. Empty C. वांझे ढग, रिते ढग. Gathering of clouds भरलेलें आभाळ *n*, धोंगट *n*, घनजाल *n*, मेघ-जाल *n*, अभ्रजाल *n*. Threatening or lowering of the clouds मेघडंबर or मेघाडंबर *n*. The clouds have gathered, are lowering मेघांनीं कुत्र धरलें, आभाळ भरून-दाहून आलें, आभाळ आलें, मेघांनीं or पावसानें झांपड घातली-आंधारी घातली, आभाळ or पाजस इतरला, पाजस *m*. भरून आला, काळोखी आली. To be covered with clouds ढवडणें or डौरणें, भरून येणें. To be clear of clouds (the sky) निवळणें, निखरणें, निरभ्र होणें. To gather thickly (clouds) वांगडणें.] २ (of dust) धुडका *m*, धुकीचा लोट *m*, रजोमेघ *m*. ३ (of smoke) धुराचा लोट *m*, धूअमेघ. ४ शुभ्र पदार्थावरील काळा ठिपका *m*, डाग *m*, कलंक *m*, खोड *f*. ५ *fig*.

संकट *n.* ६ काळोखी *f.* ७ दाटी *f.* टोळी *f.* लसुदाय *m.*
 ८ भयभ्रद-खेदजनक-देखावा *m.* वादळ *n.* *C. v. t. to*
cover with clouds आभाळ *n.* आणणे, मेघाच्छादित-
 मेघच्छन्न करणे. २ *to make sullen and gloomy*
 दुर्मुखवणे, काळोखी *f.* दौर्मुख्य *n.* आणणे, काळा करणे,
 काळा ठिकर पाडणे-करणे. ३ चित्रविचित्र करणे. ४ कलंक-
 डाग लावणे. ५ (चा) हिरनोड करणे, (ला) विरजण
 घालणे, बिघाड करणे. *C. v. c.* वादळाने घेरणे,
 घेरला जाणे, मेघांनी भरून जाणे. २ *fig.* उदास-दिलगीर
 होणे. ३ झांकला जाणे. *Cloud'age n.* [R.] मेघभंडळ
n. २ मेघाच्छादित स्थिति *f.* *Cloudbuilt a.* ढगांचा
 केलेला. २ काल्पनिक. *Cloudburst n.* झुसळधार पाऊल
m. *Cloud-capped, Cloud-capt a.* अति उंच, उत्तुंग,
 मेघाच्छादित, मेघानुत; *as, Cloud-capped towers.*
(Shakes.) *Cloudcompelling a.* मेघाग्रह. *Cloud-*
covered मेघाच्छादित. *Cloud-spread a.* मेघाक्षीर्ण.
Cloud'ed a. ढगांने झांकलेला-आच्छादलेला. २ *fig.* अंधार
 पडलेला, अंधारमय. ३ अस्पष्ट, संकटास्थित, ढाग
 पडलेला, कलंकमय, टिपके टिपके असलेला. *Cloud'ily*
adv. *Cloud'iness n.* अंधार *m.* सळभ *m.* आभाळ *n.*
 अभ्र *n.* घोंगाड *n.* अंधारी *f.* मळभी *f.* जलदजाल *m.*
 मेघतिमेर *n.* २ शोक *m.* दिलगिरी *f.* ३ अस्पष्टता
f. *Cloud'ing n.* मेघाच्छादित देखावा *m.* *Cloud-*
kissing a. मेघचुंबित, गगनचुंबित, अभ्रलिह, अति-
 उंच. *Cloud'less a.* निवळ, निरभ्र, निर्मल, मेघ-
 रहित-शून्य. *Cloud'lessly adv.* *Cloud'lessness n.* (*v.*
A.) निरभ्र *n.* निरभ्रता *f.* अभाभाव *m.* मेघराहित्य
n. *Cloud'let n.* लहान ढग, ढगार *n.* *Cloudtopped*
a. मेघाच्छादित. *Cloud'y a.* आभाळ आलेला, डवरलेला,
 मेघव्याप्त, मेघाच्छादित, घनाभ्र, मेघबहुल, मेघभरित.
 [To become *C.* ढग *m.* येणे, ढगाळणे.] २ काळे डाग
 किंवा टिपके असलेला, निस्तेज. ३ गूढ, गहव, अस्पष्ट,
 सहज न समजण्याजोगे, दुर्बोध. ४ उदास, खिन्न. ५
colloq. छायेचा. *To wait till the clouds roll by fig.*
 अनुकूल काळ प्राप्त होण्याची वाट पहात बसणे. *Under*
a cloud कलंकित स्थितींत. २ गैरभजींत. ३ शं-
 कास्पद स्थितींत, शंका येण्याजोग्या स्थितींत. *To be in*
the clouds मनोराज्यांत गर्क असणे, देहभान विसरणे.
Every cloud has a silver ring रात्रीनंतर दिवस उग-
 वतो, दुःखानंतर सुखाचे दिवस असतात, आपत्ती-
 नंतर संपत्ति येते.

Clough (kluf) [O. E. *clough, clow, cleuch, a cleft, a*
gap, a fissure.] *n.* a ravine, a narrow valley दरी
f. खिंड *f.* २ (शेतांतून पाणी बाहेर काढून टाकण्याकरितां
 केलेला) सांड *m.* पाट *m.*

Clout (klowt) [A. S. *clut, a patch, a plaster, a plate,*
a seam or joint. The word *Clout* meaning a
 nail, may be from the French *clou, clouter,* from
 L. *clavus,* from the root of L. *claudo, cludo.* The
 primary sense is to thrust or put on; hence the
 sense of *blow.*] *n.* a piece of cloth, leather or metal

set on to mend anything. (कापडाश-चामड्याचा-
 धातूचा-टिगळ मारण्याकरितां केलेला) तुकडा *m.*, टिगळ
f. २ plate of iron fixed on some part of a plough,
 an axle-tree, or on a shoe to prevent wear (नांगराळा-
 गाडीच्या आंसाला-जोड्याला तीं छिन्नं नयेत म्हणून
 मारलेली) लहान लोखंडी पर्दा *f.* ३ a piece of cloth
 (especially a worthless piece or one put to mean-
 uses) सुडका *m.*, सुडकें *m.*, विंधी *f.* चिंधुकली *f.*, चिंधोटी
f. ४ swaddling-clothes (obs.) बाळकें *m.*, सुडका *m.*,
 सुडकें *m.* ५ (a) the mark shot at ताकीट *m.*, शरव्य *n.*,
 निशाण *n.* (b) a shot that hits the mark निशाणावर-
 तार्किटावर (target) मारलेली गोळी *f.* तीर *m.* ६ a
 broad-headed nail सोड्या डोक्याचा लहान खिळा *m.*
 ७ a heavy blow टोंसा *m.*, धक्का *m.* Clout *v. t.*
 to cover with cloth, leather, &c. टिगळ *n.* लावणें,
 ओवडधोवड रीतीनें जोडणें. २ टोंसा मारणें. ३ (झिजून
 जाऊं नये म्हणून) लोखंडाचा पत्रा मारणें. ४ बुटाला खि-
 ला मारणें-ढोकणें. Clout'ed *a.* टिगळलेला, टिगळ मार-
 लेला, &c.; as, Clouted cream, see clotted C.
 Clout'erily (obs.) *a.* बेडब, गांवढळ. Clout'-nail *n.*
 (जोड्याच्या तळव्याला मारण्याचा) मोठ्या डोक्याचा
 खिळा. २ लोखंडी पत्र्यांचीं टिगळें जोडण्यासाठीं मारिलेला
 खिळा. Clout-shoe *n.* सोड्या डोक्याचे खिळे मारिलेला
 जोडा *m.* २ टिगळ्या मारलेला जोडा *m.*

Clove (klōv) *pa. t.* of Cleave, which see.

Clovo (klōv) [see Cleave (to split).] *n.* a cleft, a
 ravine, a gap चीर *f.*, भेग *f.*, फट *f.* (rarely used
 except as part of a proper name; as, Stony clove.)

Clove (klōv) [O. E. clow, from Fr. clou, a nail,
 clou de girofle, a clove lit. a nail of clove—L.
 Clavus, a nail. The clove, was so called from its
 resemblance to a nail.] *n.* a very pungent aroma-
 tic spice, the unexpanded flower bud of the clove tree
 (Eugenia, or Caryophyllus aromatica) लवंग *f.*,
 देवकुसुम *n.* Clove-camphor लवंगेच्या अर्कापासून का-
 ढलेला एक प्रकारचा कापूर *m.*, लवंगी कापूर *m.* ह्याच्या
 सुईसारख्या कांड्या असतात. Clove-pink *n.* लवंगेसा-
 रखें वास येणारें 'पिंक' फुल *n.*

Clove (klōv) [A. S. clufu, an ear of corn, a clove
 of garlic.] *n.* bot. one of the small bulbs कांडी *f.*,
 पाकळी *f.*, बी *f.* २ a kind of weight इंग्लंडांतील
 क्लोव्ह नांवाचें वजन *m.*; as, A clove of chese is about
 eight pounds; of wool about seven pounds.

Cloven (klōv'n) *p. a.* फोडलेला, फोडींव, दुभागलेला.
 Clov'en-foot'ed, hoofed (Klōvn-foot'ed-hoōfed') *a.*
 द्विशफ, दोन सुरांचा, दुसुरी. To show the cloven
 foot नीचहेतू *m.* वाईट स्वभाव *m.* दर्शविणें.

Clover (klōv'er) [A. S. cláfre, trefoil.] *n.* क्लोव्हर
 नांवाची वाटाण्याच्या जातीची एक वेल *f.* ही हिंदु-
 स्थानांत उगवत नाही. ही बहुधा शेतांतील गवताबरोबर
 उगवते म्हणून हीस 'grass' म्हणजे गवत म्हणतात.

Clovered *a.* क्लोव्हर नांवाच्या वेलीनें आच्छादिलेला.
 Clov'er-grass, same as Clover. Clov'ery *a.* क्लोव्हर-
 मय. To live in clover (the allusion is to cattle-
 feeding in a Clover field) *colloq.* चंगळींत असणें,
 चंगळ *f.* ब्रहार *f.* चालणें. To go from clover to
 rye-grass. *Cf.* शालजोडीवरून रकड्यावर येणें.

Clown (klow'n) [Icel. *klunni*, a clumsy boorish fel-
 low.] *n.* a rustic गांवढळ मनुष्य *m.*, खेडेगांवचा
 मनुष्य *m.*, (*obs.*) रान्या *m.*, (*obs.*) रानकरी *m.*, खेडवळ
m., गांवढेकरी *m.*, शेतकरी *m.*, नांगरहाऱ्या *m.* २ *a*
rustic, fool or jester गांवढळपणामुळें हसें पिकवणारा
m., मस्कऱ्या *m.* Clown'ery *n.* मस्करी *f.* Clown'ing
n. मस्करी करणें *n.* Clown'ish *a.* rustic गांवढळ,
 आडमुठ्या, गव्हार, आरबट, जंगली, खेडवळ, कुणवट.
 Clown'ishly. *adv.* Clown'ishness *n.* गांवढळपणा *m.*,
 रानवटवणा *m.* Clown'ship गांवढळ वर्तन *n.* २
 मस्कऱ्याचें वर्तन *n.*

N. B.—A clown is in the first instance a rustic, a
 country bumpkin, simple and ignorant. By a
 slight addition of meaning, he becomes a person
 comic on account of this simplicity and ignorance,
 and hence, as in Elizabethan drama, a regular comic
 character, but always with the association of
 rusticity or low birth. Nowadays the word is almost
 confined to the comic man in a circus.

A buffoon is a professional jester, a man who is
 comic with set intention as opposed to the clown
 who is funny without knowing it. The Shakes-
 pearian Fools would be called buffoons although
 they are not so named by Shakespeare himself. The
 word buffoon is not found among the Dramatis
 Personæ of any Shakespearian play, and a Fool and
 a Clown do not appear specifically in the same play
 ever. In modern plays the two do not appear as
 regular characters under these names, but we often
 find characters which have the peculiarities of each.

The office of both in the old drama was either to
 afford comic relief in tragedy, or, in comedy, to
 provide a certain kind of amusement of a different
 quality to that provided by the chief actors. The
 clown is often the "butt" of the more intelligent
 persons in the play, but the buffoon more often
 makes the latter persons ridiculous. The word
 "buffoon" is now sometimes used as a term of
 reproach, meaning a loud vulgar fellow, who is
 always trying to be funny, even at the wrong time.

Cloy (kloi) [Orig. to stop up, hence, to sate. O.
 Fr. *cloer*, to nail, to fasten up.—L. *clavus*, a nail.]
v. t. to satiate, to glut ओकारी *f.* येईपर्यंत खाऊं
 घालणें-वाढणें, ओकारी *f.* आणणें, मिठी *f.* बसविणें, ओ
 येई तों खाऊं घालणें, अतिवृत्ति करणें, वीट आणणें; as,

“(Who can) cloy the hungry edge of appetite by bare imagination of a feast?” “He sometimes C.s his readers instead of satisfying.” Cloyed *p. a.* घीट बसलेला-आलेला. Cloy'ing *a.* मिठी बसवणारा शीघ्र:नर्पक, मिठी बसावयाचा. Cloy'less *a.* (Shakes.) अतृप्त, अत्रीट. Cloy'ment *n.* मिठी *f.*, शिसारी *f.*, अतितृप्ति *f.*, अतोनात-खाणें *n.* Cloysome *a.* मिठी बसवणारा, शिसारी आणणारा.

N. B.—Cloy शब्दाचा मूळ अर्थ खिळा मारणें, खिळा मारून बंद करणें, मार्ग किंवा रस्ता बंद करणें असा आहे. परंतु तो अर्थ आतां लुप्त होऊन पुष्कळ अन्न खावयाला घालून अन्नमार्ग बंद करणें, शिसारी आणणें असा त्याचा चालू अर्थ आहे.

Cloy (kloi) *v. t.* (obs.) हातोड्यानें ठोकणें, तोफेच्या कान्यांत खीळ मारून तोफ बंद करणें, भोंक बंद करणें-भरणें, बंद करणें.

Club (klub) [*M. E. clubbe.*—*Icel. klubba, a club;* *Dan. klump, lump.*] *n.* a cudgel सोटा *m.*, सोडगा *m.*, गदा *f.*, गदगा *m.*, बडगा *m.*, दांडूक *m.* २ पत्यांतील फुलवर, किलवर, किलावर, फुली *f.* ३ knot, gang गट *m.*, जूग *f.*, समाज *m.*, मेळा *m.*, मंडळी *f.*, टोळी *f.*, गण *m.*, चाकोळें or चाखोळें (R.), क्लब *m.*, कलप-कलब *m.* ४ खर्चाचा हिस्सा *m.*, वर्गणी *f.* ५ (गोल्फ खेळांतील) आंकडीदार-वांकडा दांडू *m.* *C. v. t. unite for a common end* एकत्र करणें, क्लब-कलप करणें. २ वर्गणी *f.* पट्टी *f.* करणें- देणें. ३ सोड्यानें मारणें, दस्त्यानें ठोकणें-मारणें, उलट्या बंदुकीनें मारणें. *C. v. i. to join together for one end* मिळणें, जुटणें, जुडणें, मिळून-जुटून-जुडून खर्च करणें, एकत्र होणें, जुडीनें काम करणें. २ खर्च *m.* विभागून वेणें. Club'bable *a.* मंडळींतला, क्लब-मध्ये घेण्यास योग्य. Clubbed *a.* See verb. २ सोड्या-सारखा. Club'bing *n.* मारणें *n.* २ जोडणें *n.*, जूट *f.* करणें *n.* ३ कोबींतील एक रोग *m.*, यानें देंठ विस्तृत होऊन तें झाड रोगट होतें, वनस्पतींतील एक रोग *m.* Club'bish *a.* मंडळींत असलेला. २ (obs.) आडमुढ्या, गांवढळ (obs.) Club'bism *n.* निरनिराळे क्लब-मंडळ्या स्थापन करण्याची पद्धत *f.* Club'ber, Club'bist *n.* क्लबचा सभासद *m.* Club-fist *n.* जड-मोठी मूठ *f.* २ दांडगेश्वर. ३ दुष्ट मनुष्य. (obs.) Club'foot *n.* खुरंट पाय or खुरंटा पाय *m.* Club'footed *a.* खुरट्या पायाचा. Club-grass *n.* गदाकार पेरें असलेलें एक प्रकारचें गवत *n.* Clubheaded *a.* मोढ्या डोक्याचा. Club-house *n.* मंडळीच्या भेटीची जागा *f.* आखाडा *m.*, अड्डा *m.*, बैठकीची जागा *f.*, क्लबाची जागा *f.* (निंदाव्यंजक) मठी *f.* Club-law *n.* दांडगेश्वरी कायदा *m.*, दंडुकेगिरी *f.*, दंडुवयाचा कायदा *m.*, सांटेशाई *f.*, बळी तो कान पिळी अशी अवस्था *f.* Club-man *n.* क्लबचा सभासद *m.*, सांटेवाला *m.* Club-mas'tor *n.* क्लबचा व्यवस्थापक *m.*, क्लबची व्यवस्था पाहणारा. Club-room *n.* क्लबची खोली *f.* Club-root *n.* कोबींत होणारा एक रोग *m.*, एक प्रकारची बुरशी *f.* Clubs *n. pl.* निरनिराळे प्रश्न करून मनांत धरलेलें ओळखून काढण्याचा खेळ *m.*

Cluck (kluk) [M. E. *clucken*, to cluck as a brooding hen; of imitative origin.] *v. i.* खुटखुटणें, खुटखुट करून बोलावणें. *C. n.* खुटखुट *f.* Cluck'ing *n.* कोंबडीचा आपल्या पिलांना बोलवण्याचा आवाज *m.* खुटखुट *f.*

Clue (klōō) *n.* See Clew. २ *fig.* थांगदोरा *m.* सुगावा *m.* माग *m.* थांगपत्ता *m.* मुद्दा *m.* पत्ता *m.* [To give a clue सुगावा लावून देणें.] ३ चौरस शिडाचा खालचा एक कोंपरा *m.* Clue'less *a.* मागमूस नसलेला.

Clump (klump) [akin to club. Icel. *klumba*, lump, club.] *n.* *block* टोकळा *m.* ठिकी *f.* करडा (?) *m.* करांडा *m.* २ झाडी *f.* झाडांचें बेट *n.* ३ (वेळींचें) झुडुप *n.* घुडुप *m.* समुदाय *m.* ४ दगडी कोळशाच्या खार्णीतील मार्तीची भर *f.* ५ *a thick extra sole on a shoe* (बुटाला घातलेला) फाजील तळवा-तळ *m.* *C. v. t.* फाजील तळ घालणें. २ गुच्छ-समुदाय लावणें. Clumps *pl.* See Clubs. Clump'y *a.* जड, एकत्र जमलेला.

Clumsy (klum'zi) [O. E. *clumsed*, benumbed, from *clunsen*, to benumb or to feel benumbed.] *a.* *awkward* (of person) अरवट, अडाणी, आडमुठ्या, अनाडी, अकुशल; as, A C. workman. २ (of things) ओवड-धोवड, वेडौल, धवडी, वेढव (ugly), बोजड, भसाडा, ऐवट, वेडौली, नाकसव्याचा, गैरबेताचा, भोंपळसुती, ढवळशाई; as, C. fingers, gestures, excuses &c. Clum'sily *adv.* (*v. A. 1.*) ओवडधोवड रीतीनें, अकुशलतेनें, अनाडी-अडाणी-आडमुठेपणानें. २ वेडौलानें, वेढव. Clum'siness *n.* अडाणीपणा *m.* अनाडीपणा *m.* २ ओवड-धोवडपणा *m.* वेडौली *f.* बोजडपणा *m.*

N. B.—The sense-development of Clumsy is: (1) Benumbed or stiffened with cold, (2) Acting or moving as if benumbed, wanting in dexterity or grace, (3) awkward as applied to products of clumsy hands, (4) of awkward, ungraceful or ugly shape.

Cluster (klus'ter) [A. S. *cluster*, *clyster*, cf. Low Ger. *kluster*, a cluster of grapes.] *n.* *a bunch* घट्ट *m.* घोंस *m.* गुच्छ *m.* झुबका *m.* स्तबक *m.* पुंज *m.* २ (of persons) *a group* थवा *m.* मंडळी *f.* जमाव *m.* ३ सारख्या वस्तूंचा समुदाय *m.* समूह *m.* ४ (of bees) पुंजका *m.* चुबका *m.* घोळका *m.* *C. v. i.* (of blossoms, fruits) घोसानें-घडानें लागणें, घोंस लागणें-येणें. *C. v. t.* *to produce fruits in clusters* घडाचे घड *m.* -घोस येणें, घडारणें. २ *to collect into a close body* जमाव *m.*-थवा *m.* जमणें. Clus'tered *a.* See verb. Clus'tering, Clus'tery *a.* घडानें वाढणारा. Clus'tered Column *n.* जोडखांब *m.* मिश्रस्तंभ *m.* कित्येक स्तंभ मिळून बनलेला एक मोठा खांब *m.* Cluster of stars तारकापुंज *m.*—गुच्छ *m.* तारांचा पुंजका *m.*

Clutch (kluch) [O. E. *cloche*, *cloke*, claw.—A. S. *gelceccan*, (where *ge-* is a prefix), to seize.] *v. t.* *to gripe, to grasp* मदींत-हानांत-पंजांत धरणें, झोंबणें, झड-

दिनीं पकडणें. २ (of hands, fingers) *clinch* मूठ *f.* आवळणें-चेपणें-वळणें-बांधणें. *C. v. i.* पकडणें (generally with *at*). *Clutch n.* *Clutch'ing n.* -*act* मूठ *f.*, मुठींत धरणें *n.* २ तावड *f.*, कबजा *m.* ३ *mech.* पकड *f.*, चिकाटो *f.*, पेंच *m.*, चाप *m.* ४ चांव *m.*, कडी *f. pl.* ५ *fig. talons, hands* डाव *m.*, हात *m.*, पंजे *m. pl.* ६ *fig. power, cruelty, rapacity* तडाका *m.*, निर्दयता *f.*, सत्ता *f.*, सपाटा *m.* *Clutch groove n.* चापांची खांच *f.* In the *C.s* of तावडींत, तडाक्यांत, पेंचांत, पंजांत, कबजांत. Out of the *C.s* of तावडींतून बाहेर (निघणें, सुटणें). To be caught in the *C. s* of तावडीस-कबजांत-हातांत-पंजांत-दाढेंत सांपडणें-गावणें, शेंडी *f.* सांपडणें.

Clutch (kluch) n. prov. कोंबड्यांची वीण *f.*, अंडीं घालणें *n.* *C. v. t.* अंडीं उबवणें.

Clutter (klut'er) [*E. clutter* the verb is a variant of *clotter*, to run into clots, see *Clot.*] *n.* गोंगाट *m.*, कलकलाट *m.*, बडबड *f.*, कोलाहल *m.* *C. v. t.* एकत्र-जमून गोंधळ करून टाकणें, गोंगाट *m.* करणें. २ एके ठिकाणीं जमणें. *C. v. i.* गोंगाट होणें.

N. B.—In *Clutter*, there are the two notions of *cluster* and *clutter*.

Cly (kli) v. t. slang. हात मारणें, चोरणें. *Cly fak'er n.* खिसेकातरू, भामड्या, भुरटा चोर. *Cly fak'ing n.* भामटेगिरी *f.*, भुरटेपणा *m.*

Clypeate (klip'eāt) [*L. clupearē, clupeatus*, to arm with a shield, from *clupeus*, a shield.] *n. bot. scutate* ढालीच्या आकाराचें, चर्माकार. २ (*zool.*) संरक्षणार्थ कवची किंवा ढाल असलेला.

Clypeiform (klip'i-form) [*L. clupeus*, a shield & *forma*, form.] *a. bot.* same as *Clypeate*.

Clypeus (klip'i-us) [*L. clupeus*, a shield.] *n.* (कीटकाच्या डोक्याचा) ढालीसारखा-चर्माकृति भाग *m.*

Clysmian (kliz'mi-an) [*Gr. klyzein*, to wash.] *a. connected with or relating to, the deluge or to a cataclysm* मळई-पुळिणीसंबंधीं; *as, C. changes.*

Clysmic (kliz'mik) [*Vide* above.] *a. washing, cleansing* धुणारें, धुवून-खणून नेणारा.

Clyster (klis'ter) [*L. clyster*, an injection into the bowels.—*Gr. klyzein*, to wash out.] *n. med. an injection, an enema* बस्ति *m. f.*, पिचकारी *f.* (*v.* मार), बस्तींत औषध घालण्याची पिचकारी *f.* २ बस्तींत घालावयाचें औषध *n.* Oily or unctuous *C.* अन्वासन-बस्ति, स्नेहबस्ति. Ununctuous *C.* निरूहणबस्ति, रुक्ष बस्ति. *Clyster, -bag, -bladder-pipe n.* (*Shakes.*) पिचकारी *f.*, बस्ति *f.*, बस्तियंत्र *n.*, बस्तिनालिका *f.*, बस्तीची नळी *f.* *Clyster-wise a.* गुद-बस्तिद्वारा-मार्गे.

Co (kō) [*L. co*, together; used for *con-* (= *cum*), together, before a vowel. Hence, Coefficient, Co-equal *Co-operate*, *Co-ordinate* &c. See *cum* &

con.] *prefix* सम्, सम, समान, सह, स, एक, एकत्र. [COALITION संधि; CO-EXPANSION समविस्तार; CO-RELIGIONIST समानधर्मी; CO-OPERATIVE सहकारी; COWIFE सपत्नी; CO-CENTRIC एककेन्द्रिक; CO-EXIST एकत्र असणे.] २ Company शब्दाचें संक्षिप्त रूप; जसें, The Western India Publishing Co. ३ *math.* Complement शब्दाचें संक्षिप्त रूप; जसें, Co-sine कोटिज्या, किंवा कोज्या; co-tangent कोटिस्पर्शज्या, किंवा कोस्पर्शज्या.

Coacervate (kō'aser'vāt) [L. *co* & *acervare*, *acervatus*, to heap up.] *v. t.* ढीग *m.* रास *f.* करणे (R.). C. a. राशीकृत, जमलेला. Coacervation *n.* रास, ढीग(R.).

Coach (kōch) [Fr. *coche*, *coach*; Said as early as A. D. 1553 to be a Hungarian word; from *kocsi*, a coach, so called because it was first made at a Hung-village called *Kocsi*, or *Kocs*, near Raab, in Hungary.] *n.* a carriage गाडी *f.* रथ *m.* २ परिक्षेत पास होण्यापुरतें उत्तम रीतीनें शिकविणारा खाजगी शिक्षक *m.* ३ बोटशर्यतीसाठीं तयार करणारा शिक्षक *m.* कसरत शिकविणारा, तालमींतील वस्ताद *m.* ४ *naut.* (*obs.*) लढाऊ गलबताच्या कप्तानच्या केबीनपुढची मागील बाजूवरील खोली *f.* C. *v. t.* रथांत नेणे, गाडींत नेणे. ५ खाजगी शिक्षण देऊन तयार करणे, खाजगी शिक्षकाजवळ शिकणे. C. *v. i.* (sometimes used with *it*) *collog.* रथांतून जाणे; as, "Coaching it to all quarters." Coach-box *n.* गाडी हाकणाऱ्याची बसावयाची जागा *f.* कोचपेटी *f.* Coach'-dog *n.* गाडीबरोबर धांवणारा एक जातीचा कुत्रा *m.* Coachee', or Coach'y *n.* गाडीवान *m.* गाडी हाकणारा *m.* Coach'-fellow *n.* जोडीदार घोडा *m.* २ *fig.* जोडीदार, सोबती *m.* सवंगडी *m.* Coach'-hire *n.* गाडीभाडे *n.* Coach'-horse *n.* गाडीचा घोडा *m.* Coach'-house *n.* रथशाला *f.* गाडीखाना *m.* (loosely) तबेला *m.* Coach'ing *n.* घोड्याच्या गाडीनें-चा प्रवास *m.* २ गाड्यानें जाणे-येणे *n.* ३ परीक्षेकरितां तात्पुरतें घेतलेलें शिक्षण *n.* Coaching-clerk *n.* प्रवासाचीं टिकिटें विकणारा. Coach'man *n.* गाडीवान *m.* सूत *m.* सारथि-थी *m.* Coach'manship *n.* गाडीवानाचें काम *n.* अश्वनियंतृत्व *n.* Coach'-master *n.* गाड्या भाड्यानें देणारा, गाडीभाड्याचा धंदा करणारा. Coach'office *n.* (बंग्या) पार्सलें करण्याचें व प्रवासाचीं टिकिटें घेण्याचें हपीस *n.* Coach'-stand *n.* गाड्यांचा अड्डा *m.* Coach'-wheel *n.* गाडीचें चाक *n.* Coach'whip *n.* चाबूक *m.* Coach'y *a.* गाडीसंबंधींचा. २ गाडीच्या घोड्यासारखा. Hackney coach *n.* भाडोत्री गाडी *f.* Mail coach डांकगाडी *f.* टपालगाडी. Stage coach टप्पेगाडी *f.* टप्पाटप्पावर थांबून उतारू नेणारी गाडी *f.*

Coact (kō-akt') [L. *coactare*, intensive from *cogere*, *coactum*, to force.] *v. i.* (*obs.*) to act together, (*Shakes.*) जुटीनें काम करणे. Coact'ive *a.* (*Shakes.*) जुटीचा, जुटीनें-बरोबर काम करणारा. Coactiv'ity *n.* कार्यसहकारित्व *n.*

Coact (kō-akt') [L. cogere, coactum, to compel.] v. t. (obs.) to compel (Shakes.) भाग पाडणें, सक्तीनें-बलात्कारानें करवणें; as, "The faith and service of Christ ought to be voluntary and not coacted." Coaction n. भाग पाडणें n, करावयास लावणें n, बलात्कार m, झुलूस m, सक्ति f. Coactive a. भाग पाडणारा, करावयास लावणारा, जवरीचा, सक्तीचा, बलात्काराचा, जबरदस्तीचा.

Coadjust (kō-ad'-ju's) [Co + Adjust.] v. t. परस्परांशीं मिळता-मिळेसा करणें. Co-adjusted p. p. Co-adjustment n.

Coadjument (kō-ad-jōō'ment) n. (obs.) परस्परांची मदत f. साहाय्य.

Coadjutant (kō-ad-jōō'tant) [L. co, with, ad, to, juvare, jutum, to help.] a. helping another or others सहाय्य करणारा. C. n. सहकारी n, मदतनीस m. Coadju'tor n. विशपाचा मदतनीस m. २ सहकारी m, सहाय्य, मदतगार. २ canon law प्रतिनिधि. Coadju'tress, Coadju'trix fem. साहाय्य करणारी स्त्री. Coadju'torship n. मदतगिरी f, मदतगारी f.

Coadunate (kō-ad'ū-nāt) [L. co, with ad, to & unus, one.] v. t. bot. एकत्र करणें, जोडणें, सांधणें. Coad'unate pa. p. (जननेंद्रियस्थानांशीं) जोडलेला, संयुक्त.

Coagulate (kō-ag'ū-lāt) [L. con, together & agere, to drive.] v. t. विरजणें, जमविणें, गोठविणें, घट्ट करणें. C. v. i. गोठणें, घट्ट होणें, थिजणें (?), विरजणें, दाटणें, सांखळणें. C. a. जमलेलें, घट्ट झालेलें. Coagulability n. दाटण्याचा-विरजण्याचा धर्म m. Coag'ulable a. सांखळण्यासारखा. Coagū'lant, Coag'ulator n. विरजण n. Coagulā'tion n. (v. V. I.)-act. विरजणें n, जमणें m, गोठणें n, state जम (used as an abstract noun), विरजण (used as an abstract noun), जमलेलेपणा m, विरजलेपणा m, सांखळ m, घनीभाव m, संकलन n. Coag'ulā'tive a. जमण्या-गोठण्यासारखा. Coag'ulā'tory a. गोठवणारा, विरजविणारा (पदार्थ). Coag'ulum n. विरजलेला-गोठलेला-घट्ट बनलेला पदार्थ m.

Coal (kōl.) [A. S. col. Ger. kohle, fire. cf. Sk. ज्वल, to glow.] n. दगडी कोळसा, खार्णीतील कोळसा m, विलायती कोळसा m. [LIVE C. जळजळीत-जिता-जीवंत निखारा m, इंगळ (ळ) m, अंगार m, धगधगीत कोळसा m. MASS OF HOT AND GLOWING COALS रसाणें n. TO CALL OVER THE COALS फुफाट्यावरून ओढणें, फुफाट्यांत घालणें, धसावरून ओढणें, भाजणें.] Coal v. i. (आगबोटींत वगैरे) कोळसे घेणें. C. v. t. जाळून कोळसा करणें [R]. २ कोळशानें चित्र काढणें. ३ (आगबोटींत वगैरे जाळण्याकरितां) कोळसे भरणें. Coal'bed n. दगडी कोळशाचा थर m. Coal'black a. काळाकुट्ट, काळादुस्स, कोळशासारखा काळा, अतिशय काळा, काळा शाळिग्राम. Coal'box n. कोळसे ठेवावयाची पेटी f, कोळसेपेटी f, कोळ-

शाची पेंटी *f.* Coal'-brass *n.* कोळशांच्या थरांत
 सांपडणारे पिवळे अशोधित लोखंड *n.* Coal'-field,
 Coalery *n.* कोळशांच्या खाणीचा प्रदेश *m.* Coal'factor
n. खाणवाल्यापासून कोळसे घेऊन गलबतवाल्यास विक-
 णारा. Coal'-fish *n.* पाठ काळी असलेला काडसारखा
 मासा *m.* Coal'-gas *n.* दगडी कोळशाचा धूर *m.*
 (धुराच्या दिव्यांत वापरतात तो.) Coal'-heav'er *n.*
 कोळसे वाहणारा मनुष्य *m.* Coal'-house *n.* कोळसे
 ठेवण्याची जागा *f.* कोळशांची वखार *f.* Coal'-man *n.*
 कोळशांत काम करणारा. Coal'-master *n.* कोळशाचे
 खाणीचा मालक *m.* २ कोळशाची खाण चालवावयास
 घेतलेला मनुष्य *m.* Coal'-measure *n.* कोळसे मोज-
 प्याचें माप *n. pl.* कोळशांचा विशेष उंचीचा थर *m.*
 Coal'mine, Coal'pit *n.* कोळशांची खाण *f.* Coal'-
 meter *n.* कोळसे मापणारा. Coal'-mouse *n.* कोळ-
 माउस नांवाचा पक्षी *m.* Coal'oil *n.* खनिज तेल, दगडी
 कोळशांचें तेल *n.* Coal'-own'er *n.* कोळशांच्या खाणी-
 च्या कारखान्याचा मालक *m.* Coal'-passer *n.* भट्टीजवळ
 कोळसे नेणारा. Coal'-scutt'le *n.* कोळसे ठेवण्याचें पात्र
n. Coal'-tar *n.* ओले डांबर *f.* हें बिट्युमिनस कोळशा-
 पासून करतात, कोळटार *n.* Coal'-trim'mer *n.* आग-
 बोटिवर &c. कोळसे पुरविणारा-भरणारा. Coal'-whip'per
n. दगडी कोळसे बोटितून काढून जहाजांत भरून
 धक्यावर नेऊन पोंचविणारा. Coal'y *a.* कोळशाप्रमाणें
 चा. Coaling station *n.* ज्या बंदरांत गलबतें कोळसे
 (स्वतःच्या उपयोगाकरितां) घेतात असें बंदर *n.* गल-
 बतांत जाळण्याकरितां कोळसे घेण्याचें बंदर *n.* Blind or
 Anthracite coal पेटविला असतां ज्याला नियत नाहींत
 असा कोळसा *m.* आंधळा कोळसा. Bituminous coal
 पेटविला असतां ज्याला नियतात असा कोळसा *m.* जाळ
 वेणारा कोळसा *m.* Brown coal मूळ लांकडाचे धागे
 ज्यांत दिसत आहेत असा दगडी कोळसा. Caking coal
 जळून भाकरीसारखा होतो असा कोळसा *m.* Cannel or
 Parrot Coal भेजवतीसारखा जळणारा कोळसा.
 Cherry or Soft coal ठिसूळ व तेजदार कोळसा *m.*
 Black-coal *n.* रेघा ओढण्याचा स्कॉटलंडांतला एक
 प्रकारचा कोळसा *m.* To blow the coals भांडण चेतवणें,
 आर्गांत तेल ओतणें. To carry coals to Newcastle, cf.
 समुद्रांत पाणी ओतणें, तृक्षास भोजन देणें, अनावश्यक
 गोष्ट करणें, देशांतील मीठ कोकणांत नेणें, कोकणचे कांदे
 देशास नेणें. To hand or take over the coals धाक
 दशपटशा दाखविणें, वाग्दंड-निर्भस्सना करणें. To heap
 coals of fire on the head of a foe to melt down his
 animosity by deeds of kindness उपकार करून शत्रूला
 लाजविणें, आपलें अहित केलें तरी त्याचें हित करून
 शत्रूला शमविणें, त्याचा वैरभाव नाहींसा करणें. Cf.
 Prov. XXV 21, 22.

N. B.—For more accurate meaning of the various
 kinds of coal, refer to a good text-book on geology.
 Coalesce (kō-al-es') [L. *con*, together, & *alescere*, to

grow up, from *alere*, to nourish.] *v. i.* to join, to combine मिळणे, जमणे, एकसूत-एकगोत होणे, जुडणे, मेथकट *n.* मिळणे. २ जमणे, एक होणे, एकत्र *n.* होणे, संधि होणे. *Coalesced pa. t. & p. p.* *Coalescing pr. p.* *Coales'cent a.* एकत्र होणारे. २ *bot.* संधिशील, एकीभाव झालेला. *Coales'cence n.* संगम *m.*, ऐक्य *n.*, एकीभाव *m.*, मिळणे *n.*, जमणे *m.*, समागम *m.*, संयोग *m.*, संधि *m.*

Coalition (kō-al-ish'un) n. संयोग *m.*, समागम *m.*, जुग *m.*, मिलाफ *m.* २ निरनिराळ्या लोकांचा-पक्षांचा किंवा राजांचा एक मिलाफ *m.*, जूट *f.*, संप *m.* (*Co'alise v. i.* मैत्री *f.* जोडणे, एकत्र होणे, जमणे. *Coalitionist n.* जूट जमवून आणणारा, जुटातील एक. *Coalitioner n.* जुटात सामील होणारा. *Coalition of letters gram.* संधि *m.*

Coaptation (kō-ap-tā'shun) n. the adaptation of parts to each other as of a broken bone or dislocated joint निरनिराळे तुकडे-भाग एके ठिकाणी जोडणे-जुळवणे *n.*, जस *m.*, जुगल *f.*, समन्वय *m.*, लाग *m.*, जुळवणी *f.* [*L. aptare, to fit.*]

Coarse (kawrs) [*Fr.-L. formerly course, an adjective which arose from the phrase in course to denote anything of an ordinary character, hence it came to mean 'rough.'*] *a.* (of cloth, paper) जाडसुती, जाड, जाडा, जाडगा, धनगट, दणगट, वन, भरभरीत, भरड, भसाडा, खसखशीत, धोंगड, धोंगड, डडस, डडदडीत. (-indef. or carelessly) धडधाकड, जाडा, धोंगडा, जाडाभरडा. २ (of things) *clumsy* धोवड, दोजड, दोबळ, भोंपळसुती. ३ *not delicate or fine, gross* मोठा, भोंठाधोंटा, भोंपळसुती, भरडा, स्थूल. ४ (as a workman) *awkward* झोडकामी, दगडवाशा, भसाडा, घसक्या, वसक्या, झोडकाम्या. ५ (as a work done) *rough* भसाडा, भरड, भोंपळसुती, भसाळ, वेठीचा, धोंगड. ६ (as the hair) *dry, stiff* चरचरीत, भरभरीत, रांठ. ७ *unpolished, inelegant* असभ्य, अशिष्ट, रानवट, गव्हार, अशिक्षित, गैरशिक्ष, अचकट, अडबंग, विचकट. ८ (of diet) *arabid*, अरबट, अरबट-चरबट, ताककण्याचा; *us, C. fare* कुभोजन *n.*, कदन्न *n.* *Coarse-grained a.* भरड, खसखशीत. २ *fig.* असभ्य, ग्राम्य. *Coars'ly adv.* *not finely* जाड, भरड. २ असभ्य रीतीने, जंगलीपणाने. *Coars'en v. t. (R.)* भरड करणे, असभ्य-ग्राम्यतेचा करणे. *Coars'ness n.* जाडपणा *m.*, जाडेपणा *m.*, धोंगटपणा *m.*, भरडपणा *m.*, जाडी *f.* २ धोबडपणा *m.*, दोबळेपणा *m.*, ओबडधोबडपणा *m.* ३ मोठेपणा *m.*, भरडेपणा *m.* ४ स्थूलता *f.*, स्थूलत्व *n.* ५ भसाडेपणा *m.* ६ ग्राम्यता *f.*, अश्लीलता *f.* *Coars'ish a.* कांहींसे जाडेभरडे.

Coast (kōst) [*O. Fr. coste, rib, hill, shore, coast, —L. costa, a rib, side.*] *n.* *shore* कांठ *m.*, तीर *m.*, समुद्रकांठ *m.*, वेला *f.*, बंदरकांठ *m.*, समुद्रकिनारा *m.*, बंदरकिनारा *m.* २ मर्यादा *f.*, सीमा *f.* ३ एखाद्या देशाची बाहेरील सीमा *f.* हद्द *f.* *C. v. i.* कांठ-किनारा

धरून जाणें, किनाऱ्यानें हाकारणें. २ एका बंदरापासून दुसऱ्या बंदरीं जाणें. ३ उतरणीवरून घसरत जाणें. C. v. t. किनाऱ्याजवळून गलबत हांकारणें. Coast'er n. किनाऱ्याजवळून जाणारें गलबत n, किंवा माणूस n. Coast-guard n. सीमारक्षक. २ वेलारक्षक, समुद्ररक्षक m-सैन्य n. Coast'ing a. एकाच राज्यांतील निरनिराळ्या बंदरीं व्यापार करणारें, किनाऱ्याजवळ राहणारें. C. n. किनाऱ्याचे बाजूस हांकारणें-व्यापार m. करणें. २ वरू पाय सोडून बायसिकल उतरणीवर चालवणें n. ३ उतरणीवरून खालीं घसरत जाणें n. Coasting-trade n. एकाच देशाच्या निरनिराळ्या बंदरांमधील व्यापार m. Coast-line n. किनाऱ्याची हद्द f, किनारा m. Coast-waiter n. (जहाजांत माल चढला अगर उतरला ह्यावर देखरेख ठेवणारा) जकातखात्यांतील बंदरकारकून m. Coastward,-s adv. किनाऱ्याकडे. Coast'wise adv. किनाऱ्यावरून. C. a. किनाऱ्याजवळून हाकारलेलें. The coast is clear fig. भय नाहींसिं झालें, रस्ता मोकळा आहे, शत्रू पळाला.

Coat (kōt) [O. F. cote, Ger. kotte, a coat.] n. आंगरखा m, डगलें m, डगला m, कोट m. २ अमुक एक धंद्याचा पोशाख m, वस्त्रें, धंदा m; as, Men of his C. ३ an integument, a covering कवच n, आच्छादन n, आवरण, सोडण n, चोड n, चंवड vul., (नारळाचें) कंचुक. ४ (of the eye) पडदा m, पटल n. ५ layer, fold, crust थर m, पापुदरा m, पदर m, पडदा m. ६ (of paint, mud, cowdungwash) लेप m, लेवा m, लिंपण n, लपेटा m, सारवण n, हात m; as, A C. of varnish. ७ चतुष्पादांचे केंस. ८ (obs.) राजा, राणी किंवा गुलामाचें चित्र असलेला पत्ता m. Coat of mail armour बक्तर n, चिलखत n. Great C. or cloak मोठा पाय-घोळ आंगरखा m. Cut your coat according to your cloth आंथरूण पाहून पाय पसरणें, (आदा) पाहून खर्च करणें. C. v. t. आंगरखा m-डगला घालणें. २ मढवणें, थर m-पूट m. देणें; as, To C. a jar with tin कल्हई f. करणें. Coat-armour, Coat of arms n. कुलमान-द्योतक रंगानें दाखविलेलीं ध्वजादि चिन्हे n. pl. Coat-card n. बादशहा, राणी किंवा गुलामाचा पत्ता (खेळण्याचा). Coatee' n. पाठीमागें शेंपटें लोंबणारा आंगरखा m, लांब शेंपटांचा आंगरखा m. Coat'ing n. हात m. (in painting), कवच n, आवरण n, पुट m, लेप n, लिंपण n, आच्छादन n. २ आंगरख्याचें-कोटाचें कापड n. A Coat of white wash सफेत्याचा हात. To turn one's coat स्वतःचीं मतें बदलणें, एक बाजू f-पक्ष m. सोडून उलट बाजू-पक्षाकडे जाणें. Turn-coat n. जो आपली मतें अथवा पक्ष एकदम सोडतो तो m.

Coax (kōks) [From O. E. cokes, a fool; to coax one being thus to make a cokes or fool of him.] v. t. to persuade by soothing words, to wheedle फुसलावणें, थापटणें, (कार्यसाधू किंवा हलक्या दर्जाच्या माण-सांनीं) आळवणें, आर्जवणें, (ची) लुलुपुतु-आर्जव करणें n, लाडीगोडी f. लावणें, (मुलांस किंवा दुःखाकांत

माणसांस) उरीं-पोटीं धरणें or गोंजारणें, चाटूकीनें or गोड शब्दानें शांतवन *n.* करणें. To C. a female आई-बाई करणें. To C. a male दादाबाबा करणें, बाबापुता करणें. Coax, Coax'er *n.* आळवणारा, आर्जवी, आर्जवू. Coaxed *a.* आळवलेला, प्रार्थित, लाडका. Coax'ing *n.-act.* आळवणें *n.*, लाडीगोडी *f.*, लाडकेपणा *m.*, लुलुपुतू, आर्जव *n.*, गुळगुळथापडी *f.*, लालन *n.* Coax'ing *n.*-(See verb.) Coax'ingly *adv.* लाडीगोडीनें, लाडीकपणानें, दादा बाबा-आईबाई करून, लाडेंकोडें.

Co-axial (kō-ak'sial) [L. *co.* & *Axis.*] *a.* एकाच अक्षाचा, एकाच आंसाचा, एकाक्षक.

Cob (kob) [A. S. *cop, copp*, head, from Welsh *cob*, a top, a tuft.] पुढारी *m.*, म्होरक्या *m.*, बडा मनुष्य *m.* २ Cobswan, which sec. ३ a short-legged stout pony आंखूड पायाचा मजबूत तट्टू *m.* ४ फळांतील वाटोळी बी *f.* आठीळ *f.* गर *m.* ५ अंड *m.* ६ गवताची वाटोळी गंजी *f.* उडवें *n.* ७ वाटोळा पाव *m.* ८ दगडी कोळशाचा वाटोळा गड्डा *m.* ९ शाळूच्या-मक्याच्या कणसाचें वाटोळें बाडें *n.* १० बियांतील वाटोळा कोंब *m.* ११ केंसांचा वाटोळा झुबका *m.* १२ गवत घालून कमावलेली चिकण माती *f.*, गिलाव्याची माती *f.* १३ हुंगणावर फटके मारण्याची शिक्षा *f.* Cob wall *n.* कूड *m.* २ गवत घालून कमावलेल्या मातीनें उभारलेली भिंत *f.* C. v. t. *prov.* मारणें. २ *mining* हातोड्यानें फोडणें-लहान तुकडे करणें. ३ *naut.* वादीनें हुंगणावर फटके मारून शिक्षा करणें.

Cobalt (kō'bawlt) *n.* [Ger. *kobold*, the goblin or demon of German mines.] *chem.* रसायनशास्त्रातील कोबल्ट नांवाचें मूळ तत्व *n.*, ह्याचा रंग तांबूसकरडा असतो. Cobalt'ic *a.* कोबल्टाचा-संबंधीं. Co'baltine (tine) *n.* तालाबरोबर (arsenic) मिसळलेलें खाणीं-तील अशुद्ध कोबल्ट.

Cobble (kob'l) *n.* गोटा *m.*, गुळगुळीत घडलेला गोटा *m.* Cobble-stone *n.* फरसबंदीचा वाटोळा घडलेला धोंडा *m.* C. v. t. वाटोळ्या धोंड्यांनीं फरसबंदी करणें.

Cobble (kob'l) *v. t.* to mend (Shoes) (जुने जोडे) तांगडणें, ठिगळ मारणें, जशाचा तसा सांधणें. २ to make or do clumsily, to bungle ओबडधोबड करणें, अनाडीपणानें करणें-झोडणें; as, To C. rhymes. Cobb'ler *n.* (v. V. t.) जुने जोडे तांगडणारा, ठिगळ *f.* मारणारा, चांभार *m.* २ अनाडीपणानें काम *n.* करणारा, दगडघाशा, झोडणारा, झोडकामी. ३ दारू *f.*, लिंबू *n.*, साखर व बर्फ यांचें केलेलें सरबत *n.* Cobb'ler'y *n.* चांभारकी *f.*, चांभारकाम *n.* Cobbler's punch दारू लिंबू, साखर वगैरेचें केलेलें एकपेय *n.*-पंच.

Cobelligerent (kōbel-ij'-e-rent) [L. *co.* with, *bellum*, war & *gerere*, to wage.] *a.* or *n.* एकाद्या राष्ट्राशीं दुसऱ्याच्या मदतीनें लढाई करणारें राष्ट्र *n.*

Cobra, Cobra de capello (kō'bra, kō'bra-deka-pe'lo) [Port. *cobra*, also *cobra de capello*, i. e. a serpent

of the hood.—*L. colubra*, a snake or serpent, *de*, of and *capellus*, hood.] *n. zool.* विषारी सर्प *m*, नाग *m*, भुजंग *m*. in covert &c., phraseol. नागोवा *m*. Expanded hood of *C.* फडा *m*, फडी *f*, फणी *f*, फणा *m*. Figure of ten as seen in the form of the hood of a *C.* दशांकचिन्हपद्म *n*, दहांचा आंकडा *m*. Gem found in the hood of a *C.* मोहरा *m*, नागमणि *m*. To expand its hood—the *C.* फडी *f*. फें-फिदारणें, फणा करणें-काढणें.

Cobswan (*kob-swon*) *n.* a male swan राजहंस पक्षी (नर).

Cobweb (*kob'web*) [*M. E. copweb, coppeweb*, from *coppe*, a spider & *web*.—*A. S. coppa*, as in *attor-coppa*, a spider; lit. a *poison-bunch* from *A. S. attor*, poison & *cop*, a head.] *n.* कोळ्याचें जाळें *n.* जाल *n*, कोळिष्टि(ष्ट)क *n.* २ सुतेरा *m*. ३ फसविण्याकरितां केलेली युक्ति *f*, पसरलेलें जाळें *n.* ४ (व्यावहारिक दृष्ट्या) निरुपयोगी-निस्सार, कुचकामाची वस्तु *f*. [Filaments of a *C.* सुतें *n. pl.* झिळमिळ्या. Stretched line of a *C.* तणावा, ताणवा *m*.] Cobweb'bery *n.* जाळें करण्याची विद्या *f*-कला *f*. २ निःसारता *f*, निरुपयोगिता *f*. Cob'webby *a.* कोळिष्टकानें झांकलेला, कोळिष्टिकासारखा, कोळिष्टिकांनीं व्याप्त. Cobweb of speech, logic, metaphysics &c. वाग्जाळ *n*. Cobweb of learning विशालबुद्धिजनित परंतु व्यवहारांत निरुपयोगी विद्या *f*. Sooty cobweb जळमत *n*.

Cocagne, Cogaigne (*kō-kān'*) [*Fr.* a land of milk and honey.] (आळशीपणानें) स्वस्थ वसून ऐपआराम उपभोगण्याची काल्पनिक नगरी *m*, अलकापुरी *f*, यक्षनगरी *f*, गंधर्वपुर *m*.

Cocciferous (*kok-sif'ërus*) [*L. coccum*.—*Gr. kokkos*, a berry & *pherein*, to bear.] *a.* बेरीसारखें फळ येणारें.

Coccus (*kok'us*) [*L.- Gr. kokkos*, grain, seed, a berry,] *n. bot.* फलपुटक *n. pl.* Cocci.

Coccyx (*kok'siks*) *n. anat.* गुदास्थि *n. pl.* Coc'cyges. Coccyg'ëal, coc-cyg'ian *a.* गुदास्थीचा.

Cochin-leg (*kōchinleg*) *n.* हत्तीरोग *m*, पादवल्मीक *n*.

Cochineal (*koch'i-nël*) [*L. coccinus*, of a scarlet colour.] *n.* किरमिजी रंग ज्याचा करितात असा कृमि *m*. २ किरमिजी रंग *m*. (सुकी पूड). [Ball or lump of *C.* किरमिजी दाणा *m*.] *C. a.* किरमिजी.

Cochlea (*kok'le-a*) [*L. cochlias*, a snail.] *n.* सर्पिल शंखाकृति *f*, मलसूत्राकार शंख *m*, गोगलगाईच्या पाठीवरचें घर *n*. ३ *anat.* कानाचें शंखाकार विवर *n*, कानाचा शंख *m*. Cochlear'-iform *a.* Coch'-leary, Coch'leate *a.* सर्पिल शंखाकार, मलसूत्राकार, शंबुककवचाकृति, गोगलगाईच्या पाठीवरच्या घरासारखा. Coch'lea'ted *a.* सर्पिल शंखाकार.

Cock (kok) [A. S. *coc*, perhaps in imitation of the cry of the cock. cf. sk. कुक्कुट.] *n.* कोंबडा *m.*, चरणायुध *m.* २ वायुकुकुट *m.*, वायुगतिदर्शक-वायुगतियंत्र *n.* (कोंबड्याच्या आकृतीचे). ३ वायुध्वज *m.*, वायुज्ञापक *n.* ४ *humorous* नायक *m.*, पुढारी *m.*, म्होरक्या *m.*; as, He is the C. of our party. [C. OF THE WALK धारवार *m.*, बुटनाईक *m.*, टिकोजी *m.*, टिकोवा *m.*, बडेभिया *m.*, म्होरक्या *m.* C. of one's own walk: आपल्या दरचा थोर राजा. WILD C. रानकोंबडा *m.*, वनकुक्कुट *n.*] ५ *male of birds* नर *m.*; as, Cocksparrow. ६ (of a gun) घोडा *m.* ७ (of hay) गंजी, गंज *m.* *f.*, डिगार *m.* ८ (of a balance) कांटा *m.* ९ (of a hat, turban) झोंक *m.*, कोचकी *f.*, चोंच *f.*, कोकी *f.*, राघू *m.*, कोंब *m.* १० *spout* कुलपी तोटी *f.*, मळसूत्री तोटी *f.* [Cock and bull story cf. कुऱ्या मांजराची गोष्ट *f.*] ११ (*obs.*) प्रभातकाळ *m.*, (*obs.*) कोंबडेआरवणी *f.*, अरुणोदय *n.*; as, He begins at curfew and walks till the first C. १२ आड्याखालचा पोटमाळा *m.* १३ होडकें *n.* Cock *v. t.* (the ears) (पाहतांना) कान *m.* टवकारणें-उभारणें, -चढविणें. २ (the nose) नाक *n.* वर करणें-फुगवणें. ३ (a gun) घोडा *m.* चढवणें-खेंचणें. ४ (डोळा) मिचकावणें-घालणें मारणें. ५ निमुळती गंजी करणें, उटी घालणें. ६ टोपी वगैरे कलावर-कलती-वांकडी घालणें. C. *v. t.* ऐट *f.* गर्व *m.* आणणें, ऐटीत चालणें, नखन्यानें ठुमकत चालणें. Cockade' *n.* (कांहींएक खुणेकरितां) टोपीवर लावण्याचा फितीचा झुबका *m.* Cockalō'rum *n.* लब्धप्रतिष्ठित हलका मनुष्य *m.* २ मुलांचा एक प्रकारचा खेळ *m.* Cock'-broth *n.* कोंबड्याचा रसा *m.* Cock'-chafer *n.* एक सपक्ष किडा *m.* Cock'-crowing *n.* आरवणी *f.* कोंबड्याची आरवणी *f.*, कोंबड-साद *f.* २ dawn कोंबड-पहांट *f.* At C. कोंबडे-आरवणीस, कोंबडसादीस. Cocked *a.* उभारलेला, कलावर-झोंकावर घातलेला, झोंकदार, टवकारलेला. Cock'er *n.* रानकोंबड्यांच्या झुंडीमागे जाणारा स्पॅनिअल जातीचा कुत्रा *m.* Cock'brained *a.* अविचारी, हट्टी, आग्रही. Cock-boat होडी *f.*, होडकें *n.* Cock'atoo *n.* एक जातीचा तुरा असलेला राघूसारखा पक्षी *m.*, काकातू *m.*, काकाकुवा *m.* Cock'e-rel, Cock'le *n.* लहान कोंबडा *m.* २ तरुण मनुष्य, तरणा बांड. Cock'le-brained *a.* मूर्ख. Cock'-eye *n.* तिरवा डोळा *m.* Cock-eyed *a.* तिरवा-का. Cockfight,ing *n.* कोंबड्याची झुंज *f.* Cock-head *n.* mech. enj. निमुळतें डोकें *n.* Cock'-horse *n.* लहान मुलाचा खेळावयाचा लांकडी घोडा *m.* २ (R.) उंच घोडा *m.* C. *a.* घोड्यावर बसलेला. २ *exultant, triumphant* अभिमानी, कारवा वाजविणारा, आनंदोन्मत्त. Cock-loft *n.* शेवटच्या मजल्यावरची छपराच्या खालची खोली *f.*, पोटमाळा *m.* Cock-match *n.* कोंबड्याची झुंज. Cock-pit *n.* कोंबडे झुंजवण्याचा आखाडा *m.* २ वेस्टमिनिस्टर येथील प्रिन्सी कान्सिलची बसण्याची जागा *f.* ३ लढाऊ जहाजांत

जखमी लोक ठंण्याची जागा *f.* Cock'roach *n.* झुरळ
n., बागुरडा *m.* Cocks-comb *n.* कोंबड्याची शेंडी *f.*
तुरा *m.*, कुकूटचूडा *f.* *m.* २ *bot.* गुलकेश *m.*, मोराची
शेंडी *f.* तुरा *m.*, मयूरशिखा *f.*, मयूर *m.* ३ *a fop*
अक्कडबाज, नखरेबाज, कुरेंदार. Cock-shut *n.* आवशी
f., तिनीसांज *f.* २ (R.) रानकोंबडा धरण्याचें जालें *n.*
Cock-shut time or Cock-shut light *n.* संध्याकाळ *m.*
(probably referring to the evening time when
poultry are shut up). Cock'-shy *n.* (game) नेम
मारण्याकरितां एखादी वस्तु *f.* फेंकणें *n.* Cock'-sure *a.*
खात्रीलायक, खात्रीचा. To be C. पण भोगणें (?), मनांत
पक्की खात्री असणें, ठसून राहणें, पूर्ण खात्री *f.* असणें.
Cock-swain *n.* गलबतावरचा एक खालचा (बल्लें
हांकणारा) मनुष्य *m.*, नौकापति *m.* Cock'sy, Cox'y *a.*
बडाईखोर उद्धट माणूस. Cock'-tail *n.* दारू वगैरे मिश्रण
करणे तयार केलेलें पेय *n.* २ सभ्यपणाचा आव घाल-
णारा गांवढळ मनुष्य *m.* Cock'-tailed *a.* शेंपटी उभी
केलेला. Cock'y *a.* फाजील अभिमानी, उद्धट. Cock'y-
leek'y *n.* लीकफळांबरोबर कोंबडा मिश्रण केलेला रसा
m. Cock-a-doodle-doo कोंबड्याचें अरवणें *n.*, कुकूकू.
At full cock घोडा ओढून तयार; as, The gun is at
full C. Every cock crows on its own dunghill
प्रसंग पडला नाही तों आपल्या घरीं बसून आपला मोडे-
पणा सांगणें. Cf. जोंवरी देखिलें नाही पंचानना तोंवरी
जंबूक करी गर्जना. To cry cock कोरडी आक्यता *f.*
मिरात्रिणें. Stop-cock *n.* (नळाची) चावी *f.* To put
on with a cock झोंकावर, घालणें-लटक्यात्रिणें.

Cockatrice (kok'a-tris) *n.* *zool.* नाग *m.*, अजगर *m.*

Cock-master *n.* झुंझणारे-लढाऊ कोंबडे तयार करणारा.

Cocket (kok'et) *n.* *law.* जकातीच्या अधिकाऱ्याचा
दिव्या *m.* २ जकातदारानें दिलेली पावती *f.* ३ जकातीचें
नकदें *n.* ४ जकात *f.*

Cockle (kok'l) [Fr. *coquille*, a cockle-shell.] *n.*
गोंगलगायी-कालवें इत्यादिकांच्या वर्गातील शिंपीतील
मासा *m.* २ *a testaceous shell* शुक्ति *f.*, शिंप-पी, दीर्घ-
कोशी *f.* Cock'led कवचांत असलेले, कवच-गत-लीन.
२ शिंपीसारख्या कवचाचें. Cockle-hat *n.* (यूरोपमध्ये)
शिंपी बसवलेली यात्रेकरूची टोपी *f.* Cockle-shell *n.*
शिंप. २ लहान होडी *f.* The Cockles of the heart
हृदयाचे आशय. २ अंतरात्मा (the wine is said to
warm the cockles of one's heart). Cocklestairs
n. *a winding staircase* मळसूत्राकार जिना *m.* Cockle
v. t. सुरकुती *f.* पाडणें. C. *v. i.* सुरकुती पडणें.

Cockle (kok'l) *n.* एक जातीची शेंगडी *f.* २ तापलेल्या
भट्टीचा घुमट *m.*

Cockle (kok'l) [probably *L. cocculus* dim. of *coccus*.]
n. निंदण नांवाची कांटेरी ज्ञानस्पति. cf. Matt. XIII.
25. २ *fig.* विनाशकारण *n.*

Cockney (kok'ni) [M. E. Coken plur. of cock and
A. S. *age*, an egg, so originally an effeminate

person.] *n.* शहरांत राहून नाजूक क्षालेला मनुष्य *m.*
पोशा *m.*, नाजूक मनुष्य *m.*, सपपात्र *m.*, मुरदाड *m.*

Cocoa (kō'kō) [Port. & Sp. *coco*, a bugbear, an ugly mask to frighten children; hence applied to the cocoa-nut on account of the monkey-like face at the base of the nut. cf. Sp. *cocar*, to make grimaces.] *n.* obs. *the tree* माड *m.*, नारळ *f.*, नारळी *f.*, नारिकेल *m.* [LEAF OR FROND OF A C. NUT, TREE सांवळी *f.*, झावळी *f.* A HALF OF IT कडण *n.* C. NUT TREE KEPT FOR FRUIT नारळमाड. AS OPPOSED TO भंडारमाड ONE KEPT FOR TODDY FRUIT STALK OF THE C. NUT-TREE शिपा *m.*, शिपटी *f.* MATTED BRANCH OF C. NUT TREE FOR ROOFING झांप *f.*, झावळी *f.* SPATHE OF C. NUT TREE पोनी *f.*, पोई *f.* YOUNG C.- NUT TREE *plantlet* कौमा *m.*, पात *f.*] २ *the nut* नारळ *m.*, नारिकेल *n.*, श्रीफल *n.*, महाफल *n.* contemptuously बोंडफळ *n.*, बेलटें *n.* [A COUPLE OF C. NUTS जोडी *f.* C. NUT OF WHICH THE KERNEL IS THIN & SCANTY खाण्या नारळ *m.* CLUSTER OR BUNCH OF YOUNG C.- NUTS पेंद(ड). DRY AND RATTLING C.- NUT नोटा *m.* चुडगुडा नारळ *m.* EMPTY C.- NUT फोल नारळ *m.* बाहील OR बाहेल *n.* END PIECE OF A C.- NUT टेंवी *f.* FIBROUS INTEGUMENTS OF THE SHELL OF A C.- NUT काण्या *m.*, चोड *n.*, चवड *n.* A SINGLE FIBRE OF THEM काथ-कडी *f.*, खरडी *f.*, तांतू. FUNGOUS MASS IN THE MIDDLE OF THE C.- NUT मारंदा *m.*, मरांदा *m.*, कोंव *m.*, मोड *m.* GREENISH C.- NUT A NUT WHICH IS ALMOST FULL OF MILK आडसर *m.*, कांकडे *n.*, शहाळें *n.*, शाळें *n.*, हातखुरपें *n.*, भांधळ नारळ *m.* HALF OF A C.- NUT कवड *f.*, वळें *n.*, वाटी *f.* HALF OF A C. NUT SHELL USED AS A VESSEL नारळी *f.*, नारळीपात्र *n.*, बेळी *f.*, वाटी *f.* HOLLOWED C. NUT, USED TO DISH OUT WATER, FOR KEEPING THINGS IN ओळग OR ओळक *m.*, ओळकी *f.*, शेंद *f.*, डव *m.*, डाव *f.*, बेला, बेले, कवडल. INTEGUMENTS OF THE SHELL OF A C.- NUT DRAWN INTO STRINGS कावाल, पेडू. THE SAME TWISTED INTO CORDS सुंम, सुंव *n.* A PIECE OR BIT OF IT सुंमखंड *n.*, सुंमखंडी *f.* KERNEL OF A C.- NUT खोवरे *n.* OIL FROM THE KERNEL OF THE C. NUT खोवरेल *n.* OIL OBTAINED FROM C.- NUT SHELLS BY BURNING THEM नरटेल *n.*, करटेल *n.* OIL OBTAINED FROM HEATED SCRAPINGS OF YOUNG C.- NUTS आदेल *n.* OIL OBTAINED FROM THE KERNEL OF THE C.- NUT BY SQUEEZING WITH THE HAND मुढेल *n.* PIECE OF THE KERNEL OF A C. NUT CUT OUT FROM THE SHELL खुरडी *f.* RIPE & DRY C. NUT सुखड OR सुगड *f.* RIPE C.- NUT FALLEN FROM THE TREE गळीव, गळ्या (नारळ). SCRAPINGS OF C. NUT चव *m.*, चोव *m.*, चहू *m.* SHELLS OF A C.-NUT नरोटी *f.*, नरटी *f.*, करीटी *f.*, करवंटी *f.*, नारळाची आई *f.*, बेळी *f.* YOUNG C. NUT खांखोटा *m.*, शहाळें *n.*, मुकानारळ *m.*] ३ Cocoa-nut *n.*
slang मनुष्याचें डोकें *n.*, नारळ, कवटी.

Cocoa (kōkō) [a corruption of Cacao.] *n.* (*obs.*) उष्ण कर्पूरघात होणारे काकाओ नांवाचे झाड *n.* २ वरील झाडाच्या त्रियांचे चूर्ण *n.* ३ ह्या चूर्णापासून केलेले पेय *n.*
 Cocoon (ko-kōōn') [Fr. *cocon*, from L. *concha*, a shell.] *n.* the envelope or case of silky threads, spun by the larvae of many insects as a covering to enclose them in the chrysalid state कोश *m.*, कोसला *m.* २ (used with respect to similar structure of other animals) रेशमी किड्यांचा कोशेटा *m.* ३ *fig.* कोश *m.*, कोसला; as, "The mind can weave itself warmly in the cocoon of its own thoughts." C. used attributively कोशाचा, कोसल्याचा. Cocoon'ery *n.* कोशघर *n.*, कोशखाना *m.*, जेव्हां रेशमी किडे कोशे तयार करितात त्या वेळीं त्यांस ठेवण्याची जागा *f.*
 Coctible: see Coctile.

Coctile (kok'til) [L. *coctilis*, baked, burnt as bricks, from L. *coquere*, to cook.] *a.* (विद्येप्रमाणें) भाजलेला-भाजून तयार केलेला-झालेला. २ भाजलेल्या विटांचा. Coctible *a.* भाजण्यासारखें, भाजण्यास योग्य.

Coction (kok'shun) [L. *coctionem*, cooking *n.* of action, from *coquere*, to cook.] (R.) *n.* उकळणें, काढा करणें, उकळ. २ (*obs.*) *The ripening of morbid matter which fits it for elimination from the living body* (शरिरांतील) दुष्ट द्रव्यांची परिपक्वता *f.* ३ (*obs.*) *med.* पचनाक्रिया *f.*, पाचन *n.*

Cod, Codfish (kod, kod'fish) [व्युत्पत्ति अनिश्चित. Cod = bagfish अशी एक व्युत्पत्ति लावितात. Flemish *kodde* = *kudse* = club, cudgel अशी दुसरी व्युत्पत्ति आहे. हा काडमासा आमचे कोचीन प्रांतांत आहे. हिकडून ह्याचें कच्चे तेल काढून विलायतेंत जातें.] *n.* काड नांवाचा मासा *m.* Cod'fisher *n.* काडमासे धरणारा मनुष्य *m.*, किंवा गलबत *n.* Cod'fish'ery *n.* काडमासे धरण्याचा धंदा. Cod'fish'ing *n.* काडमासे धरणें. Cod'ling *n.* लहान काडमासा *m.* Codoil Codliver oil *n.* काडमाशाच्या यकृतांतून काढलेलें तेल *n.*

Cod (kōd) [of old Teutonic origin.] *n.* bot. शेंग *f.*, बीजकोश *m.* २ *med.* *scrotum* अंडकोश *m.*, वृषण *m.* ३ (*obs.*) कोथळी *f.*, थैली *f.*

Cod (kod) [A. S. *codd* a bag.] *n.* उशी *f.*
 Coddle (kod'l) [व्युत्पत्ति अनिश्चित. Some connect it with Fr. *chandeler*, & *candel*, *chande*. Late L. *cal* (*i*) *dellum*, to warm or heat gently.] *v. t.* to boil gently, to parboil, अर्धकच्चा शिजवणें, अर्धकच्चा भाजणें. Coddled *p. t.*

Coddle (kod'le) [व्युत्पत्ति अनिश्चित. Fr. *cadder* (?), to cocker, pamper.] लाड करणें (अशक्त म्हणून), लाडकावणें, लाडानें वागवणें.

Code (kōd) [Fr. Code—L. *codicem*, accu. of *codex*, a tablet, book. Codex also means a trunk of a

tree.] *n.* संहिता *f.* कोड *n.* नियमांचा-कायद्यांचा क्रमवार संग्रह *m.*; as, Penal Code. २ सांकेतिक शब्द-समूह-कोश *m.*; as, Telegraphic code. *C. v. t. (R.)* to enter in a code नियमसंग्रहांत समाविष्ट-नमूद करणें. Codex *n.* पुखाद्या ग्रंथाची फार जुनी हस्तलिखित प्रत *f.* Codical *a.* कोडा-संग्रहासंबंधीं. Codify *v. t.* क्रमवार संग्रह करणें. Codifier *n.* Codification *n. act.* क्रमवार संग्रह करणें *n.* २ *state* क्रमवार संग्रह *m.* Codist *n.* कायदेपंडित *m.*

Codger (koj'er) [Prob. a variant of Cadger, which see. Codger हा शब्द बहुधा तिरस्कारार्थीं वापरतात.] *n.* a mean, stingy, or miserly (old) fellow कवडी कवडी जमविणारा कंजूष म्हातारा *m.*, कंजूष मनुष्य *m.* २ चिरडखोर म्हातारडा. ३ भिकारडा.

Codical (kod'i-kl) [*L. codex, a code.*] *a.* see Code.

Codicil (kod'i-sil) [*L. codicillus, dim. of Codex, a code.*] *n.* (मूळांतील अटी स्पष्ट करण्याकरितां किंवा बदलण्याकरितां किंवा रद्द करण्याकरितां जोडलेली) मृत्युपत्राची पुरवणी *f.* मृत्युलेखाचें परिशिष्ट *n.* २ पुरवणी *f.*, परिशिष्ट *n.* Codicillary *a.* मृत्युपत्राच्या पुरवणीचा-सारखा.

Codify (kōdi'fī) *v. t.* see Code.

Co-education (kō-edū-ka'-shun) [*L. co, and Education.*] *n.* education of the two sexes together in school or college सहशिक्षण *n.*, मुलांमुलींचें एकेच ठिकाणीं शिक्षण *n.* Coeducational *a.* सहशिक्षणीय, सहशिक्षणासंबंधीं.

Coefficacy (kō-e-fikasi) [*L. co & Efficacy.*] (*R.*) सहगुणकारिता *f.*, सहपरिणामकारित्व *n.*

Coefficiency (kō-e-fishensi) [*L. co and Efficiency.*] (*R.*) *n.* सहकारिता *f.*, सहकार्यकारिता *f.* २ *math.* गुणकता *f.*, वेळाप्रकाशकता *f.*, वारसंख्याकता. See the word Coefficient.

Coefficient (kō-e-fish'ent) [*L. co & Efficient.*] *a.* co-operating साहाय्यकारी, सहकारी. *C. n.* सहकारी वस्तु *f.* २ *math.* अक्षराच्या किंवा अंकाच्या पूर्वी त्या त्या अक्षराची किंवा अंकाची पट दाखविण्याकरितां घातलेला अंक किंवा अक्षर *n.*, गुणक, वेळाप्रकाशक, वारसंख्याक. In the following terms such as, *C.* of absolute expansion, *C.* of apparent expansion, *C.* of cubical expansion, *C.* of linear expansion, *C.* of superficial expansion. Differential *C.*, the word coefficient means गुणक. Indeterminate *C.* अनिश्चितवेळाप्रकाशक. Numerical *C.* अंकरूप गुणक-वेळाप्रकाशक. Coefficiency *n.* Coefficiently *adv.*

Coemption (ko-emp'shun) [*L. co & Emption.*] *n.* (*R.*) सर्व मालाचा एकदम सट्टा करणें *n.* २ *Roman Law* औपचारिक परस्पर विक्रयविवाहपद्धति *f.*, नवराबायकोनीं एकमेकांना औपचारिक रीतीनें विकत घेण्याची चाल *f.*

Cœlenterata, also Cœlentera (sē-len'ter-ā-tā, sē-len'terā) [L.-Gr. *coilos*, hollow and *enter*, intestine.] *n.* नलिकोदर प्राणी *m.*, प्रणालोदर प्राणी *m.*

Cœlia (sē'lia) [Gr. *kolia*, belly.] *n.* उदर *n.*
Cœliac *a.*

Cœloperm (sēl'osperm) [Gr. *coilos*, hollow & *Sperm.*] *n. bot.* अंतर्गोल पुटक *n.* Cœl'osperm'ous *a.*

Cœnæsthesia (Sen'es-thē-sis) [Gr. *koinos*, common & *aisthesis*, perception.] *n.* अहंभावना *f.*, चैतन्यज्ञान *n.*

Cœqual (ko-ēkwā) [L. *co* & *Equal.*] *a. equal* सम-समान, समतोल, तोलाचा, एकाच पदवीचा. *C. n.* सम-समान, समधर्मी, समानपदाचा मनुष्य *m.* Cœqual'ity *n.* समसमानता *f.*, समतोलता, समानतोलता *f.*, पदवीची समता *f.*, बरोबरी *f.*, समान अवस्था *f.*, तुल्य-पदत्व *n.* Cœ'qually *adv.* (दोघांनीं-अनेकांनीं) बरो-बरीं.

Coerce (kō-ērs') [L. *co*, together & *arcere*, to shut up.] *v. t.* to compel or enforce सक्ती *f.* जबर-दस्ती करणें-चालविणें, जबरी करणें-चालविणें. २ to restrain by force, esp. by law or authority (काय-द्याचा किंवा सत्तेचा) धाक दाखवून काम करून घेणें, शक्तीनें-भाग पाडणें-करावयास लावणें. ३ to constrain to any action जोरा *m.* करणें. Coer'cible *a.* ज्यावर जोरा चालवितां येइल असा-येण्याजोगा. Coer'cibly *adv.* Coer'cion (kōershun) *n.* compulsion, restraining सक्ती *f.*, जुलूम *m.*, निग्रह *m.*, धाक *m.*, दपटशा (शहा) *m.*, जबरी *f.*, जबरदस्ती *f.*, सक्ती *f.*, जुलमाचा अधिकार *m.* Coer'cionist *n.* सक्तिपक्षाचा अभिमानी. २ सक्तीनें राज्यकारभार चालविणारा. Coer'cive, Coer'citive *a.* कदरखोर, सक्तीचा, जबरदस्तीचा, जुलमी. २ दाबण्याची शक्ति असणारा. ३ कबूल करावयास लावणारें (विधान). Coer'cively *adv.* Coer'civeness *n.*

Coessential (kō-es-sen'shal) [L. *co* & *Essential.*] *a.* partaking of the same essence एकाच मूलसत्त्वाचा, समभाव *a.*, समसत्त्व *a.*, एकाच मूलप्रकृतीचा, एकाच मूलपदार्थाचा. Coessential'ity *n.* सममूलप्रकृतित्व *n.*, समभावता *f.*, सत्त्व-भाव-समानता *f.*, सत्त्व-भावं-साम्य.

Coetaneus, Coetaneous (kō-ē-taoni-us) [L. *co* & *ætus*, *ætalis*, age.] *a. coeval* (R.) of the same age समवयस्क, समवयी, समानवयी, एकवयी. २ एका कालीं उत्पन्न झालेला, सारखाच जुना.

Coeternal (kō-ē-ter'nal) [L. *co*, & *Eternal.*] *a.* समनि-त्यजीवी, समनित्यस्थायी. Coetern'nally *adv.* Coeter'nity *n.* समनित्यस्थिति *f.*

Cœval (kō-ē'val) [L. *co*, together & *ævum*, age.] *a.* of the same age, contemporaneous एककालिक, सम-कालिक. *C. n.* एककालीन-समकालीन-पुरुष *m.* सम-वयस्क वस्तु *f.*, पुरुष *m.*

Coexist (kō-egz-ist') [L. *co*, together, *existere*, from *ex*, *esse*, to be.] *v. i.* एकाच स्थळीं-काळीं-असणें, संवसणें, एकत्र असणें. Coexist'ence *n.* सहजीवित्व *n.*, एकत्र-स्थिति *f.*, संवास *m.*, सहवर्तन (S) *n.*, एककालावस्थान *n.*, एककालिकत्व *n.* Coexist'ent *a.* एका कालाचा, संवासी, एका समयाचा, एककालिक, सहजीवी.

Coexecutor (kō'eks-ekūter) [L. *co* & *Executor*.] *n.* मृत्युपत्र चालविणारा जोडीदार, मृत्युपत्राचा सहव्यवस्थापक. Co-executrix *fem.*

Co-expand (kō-eks-pand) *v. i.* to expand together equally बरोबरीने पसरणें, (शीं) समविस्तार होणें.

Coextend (kō-eks-tend') [L. *co* & *Extend*.] *v. i.* समव्यापणें, समविस्तार होणें. २ दुसऱ्याइतका वाढणें. Coexten'sion *n.* समविस्तार *m.*, समव्यापकता *f.*, समव्याप्ति *f.* Coexten'sive *a.* समविस्तारी, समव्यापक, समावधिक, समाक्रमक; as, Consciousness and knowledge are coextensive.

Coffee (kof'ē) [Turk. *qahveh*. Arab. *qahuah*, coffee.] *n.* the berry बुंद *m.* २ the infusion कवा *m.*, काफी *f.* C. bean *n.* बुंद *m.* C. cup काफी पिण्याचा पेला *m.* C. house *n.* कवाखाना *m.* २ उपहारगृह *n.*, फराळाचें दुकान. ३ C. mill बुंद दळण्याची चक्री *f.* Coffee-pot *n.* काफीचें भांडें, कवादानी *f.* C. room *n.* काफी व इतर फराळाचे जिन्नस खाण्याची खोली *f.*

Coffer (kof'er) [Fr. *coffre*.-O. Fr. *cofre*, a coffer.-L. *cophinus*.-Gr. *kophinos*, a basket.] *n.* a box संदूक *f.*, मांदूस *f.*, पेटारा *m.*, खजिन्याची पेटी *f.* २ *pl.* treasury भांडार *n.*, खजीना *m.*, कोश *m.* C. *v. t.* to hoard up पेटांत घालणें, संचय-संग्रह करणें. Coffer'd *a.* Coffer'dam *n.* (*engin.*) पाण्यांत काम करितेवेळीं पाणी आंत येऊं नये म्हणून कामाभोंवतीं बसविलेली उभ्या फळ्यांची मुंडे मारून केलेली पेटी *f.*, पाणपेटी *f.* Coffer'damwork *n.* दर्शनी दगडामार्गे वटांच्या तुकड्यांची भर घालून बांधलेलें काम *n.*, पुरणी *f.*

Coffin (kof'in) [O. Fr. *cofin*.-L. *cophinus*, a basket.] *n.* प्रेताची संदूक *f.* पेटी *f.* शवपेटिका *f.* २ *obs.* (मोदकाची) पारी. ३ घोड्याच्या खुराची पोकळी *m.* ४ (*obs.*) *grocer's paper-case* निमुळता पुडा *m.*, *dim.* पुडी *f.*, खोलपा *m.*, *dim.* खोलपी *f.* C. *v. t.* शवाच्या पेटांत घालणें. २ पकें बंद करणें. Cof'ined *pa. t. & p. p.* Cof'ining *pr. p.* Coffin-ship *n.* मोडकळीस आल्यामुळें बहुधा बुडणारें जहाज *n.* To add a nail to one's coffin, to drive a nail in one's coffin आपला मरणकाल जवळ आणण्यासारखें कृत्य करणें, ज्यानें आपला विनाशकाल त्वरित येईल असें करणें.

Cog (kog) [of Scand. origin. Probably to catch as with a cog; to cog a die, to check it so as to make it fall as desired. cf. Swed. *kugg*, Norw. *kogga*, to dupe.] *v. t.* ठकविणें, युक्तीनें फसविणें. २ C. to wheedle फुसलावणें, मठारणें. ३ कपटानें दाखल करणें.

C. v. i. खोटें बोलणें, फसवणें. C. n. फसविणें, फसवणुक
f, ठकवाजी *f*, कपट *n*, प्रतारणा *f*. To C. a die (पाहिजे
 तें दान पडण्यासाठीं) चेंपून फांसे टाकणें. २ फांसे
 खेळण्यांत ठकविणें-लबाड्या करणें.

Cog (cog) [M. E. cogge; Swed. kugg, kugge, & cog.]
n. mech. चक्राचा दांता *m*- दांत *m*. २ *interstice bet-*
ween cogs दोन दांतांमधली फट *f*, दांतांतर *n*, खांचा *m*,
 अंधारी *f*. २ खाणींत आधाराकरितां राखलेला दगड *m*,
 धीन्याचा दगड *m*. C. v. t. दांते लावणें, दांते तयार
 करून दांतावणें, दांतळणें. Cog'ging *pr. p*. Cog'ged *p*.
p. Cog-wheel *n*. दांत्यांचें-दांते पाडलेलें चक्र *n*. (हे दांते
 दुसऱ्या चाकाचे दांत्यांत अडकविलेले असतात, व त्या
 योगानें तें चाक फिरतें.)

Cog (cog) [O. E. kogge, a small boat.] *n*. मासे पक-
 डण्याची लहान होडी *f*. २ जहाजांतील होडी. ३ प्रा-
 चीन लढाऊ किंवा मालाचें जहाज *n*.

Cogent (kō'-jent) [L. co, together, agere, agentum,
 to drive.] *having the power to compel conviction*
or move the will, forcible (as arguments, proofs,
 reasoning) जोरदार, बळवान्, समर्थ, सबळ, जोराचा,
 दृढ, बळकट, प्रबळ. २ मनावर ठसण्यासारखे, खात्री
 करून देणारा, सयुक्तिक, सुयुक्त. Cō'gence, Cō'gency
n. बळकटी *f*, दृढता *f*, प्रबलता *f*, प्राबल्य *n*, जोर *m*,
 जोराचा *m*, प्रभाव *m*. २ खात्री करण्याचें सामर्थ्य *n*.
 ३ सयुक्तिकपणा *m*. Cō'gently *adv*.

Cogitate (kōj'i-tāt) [L. co, together, agitare, agita-
 tus, to shake.] *v. i. to think, to meditate* मनन *n*-
 विचार *m*. होणें, मनांत घोलणें. C. v. t. *to think over,*
to plan विचार करणें, योजना *f* युक्ति *f* योजणें. Cog-
 itable *a. conceivable* विचार करण्याजोगा. Cogitā'tion
n. ध्यान *n*, विचार *m*, मनन *n*. २ मनन करण्याची शक्ति
f. ३ (R.) बेत *m*, हेतु *m*. Cog'itā'tive *a*. विचारशक्ति
 असलेला, विचारशक्तिसंबंधी; as, Cogitative faculties.
 २ ध्यानमग्न, विचारमग्न.

Cogman (kog'mun) *n. (obs.)* जाड लोकीचें कापड वि-
 कत घेणारा व्यापारी *m*.

Cognac (kō'nyak) [so called because large quanti-
 ties of this brandy are manufactured in the town
 of Cognac in France.] *n*. कागनाक नांवाची उंची
 ब्रांडी *f* दारू.

Cognate (kog'nāt) [L. cognatus allied by birth,
 from L. co, together and gnatus, old form of
 natus, born. For. L. natus cf. sk. जात. The word
 cognate means generally related by blood whether
 through males or females, as distinguished from
 agnate which was limited in Roman Law to legal
 relationship through father only though including
 relationship by adoption. In the technical langu-
 age of the Hindu Law, an agnate is a सगोत्र and

मूळ पुरुषापासून झालेला, एकाच मातृ किंवा पितृवंशांत झालेला, एका रक्ताचा, सहजात, संवंश, एकवंशीय, एकजात, सजातीय, एकाच उगमापासून झालेला. *Hindu Law* भिन्नगोत्रसपिंड, अफलादी. C. n. संवंशी मनुष्य m, अफलाद. २ सजातीय वस्तु f पदार्थ m. *Cognā'tion philology* सपिंडता f. २ एकवंशता f, सहजातसंबंध m, बंधुता f, सजातिभाव m, एकवंशोत्पत्ति f. *Cognate Languages* सपिंडभाषा, एकाच मूळ भाषेपासून झालेल्या भाषा; as, Latin, Greek and Sanskrit are cognate languages descended from a common ancestor. Cognate words सपिंड शब्द; as, sk. पितृ, L. *pater* and Gr. *patris* are cognate words. Cognate accusative सजातीय कर्म; as, To die a death.

N. B.—Cognition एकवंशता. Agnation सगोत्रता.

Cognition (kog-nish'un) [From acc. of L. *cognitic-* L. *cognitus* p. p. of *cognoscere*, L. *co*, together & *noscere*, *gnoscere* (sk. ज्ञा), to know.] n. the action or faculty of knowing including sensation, perception, conception; certain knowledge यथार्थस्पष्टज्ञान n, (इंद्रियजन्य) अनुभवसिद्धज्ञान n, ज्ञान n. २ ज्ञानशक्ति f. ३ metaphy. अभिज्ञा f. Cog'nizable, cog'nisable a. that may be known जाणण्याजोगा, ज्ञेय, गोचर. [COGNISABLE BY THE SENSES इंद्रियगोचर.] २ that falls under judicial notice चौकशी करण्याजोगा-सारखा. [COGNISABLE OFFENCES, SPEC. वारंट-शिवाय चौकशी करितां येण्याजोगे फौजदारी गुन्हे.] Cog'nizably, Cog'nisably adv. Cog'nizance, Cog'nisance n. वास्तपुशी f, वास्तपूस f, चौकशी f. २ jurisdiction चौकशी करण्याचा अधिकार m- अम्मल m. ३ Eng. law कबुली f, स्वीकार m. ४ badge नोकराच्या पोशाखाची निशाणी f खूण f. ५ यथार्थस्पष्टज्ञान n. Cog'nisant, Cog'nizant a. having a knowledge of माहितगार, वाकबगार. Cog'nize, Cog'nise v. t. चें ज्ञान n. असणें. Cog'nitive a. ज्ञानाचा, ज्ञानाने-अकलेनें जाणण्यासंबंधाचा. Have a cognizance of चें ज्ञान असणें. To take cognizance of (ची) चौकशी करणें, (कडे) लक्ष्य पुरवणें.

Cognomen, (kog-nō'men) [L. *co*, together & *gnomen*, Sk. नाम, a name.] n. (In Latin use) आडनांव n, उद्गनांव n; as, Marcus Tullius Cicero, Here Cicero is the cognomen. २ टोपणनांव n, लाडकें नांव n; as, "The cognomen by which Phillip is recognised as the "Prudent." ३ (loosely) नांव. Cog'nominal a. having the same name एकाच नांवाचा. २ of or pertaining to a cognomen or surname आडनांवाचा, &c. २ एकाच आडनांवाचा. Cog'nominate v. t. आडनांव देणें. Cog'nomination n. आडनांव देणें, &c. २ आडनांव.

Cognoscente (kog'no-sen'tē) [O. It. *cognoscentel* p. p. of *cognoscere*.—L. *co* & *gnoscere*.] n. pl.

Cognoscenti. कोणत्याही विषयांत व मुख्यत्वेकरून ललितकलांत पटाईत-हुशार-मनुष्य, कलाभिज्ञ.

Cohabit (kō-hab'it) [L. *co*, together, & *habitare*, to dwell.] *v. i.* to dwell with सहवास *m.* एकस्थान *n.* वास *m.* एकत्रवास *m.* &c. करणें, एके ठिकाणीं रहाणें. २ to live together as husband and wife (usually applied to a man and a woman not legally married) लग्नाशिवाय नवराबायकोच्या नात्यानें राहणें, दंपतीभावानें-दंपतीभाव धरून राहणें-असणें-वागणें, स्त्रीपुरुषधर्मसंसर्ग *m.* करणें, एकशय्या *f.* करणें. Cohabitant *n.* दुसऱ्यांच्या वरोबर राहणारा, एकत्रवासी *m.* Cohabitā-tion *n.* (*v. V. 1.*)—*act or state* सहवास *m.*, एकस्थान-वास *m.*, एकत्रावस्थिति *f.* २ संभोग *m.*, दांपत्यसहवास *m.*, एकशय्या *f.* स्त्रीपुरुषधर्मानुसार वर्तन *n.*, दंपतीधर्म *m.*

Coheir (kō-ār') [L. *co* & *Heir.*] *n.* वतनभाज *m.*, वतनबंधु *m.*, विभागी *m.*, भागहर *m.*, घरभाज *m.*, भागी *m.*, दायाद *m.*, दाईज *m.*, दायबंधु *m.* Coheiress *n. fem.* वतनबहीण, वतनविभागिनी, वतनविभागीण.

Cohere (kō-hēr') [L. *co*, together, & *haerere*, to stick.] *v. i.* to stick together पदार्थ एकमेकांशीं लगदून-चिकदून असणें. २ to be well connected जुळणें, जमणें, संदर्भाचा-जुळणीचा-संगतवार-संदर्भशुद्ध &c. असणें. ३ (*obs.*) अनुकूल होणें, मिळणें. Coher'ence, Coher'ency *n.* (पदार्थांतील परमाणुप्रमाणें एकमेकांस) चिकदून असणें, संलग्नता (?) *f.* संसक्ति *f.* २ चिकदून राहणारी वस्तु *f.* ३ संदर्भ *m.*, संगति *f.* संबंध *m.*, पूर्वापराविरोध *m.*, संदर्भशुद्धि *f.*, संबद्धता *f.* Coher'ent *a.* संसक्त, संलग्न. २ *logically consistent* संदर्भाचा, सुसंगत, संगतवार; *as*, A C. thinker. ३ (*obs.*) योग्य, लायक. Coher'ently *adv.* संगतवार, संदर्भपूर्वक. Cohē'sible *a.* संसक्तिक्षम. Cohē'sion *n.* चिकटण्याचा धर्म *m.*, संसक्ति *f.* २ पदार्थांच्या कणांमधील एकमेकांस चिकदून बसण्याची शक्ति *f.*, संसक्त्याकर्षण. २ *log.* पूर्वापरसंगति *f.* Cohē'sive *a.* sticky चिकटवूं शकणारा. Cohē'sively *adv.* एकमेकांस चिकटेल-धरील अशा रीतीनें. Cohe'sibi-ity, Cohē'siveness *n.* संसक्त होण्याची शक्ति *f.*

N. B.—Chemical Affinity स्नेहाकर्षण. Cohesion संसक्ति.

Cohort (kō'hort) [Fr. *cohorte*.—L. *cohors*, *cohortis*, an enclosure, a court, also a band of soldiers. The living descendent of the *L. Cohortis* is the English word court.] *n.* प्राचीन रोमन लोकांतील पायदळाची तीनशेंपासून सहाशें माणसांची तुकडी *f.* सहा शंभरी *f.* षट्शती *f.* २ लढाऊ शिपायांची सहाशंभरी *f.* ३ घोडदळाची सहाशंभरी. ४ कुमकेच्या शिपायांची टोळी *f.* ५ *fig.* एकाच कामाकरितां जुळलेल्या लोकांची टोळी *f.*

N. B.—पांचहजारी, चारहजारी ह्या जुन्या बखरींत सांपडणाऱ्या शब्दांच्या धर्तीवर सहाशंभरी हा शब्द बसविला आहे.

Coif (koif) [O. Fr. *coife*, Fr. *coiffe*,—L. *L. cofia*, Fr.

cupha, cap, perhaps from *cupa*, a tub.] *n.* एक प्रकारची काहफ नांवाची कानटोपी *f.* *C. v. t.* टोपी घालणें. २ वेणी फणी करणें, केस विंचरणें.

Coign (*koin*) पायाचा दगड *m.*, इमारत बांधतेवेळीं बसविलेला मुख्य धोंडा *m.*, कोपन्याचा दगड *m.*, कोणशिला *f.* मुहूर्ताचा दगड *m.*, मत्स्य *m.* Also *coigne*.

Coil (*koil*) [*O. Fr. coillir*, *Fr. cueillir*, to gather together—*L. colligere*, from *col* (*con*), together and *legare*, to gather.] *v. t.* to gather into a ring वेष्टणें, वेंटाळणें, वेंटोळें करणें, सभोवार गुंडाळणें. *C. v. i.* (often with, about or around) वेंटाळें होणें. *C. n.* (as a rope) वेटाळें *m.*, वेंटाळी *f.*, वळी *f.*, कुंडलें *n.* २ *coiled mass* गुंडी *f.*, पेंडोळें *n.*, गुंडाळी *f.* [*Mortal coil* मर्त्यदेह *m.*, नश्वरदेह, मानवदेहाचें-मर्त्यदेहाचें वेटाळें *n.* २ प्रपंचाचा गोंधळ *m.*]

Coil (*koil*) [*Gael. goill*, fume, rage.] *n.* (*obs.*) a noise, tumult, bustle or confusion गडबड *f.*, गोंधळ *m.*, घोळ *m.* २ खडखड *f.*, खटखट *f.*, फडफड *f.*

Coin (*koin*) [*Fr. coin*, formerly also *coing*, wedge, stamp, corner.—*L. cuneus*, wedge *cf.* *Coigne*, *quoin*, *Cuneiform*. शेक्सपियरच्या ग्रंथांत *coin* शब्दाचा अर्थ कोंपन्याचा चिरा-दगड असा आहे. *Coin* शब्दाचा पाचर किंवा कमानीचा पाचरवजा दगड असाही अर्थ पूर्वी होता. *Coin* शब्दाचा नाणें पाडण्याचा छाप-शिक्रा असाही आणखी एक अर्थ असल्यामुळें *Coin* शब्दाला नाणें हा अर्थ आला आहे. व कोंपन्याचा चिरा किंवा दगड, किंवा पाचर ह्या अर्थीं *Coin* शब्दाचें *quoin* किंवा *coign* हें स्पेलिंग लिहितात.] *n.* नाणें *n.*, शिक्रा *m.*, मुद्रा *f.*, मुद्रिका *f.* [*BOREL COIN* सुलाखी नाणें(?). *CONSISTING OF OR IN VARIOUS COINS* नाणेंवारी. *CRACKED C.* फुटकर-फुटके-कची नाणें. *STAMPED COIN* छापी नाणें. *CRACKED OR RUBBED COIN* कची डेली.] २ नाण्याऐवजीं देण्याजोगी वस्तु *f.* नाणें *n.* ३ (*without pl.*) रोकड नाणें-पैसा; *as*, I have not the coin to do it. *C. v. t.* नाणें पाडणें, शिक्रा मारणें-पाडणें, अंकन-मुद्रांकन करणें. २ *to fabricate*, नवीन रचणें, नवीन तयार करणें, योजणें, बनवणें; *as*, To coin a word. ३ *fig. to acquire rapidly as money* उत्पन्न करणें, एकदम मिळविणें, तयार करणें; *as*, "Tenants cannot C. rent just at quarter day." *C. v. i.* (चें)नाणें पडणें. २ *to manufacture counterfeit money* खोटे नाणें पाडणें; *as*, "They cannot touch me for coining." *Coin'age n.* नाणें *n.* पाडणें, शिक्रा *m.* मारणें, छापणें. २ मुद्रांकन *n.*, शिक्रा *m.*, (पाडलेलें) नाणें *n.* ३ नाणें पाडण्याचा खर्च *m.*- हक्क *m.* ४ *formation, fabrication, invention* योजना *f.*, रचना *f.*, कल्पना *f.*, निर्मिति *f.*; *as*, "This is the very C. of your brain." *Coin'er n.* मुद्राकार *m.*, नाणें पाडणारा, टांकसाळवाला. २ खोटी नाणीं करणारा. ३ रचणारा, नवीन करणारा, कल्पक. *Coin'ing n.* शिक्रा मारणें. २ रचणें *n.*, रचना *f.* To coin money collect

pay a man in his own coin *f.* जशास तसे देणे, अरे तर कांरे अहो तर कांहो म्हणजे.

Coincide (kō-in-sīd') [L. *co*, together, *in*, into and *cadere*, to fall.] *v. i.* to fall together, to meet in the same point एकच जागा व्यापणे, एकाच बिंदूतरेपंत पडणे, संपात *m.* होणे *g. of s.* २ एकाच काळीं होणे, तुल्य-समान होणे. ३ *agree* जुळते-जमते असणे, एक होणे, जुळणे, मेळ *m.* जम *m.* बसणे, मिळणे, जुगणे. ४ संयोग *m.* होणे. ५ अनुरूप होणे. To coincide with a person in an opinion दुसऱ्याच्या मताप्रमाणे मत असणे, मतभेद नसणे. **Coin'cidence** *n.* समस्थलव्याप्ति *f.* संपात *m.* संगम *m.* संयोग *m.* २ *concurrency*, agreement मेळ *m.* जम *m.* जवा *m.* मिलाफ *m.* ३ संधि *m.* अवचितयोग *m.* घटना *f.* ४ कालैक्यता *f.* कालसंगम *m.* अवचित एके काळीं होणे. ५ अनुरूपता *f.* ६ एकचित्तता *f.* एकमत *n.* By an unlucky C. दुदैवाच्या, अवचितघटनेने. **Coin'cidency** *n.* (R) **Coin'cident**, **Coincident'al** *u.* (followed by *with*) मिळणारा, जुळणारा. २ समकालीन-स्थलीन, अनुरूप, अविरोध, संवादी. **Coin'cidentally** *adv.*

Coinhabitant (kō-in-hab'it-ant) [L. *co* and *Inhabitant*.] *n.* one who dwells with another (एकाच ठिकाणीं) दुसऱ्याच्या बरोबर राहणारा *m.* एकाच घरांत एके ठिकाणीं राहणारा.

Coinhere (kō-in-hēr') [L. *co* and *Inhere*.] *v. t.* to exist together as in one substance अनेक गुण एकाच अधिष्ठानांत समवायसंबंधाने असणे, अंतर्निविष्ट असणे.

Coinheritance (kō-inher'itans) [L. *co* and *Inheritance*.] *n.* joint inheritance सारखा वारसा असणे *n.* सहविक्रयाधिकार *m.*

Coinheritor (kō-inher'itor) [L. *co* & *Inheritor*.] *n.* a coheir जिंनगीचा भागीदार *m.* बतनभाऊ *m.* सहदायाद *m.* बरोबरीचा दाईज *m.*

Coir (kōir) [Tamil. *kayiree*, a rope.] काथा *m.* काथ्या *m.* काथ्याची दोरी *f.* **Coir-mattress** काथ्याच्या (हं) हातरी *f.*

Coition, Coitus (kō-ish'un, kō it-us) [L. *co*, together *ire, itum*, to go.] *n.* sexual intercourse, copulation संग *m.* संयोग *m.* सुरत *n.* मैथुन *n.* संभोग *m.* रतिसुख *n.*

Coinitial (kōin-ishal) [L. *co* & *Initial*.] *a.* having a common beginning एकाच ठिकाणीं सुरु होणारा, एकोगम, सामान्यादि.

Coinstantaneous (kō-in'stan-ta'nus) [L. *co* & *Instantaneous*.] *a.* happening at the same moment एकसमयावच्छेदेकरून घडणारा, एकाच क्षणीं-कालीं घडणारा.

Cojuror (kō-jū'rer) [L. *co* & *Juror*.] *n.* one who

पणावहल जो शपथपूर्वक खात्री देतो तो, पडसाक्षी *m.*,
प्रतिसाक्षी *m.* २ दुसऱ्यानें वेतलेली शपथ खरी आहे
असें शपथेवर सांगणारा.

Coke, Coak (kōk) [Possibly from the word *coll*:
which means a core, coke being viewed as the
hard core of the coal left after other parts
have been consumed. जैसे लांकूड अर्धवट जाळून
व त्यांतील उडणारे पदार्थ घालवून charcoal तयार करि-
तात, तसेंच खाणींतील कोळसा (pit-coal) अर्धवट
जाळून त्यांतील उडणारे पदार्थ घालवून coke तयार करि-
तात.] *n.* the solid substance left after mineral coal
has been deprived by dry distillation of its volatile
constituents दगडी कोळसा जाळल्यानंतर त्याचा अव-
शिष्ट राहणारा अदाह्यभाग *m.*, कोक *m.* C. v. t. (दगडी
कोळसा जाळून) कोक करणें. Coked *pa. t.* & *p. p.* &
Coking *pr. p.*

Colander, Cullender (kul'ander) [L. *colare*, to
strain.] *n.* a vessel, usually of metal, closely perfora-
ted at the bottom with small holes and used as a
sieve or strainer in cookery धातूची गाळणी *f.*, चाळण *f.*

Colatitude (kō-lat'itūd) [Abbr. of complement and
latitude.] *n.* astron. the complement of the latitude
कोट्यक्षंश *m.* See *latitude*; नतांश (खस्वस्तिकापासून
खस्थज्योतीपर्यंत दृग्मंडलावरील जें अंशात्मक अंतर
त्यास नतांश म्हणतात.)

Cold (kōld) [A. S. *ceald*, *cald* cool, akin to Dut.
koud, Ger, *kalt*, Dan. *kold*.] *n.* the opposite or the
absence of heat हिम *n.*, हिंव or हींव *n.*, थंडी *f.*, शैत्य-
n. २ the cold state of the atmosphere, chilliness,
chillness शैत्य *n.*, थंडी *f.*, थंडाई *f.*, हिंव or हींव *n.*,
हिंवडी or हिंवाडी *f.* [CRAMP FROM COLD काकड *n.*,
काकडी *f.* (v. भर) STIFF FROM C. काकडकुडा, काकडलेला.
TO BE STIFF AND CRAMPED FROM C. काकडणें, गारटणें.]
३ an inflammatory condition of the mucous
membrane accompanied by catarrh पडसें *n.*, सरदी *f.*
४ an indisposition of the body caused by exposure
to cold सरदी *f.*, थंडी *f.* [C. IN THE EYES वावशी *f.*
v. धर.] Cold *a.* थंड, शीतळ or ल, शीत, गार, शीत-
स्पर्श, उष्णताशून्य, नेहमींच्या पेश्यां कमी उष्णतेचा.
[VERY C. काल्यासारखा-फार थंड. TO BE OR BECOME C.
गारसणें, गारठणें, थंडावणें.] २ (applied to weather)
थंड, शीत, सरद, गार. [BITTER, BITING, PIERCING
COLD थंडगार, गारीगार, करवतात्तारखें गार, करवतीच्या धार-
सारखें गार, गारगार थंड, गारगार ठणक.] ३ (applied
to metals) न तापविलेला. ४ (applied to food)
थंड, गार, शिजवून थंड केलेला; as, C. meat, C. roast,
C. porridge. ५ (applied to persons) having the
sensation of cold (usually in predicate) थंडी वाज-
लेला, हिंव भरलेला, थंडावलेला, कुडकुडलेला, शीतपी-
डित, शीतग्रस्त. TO FEEL TO BE C. थंडी *f.* हींव *n.*

वाजणें, हिंव *n.* वाजणें, हिंवडणें.] ६ *having cold or cooling properties* थंड, शीतल, सरद, शीतगुण, शीत-
वीर्य. ७ (*obs.*) (opposed to pungent, acrid, or stimu-
lating) तिखट नसलेला; as, C. plants. ८ *void of*
ardour, warmth or intensity of feeling, lacking
enthusiasm, heartiness or zeal, indifferent, apathetic
निरुत्साहाचा, रसहीन (S.), नीरस (S.), उदासीन, उत्सा-
हशून्य, मट्ट, जड, मंद, थंडप्रकृतीचा. ९ *feelingless,*
bloodless धिन्मा, विकारशून्य. १० *showing no*
warmth or friendly feeling अनादराचा, आदररहित,
थंडा, स्नेहशून्यतेचा. ११ (*obs.*) *void of sensual passion*
or heat थंड, थंडा, कामवासनारहित, थंडप्रकृतीचा. १२
gloomy, despairing, deadening निरुत्साह करणारा,
नाउमेदकर, खेदकारक, उदास, खिन्न. १३ *not strong,*
faint, weak सौम्य; as, C. scent. १४ (applied to
colours and tints) blue or gray अस्मानी, नीलवर्णी,
अपाण्डु (opposed to warm tints which are red
and yellow). Cold-blood-ed *a.* (चिथावणीशिवाय
केलेला म्हणून) निर्दय, करुणारहित, थंड रक्ताचा, थंड-
पणाचा, चिथावणीशिवायचा, (सभोवतालच्या हवेपेक्षां
किंवा पाण्यापेक्षां) थंड रक्ताचा, तरतरीत नव्हे असा.
Also see the word Blood. Cold'ly *adv.* उदासपणानें,
थंडाईनें, कळकळीवांचून, स्नेहावांचून, प्रेमावांचून,
रुत्साहावांचून. Cold chill हुडहुडीची थंडी *f.* Cold
chisel थंड लोखंड कापण्याची छिनी *f.* ही फार मजबूत
असते. Cold-cream (डोकीला थंडाव्याकरितां लावा-
वयाची) थंडी कृत्रिम मलई. ही मलई बदाम, पांढरें मेण,
गुलाबपाणी व पांढऱ्या मगरमाशाच्या डोकींतील चरबी
यांची केलेली असते. Cold'ish *a.* Cold'ness *n.* (See
the meanings of the adjective) थंडी *f.* थंडपणा *m.*
शीतळाई *f.* शीत *n.* शैत्य *n.* थंडाई *f.* २ थंडी *f.* हीं
n. शीत *n.* शैत्य *n.* सरदी *f.* [RIGOURS OF C. EXTREME,
INTENSE, BITTER, BITING &c. C. थंडीचा ताठा-गारठा-
गारोठा-कहर *m.* कडाका.] ३ हिंव, थंडी, शैत्य, शीत,
हिंवाडी *f.* कुडकुडी *f.* ४ थंडपणा *m.* शीतळपणा *m.*
सरदी *f.* ५ थंडपणा, उदासी *f.* मांच *n.* जाड्य *n.* जडत्व
n. विराग *m.* रागाभाव *m.* अरति *f.* उदासीनत्व *n.* शीत-
प्रकृति *f.* ६ थंडपणा *m.* थंडाई *f.* अस्नेह *m.* निर्ममत्व
n. स्नेहाभाव *m.* ७ थंडपणा *m.* कामवासनाराहित्य *n.*
शीतप्रकृति *f.* Coldness of extremities *med.* शीत-
गान्धता *f.* हातपाय थंड पडणें. Cold water *n.* नैसर्गिक
शीतोदक *n.* सार्धें थंड पाणी *n.* Cold as Charity. See
Charity. To catch a cold, to take (a) cold, to get
(a) cold पडसैं होणें. To give one the cold shoulder
परकेपणा दाखविणें. To leave one out in the cold
एखाद्याविषयीं निष्काळजीपणा दाखविणें, हयगय करणें,
दुर्लक्ष करणें. In cold blood. See Blood. To throw
cold water on one धैर्य-हिम्मत खचविणें, नाउमेद
करणें, उत्साहभंग करणें.

N. B.—Cold denotes a greater degree of the

quality than *cool*. *Cool* is associated with the praiseworthy as cold with the contrary. We say cool determination or courage and not cold determination or courage; cold indifference, cold calculation and not cool indifference, cool calculation.

Col-egatee (kō-leg'atē) [L. *co* & *Legatee*.] *n.* See Collegatary.

Coleoptera (kol-e-op'ter-a) [Gr. *koleos*, a sheath & *pteron*, a wing.] *n.* पक्षमचर्मवर्ग *m*, पक्षमचर्म प्राण्यांचा वर्ग *m*, पक्षकवच प्राण्यांचा वर्ग *m*, अशा प्राण्यांचे मागचे पंख पुढच्या पंखांचे कवचासारखे आच्छादन करितात. Coleop'terist *n.* पक्षकवच प्राण्यांची माहिती असलेला मनुष्य. Coleopter *n.* पक्षकवच प्राणी *m*.

Coleorhiza (kol-e-ō-rī'za) [Gr. *keleos*, sheath, *rhiza*, a root.] *n. bot.* मूलकोश, मुळांवरचा कोश, एकदलवनस्पतींच्या लहान मुळांना आच्छादन करणारा एक कोश. त्याच्या योगाने कोंवळ्या मुळांचे संरक्षण होतें.

Colic (kol'ik) [Fr. *colique*.-L. *colicus*-Gr. *kolikos*, the colon.] *n. med.* पोटशूल—पोटशूल *m*, पोटसूळ *m*, परिणामशूल (?) *m*, आमशूल (?) *m*. [HEPATIC COLIC, RENAL COLIC, SEE HEPATIC &c.] Col'icky *a.* पोटशूलाचा, शूलोत्पादक.

N. B.—परिणामशूल, आमशूल, वातशूल are only different kinds of colic. They are not any colic. For their exact meaning refer to a good work on Hindu medicine.

Collaborateur, Collaborator (kol-ab'ō-rā-tor) [Fr. *collaborateur*.-L. *col* for *con*, together & *laborare*, *laboratum*, to work.] *n.* सहलेखक *m*, विद्याविषयक कामांतील सहकारी-जोडीदार *m*, लेखनश्रमसहकारी. Collaborā'tion *n.* एकच काम जोडीने करणे.

Collapse (kol-aps') [L. *col* for *con*, together, & *labi*, *lapsus*, to slide or fall.] *n.* बसणे, चेपून जाणे *n.* २ *an utter failure of any kind, a breakdown* ढांसळणे *n*, मोडणे, मोडकळीस येणे, निष्फलता *f*, संहार *m*, क्षय *m*, लय *m*. ३ धैर्यपात *m*, उत्साहपात *m*, घाबरून जाणे *n*. ४ *med.* (मज्जातंतूंच्या अतिशय क्षीणतेमुळे आलेली) निर्बलता *f*, शक्तिपात *m*, एकदम शक्ति गळून जाणे *n*, एकदम थकून जाणे *n*. [Syncope शब्द पहा. Collapse and syncope ह्या दोन्ही स्थितीत शक्तिपात व बेशुद्धि ही एकच लक्षणें होतात; परंतु Collapse हा मज्जाक्षीणताजन्य शक्तिपात आहे व syncope हा हृदयनमांथजनित शक्तिपात आहे.] *C. v. t.* to fall together एकदम पडून-दबून-बसून जाणे. २ एकदम निष्फल होणे, बसणे, बसून जाणे, कोसळणे. ३ *med.* शक्तिपात होणे, अतिक्षीण होणे. Collapsed *p. t.* & *p. p.* Collap'sing *pr. p.* Collap'sion *n.* (R.) Collap'sionable *a.* collap'sed *a.* बसून गेलेला.

Collar (kol'er) [Fr. *collier*.-L. *collum*, the neck.] *n.*

(of the neck) गळपट्टी *f*, गळबंद *m*, गळ्याभोंवतीं शर्टाला भडकविण्याची मळपट्टी *f*. [C. OF SILVER WORN BY THE WORSHIPPERS OF KHANDOBA गांठा OR गांट्या *m*. ORNAMENTAL C. OF GOLD OR SILVER हसळी *f*, हांसोळी *f*, सरी *f*.] २ (as of dogs) पट्टा *m*, तोक OR तोख. ३ (of horses &c.) गळपेंडें, *n*, हांसोळी *f*, सरी *f*, हसळी *f*. [To slip the C. आंग *n*. काढून घेणें.] ४ कंठी *f*, कंठभूषण *n*. ५ *arch*. सरी *f*, हांसोळी. ६ *bot*. गलपाश *m*. ७ इंग्लंडांतील नाइट नामक सरदारांची मानाची हांसोळी *f* गळेमाळ *f*, नाइट ही पदवी धारण करणाऱ्या लोकांच्या गळ्यांत असलेला दागिना *m*. ८ *mech*. मायनी *f*, शेवी *f*, हांसोळी-सारखा वाटोळा भाग *m*. Collar *v. t.* to seize by the collar गळचिपी *f* गळगोटी *f* नरडो *f* &c. धरणें *g. of. o.* २ to put a collar on गळपट्टा गुंडाळणें. ३ हांसोळी घालणें-धरणें-पकडणें. C. beam *n*. काळवीम, दोन समोरासमोरील दांसे हाळूं न देणारा जाडवा वांसा *m*, आडिंगा *m*. C. bone *n. anat.* अक्षक *m*. सरी (?) *f*, जत्रु (?) *n*. Coll'ared *a*. Collarette *n*. लहान गळे-बंद *m*. Coll'ar-work *n., lit.* ओझ्याच्या तागाच्या विरुद्ध दिशेंत केलेलें काम *fig.* काचाडकष्ट *m*, दगदग.

Collate (kol-āt') [L. col for con, together & fero, latum, to bring, to carry.] *v. t.* to compare critically as books and manuscripts in order to note the points of agreement or disagreement (जुने हस्त-लिखित ग्रंथ-लेख) पडताळून पहाणें, मिळवून पहाणें, पडताळणें, (शीं) ताळा पाहाणें, ताडणें, ताडून पहाणें, रुजुवात *f* रुजु-मुकाबला *m*. घेणें-करणें. २ to gather and place in order जुपणी *f*. करणें, जुळणें, लावणें; as, To C. the sheets of a book for binding. ३ *Eccl.* (with to) (धर्माध्यापकाला) वृत्ति *f*. देणें; as, To C. somebody to a church. C. *v. t.* & *v. i.* पौरोहित्य *n*-औपाधिक *n*-उपाध्यायकी *f* पुरोहिताची जागा *f*. देणें, पुरोहित नेमणें. Colla'table *a*. रुजुवात घेण्याजोगा, पडताळून पाहण्यासारखा, &c. Colla'ted *a*. पडताळून पाहिलेला. Colla'tion *n*. पडताळणें *n*, ताळा *m*. पाहणें, पडताळा *m*, रुजुवात *f*, रुजुमुकाबला *m*, पडोसा *m*. २ (धर्माध्यापकाची) वृत्ति *f*, दान *n*. ३ जुपणी *f*, पुस्तकें बांधण्याकरितां कागद बरोबर रीतीनें एकमेकांवर लावणें *n*. ४ *repast* दोन जेवणांमधील फराळ *m*, उपहार *m*. (derived from the habit of reading the collations or lives of the fathers during meals in monasteries). Colla'tor *n*. पडताळून पाहणारा.

N. B. In the present Marathi संशोधन is Research and not Collation. And it is good to restrict the meanings of words in this way.

Collateral (kol-at'er-al) [L. col & lateralis, lateral. See Lateral.] *a*. coming from, being on, directed toward the side अन्योन्यपार्श्वस्थित, जवळजवळ असलेला, पडोशाचा. २ एका कोंपऱ्याच्या दोहों बाजूला

असलेला, शेजारच्या बाजूवरचा; as, C. pressure. ३ एका मुख्य रेषेला-रस्त्याला लागून समांतर असा असलेला; as, "Rural lanes C. to the main roads." ४ acting in an indirect way परोक्ष, अप्रत्यक्ष; as, If by direct or by C. hand. ५ subordinate, not principal गौण. ६ आनुषंगिक, प्रासंगिक. ७ law फाजील, मुख्यापेक्षां जास्त. ८ descending from the same stock or ancestor but not in the same line, opposed to lineal सगोत्रसण्डिड, गोत्रज, एकाच कुळांतील पण भिन्न शाखेचा, भिन्नशाख, उपलोम, समानोदक. ९ समान्वयी, शाखांसंबंधीचा, बाजूच्या नात्याचा. १० not direct पंढचा (?), पडोशाचा: Collat'eral n. लांबचा नातेवाईक m, आनुषंगिक गोष्ट f. Collat'erally adv.

N. B. Collateral circulation शाखांतील रक्ताभिसरण. C. evidence साहाय्यकारी-अप्रत्यक्ष पुरावा, उपप्रमाण. C. security फाजील-अप्रत्यक्ष तारण, (मुख्य तारणापेक्षां) ज्यास्त—दुय्यम तारण. See Evidence for distinction between secondary Evidence and collateral Evidence.

Colleague (kol'-ēg) [Fr. *colleque*.—L. *collega*, a partner in office, from *col*, for *con*, with & *legere*, to choose or *ligare*, to bind.] v. i. दुसऱ्याबरोबर काम करणे. २ सामील होणे. C. n. कामाचा सोबती m, कार्यबंधु m, सहाधिकारी m, साथीदार m (हा शब्द धंद्यांतील किंवा कारखान्यांतील भागीदारांला लावीत नाहीत). Col'leagueship n. साथीदारी f, सहाधिकारित्व n.

Collect (kol-ekt') [Fr. *collecter*—L. L. *col* for *con*, with & *legere*, to gather.] v. t. to gather गोळा करणे, मिळवणे, जमा करणे, जमवणे. २ संग्रह m- संचय m- एकवट करणे. ३ (monies) वसूल करणे, उगवणी f- उग्राणी f- उगावा m- करणे. ३ (R.) (now the correct word being gather) अनुमान n- तर्क m- अटकळ f- करणे. ४ (one's self) शुद्धीवर-भानावर आणणे, चित्त n. स्थिर करणे, ध्यावावर आणणे. C. v. i. to accumulate जमणे, सांचणे, सांठणे, गोळा होणे. २ assemble संमेलन n. होणे, एकत्र होणे, एकवटणे. Col'lect n. a short comprehensive prayer सारप्रार्थना f. Col'lectā'nea n. pl. an anthology अनेकविषयसंग्रह, वेंचे, अवतरणसंग्रह. Collect'ed a. एके ठिकाणी केलेला. २ self-possessed, composed स्थिरचित्त, स्वस्थचित्त, समाहितमनस्क, अक्षुब्धचित्त. Collect'edly adv. Collect'edness n. एकत्रीभूतता f. २ मनाची स्थिरता f, आत्मसंयमन n, धैर्य n. Collec'tion n. मिळविणे n, जमा करणे n, समुदाय m, संग्रह m, संचय m, जमाव m. २ act. वसूल करणे n, उगवणे n, उगावा m, उगवणी f, उग्राणी f, वसूल m. [C. OF THE REVENUE OF A DISTRICT कमाविशी f, कमावीस f, तहशील OR सील f.] ३ (V. V. I.) -act. जमणे n, सांचणे n, सांठणे n. २ मिळणे n, एकवटणे n, जमणे n, वाढणे n. २ collected body सांठा m, संग्रह m, संचय m, राशि m, रास f, मेळावा m, संघात m, संघ m, समुदाय m, संग्रह m. Collections

(as of sums, monies, &c.) उगवण *f*, उगवणी *f*, उग्राणी *f*, उगाचा *m*, वसूल *m*. [CONTINGENT COLLECTIONS (OR LEVIES) सादिलवार जमा *f*. EXTRA COLLECTIONS शिवाय जमा *f*, खेरीज जमा *f*. MISCELLANEOUS C. सर्वसंग्रह *m*.] Collect'ive *a*. aggregate समग्र, सांख्यिक (S), सामुदायिक, सामवायिक, एकीकृत, एकंदर. २ *gram*. समुदायवाचक; as, समुदायवाचक नाम. ३ आनुमानिक, अटकळ करण्याचा. ४ *having plurality of origin or authority* ज्याला एक वाहीतें पण अनेक कर्ते असतात असा, अनेककर्तृक. A C. note, signed by the representatives of several governments. निरनिराळ्या राष्ट्रांच्या प्रतिनिधींनीं सह्या करून पाठविण्याचा खलिता *m*. [C. FRUIT *bot*. गुल्मजन्य (फळ), पुष्पसंवा-गुच्छापासून तयार झालेले फळ.] Collect'ively *adv*. एकवट, संघशः (S), समुदायरूप, समवायरूप, समस्त, एकंदर. Collecti'vism *n*. समाजस्वामित्ववाद *m*. (समाजः एव स्वामी समाजस्वामी, तस्य भावः समाजस्वामित्वम्). Collect'ivist *n*. समाजस्वामित्ववादी. Collect'or *n*. जमविणारा, मिळवणारा, संग्रही, संग्राहक, संग्रहकर्ता. २ उगवणारा, उकळणारा. I (of revenue) मामलेदार, मामलतदार (his office सामलतदारी *f*), कमावीसदार (his office कमावीसदारी *f*), वसूलदार, तहशीलदार (his office तहशीलदारी *f*). The European Collector is called कलेक्टर. Collect'orate, Collec'torship *n*. कलेक्टरच्या अमलांतील जिल्हा *m*, &c. २ कलेक्टराचा हुद्दा *m*.

N. B.—Individualism व्यक्तिस्वामित्ववाद. सध्यां Collector म्हणजे जिल्ह्याचा मुख्य अधिकारी. (त्याच्या हाताखाली पुष्कळ मामलेदार असतात.)

Collegatary (kol-leg'a-tā-ry) [*con*, together & *legare*, to appoint.] *law*. मृत्युपत्रावरून दोन किंवा अधिक मनुष्यांस संयुक्त देणगी मिळाली असतां अशा देणगीचा प्रत्येक मालक.

College (kol'ej) [Fr. *college*,-L. *collegium*, from *collega*, a colleague, See Colleague.] *n*. कांहीं विशेष हक्क असणारी एकाच कामाकरितां स्थापन झालेली मंडळी-संस्था *f*, कालेज *n*. २ *an edifice or a number of edifices used by a college* पाठशाला *f*, विद्यालय *n*, मठ *m*, छात्रनिलय *m*; as, 'The gate of Trinity College.' ४ *associated body* मंडळी *f*, सभा *f*, शाला *f*, समाज *m*. Coll'eger *n*. कालेजांत राहणारा. Colle'gial *a*. पाठशाळेचा, पाठशाळे-विद्यालया-संबंधीं. Colle'gian, Colle'giate *n*. विद्यार्थी *m*, छात्र *m*, विद्यालय-निवासी *m*. Colle'gianer (*obs.*) *n*. विद्यार्थी *m*. Collē'giate *a*. पाठशाळेसंबंधीं-सारखा, पाठशालीय, पाठशाला असलेला; as, A C. town.

Collenchyma (kol-len'ki-ma) [Gr. *kolla*, glue & *enchyma*, an infusion.] *n*. *bot*. the cellular matter in which pollen is generated श्लेष्मलधातु.

Collet (kol'et) [Fr. *collet*, a collar or necklace.]

n. collar लहान गळेंबंद *m*, गळपट्टा *m*. २ *mech.*
धातूचो लहान आंगठी *f*. ३ (*jewelry*) that part of a
ring in which the stone is set घर *n*, कोंदण *n*.

Collatic (ko-let'ik) [Gr. *kolletikos kolla*, glue.] *a.*
agglutinant चिकट. *C. n.* दोन पदार्थांना चिकटविणारा
कोणताहि सरसासारखा पदार्थ *m*. *Colleterium n.*
(फुटलेल्या) गर्भाशयांतून बाहेर आलेल्या अंड्यास जोड-
ण्यास उपयोगी पडणारे लुकण ज्यांत आहे असें कीटकांचें
(प्राण्यांचें) इंद्रिय *n*, अण्डसंभानक *n*. *Colleterial a.*

Collide (kol-id') [L. *col* for *con* & *laedere*, to strike.
See *Losion*.] *v. i.* (more often applied to ships
and railway trains) to strike against each other
एकमेकांचा धक्का *m*- धडक *f* लागणें-बसणें, एकमेकांवर
आपटणें, धडकणें, एकमेकांशीं लागणें, बसटणें. २ *fig.*
to interfere with, to clash with घासणें, लढणें, चकमक
f झडणें. *Collided*, *colliding*. *Collision n.* (v. V.
i.)-*act.* झगडणें *n*. एकमेकांचा धक्का *m*- धडका *m*- &c.-
परस्पर आघात *m*, टक्कर *f*. २-*act.* घासणें *n*, घासणी *f*,
चकमक *f*. ३ विरोध *m*, विरुद्धता *f*, प्रतिस्पर्धीपणा *m*.
Collision-mat n. (जहाजांची) टक्कर होऊन पडलेलें
भोंक बंद करण्याकरितां केलेली चटई *f*, आघातचटई *f*.

Collier (kol'yer) [M. E. *colier*, from *col* coal. पूर्वी
Collier हा शब्द लांकडी कोळशासंबंधानें वापरीत
असत; परंतु सध्यां तो लांकडी, दगडी किंवा कोणत्याही
इतर कोळशासंबंधानें वापरतात.] *n.* कोळशाचे खाणींत
काम करणारा. २ कोळशांचा व्यापारी *m*. ३ कोळशाचें
बारकस-जहाज *n*. ४ कोळशाच्या जहाजावरील खलाशी
m. *Colliery n.* खाणींतून दगडी कोळसे काढण्याचा
किंवा कोळसे तयार करण्याचा कारखाना *n*. २ कोळ-
शांची खाण *f*. ३ (*obs.*) दगडी कोळशांचा व्यापार *m*.

Colligate (kol'igāt) [L. *col* (*con*), together &
ligare, *ligatum*, to bind.] *v. t.* (निरनिराळ्या
गोष्टींचा संबंध) प्रमेयरूपानें बांधणें, प्रमेयस्वरूप देणें,
संबंध जोडणें, सिद्धांत बांधणें. *Colligā'tion n.* प्रमेयरूप-
बांधन *n*, सिद्धांतस्वरूप *n*, सिद्धांत बांधणें *n*.

Collimate (kol'limāt) [From a fancied L. verb
collimare, really a false reading for *collineare*,
from *col*, for *con*, together & *linea*, sk. रेषा, a line.]
v. t. phys. & astron. to send parallel to a certain
line or direction (as the axes of telescopes or the
rays of light) मुख्याक्षाच्या दिशेंत नेणें-आणणें, मुख्या-
क्षाशीं समांतर करणें, मुख्याक्षरेषेंत आणणें, मुख्या-
क्षीकरण करणें, अक्षीकरण करणें, एका नेमांत-संधानांत
आणणें, संरेखीकरण करणें, संरेखणें, एकाच याम्योत्तरांत
नेणें. *Collimā'tion n.* मुख्याक्षीकरण *n*, अक्षीकरण *n*,
नेम *n*, संधान *m*, संरेखीकरण *m*, एकाच याम्योत्तरांत
असणें, एकयाम्योत्तरस्थिति *f*, एकयाम्योत्तरता *f*. २ दर्शन-
रेषा *f*. [Error of C. अक्षीय अंतर. Line of C. अक्षीय
रेखा.] *Col'limā'tor n.* astron. अक्षीकरणयंत्र *n*, ने-
मरेषांतील अंतर काढणारी दुर्बीण *f*.

Collinear (kol-lin'e-ar) [L. col, for con, together & linea, a line.] a. एकारेपेवर-रेषंत असणारा, समरेखिक, एकरेपास्थित. Collin'eāte v. t. & v. i. to aim or direct in a line corresponding with another एकारे-धंत नेणें-असणें. Collineā'tion n. एकरेखीभवन n, एकरे-खीकरण n, एका रेषंत नेणें-असणें n.

Collingual (ko-ling'wai) [L. col, for con, together & lingua, tongue.] a. pertaining to or speaking the same language एकाच भाषेचा, एकच भाषा बोलणारा, एकच भाषा असणारा, एकभाषिक.

Colligate (kol'ikwāt) [L. col, for con, together & liquare, liquatum, to melt.] v. t. वितळवणें. C. v. i. med. (घट्ट भाग पिढूळ होऊन) झिजून जाणें. Colliq'u-able a. (obs.) liable to melt, grow soft or become fluid वितळण्यास योग्य. २ med. क्षरणशील, द्रवण-शील. Col'liquā'tion n. वितळणें. २ वितळण्याची क्रिया f, विद्रवण n. ३ क्षीणत्वकारिता f. ४ घट्ट भाग पिढूळ होऊन झिजून जाणें, क्षरण n. Colliq'uitive a. med. causing rapid waste or exhaustion, melting अशक्तपणा आणणारा, शक्तिक्षय करणारा, क्षीण करणारा. २ प्रलेपक, वितळवणारा, शरीर पिढूळ काढणारा, शरीर धुणारा (रोग); as, Colliquative sweats. Colli'que-fac'tion n. वितळणें n.

Collocate (kol'ō-kāt) [L. col for con, together & locare, locatus, to place.] v. t. to place एकाच रांगेनें जवळ जवळ मांडणें, व्यवस्थेनें रचणें. Collocā'tion n. disposition in place, arrangement व्यवस्थान n, मांडणी f, रचना f, स्थापन n; as, " The choice and collocation of words."

Collocution (kol'lō-kū'shun) [L. col, for con & loqui, locutum, to speak.] n. (R.) संभाषण n, संवाद m. Col'locu'tor n. संभाषण करणारा. Col'locu'tory a. संभाषणासंबंधी.

Collodion (kol-lō'di-on) [Gr. kolla, glue & eidos, resemblance.] n. a solution of gum-cotton in ether and alcohol कृत्रिमचर्म n, कृत्रिमत्वचा f. इंधकांत भिजविलेला आगकापूस, कालोडियन, याचा उपयोग श-द्यप्रयोगांत कांतडीं मिळवून आणण्याकरितां करितात. हा त्वचेवर लावला म्हणजे लागलाच वाळतो व त्याचा एक पापुद्रा होऊन तो त्वचेला चिकटतो.

Collogue (ko-log') [L. colloqui, to speak together.] v. t. (शी) गुप्त मसलत चालविणें, संगनमत करणें, कट करणें. C. v. t. (obs.) आळवणें, गोंजारणें, फाजील स्तुति करणें.

Colloid (kol'oid) [Gr. kolla, glue & eidos, resem- blance.] a. (सरसासारखा) चिकचिकित. २ (opposed to chrystalloid) physio. & chem. जेलाटिनसारखा प्रतिस्फटिक, प्रतिस्फटिक व पिच्छल. [Chrystalloid = अनुस्फटिक. Colloid प्रतिस्फटिक. See the word

Crystalloid.] C. n. प्राण्यांच्या वनस्पतींच्या अंत-
स्त्वचेंत हळुहळु पसरणारा एक सरसासारखा पदार्थ m,
प्रतिस्फोटिक व चिकट पदार्थ m.

Collop (kol'op) [Dut. *klop*; It. *colpo*, a blow.] n.
a small slice of meat सागुतीचा तुकडा m, मांसखंड
n. २ (Shakes.) a child मूल n, जर्मक n, संतान n;
as, "God knows thou art a collop of true flesh."
३ a portion तुकडा m. [Minced collops बारीक बारीक
तुकडे केलेले मांस n.] ४ स्थूलत्वदर्शक वळी f.

Colloquy (kolō'kwi) [L. *col*, for *con*, together &
loqui, to speak.] n. दोन किंवा अधिक माणसांचे
(विवक्षित विषयावरील) संभाषण n, तोंडी चर्चा f.
Colloc'utor n. तोंडी चर्चा-संभाषण करणारा. Colloc'u-
tory a. तोंडी चर्चेसंबंधी. Collō'quial a. भाषणांतच
वापरलेला, बोलण्यांतच वापरलेला (लेखांत नव्हे),
तोंडी चर्चेसंबंधी, संवादांतला. २ भाषणरूढ, भाषणप्रच-
लित, भाषणैकयोग्य. Collō'quialism n. colloquial
quality or style of language बोलण्यांतल्या भाषेची
रूढि f, बोलण्यांतली भाषासंप्रदाय m, बोलण्यांतली
भाषाप्रयोग m, संवादांतली भाषासरणी f, बोलण्यांतच
वापरण्याचा शब्दप्रयोग m. Collō'quialist n. बोल-
ण्यांतली शब्दप्रयोग वापरण्यांत पटाईत m. २ बोलण्यांत
रूढ झालेली भाषा वापरणारा. Collō'quially adv.
भाषणरूढप्रयोगाने, &c. Collō'quise,-ze v. i. संवादांत-
संभाषणांत गुंतणे, तोंडी चर्चा करणे. Collō'quist n.
एकमेकांशी तोंडी चर्चा करणारांपैकी एक, संवादांत-चर्चेत
गुंतलेला मनुष्य m.

ColloTYPE (kol'otip) [Gr. *kolla*, glue & Type.] n.
photo. सरसावर प्रकाशलेखाची उलटी (negative) आ-
कृति घेऊन ती शाईने दुसऱ्या कागदावर छापण्याची
पद्धत f.

Colluctation (kol-uk-tā'shun) [L. *col*, for *con*, to-
gether & *luctari*, to struggle.] n. (obs.) लढाई f,
झगडा m, हरकत f, झटापट f.

Collude (kol-ūd') [L. *col*, for *con*, together & *ludere*,
to play.] v. i. to conspire in a fraud फसवणीचा कट
m- कूट m- राट्टी f. करणे, कपटमंत्र m. करणे, संगनमत
n- प्रतारणसंकेत m. करणे, वंचणे, वाईट कामाकरितां-
फसविण्याकरितां कट m. करणे. Collud'er n. संगन-
मत करणारा, कपटमंत्र करणारा, संगनमती. Collū'sion
n. फसवणीचा कट m, कूट n, कपट n, वंचना f, संगनमत
n, प्रतारणसंकेत m, कपटमंत्र m, फसविण्याचा गुप्त चेत
m. Collū'sive, Collū'sory a. संगनमताचा, फसवणु-
कीचा, प्रतारणेचा. Collū'sively adv. संगनमताने,
प्रतारणसंकेताने. Collusive agreement n. law दुस-
ऱ्यास फसविण्याकरितां केलेला पोकळ दस्तऐवज m.

Collum (kol'um) [L. neck.] n. pl. Colla anat. the
front part of the neck मानेचा पुढचा भाग m, गळा m,
कंठ m, ग्रीवा f. [CERVIX (BACK PART OF THE NECK)
मन्या, मानेचा मागचा भाग m, मान f.] bot. कोंब आणि
मूळ यांमधील जागा f, मोडाची ग्रीवा m.

Collutory (kol'ütöri) [L. *colluere*, *collutum*, to wash.] *n. med.* a medicated wash for the mouth
गुळण्या करण्याचें-चूळ-भरून टाकण्याचें औषध *n.*

Colly (kol'li) [See coal.] *n.* (कोळशाची भांड्याल लागलेली) मस *f.* C. *v. t.* मशीनें काळा करणें, काजळ फासणें. २ *fig.* काळिमा लावणें, कलंक लावणें, काजळ फासणें. Col'lied *p. a.* काळा केलेला. २ काळिमा लावलेला.

Collyrium (kolir'i-um) [Gr. *kollyrion*, an eye-salve.] *n. pl.* Collyriums, Collyria *med.* an application to the eye, usually an eyewater डोळ्यांत घालण्याचें औषध *n.*, नेत्रौषध *n.*, अंजन *n.*, नेत्ररंजन *n.*, काजळ *n.*

N. B.—The properties and ingredients of the अंजन of the Ayurvedic pharmacopœa are different from those of the English Collyrium.

Colocynth (kol'ö-sinth) [Gr. *kolokynthis*, a kind of round gourd or pumpkin:] *n.* the plant इंद्र-वारुणी *pop.* इंद्रावण *f.*, कडू वृंदावन *n.*, कंवडळ *f.*, विशाली *f.* २ the fruit इंद्रवारुणी *pop.* इंद्रावणी *n.*, कंवडळ *n.*

Cologne (ko-lön') [Orig. made in *Cologne*, the French name of Köln; a city in Germany.] *n.* मद्यसारमिश्रित सुगंधी पाणी, कौलन नांवाचें सुगंधी पाणी *n.* Called also Cologne water.

Colon (kō'lon) [Gr. *kolon*, the largest of the intestines.] *n.* स्थूलात्र *n.* [Ascending C. ऊर्ध्व-स्थूलात्र Transverse C. तिर्यक् स्थूलात्र, Descending C. अधःस्थूलात्र.], महदंत्र (as opposed to लघ्वंत्र), पोटांतलील मेंढें आंतडें *n.* बृहदंत्र *n.*

Colon (kō'lon) [Gr. *kulon*, a limb, a clause.] *n.* विरामचिन्ह (:), द्विविंदुचिन्ह *n.*

Colonel (kur'nel) [Fr. *colonel*, formerly *coronel*, from L. *corona*, a crown.] *n. mil.* लष्करांतलील एका रेजिमेंटावरचा अधिकारी. [एका रेजिमेंटमध्ये निदान दोन हजार तरी शिपाई असतात.] दोन हजारीवरील अधिकारी *m.*, कर्नल *m.* Col'oneley, Col'onelship *n.* कर्नलचा हुदा-अधिकार *m.* पदवी *f.* Col'onelling *n.* शिपाई जमविण्याकरितां हिंडणें.

Colonnade (kolon-ād') [Fr.-L. *columna*, a column.] *n.* स्तंभावली *f.*, स्तंभपंक्ति *f.*, खांबांची रांग *f.*

Colony (kol'o-ni) [L. *colonia*, from *colonus*, a farmer, from *colere*, to till, to dwell.] *n. pl.* Colonies. आपल्या देशाचा किंवा राज्याचा फांटा वसविणारी मंडळी *f.* वसविणारे लोक *m. pl.*, देशशाखाधिष्ठित जन *m. pl.* देशशाखास्थ जन *m. pl.*, वसाहतींतले लोक *m. pl.* २ देशशाखा *f.*, राज्यशाखा *f.*, वसाहत *f.* ३ संघ *m.*, समूह *m.* Colō'nial *a.* देशशाखेचा, राज्यशाखेचा, वसाहतीचा, देशशाखेसंबंधीं. C. *n.* वसाहतींतला मनुष्य *m.*, देशशाखानिवासी. Colō'nialism *n.* वसाहती-

तील रीत-संप्रदाय-भाषाविशेष *m.* Colonisā'tion *n.*
 वसाहत वसविणे, वसाहत करणे *n.* Col'onise *v. t. to*
establish a colony in नवी वसाहत करणे, देशाचा
 राज्याचा फांटा वसविणे. *२ to migrate to and settle*
in नवी वस्ती करणे, वसविणे, दिवेलावणी करणे. *C.*
v. i. दूर देशांत जाऊन राहणे. Colonist *n.* वसाहतींत
 राहणारा, वसाहतवाला, देशशाखानिवासी, वसाहत कर-
 गारा. Colonised' *pa. t. & p. p.* Col'oni'sing *pr. p.*
 & *v. n.*

Colophon (kol'o-fon) [Gr. *kolophon*, a summit, top,
 finishing stroke. In early times the colophon
 gave the information now given on the title
 page.] ग्रंथाच्या शेवटीं ग्रंथाचें नांव, काल इत्यादि
 दिलेली माहिती *f.* नामकालपूर्वक परिसमाप्ति *f.* समाप्ति-
 लेख *m.* हीच माहिती सध्यां नामपृष्ठावर दिलेली असते.

Colophony (kol'-ofō-ni) [First brought from
Colophon in Ionia.] *n.* a dark coloured resin
 obtained from turpentine काळ्या अथवा पिवळट
 रंगाची राळ *f.* Collophonic *a.* काळ्या रंगाच्या राळे
 संबंधींचा.

Coloquintida (kol-o-kwin'ti-da) *n.* see Colocynth.

Colossus (kol-os'us) [L. *colossus*, Gr. *kolossos*, a
 huge statue at Rhodes at the entrance of the
 port.] *n.* a gigantic statue दोहों कांठांवर पाय ठेऊन
 उभा असलेला आपोलो देवाचा झोड्डस बंदरांत शिरतांना
 दिसणारा भव्य पुतळा *m.* भीमविग्रही-राक्षसी पुतळा
m. विशाल आकृतीचा पुतळा *m.* Coloss'-al *a.* भव्य,
 विशाल, प्रचंड, जगद्वाल. Colossal-wise *adv.*
 (Shakes.) दोन्हीकडे पाय टेंकून. Colosseum,
 Coliseum *n.* व्हेस्पॅसिअन्चे रोममधील उभयासन व
 वाटोळें असें प्रचंड नाटकगृह *n.*

Colostrum (ko-los'trum) [L.] *n.* *beestings*, green
 milk सस्तन प्राण्यांचें कोवळें दूध *n.*, चीक *m.*
 Colostrā'tion *n.* कोंवळ्या दुधापासून लहान मुलांस
 होणारा रोग *m.* Colostric' *a.*

Colour (kul'er) [O. Fr. *colour*, colour.-L. *acc-*
colorem, from *color*, a tint.] *n.* रंग *m.*, वर्ण *m.*, राग
 (S) *m.* [PRIMARY OR SIMPLE OR FUNDAMENTAL
 COLOURS मूल रंग, एकाकी किंवा साधे रंग; जसें जांभळा,
 पारवा, निळा, हिरवा, पिवळा, नारंगी आणि तांबडा; हे
 सर्व रंग पृथग्भूतसूर्यकिरणामध्ये दिसतात. SECONDARY C.S
 हे दोन किंवा अधिक मूल रंगांपासून होतात, मिश्ररंग. COMPLI-
 MENTARY C.S पूरकरंग. ज्या दोन रंगांच्या एकीकरणानें
 पांढरा रंग उत्पन्न होतो त्यांस एकमेकांचे पूरकरंग असें म्हणतात.
 ACCIDENTAL C. S आंगतुक किंवा औपाधिक किंवा उत्तर रंग.
 कागदाच्या पांढऱ्या पानावर रंगीत चक्ती ठेवून तिजकडे न्याहाळून
 काहीं वेळ पाहिलें तर असा उत्तर किंवा आंगतुक रंग दिसतो.
 २ *spec.* मनुष्याचा काळा रंग *m.* [A PERSON OF COLOUR,
 (AMERICAN) शिद्दी मनुष्य *m.* ३ *complexion*, *hue* मुख-
 कांति *f.* तोंडाचें तेज *n.* [TO CHANGE COLOUR नूर बदलणे,

मुख विवर्ण होणे *f. of s.*] २ *the ruddy hue of the cheeks, freshness of hue* तोंडावरील लाली *f.* गुलाबी छटा *m.* (लाजेमुळे--शरमेमुळे (?) आलेली) लाली *f.* ५ रंगाची झांक *f.* रंगाची छाया *f.* ६ *phren. faculty or organ of colour* रंगज्ञानशक्ति *f.* ७ रंगित विला *m.* रंगित निशाणी *f.* [**TO COME OFF IN ONE'S TRUE COLOURS** आपल्या खऱ्या स्थितादखल्याने लोकांपुढे येणे. **TO SHOW ONE'S COLOURS** आपले खरे स्वरूप लोकांना दाखविणे. **TO FIGHT UNDER FALSE COLOURS** *lit.* खोटा वेप वेऊन भाडणे, *fig.* आपल्या कृतीची खोटी संपादणी करणे, खोटी सवत्र सांगणे.] ८ (generally plural) *a standard, an ensign* निशाण *n.* झेंडा *m.* ध्वज *m.* [**TO DESERT ONE'S COLOURS** आपला पक्ष सोडणे, उलट पक्षाला जाऊन मिळणे. २ कर्तव्यत्याग करणे. **TO JOIN THE COLOURS OF** अमुक एक पक्षाला जाऊन मिळणे. **TO COME OFF WITH FLYING COLOURS** मोठा जय मिळविणे, दिग्विजय करणे-लावणे, यत्नादे मोठे काम करून ध्वज-शेंडा उभारणे-लावणे-फडकवीत येणे. **TO STICK TO ONE'S COLOURS** आपल्याच पक्षाला चिकटून राहणे. **TO NAIL ONE'S COLOURS TO THE MAST** अमुकएक पक्ष उघड रीतीने स्वीकारून त्याला चिकटून राहणे. **TO HANG OUT FALSE COLOURS** आपण कोणत्यातरी भल्याच पक्षाचे जाहोने असे दाखविणे, हुल *f.* हुलकावणी *f.* दाखवणे.] ९ *a colouring matter, a pigment, & paint* रंग *m.* रंगद्रव्य *n.* १० *a pretence* ब्रह्मणा *m.* निमित्त *n.* मिय *n.* खोटी सवत्र *f.* ११ *sort* जात *f.* प्रकार *m.* १२ *lav* उधड हळू *m.* *C. v. t.* रंगविणे, रंग देणे, रंगलेला-रंगीत करणे. २ *to varnish, to gloss* (दोष झांकण्यासाठी) बनावून सांगणे, तिखटमीठ *n.* मांडामिरची *f.* लावून सांगणे, अतिशयोक्ति करणे. ३ *to palliate* (दोष) हलका कमी-करणे. ४ (*obs.*) झांकणे, छपविणे. ५ स्वरूप देणे; *as*, "It is the motive that colours the act." *C. v. i.* *to blush* लाल होणे, रंग येणे, रंग बदले, लाजेने लाल होणे, लाजणे. **Colourific** *a.* रंगदायक, दुसऱ्या पदार्थांना रंग देण्या-जोगा, वर्णद. **Col'ourable** *a.* *specious, plausible* ख-शासा, सत्यसदृश, सत्यसन्निभ, सत्यभासात्मक, चरून खरा दिसणारा. **Col'ourably** *adv.* **Colouration** *n.* रंग देणे *n.* **Col'our-blind** *a.* रंग ओळखण्यास असमर्थ, रंग न ओळखणारा. **Col'our-blindness** *n.* रंग पारखण्याची पूर्ण अशक्तता *f.* दृष्टीच्या दुर्बलपणाशुळे रंग न ओळखणे *n.* रंग ओळखण्याची दृष्टीची अशक्तता *f.* **Coloured** *a.* See the Verb. २ *spec.* काळ्या रंगाचा. ३ *bot.* हिरव्याशि-वाय हतर रंगाचा. **Colouring** *n.-act.* रंग देणे *n.* रंगणे *n.* वर्णन (*S.*) *n.* रंजन *n.* २ *cost or price of colour* रंग-णावळ *f.* रंगाई *f.* ३ *specious appearance* सत्याभास *m.* सत्यसादृश्य *n.* ४ रंगाचे चित्र *n.* **Colourist** *n.* रंगवणारा, रंग देणारा. **Colourless** *a.* नीरक्त, विवर्ण, रंगहीन-रहित-विरहित-विहीन-शून्य, वर्णहीन-रहित. **Colourman** *n.* रंग तयार करणारा-विकणारा. **Colourimeter** *n.* रंगाची रंजकता मोजण्याचे यंत्र *n.* रंजकतत्प्रापक *n.* **Colour sergeant** *a.* निशाण *m.* न्यायवणारा सार्जेंट *m.* **Col-**

cury *a.* रंगीत. To colour a pipe तंबाखू ओढून ओढून
चिलनी किटविणे. High colour चेहऱ्याची स्पष्ट लाली.
To paint in bright colours सुरेख रीतीने रंग देणे,
वस्तुस्थितीपेक्षा अधिक भासविणे, लाक्षणिक रीतीने
सांगणे, वडेजाव करून सांगणे. Under colour of स्फ
मिपानें. Without colour उबड उबड रीतीने. २ विषणें,
फिझा, जिल्लेज.

Colporteur (kōl'pauat'-ār or ēr) [Fr. *colporteur*, one
who carries on his neck, from *colporteur*, to carry
on one's neck.—L. *collum*, the neck & *portare*,
to carry.] *n.* फेरीवाला *m.* २ *spec.* धर्माची व
इतर लहान लहान पुस्तके विकणारा फेरीवाला *m.* Col-
portage *n.* फेरीवालाचा घंदा *m.* २ फेरीवाल्याच्या
मार्फत धर्माची पुस्तके विकण्याची पद्धत *f.*

Colstaff (kōl'stāf) [Fr. *col*,—L. *collum*, the neck
and Eng. *staff*.] *n.* दोन मनुष्यांनीं ओझे वाहाण्या-
करितां खांद्यावर घ्यावयाचा आडवा वांसा *m.*

Colt (kōlt) [A.S. *colt*, a young horse, ass, or camel.]
n. शिंगा *m.*, किशोर (S.), शिंगरू *n.*, अश्वशाव *m.*
[C. IN CONTEMPT, ENDEARMENT, &C. शिंगरट *n.*]. २
a young foolish fellow आडमुठा मनुष्य *m.*, शिंगरट
(*colloq.*) *n.* २ चडल (S.)-चंबलबुद्धीचा-अनुभवशून्य तरुण
मनुष्य *m.* ४ उंटाचें शिंगरू *n.*, गाढवाचें पोर *n.* ५ *naunt*.
(शिक्षा करण्याकरितां जहाजांत ठेवलेली) गांठीगांठीची
दोरी *f.* C. *n. i.* (*Spens.*) शिंगरासारखें बागडणें. C.
n. l. (*Shakes.*) फसविणें, मूर्ख बनविणें. २ घोडीवर
घोडा चढविणें, घोडी भरविणें. *Colt'sh* *a.* शिंगरा-
सारखा. २ नाचरा. ३ छंदी, विलागी. *Colt's tooth*
शिंगराचा अपुरा किंवा फाजील दांत *m.* ३ (*Shakes.*)
ज्वानीच्या सुत्राची लालसा *f.* ज्वानीचा भर *m.* To cast
one's colt's tooth ज्वानी कमी करणें. To have a
colt's tooth ज्वानीच्या तोंऱ्यांत-भरांत असणें.

Colter, Coulter (kōl'-tēr) [A. S. *culter* from L.
culter, a plough-share, a knife.] *n.* (of a plough)
विलायती नांगराचें फाळ्यापुढचें गवत कापणारें पातें.

Coluber (kol'ub-ēr) [L. *coluber*, *colubris*, a serpent.]
n. एक जातीचा सर्प *m.* Col'ubrine *n.* which see below.

Colubrine (kol'ū-brīn) [L. *coluber*, *colubris*, a ser-
pent.] *a.* relating to a serpent एक सप्टेच्या सर्पा-
संबंधी. २ *cunning*, *crafty* सर्पासारखा, कपटी, लुचा.

Columba Noachi (kōlum'bā nōāki) *n.* astron. पा-
रावत. (English. Noah's Dove. ही राशी दक्षिणगो-
लाधीत मृत्तिकाशस्त्र व नौकापुंज यांचे मध्ये आहे.)

Columba See Calumba.

Columbae (kōlum'bē) [L. *columba*, a pigeon,
cf. Sk. कदम्ब, a kind of goose.] *n. pl.* (Zool.) पारवे
व त्यांच्या वर्गातील सर्व पक्षी *m. pl.*, पारावतवर्ग *m.*

Columbine (kol'um-bīn) *a.* dove-coloured पार-
व्याच्या रंगाचा, पारवा (in comp.). २ पारव्यासारखा-

संबंधी; as, "C. innocence." C. n. 'पेंटोमाइम' खेळां-
तील नायिका. Columbā'rium n. खबुतरखाना m,
खुराडे n. २ थडग्यांतील मृतमनुष्याची रक्षा ठेवण्याचा
कोनाडा m. pl. Columbaria. Col'umbar'y n. a dove-
cot, a pigeon-house खुराडे n, खबुतरखाना m.
Columbaries.

Columel, Columella. See Column.

Column (kol'um) [L. columna, a round pillar.—Gr. kolonos, a hill.] n. (arch.) pillar खांब m, गोलस्तंभ
m, वाटोळा खांब m, स्तंभ m. २ (धुळीचा) लोट m. ३
स्तंभाकार वस्तु f- राशि f- रचना f. ४ mil. (of troops)
फौजेची तुकडी f. [CLOSE C. कट m.] ५ naut. एका
पाठीमागून एक चालणारी गलबतांची उभी रांग f. ६
(of a page) रकाना m, कालम m. ७ अंकस्तंभ m. ८ bot.
यूपक m, स्थाणू, यूप. Col'umel n. लहानस्तंभ m-खांब
m. Col'umel'la n. bot. मध्यस्तम्भ, स्तंभक m, स्तंभासा-
रखा अक्ष m, स्तम्भाक्ष m. Colum'nal, Colum'nar a.
खांबाच्या आकाराचा, स्तंभाकार m. Column'arity n.
स्तंभाकार असणे n, स्तम्भाकारता f. Col'umned,
Colum'niated, Colum'nated a. स्तंभाचा, स्तंभमय,
खांब असलेला. Colum'niā'tion n. एखाद्या इमारतींत
स्तंभ बसविणे n.

Colure (kō-lūr') [L. colurus.—Gr. kolourus, dock-
tailed, from kolos, docked and oura, the tail.] n.
astron. छिन्नपुच्छवृत्त n, छिन्नपुच्छयाम्योत्तर n. pl.
Colures. Equinoctial C. astron. भरांतले छिन्नपुच्छ-
याम्योत्तर. Solstitial C. संपाताकडचे छिन्नपुच्छयाम्योत्तर.

Com (kom) A prefix from the Latin prep. cum,
signifying with, together, in conjunction, very,
etc. It is used in the form com- before b, m, p,
and sometimes before f, and by assimilation be-
comes col- before l, cor- before r, and con- before
any consonant except b, h, l, m, p, r, and w.
Before a vowel com- becomes co-; also before h,
w, and sometimes before other consonants.

Coma (kō'ma) [L. coma, hair.—Gr. kome, hair of
the head.] n. bot. कुंतलगुच्छ m, शिखागुच्छ m, झुबका
m. २ astron. शिखा (of a comet). ३ astron. अरुंधतिके-
केश नांवाच्या तारकापुंजांतील एक तारा. Co'mate a.
hairy, of a bushy appearance शिखायुक्त, झुबक्यासा-
रखा, गुच्छाच्या आकाराचा, गुच्छानें वेष्टित, लवेचा.
[COMA BERENICES अरुंधतिकेश. ही राशी उत्तरगोलार्धात
सिंह आणि भूतप ह्यांचे मध्ये आहे.]

Coma (kō'ma) [Gr. koma, a deep sleep.] n. med.
झांप f, झांपड f, बेशुद्ध स्थिति f, मूर्च्छा f. (ही झांपड
दोन प्रकारची असते. एकीला Lethargic coma व दुस-
रीला Carus coma असे म्हणतात. पहिल्यांत हाक मारली
असतां रोगी हाक देतो. परंतु दुसऱ्यांत पुरा बेशुद्ध असतो.)
निद्रालुता f, झांपाळूपणा m. Com'atose (kō'matōs)
Com'atous a. lethargic झांपड पडलेला, निद्रालु,
झांपालु.

Comart (kō'māt) *n.* (*obs.*) (*Shakes.*) करार *m.*, बोली *f.*, शर्त *f.*

Comate (kō'māt) *n.* साथीदार *m.*, सोबती *m.*

Comb (kōm) [A. S. *camb*, a comb cf. Sk. जम्भस, a tooth.] *n.* फणी *f.*, कंगवा *m.*, विंचरणी *f.* [C. in *contempt* फणकुट *n.* To DRAW THE C. FORCIBLY THROUGH THE HAIR ओरपणें, ओरप *f.* घालणें-करणें.] २ (for a horse) खरारा *m.* ३ (of a cock) कोंबड्याची शेंडी *f.* शिखा *f.*, चूडा *f.* ४ *honey-comb* मधाची पोळी *f.*, पोळें *n.* ५ (पाण्याच्या) लाटेचा अथवा टेंकडीचा शेंडा *m.* C. v. t. विंचरणें, जटा *f.* मोडणें. २ (wool, &c.) विंचरणें, पिंजणें. ३ (*Shakes.*) मारणें. ४ तुरा लावणें. C. v. i. पांढरा फेंस येऊन लाट *f.* मोजा *f.* फुटणें. Comb-bag फणें *n.* Combed *a.* विंचरलेला. २ पिंजलेला, पिंजारलेला. Comb'er *n.* लोंकर विंचर-पिंजर-गारा. Comb'ing *n.* -*act.* विंचरणें *n.*, विंचरणी *f.* २ पिंजणें *n.*, पिंजणी *f.*, पिंजारणी *f.* Comb'ings *pl.* (of hair, of शेंडी *f.* &c.) गुंतागुंत काढतांना पडलेले केंस, गुतवळ *m.* *pl.* Comb off (गुंतागुंत) मोडणें-काढणें. Comb'y *a.*

N. B.—Card (wool, &c.)=पिंजरणें. Comb (wool, &c.) =विंचरणें. The process of combing is used in straightening wool of long staple; short wool is carded.

Comb, Combe (kōm or kōōm) [Probably of Celtic origin. A. S. *comb*. Welsh. *cwm*, a dale, a valley.] *n.* an upland valley gen. narrow and without a stream of water; a hollow between hills खोरे *n.*, दरी *f.*

Combat (kom'bat or kun'bat) [Fr. *combattre*, from *com* & *battre*, to beat; L. *battuere*, to strike.] *v. i.* to struggle or contend as with an enemy, to fight लढणें. २ वाद *m.* करणें. C. v. t. लढाई *f.* करणें, युद्ध करणें, विरोध *m.* करणें, कलह *m.* करणें, झगडणें. २ वाद *m.* करणें. C. *n.* लढाई *f.*, युद्ध *n.*, संग्राम *m.*, समर *n.* Com'batale *a.* Com'batant *a.* लढाऊ, लढाईचा. C. *n.* युद्ध करणारा, योद्धा, वीर, भट, लढवट्या. २ वाग्योद्धा, वाग्वीर, वाक्कलह करणारा. Com'bative *a.* भांडखोर, युद्धशील, युद्धप्रवण-तत्पर. Com'bativeness *n.* युद्धप्रवणता *f.*, युद्धतत्परता *f.* Single Combat द्वंद्व-युद्ध *n.*

Combine (kom-bīn') [L. *com*, with & *binus*, *pl.* *bini*, two by two, double. See Binary.] *v. t.* to unite or join जोडणें, संयोग *m.* करणें, जथविणें, एक करणें, मिळविणें. C. v. i. to coalesce, to mingle मिळणें, एक होणें, जमणें; as, "So sweet did harp and voice combine." २ to confederate, to conspire, to league together मिळणें, जुटणें, जुडणें, मेथकूट *n.* जमणें-मिळणें *g. of s.*, कट *m.* करणें, संगनमत-एकोपा-जूट-करणें, एकवटणें; as, "You with your foes combine, And seem your own destruction to design." ३ *chem.* नवें मिश्रण *n.* बनणें. Com'binate *a.* एकत्र झालेला. २ (*obs.*) कळकळेलेला. वायिश्रय झालेला. Combi-

nā'tion *n.*- *act.* मिळवणे, जोडणे, जडण, एकीकरण *n.*,
समाहार *m.*, समाहरण *n.*, संयोजन *n.*, संधान (S) *n.*,
संमेलन *n.*, संयोग *m.*, संधि *m.*, संयुक्तता *f.*, संगम *m.*,
समागम *m.* २ *combined body, band, confederacy*
कट *m.*, बारभाई *f.*, जूग *f.*, जुटी *f.*, जूट *f.*, गट *f.*, गोट *m.*
३ *chem.* संयोग *m.* ४ *math.* एकीकरण *n.* Com-
binā'tional *a.* Com'binātive *a.* Combi'natory
a. Combined' *a.* जोडलेला, &c., जूट असलेला, संयुक्त.
Combin'ing *a.* Combination of levers उत्तोलनीचें
संधान *n.* Combi'ner *n.* Combi'ning (v. V. T.) मिळ-
वणारा, संयोग-संयोजनकर्ता. (v. V. I.) मिळणारा,
जमणारा. २ मिळणारा, जुटणारा, संगनमती. Com-
bining proportion संयोजनप्रमाण *n.* Combining
weight *chem.* संयोजनभारिक *m.* Chemical combi-
nation. See Chemistry. Combination by volume
घनमानसंयोग *m.* C. by weight भारमानसंयोग *m.*
C. in definite proportion (निश्चित) प्रमाणसंयोग *m.*

Combust (kom-bust') [Fr.-L. *com* & *urere, ustum,*
to burn.] *a.* (*obs.*) सूर्यतेजानें जळलेला. २ (*obs.*)
astron. सूर्याशी युति झालेला (ग्रह). C. *n.* (*obs.*)
ज्वलत् पदार्थ *m.* C. v. l. (R.) जाळणें. Combusti'ble
a. capable of taking fire and burning, inflammable
जळाऊ, जळायसारखा-जोगा, ज्वलनीय, ज्वलनशील,
ज्वालाग्राही; as, "Sin is to the soul like fire to C.
matter." २ *that easily takes fire* लौकर पेट घेणारा,
जळवेऊ, शीघ्रज्वलनीय, शीघ्रज्वालाग्राही (दारूसारखा).
३ *irascible, irritable* एकदम चिरडीस जाणारा, चिडका.
C. *n.* ज्वालाग्राही द्रव्य *n.*- पदार्थ *m.* Combust'ible-
ness, Combust'ibility *n.* ज्वालाग्राहीपणा *m.*, ज्वाला-
ग्राहित्व *n.* Combust'ion [Fr. *combustion.*] *n.*
ज्वलन *n.*, ज्वलनक्रिया *f.* २ (*obs.*) गोंगाट *m.*, कल-
कलाट *m.*, गलबला *m.*, गोंधळ *m.* Combust'ious *a.*
(*Shakes.*) जळावयःवा-सारखा. २ घोंटाळ्याचा. Com-
bust'ive *a.* ज्वालाग्राही. Area of complete combus-
tion पूर्णज्वलनस्थान *n.* Area of incomplete combus-
tion अपूर्णज्वलनस्थान *n.* Area of no combustion
अज्वलनस्थान *n.* Rapid Combustion शीघ्रज्वलन *n.*
Slow Combustion मंदज्वलन *n.* Spontaneous com-
bustion अंतरूपणताजनितज्वलन *n.*, अंतःप्रवृत्तज्वलन *n.*

Come (kum) [A. S. *cuman*, to come. cf. Dut. *komen*;
Dan. *komme*; Ger. *kommen*; L. *venire*; Gr. *bain-
ein*; Sk. गम्, to go.] *v. i.* to move hitherward,
to draw near येणें, जवळ-समीप येणें, आगमन करणें.
[COME! COME ALONG चल, चल ये, चल निघून ये लवकर.]
२ to arrive, to approach, to reach प्राप्त होणें, येणें,
गावणें, पोहोचणें. ३ to approach or arrive as the
result of a cause or of the act of another होणें, उप-
जणें, लागणें, उत्पन्न होणें, मिळणें, उपस्थित होणें. ४ to
arrive in sight, to be manifest, to appear वर येणें,
वर दिसणें; as, "Then butter does refuse to come."
[TO COME yet to arrive future यायाचा, व्हायाचा,

येणारा, भविष्य काळाचा; AS, "IN TIMES TO COME." To C. ABOUT घडून-वनून-होऊन येणे, घडणे, होणे. २ फिरणे, वळणे, फिरून येणे. To C. ABROAD (a) परदेशांत जाणे-येणे. (b) (obs.) जाहीर होणे, बाहेर पडणे. To C. ACROSS अनायास-एकाएकी-दैवयोगाने मिळणे-नजरेस पडणे *in. con. & g. of o.* To C. AFTER मागून जाणे, अनुसरणे. २ मिळणे, लाभणे. To C. AGAIN परत माघारी-येणे, ठिकार्णी येणे. To C. AND GO येणे-जाणे, जाये-येजा होत असणे. बदलणे. To C. AT पोहोचणे, मिळविणे; AS, "To C. AT A TRUE KNOWLEDGE OF OURSELVES." २ आंगावर चढून-चालत जाणे. To C. AWAY सुटून येणे, निघणे, वेगळा होणे. To C. BETWEEN मध्ये येणे, वेगळा-भिन्न करणे. To C. BY मिळवणे, प्राप्त-संपादन करणे. २ जवळ जाणे. To C. DOWN चांगल्या स्थितीतून वाईट स्थितीत जाणे. २ खाली उतरणे, पडणे, मोडकळीस येणे. ३ स्वस्त होणे, किंमत उतरणे. To C. DOWN UPON (*collog.*) तोंडची शिक्षा करणे, (शिक्षा देण्याकरितां) तोंडाने झाडणे. To C. HIGH OR LOW किंमत ज्यास्त किंवा कमी पडणे. To C. HOME मर्मी लागणे, मनांत विषणे-ठसणे. २ आपल्या घरी येणे. ३ *naut.* नांगर वर उचलणे. To C. IN प्रवेश करणे. २ येऊन पोचणे. ३ अधिकाराची मूर्ते हाती घेणे. ४ मान्य-वश होणे. ५ प्रचारांत आणणे. ६ भाग वगैरे जोडले जाणे. ७ उत्पन्न होणे. ८ पिकून तयार होणे. ९ (WITH *to* OR *into*) संभोग-मैथुन करणे. १० पोर होणे-विणे. To C. IN FOR हिस्सा मागणे-वेणे. To C. INTO मिळणे. २ मान्य होणे. To C. IT OVER (*collog.*) फसविणे, (चा) फायदा घेणे. To C. NEAR OR NIGH (शी) समान किंवा वगेर होणे. To C. OF (च्या) वंशांत-कुळांत जन्म होणे. २ पासून होणे-उद्भवणे, (चा) परिणाम असणे. To C. OFF सोडून-निघून जाणे. २ सुटणे, निसटणे. ३ वटावणे, निभणे, निभावणे, पार पडणे. ४ भांडणांतून वगैरे बचावणे, आपली मोकळीक करून घेणे. ५ होणे, घडणे. ६ कांहीं अवकाशाने होणे-वगणे. ७ सुटणे (AS A GARMENT). ८ CLEARLY OR PROMINENTLY (AN IMPRESSION) वठणे, उटाळणे, निघणे, उठणे, उमटणे. ९ जलदीने-गदीतून निघून जाणे. To C. OFF FROM सोडणे, सोडून देणे. To C. ON पुढे येणे, चढती कळा होणे, उन्नति होणे. २ जवळ येणे. ३ सर्वांवर येणे. To C. OUT निघून जाणे, बाहेर पडणे. २ उमटणे, उमगणे, प्रगट होणे, उघाडीस-उजाडीस-उघडकीस-प्रसिद्धीस येणे, बाहेर फुटणे. ३ शेवट-परिणाम होणे, निकाल-अंत होणे. ४ मंडळांत प्रथमच येऊं जाऊं लागणे; AS, "SHE CAME OUT TWO SEASONS AGO." ५ दिसणे, उगवणे. ६ पक्ष-वाजू, तरफ घेणे. To C. OUT WITH प्रकट-जाहीर-प्रसिद्ध करणे. To C. OVER एका वाजूपासून दुसऱ्या वाजूस जाणे, पक्ष बदलणे. २ (अर्क वगैरे) वर येणे. To C. OVER TO येऊन मिळणे. To C. ROUND नियमित काळाने येणे-वनणे, वळचणीच्या रस्त्याने येणे. २ (*collog.*) शुद्धीवर येणे, पूर्वस्थितीवर येणे. ३ वारा फिरणे-बदलणे. ४ दया करणे, दयार्द्र होणे, वळणे. ५ *collog.* गोड बोलून फसविणे. To C. SHORT OF पुरे न होणे, कमी होणे, उणे पडणे, कमती पडणे. To C. TO मान्य-कवूल होणे. २ *naut.* नांगर टाकणे. ३ शुद्धीवर-ध्यानावर-देहभानावर येणे, सावध होणे, स्मृतीवर येणे. ४ पोहोचणे. ५ एकंदर मिळून होणे, जमा होणे, भरणे. ६ (*Shakes.*) वंशपरंपरेने येणे, मिळणे (चा) वारसा मिळणे. To C. TO GRIEF दुःखाने प-

डणें, संकट गुदरणें. To C. TO A HEAD पिकणें, पुवळणें. २ (कट) पूर्णतेस पोहोचणें, बरोबर तयार होणें. To C. TO ONE'S SELF देहभानावर-ठिकाणावर-शुद्धीवर येणें. To C. TO PASS घडणें, घडून येणें. To C. TO THE POINT मुख्य मुद्याजवळ येणें-मुद्यावर येणें. To C. TO THE SCRATCH *collog.* वैऱ्याला किंवा संकटाला हिंमतीनें तोंड देणें. To C. TO TIME वेळेवर येणें, समयानुसार-संकेतानुसार येणें. (*collog.*) संकेत किंवा वेळ न टाळणें. To C. TOGETHER जमणें, मिळणें. २ नवराबायकोप्रमाणें एकत्र राहणें. To C. TRUE खरें होणें-उतरणें, सांगितल्याप्रमाणें होणें-उतरणें. To C. UNDER (च्या) सदराखालीं येणें, मोडणें, ओढणें, पोटांत असणें. To C. UP चढणें, वर जाणें. २ निघणें. ३ उगवणें, उद्भवणें, मोड येणें. ४ उपयोगांत-प्रचारांत येणें. ५ उपटणें, उपडणें. To C. UP TO चढणें, वाढणें, समान-बरोवरी होणें. To C. UP WITH पाठलाग करून पकडणें, पछाडणें, गांठणें. To C. UPON, TO CHANCE UPON अवचित घडणें. २ सहजगत्या मिळणें, अवचित आढळणें-मिळणें. ३ वेतणें, गुदरणें, येऊन ठेवणें, कोसळणें, ओढवणें, हल्ला-चाल करणें. ४ (च्या) वर हक्क असणें.] Come *p.* (v. V. I.) आलेला, आयात, समागत, दाखल, उपस्थित, प्रविष्ट (used esp. of letters). Com'er *n.* येणारा, आगमनकर्ता. Com'ing *a.* येणारा, थोड्या वेळानें येणारा. C. *n.* येणें *n.*, आगमन *n.* [Com'ing in प्रवेश *m.*, प्रवेशमार्ग *m.*-रीति *f.* २ उत्पन्न *n.*, महसूल *m.*] Come *v. t.* जय पावणें (*slang*). To come it (*slang*) कोणत्यातरी हातचलाखीनें जय पावणें.

Comedy (kom'e-di) [O. Fr. *comedie* a play.—L. *comedia*.—Gr. *comedia*, a comedy.—Gr. *comedos*, a comic actor, from *comos*, a banquet, revel, a festal procession & *aoidos*, a singer.] *n.* आनंदपर्यवसायी नाटक *n.* Come'dian *n.* आनंदपर्यवसायी नाटकांतील नट *m.* २ असें नाटक लिहिणारा *m.* See Farce.

Comely (kum'li) [O. E. *comeliche*,—A. S. *cymlic*, *cyme*, suitable (*cuman* to come, to become)+*lic*; like.] *a.* pleasing to the sight, handsome सुंदर, सुरेख, देखणा, बांधेसुंद, गोजरा, साजरा, गोजिरवाणा, सुबक, छबदार, सुरूप. २ suitable योग्य, यथायोग्य, सोडस्कर, उचित, शोभणारा. C. or Come'lily *adv.* साजेशा प्रकारानें. Come'liness *n.* (v. A.) सौंदर्य *n.*, सुबकपणा *m.*, सुरेखपणा *m.* &c., औचित्य *n.*, यथायोग्यता *f.* &c. Come'lier *compar.* Comliest *super.*

Comet (kom'et) [M. E. *comete*—O. Fr. *comete*—L. *cometa*, *cometes*—Gr. *komutus*, long-haired.] *n.* धूमकेतु *m.*, शेंडेनक्षत्र *n.*, केतु *m.*, पुच्छलतारा *m.* [ENVELOPE OF A C. केतु-आवरण *n.*, केतूचें आवरण *n.* COMET-FINDER केतुशोधिनी, केतुप्रदर्शक (यंत्र *n.*), धूमकेतु शोधून काढण्याकरितां योजावयाची दुबीण *f.* TAIL OF A C. शेंडी *f.*, पुच्छ *n.*] Com'etary, Comet'ic *a.* धूमकेतूसंबंधीं-विषयक. Cometog'raphy *n.* धूमकेतूची माहिती देणारें पुस्तक *n.*, धूमकेतुवर्णन *n.* Cometol'ogy *n.* धूमकेतुशास्त्र *n.*, हें एक ज्योतिषशास्त्राचें अंग आहे. Cometa'rium *n.* केतुगतिदर्शक यंत्र *n.*

Comfit (kum'fit) [Fr. *comfit* from L. *confectio*]

prepared or put together.] *n.* (बारीक पेपरमिटा-
सारख्या) साखरेंत पाकवलेल्या वड्या *f. pl.*

Comfort (kum'furt) [O. E. *comfort*,—O. Fr. *con-
forter*, to comfort.—L. L. *comfortare*, to strength-
en, from *con* and *fortis*, strong, brave. This verb
first meant (1) to strengthen, (morally or
spiritually), (2) to encourage; its present current
sense is to soothe in grief or trouble, to relieve
of mental distress.] *v. t. (obs.)* दृढ-मजबूत करणे,
आधार *m.*-पुष्टि *f.* देणे. २ हिम्मत *f.* देणे, धीर *m.*-धैर्य *n.*
देणे, आश्वासन *n.*-प्रोत्साहन *n.* देणे, आश्वासणे. ३ *to*
console दुःखाचें परिमार्जन करून सुखाचे विचार म-
नांत भरविणे, शांतवन *n.*-समाधान *n.* करणे with
g. of o. C. n. relief or rest from pain, distress
&c. सुख *n.*, समाधान *n.*, स्वस्थपणा *m.*, आराम *m.* २
solace under affliction सांत्वन *n.*, संतोषण *n.*, आ-
श्वासन *n.* ३ *a state of quiet enjoyment* सुख *n.*,
सुखावा *m.*, खुशाली *f.*, सुखरूपता *f.*, सुखीपणा *m.*,
स्वस्थता *f.*, स्वास्थ्य *n.*; as, "He had the means
of living in C." ४ *ground or cause of C.*
सुखहेतु *m.*, सुखास-समाधानास कारण *n.*, सुखसाधन
n., सुखस्थान *n.* ५ *law (obs.) unlawful sup-
port, countenance or encouragement* कायद्यावि-
रुद्ध आश्रय *m.*-मदत *f.*, बेकायदेशीर मदत *f.* प्रोत्साहन
n.; as, "To give aid and comfort to the enemy."
Com'fortable a. easy स्वस्थ, समाधानी, आराम-सुख-
पावलेला. २ *convenient* सोईचा, सोईवार, सुखाचा.
३ सुखद-सुखप्रद, सुखावह. ४ *affording consolation*
शांतिदायक-कारक, दुःखहारक, शोकहारक, क्लेशापह,
शोकापह. ५ *having comforts* कुशल, सुखी, खुशाल,
सुखरूप, सुखापन्न, सुस्थित. ६ गतदुःख, गतपीड,
आराम पडलेला, बरा. [**TO FEEL COMFORTABLE**
सुखास पडणे-येणे-वाटणे, सुखी असणे-येणे.] ७ (*obs.*) दृढ,
हिम्मतवान्, मजबूत. ८ *consoled* शांत, समाधानी,
समाधान पावलेला. *Com'fortably adv.* सुखानें, सुखास-
माधानानें, सुखरूप, खुशाल. *Com'forted a.* उत्तेजन-
आश्वासन दिलेला, प्राप्तसमाधान, आश्वासित. *Com'-
forter n.* सांत्वनगारा, समाधान करणारा, आश्वासक,
सांत्वनकर्ता, शोकहारक. २ (U. S.) लोंकरीचा लांब
व अरुंद गळपट्टा *m.* ३ *script. the title of the*
Holy Spirit, whose office is to comfort and support
the Christian, Advocate संबोधक (*obs.*) *m.*, कैवारी *m.*,
प्रोत्साहक *m.* *Com'fortress n. fem.* शांत्वन कर-
णारी. *Com'fortless a.* असुखी, असमाधानी, अस्व-
स्थ, शांतिहीन, दुःखाचा, सुखहीन. २ गैरसोईचा, गैर-
लागींचा. *Com'fortableness n.* स्वस्थपणा *m.*, आराम
m., स्वस्थता *f.*, स्वास्थ्य *n.* २ सुखीपणा *m.*, सुखरूपता
f. ३ (*obs.*) सोईवारपणा *m.* *Com'forting n.-act.*
सांत्वणे *n.*, दुःखापहरण *n.*, शोकहरण *n.*, क्लेशापहरण *n.*
Com'forting a. सुखकारक. *Com'fortlessness n.* अ-

दुःख *n.* Job's Comforter समाधान करण्याच्या मिपानें तुम्हींच आपल्यावर हें संकट ओढून घेतलें असें म्हणून अधिक मात्र दुःख देतो तो. २ गळं *n.*, केंसतोड *n.*
N. B.—Cheer खेद किंवा निराशा नाहीशी करून उक्ताह आपणं. Console दुःखपरिहार करणें. Comfort. See above.

Comic (kom'ik) [*L. comicus*, relating to comedy. See Comedy.] *a.* relating to comedy as distinct from tragedy आनंदपर्यवसायी नाटकासंबंधीं. २ raising mirth हसें उत्पन्न करणारा-पिकनगारा, हास्योत्पादक, हास्यजनक. ३ वेडोल-विजोड किंवा विक्षिप्त असल्यामुळे हसें उत्पन्न करणारा; as, C. proportions. *C. n.* (colloq.) (obs.) (मनरंजनासाठीं) हसें उत्पन्न करणारा मनुष्य *m.*, हसव्या *m.* २ colloq. (short for comic paper) वेडोल चित्रांचें विनोदी वर्तमानपत्र *n.* Comical *a.* आनंदपर्यवसायी नाटकासंबंधीं, हास्योत्पादक नाटकासंबंधीं. २ हास्यकारक, विनोदी. Comicality *n.* Comicalness *n.* तऱ्हेवाइकपणा *m.*, हास्योत्पादकता *f.* Comicality हास्योत्पादक वस्तु-प्रसंग. Comically *adv.* Comique *n.* (आपल्या नाट्यानें किंवा गायनानें) हसें उत्पन्न करणारा मनुष्य, हसव्या.

N. B.—Comical (विलक्षणपणामुळे-वेडप आकारामुळे-अपरूपतेमुळे) हसें उत्पन्न करणारा. Ridiculous उपहासास्पद. Ludicrous हास्योत्पादक, हास्यकारक.

Comitia (komish'i-a) [*L.*] *n.* 'कामिशिया,' प्राचीन रोमन लोकांतील कायदेकानू करणारी व राज्याचा कारभार चालविण्याकरितां अधिकारी नेमणारी सभा *f.*

N. B. For more information about the three kinds of *comitia*, refer to any text-book on Roman History.

Comity (kom'i-ti) [*L. comitas*, from *comis*, courteous. cf. शर्म (S), kind.] *n.* सुजनता *f.*, सौजन्य *n.*, सभ्यता *f.*, अनुनय *m.* [*C. OF NATIONS* राष्ट्रीय शिष्टाचार, राष्ट्रांतील परस्परशिष्टाचार *m.*, राष्ट्रांतील सलोखा *m.*]

Comma (kom'a) [*L. comma*.-*Gr. komma*, a section of a sentence, from *koptein*, to cut off.] *n.* स्वल्पविराम चिन्ह (,) *n.* २ (Shakes.) (obs.) वाक्याचा अल्पभाग *m.* ३ fig. अल्पविराम *m.* Inverted commas अवतरणचिन्हे (" ... ").

Command (kom-mand') [*O. E. commanden*.-*O. Fr. commander*.-*L. com* and *mandare*, to commit, to command.] *v. t.* to order with authority, to direct, to bid, to charge आज्ञा *f.* हुकूम *m.* करणें देणें, ताकीद करणें-फर्माविणें-देणें. २ to exercise direct authority over सत्ता *f.* हुकूम *m.*-अधिकार *m.* चालवणें, आधिपत्य *n.*-स्वामित्व *n.*-चालवणें, सरदारी *f.* सरदारकी *f.* चालवणें, आधिपत्य *n.* असणें with वर of *o.* ३ (उंच असल्यामुळे) आटोक्यांत-मान्यांत-दृष्ट्यांत-नजरेखालीं-नजरेंत-ठेवणें-रोखणें, लक्ष्यणें. ४ (Shakes.) हक्कानें मारणें; as, This speech commands admiration. ५ (B.) देणें; as, I will C. my blessings upon

you. C. v. i. अधिकार *m*-अम्मल *m*. असणें. २ टप्यांत-
 मान्यांत-रोखांत असणें. C. n. order, precept आज्ञा *f*,
 हुकूम *m*, हुकमत *f*, आदेश *m*, निदेश *m*, नियोग *m*,
 कहा *m*, विधि *m*, विधान *n*, अनुज्ञा *f*, चोदना *f*. २ सत्ता
f, अधिकार *m*, प्रभुत्व *n*. ३ स्वामित्व *n*, आधिपत्य *n*, सर-
 दारी *f*, हुकमत *f*, शासन (S.) *n*, नायकी *f*. ४ दृष्टिमर्यादा
f, टप्या *m*. ५ सत्ता *f*, अम्मल *m*, ताबा *m*. ६ हवाला *m*,
 चार्ज *m*, तैनात *f*, तसलमात *f*. ७ गुका लष्करी अधिका-
 न्याच्या ताव्यांतील सैन्य *n*- प्रदेश *m*. Command'able
a. हुकूम करण्यास योग्य, सत्ता चालविण्यास योग्य.
 Commandant' *n*. आज्ञा *f*. हुकूम *m*. करणारा-देणारा,
 आज्ञापक. २ हुकूमत-शासनस्वामित्व करणारा, अधिपति,
 नायक, सरदार, जमादार, सेनापति. Commandant'-
 ship *n*. सेनापत्य *n*. Command'ed *a*. आज्ञापलेला,
 आज्ञप्त. Commandeer' *v. t*. सैन्यांत नोकरी करावयास
 लावणें, लष्करी उपयोगास घेणें. Command'er *n*. कद्यांत-
 ताव्यांत ठेवणारा, सरदार *m*, नायक *m*, (वर) सत्ता-
 गाजविणारा *m*, सेनापति *m*. २ *nary*. कप्तानाच्या खाल-
 च्या दर्जाचा अधिकारी *m*, रोखांत ठेवणारा. ३ धुमस
f, मोगर *m*, मोगरी *f*, लांकडाची जड हातोडी *f*, ठोकणी
f. Commandress *n. fem.* आधिपत्य चालविणारी.
 Commander-in-chief *n*. मुख्य सेनापति *m*, सेनानायक
m, सेनाध्यक्ष *m*. Command'ership *n*. सेनाधिपत्य *n*.
 Command'ing *a*. हुकूम करणारा, सत्ता चालविणारा.
 २ छाप पडेल असा, छाप ठेवणारा, भव्य, थोर. ३ टप्यांत
 येईल असा, उंच. Command'ingly *adv*. Command'-
 ment *n*. आज्ञा *f*, हुकूम *m*, निदेश *m*, आदेश *m*.
 २ *script*. मोझेसनें दिलेल्या दहा आज्ञांपैकी एक. ३
 सत्ता *f*, अधिकार *m*. ४ *law* दुसऱ्यास कायदा मोडावयास
 लावण्याचा अपराध *m*. Commander of the faithful-
 ही खलिपाची पदवी आहे. At one's command
 पाहिजे तेव्हां-जरूर लागेल तेव्हां मिळण्यासारखा.
 On one's command अधिकारानें, हुकमानें. The Ten
 Commandments the Decalogue (ख्रिस्ती मताप्रमाणें)
 ईश्वरानें मोझेसला दिलेल्या दहा आज्ञा.

Commatic (kom-mat'ik) [L. *commaticus*, See Comma.]
a. brief, concise संक्षिप्त, अल्प विस्ताराचा, लहान लहान
 वाक्यांचा. Com'matism *n. conciseness in writing*
 लिहिण्यांतला संक्षिप्तपणा *m*, थोड्या शब्दांत पुष्कळ
 अर्थ आणणें *n*, अल्पशब्दकता असणें *n*.

Commeasure (kom-mezh'ūr) [L. *com* and *measure*
 which see.] *v. t. to coincide with, to equal* (शीं)
 मापानें बरोबरी करणें, समपरिमाण असणें. Commeas'ur-
 able *a. समपरिच्छिन्नमान*.

Commemorate (kom-em'o-rāt) [L. *commemoratus*,
p. p. of commemorare, to call to memory, from
com & *memorare*, to mention-L. *memor*, mindful.]
v. t. to call to remembrance, to celebrate with solemn-
ity (प्रिय किंवा महत्वाच्या विद्यमान गोष्टीचें किंवा विष-
 यांचें) स्मरण *n*-आठवण *f*. राखणें, स्मरणतिथि किंवा
 नियम पाळून (ची) आठवण राखणें, स्मरणोत्सव करणें,

उत्सव करणे, (उत्सवानें) आठवण ठेवणे. Commem'orable *a.* स्मरण ठेवण्यायोग्य, स्मरणोत्सवयोग्य, &c. Commemorā'tion (v. V.) *n.* स्मरण *n.*, आठवण *f.*, स्मरणोत्सव *m.*, उत्सव *m.* Commem'orative, Commem'orator'y *a.* आठवणुकीचा, स्मरणाधायक, स्मरणोत्सव-हेतूचा, स्मरणोत्सवहेतुक. Commem'orator *n.* स्मरणार्थ उत्सव करणारा, स्मरण-आठवण राखणारा.

N. B.—Celebrate उत्सव करणे. Commemorate (उत्सव करून-प्रार्थना करून किंवा कोणत्याही अन्यतऱ्हेने स्मरण आठवण राखणे. We celebrate what is marked, striking, illustrious. We commemorate what is dear and interesting to us.

Commence (kom-ens') [Fr. *commencer*—Low L. *cominitiare*.—L. *com* & *initiare*, to begin.] *v. i.* प्रारंभ *m.* आरंभ *m.* सुरुवात *f.* होणे. २ (*spec. in England*) विश्वविद्यालयाची पदवी घेणे; as, "I question whether the formality of commencing was used in that age." *C. v. t.* सुरुवात *f.* आरंभ *m.* प्रारंभ *m.* करणे. २ पदवी घेणे; as, "To commence M. A." [IT IS THE PRACTICE OF GOOD WRITERS TO USE THE VERBAL NOUN (INSTEAD OF THE INFINITIVE WITH *to*) AFTER *C.*; AS, HE COMMENCED STUDYING AND NOT HE COMMENCED TO STUDY]. Commence'ment *n.* सुरुवात *f.*, प्रारंभ *m.* २ विश्वविद्यालयांतील पदवीदानसप्रारंभाचा दिवस *m.*

Commend (kom-end') [M. E. *commendere*, *comendare*.—L. *commendare*, to commit to.] *v. t.* to intrust, to commit एखाद्याचे ताब्यांत देणे, (वर) सोंपविणे, (कडे) निरविणे. २ to recommend शिफारस *f.* करणे, with *g. of o.* ३ to praise स्तुति करणे with *g. of o.* ४ *arch.* to mention by way of courtesy दिचारलें-पुसलें आहे म्हणून सांगणे; as, *C. me to my brother.* Commend'able *a.* स्तुत्य, शिफारस करण्याजोगा, प्रशंसनीय, &c. Commend'ableness *n.* स्तवनीयता *f.*, स्तवनाहता *f.* Commend'ably *adv.* Com'menda'tion *n.* प्रशंसा *f.* २ तारीफ *f.*, शिफारस *f.* ३ नमस्कार *m.*, रामराम *m.*, सलाम *m.* Commend'ator *n.* शिफारस करणारा. Commen'dator'y *a.* शिफारस-प्रशंसा-स्तुति करणारा, स्तुति-प्रशंसाकर, प्रशंसक. *C. n.* स्तुति *f.*, शिफारस *f.* Commend'er *n.* स्तुति-शिफारस करणारा.

Commensal (ko-men'sal) [L. *com* & *mensa*, table.] *n.* एकाच मेजावर जेवणारा, एकाच पंक्तीत जेवणारा. २ (*zool.*) एक जातीचा प्राणी *m.*, सहभोजी प्राणी *m.* *C. a.* समपंक्तीचा, पंक्तिव्यवहाराचा. २ सहभोजी प्राण्यासारखा. Commensal'ity (*obs.*) Commensā'tion (*obs.*) *n.* एकाच पंक्तीस जेवणे, एकाच मेजावर जेवणे, पंक्तिभोजन *n.*

Commensurate (kom-en'sū-rāt) [L. *commensuratus* *p. p.* of *commensurare*.—L. *com* & *mensurare*, to measure.] *v. t.* सारख्या परिमाणाचा-समपरिमाण-समप्रमाणक करणे. *C. a.* सारख्या परिमाणाचा, समपरि-

माण, सममान, समप्रमाणक. *Commen'surable a.* समपरिमाण. *Commen'surableness, Commen'surability n.* समपरिमाणता *f.* सममानता *f.* *Commen'surably, Commen'surate'ly adv.* *Commen'surateness n.* *Commensurā'tion n.* एकप्रमाणीकरण *n.* समप्रमाणीभाव *m.*

Comment (*kom'ent*) [from O. Fr. *comment*, *commentary*, from L. *commentum*, invention, contrivance, a comment or interpretation, from *commentus p. p.* of *commin-is-c-i-* root *com-men*, to devise by careful thought from *men, mens*, mind cf. (Sk.) मन्, to think.] *n.* प्रवाद *m.* निरूपण *n.* (तोंडी किंवा लेखी) टीका *f.* विवरण *n.* व्याख्या *f.* प्रवाद *m.* निरूपण *n.* २ (निंदात्मक) टीका-व्याख्या *f.* ३ चर्चा *f.* *C. v. i.* (often followed by *on* or *upon*) टीका *f.* विवरण *n.* व्याख्या *f.* करणें. २ (*Shakes.*) मनन करणें, विचार करणें. ३ (निंदात्मक) टीका-व्याख्या करणें. *C. v. l. arch.* टीका *f.* करणें, अर्थ समजावणें. *Comm'entary n.* a book of comments or annotations विषमपदविमर्शिनी टीकेचें पुस्तक *n.* कठीण भागांचा अर्थ सांगणाऱ्या टीकेचें पुस्तक *n.* भाष्य *n.* (S), विवरण *n.* विवेचन *n.* २ *historical narrative* ऐतिहासिक टीकाग्रंथ *m.* बखर *f.* *Commentā'tion n.* टीका *f.* भाष्य *n.* २ टीका करणें. *Comm'entātor n.* भाष्यकार, भाष्यकर्ता. *Comm'enter, Commentor n.* टीकाकार, टीका लिहिणारा, भाष्य लिहिणारा. *Commentatō'rial a.* टीका करण्यासंबंधीं. *Commentaries (pl.)* विशेष प्रसंगाचीं घाईघाईनें लिहिलेलीं टिपणें.

N. B.—Note टीप. Annotation—सोदाहरण—खुलाशाची टीप. *Commentary*—भाष्य (S). *Comment*—टीका किंवा व्याख्या.

Commerce (*kom'mēis*) [Fr. *commerce*.—L. *commercium*, trade, from *com*, with & *merx, mercis*, goods, wares.] *n.* व्यापार *m.* उदीप्त *m.* घाऊक व्यापार *m.* क्रयविक्रय *n.* वाणिज्य *n.* २ *social intercourse* दळणवळण *n.* व्यवहार *m.* संघट्टण *n.* परिचय *m.* वहिवाट *f.* ३ (*C. of the sexes*) संगम *m.* संभोग *m.* मैथुन *n.* ४ a game of cards in which exchange or barter is the chief feature देवघेवीचा फत्यांचा डाव *m.* *C. v. i. (obs.)* व्यापार करणें, देवघेव करणें, व्यापार ठेवणें. २ दळणवळण राखणें, संघट्टण असणें. *Commer'cial a.* व्यापारासंबंधीं, उदीगाचा, उदीप्तासंबंधीं. २ व्यवहाराचा, व्यावहारिक, व्यवहारिक. *Commer'cialism n.* the principles and practice of commerce व्यापारी तत्वे *n. pl.* व्यापारीपणा *m.* २ the commercial spirit व्यापारी धोरण *n.* (निंदार्थी) वाणवटी धोरण *n.* ३ a commercial custom, practice or expression व्यापारी चालपद्धत-वळण-म्हण-वचन. *Commer'cialist n.* व्यापारी तत्वांचा अभिमानी. *Commer'ciality n.* *Commerciably adv.* व्यापारदृष्ट्या-रीतीनें. *Commercial room. a room*

in an inn or hotel for the accomodation of commercial travellers and their customers खाणावळींत व्यापाऱ्यांच्या दलालांना व त्यांच्या गिऱ्हाड्कांना उतरण्याकरितां मुद्दाम ठेवलेली खोली *f.* व्यापारी खोली *f.* Commercial traveller *n.* an agent for a manufacturer or wholesale trader who travels over a district showing samples and soliciting orders व्यापाऱ्यांचा गिऱ्हाड्क मिळविणारा फिरता दलाल, फिरता दलाल.

Comminate (kom'in-āt) [L. com, intensive prefix, and minari, to threaten.] *v. t.* to threaten धमकावणें, (ईश्वरी कोपाची) भीति घालणें, धमकी *f.* घालणें. Comminā'tion *n.* दहशत *f.* धास्ती *f.* धमकी *f.* २ शाप *m.*; as, Commination against sinners. Comm'inative, Comm'in'atory *a.* धमकीची-धास्तीची (शिक्षा *f.*).

Commingle (kom-ing'gl) [L. con, together & Mingle.] *v. t.* to mix मिसळणें, एकमेळ करणें, भेळणें, संमीलन *n.* करणें, भेळ करणें, भेंसळ करणें. *C. v. i.* मिसळणें, एकमेळ होणें. Comm'in'gled *a.* मिसळलेला.

Comminute (kom'i-nūt) [L. com & minuere, to make small, from minus, less.] *v. t.* to grind, to pulverize चूर्ण *n.* पूड *f.* करणें, पीठ करणें, दळणें; as, To C. food with the teeth. Comm'inū'tion *n.* चूर्ण *n.*, पूड *f.* २ (*surg.*) हाडाचे बारीक बारीक तुकडे. ३ क्षिजणें *n.*, थोडथोडें ळमी होणें *n.* Comminuted fracture *med.* चूर्णित अस्थिभंग, पुष्कळ तुकडे ज्यांत होतात असा अस्थिभंग *m.*

Commiserate (kom-miz'er-āt) [L. com & miserari, to pity.] *v. t.* चा-कळवळा येणें, दुःख-वाईट वाटणें. Commis'era'tion *n.* कळवळा *m.* Commis'era'tive *a.* Commis'era'tively *adv.*

Commissariat (kom'-mis-sā'-riat) See Commissary.

Commissary (kom'is-ar-i) [L. con, together & mittere, missus, to send.] *n.* a deputy, a delegate मुखत्यार *m.*, प्रतिनिधि *m.* २ विशपाचा हस्तक *m.* प्रतिनिधि *m.* ३ *mil.* कोठीवाला *m.* सबनीस *m.* मोदी *m.* ४ शेरीफ *m.* See the word Sheriff. ५ लष्करावरचा तपासनीस *m.* Com'missārial *a.* प्रतिनिधीचा, कोठीवाल्याचा, &c. Com'missāriat *n.* मोदीखान्यातील अधिकारिमंडळ *n.* २ मोदीखाना *m.* Commissary general (लष्कराच्या) मोदीखान्यावरचा मुख्य अधिकारी *m.* Comm'issar'yship *n.* प्रतिनिधित्व *n.* २ विशपाचें प्रतिनिधित्व *n.* ३ मोदीचें काम *n.* हुद्दा *m.* पदवी *f.*

Commission (kom-ish'un) [Fr. commission.-L. *commissionem*, acc. of *commissio*, the commencement of a play or contest.] *n.* authority committed or entrusted to any one हवाला *m.*, नियोग *m.* (S.), अखत्यार *m.* २ authoritative charge or direction to act in a prescribed manner विशेष अधिकार *m.*, हुकूम *m.*, आज्ञा *f.*, अखत्यार *m.* ३ a paper conveying

authority सनद *f.*, अखत्यारनामा *m.*, पत्रक *n.*, नियोग-पत्र *n.*, अधिकारपत्र *n.* ४ दिलेला हुद्दा *m.*- अधिकार *m.*-असामी *f.* ५ नियोजन *n.* पंच-कमिशन मंडळी *f.*, पंच *m. pl.*; as, The Police Commission. ६ *com. allowance made to a factor* कमिशन *n.*, अडत *f.*, दलाली *f.* ७ *order* काम *n.*, फरमाश (स). ८ (वाईट काम) करणे *n.*, बनवणे *n.*, दुराचरण *n.*, वाईट कर्म *n.*, दुष्कर्म *n.* C. v. t. to authorize, to empower अखत्यार *m.*-अधिकार *m.* देणे. २ *mil.* सनद *f.* देणे. ३ नियोजन करणे, नियुक्त-अधिकृत करणे, अधिकार देऊन पाठविणे. ४ to order अधिकार देऊन बाहेरगांवीं पाठविणे, फरमाश(स) देणे-करणे. Commission agent दलाल *m.*, अडत्या. Commission merchant अडत्या, अडत किंवा दलाली घेऊन माल विकणारा, व्यापारी दलाल. Commissionaire' *n.* (सार्वजनिक ठिकाणी किंवा भोजनवसतिगृहांत) निरोप पोंचविणारा किंवा अल्प किंमतीच्या जिनसा प्रवाशांना अडत घेऊन आणून देणारा मनुष्य *m.* Commissi'oned *a.* अधिकृत, नियुक्त, अखत्यार दिलेला-पावलेला. २ सनद दिलेला. Com-missi'oner *n.* person commissioned मुखत्यार *m.*, विशेष काम करण्याकरितां नेमलेला मनुष्य *m.*- नियुक्त (used as a noun) अधिकृत (as a noun). २ विशिष्ट खात्यांचा एक सरकारी मुख्य अधिकारी *m.*, प्रतिनिधि *m.*, कमिशनर (पोलिस कमिशनर) *m.* Commis'sionership *n.* कमिशनरचा हुद्दा *m.* Commissioned officer आर-मारावर लेफटेनंटपासून वरचे शासनपत्रानुरोधानें नेमलेले अधिकारी. Commission of the peace जस्टिस ऑफ दि पीस नेमण्याकरितां शिक्कामोर्तबाचें राजशासनपत्र. To put a ship (or vessel) in or into commission सरकारी जहाजावर दारूगोळा वगैरे भरून कुमकेकरितां तें लढाईवर पाठविणे, कामगिरीवर पाठविणे. To put a ship (or vessel) out of commission खलाशी व कामगार दुसरीकडे बदलून एखादें जहाज लढाऊ जहाजांतून कमी करणे.

Commissionaire, See Commission.

Commissure (kom'mis-shūr) [L. *commissura*, a joining together from the root of Commit.] *n.* कोंपरा *m.*, सांधा *m.* २ *bot.* संधिस्थान *n.* सांध्याची रेपा *f.*, सांधा *m. anat.* (मस्तिष्कीय गोलार्धाचे) संधायक तंतु *m. pl.*, जोडणारे तंतु *m. pl.* Commis'sural *a.* संधिस्थाना-सांध्यासंबंधी.

Commit (kom-it') [L. *com*, with & *mittere*, to send.] *v. t.* to consign, to entrust, to deliver to (with to or unto) सोपवणे, समर्पणे (S), हवालणे, निरवणे, ओपणे, हवाली देणे-ठेवणे, स्वाधीन करणे, *spec.* वरिष्ठ कोर्टाकडे पाठविणे. २ (work or business) पदरीं घालणे, मार्थीं मारणे, सांगणे (loosely). ३ to imprison प्रतिबंधांत-अटकेंत-ठेवणे, हवाली करणे, तुरंगाच्या मुख्य अधिकाऱ्याच्या स्वाधीन करणे, कैदेंत घालणे; as, "These two were Committed." ४ to perpetrate (as a crime, sin or fault) (दुष्कृत्य) करणे, आचरणे; as, "Thou shalt

not C. adultery." ५ (often used reflexively) to pledge, to compromise, expose or endanger by some decisive act (अं) आपल्याला आंधून-गुंतवून देणें; (ब) धोक्यांत घालणें; as, "To C. oneself to a certain course." ६ Milton. (obs.) घाबरविणें, वाताहात f घांदल f करणें. C. v. i. (Shakes.) जारकर्म-व्यभिचार करणें. Commit'ted pa. p. Commit'ting pr. p. Commit'ment n. law. वरिष्ठ कोर्टाकडे इनसाफाकरितां पाठविणें. २ स्वाधीन करणें, कैदेंत टाकणें n, कैद f, बंधन n. ३ अधिक विचारासाठीं एखादें काम कमिटीकडे सोंपविणें. ४ कैदेचें वारंट n. Commit'tal n. स्वाधीन करणें, सोंपविणें n. २ वचन n, बंधन n, स्वाधीन केलेली वस्तू f. ३ आचरणें (S) n, करणें n. Commit'tee n. कार्यकारी सभा f, पंचाईत, पंचसभा, नियुक्तसभा f. २ law. पालक m, वाली m, संभाळणारा. Commit'teeship n. To commit to memory तोंडपाठ करणें, मुखपाठ करणें.

Commix (kom-iks') [L. com, together & mix.] v. t. to mix or mingle together, to blend मिश्रण करणें. C. v. i. एकमेळ होणें, मिसळणें. Commix'tion, commix'ture n. एकजीव करणें n, मिश्रण n, भेसळ f.

Commodious (komō'di-us) [O. Fr. commodieux, M. L. commodiosus, from L. commodus, fit, suitable, com (cum) and modus, measure.] a. spacious, convenient, comfortable (आकारानें) सोईचा, सुखाचा, सोईवार, यथालुख (S), उपयुक्त, उपयोगी, सोईस्कर, ऐलपैस, प्रशस्त, यथापेक्ष (S); as, A C. house. "The heaven was not C. to winter in." २ (Shakes.) उपयोगी पडण्यासारखा, सुखकर. Commode' n. पूर्वी उपयोगांत असलेलें एक स्त्रियांचें शिरोवस्त्र n, वसन, बुरखा, फडकी. २ एक जातीचें कपाट n. ३ मलविसर्जनाच्या सोईची पेटी f, मलपात्र n. Commō'diously adv. सोईवार-स्करपणानें. Commō'diousness n. सोईवारपणा m, उपयुक्तता f, उपयोग m. Commod'ity n. item of wares or goods (obs.) सुखाची-सोईची वस्तू f. २ (Shakes.) जिनस m, वाण, सौदा m, केणें n, माल m. ३ (Shakes.) (obs.) लाभ m, स्वार्थ m, फायदा m, लाग m. ४ Commodities pl. जिनसपाजस, हरजिनस, सौदा m, माल m.

Commodore (kom'o-dawr) [Dut. from, Fr. commandeur, from Late L. commandare.] n. कमोडोर m, रियर अॅडमिरलच्या खालचा व कप्तानाच्या वरचा अधिकारी m. २ आरमारांतील म्होरकें-बिनीचें-निशाणाचें जहाज n. ३ naut. कुबचा अध्यक्ष m.

Common (kom'un) [O. Fr. comun—L. communis, from com + munis, ready of service.] a. belonging or relating equally or similarly to more than one सामान्य, साधारण, समईक, सार्वजनिक, सार्वलौकिक, अनेकस्वामिक, उभयविध. २ possessed or shared alike by both or all सामान्यसत्ताक, साधारणसत्ताक, सामायिक, उभयसामान्य, अनेकसत्ताक, सामान्यस्वामिक. As, C. power, authority, government. ३ bel. n'g to the public सार्वजनिक, सर्वोचा,

सर्वांच्या संबंधाचा, सर्वसाधारण, सर्वोपयोग्य, समाज-
 सत्ताक (S). सर्वांच्या सत्तेतला, सर्वोपयोगी. ४ *ordi-*
nary, customary, frequent परिपाठाचा, परिपाठांतला,
 व्यवहारांतला, रोजचा, नित्यांतला, वहिवाटीचा, वहि-
 वाटींतला, राबत्याचा, नित्याचा, साधारण, व्यावहारिक. ५
undistinguished by rank or position मध्यम, सामा-
 न्य, मध्यम कुळाचा, मध्यम वर्गाचा, सामान्य कुळाचा
 वर्गाचा. ६ सर्वांच्या उपयोगी, सर्वांनीं उपभोगण्या-
 सारखा, सर्वोपज्ञोन्य; as, "A dame who herself
 was common." ७ *abundant* बहुत, पुष्कळ, विपुल,
 प्रचुर, महामूर, सुबलक, रानोमाळ पडलेला, वाटेवर पड-
 लेला. ८ *belonging to all, universal, general* सर्वांचा,
 सर्वांच्या संबंधाचा, सार्वजनिक, सार्वत्रिक, सरीसर्वत्राचा. ९
public, popular, general लोकांचा, लोकांतला, लौकिक,
 व्यवहारांतला, लोकरूढींतला, लोकरूढीचा, लोकप्रसि-
 द्ध, प्रसिद्ध. १० (of things) *ordinary, not excellent*
 हलका, वापरण्याचा, खैराती, चालीचा, नित्यवहिवाटीचा,
 नित्याचा, बाजारी. [ABOVE COMMON असाधारण, असा-
 मान्य, लोकोत्तर.] ११ (*obs.*) *profane* अपवित्र. Com-
 mon carrier *n.* भाडें घेऊन माल वाहणारा. Common-
 crier *n.* दौंडी-थाली पिटणारा. C. denominator
 समच्छेद *m.*, समहर *m.* C. difference *n.* *alge.* उत्तर *n.*
 चय *m.* C. divisor or C. measure सामान्य-निश्चेष
 भाजक. C. noun सामान्यनाम. C. gender *n.* *gram.*
 सामान्यलिंग *n.* Common Law *n.* *the unwritten*
law (of England); administered by the king's
courts, which purports, to be derived from ancient
and universal usage, and is embodied in the older
commentaries and the reports of adjudged cases.
 (opposed to statute law, or equity or ecclesiastic
 law or admiralty law) देशाचारावरून किंवा जुन्या
 निर्णीत व्यवहारांवरून ठरलेला कायदा *m.*, अलिखित
 व्यवहार (शास्त्र). Common-place. [COMMON PLACE
 IS A RENDERING OF L. LOCUS COMMUNIS, WHICH
 CORRESPONDS TO THE ARISTOTELIAN 'COMMON
 TOPICS.' IT LITERALLY MEANS A GENERAL THEME
 OR ARGUMENT APPLICABLE TO MANY PARTICULAR
 CASES. Its present current sense is an opinion or
 statement generally accepted or taken for granted,
 an every-day saying (slightingly) a platitude or
 truism *n.* अतिशय-प्रसिद्ध सिद्धान्त-वचन-विधान *n.*
 सर्वांना महशूर-माहीत असलेलें वचन *n.*, शिकेंउष्टें विधान
n., शिळा-सामान्य सिद्धान्त *m.* २ (*obs.*) स्मरणवही.
 Common place. *v. t.* स्मरणवहींत लिहून ठेवणें. C.
a. सामान्य, जुनें, शिकें *fig.* उच्छिष्ट *fig.* उष्टा *fig.* Com-
 monplace-book *n.* प्रसिद्ध वचनें टिपून ठेवण्याची
 स्मरणवही *f.* वाड *n.* Common-pleas *n.* प्रजांनीं
 एकगोकांविरुद्ध आणलेले खटले (राजांनं प्रजेविरुद्ध
 आणलेले नव्हे). Common Prayer *n.* (The Book)
 साधारण प्रार्थना *f.* C. ratio *n.* *alge.* गुण *m.*, गुणोत्तर-
n. Common report *n.* जनप्रवाद *m.*, लोकवार्ता *f.* Com-

mon room *n.* (शाळा, कॉलेज किंवा दुसऱ्या असल्या
 शिक्षणसंस्थेतील अध्यापकांस असण्याची) समाईक
 खोली *f.* Common section *n.* मिथश्चित्त, परस्परच्छेद.
 Common sense [ACCORDING TO ARISTOTLE, 'COM-
 MON SENSE' DENOTED THE FACULTY IN WHICH THE
 VARIOUS REPORTS OF THE SEVERAL SENSES ARE
 REDUCED TO THE UNITY OF A COMMON APPERCEP-
 TION. IT AT FIRST MEANT AN INTERNAL SENSE
 WHICH WAS REGARDED AS THE COMMON BOND OR
 CENTRE OF THE FIVE SENSES, IN WHICH THE VARI-
 OUS IMPRESSIONS RECEIVED WERE REDUCED TO THE
 UNITY OF A COMMON CONSCIOUSNESS. THE CURRENT
 MEANING OF COMMON SENSE IS ORDINARY, NORMAL,
 AVERAGE UNDERSTANDING.] *n.* good sound practi-
 cal sense व्यवहारज्ञान, व्यावहारिक ज्ञान *n.* अकल *f.*
 Common sign *n.* astral. उभयमुखरादी. Common
 verb *n.* उभयविधक्रियापद *n.* Common *n.* (Shakes.)
pl. सामान्यलोक, जनता. २ समाईक जमीन *f.*
 गायरान *n.* समाईक शेत *n.* गोप्रचार *m.* गोचार *m.*
 गुरचरण *n.* ३ समाईक हक्क *m.* [COMMON OF ESTOVERS
 लोकांच्या जमिनीतील लांकडे घेण्याचा हक्क *m.* COMMON OF
 PISCARY दुसऱ्याच्या नदीत किंवा तळावांत मासे धरण्याचा
 हक्क *m.* COMMON OF PASTURE दुसऱ्याच्या जागेत ढोरें
 चारण्याचा समाईक हक्क *m.* COMMON OF TURBARY दुस-
 र्याच्या जमिनीतून माती खोदण्याचा हक्क *m.*] C. v. i. (obs.)
 सहभाषण करणे. २ समाईक हक्क असणे. ३ सहभाषण
 करणे, एके ठिकाणी जेवणे. Common'able *o.* सर्वोर्तः
 सादखा मानलेला. २ सार्वजनिक हक्काचा. ३ गुरचरणी-
 वर चरण्याचा फुकट हक्क असलेला. Comm'onage *n.*
 समाईक जमिनीत गुरें चारण्याचा हक्क *m.* समाईक
 जमीन वापरण्याचा हक्क *m.* २ सार्वजनिक जमीन *f.*
 जागा *f.* ३ मध्यम स्थितीतले लोक. ४ समाईक
 मानमत्ता *f.* Comm'onalty *n.* (Common people as
 opposed to the upper classes) मध्यम वर्गीतील
 लोक, मध्यम स्थितीचे लोक. Comm'oner *n.* साधारण
 मनुष्य *m.* सामान्य मनुष्य *m.* सामान्य पदवीचा गृहस्थ
m. छोटेखानी माणूस *m.* collog. इंग्लंडांत लॉर्डच्या
 खालच्या पदवीचा-पायरीचा मनुष्य *m.* [THE GREAT
 COMMONER वडोल वित्तम पिढीचे नांव *n.*] २ (सार्वजनिक
 जागेत) समाईक हक्क असणारा मनुष्य *m.* केंब्रीज येथील
 पाठशाळेतील एक सामान्य विद्यार्थी *m.* (शिष्यवृत्तिधारी
 नव्हे.) ४ (हाऊस ऑफ कॉमन्स मधील) लोकप्रति-
 निधिसभेतील एक सभासद *m.* ५ (obs.) वेह्या,
 गणिका *f.* विश्वयोधिना *f.* बाजारवसवी. Comm'only
adv. सामान्यतः, बहुलकरून, बहुशः, प्रायः, फार करून.
 Comm'onness *n.* सामान्यता *f.* साधारणत्व *n.* २
 अनेकसत्ताकत्व *n.* साधारणस्वामित्व *n.* ३ प्रसिद्ध-
 पणा *m.* ४ रासवटपणा *m.* बाजारीपणा *m.* हलकेपणा
m. ५ पुष्कळपणा *m.* सात. *f.* बाहुल्य *n.* वैपुल्य *n.*
 अविरलता *f.* ६ सर्वसंबंधिता *f.* ७ (B.) अपवित्रता *f.*
 ओवळेपणा *m.* Commons *pl.* House of Commons

(इंग्लंडांतील) लोकप्रतिनिधिसभा, साधारण लोकांच्या प्रतिनिधींची सभा, कायदेसची सभा *f.* २ साधारण लोक. जनता. २ (*obs.*) *spec.* आक्सफर्ड कॉलेजांतील भिरील्ले अन्न, गणान्न. In Common with (शीं) ससाईक. To make Common cause with (शीं) एकाच कार्याचा सार्थीदार होणे, (शीं) एकाच हिताहिताचा भागीदार होणे, (शीं) एककार्य होणे. Short Commons अगुरें अन्न. तोडलेलें अन्न; as, "To put one on short Commons." The Common नेहमींचें. The Common good सार्वजनिक हित.

A. B.—Common हें जेव्हां विधेयाचा विशेषण असतें, तेव्हां बहुतरुन त्याच्या पुढे to किंवा between हें अव्यय येतें; जसे, "The force of Gravity is Common to all kinds of matter." There is nothing Common between them. Commonwealth (kom'un-wel) [Common + weal.] *n.* the public good सार्वजनिक हित *n.* २ See Commonwealth लोकहित.

Commonwealth (kom'unwelth) [Common + wealth well-being.] *n.* एखाद्या विशेष वर्गाचेंच नव्हे तर सर्व लोकांचें हित सारखेंच पाहणारी राज्यपद्धति *f.* केवळ लोकांच्या हिताकरितां चालविलेले राज्य *n.*, सुराज्य *n.*, रामराज्य *n.*, धर्मराज्य *n.* २ the whole body of the people in a country राष्ट्रांतील सर्व लोक *m. pl.*; प्रजाजन *p.* ३ the form of government in England established under Oliver Cromwell इंग्लंडांतील आलिब्वर कामवेळच्या वेळची प्रजाहितदक्ष राज्यपद्धति, इंग्लंडांतील कामवेळच्या वेळचें सुराज्य *n.*, कामवेळची सियासद *f.* ४ a body of persons united together by a common interest (एकहेतुक) मंडळ *n.*; मंडळी *f.*; as, "C. of letters."

Comorant (kom'morant) [L. commorari, commorans, to abide.—morari, to delay.] *v.* राहणारा, बिगडाकरू, वस्तीस राहणारा. Comorancy *n.* वस्ती *f.* दास *m.*

Commotion (kom-mō'shun) [Fr. commotion commotion.—L. commotionem acc. of commotio, commotion.] See Commove.

Commove (kom-mōv') [L. com & movere, to move.] *v. t.* (R.) to agitate गति *f.* देणे, हालवणे, खळबळविणे, धुवध करणे. Commō'tion *n.* perturbation श्रोम *m.*, धुवधता *f.* २ गडबड *f.* गोंधळ *m.*, कल्लोळ *m.* ३ tumult बंडाळी *f.* बंड *n.*, दंगा *m.*

Commune (kom'ūn) [O. Fr. communer.—L. communicare, to communicate from L. communis, common. सध्यां commune शब्दान्ता उपयोग ब्राह्मणात्मक-भक्तिरसात्मक-काव्यात्मक विषयांत करितात.] *v. i.* (*Bib.*) to hold intimate converse with (विश्वासानें व सहागुभूतीनें) बोलणे, संभाषण *n.* संलाप *m.* करणे, परस्पर गोष्टी सांगणे-करणे, हितगुजर-रहस्य करणे. २ to communicate ईश्वराशीं (मनानें) व्यवहार ठेवणे *n.*, दळणवळण *n.* संघटन *n.* संसर्ग *m.* ठेवणे-करणे-राखणे. with in. con. ३ to partake of the Lord's Supper

or Holy Eucharist प्रभुभोजन n- 'पवित्रयुखरिस्त' n- सहभागिता(?) f. घेणें. ४ to administer The Holy communion to प्रभुभोजन n- पवित्रयुखरिस्त n- सहभागिता (?) f. देणें. C. n. (R.) बोलाचाली f, संभाषण n, व्यवहार m, हितगुज n, सुखदुःखाच्या गोष्टी f. To Commune with oneself or one's own heart ध्यान करणें, चिंतन करणें.

Commune (kom-ūn') [Fr. *commun*, common.] n. फ्रान्स देशांतील मेयरच्या व स्युनिसिपालिटीच्या अमलांतील प्रदेश m, कास्यून m. २ कास्यूनांत राहणारे लोक. ३ स्युनिसिपालिटीचा-कास्यूनचा कारभार m, स्थानिक स्वराज्याचा स्वतंत्र अधिकार. Com'munal a. कास्यूनासंबंधीं.

Communicate (kom-ū'ni-kāt) [L. *communis*, common.] v. t. (obs.) to give so as to have in common सहोपभोग घेण्याच्या इराद्यानें दुसऱ्यास देणें, सहविभाग m. सहभाग करणें. २ to impart देणें, सहविभागी करणें g. of o.; as, "To C. heat, light, motion, a quality." ३ to convey नेणें, संसर्गानें पोंचविणें-नेणें; as, "To C. diseases." ४ to make known कळविणें, जाणविणें, बोधविणें, निवेदिणें, निवेदन n. करणें with g. of o., जाहीर-आहित-विदित करणें; as, "To C. information to any one." ४ (B) to administer the communion to प्रभुभोजन n-पवित्रयुखरिस्त n-सहभागिता f. देणें. C. v. i. to have sympathy (with) सुखदुःखांत भागीदार असणें-वांटेकरी होणें, (च्या) बरोबर भाग असणें-उपभोग घेणें; as, "Ye did C. with my affliction." २ (Bib.) to give alms, aid or sympathy भिक्षा f. घालणें, मदत f. करणें; as, "To do good and to C. forget not." ३ to have intercourse with बरोबर व्यवहार m. होणें-असणें, संबंध m- दळणवळण असणें, दळणवळणाला कारणीभूत होणें; as, To C. with another. ४ to partake of the Lord's supper (ख्रिस्ती लोकांमध्ये) प्रभुभोजन-पवित्र युखरिस्त घेणें; as, "The primitive Christians C.ed every day." ५ to have passage from one to the other दळणवळणाचा रस्ता m- मार्ग m- संबंध m- असणें- in. con. Communicabil'ity, Commū'nicableness n. देयता f, देतां येण्याची योग्यता f. २ सांगण्याची योग्यता f, निवेदनीयता f. &c. Commū'nicable a. देण्याजोगा, देय. २ कळविण्याजोगा, निवेद्य, निवेदनीय &c. Commū'nicably adv. Commū'nicant n. ख्रिस्ती लोकांमध्ये प्रभुभोजन घेणारा, "सहभागिता-" सहभोजन-घेणारा, प्रभुभोजन घेण्याचा हक्क असणारा. Communicā'tion n. (T. V. 1.) -act. देणें n, सहविभाग m, प्रदान n, निवेदन n, कथन n, विज्ञापन n. २ -act. कळविणें n, सांगणें n, निवेदन n. ३ communion दळणवळण n, संसर्ग m, जाणेंयेणें n, वळण n. ४ conference, colloquy (in free masonry) बोलीभाषण n, संभाषण n. ५ line or means of C. सामान्य मार्ग m, mili. पायबंद m, जाणयायेण्याचा संबंध m- रस्ता m- मार्ग m. ६ matter com-

municated निरोप *m.*, संदेश *m.* ७ संबंध *m.*, व्यवहार *m.*, संलाप *m.*, संवाद *m.* ८ पत्रव्यवहार *m.* ९ संगत *f.*, सोवत *f.* १० (ख्रिस्ती लोकांमध्ये) प्रभुभोजन घेणे *n.* *Commū'nicative a. not reserved* भडभड्या, वोलका, वोलवेवडा, मोकळ्या मनाचा, कथनोत्सुक. २ निरोपाचा. ३ दानशील, देणारा. ४ *lit.* आपल्याबरोबरच दुसऱ्याला हिस्सा देणारा. *Commū'nicatively adv.* *Commū'nicativeness n.* दोलकेपणा *m.*, &c.

N. B.—Communicate and Impart. Impart म्हणजे आपले स्वतःचे जे आहे त्यापैकी दुसऱ्यास देणे; *as*, We impart what we regarded peculiarly as our own. Communicate, See the first meaning.

Communion (*kom-ūn'-yun*) [*L. communio*, Mutual participation.] *n.* the act of sharing (दुसऱ्या बरोबर) वांटून घेणे *n.*, सहविभाग *m.*-सहभाग *m.* करणे. २ *common possession, community* सामान्य मालकी *f.*, व्यवहार *m.* ३ *common participation* सहविभाग *m.*, संविभाग *m.*, सहभाग (?) *m.* ४ *intercourse between two or more persons* (प्रत्यक्ष किंवा मानसिक) व्यवहार *m.*, दळणवळण *n.*, वळण *n.*, संसर्ग *m.* ५ *Fellowship* सख्य *n.* (one of the nine forms of भक्ति. See दासबोध of रामदास, समास ४ दशक ८, सहवास *m.*, संगति *f.* संग *m.*, समागम *m.* ६ *a body of Christians having one common faith and discipline* एकाच पंथाच्या ख्रिस्ती लोकांचा समाज *m.* ७ (a) *The sacrament of the Eucharist* ख्रिस्ती लोकांमध्ये पवित्र युखरिस्ताचा विधि *m.*, प्रभुभोजनविधि *m.*, सहभोजनविधि *m.*, सहभागिता (?) *f.* (b) *the act of partaking of the sacrament* ख्रिस्ती लोकांत सहभोजन-प्रभुभोजन करणे, सहभागिता घेणे (?). ८ (of saints) 'the fellowship (or oneness) in which the saints, namely God's people of all ages and in all places, are knit together' सहभागिता *f.* (?), ख्रिस्तावलम्बिता *f.*, परस्परैक्यभाव *m.*, परस्परसंबंध *m.*, ऐक्य *n.* [*IN CHRISTIAN THEOLOGY, THE WORD COMMUNION IS USED IN THREE SENSES; (1) SPIRITUAL COMMUNION WITH GOD (A MENTAL ACT) FOR WHICH WE GIVE THE WORD मानसिक व्यवहार; (2) FOR THE SECOND SENSE OF COMMUNION, SEE MEANING No. 7 GIVEN ABOVE, (3) FOR THE THIRD SENSE, NAMELY, FELLOWSHIP OR ONENESS OF ALL GOOD CHRISTIANS THROUGH CHRIST, WE GIVE THE WORD ख्रिस्तद्वारा ऐक्य OR अन्योन्यसंबंध. FOR IT IS THE ONENESS THAT IS EMPHASIZED IN THIS THIRD SENSE. IN THE MARATHI TRANSLATION OF THE COMMON PRAYER BOOK OF THE CHURCH OF ENGLAND, सहभागिता IS THE WORD USED FOR COMMUNION IN ALL THESE THREE SENSES. PERHAPS THE TRANSLATORS HAD THE IDEA OF MUTUAL PARTICIPATION (L. communio) IN THEIR MIND PROMINENTLY WHEN THEY TRANSLATED THIS WORD.]* Communionist *n.* *communicant* ख्रिस्ती लोकांत प्रभुभोजन घेणारा.

Communism (kom-'ū-nizm) [Fr. *communisme* *commun*, common.] *n.* धनसमता *f.*, समाईक संपत्तीची पद्धति *f.*, सार्वजनिक संपत्तीचा वाद *m.*, समाजामधील लोकांमध्ये जी अनेक बाबतींत असमतता दृष्टीस पडते ती नाहीशी होऊन सर्वत्र समता उत्पन्न झाली पाहिजे हें मत *n.*, विशेषकरून संपत्तीचे दृष्टीने समाजातील व्यक्ती-व्यक्तीमध्ये जो फरक दिसतो तो नाहीसा व्हावा म्हणून संपत्तीची सारखी वांटणी व्हावी किंवा समाजातील संपत्तीवर एकाच व्यक्तीचा हक्क नसावा व सर्व संपत्ति समाजाची समाईक समजली जाऊन प्रत्येकास तिचा सारखाच उपयोग व्हावा असें मत *n.*

Community (kom-ūn'i-ti) [O. Fr.-L. *communitas*-*communis*, common.] *n.* *common possession or enjoyment* समाईक मालकी *f.*, समाईक उपभोग *m.*, समाईक धर्नीरणा *m.*, साधारण प्रभुत्व *n.*, साधारण स्वामित्व *n.* २ *people having common rights, &c.* जात *f.*, जाति *f.*, ज्ञात *f.*, ज्ञाति *f.*, जमात *f.*, मंडळी *f.*, पंथ *m.*, फड *m.* ३ लोकसंस्था *f.*, राज्यसंस्था *f.*, समाजसंस्था *f.*, संस्था *f.*, पांढर *f.* ४ (with the article *the*) *the public in general* समस्त लोक, लोकसमाज *m.*, प्रजाजन *m. pl.* ५ (R.) *common character or likeness* साम्य *n.*, सारखेपणा *m.*, सामान्यगुण-धर्म *m.* ६ *commonness, frequency (obs.)* साधारणता *f.*, वारंवार होण्याचा धर्म *m.* गुण *m.*

Commute (kom-ūt') [L. *com*, & *mutare*, to change.] *v. t. to exchange* अदलाबदल *f.* करणे, बदल *m.* करणे, फेर-मोबदला *m.* करणे. २ *to lessen or diminish (as a sentence or punishment)* कमी करणे, मोठी शिक्षा रद्द करून हलकी शिक्षा देणे; as, To C. sentence of death to one of imprisonment for life. C. *v. i.* बदलणे, भागाभागांनी-हप्त्याहप्त्यांनी रक्कम न देता ती एकदम देणे. *Commutable* *a.* फेरबदल-अदलाबदल व्हावयाजोगा. *Commuta'tion* *n.* फेर *m.*, फेरबदल *m.*, स्थितंतर *n.*, फेरफार *m.* ३ (*obs.*) अदलाबदली *f.*, परिवर्तन *n.*, विनिमय *m.*, बदलणेबदल *m.* (तोडजोडीने ठरलेला) मोबदला *m.* ३ *law* शिक्षा कमी करणे. ४ (*commutation-ticket*) (सफरीवर निघतांना गाडीभाड्याची एकदम) उक्ती रक्कम देऊन घेतलेला प्रवासाचा हक्क *m.* C. *a.* अशा प्रवासाचा हक्क देणारा (परवाना किंवा तिकीट). *Commu'tative* *a.* *Commū'tatively* *adv.* *Commū'tator* *n.* (*Elect.*) विद्युत्प्रवाह उलट दिशेला लावण्याकरितां विद्युद्यंत्राला लावलेलें उपकरण *n.*, परिवर्तक *m.*, (परिवर्तयति इति परिवर्तकः). *Commut'ual* *a.* (R.) एकमेकांचा, अन्योन्य, परस्पर. *Angle of Commutation* *astron.* कोणताहि ग्रह आणि स्पष्ट सूर्य ह्यांच्या क्रांतिवृत्तांमधील अंतर *n.*, स्थानीयान्तरकोन *m.*

Comose (kō'mōs) [L. *coma*, hair.] *a. bot.* केंसाळ (बी), सकेश, सशिख, शिखावत् (उ. मांदार, हरणदोडी, कावळी, वगैरे).

Compact (kom-pakt') [O. Fr. *compactate*, compacted.]

L. compactus p. p. of compingere, to join or unite, from com & pangere, pectum, to fasten, to unite.
 "That is compact of which the particles are densely close, or the component parts so arranged as to occupy little comparative space. It is opposed to diffuse, disjointed and flabby."] *a. firm*
 दृढ, घट्ट (loosely), जंजीरबंद (loosely), दाट (loosely), सांद्. २ *Mitt n.* (with of) (चा) केलेला, बनविलेला; as, "A wandering fire C. of unctuous vapor." ३ *close-set, thick-set* ताठर (loosely), आटोपसर, सुटसुटीत, खुटखुटीत, जंजीरबंद (loosely), कणखर, संहत. ४ *not diffuse* आटोपशीर, सुसंबद्ध, सुप्रयुक्त, साररूप. *C. v. t.* आटोपशीर-घट्ट-दृढ-दाट-घन करणे. २ घट्ट-आटोपशीर बांधणे, संबद्ध करणे. *Compact'ed a.* आटोपसर-घट्ट-केलेले-बांधलेले. *Compact'edly adv.* *Compact'edness n.* *Compact'ly adv.* *Compact'ness n.* आटोपशीरपणा *m.*, घट्टपणा *m.*, घट्टपणा *m.* (loosely), घनता *f.* (loosely), निविडता *f.* २ सुसंहति *f.*, दृढसंधिता *f.* २ गोटीदारपणा *m.*, सुसंबद्धता *f.* *Compact'ion n.* आटोपशीर बांधणे *n.* २ वनीकरण *n.*, दृढीकरण *n.* *Compact'ure n.* *spens.* दृढ-बंधन *n.* *Compāge', Compā'ges n.* निरनिराळे भाग एकत्र जोडून केलेली रचना *f.* *Compact tissue anat.* See Tissue.

N. B.—Solid घट्ट, घन. Firm स्थिर, न हालणारा, Substantial पुष्टिदायक. Compact आटोपशीर, अविखलित.
Compact (kom'pakt) [*L. compactum, an agreement, from com & pacisci, to make a bargain.*] *n. agreement* बोली *f.*, समय (S) *m.*, तह *m.*, करार *m.*, नियम *m.*, ठराव *m.*

N. B.—Agreement तोंडी किंवा लेखी केलेला ठराव. Contract or Covenant करार. Compact जमातीचा-गांव-कीचा ठराव; या ठरावाची अम्मलवजावणी कायद्यानें होऊं शकत नाही. Bargain मौदा.

Companion (kom-pan'yun) [*L. con, together & panis, bread. See Pantry. Companion ह्याचा रूढार्थ सुखदुःखाचा साथीदार असा आहे.*] *n. one who accompanies another* बरोबरचा, सहायायी, संगती, सोबती, सहचर, सहगामी, अनुचर. २ साथी, सोबती, साथीदार, संगती, सांगाती, गडी, सवंगडी. ३ *friend* सखा, खेळामेळीचा, सहवासी, मित्र, स्नेही, दोस्त. ४ (अगदीं खालच्या प्रतीचा) कनिष्ठ उमराव *m.* ५ ज्याला मित्रभावानें वागवितात असा घरच्या दरजाचा चाकर *m.*, स्नेहासारखा चाकर *m.*, सखा *m.* [FEMALE C. परिचारिका. २ सखी.] *C. v. t. (R)* सोबत करणे, बरोबर जाणे. *C. a.* संगतीचा, बरोबरीचा, स्नेहाचा. *Compan'iable a.* (obs.) सहवासनीय. *Compan'ionable a.* सहवासयोग्य-पात्र. *Compan'ionableness n.* *Compan'ionably adv.* *Compan'ioned a.* संगती असलेला. *Compan'ionhood, Compan'ionary n.* *Compan'ionless a.* *Compan'ionship n.* सोबत *f.*, संगत *f.*, संग *m.*, माहचर्य

n. समागम *m.* दोस्ती *f.* स्नेह *m.* मैत्री *f.* ३ संगती *f.* साधीपणा *m.* गडी *m.* ३ सख्य *n.* सखित्व *n.* साहाय्य *n.* &c. [CLOSENESS OF C. जवळीक *f.* IN CONSTANT OR CLOSE C. गट्टींत, नित्यसहवासंत, संगेंसंगें (*collog.*).]

N. B.—Associate सखा, *m.* गडी *m.* Companion—सोवती, *m.* संगती *m.* Comrade—खेळगडी *m.* Mate—सहचर *m.* री. *f.* Partner—भागीदार *m.* वांटेंदारी *m.*

Companion (*kom-pān'yun*) *n. naut.* जहाजाचे खालचे मजल्यांत उजेड पाडण्याकरितां केलेलें झांकणाचें सहाणें २ कॅबिनीच्या जिन्द्यावरील लांकडी छपर *n.* Companion ladder *n. naut.* जहाजावरील मजल्यांतून कामदारांच्या हापिसांत जाण्याची शिडी *f.* Companion-way *n. naut.* गलबताच्या मजल्यावरून खालीं कॅबिनींत जावयाचा जिन्दा *m.* Companion-hatch *n.* कॅबिनीकडे जाणाऱ्या जिन्द्यावरील लांकडी छपर *n.*

Company (*kum'pa-ni*) [*M. E. companie-O. Fr. companie—L. com, together and panis, bread.*] *n.* मंडळी *f.* मंडल *n.* टोळी *f.* जथा *m.* झुंड *f.* २ *a party of persons assembled for social intercourse* सभा *f.* बैठक *f.* चार मंडळी *f.* ३ *fellowship, companionship* संगति *f.* संगत *f.* संग *m.* समागम *m.* सोबत *f.* साहचर्य *n.* साथ *f.* ४ *guests or visitors in distinction from the members of the family* पाव्हणे मंडळी *f.* पाहुणे मंडळी; *f.* as, "To invite company to dinner." ५ स्नेही-मंडळ *n.*; as, "To thee and thy company I bid a hearty welcome." ६ *a firm, a corporation* कंपनी *f.* फड *m.* मंडळी *f.*; as, "the East India Company, an Insurance Company, a Joint-stock Company." ७ पेढीचे-दुकानचे-कंपनीचे भागीदार *m. pl.* ८ नाटक-मंडळी *f.* नाटककंपनी *f.* ९ *the crew of a ship including its officers* जहाजावरील अंमलदार व खलाशी; as, A whole ship's company. १० *mil.* कंपनी *f.* रेजिमेंटची तुकडी (निदान १०० भाणसांची). *C. v. t. (obs.)* (ची) सोबती करणें. *C. v. i.* (शीं) सोबत-संगत धरणें; as, "Men which have companied with us all the time." [ADDRESS IN C. सभा-चातुर्य *n.* सभापांडित्य *n.* वाक्पाठव *n.* BOLD OR CONFIDENT IN C. सधाधीट, सभाशर. BOLDNESS OR CONFIDENCE IN C. सभाधैर्य *n.* THE GRACE OR ORNAMENT OF A C. सभारत्न *n.* सभादीप *m.* SUITABLE TO A GOOD C. सभ्य, सभोचित. TIMID OR DIFFIDENT IN C. सभाभीश *m.* TIMIDITY OR DIFFIDENCY IN C. सभाभीरुत्व *n.* BAD C. दुष्ट-दुर्जन-असत्-खल-दुःसंग *m.* कुसंगति *f.* GOOD C. साधु-सु-सत्-संगति-समागम *m.* IN THE C. OF संगतीं, संगें *with g. of. o.* VIRTUE OF C. संगतगुण *m.* BAD C. LEADS TO RUIN असंगाशी संग प्राणाशी गांठ. TO BEAR OR KEEP C. WITH संगत-सोबत करणें-धरणें.]

Compare (*kom-pār'*) [*L. com, together, & parare, to make equal, from com + par (equal).*] *v. t.* (भेदाभेदपरीक्षणार्थ) तुलना *f.* करणें *with g. of*

०., तुलना *f* सुकावला *m*-रुजुवात *f* करणें-पाहणें *with g. of ०.*, जोडणें, जोडून पाहणें, तुळणें, ताळा *m*. पाहणें *with g. of ०.* मिलवून-लावून-ताडून पाहणें, रुजू घेणें.
 २ (*R.*) उपमा *f* देणें, तुलना *f* बरोवरी *f* करणें तुळणें, तौलणें. ३ *gram.* to form the comparative or superlative degree of (श्रेष्ठता-कनिष्ठता दाखविण्याकरितां) विशेषणाचा व क्रियाविशेषणाचा तारतम्यभाव दाखविणें. *C. v. i.* (शीं) सागळें असणें. २ (शीं) साम्य *n*- बरोवरी *f* करणें. *C. (obs.)* बरोवरी *f* तुलना *f*. *Com'parable a.* तुलना करण्याजोगा, मिलवून पाहायाजोगा-जोगता, तुळायोजोगा, तुलनाह, तुलनापात्र. २ उपमा देण्याच्या योग्यतेचा, तुळण्याजोगा, तुळायोजोगा, उपमेय. *Com'parableness n.* तुलनाहता *f*. *Com'parably adv.* *Compar'ative a.* तुलने-उपमेसंबंधीं. २ अवाधिसाकांक्ष, अवाधिसापेक्ष, अन्यापेक्ष, सापेक्ष. ३ *gram.* तर-भावदर्शक, अधिकता किंवा न्यूनतादर्शक. ४ तुलनादर्शक, तुलनात्मक; *as, C. Anatomy* तुलनात्मक शारीरशास्त्र. *Compar'atively adv.* तारतम्य पाहिलें असतां, बरोवरी केली असतां, मिलवून पाहिलें असतां, तारतम्यानें, सापेक्षतेनें. *Com'pared a.* तुलना केलेला, जोडून-ताडून पाहिलेला. २ तुळलेला, उपमित, तुलित. *Com'parate n. (in logic)* उपमा-दोपमेयांपैकीं एक, उपमान किंवा उपमेय ह्यांपैकीं एक. *Com'paring n.* तुलना करणें, &c. *Compa'rison n.* तुलना करणें, सुकावला *m*, रुजुवात *f*, तुलना *f*, उपमा *f* [*STANDARD OR MEASURE OF C.* उपमान *n*, अवाधि *m*. *TO STAND A C. WITH* तुलनेस *n*. उतरणें.] २ तुलना *f*, उपमा *f*. ३ तर-भावदर्शक किंवा तम-भावदर्शक विशेषणाचें रूप देणें. ४ *illustration* उदाहरण *n*, उपमा *f*, दाखला *m*, दृष्टांत *m*. [*SUBJECT OF C.* उपमेय *n*.] ५ *capacity or possibility of being compared* बरोवरी *f*, तुलना *f*, तुल्यभाव *m*; *as, Is there any C. between them or in the phrases without comparison, out of all comparison, beyond comparison &c.*

Compartment (*kom-pärt'ment*) [*Fr. compartiment-L. pars, partis, a division.*] *n.* वर *n*, पूड *n*, खण *m*, दालन *n*, भाग *m*, खंड *m*, विभाग *m*, अंश *m*. २ आगाडीच्या डब्याचा खण *m*. ३ शाला *f*; *as, "Singing C."* संगीतशाला *f*. ४ कोष्टक *n*. ५ कक्षा *f*.

Compass (*kum'pas*) [*Fr. compas.-L. L. compassus, a circle, prop., a stepping together, from com and passus, a pace or step.*] *n.* circumference, घेरा *m*, घेर *m*, परिधि *m*, वेढ *m*, परिघ *m*. २ *circuitous route* चक्र *f*, फेरा *m*, गिरकांडा *m*, गिरकांडी *f*, गरका *m*, वळसा *m*. [*TO FETCH A C.* फेरा करणें-घालणें, गिरकांडा *m*-फेरा *m*-वळसा *m*-गरका घेणें-मारणें, घिरटी *f* घालणें.] ३ *capacity* पोट *n*, अवकाश *m*, कव *f*, कवळ *n*, खातें *n*. ४ *range, sphere* आटोका *m*, आवांका *m*, पोहोंच *f*, धांव *f*, पंथ, विषय (*S*) *m*, टप्पा *m*, मारा *m*. ५ (*of the voice or instrument*) फेर *m*, घर *n*. ६ (*of mariners*) होका

m, होकायंत्र *n*, मच्छयंत्र *n*. [POINTS OF THE C. होकायंत्रांतील दिशादर्शक बिंदू-दिशा *f*. दिग्बिभाग *m*. THE EIGHT POINTS ARE अष्टदिशा *f*. *pl*. AND WITH INCLUSION OF THE *Zenith* AND *Nadir* दशदिशा *f*. THE MINOR OR REMAINING POINTS ARE—उप-दिशा *f*; विदिशा *f*. *pl*. THE POINTS COLLECTIVELY ARE:—दिग्चक्र *n*. DETERMINING THE POINTS OF THE C. दिग्साधन. BUILDING OPEN TO ALL THE POINTS OF A C. सर्वतोभद्र. TO BOX THE C. दिक्कथन करणे.]
 ७ *compasses* कैवार *m*, कर्कडक *m*, कंपास *m*. (वर्तुळ वगैरे काटण्याचा). ८ मर्यादा *f*; हद्द *f*, मंडळ *n*, घेरा *m*. ९ चिन्तार *m*, परिज्ञाप *n*. C. *v. i.* to go about or entirely round प्रदक्षिणा घालणे, (घ्या) सभोवती फिरणे, वलसा-गिरका घालणे. २ (with about, round) to encircle घेरणे, वेढणे, वेष्टणे, घेरा *m*-वेडा *m*. घालणे. ३ to accomplish, to attain साधणे, शर करणे, प्राप्त करून घेणे, सिद्ध करणे, संपादन करणे. ४ (*law.*) to purpose, to intend, to devise मनांत योजणे, युक्ति योजना-वेत करणे *g. of o.* Com'passable *a*. संपादन करण्यास योग्य, साध्य. Com'pass-card *n*. होकायंत्राची तयकडी *f*. Com'passing *a*. वांकलेला, बक्र, वांकदार. Com'pass-plane *n*. (लांकडे साफ करण्याचा) वांकाचा बैठा रंधा *m*, (खालचे वाजूस) कूर्मपृष्ठाकार व वांकदार रंधा *m*. Com'pass-saw *n*. लांकूड दाटोळें कापण्याची निरुंद करवत *f*. Com'pass-tim'ber *n*. जहाजे वांधण्याच्या उपयोगाचें वांकदार लांकूड *n*. Com'pass-win'dow *n*. वांकदार-अर्धवर्तुळाकार खिडकी *f*; वांकाची खिडकी *f*.

Compassion (kom pash'un) [L. *com*, with & *pati*, *passus*, to bear, to suffer; lit. suffering with another. Thus compassion means fellow-feeling.] *n*. अनुकंपा *f*; करुणा *f*; दया *f*; कळवळा *m*, माया *f*; कृपा *f*; कारुण्य *n*. C. *v. t.* (*obs.*) अनुकंपा *f*. करणे. Com'passionable *a*. अनुकंपा-दया-कृपा-पात्र. Com'passionate *a*. *sympathetic*, *merciful* अनुकंपेचा, अनुकंपायुक्त, दयार्द्र, दयाळू, दयाशील, दयावान्, करुणार्द्र, मायाळू, कृपाळू, कृपावंत. Com'passionate *v. t.* to have compassion for, to sympathise with अनुकंपा-दया-करुणा करणे. Com'passionately *adv.* अनुकंपेनें, दया करून, दयापूर्वक, कळवळ्यानें. Com'passionateness *n*. अनुकंपा *f*; कारुण्य *n*, सदयता *f*. Com'passionating *a*. Com'passionless *a*. निष्टुर, निर्दय.

N. B.—Mercy दया, कृपा, Compassion अनुकंपा, Commiseration कळवळा, Pity करुणा, कीर्त, Sympathy सहानुभूति, Condolence समदुःखता, अनुशीचन.
 Compatible (kom-pat'i-bl) [L. *com*, with & *pati*, to suffer.] *a*. (usually followed by *with*) *con-*
sistent जुळायाचा-जोगा-जोगता, जमायाचा-जोगा, अवि-
 रूद्ध, अनुरूप, सुसंगत. Compatibil'ity, Compat'i-
 bleness *n*. सुसंगतता *f*, विरोधाभाव *m*, अनुरूपता *f*.

योग्यता *f.* सिलाफ *m.* Compatibility *adv.* जुळेसा रीतीने, अनुरोधाने, विरोधाभावपूर्वक.

N. B.—Compatible सुसंगत, Consistent सुसंगत. Consistent denotes internal harmony of a thing with its several parts or its harmony with another or harmony with itself at different times. Compatible denotes an extraneous relation of one thing to another or of two to each.

Compatriot (kom-pā'tri-ot) [Fr. *compatriote*.—L. *com*, with & *patriota*, a native; See Patriot and *cf.* Copatriot.] *a.* एकदेशीय, एकराष्ट्रीय. *C. n.* एकदेशीय, एकदेशी, एकदेशनिवासी, एकदेशस्थ. *Compatriotic a.* Compatriotism *n.* एकदेशस्थता *f.* एकराष्ट्रीयता *f.*

Compeer (kom-pēr') [L. *com*, with & *par*, equal.] *n.* an equal समवयस्क, बरोबरीचा-भनुष्य, समानपदस्थ; as, "His C. in arms." २ a comrade, a mate सोबती *m.*, संगानी *m.*, मित्र *m.* *C. c. t.* (*obs.*) (*Shakes.*) to match बरोबरी करणे.

Compel (kom-pel') [L. *compellere*, *compulsum*, to drive together; hence *compulsion*, *compulsory* &c.] *v. t.* to necessitate either by physical or moral force, to force or constrain भाग पाडणे, (वर) बळजोरी *f.* बलात्कार *m.*-जोर *m.*-जोरा-जोरी करणे-चालविणे, बळ-बळजोरीने करवणे-करवून घेणे, सक्तीने लावणे-योजणे-प्रवर्तविणे, नाकी वेसण घालून or टोंचून करविणे, सक्ती *f.* करणे, बलात्काराने करविणे, जरूर पाडणे, जोर चालविणे, सक्तीने करविणे. २ (*R.*) जवरीने-बलात्काराने घेणे; as, "Commissions which compel from each the sixth part of his substance." (*Shakes.*) ३ to force to yield, to overpower वांकण्यास लावणे, बस करणे, (च्या) आधीन करून घेणे; as, "Easy sleep their weary limbs compelled." ४ to unite in a crowd or company (*Latinism*) एकत्र करणे; as, "In one troop compel." *C. v. i.* (बळजोरीने) बळ-स्वाधीन करणे; as, "If she cannot entreat, I can compel." *Compelling pr. p.* *Compelled' pa. p.* *Compel'able a.*

Compellation (kōm-pel-ā'shun) [L. *compellare*, to address, to accost.] *n.* styles of address or salutation, an appellation औपचारिक नांव *n.*, टोपण नांव *n.*, अभिधान *n.*, पोपाकी प्रतिष्ठित-नांव *n.*, बाहते-बोलावते नांव *n.*; as, "He useth this endearing C., my dear children." *Compel'lative a. & n.* Same as compellation.

Compend (kom'pend) [L. *com*, together & *pendere*, L. Fr. *compendium*, to weigh.] *n.* an epitome, a summary सारग्रंथ *m.*, सारसंग्रह *m.*, संक्षिप्तग्रंथ *m.*, सारांश *m.* *Compen'dious a.* abridged, condensed थोडक्यांत आणलेला, संक्षेपाचा, सारभूत, संक्षिप्त, संक्षेपरूप. *Compen'diously adv.* संक्षेपाने, थोडक्यांत, संक्षेपेंकरून, समासतः, समासेंकरून. *Compen'dious-*

ness n. संक्षेप m, संक्षिप्तता f. Compendium n.

सारग्रंथ m. &c.

N. B.—Compendium संकलन, विषयसंक्षेप, विषयसार.
Abridgement संक्षेप, ग्रंथसंक्षेप.

Compensate (kompen'-sāt or kom-pen'-sāt) [L. com
con, together & pensare, pensatum, to weigh.] v. i.
to remunerate, to recompense (नुकसान n-) भरणें-भरून
देणें, भरपाई f. करणें, मोबदला-मजुरा देणें, हानिपूरण n.
करणें; as, "To C. a labourer for his work." २ to
make up for, to make amends for बरोबर-समतोल
होणें, बरोबरी f. करणें, योग्य मोबदला देणें. C. v. i.
(with for) to supply an equivalent, to make
amends भरून काढणें; as, "Nothing can C. for the
loss of reputation." Compensā'tion n. equivalent
given for loss नुकसानीची भरपाई f, नुकसानीबद्दल
दिलेला पैसा) m- एवज m. देणें, हानिमूल्य n, तूट भरून
काढण्याकरितां दिलेला पैसा m; as, Exchange com-
pensation given to European officers हुंडणावल f,
खुट f, खोट f (in the sense of खूट भरून काढण्या-
करितां दिलेला पैसा). Compen'sative, Compen'satory
a. हानिपूरक, &c. Compensater-or n. तोटा भरून
देणारा, क्षतिपूरक, हानिपूरक.

Compete (kom-pēt') [L. con & petere, to seek.] v.
i. to vie with चढाओढ करणें, स्पर्धा करणें, चढीवर चढ
करणें. Competi'tion n. emulous contest or rivalry
चढाओढ f, स्पर्धा f, अहमहमिका f, हेवा m, प्रतिस्पर्धा
f, चढाचढी f. Competi'tive a. चढाओढीचा, स्पर्धेचा.
Competi'tor n. rival प्रतिस्पर्धी m, प्रतियोगी m,
प्रतिपक्षी m, स्पर्धी m. Competi'tory a. चढाओढ
करणारा.

Competent (kom'pe-tent) [L. com, with & petere, to
seek.] a. qualified for पुरता, पुरेसा, समर्थ, लायक,
योग्य, उपयुक्त, कार्यक्षम, अखत्यार-अधिकार असलेला.
२ (R.) except in legal usage वास्तविक सत्तेचा-अधि-
काराचा. Com'petence, Com'petency n. पुरतेपणा
m, पूर्तता f, सामर्थ्य n, लायकी f, योग्यता f, उपयुक्तता
f, कार्यक्षमता f, क्षमता f. २ sufficiency without
excess निर्वाहापुरतें धन n, द्रव्यानुकूल्य n, त्यागाभोगा-
पुरता पैसा, ताजी रोटी (fig). ३ law सत्ता f, अधिकार m,
योग्यता f. Com'petently adv. पुरता, कार्यापुरता, का-
र्याकारण. One that enjoys competence खाजन पिजन
सुखी, सुखवस्तु, घरचा सुखी, निर्ददा (ता) त, खातापिता.

Compile (kom-pīl') [Fr. compiler.-L. compilare, to
plunder, to pillage, from com & pilare, to plunder.]
v. i. to collect together and re-arrange संग्रह m- संग्र-
हण n. कर्णें g. of o., एकवटणें, संकलन करणें. २ सं-
ग्रहग्रंथ m. करणें, निरनिराल्या ग्रंथांतून एक नवीन
रूपाचा ग्रंथ तयार करणें. ३ (obs.) to write, to compose
लिहिणें, रचणें, बनवणें. Compilā'tion, Compile'ment
n. संग्रह करणें n, संग्रह m, संग्रहण n. २ निर-
निराल्या ग्रंथांतून एक नवीन रूपाचा ग्रंथ तयार करणें.

३ thing compiled संग्रह *m.*, संग्रहग्रंथ *m.* Compiler
Com'pilator *n.* निरनिराख्या ग्रंथांतून एक नवीन ग्रंथ
तयार करणारा, संकलनकर्ता, संग्रहकर्ता, संग्राहक.

Com'placent (kom-plā'sent) [L. *complacens*, very
pleasing, from *com*, and *placere*, to please.] *a.*
समाधानाचा, समाधानयुक्त, संतोषाचा, संतोषयुक्त, खुश-
दिल, प्रसन्नचित्त, प्रीतात्मा. २ सभ्य, भला, सुशील.
Complā'cence, -cy *n.* pleasure, or satisfaction in
one's own condition or doings समाधान *n.*, संतोष *m.*,
खुशाली (loosely) *f.*; as, "The inward C. we find
in acting reasonably and virtuously." २ pleasant-
ness of temper or mien स्वभावाचा गोडपणा *m.*,
भलाई *f.*, सौजन्य *n.*, भीडस्तपणा *m.* ३ the cause of
pleasure. सुखास कारण *n.* Complacently *adv.* संतो-
षानें, समाधानानें, संतोषपूर्वक, सुखानें.

Complain (kom-plān') [Fr. *complaindre*.—L. *L.*
con & *plangere*, to beat one's breast or head in
sign of grief, to lament aloud.] *v. i.* (with *of*) to
murmur कुरकुरणें. २ to lament रडणें, विव्हळणें,
खेद करणें, (असंतोष) कळविणें, विलाप-दुःखोद्गार का-
ढणें, दुःख करणें, हायहाय करणें, रडगाणें गाणें. [To C.
FEEVISHLY किरकिर-पिरपिर करणें, किरकिरणें.] ३ (with
of) to make a formal accusation तकरार *f.* करणें,
फिर्याद करणें-ठोकणें, नालस्ती करणें-सांगणें, दाद ला-
वणें, अभियोग करणें, तोहमत घेणें, गिळ्या करणें, आरोप
करणें. ४ (of pain) दुखणें-रोग आहे असें सांगणें,
कण्हणें, कुंथणें, कुथणें. Complain'ant *n.* law. वादी,
फिर्याद करणारा, फिर्यादी. २ पूर्ववादी, भाषावादी (?),
अग्रवादी, पूर्वपक्षी. Complain'er *n.* दुःख करणारा,
रडणारा, किरकिरा, पिरपिरा. [SOME TERMS FOR
A PERSON EVER COMPLAINING ARE:—रडका, रडवा,
रड्या, रडतोंड्या, रडतराऊत AND FOR A FEMALE
रडतलक्ष्मी, रडतपार्वती, रडतगौरी, रडवी.] Complain'-
ing *a.* किरकिरा or -न्या, पिरपिरा or -न्या C.
v. n. रडणें *n.* विव्हळणें *n.* Complain'ingly *adv.*
Complaint' *n.* रडणें *n.*, विव्हळणें *n.*, विव्हळ *m.*, खेद *m.*,
विलाप *m.* २ cause of complaining दुःखास कारण *n.*,
दुःखहेतु *m.*, दुःख *n.*, रड *f.*, गान्हाणें *n.* ३ *malady* रोग
m., दुखणें *n.*, दरद *f.*, व्याधि *f.*, पीडा *f.* ४ (a) law. charge
वाद *m.*, पूर्वपक्ष *m.*, आक्षेप *m.* फिर्याद *f.* (b) दाद *f.*
५ कागाळी *f.*, कुरकुर *f.*, गान्हाणें *n.*, गिळ्या *m.* [PEEVISH
COMPLAINT किरकिर, पिरपिर, कुरकुर. PITEOUS COM-
PLAINT रडगाणें. A STRING OF PITEOUS COMPLAINTS
रडकथा *f.*, कपाळकहाणी *f.*] ६ कागाळी *f.*, दाद *f.* To
go or come to lodge a C. फिर्याद जाणें-घेणें.

Complaisant (kom-plā-zant) [Fr. *complaisant* *p. p.*
of *complaire*, to acquiesce in order to please:—L.
complacere, to be very pleasing to.] *a.* disposed to
please, obliging, politely agreeable गोड स्वभावाचा,
आपल्यापेक्षां खालील दर्जाच्या मनुष्याशीं—दुसऱ्याशीं
मिळून वागणारा, बोलून चालून गोड, उपयोगी, भिडस्त,

परोपकारी, सत्कारी, गोडवोल्या, सुशील. Com'plaisance
n. compliance with or deference to the wishes
of others, obligingness, courtesy, politeness गोड-
वोल्या स्वभाव *m.* दुसऱ्याशीं गोडीनें वागण्याचा स्वभाव
m. परोपकारीपणा *m.* सौजन्य *n.* आदरशीलता *f.*
गृहस्थपणा *m.* गृहस्थागिरी *f.* Com'plaisantly *adv.*
गोडवोल्या स्वभावानें, भिडस्तपणानें, आदरशीलतेनें.
Com'plaisantness *n.*

N. B.—Complaisance means a desire to comply
with the wishes of others and is generally used of
those who have authority or power on their side.

Complement (kom'ple-ment) [L. *com*, & *plere*, to
fill. See Complete.] *n.* a quantity completing पुरवणी
f. पूरण *n.* भर *f.* भरती *f.* भरण *f.* २ that which fills
up or completes as to make a symmetrical whole
भरती *f.* भरगत *f.* भरतें *n.* भरणा *m.* भर *f.* भरताड *f.*
भरतळ *n.* पुरवणी *f.* पूरण. ३ पूरक-कोटि अंक *m.* वस्तु *f.*
[C. OF AN ARC TO 90° कोटि *f.* C. OF A SEGMENT
पीठ *f.*] C. *v. t.* (R.) उणेपणा भरून काढणें, अपूर्ण
पूर्ण करणें. Complement'al *a.* भरीचा, भरतीचा, पुर-
वणीचा, पूरक. Complement'ary *a.* पुरवणी करणारा.
C. ANGLE SEE ANGLE. Complement'ary Colours,
see Colour. The Complements of a parallelogram.
पूरक समांतरभुजचौकोन.

Complete (kom-plēt') [L. *com*, *con*, together & *plere*,
pletus, to fill cf. Sk. पृ, to fill.] *v. t.* to fulfil, to
perfect, to finish संपूर्ण करणें, भरती *f.* पूर्णता *f.* करणें,
पुरें करणें, पूर्णता *f.* करणें, पुरा-पुरता करणें. २ to
execute fully तडीस नेणें, सिद्धीस शेवटास नेणें, संपविणें,
भरणें, पूर्ण-पुरा करणें. C. *a.* entire, perfect, finished
पूर्ण केलेला, पुरा, पुरता, पूर्ण, परिपूर्ण, संपूर्ण, समग्र,
अखिल, निःशेष, अन्यून. २ executed fully, accomplish-
ed पूर्ण केलेला, पुरा, पुरता, समाप्त, संपूर्ण, खलास,
निर्वृत्त. (S) ३ (a period or term) भरलेला, पूर्ण-पुरा
केलेला. Complēt'able *a.* पुरें करण्याजोगा. Completed
a. see Complete. Complete'ly *adv.* पूर्णपणें, अगदीं,
सर्वथा, संपूर्ण रीतीनें. Complete'ness *n.* पुरेपणा *m.*
पूर्णता *f.* परिपूर्णता *f.* संपूर्णता *f.* परिपूर्ति *f.* २ पुरेपणा
m. समाप्ति *f.* Complē'tion *n.* पूर्ण करणें *n.* पुरवणूक *f.*
भरती *f.* पूरण *n.* परिपूरण *n.* पुरेपणा *m.* परिपूर्णता *f.*
पर्याप्ति *f.* परिपूर्ति *f.* परिपाक (?) *m.* निःशेषता *f.* २
सिद्धता *f.* समाप्ति *f.* निर्वृत्ति (S) *f.* संसिद्धि (?) *f.*
संपूर्णता *f.* पुरेपणा *m.* Complēt'ive, Complēt'ory *a.*
भरीचा, भरतीचा, पूरक. To be completed भरणें; as,
"The month is C." महिना भरला आहे. To draw to
completion पुरा झाल्यामुळें आकारास येणें.

N. B.—Completion परिपूर्णता, संपूर्णता. Consumma-
tion संसिद्धि, पर्यवसान, परिपाक.

Complex (kom'pleks) [L. *complexus*, *p. p.* of *com-*
necti, to entwine around, from *com* & *plectere*, to

twist; akin to *plicare*, to fold. Complex is opposed to simple, and in complex the want or absence of order is the principal idea.] *a.* मिश्र, अनेकवस्तुघटित, संकीर्ण, संमिश्र. २ *complicated* गुंतागुंतीचा, घोंटाळ्याचा, गहन. ३ क्लिष्ट, संकीर्ण. *C. n.* मिश्रण *n.*, गुंतागुंत *f.* *C. v. t.* गुंतवणे, गुरफटवणे, गुंतागुंत करणे. *Complex'edness*, *Com'plexness*, *Complex'ity n.* संकर *m.*, अनेकवस्तुघटितत्व *n.* २ गुंतागुंत *f.*, घोंटाळा *m.*, मिश्रता *f.* *Com'plexly adv.* *Complex'us n.* मिश्रपद्धत *f.* २ पाठ आणि डोकें यांच्यामधील मानेचा रुंद स्त्रायु *m.*, अधिग्रीव स्त्रायु-पेशी. *Complex fraction math.* भिन्नभागजाति अपूर्णक, मिश्र अपूर्णक. *Complex number math.* संकीर्णसंख्या; as, "a + b $\sqrt{-1}$ is a complex number." *Complex sentence* मिश्र वाक्य.

Complexion (kom-plek'shun) [Fr. *complexion*, appearance.-L. *complexionem*, a comprehending compass, habit of body, complexion, from *com.* & *plexere*, *plexus*, to plait. The sense-history of this word is: Originally in the physiology and natural philosophy of the middle ages, it meant the combination of supposed qualities (cold or hot, and moist or dry) in a certain proportion, determining the nature of a body; next it meant the combination of the four humours of the body in a certain proportion, or the bodily habit attributed to such combination; next it meant temperament; now it means the natural colour showing the temperament or bodily constitution.] *n.* the colour of the skin esp. of the face अंगकांति *f.*, मुखवर्ण *m.*, अंगवर्ण *m.*, रंग *m.*, वर्ण *m.*, वाण;*m.*, as, "Tall was her stature, her complexion dark." २ *fig.* the general appearance or aspect देखावा *m.*, डौल *m.*, स्वरूप *n.*, रूप, *n.*, स्वभाव *m.*, आकार *m.*, as, "The C. of the sky, The C. of the news." ३ (*Shakes.*) *bodily constitution* प्रकृति *f.*; *Complex'ional a.* प्रकृतीचा, स्वभावाचा, अंगवर्ण-कांतिसंबंधाचा. *Complex ioned a.* अमुक एक तऱ्हेचा वर्ण किंवा स्वभाव असलेला. *Complex'ionless a.* रंग-वर्णहीन, फिकट.

Compliance (kom-pli'-ans) [Formed with Fr. suffixes *ance*, *ant*, from the verb to *comply* which, however, is not of Fr. origin. See *Comply.*] *n.* मान्य करणे *n.*, कबूल करणे *n.*, स्वीकार *m.*, रुकार *m.*, मान्यता *f.*, अनुवर्तन *n.*, संमति *f.*; as, "Ready C. with the wishes of the people." २ *civility*, *complaisance* अनुवृत्ति *f.*, अनुरोध *m.*, वश होण्याचा स्वभाव *m.*; as, "A man of few words and of great Compliance." *Compli'able a.* विनेय, मान्य-कबूल होण्याजोगा, दळण्यासारखा, वश्य. *Compli'ancy n.* same as *Compliance.* *Compli'ant a.* वश होण्याचा स्वभाव असलेला.

[To MAKE C. वधयिणे.] २ अनुरोधी, अनुवर्त्ती, सानुनय.
Compliantly adv. To yield compliance to वधणे.

Complicate (kom'pli kāt) [L. con, together & plicare, to fold.] v. t. or v. i. घोंटाळवणे, गुंतवणे, गुरफटवणे, गुंतागुंत करणे, गुंतागुंता f. करणे, संकर करणे. C. a. गुंतवलेला, गुंतागुंतीचा, घोंटाळ्याचा, संश्लिष्ट, संमिश्र, जटिल, गुंफागुंफाचा, गुंतवळीचा. २ bot. दुसटलेला, पुटित, गुणोक्त. Com'plicacy n. गुंतागुंत f, गूडता f, मिश्रता f, गडबड f, घोंटाळा m. Com'pliated a. Complicā'tion n. गुंतवणे n, गुरफटणे n, गुरफटा m, गुंतवळ f, गुंतागुंत f, गुंताड f, गोंधळ m, घोंटाळा m, जाळें n, गुंताडा m. २ med. संकर (of disease), अनेकरोगसंकर m, संकरण n. [उपद्रव IS A TECHNICAL WORD IN SANSKRIT MEDICAL WORKS FOR COMPLICATION.] Complicative a. गुंतणारे, गुंतविणारे. Com'plicately adv. Com'pliateness n.

Complice (kom'plis) [Fr. complice, a confederate.] n. (Shakes.) बदकर्मोतील मिलाफी, साथीदार. Complicity n. सामिलपणा m, मिलाफीपणा m.

Compliment (kom'pli-ment) [Fr. compliment.-It. complimento, civility.-It. complire, to finish. L. complere, to fill up. This word literally means that which goes to complete the gentleman.] n. an expression by word or act of approbation, regard, confidence, civility or attention स्तुतिवाद m, स्तुतिवचन n, स्तुतिवाक्य n, आदरवचन n, प्रशंसा f, स्तुति f, श्लाघा f. २ a ceremonious greeting शिष्टाचारदर्शक वचन n-शब्द m; as, रामराम m (among Hindus other than Brahmins), सलाम m (among the Muhamadans), जयगोपाळ m, जयगुरु m, नमस्कार (among the Brahmins). C. v. t. to praise वाखाणणे, स्तुति करणे, शाबासकी देणे. २ रामराम-नमस्कार-सलाम करणे. C. v. i. वाखाणणी करणे, शाबासकी देणे, नमस्कार करणे. as, "I make the interlocutors, upon occasion, to compliment with one another."

Com'plimental, Com'pliment'ary a. स्तुतीचा, स्तुतिवाचक, स्तुतिबोधक. २ आदराचा, आदरदर्शक-सूचक, औपचारिक, उपचाराचा. Compliment'er n. स्तुति करणारा. २ नमस्कार करणारा. Compliments of the season कालोचित अभीष्ट शुभवचनें, प्रासंगिक अभीष्ट शुभवचनें. Hollow, poor, empty compliments कोरडा आदर, वायफळ स्तुति. Interchange of Compliments नमस्कार-चमत्कार होणे. Left-handed compliments बाहेरून दिसण्यांत स्तुतिदर्शक परंतु अर्थाला उलट असं भाषण, शालजोडींतले (जोडे), व्याज-स्तुति. To make one a compliment (ची) उत्तम रीतीनें वाखाणणी करणे. To make one's compliments to उपचाराचा रामराम-नमस्कार करणे. To pay or present one's compliment नमस्कार करणे-सांगणे.

Compline, Complin (kom'plin) [O. Fr. complie.-from L. L. completa, (prop. fem. of L. completus)]

the religious exercises which completes and closes the service of the day.] *n.* संध्याकालची प्रार्थना *f.*

Complot (kom'plot) [Fr. *complot*, a plot.-L. *complicium*. See Complicate.] *n.* plot, a conspiracy कट *n.*, कूट *m.* C. v. t. & v. i. कट *m.*-कूट *m.* करणें, ससलत *f.* करणें.

Comply (kom-pli') [It. *complire*, to fill up, to suit, also to use compliments, ceremonies or kind offices and offers. L. *complire*, to fill up. The L. *complire*, meant to fill up, to make up what is wanting, satisfy, satisfy the requirements or forms of courtesy. In the sense-development of comply in English, there has been a tendency to association with ply, Fr. *plier*,-L. *plicare*, to bend, so as to make bending to the will of another.] *v. i.* (followed by *with*) मानणें, कवूल करणें, रुकार देणें, स्वीकारणें, अनुवर्तन करणें. Comply'ing *pr. p.* Complied' *pa. t.* & *pa. p.* Complier *n.* मान्य-कवूल करणारा, स्वीकारणारा. २ वश होणारा. Comply'ing *a.* अनुवर्ती.

Component (kom-pō'nent) [L. *con*, together & *ponere*, to place.] *a.* अंशभूत, अवयवभूत, अंगभूत, घटक. C. *n.* a constituent part अवयवभूत-अंशभूत-अंगभूत पदार्थ *m.*, अंश *m.*, अंग *n.*, अवयव *m.*, घटक *m.* २ Compō'neny *n.* (R.) रचना, घटना *f.* Componen'tal *a.*

Comport (kom-pōrt') [Fr. *comporter*, to admit of, to allow, to endure.-L. *com*, together & *portare*, to carry.] *v. i.* (sometimes followed by *with*) to agree, to accord (शीं) सुसंगत असणें, शीं-मिलणें; *as*, "How ill this dulness doth C. with greatness." C. v. t. (with a reflexive pronoun) to conduct वर्तणें, वागणें; *as*, "Observe how Lord Somers comported himself." २ (*obs.*) सहन करणें. C. *n.* वर्तणूक *f.* वागणूक *f.*, चाल *f.*, आचार *m.* Comport'able *a.* यथायोग्य, व्यवहारयोग्य, अनुकूल, सुसंगत, उचित (*obs.*). Comport'ance *n.* वर्तणूक *f.*, आचरण *n.* Comportment *n.* वर्तणूक *f.*

Compose (kom-pōz') [Fr. *composer*, from *com* & *ponere*, to place. L. *com* & *ponere*, to place.] *v. t.* to put together, to make up एकत्र करणें, (चें) बनवणें; *as*, "Zeal ought to be composed of the highest degrees of all pious affections." २ to constitute अंगभूत होणें, बन (ना) वणें; *as*, "A few useful things composed their intellectual possessions." ३ to construct by mental labour रचणें, तयार करणें, जुळणें, कवन *n.* करणें, लिहिणें, ग्रथन करणें; *as*, To C. a sentence, a sermon. ४ to adjust, to regulate (तंडा) तोडणें, समेटणें, समेट-तोड करणें, समजूत करणें, गडबड-गलबा बंद करणें-मोडणें; *as*, To C. a quarrel. ५ व्यवस्थेने ठेवणें; *as*, "In a

peaceful grave my corpse C." ६ to tranquilize
 शांतवणें, शमविणें, निवविणें, शांत-स्वस्थ-स्थिर करणें,
 शम-शमन-शांति-उपशमन करणें, संतापहरण करणें;
 as, "C. thy mind, nor frauds are here contrived
 nor force designed." ७ print. ठसे-खिले-वर्णमुद्रा
 जुळणें. ८ to place in a proper state व्यवस्थेशीर
 ठेवणें, शिस्तवार लावणें. ९ mus. राग व संवादि पद्धती
 (harmony) च्या नियमाप्रमाणें चीज वसविणें, चिजेची
 (नवीन) स्वररचना करणें. Composed' a. केलेला,
 बनवलेला. २ रचलेला, रचित, घटित, ग्रथित, निर्मित,
 निबद्ध, प्रणीत. ३ शांतवन केलेला, शमित, समाश्वसित,
 समाहित. ४ sedate निरुद्धिन्न, स्थिर, गंभीर, धिमा,
 शांत, अच्युकुल. Compo'sedly adv. स्वस्थपणानें,
 शांत मनानें. Compo'sedness n. steadiness शांतता
 f, गांभीर्य n, स्थिरता f, गंभीरपणा m, स्वस्थता f.
 Compos'er n. रचणारा, प्रणेता, कर्ता, करणारा, ग्रंथकार.
 २ शांतवणारा, शांत-स्वस्थ करणारा, संतापहर-हर्ता-हारक-
 हारी. Compo'sing n. Com'posite a. made up of
 parts अनेकावयवघटित, संयुक्त, संमिश्र, मिश्रित. C. n.
 (R.) समास m, मिश्रण n, संघात m. Com'positely
 adv. Com'positeness n. Composing-stick हस्तिका n.
 print. टाईप जुळण्याची पकड f- पट्टी f, जुळपट्टी f.
 Compos'ition n. the act or art of forming the whole
 रचना f, निमित्ति f, वनावणें n, वनावणी f; as, "The
 C. of a poem or a piece of music." २ (a) (fine arts)
 कुशल रचना-मांडणी f, कसवी रचना f. (b) निबंधरचना f,
 निबंध m. (c) print. छापण्यासाठीं ठसे जुळणें n. ३
 combination, adjustment घटना f; as, "An element-
 ary C. of bodies." ४ a literary, musical or
 artistic production निबंध m, ग्रंथ m, प्रबंध m, कवन
 n, काव्य n, चीज रागांत वसविण्याची कला f, चीज f,
 रागदारी चीज f, गीत n. ५ (Shakes.) congruity
 सुसंबद्धता f. ६ agreement परस्परांतील तंटा m- भांडण
 मिटविण्याची-मिटविण्याबद्दल कबुलायत f; as, "Thus
 we are agreed I crave C. may be written." ७ law.
 निकाल m, तोड f, तडजोड f, तोडजोड f. ८ synthesis
 as opposed to analysis समास m, समाहार m, संयोगी-
 करण; as, "The investigation of difficult things by
 the method of analysis ought ever to precede
 the method of composition." Compos'itive a. (R.)
 मिश्रित. २ संयोगधर्मी, संयोग होण्याचा धर्म असणारा.
 Compos'itor n. अनुक्रमानें जुळणारा. ३ जुळारी, ठसे-
 खिले जुळणारा. Com'post (R.), Compost'ure n. (obs.)
 मिश्रण n. २ agric. जमिनीचें खत n. Compost v. t.
 खत घालणें. Compo'sure n. (obs.) रचणें n, बनवणें n,
 मिश्रण n, संयोग m. २ (obs.) adjustment व्यवस्था f,
 तोड f, तोडजोड f. ३ (obs.) घटना f, वनाव, रचना f.
 ४ calmness स्वस्थता f, शांति f, शांतावस्था f, शांत-
 स्वस्थाचेत्तता f, स्वास्थ्य n. Composite Carriage n. दोन
 भिन्न वर्गांच्या खणांचा (आगगाडीचा) एक डबा m,
 दुवर्गी डबा m. Composite numbers अनेकावयवी

संख्या, यौगिक-मिश्रसंख्या. Composite portrait अनेक तसविरी एकत्र करून केलेली तसवीर *f.* Composite ratio योगनिष्पत्ति. Composition metal मिश्रधातु, ही तांबें, जस्त व दुसऱ्या धानू यांची बनविलेली असून तिचा उपयोग जहाजांस पत्रे मारण्याकडे करतात. Composition of a felony कांहीं अंतःस्थ लाभासाठीं गुन्हेगाराची चौकशी न करितां गुन्हेगारास सोडून देतात तो गुन्हा (अशा गुन्हावद्दल दंडाची व कैदेची शिक्षा सांगितली आहे). Composition of forces प्रेरणेंकीकरण *n.* Composing rule ओळपट्टी *f.* पितळपट्टी *f.* ओळी निराळ्या पाडण्याची पट्टी *f.*

Computation (kom-po-tā'shun) [L. *com*, together & *potare*, to drink.] *n.* (R.) *drinking together* सहपान *n.*, संपीति *f.* Computā'tionship *n.* Com'potator *n.* (R.) सहपान करणारा-कर्ता, सहपानी. Comput'atory *a.* (R.)

Compound (kom'-pound') [O. E. *componre*, M. E. *componnen*, -L. *componere*, from *com* & *ponere*, to place, put or act, exerescent.] *v. t.* to mingle मिश्रण करणें, मिळवणें, मिसळणें, एकवट करणें, भेळणें, संमेलन करणें. २ to adjust तोडणें, तोडजोड काढणें, तोड पाडणें, तोड काढणें, तोड करणें. ३ *gram.* समास-समाहार करणें. *C. v. i.* to come to terms of agreement तोडजोड करणें, तोडीवर येणें, कावडतावड-खांजणी-भांजणी करणें. *C. a. not simple* मिश्र, संयुक्त, मिश्रित, मिसळीचा, भेळीचा. [COMPOUND BODY संयुक्त पदार्थ *m.* C. FRACTION *n.* प्रभागजाति अपूर्णांक *m.*, भागापवाह-स्वांशा-पवाह-स्वांशानुबंध-अपूर्णांक *m.* C. FRACTURE सत्रण अस्थिभंग, हाड आणि त्यावरील मांस व त्वचा यांना झालेली खोंक *f.* जखम *f.* (या खोंकेंत हवा शिरते). मिश्र अस्थिभंग *m.* C. INTEREST चक्र-वाढ व्याज *n.*, चक्रव्याज *n.*, चक्रवृद्धि *f.* C. MULTIPLICATION *n.* विविध गुणाकार *m.* C. NUMBER विविधभंग्या. C. PROPORTION *n.* नमस्तराशी. C. QUANTITY अनेकपदसंख्या. C. RADICAL विविधमूलक *m.* C. RATIO संयुक्तगुणोत्तर, योगनिष्पत्ति. CHEMICAL C. रासायनिक संमेलन *n.*, रसायन *n.*] २ *gram.* समासाचा, समस्त, सामासिक. *C. n.* mixture मिश्रण *n.*, मिसळ *f.*, मिसळा *m.*, संयुक्त पदार्थ *m.*; as, "Rare C. of oddity, frolic, and fun." २ *chem.* रासायनिक संमेलन *n.* ३ *gram.* समास *m.* [DISSOLUTION OF A C. विग्रह *m.*] Compound'able *a.* पक्षकारांनीं फिर्याद केल्यानंतर आपसांत तोडण्यासारखा (गुन्हा), तोडीयोग्य, &c. Compound'ed *a.* मिश्र, मिश्रित, संयुक्त. २ तोडजोड केलेला. ३ समासाचा, सामासिक. Compound'er *n. med.* संमेलक, औषधमेलनकर्ता, रोग्याकरितां दवाखान्यांत औषध तयार करणारा. २ तोडजोड करणारा, समजूत पाडणारा-वालणारा, तोडीवर आणणारा. Compound'ing *n.* मिसळणें *n.*, मिळवणें *n.*, मिश्रण *n.*, संमिश्रण *n.*, संमेलन *n.* २ तोडणें *n.*, तोडजोड करणें *n.*, तोडमोड करणें *n.* ३ समास करणें *n.* Compound sentence संयुक्तवाक्य *n.*

N. B.—In the phrases Compound subject, Com-

pound object, Compound adjective, Compound adverb, Compound verb, the word Compound is to be translated by संयुक्त (See Agarkar's वाक्यमीमांसा).

Compound (kom'pound) [Malays. *kompung*, a village.] *n.* In the East Indies, an enclosure containing a house, out-building, &c. आवार *n.*, पटांगण *n.*, परडें *n.*, कंपाउंड *n.*

Comprehend (kom'-prē-hend') [L. *com*, together & *prehendere*, (to seize by the hand); to comprehend first meant to lay hold of, to seize, to grasp by the hand; now its current sense is to lay hold of with the mind or sense.] *v. t.* to take in, to comprise, to include, to embrace आकळणें, कंवटाळणें, धरणें, आंत घेणें, आकलन *n.*-समावेश *m.* करणें *g. of o.*; as, "The states comprehended in the Austrian Empire," "Who hath C.ed the dust of the earth in a measure." २ to understand fully (बाह्येंद्रियांनीं नव्हे तर बुद्धीनें) आकळणें, घेणें, धरणें, समजणें, उमजणें, पूर्ण-बोध *m.*-होणें, समज *f.* पडणें; as, "Great things doeth he, which we cannot C." ३ (मध्ये) सारांशरूपानें असणें. Com'prehensibil'ity, Com'prehen'sibleness *n.* सम-जला जाण्याची शक्ति *f.*, अधिगम्यता *f.*, अवधारणीयता *f.* Com'prehen'sible *a.* आकळाया-चा-जोगा-&c., आकल-नीय, आकलनयोग्य, व्याप्य. २ समजायाचा-जोगा-जो-गता-सारखा, &c., बुद्धिगम्य, बोधगम्य, ज्ञानगम्य, ग्राह्य, बुद्धिग्राह्य, ज्ञानग्राह्य. Com'prehen'sibly *adv.* Com-prehension *n.* आकळणें *n.*, आकलन *n.*, आंत घेणें *n.*, स-मावेश *m.*, अंतर्भाव *m.*; as, "In the old Testament there is a close comprehension of the New one." २ (*obs.*) सारसंग्रह *m.*, सारग्रंथ *m.*, संक्षेप *m.*, सार *n.* ३ capacity of knowing समजूत *f.*, ग्रहणशक्ति *f.*, आक-लनशक्ति *f.*, समज *m.*, बोध *m.*, अवगम *m.*, ज्ञान *n.*; as, "Power of C." ४ जमा *f.*, गणती *f.*, गणना *f.* ५ *log.* the sum of the attributes comprehended in a notion or concept जातिनिर्देश *m.* ६ embrace कव (*obs.*) *f.*, कवळ (*obs.*) *f.* Com'prehen'sive *a.* बहुग्राही, बहुव्या-पक, व्यापी, व्यापक. २ बहुविषयग्राही. Com'prehen- sively *adv.* Com'prehen'siveness *n.* विस्तृतत्व *n.*, व्यापकता *f.* बहुसमावेशिकत्व *n.*, बहुग्राहित्व *n.* २ आकलनस. न्दर्थ *n.*

N. B.—To apprehend अंशज्ञान होणें. To comprehend पूर्णज्ञान होणें. Apprehend denotes the laying hold of a thing mentally, so as to understand it clearly, at least in part, whereas Comprehend denotes the embracing or understanding it in all its compass and extent. We may apprehend many truths which we do not comprehend.

Compress (kom'-pres') [L. *compremere*, *compressus*, to press together.] *v. t.* to force together कोंबणें, दाबणें, चेपां चेपटणें, दडपणें, संपीडन करणें. २ to condense, to compact थोडक्यांत आणणें, संकलित सां-

गणें-लिहिणें-करणें, समाहार *m*- संकलन *n*. करणें. ३ (*obs.*)
 आवळणें, (*obs.*) आलिंगन देणें. *C. n. med.* उपाधान *n*
 घडी (दाबण्याकरितां) *f*, दाबण्याची वरघडी *f*- पट्टी *f*.
 Compressed' *a*. थोडक्यांत आणलेला, संकलित. २ चे-
 पलेला, चेपट, चिंबा, चिवळ. Compressibility, Com-
 pres'sibleness *n*. संपीड्यता *f*. Compressible *a*. थोड-
 क्यांत आणण्याजोगा, संकलनीय. २ दाबायाजोगा-
 चापायाजोगा. Compress'ion, Compress'ure *n*. संपीडन
n. २ संकलन *n*, आकलन *n*. ३ दाबणें *n*, चेपणें *n*.
 Compress'ional, Compress'ive *a*. Compress'or *n*.
 दाबणारा. २ दाबणारा स्नायु *m*, संपीडकपेशी-मांसरज्जु *m*.
 Comprise (kom-prīz') [Fr. *compris*, *comprise*, *p. p.* of
comprehendere.—*L. com* & *prehendere*, to seize.] *v. t.*
 (especially in a treatise) आंत घेणें, व्यापणें, आ-
 कलन-समावेश करणें. Comprisable *a*. Compris'al *n*.
 —*act.* समावेश *m*- अंतर्भाव *m*-आकलन करणें *n*. २ सार,
 संक्षेप *m*. Comprised' *p. p.* Compris'ing *pr. p.*
 Compromise (kom'prō-mīz) [Fr. *compromis*, from
L. compromissum, a mutual promise or agree-
 ment made by the contending parties, to abide by
 the decision of arbiter.] *v. t.* (*Shakes.*) to agree
 कबूल-मान्य करणें; as, "Laban and himself were
C. ed that all the earnings should fall as Jacob's
 hire." २ to compound तोडजोड करणें, तोडीवर येणें,
 तोडणें, तोड काढणें-पाडणें, लवाद करणें; as, "The
 controversy may easily be *C. ed.*" ३ to expose to
suspicion, risk or danger अब्रूस धक्का लावणें-चट्टा
 लावणें-नुकसान करणें; as, "To pardon all who had
 been *C. ed* in the late disturbances." *C. v. i.*
 तोडजोडीवर-समजुतीवर-तोडीवर येणें. *C. n.* a reciprocal
abatement of extreme demands or rights, resulting
in an agreement (थोडीशी हार खाऊन) तोडजोडीवर
 येणें *n*, तोडजोड *f*, लवाद *f*, तडजोड *f*. २ a prejudicial
concession, a surrender स्वाधीन होणें *n*, शरण जाणें
n, हक्क गमावणें *n*; as, "A *C.* of character or right."
 Comptroller (kon-trōl'ēr) [Another spelling of con-
 troller. *Control* is short for *contre-rol*, a duplicate
 register, used to verify the official or first made
 roll. *O. F. contre*, over, against, & *rol (l) e*, a roll.
L. contra, against & *Roll.*] *n*. हिशेब तपासणारा
 सरकारचा श्रेष्ठ अधिकारी *m*, श्रेष्ठ तपासनीस *m*.
 Compulse (kom-puls') [L. *compellere*, to compel, *L.*
com (cum), together, *pellere*, to drive.] *v. t.* (*obs.*)
 जबरी करणें, जबरीनें घेणें, आग्रह करणें. Compul'satory
 (*R.*), Compul'sative *a*. (*Shakes.*) (*R.*) बळाचा, बळ-
 जोरीचा, जबरीचा, बलात्काराचा, जुलुमाचा. Compulsed'
p. a. Compul'sion *n*. जुलूम *m*, जबरदस्ती *f*; जुलूम-
 दस्ती *f*, सक्ति *f*, बलात्कार *m*, जबरी *f*. Compul'sive
a. सक्तीचा, जबरीचा, बलप्रधान, बलाचा. Compul'-
sively adv. Compul'sorily *adv.* दाटून, दाटवळें, जुलु-
 मानें, जबरदस्तीनें, बलात्कारानें, जबरीनें, जुलुमाजुलुमीनें.

Compul'sory *a.* जुलुमाचा, जबरीचा. २ आवश्यक, जरूरीचा; *as*, C. subject in an examination.

Compunction (kom-punk'shū) [O. Fr. *compunctio*.—L. *com* & *pungere*, *punctum*, to prick.] *n.* contrition, remorse खेद *m.*, दुःख *m.*, खिन्नता *f.*, खरखर *f.*, अनुताप *m.*, चुरचुर *f.*, दुरदुर *f.*, रुखरुख *f.* Compunc'tionless *a.* खिन्नताशून्य-विरहित, अननुतापी. Compunc'tious *a.* *repentant* अनुतापकर, दुरदुर लावणारा, खिन्नताजनक-कारक, चुरचुरीचा. Compunc'tiously *adv.* Com'punctive *a.* *causing remorse* खिन्न करणारा.

N. B.—Compunction, Contrition, Remorse, Penitence, Repentance.

Compurgation (kom'-pur-gā'shun) [L. *con* & *purgare*, *purgatus*, to make pure.] *n.* a witness to character who swore along with the person accused in order to the acquittal of the latter पडसाक्ष *f.* २ पडसाक्षीने दोषमुक्त होण्याची युरोपांतील प्राचीन पद्धत *f.* Com'purgator *n.* पडसाक्षी *m.* Compurgatō'rial, Com'purgat'ory *a.*

N. B.—A compurgator was a term in old English times used for the oath-helpers, whom a person on trial was allowed to call in to swear that, to their belief as neighbours of the accused and acquainted with his character, he was speaking truth in making oath of his innocence.

Compute (kom-pūt') [*com*, together & *putare*, to reckon.] *v. t.* to calculate मोजणे, गणणे, अजमास करणे, संख्या काढणे. Comput'able *a.* गणना करण्याजोगा. Com'putant, Comput'er, Com'putist *n.* गणना करणारा. Computā'tion *n.* गणना *f.*, सुमार *m.*, अजमास *m.* Comput'ative *a.* Com'putātor *n.*

N. B.—Compute, Calculate, Reckon, Count, Estimate, Enumerate.

Comrade (kom'rād) [Sp. *camarada*, from L. *camara*, *camera*, a chamber, hence chamber-fellowship and then a chamber-fellow. The word comrade is more used with respect to soldiers.] *n.* खेलगडी *m.*, सोबती *m.*, साथी *m.*, संवगडी *m.* Com'radery *n.* (R.) Com'radeship *n.* सोबत *f.*

Con (kon) [Short for L. *contra*, against in, *pro* & *con*.] *adv.* विरुद्ध, उलटा. Pro and con (of a subject) भवतिनभवति, न्याय व दोष, अनुकूल व प्रतिकूल विधान *n.*, साधकबाधक प्रमाण *n.*

Con (kon) (क्रियापदाच्या धातूला पूर्वी लागणारा उपसर्ग; ह्याचा अर्थ सम, सह, असा होतो). See *Com*.

Con (kon) [A. S. *cunnian*, to know. See *Cunning*.] *v. t.* (obs.) जाणणे, समजणे. २ to commit to memory पाठ करणे, संथा घेणे, धोकणे, मनन *n.* चिंतन करणे; *as*, "I did not come into Parliament to con my

lesson." Conning *pr. p.* Conned *pa. p.* Conning *n.*
लक्षपूर्वक पाठ करणे *n.* [विणें-वळविणें.]

Con, Conn (kon) *v. t. naut.* गलबताचें सुकाणूं चाल-
Conarium (konā'ri-um) [Gr.] *n. anat. the pineal gland*
of the brain (मैंदूचे तळभागास असलेली एक) सूक्ष्म
शंकाकृति गांठ *f.* निमुळती गांठ *f.* Conā'rial *a.*

Conatus (ko-nā'tus) [L. *conari, conatus, to*
attempt.] *n.* वाढण्याची शक्ति *f.* २ प्रयत्न *m.* प्रयास
m.; as, "What C. could give prickles to the por-
cupine or hedgehog or to the sheep its fleece."
Conā'tion *n. metaph.* शरीराचे व्यापार चालविणारी
प्रेरक शक्ति *f.* Conā'tive *a.* इंद्रियांच्या व्यापारकशक्ती-
संबंधीं, शारीरिक प्रवृत्तिसंबंधीं.

Concamerate (kon-kam'er-āt) [L. *concameratus,*
concamerare, to arch over.] *v. t.* (वर) कमान-
मेहेराब करणे. २ कमानदार खोल्या करणे. Concamerā'-
tion *n.* कमान-मेहराप करणे *n.*, कमान *f.*, मेहराप (ब) *f.*

Concatenate (kon-kat'e-nāt) [L. *con & catena, a*
chain.] *v. t. to link* जोडणे, सांधणे, संबंध करणे,
सांखळी करणे-बांधणे. Concatenā'tion *n.* सांखळी *f.*
श्रेणी *f.*, परंपरा *f.*, संबंध *m.* २ सांखळी *f.*, शंखला *f.*

Concave (kon'kāv) [L. *con & cavus, a hollow.*] *a.*
hollow & arched अंतर्गोल, नतोदर, निम्नोदर,
गगनाकार, घुमटदार, गगनाकृति, कटाहाकृति, आंतून
कमानदार, अंतर्वृत्त, मध्यनिम्न. २ (R.) पोकळ. C. *n.*
पोकळी *f.* २ घुमट *m.*, अंडकटाह *m.* C. *v. t.* अंतर्गोल
किंवा पोकळ करणे. Con'cavely *adv.* Con'cavity *n.*
अंतर्गोलता *f.*, नतोदरत्व *n.*, अंतर्वृत्तता *f.*, गोल पोकळी *f.*,
कटाहाकृति *f.*, कटाहावकाश *m.* Concā'vo-Con'cave
a. or Double Con'cave a. दोन्ही बाजूंस अंतर्गोल,
उभयांतर्गोल, ऊर्ध्वाधः कटाहाकृति, उभयतः कटाहाकृति.
Concā'vo-convex *a.* अंतर्बाह्य कटाहाकृति, अंतर्बाह्यगोल.

Conceal (kon-sēl') [O. Fr. *concelar.*—L. *concelare,*
from con & celare, to hide.] *v. t. to hide* लपविणें,
झांकणें, आड करणें, दडविणें, गुप्त ठेवणें, चोरणें, छपवणी-
गोपन करणें. Conceal'able *a.* लपविण्या-झांकायाजोगा-
जोगता, गोपनीय, गोप्य, गुह्य, आच्छादनीय, आच्छाद्य.
Concealed' *a.* लपविलेला, झांकलेला, गुप्त, गोपित,
प्रच्छन्न, आच्छादित. Conceal'ment *n.* लपविणें *n.*,
झांकणें *n.*, चोरून ठेवणें *n. fig.* २ गोपन *n.*, निगूहन *n.*
३ *hiding place* लपण्याची जागा *f.*, लिकण *f.*, दडण *f.*
४ (Shakes.) गूढगोष्ट *f.* ५ *law.* दाबादाबी *f.*, छपवाछ-
पवी *f.* Conceal'er *n.* छपविणारा.

N. B.—Conceal लपविणें, Secret छपविणें, Screen
पडदा-पांघरून घालणे, Disguise (Sentiments), Dissemble
(Feelings) खोटा बहाणा करून छपविणें, Hide एकदम झांकणें.

Concede (kon-sēd') [L. *con, wholly & cedere, to*
yield.] *v. t. to yield or suffer to pass, to grant*
(तकरार केल्याशिवाय) कबूल-मान्य करणें, सवलत-सूट
देणें-देऊन टाकणें. २ *to admit to be true, to acknow-*

ledge स्वीकारणें, खरें आहे असें कबूल करणें. ३ to grant as a right or privilege हक्क म्हणून देणें. C. v. i. to yield or make concession कबुली देणें. २ सवलत देणें. Conced'er n. कबूल-मान्य करणारा, &c.

Conceit (kon-sēt') [O. Fr. *concept*, from L. *conceptus*, a conception, from *concupere*, to conceive, from *con* + *capere*, to take. cf. Deceit, Receipt.] n. *conception, idea, thought* कल्पना *f*, बुद्धि *f*, बुद्धिविषय *m*, विचार *m*; as, "A man wise in his own C." २ (*obs.*) *mental faculty* मति *f*, बुद्धि *f*. ३ *quickness of apprehension, lively fancy, active imagination* कल्पनाशक्ति *f*, तर्कशक्ति *f*, बुद्धीची तीव्रता *f*, शीघ्रग्राहकता *f*; as, "There is no more C. in him than in his mallet." ४ *an odd or extravagant notion, a fancy, a whim (used disparagingly)* लहर *f*, स्वच्छंद *m*. ५ *an overweening idea of one's self* घमेंड *f*, अहंकार *m*, दम *m*, दिमाख *m*, पत्राज *f*, तोरा *m*, बदमस्ती *f*, आढ्यता *f*, मान *m*. ६ *design, pattern* कल्पनेनें काढलेला नकाशा *m*- नमुना *m*. C. v. t. *arch.* योजणें, कल्पणें. C. v. i. (मनांत) विचार करणें. Conceit'ed *a*. घमेंडखोर, अहंकारी, अभिमानी, अहंमानी, दिमाखखोर, दिमाखी, गुमानी, पतराजखोर, फुंद, बदमस्त, तोरेबाज. Conceit'edness *n*. शेखी *f*, पत्राज *f*, मानीपणा *m*. Conceit'edly *adv*. अभिमानानें, दिमाखानें, अभिमानपूर्वक. Conceited (of or respecting) घमेंडीचा. Conceit'less *a*. (*Shakes.*) तर्कशून्य, मूर्ख. In conceit with इच्छानुसार, प्रमाणें, अनुकूल. To be out of conceit with (वरून) मन उठणें, नाखुष असणें, प्रतिकूल ग्रह होणें. To lose one's conceit अभिमान गळणें, घमेंड जिरणें. To take the conceit out of, to put one out of conceit with घमेंड जिरविणें, कढ-ढब जिरविणें-झाडणें.

N. B.—Egotistical मी मी करणारा, अहंकारी, Conceited किलेक गोष्टींत गर्व वाहणारा-आढ्यता मिरवणारा, घमेंडखोर.

Conceive (kon-sēv') [O. F. *concever*, *concevoir*, from L. *concupere*, to conceive. See Conceit.] v. t. *to begin the formation of the embryo of* गर्भ धारण करणें, पोटांत धरणें; as, "She has also C.ed a son in her old age." २ *to form in the mind (मनांत) (बेत) योजणें-कल्पणें, (इच्छा) धरणें, (तर्क) बांधणें-रचणें*; as, "To C. a purpose, plan, hope, &c." ३ *to understand, to know* समजणें, जाणणें, आकळणें, ग्रहण करणें, धरणें; as, "I conceived you." C. v. i. *to become pregnant* गर्भार राहणें, गर्भ धारण करणें, गर्भार-गर्भवती होणें, (जनावर) गाभणी होणें, (जनावर) गाभास जाणें, (घोडी) सबर होणें; as, "A virgin shall conceive, and bear a son." २ (*with of*) *to have an idea, to think* मनांत-ध्यानांत-चित्तांत-दिलांत येणें; as, "Conceive of things clearly and distinctly in thine own nature." Conceivabil'ity, Conceiv'ableness *n*. बुद्धि-गम्यता *f*-गोचरता *f*. २ कल्पनीयता *f*, कल्पायाजोगे-पणा *m*. Conceiv'able *a*. कल्पितां येण्याजोगा, तर्क क-

रितां येण्याजोगा, बुद्धि-बोधगम्य, समजायाजोगा, सुबोध, कल्पनीय. *Conceiv'ably adv.* *Conceived' a.* पोटोत धरलेला. २ मनांत धरलेला-रचलेला, कल्पित, चिंतित, उद्दिष्ट. ३ आकलित, बुद्ध्यारूढ. *Conceiv'er n.*

Concent (kon-sent') [L. *con*, together & *canere*, to sing. cf. (Sk.) कण्, to sound.] *n.* *concord* स्वरांचा मेळ, *m.* स्वरैक्य *n.* C. v. i. (*Spens.*) स्वरैक्य होणे.

Concentrate (kon'-sen-trät) [L. *con.* (*cum*), together, and *centrum*, Sk. केंद्र, a centre.] *v. t.* केंद्रांत आणणे, एककेंद्र-एकस्थ-एकायन-एकाग्र-एकतान करणे, एके ठिकाणावर-एके लक्षावर आणणे-वसविणे. २ आटवून-माळून किंवा ऊर्ध्वपातनाने तीव्रता-जलाली वाढविणे; as, "To concentrate vinegar." C. v. i. एकाग्र-स्थित होणे, एककेंद्र होणे. *Concen'trated a.* *Concentra'tion n.* एक केंद्रांत लावणे *n.*, एकीकरण *n.*, समाहरण *n.*, एकाग्रता *f.*, केंद्रण *n.* २ (द्रववस्तूतील बाष्परूपाने पाणी काढून टाकून त्यांची) तीव्रता-जलाली वाढविणे *n.* *Concen'trative a.* *Concen'trativeness n.* एककेंद्र करण्याचा गुण *m.* २ तीव्रता वाढविण्याचा धर्म *m.*, तीव्रत्व-वर्धकता *f.*

Concentre (kon-sen'-tèr) [L. *con* (*cum*,) together, and *centrum*, a centre.] *v. i.* एककेंद्रस्थित होणे. C. v. t. एककेंद्र करणे. See *Concentrate*. *Concentring, Concen'tring pr. p.* *Concen'tred, Concen'tered pa. p.* *Concen'tric, cal a.* समकेंद्रक, एककेंद्रक; as, "Concentric circles" समकेंद्र वर्तुले. *Concen'trically adv.* *Concentric'ity n.* एककेंद्रता *f.*, समकेंद्रता *f.*

Concept (kon'sept) [L. *concipere*, *conceptus*, to conceive. See *conceit*.] *n.* an abstract general notion कल्पना *f.*, विचार *m.*, तर्क (S) *m.* *Concep'tacle n.* (*obs.*) पात्र *n.*, बारदान *n.*, आशय *n.* २ *bot.* एके बाजूने उघडे असून त्यांत मोकळ्या बिया असणारे फळ *n.* *Concep'tion n.-act.* गर्भ धारण करणे *n.*, गर्भधारण (S) *n.*, गर्भाधान *n.*, गर्भसंभव *m.*, गर्भग्रहण *n.* २ (Shakes.) प्रारंभ *m.*, सुरुवात *f.* ३ समजणे *n.*, समज *m.*, उमज *m.*, अनुगम *m.*, आकलन *n.* ४ मूळ कल्पना *f.*, बुद्धिविषय *m.* ५ हेतु *m.*, इरादा *m.*, आशय *m.*, विचार *m.*, ग्रह *m.* *Concep'tionist n.* केवळ कल्पनांमध्ये लुडबुडणारा-गर्क असणारा. *Concep'tious a.* (Shakes.) फलदायी, गर्भार, गर्भवती. *Concep'tive a.* कल्पक, &c. *Concep'tual a.* कल्पनाविषयक. *Concep'tualism n.* सादृश्यवाद *n.* एकाच वस्तूविषयी वेगळ्या लोकांच्या मनांतील कल्पना सारख्याच असतात असे मत *n.* *Concep'tualist n.* सादृश्यवादी *m.* *Concep'tualistic a.*

Concern (kon-sern') [Fr. *concerner*.-L. *L. concernere*, to regard, from L. *con* & *cernere*, to separate or sift, to distinguish by the senses and especially by the eyes, to perceive or see.] *v. t.* to relate or belong to (चा) संबंध *m.* असणे; as, "Preaching the kingdom of God, and teaching those things which

concern the Lord Jesus Christ"; संबंधी-विषयीं
 असणें, लागणें, असणें *g. of o.*, वेधणें, कडचा-लगेचा-
 संबंधाचा-संसर्गाचा-&c. असणें *in. con.* २ (one's self)
to feel an interest in काळजी *f*- चिंता *f*- कळकळ *f*-
 &c. असणें *in. con. with* विषयीं *of o.*, काळजी *f*- चिंता
f- &c.- धरणें-वागवणें-बाळगणें *g. of o.*; as, "A good
 prince concerns himself with the happiness of his
 subjects." ३ (one's self) *to intermeddle, to be busy*
 हात *m*. घालणें, मध्ये पडणें. *C. v. i. (obs.)* (चा) उपयोग
m. होणें, महत्वाचें असणें; as, "Which to deny con-
 cerns more than avails." (*Shakes.*) Concern *n. that*
which relates to one, affair काम *n*, कडचें काम *n*.
 (as, आमच्या कडचें काम) खटला *m*, खटलें *n*, प्रकरण *n*,
 विषय *m*; as, "The private concerns of families."
 [TO PROVE A LOSING *C.* दांतावर येणें (?), आंगावर येणें,
 आंतवट्ट्याचा-बुडीत व्यापार *m*. होणें.] २ *interest* अंग *n*,
 संबंध *m*, लगा *m*. ३ *importance, moment* वजनदारी
f, भारीपणा *m*, अगत्य *n*, महत्त्व *n*. ४ *care for*
 काळजी *f*, चिंता *f*, उद्वेग *m*, तिडीक *f*, फिकीर *f*, होप *m*.
 [TO CEASE TO TAKE ANY CARE OR *C.* ABOUT काळजी
 सोडणें, कथा *f*- कथावार्ता *f*- वास्तुपुस्त *f*- नांव *n*. &c. सोडणें
g. of o.] ५ *interest in, care for* हितसंबंध *m*, आस्था *f*,
f, पोटाग *f*, कळकळ *f*, जिव्हाळा *m*. ६ *persons engaged*
in a business, a firm and its business कारखान्यांतील
 माणसें, कारखानाखातें *n*; as, "A banking concern."
 ७ वाव *f*, बाबत *f*. Concerned' *a.* (*V. N. 4.*) *solicit-*
ous, anxious काळजी-चिंता असलेला-बाळगणारा,
 काळजीचा, फिकिरीचा, चिंतातुर, चिंतायुक्त; as, "To
 be much *C.* for the safety of a friend." २
having an interest in or connection with संबंधीं,
 संबंधाचा, संबंधविशिष्ट, सुखदुःखाचा भागीदार-वि-
 भागी-अंशी-वांटेदार. Concern'edly *adv.* (*v. N. 2.*)
 काळजीनें, उदमेखून (*colloq.*), पोटागीनें, आस्थापूर्वक,
 &c. Concern'ment *n.* काळजी *f*, जरूर *f*, काम *n*, &c.
 Concern'ing *a.* (*R.*) *important* महत्वाचा, कामाचा,
 अगत्याचा; as, "So great and so *C.* a truth." (*Sou-*
they). २ Concern'ing *prep.* (*or vulg. prep.*)
pertaining to, respecting, as regards विषयीं,
 संबंधीं, विषयक *in. com.* संबंधीं *in. comp.* as, "The
 Lord hath spoken good concerning Israel."

Concert (konsert) [Fr. *concertere*, 'to agree to-
 gether'.-It. *concertare*, 'to agree or tune together,
 to sing in concert'.-L. *concertare*, to contend or
 struggle together.] *v. t.* to contrive together, to
 plan, devise or arrange एकोप्यानें-एकवढ्यानें-मिळून-
 सम्मतीनें-&c.—युक्ति-ठराव-मनसुबा करणें-योजणें-रचणें-
 बांधणें, संगनमत करणें, विचार-बेत करणें-ठरविणें; as,
 "It was concerted to begin the siege in March."
C. v. i. to act in harmony or conjunction एकमतानें
 रहाणें-चालणें-वागणें; as, "The ministers of Denmark
 were appointed to *C.* with Talbot." Concert'ed

p. a. एकमतानें ठरविलेलें-योजलेलें, नक्की ठरलेलें; as, "C. schemes, signals." Concert *n.* (v. V.)-*act.* (एकमतानें झालेला) मेळ-*m.*, जथा *m.*-एकोपा *m.* २ C. of music &c. फडाचा वाजा *m.*, वादनसमारंभ *m.*, वादनोत्सव *m.*, गाण्यावाजविण्याची बैठक *f.* मजलस *f.*, जलसा *m.* [C. OF SINGING, PLAYING AND DANCING संगीत *n.*, तौर्य *n.*, तौर्यत्रिक *n.* C. ROOM गाण्याचा अड्डा *m.*-फड *m.*, संगीत शाळा *f.*] ३ *agreement* एकोपा *m.*, समा *m.*, जुगल *f.*, ऐकमत्य *n.*, एकविचार *m.* Concertina (kon-sar-tē'na) *n. mus.* (दोन्ही हातांनीं ओढून वाजवितात तो) बेंड-वाजा *m.* Concer'to *n.* एखाद्या विशिष्टवाद्यांत वाजविण्याकरितां बांधलेली चीज किंवा गत *f.* Concert-pitch *n. mus.* तारस्वर *m.*, चढास्वर *m.*, रंग येण्याकरितां नेहमींपेक्षां चढविलेला स्वर *m.*

Concession (kon-sesh'-un) [L. *concessus. p. p. of concedere, to concede. See Concede.*] *n.* (v. V.) *the act of conceding or yielding* कबूल करणे *n.*, सूट सवलत देणे *n.*; as, "By mutual C. s the business was adjusted." २ मान्यता *f.*, कबुली *f.* ३ सोडलेली गोष्ट *f.* विषय *m.*, सूट *f.*, मोवदल्यादाखल देणे *n.* ४ (सवलत किंवा सूट म्हणून) दिलेलें बक्षीस *n.*, इनाम *n.* ५ अमुक एक काम करण्याचा सरकारानें दिलेला विशेष हक्क *m.*, विशेष सवलत *f.* Conces'sible *a.* Concessionaire' *n.* सरकाराकडून एखादा हक्क *m.* विशेष सवलत *f.* मिळालेला मनुष्य *m.* Conces'sionary *a.* Conces'sionist *n.* सूट किंवा हक्क द्यावा असें प्रतिपादन करणारा. Conces'sive *a.* Conces'sory *a.* सवलत देणारा.

Concetto (kon-chet'to) [It.-L. *conceptus. See conceit.*] *n. pl.* Concet'ti. (konsettē) *affected wit, or conceit* ओढून ताणून केलेला विनोद *m.*

Conch (konk) [L. *Concha, Sk. sankha, शंख, a shell.*] *n.* शंख *m.*, कंबु *m.*, सिंधुपुष्प *n.* २ शंखवाद्य *n.* (शिंगासारखा किंवा तुतारीसारखा शंखाचा उपयोग करतात तो). ३ बहामा बेटांतील रहिवाशी *m.* ४ *arch.* (चर्चच्या पूर्ववाजूला) अर्ध-वर्तुलाकार घुमट असलेला) शंखाकृति इमारतीचा भाग *m.*, शंख *m.*, इमारतीचा शंख *m.* ५ *anat.* बाहेरचा कान *m.*, कानाचा शंख *m.* Conchif'erous *a.* शंख असलेला-युक्त, शंखोत्पादक. Conch'iform *a.* शंखाकृति, शंखाकार. Conch'oid *n.* कोणत्याही सरळ कोनाचे तीन सारखे भाग करणारा वर्तुळ खंड *n.*, अनुशंखवृत्तखंड *n.* Conchoid'al *a.* शंखासारखे उच्चनीच भाग असलेला. Concholog'ical *a.* शंखशास्त्राचा. Conchol'ogist *n.* शंखशास्त्र-पारंगत-वेत्ता. Conchol'ogy *n.* शंखशास्त्र (या शास्त्रांत शंखांच्या जातीचे आकार, धर्म, वर्ग, व त्यांतील प्राणी यांचें वर्णन केलेलें असतें). Conch'menstrum शंखद्राव *m.* Conchom'eter *n.* सर्पिलताकोनमापक, शंखकोनमापक.

Concha (kong'ka) [L. *concha. See conch above.*] *anat. the external ear* बाह्यकर्ण *m.*, बाहेरील कान *m.* २ *arch. the plain semidome of an apse* शंख

m, वर्तुलाकार घुमट असलेला इमारतीचा भाग *m*,
(इमारतीचा) शंखाकृति भाग *m*. Conchal *a*.

Concierge (kon'si-erj') [Fr.] *n*. one who keeps the
entrance of an edifice public or private, a door-
keeper, male or female. द्वारपाल *m*. द्वारपालिका *f*.

Conciliar, Conciliary (kon-sil'i-ar,i) *a*. pertaining
to a council सभेचा, सभेसंबंधी, सभ्य, सामवायिक.

Conciliate (kon-sil'i-āt) [L. concilior, conciliatus,
to bring together, from concilium, a council.] *v. t*.

to win or gain over, to make friendly, to appease
मर्जी प्रसन्न करून घेणे, मनधरणी करणे with *g. of. o.*,

मिळवून घेणे, वळवणे, आपलासा-अनुकूल करून घेणे,
मैत्री *f*-सलोखा *m*. करणे, शत्रुत्व नाहीसे करणे,

गोडी करणे. Concil'iable *a*. (obs.) Concil'ia'ted *p. a*.

मर्जी प्रसन्न करून घेतलेला, &c. Concilia'tion *n*. (v. V.)
-act. वळवणे *n*, मनधरणी *f*, मनवळणी *f*, गोडी *f*.

Concil'iative *a*. Concil'ia'tor *n*. Concil'ia'ting *pr. a*.

Concil'iatory *a*. (v. V.) सामोपचाराचा, सामाचा,
मनधरणीचा, मनमिळाऊ, मिळाऊ, मिळताऊ, द्वेषहारक.
[C. MEASURE सामोपचार *m*.]

N. B.—Conciliate मर्जी प्रसन्न करून-संपादन करून घेणे,
Reconcile सलोखा करणे. Propitiate (राग घालवून) प्रसन्न
करून घेणे, आराधना करणे, आळवणे.

Concinnity (kon-sin'i-ti) [L. concinnus, well-
adjusted.] *n*. (R.) mutual adaptation of parts

एखाद्या वस्तूच्या निरनिराळ्या अवयवांचा एकमेकांशी
मिळतेपणा *m*, अंतर्गतमेळ *m*, (अवयवांची) परस्परा-

विरुद्धता *f*. २ elegance used chiefly of style or of
discourse रीतिसौंदर्य *n*, भाषालालित्य *n*. Concinn'ous

a. (R.) neat and elegant अंतर्गत मेळाचा, सुंदर.

Concionator (kon'sho-na'tor) [L. concionari, con-
cionatus, to address.] *n*. an haranguer of the
people, a preacher बडबड्या *m*, उपदेशक *m*.

Concise (kon-sih') [L. concidere, concisus, to cut to
pieces.] *a*. संक्षेपाचा, अल्पविस्तराचा, अल्पशब्दक,

संक्षिप्त, सामासिक. (S.) Concise'ly *adv*. थोडक्यांत,
अल्पविस्तराने. Concise'ness *n*. संक्षेप *m*, संक्षिप्तता

f, विस्तराभाव *m*, अल्पविस्तर (S.) *m*.

Concision (kon-sizh'un) *n*. भाग *m*, विभाग *m*, कर्तन
n, छेदन *n*.

Conclave (kon'klāv) [Fr. conclave, a small room (to
meet in.)-L. conclave, a room, later an assembly

of cardinals, an assembly. Orig. a locked-up place.
L. con, together & clavis, a key.] *n*. पोपाची निव-

डणूक करतेवेळीं ' कार्डिनल्स ' ज्या ठिकाणीं बसतात ती
खासगी खोली *f*-जागा *f*. २ पोपाच्या निवडणुकीकरितां

रोमनक्याथलिक धर्माध्यक्षांची सभा *f*. ३ गुप्तसभा *f*,
गुप्तमंडळी *f*. Con'clavist *n*. ' कार्डिनल ' बरोबर सभा-

गृहांत येण्याची ज्या दोन ख्रिस्ती भयंकर परवानगी असते
त्यांपैकीं प्रत्येक. To be in conclave, to engage in a

secret meeting गुप्तसभेत गुंतला जाणे.

Conclude (kon-klōōd') [L. con, together & claudere, to shut.] v. t. to infer as from premises (पूर्वपक्ष-प्रतिज्ञा वगैरे वरून) निर्णय-सिद्धांत ठरविणें. २ to judge, to decide ठरवणें, निर्णय-निश्चय करणें, नकी करणें; as, " Is it concluded he shall be protector ? " ३ to bring to an end समाप्त-बंद-पुरा करणें, संपवणें, आटोपणें. ४ to bring about as a result घडवून आणणें, ठरविणें, तडीस नेणें-लावणें; as, " To C. a bargain, to C. a peace. " ५ to estop, to bar (generally in the passive) अडणें, अटकाव-अवरोध होणें-करणें, (ला) बाध येणें; as, " The defendant is C.ed by his own plea. " C. v. i. to come to a termination समाप्ति-शेवट होणें; as, " And to C., the victory fell upon us. " २ to come to a decision (संबंधीं) निकाल-निर्णय करणें, तोड करणें, शेवटचा ठराव करणें; as, " Can we C. upon Luther's instability ? " Conclu'ded p. a. (v. V. T. I.) समाप्त, समाप्त केलेला, निश्चित केलेला, उपसंहृत. Conclu'ding p. p. a. शेवटचा, समाप्तीचा, अखेरीचा, सरता.

Conclusion (kon-klōō'-zhun) n. termination, end अंत m, शेवट m, अखेर f, समाप्ति f, उपसंहार m, परिणाम m, अवसान (S.) n. २ final decision निर्णय m, अवधारणा (S.) f; as, " The C. is, she shall be thine. " (Shakes.) ३ any inference or result of reasoning अनुमान n, अनुमिति f, परिणाम m, घटितार्थ m. ४ logic. the inferred proposition of a syllogism सिद्धांत m, निगमन n, इत्यर्थ m, घटितार्थ m, मथितार्थ m, निर्णितार्थ m. ५ law. an act by which a man debars himself from doing anything inconsistent with it (कायद्यांत) प्रतिबंधककृत्य n. " Conclu'sive a. Conclu'sory a. निर्णायक, निश्चयायक; as, " C. evidence, C. proof or reasoning, C. presumption. " Foregone conclusion आगाऊ धारलेला निर्णय. Hasty conclusion उतावळीचा-उतावळीने केलेला-दिलेला निर्णय m. Conclus'ively adv. Conclus'iveness n. निर्णायकत्व n. In conclusion सारांशरूपानें, सारांश, थोडक्यांत. २ सरते शेवटीं. To try conclusions प्रचीति-अनुभव घेणें; as, " Like the famous ape, to try conclusions, in the basket creep. " २ कलहांत-वादांत गुंतणें.

Concoct (kon-kokt') [L. con, together, & coquere, coctus, to cook.] v. t. पचविणें, पाक करविणें, जिरविणें. २ (obs.) पक्का करणें, पिकविणें. ३ to prepare in the mind योजणें, रचणें, बनवणें, बनावट करणें, कल्पना करणें-काढणें, नवीन करणें. ४ निरनिराळे पदार्थ मिकवून पक्का तयार करणें. Concoct'er, -or. n. Concoct'ion n. (obs.) पचविणें n, पाचन n. २ (obs.) परिपक्व करणें n. ३ बनावट करणें n, रचना f, कल्पना f, घाट m, कादंबरी f, खोटी हकीकत f. ४ med. (obs.) पाक m, परिपाक m. Concoct'ive a. (obs.) पाचक, परिपाकाचा, पाकाचा.

Concomitant (kon-kom'i-tant) [L. con, & comitari,

to accompany-L. *comit* stem of *comes*, a companion.]
a. accompanying सहचारी, सहगामी, सहभावी, जोडीदार, साथी. *C. n. a. companion* जो बरोबर असतो तो पुरुष *m*, सहचर *m*, जोडीदार *m*, भावंड *n. fig.* २ *an accompaniment* अनुपंगी वस्तु *f*; as, "The other *C.* of ingratitude is hard-heartedness." *Concom'itance*, *Concom'itancy n.* सहगामिन्व *n*, सोबत *f*, साथ *f*, संग *m*, संगति *f.* *Concom'itantly adv.*

Concord (kon'-kawad) [L. *con*, together, *cor*, *cordis*, the heart.] *n. harmon'ny, union* मिलाफ *m*, मेळ *m*, एकोपा *m*, एकी *f*, एकराग *m*, एकमत *n*, ऐक्य *n*, एकविचार *m.* २ (*obs.*) प्रतिज्ञा *f*, करारनामा *m*, तहनामा *m.* ३ *gram.* अन्वय *m*, विशेष्यनिवृत्ता *f*, सामानाधिकरण्य *n*, अनुपंग *m.* ४ (*mus.*) सुरांचा जममेळ *m*, स्वरांचा जममेळ *m*, सम *m*, जुळणी *f*, स्वरसाध्य *n*, स्वरैक्य *n*, समस्वरता *f.* *C. v. i. (obs.)* मिळणें, एकमत होणें. *Concord'ance n.* ऐक्य *n*, सादृश्य *n*, मेळ *m.* २ *gram. (obs.)* कारकसंबंध *m*, अन्वय *m.* ३ क्रमिक-विल्हेवार याद *f*, (विषयांची पृथक्करणरूप) अनुक्रमाणिका *f.* *Concor'dant a.* मिलाफी, मिलाफाचा, जमाचा, मेळाचा. *Concor'dantly adv.* *Concor'dial a.* समताल, मिलाफाचा, सुरळीत.

Concorporate (kon-kor'por-āt) [L. *con*, together & *corporate*.] *v. t.* (दोन किंवा अनेक वस्तू) एकदेही करणें, समाविष्ट करणें. *C. a.* समाविष्ट केलेला.

Concourse (kong'kawas) [Fr. *concoure*-L. *concursum* from *con*, together & *currere*, to run.] *n. confluence* संगम *m*, संयोग *m*, जमाव *m*, मिळणें *n*, एकत्र होणें *n.* २ *an assembly* जमाव *m*, मेळा *m*, मंडळी *f*, समुदाय *m.* ३ (*obs.*) पुष्कळ रस्ते एके ठिकाणीं मिळतात ती जागा *f*, चौक *m*, एके ठिकाणीं जमण्याची जागा *f.* अड्डा *m.* चव्हाटा *m.*

Concreate (kon'krē-āt) [from L. *concreatus*. participial of *concreare*; *con* together & *creare*, to create.] (*obs.*) or (*R.*) *v. t.* (दोन किंवा अनेक वस्तू) एकाच वेळीं पैदा-उत्पन्न करणें; as, "When water, the first matter of all things was created with that water was concreated all manner of farms." *Con'creat'ed p. t.* and *p. p.*

Concremation (kon'krē-mā'shun) [from L. *concremationem n.* of action from *concremare*, to burn up, consume. This word has two senses given afterwards. In sense I, the prefix *con* means together & in sense II it means altogether or completely.] *n.* (दोन किंवा अनेक वस्तू) एकत्र जाळणें *n*, सहदहन *n.* *spec.* मेलेल्या तवऱ्याबरोबर त्याच्या खीला जाळणें. २ रक्षा करणें *n*, साफ जाळून टाकणें *n.*

Concrescence (kon-kres'ens) [L. *con*, together & *crescere*, to grow.] *n. the growing together of*

cells, organs, &c. परमाणु, पेशी इत्यादि जन्मून वाढणें-मोठें होणें *n*, संवर्धन *n*.

Concrete (kon'-krēt) [from L. *concretus* p. p. of *concrecere*, to grow together.] *a*. (opposed to *fluid*) *formed by union or cohesion of particles into a mass, congealed, coagulated, solidified, solid* घट्ट, वन, घण, दाट; as, "The seeds too yield a concrete oil." २ *log.* (opposed to *abstract*) *combined with or embodied in matter, actual practice or particular example; existing in a material form or as an actual reality, or pertaining to that which so exists* अधिष्ठानविषयक, अधिकरणासंबंधी, धर्मिवाचक, गुणधर्मविशिष्ट; as, "White (paper, hat, horse) is the concrete quality or quality in the concrete; *whiteness* the abstract quality or quality in the abstract." ३ *philos.* समवेत, अकेवल, अन्वित, विशिष्ट, संकलित. ४ *gram.* सिद्ध. *C. n.* गुणधर्म-विशिष्टपद *n*, गुणधर्मयुक्त पदार्थ *m*, मूर्त पदार्थ *m*. २ गोठणें *n*, अटणें *n*, डिखळ *f*, ढेप *f*, गट्टा *m*. ३ रेती, चुना, गोटे वगैरेचें मिश्रण *n*, कांकीट *n* (ह्याचा उपयोग घरांचा पाया भरणें, रस्ते करणें वगैरेकडे करतात). *C. v. t.* जमवणें, घट्ट-घण-दाट करणें, गोठवणें. २ कांकीटनें फरसवंदी करणें. *C. v. i.* गोठणें, जमणें, जमा होणें. Concrete'ly *adv.* Concrete'ness *n*. Con-crē'tion *n*. गोठणें *n*, आटणें *n*, जमणें *n*. २ गोळा *m*, गुठळी *f*, डिखळ *f*, ढेप *f*. ३ *med.* खडा *m*, संकर *m*. Concrē'tionary *a*. Concrē'tive *a*. Concrete knowledge व्यक्तिज्ञान *n*, मूर्तिज्ञान *n*, विशिष्टज्ञान *n*, विषयज्ञान *n*. Concrete number संयुक्त-विशिष्ट संख्या. Concrete object मूर्तपदार्थ *m*, साकारपदार्थ *m*.

Concubine (kong'kū-bīn) [Fr. *concupina*, from *con*, together & *cubare*, to lie down.] *n.* *a woman who cohabits with a man without being his wife, a kept mistress* ठेवलेली (बायको) *f*, रखेली *f*, राख *f*, उपवस्त्र *n*, अंगवस्त्र *n*, उपपत्नी *f*, उपस्त्री *f*. २ (In reference to polygamous peoples as the ancient Hebrews and the Mahomedans) भोगिनी *f*, भोग-पत्नी *f* (धर्मपत्नीच्या उलट). Concu'binage *n*. (अशास्त्र अविहित-धर्मविरुद्ध) संभोगसंबंध *m*. २ *law.* अधर्म-पत्नीसंबंध *m*, (युरोपांतील लोकांत) स्त्रीनें अन्नवस्त्र व स्त्रीधन मिळविण्याविषयीं नवऱ्यावर दावा केला असतां सशास्त्र किंवा कायदेशीर लग्न झालेलें नाहीं अशी नवऱ्याची तक्रार *f*, अधर्मपत्नीसंबंधाची तक्रार *f*. Concu'binary *a*. राखेपासून झालेला, राखेच्या संबंधाचा. *C. n.* अधर्मपत्नीसंबंध ठेवणारा *m*, अधर्मपतिसंबंध ठेवणारी *f*.

Concupiscence (kon-kū'pis-ens) [From L. *concupiscentia*, from L. *con*, very much & *cupere*, to long for.] *n.* *eager or vehement desire, the coveting of carnal things, desire for things of the world* भोगेच्छा *f*, संसारविषयेच्छा *f*, संसारांतील सुखाची अत्यंत लालसा *f*. २ *sexual appetite, lust* विषयवासना

f. सुरतेच्छा *f.* कटिशूलाची व्यथा *f.* कामाभिलाष *m.* कटिशूल(ळ) *m.* Concū'piscant *a.* संसारसुखाची अतितृष्णा असलेला. २ उत्कट कामवासना असलेला, कामुक. Concū'piscible *a.* कामी, कामुक, कामबुद्धि, कामलोलुप, कामलंपट, पुरुषलंपट, स्त्रीलंपट.

Concur (kon-kur') [L. *con*, together & *currere*, to run. The *verb* To Concur at first meant to rush together in hostility, to come into collision; as, "It is not now utterly incredible that our two Vessels placed there, Antipodes to each other, should ever happen to concur." Then it meant to run or come together peacefully. And now it means simply to run or come together (as streams, lines, times, events, circumstances, things, causes, conditions, &c.)] *v. i.* एका बिंदूत-रेपेंत-स्थळीं मिळणें-पडणें-जमणें-जाणें-असणें. २ मान्य-कबूल-सम्मत होणें, (ला) सम्मत *n.*-सम्मति *f.* अनुमत *n.*-अनुमति *f.*-अनुमोदन *n.* देणें. ३ *to combine or join* मिळणें, जमणें, जुळणी होणें with *g. of s.*; as, "When outward causes concur." ४ *to unite or agree* (in action or opinion) followed by *in* before the word opinion &c., and *with* before the person जुळणें, जमणें, जुळणी होणें *g. of s.*; as, "Mr. Burke concurred with Lord Chatham in opinion." Concurred' *pa. p.* Concur'rence *n.* एका बिंदूत-&c. मिळणें *n.*, एके ठिकाणीं जमणें *n.*, संयोग *m.*, सहभावन *n.* २ सम्मत *n.* अनुमति *f.* ३ *agreement in opinion implying joint approbation* मज मिळणें, एक होणें, एकचित्ता *f.*, एकमत *n.*, मतैक्य *n.*, जम *m.*, मेळ *m.* ४ *co-operation* मदत *f.*, साहाय्य *n.*; as, "We collect the greatness of the work and the necessity of divine concurrence to it." ५ *coincidence of equal powers* सामान्य हक्क *m.*, समानाधिकार *m.*, सारखा अंमळ *m.*, सारखेपणा *m.*; as, "A concurrence of jurisdiction in two different courts." Concur'ency *n.* Concur'r-ent *a.* एके ठिकाणीं मिळणारा. २ मिळता, जुळता, अनुमत, जुळणारा, एकाच अर्थाचा. ३ सहकारी, जोडीस असलेला, साथीदार, अनुपंगी, एककालिक. ४ समानाधिकृत, समार्हक, समवर्ति, समव्यापी. ५ *geom.* एकाच बिंदूत मिळणारी (रेषा), सहगामी. *C. n.* प्रतिस्पर्धी *m.*, आपलाच धंदा करणारा दुसरा मनुष्य *m.* २ सहाय्य करणारें-सहकारी कारण *n.* ३ *chron.* वर्षांत वाचन आठवड्यांपेक्षां जास्त आलेल्या दिवसांपैकीं प्रत्येक दिवस *m.* Concur'rently *adv.* Concur'ring *a.* जुळणारा, मिळणारा.

Concuss (kon-kus') [from L. *concuss* *pa. p.* stem of *concutere*, to dash together, to shake violently. The stem *concuss* may be philologically rendered by Sk. संघस् or संघर्ष.] *v. t.* खूब जोरानें हालवणें, क्षुब्ध करणें, खळबळवणें. २ *law.* *to force* (a person) *to do something or to give up something by intimidation, to coerce* धाक बसविणें, धाक घालणें, धाक घालून

काम करून घेणें, जबरदस्तीनें काम करून घेणें, दहशत घालणें; as, "Every party ought to tolerate a dissentient minority & not concuss it into acquiescence." Concus'sion n. हालवणें n. २ धक्का m, गचका m, हक्का m. ३ दपटशा m. ४ med. एकदम (धक्का बसल्यामुळें किंवा उंचावरून एकदम पडल्यामुळें) इंद्रियव्यापार मंद होणें n, इंद्रियव्यापाराची मंदता f, बधिर होणें n, लटका वडणें n; as, "A C. of the brain." २ बधिरता. Concus'sive a.

Condemn (kon-dem') [L. con, very much & damnare, to condemn.] v. t. to pronounce an adverse judgement upon विरुद्ध टीका करणें, विलुद्ध निर्णय देणें, (संबंधी) नापसंती दर्शविणें. २ (opposed to acquit, absolve) to convict of guilt दोष ठेवणें-लावणें; सदोष-दूषित करणें-ठरविणें. ३ to sentence to punishment, suffering or loss (with to before the penalty) अन्याय आंगां लावून शिक्षा सांगणें, शिक्षा देणें-ठोठावणें, अपराधी-सदोष ठरवून दंड करणें, अपराधी म्हणून शिक्षा सांगणें, (अपराधकथनपूर्वक-अपराधक्षालनार्थ) दंडाभिधान करणें, दंड ठोठावणें. ४ to amerce or fine (with in before the penalty) दंड करणें, दंडाची शिक्षा देणें; as, "The King of Egypt condemned the land in a hundred talents of silver." ५ to adjudge or pronounce to be unfit for use or service निकामी-निरुपयोगी-अनुपयोगी ठरविणें, रद्द करणें; as, "The ship and her cargo were condemned." Condem'nable a. नालायक ठरविण्याजोगा, रद्द करण्याजोगा. २ शिक्षार्ह, गुन्हेगार ठरविण्याजोगा. ३ निंदनीय, दूषणीय, निंद्य. Condemnā'tion n.-act. अन्याय आंगां लावून शिक्षा सांगणें n, दंड करणें n, दंडनियोजन n, दंडन n.-state दंड केलेली स्थिति f, नियोजितदंडत्व n. २ ground or reason of C. दंडहेतु m, दंडकारण n, दोषकारण n, दोषी-अपराधी-शिक्षापात्र ठरविण्यास कारण; as, "Speak or thy silence on the instant is, thy condemnation and thy death." ३ a sentence of forfeiture जप्त करण्याची शिक्षा; as, "A condemnation on the express ground that the ship is enemies' property." ४ निंदा f, दूषण n, दोष m. ५ गुन्हेगार ठरविणें n. ६ शिक्षा f, सजा f, दंड m. Condem'natory a. दंड-शिक्षा सांगणारा, दंडाचा, शिक्षेचा. २ निंदात्मक, &c. Condemn'ed' a. खोटें-सदोष-निरुपयोगी-दोषी ठरविलेला. २ कैद्याच्या उपयोगाचें करितां; as, "Condemned cell or house." ३ शिक्षा ठोठावलेला. ४ वाळीत टाकलेला. ५ रद्द केलेला; as, "Condemned house or bridge." ६ (निरुपयोगी-दोषी-अपराधी म्हणून) शिक्षा मारलेला.

Condense (kon-dens') [From. Fr. condenser.-L. condensare, condensus, condense.] v. t. to make denser, to increase the density of, to reduce in volume, to thicken, to concentrate घण-घन-घट्ट-दाट-दृढ-घनावयव, &c. करणें. २ optics. to bring (rays of light) to a focus or into a smaller space, so that

the brightness is increased (तेजःकिरणं एकवदत्रून) तेज प्रखर करणें, तेजोदंहन करणें. ३ *elect. to increase the amount or intensity (charge of electricity)* विद्युत्संचय-विद्युत्संचार तीव्र करणें, विद्युत्संचाराचें दंहन करणें. ४ वायुरूप पदार्थाला द्रवाचें रूप देणें, (अदृश्य वायु) दाट किंवा दृढ करून दृश्य करणें. ५ *to contain in a condensed state* दृढ-दाट स्थितींत धरणें ठेवणें; as, "The powerful gem condensed primeval dews." ६ *fig. to bring together closely or in small compass* जवळ जवळ नेणें, दाट करणें. ७ *to compress thought or meaning into few words* संक्षेप करणें, संकलन करणें, सार काढणें. ८ *to concentrate, to intensify* दृढता वाढवणें, एका केंद्रांत आणणें, (एका केंद्रांत आणून) जोर वाढविणें. C. v. i. दाट होणें. २ थोड्या स्थलांत-अवकाशांत येणें. ३ केंद्रीभूत होणें, एकवटणें. *Condens'able a.* (see the several meanings of the verb), दृढभवनीय, दाट-दृढ-घन करतां येण्याजोगा-सारखा, &c. *Condensability n.* *the quality of being condensable* दंहणीयता *f.*, दृढभवनीयता *f.*, दृढ-दाट होण्याजोगी स्थिति *f.* शक्ति *f.*, सारभवनीयता *f.*, केंद्रीभवनीयता *f.* *Condens'ing p. n.* दाट करणें *n.* २ दाट होणें *n.* *Con'densā'tion n.* दाट होणें *n.*, दाट करणें *n.*, दृढीकरण *n.*, दृढीभवन *n.* २ *reduction of volume* आकार-परिमाण लहान होणें *n.*, आकार-दंहन *n.* ३ *optics.* (तेजाचें) दृढीभवन *n.*, दंहन *n.* ४ (वायुरूप पदार्थाचें) द्रवीभवन, दंहन *n.* ५ *condensed condition* दृढीभूत स्थिति *f.*, दार्ढ्य *n.* *Condens'er n.* दंहक. २ (In Distillation, Steam-engine, gas-works, metallurgy, pneumatics, wool-manufacture, sugar-manufacture) दंहक or शीतक. *Condens'ible a.* *Condens'ity n.*

N. B.—It will be better if the following distinctions are made : *Solidify*-वन-वण करणें, *Condense*-दाट-दृढ करणें, *Accumulate* संचय करणें, *Add* संकलन करणें. *Accumulator* संचायक, *Condenser* दंहक (from दंह in दृढ). *Condescend* (kon'-dē-send') [from Fr. *condescendre*, from L. *condescendere*, *con*, together & *descendere*, to descend. To condescend originally meant to come down voluntarily. But this sense is now obsolete. Its current senses are:] *v. i.* to come or bend down so far as a particular action is concerned from one's position of dignity or pride (आपल्या हाताखालच्या-कमी दर्जाच्या लोकांशी) निरभिमानतेनें वागणें, अभिमान सोडून वागणें, मोठेपणा एकीकडे ठेवणें, अभिमानत्यागपूर्वक आचरण करणें, (loosely) मेहेरबानी-दया करणें, अनुग्रह करणें. २ (often used ironically, implying an assumption of superiority) मोठेपणा एकीकडे ठेवल्याचें हांग करणें. as, "Those who thought they were honouring me by condescending to address a few words to me." ३ (obs.) कवूल करणें, संमति देणें. ४ (विनयातिश)

यानें) तोडजोडील कबूल हों, आपण कमीपणा घेणें.
 Con'descen'dence *n.* (मोठेपणा एकीकडे ठेऊन पतकर-
 लेलें) निरभिमानतेचें वर्तन *n.*, प्रसाद (S.) *m.*, मेहर-
 बानी (loosely) *f.* Con'descend'ing *p. a.* See the
 verb. C. *n.* निरभिमानतेनें वागणें *n.* Con'descend'-
 ingly *adv.* मोठेपणा एकीकडे ठेवून, मेहरबानीनें,
 अभिमानलागपूर्वक. Condescen'sion *n.* (v. V.)
affability to one's inferiors with courteous disregard
of difference of rank or position प्रसाद (S) *m.*,
 अनुग्रह *m.*, निरभिमान *m.*, अत्यंत नम्रतापूर्वक किंवा
 आपल्या खालच्या मनुष्याशीं आपणच होऊन निर-
 भिमानतेनें वागणें *n.*, त्यक्ताभिमानाचरण *n.*, त्यक्ताभि-
 मानाचार *m.*, मेहेरबानी ; as, "It forbids pride and
 commands humility, modesty and condescension
 to others." Con'decen'dence *n.*

Condign (kon-dīn') [O. Fr. *condigne*.-L. *con*, &
dignus, worthy.] *a. deserved or suitable* (to the
 fault or crime) योग्य, यथायोग्य, यथायुक्त, वाजवी,
 रास्त, उचित, अनुरूप; as, "A C. punishment, C.
 censure." Condign'ly *adv.* Condig'nity (kon-dig'-
 nity), Condign'ness *n.*

Condiment (kon'di-ment) [L. *condimentum*, *condire*,
 to preserve, to pickle.] *n.* मसाला *m.*, तोंडींलावणें
n., व्यंजन *n.* C. *v. t.* मसाला घालणें-करणें.

Condisciple (kon'dis-si'pl) [L. *con*. & *Disciple*.] *n.*
 (R.) *a schoolfellow* गुरुबंधु *m.*, गुरुभाऊ *m.*, सहाध्यायी
m., सतीर्थ्य *m.*

Condition (kon-dish'un) [F. *condition*, agreement,
 compact.-L. *con*, together & *dicere*, to say.] *n.*
state of being or situation अवस्था *f.*, दशा *f.*, स्थिति
pop. स्थित *f.*, गति *f.*, गत *f.*, अहवाल or हवाल *m. f.*,
 वर्तमान *n.* [CAUSAL C. कारणावस्था *f.* TO GET INTO A
 GOOD C. चांगल्या स्थितीस येणें, रूपास-नांवारूपास येणें.] २
state of body भावना *f.*, प्रकृति *f.*, देहभावना *f.*, शरीर-
 स्थिति *f.*, शरीरावस्था *f.* [THAT IS IN GOOD C. *spec.*
 ताजा, ताजातवाना, टवटवीत, डुमडुमीत, तुंद. TO GET
 INTO C. आंग *n.* धरणें-घेणें, आपलेपणांत येणें, रंगास येणें. TO
 GET OUT OF C. आंग *n.* टाकणें-सोडणें.] ३ स्थिति *f.*, प-
 दवी *f.* ४ *law. a term or stipulation* प्रतिज्ञा *f.*, अट *f.*,
 मुद्दा *m.*, अड *f.*, शरत *f.*, शर्त *f.* ५ गुण *m.*, उपाधि *f.*,
 विशेषण *n.*, धर्म *m.* Conditions परिस्थिति *f.* C. *v. i.*
to make terms, to stipulate शरत-बोली-करार करणें;
 as, "I will C. with you." २ (*metaphysics*)
 (ज्ञानग्राह्य) एखादी वस्तु गुणधर्मान्वित-उपाधियुक्त
 करणें; as, "To think of a thing is to C."
 C. *v. t.* *to impose or be imposed as the condition*
of नियमानें-संकेतानें बांधणें; as, "Seas that daily
 gain upon the shore, Have ebb and flow con-
 ditioning their march." २ *to contract, to stipulate*
 ठराव-करार करणें. ३ *to test or assay* (as silk,
to ascertain the proportion of moisture it contains)

परीक्षा करणें, पारख करणें. *Conditional a. implying terms, depending upon conditions* अटीचा, सप्रतिबंधक, 'तरी'चा(?), अन्यावलंबी, अद्यर्थगर्भित. २ *gram.* संकेतार्थक. *C. n.* संकेतार्थकशब्द. *Conditional'ity n.* संकेतार्थकता *f.* अट असलेली स्थिति *f.* अन्यावलंबिता *f.* सोपाधिकता *f.* सापेक्षत्व *n.* *Conditionally adv.* अट घालून-सांगून-करून, अटीवर, शर्तीवर, सप्रतिज्ञ. *Conditionate v. t. (obs.)* अट घालणें-ठरविणें. *Conditioned a.* परिस्थितींतला, परिस्थितिविशेषाचा, अमुक एक स्थिति-गुण-धर्म असलेला; as, "A well C. man." २ *philo.* सोपाधिक, सगुण. *Conditioning house n.* विणकासाच्या जिदसांची जात *f.*-वजन *n.*-माप वगैरे नक्की ठरविण्याचें घर *n.*, पारखघर *n.* (हें इंग्लंडमध्ये ब्रॅडफर्ड येथें १८९१ त स्थापन झालें). *Given conditions math.* प्रतिज्ञा *f.* *Conditional legacy* अवलंबी-सोपाधिकमृत्युलेखदान *n.*, मृत्युपत्रांतील कांहीं अटीवरची देणगी *f.*

Condole (kon-döl') [*L. con, with & dolere, to grieve.*] *v. i. (followed by with) to grieve with another* (मृताच्या आहासास त्यांचे दुःखांत) सहानुभूति दाखविणें, समदुःखी होणें, परदुःखदुःखित होणें, अनुशोचन करणें. *C. v. t. (R.) (च्या) करितां शोक करणें. Condo'latory a.* समदुःखी, दुःख प्रदर्शित करणारा, दुःखप्रदर्शक, दुसऱ्याच्या दुःखानें दुःखित होणारा. *Condole'ment n.* *Condo'lence n. (v. V.)* अनुशोचन *n.*, समदुःखी होणें *n.*, परदुःखनदुःख *n.*, (मृताच्या आहासास) दाखाविलेली सहानुभूति *f.*, समदुःखिता *f.* *Condol'ent a.* समदुःखी. *Condo'ler n.* अनुशोचक *m.*, दुःखप्रदर्शक *m.* *Condo'ling p. a. (v. V.)* दुःख प्रदर्शन करणारा, समदुःखी, दुःखित होणारा. *C. vb. n. See the verb.*

Condone (kon-dön') [*L. condonare, condonatum, to give up, from con & donare, to give.*] *v. t.* क्षमा करणें, दया करणें, माफ करणें. २ *law.* विवाहाचे वेळीं घेतलेली शपथ मोडल्याबद्दल पत्नीनें किंवा पत्नीनें एकमेकांस माफी करणें. *Con'dona'tion n.* अपराधदुर्लक्षरूप क्षमा *f.*, माफी करणें *n.*, माफी *f.*, क्षमा *f.* २ *law.* नवरा बायकांनीं एकमेकांशीं केलेल्या बेइमानपणाची माफी *f.*

Conduce (kon-düs') [*L. con, together & ducere, to lead.*] *v. i. (with to) to contribute, to help* उपयोगी सहाय-साधक होणें, उपयोगास येणें-पडणें, मदत करणें. *C. v. t. (obs.)* वाट दाखवून नेणें, पुढाकार घेणें. *Conduce'ment n. (obs.)* *Condu'cible, Condu'cive a.* साधक, उपयोगी, उपयुक्त, उपकारक, कारणीभूत, आवह. [*C. TO HEALTH* आरोग्यावह. *C. TO SATISFACTION* वृत्तिजनक.] *Condu'cible'ness n.* आवहता *f.* *Condu'cive'ness n. (v. A.)* आवहकता *f.*, साधकता *f.*, उपयोगीपणा *n.*, उपयोगिता *f.*, उपकारित्व *n.*, उपयुक्तता *f.* *Condu'cibly, Condu'cively adv.*

Conduct (kon-dukt') [*L. con & ducere, ductum, to lead.*] *v. t. to lead, to guide, to escort* वाट दाखवून नेणें, वाटनें नेणें. २ वाट दाखवून पोहोचविणें, पोहोचविणें.

३ पुढाकार *m.* पुरस्कार *m.* पुढार घेणें *g. of o.* ४ (one's self) चालणें, आचरणें, वागणें, वर्तणें. ५ *to carry on, to transact, to manage* निर्वाहणें, चालवणें, वागवणें, वहवणें, हाकणें, निर्वाह *m.* वहिवाट *f.* करणें *g. of o.* ६ *physics* वाहकतेने (उष्णता, वीज, प्रकाश) पोहोचविणें.
 ७ वादकमंडळीचा अग्रेसर होणें. *C. v. i.* पोंहचविणें, नेणें. *C. (kon'dukt) n. (v. V. 1.) -act. guidance* वाट दाखवून नेणें *n.*, वाटेनें नेणें *n.*, &c. २- *act.* निर्वाहणें *n.*, वहिवाटणें *n.*, निर्वाह *m.*, वहिवाट *f.*, वलावणी *f.*, आचरण *n.*, निभावणी *f.*, निभावणूक *f.*, वागणूक *f.* ३ *skilful guidance or management* हुशारीनें नेणें *n.*, नेतृत्व *n.*, नियंतृत्व *n.*, सेनापतित्व *n.*; as, "C. of armies is a prince's art."
 ४ *personal deportment* वर्तणूक *f.*, वर्तन *n.*, आचरण *n.*, वागणूक *f.*, चाल *f.*, चर्या (as दिनचर्या) *f.*, चालचर्या *f.*, चालचलणूक *f.*, वहिवाट *f.*, व्यवहार *m.*, स्थीतरीत *f.*, पाऊल (used colloq.), पदन्यास (S.) *m.* [BAD C. दुराचरण *n.*, दुराचार *m.* GOOD C. सदाचरण *n.*, सदाचार *m.*, सद्दर्शन *n.* GENERAL C. आचारपद्धति *f.*] ५ पुढाकार *m.*, पुरस्कार *m.*, पुढार *m.* ६ *management, skill* आवरकशक्ति *f.*, आवर *m.*, कर्तृत्व *n.*, नियंतृत्व *n.*, व्यवहर्तृत्व *n.* ७ *safe conduct* अभयपत्र *n.* ८ (Shakes.) वाटाड्या *m.*, वलाड्या *m.*, मार्गदर्शक *m.* ९ वाहक *m.*, नळ *m.*, नळी *f.* १० *plot, construction* कथा *f.*, रचना *f.*, वस्तु (S.) *n.*; as, "The book of Job, in C. and diction." Conduct'ibility *n.* वाह्यत्व *n.* Conduct'ible *n.* वाहून नेण्यासारखा, वाहून जाण्याजोगा, वाह्य. Conduction *n.* वाहून नेणें *n.*, पार नेणें *n.*, वहन *n.* २ *physics* वहन *n.* Conductive *a.* वाहक, वाहून नेण्यास समर्थ. Conductivity *n.* (विद्युत्-उष्णता) वाहकता *f.* Conductor *n.* नेणारा, वाहक *m.* [LIGHTNING C. वीज नेणारी-विद्युद्वाहक तार *f.*] २ वाट दाखवून नेणारा. ३ *person presiding and managing* पुढाकारी, पुरस्कर्ता, पुरस्कारी. [C. OF CEREMONIES पुरोहित ESP. RELIGIOUS (among the Hindus), याज्ञिक.] ४ *mus.* गाण्याचा नायक *m.*, पुढारी *m.* Conductress *n. fern.* गाण्यांतील नायिका *f.* पुढारीण *f.*

N. B.—As 'a person presiding and managing' is the sense of the terms and phrases Manager, Foreman, Headman, Leader, Leadingman, Captain, Coryphæus, charge d' Affaires (F), that holds the reins, that sits at the helm, that mounts the box, that plays the first fiddle, &c. &c. and as many of the Marathi terms which are employed to convey this sense, bear also a latent sense agreeing well with the latent sense borne by one or other of these terms, we have here collected the terms of both the languages. वहिवाटणारा, वलावणारा, निर्वाहक, कारभारी, व्यवहर्ता, वहिवाटदार, पुढार्हत, पुढारी, मोहोरकाड्या, मोहरक्या, मोहरपी, चालक, नायक, घटक, नेता, वाहक, सरचष्मा, सुकाण्या, सुकाणदार, पुढच्या जोताचा, सूत्रधार, सूत्रधारी, बिनीचा, अध्वर्यु, प्रमुख (Candly.)

Conduit (kun'dit or kon'dit) [Fr. *conduit*.-L. *con* & *ducere, ductum*, to lead.] *n.* a surface drain पाणी नेण्याचा नळ *m.*, नहर *m.*, सारणी *f.*, नळी *f.*, पन्हळ *f.*, नस *m.* २ खाजगी वापरण्याचा बोल *m.*

Conduplicate (kon-dū'pli-kāt) [L. *con.* & *Duplicate.*] *a. bot.* घडी पडलेला, संपुटित, दुमडलेला, मिटलेला. *Condu'plicā'tion n.*

Condyle (kon'dil) [L. *condylus*-Gr. *condylos*, a knuckle, a joint.] *n. anat.* पवांग *n.*, हाडाचें गांठाळलेलें वाटोळें टोंक *n.* *Condylo'id a.* *Condylo'ma n.* आर्द्रचर्मकील, चर्माकुर, एक प्रकारच्या उपदंशाच्या विकारानें होणारा त्वचान्तर्गत रोग *m.*

Cone (kōn) [Gr. *konos*, a peak, a peg.] *n. math.* शंकु *m.*, सूचि *f.*, गोपुच्छ *n.*, गोपुच्छाकृति *f.* [A RIGHT CIRCULAR C. वर्तुलशंकु *m.* AN OBLIQUE C. तिरकस-तिर्यक्शंकु *m.* CONE OF THE EARTH'S SHADOW पृथ्वीचा छायाशंकु *m.* सूचि *f.* CONE OF FRICTION घर्षणशंकु *m.* CONE OF RAYS किरणशंकु *m.* SURFACE OF THE C. शंकु-क्षेत्र *n.*] २ (शंकूसारखा) सुळका *m.*, *dim.* सुळकी *f.* ३ *bot.* (देतदारू वगैरे झाडाचें) शंकाकार फळ *n.* ४ शंकाकार शंख *m.*, शंकुशंख *m.* ५ शंकाकार पदार्थ *m.*- भाग *m.*, शंकु *m.* C. *v. t.* शंकाकार-शंकूसारखा वनविणें-करणें. *Cone-wheat n.* शंकाकार कणीस येणारी एक गव्हाची जात *f.* *Con'ic, al a.* शंकूसारख्या, निमुळता, निमोळता, गोपुच्छाकार, शंकाकार, सूच्यग्रसदृश. *Con'ically adv.* *Con'icalness, conic'ity n.* शंकुत्व *n.*, शंकाकारता *f.* *Con'ics n. math.* शंकुच्छेद *m.* *Con'icoid a.* शंकुसदृश, शंकूसारखा. *Co'niform a.* शंकाकार, शंकूच्या आकृतीचा. *Central conic* केंद्रलशंकुच्छेद. *Conic section* शंकुच्छेद.

Confabulate (kon-fab'ū-lāt) [L. *con*, together & *fabulare*, to converse, from *fabula*, a discourse. See *fable*. The word is sometimes shortened colloquially to *confab.*] *v. i.* to talk familiarly together गप्पा मारणें, संभाषण *n.* गोष्टी-वार्ता करणें. *Confabulā'tion n.* बोलणें *n.*, संभाषण *n.*, गप्पा *f.*, गप्पागोष्टी *f.*

Confect (kon-fekt') [L. *confectio*, a preparing, a composing, from *con* & *factum*, to make.] *v. t.* (साखर व इतर द्रव्यांची) मिठाई *f.* हलवा *m.* तयार करणें. C. (kon'fekt) *n.* मिठाई *f.*, हलवा *m.* *Confec'ting pr. p.* *Confec'ted pr. p.* *Confectioner n.* मिठाईवाला *m.*, मिठाई करणारा *m.*, हलवाई *m.* *Confec'tionery n.* (नाना प्रकारची) मिठाई *f.* २ मिठाईचें दुकान *n.* कारखाना *m.*

N. B.—Some articles of English confectionery are:—Chocolates, Imitation fruits, Imitation flowers &c. &c.

Confederate (kon-féd'er-āt) [L. *con*, together & *foedus*, a league.] *a. united in a league, alliance or confederacy, leagued, allied* जुटीत सामील झालेला,

“Confederate states of America.” ४ मिलाफी, मिळणीचा, संगनमती or त्या. *C. n. an ally, an associate* जुटीचा सभासद, जुट्या, साथी, सोबती, संगनमती, संगनमत्या, दोस्त. २ स्नेही *m.* ३ *law. an accomplice* सामील *m.*, मिलाफी *m.*, दुष्कर्मिंतील सोबती *m.* *C. v. to unite in a league* जुटणे, (ची) जूट करणे, संप करणे. *C. v. i.* जुटणे, (शीं) जुटणे, सामील होणे. *Confed'eracy n. a federal compact or league* बारभाई (?), कूट *n.*, जूट *f.*, मिळण *f.*, जूग *f.* २ संगनमत. ३ *a confederate body* कूट *n.*, जूट *f.*, जूग *m.*, जथा *m.*, मिलाफ (loosely) *m.* *Confederá'tion n.* एकी *f.* संप, एकमेकांनीं एकमेकांस मदत करण्याचा केलेला संप-निश्चय-कूट *n.* २ कुटांत-संपांत मिळालेले पक्ष *m.* लोक-संस्थानें *n. pl.* *Confed'erative a.* जुटीसंबंधी, जुटीचा. *Confed'erator n.* See *Confederate*.

N. B.—कट=Conspiracy. जूट or कूट=Confederacy.

Confer (kon'-fer') [from *L. conferre*, to bring together, collect, gather, contribute, connect, join, consult together, bring together for joint examination, compare, also to confer or bestow.] *v. t.* (प्रसन्न-मेहेरबान होऊन) देणे, दान (*S.*) *n.* करणे, बहाल करणे, बक्षीस देणे. २ (*obs.*) ताडून-मिळवून पाहणे, मुकाबला करणे. ३ (*obs.*) मदत देणे, साहाय्यकारी-मदतगार होणे. *C. v. i.* to advise with, to speak with (now always on some important subject or stated question) सहविचार करणे, महत्वाच्या विषयावर बोलणे भाषण *n.* संभाषण *n.* संवाद *m.* &c. करणे, खलबत-मसलत करणे (when secret), मनसुबा करणे with शीं. *Conferred' pa. p.* *Con'feree'* संभाषणांत-सहविचारांत-सभेंत गुंतलेला मनुष्य *m.*, सहविचारी *m.* २ ज्याला कांहीं दिलें आहे तो. *Con'ference n.* (*v. V. 1.*) संभाषण *n.*, मसलत *f.*, खलबत *n.*, खल *m.*, मनसुबा *m.* २ (*obs.*) मुकाबला *m.*, रजुवात *f.* ३ महत्वाच्या गोष्टींचा विचार करण्याकरितां जमलेली मंडळी *f.* परिषद् *f.* सभा *f.* *Con'feren'tial a.* (*R.*) of or pertaining to a conference परिषदेचा, &c. *Confer'able a.* द्यायाजोगा, देय, दानार्ह, &c. *Confer'rer n.* (See verb) (प्रसन्न होऊन) देणारा, बहाल करणारा. २ संभाषण करणारा, बोलणारा.

Confess (kon-fes') [O. Fr. *confessor*.—Late *L. confessare*.—*L. confessus pa. p.* of *confiteri*, to confess; *con*, fully & *fateri*, to acknowledge.] *v. t.* (नुकसान होईल म्हणून गुप्त ठेविलेली गोष्ट) निवेदन करणे, उघड रीतीनें कळविणे. २ (दोष-व्यंग-अपराध-गुन्हा) पदरीं घेणे, कबूल करणे. ३ (संशयनिवृत्तीनंतर) कबूल करणे. ४ *Eccl.* (*C. sins to a priest*) ग्रीस्त नामें पाप्याजवळ पाप निवेदन करणे. ५ पापोच्चार-पापोद्धाटन ऐकणे, पापख्यापन ऐकणे. ६ (often introducing a statement made in the form of a disclosure of private feeling or opinion.) (कांहीं झालें तरी) आपणांलाय काय वाटतें तें उघडपणें सांगणे; as, “I confess that I have my doubts about it.—I must say that I...”

my &c." ७ to profess faith in (वर) आपली श्रद्धा-विश्वास कबूल करणे. C. v. i. पापें कबूल करणे. २ संशयनिवृत्ती-नंतर कबूल-मान्य करणे. Confes'sion n. (v. V. T. I.) act. See the verb. [FULL C. पोटउकल f, पोटफोड f.] २ गुन्हा कबूल करणे, कबुलीजवाब m. ३ declaration of belief in or adhesion to आपली श्रद्धा-विश्वास कबूल करणे. ४ eccl. पापोच्चार m, पापनिवेदन n, पापोद्घाटन n, पापांगीकार (?) m. ५ a formulary in which a church or body of christians sets forth the religious doctrines which it considers essential ख्रिस्ती धर्मांतील विशेष पंथांचीं तत्वे m. pl. हीं तो पंथ प्रमाणभूत मानून चालतो. धर्मांची पंथोक्त पद्धति f. Confes'sion of Faith एखाद्या ख्रिस्ती धर्मपंथाचीं तत्वे. Confes'sional n. पापें ऐकतांना पात्राचें बसावयाचें आसन n. C. a. कबुली-जवाबासंबंधीं, &c. Confes'sionalist n. (R.) पापांगीकार (?), पापोच्चार ऐकणारा 'ग्रीस्त.' २ पाप स्वीकार करण्याच्या ठराविक जागेंत बसणारा. Confes'sionary n. the crypt or shrine under the high altar, or the part of the altar in which the relics are placed (ख्रिस्ती लोकांत) ख्रिस्ती देवळांत मुख्य वेदीखालील अस्थिगृह n- भुयार n. ह्यांत साधू, धर्मवीर (martyr) इत्यादिकांच्या अस्थि ठेवितात. C. a. पापग्यापनासंबंधीं. Confess'or n. (v. V. T. I.) (दोष-गुन्हा-पाप &c.) कबूल करणारा &c. २ one who hears confessions पापें ऐकणारा व त्यांची क्षमा करणारा ग्रीस्त m. ३ one who suffers for his faith ख्रिस्ती धर्मार्थ छळ सोसणारा-दुःख भोगणारा-भोक्ता. Confess'oress n. fem. Confess'orship n. Confessed', Confest' a. Confess'edly, Confest'ly adv. avowedly, undeniably निश्चांत, निखालस, नित्संशय, उघड, प्रत्यक्ष, खचित, धडधडीत, सांगून-सवरून, कबूली करून. २ बुद्ध्या, दाहून, हटकून. Confession of faith (treatise) ख्रिस्ती धर्माचा मतसंग्रह m. Confess to (जवळ) कबूल करणे. Stand confessed उघडकीस आलेले असणे.

N. B.—Own, Acknowledge, Confess, Avow, Own-आपणच केलें असें कबूल करणे, Acknowledge-आंगी लाविलेला लहान दोष-चूक कबूल करणे, Confess-मोठा दोष-गुन्हा आपणच होऊन कबूल करणे, Avow-प्रतिज्ञेनें सांगणे.

Confide (kon-fid') [from L. *confidere*, to have full trust or reliance; *con*, very much & *fidere*, to trust.] v. i. (with *in*) to trust or have faith, to put or place trust in भरंवसा असणे, विश्वासणे, विश्वास m- भरंवसा m- इतबार m-&c. ठेवणे, with वर of o.; विश्वासावर-भरंवशावर असणे *in. con.* with *g. of o.* and विश्वास धरणे with *g. of o.* २ (used absolutely) to have faith or trust विश्वास ठेवणे; as, "O prudent princess! bid thy soul confide." C. v. t. to impart as a secret, to communicate in confidence (to a person) आपलें गुप्त दुसऱ्याला विश्वासणे, दुसऱ्याला विश्वासाने सांगणे-कळविणे; as, "An opportunity of confiding all her perplexities to her friend." २ to entrust (an

object of care, a task) to a person with reliance
 on his fidelity or confidence एखाद्यावर काम वि-
 श्वासानें सोंपविणें, निरवणें, भरंवशानें सोंपविणें; as,
 "The execution of the plan was confided to
 Aranda." Confid'ed *pa. t. & pa. p.* Confid'ee *n.*
 ज्यावर विश्वास ठेवितात तो, विश्वासभूमि, विश्वासभाजन,
 विश्वस्त (S). Con'fidence *n.* विश्वास *m.* भरोसा or भर-
 वसा *m.* भाव *m.* निष्ठा *f.* इतबार *m.* [Confidence or
 assurance given होवासा *m.* IN CONFIDENCE (फोडणार
 नाही-फुटणार नाही) अशा विश्वासानें, विश्वासानें. VIOLATION
 OR ABUSE OF C. विश्वासभंग, विश्वस्तवंचन *n.* VIOLATER
 OR ABUSER OF C. विश्वस्तवंचक, विश्वासाचा दुरुपयोग कर-
 णारा. INSPIRED WITH CONFIDENCE जातविश्वास, विश्वास-
 प्रेरित.] २ *firm conviction or belief* पक्की खातरी *f.* दृढ
 विश्वास *m.* पूर्ण भरंवसा or भरोसा *m.* ३ *trust in*
self, assurance धमक *f.* ऊब *f.* आव *m.* उमेद *f.* दम
m. अवसान *n.* हिऱ्या *m.* हिम्मत *f.* ४ *cause or ground*
of confidence खातरीला आधार *m.* आश्रय *m.* कारण
n. ५ *object of confidence* भावविषय *m.* ६ *con-*
fidential intimacy, the confiding of private
or secret matters to another विश्वासानें आपलें
 हद्दत सांगणें. ७ *a confidential communication* गुप्त
 ठेवण्यासारखी हकीकत. ८ (In a bad sense) *assu-*
rance based on insufficient or improper grounds,
excess of assurance, overboldness फाजील धाडस *n.*
 हिऱ्या *m.* Confid'ing *p. n.* See verb. Confid'ing *a.*
 विश्वासणारा, विश्वास ठेवणारा, &c., विश्वासी, श्रद्धावान्.
 Con'fidant', Con'fidante' *n.* जीवजानदोस्त, जीवश्च कंठश्च
 जिवलग मित्र-मैत्रीण. Con'fident *a.* विश्वास-खात्री अस-
 लेला, विश्वास-खात्री-भरंवसा-उमेद असणारा. [IMPORTANT
 CONSTRUCTIONS: THOROUGHLY CONFIDENT THAT
 SHE WOULD CONSENT; REASONS THEY HAD TO BE
 CONFIDENT OF VICTORY; BUT THE FRENCH COM-
 MANDER WAS NOT SO C. IN HIS TROOPS.] २ *full of*
assurance, self-reliant, bold, sure of one's own cause
 निभ्रांत, निश्शंक, विश्वासयुक्त, विश्वासपूर्ण. [To BE OR
 FEEL CONFIDENT (वदल OR ची) खातरी असणें.] ३ अवसा-
 नाचा, दमदार, दमाचा, निधडा, निधड्याचा, छातीदार,
 हिम्मतदार, हिऱ्येदार. ४ *confidential, to whom one*
confides secrets जिवलग, जीवश्चकंठश्च, रहस्यमित्र,
 विश्वासांतला-भरंवशांतला माणूस, सखा, एकांतमित्र; as,
 "Her confident nurse." Con'fidency *n.* *confidential*
intimacy (विश्वासजनित) रहस्य *n.* Con'fiden'tial *a.*
enjoying the confidence of another person entrusted
with secrets विश्वासी, विश्वासू, विश्वासूक, भरंवशाचा,
 विश्वासाचा, खातरीचा, विश्वास ठेवण्याजोगा-&c., विश्वास-
 नीय, विश्वास्य, विश्वासपात्र. २ *that is to be kept in*
confidence न फोडायचा, गुप्त ठेवावयाचा, गुप्त, अप्र-
 काश्य, गुह्य. Con'fiden'tially *adv.* (v. A.) फोडणार
 नाही-फुटणार नाही अशा विश्वासानें, &c. Con'fidently
adv. (v. A.) विश्वासानें, विश्वास-भरंवसा-&c. ठेऊन-

धरून, विश्वासपूर्वक. २ खातरीने, निशंक, त्रिशंक-
पणने, निर्भ्रंति or निर्भ्रांत. ३ उमेदीने, दमाने, अवसा
नाने, धमक धरून, &c. Confid'er n. See Confiding a.
given above. Confid'ingly adv. Confid'ingness
n. Confidence trick-game n. a method of professional
swindling, in which the victim is induced to hand
over money or other valuables as a token of con-
fidence in the sharper जिच्या योगाने फसणारास,
भामद्व्यावर आपला पूर्ण विश्वास आहे असे दाखविण्या-
साठी आपल्या जवळचा पैसाआडका देण्याची भुरळ
पडते अशी खुबी f, ज्यास्त फसविण्याकरितां भाम-
द्व्याने आपल्यावर विश्वास बसवून घेण्यासाठी केलेले कृत्य.
Confidence man one who practices this trick आप-
ल्यावर जास्त विश्वास उत्पन्न करून लोकांना फसविणारा,
भामटा, लुच्चा, ठक. To take one into confidence
आपल्या रहस्यांत-विश्वासांत घेणे, अमुक एक मनुष्य आ-
पला विश्वासपात्र आहे असे समजणे.

Configuration (kon-fig'-ū-rā'shun) [L. con, together
& figurare, to form.] (R.) आंतररचना f. २ (एखाद्या
वस्तूच्या आंतररचनेमुळे आलेला) बहिराकार m, बाह्याकार,
बाहेरचा आकार m, बाह्याकृति f, बाह्यरूप n. ३ astron.
ग्रहांची सापेक्ष स्थिति, ग्रहांची स्थिति f. Config'urate v.
i. to take form विशेष आकार घेणे, साकार होणे. Con-
fig'ure v. t. (आकार) करणे, घडवणे, डौल-आकार देणे.

Confine (kon-fin') [Fr. confiner, to border upon.
L. con, together & finis, the end.] n. (usually in
pl.) (a) मर्यादा f, सीमा f, शीव f, हद्द f, हद्दीचा देश
m. (b) शिवेलगतचा देश m- प्रांत m; as, "Events that
came pass within the C.s of Judea." २ (obs.)

prison व कारागार m, बंदीखाना m, तुरुंग m, कारागृह
n, कारागार. C. v. t. to limit, to bound, to restrict
आळाबांधाम- आळा m- मर्यादा f- सीमा f- नेम m- बंधारण
n. घालणे-करणे-करून देणे, ठेवणे-बसवणे (idio.) &c. with
वर (ex. मीं आपलें जेवण दोन भाकरींवर ठेविलें आहे). २
(obs.) to imprison, to restrain कोंडणे, कैद करणे,
कोंडी f कोंडणी f. करणे g. of o., कैदेत-बंदीत घालणे-
टाकणे, अटकेत घालणे. ३ to restrain प्रतिबंध m-
निग्रह (S.) m- निग्रहण (S.) n- निरोध (S.) m- निरोधन
(S.) n. करणे g. of o. C. v. i. (obs.) (followed by on
or with) (देश) लागून-लागून-भिडून-&c. असणे,
(शीं) एकशीव असणे. Confined' p. p. & a. (v. V. T. I.)
आळाबांधा घातलेला. २ (v. V. 2.) कोंडलेला, बंदीत-कैदेत
घातलेला, कैदी. ३ (v. V. 3.) निबद्ध, निरुद्ध, निगृ-
हीत. ४ not roomy अवघड, सांकड, कुंचड (R), अड-
चणीचा, दाटीवाटीचा, संकोचाचा, अप्रशस्त. ५ delivered
(spec.) बाळंत झालेली, प्रसूत झालेली. [To BE CON-
FINED बाळंत-प्रसूत होणे.] ६ (The bowels) बद्ध, अवरुद्ध
See Costive. Confinedness n. (v. A. I.) want of
room अडचण f, संकोच m. [To SUFFER OR FEEL C.
बांधलेले-बांधलेसे वाटणे, अवघडणे.] Confine'ment n. (v. V.

आळा *m*, बंधारण *m*, बंध *m*, बंद *m*, धरबंद *m*, बंधन *m*.
 २- *state*. बंद *m*, बंदी *f*, कैद *f*, अटक *f*, कोंडी *f*, कोंडणी
f. निग्रह (S) *m*, निरोध (S) *m*, निर्वंध (S) *m*. [PLACE
 OF C. बंदीखाना *m*, तुरुंग *m*, कारागार *m*, बंदीशाळा *f*, अंधा-
 रकोठडी *f*, *spec.* अंधारकोंडी *f*, *spec.* अंधारखण *m* or पी *f*.
 RELEASE FROM C. बंधमोचन *n*, बंदखुलास *m*. SOLITARY
 C. प्रकांत कैद *f*, अंधारकोठडी *f*.] ३ *lying in delivery*
 प्रसवावस्था *f*, प्रसूतोमुळे झालेला प्रतिबंध *m*, बाळंतपण
n. Confine'r *n*. Confine'ing *a*.

N. B.—Border हद्द, Boundary मर्यादा, Bounds चतुः-
 सीमा, Frontier सरहद्द, Confines सीमा, शीव, Precincts
 आवार.

Confirm (kon-fèim') [O. F. *confermer*-L. *con*,
 inten. & *firmare*, to make firm, from *firmus*,
 firm.] *v. t.* to corroborate स्थिर-दृढ-कायम करणे, खरा-
 सत्य-शाबूत-पक्का-नक्की-खचीत-निश्चित-&c. करणे, संशय
 काढून टाकणे, खरेपणाविषयी खात्री-शाबिती देणे; as,
 "To C. a statement." २ to make firm or firmer, to
 add strength to, to establish बळकट-दृढ-सुदृढ करणे,
 सबळ करणे, स्थापणे, ठरविणे; as, "C.ed the same
 unto Jacob for a law." [TO BE CONFIRMED (A
 DISEASE) बळावणे, जडावणे, जडकावणे(?), जुनावणे, जुनाटणे.]
 ३ to strengthen in judgment or purpose (मन किंवा
 उद्देश) घट्ट-बळकट-बद्धमूल-&c. करणे, सुस्थिर करणे; as,
 "Confirmed, then, I resolve Adam shall share
 with me in bliss or woe." ४ to ratify बहाल-काई-
 (य)म-मुकरर-मंजूर करणे, सई *f*. करणे; as, "To C. the
 appointment of an official." ५ (*Eccl.*) to administer
 the rite of confirmation दृढीकरणाचा संस्कार करणे.
 Confirm'able *a*. कायम करण्यालायक, &c. Confirmā-
 tion *n*. (v. V. I.) the act of confirming or strength-
 ening बळकट करणे *n*, खरावणे *n*, सत्यीकरण *n*,
 दृढीकरण *n*, निश्चितीकरण *n*, स्थापन *n*-*state* खरावलेले-
 पणा *m*, बळकटी *f*, मजबुती *f*, मुकररी *f*, दार्ढ्य *n*. २
 the act of ratifying or sanctioning बहाल करणे *n*,
 सई *f*, बहाली *f*, मंजुरी *f*. ३ corroborative or convinc-
 ing evidence पडसाक्ष *f*, प्रतिप्रमाण *n*, खात्री करणारा
 पुरावा *m*, शाबिती *f*. ४ *Eccl.* दृढीकरणसंस्कार *m*. Con-
 firm'ative, Confirm'atory *a*. बळकट-मजबूत-स्थिर कर-
 णारा, स्थिरकारी, अनुवादक. २ (ख्रिस्ती धर्मांत बाप्तिस्म्या-
 नंतरचा) दृढीकरणसंस्कारासंबंधीं. Con'firma'tor, Con-
 firm'er *n*. (v. V. I.) खरें करणारा, खरावणारा, बळकटी-
 मजबुती आणणारा, बळकट करणारा, सत्याख्यापनकर्ता,
 स्थापक, स्थापनकर्ता. Confirmed' *p*. (v. V. I.)
 खरा-बळकट केलेला, संवयीचा, दृढ झालेला; as, "A
 C. habit." २ बहाल केलेला, मुकरर केलेला, मंजूर.
 Confirnee' *n*. *law*. ज्याची मालकी मंजूर किंवा
 स्थापित केली असेल तो, कोर्टानें ठरविलेला मालक
m-वारस *m*. २ कायम केलेला मनुष्य *m*. Confirm'ing *n*.

N. B.—Confirm स्थिर-दृढ-कायम करणे, Corroborate
 मजबूत-पष्ट करणे. (ला) पट्टी देणे.

Confiscate (kon'fis'kāt) [L. *confiscare, confiscatus*, to confiscate, properly to lay up in a chest, from *con* & *fiscus*, a basket, a purse, a treasury. See Fiscal.] v. t. to seize as forfeited to the public treasury दंडार्थे हरण करणे, (सरकारानें) दंडासाठीं घेणें-जप्त करणे, (दंडासाठीं) खालसा करणे-सरकारांत घेणें, (दंडमूलक) हरण करणे. C. a. (दंडासाठीं) खालसा केलेला, सरकारांत घेतलेला, दंडादाखल घेतलेला. Confiscable, Confiscator'y a. जप्त करण्याजोगा, जप्त करणारा. Confiscation n. (v. V. I.) सरकारांत घेणें n, खालसा करणे n, दंडार्थे हरण n, दंडमूलक हरण n. Confiscator n. (दंडार्थे) खालसा करणारा, दंडार्थे हरण करणारा.

N. B.—Confiscate (राजानें) हरण करणे. ह्या हरणामुळे मूळ मालकाचे सर्व हक्क नष्ट होऊन हरण केलेल्या मालावर राजाची कायमची मालकी होते. Confiscate याचा अर्थ जप्त करणे असाही पुष्कळ ठिकाणीं आढळतो, परंतु Attach शब्दाचा अर्थ जप्त करणे असा ठरवून टाकला तर बरे होईल. कर्जाचे पैसे आल्यामुळे ऋणकोचे मालावर जी जप्ती नेतात तिला Attachment म्हणतात. बंडखोर किंवा इतर राजद्रोही अपराध्यांची मिळकत सरकारांत जप्त होते त्या जप्त होण्याला किंवा करण्याला Confiscation असे म्हणतात.

Conflagrate (kon'fla-grāt) [Fr. *conflagration*.—L. *con*, inten. & *flagrare*, to blaze.] v. t. (R.) जाळणे. C. v. i. जळणे. Conflagrant a. (R.) जळणारा. Conflagration n. a general burning आगीचा डोंब m, लोल m, डोंबाळा(ळी). [C. OF A FOREST वणवा m, दावाधि m, दावानळ m.]

Conflate (kon-flāt) [L. *con* & *flare*, to blow.] v. t. (R.) to blow together एकत्र फुंकणे-वाहविणे, उत्पन्न करणे. २ ग्रंथाचे दोन निरनिराळे पाठ एक करणे, पाठभेदांचें मिश्रण करणे. Conflation n.

Conflict (kon'flikt) [L. *con*, together & *fligere, flictus*, to strike. Distinguish carefully conflict and contest. A contest is a strife for a common object or reward or prize; while a conflict is a violent meeting of two forces or individuals. "In the wars of the Roses two contending Houses had many conflicts between them." Contest looks to the end, conflict emphasises antagonism.] n. एकमेकांवर जोरानें आदळणे n, एकमेकांचा धक्का m, टक्कर f. २ espec. a prolonged struggle, contest युद्ध n, झुंज f, झोंबी f, झगडा m, संप्रहार m, संग्राम m, सामना m, लढाई f. ३ a mental or spiritual struggle within man मानसिक चळविलचल f, खळबळ f, व्यग्रता f. C. v. i. लढणे, झुंजणे, झुंज n- & c. करणे or in. con. with g. of o. लागणे, झोंबी घेणे. २ एकमेकांशीं टक्कर होणे. ३ विरोधी होणे. Conflict'ing a. contrary, opposite एकमेकांवर जोरानें आदळणारा, प्रतिकूल, विरुद्ध, विरोधाचा, विरोधी, पर-

स्परविरोधी; as, "C. passions, C. evidence, &c." Confliction *n.* Conflict'ive *a.* विरुद्ध, विरोधी, उलट.

Confluence (kon'floo-ens) [L. *con*, together & *fluere*, *fluere*, (Sk.) ड्रु, to flow.] *n.* (of streams, &c.) संगम *m.*, संघ *m.*, संप्लव *m.* २ जमाव *m.*, संघीभवत *n.* ३ *people crowded* जमाव *m.*, सेळा *m.* Confluent *a.* एकत्र ठिकाणीं-कडे वाहणारा, संगम होणारा, मिळणारा. २ *bot.* संप्लवक, अनेकपुष्पज, संनीलित. Confluent *n.* मोठ्या नदीस मिळणारी लहान नदी *f.* उपनदी *f.*, शाखा *f.* २ संगम (स्थान) *m.* (R.). Confluently *adv.* Conflux, same as Confluence.

Confocal (kon-fokal) [L. *con* & *focus*, a hearth, a fireplace.] *a.* एकनाभिक.

Conform (kon-faw-am') [Fr. *conformer*-L. *con*, with & *formare*, to form, from *forma*, form. Conform denotes an external or at least formal agreement. We conform only to externals or the opinions which affect them or the rules which regulate them. We conform to habits, customs and practices; not to thoughts but the modes in which they find expression; not to principles, but the action which is the result of them.] *v. t.* to make like (बाह्यतः) सारखा-ब्रैताचा-सदृश-अनुरूप करणें. C. *v. i.* (with *to* or *with*) to comply with, to act according to सारखें-प्रमाणें-पाहून वागणें-वर्तणें-आचरणें-चालणें, &c., अनुसरणें, अनुवर्तणें, अनुसरण *n.* करणें. २ *Eccl.* (इंग्लंडांतील कायद्यां) प्रस्थापित धर्माप्रमाणें चालणें. Conformabil'ity *n.* अनुवर्तन *n.*, सदृशता *f.*, बाह्यरूप-सादृश्य *n.*, सादृश्य *n.*, अनुरूपता *f.* Conform'able *a.* (with *to*) resembling सारखा, अनुगुण, सदृश, अनुरूप, समरूप. २ *agreeable*, *congruous* मिलाफाचा, ब्रैताचा, माफक, अनुकूल, अनुसार (*in comp.*), अनुसारी (*in comp.*). ३ *compliant* अनुरोधी, अनुलक्षी, अनुविधायी, मिलाज, मिळता. ४ *parallel or nearly so* (said of strata in contact) समांतर, जवळ जवळ समांतर. Conform'ably *adv.* (*v. A. I.*) सारखा. २ सरसा, अन्वयें, अनुरूप, अनुसार (*in comp.*), यथा (*in comp.*), बरहुकूम, यथावत्. ३ अनुरोधानें अनुलक्षून. Conform'ation *n.* (आकाराचा) सारखेपणा *m.*, मेळ *m.*, मिळतेपणा *m.*, बाह्यसादृश्य *n.* २ अनुवृत्ति *f.*, अनुवर्तन *n.* ३ रचना *f.*, आकृति *f.*, घाट *m.* Conform'ableness, Conform'ity *n.* (*v. A. I.*) (followed by *to*, *with* or *between*) सारखेपणा *m.*, सदृशता *f.*, सादृश्य *n.*, समरूपता *f.*, सरूपता *f.*, सारूप्य *n.* २ मिलाफ *m.*, जम *m.*, लाग *m.*, आनुरूप्य *n.*, अनुरूपता *f.* ३ अनुरोध *m.*, अनुवर्तन *n.*, अनुवृत्ति *f.* ४ *Eccl. H.* कायद्यांनें स्थापिलेल्या (प्रवृत्त) धर्मास अनुसरून वागणें. [IN C. WITH अन्वयें, बरहुकूम.] Conform'er *n.* (*v. V. I.*) अनुसरणारा, अनुवर्तणारा, अनुसरणकर्ता-कारी, अनुसारी (*in comp.*). २ प्रवृत्त-प्रस्थापित आचार व विचार

पाळणारा, अनुसरणारा. Conform'ist *n.* कायद्यानें स्थापलेल्या धर्मास अनुसरून वागणारा *m.* प्रवृत्तधर्मानुसारी *m.*

Confound (kon-fownd') [O. E. *confoundre*—L. *confundere p. p. confusus*, to pour together, to mingle, to perplex, to overwhelm.] *v. t.* to mingle *confusedly*, to disorder घोंटाळा *m.* गोंधळ *m.* करणे, अव्यवस्था *f.* उलटापालट *f.* उलथापालथ *f.* संकर *m.* भानगड *f.* करणे with *g. of o.*, (loosely) गडबड *f.* धांदल *f.* करणे *g. of o.* २ to mistake for another, to identify falsely अन्यथा अलंतेच समजणे. ३ to throw into confusion or disorder, to perplex, to strike with amazement, to dismay घोळांत-गोंधळांत-गळफट्यांत-गोफाट्यांत-भ्रमांत-पाडणे घालणे-टाकणे, अक्ष पाडणे-घालणे, गोंधळवून टाकणे, वावरवणे, (आश्चर्यचकित करून) गोंधळविणे-विस्मित करणे, गडबडवणे, (भयातिशयाने) मूढ करणे, घाबरविणे, बहकाविणे, (अतिशय भयाने कर्तव्यशून्य होण्याइतके) घाबरवणे-गांगरवणे. ४ to overthrow, defeat or bring to nought (a scheme, plan, hope, &c.) (वेत) किसकटावणे, (आशा) निष्फल करणे, कट मोडणे-उडवून देणे. ५ to destroy, to ruin, to waste नाश करणे, वायां-द्वर्थ दवडणे, अपव्यय करणे; as, "One man's lust these many lives confounds." *Shakes.* ६ to abash, to put to shame (गोंधळून जाईल इतका) शरनिंदा-ओशाळा करणे, खालीं पहावयास लावणे. ७ In curses or imprecations used in the imperative third person sing. as an equivalent or substitute for 'bring to perdition'; now it is regarded as a mild form of imprecation & vaguely associated with other senses. जळो, मरो, आग लागो, सत्यानाश होवो इ० अर्थी Confound क्रियापदाचा तृतीय पुरुषीं एकवचनीं आज्ञार्थी प्रयोग होतो. Confound'ed *p. p.* (See the verb). २ *collog.* पक्का पुरा, पूर्ण; as, "He was a most C. Tory". ३ बिलंदर, अट्टल, इरसाळ. ४ निंदा, अमंगळ, आंगळ; as, "This is his C. impudence." [TO BECOME C. (भयातिरेकाने) मूढ होणे, वावरणे, घाबरणे, घोंटाळणे, गडबडणे, गोंधळणे, चकित होणे, गांगरणे, गांगावणे.] Confound'edly (*collog.*) तिरस्काराने. २ शरमेने, लजेने. ३ पूर्णतेने. ४ निंदापणे, अमंगळपणे. Confound'er *n.* गोंधळवणारा, &c. Confound'ing *p. a.* गोंधळवणारा, वावरवणारा, &c. *C. n.* (*v. V.T.*)-*act.* गोंधळवणे *n.*, संकरीकरण *n.*-*state* अव्यवस्था *f.*, घालमेल *f.*, गोंधळ *m.*, घोळ *m.*, घप्पाघोळ *m.*, घोळंकार *m.*, घोळणा *m.*, गफलत *f.*, गडबड *f.*, गळबल *f.*, गळफटा *m.*, घोंटाळा *m.*, गुरफटा or फाटा *m.*, संकर *m.*, ब्रह्मघोळ *m.*, गलत *f.*, गलद *f.*, भिसमिल्ला *m.*, झंगड *f.*, भानगड *f.*, बचबच *f.*, चवचव *f.*, चवढव *f.*, ढवढव *f.*, धांदल *f.*, धांदलपट्टी *f.*, धांदलाधांदल *f.*, गडबडगुंडा *m.* [Everything there is in C. and disorder तेथें पुरी बजबज माजली आहे, खूब घोटाळा माजून राहिला आहे.] २-*act.* वावरविणे *n.*

घाबरविणें *n.-state* गढबड *f*, हुडबड-डी *f*, धांदल *f*,
गोंधळ *m*, घोंटाळा *m*, घोळ *m*, घोळंकार *m*, गळफटा
m, अर *m*. (S). Confoundingly *adv*. आश्चर्यानें, यक्
होजन.

N. B.—Abash, Confuse & Confound या प्रत्येकांत
गोंधळून जाणें ही कल्पना सामान्य आहे. *Abash*—(लाजेनें-शरमेनें)
गोंधळणें; as, "Peter was *abashed* in the presence of
his Master ; so a modest youth is *abashed* in the
presence of those who are greatly his superiors."
Confuse (कांहीं अवचित कारणानें प्रसंगावधान व मनाची विशदता,
शांतता नाहीशी होऊन) गोंधळून जाणें. Thus, a witness is often
confused by a severe cross-examination; a timid
person is apt to be *confused* in entering a room
full of strangers. *Confound* (अतिशय भयाने कर्तव्यशून्य
होग्याश्तकें) घावरणें-वावरून जाणें. Thus a criminal is
usually *confounded* at the discovery of his guilt.
(Webster.)

Another distinction between confuse & confound
as drawn by Smith is given in his own words as fol-
lows:— "A person confuses an account when he
gives inverted, vague, or contradictory relations, so
making it obscure. He confounds one account or
circumstance with another when he mixes into one
details belonging to both. When we confuse we
throw into indistinctness; when we confound we
falsely identify. In the former we wrongly put one
or more things *among* others; in the latter we sub-
stitute them wrongly *for* others."

Confraternity (kon'fra-ter'ni-ti) [L. *con*, together,
& *frater*, Sk. भ्रातृ, a brother.] *n. pl.* Confrater-
nities. *a brother-hood* एकाच धंद्यासाठीं किंवा हेतूसाठीं
स्थापित झालेली मंडळी *f*, भ्रातृसमाज *m*, मंडळी *f*.
(often expressed with a compound ending in बंधु;
as, व्यवसायबंधु, धर्मबंधु, समाजबंधु &c.) बांधव *m*,
भाऊ-मंडळी *f*, भाऊवळ *n*, बंधुमंडळ *m*.

Confrere (kon'frār) [F.] *n.* fellow-member of a
fraternity, an intimate associate बंधु *m*, समाजबंधु
m, समाजस्थ *m*, सामाजिक (S), सामाजीय (S), (used
as a noun), संघसभासद *m*, जीवश्चकंठश्च गडी *m*.

Confrication (kon'fri-kā'shun) [L. *con*, together &
fricare, to rub.] *n. (obs.)* च्या बरोबर घासणें *n*, संघ-
र्षण *n*, संमर्दन *n*.

Confrier (kon'frīr) [See Friar.] Same as Confrere.

Confront (kon-frunt') [Fr. *confronter*.—L. *con*, &
frons, the forehead or front. See Front.] *v. t.*
to stand in front of (च्या) सन्मुख-समोरासमोर उभा
राहणें *g. of o.* २ *to bring face to face* मुकाबला *m*-
रुजूमुकाबला *m*-रुजुवात *f* उरुवुरु *f* करणें-वेणें *g. of o.*
३ (शीं) ताडणें, तुलना *f* करणें. ४ *to oppose, to resist*
अडथळा *m*. आणणें, प्रतिबंध *m*. करणें, प्रतिरोध *m*.
करणें. Confrontā'tion *n.* (v. V. 1.)-*art.* or *state*

तोंडावर चालून जाणें *n.* २ रुजूमुकाबला *m.*, मुकाबला *m.*,
रुजुवात *f.*, तुलना *f.*, अडथळा *m.*, विरोध *m.*, प्रतिबंध *m.*
N. B.—Confront तोंडासमोर चालून जाणें, Face तोंड देणें.

Confuse (kon-fūz') [L. *confusus*, disordered. The following history of the word *Confuse* is taken from Dr. Murray's Dictionary. A passive participle 'confused' is found from 14th Century, but the present stem and active voice are only of modern use having been formerly expressed by *Confound*, cf. Fr. *confondre*, *confu.*—L. *confundere*, *confusus*. The verb is entered by Bailey (folio) 1730-6 and thence by Johnson, but there are no examples except of the *p. p.* of it in J., Todd or Richardson. The participle was an English adaptation of Fr. *confus*, L. *confusus* with the native participle ending-ed and the present stem a much later inference from it.] *v. t.* गोंधळवणें, उलटसुलट-मोघम किंवा परस्परविरोधी-संबंध सांगून अस्पष्ट किंवा न कळेसें करणें. See the verb to *Confound*. *Confu'sing* See *Confounding*. *Confused* See *Confounded*. *Confusedly adv.* *Con-fusedness n.* *Confusion*, See *Confounding*.

Confute (kon-fūt') [L. *confutare*, to check (a boiling liquid), to repress, to confute, from *con* & root *fut* as seen in *futis*, a water-vessel, prob. akin to *fundere*, to pour out.] *v. t.* to prove to be false or defective निर्मूलता *f.* निराधारता *f.* सिद्ध करणें, काईल-कुंठित-निरुत्तर, करणें, खंडणें, खुंटवणें, मोड *m.* खंडन *n.* करणें *g. of o.*, मोडून काढणें, खोटा करून दाखविणें. २ चूक ठरविणें, मत खोडून काढणें. *Confu'table a.* (v. V.) खंडाया-चा-जोगता-जोगा &c., मोडायाजोगा, खंडनीय, खंडनाह, खंडनयोग्य, खंडनक्षम. *Confutant n.* *Confutā'tion n.* (v. V.) खंडणें *n.*, मोडणें *n.*, &c., खंडन *n.*, मोड *m.*, निर्मूलतासिद्धि *f.* *Confūt'ative a.* खंडक, निर्मूल करणारा, खंडनसमर्थ. *Confu'ted p.* (v. V.) खंडलेला, &c., खंडित, प्रतिहत, कुंठित. *Confute'ment n.* (*obs.*)

N. B.—Confute निर्मूलता सिद्ध करणें, Refute (विवक्षित व्यक्तीला) लागू नाही असें दाखविणें-उडविणें.

Conge (kong'zhā) See *Congee*.

Congeval (kon-jēl') [L. *con*, together & *gelare*, to freeze, from *gelu*, frost.] *v. t.* to change to a solid state गोठवणें, सांखवणें, थिजवणें, घन-घट्ट-&c. करणें. *C. v. i.* थिजणें, गोठणें, सांखणें, घन-घट्ट होणें. *Congeval'able a.* *Congeval'ableness n.* *Congeval'd p.* (v. V. T.) गोठविलेला, घनीकृत. २ (v. V. I.) गोठलेला, घनीभूत. *Congeval'ment, Congelā'tion n.* (v. V. T.) -*act.* थिजविणें *n.*, थिजवणी *f.*, गोठवणी *f.*-*state*-घनीकृतता *f.* (v. V. I.)-*act.* थिजणें *n.*, &c., गोठणी *f.*, घट्ट होणें *n.-state* थिजलेपणा *m.*, घनीभाव *m.*, घनीभवन *n.*
Congee, Conge (kon'-jē, kong'jā) [L. *con*, together

& meare, to go.] *n.* नमस्कार *m.*, नमन *n.*, रामराम *m.*
 २ रजा *f.* निरोप *m.* श्रेणें *n.* C. v. i. (followed by
 with) सलाम *m.*- रामराम *m.*- नमस्कार *m.* करणें.

Conjee (kun'-jē) *n.* [Tamil *kanshi*, boilings.] कांजी
f., कणे (ग्हे) री *f.* [C. WATER. *n.* तरवणी *f.*, पेजेवरची नि-
 वळी *f.*, पेजेवरचें पाणी *n.*] २ कैदखाना *m.*, कारागृह *n.*,
 तुरुंग *m.*, वंदीखाना *m.*

Congener (kon-jē'-ner or kon-jē-ner) [L. *con*, with
 & *genus*, *generis*, kind.] *n.* सजातीय-सममूलक-एक-
 जातीय वस्तु *f.* Con'gener'ic,-al, Congenerous *a.* of
 the same kind or nature, allied in origin &c. सम-
 जात, सजातीय, एकजातीय, समानजातीय, एककारणक,
 ससमूलक. Congenet'ic *a.* एकजातीय, एकमूलक. Con-
 gen'eracy, Congen'erousness *n.* (V. A.) एकजात-
 पणा *m.*, एकजातीयता *f.*, &c.

Congenial (kon-jē'ni-al) [L. *con*, with & *genialis*,
 jovial.] *a.* agreeable to the nature or disposition of
 अनुगुण, अनुकूल, सुखावह, हितकर, प्रकृत्यनुगुण, (प्रकृ-
 तीला) अनुकूल-मानेसा; as, C. to health. २ partaking
 of the same genus, kind, or nature समस्वभाव, सम-
 भाव, समानभाव, एकभाव, समधर्मक, समानप्रकृतिक,
 समप्रकृतिक. Congenial'ity *n.* (V. A. 2.) आनुगुण्य
n., आनुकूल्य *n.*, अनुकूलता *f.*, अनुगुणता *f.*, समानप्रकृति
f., समभाव *m.*, साधर्म्य *n.*, समधर्मता *f.*, स्वभावसाम्य *n.*,
 प्रकृतिसाम्य *n.* Cong'enially *adv.* Conge'nialize *v. t.*
 अनुकूल-मानेसा करणें. Conge'nialness *n.* Same as
 Congeniality.

Congenital (kon-jen'i-tal) [L. *con*, together & *gignere*,
genitum, to beget.] *a.* जन्माचा, जन्मतः, उपजत, ज-
 न्मापासून, स्वाभाविक, नैसर्गिक, आंगाचा; as, C. de-
 formity जन्मखोड. Congenital hernia जन्मापासून
 अंतर्गळ *m.*, उपजत अंतर्गळ *m.* Congen'itally *adv.*

Conger (kong'gēr) [Gr. *gongros*.] *n.* समुद्रांतील बाम
 जातीचा मासा *m.* ह्याची लांबी ३ पासून ६ फूटपर्यंत
 असते.

Congeries (kon-jē'ri-ēz') [L. *con*, together & *gerere*,
 to bear.] *n.* a collection, a mass पुंज *m.*, राशि *m.*,
 ढिगला *m.*, रास *f.*, समुदाय *m.*

Congest (kon-jest') [L. *con*, together & *gerere*,
gestum, to bear.] *v. t.* (फाजील-जास्त-अधिक) गोळा
 करणें, ढीग *m.* करणें, संचय *m.*- पुंज *f.* जमाव *m.* करणें.
 २ *med.* रक्तसंचय *m.* or स्तंभन *n.* करणें. Congest'ed *a.*
 (अति मोठा) जमाव जमलेला. २ रक्तस्तंभन झालेला.
 Congest'ible *a.* Congest'ion *n.* (of humours into a
 tumor) गांठ *f.*, ग्रंथि *m.* २ (of blood) रक्तसांकळ *f.*,
 रक्तावरोध *m.*, रक्तस्तंभन *n.*, रक्तसंचय *m.*, रक्तावष्टंभ *m.*
 [ACTIVE C. तीव्ररक्तसंचय *m.* PASSIVE C. मंद रक्त-
 संचय *m.* CONGESTIONS OF ALL KINDS रक्तपित्त वगैरेचें
 आधिक्य जाहल्यापासून होणारे सर्व प्रकारचे विकार *m. pl.*
 Congest'ive *a.* (रक्त) आधिक्यदर्शक-सूचक, रक्ताधि-
 क्यासंबंधीं.

Conglomerate (kon-glom'er-āt) [L. *con* & *glomerare*, *glomeratus*, to wind into a ball, from *glomus*, *glomeris*, a ball.] *a.* concentrated (यकृत्पिंडांतील शिरांच्या जाळ्यासारखा) एकगोळा झालेला-केलेला, पिंडित, समुदायीकृत, जाळ्यासारखा पिंड झालेला; as, "C. rays of light." २ *bot. densely clustered* गुच्छाकार, झुवक्याचा ; as, "C. flowers." ३ *geol.* गोटे, गारगोट्या, आणि रेंती यांनीं बनलेला. *C. v. t.* to collect into a mass (जाळ्यासारखें) गुंडाळें करणें, गुंडाळ्याच्या आकाराचा करणें, गुंडागोळा करणें, एके टिकाणीं रास करणें. *C. n.* collection (जाळ्यासारखा) गोळा *m.*, पिंड *m.*, समुदाय *m.*, समूह *m.*, संचय *m.*, जमाव *m.*, पुंज *m.*, राशि *f.* २ *geol.* गोटे, गारगोट्या आणि रेंती यांनीं बनलेला गड्डा *m.* (opposed to agglomerate). *Conglom'era'ted pa. t. & p. p.* *Conglom'era'ting pr. p.* *Conglomerā'tion n.-act.* एकगोळा करणें *n.-state* जालसदृश पिंडता *f.*

Conglutinate (kon-glū'tin-āt) [L. *con*, together & *glutenare*, *glutinatus*, to glue.] *v. t.* to glue together (सरसाने-खळीनें) जोडणें. (हाडें वगैरे) सांधणें. *C. v. i.* to unite or grow together *lit. & fig.* एकजीव होऊन वाढणें, मिलाफ होणें, जमणें. *Conglu'tinant, Conglu'tina'tive a.* जोडणारा, डकविणारा, सांधणारा, भरविणारा. *Conglutinā'tion n.* जोडणें *n.*, &c. २ *संधि m.*, संधान *n.*, जोड *m.*, सांधा *m.* *Conglu'tina'tor n.* संधायक *m.*, जोडणारा, सांधणारा.

Congou (kong'gōō) [Chinese *kung-foo*, labour, referring to the labour expended in producing the tea.] *n.* a kind of black tea एक जातीचा कांगु नांवाचा काळा चहा *m.* also Congo.

Congratulate (kon-grat'ū-lāt) [L. *con* (*cum*), fully & *gratulari*, *gratulatus*, to wish joy, from *gratus*, pleasing.] *v. t. & v. i.* (followed by *upon* or *on*) मनःपूर्वक अभिनंदन करणें, शुभ गोष्टीचा-विजयाचा आनंद प्रदर्शित करणें. *Congrat'ulant a.* अभिनंदनोक्तीचा. *C. n.* अभिनंदन करणारा. *Congratu'la'ted p. (v.V.)* अभिनंदित. *Congratulā'tion n.* अभिनंदन *n.* *Congrat'ula'tor n.* अभिनंदन करणारा *m.* *Congrat'ulatory a.* अभिनंदनाचा, अभिनंदनपर. To congratulate oneself आनंद-समाधान मानणें.

N. B.—Congratulate (मनःपूर्वक) अभिनंदन करणें, Felicitate आनंद प्रदर्शित करणें, Congratulate implies a sharing of the joy of him whom we congratulate. Felicitate is simply to wish a person a joy. It is a word of formal politeness. Good manners felicitate, good heart or true friendship congratulates. As felicitations are manifestations of politeness they may be offered where congratulations might seem to presume an equality of condition.

Congregate (kong'gre-gāt) [L. *con*, together & *gre*

gare, to collect into a flock, from *grex*, *gregis*, a flock.] *v. t.* जमा करणे, गोळा करणे, जमविणे, जमावणे, संमेलन करणे. *C. v. i.* जमणे, मिळणे, गोळा होणे, संमेलन होणे. *Con'grega'ted a.* जमलेला, गोळा झालेला, जमा केलेला, घट्ट, घन. *Congregā'tion n. act.* एकीकरण *n.*, जमवणे *n.*, एकत्र करणे *n.* २ निरनिराळ्या पदार्थांचा समूह *m.*, समुदाय *m.*, गण *m.*, समाहार *m.* ३ धर्मसमाज *m.*, परिषद् *f.*, सभा *f.*, मंडळी *f.*, जमाव *m.*, समाज *m.* ४ धर्माधिकार्यांचे मंडळ *n.* ५ स्कॉटलंड देशांत मेरी राणीचे वेळीं एका प्रोटेस्टंट पंथाच्या लोकांनी घेतलेलें नांव *n.* *Con'grega'tional a.* साप्ताहिक, समाज-संबंधाचा, स्वतंत्रधर्मपद्धतीसंबंधी. *Con'grega'tionalism n.* स्वतंत्रधर्मपद्धती *f.* प्रत्येक सभेची व्यवस्था तींतील सभासद आपल्या विचाराप्रमाणेंच करतात. त्याबद्दल ते कोणावर अवलंबून नसतात, किंवा त्यांच्यावर कोणाचा ताबा नसतो, अशी ज्यांत व्यवस्था आहे, असा एक ख्रिस्तधर्मीयांचा पंथ *m.*, स्वविचारानुवर्ति-स्वावलंबी धर्मसमाजपद्धति *f.* *Con'grega'tionist n.* स्वतंत्रधर्मपद्धतीचा अनुयायी *m.*

Congress (kong'gres) [*L. congressus*, to go or come together, from *gradus*, a step.] *n.* a gathering or assembly, a conference सभा *f.*, मंडळी *f.* २ स्त्री-पुरुषसंगम *m.*-समागम *m.* [*SEXUAL C.* स्त्रीपुरुषसंग *m.*, मैथुन *n.* *TO BE JOINED IN SEXUAL C.* जुगणे, लागणे.] ३ महापरिषद् *f.* ४ प्रतिनिधिसभा *f.* ५ *the lower house of the Spanish Cortes* स्पेन देशांतील साधारण-प्रतिनिधिसभा *f.* *C. v. i.* सभेमध्ये जमणे-मिळणे, सभा भरणे. *Congres'sional n.* *Con'gressman n.* (सभेस पाठविलेला) प्रतिनिधि *m.*, सभासद *m.* *The Congress (in India)* हिंदुस्थानची राष्ट्रीय सभा, हिची स्थापना इ. स. १८८५ सालीं डिसेंबर महिन्यांत मुंबई शहरां झाली.

Congruē (kong-grōō') [*L. congruere*, *congruus*, to come together, to coincide.] *v. i.* (*Shakes.*) मेळ असणे, जमणे, अनुकूल होणे. *Con'gruence*, *Con'gruency n.* (*v. A.*) मेळ *m.*, मिलाफ *m.*, जम *m.*, अनुसंधान *n.*, आनुगुण्य *n.*, आनुकूल्य *n.*, अनुकूलता *f.*, समन्वय *m.* *Con'gruent a.* जमावाचा, मिलाफाचा, मिलाफी, वेताचा, एका जमाचा, योग्य, यथायोग्य, सयुक्त, उपयुक्त. [*C. TRIANGLES* समभुज व समकोन त्रिकोण *m.*] *Con'gru'ity n.* See *Congruence*. *Con'gruous a.* See *Congruent*. *Con'gruously adv.* योग्य (*S.*), यथायोग्य. *Con'gruousness n.* See *Congruence*.

Conic-al, Conics, See under *Cone*. *Conic section*, *Conicoid*, See *Cone*.

Conifere (kon-if'er-ē) [*L. conus*, cone & *ferre*, to bear.] *n. pl.* देवदारूसारख्या झाडांचा वर्ग *m.* *Conifer n.* आडवे वाढणारे बुंध्याला वाढणारे झाड *n.*, देवदार-वर्गातील झाड *n.* *Conif'erous a.* कोन असलेले, शंकूचे, सकोन.

Conjecture (kon-jek'tūr) [*L. con*, together & *jacere*, to throw.] *n.* guess, conjecture अनुमान *n.*, अंदाज *m.*

अटकळ *f.*, तर्क *m.*, अजमास *m.* २ *conjectural statement* अटकळपंचविसीचें-तगदमपट्टीचें-तगदस्याचें, &c. बोलणें *n.* भाषण *n.* &c., अनुमानोक्ति *f.* C. *v. t.* & *v. i.* अटकळणें *in. con.*, अटकळून-अटकळ करून &c. सांगणें, बोलणें &c., अजमासणें, अनुमान *n.* &c. करणें *g. of. o.* Conjec'turable *a.* (v. V.). अटकळ-अजमास करितां येण्याजोगा-सारखा, अनुमेय, अनुमानगम्य, अनुमानसाध्य. Conjec'tural *a. done or said by guess* अनुमानाच्चा, अनुमानमूलक, अनुमानप्रमाणक, अनुमानिक. Conjec'turally *adv.* (v. A.) अनुमानानें, तर्कानें, अनुमानें-करून, अनुमानतः. Conjec'tured *pa. t.* Conjec'turing *pr. p.*

N. B.—Conjecture, Guess. Conjecture a statement upon what is known तर्कानें-अनुमानानें जाणणें. Guess a statement upon what is unknown केवळ कल्पनेनें जाणणें. Conjee, Congee (kon'jē) *n.* कांजी *f.*, कणहेरी *f.*

Conjoin (kon-join') [L. *con*, together & *jungere*, *junctum*, *sk.* युज् to join.] *v. t.* to unite जोडणें, संयोग *m.* करणें *g. of. o.*, सोबत घालून देणें, सांधणें, संयुक्त करणें; as, "If either of you know any inward impediment why you should not be C. ed." C. *v. i.* (Shakes.) जुळणें, एक होणें, मिळणें, संयोग होणें. Conjoined', Conjoint' *a.* जोडलेलें, सांधलेलें, संयुक्त, संबद्ध, संयुत. Conjoint'ly *adv.* मिळून, एकत्र जमून, संयोगतः, संयोगानें, संगतीनें, सोबतीनें.

Conjubilant (kon-jū'bi-lant) [L. *con* & *Jubilant*.] *a.* (R.) *rejoicing together* सहानंदी, बरोबर खिदळणारा.

Conjugal (kon'-ju-gal) [L. *conjux*, one united to another, a husband or wife, from *con* & *jungere*, to join, allied to *jugare*, to yoke, from *jugum*, a yoke.] *a.* *matrimonial*, *connubial* वैवाहिक, विवाहाचा, विवाहविषयक, विवाहसंबंधीं; as, C. affection. २ दांपत्याचा, दंपतीभावाचा, दंपतीधर्माचा, नवराबायकोसंबंधाचा. Con'jugal'ity *n.* (R.) दंपतीभाव *m.*, मैथुन *n.* Con'jugal'ly *adv.*

Conjugate (kon'-jū-gāt) [L. *con*, together & *jugare*, to yoke, from *juguma*, a yoke.] *v. t. gram.* धातूचीं रूपें चालविणें-साधणें-साधून दाखविणें, रूपाख्यापन-वाच्यता करणें. C. *a.* जोड्याजोड्या केलेला. २ *math.* सहचरित, संबद्ध, प्रतिबद्ध. [C. DIAMETERS सहचरित व्यास.] ३ *bot.* युग्म (युग्मपर्ण). C. *n.* दुसऱ्या शब्दाच्या व्युत्पत्तीशीं संबंध असणारा शब्द *m.* Con'juga'ted, Con'juga'tional, Con'jug'ative *a.* जोडलेला. Con'jugate-ness *n.* Con'juga'ting *n.* Con'jugā'tion *n.* जोडणें *n.* २ मिलाफ *m.*, संयोग *m.* ३ *gram.* क्रियापदांचीं रूपें चालविणें *n.* ४ *Sk. gram.* गण *m.* ५ *biol.* a kind of sexual union applied to a blending of the contents of two or more cells or individuals in some plants and lower animals by which new spores or germs are developed युग्मसंयोग. Conjugate axes *n.* सहचरित-संबद्ध अक्ष. Conjugate foci *n.* युग्मनाभि,

संबद्धनाभि. Conjugate mirrors परस्परकेंद्रस्थ आरसे, सहचरित आरसे. C. friction संबद्धवर्षण. In the phrases C. hyperbola, C. lines, C. points and C. triangles the word प्रतिबद्ध is to be used for Conjugate. Some writers use सहचरित for Conjugate in all these phrases.

Conjunct (kon-junkt') [L. con & jungere, junctum, to join.] a. जोडलेला, सांधलेला, संयुक्त, संयुत. Conjunction n. जोडणे n. २ संयोग m, संयोजन n, संधि m, समायोग m. ३ gram. उभयान्वयी अव्यय n. ४ astron. युति, योग, संयोग, संगम. ६ astrol. संगमदृष्टि. Conjunctional a. Conjunctionally adv. Conjunctive a. जोडणारा, संयोग करणारा. Conjunctively adv. Conjunctiveness n. Conjunctly adv. Conjunction n. संयोग m, संधि m. २ प्रसंग m, आणीवाणीची वेळ f, गडसंद f. [AUSPICIOUS CONJUNCTION astron. युति सुयोग m, सुमुहूर्त m. INAUSPICIOUS C. दुयोग m, कुयोग m. C. OF SUN AND MOON सूर्येदुसंगम m. DAY OF C. OF SUN AND MOON अमावास्या f, आंवस f, अमा f, दर्श m. SUPERIOR C. बहियोग m, चलोच्च, शीघ्रोच्च, पश्चाद्युति. INFERIOR C. अंतयोग, बुधाची युति, मंदोच्च. GRAND C. ग्रही; जसे, पंचग्रही, सप्तग्रही.

Conjunctiva (kon'jun-kt'iva) [L. conjunctivus, connective.] n. the fine sensitive membranes of the eyeball and eyelids नेत्रशुक्ल n.

Conjunctivitis (kon-junk'-ti'vi'tis, ve'tis) [See Conjunction.] n. med. अक्षिगोलाच्या बाहेरच्या पडद्याचा दाह m, आंतल्या पापणीची सूज f, खुपरी f.

Conjure (kun'jer) [Fr. con, together & jurare, to swear.] v. t. शपथ f सत्य n- आण f घालून सांगणे-बोलणे-पुसणे, ताकीद f करणे, शपथ f आण f घालणे. २ to implore earnestly, to adjure आतुरतेने-शपथपूर्वक विनंति करणे; as, "I C. you, let him know, whatever was done against him Cato did it." C. v. t. to combine together by an oath आपसांत शपथ घेऊन कट m. करणे. Conjurement n. शपथ घालणे n. २ (obs.) शपथ f, आण f, ताकीद f. Conjurā'tion m, शपथ घालून पुसणे. Con'jurer n. शपथ घालणारा m. Conjurā'tor n. संगनमतांतला, कटांतला, कटवाला m.

N. B.—Conjure प्रतिबंधक शपथ f आण f घालणे, Adjuro शपथ f आण f घालून करावयास सांगणे.

Conjure (kun'jur) v. t. to affect or effect by machination जादू m. करणे, भारणे, मंतरणे, भारणी f करणे, (वर) इलम चालवणे, मंत्रप्रयोग m. करणे; as, "The habitation which your prophet C. ed the devil into." C. v. i. to practise magical arts मंत्रसाध्य करणे, जादू करणे, फांफू-छांछू-गौडबंगाल-गारूड-नजरबंदी दृष्टिबंधन-इलम-तंतरमंतर करणे. Con'jured p. p. Conju'ring pr. p. भारणे n, भारणी f. २ फांफू f, छांछू f, तंतरमंतर m, गौडबंगाल n, गारूड n, इलम, जादूटोपा m, बाजीगिरी f गरी f गारी f, सिद्धसाधन n.

Con'jurer *n.* जादूगार *m.*, मंत्र वालणारा-भारणारा *m.*, मंत्री *m.*, गौडकंगाली-बंगाल्या *m.*, भानासत्या *m.*, गारुडी *m.*, गारोडी *m.*, पंचाक्षरी *m.*, इलमी *m.*, इलमबाज *m.*, इलमवाला *m.*, बाजीगर-गार *m.*, नजरबंदा *m.*, भायाजीवी, *m.*, नजरबंद *m.*, मायावी *m.*, मदारी *m.*, हेंद्रजालिक *m.*

Conju'ring *n.* See Con'jura'tion. Conjury *n.* जादू *f.*, चेटक *n.*, पिशाचविद्या *f.* To coajure up (मंत्र घालून) डोळ्यापुढें उभें करणें-दृष्टिगोचर करणें-प्रत्यक्ष उभें करणें. २ (*fig.*) नवीन बनविणें, कल्पणें ; as, "To conjure up a story."

Conjuror (kon-jū'-rur) *n. law.* एखाद्या गोष्टीविषयीं कांहींएक लोकांनीं शपथ घेतली असतां, त्यांचे बरोबर त्या बाबतींत शपथ घेणारा, शपथ घेणारा-शपथबद्ध-साथीदार, एकशपथी (on the analogy of एकगोत्री).

Connascent (kon-as'ent) [L. *con*, with, & *nasci*, to be born.] *a.* सहजन्म, सहजात, एकाच कालीं उत्पन्न झालेला-केलेला, एककालिक. Connas'cence, -cy *n.* सहोत्पत्ति *f.*

Connate (kon'āt or kon-āt') [L. *con*, with, & *natus*, born.] *a.* जन्माचा, स्वाभाविक, निसर्गज, सहज, नैसर्गिक. २ सहजसिद्ध, सहोत्पन्न. ३ जातीचा, जन्माचा, आंगचा, बुद्धीचा. ४ *bot.* संयुक्तमूल, संबद्धमूल, बुडाशीं एकत्र झालेला; as, "C. leaves." Connat'ural *a.* एकजातीय, सजातीय, समधर्मक. २ आंगचा, प्रकृतिसिद्ध, स्वाभाविक. Connat'ural'ity *n.* एकगुणता *f.* समधर्मता *f.*

Connat'urainess *n.* Connat'ure *n.* Same as Connat'ural'ity.

Connect (kon-nekt') [L. *con*, together & *nectere*, sk. नहू, to bind.] *v. t.* जोडणें, संबंध *m.*-योग *m.*-संयोग *m.* करणें, संनद्ध-संयुक्त-संलग्न करणें. २ मागील पुढील संबंध ठेवणें, अनुसंधान *n.*-संदर्भ *m.*-पूर्वापार संबंध *m.* ठेवणें-राखणें-बांधणें. *C. v. i.* संबंध असणें. Connec'ted *a.* जोडलेला, संयुक्त, समन्वित, संबद्ध, संयुक्त, संलग्न. २ संबंधी, आस, आसविषयक, नात्याचा. ३ संगतवार, सुसंबद्ध, सुसंगत, संदर्भशुद्ध. Connec'tedly *adv.* संगतवार, संदर्भपूर्वक, मागलें पुढलें धोरण ठेवून. Connec'ter-or *n.* जोडणारा, संयोजक, संबंधकर्ता-कारी. Connect'ible *a.* संयोज्य. Connec'tion, Connex'ion *n.* जोडणें *n.* २ संयोग *m.*, संबंध *m.*, लगत *f.*, संधि(*s.*) *m.*, संन्नाह *m.*, संलग्नता *f.* ३ अनुसंधान *n.*, संदर्भ *m.*, धोरण *n.* ४ संगति *f.*, संगत *f.*, अन्वय *m.*, संबंध *m.*, लगत *m.*, संदर्भ *m.* ५ सोयरा *m.*, संबंधी *m.*, नातेदार *m.*, नातेवाहक *m.*, आस *m.*, सगा *m.*, शरीरसंबंधी *m.*, सोयरावायरा *m.* ६ संबंध *m.*, लागाबांधा *m.*, लगत *m.*, लग *f.*, नातें *n.*, सूत-गोत *n.*, धागादोरा *m.*, दोरा *m.*, रूत *n.*, तंतु *m.* ७ संग *m.*, संयोग *m.*, समागम *m.*, भैथुन *n.*, संभोग *m.*, झो-बद (of animals) *n.* Connec'tive *n.* see Connector.

Connex'ive *a. & n. (obs)* संयोजक. Connec'tively *adv.* Connective tissue (*med.*) संन्नाहक-जोडणारा तंतु

m. In this connection चालू गोष्टीसंबंधी, ह्या संबधानें-संबंधीं. Indissoluble connection जन्मगांठः.

N. B.—Connection. This word was formerly written with *X* instead of *t* in the termination. But general usage, at present, is to spell as *connection*. The same is the case with *inflexion*, *reflexion*, &c. According to Skeat *connection* is a misspelt word.

Connive (kon-niv') [Fr.-L. *connivere*, to close the eyes at, *con*, together & *nictare*, to wink.] *v. i.* कानाडोळा-डोळेझांक करणें, डोळ्यांवर कातडें ओढणें, आनाकानी करणें, ऐकिलें न ऐकिलें करणें, पाहिलें न पाहिलें करणें. २. लक्ष न देणें. ३. (घुलाया गोष्टीची) उपेक्षा करणें, डोळेझांकणें. **Conni'vance**, **Conni'vancy**, **Conni'vence**, **Conni'vency** (*obs.*) *n.* कानाडोळा *m.*, डोळेझांक *f.*, आनाकानी *f.* **Connivent** *a.* (*bot.*) अंतर्वलित. **Conni'ver** *n.*

Connoisseur (kon'-nis-er'-sur') [O. Fr. *connoistre*.—L. *cognoscere*, to know.] *n.* प्रवीण *m.*, जाणता *m.*, पारखी *m.*, परीक्षावंत *m.*, परीक्षक *m.*, अभिज्ञ *m.*, सार्भिक, निपुण, रसज्ञ, गुणग्राहक, मर्मज्ञ, गुणज्ञ, गुणग्राही, वाक्वगार, दर्दी, सुरब्दी. **Con'noisseur'ship** *n.* सामिकता *f.*, पारख *f.* २ रसज्ञाचा प्रांत *m.*-विषय *m.*

Connote (kon-nōt') [L. *con*, with, & *nota*, a mark.] *v. t. log.* अप्राधान्यपणानें-गौणरीतीनें जातिनिर्देश करणें, गुण दाखविणें, सांख्यिकगुण दाखविणें. २ ध्वनित करणें, सुचविणें. **Con'notā'te** *v. i.* See **Connote**. **Connotā'tion** *n.* जातिनिर्देश *m.* **Conno'tative**, **Conno'tive** *a.* उपाधि-गुणवाचक, जातिनिर्देशक. *C. term* जातिनिर्देशक पद. See the word **Denotation**.

Connubial (konn-ū'-bi-al) [L. *con* & *nubere*, to marry.] *a.* वैवाहिक, विवाहमूलक, विवाहाचा, लग्नाविवाहासंबंधीं-विषयक. २ दंपतीभावाचा, स्त्रीपुरुषभावाचा, दांपतिक. **Connu'bial'ity** *n.* **Connu'bially** *adv.*

Conoid (kō'noid) [Gr. *konos*, a cone & *eidōs*, form.] *n.* शंकूच्या आकृतीचा पदार्थ *m.*, करभाकार-शंकाकृति-पदार्थ शंकूसारखा पदार्थ *m.* २ *a solid formed by the revolution of a conic section about its axis* शंकाभास *m.*

Conquer (kong'kēr) [O. F. *conquerre*.—L. *con*, & *quaerere*, *quisitus*, to seek.] *v. t.* to gain or acquire by force, to vanquish जिंकणें, पराजय-पराभव करणें, (वर) जय मिळविणें, पराजित-विजित-पादाक्रांत करणें-जिंकून-जय करून-युद्ध करून (मुलूख) घेणें-मिळविणें. as, "If thou C. Rome." २ to overcome by mental or moral force, to surmount निग्रह-संयम करणें, वश-आधीन करणें, (तून) पार पडणें; as, "To C. difficulties, temptations, passions, &c." ३ to win, to obtain, overcoming difficulties in the way झगडून मिळविणें; as, "To C. freedom." *C. v. i.* to overcome, to prevail जिंकणें, जय पावणें-मिळविणें; as, "He went

forth conquering and to C." Con'quered *pa. t. & p. p.* Con'quering *pr. p.* Con'querable *a.* जिंकण्या-जोगा, जेतव्य, जेय, जय्य, पराभवनीय, अभिभवनीय. Con'querableness *n.* Con'quering *a.* Con'queringly *adv.* Con'queror *n.* जिंकून आपल्या हस्तगत करून घेणारा *m.*, जिंकणारा *m.*, जेता *m.*, पराजय-पराभव करणारा *m.* २ (मुख्य) जिंकून घेणारा *m.* ३ (v. V.I.) जयी *m.*, विजयी *m.*, जयमान *m.*, Con'queress *n. fem.* जिंकणारी *f.*, जयिनी *f.*, जेत्री *f.* Con'quest *n. the act, victory* जय *m.*, विजय *m.* अभिभूति *f.*, पराभूति *f.*, पादाक्रांति *f.* २ *subjugation* हस्तगत करून घेणे *n.*, स्वायत्तीकरण *n.*; as "Three years sufficed for the C. of the country." २ *possessions gained by physical or moral force* जिंकलेली वस्तु *f.*, जितवस्तु *f.* द्रव्य *n.*, जयलब्ध वस्तु *f.* ३ *acquisition* झगडून मिळवणे *n.*; as, "The C. of liberty or peace." To make a conquest of जिंकणे. The Conqueror इंग्लंडचा राजा पहिला बुइल्यम, विजयी. The Conquest इ. स. १०६६ त पहिल्या बुइल्यमने इंग्लंडच्या गादीचा मिळविलेला जय *m.* विजय *m.*

N. B.—Conquer जिंकणे. Vanquish पराजय करणे. Subdue वठणीस आणणे, Subjugate मान वांकवणे, Surmount (तून) पार पडणे, Overcome दमविणे.

Consanguine (kon-sang' gwin) [L. *con*, with & *sanguis, sanguinis*, blood.] *a.* गोत्रज, एका रक्ताचा, एकरक्त, एका हाडामासाचा, एकपिंड, सपिंड, एका रक्ता-मासाचा. also Consanguin'eous. Con'sanguin'eal *a.* Con'sanguined *a.* (R.) Con'sanguin'ity (as distinguished from affinity) *n.* एकरक्तसंबंध *m.*, समरक्तसंबंध *m.*, सगोत्रता *f.*, सपिंडता *f.*, एकवंशिता *f.*

N. B.—Consanguinity सगोत्रता *f.*, एकरक्तता *f.*, Affinity वैवाहिक संबंधाचे नाते *n.*

Conscience (kon'shens) [Fr. *conscience*, from L. *con*, together (with God) *scire, sciens*, to know.] *n.* the moral faculty or sense 'passing judgment' सदसद्विवेकशक्ति *f.*, बरेवाईट समजण्याची शक्ति *f.*, मन *n.* (loosely), मनोदेवता, बुद्धि *f.* (loosely). Cf. त्याची बुद्धि फिरली; अंतःकरण *n.* (loosely), अंतर्दाम *n.* (loosely). [CLEARNESS OF C. अंतःकरणशुद्धि *f.* NO WITNESS IS SO STRONG AS ONE'S C. मनाएवढा ग्वाही त्रिभुवनांत नाही. TO RESIST OR FIGHT AGAINST C. बुद्धीशीं वैर करणे-भांडणे-झगडणे. TO MAKE A C. OF मनोदेवता सांगेल तसें वागणे.] २ *justice* मनाचा निवाडा *m.*, इमान *n.*, न्याय *m.*, सत्यतीति *f.* ३ (*obs.*) दया *f.* Conscience-proof *a.* मनाला दुर-दुर न लागणारा, अंतःकरणांत पस्तावा न होणारा. Conscience-smitten *a.* अंतःकरणांत पस्तावा झालेला, ज्याचे मन खाऊं लागले आहे असा, मनांत खंती उत्पन्न झालेला. Con'scien'tious *a.* सदसद्विवेकबुद्धिनुरूप वागणारा, न्यायनिष्ठ, न्यायपरायण, नेकीचा, इमानी, सत्यनिष्ठ. Con'scien'tiously *adv.* इमानाने, इमान राखून,

सत्यबुद्धीनें. Con'scien'tiousness *n.* (*v. A.*) सदसद्धि-
वेकबुद्धिनुरूप-मनोदेवतेनुरूप वर्तन[॥], वागणूक *f.*, इमानी-
पणा *m.*, न्यायनिष्ठा *f.*, सत्यनिष्ठा *f.* Con'scionable *a.*
Con'scionableness *n.* Con'scionably *adv.* यथा-
न्याय, न्यायानें, धर्मानें. Conscience clause धर्म-
संबंधीं बाबतींत सवलत देणारें कायद्याचें कलम *n.*
Conscience money पूर्वीं अपहार करून मागाहून
पश्चात्ताप झाल्यामुळें गुप्तपणें सरकारांत भरलेलें द्रव्य *n.*
Case of conscience धर्माधर्मतेचा प्रश्न, योग्यायोग्य-
तेचा प्रश्न, दोषादोषविवेचक प्रश्न. Good or bad con-
science सुष्ट किंवा दुष्ट अंतःकरण. In conscience, In
all conscience अंतर्त्यामापासून, सच्चेपणानें, योग्यायो-
ग्यतेचा विचार करून. To make a conscience of or to
make a matter of conscience इमानानें चालणें-वागणें,
मनोदेवता सांगेल तसें वागणें. Speak one's conscience
(*Shakes.*) आपलें स्वतःचें मत सांगणें-कळविणें-देणें.

N. B.—Conscientious मनाला योग्य दिसेल तसें करणारा,
Scrupulous बारीक सारीक विचार करणारा.

Conscious (*kon'shus*) [*L. con & scire, sciens, to
know.*] *a. possessing the power of knowing one's
own mental operations* संज्ञावान्, देहाभिमानी, सचे-
तन, विचार करणारा, विचारक्षम. २ *cognizant, sen-
sible* जाणून-समजून-ओळखून असलेला, ज्ञान असलेला,
प्राप्तज्ञान, जातबोध, प्राप्तबोध ; as, "The man
who breathes most healthily is least C. of
his own breathing." ३ *known to one's self* स्वतः
पुरतेपणीं माहित असलेला. ४ *having recovered
consciousness* शुद्धीवर-सावध-हुंशार असलेला. Con-
sciously *adv.* देहभानानें, देहभानावर असून, सदे-
हभान, सचेतन, समजून उमजून. Con'sciousness *n.*
(*v. A. I.*) शुद्धि *f.*, देहशुद्धि *f.*, भान *n.*, देह-
भान *n.*, सावधगिरी *f.*, सावधपणा *m.*, जाणीव *f.*,
होष *m.*, फाम (*always used with बे*) *f.*, प्रबोध
m., संज्ञा *f.* [*BEREFT OF C.* वेशुद्ध, बेहोश, निचेष्ट,
निश्चेतन, बेसावध. *TO RETURN TO C.* देहावर-देहमानावर
शुद्धीवर-स्थितीवर-ध्यानावर-स्मृतीवर येणें, संज्ञा *f.* येणें *g. of. s.*]
२ बोध *m.*, प्रतिबोध *m.* ३ समज *m.*, माहिती *f.*, उमज
m. (*v. पड*), संवेदन *n.* ४ *conscious feeling, senses
of self* अहंकार *m.*, अहंमति *f.*, अहंभाव *m.* ५ *med.*
वेदनाशक्ति *f.* ६ *metaph.* चेतनाशक्ति *f.*, ज्ञानशक्ति *f.*,
ज्ञानवत्ता *f.*, संवेदना *f.*

Conscribe (*kon-skrīb'*) [*L. con, together & scribere,
scriptus, to write.*] *v. t. (obs.)* (लष्करी पटांत) नांव
लिहिणें-नोंदणें-दाखल करणें. Con'script *a. enrolled*
(लष्करी) पटावर लिहिलेला-मांडलेला-नोंदलेला. *C. n.*
पटावर लिहिलेल्यांपैकीं ज्याच्यावर लष्करांत नोकरी कर-
ण्याची पाळी आली तो. *C. v. t.* सक्तीनें लष्करी नोकरी
करावयास लावण्यासाठीं पटांत नांव घालणें. Conscrip-
tion *n.* (लष्करांत किंवा आरमारांत पाठविण्याच्या उद्दे-
शानें धरून घ्याव्या मनुष्यांचीं) नांवें पटावर घालणें *n.*

मांडण्याची चाल *f.* Conscript'ional *a.* Conscript fathers प्राचीन रोम देशांतील सेनेटचे सभासद.

Consecrate (kon'sē-krāt) [L. *con*, wholly & *sacrare*, *sacratum*, to set apart as sacred, from *sacer*, sacred.] *v. t.* to set apart, to dedicate or devote to the service or worship of God उत्सर्ग *m.* करणें *g.* of *o.*, प्रतिष्ठणें, प्रतिष्ठा *f.* करणें *g.* of *o.*, देणें-लावणें-वाहणें, अर्पण *n.* करणें with कडे; as, "To C. a temple or church." २ to set apart to a sacred office अभिषेकणें, अभिषेक *m.*-अभिषेचन *n.* करणें *g.* of *o.*, दीक्षा *f.* देणें, धर्मासनावर बसविणें, पवित्र कार्याकरितां वाजूस राखून ठेवणें; as, "To C. a bishop." ३ to canonize देवा-समान मानणें, (ला) साधू वनवणें, संतमालिकेंत दा-खल करणें. ४ to dignify पूज्य-मात्य-प्रतिष्ठित करणें; as, "Rules or principles C.ed by time." *Burke.*

C. *a.* उत्सृष्ट, प्रतिष्ठित, अभिमंत्रित, प्रतिष्ठापित, अ-भिषिक्त, संस्कृत, (देवाकडे) लावलेला-वाहिलेला, &c. Con'secra'tedness *n.* Con'secra'tion *n.* (*v.* V. T.)-*act.* उत्सर्ग *m.*, प्रतिष्ठणें *n.*, अभिमंत्रणें *n.* *a.* or *s.*, प्रतिष्ठा *f.*, अर्पण *n.*, संस्कार *m.* २-*act.* अभिषेकणें *n.*, अभिषेक *m.*, अभिषेचन *n.* Con'secra'tor-er *n.* अभिषेक करणारा *m.*, अभिषेचक. २ प्रतिष्ठा करणारा, प्रस्थापक. ३ देवार्पण करणारा. Con'secra'tory *a.*

N. B.—Consecrate उत्सर्ग करणें, Dedicate अर्पण करणें, Devote वाहणें, Hallow पवित्र समजणें-मानणें, Vow व्रत करणें.

Consectaneous (kon'-sek-tā'nē-us) [L. *consectaneus*.] *a.* following as a natural consequence सहजानुसारी-अनुगामी.

Consectary (kon-sek'ta-ri) [L. *con* & *sectari* to follow eagerly, from *sequi*, to follow.] *n.* एका गोष्टीवरून सिद्ध झालेली दुसरी गोष्ट *f.* C. *a.* आनुपंगिक, अनुसारी.

Consecution (kon'-se-kū'-shun) [L. *con* & *sequi*, to follow.] *n.* (*obs.*) succession अविच्छिन्न-एकसारखी परंपरा *f.*, अनुक्रम *m.*, अन्वय *m.*, आनुपूर्व्य *n.*, अनुवृत्ति *f.*, अनुबंध *m.*, परिपाटी *f.* [IN CLOSE C. बराबर, हारोहार, लागोपाठ, पाठोपाठ, मागोमाग.] २ (*logic*) train of consequences सिद्धांतमाला *f.*, सिद्धांतानुक्रम *m.*, अनुमान-परंपरा *f.* Consec'utive *a.* अनुक्रमाचा, लागोपाठचा, पाठोपाठचा, मागोमागचा &c., पारंपरिक, आनुक्रमिक, आन्वयिक, अविच्छिन्न, क्रमिक; as, "Fifty C. years." २ actually or logically dependent अवलंबी-अनुवर्ती; as, "The actions of a man C. to volition." ३ *mus.* अनुक्रमाप्रमाणें चालणारा; as, "C. octaves." Con-sec'utively *adv.* एका पाठीमागें एक, अनुक्रमानें, अवि-च्छिन्नतेनें, अनुक्रमशः, बरोबर. Consec'utiveness *n.* अनुक्रम *m.*, अविच्छिन्न परंपरा *f.*

Consension (kon-sen'shun) [L.] *n.* agreement or accord ऐकमत्य *n.*, संमति *f.*

Consensual (konsen'shual) *a.* law. संमतानें केलेला, संमतिजनित, संमनियक्त, अनमोदित, अनुमोदनप्रेरित.

[C. CONTRACT परस्परान्च्या संमतीनें ठरलेला-झालेला करार.]
 २ (*physiol.*) अनिच्छिक, शरीरधर्मजनित. *Consensus*
n. संमति *f*, अनुमति *f*, ऐक्य *n.*

Consent (*kon-sent'*) [O. Fr. L. *con*, together & *sentire*,
sensus, to feel, to agree.] *v. i.* to assent, to concur,
 to agree in opinion or sentiment रुकार *m*- होकार
m- अनुज्ञा *f*. देणें-भरणें, कबूल-अनुमत-सम्मत, &c. होणें,
 अनुमत *n.* देणें. २ to give assent or approval
 पसंती दर्शविणें; as, " My poverty, but not my will,
 consents." *Shakes. C. v. t. Milt.* मोकळीक देणें.
C. n. *accord* रुकार *m*, or होयकार or होकार *m*,
 अनुमत *n*, अनुमति *f*, सम्मत *n*, सम्मति *f*, खुशर-
 जावंती *f*. [TACIT OR IMPLIED C. मानस *n.*
 WITH FREE C. (OR CHOICE) सुखासंतोषानें, सुखा-
 समाधानानें, राजीखुशीनें. TO EXPRESS C. (OR CON-
 CURRENCE) रुकारणें, रुकार *m*- हां *f*, देणें, होय *m*. ह्मणणें.]
 २ *harmony, coherence* एकराग *m*, मिलाफ *m*; as,
 " The melodious C. of the birds." [WITH ONE C.
 एकचित्तानें, एकमतानें.] ३ *compliance, approval* सं-
 मति *f*, अनुमति *f*, अनुमोदन *n*, अनुज्ञा *f*. ४ मंजुरी *f*,
 परवानगी *f*; as, " Thou wert possessed of David's
 throne, by free C. of all." *Milton.* ५ *law.* स्वतंत्र
 अनुमति *f* संमति *f*. *Consentaneous a.* *consistent,*
agreeable लायक, योग्य, अनुकूल, माफक, अनुरूप, उचि-
 त. as, " A good law and C. to reason." *Consentan-*
neously adv. *Consentaneousness, Con'sentaneity*
n. (R.) *Consent'er n.* रुकार देणारा. *Consentience n.*
 एकमतता *f*. *Consentient a.* संमत, कबूल, राजी,
 एकचित्त, एकमत्त. *Consentingly adv.* संमतीनें-पूर्वक.
 Age of consent संमतिवय. To be of consent *Shakes.*
 साथीदार असणें. With one consent एकमतानें, सर्वानु-
 मते, एकचित्तानें.

N. B.—Assent, Acquiescence, Concurrence,
 Agreement, Approval, Permission.

Consequence (*kon'sē-kwens*) [*L. consequens, entis;*
 from *con* & *sequi*, to follow.] *n.* a result परिणाम *m*,
 फळ *n*, फलश्रुति *f*, फलोत्पत्ति *f*, फलोदय *m*, अर्थ *m*,
 कार्य *n*, परिपाक *m*, फळादेश *m*; as, " Shun to
 taste, And shun the bitter C." २ (*logic.*)
inference अनुमान *n*, सिद्धांत *m*, निश्चितार्थ *m*, अनु-
 मिति *f*. ३ *chain of causes and effects* कार्यकारण-
 संबंध *m*, कार्यकारणान्वय *m*, हेतुहेतुमदन्वय *m*, कार्यहेतु-
 संबंध *m*; as, " Link follows link by necessary C." ४
importance, dignity, moment महत्त्व *n*, वजन *n*,
 वजनदारी *f*, भारीपणा *m*, मोठेपणा *m*, गौरव *m*, भार-
 दस्ती *f*; as, " A sense of your own worth and C." ५
(*math.*) उपाग्रसर, फलभाग *m*. *Con'sequent a.* आनु-
 पंगिक, अनुयायी, अनुवृत्त, अनुसारी, आन्वयिक, कार्य-
 कारणसंबंधीं. २ *logic.* आनुमेय, अनुमितिजन्य.
C. n. अनुपंग *m*, परिणाम *m*, फळ *n*, कार्य *n*. २ (*logic.*)

सिद्धांत *m.*, अनुमान *n.* ३ (*math.*) the second term of a ratio (as *a:b*, here *b* is consequent & *a* is antecedent) उत्तरफल *n.*, अग्रेसरपद *n.* Con'sequen'tial *a.* परिणामक, आनुषंगिक, अनुवर्ती. २ *big, lofty* दिमाखदार, दिमाखाचा, पत्रासी or जी, तोरेदार, तोऱ्याचा, निजांसी, मानी, लढधप्रतिष्ठित. Con'scquen'tially, Con'sequently *adv.* त्यामुळे, तस्मात्, ह्यणून, अर्थात्, कार्यकारणभावानें, अतएव, फलतः, अतःकारणात्, दिमाखानें, तोऱ्यानें. ३ *in a regular series, consecutively* नियमाग्रमाणें, अनुक्रमाग्रमाणें, क्रमवार-पूर्वक, &c. Con'sequen'tialness *n.* (*v. A.*) दिमाख *m.*, तोरा *m.*, पत्रास *f.*, मिजाज (स). २ *f* शेखी *f.*, बढाई *f.*, बढाईकी *f.* Consequential damage (*law*) damage so remote as not to be actionable पुष्कळ दिवस झाल्यामुळे ज्याबद्दल दावा लावतां येत नाही असें नुकसान *n.* २ *damage which although remote, is actionable* पुष्कळ दिवस होऊन गेले तरी ज्याबद्दल दावा चालूं शकतो असें नुकसान *n.* ३ *actionable damage but not following as an immediate result of an act* कोणत्याही कृत्याचा प्रत्यक्ष परिणाम नव्हे असें असतांही ज्याबद्दल दावा लावतां येतो असें नुकसान *n.*

Conserve (*kon'-sèrv*) [*Fr. conserver, from L. con & servare, to keep, to guard.*] *v. t.* to preserve, to protect रक्षण-संरक्षण करणें. २ *to prepare with sugar &c. for the purpose of preservation as fruits, &c.* सुराविणें, सुरवून-टिकाऊ-टिकेसा-करणें, पाकवणें, सुरवा करणें- घालणें. *C. n.* साखरेंत सुरविलेला पदार्थ *m.* Conser'vancy *n.* सांभाळ *m.*, रक्षण *n.*, संरक्षण *n.* [*COURT OF C.* तेम्स नदींत मासे मारण्याविषयीं प्रतिबंध करण्याचा अधिकार असलेले कोर्ट *n.*] Conser'vant *a.* Conservā'tion *n.* बचाव *m.*, संरक्षण *n.*, पालन *n.*, सांभाळ *m.* Conservā'tional *a.* Conser'vatism *n.* opposition to change पूर्वापार चालत आलेल्या रूढींत-रीतींत फेरबदल न करण्याविषयींचें मत *n.*- विचार *m.*, रूढींत फेरबदल न होऊं देण्याची इच्छा *f.*, रूढिप्रियता *f.* Conser'vative *a.* सलामत राखणारा, रक्षक, संरक्षक, पालक. २ स्थितिपालक. *C. n.* नुकसानापासून बचाव करणारा. २ पुरातन रीतीप्रमाणें वागणारा मनुष्य *m.* ३ (*politics.*) राजपक्षीय लोक, रूढमार्गवादी, मंदसुधारणावादी, कॉन्सर्व्हेटिव्ह पक्षाचा मनुष्य *m.*, राज्यपद्धतींत एकदम फेरफार नको असें म्हणणाऱ्या पक्षाचा मनुष्य *m.* Conser'vativeness *n.* Conser'vatoire (*kon-ser-va-twär'*) or Con'servatō'rium *n.* संगीत, कला इत्यादि विशेष विषय शिकविण्याची सार्वजनिक जागा *f.* Con'servā'tor *n.* संरक्षक *m.*, रक्षक *m.*, पालक *m.* २ (*law.*) लोकांत शांतता राखणारा अधिकारी *m.*, न्यायाधीश वगैरे; एखाद्या शहरचे-समाजाचे-मंडळीचे किंवा एखाद्या मालमत्तेचे-सर्व हक्क राखण्याचा कायम ठेवण्याचा ज्याला अधिकार असतो असा राजपुरुष, संरक्षकराजपुरुष *m.* Conser'vatrix *n. fem.* Con'serva'torship *n.* रक्षकाधिकार *m.* Conser'vatory

n. रक्षणवर्धनशाला, विशेष अभ्यासाने गायनादिकलांचे रक्षण करून त्यांचे वर्धन किंवा वृद्धि करण्याकरिता स्थापिलेली शाळा f. २ वनस्पति वगैरे सुरक्षित ठेवण्याचे स्थळ n, रक्षणस्थान n. C. a. रक्षक, संरक्षक. Conser'ver n. Conservation of energy शक्तिसंस्थिति, शक्तीचे प्रकृतिनित्यत्व n. Conservation of matter जडपदार्थांचे नित्यत्व n. Conservative energy प्राकृतिक शक्ति.

N. B.—Conservative किंवा रूढप्रीय लोक मुळांच फेरफार करू इच्छोत नाहीत असे नाही; तर रूढीला धरून व अवश्य तितका फेरफार करावा असे ह्यांचे मत असते.

Consider (kon-sid'-er) [Fr. *considerer*, to view attentively, from L. *con* & *sidus*, *sideris*, star; orig. to look at the stars.] v. t. to ponder, to study, to meditate on विचार m. करणे g. of c. चिंतणे; as, "I will C. thy testimonies." २ to examine, to observe तपास m- चिकित्सा f. करणे, न्याहाळून पाहणे; as, "She considereth a field and buyeth it" ३ to have regard to, to respect पाहणे, लक्षणे, विचारांत घेणे, मनांत-ध्यानांत-लक्षांत आणणे, लक्ष n. देणे with कडे of o., जमेस धरणे; as, "C., Sir, the chance of war; the day was yours by accident." ४ to estimate, to view पाहणे, मानणे, भावणे, मोजणे, गणणे, लेखणे, धरणे; as, "Considered as plays, his works are absurd." ५ to regard with sympathy and pity विंता करणे, लक्ष्य देणे, विंता-काळजी वाहणे, परामर्श घेणे; as, "Blessed is he that Considereth the poor." C. v. i. to think seriously, to reflect or meditate on चिंतणे, पूर्ण विचार करणे, चौकशी करणे, विचारांत असणे; as, "She wished she had taken a moment to C., before rushing downstairs." Considerable a. विचार करायाजोगा, विचारणीय, विचार्य, मननीय, मंतव्य. २ संभावनीय, संभावित, मान्य, योग्य, मान्यतेचा, प्रतिष्ठित. ३ बराचसा, बराच, सांगायाजोगा, जमेस धरायाजोगा, अनुपेक्षणीय, अनुपेक्ष्य; as, "A C. sum of money." Considerableness n. Considerably adv. (v. A. 3.) बराच, &c. all deci. Considerance n. (obs.) (Shakes.) विचार m. Considerate, Considerative a. (obs.) विचारवंत, विचारशील, विचारी. Considerately adv. विचाराने, विचारपूर्वक, विचारधुरस्सर, सावधानपणाने, सावधपणाने, रीतीने, विचारेंकरून, बुद्ध्या, समजूनउमजून, जाणून-बुजून. Considerateness n. विचारीपणा m, विचारशीलता f, विचारदृष्टि f, विचारी स्वभाव m, विचारिता f, विमृश्यकारिता f. Consideration n.—act. घोळणे m, विचार m, विचारणा f, विभावना f, ऊहापोह m, मनन n, छान f, विमर्श m, चर्चा f. [C. OF PROS AND CONS कार्याकार्यविचार m, फलाफलविचार m, सदसद्विचार m, कर्तव्याकर्तव्यविचार m. MATURE C. पूर्ण-पोक्त विचार m. MINUTE C. सूक्ष्म-बारीक विचार m. UPON C. IF WE CONSIDER, &c. पाहिले असतां, पाहिल्याचीं, पाहातां, विचा-

रान्तीं, विचार केला असतां.] २ *examination, deliberation*
मनन *n.*, चिंतन *n.*, विवेचन *n.*, चर्चा *f.*, चिकित्सा *f.*, त-
पास *m.*; as, "C. like an angel came." ३ *appreciative*
regard आदर *m.*, मान *m.*; as, "C. with which he was
treated." ४ *sympathetic regard or notice* चिंता *f.*,
दरकार *f.*, परधा *f.*, आंच *f.*, गुमान *m.*, काळजी *f.* ५
some degree of importance or consequence
गौरव *m.*, प्रतिष्ठा *f.*, वजन *n.*, महत्त्व *n.*, भारदस्ती *f.*,
योग्यता *f.*; as, "Lucan is the only author of C.
among the Latin poets who was not explained
for the Dauphin." ६ *matured opinion* पोक्त-
पूर्ण विचार *m.*; as, "C. on the choice of a profession."
७ *motive, reason* हेतु *m.*, कारण *n.*, निमित्त *n.*, सबब *f.*;
as, "He was obliged, antecedent to all other con-
siderations, to search an asylum." ८ (*law.*) *the*
price of stipulation, compensation मोबदला *m.*, प्रति-
फल *n.* ९ *deference* भीड *f.*, मुलाजा *m.*, मुरवत *f.*,
चाड *f.*, परवा *f.* *Consid'ered p.* (v. V. T. I.) विचार
केलेला, घोळलेला, &c., विचारित, चिंतित, &c. *Con-*
sid'ering pr. p. *Consid'eringly adv.*

N. B.—Meditate ध्यान करणें, Muse गमतीनें गतगोष्टीच्या
विचारांत गुंगत राहणें, Reflect चिंतन करणें, Consider विचार
करून ठरविणें, Regard मानणें, Ponder गाढ विचार करणें.

Consign (kon-sīn') [*Fr. consignier.—L. consignare,*
from signum, mark.] *v. t. to intrust* सोंपवणें, हवा-
लणें, निरवणें, निरवणी *f.* निरवणूक *f.* अर्पण *n.* समर्पण
n. करणें *g. of o.*, हवाली-स्वाधीन करणें, जिम्मा *m.*
तावा *m.* देणें; as, "To C. a dead body to the
flames." २ *to give into the hands of an agent for*
superintendence, sale, &c. (अडत्याकडे) पाठविणें;
as, "To C. goods to a factory for sale." ३ *to*
assign (कडे) लावणें. ४ (*obs.*) *to stamp or impress*
मोहोर करणें, नांव घालणें. *C. (obs.) v. i. to submit*
शरण देणें. २ *to agree* अनुमति *f.* देणें. *Consign'able*
a. (v. V.) सोंपायाचा, अर्पणीय, अपर्य, समपर्य, &c.
Consignā'tion n. *Consig'natory n.* (खतावर-समर्पण-
पत्रावर) दुसऱ्याबरोबर सही करणारा. *Consigned' a.*
(v. V.) सोंपविलेला, हवाली केलेला, न्यस्त, अर्पित,
समर्पित. २ अडत्याकडे पाठविलेला. *Consig'nature n.*
दुसऱ्याबरोबर केलेली सही *f.*, जोडसही *f.* *Consig'nee'*
n. अडत्या *m.*, ज्याच्याकडे विक्रीकरितां माल पाठवितात
तो. *Consign'er-or n.* माल विक्रीकरितां पाठविणारा
मनुष्य *m.* *Consign'ment n.* (v. V.)-*act.* सोंपणें *n.*,
हवाला देणें *n.*, हवाली करणें *n.*, निरवणें *n.*, निरवणूक *f.*,
निरवणी *f.*, न्यास *m.*, निक्षेप *m.*, निक्षेपण *n.*, अर्पण *n.*,
समर्पण *n.* २ *com. goods consigned* अडत्याकडे पाठ-
विलेला माल *m.* ३ हवाल्याची चिठी *f.* अर्पणपत्र *n.*

Consilience (kon-sil'i-ens) [*L. con & salire, to leap.*]

n. coincidence एकमत *n.*, संमति *f.*, समभवन *n.*

Consist (kon-sist') [*L. consistere, to stand still or*
firm, from con & sistere, to cause to stand, from

stare, to stand.] *v. i. to exist, to subsist* असणें, होणें, वर्तणें; as, "He is before all things, and by him all things C." २ (with *of*) *to be made up* असणें *with g. of o.*, वटित-मय-रूप-आत्मक-*&c.* असणें, (in comp.); as, "The land would C. of plains and valleys." ३ (with *in*) *to have as its substance or character* (आंत) असणें, राहणें; as, "Body's ornament C.s in true knowledge." ४ (with *with*) *to be harmonious, to be in accordance* संभवणें, जुगणें, जमणें, सुसंबद्ध असणें, जम *m.* वसणें *g. of o. recip.*; as, "Health C.s with temperance alone." Consis'tence, Consis'tency *n. existence, firmness, solidity* मज्जुती *f*, स्थिरता *f*, दृढता *f*; as, "We are as water, weak and of no C." २ *a degree of firmness or denseness* घट्टपणा *m*, घणपणा *m*, दाटपणा *m*, घनता *f*, सांद्रता *f*; as, "The C. of a syrup." ३ *a combination* संयोग *m*, एकीकरण *n*, मिश्रण *n*; as, "The church of God, as meaning the whole C. of orders and members." ४ *durability, persistency* टिकाऊपणा *m*, दृढता *f*, स्थिति (s) *f*, स्थिरता *f*; as, "His friendship is of a lasting C." ५ *correspondence, congruity* पूर्वापरसंगति *f*, परस्परसंगति *f*, ताळ *m*, अविरोध *m*, संगतता *f*, पूर्वापराविरोध *m*, संदर्भ *m*, संदर्भशुद्धि *f*, गांठ *f*, थार *m*, मागचें पुढचें धोरण *n*, सुमार *m*, अनुसंधान *n*, ठिकाणा *m*, धरबंद *m*, ताळतंत *m*, धर *m*, नेम *m*; as, "C. of opinions; C. of character." ६ *that which stands together as a united whole* ऐक्य *n*, एकसंप *m*, एकपणा *m*. Consist'ent *a. firm, hard, solid* घट्ट, घन, जाड, दाट, सांद्र. २ *congruous, compatible* मिलाफाचा, मिलाफी, जुळणीचा, बेताचा, जमाचा, जमावाचा, मेळाचा, यथायोग्य, अनुकूल, सुयुक्त, माफक, जुळता, अनुसार (in comp.), अनुसारी (in comp.), अनुरूप (in comp.); as, "His conduct is C. with his words." ३ *agreeing with itself, coherent* संगतीचा, संगतवार, सुसंगत, संदर्भाचा, जुळणीचा, संदर्भशुद्ध, सुसंबद्ध, संगत. Consis'tently *adv.* बेतानें, अन्वयानें, अन्वय धरून, अनुरोधानें, संधानानें, सुमारानें, अनुसंधानानें, अनुरूप (in comp.), अनुसार (in comp.). २ संगतवार, मागलें पुढलें धोरण धरून-राखून, पूर्वापराविरोधानें, यथायोग्य. Con'sistō'rial, Con'sistō'rian *a.* Consis'tory *n. any solemn assembly or council* धर्मासंबंधीं जमलेली मंडळी, धर्मसभा *f.* २ (*Eng. church*) The Spiritual court of a diocesan Bishop held by deputy viz. the chancellor of the diocese or a missionary acting for him in his cathedral church, or elsewhere न्यायसभा *f.* ३ (*R. C. church*) the Pope's Council of Cardinals कार्डिनल नांवाची प्रोपची मंत्रिसभा *f.* C. *a.* व्यवस्थापकापंचासंबंधीं. Consist'in तेंच असणें, एकरूप असणें. Consist of (चें) केलेलें-बनवलेलें असणें.

Consociate (kon-sō'shi-āt) [L. *con & sociare*, to join,

to unite.] *v. t. & (R.) v. i.* एकत्र करणें-होणें, एकसंप करणें, (ख्रिस्ती) धर्मसंबंधीं सभांत सामील होणें. *Consociated a.* *Consociation n.* एकसंप *m.*, दोस्ती *f.* २ परमार्थसंबंधींचीं सर्व तज्हेचीं धार्मिक कार्यें एकवटून करण्याकरितां व अशा कार्यांत परस्परांना सल्लामसलत देण्याकरितां आसपासच्या सर्व ख्रिस्तपंथीयांची कायमची सभा *f.*

Console (kon-sol') [*L. con & solari, to comfort.*] *v. t. to solace, to comfort* शांतवणें, समाधान *n.* चित्त-*n.* समाधान *n.* सांत्वन *n.* आश्वासन *n.* दुःखापहरण *n.* संतापहरण *n.* करणें *g. of. o.*, जीव *m.*-चित्त *n.*-थंड करणें *g. of. o.*, स्वस्थावणें, आश्वासणें, दुःखाची शांति *f.* करणें, दुःख *n.* घालवणें *g. of. o.* *Consolable a.* (*v. V.*) सांतवायाजोगा, शमनीय, सांत्वनीय, सांत्वनार्ह, सांत्वनक्षम. *Con'solate v. t. (obs.) (Shakes.)* सांतवणें. *Con'solation n.* दुःखशांति *f.*, संतापहरण *n.*, आश्वासन *n.*, सांत्वन *n.*, मनाचें समाधान *n.*, मनसमजावणी *f.*, मनसमजावशी *f.*, दुःखापहरण *n.*, क्लेशापहरण *n.*, दुःखपरिमार्जन *n.*, दुःखपरिहार *m.-state* समाधान *n.*, चित्तसमाधान *n.*, चित्तस्वास्थ्य *n.*, चित्तस्वस्थता *f.*, दुःखशांति *f.* २ समाधानवस्तु *f.*, समाधानसाधन *n.*, समीधानकारण *n.*, समाधानहेतु *m.* *Consolatory a.* दुःखहर, शोकहारक, सुखावह, सांत्वनशील. *Con'solator n.* सांत्वन करणारा. *Consolatrix n. fem.* सांत्वन करणारी.

N. B.—See the word Comfort.

Consolidate (kon-sol'i-dāt) [*L. con, together & solidare, to make solid, from solidus, solid.*] *to make solid, to condense* दृढ-कठिण-घट्ट करणें. २ *to join* एकत्र करणें. ३ *surg.* सांधणें, जोडणें. *C. v. i.* दढावणें, दढ होणें, घट्ट होणें. *C. a.* घनीकृत, दढीकृत. *Consolidated a.* दढ-घट्ट केलेला, घनीकृत, दढीकृत, सांद्रीकृत, व्यवस्थित, एकत्रित (*v. V. I.*), घनीभूत, दढीभूत, सांद्रीभूत. *Consolidation n.* (*v. V. T. I.*)-*act.* दढ करणें *n.*, घट्ट करणें *n.*, घनीकरण *n.*, दढीकरण *n.*, सांद्रीकरण *n.* (*v. V. I.*), दढावणें *n.*, घट्ट होणें *n.*, &c. *Consolidative a.* घनीकरणाची शक्ति-गुण असणारा. २ जखम भरून काढणारा. *Consolidator n.* सांधणारा, जोडणारा. **Consolidation Acts** लहान लहान कानू एकत्र करून घनविलेले कायदे.

Consols (kon-solz') *n. pl.* (short for Consolidated Annuities) इंग्लंडच्या राज्यानें हमी घेतलेलें कर्ज.

N. B.—A considerable part of the public debt of great Britain which had been contracted in the form of annuities yielding various rates of interest was in 1757 consolidated into one fund at 3 percent interest the account of which is kept in the bank of England.

Consonant (kon'sō-nant) [*L. con, with or together & sonare, स्वन्, to sound.*] *a. agreeing in sound* समस्वर, एकस्वर, समनाद, एकस्वन. २ *congruous* मिलाफाचा, मिलाफी, जमाचा, वेत्ताचा.

३ पुष्कळ व्यंजनं असलेला. ४ बहुव्यंजनक-संबंधीं. C. n. व्यंजन n, हलवर्ण m, व्यंजनाक्षर n. [CONJUNCT C. संयोग m, जोडाक्षर n.] Con'sonance,-cy n. स्वरैक्य n, स्वरसाम्य n, समस्वरता f, स्वरमेळ m. २ मिलाफ m, जम m, जवा m, जमाव m, मेळ m, अनु-सार m, अनुरूपता f, एकताल m, संगतता f. Con'sonan'tal a. व्यंजनासंबंधी-विषयीं. Con'sonantly adv. Con'sonous a. मिलाफाचा, बेताचा, जमाचा. २ एक आवाजाचा-स्वराचा-स्वनाचा.

Consort (kon'sort) [L. con & sorts, sortis, lot, fate, share.] n. a companion or partner, esp. wife or husband जन्माचा गडी m- सोबती m- साथी m- संगती m- जोडपी m; fem. जन्माची सोबतीण f, दादला m, बायको f. २ naut. एका जहाजाच्या संगतीनें चालणारे जहाज n. ३ अनुमति f, संमति f, जूट f; as, "By Heaven's C." ४ (obs.) मंडळी f, समुदाय m, समूह m, मंडळ n, टोळी f. ५ harmony of sounds एकराग-ताल m, स्वरैक्य n, स्वरमेळ m. [PRINCE C. राज्य करणाऱ्या राणीचा नवरा m. QUEEN C. राज्य करणाऱ्या राजाची बायको f.] C. v. t. (Shakes.) संग-संगति-समागम करणे. C. v. i. to associate with संग m- संगति f- समागम m- सहवास m- साहचर्य करणे n. g. of o. Consort'ed a. Con'sort-ship n. In consort संगतीनें, सहवासानें. २ एकाच रागानें-तालानें.

Conspicuous (kon-spek'tus) [L.] n. a synopsis, epitome टांचण n, मसुदा m, सारांश n, सार n. Conspicū'ity n, (Shakes.) पाहणे n, दर्शन n. २ नेत्र n, दृष्टि f.

Conspicuous (kon-spik'ū-us) [L. con & spicere, specere, to look.] a. open to the view, plainly visible, easy to be seen ठळक, पाहण्यांत सहज यायाजोगा, &c., सहजगोचर, सुदृश्य, सुदर्शनीय, सहजदृश्य, सुव्यक्त, उघड; as, "C. by her veil and hood, signifying the Cross, the abbess stood." २ obvious to the mental eye, prominent, eminent प्रसिद्ध, प्रसिद्धीचा, महेश्वर; as, "A C. excellence or fault." "A man who holds a C. place in the political, ecclesiastical, and literary history of England." Conspicū'ity, Conspic'uousness n. सुदृश्यता f, सहजदृश्यता f, सुव्यक्तता f. २ कीर्ति f, प्रख्याति f, प्रसिद्धी f, प्रसिद्धीपणा m. Conspic'uously adv. पाहण्यांत सहज यायाजोगेपणानें, उघडपणें, सुव्यक्त, ठळकपणानें.

Conspire (kon-spīr') [Fr. conspirer.- L. con together & spirare, to breathe.] v. i. to plot or scheme together (दुष्ट कृत्य करण्याकरितां) भसलत f- कट m. करणे; as, "They C.d against Joseph to slain him." २ to concur to one end कट-जूट करणे, एकोपा- संगनमत करणे; as, "The press, the pulpit and the stage C. to censure and expose our age." C. v. t. जमणे, व्यूह रचणे; as, "Angry clouds C. your overthrow." Conspir'acy n, राज्य उलटवणे f. संघटनेचा ०. कट ०. एक

कट *m*, कूट *n*. २ संप *m*, एकोपा *m*. Conspir'ant *a*.
 Conspir'ation *n*. (R.) संगनमत *n*. Conspir'ator *n*.
 कटांत-कूटांत अयणारा, कटदाला. Conspir'atress *n. fem*.
 Conspiratō'rial *a*. Conspi'er *n*. (Shakes.) संगन-
 मत्या *m*, कटांत सामील होणारा *m*, साथीदार *m*. Con-
 spir'ingly *adv*.

Conspissate (kon-spis'āt) [L. *conspissare*, to make
 thick.] *v. t*. (R.) *inspissate* दाट-घट्ट करणे, अळवणे,
 दाटविणे, आटविणे. Conspiss'ateness *n*. (R.)
 आटणी *f*, आटवणे *n*.

Constable (kun'sta-bl) [L. *comes stabuli*, lit. count
 of the stable; the title of a dignitary of the
 Roman Empire and afterwards in use among the
 Franks.] *n*. युरोपमधील पूर्वीच्या राज्यकारभारांतील
 एक मोठा अधिकारी *m*, सैन्याधिकारी *m*. २ पोलीस-
 खात्यांतील एक अधिकारी *m*- शिपाई *m*-कानिस्टेबल *m*.
 Con'stableship *n*. कानिस्टेबलचा हुद्दा *m*-काम *n*. Con-
 stablewick *n*. कानिस्टेबलची हद्द *f*. Con'stable'ry *n*.
 Constab'ulary *n*. सर्व शिपाई लोक *m. pl. C.a.* कानिस्टे-
 बलसंबंधीं. To overrun or outrun the constable
 (*colloq.*) कर्जबाजारी बनणे. २ उत्पन्नापेक्षां जास्त खर्च-उध-
 कपट्टी करणे.

Constant (kon'stant) [L. *con* & *stare*. sk. स्था, to stand.]
a. persistent, fixed, steady अचल, स्थायी, स्थिररामा,
 स्थिरचित्त, निश्चल, अचंचल, अव्यभिचारी, अविकारी. २
unchangeable नित्य, निरंतर, सतत, दृढ, शाश्वत. ३
math. न बदलणारे, स्थिर. *C. n.* नित्यवस्तु *f*. २ *math.*
 स्थिरपद *n*, अविकारिपद *n*. Con'sta'ncy *n.* स्थिरता
f, दृढता *f*, स्थैर्य *n*, अचलपणा *m*, सततपणा *m*, नित्यता
f, सातत्य *n*, निरंतर्य *n*, सततभाव *m*. २ स्थिरता *f*, धर
m, स्थैर्य *n*, स्थिति. *f. pop.* स्थित *f*. ३ दृढप्राप्ति *f*, अचं-
 चलता *f*, अनिश्चलता *f*, अविकारिता *f*. Con'stantly *adv*.
 (v. A. I.) नित्य, नेहमीं, नेमानें, नित्यशः, नित्य उठून
 (loosely), रोज उठून, सतत, सदोदित, येऊन जाऊन,
 येथेथे, रात्रंदिवस, अहोरात्र, निशिदिनीं. २ स्थिरतेनें,
 स्थिरचित्तानें.

Constellate (kon'stel-lāt or kon-stel'lāt) [L. *con*, (*cum*)
 together; *stellat-us p. p.* of *stellare*, to set with
 stars, from *stella*, a star.] *v. t*. (R.) तेजाचें एकीकरण
 करणे. २ ताच्यानीं सुशोभित करणे. *C. v. i.* (R.) तेजाचें
 एकीकरण होणे. Constellā'tion *n.* cluster of stars
 नक्षत्रसमूह *m*, नक्षत्रांचा पुंज *m*, नक्षत्रगण *m*. २ ग्रह *m*,
 नशीब *n*, प्रारब्ध *n*. ३ कोणत्या तरी एका विद्येंत-कलेंत
 प्रसिद्ध अशा पुरुषांचा मेळ *m*-संघ *m*. Constel'latory *a*.

Consternate (kon'ster-nāt) [L. *con*, wholly &
sternere, to spread out, to throw down.] *v. t*.
 पांचांवर धारण बसवणे. Consternā'tion *n*. त्रेधा *f*, तिर-
 पीट *f*, गात्रभंग *m*, चळकांप *m*, पांचांवर धारण *f* (v.
 बस), लटपट *f*, थरकांप *f*, गाळण *f*, व्याकुलता *f*, घाब-
 रणे *n*, संभ्रांस *m*. २ सभयाश्चर्य *n*, सभ्यीति *f*, विसाय *m*.

Constipate (kon'stip-āt) [L. *con*, together & *stipare* to crowd together.] *v. t. med.* to make costive कोठा *m.* बंद करणें *g. of o.*, बद्धकोष्ठ करणें, मलावरोध *m.*, &c. करणें, खडा धरणें. २ बंद करणें, कोडणें. ३. (*obs.*) घनघट्ट करणें, चेपटणें, दावून लहान करणें. Constipated *p.* (v. V.) बद्धकोष्ठ, &c. Constipa'tion *n. med.* सांखळा *m.*, बद्धकोष्ठ *n.*, मलावरोध *m.*, सलावटंभ *m.*, शौचास साफ न होणें *n.* २ घन-घट्ट करणें-होणें *n.*

Constitute (kon'sti-tüt) [L. *con*, together & *statuere*, to make to stand, to set up, denom. vb. from *status*, a position.] *v. t.* to establish, to enact स्थापणें, ठरविणें, रचणें, (नियम) करणें-बांधणें; as, "Laws Constituted by lawful authority." २ to compose रचणें, (चें) अंगभूत-अवयवभूत-अंशभूत असणें, बनवणें, बनावणें; as, "Truth and reason C. that intellectual gold that defies destruction." ३ to nominate, to elect नेमणें, योजणें, नेमणूक *f.* योजना *f.* योजणूक *f.* &c. करणें *g. of o.*, नियुक्त करणें, निवडणें. C. *n.* (*obs.*) स्थापित नियम *m.*, ठरविलेला कायदा *m.* Constit'uency *n.* a body of constituents नियोजकसमूह *m.*, नेमणारें *m. pl.*, योजणारें लोक *m. pl.* Constit'uent *a. elemental, essential* कारणभूत, बीजभूत, हेतुभूत, मूलरूप, मूलात्मक, अवयवभूत, अंशभूत, अंगभूत; as, "Body, soul and reason are the three parts necessarily C. of a man". २ नियोजक. C. *n.* (v.A.) essential part कारणभूत पदार्थ *m.*-विषय *m.*, &c., अवयवभूत-अंशभूत-अंगभूत पदार्थ *m.*-विषय *m.* २ घटकावयव *m.* ३ मुखत्यार निवडण्याच्या किंवा नेमण्याच्या कामांतील सहकारी *m.*, प्रतिनिधि नेमणारा. ४ law मुखत्यार निवडणारा *m.* Constitu'tion *n.* स्थापणें *n.*, ठरवणें *n.*, निवडणें *n.* २ स्थापना *f.* रचना *f.* घटना *f.* ३ structure, conformation, natural condition अवस्था *f.*, बांधा *m.*, टेवण *f.*, काठी *f.*; "A robust C." ४ temperament स्वभाव *m.*, तविचत *f.* ५ form of government राज्यव्यवस्थास्वरूप *n.*, राज्यनीतिस्वरूप *n.*, राज्यव्यवस्था *f.*, राज्यरीति *f.*, राज्यपद्धति *f.*, राज्यप्रवृत्तिनियम *m. pl.* ६ authoritative ordinance अधिकारानें केलेला कायदा *m.*-नियम *m.*-ठराव *m.* Con'stitu'tional *a.* जातीचा, स्वाभाविक *pop.* स्वभावेक, स्वभावसिद्ध, नैसर्गिक, निसर्गज, स्वभावज, प्रकृत्यनुरूप. २ राज्यव्यवस्थेसंबंधी. ३ legal कायदेशीर, राज्यव्यवस्थानुरूप, राज्यव्यवस्थानुसार, राज्यनियमानुसार, नियमबद्ध. ४ प्रकृतीचा, तब्येतीचा, अंगस्वभावाचा. C. *n.* शरीरप्रकृतीकरितां घेतलेला व्यायाम *m.* Constitu'tionalise *v. t.* राज्यनियमानुसार करणें-बनवणें. Constitu'tionalism *n.* राज्यनियमानुसारित्व *n.*, राज्यनियमतत्व *n.*-मत *n.*-अधिकार *m.*, राज्यनियमपद्धति *f.*, राज्यनियमानुसारित्व *n.*, शासनाधिकृतत्व *n.* Con'stitu'tionalist, Constitu'tionist *n.* Constitu'tional'ity *n.* प्रकृतिस्वभाव *m.* Con'stitu'tionally (*adv.*) (v. A. I.) प्रकृतीनें, स्वभावानें,

जातीनें, स्वभावतः, निसर्गतः, प्रकृतितः, प्रकृत्या, जात्या.
२ राज्यनियमानुसार, राज्यव्यवस्थानुरूप, &c. Con-
stitu'tive a. नियोजक, कारणभूत. २ स्थापणारें, उत्पन्न
करणारें. Mental constitution मनोरचना f.

Constrain (kon-strān') [L. con, together & stringere,
to draw tight.] v. t. to confine, to bind जखडणें,
आवळणें, आवरणें, निग्रह m. करणें g. of o., बंद-बद्ध करणें.
२ to compress दाबून टाकणें, दाबणें, संकोचणें. ३ जो-
रानें अटकावणें. ४ to force, to oblige बळ n- बला-
त्कार m. करणें-चालवणें with वर of o., गळ m. घालणें,
सक्ति करणें; as, "I was C.d to appeal unto Caesar."
- ५ to produce so as to give an unnatural effect
अवदंष्ट्र स्वर काढणें; as, "A C.d voice." Constrain'-
able a. Constrained' a. Constrained'ly adv. बळानें,
बलात्कारानें, जबरदस्तीनें, जबरीस्त्व. Constraint' n.
(v. V. I.)-state. जातबलात्कारता f, निग्रह m, निर्वध
m, निरोध m, दाब m, आळा m, आळाबांधा m. ३
जोर m, बळजोरी f, जबरी f, बलात्कार m. [By C. जबरीनें,
जबरीस्त्व, जबरीमुळें, बलात्कारामुळें, जबरदस्तीनें.] Constrai-
ned motion अवरुद्धगति.

Constrict (kon-strikt') [L. constringere, constrictum.]
v. t. to draw together संकोचणें, संकोचन करणें, आंग
चोरणें-मारणें, दबणें. Constrict'ed a. संकुचित, आंग
चोरलेला-मारलेला, दबलेला. Constrict'ion n. संकोचन
करणें-होणें n, आकुंचन n, संकोच m. Constrict'ive
a. Constrict'or n. एके ठिकाणीं आंवाळणारा, संकोच
करणारा, आंग मारणारा-चोरणारा. २ anat. संकोचनस्त्रायु
m, संकोचक. ३ zool. अजगर m.

Constringe (kon-strinj') [L. con, together &
stringere, to draw tight.] v. t. See Constrict.
Constrin'gent a.

Construct (kon-strukt') [L. con, together & struo,
to set in order.] v. t. to build, to form रचणें, बां-
धणें, उभारणें, उठवणें; as, "To C. an edifice" इमारत
बांधणें. २ to devise, to invent (युक्ति) योजणें, रचणें,
व्यवस्थित करणें; as, "To C. a theory." C. a. रच-
लेला, बांधलेला. Construct'able, Construct'ible a.
रचण्यास-बांधण्यास-व्यवस्था करायस योग्य-सारखें. Con-
struc'ter-or n. Construc'tion n. उभारणें n, रचणें n. २
बांधणी f, रचना f, योजना f. ३ gram. वाक्यरचना f,
पदयोजना f, अन्वय m, पदान्वय m, प्रयोग m, वाक्य-
पद्धति f. ४ अर्थ m, मायना m, अभिप्राय m, आशय m;
as, "Do not put a bad C. upon his words." Con-
struc'tional a. Construc'tive a. रचनासमर्थ, निर्माण-
कुशल; as, "C. genius." २ रचण्याजोगा. ३ अनुमान-
सिद्ध, अर्थसिद्ध, आर्थिक, घटनात्मक, विधायक (S),
आनुमानिक, संदर्भागत, आशयसिद्ध. Construct'ively
adv. Construct'iveness n. रचनासामर्थ्य n, रचना-
शक्ति f. Construct'ure n. (obs.) इमारत f, म-
कण n, रचना f. २-state. रचणें n, बांधणें n.

Constructive crimes law. अप्रत्यक्ष रीतीने ठरणारा गुन्हा *m.* Constructive criticism घटनात्मक-विधायक टीका *f.* (as opposed to destructive criticism विध्वंसक टीका *f.*) Constructive notice अप्रत्यक्ष पारंपरिक सूचना *f.* नोटीस *f.* [अच्या अडत्याला बनें जर नोटिस दिली तर ती अडत्याला (actual notice) होते व अला (constructive notice) होते.]

Construe (kon'strōō) [L. *construere*, to pile together. L. *con* (*cum*,) together & *struere*, to pile.] *v. t. gram.* अन्वय-अर्थ करणें-लावणें-जुळणें *g. of* *o.*, लावणें, अन्वययोजना करणें. २ आशय *m.* अभिप्राय *m.*-सांगणें. ३ अनुमान *n.*- तर्क *m.* करणें, ताडणें. C. *v. i.* व्याकरणमीमांसा होऊं शकणें, (चा) अन्वय लागणें.

Constuprate (kon'stū-prāt) [L. *con* & *stuprare*, to ravish, *stuprum*, rape.] *v. t. (obs.)* to violate the person of, to ravish धर्षण *n.*- बलात्कार *m.*- जुलूम *m.* करणें. Constuprā'tion *n.*

Consubstantial (kon'-sub-stan'-shal) [L. *con* & Substantial.] *a. of the same substance* एकाच तत्वाचा, समानतत्व, एकतत्व, समानद्रव्यक, एकद्रव्यक, एकाच तत्वाचा-द्रव्याचा; as, "Jesus Christ..... coeternal and C. with the Father and Holy Ghost." Foxe. Consubstan'tialism *n.* the doctrine of Consubstantiation *i. e.* the doctrine of Luther that in the Sacrament of the Supper, the Body and Blood of Christ coexist in union with the substance of the bread and wine. This is opposed to transubstantiation एकतत्वतामत *n.*, समानतत्वतामत *n.*, ख्रिस्ती धर्मशास्त्रांत पुत्र आणि पिता हे एकाच तत्वाचे आहेत असें काथोलिक एकूकेसियेचें मत *n.* Consubstan'tialist *n.* तत्वतावादी. Consubstan'tiality *n.* (*v. A.*) एकतत्वता *f.*, समानतत्वता *f.* Consubstan'tially *adv.* Consubstan'tiate *v. t.* एकतत्व-एकद्रव्य-एकरूप करणें, सजातीय करणें. C. *v. i.* एकतत्व-रूप होणें, &c. २ एकतत्वता मताचा अनुयायी असणें. C. *a.* समद्रव्यक, एकतत्व झालेला. Consubstantia'tion *n.* तत्वैक्य *n.*, तत्वाभेद *m.* २ *theol.* the actual substantial presence of the body of Christ with the bread and wine of the Sacrament of the Lord's supper एकतत्वता *f.*

Conuetude (kon'swē-tūd) [L. *consuetudo*. See Custom.] *n.* (R.) *custom, habit, usage* चाल *f.*, रीति *f.*, लोकव्यवहार *m.*, रिवाज *m.*, रूढि *f.*, लोकाचार *m.* २ परिचय *m.*, घसटणी *f.* Conuetu'dinal, Con'suetū-dinary *a.* चालीरीतीचा. C. *n.* पूर्वापार चालत आलेली चाल *f.* रूढी *f.* कायदा *m.* २ *pl.* नित्याचा मजनसंग्रह.

Consul (kon'sul) [Fr.- L. *consulere*, to deliberate.] *n.* one of the two chief magistrates of the Roman Republic रोमन प्रजासत्ताक राज्यांतील दोघां मुख्य मा-जिस्ट्रेटपैकीं एक, कान्सल. २ व्यापाराच्या संबंधाचे

कोणत्याही राज्यांतून परराष्ट्रांत राहण्यास पाठविलेला वकील *m*, व्यापारी वकील *m*; as, "With kings and C.s of the earth." Job III. 14. ३ कान्समध्ये १७९२ पासून १८०४ पर्यंत मुख्य तीन माजिस्ट्रेट-कान्सलपैकी एक. Con'sulage *n*. व्यापारी लोक आपल्या मालाचे संरक्षणार्थ कान्सलला जी जकात किंवा जो कर देतात तो, कान्सलपट्टी *f*. Con'sular *a*. प्रतिनिधीसंबंधी, कान्सलसंबंधी. C. *n*. कान्सलच्या दर्जाचा मनुष्य *m*. Con'sulate *n*. प्रतिनिधीचा हुद्दा *m*- पदवी *f* अधिकार *m*. २ प्रतिनिधीचे राहण्याचे ठिकाण *n*. ३ कान्सलच्या प्रतिनिधित्वाचे क्षेत्र *n*. Con'sulship *n*. कान्सलची कारकीर्द *f*. २ प्रतिनिधित्व *n*.

Consult (kon-sult') [L. *consulere*, to consider well, to deliberate.] *v. t.* to ask advice of, to refer to सल्ला *m*- मसलत *f*. पुसणे-विचारणे, विचार-सल्ला-मसलत-अभिप्राय-मत घेणे. *g. of o.*, as, "To C. a physician, To C. a dictionary." २ to have regard to, to consider पाहणे, विचार करणे *g. of o.*; लक्ष *n*-दृष्टि *f* नजर *f* &c. देणे-देवणे with कडे or वर *of o.*; as, "We are to C. the necessities of life rather than matters of delight." ३ (*obs.*) to deliberate upon ससलत *f*. करणे. ४ (*obs.*) (कोणा पुखाच्या नफ्या वहावा म्हणून) उपाय-तजवीज करणे. C. *v. i.* to take counsel, to confer मसलत-विचार करणे; as, "Let us C. upon tomorrow's business." C. *n.* (*obs.*) विचारणे *n*, पुसणे *n*, अभिप्राय घेणे *n*. २ (*obs.*) मसलत *f*, विचार *m*. ३ (*obs.*) उपाय *m*, निश्चय *m*, निर्णय *m*. ४ (*obs.*) विचार करणारी सभा-संघटना *f* डाक्टर लोकांची सभा *f*. Consultation *n*. सल्ला *f*, मसलत *f*, विचार *m*, अभिप्राय *m*. २ डाक्टरांची किंवा वकिलांची सभा *f*. Consultative *a*. सल्ला-मसलती संबंधी. २ सल्ला घेण्याजोगा, सल्ला-विचार देण्याचा हक्क-अधिकार असलेला. Consultee' *n*. मसलत देणारा. Consult'er *n*. मत घेणारा-विचारणारा. Consult'ing *a*. सल्ला-मसलत देणारे (वकील किंवा इंजिनियर). Consult'ive *a*. सल्ला-मसलती संबंधी.

Consume (kom-sūm') [L. *con*, wholly & *sumere*, to take; *sub* & *emere*, to buy.] *v. i.* to destroy, as by decomposition, dissipation, waste or fire निःशेष-क्षय करणे, फस्त करणे, खाक करणे, जाळून टाकणे, स्वाहा *adv*. करणे, गिळणे, ग्रासणे, (चा) ख्यास करणे *g. of o.*; as, "Fire has consumed the whole edifice." २ to expend, to use wholly खर्चणे, सारणे, फट्टा *m*-फडशा *m*. करणे-उडवणे *g. of o.* ३ to annihilate, to ruin लय *m*-नाश *m*-सत्यानाश *m*-क्षय *m*. &c. करणे *g. of o.*, खाक करणे. ४ to eat up खाऊन फस्त करणे; as, "All the provisions were consumed," "Lay up for yourselves treasures in heaven where neither moth nor rust doth consume." C. *v. i.* to waste away slowly साव-काश नाश-व्हास पावणे, क्षय पावणे. Consu'mable *a*.

Consumed' *a.* (v. V. T. I.) खाजन टाकलेला, खाक केलेला. २ खर्च केलेला, खलास-समाप्त-फडशा केलेला. झालेला, निश्चेष्ट केलेला. ३ नाश केलेला. Consumer *n.* (as opposed to producer) नाशक *m.*, विध्वंसक *m.* २ गिन्हार्डिक *m.*, ग्राहक *m.* *pol. eco.* (नाल) वापरणारा. Consuming *n.* नाश *m.*, क्षय *m.* Productive consumer *n.* उत्पादक खप-व्यय करणारा (गिन्हार्डिक *m.*). Unproductive consumer अनुत्पादक खप-व्यय करणारा. Consummate (kon'sum-āt or kon-sum'-māt) [L. *consummare, consummatus*, to sum up, to accomplish, from *con* & *summa*, sum.] *a.* complete, perfect पुरा, पूर्ण, परिपूर्ण, पक्का, अट्टल (in an ill sense); as, "A C. rogue." २ सर्वोत्कृष्ट; as, "A man of perfect and C. virtue." "The little hand held the post with C. tenacity." C. *v. t.* to complete, to finish, to perfect पूर्ण-पुरता-पुरा-पक्का &c. करणें, पूर्णता *f.* संसिद्धि *f.* &c. करणें *g. of o.*, as, "To C. this business happily." २ अत्युच्च दशेला नेऊन पांचविणें. ३ (संभोग करून) कायदेशीरपणानें लग्न पुरें-विवाहपूर्ति करणें. Con'summa'ted *a.* (v. V.) पूर्ण केलेला, &c. Con'summa'tely *adv.* परिपूर्णतेनें, पुरतेपणानें. Consummā'tion *n.* (v. V.)- *act.* पूर्ण करणें *n.*, पूरण *n.*- *state.* पूर्णता *f.*, पूर्ति *f.*, संसिद्धि *f.*, संपूर्णता *f.*; as, "C. of marriage." विवाहपूर्ति *f.* ३ लग्न *m.*, अंत *m.*, शेवट *m.* ४ रतिक्रिया *f.*; (कीं जींमुळें विवाहसंबंध कायदेशीरपणानें लोकमान्य होते.)

Consumption (kon-sump'-shun) [L. *con*, wholly & *sumere, sumptus*, to take.] *n.* decay, destruction नाश *m.*, क्षय *m.*, न्हास *m.*, झीज, *m.*, फट्टा *m.* २ *pol. eco.* diminution, waste, loss खप *m.*, सोटा *m.*, खर्च *m.*, व्यय *m.*, क्षय *m.* [Productive C. उत्पादक खप *m.* Unproductive C. अनुत्पादक व्यय-खप *m.*- *state.* व्यय *m.*, फडशा *m.*, फट्टा *m.*] ३ *med.* क्षयरोग *m.*, कफक्षय (?) *m.*, यक्ष्मा (?) *m.*, यक्ष्मरोग (?) *m.*, रोगराज (?) *m.* ४ झड, झडी, लडी, क्षरण, किरी, झिजणी, झिरकणी, झुरणी, झुरवशी, सुकवशी. Consump'tive *a.* नाश-क्षय करणारा, झड्या, क्षयी, क्षयरोगी, क्षयरोगार्त. २ क्षयभावनेचा, आसन्नक्षयी, क्षयोन्मुख. C. *n.* क्षयी मनुष्य. *m.* Consump'tively *adv.* Consump'tiveness *n.* Consumptiv'ity *n.* N.B.—कफक्षय, राजयक्ष्मा, यक्ष्मा, यक्ष्मरोग, रोगराज: These terms have now a tendency to be restricted to phthisis or Tuberculosis of the Lungs.

Contabescent (kon-tab-es'ent) [L. *contabescere, contabescens*, to waste away.] *a.* हळूहळू क्षीण होत जाणारें, झिजणीस-झुरणीस लागलेला. Contabes'cence *n.* झुरणी *f.*, किरी *f.*

Contabulate (kon-tab'ū-lat) [L. *con*, with & *tabula*, a board.] *v. t.* तक्तपोशी करणें, पाटणी करणें, पाटणें. Contabulā'tion *n.* पाटणी *f.*, तक्तपोशी *f.*, पटई *f.*

Contact (kon'takt) [L. *con*, wholly & *tangere, tactum*, to touch.] *n.* touch, close union संग *m.*, स्पर्श *m.*

संस्पर्श *m.*, संयोग *m.*, संघटन *n.*, संघटना *f.*, सक्ति (S.) *f.*, संसक्ति (S.) *f.* [ASCERTAINMENT BY CONTACT स्पर्शप्रत्यक्ष *m.* IN C. लगत. MEDIATE C. OR CONNECTION अंतरास्पर्श *m.*, परंपरास्पर्श *m.*, स्पर्श *m.*, सांतर परंपरासंबंध *m.* TO COME IN C. संघटणे, संघटन *n.* होणे *in. con. OR g. of s. recip.*] २ *math.* स्पर्श. ३ *mining* स्पर्शक्षेत्र *n.* Contact'ual *a.* स्पर्शा-संयोगा-संबंधी. [To be in contact (with) लगत-लागून-चिक-टून असणे. POINT OF C. स्पर्शबिंदु *m.* LINE OF C. स्पर्शरेषा *f.*]

N. B.—Contact संग, Touch स्पर्श.

Contagion (kon-tā'jun) [L. *con*, on all sides, wholly & *tangere*, to touch.] *n. med.* an infection, communication by contact स्पर्शसंचार *m.*, स्पर्श *m.* (loosely), स्पर्शवाहकता *f.*, स्पर्शानुप्राप्ति *f.* २ मनास-अंतःकरणास पछाडणारी गोष्ट *f.* ३ *fig.* दुष्टसंगति *f.* ४ रोगसंचारक विष *n.*; as, "The C. of enthusiasm or of example." ५ स्पर्शसंचारी बाधा *f.* ६ (*obs.*) विष *n.* Contagionist *n.* स्पर्शजन्यतावादी, रोग स्पर्शजन्य आहेत असे मानणारा *m.* Conta'gious *a.* स्पर्शाने-संसर्गाने लागणारा-लागाया-जोगा, स्पर्शसंचारी, स्पर्शसंक्रमी, सांसर्गिक, सांक्रामिक, स्पर्शजन्य. Conta'giously *adv.* Conta'giousness *n.* (v. A.) स्पर्शजन्यता *f.*, स्पर्शसंचारित्व *n.*, स्पर्शसंक्रमिता *f.*, स्पर्शवाहकता *f.* Contā'gium *n.* रोगसंचारकवस्तु *f.*

N. B.—Contagious स्पर्शसंचारी, स्पर्शचर; Infectious गुप्तसंचारी, गुप्तचर. Contagion रोगी शरिराशी प्रत्यक्ष स्पर्श घडल्यामुळे दुसऱ्यास रोग होणे, स्पर्शजन्यता, स्पर्शसंचारिता, स्पर्शवाहकता. Infection रोगी शरिरातील मल, मूत्र, घाम, उच्छ्वास वगैरे उत्सर्गाने योगाने दुसऱ्याला रोग होणे. See the word Infection.

Contain (kon-tān') [Fr. *contenir*, from L. *continere*, *contenere*, to hold.] *v. t.* to hold, to comprise, to include धरणे, ठेवणे, सांठवणे, सांठवून-मावून घेणे, आंत समावेश *m.* &c. होणे-असणे *g. of o.*, as, "When that this body did C. a spirit," "What thy stores C. bring forth." २ to be able to hold समावेश करू शकणे; as, "This vessel contains four seers; the relation of the contained and the containing." ३ to restrain, to confine दाबांत-मर्यादेत ठेवणे- राखणे (used refl.); as, "Fear not, my lord: we can C. ourselves." C. *v. i.* to live in continence, to restrain desire इंद्रियनिग्रह *m.* कामजय *m.* &c. करणे, मन ताब्यांत ठेवणे; as, "If they cannot C. let them marry." Contain'able *a.* मावाया-रहाया-समवाया जोगा-जोगता. Contained' *p.* (v. V. T. I.) धरलेला, समावेश झालेला, समाविष्ट, अंतर्भूत, गर्भित, घृत, अंतःपाती (in comp.). [To BE C. मावणे, समावणे, माणे, सांठणे, राहणे, जाणे.] Contain'ant, Contain'er *n.* भरणारा, मावून घेणारा, धारक, धारी, Contain'ing *n.* See Contain'ant,

Contaminate (kon-tam'i-nāt) [L. *contaminare*, *contaminatus*, to bring into contact; from *con* & *tangere*, to touch.] *v. t.* to tarnish, to taint, to defile मळवणें, मळकट-मळीण करणें, दोष लावणें, कलंकित करणें, दूषित करणें, बिघडवणें, अपवित्र-भ्रष्ट करणें, वाटवणें, ओंवाळा करणें; as, "I shall not C. my fingers with bribes." C. *a.* दूषित, अपवित्र, भ्रष्ट, मलिन, कलंकित. Contam'inable *a.* Contaminā'tion *n.* मलिन &c. करणें *n.*, कलंक *m.*, भ्रष्टता *f.*, लांछन *n.*, डाग *m.*, दूषण *n.* Contam'inative *a.* दूष्य.

Contemn (kon-tem') [L. *con* & *temnere*, to despise.] *v. t.* to reject with disdain, to despise, disesteem, slight तिरस्कारणें, हेळणें, तिटकारणें, हेळसांडणें, अवगणणें, अपमानणें, अवमानणें, अनादरणें, तुच्छ-हलका-कःप-दार्थ &c. मानणें-समजणें, तिटकारा *m.* तिरस्कार-हेटाळणी *f.* हेळसांड *f.* हेळसांडणी *f.* हेळा *f.* &c. करणें *g. of o.*; as "Thy pompous delicacies I C." In this general sense *To hold lightly* or *To reject scornfully*, but as better agreeing with the more expressive and emphatic words *To scout*, *To Flout*, *To Fleece*, &c. कसपटाप्रमाणें मोजणें मानणें-लेखणें-गणणें, शेंटाळणें or शेंटाळणें (*vul.*), झिडकावणें, झिडकारणें, हिडसणें or हिडसावणें, वारापाणी *n.* केरवारा *m.* करून टाकणें *g. of o.*, उडवणें, हडबडावणें, हडहडावणें, हिडहिड *adv.* करणें, घिस *interj.* पिटावणें, हेडसावणें, लाथडणें or लाथाडणें, धुडकावणें, केंडणें, छिथु *f.* थुथु *f.* गाळण *f.* पायमळी *f.* &c. करणें *g. of o.* Contemned' *a.* (*v. V.*) अवगणलेला, हेळसांडलेला, तुच्छ मानलेला, अवगणित, अनादृत, तुच्छीकृत, तिरस्कृत, अवज्ञात, अधिक्षिप्त, धिकृत, लघूकृत, निराकृत. Contem'ner *n.* (*v. V.*) तिरस्कारणारा, हेळणारा, अनादरकर्ता-कारी, तिरस्कर्ता, तिरस्कारी.

Contemper (kon-tem'per) [L. *con* & *temperare*, to temper.] *v. t.* (*obs.*) to temper, to allay मिसळून-मिसळ करून-भेसळून-भेसळ करून-नेमाचा-सुमाराचा-वे-ताचा-माफक-नेमस्त-नरम-नरमगरम-समघात-समगुण-यथास्थित-यथायोग्य करणें, सौम्य करणें, मिळवणें, एकांतएक मिसळणें. Contemperā'tion *n.* (*obs.*) Contem'perature *n.*

Contemplate (kon'tem-plāt or kon-tem'-plāt) [L. *con* & *templum*, a space for observation marked out by the augur.] *v. t.* to meditate, to study सावधान चिंतन करणें, ध्यान *n.* मनन *m.* चिंतन *n.* चिंतना *f.* &c. करणें *g. of o.*, ध्याणें; as, "To live at least to C. & admire, what I see excellent." २ to regard or consider fixedly लक्षिणें, ध्यान लावून-लक्ष लावून-टक लावून, &c. पाहणें. ३ to have in view as contingent or probable, to purpose ध्यानांत-लक्षांत-मनांत-धोरणांत-होण्यांत &c. असणें-धरणें, *in. con.*; as, "There remain some particulars to complete the information contemplated by those resolutions."

C.v.i. to muse, to meditate ध्यान *n*- चिंतन *n*- मनन *n*.
 चिंतनिका करणें, ध्यानांत-चिंतनांत-&c. असणें. Contem-
 plative *a*. (v. V. I.) ध्यान लावून पहायाजोगा &c.,
 विलोकनीय. २ ध्यान करायाजोगा, &c., ध्यातव्य, ध्येय,
 चिंत्य, चिंतनीय, मननीय, मंतव्य. Contemp'latist
n. See Contemplator. Contem'plated *p*. (v. V. T. I.)
 ध्यान लावून पाहिलेला, &c., लक्षित. २ ध्यान केलेला,
 ध्यात, चिंतित. Contem'plā'tion *n*. (v. V. T. I.)-*act*.
 ध्यान लावून पाहणें *n*, &c. २ ध्यान करणें *n*, ध्यान *n*,
 ध्यास *m*, निदिध्यास, *pop*. निजध्यास *m*, निदिध्यासन *n*,
 अनुध्यास *m*. अध्यास *m*. [esp. of the deity, or one's
 own soul ध्यान *n*, समाधान *n*, समाधि *m*. Absorbed
 in C. of the Deity or Atman, (v. N. 2.) ध्यानांत मग्न
 झालेला, ध्यानस्थ, समाहित, समाधिसग्न. Air or look
 of C. ध्यानमुद्रा *f*.] ३ मनन *n*, चिंतन *n*, मानसपूजा *f* &
 expectation घोरण *n*. Contem'plate *a*. Contem'plator
n. (v. V. T.) ध्यान लावणारा, ध्यानशील, मननशील,
 ध्यानी, चिंतनशील, ध्याता, ध्यानस्थ, अध्यासी. Con-
 tem'platively *adv*. Contem'plativeness *n*.

Contemporaneous (kon-tem'-pō-rā'ne-us) [L. con,
 together & tempus, time.] *a*. living or being at the
 same time एका काळचा, एके वेळचा, समकालीन, समका-
 लिक, एककालिक, वरावरचा. Contemporanē'ity *n*.
 समकालीनता *f*, समकालीनस्थिति *f*. Contem'pora'ne-
 ously *adv*. दुसरी गोष्ट होत असतांना त्याच वेळीं. Con-
 tem'porā'neousness *n*. Contem'porā'rieness *n*. एके
 काळीं असणें *n*, एककालिक अस्तित्व *n*-स्थिति *f*.
 Contem'porary *a*. समकालीन, समकालभव, तत्काल-
 वर्ती. २ एकाच वयाचा. C. *n*. समकालभव पुरुष *m*,
 एके काळीं असणारा-राहणारा; as, "C. poet."

Contempt (kon-tempt') [See Contemn.] *n*. scorn,
 disdain (v. V.) तुच्छ करणें *n*, तिरस्कारणें *n*, नीच-
 अधम समजणें *n*, हेळणें *n*, अवमानणें *n*, अवगणणें *n*,
 हेटाळणी *f*, हेळसांड *f*, हेळसांडणी *f*, तिटकारा *m*, तिर-
 स्कार *m*, अवहेलन *n*, अवज्ञा *f*, उपमर्द *m*, अपमान *m*,
 अवमानन *m*, अवगणन *n*, अवगणना *f*, तिरस्कृति *f*,
 तिरस्करण *n*, धिक्कार *m*, अधिक्षेप *m*. as, "better
 agreeing with scouting, flouting &c," पायमल्ली *f*.
 -state. अपमान *m*, अवमान *m*, अवगणना *f*, हेळसांड *f*,
 हेलना *f*, अवहेलना (*pop*. णा) *f*, हेटाळणी *f*, नाचकी *f*,
 परिभव *m*, अपमानितत्व *n*, अवमानितत्व *n*, (the
 sentiment or passion) तिरस्कार *m*, तिटकारा,
 अवमति *f*, अनादरबुद्धि *f*, तुच्छभाव *m*, तिरस्कारभाव
m. २ the state of being despised (R.), disgrace,
 shame अप्रतिष्ठा *f*, अपमान *m*, अपयश *n*,
 मानभंग *m*, बदनामी *f* ३ law. कायदा न
 मानणें *n*, कायद्याची अवज्ञा करणें *n*. Contemp-
 tibility, Contemp'tibleness *n*. (v. A.) तुच्छपणा
m, हलकेपणा *m*, तिरस्कार्यता *f*, अवमाननीयता *f*,
 &c., अवमानार्हता *f*, अवगणनार्हता *f*, &c. Contemp'-
 tible *a*. (v. V.) हेळसांड करायाजोगा, हेळपयाजोगा,

तुच्छ, तिरस्कार्य, अवगणनीय, अवगणनाह, अवमान्य, अवमाननीय, अवज्ञेय, निर्भर्त्स्य, धिक्कार्य, गर्हणीय, गर्ह्य, अवमानाह. २ (obs.) तिरस्कार-मत्सर-अपमान भर-लेला, उद्धट. ३ हलका, अधम, तुच्छ, निकृष्ट, नीच, क्षुद्र, तिरस्कारपात्र. Contemp'tuous a. तुच्छतादर्शक, अनादरकारी, तिरस्कारदर्शक, गुर्मी-मिजाज-पेट-दिमाख दाख-विणारा, ताड्याचा, अवमानी, अवमंता, तिरस्कारकर्ता-अवमानदर्शक. २ अपमानाचा, तिरस्काराचा, धिक्काराचा, दिमाखाचा, अनादरयुक्त, तिरस्कारयुक्त, अवहेलनात्मक, निंदात्मक, तिरस्कारबोधक-सूचक. Contemp'tuously (adv.) (v. A.) तुच्छ करून-मानून, अनादरानें, अपमानानें, तिरस्कारानें, &c., अनादर-अपमान-तिरस्कार-पूर्वक-पुरस्सर, नाक वर करून, नाक मुरडून, अच्हेरून, कवडीचा माल करून, हेळसांड करून, &c. Contemp'tuousness n.

N. B.—Contempt is one of the strong expressions which the English language affords. Contemptible तुच्छतापात्र, Contemptuous तुच्छतादर्शक.

Contend (kon-tend') [O. Fr. *contendre*, *con* & *tendere*, Sk. तन्, to stretch.] v.i. to contest, to dispute, to fight (with against, for, with, about) लढणें, झगडणें, झुंझणें, भांडणें, तंडणें, लढाई-वाद-कजा-भांडण करणें; as, "For never two such kingdoms C. without much fall of blood." २ to struggle or exert one's self to obtain or retain possession of, or to defend प्राप्तीसाठीं किंवा संरक्षणार्थ झटणें, मनापासून प्रयत्न करणें; as, "You sit above, and see vain men below C. for what you only can bestow." ३ to strive in debate, to argue समर्थन करणें, वादविवाद करणें, वाग्युद्ध करणें, कोटी करणें; as, "The question which our author would C. for." C. v. t. (R.) to contest एखाद्या वस्तूसाठीं ईर्ष्येनें झगडणें-घडपडणें; as, "Carthage shall C. the world with Rome." Contend'ent, Contend'er n. प्रतिस्पर्धी, प्रतिरोधी, प्रतिपक्षी; (loosely), कटकट्या, कजेखोर, भांडखोर, खळवादी, तकरारी, तकरारखोर, विवादी. Contend'ing p. a. विरुद्ध असणारा, विरोधी, कलहशील. C. n. See Contention.

N. B.—The transitive use of the word *contend* is not strictly legitimate. The phrase is elliptical, for being understood after contend, but it is admissible in poetry.

Contention n. (v. V.)- act. वाग्युद्ध-वादविवाद करणें, प्रयत्न, m, घडपड f, भांडण n, झटापटी or झटापट f, झोंबी f, झुंज f, तकरार f, संघर्षण n, संघर्ष m, घर्षण n, द्वंद्व pop. n, कलि m. pop. कळ f, कलह m, खडबड f, वादविवाद m, वाका. २ ईर्ष्या f, स्पर्धा f; as, "An end worthy of our utmost contention to obtain." Conten'tious a. भांडखोर m. लढाईखोर, तकरारी. २ लढाई-तकरारी-कलहासंबंधीं. ३ (law.) विवादी, तकरारीचा, तकरारी. Conten'tiously adv. Contention'ousness n. Point of contention वादाचा मुद्दा.

Contentement (kon-ten'ē-ment) [L. *con* & *Tene-*
ment.] *n. law.* अंगभूत-लगतचा-सोबतचा आनुपंगिक
पदार्थ *m.*

Content (kon'tent or kon-tent') [Fr. *content*, from
L. *continere*, *contentus*, to hold together.] *n.*
usually in the *pl.* Contents आंत असलेली गोष्ट *f.*
समाविष्ट वस्तु *f.*; as, "The contents of a cask,
a book, a room" भरलेला जिन्नस *m.*, आंतला जिन्नस *m.*,
भरगत *f. n.*, भरित *n.*, भरवण *n.*, समाविष्ट-अंतर्गत-अंत-
स्थवस्तु *f.* &c. [CONTENTS RECEIVED भरपाई.]
२ (वस्तु) धारणशक्ति *f.* ३ *geom.* क्षेत्रफल *n.*; as, "Solid
Contents." Superficial Contents पृष्ठफल *n.* Table
of contents विषयानुक्रमणिका *f.*, सूचीपत्र *n.*

Content (kon-tent') *a.* *satisfied*, *at rest* समाधानी,
खुद, संतुष्ट, संतोषी, तृप्त, प्रीतात्मा, खुपवस्त, प्राप्तस-
माधान, जातसमाधान; as, "Having food and
raiment, let us be therewith C." [EASILY C. अल्पसं-
तोषी, अल्पसंतुष्ट.] C. *v. t.* to quiet, to appease, to
gratify समाधान *n.* संतोष *m.* तृप्ति *f.* इच्छातृप्ति *f.*
करणे *-g. of o.*, संतुष्ट-तृप्त-संतुष्ट &c. करणें; as, "Pilate
willing to C. the people, released Barabbas unto
them." २ to pay, to stop complaint or opposition
दुःख किंवा अडथळा दूर करणें, (ची) आशा पुरी करणें;
as, "Come the next Sabbath, and I will C. you."
C. *n.* contentment, satisfaction समाधान *n.*, संतोष
m., शांति *f.*, सुख *n.*, तृप्ति *f.*, स्वस्थता *f.*; as "Such is
the fulness of my heart's content." २ (*obs.*)
acquiescence without examination तपास न करितां
दिलेली संमति-अनुमति *f.*; as, "The style is excellent;
The sense they humbly take upon content." ३
that which satisfies or contents संतोषाचें कारण *n.*;
as, "So will I in England work your grace's full
content". Shakes. ४ (Eng. House of Lords) *a tech-*
nicality of the House of Lords i. e. an expression
of assent to a will or motion मान्यता *f.*, संमति *f.*
२ अनुकूल मत देणारा. Contentā'tion *n.* (*obs.*) Con-
tent'ed *a.* तृप्त, संतुष्ट, संतोषी, शांत, सुखी. Content'-
edly *adv.* समाधानानें, चित्तसमाधानानें, समाधानपूर्वक.
Content'edness, Content'ment *n.* संतोष *m.*, तृप्ति *f.*,
चित्तसमाधान *n.* २ संतोष देणें *n.* Content'less *a.*

Conterminous (kon-ter'mi-nus) [L. *con.* together &
terminus, a boundary.] *a.* लगत्याचा, शिवधड्याचा,
एकशिवेचा, एकसीम, समीपवर्ती, निकटवर्ती, शिवे-
लगतचा, शिवेवरचा. Also Conter'minable *a.* Conter'-
minal *a.* Conter'minant *a.* Conter'minate *a.*

Contest (kon-test') [Fr. *contester.*—L. *contestari*, to
call to witness, from *testis*, a witness.] *v. t.* to
controvert, to oppose, to dispute (वर-संबंधी) तकरार
करणें, तंटा *m.*-वादविवाद *m.* करणें; as, "People Cont-
ested not what was done." २ to struggle to defend
(च्या) संरक्षणार्थ धडपडणें, झुंजणें, टक्कर घेणें; as, "The

troop contested every inch of ground." ३ *law. to defend as a suit, to resist as a claim, by course of law* कायधाने लढणे-भांडणे. C. v. i. (followed by *with*) *to emulate* चढाओढ *f.* दरोवरी *f.* स्पर्धा *f.* करणे. C. n. झगडा *m.*, तकरार *f.*, विवाद *m.*, वायुद्ध *n.*, भांडण *n.* [SUBJECT OF C. वादविषय *m.*] २ स्पर्धा *f.*, ताणा-ताण *f.* Contes'table *a.* वादास योग्य, वाद करायाजोगा, वादाचा, तकरारीचा, विवादाह, विवादयोग्य, वादास्पद. Contest'ant *n.* Contestā'tion *n.* Contest'ed *a.* Contest'ingly. To contest an election निवडून यावे ह्मणून चढाओढ करणे. २ निवडणुकीचा निकाल गैर-कायदेशीर आहे अशी तकरार करणे.

Context (kon-'tekst) [L. *con*, together & *texere*, *textus*, to weave.] *n.* वाक्यसंबंध *m.*, वाक्यानुसंधान *n.*, कथा-संदर्भ *m.*, संदर्भ *m.*, अर्थान्वय *m.*, पूर्वापरसंबंध *m.*, पूर्वा-परसंदर्भ *m.* [RULE OR LAW OF C. प्रत्यासत्तिन्याय *m.*] C. *a.* (obs.) मजबूत, संयुक्त. C. (not used) *v.t.* to unite closely मजबूत करणे. Context'ual *a.* Context'-ually *adv.* Contex'ture *n.* विणणे *n.*, कुमास *f.* २ विणप. C. v. t. विणणे.

Contignation (kon'tig-nā'shun) [L. *con*, together & *tignum*, a beam.] *n.* the process of framing together or uniting as beams मांडणावळ करणे *n.* २ a frame work of beams मांडणावळ *f.*

Contiguous (kon-'tig'ū-us) [L. *con*, wholly & *tinger*, *contiguus*, to touch.] *a.* संलग्न, लगतीचा, लगत्याचा, अनंतर, संसक्त, एकसीम, समसीम, प्रत्यासन्न, अव्यवहित, समीपस्थ, निकटवर्ती. Contigu'ity, Con-tiguousness (v. A.) *n.* संलग्नता *f.*, लगता *m.*, प्रत्यासत्ति *f.*, सीमैक्य *n.* Contig'uously *adv.*

N. B.—Contiguous संलग्न, Adjoining संस्पृष्ट, Ad-jacent समीपस्थ.

Continent (kon'ti-ment) [L. *continere*, *continens*, to hold together.] *n.* one of the great divisions of the land surface of the globe महाद्वीप *n.*, खंड *n.* २ (with *The*) the main land of Europe. ग्रेटब्रिटन् खेरीजकरून युरोपखंडाचा भाग. Continent'al *a.* महाद्वीपासंबंधी, महाद्वीपविषयक.

Continent (kon'ti-ment) *a.* खंयसी, नियमी, नियत-वर्ती, नियतेंद्रिय. २ moderate or pure in the indul-gence of sexual passion (of men) एकपत्नी, एक-पत्नीव्रती, अव्यभिचारी, नियतकाम, मितकाम, नियत-व्यवाय, in covert phraseol. कासोट्याचा झळकट-खबरदार-धड, काष्ट्याचा बळकट. ३ refraining from woman बंदिस्त, बंदेज, उर्ध्वरेत, स्त्रीपराङ्मुख, स्त्रीवि-मुख, विरक्त-निस्पृह, अज्ञातव्यवाय, त्यक्तकाम, त्यक्त-व्यवाय. [A C. MAN ब्रह्मचारी, ब्रह्मचर्याश्रमी, सनत्कुमार, नाडबंद.] ४ refraining from man पुरुषपराङ्मुखी-वि-मुखी-निस्पृहा, अज्ञातव्यवाया, अज्ञातकामा, त्यक्तकामा, त्यक्तव्यवाया. [A C. FEMALE ब्रह्मचारिणी.] Con-

tinence, Con'tinency *n.* (v. A. I.) संयमन *n.*, नियत-
वर्तन *n.*, नियतवृत्ति *f.*, संयतवर्तन *n.*, संयतवृत्ति *f.* २
स्त्रीसंगनियम *m.*, कामनिग्रह *m.*, व्यवयनियम *m.*, एक-
पत्नीव्रत *n.*, पातिव्रत्य *n.* ३ नाडबंदपणा *m.*, नाडबंदी *f.*,
ब्रह्मचर्य *n.*, स्त्रीविरक्ति *f.*, स्त्रीनिस्पृहता *f.* ४ ब्रह्मचर्य
n., पुरुषनिस्पृहता *f.* Continent'alism *n.* Con'tinently
adv. इंद्रियनिग्रहपूर्वक.

Contingent (kon-tin'jent) [L. *contingere*, to touch
on all sides, from *con* & *tangere*, to touch.] *a.*
आकस्मिक, अवचित, दैवयोगी, दैवायत्त, दैववश. २
dependent on that which is unknown दैवयोगात्ता,
आगंतुक, दैवघटित, दैवयोजित, यदृच्छाजात; as, "Uncer-
tain and C. causes." ३ *law.* नैमित्तिक. C. *n.* अनिश्चित-
दैवयोगी-दैवानुसार गोष्ट *f.* २ (a) भाग *m.*, हिस्सा *m.*,
वांटा *m.*, अंश *m.* (b) सैन्य *n.*, दळ *n.*, लष्कर *n.* ३
logic. आगंतुक गुण *m.*- धर्म *m.* Contin'gency *n.* (obs.)
संबंध *m.*, स्पर्श *m.*, संगम *m.* २ संभव *m.*, दैवायत्त गोष्ट *f.* ३
आकस्मिक गोष्ट *f.* ४ आगंतुकता (S.) *f.* Contin'gently
adv. अकस्मात्.

Continue (kon-tin'ū) [Fr. *continuer*.—L. *continu-
are*, *continuatum*, to connect, to continue, from L.
continuus, lit. holding together, from *continere*,
to hold together. Vide Contain.] *v. i.* to abide, to
stay बराच वेळ (कित्येक दिवस) राहणें, नांदणें, असणें,
स्थिरावणें, थावरणें; as, "Here to C. and build up
here A growing empire!" "They C. with me for
three days and have nothing to eat." २ *to en-
dure*, to last टिकणें, राहणें, थारणें, धारावणें, थिरावणें,
ठरणें; as, "But now thy kingdom shall not C." ३ *to
be steadfast or constant in any course, to persevere*
(सतत) राहणें-चालणें; as, "If ye C. in my word,
then are ye my disciples indeed." John. Contin'ue
v. t. to persevere or persist in, to cease not सुरू-चालू
राखणें, ठेवणें, चालवणें or पुढें चालवणें, -चालता राखणें-
ठेवणें-चालवीत-करीत &c. जाणें; as, "O C. thy loving
kindness unto them that know thee." २ *to prolong
or produce, to add to or draw out in length* वाढ-
घणें, लांबवणें; as, "A bridge of wondrous length
from hell continued, reaching the utmost orb
of this frail world." ३ *to retain to suffer or cause
to remain* राहू देणें; as, "The trustees were con-
tinued." ४ *to suffer to live* जिवंत ठेवणें, जिवंत जाऊं
देणें; as, "How shall we C. Claudio." Contin'uable
a. (R). Contin'ual *a.* (बहुतेक) निरंतर, वारंवार. Con-
tin'ually *adv.* (बहुतेक) सारखा, सतत. २ (बहुतेक)
निरंतर, नित्य, नेहमी, वारंवार. Contin'uanee *n.* (v.
V. T. 1.)-*act.* चालवणें *n.*, चालवणूक *f.*, चालवणी *f.* २-
act वाढवणें *n.* (v. V. I. 1.)-*state.* टिकणें *n.*, टिकाव
or टिकावा *m.* २ राहणें *n.*, वसति *f.* ३ (obs.) चालू
राहणें *n.* ४ *propagation* विस्तार *m.*, संतति *f.*, वृद्धि
f. ५ (a) *law.* तहकुबी *f.* (b) *the entry of such*

adjournment on the record तहकुबीची दफ्तरी नोंदणी
f. Contin'uant *a.* Contin'uate *a.* Contin'uation *n.*
 विस्तार *m.*, संतति *f.*, वृद्धि *f.* २ उत्तरभाग *m.*, खंड *m.*,
 परिशिष्ट. Continua'tion day, same as Contango-
 day. Contin'utive *a.* Contin'ua'tor *n.* चालू
 असणारा-डेवणारा. Contin'ued *a.* चालू असलेला. [C.
 bass C. fever. C. fraction. C. proportion.] Con-
 tin'uedly *adv.* Contin'uedness *n.* Contin'uer *n.*
 चालू डेवणारा. Contin'uity *n.* निरंतरता *f.*, सातत्य
n., सांतत्य *n.*, अविरतता *f.*, *n.* [Law of C. *math.*
 अखंडता *f.* & *physics.* अनुबंधनियम, सातत्य नियम
m.; "as, solution of C."] २ नैरंतर्य *n.*, अखंडता *f.*,
 अव्यवधान *n.*, अव्यवधानता *f.*, अविच्छेद *m.*, अवि-
 च्छिन्नता *f.* Contin'uous *a.* (in time) निरंतर, सतत,
 अनवरत, अविरत. २ (of space) निरंतर, अखंड,
 अखंडित, अव्यवहित, *med.* अविच्छिन्न, लगत in comp.
 as, लगत मजकूर. Contin'uously *adv.* निरंतर, अखंड.
 Contin'uousness *n.* See Continuity. Contin'uum
n. अखंडित गोष्ट *f.* *pl.* Continua.

Contort (kon-tort') [L. *con*, together & *torquere*,
tortus, to twist.] *v. t.* to twist, to distort, to wrest
 पिळवटणे, सुरग-(गा)ळणे, मोडणे, आळेपिळे देणे. Con-
 tort'ed *a.* पिळाचा, पिळवटलेला, वक्रीकृत. Contor'sion
 Contor'tion *n.* पिळवटणे *n.*, सुरगळा *m.* २ *pl.* आळे-
 पिळे *m. pl.*, वळेपिळे *m. pl.*, अळोकेपिळोके *m. pl.*,
 अळ्यापिळ्या *f. pl.* (*v.* दे, वे,) अळंगेविळंगे. Contor'-
 tionist *n.* अळेपिळे देणारा. Contort'ive *a.* वैरूप्यदर्शक.

Contour (kon'tōōr, kontōōr') [F. *contour*, from
contourner, to mark the out-lines.] *n.* the out-
 lines of a figure or body or the line or lines repre-
 senting such an outline आंगलट *f.*, आंगवठा *m.*, रूप-
 रेषा *f.*, रूपरेखा *f.*, परिघाकृति *f.*, घाट *m.*, आकार *m.*, आ-
 काररेषा *f.*, आकृति *f.*, परिधि *f.* Contour feathers
 बाहेरचा पिसारा. C. line परिधिरेषा *f.*

Contra (kon'-tra). [A Latin.] *adv.* & *prep.* signifying
 against, contrary, in opposition उलट, प्रतिविरुद्ध.
 (entering as a prefix into the formation of many
 English words such as contradiction, contradance,
 contravene, &c. See Counter *adv.* & *prep.*)

Contraband (kon'-tra-band) [It. *contrabando*,
 from *contra* & *bando*, *ban*, proclamation. See Ban
 an edict.] *a.* prohibited by law or treaty निषे-
 धाचा, मनाईचा, वर्जित, निषिद्ध, बेकायदेशीर ; as, "C.
 goods or trade." C. *n.* illegal or prohibited traffic
 निषिद्धव्यापार *m.*; as, "To prevent C." २ merchandise,
 the importation or exportation of which is forbid-
 den मना केलेला माल *m.* C. *v. t.* (*obs.*) मना केलेला
 माल देशांत आणणे. २ (*obs.*) बंदी-मना-निषेध करणे.
 Con'traban'dism *n.* मना केलेल्या-निषिद्ध मालाचा
 व्यापार *m.* Con'traban'dist *n.* मना केलेल्या माल दे-
 शांत आणणारा, गैरकायदेशीर व्यापार करणारा. Con'-

traband of war युद्धाचे वेळीं निषिद्ध किंवा मना केलेला
माल *m.*

Contract (kon-trakt') [*L. contrahere, contractus,*
from *con,* together & *trahere,* to draw.] *v. t.*
to draw together or nearer, to shorten, to lessen
संकोच करणें, आखडणें, or अखुडणें, आकर्षणें, आवरणें,
आक्रसणें, संकोच *m.* करणें *g. of o.,* आखूड or संकुचित
&c. करणें; as, "In all things desuetude doth C. and
narrow our faculties." (b) *to knit* आवरणें, चढवणें;
as, "To C. one's brow." [To C. THE BROW कपाळास
आंठी *f-* अष्ट्या *f. pl.* घालणें.] २ *to incur, to acquire*
लागणें *in. con.,* जोडणें, मिळवणें, संपादणें, प्राप्त करणें.
as, "To C. a debt; To C. a habit;" "To C. a disease."
३ *to enter into with mutual obligations* करार-ठराव
करणें; as, "We have contracted inviolable amity,
peace & league with the aforesaid queen." "To C.
a marriage." ४ (*obs.*) *to betroth, to affianc* विवाह
करणें, लग्नसंबंध करणें; as, "The truth is, she and I
long since contracted, are now sure that nothing
can dissolve us." *Shakes.* ५ *gram. to abridge* संक्षे-
पणें, संक्षेप *m.* संकोच *m.* संकलन *n.* &c. करणें *g. of o.;*
as, "To Contract a word or a sentence." *C. v. i. to*
shrink, to be reduced in compass or duration आखडणें
or अखुडणें, आठरणें, आवरणें, ओढणें, आक्रसणें (आक्र-
सणें), आवळणें, आटणें, दाटणें, बटणें, संकोचणें, संकोच
m. &c. होणें *g. of o.;* "as, Iron contracts in cool-
ing;" "Years contracting to a moment." २ *to*
make an agreement, to covenant ठराव-करार करणें,
कॅटॅक्ट करणें, खंडणें, खंड *m.* मक्ता *m.* करणें; as, "To
C. for carrying the mail." *C. n.* मक्ता *m.* खंड *m.*
करार *m.* खंडणूक *f.* [By C. उक्ता, उधड-डा, करारानें,
मक्त्यानें, कंत्राटानें. *C. OR AGREEMENT ON BINDING*
CONDITIONS अटीचा करार *m.* अटीची बोली *f-*बोलणें *n.*
CONTRACTS AND MONOPOLIES. -compreh. खंडमक्ता *m.*
WORK TO BE DONE BY C. खंडकाम *n.* खंडितकाम *n.*
उक्तें काम *n.* *TO GIVE BY C.* खंडून देणें, तोडून देणें.
TO TAKE BY C. खंडून घेणें, तोडून घेणें.] २ करारनामा
m. करारपत्र *n.* ३ *the act of formally betrothing a*
man and a woman वाग्निश्रय *m.*; as, "This is
the night of the contract." *Contract'ed a (v. V.*
T.) आंखुडलेला, आवरलेला, आकर्षित, संकोचित;
as, "A C. brow." २ *narrow, illiberal, selfish*
नीच, आपस्वार्थी, अनुदार, क्षुद्र; as, "A. C. mind;" "C.
views." ३ *betrothed* वाग्निश्रित, वाचाकृत; as, "A C.
peace;" "A C. bachelor." ४ संक्षेप केलेला, संक्षिप्त.
Contract'edly adv. *Contract'edness n.* *Contract-*
tibil'ity, Contract'ibleness n. *Contract'ible a.*
संकोचनशील. *Contract'ile a.* संकोची, संकोचनक्षम.
Con'tractil'ity n. *Contract'ion n.* आखडणें *n.* आव-
रणें *n.* आकर्षण *n.* आकुंचन *n.* संकोचन *n.* -*act. or*

-state अखडणी *f*; अखडणूक *f*, आवटरणी *f*, आवटरणूक *f*, संकोच *m*. २ लागणें *n*, घेणें *n*. ३ संक्षेपणें *n*, संक्षेपण *n*, (v. V. I. I.) आखडणें *n*, संकोच *m*, आवटरणी *f*, आवटरणूक *f*, अखडणी *f*, अखडणूक *f*. ४ खंडणें *n*, खंड करणें *n*, खंडणूक *f*. ५ *math*. संक्षेप *m*. ६ वाग्निश्चय *m*. Contract'ive *a*. Contract'or *n*. आकुंचन करणारा. २ मक्तेकरी, मक्तेदार, मक्तेवाला, खंडवाला. Contract'ual *a*. To contract one's self out of विशेष करार करून जबाबदारींतून पार पडणें. Contract-work *n*. कंत्राटी काम *n*.

Contradance (kontra-dans) *n*. एक प्रकारचा नाच, यांत जोड्या समोरासमोर उभ्या राहतात.

Contradict (kon'-tra-dikt') [L. *contra* & *dicere*, *dictum*, to speak.] *v. t.* to oppose in words विरुद्ध-उलट बोलणें, प्रतिषेध *m*- प्रतिवाद *m*- विसंवाद *m*. &c. करणें. २ विरोध करणें. C. *v. i.* to oppose in words, to gainsay आक्षेप घेणें, उलट जाणें; as, "They spoke against those things which were spoken by Paul, Contradicting and blaspheming." Con'tradic'table *a*. Con'tradict'ed *p*. See the verb. Con'tradic'tion *n*. (v. V. I.)-*act*. उलट बोलणें *n*, प्रतिषेध *m*, प्रत्याख्यान *n*, प्रतीपवचन *n*, प्रतिवाद *m*, विसंवाद *m*, प्रतिकूलता *f*, विरोधोक्ति *f*. २ *contrariety*, an *inconsistency* फेर *m*, विपर्यय *m*, विपर्यास *m*, विप्रतिपत्ति *f*, असंगति *f*, विरुद्धता *f*, विसंवाद *m*, विरोध *m*; as, "To make a deathless death is a C." [To MAKE A STATEMENT WITH CONTRADICTIONS OR INCONSISTENCIES असंबद्ध-अद्वातद्वा भाषण करणें.] Con'tradic'tious *a*. Con'tradic'tiously *adv*. Con'tradic'torily *adv*. Con'tradict'ive, Con'tradic'tory *a*. आडवा, उलटा, विरोधी, विरुद्ध, विसंवादी, विप्रतिपन्न. २ *inconsistent with itself* असंबद्ध, विसंगत, संदर्भविरुद्ध, पूर्वापरविरुद्ध. Con'tradict'oriness *n*.

N. B. Contrary विपरीत, Contradictory विरुद्ध. Contradistinction (kon'-tra-distingk'-shun) [Pref. *contra* & Distinction which see.] *n*. विरुद्धगुणजन्य-भेद *m*, व्यतिरेक *m*, विरुद्धता *f*. Contradistinct' *a*. विरुद्ध गुणाचा, उलट गुणाचा.

Contradistinguish (kon'-tra-dis-ting'-gwish) *v. t.* विरुद्ध गुणांनी-विरुद्ध गुणांवरून भेद *m*. पाहणें-करणें.

Contraposition (kon'-tra-pozish'un) [Pref. *Contra* & Position which see.] *n*. *logic*. द्विनञ्प्रकृतार्थानुमान.

Contrary (kon'-tra-ri) [Fr. *contraire*.-L. *contrarius*, from *contra*, against.] *a*. opposite, adverse, reverse, opposed to विपरीत, विरुद्ध, उलटा, आडवा, विपर्यस्त, विपर्यासाचा, व्यत्यासाचा, विपर्ययाचा, प्रतिकूल; as, "C. winds; A C. way, direction, &c." २ *cross*, repugnant, hostile आडवा, विरुद्ध, विपरीत, विपक्षीय. ३ *contrary willed*, *cross* करनकर, अकरनकर, करनक-ज्या or करनकरा, अकरताळा, विपरीतकारी, विपरीतकर्ता;

as, "A C. child, A C. disposition." ४ (wind, tide) उलटा, तोंडचा, समोरचा, तोंडावरचा. C. n. विरुद्ध गुणाची वस्तु-चीज. २ विपक्ष *m*, प्रतिपक्ष *m*, प्रतिपक्षी *m*, प्रतियोगी *m*. ३ *logic*. (always in *pl.*) विपरीत वाक्ये. [ON THE CONTRARY, TO THE CONTRARY उलटपक्षां, प्रत्युत.] Contrā'riant *a*. (R.) Con'traries *n. pl.* Con'trari'ety *n.* (v. V. I.) उलटपणा *m*, व्यत्यय *m*, व्यस्यास, विपर्यय *m*, विपर्यास *m*, वैपरीत्य *n*, विपरीतता *f*, विपरीतभाव *m*, विरुद्धता *f*. २ आडवेपणा *m*, हरकत *m*, विपक्षता *f*, प्रातिकूल्य *n*, प्रतिकूलता *f*, प्रतिकूलभाव *m*. ३ करनकरेपणा *m*, अकरताळेपणा *m*, करनकर *f*, विपरीतकारिता *f*. Con'trarily *adv.* (v. V. I.) उलटून, उलट, उलटा, उफराट, उफराटा, उलट्यानें, विपरीत भावानें. २ आडवेपणानें, विरुद्धभावानें, विरुद्ध, प्रतिकूलभावानें, विपक्षतः, प्रतिकूलतः. Con'trariness, See Con'trari'ety. Contrā'rious *a*. See Contrary. Contrā'riously *adv.* Con'trariwise See Contrarily.

Contrast (kon-trast') [Fr. *contraster*.-L. *con-* *trastare*, to resist, to withstand, from *con*, against & *stare*, to stand.] *v. i.* to exhibit difference, *unlikeness or opposition of qualities* वैषम्य *n*- भेद *m*. दाखविणें, वस्तूंतील गुणविरोध दाखविणें. C. *v. t.* to compare by *contrariety of qualities* परस्परांतील भेद-अंतर दाखवून तुलना करणें, परस्परांतील भेद *m*- अंतर दाखविणें, परस्परांचें वैलक्षण्य *n*- विरोध *m*. &c., दाखविणें, परस्पर गुणागुणप्रदर्शन *n*- परस्पर गुणागुणप्रकाशन *n*. करणें, तुलना करून भेद दाखविणें; as, "To C. the present with the past." C. *n.* *comparision by difference of qualities* परस्परांच्या गुणांतील भेद *m*-अंतर *n*, गुणविरोधानें-वैषम्यानें तुलना *f*. करणें, विरोध *m*, वैलक्षण्य *n*. २ *dissimilitude of things or qualities* विरोध *m*, प्रतिपक्षता *f*; as "The contrasts and resemblances of the seasons." ३ (Fine arts) *the opposition of varied forms* निरनिराळ्या तऱ्हेचा-आकारांचा किंवा रंगांचा विरोध *m*. Contrast'ive *a*.

Contrastimulant (kon'tra-stim'u-lant) [Pref. *contra* & Stimulant which See.] *a. med.* मदहारी. C. *n.* मदहारी औषध *n*- उपाय *m*.

Contrate (kon'trāt) [See Contra.] *a.* आडव्या दाल्यांचा; as, "Contrate wheels."

Contravallation (kon'-tra-val-lā'-shun) [Pref. *contra* & Vallation which see.] *n.* दळा-सैन्याभोवतीं वेढा घालणाऱ्यांनीं केलेली तटबंदी *f*, प्रतिकूप *m*. (S.)

Contravariants (kon'-tra-variants) विपरीत-चलस्पर्धी. See Variant.

Contravene (kon'-tra-vēn') [L. *contra*, against & *venire*, to come.] *v. t.* to oppose आडवा येणें-होणें. २ to break, to nullify तोडणें, उलंघन करणें; as, "To C. a law." Con'traven'tion *n.* भंग *m*, विरुद्धता *f*, अटकाव *m*, अडथळा, हरकत *f*, अडचण *f*, निषेध *m*, प्रतिरोध *m*, प्रतिबंध *m*, उलंघन *n*.

Contretemps (kon'tr'-tan') [L. *contre* (L. *contra*), against & *temps* (L. *tempus*), time.] *n.* an unexpected and untoward accident आफत, दुर्दैव *n.*

Contribute (kon-trib'-ūt) [L. *contribuere*, *contributus*, to bring together, from *con*, together & *tribuere*, to impart.] *v. t.* to give or grant in common with others, to furnish or supply in part वर्गणी *f.* देणें, अंश *m.* वांटा *m.* &c. देणें, वर्गणीचा-पट्टीचा-टिपेचा &c. अंश-भाग देणें, भर *f.* घालणें; as, "England contributes much more than any of the allies." *C. v. i.* to have a share in any act or effect, to give a part to a common stock भाग *m.* हिस्सा *m.* देणें. २ to assist साहाय-सहकारी होणें, मदत *f.* करणें-देणें; as, "These men also contributed to obstruct the progress of wisdom." ३ to furnish an article to a newspaper, &c. वर्तमानपत्राला लेख पाठविणें. Contrib'utory *a.* मिळणारी (नदी). २ साहाय्यकारी. Contribū'tion *n.* the act of contributing वांटा देणें *n.*, मदत करणें *n.* २ a thing contributed वर्गणी *f.*, वर्गत *f.*, भर *f.* [MILITARY *C.* खंड *m.*, खंडणी *f.*] ३ *mil.* दांडगाईनें घेतलेला कर *m.* ४ *law.* वर्गणीनें केलेली नुकसानीची भरपाई *f.* ५ वर्तमानपत्राला पाठविलेला लेख *m.* Contrib'utive, Contrib'utory *a.* (*v. V. T.*) वर्गणी देणारा, भर घालणारा, अंश देणारा, भरीचा, सहाय (*S.*), (*v. V. I.*) सहकारी, साहाय्यकर्ता,-कारी. Contrib'utor *n.* वर्गणी देणारा, भर घालणारा, साहाय्यकर्ता-कारी.

Contrite (kon'-trit) [L. *contritus*, bruised from *con* & *terere*, *tritrus*, to rule, to grind.] *a.* (*obs.*) फुटलेला, चिंध्या उडालेला. २ *humbly and thoroughly penitent* पश्चात्तप्त, पश्चात्तापयुक्त; as, "A C. heart O God, thou will not despise." *C. n.* पश्चात्तप्त मनुष्य *m.* Con'tritely *adv.* पश्चात्तापानें, पश्चात्तापबुद्धीनें, पश्चात्तापपूर्वक. Con'trite'ness *n.* पश्चात्तप्तता *f.* Contri'tion *n.* पश्चात्ताप *m.*, अनुताप *m.*, अनुशय *m.* २ घर्षण *n.*, चुटपुट *f.*; as, "My future days shall be one whole contrition."

N.B.—Repentance, Contrition, Attrition, Compunction, Remorse, Penitence. See Repentance.

Contrive (kon-triv') [M. Fr. *controuwer*, from *con* & *trouver*, to find.] *v. t.* to devise, to invent, to design युक्ति *f.* योजणें-बांधणें-रचणें-कल्पणें-चिंतणें-काढणें-करणें, योजना *f.*-योजणूक *f.* करणें. *g. of o. C. v. i.* to plan, to scheme, to plot बेत-मसलत करणें; as, "The fates with traitors do C." Contriv'able *a.* योजाया-चा-जोगता-सारखा, कल्पनीय कल्प्य, योजनीय, योज्य, रचनीय. Contri'ving *vb. n.* & *pr. p.* Contri'vance *n.* (*v. V. T. I.*)-*act.* युक्ति योजणें *n.*-रचणें *n.*, &c., योजना *f.*, योजणूक *f.*, रचना *f.*, रचणी *f.*, रचणूक *f.*, चिंतन *n.* २ युक्ति *f.*, हिकमत *f.*, हुन्नर *m.*, तोड *f.*, इलम *m.*, बेत *m.*, कल्पना *f.*, तजवीज *f.*, इलाज *m.*, शकल *f.*, अनुसं-

धान *n.*, कृषि *f.* & engine, piece of mechanism
यंत्र *n.*, कुलंगडें *n.*, करामत *f.* Contrive'ment *n.* (*obs.*)
See Contri'vance. Contri'ver *n.* युक्ति योजनारा *m.*
काढणारा, कल्पक, योजक.

Control (kon-trōl') [Fr. *controle*, a counter register contracted, from *contre* (L. *contra*) & *role*, roll.] *n.* (*obs.*) a counter register (पडताळा पाहण्यासाठीं ठेवलेलें) प्रतिनोंदणीपुस्तक *n.* २ *that which serves to check, restraint* निबंधन *n.*, नियमन *n.*, निग्रह *m.*, अंकुश *m.*, दाब *m.*, ताबा *m.*; as, "Speak without C." [SELF. C. आत्मसंयमन, इंद्रियजय. MENTAL C. मनोजय] ३ power or authority to control जोरा *m.*, हुकूम *m.*, सत्ता *f.*, अधिकार *m.*, कैद *f.*, नियंतृत्व *n.*, देखरेख *f.*; as, "Children should be under parental C." C. v. t. (*obs.*) to check by a counter register or Duplicate account प्रतिनोंदणीपुस्तकावरून पडताळा पाहणें. २ to restrain, to govern, to overpower आवरणें, अटोपणें, आकळणें, आवरण *n.*-आवर *m.*-आकलन *n.*-आटोप *m.*, &c. करणें *g.* of o., लगामीं धरणें, ताब्यांत-कह्यांत-हुकुमांत &c. ठेवणें, आळा *m.*-आळाबांधा *m.* घालणें-बांधणें: Control'ling *pr. p.* Control'led *pa. p.* Control'lability *n.* Control'lable *a.* आवराया-चा-जोगता-सारखा &c., लगामीं धरायाजोगा, नियम्य, आकलनीय, शासनीय. Control'lable-ness *n.* Control'ler *n.* आवरणारा, आटोपणारा, आवर करणारा, नियंता, शास्ता, नियामक; as, "The great C. of our fate designed to be man and lived in low estate." २ (more commonly written comptroller) an officer appointed to keep a counter register of accounts or to verify accounts नियंतृक. ३ naut. an iron block usually bolted to a ship's deck, for controlling the running out of a chain cable अडकवणी *f.* Control'lership *n.* Control'ment *n.* restraint, regulation, superintendence निबंधन *n.*, नियमन *n.*, आवरण *m.*, आवर *m.*, निग्रह *m.*, दाब *m.*; as, "You may do it without C." २ (*obs.*) resistance, hostility शत्रुत्व *n.*

Controvert (kon'tro-vert) [L. *contra* (*contra*), against & *vertere*, versus, to turn.] *v. t.* to dispute or oppose by reasoning, to debate वाद *m.*-विवाद *m.*-विप्रतिपत्ति *f.*-विप्रतिपादन *n.*-प्रत्याख्यान *n.*-विरुद्ध-प्रमाण देणें, खंडण करणें. Con'trovert'ed *p.* (v. V.) विप्रतिपादित, वादग्रस्त, प्रत्याख्यात, विवादास्पदीभूत. Con'trover'sial *a.* विवादाचा, विवादसंबंधीं-विषयक; as, "C. divinity; C. books." २ वादग्रस्त. Con'trover'sialist *n.* विवादी (S), वादकर्ता, यादी (S). Con'trover'sially *adv.* Controver'sion *n.* Con'troversy *n.* dispute, contention, agitation of contrary opinions विवाद *m.*, वादानुवाद *m.*, वादविवाद *m.*, वाद *m.*, *f.*, वाग्युद्ध *n.*, शंकासमाधानें *n. pl.*, आक्षेप *m.*; as, "This left no room for C. about the title." २ quarrel, cause of variance तकरार *f.*, लढाई *f.*, मतभेद *m.*; as, "The Lord hath a C. with the nation." ३ (*obs.*) a suit in

law or equity दावा *m*, तकरार *f*; as, "When any that had a C. came to the king for judgment."

Con'trover'ter *n*. Con'trovert'ible *a*. वादास योग्य, वाद करायाजोगा, विप्रतिपाद्य, प्रत्याख्येय, प्रत्याख्यानार्ह, प्रत्याख्यानक्षम. Con'trover'tibly *adv*. Con'trover'tist *n*. तकरार करणारा, वादी.

Contubernal (kontū'ber-nal) [L. *contu bernalis*, a tent companion.] *a*. living or messing together, familiar परिचित, रावत्याचा, सहवासी.

Contumacious (kon'-tū-mā'-shus) [L. *contumax*, *contumacis*, insolent; prob. akin to *contemnere*, to despise.] *a*. contemning authority, obstinate, perverse शिरजोर, हट्टखोर, आग्रही, दुराग्रही. २ *law*. wilfully disobedient to the orders of a court कोर्टाची अवज्ञा करणारा, हुकूम न मानणारा, कोर्टाशीं बेपर्वाईने वागणारा. Con'tumā'ciously *adv*. दुराग्रहाने, दुराग्रहपूर्वक. Con'tumā'ciousness *n*. Contumac'ity *n*. Con'tumacy *n*. जिद्द *f*, जिद्दखोरी *f*, जळ *m*, दुराग्रह *m*, दुर्मद *m*. २ *law*. कोर्टाची अवज्ञा *f*.

Contumely (kon'tū-me-li) [L. *contumelia*, prob. akin to *contemnere*, to despise.] *n*. तिरस्कार *m*, अवज्ञा *f*, अपमान, निर्भर्त्सना *f*, अवहेलना *f*, विटंबना *f*, ताठा *m*; as, "The oppressor's wrong, the proud man's C." Con'tume'lious *a*. उर्मट, निर्भर्त्सक. २ (language) निर्भर्त्सनेचा, उर्मट-उद्धटपणाचा. Con'tume'liously *adv*. निर्भर्त्सनापूर्वक. Con'tume'liousness *n*. अवहेलना *f*, निर्भर्त्सना *f*, विटंबना *f*, हेळणा *f*.

Contund (kon-tund') [L. *contundere*, *contusum*, *con* & *tundere*, to bruise cf. Sk. तुद्.] *v. t*. कुटणे, चेंचणे, वाटणे, ठेंचणे.

Contuse (kon-tūs') [See Contund.] *v. t*. to beat, to pound or bray together कुटणे, ठेंचणे, चेंचणे, भुकी करणे; as, "Roots, barks and seeds contused together." Contū'sion *n. med.* the act of beating, bruising or pounding ठेंचणे. २ the state of being bruised कुटलेलेपणा *m*. ३ *surg.* बोंथट हत्याराने झालेली दुखापत *f*. Contū'sive *a*.

Conundrum (ko-nun'-drum) [Origin uncertain.] *n*. a puzzling question of which the answer is or involves a pun प्रहोलिका *f*, प्रवहिका *f*. २ a question to which only a conjectural answer can be made उखाणा *m*, कूट *n*, कोडे *n*; as, "Do you think life is enough to let me speculate on C.s like that?"

Conure (ko-nūr') [Gr. *konos*, cone & *oura*, tail.] *n*. *zool.* अमेरिकन खबूतर.

Conus (kō'nus) [L. a cone.] *n*. a cone शंकु *m*. २ *zool.* कालवाच्या जातीचा प्राणी *m*.

Convalesce (kon'-va-les') [L. *con* & *valescere*, to grow strong, See Valiant.] *v. i*. to recover health and strength gradually after sickness दुखण्यांतून उठल्यावर शक्ति *f*. येणे. Con'vales'cence, *cy n*. आरोग्य.

स्थापन *n.*, प्रकृतिस्थापन *n.*, पालवी *f.* २ रोग बरा
झाह्यापासून शक्ति येईपर्यंत जो काल जातो तो. *Con-*
vales'cent a. दुखण्यांतून उठलेला, हिंडताफिरता,
दांडेस्वार, *collog. C. n.* (दुखण्यांतून उठून) हिंडू फिरू
लागलेला मनुष्य *m.* *Con'vales'cently adv.*

Convection (kon-vek'-shun) [L. *con*, together &
vehere, to carry.] *n.* the act of transmitting प्रापण
n., प्रापणधर्म *m.* (as distinguished from con-
duction which is वहनधर्म.) *Convec'tive a.* प्रापण-
धर्मसिद्धजनित, प्रापणधर्मयुक्त. *Convec'tively adv.*

Convene (kon-vēn') [F. *convenir*-L. *con* & *venire*, to
come.] *v. i.* (R.) to meet, to unite जमणे, मिळणे.
२ to assemble सभेत जमणे, एकत्र होणे; as, "The
Parliament of Scotland now convened." *C. v. t.* to
convoke, to call together जमवणे; as, "To C. a
meeting." २ to summon judicially to meet or
appear न्यायाधिकाचे नात्याने बोलावणे. *Conven'er*
n. सभा भरविणारा.

Convenient (kon-vē'-ni-ent) [L. *convenire*, to come
together, to be suitable.] *a.* fit or adapted, suitable,
proper लायक, योग्य, उचित, अनुकूल. २ *affording*
accommodation or advantage, handy उपयोगी,
सुखावह, सोईचा, सोईवार, उपयुक्त; as, "C. house, C.
tools." ३ *seasonable, opportune* योग्य (loosely);
as, "A C. occasion or season." ४ *collog. near at*
hand, easy of access जवळचा, जवळ, सुगम्य, सुलभ.
Conven'able a. (obs.). *Conve'nience,-cy n.* अनुकूलता
f., योग्यपणा *f.* २ उपयोग *m.*, सोई *f.*, सोईवारपणा *m.*,
लाग *m.*, उपयुक्तता *f.*, सोय *f.* [AT ONE'S C. यथावकाश.]
३ *convenient* *f.*, अवकाश *m.*, अवसर *m.*, सवड *f.*; as,
"When it suits your C." "To do something at
one's C." ४ उपयोगाची-उपयोगी पडणारी चीज *f.* वस्तु *f.*
Conve'niently adv. सोईने, सोईवार.

Convent (kon'-vent) [L. *con*, together & *venire*,
ventus, to come.] *n.* (obs.) a meeting मंडळी *f.*, स-
माज *m.* २ a body of monks or nuns बैराग्यांचा-
बैरागिणींचा मेळा *m.* ३ a monastery or nunnery (of
men) मठ *m.*, आश्रम *m.*, (for women) जोगिणींचा
मठ *m.* *C. v. i.* (obs.) एकत्र जमणे. *C. v. t.* (Shakes.)
to call before a judge or judicature समान लावून
बोलावणे, हजीर रहाण्यास फर्माविणे. *Convent'ual a.*
मठासंबंधी-विषयक. *C. n.* बैरागी-*m.* ण *f.*, जोगी *m.* ण *f.*

Conventicle (kon-vēn'-ti-kl) [L. *conventiculum*,
dim. of *conventus*, a coming together.] *n.* समाज
m., सभा *f.*, गुप्तसभा *f.* २ डिसेंटरपंथी लोकांची गुप्तसभा
f. *Conven'ticler n.* सदर पंथाचा अनुयायी-कैवारी *m.*

Convention (kon-ven'-shun) [Fr. *convention*-L. *con-*
vento, from *con* & *venire ventum*, to come.] *n.* मिळणे
n., एकत्र होणे *n.*, एकत्रता *f.*; as, "The conventions or
associations..."

bodies of any certain denomination." २ चाल *f*, रि-
वाज *m*, रूढी *f*, आचार *m*; as, "There are thousands
now, Such women but C. beats them down." ३
प्रतिनिधींची सभा *f*. ४ (Eng. Hist.) राजाच्या निमंत्रणा-
वांचून जमलेली पार्लमेंट सभा *f*. ५ ठराव *m*, बोली *f*,
संकेत *m*, नियम *m*, समय *m*. ६ तात्पुरता तह *m*.
Conven'tional *a*. सामायिक, सांकेतिक, संकेतगर्भित,
संकेतसिद्ध, समयसिद्ध. २ लोकांच्या समजुतीचा, लोक-
व्यवहारास अनुसरणारा, जनरूढीचा, शिष्टाचाराचा; as,
"C. decorum." ३ (Fine arts) संकेतसिद्ध; as, "C.
flower; C. shell." Conven'tionalise *v. t.* to establish
from usage रूढीने ठरविणे. २ (Fine arts) संकेतसिद्ध
नियमानें बद्ध करणे. C. *v. i.* (Fine arts) (See २
V. T. above.) Conven'tionalism *n*. रूढि *f*, संप्रदाय
m. Conven'tionalist *n*. संप्रदायवादी, ठरीव संप्रदाया-
प्रमाणें चालणारा. Conven'tional'ity *n*. संकेतसिद्धता
f, सांकेतिकता *f*. Conven'tionally *adv*. Conven'-
tionary *a*. ठरावानें वागणारा. Conven'tioner *n*.
सभासद. Conven'tionist *n*. तह *m*. ठराव *m*. करणारा.

Conventual (kon'ven'tual) See Convent.

Converge (kon-verj') [L. *con*, together & *vergere*,
to turn, to incline.] *v. t.* to tend to one point
एका केंद्राकडे वळणे, एककेंद्रप्रवण-एककेंद्राभिसारी-
एककेंद्राभिमुख &c. होणे; as, "Lines C." C. *v. t.* एककें-
द्राभिमुख करणे; as, "I C. its rays to a focus of
dazzling brilliancy." Conver'gence, *cy n*. एककेंद्राभि-
मुखता *f*, एककेंद्रप्रणवता *n*. *math*. परिच्छिन्नमान *n*. Con-
ver'gent, conver'ging *a*. केंद्राभिमुख, एककेंद्राभिमुख,
एककेंद्रप्रवण, एककेंद्राभिसारी, सन्निपाती (S.), परिच्छिन्न-
[CONVERGING RAYS संपातिकिरण. CONVERGING SERIES
परिच्छिन्नश्रेणी, आसन्नफलश्रेणी.]

Conversazione (kon-ver'sat-si-ō'-ne) *n*. वाङ्मयात्मक
व शास्त्रीय विषयांवर संभाषण करण्याचा सभा *f* बैठक
f, विद्वत्संभाषणसभा *f*, संभाषणसभा *f*.

Converse (kon-vers') [Fr. *converser* -L. *con*, together
& *versari*, to live, to remain, from *vertere*,
to turn.] *v. i.* (followed by *with*) to hold intimate
intercourse, commune वहिवाट *f* सहवास *m*- वाग *f*-
वळवटा *m*- वळण *n*- सोबत *f*- संगत *f*- करणे-राखणे
-ठेवणे *with* शीं *of o.* or असणे *g. of s.*; as, "Conversing
with the world, we use the world's fashions." "But
to C. with Heaven this is not easy." २ (follo-
wed by *with* before a person & by *on, about, con-*
cerning &c. before a thing) to confer or talk with
गप्पागोष्टी *f*-संभाषण *n*- संलाप *m*. करणे, गोष्टी *f. pl.*
सांगणे, कथा करणे; as, "We had conversed so often
on that subject." ३ to have knowledge of (from
intercourse or study) परिचय होणे, ज्ञान होणे. C. *n*. सह-
वास *m*, बैठक *f*, परिचय *m*. २ संभाषण *n*, Convers'-
able *a*. Convers'ably *adv*. Con'versance, *cy n*.
(R.) अभ्यास *m*, वहिवाट *f*, घसवट *f*, घसण *f*, घटण *f*,

वाकवगारी *f*, वाकवदारी *f*, साहितगारी *f*, परिचय *m*, परिज्ञान *n*, प्रावीण्य *n*, नैपुण्य *n*, गम्य *n*, गति *f*. २ वहिवाट *f*, वळण *n*, वळवटा *m*, घसण *f*, वागणूक *f*, संवट्टन *n*, परिचय *m*, सहवास *m*. Con'versant *n*. (R.) Con'versant *a*. *versed, well acquainted* (followed by *with* or *in*) साहितगार, जाणता, वाकवगार, वाकव, वहिवाटलेला, घसवट्टलेला, रहाटलेला, वापरलेला, प्रवीण, निपुण, अभ्यस्त, शिक्षित, निष्णात, कोविद, अभिज्ञ; as, "He is well C. with Sanskrit or in Platonic philosophy." [To BE C. WITH वहिवाटणें, वापरणें, रहाटणें, रहाळणें, घसवट्टणें.] ३ *having intercourse* (with) परिचयाचा, वागलेला, रुळलेला, परिचित, वागीचा, वागणुकीचा, वहिवाटीचा, घसणीचा, घसवटीचा. ३ *having relation to* संबंधाचा, विपर्याचा, संबंधी-विषयक *in comp*; as, "Education is C. about children." Conversā'tion *n*. वळण *n*, वळवटा *m*, वळवट *f*, वागणूक *f*, सहवास *m*, रुळणी *f*, सोवत *f*; as, "C. with the best company." २ (*archaic.*) आचरण *n*, चाल *f*, आचार *m*, वर्तन *n*, वृत्ति *f*, वर्तणूक *f*; as, "Let your C. be as it becometh the gospel." ३ संभाषण *n*, गोष्टीवाता or माता *f. pl.*, संवाद *m*, गप्पाष्टक *n*, संलाप *m*. ४ संग *m*, समागम *m*, एकशय्या *f*, एकतल्प *n*; as, "Criminal C." ५ (*obs.*) *commerce, traffic* व्यापार *m*. Con'versa'tional *a*. संभाषणसंबंधी-विषयक. Conversā'tionalist, Conversā'tionist *n*. बहुभाषी. २ वाकपटु *m*, संभाषणकोविद-चतुर *m*. Convers'ationism *n*. संभाषणांतच वापरण्याचे शब्द *m. pl.* Conver'sative *a*. *talkative, ready to talk* (as opposed to *contemplative*) बोलण्याचालण्याचा, बोलकेचालकेपणाचा, बोलघेवडेपणाचा. २ (*obs.*) *fitted for social intercourse* लोकांत मिळून मिसळून वागण्यायोग्य.

Convert (kon-vert') [L. *con* & *vertere, versum*, to turn.] *v. t.* to alter in form, substance or quality रूप पालटणें *g. of o.*, रूपांतर *n*- रूपभेद *m*- स्थित्यंतर *n*- स्थितिभेद *m. &c.* करणें *g. of o.*, (चें) भिन्नरूप करणें, (चें) निराळें रूप बनविणें; as, "To C. water into ice." २ *to change from one belief to another* दुसऱ्या धर्मांत-पक्षांत आणणें, धर्म *m*-मत *n*-&c. पालटणें-फिरवणें *g. of o.*, धर्मांतर-मतांतर *n. &c.* करविणें *g. of o.*, धर्मभेद *m*- मतभेद *m*- मतांतर *n*-&c. करविणें *g. of o.*, *spec.* बाटविणें; as, "No attempt was made to C. Moslems." ३ *to turn from a bad life to a good one* मन *n*. पालटवणें-फिरवणें, सन्मार्गाकडे मन *n*. फिरवणें, मनःपरिवर्तन *n*- चित्त परिवर्तन *n*. करणें *g. of o.*, as "He which Converteth the sinner from the error of his way shall save a soul from death." ४ नेमलेल्या कार्यापासून भल्याच कार्याकडे लावणें. ५ (*obs.*) भाषांतर-तरजुसा करणें. ६ मोबदला करणें; as, "To C. goods into money." ७ (उद्देश्यविधेय) परिवर्तन *n*. करणें. C. *v. i.* रूपांतर-मतांतर होणें, *spec.* बाटणें. Con'vert *n*.

दुसऱ्या धर्मांत-पक्षांत आलेला मनुष्य *m*, धर्मांतरकारी मनुष्य *m*, अन्यधर्मावलंबी *m*, वाढ्या *m*. Con'verse *a*. *reciprocal* परिवृत्त; *log*. व्युत्क्रम-उलटें पद *e. g*; as, "No virtue is vice" & "no vice is virtue," are two C. s. ४ *math*. उलट, प्रतिलोम, विलोम *n*. C. a. उलटा, व्यस्त, व्युत्क्रमाचा, Con'versely *adv*. उलट रीतीनें-उलटरीत्या, परिवर्तनरीत्या. Conver'sion *n*. (v. V. I.)-*act*. रूपांतर करणें *n*. रूपभेद करणें *n*.-*state*. रूपांतर *n*, रूपभेद *m*, परिवर्तन *n*, बदल *m*, पालट *m*, स्थित्यंतर *n*, स्थितिभेद *m* अवस्थांतर *n*; as, "The C. of the aliment into fat." २ *change of views on cause or religion* दुसऱ्या धर्मांत आणणें *n*, *spec*. वाटवणें *n*, पक्षांतर *n*, मतांतर *n*; as, "C. to Christianity." ३ *law*. the appropriation of the property of another as it were one's own without right अपहार *m*; as, "Trover and conversion." ४ *logic*. परिवर्तन *n*. ५ *math*. आकार बदलणें *n*, रूपांतर *n*. Con'vertend *n*. *logic*. परिवर्तनीय वाक्य *n*. Con'vertendly *adv*. Conver'ter *n*. धर्मांतर-मतांतर-पक्षांतर करावयास लावणारा. २ *spec*. वाटविणारा. Convertibil'ity, Convert'ibleness *n*. परिवर्तनीयता *f*, रूपांतर करण्याची-होण्याची योग्यता *f*. Conver'tible *a*. रूपांतर करायजोगा, रूपांतरकरणीय, परिवर्तनीय. Conver'sive *a*. (*obs*.) परिवर्तनक्षम. Conver'tibly *adv*. Con'vertite *n*. (*obs*.) वाढ्या. Convertendo *math*. विलोमनिष्पत्ति.

N. B.—Change बदलणें, Alter फेरफार करणें, Vary अनेक वेळां बदलणें, Convert (चें) रूपांतर-परिवर्तन करणें.

Convex (kon'-veks) [L. *convexus*, vaulted, arched, from *convehere*, to bring together.] *a*. (opposite of concave) बाह्यगोल, बहिर्गोल, उन्नतोदर, कूर्मपृष्ठाकार. C. *n*. कूर्मपृष्ठाकृति *f*. Convexed' *a*. कूर्मपृष्ठाकार. Convex'edly, Convexly *adv*. कूर्मपृष्ठाप्रमाणें. Convex'ity, Con'vexness *n*. बाह्यगोलाकृति *f*. २ *math*. उन्नतोदरत्व *n*. Convex'o-Con'cave *a*. बाह्यांतरगोल, चंद्रकोरीसारखा. Convex'o-Con'vex *a*. उभयबाह्यगोल. Convexo-plane *a*. बाह्यगोलसमतल.

Convey (kon-vā') [O. Fr. *conveier*, to escort, to convey, from L. L. *con* & *via*, way.] *v. t*. to bear or transport घेऊन जाणें, नेणें, वाहून नेणें; as, "I will C. them by sea in floats." २ to transmit प्रापण *n*. करणें, पावता (ला) &c. करणें, प्रापणधर्मानें पांचविणें; as, "Air Conveys sound." ३ to make over सोंपवणें, हवालीं-हस्तगत करणें. ४ to imply संकेतानें देणें; as, "These words do not C. this sense". ५ to impart or communicate नेणें, कळविणें, सांगणें; as, "To C. an information." ६ (*obs*.) to manage with privacy गुप्तरीतीनें काम करणें, व्यवस्था करणें; as, "I will C. the business as I shall find means." Shakes. ७ (*obs*.) to steal चोरी करणें. ८ (*obs*.) to accompany बरोबर जाणें. C. *v. i*. (*obs*) चोरी-चौरकर्म करणें. Convey'able *a*. वहनीय, उद्य. Convey'al *n*.

Convey'ance *n.* -*act.* नेणें *n.*, घेऊन जाणें *n.*, यान *n.* [HUMAN C. नरयान *n.*, नरवाहन *n.*, पालखी *f.*, डोली *f.*, मेणा *m.*] (a) *law.* मिळकत दुसऱ्याचे नांवावर करून देण्या-करितां केलेला दस्तऐवज *m.*, फरोक्तखत *n.* (B) *the act by which the title to property is transferred* मालकी हक्काची निरवणी *f.* (c) *transfer of ownership* मालकी हक्क दुसऱ्याचे नांवावर चढविणें *n.* ४ (obs.) लवाडी *f.* Convey'ing *n.* नेणें *n.*, घेऊन जाणें *n.*, &c. Convey'ancer *n.* *law.* दस्तऐवज-खतें लिहिणारा. Convey'ancing *n.* Convey'er *n.* *physic.* प्रापक. २ नेणारा, पोंचविणारा. Convey'or *n.* *mach.* वाहनसाधन *n.* Convection प्रापणधर्म *m.* (as distinguished from conduction.) Convicinity (kon'-vi-sin'i-ti) *n.* neighbourhood सन्निकटता *f.*

Convict (kon-vikt') [See Convince.] *v. t.* to prove guilty अपराध लागू करणें-शाबीत करणें *with* वर of o., अन्यायी-अपराधी ठरवणें, (अपराध) पदरीं घालणें, (अपराधाचें) माप *n.* पदरीं घालणें, अपराधस्थापन *n.* करणें *g. of o.* २ (obs.) to prove or show to be false खोटें आहे असें दाखविणें-सिद्ध करणें, खंडन *n.* करणें. ३ to demonstrate by proof or evidence पुराव्यानें सिद्ध करणें. C. a. अपराधी-गुन्हेगार ठरलेला. C. n. अपराधी ठरविलेला मनुष्य *m.*, स्थापितापराध *m.* Convictible *a.* Convic'tion *n.* अपराधी ठरविणें *n.*, सापराधीकरण *n.*, दोषीकरण *n.*, अपराधस्थापन-ना *f.* २ (obs.) खोटें पाडणें *n.*, खंडन *n.* ३ convincedness खातरजमा *f.*, खातर *f.*, खातरी *f.*, भरोसा or भरंवसा *m.*, प्रबोध *m.*, विश्वास *m.*, प्रत्यय *m.*; as, "To call good evil and evil good, against the C. of their own consciences." Con'vic-tism *n.* (R.) Convic'tive *a.* खात्रीलायक, सबळ, निश्चयकारक, संशयच्छेदक. Convic'tively *adv.* Convic'tiveness *n.* To carry conviction खातरी पटविणें. Under conviction (अशा) दृढ-पक्क्या समजुतीनें-खात्रीनें.

Convince ('kon-vins') [L. convincere, victum, to refute, to prove, from con & vincere, to conquer.] *v. t.* (shakes.) to overpower, to subdue जिंकणें. २ (a) to overcome by argument कुंठित करणें, खातर *f.* खातरी *f.* खातरजमा *f.* करणें *g. of o.*, प्रचितीस-अनुभवास-हिशेबास-प्रत्ययास-ताळ्यास आणून देणें *g. of o.*, (b) satisfy by proof शंकानिवृत्ति *f.* करणें *g. of o.* ३ (Bacon) to prove the fallacy of खोटेपणा पटविणें. ४ (Bib.) to prove guilty दोष लागू करणें, अपराधी ठरविणें; as, "Which of you Convinceth me of sin?" Con-vince'ment *n.* खातरी करणें *n.*, खातरी *f.* Convin'cer *n.* पुराव्यानें खातरी करणारा. Convin'cible *a.* खात्री करण्यालायक. Convin'cing *a.* खातरी करणारा, निश्चयकारक, निश्चयकारक, संशयनिवर्तक, संशयच्छेदी. Convin'cingly *adv.* खातरी होईल अशा रीतीनें, शंकानिवृत्ति-पूर्वक. Convin'cingness *n.* खातरी करण्याची शक्ति *f.* धर्म *m.*, निश्चायकता *f.*

from *con* & *vivere*, to live.] *a. festive, jovial, gay*
 मेजवानीचा, भोजनसमारंभाचा, आहारविहारासंबंधी,
 आहाराविहारविषयक, आनंदी, औत्सविक. २ मेजवा-
 नीचा भोक्ता, भोजनप्रिय, आहारविहारपर. *Convive' v. i.*
 (*Shakes.*) एकत्र जेवणे. *Convivialistn. Convivial'ity*
n. ख्यालतमाशा *m.*, आहारविहार *m.* २ आहारविहार-
 प्रीति *f.* ३ चैनीपणा *m.* *Convivially adv.*

Convoke (kon-vōk') [*L. con*, together & *vocare*, to call.] *v. t. to summon to meet, to assemble by summons* बोलावणे, जमवणे, निमंत्रणपूर्वक एकत्र करणे. also *Con'vocate. Con'vocā'tion n.* आमंत्रण *n.*, निमंत्रण *n.* (S), बोलावणे *n.* २ सभा *f.*, मंडळी *f.*, समाज *m.*; as, "In the first there shall be a holy C." ३ (*Church of England*) धर्मोपदेशकाचें मंडळ *n.* ४ (*Oxf. University*) विद्वत्सभा *f.*, कान्वोकेशन *n.*, विश्वविद्यालयाची व्यवस्था करणारी व कार्यकारी मंत्रिमंडळ निवडणारी सभा *f.* (हिंदुस्थानांत पदवीधरांना पदव्या देण्याच्या समारंभास हा शब्द लावतात.) पदवीदानसमारंभ *m.* *Con'vocā'tional a.*

Convolve (kon-volv') [*L. con*, together & *volvare*, to roll.] *v. t. to roll or twist one part on another* केळीच्या पानासारखें वळवणे, वेटाळणे. *Con'volute'd' a. bot.* (केळीच्या पानाच्या) गुंडाळीसारखा. *Convoluti'on n.* वळी *f.*, सुरळी *f.*, वळकटी *f.*, पीळ *m.* २ *anat.* कोणत्याही अवयवाच्या भागाची अनियमितपणें झालेली वळकटी *f.*, वेटाळें *n.*, आवर्त; as, "The C.s of the intestines, the cerebral C. s."

Convolvulus (kon-vol'vū-lus) *n. bot. turpethum* तडतड *f.*, तेड *n.* नांवाची वनस्पति.

Convoy (kon-voy') [*Fr. convoier, O. F. conveier, See Convey.*] *v. t. to escort* वाटेनें राखण करून पोहोचविणे, बरोबर जाऊन सुखरूप पोचता करणे, मार्गरक्षण करून नेणे. *C. n.* पावणी *f.*, तैनात *f.*, राखण *n.* २ *a vessel, fleet* युद्धसामग्री पोचविणारी जहाजे *n. pl.* वगैरे. ३ *a protecting force accompanying ships* रखवालीचें सैन्य *n.* ४ (*obs.*) conveyance वाहन *n.* ५ गाडीचा वेग बंद करण्याकरितां केलेला चाप *m.* पकड *f.*, अटक *f.*

Convulse (kon-vuls') [*L. convellere, convulsus, to tear up, to shake, from con & vellere, to pluck, to pull.*] *v. t. to contract violently and irregularly, as the muscular parts of an animal body* आंचके देणे. २ *to shake with irregular spasms, as in excessive laughter or agony from grief or pain* खुबळणे; as, "With emotions which checked his voice and C. ed his powerful frame." ३ *to agitate* थरारणे, कांपणे, क्षोभ *m.* व्याक्षोभ *m.* &c. करणे *g. of o.*; as, "The world is C. ed by the agonies of great nations." *Convulsed' p. p.* आंचके दिलेला, &c. [*To be C. d* ओढी *f. pl.* येणे, आंचका येणे, वळणे, घुटवळणे.] २ क्षुब्ध, क्षुभित. *Convul'sible a.* *Convul'sion n. med.* आंचकी *f.*, कंप *m.*, झटका *m.*, आंचका *m.* [*INFANTILE*

C. बालग्रह *m.*] २-act. वळणें *n.*-state झटका *m.* ३ क्षोभ *m.*, व्याक्षोभ *m.*; as, "Times of violence and C." [POLITICAL C. राज्यांतील अंतःक्षोभ *m.*-धामधूम *f.*] Convul'sional, Convul'sionary *a.* Convul'sive *a.* आंकडीचें, आकर्षक, आंचक्याचा; as, "An irregular convulsive movement may be necessary to throw off an irregular, convulsive disease." Convul'sively *ad.* Convul'siveness *n.*

Cony, Coney (kō'nī or kun'i) [O. E. *coning, conig, conī.*—O. Fr. *conuin, conin, conuil*, from L. *cuniculus*, a rabbit. cf. Sk. खन्, to dig.] *n.* (Zool.) ससा, सशासारखें एक जनावर *n.* Cony-burrow *n.* ससे वाढविण्याची जागा *f.* Cony-catch (Shakes.) *v. t.* ठकविणें, फसविणें. Conycatcher *n.* ठक. Cony-wool *n.* सशाची लोकर *f.* लव *f.*

Coo (kōō) [Onomatopoeic, in imitation of the sound made by doves.] *v. i.* घुमणें, घुंघूं करणें. २ to act in a loving way प्रेमानें गोंजारणें, प्रेम दाखविणें. Coo'ing *pr. p.* Cooed *pa. p.* Coo'ing *n.* घुमणें *n.* घुंघूं *n.*, घुंवरडा *m.* Coo'ingly *adv.*

Cook (kōōk) [Onomatopoeic.] *v. i.* (R.) कोकिले-प्रमाणें (टुंऊं) आवाज करणें.

Cook (kuk) [Ety. unknown.] *v. t.* to throw फेंकणें; as, "Cook me that ball."

Cook (kuk) [A.S. *coc.*—L. *cocus, coquus*, from *coquere*, to cook.] *n.* स्वयंपाकी *pop.* स्वैपाकी *m.* (and स्वयंपाकीण *pop.* स्वैपाकीण female. C.), रांधवणा *m.* आचारी *m.*, रांधपी *m.* (रांधपीण *f.*), सैपाकी *m.*, पाचक *m.* (पाचकी *f.*), सुतपाखी *m.*, पाककर्ता *m.*, सोंवळेकरी *m.*, बलुत्र *m.*, सूद *m.*, (in contempt) भाकरबडव्या; C.s mate खटपट्या. २ (Zool.) एक प्रकारचा मासा. C. *v. t.* prepare as food by boiling, roasting, baking &c. स्वयंपाक *pop.* स्वैपाक *m.*-पाक *m.*-पाक-सिद्धि *f.* सिद्ध तयार-करणें. २ (by boiling) शिजवणें, उकडणें, रांधणें. २ (by roasting, boiling) भाजणें. [SWEPT AND SMEARED SQUARE TO C. IN चौका *m.*] ४ *fig.* to tamper with or alter, often with *up* बनावट तयार करणें; as, "To cook up a story; To Cook up an account." ३ C. *v. i.* जेवण तयार करणें. Cooked *a.* स्वैपाक केलेला, पक्क *pop.* पक्का, पाचित in comp.; as, तैलपाचित, घृतपाचित or ब्राह्मणपाचित (स्त्रीपाचित). Under-cooked हिरवा, हिरवस-ट. Cook'ery, Cook'ing *n.* स्वयंपाक *pop.* स्वैपाक *m.*, पाक *m.*, पाकसिद्धि *f.*, पाकनिष्पत्ति *f.*, पाक-क्रिया *f.* २ पाककौशल्य *n.*, पाकचातुर्य *n.* Cookery-book *n.* सूपशाखाचें पुस्तक *n.* Cooking apples *n. pl.* शिजवून किंवा भाजून खाण्याचीं फळे *n. pl.* Cooking-range *n.* पुष्कळ चुली असलेलें शिजविण्याचें यंत्र *n.* Cook-maid *n.* आसऱ्याच्या हाताखाली राहणारी खटपटीण *f.* Cook-room *n.* स्वयंपाकघर *n.*, ओवरा *m.*, पाकशाला *f.*, पाकस्थान *n.*, रांधतें घर *n.*, पाकगृह *n.*, मुदपाकखाना *m.*, महानस(S) *n.* Cook-shop *n.* भोजनगृह *n.*, खाणावळ *f.*

Cool (kōōl) [A. S. col, calan, to be cold.] a. slightly cold अमळ थंड, शीतल, थोडे थंड, मंदशीत, शीतस्पर्श; as, "Fanned with C. wind." २ not ardent धिमा, उदासीन, अनुत्साही, अनुत्सुक, अनास्य, अनुत्कंठित, अनासक्त; as, "A. C. debaucher, lover, patriot &c. &c. ३ not retaining heat (dress) थंड, जब न देणारा, जबदार नव्हे असा, गारह्याचा; as, "C. dress." ४ apathetic आदरशून्य, स्नेहभावशून्य; as, "A. C. manner." ५ presuming and selfish, audacious वेपरवा, उद्धट, घृष्ट, शिष्टाचाराच्या वारीकसारीक गोष्टी-कडे लक्ष न देणारा; as, "C. behaviour." ६ (applied facetiously, in a vague sense, to a sum of money) (विनोदानें-थट्टेनें) रोकडा, चांगला; as, "Leaving a C. thousand to Mr. Matthew Pocket." C. n. थंडावा m, थंडोसा m, थंडी f. [C. (OF THE DAY) HOURS OF MORNING AND EVENING थंडा वेळ m, OR f. शिळोपा m. शिराळ m, f.] C. v. t. to make coldish थंड करणें, उष्णता मोडणें-घालवणें g. of o., निववणें; as, "Ice cools water." २ to allay, to moderate थंड-शीतल करणें, निववणें, शांत करणें; as, "To C. raging emotions, excited passions &c." ३ fig. (one's ardour, affection, &c.) थंड-मंद करणें, विरजण n. विरझण n. घालणें, माया पातळ करणें. C. v. i. (lit.) थंडावणें, निवणें, थंड होणें, उष्णता f. जाणें-मोडणें g. of s. २ fig. (zeal, ardour, affection) थंडावणें, निवणें, थंड होणें, आळसणें, विरजण n. विरझण n. पडणें in, con. ३ (anger) निवणें, थंडावणें, शांत-थंड होणें. Cooled u. (v. V. T. I.) थंड केलेला, मोडलेल्या उष्णतेचा, हतताप, हतोष्ण, शीतलीकृत. (v. V. I.) थंडावलेला, निवालेला. २ गतप्रीत. ३ शांत झालेला. Cool'er n. थंड-शांत करणारे. २ ज्या भांड्यांत प्रवाही पदार्थ अथवा दुसऱ्या वस्तु थंड होतात तें भांडें n, शीतक n. Cool-headed a. शांतचित्त n, Cool-headedness n. शांतचित्तता f. Cool'ing a. (an article of diet, a medicine) थंड, थंडा, शीतल pop. शीतळ, सरद, शीतवीर्य, उष्णता-दाहशासक. Cool'ish a. Cool'ly a. (obs.) थंड-adv. थंडपणानें, शांतपणानें, सावकाशीनें, दमाखालीं, धिराईखालीं, धीरेधीरे, आस्तेआस्ते. Cool'ness n. थंडपणा m, थंडाई f, शीतळाई, f, मंदशैत्य n, थंडावा m, थंडोसा m. २ अनुत्साह m, अनुत्सुकता f, सावकाशी f. ३ स्नेहाची मंदी f, पातळाई f, अनुरागशैथिल्य n. ४ (after heat) थंडावा m, थंडोसा m. Cool tankard n. शीत पेय n. Coolth (dial) थंडाई f, शीतळता f, मंदशैत्य n. To cool the heels (colloq.) to dance attendance थुंकी झेलणें, दारीं तिष्ठत राहणें. To cool down थंड होणें थंड पडणें, थंडगार होणें. To take a thing coolly दमानें-थंडाईनें-सावकाशीनें ऐकून घेणें-सोसणें.

Coolie, Cooly (kōōl'i) [Hind. kūli, a porter, a labourer.] n. बिगारी m, हेलकरी m, पांटीवाला m, (fem. पांटीवाली f,) मजूर m, हमाल m, ओझें वाहणारा माणस m. [BUSINESS OF A C. हेलपाटी f.]

Coom (kōom) [A. S. cf. Icel. *kām*, film of dirt.]

n. कीट *m.*, मळ *m.*, मळी *f.*, काजळ *n.*

Coomb (kōom) [A. S. *cumb*, a liquid measure.]

n. Written also Combe. धान्य मोजण्याचें चार बुशे-
छांचें माप *n.*

Coop (kōop) [A. S. *cypa*, from L. *cupa*, a vat, tub.]

n. (दारू बिबडूं नये म्हणून ती ठेवण्याचें) पीप *n.* २

(लहान प्राण्यांचा) कोंडवाडा *m.*, खुराडें *n.*, खुराड *m.* ३

(Scotch) छकडा *m.*, लहान गाडी *f.* C. v. t. कोंडणें,

कोंडून ठेवणें, कोंडींत घालणें, कोंडी *f.* करणें. *g. of o.*

Coop'er *n.* पिंपें करणारा. C. v. t. पिंपें तयार करणें.

Coop'erage *n.* पिंपाचा कारखाना *m.* २ पिंपाची मजुरी

f. ३ पिंपें करण्याचा धंदा *m.* Coop'ering *n.* Coop'ery

n. पिंपें करण्याचें काम *n.*

Co-operate (kō-op'er-āt) [L. *co*, & *opus*, work.] *v. i.*

to act jointly with मिळून-सोबतीने काम *n.*-उद्योग *m.*

करणें, संभूयकार्य *n.* करणें, सहोद्योग *m.* करणें, सहकार

m. सहकरण *n.* सहकारिता *f.* साहाय्य *n.* करणें, सहाय-

सहकारी-समानक्रियाकारी &c. होणें. Co-operā'tion *n.*

(*v. v.*)-*act.* सहकार *m.*, सहकरण *n.*, सहक्रिया *f.*, सह-

कारिता *f.*, सहकारित्व *n.*, परस्परसाहाय्य *n.*, एकमेकांस

मदत *f.*, सहोद्योग *m.* [CO-OPERATION OF LABOUR

मजुरदारांचा सहोद्योग *m.* PARTIAL C. अंशिक सहोद्योग *m.*]

Co-op'erā'tive, Co-op'erant, Co-op'era'ting *a.* मिळून

काम करणारा, सहकारी, एककार्येन्मुख, एककार्योद्यत,

सहोद्योगी; as, "C. society, C. store." [CO-OPERATIVE

BANKS समारंभक भांडवली पेढ्या *f. pl.*, C. CREDIT SOCIETY

सहकारी पतीची पेढी *f.* C. PRINCIPLES सहोद्योगतत्त्वे *n.*

pl. C. PRODUCTION सहोद्योगफल *n.* C. SOCIETY सह-

कारी मंडळी *f.*] Co-op'era'tor *n.* मदत करणारा, साहाय्य-

कारी, सहोद्योगी.

Co-ordain (kōordān') [See co-ordinate.] *v. i.*

(विशेष कामाकरितां) दुसऱ्याचा साथीदार म्हणून नेमणें.

Co-ordinate (kō-or'di-nāt) [L. *co* & *ordinare*, *ordin-*

atus, to regulate.] *a.* equal in rank or order एकाच

पदवीचा, बरोबरीचा, समान पदवीचा, समपर्याय, सम-

पदस्थ, समतोल २ *math. pl.* भुजयुग्म. C. v. t. बरोबरीचा

करणें, समानपद करणें. C. *n. astron.* स्थाननिर्णायकवृत्त

OR रेखा *f.* २ *geom.* निर्णायकभुज *m.* अंतर *n.*, भुजयुग्मा-

पैकी एक, *pl.* भुजयुग्म, भुज आणि कोटिभुज. [BIPOLAR

C. २ द्विध्रुवीय भुजयुग्म. C. S. CARTESIAN कारटीसचें भुजयुग्म.

C. S. GENERALISED साधारण भुजयुग्म. C. S. POLAR अक्षीय

भुजयुग्म. C. S. QUADRUPLANER चतुःफलक भुजसमुदाय.

C. S. TRILINEAR त्रिफलक भुजसमुदाय. C. S. TANGENTIAL

स्पर्शीय भुजसमुदाय. C. S. VECTORIAL नाभिकर्णीय भुजसमु-

दाय.] Co-ordinance *n.* एककायदा *m.*, सहनियम *m.*

Co-or'dinately *adv.* Co-or'dinateness *n.* Co-or'dinā-

tion *n.* the act of putting in the same order, class,

rank, dignity, &c. सहवर्गीकरण *n.*; as, "The C. of

the executive, legislative and the judicial

authority in forming a government." २ *harmoni-*

ous adjustment (निरनिराळ्या अवयवांचा) परस्परा-
नुकूल व्यापार किंवा कार्य; as, "A. C. of functions." ३ *the*
state of being co-ordinate or of equal rank, dignity,
power, &c. समानपदता *f*; as, "In this high court
of parliament, there is a rare C. of power." Co-or-
dinative *a*. Co-ordinate plane निर्णायक भुजफलक.
Geographical co-ordinates गुखाद्या स्थलाचा अक्षांश
आणि रेखांश.

Coot (kōōt) [M. E. *cole, coole*, a water-fowl.] *n*.
zool. पाणकोंबडी *f*, जलचर प्राणी *m*. २ पाणबुड्या *m*.
३ *collog.* *stupid fellow* बेअकली-मूर्ख मनुष्य *m*,
Coot (kōōt) *n*. घोटा *m*, गुल्फ *m*.

Coater (kōōt'er) *n. zool.* फ्लारिडा देशांतील गोड्या पाण्यांत
राहणारे कासव *n*.

Cop (kop) [A. S. *cop*; Ger. *kopf*, head.] *v. t.* फेंकणे;
as, "C. it here." २ टोलावणे, मारणे; as, "C. a ball
with a bat."

Cop (kop) *n.* वस्तूचा शेंडा *m*; डोकें *n*, तुरा *m*. २ *a*
conical mass of coiled thread, yarn or roving,
wound round a spindle, &c. कुकडे (?). ३ *a tube or*
quill upon which silk is wound रेशीम गुंडाळण्याची
नळी. ४ See the word Merlon. ५ *policeman (slang)*
शिपाई. Copper *n.* शिपाई *m*. To get copped पोलीस
शिपायाकडून पकडला जाणे.

Copaiba, copaiva (kō-pā'-ba, kō-pā'-vā) [Sp. & Port.
from Brazil *cuparuba*.] *n. med.* एक प्रकारची औषधी
वनस्पती. Balsam Copaiba कोपायवा नांवाच्या वन-
स्पतीचा डिकासारखा पदार्थ. हा विशेषकरून परम्याच्या
विकारांत पोटांत देतात, व यानें लघ्वी साफ होते व तिची
जळजळ कमी होते.

Copal (kō'-pal) [Sp. from Mexican *copalli*, a
generic name of resins.] *n.* (in making varnishes)
चंद्रुस *m*, राळ *f*.

Coparcener, See Copartner.

Copartner (kō-pärt'-nēr) [L. *co* + Partner which
See.] *n.* (दुसऱ्या बरोबरचा) सरकतदार-पातीदार-
सहभागी, समांशी, अंशभागी, सहभागीदार, हिस्सेदार.
Copart'nership *n.* सरकत *f*, भागी *f*, भागीदारी *f*,
पाती *f*. Copart'nery *n.* हिस्सेदारी *f*. Copar'c-ner *n.*
हिशाचा वांटेकरी, वारस, सहांशभाक्, सहांशहर,
घरभाऊ *m*, विभागी, सहभाग, सहभागी, सहांशी,
तक्षीमदार. Copar'cenary *n.* [L. *co* & Parcenary.]
n. law. joint heirship सारखा वारसा *m*, सहभागित्व *n*,
सहभागिभाव *m*, सहांशित्व *n*, भागसाम्य *n*, अंशसाम्य
n. pl. Coparcenaries. Copar'ceny *n.* वारसाचा सा-
रखा वांटा *m*, रिक्थसमभाग *m*.

Copatriot (kōpā'triot) [L. *co* & Patriot.] *n. a.*
joint patriot समस्वदेशाभिमानी, देशबंधु *m*.

Cope (kōp) [O. Fr. *Cape*-L. *capa*, a cape.] *a.*
शिरस्त्राण *n*, टोपी *f*. २ छत (used vaguely), *n.* छत्री *f*.
(used vaguely). ३ पाद्याचा एक प्रकारचा पायघोळ

झगा *m* (हा धर्मविषयावर व्याख्यान देतांना घालतात).
 ४ (*founding*) सांचाच्या टोंकाचा भाग *m*. *C. v. i.*
 (*obs.*) घुमटाकार बनणे-होणे, वांकणे, छतासारखे होणे.
Cope-stone, Coping stone n. भिंतीच्या शिखरा-मथ-
 ल्या-वरचा दगड *m*. *Co'ping (arch.) मुंडरी f, मुंडेरी f,*
मुंडेरी f, वरवंडी f, वरंडी f. (of a wall).

Cope (kōp) v. t. (falconry) to pare the beak or talons
of (a hawk)ससाण्याची चोंच-किंवा पंजे कापणे.

Cope (kōp) [O. E. copen, coupon, to buy,
from Dut. koopēn, to buy.] v. i. (obs.) to
exchange or barter अदलाबदल-मोबदला करणे,
विनिमय करणे. २ to encounter, to have to do
with मिळणे, भेटणे, मुलाखत होणे; as, "Horatio,
thou art e'en as just a man, As e'er my
conversation coped withal." ३ (followed by with)
to match, to equal बरोबरी करणे, लढणे, झुंजणे, पोट-
रीस पोटरी f, घासणे (loosely), पायास पाय m. देणे
(loosely), भुजेस भूज f. देणे or देऊन असणे, टक्कर
f. मारणे-देणे, खांद m. बांधणे-करणे with शीं of o.,
स्पर्धणे, स्पर्धा करणे. Cope v. t. (Shakes.) to requite
उपकार इत्यादिकांची फेड करणे, फेडणे. २ to meet, to
encounter सामना देणे. Shakes. Copes'mate n. (obs.)
सोबती, गडी, भागीदार.

Cope-chisel (kōp-chiz'el) n. खांचा पाडण्याचें-पोखर-
ण्याचें हत्यार n.

Copeck, kopeck (kō'pek) [Russ. kopeica.] n. a
Russian copper coin रशियन लोकांचें तांब्याचें नाणें n.

Copernican (kō-pēr'ni-kan) [After Nicholas Copern-
icus, the Prussian astronomer (1473-1543)]. a.
pertaining to the doctrine of the mobility of the
earth and the immobility of the Sun कोपर्निकसच्या
मताचा; as, "The C. system of astronomy as op-
posed to the Ptolemaic system." Copernicanism
n. कोपर्निकसचें मत n. (सूर्य स्थिर आहे व त्याभोंवतीं
पृथ्वी फिरते असें कोपर्निकसचें मत होतें.)

Copier } नकल करणारा; See Copy.
Copyist }

Copious (kō-'pi-us) [Fr.L. copia, abundance.] a. plenti-
ful, abundant बहुत, पुष्कळ, विपुल, मनस्वी, खूप,
रगड, मुबलक, उमोप. Copiously adv. बहुत, पुष्कळ,
पुष्कळपणीं. Cō'piousness n. पुष्कळपणा m, विपुलता f,
वाहुल्य n, प्राचुर्य n, वैपुल्य n.

Coplanar (kō-plān'er) n. math. स्पर्धी धरातल.

Copolar (kō-pōlar) a. math. ध्रुवस्पर्धी.

Copper (kop'-pēr) [M. E. coper. L. L. cuper, from
cuprum, for earlier cuprium, cyprium aēs Cyprian
brass from Gr. kyprios of Cyprus, Gr. kypros
anciently noted for its copper mines.] n. the met-
al तांबें n, ताम्र n. [BRICK (SOLID AND FLAT MASS)
OF C. तांबोटी f. CALX OF C. ताम्रभस्म n, ताम्र n.

COPPER-CHANGE खुर्दा *m.* COPPER PIECE ताम्रमुद्रा *f.* IN
 CANT PHRASEOL. धाकटा नारायण *m.* COPPERY DECOCT-
 ION (AS A VOMIT) तांब्याचा उकाळा *m.* SULPHATE OF C.
 मोरचूत-द *n.* ताम्रगर्भ *m.*] २ तांब्याचें नाणें *n.* ३ तांब्याचें
 भांडें *n.* ४ *pl. naut.* जहाजाच्या जेवणाच्या खोलींतील खें-
 पाकपात्र *n.* as, "A ship's C.s." (हें बाष्पपात्रा boiler सारखें
 असतें.) C. *a.* तांब्याचा, ताम्रमय, ताम्रमिश्रित; as, "A
 C. tube." २ तांब्याच्या रंगाचें, तांबडें. C. *v.t.* to coat with
 copper(च्या) वर तांब्याचा पत्रा चढवणें, तांब्यानें मढवणें.
 Copper-bottomed *a.* बुडाशीं तांब्याचा पत्रा मारलेला
 आहे असें (as a ship). Copper-captain *n.* खोटेंच आप-
 ल्याला कॅप्टन म्हणवून घेणारा. Copper-coloured *a.*
 तांब्याच्या रंगाचा. Copper-faced *a.* वरचा पुढा तांब्याचा
 असलेला. Copper-fastened *a.* तांब्याच्या खिळीनें बस-
 विलेले. Copper-head *n.* अमेरिकेंतील एक प्रकारचा वि-
 पारी सर्प *m.* Copp'ering *n.* तांब्याचें आच्छादन *n.* तां-
 ब्याचा मुलामा *m.* Cop'perish, Cop'pery, Cū'preous *a.*
 ताम्रवर्ण, तांब्यासारखा. Copper-nose *n.* अतिमद्यपा-
 नाच्या योगानें लाल झालेले नाक *n.* Copper-plate *n.*
 तांब्याची पट्टी *f.* ताम्रपट *m.* ताम्रफलक *m.* Copp'er-py-
 ri'tes *n.* गंधकमिश्रित अशुद्ध तांबें (ore) *n.* Copper-
 smith *n.* तांबट *m.* ताम्रकार *m.* ताम्रिक *m.* Copper-
 works *n.* तांब्याचा कारखाना. *m.* Copper-worm *n.*
 Ringworm गजकरण *n.* गजकर्ण *n.* Hot Coppers दारू
 अतिशय पिऊन भाजलेला घसा व जीभ.

Copperas (kop'-pèr-as) *n.* हिराकस *m.*

Coppice (kop'-pis), Copse (kops) [O. Fr. *copeiz*, from
coper couper, to cut, -Fr. *cop*, *coup*, a blow. L. G.]
 सर्पणाकरितां तोडावयाचें रान *n.* Copse *n.* लहान झाडी
 C. *v. t.* कापणें, छाटणें. २ रोपे लावणें व ते नीट राखणें.
 Copse-wood *n.* एका प्रकारची लहान झाडी *f.* *n.* Copsy
a. पुष्कळ झाडी असलेला.

Coppin (kop'pin) [See Cop.] *n.* a cop of thread
 कुकडें *n.* चाती (spindle) भोंवतीं गुंडाळलेली निमुळती
 दोऱ्याची गुंडाळी *f.*

Copple (kop'l) [A. dim. of *cop.*] *n.* a hill rising
 to a point निमुळती टेंकडी *f.* Copp'le-crown *n.* तुरा
 असलेले डोकें *n.* Copp'le-crowned *a.* सचूड.

Copra (kōp'ra) [Malyalam *koppora*, Hind. *khopra*,
 the dried kernel of the cocoanut, from which
 cocoanut-oil is extracted.] *n.* खोबरें *n.* also Copra,
 Copperah, Coppra.

Coprolite (kop'-rō-lit) [Gr. *kopros*, dung & *lite.*]
n. a fossil excrement भूगर्भांत दडपून गेल्यामुळे अ-
 श्मीभूत किंवा दगडासारखी झालेली जनावरांची विष्टा *f.*
 अश्मीभूत विष्टा *f.* Cop'rolit'ic *a.*

Coprophagan (kop-rof'-āgan) [Gr *kopros*, dung &
phagein, Sk. भुञ्ज्, to eat.] *n.* a dung-beetle उंकिरड्या-
 वरील धाण खाऊन राहणारी पाकोळी *f.* Coproph'agist
n. विष्टा खाणारा. Coproph'agous *a.*

Copse (kops) see Coppice.

Copt (kopt) *n.* [Abbrev. from L. *Aegyptius*, an Egyptian-Arab. *kibti pl. kibt.*] *n.* प्राचीन मिसर देशचा रहिवासी *m.* Copt'ic *a.* प्राचीन मिसर देशच्या रहिवाशांसंबंधीं. *C.* *n.* प्राचीन मिसरदेशाची भाषा *f.*

Copula (kop'-ū-la) [L. *copula*, bond, band, See Couple.] *n. logic. & gram.* the word which unites the subject and predicate उद्देश्य व विधेय यांस जोडणारा शब्द *m.* संयोजक. *२ music.* पकड *f.* (हारमोनियम किंवा आर्गनवाद्याच्या किह्यांचे फळीला लावितात ती). *३ anat.* अस्थिबंधन *n.* Cop'ular *a.* Cop'ulate *v. t. & v. i.* to unite in the sexual intercourse जुगणें, लागणें, रतणें, अंगसंग *m.* संग *m.* मैथुन *n.* करणें (applied to animals in general). Copulā'tion *n.* जुगणें *n.* लागणें *n.* मैथुन *n.* अंगसंग *m.* रति *f.* रतिक्रिया *f.* संग *m.* संयोग *m.* समागम *m.* सुरत *n.* संभोग *m.* संयोजन *n.* *२ gram.* समाहार *m.* समुच्चय *m.* संयोग *m.* Cop'ulative *a. gram.* उभयान्वयी, संयोजनक्षम. *२ दोहोंस जोडणारा, संसर्गकारी.* Cop'ula'tory *a.* संयोगकारी.

Co us (kōpus) *n.* सातूची दारू *f.* द्राक्षासव व मसाला यांचें मिश्रण करून केलेलें पेय *n.*

Copy (kop'-i) [Fr. *copie*.-L. *copia*, abundance, number, also a transcript, from L. *coopes*, riches.] *n.* Copies *pl* (obs.) plenty of anything विपुलता *f.* *२ an imitation, transcript or reproduction of an original work* नक(क)ल *f.* उतारा *m.* प्रतिलेख *m.* प्रत *f.*; as, "A C. of a letter, an engraving, a painting or a statue." *३ an individual book* प्रत *f.* पुस्तक *n.*; as, "A C. of the works of Milton." *४ a pattern, model or example* नमुना *m.* किता *m.* निदर्शन (S) *n.*; as, "His virtues are an excellent C. for imitation." *५ printing* छापण्याकरितां तयार केलेला लेख *m.* *६ a writing paper of a particular size, See Bastard.* *C. v. t.* to write, print, engrave or paint after an original उतरणें, नकल-उतारा करणें, उतरून घेणें, (ची) नकल-प्रत करणें, नमुन्याप्रमाणें उतरणें. *२ to imitate* किता-वळण घेणें, (च्या प्रमाणें) अनुकरण-अनुसरण करणें, नकल करणें. *C. v. i.* to make a copy, to imitate नकल करणें-उतरणें. *२ to yield a duplicate or transcript* (ची) नकल-उतारां होणें; as, "The letter did not C. well." Cop'ied *pa. t. & pa. p.*

Cop'ier, Cop'yer, Cop'yist *n.* लेखक, अनुकरण करणारा, लिपिकार, नकलनवीस. *२ चोरून नकल करणारा.*

Copy-book *n.* वळणखरड्यांची चोपडी *f.* खरडेवही *f.*

Copy-hold *n.* Eng. law. देशाचाराप्रमाणें दिलेला पट्टा *m.* सनद *f.* [COPYHOLD TENURE पट्टेदारी *f.* *२ सनदी जमीन f.*] Copy-holder *n.* Eng. law. पट्टेदारी जमिनीचा मालक. Cop'ying *n.* उतरणें *n.* नकल करणें *n.* *२ अनुसरण n.* अनुकरण *n.* *C. pr. p.* नकल करण्यासंबंधी, &c. Copying camera *n.* photo. एका प्रकाशलेखावरून दुसरे लहान किंवा मोठे प्रकाशलेख घेण्याची पेटी *f.* यंत्र *n.* Copying-press *n.* दाबून एका

लेखाची नकल काढण्याचा हातछाप *m.* Copy-right *n.*
 ग्रंथावरचा मालकी हक्क *m.*, मुद्रणाधिकार *m.* C. a.
 मालकी हक्क ठेवलेला-राखलेला. (ग्रंथवगैरेना हा शब्द
 लावतात) C. v. t. ग्रंथकर्त्याचा हक्क संपादन करणे-
 मिळविणे. Copy-wheel *n.* mech. eng. अनुकरणचक्र
n. A copy of verses कवितालेखन. Cop'yism *n.*
 खतेंपत्रें-कागदपत्र लिहिण्याचा धंदा *m.* Cop'yist *n.*
 खतेंपत्रें-कागदपत्र लिहिणारा, लेखक. २ शब्दचोर,
 कवनचोर. Foulcopy खरडा *m.*, मसुदा *m.*

Coqueli-cot (kōk'li-kō) [Fr.] *n.* the wild poppy खस-
 खशीच्या वर्गातील झाड *n.*

Coquet (ko-ket') [Fr. coquet, coquette, coquettish;
orig. strutting like a cock, from *coq*, a cock.—L.—
 Greek.] *v. t.* to attempt to attract the notice,
admiration or love of (चें) मन-प्रीति आपल्याकडे आक-
 र्षण्याचा प्रयत्न करणे. २ to treat with a show of re-
 gard or love with a view to deceive and disappoint
 भुलविणे, वरकांती प्रीति दाखविणे, नखरा करणे, नादीं
 लावणे; as, "You are Coquetting a maid of honour."
C. v. i. (followed by *with*) to trifle in love बळेंच
 नखरा-हावभाव-खोटी प्रीति दाखविणे. २ to simulate
affection or interest प्रेम आकर्षण करण्याचा प्रयत्न
 करणे. ३ to deal playfully instead of seriously
 लटकें-वरोपचारी प्रेम दाखविणे, खेळ मांडणे, २ ट्टा चाल-
 विणे; as, "We have C.ed with political crime."
 Coquet'ted *pa. t. & pa. p.* Coquet'ting *pr. p.* Co-
 quet'ry *n.* Coquetries *pl.* trifling in love नखरा,
 खोटा हावभाव, अदा, टेव, टेवरेव, नखरेबाजी, गमजा,
 विभ्रम. Coquette' *n.* a vain flirt (formerly some-
 times also applied to men) नखरेदार-बाज स्त्री, चालक,
 चालकभवानी *f.*, चटकचांदणी *f.* २ *zool.* a tropical
humming bird उष्णकटिबंधातील एक पक्षी *m.* (ह्याच्या
 गळ्यासभोवतीं सुंदर पिसारा असतो). Coquet'tish *a.*
 हावभाव दाखविणारी, लटकाळी. २ नखरेबाज स्त्रीला
 योग्य-साजणारा. Coquet'tishly *adv.* Coquet'tishness *n.*

Cor (kor) a prefix signifying 'with' 'together' &c.
 See Con.

Cor, Core (kor) [Heb.] *n.* a Hebrew measure of
capacity, a homer यहूदी लोकांचें एक माप. यांत आठ
 बुशील धान्य किंवा ७५ ग्यालन आणि ५ पिंट द्रव पदार्थ
 मावतो.

Coracle (kor'-a-kl) [Welsh, *corwgl*, *cwrwgl*, from
corwgl, a round vessel.] *n.* a boat made of skins
 or oilcloth over a frame टोंकरा, ठोकर, चामड्यानें
 किंवा तेलकापडानें मढविलेली डोणी *f.*

Coracoid (kor'-a-koid) [Gr. *korax*, crow & *eidōs*,
form.] *a.* shaped like a crow's beak (काक)चंच्वाकृति.
C. n. काकचंच्वाकृति अस्थि, अगर त्या अस्थीची रचना *f.*

Coral (kor'-al) [O. Fr. *coral*, Fr. *corail*, from L.
corallium, Gr. *corallion*, coral.] *n.* प्रवाल *n.*, पोंवळें. २

the ovaries of a cooked lobster शिजविलेल्या खंकड्याचा अंडाशय. ३ a piece of coral used by children as a play-thing लहान मुलांचें पांवड्यांचें केलेलें खेळणें, चुं पणी, चोपण-णी, चोपणें n, चोखणें. Coral'ed a. पांवड्यांनीं युक्त. Coral-fish n. प्रवालमत्स्य m. Coral-island n. geogr. प्रवाळाचें बेट n. Cor'alla'ceous a. पांवड्यासारखा. Corallif'erous a. प्रवालधर, प्रवालजनक. Cor'al'iform a. प्रवाळाकृति असलेलें. Cora'lligenous, Cora'lligenerous a. प्रवाळ उत्पन्न करणारें. Coral-line a. प्रवालसदृशवस्तुमय. Cor'alloi'dal a. प्रवाळाकृति, प्रवाळासारखा. Coral-rag n. Coral-reef n. प्रवालखडक m. Coral-sea n. आस्ट्रेलिया आणि न्यू हेब्रिडिज यांमधील पासिफिक महासागराचा भाग m. Coral-snake n. प्रवालसर्प m. Coral-tree n. पारिजात, पारिजातक. Coral-wood n. प्रवालकाष्ठ n.

Coranach (kor'a-nak) [Gael. a crying.] n. a lamentation for the dead, a dirge मृतगीत n, शोकगीत n, विलापगीत n.

Corb (korb) [L. corbis, a basket.] n. कोळशाची लोखंडी टोपली f, घमेल-लें n. २ arch. इमारतींतील लांकडी किंवा दगडी घोड्याच्या आकृतीचें नकस काम n.

Corban (kor'-ban) [Heb. gurban.] n. an offering in fulfilment of a vow देवास वाहिलेली नवसाची वस्तु f.

Corbeaux (kor'bo) n. मुर्देफरास, मेलेल्या मनुष्यास सशानांत वाहून नेणारे लोक, खांदेकरी, वाहक.

Corbel (kor'-bel) [Fr. corbeau, for older corbel, dim. of L. corbis, basket.] n. arch. भिंतींत बसविलेले दगडी लांकडी घोडे. C. v. t. to support by a corbel or corbels भिंतींत लांकडी-दगडी घोडे बसविणें, अज्ञा घोड्यांचा टेंका देणें. Cor'belled a. Cor'belling n.

Corbie, Corby (kor'bi) [Fr. corbeau dim. of L. corvus, a raven.] n. pl. Corbies. zool. डोमकावळा m.

Corcle, Corcule (kor'-kl, kor'-kül) [L. corculum, a little heart, dim. of cor, the heart.] n. bot. (obs.) the embryo or germ वनस्पतीच्या बियांतील मोड m.

Cord (kord) [Fr. corde.—L. chorda, catgut, chord, Gr. korda, the string of a musical instrument.] n. a string or small rope composed of several strands twisted together दोर m, दोरी f, चन्हाट n, रस्सी f, नाडा m, सडा m, सोल m, गुण m, दोरक m. २. १२८ घनफुटांचें परिमाण n. ३ fig. an enticement, an allurements पाश m, जालें n, आमिष n, बंधन n; as, "The C.s of sin," "the C.s of vanity." ४ anat. a tendon or nerve रज्जु m. [SPINAL C. शानरज्जु.] C. v. t. दोरी बांधणें. २ to ornament with ends as a garment किनार लावणें. ३ to arrange (wood, &c.) in pile for measurement by the cord दोरीनें माप घेण्याकरितां (लांकडें वगैरेची) राख f. करणें. Cor'dage n. दोरखंड, दोरडी. Cor'ded a. दोरीनें बांधलेला-गुंडाळलेला. Cord-grass दोरखंडी गवत n, दोरखंडें तयार करण्याचें

एक प्रकारचे गवत *n.* Cord'ing *n.* बांधणे *n.*, बांधण्याची क्रिया *f.* २ दोरखंडें, चन्हाटें. Cord'ite *n.* बिनधुराची तंदुकीची दारू *f.* Umbilical cord (*physio.*) नाळ *f.*

Cordate (kor'-dāt) [L. *cor, cordis*, the heart.] *a.* *bot.* हृदयाकृति *f.* हृदयाकार. Cor'dately *adv.*

Cordial (kor'jal, formerly kord'i-al) [L. *cordialis*, from *cor*, the heart.] *a.* (*obs.*) proceeding from the heart मनापासून निघणारे; as, "A rib with C. spirits warm." Milton २ *sincere, warm, affectionate* अंतःकरणपूर्वकचा, मनापासूनचा, बेंबीच्या देंठापासूनचा, पोटागीचा, मनोभावाचा, मनःपुरस्सर, जिह्वाळ्याचा; as, "C. thanks, reception, love &c." ३ *giving strength or spirit* पौष्टिक, पुष्टिकारक, तेजोवर्धक, दीपक, हृद्य (औषध); as, "Behold this C. julep here, that flames and dances in his crystal bounds." C. *n.* anything that comforts, gladdens or exhilarates आनंददायक-सुखदायक वस्तु *f.*; as, "Charms to my sight and C.s to my mind." २ *med.* any stimulating and invigorating preparation तेजोवर्धक पुष्टिकारक-हृच्चलनोत्तेजक औषध *n.*; as, "A peppermint C." ३ *aromatized and sweetened spirit used as a beverage* सुवासित व गोड असा दारूचा अर्क *m.* Cordial-hearted *a.* Cor'dialise *v. i.* (R.) बंधुप्रीतीने एकत्र राहणे, सहवास करणे, समागम करणे. C. *v. t.* to make into a cordial (चें) हृच्चलनोत्तेजक औषध करणे. २ to render cordial or friendly आनंददायक-स्नेहभावाचा-सुखाचा. Cor'diality, Cor'dialness *n.* मनःपूर्वकता *f.*, खरेपणा *m.*, सौमनस्य *n.*, सौहार्द *n.* Cor'dially *adv.* मनापासून, मनःपूर्वक, बेंबीच्या देंठापासून, अंतःकरणपूर्वक. Cor'diform *a.* हृदयाकृता *f.*

Cordillera (kor-diler-a) [Sp. from old Sp. *cordilla*, *cordiella*, dim. of *cuerda*, a rope or string.] *n.* *geog.* a mountain ridge or chain पर्वतांची रांग *f.* ओळ *f.*

Cordon (kor'-dong) [Fr. from *corde*, See Cord.] *n.* a cord or ribbon bestowed or borne as a badge of honour मान *m.*-महत्त्व *n.*-दर्शक मिळालेली फीत *f.* किनारी *f.* २ *mil.* लष्करी ठाण्यांची-चौक्यांची रांग *f.* नाकेबंदी *f.* ३ a rich and ornamental lace or string used to secure a mantle in some costumes of state उंची बंद *m.*

Cordonbleu (kor'don-blā) *n.* उत्तम अचारी *m.*, उत्तम रसई बनवणारा, पाककुशल. Cordon sanitaire रोगाचा प्रसार बाहेर ठिकाणी होऊ नये हाणून दूषित जागे-भोवती केलेली (लष्करी) ठाणेबंदी *f.* नाकेबंदी *f.*

Cordonnet (kor'don'nā) [Fr. dim. of Cordon which see.] *n.* गोंड्याला लावण्याच्या कड्या रेशमाच्या दोऱ्या.

Cordovan, Cordwain (kor'-dō-van) (kord'wān) [Sp. *cordoban*, from *cordova* or *cordoba*, in Spain.] *n.*

एक जातीच्या घकऱ्याचें किंवा घोड्याचें कमावलेलें काडोवा नांवाचें चामडें *n.* हें प्रथम स्पेनमध्ये काडोवा येथें तयार करीत. Cord'wainer *n.* चर्मकार *m.* चांभार *m.* Cord'wainery *n.*

Corduroy (kor'dū-roi) [Probably Fr. corde du roi, king's cord.] *n.* सुती मखमल *f.* २ *pl.* सुती मखमलीचा मांडचोळणा *m.*

Core (kōr) [O. Fr. cor, coer, cuer, from L. cor, the heart.] *n.* the heart or inner part of a thing, as of a column, wall, rope of a boil, &c. मांतील भाग *m.* गर्भ *m.* गाभा *m.* २ the central part of a fruit including the kernels or seeds गीर *m.* गाभा *m.* ३ the essence तत्व *n.* हृद्गत *n.* अंतर्भाग *n.* इंगित *n.* बीज *n.* रहस्य *n.*; as, "The C. of a subject." ४ mech. eng. गर्भ *m.* गाभा *m.* ५ anat. गळू वगैरेंतील बी *f.* गडुम, मोख *n.* आंठी *f.* C. v. t. to take out the inward parts of (फळांतील) गीर *m.* गर्भ *m.* बाहेर काढणें; as, "To C. an apple." २ to form by means of a core as a hole in a casting ओतकामांत खिटीनें-खुटीनें पोकळी राखणें. Cored *a.* गीर असलेलें. Coreless *a.* गर्भरहित, निगर्भ, निस्सत्व, पोकळ. Corer *n.* गाभा-अधला भाग काढून टाकण्याचें हत्यार *n.* खंवणें *n.* True to the core अंतर्भागशुद्ध. Rotten to the core काळजापर्यंत पुरा सडलेला. To the very core थेट अंतर्भागाशीं.

Core (kōr) [Fr. corps. See Corps.] *n.* (obs.) टोळी *f.* जमाव *m.*; as, "He was in a C. of people." Bacon. Core term (सजातीय वस्तूंचें) परस्परसापेक्ष-अन्योन्यसापेक्ष पद *n.*

Coreclisis (koreklisis) *n.* med. डोळ्याच्या बाहुलीवर पडदा येणें, दृष्टिसंरोध *m.*

Corectopia (ko-rektōpia) *n.* med. डोळ्याची बाहुली मोठी होणें *n.* दृष्टिविकास *m.*

Co-regent (kō-rē'-jent) [L. co & Regent.] *n.* a joint regent or ruler राज्यव्यवस्थेच्या कामांतील सहकारी *m.* सहराज्यव्यवस्थापक.

Co-relation (kō-re-lā'shun) [L. co & Relation.] *n.* परस्परसापेक्षत्व *n.* अन्योन्यसापेक्षत्व *n.* (सजातीय वस्तूंचें) परस्परसापेक्ष-अन्योन्यसापेक्षपद *n.*

Co-relative (kō-re-lativ) *a.* See Correlate. C. term सापेक्ष पद *n.*

Co-religionist (kō-re-lij'un-ist) [L. co & Religionist.] *n.* धर्मबंधु *m.* एकाच धर्माचा मनुष्य *m.*

Coreoplasty (kore-oplasti) *n.* med. नेत्रांतील कृत्रिम बाहुली तयार करणें, शस्त्रक्रियेनें नवीन बाहुली तयार करणें *n.*

Co-respondent (kō-re-spond'ent) [L. co & Respondent.] *n.* law. सहप्रतिवादी *m.*

Corf (korf) [L. corbis, basket.] *n.* Corves *pl.* टोपली *f.*

Coriaceous (kōr-i-ā'shus) [L. corium, leather.] *a.*

Coriander (kōri-an'-der) [Gr. *koris*, bug, on account of the bug-like smell of the leaves. The leaves of coriander have no bug-like smell as is supposed in the above etymology. The seeds of Coriander have a bug-like appearance and hence this name for this plant.] *n. bot.* कोथिंबीर *f.* धना *m.*, धना *m.*, धान्यक *n.*

Corinthian (ko-rin'th'i-an) [From *corinthus*, Corinth a city of Greece famed for its luxury and extravagance.] *a.* कॉरिथचा. २ ग्रीक लोकांच्या वास्तुशिल्पशास्त्राच्या पद्धतीसंबंधी. ३ *debauched in character or practice* दुराचरणी. ४ *pertaining to an amateur sailor or yachtsman* चैनी-शोकाकरितां खलाशीपणा करणाऱ्या लोकांसंबंधी. *C. n.* कारिथशहरनिवासी *m.* २. (*Shakes.*) *a gay licentious person* रंगेल-विषयी मनुष्य *m.*

Corium (kō'ri-um) *med.* अधस्त्वचा *f.* २ कवच *n.*

Co-rival (kō-rī'val) [*L. co & Rival.*] *n. a rival, a corival* सहप्रतिस्पर्धी *m.* Cor'ivalry *n.*

Cork (kork) [*Sp. corcho-L. cortex, cortices, bark, rind.*] *n. the outer layer of the bark of the cork-tree (Quercus Suber), कार्क नांवाच्या झाडाची बहिस्त्वचा f. २ a stopper for a bottle or cask cut out of cork* बूच (ज) *n.*, दृष्ट्या *m.*, गुडदी *f.* ३ *bot.* पिधानकस्त्वचा *f.* *C. a बुचाचें केलेलें. C. v. ६. बूच-दृष्टा मारणें-बसविणें, दृष्ट्या मारून बंद करणें. Cork'age n. बाटल्यांचें बूच काढण्याची किंवा बसविण्याची मजुरी f. Cork-cutter n. बूच करणारा m. २ बूच करण्याचें हत्यार n. Corked a. बूच मारून बंद केलेलें. २ बुचामुळें नासलेली (दारू वगैरे). Cork-jacket n. (पोहावयास शिकतांना पाण्यावर तरंगून रहातां यावें झणून अंगांत घालण्याचें पडमांत बुचें भरून केलेलें) बूचजाकीट. Cork-screw n. बूचइस्कर *m.*, बाटलीचा बूच काढण्याचा स्क्रू *m.* मळसूत्र. *C. a.* स्क्रूपमाणें, स्क्रूच्याआकाराचा, मळसूत्राकृति. *C. v. i.* वाटोळें फिरणें. *C. v. ६.* मोठ्या कष्टानें गर्दांतून वाट *f.* काढणें. २ धाकदपटशानें-लुचेगिरीनें बातमी काढणें. Cork-tree *n.* बुचाचें झाड, किंवा ज्या झाडाच्या लांकडाचीं बुचें होतात तें झाड *n.* Cork'y *a.* बुचाचें-सारखें. २ (*Shakes.*) *dry, shrivelled up* कोमेज लेला, वाळलेला. To be corked बुचाची घाण लागणें-येणें.*

Corm (korm) [See *Cormus.*] *n. bot.* गड्डा *m.*, घन-कंद *m.*, करमगड्डा *m.*

Cormogenæ (kor'mo-genē) *n. bot.* प्रकांडवनस्पति *f.*

Cormorant (kor'mō-rant) [*L. corvus, marinus, a sea-raven.*] *n. a voracious eater, a glutton* खादाड किंवा अधाशी मनुष्य *m.* Cor'morant *a. ravenous, voracious* खादाड, अधाशी.

Cormus (kor'mus) [*Gr. kormos, trunk of a tree with branches cut off.*] *n. bot.* Same as *Corm.*

Corn (kawin) [A.S. corn.. cf. L. granum, Sk. जीर्ण.] *n.* दाणा *m.* २ धान्य *n.*, दाणागळा *m.*, सस्य *n.* (कणसांत-बोंडांत उत्पन्न होणारी) धान्ये; जसे, गहू, बाजरी, वगैरे. ३ सर्व प्रकारचे धान्य *n.* ४ कण *m.* C. v. ६. दाणेदार-रवेदार-रवाळ करणे; as, "To C. gunpowder." २ (च्या) वर मीठ घालणे, खारवणे, मिठांत-मिठानें मळणे; as, "To C. beef." ३ दाणा घालणे-लावणे-देणे-चारणे. ४ *colloq.* मस्त-छाकटा बनवणे-करणे; as, "Ale C.s him." Corn-brandy *n.* धान्यापासून काढलेली ब्रान्डी-दारू *f.* Corn-beetle *n.* शेतावर-पिकावर पडणारा रोग *m.* Corn-bin *n.* कोथळा *m.* की *f.* कोठार *n.*, पेटी *f.*, पेंव *n.*, ठिकी *f.* Corn-cake *n.* भाकरी *f.*, पोळी *f.*, वगैरे. Corn-chandler *n.* भुसारी *m.*, गळेकरी *m.*, दाणेवाला *m.*, वाणी *m.* Corn-cob *n.* कणसाचे बुरखुंड *n.* Corn-cockle *n.* शेतांत उगवणारे जांभळ्या फुलांचे सुंदर व उंच रानटी गवत *n.* Corn-crake *n.* एक प्रकारचा शेतांत सांपडणारा पक्षी *m.* Corned *a.* दाणेदार-रवेदार. २ खारवलेले. Corn-country *n.* धान्यमुख *m.* Corn-exchange *n.* दाणेबाजार. Corn-factor *n.* धान्याचा घाऊक व्यापारी *m.* Corn-field *n.* शेत *n.*, उभें-शेत *n.*, भरलेलें शेत *n.* Corn-floor *n.* खळें *n.* Corn-flower *n.* शेतांत उगवणारे एक प्रकारचे गवत *n.* किंवा असल्या गवताचे निळे फूल. Corn-fly, Corn-moth *n.* धान्याचा नाश करणारे किडे. Corning-house *n.* रवेदार दारू तयार करण्याची जागा *f.* Corn-land *n.* जिराईत शेत जमीन *f.* Corn-laws *n.* आयात धान्यावर कर बसविण्याकरितां इंग्लंडने (सन १८१५ मध्ये) केलेले कायदे *m. pl.* हे कायदे सन १८४६ मध्ये रद्द झाले. Corn-loft *n.* कोठी *f.*, कोठार *n.* Corn-market *n.* भुसार पेठ *f.* Corn-meter *n.* धान्याचे माप घेणारा सरकारी अधिकारी *m.* Corn-mill *n.* भात-धान्य भरडण्याचे यंत्र *n.*, धान्य-पेषणी *f.*, गिरण *f.* Corn-rent *n.* खंडादाखल ऐन जिन्नस-धान्य देणे. Corn-stone *n.* तांबडा चुन्याचा दगड *m.* Corn-van *n.* धान्य पाखडण्याचे-वारवण्याचे यंत्र *n.* Corn-weev'il *n.* धान्यास लागणारी कीड *f.* Corn'y *a.* धान्यासारखे, धान्यापासून झालेले. २ *slang.* क्षिगलेला, मस्त. There is corn in Egypt there is abundance विपुलतादर्शक-सूचक ह्यण. Bare or blank in corn दळा *m.*, दहें *n.*, ओसा *m.* Bundles of unthrashed corn गूड *n.*, उडवे *n.* Corn just sprung up वाप *n.* (S.), रूज(झ)वण. Corn soaked and puffed by parching लाह्या, भुरं-गुल्या. Erection over a heap of corn अढी. Grown corn, Sprouted corn रोह, रोप. Head or full ear of corn तटोरी-टटोरी *f.*, पोठरा *m.*, गाभोळी *f.* New corn नवधान्य, नवान्न. To tread out corn मळणे. Whilst you've corn to give out, you will have friends round about असतील शितें तर मिळतील भुतें.

Corn (kawin) [L. cornu, a horn.] *n.* (पायाला-पायाच्या बोटाना) बुटाच्या योगाने पडलेला घटा *m.*, जोड्याचा घटा *m.* किणा *m.* Corn'eous *a.* bot शृंगसदृश, शृंगासारखा. Corn'y *a.* शृंगमय, शिंगाचे. Tread on

one's corn दुसऱ्याच्या मनास लागेल असें करणें, दुसऱ्याचें मन दुखविणें.

Cornea (kaw'ne-a) [L. *corneus*, horny, from *cornu*, horn.] *n.* बाहुलीचें ढापण *n.* पडदा *m.* तारकापिधान *n.* २ डोळ्यांत फूल पडणें *n.* ३ *anat.* काळें बुबुळ *n.* Cornea opaca डोळ्यांत फूल पडणें.

Cornelian (kaw'i-nē'-li-un) [L. *cornu*, horn so called from its horny appearance when broken.] *n.* *min.* अकीक *m.* एक प्रकारचा पाषाण. ह्याचा उपयोग छतासाठीं करितात. Also Carnelian.

Corneous (kaw'i-nē-us) [L. *corneus*, *cornu*, a horn.] *a.* शिंगाचा, शृंगरूप. २ *bot.* कठीण.

Corner (kaw'i-nēr) [O. F. *corniere*, *cornier*,—L. *L. cornerium*, from *cornu*, horn, end.] *n.* कोन *m.* कोण *m.* कोपरा *m.* कोना *m.* कोनपडा *m.* कोनपा *m.* संधि *m.* सांद *f.* अस्त्र (S.) *n.* [CHANGING THE C. (AS OF A CAT WITH KITTEN) कोनपालट *m.* HOLES AND CORNERS, NOOKS AND RECESSES कोनेकोपरे *m. pl.*, सांदी-कोंदी *f. pl.* IN EVERY HOLE AND C. कोनेकाणीं, सांदी-कोंदी. TO DRIVE UP INTO A C. to stop one's mouth, to pose कोंडणें, कोंडमारा *m.* निरुत्तर *m.* करणें *g ofo.*] २ *secret or remote place* गुप्त-आडजागा *f.* कोनपडा *m.* एकवसा or एकोसा *m.* [IN A C. एकोशास, एकोशीं-THING DONE IN A C. सांदीतली गोष्ट *f.* TO DO GREAT THINGS (MIGHTY FEATS, &c.) IN A C. सुन्या घरीं वाण देणें, चुलाजवळ शौर्य दाखविणें, गेहेनदित्व.] ३ सांदीकोंदीतला देश *m.* प्रदेश *m.*; as, "They explored all corners of the country." ४ दिशा *f.* बाजू *f.* ५ गिऱ्हाईकांकडून हवी ती किंमत काढतां येण्याच्या इच्छेनें, विवक्षित सह-व्यापाऱ्यांनीं सर्व किंवा जितका मिलेल तितक्या मालाची एकसट्ट्यानें खरेदी करण्यानें येणारी स्थिति *f.* C. v. t. कोनांत ठेवणें-ढकलणें. २ संकटांत घालणें. ३ to get *command of* (a stock, commodity) so as to put one's own price upon it (पुढें हव्या त्या किंमतीला विकतां यावा ह्याणून) सट्टा करणें. *Cor'nered a.* कोनांत ठेवलेला, &c. २ संकटांत टाकलेला. ३ कोन असलेला, कोनाचा, कोनी (in comp.; as चौकोनी, &c.). *Corner-stone n.* कोपऱ्याचा-कोनाचा दगड *m.* कोन्या-दगड *m.* प्रधानप्रस्तर *m.* कोना *m.* कोणशिला *f.* २ *fig.* मूलाधार *m.* प्रधानवस्तु *f.* *Corner-tooth n.* घोडा चार वर्षांचा असतांना त्याला चार दांत येतात त्यांपैकीं प्रत्येक *Corner-teeth pl.* *Cor'nerwise adv.* तिरकस, तिर्यक्. *Cut off a corner take a short cut* मधली किंवा मधून वाट काढणें, जवळच्या रस्त्यानें जाणें. *Nook and corner* कोनाकोपरा-*m.* सांदीकोपरा *m.* Keep a corner थोडीशी जागा राखून ठेवणें. *The corner (slang.) Tattersall's betting rooms in London till (1867) at Hyde Park corner* लंडन शहरांतील टाटरसालचा सट्ट्याचा बाजार. हा सन १८६७ पर्यंत चालू होता. *To make a corner, to combine in order to*

control the price of a given article and thus secure enormous profits (पुढें हवा तितका नफा मिळवितां यावा ह्मणून) जुटीनें एकदम बाजारांतील सारा माल खरेदी करणें, तो माल दुसरीकडे मिळेनासा करणें. To turn the corner कोंपन्यावर वळणें. २ fig. संकटांतून पार पडणें. Within the four corners of (च्या) चतुस्सीमेंत.

Cornet (kawɪ'-net) [Fr. *cornet*, from L. *cornu*, horn.] *n. mus.* तोंडानें वाजविण्याचें शृंग *pop. शिंग n.* २ (टोंकाकडे दुरमडलेला) निमुळता पुडा *m.* ३ *mil.* (A) घोडेस्वारांचें लष्कर *n.* (B) त्या लष्कराचें निशाण *n.* (C) घोडेस्वारांचा एक अंमलदार *m.* ४ प्राचीन काळची डाक्टर व बायका यांनीं घालण्याची चौकोनी टोपी *f.* Cornet a piston बिगुलासारखें पितळेचें वाद्य *n.* Cor'netcy *n.* स्वारांच्या अंमलदाराची पदवी *f.* Cor'netter *n.* बिगुलासारखें पितळेचें वाद्य वाजविणारा *m.* शिंगाड्या *m.* शिंग वाजविणारा *m.* Cor'netist, Cor'nist *n.* Same as Cor'netter.

Cornice (kawɪ'-nis) [Fr. *corniche*.—It. *cornice*.—L. *cornis*, a curved line.] *n. arch.* कंगोरा *m.* कंगणी *f.* गलथा *m.* कारनिस. [C. UNDER A CEILING गोठ *m.* गोठ *m.* छतपट्टी *f.*] C. v. t. कंगोरा घालणें. Cor'niced *p.* a. Cornice-hook-pole,-rail *n.* चित्रें, पडदे वगैरे टांगण्यासाठीं कारनिसांतील आंकडी,-दांडी-कडडा. Cornice-ring *n.* तोफेच्या मोहन्याखालील कडी *f.*

Corniculate (kawɪ'-nik'ū-lāt) [L. *corniculum*, little horn.] *a.* शृंगवत्, शृंगी, शिंगाच्या आकाराचा, शिंगासारखा वांकडा. Cor'nicle *n.* (obs.) लहान शिंग *n.* Cornif'ic *a.* शृंगोत्पादक. Cornificā'tion *n.* Cor'niform *a.* शृंगाकृति. Corni'gerous *a.* शृंगधारी, शृंगी.

Cornucopia (kawɪ'-nū-kō'-pi-a) [*cornu copiae*, horn of plenty.] *n.* Cornucopia'o or Cornucopiae *pl.* an emblem of abundance ज्यांतून फुलें व फळें निघालेलीं दाखविलेलीं असतात असें कृत्रिम शिंग (चित्र) *n.* ज्या बकरीनें ज्युपितरास दूध पाजिलें तिचें शिंग; याची तारकागणांमध्ये स्थापना केली आहे व तें विपुलतादर्शक मानतात.

Cornute, Cornuted (kawɪ'-nūt, kor-nū'ted) [L. *cornutus*, horned, from *cornu*, horn.] *a.* शृंगाच्या आकाराचा, शृंगें असलेला, शिंगाळ, शृंगी.

Corolla (kō-rol'la) [L. *corolla*, a little crown or garland, from *corona* See Crown.] *n. bot.* पुष्प-प्रभावळ *f.* फुलवरा *m.* अंतर्वटिका *f.* अंतराच्छादन *n.* पुष्पांतर्वटिका *f.* अंतःपुष्पकोश *m.* Cor'olla'ceous *a.* Cor'ollat'ed *a.* Corollif'erous *a.* Coroll'iform *a.* Coroll'ine *a.* अंतर्वटिकेचा, अंतर्वटिकीय.

Corollary (kor'-ol-lēr'-i) [L. *corollarium*, gift, corollary, from *corolla*.] *n.* an additional inference or deduction from a demonstrated proposition, a consequence उपसंगीत *n.* आनवंगिक सिद्धांत *m.*

पासून आपोआप सिद्ध होणारा) उपसिद्धांत *m.* (*Shakes.*)
२ (*obs.*) *something added or superfluous* अधिकदान
n. उपराळा, फालतु भाग, फालतुक. *Corollaries pl.*

Coromandel (kor'ō-man'del) *n.* *geog.* कारोमांडल
किनारा *m.*

Corona (ko-rō'-na) [*L. corona, crown.*] *n.* *arch.*
(मेणबत्या लावण्याकरितां देवळाच्या छतापासून लोंबत
असणारी दिवे लावण्याकरितां वर्तुळाकार केलेली) खोबणी
f. २ *bot.* पुष्पमुकुट *m.* ३ *astron.* (खग्रास सूर्यग्रहणांत)
सूर्या भोंवतालचें प्रभामंडल *n.*, प्रभामुकुट *m.* [*CORONA*
AUSTRALIS दक्षिण मुकुट *m.*, ही राशी दक्षिण गोलार्धांत धनु-
राशीच्या दक्षिणेस व दुर्बल राशीच्या उत्तरेस आहे. *CORONA*
BOREALIS उत्तर मुकुट *m.*, ही राशी उत्तर गोलार्धांत भूतप
आणि शौरी यांचे मध्ये भुजंग राशीचे उत्तरेस आहे.] ४ *anat.*
अगदींवरचा वाटोळा भाग *m.*, शिखा *f.*, मंडल *n.*; as, "The
C. of a tooth." [*CORONA DENTIS* दंतमंडल. *CORONA*
GLANDIS मणिमंडल. *CORONA VENERIS* उपदंशमंडल.]
५ मेणबत्यांचें वाटोळें झुंबर *n.* *pl.* Corō'næ, Coronas.
Cor'onal *n.* मुकुट *m.* २ माळा *f.* ३ कपाळाचें हाड *n.*
Cor'onal, Cor'onary *a.* मुकुटासंबंधीं. २ कपाळाच्या
हाडासंबंधीं, टाळूचा, टाळूच्या संबंधींचा. Cor'onate, *d a.*
Cor'onā'tion *n.* राज्याभिषेक *m.* राज्याभिषेकाच्या वेळचा
थाटमाट *m.*, राज्याभिषेकोत्सव *m.* २ राज्याभिषेकाच्या
समयीं जमलेली मंडळी. Corō'nis *n.* संक्षेप चिन्ह *n.* ['].
Cor'onule *n.* *bot.* (लहान मुकुटाप्रमाणें) बीजाचा शिरो-
भाग *m.*, मुकुटक *m.* Coronal atmosphere किरीटाकृति
अगर प्रभारूप वातावरण *n.* The Sun's corona *astron.*
सूर्याचे ग्रहणाचे वेळीं त्याचे सभोंवतीं जो प्रकाशगोल
दिसतो तो, सूर्याचें प्रभामंडल *n.*

Coroner (kor'o-nèr) [*Fr. coroner, coroner.*—*L. coronarius, a crown officer, from L. corona, a crown.* In Saxon times it was the coroner's duty to collect the crown revenues; next, to take charge of crown pleas; but at present to uphold the paternal solicitude of the sovereign by investigating with the help of a jury all cases of violent, sudden or suspicious death.] *n.* अपघातमृताचीं तपासनीस-चौकसनीस *m.*, (संशयोत्पादक कारणानें आलेल्या) अपघाती मरणाची चौकशी करणारा *m.* C.'s inquest मयतकयास *m.*, मयतचौकशी *f.*

Coronet (kor'o-net) [*Dim. of O. Fr. corone, crown.*]
n. राजपुत्रांचा किंवा बडे लोकांचा मुकुट *m.*-टोप *m.*-मु-
कुटक *m.* २ शिरोभूषण *n.*, मुकुटक *m.* ३ घोड्यांच्या
खुरांचा (वरचा) मुकुटाकृति भाग *m.*, मुकुड. ४ भाल्याचें
लोखंडी टोंक *n.* also Cornet. Cor'oneted *a.*

Coronoid (kor'o-noid) [*Gr. korone, a crow & eidos, form.*] *a.* *anat.* काकचंचुसदृश, कावळ्याच्या चोंची-
सारखा; as, "The C. process of the lower jaw."

Coronule (kor'ō-nūl) [*See Corona.*] *n.* (*bot.*) बियां-
-रित कृत *f.* केंसाली *f.*

Corporal (kawɪ'-pō-ral) [L. *corporalis*, from *corpus*, body.] *a. relating to the body* शरीरालंबधीं, शारीरिक, कायिक, दैहिक. २ *material, not spiritual* भौतिक, पंचभूतात्मक, प्राकृतिक, आधिभौतिक, स्थूल, जड (in this sense written as Corporeal). Cor'poral, or Cor'pora'le *n.* सहभागितावस्त्र *n.*, रोमन काथोलिक देवळांत प्रभुभोजनाचे-युखारिस्ताचे पदार्थ झांकण्याचें वस्त्र *n.* Cor'porality *n.* सदेहता *f.*, देह असलेली स्थिति *f.*, देहवत्त्व *n.*, शरीरवत्ता *f.* Cor'porally *adv.* देहानें, सदेह, मूर्तिमंत.

Corporate (kawɪ'-pō-rāt) [L. *corporatus*, from *corpus*, a body.] *a. united in a body or community, as a number of individuals who are empowered to transact business as an individual* कायद्यानें एकव्यक्तीभूत-एकव्यक्तित्वारोपित-(संस्था-समाज) संघीभूत, गणीभूत, श्रेणीभूत. [CORPORATE SOCIETY OR ASSEMBLY गण *m.*, संघ *m.*, श्रेणी *m.*] २ सनद दिलेला, सनदी, सनदी शहरासंबंधीं. ३ एकव्यक्तीभूत संस्थेसंबंधीं; as, "Corporate towns, C. property." ४ *united, general, collectively one* समुदित, एकत्रित, एकवटलेला. C. v. t. (obs.) गण *m.*-संघ *m.*-श्रेणी *m.*-करणें, कायद्यानें एकव्यक्तीभूत करणें. C. v. i. (obs.) एकत्र होणें. Cor'porately *adv.* Cor'porateness *n.* संघस्थिति *f.*, गणस्थिति *f.* Cor'porā'tion *n.* कायद्यानें एकच व्यक्ति ह्मणून मानलेला अनेकांचा समाज *m.*-संस्था *f.*-जमात *f.*, गण *m.*, संघ *m.*, श्रेणी *m.* [जमात, गण, संघ, आणि श्रेणी ह्या शब्दांत CORPORATION शब्दांत असलेली एकव्यक्तित्वाची कल्पना आहे. FUNDS OF A CORPORATION गणद्रव्य. ARTICLES OR RULES OF A CORPORATION गणनियम. VILLAGE CORPORATION ग्रामश्रेणी. Cor'porā'tor *n.* जमातीचा-गणाचा-&c. सभासद *m.*

Corporeal (kawɪ'-pō'-re-al) [L. *corpus*, body.] *a. consisting of a material body* देही, अंगी, शरीरी, भौतिक, स्थूल, जड; as, "C. frame, C. substance." Corpō'realise *v. t. & v. i.* सदेह-जड करणें-होणें. Corpō'realism *n.* जडवाद *m.*, देहात्मवाद *m.* Corpor'ealist *n.* जडवादी *m.* Corpō'real'ity *n.* देहित्व *n.*, जडता *f.* Corpō'really *adv.* Corporē'ity *n.*, देह असलेली स्थिति *f.*, देहित्व *n.*, अंगित्व *n.*, सदेहता *f.*

Corposant (kawɪ'-po-zant) [L. *corpus sanctum*, holy body.] *n.* जहाजावर दिसणारा विद्युत्प्रकाश *m.* याला St. Elmo's fire असें ह्मणतात.

Corps (kawɪ) [L. *corpus*, body] *n.* सैन्यदल *n.*, चक्र *n.*, सेनाभाग *m.*

Corpse (kawɪps) [L. *corpus*, body.] *n.* प्रेत *n.*, मठें *n.*, सुरदा or मुडदा *m.*, शव *n.*, कुणप *m.* [COLLECTING THE BONES AFTER BURNING A C. अस्थिसंचय *m.*, अस्थिसंचयन *n.* GROUND FOR BURNING OR BURYING A C. स्मशान *pop.* मसण *n.*, मसणवटी *f.*] Corpse-bearer *n.* खांदेकरी, खांधा, शववाहक, प्रेतवाहक, वाहक.

Corpse-candle *n.* श्रेत पुरण्याचे आदले दिवशीं त्या-
जवळ लाविलेली मेणवत्ती *f.*, स्मशानांत दिसणारा मेणवत्ती-
सारखा उजेड *m.* Corpse-gate *n.* स्मशानद्वार *n.*

Corpulence (kawa'-pū-lens) See Corpus below.

Corpus (kawa'-pus) [L. *corpus*, the body.] *n.* a
body शरीर *n.*, (निर्जीव अथवा सजीव) देह *m.*, काया *f.*
२ जडवस्तु *f.* ३ एखाद्या विषयावरील सर्व वाङ्मय *n.*
Cor'pulence, Cor'pulence *n.* ढमालेपणा *m.*, दुलदुलीत-
पणा *m.*, मेद *m.*, मेदोवृद्धि *f.*, मेदांवात *m.*, भोपळ्या रोग
m. (colloq.), स्थूल्य *n.*, स्थूलता *f.*, मेदोबाहुल्य *n.*
Cor'pulent *a.* *fleshy, bulky* ढमाल or ढमाल्या, कापशा,
घोनशा, मेदोवृद्धीचा, स्थूल, स्थूलकाय, फोपशा. Cor'pu-
lently *adv.* Cor'puscle *n.* रज *m.*, कण *m.*, अणु *m.* २
anat. रक्तगोलक *m.* also Corpuscule (*obs.*). Corpus-
cular, Corpuscul'ā'rian *a.* Corpusculā'rian *n.* an
adherent of the corpuscular or atomic philosophy
परमाणु हे सर्व वस्तूचे अत्यंत सूक्ष्म घटक आहेत असें
मानणारा-सूक्ष्मपरमाणुवादी, सूक्ष्मवादी. २ *an adherent*
of the corpuscular theory of light तेजःपरमाणुवादी.
Corpuscular'ity *n.* Corpus delicti गुन्हा शाबीत कर-
ण्यास लागणारा अवश्य पुरावा. Corpuscular theory
of light or Emission theory तेजःपरमाणुवाद. Corpus
Christi *N.* त्रिने(नि)टी रविवारच्या नंतर येणाऱ्या गुरुवारी
युखरिस्ताच्या प्रीत्यर्थ उत्सव किंवा सण.

Corradiate (kor-rād'i-āt) *v. i.* एकाच विन्दूत (विद्युत
किंवा प्रकाश) किरणांचें संमेलन होणें, प्रकाशकिरणांचें
केंद्रीभवन होणें. Corradiā'tion *n.* केन्द्रीभवन.

Corral (kor-ral') [Sp. *corral*, a yard for cattle.] *n.*
गोठा *m.*, मेंढवाडा *m.* C. *v. t.* मेंढवाड्यांत घालणें.

Correct (kor-rekt') [L. *corrigerere*, *correctum* *cor*,
intens. & *regere*, to rule. Correct literally means
to bring to a conformity with a settled standard or
rule.] *v. t.* to make right, to rectify (ठराविक प्रमाणा-
नियमाबरोबर आणण्याकरितां) सुधारणें, (शीं) तंतोतंत
करणें, निटावणें, नीट-शुद्ध करणें; as, "To C. manners." २
to chastise, to chasten, to punish शिक्षा *f.* करणें-देणें-ला-
वणें, वाटेवर आणणें. ३ (*med.*) to obviate or remove, to co-
interact or change समधात-दोषनिरास *m.*-दोषापहरण
n. करणें, निर्बाधता *f.* आणणें, दोष *m.*- विकार *m.* मो-
डून टाकणें; as, "To C. the acidity of the stomach."
४ (a literary work) चुकी *f.* काढणें, शोधणें, शोध
(S.) *m.*, शोधन (S.) *n.* करणें *g. of o.*, शुद्ध करणें; as,
"To C. the proofs." C. *a. just, proper* बरोबर, तंतोतंत,
नीट, ठीक, दुरुस्त, यथायोग्य, शिस्तदार. २ *esp.* (of con-
duct or of language) नीट, ठीक, शुद्ध, विशुद्ध, निर्दोष,
दोषहीन-शून्य. Correct'able, Correct'ible *a.* सुधारतां
येईल असा, शुद्ध करितां येईल असा, शुद्धिपात्र-क्षम.
Correc'ted *a.* सुधारलेला, निटावलेला, नीट केलेला. २
शुद्धीकृत. ३ शिक्षा केलेला, शासन केलेला, दंडित.
Correct'ly *adv.* बरोबर, ठीक, नीट, यथायोग्य, यथायुक्त;

चुकीवांचून, बिनचूक. *Correc'tion n.-act.* घरोबर करणे
n., निटावणे *n.*, नीट करणे *n.*, सुधारणी *f.*, सुधारणूक *f.*
दुरुस्ती *f.-act.* शोधणे *n.*, शोध *m.*, शोधन *n.*, शुद्धि *f.*,
विशुद्धि *f.* २ शिक्षा करणे *n.*, शिक्षा *f.* देणे *n.*, शिक्षा *f.*,
शासन *n.*, पारिपत्य *n.*, तंबी *f.* [*HOUSE OF C.* तुहंग *m.*,
कोंडा *f.*, कैदखाना *m.*] ३ *an error corrected* शोध *m.* ४
med. abatement of noxious qualities दोषशोधन *n.*,
निर्वाधीकरण *n.*, विकार मोडणे *n.* ५ *an allowance*
made for the inaccuracy of an instrument संस्कार
m., बीजसंस्कार *m.* *Correc'tioner n. (Shakes.)* उनाड
लोकांच्या शाळेंतला. *Correct'or n.* सुधारणारा, शिक्षा
करणारा, तंतोतंत करणारा. *Correct'ive a.* सुधारणा-
शिक्षा-शुद्धि &c. करण्याची शक्ति असलेला, (*med.*) सम-
धात करणारा, भंजक (*R.*), दोषशोधक. *Correct'ress*
n. fem. *Correct'ness n.* तंतोतंतपणा *m.*, ठीकपणा *m.*,
दुरुस्तपणा *m.*, यथायोग्यता *f.* २ शुद्धपणा *m.*, शुद्धि *f.*, वि-
शुद्धि *f.*, शुद्धता *f.*, निर्दोषता *f.*, दोषराहित्य *n.*, दोषहीनता
f. *Correct'ory a.* शुद्धिकारक.

N. B. —*Correct* (ठराविक प्रती-प्रमाणा)शीं तंतोतंत-बरोबर
करणे. *Rectify* सुव्यवस्थित करणे. *Amend* दोष काढून टाकणे.
Reform दोष काढून टाकून चिरकाल-निरंतर टिकेल अशी,
सुधारणा करणे. [*मुख्य मॅजिस्ट्रेट m.*

Corregidor (kō-rej'i-dōr) n. स्पेनदेशांतील शहरचा
Correlate (kor'-rē-lāt) [L. con, with & Relate.] v. i.
to be mutually related (as father and son) परस्पर-
संबंध होणे-असणे. *C. v. t. to put in relation with*
each other एकमेकांशीं संबंध m-नाते n. जोडणे. C. n.
Correlā'tion n परस्परसंबंध *m.*, अन्योन्यापेक्षक संबंध
m., परस्परान्वय *m.*, अन्योन्यान्वय *m.* *Correl'ative a.*
having a reciprocal relation, परस्परसंबंधाचा, अन्यो-
न्यसंबंधाचा, अन्योन्याश्रित, परस्पराश्रित. *C. n.* परस्प-
रसंबंधी, इतरेतरसंबंधी, जो दुसऱ्याशीं निकट संबंध
ठेवतो तो. २ *gram.* सर्वनामाचें तत्पद *n.*, पूर्वगामी पद
n. *Correl'atively adv.* *Correl'ativeness, Correlati-*
v'ity n. परस्परसंबंध *m.*, अन्योन्यसंबंध *m.*, अन्योन्या-
न्वय *m.* *Correlative term* प्रतियोगीपद, सापेक्षपद.

Correption (kawr-ep'-shun) [L. correptio, from corri-
pere, to seize.] n. (obs.) chiding, reproof वाग्दंड m,
शब्दाचा मार *m.*, खरडपट्टी *f.*

Correspond (kor-rē-pond') [L. prex. con & Respond.]
v. i. (followed by with or to) to be like something
else in the dimensions and arrangement of its
parts (रचनेनें किंवा आकारानें) सारखवट असणे. २
(followed by to) to be adapted, to suit, to agree,
to answer मिळणे, जमणे, जुळणे, जम m-जवा m. &c.
बसणे *g. of o.*, जोडी *f.* बनणे *g. of o. recip.* ३
(followed by with) to have intercourse or commu-
nion (esp. through letters) पत्रव्यवहार करणे, कागद-
पत्राची वहिवाट *f.* ठेवणे, पत्रे *n. pl.* येणे जाणे *g. of s.*
recip., पत्रव्यवहार ठेवणे, पत्रोपत्रीं दळण वळण ठेवणे.

Correspondence, -cy *n.* कागदपत्राची वहिवाट *f*-
 भेट *f*-संबंध *m*, पत्रव्यवहार *m*, दळणवळण *n*. २ कागद-
 पत्र *n. pl*, जावसाली पत्रे *n. pl*. ३ मेळ *m*, ताळा *m*
 (घे-पाह-पडणे), तालामाला *m*, जम *m*, जवा *m*, उतारा
m, जुळणी *f*, जुगल *f*, लाग *m*. ४ *congruity* परस्पर-
 योग्यता *f*, अनुरूपता *f*, सादृश्य *n*, संबंध *m*, बरोबरी *f*.
 Correspondent *a.* अनुरूप, सदृश, तुल्य, लायक,
 सहगामी. २ (*obs.*) आज्ञाधीन, ताबेदार. *C. n.* कागद-
 पत्राची वहिवाट ठेवणारा. २ वर्तमानपत्राला खबर
 देणारा, बातमीदार. ३ तारेनें किंवा पत्रानें व्यापार किंवा
 व्यवहार करणारा मनुष्य *m*. Correspondently *adv.*
 Corresponder, See Correspondent. Corresponding
a. मिळणारा, जुळणारा, जुगता, बेताचा, समन्वित, अनु-
 रूप, मिळता, अनुगुण. २ पत्रव्यवहारी. ३ *math.* अनु-
 रूप, संगत. Correspondingly *adv.* Correspondive
a. See Corresponding. Correspondively *adv.*
 Doctrine of correspondences सर्व सृष्ट पदार्थांत आ-
 ध्यात्मिक प्रतिरूपें आहेत व तीं शोधून काढण्याची गुरु-
 किर्ली वायबलांत आहे असें मत *n*.

Corridor (kawr'-ri-dör) [Fr. It. *corridore* or Sp. *corre-
 dor*, a runner, from L. *currere*, to run.] *arch.* a
gallery or passage in a house बंगल्यांतील-घरांतील
 सार्वजनिक तिऱ्हाटा-सजा *m*. २ *fort.* (R.) कोणत्या-
 हि ठिकाणच्या किल्ल्याच्या आसपासचा झांकलेला रस्ता *m*,
 तटाभोंवतालची चोरवाट *f*, गूढपथ *m*, छन्नमार्ग *m*.

Corrigendum (kor'-ri-jen'dum) [L. *corrigenens*, *pr.*
p. of *corrigenere*, to correct.] *n*, शुद्धि *f*, शुद्धिपत्र *n.*
pl. Corrigen'da.

Corrigent (kor'-i-jent) [See above.] *n. med.* एखादे
 औषध नरम-सौम्य करण्याकरितां किंवा त्यांतील तीव्रता
 कमी करण्याकरितां त्यांत जी वस्तु घालतात ती, अपाय-
 नाशक *n*, हितसंस्कारक *n*. (औषध)

Corrigible (kor'-i-ji-bl) [See above.] *a.* सुधारण्या-
 जोगा-जोगता; as, "A C. fault." २ (*obs.*) दंडार्ह,
 शिक्षार्ह, दंडनीय, दंड्य. ३ सुधारणारे. ४ (*obs.*) सु-
 धारेल असा. Corrigibility *n.* शिक्षार्हता *f*, &c.

Corrival (kor-rī'val) (R.) See Corival.

Corroborate (kor-ob'-o-rāt) [L. *con roborare*, *robo-
 ratum*, to strengthen.] *v. t.* (*obs.*) to make strong
 मजबूत करणे, बळकटी *f*-बळ *n*- जोर *m* देणे-आणणे,
 पुष्टि *f*-पुष्टिकरण *n*-करणे, समर्थन *n*.करणे. २ to
 make more certain बळकटी *f*-बळ *n*. देणे-करणे, खरा
 करणे, सबळ करणे, पुष्टिकरण *n*.करणे *g. of o.* Corrob'o-
 rant, Corrob'ora'tive *a.* धातुपुष्ट, पौष्टिक, पुष्टिकर-
 कारक, बलवर्धक. २ बळकटी देणारा-आणणारा. *C. n.*
 बलवर्धक-पौष्टिक औषध *n*. Corroborā'tion *n*. पुष्टि-
 करण *n*, बळकटी *f*- देणे *n*, सबलीकरण *n*, दृढीकरण *n*,
 बळकटी *f*, बळ *n*, मजबुती *f*, प्रत्यंतर *n*, आधार *m*.
 २ पुष्टि-बळकटी देणारी वस्तु *f*. Corrob'ora'tor *n*.
 Corrob'ora'tory *a*.

N. B. See the word Confirm.

Corrode (kor-ōd') [L. *con* & *rodere*, *rosum*, to gnaw.] *v. t.* हलुहलु चावणें, कुरतडणें, खातां खातां खाणें, खाणें, खणणें (loosely), खांडणें (loosely), झि-झिविणें, झरविणें. २ तंब आणणें, तंबवणें, जंग-गंज चढवणें. C. *v. i.* खाणें. Corrod'ent *a* (R.) नाशक, क्षयकर. C. *n.* खाऊन टाकणारा पदार्थ *m.* Corro'dibili-ty (R.), Corros'ibility *n.* Corro'sibleness *n.* Corrod'ible, corros'ible *a.* झरण्याजोगा. Corro'sion *n.* खाणें *n.*, खणणें *n.*, खणती *f.* Corro'sive *a.* खादक, खाणारा. २ दुःख देणारें, तीव्र, मर्मच्छेदक. C. *n.* नाशक वस्तु *f.* झिजवून-झरवून टाकणारी वस्तु *f.* Corro'sively *adv.* Corro'siveness *n.* खादकत्व *n.*, अरुक्करता *f.*

Corrody, Corody (kor'o-di) *n.* धर्मगृहांतून राजास मिळणारा तनखा *m.* हा नोकरांचा शिधा ह्मणून मिळत असतो.

Corrugate (kor'ru-gāt) [L. *con* & *rugare*, *rugatus*, to wrinkle.] *v. t.* सुरकुती *f.* पन्हळ *m.* पाडणें. C. *a.* सुरकुती-पन्हळ पडलेला. Cor'rugant *a.* पन्हळ पाडण्या-जोगा. Cor'rugat'ed *a.* पन्हळ पाडलेला, खांचा पाडलेला; as, [C. SHEETS वांकवून खांच-पन्हळ पाडलेले पत्रे. २ *mech. eng.* पन्हळी पत्रे *m. pl.*] Corrugated (paper) चुरून लवचिक केलेला जाड (कागद) हा वाटल्या वगैरेनां गुंडाळलेला असतो. Cor'rugat'ion *n.* सुरकुती *f.*, पन्हळ *f.* २ *mech. eng.* खांच *f.* पन्हळ *m.* पाडणें *n.* Cor'rugat'or *n. anat.* ज्या दोन स्नायूंनीं कपाळाला-ललाटाला-सुरकुती पडते त्यांपैकीं प्रत्येक. भ्रूसं-लिनी *f.* To corrugate the forehead कपाळ चढवणें, कपाळाला सुरकुत्या-आख्या पाडणें.

Corrupt (kor-upt') [L. *con.* & *rumpere*, *ruptum* to break.] *v. t.* to make putrid कुजवणें, सडवणें, बिघडवणें or विनसणें, नासवणें, खराब करणें. २ *fig. to deprave, to vitiate, to spoil* विघडवणें, नासवणें, भ्रष्ट करणें, आचार-गुणभ्रष्ट करणें, कर्तव्यभ्रष्ट करणें. ३ अशुद्ध करणें, दूषित करणें; as, "To C. language." ४ लांच देणें, लांच देऊन वश करणें. ५ खराब करणें, निरूपयोगी करणें, बिघडविणें. C. *v. i.* कुजणें, सडणें, नासणें. २ खराब होणें, आचार-नीति भ्रष्ट-होणें, वाचकुटणें (fruit, article of food) C. *a.* कुजका, नासका, कुजलेला, नासलेला. २ भ्रष्ट, दुष्ट (S.), दूषित, आचारभ्रष्ट, लांचखाऊ. ३ अशुद्ध, दोषाचा; as, "The text of the manuscript is C." Corrup'ter *n.* Corrup'tibility, Corrup'tibleness *n.* दूष्यता *f.* Corrup'tible *a.* कुजण्या-नासण्या जोगा-लायक. २ भ्रष्ट होण्याजोगें. C. *n.* जें सडून मरून जातें तें, मनुष्यशरीर *n.* देह *m.* Corrup'tibly *adv.* Corrup'tion *n.* putrefaction, deterioration बिघडविणें *n.*, खराब करणें *n.*, बिघडणें *n.*, खराब होणें *n.*, बिघाड *m.*, खराबी *f.* २ putrid matter पू *m.*, कूज *f.* ३ depravity, impurity नीति-आचार-धर्म भ्रष्टता-भ्रंश *m.*

४ bribery लांच *m.* ५ departure from what is fine, simple or correct अशुद्धता *f.* अपभ्रंश *m.* Corruptionist *n.* कोणत्याही भ्रष्टतेचें मंडन करणारा. २ भ्रष्ट करणारा, लांच लुचपत देणारा, &c. Corruptive *a.* धर्म-गुण-आचार भ्रष्ट करणारें, दूपक, भ्रंशक. Corruptly *adv.* भ्रष्टतेनें. Corruptness *n.* भ्रष्टता *f.*

Corsage (kor'sāj) [Fr. See Corset.] *n.* a bodice, the body of a lady's dress चोळी *f.* कंचुकी *f.*

Corsair (kawa'sār) [Fr. corsaire, Prov. corsari. L. corsarius, from cursus, a running course.] *n.* a pirate चांचा *m.* समुद्रांत लुटणारा. २ a pirate vessel चांच्यांचें गलबत *n.*

Corse (kawrs) [O. Fr. cors, Fr. corps. See Corpse.] कवितेंत Corpse च्या ऐवजीं हा शब्द योजतात.

Corselet (kawas'-let) [Dim. of O. Fr. cors. Fr. corps, body.] *n.* उरस्त्राण *n.*, उरश्छद *n.* २ zool. the thorax of an insect प्राण्याचें वक्षःस्थळ *n.* छाती *f.*

Corsepresent (kawas'prez'ent) *n.* अंत्येष्टींतलें भूमिदान *n.*, स्त्रीस्त्याचें प्रेत पुरतानां देवळाला दिलेलें दान *n.*

Corset (kawr'set) [See Corselet.] *n.* चोळी *f.*, काचोळी *f.* २ उरस्त्राण *n.* Corset *v. t.* चोळी घालणें.

Cortege (kawa'tāzh') [Fr. cortège. It. corteggio, train, from corte, court—L. cors, cohorts, an enclosure.] *n.* a train of attendants परिवारगण *m.*, लवाजमा *m.* २ a procession स्वारी *f.* ३ a funeral procession प्रेत-बरोबर जाणारी मंडळी *f.*, स्मशानयात्रा *f.*

Corts (kawa'tēs) [Sp. Port. pl. of corte, a court.] *n.* pl. the two chambers or houses constituting the legislative assembly of Spain and Portugal स्पेन व पोर्तुगाल देशची कायदेकानु करणारी ('पार्लमेन्ट') प्रतिनिधिसभा *f.*

Cortex (kawa'teks) [L. cortex, cortices, bark.] *n.* the bark or skin of a plant झाडाची बाहेरील साल *f.*, वृक्ष-वल्कल *n.*, बाह्यत्वचा *f.*, पिधानकत्वचा *f.* २ a covering बाहेरील झांकण *n.* ३ (spec.) cinchona bark ज्या सालीपासून किनाइन होतें ती साल *f.* ४ anat. the outer gray matter of the brain, or any organ, or the cortical substance of the kidney मेंदूची-मूत्रपिंडाची-कोणत्याही इंद्रियाची बाहेरील त्वचा *f.*, बहिरंग *n.* Cor'tical *a.* बाहेरील सालीचा, वल्कलासंबंधीं, पिधानक त्वचेसंबंधीं, बाह्यत्वचेसंबंधीं. Cor'ticate,-ed *a.* बाह्यत्वचा असलेला. Cor'ticif'erous *a.* बाह्यत्वगुत्पादक, बाहेरील साल उत्पन्न करणारा. Cor'ticif'orm *a.* बाहेरील सालीसारखा, वल्कलसदृश. Cor'ticose' *a.* बाहेरील सालीचा, वल्कलमय. २ बाह्यत्वचासदृश.

Corundum (kawa'un'dum) [Hind. kurand, corundum stone.] *n.* कुरुंदाचा दगड *m.*, कुरुंद *m.*, एक प्रकारचा मौल्यवान् दगड *m.* Corun'dums *pl.*

N. B.—See the word Sapphire.

- Coruscate (kawa'-us-kāt or ko-rus'-kāt) [L. *coruscare*, to flash, to vibrate.] *n. i.* to glitter in flashes, to flash चमकणें, झळकणें, झगझगणें. Corus'cant *a.* चमकणारें. Cor'uscā'tion *n.* (विजेंसारखी) चमक *f*, झळक *f*. २ बुद्धीचें तेज *n.* चमक *f*.
- Corvette (kawa'-vet') [Fr. *corvette*, Port. *corvea*, a slow sailing ship of burden, from L. *corbis*, a basket.] *n. naut.* एक प्रकारचें लढाऊ जहाज *n*, कार्वेट *n*.
- Corvine (kawa'-vīn) [L. *corvus*, *corvinus*, a crow.] *a.* कावळ्यासारखा-संबंधीं.
- Corvus (kawa'-vus) *n. astron.* E.) the cr. ss ध्वांक्ष, ही राशी दक्षिणगोलाधांत आहे.
- Corybant (kawa'i-banz) [Gr. *korubas*.] *n.* फ्रिजी लोकांतील सिद्धिरीदेवतेचा पुजारी *m*. Cor'yban'tic *a.* frenzied, धांगडधिंग्याचा; as, C. dance.
- Corymb (kawr'im,-imb) [L. *corymbus*.-Gr. *korumbos*, a cluster.] *n. bot.* पुष्पस्तंभविशेष, गुच्छासारखा स्तंभविशेष, गुच्छस्तम्भ, खालच्या फुलांचे देंठ लांब व वरच्याचे आंखूड असल्यामुळें सर्व फुलें बहुतकरून एकाच पातळींत असतात असा गुच्छ. Cor'ymbiate, Cor'ymbiated *a.*
- Corypheus (kawr'-i-fē'-us) [L. *corypheus*, from Gr. *koruphe*, head.] *n.* the conductor, chief or leader of the dramatic chorus सूत्रधार *m*, पुढारी *m*, मुख्य *m*, नायक *m.pl.* Cor'yphe'uses or Cory'phei.
- Coryza (kōrī'za) [Gr. *koruya*, catarrh.] *n. med.* nasal catarrh सरदीपासून होणारें पडसें *n*, श्लेष्म *m*.
- Cos (kōs) *m.* See Coss.
- Cosecant (ko-sē'-kant) [For *co*, *secans*. abbrev. of L. *complemente secans*.] *n. trig.* कोछेदनरेषा *f*, कोटिछेदनरेषा *f*, व्युत्क्रमज्या *f*.
- Cosen (kuz'n) See Cozen.
- Cosenage (kuz'nāj) See Cozenage.
- Cosentient (kōsen'shent) [L. *co* & *Sentients*.] *a.* एकदम-एकेकाळीं जाणणारें.
- Cosey-zy (kō'-zi) *a.* (of persons) comfortable from being warm & sheltered, snug सुखी, सुखकारक, सुखरूप. २ (of a place) sheltered and thus warm सुखाचा, उबदार, निवान्याचा. ३ बोलका, बडबड्या, मनमिळाऊ, मंडळींतला. C. *n.* (चहादाणींतील चहा थंड हाऊं नये ह्मणून त्यावर घालण्याची) लेपडीची टोपी *f*. Co'sily *adv.*
- Cosignificative (kō'signif'ikā-tive) [L. *co* & *Significative*.] *a.* समानार्थक.
- Cosignitary (kō-sig'nitari) [L. *co* & *Signitary*.] *n.* एखाद्या दस्तऐवजावर सही करणाऱ्यांपैकीं प्रत्येक. *pl.* Cosig'nitaries.
- Cosine (kō'sīn) *n. math.* कोटिज्या *f*, कोभुजज्या *f*.
- Cosmetic (koz-met'-ik) [Gr. *kosmos*, order, ornament.] *a.* शरीराची कांति वाढविणारा, कांतिवर्धक, केंसांची व अंगवर्णाची शोभा वाढविणारा. C. *n.* कांतिवर्धक.

(used as a noun), अंगराग *m.* Cosmet'ical *a.* Cosmet'ically *adv.* Cosmet'icise *v. t.* (चें) उटणें वन-विणें, (चा) अंगराग करणें. Cosme'ticism *m.* कान्ति-वर्धकता *f.* अंगरागाचा गुणधर्म *m.*

Cosmi'cal, See Cosmos.

Cosmogony (kos'-mog'-o-ni) [Gr. *kosmos*, world & root of *gignesthai*, to be born.] *n. pl.* Cosmog'o-nies. जगदुत्पत्ति *f.* विश्वोत्पत्ति *f.* २ जगदुत्पत्तिविचार also Cosmog'eny. Cos'mogon'etic, Cosmo'gonal, Cos'mogonic,-al *a.* जगदुत्पत्तिसंबंधीं. Cosmog'onist *n.* जगदुत्पत्तीचा विचार करणारा, जगदुत्पत्तिशास्त्रज्ञ.

Cosmography (kos-mog'ra-fi) [Gr. *kosmos*, world & *graphein*, to write. For *graphein* cf. गृभ्.] *n.* the science which describes and maps the general feature of the universe (both the heavens and the earth), without encroaching upon the special provinces of astronomy or geography विश्ववर्णन *n.* जगद्वर्णन. Cos. mog'rapher *n.* विश्ववर्णनज्ञ *n.* Cos'mographic,-al *a.* विश्ववर्णनासंबंधीं. Cos'mographically *adv.*

Cosmolabe (koz'-mō-lāb) [Gr. *cosmos*, the world & *lambainin*, *lombanien*, to take.] *n.* an ancient instrument resembling astrolabe नक्षत्रांची स्थिति दाखविणारें यंत्र *n.* नक्षत्रस्थितिदर्शक यंत्र *n.* also called Pantacosm.

Cosmolatry (koz-mol'at-ri) [Gr. *cosmos*, the world & *latrein*, to worship.] *n.* विश्वपूजा *f.* (on the analogy of मूर्तिपूजा *f.*)

Cosmoline (koz'mōlin) [From prob. *cosmetic* + L. *oleum*, oil.] *n. chem.* खनिज तेल शुद्ध केल्यानंतर अवशिष्ट राहिलेला पदार्थ *m.* खनिज तेलाचा-गाल-सांका.

Cosmology (koz'-mol'-o-ji) [Gr. *kosmos*, the world & *logos*, discourse.] *n.* विश्व-व्यवस्था-रचनाशास्त्र *n.* विश्व-घटनाशास्त्र *n.* Cos'molog'ical *a. log.* विश्वरचना-शास्त्रासंबंधीं. Cos'mol'ogist *n.* विश्वरचनाशास्त्रज्ञ, विश्वघटनाशास्त्रपटु.

N. B.—Cosmogony विश्वोत्पत्तिशास्त्र; विश्वाची यांत उत्पत्ति कशी झाली असावी याचा विचार केलेला असतो. Geology भू-स्तरशास्त्र, यांत केवळ पृथ्वीच्या रचनेचा विचार केलेला असतो. Cosmography विश्ववर्णनशास्त्र, यांत (जग उत्पन्न झालें ही गोष्ट गृहित धरून) तें कसें आहे हें वर्णिलेलें असतें. Cosmology विश्व-रचनाशास्त्र, यांत विश्वाची रचना कशी आहे, त्याच्या वेगळाल्या अवयवांचा परस्परसंबंध कसा आहे व ते कोणत्या नियमांनीं बद्ध आहेत, हा विचार केलेला असतो.

Cosmopolitan, Cosmopolite (koz'-mō-pol'-i-tan, koz'-mo-p'o-lit) [Gr. *kosmos*, & *polites*, a citizen, *polis*, a city.] *n.* वसुधैवकुटुंबी *m.* जगन्मित्र *m.* सर्वमित्र *m.* समदर्शी. *C. a.* सार्वत्रिक, जगाच्या सर्व भागांत सांपडणारा, उदार (S), वसुधैवकुटुम्बवृत्तीचा, सर्वजातींचा-सर्व वर्गांतील लोकांचा समावेश करणारा. Cos'mopol'i-tanism, Cos'mopol'itism, Cos'mopolicy *n.* वसुधैव-कुटुंबवृत्ति *f.* Cos'mopolitical *a.*

Cosmos (koz'mos) [Gr. kosmos, the world.] *n.* the universe of created things व्यवस्थित विश्व *n.*, जग *n.*, दुनिया *f.* २ the theory of the universe as a system displaying order and harmony विश्वव्यवस्थोपपत्ति *f.*, विश्वघटनोपपत्ति *f.*, व्यवस्थित रचना *f.* Cos'mic, -al *a.* जगत्संबंधीं, सृष्टिब्रह्मांडासंबंधीं-विषयक. २ व्यवस्थित, यथाक्रम. ३ *astron.* ग्रहमालेसंबंधीं. ४ *astron.* सूर्याबरोबर उगवणारा किंवा मावळणारा. Cos'mically *adv.* Cos'mism *n.* जगद्विचार *m.*, विश्व स्वयंभू आहे असें मत *n.* Cos'mist *n.* संसारवादी *m.*, दृष्टार्थवादी *m.*, निसर्गवादी *m.* Cos'mocrat *n.* जगन्निर्घंता *m.* Cos'mocratic *a.* Cosmom'etry *n.* जग मोजण्याची कला *f.*, जगन्मापन-यंत्र *n.*-कला *f.* Cos'mosphere *n.* (ताऱ्यांनां अनुलक्षून) पृथ्वीची स्थिति दाखविण्याचें यंत्र *n.*, पृथ्वीस्थितिदर्शक यंत्र *n.* Cos'motheism *n.* विश्वंभरवाद *m.*, जगदीश्वर-मत *n.*, परमेश्वर सर्वव्यापी आहे असें मत *n.*, विश्वच देव आहे असें मत *n.* Cos'mothetic, -al *a.* वरील मताचा, सर्वव्यापी मताचा, विश्वदेवतावादासंबंधीं.
N. B. See Pantheism for Cosmism.

Cosovereign (kōsov'erin) [L. co + Sovereign.] *n.* सहनृप *m.*, जोडीदार *m.*, जोडराजा *m.*

Coss (kos) [Hind. kos., Sk. kroska, a call.] *n.* क्रोश- (S.), कोस *m.*, हा सरासरीनें २ मैलांचा असतो.

Cossacks (kos'-saks) [Russ. kozak, kazak.] *n. pl.* एक जातीचे रशियन लष्करी घोडेस्वार, काळ्या समुद्राचे उत्तरेस राहणारे तुर्क जातीचे लढाऊ लोक, हे हल्लीं रशियाच्या अमलाखालीं आहेत. 'कोसाकस्वार'.

Cosset (kos'-set) [A. S. cotsæta, cottager.] *n.* a lamb reared without the aid of a dam आपल्या आईशिवाय पाळलेलें कोंकरुं *n.* २ a pet आवडता प्राणी (जनावर). C. v. t. to fondle लाड करणें, आंजारणें, गोंजारणें.

Cost (kost) [O. Fr. costetet, conter'—L. constare, to stand together, to cost.] *v. t.* (बद्दल-साठीं-चें) मोल-किंमत पडणें, खर्च-रूपये-पैसा पडणें, (ला किंमत) लागणें. २ (करितां) सोसावयास-करावयास लागणें, त्रास पडणें. Cost *pa. t. & pa. p. C. n.* मोल *n.*, किंमत *f.*, दाम *m.* २ खर्च *m.*, व्यय *m.*, वेंच *m.* ३ *pl. law* खर्च *m.* ४ कोणत्याही प्रकारचें नुकसान *n.*-तोटा *m.*, श्रम *m.*, तसदी *f.*, आयास *m.* Cost-free *a.* फुकट, मोफत, फुकटचा, फुकटशाई. Cost'liness *n.* महागाई *f.*, महार्घता *f.*, बहु-महा-मूल्यता *f.* Cost'ly *a.* मोठ्या मोलाचा, किंमतीचा, महाग, बहुमोल, बहु-महामूल्य. Cost-price *n.* खरेदीची किंमत *f.* Prime-cost *n.* अवल किंमत *f.*, मूळ किंमत *f.*, ऐन-अस्सल किंमत *f.* To cost dear फार महाग पडणें. To live at one's own cost पदरचें खर्चणें-खाणें, पदरमोड करणें.

Costa (kos'ta) [L. rib.] *n. anat.* a rib of an animal or human being प्राण्याची अथवा मनुष्याची बरगडी. २ *bot.* a vein of a leaf esp. the mid-rib मध्यरेषा, रेषा,

Costated *a.* बरगडीसारख, बरगड्या असलेला.

Costard (kos'tèrd) [O. Fr. *coste*, rib, side, Fr. *cote*, and meaning originally ribbed apple, from the ribs or angles on its sides.] *n.* वाटोळें गरगरीत फळ.

२ (*obs.*) डोकें *n.* Cos'tard-mong'er, Coster, Costermonger *ns.* भाजीफळें वगैरे विकणारा, फळें विकणारा फेरीवाला.

Costellate (kos-tel'lāt) [L. *costa*, rib] *a.* *finely ribbed* चांगल्या-लहान लहान फांसळ्या-बरगड्या असलेला

Coster (kos'ter) [Abbrev. of Coster-monger.] *n.* फेरीवाला See Costard.

Costive (kos'tiv) [O. Fr. *costere*, जत *constiper*, from L. *constipare*, to press closely together, to cram.] *a.* *constipated* जडकोव्याचा, अवरुद्धमल, मलावष्टब्ध, बद्धकोष्ठ. *Cos'tively adv.* *Cos'tiveness n.* कोष्ठबद्धता *f.* कबज, सांखळा, मलावरोध, मलावष्टंभ, मलस्तब्ध. To become costive सांखळणें, (चा) अवरोध होणें.

Costotome (kos'tō-tōm) [L. *costa*, Gr. *temenein*, to cut.] *n.* प्रेताच्या बरगड्या कापण्याचें प्रेतशस्त्रक्रियेंतील हत्यार *n.* पार्श्वस्थिकर्तनी *f.*

Costume (kos'tūm or kos-tūm') [Fr. *costume*. It. *costume*, custom, dress, - *consuetud'inem*, custom.] *n.* पेहेराव *m.* वेष *m.* पोशाख *m.* C. v. t. पोषाख करणें, *Cos'tumed a.* *Costum'er, Costum'ier n.* पोशाख विकणारा-तयार करणारा.

Co-sufferer (ko-suf'ferer) [L. *co* & *Sufferer*.] *n.* दुःखाचा वांटेकरी *m.* समदुःखी *m.*

Co-surety (ko-shūr'ti) [L. *co* & *Surety*.] *n.* जोड जामीन *m.*

Cosy See Cozy, or Cosey.

Cot (kot) [A. S. *cot*, *cote*, a cottage.] *n.* खोपट *n.* खोपटी *f.* कुटी *f.* उटज *n.* [COT OR COTE *n.* लहान घर *n.* झोंपडी *f.*] २ एक लहान बेडौल होडी *f.* ३ झांकण *n.* ४ कोंडी *f.* कोंडण *n.* मेंढवाडा *m.* खुराडें *n.* Cot-folk *n.* झोंपड्यांत-राहणारे. Cot-house *n.* मजुरीच्या मोबदला हणून मालकाच्या जागेंत त्याच्या परवानगीने बांधलेलें घर *n.* Cot-land *n.* झोंपडीची जागा *f.* Cot-quean *n.* बायक्या, रांडका, बायल्या, रांड्याराघोबा-(जी), चुल-भानवशा, बटक्या. Cotted *a.* Cot-town *n.* भाडोत्री घरांची पेठ *f.*

Cot (kot) [A. S. *cot*, a cottage, a bed-chamber.] *n.* खाट *f.* खाटलें *n.* बाज *f.* पलंगडी *f.*

Cotangent (kō-tan'jent) [L. *co* + *Tangent*.] *n.* कोस्पर्शरेषा *f.* कोस्पर्शज्या *f.* कोटिस्पर्शरेखा *f.*

Cotemporaneous, Cotemporary (kō-tem-pōrānēus, -rary) Same as Contemporaneous, Contemporary.

a. एकाच समयाचा-काळाचा, समानकालीन.

- Co-tenant (kō-ten'-ant) [L. *co* & *Tenant*.] *n.* जोडीचा भाडेकरी *m.*
- Coterie (kō'tèr-ē') [O. F. *coterie*, servile tenure, from *cotier*, *cotter*.] *n.* a clique कट *m*, कूट *n*, मंडळी *f*, मित्रमंडळी *f*. २ चाकोळें *n*, चाखोळें *n*.
- Cothurn (kō-thurn) [L. *cothurnus*.] See *Buskin* 2nd. & 3rd.
- Coticular (kō-tik'uler) [L. *coticula*, a small touchstone, *dim.* of *cos*, *costis*, whetstone.] शाणिय, साहणेसंबंधीं, साहणेस योग्य.
- Cotillion, Cotillon (kō-til'ion,-lon) [Fr. *cotillon*, from O. Fr. *cote*, a coat.—L. L. *cotta*, a tunic.] *n.* आठ मनुष्यांनीं नाचण्याचें एक प्रकारचें नृत्य *n*. २ नाचते वेळीं ह्याणावयाचें गाणें *n*. ३ एक जातीचा किनारीचा लोकरी कपडा *m*, 'काटिलिअन' *m*.
- Co-trustee (kō'-trustē) [L. *co* & *Trustee*.] *n.* जोडीवाला जिम्मेदार *m*.
- Cottage (kot'-tij) [From *cot*, a cottage.] *n.* झोंपडी *f*, खोपटी *f*, खोप *f*, खोपडी *f*, आवसा *m*, कुडी *f*. Cot'taged *a*. Cot'tager *n*. झोंपडींत राहणारा, झोंपड्या, खोपड्या, कुटीस्थ. Cottage allotments झोंपड्यांत राहणाऱ्या मनुष्यास बागवगीच्या करितां दिलेली जमीन *f*.
- Cotter (kot'ter) *mech. eng.* चावी *f*. Cotter-hole *n*. काटरचा-चावीचा गाळा *m*.
- Cotton (kot'ta) [Fr. *coton*.—Sp. *algodon*, the cotton plant and its wool, *coton*, printed cloth, from Ar. *qutun*, *al-qutun*, cotton-wool.] *n.* कापूस *m*, रू *m*. कपाशी *f*, कार्पास *m*. २ कापशी (झाड) *n*. ३ सुताचें कापड *n*. C. a. सुती, सुताचा. C. v. t. कापसानें भरणें. C. v. i. (to a person) आवडणें, (च्या विषयीं मनांत) प्रीति उत्पन्न होणें, (ला) अनुसरणें. Cottonade *n*. एक प्रकारचें कापसाचें जाडेंभरडें हलकें कापड *n*. Cotton-carder *n*. कापूस पिंजणारा. Cotton-cleaner, Cotton-comber *n*. विंचरणारा *m*. Cotton-cloth *n*. सुताचें कापड *n*. Cotton-gin *n*. कापसांतून सरकी काढण्याचें यंत्र *n*. Cotton-mill *n*. कापसाची गिरणी *f*. Cotton-plant *n*. कापशीण *f*. Cotton-press *n*. कापसाचे गट्टे दाबून बांधावयाचें यंत्र *n*. Cotton-seed *n*. सरकी *f*. Cotton-seed-oil सरकीचें तेल *n*. Cotton-spinner *n*. सूत भागा-दोरा-काढणारा. Cotton-thistle *n*. कापसासारख्या मऊ परांनीं आच्छादिलेले कांटेरी झाड *n*. Cotton-weed *n*. ज्या झाडाचे बुंध्यावर किंवा पानावर कापसासारखी लव असते तें झाड *n*. Cotton-wool *n*. कच्चा कापूस *m*, पिंजलेला कापूस *m*. Cot'tony *a*. कापसाप्रमाणें मऊ. Cotton waste कापसांतील कचरा-गाळ *m*- गदळ *n*.
- Cotyledon (kot'i-lē'don) [Gr. *kotyledon*, a cup-shaped hollow, from *kotyle*, a cup.] *n.* bot. दल, डाळिंबी *f*. Cot'yled'onary, Cot'yledonous *a*.

Couch (kouch) [Fr. *coucher*, to lay down, to lie down, from *col* & *locare*, to place.] *v. t.* बिछान्यावर बसविणें-पसरणें-निजवणें-ठेवणें-टाकणें. २ रांगेनें-थरानें रचून ठेवणें. ३ (in papermaking) धातूच्या जाळी-वरून घोंगडीवर आणून टाकणें. ४ दडविणें, लपविणें, गर्भित करणें. ५ (with *in*) भाषेनें दर्शविणें, ग्रथित करणें. ६ (a spear) लागावर भाला रोंखणें. ७ (विशेष प्रकारच्या सुईनें) डोळ्यांतील मोतिबिंब दाबणें. *C. v. i.* निजणें, लवडणें. २ लपणें. ३ (*obs.*) लवणें, वांकणें, दबणें, दबून बसणें-असणें, दबा-धरणें-मारणें or धरून-मारून बसणें-असणें. *C. n.* पलंग *m.*, खाट *f.* २ शयन *n.*, शय्या *f.*, मंचक *m.* ३ विश्रान्तिस्थान *n.* ४ मोड येण्याकरितां जमिनीवर पसरलेल्या 'बालीं' धान्याचा थर *m.* Couch'ant *a.* दबा धरून बसलेला, मान वर करून बसलेला. Couch-fellow, Couch-mate *n.* एकाच अंथरुणावर निजणारा सोबती, सहशायी. Couch'ing *n.* सुईनें डोळ्यांतील मोतिबिंब खालीं दाबणें *n.* To couch a spear or lance लागावर धरणें, रोंखणें (भाला.)

Cough (kof) [of old Low German origin.] *n. med.* खोकला *m.*, कास *m.*, कफ *m.* *C. v. i.* खोकणें, ढासणें. *C. v. t.* खोकून बाहेर काढणें (up); as, To C. up phlegm. Cough-drop, C.-lozenge *n.* कफनाशक गोड गुटिका. Cough'er *n.* खोकणारा. Cough'ing *n.* खोकणें *n.*, खोकला *m.* Cough down (एखाद्या वक्त्यास श्रोतृसमाजानें) खोकून खोकून खालीं बसविणें.

Coulter (köl'-tër) See Colter.

Council (koun-'sil) [Fr. *concile*,—L. *concilium*, *con* & *calare*, to call. This word is often confounded with *counsel* with which it has no connection.] *n.* मसलत करणारांची मंडळी *f.* संस्था *f.*, मंत्रिमंडल(ळ) *n.*, सभा *f.*, मंत्रिसमाज *m.* २ मसलत *f.*, खलबत *n.*, मंत्रण *n.* COUNCIL-BOARD *n.* मसलतीस बसलेली मंत्रिसभा *f.* २ ज्यासभोंवतीं मंत्रिमंडळ बसतें तें मेज *n.* Council-chamber *n.* मंत्रणशाला(ळा) *f.*, मंत्रणगृह *n.* Coun'cillor (also councilor) *n.* सभासद *m.*, कौन्सिलदार *m.* Coun'cil man *n.* म्युनिसिपालिटीचा सभासद *m.* Council of war संग्रामसंसद, रणसंसद, लष्करी किंवा आरमाराच्या अधिकाऱ्यांची सेनाधिपतीबरोबर विचार करण्याकरितां बोलावलेली सभा *f.* General Council आणीबाणीच्या वेळीं लढाई चालवावी किंवा चालवूं नये असा विचार करणारी सभा *f.*, समरमंत्रीसभा *f.* In Council सभागृहांत. Privy Council गूढसभा *f.*, राजमंत्र्यांची एकांत सभा *f.*, खुद्दिसबतीचें मंत्रिमंडल (ळ) *n.* Executive Council विधायक-कार्यकारी सभा *f.* विधायक-मंत्रिसभा *f.* Legislative Council विधिकारी-नियम-करणारी सभा *f.*, कायदेकानू करणारी सभा *f.*

N. B.—Councillor कौन्सिलचा सभासद, Counsellor सलामसलत देणारा.

Counsel (koun-'sel) [O. Fr. *conseil*, from L. *consilium*, *consulere*, to consult.] *n.* mutual advising, consultation मसलत *f.*, सला *m.*, सलामसलत *f.* मंत्रण

(R.), अभिप्राय *m*, मत *n*. २ *prudence* पोक्तविचार *m*.
 ३ *advice, instruction* उपदेश *m*, सल्ला *m*, अभिप्राय *m*,
 मत *n*. ४ *deliberate purpose, or plan* उपाय *m*, युक्ति *f*,
 योजना *f*, तजवीज *f*, मसलत *f*, बेत *m*, तोड *f*; as,
 "The C. of the Lord standeth for ever." The
 C.s of the wicked are deceit." ५ *a secret opinion*
or purpose कारस्थान *n*, गुप्त विचार *m*, काट (R.) *m*,
 कूट *n*. ६ *one who gives advice esp. in legal matters*
 कायद्याची सल्ला देणारा &c., वकील *m*, अडव्होकेट,
 बारिस्टर, सल्लामसलत देणारा (अनेकवचनींही counsel
 असाच शब्द योजतात). C. v. t. सल्लामसलत-अभि-
 प्राय देणें, सुबुद्धि-सुविचार-अकल सांगणें. Coun'selling
pr. p. Coun'selled *pa. p.* Counsel-keeper *n.* (Shakes.)
 बेत गुप्त ठेवणारा *m*. C. keeping *a.* (Shakes.) बेत-मसलत
 गुप्त ठेवणारा. Coun'sellable *a.* (obs.) दुसऱ्याची मस-
 लत घेणारा-ऐकणारा-घेण्यासारखा. Coun'selled *a.* उप-
 दिष्ट, मंत्रित, ज्यास सल्ला दिला आहे तो. Coun'selling
n. मंत्र-सल्ला-मसलत देणें-सांगणें *n.* Coun'sellor *n.* सल्ला-
 मसलत देणारा, मसलतगार. २ (of a ruler or king)
 मंत्री *m*, अमात्य *m*, सचिव *m*. ३ (उपदेश करण्याची
 किंवा सल्ला देण्याची पात्रता असलेला) वकील *m*, 'बालि-
 ष्टर' *m*. Coun'sellorship *n.* सल्ला-मसलत देणें *n*, सल्ला-
 गारी *f*. २ सल्ला-मसलत देणाऱ्याचा हुद्दा *m*-पदवी *f*,
 साचिव्य *n*, मंत्रिपद *n*. Counsel of perfection *a*
declaration of Jesus Christ not absolutely im-
perative but commended as the means of greater
perfection (तारणाला) आवश्यक नव्हे परंतु केली
 तर अधिक श्रेयस्कर अशी गोष्ट. To keep counsel बेत
 गुप्त ठेवणें. To keep one's own counsel स्वतःचे
 बेत गुप्त ठेवणें. Queen's council (Q. C.) राणीचा
 सनदी वकील. ह्याला पगार नसतो. परंतु प्रत्येक कोर्टांत
 ह्याला अग्रमान मिळतो.

N. B.—The words Counsellable, Counsellor,
 Counsellorship, &c. are spelt with a single *l* by
 Webster which is perhaps the American way
 of spelling.

Count (kount) [O. Fr. *compter* and later *conter*.—L.
computare, to reckon.] *v. t.* to reckon, to compute
 गणणें, मं. (मे)जणें, गणना *f* गणती *f* मोजणी *f*
 मोजदाद *f* गणन *n*. करणें. २ to ascribe or impute
 (चा) गुण किंवा धर्म समजणें, (चें) आहे असें समजणें;
 as, "Abraham believed God and it was C.ed
 unto him for righteousness." ३ to esteem, to
 think, judge or consider मानणें, लेखणें, गणणें,
 समजणें. C. v. i. to possess value or carry weight,
 to increase the strength or influence of some party
 or interest मोजण्यांत-गणण्यांत येणें, भरीस-उपयोगी
 पडणें, (ची) किंमत असणें; as, "Every vote C.s."
 "Accidents C. for nothing." २ (with on or upon)
 to rely, to depend हवाला ठेऊन राहणें, (वर) भरंवसा
 मं, सदार *f* भिस्त *f* ठेवणें, अवलंबून राहणें. ३ (obs.)

दरकार राखणें, गणना-परवा-करणें. C. n. गणना f. गणती f. करणें n, गणना f, गणती f, मोजलेली संख्या f. २ law तोहमतींतील सदर n. ३ कोडतांत वादीची तकरार जाहीर करणें n, दावा m-फिर्यादीची प्रत्येक बाब f, रकम f, अभियोग (S.) m. Count'able a. मोजण्याजोगा, गण्य, गणनीय, &c. Count'ed a. गणलेला, मोजलेला, &c. Count'er n. गणना करणारा. २ दुकानदाराचें पैसे मोजण्याचें टेबल n.-फळी f. ३ खेळाचा डाव मांडतांना वापरलेली धातूची चकती f. ४ इंग्लंडांतील एका बंदी-खान्याचें नांव n. Counting-house,-room n. व्यापाऱ्याची हिशेब करण्याची जागा f, हिशेबघर n, व्यापाऱ्याच्या कारभाऱ्याचें घर n, पेढी f. Count'less a. असंख्य, अगणित. Count-wheel n. तास वाजविणारें दात्यांचें चक्र n, (घड्याळांतील) कालगणक चक्र n, कालवादक चक्र n, (घड्याळांतील) तासाचें चक्र n, तासचक्र n. To count chickens ere (before) they are hatched. See Chicken. To count out (special phrase of the House of Commons) कायद्यानें कमीत कमी हवे तितके (चाळीस) सभासद नसल्यामुळे सभा बरखास्त करणें; as, " He had not proceeded far in his address when the House was counted out." २ एखाद्या मोजण्यांत-जमेस न धरणें, (वर) मदार-भिस्त न ठेवणें.

Count (kount) [Fr. comte,-L. comes, comitis, an associate, a companion, one of the imperial court or train. *itum* Supine of *ire*, to go. cf. Sk. इ, to go.] n. युरोपखंडांत अमिराचा एक किताब m. हा इंग्लंडांतील अर्ल बरोबर आहे. Coun'tess n. fem. (of Earl) अर्लाची किंवा काउंटची बायको f. Count'ship n. काउंटची पदवी f- मानमान्यता f. २ काउंटच्या अमलांतील प्रांत m. Coun'ty n. प्रान्त m, देशविभाग. २ (obs.) काउंट अथवा अर्लच्या ताब्यांतील मुख्य m. ३ (obs.) अर्ल m, काउंट m. County corporate n. काउंटचे हक्क ज्यास आहेत असे शहर n. County-court n. काउंटीच्या हद्दींत इनसाफ करण्याचा ज्याला अधिकार आहे असें कोर्ट n. County-family n. प्रांतांतील सरदाराचें घराणें n. County-palatin n. विशेष हक्क असलेला परगणा m. ह्या परगण्यांतील जहागीरदारांस पूर्वी राजासारखे हक्क असत. County-people n. चांगल्या सरदारी घराण्यांतील-घरंदाज लोक. County-seat n. परगण्यांतील मुख्य शहर n. County-town n. कसबा, ज्या शहरांत परगण्यासंबंधानें सर्व व्यवहार चालतात तें शहर n.

Countenance (koun'-te-nans) [O. Fr. *contenance*, demeanour, from L. *continentia*, continence, from L. *continere*, to hold together, to repress.] n. appearance or expression of the face, look, mien n. नूर m, मुद्रा f, चेहरा m, चर्या f, सुरत f. आकार m, ढब f. २ the face, the features मुख n, चेहरा m, तोंडवळण n, तोंडवळा m, चेहरा m, मोहरा m, रूप n. ३ favour, moral support, encouragement कृपादृष्टि f, दृष्टि f, मान्यतादर्शक किंवा उत्साहदर्शक मुद्रा f, पाठिंबा m, पुष्टि (S.) f, आश्रय m, आधार m, हुरूप f, उत्साह m.

C. *v. t.* उत्तेजन देणें, कैवार घेणें, सहाय करणें, पाठ राखणें, पसंती-आधार-आश्रय पाठिवा-मान्यता देणें. Coun'tenan-
 cer *n.* उत्तेजन देणारा, कैवार घेणारा, मदत करणारा.
 [A WEEPING COUNTENANCE रडकें-रडवें-रडतें तोंड, रडतां
 सुरत, रोती सुरत. TO CHANGE C. तोंडावरील चर्चें वदल
 करणें. CHANGE OF C. मुखवैवण्य *n.* FRESHNESS AND
 LIVELINESS OF C. टवटवा, टकटकी, नवर्त, तजग, लुकलुकी,
 मुखश्री, टवटवातपणा. HIS C. FELL तो रागावला-खिन्न झाला.
 IN C. वेधडक, शरम-भीति न धरितां, धीटपणानें. धिटाईनें
 (OPPOSED TO OUT OF C.) TO KEEP OR TO PUT IN
 C. वर मान धरतां येईसैं करणें, धीटपणा देणें. TO KEEP ONE'S
 C. मनोवृत्तांचे फरक चेहऱ्यावर दिसूं न दणें. २ हंसें न आव-
 रणें. TO LET THE C. FALL तोंड-मुद्रा उतरणें, चेहरा पडणें.
 TO PUT OUT OF C. मान खाली घालावयास लावणें, फजीती
 उडविणें, लाजविणें, खाडीं पहावयास लावणें, गोंधळांत पाडणें.
 OUT OF C. भीतीनें गोंधळून टाकलेला, लज्जा वनम्र. TO
 LEND C. TO उत्तेजन देणें. I COULD NOT KEEP MY C.
 हांसल्यावांचून किंवा चेहऱ्यावर मनोवृत्ति प्रदर्शित केल्यावांचून
 राहवेना. IT WAS AS MUCH AS I COULD DO TO KEEP
 MY C. हसैं आवरतां आवरतां मला पुरेसैं झालें.

Counter (koun'-tèr) [Fr. *contre*, from L. *contra*,
 against.] *adv.* *contrary*, *in opposition* (used chiefly
 with *run* or *go*) विरुद्ध दिशेनें, उलटा, प्रतिकूल. २
contrary to the right course कुमार्गानें, स्रोद्या-आड
 रस्त्यानें; as, "A hound that runs counter." ३
 तोंडासमोर, आंगावर. C. *a.* *contrary*, *opposite* उलटा,
 विरुद्ध; as, "A counter agent, counter principles."
 C. *n.* (of a horse) घोड्याची मान व खांदा यांमधील
 शरीराचा भाग किंवा छाती *f.* २ *naut.* नाळ आणि
 जलमर्यादा यांमधील नावेचा बांकदार भाग *m.* ३
 बुटाची खोंट *f.* ४ (*obs.*) गांठ *f.*, भेट *f.*, मुलाखत *f.* C.
v. i. (दुसरा गुच्चा मारीत असतांना त्याला) उलट गुच्चा-
 ठोंसा-मारणें.

Counter (koun'-tèr) *n.* See Count (*v.*)

Counter (koun'-tèr) [A Latin prefix meaning *con-*
trary, *opposite* &c. as Counteract, Counterbalance.]

Counteract (koun'-tèr-akt') *v. t.* उलट प्रयत्न-व्यापार(S.)
 करणें-चालवणें, प्रतिकार-प्रतिक्रिया-प्रतियोग-प्रत्युपाय क-
 रणें, उलटविणें, मोडणें, खंडणें, पाडणें. Coun'teractor,
 Coun'terac'ting *n.* उलट प्रयत्न करणारा, कार्यहंता,
 प्रतियोगी (S.), प्रतिकारकर्ता, प्रतिकारकारी, प्रतिकारक.
 Coun'terac'tion *n.* उलट प्रयत्न करणें *n.* चालवणें *n.*
 उलट प्रयत्न *m.* व्यापार *m.*, प्रतिकार *m.*, प्रतिक्रिया *f.*, कार्य-
 हनन *n.* Coun'terac'tive *a.* उलट प्रयत्नाचा,
 प्रतिरोधी, रोधणारा, अटकावणारा, अडथळा करणारा.
 C. *n.* See Counteractor. Coun'terac'tively *adv.*
 Counter-agent *n.* प्रतिकारक वस्तु *f.* Counter-ap-
 proach *n.* वेढा घालणारा, शत्रु जवळ येऊं नये म्हणून
 वेढा घातलेल्या जागेभोंवतालची केलेली तटबंदी *f.*
 Counter-attraction *n.* विरुद्धाकर्षण *n.* Counter-
 balance *v. i.* तोलणें, तोलून धरणें, बराबर-समभार-

समतोल-समान ठेवणें-राखणें. C. n. तुला-ळा f; घडा m, आभंड n. २ समभाराचा विषय m- गोष्ट f. ३ समतोल m. Counter-blast n. विरोधी गोष्ट; as, "The orange leaders replied by a C." Counter-brace n. तंग m. (इंग्रजी पद्धतीप्रमाणें तुमान व बंडी हीं एकालाच जोडून शिवललीं असतात व त्याला हे' तंग असतात.) Counter-buff n. प्रतिरोधक आघात m- धक्का m. C. v. t. धक्का देऊन मागें लोटणें, मागें ढकलून देणें-ढकलणें. Counter-cast n. पंचास तोड f; कुलंगडें n, उलट कट m, विरुद्ध शकल f; खेकड्यास मेकटें n. Counter-caster (used in contempt) n आंकडेमोड्या, हिशेब्या, जमाखर्च करणारा, खरडेघाशा. Counter-change n. (Shakes.) अदलाबदल f. Counterchanged a. अदलाबदल केलेला. Counter-charge n. प्रतिदोपारोप m Counter-charm v. t. उलट मंत्र करणें, प्रतिकारक मंत्र घालणें. C. n. उलट-प्रतिकारक मंत्र m. Counter-check v. t. अडथळा आणून थांबवणें. C. n. (रोधास) प्रतिरोध m. Counter-current n. विरुद्धप्रवाह m. Counter-drain n. (काल-व्यांतून बाहेर झिरपणारें पाणी जाण्यासाठीं केलेला काल-व्याशीं समांतर) प्रतिपाट m, झिरप्याचा पाट m. Counter-draw v. t. तेलकागदावर अगर इतर पारदर्शक पदार्थावर गिरवून प्रतिचित्र काढणें; as, "Schoolboys place an oiled paper on a map & then trace it. This process is called counter-drawing." Counter-evidence n. (पुराव्याच्या) उलट पुरावा m, विरुद्धसाक्ष f. Counter-estension n दीर्घीकरणावरोध, प्रतिविक्षेप m. Counter-foil n स्थळप्रत Counter-force n. विरुद्ध जोर m. Counter-fort n. (fort.) लहान तट m-कोट m-भित्त f. Counter-gauge n. (carpentry) a method of measuring joints सांधे मोजण्याचें माप n. Counter-influence n. उलट तोलाचें वजन n, किंवा वशिला f. Counter-irritant n. प्रातेदाहोत्पादक, प्रतिदाह उत्पन्न करणारें. Counter-irritation n. (med.) (शरीरांतील रोगजन्य दाह नाहीसा करण्याकरितां औषधानें) प्रतिदाह उत्पन्न करणें n, प्रतिदाह m. Counter-light n. अवरोधक प्रकाश m. Counter-march n. उलट-परत-फेर कूच m, प्रत्यागमन n. C. v. i. (mil.) फेर-परत कूच करणें. Counter-mark n. प्रतिलक्षण n, प्रतिचिन्ह n. २ घोड्याचें वय कमी दिसावें ह्णून त्याच्या दांतांत केलेली खळगी f. C. v. t. प्रतिलक्षण-प्रतिखूण करणें. २ घोड्याच्या दांतांत खळगी करणें. Counter-mine v. t. (शत्रूच्या सुरंगाचा पत्ता काढण्यासाठीं) प्रतिसुरंग करणें. २ sig. गुप्त कारस्थानानें एखाद्याची मसलत फसविणें. C. n. प्रतिसुरंग m. २ sig. उलट शकल f- पेंच m- युक्ति f. Counter-motion n. विरुद्धगति f. Counter-move, Counter-movement n. उलट चळवळ f; विरुद्ध दिशेची हालचाल f; प्रतिचलन n. Counter-mure v. t. कोटाच्या आंत कोट करणें, पडभित्त करणें. C. n. (R.) पडभित्त f; पडकोट m. Counter-opening n. विरुद्ध बाजूचें भोंक n- छिद्र. Counter-pace n. उलट उपाय m. Counter-parole n. धोक्याच्या प्रसंगीं वापरण्याचा ठराविक वर-

दीच्या शब्दाहून भिन्न असा खुणेचा ज्यादा शब्द *m.*
Counter-part *n.* उतारा *m.*, पूरक भाग *m.*, जोडीचा भाग
m., जोड *m.*, समानाकृतिक भाग. Counter-plea *n.* प्रत्युत्तर
m., उलट तकरार *f.* सबब *f.* कारण *n.* Counter-plead
v. t. विरुद्ध तकरार करणे. Counter-plot *v. t.* प्रतिकट-
प्रतिकूट करणे, विरुद्ध कट-कूट करणे. *C. n.* विरुद्ध कट *m.*
Counter-poise *v. t. & n.* See Counter-balance. २
music. प्रतिसाम्य *n.* Counter-poison *m.* विषमारक
विष देणे *n.*, एक विष उतरवणारें दुसरें विष *n.* Counter-
pressure *n.* विरुद्ध दाब *m.* दडपण *n.*, उलट दडपण *n.*,
प्रतिदाब *m.* Counter-project *n.* उलट बेत *m.* Counter-
-protest *n.* तकरारीवर तकरार *f.*, प्रतिनिषेध *m.*
उलट हरकत *f.* Counter-proof *n.* कोरलेल्या चित्रांचा
छाप घेऊन त्या छापाची शाई ओली आहे तोंच त्याचा
प्रतिछाप घेणे *n.*, प्रतिछाप *m.* Counter-revolution *n.*
राज्यक्रांति करणाराविरुद्ध बंड *n.*, प्रतिबंड *n.* Counter-roll
n. law. (दुसऱ्यावर दाव ठेवण्याकरितां ठेवलेल्या) हिशे-
बाची नकल *f.* Counter-round *n.* गस्त बरोबर घाल-
तात कीं नाहीं हें पाहणारे अधिकारी *m.* व ह्याकरितां
घातलेली गस्त *f.* Counter-scarp *n.* रेवणी *f.* Counter-
seal *v. t.* (*Shakes.*) दुसऱ्याबरोबर आणखी मोहोर करणे.
Counter-security *n.* जामीन राहणारास हमी. Coun-
ter-sense *n.* स्वऱ्या अर्थाविरुद्ध अर्थ *m.*, विपरीतार्थ *m.*
Counter-shaft *n. mech. eng.* उपलाट *f.* Counter-sign
v. t. मखलासी करणे, जोडसही करणे. Countersign *n.*
खुणेचा शब्द *m.* २ मखलासी *f.*, जोडसही *f.* Counter-sig-
nal *n.* जबाबी खूण *f.* Counter-signature *n.* मखलासी *f.*,
जोडसही *f.* Counter-sink *v. t.* खिळा बसविण्या-
करितां छेदाचा कांठ निमुळता करणे. Counter-stand *n.*
प्रतिकार *m.* *C. v. t.* प्रतिकार करणे. Counter-statement
n. (एका जबाबी विरुद्ध दुसरी) उलट जबाबी *f.*, प्रति-
विधान *n.* Counter-stroke *n.* प्रत्याघात *m.*, उलट गुद्धा
m. Counter-tally *n.* पडरुजुवात *f.* Counter-time *n.*
(घोड्याच्या चालींत) अडथळा *m.*, प्रतिकार *m.*, चालीची
बदल *f.* Counter-turn *n.* अडचणीचा नवा प्रसंग *m.*
Counter-vail *v. t.* समान शक्तीनें दुसऱ्याच्या विरुद्ध
वागणे, भरपाई करणे. Counter-view *n.* समोरासमोर अ-
सणे *n.*, परस्पर सम्मुख स्थिति *f.* २ उलट बाजू. Counter-
vote *v. t.* विरुद्ध मत देणे. Counter-weight *v. t.*
समतोल वजन करणे. Counter-weight *n.* समतोल वजन
n. दुसऱ्या पारड्यांतील वजन *n.* Counter-wheel *v. t.*
mili. उलट दिशेनें चक्कर घालणे-घेणे. Counter-work
n. उलट-विरुद्ध काम *n.* *C. v. t.* उलट-विरुद्ध काम-कर्म
करणे. Counter-wrought *p. a.*

Counterfeit (koun'ter-fit) [Fr. *contre* (L. *contra*),
against & *faire* (L. *facere*), to make.] *v. t.* कप-
टानें सोंग-मिष-मीस-वेष घेणे, कपटानु-करण-कपटानु-कृति
करणे, अनुकरणे, (फसविण्याच्या बुद्धीनें) अनुकरण करणे.
३ बनावट-कृत्रिम-खोटा करणे. *C. v. t.* कुभांड-तर्कट
रचणे, ढोंग करणे, खोटा वेष घेणे. २ खोटी-नकली वस्तु
करणे-बनवणे. *C. n.* नकली पदार्थ *m.*, मिष *n.*, मीस *n.*

सोंग *n.* २ ढोंगी *m.*, ठक *m.* ३ तोतया *m.*, फसव्या *m.* C. *a.* representing by imitation or likeness नकली, बनावट, बनाऊ. २ खोटा, कृत्रिम, सोंगाचा, कपट (in Compound; as, कपटवेष, &c.) Coun'ter-feit'er *n.* सोंग घेणारा, बनावट वस्तु करणारा, (*Speci.*) बनावट नोटा किंवा नाणीं करणारा. Counter-feitly *adv.* कृत्रिमतेनें, बनावटपणानें.

Countermand (kown'-ter-mänd') [L. *contra* & *mandare*, to order.] *v. t.* उलट-परत हुकूम करणें, परतवणें, रद्द करणें; as, "To C. an order." २ (R.) मना करणें, अटकावणें, हरकत घेणें. C. *n.* उलट-परत-मनाईचा हुकूम *m.*, प्रतिविधि *m.* Coun'ter-mand'able *a.* परत फिराया-जोगा (हुकूम).

Counterpane (kown'-ter-pān) [A corruption of Counterpoint from the employment of pane-shaped figures in these coverlets. M. Fr. *contrepoint*, L. *culcita*, *puncta*, stiched quilt.] *n.* (चौकोनी पट्ट्यांचा) पलंगपोस *m.*, चादर *f.*, सरपोस *m.*

Counterpoint (kown'-ter-point) *n.* The word is now corrupted into Counterpane which See.

Country (kun'-tri) [O. Fr. *contree*.—Late L. *contra*-*ta*, a region, from *contra*, opposite.] *n.* देश *m.*, मुलुख *m.*, प्रांत *m.*, राष्ट्र *n.*, भूमि (loosely) *f.* [AT, IN, TO &c. EVERY C. देशोदेशीं. CUSTOMS AND MANNERS OF A C. देशाचा रिवाज *m.*, देशाचार *m.*, देशरीति *f.*, देशसंप्रदाय *m.* FOREIGN COUNTRY परदेश *m.*, विदेश *m.*, देशांतर *n.*, परमुलुख *m.*, परभूमि *f.* NATIVE C. जन्मभूमि *f.* स्वदेश *m.*, स्वभूमि *f.*, उत्पत्तिस्थान *n.*, विलायत (*colloq.*) *f.* MOTHER C. मातृभूमि *f.*, मायदेश *m.* OF A FOREIGN C. परदेशी, परदेशाचा, विदेशीय. IN LOW C. हेतप्रांत *m.* INHABITANT OF LOW C. हेतकरी. TO RETURN TO ONE'S NATIVE C. देशीं जाणें.] २ *rural regions* गांवढें *n.*, खेडें-पाडें *n.*, शहरा-नगराव्यतिरिक्त प्रदेश *m.*, शहरावेगळा देश *m.* ३ जनसमूह *m.*, प्रजावर्ग *m.*, जानपद *n.*, समस्त लोक *m. pl.* ४ (*law.*) (a) पंच *m.*, जूरी *f.* (b) पुखाद्या परगण्यांतील जूरींत बसण्यालायक लोक *m. pl.* C. *a.* खेडवळ, खेडेगांवचा, ग्राम्य, खेड्यापाड्याचा, खेड्यापाड्यांतला, खेडेगांवांतील, बाहेरगांवचा. २ गांवराणी, गांवठी, गांवगिरी. ३ असंस्कृत, सम्यताशून्य, न सुधारलेला. ४ स्वदेशीय, स्वदेशासंबंधीं. Coun'trify *v. t.* ग्राम्य-खेडवळ करणें. Coun'trified *a.* Country-box *n.* a country house गांवड्यांतलें घर *n.* Country-dance [Fr. *contre*, dance.] (*contra*-dance) *n.* परस्पर सन्मुखस्त्रीपुरुषनृत्य. *v.* (या नाचांत पुष्कळ जोड्या असतात व एका बाजूस पुरुषांची व दुसऱ्या बाजूस स्त्रियांची रांग असते.) Coun'try-folks *n. pl.* खेडेगांवांतील-गांवड्यांतील लोक *m. pl.* Country-house-seat *n.* गांवड्यावरचें घर *n.*, शहरा-बाहेर-खेड्यांत-एकांतांत राहण्यासाठीं बांधून ठेविलेले घर *n.* Countryman *n.* देशधंधु *m.*, देशबांधव *m.*, एकदेशीय, एकदेशिक, स्वदेशीय. २ खेडेगांवचा साणूस *m.*, गांवडा *m.*, गांवडेकरी *m.*, शेतखप्या, गांवठळ, गव्हार,

गुरेराख्या used contemptuously and as corresponding with *clown, clodhopper, boor*, आडमुढ्या, कांवळ्या, घोंगड्या, रान्या, रानकरी, रानट, जंगलट. Country-side *n.* खेडेपाड्याचा भाग *m.* Country-woman *n.* खेडेगांवांत राहणारी स्त्री *f.* खेडवळ स्त्री *f.* २ स्वदेशभगिनी *f.* Country-cousin *n.* (शहरांतील रीती-भाती माहीत नसलेला) खेड्यांतील आपला आत *m.* Country-gentleman *n.* खेडेगांवीं जमीनजुमला करून तेथेंच कालक्रमण करणारा गृहस्थ *m.* खेडेगांवांतील सुख-वस्तु गृहस्थ *m.* Country-town *n.* भोंवतालच्या शेती-भातीवर अवलंबून असणारें शहर *n.* To go to the C. or to appeal to the C. *to dissolve parliament in order to ascertain the wish of the country by a new election of representatives* प्रतिनिधीच्या नव्या निवडणुकीनें लोकमत जाणण्याकरितां पार्लमेंट (प्रतिनिधिसभा) बरखास्त करणें.

County, See Count (I).

Coup (koo) [Fr. a blow, a stroke.] *n.* ठोंसा *m.*, गुद्दा *m.*, टोला *m.* २ (*billiards*) दुसऱ्या गोटीस धक्का न लावतां गोटी नेमक्या घरांत ढकलणें *n.* Coup d'état *n.* राज्याची उलटापालट होईल या खोड्या भीतीनें घेण्यांत आलेले असुरी उपाय, ह्यणजे अशा प्रकारचे अमक्या अमक्यांचे विचार असावेत अशा समजुतीनेंच त्यांस प्रतिबंधांत ठेवणें, इ. २ प्रजेवर आणलेली गदा *f.* घोरपड *f.* Coup de grace [Fr. a stroke of mercy.] *a finishing stroke* अतिशय जोराचा ठोंसा *m.*, शेवट करणारा घाव *m.*, शिरच्छेदाची ज्याला शिक्षा झाली असेल अशा अपराध्यास वेदना होऊं नये ह्यणून एकच घाव असा जोराचा घालावयाचा कीं त्याचें शीर व घड हीं एकदम अलग व्हावींत. Coup de main (kōō-demang) [Fr. a stroke of hand.] *n.* आकस्मिक हल्ला *m.*, छाप *m.*, घाला *m.* Coup de maitre [Fr. a master stroke.] *n.* अप्रतिम ठोंसा *m.*, नामी काम *n.*, टोला *m.*, चांगल्या रीतीनें ध्यानांत राहिल असा तडाका *m.* Coup de theatre [Fr. a stroke of theatre.] लोकांच्या मनावर कांहीं विशेष व कायमचा ठसा उमटावा ह्यणून नाट्यप्रयोगाचे वेळीं अभिनयांत केलेला आकस्मिक फेरफार *m.* २ एखाद्या गोष्टीचा परिणाम व्हावा ह्यणून काढलेली युक्ति *f.* लोकांच्या मनावर परिणाम करण्याची युक्ति *f.* Coup d'œil (kōō-dél') [Fr. a stroke or glance of the eye.] *n.* *a single view of anything* एकाचवेळीं नजरेनें दिसणारा देखावा *m.*

Coup de soleil (kōō-de-sol-il') [Fr. a stroke of the sun.] *n.* *sunstroke* उन्हाचा चटका *m.*, झळ *f.*, झळई *f.*, आंच *f.*, आही *f.*, उन्हाची झळा *f.*, तिरमी *f.*, तिरिप *f.*, लूक *f.*

Coup (koup) [Scot.-Ice. *kaupa*, to buy.] *v. t.* अदलाबदल करणें. Couper *n.* उदमी *m.*, व्यापारी *m.*, देवघेष करणारा.

Coup (koup) [Fr. *couper*, to cut.] *v. t.* उलटा-उपडा करणें -पाडणें.

Couple (kup'-1) [Fr. couple.-L. copula, a bond, from co & apere, to join.] n. brace, two, pair जोडी f, (जुवळी) जुळी f, जुळें n, द्वंद्व n, द्वय n. (in comp., as, पुस्तकद्वय, हस्तद्वय, फलद्वय n.), युग n, युगुल n, युग्म n, दुकूल f. २ (of animals male and female) जोडा m, जोडपें n, जोडें n, द्वंद्व n, मिथुन n. [A MARRIED C. वधूवर, स्त्रीपुरुषें, दंपती f, दंपत्य n. A NEWLY MARRIED C. ओवर OR ओहर n, ओवरें n, pl. OR वधूवर n. ENTERTAINMENT GIVEN TO THEM ओवरजेवण n. THEIR FIRST VISIT TO THE FAMILY GOD (GOING TO TEMPLE) ओवरजत्रा f.] ३ frame of transverse rafters कैची f, कातर f, चवा m, धिगी f, मोरवा (मोरावा) m, जिच्यायोगानें दोन वस्तु जुळतां येतात किंवा एकच होतात ती वस्तु f, बंध m, बंधन n, सांखळी f. ५ (Galvanism) जोडपट्टी f, विद्युद्धटमालेंतील धातूच्या दोन पट्ट्यांपैकीं प्रत्येक. ६ statics वलयुग्म n, प्रेरणायुग्म n. ७ astron. a double star तारकाद्वंद्व n, नक्षत्रमिथुन n. C. v. t. to join, connect or fasten together जोडणें, जोडी f, करणें-बांधणें-वालणें, जूळ f. घालणें, जोडणें. २ (obs.) & (colloq.) to marry जोडणें, लग्न करणें. C. v. i. (obs.) मैथुन n, अंगसंग m- रतिक्रिया f-संभोग m. करणें. Coupl'em'ent n. (obs.) जोडी f, जुळणी f. Coupl'er n. एकत्र करणारा, जुळणारा. Coup'let n. दोहरा m, वैत-द f. Coup'ling n. मैथुन n, संभोग m, रतिक्रिया f. २ युग्मीकरण n, अनुसंधान n, जोडणें n. ३ (mach.) संधायक, जोडणारा. Coupling-box n. पेट्टी-सारखी जोडणारी पट्टी f. Coupling-pin n. सांधण्याच्या उपयोगाचा खिळा m. Well-coupled a. चांगल्या-भरलेल्या पुढ्याचा (घोडा). Coupled wheels जोडचक्र.

N. B.—Couple differs from a pair which implies strictly not only things of the same kind but likeness, equality or customary association. A pair is a couple but a couple may or may not be a pair.

Coupon (kōō-pong) [Fr. from couper, to cut, to cut off.] n. चढलेल्या व्याजाची चिठ्ठी f. २ “ कुपन ” (मनि-आर्डरीचें), जोडपत्र n- चिठ्ठी f, प्रतिपत्रिका f.

Courage (kur'-āj) [O. Fr. corage, Fr. courage.—L. cor, cordis, the heart.] n. धैर्य n, हिंमत f, हिऱ्या f, छाती f, मर्दाई f, अवसान n, आव m, धिटार्ई f. [To LOSE C. धीर m. टाकणें-सोडणें, अवसान सोडणें, धीर m. दम m, सुटणें, हातपाय m गळणें-मोडणें, मेंटें n. बसणें g. of s., कमर f. बसणें-मोडणें-खचणें g. of s. To TAKE C. To PLUCK UP C. दम m- अवसान n- धैर्य n, धरणें, धैर्यावलंबन n. करणें.] २ (obs.) inclination, desire, will कल m, इच्छा f, मर्जी f; as, “ I had such a C. to do him good. ” [MORAL C. हृदयबल, मनोबल, मानसिक-नैतिक-नीति-धैर्य n.] C. interj. धैर्य धर. Coura'geous a. धैर्यवान्, हिंमतदार, हिंमती, हिंमतीचा, हिऱ्येदार, छातीदार, छातीचा, धीट, साहसी, हिंमतवान्. Coura'geously adv. धैर्यानें, हिंमतीनें, छातीनें, छाती करून. Coura'geousness n. धीरता f. Dutch Courage दारू पिऊन

आलेल्या धुंदीचा ताव, दारूच्या धुंदीतील धैर्य *n.* The courage of one's convictions or opinions आपल्या ठाम मताप्रमाणें वागण्याचें धैर्य *n.* (cf. सत्यासत्यासी मन केलें ग्वाही । मानियेलें नाहीं । बहुमता.) To have the courage of one's opinions or convictions स्वतःचीं मतें कळविण्याचें धैर्य करणें (बोलल्याप्रमाणें चालण्याचें धैर्य असणें.)

N. B.—Courage धैर्य *n.*, Valour मर्दुमकी *f.*, Fortitude धारिष्ट *n.*, Bravery शौर्य *n.*

Courier (koor'-i-er) [Fr. *courrier* from L. *currere*, to run.] *n.* दूत *m.*, वार्ताहर *m.*, निरोप्या *m.*, जासूद *m.*, कासीद *m.*, हलकारा *m.* २ मुसाफरांची सरबराई करणारा.

Course (kawis) [O, Fr. *cours*—L. *cursus*, a course from *currens* *p. p.* of *currere*, to run.] *n.* the act of moving from one point to another, progress, passage गति *f.*, गमन *n.*, प्रसर *m.*, क्रम *m.*, प्रक्रम *m.*, चाल *f.*, सरणी *f.*, प्रवाह *m.*, ओव *m.*, मार्ग *m.* (loosely), पंथ *m.* (loosely). २ the ground or path traversed, track, way रस्ता *m.*, मार्ग *m.* [RACE COURSE शर्यतीची-दौडीची-दवडीचा जागा *f.*] ३ motion considered with respect to its goal, line of progress or advance प्रवृत्ति *f.*, ओघ *m.*, प्रवाह *m.*, गमन *n.*, गति *f.*, वाट *f.*, रस्ता *m.*, प्रयाण *n.* ४ progress between two stations टप्पा *m.*, खेप *f.*, फेरा *m.* ५ progress without interruption or rest दवड *f.*, दौड *f.*, धांव *f.*, धांवणें *n.*, झपाटा *m.* (loosely), तडाखा *m.* (loosely). ६ orderly progress, procedure in a certain line of thought or action परंपरा *f.*, क्रम *m.*, संग्रदाय *m.*, सरणी *f.*, मोड *f.*, पद्धति *f.*, आनुपूर्वी *f.* ७ customary or established sequence of events ओघ *m.*, पर्याय *m.*, आनुपूर्वी *f.*, अनुक्रम *m.* ८ method of procedure, conduct, behaviour वृत्ति *f.*, प्रवृत्ति *f.*, व्यवहार *m.*, चरित्र *n.*, रहाटी *f.*, आचरण *n.*, नित्यनियम *m.*, नित्य वागणूक *f.* ९ a succession of acts or practices connectedly followed अनुक्रम *m.*, क्रम *m.*, श्रेणी *f.*, परंपरा *f.*, माला *f.* १० a succession of one to another in office or duty, order, turn क्रम *m.*, अनुक्रम *m.*, पाळी *f.* ११ the part of a meal served at one time with its accompaniments वाढपाची एक फेरी *f.* १२ the lowest sail on any mast of a square rigged vessel जहाजाच्या डोलकाठीवरील अगदीं खालचें शीड *n.* १३ a continuous level range of bricks or stones of the same height थर *m.* १४ *pl.* the menses ऋतु *m.*, विटाळ *m.*, आर्तव *m.*, रजोदर्शन *n.*, दस्तान *n.*, पुष्प *n.* रज *m.* [COURSE OF AN ARROW बाणाचा मार्ग *m.*, शरपथ *m.* C. OF EVENTS वृत्तपरंपरा *f.* C. OF LIFE जीवनक्रम *m.* C. THROUGH AGES WITHOUT BEGINNING अनादिपरंपरा *f.* DEVIOUS OR EVIL C. अमार्ग *m.*, कुपथ *m.*, असन्मार्ग *m.* IN C. नियमितक्रमाप्रमाणें, योग्य कालीं. IN THE C. OF दरम्यान, चाललें असतांना. OF C. साहजिकरीत्या, अलंबत,

खचीत, अर्थात्, महज. OF C. (AS A MATTER OF C.) साहजिक, सहजगत्या, सहजगतीने, सहजरीत्या, अर्थात्, कैमुतिकन्यायेकरून. OF C. (AS A MATTER OF RULE) नियमानें, नेमानें. OF DUE C. संप्रदायशुद्ध, रीतीचा, ह्युडीचा. PROPER C. OF CONDUCT सदाचार *m.* TO CHALK OR MARK OUT A C. FOR मार्ग आंखून देणें, रेव-रेषा ओढून देणें, काढून देणें. TO ENTER ON A RIGHT C. रद्दाळीस लागणें, योग्य मार्गास-वाटस लागणें. TO FALL INTO OR ALONG WITH THE C. OF रद्दस-गतीस येणें. TO KEEP ON THE C. नीटसरळ जाणें आयुष्यक्रमांतील आपलीं कर्तव्यकर्म करणें. TO TAKE ANOTHER C. दुसऱ्या मार्गास लागणें. TO TURN TO AN EVIL C. वाईट मार्गास लागणें. WOMAN IN C.S (ALWAYS IN *pl.*) रजस्वला, ऋतुमती, विटाळशी.] Course *v. t.* (ची) शिकार करणें, पारध करणें. २ धांवविणें, पळविणें, पाठलाग करणें. C. *v. i.* (शिकारीचे मार्गें) धांवणें, त्वरित गतीनें चालणें, धांवणें (*in a race or hunt*). Cour'ser *n.* शिकार करणारा *m.*, शिकारी *m.*, मृगया करणारा *m.* २ शिकारीचा-पारधीचा घोडा *m.*, पवनवेगी-पाणीदार घोडा *m.* ३ *zool.* (शहामृगासारखा) पक्षी *m.* Cour'sing *n.* शिकारी कुत्रे घेऊन पारध करणें *n.* Course-joint *n.* mason. दोन थरांमधील सांधा *m.*

Court (kaw.it) [*O. Fr. cort, curt, a court. L. corten, cohorten, form chors, an enclosure.*] *n.* an inclosed space, a court-yard आंगण *n.*, आवार *n.*, चौक *m.* २ a blind alley आडगल्ली *f.* ३ the residence of a sovereign, prince, &c., a palace राजगृह *n.*, राजमंदिर *n.*, राजवाडा *m.*, वाडा *m.* (meaning राजवाडा), राजमहाल *m.*, सरकारवाडा *m.* ४ the collective body of persons composing the retinue of a sovereign, &c. राजपरिजन *m. pl.*, परिजन *m. pl.*, परिवार *m.* (नोकर-चाकर), लवाजमा *m.* ५ any formal assembly of the retinue of a sovereign दरबार *m.*, राजसभा *f.* ६ attention directed to a person in power; conduct or address designed to get favour, courtliness of manners, flattery आराधना *f.*, मनधरणी *f.*, अनुनय *m.*, अनुवृत्ति *f.*, दाक्षिण्य *n.*, दरबारीरीतभात *f.*, स्तुति *f.* ७ law. न्यायमंदिर *n.*, धर्मासन *n.*, न्यायासन *n.*, अदालत *f.*, कोर्ट *n.*, कोडत *n.*, न्यायाधिश *f.* ८ न्यायाधीश *m.*, इनसाफदार *m.*, कोर्ट *n.*, कोडत *n.* ९ a tribunal established for the administration of justice न्यायसभा *f.* १० the session of a judicial assembly न्यायकाल *m.*, न्यायसत्र *n.*, कोर्टाची बैठक *f.* ११ any jurisdiction civil, military or ecclesiastical मुलकी, लष्करी किंवा धार्मिक कोर्टाच्या ताब्यांतील अधिकारांतील प्रांत *m.*-मर्यादा *f.* १२ a place for playing the game of tennis 'टेनिस'खेळ खेळण्याचें आंगण *n.* १३ conduct or address designed to gain favour अनुनय *m.*, अनुवृत्ति *f.*, मनधरणी *f.*, स्तुतिपाठ *m.*, खुशामत *f.* C. *v. t.* लक्ष्य देणें. २ आर्जवणें, आराधणें, हांजी हांजी करणें, (ची) खुशामत करणें. ३ (लग्नासाठीं)

स्त्रीची आराधना करणे, (विवाहार्थ) चित्ताराधन करणे. ४
 संपादन करण्याचा प्रयत्न करणे. ५ आकर्षण करणे, मोह
 घालणे. C. v. i. कोर्टाच्या-दरबाराच्या रीतीभातीप्रमाणे
 चालणे. २ (एखाद्या स्त्रीची लग्नासाठी) प्रीति संपादन कर-
 ण्याचा प्रयत्न करणे. Court-breeding n. राजदरबारांत मि-
 लणारे शिक्षण n, दरबारी शिक्षण n, दरबारी वळण n.
 Court-day n. कोर्ट भरण्याचा दिवस m. Court-dress n.
 दरबारी पोशाख m. Court-dresser n. खुशामत्या, खुशा-
 मत-हांजीहांजी करणारा. Court'eous a. सभ्य, शिष्ट,
 आदरसत्कारी, अनुनयी, सानुनय. २ माणुसकीचा,
 सभ्यपणाचा. Court'eously adv. माणुसकीने, सौजन्य-
 पूर्वक. Court'eousness n. See Court'esy. Court-fool
 n. परिहासक m, खुशमस्कण्या m. (हा पूर्वी करमणुकीक-
 रितां राजसभेंत-दरबारांत ठेवीत असत.) Court-guide n.
 शहरांतील सरदार लोकांचीं राहण्याचीं ठिकाणे ज्यांत
 दाखल केलीं असतात असें पुस्तक n. Court-hand n.
 (अक्षराचें) दरबारी वळण n. Court-house n. कोर्टाची
 जागा f. Court'ier n. राजदरबारी मनुष्य m, राजपुरुष
 m. २ खुशामत्या m. Court'ierism n. राजपुरुषाची
 रीतभात f- चालरीत f. Court'ierly adv. Court'ing n.
 -act. आर्जवणे n, आराधणे, &c.- state. आर्जव m, मन-
 धरणी f, आराधना f, उपार्जना (?) f. Courtlet n. लहान
 कोर्ट n. Court-like a. See Courtly. Court'liness n.
 सभ्यता f, प्रौढी f, सुजनता f, दरबारीपणा m. Court-
 ly a. दरबारीडौलाचा, श्रीमंती, सभ्य, शिष्ट, प्रौढ.
 २ हांजी हांजी करणारा, खुशामत्या. Court'ly adv. सभ्य-
 तेनें, दरबारी रीतीनें, खुशामतीनें. Court-martial n.
 लष्करी अदालत f, लष्करी न्यायसभा f, कोर्टमार्शल n.
 C. v. t. अशा कोर्टांत काम चालवणे. Courts-martial n.
 pl. गुन्हेगारांची चौकशी करणारीं लष्करी कोर्टे. Court-
 plaster n. रेशमाच्या कपड्यास एका आंगास गोंद लावून
 तयार केलेली मलमपट्टी f. Court-roll n. कोडताचें दफतर
 n. Court'ship n. कृपा f. संपादणे n. २ लग्नासाठीं
 वधूचें आर्जव n, विवाहार्थ प्रसादन n. Court-sword n.
 दरवारच्या व्रेळीं वापरण्याची हलकी तलवार f, दरबारी
 तलवार f. Court-yard n. घरापुढील जागा f, आवार
 (ड) n, आंगण n. Court-holywater पैठणी आदर,
 दरबारी बोलण्यांत पेरलेली साखर. यापासून कांहीं
 लभ्यांश नसतो. २ (obs.) खुशामत f. Civil court
 दिवाणी अदालत, दिवाणी कोडत. Court before the
 mansions of the great चौक m, राजांगण n. Court in
 banc or in bank कायद्याच्या मुद्द्याचा निर्णय करण्या-
 करितां बसलेलें सर्व न्यायाधिकांचें वरिष्ठ कोर्ट n. Crimi-
 nal court फौजदारी अदालत f-न्यायाधिकांची f. Fa-
 miliar with courts and levees दरबारमहशूर. Friend
 at court मुरब्बी. Full court भरदरबार. Highest
 court सर्वांत वरिष्ठ कोर्ट. Holding court or levee दर-
 बार भरविणे. In, at, to, before the court हुजूर. In
 open court भरकोर्टांत, हजीर मजालस. The courts
 of the Lord जरूसलेम येथील देऊळ. To pay one's
 court (कृपा संपादन करण्याकरितां) हांजी हांजी करणे.

Courtesan-zau (kaw'ite-zan or kua'te-zan) [It. *corte*, a court.] *n.* कळावंतीण *f.*, कंचनी *f.*, गणिका *f.*, वारांगना *f.*

Courtesy (kaw-i-té-si or kurt'e-si) [Fr. *courtoisie*, civility.] *n.* सभ्यता *f.* २ सभ्यतेचें काम *n.*, गृहस्थपणा *m.*, शिष्टता *f.*, सुजनत्व *n.*, अनुनय *m.*, सभ्य वर्तणूक *f.*, कृपाशील वर्तणूक *f.*, स्त्रीनें केलेलें नमन *n.* वंदन *n.* (Written also *curtsy*). Court'esy *v. i.* स्त्रियांप्रमाणें नमन *n.* वंदन *n.* करणें, प्रणाम *m.* करणें. Courtesy-titles *n. pl.* औपचारिक पदव्या *f. pl.* Courtesies and civilities आदरउपचार *pl.*, आदरसत्कार, आदरमान.

Cousin (kuz-in) [Fr. *cousin*.-L. *L. cosinus, cuginus*, *contr.* from L. *consobrinus*, the child of a mother's sister, from *con* & *sobrinus*, a cousin, from *sosor*, a sister (Sk. स्वसृ.)] *n.* चुलत-आते-मामे-मावस भावंड *n.*, भाऊ *m.*, बहीण *f.* बंधु *m.* [PATERNAL UNCLE'S CHILD (MALE AND FEMALE) चुलतभावंड *n.* PAT. UNCLE'S SON, चुलतभाऊ, चुलतबंधु. PAT. UNCLE'S DAUGHTER चुलतबहीण. PAT. AUNT'S CHILD आतेभावंड *n.* PAT. AUNT'S SON आतेभाऊ, आतेबंधु. PAT. AUNT'S DAUGHTER आतेबहीण. MATERNAL UNCLE'S CHILD मामे-भावंड *n.* MATERNAL UNCLE'S SON मामेभाऊ, मामेबंधु. MATERNAL UNCLE'S DAUGHTER मामेबहीण. MATERNAL AUNT'S CHILD माऊसभावंड *n.* MAT. AUNT'S SON माऊस-भाऊ *m.* बंधु *m.* MAT. AUNT'S DAUGHTER माऊसबहीण *f.*] २ उमरावास उद्देशून राजा सन्मानानें क्वचित् या शब्दाचा उपयोग करतो. Cousin-german *n.* चुलत-मावस-आते-मामे भाऊ *m.*, अगदीं जवळचा नातेवाईक. Cous'inhood, Cous'inship *n.* Cous'inly *a.* चुलत-मावस-आते-मामे भावाच्या नात्याला शोभेसा. Cou'sinry *n. pl.* भाऊबळ *n.* (*loosely*). [FIRST COUSINS भावाभावांचीं-बहिणीं-बहिणींचीं मुल ALSO CALLED COUSINS-GERMAN, FULL COUSINS. FIRST COUSIN ONCE REMOVED वडील चुलत भावाचा मुलगा किंवा मुलगी. SECOND COUSINS भावांच्या किंवा बहिणींच्या मुलांचीं मुलें.]

Co-uterine (kō-uterin) *n.* (R.) एकोदर, सोदर.

Co-variants (kō-vā'-riants) *n. pl.* व्युत्क्रमचलस्पर्धी.

Cove (kōv) [A. S. *cofa*, a room.] *n.* फांसूक *f.*, लहान खाडी *f.* हींति जहाजें क्वचित् वरवा करितात. २ (*archi.*) गुहा *f.*, दर्री *f.* C. *v. t.* (*archi.*) (वर) कमान बांधणें. Cov'elet *n.* अति लहान खाडी *f.*

Cove (kōv') [Fr. *couver*, to sit or brood on.-L. *cubare*, to lie down.] *v. t.* (*obs.*) वर बसणें, पाखर घालणें; as, Birds C. their eggs. Cove *n.* (*slang.*) कोणत्याही वयाचा अथवा पदवीचा मनुष्य *m.* Covess *n. fem.*

Covenant (kuv'-e-nant) [O. Fr. *covenant*, from O. Fr. & Fr. *convenir*, to agree. L. *convenire*, to come together.] *n. law.* करार *m.*, समय (S.) *m.*, संकेत (S.) *m.*, प्रतिज्ञा *f.*, ठराव *m.* २ करारनामा *m.*, करारपत्र *n.*, कराराचा दस्तऐवज *m.* ३ (a) (*Eccl. Hist.*) an

agreement made by the Scottish Parliament in 1638 to preserve the reformed Religion in Scotland, generally called The National Covenant सुधारलेला धर्म राखण्याकरितां स्कॉटलंड येथील पार्लमेंटानें १६३८ मध्ये केलेला करारनामा *m.* ह्याला The National Covenant असें ह्मणतात.

(b) an agreement for the same made by the English Parliament in 1643 is called the Solemn League and Covenant इ. स. १६४३ मध्ये इंग्लंडांतील प्रतिनिधिसभेनें अशाच तऱ्हेचा 'सॉलेम लीग अँड कॉव्हेनन्ट' नांवाचा केलेला करारनामा *m.* ४ (*theol.*) the promises of God as revealed in the Scriptures conditional on certain terms on the part of man as obedience, repentance, etc. ईश्वरानें कांहीं अटीवर मनुष्यास दिलेलीं (बायबलांतील) वचनें, बायबलांत ईश्वरानें केलेल्या प्रतिज्ञा,/- आश्वासनें. The old Covenant ईश्वरानें ज्यू लोकांस दिलेलीं वचनें; जुना करार *m.* ठराव *m.* प्रतिज्ञा *f.* The New Covenant ख्रिस्ताच्या अवतारापासून ख्रिस्तीमताप्रमाणें मानव जातीशीं जडलेला नवा संबंध, ख्रिस्तावतारापासून शिथिल झालेल्या जुन्या कराराचें नवीकरण *n.* [The Old Covenant, & The New Covenant are sometimes used for 'The Old Testament, & The New Testament'.] C. v. i. करार करणे, करारानें बांधून घेणे. C.v.t. करारानें-अटीनें देणे-देऊं करणे. Covenant-breaker *n.* करार मोडणारा. Cov'enan'ted, *a.* करारानें दिलेला. Covenantee' *n.* *law.* करारदार, ज्याशीं करार केला आहे तो मनुष्य (दुसऱ्या पक्षाचा). Cov'enantor-or *n.* करारकरणारा. २ *law.* करारवाला, करार करून देणारा. ३ (*Eccl. Hist.*) स्कॉटलंड देशांतील धर्म पाळण्यासंबंधानें स्कॉटलंड व इंग्लंड देशांतील लोकांनीं केलेल्या कराराचें समर्थन करून त्याप्रमाणें वागणारा. Covenant-keeping *a.* करार पाळणारा, सत्यवचनी. Cov'enant of grace बायबलाच्या आज्ञा मानून ख्रिस्तावर विश्वास ठेवण्याच्या शर्तीवर पाप्याचें तारण करण्याविषयीं ईश्वरानें दिलेलें वचन *n.* C. of redemption (बायबलांत) पिता व पुत्र यांमधील ख्रिस्तानें पाप्यांस तारण्यासंबंधाचा झालेला करार *m.*

Cover (kuv'-er) [O. Fr.-*couvrir*-Fr. *couvrir*.—L. *cooperire*, from *co* & *operire*, to cover.] *v. t.* आच्छादणे, आवरण घालणे, व्यापणे, झांकणे, आच्छादन घालणे-करणे. २ *to envelope* वेष्टणे, गुंडाळणे, आच्छादणे, गुरगुटणे. ३ *to invest* (one's self with something) भूषित-लिप्त करणे; as, "He covered himself with glory." ४ *to conceal*, *to cloak* दडवणे, झांकणे, पांघरूण *n.* प्रावरण *n.* झांकण *n.* आच्छादन *n.* घालणे; as, "A cloud covered the mount." ५ *to brood*, *to sit on*, *to incubate* अंडीं उबवणे, पाखर घालणे; as, "While the hen is covering her eggs, the mate diverts her with songs." ६ *to overwhelm* व्यापून टाकणे; as, "The waters returned and covered

the chariots and the horsemen." ७ to shelter as from evil or danger, to protect, to defend पाठीर्णी घालणें-वेणें, रक्षण *n*- बचाव *m* करणें. ८ to remit क्षमा *f*- माफ करणें, सूट घालणें; as, "Blessed is he whose sin is covered". ९ to comprehend, to include, to embrace पुरेसा-बराबर होणें, समावेश करणें; as, "A law which covers all possible cases of crime." १० to be sufficient for खर्च भागायापुरता असणें; as, "Receipts that do not C. the expense." ११ to copulate with (a female) (च्यावर) चढणें, उडणें, लागणें; as, "A stallion covers a mare." (said of a male). १२ to put the usual covering or head-dress on डोकें झांकणें, डोक्यावर टोपी *f*- पागोटें *n*. घालणें, पदर घेणें. C. *v*. *i*. एखादी वस्तु झांकण्याकरितां (तीवर) पसरणें. २ (*obs.*) जेवणापूर्वीं मेजावर चाकू, कांटे, सुन्या, हातरुमाल इत्यादि ठेवून तयारी करणें. ३ टोपी घालणें. C. *n*. आच्छादन *n*, आवरण *n*, पिधान *n*, सरपोस-*n*. [UNDER THE C. OF आड, FROM UNDER THE C. OF आडून. UNDER THE C. OF NIGHT रात्रीचा पडदा पडल्यानें पडल्यामुळे. THAT IS UNDER THE C. OF आडचा, आडील.] २ concealing cause, shelter आडपडदा *m*, पडदा *m*. ३ sheltering cause, shelter आश्रय *m*, आसरा *or* आसा *m*, दडण *f*, लपण *f*, रक्षण *n*; as, "The troops fought under the C. of batteries." ४ (of a pillow, cushion) गलेफ *m*, गवसणी *f*, अभ्रा *m*, थैला *m*, पिशवी *f*, मलवस्त्र *n*. ५ (over a carriage) बुरखा *m*, बुरखी *f*, अभ्रा *m*, गवसणी *f*, मलवस्त्र *n*, गर्दपोस *m*. ६ lid, top झांकण *n*, झांपण *n*, ढांकण *n*, ढांपण *n*, झांकणी *f*, झांकणें *n*, टोपण *n*, पिधान *n*. ७ (*hunting*) (शिकार चालली असतानां) जनावरें जींत लपून बसतात ती झाडी *f*. ८ चाकू, कांटा, चमचा इत्यादि वस्तूंचा एका मनुष्यापुरता संच, [A cover (couvert) in French means knife, fork, spoon and napkin.] ९ pretext मिष *n*, व्याज *n*, बहाणा *m*, कपट *n*, छद्म *n*. १० envelope लाखोटा *m*, लखोटा *m*, कवर *n*. Cov'ered *a*. आच्छादलेला, आच्छादित, आच्छन्न, आस्तीर्ण, आस्तृत, आवृत. २ झांकलेला, छन्न, अंतर्हित, तिरोहित, आच्छादित, व्याप्त. Cover'er *n*. Cover'ing *a*. आच्छादणारा, प्रच्छादक, आच्छादनकर्ता-कारी. २ झांकणारा, (*colloq.*) झांक्या, (*colloq.*) ढांक्या, (*colloq.*) ढांप्या, अंतर्धायक. Covering party *n*. एका तुकडीच्या संरक्षणार्थ पाठविलेली दुसरी लष्करी तुकडी *f*, कुमकेची-मदतगार-संरक्षक तुकडी *f*. Cover'ing *n*. (*v*. *V*. *I*)-*act*. आच्छादणें *n*, आवरणें *n*-*state*. आच्छादन *n*, आवरण *n*, प्रच्छादन *n*. २-*act*. झांकणें *n*, ढांपणी *f*. ३ thing covering, thing concealing पांघरूण *n*, प्रावरण *n*, वेष्टण *n*. To cover ground or distance पल्ला झेपणें-मारणें-गांठणें, पसार होणें, झपाट्यानें पळणें. To cover one's short contracts (*Stock Exchange*) भाव चढलेला असेल त्यावेळीं 'स्टॉक' खरेदी करणें. To cover into (च्यांत) भरणा करणें; as, "To cover into the treasury." To break

cover आश्रयस्थान सोडणे, आश्रयस्थानापासून वाहेर निघणे. Under cover कागदाच्या लखोळांत.

Coverlet (kuv'er-let) [Fr. *couverlet*, a bed-cover.]

n. चादर *f.*, पलंगपोस *m.*

Coverlid (kuv'er-lid) *n.* See Coverlet.

Coverpoint (kuv'er-point) *n.* the fielder in the

games of cricket and lacrosse who supports 'point'

क्रिकेटच्या खेळांत 'पाइन्ट' नांवाच्या गड्याजवळचा चेंडू

पकडणारा खेळगडी *m.*

Co-versed-sine (kō-verst sīn') [*co.* (*co.* in Cosine)

& *versed sine.*] *n.* (*geom.*) कोटयुक्तमज्या *f.*

Covert (kuv'-ert) [O. Fr. *covert*-Fr. *covert*, from

couvrir, to cover.] *a.* private, secret चोरटा, गुप्त,

प्रच्छन्न, गूढ, झांकलेलें. २ सावटीचा, सावटी, आश्रयाचा

pop. आह्याचा, आश्रय, बसव्याचा. ३ *disguised, sar-*

castic उपरोधाचा, औपरोधिक. [C. SPEECH OR EXPRES-

sion व्यंग्योक्ति. *f.*] ४ *married* (woman) नवऱ्याचे

स्वाधीन, भर्त्रधीन, भर्तृवश. [FEME. C. भर्तृवश वायको *f.*]

C. *n.* shelter, hiding place लपण *f.*, दडण *f.*, सावट *f.*,

आश्रयस्थान *n.*, आस्त्रा *m.*, आडोसा *m.* २ पक्ष्यांचे शेप-

टीचीं पिसें. [UNDER C. आड, आडमोहरी.] Cov'ertly *adv.*

Covert'ness *n.* Cov'erture *n.* shelter, hiding रक्षण

n., आश्रय *m.*, बचाव *m.* २ (*law.*) भर्त्रधीनता *f.*, भर्तृ-

वशता *f.*, भर्त्रवलम्बिता *f.* Covert coat *u.* वर घालण्याचा

आंखूड व हलका आंगरखा *m.* Covert-coating *n.*

(अशा) वर घालावयाच्या कोटाचें कापड *n.*

Covet (kuv'-et) [A. Fr. *covetier*, Fr. *covouter*, from

L. *cupidus* desirous of, from L. *cupere*, to desire.]

v. t. (in a good sense) to wish for with eagerness लोभ

m. इच्छा *f.* लालसा *f.* धरणें *g. of o.*, अभिलाषणें, अभि-

लाप करणें *g. of o.* २ लाहो घेणें *g. of o.*, अन्यायानें

मिळविण्याची इच्छा राखणें. C. *v. i.* लोभणें, लोभ *m.*

लाहू *m.* हांव *f.* सुटणें *in. con.*, लुब्ध-लोभिष्ट होणें.

Cov'etable *a.* लोभनीय. Cov'eted *a.* लोभलेला, लुब्ध,

लोभ सुटलेला. Cov'eting *n.* लोभ धरणें *n.*, अभि-

लाषणें *n.*, लाहो *m.* (*v. घे*), लोभ *m.*, अभिलाप *m.*

Cov'etise *n.* (*obs.*) हांव *f.*, अधाशीपणा *m.*, आतुरता

f., बलवदिच्छा *f.* Cov'etiveness *n.* Phren. धनलोभ-

स्थान *n.* २ धनलोभ *m.* Cov'etous *a.* लोभी, अभिलापी,

सोस भक्षणारा, लुब्ध, लोलुप. २ धनलोभी, धनेच्छु,

द्रव्यलोभी, धनलुब्ध, अतिशय इच्छा-लोभ राखणारा,

हावरा, लोभिष्ट. Cov'etously *adv.* लोभानें. Cov'etous-

ness *n.* (R.) लोभ *m.*, लालुच *f.*, हांव *f.*, सोस *f.*, लाहां

f., लालसा *f.*, तृप्णा *f.* २ अतिद्रव्यलोभ *m.*, अर्थ-धन-

लोभ *m.*, अर्थतृप्णा *f.*, धनाशा *f.*, अर्थकाम *m.* [FREE

FROM C. लोभहीन, निलोभी.] Cov'eting *pr. p.* Coveted

pa. p.

Covey (kuv'-i) [O. Fr. *covee*, a brood of partridges,

from *cover*, to sit.—L. *cubare*, to lie down.] *n.* (*a*)

a brood or hatch of birds पक्ष्यांचीं एका खेपेस झालेलीं

दिलें *n. pl.*, वीण *f. (b)* an old bird with her brood of young नवीं दिलें जवळ असलेली पक्षीण *f.* २ a small flock of or number of birds together लहान पक्ष्यांचा जमाव *m.* ३ टोळी *f.*, थवा *m.*, जमाव *m.*, (said of a game); as A. C. of quills.

Covin (kuv'-in) [O. Fr. *covine*, *covaine*, from *covenir*, to agree.—L. *convenire*, to come together.] *n. law.* a collusive or deceitful agreement between two or more persons to prejudice a third तिसऱ्याचें नुकसान करण्याकरितां दोघांनीं किंवा अधिकांनीं केलेला कट *m.* २ (*obs.*) कपट *n.*, छळ *m.*, वंचन *n.* Cov'inous, Cov'enous *a.* कपटाचा, कपटी, लबाड, अप्रामाणिक.

Cow (kow) [O. E. *cu*, *cow*. A. S. *cu* akin to L. *bos*, ox, cow & *Sk.* गो, a cow.] *n.* गाय *f.*, धेनु *f.*, गो *f.* (in com. गो) गोमाता *f.* (in contempt गायरट *n.*, गायरुं *n.* in endearment गावुली *f.*) [C. CONCEIVING WHILST SUCKLING तानगाभां. C. THAT BEARS ANNUALLY वर्षाण. C. TRACK गुरदांड *m.*, गोपथ *m.* FRAME-WORK TO CONFINE A C. DURING MILKING आडी OR आडी. MILCH C. (दुभती) दुभती गाय *f.*, दुभती धेनु *f.*, पयस्विनी *f.* REACH OF A C.'S LOWING गोक्रोश *m.* TIE OF LEG OF A C. DURING MILKING भाला OR ब्राह्ला *m.* (व. घालणें). TWITCHING AND QUIVERING OF A C.'S SKIN गोस्फुरण *n.*, गोंवरा *m.*] *pl. old*, Cows; *pl. Kine*, Kye. Cow-bane *n.* गुरांचा नाश करणारी पाण्यांतील एक विपारी वनस्पति *f.* Cow-berry *n.* एक प्रकारची वनस्पति *f.* Cow-boy *n.* गुराखी *m.*, गोचारी *m.*, गवळी *m.*, गोवळी *m.*, राखणा *m.* गोप *m.* Cow-bug *n.* गोचीड *f.*, गोचडी *f.* Cow-calf *n.* calf of a cow वत्स *n.* Cow-dung *n.* शेण *n.*, गोमय *n.* [BASKET FOR DRY (OR JUNGLE) C. तिरडें *n.* CAKE OF C. गोवरी *f.*, थापटी *f.*, थापा *m.* ROLLS OF C. वळशेणी *f.*, गोवरी *f.*, शुभा *f.* DRY C. AS FOUND IN THE FIELDS रानशेण *f.*, रानगोवरी *f.*, माळशेण *f.* C. WASH TO BE USED IN SMEARING FLOORS शेणवणी *n.*, शेणप *n.*, शेणपाणी *n.*, शेणखळा *m.*, काला *m.*, सारवण *n.* CRUMBLY OR CRUMBL-ED C. शेणगोवर *m.*, शेणकूट *n.*, शेणपुडी *f.* KINDLED HEAP OF BITS OF C. झगरें *n.*, फुलझगरें *n.* LUMP OR DALE OF C. शेणगोळा *m.* LUMP OF C. AS VOIDED, AT ONE TIME शेणपोहो OR पोव *m.*, शेणपा *m.*, पो *m.*, शेण्या *m.*, पोहो *m.* LUMP OF MOIST C. IN WHICH FIRE IS PRESERVED UNDER ASHES पेंढा-डा *m.* PELTING WITH C. CLOTS शेणमार *m.*, शेणपूजा *f.* PIECE OF C. (CAKE-LUMP OR BIT) शेण *n.*, शेणखंड *n.*, शेणकुट *n.* PILE OF CAKES OF C. ARRANGED FOR KINDLING थाळ *f.*, थाळण *f.* PILE OF PIECES OF C. PLASTERED OVER कलोड OR कल-वड *m.* PIT FOR THE DAILY C. शेणखळी *f.*, शेणकी, शेणकई OR कोई *f.* शेणखाई *f.*, गार्ड. THE BUSINESS OF C. SMEARING पोतेरें घालणें *n.*, सारवण *n.* TO SPRINKLE WITH C. WASH शेणसडा OR सडा *m.* घालणें-देणें. TO SMEAR WITH C. WASH सारवणें, सारवण

n. घालणें.] Cow-feeder *n.* गोप *m.*, गुराखी *m.*, गवळी *m.* Cow-grass *n.* एक जातीचें गवत *n.* Cow-hedge-itch *n.* कवच कुइरी or ली *f.*, कवसकुइरी or ली *f.*, कुइली *f.*, कपिच्छ *f.*, आत्मगुप्ता *f.* [THE POD OF C. कुइली *f.*, कुइरें *n.*] Cow'herd. C. keeper *n.* गुराखी *m.*, गुराख्या *m.*, गवळी *m.*, गोवळा *m.*, गायक्या *m.*, गोवरी *m.*, गोपाळ *m.*, गोरक्षक *m.*, जांगली *m.*, जांगळी *m.*, अहीर, अभीर, भीर. [FEMALE C. गवळीण-ऊण *f.*, गोवारीण *f.*, गवारीण *f.*, गुराखीण *f.*, अहिरण or अहिरणी, गोपिका *f.*, गोपी *f.* QUARTER OR STATION OF COW-HERDS गवळवाडा *m.*, गवळहाट *m.*, घोष *m.*] Cow-hide *n.* गाईचें विनकमादलेलें कातडें *n.* २ गाईचें कमावलेलें कातडें *n.* ३ whip कोरडा *m.* Cow-house-pen-shed *n.* गोठा *m.*, वेडें *n.*, गोशाला *f.*, कावण *f.* Cow'ish (Shakes.) गाईसारखा, भित्रा, गयाळ. Cow-leech *n.* गायपारखी *m.*, गोवैद्य *m.* Cow-lick *n.* डोक्यावरील फिरवलेलें केसांचें झुलूप *n.* Cow-pox *n.* med. गोस्तन *n.*, शीतला *f.*, कांजिण्या. Cow-produce *n.* गोरस *m.*, गव्य.

Cow (kow) *n.* एखाद्या यंत्राची किंवा गाडीची गति कमी करण्याची पाचर *f.* खिळा *m.* Cow-catcher *n.* रेल्वेच्या इंजीनपुढें असणारी सुपली *f.*

Cow (kow) *v. t.* दबावणें, दबकावणें, धमकावणें, भेडसावणें, धैर्यभंग-नाश करणें, उत्साहभंग करणें. Cowed *a.* दबावलेला, दबकावलेला. [TO BE COWED दवणें.]

Coward (kow'-erd) [O. Fr. *coward*, a hare, an animal proverbially timid perhaps so called from its short tail.—L. *cauda*, the tail.] *n.* भितरा मनुष्य *m.*, नामर्द *m.*, भीरु *m.* C. (obs.) *v. t.* भय दाखवून घाबरा करणें. Cow'ard-ly *a.* भितरा, भ्याड, नामर्द, न्यूनधैर्य, हीनधैर्य-शौर्य, रणभीरु. २ भितरेपणाचा. Cow'ardice, Cow'ardliness *m.* भितरेपणा *m.*, नामर्दी *f.*, रणभीरुता *f.*, हीनशौर्य *n.* Cow'ardly *adv.* भितरेपणानें, नामर्दीनें. Cow'ardship *n.* (Shakes.) भीरुता *f.*

“Some phrases, proverbs, sayings and various formations conveying the sense of a cowardly person and answering to *Dastard*, *Poltroon*, *Nidget*, *Craven*, *Pusillanimous wretch*, *Faint-hearted*, *Lack-Pluck*, *White-liver*, *Cream-face*, *Pigeon-heart*, *Chicken*, *Woman*, are:—रांड *f.*, रांडमाणूस *c.*, लंडी *c.*, फटलंडी *c.*, झुंझारराव *m.*, धारराव *m.*, भागूबाई *f.*, पादरा हगरा (*slang*), तरसगांड्या (*slang.*), हुरडफुंक्या, मारत्याचे मागें आणि पळत्याचें पुढें असणारा, कचलपट.” (Candy).

Cower (kow'-er) [cf. Icel. *kura*, to doze, to lie down quietly.] *v. t.* (भयानें) दबकणें, दबणें, भयानें अंगाची जुडी करणें, अंग मारणें. २ to sink through fear मेटें *n. pl.* बसणें-मोडणें *g. of o.* Cowered *pa. p.* Cow'ering *pr. p.* Cow'eringly *adv.* दबकून.

Cowl (kō-wl) [A. S. *cugele*, *cugle*.—L. *cuculla*, a cowl.] युरोपियन मठवाशांची टोपी *f.* हिनें खांदेही

झांकले जातात. २ टोपी *f.* ३ घुमटाच्या मथळ्यावरील छत्री *f.* ४ तारांची जाळी *f.* C. v. t. (टोपीप्रमाणें) आच्छादणें. Cowled *a.* टोपी घातलेला.

Cowl-staff (kowl-staf) [O. F. *covel*, from L. *cupa*, a cup & Staff.] *n.* (Shakes.) दोघांनीं मोठें ओझें नेण्याचा भक्कम वांसा *m.* नवघण *f.*

Co-worker (kō'work'-er) *n.* सहकार्यकारी, जोडीनें काम करणारा.

Cowrie, Cowry (kow'-ri) [Hind. *kauri*.] *n.* a particular shell कवडा *m.* *dim.* कवडी *f.* वराटक *m.* वराटिका *f.* कपर्दक *f.* काकिणी *f.* [SOME KINDS ARE:-पोपटी कवडी, भवानी कवडी, वाधीकवडी, दहीकवडी, सगुणीकवडी.]

Cowslip (kow'-slip) [A. S. *cu*, a cow & *slyppe*, a piece of dung.] *n.* इंग्लंडांतील एक सुवासिक फुलझाड *n.* Cow'slipped *a.* (सदरील) फुलांनीं आच्छादलेलें.

Coxcomb (koks'-kōm) [Cock's comb, something resembling it formerly worn by licensed fools in their caps.] *n.* लाल कापडाची टोपी *f.* ही इंग्लंडांतील विदूषक (fools) आपल्या डोक्याला घालीत असत. (b) टोपी *f.* २ चूडा *f.* शिखा *f.* कलगी *f.* ३ अक्कडबाज *m.* तोरेखोर, ऐटबाज, फांकडा, नखरेबाज, बढाईखोर, दांभिक. ४ *bot.* एक जातीची वनस्पति *f.* मोरशिखा *f.* Coxcom'bical, Coxcom'ical *a.* अक्कडबाजीचा, भपकेदार, घमेंडखोर. Coxcombical'ity *n.* Coxcom'bically *adv.* Cox'combry *n.* अक्कडबाजी *f.* नखरेबाजी *f.* कुरी *m.*

Coxswain, Cocks-wain (kok'swān' or kok'sn) [A. S. *cock*, a boat & Swain.] *n.* सुकाणू धरणारा *m.* तांडेल *m.*

Coy (koy) [Fr. *coi*. still, quiet.-L. *quietus*.] *a.* (उपवर मुलीप्रमाणें.) मुरकेखोर, लाजाळू, लजाशील, मुरके मारणारी. २ *soft, gentle* सौम्य. C. v. t. (Shakes.) फसवणें, लालूच दाखविणें, मोह पाडणें. २ कुरवाळणें, थोपटणें, गोंजारणें; as, "Come, sit thee down upon this flowery bed, while I thy amiable cheeks do C." C. v. i. (obs.) मुरकणें, तोंड मुरकणें, मुरके मारणें. २ (obs.) नाखुष असणें. Coy'ish *a.* किंचित् सलज्ज, लजाशील. Co'yishly *adv.* Coy'ishness *n.* Coy'ly *adv.* लाजेनें, तोंडमुरकून, मुरकेमारून, संकोचानें. Coy'ness *n.* मुरका *m.* नखरा *m.* लाज *f.* सलज्जता *f.*

Cozen (kuz'n) [Coz. contr. It. of *cousin*, to deceive.] *v. t.* to cheat, to defraud (usually by small arts or in a pitiful way), to cheat चढवून फसविणें, फसविणें, ठकविणें. C. v. i. to act deceitfully फसविणें. Coz'enage *n.* ठगाई *f.* कपट *n.* वंचन *n.* Coz'ener *n.* ठक *m.* Coz'ening *pr. p.* Coz'ened *pa. p.*

Cozy (kōzi) See Cosy

Crab (krab) [A. S. *crabba*, a crab, akin to Dut. *krabben*, to claw or scratch.] *n.* खेंकडा *m.* खेंकड *m.* किरवें *n.* बेलकडे *n.* कुरलीलें *n.* चिमोरी *f.* मुठ्या *m.* कर्कट *m.* कर्कटक *m.* २ *astron.* कर्कराशि, कर्क, कर्कट, कर्कटक.

३ *mech.* एक प्रकारची यारी *f.*, जड वजन उचलण्याचें यंत्र *n.*, गलबतें गोदींत लोटण्याचें यंत्र *n.* ४ तिरसट मनुष्य *m.* C. v. t. (*obs.*) to make sour or morose तिरसट करणें; as, "Sickness sours or crabs our nature." C. a. तिरसट, रगीट, तापट. Crabb'ed a. तिरसट. २ characterized by harshness or roughness कठीण, खडतर, खाष्ट, न समजण्यासारखें, किचर, किचरट, दुर्बोध; as, "C. handwriting." Crabb'edly adv. तिरसटपणानें. Crabb'edness *n.* खाष्टीपणा *m.*, दाष्टपणा *m.*, करडी मर्जी *f.* २ खचरटपणा *m.*, &c. Crab-faced a. तिरसट मुद्रा असलेला. Crab'ite *n.* अश्मीभूतखेंकडा *m.* Crab'like a. खेंकड्याप्रमाणें चालणारा, खेंकड्याच्या. Crab-louse *n.* सांडीच्या सांध्यांतील केसांत उपद्रव देणारी खेंकड्यासाखी *f.* Crab's-eyes or stones *n. pl.* Crab-side v. i. खेंकड्याप्रमाणें एका बाजूनें जाणें, खेंकड्यालीनें चालणें. Crab jaws *n. pl.* कासेफोड. To catch a crab (वलहवतांनां) वलहें पाण्यांत बुडविण्यांत किंवा बाहेर काढण्यांत चूक करणें. Claw of a crab आंकडा, अंकडा.

Crack (krak) [A.S. *cracian*, to crack. cf. Sk. गर्ज.] v. t. to break or burst with or without entire separation of parts फोडणें, भेगलणें, तडकणें, उकलणें, तडा पाडणें; as, To C. nuts, To C. glass. २ to distract, to craze, to affect deeply with sorrow (हृदय-छाती) फाडणें, विदीर्ण करणें, फोडणें (नें), (चा) मगज फाटणें *in con.* & *g. of o.* ३ to snap कडकडावणें, वाजवणें, तडतडवणें, फडकावणें, कडकडवणें; as, To C. a whip. ४ to extol वाखाणणी करणें. [TO CRACK A BOTTLE बाटली उघडून ती पिणें. TO CRACK A CRIB (*slang.*) घरफोडी करणें. TO CRACK ON भर-घालणें, वाढवणें.] C. v. i. to burst or open in chinks भेगलणें, तडकणें, भंगणें, उकलणें, उलणें, तडा जाणें, चिरणें. *intens.* तडाडणें, फाटणें, तडकून जाणें *in con.* २ (*colloq.*) to be ruined, to fail भंगणें; as, "The credit of exchequers C.s when little comes in and much goes out." ३ to utter a loud or sharp sudden sound कडकडणें *intens.* कडाडणें, खडाडणें, खरारणें; as, "A thunder where the clouds in autumn C." ४ to brag, to boast (with of) शेखी *f.* मिरवणें, बढाई *f.* करणें-मारणें. C. *n.* a chin, fissure, cleft, crevice फट *f.* संधि *m.*, *f. g. of o.*, सांध *f.*, भेग *f.*, भेर *f.*, खांड *f.*, चिरण *f.*, तडा *m.*, विंच *f.*, चीर *f.*, चील *f.*, चीण *f.*, ऊट *f.* [CRACKS AND CRANNIES *compreh.* NOOKS, CREVICES AND CORNERS सांधीकोंदी *f. pl.*] (as of some vessel or thing) चीर *f.*, फूट *f.*, दोरा *m.*, दोरवा *m.*, तडक *f.*, तडा *m.*, तीर *m.*, छेद *m.*, फाटफूट *f.* ३ sudden and sharp sound तडक *f.*, तडाक *m.*, कडाखा *m.*, तडतडाट *m.* [with a C. काडकन ताडकन.] ४ sounding stroke फटकारा *m.*, चटकारा *m.*, चटकणी *f.*, चडक *f.*, चडकण *f.*, चडकणी *f.*, तटकारा *m.* ५ (*obs.*) तिरसट मनुष्य *m.*, विक्षिप्त-मनुष्य *m.*, भ्रांतचित्त. ६ (*obs.*) शेखी *f.*, पत्राज *f.* C. a. (*colloq.*)

C. hand at cards." Crack-brained *a.* वेद-गळ-सर, वायचळलेला, विक्षिप्त, माथेफिरू (?). Cracked *a.* भेगललेला, फुटका. २ (*colloq.*) विक्षिप्त, लहरी. Crack'er *n.* फोडणारा. २ (*obs.*) पत्राजखोर मनुष्य *m.*, बढाई करणारा. ३ फटाका, फटाकडी, फटाकी. ४ पातळ व कुरकुरीत क्रॅकर नांवाचें बिस्कूट. Crack-jaw *a.* उच्चारण्यास कठीण, जबडा फाडणारा. Cracks'man *n.* घरफोड्या, भिंतफोड्या. Crack-credit *n.* पत घालविणें.

Crackle (krak'-l) [Dim. of crack.] *v.i.* चटचटणें-करकरणें, तडतडणें. २ फडफडणें, कडकणें. ३ भर-भरणें, भरारणें. C. *n.* राहून राहून तडतड होणारा आवाज *m.*, कडकडाट *m.* २ पोटांत बिघाड होऊन होणारा खळखळाट *m.* Crack'led *a.* Crack'ling *n.* तडतडाट *m.*, फुरफुराट *m.* २ फडफडाट *m.*, खडखडाट *m.* Crack'lingly *adv.* Crack'ly *a.* (ढि)-ठिसूळ. Crack'nel *n.* एका जातीचें हलकें व कुरकुरीत बिस्कूट *n.*

Cradle (krā'-dl) [A. S. *cradol.*] *n.* पाळणा *m.*, पालक-ख *n.*, टारलें *n.* [C. SUSPENDED FROM A STAND घोडपाळणा OR घोडेपाळणा *m.* CORD, BAR, &c. SUPPORTING A C. वराती *f.*, वरात. FROM ONE'S C. पाळण्यांपासून, पाळण्यांतल्यापासून, बाळपणापासून. ROPE TO SWING A C. झेपटा *m.*, झेपसा *m.*, झिपुसा *m.*] २ *surg.* (as for a broken bone, &c.) पाळणा *m.* ३ *frame, bed* घोडी *f.*, सोन्याची माती झारण्याचा-साफ करण्याचा पाळणा *m.* ४ *infancy or very early life* बाल्यावस्था *f.*, बाळपण *n.* ५ धान्य कापण्याचा दांते असलेला विळा *m.* ६ तांब्याच्या पत्र्यावर चित्रें उठविण्याकरितां ठसे तयार करण्याचें यंत्र *n.* C. *v. t.* पाळण्यांत निजविणें. २ बालसंगोपन करणें. Cra'dled *a.* Cradle-scythe *n.* पेटीला बसविलेला बांकदार विळा *m.*, कापलेला जिन्नस पेटीतच पडावा अशा रीतीनें हा विळा पेटीला बसविलेला असतो. Cradle-walk *n.* दुतर्फा झाडांचा रस्ता *m.* From the cradle आरंभापासून, जन्मापासून.

Craft (kraft) [A. S. *craft*, strength, skill, art, cunning.] *n.* कावा *m.*, कपट *n.*, कावित्र *n.* २ हुन्नर *f.*, कला *f.*, हिकमत *f.*, युक्ति *f.* ३ धंदा *m.*, व्यवसाय *m.* ४ एकाच धंद्यांतील लोक *m. pl.* (taken collectively); as, "The C. of iron-mongers." वाहन *n.*, मचवा *m.*, होडी *f.* C. *v. i.* (*obs.*) कपट करणें, डावपेंच लढविणें. Craft'ily *adv.* Craft'iness *n.* कावेबाजपणा *m.*, हिकमतगारी *f.*, लुचेगिरी *f.* Craft'less *a.* Crafts'man *n.* कारागीर *m.*, शिल्पी *m.* Craft'smanship, Craft'manship *n.* कारागिरीचें काम *n.*, कारागिरी *f.* Crafts'master *n.* हुन्नरी *m.*, कसबी *m.*, कारागीर *m.* २ वस्ताद, अट्टल. Craft'y *a.* युक्ति-लुचेगिरीसंबंधीं. २ धूर्त, कावेबाज, मतलबी.

Crag (krag) [Welsh. *crraig*, akin to Gael. *creage.*] *n.* कडा *m.*, खडपा, सुळका *m.*, शृंग *n.* [A PERPENDICULAR C. उभा खडपा *m.*] २ *fore end of the back bone* मोज्हांटा *m.* [THE C. OR NECK-PIECE OF MUTTON यिव OR यीव *f.* THE C. AND THE

RUMP विवकुकी f.] Crag'ged, Crag'gy a. खडप्यांचा, सुळक्यांचा. Crag'gedness, Crag'giness n. Cragaman n. खडप्यावर-सुळक्यावर चढण्यांत प्रवीण झालेला मनुष्य m.

Crag, Cragge (krag) [A form of *craw*. Ger. *kragen*, the neck.] n. गळा m, गर्दन f, मान f.

Cram (kram) [A. S. *crammian*, to stuff.] v. t. कोंबणें, कोंदणें, चोंदणें, ठांसून भरणें, धिकार भरणें. २ खचणें, ठांसणें. C. v. i. दडपून- रगडून जेवणें. २ (colloq.) घोकंपट्टी करणें, डोक्यांत ज्ञान कोंबणें. Cram'ming pr. p. Crammed pa. p. Cram'ful a. Cram'mable a. Cram'mer n. परीक्षेकरितां घोकंपट्टी करवून मुलें तयार करणारा. २ घोकंपट्टी करून तयार झालेला किंवा तयार केलेला शिष्य m.

Cramp (kramp) [O. Fr. *crampe*, akin to Dut. & Swed. *kramp*; Icel. *krapper*, straight, narrow.] n. पेटका m, वळ m, वरवंट m, मेंडकी f, मेंडका m, कराली f, पेटकी f. २ आंकड्याची कांब f, सांधे मिळविण्याकरितां केलेलें एक लोखंडाचें काटकोनी हत्यार n. ३ अटकाव m, हरकत f, अवरोध m, प्रतिबंध m, अवरोधक-प्रतिबंधक गोष्ट f- विषय m; as, "A narrow fortune is a C. to a great mind." C. a. knotty गांठाळ. C. v. t. fig. प्रतिबंध m- अवरोध m. करणें, बाधक होणें. २ एके ठिकाणीं बांधणें, सांधणें, काटकोनी चाप बसविणें. ३ आखडणें, अंकडा-खोडा-खोडामोडा, &c. करणें g. of o. Crampoons pl. also Cramp-iron n. काटकोनी आंकड्याची कांब f. हिचा आंकड्याप्रमाणें ओझें उचलण्याच्या कामीं उपयोग होतो. Cramp-ring n. पेटके बंद करणारी आंगठी f. (ही एक वेडगळ समजूत आहे.) Cramp'y a. पेटके येत असलेला, पेटके आणणारा. Bather's cramp n. स्नान करितां करितां होणारा पक्षघाताचा झटका m, स्नानाच्या वेळीं एकदम होणारा अर्धांगवायु m. Writer's cramp n. सदोदित लिहिणाऱ्या लोकांना होणारा एक जातीचा रोग m. (हा झाला असतां मनुष्याला फक्त लिहितां येत नाहीं.)

Crane (krān) [A. S. *cran* Ger. to cry out.] n. बक m, बगळा m. २ (जड वजन उचलण्याची) यारी f. ३ पिपांतून प्रवाही पदार्थ बाहेर काढण्याकरितां पिपांला लाविलेली नळी f, वांकडी नळी f. C. v. t. यारीनें चढविणें. C. v. i. डोकें-मान लांब करणें. Cran'age n. यारीचें भाडें n. Cranenecked a. बगळ्यासारखी मान असलेला.

Cranium (krā'-ni-um) [L. *cranium*, from Gr. *kranios*, from *kapra*, head, the skull.] n. कपाल n, मस्तक n. pl. Cra'nia, Cra'nia. Cra'nial a. डोक्याच्या कवटीसंबंधीं, कपालीय. Craniog'nomy n. डोक्याच्या कवटीसंबंधाचें ज्ञान n, मस्तकाकारशास्त्र n. Cra'niolog'ical a. मस्तकाकार शास्त्रासंबंधीं. Cra'niol'ogist n. मस्तकाकार शास्त्रवेत्ता. Cra'niol'ogy n. मस्तकविज्ञानशास्त्र n. या शास्त्रांत मस्तकाच्या कवटीचा आकार, मापें व इतर चिन्हे यांचा विचार केलेला असतो. Craniom'eter

n. मस्तकसापकयंत्र *n.* Cra'niom'etry मस्तकसापन *n.* Cranio'scopist *n.* मस्तकपरीक्षक. Cranios'cope *n.* Cranioto'my *n.* (प्रसूति सुलभ करण्यासाठी) गर्भ-मस्तकच्छेद *m.* मस्तकविंधन, गर्भाचे डोक्यास भोंक पाडून नंतर तें चिमट्यानें दावून ओढून काढण्याचा शस्त्र-प्रयोग. Craniotomy forceps, cranioclast *n.* मस्तक-विंधन केल्यानंतर तें दावून ओढून काढण्याचा चिमटा.

Crank (krank) [O. E. *kranke*, akin to English *cringe*, *cringle*, *crinkle*, and to *crank*, the root meaning probably 'turn' twist.] *n.* वांक *m.* वळण *n.* २ *mech.* यंत्र वाटोळें फिरविण्याकरितां केलेला पेंच *m.* दांड्याचा किंवा आंसाचा वक्रभाग *m.* याचा उपयोग वर्तुळगतीची आडवी अगर उभ्या किंवा आडव्या बातीची वर्तुळगति करण्याकडे होतो. ३ व्यर्थी बोलणें *n.* पेंचाचें बोलणें *n.* वक्रोक्ति *f.* ४ लहर *f.* अनिश्चितपणा *m.* ५ (*obs.*) आजारी मनुष्य *m.* रोगी *m.* ६ (*colloq.*) विक्षिप्त भाणूस *m.* C. *v. i.* to wind and turn वक्रगतीनें फिरणें. C. *v. t.* वक्र करणें, वांक देणें. C. *a.* चंचल, चलाख. २ अजारी. ३ लहरी, अनिश्चयाचा, एककल्ली. Crank'ily *adv.* Crank'iness, Crank'ness *n.* Crank'y *a.*

Crank, Crank-sided (krank, krank'-sī'ded) [Ety. uncertain.] *a. naut.* उलंडा, कलंडा, कलथा, (एकदम) उलथणारा). Crank'ness *n.*

Cranney (kran'-i) [Fr. *cran*, a notch.] *n.* चीर *f.* फट *f.* सांध *f.* २ (glassmaking) वाटल्यांचे गळे तयार करण्याचें लोखंडी हत्यार *n.* C. *v. i.* चीर पडणें (R.) २ फटींतून शिरकाव करणें. Cran'nied *a.* पुष्कळ फटीचा, बहुछिद्र, छिद्राल.

Crape (krāp) [Fr. *crepe*, from L. *crispus*, curled.] *n.* एक प्रकारचें कापड आहे. वाल *n.* कऱ्या रेशमाचें केलेलें पारदर्शक काळें कापड *n.* सुतक्याचें काळें वस्त्र *n.* C. *a.* शोकसूचक वस्त्राचें. C. *v. t.* चुण्या-कुरळ्या पाडणें. २ (केंस) कुरळे करणें. Crapy *a.* कुरळीसारखा, कुरळा.

Crapulence (krāp'ū-lens) [L. *crapula*, intoxication.] *n.* अतिशय दारू पिण्याच्या योगानें झालेला रोग *m.* पान्नातिशयजन्यरोग *m.* मद्यजन्थविकार *m.* मदातिशय *m.* Crap'ulous, Crap'ulent *a.* झिंगून आजारी पडलेला, कैफ चढलेला.

Crash (krash) [Imitative. O. E. *craschen*, the same word as *crasen*, to break. Crash seems to be allied to *crush* & to *rush*. (Webster).] *v. i.* फुटणें, मोडणें, कडाडणें or खडाडणें, घडाडणें. २ (*esp.* as a tree, branch &c. breaking) कडकडणें, कडाडणें, धसकणें. C. *v. t.* (R.) कडाडून तुकडे पाडणें. C. *n.* loud mingled sound of things falling धडाका *m.* धडधड *f.* धडधडाट *m.* कडाखा *m.* कडाड or खडाड *m.* कडकडाट or खडखडाट *m.* घडाड *m.* धडाड *m.* कडाकडी *f.* [With a C. धाड-काडकन-कर.] २ (as of many

व्यापारांत एकदम आलेला तोटा *m*, जवरी ठोकर *f*, एकदम वाजलेलें दिवाळें *n*.

Crash (krash) [L. *crassus*, thick, coarse.] *n*. तागाचें जाड-जाडें-रडें कापड *n*.

Crisis (krā-sis) [Gr. *krasis*, mixing.] *n. med.* (शरीरांतलीं रक्ताच्या-&c.) घटकावयवांचें मिश्रण *n*. २ प्रकृति *f*, मूलस्थिति (रक्त इत्यादिकांची). ३ प्रकृति *f*, स्वभाव तव्वेत *f*. ४ *gram*. दोन स्वर एक होणें *n*, दोन स्वरंचा एक दीर्घ किंवा संयुक्त स्वर होणें *n*, द्विस्वरदर्शक वर्ण

Crass (kras) [L. *crassus*, thick, fat, gross.] *a*. जाड, घट, Cras'sament, Crassament'um *n*. घनांश *m*, षट्भाग *m*. २ घट झालेल्या-सांखळलेल्या रक्ताचा दाटभाग *m*. Cras'situde *n*. जाडी *f*, जाडपणा *m*, घनता *f*, रडपणा *m*. Crass'ly *adv*.

Crata (krach) [O. Fr. *creche*- O. E. *creche*, *creache*, Fr. *creche*, crib, manger.] *n*. (obs.) गव्हाण *f*, also गवाण *f*, गाताडी *f*. Cratches *n. pl*. घोड्याच्या खुराखालीं आलेली सूज *f*.

Crate (krāt) [L. *crates*, a hurdle.] *n*. कांचेचें व चिनी मातीचें सामान नेण्याचा हारा *m*, टोपली *f*, करंडी *f*, फुलांचा हारा *m*, पाटी *f*, फळें वाहून नेण्याची टोपली *f* हारा *m*- पाटी *f*.

Crater (krā-tēr) [L. *crater*, a mixing vessel, the mouth of a volcano. Gr. *krater*, a large bowl for mixing wine from *kerannumi*, to mix.] *n*. ज्वाला-मुखीचें तोंड *n*. २ *astron*. चशक. हा राशी दक्षिण गोलार्धांत ध्वांक्ष राशीच्या पश्चिमेस आहे, ह्यांत ३१ तारे आहेत. Crater'iform *a*. Crat'erous *a*. ज्वाला-मुखीचीं पुष्कळ तोंडें असणारा (पर्वत.)

Craunch (krawnch) [A form of crunch.] *v. i. & v. t*. कडकडां-कडकड-कडकडून-कडाकड-कडाडां-कराकरां-रचावणें-खाणें.

Cravat (kra-vat') [Fr. *cravate*, from *cravate*, a Croat, an inhabitant of Croatia, one of a body of Austrian troops from whom in 1636 this article of dress was adopted in France.] *n*. (उंची कापडाचा) गळेबंद, कंठवस्त्र *n*, गळपट्टी *f*. C. *v. t*. गळेबंद घालणें. Cravat'ted *a*. गळेबंद घातलेला.

Crave (krāv) [A. S. *cravian*, to crave.] *v. t*. आळवून-मिनतवारीनें मागणें, प्रार्थणें, विनवणें. २ आशा करणें. ३ वखवखणें, खाखा सुटणें; as, The stomach C.s food. C. *v. i.* (with *for*) (is also used in the same sense) Cra'ver *n*. भिकारी *m*. Crav'ing *n*. वखवख *f*, हांव *f*. C. *a*. हावरा, आशाळभूत.

Craven (krā-ven) [O. Fr. *cravante*, struck down.] *a*. भेकड, नामर्द, भिन्ना. C. *n*. नामर्द मनुष्य. C. *v. t*. नामर्द करणें. Cra'venly *adv*. Cra'venness *n*. To cry craven "शरण आलों" असें ह्याणणें, शरण येणें.

Craw (kraw) [Akin to Dut. *kraag*, neck.] *n*. पाखराच्या गळ्याच्या नळींतील पिशवी *f*. २ कौठा *m*.

Crawfish, Crayfish (kraw'-fish, krā'-fish) [See Crab.]
n. नदींतला खेंकडा m, चिमोरा m, चिमोरें. pl. Crawfishes.

Crawl (krawl) [Dan. *kravle*, or Icel. *krafla*, to paw, to scrabble with the hands.] v. i. to creep
सरपटणें, सरपटत चालणें-जाणें, खुरडत जाणें. २ रडत-
खडत-रर-करीत-रखडत-झरतमरत-झुरुमुरु-फेंदत-लंघत
अडखळत जाणें-चालणें-फिरणें, खुरडत चालणें, पोटावें
घसरत जाणें; as, "A worm C.s on the earth; a boy
C.s up a tree." ३ (a child) घोडा-(घोडूला) करणें,
रांगणें. ४ to move secretly and sily लपून-छपून-चो-
रून-चोरगष्टीनें-मुंगीच्या पायानें चालणें-जाणें-येणें. ५
हळूहळू दाखल होणें, आंत शिरकाव करणें. ६ अंगावर
मुंग्या किडे फिरल्यासारखें वाटणें; as, "The flesh C.s."
C. n. रखडत जाणें n, रांगणें n. Crawl'er n. रखडत
जाणारा. Crawl'ing n. रांगणें n, सरपटत चालणें n-
पोटानें सरकणें n, उरोगमन n. Crawl'ing pr. a. रांग-
णारा, सरपटणारा, उरोगामी, सरपटत चालणारा. Crawl'-
ingly adv. सरपटत, भुईसरपटत-टां. Crawl'y a.

Crawl (krawl) n. समुद्राचे कांठीं मासे ठेवण्याकरितां
केलेला वाडा m.

Crayon (krā'-un) [Fr. a lead pencil, from *crae*,
chalk.] n. खडूची कांडी f, रंगीत सातीची कांडी f. २
खडूच्या कांडीनें काढलेलें चित्र n. ३ चित्रकलेंत रंगा,
साठीं लागणारे पदार्थ. C. v. t. खडूच्या कांडीनें चित्र
काढणें.

Craze (krāz) [O. E. *crasen*, to break.] v. t. to crush,
to grind to powder तुकडे-पीठ करणें, फोडणें. २
(obs.) to weaken जर्जर करणें. ३ to derange the intellect
of वेड भरविणें, वेडगळ &c. करणें; as, "Grief hath
C.ed my wits." Shakes. C. v. i. पिसा-वेडा होणें. C.
n. उन्माद m, चित्तभ्रम m. Crazed, Craz'y a. जर्जर-
चिंधड्या झालेला, जीर्ण; as, "Piles of mean and C.
houses." २ crack-brained, mad वेडगळ, वेडसर, वेडपा,
वेडका-वायचळलेला or वायकळलेला, or वावकळलेला,
मंत्रचळ्या, विक्षिप्त, पिसाट, खुळा, भ्रमिष्ट, वेडा, पिसा.
[TO TURN OR BECOME C. चळणें, वायचळणें, वायकळणें or
वावकळणें, वावचळणें, आवगणें, खुळावणें, ESP. FROM DE-
MONIAC INFLUENCE, PASSION, &c. पिसाळणें, पिसटणें-
पिसाटणें.] ३ weak अशक्त, निर्जीव. ४ shaky, unsafe;
as, "One of great riches, but of C. consti-
tution." ५ demented, deranged उन्मत्त, भ्रांतचित्त.
६ foolishly eager अतिआतुर-उत्कंठित, भरीं भरलेला;
as, "The girls were C. to be introduced to
him." Craz'ily adv. Craz'edness, Craz'iness n.
वेडगळपणा m, पिसें n, चळ m, वायचळ m, वावचळ-
m, खूळ n, वेड n. २ जर्जरपणा m, जीर्णता f. Crazing
mill n. खाणींतील जस्ताची माती कुटण्याची चक्री f.

Creak (krēk) [Fr. Imitative like *crake* & *croak*.]
v. i. to make a sharp noise करकरणें, किरकिरणें, खिर-
खिरणें, धिरधिरणें, करकर वाजणें. C. v. t. करकर वाज-

विणें. C. n. करकरशब्द *m.* Creak'er *n.* करकरणारा, करकर वाजणारा, करकरा or करकऱ्या. Creak'ily *adv.* Creak'ing *pr. a.* करकरणारा, करकर वाजणारा, करकऱ्या. Creak'y *a.*

Cream (krēm) [O. Fr. *creme*, L. *from* Sk. *chrisma.*] *n.* (a) साय or साई *f.* मलई *f.* (b) निवळी, तवंग *m.*; as, C. of lime. २ सारांश *m.*, सार *n.*, तत्व *n.*, उत्कृष्ट भाग *m.* ३ साईचे निरनिराळ्या प्रकारचे खाण्याकरितां केलेले पदार्थ *m. pl.* ४ अंगराग *m.*, उटणें *n.*, लेप *m.* C. v. t. साय काढणें. २ सार घेणें. C. v. i. साय येणें-जमणें. Cream-cheese साईचे 'चीज.' Cream-coloured *a.* साईच्या रंगाचा, फिका पिंवळा. Cream'ery *n.* दूध लोणीं वगैरे जिनसा विकण्याचें दुकान *n.*, दुभत्याचें दुकान *n.*, कालवणाचें दुकान *n.* Cream-faced *a.* पिकुटलेला, पांडुरका, निस्तेज, फिक्या तोंडाचा, दुवळा, नेभळट. Cream'iness *n.* Cream-laid *a.* मलईच्या रंगाचा आणि उभ्या रेषा असलेला (कागद). Cream-slice *n.* मलई काढण्याकरितां केलेली लांकडी छाटणी *f.* Cream'y *a.* साईचा, साईसारखा.

Crease (krēs) [French from Latin. but true origin unknown.] *n.* mark made by doubling मोड *f.*, दूण *f.*, दुमड *f.*, सळ *m.* २ क्रिकेटांत चेंडू देणाऱ्याकरितां आणि खेळणाराकरितां केलेली मर्यादा *f.*, हद्द *f.* C. v. t. मोडसळ पाडणें. Creas'y *a.* मोड पाडलेला.

Crease (krēs) [Malay *kris*, a dagger.] *n.* मलाया देशांतील लोकांचा क्रिस नांवाचा खंजीर *m.*, कट्यार *n.*

Create (krē-āt') [L. *creare*, cf. Sk. कृ, to create.] *v. t.* to bring into being, to form out of anything निर्माण-उत्पन्न-पैदा करणें, निर्मिणें, उत्पादणें, सृजणें. २ to produce, to be the occasion of उत्पन्न करणें, (ची) उत्पत्ति *f.* उद्भव *m.* करणें. *g. of o.* ३ to invest with a new form, office or character (ला) करणें; as, To C. one a knight. Creā'table *a.* उत्पन्न करण्याजोगा. Crea'ted *a.* केलेला, निर्मित, उत्पादित, पैदा झालेला, सृष्ट, जनित. Crea'tion *n.* उत्पन्न करणें *n.*, उत्पादन *n.*, उत्पत्ति *f.*, निर्मिति *f.*-state. सृष्टि *f.*, उत्पत्ति *f.*, उद्भव *m.* २ सृष्टि *f.*, भूतसृष्टि *f.*, प्रत्यक्षसृष्टि *f.*, सर्ग *m.* ३ नेमणें *n.*, करणें *n.* Crea'tional *a.* Crea'tive *a.* उत्पादक, कल्पक, जनक. Crea'tively *adv.* Crea'tiveness *n.* Crea'tor *n.* जनिता, जनक, उत्पादक. Crea'trix, Crea'tress *n. fem.* Crea'torship *n.* उत्पादकपणा *m.*

Creature (krē'chèr) [cf. Create.] *n.* anything not self-existent, any being created with life, an animal, a man प्राणी, जीव, वस्तुजात, स्वयंभू नव्हे तें, सर्वविश्व. [THE CREATURES *Compreh. OR COLLECT.* चेतनाचेतन *n.*, चराचर *n.* CRAWLING OR CREEPING C.S GENER. किडूक *dim.* किडकलें *n.*, कीडमुंगी *f.* DUMB C. मुकें जनावर *n.*, मौन जात *f.* LIVING C. जीव *m.*, प्राणी *m.*, जंतु *m.*, जिता जीव *m.* LIVING C.S COMPREH. जीवजंतु *m. pl.*, जीवजिवडे *m. pl.* SMALL LIVING C. GENER. जीवजंतू *m.*

जीवजिवडा *m.*] २ *a human being* (in pity, contempt or endearment) जीव *m.*, प्राणी *m.*, माणूस *m.* ३ *dependent* आश्रित, अनुयायी, दुसऱ्याच्या आश्रयावर अवलंबून वाढलेला, दुसऱ्याचा वंदा-मिंधा. ४ (*a general term among farmers for horses, oxen, &c.*) डोरें, जनावरें. Crea'tural, Crea'turely *a.* प्राण्या-संबंधीं, प्राणिधर्मविशिष्ट (*R.*). Crea'tureship *n.* The Creator परमेश्वर.

Creatin (*krē'ā-tin*) [*Gr. kreas, flesh.*] *n.* पांढरा स्फटिक-काकार व नत्रप्रचुर (*nitrogenous*) असा स्यायुंतील घटक also Kreatine, Cre'atine. Creat'ic *a.* मासाचा.

Creche (*krāsh*) [*Fr. creche, a crib.*] *n.* *a house for the temporary accommodation of young children during the worktime of their mothers.* मोलम-जुरी करणाऱ्या आयांचीं मुलें संभाळण्याचें भाडोत्री घर *n.*

Credence (*krē'-dens*) [*L. credere, credens, to believe.*]

n. (प्रत्यंतर पुराव्यावरून बसलेला) विश्वास *m.*, भरंवसा *m.* २ विश्वाससाधन *n.*, विश्वासकारण *n.*, ज्याच्या योगानें विश्वास बसेल असें; *as, A letter of C.* ३ खिस्ती देवळांतलें वेदीजवळचें मेज *n.* यावर द्राक्षासव व भाकरी परमेश्वराला अर्पण करण्यापूर्वीं ठेवतात. Creden'dum *n.* श्रद्धाविषय *m.*, विश्वासविषय *m.*-वस्तु *f.* Cre'denda *pl.*

Cre'dent *a.* (*R.*) भोळसर, भोळवट, एकदम भरंवसा ठेवणारा. Creden'tial *n.* विश्वासपत्र *n.* २ *pl. spec.*

मुखत्यारनामा *m.*, लायकीखूण *f.* पत्र *n.* C. *a.* विश्वास बसविणारें; *as, "Their credential letters on both sides."* Cred'ibi'lity, Cred'ibleness *n.* विश्वासनीयता *f.*, सत्यता *f.*, विश्वासपात्रता *f.* Cred'ible *a.* विश्वासार्ह,

विश्वासनीय, विश्वास-श्रद्धाठेवण्याजोगा, भरंवशालायक. Cred'ibly *adv.* विश्वास बसण्याजोगा. Cred'it

n. (सप्रमाण) विश्वास *m.*, श्रद्धा *f.* २ सचोटी *f.*, साख *f.* ३ विश्वासास आधारभूत गोष्ट *f.* ४ प्रतिष्ठा

वाढविणारी गोष्ट *f.*, यश *n.*, भूषण *n.* ५ प्रतिष्ठा *f.*, शा-वासकी *f.*, मान्यता *f.*, अब्रू *f.*, नांव *n.*, वजन *n.* ६

(*commerce*) पत *f.*, आब *f.*, साख *f.* ७ मुदत *f.*, वा-यदा *m.*; *as, Three months' C.* ८ (*book-keeping*)

जमा *f.*, जमेची बाजू. [*BAD OR LOW C. नापत f. TESTI-*

MONY OF C. खात्री f, निशा f. THAT HAS C. साखबाज,

साखीचा. *To GROW IN C. पतीस चढणें. To LOOSE ONE'S*

C. (एखाद्याची) पत जाणें, पतीवर पाणी पडणें, पत बुडणें,

नापत होणें. g. of o. GIVEN OR TAKEN AT C. उचापत,

उधार. ON C. उधार. LETTER OF C. भलावण.] C. v. t.

(वर) भरंवसा ठेवणें, मानणें. २ (ची) प्रतिष्ठा वाढविणें.

३ जमा करणें, जमेकडे मांडणें. Cred'itable *a.*

श्लाघ्य, कीर्तिकर, स्तुत्य, अब्रूदार, संभावित. २ प्रति-

ष्टेचा, यशस्कर. Cred'itableness *n.* Cred'itably *adv.*

Cred'itor *n.* घेणेकरी, धनको, सावकार. Cred'itrix *n.*

fem. Credul'ity *n.* भोळेपणा *m.* २ (*in accepting*

scandal) कानपिसा. Cred'ulous *a.* भोळसर, भाविक,

भोळा. Cred'ulously *adv.* Cred'ulousness *n.* भोळा-
भाव *m.* भोळसरपणा *m.*

Creed (krēd) *n.* धर्मसिद्धांतसंग्रह *n.*, धर्मसूत्रसंग्रह *m.* २
धर्ममार्ग *m.*, धर्म *m.*, संप्रदाय *m.*, पंथ *m.*, मत *n.*

Creek (krēk) [A. S. *crecca.*] *n.* खाडी *f.* २ (Shakes.)
वांकण *n.* वांक *m.* ३ भोटा *m.*, ओहोळ *m.* Creek'y *a.*

ceel (krēl) [O. Fr. *creil*, a wicker basket cf. L.
aticulum, double dim. of *crates*, a hurdle.] *n.*

कुरुली *f.* कुरकुलें *n.*

Creep (krēp) [A. S. *creopan.*] *v. i.* रांगणें, पोटांन

सरपणें चालणें. २ हळूहळू चालणें. ३ लघत छपत
जाणें ४ खुशामत करणें; as, "A Creeping syc-

phant." उडून जाणें, बाजूस सरून जाणें; as, "Quick
silver C.s on a mirror." ५ आंगावर मुंग्या चढल्याचा

गस होणें. ६ वेळीप्रमाणें पसरत वाढणें. Creep'er *n.* रां-

णारा. २ लता, वेळ, ताणा, वल्ली. ३ किडूक, किडे. ४ लो-

खंडी शेगडीची खालची लहान सळई *f.* ५ *pl.* पाण्यांतील

वस्तु काढण्याचा गळ *m.* Creep-hole *n.* (*fig.*) खिडा-

की *f.* २ निसटून जाण्यास मार्ग-फट, सांडवणूक *f.*

Creep'ers गिरणीचीं यंत्रें फिरविणारा चाकावरचा पट्टा *m.*

झाडावर चढतां येण्याकरितां बुटाला लाविलेली खडब-

डीत लोखंडी पट्टी *f.* To creep in नकळत आंत येणें.

Creep'ingly *adv.*

Cremate (krē-māt) [L. *cremare*, *crematus*, to burn.]

cf. Sk. श्रा, to cook.] *v. t.* जाळणें, प्रेत दहन करणें.

Crema'tion *n.* प्रेत जाळणें *n.*, प्रेतदहन *n.* Crema'-

tionist *n.* प्रेतदहनपद्धतीचा कैवारी *m.* Cremat'or,

Crematōr'ium, Crem'atory *n.* प्रेतें दहन करण्याची

भट्टी *f.* २ अशा भट्टीची जागा *f.* Crematōr'ial *a.*

(सदरील) भट्टीसंबंधीं.

Cremocarp (krēm'-ō-karp or krēm'ō) [Gr. *krema-*

nnumi, to hang & *karpos*, fruit.] *n. bot.* गाजरच्या

जातीचें फळ *n.*

Creole (krē'-ōl) [Fr. *creole*, Sp. *criollo*, from Sp.

criadillo, dim. of *criado*, a servant, from L. *creare*,

creatus, to create.] *n.* अमेरिका, आफ्रिका आणि

वेस्टइंडीज ह्यांसधील अस्सल युरोपियन रक्ताचे स्पॅ-

निश, फ्रेंच आणि पोर्तुगीज लोक, क्रीओल नांवाचे लोक.

C. a. अशा लोकांसंबंधीं.

Crepance, crepane (krē'-pans-pān) [L. *crepare*, to

break.] *n.* घोड्याच्या मागच्या पायाचा नाल लागून

दुसऱ्या मागच्या पायास झालेली दुखापत *f.*

Crepitate (krēp'i-tāt) [L. *crepitare*, *crepitatus*, to

crackle.] *v. t.* पादणें, पाद स्रोडणें. २ तडतडणें, तडतड

आवाज होणें; as, "Salt C.s in fire." Crep'itant *a.* Cre-

pitā'tion *n.* पादणें *n.*, पाद *m.* [SOFT C. फुसकली.] २ तड-

तड आवाज *m.* Crep'itative *a.* Crep'itus *n.* C. bro-

nchus *med.* धाकट्या श्वासनळीतील कुरकुर असा शब्द.

Crepuscular (krē-nus'kū-lōn) [L. *crepusculum*, from

- संधिप्रकाशाचा, झुंजुकमुंजुकचा. *Crepus'culous a.*
Crepus'cule n. glimmerings of dawn चांचपडचांचपड
n. चिपडचिपड *n.* उस्तें *n.* झुंजुकमुंजुक *m.* संधिप्रकाश *m.*
- Crescent (kres'-ent) [L. crescere, crescens, to grow.]*
a. वाढता, वाढणारा, वर्धमान, वर्धिष्णु. २ शुद्ध द्वितीये-
पासून वाढत जाणाऱ्या चंद्राच्या आकृतीचा, वृद्धिचंद्राचा.
C. n. शुक्लपक्षांतील चंद्र *m.* शुक्लेंदु, वाढता चंद्र,
वृद्धिचंद्र, चंद्रकोर. २ चतुर्थीचंद्राकृतिध्वज (चिह्न *n.*)
(तुर्की सरकारचें). ३ (तुर्की सरकारची) सत्ता-अम्मल
m. ४ *Hera.* हालेवर काढलेला कोरेचा चंद्र *m.* *Cres-*
centade n. इसलामी धर्मयुद्ध. *Cres'cented a.* चंद्रकोर
असलेला. *Crescent'ic a.* वृद्धिचंद्रासारखा केलेला.
Cres'cive a. (*Shakes.*) वाढता. *Crescent-shaped*
a. वृद्धिचंद्राकार. [हाळींव. *Cress'y a.*
- Cress (kres) [A. S. cresse, cerse.] n.* आळीव, अहार्नीव,
Cresset (kres'-et) [O. Fr. cresset, crasset, akin to
Eng. cruse.] n. खुणेची आगटी *f.* खुणेचा-निशाणीचा-
संकेताचा दीप *m.*
- Crest (krest) [O. Fr. creste, L. crista, a crest.] n.*
शेंडी *f.* शिखा *f.* कुक्कुटचूडा *m.* २ तुरा *m.* कलरी *f.*
शिखा *f.* ३ दिमाख *m.* मान *m.* नाक, अभिमान, टेंभा.
४ (लाटेचा) माथा *m.* ५ (डोंगराचा) माथा *m.* शिखर
n. ६ *anat.* अस्थिशिखा *f.* अस्थिचूडा *f.* हाडावर
वाढलेली उंच कड *f.* ७ घोड्याच्या मानेवरचा वक्रभाग
m. *C. v. t.* (वर) तुरा लावणें, चूडावान् करणें, शिखाधर
करणें. *C. v. i.* चूडा बनविणें. *Crest'ed p. a.* तुरेवाला,
चूडावान्, शिखाधर. *Crest'-fallen a.* रग मोडलेला-जिर-
लेला, चीत झालेला. *Crest'less a.* चूडा-शिखा नसलेला.
२ नीच कुळांतला. *To let fall or lower one's crest*
मान खाली घालणें, कान पाडणें.
- Cretaceous (krē-tā'-shus) [L. cretaceus, from creta,*
chalk.] a. खडूचा, खडूसारखा. *Cretā'ted a.* खडूनें
घांसलेला. *Cretifac'tion n.* *Crē'tify v. t.* चुन्याच्या
क्षारांनीं परिपूर्ण करणें. [भेग *f.* चीर *f.* २ खांड.
- Crevasse (kre-vas') n.* (वर्फनदीला (Glacier) दुभागणारी)
Crevice (krev'-is) [Fr. crevasse, from, crever,—L.
crepare, to burst, to crack.] n. फट *f.* भेग *f.* चीर *f.*
C. v. t. चीर पाडणें, भेग पाडणें.
- Crew (krū) [From O. Icel. kru, a swarm.] n.* मंडळी *f.*
तांडा *m.* समाज *m.* २ एका गलब्रतावरील सर्व नावाडी
लोक, खलाशी, *m. pl.* नाविकगण *m. pl.*
- Crew (krū) pa. t. of Crew.*
- Crewel (krū'-el) [From Dut. krewel, a curl.] n.* वेल-
बुटीकरितां वापरलेलें बारीक वळीव सूत *n.* २ असल्या
सुताचें वेलबुटीदार काम *n.* *Crew'elist n.* *Crow'-*
ellery a.
- Crib (krib) [A. S. crib, cribb.] n.* जनावरांस खाणें वाल-
ण्याचें लांकडी पात्र *n.* कोटंबा *m.* कोठिंबा *m.* २ ठाण *n.*
गोधवड *f.* गोठा, गोठाण-ठण. ३ मुलाचा पलंग, पलंगडी.
४ खोपट *n.* खोपटी *f.* ६ भुरगी जोडी जोयलेली

वस्तु. ७ कठीण ग्रंथ सुगम करण्याकरितां त्यांचें अक्षर-
शः भाषांतर. ८ रद्द झालेले गंजिफाचे पत्ते. C. v. t.
भुरटी चोरी करणें. २ कोंडवाड्यांत ठेवणें-घालणें. C. v.
i. एके ठिकाणीं मिळणें. २ परीक्षेंत 'कॉपी' करण्याच्या
उद्देशानें कांहीं लिहून नेणें. Crib'bing *pr. p.* Cribbed
pa. p. Crib-biting *n.* घोड्याची एक खोड *f.* ह्या खोडीनें
घोडा गवाणीचा खांब तोंडांत धरून गटगट आवाज
करून हवा पोटांत घेतो.

Cribbage (krib'āj) [Dim. of *crib*, above.] *n.* एक
तऱ्हेचा पत्यांचा खेळ.

Cribble (krib'l) [L. *cribellum*, dim. of *cribrum*, a
sieve.] *n.* धान्य व भरड पदार्थ चाळण्याची चाळणी *f.*
२ (*obs.*) जाड रवा-पीठ *n.* C. v. t. चाळणें. Crib'rate,
Crib'rose *a.* चाळणीप्रमाणें भोंकें पाडलेलें. Cribra'tion
n. चाळणें. Crib'riform *a.* चाळणीच्या आकाराचा.

Cribellum (kri-bellum) कित्येक कोळ्यांचा तंतू
काढण्याचा एक विशेष अवयव. also Cribrell'um,
Cribrell'a *pl.*

Crick (krik) [See Creak.] *n.* मानेच्या स्नायूचा पेटका-
गोळा-अंवटाळा *m.*, ताठा *m.*, अवघडा *m.*, कण *f.*, उसण (*v.*
भर). [TO HAVE A CRICK IN THE NECK मान तिरपावणें-
तिरणें.]

Cricket (krik'et) [O. Fr. *criquet*, from its sharp,
creaking sound.] *n.* राळ *f.*, झिल्ली *f.*, रातकिडा *m.*
[A MOLE C. घोंगेरा, घुरगुरा. CHIRPING OF C. चिनी-
चिनी, किर *n.*, झिल्लीरव.]

Cricket (krik'et) [O. Fr. *criquet*, a kind of game with
a stick. cf. A. S. *crice*, a crutch.] *n.* चेंडूफळीचा
इंग्रजी खेळ *m.*, क्रिकेटचा खेळ *m.* C. v. i. चेंडूफळीचा
खेळ *m.* क्रिकेट *m.* खेळणें. Crick'eter *n.* क्रिकेट खेळ-
णारा. Cricket-ground *n.* क्रिकेटचें मैदान *n.* Cricket-
match *n.* चेंडूफळीचा सामना *m.*, क्रिकेटचा सामना *m.*
Cried *pa. t. & pa. p.* See the word Cry.

Crim. Con. (krim kon) [Abbrev. of criminal con-
versation.] *n.* adultery जारकर्म *n.*, व्यभिचार *m.*

Crime (krīm) [Fr. *crime*-L. *crimen*, an accusation-
a crime.] *n.* अपराध *m.*, मोठा गुन्हा *m.*, दोष *m.*,
अन्याय *m.* २ पातक *n.*, अधर्म *m.*, कुकर्म *n.* ३ महापाप *n.*

Crime'ful *a.* (*obs.*) अपराधपूर्ण, दुष्ट, बेकायदेशीर.

Crime'less *a.* निरपराधी. Crim'inal *a.* गुन्हेगार,

अपराधी. २ कुकर्मी, पापी, अन्यायी, अनीतीचा. ३ फौज-

दारी गुन्हाचा. C. *n.* अपराधी *m.*, गुन्हेगार *m.* Crim'i-

nalist *n.* (R.) फौजदारी कायद्यांत वाकबगार-दर्दी.

Criminal'ity *n.* अन्यायीपणा *m.*, अपराधीपणा *m.* २

अपराध *m.* Crim'inally *adv.* Crim'inate *v. t.* गुन्हेगार

ठरविणें, दोषारोप करणें. Criminā'tion *n.* गुन्हेगार

ठरविणें *n.* Crim'inative, Crim'inatory *a.* दोषावह,

दोषारोप करणारा, गुन्हा लावणारा. Criminol'ogy *n.*

Crim'inous *a.* अपराधप्रचुर, दुष्ट, गुन्हांनी भरलेला.

२ महदपराधासंबंधी. Crim'iniousness *n.* Capital
crime मरणदंडक अपराध *m.*

Crimp (krimp) [A. Dut. *crimpen*, to shrink.] *a.* लौकर भंगून जाण्यासारखें, ठिसूळ, शीघ्रभंगुर; *as*, "C. earth." *C. v. t.* नागमोडीचा आकार देणें, सुस्कुत्या पाडणें. २ पकडणें, चिमट्यांत धरणें. *C. n.* लष्करी नौकरींत फसवून नेणारा. *Crimp'age n.* *Crimp'er n.* नागमोडीचा आकार देणारा. *Crimping-iron n.* झुबकेदार केंस कुरळे करण्याची फणी *f.* *Crimping-machine n.* कातणें *n.*, चिरणी *f.* *Crimp'le v. t. (R.)* मुरडणें, मुरडघडी घालणें चुणी *f.* चूण *f.* निरी *f.* घालणें, तुरपणें. २ कुरळें करणें. *Crimpled a.* मुरुडलेला, मुरडीव, &c. *Crimp'ler n.* मुरुडणें (एक यंत्र आहे) *n.* २ *an instrument of tailors to crimple cloth* चुणकस *f.*

Crimson (krim'zn) [O. Fr. *cramoisin*.—L. *L. cramesinus*, from Arab. *qermez*, the kormes insect which yields the dye.] *n.* किरमिजी रंग *m.* *C. a.* किरमिजी. *C. v. t.* किरमिजी रंग देणें, किरमिजी रंगानें रंगविणें. *C. v. i.* किरमिजी रंग येणें. २ लजित होणें, लाजणें, लाजेनें (साहेब लोकांत) लाली येणें.

N. B.—Crimson should be, as its derivation suggests, restricted to किरमिजी only. In some districts, अब्वाशी is another name for किरमिजी. गुलाली and गुलवासी approach very nearly किरमिजी. In the Bombay bazar, if we ask for किरमिजी or Crimson, they give us Magenta. There are seven or eight shades of Magenta and we have to choose the one we want.

Cringe (krinj) [A. S. *crincan*, *cringan*, to shrink.] *v. t.* पुढच्या पुढें नाचणें, थुंकी झेलणें, हांजी हांजी करणें म्हणणें. *C. n. (obs.)* लवणभंजन *n.*, आर्जव *m.* *Cringe'ling*, *Crin'ger n.* पुढेंपुढें करणारा-नाचणारा, लवणभंजन करणारा, थुंकी झेलणारा, गोंडा घोळणारा. *Crin'glingly adv.*

Cringle (kring'gl) [Eng. *cringe*.] *n.* खीळ *f.*, कडी *f.*

Crinkle (kring'kl) [cf. Dut. *krinkelen*, to turn or wind.] *v. t.* दुमटणें, मुरडणें. *C. v. i.* दुमडून जाणें.

C. n. सुरकती *f.*, चिरमी *f.*, चुणी *f.* *Crink'ly adv.* सुरकुत्यांचा. *Crink'um-Crank'um n.* वांकडीतिकडी वस्तू *f.*

Cripple (krip'l) [A. S. *crypel*, from *creopan*, to creep & suffix *el*, of the agent.] *n.* लंगडा *m.*, पांगळा *m.*, लुला *m.*, पंगु *m.* *C. a.* लंगडा, पांगा. *C. v. t.* लंगडा-पांगा करणें. २ अशक्त करणें, पंगू करणें. ३ छाटणें, कमी करणें. *Cripp'ledom n.* पंगुस्थिति *f.* *Cripp'ling n.*

इमारतीस दिलेला टेंका *m.* धिरा *m.*-नेटावा *m.* *Crippled a.* लंगडा, पांगळा, पांगा, पांगूळ, हातापायांनीं अधू, लुला, व्यंग. २ *fig.* पंगू, बळहीन केलेला. *To be or become a cripple* पांगुळणें.

N. B.—We propose the following restrictions. *Lame*=लंगडा. *Maimed*=लुला, विकलांग. *Cripple*=पांगळा. However for the word *cripple* पांगळा, लुला and लंगडा may be promiscuously used. लटका=Paralyzed.

Crisis (kri'sis) [L. *crisis*-Gr. *krisis*, from *krinein*,

बाणीचा वेळ *m.* संधि *f.* टिपण *n.*, प्रसंग *m.*, संकटवेळा *f.*,
टांसण *n.* २ परिणाम ठरविणारी रोगाची स्थिति *f.*,
जोखीम *f.*, व्याधिसीमा *f.* Crises (krī'sēz) *pl.*

Crisp (krisp) [A. S. *crisp*, from—L. *crispus*,
curled.] *a.* कुरळ झालेला, गुच्छदार; *as*, "C. hair." २
लौकर फुटून जाण्यासारखे, ठिसूळ. ३ ताजा, टवटवीत;
as, "It (laurel) has been plucked nine months,
and yet looks *as*, hale and C. *as* if it would last
ninety years." जोरदार, जोसाचा; *as*, "C. wine." ४
झगझगीत, धगधगीत. "C. fire." ५ कडक, कडग, कुर-
कुरीत, कुडकुडीत; *as*, "C. Cakes." C. *v. t.* कुरलाकृति
करणे, वांकडेंतिकडे करणे. २ कडंग-खरपूस भाजणे. C.
v. i. (लहान लाटेसारखे) हालणे. Crisp'pâte-*d a.* कुरलाकृ-
तीचा. Crispā'tion *n.*, Crisp'ature *n.* वांकड्यातिकड्या
सुरकुत्या पडणे *n.* Crisp'er *n.* कुरलाकृति *f.* करणारा,
Crisping iron-pin. Same as Crimping iron. Crisp'ly
adv. Crisp'ness *n.* कडंगाई *f.* कुरकुरीतपणा *m.*,
कुरलता *f.*, खरपूसपणा *m.*, कडंगपणा *m.*, कुडकुडी *f.*
Crisp'y *a.* वळलेले, गुच्छ झालेले. २ ठिसूळ.

Criss-cross (kris'-kros) [A corruption of Christcross.]
n. (एखाद्या मनुष्याला लिहितां येत नसले म्हणजे त्याची)
सहीच्या जागी केलेली खूण *f.* निशाणी *f.* (सही कर-
णाराची). C. *v. t.* रेघा मारणे. C. *adv.* विरुद्धपणाने,
प्रतिकूल रीतीने.

Criterion (krī-tē'ri-on) [Gr. *kriterion*, from *krinein*,
to judge.] *n.* Crite'ria *pl.* कसोटी *f.* परीक्षा *f.*, निर्णय-
प्रमाण *n.*, निर्णायक लक्षण *n.*, लक्षण *n.*, चिह्न *n.*, गुणा-
गुणलक्षण *n.*

Critic (krit'ik) [L. *criticus*.—Gr. *kritikos*, from
krites, a judge. from *krinein*, to judge.] *a.* परीक्षक,
शोधक, रसज्ञ, रसिक. २ छिद्रान्वेषी, टीकाकार. Crit'i-
cal *a.* परीक्षक, रसिक, गुणज्ञ, शोधक. २ गुणदोष-
विवेचनासंबंधी. ३ गुणदोषवेत्ता ४ छिद्रान्वेषी, दोषदर्शी.
५ भयंकर, बऱ्यावाइटाच्या समयाचा, आणीबाणीचा,
हारजिताचा. Crit'ically *adv.* Crit'icalness, Critical'i-
ty *n.* Crit'icaster, Crit'ickin *n.* हलक्या प्रतीचा
टीकाकार. Criticis'able *a.* Crit'icise *v. t.* दोषा-
दोषविवेचन करणे, टीका करणे. २ दोष ठेवणे-काढणे,
टीका करणे. C. *v. i.* गुणदोषाचे विवेचन करणे. Crit'i-
cism *n.* गुणदोषविवेचन *n.*, गुणावंगुणपरीक्षा *f.* २
छिद्रान्वेषण *n.*, टीका *f.* Critique [Fr.] *n.* गुणदोष-
चंद्रिका *f.*, दोषादोषप्रकाशिका *f.* २ गुणागुणपरीक्षा *f.*
३ विवेचक *n.*, टीकाकार *m.* Critical angle *n.* See
Angle. Critical philosophy, see philosophy. Criti-
cal point फक्त दाबाने घन पदार्थ द्रव करणारे उष्णता-
मान, अवर-अवधि-उष्णतामान.

Croak (krök) [A purely onomatopoeic word.] *v. t.*
डुरडुरणे, डुरांवडुरांव करणे. २ करकरणे, करांवकरांव
करणे. ३ सदोदित रड गाणे, कुरकुर करणे, अभद्र बो-
लणे-भाकणे. C. *v. t.* डुरडुरणे, कुरकुरणे. C. *n.* डुरडुर,

डरांवडरांव *m*, टरांवटरांव *m*. Croak'er *n*. सदो-
दित रडणारा, रड्या, गाणें गाणारा, अभद्रभाक्या.
Croak'ily *adv*. Croak'ing *n*. Croak'y *a*.

N. B. "Terms or phrases for a person ever croak-
ing (i.e. foreboding evil) and answering to
Croaker, Screech-owl, Raven, Damper, are नास्ति-
भाक्या, अवसानघातकी, काळजिभ्या, हीरमोड्या, मोड्या, अभद्र-
सूची." (Candy.) [केशरी, केशरमय.

Croceous (krō'shi-us) *a*. (R.) केशराचा, केशरी रंगाचा,
Crochet (krō'-shā) [Fr. dim. of *croc*, a hook.] *n*.

लोकरीच्या विणकामाच्या सुया.

Crock (krok) [A. S. *crocca*, an earthen vessel.] *n*.

मातीचें भाडें *n*, मृण्मयपात्र *n*. २ मस *f*, मशी *f*,
खरपी *f*, जळ *f*. Crock'ery *n*. earthen ware गाडगी
मडकी *n. pl.* कुंभारसामान *n*.

Crocodile (krok'-ō-dīl) [L. *crocodilus*.—Gr *krokodei-*
los, a lizard.] *n*. सुसर, मगर (?), नक्र, ग्राह *m*. (S.).

Crocodil'ian *a*. नक्रासंबंधीं. Crocodil'ity *n*. (R.)

आभासात्मक कोटिक्रम *m*. Crocodile tears वरवर रडें,
कोरडें रडें. To shed crocodile tears नक्राश्रु टाळणें,
मायावीपणानें रडणें, मानभावीपणानें रडणें.

N. B.—Alligator मगर, Crocodile सुसर.

Crocus (krō'kus) [L. *crocus*.—Gr. *krokos*, saffron cf.

Sk. कुंकुम.] *n. bot.* ज्या झाडाला लवकरच फुलें येतात
व ज्याचा मोहोर प्रकाशित असतो असें झाड *n*. २ *chem.*
पिवळ्या रंगाची भुकी *f*.

Croesus (krēsus) [*croesus*, a rich and powerful
king of Lydia, whose name became prov. for
wealth.] *n*. क्रीसस नांवाचा राजा *m*. २ जगत्शेट *m*,
कुबेर *m*, नवकोटिनारायण *m*, धनशेट *m*, श्रीमंत *m*.

Croft (kroft) [A. S. *croft*, a field.] *n*. वाडी *f*, वाडणें
n, वाडकुलें *n*. Crof'ter *n*. लहान शेतवाडी करणारा.
Croft'ing *n*. (Scot.) शेतवाडीची जमीन *f*. २
(Manufacture) ओपवणें *n*.

Cromlech (krom'lek) [W. *cromlech*; *crom*, bend-
ing or bent, concave + *llech* a flat stone akin to
Ir. *cromleac*.] (*arch.*) दोन किंवा अधिक उभ्या
चिन्यांवर आडवे दगड ठेवून केलेलें स्मारक *n*. हें
स्मारक इ. स. पूर्वी प्रचारांत असे.

Crone (krōn) [Formerly *crony*, from Dut. *karoni*,
a hussy, a slut, *lit.* a carrion.] *n*. (*obs.*) म्हातारी
मेंडी *f*. २ थेरडी *f*, म्हातारी *f*, डोकरी *f*, डोकरीण *f*.

Crony (krō-n'i) [Ety. unknown, possibly classical.]
n. सलगीचा-जीवींचा मित्र *m*, जिवलग मित्र *m*. Crony-
ship *n*. गडी *m*, गडीपणा *m*, दोस्ती *f*, गट्टी *f*, स्नेह *m*.

Crook (krōōk) [Same as Icel. *krokr*, Swed. *krok*,
a hook or crook.] *n*. वांक *m*, वळण *n*. २ कपट *n*,
युक्ति *f*. ३ वांकड्या टोंकाचें हत्यार *n*, आंकडी *f*, अंकुश
m, मेंढक्याचा बांकदार दांडा *m*. ४ *music*. वाद्यांच्या
तोंडावर बसविण्याची बांकदार जिवणी *f*. ५ चोरांचा

साथी *m.*, कपटी-लबाड मनुष्य *m.* C. *v. t.* वांकविणे, वांकडे करणे. २ (R.) आडमार्गाला लावणे, भ्रष्ट करणे. C. *v. i.* वांकणे, वळणे. Crook-back *n.* कुवड *n.* Crook-backed *a.* कुवड्या, कुवडमोड्या, कुब्ज. Crooked *a.* वांकडा, वक्र, विनत. २ कुटिल, वक्र. ३ खोटा, कपटी; as, "C. dealings." Crook'edly *adv.* वांकड्या रीतीने. Crook'edness *n.* वांकडेपणा *m.*, वक्रता *f.*, कौटिल्य *n.* Crook-kneed *a.* वांकडे गुडघे असलेला, फेंद्या-फेंगड्या पायांचा. Crook-shouldered *a.* वांकडे खांदे असलेला. Crook in one's lot (व्यवहारांत येणारा) कठीण प्रसंग. By hook or by crook कसेही करून, जसातसा, चांगल्या किंवा वाईट रीतीने, चांगल्या किंवा वाईट मार्गाने, योग्य किंवा अयोग्य उपायाने.

Croon (krōon) [of imitative origin.] *v. t.* आपल्याशीच गाणे-गुणगुणणे. २ मधुर गायन करून शांत करणे. C. *v. i.* गुरांप्रमाणे दुःखाने रडणे.

Crop (krop) [A. S. *cropp*, top, bunch, craw of a bird.] *n.* पीक *n.*, पीकपाणी *n.* २ पाखराच्या गळ्यातील अन्नाशयाची पिशवी *f.*, चुनाळ *m.* ३ डोक्याचे कापलेले केंस *n.* ४ वोड्यावर बसून फेरफटका करण्याच्या वेळचा अतिशय आंखूड वादीचा चावूक *m.* ५ उभे शेत *n.*, पीक *n.* ६ वोखा *m.*, शेंडा *m.*, तिटाळी *f.* [CROP OF FRUITS OR FLOWERS लाग, वाज, वार, उफर, उपरा. AUTUMNAL C. खरीप. DECLINING OF RIPENING C.S आंकड्यास येणे, पडणीस येणे. FAILURE of C. नापीक. VERNAL C. रब्बी. To C. OUT वर दिसणे. To C. UP अप्राधान्यपणाने-गौण रीतीने उपस्थित होणे. इतर वस्तूंच्या किंवा कारणांच्या प्रसंगाने पुढे येणे-उपस्थित होणे.] C. *v. t.* खुडणे, तोडणे, वोखडणे (R.), बोडकावणे. C. *v. i.* पीक येणे. Cropped *pa. p.* Crop-eared *a.* मुंड्या कानाचा. Crop'ful *a.* (*Miltion*) भरलेल्या पोटाचा, पूर्णोदर. Crop'per *n.* पीक कापणारा. २ धरते, लागते झाड *n.* ३ खंडाने पीक कापणारा. Crop'ping *pr. p.* Crop'ping *n.* कापणे *n.* Crop-sick *a.* अतिशय जेवल्याने आजारी, असमाधानी. Crop-tailed *a.* लांडा, छिन्नपुच्छ.

Croquet (krō'-kā) [Fr. *croquet*, a bent stick.] *n.* एक प्रकारचा काठीने खेळावयाचा खेळ *m.*

Crore (krōr) [East Indian.] *n.* कोटी *m.* *f.*, क्रोड, शंभर लक्ष.

Crosier, Crozier (krō'-zhiér) [L. *crux*, a cross.] *n.* ख्रिस्ती त्रिशपाचा धर्मदंड *m.*

Cross (kros) [Fr. *croiz*, from L. *crux*, *cruces*, a cross.] *n.* क्रूस *m.*, ख्रिस्ती धर्माची खूण *f.* २ येशू ख्रिस्ताचे मृत्युसूचक चिन्ह *n.* ३ ख्रिस्तमत *n.*- धर्म *m.* ४ क्रूसाच्या शिक्क्याचे नाणे *n.*, नाणे *n.*, पैसा *m.* ५ क्रूसाकार दागिना *m.*, क्रूसाच्या आकाराचा एखादा दागिना *m.* ६ सहीऐवजी केलेली क्रूसाची निशाणी *f.* ७ सत्वपरीक्षणार्थ आलेले संकट *n.* ८ क्रूसासारखी (+) फुली *f.* ९ अक्षरमास. C. *v. t.* (वर) क्रूसाची खूण करणे. Cross-bearer *n.* (एखाद्या समारंभांत) क्रूस घेऊन चालणारा, क्रूसवाहक.

Cross'ing *n.* क्रसा or क्रासासारखी खूण करणे *n.*
 Cross-section *n.* तिर्यक् छेद *m.*, आडवा काट-छेद *m.*
 Cross-stitch *n.* दुहेरी टांका *m.* Cross'let *n.* लहान
 क्रस-क्रस *m.* Cross and pile नाण्याच्या उलट्यापालट्या
 वाजूचा खेळ *m.* To cross one's mind एखाद्याच्या एक-
 दम मनांत येणे. To cross the path of any one मोडा
 घालणे, अडथळा करणे, मार्गांत आडवे पडणे-होणे-आड
 येणे. The Southern cross (*astro.*) दक्षिणीय चतुष्पथ.

Cross (kros) *a.* आडवा, वांकडा. २ विपरीत, उलटा,
 प्रतिकूल. ३ दुःशील, दुरात्मा. ४ आमन्यासामन्याचा,
 अदलाबदलीचा. ५ खिसखिशा, खाष्ट, खंक, खंकाळ्या,
 खट्याळ, कटकट्या, खडतर, जिकरी, तिरसट, तिसकूट,
 हिरवट, तुटस, तुसडा. ६ संकराचा. [CROSS BREED
 संकर-मिश्रजाति, भिन्नकुलोत्पत्ति.] C. v. t. क्रसाची खूण-
 चिह्न करणे, एका रेषेवरून दुसरी रेष ओढणे, फांटा
 मारणे. २ छेकणे, छका मारून रद्द करणे. ३ अडचण
 हरकत करणे, आडवा-वांकडा येणे, अवरोध-प्रतिरोध क-
 रणे, मोडा घालणे. ४ अटकाव करणे, रोखणे. ५ ओ-
 लांडणे, उतरणे, उलंघणे, पार जाणे, तरणे. C. v. i.
 ओलांडणे. Cross-action *n. law.* एकाच खटल्यांत उलट
 दावा *m.* Cross-armed *a.* हातास तिठा घालून. Cross-
 bar *n.* आडवा गज *m.* Cross-barred *n.* आडवे गज
 लावलेला. Cross-beam *n.* इमारतीच्या दोन्ही बाजूंस
 बळकटी आणणारी मोठी तुळई *f.* खांडबार. Cross-birth
n. (बाळंतपणाचे वेळीं) आडवे येणे *n.* Cross-bones
 दोन मांडयांचीं हाडे एकमेकांना आडवीं बांधून त्यावर
 घातलेली करवंटी *f.* ही एक मृत्यूची खूण असें मानतात.
 Cross-bow *n.* मोठ्या दांड्याला आडवे बांधलेलें धनुष्य
n. कुंध्याचा-दस्त्याचा कमठा *m.* Cross-bowman *n.* वरच्या
 प्रकारचें धनुष्य वापरणारा. Cross-country *a.* शेतांतला,
 शेतांतून. Cross-cut जवळचा आडरस्ता *m.* Cross exa-
 mine *v. t.* उलट सवाल घालणे, प्रतिप्रश्न करणे, उलट तपा-
 सणी करणे. Cross-eyed *a.* तिरवा, काणा, चकणा. Cross-
 grained *a.* आडव्या शिरांचा, आडव्या दोराचा. २ आड-
 गात्या, अडिवाळ. Cros'sing *n.* (*Rail*) एका रुळावरून
 दुसऱ्या रुळावर जाणे, दोन आडव्या रुळांचा सांधा
 ओलांडणे, उतरणे. २ अवरोध *m.*, प्रतिरोध *m.* ३ ओलांडणी
f. उतरण *f.* Cross-legged *a.* अढी घालून बसलेला.
 Cross'ly *adv.* Cross-patch *n.* दुःशील मनुष्य *m.*,
 आडजात *f.* Cross-plough *v. t.* बेरणे, बेरणी करणे.
 Cross-purpose *n.* उलट हेतु *m.*, मनसुवा *m.*, एकानें
 म्हणावें एक दुसऱ्यानें समजावें दुसरें. To be at cross
 purposes (न जाणतां) एकमेकांच्या विरुद्ध वागणे,
 (विरोध करण्याचा हेतु नसतांनाही एकमेकांशीं) विरुद्ध
 वागणे, एकमेकांशीं विरुद्धपणाचें वर्तन होणे. Cross-ques-
 tion *n.* उलट प्रश्न-सवाल. Cross-road *n.* आडवा रस्ता
m., आडवाट *f.* Cross-way *n.* चवाठा *m.*, तिवाठा *m.*
 Cross-wise *a.* आडवा, आड.

Crotch (kroch) *n.* बेळकें *n.*, दुबेळकें *n.*, बेचकें *n.*, नांगें
n. Crotched *a.*

Crotchet (kroch'et) [Fr. *crochet*, dim. from *croc*, a hook.] *n.* बेळकी *f.*, दुबेळकी *f.*, बेचकी *f.* २ *print.* चौकोनी कंस *m.*, बेळें *n.* ३ लहर *f.*, तरंग *m.* Crotch'et-ed, Crotch'ety *a.* लहरी, लहरीदार. Crotch'eteer *n.* लहरी मनुष्य *m.*

Croton (krō'tun) [Gr. *kroton*, a tick or mite which the seed of the plant resembles.] *n.* चंद्रज्योतीचें-(?) जेपाळाचें झाड *n.* Croton-oil *n.* जेपाळाच्या बियांचें तेल *n.*

Crouch (krowch) [A softened form of *crook*.] *v. i.* दबणें, दबकणें, दबा धरून बसणें-असणें. २ हातांपायांपायां पडणें, पदर पसरणें, लवणभंजन करणें.

Croup (krōōp) [A S. *kreopan*, to call.] *n.* क्रूप नांवाचा खोकला ; ह्याचें पर्यवसान केव्हां केव्हां घटसर्पांत होतें. *C. v. i.* Croup'iness *n.* Croup'ous, Croup'y *a.*

Croup (krōōp) [Fr. *croupe*, hind quarters, the rump.] *n.* घोड्याचें हुंगण *n.*, ढिमोरा *m.*, चौक *m.*

Croupier (krōō'-pi-er) [Fr. one who rides on the croup.] *n.* (सार्वजनिक जेवणाचे वेळीं) उपप्रमुख. २ जुगाराच्या टेबलावरचे पैसे गोळा करणारा.

Crow (krō) [A. S. *craue*, a crow; *crawan*, to cry like a cock.] *n.* कावळा *m.*, काक *m.*, वायस *m.* (S.). २ संबल *f.*, तोमर *f.*, तरफ *f.* (of iron). ३ आरवणी *f.*, आरव *f.*, कोकणी *f.*, कूक *f.*, बांग *f.*, साद *f.* [SECOND C. दुसराणी.] ४ प्राण्यांच्या आंतड्यांतील नरम त्वचा *f.* (ह्या अर्थी हा शब्द खाटीक लोक वापरतात.) *C. v. i.* आरवणें, कुकणें, साद देणें. २ आनंदानें ओरडणें, जयशब्द करणें (with over). Crowed or Crew *pa. t.* Crowed *pa. p.* Crow-bar *n.* वांकड्या टोंकाची-वांकदार तरफेची पहार *f.*, फटवणी *f.* Crow-keeper *n.* (Shakes.) पाखरांना भेडवण्याकरितां शेतांत उभा केलेला गवताचा पुरुष *m.*, गवती भूत *n.* Crow-quill *n.* कावळ्याच्या पिसांची लेखणी *f.* Crow's-bill or Crow-bill *n. surg.* जखमेंतून गोळी काढण्याचा चिमटा *m.* Crow'sfoot *n.* म्हातारपणीं डोळ्याखालीं पडणाऱ्या सुरकुत्या. Crow'snest *n. naut.* मोड्या डोलकाठीवरचें खलाशाचें बसण्याचें ठिकाण *n.* As the crow flies (जसा कावळा सरळ जातो तसें) सरळ. Eat crow or eat boiled crow मनाविरुद्ध काम करावयास भाग पडणें. Have a crow to pluck or pick with दुसऱ्याबरोबर भांडून कांहीं तरी गोष्ट ठरविण्याची असणें.

Crowd (krowd) [A. S. *crudan*, to press.] *n.* जमाव *m.*, घोळका *m.*, थवा *m.*, टोळी *f.*, समुदाय *m.*, समूह *m.* २ तेली तांबोळी *m. pl.*, कोळीमाळी *m. pl.*, कनिष्ठ प्रतीच्या लोकांचा जमाव *m.*-मेळा *m.* *C. v. t.* भरून काढणें, खेदून काढणें, रगडा-दाटी करणें. २ खेटवणें, दाटी करणें. *C. v. i.* दाटणें, खेटणें, भिडणें, आंत घुसणें; as, "A man C.s into a room." ३ अडचण करणें. ४ लगट करणें. Crowd'ed *p. t. & pa. p.* गर्दी झालेला, गच्च भरलेला, &c. Crowd sail *naut.* गलबताची गति वाढविण्याकरितां

Crown (krown) [O. Fr. *corone*, -Fr. *couronne*. -L. *corona*, a crown.] *n.* मुकुट *m.*, मुगूट *m.*, किरीट *m.*
 २ शिरोभूषण *n.* ३ (with *the*) राज्याधिकारी *m.*,
 राज्यकर्ता *m.*, राजा *m.* ४ पारितोषिक *n.*, इनाम *n.*,
 बक्षीस *n.* ४ राज्यपद *n.*, राजगादी *f.* ५ राज्याधिकार
m., बादशाही अम्मल *m.*, सत्ता *f.* ६ शोभा *f.*, नाक *n.*,
 भूषण *n.*; as "Virtuous woman is a C. to her hus-
 band." ७ पराकाष्ठा *f.*, अवधि *m.*; as, "Mutual love,
 the C. of all our bliss." ८ शिखर *n.*, अग्रभाग *m.*
 ९ शीर्षाग्र *n.*, ब्रह्मांड *n.* १० (of a hat) शिखा *f.*, माथा
m. ११ कमानीचा शिरोबिंदु *m.* १२ भट्टीचा घुमट *m.*
 १३ पांच शिलिंगांचें इंग्लंडांतील एक नाणें *n.* १४ एक
 तऱ्हेचा छापण्याचा कागद *m.* १५ *geom.* दोन समकेंद्र
 परिमितींतील क्षेत्र *n.* C *v.* t. राज्याभिषेक करणें,
 गादीवर बसविणें. २ भूषित करणें. ३ संपूर्ण-परिपूर्ण
 करणें. ४ (चा) शिखर-कळस होणें; as, "Amidst that
 grove that crowns yon tufted hill." Crown-agent *n.*
 स्काटलंडांतील सरकारतर्फें फौजदारी खटले तयार
 करणारा सालिसिटर *m.* Crown-colony *n.* सरकारी
 वसाहत *f.*, मुख्य देशाकडून जिचा राज्यकारभार चालतो
 अशी वसाहत *f.* Crowned *a.* मुकुट घातलेला, मुकुट-
 धारी, किरीटी, &c. २ भूषित, &c. [TO BE CROWNED
 WITH SUCCESS सार्थक्य *pop.* सार्थक *n.* साफल्य *n.* &c. होणें
g. of. s. कृतकृत्य होणें.] Crown'er *n.* (Shakes.) हा
 करोनर शब्दाचा अपभ्रंश आहे. Crown'et *n.* लहान
 मुकुट *m.*, मुकुटक *m.* Crown-glass *n.* खिडक्यांच्या
 तावदानांची एक प्रकारची कांच *f.* Crown'ing *n.* राज्या-
 भिषेक *m.* Crown-jewels *n.* राजाचें जवाहीर *n.*, सर-
 कारी जवाहीर *n.* Crown-land *n.* सरकारी जमीन *f.*
 Crown-lawyer *n.* (फौजदारी खटल्यांत) राजाच्या
 वतीचा वकील *m.* Crown'less *a.* मुकुट नसलेला.
 Crown-post, King-post *n.* कैचींतला मधला किंवा
 मुख्य खांब *m.* Crown-prince *n.* राजाचे पश्चात् गादीवर
 येणारा राजपुत्र *m.*, युवराज *m.* Crown-saw *n.* सिलेंड-
 रला (cylinder) दांते पाडून केलेली वाटोळी करवत *f.*
 Crown-wheel *n.* उभ्या दांतांचें चाक *n.* (ह्याचे दांत
 चाकाच्या पातळीवर उभे असतात), तुंबा (?) *m.* Crown-
 witness *n.* (फौजदारी खटल्यांत) सरकारी साक्षीदार *m.*

Crucial (krū'shi-al) [L. *crux*, *crucis*, a cross.] *a.*
 क्रूसाच्या आकाराचा, क्रूसासंबंधीं. २ जिवावरचा, जि-
 वापरता, प्रखर, फार कडक. ३ *logic.* निर्णायक. Cru'ci-
 ate *a. bot.* क्रूसाकृति, क्रूसाकार पानें किंवा पाकळ्या
 असलेला.

Crucible (krū'si-bl) [L. *crucibulum*, Origin
 doubtful.] *n.* मूस *f.*, पूट *n.*, आवर्तनी *f.* २ वितळलेली
 धातु रहाण्याकरितां भट्टीच्या तळाशीं केलेली पोकळ
 जागा *f.*, धातुरसपात्र *n.* [DIPPING ROD OF A CRUCIBLE
 ईपिका *f.*, तुलिका *f.*] ३ कडक परीक्षा *f.*, कसोटीचा प्रसंग *m.*

Cruciferae (krū'si-f'érē) [Fr. *crucifier*. L. *crux*,
crucis, cross *forma* to be ...]

तीची वनस्पति *f*, मोहरीकुल. *Cruc'ifer n.* क्रूसवाहक *m*, एखाद्या समारंभांत क्रूस घेऊन चालणारा, एखाद्या समारंभांतील क्रूसवाला *m.* *Crucif'erous a.* क्रूसासारखी पाकळ्या किंवा पानें जिला असतात अशी (वनस्पति). २ क्रूस धारण करणारा, क्रूसधारी.

Crucify (krū'-si-fi) [*L. crux & figere, fixus, to fix.*] *v. t.* क्रूसावर चढवून ठार करणें, क्रूसावर चढविणें-देणें, हातापायांत खिळे ठोकून क्रूसावर खिळवणें. २ अतिशय यातना देणें. ३ जिंकणें, दमन करणें. *Cru'cified pa. p.* *Cru'cifier n.* क्रूसावर चढविणारा. २ छळ करणारा, त्रास देणारा. *Cru'cifix n.* क्रूसावर लावलेलें ख्रिस्ताचें चित्र *n.* *The crucifixion n.* क्रूसावर चढविणें-देणें &c. *Cru'ciform a.* क्रूसाच्या आकाराचा. *Crucig'erous a.* क्रूसाची खूण असलेला.

Crude (krūd) [*L. crudus, raw.*] *a.* कच्चा, आम, अपक्व, कोंवळा. २ हिरवा, कच्चा. ३ अप्रौढ. ४ आम, अजीर्ण. *Crude'ly adv.* *Crude'ness, Crud'ity n.* कच्चेपणा *m*, अपक्वता *f*, अप्रौढता *f.* २ कच्चाई *f*, अपक्वत्व *n.* ४ *med.* आम *f.* *pop.* आंव *f*, आमांश *m*, कुपित्थ (?) *n.*

Cruel (krū'-el) [*Fr cruel.-L. crudelis, cruel.*] *a.* क्रूर, निष्ठुर, कठोर, दयाशून्य, निर्दय, उग्र, निष्करुण, खुनी, खाटकी, घातकी, अमानुष, राक्षसी, हिंसक, हिंस्र. २ दुःखदायक, परपीडक, परदुःखसंतोषी, दुःख देण्याच्या स्वभावाचा. ३ दुःखकर, कठोर. *Cruel-hearted a.* निष्ठुर अंतःकरणाचा. *Cru'elly adv.* *Cru'elty n.* निर्दयपणा *m*, निष्ठुरपणा *m*, &c. २ *a cruel deed* क्रूरकर्म.

Cruet (krū'-et) [*A. Fr. cruet-O. Fr. cruie-L. cruga, a pitcher.*] *n.* सिकादाणी *f*, कांचेची लहान कुपी *f.* *Cruet-stand n.* घड *m.* (कुप्या ठेवण्याचा).

Cruise (krūz) [*Dut. kruisen, to cross the sea, kruis, a cross-L. crux.*] *v. i.* रक्षणाकरितां किंवा लुटीकरितां समुद्रांत तारवें घेऊन खेपा करणें, दर्या फिरणें, समुद्रांत फिरणें, समुद्रपर्यटन करणें. *C. n.* दर्या फिरणें *n*, समुद्रपर्यटन *n.* *Cruis'er n.* समुद्रपर्यटन करणाऱ्या माणसाचें वाहन *n*, शत्रूचीं गलबतें धरण्याकरितां व आपले देशाच्या गलबतांचें रक्षण करण्याकरितां समुद्रांत फिरणारें लढाऊ गलबत *n*, क्रूझर *n.*

Crumb, Crum (krum) [*A. S. cruma, a crumb cf. Ger. krume.*] *n.* चुरा *m*, कुसकुर *m*, कुटका *m*, कण *m.* २ (as opposed to *crust*) भाकरीच्या-पावाच्या आंतील मज खुसखुशीत भाग *m*, गर *m*, गीर *m*, गर्भ *m*, मगज *m.* ३ लेश *m*, अल्पांश *m*; as, "A crumb of comfort." *C. v. t.* चुरा करणें, भूस करणें. *Crumb'y, Crum'my a.* चुरा झालेला, भुसभुशीत, खुसखुशीत, पिठूळ.

Crumble (krum'-bl) [*See Crumb.*] *v. t.* कुसकरणें, चुरणें, चुर-चुरा-चुराडा-भगरा करणें *g. of o.*, चुरढणें. *C.*

v. i. चुरणें, चुराडा होणें, विरणें. २ चुरडून-चुरा होऊन पडणें, चुरा चुरा होऊन कोसळणें, रेलणें, झुरणें, झिरणें. (obs.) C. n. फार लहान तुकडा m. Crumb'y a. विरणा, विरका, खुसखुशीत, भुसभुशीत, पिटूळ, भुसका.

Crump (krump) [From an A. S. root *crimpan*, to shrink up.] a. (obs.) वांकडा, वांकाचा. २ वाळलेला, कठीण; as, "A C. loaf." Crump'et n. एकजातीची नरम साहेबी भाकरी f, क्रम्पेट. Crump'y a. भरड, लौकर भंगून जाणारें, भिदुर.

Crumple (krump'l) [Formed from Crump.] v. t. चुरणें, चुरडणें, चुरगळणें, चोळामोळा करणें. C. v. i. चुरणें, चुरडणें. Crump'led a. चोळामोळा केलेला, चुरलेला, कुसमडलेला. Crump'ling n. -act. चुरणें n, &c. Crumpled horn मुंडा, मुंडरा. [A COW WITH C. horns मुंडी गाय f. A BEAST OF WHICH THE HORNS ARE CRUMPLED मुंडा-डी-डें.]

Crunch (krunsh) [Of imitative origin.] v. t. दांताखालीं चिरडणें. २ कांहींतरी कठीण चाऊन कुडकुड आवाज करणें, कुडकुडावणें, दांतानें कडाडां फोडणें. C. n. दांतानें चिरडणें n. Crunk. Same as Crunkle.

Crunkle (krunk'l) v. t. कचकचणें, कचाचणें, किचकिचाट करणें. २ कर्कोच्या पक्ष्याप्रमाणें ओरडणें. Crunk'ling n. कचकच f.

Crunode (krū-nōd) क्रुसपात. See the word Node.

Crupper (krup'er) [Fr. *creupier*, from *crope*, the croup, the buttocks.] n. लेंडी f, दुमची f. (घोड्याच्या खोगिराची.) [BOSS ON A CRUPPER गेंद m.] २ buttocks or rump of a horse ढिमोरा m, चौक m.

Crural (krū'ral) [L. *cruralis*, from *crus-cruis*, the leg.] a. of or pertaining to the thigh or leg, or to any of the parts called *crura* पायांसंबंधीं, जांघिक; as, "The crural arteries."

Crusade (krū-sād') [Fr. *croisade*, L. *crux*, a cross.] n. धर्मार्थयुद्ध n, धर्मयुद्ध n. २ जरुशलेम शहर मुसलमान लोकांपासून घेण्याकरितां ख्रिस्ती लोकांनीं मागें अनेक वेळां स्वान्या केल्या त्यांपैकीं प्रत्येक. ३ उत्साहानें नेटानें चालविलेलें काम n, मोठें काम n. C. v. i. युद्धांत गुंतणें. Crusad'er n. धर्मयुद्धांतील वीर m.

Cruse (krüz) [Possibly connected with L. *crux*, cf. Swed. *krus*, Ger. *krause*.] n. लहान पेला m. २ कुपी f. [मूस f.]

Cruset (krū'-set) [Fr. *creuset*.] n. सोनें वितळावयाची

Crush (krush) [O. Fr. *cruisir*, *croissir*, to crack or break.] v. t. चिरडणें, चेंगरणें, ठेंचणें, चुरडणें. २ चेंचणें, कुटणें, चेंदा करणें, भुकाणा करणें, चेंदणें. ३ जमीनदोस्त-चीत-पादाक्रांत करणें, धुळीस मिळविणें, मारून पीठ पाडणें, धूळ करणें. ४ नाश करणें. ५ fig. दुःख देणें. C. v. i. दबला जाणें, चुराडा होणें. C. n. चुराडा m, कडाखा m, रगडा m. Crushed a. ठेंचलेला, चुरलेला, See the verb. Crush'er n. Crush-hat n. दाबून गोळा केली

तरी नं मोडणारी टोपी *f.* Crush'ing *n.* ठेंचणें *n.* चेंचणें *n.* चेंगरणें, &c. See the verb. Crush'ingly *adv.*
Crushing machine *n.* दळण्याचें-भरडण्याचें यंत्र *n.*
Crushing-strain *n.* चेंगरण्याचा-चुरडण्याचा दाब *m.*
Crush-room *n.* नाटकगृहांतील खोली *f.* पडदा पडला म्हणजे हींत प्रेक्षक लोक विश्रांतीकरितां जातात. To crush a cup गटगट पिणें, ढोंसणें.

Crust (krust) [O. Fr. *crouste.*—L. *crusta.*] *n.* कवच *m.* कवची *f.* पूट. [Crust of dirt *n.* किटण *n.* कीट *n.*] २ बाहेरचा-वरील पोपडा *m.* पदर *m.* थर *m.* लेप *m.* पोपाडा *m.* खरपुडी *f.* पापुद्रा *m.* चकदळ *n.* ३ भूगोलाचा बाहेरला कठीण भाग *m.* भूकवच *n.* ४ (दारूच्या बाटलींतील) तळचा सांखा *m.* ५ रक्त सांखून झालेला पोपडा *m.* कवंदी *f.* खपली ६ (as opposed to *crumb*) भाकरीचा बाहेरील कठीण भाग *m.* C. v. t. (वर) कवच *n.*-लेप *m.* घालणें C. v. i. खवळ *n.*-खपला *m.* &c. धरणें. Crust'ed *a.* गंज-खपल्या चढलेला, पोपडा आलेला, खपल्याचा. Crustā'tion *n.* पोपडा *m.* पापुद्रा *m.* गंज *m.* Crust'ily *adv.* खट्याळपणानें, तिरसटपणानें. Crust'iness *n.* खट्याळपणा *m.* खाष्टीपणा *m.* Crust'y *a.* कवचाचा, कवचीचा. २ मनाचा कोमळ परंतु बाहेरून दिसण्याला खट्याळ, खाष्ट, द्राष्ट, तापट.

Crusta (krus'ta) [L. *crusta*, rind, shell.] कवच *n.* शिंप *f.* २ कोरलेलें रत्न. *n.* Crustæ *pl.* Crusta'lactea स्तनावर दुधाचा पापुद्रा येणें.

Crustacea (krus-tā'shi-a) [L.] *n.* खेंकड्याच्या जातीचे प्राणी, कर्कजातीयप्राणी, कवचजीविप्राणी. Crusta'cean *n.* &a. कर्कजातीयप्राण्यासंबंधीं, कवचजीविप्राण्यासंबंधीं. Crustaceol'ogical *a.* Crusta-ceol'ogist *n.* कर्कजातिप्राणिशास्त्रज्ञ, कवचजीविप्राणिशास्त्रज्ञ. Crustaceol'ogy *n.* खेंकड्याच्या जातीच्या प्राण्यांचें शास्त्र *n.* कर्कटजातीयप्राणिशास्त्र *n.* कवचजीविप्राणिशास्त्र *n.* Crusta'ceous *a.* कवचाचा, कवचीचा, कवचमय.

Crutch (kruch) [A. S. *crycc*, *cricc*, a staff, a crutch.] *n.* कुबडी *f.* पांगुळकाठी *f.* पांगुळघोडा *m.* २ बायकांच्या जिनाचा उंच तड्या *m.* C. v. t. कुबडीच्या आधारानें उभें रहाणें. Crutched *a.* कुबडी असलेला, कुबडीवर सांवरलेला.

Cruz (kruks) [L. *cruz*, a cross, torture, trouble.] *n.* any thing that tries in the highest degree कसोटीची वेळ *f.* प्रसंग *m.* स्थळ *n.* कसोटी *f.* परीक्षेची भूमिका *f.* निकषभूमी *f.* २ anything that puzzles or vexes in the highest degree गूढ *n.* कोडें *n.* ३ astron. क्रूस *m.* *pl.* Cruzes, Cruces.

Cry (krī) [Fr. *crier.*—L. *quiritare*, to cry.] *v. t.* to utter a loud voice, to bawl, to speak or call loudly मोठ्यानें बोलणें, ओरडणें, ओरडून बोलणें, पुकारा करणें. [To CRY ON to call upon, to invoke (च्या) नांवानें हाक मारणें, (चा) धांवा करणें. To C. OUT पुकारणें, पुकारा करणें, प्रगट-जाहीर करणें. २ शोक करणें. ३ to complain

loudly तकरार करणें. To C. AGAINST to protest against (चा) निषेध करणें. To C. TO OR UPTO to call on in prayer, to implore (चें) आर्जव-विनंति करणें, (ची) करुणा भाकणें, सहाय-मदत मागणें. To C. OUT AGAINST to blame, to utter censure दोष देणें, चूक काढणें निंदणें.] २ to utter a loud voice in weeping, to weep, to lament रुदन करणें, शोक करणें, रडणें, रुदंती करणें, (with a loud voice) आकांतणें, आकांत-आक्रोश करणें. [To CRY WITH PLENTIFUL TEARS ढळढळां रडणें. To C. UNGOVERNABLY ओक्सावोक्सा रडणें. To C. UNCEASINGLY रडण्याचा चळ घेणें, रडण्याचा टाहो घेणें, रड घेणें. To C. SOBBINGLY मुसमुसणें, हुमसणें, स्फुंदणें.] ३ to utter a loud sound in distress आक्रोश करणें. ४ to proclaim जाहीर करणें, पुकारा करणें, प्रसिद्ध करणें. ५ fig. (in contempt) रर करणें, पागोळ्या सोडणें, गाई पाण्यावर आणणें. ६ (esp. applied to babes and infants) केंकटणें, कोकलणें, केंकणें, केकटणें, टेटावणें, व्यांहाव्यांहा करणें. [THE FOLLOWING WORDS GIVEN BY MR. CANDY IN SENSE NO 6 ARE OF VERY RARE USE. केंकावणें, खेकाटणें, किरकणें, पिरंगणें, कण्हेरी गणें, टांही OR तांही भरणें.] ७ (of animals generally) ओरडणें, आरडणें, पुकारणें (?), शब्द करणें. ८ (of a bird) किलबिलणें, किलकिलाट करणें. ९ (of an elephant) चीं चीं करणें. १० (of a crane) किचकिचणें, कचकचणें. ११ (of a peacock) टाहो फोडणें. १२ (of the bandikote) रोरावणें, रोराण n. करणें. C. v. t. मोठ्यानें ओरडणें. २ रडून-रडून अमुक एक गोष्ट करायला लावणें; as, "To C. one's self to sleep." ३ to proclaim, to name loudly and publicly for giving notice पुकारा करणें, जाहीरखबर देणें, दवंडी पिटवणें. ४ जाहीर करणें. [To CRY UP to praise, to applaud, to extol वाडवार-बढाई-बढाईकी-तारीफ-थोऱवी-प्रतिष्ठा-फुशारकी- &c. सांगणें, वाखाणणी-स्तुति करणें. वाखाणणें, तारीफ करणें. २ किंमत वाढविणें. To CRY DOWN to decry by words or writing, to depreciate उणेपणा-उणावकी-उणीव-लहानवी-अप्रतिष्ठा-&c. करणें-सांगणें, (चें) वजन-किंमत कमी करणें, निंदणें.] C. n. pl. Cries. ओरड f, ओरडाओरड f, गोंगाट m. २ विलाप m, आक्रंद n, रुदन n, रोदन n. ३ पुकारा m, पुकार m, साद f. ४ आरोळी f. ५ हर्षनाद m, हर्षगर्जना f. ६ (ओरडून केलेली) नम्र विनंति f; as, "C. the most piteous cry of the poor souls." ७ दंवडी f. ८ लोकवाणी f, लोकवार्ता f; as, "The cry goes that you shall marry her." ९ शिकारी कुत्र्यांची टोळी f; as, "The cry more tunable was never holloed to nor cheered with horn." १० (in contempt) चौकडी f; as, "Would not this get me a fellowship in a cry of players." Cried pa. p. Crier n. रडणारा. २ ओरडणारा, थाळी-दोंडी पिटणारा. ३ कोटीत पुकारणारा. Crying a. लक्ष्य देण्याजोगा, भयंकर, &c. Crying n. ओरडणें n, ओरड f, ओरडा m. २ धांवा m, हांक f, धांवणें n. A far cry फार अंतर, लांब अंतर. Great cry and little wool m.

of. डोंगर पोंखरून उंदीर काढणें. Hue and cry पुकारा, हांकाटी *f*, बोंब *f*, बोंबाबोंब *f*, आरोळी *f*, हांकाहाक *f*, ओरडाओरड *f*. In full cry (hunting) पूर्ण पाठलाग करीत असतां. Within cry of ऐकतां येईल इतकें लांब. Given to crying रडवा, रडका, रड्या. About to burst into crying रडकुटीस आलेला.

Crypt (kript) [L. *crypta*.—Gr. *krupta*, from *kruptein*, to hide.] *n*. (खिस्ती देवळांत) वेदीखालील भुयार *n*. Cryp'tic,-al *a*. गूढ, गूढार्थक, गुह्य.

Cryptogamia (krip-tō-gā'mi-a) [Gr. *kruptos*, conceal- ed & *gamos*, marriage.] *n*. bot. अदृश्यबीजवन- स्पतिवर्ग *m*. अदृश्यबीजवनस्पति *f*. Cryp'togam *n*. Cryptogā'mian *a*. अदृश्यबीजवनस्पतीचा. Crypto- gam'ic, cryptog'amous *a*. ज्यांत पुनरुत्पत्तीचीं इंद्रियें सूक्ष्म आहेत अशी (वनस्पति), अदृश्यबीज, अपुष्प, प्रछन्नबीज. Cryptog'amist *n*. अदृश्यबीज वनस्पतीविषयीं पूर्ण माहितगार. Cryptog'amy *n*. अपुष्पवनस्पती- विषयीं माहिती *f* ज्ञान *n*, अबीजवनस्पतिज्ञान *n*.

Crystal (kris'tal) [L. *crystallus*, Gr. *krustallos*, from *krusos*, frost.] *n*, स्फटिक *n*, बिलोर (?), सिताश्म (?). Crys'tal, Crys'talline *a*. स्फटिकाचा, स्फटिकमय. २ पैलूदार. Crys'tallisable *a*. Crys'tallisā'tion *n*. स्फ- टिकीकरण *n*, स्फटिकीभवन *n*. Crys'tallise *C. v. i*. पैलूदार कांड्या-खडे करणें-वनवणें. २ स्थायी-स्थिर स्वरूप देणें. *C. n. i*. कांड्या-खडे वनणें-होणें. २ स्थायी स्वरूपाचा होणें. Crys'tallite *n*. स्फटिकासारखा खनिज पदार्थ *m*. Crys'tallog'rapher *n*. स्फटिकशास्त्रवेत्ता. Crys'tallog- raph'ical *a*. Crys'tallog'raphy *n*. स्फटिकशास्त्र *n*. Crys'talloid *a*. स्फटिकासारखा, अनुरफटिक. Crys'- tallomancy *n*. स्फटिकाच्या मदतीनें भविष्यकथन *n*.

Cub (kub) [Etymology unknown.] *n*. अर्भक *n*, पिल्लं *n*, बच्चा *m*, पशुशावक *n*. २ लहान मूल (in comp. वत्स, बचडें). [C. OF A TIGER OR LION पेटा.] *C. v. t*. विणें, जन्म देणें. Cub'bing *pr. p*. Cubbed *pa. p*. Cub'bish *a*. पोरकट, अडाणी. Cub-drawn *a*. पिलांनीं स्तनपान केलेली. Cub-hood *n*. अर्भकता *f* पणा *m*. Cub'less *a*. पिलें नसलेली.

Cub (kub) *n*. (obs.) गोठा *m*, कपाट *n*.

Cubation (kū-bā'-shun) [L. *cubare*, to lie down.] *n*. ओठांगणें *n*, लवंडणें *m*.

Cube (kūb) [L. *cubus*, Gr. *kubos*, a cube.] *n*. घनाकृति *f*, घन *m*. २ arith. घन *m*. Cū'bage *n*. घन- फळ *n*, घनक्षेत्र *n*. Cū'bature *n*. एखाद्या पदार्थाचें घनमूळ *n*- घनक्षेत्र काढणें *n*. Cubic,-al *a*. घनाकार, घनासंबंधीं. [C. CONTENTS घनफळ *n*. C. EQUATION घनसमीकरण *n*.] Cu'bically *adv*. Cu'bicalness *n*. Cu'biform *a*. घनाकार. Cū'b'oid, Cuboid'al *a*. घन पदार्थासारखा, अनुघन, घनकल्प, घनसदृश. Cube-root *n*. घनमूळ *n*. [सुगंधसरीच.

Cubeb (kū'heb) [Arab. *kababah*.] *n*. कबाबचिनी,

Cubebin (kūbeb-in) *n.* ज्याचे घनाकार खडे होतात असें द्रव्य *n.*, घनकणद्रव्य *n.*

Cubit (kū'-bit) [*L. cubitus*, the elbow, cf. *cubare*, to lie down.] *n.* a measure of length being the distance from elbow to the extremity of the middle-finger हात *m.* (कोंपरापासून सधल्या बोटाच्या शेड्या पर्यंत) Cu'ital *a.* हातासंबंधीं.

Cuckold (kuk'old) [*O. Fr. cuculant, coucou*, a cuckoo.] *n.* छिनाल बायकोचा भ्रतार *m.*, जारिणीपति *m.*, कुलटापति *m.* Cuck'old, Cuck'oldise *v. t.* दुसऱ्याला खट्टू करण्याकरितां त्याच्या बायकोशीं व्यभिचार करणें. Cuck'oldly *adv.* Cuckold-maker *n.* दुसऱ्याच्या बायकोशीं व्यभिचार करणारा. Cuck'oldom, Cuck'oldry *n.* दुसऱ्याच्या बायकोशीं व्यभिचार करणें *n.*

Cuckoo (kook-ōō) [*Fr. cou-cou & kindred words* in many languages.] *n.* कोकिल *m.*, पिक *m.*, रोडकी, कोकिल्या *f.*

Cucumber (kū'-kum-bēr) [*L. cucumis, cucumeris.*] *n. bot.* कांकडी *f.*, खिरा *m.*, शेतवाळूक *m.*, टरकांकडी *f.* Cucum'iform *a.* कांकडीच्या आकाराचा.

Cucurbit (kū'kēr'-bit) [*L. cucurbita*, a gourd.] *n.* डमरुयंत्र *n.* ह्याचा उपयोग ऊर्ध्वपातनांत (Distillation) करतात. Cucur'ital, Cucur'bita'ceous *a. bot.* कांकडीच्या जातीचा, कर्कटीवर्गीय. Cucur'bitive *a.* कांकडीच्या बियाच्या आकाराचा. (किडा वगैरे.)

Cud (kud) *A. S. cudu, cwidu*, the cud, what is chewed.] *n.* रोथ *m.*, रवंथ *m.*, रवंथ करणारीं जनावरें गिळलेलें अन्न तोंडांत आणितात तें. २ तमाखूचा ब्रार *m.*, गोळी *f.* ३ रवंथ करणाऱ्या जनावरांचें पहिलें पोट *n.* To chew the cud रवंथ करणें. २ *fig. to reflect, to ruminate* विचार *m.*-सनन *n.* करणें.

Cuddle (kud'l) [Perhaps from *A. S. cuth pa. p. of cunnan*, to know.] *v. t.* पोटाशीं धरून-कुशींत घेऊन जवळ करून निजणें. *C. v. i.* लगदून निजणें, कुशींत शिरणें. *C. n.* दडालिंगन *n.* [घर *n.*

Cuddy (kud'i) *n.* जहाजांतील लहान कोठडी *f.*, स्वयंपाक-

Cuddy (kud'i) *n.* गधडा, गर्दभ, गाढव, गद्धा. २ मूर्ख.

Cudgel (kuj'l) [*A. S. cycgel; Welsh. cogel*, a cudgel, from *cog*, a small piece of wood.] *n.* सोटा *m.*, सोटगें *n.*, सोटा *m.*, दांडकें *n.*, दांडका *m.*, सोडगा *m.*, दंड *m.*, दांडूक *n.* [CONFLICT WITH C.S लड्डालट्टी *f.* C. COAXING दांडेपान्हवण, सोटेपान्हवण. C. PLAYING सोटेबाजी *f.* लड्डालट्टी *f.*, चोपाचोपी *f.*] *C. v. t.* दांडावणें, दांडकणें, चोपणें, टोणपणें, दडवणें, झोडपट्टी काढणें, धोपटणें. Cud'gelling *pr. p.* Cudgelled *pa. p.* Cud'geller *n.* सोढ्यानें मारणारा. Cud'gelling *n.* सोढ्यानें मारणें *n.* (Given to cudgelling दंडुक्या. Cudgel-proof *a.* मारलें तरी लागत नाहीं असा, वज्रदेही. To take up the cudgels कलहांत-वादविवादांत गुंतणें. To take up the cudgels for कोणत्याहि पक्ष्याच्या समर्थनार्थ धिटाईनें

उमें राहाणें. To cudgel one's brain एखादी गोष्ट
सुचण्या-समजण्यासाठीं मेंदूला त्रास देणें.

Cue (kū) [L. L. *quando*, 'when' i. e. when the
actor was to begin.] *n.* शेंपूट *n.*, डोक्याचे मागले
वाजूस लोंबत असलेला केंसांचा डुबका *m.*, पुच्छ *n.* २
सूचना *f.*, मागमूस *m.*, संदर्भाचा शब्द *m.* ३ (*colloq.*)
वृत्ति *f.*, मन *n.*, मनोवृत्ति *f.* ४ विलिअर्ड खेळण्याची एक
काठी *f.* C. v. t. पुच्छासारखें करणें-वनविणें.

Cuff (kuf) [Origin obscure. cf. Swed. *kuffa*, to strike.]
n. मुटका *m.*, बुक्की *f.*, बुकाडा *m.*, मुष्टिप्रहार *m.*, गुदा *m.* C.
v. t. चपराक मारणें, धपकावणें, चपराकणें, मुष्टिप्रयोग
करणें.

Cuff (kuf) [Late A. S. *cuffie*, a kind of cap, hence
a covering for the hand.] *n.* cuff of sleeve मुहळी *f.*
मनगटपट्टी *f.*

Cuffy (ku'fi) *n.* slang. शिंदी *m.*

Cuirass (kwi-ras') [O. Fr. *cuirace*.-L. *corium*, skin
leather.] *n.* उरख्राण *n.* C. v. t. उरख्राण घालणें.
n. Cui'rassier *n.* उरख्राणधारी, उरख्राण घालणारा.

Cuisse (kwis) [O. Fr. *cuissaux*.-L. *coxa*, the hip.]
n. जंघात्राण *n.*, मांडीचें कवच *n.*, तारांचा मांडचोळणा *m.*

Culinary (kū'-li-ner'-i) [L. *culina*, a kitchen.] *a.*
स्वयंपाकाचा, पाकासंबंधीं, पाकशालेसंबंधीं.

Cull (kul) [L. *col* for *con*, together & *legere*, to
gather.] *v. t.* निवडणें, वेंचणें, छानणें. Cul'ler *n.* नि-
वड्या *m.* Cul'ling *n.* निवड, &c.

Cullender. See Colander.

Cullion (kul'yun) [O. Fr. *couillon*.-L. *coelus*, the
scrotum.] *n.* हलका-नीच माणूस *m.*, पामर *m.* Cull'ionly
a. नीच, अधम.

Cully (kul'i) [Prob. a contr. of cullion.] *n.* भोळा,
भोळसर, सहज फसणारा. C. v. t. ठकविणें, फसविणें.

Cullied *pa. p.* Cull *n.* भोळा सांब, लवकर फसणारा
(मनुष्य).

Culm (kulm) [L. *culmus*, a stalk.] *n.* ताट *n.*, तृण-
दंड *m.*, (तृण) काण्ड *n.*

Culminate (kul'-min-āt) [L. *culmen*, *culminis*, a
summit.] *v. i.* उच्चस्थानीं येणें, खस्वस्तिकीं-डोक्यावर
येणें, मध्याह्न वृत्तांत जाणें. २ पराकाष्ठेस पोहोचणें,
कळस होणें. Cul'minant *a.* खस्वस्तिकीं असलेला, सर्वो-
त्कृष्ट, मुख्य. Culminā'tion *n.* खस्वस्तिक *n.* २ कळस
m., पराकाष्ठा *f.* ३ *astron.* मध्याह्न वृत्तांतून जाणें (as
sun), मध्याह्नवृत्तांत जाणें *n.*

Culpable (kul'pa-bl) [L. *culpa*, a fault.] *a.* दोषास
पात्र, दूषणार्ह, दोषी. Cul'pabil'ity *n.* दोषपात्रता *f.*

Cul'pableness *n.* दूषणार्हता *f.* Cul'pably *adv.*
Cul'patory *a.* दोषदर्शक, निंदाव्यंजक.

Culprit (kul'-prit) [L. L. *culpatus*, a person ac-
cused.] *n.* अपराधी, अन्यायी, गुन्हेगार. २ कैदी *m.*

Cultivate (kul'-ti-vāt) [L. *cultivare*, *cultivatum*,
from *colere*, *cultus*, to till.] *v. t.* to till मशागत करणें,

कमावणें, नांगरणें, लागवडीस आणणें, जोपासना करणें, राबणें, दुणणें, कीर्द f- राबणी f- राबणूक f- कृषि f- करणें, कीर्दीस-राबणुकीस आणणें. २ to direct special attention to (कडे) विशेष लक्ष देणें. ३ (the faculties, any art) (अभ्यासानें-मेहनत करून) वाढविणें, (चें) परिशीलन n-अभ्यास m. करणें. ४ गिरवणें, वळवणें, कमावणें. ५ to raise by tillage मशागत f- कमाई f. करणें. ५ पीक n-पेरा m. करणें, राबणुकीनें पिकवणें, उत्पन्न करणें. ६ (च्या) बरोबर सलगी f- स्नेह m-समागम m. इच्छिणें; as, "I loved and cultivated him accordingly." Cul'tivable, Cultivat'able a. मशागत करण्याजोगा, लागवडीस आणायाजोगा, &c. Cul'tivā'tion n. लागवड f, राबणें n, शेतकाम n, शेती f, कृषिकर्म n. २ शेतकी सुधारण्याकरितां केलेली मेहनत f-यत्न m. ३ शारीरिक, बौद्धिक व नैतिक बाबतींतील उत्कर्ष m-सुधारणा f, प्रबोधन n. ४ मशागत f, कमावणें n, सुधारणा f. ५ पीक करणें n, संवर्धन n, अभिवृद्धि f. [THAT IS UNDER C. वाहीत, वाहोळ.] Cul'tiv'ated pa. t. & pa. p. राबलेला, वहीत, कीर्दसार, लागवडीचा. Cul'tiva'tor n. शेतकरी m, शेतखप्या, कृषिजीवी. २ अभिवृद्धि करणारा, संवर्धक. [ACTUAL C. OF A FARM करदा. NON-RESIDENT C. ओवंडेकरी, केवी.]

Culture (kūl'-chēr) [Fr.—L. cultura, from colere, to till.] n. पिकाकरितां जमीन तयार करणें n. ३ सुशीलता f, विनय (S.), विनीतता f, नम्रता f, बुद्धिविकासन n, (बुद्धीची) सुधारणा f, संवर्धन n, अभिवृद्धि f, सुसंस्कार m, उन्नति f, उत्कर्ष m. Cul'turable a. मशागत करावयास पात्र-योग्य. Cul'tural a. Cul'tured p. a. विनीत, मशागत केलेला. Cul'ture'less a. Cul'turist n. संवर्धक, अभिवृद्धि करणारा, शेतकरी, शेतखप्या.

Culver (kul'-vēr) [A. S. culfre, a pigeon.] n. ख(क)बूतर n. Culver-tailed a. वज्रकळाशी केलेला. Culver-house n. खुराडें n.

Culverin (kul'-vēr-in) [from culevrin, -Fr. coulevrinus-L. coluber, an adder.] n. एक प्रकारची तोफ f, बंदूक f, कलव्हरीन f. Cul'verineer n. अशा तोफेवरील गोलंदाज m, अशा तऱ्हेची बंदूक वागविणारा शिपाई m, कलव्हरीनवाला m.

Culvert (kul'-vĕrt) [Origin doubtful.] n. रस्त्याखालून पाणी जाण्याकरितां केलेलें गटार n.

Culvertage (kul'vertāj) n. मुख्य खोताचा निवळ शेतखप्या बनणें n.

Cumbent (kum'-bent) [L. cumbare, to lie down.] a. खाली पडलेला.

Cumber (kum'-bēr) [O. Fr. combrer, from L. L. cumberus, a mass. Perhaps from cumulus, heap.] v. t. अडथळा m-अडचण f. करणें-आणणें. २ मोडा घालणें, ओझें घालून अडविणें, ओझें घालणें. ३ कष्ट m-दुःख देणें. C. n. (obs.) त्रास देणें n, अडचण f, जुलूम m, त्रास m. Cum'bered a. अडथळा केलेला, &c.

Cum'berless *a.* Cum'berment, Cum'brance *n.*
 अडथळा *m.*, अडचण *f.*, अतिभार *m.*, अवरोध *m.*
 Cum'bersome *a.* Cum'brous *a.* अवघड, अवजड,
 त्रासदायक, कष्टकर, दुःखकर, दुर्भर, दुर्वाह्य. Cum'brous
a. खचरट, खडतर. Cum'brously *adv.* Cum'brous-
 ness *n.* अवजडपणा *m.*, अवघडपणा *m.*, दुर्भरत्व *n.*,
 क्लेशवाह्यता *f.*

Cumin, Cummin (kum'-in) [L. *cuminum*,—Gr. *kuminon*.—Heb. *kammon*.—Fr. *cumin*.] *n.* जिज्याचें
 झाड *n.* Cumin-seed *n.* जीरक *n.*, जिरें *n.*, कणा (S.)
m., अजाजी (S.) *m.*

Cumulate (kū'mū-lāt) [L. *cumulare*, *cumulatus*, to
 heap up.] *v. t.* ढीग करणें, गोळा करणें. Cu'mulated *a.*
 (obs.) गोळा केलेला. Cumulā'tion *n.* संचय *m.*, ढीग
m., ढिगारा *m.*, राशि (S.) *m.*, रास *f.* Cu'mula'tive *a.*
 जमत जमत गेलेला, संचित, हळू हळू सांचलेला. २ सां-
 चून सांचून परिणाम-कार्य करणारा. २ वर्धिष्णु, उत्तरोत्तर
 वर्धमान-वाढणारा-प्रबल होत जाणारा. Cu'mula'tively
adv.

Cuneal Cuneate (kū'ni-al, kū'ne-āt) [L. *cuneus*, a
 wedge.] *a.* पाचरा-चा, पाचरीच्या आकाराचा. Cune'i-
 form, Cūn'iform *a.* पाचरीच्या आकाराचा, पाचरी-
 संबंधीं. २ *anat.* (पाचरीसारखें) पावलांतील एक लहान
 हाड *n.*

Cunning (kun'ing) [A. S. *cunnan*, to know.]
 [शहाणा, चतुर, कुशल असा *cunning* ह्या शब्दाचा पूर्वी
 अर्थ होता परंतु त्याचा आतां लोप होऊन त्या शब्दास
 वाईट अर्थ आला आहे.] *a.* (obs.) *sly*, *subtle*, *crafty*,
artful (applied to persons) काबू, मतलबी, हुन्नरी (?),
 हिकमती, कावेबाज, कपटी, कसबाती (R.), गुंड, गुंडा, छक्या-
 पंज्याचा, धूर्त, चतुर, लुच्चा, सोदा, कारस्थानी, फसव्या,
 वंचक, लबाड, वंचनशील. २ (applied to things show-
 ing craftiness or characterised by it.) लुच्चेगिरीचा-
 फसविण्याचा-द्योतक. C! *n.* (obs.) चतुराई *f.*, कुशलता
f. २ कावेबाजी *f.*, हिकमत *f.*, कावा *m.*, कावित्र *n.*
 ३ (obs.) चेटक *n.* Cun'ingly *adv.* काव्यानें, डावपेंच
 करून, लुच्चेगिरीनें. Cun'ingness *n.* See Cunning *n.*
 Cunning-man *n.* (obs.) जाणता, इलमबाज, चेटकी.
 Cunning-woman *n. fem.* कुसळण or कुसळीण *f.*, चेट-
 कीण *f.*

Cup (kup) [A. S. *cuppe*.—L. *cuppa-cupa*, a tub.] *n.*
 पेला *m.*, प्याला *m.*, वाटी *f.*, जांब *m.*, कटोरी *f.* २ पेला,
 पेलाभर वस्तु *f.* ३ (pl.) *repeated potations*, *revelry* दारू
 पिण्याचा नाद *m.*, छाकटेपणा *m.*, पीत्वापीत्वा (?); AS,
 "Thence from cups to civil broils." Milton.
 ४ वांद्यास-नशीबास-कपाळास आलेली गोष्ट-भोग *m.*;
 as, "To drink the bitterest cup of humiliation."
 ५ रक्तशोषक यंत्र *n.* ६ पेल्याच्या आकाराचा पदार्थ *m.*
 ७ (of a flower) वाटी *f.*, गोंडा *m.* C.v. t. तुंबडी लावणें,
 शिंगानें रक्त काढणें, (by scarification) फांसण्या मारणें.
 Cup'ped *pa. p.* Cup-bearer *n.* प्यालेदार, जांबबरदार.

Cup-board (kub'urd) *n.* फडताळ *n.*, भंडारी *f.*, कपाट *n.*, बोखारा (*obs.*) *m.* Cup-board-love-faith बाजारी-लटकें-वरवर प्रेम *n.*-विश्वास *m.* Cup'ful *n.* पेलाभर. Cup'fuls *pl.* Cup'per *n.* तुंबडी लावणारा. Cup'ping *n.* तुंबडी लावणें *n.* [TO CRY CUPBOARD खावयास मागणें. (*obs.*) IN ONE'S CUPS दारूच्या धुंदींत-निशेंत. MANY A SLIP BETWEEN THE CUP AND THE LIP. cf. हातातोंडांची गांठ पडेपर्यंत काय होतें कोणास ठाऊक. LET THIS CUP PASS FROM ME (*Bible*) हें दुःख-संकट टळू दे. HIS CUP RUNS OVER तो अतिशय दुःखांत आहे. WE MUST DRINK THE CUP cf. आलीया भोगासी असावें सादर. "तुकाराम."

Cupid (kū'pid) [*L. cupere, to desire.*] *n.* मदन *m.*, कामदेव *m.* २ मदनाचा पुतळा *m.*, सुंदर तरुण मुलगा *m.* Cupidity (kū-pid'-i-ti) *n.* अति कामना *f.* लालसा *f.* लोभ *m.*, धनाची अतितृष्णा *f.*

Cupola (kū'-po-la) [*L. cupula, cupa, a tub.*] *n.* घुमट *m.*, कळस *m.*, डेरा *m.* C. v. t. घुमट-करणे-चढवणे.

Cupreous, Cupric (kū'-pri-us, ku'prik) [*L. cuprum, copper.*] *a.* तांब्याचें बनविलेलें, ताम्रमय. Cuprif'erous *a.* ताम्रधारी-मिश्र.

Cur (ku.) [cf. Swed. *kurre*: O. D. *korre*, a dog.] *n.* कुतरडें *n.* २ नीच माणूस *m.* Cur'rish *a.* कुत्र्यासारखा, तुसड. Cur'rishly *adv.* Cur'rishness *n.*

Curate (kū'rāt) [*L. cura, care.*] *n.* पाद्री *m.* २ 'रेक्टरच्या' किंवा 'बिहकरच्या' हाताखालचा अधिकारी *m.*, पाद्रीचा हस्तक *m.* Cu'racy, Cu'rateship *n.* क्युरेटचा अधिकार *m.*, क्युरेटची जागा *f.*

Curator (kū'-rā'-tor) [*L. curator, an overseer, from curare, to take care of.*] *n.* ग्रंथशालाधिकारी *m.*, 'क्युरेटर' *m.*, शालाग्रंथाधिकारी *m.*, ग्रंथप्रकाशनाध्यक्ष *m.*, देखरेख करणारा. २ रक्षक, वाली *m.* Roman law. अज्ञानाचा-वेड्यांचा पालक, व्यवस्थापक, (ग्रंथसंग्रहालयाचा, पदार्थसंग्रहालयाचा, युनिव्हर्सिटीतील जिनगीचा) व्यवस्थापक *m.* Cu'ratrix *n. fem.* अज्ञानपालन करणारी स्त्री *f.* Cura'torship *n.*

N. B.—Refer to a text-book on Roman Law for the distinction between Curator and Tutor.

Curb (kéab) [*Fr. courber, to bend.—L. curvare, to curve, from curvus, curve.*] *v. t. (obs.)* वळवणें, वाकविणें. २ दाबांत ठेवणें, दमन करणें, आवरणें, लगामीं धरणें-ठेवणें, आळ्यांत ठेवणें. ३ (विहिरीच्या वगैरे) भोंवती कठडा-गडगा घालणें. C. *n.* लगामाची कडी *f.*, जेर-कडी *f.* २ गडगा *m.*, कठडा *m.* ३ (round & well) वरांडी *f.* ३ विहिरीच्या भोंवतालचा कठडा *m.*, (बोकल-बेंड) लांकडाशीं आधारचौकट *f.*, सांगाडी *f.*, (विहिरीच्या भिंती पडून नयेत म्हणून तळाशीं दिलेली आधारचौकट). ४ आडकाठी *f.*, अडणी *f.* ५ घोड्याचे मागचे पायास आलेली सूज *f.* Cur'bable *a.* Curb'less *a.* Curb-roof *n.* दुपाखी छप्पर *n.* Curb-stone *n.* अटीचा दगड *m.*, (?) पाटथरा *m.*, पांथरा *m.*, दांडा *m.*

Curby (kerbi) *n.* कडबा *m.*, एक प्रकारचें गवत *n.*

Curd or Curds (kərd-s) [Welsh. *crwd*, a round lump.] *n.* दही *n.*, दधि *n.* [CURDS CONGLOBATED BY CHURNING मठा, मट्टा *m.* NODULE OF CURDS कवडी *f.*, दह्याची कवडी *f.* RIVERS OF CURDS AND WHEY दधिकुह्या *f.* *pl.* VESSEL TO HOLD CURDS AND WHEY दहीहंडी *f.*, दधिभांड *n.* Curd'iness *n.* Curd'le *v.i.* जमणें, गोठणें, विरजणें. २ घट्ट होणें. *C. v. t.* जमवणें, वट्ट करणें, गोठविणें. Cur'dy *a.* दह्यासारखा, दधिप्रचुर.

Cure (kūr) [O. Fr. *cure*.—L. *cura*, care.] *n.* क्युरेटची-उपाध्याची वृत्ति *f.* २ उपचार *m.*, उपाय *m.*, इलाज *m.*, दवा *m.* ३ आराम *m.*, बरें होणें *n.* ४ इलाज *m.*, औषध *m.*, दवा *f.*, चिकित्सापद्धति *f.*; as, "Water-cure, Milk-cure." *C.v.t.* बरा करणें, आरोग्य देणें. २ (रोग्याला) इलाज करणें, (रोग) दूर करणें, (चा) उपाय करणें. ३ वाळवून-खारवून टिकाऊ-पुष्कळ दिवस टिकेल असें करणें, मिठांत-मिठानें मळणें, खारावणें. ४ (एखाद्या वाईट) नादांतून सोडविणें. ५ प्रतीकारकरणें. Cu'ring *pr.p.* Cured *pa. p.* Cu'rabl *a.* साध्य, उपायवश, बरा होण्याजोगा, शमनीय, प्रतिकार्य. Cu'rableness, Cu'rabil'ity *n.* बरें होण्याची-करण्याची शक्ति *f.* पात्रता *f.*, सुसाध्यता *f.* Cure-all सर्व-रोगनाशक औषध *n.* Cu'rative *a.* बरा करण्याची शक्ति असणारा, रोगहर, रोगघ्न. Cu'ratory *a.* बरें करणारा. Cure'less *a.* असाध्य. Cu'rer *n.* बरा करणारा, चिकित्सक (?) *m.* Curing-house *n.* मासे इत्यादि खारवण्याचें आवार *n.*

Curfew (kə'fū) [A. Fr. *couvre-feu*, firecover, from L. *coverir*, to cover and *focus*, hearth.] *n.* इंग्लंडांत अकराव्या शतकांत रात्री लोकांनी दिवे मालवावे म्हणून वाजविण्याची घंटा *f.*, 'कफर्यू' *f.*

Curia (kūri-a) [L.]. *n.* one of the thirty parts into which the Roman people were divided by Romulus. 'क्युरिया' *f.* रोम्युलसनें केलेल्या प्राचीन रोमन लोकांच्या तीस विभागांपैकीं प्रत्येक *f.* (२) क्युरिया एकत्र जमण्याचें स्थान *n.* ३ the senate house सीनेटचें गृह *n.*, मंत्रिसभा *f.* ४ न्यायमंदिर *n.* Curia *pl.*

Curio (kūri-ō) [Abbreviation of Curiosity.] *n.* an article of curiosity अपूर्ववस्तु *f.* *pl.* Curios.

Curious (kū'ri-us) [O. Fr. *curios*,—Fr. *curieux*.—L. *curiosus*, from *cura*, care, attention.] *a.* inquisitive, prying शोधक, सर्वशोधी, बहुशोधी, मार्मिक, जिज्ञासु, बुभुत्सु, अपूर्वदर्शनोत्सुक, श्रवणदर्शनोत्सुक. २ wrought with art कळाकुसरीचा, कलाचातुर्याचा, करामतीचा, कलाकौशल्याचा, नवलाचा. ३ novel strange विलक्षण, कौतुकाचा, नवलाचा. ४ जिज्ञास जागृत करणारा; as, "This is a C. thing." Cu'rios'ity *n.* शोधकपणा *m.*, चौकसपणा *m.*, शोधकबुद्धि *f.*, जिज्ञासा *f.* २ अपूर्वदर्शनोत्सुकता *f.*, श्रवणदर्शनोत्सुकता *f.*, अन्वेषणसक्ति *f.*, कौतुक *n.*, कुतूहल (S.) *n.* [IDLE C. नसती उठा ठेव *f.*, रिकामी चौकशी *f.*] ३ हौस *f.*, उत्कंठा *f.* ४ object of curiosity अपूर्ववस्तु *f.*, दुर्लभवस्तु *f.*, चमत्कारिक वस्तु *f.*, हुम *f.*, बूट *m.* Cu'riously *adv.* बारीक दृष्टीनें.

चमत्कारिक रीतीनें, तन्हेवाईक रीतीनें. ३ कळाकुसरीनें, करामतीनें. Cu'riousness *n.* Curious arts *n.* (*obs.*)

जादू *m.*

Curl (kéal) [Akin to D. *krullen*. Dan. *krolle*, dial. Swed. *krulla*, to curl, probably akin to E. *crook*.]

v. t. कुरळ करणे. २ मुरडणें, वळवणें, मुरड घालणें. ३ वेंटाळें घालणें. ४ (झुलुपानें) सुशोभित करणे-शृंगारणें-अलंकृत करणे; as, "Curling with metaphors a plain intention." ४ उसळणें, तरंग उठविणें; as, "Seas would be pools without the brushing air to curl the waves." C. *v. i.* वेंटाळणें, कुरळ होणें. २ तरंग उठणें, लहरी-लाटा घेत चालणें. C. *n.* केंसांचें वेंटाळें *n.*, कुरळ केंसांचा झुबका *m.*, झुलूप *n.*, कुरूळ *n.*, कुरल *n.*, अलक (S.) *m.* २ तरंग *m.*, लाट *f.* ३ बटाटे वगैरे-वर पडणारा एक रोग *m.* (ह्याचे योगानें झाडांचीं किंवा वेलींचीं पानें मुरडून खुरडतात.), मुरडी *f.*, खुरटी *f.* Curled *a.* कुरळ, कुरल, मुधाळ (*obs.*), मुध्याळ (*obs.*), मुद्याळ (*obs.*). Curled-pate *a.* (*obs.*) कुरळ केंसांचा. Curl'er *n.* मुरड घालणारा, मुरड घालणारी वस्तु *f.* २ 'कलिंग' खेळ खेळणारा. Cur'liness *n.* Curl'ing *n.* See Curl *n.* Curling irons, Curling tongs *n. pl.* केंस कुरळे करण्याचें लोखंडी हत्यार *n.* (हें किंचित् तापवून त्या सभोवतीं केंस गुंडाळले म्हणजे ते कुरळे होतात.) Curling stone *n.* 'कलिंग' खेळांतील मूठ असलेला जड धोंडा *m.* Curl'y *a.* Same as Curled.

Curlew (kéal'ū) [Fr. *corlieu*, curlew.—L. *currere*, to run & *levis*, light.] *n.* चोंच व पाय लांब असलेला व आंखूड शेंपटीचा पक्षी *m.*

Curling (kur'-ling) *n.* (धुराचें) कुरळ. २ कुरळ करणे *n.* ३ स्काटलंडांतील एक प्रकारचा पाण्यांतील-बर्फावरील खेळ खेळणें. (ह्या खेळांत चाळीस पौंड वजनाचे गडगडे दगड बर्फावरून किंवा गोठलेल्या पाण्यावरून फेंकून देतात, आणि खेळणारे आपला दगड नेमक्या ठिकाणी जावा व इतरांचा जाजं नये म्हणून यत्न करित असतात.)

Curmudgeon (ker-mu-jun) [Said to be derived from *corn-mudgin*, being considered in old times, the most grasping, miserly of men.] *n.* पैशाची खूब हांव असणारा-लोभी-कृपण-कद्रू-कंजूष मनुष्य *m.* Curmudg'eonly *adv.* लोभी-कद्रू-कंजूषपणानें.

Currant (kur'unt) [From *Corinth* in Greece whence they were first brought.] *n.* बेदाणा *m.*, मनुका *f.* २ एक प्रकारचें लहान फळ *n.*

Current (kur'ent) [O. Fr. *curant*, *corant pr. p.* *curre*, *corre*, to run—L. *currere*, to run.] *a.* धांवणारें, वाहणारें. २ साधारण, चालू, प्रसिद्ध, लोकप्रसिद्ध, व्यावहारिक. ३ चलनी, चालता. ४ चालता, मजकूर as in सालमजकूर, वर्तमान, विद्यमान; as, "C. month." ५ खरा (रुपया इत्यादि नाणें); as, "If thou be C. gold indeed." २ रूढ, रूढींतला; as, "C. word." C. *n.* ओघ *m.*, प्रवाह *m.*; as, "A C. of water and air." २ प्रवाह *m.*, ओघ *m.*, धार *f.*, झोत *m.* (of water). ३ क्रम *m.*, गति

f; as, "The C. of time or event." ४ *rivulet* लहान ओढा *m*. Cur'gency *n*. लोकमान्य गोष्ट *f*, परिपाठ *m*, पाठ *m*, प्रचार *m*, प्रवृत्ति *f*, प्रसिद्धि *f*, रूढि *f*, रिवाज *m*, चाल *f*, चलन *n*. २ चालू किंमत *f*. ३ *law*. चलनी नाणें *n*, चलन *n*; as, "The C. of a country." Paper cur'gency नाण्यांच्या ऐवजीं चालणाऱ्या नोटा *f*. *pl*. ४ (एखादी गोष्ट चालू राहण्याची) मुदत *f*. Cur'rently *adv*. साधारण रीतीनें, लोकांत, चारचौघांत, व्यवहारांत; as, "The view currently taken." Cur'rentness *n*. Current coin चालू नाणें *n*. Inducing current or primary current आदि-प्रधानप्रवाह. Not current गैरचलन. Ocean currents *geog*. महासागरप्रवाह *m*. Pass current सत्य आहे असें समजलें जाणें-मानलें जाणें. Secondary current, re-current आंगतुक-गौण प्रवाह *m*.

Curricule (kur'ri-kl) [L. *curriculum*, a running, a race-course, from L. *currere*, to run.] *n*. लहान आंखूड-रस्ता *m*. २ दोन चाकांची गाडी *f*. ३ रथ *m*. Curric'ulum *n*. (R.) शर्यतीचा मार्ग *m*, रस्ता *m*, धांवण्याची जागा *f*. २ (शाळा-विश्वविद्यालय इत्यादि-कांतील) टरींव अभ्यासक्रम *m*-शिक्षणक्रम *m*-अध्ययन-क्रम *m*. *pl*. Curricula, Curriculums.

Curry (kur'i) [Tamil *kari*, sauce.] *n*. written also Currie कढी *f*, आंवटी *f*, आमटी *f*. २ कोंबडें, मासळी वगैरे घालून शिजविलेली पंचरस भाजी *f*. C. powder कढीचा मसाला *m*.

N. B.—कढी is different from English curry which somewhat corresponds to आंवटी *f* or आमटी *f*. A kind of meat curry is वरवट.

Curry (kur'ri) [O. Fr. *correier*, to prepare, arrange furnish or curry (a leather).] *v. t.* (चामडें) साफ करून कमावणें, रांपवणें, ओजवणें. २ (said of a horse) चाकरी-खरारा करणें *g. of o.*, खाजवणें. ३ (said of persons) चंपी करणें, नर्दणें; as, "I have seen him curry a fellow's carcass handsomely." Cur'rying *n. act.* कमावणें *n*. &c., कमावणी *f*. Cur'rying *pr. p.* Cur'ried *pa. p.* Cur'rier *n*. (चामडें कमावणारा) चांभार *m*, चाम्हार *m*, चर्मकार *m*. Curry-comb *n*. खरारा *m*. Cur'rying *n*. Curry favour खुशामतीनें मर्जी संपादनं, हांजी हांजी करणें. Rubber of a currier इंगा *m*, रांपा *m*, रांपी *f*.

Curse (kɜ:s) [A. S. *curse*, a curse.] *v. t.* to execrate शापणें, शाप-अभिशाप देणें, अभिशापणें, अनिष्टचिंतन-अकल्याण चिंतन करणें, तळतळाट देणें. २ अरिष्ट आणणें. [CURSE IT! BURN IT! BLAST IT! FOUL BEFALL IT! RUIN SEIZE IT! cf. *Mar*. जळो, बत्ती लागो, आग लागो, नांव जळो, नांवास इळद लागो.] उच्छप्त (*pop.*), उःशप्त. [CURSE TO A FAMILY कुलांगार. THE C. OF SCOTLAND पत्यांतील चोकडीचा न्हिल्या. DELIVERED FROM A C. शापमुक्त. EFFECT OF A C. शापगुण *m*. TO DELIVER OR FREE FROM A C. शापोद्धार-शापमुक्ति करणें, उच्छाप-उःशाप-उश्चाप-उश्शाप देणें.] C. *v. i.* शापणें. C. *n.* शाप *m*, श्राप *m*, अनिष्टचिंतन *n*,

अभिशाप *m*, तळतळाट *m*. २ आपदा *f* महासंकट
n- उपाधि इत्यादिकांचें कारण *n*; as, "The common
 curse of mankind is folly and ignorance." (*Shakes.*)
 Cursed, Curst *a*. शापलेला, शापित, अभिशाप्त, शापग्रस्त,
 शापदग्ध. २ शापार्ह, शाप्य, अतिद्वेष्य, अतिद्वेषयोग्य,
 अतिद्वेषार्ह, अतिनिंद्य (*R.*). Cur'sedly *adv*. Cur'sed-
 ness *n*. Cur'ser *n*. Cur'sing *n.-act*. शाप देणें *n*, शप-
 न *n*, अभिशापन *n*, अनिष्टचिंतन *n*. Curst'ness *n*. तिर-
 सटपणा *m*, शिवरेपणा *m*; "Curses like chickens
 come home to roast." ज्याचे शाप त्यालाच भोंवतात.
 cf. ज्याची गाळी त्यास जाळी ('To curse by bell, book,
 and candle'), (रोमन कॅथलिक लोकांत) पूर्ण बहिष्कार
 घालणें. See under "Bell".

Cursive (kèr'siv) [L *currere*, *cursum*, to run.] *a*. जलद
 चालणारा-वाहणारा. C. hand जलद लिहिलेलें अक्षर
n, फर्डेशाही *f*. Cur'sively *adv*.

Cursory (kèr'sori) [L *cursor*, a runner.] *a*. घाई-
 घाईचा, जलदीचा, वरवरचा, उपराउपरचा, उपेक्षाबु-
 ढ्डीचा, विहंगमदृष्टिक. Cur'sorary *a*. (*Shakes.*)
 See Cursory. Cur'sorily *adv*. वरवर, जलदीनें.
 Cur'soriness *n*. वरवरपणा *m*. Cursoriness of view
 स्थूलदृष्टि, विहंगदृष्टि.

Curt (kèrt) [L *curtus*, shortened.] *a*. संक्षिप्त आणि
 तुटस. २ (असभ्यता दिसून येईल इतकें) संक्षिप्त.
 Curt'ate *a*. कमी केलेला. २ *astron.* the distance of
 a planet or comet from the sun or earth projected
 upon the plane of ecliptic क्षेत्रांशांतर *n*, शरकोटी *n*.
 Curt'ly *adv*. Curt'ness *n*.

Curtail (kèr'tāl') [L *curtus*, short.] *v. t*. शेंडा-बुडखा
 तोडून तोकडा करणें, छाटणें, कापणें, उणा-कमी-न्यून
 करणें, संक्षेप करणें. Curtail'ing *pr. p*. Curtailed' *pa.*
p. Curtail'ment *n*. कापणें *n*. Curtail-step *n*. जिऱ्याच्या
 पायथ्याची वाटोळी पहिली पायरी *f*. Curtail-dog *n*.
 लांडा कुत्रा *m*.

Curtain (kèr'tin) [O. Fr. *cortine*, *curtine*, from L. L.
cortina, curtain.] *n*. पडदा *m*, जवनिका *f*, प्रतिसीरा
f, तिरस्करिणी *f*. [BEHIND THE CURTAIN पडद्याआड,
 पडद्याच्या पलीकडे, गुप्त. DRAW THE CURTAIN पडदा एकी-
 कडे सारणें-करणें, गुप्त राखणें, प्रगट करणें. MOSQUITO C.
 मच्छरदाणी *f*. TO DROP THE C. प्रवेश पुरा-समाप्त करणें,
 पडदा पाडणें. THE CURTAIN FALLS खेळ संपतो-पुरा होतो.
 STRING PASSING THROUGH THE RINGS, OF A CUR-
 TAIN कडसणी *f*.] २ *fort*. किह्याच्या दोन बुरुजांमधील
 किंवा दोन दरवाज्यांमधील कोट *m*. C. *v. t*.
 पडद्यांनीं झांकणें. C. lecture एकांतीं भ्रताराची बायकोनें
 केलेली कानउघाडणी *f*, कांतोपदेश *m*, कांतेचा उपदेश *m*.

Curtsy, Curtsey (kèrt'si) [See Courtesy.] *n*. स्त्रीचें
 लहान मुलांचें नमन *n*. C. *v. t*. स्त्रीसारखें-मुलासारखें
 नमन करणें.

Curve (kèrv) [L *curvare*, from *curvus*, curved.] *n*.
 वांक *m*, वळण *n*, नति *f*. २ *geom*. वक्र *n*, वक्ररेषा *f*.

वक्ररेषाकृति *f.* धनुर्मार्ग *m.* ३ कमान *f.* मेहेराब *f.*
 [AXIS OF A C. वक्राचा अक्ष *m.* C. OF QUICKEST
 DESCENT लघुतमावरोहण वक्र. BRANCH OF A C. वक्रशाखा
f. CLASS OF A C. वक्रजाति *f.* CONTINUOUS C. अखंडवक्र,
 अभंगवक्र. MOTION IN A C. वक्ररेषागमन *n.*, वक्ररेषागति *f.*
 PLANE C. समपातळीतील-एकधरातलवक्र *m.*] C. *v. t.*
 वळविणें, वांक देणें. C. *v. i.* (एका दिशेकडून हळूहळू
 दुसऱ्या दिशेस) वांकणें-वळणें, वांकडा फुटणें; as, "The
 road C.s to the right." Cur'vate, *d a.* वांकलेला,
 वळलेला, वळणाचा, वळणदार. Curvā'tion *n.* वक्रीभवन
n., वक्रीकरण *n.*, वांक *m.* Cur'vative *a. bot.* वळण्यासा-
 रखा, वक्रीभवनशील, वांकण्याची शक्ति असलेला, ज्याच्या
 पानाच्या कडा किंचित् वांकलेल्या असतात असा, वक्रधारा-
 शील. Cur'vature *n.* वांक *m.*, वळण *n.* *math.* वक्रता *f.*
 वक्रीभवन *n.* [ANGLE OF C. वलमानवर्तुलकोन *m.*
 CORD OF C. वलमानवर्तुलज्या *f.*, वलमानवृत्तज्या *f.*
 CIRCLE OF C. वक्रीयवृत्त *n.* RADIUS OF C. वलमान-
 वर्तुलाची त्रिज्या *f.*] Curve-*d a.* वांकडा, वक्र, वांकाचा,
 वांकदार. Curved line *n.* कुटिल रेषा *f.* वक्ररेषा *f.*
 [CURVED SURFACE *n.* वक्रतल *n.*, वांकदार पृष्ठ *n.*]
 Curve tracing *n. math.* वक्ररेखन *n.* Cur'vicaudate
 (ker'-vi-kaw'-dāt) *a. zool.* वक्रपुच्छ असलेला,
 वांकदार शेंपटीचा. Cur'vicostate *a. bot.* वांकदार
 फांसळी असलेला. Cur'vifoliate *a. bot.* वांकदार पानें
 असलेला, वक्रपलाश. Cur'viform *a.* वांकदार आका-
 राचा. Cur'ving *n.* वांक *m.*, वळण *n.*, वांकणें *n.* Cur'vi-
 rostral *a.* वांकदार चोंच असलेला, वक्रचंचु. Cur'vital
a. वक्रीभवनाचा-संबंधीं, वक्रतेचा. Cur'vity *n.* वळणें
n., वक्रपणा *m.*

Curvet (kēi'-vet) [L. *curvus*, bent.] *n.* उडी *f.* उत्प्ल-
 वन *n.* २ उड्या मारणें *n.*, खिदळणें *n.* C. *v. i.* फांदणें,
 नाचणें, कुदणें, उडणें. C. *v. t.* उडी मारण्यास लावणें,
 उडविणें, नाचविणें.

Curvilinear, Curvilinear (kēi'-vilin'-iar, kēi-vi-lin'-ial)
 [L. *curvus*, bent & *linea*, a line.] *a.* वक्ररेषारूप,
 वक्ररेषाघटित-निर्मित, वक्रीय. [C. MOTION वक्ररेखा-
 गति *f.* वक्रगति *f.* Cur'vilinear'ity *n.* वक्ररेषारूप
 असण्याची स्थिति *f.*, वक्ररेषारूपता *f.*

Cushion (koosh'-un) [O. Fr. *coissin*, *coussin*, pro-
 bably related to L. *coxa*, the hip.] *n.* उशी *f.* उपधान
n. (S.) २ तिवाशा *m.*, तिवाशी *f.*, तड्या *m.*, लोड *m.*
 ३ विलिअर्ड खेळांतील मेजाची लवचिक कोर *f.* धार *f.*
 (उशीसारखी). ४ धांगडधिंग्याचा नाच *m.* C. *v. t.* गादी
 बसविणें. २ (च्या वर) गादी-उशी आंथरणें-बसवणें; as,
 "To C. a chaise." ३ गादीच्या-उशीच्या खालीं लपविणें.
 ४ तड्याशीं विश्रांति घेणें. Cush'ioned *a.* Cush'ionet *n.*
 लहान तड्या *m.*-लोड *m.* Cushion-tire *n.* उशीसारखी
 मऊ धांव *f.* Cush'iony *a.* उशीसारखा मऊ.

Cusp (kusp) [L. *cuspis*, a point.] *n.* arch. अणीदार
 कमानीची झालर *f.* २ *astrol.* लग्न *n.*, तनुस्थान *n.*,
 पहिलें भुवन *n.* ३ *astron.* अर्धचंद्राग्र *n.*, अर्धचंद्रशिखा

f. शृंग *n.* ४ *math.* (ज्या बिंदूत दोन बांक मिळतात तो) स्कंध *m.* ५ *anal.* सुळ्या दांतांवरचा उंचवटा *m.* दन्तस्कंध *m.* Cus'pidate, *d a. bot.* शिरोदंती, निशिताग्र, स्कंधाग्र. २ अणकुचीचा, सूच्यग्र, अणीदार.

Custard (kus'-tərd) [Prob. a corruption of O. E. *crustade*, a pie made with a raised *crust*, from L.—*crusta*, a crust.] *n.* दूध, अंडीं साखर घालून केलेली वासुंदी-पेय (?) *n.* Custard-apple *n. bot.* शिताफळ *n.* सीताफळ *n.* शिताफळी *f.* लवनी *f.*

Custody (kus'-to-di) [L. *custodia*, from *custos*, guard.] *n.* रखवाली *f.* राखण *f.* संभाळ *m.* पालन *n.* २ कैद *f.* बंधन *n.* निरोध *m.* बंदी *f.* ३ पहारा *m.* हवाला *m.* चौकी *f.* Custo'dial *a.* रखवालीचा, रखवाली-विषयीचा, &c. Custo'dian *n.* रखवालदार *m.* राखणदार *m.* २ देखरेख करणारा *m.* Cu'stode, Custo'dier, Cu'stos, Custo'dian *ns.*

Custom (kus'-tum) [O. Fr *custume*, *costume*.—L. *consuetudo*, custom, from *con* & *suere*, to be accustomed.] *n.* रूढि *f.* पद्धति *f.* रहाटी *f.* रहाळी *f.* परिपाठ *m.* पाठ *m.* वहिवाट *f.* प्रचार *m.* प्रवात *m.* चाल *f.* रिवाज *m.* अभ्यास *m.* दस्तुर *m.* रीति *f.* रीत *f.* मार्ग *m.* शिरस्ता *m.* संप्रदाय *m.* धारा *m.* २ *law.* देश-रिवाज *m.* देशाचार *m.* शिरस्ता *m.* संप्रदाय *m.* चाल *f.* आचार *m.* ३ गिन्हाइकी *f.* ४ दस्तुरी *f.* ५ जकात *f.* शुल्क *n.* राजस्व *n.* ६ *pl.* आयात व निर्गत मालावरील जकात *f.* Cus'tomable *a.* जकात देण्यासारखा. 'See Customar'y. Cus'tomar'ily *adv.* नेहमीं, बहुत करून, प्रायः, सामान्यतः, संप्रदायाला अनुसरून. Cus'tomar'iness *n.* रूढता *f.* प्रसिद्धता *f.* Cus'tomary *a.* चालीचा, रीतीचा, मार्गाचा, लोकाचाराचा, लोकप्रचारांतला, &c. २ नित्यपाठांतला, सरावाचा, सवईचा. C. *n.* कायद्याचें, नियमांचें किंवा आचाराचें पुस्तक *n.* आचारग्रंथ *m.* कल्पग्रंथ *m.* Customed *a.* सवईचा, सरावाचा. Cus'tomer *n.* जकात-महसूल गोळा करणारा *m.* २ गिन्हाईक *m.* ग्राहक *m.* खरीददार. ३ सामान्या (S.) *f.* गणिका *f.* (*obs.*) वेड्या *f.* [Customer on credit खातेदार.] ४ *slang.* विचित्र मनुष्य *m.* Custom-house *n.* मांडवी *f.* नाकें *n.* जकातचौकी *f.* शुल्कस्थान *n.*(?). Custom officer *n.* जकात्या *m.* जकातदार *m.* जकातीचा अधिकारी *m.* Custom-stand, -box, -booth *n.* जकातनाकें *n.* नाकें *n.* चौकी *f.* सायर. [ANCIENT CUSTOM वृद्धाचार *m.* वृद्धपरंपरा *f.* FAMILY CUSTOM कुलाचार *m.* कुलधर्म *m.* FIXED AND FIRM CUSTOM अबाधित परंपरा *f.* रूढ-मूल-परंपरा *f.* संप्रदाय *m.*-चाल *f.*-रीति *f.* FARMER OF CUSTOMS जकातदार (?) *m.* जकातीचा मक्तेदार *m.* GENERAL C. शिरस्ता *m.* जनसंप्रदाय *m.* लोकीरीति *f.* CUSTOMS AND MANNERS रीतभात *f.* NATIONAL OR LOCAL CUSTOM देशाचार *m.* देशरीति *f.* PARTICULAR CUSTOM विशेषरूढि *f.* RIGHT OR GOOD C. सदाचार *m.* शिष्टसंप्रदाय *m.*]

Custom-shrunk ज्याची गिन्हाइकी कमी झाली आहे असा.

Cut (kut) [Scandi.] *v. t.* कापणें, विभागणें, खंडणें

भाग करणें. २ छेदणें, कातरणें, कापणी करणें. ३ कापणें, छाटणें, कातरणें; as, "To cut the hair." ४ कोरणें, खोदणें, तोडणें. ५ (चें) मर्म-हृदय भेदणें, (चा) मनोभंग करणें, (ला) झोंबणें, लागणें. ६ छेदणें. ७ खच्ची करणें, अंडच्छेद करणें. ८ ओळख बुजवणें, (ला) ओळख न देणें, (च्या-विषयी) (ला) अज्ञान दाखविणें, न पाहिलेंसें करणें, न जाणणें; as, "To cut one's acquaintance (colloq.)," गैर हजर राहणें. १० माकडचेष्टा करणें, खोडी-चेष्टा करणें; as, "To cut a caper," आनंदानें नाचणें- बागडणें, खिदळणें-खोडी करणें. [To C. THE CARDS (गंजिफांतील-पत्त्यांतील पांनं वांटण्यापूर्वी) डाव काटणें. To CUT A DASH OR FIGURE (colloq.) प्रभाव दाखविणें, गाजवणें, नांव *n*-कीर्ति मिळवणें. To CUT DOWN जमीन-दोस्त करणें, चीत करणें, पाडाव करणें. २ तोडून पाडणें, खंडन करणें, चीत करणें; as, "SO GREAT IS HIS ELOQUENCE THAT HE CUTS DOWN THE FINEST ORATOR." ३ कापणें, छाटणें, कमी-न्यून करणें; as, "To CUT DOWN THE EXPENSES." ४ *naut.* हलक्या वर्गांत दाखल करणें; as, "To CUT DOWN A FRIGATE INTO A SLOOP." To CUT A JOKE थट्टा करणें. To CUT THE KNOT OR THE GORDIAN KNOT संक्षिप्त रीतीनें अडचण दूर करणें, दांडगाईनें-श्टकाफटकी संकट दूर करणें, संकटांतून पार पडणें. To CUT LOTS पत्त्याचे भाग पाडणें, विभाग-वांटा करणें. To CUT OFF कापणें, कापून काढणें. २ नाश करणें, उच्छेद करणें, अंत करणें, उत्कर्तन- अवकर्तन करणें. ३ चा संबध-व्यवहार-संसर्ग बंद करणें- बंद पाडणें. ४ धांवविणें, हरकत करणें, मोडा घालणें; as, "To CUT OFF AN ENEMY'S RETREAT." ५ समाप्त करणें, अंत करणें, योग्य वेळापूर्वी संपविणें. To CUT OUT कापून काढणें, कापणें; as, "To CUT OUT A PIECE FROM A BOARD." २ वेतणें, वेतून कापणें- काढणें, आंखून कापणें, वेतणी करणें; as, "To CUT OUT GARMENTS." ३ योजणें, योजना करणें, (च्या) साठी तयारी करणें. ४ युक्तीनें जागा हिसकावून घेणें. ५ अटकावणें, प्रतिबंध करणें, रोखणें. ६ बंदरांतून शत्रूच्या तोफांच्या मान्यांतून जहाज पकडून नेणें. To CUT TO PIECES कापून तुकडे तुकडे करणें, चूर करणें. २ कत्तल करणें, कापणें. To CUT A PLAY नाटकांतील कांहीं भागाची छाटाछाट करून त्याचें लहान नाटक करणें, नाटकाची रंगावृत्ति करणें. To CUT RATES दर कमी करणें. To CUT SHORT थोडक्यांत आणणें, संक्षिप्त करणें, आंखूड-लहान करणें, एकदम बंद करणें, अटकावणें. To CUT STICK (slang.) पळून जाऊन नाहीसें होणें, पलायन करून जाणें. To CUT TEETH दांत येणें-फुटणें, दंतोद्गम होणें. To HAVE CUT ONE'S EYETEETH (colloq.) हुशार-तल्लख होणें. To CUT ONE'S WISDOM-TEETH समजू लागणें, समजण्याच्या घरांत येणें, अक्लदाढा येणें. To CUT UNDER कमी भावानें- किमतीनें विकणें. To CUT UP तुकडे तुकडे करणें, कापणें. २ उच्छेद करणें, उच्छेदणें, नाश करणें. ३ पीडा करणें, धैर्य खचविणें, हतधैर्य करणें, खिन्न करणें]. Cut *v. i.* कापणें; as, "This knife cuts well." २ कापलें जाणें. ३ नेवट-नेऊर-लागणें (as a horse). ४ पलायन करणें, पळ काढणें. ५ हुकुमाकरितां पत्ते काटणें. ६ चाबकानें आवाज करणें, (चाबूक) काडकन वाजविणें, होईल तितक्या घाईनें निघून जाणें, नांगराचें दोरखंड कापून गलबत घेऊन पळणें, दांत फुटणें. [To

CUT ACROSS नीट मधून जाणें. To CUT IN-INTO मध्येच शिरणें. To CUT UP चांगल्या किंवा वाईट (सरसकट) भागांत वाटणी करणें. २ खोड्या करणें. To CUT UP ROUGH कच्चे खोर होणें.] Cut *a.* कापलेला, कापींव, छिन्न-त्रुटित-निकृन्न. २ विभागलेला, भाग पाडलेला. ३ कोरलेला, कोरीव. ४ लायक. *C. n.* घाव *m.*, घाय *m.*, जखम *f.* २ (a) प्रहार *m.*, वार *m.* (b) फटका *m.* ३ कठोरवचन *n.*, मर्म-भेदी-छत्री वचन *n.* ४ अनादर *m.*, हेळसांड *f.* ५ खोबण *f.*, खांच *f.*, खांड *f.* ६ कापून पडलेली-झालेली-खांच *f.* ७ तुकडा *m.*, खंड *m.*, भाग *m.* ८ कोरीव चित्र *n.* ९ पत्ते कापणें *n.*, कापणी *f.*, काटणी *f.* १० बेत *m.*, तोंड *n.*, मोड *m.*, घाट *m.*, डौल *m.*, तन्हा *f.* ११ (*obs.*) खची केलेला (घोडा) *m.* १२ सुताचें कुकडें *n.*, (लोकरीची) लडी *f.* १३ जवळचा रस्ता *m.*- वाट *f.* १४ *pl.* दैव *n.*, नशीब *n.* Cut'ting *pr. p.* Cut *pa. p.* Cut-away coat ज्याचे कोंपरे कापले आहेत असा(कोट)*m.* Cut off जवळचा रस्ता *m.* Cut-purse-pocket *n.* खिसेकापू, कातऱ्याचोर *m.*, उचल्या *m.*, भामटा *m.* Cut'ter *n.* कापणारा *m.*, कपडे बेतणारा *m.*, शिंपी *m.* २ कापण्याचें हत्यार *n.* सुरा *m.* ३ एक प्रकारची होडी *f.* ४ एका घोड्याची लहान गाडी *f.* ५ रेव्हिन्यु कोर्टातील एक अमलदार *m.* ६ गळा (ळे)-कापू *m.*, खुनी *m.* ७ पिवडी *f.* [*C. THROAT n.* मान-गळा कापणारा *m.*] *C. a.* दुष्ट, घातकी. Cut'ting *n.* कापणें *n.*, छेद *m.*, छेदन *n.*, काप *m.*, काट *m.*, कापणी *f.* &c. २ कापलेला पदार्थ *m.*, काप *m.*, कपळा *m.*, तुकडा *m.*, चकती *f.* ३ वर्तमानपत्रांतील संग्रहासाठीं कापलेला परिच्छेद *m.*, (पॅरॅग्राफ *m.*). ४ डोंगर पोंखरून केलेला रस्ता *m.*, बोगदा *m.* *C. a.* तीक्ष्ण, तीव्र. २ मर्मी, मर्मच्छिद्, मर्मभेदक, तिखट, जिन्हाळीं लागणारा. A cut above किंचित् जास्त, वरची पायरी *f.*, कांकणभर सरस. Cut-nail *n.* लोखंडाचा पत्रा यंत्रानें वळवून केलेला खिळा *m.* Cut-stone *n.* छिनीनें-टाकीनें घडलेला दगड *m.* Cut-water *n.* जहाजाच्या नाळीचा पुढील भाग *m.* (ह्याचे योगानें पाणी तोडलें जातें.) २ पुलाच्या दगडी खांबाचा दगडी त्रिकोणी भाग *m.* ३ पाणकोंबडी *f.* Cutter-block *n.* *mech. eng.* कापण्याचा ठोकळा *m.* Cutting power *n.* कापण्याचें बळ *n.* Milling cutter *n.* एका प्रकारची धातू साफ करण्याची कानस *f.* Short-near cut जवळचा रस्ता. Cut and come again, take a cut from the joint and come for another if you like मांसाचा लहान तुकडा घ्या आणि लागल्यास पुन्हा या. Cut and dry or cut and dried तयार करून ठेवलेलें, तयार (the allusion is to timber cut, dry and fit for use). Cut off with a shilling अल्पांश देऊन वारसाचा हक्क तोडणें. Cut one direct ओळखीच्या मनुष्याकडे समक्ष पाहून त्यास ओळखिलें नाहीं असें दाखविणें. To cut indirect दुसरीकडे पाहून त्याला पाहिलेंच नाहीं असें दाखविणें. To cut the ground from under one प्रतिपक्ष्याच्या सर्व मतांचें खंडन करणें. Cut one's coat according to one's cloth आंथरूण पाहून पाय पसरणें, आदा पाहून स्वर्च करणें.

To cut one out (च्या वर) सरशी होणें-करणें. He is cut out for a sailor तो स्वभावतःच खलाशाच्या कामाला योग्य आहे. I will cut your comb for you मी तुझें गर्वखंडन करीन.

Cute (kūt) [Abrev. of acute.] *a.* विलंदर, पक्का, लुच्चा, हुशार, काफर, अट्टल.

Cutis (kū'tis) [L. *cutis*, the skin.] *n.* कातडी *f.* त्वचा *f.* चर्म *n.* २ *bot.* बाह्यसाल *f.* Cuta'neous *a.* त्वचेसंबंधी-चा. Cu'ticle *n.* बाहेरील कातडी-त्वचा *f.* २ *bot.* बाह्यत्वक्, त्वचेवरील पातळ पडदा *m.* झाडाची बाह्यसाल *f.* ३ कोणत्याहि प्रवाही पदार्थावरील पापुदरा *m.* साइटी *n.* Cutic'ular *a.*

Cutlass (kut'-lus) [Fr. *coutelas*, from L. *cultellum*, a small knife, dim. of *culter*, a coulter.] *n.* रुंद व कमानदार तलवार *f.* तेगा *m.* खांडा *m.*

Cutler (kut'-lér) [O. Fr. *cotelier*, L. *cuttellus*, a knife.] *n.* चाकू *m.* सुन्या इत्यादि लोखंडी धारेचीं हत्यारें करणारा *m.* छुरिकाकार *m.* Cut'lery *n.* चाकू, सुन्या इ. लोखंडी हत्यारें करण्याचा धंदा *m.* २ तरवारी, चाकू, सुन्या इ. धारेचीं लोखंडी हत्यारें, सुन्या वगैरे सामान.

Cuttle, Cuttlefish (kut'tl-fish) [A. S. *cudele*.] *n.* म्हाकूल *m.* (एक जातीचा मासा *m.*). Cuttle-bone *n.* समुद्रमणकी, समुद्र कफ-फेन-फेस-सिंधुकफ, सुफेन. These words are used also for the fish.

Cutty (ku'ti) *a.* आंखूड, ठेंगणा. *C.* *n.* तंबाखू ओढण्याची मातीची लहान चिलीम *f.* २ जारिणी *f.* व्यभिचारी स्त्री *f.*

Cyanogen (sī-an'-o-jen) [Gr. *kuanos*, a dark blue substance & *gen.*] *n.* carbon-nitrogen कर्बनत्रिल.

Cyathiform (sī'ath'-i-form) [L. *cyathus*, a cup.—Gr. *kuathos*, & *form.*] *a.* पेल्यासारखा वरच्या बाजूस किंचित् रुंद.

Cycadaceous (sī-k'a-dā'-shius) [L. *cycas*, one of the greenera-gen. *Cycados*, Gr. *kukas*, a kind of palm.] *a.* बहिर्वर्धिष्णु, ताडाच्या वर्गासंबंधीं.

Cycle (sī'-kl) [Fr-L-Gr. *kuklos*, a circle.] *n.* आकाशांतील कल्पितवर्तुळ *n.* चक्र *n.* २ कालचक्र *n.* संवत्सर, चक्र *n.* युग *n.* दीर्घकाल *m.* ३ *bot.* one entire round in a circle or sphere फेरा *m.* एक पूर्ण गोल *m.*; as, "A C. of leaves." ४ वर्ष *n.* ५ (*obs.*) पंचांग *n.* ६ दुचाकी *f.* तिचाकी *f.* (गाडी *f.*). Also *Cyclus*. *C. v. t.* सायकलवर बसणें. Cy'clie,al *a.* चक्रासंबंधीं. [C. POETS वीरचरित्रकाव्यें लिहिणारे कवि *m.* pl.C. OF ECLIPSES ६५८६ दिवसांचें युग *n.* C. OF INDICATION १५ वर्षांचें युग *n.* कालचक्र *n.* C. OF THE MOON OR METONIC C. १९ वर्षांचा काल *m.* C. OF THE SUN OR SOLAR C. २८ वर्षांचा काल *m.*]

Cy'clist *n.* सायकलवर बसणारा. Cy'clograph *n.* (मध्यबिंदूच्या मदतीशिवाय) वर्तुळच्छेद किंवा वृत्तकंस काढण्याचें यंत्र *n.* वृत्तकंसलेखक *m.* Cy'cloid *n.* एका सरळ रेषेवर वाटोळें फिरणाऱ्या चक्रांतील विवक्षित बिंदूनें केलेला वक्र *m.* चक्राभास *m.* Cycloi'dal *a.* चक्रा-

भासीय. Cyclom'eter *n.* चाकाचे फेरे मोजण्याचें यंत्र *n.*,
चक्रपरिवर्तनमापक.

Cyclone (sī'-klōn) [Gr. *kuklos*, a circle.] *n.* चक्रवात
m., भोंवरा *m.*, घुगी *f.*, वाभरुं *n.*, तुफान *n.* Cyclo'nic *a.*
Cyclopædia, Cyclopedic (sī'-klō-pē'-di-a) [Gr. *kyklos*,
a circle L. *paideia*, learning.] *n.* विश्वकोश *m.*, विश्व-
ज्ञानकोश *m.*, ज्ञानचक्र *n.*, सर्वज्ञानसंग्रह *m.* Cyclope'-
dic, Cyclopæ'dic *a.*

Cyclops (sī'-klōps) [Gr. *kuklos*, a circle, & *ops*, an
eye.] *n.* भाललोचन (राक्षस), एकडोळ्याचा राक्षस
m., सायक्लाप्स नांवाचा राक्षस *m.* Cy'clopes *n. pl.*
Cyc'lop'ean, Cy'clop'ic *a.* भाललोचनाचा-संबंधीं, राक्ष-
सासारखा.

Cygnets (sig'-net) [Dim. of Fr. *cygne*, swan.-L.
cygnus, Gr. *kuknos*, a swan.] *n.* हंसशावक *m.*,
बालहंस *m.* Cygni alpha *astron.* हंस.

Cylinder (sil'-in-dér) [Fr. *cylindre*, from L. *cylin-*
drus, from Gr. *kulindein*, to roll.] *n. geom.* नलिका-
घनक्षेत्र *n.* २ *anat.* नळ *m.* ३ नळ *m.*, नळकंडें *n.* ४ पंचपात्र
n. ५ वर्तुळस्तंभ *m.*, वृत्तचित्ति *f.* Cylin'drical, Cyl'in'dric
a. वरवंद्याच्या आकाराचा, नळकंड्यासारखा. Cyl'indric-
ity *n.* Cyl'in'driform *a.* वरवंद्याच्या आकाराचा.
Cyl'indroid *n.* दीर्घवर्तुळ टोंकें असलेलें सिलिंडर *n.*
Cylinder of a gun बंदुकीची नळी *f.*

Cymbal (sim'-bal) [O. Fr. *cimbele*, -L. *cymbalum*-
Gr. *kumbe*, the hollow of a vessel.] *n.* झांज *f.*,
टाळ *f.*, झांजरी *f.*, ताळ *f.*, कांसाळ, करताळ *m.*
Cym'balist *n.* टाळधरी *m.*, टाळकरी *m.*, झांजकरी *m.*,
झांज्या *m.*, टाळकुट्या *m.*, टाळघाश्या *m.* Also cymbal-
player *n.*

Cymbiform (sim'-bi-form) [L. *cymba*, boat.-Gr.
kumba, form.] *a.* नावेच्या आकाराची, नौकाकृति.

Cyme (sīm) [L. *cyma*, -Gr. *kuma*, a sprout.] *n. bot.*
लहान अंकुर *m.* २ केंद्रत्यागी मंजरी *f.* (हींत मधील
फुलें अगोदर उमलतात.) Cym'oid, Cym'ose, Cymous
as. मंजरीसंबंधीं.

Cynanthropy See Cynic.

Cynic, Cynical (sin'-ik-al) [L. *cynicus*-Gr. *kunos*, a
dog.] *a.* तुसडा, मनुष्यद्वेषी, उदासीन, माणुसघाण्या. २
लुब्धकाच्या ताण्यासंबंधीं. ३ सिनिक पंथाचा-संबंधीं. ४
नीतीनें चालणाऱ्याची मस्करी करणारा. Cynan'thropy *n.*
एक प्रकारचें वेड *n.* ह्या वेडांत मनुष्य आपण कुत्रा झालों
असें समजून त्याप्रमाणें चेष्टा करूं लागतो. Cyn'ic *n.*
सिनिकपंथाचा मनुष्य *m.* २ जनशत्रु, लोकद्वेषी, मनुष्य-
द्वेषी. ३ कडूवृंदावन *n.* (loosely), कडू कवंडळ *n.* (loosely),
टेंभुरणीचा कोळसा *m.* Cyn'icism *n.* द्राष्टपणा *m.*,
दुष्टपणा *m.* Cyn'ically *adv.* Cyn'icalness *n.*

N. B.—Cynic. अँटिस्थेनीस नांवाचे तत्त्ववेत्त्यानें ग्रीस देशांत
प्राचीन काळीं एक तत्त्वज्ञानाचा पंथ स्थापिला. त्याचें नांव सिनिसि-
झम. त्यास हें नांव पडण्याचें मुख्य कारण असें कीं ह्या मताचा
मुख्य पुरस्कर्ता 'डाओजिनीस' हा कुत्र्याप्रमाणें एका पिपांत रहात

असे. त्यावरून त्यास लोक सिनिक म्हणजे श्वानवृत्ति असें म्हणूं लागले व त्यावरूनच 'सिनिसिझम्' हा शब्द निघाला. ह्या मताचे अनुयायी हे तत्कालीन इतर मतांचा फार द्वेष करीत असत व सामाजिक रीतीभातींचा त्यांस फार तिरस्कार वाटत असे. त्यांची वृत्ति बहुतकरून फार कडक व उदासीन असे. ह्यावरून सिनिक क्षणजे गुरगुरणारा, दुरात्मा, निंदाशील, मनुष्यद्वेषी, उदासीन असे अर्थ आले आहेत. मनुष्य हा स्वभावतः स्वहितसाधू असून परोपकार हे केवळ ढोंग होय असें समजणारे मनुष्यासही सिनिक असें म्हणतात.

Cynosure (sī'-nō-shūr or sin'o-zhur) [L.-Gr. *kynos*, a dog & *oura*, a tail.] *n.* ध्रुवपुच्छ *m.*, ज्योतिरथ *m.*

२ मोहनी *f.*, आकर्षण *n.*, प्रलोभन *n.* ३ मार्गदर्शक, दर्शक.

Cypher (sī'fēr) Same as Cipher.

Cypress (sī'pres') [L. *cupressus*, the Cyprus.] *n.* *bot.*

सुरूचें झाड *n.*, सरू *m.*, सुरू. [ONE READY ALIKE TO BEAR C. OR MYRTLE शुभाशुभाला सारखा *cf.* *fig.* आंब्याचा उहाळा, आम्रपल्लव. TALL OR STRAIGHT CYPRESS. स(सु) रूत्रा, स(सु)रू दार.]

Cyprus (sī'-prus) [From *Cyprus*, where it was first manufactured.] *n.* सायप्रस नांवाचें काळें वस्त्र *n.* हें अशुभसूचक असतें.

Cypsela (sīp'-sē-la) [Gr. *kypsele*, any hollow vessel.] *n.* *bot.* एकबीजफल *n.*

Cyst (sist) [L. *cystis*-Gr. *kustis*, a bag.] *n.* (प्राण्याच्या शरीरांतली) रोगट द्रव्यांची पिशवी *f.*, अर्बुद *n.*, अवाळं *n.*, गळं *n.*, सभोंवती पापुद्रा असून आंत पाणी आहे असें अवाळं, गांठ वगैरे. Cys'tic, Cys'tiform, Cys'toid *n.* पिशवीच्या आकाराची. Cys'ticle *n.* लहान

पिशवी *f.* Cys'tin *n.* बस्तिगत अश्मरीविशेष. Cys'titis *n.* मूत्राशयदाह. Cys'tocele *n.* बस्तिभ्रंश *m.* मूत्राशय आपले जागेवरून पुढें येणें *n.* Cystot'omy *n.* बस्तिच्छेद *m.* Cystic sarcocele कठिण वृषणार्बुद. Cysti-cercus fasciolaris सिस्टिसर्कस फॅसिओलॅरिस, मांजरांतील फिती सारख्या जंताची पूर्वस्थिति. Cysticercus Cellulose सिस्टिसर्कस सिल्यूलोज, डुकराचें मांस खाणाऱ्या मनुष्याच्या आंगांतील फितीसारख्या जंताची पूर्वस्थिति.

Cytherean (sith'er-ēan) [Gr. *cerigo*, an island in the Ægean Sea.] *a.* pertaining to the goddess Venus शुक्रासंबंधीं.

Cytoblast (sī'tō-blast) *n. bot.* वनस्पतीच्या आद्यपेशींतील अंतर्बिंदु *m.* २ *med.* बिंदुगर्भ *m.* कणगर्भ *m.* बिंदुकणिका *f.* कणरेणु *m.* Cy'togen'esis *n. bot.* पेशीभवन *n.* पिंडभवन *n.* आद्यबिंदुघटना *f.*

Cytoblastema (sī'to blas-tē'-ma) *n. bot.* आद्यजीवकण *m.* आद्यबिंदुद्रव्य *n.*

Czar, Tsar(zār) [Russ.-Teut.-L. *caesar*, an emperor.] *n.*

रशिया देशाचा राजा *m.* बादशाह *m.* झार *m.* रूस देशाच्या राजाचा किताब *m.* Czari'na, Tsari'na *n. fem* रूस देशाच्या राणीचा किताब *m.* Czare-vitch, Tsar-vitch *n.* रशियाच्या राजाचा मुलगा *m.* Cesar'e-vitch, Czarowitz *n.* झारच्या सर्वांत मोठ्या मुलाचा किताब *m.* युवझार *m.* रशियन युवराज *m.* Cesarev'na *n.* रशियाच्या युवराजाच्या बायकोचा किताब *m.* Czarev'na, Tsarev'na *n.* झाराची मुलगी.

D. (dē) इंग्रजी वर्णमालिकेंतील चवथें अक्षर आणि तिसरें व्यंजन. ह्याचीं अनेक वचनें D's, Ds, de's अशीं लिहितात. फिनिशियन व यहूदी भाषांतील डॅलेथ (Daleth) अक्षराच्या ठिकाणीं व ग्रीक भाषेंतील डेल्टा (Delta) अक्षराच्या, व संस्कृतभाषेंतील डू व दू ह्या व्यंजनाच्या ठिकाणीं इंग्रजींत D हें अक्षर प्रतिनिधित्वानें योजितात. ग्रीक भाषेंतील Δ डेल्टा अक्षराचा एक कोण वाटोळा मुरडून इंग्रजी D हें अक्षर तयार केलेलें आहे. २ used in reference to the shape of the letter 'D'. D ह्या अक्षराच्या आकाराच्या पदार्थाचें नुसतें 'D' ह्या अक्षरानें निदर्शन करतात; जसें, "D block; D trap, D valve, &c." ३ Damn ह्या ग्राम्य शब्दाबद्दल प्रतिष्ठित लोक नुसत्या D ह्या अक्षराची योजना करतात. ४ गणिताच्या किंवा इतर शास्त्रीय विवेचनांत चवथा पदार्थ किंवा पुरुष दर्शविण्यासाठीं D हें अक्षर योजितात; As, 'A, B, C & D can do a piece of work in five days.' ५ (music.) The name of the second note of the natural Major Scale. संगीत शास्त्रांत स्वरसप्तकाच्या दुसऱ्या स्वराची द्वाणजे ऋषभ स्वराची संज्ञा; रि, रे. ६ (math.) शून्य-

लब्धीत किंवा 'चलनकलन' गणितांत तात्कालिक गती-
साठी किंवा शून्यलब्धी (Differentiation) साठी D
हें अक्षर घालितात. तसेंच उच्चगणितांत वक्राची न्यूनता
(deficiency of a curve) दाखविण्यासाठी D हें अक्षर
इंग्रजी गणिती योजितात. ७ Daniel, David, Duke,
Degree, Domini इत्यादि शब्दांचा संक्षेप म्हणून इंग्रजींत
D हें अक्षर केव्हां केव्हां योजण्यांत येतें, पदव्यांमध्ये D
ह्या संक्षेपाचा बहुधा Doctor असा अर्थ असतो; as, D.
Sc.= Doctor of Science. ८ रोमन लिपीमध्ये ५००
ह्या संख्येबद्दल D ह्या अक्षराचा उपयोग करतात. [In
this use it is not the initial of any word or even
strictly a letter but one half of the sign D or D
the original Tuscan numeral for 1000.] ९ D or d is
also used to indicate a penny or pence, being then
the initial letter of Latin *Denarius*, a silver coin
equal to $8\frac{1}{4}$ pence. पेनी f, पेन्स. १० $\bar{D}$ stands for
5000. D वर आडवी रेष दिली म्हणजे तें चिन्ह १०००
हजार ही संख्या दाखवितें.

Dab (dab) [M. E. *dabben*, a blow.] v. t. to strike gently with the hand थापटणें, थाप f थापटी f. मारणें, धोपटणें, बदका m-रफका m. मारणें. २ to cast (something soft) against थापणें. ३ (with up, on, over) लावणें. ४ to peck, to stick (चोंचीनें-काठीनें) वेंचणें. D. n. a soft blow थाप f, थापट f, कोमल आघात m. २ a sudden blow बदका m, रफका m. ३ a soft lump, a mass dabbed लफका m, लबका m, लादा m, लगदा m. ४ a peck टोंच f, चोंच f, चंच्वाघात m. Dab'ber n. लावणें n. (cf. कातणें=कातण्याचें यंत्र n.) (छापखान्यांतील खिळ्यांवर किंवा नकसकामावर झाई लावण्याचें.) Dabbed pa. p. Dab'ing pr. p.

Dab (dab) [Perhaps corrupted from adept.] n. (colloq.) an expert कुशल-निष्णात-पटाईत-फरडा-निपुण मनुष्य m, वस्ताद m.

Dabble (dab'l) [Frequentative of Dab.] v. t. to moisten by little dips or strokes भिजविणें, ओलें-ओलसर करणें. २ to sprinkle सिंचन n. करणें. D. v. i. to play in water (as with the hands) पाण्यांत-चिखलांत खेळणें. २ to work in a slight or superficial manner वरवर काम करणें, लुडबुडणें. ३ to tamper, to meddle मध्यें पडणें-घुसणें, हात शिरकविणें, पाय घुसडविणें, चंचुप्रवेश करणें: ४ (fig.) to-dip into lightly लुडबुडणें, डुबकणें, बुचकळणें. Dab'bler n. पाण्यांत-चिखलांत खेळणारा. २ थोडेसें-वरवर काम करणारा. ३ लुडबुडणारा, चंचुप्रवेश करणारा, एकही धड न करणारा, लुडबुड्या, डुबणारा, कडेचा-तडीचा पोहणारा. Dab'blingly adv. Dabbed pa. p. Dab'bling pr. p.

Dabchick (dab'-chick) [Perhaps so named from its quickness in diving beneath the water.] n. पाण्यांत पटदिनीं बुडी मारणारा 'डॅबचिक' पक्षी m.

Dabster (dab'-ster) [cf. Dab, an expert.] n. colloq. one who is a skilled master of his business फरडा m, वस्ताद m, सुरदबी m, निपुण-पटाईत मनुष्य m.

Da Capo (däkä'-pō) [It. From the head or beginning.] n. mus. ध्रुवपद n, आंकड(ण)कडवें n. (indicated by the letters D & C.)

Dace (dās) [O. Fr. *dars*, (*dart*) a dart.] n. एक प्रकारचा मासा m, मत्स्यविशेष m.

Dacoit (dä-koit') [Hind. डाका.] n. डाका घालणारा, दरवडेखोर, दरोडेखोर, डाकाईत also Dakoit. Dacoit'y, Dacoit'age n. डाका m, दरोडा m, धाडदोरी f, धाड f, लूट f.

Dactyl, Dactyle (dak'-til) [L. *dactylus*, the metrical foot marked— $\cup \cup$,—Gr. *daktulos*, a finger, a dactyl.] n. a poetical foot consisting of three syllables the first long and the other two short like the joints of a finger अगण m, तीन अक्षरी गण m. (प्रथमपद गुरु व पुढचीं दोन लघु). २ हाताचें किंवा पायाचें बोटा n, किड्याचा पंजा m. Dac'tylar, Dactyl'ic n. अगण ज्यांत अक्षरे अगणाने अक्षरी, तीन अक्षरी

गणासंबंधीं. Dactyl'iomancy *n.* हातांतील आंगठीच्या योगानें शकुन पाहणें-जाणणें *n.* Dac'tylist *n.* नुसते 'भगणच' ज्यांत आहेत अशी कविता लिहिणारा. Dac'tylog'raphy *n.* रत्नावरचें नक्षीचें काम *n.* Dactylo'l'ogy *n.* कर्पलुवी भाषा *f.* बहिरे मुके यांची भाषा *f.* या भाषेत प्रत्येक अक्षराबद्दल दोदांनीं करावयाची एक खूण ठरविलेली असते.

N. B.—The word 'Dactylomancy, Dactylography & Dactylogy are spelt by Webster as Dactylomancy, Dactiliography and Dactyliology. In giving the meaning of Dactyl in English Prosody, we translate *syllable* by अक्षर, meaning by अक्षर as much portion of a word as can be uttered at once.

Dad, Daddy (dad, dad'-i) [Probably of Celtic origin. cf. Sk. तात, a father.] *n.* दादा *m.*, बाबा *m.*, बा *m.*, तात *m.* २ रंगभूमीवरचा व्यवस्थापक *m.*, सूत्रधार *m.* Daddy-long-legs *n.* लांब तंगड्यांचा कीटक *m.*, हेतांतील लांब पायाचा कोळी *m.* Called also "Harvest-man," "Carter," "grand-father long-legs."

Dad (dad) [Derivation unknown.] *v. t. to dash* आपटणें.

Daddle (dad'-l) [Probably frequentative of Dade.] *v. i.* लहान मुलाप्रमाणें किंवा ह्याताच्याप्रमाणें लटपटत चालणें. Daddled *pa. p.* Dadd'ling *pr. p.*

Dade (dād) [Derivation unknown.] *v. t. & v. i.* (*obs.*) अगदीं लहान मुलास दोरीनें किंवा हात धरून चालण्यास शिकविणें, 'चाल चाल माते' करणें.

Dædal, Dædalian (dēdal, de-dā-li-an) [L. *dædalus*, cunningly wrought, from Gr. *daidalos*.] *a.* चतुराईनें तयार केलेला, कसबाचा, हुशरीचा, हिकमतीचा, कसवी; as, "Dædal hand of Nature."

Dado (dā'-dō) [It. *dado*, a die, cube, pedestal.—Folk-L. *datum*, from *dare*, to give.] *the cubical base of a column* खुर्ची *f.*, खुर्चीचा दर्शनी भाग *m.*, खांबाखालील नक्षीची चौरस खुर्ची *f.*, डेडो *m.* २ *in any wall that part of the basement included between the base and the base-course* प्रत्येक मजल्यावरील भिंतीच्या आरंभीं जो जाडा थर घेतात तो भाग, तळसरीसारखा भिंतीखालील भाग, तळसरी *f.*, डेडो *m.*, तळखंड *n.* ३ *the lower part of the wall of an apartment when adorned with mouldings* वेलबुट्टीनें रंगविलेल्या भिंतीचा तळ व वेलबुट्टीची पहिली रेष ह्यांमधील भाग *m.*, डेडो *m.*, तळसरी *f.*, वेलबुट्टीखालचें भिंतीचें तळखंड *n.*

Daffodil (daf'-ō-dil) [The initial *d* is a later addition perhaps from M. Fr. *fleur, d'affrodille*—L. *asphodelus*,—Gk. *asphodelos*, a kind of lily.] *n.* डॅफोडिल नांवाचें एक प्रकारचें (अदृश्यकांड) फुलझाड *n.* २ (ह्या झाडाचें) डॅफोडिल नांवाचें फूल *n.* हे डॅफोडिल फुलझाड आपल्याकडील नागदवण्यासारखें असतें; also Daffodilly (daf'ō-dil-i), Daffodowndilly (daf'ō-down-dil'i).

Daft (däft) [O. E. *daft, deft*, stupid.] *a. stupid, foolish* वेडगळ, वेडसर, भ्रमिष्ट. २ *gay, playful* गमत्या, खेळकर. *Daft'ly adv.* *Daft'ness n.* वेडगळपणा *m*, खेळकरपणा *m*, गमतीपणा *m*, &c.

Dagger (dag'-er) [M. E. *dagger*-Fr. *dague*, a dagger.] *n.* खंजीर *m*, कट्यार *f*, जंबिया *m*. [SOME OF THE COMMON KINDS ARE:-कटार *f*, जंबा *m*. OR जंबिया *m*, खंजिर *m*, पालकोयती *f*, पेशकवज *m*, वाक *m*, विचवा *m*, माडू *m*, सुरा *m*. TO BE AT DAGGERS DRAWN एकमेकांचा जीव ध्यावयास तयार होणे, हाडवैरी असणे. TO LOOK DAGGERS, TO SPEAK DAGGERS, *to speak or look so as to wound the sensibilities* रागाने दुसऱ्याचे मन दुखेल अशा रीतीने बोलणे किंवा पाहणे. TO PLUNGE A DAGGER *fig.* कट्यार भोंसकणे.] २ *print.* खंजिरी (†). *f. l. v. l. (obs.) to stab* खंजीर मारणे-खुपसणे.

Daggle (dag'l) [Frequentative verb from *Swe. l. dagg*, dew.] *v. l. to wet by dragging on the wet ground* भिजवून चित्र-ओले करणे. २ *to trail in the dirt* चि. खलांत-पाण्यांत लोळवणे-लडवडवणे. *D. v. i.* पाण्यांतून किंवा चिखलांतून जाणे. *Daggle-tail n.* a slovenly woman आपला झगा चिखलांत लोळू देणारी बाई *f*, अजागळ-अस्ताव्यस्त स्त्री *f*.

Dagoba (dag'o-ba) [Singhalese *dagoba*.] *n.* गौतम बुद्धाच्या किंवा बुद्धभिक्षूच्या श्रावण बांधलेली घुमटाकार समाधि *f*, 'डागोबा.'

Dainty (dān'ti) [M. E. *deintee*.-O. Fr. *daintie*, delicacy, dignity, honour, from L. *dignitas, dignus*, worthy.] *a. delicious to the palate* गोड, रुचिर, सुरस, रुचकर, स्वादु, मिष्ट. २ *nice, delicate, elegant in form, manner or breeding* नाजूक, कोमल, सुंदर, नीटनेटका, अतिसभ्य. ३ *requiring dainties, affectedly particular as to food* गोडघांश्या, गोडखाऊ, गोडखाद्या, गोडजिभ्या, चवनट, जिभेचा शिंदळ, चोखनळ, चोखारी, चोकांदळ, चोखाला, खुराक्या. [TO BE DAINTY ओलेकोरडे पाहणे, चव *f.* काढणे, चाखत माखत *adv.* खाणे-जेवणे, नाका-ओठावर जेवणे. TO BECOME D. तोंड *n.* माजणे *g. of o.*] ४ *overnice, hard to please, fastidious, scrupulous, ceremonious* मिजाजखोर, मिजासी, खोडकर, चिकित्सखोर, अत्यादराची अपेक्षा करणारा, अत्यादराकांक्षी, थोडक्यांत खुप न होणारा, दुराराध्य. 1). *n.* सुग्रास *m*, मिष्टान्न *n*, स्वादून्न *n*, पक्वान्न *n*, भोजनविशेष *m*, गोडघांस *m*. २ (poetic) लाडका *m*, आवडता, प्रियकर. *Dain'tily adv.* नाजूकपणाने, सुंदर रीतीने, काळजीपूर्वक, दिमाखाने, &c. [TO FARE D. रोज पक्वान्न खाणे, AND WITH *in. con.* खायला मिळणे.] २ चोखंदळपणाने, चाखतमाखत, ओलेकोरडे पाहून, नाका ओठावर. *Dain'tiness n.* गोडी *f*, रुचकरपणा *m*, रुचि *f*, मिष्टता *f*, मजेदारी *f*. २ चोखंदळपणा *m*, चोखाळेपणा *m*, सोंगळपणा *m*. ३ मिजाज *f*, नाजूकपणा *m*, नाजकाई *f*.

Dairy (dā'-ri) [M. E. *deyerye*, a room for a *deye*, a milk-woman, a farm-servant.-O. Norw. *deigja*,

Swed. *deja*, a maid, dairy-maid, who was also the bread-maker.] *n.* every thing connected with milk and its products दु(प)भते *n.* २ the house or room where milk is kept and converted into cheese and butter दुभत्याची खोली *f*-घर *n*-जागा *f*. (this word is used adjectively or in combination; as, Dairy-farm, Dairy-countries, Dairy-house, Dairy-room, &c.) Dairy-farm *n.* दूधदु(प)भत्याचा कारखाना *m*, गोरसशाला *f*. Dairy'ing *n.* दु(प)भत्याचा व्यापार *m*. Dairy-maid *n.* दुभतेकरीण *f*, गवळण *f*, गोपकन्या *f*. Dairy-man *n.* गवळी *m*, दुभते करणारा *m*.

Dais (dā'-is) [M. E. *deis*, *deys*-A. Fr. *deis*, a high table-L. *discum*, acc. of *discus*, a quoit, a platter, Gr. *diskos*, a quoit, disc.] *n.* उंचपीठ *n*, उच्चपीठ, *n* उच्चासन *n*, उंच मांडणी *f*. २ (*obs.*) सत्ताधारी पुरुषाच्या सिंहासनावरील छत्र *n*.

Daisy (dā'-zi) [A. S. *daeges*, *eage*, eye of day *i. e.* the sun, which it resembles.] *n.* (हिंदुस्थानांतील वांदररोटी, रानतीळ, व माका यांच्या वर्गातील) इंग्लंडांतील डेझी नांवाची वनस्पति *f* फुलझाड *n*. २ डेझी नांवाचे फूल *n*. Daisied *a*. डेझी फुलांनी युक्त-सुशोभित.

Dak, Dawk (dāk, dawk) [Hindi *dak*, डांक.] *n.* डांक *f*. पोस्ट *n*, टपाल *n*. Dak-bungalow *n*. डाकेच्या-टपालाच्या टप्प्यावर असणारा वाटसरूस राहण्याचा बंगला *m*, डांकबंगला *m*.

Dakoit, See Dacoit.

Dale (dāl) [A. S. *dæl* a valley.] *n.* a low place between hills दरी *f*, खिंड *f*, खोरे *n*. [HILLS AND DALES. *compreh.* दरीखोरे *n*, दराखोरा *m*.] २ a trough or spout to carry off water as from a pump पाणी वाहण्याचे घंगाल *n*-नळ *m*.

Dally (dal'-i) [M. E. *dalien*, to play, trifle.-O. Fr. *dalier*, to converse, chat.-cf Ger.(?) *dahlen*, to trifle.] *v. i.* ऐषआरामांत वेळ घालविणे, वायकी खेळांत-चैनींत-विलासांत-काळक्रमण करणे, रमणे. २ विलंब करणे. ३ रेंगाळणे, गोंजारणे. ४ कामचेष्टा(S.) *f* विषयक्रीडा *f* करणे. D. *v. t.* खोटी करणे, वेळ गमावणे.

Dall'ied *pa. p.* Dall'iance, Dall'ying *n.* (v. V. I.) *act.* विलंब *m*, खोटी *f*. २ रमणे *m*, कामचेष्टा *f*, इष्कबाजी *f*, विषयक्रीडा *f*, विषयविलास *m*, विलास *m*, कामकेलि *f*, रमणूक *f*, हाव *m. pl.*, हेला *f*, विहार *m*. ३ उशीर *m*, खोळंबा *m*, टंगळमंगळ *f*, अळमटळस *m*, चेंगटाई *f*, हयगय *f*. ४ परस्पर गोंजारणे *n*. Dall'ier *m*, Dall'ying *pr. p.* रमणारा, कामचेष्टा करणारा. २ गमणारा, घालघसण्या, कोणतीही गोष्ट दक्षतेने व दूरवर विचार करून न करणारा.

Dalmatic (dal-mat'-ik) [Fr. *dalmatique*-L. *dalmatica* fem. of *dalmaticus*, belonging to Dalmatia.] *n.* हद्द बाह्यांचा व पोकळ असा 'भास' च्या वेळीं घालण्याचा डीकनांचा व बिशपांचा आंगरखा *m*. २ इंग्लंडांत राहणा-भिषेकाचे वेळीं राजे घालतात तो आंगरखा *m*.

Dam (dam) [Pol. *tama*, a dam, a dike.] n. *embankment* बांध *m*, धरण *n*, बांधारा *m*, बांधारण *n*, जलबंधन *n*, धरण *n*, जलावरण *n*: तुंग *m*, तुंग्या *m*. [DAMS, EMBANKMENTS, *compreh.* बांधबांधारा *m*, बांधबांधोळी *f*, मूळबांध *m*, ताल *f*, समुद्राचें पाणी शेतानि येऊं नये म्हणून हद्दीवर वातलेला बांध *m*. D. TO TURN OFF वळण *n*. FIELD (FOR RICE) FORMED BY A D. बांधण *n*.] २ (as in a field, across a road) शेतबांधण *n*, मूळबांध *m*, ताल *f*. ३ भट्टीच्या तोंडावरचें विटांचें बांधण *n*. D. v. t. (used with *in* or *out*) बांधबांधारा *m* बांधारा *m*. घालणें, बांधणें, बांध वाळून तुंबवणें-थोपवणें. २ बांध करणें, अटकावणें. To D. out बांधवणें, बांध करणें.

Dam (dam) [See the word Dame.] n. जनावराची आई *f*, मादी *f*. २ (in contempt) (मनुष्याची) आई *f*, माता *f*.

Damage (dam'aj) [M. E. *damage*,—A. Fr. *damage*, L. *damnatus* pa. p. of *damnare*, (*damnum*), to condemn.] n. (शरीराचें-मालाचें-कीर्तीचें-अब्रूचें) नुकसान *n*, नुकसानी *f*, नाश *m*, अपाय *m*, हानि *f*, चट्टा *m*, pl. (law.) नुकसान *n*, नुकसानी *f*, नुकसानीचा पैसा *m*- ऐवज *m*-दंड *m*. D. v. t. नाश करणें, दुखविणें, खराबी करणें, बिघडवणें. D. v. i. नुकसान *n*-हानि *f* होणें, नासणें. Dam'ageable *a*. नासायाजोगा, बिघडायाजोगा, नाशवंत, विनाशी. Dam'aged pa. p. जाया झालेला, नासलेला, खराब केलेला, जायबंदी. [THE D. AND SPOILED (GOODS) *compreh.* or नासका-कुचका-वाईटसाईट (जिन्नस, माल).]

N. B.—In Sanskrit works on Hindu Law, दंड is used for Damage. In English Law, Damages are ordinary, nominal & vindictive or exemplary. In old Hindu Law there was no such distinction so specifically drawn, though the distinction was for all practical purposes observed, as will be seen from the difference in the amount of damages severally mentioned. See for example, the Commentaries of विशाखधर and अपरार्क on याज्ञवल्क्य's व्यवहाराध्याय first verse introducing the chapter of 'Assaults'. Ordinary damage योग्य-वेताचा-सर्वमान्य दंड *m*. Nominal D. हक प्रस्थापित करणारा दंड *m*. Exemplary D. धाक किंवा दहशत घालणारा दंड *m*, उत्तमप्रमाण दंड *m*. i. e. दंड which will serve a good example to others, cf. उत्तमसाहस दंड *m*.

Damar, See Dammur.

Damascene (da'mas-en) [From Damascus in Syria.] n. मनुका (a kind of plum).

Damask (dam'ask) [M. E. *damaske*, cloth of Damascus—It. *damaeco*—Heb. *dmeseq*, damask. *Dam-meseq*, Damascus.] n. एक प्रकारचें रेशमी वेलबुद्दीचें भरजरी-जरतारीचें कापड *n*, धुमास *n*. २ पाणीदार पोलाद *n*. ३ तांबडा लाल-गुलाबी रंग *m*. D. v. t. रेशमी वेलबुद्दीचे भरजरी कापडे करणें (as cloth), सुशोभित करणें, कापडावर वेलबुद्दी करणें. D. a. दमास्कसी गुलाबाच्या रंगाचा. २ दमास्कसमध्ये उत्पन्न होणाऱ्या वस्तूसंबंधी.

Damaskeen *v. t.* पोलादावर खोदकाम-नक्षीकाम करणें.
 २ सुशोभित करणें, दख्खायर वेलवुट्टी काढणें. Dam'a-
 skeen'ing, Damasceen'ing *n.* खोदकाम *m.*, नक्षीकाम *m.*,
 वेलवुट्टी काम *n.* Damaskin' *n.* दमास्कसच्या पोलादाची
 तलवार *f.* पातें *n.* Damask-colour *n.* दमास्कसमधील
 गुलाबाचा पक्का रंग *m.* Damask-plum *n.* मनुका *f.*
 Damask-rose *n.* एक प्रकारचें मोटें सुवासिक गुलाबाचें
 फूल *n.* Damask-steel *n.* दमास्कसचें पाणीदार-तीक्ष्ण व
 चिबट पोलाद *n.* Dam'assin *n.* किनखाप *m.*, जर *m.*
 Damascus blade *n.* दमास्कस येथें तयार होणारी पाणी-
 दार तलवार *f.*

Dame (Dām) [M. E. *dame*,—O. Fr. *dame*, a lady,—
 L. *domina* fem. of *dominus*, a lord.] *n.* बाई *f.*, बाई-
 साहेब *f.*, भाईसाहेब *f.*, मुख्य बाई *f.* २ बाई *f.*, (in gen-
 eral) कौणतीही बाई *f.* ३ घरखटला चालविणारी बाई
f., घरधनीण *f.*, पोक्त बायको *f.* ४ सरदाराची बायको *f.*
 Dame-school *n.* मास्तरणीची शाळा *f.* Dame's violet
n. एका प्रकारचें निशिंगाचें झाड *m.*

Dammar (dam'mar) *n.* डामर *n.*, डांबर *n.* Dammar
 black *a.* डामरासारखा काळा. Dammar-rock *n.* डाम-
 राचा खडक *m.*

Damn (dam) [M. E. *damnen*, *dampnen*—Fr.
damner—L. *damnare*, to condemn.] *v. t.* to doom to
 hell नरकांत टाकणें-घालणें-बुडवणें, नरकाचा दंड ठरविणें.
 २ to cause the eternal punishment of नरकास-अधो-
 गतीस नेणें-पाठवणें. ३ दोष लावणें-ठेवणें, दोषी ठरविणें,
 स्पष्ट धिक्कार दर्शविणें; as, "Do not D. them without
 hearing." (Damn is sometimes used interjection-
 ally, imperatively and intensively.) D. *v. i.*
 (नरकास जावो-अधोगतीस जावो असा) शाप देणें,
 चाईट चिंतणें. D. *n.* (अधोगतीचा) शाप *m.* Dam'nable
a. नरकांत टाकायाजोगा, नरकाहें, दोषाहें, निंद्य. २
 धिक्कारयोग्य, अतिदुष्ट. Dam'nableness *n.* Dam'nably
adv. Damn'ation *n.* नरक *m.*, अधोगति *f.*, दुर्गति *f.*,
 नरकवास *m.*, अधःपात *m.* २ धिक्कार *m.* Dam'natory
a. दोष लावणारा, नरकांत लोटणारा. Damned *p. a.*
 Damnific *a.* उपद्रव देणारा, नुकसान करणारा, हानि-
 कारक, अपायकारक. Damnific'ation *n.* Dam'nify *v. t.*
 (R.) तोटा-नुकसानी करणें. Dam'ning *a.* दोष लावणारें,
 नरकाच्या दंडास पात्र करणारें, अधोगतीस नेणारें.

Damp (damp) [cf. M. E. *dampen*, to suffocate.] *a.*
 (of things) दमट; दामट, दमकट, ओलसर, अंबट-
 ओला, अर्धसुका, आंबसुका. [To GET D. सरदणें, दमटणें,
 दमसरणें, थंडावणें, सादळणें.] २ (of the air, places)
 सरद, दमसर, दमट. ३ (R.) उदास, दिलगीर, खिन्न,
 नाउमेद, निराश, भडोत्साह. D. *n.* सरदी *f.*, सरद हवा *m.*
 २ निराशता *f.*, उदासीनता *f.*, उत्साहभंग *m.*, निराशा *f.*,
 खिन्नता *f.* ३ *pl. mining* खाणींतील प्राणघातक वायु
m. [CHOKER D. कार्बोनिक आसिड ग्यास असलेली दूषित हवा
f., प्राणहरवायु *m.* D. Sheet हवा खेळती रहाण्याकरितां व
 दूषित ग्यास काढून टाकण्याकरितां केलेला खाणींतला पडदा *m.*]

D. v. t. दमट-ओलसर करणें. २ (विस्तव) विझविणें. ३ उदास करणें, मरगळीस आणणें, निरुत्साही करणें, नरम-ढिला करणें-सुस्त करणें, हिरमोड *m*- उत्साहभंग *m*- आशाभंग *m*. करणें, उमेद खचविणें, विरजण *n*- पाणी *n*. घालणें, खिन्न करणें, निराश करणें. Damped *a*. दमट-ओलसर केलेला. २ हिरमोड केलेला, भग्नोत्साह. [To be D. हिरमुष्टी होणें.] D. v. i. ओलसर होणें, मरगळीस येणें. Damp'y *a*. किंचित् ओलसर. २ किंचित् खिन्न. Damp'en v. t. & v. i. ओलसर करणें-होणें. २ उदास-खिन्न करणें-होणें. Damp'er *n*. दमट करणारा, खिन्न-हिरमोड करणारा, मोडणारा, मोड्या, उत्साहभंग करणारा, धीर खचविणारा. २ प्रतिबंधक पट. ३ गव्हांचें पीठ आणि पाणी यांचा राखेंत भाजलेला रोदगा *m*. Damp'ish *a*. आंबट ओला, अमळसा ओलसर, दमट, दमसर. Damp'ishness *n*. Damp'ly *adv*. Damp'ness *n*. किंचित् ओलसरपणा *m*, दमटपणा *m*, आंबसुकेपणा *m*, किंचित् आर्द्रता *f*. २ सरदी *f*, दमटसरपणा *m*. [To BE AFFECTED BY D. दमटणें, अतिशय भिजल्यामुळें व पाणी टाकल्यामुळें कुजणें-नासणें.] Damping off (*bot.*) अतिशय पाण्यामुळें झाडांचें मरण.

Damsel (dam'zel) [M. E. *damosel*-O. Fr. *dameisele*, a girl-Late L. *domicellus*, a page.] *n*. young unmarried woman बाला *f*, कुमारी *f*, सुरधा *f*, अविवाहित तरुणी *f*. [A. D.'s CHILD, CELESTIAL D. परी, अप्सरा, सुरयुवती.] [plum.

Danson (dam'zn) *n*. मनुका. Called also Damask-

Dance (dans) [M. E. *dauncen*-O. Fr. *danser*-O. H. Ger. *danson*, to drag along (as in a round dance.)] v. i. (तालावर) नाचणें, नाच *m*- नृत्य *n*- नर्तन करणें. [To D. AND SKIP ABOUT नाचूं उडूं लागणें. To D. ATTENDANCE ON (एखाद्याची मर्जी संपादन करण्याच्या हेतूने त्याची) हांजीहांजी करणें, पुढेंपुढें करणें, हात जोडून सेवेस तयार राहणें *g. of o*. To D. FOR JOY अत्यानंदानें-हर्ष होऊन नाचणें, नागवा नाचणें, धोतर सोडून-टाकून-फेडून नाचणें, थैथैथैय नाचणें.] D. v. t. नाचविणें, नृत्य करविणें. Dance, Danc'ing *n*. नाच *m*, नृत्य *n*, नर्तन *n*. [D. IN A RING मंडलनृत्य *n*, रासनृत्य *n* D. WITH GESTICULATION तांडव- LIVELY AND MERRY D. थैथै-थैथैय्या नाचणें *n*.] २ *mus*. घाल, गत *f* (नाचाची). Danc'ing *pr. a*. Danc'er *n*. नाचणारा, नर्तन-नृत्यकर्ता, नाच्या, नटवा. २ नाचरा. Danc-ing-girl *n*. कलावंतीण or कळवंतीण *f*, कंचनी *f*, नटी *f*, नर्तकी *f*, नायकीण *f*. [ATTENDANT ON D. मडवा- BELLS ON THE ANKLES OF A D. धुंगुर, घागन्या. MUSI- CIAN ATTENDANT ON A D. सार्जिदा, (*in bad sense*) मडवा. ROBE WORN BY A D. पेशवाज *m*, पिस्वाद *m*. PRESENT MADE TO A D. WHILE DANCING मुजरा *m*.] Dancing-master *n*. नृत्यशिक्षक *m*. Dance of death मृत्यूचें साम्राज्य *n*. Dancing-room *n*. नाचण्याचा अड्डा *m*, नृत्यशाला *f*, नृत्यमंदिर *n*. To dance on a rope or

To lead one a pretty dance दुसऱ्यास त्रास देणे, नाचे नाचविणे. Saint Vitus's dance एक प्रकारचा रोग, कम्पवात.

N. B.—To dance attendance: in this phrase the allusion is to the ancient custom of weddings, where the bride on the wedding night had to dance with every guest & play the amiable though greatly annoyed. (Brewer.) St. Vitus's dance so called from the supposed power of St. Vitus over nervous and hysterical affections. (Brewer.)

Dandelion (dan-de-li'un) [Fr. *dent*, tooth; *de*, of & *lion*, lion.] *n.* एक प्रकारचे 'ड्यांडेलियन' नांवाचे विलायती फुलझाड *n.* हें आमच्याकडील रानतीळ, माका या वर्गात मोडते. २ 'ड्यांडेलियन' नांवाचे विलायती फूल *n.*

Dander (dan'-der) [of Scotch origin.] *n.* डोक्यांतला कोंडा *m*-भुसा *m*, दारुणा *m*: २ क्रोध *m*: ३ *Scot.* भट्टीतील निखारे. *D. v. i.* भटकणे. २ असंबद्ध भाषण करणे, तुटक तुटक बोलणे. To raise a person's dander एखाद्याला राग आणणे.

Dandle (dan'dl) [Probably of imitative origin. cf. *dandola*, *dondola*, a toy.] *v. t.* झेलणे, मांडीवर (मुलाला घेऊन) नाचविणे, लालन *n.* करणे. २ गोंजारणे, लाड करणे, (शी) खेळत बसणे. ३ (*obs.*) to put off by trifles यःकश्चित् गोष्टींत वेळ मोडणे. Dan'dler *n.* लाड करणारा.

Dandruff, Dandriff (dand'ruf, dand-rif) [of unknown origin. cf. Prov. E. *dan*, scurf & *drib* (?), *driblet*.] *n.* डोक्यांतला कोंडा *m*-भुसा *m*.

Dandy (dan'-di) [origin unknown. Prov. E. *dandy*, gay, fine.] *n.* a *beau* पोषाखाची फाजील अकड करणारा, अकडबाज, नखरेबाज, छानछोक, ऐटीबाज. २ लहान शीड *n.* Dan'dify *v. t.* डामडौली दिसेल असा करणे. Dan'dily *adv.* अकडबाजीने. Dandy-brush *n.* देव-माशाच्या हाडांचा खरारा *m*. Dandy-cock *n.* जावा बेटांतील एकजातीचा पक्षी *m*. Dandy-fever *n.* हाडमोड्या ताप *m*. Dandy-horse *n.* अतिवेगाची पायगाडी *f*. हिला दोन, तीन किंवा चार चाके असतात. Dan'dyish *a.* अकडबाजासारखा. Dan'dyism *n.* अकडबाजी *f*, नटवपणा *m*, नखरेबाजी *f*.

Dane (dān) *n.* डेन्मार्क देशातील रहिवासी *m*, डेन मनुष्य *m*. Dane'gelt, Dane'geld *n.* हले करणाऱ्या डेन लोकांना पैसे भरण्यासाठी इंग्लंडदेशावर बसविलेला प्राचीन कर *m*. Dan'ish *a.* डेन लोकांचा. *D. n.* डेन लोकांची *f*.

Danger (dān'-jer) [M. E. *daungere*, power to harm.—O. Fr. *dangier*, absolute power.—Late L. *dominus*, a lord.] धोका *m*, संकट *n*, भय *n*, जोखीम *f*, भीति *f*. २ (of life) jeopardy, exposure to peril जीवितसंशय *m*, प्राणसंकट *n*, प्राणसंदेह *m*. [THE HOUR OF

द्रव करण्याची शक्ति *f.* ३ (*obs.*) अनर्थ *m.*, अपाय *m.*, संकट *n.*, विपत्ति *f.* *D. v. t.* (*Shakes.*) जीव धोक्यांत घालणे. *Dan'gerous a.* संकटाचा, धोक्याचा, जोखमाचा, जोखमी, दुस्तर. २ भीतिप्रद, भयंकर. ३ जीवावरचे, विषम. ४ अपायकारक. *Dan'gerously adv.* धोक्याने, भयाने. *Dan'gerousness n.* जोखमीपणा *m.*, प्राणघातकपणा *m.* *Danger-signal n.* धोक्याचा-भयसूचक वावटा *m.*, निशाणी *f.* *In one's danger* एखाद्याच्या शक्तीतले.

Dangle (*dan'gl*) [*of Scandinavian origin. Danish dingle, to swing about.*] *v. i.* *to hang loosely* ओळंबणे, ओळकंबणे, लोंबकळणे, लटकणे, ओळकंबा *m.*-झोंका *m.*-ओंबकळा *m.*-झोंकंबा *m.* घेणे-खाणे. [*To D. ON A GIBBET* फांसावर लोंबणे, फांशी जाणे.] २ *fig. to dangle* (*about or after*) *to hang upon importunately* नादीं कच्छपीं-पाठीं लागणे *g. of o.*, कासोटा *m.* धरणे *g. of o.* *D. v. t.* लोंबकावणे, झोंका देणे, हालवणे. *Dan'gler n.* *Dan'gling pr. t.* ओळंबणारा, ओळंबता, अवलंबी. २ दुसऱ्याच्या तंत्राने वागणारा, कासोटा धरणारा, (स्त्रियांचे) नादीं लागणारा, (स्त्रियांसंबंधीं) नादिष्ट, नादी, नाद्या, नादखोर *Dan'gling n.-act.* झोंका देणे. *n.*, ओळकंबणे *n.*, ओळकंबा *m.*, झोंकंबा *m.* २-*act.* कासोटा धरणे *n.*, नादीं लागणे *n.* *Dangled pa. t.* *Dan'gling pr. p.*

Daniel (*dan'yel*) *n.* 'ड्यानीयल' नांवाचा हीब्रू लोकांचा भविष्यवादी *m.* २ शहाणा प्रामाणिक न्यायाधीश *m.* *cf.* रामशास्त्री *m.*

Dank (*dank*) [*M. E. dank.—Swed. dank, marshy ground.*] *damp* ओलसर, सर्द, सरद, दमट. *D. n.* *moisture, humidity, water* (*obs.*) ओलावा *m.*, दमटपणा *m.*, पाणी *n.* २ सरदी-सर्दी *f.* *Dank'ish a.* किंचित् ओलसर-दमट.

Dank (*dank*) [*of Persian origin.*] *n.* इराणांत चालू असलेले डँक नांवाचे रुप्याचे लहान नाणे *n.*

Danseuse (*dän-suz'*) [*Fr. danser, to dance.*] *n.* *a professional female dancer* नाचण्याचा धंदा करणारी कलावंतीण *f.*, नायकीण *f.*

Dap (*dap*) [*cf. dip.*] *v. i.* पाण्यांत हळूच गरी-गळ टाकणे.

Dapper (*dap'-ér*) [*Dutch dapper, brave, hence fine, spruce.*] *a.* चलाख आणि ठेंगणा, दुसका, ठेंगणारेंगणा, खुबक, सुटसुटीत, खुटखुटीत, लहानसर, अटोपसर, नीटनेटका, पोषाखांत व दिसण्यांत टापटिपीचा, व्यवस्थेशीर. *Dapp'erling n.* चिटलिग *m.*, चिमखडा *m.*

Dapple (*dap'-l*) [*The original sense is 'a little pool' from Norwegian dape, a poll, a wet splotch.*] *a.* *marked with spots of different shades of colour, spotted* अबलख, चित्रवर्णी, तुरंगी, पंसरंगी; *as, "A dappled horse."* *D. v. t.* *to variegate with spots* अबलख करणे, चित्रविचित्र करणे. *Dapp'erly adv.* चित्रविचित्र स्थितींत. *Dapple bay a.* सांरंगी (रंगा).

Dare (dāer) [M. E. dar, I dare. p. t. dorste, durste, cf. Gr. thrasein, to be bold. Sk. धृष्ट, to dare.] v. i. to have adequate or sufficient courage आवश्यक् धीर m -धैर्य n -हिय्या m-हिम्मत f. असणें. in. con., with g. of o., अंगीं साहस असणें, छाती असणें. २ to venture, not to be afraid धजणें. D. v. t. to venture to do or to undertake, to attempt courageously छातीनें-धैर्यानें (एखादें काम) हातीं घेणें. २ to challenge, to provoke, to defy ईपेंनें-पैजेनें-छातीवर हात ठेऊन सांगणें, आव्हान करणें, पुढें ये असें म्हणणें, तुच्छ करणें-मानणें. D. n. (R.) venturesomeness, boldness, dash, challenge, defiance हिम्मत f, बहादुरी f, अवगणना f, आव्हान n. Dare-devil n. a reckless fellow धाडसी-अविचारी मनुष्य. Dare'ful a. (R.) Dar'ing pr. a. bold, fearless, adventurous धीट, साहसी, साहसबुद्धीचा, आगींत उडी घालणारा, संकटें वगैरे तुच्छ मानणारा. (R.) Dar'ing n. boldness, adventurousness धाष्ट्य n, धिटार्ई f, धारिष्ट n, साहस n. २ a daring act साहसकर्म n. Dar'ingly adv. धिटार्ईनें, धीटपणानें, धजून, छातीनें. Dar'ingness n.

N. B.—The present tense dare is really an old past tense so that the third person is he dare (cf. he shall, he can); but the form he dares is now often used and will probably displace the obsolescent he dare, though grammatically as incorrect as he shalls or cans. Formerly durst was also used as the present. Sometimes the old form dare is found for durst or dared.

Darg (dārg) [A Scotch word meaning day-work.] n. a day's work रोजकाम n. २ Scot. नेमून दिलेलें काम n.

Dark (dārk) [M. E. derk.] a. destitute of light अंधाराचा, काळा, अंधकारमय, अंधकारयुक्त, तमोमय, काळाकुट्ट, काळाकभिन्न, गहिरा, (कोणत्याही) गर्द रंगाचा. [A D. NIGHT काळोखी रात्र f, काळी रात्र f, अमावास्येची काजळी रात्र f. PITCH D. गुरू-डू-प-ब-अंधार m.] २ obscure अस्पष्ट, दुर्बोध, गहन, दुर्ज्ञेय, गुप्त; as, "A. D. meaning". ३ destitute of knowledge and culture, in moral or intellectual darkness अज्ञानांत मग्न झालेला, अज्ञानाचा, अडाणी, अज्ञानांधकाराचा. ४ atrocious, wicked निर्दय, क्रूर, जंगली, दुष्ट; as, "A. D. deed." ५ foreboding evil, gloomy उदास, उदासी, भयानक, भयंकर, अरिष्टसूचक, संशयोत्पादक. [IN THE D. HOURS OF ADVERSITY आपत्तीच्या वेळीं, आपत्तींतील अत्यंत भयंकर वेळीं.] ६ (obs.) आंधळा. [D. IN SOUL तमोवृत्ति, पापात्मा. D. THOUGHTS पापसंकल्प.] D. n. absence of light, darkness अंधार m, तम n, अंधकार m, तिमिर m, काळोख n. २ dark half of a month कृष्णपक्ष m. ३ condition of ignorance अज्ञान n, अंधार fig. m. ४ secrecy गुप्तता f, गूढपणा m. ५ (fine arts) a dark shade in painting, &c. छाया f, काळसरपणा m. D. v. t. (obs.) to make dark or black अंधार-काळोख करणें,

अंधकारमय-युक्त करणें, काळा-काळसर करणें. Dark'en v. t. to make dark अंधार-काळोख करणें, काळें-काळसर करणें. २ to make dim अंधळा करणें, अंधक करणें. ३ to make gloomy उदास-खिन्न करणें. ४ to render ignorant अज्ञानावृत करणें. ५ to render less clear समजेनासा-गहन-दुर्बोध-कठीण करणें. ६ to tarnish मळविणें, कलंक लावणें. D. v. i. to grow dark अंधकार होणें-पडणें. Dark'ish a. काळा, कळवट, काळसर, सांवळा, श्यामल. Dark'le v. t. to grow dark अंधकार होणें-पडणें. The dark horse (colloq.) ज्याच्या ज्ञापकतेची कोंणालाच माहिती नाही असा शर्यतीस आलेला घोडा m. अज्ञातगुण-काळो घोडा m. २ ज्याच्या हुशारीची कांहींच माहिती नाही असा (पार्लमेंट सभेचा) नवीन उमेदवार m. Dark-room n. अंधारकोठडी f, वेड्यांना कोंडून ठेवण्याची अंधाराची खोली f. Dark-lantern n. ज्योत हवी तेव्हां झांकतां येण्याजोगा-काळा कंदील m. The dark Ages इ. स. ५०० पासून १५०० पर्यंतचा युरोपांतील (विद्या) प्रगतिशून्यत्वाचा काल m, कृष्णयुग n. The dark day इ. स. १७८० च्या मे महिन्याची १२ वी तारीख. या दिवशीं अमेरिकेंतील सगळ्या न्यूइंग्लंडभर काळोख पडला होता. Dark'ling adv. (poet.) काळोखांत; as, "So out went the candle, and we were left D." Dark'lings adv. काळोखांत. Dark'ling a. becoming dark, gloomy काळा होणारा, खिन्न होणारा. २ काळा, खिन्न. Dark'ly adv. अंधकपणानें, अंधारांत, अलिखितपणें. ३ with a dark, gloomy or cruel look रागांनें, क्रूरपणानें, दटावून. Dark'ness n. अंधकार m, काळोख m, काळोखी f, तम n, तिमिर n. [FROM D. Thick D. काळोखभेट, अंधार गुद्दव, अंधतम, वनांधकार m, भिन्न काळोख m.] २ a state of ignorance अज्ञानांधकार m. ३ secrecy गुप्तपणा m, गूडता f, गहनता f. ४ a state of distress or trouble आपत्ति f. [PRINCE OF D. नरकाचा अधिपति m, सैतान n.] ५ काळसरपणा m, काळेपणा m, काळसांवळेपणा m. ६ want of clearness or perspicuity अस्पष्टता f. Dark'some a. अंधक (अंधुक), शून्यप्रकाश, अल्पप्रकाश, न्यूनप्रभ. Dark'y, Dark'ey n. slang शिद्धी m. Dark-slide photo. अंधक सरकणी f. To keep dark मौन धरणें. To keep in the dark गुप्त ठेवणें, बाहेर न फोडणें. The darkest hour is that before the dawn पहाटेपूर्वी गाढ काळोख असतो. cf. नशीबाचें चक्र अगदीं खालीं गेलें म्हणजे तें पुन्हां वर येतेंच. जेव्हां वस्तुस्थिति अगदीं निकृष्ट होते तेव्हां सुधारणेस प्रारंभ झालाच पाहिजे, चक्रनेमिकमन्याय. To leap in the dark ज्याच्या परिणामाविषयीं खात्री नाही अशा कामांत उडी घालणें, lit. काळोखांत उडी घालणें. To view with darkened eyes डोळे उघडून न पहाणें. २ दूषित मनानें विचार करणें. (fig.) दूषित दृष्टीनें पहाणें fig.

Darling (dar'-ling) [M. E. (?) derling, A. S. deorling; deor, dear and ling] a. dear, beloved, favourite भावडीचा, आवडता, लाडका, ममतेचा, प्रीतीचा, लडि-

वाळ, प्रिय, प्यारा, जिवलग. D. n. one dearly beloved, a favourite जिवलग m, जिवप्राण m, प्राण m, जिवावा जिवाळा m, गळ्यावा-गळ्यांतला ताईत m, कंठमणी m, लाडका-आवडता मनुष्य m, बहिधर प्राण m.

Darn (dān) [M. E. dernen, to conceal—A. S. derne, dyrne, secret, hidden.] v. t. to mend with interlacing stitches of yarn or thread रफू करणे, (दोरे भरून) भोंकें बुजविणे. D. n. रफू केलेला कापडाचा भाग m. Darned a. रफू केलेला. Darn'er n. रफू करणारा m, रफूकरी m, रफूगार m. Darn'ing n. रफू m, तुणणे n. [PRICE OR COST OF D. तुणणावळ f.]

Dart (dāt) [M. E. dart.—O. Fr. dart—O. H. Ger. tart, a dart.] n. a pointed missile, weapon फेंकून मारण्याचें हत्यार n, प्रास m. २ a short lance, javelin बरची f, भाला m. ३ तीर m, शर m, श्वाग m. ४ any thing that pierces or wounds like a dart हृदय भेदणारा पदार्थ m. ५ एक प्रकारची मासळी f. D. v. t. फेंकणे, टाकणे, मारणे. २ खोडणे. D. v. i. (बाणाप्रमाणें) निसटणे, सफूकून निघून जाणे. Dart'er n. बाण m, भाला m, बरची f. ३ फेंकणारा. २ अमेरिकेंतील 'जेक बर्ड' नांवाचा पक्षी m. ३ 'दार्ट' नांवाचा प्रास m. Dart'ingly adv. (बाणाप्रमाणें) वेगानें, लणकण.

Dash (dash) [M. E. daschen. cf. Low. Ger. daschen to thrash.] v. t. to throw with violence or haste, आदळणे, आपटणे. २ to shatter, to ruin फोडणे, तुकडे तुकडे करणे-उडवणे. १. of v., नाश करणे. ३ to put to shame लजित-शरमिंदा-लिख करणे, (चा) उत्साह भंग करणे; as, "Dash the proud gamester in his gilded car" ४ to adulterate झेळ f, मिसळ f, घालणे-घालून दिघडविणे; as, "To D. wine with water." ५ to cancel कांटा m. मारणे-देणे, खोडणे, रेष f, मारणे. ६ to throw water in splashes सिंतोडे उडविणे. D. v. i. to strike against आदळणे, आपटणे, धडकणे. २ to splash up (as liquid) उसळणे, डचडच उडणे. ३ (at, amongst, through, away) उसळणे, उसळी f, मारणे-खालणे, धडाक्यासरसा-धडकून-झपाट्यानें जाणे-शिरणे. ४ (with down) कोसळणे, टांसळणे. Dash, Dash'ing n. आदळणे n, आपटणे n, टक्कर f. [D. AND HANGING ABOUT आदळ-आपट.] २ a sudden check धक्का m, धसका m. ३ adulteration भेळ f, मिसळ f. ४ a sudden rush उसळी f, मुगांडी f, सुरकांडी f. ५ a vain show अव-डंबर n, ऐट f, भयका m, डामडूम f. ६ लिहिण्यातील किंवा छापण्यातील खूण f. (-), जोडरेष f. ७ घसरण m, झटका m. ८ energy in style or action, animation शशी n, तरतरी f, धोटपणा व तरतरी f, तडफ f, चलाखी f. Dash'ing p.a. धसकनंदन, धसक्या, रंगडमळी, राह्या. २ भपकेबाज, दिखाऊ, पेटबाज. Dash-board n. अटकफळी f, घोड्याच्या सुरानें उडालेलें वाणी, चिखल वगैरे थांबविण्याकरितां गाडीच्या पुढच्या आंगाला लाविलेली कळी f. Dash'er n. आपटणारा, आदळणारा. २ डामडौली भाणूस m. Dash'ingly adv.

(collog.) थाटानें, थाटमाटानें, ऐटीनें. Dash-pot *n.* हिसका सोसणारें भांडें (कार्लिस एन्जिनमध्ये), एखाद्या यंत्रांत एकदम फाजील गति उत्पन्न होऊं नये म्हणून केलेली योजना *f.* रचना *f.* Dash-wheel *n.* कापसार्ची वच्चें धुण्याची चक्राकृति पेंटी *f.* To dash off खरडणें, झोडणें; as, "To D. off a sermon or an article." A dash of the pen लेखणीचा फराटा *m.* फांटा *m.* झटका *m.*

Dastard (das'te'rd) [M. E. *dastard*, cf. Ice. *dæstr*, exhausted, breathless.] *n.* one who meanly shrinks from danger, an arrant coward भितरा मनुष्य *m.* D. a. भितरा, भ्याड, नामर्द, लंडी, भागूवार्ड. Das'tardness, Das'tardliness, Das'tardy *n.* भितरेपणा *m.*, भागूवार्डपणा *m.* Das'tardly *adv.* भितरेपणानें, नामर्दपणानें, भागूवार्डपणानें.

Dasymeter (da-sim'ē-ter) [Gr. *dasys*, rough + meter.] *n.* an instrument for testing the density of gases, consisting of a thin glass globe which is weighed in the gas or gases, and then in an atmosphere of known density वायूचें घनत्व किंवा द्रव्य मापण्याचें यंत्र *n.*, घनत्वमापक *m.* ह्यालाच कित्येक भौतिकशास्त्री भारदर्शक (baroscope) असें म्हणतात.

Data (dā'tū) [L.] *n. pl.* Datum *sing.* पूर्वपक्ष *m.*, प्रतिज्ञा *f.*, निर्दिष्ट *n.*, गृहीत *n.*, स्वीकृतपक्ष *m.*, उपन्यास *m.*, (वादांत किंवा सिद्धांतांत मूलभूत) धरलेली गोष्ट *f.* विषय *m.*, दिलेले *n.*, दत्त *n.*

Date (dāt) [M. E. *date*-Fr. *date*-Late L. *data*, a date. L. *data*, given.-L. *dare*, to give. cf. Sk. दा, to give. Date is that addition to a writing, inscription, coin &c. which specifies the time (as day, month & year) when the writing or inscription was given or executed or made.] *n.* तारीख *f.*, मिति *f.*, तिथि *f.* [ACTUAL OR TRUE D. नक्की मिति *f.*, वाजवी मिति *f.*] २ काळ *m.*, समय *m.*, वर्ष *n.*, दिवस *m.* [TO FIX OR APPOINT FOR A CERTAIN D. ठरविणें, ठेपविणें. TO BE FIXED for &c. ठेपणें, ठरणें.] ३ (obs.) assigned end अंत *m.*, शेवट *m.* ४ (obs.) given length of life, duration मुदत *f.*, आयुष्य *n.*, कालमर्यादा *f.* D. v. t. तारीख *f.* मिति *f.* मांडणें-लिहिणें-धरणें-मोजणें. २ to note or fix the time of नक्की काळ ठरविणें. D. v. i. (with from) पासून काळास आरंभ होणें, (ची) काळगणना *f.* होणें. Date'less *a.* बिनमितीचा, बिनतारखेचा. To go out of date माजी पडणें, शिळा-जुना होणें. Up to date आजतागाईत-पर्यंत.

Date (dāt) [M. E. *date*-O. Fr. *date*.-L. *dactylum* acc. of *dactylus*.-Gr. *dactulos*, a finger, perhaps through Arabic *dagal*, a palm-tree.] *n.* खजूर *m.*, खारीक *f.*, खजूरी *f.* २ the fruit खजूर *m.*, the stone or seed आंठी *f.*, बीं *f.* [WILD D. TREE शिद *f.*, शिदी *f.* D. PLUCKED AND DRIED WHILST IMMATURE खारीक *f.* LUMPED D. ४ पेंडखजूर *m.* NOT LUMPED D. जायदी खजूर *m.* SPIRITUOUS EXUDATION FROM THE WILD

DATE-TREE [हिंदी *f.*] Date-palm *n.* खजूरीचें-खारकेचें झाड *n.* Date-tree *n.* खजूराचें झाड *n.* Date-sugar *n.* खजूरीपासून केलेली साखर *f.*

Dative (dāt'ive) [See Date.] *a. gram.* संप्रदानासंबंधी, चतुर्थी विभक्तीचा. २ *law.* (a) appointed by public authority सरकाराकडून नेमलेला, राजनियुक्त; as, "An executor-dative." (b) in one's gift, capable of being disposed of at will or pleasure (च्या) पूर्ण मालकींतला-अधिकारांतला; as, "A D. office." (c) given by magistrates as distinguished from being cast upon a party by the law माजिस्ट्रेटानें दिलेला. *D. n.* संप्रदान *n.*, चतुर्थी विभक्ति *f.*

Datum (dā'tum) See Data.

Datura (da-tū'rā) *n.* धोतरा *m.*, धत्तर *m.*

Daub (c'wb) [M. E. dauben—O. Fr. dauber, to plaster—L. dealbare—L. de, down & albare, to whiten.] *v. t.* to smear with soft adhesive matter, to besmear लेपणें, लेपडणें, भरवणें, सारवणें, माखणें, चितडणें. २ to paint in a coarse or unskilful manner रंग लेपडणें. २ to put on without taste, to deck gaudily व्यर्थ भपक्याचा पोशाख करणें. ४ (R.) to flatter excessively or grossly खुशामत करणें. ५ to cover with specious or deceitful exterior कपट-वेप देणें, भलतेंच सांग देणें. *D. v. i.* to smear लेपटणें, चोपडणें. २ to play the flatterer स्तुतिपाठक होणें-बनणें. *D. n.* लेप *m.*, विलेपन *n.*, लपटा *m.*, चिकटा *m.* २ a picture coarsely executed भरकटीत रंगविलेलें चित्र *n.* Daub'er *n.* लिपणारा, ओबडधोबड चित्र रंगवणारा. २ छापण्याची शाई लावण्याकरितां चिंध्यांचा केलेला बोळा *m.*, लावणें *n.* ३ हांजीहांजी करणारा *m.* Daub'y *a.* चिकण, चिकट, चिकचिकीत.

Daughter (daw'ter) [M. E. doghter, dohter cf. Sk. दुहितृ.] *n.* मुलगी *f.*, कन्या *f.*, तनया *f.*, सुता *f.*, लेंक *f.*, पुत्रिका *f.*, चिरंजीवी *f.*, तनुजा *f.*, आत्मजा *f.*, नंदिनी *f.*, (R.) in endearment कन्यारत्न *n.*, छोकरी *f.* २ a son's wife सून *f.* Daugh'ter-in-law *n.* सून *f.*, स्नुषा *f.*, पुत्रजाया *f.* Daugh'terliness *n.* कन्याधर्म *m.* Daugh'terling *n.* लहान मुलगी *f.* Daugh'terly *adv.* कन्याधर्मतत्पर, कन्येला शोभेल असें.

Dauphin (daw'-fin) [Fr. dauphin—L. delphinum acc. of delphinus, a dolphin—Gr. delfi stem of delfis a dolphin.] *n.* फ्रान्स देशच्या राजाच्या वडील मुलाची पदवी; हा मुलगा गादीचा लगत वारस असतो. इ. स. १८३० च्या राज्यक्रांतीनंतर ही पदवी बंद पडली.

Davit (dā'vit or dāv'it) [Perhaps of Hebrew origin.] *n. naut.* जहाजावरील काटकोनी तरफ *f.* (ही जहाजावरील होडी वर ओढतांना किंवा खाली सोडतांना ती जहाजाच्या घाजूस घासून नये म्हणून हातरहाटाप्रमाणें पुढे केलेल्या दोन खांब्यांच्या पाण्याचे घाजूस कलती केलेली असते.)

Davy, Davy-lamp (dā'-vi, dā'-vi-lamp) *n.* रक्षकदीप
m. दिवा *m.* हा सर हंफ्रे डेव्ही यानें शोधून काढला.

Dawdle (daw'-dl) [cf. *Dadle.*] *v. i.* to trifle गमणें,
वेळ काढणें, विरंगुळणें, रमणें. *D. v. t.* वेळ व्यर्थ दवडणें.
Daw'dler *n.* गमणारा, मुद्दाम चेंगटपणा करणारा.
Daw'dling *n.* गमणें *n.*, वेळ काढणें, &c. Daw'dlingly
adv. वेळ काढीत.

Dawk (dawk) [Prov. E. *dawk*, to cut or pierce with a
jerk.] *v. t.* to cut or mark with an incision पक्की
खूण *f.* कायमची खूण करणें. *D. n.* लांकडांतील ढोल *f.*
फट *f.* चीर *f.*

Dawk (dawk) [Hindi *dak*, post.] *n.* डाक *f.*, टपाल *f.*

Dawn (dawn) [See *Day.*] *v. i.* उजाडणें, उजेडणें,
फटफटणें, फटफटीत होणें, तांबडें फुटणें, अरुणोदय होणें,
पहाट *f.* होणें. [D. BRIGHTLY, D. GLOWINGLY दिशा *f.*
फांकाणें, दिशा उजळणें, भणभणणें.] २ *fig.* उदय पावणें,
दिसूं लागणें, पसरणें. *D. n.* Dawn'ing *n.* पहाट
f., अरुणोदय *m.*, उपःकाल *m.*, दिनमुख *n.*, प्रभात *f.* [AT
THE PEEP OF D. उजाडताक्षणीं, उजाडतां. EARLY D.
सुप्रभात *f.* FIRST GLIMMERINGS OF D. झुंजुंजुं *n.*,
झुंझुर-के-कट *n.* TIME OF D. उजाडताकाळ *m.*, प्रभातकाळ *m.*,
प्रतःकाळ *m.*, उपःकाळ *m.*] २ *fig.* उदय *m.*, प्रारंभ *m.*

Day (dā) [M. E. *day*, *dei*, *dae*. cf. A. S. *daeg*. cf. Sk.
दह, to burn. *Day* is the hot bright time as
opposed to night.] *n.* उजेडाचा काळ *m.*, दिवस *m.*, दिन
m. [SOLAR DAY वार *m.*, LUNAR DAY तिथि *f.*] २ *those*
hours allotted by usage or law for work काम
करण्यास ठराविक तास; इतके तास काम केलें म्हणजे
एक दिवस समजला जातो, रोज *m.* ३ काळ *m.*; as,
"The great men of this day." ४ (the day) (लढाई
अगोरेचा) विशेषदिवस *m.*; as, "His conduct won the
day." [ADVANCING D. चढती वेळ *f.* ALL THE D.
LONG दिवसभर. BLIND BY D. दिवांध. BY D. AND
NIGHT रात्रंदिवस, निशिदिनीं, अहोरात्र, अहर्निश. CLOSE
OF THE D. दिनांत. DAY AND NIGHT रात्रंदिवस,
अहोरात्र, अष्टौप्रहर. DECLINING D. उतरती वेळ *f.*, उतार-
दिवस *m.* HALF OF THE D. दिवसाचें पूर्वार्ध *n.*, उत्तरार्ध *n.*,
एक वेळ *m.* DURING OR THROUGH ONE HALF OF THE
D. वेळभर. FINE D. सुदिन *m.*, निरभ्र दिवस *m.* FINE
DAYS निखरणीचे दिवस. FOUL DAY दुर्दिन *m.* IN OPEN
D. दिवसा ढवळ्या. OF A FULL OR WHOLE DAY दिवसा-
भन्याचा, संबंध दिवसाचा. PAY OF A D. रोजचा पगार *m.*,
रोजमुरा *m.* WHILST IT IS D. सूर्य उजेडी, दिवसा
उजेडी, दिवस घेऊन. TO GO DOWN (THE D.) दिवस
धारेवर जाणें.] ५ रोज *m.*, वासर *m.*, एकाह *m.*, एक-
रात्र *f.*, अहोरात्र *f.* [SOME OF THE TERMS FOR THE
PERIODS INTO WHICH THE DAY IS DIVIDED ARE:—
अरुण, उपःकाल, गर्गाचार्यांचा मुहूर्त, गोधूल OR गोरज, ब्राह्मण-
मुहूर्त, अभिजिन्मुहूर्त OR अभिजित, रामपहरा, कुतप, शिवमुहूर्त,
राक्षसवेळ, AND अमृतवेळ, उद्देगवेळ, रोगवेळ, लाभवेळ, शुभवेळ.
AUSPICIOUS D. शुभदिवस *m.*, मंगलकारक दिवस *m.* AUS-

PIOUSNESS OF THE D. दिनशुद्धि f, सुमुहूर्त m. D. AFTER D. दिवसानुदिवस, दिवसेदिवस, दिवसोदिवस, रोज, नेहमी, दररोज. EATING D. जेवणवार m. EVERY D. रोजचरोज, दररोज, आलादिवस. EVERY OTHER D. एक दिवस आड, एकात्राड. EVIL DAYS, DARK AND BLIND DAYS आपत्काल m. FROM THIS DAY आजपासून. HAPPY D. (*faustus dies.*) सोन्याचा दिवस m, सुदिन m, सुदिवस m. HIRE OR WAGES FOR A D. रोजी, रोजची मजुरी f. INAUSPICIOUS D. अशुभ दिवस m, कुदिन m, वर्जदिवस m. NOW-A-DAYS आजकाल, अलीकडे. ODD DAY आडदिवस m, आडवार m. ON THE D. AFTER दुसऱ्या दिवशी. ON THE D. BEFORE आदल्या दिवशी, काल. ON THE THIRD D. (PAST OR FUTURE) तेरवां. ON THE FOURTH D. परवां. PERSON EMPLOYED BY THE D. रोजकरी, रोजदार. ROSTER OR ROTATION D. पाटीचा दिवस m- वार m. THROUGH THE D. ALL THE D. एकरात्र, आठो प्रहर, अष्टौ प्रहर, अहोरात्र, दिवसभर. TRIDU-UM त्रिदिन m, त्रिरात्र f, त्रिरात्री f. TO DAY आज, आजचा दिवस m, अद्य. TO-MORROW उद्यां, उदयीक. THE NEXT DAY, ALSO THE DAY BEFORE YESTERDAY परवां. THE THIRD DAY (PAST OR FUTURE) तेरवां. THE FOURTH DAY परवां. UNLUCKY D. दुर्दिन, वाईट-खड्याळ दिवस. UP TO DAY आजपर्यंत, आजपावेतो, आजतागायत. TO WIN THE D. शेर होंणे, जय-यश पावणे.] ६ ऐतिहासिक काळ m. ७ pl. आयुष्य n. ८ लढाईचा दिवस m. ९ नेमलेला दिवस m- काळ m. १० उत्सवकाल m. Day-bed n. (*Shakes.*) पर्येक m, मंच m, आसन (S.), पलंग m. Day-blindness n. दिवांधत्व n, दृष्टिदोष m. याच्या योगाने अंधक प्रकाशांत वस्तु स्पष्ट दिसतात. Day-book n. रोजखरडा m, रोजकीर्द f. Day-break n. प्रातःकाल m, प्रातःसमय m, अरुणोदय m, उषःकाल m. Day-coal n. कोळशाच्या खाणींतील वरचा थर m. Day-dreams n. मनोराज्य n. Day-dreamer n. मनोराज्य करणारा. Day-fly n. एकच दिवस जगणारी गोळ्या पाण्यांतील माशी f. Day-labour n. दिवसमजुरी f, रोजमजुरी f. Day-labourer n. रोजदार, रोजमजुर्या, मजूर m. Day-light n. दिवसाचा उजेड m, सूर्यप्रकाश m. [AT D. उजेडतां.] Day-lily n. दिवसा फुलणारे किंवा एकच दिवस ज्यावे आयुष्य आहे असे फूल n. Day-long n. सर्व दिवसभर. Day-peep n. उषःकाल m, सूर्योदय m. Day-owl n. दिवसा उडणारा घुबड m. Day-school n. दिवसाची शाळा f. Day-sight n. सूर्यप्रकाशानेच केवळ चालणारी दृष्टि f, रातांधळे n. Day'sman n. पंच m, तिज्हाईत m, मध्यस्थ m, लवाद m. Day-star n. प्रभातनक्षत्र n, शुक्राचा तारा m. Day-time दिवस (as opposed to night). Day-wearied a. दिवसभर काम करून शकलेला. Day-work n. दिवसाचे काम n. Day of doom झडतीचा-निवाड्याचा दिवस m. Daily a. रोज, नित्य. D. adv. दरदिवशीं. D. n. दैनिक-आह्निक वर्तमानपत्र n, दैनिक n. A day after the fair वरातीमागून घोडे, फार उशीरां. "I have had my day" माझे तारुण्याचे

सुखाचे दिवस गेले, मी सुखाचे दिवस पाहिले आहेत.
 To-day a man and to-morrow a mouse आज राव,
 उद्या रंक. Days of grace हुंडीची मुदत भरल्यावर
 फेड करण्याकरितां जी (तीन दिवसांची) जास्त मुदत
 देतात ती, 'तीन दिवस गलासचे.' Astronomical
 day मध्याह्नकाळापासून मध्याह्नकाळापर्यंतचा दिवस *m.*
 ज्योतिषदिन *m.* Mean solar day मध्यम सौरदिन *m.*
 Sidereal day नक्षत्रमानाचा दिवस *m.* नाक्षत्रसावन
 दिवस *m.* Civil day मध्यरात्रीपासून मध्यरात्रीपर्यंतचा
 दिवस *m.* इंग्रजी व्यावहारिक दिवस *m.* Jewish day
 दोन सूर्यास्तांमधील काळ *m.*

Daze (dāz) [M. E. *dasen*, to stupefy. Swed. *dasa*,
 to lie idle,] *v. t.* to stupefy with excess of light,
 with a blow, cold or with fear दिपवणे, चकवणे,
 चकित करणे, थक करणे.

Dazzle (daz'l) [Frequentative of daze.] *v. t.*
 to bewilder with display or brilliancy of any
 kind दिपवणे, दिपवून सोडणे. २ to overpower
 with light (शोभने-तेजाने) चकित करणे. *D. v. i.* to be
 intensely bright दिपणे, चकाकणे. ३ to be confused
 by excess of brightness तेजाने चकित-थक होणे, गोंध-
 कून जाणे. *D. n.* a light of dazzling brilliancy दिप-
 विणारे तेज *n.* चकचकाट *m.* झकझकाट *m.* Dazz'ler *n.*
 Dazz'ling *a.* दिपवणारा, तेजःपुंज. Dazz'lingly *adv.*

De (dē) [A Latin prefix.] De हा उपसर्ग लयाटीन
 भाषेतून घेतला आहे व ह्याचे अर्थ 'पासून', 'खाली', 'दूर'
 असे आहेत; as, in Debar, Decline & Decamp. फ्रेंच
 भाषेतून आलेल्या शब्दांत De याचा अर्थ Dis किंवा
 'भिन्न', 'वेगळाला' असा आहे. Derange, Deform
 इत्यादि शब्दांत De ह्या उपसर्गाचा अर्थ 'नकार' किंवा
 'विरोध' ह्या उभयार्थी आहे. Deprave, Despoil,
 Declare, Desolate इत्यादि शब्दांत De याचा अर्थ
 'आधिक्यसूचक' असा आहे.

deacon (dē'-kn) [M. E. *deken*; A. S. *diacon*—L.
diaconus—Gr. *diakonos*, a servant, a deacon.] *n.*
 विशप व प्रोस्त यांचा दीक्षा दिलेला सहकारी, डीकन *m.*
 २ ख्रिस्ती एकदंतेतियेतील (चर्च) आचार्यांचा तिसरा वर्ग
m. ३ प्रेसबिटेरियननामक ख्रिस्ती धर्मपंथांत 'मिनिस्टर'
 आणि 'एल्डर्स' यांच्या खालच्या दर्जाचा सहकारी.
 याच्याकडे देवालयान्या वतीने गरीबांना साहाय्य करण्याचे
 काम असते. Dea'coness *n.* (चर्चचे कांहीं काम करण्या-
 करितां नेमलेली) डीकनीण *f.* Dea'con-hood *n.* डीकनचा
 हुद्दा *m.* Dea'conry, Dea'conship *n.*

Dead (ded) [M. E. *deed*. A. S. *dead*, dead.] *a.*
 deprived of life मेलेला, मृत, गत, मचत, प्राणविरहित-
 विहीन. [SOME COVERT OR SOFTENING TERMS USED
 IN MENTIONING a dead person ARE:—दैकुंठवासी (IF
 HE HAD BEEN A WORSHIPPER OF VISHNU), कैलासवासी
 (IF A WORSHIPPER OF SHIVA), स्वर्गवासी, दिवंगत, स्वर्गांत,
 लोकांतरगत, लोकांतरप्राप्त, परलोकगत.] २ destitute of
 life, inanimate निर्जीव, जड, अचेतन, निवेष्ट; as "A

D. matter." ३ बधिर. ४ *death-like, without show of life* मृतप्राय, मेल्यासारखा, घोर, गाढ; as, "A D. sleep." ५ *motionless, inactive, useless* निश्चल, स्थिर, अचेतन, निरुपयोगी. ६ *unproductive, unprofitable* अनुत्पादक; as, "A D. capital or stock." ७ *so constructed as not to transmit sound* ध्वनिवाहक नाही असा, अध्वनिदह, अध्वनिवाहक; as, "A D. floor." ८ *lacking spirit, dull, cheerless, lustreless* निस्तेज, मळळ, मरगळलेला, निःसत्व. ९ *sure as death, unerring* वित्तचुक, अचूक, नेमका; as, "A D. shot." १० *wanting in religious spirit* मेलेला, धर्मबुद्धिरहित, श्रद्धाहीन; as, "D. faith, D. works." ११ *law cut off from the rights of citizen* नागरिकाधिकारहीन, नागरिकदृष्ट्या-समाजदृष्ट्या-मृत. १२ *mech. not imparting motion* मृत, अप्रेरक, गति न देणारा; as, "D. steam." १३ *no longer spoken, not in use* अप्रचलित-मृत-व्यवहारांत नाही अशी (भाषा); as, "A D. language." १४ (*paint.*) *flat, without gloss* (not brilliant or rich, thus brown is a dead colour as opposed to crimson) मेलेला, कमी उठावाचा. Dead *n.* *the period of profoundest repose, inertness, gloom* भर [IN COMP. ऐन AS, A PREFIX; ऐन रात्री=IN THE DEAD OF NIGHT; ऐन हिवाळ्यांत=IN THE D. OF WINTER; भर AS A PREFIX; AS, भररात्री=IN THE D. OF NIGHT.] Dead *adv.* *to a degree resembling death, to the last degree, completely, wholly* मृतप्राय. Dead *v. t.* (*obs.*) मृतप्राय-हलका मंद-न्यून करणे, बलहानि करणे, तेजोन्हास करणे. २ पाणचट-एचपचीत करणे. D. *v. i.* (*obs.*) मरणे; as, "Heaven's stern decree has benumbed and deadened me." Dead-alive *a.* *uneventful* सामसुमीचा. Dead-beat *a.* See Galvanometer. २ *quite overcome* जेरीस-रंजीस आलेला. Dead-born *a.* उपजत मेलेला, मृतजात. Dead-clothes *n.* मृता-शवा-वर घातलेली दळे. Dead-colouring *n.* प्रथम दिलेला फिकट रंग *m.* Dead-drunk *a.* शुद्धि जाण्याइतकी दारू प्यालेला, दारू पिउन तर. Dead-eye *n.* मध्यभागी तीन भोंकें पाडलेला असा चपटा व दाटोळा लांकडी ठोकळा *m.* तिडोळी ठोकळा *m.* खाच्या भोंवतीं दोरी गुंडाळलेली असते व मधल्या तीन भोंकांतून काहींतरी अडकविण्याकरितां दोऱ्या सोडलेल्या असतात. Dead-freight *n.* सर्वथे जहाज ठरविल्यानंतर त्याची पुरी भरताड व झाल्यामुळे जी रिकामी जागा रहाते तिजबद्दल भरलेला पैसा *m.* Dead-heat *n.* ज्यांत कोणाचीही सरशी होत नाही अशी दौड *f.* शर्यत *f.* Dead-house *n.* दवाखान्यांत किंवा इतर ठिकाणीं मेलेलीं माणसें कांहीं-वेळ ठेवण्याकरितां केलेली जागा *f.* मयतखाना *m.* Dead-language *n.* प्रचारांत नसलेली भाषा *f.* अप्रचलित-मृत भाषा *f.* Dead-letter *n.* ज्याला पत्र पाठविलें आहे तो न सांपडल्यामुळे डाकघरांत (post-office) पडून राहिलेले पत्र *m.* वित्तवारशी पत्र *n.* २ प्रचारांत नसलेली जुनी-पुराणी गोष्ट *f.* काल अगार चाल बदलल्यामुळे ज्याची

सत्ता व वजन नष्ट झालें आहे असा कायदा वगैरे; लुप्तार्थ कायदा *m.* Dead-level *n.* पूर्ण सपाट प्रदेश *m.* Dead-lift *n.* तरफ वगैरेच्या साहाय्यावांचून उचलणें *n.* २ *an effort under discouraging circumstances, extreme emergency* प्रतिकूल स्थितींत केलेला यत्न *m.* महत्संकट *n.* Dead-lock *n.* (प्रगतीची) कुंडिता-वस्था *f.* प्रगतिस्तब्धता *f.* काम बंद पाडणारी लहान अडचण *f.* Dead-march *n.* लष्करी शिपाई वगैरेच्या प्रेतयात्रेचे वेळीं वाजवाचयाचें गीत *n.* लष्करी प्रेतयात्रा-गीत *n.* Dead-meat *n.* विकण्यास तयार असलेलें मांस *n.* Dead-men *n.* अतिमद्यपानसमारंभाचे वेळीं रिकाम्या झालेल्या वाटण्या *f. pl.* Dead'ness *n.* the state of being destitute of life मेलेलेपणा *m.* प्राणराहित्य *n.* गतप्राणता *f.* २ the state of being destitute of vigour अचेतनत्व *n.* मंदत्व *n.* अनुत्साह *m.* स्थानता *f.* ३ insensibility मेलेलेपणा *m.* बहिरेपणा *m.* बधिरत्व *n.* ४ dullness फिकेपणा *m.* हिमळपणा *m.* ५ coldness, indifference उदासीनता *f.* Dead-pay *n.* हजिरीपटावर नांवें असलेल्या मृत शिपायांबद्दल लष्करीने घेतलेला पगार *m.* Dead-reckoning *n.* नक्षत्रें न पाहतां जहाजें कोणत्या ठिकाणीं आहेत तें ठरविण्याची रीत *f.* Dead-sea *n.* मृतसमुद्र *m.* Dead-set *n.* निकरानें व फार वेळ केलेला प्रयत्न *m.* Dead-shot *n.* अचुक नेम *m.* २ अचुक नेम मारणारा *m.* Dead-stock *n.* (ज्याच्या) पासून मिळकत नाही असें सामान *n.* शिलकी सामान *n.* Dead-stroke *a.* उलट धक्का-प्रत्याघात खाण्या-शिवाय. Dead-wall *n.* खिडक्या किंवा जाळ्या नसलेली भिंत *f.* Dead-water *n.* गलबत चालत असतांना (मागील बाजू) खालीं भोंवण्यासारखें येणारें पाणी *n.* Dead-weight *n.* निरूपयोगी-फाजील वजन *n.* ओझे *n.* Dead-wind *n.* जहाजाच्या तोंडाचा (समोरून येणारा) वारा *m.* Dead-wood *n.* बळकटी येण्याकरितां जहाजाच्या मागच्या प्रत्येक भागास मारलेल्या लांकडी फळ्या वगैरे. Dead-work *n.* प्रारंभीं करावें लागणारें गैरफायदेशीर काम *n.* जुनें-निरूपयोगी काम *n.* The wind is dead against us आमच्या दिशेच्या अगदीं उलट दिशेनें वारा वाहत आहे. Let the dead bury the dead मागच्या सर्व गोष्टी विसरा. To flog a dead-horse उलगाडा केलेला प्रश्न पुन्हां उकरून काढणें, "खाजवून खरूज काढणें." Working for a dead-horse अगाऊ घेतलेल्या पगाराबद्दल काम करणें. I am at a dead lift मी मोठ्या संकटांत आहे. Waiting for dead men's shoes मेलेल्या मनुष्याची मालमत्ता मिळण्याची वाट पहाणें-मिळण्याकरितां टपून बसणें. To make a dead set at a thing एखाद्या गोष्टीचा बरा किंवा वाईट निकाल करणें. To make a dead set upon a person एखाद्याच्या अंगावर तुटून पडणें.

Deaf (def) [M. E. deaf, A. S. deaf.] *a.* बहिरा, बहिरट (तिरस्कारार्थी), फुटक्या कानाचा, बधिर, मंदकर्ण, कान-फुटका, भेरळ, भेरकट (loosely). [A. D. PERSON बहिरा मनुष्य, भैरी, भैरोवा OR ज्याला भैरोवाची OR भैरवाची सेवा आहे, ज्याचें कानपूर भोस झालें. TO BECOME D. बहि-

रावणें.] २ *unwilling to hear or listen* न ऐकणारा, बहिरा. ३ *determinately inattentive* जाणून बुजून लक्ष्य न देणारा, बहिरा. Deaf'en v. t. to make deaf बहिरा-बधिर करणें, कान m. pl. बंद करणें-फोडणें. ३ to stun बंद करणें g. of o., कानठाळी n. pl. or कानटाळी n. pl. बसविणें g. of o., कानठाळ्या बसविणें. D. v. i. बहिरावणें, कानठाळी-ळें n. pl. -ळ्या f. pl. कानटाळी-ळें n. pl. बसणें, कान m. pl. जाणें-फुटणें g. of s. Deaf'enning n. बधिर करणें. Deaf'ly adv. Deaf-mute n. बहिरा आणि मुका m. Deaf'ness n. बहिरेपणा m, बधिरत्व n, श्रवणाभाव m.

Deal (dēl) [M. E. *deel*, A.S. *dcel*, a share.] n. part, portion, share (बराचसा) भाग m, विभाग m, अंश m. २ the process of dealing cards to the players, the portion distributed (पत्त्यांची) वांटणी f. ३ [Prob. Dut. *dcel*, a plank, threshing floor.] देवदारूची ७ इंचांपेक्षां रुंद व सहा फुटांपेक्षां लांब फळी f. ४ देवदारूचें लांकूड n.

Deal (dēl) [M. E. *delen*, to divide.] v. t. to make distribution विभागणें, वांटणें. २ पत्ते वांटणें, विभागणें, वांटणी करणें; as, "To D. the cards." ३ (with out) एकसारखें देणें. D. v. i. to do a distributing or retailing business किरकोळ व्यापार m-उदीम m. करणें. २ to make distribution वांटणी f. करणें. ३ (with with or between) to act as an intermediary in business or any affair मध्यस्थी करणें. ४ to trade, to do business देवघेव करणें. ५ to conduct one's self वागणें, व्यवहार करणें. ६ to contend with, to treat with by way of opposition, check or correction झगडणें, गांठ असणें. [TO HAVE TO DEAL WITH गांठ f. प्रसंग m. असणें IN. CON.] Deal'er n. देवघेव करणारा m, व्यापारी m, सवदागर m. (for more meanings see Verb.) २ पत्ते वांटणारा m. Dealing n. व्यापार m, धंदा m, उद्यम m, सवदा m. ३ व्यवहार m, देवघेव f. ४ वागणें m, व्यवहार n. ५ संसर्ग m, गांठ f. [DOUBLE DEALING दुटप्पी वर्तन n, बोलणें एक व करणें भलतेंच असें वर्तन n, उच्चाराविरुद्ध आचार करणें n. FAIR DEALING चोख वर्तन n, सचोटीची वागणूक f.]

Dean (dēn) [O. Fr. *deien*, (Fr. *doyen*)-Low L. *decanus*, a chief of ten-L. *decem*, Sk. दश, ten.] n. an ecclesiastical dignitary क्याथेड्रलचा मुख्य धर्माधिकारी m, (युनिव्हर्सिटी किंवा कॉलेजमधील एखाद्या शिक्षणशाखेचा) मुख्य अधिकारी m, शिक्षणशाखाध्यक्ष m, शाखाध्यक्ष m. ३ युनिव्हर्सिटीच्या चालकमंडळीचा चिटणीस m, युनिव्हर्सिटीतील विशेष शिक्षणशाखेचा अध्यक्ष m, चिटणीस m. Dean'ery n. वरील धर्माधिकार्याचें रहाण्याचें ठिकाण n. २ त्याचा अधिकार m-मर्यादा f क्षेत्र n. ३ (त्याचें) उत्पन्न n. Dean'ship n. धर्माधिकार्याचा धंदा m. Rural dean खेड्यापाड्यांतील धर्मोपदेशकांवर देखरेख करणारा अधिकारी m.

Dear (dēr) [A. S. deore, dyre, cf. Ger. theuer.] a. लाडका, प्रिय, प्यारा. २ महाग, मोलाचा, उंची, मौल्यवान्, भारी, बहुमोली. [EXORBITANTLY OR ENORMOUSLY DEAR भारीमोलाचा, मोलाआगळा, भारी-जवर-जरवमाहाग, मोलामहागाचा. TO BE OR BECOME D. माहागणें, माहागाई f. माजणें g. of s., चडचडणें, चणचणणें, चणाणणें, बहकणें, मीक f. लागणें g. of s., काटनिकारा m. येणें WITH ला OR स. DEAR ME! OH DEAR (IN THE FEMALE VOCAB.) अगाई.] ३ हृदय-मन आकर्षणारा-वेधणारा. ४ दृष्ट, बहुमान्य, दुर्मिळ, दुर्लभ, अनर्घ. D. n. lover, sweetheart जीवप्राण m, प्रिया f, प्राणनाथ m. D. adv. बहुमोलानें, लाडकेपणानें. D. v. t. (obs.) to make dear महाग करणें. २ to endear प्रिय करणें. Dear-bought a. महाग घेतलेला. Dear'ling n. (obs.) लाडकें n. Dear-loved a. अत्यंत प्रीतीतला. Dear'ly adv. Dear'ness n. fondness, tenderness, love लाडकेपणा m, प्रेम n, प्रेमळपणा m. २ costliness मोठी किंमत f, बहुमूल्यता f. ३ महागाई f. Dear'y n. लाडका m, लाडकी f.

Dearth (dēth) [See Dear.] n. महागाई f. २ famine दुष्काळ m. ३ scarcity, want, lack तूट f, अभाव m. Dearth'ful a.

Death (deth) [A. S. death. cf. Ger. tod. See Dead & Die.] n. मरण n, मृत्यु m, काळ m, अंत m, कायमचा अचेतन्यपणा m. "Anniversary of D." वार्षिकश्राद्ध n, श्राद्धतिथि f, मृत्युतिथि f. [OF THE FOLLOWING SIGNIFICANT TERMS, A GOOD MANY ARE EXPRESSIVELY CURRENT:—अंत m, अवसान n, देवाज्ञा f, निश्चन n, काळ m, निर्वाण n, (fig.) प्राणोत्क्रमण n, प्राणावसान n, कालनिद्रा f, परलोकगमन n, संज्ञा n. DEATH AS PERSONIFIED काळ m, मृत्यु m, कृतान्त m, यम m. ACCIDENTAL D. सपथान m, अपमृत्यु m. A LINGERING D. लितपणीचें मरण n, सिंजून घाट होऊन मरणें n. HANDS OF D., SNAKE OF D. कालपाश m, यमपाश m, मृत्युपाश m. CONTINUING TILL D. आमरणांत चालू असणारा, आमरणांतिक. DEATH ABROAD विदेशीमरण n, प्रेषितमरण n. D. AT WILL इच्छामरण n. D.-THREE (STRUGGLE) मरणाच्या वेळची बडपड f, अंतकाळच्या यातनां f. pl. D. UPON BEDSTEAD शय्या-भंचक मरण n, स्वयामरण n. EXEMPT FROM D. AND DECAY अजरामर. FEAR OF D. जीवितसंशय m. FEIGNED D. मरणसोंग n, सोंगाचें मरण n. HOUR OF D. अंतकाल m. IMPURITY CONTRACTED THROUGH A D. मृताशौच, सुतक. LABOURED BREATHING AT TIME OF D. ऊर्ध्ववायु m, घरघर f, दीर्घश्वास m. SHADOW OF D. मरणकाळा f, प्रेतकाळा f. NARROW ESCAPE FROM D. मरतांमरतां वांचणें, मोठ्या शतीनें मृत्यूच्या दाटेंतून सुटका f, काळ आला होता परंतु मरण आलें नव्हतें OR वेळ आली नव्हती. NATURAL D. आपमरण n, कालमृत्यु m. ONE LEAN AS D. मरतमदें n. ONE ON THE POINT OF D. अत्यावस्थ, अत्यवस्थ, नाकाशीं सुत धरलेला, कंठगत प्राण, मरणोन्मुख, घटका घातलेला-मरलेला. SLEEP OF D. कालनिद्रा f- झोप f, महानिद्रा f, दीर्घनिद्रा f. TIDINGS OF THE D. (OF A RELATION) FROM

ABROAD परदेशांत मेल्ल्या आसाची वातमी *f*, हुंडी (*colloq.*) *f*.
 UNTIL D. आभरणांत. VIOLENT OR UNNATURAL D.
 अपमृत्यु *m*, अकालमृत्यु *m*, दुर्मरण *n*, अपवात *m*. VOLUN-
 TARY D. आपण होऊन मरणें *n*, देहत्याग *m*, काम्यमरण *n*.
 WORSE THAN D. मृत्युपरीस दारुण. TO WAIT FOR OR WISH
 THE D. OF तिलांजली घेऊन उभा राहणें, (च्या) नांवांन पानी
 सोडणें (*obs.*), (च्या) मरणाची वाट पाहणें. TO CHEAT OR
 CHIDE D. काळवंचना करणें. TO DIE A NATURAL D.
 स्वाभाविक रीतीनें मरणें. TO DRAW UP IN D. हातपाय गुंडा-
 ळणें. TO WORRY TO D. जीव नकोसा करणें, प्राण-जीव खाणें.
 TO BE ON THE POINT OF D. मरायास टेंकणें, (गु) घुडणें(?),
 मरणाचे पंधास लागणें, कंठी प्राण उरणें, घटकापळावर येणें.
 SOME OTHER EXPRESSIONS FOR 'TO BE ON THE
 POINT OF DEATH' ARE:—यमलोकाची वाट *f* धरणें, पंधास
 OR मरणाचे पंधास लागणें, डफ(व)घाईस येणें, (ची) नाडी
 आटपणें, काठी शिखरास लागणें, तंती प्राण उतरणें, पाणी देखील
 वोढूं नये असें म्हणणें, हातपाय गुंडाळणें, कंठाशी प्राण येणें,
 जीव खळवटणें, उत्तरपंधास लावणें, घुटमळणें, घुटमुळणें, घुटवळणें,
 नाकाशीं घुत धरणें. TO BE QUIVERING OR FLICKERING
 IN D. एकजीव येणें, एक जीव जाणें. *g. of o.*, टिकाटिक करून
 असणें. TO DRAW TOWARDS D. मृत्युपंधास लागणें. TO
 HAVE ONE'S EYES FIXED IN D. डोळे थिजणें *g. of o.*] २
 पूर्ण नाश *m*- लोप *m*. ३ *manner of dying* मरण *n*,
 मरणाचा प्रकार *m*; as, "Let me die the D. of the
 righteous." ४ *the cause of the loss of life* मृत्युकारण *n*,
 मृत्युकारणगोष्ट *f*; as, "He caught his D. at the last
 county sessions." ५ *personified destroyer of life*
 मृत्युदेव *m*, यमधर्म *m*, धर्मराज *m*, कृतांत *m*; as, "D.
 a great proprietor of all." ६ *danger of death* प्राण-
 संकट *n*, जीव जाण्याचें भय *n*; as, "In Deaths oft." ७
murder खून *m*, घात *m*, वध *m*; as, "Not to suffer
 a man of D. to live." ८ *theol. loss of spiritual*
life आत्मविस्मृति *f*, मोह *m*, धर्मभ्रंश *m*. ९ *any-*
thing so dreadful as to be like death मृत्युप्रमाणें
 दारुण-भयंकर गोष्ट *f*; as, "It was D. to them to think
 of entertaining such doctrines." Death-adder *n*.
 दक्षिण आफ्रिकेंतील भयंकर कांडर *n*- सर्प *m*. Death-
 agony *n*. प्राणांत यातना *f*. Death-bed *n*. मरणशय्या
f. Death-bell *n*. मरणघंटा *f*, ख्रिस्ती लोकांत पुखाद्याच्या
 मरणसमयीं वाजविलेली घंटा *f*. Death-blow *n*. घातक
 मार *m*, प्राणघातक आघात *m*- डोसा *m*- गुद्दा *m*. Death-
 damp *n*. मरणसमयीं येणारा घाम *m*. Death-duties
n. मृताच्या वारसानें मिळकत ताब्यांत घेतांना सरकारास
 दिलेला कर *m*, वारसपट्टी *f*, वारसकर *m*. Death-fire
n. दलदलीच्या जमिनींत दिसणारा एक प्रकारचा ग्यासचा
 दिवा *m*. हा दिसला म्हणजे मृत्यु सन्निध आहे असें भोळसर
 लोक मानतात, भुताटकी खेळ *m*, वेताळाची स्वारी-मशाल
f. Death'ful, Death'ly *a*. नाशकारक, भयंकर, हानियुक्त.
 Death'less *a*. अमर, नाशरहित. Death'-like *a*. मरणा-
 सारखा. २ भयंकर. Death'liness *n*. घातकपणा *m*,
 भयंकरपणा *m*. Death-marked *a*. मरावयास-भरूं

घातलेला. Death-mask *n.* मृताच्या चेहऱ्यावरून घेतलेला शाडूचा (पुस्टरचा) मुखवटा *m.* Death-practised *a.* चेटूक करून मरणाची भीति घातलेला. Death-rate *n.* मृत्युसंख्येचें मान *n.* Death-rattle *n.* मरणसमयीची वरघर *f.* Death's door *n.* यमद्वार *n.* [To BE AT D'S DOOR मरणाचे द्वारी वसणें.] Death's head *n.* मनुष्याच्या कपाळाची कवटी *f.* ही मृत्यूची खूण समजत असत. Death-man *n.* फांशी देणारा मांग *m.* Death-stroke *n.* (See death-blow above). Death-token *n.* मृत्युसन्निध्याची खूण *f.* Death-trap *n.* जीव कोंडून मारणारी जागा *f.* घर-तारुं *n.* Death-warrant *n.* वध्याचा जीव घेण्याचा हुकूम *m.* फांशीचें वारंट *n.* Death-wound *n.* प्राण घेणारी जखम *f.* Be death on (वर) जीव ठेवणें, (ला)जीवप्राण करणें. Black-death *n.* एकप्रकारचा रोग, ह्यांत मनुष्य काळाठिहर पडतो. Do or put to death ठार करणें. Gates or jaws of death यमद्वार, काळाची दाढ. To death *adv.* मरेमरेतों, अत्यंत, अतिशय.

Debar (de-bār') [L. *de*, from and *bar*.] *v. t.* to cut off from entrance, to preclude, to hinder from approach (with *from* & sometimes with *of*.) आडवणें, प्रतिबंध करणें, अटकाव *m.* करणें, (with *स*, or *ला*) आड-आडवा येणें, मना करणें. Debar'ment *n.* hindrance from approach, exclusion अटकाव *m.* प्रतिबंध *m.* Debarr'ing *pr. p.* Debarred *pa. p.*

Debark (de-bārk') [L. *de*, from & *barque*, a boat or vessel.] *v. t.* & *v. i.* to disembark, to put or go ashore जहाजांतून जमिनीवर उतरणें. Debarkā'tion, Debarcā'tion *n.* जहाजांतून जमिनीवर उतरणें *n.*

Debase (de-bās') [L. *de*, down & *base*, low, which See.] *v. t.* to degrade खालच्या पायरीवर-नीच पदवीत-कनिष्ठ प्रतीत आणणें, हलका-हीन-नीच करणें, कमी दराचा करणें, शोभा-किंमत-योग्यता कमी करणें. २ to adulterate (coin or metals) हीण *n.* मिळवणें-घालणें, हिणकस-नीरस करणें. ३ (R.) to reverse वरची बाजू खाली करणें. Debased' *a.* हलका केलेला, अपकृष्ट. २ वरची बाजू खाली केलेली आहे असा, उलटा फिरविलेला. Debase'ment *n.* degradation अपकर्ष *m.* मानहानि *f.* तेजोहानि *f.* २ हिणकस करणें *n.* Debase'ment of coinage हिणकस करणें. Deba'ser *n.* खालच्या पायरीवर आणणारा, हलका-नीच-कनिष्ठ करणारा. Deba'sing *n.* & *a.* Deba'singly *adv.*

Debate (de-bāt') [O. Fr. *debatre*, -L. *de*, down & *battere*, to beat.] *n.* strife in argument, contention in words and argument, controversy वादविवाद *m.* वाग्युद्ध *n.* वादानुवाद *m.* तकरार *f.* २ discussion वादाघाट *f.* वाटावाट *f.* भवतिनभवति *f.* चर्चा *f.* घाटाघाट *f.* ३ (R.), वादविषय विवादविषयक वस्तु *f.* D. *v. t.* to contend in words, to dispute, to contest, to discuss (सार्थी) झगडणें, यत्न करणें, घाटणें-घोळणें, भवतिनभवति *f.* वाटावाट *f.* वाटाघाट *f.* काटाकूट *f.* करणें, वादविवाद *m.* कौटुक *m.* वाग्युद्ध *n.*

चर्चा *f.* भांडण *n.* करणें. २ *to strive for* भांडणें. *D. v. i.* (often used with *on or upon*) *to contend in words, to dispute, to discuss* वाकलह *m.* वाग्युद्ध *n.* करणें, तकरार *f.* वादविवाद *m.* करणें. २ *to deliberate, to consider* सनाशी निर्णय *m.* करणें, विचार *m.* करणें. *Debat'able a.* चर्चा-वादविवाद करण्याजोगा, वाकल-हार्ह. २ वादग्रस्त. [*D. LAND n.* इंग्लंड व स्कॉटलंड यांच्या सीमेवरील जमिनीच्या एका पट्याला ही संज्ञा आहे.] *Debate'ful a.* (obs.) वादग्रस्त. २ भांडखोर. *Debate'mont n.* (R.) विचार *m.*, चर्चा *f.*, वादविवाद *m.* *Debat'er n.* वादविवाद करणारा. *Deba'tingly adv.*

Debauch (de-bawch') [*O. Fr. desbaucher*—*Fr. debaucher* to corrupt—*Fr. des* (L. *dis*) & *baucher* to hew.] *v. t.* *to seduce* दुर्व्यसनांत-बदफैलीत-बदकर्मांत घालणें, बिघडवणें. २ (a female) फूसलावणें, फितवणें, भ्रष्ट करणें, सन्मार्गापासून वळवणें, कुमार्गास-आडमार्गास लावणें. ३ *to seduce from allegiance* फितविणें, फितवणी *f.* करणें, विथरविणें; as, "To D. an army." *D. n.* खाण्यापिण्यांत अतिरेक *m.* २ मद्य-पान *n.* ३ बाहेरख्याली *f.*, बदकर्म *n.* *Debauched' a.* दुराचारी, दुराचरणी, भ्रष्टाचारी, व्यभिचारी, बदकर्मी, बदफैली. *Debauch'edly adv.* *Debauch'edness n.* बदफैलीपणा *m.* *Debauchee n.* बदफैली, बाहेरख्याली, चंगीभंगी, सोदा, व्यभिचारी. *Debauch'er n.* भ्रष्ट करणारा, कुमार्गास लावणारा, फूस लावणारा. *Debauch'ery n.* बदफैली *f.*, बदकर्म *n.*, बाहेरख्याल-ली *f.* २ *excessive intemperance* विषयासक्ति *f.* *Debauch'ement n.* बाहेरख्यालपणा *m.*, बाहेरख्यालीपणा *m.*

Debenture (de-bent'-ūr) [*L. debentur*, they are due, third person pl. passive of *debere*, to owe,—*L. debenture*, is the first word of the receipt passed.] *n.* कर्जरोखा *m.* (सार्वजनिक कर्जाच्या रोख्यांना *Debenture* असें म्हणतात), कबुलावतीची चिठ्ठी *f.*, प्रतिज्ञापत्र *n.* २ *draw-back* देशांत माल आणतेवेळीं त्या मालावर दिलेली जकात तो माल बाहेर-देशीं पाठविला असतां मालकाला परत मिळण्यावद्दलचें हु-कूमपत्र *n.*, परतजकातपत्र *n.* ३ *law.* दस्तऐवज *m.* *Debenture bond n.* कर्जाचा व्याज लेख *m.* *Debent'ured a.* जकात परत मिळण्याचा हुकूम असलेला.

Debilitate (de-bil'-i-tāt) [from *p. p.* of *L. debilitare*, to weaken—*L. debilis*, weak—*de*, away & *bilis* (Sk. बल), strength.] *v. t.* *to impair the strength of, to weaken, to enfeeble* दुर्बळ-दुबळा करणें, कमजोर-निशक्त करणें, शक्ति-*f.*-बळ *n.*-जोर *m.* कमी करणें. *g. of o.* *Debilita'tion n.* दुबळा-कमकुवत करणें *n.* *Debility n.* क्षीणता *f.*, शक्तिक्षीणता *f.*, कमजोरी *f.*, कमकुवत *f.*, निर्दीर्यता *f.* [*D. OF THE HEART* हृदयाची अशक्तता *f.*]

N. B.—Distinguish between *Debility*, *Infirmity*, *Imbecility*. See *Infirmity*.

Debit (deb'-it) [*L. debitum*, what is due, debt, from *debere*, to owe.] *n.* a debt कर्जाज दिलेली रक्कम *f.* २

an entry on the debtor side of an account नांवें पड-
लेली रक्कम f. ३ खर्चाची बाजू f. D. v. t. to charge with
debt कर्ज लादणें, नांवें मांडणें. २ to enter on the
debtor side of an account खर्ची-नांवें मांडणें-लिहिणें.
Deb'itor n. (obs.) ऋणको, ऋणकोनाम. To debit an
account खात्यांत नांवें लिहिणें.

Debonair (deb-o-naer') [M. E. debonere, debonaire. O.
Fr. debonaire, for debonaire lit. of a good stock.]
a. of good manners, complaisant सुशील, सम्य, नीट-
नेटका, सुंदर, सुबक. Debonair'y adv. Debonair'-
ness n.

Debosh (de-bosh') (obs.) Same as Debauch.

Debris (deb-rē) [Fr. debris, fragments—O. Fr.
de, & brisier, to break.] n. geol. broken &
detached fragments taken collectively, fragments
detached from a rock or mountain & piled up at
the base (पहाडांतून किंवा खडकापासून पडून पायथ्याशीं
जमा झालेला) दगडांचा व मातीचा ढीग n. २ rubbish,
remains, ruins (पडझडीने व मोडतोडीने झालेल्या) धु-
ज्याचा ढीग n.

Debt (det) [M. E. dette—O. Fr. dette—L. debita, a
sum due.] n. कर्ज n, ऋण n. pop. रीण n, देणें n.
[DEBTS OR DEBT compreh. indef. कर्जवाम n, कर्ज-
पाणी n, ऋणपाणी n. BAD D. बुडीतकर्ज n, जळीतवाकी f.
ACCOUNT OR REGISTER OF BAD DEBTS बुडीतखातें n.
BOUND BY D. ऋणबद्ध. CLOSING PAYMENT IN
DISCHARGE OF A D. झाडवाकी f. D. UPON EASY
TERMS सुखऋण n. DISCHARGE OR LIQUIDATION OF
A D. रद्दकर्ज n, ऋणशोधन n, ऋणदान n, ऋणापनयन n,
ऋणमोक्ष n, ऋणमुक्ति f, कर्जमुक्ति f, ऋणापकरण n, रीणफेड
f. DISPUTED OR DISPUTABLE D. लडयडीचें-लढ्याचें कर्ज
n ऋण n, वांध्याचें कर्ज n. FREE FROM D. अनृण, अनृणी.
LOAD OF D. कर्जाचें ओझे n. ONE OVER HEAD AND
EARS IN D. कर्जवाजारी, कर्जांत बुडालेला. TO BE OVER
HEAD AND EARS IN D. डोईवरून पाणी जाई इतकें कर्ज n.
असणें. PRINCIPAL OF A D. मुद्दल n, देण कर्ज n.
RECOVERY OF A D. ऋणादान n, कर्जाची वसुली f.
RELEASED FROM D. ऋणमुक्त, ऋणमोचित. TO BE IN
D. (चावर) कर्ज असणें. THE D. OF NATURE मरण n.
WRITTEN ACKNOWLEDGEMENT OF A D. कर्जखत n,
कर्जरोखा m. WRITTEN RELEASE FROM D. ऋणमुक्ति-
लेख m, कर्जांतून मुक्तता करणारा लेख m. TO SETTLE A D.
कर्जाची फेड करणें. TO ADJUST A D. कर्जाची तोड करणें.]
२ obligation, liability ऋण n, उपकार m. ३ a
duty neglected, fault, sin, trespass पाप n,
अपराध m, दोष m, अतिक्रमण; as, "Forgive us our
D." ४ दावा m. Debt'ed a. Debt'ee n. (law.) धनको
m. Debt'or n. देणेकरी, कर्जदार, ऋणी m, अधमर्जी. [D.
IN BONDS AND NOTES रिणको OR रिणकोनाम FROM ऋण
DEBT AND AS OPPOSED TO CREDITOR धनको OR धनको-
नाम

(BANKRUPT) बुडीतकूळ न, कच्चे-थकले कूळ न. GOOD D. तरते कूळ न, पक्के-ताजे कूळ न. HARD D. खटकूळ न. SHUTTING UP (BY A CREDITOR) OF A D. IN HIS OWN HOUSE दारकोड f.] Debt'orship न. ऋणीपणा m. Debt of honour जें धनकोस कायधानें घसूल करितां येत नाहीं परंतु ऋणकोनें कबूल केलेले कर्ज, इमानास जागून फेडलेले-फेडावयाचे कर्ज न. Passive debt घावयाचे कर्ज न, देणें न. Floating D. miscellaneous public debt, like exchequer and treasury bills, as opposed to "Funded Debt," that which has been converted into perpetual annuities like Consols in Britain अल्पकालिक-अल्प मुदतीचे कर्ज न.

Debut (de-bu') [Fr. debut, a first stroke.] न. a beginning or first attempt, (hence) the first appearance before the public प्रारंभ m, प्रथम प्रयत्न m. २ प्रथम दर्शन न, प्रथम भाषण न, वक्त्याचे किंवा नटाचे पहिलेंच सार्वजनिक भाषण न- काम न. Debutant' n. वक्ता या नात्यानें प्रथमच लोकांपुढें येणारा. २ प्रारंभ करणारा. Fem. Deb'utante.

Decade, Decad (dek'-ād) [Fr. decade--L. decadem. --Gr. decada, acc. of decas, a company of ten.] न. a group of ten दशक pop. दसक m, दसकडी f. [D. OF SOLDIERS दाहिजा (R.) m.]. २ a series of ten years दहा वर्षे n. pl., दशवर्ष न, वर्षदशक न. Dec'adal a.

Decadence, Decadency (de-kā'-dens) [L. de, down & cadere, to fall.] न. a state of decay नीच स्थिति f, उतरती कळा f. Deca'dent a.

Decagon (dek'a-gon) [Gr. deca, ten & gonia (Sk. कोन), an angle.] न. दशकोन m, दशकोनाकृति f. Decag'onai a.

Decalogue (dek'a-log) [Fr. decalogue--L. decalogum --Gr. decalogos, the ten commandments.] न. दशा-ज्ञावली f, आज्ञादशक m. २ मोझेसला देवानें सिनई पर्वतावर ज्या दहा आज्ञा दिल्या त्या. Dec'alogist n. ख्रिस्ती शाखांतील दशाज्ञा विवरण करून सांगणारा.

Decamp (de-kamp') [O. Fr. descamper, to remove a camp--L. dis, away & campus, a field, a camp.] v. t. to remove a camp तळ m. उठवणें-उचलून जाणें-सोडणें, कूच करणें. २ to depart, to run away पळणें, तोंड काळें करणें, गाशा m. गुंडाळणें, झुकांडी f, झुगार m. देणें, गच्छंती f. करणें. Decamp'ment n. उठावणी f, कूच m.

Decanal (dek'-an-al) [Cf. Fr. decanal See Dean.] a. pertaining to a dean or clergy दिनासंबंधी. See the word Dean.

Decandria (de-kan'dri-a) [Gr. deca, ten and aner, andros, a man.] न. a class of plants in the Linnaean system having ten stamens दहापुंकेसर वर्ग m. Decan'drian, Decand'rous a.

Decant (de-kant') [Fr. *decanter*.—M. L. *decan* there, to pour out—L. *de*, from & *canthus*, lip of a cup.—Gr. *canthos*, corner of the eye.] *v. t.* to pour from one vessel into another एका भांड्यांतून दुसऱ्या भांड्यांत ओतणे. २ to pour out gently as a liquor so as not to disturb the sediment खाली गाळ राहिल अशा रीतीने जपून ओतणे. Decantation *n.* Decanter *n.* दारूचे सुरईच्या आकाराचे कांचेचे भांडे *n.* खांतून धिमेयाकरितां दारू प्याल्यांत ओततात. २ प्रवाही पदार्थ ओतणारा.

Decapitate (de-kap'-i-tāt) [L. *de*, off & *capit*, stem of *caput*, the head.] *v. t.* to behead शिरच्छेद करणे, डोकें उडविणे, फांशी देणे. Decapitation *n.* शिरच्छेद *m.* शिरच्छेदन *n.*

Decapod (dek'a-pod) [Gr. *deca*, ten & *pous*,—(Sk. पद), foot.] *n.* दशपदी प्राणी *m.* Decapodal *a.* दहा पाव असलेला, दशपदी.

Decarbonate (de-kar'bon-āt) [*De*, from & *carbon*.] *v. t.* to deprive of carbonic acid कार्बनिकाम्ल (कर्विकाम्ल) काढून टाकणे. Decar'bonise, or Decar'burise *v. t.* (नून) कार्बन-काढून काढणे. Decarbonisa'tion, Decarburisa'tion *n.* कार्बन-कर्व काढून टाकणे *n.* कार्बन काढून टाकण्याची रीत *f.* विकर्षीकरण *n.*

Decastyle (dek'a-stil) [Gr. *deca*, ten & *stulos*, a column.] *n.* दहा स्तंभ असलेला इमारतीचा पुढला भाग *m.* दशस्तंभ *m.*

Decay (de-kā') [Fr. *decair*—L. *de*, down & *cadere*, to fall.] *v. i.* to waste away, to decline क्षय *m.* न्हास *m.* पावणे-दोणे, उतरणे, मोडणे (*fig.*), झरणे, गळणे, उतरता पाया लागणे. २ to fail विघडणे, क्षय होणे, अशक्त-ब्रष्ट होणे. ३ to rot, to perish नासणे, सडणे, कुजणे. *D. v. t.* (R.) to cause to decay उतरता पाया लावणे, क्षीण करणे. २ (*obs.*) to destroy नाश *m.* करणे. *D. n.* decline, deterioration, corruption उतरता पाया *m.* उतरती *f.* क्षय *m.* न्हास *m.* झरणे *n.* (*fig.*), मोडणे *n.* (*fig.*). २ cause of decay क्षीणावस्थेचे कारण *n.* ३ rottenness कूज *f.* ४ (*obs.*) destruction, death मरण *n.* नाश *m.* Decayed' *a.* झुरलेला, गळलेला, विगलित, जीर्ण, खोंकड. Decayed'ness *n.* Decay'er *n.* Decay'ing *pr. a.* झुरणारा, क्षयी, क्षयिष्णु, उतरणारा.

Decease (de-sēs') [M. E. *deces*—O. Fr. *deces*, death—L. *decessus* *p. p.* of *decidere*, to depart.] *n.* death मरण *n.* देहावसान *m.* परलोकगमन *n.* *D. v. i.* to die, to pass away मरणे, प्राण *m.* सोडणे. Deceased' *a.* मयत, परलोकगत, स्वर्गवासी, मेलेला, मृत. (See Dead.)

Deceit (de-sēt') [O. Fr. *p. p.* of *deceire*, *decept*—L. *deceptus*, deception.] *n.* a contrivance to entrap, fraud, trick लबाडी *f.* कपट *n.* माव *f.* कापट *n.* ढळ (*S.*) *m.* मिथ *n.* दगल *f.* दगलबाजी *f.* प्रतारणा *f.* ठकबाजी *f.* ठकविद्या *f.* कपटविद्या *f.* वंचन *n.* २ an attempt to deceive

trivance to entrap, any trick, collusion or contrivance, false representation or underhand practice used to defraud another कपट n, कृत्रिम n, हुल्कीवणी f, हुल f, प्रतारणा f. (S.), वंचन n (S).

[To EXPRESS DECEIT AS UNDERSTOOD IN THE WORDS AND PHRASES, a cheat, illusion, trickery, false show, a make-believe, an empty flourish, SOME WORDS AND PHRASES ARE:—माया f, माव f, मावेचा मृग m, वंदराधंदरोचा व्यापार-व्यवहार m, विषय-चस्तु f, भूत-सृष्टी f, ऐंद्रजाल n, टकवण f, फसवण f, हुलकावणी f, कसवणूक f, माकडशेंडा m. D. AND KNAVERY compreh. दगा-फटका m, दगलफसल f, कपटप्रबंध m. A MASTER-PIECE OF TREACHERY OR D. दगेमात f.] Deceit'ful a. कपटी.

२ दगलबाज. Deceit'fully adv. Deceit'fulness n. दगलबाजी f, कापट्य n.

Deceive (de-sēv') [Fr. *decevoir*—L. *decipere*, to take away, to deceive.] v. t. to cheat, to impose upon टकविणें, फसविणें, फटविणें, वंचणें, प्रतारणें, ठोक्यावरून हात फिरविणें *idio.*, तोंडास घातें फुसणें *idio.* २ to beguile, to amuse हुलकावणें, भुरळ-मोह घालणें, चकवणें. ३ to deprive by fraud or stealth फसवून लुबाडणें, बुचाडणें, नागवणें, मुंडणें. Deceiv'able a. ठकवायाजोगा-सारखा, प्रतारणीय, वंचनीय. Deceiv'ableness n.

फसवण्याची शक्यता f संभव m, वंचनीयता f. Deceiv'ed n. ठकवलेला, फसवलेला.

December (de-sēm'ber) [O.Fr. *decembre*—L. *december*, as it was the tenth month of the Roman year which began in March.] n. इंग्रजी वर्षाचा शेवटचा व बारावा महिना m, डिसेंबर m. Decem'berly adv. डिसेंबर महिन्यासारखा. २ थंड, उदास.

Decemvir (de-sēm'ver) [In *decemvir*, one of the ten *decemviri*, or ten men joined in a commission.] n. one of a body of ten magistrates in ancient Rome. प्राचीन रोमन दहा स्वतंत्र न्यायाधिकाऱ्यांपैकी एक. pl. Decem'virs or [L.] Decem'viri. Decem'viral a. Decem'virate n. डेसेम्बरचा हुद्दा m. २ डेसेम्बर-च्या नेमणुकीचा काल m.

Decency (dēs'en-si) [L. *decentia*, from *decentem* acc. of *pr. p.* of *decere*, to become, to be fit.] n. the quality or state of being suitable or becoming in words or behaviour, seemliness शिष्टा-चार m. २ propriety योग्यता f, औचित्य m. ३ modesty विनय m, सय्यादा f. [To KEEP D. गडदा राखणें; सय्यादा राखणें-पाळणें.] ४ freedom from obscenity & impurity संभावितपणा m, सभ्यता f, निर्दोषता f, दोषशून्यता f. ५ mediocrity मध्यम स्थिति f.

Decenary (de-sēm'er-i) [L. *decennium*, a period of ten years, *decem*, ten & *annus*, a year.] n. a period of ten years दहा वर्षे n. pl. दहा वर्षांचा काळ m. सवत f. pl. Decennaries also Decen'num.

Decannoval (de-sen'-ō-val) [L. *decani*, ten & *novem*, nine.] a. १९ वर्षांचा.

Decent (dē'sent) [See Decency.] a. *fit, proper, becoming* योग्य, उचित. २ *decorous, seemly* साजे-लसा, शोभणारा. ३ *free from obscenity or immodesty* शिष्ट, सभ्य, सविनय, शिष्टाचारानुरूप, समर्पाद, संभावितपणाचा, निर्दोष, दोषशून्य. ४ (archaic) *well-formed* चांगल्या बांध्याचा, बांधेसूद. ५ *moderate but competent, sufficient, fairly good* पुरेसा, पुरता, मध्यम चांगला. ६ *respectable* संभावित. ७ *reasonably comfortable or satisfactory* सुखकर, सोडस्कर, सुखाचा, सुखवस्तु; (खाऊन पिऊन) सुखी. De'cently adv. De'centness n.

Decentralize (dē-sen'tral-iz) [L. *de-* & *Centralise*.] v. t. *to cause to withdraw from the centre* एकाच केंद्रांत जमूं न देणें. २ *to divide, to distribute* (said of authority) (अधिकार किंवा सत्ता) एका केंद्रांतून काढून निराळ्या ठिकाणीं वांटणें. Decentralizā'tion n.

Deception (de-sep'-shun) [Fr. *deception*-L. *deceptio-deceptum*.] n. *the act of deceiving or misleading* उकवणें n, फसवणें n, फसवणूक f. २ *the state of being deceived* फसवण f, फसगत f, फसणूक f. ३ *false representation, cheat, fraud* फसवणूक f, कपट n, धाप f, भुलथाप f, सोदेगिरी f, सोदेशाई f, कावित्र n. Decep'tibil'ity n. Decep'tible a. Decep'tive a. भ्रामक, भ्रांतिजनक, मोहोत्पादक, कपटी. २ फसविणारा. Decep'tively adv. Decep'tiveness n. Decep'tivity n. Decep'tor n. Decep'tory a.

Deceasion (de-sesh'-un) [See *decease*.] n. गमन n.

Decharm (de-charm') [cf. Fr. *decharmer*. See *charm*.] v. t. मंत्र m- मोहनी f- चेदूक n. उतरवणें.

Dechristianize (de-krist'yan-iz) v. t. ख्रिस्ती धर्मापासून परावृत्त-पराव्युत्त होणें.

Decide (de-sid') [Fr. L. *de* & *coedere*, to cut off.] v. t. *to settle* ठराव m- निर्णय m- निश्चय m. करणें, शेवट लावणें-करणें. २ *to bring to a termination* निकाल m. करणें. D. v. i. ठराव करणें, निश्चित करणें. २ निकाल लावणें, फैसला करणें. Decid'able a. निश्चय-निर्णय करावयाजोगा, निकाल करावयाजोगा. Decid'ed a. ठरावलेला, फैसला केलेला-झालेला, निर्णीत, निश्चित. २ निःसंशयाचा. ३ स्पष्ट. ४ दृढनिश्चयाचा, दृढ, निर्धारचा. Decid'edly adv. स्वचित, निःसंशय, निश्चितरीतीनें. Decid'er n. ठराव करणारा, निर्णेत्या, निर्णायक.

Decidua (dē-sid'ū-ā) [See *Deciduous*.] n. anat. *the inner layer of the wall of the uterus, which envelops the embryo, forms a part of the placenta and is discharged with it* अस्थायी गर्भकोश m, अपरा.

Deciduous (dē-sid'ū-us) [L. *deciduans*-L. *decidere*, to fall off.] a. bot. गळून जाणारा. गळूनशील. (फळ

Decigram, Decigramme (des'i-gram) [L. *decimus*, tenth & Fr. *gramme*.] 'ग्राम' नांवाच्या वजनाचा दहावा हिस्सा *m.* हे वजन अवाडुपाईस १.५४३२ ग्रेना-इतकें आहे.

Deciliter, Decilitre (desi-lē'ter) [L. *decimus*, tenth & Litre.] *n.* 'लितर'चा दहावा हिस्सा *m.* ह्यांत ६.१०२२ घन इंच भरतात.

Decimal (des'i-mal) [Fr. *decimal*.—L. *decimus*, tenth—*decem*, ten.] *a.* दशांश, दशांशाचा. [D. ARITHMETIC दशांशगणित *n.* D. FIGURE OR POINT दशांशचिह्न *n.* D. FRACTION दशांश अपूर्णांक *m.*] २ दशगुणित, दशगुणोत्तर. D. *n.* दशांश *m.*, दशांश अपूर्णांक *m.*

Decimate (des'i-māt) [L. *decimatus p. p.* of *decimare*, to decimate.] *v. t.* to take the tenth part of दहावा भाग घेणे. २ to select by lot & punish with death every tenth man बंडवाले वगैरेंपैकीं प्रत्येक दहावा मनुष्य घेऊन त्यास देहांत शिक्षा करणे. ३ to destroy a considerable part of नाश करणे, क्षय करणे, नासधूस-उजाड करणे. Dec'imā'tion *n.* Dec'imā'tor *n.* नासधूस करणारा.

Decimeter, Decimetre (des'i-mē'ter) [Fr. *decimetre*.—L. *decimus*, tenth & *metre*.] *n.* one tenth part of a metre (equal to 3.937 inches) एकदशांश मीटर *n.*

Decipher (de-sī'fer) [Fr. *de* & *Cipher*.] *v. t.* to translate from secret characters or ciphers into intelligent terms सांकेतिक लिपीचा-गूढ लिपीचा अर्थ काढणे-लावणे. २ to unfold, to reveal उलगडा *m.* करणे, स्पष्टीकरण *n.* करणे. ३ to stamp (वर) चिह्न-निशाण-शिक्षा करणे. Dec'i'pherment *n.*

Decision (de-sizh'-un) [See Decide.] *n.* the act of deciding, settling or terminating निवाडा *m.*-निकाल करणे. २ settlement, conclusion, final opinion निर्णय *m.*, निश्चय *m.*, निकाल *m.* ३ an account (especially) of a legal adjudication ठराव *m.*, फैसला *m.*, निवाडा *m.* ४ the quality of being decided, prompt & fixed determination, unwavering firmness झटकन् निश्चय करण्याचा स्वभाव *m.*, करारीपणा *m.*, निश्चयीपणा *m.*; as, "D. of character." Deci'sive *a.* tending to decide निर्णय करणारा-कारी, निर्णायक, निश्चयात्मक, निश्चयाचा. २ final or conclusive अखेरचा, शेवटचा, निकालाचा. ३ marked by promptness & decision झटकन् निश्चय करण्याचा स्वभाव असलेला. Deci'sively *adv.* Deci'siveness *n.* Deci'sory (R.) *a.*

Deck (dek) [Dut. *dekken*, to cover; *dek*, a cover, a ship's deck.] *v. t.* to cover, to overspread झाकणे, (वर) आच्छादन घालणे, आच्छादणे. २ to dress (as the person), to adorn, to embellish (वस्त्रे-भूषणे इत्यादिकांनीं) सजवणे, साजरा-सुशोभित करणे, नटवणे, शृंगारणे, मंडित करणे. ३ to furnish with a deck (as a vessel) गलबताला मजला-पृष्ठ करणे-

f. २ the planked flooring of a ship गलबताचा मजला *m*, पृष्ठ *n*, नौकापृष्ठ *n*, नौकाफलक *n*. [To CLEAR THE DECK to remove every unnecessary incumbrance in preparation for battle, to prepare for action सर्व क्षुल्लक अडचणी दूर करून लढाईला तयार होणे, तळझाडा करणे, लढाईला भेदान मोकळे करणे (FIG.), कोणत्याही कामाची पूर्वसामग्री तयार करणे. BERTH DECK खलाशांचे झुलते विछाने टांगण्याचा मजला *m*, (खलाशांचे उपयोगाकरितां) विछानेमजला *n*. हा तोफमजल्याखालीं असतो. BOILER DECK आगवोटींतील वाफभांडें ठेवण्याकरितां केलेला लहानसा मजला *m*. FUNNEL DECK सुकाणूपासून नाळेपर्यंतचा मजला *m*. GUN DECK तोफमजला, आगवोटींत तोफा ठेवण्याचा मजला *m*. ORLOP DECK लंगरदोर गुंडाळून ठेवण्याचा मजला *m*. POOP DECK नाळेवरचा मजला *m*, मुख्य डोककाठी आणि नाळ यांमधील मजला *m*. UPPER DECK अगदीं वरचा मजला *m*. HALF DECK अर्धा मजला, हा मुख्य डोककाठी आणि केवीन ह्यांमध्ये असतो. QUARTER DECK मुख्य डोककाठी आणि सुकाणू ह्यांमधील वरमजल्याचा भाग *m*. FOR HURRICANE DECK, SPAR DECK. SEE HURRICANE, &c.] ३ सपाट छप्पर *n*. ४ आगगाडींतील माणसांच्या डब्यावरचे सपाट छप्पर *n*. ५ पर्यांचा जोड *m*. [To SWEEP THE DECK लावलेल्या सर्व पैजा जिंकून देवळ 'खलास' करून टाकणे.] DECK'ER *n*. नटवणारा, &c. २ a vessel having a specified number of decks मजला-मजले असलेले तारुं *n*.; as, Two-decker, Three-decker. ३ a gun belonging to a particular deck of a ship of war लढाऊ गलबतांतील अमुक एक मजल्यावरची बंदूक *f*. ४ a workman employed on the deck of a ship गलबताच्या मजल्यावर काम करणारा मजूर *m*.

Declaim (de-klām') [L. de, down or fully & clamare, to cry.] *v. i.* to speak rhetorically, to make a formal speech, to recite a speech, a poem as a rhetorical exercise अलंकारमय भाषणेनं बोलणे, वक्तृत्वाची तालीम करणे, (वक्तृत्वकला साध्य होण्याकरितां) गद्यपद्यादि ग्रंथ पाठ म्हणणे, वक्तृत्व करणे, वक्तृत्वाचा पाठ म्हणणे. २ to speak for rhetorical display, to speak loudly or earnestly with a view to convince or to move the passions (वक्तृत्वाचें प्रदर्शन करण्याकरितां-खात्री करून देण्याकरितां-भुरळ पाडण्याकरितां) वाक्यांडित्य *n*. करणे. ३ to make an empty speech, to repeat trite arguments शब्दावडंवर करणे, उष्टीं विधाने करणे. *D. v. t.* to utter in public, to deliver in a rhetorical or set manner (सभेत ठराविक पद्धतीनें) अलंकारप्रचुर भाषण करणे. Declaim'ant *n*. (R.) Same as Declaimer. Declaim'er *n*. अलंकारमय भाषण करणारा, मोहक वक्ता *m*, भुरळ घालणारा-मोह पाडणारा वक्ता *m*, &c. Declaim'ing *pr. p.* Declamā'tion *n.-act.* अलंकारयुक्त भाषण *n*, वक्तृत्वपाठ *n*. भुरळ पाडणारे-मोहक वक्तृत्व *n*. २ a set speech in

display in speaking वक्तृत्वप्रदर्शन *n.*, मोहकवाक्पा-
डित्य *n.* Declam'atory *a.* अलंकारमय भाषणाचा, के-
वळ शब्दावडंबरी, वागलंकारमय.

Declare (de-klār') [O. Fr. *declarer*—L. *declarare*
—L. *de*, fully & *clarus*, clear.] *v. t.* (obs.) to
make clear स्पष्ट-विशद करणे. २ to make known by
language शब्दांनी ज्ञात करणे, कोणत्याही रीतीने कळ-
विणे, निवेदन करणे, दर्शविणे. ३ to proclaim, to
announce प्रसिद्ध-जाहीर करणे. ४ to make declaration
of, to assert, to affirm प्रतिज्ञेवर-निःसंशय-खात्रीपूर्वक
सांगणे. ५ *com.* (जकात वगैरे आकारण्यासाठी मालाची)
यादी व वर्णन देणे. ६ (used reflexively) आपण
कोणत्या पक्षाचे आहोत हे जाहीर करणे, आपलें मत उघड
रीतीने बोलून दाखविणे. D. *v. i.* to make a declara-
tion or an open & explicit avowal (often with
for or against) असुक पक्षाचा आहे असे उघडपणे
सांगणे. २ *law.* to state the plaintiff's cause of action
at law in a legal form वादीची तक्रार कायद्यावर-
हुकूम दाखणे. ३ to show cards in order to score (गुण
मिळविण्याकरिता ठरीव पालें) उतरणे-दाखविणे. Decla-
ra'ble *a.* स्पष्ट सांगता येण्याजोगा, जाहीर करता येण्या-
जोगा, &c. Declar'ant *n.* प्रसिद्ध करणारा. २ प्रतिज्ञा
करणारा. ३ फिर्याद *f.* मांडणारा. Declarā'tion *n.*—*act.*
प्रकाशन *n.*, प्रसिद्धि *f.*, जाहिरात *f.*, प्रकटीकरण *n.*, घोषणा
f. २ प्रतिज्ञा *f.* ३ जाहिरनामा *m.*; as, D. of Independ-
ence. ४ *law.* वादीची तक्रार *f.* ५ (of Court) कोर्टाचा
ठराव *m.* Declar'ative, Declar'atory *a.* प्रसिद्ध-जाहिर
करणारा. Declar'atively *adv.* Declar'atorily *adv.*
Decla'rer *n.* स्पष्टपणे सांगणारा, निवेदन करणारा,
प्रसिद्धिकर्ता, जाहिर करणारा. Declared *pa. p.* Decla'-
redly *adv.*

Declension (dē-klēn'-shun) [O. Fr. *declinaison*—
L. *declinationem* acc. of *declinatio*, declination or
declension—L. *declinare*, to bend down.] *n.* the act
or state of declining, descent, slope वांकणे *n.*,
वांक *m.*, ढाल *m.*, उतार *m.*, उतरण *f.* २ a downward
tendency, deterioration, decay उतरती कळा *f.*, मो-
डता पाया *m.*, अवनति *f.*, ज्हास *m.*, क्षय *m.*, नाश *m.* ३
the act of courteously refusing सभ्यपणाने नाकारणे
n., अस्वीकार *m.* ४ *gram.* (अ) विभक्तिरूपे चालविणे
n., विभक्तिप्रत्यय लावणे *n.* (ब) विभक्त्यंतरूप *n.*
Declen'sional *a.*

N. B.—The nominative was held to be the pri-
mary & original form and was likened to a perpen-
dicular line; the variations or oblique cases were
regarded as fallings (hence called *casus*, cases or
fallings.) from the nominative or perpendicular
and an enumerating of the various forms being a
sort of progressive descent from the noun's upright

Decline (de-klīn') [O. Fr. *decliner*—L. *declinare*—L. *de*, from & *clinare*, to lean.] *v. i.* to bend or lean downward. वांकणें, नमणें. २ to deteriorate, to decrease, to decay उतरणें, खालावणें, उणावणें, क्षीण होणें, अवनति होणें, क्षय-ऱ्हास पावणें, पडणीस-पडवाईस येणें, नासणें. ३ (in years) उतारवय होणें, जरा येणें. ४ (in the world) लौकिक्र्कांत उतरणें, खालावणें. ५ (the day) कलणें, उतरणें, परतणें, फिरणें. ६ to turn aside, &c. कलणें, झुकणें, बाजूस वळणें-सरणें, सरणें. ७ to turn away, to shun, to refuse (the opposite of Accept or Consent) मागें वळणें, पराङ्मुख होणें, नाकारणें; as, "He D. d upon principle." D. *v. t.* to bend down, to turn away from वांकविणें, ननविणें. २ to refuse, to avoid नाकारणें, नकार देणें, नको म्हणणें, अनंगीकार-अस्वीकार करणें, टाळणें. ३ *gram.* विभक्तिरूपें चालविणें, सुबन्तप्रक्रिया करणें, सविभक्तिक शब्द चालविणें. D. *n.* अवनति *f.* ऱ्हास *m.*, नाश *m.* २ ऱ्हासकाल *m.*, पडता काळ *m.* ३ *med.* रोगांत पडणारा उतार *m.* Declin'able *a.* वांकवितां येण्याजोगा, &c. २ रूपें चालवितां येण्याजोगा, सविभक्तिक, सुबन्त. Declinā'tion *n.* वांकण *n.*, बांक *m.*, नति *f.*, उतार *m.*, कलन *n.*, च्युति *f.* २ ऱ्हास *m.*, क्षय *m.*, नाश *m.* ३ *astron.* क्रांति *f.* [DECLINATION, PARALLEL OF ध्रुव्यासमान्तर (वृत्त), अहोरात्रसमानान्तर (वृत्त). D. CIRCLE OF ध्रुव्यावृत्त, अहोरात्रवृत्त. D. PARALLAX क्रांतिलंबन.] ४ *physics.* च्युति *f.*, बांक *m.* Declinātor *n.* क्रांतियंत्र *n.*, क्रांति मोजण्याचें यंत्र *n.* Declin'atory *a.* नकारार्थी, नकारसूचक, नकारव्यंजक. Declin'ature *n.* the act of declining or refusing नकार *m.* Declī'ner *n.* See verb. Declinometer or Declination Compass चुंबकाचा बांक काढण्याचें यंत्र *n.*, बांककम्पास *m.*, दिग्दर्शनी *f.*, होकायंत्र *n.*

Declivity (de-kliv'-i-ti) [Fr. *declivite*.—L. *declivitatē* acc. of *declivitas*.—L. *declivus*, sloping downward—L. *de*, down & *clivus*, a slope.] *n.* slope उतार *m.*, उतरण *f.*, उतरड *f.*, उतरडी *f.*, उतरवण *f.*, वरंगळ *f.* २ उतरती जागा *f.* Decliv'itous *a.* Decliv'ous *a.* उतरता, उतरणीचा, उतरट, वरंगळीचा.

Decoct (de-kokt') [L. *decoctus* *p. p.* of *decoquere*, to boil down; *de*, down & *coquere*, to cook.] *v. t.* to prepare by boiling उकळणें, कषाय-काढा करणें, शिजविणें. २ (R.) to digest पचविणें, जिरविणें. Decoc'tible, Decoc'tive *a.* उकळण्याजोगा, पचविण्याजोगा, &c. Decoc'tion *n.* an extract of anything got by boiling काढा *m.*, कषाय *m.* २ काट *m.*, कट *m.* [D. (OF ACIDS) FOR SCOURING METALS उकाडा *m.* SECOND D. निकाढा *m.* AQUEOUS D. जलकाथ *m.*] Decoc'ture *n.* (R.) काढा *m.*

Decollate (de-kol'-āt) [O. Fr. *decollation*—Late L. *decollationem*, from *p. p.* of *decollare*, to behead from L. *de*, off & *collum*, the neck.] *v. t.* to behead

धर्मवीराला फांशी देणें, शिरच्छेद करणें. Decoll'ated
 a. Decollā'tion n. फांशी देणें. २ फांशी दिलेल्या साधूचें
 किंवा धर्मवीराचें चित्र n. हा शब्द विशेषकरून सेंट जॉन
 बाप्टिस्ट याच्या शिरच्छेदास लावतात.

Decolour (de-kul'ér) [L. de & Colour.] v. t. to
 deprive of colour, to bleach रंग काढणें, रंगहीन करणें,
 अपवर्ण करणें. Also Decolourise & Decolorate.
 Decol'orant n. रंगहीनक द्रव्य n, निक्षालक n. Decol-
 orā'tion n. Decolorizā'tion n. रंग काढण्याची क्रिया f.
 Decolourized', Decolorate a. रंगहीन झालेला, रंग
 काढून घेणारें (द्रव्य).

Decompose (de'-kom-pōz') [L. de & Compose.] v. t.
 to resolve into original elements, to separate the
 constituent parts of विघटन करणें, मूलतत्त्वे भिन्न
 करणें g. of o., तत्त्वे पृथक् करणें, पदार्थांचीं मूलतत्त्वे
 निरनिराळीं करणें. २ to rot, to decay कुजवणें, सडवणें.
 D. v. i. to become resolved (मूलतत्त्वे) भिन्नभिन्न होणें,
 विघटणें. २ to decay, to rot सडणें, कुजणें. De'com-
 posed a. zool. विस्कळित (said of divergent feathers
 of a bird's crest). २ See the verb. Decom'po-
 sition n. विघटन n, पृथक्करण n. २ decay, dissolu-
 tion, disintegration विलय m, नाश m, कुजणें n, कूज
 f. ३ state of being reduced into original elements
 विघटित स्थिति f, विघटन n. [D. OF FORCES, SEE
 RESOLUTION OF FORCES. D. OF LIGHT प्रकाशाच्या
 रंगाचें पृथक्करण n- विघटन n.]

Decompond (de'-kom-pownd') [L. de & Compound.]
 v. t. to form by a second composition मिश्र पदार्थांचें
 पुन्हां मिश्रण करणें, पुनर्मिश्रण करणें. २ See to
 Decompose. D. a. द्विमिश्रित. D. n. पुनर्मिश्रण n.
 [D. LEAF विभागलेलें संयुक्त पान n.] De'compoun'dable
 a. पुन्हां मिश्रण करितां येण्याजोगा.

Deconcentrate (de'-kon-sen'trāt) [L. de & Con-
 centrate.] v. t. (R.) विकेंद्रणें, मध्यबिंदूपासून दूर
 सारणें-च्युत करणें, केंद्रच्युत करणें. २ एकाग्रता मोडणें.
 Deconcentrā'tion n. (R.) मुख्य ठिकाणापासून फाटा-
 फूट f, विकेंद्रीभवन n, विकेंद्रीकरण n. २ एकाग्रताभंग.

Deconsecrate (de'-kon'sē-krāt) [L. de & Consecrate.]
 v. t. to deprive of sacredness, to secularise अपवित्र
 करणें, पावित्र्यहीन-रहित करणें, (केवळ पवित्र म्हणून राखू-
 न ठेविलेली वस्तु) व्यवहारांत उपयोगास-घेणें. Deconsec-
 rā'tion n. अपवित्रता f, अपवित्रीकरण n, अपवित्रितता f.

Decorate (dek'ō-rāt) [From p. p. of decorare, to
 adorn—L. decor (for decos), stem of decus, honor,
 ornament.] v. t. to adorn, to beautify, to embellish
 शृंगारणें, सुशोभित करणें, सजवणें, अलंकारणें, भूषणें,
 मंडित-भूषित करणें. Dec'ora'ted a. शृंगारलेला, मंडित,
 विभूषित. Dec'ora'ting pr. p. a. शृंगारणारा, मंडनकर्ता-
 कारी. Decorā'tion n. the act of decorating शृंगारणें
 n, प्रसाधन n, &c. २ that which adorns or beautifies,
 ornament शोभा f, अलंकार m, भूषण n, मंडन n. ३

any mark of honor (लढाईतं केलेल्या पराक्रमाबद्दल अगर विद्याप्रावीण्याबद्दल अगर कलापटुत्वाबद्दल मिळालेल्या) सन्मानाची खूण *f.* (चांद, बिल्ला, पदक वगैरे) विद्वत्ताशौर्य इत्यादिकांचें निदर्शक *n.* [SCULPTURAL D. खोदकामाची नक्षी *f.*] Dec'ora'tive *v.* अलंकारोपयोगी. Decorative work *n.* अलंकृति *f.* Dec'ora'tiveness *n.* Decorā'tor *n.* शृंगारणारा, प्रसाधक *m.*, प्रसाधिका *f.*, अलंकर्ता, मंडनकार. Decoration day मे माहिण्याची ३० वी तारीख. ह्या दिवशीं अमेरिकेंत 'सिबिल्ह' लढाईत कामास आलेल्या शिपायांच्या व खलाशांच्या थडग्यांवर फुलें घालून त्यांचा सन्मान करीत असतात.

Decorous (de-kō'-rus) [L. decorus, seemly—L. decor, stem of decus, seemliness.] *a.* suitable to a character or to the time, place and occasion; marked with decorum शोभेसा, अनुरूप, युक्त, दक्षिण (S.). २ fit, proper, becoming योग्य, साजेसा, शोभेसा, उचित. Deco'rously *adv.* Deco'rousness *n.* योग्यता *f.*, औचित्य *n.*, युक्तता *f.*, दाक्षिण्य *n.* Deco'rum *n.* शिष्टरीति *f.*, शिष्टाचार *m.*, सुरीति *f.*, सभ्यता *f.*, शिष्टाचार *m.*, स्थल व काळ ह्यांना अनुरूप-साजेसें बाह्य वर्तन *n.*, उचित वर्तन *n.*, औचित्य *n.*, योग्य-यथायोग्य वर्तणूक *f.*, मर्यादा *f.*, विनय (S.) *m.*

N. B.—Decorum (बाह्य) शिष्टाचार *m.*, Dignity थोरपणा *m.*, थोरवी *f.* Decorum, in accordance with its etymology, is that which is becoming in outward act or appearance; as, "the D. of a public assembly." Dignity springs from an inward elevation of soul producing a corresponding effect on the manners; as, "D. of personal appearance." (Web.)

Decorticate (de-kor'-ti-kāt) [L. de & cortex, bark.] *v. t.* to divest of the exterior coating, to peel साल *f.* कवच *n.* काढणें, साल *f.* सोलणें. Decorticā'tion *n.* साल काढणें *n.* Decorticā'tor *n.* साल काढण्याचें यंत्र *n.*, सोलणें *n.* (on the analogy of कातणें *n.* = कातण्याचें यंत्र *n.*)

Decoy (de-koy') [Pref. de + coy; Decoy originally meant to quiet, to soothe, caress, entice.] *n.* anything intended to lead into a snare; a lure that deceives and misleads into danger, or into the power of an enemy; a bait आमिष *n.*, लालूच *f.*, प्रलोभन *n.* २ a fowl or the likeness of one used by sportsmen to entice other fowl into a net or within shot (दुसरे पक्षी फसवून आणण्याकरितां) शिकविलेला पक्षी *m.* ३ a place into which wild fowl esp. ducks, are enticed in order to take or shoot them पक्षी भुलवून आणण्याची जागा *f.* ४ a person employed by officers of justice, or parties exposed to injury, to induce a suspected person to commit an offence under circumstances that will lead to his detection संशयित मनुष्य पकडला जावा म्हणून त्याला गुन्हा करावयास लावणारा *m.*, प्रलोभक. D. *v. t.* to en-

trap, to ensnare आशा दाखवून (फसवून) पाशांत जाळ्यांत-सांपळ्यांत पकडणें, फसविणें, पाशवद्ध करणें, (मोह घालून) पाशांत पाडणें. Decoyed' pa. t. Decoy'ing pr. p.

Decrease (de-krēs') [O. E. decrecen-O. Fr. decreis-
tre, Fr. décroître-L. decrescere, to grow less.] v. i.
to be diminished gradually कमी-उणान्यून होणें,
हलका-मंद पडणें-होणें, मंदावणें, मंदाई f- मंदी f. होणें.
२ क्षय m- ज्हास m. होणें. D. v. t. to cause to grow less
कमी-उणान्यून करणें. D. n, Decreas'ing n. उतार m,
मंदाई f, मंदी f. २ क्षय m, ज्हास m. [DECREASING
SERIES ज्हासश्रेणी f.] Decreas'ingly adv. Decre'ment
n. न्यूनता f, तूट f. २ क्षय m, ज्हास m. ३ कमी
झालेला अंश m. ४ अपचय m, ऋणवृद्धि f.

N. B.—Decrease एकदम लक्ष्यांत न येणान्या कारणांनीं
कमी होत जाणें, Diminish दृश्य कारणांनीं कमी होणें.

Decree (de-krē) [M. E. decree, O. Fr. decret-L. decre-
tum neut. of decretus, p. p. of discernere, to decide.
de + cernere, to decide.] v. t. to determine judicially
by authority or decree हुकूमनामा m. देणें, फैसला
m- निवाडा m. करणें. २ to ordain by fate नशिबानें-
दैवानें ठरविणें. D. v. i. to make decrees हुकूम m-
आज्ञा f. करणें; as, "Father eternal! thine is to D."
"Mine, both in heaven and earth, is to do thy will."
D. n. an order from one having authority आज्ञा
f, हुकूम m, ठराव m. २ edict, law, authority, rule
ठराव m, नियम m, कायदा m. ३ हुकूमनामा m, निर्ण-
यपत्र n, डिक्री f, निवाडा m, निकाल m. ४ लवादीचा
हुकूमनामा m, निवाडा m. Decree'able a. हुकूमनामा
देण्यायोग्य. २ ठराव करण्याजोगा. ३ हुकूमनाम्यासंबंधीं.
Decree'r n. Decre'tal a. ठरावासंबंधीं, ठरावाचा. D.
n. आज्ञापत्र n, 'पोपचें' आज्ञापत्र n, व्यवस्थापत्र n,
निर्णयपत्र n. २ the collection of ecclesiastical decrees
and decisions made by order of Gregory IX, in
1234 by St. Raymond of Pennafort नवव्या
ग्रेगरीच्या आज्ञेनें सेन्ट रेमन्ड यानें केलेला धर्मनि-
र्णयपत्रांचा-व्यवस्थापत्रांचा संग्रह m, धर्मनिर्णयसंग्रह m.
Decre'tist n. अशा धर्मनिर्णयांत निष्णात. Decre'-
tive a. हुकूमनाम्यासारखा अधिकार ज्याला आहे असा.
Dec'retory a. हुकूमनाम्यानें ठरवलेला, निश्चायक,
ठराविक.

decrepit (de-krep'it) [L. decrepitus, noiseless,
creeping about like an old man, aged-L. de, away
& crepitus, noise, allied to crepitus p. p. of crepare,
to crackle, to make noise.] a. broken down with
age, worn out जराग्रस्त, जर्जर, जख्ख, अतिवृद्ध. De-
crep'itness n. Decrep'itude n. जरा f, वार्धक्य n, ज-
रावस्था f. Sometimes incorrectly spelt as Decrepid.

decrepitate (de krep'i-tāt) [See Decrepit.] v. i.
to crackle तडतडणें, सुद्धतडणें, (विस्तारवाच मीठ किंवा

मोहन्या तडतडतात त्याप्रमाणें). D. v. t. तडतडणें.
Decrepitā'tion n. तडतड f, तुडतुड f.

Decry (de-krī') [O. Fr. *descrier*, to cry down, dis-
parage—O. Fr. *des* (L. *dis*), implying the reversal
of an act & here opposed to cry up; *crier*, to cry.]
v. t. to cry down, to clamour against नांवानें हाका
मारणें-बोंब f. मारणें, शंख करणें. २ to blame clam-
ourously, to discredit दोष लावणें. ३ to disparage
किंमत कमी करणें, नालस्ती करणें, निंदा करणें. Decri'al
n. आक्षेप m, अपवाद m. Decried a. Decri'er n. one
who decries दोष लावणारा, &c., नांवानें हाका मारणारा.

Decumbent (de-kum'-bent) [L. *decumbens*,—*entis*, pr.
p. of *decumbere*; *de* & *cumbere*, to lie down.]
a. lying down, prostrate निजलेला, पडलेला. bot.
मुईसरपट, शयान, विलीन. Decumbā'tion, Decum'-
bence, Decum'bency n. आडवा पडलेली स्थिति f;
शयानस्थिति f, शय्यागमन n- पतन n. Decum'bent-
ly adv. आडवा पडलेल्या स्थितिं. Decū'bital a.
Decū'bitus n. an attitude assumed in lying down
आजारीपणांत रोगी ज्या तऱ्हेनें निजून राहिला असेल ती
तऱ्हा f- स्थिति f. [DORSAL DUCUBITUS पाठीवर उपरें
निजून राहणें.] Decum'biture n. आजारानें विछान्यांत
पडून राहणें n, शय्यावर्तन n. २ आजारानें विछान्यावर
पडून राहण्याचा काळ m, शय्यावर्तनकाळ m. ३ astrol.
aspect of the heavens at the time of taking to one's
sick-bed, by which the prognostics of recovery or
death were made अनुप्याच्या आजारी पडण्याच्या
वेळची ग्रहस्थिति f- कुंडली f.

Decurrent (de-kur'-ent) [L. *decurrens*,—*entis* pr. p.
of *decurrere*, to run down; *de*, down & *currere*,
to run—Fr. *decurrent*.] a. खालपर्यंत पसरणारें, अधो-
गामी, अधःपाती. Decur'ency n. Decur'rently adv.
Decur'sion n. अधःपतन n, अधोधावन n, अधोद्रायण
n, खालीं पसरणें n. Decur'sive a. Decur'sively adv.

Decussate (de-kus'-āt) [L. *decussatus* pr. p. of *decus-
sare*, to cross like an X, from *decussis* (orig.
equiva. to *decem asses*) the number ten, which
the Romans represented by X.] v. i. to cross at
an acute angle, to intersect or lie across so as to
form the figure 'X' एकसखा आकार होईल असें एक-
मेकांस छेदणें. Decus'sate, -d a. crossed or intersected
अन्योन्य छेदक. २ bot. समोरासमोरच्या कोनांत कापणारीं
(पानें).

Dedicate (ded'-i-kāt) [L. *dedicatus* pa. p. of *dedi-
care*, to affirm, to dedicate; *de* + *dicare*, to declare,
to dedicate, akin to *dicere*, to declare.] v. t. to set
apart and consecrate, to devote formally and sol-
emly (जिराळे काढून ठेवून) पवित्र कामाकडे उपयोग
करणें. २ to devote one's self to a duty or service
वाहून देणें. ३ to address as to a patron अर्पण
करणें, वाहणें, समर्पणें. उत्सुर्ग m. करणें g. of

SOUL, BODY AND SUBSTANCE तनमनधन समर्पण करणें.]
 ४ नांवांनै अर्पण करणें; as, "To D. a book." D. a. अर्पण
 केलेलें, &c. Ded'icant n. अर्पण करणारा. Dedicatee' n.
 ज्याला अर्पण केलें आहे तो. Dedicā'tion n. समर्पण n,
 अर्पण n. प्रतिष्ठा f, विनियोग m (S.) २ विशेष
 कामाकरितां निराळें काढून ठेवणें n. ३ ग्रंथार्पण n.
 ४ अर्पणपत्रिका f, ग्रंथार्पणलेख m. Ded'icā'tor n. अर्पण
 करणारा. Dedicatō'rial, Ded'icā'tory a. अर्पणविषयक.
 Deduce (de-dūs') [L. deducere, from de, down &
 ducere, to bring.] v. t. to derive by logical process,
 to infer (with from or out of) निगमनानें-तर्कानें
 काढणें-घेणें, अनुमान n. तर्क m. काढणें-करणें. २ (R.)
 to reduce, to diminish कमी करणें. ३ to take
 away, to subtract वजा करणें. ४ to lead forth पुढें
 नेणें (a Latinism). Deduce'ment n. (R.) Deducoibil'
 ity n. Dedu'cible a. निगमन-अनुमानसाध्य, अनुमेय.
 Deduct' v. t. कमी करणें. २ वजा करणें. Deduc'tive
 a. अनुमानाचा, आनुमानिक. २ log. निगमनात्मक.
 [D. INFERENCE OR REASONING निगामी-व्यापकसाधित
 अनुमान n. D. LOGIC निगमन (न्यायशास्त्र) n.] Deduc'
 tion n. act or process of deducing or inferring
 अनुमान काढणें n, तर्क काढणें n, अनुमानपद्धति f.
 २ subtraction वजा-बाद् करणें n, वजाबाकी f. ३
 inference, conclusion अनुमान n, साध्य (S.) ४
 that which is deducted, abatement वजात f. ५ log.
 निगमन n, सर्वसाधारण सिद्धांतावरून विशेष सिद्धांताचें
 अनुमान काढणें n, विशेषीकरण n. ६ math. निगामी
 सिद्धान्त m, निगमन n. Deduc'tively adv. अनुमानानें,
 अनुमान करून, निगमनानें.

Deduct. See Deduce.

Deed (dēd) [M. E. deed; A. S. dæd.] n. that
 which is done कृत्य n, काम n, कार्य n, क्रिया f. [A
 VIRTUOUS OR GOOD D. सुकर्म n, सत्कृत्य n.] २ an
 illustrious act or achievement, exploit सत्कर्म n, कर्म
 n, महत्कृत्य n, महत्कार्य n, अद्भुतकृत्य n, पुरुषार्थ
 m, दिग्विजय m, शतकृत्य n. ३ fact, reality खरें, सत्य,
 यथार्थता, तत्त्व, अर्थ, वस्तु. Deeds चरित्र n, चरित n. [TO
 PERFORM A MIGHTY D. अचाट कृत्य n. करणें, महत्कृत्य
 n. करणें. TO PERFORM DEEDS OF VALOUR धार f.
 मारणें, पराक्रम गाजविणें.] ४ law. खत n, पत्र n, लेख m,
 दस्तऐवज m. [D. OF ACQUITTANCE राजीनामा m. D.
 OF AGREEMENT करारनामा m, संमतिपत्र n. D. OF GIFT
 दानपत्र n. D. OF CONVEYANCE फरोक्तखत n. D. OF
 LEASE OR TENURE पट्टा m. D. OF PURCHASE खरीदखत
 n, खरीदपत्र n. D. OF RELINQUISHMENT सांडखत n,
 सोडचिठ्ठी f. D. OF SALE फरोक्तखत n. IN D., IN EVERY
 D. खरोखट वास्तविक. D. OF SETTLEMENT ठरावपत्र n.]
 Deed'ful a. (R.) पराक्रमयुक्त, महत्कार्ययुक्त.

Deem (dēm) [M. E. demen; A. S. deman, to judge,
 to give a doom.-A. S. dom, a doom.] v. t. to
 account, to esteem, to judge, to regard मानणें,

समजणे, जाणणे, गणणे, लेखणे, धरणे. D. v. i. to estimate, to be of opinion, to suppose अंदाज करणे, मत असणे, वाटणे. D. n. मत n. Deem'ster, Demp'ster n. आईल ऑफ् मॅन वेटांतील दोन न्यायाधिकांचीं नांवे.

Deep (dēp) [M. E. deep; A. S. deop.] a. extending far below the surface, far to the bottom खोल, निम्न, ओंड (R.); as, "A D. sea." २ extending far back from the front or outer part लांब, लांबचलांब; as, "A gallery ten seats deep." ३ low in situation, lying far below the general surface खोलगट, सखल; as, "A D. valley." ४ hard to comprehend, profound, intricate, mysterious, obscure कठीण, गहन, अगम्य, दुर्बोध, निगूढ, खोल, गूढ; as, "A D. subject." ५ of penetrating intellect, sagacious, cunning कुशाग्र-बुद्धीचा, तीक्ष्णबुद्धीचा, कारस्थानी, कावेवाज, धूर्त, पक्का, पोहोचेल, दूरदृष्टि, शहाणा, पोक्त, आंतल्या गांठीचा, लुच्चा, विशाल बुद्धीचा, अभिज्ञ, निष्णात, पुरा, थोर, जाडा; as, "D. clerks she dumbs." (Shakes.) ६ thorough, complete, intense, heavy, heartfelt भरपूर, भारी, फारच, अत्यंत, पराकाष्टेचा, अगदीं, अतिशयित, पूर्ण, परिपूर्ण, मनापासूनचा, अंतःकरणपूर्वक, गाढ, गडद; as, "D. darkness, D. respect, D. sleep, &c." ७ strongly coloured, dark, intense गर्द रंगाचा, पक्का, दाट, गर्द, भोर (in काळाभोर), similarly लालबुंद, हिरवागार, पिवळा धमक, &c. ८ of low tone, full-toned, grave खोल, गंभीर, खरजांतला(?), मंद्र(?). ९ muddy, boggy, sandy (said of roads) रेंताड, चिखल असलेला, चिकचिकीत. D. n. ओंड-खोल पाणी n, समुद्र m, दर्या m. २ dead ऐन, भर (used as a prefix in com.); as, "D. of winter" ऐन-भर हिंवाळा. D. adv. पूर्ण, फार खोल, अत्यंत. Deep-browed a. of high intellectual powers विशालबुद्धीचा. Deep-drawing a. ज्याला तरंगण्यास खोल पाणी लागतें असें (तारुं). Deep'en v. t. खोलावणे, खोल करणे, जास्त खोल करणे, खोली वाढविणे, ओंड करणे. २ to make darker or more intense, to darken गर्द-दाट करणे, तीव्र करणे, उठून दिसेल असा करणे, गहिरा करणे. ३ to make more poignant or affecting, to increase in degree अधिक तीव्र करणे, (च्यांत) भर घालणे-पाडणे. ४ गंभीर-खोल करणे. D. v. i. खोल-गहन-गंभीर, &c. होणे. Deep-laid a. फार खोल विचारानें केलेला. Deep'ly adv. खोल. २ पूर्णपणे. [D. VERSED पारंगत.] ३ अति. ४ गंभीरपणानें. ५ खोल विचारानें. Deep'most a. अतिशय खोल. Deep-mouthed a. खणखणीत व मोठ्या आवाजाचा. Deep'ness n. Depth n. खोली f, सखलपणा m, गांभीर्य n. [TO GET OUT OF ONE'S D. lit. & fig. खोल पाण्यांत शिरणे.] २ खोलपणा m, गूढता f, गूढभाव m. Deep-read a. बहुश्रुत, ज्याचें पुष्कळ वाचन झालें आहे असा. Deep-sea a. समुद्राच्या खोल भागासंबंधीं. Deep-seated a. ठाम-पक्का बसलेला. Deep-toned a. खोल आवाजाचा, गंभीर.

Deer (dēr) [M. E. *deer*, an animal. A. S. *deor*, a wild animal.] *n.* हरिण *n.*, मृग *m.*, हरण *n.*, कुरंग *m.* [SOME SPECIES ARE:—चितळ, डांगळ, सूकर, भेंकर OR रें, माळशिकारी हरण, रोही, सारंग, ताम्रमृग, कृष्णमृग OR कृष्णसार, सांबर. BOUNDING OF A D. चौकडी *f.*] २ (*obs.*) वन्यप्राणी *m.*, मृग *m.* Deer-catcher *n.* फांसेपारधी *m.*, पाशी *m.* Deer-eyed *a.* मृगनयन, मृगलोचन, मृगनेत्री. Deer-herd *n.* हरिणाचा कळप *m.* Deer-hound *n.* हरिणाची शिकार करणारा कुत्रा *m.* Deer-lick *n.* खारटाण *f.* ही जमीन गुरें, हरणें इत्यादि चाटतात. Deer-mouse *n.* अमेरिकेंतील एक जातीचा पांढऱ्या पायाचा चपळ उंदीर *m.* Deer-neck *n.* हरिणासारखी बांरीक व बेंडौल मान *f.* (हरिणमान *f.*). Deer-skin *n.* हरणाची कातडी *f.*, मृगाजिन *n.* Deer-stalker *n.* लपून छपून हरणाची शिकार करणारा पारधी *m.* Deer-stalking *n.* लपून छपून केलेली पारध *f.* Deer *pl.* Small deer क्षुद्र प्राणी *m.* (शिकारीचा). २ (*metaph. & lit.*) भिकारडी शिकार *f.*

Deface (de-fās') [O. E. *defacen*, to disfigure, to efface— O. Fr. *desfacier*, to deface, to disfigure—L. *dis*, apart & *facies*, face.] *v. t.* to disfigure, to mar, to spoil रूपभंग करणें, रंगरूप बदलणें, मूळरूपाचा नाश करणें, (ओळख बुजे इतकें) विरूप करणें, ओळखीचें साधन बुजविणें, खराब करणें *n.*, विघडवणें *n.*, भंगवणें. २ (*obs.*) to destroy, to injure by effacing खोडणें, खरडून टाकणें. Defaced' *a.* विरूप, कुरूप केलेला. Deface'ment *n.* विरूप करणें, विघडवणें, खंडन *n.*, विच्छेद *m.* २ रूपनाश *m.*, खंडितता *f.* ३ विरूपता *f.* Defa'cer *n.* विरूप करणारा, विरूपक. २ विरूपता आणणारी-रूपघ्न-वस्तु *f.* Defa'cingly *adv.*

N. B.—Deface रूपभंग करणें, Efface पुसून टाकणें. For accurate meanings of Deface, Deform, Disfigure, See Disfigure.

Defalcate (de-fal'-kāt) [From *p. p.* of Late L. *defalcare*, to abate, deduct; *de*, away & Late L. *falcare*, to cut with a sickle, from L. *falx*, stem of *falc*, a sickle.] *v. i.* to cut off, to deduct (used chiefly of money, accounts, rents, income, &c.) कमी-न्यून करणें, (खर्च) तोडणें-छाटणें. *v. t.* to commit defalcation, to embezzle money held in trust (जिमा म्हणून ठेवलेले) पैसे खाऊन जाणें, (पैशाची) अफरातफर करणें, (ठेव) खाणें-गडप करणें, (पैशाची) गफलत करणें. Defalcā'tion *n.* तोटा *m.*, कमताई *f.*, कोताई *f.* २ तोड *f.*, तोडलेली वस्तु *f.* ३ (पैशाची) अफरातफर *f.* Defalcā'tor *n.* (पैशाची) अफरातफर करणारा, अफरातफऱ्या.

Defame (de-fām') [L. *de* & *Fame*.] *v. t.* to disgrace, to harm the good fame of अब्रूस कलंक *m.* लावणें, अब्रूनुकसानी *f.* करणें, नाचकी *f.* करणें, नालस्ती *f.* करणें. २ to render infamous (ची) बदनामी *f.* बेअब्रू करणें, अभिशंसन *n.*-अपभाषण *n.*-विकथन *n.* करणें *g. of o.*, (ची) आव *f.* अब्रू *f.* इजत *f.* हर्मत *f.* घेणें. ३ (R.) to

accuse तोहमत-आरोप ठेवणें. *D. n. (obs.)* अपमान *m.*, अप्रतिष्ठा *f.* *Defamā'tion n. calumny, aspersion* अत्रू घेणें *n.* २ *law.* अत्रूनुकसानी *f.*, वेअत्रू *f.*, नाचकी *f.*, नालस्ती *f.*, अपभाषण *n.* *Defama'torily adv.* *Defama'tory a.* निंदात्मक, अत्रूनुकसानीचा, नालस्तीचा. *Defa'mer n.* अत्रू घेणारा. *Defa'ming a.*

N. B.—In modern usage written defamation bears the title of *libel* and oral defamation that of *slander*. (Web.)

Default (de-fawlt') [M. E. *defaute*—O. Fr. *defaute*, *defalte*—Fr. *defaut*—Low L. *defalta*; from a verb meaning to be deficient; from L. *de* & *fallere*, to deceive.] *n.* *failure, omission, fault* चूक *f.*, कसूर *f.*, अपराध *m.*, दोष *m.*, अंतर *n.*, तफावत *f.*, दुराचार *m.* २ *fault, offence* गुन्हा *m.*, अपकृत्य *n.* ३ *law.* कसूर *m.*, गफलत *f.*, नेमलेल्या दिवशीं कोर्टांत गैरहजर राहणें *n.* [JUDGMENT BY DEFAULT कोर्टांत हजर न झाल्यामुळें किंवा आपलें म्हणणें न कळविल्यामुळें एखाद्या विरुद्ध झालेल्या खटल्याचा निकाल *m.*, एकतर्फी निकाल *m.* IN DEFAULT OF (चा) अभावीं, (च्यांत) अंतर पडलें तर. IN DEFAULT OF PAYMENT पैसे न भरल्यामुळें. TO SUFFER A DEFAULT एकतर्फी निवाडा होऊं देणें.] *D. v. i.* to fail in duty, to offend (वादीनें-साक्षीनें-पंचानें) कर्तव्यास चुकणें, अपराध *m.*-गुन्हा *m.*-चूक *f.* करणें. २ to fail in fulfilling a contract, agreement, or duty करार पुरा करण्यास चुकणें, वचन न पाळणें, (कामांत-चाकरींत-बोलींत) कसर करणें. ३ to fail to appear in court कोर्टांत हजर राहण्यास चुकणें. ४ to let a case go by default (आपल्यावर) एकतर्फी निवाडा होऊं देणें. *D. v. t.* to fail to perform or pay चूक *f.*-कसूर *f.* करणें, न देणें, न भरणें. २ (*law.*) to enter a default against वादी हजर नाहीं असें लिहून ठेवणें. ३ (*obs.*) to omit, to leave out of account सोडून देणें. *Default'er n.* (कामांत-चाकरींत-बोलींत) कसर करणारा-तफावत करणारा, लाजीमदार. [D. IN ACCOUNTS हिशेबचोर *m.*, तजकन्या *m.*] २ (हुकुमाप्रमाणें कोर्टांत हजर न झालेला) गैरहजीर मनुष्य *m.* ३ हिशेबचोर *m.*, उचापत करणारा *m.* ४ (वर्गणी वगैरे) न देणारा, न भरणारा.

Defeasance (de-fē'-zans) [O. Fr. *defesant*, *defeisant* *pr. p.* of *defaire*, *desfaire*, to render void—Fr. *des* (*dis*), apart & *faire* (L. *facere*), to make.] *n.* (*obs.*) a defeat, an overthrow हार *f.*, पराजय *m.*, पराभव *m.* २ a rendering null or void रद्द-बातल करणें *n.*, नियमभंग *m.*, व्यर्थ-रद्द करणें *n.* ३ (*law.*) (मुख्य दस्तऐवज) रद्द करणारी अट *f.* *Defea'sanced a.* *Defea'sible a.* रद्द करण्यास योग्य, लोपनीय. *Defea'sibleness n.* Deed of defeasance (*E. law.*) खत किंवा दस्तऐवजाबद्दल जी एखादी अट पाळल्यास तो दस्तऐवज कायद्यानें रद्द ठरविला जातो त्या अटीचा कागद. **Defeat** (de-fēt') [M. E. *defaiten*, to defeat; O. Fr. *Desfait-desfaire*. Lit. it means to undo, to

disfigure, to destroy नाश करणें, बिघडविणें, पायमल्ली करणें; but this meaning is obsolete.] *v. t. to overcome, to vanquish* (चा) पराजय *m*-पराभव *m*. करणें. २ (a) *to render null, or void* रद्द-व्यर्थ-वातल करणें, बुडवणें; as, "To D. a title." (b) *to frustrate* (चा) मोड *m*-भंग *m*. करणें, (च्या वर) पाणीं फिरविणें. (c) *to deprive of* (जिंदगी *f*.) काडून घेणें; as, "The escheaters defeated the right heir of his succession." ३ *to resist with success* चालूं न देणें, होऊं न देणें. D. *n*. Defeat'ing *n*. जिंकणें *n*, पाडाव *m*, पराजय *m*, पराभव *m*, अपजय *m*. [To ACKNOWLEDGE D. हार जाणें.] २ भंग *m*, नाश *m*, घात *m*, विघात *m*. Defeat'ed *a*. जिंकलेला, पराजित, पराभूत. २ नासलेला, मोडलेला. Defeat'ure *n*. (obs.) पराजय *m*. २ कुरूपता *f*. To defeat one's hopes (चा) आशाभंग करणें.

Defecate (def'-e-kāt) [L. *defaecatus p. p.* of *defaecare*, to defecate—L. *de*, out & *fec*, *facis*, dregs.] *v. t. to clear from impurities, to purify* मळ *m*. काढणें, निर्मळ करणें, स्वच्छ करणें, शोधन करणें. २ *to clear* शुद्ध करणें. D. *v. i*. मळ निघणें, निर्मळ होणें. २ *to void excrement* घाण निघून जाणें. D. *a*. शुद्ध केलेला, स्वच्छ केलेला. Defecā'tion *n*. शोधन *n*, मलापकर्षण *n*, निर्मळ करणें *n*. Defecā'tor *n*. शोधगारा, शोधक.

Defect (de-fekt') [L. *defectus*, a want—L. *defectus p. p.* of *deficere*, to fail, originally to undo—L. *de*, away & *facere*, to make.] *n. a want, a deficiency, an imperfection* व्यंग *m*, कसर *f*, उणेपणा *m*, कमीपणा *m*, कोतेपणा *m*, अपूर्णता *f*, वैकल्य *n*. २ *a failing, a fault* दोष *m*, भूल *f*, चूक *f*, अंतर *n*. ३ *an imperfection* दोष *m*, व्यंग *n*, खोड *f*. ४ *a blemish* छिद्र *n*, उणें *n*, गोम *f*, बिंग or गें *n*. D. *v. i*. (obs.) *to fail, to become deficient* उणें पडणें, कमी पडणें. D. *v. t.* (R.) *to injure, to damage* नुकसान *n*. करणें. Defectibil'ity *n*. (R.) अपूर्णता *f*. Defec'tible *a*. (R.) अपूर्ण. Defec'tion *n. a* desertion, a revolt, an apostacy, a failure in duty फितुर, त्याग, बंड, कर्तव्यांत चूक *f*, परित्याग *m*. Defec'tionist *n*. फितुरीस उत्तेजन देणारा. Defec'tive *a. imperfect*, उणा, अपुरा. २ *faulty* सद्दोष, कसरीचा. ३ *gram. noun or verb.* Defec'tively *adv*. Defec'tiveness *n*. Defects of one's qualities सद्गुणातिशयापासून सहजरीत्या उत्पन्न होणारे प्रमाद, सद्गुणांचे दोष.

Defence (de-fens') [M. E. *defence*—O. Fr. *defense*—L. *defensus*, a defending—L. *de*, down & *fendere*, to strike.] *n. the act of defending* रक्षण *n*-बचाव *m*. करणें *n*. २ *the state of being defended* रक्षण *n*, बचाव *m*. ३ *that which defends or protects, a guard* रक्षण करणारा, रक्षक, पालक, बचावाचें साधन *n*, बचाव *m*, आसरा *m*, छत्र *n*, आश्रय *m*, ढाल *f*. (fig.) ४ *protecting plea, vindication, justification* (बचावाची)

सबव *f.*, म्हणणें *n.* ५ (*law*) the defendant's answer or plea प्रतिवादीचा जबाब *m.* म्हणणें *n.* ६ art or skill in making defence, defensive plan or policy रक्षण-कौशल्य *n.*, वचावाचें चातुर्य *n.*, रक्षण-वचावयुक्ति *f.* ७ (*obs.*) prohibition, a prohibitory ordinance मना *f.* मनाई *f.*, बंदी *f.*, मना करणारा-प्रतिबंधक कायदा *m.*, धार्मिक मनाई *f.*, शास्त्राचा निषेध *m.* D. v. t. (*obs.*) to furnish with defences, to fortify तटबंदी करणें. Defence'less *a.* Defence'lessness *n.* Defenc'es *n. pl.*

Defend (de-fend') [M. E. *defenden*—O. Fr. *defendre*—L. *defendere*, to defend, to strike down or away—L. *de*, down & *fendere*, to strike. cf. Sk. हन्, to strike.] *v. t.* (*obs.*) to ward off, to drive back or away, to repel काढून लावणें, पिटाळून लावणें, दूर करणें. २ (*obs.*) to prohibit, to forbid अटकाव-मनाई करणें, (चाल-रिवाज) बंद करणें-पाडणें. ३ to repel danger or harm from, to protect, to uphold, to guard भय-दुःख दूर करणें, संभाळणें, (चा) वचाव करणें, (चें) समर्थन करणें, (च्या) तर्क-वतीनें बोलणें, (चा) पक्ष घेणें. ४ (*law*) to contest (as a suit), to oppose or resist (as a claim) प्रतिवादी होऊन दाव्याचा उत्तरपक्ष चालवणें, जाव देणें, (च्या) विरुद्ध (कोर्टांत) हजर रहाणें; as, "To D. an action." Defen'dable *a.* (R.) रक्षण करितां येण्याजोगा, रक्ष्य. Defen'dant *n.* रक्षण करणारा. २ प्रतिवादी *m.*, प्रतिपक्षी *m.* D. a. वचाव करण्यालायक, रक्षण करणारा, राखता. Defendee' *n.* (R.) ज्याचें रक्षण केलें आहे तो, रक्षाविषय, रक्षित. Defen'der *n.* रक्षक *m.*, त्राता *m.*, संरक्षक *m.*, कैवारी *m.*, कैपक्षी *m.* Defen'sative *n.* रक्षण करणारा पदार्थ *m.* Defense *n.* & *v. t.* See Defence. Defensibil'ity *n.* रक्षण करितां येण्याची शक्यता *f.* Defen'sible *a.* रक्षणीय, गोपनीय, स्वसंरक्षणशील, स्वसंरक्षणक्षम, स्वतःचा वचाव करून घेणारा. Defen'sive, Defen'sory *a.* रक्षणाचा, रक्षणोपयोगी. २ वचावाचा, आत्मरक्षक. ३ शत्रूस मागे हटवून आत्म-संरक्षण करावयाचा (opposed to offensive). [TO BE ON THE DEFENSIVE OR TO STAND ON THE DEFENSIVE आत्मसंरक्षणाच्या तयारीनें रहाणें.] ४ *bot.* वचाव करणारे, संरक्षक. Defen'sively *adv.* आत्मसंरक्षण मात्र करून. Defender of the faith धर्मसंरक्षक, इंग्लंडच्या राजाची एक पदवी *f.*, सद्धर्मप्रतिपालक.

Defer (de-fer') [M. E. *differren*—O. Fr. *differer*, to delay—L. *differre*—L. *dif* (*dis*), apart and *ferre*, to bear.] *v. t.* to put off, to postpone, to delay पुढें लांबणीवर टाकणें, उशीर *m.* विलंब *m.* वेळ *f.* लावणें, दिरंगाईवर नेणें, कालांतरावर-दिवसगतीवर लोटणें, लांबणीवर टाकणें. D. v. i. to put off दिवसगत लावणें, विलंब लावणें. Defer'ment *n.* (R.) दिवसगत लावणें *n.*, लांबणीवर टाकणें *n.*, दिवसगत *f.*, लांबण *f.*, दिरंगाई *f.* Defer'rer *n.* लांबणीवर टाकणारा.

Defer (de-fer') [O. Fr. *deferer*, to admit or give way to an appeal—L. *deferre*—L. *de*, down & *ferre*, to

bear or carry.] *v. t. (obs.) to render, to offer* देणे, अर्पण करणे; as, "Worship deferred to the Virgin." २ (with *to*) *to submit in a respectful manner* आदराने-नम्रतापूर्वक पुढे भांडणे, सादर करणे. *D. v. i. (with to) to submit to the opinion of another (च्या)* सांगण्याला-सताला मान देणे, (ने) ऐकणे; as, "To D. to a friend's judgment." *Deference n. regard, respect*

मान *m*, आदर *m*. *Deferent n. वाहक, नेणारा*; as, "Though air be the most favourable D. of sounds."

[*DEFERENT DUCT (anat.) वाहक नलिका f.*] *Deferential a. भिडस्त, सर्गादशील. २ भिडेचा, सुरवतीचा.*

Deferentially adv. Deferred. annuity नियमित वेळी

एखाद्या कंपनीत (मंडळीच्या) पेढीवर ठेविलेल्या पैशावरील मिळणारे व्याज *n*. (हे भांडवल मात्र कधीच परत मिळत नाही, फक्त व्याज मिळावयाचें असतें.)

Deferred-pay लष्करी शिपायांना नोकरी सोडावयाच्या वेळी मिळावयाचें विशेष प्रकारचें वेतन (शिपाई वारल्यावर हें वेतन त्याच्या कायदेशीर हक्कदारास मिळतें).

Defervescence (de-fer-ves'-ens) [L. defervescere, to cease boiling—L. de, down & fervescere, from fervere, to boil.] n. abatement of heat उवरानिर्गत m, उष्णता कमी होणे n. २ ताप-उवर कमी होण्याचें लक्षण n. (अंगांतील ताप कमी होऊन) आंगाची स्वाभाविक उष्णता येण्याची स्थिति f.

Deficient (de-fish'-ent) [From stem of pr. p. of L. deficere, to fail.] a. not sufficient, incomplete, imperfect उणा, कमती, अपुरा, न्यून. [D. IN INTELLECT अबुद्ध, अपुण्या बुद्धीचा, बुद्धिहीन. D. IN ANY ORGAN व्यंग, हीनांग, विकलेंद्रिय.] Deficiency (Sometimes) Deficiency n. want, failure वाण f, कमताई f, कोताई f, उणीव f, तोटा m. २ defect, imperfection अपूर्णता f, अभाव m, दोष m, छिद्र n. [SLIGHT D. OR EXCESS कमजास्त n, कमजास्ती f, कंपेश m. DEFICIENCY OF CURVE वक्राभाव.] Deficiently adv. Deficientness n.

Deficit (de-fis'it) [L. deficit, it fails.] n. lack, a falling short उणीव f, तोटा m, खूद f, तूट f.

Defile (de-fil') [Fr. defiler, to defile,—L. dis, apart and filum, thread.] v. t. to march in a file रांगेने जाणे, कूच करणे, दंडब्यूह करणे. D. v. t. (किल्ल्याचे दगरे समो-वती) तट-भित्त घालणे. D. n. a narrow passage, a long narrow pass between hills एकरावावली अरुंद घाट f, पाऊलघाट f, खिंड f. Defil'ade v. t. mil. शत्रूच्या दारुगोळ्यापासून बंदोबस्त होईल अशी तटबंदीची व्यवस्था करणे. Defile'ment n. (किल्ल्याच्या आंतील घाजूचे रक्षण करण्याकरितां त्या घाजूकडे) भित्त-तट घालणे n, तट m, तटबंदी f.

Defile (de-fil') [M. E. defoulen, to trample under foot; L. de, down & A. S. fylan, to defile, to make foul, from A. S. ful, foul.] v. t. to make foul or impure अपवित्र-दूषित करणे, झळवणे, झळकट-झळीण करणे. २ to soil or sully, to tarnish, to

taint कलंक लावणे. ३ *to injure in purity of character, to corrupt* भ्रष्ट करणे. ४ *to make ceremonially unclean* विटाळविणे. ५ *to violate the chastity of* (चा) पातिव्रत्य भंग करणे, वाटविणे. Defiled' a. मळवलेला, मळकट केलेला. २ अपवित्र केलेला, विवडवलेला, भ्रष्ट. ३ विटाळलेला, वाटवलेला. Defile'ment n. the act of defiling मळवणे n. २ dirtiness, taint मळीणपणा m, मलिनता f, कलंक m. ३ pollution अपवित्रता f. ४ uncleanness विटाळ m, वाट m. Defil'er n. Defil'ing pr. a. मळवणारा, दूषक. २ विवडविणारा, अपवित्र-भ्रष्टकर्त्ता-कारी-कारक. ३ विटाळविणारा, वाटवणारा.

Defiliation (de-fil-i-ā'-shun) [L, de & filius, a son.] n. abstraction of a child from its parents आई-बापांपासून मुलास काढून नेणे n, अपत्यापहरण n.

Define (de-fīn') [O. Fr. *definere*.—L. *definire*.—L. de, down & *finire*, to end, from *finis*, end.] v. t. to determine the boundaries of, to mark the limits of (ची) मर्यादा ठरविणे, मर्यादा करणे, हद्दीच्या खुणा करणे; as, "To D. the extent of a country." २ to bring to termination, to end शेवट करणे, पूर्ण करणे, समाप्ति करणे. ३ to determine with precision, to ascertain clearly नक्की-बरोबर ठरविणे, निश्चित करणे. ४ to determine the precise significance of, to fix the meaning of, to describe accurately व्याख्या ठरविणे, लक्षण करणे-वांधणे; as, "To D. a word." Defin'able a. व्याख्येय, निर्णय, लक्षण करायजोगा. Defined a. लक्षण बांधलेला, व्याख्यात, कृतलक्षण. Define'ment n. (obs.) लक्षण करणे n, लक्षण n. Defin'er n. अर्थ-व्याख्या-सांगणारा. Def'inite a. limited, fixed मर्यादित, परिच्छिन्न, व्यवस्थित, निर्णयाचा, नियमित, सावधिक. २ having certain limits in signification, precise, exact, clear ज्याचे अर्थास मर्यादा आहे असा, निश्चितार्थक, स्पष्टार्थक. ३ (obs.) determined, resolved निश्चित, ठराविक, ठरीव, नियमित. ४ gram. serving to define, limiting विशेषार्थवाचक, नियामक. Def'inutely adv. Def'initeness n. Def'inition n. the act of defining मर्यादा ठरविणे n. २ an explanation of the meaning of a word or term व्याख्या f, लक्षण n, निर्वचन n. ३ (optics) distinctness स्पष्टता f. ४ (R.) description, sort जात f, प्रकार m. [JUSTNESS OF D. लक्षणसमन्वय m. Law of definite proportions नियमितप्रमाणनियम m, प्रत्येक ठरीव मिश्रणांत तीं तीं द्रव्ये वजन केली असता एकमेकांशी सारख्याच प्रमाणांत असतात असा रसायनशास्त्रातील नियम m, रसायनशास्त्रांत मिश्रित द्रव्ये ठरीव प्रमाणांत असण्याचा शास्त्रीय नियम m.] Def'initive a. determinate नियमाचा, ठरावाचा. २ positive, final, conclusive, unconditional, express निश्चित, खचित, असंदिग्ध, स्पष्ट, नक्की.

Deflagrate (def'-la-grāt) [L. de, down & O. Fr. *flagrare*, to burn. Allied to Sk. *आज*, to shine.] v. i. & v. t. (chem.) to burn with a sudden & sparkling combustion डिणग्यांसहित भडका होणे, जळ

होजन एकदम जळणें. २ *to snap & crackle with slight explosions when heated* (मिठाप्रमाणें) तुड-तुडून फुटणें. Def'lagrability *n.* ठिगण्यांसह पेटण्याची योग्यता *f.* सांमिकणज्वलनक्षमता *f.* Def'lagrable *a.* पेटायाजोगा, (मिठाप्रमाणें) फुटण्याजोगा. Def'lagrā'tion *n.* जळणें *n.* आगीचा डोंब *m.* Deflagrā'tor *n.* धातुसय पदार्थांची ज्वलनक्रिया त्वरित व्हावी म्हणून ज्याचा उपयोग करितात असा एक विजेच्या व्याटरीचा नमुना *m.*

Deflect (de-flekt') [*L. deflectere,—L. de, down & flectere, to bend.*] *v. i.* *to turn aside, to deviate from a right and proper course* (सरळ मार्ग सोडून) आडमार्गानें जाणें. २ *to swerve* च्यवणें, दुर्मार्गानें जाणें, बहकणें. *D. v. t. to bend* वक्र करणें, (सरळ मार्ग सोडून) आडमार्गास लावणें. Deflec'ted *a. bot.* सरळ मार्गापासून निवृत्त केलेलें, खालीं वांकलेलें. Deflec'tion, Deflex'ion *n.* सन्मार्गच्युति *f.* २ *bot.* व्यावृत्ति *f.* बाहिर्गति. ३ *math.* विक्षेप *m.* ४ *eng.* भारानें बहालांस आलेली वक्रता *f.* Deflec'tive *a.* भलतीकडे नेणारा. Deflec'tor *n. mech.* दिव्याची ज्योत किंवा भट्टींतील विस्तवाचा स्रोत फांकविणारी रचना *f.* फांकणें *n.* फांकवणी *f.* (*cf.* फणी, कातणें.) Deflex *v. t.* वांकविणें; as, "Rays of light are often Deflexed." Defle'xure *n.* विमार्गगमन *n.* बाजूस-खालीं वांकणें *n.* च्यवन *n.*

Deflower, Deflour (de-flour') [*M. E. deflouren—O. Fr. defleurer—Late L. deflorare—L. de, down & flor (flos), a flower.*] *v. t. to deprive of flowers* (चीं) फुलें काढून नेणें. २ *to take away the prime beauty of* मुख्य सौंदर्य-शोभा नाहींशी करणें. ३ *to deprive of virginity* ज्वानीचा-नवतीचा भर लुडणें, कौमार्याचा भंग करणें, जवरीनें संभोग करणें, (वेश्यांच्या बाबतींत) हातलावणी करणें. ४ *to seduce* फुसलावणें. Deflow'erer, Deflou'rer *n.* See the verb. Deflo'rate *a.* Deflorā'tion *n.* कौमार्यभंग *m.* २ उत्तमांश *m.* श्रेष्ठ-निवडक भाग *m.* नगदमाल *m.* नाक *n.* (*fig.*)

Defluent (def'lōō-ent) [*L. de & fluent, See Fluent.*] *a.* खालीं वाहणारा. Deflux'ion *n. med.* पडसें येणें *n.* नाक वाहणें *n.* अधःप्रवाह *m.* अभिष्यंद *m.*

Defoliate (de-fō'li-āt) [*L. de and Foliate.*] *v. t. to deprive of leaves* (झाड)पत्र-पर्णहीन करणें. Defoliate-d *a.* पत्र-पर्णहीन. Defoliā'tion *n.* पानें गळणें *n.* पत्र-पर्णमोक्ष *m.* २ पानें गळण्याची वेळ *f.* Defoliā'tor *n.* पत्र-पर्ण-हीन करणारा.

Deform (de-fōam') [*M. E. deformen—O. Fr. difformer—L. deformis—L. de, away & forma, shape.*] *v. t. to spoil the form of, to disfigure* व्यंग-विकल करणें, बेढब-बेडौल करणें, आकारप्रमाण बिघडवणें, कुरूप-विरूप करणें (=Disfigure). २ *to render displeasing, to deprive of comeliness or grace* सौंदर्यहीन-शोभाहीन करणें, खराब करणें. Deformā'tion [*L. deformatis.*] *n.* विकल करणें *n.* विकलीकरण *n.* व्यंगीकरण *n.* विरूपता *f.* २ alteration of form for

the worse (especially opposed to Reformation सुधारणा *f.*) दुर्धारणा *f.*, कुधारणा *f.* Deformed' *pa. a.* व्यंग-विकल केलेला, बेढब, बेडौल, शोभाविहीन केलेला. [DEFORMED IN ALL HIS LIMBS सर्वांगविकल, अष्टवक्र *fig.*] Deformed'ly *adv.* Deformed'ness *n.* विकलता *f.*, कुरूपता *f.*, दोष *m.*, व्यंग *n.* Deform'er *n.* व्यंग-विकल-विरूप करणारा. २ दुर्धारक (See the 2nd meaning of Deformation given above). Deform'ity *n.* रूप-सौंदर्य-बांधा-इत्यादिकांना विशोभित-विकल करणारी गोष्ट *f.*, वैकल्यकारण *n.* २ *ugliness, distortion* विकलता *f.*, कुरूपता *f.*, विरूपता *f.* ३ *defect* खोड *f.*, व्यंग *n.*, दोष *m.*

Defraud (de-frawd') [O. Fr. *defrauder*—L. *defraudare*—L. *de*, away & *fraud*, stem of *fraus*, fraud.] *v. t.* to cheat, to deprive of right &c. by a deceitful device, to withhold wrongfully ठकविणे, फसवणे, लबाडीने (दुसऱ्याचे) घेणे, अटकावून ठेवणे (with of before the thing). Defraudā'tion *n.* (R.) लुचे-गिरीने घेणे *n.*, फसवणूक *f.* Defraud'ment *n.* (ठकबाजीने केलेला) अपहार *m.* Defrau'der *n.* फसविणारा, ठकविणारा, ठक, अपहारक.

Defray (de-frā') [O. Fr. *desfrayer*—L.—O. H. Ger. *fridu*, peace, also a fine for breach of the peace.] *v. t.* to pay, to discharge फेडणे, वारणे *g. of o.* (with cost, charge, expenses as the object). २ (*obs.*) to avert or appease (as by paying off), to satisfy शांत करणे, निवारण करणे; as, "To D. anger." Defray'ing *pr. p.* Defrayed' *pa. p.* Defray'ment, Defray'al *n.* खर्च देणे *n.* Defray'er *n.* खर्च देणारा, कर्ज वारणारा-फेडणारा. २ शांत करणारा.

Deft (deft) [M. E. *deft, daft*—A. S. *dæfte, (gedæfte)*, mild, gentle.] *a.* (*archaic.*) clever, dexterous कुशल, चतुर, दक्ष (S.), हुशार. २ *fit, apt* योग्य, उचित. ३ *handy, neat, spruce* नीटनीटके, सुबक, सुरेख, ठीक. Deft'ly *adv.* Deft'ness *n.* दक्षता *f.*, ठाकठीकपणा *m.*

Defunct (de-funkt') [L. *defunctus*, having fully performed the course of life, *p. p.* of L. *defungi*—L. *de*, fully and *fungi*, to perform. See Function.] *a.* dead, deceased मृत, मेलेला, मयत. D. *n.* मृतमनुष्य *m.* Defunc'tion *n.* (*obs.*) मृत्यु *m.* Defunc'tive *a.* (*obs.*) प्रेतयात्रेसंबंधीं.

Defy (de-fi') [M. E. *defyen*—O. Fr. *desfier, desfier*, to renounce one's faith—Late L. *diffidare*—L. *dis* (*dis*), a part & *fidare*, to trust.] *v. t.* to call out to combat, to dare, to brave आव्हान *n.* करणे, युद्धास बोलावणे *n.*, अहोपुरुषिका दाखवणे-करणे. २ to set at defiance, to treat with contempt तुच्छ मानणे, नृणवत् मोजणे, न जुमानणे, कःपदार्थ समजणे, अवज्ञा करणे, अवमान-अनादर करणे. Defi'ance *n.* युद्धार्थ आमंत्रण *n.*, युद्धाव्हान *n.*, युद्धेच्छा *f.*, अडथळ्यास न जुमानणे *n.* २ अवगणना *f.*, अवज्ञा *f.* [IN D. OF न जुमानतां, अनादर

करून. TO BID DEFIANCE TO OR TO SET ONE AT DEFIANCE तुच्छ-कसपटाप्रमाणं मानणें. युद्धाव्हान करणें.] Defiant *a.* उद्धट, उर्मट. Defiantly *adv.* तुच्छ रीतीनें, बेपर्वाईनें, उद्धटपणानें. Defiantness *n.* उद्धटपणा *m.* Defier *n.* युद्धास आमंत्रण करणारा. २ तुच्छ मानणारा.

Degenerate (de-jen'er-āt) [From *p. p.* of L. *degenerare*, to become base—L. *de*, down & *gener*, stem of *genus*, race.] *v. i.* to decline in good qualities, to deteriorate, to become inferior श्रेष्ठ जातीतून कनिष्ठ जातींत जाणें *biolo.* ब्रह्मजात-कमजात होणें, मूलगुण सुटणें, हलक्या दर्जाचा होणें, बिघडणें, विचलणें. *D. a.* deteriorated, degraded, unworthy, base, low हीनगुण, गुणक्षीण, मूलगुणभ्रष्ट, गुणापकृष्ट, कमजात, विगुण, पतित, अधम. Degen'eracy, Degen'erateness *n.* गुणन्हास *m.* २ वैगुण्य *n.* कमजातपणा *m.* Degen'erately *adv.* Degen'erating *a.* Degen'eration *n.* decline, degradation, debasement हीनजातिभवन *n.* अवनति *f.* नीचावस्था *f.* अधोगति *f.* न्हास *m.* २ कळाहीन-सामर्थ्यहीन होणें *n.* ३ *med.* वैकल्य *n.* बारीक होणें *n.* लहान होणें *n.* वाळणें *n.* ४ (R.) न्हास पावलेली वस्तु *f.* निकृष्टगुणता *f.* [D. OF PROGENY संततीची अवनति *f.* संततीचें हीनजातित्व *n.* हीनत्व *n.*] Degen'erationist *n.* पदार्थ उत्तरोत्तर कमदर्जाचा होतो असें मानणारा *m.* पदार्थावनतिवादी *m.* Degen'erative *a.* हीनावस्था आणणारा, न्हासकारक-अवनतिकारक, क्षयकारी.

Deglutition (deg'-lōō-tish'-un) [Fr. *deglutition*—L. *de*, down & *glutitus* *p. p.* of *glutire*, to swallow.] *n.* गिळणें *n.* गिलन *n.* निगरण *n.* (प्राण्यांची) गिळण्याची रीत *f.* शक्ति *f.* गिलनशक्ति *f.* Deg'lutive, Deg'lutitory *a.* गिळण्यास मदत करणारा. Deg'lutitious *a.* गिळण्यासंबंधीं.

Degrade (de-grād') [O. Fr. *degrader*, to deprive of rank or office—Late L. *degradare*,—L. *de*, down & *gradus*, rank.] *v. t.* to reduce in estimation, character or reputation, to lessen the value of पदवी *f.* योग्यता *f.* किंमत *f.* मान *m.* हलका-कमी करणें. २ to lower in rank, to deprive of office, to strip of honours खालच्या पायरीवर आणणें, पदभ्रष्ट करणें, कमी दर्जांत आणणें. ३ *geol.* to reduce in altitude or magnitude उंची किंवा आकार कमी करणें. *D. v. i.* हीनत्व येणें, मानभंग होणें. २ *biol.* to degenerate (पुढच्या पिढ्यांत) खुजे-खुरट होणें. Degrada'tion *n.* the act of reducing in rank, &c. दरजा *m.* पदवी *f.* कमी-हलकी करणें-होणें *n.* &c. २ the state of being reduced in rank, character or reputation, disgrace, abasement, debasement अधिकार-पद-न्यूनता *f.* अपकर्ष *m.* पातित्य *n.* मानन्हास *m.* अवमान *m.* अपमान *m.* कर्भीपणा *m.* अप्रतिष्ठा *f.* अधोगति *f.* ३ diminution or reduction of strength, efficacy or value; degeneration; deterioration शक्तीची क्षीणता *f.*

दुबलेपणा *m*, मूल्यन्यूनता *f*, अवनति *f*, ज्हास *m*. *geol.* (पाण्याच्या प्रवाहानें किंवा इतर कारणांनीं टेंकड्या किंवा खडक यांची) झरण्याची-झिजण्याची क्रिया *f*, क्षरण-क्रिया *f*. *biol.* अपकृष्ट-ज्हासाची स्थिति *f*, गुणहीनत्व *n*. *physiol.* वाढ खुंटणे *n*, क्षीण होणे *n*. Degraded *a*. खालच्या पदवीस आणलेला, पदच्युत, पदभ्रष्ट, पतित, मानच्युत. Degraded *a*. हलकेपणा आणणारा, इजत-खाऊ, अपयशाचा, बेअब्रूचा. Degradedly *adv*.

N. B. Every man has a certain moral or social position and he is said to degrade himself when he falls below it.

Degree (de-grē') [O. Fr. *degre*, *degret*, a step or rank—L. *de*, down & *gradus*, step.] *n*. rank or station in life, position पदवी *f*, पायरी *f*, पद *n*, दर्जा *m*. २ पर्याय *m*, पायरी *f*. [BY DEGREES पर्यायानें, क्रमशः, अंशतः.] ३ विस्तार *m*, मर्यादा *f*, अंश *m*, पोहोच *m*. [D. OF LATITUDE अक्षांश. D. OF LONGITUDE रेखांश *m*.] ४ a certain distance or remove in the line of descent पिढी *f*; as, "A relation in the third or fourth D." ५ विश्वविद्यालयांतील पदवी *f*. ६ (परिघाचा ३६० वा) अंश *m*. ७ *alg.* घात. ८ (यंत्रावरील) अंशदर्शक रेखा-मात्रा *f*, अंश *m*, प्रमाणांक *m*. ९ *mus.* दोन रांगांमधील तफावत *f* फेर *m*. Forbidden degrees शरीरसंबंधास वर्ज्य पिढ्या. To a great degree अतिशय, फारच. In the smallest degree अणुमात्र, लवमात्र, काडीमात्र, अंशमात्र. To advance by degrees पायरीपायरीनें चढणे. To this degree इतपत, ह्या अंशापर्यंत, ह्या मर्यादेपर्यंत.

Dehiscence (de-his') [L. *dehiscere*—L. *de*, down & *hiscere* (*hiare*), to gape.] *v. i.* to gape (बीं बाहेर पडण्याकरितां बोंडें शेंगा वगैरे) शिरेवर फुटणे, स्फोटन होणे. Dehiscence *n. bot.* (बीं बाहेर पडण्याकरितां बोंडें शेंगा वगैरे) फुटणे *n*, स्फोट *m*. Dehiscence *a. bot.* उकलणारे (शेंग, बोंड इ.), स्फुटनशील, फुटीर.

Dehort (de-hort') [L. *dehortari*—L. *de* & *hortari*, to urge, exhort.] *v. t. (obs.)* to urge to abstain or refrain, to dissuade निवारणार्थ-निवृत्त्यर्थ बुद्धिवाद *m*. सांगणे-उपदेश *m*. करणे, परावर्तनबुद्धि *f*. सांगणे, निवारणोपदेश *m*. करणे, अमुक गौष्ट करूं नको म्हणून उपदेश करणे. Dehortation *n.* (R.) निवारणार्थ उपदेश-आग्रह करणे *n*, निवारणार्थ उपदेश *m*. Dehortative, Dehortatory *a.* (R.) निवारणोपदेशाचा, निवारणोपदेशात्मक, परावृत्त करणारा. Dehorter *n*.

Dehumanise (de-hū'-ma-nīz) [L. *de* & *Humanise*.] *v. t.* to divest of human qualities (such as pity, tenderness, &c.) माणुसकीपासून द्युत करणे, मनांतील कीचकळवळा इ. नाहीशी करणे, माणुसकी नाहीशी करणे. Dehydrate (de-hī'-drāt) [L. *de* & *Hydrate*—Gr. *hudros*, water.] *v. t. chem.* to deprive of water, to render free from water (रासायनिक कृतीमें) जलांश काढून घेणे,

पाणी नाहीसं करणे, निर्जल करणे. D. v. i. पाणी नाहीसं होणे. Dehydrā'tion n. मिश्र पदार्थातील पाण्याचा भाग नाहीसा करण्याची क्रिया f, निर्जलीकरण n. २ जलरहित-स्थिति f.

Deify (dē'-i-fi) [M. E. *deifyen*—O. Fr. *deifier*—Late L. *deificare*—L. *dei*, for *deus*—(Sk. देव, a god) & *fic* for *facere*, to make.] v. t. to make a god of, to enroll among the deities, to apotheosise देवपद देणे, देवांत गणणे, देव करणे. २ to praise or revere as a deity देवासारखा पूज्य मानणे, दैवत मानणे, अतिशय मान देणे; as, "To D. money." ३ to render god-like ईश्वरकल्प मानणे. Deif'ic-al a. ईश्वरतुल्य करणारा. २ पूज्य मानणारा. Deificā'tion n. देवत्व देणे n, देवपदास चढविणे n. २ अकटोविकट स्तुति f. De'ified a. Deif'ier, Deify'er n. पूज्य मानणारा. Deify'ing a. De'iform a. देवरूपी, देवाकार, देवशील. Deiform'ity n. देवाकारत्व n, देवरूपता f, देवशीलता f.

Deign (dān) [M. E. *deignen*—A. Fr. *deign*—L. *dignari*, to deem worthy, from L. *dignus*, worthy.] v. i. to think worthy, to vouchsafe, to condescend (followed by an infinitive) मेहेरबानी f कृपा f अनुग्रह m- प्रसाद m. करणे, प्रसन्न होणे. 1). v. t. (obs.) to esteem worthy योग्य मानणे-लेखणे. २ to condescend to give or bestow, to stoop to furnish, to allow, to grant मेहेरबान-कृपाळू होऊन देणे, (ची) मेहेरबानी करणे; as, "He deigned to look at me."

Deist (dē'-ist) [Fr. *deiste*—L. *deus*—Sk. देव, a god.] n. केवलेश्वरवादी m, केवलेश्वरमतानुसारी m. Deists ईश्वराचें अस्तित्व मानणारे परंतु धर्म ईश्वरप्रणीत आहे हें मत नाकबूल करणारे अशांना हा शब्द लावतात. बायबल हें ईश्वरप्रणीत पुस्तक आहे असें न मानणाऱ्या आस्तिकांसही हा शब्द लावितात व त्या वेळीं त्या शब्दाचा अर्थ निंदाव्यंजक होतो. Dē'ism n. केवलेश्वरमत n-केवलेश्वरी मत n, आस्तिक्य n. Deis'tic-al a. केवलेश्वरमतासंबंधीं. Deis'tically adv.

Deity (dē'-i-ti) [M. E. *deite*,—O. Fr. *deite*—L. *deitatem*—L. *dei*, for *deus*—Sk. देव, a god.] n. ईश्वरी गुणांचें निधान n, भगवान् m, परमेश्वर m. २ divinity, godhead देवत्व n, देवपणा m. ३ a god or goddess देव m, देवता f, परमेश्वर m.

Deject (de-jekt') [From L. *dejectus* p. p. of *deji-cere*, to throw down, L. *de* & *jacere*, to throw.] v. t. (obs.) to cast down खाली फेंकणे. २ to cast down the spirits of, to dispirit, to discourage, to dishearten उमेद खचविणे, उत्साहभंग m-मनोभंग m. करणे g. of o., खिन्न-उदास-उदासी करणे. D. a. (obs.) खिन्न, उदासी, दिलगीर. Dejec'ted a. खिन्न केलेला-झालेला, खिन्न, उदास, विषण्ण, भ्रमोत्साह, ज्वलान, विमनस्क. Dejec'tedly adv. उदासपणाने, औदासिन्यपूर्वक, विषाद-पूर्वक. Dejec'tedness n. खिन्नता f, उदासीनता f. Dejec'tion n. the act of humbling one's self कमीपणा

घेणें *n.* २ *lowness of spirits, mental depression, melancholy* खिन्नता *f.* विषाद *m.* ३ *physiol.* मलत्याग *m.* विद्योत्सर्ग *m.* Dejec'tory *a.* खिन्नता आणणारें. २ सारक-रेचक.

Dejeuner (dā-zhōō-nā') [Of French origin.] *n.* a breakfast न्याहारी *f.* सकाळचा फराळ *m.* २ a lunch फराळ *m.*

Delate (de'-lāt') [L. *de* & *Late*.] *v. t.* (*obs.*) to carry, to convey वाहून नेणें. २ to make public जगप्रसिद्ध करणें. ३ to accuse दोषारोप करणें. ४ to carry on, to conduct चालविणें. Delā'tion *n.* (*obs.*) conveyance वाहणें *n.* २ accusation by an informer दोषारोप *m.* Delā'tor *n.* (R.) an accuser, an informer दोषारोप करणारा.

Delay (de-lā') [O. Fr. *delayer, dilaiier*-L. *dilatare*, -L. *de* (*dis*), apart & *latus*, borne.] *v. t.* to put off, to defer, to procrastinate, to prolong the time of or before विलंब *m*-उशीर *m.* करणें-लावणें, वेळ लावणें, कालहरण करणें, दिवसगतीवर लोटणें-ढकलणें. २ to retard, to stop, to detain (चा) खोळंबा *m.* करणें. (ची) खोटी करणें, गतिभंग *m*- गतिरोध *m.* करणें *g. of o.*; as, "The mail is delayed by a heavy fall of snow." D. *v. i.* to move slowly, to linger, to tarry गमणें, वेळ लावणें, रेंगाळणें. D. *n. pl.* Delays. a putting off, detention, hindrance विलंब *m*, खोळंबा *m*, उशीर *m*, खोटी *f*, खंड *m*, खळ *m*. Delayed' *a.* विलंबित, उपेक्षित. २ खोळंबवलेला, खोळंबलेला. Delay'er *n.* विलंब-उशीर लावणारा. Delay'ing *n.* विलंब *m*, खोळंबा *m*, उशीर *m*. Delay'ingly *adv.* (R.)

Dele (dē'lē) [Imperative sing. of L. *delere*, to destroy.] *v. t.* (*print.*) to erase, to cancel, to delete पुसून-काढून टाकणें, खोडून टाकणें. D. *n.* मुद्रितें (proofs) तपासतांना कांहीं भाग काढून टाकण्याची खूण *f.* ही 'डी' (d) या इंग्रजी अक्षराच्या आकाराची असते. Dele'ble, Deli'ble *a.* पुसून टाकण्याजोगा, पुसून टाकतां घेण्याजोगा.

Delectable (de-lek'ta-bl) [Late M. E. *delectable*-Fr. *delectable*-L. *delectabilis*, delightful.-L. *delectare*, to delight.] *a.* highly pleasing, delightful रमणीय, आनंदकारक, आल्हादजनक, मनोहर, मनोरम. Delec'tableness *n.* Delec'tably *adv.* Delēctā'tion *n.* प्रमोद *m*, अत्यानंद *m*, हर्ष *m*, आल्हाद *m*.

Delegate (del'-e-gāt) [L. *delegatus p. p.* of *delegare*, to depute-L. *de* & *legare*, to depute.] *v. t.* to entrust to the care or management of another, to transfer, to assign, to commit (चर) सोंपविणें, (कडे) निरविणें, हवाली करणें, स्वाधीन करणें. २ to send as one's representative, to depute, to authorise मुखत्यार *m*- प्रतिनिधि *m*- वकील *m*. करून पाठविणें, नियुक्त-अधिकृत करणें, (घुखार्दे काम करण्यासाठी) अखत्यार देऊन धाडणें. D. *n.* प्रतिनिधि *m*. २ a chosen

deputy, a representative मुनीस m, वकील m. D. a. अधिकार देऊन पाठविलेला (प्रतिनिधि). Delegā'tion n. वकील नेमणें n, नियोजन n, वकील m, प्रतिनिधि m. २ a deputation वकिलात f, प्रतिनिधिमंडळ n. ३ Del'egacy n. (obs.) वकील नेमणें n. २ प्रतिनिधींची सभा f.

Delete (de-lēt') [L. deletus, p. p. of delere, to destroy.] v. t. to erase, to blot out, to omit खोडून खरडून टाकणें, काढून टाकणें, गाळणें. D. n. जें कांहीं खोडावयाचें असेल तें. Delen'da pl. खोडावयाच्या गोष्टी f. pl. Delē'tive, Del-ē'tory a. नाहींसें करणारें.

Deleterious (del-'etē'-ri-us) [Gr. delēterios, noxious.] a. hurtful, noxious, destructive, pernicious घातक, प्राणांतक, प्राणनाशक, अपकारक, नाशक. २ विषारी. Delete'riously adv. Dele'teriousness n.

Delf, Delft (delf, delft) [Dut. delf, earthenware first made at Delft, formerly Delf, a town in South Holland.] n. (a contraction for Delftware) earthenware हॉलंडांत डेलफ्ट येथें प्रथम तयार केलेलें एक प्रकारचें मातीचें भांडें n, मृदांड n.

Deliberate (de-lib'-er-āt) [L. deliberatus p. p. of deliberare, to consult. L.-de & liberare, to weigh.] v. t. to weigh in the mind, to consider the reasons for and against, to ponder, to reflect upon पोक्त कार्याकार्यविचार करणें, पोक्तपणें विचार करणें, (कोणताही कार्यक्रम ठरविण्याचे पूर्वी त्याची) युक्तायुक्तता पहाणें, परिणामाचा दूरवर विचार करणें, सारासारविचार करणें. D. v. i. to take counsel with one's self, to reflect, to consider (sometimes with upon, about, concerning) मनाशीं विचार करणें, मनांत तोलणें, मनन करणें. D. a. (said of persons) carefully considering the probable consequences of a step विचारी, दूरदर्शी, विचारवंत, परिणामदर्शी. २ careful'y considered, well-advised विचाराचा, विचारसिद्ध, सावधगिरीचा. ३ not hasty or sudden, slow सावकाशीचा, धिमा. Delib'erately adv. with careful consideration, circumspectly, warily, slowly पक्का-काळजीपूर्वक विचार करून, विचारपूर्वक, जाणून बुजून, समजूनउमजून, सावकाश. Delib'erateness n. the quality of being deliberate विचारशीलता f, विमृश्यकारिता f, समीक्ष्यकारित्व n, विचारपूर्वकता f. २ calm consideration विचार m, मनन n. Deliberā'tion n. the act of deliberating, careful consideration पूर्वापरविचार m, मागलापुढला विचार m, आगचा-मागचा विचार m, कार्याकार्यविचार m. २ careful discussion and examination of the reasons for and against a measure अनुकूल व प्रतिकूल गोष्टींचा विचार m, चर्चा f, मसलत f, मनसुबा m, साम्र-सांगोपांग विचार m. Delib'erative a. pertaining to deliberation विचार करण्याचे अधिकाराचा, विचाराचा, पोक्त विचार करणारा. D. n. a discourse in which a question is discussed or weighed. & examined

(प्रभाचा वादविवाद ज्यांत चालला आहे असें) पोक्त संभाषण १८. २ a kind of rhetoric employed in proving a thing convincing others of its truth to persuade them to adopt it अलंकारयुक्त व प्रोत्साहक भाषण १९. हें लोकांस प्रखाद्या गोष्टीचें सत्य पटून ती ग्राह्य व्हावी म्हणून केलेलें असतें.

Delicate (del'-i-kāt) [L. *delicatus*, luxurious.] a. pleasing to the senses, refinedly agreeable, nice, fine, elegant नाजूक, इंद्रियांस सुखादह, स्वादु, सुंदर, मधुर, मिष्ट, रुचकर, लजतदार. २ slight and shapely, lovely, graceful आकारानें सुंदर, रमणीय. ३ fine, slender, minute, not coarse (said of threads, &c.) बारीक, नाजूक. ४ slight, smooth, light, yielding (said of textures) गुळगुळीत, नरम, तुळतुळीत, हलका, तलम, तलमसुती. ५ soft and fair मऊ, मृदु आणि सुंदर; as, "D. cheeks." ६ light, softly tinted (said of colours) फिका, किंचित् छटा-झांक-लकेर असलेला. ७. refined, gentle (said of manners) सभ्य, विनय-शील, नम्र, दक्षिण (S), दुसऱ्यास न दुखविणारा. ८ (said of constitution) कोमल, सुकुमार, नाजूक, छी-सदश, वायकी. ९ of exacting tastes & habits, dainty, fastidious मिजाजखोर, चोखंदळ, खंतखोर. १० nicely discriminating, refinedly critical, exquisite सूक्ष्मग्राही. [D. SHADES नाजूक छटा f. D. THERMOMETER सूक्ष्म उष्णमापक. D. REACTION सूक्ष्मप्रतिकार्य n.] D. n. (R.) a choice dainty, a delicacy श्रेष्ठान्न n, मिष्टान्न n. २ a delicate, luxurious person, an effeminate person ऐबथारामी-शोकी-पोशा मनुष्य m, बा-यक्या m. Delicacy n. agreeableness to the senses, delightfulness माधुर्य n, मनोहरता f, रमणीयता f. २ softness, tenderness, smoothness, elegance कोमलता f. ३ frailty, weakness दुर्बलता f. ४ nice propriety of manners and conduct, refinement आदर m, विनय m, शिष्टाचार m, विधिवद्धता (?) f, सभ्यता f, मर्यादा f. ५ effeminacy नाजकाई f, सुकुमारता f, मृदुता f. ६ addiction to pleasure, luxury सुखो-पभोग m, विषयभोग m, आसक्ति f. ७ nice and refined perception and discrimination, critical niceness कुशाग्रमतिता f, अतिसूक्ष्मदृष्टि f, बारीक नजर f. ८ something pleasant to the taste, a dainty मिष्टान्न n, स्वादिष्ट भक्ष n, मिष्ट पदार्थ m, खाण्याचा उत्तम पदार्थ m. ९ (obs.) pleasure, gratification, delight आनंद m, संतोष m, सुख n. १० the state of being affected by slight causes, sensitiveness अतिसूक्ष्म फरक दाखविणारा गुण m, सूक्ष्मत्व n; as, "A D. of a balance." Delicately adv. Delicateness n.

Delicious (de-lish'-us) [M. E. *delicious*-O. Fr. *delicious*-Late L. *deliciosus*, pleasant.-L. *delicia*, pleasure.-L. *delicere*, to amuse.-L. *de*, away & *lacere*, to entice.] a. most sweet and graceful to the taste रुचकर, गोड, मिष्ट, दम्य, रसमय. २

delightful, charming आनंदकारक, रमणीय, मनोहर; as, "D. landscape." ३ (*obs.*) *addicted to pleasure, luxurious, effeminate* चैनी, पेशआरामी, स्त्रीसक्त. *Delici'ously adv.* *Delici'ousness n.* the quality of being delicious गोडी *f.* चव *f.* रुचि *f.* लज्जत *f.* २ *luxury* पेशआराम *m.*

Deligate (del'i-gāt) [L. *deligatus* p. p. of *deligare*, to bind up; L. *de*, fully and *igare*, to bind.] *v. t.* (*surg.*) to bind up जखमेस पट्टी बांधणें. *Deligā'tion n.* जखमपट्टी *f.*

Delight (de-lit') [Misspelt for *delite*—M. E. *deliten*—O. Fr. *deliter, deleiter*—L. *delectare*, to delight.] *v. t.* to give delight to, to please highly संतुष्ट-आनंदित करणें, हर्षविणें, संतोषविणें, खुष करणें, मोद-विणें. *D. v. i.* to take great pleasure, to be greatly rejoiced आनंदित होणें, आनंद पावणें (followed by an infinitive or by *in*). *D. n.* extreme satisfaction, joy आनंद *m.* हर्ष *m.* परम संतोष *m.* २ that which gives pleasure or delight आनंदहेतु *m.* विषय *m.* हर्षदायक वस्तु *f.* *Delight'ed a.* हर्षविलेला, उत्साहित. *Delight'edly adv.* *Delight'ful a.* *Delight'some a.* highly pleasing आनंदविणारा, अनुरंजक, आल्हादक, रम्य, मनोहर. *Delight'fully adv.* सुखानें, also *Delight'somely adv.* *Delight'fulness, Delight'someness n.* रमणीयता *f.* रंजकत्व *n.* आनंददायकत्व *n.* सुख *n.* *Delight'less a.* आनंदरहित, हर्षरहित-शून्य.

Delimit (de-lim'-it) [L. *de*, fully and *Limit.*] *v. t.* to fix the limits of, to demarcate, to bound मर्यादा *f.* आंखणें-उरविणें, हद्द *f.* नक्की करणें. *Delimitā'tion n.* मर्यादा आंखण्याची क्रिया *f.* *Delimiting curve* परिणामकवक्र.

Delineate (de-lin'ē-āt) [p. p. of L. *delineare*—L. *de*, down and *lineare*, to mark out.] *v. t.* to sketch in outline, to represent with accuracy and minuteness रेखणें, रेखाटणें, रेखा-चित्र काढणें, अंकन *n.* करणें, नकाशा *m.* आलेख्य *n.* काढणें, सूक्ष्मभेद-खाणाखुणा दाखविणें *g. of o.* २ to describe निरूपिणें, निरूपण करणें, बारकाईनें वर्णन करून सांगणें. *Delin'eable a.* (चित्रानें) काढून दाखवितां येण्याजोगा, निरूपण-वर्णन करतां येण्याजोगा. *Delineā'tion n.* (sometimes *Delineament*) रेखणें *n.* आलेखन *n.* चित्र *n.* आलेख्य *n.* नकाशा *m.* २ सूक्ष्म वर्णन *n.* निरूपण *n.* बारकाईनें केलेलें वर्णन *n.* *Delin'eator n.* चित्रें काढणारा, रेखाटणारा, &c. &c.

Delinquent (de-ling'-kwent) [L. *delinquent*, stem of *pr. p.* of *delinquere*, to fail, to omit one's duty,—L. *de*, away & *linquere*, to leave.] *a.* failing in duty, offending by neglect of duty कर्तव्यांत चुकणारा, दोषी, अपराधी, गुन्हेगार. *D. n.* कर्तव्यांत चुक-कसूर करणारा. २ a culprit अपराधी. *Delin'quency n.* a failure or omission of duty कर्तव्यांत अंतर *n.* कसूर *f.* २ fault, a misdeed, an offence गुन्हा *m.* दुष्कर्म *n.* दुष्कृति *f.* *Delin'quently adv.*

Deliquate (de-li-kwāt) [L. *deliquatus* p. p. of *deliquare*, to clear off, to clarify—L. *de* & *liquare*, to make liquid.] v. i. (obs.) to melt or be dissolved
वितळणे, हवेने पातळ होणे (as salt). D. v. t. (obs.) to cause to melt away विरघळवणे, वितळवणे. Deliquā'tion n. (obs.) वितळण्याची क्रिया f, वितळणे n.

Deliquesce (del'-i-kwes') [L. *deliqueſcere*, to melt, to dissolve—L. *de* & *liqueſcere*, to melt.] v. i. (chem.) हवेच्या योगाने पाणी होणे, विद्रुत होणे. Deliques'cence n. पाणी होणे n, विद्रावण n, विलयन n. Deliques'cent a. वितळणारा, पाणी होणारा, विद्रविष्णु.

Deliquium (de-lik'-wi-um) [See *Deliquate*.] n. (R.) हवेने विरघळण्याची क्रिया f, विद्रावण n, (स्थिति).

Deliquium (de-lik'-wi-um) [L. *deliquium*, failure, want.] n. swoon मूर्च्छा f, मूर्च्छना f, मूर्च्छितावस्था f.

Delirious (de-lir'-i-us) [L. *delirium*, madness + Eng. suffix *ous*—L. *delirus*, mad lit. going out of the furrow. L. *de*, from & *lira*, a furrow.] a. wandering in mind, light-headed, insane, raving, wild ज्वरादिविकारांनी ज्याच्या क्रिया, विचार व बोलणे अव्यवस्थित व असंबद्ध झाल्या आहेत असा, चित्तभ्रम-भ्रम झालेला, वायु झालेला, बरळणारा, प्रलापी, बेशुद्ध, बेसावध, बेहोष, शुद्धि नसलेला, भ्रान्तचित्त. Delirā'tion n. बेशुद्धि होणे n. Delirifā'cient a. भ्रम उत्पन्न करणारा.

Delir'iously adv. Delir'iousness n. Delir'ium n. mental aberration, a roving or wandering of the mind चित्ताचा भ्रम m, उन्मत्तवायु m. २ strong excitement, madness, wild enthusiasm क्षुब्धता f, वेड n, अनावर उत्साह m. [D. TREMENS सतत व पुष्कळ दारू पिऊन होणारा उन्माद, मद्योन्माद m. D. IN FEVER ज्वरात वायु होणे.]

Delitescence (del'-i-tes'-ent) [L. *delitescens*, *delitescentis* pr. p. of *delitescere*, to lie hid.] a. lying hid, concealed गुप्त राहणारा, गूढ. Delites'cence n. गूढपणा m.

Deliver (de-liv'-er) [O. Fr. *delivrer*, to set free—Late L. *deliberare*—L. *de*, from & *liberare*, to free.] v. t. to set free from restraint, to set at liberty, to release, to free, to save (often with *from* or *out of*) (अटकेंतून) सोडणे, बंधमुक्त करणे, स्वतंत्र करणे, (ला) संकटांतून तारणे-बचावणे; as, "He who taketh warning shall D. his soul." २ to give, to transfer, to make over, to commit (often with *up* or *over*, to or into) (ला) अर्पण करणे, (च्या) स्वाधीन करणे-पदरी घालणे, (खरेदीदारास) मालाचे माप देणे. ३ to make over to the knowledge of another, to communicate निवेदन करणे, सांगणे. ४ to free from or to disburden of the young, to bring forth (ची) सुटका f सोडवणूक f करणे, बाळंत करणे. ५ to give forth in action or exercise, to discharge लढाईत किंवा खेळांत देणे; as "To D. a blow." Deliv'erance n. the act of deliver-

ing or freeing from restraint, rescue सोडवण *n*, परित्राण *n*, उद्धार *m*, मोचन *n*, सोडवणूक *f*. २ the state of being delivered सुटका *f*, मुक्तता *f*, मुक्ति *f*, मोक्ष *m*. Deliv'ered *a*. मोकळा केलेला, सोडवलेला, बंधनमुक्त, मुक्त. २ तारलेला, तारित. ३ अर्पित, समर्पित. ४ निवेदित, विदित. ५ बाळंत झालेली, प्रसूत. [TO BE D. बाळंत होणे, हातींपायीं सुटणे (LOOSELY), दोन जिवांचा निवाडा होणे (LOOSELY).] Deliv'erer *n*. सोडवणारा *m*. २ तारणारा *m*, तारणकर्ता *m*. ३ अर्पक, समर्पक. ४ निवेदक. Deliv'ery *n*. the act of delivering from restraint, rescue, release, liberation सुटका करणे *n*, सोडवणे *n*, तारणे *n*, उद्धारणे *n*, बचावणे *n*, काढणे *n*, सुटका *f*, मोकळीक *f*, सोडवणूक *f*, उद्धार *m*, उद्धारगत *f*. २ the act of delivering up or over, surrender and transfer of the substance of a thing अर्पण-स्वाधीन करणे *n*, सोंपवणूक *f*, सोंपणी *f*, ताबा देणे *n*. ३ माप देणे-घालणे *n*, (खरेदीदारास दिलेलें) मालाचें माप *n*. ४ वांटणी *f*; as, "D. of letters." ५ the act or style of utterance, manner of speaking बोलण्याची शैली *f*- खुबी *f*- ढब *f*, भाषणसरणी *f*- शैली *f*. ६ the act of giving forth, parturition बाळंत होणे *n*, प्रसव *m*, प्रसूति *f*, गर्भमोचन *n*. [EASY D. सुखप्रसव *m*. MONTH OF D. प्रसूतिमास *m*. TO BE NEAR D. OR TO BE ON THE POINT OF D. बाळंत व्हावयास टेंकणे, आसन्नप्रसव असणे.] ७ the act of exerting one's strength or limbs स्वतःच्या शक्तीचा-बळाचा उपयोग करणे *n*, बळ कार्मी लावणे *n*. ८ the act or manner of delivering a ball चेंदू देण्याची-फेंकण्याची क्रिया-शैली *f*, फेंक *f*. House to house delivery पोष्टांतून पत्रे बंग्या वगैरे मालकाच्या घरीं नेऊन देणे. Gaol or jail delivery बंदखलास (R.) *m*. law. कैद्याची मुक्तता *f*, बंधविमोचन *n*.

Dell (del) [M. E. delle ; A. S. dell.] See Dale.

Delphian (del'-fi-an) *a*. ग्रीस देशांतील डेलफी शहरांतील प्रभुदेवतेसंबंधानें, प्रसादवाणीतुल्य, ईश्वरप्रेरित. २ ambiguous, mysterious संदिग्ध, मोघम, अर्थी, संशययुक्त, also Delphi.

Delphinus (del-fi'-nus) *n*. धनिष्ठा *f*. ही राशि विषुववृत्ताच्या उत्तरेस आहे.

Delta (del'-tä) [Gr. letter delta. Δ.] *n*. एक ग्रीक अक्षर *n*. Δ याचा उच्चार इंग्रजी D. अक्षराप्रमाणें आहे. २ या अक्षराच्या आकाराचा नदीच्या मुखाजवळील जमिनीचा तुकडा *m*, चिमट्यांतला प्रदेश *m*, चिमटा *m*, बेचकें *n*, सुंदरबन *n*, दोआब *n*. Deltaficā'tion *n*. (R.) नदीच्या मुखापाशीं त्रिकोणाकृति जमीन बनणे *n*. Del'toid (डेल्टानामक ग्रीक अक्षराप्रमाणें) त्रिकोणाकृति *f*. २ bok त्रिकोणीपत्राकार-पर्णाकार, त्रिकोणाच्या आकाराचा. Delta metal तांबें, जस्त, लोखंड या तिहींची मिश्रधातु. ही Δ त्रिकोणी चिन्हानें दर्शवितात. Deltoid muscle खांद्याचा त्रिकोणाकृति स्नायु *m* (याच्या योगानें हात सरळ वर करितां येतो.), तिकोनी स्नायु *m*.

Delude (de-lūd') [L. deludere, to mock at, to

cajole—L. *de*, down and *ludere*, to play.] *v. t.*
 to lead from truth or into error, to mislead the
 mind or judgment of (ला) भ्रमांत-चुकींत पाडणें,
 मोह घालणें, (च्या) मनास भलतीकडे नेणें. २ to beguile,
 to impose upon, to dupe, to make a fool of (ला)
 फसविणें, (च्या) डोळ्यांत धूळ घालणें, (ला) चकवणें,
 ठकवणें, वंचन-प्रतारण करणें, गाढव-मूर्ख बनविणें. ३
 to frustrate निष्फळ-व्यर्थ करणें. ४ to disappoint
 निराशा-नाउमेद करणें. Delu'dable *a.* फसवितां ये-
 ष्याजोगा, ठकविण्याजोगा. Delu'der *n.* a deceiver,
 an imposter फसव्या, ठक, प्रतारक, वंचक, लुच्चा.
 Delu'ded *a.* फसवलेला, वंचित.

Deluge (del'-ūj) [O. Fr. *deluge*—L. *diluvium*, a
 washing away—L. *diluere*—L. *de* (*dis*), apart and
luere, to wash.] *n.* an inundation, a flood
 पूर *m.*, लोंढा *m.* २ जलप्रलय *m.*, जगबूड *f.*, जगबुडती
f. ३ (*fig.*) उत्पात *m.*, विनिपात *m.*, आपत्ति *f.*,
 कोणतीही हानि-नाशकारक गोष्ट *f.* [THE D. बायबलांत
 वर्णिलेला नोहाच्या वेळचा जलप्रलय *m.*] D. *v. t.* to over-
 flow with water, to inundate बुडविणें, जलमय करणें.
 २ to overwhelm with a deluge, to cover, to over-
 spread (पाण्याच्या लोंढ्याप्रमाणें) बुडवून टाकणें, झांकणें,
 पसरणें. Delu'ger *n.* Delu'ging *pr. a.* बुडविणारा,
 पाणजंजाळ करणारा.

Delusion (de-lū'-zhun) [See Delude.] *n.* the act of
 deluding, deception ठकविणें *n.*, फसविणें *n.*, ठकव-
 णूक *f.*, फसवणूक *f.*, वंचन *n.* २ the state of being
 deluded or misled फसगत *f.*, फसवणूक *f.*, मोह *m.*,
 भ्रम *m.*, भ्रांति *f.* ३ that which is falsely believed
 or propagated कपट *n.*, प्रलोभन *n.*, माया *f.* [OPTICAL
 D. दृष्टिभ्रम, दृग्भ्रम *m.*] Delu'sionist *n.* सदोदित
 फसविण्याची खोड असलेला (मनुष्य), प्रतारणपटु.
 Delu'sive, Delu'sory *a.* फसवणारा, कपटी, फसव-
 णुकीचा, मायेचा, मोहाचा, भ्रामक. Delu'sional *a.*
 भ्रमासंबंधी. Delu'sively *adv.* Delu'siveness *n.*

N. B.—Delusion भ्रम, Illusion माया.

Delve (delv) [M. E. *delven* : A. S. *delfan*.] *v. t. and*
v. i. to dig कुदळीनें खणणें, खणणें. २ to penetrate, to
 trace out, to fathom (च्या) आंत शिरून पत्ता काढणें.
 D. *n.* a pit, a ditch, a den, a cave खाडा *m.*, गुहा *f.*,
 खांच *f.*, दरी *f.* Delv'er *n.* खणणारा.

Demagnetise (de-mag'-ne-tiz') [L. *de*, away and
 Magnetise.] *v. t.* लोहचुंबकत्व-लोहचुंबकाचे धर्म नाहीसे
 करणें-काढून टाकणें. २ to free from mesmeric in-
 fluence इच्छाशक्तीच्या मोहनापासून मुक्त करणें, इच्छा-
 शक्तिमोह उतरवणें. Demag'netisā'tion *n.* इच्छा-
 शक्तिमोहभंग *m.* Demag'netiser *n.*

Demagogue (dem'-a-gog) [Fr. *demagogue*—Gr.
demagogos, a popular leader, *demos*, people
 and *agogos*, leading.] *n.* leader of the rabble प्राकृत-
 हलक्या लोकांचा पुढारी-नायक *m.*, गावगुंड *m.*, प्रा-

मणी *m* (S.), प्राकृतजननायक *m*. २ *one who attempts to control the multitude by specious arts* लोकांस तोंडदेखलें बोलून-थापा मारून वळविणारा वक्ता *m*. ३ *an unprincipled and factious mob orator* सामान्य लोकांत वाक्पांडित्य गाजविणारा वक्ता *m*, विवेकशून्य आरडाभोरड करणारा पुढारी *m*, केवळलोकप्रियवक्ता *m*. Dem'agogic, -al *a*. Dem'agog'ism, Dem'agoguism, Dem'agoguery, Demagog'y *n*. असल्या पुढार्याचे-वक्त्याचे डावपेंच-कसब *n*.

Demain (dē-mān') [O. E. *demeine*, *demain*, rule, *demesne*—O. Fr. *demeine*, *demaine*, from L. *dominium*, property, right of ownership, from L. *dominus*, master, proprietor, owner.] *n*. law. a lord's chief manor place, with that part of the lands belonging thereto which has not been granted out in tenancy (उमरावाचा राहण्याचा बंगला व कुळाकडे न लावतां स्वतःच्या उपयोगासाठीं ठेविलेली) खुद्द भोगवट्याची जमीन *f*.

Demand (dē-mān') [Fr. *demandeur*, to demand, require—L. *demandare*, to entrust; in Late L. to demand—L. *de*, away & *mandare*, to commission, to order.] *v. t.* to ask or call for by authority, to claim or seek from as by authority or right सत्तेनें-हक्कानें मागणें, दावा करणें, अधिकारपूर्वक मागणें-मागणी करणें. २ to inquire authoritatively, to question विचारणें, चौकशी करणें, प्रश्न करणें. ३ to require as necessary or useful, to be in urgent need of (ची) गरज-जरूर लागणें-पडणें. ४ law. to call into court, to summon 'समान' लावून बोलणें, सत्तेनें बोलावणें. D. *v. i.* to make a demand, to inquire विचारणें, विचारपूस करणें, मागणी करणें. Demand' *n*. Demand'ing *n*. peremptory urging of a claim, a requisition सत्तेची मागणी *f*, मागणी *f*, उघराणी *f*. २ earnest inquiry, question, query प्रश्न *m*, सवाल *f*. ३ a diligent search, manifested want, desire to possess खप *m*, व्यय *m*, जरूर *f*, तंगी *f*, मागणी *f*, खोटा *f*. ४ that which one has a right to demand, a claim दावा *m*, मागणी *f*, हक्क *m*. ५ (law) (a) दावा *m*, मागणी *f*. (b) मागणी करण्याचा हक्क *m*. (c) मागणी केलेली रकम-वस्तु *f*, दाव्याची रकम-वस्तु *f*, सांगितलेलें वस्तूचें मोल *n*. [TO BE IN D. (ची) मागणी असणें, (ला) भाव येणें, (चा) अतिशय खप असणें. ON D. मागेल त्या वेळीं, हक्क दाखवितांच, दर्शनीं. EXORBITANT OR GREAT D. हाकाक *f*, चणचण *f*, तेजी *f*; AS, "THE SWADESHI CLOTH IS IN GREAT D."] Deman'dable *a*. सत्तेनें मागतां येण्याजोगा. Deman'dant *n*. मागणारा. २ वादी *m*. Deman'der *n*. हक्कानें मागणारा. Demand'ress *n*. fem.

Demarcation, Demarkation (dē-mārk-ā'-shun) [Span. *demarcacion*—L. *de*, down and Span. *marcar*, to mark—Ger. origin.] *n*. limit हद्द *f*, शींव *f*, सीमा *f*,

(pop.) शीघ्र *f.* २ *separation* भाग *m.*, परिच्छेद *m.* ३ *distinction* भेद *m.*, अंतर. ४ *the act of setting a limit* मर्यादा नकी करण्याची क्रिया *f.* *Demarcate* *v. t.* मर्यादा *f.* ठरविणे, विभागणे. २ *to discriminate* भेद काढणे, दर्शविणे.

Dematerialise (de-ma-te'ri-al-iz) [L. *de*, and *Materialise*.] *v. t.* एखाद्या वस्तूतून पंचमहाभूतात्मक गुण काढून घेणे, भौतिकांश-पार्थिवांश-जडांश-जडत्व-स्थूलदेहत्व काढून घेणे. *D. v. i.* भौतिकांश- &c. विहीन होणे.

Demean (de-mēn') [M. E. *demenen*—O. Fr. *demener*—L. *de*, down, fully and *mener*, to conduct, from Late L. *minare*, to drive cattle, to conduct—L. *minari*, to threaten.] *v. t.* *to conduct, to behave, to comport* (followed by the reflexive pronoun) आचरणे, वागणे. २ *to debase, to lower, to degrade* (followed by the reflexive pronoun) कमी पणा-हलकेपणा घेणे. ३ *to manage, to conduct, to treat* वागविणे, आवरणे. *Demean n.* *Demean'our n.* (*obs.*) *behaviour, conduct, bearing* वागणूक *f.*, वर्तणूक *f.*, चाल *f.*, रीत *f.* २ *management, treatment* व्यवस्था *f.*, आवर *m.*, उरक *m.*

Dement (de-ment') [L. *dementare*, to drive out of one's mind—L. *de*, and *ment*, stem of *mens*, mind.] *v. t.* (R.) *to deprive of reason, to make mad* विचारशक्ति नष्ट करणे, वेडा करणे. *D. a.* (R.) मूढ, ज्ञानहीन. *D. n.* मूढ मनुष्य *m.* *Demen'tate v. t.* वेडा करणे. *Demen'ted a.* मूढ, वेडा, विचारहीन. *Demen'tia, Demen'cy n.* विचारशक्तीचा नाश *m.*

Demerit (de-mer'-it) [O. Fr. *demerite*—Late L. *demeritum*, a fault—L. *demerere*—L. *de*, fully and *merere*, to deserve.] *n.* *fault* अपराध *m.* २ *crime* गुन्हा *m.* ३ *ill desert* दुर्गुण *m.*, अवगुण *m.*

Demesmerise (de-mes'-mer-iz) [L. *de* and *Mesmerise*.] *v. t.* *to bring out of the mesmeric state.* See *Demagnetise*. २ *Demesmerisā'tion n.*

Demesne (de-mēn') See *Demain*.

Demi, Demy (dem'-i) [O. Fr. *demi*, half—L. acc. *dimidium*—L. *de* (*dis*), apart & *medius*, middle.] *n.* अर्धा भाग दाखविणारा प्रत्यय *m.* २ ऑक्सफोर्डमधील मॅगेलन कॉलेजांतील अर्धी फी देणारा विद्यार्थी *m.* ३ See *Demy*.

Demi-castion (demi-cast'-yun) अर्धा बुरूज *m.*, हुडा *m.*

Demi-cadence (dem'-i-kā'dens) *n.* *mus.* अर्धस्वरा-वरोह *m.*

Demi-cannon (dem'-i-kan'-un) *n.* ३० पासून ३६ पौडांचा गोळा सोडणारी तोफ *f.*

Demi-culverin (dem'-i-cul've-rin) *n.* ९ पासून १३ पौडांची गोळा फेंकणारी तोफ *f.*

Demi-deify (dem'-i-de'-fi) *v. t.* *to deify in part* थोड्यासा देवासारखा मान देणे, उपदेवाप्रमाणे वागविणे.

Demi-devil (dem'i-dov'il) *n* अर्धशिशु *n*.

Demi-god (dem'i-god) *n*. गंधर्व *m*, उपदेव *m*, यक्ष *m*.

Dem'igodd'ess *n. fem.*

Demi-gorge (dem'i-gawrj) *n. (Fort)* अर्धरंध *n*.

Demirep (dem'i-rep) [Contra. Fr. *demi-reputation.*]

n. जिच्या पातिव्रत्याची शंका आहे अशी स्त्री *f*, रखेली *f*, नादावलेली स्त्री *f*.

Demise (dē-miz') [O. Fr. *demise, desmise fem. of*

p. p. of desmettre, to displace-L. dimittere, to dismiss.] *v. t.* to transfer or transmit by succession

or inheritance, to bestow by will, to bequeath

वारसास देणें, मृत्युपत्रानें देणें, वारसास मिळकतीचा

अधिकार देणें. २ to convey as an estate by lease, to

lease पट्ट्यानें-कौलानें-कत्रुलायतीनें देणें. *D. n.* (बह्या

मनुष्याचें) निधन *n*, मृत्यु *m*, राजमृत्यु *m*. २ वारसा *m*.

३ law. पट्ट्यानें-कौलानें मिळकतीचा ताबा देणें *n*.

Demi'sable *a.* कौलानें देतां घेण्याजोगा.

N. B.—The *demise* of the crown is a transfer

of the crown, royal authority or kingdom to a

successor. Thus when Edward IV. was driven from

his throne for a few months by the house of Lan-

caster, this temporary transfer of this dignity was

called a *demise*. Thus the natural death of a king or

a queen came to be denominated a *demise* as by that

event the crown is transferred to a successor (*Web.*).

Demit (de mit') [See *Demise.*] *v. t.* to lay down

as an office, to resign अधिकारत्याग करणें, राजीनामा

देणें, सोडणें, बदलणें. २ (R.) to yield, to submit, to

humble कबूल होणें, कमीपणा घेणें. ३ (R.) to let

fall, to depress खालीं पाडणें, पडूं देणें. *Demission n.*

resignation of an office अधिकारत्याग *m*, राजीनामा

m. *Demissly adv. (obs.)*

Demiurge (dem'i-urj) [of Gr. origin.] *n.* God as

the maker of the world कर्ता *m*, विधाता *m*, जगत्कर्ता

m. २ according to the Gnostics an agent or one

employed by the Supreme Being to create the

material universe and man परमेश्वराच्या आज्ञेनें

विश्वाची उत्पत्ति करणारा देव *m*. *Demiur'gical a.* उत्पन्न

करणारा, घटनयोग्य.

Demivolt (dem'i-volt) [Cf. Fr. *demi-volte.*] *n.*

घोड्याची एक प्रकारची चाल *f*- गति *f*- चलन *n*.

Demobilise (de-mob'il-iz) [Cf. Fr. *demobiliser.*]

v. t. to disorganise, to disband & send home (as

troops) शिपायांचीं हत्यारें काढून घेऊन त्यांना स्वदेशीं

पाठविणें, लष्करी चाकरींतून रजा देणें, लष्कर-सैन्य

मोडून टाकणें. *Demobilisā'tion n.* सैन्य मोडून

टाकणें *n*, लढाई संपवून शांततेवर येणें *n*.

Democracy (de-mok'-ra-si) [Fr. *democratic* from

Gr. *demokratia*, from *demos*, people & *kratein*, to

rule.] *n.* government by the people प्रजासत्ताकराज्य

n, प्रजासत्तात्मकराज्य *n*, लोकप्रभुत्व *n*, बहुनायकी *f*.

२ government by popular representation लोकांनी
 निवडलेल्या प्रतिनिधींनी चालविलेले राज्य n, प्रति-
 निधिसत्तात्मक राज्य n. ३ the people (regarded as
 the source of government) जनसमूह m, समस्त लोक.
 ४ the principles and policy of the democratic party
 प्रजासत्ताकराज्याचे नियम m- नीति f. also Dem'ocracy
 (Milt.). Dem'ocrat, Dem'ocratist n. an adherent
 or advocate of democracy प्रजासत्ताकराज्यपक्षी m,
 प्रजापक्षावलंबी m, प्रजातंत्रवादी m. २ a member of
 the democratic party प्रजासत्तावर्धक पक्षाचा मनुष्य
 m. Democrat'ic-al a. लोकप्रभुत्वासंबंधी, लोकसत्ताक,
 लोकसत्ताकराज्यासंबंधी, जनसमूहास उपयोगी. Demo-
 crat'ically adv. Dem'ocra'tifiable a. Democ'-
 ratise v. t. to render democratic प्रजासत्ताक करणे.

Demography (de-mog'ra-fi) [Gr. demos, the people &
 graphein, to write.] n. that branch of anthropo-
 logy which deals with the life-conditions of com-
 munities of peoples as shown by statistics of
 births, deaths &c. (मानुष्यकशास्त्रांतील) आयुःपरि-
 स्थितिप्रकरण n, राष्ट्रे व जाती ह्यांच्या जननमृत्यु-
 विवाहादि गोष्टींचे साधारण वर्णन n. Demog'rapher
 n. असे वर्णन लिहिणारा m. Demograph'ic a.

Demoiselle (dem-wä-zel') [Of French origin. See
 Damsel.] n. (Shakes.) a young lady, a damsel
 तरुण स्त्री f, अप्सरा f, (b) a lady's maid दासी f. २
 एक प्रकारचा सुंदर आकृतीचा बगळ्यासारखा पक्षी m.

Demolish (de-mol'ish) [O. Fr. demoliss-demolir,
 to demolish-L. demoliri, demolire, to pull down-
 L. de, from & molēs, heap, mass.] v. t. to throw
 or pull down, to raze, to pull to pieces, to ruin
 मोडणे, मोडून-पाडून टाकणे, मोडून-तोडून टाकणे, सपाट-
 जमीनदोस्त करणे, (चा) नाश-विध्वंस-उच्छेद करणे.
 Demolished a. जमीनदोस्त. Demol'isher n. नाश कर-
 णारा m, विध्वंस करणारा. Demoli'tion n. destruction
 by violence, utter overthrow नाश m, विध्वंस m.

Demon, Deamon (dē'mon) [Formerly daemon-L.
 daemon-Gr. daimon, a god or genius, spirit.] n. an
 evil spirit, a devil दानव n, दैत्य m, असुर m. २ a
 spirit, an immaterial being भूत n, पिशाच n, यक्ष
 m, अतिशय दुष्ट मनुष्य m. ३ one's genius मृताचा
 आत्मा-लिंगदेह m. ४ a tutelary spirit कैवारी देवता
 f. [WATER D. गिन्हा m, आसरा f.] fem. Demo'ness.
 Demo'niac, Demo'niacal a. असुरी, असुरसंबंधी, असु-
 राचा. २ पिशाचाचा, भुताचा, अतिदुष्ट. Demo'niac n.
 भूतग्रस्त मनुष्य m, पिशाचग्रस्त मनुष्य m. Demoni'-
 acally adv. De'moniacism n. पिशाचग्रस्त होण्याची
 स्थिति f, पिशाचग्रस्ताच्या चेष्टा f. De'monian a. (Milt.)
 भुतासंबंधी. De'monianism, De'moniasm n. भूत-
 संचार(स्थिति f), भूतबाधा f. De'mono'cracy n. भूतांचे-
 वैत्यांचे-पिशाचांचे राज्य n. Demonol'atry n. भूतार्चन
 n, पिशाचपूजा f. De'monol'ater n. भूतार्चन-पिशाच-

पूजा करणारा *m.* De'monology *n.* भूतपिशाचादिविषयक विद्या *f.* Demonologist *n.* भूतपिशाचविद्येचा ग्रंथलेखक *m.* De'monomania *n.* एक प्रकारचें वेड *n.* यांत वेड लागलेल्या मनुष्यास भूतबाधा झाली आहे असें वाटतें. Demon'omy *n.* पिशाचराज्य *n.* पिशाचसत्ता-प्रदेश *m.* De'monry *n.* भूतशक्ति *f.* भुताची झडपण *n.*

Demonetise (dē-mon'e-tīz) [L. *de* & Eng. *Monetise* verb from money.] *v. t.* to deprive of current value, to withdraw from use नाणें प्रचारांतून बंद-रद्द करणें; as, "The gold mohurs have been completely demonetised by the East India Company." Demonetizā'tion *n.* चलनी नाणें बंद करणें *n.*

Demonstrate (de-mon's-trāt) [From *p. p.* of L. *demonstrare*, to show fully—L. *de*, fully & *monstrare*, to show, from *monstrum*, a portent.] *v. t.* to show or make evident by reasoning or proof, to prove by deduction (अर्थोपपत्त्या किंवा प्रमाणानें) स्पष्ट दाखविणें, दर्शविणें, प्रमाण देऊन सिद्ध करणें, प्रतिपादन, प्रतिपादन *n.* उपपादन *n.* करणें *g. of o.*, खचित करून दाखविणें. २ (anat.) to exhibit & explain (a dissection or other anatomical preparation) चा भाग-अवयव दाखवून समजावून देणें. Demon'strable *a.* सिद्ध करतां येण्याजोगा. Demon'strableness *n.* Demon'strability *n.* सिद्धता करतां येण्याचा धर्म *m.* गुण *m.* Demon'strably *adv.* स्पष्टपणें. De'monstrat'ed *a.* सिद्ध केलेला, प्रतिपादित. Demonstrā'tion *n.* the act of demonstrating, exhibition, proof साधणें *n.*, सिद्ध करणें *n.*, साधन *n.*, प्रतिपादन *n.*, उपपादन *n.*, सिद्धि *f.*, उपपत्ति *f.* २ an indubitable evidence सिद्धांत *m.* निश्चितार्थ *m.* ३ mil. a decisive exhibition of force आव *m.*, आवारा *m.*, खटाटोप *m.*, आडंबर *m.*, डौल *m.*, मांडणी *f.*, घटाव *m.* [EMPTY D. पोकळ-रिता डौल *m.*, मेघाडंबर *m.* DIRECT OR POSITIVE D. प्रतिपाद्य सिद्धांत *m.* INDIRECT OR NEGATIVE D. निषेधार्थक प्रतिपादन-सिद्धांत *m.* ४ anat. भाग-अवयव दाखवून समजूत देण्याची क्रिया *f.* ५ an expression of feelings by outward signs, a manifestation, a show देखावा *m.*, थाटमाटाचा समारंभ *m.*-प्रदर्शन *n.* Demonstrā'tor *n.* Demon'strā'tive *a.* सिद्ध करणारा, प्रतिपादक, निर्णय करणारा, स्पष्ट दाखविणारा, प्रदर्शक. २ displaying feeling or sentiment निष्कपटी, मनाचा मोकळा. ३ consisting of eulogy or invective स्तुतिपर, निंदात्मक. [D. PRONOUN दर्शक सर्वनाम *n.*] Demon'stratively *adv.* जोरानें, स्पष्टपणें. Demon'strative'ness *n.* स्पष्टता *f.* Dem'onstra'tory *a.* सिद्ध करणारा.

Demoralise (de-mor'al-īz) [Modern Fr. *demoraliser*—Fr. *de* (L. *dis*), apart & *moral*, moral, with verbal suffix *ise*.] *v. t.* to corrupt in morals नीतिभ्रष्ट-धर्मभ्रष्ट करणें, आचारहीन करणें, दुराचारी करणें. २ to weaken in spirit or efficiency जोम *m.*-जोस *m.*

तरतरी *f*-किंमत *f* कमी करणें. Demoralisā'tion *n*.
नीतिभ्रष्टता *f*.

Demos (dē'-mos) [Gr.] *n*. हलक्या वर्गाचे-खालच्या
दर्जाचे-कनिष्ठ प्रतीचे लोक *m*. *pl*. Demo'tic *a*. लोकां-
संबंधीं. २ *popular, common* साधारण, लोकप्रिय.

Demulcent (de-mul'-sent) [L. *demulcens* *pr. p.* of
demulcere—L. *demulcere*, to stroke, to soothe.]
a. softening, mollifying, soothing (जळजळ) शमवि-
णारें, बरें करणारें, मऊ-नरम करणारें, शमक. D. *n*. सूज
कमी करणारें औषध *n*. Demul'sion *n*. शांतवन *n*. २
ज्याच्या योगानें (रोगाचें) शमन होतें तो पदार्थ *m*,
शामक *n*, शमक *n*.

Demur (de-mēr') [O. Fr. *demourer, demeurer*, to
tarry, to hesitate—L. *demorari*—L. *de*, fully &
morari, to delay, from *mora*, delay.] *v. i.* (*obs.*)
to linger, to stay, to tarry कांकू करणें, नाचू *f* करणें,
बुचकुळणें, मागेपुढें करणें. २ *law*. तकरार *f*. सांगून
थांवणें, तकरार *f* हरकत *f* घेणें. ३ to take exception
आक्षेप घेणें. D., Demur'ring *n*. stop, pause, scruple
कांकू *f*, आक्षेप *m*, आशंका *f*, संदेह *m*, वितर्क *m*,
विकल्प *m*. २ *law*. पक्षकारानें कायद्याच्या मुद्यानें घेत-
लेली हरकत *f*. Demur'able *a*. हरकत घेण्याजोगा.
Demur'rage *n*. गलबताची खोटी झाल्याबद्दल मालकास
दिलेला पैसा *m*, खुटवा *m*, नियमित वेळेपेक्षां जास्त
वेळ स्टेशनांत माल पडून राहिला तर मालकानें कंपनीस
दिलेला पैसा *m*. Demur'rer *n*. अटकाव करणारा,
तकरार करणारा. २ *law*. कायद्याचा वांधा *m*. [D. to
evidence पक्षकारानें पुराव्याविरुद्ध घेतलेली हरकत *f*.]

Demure (de-mūr') [L. prefix *de*+ M. E. *mure*,
mature, calm—O. Fr. *meur*,—L. *maturus*, ma-
ture.] *a*. of sober and serious mien, grave अति-
नम्र, गंभीर. २ *affectedly modest, making a show*
of gravity गोमुख्या, बोकेसन्याशी, भगलभावार्थी,
बकध्यानी, ओढून-ताणून-विनय दर्शविणारा, ढोंगी,
दांभिक, वरवर विनय दाखविणारा. Demure'ly *adv*.
गंभीरपणानें, ढोंगीपणानें. Demure'ness *n*. बकध्यान
n, बोकेसंन्यास *m*.

Demy (de-mī') [An Eng. spelling of L. *demi*.] *n*.
कागदाचा एक विशिष्ट आकार *m*. छापण्याचा “डेमायू”
कागद २२ $\frac{1}{2}$ तसू लांब व १७ $\frac{1}{2}$ तसू रुंद, लिहिण्याचा २१
तसू लांब व १६ तसू रुंद व चित्रें काढण्याचा २० तसू
लांब व १५ तसू रुंद असतो. Demy'ship *n*.

Den (den) [M. E. *den*; A. S. *denn*, a cave.] *n*. a
small cavern or hollow place in the side of hill or
among rocks गुहा *f*, वीळ *n*. २ a squalid place of
resort, a wretched dwelling-place राहण्याचें घाणेरडें
ठिकाण *n*, भिकारडी-दुराचाराची जागा *f*. ३ (*colloq.*) any
snug or close retreat where one goes to be alone
एकांतवास *m*, एकांतआश्रम *m*. D. *v. i.* गुहेंत राहणें.

Denary (dēn-ar-i) [L. *denarius*, containing ten.—L.

- deni pl.* ten by ten—*L. decem, ten.*] *a.* दसपट, दहा-दहान्नीं वाढणारा. *D. n.* दहा *m.* २ एक प्रकारचें नाणें *n.*
- Denationalise-ze** (*de-nash'-un-al-iz'*) [*Cf. Fr. denationaliser.*] *v. t.* to divest or deprive of national character or rights राष्ट्रीय हक्क-स्वरूप-स्वत्व-स्वातंत्र्य काढून घेणें. **Denationalizā'tion** *n.* राष्ट्रीय स्वरूप नाहीसें करणें *n.*, लोकांतला राष्ट्रीयत्वाचा जोम नाहीसा करणें *n.*
- Denaturalize** (*de-nach-ér-al-iz*) [*Cf. Fr. de-naturaliser.*] *v. t.* to render unnatural, to alienate from nature विदेशीय करणें, स्वभाव किंवा निसर्ग बदलणें-फिरविणें. २ (*R.*) to deprive of citizenship नागरिकपणाचे स्वाभाविक हक्क हिरावून घेणें-काढून घेणें.
- Dendriform** (*den'-dri-form*) [*Gr. dendros, a tree & Form.*] *a.* (आकारानें) झाडासारखा-झुडुपासारखा.
- Dendrology** (*den'-drol'-ō-ji*) [*Gr. dendros, a tree & logia, discourse.*] *n.* the natural history of trees वृक्षवर्णनविद्या *f.* **Dendrol'ogist** *n.* वृक्षेतिहासनिपुण.
- Dendrol'ogical** *a.* वृक्षेतिहासासंबंधीं. **Dendrit'ic** *a.* झाड किंवा झुडुपासारखा आकार असलेला, वृक्षाकार.
- Dene** (*dēn*) *n.* गुहा *f.*, दरी *f.* गांवाच्या गांवाचे शेवटीं या शब्दाचा उपयोग करितात. **Dene-hole** *n.* केन्ट, एसेक्स येथील खडू तयार करण्याकरितां केलेली गुहा *f.*
- Dene-bola** (*dēn-bōlä*) *n.* उत्तराफाल्गुनिनक्षत्राची दुसरी तारा *f.*
- Dengue** (*den-g'ā*) *n. med.* एक प्रकारचा हाडमोड्या ताप *m.*
- Denier** (*den'-i-ā'*) *n.* एक जुनें अल्प किंमतीचें फ्रेंच नाणें *n.* हें नाणें तांद्याचें केलेलें असतें.
- Denigrate** (*den'-i-grāt*) [*L. denigrare—L. de & nigrare, to blacken from niger, black.*] *v. t. (R.) (fig.)* to blacken or sully, to defame एखाद्यास बद्दा आणणें, काळोखी लावणें. २ to blacken thoroughly पूर्ण काळें करणें. **Denigrā'tion** *n. (fig.)* काळिमा *m.*, बद्दा *m.*
- Denizen** (*den'-i-zen*) [*Formerly deynsein—O. Fr. deincein (also denzein)—L. deintus, from within, L. de, from & intus, within.*] *n.* naturalised citizen (ज्यास राजाच्या कृपेनें नागरिकाचे हक्क मिळालेले आहेत असा) विदेशीय नागरिक *m.*, नगरवासी *m.*, ज्यास परदेशांत येऊन राहण्याचा हक्क मिळाला आहे असा विदेशीय सनुष्य *m.* *D. v. t.* to constitute (one) a denizen नागरिक-रहियाशी करणें. २ to populate with naturalised occupants वसति करविणें. *D. v. i.* वसति होणें, रहिवाशी होणें. **Denizenā'tion** *n.* नागरिक करणें *n.*, **Den'izen'ship** *n.* नागरिकावस्था *f.* [गाडी *f.*
- Dennet** (*den'-net*) *n.* दौन चाकांची एका घोड्याची उघडी
- Denominate** (*dē-nom'-i-nāt*) [*From p. p. of L. denominare, to name—L. de, down & nominare, to name, from nomen, a name.*] *v. t.* to give a name to, to entitle, to designate नांव ठेवणें, संज्ञा *f.* नाम *n.* अभिधान *n.* ठेवणें. **Denom'inable** *a.* संज्ञा देण्यास योग्य-पात्र. **Denominā'tion** *n.* a name, a designation

a title, a category नांव *n.*, संज्ञा *f.*, गुणनाम *n.*, वर्ग *m.*,
 विल्हा *m.* २ a class or society of individuals, a
 sect पंथ *m.*, संप्रदाय *m.*, पक्ष *m.* Denom'ina'tional *a.*
 वर्गसूचक, गुणवाचक, सौण. २ संप्रदायाचा, संप्रदायिक.
 Denomina'tionalism *n.* विशिष्ट पंथांचें अनुसरण *n.*
 समर्थन *n.* २ विशेषसंप्रदायिकत्व *n.* Denom'ina'tion-
 ally *adv.* Denom'ina'tive *a.* गुणवाचक, उपाधिवाचक,
 जातिनिर्देशक. २ संप्रदायाचा. *D. n. gram.* (नामापासून
 बनलेला) नामधातु *m.* Denom'ina'tively *adv.* Deno-
 mina'tor *n.* नांव देणारा-ठेवणारा *m.* २ छेद, छेदक, हर.
 [REDUCE TO A COMMON D. समच्छेद-समहर करणे. *D.*
 OF FRACTION *alg.* अपूर्णाकाचा छेद *m.*]

Denote (de-LOŪT') [Fr. denoter—L. denotare, to
 mark out;—L. de, down & notare, to mark, from
 nota, a mark.] *v. t.* to mark out plainly, to sig-
 nify by a visible sign, to indicate, to point out
 निशाणी करणे, स्पष्ट चिन्हानें-खुणेनें दाखविणे, जाणवणे.
 २ to be the sign of, to betoken, to signify (चें)
 लक्षण *n.*, चिन्ह *n.*, खूण *f.* निदर्शन *n.* असणे. De-
 no'table *a.* दर्शनीय, लक्षणिय, सूचनीय. Denota'tion
n. चिन्ह *n.*, निशाणी *f.*, निर्देश *m.*, सूचन *n.*, अभिधान
n., उपलक्षण *n.*, व्यक्तिविशिष्टता *f.*, Eng. log. व्यक्ति-
 निर्देश *m.* Deno'tative *a.* दाखवितां येण्याची शक्ति
 असलेला, निर्देशक्षम, नामकरणसमर्थ, (नाम-व्यक्ति)
 निर्देशक. Deno'tatively *adv.* Denote'ment (*R.*) *n.*
 खूण *f.*, सूचन *n.* Deno'tive *a.*

Denouement (de-nōŌ'-mong) [Fr. denouement—L.
 dis, apart & nodare, to knot, from nodus, a knot.]
n. the undoing of a knot, the unravelling or discov-
 ery of a plot, the catastrophe (of a drama or ro-
 mance) नाटकांतील किंवा कल्पित कथेंतील भागडीचा
 उलगडा *m.*, निर्वहण *n.* २ the solution of a mystery
 गुप्तगोष्टीचा खुलासा *m.* ३ issue, outcome उलगडा *m.*,
 उकल *m.*

Denounce (de-nowns') [O. Fr. denoncer—L. de-
 nuntiare, to declare—L. de, down & nuntiare, to
 tell, from nuntius, a messenger.] *v. t. (obs.)* to
 make known in an official manner, to proclaim
 (an evil) सरकारी रीतीनें (वाईट गोष्ट) जाहीर करणे. २
 mili. to proclaim in a threatening manner, to threa-
 ten by some outward sign or expression धमकी
 देऊन जाहीर करणे, धमकी दाखविणे, दहशत घालणे.
 ३ to point out as deserving of reprehension, to ac-
 cuse in a threatening manner, to invoke censure
 upon दंडाग्र-शिक्षेस पात्र ह्णून जाहीर करणे, झीथू करणे,
 आरोप करणे, बदनामी करणे. ४ (अमेरिकेंत खाणीचें काम
 अर्धवट केल्यामुळें किंवा अजिबाद सोडल्यामुळें तेंथें) काम
 करणाराबद्दल हक्क पुढें आणणे. Denounce'ment *n.* (*cr-*
chaic.) See Denunciation. Denoun'cer *n.* धमकी
 देणारा, दहशत घालणारा.

Dense (dens) [L. densus, thick.] *a.* close, thick,

compact घण, सांद्र, घन, दाट (said of liquids), घट्ट, दृढ (said of solids), निबिड, गर्द, सांद्र (said of forests, &c.) २ *stupid, gross, cross* गट्ट, ओंडा, मूर्ख. D. n. (R.) *a thicket* दाट-गर्द झाडी *f.* Dense'ly *adv.* Den'sity, Dense'ness *n.* घटाई *f.* २ घट्टपणा *m.* घनता *f.* दृढपणा *m.* दृढता *f.* दाढ्य *n.* ३ निबिडपणा *m.* गर्द-बाजी *f.* ४ *photo. depth of shade* गहिरी छाया *f.* ५ (*physics*) दाढ्य *n.*

Dent (dent) [A variation of Dint.] *n.* (*obs.*) *a stroke, a blow* प्रहार *m.* टोंसा *m.* आघात *m.* २ *a slight depression made by a blow, an indentation* प्रहारचिन्ह *n.* पोंचा *m.* खोमा *m.* D. *v. t.* *to make a dent upon, to indent* खळगी-पोंचा पाडणें.

Dent (dent) [L. *dens, dentis*, cf. Sk. दन्त, a tooth.] *n.* *a tooth (of a wheel) a notch* चाकाचा दांता *m.* D. *v. t.* *to notch* दांते पाडणें. Dent'ed दांता पाडलेला. Den'tal *a.* दांत्यासंबंधी. २ दंत्यवर्णाचा. [D. ENGINE दांताला भोंकें पाडण्याची हत्यारें वाटेलें फिरविणारें यंत्र *n.* D. SURGEON दंतवैद्य *m.*] Den'tary *a.* दंतवृद्धीसंबंधी. Den'tate *a.* (*biol.*) सरळ दांते असलेला, दन्तुर. Den'tately *adv.* सरळ दांते असलेल्या रीतीनें. Den'ticle *n.* [L. *denticulus*, double diminutive of *dens*, a tooth.] *n.* लहान दांत *m.* पुढें आलेलें टोंक *n.* Dentic'ulate *a.* दांते असलेला. Dentic'ulated *a.* *bot.* दांताकृतीचा, लहान लहान दांते असलेला (पान, बीं इ.) Dentic'ulā'tion *n.* लहान दांते-दांतरे असलेली स्थिति *f.* दांतरा *m.* Den'tiform *a.* दांताच्या आकाराचा, दांताकार. Den'tifrice [Fr. *dentifrice*-L. *dentifricium*-L. *denti* decl. stem. of *dens*, a tooth, & *fricare*, to rub.] *n.* tooth-powder दांतवण *n.* दांतचूर्ण *n.* दांतमंजन *n.* Dentig'erous *a.* दांत असणारा. Den'tise *v. i.* नवे दांत येणें-फुटणें-बाहेर पडणें. Den'tist [Fr. *dentiste*.] *n.* दांतवैद्य *m.* Den'tistic *a.* दांतवैद्याचा. Den'tistry *n.* दांतविद्या *f.* Dentit'ion [L. *dentitionem*-L. *dentitus* *p. p.* of *dentire*, to cut teeth-L. *dens*, a tooth.] *n.* दांत फुटणें *n.* दांत येणें *n.* दांतोद्भव *m.* [D. DIFFICULTY दांत येताना त्रास येणें *n.*] २ *the arrangement of the teeth, with regard to kind, number, and order* प्राण्यांच्या दातांची रचना *f.* Den'toid *a.* दांतासारखा, दांताच्या आकाराचा. Dentil'oquist *n.* दांत उघडल्याशिवाय बोलणारा, दांत आंवरून बोलणारा, चावत बोलणारा.

Denude (de-nūd') [L. *denudare*-L. *de*, fully & *nudare*, to lay bare, from *nudus*, bare.] *v. t.* *to divest of all covering, to make bare or naked, to strip* नागवा-उघडा करणें, काढून घेणें. Denudā'tion *n.* नागवा करणें *n.* नग्नस्थिति *f.*

Denunciate (de-nun'shi-āt) [L. *denunciatus*, *denunciatus* *p. p.* of *denunciare*-*ciare*; See Denounce.] *v. t.* (R.) *to denounce, to condemn publicly or solemnly* सार्वजनिक रीतीनें छिधू करणें; as, "To

D. this new work." Denunciā'tion *n.* (*obs.*) proclamation, announcement जाहिरात *f.* २ the act of denouncing, public menace or accusation सार्वजनिक धाक-दहशत-आरोप *m.*, नामोशी *f.*, छिथू *f.*, बदनामी *f.* ३ that by which anything is denounced, threat of evil, arraignment दहशत *f.*, आरोप *m.*, Denun'ciative, Denun'ciator'y *a.* (छिथू करण्याच्या हेतूनें) जाहीर करणारा, धमकी दाखविणारा, दोषारोप-तोहोमत आणणारा, भय घालणारा. Denun'ciā'tor *n.* छिथूकरण्याच्या हेतूनें जाहीर करणारा, &c.

Deny (de-nī') [M. E. *denien*-M. Fr. *denier*-L. *denegare*, to deny fully-L. *de*, fully & *negare*, to deny.] *v. t.* to contradict खरें नव्हे असें ह्मणणें, विरुद्ध बोलणें, (एखाद्या गोष्टीची सत्यता) नाकबूल करणें. २ (*obs.*) to refuse to do something (एखादी गोष्ट करण्याचें) नाकारणें, (करावयाचें) नाकबूल-अमान्य करणें; as, "If you deny to dance." ३ to refuse to grant (मागणी) नामंजूर करणें, (केलेली विनंति, याचना इ०) अमान्य करणें, नत्राचा पाढा वाचणें; as, To deny a request; (ईश्वरानें) न देणें; as, "The pleasure of seeing was denied to him." ४ to disclaim connection with आंगाबाहेर टाकणें, कान झाडणें, कानावर हात ठेवणें. [To DENY ONE'S WORD OR ENGAGEMENT बदलामीवर येणें. To DENY FLATLY साफ नाहीं ह्मणणें, वाटाण्याची अक्षत लावणें (*fig.*), निझाडा देणें (R.). To DENY ONE'S SELF जीव मारणें-जाळणें, इंद्रियांचें दमन करणें, इंद्रियसुखाचें नियमन करणें.] D. *v. i.* to answer in the negative नकारार्थी उत्तर देणें. Deni'al, Deny'ing *n.* नकार *m.*, नाकबुली *f.*, निषेध *m.* Deny'ingly *adv.* Deni'able *a.* Denied *pa. p.* & *a.* Deni'er *n.* नाकबूल करणारा, नाकारणारा.

Deobstruct (dē'-ob-strukt') [L. *de*, & *Obstruct.*] *v. t.* अडचण दूर करणें, निर्विघ्न करणें. २ (प्रवाही पदार्थाचा) मार्ग साफ-खुला करणें.

Déobstruent (de-ob'stru-ent) *a. med.* अडचण दूर करणारा. D. *n.* रेचक *n.*, रेच *m.*, जुलाब *m.*

Deodand (dē-ō-dand) [*deo* dat. of *deus*, God; *dandum*, neut. of *dandus*, to be given from *dare*, to give.] *n.* देवाला वाहिलेली-दिलेली वस्तु *f.*, देवोपहार *m.* [झाड *n.*

Deodar (de-o-dār') [cf. Sk. देवदारू.] *n.* देवदारूचें

Deodorise (dē-ō-'dér-īz') [L. *de*, & *odor*, smell.] *v. t.* to deprive of odour resulting from impurities दुर्गंधी काढून टाकणें, वाईट वास-घाण नाहींशी करणें. Deo'dorisā'tion *n.* Deo'dori'ser *n.* दुर्गंधिनाशक (द्रव्य.)

Deontology (dē-on-tol'-ō-ji) [Gr. *deon*, the necessary and *logos*, discourse.] *n.* the science of duty or moral obligation कर्तव्यशास्त्र *n.*, धर्मशास्त्र *n.* (या शास्त्रांत मनुष्याचीं कर्तव्यें सांगितलेलीं असतात.) Deon'tolo'gical *a.* De'ontolo'gist *n.* कर्तव्यशास्त्रवेत्ता *m.*

Deoppilate (dē-op'i-lāt) v. t. (obs.) to free from obstruction अडथळे दूर करणे. Deopp'ilā'tion n. Deoppilā'tive a. med. रेचक, मलशोधन करणारे.

Deorganization (dē-orga-ni-zā'-shun) n. विसकटाविसकट m, अव्यवस्था f, घडी विसकटणे n समुदायभंग m. समुदाय is organisation according to रामदास.

Deoxidate, Deoxidize (dē-oks'i-dāt, oks-i-dīz') v. t. chem. to deprive of oxygen कोणत्याहि पदार्थातून प्राणवायु (oxygen) निराळा करणे, प्राणवायु काढून टाकणे, विप्राण करणे. Deoxidā'tion, Deo'xidize'ment n. Deox'idi'zer n. प्राणवायु काढून टाकणारा पदार्थ m.

Depart (de-pärt') [Fr.-L. de, from & partire, to part, to divide.] v. i. (obs.) to separate विभक्त होणे. २ to go forth or away जाणे, निघणे, निघून जाणे, रवाना-चालता-सार्गस्थ होणे, प्रयाण-प्रस्थान करणे. ३ to forsake, to abandon (नियम-तत्व) सोडून जाणे, उल्लंघन करणे. ४ to perish नाश होणे, नाहीस-नष्ट होणे. ५ to die, to quit this world जग सोडून-परलोकी जाणे, मरणे, गुजरणे. D. v. t. (obs.) to separate ताटातूट करणे; as, "Till Death departed them." (Chaucer) २ to divide in order to share विभाग-वांटा-वांटणी करणे. ३ to leave, to depart from सोडणे, सोडून देणे; as, "Ere I D. his house." (Shakes.). D. n. पदार्थाच्या घटकाव-

यवांचे पृथक्करण n. २ departure, death गमन n, मरण n. Depart'able a. Depart'ed pa. t. & pa. p. D. a. गेलेला, मरण पावलेला. [THE DEPARTED मृत pl.] Depart'er n. Depart'ing pr. p. or verbal noun, same as Departure. Depart'ment n. a part, portion, subdivision शाखा f, विभाग m, अंग n, खाते n, प्रकरण n, विल्हा m. २ province (अभ्यासाचा) विषय m. ३ (जीवनक्रमाचे) क्षेत्र n, मर्यादित प्रांत m. ४ a sub-division of business खाते n. ४ a territorial division (esp. in France) प्रांत m, परगणा m, जिल्हा m. De'partmen'tal a. De'partmen'tally adv. खात्याकडून-तून; as, He was punished D. De-

part'ure n. separation भाग-ताटातूट-खंड करणे n. २ removal from a place प्रस्थान n, गमन n. ३ death निर्याण n, परलोकगमन n, मरण n, मृत्यु m. ४ deviation from a rule नियमोल्लंघन n, अतिक्रमण n. ५ (law.) पक्षकाराने पहिली तक्रार सोडून देऊन दुसरी नवीन काढणे n, दुसरी कोटी f, निमित्तान्तर n. [A NEW DEPARTURE नवी रीतभात f वडिवाट f, नवी दूम f, तृतीयपंथ m.] D. v. t. to rescue from poverty निर्धन-स्थितीतून उच्च स्थितीस नेणे, निर्धनता दूर करणे.

Depasture (de-pas'-tūr) v. i. & v. t. (R.) to feed चरण्यास सोडणे, चारणे, चारविणे.

Depatriate (dē-patri-āt) [L. de & patria, one's country.] v. t. to banish देशांतून घालविणे, हद्दपार-देशपार करणे.

Depauperate (dē-paw'pēr'āt) [L. de & pauper, poor.] v. t. (obs.) to impoverish कंगाल करणे.

depend (de-pend) [Fr.-L. *de* & *pendere*, to hang.]
v. i. to hang down लोंबणें, लोंबकाळणें, लटकणें. २ *law.*
to hang in suspense, to be waiting for settlement नि-
कालाकरितां खोळंबून राहणें. ३ to rely for support अव-
लंबणें, आश्रय करणें *g. of o, esp.* (कार्यकारणभावानें) अव-
लंबून असणें. (followed by *on* or *upon* & formerly
by *of*). ४ to trust, to rely विश्वास ठेवून राहणें-असणें,
भरंवशावर राहणें (with *on* or *upon*). ५ (*obs.*) to serve,
to attend चाकर होणें. *g. of o.* (*Shakes.*). Depend'able
a. विश्वासपात्र, खात्रीलायक, भरंवशालायक. Depend'-
ence *n.* लोंबणें *n.*, अवलंबन *n.* २ *subjection as of*
an effect to its cause अवलंबित्व *n.*, कार्यकारणभावानें
अवलंबन *n.* ३ *mutual connection or support* परस्पर
आश्रय *m.* संबंध *m.* ४ *inability to help one's self*
स्वावलंबनाभाव *m.*, पराधीनता *f.* ५ *reliance* विश्वास
m., भरंवसा *m.* ६ *that on which one depends*
आधार *m.*; as, "He was her sole D." Depend'ency *n.*
territory under dominion परतंत्र देश *m.*, ताब्यांतील
देश *m.* २ *a thing hanging down* अवलंबी गोष्ट *f.*
३ *that which is attached to something else as*
its consequence, subordinate अवलंबी-सहगामी-आनु-
पंगिक वस्तु *f.* ४ *subordination* परतंत्रता *f.*, परा-
धीनता *f.* Depen'dent *a.* लोंबणारा. २ दुसऱ्यावर भरं-
वसा-मदार ठेवून बसणारा, परतंत्र, पराधीन, अनुजीवी.
[DEPENDENT COVENANT OR CONTRACT पखाद्या अटी
वर अवलंबून असणारा करार *m.* DEPENDENT VARIABLE
math. परतंत्र चलपद *n.* Depend'ent *n.* परोपजीवी, नोकर,
चाकर. २ अवलंबी, आश्रित. ३ आनुपंगिक गोष्ट *f.*
Depend'ently *adv.* Depend'er *n.* Depend'ingly
adv. विश्वास ठेवून, अवलंबून राहून.

Note. The forms Dependance, Dependancy, Depen-
dant are from the French; the forms Dependence
etc. are from the Latin. Some authorities give prefer-
ence to the form Dependant when the word is a
noun thus distinguishing it from the adjective,
usually written Dependent. Dependence is more
used in the abstract, and Dependency in the con-
crete (Web.)

Dependition (dē'per-dish-un) [Cf. Fr. *deperdition.*]
n. (*archai.*) loss, destruction नुकसान *n.*, नाश *m.*

Dephlegmate (dē-fleg'-māt) [L. *de* + *phlegma*, a flame,
cf. Sk. श्लेष्म, mucous matter.] *v. t.* (*obs.*) to deprive
of super-abundant water by evaporation or distilla-
tion (आटवून किंवा ऊर्ध्वपातनानें) अर्क किंवा अम्लें
यांतून पाणी काढून टाकणें, विश्लेष्म करणें. Dephlegmā'-
tion *n.*

Dephlogisticate (dē-flō-jis'-ti-kāt) [L. *de* & Phlogis-
ticate. *cf.* Fr. *desphlogistiquer.*] *v. t.* to deprive of
phlogiston or the supposed principle of inflamma-
bility (पखाद्या पदार्थांतून) ज्वालाग्राही द्रव्य काढून
टाकणें. हें द्रव्य प्राचीन रसायनशास्त्रवेत्त्यांनीं कल्पनेनेच

ठरविलें होतें. De'phlogis'tica'ted air=oxygen gas
प्राणवायु *m.*

Depict (de-pikt') [L. depictus *pa. p.* of *depingere*,
to depict.] *v. t.* to form a coloured likeness of, to
paint, to portray रंगित तसबीर *f.* चित्र *n.* काढणें. २
to represent in words शब्दांनीं रंगविणें (*fig.*), वर्णन
करणें, वर्णणें. ३ Depic'ted *pa. t.* Depic'ting *pr. p.*
& *v. n.* Depic'ture *v. t.* to make a picture of (चें)
चित्र काढून दाखविणें. २ to describe in words वर्णन
करणें.

Depilate (dep'-i-lāt) [L. depilatus, *pa. p.* of *depilare*;
de, down *pilare*, to pluck away hairs.] *v. t.* to strip
of hair (उपटून) केश काढणें, निष्केश करणें. २ सोडण-
काथ्या काढून बेणणें. Depilā'tion *n.* केशनिष्कासन *n.*,
केश उपटून काढणें *n.* Depil'atory *a.* केश काढण्याचा
धर्म ज्यांत आहे असा, केशनाशक. *D. n.* केश काढण्याचा
लेप *m.*, केशनाशक लेप *m.* Dep'ilous *a.* केशहीन, वि-
केश, निर्लौम.

Deplete (de-plēt') [L. *de* & *plere*, Sk. *पृ*, to fill.] *v. t.*
med. to empty, to unload (as, the vessels of the
human system by blood-letting or by medicine)
(औषधानें किंवा रक्तमोक्षानें शरीरांतील वाहिन्या) रिका-
भा-रिक्त करणें. २ to reduce by destroying or consum-
ing the vital powers of, to exhaust as a country of
its strength or resources (जीविताचीं साधनें नाहींशीं
करून) हतवीर्य-दुबळा करणें, (एखाद्या देशांतील
संपत्ति धुवून देश) कंगाल करणें, (खजिना) रिकामा करणें.
Deple'tion, Deple'tive *n.* रिता करणारा पदार्थ *m.*,
रक्ताधिक्य कमी करणारें औषध *n.* Deple'tory *a.* रिता
करण्यास उपयोगी.

Deplore (de-plōr') [O. Fr. *deplorer*—L. *deplorare*, to
weep.] *v. t.* to feel or express deep and poignant
grief for, to mourn, bewail विलाप करणें, शोक
करणें, (अतिशय दुःखानें) रडणें, दुःख करणें. २
(*Shakes.*) to complain of (च्या) संबंधीं कुरकुर करणें.
D. v. i. शोक करणें. Deplor'able रडूं यायाजोगा,
शोचनीय, शोकाह, शोकोचित. Deplor'ably *adv.* खेद
वाढायाजोग्या रीतीनें. Deplor'ableness *n.* शोचनीय
स्थिति *f.* Deplor'ability *n.* शोचनीय अवस्था *f.*
Deplor'er *n.* Deplorā'tion *n.* (R.) शोक *m.*
Deplor'ingly *adv.*

Deploy (de-ploi') [Fr. *deployer*, O. Fr. *desploier*—L.
dis, apart & *plicare*, to fold.] *v. t.* to spread out a
body of troops in such a way that they will dis-
play a wider front & less depth (मागचे शिपाई पुढें
आणून) अघाडी वाढविणें-विस्तृत करणें. *D. v. i.* अघाडी
विस्तृत होणें. Deploy', Deploy'ment *n.* Deployed'
pa. t. Deploy'ing *pr. p.* & *v. n.*

Deplume (de-ploom') [L. *de*, away & *plumare*,
to cover with feathers.] *v. t.* to deprive of plumage
पिसारा *m.* पिसें उपटणें, बोडकें करणें. Dep'lumā'tion *n.*

पिसारा काढणे *n.* २ *med.* डोळ्याच्या पापण्यांस होणारा रोग *m.* ह्याचे योगानें पापण्यांचे केश झडतात.

Depolarize (dē-pō'-lar-īz) [L. *de* & *polarize*, cf. Fr. *depolariser*.] *v. t.* to deprive of polarity. Sec Polarise.

Depone (de-pōn') [L. *de*, down & *ponere*, to place.] *v. t.* & *v. i.* to assert under oath, to depose शपथेवर साक्ष *f.* जबानी *f.* देणें. Depo'nent (de-pō'-nent) [L. *pr. p.* of *deponere*.] *a. gram.* कर्मणि रूप असून कर्तरी अर्थाचा. D. *n.* शपथेवर जबानी देणारा. [D. VERB कर्मणि रूप असून कर्तरी अर्थ आहे असें क्रियापद *n.*]

Depopulate (de-pop'-ū-lāt) [L. *depopulatus pa. p.* of *depopulare*, to ravage; *de* & *populari*, to populate, from *populus*, people.] *v. t.* to deprive of population निर्जन करणें, बेचिराख करणें, ओसाड करणें, निर्मनुष्य करणें, वस्ती नाहीशी करणें, उध्वस्त करणें, उजाड करणें. D. *v. i.* निर्जन होणें, ओसाड होणें, &c. Depopu'la'ted *a.* निर्जन केलेला, &c. Depop'ulā'tion *n.* ओसाडपणा *m.*, ओसाडी *f.*, उजाडी *f.*, निर्जन करणें *n.* Depop'ulā'tor *n.* उध्वस्त करणारा.

Deport (de-pōrt') [M. Fr. *deporter*-L. *de*, away & *portare*, to carry.] *v. t.* to transport, to banish हद्दपार करणें, देशांतरास नेणें, काळ्यापाण्यावर पाठविणें. २ to conduct (used reflexively) वागणें, वर्तणें. D. *n.* वर्तणूक *f.*, आचरण *n.*, चालचर्या *f.* De'portā'tion *n. law.* देशबहिष्कार *m.*, काळेपाणी *n.*, काळ्यापाण्याची शिक्षा *f.* Deport'ment *n.* आचरण *n.*, वर्तन *n.*, चालचर्या *f.*

Depose (de-pōz') [O. Fr. *deposer*, to displace-O. Fr. *de* (L. *de*), from & Fr. *poser*, to place, of Greek origin.] *v. t.* to remove from throne or high position गादीवरून काढणें, पदच्युत-राज्यभ्रष्ट करणें, स्थानभ्रष्ट करणें, कामावरून काढणें. २ (*law.*) to testify under oath प्रतिज्ञेवर-शपथेवर साक्ष *f.* जबानी *f.* देणें. D. *v. i.* to bear witness प्रतिज्ञेवर-शपथेवर साक्ष *f.* साक्षी *f.* देणें, जबानी लिहून देणें. Depos'd' *a.* गादीवरून काढलेला, राज्यभ्रष्ट, राज्यपदभ्रष्ट, स्थानच्युत, सिंहासनभ्रष्ट, पदच्युत. २ स्थान-पद-अधिकारभ्रष्ट, भ्रष्टाधिकार. Depos'able *a.* पदच्युत-अधिकारभ्रष्ट कराय-जोगा. Depos'al *n.* पदच्युति *f.*

Deposit (de-poz'-it) [O. Fr. *depositer*-L. *de* & *ponere*, to put down.] *v. t.* to lay down खालीं ठेवणें-टाकणें, घालणें; as, "Crocodile deposits her eggs in the sand." २ to lay up as store सांठवून ठेवणें, सांठा करणें, सांठविणें. ३ to lay up for safe custody (सुरक्षितपणासाठीं) जिम्मेस-दिमतीस-ताब्यांत ठेवणें-देणें, हवाली-स्वाधीन करणें. ४ to pledge अनामत *f.* हद्दप *f.* ठेवणें. ५ ठेव *f.* ठेवणें. D. *n.* अनामत *f.*, अमानत *f.*, निक्षेप *m.*, ठेव *f.*, ठेवी *f.*, ठेवणूक *f.* २ (R.) अनामत ठेवण्याची जागा *f.* ३ गाळ *m.* ४ (R.) पेढी *f.* ५ (*law*) (*a*) bail money (जामिनदाराकरितां मेहेरबानीदाखल राखलेला) जामीन

माल किंवा पैसा *m.*, (जामिनावर सोडलेल्या अपराध्या-
करितां ठेवलेला) अनामत पैसा *m.* (b) *earnest money*
इसारा *m.*, सचकार *m.*, वयाणा *m.* [IN OR ON D. अनामत.
D. OF MUD (AS, FROM A RIVER) गाळ *m.*, गाळा *m.*,
साई *f.*, पोयटा *m.*] Depos'itary-ory *n.* अनामतदार,
जिम्मेदार(?), दिम्मतदार(?). २ ठेव ठेवण्याची जागा *f.*
ठेवघर *n.* ३ त्रांडविण्याची जागा *f.*, वखार *f.*, भांडार *n.*,
कोठार *n.*, संग्रहस्थान *n.* Depos'ited *a.* निक्षिप्त, न्यस्त,
ठेवलेला. Depos'itive *a.* Depos'itor *n.* निक्षेप-ठेव
ठेवणारा, निक्षेपक, निक्षेपता *m.*

Deposition (de'pō-zish'-un) [O. Fr. *deposition*-L.
depositionem -L. *depositus* *pa. p.* of *deponere*, to
lay down.] *n.* गादीवरून काढणें *n.*, पदच्युति *f.*
२ स्थानभ्रंश *m.*, अधिकारभ्रंश *m.* ३ साक्ष *f.*, साक्षी *f.*,
साक्ष्य *f.* (S.), जबानी *f.* ४ ठेव *f.* ५ मळ *m.*, गाळ
m. To take down a deposition जबानी लिहून-
उतरून घेणें.

Depot (de-pō') [Fr. *depot*-O. Fr. *depost*-L. *deposi-*
tum, *deposit.*] *n.* a warehouse, वखार *f.*, कोठार *n.*,
भांडागार *n.*, भांडार *n.* २ *mili.* (a) a place where
military stores are deposited लष्करी सामानसुमान
ठेवण्याची जागा *f.* वखार *f.* (b) the head-quarters of a
regiment पलटणीचें राहण्याचें मुख्य ठाणें *n.* ठिकाण *n.*
(c) a station where recruits are assembled and
drilled लष्करांत नवीन वेतलेल्या लोकांना कवाइट
देण्याचें-शिकविण्याचें ठिकाण *n.* (d) a portion of a
regiment which remains at home when the rest are
on foreign service (लष्कराचा कांहीं भाग परदेशीं
पाठविल्यावर) स्वदेशीं राहिलेले बाकीचें खडे लष्कर (c)
a place of confinement for prisoners of war लढाई-
तील कैदी ठेवण्याची जागा *f.* ३ (U. S.) a railway
station रेलवेस्टेशन *n.*, आगगाडीचा टप्पा *m.*

Deprave (de-prāv') [M. E. *deprauen*-O. Fr.
depraver-L. *depravare*, *depravatum*; *de*+*pravus*,
crooked, distorted, perverse, wicked.] *v. t.* (*obs.*)
to depreciate नालस्ती *f.* निंदा *f.* करणें, दूषण *n.*
देणें. २ to vitiate, to corrupt बिघडविणें, भ्रष्ट करणें,
खराब करणें. Depraved' *a.* बिघडलेला, खराब, दुष्ट,
पापी, भ्रष्ट, आचारभ्रष्ट, पतित, कुकर्मी, पापिष्ट, अधर्मी,
कर्मचांडाल. Depraved'ly *adv.* Deprav'edness, De-
prave'ment *n.* भ्रष्टता *f.*, खराबी *f.* Deprav'er *n.*
भ्रष्ट करणारा. Depraving'ly *adv.* Deprav'ity *n.*
भ्रष्टता *f.*, बिघाड *m.*, खराबी *f.*, दुष्टपणा *m.*, दुराचरण *n.*

Deprecate (dep'-re-kāt) [L. *deprecatus*-L. *de*, away
& *precari*, to pray.] *v. t.* to pray against an evil
गांज्हाणें गांजन वाद मागणें, प्रतिकारप्रार्थना *f.* परिहार
-प्रार्थना *f.* करणें *g. of o.* २ to express regret, to disap-
prove strongly खेद प्रदर्शित करणें, (बद्दल) अत्यंत ना-
पसंती दर्शविणें. Dep'recable *a.* Deprecā'tion *n.* नि-
वारणार्थ केलेली प्रार्थना *f.*, दाद लागण्यासाठीं केलेली
विनवणी *f.* अर्ज *m.* ३ नापसंती *f.*, खेद *m.* ४ (*obs.*)

शाप *m.* Dep'recatingly *adv.* नापसंतीनें, &c. Dep-
reca'tive, Dep'reca'tory *a.* अनिष्टनिकारक. २ नाप-
संतीदर्शक. Dep'reca'tor *n.* नापसंती दर्शयिणारा, &c.

Depreciate (de-prē-shi-āt) [L. *de*, down & *pretium*,
price.] *v. t.* to lessen in price किंमत *f.* मोल *n.* दर
m. भाव *m.* उतरवणे-कमी करणे. *g. of o.* २ *fig.* हलका
करणे, हलकेपणा आणणे, उणेपणा-अप्रतिष्ठा करणे. *D.*
v. i. to fall in value, to become less worth
किंमत-दर-भाव उतरणे-कमी होणे, एखाद्याची किंमत
कमी होणे *fig.* Dep'recia'ted *a.* किंमत-भाव उतरलेला,
दर कमी केलेला; as, *D.* rupee किंमत उतरलेला-कम-
कुवत रुपया *m.* २ हलका पाडलेला-केलेला. Deprecia'-
tion *n.* किंमत उतरणे *n.*, भाव कमी होणे *n.* २ नाण्याची
किंमत कमी होणे *n.* ३ अप्रतिष्ठा *f.* Dep'recia'tive,
Depre'cia'tory *a.* किंमत-प्रतिष्ठा कमी करणारा. De-
p'recia'tor *n.* किंमत कमी करणारा.

Depredate (dep'-re-dāt) [L. *de* & *praedare*, to plunder.]
v. t. to subject to plunder, to lay waste, to prey
upon लुटविणे, ओस पाडणे, उध्वस्त करणे, धाड घालणे.
D. v. i. to take plunder, to commit waste लुटणे,
नासाडी करणे. Depreda'tion *n.* लुटणे *n.*, लुट *f.* नाश
m., खराबी *f.*, नासधूस *f.*; as, "The sea often makes *D.*
on the land." Dep'reda'tor *n.* one who plunders a
robber नाश करणारा *m.*, लुटारू *m.*, पेंढारी *m.*, चोर *m.*
Dep'reda'tory *a.* लुटीचा, लुटणारा.

Deprehend (dep're-hend') [L. *de* & *prehendere*, to
take.] *v. t.* to take by surprise, (to seize as a person
while committing an unlawful act) अचानक पकडणे,
सुदेमालासकट धरणे. २ to detect, to discover, to find
out शोधून काढणे, पत्ता-तपास-तलास लावणे, धरणे or
पकडणे (गुन्हा or गुन्हेगार).

Depress (de-pres') [O. Fr. *depresser*-L. *de*, down &
premere (*pressus*), to press.] *v. t.* दाबणे, दडपणे. २
to bring down or to humble नमविणे, गर्व खंडणे, नक्षा
m. उतरणे. ३ to sadden, to deject खिन्न-उदास-उदासी-
विषण्ण करणे, उत्साहभंग करणे, हर्षभंग-मनोभंग करणे.
४ to lessen the activity of (व्यापार इ०) मंद करणे,
मंदी आणणे, तेजी कमी करणे, ५ to cheapen, to lessen
in price (ची) किंमत कमी करणे, स्वस्त करणे. ६ *math.*
to reduce an equation to a lower degree (of a line)
समीकरणाचा घात कमी करणे. Depress'ant *n.* तरतरी
कमी करणारे *n.*, बल्ल *n.* Depressed' *a.* खिन्न, उदासीन,
स्थान. २ *bot.* ज्वस्वविस्तृत, जमीनीस लागलेला, अवनत.
Depres'sing *a.* खिन्न-विषण्ण करणारा-होणारा. De-
press'ingly *adv.* Depres'sion *n.* the act of depres-
sing दाबणे *n.*, दडपणे *n.* २ the state of being depres-
sed अवनमन *n.*, पतन *n.*, पात *m.*, नमणे *n.* ३ a
hollow, cavity खळगा *m.*, खांच *f.*, खळगी *f.* ४
humiliation नरम पडणे *n.*, गर्व उतरणे *n.* ५ dejection,
despondence विषाद *m.*, उदासीमता *f.*, उदासपणा *m.*,
औदासिन्य *m.*, उत्साहभंग *m.*, स्थानता *f.* ६ dullness

(of trade, &c.) अंदाजी f; मंजूर करणे n. ७ (med.) दबलेली स्थिति f; भिन्नता f. ८ (surg.) डोळ्यांतील मोतिबिंदू दाखून काढण्याची क्रिया f. ९ (astron.) क्षितिजाखाली राहिलेल्या स्वस्थ पदार्थाचा उन्नतांश m. [D. OF THE POLE ध्रुवापासून विषुववृत्ताकडे जात असतां क्षितिजाकडे ध्रुव खाली जात आहे असे दिसणे.] Depress'ive a. दबविणारा, अवमामक, उदासीनता आणणारा, नमविणारा, नम्र. Depres'sor n. खाली दाबणारा m, जुलमी m. ३ med. खाली ओढणारा, अवमामक सायु m.

Deprive (de-priv') [O. Fr. L. L. *depriver*, *deprivare*, *deprivatum*, to divest of office; L. *de* + *privare*, to bereave, to deprive of.] v. t. (obs.) to take away, to destroy नेणे, काढून नेणे, अंत-नाश करणे. २ to dispossess हिरावून-काढून घेणे, बुचाडणे, नागवणे. ३ to divest of office (eccl.) धर्माधिकार्याचा अधिकार काढून घेणे, अधिकारहीन-रहित करणे. Dep'riva'tion n. काढून टाकणे n, नागवणे n, नागवणूक f, नागवण f. २ नाश m, तोटा m, नुकसान n. ३ हानि f. ४ पुरोहिताची वृत्ति काढून घेणे n. ५ प्रतिष्ठा-मान हिरावून घेणे n. [D. A BENEFICIO वेतनहरण n. D. AB OFFICIO अधिकारहरण n.] Dep'riva'tive a. Deprived' a. नागवलेला, नष्ट (in comp., as. नष्टबुद्धि, नष्टधैर्य.) [D. OF WEALTH गतद्रव्य. D. OF AUTHORITY अधिकारभ्रष्ट, पदभ्रष्ट.] Deprive'ment n. (R.) नागवणूक f. २ नुकसान n. ३ पदभ्रष्टता f.

Depth (depth) [See Deep.] n. खोली f, खोल जागा f. [D. UP TO THE BREAST छातीभर f, छाती ठाव m. D. UP TO THE WAIST कमरठाव m, कमरभर. D. ABOVE THE NECK बुडत ठाव m, गळाभर.] २ profoundness, intensity, abundance संपूर्णता f, गहनता f, गांभीर्य n, दाढ्य n, घनता f, सांद्रता f, आधिक्य n, वैपुल्य n, विपुलता f. ३ lowness गंभीरता f; as, D. of sound. ४ मध्यभाग m, मध्य m, also expressed by भर, ऐन; as, IN D. OF WINTER भर-ऐन हिवाळ्यांत. ५ logic. मिश्रकल्पनेची व्याप्ति f. ६ समुद्र m. [D. OF FOCUS नाभीची खोली f. D. OF IMPRESSION संस्काराचे घनत्व n, उठाव m. D. OF SOUND नीच स्वर m, स्वरगांभीर्य n. D. OF CUT जखमेची खोली f.] Depth'en v. t. (obs.) खोल करणे. Depth'less a. उथळ. २ अगाध, अमाप. Out of one's depth पाण्यांत जेथे एखाद्यास मुळींच तळ लागत नाही किंवा जेथे एखाद्याचा मुळीं बचाव होत नाही अशी (जागा), मनाच्या मगदूरीच्या बाहेरचा-पलीकडचा.

Depulse (de-pul's) [L. *depulsus*.] v. t. (obs.) to drive away हाकून देणे. Depul'sion n. हाकलून देणे n. (R.)

Depurate (dep'-ū-rāt) [L. *de* & *purare*, to purify.] v. t. to free from impurities, to purify स्वच्छ करणे, साफ करणे, स्वच्छ-निर्मळ-शुद्ध-मळरहित करणे. D. a. cleansed साफ, स्वच्छ, निर्मळ. Dep'ura'tion n. शुद्धि-करण n, शोधन n, (जखम) धुण्याची क्रिया f. Depur-a'tor n. शुद्धि करणारा (पदार्थ-द्रव्य n.) Depurā'tory a. (रक्त) शुद्धि करणारा, स्वच्छ करणारा.

Depute (de-pūt') [Fr. *deputer*-L. *deputare*, to esteem, to consider-L. *de* & *putare*, to prune, to clean, to set in order.] *v. t.* to appoint or send as a substitute, to delegate नेमून-नियुक्त करून-वकील करून-अखत्यारी देऊन पाठविणें, वारचा-वांटचा पाठविणें, (आपल्या तर्फें) बदली कार्यकारी-प्रतिनिधि नेमणें. २ (R.) to appoint, to choose नेमणें, (ची) नेमणूक करणें, निवडणें. D. a. (Scot.) प्रेषित, प्रतिनिधि. Deputā'tion *n.* the act of deputing नियुक्तप्रेषण *n.*, प्रतिनिधिप्रेषण *n.*, नेमून पाठविणें *n.* २ the person deputed प्रतिनिधि *m.*, नियुक्त-प्रेषित मनुष्य *m.*, मुखत्यार *m.*, वकील *m.* ३ delegation प्रतिनिधिपणा *m.*, मुखत्यारी. *f.* Dep'utise *v. t.* to appoint as deputy वकील-प्रतिनिधि नेमणें. D. *v. i.* to act as a deputy प्रतिनिधि-वकिलाप्रमाणें वागणेंचें-काम करणें. Dep'uty *n.* वकील *m.*, प्रतिनिधि *m.*, मुनीम *m.*, मुतालीक *m.*, दुय्यम *m.* २ कारभारी *m.* Dep'utyship *n.* वकिली *f.*, वकिलायत *f.*, मुनिमी *f.*, प्रतिनिधित्व *n.* Chamber of deputies फ्रान्सांतील कायदे कौन्सिलाच्या दोन शाखांपैकीं एक. हींतील सभासद लोकनियुक्त असतात.

Deputy is used in combination with various executive officers to denote an assistant empowered to act in their name; as, D. collector, D. marshal, D. sheriff. (Web.)

Derail (de-rāl') *v. t.* (आगगाडी) रुळांवरून घसरविणें. खालीं आणणें. Derail'ment *n.*

Derange (de-rānj') [L. *dis*, asunder & O. Fr. *rangier*, to rank.] *v. t.* to disturb the proper arrangement of, to disorder अ-गौर-व्यवस्था करणें, गोंधळणें, गफलतणें, धांदल *f.* घालमेल *f.* गोंधळ *m.* करणें, क्रमभंग *m.* करणें. २ to disturb in the normal action of the intellect, to render insane बुद्धिभ्रंश-बुद्धिविक्षेप-चित्त-विक्षेप-चित्तविभ्रंश-चित्तभ्रम करणें, भ्रमिष्ट करणें. ३ to disturb in the action or function of a machine or organism बिघडाविणें, नादुरुस्त करणें. Deranged' *a.* गोंधळलेला, अव्यवस्थित. २ भ्रमिष्ट, विक्षिप्तबुद्धि, पिसा, वेडा. Derange'ment *n.* गोंधळणें *n.*, घालमेल *f.*, अव्यवस्था *f.*, गोंधळ *m.*, घोंटाळा *m.*, गफलत *f.*, भानगड *f.*, गडबड *f.*, उलटापालट *f.* २ बुद्धिभ्रंश *m.*, चित्तभ्रम *m.*, चित्तविभ्रंश *m.*, चित्तविक्षेप *m.*

Derby (där'-bi) *n.* लंडनाजवळील एप्सम मैदानावर तीन वर्षांच्या उमरीच्या घोड्यांची प्रतिवर्षी होणारी शर्यत *f.* ही शर्यत १२ वा अर्ल ऑफ डारबी यानें इ. सन १७८० त सुरू केली म्हणून तिला डारबी किंवा डर्बी असें म्हणतात. ही दर-साल ग्रीटसन टार्डच्या आदल्या आठवड्यांतील बुधवारी होते. २ डारबी नांवाची घुमटाकार टोपी *f.* [DERBY DAY डर्बी येथील वार्षिक शर्यतीचा दिवस *m.*] Derbyshire-neck *n.* goitre or bronchocele गळ्याचे मधोमध एक गांठ सुजून ती मोठी होणें *n.*

Derelict (der'-e-lik't) [L. *derelictus*, pa. p. of *dere-linguere*, to forsake-L. *de* & *linguere*, to leave.]

a. left, abandoned, given up adrift सोडून दिलेला, त्याग केलेला. ३ त्यक्त, समुद्रांत सोडून दिलेला, वाऱ्यावर सोडलेला. २ careless, neglectful निष्काळजी, (कर्तव्य) पराङ्मुख. ३ unfaithful निमकहराम. D.

n. (law.) मालकानें टाकलेली वस्तु f. २ समुद्रांतून निघालेली जमीन f. Der'elic'tion n. complete abandonment त्याग m, परित्याग m, त्यागकर्म n. २ (law) a neglect or omission as if by voluntary abandonment कर्तव्यपराङ्मुखता f, कर्तव्याची हयगय f.

४ समुद्र मार्गें सरल्याकारणानें मिळालेली जमीन f.

Deride (de-rid') [L. de & ridere, to laugh.] v. t. to laugh at with contempt, to mock, to scoff at उपहास m. थट्टा f-मस्करी f, करणें, टर-टेर f. उडविणें, विटंबना f. करणें. Deri'der n. उपहास करणारा. Deri'dingly adv.

Derision (de-rizh'-un) n. the act of deriding उपहास &c. करणें. २ the state of being derided उपहास m, विटंबना f, टर f, टेर f, थट्टा f, मस्करी f, तिरस्कार m, धिक्कार m. ३ an object of scorn, a laughing-stock उपहासविषय m, उपहासास्पद (वस्तु f.), विनोदास्पद (वस्तु f.), खेळवणा m- खेळणें n. (used in contempt) Deri'sive, Deri'sory a. विटंबनेचा, उपहासाचा, उपहाससूचक, उपहासात्मक. Deri'sively adv. Deri'siveness n. उपहासास्पदता f.

Derive (de-riv') [O. Fr. deriver, to derive, also to drain—L. derivare, to drain of water—L. de, from and rivus, a river.] v. t. (obs.) (a) to turn the course of (as water) ओघ वळविणें (followed by to, into, on, or upon.) (b) to divert & distribute विभागून देणें, सर्वांस देणें-कळविणें. (c) to transmit (एकापासून) दुसऱ्यास-दुसऱ्या पिढीस देणें. (d) to communicate कळविणें, सांगणें. २ to obtain by descent or transmission (followed by from) कुलपरंपरेनें मिळविणें, आनुवंशिक रीतीनें संपादनें मूलतः प्राप्त करून घेणें. ३ to draw, to deduce (पासून) काढणें, तर्क m- अनुमान n. काढणें, तर्कणें. ४ to trace the origin, descent, or derivation of (चें) मूळ-व्युत्पत्ति शोधून काढणें. ५ (chem.) to obtain one substance from another by actual or theoretical substitution (पासून) काढणें-पैदा करणें. D. v. i. (Shakes.) to flow, to have origin, to be deduced, to descend, to proceed (च्या पासून) निघणें, उत्पन्न होणें, &c. Deri'vable a. (पासून) काढतां येण्याजोगा, (पासून) मिळवितां येण्याजोगा, कुलपरंपरेनें येण्याजोगा. २ तर्कानें-अनुमानानें काढतां येण्याजोगा, तर्कज्ञेय, तर्क्य. Deri'vably adv. Deri'vate v. t. (obs.) See Derive. D. a. [R.] Derivā'tion n. (obs.) ओघाचें वळण n. २ कुलपरंपरेनें प्राप्ति f, कारणापासून कार्याची प्राप्ति f. ३ (gram.) व्युत्पत्तिशोधन n, व्युत्पत्तिनिर्णय m. the state or method of being derived; the relation of origin when established उत्पत्ति n, मूळ n. ४ ५ तर्क m, अनुमान n, व्युत्पत्ति f, उपसिद्धांत m. ६

(*math.*) उत्पत्ति *f.* एका फलापासून दुसऱ्या फलाचा तर्क
करण्याची कृति *f.* ७ (*med.*) अभ्यावाहन *n.*, एकीकडून
दुसरीकडे वाहणें *n.*, क्षुब्ध झालेल्या भागांतून रोगजनक-
पूरक्त-लस-वगैरे पदार्थ बाहेर काढण्याची क्रिया. *f.* ३.
पलिस्तर, डाग, इ. Derivational *a.* Derivationist *n.*
शब्दांची व्युत्पत्ति ठरविण्यांत गुंतलेला मनुष्य *m.* २
biol. सर्व प्राण्यांचे मूळ आकार किंवा रूपें ही उत्क्रां-
तीनें उत्पन्न झालीं आहेत असें प्रतिपादन करणारा.
Derivative *a.* व्युत्पन्न, अमुकेक मुळापासून उत्पन्न
झालेला. *D. n.* दुसऱ्यापासून निघालेला-मिळालेला,
उत्पन्न झालेला, अन्यप्राप्त, अन्यलब्ध, व्युत्पन्न (शब्द) *m.*
२ (*gram.*) व्युत्पन्नशब्द *m.* ३ *med.* क्षुब्ध झालेल्या
भागांतून रोगजनक पदार्थ काढणारें औषध किंवा साधन
n. Derivatively *adv.* Derivativeness *n.* Derived
a. व्युत्पन्न. [To BE *D.* निघणें *f.* (ची) व्युत्पत्ति
असणें.] Deriver *n.*
Derm, Derma (*dèrm, dér'ma*), Dermis (*dèr-mis*) [Gr.
derma, skin.] *n.* त्वचा *f.*, कातडी *f.*, चामडी *f.* Dermal,
Der'mic, Der'matic *a.* त्वक्संबंधी, त्वचामय. Der'-
matography, Der'mography *n.* (शारिरिकशास्त्रांतील)
त्वचाप्रकरण *n.* Der'matoin *a.* त्वचेसारखी. Der'-
matol'ogical *a.* Der'matol'ogist *n.* त्वक्संबंधीं
माहिती असलेला मनुष्य *m.* Der'matol'ogy *n.* त्वक्-
शास्त्र *n.*, ह्या शास्त्रांत त्वचेच्या रोगांचा व रचनेचा
विचार केलेला असतो. Der'matophyte *n.* शरिरांवर
बांडगुळासारखें वाढलेलें मांस *n.* Der'mato-skeleton,
Der'mo-skeleton *n. anat.* बाहेरची कठीण त्वचा *f.*
(e. g. केश, नखें, शिंग, &c.)

Derogate (*dèr'-ò-gāt*) [L. *derogatus pa. p.* of *de-rogare, to derogate*—L. *de, down, from* & *rogare, to propose a law.*] *v. t.* to repeal partly (said of law) कायद्याचा कांहीं भाग रद्द करणें. २ (R.) to depreciate, to disparage हलकेपणा आणणें, (ची) मानहानि करणें. *D. v. i.* to detract, to withdraw (usually with *from*) कमी होणें. २ (R.) to act beneath one's rank, place, birth or character (आपल्या दर्जाला) न शोभेल असें वागणें. *D. a.* कमी किंमतीचें, अपमानित, दर्जाला उतरलेला. Derogately *adv.* Derogā'tion *n.* (followed by *of, from, or to*) कायद्याचा कांहीं भाग रद्द करणें *n.* २ (*stockexchange*) करारांत कमी करणें *n.*, फेरफार करणें *n.* ३ अपकर्ष *m.*, अपमान *m.*, अप्रतिष्ठा *f.*, कमीपणा *m.*, हलकेपणा *m.* Derog'ator'ily *adv.* Derog'ator'iness *n.* Derog'atory, Derog'ative *a.* अश्रू घेण्यासारखा, झुजसखाऊ, मानहारक, महत्त्वहारक, तेजोहारक, लघुत्वजनक, कमीपणा आणणारा. [DEROGATORY CLAUSE IN A TESTAMENT मृत्युपत्रांतील गुप्तवाक्य *n.* हें फक्त मृत्युपत्र करणारालाच माहित असतें. व तें व्यात नसेल तें मृत्युपत्र खोटें ठरतें. कोणी जबरदस्तीनें मृत्युपत्र लिहून घेईल तर तें चालू नये ह्मणून ही तजवीज केलेली असते.] [दरवेशी *m.*

Derwise Derwis (*dèr-wis, dér-wis*) *n.* अजापी फकीर *m.*

Descant (des'-kant) [O. North Fr. *descant* (O. Fr. *deschant*), a kind of song—Late L. *descantus*—
 * L. *dis*, apart & *cantus*, a song; *cantare*, to sing.] *n.*
 a double song, melody or counterpoint sung above
 the plain song of the tenor, a variation of an
 air, a variation by ornament of the main subject
 or plain song जोडगीत *n.*, तारस्थानांतील-विदारी, रूपक-
 करण; भिन्नमूर्छना *f.*, अंतरा *m.*, तोडा *m.*, अलंकारयुक्त
 आभोग *m.* (*b*) the upper voice in part music
 अंतन्यांतील तारस्वर *m.*, तारस्वरांची तान *f.* (*c*) the
 canto, cantus, or soprano voice, the treble तारस्वर
m., उच्चस्वर *m.*, टीपेचा स्वर *m.*, तृतीयस्थानांतील स्वर *m.*-
 श्रुति *f.* २ a comment टीका *f.*, भाष्य *n.*, आदर्श *m.*,
 विवेचन *n.* D. v. i. जोडगीत *n.* गाणे, तारसुराची
 तान *f.* मारणे, तारस्वरांत गाणे, सुर-रागतान मारून
 गाणे, खांचखोंचीने गाणे. २ to discourse at large
 वाक्पांडित्य करणे, टीका करणे, भाष्य-विवरण करणे.
 Descan'ter *n.* जोडगीत गाणारा, तारसुराची तान मार-
 णारा, तारस्वरांत गाणारा. २ वाक्पांडित्य दाखविणारा.

Descend (de-send') [M. Fr. *descendre*—L. *descen-*
dere—L. *de*, down & *scandere*, to climb *cf.* स्कंद्, to
 climb.] (opp. of Ascend.) v. i. to move down-
 wards, to come or go down (कडे) खाली वळणे-पडणे-
 उतरणे, खाली जाणे-येणे, अवतरणे, अवरोहण *n.* अधोगमन
n. अवतरण *n.* करणे. २ (*poetic*) to enter mentally,
 to retire (अंतरात्प्यांत) लीन-मग्न-होणे. ३ (with on or
 upon) to make an attack, to come upon suddenly,
 and with violence हल्ला करणे, चालून येणे, स्वारी करणे. ४
 to come down to a lower, less fortunate, humbler,
 less virtuous state, to lower or abase one's self हलक्या-
 नीच स्थितीत येणे, अवनति करून घेणे, खालावणे.
 ५ to pass from the more general or important to
 the particular or less important matter सामान्य
 किंवा महत्वाच्या गोष्टीवरून विशेष किंवा बिनमहत्वाच्या
 गोष्टीवर येणे, सूक्ष्म-बारीक भेदांत शिरणे, (प्रधान
 विषयापासून) गौण विषयाकडे वळणे. ६ (*a*) to come
 down as from a source, to be derived, to proceed by
 generation (पासून) निघणे-उत्पन्न-पैदा होणे, वंशांत-
 कुलांत उत्पन्न होणे, (*चा*) वंशज होणे. (*b*) to proceed by
 transmission हातांत जाणे-येणे-पावणे, मिळणे. (*c*) to
 fall or pass by inheritance वारसा-हक्काने जाणे. ७
astron. दक्षिण दिशेकडे वळणे-सरणे. ८ *mus.* उंच स्वरा-
 वरून नीच स्वरांत येणे. D. v. t. उतरणे, उगमाकडून
 मुखाकडे जाणे; as, "They descended the river in
 boats." (*b*) (*च्या*) माथ्याकडून पायथ्याकडे येणे. Descen'-
 dable *a.* Descen'dant *n.* वंशज *m.*, वंशी *m.*, वंश *m.*,
 अपत्य *n.*, संतति *f.*, संतान *n.* Descen'ded *a.* उतरलेला,
 अवतीर्ण, अवरूढ. Descen'dent *a.* पडता, उतरता. २
 वंशज. Descen'der *n.* खाली उतरणारा. Descen'dible
a. admitting descent उतरण्याजोगा. २ that may des-
 cend from an ancestor to an heir पूर्वजापासून वंश-

जानां मिळण्याजोगा; as, "A D. estate." Descen'dibil-
 ity n. वंशजानां मिळण्याची शक्यता. f. Descen'd-
 ing a. उतरता, उतरवट. [D. CONSTELLATIONS OR SIGNS
 (astron.) ज्यांतून ग्रह दक्षिणेकडे सरतात-जातात ते तारका
 पुंज. D. NODE (astron.) दक्षिणेकडे जाताना ग्रहाची
 कक्षा ज्या ठिकाणीं क्रांतिवृत्तास छेदिते तो बिंदु m. D. REDU-
 CTION उतरती भांजणी f. D. SERIES math. उतरती संख्या,
 श्रेढी, &c.] Descen'sion n. उतरणे n. descent
 उतार m. ३ degradation नम्रता f, हीनावस्था f.
 Descen'sional a. Descen'sive a. खालीं पडणारा.
 Descent' n. the act of descending उतरणे n,
 उतार m, अवरोह m, अवरोहण n, अधोगति f, अव-
 तरण n, अवतार m, अवपतन n, अवपात m, अधःपात m.
 [D. FROM TIME IMMEMORIAL अनादिपरंपरा.] २ incur-
 sion, sudden attack हला m, चढ f. ३ progress
 downward उतरती कळा f, निकृष्ट आचरण n, अधो-
 गति f, पतन n, नीचता f, आचारच्युति f. ४ lineage,
 birth, extraction वंश m, कुळी f, गोत्रोत्पत्ति f, उत्पत्ति
 f, वंशपरंपरा f. ५ (a) transmission of an estate by
 inheritance वारसहकारनें जिंदगी मिळणे. (b) title to
 inherit an estate by reason of consanguinity
 सगोत्रतेनें येणारा वारसहकार m. ६ declivity, slope
 उतरण f, उतरडे f, उतरडी f, उतार m, वरंगळ f, घसरण
 f. ७ descendants, issue वंशज m, वंश m, संतति f,
 संतान n. ८ (R.) the lowest place, the bottom
 सर्वांच्या खालची जागा f, तळ m. ९ a generation
 पुढची पिढी f. १० mus. उंचस्वरापासून नीच स्वरान्त
 जाणे n.

Describe (de-skrīb') [L. de, down & scribere, scrip-
 tum, to write.] v. t. to represent by drawing, to
 trace or mark out काढणे, रेखाटणे, नकाशा m. काढणे;
 as, "So D. a circle." २ to represent by word (written
 or spoken), to give an account of (लेखांनीं किंवा
 भाषणांनीं) वर्णन करणे, निरूपणे, निर्वचणे, वर्णन n. नि-
 रूपण n. करणे g. of o. ३ to make known to others by
 words or signs खुणेनें दर्शविणे, लिहून-तोंडीं दर्शविणे,
 शब्दांनीं कळविणे. ४ (obs.) to distribute into
 parts, to class वर्गीकरण करणे. D. v. i. to use the
 faculty of describing, to give a description of वर्णन-
 शक्तीचा उपयोग करणे, (चें) वर्णन करणे. Descri'bable
 a. अंकाया जोगा (R.), रेखाटायजोगा. २ वर्णन
 करायजोगता-सारखा, निरूपणीय, निरूप्य, निर्वचनीय,
 निरूपणयोग्य, निरूपणशक्य. Described' a. काढलेला,
 रेखाटलेला. २ वर्णन केलेला-शालेला, वर्णित, जातवर्णन.
 Descri'ber n. वर्णन करणारा. Descrip'tion (de-
 skrip'-shun) n. the act of describing वर्णन करणे n,
 रेखाटणे n, वर्णणे n, निरूपणे n. २ an account
 वर्णन n, निरूपण n, निर्देश m, निर्वचन n, उद्घरण
 n, व्याख्या f. ३ a delineation by marks नका-
 शा m. ४ kind, sort जाति f, जात f, प्रकार m, तच्चा f;
 as, "A person of this D." [Of what D. कसा.] Des-

crip'tive a. वर्णनात्मक, वर्णनरूप, वर्णनाचा, वर्ण-
नकारक, वर्णनपर. [DESCRIPTIVE ANATOMY वर्णनात्मक
शारीरशास्त्र n.] Descrip'tively adv. Descrip'tive-
ness n. वर्णनपरता f, वर्णनात्मकता f.

Descry (de-skrī') [O. Fr. *descrier* now *decrier*,
to cry down.] v. t. to spy out, to espy, to discern
देहेळणें, हेरणें, निरीक्षण करणें, दूर-लांबघर पाहणें, ओ-
ळखणें. २ (R.) to discover, to disclose, to reveal
यांग-पत्ता-सुगावा लावणें, उघडकीस आणणें. D. n. a
discovery, view दिसत असलेली वस्तू f. (सैन्य वीरे).
Descri'er n.

Desecrate (des'e-krāt) [*Desecratus* pa. p. of *desecrare*
—L. *de*, fully & *sacrare*, to account as sacred.
Change of sense due to O. Fr. *desarrer*, from L.
dis.] v. t. (opp. to Consecrate) to divest of a sacred
character or office, to violate the sanctity of, to
profane विटाळवणें, वाटवणें, भ्रष्ट करणें, अपवित्र करणें.
Des'ecra'ter-or n. Des'ecra'tion n. विटाळणें n,
अपवित्रीकरण n.

Desert (de-zert') [O. Fr. *desert*, a thing deserved
pa. p. of *deservir*, to deserve.] n. that which
is deserved, the reward or punishment justly due
योग्य फळ n. योग्य शासन n, योग्य बक्षीस n. २ claim
to recompense (in a good sense), claim to
reward, merit or worth due बदल्याचा-वक्षिसाचा हक्क
n, लाचकी f, योग्यता f, पात्रता f. Desert'less a.
पात्रताहीन, अपात्र.

Desert (dez'ert) [O. Fr. *desert*, a wilderness—
L. *desertum*, waste, pa. p. of *deserere*, to desert—
L. *de*, away & *serere*, to join.] n. a deserted or
forsaken region निर्जन-विजन-ओसाड प्रदेश m. २ a
barren tract incapable of supporting population
रुक्षप्रदेश m, असह्य n, ओसाड मैदान n. ३ सुपीक
परंतु ज्यांत वसाहत झाली नाही असा प्रदेश m,
ओसाड प्रदेश m, पडीत जमीन f.

Desert (dez'ert) a. forsaken निर्जन, शून्य, उजाड,
ओस. २ unproductive, waste, barren रक्षरक्षीत, रक्षा-
रुक्ष. ३ solitary सुन्या, सुनका, शून्याकार. ४ pertain-
ing to a desert जंगली. जंगलाचा, अरण्याचा, वन्य.

Desert (de-zert') [See Desert = barren land.] v. t. to
forsake, to abandon सोडणें, त्यागणें, टाकणें, टाकून
जाणें, अडथेर करणें, अंतर देणें, ताटी कापणें. (आवल्या
वेळीं-पुन संकटाचे वेळीं) निसरणें-पसार होणें. २ mili. to
abscond from, to abandon (service) without leave
रजेशिवाय ओकरी सोडणें, फरारी होणें. D. v. ३ रजे-
शिवाय (चाकरी) सोडून जाणें, फरारी होणें. Desert'er
n. दुसऱ्यासंबंधीं आपलें कर्तव्य करावयाचें चुकविणारा-
टाकणारा-परवानगीशिवाय चाकरी सोडणारा, पळून जा-
णारा, फरारी. ३ फरारी होणारा अपराधी, गुन्हेगार.
२ Desert'ion n. सोडणें n, टाकणें n, त्याग n, परित्याग

m, अंतर n, अड्डेर m, करारीपणा m. २ *sheol*. (obs.) ईश्वराची अवकृपा f. [SPIRITUAL D. भगवत्कृपेची निराशा f.]

Deserve (de-zerv') [O. Fr. *deservir*-L. *deservere*, to serve fully—L. *de*, fully & *servere*, to serve.] v. t. to be worthy of, to merit, to be entitled to योग्य-लायक असणे-होणे. २ (obs.) to serve, to treat, to benefit चाकरी करणे, बरदास्त ठेवणे, (चा) फायदा करणे. D. v. i. to be worthy of recompense (usually with *ill* or with *well*) योग्य होणे, लायक असणे; as, "To D. well of a person." Deserv'ing a meritorious, worthy लायक, योग्य, क्षम, पात्र, उचित. D. n. merit, desert योग्यता f, गुण m. Deserv'ingly adv. Deservedly adv.

Dashabille (desh'-a-bil) [Fr. *deshabille*, undress-Fr. *deshabiller*, to undress.] n. a careless toilet, an undress हीन वेष m, कसे बसे कपडे घातलेली स्थिति, अर्धवस्त्रपरिधानस्थिति f.

Desiccate (des'-i-kät) [L. *desiccatus* pa. p. of *desicare*, to drain dry—L. *de*, away & *sicare*, to dry.] v. t. to dry up सुकविणे, ओलसरपणा नाहीसा करणे. २ to preserve by drying सुकवून सांठविणे-ठिकविणे; as, "To D. fish or fruit." D. v. i. to become dry सुकणे. Des'iccant, Desic'cative n. झणशोषक, सुकविण्याची शक्ति असणारा. D. n. जखमेचें जाणणे बंद करण्याचें औषध n, वाळवणारे औषध n, कोरडे करणारे औषध n, झणशोषक. Desicca'ted a. वाळविलेला, सुकविलेला. Des'icca'tion n. झणशोषण n, वाळविण्याची क्रिया f. Desicca'tor n. chem. द्रवता-ओलासा शोधून घेण्याकरितां तेजाबाचा अर्क किंवा (calcium chloride) ज्यांत ठेवतात असें एक घट्ट (air-tight) सांठाचें काचेचें भांडें n. या भांड्यावर, ओलावा काढण्याकरितां किंवा जाऊं न देण्याकरितां, पदार्थ कडकावून ठेवतात, सोपणपात्र n.

Desiderate (de-sid'er-ät) [L. *desideratus* pa. p. of *desiderare*,] v. t. to desire, to feel the want of, to lack, to miss, to want (ची) गरज f उणीव f. आसणे, इच्छिते, उणे असणे, धुळणे. Desidera'tion n. (R.) इच्छित वस्तु f. Desid'ora'tive a. इच्छादर्शक. D. n. इष्टपदार्थ m. २ gram. मूळघासूला निराळा प्रत्यय जोडून बनविलेले इच्छादर्शक क्रियापद n; as, गम्-गच्छति = तो चाही, जिगम्-जिगमिचति = तो जाण्याची इच्छा करितो.

Design (de-zin') [O. Fr. *designer*, to design—L. *designare*, to denote—L. *de*, down & *signare*, to mark, from *signum*, a sign. cf. Pr. *designar*, *dese-gnar*, Ital. *disegnare* which means, to design, contrive plot, purpose, intend, and also draw, paint, portray.] v. t. to draw the main features or outline of, to delineate (जमुव्याकरितां) नकाशा काढणे, चित्रणमात्र

designate, to show, to appoint अंगुलिनिर्देश करणे, (निर्देश करून) ठरविणे, नेमणे. ३ to form an idea of, to project मनांत बेत योजणे-रचणे, मनांत घाट घालणे, मनांत रचना करणे, कल्पणे. ४ to intend, to purpose (usually with for before the remote object but sometimes with to) उद्देशणे, संकल्प करणे, बेत-विचार ठरविणे. D. v. i. to form a design नकाशा काढणे. २ to plan बेत ठरविणे. D. n. a preliminary sketch or plan नकाशा m, नमुना m, कल्पना-चित्र n, रेखाटणी f. २ scheme, plan, project कल्पना f, रचना f, बेत m, योजना f, युक्ती f. ३ (in bad sense) evil intention, or purpose, scheme, plot दुष्ट मसकत f-बेत m, कृष्णकारस्थान n. ४ intention or purpose as revealed or inferred from the adaptation of means to end उद्देश m, हेतु m (spec.) ईश्वरी योजना-हेतु m. ५ the realisation of an inventive or decorative plan कल्पनेवरून केलेले नकसकाम-खोद-काम n-चित्र n, हुस्वर f. Designa'ble a. distinguishable (नकाशाने) दाखवितां येण्याजोगा, ओळखितां येण्या-जोगा. Des'ignate v. t. to mark out, to make known, to indicate, to name निर्देशणे, निर्देश करणे, असुक जाणून सांगणे, नांव देणे, नामनिर्देश करणे. २ to call by a distinctive title or to name पदवी-नांव-हुडा-किताब देणे. ३ to indicate, or set apart for a purpose or duty (with to or for) पदवी देऊन नेमणे-योजणे, नेमणूक f-योजना f. करणे. 9. of o., नियुक्त करणे, आंखून देणे. Des'igna'ted a. निर्देशलेला, नामनिर्दिष्ट, उपलक्षित, विशेषित. Des'igna'tion n. the act of designating, indication निर्देश m. २ appointment for a purpose नेमणूक f, योजना f, आंखून देणे n. ३ distinguishing mark or title चिन्ह n, पदवी f, किताब m, नामाभिधान n, नांव n. ४ use, application, import अर्थ m, उपयोग m, प्रयोग m. [D. OF A WORD शब्दाचा अर्थ, भावार्थ m.] ५ law. नांव, धंदा, रक्षाधर्माचे ठिकाण इत्यादिकांचा उल्लेख m. ६ वर्गनिर्देश m. Designa'tor n. नामनिर्देश करणारा m. २ (Roman Antiq.) (सार्वजनिक समारंभामध्ये प्रत्ये-काला आपल्या) पदवीप्रमाणे जागा दाखविणारा कामगार m. Designed' pa. t. & pa. p. a. Designed'ly adv. जाणून, जाणून घुसून, समजून उमजून, मुद्दाम, बुद्ध्या, बुद्धिपुरस्सर, उद्दमेखून (colloq.) Design'er n. a contriver योजणारा. २ a plotter, a schemer योजक, कल्पक. ३ उपध्यापी, पाताळयंत्री. ३ स्वतःच्या बुद्धि-सामर्थ्याने-कल्पकबुद्धीने चित्रे, कोरीव काम, नक्षी, रंग देणे इ. करणारा. Design'ful a. युक्तीपूर्ण, हुस्वरी. Design'ing a. योजक. २ cunning लुच्या, उपध्यापी, वंचनशील, प्रतारक.

N. B.—मनसुवा f, उद्देश m, मतलब m, इंगित n, मानस m. & n, आशय m, निमित्त n, अभिप्राय m, अभिप्रेत n, हृदय n, हार्द (pop.) (हरद or हरिद or हार्द) n, संकल्प m, विवक्षा f, चिकीर्षा f, विषय m, मतीषा f.

Candy has given the above words as conveying the sense of Design, but we think they are suitable renderings of the word Intention. Design has reference to something definitely aimed at. Intention points to the feelings or desires with which the thing is sought. Design is कल्पना, Intention is उद्देश.

Desire (de-zīr') [O. Fr. *desirer*, *desirrer*—L. *desiderare*, to long for; See desiderate.] *v. t.* to long for, to wish for earnestly, to covet इच्छिणें, वांछिणें, आशावणें, इच्छा *f.* आशा-आस *f.* उमेद *f.* वांछा *f.* धरणें-करणें; (in high degree) to crave, to thirst, to pant, to hanker after, to long for, to be dying for वख-वखणें, धोपणें, मरणें, अभिलाषणें, लुसुलुसु करणें, जीव *m.* टांगला असणें *g.* of *s.*, जीव वर धरणें or वरता जीव धरणें, छंद *m.* धरणें-घेणें, तान्हेनें-भुकेनें तरतरणें, धांदावणें, लोभणें, कंठीं प्राण *m.* धरणें. २ to express a wish for, to entreat, to request इच्छा प्रदर्शित करणें, अर्ज करणें, प्रार्थना-विनंति करणें, विनवणें, प्रार्थणें. ३ (*obs.*) to demand सांगणें, आज्ञा करणें. ४ (*obs.*) to require, to claim (ची) गरज असणें, लागणें, जरूर-आवश्यकता असणें. ५ (*obs.*) to miss, to regret ची खोट पडणें, मागून आठवण निघणें. *D. n.* an eager wish to obtain or enjoy इच्छा *f.* वांछा *f.* वासना *f.* संपादनेच्छा *f.* हौस *f.* अपेक्षा *f.* हच्यास *m.* तलब *f.* काम *m.* (S), कामना *f.* स्पृहा *f.* ईषणा *f.* भोगेच्छा *f.* आकांक्षा *f.* कांक्षा *f.* मनःकामना *f.* स्पृहा *f.* हेतु *pop.* हेत *m.* *pop.* मानस *m.* *n.* मनीषा *f.* मनोरथ *m.* ईहा *f.* (S) मनोदय *m.*; (in high degree) thirst after, panting or hankering after, longing for हांव *f.* भूक *f.* वेड *n.* वळवळ *f.* उत्कंठा *f.* उत्कटेच्छा *f.* तृष्णा *f.* तृषा *f.* अभिलाष *m.* सोस *m.* उत्सुकता *f.* औत्सुक्य *n.* लालसा *f.* लिप्सा *f.* आर्त *f.* [CARNAL *D.* कामेच्छा *f.* OBJECT OF *D.* शष्ट, शष्टवस्तु *f.* SNARE OR FETTERS OF *D.* आशापाश *m.* आशाजाल *n.* आशाबंधन *n.* —ENTANGLED IN IT आशाबद्ध. VOID OF *D.*, EXEMPT OR FREE FROM *D.* अनिच्छ, निरिच्छ, अनपेक्ष, निरपेक्ष, निराकांक्ष, निस्पृह, निर्वासन, निष्काम. TO GRATIFY INTENSE *D.* (FOR SEEING) पारणें फेडणें (*v. i.* फिटणें). TO MOCK OR BAULK *D.* वासना *f.* फजीत करणें. TO MORTIFY *D.* वासना *f.* मोडणें-मारणें, जीव *m.* जाळणें-मारणें-इच्छाविनाश *m.* इच्छाक्षय *m.* इच्छानिवृत्ति *f.* करणें; (*sensual*) इंद्रियनिग्रह *m.* इंद्रियसंयमन *n.* करणें. ACCORDING TO ONE'S *D.* (OR PURPOSE) इच्छेप्रमाणें, यथाकाम, यथाभिमत. EVIL *D.* दुर्वासना *f.* कुवासना *f.* पापवासना *f.* VIRTUOUS OR GOOD *D.* पुण्यवासना *f.* धर्मवासना *f.* सद्वासना *f.* TO GRANT OR FULFIL A *D.* इच्छादान *n.* आकांक्षा पूर्ण करणें, हेतु-मनोरथ पुरविणें. TO OBTAIN A *D.* इच्छालाभ *m.* शष्टवस्तुलाभ *m.* होणें.] २ an expressed wish, a request, a petition मनोदय *m.* प्रार्थना *f.* विनवणी *f.* मानस *m.* अर्ज *m.* ३ anything which is desired,

an object of longing इच्छाविषय *n.*, इष्टवस्तु *f.*, इष्टपदार्थ *m.*, लोभविषय *m.* & *excessive longing*, *lust* अतिलोभ *m.*, तृष्णा *f.*, लालसा *f.*, उत्कृठा *f.*, आकांक्षा *f.* Desirable *a.* इच्छण्याजोगा-सारखा, काम्य, कामनीय, स्पृहणीय, स्पृह्य, अपेक्षणीय, अपेक्ष्य, अपेक्षितव्य, आकांक्षणीय, वांच्छनीय, इच्छार्ह, कामार्ह, लोभ्य, लोभनीय. Desirableness *n.*, Desirability *n.* इष्टता *f.*, स्पृहणीयता *f.*, इच्छार्हता *f.*, लोभनीयता *f.* Desirably *adv.* Desired *a.* इच्छिलेला, इच्छित, अपेक्षित, आकांक्षित, कांक्षित, वांचित, इष्ट, अभीष्ट, अभिलाषित. Desireless *a.* निरिच्छ. Desirer *n.* Desiring *pr. a.* Desirous *a.* इच्छिणारा, इच्छावान्, साकांक्ष, इच्छु (esp. in comp., as, धनेच्छु, विद्येच्छु, जगद्धितेच्छु, मोक्षेच्छु), आकांक्षी (in comp.), हव्यासी, लुब्ध. (in high degree), *craving* हवळा, उत्कंठित, सोत्कंठ, अभिलापी, भुकेला, लोभग्रस्त, लोभाविष्ट, लोलुप, लोभाक्रांत, लोभातुर, लोभाकुल, लोभांध, अतीच्छ, आशाळभूत. Desirously *adv.* आतुरपणानें, उत्कंठितपणानें. Desirousness *n.* मिळविण्याची उत्सुकता *f.*

N. B. Note the uses: Desiring to do a thing, Desirous of doing a thing.

Desist (de-sist') [O. Fr. *desister*, to cease -L. *desistere*, to desist -L. *de*, away & *sistere*, to stand still, from *stare*, to stand.] *v. i.* to cease to act, to stop, to forbear (often with *from*) बंद पडणें, (पासून) थांबणें, राहणें, हात आटोपणें-काढणें, सोडून देणें. Desistance-ence *n.*, Desisting *n.* राहणें *n.*, हात आटोपणें *n.* Desistive *a.* (R.) *final, conclusive* शेवटचा, अखेरचा.

Desk (desk) [M. E. *deske*, *desk* -Med. L. *desca*, a desk -L. *discum*, acc. of *discus*, a disk.] *n.* a sloping table for the use of writing (लिहिण्याच्या सोईचें) उतरतें मेज *n.*, लिहिण्याचें टेबल *n.* २ a shut-up writing-box लिहिण्याकरितां उतरतें मेज करितां येणारी कागद वगैरे ठेवण्याची पेटी *f.* ३ (in a church or chapel) गायकमंडळ बसण्याचें किंवा प्रार्थनापुस्तक ठेवण्याचें मेज *n.* ४ *fig.* ख्रिस्ती उपाध्यायाचा धंदा *m.*- हुद्दा *m.*- काम *n.* ५ *fig.* ख्रिस्ती देवळांतील गायकमंडळ *n.* Desk-work *n.* कारकुनीकाम *n.*, लेखनकाम *n.* D. v. t. मेजांत बंद करून ठेवणें. २ to treasure सांठवून ठेवणें.

N. B.—Desk हें निरनिराळ्या आकारांचें व रचनांचें असतें. त्याचे litany-desk, music-desk, prayer-desk, reading-desk, school-desk आणि writing-desk असे निरनिराळे प्रकार आहेत.

Desman (des'man) *n.* एका जातीची चिबुंदरी *f.*

Desmoid (des'moid) [Gr. *desmos*, ligament † *oid.*] *a.* resembling or having the characteristics of a ligament संधिबंधनासारखा, संधिबंधासारखा, संधिबंधसदृश.

Desmography (dez-mog'-raf-i) [Gr. *desmos*, a ligament, & *graphein*, to write.] *n.* (अस्थिसंयोग करणाच्या) संधिबंधनांचें वर्णन *n.*, संधिबंधनवर्णन *n.*
 Desmol'ogy *n.* (R.) अस्थि जोडणाऱ्या संधिबंधनासंबंधीं विचार *m.*, संधिबंधनविचार *m.*

Desolate (des'-ō-lāt) [L. *desolatus*, forsaken *pa. p.* of *desolare*, to forsake—L. *de*, fully & *solare*, to make lonely, from *solus*, alone.] *v. t.* to deprive of population, to depopulate निर्जन करणें, वस्ती नाहीशी करणें, प्राणिरहित-जीवरहित करणें, ओस पाडणें. २ to lay waste, to ruin, to ravage नाश *m.* धुळधाण *f.* फत्ता *m.* उडविणें-करणें, उजाड-ओसाड-ओस-बेचिराख-विध्वंस करणें, नांगर *m.* खराटा *m.* फिरवणें with वर of *o.* Des'ola'te, *d a.* destitute or deprived of inhabitants, deserted, gloomy उजाड केलेला, उजाड झालेला, ओस, ओसाड, बेचिराख, सुना, सुनका, उध्वस्त, उद्धस्त, निर्जन, शून्य, भयाण. २ laid waste, neglected, in a ruinous condition उध्वस्त, नष्ट, नाश पावत असलेला, उर्जा नसलेला. ३ left alone, forsaken, comfortless आधार-आश्रय तुटलेला, एकटा, एकान्तवासु, अनाथ झालेला. ४ (obs.) lost to shame, dissolute निर्लेज, निलाजरा, बेशरम, निसत. ५ destitute of or lacking in उणा, अपुरा, न्यून. Des'olate'ly *adv.* Des'olate'ness *n.* निर्जनता *f.* २ अनाथता *f.* &c. Des'ola'tor-er *n.* नाश-उध्वस्त करणारा, &c. Des'ola'tion *n.* the act of desolating, depopulation उध्वस्त-उजाड-ओसाड करणें *n.*, निर्जन करणें *n.* २ state of being desolated, ruin उजाडी *f.*, ओसाडी *f.*, उध्वस्तता *f.*, बेचिराखी *f.*, खराबी *f.*, विध्वंस *m.*, नाश *m.* ३ solitariness, gloominess उदासीनता *f.*, एकलकोंडेपणा *m.*, भयाणपणा *m.* ५ a place or country laid waste or forsaken उध्वस्त-निर्जन प्रदेश *m.* [SOME SIGNIFICANT WORDS AND STRIKING PHRASES AND FIGURES EXPRESSING THIS SENSE ARE:—
 राखरांगोळी *f.*, गोपचंदन *n.*, भणभणाट or भणाण *m.*, राक्षसिणी पीठ कांडितात, तेथें खरांटा फिरला आहे, त्या देशावर गवत रुजलें आहे (घरावर *loc.*), घरास कांद्या लागल्या आहेत, तेथें चिटपाखरूं देखील भेटत नाहों, दिवा लागत नाहीं. (त्या देशांत-गांवांत), पाटावरवंटा झाला (देशाचा-गांवांचा), तेथें शुक्र आहे (Candy).]
 Des'ola'tory *a* (2.) निर्जन, उजाड केलेला, उध्वस्त केलेला.

Despair (de-spār') [M. E. *despeiren*, *desperen*—O. Fr. *despeir*, tonic stem of *desperer*, to despair—L. *deperatus*; See Desperate.] *v. i.* to be hopeless, to have no hope, to give up all hope or expectation (often with of) आशा *f.* सुटणें *g. of s.*, निराश असणें-होणें, हताश होणें. *D. v. t.* to give up as beyond hope or expectation आशा टाकणें-सोडणें, आशात्याग *m.* आशामोचन *n.* करणें, निराश होणें. २ to cause to despair निराश करणें, कंवर खचवणें. *D. n.* loss of hope, utter hopelessness, complete despondency निराशा *f.*, नैराश्य *n.* आशानाश *m.*, आशाविच्छेद *m.*

आत्ममोह *f.* आशानष्टता *f.* हिरमोह *m.* २ *that which is despaired of* जिच्याविषयी निराशा झाली आहे अशी वस्तु *f.* निराशाविषय *m.* Despair'er *n.* आशा सोडणारा. Despaired' *a.* निराश, नष्टाश, गताश, भ्रंशाश, हताश. Despair'ing *a.* *feeling or expressing despair, hopeless* निराश, हताश. Despair'ingly *adv.* निराशेने.

Despatch (de-spach') Dispatch (dis-pach') [Span. *despachar*, to despatch, to expedite—L. *dis*, away & L. type *pactare*, to fasten.] *v. t.* to dispose of speedily (as business), to execute quickly, to finish, to perform उडवणे, झपाझप निकालांत आणणे, (कामाचा) बार *m.* उडविणे, उरकणे, आटपणे, संपवणे, फडशा पाडणे, (काम) करून टाकणे, उलगडा करून टाकणे. २ (*obs.*) to rid, to free सुटें-मोकळें-मुक्त करणे, (ला) स्वतंत्रता देणे. ३ to get rid of by sending off, to send away hastily पाठवून मोकळें होणे, रवानगी करून टाकणे, ब्याद घालविणे, उचलबांगडी करून टाकणे. ४ to send off or away (as messengers, messages, letters, &c.) दवडणे, दामटणे, दपटणे, पिटणे, पिटाळणे, पिटाळून-पळत लावणे, धावडणे, रवानगी करणे, हुकारणे, पाठविणे, धाडणे. ५ to send out of the world, to put to death ठार मारणे करणे, (श्री)गति-गत-लावणे-देणे, इहलोकांतून पार करणे, फडशा पाडणे, निकाल करणे. D. *v. i.* to make haste धाई-गर्दी करणे. २ to conclude an affair, to finish a matter of business काम पुरें करणे-आटोपणे-संपवणे-पार करणे, कामाचा निकाल करणे. D. *n.* the act of sending a message or messenger निरोप धाडणे, जासूद दवडणे *n.* २ any sending away, dismissal, riddance बोळवण *f.* उचलबांगडी *f.* सोडवणूक *f.* सुटका *f.* मुक्ति *f.* ३ the finishing up of a business, speedy performance, prompt execution, diligence, haste (कामाचा) निकाल *m.* उरक *m.* आटप *m.* झपाटा *m.* झटपट *f.* चलाखी *f.* जलदी *f.* धाई *f.* त्वरा *f.* उतावळ *f.* ४ (*a.*) a message despatched or sent with speed त्वरेने पाठविलेला निरोप *m.* संदेश *m.* (*b.*) *pl.* important official letters sent from one public officer to another खलिते, सरकारी टपाल-कागद-लखोटे. ५ (*modern*) a message transmitted by telegraph त्वरेने पाठविलेली बातमी *f.* निरोप *m.* तार *f.* Despatched' *a.* Despatch-boat *n.* जरूरीचे खलिते नेण्याकरितां ठेवलेली जलद चालणारी बोट *f.* Despatch-box *n.* सरकारी कामाचे कागदपत्र नेण्याची थैली *f.* २ प्रवासीपेटी, हींत लेखनाचें वगैरे सामान असतें. Despatch'er *n.* पाठविणारा. Despatch'ful *adv.* (*Milton*) धाईचा, जलदीचा. Pneumatic despatch *n.* हवेच्या दाबानें पत्रें, तारा किंवा लहान बंग्या खालून वर किंदा वरून खाली पाठविण्याची व्यवस्था *f.*

Desperado (des'-per-ā'-dō) [M. Span. *desperado*—L. *desperatus*, *pa. p.* of *desperare*.] *n.* a reckless, furious man; a wild ruffian क्रूरकर्मा *m.* रामोशी *m.*

दांडगेश्वर *m*, आडदांड *m*, गळेकापू *m*, दुष्ट कर्म
करण्यास उद्युक्त *m*, अविचारी व धाडशी मनुष्य *m*,
भयंकर-उग्र स्वभावाचा माणूस *m. pl.* Desperados.

Desperate (des'-pèr-ät) [L. *desperatus*, pa. p. of
desperare, to lose all hope—L. *de*, from & *sperare*,
to hope, from *spes*, hope.] *a.* (*obs.*) *without hope,*
given to despair, hopeless निराश, आशाहीन, हताश,
नष्टाश, त्यक्ताश. २ (*a*) *beyond hope, causing des-*
pair, extremely perilous or dangerous जिवावरचा,
हिंमत खचविणारा, धैर्य गळविणारा, नाइलाज, उपायहीन,
कठीण, असाध्य; as, "D. disease." (*b*) *irretrievable*
ज्याची हानि भरून येत नाही असा (विषय). ३ *reckless,*
furious साहसिक, जिवावर उदार, असुरी, दारुण,
तुमुल, तुंबल (fighting), झपाट्याचा (wind). ४ (*in*
a bad sense) *निकराचा, (in a bad sense) बेसुमार,*
पक्का, अट्टल, अमर्याद, बेताल, कमालीचा, पराकाष्ठेचा.
Des'perately *adv.* साहसानें, साहसपूर्वक, जिवावर
उदार होऊन, जिवाची आशा न बाळगतां. Des'perate-
ness *n.* निराशा *f*, नैराश्य *n*, &c. २ *virulence* जला-
लीपणा *m*, जलाली *f*, कडकपणा *m*. Des'perā'tion *n.*
a giving up of hope आशा सोडणें *n.* २ *utter hope-*
lessness पूर्ण निराशा *f*. ३ *extreme recklessness, reck-*
less fury अतिसाहस, भयंकर धाडस, क्रोधोन्मत्तता *f*,
क्रोधांधता *f*.

Despicable (des'pi-kā-bl) [See *Despise*.] *a.* *fit*
or deserving to be despised, contemptible, vile,
mean, worthless तुच्छ करण्याजोगा, तुच्छ मानण्या-
जोगा, तिरस्कार करण्याजोगा, तिरस्करणीय, तिरस्कारार्ह,
धिकार करायजोगा, अवमाननीय, हलकट, तुच्छ, कवडी
किंमतीचा, दमडीचा, निकृष्ट, अधम, पाजी, नीच, क्षुद्र,
निंद्य, कुत्सित (S). Des'picableness *n.* *worthless-*
ness, vileness तिरस्करणीयता *f*, अवमाननीयता *f*,
अवमानार्हता *f*, तुच्छत्व *n*, क्षुद्रता *f*. Des'picabil'ity
n. अधमपणा *m*, क्षुद्रता *f*, हलकटपणा *m*. Des'pica-
bly *adv.* तुच्छपणानें.

Despise (de-spiz') [M. E. *despisen*—O. Fr. *despis*
stem of the pr. p. of *despire*—L. *de*, down & *spicere*,
to look.] *v. t.* *to look down upon with contempt,*
to contemn, to scorn, to disdain तिरस्कार *m*. करणें,
तुच्छ मानणें, धिक्कार-हेलना करणें, कःपदार्थ मानणें,
उपेक्षणें, तिरस्कारणें, अवगणणें, अवमानणें, हलकें ले-
खणें. Despi'sable *a.* (R.) तिरस्कार करण्याजोगा-जोगता.
Despi'sal *n.* (R.) तिरस्कार *m*. Despised'ness *n.*
तिरस्कृत-ता-त्व-पणा *f. n. m.* Despi'ser *n.* तिरस्कार कर-
णारा *m*. Despi'sing *n.* तिरस्कारणें *n*, तिरस्कार *m*,
धिक्कार *m*, अवमान *m*, अनादर *m*, अवगणना *f*,
हेळणा *f*, अवहेलना *f*, अवहेलन *n*.

Despite (de-spit') [M. E. *despit*—O. Fr. *despit*,
—L. *despectum*, a looking down upon.] *n.* *the*
feeling or mental attitude of looking down up-
on or despising anything तिरस्कार *m*, द्वेष *m*. २

an action that shows contemptuous disregard
 तिरस्कारदर्शक कृत्य n. ३ द्वेषबुद्धीने-तिरस्काराने-चुर
 शीने केलेले कृत्य n. ४ indignation, anger, evil
 feeling क्रोध m, दंश m. ५ the entertaining of a
 grudge or ill-will चुरस f, अदावत f, डाव m. D. v. t.
 (obs.) to vex, to annoy, to offend contemptuously
 (चा) तिरस्कार करणे, त्रास देणे, सतावणे, अपमान
 करून राग आणणे. Despite'ful a. malicious द्वेषी,
 चुरशी, खुनशी, द्रोही. Despite'fully adv. Despite'
 fulness n. In Despite of दुसऱ्याची पर्वा न करितां,
 खिसगणती न करितां, न जुमानतां.

Despoil (de-spoil') [O. Fr. *despoiller*, to despoil -L.
de & *spoliare*, to plunder.] v. t. (obs.) to strip
 (as of clothing), to unclothe नागविणे. २ to plun-
 der, to rob (usually followed by of) लुटणे, लुबाड-
 णे. Despoil'er n. लुटारू m, लुबाडणारा. Despolia'-
 tion n. a stripping or plundering लूट f, नागवणूक
 f. Despoil'ment n. (R.) लूट f.

Despond (de-spond') [L. *despondere*, to promise
 fully. (2) to give up, to yield (hence to despair)
 —L. *de*, fully, away; *spondere*, to promise.] v. i.
 to be thoroughly disheartened, to lose all courage, to
 become dispirited (ला) विषाद वाटणे, (ची) अजीबात-
 निखालस-सर्वस्वी) आशा f. गळणे-सुटणे, धीर m-धैर्य n-
 सुटणे g. of s., हिंमत f- धीर m. खचणे, निराशा f. होणे
 g. of s., हातपाय m. pl. गळणे g. of s., पाय m. pl.
 मोडणे g. of s., (ची) निराशा f. होणे. Despon'dence n.
 नैराश्य n. Despon'dency n. विषाद m, पूर्णनिराशा f,
 विषण्णता f. Despon'dent a. निराश, निरुत्साह, नाड-
 मेद, गतोत्साह, विषण्ण, नष्टधैर्य, गतधैर्य. Despon'-
 dently adv. Despon'ding a. Despon'dingly adv.
 आशा सोडून, निराश होऊन. Despon'der n. विषाद
 वाटणारा, नष्टाश, गताश.

N. B.—Despondency = विषाद m, Despair = निराशा f.

Despot (des'pot) [O. Fr. *despot* — M. L. *despotus*
 — Gr. *despotes*, a master of the house Cf. Sk.
 धामपति. Despot शब्दाचा मूळ अर्थ कुटुंबाचा किंवा
 गुलामांचा धनी असा होता, पुढे अस्वतंत्र लोकांचा अनि-
 यंत्रित राजा असा या शब्दाचा अर्थ झाला व पुढे अनियं-
 त्रित राजा, जुलमी राजा, स्वेच्छाचारी राजा, ह्या अर्थी हा
 शब्द वापरू लागले.] n. an absolute or irresponsible
 ruler or sovereign अनियंत्रित सत्ताधारी-स्वतंत्र-स्वा-
 धीन राजा m. २ one who rules regardless of laws
 or constitution, a tyrant अशाखवर्ती-निरंकुश-प्रजा-
 पीडक-जुलमी राजा m, कायद्याची पायमल्ली करणारा-स्वे-
 च्छाचारी राजा m. Des'potate n. the station or
 government of a despot जुलमी राजाचा अधिकार
 किंवा राज्य n, बेबंदशाही f. २ the domain of a des-
 pot प्रजापीडक राजाचे राष्ट्र n. Despot'ic, Despot'ical a.
 absolute in power स्वतंत्र, अनियंत्रित, निरंकुश. २
 tyrannical, arbitrary लज्जती. बेबंद Despot'ically

adv. जुलमानें. Despot'icalness *n.* जुलमीपणा *m.* बे-
बंदी *f.* Des'potism *n.* the power and principles of
a despot, absolute control, tyrannical sway मोंगला-
ई *f.* अप्रतिबंधक राज्यसत्ता *f.* अधिकार *m.* बेबंदशाही *f.*
जुलूम *m.* अनियंत्रित राजसत्ता *f.* २ a despotic mon-
archy, absolutism, autocracy अप्रतिबंधकसत्ताक राज्य
n. स्वेच्छाचारी राज्य *n.* बेबंदशाही *f.* Des'poto'cracy *n.*
See Despotism.

Despumate (des'-pū-māt) [L. *despumatum*—L. *de*,
off & *spumare*, to froth.] *v. t.* & *v. i.* to throw off
impurities in spume, to foam फेंसाच्या रूपानें मळी
वर येणें-बाहेर पडणें-पाडणें, फेंस येणें-आणणें. Des'pu-
mā'tion *n.* फेंस येणें *n.* द्रवपदार्थांतून घाण पदार्थ काढून
टाकणें *n.*

Desquamate (des'-kwa-māt) [L. *de*, off & *squama*,
a scale.] *v. i. med.* to peel off in the form of
scales, to scale off (as skin in certain diseases) साल
निघणें, कासडें काढणें, सोलणें, खरपुडी *f.* पापुद्रा *m.*
काढणें. Des'quamā'tion *n. med.* खरपुडी *f.* खवला
m. पापुद्रा *m.* काढणें *n.* निघून जाणें, त्वग्विमोचन *n.*
Des'quamā'tive, Des'quama'tory *a.*

Dessert (de-zert') [O. Fr. *dessert*,—O. Fr. *desservir*,
to clear the table—O. Fr. *des* (L. *dis*) *servir*
(*servire*), to serve.] *n.* a service of pastry, fruits or
sweetmeats at the close of a dinner जेवल्या नंतरचा
मुखशुद्धीकरितां किंवा सुरुचिकरितां फळें, मिठाई इत्या-
दिकांचा उपाहार *m.* भोजनोत्तर उपाहार *m.* Dessert-
service *n.* मुखशुद्धीकरितां उपाहार ठेवण्याचीं ताटें
n. pl. उपाहारपात्रें:

Destine (des'-tin) [O. Fr. *destiner*, to ordain.—
L. *destinare*, to destine, ordain;—L. *de*, down &
stanare, to cause to stand, deriv. of *stare*, to
stand; Cf. Sk. स्था, to stand.] *v. t.* to determine,
to fix the future condition or application of (often
with the remoter object preceded by *to* or *for*)
पूर्वी-भागाऊ योजून ठेवणें, पूर्वयोजना *f.* पूर्वनियोग
m. पूर्वनियोजन *n.* करणें *g. of o.* २ to fix (as by
destiny or by an authoritative decree), to doom,
to pre-ordain, to ordain, to appoint देवानें-ईश्वरी
सुत्रानें ठरविणें-नेमणें, (च्या) नशीबीं-भाग्यांत लिहि-
लेलें असणें, नेमणें, ठरविणें, लिहिणें. Destinā'tion *n.*
the act of destining पूर्वीची नेमणूक *f.* पूर्वयोजना
f. २ purpose for which anything is destined,
ultimate design, predetermined end, object or use
पूर्वनियुक्त हेतु *m.* अर्थ *m.* प्रयोजन *n.* अंतिमहेतु *m.*
अगोदर-पूर्वी ठरवून ठेवलेला परिणाम *m.* हेतु *m.*
उपयोग *m.* २ the place at the end of a journey,
place or point aimed at प्रवासाचें-जाण्याचें ठिकाण *n.*
प्रवासावधिस्थल *n.* पूर्वनियुक्त-इष्टस्थल *n.* Des'tined
a. पूर्वी योजून ठेविलेला पूर्वनियुक्त. देव

person or thing is destined, predetermined stats, fate, lot, doom नेमणूक f, योजना f, दैव n, अदृष्ट n, पूर्वकर्म n, प्रारब्ध n, प्राक्तन n, प्राक्तनकर्म n, नशीब n. [PERSECUTIONS OF D., TROUBLE OR EVIL APPOINTED BY D. कर्मकचाट n, कर्मकगट n, कर्मकटकट f. SUBJECT TO D. दैवायत्त, दैवश, दैवाधीन.] २ the fixed order of things, invincible necessity, resistless power or agency conceived of as determining the future whether in general or of an individual ईश्वरी सूत्र n, दैवरेषा f-खा, ब्रह्मरेषा f-खा f, ब्रह्मलेख m, ब्रह्मलिखित n, कपालरेषा f-खा f, कपाललेख m, दैवयोग m, प्रारब्धयोग m, विधि m. (S), भवितव्य n, होतव्य n, होयीक n. (colloq.). [FULFILMENT OF D. दैवफल. TO BE IN ONE'S D. (च्या) नशीबीं लिहिलेले असणे. MAN MUST FULFIL HIS D. सटवीने लिहिलेले टळणार नाही, नशीबीं लिहिलेले चुकत नाही. MAN MUST LABOUR AND FULFIL HIS D. प्रारब्ध भोगूनच सारले पाहिजे. TO FIGHT AGAINST D. नशीबाविरुद्ध जाणे, दैवाशी झगडणे. THE DESTINIES (ANCIENT MYTHOLO.) THE THREE PARCÆ OR FATES; THE SUPPOSED POWERS WHICH PRESIDE OVER HUMAN LIFE & DETERMINE ITS CIRCUMSTANCES AND DURATION मनुष्याची भवितव्यता ठरविणाऱ्या तीन सटव्या; ही युरोपियन लोकांची कल्पना आहे.]

Destitute (des-'ti-tūt) [L. destitutum.—L. de, away & stituere, to place alone.] a. (a) forsaken, (often followed by of) निराश्रित, अनाश्रय, अनाश्रित, अनाथ, निराधार, (b) deficient, lacking, devoid शून्य, हीन, रहित, वेगळा, निराळा. २ not possessing the necessaries of life, needy अन्नवस्त्राला महाग-मोताद, कंगाल, भंगंग, उघडाबोडका, उघडा. Des'titu'tion n. the state of being deprived of anything, deficiency, lack, extreme poverty, utter want निराश्रितपणा m, निराधारता f, अठराविसवे दारिद्र्य n, कमतरता f, अनाथावस्था f, आश्रयराहित्य n- हीनता f, निराधार-निराश्रित स्थिति f, कंगालपणा m.

Destroy (de-stry') [M. E. destroien, destruien—O. Fr. destruire ;—L. de, down & struere, to build.] v. t. to unbuild, to pull or tear down, to raze, to demolish मोडणे, मोडून-तोडून टाकणे, मोडून-फोडून-भंगून टाकणे, पाडणे, धुळीस मिळविणे, जमीनदोस्त करणे, (वर) पांटावरवंटा m. फिरवणे. २ (freely) to ruin, to bring to naught, to put an end to, to annihilate, to consume नाश m- विनाश m- सत्यानाश m- नासाड f- नासाडी f- करणे, चंदन n- गोपचंदन n- नासधूस f- नासधूळ f- धूळ f- धूळधाणी f- करणे, विध्वंस m- संहार m- विघात m- उच्छेदन n. करणे g. of o., नाहीसा करणे. ३ to put an end to the existence, prosperity or beauty of, to kill नामशेष करणे, नाहीसा करणे, निःपात m- निर्मूलन n- निर्दलन n. संहार m- क्षय m- लय m-

तोडून टाकलेला, ध्वस्त, विध्वस्त, छिन्नभिन्न, निर्दलित. २ नष्ट, खाक झालेला (expressed sometimes by नष्ट, भग्न & क्षीण as the first member of a compound ; as in नष्टबुद्धि, भग्नवीर्य, क्षीणशक्ति.) ३ नाहीसा केलेला, उच्छेदलेला, उच्छिन्न, निर्दलित, संहत (S.). Destroy'er n. मोडणारा, नाश करणारा, संहार करणारा, विघाती, नाशक, विध्वंसक, संहारक, संहारकर्ता. २ नाशक, विनाशक, विनाशी (S.), भंजक, घातक. ३ नाहीसा करणारा, घातक, नाश-उच्छेद-कर्ता-कारी, घ्न. (in comp., as, रोगघ्न, ज्वरघ्न, पित्तघ्न.) Destruc'tible a. नाशवंत, मोडायोजोगा-जोगता, ध्वंसनीय, विध्वंसनीय, निर्दलनीय, उच्छेदनीय. २ नासाया जोगा-जोगता, नाशवंत, क्षयिष्णु. Destruc'tibil'ity, Destruc'tibleness n. नाशवंतपणा m, ध्वंसनीयता f. Destruc'tion n.-act. मोडणे n, ध्वंसन n, विध्वंसन n, उच्छेदन n, भंजन n.-state. विध्वंस m, विघात m, उच्छेद m, संहार m, प्रलय m. [To SWEEP WITH THE BESOM OF D. खराटा m. फिरवणे]. २-act. नासणे n, नासून टाकणे n, हानि f, लय m, विलय m, अत्यय m. ३ a destroying agency, cause of ruin, a destroyer विनाशकारण n, हानिकारक n. [Hour of D. विनाशकाल m. THE UNIVERSAL D. महाप्रलय m, प्रलय m. Destruc'tionist n. किंमतघान् वस्तु नाश करण्यामध्ये ज्याला आनंद होतो तो. विध्वंसप्रिय मनुष्य m. २ समाजांतील संस्था मोडून टाकण्याकडे ज्याची प्रवृत्ति असते तो, प्रचलित राज्य-व्यवस्था मोडून टाकणाऱ्या पक्षाचा अभिमानी m, विध्वंसप्रिय मनुष्य m. ३ theol. दुष्टसंहारमतवादी, जगाचे शेवटीं खलांचा पूर्ण संहार होईल असें मानणारा. ४ विध्वंसक n, नाशक n, घातक n. Destruc'tive a. विध्वंसक, नाशक, घातक. [D. CRITICISM विध्वंसी-विघटनात्मक-विध्वंसात्मकटीका. D. SORITES logic. व्यतिरेकी अनुमानशृंखला f.] D. n. उच्छेदक n, विध्वंसक n. Destruc'tively adv. विघातकरीतीने. Destruc'tiveness n. नाशकारकता f. २ phreno. नाश करण्याचा स्वभाव m, नाशस्थान n. Destruc'tivist n. Destruc'tor n. नाश करणारा. २ कचरा जाळण्याची भट्टी f.

Desudation (des-ū-dā'-shun) [L. de & sudare, to sweat.] n. med. a sweating घाम सुटणे-येणे n. (या घामानंतर बारीकबारीक पुटकुळ्या उठतात.)

Desuetude (des'wē-tūd) [L. desuetudo, disuse; L. de & suscere, to become used.] n. the cessation of use, the state of disuse, discontinuance of practice, custom or fashion रद्दी पडणे n, माजी पडणे n, अनभ्यास m, गैरवळण n, प्रवृत्तिविच्छेद m.

Desultory (des'-ul-tér'i) [L. desultorius. -L. de, from & salire, to jump. Desultory शब्दाचा मूल अर्थ इकडून तिथे उड्या मारणारा-उड्याण करणारा असा होता.] a. disconnected, immethodical, aimless विस्कळित, अव्यवस्थित, अस्थिर, चंचल, अक्रमिक, मंडूकप्लुतीचा. Des'ultoriness n. विस्कळितपणा m, क्रमराहित्य n.

Desynonymise (dē'-si-non'-i-mīz) [L. *de* & *Synonymise*.] *v. t.* to deprive of synonymous character, to discriminate in use एकार्थीशब्दाचे सूक्ष्म अर्थ लक्षांत आणून यथार्थ उपयोग करणे.

Detach (de-tach') [Fr. *detacher*, to unfasten, Fr. *de*, (L. *dis*.) & Fr. *tache*, a nail, tack.] *v. t.* to part, to separate, to disunite वेगळा-भिन्न-वियुक्त करणे, दूर करणे, (पक्षांतून-पुढ्यांतून) बाजूस-वेगळें-निराळें-एकीकडे काढणे, निराळा करणे, सोडवणे. २ to separate for a special object or use (used especially in military language) विशेष कामगिरीसाठीं निराळें-वेगळें काढून ठेवणे ; as, "To D. a party from an army or a ship from a fleet." D. *v. t.* to push asunder, to disengage सुटणे, वेगळा होणे, मोकळें होणे. Detach'able *a.* वेगळा करितां येण्याजोगा. Detached' *a.* अलग, तुटक, वियुक्त. Detached'ly *adv.* Detached'ness *n.* तुटकपणा *m.* अलगपणा *m.* Detach'ment *n.* सैन्याची तुकडी *f.* टोळी *f.* सेनाखंड *m.* २ (a) the act of detaching निरनिराळा करणे *n.* (b) state of being detached वियुक्तस्थिति *f.* ३ abstraction from worldly objects, renunciation (ऐहिक विषयांपासून) परावृत्ति *f.* निवृत्ति *f.* वैराग्य *n.* To detach a person from a cause एका पक्षांतून फोडणे-काढणे-अलग करणे.

Detail (de-tāl') [O. Fr. *detail*, a piece-mealing, also retail, or a selling by parcels.—O. Fr. *detailler*, to cut into pieces.—O. Fr. *de* (L. *de*), down or fully & *tailler*, to cut.] *v. t.* to relate in particulars, to report minutely and distinctly सविस्तर-तपशीलानें-तपशीलवार-सांगणे-लिहिणे, तपशील सांगणे-लावणे-लिहिणे, बारीक वर्णन करणे. २ *mili.* to tell off or appoint for a particular service (as an officer, a troop or a squadron) लष्करी-सरदारी कामगिरीवर नेमणे-पाठविणे. D. *v. i.* तपशील देणे. D. *n.* a particular, an item तपशील *m.* बाबत *f.* सविस्तर माहिती *f.* विशेष वर्णन *n.* २ an account which dwells on particulars (used chiefly in pl.) तपशीलवार वर्णन *n.* ३ *mil.* कामावर विशेष नेमणूक *f. pl.* De'tails तपशील. Detailed' *a.* सविस्तर. In detail सविस्तर, तपशीलवार, बाबतवार, रकमवार. Wearisome detail परवड *f.* पाल्हाळ *n.*

Detain (de-tān') [From O. Fr. *debenir*—L. *de*, & *tenere*, to hold.] *v. t.* to keep back or from, to withhold अडकावणे, अडकावून ठेवणे; as, To D. the wages of labourers. २ to restrain from proceeding, to stay, to stop, to delay अडकाव करणे, खोळंबा करणे, खोटी करणे, रोखणे, अडवणे, खोळंबवणे. ३ to hold or keep in custody कैदेत-बंदीत-अडकेंत ठेवणे. Detain'er *n.* अडकाव करणारा. २ *law.* दुसऱ्याच्या मालकीची वस्तु आपल्या ताब्यांत घेणे. ३ मुसंगांतील कैद्यास जास्त दिवस कैदेत ठेवण्याचा परवाना *m.* Detain'ment

v. t. to fix the boundaries of (ची) मर्यादा f. हद्द f. चतुःसीमा f. ठरविणें, (ला) मर्यादा f. नेमणें, परिच्छेद m. करणें. २ to set bounds to, to limit सीमा f. शेवट m. ठरविणें, तड लावणें. ३ to fix the form or character of, to regulate, to settle (गुणरूप) ठरविणें-निश्चित करणें. ४ to fix the course of (ची) दिशा f. मार्ग m. क्रम m. ठरविणें. ५ to ascertain definitely (ची) जाति f. किंवा नाम n. ठरविणें; as, "To D. an unknown or newly discovered plant or its name." ६ to bring to a conclusion, to decide निकाल m. निवाडा m. करणें. ७ to resolve on संकल्प m. निश्चय m. निर्धार m. करणें. ८ to impel, to direct, to lead कल m. देणें, रोंख m. लावणें, मार्ग m. दिशा f. ठरविणें. ९ (logic.) उपाधिविशिष्ट करणें. १० (Physical science) (घटक द्रव्यांचा) निर्णय m. करणें. D. v. i. (obs.) to come to an end अंत होणें, पुरें होणें, शेवट लागणें. २ to come to a decision, to resolve निश्चय होणें-ठरणें. Deter'minable a. मर्यादा-हद्द ठरवितां येण्याजोगा, ठरवावयाजोगता, निर्धारणीय, निर्धार्य, अवधारणीय, अवधार्य, निर्णय, &c. Deter'minableness, Deter'minabili'ty n. निर्णयता f. Deter'minant a. निर्णायक. D. n. निर्णायक. math. (निर्णायक) कनिष्ठफल n. २ (log.) निर्णायक गुण m. Deter'minate a. (math.) निश्चित केलेला, ठरीव, निर्णीत. २ conclusi- निर्णय करणारा, निर्णायक. ३ (of esp. of time) बांधा, बंदा, सावधि, सावधिक, कृतावधि, ठरावाचा, सुदतीचा, कृतकाल, कालपरिच्छिन्न. ४ (obs.) निश्चयी, कृतनिश्चय, दृढसंकल्प. D. v. t. (Shakes:) शेवट m. अंत m. वरणें. Deter'minate'ly adv. Deter'minate'ness n. निखा- लसपणा m, निश्चितता f, खचितपणा m. Deter'minā- tion n.-act. मर्यादा ठरविणें, &c-state. परिच्छेदता f, &c. २ termination, limit अंत m, शेवट m, अवधि f, समाप्ति f. ३ direction, tendency, impulsion (मनाची) प्रवृत्ति f, कल m, इच्छा f, हेतु m, वळण n. ४ decision of character, resoluteness (मनाचा) निग्रह m, निर्धार m, निश्चितपणा m, अट f, हुरूम m, संकल्प m, करारीपणा m, निश्चय m. ५ a judicial decision ठराव m, फैसला m, निवाडा m, निकाल m, फडशा m, निर्णय m. ६ purpose, conclusion formed विचार m, निश्चय m, निकाल m. ७ med. शरीरांतील कोणत्याही पातळ पदार्थाचा एके ठिकाणी संचय होणें, रक्ताभिगमन n. ८ (chem.) पदार्थाचा घटकांशनिर्णय m. ९ (physics) लांबी, घनता, वजन इत्यादि मोजणें, परिमाणनिश्चय m. १० (logic.) उपाधिविशिष्ट करणें n. Deter'minā'tive a. Deter'mined a. निश्चयाचा, कराराचा, करारी, निर्धारी, वज्रसंकल्पी. v. V. Deter'minedly adv. दाटून, बळेंच. Deter'miner n. ठरवणारा, &c. Deter'minism n. (metaph.) इच्छा ही हेतुमूलक असते, व स्वतंत्र नसते असें मत n, (इच्छेची) हेतुपरिच्छेद्यता f, हेतुमूलकता. Deter'minist n. हेतुमूलकतावादी m. Deter'minis'-

Deterration (de'-ter-ā'-shun) *n.* जमिनींतून उकरून काढणे *n.*

Deterrent (de-tér-'ent) [See Deter.] *a.* निवर्तक, निवारण करणारा. २ (*physic.*) प्रतिरोधक, निवारक.

Detersion (de-tér-'shun) [See Deterge.] *n.* मळ काढून टाकणे *n.*, क्षतशुद्धि *f.*, क्षतशोधन *n.*

Detersive (de-tér-'siv) [See Deterge.] *n. & a.* क्षतशोधक, क्षतविशोधक, क्षतशुद्धिकारक. Deter'sively *adv.* क्षतशोधकरीतीने, मळ काढून टाकतां येईल अशा रीतीने. Deter'siveness *n.* क्षतशोधकता *f.*

Detest (de-test') [M. Fr. *detester*, to loathe—L. *detestari*, to execrate—L. *de*, down & *testari*, to call to witness.] *v. t.* to abhor, to abominate धिक्कारणे, तिरस्कार करणे, आंगळ मानणे, अति द्वेष करणे. Detest'able *a.* धिक्कारण्याजोगा, निंद्य, घाणेरडा, गर्हणीय, अतिद्वेष्य, अत्यप्रिय. Detest'ableness *n.* गर्हणीयता *f.* Detest'ably *adv.* Detestā'tion *n.* अतिद्वेष *m.*, किलस *m.*, धिक्कार *m.* Detest'er *n.*

Dethrone (de-thrōn') [M. Fr. *dethroner*, to unthrone—O. Fr. *des* (L. *dis*), apart & L. *thronus*—Fr.—Gr. *thronos*, a throne.] *v. t.* to remove from the throne शादीवरून काढणे-खाली करणे, पदच्युत करणे, सिंहासनच्युत-सिंहासनभ्रष्ट-राजपदभ्रष्ट करणे. Dethrone'ment *n.* पदच्युति *f.*, राज्यभ्रष्टता *f.*

Detinue (det-'i-nū) [Fr. *detenir*, to detain.] *n.* a person or thing detained अटकावलेला मनुष्य *m.*, वस्तु *f.*, माल *m.* २ *law.* बंकायदेशीर रीतीने माल अटकाविल्याबद्दल फिर्याद *f.* Writ of D. अटकावलेला माल परत मिळण्याचा अगर त्याची किंमत व नुकसानी भरून मिळण्याचा हुक्मनामा *m.*

Detonate (det-'ō-nāt) [L. *detonatus* *pu. p.* of *detonare*—L. *de*, down & *tonare*, to thunder.] *v. t.* to explode with a sudden report धाडकन् फुटून भडकणे-उडणे-भडका होणे, धडाका उडणे, बार होणे. D. *v. t. chem.* to cause to explode with a sudden report धाडकन् फोडून बाहेर उडविणे, भडका उडविणे, बार करून उडविणे. Det'ona'ting *a.* धाडकन् भडकणारा, बार होऊन उडणारा. [DETONATING POWDERS OR FULMINATING POWDERS धाडकन् बार होऊन उडणारे रासायनिक चूर्णांचे मिश्रण *n.*, बाराची पूड *f.* DETONATING GAS बाराचा मिश्रवायु *m.*, उज्जवायूचे (हायड्रोजनचे) दोन भाग व प्राणवायूचा (ऑक्सीजन) एक भाग यांचे मिश्रण *n.* हे पेटविले असतां मोठा बार होतो.] Detonā'tion *n.* ज्वालाग्राही पदार्थांचा एकदम होणारा बार *m.* Det'ona'tor *n.* Det'onize *v. t.* जाकून धडाका *m.* बार *m.* करणे, बार करणे, धाडकन् आवाज-बार होईल अशा रीतीने जाळणे.

Detort (de-tort') [L. *de*, away & *torquere*, to twist. Cf. Fr. *detorquer*, *detordre*.] *v. t.* to pervert, to turn from the original or plain meaning फिरविणे, अर्थविपर्यास करणे, विपरीत अर्थ करणे, अर्थ फिरविणे.

Detor'sion, Detor'tion *n.* विपरीत अर्थे करणें *n.*, अर्थ-
विपर्यास *m.*, अर्थ फिरविणें *n.*

Detour (de-tōōr') [Fr. *detour*, a circuit; verbal noun
from *detourner*-Fr. *de* (L. *dis*), aside, apart
& *tourner*, to turn.] *n.* a turning, a circuitous
way चक्कर *f.*, फेरी *f.*, वांक *m.*, आडमार्ग *m.*, वळण *n.*

Detract (de-trakt') [L. *detractus* *pa. p.* of *detra-
here*-L. *de*, away & *trahere*, to draw.] *v. t. lit.* to
withdraw, to take away काढून घेणें, हरण-अपहार
करणें, कमी करणें. २ to take away from reputation
or merit, to lessen or depreciate worth or merit
हलकेपणा आणणें, किंमत कमी करणें, अपकर्ष करणें,
अवृत्त कमीपणा आणणें, मानन्यूनता *f.* मानहानि *f.*
गुणापवाद करणें. D. *v. i.* to defame (often with *from*)

मान-अवृत्त घेणें, किंमत कमी करणें, हलकेपणा आणणें.
Detrac'ter-or *n.* Detrac'tress *n. fem.* Detrac'tingly
adv. Detrac'tion *n.* [O. Fr. *detractio*-L. *detract-*
ionem.] (असूयेमुळें दुसऱ्याच्या) गुणाची किंमत

कमी करणें *n.*, मानहानि *f.*, गुणापवाद *m.*, निंदा *f.*
Detrac'tive *a.* (R.) Detrac'tious *a.* Detrac'tory *a.*

निंदक, गुणदूषक.

Detrain (de-trān') *v. t.* आगगाडीतून बाहेर काढणें,
गाडीतून बाहेर उतरविणें. D. *v. i.* to alight from
a train आगगाडीतून बाहेर उतरणें.

Detriment (det'-ri-ment) [O. Fr. *detriment*-L.
detrimentum-L. *detritus*-L. *deterere*-L. *de*, off &
terere, *tritum*, to rub.] *n.* mischief, loss नुकसान
n., नुकसानी *f.*, तोटा *m.*, हानि *f.*, खराबी *f.*, धक्का *m.*,
क्षति *f.*, अपकार *m.* D. *v. t.* (archaic) to do in-
jury to, to hurt इजा *f.* नुकसान *n.* हानि *f.* करणें.

Detriment'al *a.* injurious, hurtful अपकाराचा,
अवगुणकारी, अपकार करणारा, अपकारक, अपकारी,
क्षतिकारक, हानिकारक.

Detritus (de-trī'-tus) [L. *de*, off & *terere*, *tritum*,
to rub.] *n.* a mass of substances worn off from
solid bodies by attrition and reduced to small por-
tions घनपदार्थ घांसून पडलेला चुरा *m.* (For
large portions, the word Debris is used.) Detri'tal
a. घांसून पडलेल्या भुशासंबंधीं. Detriti'on *n.* घस *f.*
तूट *f.*

Detrude (de-trōōd') [L. *detrudere*-L. *de*, down
& *trudere*, to thrust.] *v. t.* to push down with force
(जोरानें खाली किंवा बाहेर) लोटणें-ढकलणें-रेंटणें. Detru'-
sion *n.* अधःक्षेप *m.* २ *med.* एका ठिकाणाहून भल-
त्याच ठिकाणीं जाणें, विपारीगमन *n.*

Detuncate (de-trun'-kāt) [L. *de*, off & *truncare*,
to cut off.] *v. t.* to cut off, to lop off शेंडा *m.* डोकें
कापणें-छाटणें-कापून टाकणें. Detrunca'tion *n.* कापणें
n., शेंडा-डोकें छाटणें *n.*

Deuce (dūs) [O. Fr. *deus* (Fr. *deux*), also *deux*,
two-L. *duos*, acc. of *duo*, two.] *n.* खेळाच्या पद्यांतील

दुग्धा *m.*, दुरी *f.* [Deuce-ace *n.* दुफाशी डावांत तिरफळ *n.*, तिनकाणे *n.*] २ टेनिसांत एकाच खेळांत दोन्ही मिडूनीं तीन टोले मारिले असतां जे मार्क मोजतात ते किंवा "40 all."

Deuce (dūs) [Low Ger. *de duus*; the deuce Ger. *der daus*! Orig. an exclamation on throwing the deuce, or two at dice, as it was a losing throw.—O. Fr. *dous*, two (above).] *n.* (*vulg.*) a devil, a demon भूत *n.*, पिशाच *n.*, राक्षस *m.* (used only in exclamatory or interjectional phrases.) Deuced *a.* राक्षसी. २ अतिशय. Deucedly *adv.* अत्यंत.

Deuterogamy (dū'-tēr-og'-a-mi) [Gr. *deuteros*, second & *gamos*, marriage.] *n.* पहिल्या बायकोच्या किंवा नवऱ्याच्या मरणानंतर केलेला विवाह *m.*, विधवा-विधुर-विवाह *m.*, बिजवराचें लग्न *n.*, पुनर्विवाह *m.*, दुसरें लग्न *n.*, द्वितीय संबंध *m.*, द्वितीय विवाह *m.* Deuterog'amist *n.* बिजवर *m.* २ दुसरें लग्न करणारी स्त्री *f.*, पुनर्भू *f.*

Deuteronomy (dū'-tēr-on'-o-mi) [Late L. *deuteronomium*—Gr. *deuteronomion*, a second or the repeated law—Gr. *deuteros*, second & *nomos*, law.] *n.* परमेश्वरानें मोझेजला दिलेल्या दहा आज्ञांचा अनुवाद असलेलें पेंटेटूचचें पांचवें पुस्तक *n.* Deuteronom'ic,al *a.* Deuteronom'omist *n.* ड्युटरॉनमीचें किंवा अनुवादाचें पुस्तक लिहिणारा ग्रंथकार किंवा अशा ग्रंथकारांपैकीं एक.

Devaporation (de-vap-ō-rā'-shun) *n.* the change of vapour into water वाफेचें पाणी होणें *n.*, विवाष्पी-भवन *n.*

N. B.—In विवाष्पीभवन, वि signifies the reverse process.

Devastate (dev'-as-tāt) [L. *devastatus* *pa. p.* of *devastare*—L. *de* & *vastare*, to lay waste.] *v. t.* to lay waste, to ravage उध्वस्त-ओसाड-उजाड करणें, बे-चिरास करणें, नासधूस *f.* धूळदशा *f.* धूळघाणी *f.* धूळघाण *f.* करणें. Devastā'tion *n.*—*act.* नासधूस *f.* नासाडी *f.* करणें *n.*—*state.* विध्वंस *m.*, नासधूस *f.* नासधूळ *f.*, वेराणी *f.*, नासाडी *f.* २ *law.* मयताच्या जिंदगीची वहिवाटदारानें नासाडी करणें *n.* Dev'asta'ted *a.* नासधूस केलेला, उजाड. Dev'asta'ting *pr. p.*

Develop (de-vel'-op) [Fr. *developper*, to unfold; L. *de* & O. Fr. *voloper*, to envelop. Develop शब्दाचा मूळ अर्थ आच्छादन काढून टाकणें असा आहे. व ह्या मूळ अर्थापासून स्पष्ट करणें, प्रगट करणें, पूर्णतेस आणणें, व्यक्त करणें, उत्क्रांति करणें, वाढविणें, विस्तार करणें असे अर्थ आलेले आहेत.] *v. t.* to unfold, to unravel उघड-स्पष्ट करणें, उघडा-व्यक्त-प्रकट करणें. २ to produce or give forth (स्पष्ट रूपानें-दृश्य रूपानें) उत्पन्न करणें, पूर्णतेस आणणें, (ला) पूर्णत्व देणें. ३ to form or expand by process of growth (ची) वृद्धि *f.* वर्धन *n.* वाढ *f.* करणें, प्रगल्भ करणें, विकास करणें, फुलविणें, पूर्ण वाढ करणें, (ची) उत्क्रांति करणें, उन्नित्त करणें. ४ to advance, to further, to perfect, to make to improve, to promote the

growth of (ची) अभिवृद्धि *f.* करनें, (ला) पूर्णतेस आणणें, वाढविणे. ५ *to unfold gradually* (as a flower from a bud) फुलविणे, विकासवणे, (चा) विकास करनें. ६ *math. to change the form of* (as of an algebraic expression without changing the value) (घे) विस्तृतरूप करनें, (चा) विस्तार करनें; as, $y=f(x)=A+B+Cx^2+Dx^3+\&c.$ ७ *photo. to cause to become visible* (as an invisible or latent image upon a plate) व्यक्त करनें, स्पष्ट करनें, व्यक्तीकरण-विकासन करनें, विकसित करनें. ८ *खुलविणे*; as, To D. a colour. D. v. i. *to grow into, to evolve* स्वाभाविकपणे पूर्णतेस येणे, वाढणे, वृद्धि होत जाणे, विकसणे, विकास पावणे, उत्क्रांतावस्थेत जाणे, उत्क्रांत होणे, क्रमशः वृद्धि पावून पूर्णतेस येणे, (ची) उत्क्रान्ति होणे, उत्क्रमणे, उद्भिन्न होणे. २ *to become apparent gradually* व्यक्त-स्पष्ट-विकसित होणे-होत जाणे. Devel'opable *a.* विकास करण्या-पावण्याजोगा, &c. Devel'oped *a.* संवर्धित, विकसित, उत्क्रांत, विस्तारित, व्यक्तीकृत, &c. Devel'oper *n.* (See the verb.) २ *photo. व्यक्तीकरण n* (=व्यक्तीकरण करणारे द्रव्य *n*), विकासक द्रव्य *n.* Devel'opment *n.* *the act of disclosing that which is unknown* व्यक्त-करणे *n.*, व्यक्तीकरण *n.* २ *gradual growth of what is in the germ through a series of progressive changes* उत्क्रमण *n.*, उत्क्रान्ति *f.*, संवर्धन *n.*, वाढ *f.*, उत्तरोत्तर-वृद्धि *f.*, उत्क्रान्तिपूर्वक वृद्धि *f.* [DOCTRINE OF DEVELOPMENT OR DEVELOPMENT THEORY; THE SAME AS THE DOCTRINE OF EVOLUTION OR ACCORDING TO DARWIN EVOLUTION THEORY. THE DEVELOPMENT THEORY OR HYPOTHESIS IS SIMPLY THE DOCTRINE OF EVOLUTION AS APPLIED ESPECIALLY TO THAT FORM OF THE DOCTRINE TAUGHT BY LAMARCK. SEE EVOLUTION.] ३ *photo. व्यक्तीकरण n*, विकसन *n.* ४ *math. विस्तार m.* ५ (of a plot in a drama) वस्तु-विकास *m.*, संवर्धन(?) *n.*, विकास *m.*, उद्भेद *m.*, प्रकटीकरण *n.*, प्रकट-स्पष्ट व्यक्त-उघड करनें *n.* ६ *खुलविणे n.* Devel'opmen'tal *a.* Devel'opmen'tally *adv.* To develop the colour रंग खुलविणे.

N. B.— *Develop* also spelt as *Develope*.

Devest (dē-vest') [From M. Fr. *desvestir*, to divest—L. *dis*, off & *vestire*, to clothe.] *v. t.* See Divest. २ *law. to take away* (as an authority, title, &c.), *to deprive, to alienate* (as an estate) सत्ता-अधिकार काढून घेणे, मालकीहक्क उडविणे-काढून घेणे.

Deviate (dē'-vi-āt) [L. *deviatus*—L. *de*, from & *via*, a way.] *v. i. lit & fig. to go out of the way, to go astray, or err* मार्ग सोडणे, आडमार्गास जाणे, गैर-आडमार्गास लागणे, आडवाटेत-आडमार्गांत-आडरानांत जाणे-शिरणे, पाऊल *n.* or पावटा *m.* वांकडा टांकणे or with *g. of s.* पडणे, चलणे, च्यवणे, चुकणे, भुलणे. D. v. t. (R.) *to cause to deviate* आडमार्गास लावणे, भुलवणे.

De'vi-ā'tion *n.* बहकणे *n.*, च्यति *f.*, मार्गच्यति *f.*, च्यवन

n. २ *transgression, act of sin* अपथगमन *n.*, कुपथगमन *n.*, पापकृत्य *n.*, व्यभिचार *m* (S). ३ *error, offence* अपराध *m*, भूल *f*, चूक *f*, गुन्हा *m*. ४ *com.* (नियमित आणि सामान्य) धार्गाबाहेर अवश्यकतेशिवाय जहाज जाणें *n.* अशा रीतीनें जहाज ठराविक मार्गाच्या बाहेर गेलें ह्यणजे विमेवाल्यावरची जबाबदारी उडते. [*DEVIATION OF THE COMPASS* जहाजावरच्या लोखंडाच्या आकर्षणानें खविंदूधून जाणाऱ्या वर्तुळाशीं होकायंत्राच्या सुईनें केलेला कोन *m*, च्युतिकोन *m*. *Devia'tor n.* आडमार्गानें जाणारा. *De'viatory a.* (R.) च्युतिकारक.

Device (*de-vis'*) [*O. E. devys, devise, will, intention, opinion, invention—Fr. devis, architect's plan & estimates—Late L. divisum, divisa, a division; also a judgment, device.*] *n. that which is formed by design, scheme, project, stratagem* युक्ति *f*, उपाय *m*, शकल *f*, योजना *f*. २ *power of devising, invention, contrivance* कल्पकता *f*, करामत *f*, कल्पना *f*. (S). ३ (a) *a picture of some kind, with a motto illustrative of a man's life or character borne by an individual rather than by a family* सरदारकीचें निदर्शक चिन्ह, बिरुद. पूर्वीं हें चिन्ह निशाण, ढाल, नोकरांचा पोषाक इत्यादिकांवर दाखवित असत व त्यावरून त्या सरदाराच्या पदवीचा, पराक्रमाचा किंवा महत्वाकांक्षेचा स्पष्ट बोध होत असे. (b) (improperly) *heraldic bearing* कुलचिन्ह *n*, घराण्याचें बिरुद *n*. ४ (obs.) *anything fancifully conceived* केवळ मनानें कांहींतरी केलेली कल्पना *f*. *Devices* डावपेंच *m*. [*CROOKED D.S* वांकडेतिकडे उपाय, कुटिल उपाय.] *Device'ful a.*

Devil (*dev'-l*) [*A. S. deoful, deofol—L. diabolus—Gk. diabolos, the slanderer, the devil—Gk. dia, through, across & ballein, to throw. In Jewish & Christian Theology the Devil is the proper appellation of the supreme spirit of Evil, the tempter & the spiritual enemy of mankind, the foe of God & Holiness. He is represented as a person subordinate to the Creator but possessing superhuman powers of access to and influence over men. He is the leader or prince of wicked apostate angels & for him & for them everlasting fire is prepared. His other names are:—Beelzebub, Lucifer, Apollyon, the Prince of darkness, the Evil One, the Enemy of God & Man, the Arch-enemy, Arch-fiend, the Old Serpent, the Dragon; and in popular or rustic speech by many familiar terms as Old Nick, Old Simmie, Old Clootie, Old Teaser, the Old One, the Old lad, etc. (Murray.)*] *n. the Satan* सैतान *m*, मानवजातीचा शत्रू *m*, मनुष्यास अधोगतीस नेणारा. २ *the false god or idol of the heathens* ख्रिस्तीमताप्रमाणें ख्रिस्तीतरांचा देव *m*. ३ *a malignant being of angelic or superhuman nature & powers, one of the host of Satan supposed to have its abode in hell, also one of the malignant or*

evil deities worshipped & feared by the heathen
 people, an evil spirit, a demon पिशाच n, खविस m,
 भूत n, राक्षस m, ससंध m, सैतानाचा अनुयायी. ४ a
 human being of diabolical character or qualities,
 a malignantly wicked or cruel man, a fiend in hu-
 man form खवीस m, राक्षस m, अतिदुष्ट मनुष्य m,
 सैतान m. ५ an expletive of surprise, exclamation or
 emphasis or ironically of negation, & this is rendered
 into Marathi by the expletives used in a vulgar
 language; as, शिंचा, शिंदळीचा, भांचोद. ६ (cookery)
 हाडांसुद्धां भाजलेलें व अतिशय मसाला लावलेलें मांस-
 खंड n. ७ (manuf.) चिंध्या-कापूस वगैरे फ़ाडण्याचें-
 पिंजण्याचें यंत्र n. D. v. t. to make like a devil
 भूत बनविणें, पिशाच करणें. २ (cookery) पदार्थ तिखट-
 जहाल-जलाल करणें. Devil in the bush वागेंत होणारें
 पुष्पविशेष. Devil-bird, Devil-diver n. पाणपक्षी m.
 Devil'dom n. Devil'ess a. fem. जखीण f, हडळ f,
 लांव, लांवसट, विवशी, डंखीण, अळवंत. Devilet, Dev'il-
 ing, Devil kin n. लहान भूत n, भुतारें (R.) Devil-fish
 n. करालमत्स्य, हा दिसण्यांत फार श्यासूर असतो. Dev-
 ilish a. राक्षसी, पिशाचसंबंधी. Dev'ilism n. Devil-may
 care अविचारी, साहसी, धाडसी. Dev'ilment n.
 Devil on the neck यातनायंत्र n, या लोखंडी यंत्रांत
 मनुष्याचे पाय व मान एकत्र आंवळलीं जात असत.
 Dev'ilry, Dev'ilship n. सैतानाच्या मदतीनें केलेलें चेटूक
 n. मंत्रप्रयोग m, जारणमारणकला f. २ सैतानाचें काम
 n. ३ सैतानी कृत्य n, सैतानी करपणा m. ४ (humour-
 ously) अत्यंत धाडशी स्वभाव, एखाद्या कामांत अत्यंत
 धाडसानें उडी टाकणें. ५ पिशाचसमुदाय m, पिशाच
 -कोटि f. Devil-worship n. पिशाचपूजा f. Devil
 a bit अगदीं न, सुळींच न. Devil's Advocate रोमन
 काथोलिक पंथांत एखादा महंत मेला असतां त्यास
 साधुमालिकेंत गोवण्यापूर्वीं त्याच्या वर्तनांतील गुण-
 दोषांची चर्चा पोपापुढें होत असते, व त्या चर्चेत मृत महं-
 ताचे दोष दाखविणारा एक अधिकारी नेमलेला असतो
 त्यास हें नांव आहे. Devil's bit त्वग्रोग, लावसट, खाद.
 Devil's books पत्ते, गंजिफा. Devil's coach-horse n.
 मोठी व काळ्या रंगाची पाकोळी f. Devil's dozen
 तेरा. Devil's-dung n. हिंग m. Devil's dust n.
 'डेविल' नांवाच्या यंत्रानें पिंजलेल्या चिंध्यांचे किंवा
 कापसाचे तंतु. Devil's own इ. स. १८०९-१४ मध्ये चाल-
 लेल्या पेनिनसुलर लढाईंत जनरल पिकटन यानें ८८ व्या
 पायदळ पलटणीची मर्दुमकी पाहून त्या पलटणीला
 दिलेलें नांव n. २ Inns of court च्या स्वयंसेवकांनाही
 हें नांव देतात. Devil's snuff-box n. एक जातीची
 पावसाळ्यांत उगवणारी छत्री f, आळंबें n. Devil's tattoo
 हातानें किंवा पायानें जमीन हस्यादिकावर तबल्या
 प्रमाणें वाजविणें. Devil-to-pay पुढें येणारें मोठें संकट n,
 आगामी अरिष्ट n. ह्या ह्यणींत Devil या शब्दाचा अर्थ
 नांवेच्या तळाच्या फळ्यांमधील कळाशी असा आहे व
 pay या शब्दाचा अर्थ राळेचें लुकण करून सांधे बुजविणें

असा आहे. Blue-devil See under Blue. Cartesian Devil पदार्थांचे विशिष्टगुण दाखविणारी कांचेची वाहुली *f.* Tasmanian Devil एक तऱ्हेचा नांसभक्षक व आपले पोर सतत आपल्या आंगावर बाळगणारा प्राणी *m.* To play the devil with रसातळास पोहोचविणे, सत्यानास करणे. Printer's Devil छापखान्यांतील कामशिकाऊ पोण्या *m.* हा शार्डेचे रूळ धुणे, झाडलोट करणे, वगैरे हलकीं कामें करतां. ह्याच्या आंगांत फाटके तुटके कपडे असतात व त्यांना शार्डे व इतर घाण लागून ते मळकट झालेले असतात. म्हणून त्याला Devil असे म्हणतात. Between the devil and the deep sea एकीकडे आड व एकीकडे विहीर अशा स्थितींत, पेंचांत. As the Devil loves holy water (भुताला जसें तीर्थ आवडतें तसें म्हणजे) अगदीं न, मुलींच नाहीं. Devil rides on a fiddle stick झुलक गोष्टीस अतिशय महत्त्व देणे. Cheating the devil भुतास ठकविणे, प्रातःज्ञान युक्तीनें निसहून जाणे, आपले वचन पाळून दुसऱ्यास फसविणे. Give the devil his due अतिशय दुष्ट मनुष्याच्या देखील गुणांचें चीज केलेंच पाहिजे. Gone to the devil रसातळास-भयाभंगास पोचला आहे, ची वाताहात झाली आहे. Devil's bones फांसे (खेळण्याचे). हे हाडाचे केलेले असतात व त्यांपासून (जुगारानें) खेळणाराचा नाश होतो म्हणून त्यास हें नांव पडलें आहे. Devil's current वास्करस समुद्राच्या एका प्रवाहाला त्याच्या अत्यंत वेगामुळे हें नांव पडलें आहे. Devil's daughter's portion डील, डोव्हर व हारिच या बंदरांत नवख्या खलाश्यांना व प्रवाश्यांना नागवीत यामुळे त्यांतील बंदरास सैतानाच्या मुलीचें आंदण गांव असें म्हणण्याची रूढि पडली होती. Devil's luck *n.* विलक्षण सद्दी. अशा सद्दीच्या लोकांना भूत सहाय्य आहे असें जुन्या काळचे लोक मानित. Devil's mass चारंवार शपथा घेणे. To say the devil's pater-noster देवास दोष देणे-बोल लावणे. Talk of the Devil & he is sure to come नांव काढल्याबरोबर दत्त म्हणून उभा, एकदम दत्त म्हणून उभा. To hold a candle to the devil भयामुळे दुष्टास देखील साहाय्य करणे. To kindle a fire to the devil पुण्याच्या भ्रमानें पापाचरण करणे. When the devil is blind कधीही न.

Devise (de-vīz') [Fr. *deviser*, to distribute, to regulate—L. *dividere* (*divisum*), to divide. Devise formerly included the notion of to construe, to frame, to fashion, now it expresses only the mental process of inventing or contriving.] *v. t.* to formulate by thought, to contrive, to invent, to plan, to scheme कल्पिणे, योजना *f.* रचना *f.* करणे, नवीन शोध *m.* लावणे; as, To D. an engine. २ to plan or scheme for, to purpose to obtain (संपादनार्थ) युक्ति *f.* बेत *m.* योजणे, प्रयत्न *m.*-खटपट *f.* करणे. ३ *law.* to give by will (स्थावर जिदगी) मृत्युपत्रानें देणे, पूर्वी हा शब्द जंगम मिळकतीलाही लावीत असत. D. *v. i.* to form a scheme, to lay a plan, to con-

trive, to consider युक्ति काढणें, बेत ठरविणें, विचार करणें. *D. n.* मृत्युपत्रानें स्थावर मिळकत देणें *n.* २ स्थावर मिळकतीचें मृत्युपत्र *n.*, किंवा अशा मृत्युपत्रांतील असें कलम कीं ज्याच्या योगानें स्थावर मिळकत दिलेली असते. मिळकत देणारें कलम *n.* ३ मृत्युपत्रद्वारा दिलेली मिळकत *f.* *Devi'sable a.* कल्पना करण्याजोगा, कल्पनीय, कल्प्य. २ मृत्युपत्रानें देण्यासारखी. *Devi'sal n.* *Dev'isee n. law.* मृत्युपत्रांत ज्याचे नांवानें मालमत्ता दिलेली असते तो. *Devi'ser n.* कल्पक, शोधक, उपायज्ञ. *Devi'sing pr. p.* *Devi'sor n. law.* मृत्युपत्रानें देणाऱा, मृत्युपत्र करणारा.

Devoid (de-void') [*M. E. devoid (through devoiden, devoiden, to empty)*—*O. Fr. desvoidier, desvoidier* from *des (L. dis)* & *voidier, to empty.*] *a.* (*obs.*) *void, empty, vacant* रिकामा, फुकट, पोकळ, रिता, रिक्त. २ *destitute, not in possession (with of)* रहित, शून्य, हीन. *D. v. t. to empty out, to remove* रिता-रिकामा-रिक्त करणें, खाली करणें (*colloq.*)

Devoir (dev-wawr') [*M. E. devoir, -M. Fr. devoir*—*O. Fr. deveir, to owe; used as a noun—L. debere, to owe.*] *n. duty* कर्तव्यकर्म *n.* २ *due act of civility or respect* (now usually in the *pl.*) मान *m.*, सन्मान *m.*, आदरकर्म *n.*, सत्कार *m.*, मुजरा *m.*, सलाम *m.*; as, "They paid their devoirs to the ladies."

Devolution (dev'-ol-ū'-shun) [*Cf. Fr. devolution.*] *n. the act of rolling down* घरंगळत जाणें *n.*, कलंडत जाणें *n.*, प्रक्रांति *f.* २ *a passing from one person to another* एकाच्या ताव्यांतून दुसऱ्याच्या ताव्यांत जाणें *n.* अनुयायास-खालील अधिकाऱ्यास-वारसास मिळणें *n.*, अनुक्रमागतप्राप्ति.

Devolve (de-volv') [*L. dō, down & volvere, to roll.*] *v. t. to transfer from one person to another, to deliver over, to hand down* (generally with *upon*, sometimes with *to* or *into*) सोंपविणें, निरविणें, (च्या) हवालीं-स्वाधीन करणें, (कडे) देणें; as, "They devolved their whole authority into the hands of the council of sixty." २ *to roll onward or forward, to pass on* ढकलणें, लोटणें, कलंडवणें, घरंगळवणें. *D. v. i. to pass by transmission or succession, to be handed over or down* (generally with *on, upon*, sometimes with *to* or *into*) आंगावर-मान्यावर-कडे पडणें-येणें. *Devolve'ment n.* आंगावर पडणें *n.*

Devonport (dev'-on-pōrt) *n.* लिहिण्याचें नक्षिदार मेज *n.* याला खण असतात.

Devote (de-vōt') [*L. devotus. p. p. of devovere, to devote or vow fully—L. de, away & vovere, to vow.*] *v. t. to set apart or to dedicate by a solemn act, to consecrate, to consign over* वाहणें, समर्पणें, अर्पणें, अर्पण-समर्पण करणें, स्वाधीन करणें, नेमणें, लावणें. २

to doom तोडणें, देणें, (पवित्र म्हणून) राखून ठेवणें. ३ to doom to evil (नाश व्हावा म्हणून) हवालीं करणें-सोडून देणें; as, "The city was devoted to the flames." ४ to give up wholly, to direct the attention of wholly or chiefly, to attach, to addict (often with a reflexive pronoun.) वाहून घेणें, व्यसन लावून घेणें. Devo'ted a. वाहिलेला, नवसलेला, अर्पित, समर्पित. २ strongly attached, zealous भजनीं लागलेला, अनुरक्त, आसक्त, निरत, तत्पर (S), परायण; as, ईश्वरपरायण. Devo'tedly adv. Devo'tedness n. समर्पण n, अनुरक्तता f. २ भक्ति f, आसक्ति f, परायणता f, उपासकता f. Dev'o-tee n. वाहून घेतलेला मनुष्य m, भक्त m, भगत m, कट्टा उपासक m. Devote'ment n. (R.) परायणता f, आसक्तता f, समर्पितत्व n. Devo'tion n. consecration नवसणें n, वाहणें n, समर्पण n, उत्सर्ग (S) m. २ the state of being devoted अर्पितत्व n, समर्पितत्व n. ३ ardent love, devoutness बळकट प्रेम n, अनुराग m, भक्ति f, आसक्ति f, परायणता f. ४ act of worship, prayer भजन n (S.), पूजा f, अर्चा f, प्रार्थना f, आराधना f, उपासना f. [MORNING D.S संध्या f.] ५ (obs.) power of disposal सत्ता f, व्यवस्था f. ६ (R.) an object of devotion ज्याची पूजा करावयाची तो, आराध्य, उपास्य, विभूति. [HOLLOW AND INTERESTED D. सकामभक्ति f, मतलबी भक्ति f.] Devo'tional a. भक्ति-भजन विपयींचा, भजनाकडचा, भजना संबंधीं-विषयक, भजनाचे उपयोगाचा, भक्तिपूर्वक; as, A D. frame of mind. Devo'tionalist, Devo'tionist n. देवनादी, देवपिसा मनुष्य, भजन्या, टाळकुट्या, (colloq.) दिवसभर नाक धरून बसणारा. Devo'tionally adv.

Devour (de-vowr') [O. Fr. devorer—L. devorare, to consume—L. de, fully & vorare, to gulp down.] v. t. to eat up with greediness, to feast upon like a wild beast or glutton, to prey upon आधाशीपणानें खाणें, आगधाडीनें खाणें, बकाबक खाणें, खाऊन टाकणें, खाऊन चट करणें, वर ताव-हात मारणें. (colloq.) [TO BE READY TO D. (बकदिनी खाण्याकरितां) आ वासून-टाळा पसरून बसणें.] २ to seize upon and destroy or appropriate greedily, to consume, annihilate धाड घालणें, हावरेपणानें घेणें, फडशा-फन्ना-सप्पा उडविणें, फन्ना-फस्त-पार करणें, गट्ट करणें, गिळंकृत करणें, निसंतान करणें. ३ to enjoy with avidity मनसोक्त-आधाशीपणानें-सोसांन-हावरेपणानें विषयांचा (S) उपभोग घेणें. ४ to gaze intently on सहेतुक दृष्टीनें पाहणें-डोळे भरून पाहणें. Devour'able a. खाण्याजोगा, &c. Devour'er n. खाऊन टाकणारा, &c., खादक. Devour'ing a. Devour'ingly adv. Devour'ment n. खाणें n.

Devout (de-vowt') [M. E. devot, (devoute)—O. Fr. devot—L. a votus, devoted.] a. devoted to religion, and religious exercises and thoughts, pious, reverent धर्मशील, धर्मपरायण, भाविक, कर्मशील, पारमार्थिक, भक्तिमान्, भक्तिपरायण, भक्तिप्रवण, भक्तिनम्र.

२ expressing devotion or piety भक्तिपूर्ण, भक्तिदर्शक, श्रद्धान्वित. ३ warmly devoted, hearty, sincere, earnest शुद्ध अंतःकरणाचा, शुद्ध भक्तीचा, भक्तिपूर्ण, कळकळीचा, भाविक, खऱ्या अंतःकरणाचा, कळवळ्याचा, खरा, मनापासूनचा, वेंबीच्या देठापासूनचा. Devoutly adv. भक्तिभावानें, भक्तीनें, भक्तिपूर्वक. Devoutness n. भाविकता f, पारमार्थिकता f, भक्ति f.

Dew (dū) [M. E. deu, dew, dew cf. Sk. धाव्, to flow.] n. दंव n, दहिंवर n. २ (fig.) anything which falls lightly and in a refreshing manner ताजातवाना-टवटवीत करणारा पदार्थ m, ताजातवाना करणारें कारण n, गारवा m (fig); as, "The golden D. of sleep." ३ an emblem of morning उदय m, अरुणोदय m, टवटवी f, पालवी f; as, "The D. of his youth." ४ an emblem of fresh vigour तरतरीचें चिन्ह n, उत्साहचिन्ह n. D. v. t. to wet with dew or as with dew, to be bedewed, to moisten दंवानें ओलें करणें, ओलवणें. Dew-berry n. the fruit of certain species of bramble found in England or America ड्यबेरी नांवाचें झाड n. २ अशा झाडाचें फळ n. Dew-claw n. a rudimentary inner toe of a dog's hind-foot कुऱ्याच्या मागील पायाचा पहिला अंगठा m. Dew-drop n. दवाचा थेंब m, तुषारबिंदु m, दंवकण m. Dew-fall n. दंव पडणें n, दंवाचें पतन n. २ दंवपतनाची वेळ f. Dewi'ness n दंवानें ओली झालेली स्थिति f, तुषारमयता f. Dew-lap n. the pendulous skin under the neck of an ox which laps or licks the dew in grazing बैलाचें पोळें n. २ the flesh upon the human throat especially when placid with age (म्हातारे मनुष्याचे) गळ्यापासून लोंबणारी कातडी किंवा मांस n. गलकम्बल n. Dew'less a. दंवरहित. Dew-point n. दंव बनण्यास लागणारे उष्णमानांश n, दंहिवराचें उष्णमान n, दंवबिंदु m, दंवावधि m. Dew-retting n. दंव आणि उन्ह यांच्या योगानें ताग किंवा वाख याची साल कुजवून आंतील धागे निराळे करण्याची रीत f. Dew-worm n. a kind of earth worm गांडूळ n. Dew'y a. दंवाचा-दहिंवराचा, तुषारमय, तुषारवत्, दंवानें ओला, तुषाराक्त. २ दंवासारखा हळूहळू पडणारा. ३ उत्साहदायक. ४ तुषारसदृश, तुषारासारखा. Mountain dew (slang.) विहस्की दारू f.

Dewan (dē-wan') [Hind.] n. दिवाण m, (संस्थानांतील किंवा घरांतील मुख्य कारभाऱ्याला हा शब्द लावतात.) Dewani, Dewanny n. दिवाणी f, दिवाणाची दिवाण कचेरी f. २ दिवाणाचा हुद्दा m.

Dewlap (dū'-lap) [Dew + A. S. læppa, a loose hanging piece.] n. See the word Dew.

Dexter (dek'-ster) [L. dexter, on the right hand or right side, cf. Gr. dexiteros, Sk. दक्षिण, right.] a. belonging to or situated on the right hand or side, right उजव्या हाताकडचा, उजव्या बाजूकडचा, उजवा, दक्षिण (S.). २ (fig.) सरळ, उजू, दुष्टताशून्य

as, "Motives sinister are opposed to motives dexter." ३ (Hera.) on the right hand side of a shield, i. e. towards the right hand of its bearer
 ढालेच्या उजव्या बाजूस. [DEXTER CHIEF OR DEXTER POINT दक्षिणोर्ध्वकोन *m*, ढालेच्या उजव्या बाजूचा-वरच्या बाजूचा कोपरा *m*. DEXTER BASE ढालेच्या उजव्या बाजूचा खालचा कोपरा *m*, दक्षिणाधःकोन *m*.] ४ (R.) right, straight forward, fair सरळ, बिनलबाडीचा, निष्कपट. D. *n*. उजवीबाजू *f*. D. *adv*. on the right side, to the right उजव्या बाजूकडे. Dexter'ity *n*. manual skill, adroitness, neat-handedness; hence address in the use of the limbs and in bodily movements generally हस्तकौशल्य *n*, हस्तनैपुण्य *n*, चलाखी *f*, शिताफी *f*, सफाई *f*. २ mental adroitness or skill, readiness of expedient, quickness of contrivance, skill of management, cleverness, address, ready tact चतुराई *f*, चातुर्य *n*, शहाणपणा *m*. ३ sharpness, cleverness in taking an advantage, (used in a bad sense,) हातचलाखी *f*. ३ (lit.) right-handedness, the using of the right hand in preference to the left उजखुरेपणा(?) *m*. Dex'terous *a*. deft or nimble of hand, ready and expert in the use of the body and limbs, handy, ready चपळ, चलाख, तरतरीत, हाताचा कुशल, उजवा हात (as, त्या कामांत त्याचा उजवा हात आहे.) करदक्ष, हातवळलेला, हातखंडा (तो त्या कामांत हातखंडा आहे.) २ skillful or expert in contrivance or management, quick at inventing expedients, expert युक्तिवान्-बाज, हिकमत्या, चतुर, कसबी. ३ (of things) done with dexterity, skillful, artful चतुराईने-सफाईने-शिताफीने-कुशलतेने केलेला. ४ right-handed उजखुरा. Dex'terously *adv*. सुगराईने, कौशल्याने. Dex'terous'ness *n*. Dex'tral *a*. right (as opposed to left) उजवा, दक्षिण, सव्य. [D. CONCH उजवाशंख *m*.] Dex'tral'ity *n*. right-handedness डाव्या हातापेक्षां उजवा हात जास्त वापरण्याची संवय *f*, उजखुरेपणा *m*. Dex'trally *adv*. उजवीकडे. Dex'trogyrate *a*. ध्रुवीकरणाची पातळी उजव्या हाताकडे फिरविणारे. Dex'trose, Dex'trosal *a*. bot. अपसव्य, दक्षिणालिंगनी, उजवेकडचा, दक्षिणगामी, दक्षिणमार्गी, उजवीकडचा.

Dextrine (dek'-strin) [L. dexter, right.] *n*. a soluble gummy substance obtained from starch, so named from its turning the plane of polarization to the right hand ज्यापासून साखर उत्पन्न होते असा रासायनिक पदार्थ *m*, एकाप्रकारचा चिकट डिंकासारखा पदार्थ *m*, मधुरसा (coined), सिद्रक *m*.

N. B.:—If starch be exposed to heat for a prolonged period, it is converted into a solid gummy substance called Dextrine or British gum.

N. B. सिद्रक हा गंधकाम्लाच्या पाण्यामध्ये घालून कांहीं वेळ पर्यंत उष्ण केला ह्मणजे त्याची साखर बनते. ३ भाग गव्हांचे

सत्व, १२ भाग पाणी, आणि एक भाग गंधकाम्ल, हीं एकत्र करून कढवावीं हाणजे त्या सत्वाचा हळूहळू सिद्रक बनतो, तो कांहीं तास पर्यंत कढल्यानें त्याची द्राक्षशर्करा बनते. ह्या द्रवांतील आम्ल न्यूट्रलाईज (अव्यापारक, निष्क्रिय) करण्यासाठीं त्यांत खडूचें चूर्ण घालावें हाणजे सल्फेट आफ् लाईमचा सांका बनतो. त्यापासून तो द्रव गाळून वेगळा काढावा. मग त्यांत प्राणिज कोळसा शुद्धीकरणार्थ घालून कढवून आटवावा; आणि पुनः गाळून स्फटिकीकरणस ठेवावा. त्यांत जे स्फटिक बनतात ते द्राक्षशर्करेचे होत.

Dextrose (deks'-trō-j) [L. *dexter*, right.] *n.* grape sugar द्राक्षशर्करा *f.*

Dextroversion (dex'-trō-ver-shun) *n.* उजवे बाजूकडे वळविलेलें असणें *n.* [D. OF THE UTERUS गर्भाशयाचें वृद्ध उजवेबाजूस वळलेलें असणें-वळणें, दक्षिणमन *n.*, गर्भाशय-सव्येतरमन *n.*]

Dhobie (dhō-hi) [Hind.] *n.* परीट *m.*, धोबी *m.*

Diabetes (dī'-a-bē'-tēz) [Gk. *diabutus*,—L. *diabetes*, a pair of compasses, a siphon, diabetes—Gr. *diabainein*, to stand with the legs apart—Gr. *dia*, apart & *bainein*, to go.] *n.* a disease which is attended with a persistent, excessive discharge of urine मधुमेह *m.*, इक्षुमेह *m.* या रोगांत शरीरांतील सर्व साखर लघ्वींतून जाते, त्यामुळें लघ्वीचें प्रमाण वाढतें व ती गोड होते. Same as Diabetes Mellitus. Diabetes Insipidus बहुमूत्र, बहुमूत्रमेह *m.*, उदकमेह *m.*, मूत्रातिसार *m.* मूतसागर *m.* ह्या रोगांत फक्त लघ्वीचें प्रमाण वाढतें, परंतु तींतून साखर जात नाही. यास सोमरोग असेंही म्हणतात. Di'abet'ic, -al. *a.* मधुमेहासंबंधीं. २ मधुमेह असलेला, मधुमेहाचा (रोगी).

Diablerie, Diablery (dī-ab'-lēr-i) [F. *diablerie*—Fr. *diable*, devil—L. *diabolus*, devil.] *n.* business connected with the devil, or in which the devil is employed or has a hand, wild recklessness, devilry सैतानी कृत्य *n.*, अत्यंत दुष्ट कृत्य *n.*, (सैतानास शोभणारें) भयंकर कृत्य *n.* २ sorcery or conjuring in which the devil is supposed to assist चेटुक *n.*, जादुटोणा *m.* ३ that part of mythology which has to do with the devil or devils; devil-lore पिशाच्च-विद्या *f.*, पुराणांतील पिशाच्चवर्णनाचा भाग *m.* ४ the realm, world or assemblage of devils पिशाचांचें राज्य *n.*

Diabolic, -al (dī'-a-bol'-ik, -al) [Gr. *diabolos*, the devil.] *a.* pertaining to the devil सैतानाचा. २ resembling or appropriate to the devil सैतानास शोभणारा. ३ pertaining to witchcraft or magic as attributed to satanic influence जादुविद्ये-संबंधीं, चेटकविद्येसंबंधीं, जारणमारणउच्चाटनासंबंधीं. ४ atrocious, outrageously wicked, inhumanly wicked दुष्ट, वाईट, घोरपापाचा, अतिदुष्ट, अपवित्र, सैतानी, राक्षसी, अघोरी, अंगावर शहारे आणण्याजोगा, दारुण. Di'abol'ically *adv.* Di'abolize *v. t.* (R.) दुष्ट करणें, सैतानी-अघोर स्वरूप देणें. Diab'olism *n.* अतिदुष्ट

चर्तणूक *f*, सैतानी कृत्य *n*, सैतानी स्वभाव *m*-पणा *m*.
२ *possession by the devil* भूत-पिशाचबाधा *f*. ३ *sorcery* जादू *f*, चेटक *n*. ४ *doctrine or system of opinions as to devils* पिशाचविद्या *f*. Diabolist *n*. जारण-मारणविद्येत प्रवीण. Diabol'ogy *n*. पिशाचविद्या *f*.

Diacoustic (dī-a-kaws'-tik.) [L. *dia* & *Caustic*.] *a*. (opposed to *Catacaustic*) *pertaining to or possessing the properties of a species of caustic curves formed by refraction* वक्रीभूत किरणांच्या संगमानें झालेला, दाहकवक्रधर्मी. Diacaus'tic *n*. वक्रीभूत किरणांच्या संगमानें झालेला वक्र *m*, दाहकवक्र *m*.

Diacid (dī-acid) [Pref. *di* twice + *acid*.] *a*. *divalent*:—said of a base or radical as capable of saturating two acid monad radicals or a dibasic acid द्यम्ब.

Diaconal (dī-ak'-aw-nal) [L. *diaconalis*.] *a*. *pertaining to a deacon* डीकनासंबंधी.

Diaconate (dī-akaw-nāt) [L. *diaconatus*.] *n*. डिकनी *f*, डिकनचा हुद्दा *m*-अधिकार *m*-पदवी *f*. २ डिकनची कारकीर्द *f*. ३ *a body of deacons* डीकनांचें मंडळ *n*.

Diacoustics (dī'-a-kaws'-tiks) [See *Diacoustic*.] *n*. ध्वनिविद्या *f*.

Diacritic,-al (dī'-a-krit'-ik-al) [Gr. *dia*, through & *kritein*, to separate] *a*. *used to distinguish letters of similar form or different sounds of the same letter* (एकाच अक्षराचे) निरनिराळे उच्चार दाखविणारी (खून *f*), ध्वनिभेददर्शक, उच्चारभेददर्शक; *as*, *ā*, *ä*, *ä*, *ö*, &c. Diacrit'ic *n*. ध्वनिभेदकचिन्ह *n*.

Diadelphous, Diadelphian (dī-a-del'-fus) (dī'-a-del'-fi-an) [Gr. *dia*, two & *adelphos*, a brother.] *a*. *bot.* (of stamens) *united by the filaments so as to form two bundles* द्विगुच्छ (पुंकेसर). (ex. भागस्ता, वाटाणा, पांगारा वगैरे) Diadel'phia *n*. *pl*.

Diadem (dī'-a-dem) [Fr. *diademe*—L. *diadema*—Gk. *diaduma*, a fillet—*apart.* & *dew*, I bind. Cf. Sk. दा, to bind. Now the use of this word is chiefly poetic and rhetorical.] *n*. *a badge of royalty, a crown* चक्रवर्ति मुकुट *m*. किरीट *m*, सार्वभौमराजाचा चक्रवर्ति राजाचा मुकुट *m*. २ *fig.* *regal power, sovereignty* चक्रवर्तित्व *n*, सार्वभौमराजसत्ता *f*, बादशाही *f*. ३ (*heraldry*) (मुकुटाच्या कोरेवरून निघणाऱ्या समोरासमोरच्या दोन उभ्या) नक्षीदार रेषांची कमान *f*. *D. v. t.* मुकुट घालणें, मुकुटमंडित-भूषित करणें. Di'ademed *a*. मुकुट घातलेला, मुकुटमंडित. Diadem-spider *n*. बागेंतील कोळी *m*. Gem or jewel of a diadem मुकुटमणि *m*.

Diaeresis (dī-ē'-re-sis) [L. *diæresis*—Gr. *diæresis*, a dividing.] *n*. *gram.* *separation as of one syllable into two* पदविभेद *m*. २ *the mark (· ·) placed over the latter of two vowels to show they are to be pronounced separately* लगत असणाऱ्या दोन स्वरांच्या उच्चार वेगवेगळा करावयाचा असें दाखविण्याकरितां

दुसऱ्या स्वरावर केलेली खूण *f*, पृथगुच्चारदर्शक बिंदु *m*, पृथगुच्चारबिंदु *m*, असंधि-स्वरविच्छेददर्शक (चिन्ह *n*;) *as*, Coöperate, aerial. ३ जलमेची कातडी व तिच्या खालील भाग फाटणे, कापले जाणे.

Diagnosis (di-ag-nō'-sis) [Gr. *dia*, between & *gnosis*, *gnonai*, to know.] *n. med.* निदान *n*, रोगपरीक्षा *f*. २ *scientific determination* निदान *n*, शास्त्रानुसार निश्चय *m*, शास्त्रीय निर्णय *m*. ३ *critical perception or scrutiny* सूक्ष्मपरीक्षा *f*, सूक्ष्मपरीक्षेने केलेला निकाल *m*, बारीक तपास *m*. ४ *concise description of a species* विशेषलक्षणवर्णन *n*, मुख्यमुख्यलक्षणांचे वर्णन *n*. [DIFFERENTIAL D. *med.* भेदकारीचिकित्सा *f*.]

Diagnoses *n. pl.* Di'agnose *v. t.* लक्षणांवरून रोगाची परीक्षा करणे, रोगनिदान करणे. Di'agnos'tic *a.* रोगलक्षणदर्शक-सूचक. D. *n.* रोगाचे विशेष लक्षण *n*-चिन्ह *n*. Di'agnos'tics *n. pl.* रोगलक्षणज्ञान-विद्या *f*, निदान प्रकरण *n*. Diagnos'ticate *v. t.* रोगनिदान *n*. करणे, रोगाचे लक्षण बांधणे.

Diagometer (di-a-gom'-ē-ter) [Gr. *diagein*, to conduct & *metron*, a measure.] *n.* a sort of electroscope invented by Rousseau in which the dry pile is employed to measure the amount of electricity transmitted by different bodies or to determine their conducting power रुस्सोने शोधून काढलेला विद्युद्दर्शक, रुस्सोच्या विद्युद्दर्शक.

Diagonal (di-ag'-o-nal) [Gr. *dia*, through & *gonia*, Sk. कोन, a corner.] *n.* कर्णरेषा *f*, *math.* कर्ण. [D. POINTS = कर्णबिंदु *m*. D. TRIANGLES = कर्णत्रिभुज्या *f*.] २ a diagonal cloth, a kind of cloth having diagonal stripes, ridges, or welts made in the weaving चौकोनी उतरत्यासळईचे कापड *n*. D. a समोरासमोरचे कोन साधणारा, कर्णरेषेसारखा, कर्णाकृति. Diag'onally *adv.* कर्णरेषेने, कर्णरेषेच्यादिशेने, कोणाकोणि.

Diagram (di'-a-gram) [Gr. *dia*, round & *graphein*, to write.] *n.* a figure or drawing made to illustrate a statement or facilitate a demonstration, a plan (समजूत देण्यासाठी किंवा स्पष्टीकरणासाठी काढलेली) आकृति *f*. २ *math.* परिलेख *m*. भक्ति *f*. D. *v. t.* to put into the form of a diagram आकृति काढणे. Di'agrammatic *a.* आकृतीसंबंधी, &c. Di'agrammatically *adv.*

Dial (di'-al) [M. E. *dial*-Med. L. *dialis*, relating to a day; hence a plate for showing the time of the day-L. *dies*, a day. The English word *dial* is presumed to be a derivation from, L. *dialis*, daily; *diale* = *diurnale*, meaning as much land as could be ploughed in a day.] *n.* an instrument formerly much used for showing the time of day from the shadow of a style or gnomon on a graduated arc, a sun-dial (वेळ दाखविण्याकरिता) छायायंत्र

१, छायायंत्र *n.* (Fr.), सूर्यघडी *f.* (*obs.*). २ *the graduated face of a time-piece or a clock* घड्याळाची तबकडी *f.* ३ (आंकडे घातलेली) तबकडी *f.* ४ *a miner's compass for underground surveying* खार्णीत काम करणाऱ्याचें भोजणीचें यंत्र *n.* [THE MARINER'S SUN-DIAL IS ESSENTIALLY THE SAME AS THE CIRCUMFERENTOR USED BY THE LANDSURVEYOR.]. *D. v. t.* छायायंत्रानें भोजणें. *Di'alist n.* *a maker of dials* छायायंत्र करणारा, &c. २ छायायंत्रवेत्ता, &c. *Di'alling n.* छायायंत्रज्ञान *n.*, छायाविद्या *f.* *Dial-plate n.* छायावृत्त *n.* २ घड्याळाची तबकडी *f.* *Style of a dial* छायासूची *f.*

Dialect (*dī'a-lect*) [*Fr. dialecte-L. dialectus-Gr. dialektos*, discourse, language, dialect.] *n.* *the form of speech of a limited region or people, a variety or sub-division of a language* प्रांतिक भाषा *f.*, पोटभाषा *f.*, देशभाषा *f.*, (विशेष प्रांताची) बोली *f.*, विशेषवर्गाची भाषा *f.*, भाषाप्रकार *m.* २ *language, tongue, form of speech* बोली *f.*, भाषा *f.* *Di'lectal a.* पोटभाषेसंबंधी, बोलीसंबंधी. *Dialec'tism n.* पोटभाषेचा शब्दसंप्रदाय *m.*, पोटभाषेपणा *m.* *Dialectol'ogist n.* पोटभाषेत प्रवीण असलेला मनुष्य *m.*, पोटभाषाभिज्ञ *m.* *Dialectol'ogy n.* पोटभाषांचा शास्त्रीय विचार *m.*, पोटभाषाशास्त्र *n.* *Di'lectici'an n.*

Dialectic (*dī'a-lek'-tik*) [*O. Fr. dialectique-L. dialectica-Gr. dialektike*, the dialectic art, the art of discussion or debate. *ल्याटिन भाषेत Dialectica हे नपुंसकलिंगी अनेक वचन असल्यामुळे इंग्रजीत Dialectics असा बरेच वेळां अनेकवचनीही प्रयोग आढळतो.*] *n.* (according to Socratis) प्रश्नोत्तरानें वादविवाद करून पदार्थांच्या जातीचें (*ideas*) यथार्थज्ञान मिळविण्याची पद्धति *f.* २ (according to Plato) (a) निरनिराळ्या जातींच्या पदार्थांचा यथार्थ बोध करून देणारी प्रश्नोत्तररूपी वादविवादपद्धति *f.* (b) पराविद्या *f.*, ब्रम्हविद्या *f.*, ब्रम्हज्ञान *n.*, तत्वज्ञानाचा कळस (?) *m.*, परमेष्ठीज्ञान *n.* ३ (according to Aristotle) प्रश्नोत्तररूपानें निश्चितकल्प किंवा सिद्धकल्प किंवा संभवात्मक किंवा *probable* ज्ञान मिळविण्याची पद्धति *f.* ४ (with the Stoics and down to the Middle Ages) न्यायशास्त्र *n.*, तर्कशास्त्र *n.* ५ वादविवादकला *f.* ह्या तर्कशास्त्रांत किंवा न्यायशास्त्रांत तर्कांच्या किंवा अनुमानांच्या पद्धति व तीं बिनचुक काढण्याचे नियम सांगितलेले असतात. ६ (modern English) *the art of critical examination into the truth of an opinion, the investigation of truth by discussion* अतिसूक्ष्म विचारानें एखाद्या सिद्धांताची सत्यासत्यता स्थापित करण्याची कला *f.* ७ (in modern philosophy) (according to Kant) "Specifically applied to the criticism which shows the mutually contradictory character of the principles of science, when they are employed to determine

objects beyond the limits of experience i. e. the soul, the world, God अज्ञेयमीमांसा f, अज्ञेयवाद m, आत्मा, ईश्वर आणि जग ह्या अतींद्रिय पदार्थांचे बुद्धीने आकलन करित असताना उत्पन्न होणाऱ्या विरोधांचा विचार m. & (according to Hegel)

who denies that such contradictions are ultimately irreconcilable the term is applied (a) to the process of thought by which contradictions are seen to merge themselves in a higher truth that comprehends them & (b) to the world-process, which being in his view but the thought-process on its objective side develops similarly by a continuous unification of opposites. (क्यांट प्रमाणे) -परस्परविरोधी कल्पनांची एकवाक्यता किंवा संबद्धता दाखविण्याची पद्धति f, विरोधाभासनिरसन n.

N. B.—*Dialectic* शब्दाचा मूळ अर्थ प्रश्नोत्तररूपाने वाद-विवाद करून सत्यासत्याचा निर्णय किंवा अनुमान किंवा तर्क करण्याची कला असा आहे. ही कला झेनो नांवाच्या ग्रीक तत्वज्ञाने प्रथम प्रचारांत आणिली व इचा साक्रेतिसाने अध्ययन व अध्यापन या दोन गोष्टींकरितां जन्मभर उपयोग केला. प्लेटोने या कलेला शास्त्रीय स्वरूप दिले. प्लेटोचे सर्व ग्रंथ या प्रश्नोत्तररूपी वादविवादपद्धतीने लिहिलेले आहेत. प्लेटोने *Dialectic* हा शब्द दोन अर्थी वापरिला आहे. निरनिराळ्या पदार्थांच्या जातींचा (ideas) यथार्थ बोध करून देणारी प्रश्नोत्तररूपी विचारपद्धति असा प्लेटोप्रमाणे D. चा एक अर्थ आहे व त्याने आपल्या Republic नामक पुस्तकांत जे ज्ञानाचे वर्गीकरण केले आहे, त्यांत *Dialectic* हा शब्द (१) पराविद्या, (२) ब्रह्मविद्या, (३) परमेश्विज्ञान, (४) तत्वज्ञानाचा कळस ? (५) ज्या विद्येच्यायोगाने आपणांस इंद्रियगम्य विषयांपासून तो अतींद्रिय विषयांपर्यंत ज्ञान होतें, इतकेच नव्हे तर प्रत्यक्ष ब्रह्म किंवा सच्चिदानंदाचे दर्शन होतें अशी विद्या (६) “येन विदितेन सकलं विदितं भवति” या वचनांत सांगितल्याप्रमाणे जी विद्या आली असतां सर्व विश्वाचे ज्ञान होतें ती विद्या, अशा अर्थी योजिला आहे. प्लेटोच्या नंतर आरिस्टॉटल याने निश्चित किंवा सिद्ध अनुमानपद्धति म्हणजे *Demonstrative method of science* व संभवात्मक किंवा सिद्धकल्प अनुमानपद्धति म्हणजे *Probable method of reasoning* असे दोन ज्ञानसिद्धीचे मार्ग कल्पिले आहेत व त्यांपैकी दुसऱ्या मार्गाला किंवा पद्धतीला *Dialectic* हा शब्द त्याने योजिला आहे. आरिस्टॉटलच्या मताप्रमाणे प्रश्नोत्तररूपी वादविवादाने मिळणारे ज्ञान पक्के किंवा सिद्ध किंवा निश्चित असे नसतें म्हणून त्यास त्याने *Dialectic* किंवा *Probable reasoning* किंवा सिद्धकल्प किंवा संभवात्मक अनुमानपद्धति असे म्हटले आहे. स्टोइक पंथाच्या लोकांनी अलंकारयुक्त वक्तृत्वशास्त्र व तर्कशास्त्र असे ग्रीक न्यायशास्त्राचे दोन भाग केलेले होते. परंतु स्टोइककालानंतर बरीच शतके मध्ययुगीन कालापर्यंत *Dialectic* हा शब्द न्यायशास्त्राकरितांच वापरीत असल्यामुळे इंग्रजी भाषेत चारपांचशे वर्षांपूर्वी D. हा शब्द *Logic* किंवा न्यायशास्त्र या अर्थीच वापरीत असत. क्यान्ट या जर्मन तत्वज्ञाने D. हा शब्द अज्ञेय मीमांसा या अर्थी योजिला आहे. त्याने आपल्या ज्ञानमीमांसा (*Critique of Pure Reason*) या नांवाच्या ग्रंथांत तिसऱ्या भागाला *Dialectic* हें नांव दिले आहे. या तिसऱ्या भागांत मानवी बुद्धीला बुद्धिसापेक्षच ज्ञान होतें. केवळ

किंवा बुद्धिनिरपेक्ष ज्ञान होऊं शकत नाही असें आपलें मत प्रतिपादन केलें आहे. आत्मा, ईश्वर व विश्व हे पदार्थ बुद्धिद्वारा अशेष आहेत व यासंबंधीं बुद्धिमार्गानें ज्ञान मिळविण्याची खटपट करीत असतांना परस्परविरोधी कल्पना व-याच येतात हें क्यान्टनें आपल्या *Dialectic* नामक भागांत दाखविलें आहे. क्यान्टचा पुढील तत्ववेत्ता हेगेल यानें *Dialectic* हा शब्द क्यान्टच्या मतें विरुद्ध दिसणाऱ्या कल्पनांची परस्परसंबद्धता किंवा एकवाक्यता करण्याची पद्धति या अर्थीं योजिला आहे. क्यान्टनें व हेगेलनें *D.* हा शब्द कोणत्या अर्थीं योजिला आहे हें त्यांच्या ग्रंथांचें प्रत्यक्ष अवलोकन केलें असतां ज्यास्त स्पष्ट समजेल.

Dialogue (dī'a-log) [Fr. *dialogue*—L. *dialogum* acc. of *dialogus*, Gr. *dialogos*, a conversation. *n.* a conversation between two or more persons, a formal conversation in theatrical performances or in scholastic exercises विशेषतः दोन मनुष्यांचा संवाद *m.*, नाटकी संवाद *m.*, गुरुशिष्यसंवाद *m.*, संलाप *m.* २ *a written composition in which two or more persons are represented as conversing or reasoning on some topic* (दोन किंवा अधिक मनुष्यांचा एकाच विषयावरील काल्पनिक) संवादरूप लेख *m.*; as, 'The D.'s of Plato. *D. v. i.* (Shakes.) to take part in a dialogue, to discourse in a dialogue संलापांत-संवादांत मिसळणें. *D. v. i.* (R.) to express as in dialogue संवादरूपानें कथन करणें. Dial'ogic, Dialo'gis'tic, Dial'ogis'tical *a.* संवादात्मक, संलाप-संवादरूपक. Dial'ogically *adv.* Dialogist'ically *adv.* Dial'ogise *v. t.* to discourse in dialogue संलाप-संवादरूप भाषण करणें. Dial'ogism *n.* काल्पनिक संवाद *m.* Dial'ogist *n.* a speaker in a dialogue, a writer of dialogues संवादकर्ता, संवादलेखक.

Dialysepalous (dīa-li-se-pa-lus) [Gr. *dialy*, separated & *Sepal.*] *a. bot.* having the sepals distinct. विभक्तबाह्यपुष्पकोश. (ex. मोहरी, मुळा.)

Dialypetalous (dī'al-i-pet'-al-us) *a.* having the petals distinct निरनिराळ्या पाकळ्या असलेला, वियुक्तपत्र (ex. हिरवा चाफा, रामफळ.)

Dialyphyllous (dī'a-li-fi-lès) [Gr. *dialy*, separated & *phyllos*, leaf.] *a.* having the leaves distinct द्विपत्र, विभक्तपत्र. (उ. बिगोनिया.)

N. B.—**Diaphyllous** हा शब्द एकदल वनस्पतीस लावतात. कारण एकदलवनस्पतीमध्ये बाह्यकोश आणि अंतकोश बहुधा एकाच रंगाचे असतात.

Dialysis (dī-al'-i-sis) [Gr. *dia*, asunder & *lycin*, to loose.] *n. chem.* a chemical process of separating the soluble crystalloid substances in a mixture from the colloid by filtration through a parchment membrane floating in water हंसक्रिया *f.*, चर्मद्वारा पृथक्करण *n.*, अभिसरणमूलकभिन्नीकरण *n.*, चर्माच्छादित भांड्यांतून फटकी, खडीसाखर, सोरा, इत्यादि अनुस्फटिक (crystalloid) पदार्थ अंड्यांतलि बलक, शिरस, चरबी इत्यादि प्रतिस्फटिक (colloid) पदार्थांपासून चाळणी-

सारखे निगळे करण्याची क्रिया *f.* ह्या क्रियेला हंसक्रिया हा लहान शब्द आम्हीं सुचवितों, कारण दुधापासून पाणी वेगळें करण्याचा हंसाचा विशेष गुण आहे. *Di'alyse v. t.* हंसक्रिया *f.* चर्मपृथक्करण करणें. *Dialys'able a.* हंसक्रियायोग्य, चर्मपृथक्करणयोग्य. *Dial'ysate n.* ज्याचें चर्मपृथक्करण करावयाचें आहे तें द्रव्य *n.*, चर्मपृथक्करण-द्रव्य *n.* *Di'alyser n.* चर्मपृथक्करण करण्याचें भांडें *n.*, चर्मपृथक्करणपात्र *n.*, हंसक्रियापात्र *n.* *Di'alytic a.* हंसक्रियेसंबंधीं, चर्मपृथक्करणासंबंधीं.

N. B.—Prof. Modak uses the word अभिसरण for Dialysis in some of his books. Dialysis is a method of separating by Diffusion through a septum of gelatinous matter. Therefore अभिसरणमूलकपृथक्करण or भित्रीकरण will be in our opinion the most correct renderings of Dialysis. When we have once used अभिसरण for diffusion, we must have a different word for Dialysis.

Diameter (dī-am'e-ter) [M. Fr. *diametre*, a diameter—L. *diametros*—Gr. *diametros*; Gr. *dia*, through & *metrein*, to measure. cf. Sk. मा, to measure.] *n.* any right line passing through the center of a figure or body व्यास *m.*, मध्यरेषा *f.*, मध्यसूत्र *n.*, गर्भसूत्र *n.*, बिंब *n.* २ a diametral plane व्यासक्षेत्र *n.* ३ the measure of a body through from side to side, width, thickness, जाडी *f.*; as, The D. of a tree. *Di'ametral, Di'amet'rical, a.* व्यासरूपी, व्यासासंबंधीं. *Di'ametal a.* व्यासरूपी, व्यासासंबंधीं. २ as remote as possible, as if at the opposite end of a diameter, directly adverse निखालस, नीट-थेट खास. (b.) धडधडीत, लांबचा-दूरचा. (c) विपरीत, उलट. [SOME PHRASES AND SAYINGS IN MARATHI EXPRESSIVE OF DIAMETRICAL OPPOSITION ARE त्याची पूर्व तर आमची पश्चिम, त्याची उत्तर तर आमची दक्षिण, त्याचा हां तर आमचा ना, त्याचें पांढरें तर आमचें काळें, त्याचें आडवें तर आमचें उभें.] *Di'ametrally adv.* व्यासरूपानें. *Di'amet'rically adv.* धडधडीत, निखालस, समोर.

Diamond (dī'a-mond) [M. E. *diamant*—O. Fr. *diamant*, altered form of *adamant*—L. *adamanta* acc. of *adamans*—Gk. *adamas*, a very hard metal or stone, lit. unconquerable—a, not & *damein*, to conquer.] *n.* हिरा *m.*, हीरक *m.*, हीर *m.* (S), वज्र *m.*, *n.* (S), हिरकूट *n.*, (in contempt). [THE VARIETIES ARE तोरमही, राजावर्त, बिल्याण, नथुशार्ध, हिरा. DIAMOND CUT WITH FACETS तरतरा *m.*, बिल्याण *m.*, पैलुदार हिरा *m.* D. BIT हिरकणी *f.* D. MINE हि-याची खाण *f.*, वज्राकर *m.* D. CUT D. उखळामुसळाचें भांडण *n.*] २ (fig.) something very precious, a thing or person of great worth, a person of very brilliant attainments हिरा *m.* (used in Marathi in the same figurative senses in which the English word Dia-

mond is used.) ३ something that shines like a diamond हिरा *m.*, हिज्यासारखा धमकणारा पदार्थ *m.*
 ४ a tool consisting of a small diamond set in a handle used for cutting glass (कांच कापण्याची) हिरकणी *f.*; as, "Glazier's diamond." ५ a diamond-shaped figure बहुकोनी-पैलूदार आकृति *f.*, चौकोनी आकृति *f.* ६ चौकट *m.*, पत्यांतील चौकडीचीं पानें *n. pl.* चौकडी *f.* डायमंड नांवाचा टाईप *m.* हा Brilliant टाईप खेरीजकरून सर्वांत लहान असतो. *D. a.* हिज्या-सारखा, हिरेजडित. Diamond-beetle *n.* एक प्रकारचा चकाकणारा सपक्ष कीटक *m.* Diamond-cutting *n.* हिरकणीनें कापणें *n.* (आरसे, भिंग इ०) Diamond-drill *n. eng.* (खडकाला भोकें पाडण्याचा) अग्रभागीं काळे हिरे बसविलेला गज *m.* Diamond dust or powder *n.* हिज्याचा चूर *m.*- चूर्ण *n.* Diamonded *a.* अष्टपैलू असलेला. Diamondiferous *a.* Diamond wheel *n.* हिरे चुरण्याचें धातूचें चाक *n.* Black diamond कोळसा *m.* Rough diamond ओबडधोबड हिरा *m.* २ (*fig.*) समाजाच्या चालीरीति माहित नाहींत असा बुद्धिमान् मनुष्य *m.* A diamond of the first water सर्वोत्कृष्ट किंवा अतिशय पाणीदार हिरा *m.*, (*fig.*) सर्वगुणसंपन्न मनुष्य *m.* Diamond mortar *n. chem.* दगडाचा खल *m.*, हिरे कुटण्याचा खल *m.*

Diana (dī-an'-a) [*L. diana.*] *n.* an ancient Italian female divinity, the moon-goddess, patroness of virginity & of hunting. (regarded as identical with the Greek Artemis.). प्राचीन इटालीयन लोकांची कौमार्य आणि भृगया यांची अग्निष्ठात्री देवता *f.* डायनादेवी *f.*

Diapason (dī'-a-pā'-zōn) [*L. diapason*, an octave, concord of a note with its octave-*Gr. diapason*, concord of first & last notes of an octave, *lit.* through all the notes.] *n.* the octave or interval which includes all the tones of the diatonic scale स्वरसप्तक *n.*, स्वरग्राम *m.* २ concord, as of notes; an octave apart; harmony दुपटीच्या स्वरांचा संवाद *m.*, स्वरमेलन *n.* ३ the entire compass of tones श्रुतिविस्तार *m.*, श्रुतिसमूह *m.* ४ a standard of pitch; a tuning fork स्वरांच्या उच्चतेचें मान *n.*- ग्रमाण *n.*; निश्चित स्वरांचा चंग *m.*, त्रिशूल किंवा पसरट सवाणा *m.* ५ one of certain stops in the organ, so called because they extend through the scale of the instrument श्रुतिवीणा-तंत्री-स्वर *m.*, मुरली-पावा-सनईचें सुषिर *n.*- छिद्र *n.*

Diaper (dī'-ā-pēr) [*O. E. diaspre, diapre, diaspe*, sort of figured cloth.] *n.* figured linen cloth एक प्रकारचें चित्रांचें उंची कापड *n.*

Diaphanoscope (dī'-a-fan'-a-skōp) [*Gr. diaphanes*, transparent & *scope.*] *n. photo.* a dark box constructed for viewing transparent pictures, with or without a lens पारदर्शक चित्रें पाहण्याची काळीपेटी *f.*, पारदर्शकचित्रदर्शिका *f.* २ *surg.* a surgical instru-

ment for the examination of internal organs अंत-
दर्शिका *f.* Diaphan'oscopy *n.* photo. पारदर्शकचित्र-
दर्शन *n.* २ *surg.* अंतदर्शन *n.*

Diaphoresis (di'-a-fō-rē'-sis) [L. *diaphoreticus*-Gr. *diaphoretikos*-Gr. *dia* & *pherein*, to carry.] *n.*
(औषधानें आणलेला) कृत्रिम घाम *m.* Di'aphoret'ic *n.*
घाम आणणारे औषध. D. a. स्वेदोत्पादक, घाम आणणारे.

Diaphragm (di'-a-fram) [Fr. *diaphragme*-L. *dia-
phragme*-Gr. *diaphragma*, partition.] *n.* छाती व
पोट यांमधील पडदा *m.*, मधला पडदा *m.*, मध्यपटल *n.*,
पोटाच्या वरचा पडदा *m.* २ (यंत्राच्या आंतील) आ-
वरण *n.*, पडदा *m.* ३ *photo.* आवरण *n.*, आवरक *m.* Di'-
aphragmat'ic *a.* Di'aphrag'mal *a.* मध्यपटलासंबंधी.
Di'aphrag'mati'tis *n.* मध्यपटलाची सूज *f.* Iris
Diaphragm *n.* तारका पडदा *m.*

Diarchy (di'ar-ki) [Gr. *di*, two & *archein*, to rule.]
n. a form of government in which the supreme
power is vested in two persons द्विसत्ताकराज्य *n.*
Less correctly Dinarchy.

Diarrhoea, Diarrhea (di'-a-rē'-a) [L. *diarrhœa*-Gr. *diarroia*-Gr. *dia*, through & *rhein*, to flow.] *n.*
अतिसार *m.*, जुलाब *m.*, पातळ मळ होणे *n.*, हगवण *f.*,
हगरड *f.*, धंडाळी or धांडाळी-धंडाळी-धंडोळी-ढेंढळ-
ढेंढाळी *f.*, फोकांडी *f.*, ढगळ *f.*, डरंगळ *f.*, भसरें *n.*, अति-
साराचा जुलाबाचा उपद्रव *m.*, परसाकडेचा उपद्रव *m.*
[AFFECTED WITH D. हगवणकरी *m.* BILIOUS D. पित्तापासून होणारा अतिसार *m.*- जुलाब *m.*, पित्तातिसार *m.*
BLOODY D. रक्तातिसार *m.* CHOLERAIC D. अतिशय जोराचा
अतिसार *m.*, विषूचिका रोगांतील जुलाबाप्रमाणे ज्या अतिसा-
रांत पांढऱ्या रंगाचे जुलाब होतात तो अतिसार *m.*, पांढरे फोक,
तीव्रातिसार *m.* विषूचिकातिसार *m.* CHRONIC D. जीर्णा-
तिसार *m.* COLLIQUATIVE D. क्षीणातिसार *m.* DYSENTE-
RIC D. प्रवाहिकातिसार *m.* FATTY D. ज्या अतिसारांत
स्निग्ध पदार्थांचें पचन न झाल्यामुळे ते तसेच मळांतून पडतात
तो अतिसार *m.*, स्नेहातिसार *m.*, स्नेहापचन *m.*, वसातिसार *m.*
HILL D. शैलातिसार *m.* INFANTILE D. बालातिसार *m.*
LIENTERIC D. ज्या अतिसारांत खाल्लेले अन्न न पचतां तसेंच्या
तसेच पडते तो अतिभार *m.*, अपक्वातिसार *m.*, आमातिसार
m. MUCOUS OR CHYLOUS D. कफातिसार *m.* NERVOUS
OR MENTAL D. मानसातिसार *m.* (शोकातिसार, भयातिसार
वगैरे) PURULENT D. पूयातिसार *m.* STERCORACEOUS
D. बहुमलातिसार *m.* SIMPLE OR PECULENT D. मला-
तिसार *m.*, भस्त्रातिसार *m.* TUBULAR D. ज्या अतिसारांत
आंतड्याचे आंतील भागांचा पापुद्रा नळीसारखा बाहेर पडतो
तो अतिसार *m.*, नाडिरूपातिसार *m.* VIOLENT D. ढगळपट्टी *f.*,
ढेंढळपट्टी *f.*, मुसलवादा *m.*, भयंकर अतिसार, TO HAVE A D.
पोट *n.* जाणें-सुटणें *g. of s.*, धेंडळणें OR धेंडाळणें OR ढेंढळणें,
डरंगळणें, ढगळणें, ढाळणें, फोकळणें, पोटाचें पाणी *n.* होणें,
ढाळ *m. pl.* होणें.] Diarrhœal, Diarrhœtic *a.* रेचक,
सारक.

Diarthrosis (dī'-ār-thrō'-sis) [Gr. *dia* & *arthrosis*, joint.] *n. anat.* चलसंधि *m.*, चक्रसंधि *m.*

Diary (dī'-a-ri) [L. *diarium*.] *n.* a register of daily events and transactions, a daily record, a journal रोजनिशी *f.*, तिथिपत्र *n.*, रोजची हकीकत लिहून ठेवण्याचें पुस्तक *n.*, दिनवृत्त *n.*, दिनचर्या *f.* D. a. एक दिवस टिकणारा; as, A. D. fever. Diā'rial, Diā'rian *a.* Dī'arise *v. i. & v. i.* तिथिपत्र लिहून ठेवणें. Dī'arist *n.* दिनवृत्त लिहून ठेवणारा.

Diasmose (dī'as-moz) *n.* व्यभिस्सरण *n.*

Diastole (dī-as'-to-lē) [Gr. *dia*, asunder & *stellcin*, to place.] *n. physiol.* (रक्ताशयधमनी इत्यादिकांचें) प्रसरण *n.*, दीर्घीभवन *n.* २ *gram.* जहस्व अवयवांचें दीर्घत्व होणें *n.*, दीर्घीभवन *n.* Diastol'ic *a.*

Diatessaron (dī-a-tes'a-rōn) [Gr. for *dia*. *tessaron*, through or composed of four.] *n. med.* चार औषधांचें मिश्रण *n.* चूर्ण *n.* २ *mus.* स्वरचतुष्टय.

Diathermal (dī-ath'er'-mal) [Gr. *dia* & *therme*, heat.] *a.* उष्णताभेदक, उष्णता वाहक-नेणारा. also Diather'manous, Diather'mous, Diather'mic. Diather'mance, Diather'mancy *n.* उष्णतावाहकशक्ति *f.* उष्णताभेद्यगुण *m.*

Diathesis (di-ath'-e-sis) [From Gr. *diathesis-dia*, through & *tithein*, to place.] *n. bodily condition or constitution, esp. a morbid habit which predisposes to a particular disease, or class of diseases* प्रकृतिमान *n.*, प्रकृति *f.* (उ. वातप्रकृति, कफप्रकृति)

Diatomic (dī-ä-tom'-ik) [Pref. *di* & *atomic*.] *a. chem.* (*a*) containing two atoms (*b*) having two replaceable atoms or radicals द्विपरमाणुक.

Diatrobe (dī'-a-trīb) [Fr. *diatribe*-L. *diatriba*-Gr. *diatribe*, -*dia*, through & *tribein*, to rub, wear away.] *n.* (*arch.*) prolonged or exhaustive discussion लांबलचक कंटाळवाणें भाषण *n.*, चव्हाट *n.* २ an acrimonious or invective harangue भेदिक व आवेशाचें भाषण *n.*-टीका *f.*, कुत्सित-निंदात्मक-झोंवणारें-टोमण्याचें भाषण *n.*-टीका *f.* Dia'tribist *n.* भेदिक भाषण करणारा किंवा लेख लिहिणारा.

Dibasic (dī-bā'-sik) [Pref. *di* + *basic*.] *a. chem.* having two acid hydrogen atoms capable of replacement by basic atoms or radicals, in forming salts द्विभस्मिक. See the word Base (भस्म).

Dibble (dib-'l) *n.* a pointed implement used to make holes in the ground in which to set out plants or plant seeds टोव पाडण्याचें आजत *n.*, खुंटाळी *f.*, ढबस *n.*, पेंडस *n.* also Dibb'er. Dibb'le *v. t.* खुंटाळणें, टोविणें, रोवणें. D. *v. i.* टोवणें, गरी-प्रमाणें पाण्यांत वारंवार बुडवणें. Dibb'ler *n.* टोवणारा मनुष्य *m.* २ टोवण्याचें आजत *n.*

Dicast, Dikast (dī'-kast) [Gk. *dikastes*, from *di-*

kassin, to judge.] *n.* a functionary in ancient Athens answering nearly to the modern jurymen
 प्राचीन काळच्या ग्रीक लोकांमधील पंचायतीचा सभासद
 म, पंच *m.* 'ज्यूरर' *m.* Dica's'tery *n.* (R.) a court
 of justice 'डिकास्ट' वसण्याची न्यायकचेरी *f.* न्याय-
 मंदिर *n.*

Dice (dis) [pl. of Die.] *n.* खेळण्याचे फांसे *m.*, *pl.*
 अक्ष. २ फांशांचा खेळ *m.* D. v. i. फांशांनी खेळणे.
 Diced *a.* Dice-box *n.* फांसे घालून खेळण्याची पेटी *f.*
 Dice-coal *n.* (इंग्रजी फांशाच्या आकाराचे) घनाकार तुकडे
 होणारा कोळसा *m.* Dic'er *n.* फांसे खेळणारा *m.*
 N. B.—इंग्रजी फांसे घनाकार असतात व देशी फांसे लांब व
 चौरस असतात.

Dicephalous (di-sef'-a-lus) [Gr. di, double & kepha-
 le, a head.] *a.* having two heads on one body,
 double headed एकाच धडावर दोन मस्तकें ज्यास आहेत
 असा, दोन मस्तकांचा, दुडोकी.

Dichlamydeous (dik'-la-mid'-i-us) [Gr.: dis, & chlamus,
 a garment.] *a.* bot. having both the floral enve-
 lopes (calyx and corolla) द्विकोषयुक्त, दुकोशी.

Dichotomize (di-kot'-o-miz) [L. dichotomus—Gr. di-
 chotomos—Gr. dica, in two & temnein, to cut.] *v. l.*
 & *v. i.* (R.) to cut into two parts, to part into two
 divisions (आरपार) दुभाग करणे, दुभागणे, कापून दोन
 भाग करणे, दोनवर्ग करणे. २ *astron.* (अर्धचंद्रा-
 सारखे) अर्धबिंब दाखविणे. Dichot'omous *a.* *bot.*
 दुभागलेला (देंठ), (मूळापासून शेंड्यापर्यंत दोन
 दोन डहाळ्यांनी) दुभागलेला. Dichot'omously *adv.*
 Dichot'omy *n.* a cutting into two, a division दुभा-
 गणे *n.* २ division or distribution of general into
 two species दोन पोटविभाग *m.* उपजातिरूपभेद *m.*
 उपजाति *f.* ३ *astron.* the phase of the moon in
 which it appears bisected or shows only half its
 disk अर्धचंद्र *m.* अष्टमीचा चंद्र *m.* ४ (biol.) succes-
 sive division and subdivision दोन दोन आरपार
 फांटे फुटत जाणे *n.* दुवेळकी बनत जाणे *n.* ५ the place
 where a stem or vein is forked दुवेळके *n.* ६ (logic.)
 the division of a class into two sub-classes opposed
 to each other by contradiction अन्यव्यावृत्तविभेदी-
 करण *n.* अन्यव्यावृत्तविभेद *m.*

Dichroism (dik'-rō-izm) [Gr. dis, twice & chroa,
 colour.] *n.* the property observed in some crystals
 and solutions of exhibiting two or more colours
 when viewed in different directions द्विरंगत्व *n.*
 द्विवर्णत्व *n.* दुरंगीपणा *m.* Dichrō'ic, Dichrois'tic *a.*
 दुरंगीपणाचा धर्म असलेला, द्विरंगत्वधर्मी, दुरंगी. Dich-
 roscope *n.* an instrument for observing or testing
 the dichroism of crystals or solutions द्विरंगत्वदर्शक.

Dickens (dik'-enz) [Perhaps a contraction of the
 diminutive devilkins, or deilkin.] *n.* the devil पि-
 शाच *n.* समंध *m.* भूत *n.* [The Dickens (also a

dickens) आश्चर्य, उतावीळपणा, मनःक्षोभ, आकस्मिक-
घट्टार इत्यादि मनोविकार दाखविण्याकरितां *what, where,*
how, why इत्यादि प्रश्नार्थक शब्दांबरोबर Dickens
शब्दाचा उपयोग करतात; जैसे "I cannot tell what
the Dickens his name is"; "why the Dickens
don't you let us serve them all out at once."
"Then what a Dickens can I do or say."

अशा उदाहरणांत इंग्रजी Dickens शब्दाचा अर्थ भान
चोद, लेंकाचा, मेला, जळ्या, असा करावा. The Dickens
take you हुला समंघ लागो. To go to the Dickens
नाश पावणें, वाटोळें होणें; as, "Business went to
the Dickens." To play the Dickens with सत्यानाश
करणें, अत्यन्त नुकसान करणें; as, "The lion would
roar & tear & play the Dickens."

Dicker (dik'-er) [Gr. *deka*, ten.] *n.* the number
of ten दहा, दसकडी *f.* चामड्यांची दसकडी *f.* Dicker
हा शब्द बहुधा चामड्यांच्या दसकडीला लावितात.

Dicker (dik'-er) [From the last word Dicker.] *v. t.*
अदलाबदलीचा व्यापार करणें; as, "The required
needle was Dickered for the egg." *D. n.* अदला-
बदलीचा व्यापार *m.*

Dicky, Dickey (dik'-i) *n. naut.* an officer acting in
commission गलबतावरील सनदी कामदार *m.* २ a
donkey, a he-ass गाढव *m.* ३ गाडी हाकणाच्याची
वसाव्याची पेटी *f.* ३ a detached shirt-front शर्टाची
सुटी छातीपट्टी *f.*

Dicotyledon (di'-kot'-i-lē'-dun) [Pref. *di* + *cotyle-*
don.] *n. bot.* a plant whose seeds divide into two
seed lobes or cotyledons in germinating द्विदल
वनस्पति *f.* ज्यांच्या बियांत दोन डाळिव्या असतात अशा
वनस्पति. (३० हरभरा, वाटाणा, तूर, पाददा.)

Dictate (dik'-tāt) [L. *dictātus* *pa. p.* of *dicere*, to
say, often freq. of *dicere*, to say.] *v. t.* to tell, to put
into words which are to be written down, to ut-
ter, pronounce or read aloud to a person (some-
thing which he is to write) मजकूर लिहून घेण्याक-
रितां सांगणें, शुद्धलेखन सांगणें. (b) हुकानें-अधिका-
रानें-सत्तेनें-प्रेरणेनें-स्वाभाविक म्हणून आज्ञेच्या रूपानें सां-
गणें. २ to lay down authoritatively, to order or
command in express terms हुकूमानें-अधिकारानें-
आज्ञेच्या रूपानें-सांगणें, हुकूम-आज्ञा करणें. *D. v. i.* आज्ञा
करणें, हुकूम फरमावणें; as, "He is the oracle of the
family & D.s. to his sisters on every occasion." २
to compose literary works ग्रंथ रचणें; as, "Sylla could
not skill of letters & therefore knew not how to
D." *D. n.* command, order आज्ञा *f.* आदेश *m.* २
the authoritative words of a written law, of scrip-
ture or revelation & also those attributed to or
derived from inspiration, from conscience, rea-
son, nature, experience, self-interest and other
ruling or actuating principles आज्ञा *f.* आदेश *m.*

देरणा *f.* चोदना *f.* (S.), सांगी *f.* सांगणें *n.* Dictā'tion
n. मजकूर लिहून घेण्याकरितां सांगणें *n.* शुद्धलेखना-
करितां मजकूर सांगणें *n.* २ सांगून लिहविलेला मज-
कूर *m.* ३ शुद्धलेखन *n.* ४ authoritative utterance
सत्तेनें-तोच्यानें-आखतेनें सांगणें-फरसावणें. Dictā'tor *n.*
a ruler or governor whose word is law; an abso-
lute ruler of a state (राज्यांतिल) अप्रतिबंध सत्तायुक्त
मनुष्य *m.* अप्रतिबंध सत्तेचा मनुष्य *m.* २ a chief
magistrate invested with absolute authority elected
in seasons of emergency by the Romans and by
other Italian States. जुन्या रोमन लोकांनीं व इटाली-
तील इतर संस्थानांनीं आणीबाणीच्या वेळीं शांतता कर-
ण्याकरितां निवडलेला अप्रतिबंधसत्तायुक्त मनुष्य *m.* ३ a
person exercising absolute authority of any kind or
in any sphere; one who authoritatively prescribes
a course of action or dictates what is to be done
(कोणत्याही बाबतींत) अनियमितसत्ताधारी मनुष्य *m.*
लोकांच्या वर्तनासंबंधीं सत्तेनें नियम घालून देणारा,
कोणतेही कास्र अप्रतिबंधसत्तेनें करणारा. ४ one who
dictates to a writer शुद्धलेखन सांगणारा. Dictā'-
tress, Dictā'trix *n. fem.* Dictatō'rial *a.* absolute,
unlimited अप्रतिबंधसत्तायुक्त, स्वतंत्र, स्वेच्छ, अम-
र्याद. २ imperious, overbearing अहंपणाचा, आख्य-
तेचा. Dictā'torship, Dic'tature *n.* अनियंत्रित-अनि-
बंधसत्ता *f.* Dicta'tory *a.*

Diction (dik'-shun) [L. from, dicere, dictum, to
say.] *n.* choice of words for the expression of ideas,
language शब्दयोजना *f.* भाषापद्धति *f.* वाणी *f.* भाषा *f.*
[Good D. मार्मिक शब्दयोजना *f.*]

N. B.—Phraseology विशेषशब्दयोजना; Diction श-
ब्दयोजना; Style=भाषारीति, भाषापद्धति as; वैदर्भी, गौडी, &c.
of Sanskrit writers.

Dictionary (dik'-shun-eri) [From med. L. dictio-
narium or dictionarius, lit, a repertory of dictions,
phrases or word. Fr. dictionnaire; Ital. dizionario,
Span. diccionario. Dictionary शब्दांचा मूळ अर्थ शब्द-
कोश असा आहे, परंतु सध्या अक्षरांच्या अनुक्रमणिके-
प्रमाणें रचलेल्या कोणत्याही पूर्ण माहिती देणाऱ्या
पुस्तकाला हा शब्द लावितात; जसें, Dictionary of
architecture, of biography, of geography. इ. स.
१२२५ सालीं जोन-ड-गार्लोदिया नामक एका इंग्रजी
गृहस्थानें आपल्या विद्यार्थ्यांच्या उपयोगाकरितां वाक्य-
रूपानें विषयवार लिहिलेल्या ल्याटीन शब्दसंग्रहाला
Dictionarius हें नांव प्रथम दिलें.] *n.* शब्दकोश *m.* [एका
भाषेतून दुसऱ्या भाषेत शब्दांचा अर्थ सांगणाऱ्या को-
शाला Bilingual Dictionary (द्विभाषिक कोश) असें
म्हणतात. तीन भाषेच्या शब्दकोशाला Trilingual D.
(त्रिभाषिक कोश) असें म्हणतात. तींहीपेक्षां जास्ती
भाषांच्या शब्दकोशाला Polyglot (दिविधभाषिक कोश)
असें म्हणतात.] २ (fig.) a person or thing regarded
as a repository of knowledge, convenient for consul-

tation (एखाद्या विषयासंबंधाने) पूर्ण माहितीचे आगर-
घर, पूर्णमाहितीचा कोश *m*; जसे, आमच्या म्युनि-
सिपालिटीच्या संबधाने (क्ष) हा पूर्ण माहितीचा चालता
बोळता कोशच आहे, X is a living D. of our Mu-
nicipal affairs). Dictiona'rian (R.) कोशकार *m*.

Dictum (dik'tum) [L.] *n.* *authoritative statement, dogmatic saying, apothegm* वचन *n*; as in मनुचे वचन-वाक्य *n*, म्हणणे *n*, उक्तवाक्य *n*, नियम *m*, अधिकारी मनुष्याचे मत *n*, निकाल *m*. २ *law.* दाव्याशी संबंध नसलेल्या मुद्यावर न्यायाधिशांनी दिलेले मत *n*. *pl.* Dic'ta.

Dictyogen (dik'ti-o-jen) *n.* *bot.* जाळ्यासारख्या शिरा ज्याच्या पानांत असतात असे झुडुप *n*, जालपर्णी झुडुप *n*. (Ex. म्हारचांफा).

Did, Didst (did, didst) *pa. t.* of Do.

Didactic, -al (di-dak'tik) [Gr. *didactikos*, apt at teaching.] *a.* fitted or intended to teach, preceptive, instructive, teaching some moral lesson उपदेशपर, उपदेशात्मक, उपदेशाचा, बोधपर, ज्ञानदायक, नीतिपर. *Didac'tically adv.* उपदेशपररीतीने. *Didac'ticism n.* उपदेशपरता *f*, नीतिपरता *f*. *Didactics n. pl.* the act or science of teaching नीतिशिक्षण *n*, शिक्षा *f*.

Diddle (did'l) [A recent word of obscure origin.] *v. t.* to waste time in the merest trifling झुलक गोष्टींत वेळ घालविणे. २ to cheat or swindle फसविणे, ठकविणे. To D. out of फसवून-हिरावून घेणे; as, "You were diddled out of fiftythousand pounds." *Didd'ler n.* फसव्या *m*, ठक *m*.

Diddle (did'l) *v. i.* मुलासारखे तोळ सांवरीत चालणे.

Dido (di'dō) *n.* फसविण्याची युक्ति *f*, खोडी *f*. [To out A. D. खोडी करणे, फसविण्याची युक्ति काढणे.]

Diduction (di-duk'-shun) *n.* उपांगवियोग *m*, भाग निर-
निराळे करणे *n*.

Didynamia (did'-i-nā'-mi-a) [Gr. *di*, double & *dunamis*, strength.] *n.* *bot.* तुळस सबजा सारख्या पुष्पांतील दोन आंखूड आणि दोन लांब असे पुंकेसर असलेल्या झाडांचा वर्ग *m*, तुळसीवर्ग *m*.

Die (di) [M. E. *dyen*, *deyen*; Late A. S. *degan*, to die] *v. i.* to pass from an animate to a lifeless state, to cease to live (said of animals and vegetables often with *of*, *by*, *with*, *from*, and rarely *for*, before the cause or occasion of death) मरणे, गुजरणे, मृत होणे, प्राण-जीव जाणे, पंचत्व पावणे, जाणे (*fig.*), निवर्तणे, वारणे, गत *f*. होणे, निजणे (euphemistically), नाश पावणे-होणे. [THE FOLLOWING WORDS & PHRASES ARE CANT, COVERT, ALLUSIVE, &C., BUT THEY ARE TOO COMMON TO BE OMITTED देवाज्ञा होणे, निवर्तणे, परलोकवासी होणे, देवाकडे जाणे, गुंडाळणे, आटपणे, संपणे, खटारणे, खटावणे, घडघडणे, चंचरणे (R.), गवाळे *n*. आटोपणे, गाशा *m*. गुंडाळणे, डोळे झांकणे, बिन्हाड *n*. अटोपणे, पंथास पोहोचणे, चसनापुरास जाणे, लष्कर कामास घेणे]

(SAID OF MILITARY MEN), राम म्हणणे, राम होणे, रूपाचे-रूपेरी-पांदरे डोळे करणे, प्रस्थान गुंडाळणे-अटोपणे-बांधणे, प्रस्थान चालणे *g. of s.*, न येण्याचे वाटेने जाणे, निजधामास जाणे, वर जाणे, स्वर्गवासी-कैलासवासी-चैकुंठवासी होणे, परलोकगत-लोकांतरगत-दिवंगत, &c. होणे, (आपला) अवतार संपविणे, (चा) अवतार संपणे-खपणे, उलथणे, चर्चणे, (SAID OF ENEMIES), (चा) काळ होणे.] २ *to suffer death, to lose life* मरण स्वीकारणे, प्राण देणे, प्राण समर्पण करणे, प्राणाची आहुति देणे; as, " In due time Christ died for the ungodly." ३ *to become lost or extinct, to be extinguished* नाहीसा-नष्ट होणे, बंद पडणे, लयास जाणे; as, " Great deeds cannot die." ४ *to sink, to faint, to pine, to languish with weakness* खचणे, झुरणे, मरणे, मरत जाणे, थकत जाणे, मरगळीस येणे; as, " The young men acknowledged, in love letters, that they died for Rebecca." ५ *to become indifferent, to cease to be subject (with to)* उदासीन असणे, (ला) वश नसणे, (चा) पगडा बसू न देणे, (च्या) काबूबाहेर राहणे; as " To die to pleasure or to sin." ६ *to recede and grow fainter, to become imperceptible, to vanish (often with out or away)* मार्गे पडत जाणे, कमी कमी होत जाणे, अस्पष्ट होत जाणे, अगोचर-नाहीसा होणे; as, " The sound died away." ७ (*arch.*) *to disappear gradually in another surface* (दुसऱ्या पृष्ठतलांत) मिळून जाणे. ८ *to become vapid, flat or spiritless (as liquor)* फिकें-निस्तेज-निःसत्व होणे, फिकें पडणे, (चा) जोस जाणे. TO BE ABOUT TO D. मरावयास टेकणे-गुंडाळणे. TO D. BY INCHES तिळतिळ प्राण सोडणे. TO D. SUDDENLY तडकातडकी-तडकाफडकी *adv.* मरणे, ताडातुडी *adv.*-बोलतां बोलतां मरणे. TO D. SUDDENLY (IN THE HEIGHT OF VIGOUR, PLENITUDE OF ENJOYMENT, &c.) तरणाताठा मरणे, भरल्या घोसानें-मरल्या-वंदांत-मरणे. TO D. IN GREAT NUMBERS मरामर *f.* चालणे-लागणे-होणे *g. of s.* DYING OF EXTREMELY SICK STATE (OF MEN, ANIMALS, &c.) मरतवड *f.* मरवड *f.* मरतवडा *m.* To D. game अखेरपर्यंत टिकाव धरणे-काढणे, नेट धरणे. To D. hard मृत्यूशीं झगडत झगडत मरणे. Die hard *a.* मरणाला चिवट. To D. off मरामर लागणे. To D. out नाहीसा होणे. To D. in the last ditch मरेपर्यंत लढणे Let the secret D. within your breast ही गुप्त गोष्ट तुझ्या अंतःकरणांतच राहू दे. To D. in harness नित्याचें काम करीत असतां मरणे. To D. from the memory or To D. in one's shoes. To D. a violent death अपघातानें मरणे.

Die (di) [O. Fr. *dez* (pl. of *det.*) *de*, dice-Late L. *datum*, lit. a thing given or decreed, hence applied to a die for casting lots.] *n.* a small cube with spots from one to six on the faces used in gaming by being shaken in a box and then thrown from it फांसा *m.* अक्ष *m.* [FALSE DIE कपटफांसा *m.*, दुरक्ष *m.*, कूटाक्ष *m.* MARK OR SPOT ON A. D. रेजा *m.*, पमडा *m.*] २ *any small cubical or*

square body घनाकार पदार्थ *m.* ३ that which is or might be determined by a throw of the die, chance, hazard फांसा पडेल त्यावरून ठरणारी गोष्ट *f.* फांसा *m.* (fig.), डाव *m.* (fig.), नशीब *n.* ४ that part of a pedestal included between base and cornice, the dado डेडो *m.*; AS, THE DIE OF A WALL. ५ a metal block or plate so cut or shaped as to give a certain desired form on any object or surface by pressure or by a blow, a perforated block for forming cups or capsules, a hollow internally-threaded screw cutting tool for forming screw-threads on bolts (दावून किंवा ठोकून पत्र्यावर किंवा वाटोळ्या घन पदार्थावर शिक्का उठविण्याचा किंवा स्क्रूचे दोरे पाडण्याचा) सांचा *m.*, ठोकळा *m.*, शिक्का *m.*

Dice-box *n.* (खेळतांना ज्या पेटेंत घालून फांसे टाकतात ती) फांसेपेटी *f.* Dice-play *n.* फांशांचा खेळ *m.* Dice-player, Di'cer *n.* फांसे खेळणारा *m.*, जुगारी *m.* Dicing-house *n.* जुगाराचा अड्डा *m.* The Die is cast आरंभ केला आहे व आतां माघार घेणें शक्य नाहीं.

Die (di) [See Die, a small cube for engraving.] *n.* शिक्का *m.*, सांचा *m. pl.* Dies. Die-sinking *n.* (शिक्के, विले, पदके, नाणें यांजवर) खोदकाम करण्याची कला *f.* Cutting D. (ठसा, जाळी तोडण्याचा) सांचा *m.*-शिक्का *m.* Die-sinker *n.* ठसे कोरणारा कारागीर *m.* Die-stock *n.* पंचपाटी *f.* Die-work *n.* (धातूच्या पत्र्यावर) ठशांनीं नक्षी उठविणें *n.*

Diet (di-et) [M. Fr. diete, a parliament—L. diceta—Gr. diaita, a mode of life, a day's work. A daily office or duty.] *n.* a legislative or administrative assembly in Germany, Poland and some other countries of Europe जर्मनी, पोलंड व युरोपच्या इतर देशांतील कायदे करणारी किंवा राज्यकारभार चालविणारी सभा *f.* २ a deliberative assembly, a council मंत्रिसभा *f.* मंत्रिमंडळ.

Diet (di-et) [M. Fr. diete—O. Fr. diete, daily fare—Late L. diceta—Gr. diaita, a mode of life, diet.] *n.* customary course of living as to food आहार *m.*, भक्ष्य *n.*, अन्न *n.*, खाणें *n.*, भोजन *n.* २ med. regimen, prescribed course of food restricted in kind or limited in quantity पथ्य *n.*, युक्ताहार *m.* ३ food, the provisions of victuals in daily use, viewed as collective whole especially in relation to their quality and effects जेवणाचा प्रकार *m.*, खाणेंपिणें *n.*, भोजन *n.* [BAD D. OR REGIMEN कुपथ्य *n.*, अपथ्य *n.* CHANGE OF D. तोंडाचा पालट *m.*, जिभेचा पालट *m.*, तोंडपालट *m.*, अन्नपरिवर्तन *n.* HARD OR RIGID D. OR REGIMEN सख्खतर पथ्य *n.*, वज्रपथ्य *n.* MILK D. दुग्धाहार *m.* NUTRITIVE & FATTENING D. रतीव *m.*, खुराक *m.*, फसल *f.* PERSON UNDER D. पथ्यकरी, युक्ताहारी. VEGETABLE D. शाकाहार *m.*] D. v. t. to regulate medicinally the food of पथ्यावर ठेवणें-घालणें, (ला) पथ्य सांगणें (*idio.*)

२ (R.) to cause to take food, to feed खायाला घालणें, जेवूं घालणें, पोसणें. Dieta'rian n. पथ्य करणारा, मिताहारी, पथ्यकरी. Diet-drink n. पथ्याचें पाणी n, पथ्यपानीच n, पथ्योदक n. [SOME OF THE COMMON diet-drinks ANSWERING TO gruel, cordial posset, sherbet, are:—गरगट m. n, कांजी f, राव f, पिटी f, सुंठवणी f, शिरें n, गुळवणी f, सोनवणी n, शिकंजी f, कणेरी f, सांजा m.] Di'etary a. पथ्यासंबंधीं. D. n. a fixed allowance of food (as in work-house, prison &c. रतीब m, चंदी f, रासन n, मोताद m. Dietet'ic-al a. पथ्यासंबंधीं, आहारासंबंधीं-विषयक. Dietet'ically adv. Dietet'ics n पथ्यापथ्यविचार m, पथ्यापथ्यप्रकरण n. Diet'ist, Diet'itian n. (R.) one skilled in dietetics पथ्यापथ्याच्या नियमांत प्रविण असा वैद्य m. Dietet'ist n पथ्यापथ्याच्या नियमानें रोग बरे करणारा वैद्य m.

Diffarreation (dif-far-ē-ā'-shun) [L. diffareateo; dif =dis + farreum, a spelt cake.] n. a form of divorce, among the ancient Romans, in which a cake was used काडी मोडून देणें or काडी मोडणें n, (breaking and mutual giving of a stick or straw) घटस्फोट m.

Differ (dif'-er) [M. Fr. differer-L. differre-L. dif (dis), apart & ferre, to bear. In the French language, differer was long used in two senses: (1) (trans) to carry or bear apart, spread abroad, distract, protract, delay, defer, (2) (intran) to tend apart diversely in nature or character, to differ. In the first sense, the French verb differer has assumed the form of defer in English. In the second (intransitive) sense of Fr. differer, its English form is our Differ.] v. i. (with from) to be not the same, to be unlike, distinct or various in nature, form, or qualities or in some specified respect भिन्न-निराळा-वेगळा असणें, भेद m- फरक m-फेर m-तफावत f-अंतर असणें loc. of s. & o. and in. con. भिन्नधर्माचा असणें, (शीं) न जुळणें, (शीं) सारखा नसणें. २ to hold different opinions concerning any matter, to disagree (often with from or with) भिन्नमताचा असणें, मतभेद असणें with g. of s. & o. ३ to have a difference or a cause of quarrel, to dispute, to quarrel वांकडें n- बिघाड m. असणें-पडणें g. of s., तंटा m-भांडण n. लागणें, द्वैत n. असणें. D. v. t. (R.) (चा) मतभेद m. करणें, (शीं) विरोध आणणें, (आंत) फरक पाडणें. Diff-erence n. distinction, dissimilarity, unlikeness, variation भेद m (in comp.); as, [अर्थभेद, वाक्यभेद, स्थलभेद.] अंतर n. (in comp.; as, अर्थोंतर, वाक्यांतर) फरक m, तफावत f, अधिकउणें n, निराळेपणा m, वेगळेपणा m, भिन्नता f, न्यूनाधिकभाव m, न्यूनाधिक्य n, तजावूज (R.), तजावजा, तजावुजू (R.), वैलक्षण्य

n (S.), असाम्य (S.), वैषम्य *n*. (S.), [D. GREAT AS BETWEEN BLACK AND WHITE आकाशपाताळाचा भेद *m*, कोळसा आणि माणीक (हिरा) यांमधील भेद *m*, राजहंस आणि कावळा यांमधील भेद *m*, उजेड आणि अंधार यांमधील भेद *m*, जमीन अस्मानाची तफावत *f*. SLIGHT DIFFERENCE (OF ONE THING WITH ANOTHER) किंचित् फेर *m*, हेरफेर *m*. SPLITTING THE D. (IN BARGAINS) फरक निम्मेनिम तोडून टाकणे, खाजणीमाजणी *f*, कवडतावड *f*, तोडतोड *f*.] २ *disagreement in opinion* मतभेद *m*, मतांतर *n*, वैमत्य *n*. ३ (*a*) *quarrel, dissension, controversy* वाकडे *n*, वाद *m*, द्वैतभाव *m*. (*b*) *cause of dissension* भांडणाचें कारण *n*, तंत्याचें मूळ *n*-विषय *m*, मतभेदाचें कारण *n*-विषय *m*. ४ *mark of distinction, characteristic quality, specific attribute* विशेष *m*, भेदकधर्म *m*. ५ (*log.*) *differentia* व्यावर्तकधर्म *m*, असाधारणधर्म *m*. ६ *arith. remainder* अंतर *n*, बाकी *f*, शेष *m*. ७ *math. the increment produced in a function of a variable by increasing the variable by unity* तात्कालिक गति. [CALCULUS OF DIFFERENCES SAME AS DIFFERENTIAL CALCULUS.] Diff'rency *n*. (*Shakes.*). Same as Diff'ence. Differing *pr. p.* Diff'erent *a.* वेगळा, निराळा, न्यारा (*vulg.*), दुसरा, इतर, अन्य, भिन्न, अपर, पर, वायला (*vulg.*), सवता (*vulg.*). २ असदृश, विसदृश, विजातीय, विगुण (S), विलक्षण (S). Differen'tia *n. logic.* व्यावर्तक धर्म *m*, व्यावर्तन *n*, असाधारण धर्म *m*. Differen'tia *pl.* Differen'tial *a.* भेदकारक, भेददर्शक, भेदविषयक, भेदासंबंधी, भेदावर अवलंबून राहणारा, भेदामुळे होणारा, भेदजनित. २ *constituting a specific difference, distinguishing, special* विशेष, असाधारण, व्यावर्तक, विशेषभेदमूलक. ३ *relating to specific differences* विशेषभेदासंबंधी. ४ *math. relating to infinitesimal differences* तात्कालिकगतिसंबंधी, तात्कालिकगतिविषयक. ५ (*physics and mechanics*) (दोन निराळ्या गति किंवा दाब किंवा उष्णमानें ह्यांमधील) फरक दाखविणारा, ह्यांमधील फरकाविषयी-अतिसूक्ष्मभेददर्शक. D. *n.* तात्कालिक गति *f*, तात्कालिकगतिदर्शक वृद्धि *f* भेद *m*. Differen'tially *adv.* Differen'tiate *v. t.* to make or render different वर्ग *m*. पाडणें, निराळा करणें, भेद *m*. काढणें, (भेदावरून) वर्गीकरण *n*. करणें. २ to make unlike by modification for a special purpose or function विशिष्ट करणें, विशेषीकरण *n*. करणें, विशेषधर्माची वृद्धि *f*. करणें. ३ to discriminate between विशेषभेद *m*. काढणें, फरक ओळखणें. ४ *math. to obtain the differential coefficient of* तात्कालिकगतिगुणक काढणें. D. *v. i.* विशेषीकृत होणें. २ फरक ओळखणें. Differen'tiā-tion *n.* अंतर *n*-फरक *m*. काढणें *n*, वर्ग पाडणें *n*, &c; वर्गीकरण *n*. २ विशेषीकरण *n*. ३ *log.* व्यावर्तन *n*, विभेदन *n*, व्यावर्तकत्व *n*. ४ विशेषीकरण *n*. ५ *math.* तात्कालिक गति *f*. [PARTIAL D. खण्ड तात्का-

लिकगति *f.* SUCCESSIVE D. गतिपरंपरा *f.*] Differently *adv.* निराळें, वेगळें, अन्य-भिन्न-*&c.*- रीतीने-प्रकारानें, अन्यथा.

N. B.

Differential calculus. See Calculus.

Differential coefficient तात्कालिकगतिदर्शकगुणक.

Differential coupling कमीज्यास्त व्यासांच्या लाटांचा सांधा, कमीज्यास्त व्यासांचा सांधा.

Differential diagnosis एकाच जातीच्या रोगांचा निराळेपणा दाखविणाऱ्या लक्षणांचा विचार-भेदकलक्षणविचार.

Differential duties विशेषकारणांवर अवलंबून राहणारी ज-कात *f.* सापेक्षिक जकात *f.*

Differential galvanometer अंतरदर्शक विद्युन्मापक.

Differential motion कमीज्यास्त वेग करण्याचें साधन.

Differential pulley कमीज्यास्त व्यासांच्या साखळींची कपी.

Differential screw कमीज्यास्त अंतराच्या आठ्याचे रूः.

Differential thermometer अतिसूक्ष्म उष्णतामापक.

Differential windlass कमीज्यास्त व्यासांचें अक्षचक्र.

Difficult (dif'-i-kult) [O. Fr. *difficilte*-L. *difficul-*
tatem, acc. of *difficultas*, difficulty-*diffi-*
acilitas, -*dif* (*dis*), apart & *facilis*, easy.] *a.* hard to do or
make, not easy कठीण, अवघड, जड, श्रमाचा, श्रम-कष्ट
कारक, दुष्कर, दुर्घट, दुःसाध्य. २ hard to under-
stand, perplexing, puzzling, obscure कठीण, अवघड,
अगम्य, दुर्ज्ञेय, दुर्बोध, गहन. ३ hard to please, hard
to induce or persuade दुराराध्य, दुस्सेव्य, कठीण
मर्जीचा, दिकती. ४ hard to manage डोईजड. D. *n.*
i. (R.) अवघड करणें. २ अडथळा करणें. Difficultly
adv Difficulty *n.* (the opposite of ease or faci-
lity) कठीणपणा *m.*, अवघडपणा *m.*, विकटपणा *m.*, &c.
[D. OF ATTAINMENT दुर्लभता *f.*, दुष्प्राप्यता *f.* WITH D.
कष्टानें, संकटानें, श्रमानें, कसेंबसें, जुलमानें. (*idio*), जुल-
माजुलमी (*idio.*), अळवळें.] २ संकट *m.*, दुःख *n.*, कचाट
m., अडचण *f.*, कातर *f.*, कुलंगडें *n.*, खेंकटें *n.*, ओखटें *n.*
(R.) ३ दुर्ज्ञेयता *f.*, दुर्बोधता *f.*, दुर्ज्ञेय *n.*, दुर्बोध-
स्थळ *m.*, शंका *f.* [TO GET INTO A D. अडचणीत येणें,
संकटांत सांपडणें. TO DRAW OFF FROM OR OUT OF A D.
(USED REFLEXI.) दगडाखालून हात काढून घेणें. WITH-
OUT D. सहज, अनायासें. TO BE IN D. स पैशाच्या पेंचांत
अडचणीत असणें.]

N. B. Difficult implies the notion that considera-
ble mental effort or skill is required or that obsta-
cles are to be overcome which call for sagacity and
skill in the agent; as, "A D. task." Hard work is not
always Difficult work. A D. operation in surgery;
a D. passage in an author. (Web.)

Diffide (di-fid) [L. *diffidere*, to distrust-*dif* (*dis*),
apart & *fidere*, to trust.] *v. i.* (*obs.*) to be distrust-
ful भरंवसा नसणें. Diffidence *n.* (*archaic*) (the
opposite of Confidence) दुसऱ्याच्या किंवा स्वतःच्या
सामर्थ्याबद्दल अविश्वास *m.*, शंका *f.*, आशंका *f.* २

distrust of one's self or of one's own powers, lack of self-reliance संशय *m*, आपणाविषयींचा अविश्वास *m*, अप्रत्यय *m*. (S.), अभरंवसा *m*, वेभरंवसा *m*, स्वगुण-शक्तिशंका *f*, शंका *f*, भीरुता *f*, भिन्नेपणा *m*, (in the sense of अविश्वास.) ३ modesty, bashfulness विनय *m*, भिडस्तपणा *m*, संकोचवृत्ति *f*. Diff'ident *a*. (archaic) विश्वास-भरंवसा न ठेवणारा, शंकेत. २ साशंक, अप्रत्ययी (S.); आपणाविषयीं साशंक, आत्मशंकी. ३ मर्यादातिक्रम, भीरु, लाजाळू. Diff'idently *adv*. (आपणाविषयीं) साशंक होऊन, शंकापूर्वक. २ सविनय, भिडस्तपणानें, लजापूर्वक. Diff'idence *n*.

Diffuent (di-fluent) [L. *dis*, asunder & *fluere*, to flow.] *a*. (R.) सर्व बाजूनें वाहणारी-पडणारी.

Diffract (dif-frakt') [L. *dis* & *frangere*, *fractum*, to break.] *v. t*. मोडणें, सरळ रेषेपारून चक्र होणें, (चें) अपभवन होणें. Diffrac'tion *n*. *optics*. अपभवन *n*. Diffrac'tive *a*. Diffran'gibil'ity *n*. अपभवनीयता *f*. Diffran'gible *a*. अपभवनीय.

Diffuse (dif-ūz') [L. *diffusus* *p. p.* of *defundere-dis*, asunder & *fundere*, to pour out. It. *lit.* means वाहे इतकें ओतणें.] *v. t*. to spread abroad over a surface or through space or region, to spread widely, to disseminate (used of material things or physical forces or qualities, also immaterial or abstract things) चोहोंकडे पसरणें, फैलावणें, प्रसारकरणें, अंतःप्रविष्ट करणें, कालवणें, फैलाव-प्रसार करणें. २ (*fig.*) to dissipate (the reverse of collect or concentrate) एकाच केन्द्रांतून पुष्कळ स्थळीं नेणें. ३ to cause gases or liquids to intermingle by diffusion, to interpenetrate each other by diffusion अभिसरणानें मिसळणें, (उष्णता) विसृति-विक्षेप पावणें, अन्योन्यप्रविष्ट होणें, अभिसृत-विकीर्ण-विस्तृत करणें. Diffuse, Diffus'ed (opposite of confined or concentrated) spread through or over a wide area, scattered विस्तारलेला, फैलावलेला, पसरलेला, विस्तार पावलेला, प्रसृत. २ using many words to convey the sense, verbose, wordy (reverse of condensed, concise) पघळ, विस्ताराचा, विस्तृत, पालहाळाचा, पालहाळिक, अघळपघळ. ३ bot. applied to particles and stems which spread and branch interminately, but chiefly horizontally प्रसृत. ४ med. applied to diseases which wildly affect the body or organ, in contradistinction to those which are circumscribed सार्वत्रिक, विस्तृत, व्यापक. ५ (*embryol.*) applied to a form of non-deciduate placenta in which the villi are scattered प्रसारित, पसरलेला, व्यापक. [DIFFUSED HYDROCELE OF THE CORD *med.* कोंडांच्या सेल्युलर-त्वचेंत सीरमनें भरलेले सूक्ष्म पिंड होऊन त्यापासून ग्रंथी होतो तो. DIFFUSED LIGHT *photo.* विस्तृतप्रकाश *m*.] Diffus'edly *adv*. Diffused'ness *n*. प्रसृतता *f*, पालहाळिकपणा *m*, पघळपणा *m*. Diffus'er *n*. अभि-

सरण पावणारा, प्रसार करणारा, प्रसारक, अभिसारक. Diffu'sibil'ity *n.* अभिसरणशीलता *f.* प्रसरणशीलता *f.* Diffu'sible *a.* अभिसरणशील, प्रसार-विस्तारक्षम, विक्षेपशील. Diffu'sion *n.-act.* प्रसार करणे *n.*, फैलावणे *n.*, प्रसारण *n.-state.* प्रसार *m.*, विस्तार *m.*, पसारा *m.*, फैलावा *m.*, फैलाव *m.*, विसृति *f.* अभिसरण *n.* [D. OF HEAT उष्णतेची विसृति किंवा विक्षेप *m.* D. OF LIQUIDS जलमिसरण *n.* D. OF GASES वाय्वमिसरण *n.* D. THEORY OF TAXATION कर-समभारवाद *m.*] २ (of style) शब्दावडंबर *n.*, शब्दाडंबर *n.*, पाल्हाळ *m.* ३ *chem.* प्रवेश *m.* Diffu'sive *a.* प्रसारक, अभिसारक. २ अभिसरणशील, प्रसरणधर्मक. Diffu'sively *adv.* Diffu'siveness *n.* अभिसारकता *f.* प्रसारकता *f.* २ प्रसरणशीलता *f.*

N. B. In Marathi books on Physics, प्रसरण is used for expansion, and अभिसरण or विसृति or विक्षेप for Diffusion.

Dig (dig) [Fr. *diguer*, to make a dyke—Fr. *digue*. Flem. *dijk*, a dyke.] *v. t.* (a) खणणे, खोदणे; (b) उखळणे, चाळवणे, कुदळणे; (c) टोवणे. २ खणून काढणे; as, "To D. potatoes." ३ (*collog.*) (कोंपर किंवा डोकें) खुपसणे, दुशा देणे; as, "You would have seen children D. & push their mothers under the sides, &c." ४ उरस्फोट करून अभ्यास करणे; as, "Youths who never digged for the rich ore of knowledge." D. *v. i.* खणण्याचें काम करणे, कुदळीने काम करणे. २ (*mining*) खाणींतून अशोधित धातू काढणे. D. *n.* (*collog.*) दुशी *f.*, रोवणे *n.* २ उरस्फोट करून अभ्यास करणारा विद्यार्थी *m.* Digg'able *a.* खणण्यास योग्य. Digg'er *n.* खणणारा, खनन करणारा. [STONE D. बेलदार, खाणींतून दगड फोडून काढणारा.] Dig'gings *n. pl.* खाणी (मुख्यतः सोन्याच्या). २ *lodging rooms* बिऱ्हाडाची जागा *f.*, बिऱ्हाड *n.* Dig down खणून पाडणे; as, "To D. down a wall." Dig in खणून झाकून टाकणे. Dig out खणून बाहेर काढणे. २ पोबारा करणे, पळून जाणे, गाशा गुंडाळणे; as, "She dug out last night with a teamster." Dig'ging Indians कंदमुळावर उपजीविका करणारे अमेरिकेतील इंदियन लोक *m. pl.*

Digest (di-jest') [L. *digestus* p. p. of *digerere*, to separate, arrange, dissolve, digest; L. *di* (*dis*), asunder and *gerere*, to bear, to carry, to wear.] *v. t.* to distribute or arrange methodically, to reduce to portions for ready use or application (उपयोगाच्या सोईसाठी) क्रमवार-अनुक्रमानें रचणे-रचना करणे-जुळणे, वर्गीकरण करणे, वर्गीकरण करून-क्रमवार रचना करणे; as, "To D. the laws." २ to prepare by the action of digestive juices for conversion into blood, to convert into chyme पचवणे, जिरवणे, पचन *n.*-परिपाक *m.* (S.) करणे *g. of s.*, पचनी-जिरणी पाडणे-घालणे. ३ to think over and arrange meth-

odically in the mind (विचार करून पद्धतशीर रीतीनें) मनांत रचून जुळवून ठेवणें, (b) मननानें जिरविणें, भिनवणें, (एखादा विषय) मननानें जिरवून-पचवून टाकणें, समजणें. ३ to appropriate for strengthening and comfort (मनाच्या शांति-समाधानाकरितां) स्वीकार करणें, आध्यात्मिक पोषणाकरितां-धर्मबळाकरितां उपयोग करणें, (चा) मनांत परिपाक करणें, हृदयांत भिनविणें; as, "Grant that we may D. the scriptures." ५ to bear comfortably or patiently, to be reconciled to, to brook सहन करणें, सोसणें; as, "I never can D. the loss of &c. &c." ६ to expose to gentle heat, to soften by heat and moisture ओली आंच देणें, वाफ देऊन नरम-मऊ करणें. ७ to dispose, to suppurate or generate healthy pus पिकवणें, पुवळणास येईसं करणें. ८ (obs.) to ripen, to mature पिकवणें, परिपक्व करणें; as, "Well-digested fruits." ९ to quiet or abate झामविणें, शांत करणें; as, "To D. anger or grief." D. v. i. पचणें, पचन होणें; as, "Food D.s well or ill." २ to generate pus पू येणें, पिकणें, पुवळणास येणें. D. v. t. Diges'ted p. p. (उपयोगाच्या सोईसाठीं) क्रमवार रचलेला, पचवलेला, पचनी पडलेला. Diges'tedly adv. योग्य रीतीनें, व्यवस्थितपणानें. Diges'ter n. पचवणारा m. २ पाचक (औषध) n, पाचकद्रव्य n. ३ a chemical vessel for softening bones or other substances by means of great heat (हाडें नरम करण्याकरितां त्यांना) ओली आंच देण्याचें भांडें n. chem. सिकनयंत्र n. Diges'tibil'ity n. पचनीयता f. Diges'tible a. पचायाजोगा-जोगता, पचनीय. Diges'tion (Fr. digestion) n. पचविणें n, पचनशक्ति f, पाचन n. [BAD OR WEAK D. अग्निमांथ n.] २ वर्गीकरण n. ३ विचारपूर्वक मनन n. ४ पुवळणास आणणें n, पिकवणें n. Diges'tive a. पाचक, अग्निवर्धक, दीपक, पचनक्रियेसंबंधी. [D. APPARATUS the organs of food-digestion, especially, the alimentary canal and glands connected with it पचनोपकरण n- पचनक्रिया घडवून आणणारे पोटांतील अवयव m. pl. [D. POWERS जठराग्नि m, जठरानल m. LANGUOR OF D. POWERS अग्निमांथ n. Diges'tively adv.

Digest (di'-jest) [L. digestum pl. digesta, digestus. See Digest.] n. any compilation, abridgement or summary under proper heads or titles एखाद्या ग्रंथाचा विषयवार-वर्गीकृत संग्रह m, वर्गीकृतसंग्रह m. २ (law.) कायद्यांच्या संग्रहाचें पुस्तक n. ३ (spec. Roman Law.) प्राचीन रोमनलोकांतील वर्गीकृत केलेला कायद्याचा संग्रह m.

Digit (dij'-it) [L. digitus, a finger or toe, akin to Gr. daktulos.] n. a finger or toe बोट n, पायांचा आंगठा m. २ a finger's breadth commonly th. ee-fourths of an inch बोटाची रुंदी f. ही पाऊण इंच समजली जाते. ३ math. one of the first ten figures अंक m, आंकडा m, स्थानीय संख्या f. [संख्या मोजतांना

बोटांचा उपयोग केला जातो यावरून बोटाचा वाचक जो DIGIT शब्द तोच आंकड्याचाही वाचक झाला आहे. कित्येक लोक शून्यास DIGIT मानीत नाहींत. कारण मोनताना शून्यापासून सुरुवात करून बोटें न घालतां एका पासूनच तीं घालण्याचा प्रघात आहे.] ४ *astron. one twelfth part of the diameter of the sun or moon* (a term used to express the quantity of an eclipse **ग्रासस्थानाङ्क, अर्कांश m, चंद्रांश m, कला f, चंद्रकला f, इन्दुरेखा f, इन्दुदल "**सूर्याच्या व्यासाचा बारावा भाग m; as, "An eclipse of eight digits is one which hides two-thirds of the diameter of the disc." D. v. t. (R.) *to point at or out with the finger* (कडे) बोट करणें, बोटांनीं दाखविणें, अंगुलिनिर्देश करणें. Dig'ital a. of or pertaining to the fingers or to the digit आंकड्या-बोटासंबंधीं. २ *done with the fingers* बोटांनीं केलेलें. Digitā'lia, Dig'italine, Dig'italin n. 'रानहवरी' सारख्यांतील कार्यकारी द्रव्य n. Digitā'lis n एक प्रकारचें रोंपडें n. Dig'itate-d a. पांचदळे-पानें असलेला, पंचदल, पंजाच्या आकाराचा. Dig'itately adv Dig'itā'tion n. a division into fingers or fingerlike processes बोटासारखे विभाग होणें n. Digiti'form a. bot. बोटाच्या आकाराचा, अंगुल्याकार. Dig'iti-grade a. walking on the toes (तळवे जमिनीस न लावतां) फक्त बोटांवर-आंगड्यावर चालणारा, [तळपाय जमिनीस लावून चालणाऱ्या प्राण्यास Plantigrade असें म्हणतात; जसें, अस्वळें, माणसें इ०] Dig'itigradism n. बोटांवर चालणाऱ्या प्राण्यांची स्थिति f धर्म m. Digitō'rium n. पेटी वाजवावयास शिकणारे लोक बोटांना सराव करण्याकरितां ज्याचा उपयोग करतात असा न वाजणारा पट्ट्यांचा तक्ता m, मुकीपेटी f.

Dig'ladiation (di-glā'-di-ā'-shun) [L. digladiare ; di (dis), apart and gladius, a sword.] n. (obs.) तरवारीची लढाई f.

Dignify (dig'ni-fi) [O. Fr. dignifier—Med. L. dignificare—L. dignus, worthy and facere (ficare), to make.] v. t. to invest with dignity, honour, to give distinction to, to exalt in rank मोठेपणा m-थोरपणा m-महत्त्व n-शोभा f. आणणें-देणें, मानास-प्रतिष्ठेस-पद-चीस-थोरवीस चढविणें, पदवी f प्रतिष्ठा f वाढविणें. २ (in lighter use) to represent worthier than it is, to give a high-sounding name or title उगाच फाजील भपक्याचें नांव देणें. Dignificā'tion n. पदवीस-मानास चढविणें n, &c. &c., सन्मान m, गौरव m, महत्त्व n, मानवृद्धि f, प्रतिष्ठा f. Digni'fied a. प्रतिष्ठेस चढविलेला, मोठेपणाचा, थोर, मान्यतेचा, श्रीमंती, श्रीमंतीडौलाचा, गौरवाचा.

Dignity (dig'ni-ti) [M. E. dignitee—O. Fr. dignete—L. dignitatem—L. dignus, worthy.] n. the state of being worthy or honourable थोरवी f, थोरपणा m, मोठेपणा m, अभू f, मान्यता f, प्रौढी f. २ elevation of mind or character मानाचा मोठेपणा m-थोरपणा m,

३ *elevation, grandeur* माहात्म्य *n.*, प्रभाव *m.*; as, The D. of this act. ४ *elevated rank, honourable station* उच्च-थोर पद *n.*, मोठी पदवी *f.*, मोठी अस्ामी *f.* (R.), दर्जा *m.* ५ *quality suited to inspire respect or reverence, impressiveness, stateliness* आदरजनकरुण *m.*, वजनदारपणा *m.*, भारदस्तपणा *m.*, भव्यता *f.*, भव्यपणा *m.*, तेज *n.* ६ *one holding high rank, a dignitary* श्रेष्ठदर्जाचा मनुष्य *m.*, थोरमाणूस *m.* [ACCIDENTAL D. OF A PLANET (एखाद्या ग्रहाला इतर ग्रहांच्या दृष्टीसुळें येणारें) आंगंतुक-असहज बल *n.* ESSENTIAL D. OF A PLANET एखाद्या ग्रहाला स्वग्रहांत असल्यासुळें येणारें बल *n.*, स्वग्रहबल *n.* D. OF STYLE भाषाप्रौढी *f.*] Dig'nitary *n.* मोठ्या पदवीचा मनुष्य *m.* २ 'प्यारिश' 'मधील' प्रीतावरच्या किंवा 'हुजिमेन' च्या वरच्या पदवीचा धर्माधिकारी *m.* To stand upon one's D. स्वतःचा दर्जा *m.* हक्क *m.* स्वभाव *m.* इत्यादिकांबद्दल मोठी कल्पना असणें किंवा आहे असें दाखविणें.

Digress (di-gres') [L. digressus *p. p.* digredi—L. di, aside & gradi, to step.] *v. i. lit.* to turn aside बाजूस झुकणें, वाहणें. २ to turn aside from the main subject of attention (चालू) विषय सोडून भलतीकडे जाणें, विषयान्तर करणें, भरकटणें, बहकणें. ३ (R.) to turn aside from the right path सन्मार्गीपासून वळणें-च्यवणें, सत्पथच्युत होणें. Digres'sion *n.* विषयान्तर *n.*, आडकथा *f.*, अवान्तरकथा *f.*, अप्रस्तुत विषय *m.* २ (R.) सन्मार्गीच्युति *f.*, अतिक्रम *m.*, सन्मार्गीपासून वळणें *n.* ३ *astron.* (R.) (सूर्यापासून दारदया ग्रहांचें) इनापगम, लघुग्रहान्तरांश. Digres'sional *a.* Digres'sive *a.* विषयान्तर करणारा, बहकणारा. Digres'sively *adv.* विषयान्तर करून.

Dijudicate (di-jōō'-di-kāt) [L. dijudicatus *p. p.* of dijudicare—L. di, asunder & judicare, to judge.] *v. t. & v. i.* (R.) निवाडा *m.*-निकाल *m.* लावणें. Diju'dicant *n.* (R.) निकाल सांगणारा. Dijudica'tion *n.* निवाडा *m.*, निकाल *m.*

Dike, Dyke (dik) [M. E. dik, A. S. dic, a dyke.] *n.* a ditch, a channel for water made by digging पाणी जाण्याचा मार्ग *m.*, पाट *m.*, कालवा *m.*, नहर *m.*, नळ *m.*, चर *f.* २ an embankment to prevent inundation बांध *m.*, धक्का *m.*, भित *f.* ३ *geol.* a wall-like mass of mineral matter मूळथरांच्या भगदाडीतली खनिजद्रव्यांची भित *f.* D. *v. t.* बांध *m.* घालणें, धक्का *m.* बांधणें. २ (चर काढून), पाणी काढून लावणें. Dik'er *n.* झणणारा. २ चुन्याशिवाय (नुसत्या) दगडाच्या शिंली बांधणारा.

Dilacerate (di-las'-er-āt) [L. dilaceratus *p. p.* of dilacerare—di, apart & lacerare, to tear.] *v. t.* तुकडे तुकडे करणें, जोरानें फोडणें. Dilacerā'tion *n.*

Dilapidate (di-lap'-i-dāt) [L. dilapidatus *p. p.* of dilapidare, to scatter like stones—L. di (dis), apart & lapis, lapidis, a stone.] *v. t.* to pull down

stone-buildings (हयग्रीन) मोडकळीस आणणें, मोडीस-पडीस आणणें, शोभा नाहीशी करणें. २ *to ruin* खराबी करणें, उधळमाधळ करणें. *D. v. i.* मोडकळीस येणें, भोडणें, नादुरस्त होणें. *Dilap'ida'ted a.* मोडकळीस आलेला, मोडावलेला, मोडका, पडका, पडित. *Dilap'idā'tion n.* मोडती कळा *f.*, पडती दहा *f.*, पडझड *f.* २ देवस्थानच्या झालभत्तेची नासाडी *f.* खराबी *f.* करणें *n.* ३ *law.* इमारत पाडणें-पडूं देणें-नासधूस होऊं देणें. *Dila'pi-da'tor n.* मोडकळीस आणणारा.

Dilate (dī-lāt') [*O. Fr. dilater, to widen—L. dilatare—L. di (dis,) apart & latus, broad.* Dilate denotes an increase of bulk on all sides and generally applies to hollow bodies.] *v. i. lit. & fig. to expand* रुंदट करणें, रुंद आवणें, फोकळी *f.* वाढविणें, विस्तार करणें, विस्तारणें. २ (*Shakes.*) *to enlarge upon, to relate at large* (पुष्कळ शब्दांनीं) फुगवून सांगणें, पालहाळानें सांगणें, फुगवणें, शब्दप्रपंच करणें. *D. v. i. to expand, to swell or extend in all directions* फुगणें, रुंद होणें, फुलणें. २ (*with on or upon*) *to speak largely and copiously* अतिविस्तारानें सांगणें-बोलणें, पालहाळ लावणें. *Dila'tabil'ity n.* रुंदट होण्याची-फुगण्याची पात्रता *f.* प्रसरणशीलता *f.* *Dilat'ancy n.* *Dilā'tion n.* फुगवणें *n.*, प्रसारण *n.*, प्रसरण *n.* (*loosely*), प्रसृति *f.*, विस्तार *m.*, प्रसार *m.*, फैलावणी *f.*, शब्दप्रपंच *m.*, फैलावा *m.* २ *surg.* शरीरांतील शिरा किंवा इंद्रियें यांचें फुगणें *n.* रुंद होणें *n.*, स्फीति *f.* ३ विकासन *n.*, प्रफुल्लता *f.* *Dilat'able a.* फैलावणी करण्यास योग्य, फुगण्याजोगा. *Dilā'tant a.* *Dilata'tive a.* प्रसरणयोग्य. *Dil'ata'tor, Dila'ter-or n.* रुंदट करणारा, प्रसरण पावणारा-करणारा. २ तोंड किंवा विदर रुंदट करणारें यंत्र *n.* [*UTERIC D. med.* योनिमुख रुंद करण्याचें रवरी यंत्र *n.*] *Dilata'tor n. muscle which expands or dilates a part* रुंदट करणारा स्नायु *m.*, रुंदावणारा स्नायु *m.* *Dil'atom'eter n. an instrument for dilating or distending an opening* प्रसरणयंत्र *n.*

Dilatory (dil'a-ter-i) [*See Dilate.*] *a. inclined to defer or put off what ought to be done at once* देवाळणारा, लांबण-सुस्त-वेळ लावणारा, देवाळमंगळ-उशीर करणारा, चेंगट, दिरंगाईनें काम करणारा, दीर्घसूत्री, विलंबी. २ *marked by procrastination or delay, tardy, slow* (said of actions and measures) चेंगटपणाचा, दिरंगाईचा, चेंगट, संद, थिल्लर. (*R.*) [*D. PLEA law.* खटला लांबणीवर टाकण्याकरितां पुढें आणलेली सबब *f.*] *Dil'atorily adv.* उशीरानें, वेळ करून, उशीर करून. *Dil'atoriness* दीर्घसूत्रीपणा *m.*, चेंगटपणा *m.*, दिरंगाई *f.*, संदपणा *m.*, संदता *f.*, कालहरण *n.*, कार्यजडता *f.*

Dilemma (dī-lēm'-ma) [*L. dilemma—Gr. dilemma, a double proposition or argument in which one is caught between two difficulties.—Gr. dis, twice*

and lemma, anything received, an assumption.]
n. an argument equally conclusive by contrary
 suppositions उभयसंभव *m.*, संकेतपक्षान्तरानुमान *n.*,
 विकल्पजाल *n.*, युक्तिवादाचा एक प्रकार *m.* यामध्ये प्रति
 -पक्षास दोन पक्ष किंवा मार्ग मोकळे ठेविलेले असतात
 आणि त्यापैकी कोणत्याही पक्षाचा स्वीकार केला तरी
 विरोध येतो असे दाखविलेले असते; दिलेल्या दोन पक्षां-
 वरून परस्पर विरुद्ध अनुमाने ज्यांत काढतां येतात असा
 कोटिक्रम *m.*, दोन्ही बाजूनी पेंचांत टाकण्याचा कोटिक्रम
m. २ a difficult choice or position कोंडी *f.*, कातर
f. (loosely), चिमटा *m.* (loosely), कचाटी *f.* (loose-
 ly), पेंचाटी *f.*, दुमारा *m.*, दुमारे *n.* [To BE IN A D.
 एकीकडे आड व एकीकडे विहीर अशी स्थिति होणे, कातरांत
 -आडकिच्यांत सांपडणे, पेंचांत सांपडणे. TO REDUCE TO A D.
 फांद्यांत घालणे-पाडणे, कर्तव्यमूढता आणणे. HORNS OF A
 D. चिमटा *m.*, एकीकडे आड एकीकडे विहीर. TO LAND
 IN A D. दुपाती विधानाच्या प्रदेशांत आणणे, कोंडींत पाडणे.]

N. B. The most quoted instance of the *dilemma*.
 "A young rhetorician applied to an old sophist to
 be taught the art of pleading, and bargained for a
 certain reward to be paid when he should gain a cause.
 The master sued for his reward, and the scholar
 endeavoured to elude his claim by a *dilemma*. "If
 I gain my cause, I shall withhold your pay, because
 the judge's award will be against you; if I lose it,
 I may withhold it, because I shall not yet have
 gained a cause." "On the contrary," says the
 master, "If you gain your cause, you must pay me,
 because you are to pay me when you gain a cause;
 if you lose it, you must pay me, because the judge
 will award it." JOHNSON.

Dilettante (dil'-e-tan'-te) [It. *dilettante*—It. *dilettare*,
 to delight—L. *delectare*, to delight.] *n. pl.* *Dilet-*
tanti, or (R.) *dilettantes*.—a lover of the fine arts
 हौशी कारागीर, हरहुन्नरप्रिय, केवळ शोकाखातर (पोटाचा
 धंदा म्हणून नव्हे) कलांचा- हुन्नरांचा व्यासंग करणारा,
 शोकी. *Dilettan-tish-teish a.* शोकीन. *Dilettan'tism*,
Dilettan'teism n. हरहुन्नर-कला यांची थोडी थोडी
 माहिती *f.*

N. B.—'Dilettante' is opposed to a 'professor.'

Diligent (dil'-i-jent) [O. Fr. *diligent*—L. *diligent*—L.
diligere, to select.] *a.* interestedly and persever-
 ingly attentive, assiduous, industrious (of per-
 sons) मेहनती, उद्योगी, सततव्यासंगी, तत्पर, दक्ष,
 निरलस, झटणारा, परिश्रमी, आसक्त, संसक्त. २ *prose-*
cuted with careful attention and effort, careful,
painstaking, not negligent (of things) मेहनतीचा,
 श्रमाचा, परिश्रमाचा, व्यासंगपूर्वक. *Dil'igence n.* the
 quality of being diligent, carefulness उद्योगीपणा
m., कष्टाकूपणा *m.*, उद्योग *m.*, परिश्रम *m.*, मेहनत *f.* २
interested and persevering application, assiduity

in service आस्थापूर्वक प्रयत्न *m*, व्यवसाय *m*, व्यासंग *m*, उद्यम *m*, आस्था *f*, पोटाग *f*, आसक्ति *f*, संसक्ति *f*, अनलसता *f*, निरलसता *f*, उद्योगतत्परता *f*. [To DO ONE'S D., GIVE D., USE D. उद्योग *m*-परिश्रम *m*-करणे, झटणे.] Dil'igently *adv*. मेहनतीने, व्यासंगपूर्वक.

Dill (dil) *n*. [A. S. *dile*.] उष्ण, सुगंधी आणि तिखट असे वीं असलेले रोप *n*- झाड *n*. Dill-seed *n*. बाळंतरोप *f*.

Dilly (dil'i) [Contr. of *diligence*.] *n*. एक प्रकारची चारचाकी गाडी *f*.

Dilly-dally (dil'i-dal'i) *v. i.* to loiter or trifle, to waste time रमणे, गमणे, रिकामा वेळ घालविणे.

Dilogy (dil'ō-ji) [L. *dilogia*-Gr. *dilogia*, *dilogy*.] *n*. Rhet. (R.) मोघम-संदिग्ध-संशयात्मक-द्वर्थी भाषण *n*. २ द्वर्थी भाषणप्रयोग *m*.

Dilute (di-lūt') [L. *dilutus* p. p. of *diluere*, to wash away, also to mix with water—L. *dis* & *luere*, to wash.] *v. t.* to make thinner & more liquid by admixture with something पातळ करणे. २ to diminish the strength, flavour, colour &c. of by mixing; to temper, to attenuate, to weaken कमजोर (स) करणे, सौम्य-फिकट-फिकें करणे, तीव्रता मोडणे, कमी करणे, हलका करणे. D. *v. i.* (द्रवपदार्थाची) तीव्रता कमी होणे-मोडणे. D. *a.* पातळ, सरबरोत. २ न्यूनवीर्य, न्यूनतेजस्क. Dilu'ted *a.* कमजोर, पातळ, अशक्त. २ विलीन केलेला. ३ *chem.* हलका. Dilute'ness *n.* हीनताव्रता *f*, न्यूनवीर्यता *f*.

Dil'ution *n.* पातळ-कमजोर करणे *n*. Dilute'ness *n.* कमजोरपणा *m*. Dilu'tor *n.* कमजोर करणारा.

Dil'uent *a.* पातळ करणारा, द्रवकर. D. *n. pl.* पातळ करणारा पदार्थ *m*. २ *med.* रक्तद्रावक औषध *n*-पदार्थ *m*, रक्त पातळ करण्याचे औषध *n*.

Diluvium (di-lū'-vi-um) [Cf. Alluvium. L. *pl. diluvia* & Eng. *pl. diluviums*.] *n.* an inundation or flood जलप्रलय *m*. २ *geol.* जलप्रलयाचे वेळीं वाहून जाऊन जमलेले दगाडमाती वगैरेंचा थर *m*. also Dilu-vion. Dilū'vial, Dilū'vian *a.* जलप्रलयाचा, जल-प्रलय-संबंधी-विषयक. Dilū'vialist *n.* one who explains geological phenomena by the flood भूगर्भातील चमत्कारिक गोष्टीची पूर्वपीठिका प्रलयानें लावून देणारा, प्रलयवादी.

Dim (dim) [M. E. *dim*-A. S. *dim*, dark.] *a.* not bright, wanting lustre अंधक, मंद, अल्पतेजस्क, मलीन, ओंधट (as the sky). २ not distinct, wanting clearness अस्पष्ट, पुसका, पुसट, अव्यक्त. ३ obscure in sound नीट ऐकू न येणारा, अस्पष्ट. ४ (a) of obscure vision अंधक दृष्टीचा, मंददृष्टि, जड. (b) of dull apprehension जडमति, स्थूलमति, मंद-मति. D. *v. t.* to deprive of distinct vision मंद-जड करणे, मंदत्व आणणे. २ अंधक-अस्पष्ट-&c.-करणे. [OF DIMMED OR DULLED VISION धुंद.] २ दृष्टीची शक्ति कमी करणे, डोळे दिपविणे. D. *v. i.* अंधुकहोणे.

मंद होंगे. Dim'yly adv. पुसट. Dim'mish a. पुसट,
अंधुक. Dim'ness n.

Dime (dēm) n. 'डॉलर' नाण्याचा दहावा भाग m, एक
अमेरिकन रुप्याचें नाणें n.

Dimension (di-men'-shun) [O. Fr. *dimension*-L.
acc. *dimensionem*, a measuring-L. *dimensus* p. p.
dimetiri-L. *di*, apart & *metiri*, to measure.] n.
measure in a single line (as length, breadth, &c.)
extension, measurement एकाच रेषेनें घेतलेलें माप n,
लांबी किंवा रुंदी f, माप n. २ pl. *measure in length*
& *breadth, or in length, breadth & thickness, ex-*
tent, size क्षेत्रफळ n, परिमाण n, आकार m. ३ *ex-*
tent, reach, scope, importance प्रसार m, विस्तार m,
व्याप m, अवधि m, सीमा f, महत्त्व n. (S.) ४ *math.*
परिमाण n. ५ *alg.* घातपरिमाण n. ६ *astron.* परिमाण n.
Dimen'sional a. विस्तारसंबंधी. Dimen'sioned a.
(R.) लांबी, रुंदी, खोली इ० असलेला. Dimen'
sionless a. विस्ताररहित. Dimension-work n.

(विशेष आकारांच्या) घडीं व दगडाचें गवंडीकाम n.

Dimidiate (di-mid'-i-āt) [L. *dis*, twice & *medius*,
middle.] a. अर्धा झालेला, दुभागलेला.

Diminish (di-min'-ish) [Fr. *diminish*-L. *di* (*dis*),
apart & Eng. *minish*: cf. L. *dis*, apart & *minuere*,
to make less.] (the opposite of Enlarge, Increase,
Augment & Magnify.) v. t. *to make smaller in*
any manner, to reduce in bulk or amount कमी क-
रणें. २ *to lessen the authority or dignity of, to put*
down, to degrade, to abase, to weaken पदवी f-
अधिकार m-सत्ता f-अधिकार f. कमी करणें, मानभंग m.
करणें, खाली आणणें, नीच करणें, दुबळा करणें. ३ *mus.*
सूर कमी करणें. ४ *to take away, to subtract* उणें-वजा
करणें. D. v. i. *to become or appear less or smaller*
कमी होंगे, लहान दिसणें-होंगे. Dimin'ishable a.
लहान होण्याजोगा. Dimin'ished a. कमी-लहान केलेला,
मानहानि झालेला. Dimin'isher n. कमी करणारा मनुष्य
किंवा पदार्थ m. Dimin'ishing pr. a. [LAW OF DIMIN-
ISHING PRODUCTIVENESS उत्पादकत्वक्षयसिद्धांत, फलक्षय-
वाद.] Dimin'ishingly adv. कमी होईल अशा रीतीनें.

Diminution (dim'-i-nū'-shun) [Fr. *diminution*-L.
acc. *diminutionem*-L. *diminutus* p. p. of *dimin-*
uere -L. *di* (*dis*), apart & *minuere*, to lessen.]
n.-act. of *diminishing* लहान करणें n, न्यून करणें n.
२-state. of *being diminished* उतार m, क्षय m, जहास
m, अपक्षय m, उतरती f. ३ *law.* दफतरांतील गळती
f-चूक f-दोष m. Dimin'utive a. *below the average*
size, very small, little वाजवीपेक्षां लहान, बराच
लहान, क्षुद्र. २ *expressing diminution* अल्पार्थवाचक,
गृहस्व, लघु. ३ (R.) कमी होणारा, न्यूनीभवनशील,
D. n. अगदी लहान आकाराची वस्तु f, हलका-क्षुद्र-
कःपदार्थ m. २ *gram.* अल्पार्थनाम n, अल्पार्थसाधित-
नाम n, अल्पार्थवाचकनाम n. Dimin'utively adv.

Dimissory (dim'-iser'-i) [L. *dimissorius*, *dimittere*, to send away.] *a.* giving leave to depart पाठवून देणारा, जाण्यास परवानगी देणारा, दुसऱ्याच्या अमलांत देणारा.

Dimity (dim'i-ti) [Gr. *di*, twice & *mitos*, a thread.]
n. दुमेटी *f.* दुमेटीचें कापड *n.*

Dimorphism (di-mor'-fizm) [Gr. *di*, double & *morphe*, form.] *n.* आकारस्व *n.* २ *bot.* (लिंगभेदावर अवलंबून न राहतां निरनिराळ्या) दोन आकारांत उत्पन्न होण्याचा धर्म *m.*

Dimple (dim'-pl) [M. E. *dympull*. Ger. *dumpefel*, a deep pool.] *n.* हनुवटीची खळी *f.* खळगी *f.* गालाची खळी *f.* खळगी *f.* कपोलभंग *m.* २ *a slight suppression or indentation on any surface* कोणत्याही सपाटीवरची खळगी *f.* D. *v. t.* खळगी पाडणें. D. *v. i.* खळगी पडणें. Dim'pled *a.* खळगी असलेला. Dimplement *n.* (R.) खळगी असलेली स्थिति *f.* Dim'ply *a.* खळग्या असलेला.

Din (din) [M. E. *dine*; A. S. *dyne*, *dyn*; *dynnan*, to resound; cf. Sk. ध्वन्, to resound.] *n.* loud, confused & harsh noise, clamour, roar दणदणाट *m.*, दणाण *m.*, खणका *m.*, दणका *m.*, धडाका *m.* D. *v. t.* to stun with a loud & continued noise कानठकीं or ठें *n. pl.*, कानठळ्या *f. pl.* बसविणें, बहिरें करणें. २ to strike with confused or clanging sound दणदणाट *m.* करणें. ३ to utter with a din, to repeat noisily कानीकपाकीं ओरडणें. [To D. INTO (fig.) एकसारखें कानावर आदकीत असणें.] Din'ful *a.*

Dinar (de-nar') *n.* पूर्वेकडील एक दिनार नांवाचें नाणें *n.*

Dine (din) [M. E. *dinen*-O. Fr. *disner*-Fr. *diner*, to dine-Late L. *disiunare*-L. *dis* & *ieiunare*, to fast, from *ieiunus*, fasting.] *v. i.* जेवणें, भोजन *n.* करणें, दिवसाचें मुख्य भोजन *n.* करणें. [To D. ON OR OFF जेवणें (AS, मी मात जेवलों.)] D. *v. t.* भोजन *n.* जेवण *n.* घालणें, जेऊं घालणें, पोटास घालणें-देणें. (spec.) अन्नदान *n.* करणें. [To D. OUT दुसऱ्या घरीं-मंडळींत जेवणें. To D. WITH DUKE HUMPHREY OR WITH SIR THOMAS GRESHAM उपाशी मरणें-राहणें Dined *pa. p.* (v. V. I.) जेवलेला, कृतभोजन. Din'ing *n.* See Dinner. Din'er *n.* जेवणारा. Diner-out *n.* नेहमीं दुसऱ्याकडे किंवा दुसऱ्या मंडळींत जेवणारा. Dinette *n.* फराळ *m.*, उपभोजन *n.* Dining-hall *n.* भोजन शाला *f.* जेवणाचा दिवाणखाना *m.* Dining-room *n.* जेवणाची खोली *f.* Dining-table *n.* जेवणाचें मेज *n.*

Ding (ding) [M. E. *dingen*, *dengen* akin to A. S. *dencgan*, to knock. *pa. t.* & *pa. p.* Dinged *pa. p.* (obs.) Dang, Dung or Dungen.] *v. t.* (obs.) to throw violently, to dash जोरानें फेंकणें-आपटणें, आदळणें. २ to cause to sound or ring आवाज करणें, घंटा वाजविणें. [To D. (ANY THING) IN ONE'S EARS ओरडून ओरडून प्रत्याद्याच्या मनावर ठसविणें.] D. *v. i.* to sound (as a bell)

- घंटा वाजणें. D. n. घंटेला मारलेला टोला m. Ding-Dong n. घंटेचा आवाज m, घंटानाद m. २ an attachment to a clock by which the quarter hours are struck upon bells of different times दर पाव तासास गजर करणारें घड्याळांतील यंत्र n, पावपाव तासाचा गजर m. Ding down to knock or throw down खाली पाडणें.
- Dingle (ding-'gl) [Of uncertain origin. M. E. dingle.] n. a narrow dale अरुंद दरी f-खिंड f, खोरा m- खोरें n, खोंडा m, आड f, दरा m.
- Dingey, Dingy (ding-'gi) [Bengalee dingy, a small boat.] n. लहान बोट f. Also Dinghey, Dinghy.
- Dingy (ding-'gi) [A. S. dingiung, a dunging from dung, dung.] a. घाणेरडा, मळकट, मलीन. Din'gi-ness n. घाणेरडेपणा m, मळकटपणा m.
- Dinner (din-'er) [O. Fr. disner, to dine.] n. मुख्य जेवण n, भोजन n, दिवसाचें मुख्य भोजन n. [BAD (POOR) D. कुभोजन n, कदन्न n, कदशन n. D. OF FRIENDS इष्टभोजन n. GOOD D. A BLOW OUT इच्छातृप्तभोजन n, छटाकी f, चक्का m, आकंठ-भरचकी-भरगच्ची जेवण n. HARD-PRESSED FOR A D. माध्याह्न काळाची भ्रांति असलेला, अत्रास मोताद झालेला. TO LAY FOR D. cf. पानें मांडणें. TO MAKE ONE'S D. OF A GLASS OF WATER cf. रायाप्पा नाइकाचा फराळ करणें, थंडा फराळ करणें.] २ entertainment जेवणावळ f, भोजनसमारंभ m, मेजवानी f. Dinnerette' n. किंचित् फराळ m, न्याहारी f. २ छोटी मेजवानी f. Dinner hour or time n. जेवणाची वेळ f, भोजनकाल m. Dinner'less जेवणाशिवाय, अनशिवेपोटी. Dinner-waggon n. अन्नसामुग्री ठेवण्याचा मेज n.
- Dint (dint) [M. E. dint; A. S. dynt, a blow.] n. For 1 & 2 See Dent. ३ (Shakes.) power, force जोर m, बळ n, प्रभाव m, सामर्थ्य n. [By D. OF (च्या) सामर्थ्यानें-शक्तीनें-प्रभावानें-जोरावर.] D. v. t. खोंचा m. or खोंचे m. pl. पाडणें-मारणें. Dinted a. खोंचा पाडलेला, पोचारा, पोचेरा, चेंचका. [TO BE OR BECOME D. पोचलणें, खोमलणें.]
- Diocese (dī-'aw'-sēs) [M. E. diocise-O. Fr. diocise-Fr. (diocese)-L. diocesis-Gr. dioikesis, administration, a province, diocese-Gr. dia & oikos, a house.] n. बिशपाच्या वृत्तीचा प्रदेश m, बिशपच्या अधिकारांतला-हाताखालचा प्रदेश m. Dioces'an a. बिशपच्या अधिकारासंबंधीं. D. n. बिशप नांवाचा ख्रिस्तिधर्माधिकारी m.
- Diœcia (dī-ēsh'-i-a) [Gr. di, twice & oikos, a house cf. Sk. ओकस्, dwelling.] n. bot. निरनिराळ्या रोपड्यावर पुंकेसर व स्त्रीकेसर असलेल्या रोपड्यांचा वर्ग m. (Ex. पपया.)
- Dioptric,-al (dī-awp'-trik,-al) [Gr. di, through opt, as in opsesthai, to see.] a. (किरण) वक्रीभवनशास्त्रासंबंधी-विषयक. Diop'trics n. that part of the science of optics which treats of the refraction of light (opposed to Catoptrics) (किरण) वक्रीभवनशास्त्र n, वक्रीभवनशास्त्र n, वक्रीभवसुप्रकरण n.

Diorama (dī-ō-rā'-ma) [Gr. *di*, through & *orama*, a sight.] *n.* a mode of scenic representation in which a painting is seen from a distance through a large opening (वाटोळ्या नळींतून किंवा छेदांतून दाखविण्याचें) हुबेहुब देखाव्यांचें प्रदर्शन *n.* ज्या चित्रपटांचे किंवा देखाव्यांचे कांहीं भाग विशेष स्वच्छ किंवा प्रकाशपरावर्तक असतात असे चित्रपट सूक्ष्म नलिकाद्वारांतून दाखविण्याची तऱ्हा *f.* २ a building used for such an exhibition हुबेहुब देखावा दाखविण्याचें गृह *n.*
Dioram'ic *a.*

Dioxide (dī'-oks'-id) [L. *di* & *Oxide*.] *n.* an oxide containing two atoms of oxygen in each molecule द्विप्राणिल. See the word Chemistry.

Dip (dip) [M. E. *dippen*; A. S. *dyppan*, akin to *dupjan*, to baptize; A. S. *deop*, deep.] *v. t.* to plunge, to immerse बुचकळणें, बुडवणें, डुबकळणें, (कपड्याला) डूब *m.* देणें, बुचकळून-बुडवून काढणें, बुडी खावणें. २ to take out by a ladle (प्रवाही पदार्थ) पळीनें-डवलीनें काढणें-काढून घेणें. ३ to immerse for baptism (बाप्तिस्मा देण्याकरितां) स्नान घालणें सिंचन प्रोक्षण करणें. ४ to wet ओलें करणें, भिजवून-काढणें. ५ to plunge or engage thoroughly in any affair (कामांत) गढविणें, मग्न करणें, गुंतविणें, गोवणें; as, "He was dipt in the rebellion of the Commons." ६ (*obs.*) to mortgage गहाण टाकून कर्जांत बुडविणें; as, "Live on the use & never D. thy lands." [To D. THE COLOURS निशाण उतरून खालीं काढून ठिकाणीं ठेवणें. हा एक लष्करी सलामीचा प्रकार आहे.] *v. i.* to immerse one's self, to sink बुचकळणें, डुबकळणें, डुंबणें, डुबणें, बुचकुळी *f*-बुडी *f*-बुडकी *f*-डुबी *f*-डुबकी *f*. मारणें-देणें-घेणें-खाणें. २ पळी इ० बुडवून (प्रवाही पदार्थ) वर काढणें. ३ to pierce or penetrate (followed by *in* or *into*) एखाद्या गोष्टींत खोल जाणें-शिरणें; as, "When I dipt into the future." ४ to enter slightly or cursorily (followed by *in* or *into*) ओरखडणें, कोणत्याही कामांत वरवर पाहणें, (ची) खांचणी *f*. पाहणें-घेणें; as, "Dipped into a multitude of books." ५ to incline downward (क्षितिजाखालीं) जाणें-झुकणें-कलणें; as, "Strata of rock D." Dip, Dip'ping *n.* बुडी *f*, बुचकळी *f*, बुटकुळी *f*, डुबकळी *f*, डुबकी *f*, मज्जन *n.* [D. OR PLUNGE AS OF A PAPER-KITE गोता *m*, गोत *f*.] २ (v.V.T.)-*act.* बुचकळणें *n*, बुचकळी देणें *n*. ३ declivity क्षितिजाखालील उतरण *f* ढाळ *m*. ४ (मेणांत-चरबींत घात बुचकळून केलेली) मेणबत्ती *f*, मेणवात *f*. हिला Dipped candle असें म्हणतात. [DIP ANGLE अधःकोन *m*. DIP OF THE HORIZON *astron.* क्षितिजाशीं समांतररेषा व बघणाराच्या डोळ्यापासून समुद्र सपाटीपर्यंत काढलेली रेषा यांचा कोन *m*. DIP OF THE NEEDLE क्षितिजाधरांश *m*.] Dipped *a.* बुचकळलेला, बुचकळी मारलेला. Dip'per *n.* बुचकळी मारणारा. २ पळी *f*, डवली *f*. ३ *astron.* (with *The*) सप्तर्षी मधील प्रधान सात तारे.

Dipetalous (dī-pet'-a-lus) [Gr. Pref. *di* twice & *petal* & *ous*.] *a. bot.* having two petals, दोन पाकळ्यांचा (अंतर्कोश), द्विपटल (पटल=पाकळी).

Diphda (dif-dä) *n. astron.* तिमिंगल राशीतील तारा *m.*

Diphtheria (dif-thē'-ri-a) [Gr. *diphthera*, leather.] *n.* a very dangerous, contagious disease in which the air passages, and especially the throat become coated with a false membrane, produced by the solidification of an inflammatory exudation घटसर्प *m.*, वलयरोग *m.*

Diphthong (dip'-thawng) [M. Fr. *diphthongue*-L. *diphthongus*-Gr. *di*, twice & *phthongos*, sound.] *n.* a union of two vowels pronounced in one syllable; a combination of a sonantal with a consonantal vowel स्वरसंयोग *m.*, दोन स्वरांचा संयोग *m.* २ the ligature *æ*, *œ* of the Roman alphabet रोमन लिपीतील संयुक्तस्वर *m.* D. v. t. v. i. to diphthongize संधिस्वर-संयुक्तस्वर करणे, संधिस्वरासारखा उच्चार करणे. Diphthon'gal *a.* Diphthon'gally *adv.* Diphthongā'tion *n.* स्वरसंयोग करणे *n.* Diph'thongize *v. t.* स्वरसंयोग करणे.

Diphyllous (dī-fil'-us) [Gr. *di*, twice & *phyllon*, a leaf.] *a.* (of flowers) having two leaves as a calyx, &c. द्विपत्र, द्विपर्णी, दुपानी, उ. बिंगोनिया. हा शब्द एकदल वनस्पतीस लावतात. कारण एकदलवनस्पतीमध्ये बाह्यकोश आणि अंतर्कोश बहुधा एकाच रंगाचे असतात.

Dipleidoscope (di-plē'-dō-skōp) [Gr. *diploos*, double + *eidōs*, image + *scope*.] *n. astron.* an instrument for determining the time of apparent noon (सूर्याचे किंवा इतर ग्रहांचे) स्पष्ट मध्यान्ह समजण्याचे साधन *n.* यंत्र *n.*, मध्यान्हसाधनयंत्र *n.*

Diplo-e (dip'-lō-ē) [Gr. *diploos*, double.] *n. anat.* the light porous or cancellated bone-tissue lying between the hard dense inner and outer layers of the bones of the skull डोक्याचे कवटीचे हाडांना बाहेरला व आंतला असे दोन थर असतात. या दोन थरांमधील मज्ज हाडाचा भाग *m.*, मृद्वस्थिस्तर *m.* २ *bot.* the cellular substance of a leaf पानांतील पेशीमयद्रव्य *n.*, पर्णद्रव्य *n.*

Diploma (di-plō'-ma) [L. *diploma*, a document conferring a privilege-Gr. *diploma*, a letter folded double-diploos, double.] *n.* a letter or writing, usually under seal, conferring some privilege, honour, or power सनद *f.* अधिकारदायक पत्र *n.* २ a document bearing record of a degree conferred by a literary society or educational institution पदवीपत्र *n.*, विशेषाधिकारपत्र *n.* पत्रक *n.* D. v. t. पदवीपत्र देणे.

Diplomacy (dī-plō'-ma-si) [Fr. *diplomatic*.] *n.* the management of international relations by negotiation, the method by which such relations are

adjusted by envoys राजमंत्र्याचें कर्तृत्व *n.*, राजदूतकर्म *n.*, राजदौत्य *n.*, कारस्थान *n.*, मसलत *f.* २ *skill, address or dexterity in the management of international relation* (also of relations of any kind) *tact* निपुणता *f.*, चातुर्य *n.* ३ (R.) *the diplomatic body* राजदूतसमूह *m.* Dip'lomat'ic-al *a.* राजमंत्र्याच्या कर्तृत्वाचा, राजदूतकर्तृत्वासंबंधी. २ निपुण, चतुर, कार्यदक्ष, मसलती, राजकारणी. [D. BODY राजदूतांचें मंडळ *n.*] Dip'lomat'ically *adv.* युक्तीनें. Diplō'matize *v. t.* to invest with a diploma सनदेनें अधिकारसंपन्न करणें. २ to act or serve as a diplomat or diplomatist, to practise diplomacy (राष्ट्रवकील ह्या नात्यानें) मध्यस्थी करणें. ३ to act with address मसलत *f.* योजणें, कारस्थान *n.* करणें. Diplō'matist, Dip'lomat *n.* राजमध्यस्थ *m.*, राष्ट्रवकील *m.*, राजदूतकामांत कुशल, राजदूतकर्मनिपुण. Diplomato'l'ogy *n.* the science of diplomatics राजदूतविद्या *f.* २ the scientific study of original documents (ऐतिहासिक) असल लेखांचें सशास्त्र अध्ययन *n.*

Diplopia (dip-lō'pi-ä) [Gr. *diploos*, double, & *opsis*, sight.] *n. med.* the act or state of seeing double एकघ पदार्थ दोन आहेत असें दिसणें *n.*, द्विधादर्शन *n.*

Diplostemony (dip'-lō-stem'-ō-ni) [Gr. *diploos*, double, *stemon*, a warp, or thread.] *n.* द्विःपुंकेसरत्व, पाकळ्यांच्या दुप्पट पुंकेसर असणें, (उ० तूर, शतावरी).

Dipterous (dip'tēr-us) [Gr. *dis*, twice & *pteros*, wing.] *a.* having two wings द्विपक्ष, दोन पंख असलेला, दुपंखी, (उ. माशी, गृहमक्षिका)

Dire (dīr) [L. *dirus*, fearful.] *a.* dreadful, dismal, horrible दारुण, भयंकर, उग्र, भयानक, घोर. २ *ill-boding, portentous* अनर्थ-अरिष्ट-अभद्रसूचक, अशुभ. ३ *lamentable* शोचनीय. D. *n.* Dire'ful *a.* भयंकर, अनिष्टकारक. Dire'fully *adv.* Dire'fulness *n.* भयंकरपणा *m.*

Direct (di-rekt') *a.* [L. *directus* *p. p.* of *derigere*, to direct -L. *dis* (*dis*), apart & *regere*, to rule.] *straight, not crooked* सरळ, नीट, उजू, अवक्र. २ *straightforward* सीधा, सरळ, उघड. ३ *immediate, express, plain, unambiguous* साक्षात् संबंधाचा, स्पष्ट, उघड, निःसंदेह, धडधडीत, निःसंदिग्ध. ४ *not collateral* सरळ, सीधा, अनुलोम. ५ *astron.* पूर्वाभिगामी, पश्चिमेकडून पूर्वेकडे, सम्मुख, साक्षात्, सीधा. ६ *math.* अनुलोम, अन्वय, साक्षात्. [D. DISTANCE साक्षात् अन्तर *n.* D. MEASURE साक्षात्मान.] ७ *politi. eco.* प्रत्यक्ष, अपरोक्ष. [D. TAXATION *n.* प्रत्यक्ष-अपरोक्षकर *m.*] D. *v. t.* to arrange in a direct or straight line, to point, to aim रोखणें, नेम *m.*-शिस्त *f.*-निशाण *n.*-रोख *m.* धरणें, संधान *n.* करणें-धरणें. २ to point out or show to any one (as the right course or way), to guide दिशा *f.* रस्ता *m.*-वाट *f.* मार्ग *m.* दाखविणें-सांगणें, रस्त्यास-मार्गास-वाटेला लावणें. ३ to deter-

mine the direction or course of, to regulate, to govern (ला) वळण *n.* लावणें, (विवक्षित मार्गाकडे) वळविणें-फिरविणें-लावणें, इष्टार्थसाधक करणें-करून घेणें, चालक होणें, (च्यावर) अधिकार *m.* सत्ता *f.* चालविणें. ४ to point out to with authority, to instruct as a superior, to order अधिकारानें सांगणें, वरिष्ठाच्या उपरीच्या नात्यानें सुचविणें-सूचना *f.* करणें, हुकूम *m.* आज्ञा *f.* ताकीद *f.* करणें-देणें-फरमावणें. ५ to put a direction or address upon, to superscribe (च्यावर) पत्ता *m.* लिहिणें, सरनामा *m.* करणें-लिहिणें, (वर) लिहिणें; as, To D. a letter. D. v. i. to act as a guide मार्गदर्शक होणें-बनणें; as, "Wisdom is profitable to D." Direc'ter *n.* See Direc'tor. Direc'tion *n.*-act. रस्ता *m.* मार्ग *m.* दाखविणें *n.*, वळविणें *n.*, &c. (b) management, superintendence व्यवस्था *f.* देखरेख *f.* कारभार *m.* अम्मल *m.* २ order, command, instruction सांगणी *f.* सांगी *f.* निदेश *m.* आदेश *m.* आज्ञा *f.* हुकमत *f.* हुकूम *m.* सूचना *f.* ३ superscription, address पत्रावरचा पत्ता *m.* सरनामा *m.* ४ line or course upon which any thing is moving कल *m.* दिशा *f.* मार्ग *m.* ५ the body of managers of a corporation or enterprise व्यवस्थापक-मंडळ, चालक-मंडळ *n.* Direc'tive *a.* मार्गदर्शनक्षम. Direct'ly *adv.* in a direct manner सिध्दारीतीनें, सरळपणानें, प्रत्यक्षरीतीनें, थेट, नीट, समोर. २ in a straightforward way, without anything intervening नीट, साक्षात्, प्रत्यक्ष. ३ without ambiguity, in express terms स्पष्ट, साफ, निःसंदिग्ध रीतीनें, उघडउघड, धडधडीत रीतीनें. ४ exactly, just अगदीं, तंतो-तंत, बरोबर; as, "Stand you D. in Antonio's way" ५ straightforwardly, honestly सीधे-सरळ-पणानें, सचोटीनें, प्रामाणिकपणानें; as, "I have dealt most D. in thy affairs." ६ (obs.) manifestly, openly उघडरीतीनें, प्रसिद्धपणें; as, "Desdemona is D. in love with him." ७ next in order, immediately लागलेंच, ताबडतोब, आतांच, इतक्यांतच. ८ immediately after, as soon as तोंच, लागलेंच, बराबर, This use of the word is common in England, especially in colloquial speech, but it can hardly be regarded as a well sanctioned or desirable use (Web.). D. proportional *math.* समप्रमाणांत. Direct'-ness *n.* सरळपणा *m.* सीधेपणा *m.*, &c. Direc'tor *n.* one who directs, manager, superintendent सरळमार्गास लावणारा *m.* दिग्दर्शक *m.* गति वळविणारा *m.* कर्णधार *m.* सुकाण्या *m.* चालक *m.* व्यवस्थापक *m.* मार्गदर्शक *m.* सूत्रधार *m.* २ चालक मंडळीपैकीं एक मुख्य कारभारी *m.* निर्वाहक *m.* अध्यक्ष *m.* ३ mech. गतिनियामक. ४ surg. दीपिका *f.* दर्शिका *f.* [D. CIRCLE प्रधानवृत्त *n.*] Direc'tory *n.* दर्शिका *f.* यादी *f.* [D. of Swadeshi articles स्वदेशवस्तुदर्शिका. D. of names नामदर्शिका.] २ a body of directors व्यवस्थापक मंडळ *n.* ३ विधि-

संग्रह *m.* Direc'trix *n.* *math.* नियतरेखा *f.* ज्ञापिका *f.*

N. B.—Direct discourse *gram.* प्रत्यक्षभाषण *n.* D. evidence प्रत्यक्ष पुरावा *m.* D. examination प्रारंभाची तपासणी *f.* D. motion साक्षाद्वृत्ति *f.* D. process ज्या संस्कारानें अशोधित धातूतून एकदम शुद्ध धातु निघते तो संस्कार *m.* शोधन *n.*, शीघ्र-तात्काल शोधनपद्धति *f.* D. vision spectro-scope साक्षात्दर्शक. D. vision telescope साक्षात् दूरदर्शक. Dirge (*dérj*) [Contraction of *L. dirige*, direct, being the first word of Latin funeral hymn.] *n.* a funeral song शोकाचें गाणें *n.*, मरशा *m.*, शोकगीत *n.*, ख्रिस्ती लोकांत मेलेला मनुष्य पुरतानां ह्यणण्याचें गाणें *n.*

Dirk (*dérk*) [Scot. *durk*; Gr. *dolch*; Swed. *dolk*, a dagger.] a short sword, a dagger खंजीर *m.*, सुरा *m.*, पाल कोयती *f.*

Dirt (*dért*) [A. S. *dryt*; Ger. & Dut. *dreck*, filth, mud.] *n.* मळ *m.* *n.* (*pop.*) मळ *m.*, मैल *m.*, कीट *m.*, घाण *f.* [CAKED OR THICK D. कट *m.*, खट *f.*, काट *m.*, किटण *n.* THAT HIDES D. मळखाऊ OR भैलखोर.] २ *rubbish* केर *m.*, कचरा *m.*, माती *f.*, खळमळ *m.*, घाण *f.*, हेंदर *f.* D. & RUBBISH *compreh.* केरकचरा *m.*, केरकस्तान *n.*] ३ (as amongst grain, sugar, &c.) मातेरा *m.* or रें *n.*, मातड *n.*, गदळ *m.* Dirt-cheap *a.* अतिशय स्वस्त, कचरेमोल. Dirt-eating *a.* मातीखाणें. (गर्भार बायका अशी माती खातात) Dir'tily *adv.* Dirt'iness *n.* मळकेपणा *m.*, मळीणपणा *m.*, &c. मालिन्य *n.* Dirt-rotten *a.* पूर्ण सडून गेलेला. Dirt'y *a.* घाणेरडा, मळका, मळकट, मलिन, (*pop.*) मळीण, मळसर, मलयुक्त, मळदूषित, मसकट. [VERY D. BLACK WITH D. काळमस. To become D. मळणें, मळकटणें, किटणें.] Dirt'y *v. t.* मळविणें, मळीण-मळका करणें, मळ घालणें, गादवणें-दावणें. २ हिटसावणें, हिडीस-हिडशा करणें, घाणीनें भरविणें-भरणें, घाणकरणें *g. of o.* Dirty-looking *a.* घाणेरडा दिसणारा, मजीत, मळमळीत.

Dis (*dis*) [संस्कृत द्विः, ग्रीक *Dis*, आणि ल्याटिन *Dis*. हे तीन शब्द सर्पिंड (cognate) आहेत. Dis हा उपसर्ग विशेषप्रसंगीं *Dir*, *Dif*, *Dys*, *Des* हे विकार पावतो. ल्याटिन भाषेमध्ये Dis हा उपसर्ग *com* किंवा *con* ह्या प्रत्ययाच्या उलट अर्थीं योजितात; जसें, *Concolor*=of the same colour; *Discolour*=of different colours. पुढें दिलेले Dis शब्दाचे अर्थ आम्हीं Dr. Murray साहेबांच्या कोशांतून घेतले आहेत.] (A.) as an etymological element; (1) in the senses: *in twain*, *in different directions*, *apart*, *asunder*, hence 'abroad, away' द्विधा, निरनिराळ्या दिशेंत, अलग, पृथक्, दूर; as, *dividere*, to divide. (2) *between*, so as to separate or distinguish दोन वस्तूं मध्ये; as, *dijudicare*, to dijudicate. (3) *separately*, *singly*, one by one वेगवेगळे, एका पाठीमागून एक, एकेकद्वयानें; as, *dinumerare*, to dinumerate. ४ with privative sense, implying removal, aversion, negation, reversal of action प्रतिक्रिया. निषेध...

तिटकारा इत्यादि दाखविण्याकरितां; as, *disalceatus*, unshod. ५ (A) with verbs having already a sense of division, solution separation, or undoing, the addition of *dis* was naturally intensive, away, out & out, utterly, exceedingly पूर्णपणा किंवा अत्युत्कटता दाखविण्याकरितां; as, in *disperire*, to perish utterly. *dissuadere*, to dissuade. (B) as a living prefix, with privative force हानि-हीनता क्षय-लोप दाखविण्याकरितां. ६ forming compound verbs with their derivative (subs; adjs; &c.) having the sense of undoing or reversing the action or effect of the simple verb साध्या क्रियेचा किंवा तिच्या परिमाणाचा उलटपणा किंवा निषेध दाखविण्याकरितां. ७ (a) with substantives forming to strip of, to ride of verbs in the senses of (b) to deprive of the character, rank, or title of निर्दिष्ट पदवी किंवा गुण काढून घेतला आहे हें दाखविण्याकरितां; as, *disanimal* (c) to turn out, put out, expel or dislodge from the place or receptacle implied विशेष स्थलापासून दुसरीकडे सारण्याकरितां; as, *discastle*. (d) to undo or spoil बिघडवण्याची क्रिया दाखविण्याकरितां; as, *discomplexion*; as, To spoil the complexion. ८ (with adjectives, forming verbs in the sense of to undo or reverse the quality expressed by the adjective विशेषणानें दाखविलेला गुण नाहींसा करण्याकरितां किंवा त्याचा उलट भाव दाखविण्याकरितां; as, *disable*. ९ (with a substantive,) forming a new substantive expressing the opposite, or denoting the lack or absence, of the thing in question अभाव, कमीपणा, किंवा उलटपणा दाखविण्याकरितां; as, *disaffectation*. १० prefixed to adjectives, with negative force अभाव-नकार दर्शविण्याकरितां; as, *dishonest*.

Disable (dis-ā'-bl) [Dis 8 + Able.] v. t. to render unable or incapable; to destroy the force, vigour, power of action of हतवीर्य n- हतबल n. करणें, शक्ति f- बळ n. मोडणें g. of o., अक्षम करणें, (चा) शक्तिनाश m- शक्तिभंग m. करणें, निःशक्त-अशक्त-शक्तिहीन-क्षीणशक्ति-निर्बल करणें, नांगी मोडणें. २ law. to deprive of legal right or qualification, render legally incapable कायदेशीर हक्क काढून घेणें, नालायक-अपात्र करणें-ठरविणें. २ (obs.) to declare lacking in competency, to undervalue पात्रता नाहीं असें जाहीर करणें, किंमत कमी करणें, तुच्छ करणें, कमकस ठरविणें, निकामी-निरूपयागी ठरविणें; as, "He D. d my. judgment." D. a. (obs.) अशक्त, निर्बल, असमर्थ, निकामी, निरूपयोगी. Dis'abil'ity n. अपात्रता f. अनुपयुक्तता f, निरूपयोगित्व n, अशक्तता f, अशक्तपणा m, निर्बलपणा m, शक्तिहीनता f, असामर्थ्य n, दुर्बलता f. २ law. legal incapacity or incompetency कायद्याची नालायकी f-अपात्रता f. Disabled a.

अशक्त केलेला, नष्टशक्ति, नष्टबल, हतशक्ति, क्षीण-शक्ति, गतशक्ति. Disablement *n.*

N. B.—Disability, Inability. Disability expresses absence of power or fitness physical, moral, intellectual or social in a subject capable of it. Inability expresses its absence in a subject incapable of it. In this way inability is irremediable, disability may be sometimes removed by giving or giving back the qualifications (Smith).

Disabuse (dis'-a büz') [Dis + abuse.] *v. t.* to set free from mistakes, to set right (कांहीं सांगून) भ्रांति *f.* भ्रम *m.* उडविणें-घालविणें, (भ्रांति घालवून) सरळ मार्गास लावणें, खोटा समज घालविणें-दूर करणें; as, "To undeceive and D. the people."

Disaccustom (dis'-ak-kus'-tum) [L. dis & Accustom.] *v. t.* to destroy the force of habit of, to wean from a custom संवय *f.* सराव *m.* मोडणें, संवयीचा जोर नाहीसा करणें *g. of o.*

Disacknowledge (dis'-ak-nol'-ej) [L. dis, not & Acknowledge.] *v. t.* to deny, to refuse to acknowledge नाकबूल करणें.

Disadvantage (dis'-ad-van'-tāj) [dis 4 + Advantage.] *n.* deprivation of advantage, unfavourable quality, condition or circumstance गैरसोय *f.* गैरफायदा *m.* अहित *n.* अनहित *n.* प्रतिकूल गोष्ट *f.* अडचण *f.* अहितकारक-अपायकारक-अनिष्ट गोष्ट *f.* २ loss, detriment, hindrance हानि *f.* अनिष्ट *n.* तोटा *m.* नुकसान *n.* नुकसानी *f.* नड *f.* अडचण *f.* [TO SELL AT A D. तोटा करून-खावून विकणें, आंत बट्ट्यानें-भीतरसवाईनें विकणें.] *D. v. t.* to be detrimental to (ला) अपायकारक-अहितकारक होणें, (चें) नुकसान-तोटा करणें. Disadvantageous *a.* अहितावह, अहितकारक-कारी, तोट्याचा, हानिकारक, अनिष्ट, प्रतिकूल. Disadvantageously *adv.* नड-तोटा सोसून, गैरसोईनें. Disadvantageousness *n.* गैरफायदेपणा *m.* प्रतिकूलता *f.* प्रतिकूल्य *n.*

Disaffect (dis'-af-fer') [Dis & affect. Here the prefix *dis* has the sense of undoing or reversing the action or effect of the simple verb 'to affect.'] *v. t. (obs.)* to lack affection for, to dislike, to regard with aversion (ची) आवड नसणें, (वर) प्रेम-प्रीति नसणें, (चा) तिरस्कार करणें, मनांतून उतरणें. *in. con. & g. of s;* as, "How comes it to pass that men of parts should so much disaffect the Scriptures." २ to estrange or alienate the affection of, to make unfriendly or less friendly, (*spec.*) to discontent or dissatisfy as (subjects with the Government), to make disloyal (mostly in pass.) (वरची) प्रीति उडविणें, (चें) प्रेम किंवा सख्य कमी करणें, (प्रजेमध्ये) असंतोष-अप्रीति-बेदिली उत्पन्न करणें, फितवणें, बिथरवणें, स्नेहांत बिघाड करणें-

आणणें. ३ to disturb the functions of, to disorder
 विघडवणें; as, "It disaffects the bowels." Dis'afec'ted
 a. evilly affected, estranged in affection or alleg-
 iance, unfriendly, hostile मन उडालेला, वर प्रीति
 नसलेला, असंतुष्ट, अननुरक्त, वांकडा, प्रतिकूल. २
 (spec.) unfriendly to the government or to
 constituted authority, disloyal अराजनिष्ठ, राजावर
 प्रेम किंवा प्रीति नसलेला. Disafec'tedly adv. Dis-
 afec'tedness n. Disafec'tion n. absence or ali-
 enation of affection or kindly feeling, dislike,
 hostility अप्रीति f, तिरस्कार m, नावड f. २ political a-
 lienation or discontent, a spirit of disloyalty to
 the government or existing authority असंतोष m,
 बेदिली f, फितवाफितव f, अराजभक्ति f.

Disaffirm (dis'-af-firm') [Dis 6 + Affirm.] v. t. to
 assert the contrary of, to deny, to contradict, to
 negative (चा) प्रतिषेध-निषेध करणें, (च्या) विरुद्ध-
 उलट बोलणें, केलेलें विधान खोडून टाकणें, नाकबूल जाणें-
 करणें. २ law. to annul, to refuse to confirm (खालच्या
 कोर्टाचा निवाडा) रद्द करणें-नामंजूर करणें-फिरवणें.
 Dis'affirm'ance, Dis'affirmā'tion n. नकार m, खालच्या
 कोर्टाचा ठराव नामंजूर करणें n, नामंजूरी f, विरुद्ध-
 उलट ठराव m.

Disafforest (dis-af-fawr'-est) [Dis 4 + afforestation.]
 v. t. (Eng. law.) to free from the operation of the
 forest law, to reduce from the legal state of a
 forest to that of a ordinary land एखादी जमीन
 जंगलखात्यांतून सोकळी करणें. Disafforestā'tion, Dis-
 afforest'ment n.

Disagree (dis'-a-grē') [Dis 4 + agreeer, to agree.]
 v. i. to fail, to accord, to be unlike विसदृश असणें,
 सारखवट नसणें, (शी) न जमणें-न जुळणें-मिलत नसणें,
 निराळा-भिन्न असणें-होणें, अंतर n- भेद m- फेर m-
 तफावत f. असणें g. of s. recip. २ to be at vari-
 ance, to differ वांकडें n- बेबनाव m- विघाडा m-
 वैमनस्य n- द्वैत n. द्वैतभाव m. असणें g. of o., recip.
 (मध्ये) लढा पडणें. ३ to differ in opinion, to be
 at controversy, to quarrel भिन्नमत n- मतभेद m-
 द्वैत n, असणें-होणें g. of o. recip. वाद पडणें g. of o.
 recip; तंडणें-भांडणें; as, "Who shall decide when
 doctors D." ४ to be unsuited बाधणें, नडणें, जाचणें,
 वावडा-बाधक-प्रतिबद्ध-अपथ्य होणें, न मानणें, न मानवणें,
 नभावणें; as, "Medicine sometimes D.s with the
 patient." Disagree'able a. तिटकारा m- चीट m.
 आणणारा, न रुचणारा, नापसंत, अनिष्ट, विषम, प्रतिकूल,
 नावडता, नावडीचा, अप्रीतीचा, अप्रिय, अग्राह्य, कडू
 (fig.). २ अपथ्य, न मानणारा-सोसणारा. Dis'agree'able-
 ness, Disagree'abil'ity n. अप्रियता f. Disagree'-
 ably adv. त्रासदायकरीतीनें, न आवडेसा, &c. Dis-
 agree'ment n. dissimilitude, diversity विसदृशता

द्विधाभाव *m*, वैषम्य *n*, विसंगतता *f*. २ *difference of opinion or sentiment* मतभेद *m*, भिन्नमत *n*, विसंवाद *m*, वैमत्य *n*. ३ *a falling out, controversy* वाद *m*, लढा *m*, वाकडें *n*, बेदनाव *m*, बिघाड *m*-वैमनस्य *n*. (S.), वितुष्ट *n*, द्वैतभाव *m*, कटकट *f*.

Disallow (dis'-al-low') [Dis 4 + allow, to allow.] *v. t.* to refuse to allow, to deny the force or validity of (a) होऊं न देणें. (b) एखाद्या विधानाचें प्रबल्य-सिद्धि-बिनचुकपणा-नाकबूल-अमान्य करणें, अमान्य करणें. (c) निषेध करणें; as, "The judge D.ed the executor's charge." २ to refuse to admit (intellectually) कबूल न करणें. Disallow'able *a*. Disallow'ableness, Disallow'ance *n*. नापसंती *f*, निषेध *m*, नामंजूरी *f*.

N. B. This verb was sometimes followed by *of*; as, "What follows, if we D. of this." (Shakes.) (Web.)

Disanimate (dis-an'-i-māt) [Dis 6 + animate.] *v. t.* to deprive of spirit, to dishearten उत्साह *m*-धैर्य *n*-हिंमत *f*. खचविणें, हिरमोड *m*. करणें, उदास-दिलगीर-निरुत्साही करणें, तरतरी कमी करणें. २ (R.) to deprive of life चैतन्यकळा नष्ट करणें. Disanimā'tion *n*.

Disannex (dis'-a-neks') [Dis 1 + annex.] *v. t.* (पूर्वी जोडलेला) संबंध तोडणें.

Disannul (dis'-a-nul') [Dis 5 + annul.] *v. t.* to annul completely पूर्ण-अगदीं-पुरें रद्द करणें. Disannull'er *n*. Dis'annull'ing *n*. Disannul'ment *n*.

Disapparel (.dis'-a-par-al) [Dis 6 + apparel.] *v. t.* वस्त्ररहित-वस्त्रहीन-नागवा करणें, वस्त्रें काढून घेणें.

Disappear (dis'-ap-pēr') [Dis 6 + appear.] *v. i.* to cease to appear, to be no longer seen, to vanish अदृश्य-दिसेनासा-नजरेआड-तिरोहित होणें, अंतर्धान पावणें. २ to cease to exist नाहीसा होणें, अस्तित्वांतून जाणें, नाश पावणें, बंद पडणें. ३ *chem.* उडून जाणें, लोप होणें, अदृश्य होणें. Dis'appear'ance *n*. नाहीसा होणें *n*, अदर्शन *n*, अंतर्धान *n*, तिरोधान *n*, अदृश्यता *f*. Dis'appeared' *a*.

Disappoint (dis'-ap-point') *v. t.* to defeat of expectation or hope, to balk निराशा *f* आशाभंग *m*. करणें. २ to frustrate, to foil निष्फल-निरर्थक-विफल-व्यर्थ करणें, फसविणें, चकविणें. Dis'appoint'ed *a*. आशा मोडलेला, निराश झालेला, विफलाश, भग्नाश. Dis'appoint'edly *adv*. Dis'appoint'ing *a*. आशाभंग करणारा. Disappoint'ment *n*. निराशा *f*, हिरमोड *m* (loosely), आशाभंग *m*, आशेची निराशा *f*. २ निराशा करणारी गोष्ट *f*.

Disapprobation (dis'-ap-prō-bā'-shun) *n.-act.* नापसंत करणें *n*. २ feeling of censure नापसंति *f*, असंमति *f*, असंमत् *n*, अमान्यता *f*. Disapprobative Disap-

Disapprove (dis'-ap-prōv') v. i. (often followed by of) to pass unfavourable judgment upon, to regard as wrong, to censure नापसंत-अनुचित-अयोग्य-अमान्य-निघ ठरविणे, (विषयीं) प्रतिकूल मत देणे. २ to refuse official approbation to, to disallow, to decline to sanction अमान्य-नामंजूर करणे, मान्यता f-सम्मति f. न देणे; as, "The sentence was D.d by the king." Dis'appro'val n. disapprobation, dislike, adverse judgment, censure नापसंती f, प्रतिकूल मत n. Dis'approved' a. नापसंत केलेला, नापसंत, गैरमान्य (colloq.), अमान्य, नामंजूर. Dis'appro'ver n. नापसंत करणारा. Disap'pro'ving a. नापसंत-गैरमान्य-अमान्य करणारा. Disap'pro'vingly adv. नापसंतीपूर्वक.

Disarm (dis-ärm') [Dis 4 + arm.] v. t. to deprive of arms, to render defenceless निशस्त्र-शस्त्ररहित करणे, हत्यारं-शस्त्रं काढून घेणे g. of o., (च्या) संरक्षणाचें साधन काढून घेणे. २ to deprive of the disposition to harm, to render harmless थंड करणे, बळमोड करणे, (चा) जोर नाहीसा करणे, नरम पाडणे, निरुपद्रवी करणे; as, "To D. a man's wrath." D. v. i. to disband troops सैन्यास रजा-फौजेस फांटा देणे; as, "Greece will not D. but will go to war if her demands are not agreed to." Disarm'ament n. निःशस्त्र करणे n. Disarmed' a. निःशस्त्र केलेला. २ (herald) चौंच-पंजे-दांत काढलेला-उपटलेला. Disar'mer n.

Disarrange (dis'-ar-rāng') [Dis 6 + arrange.] v. t. to throw out of order अव्यवस्थित-अस्ताव्यस्त करणे. Dis'arrange'ment n. अव्यवस्था f.

Disarray (dis'-ar-rā') [L. dis & Array.] v. t. to undo the arrangement, to throw into disorder (ची) व्यवस्था f. मोडणे, व्यूह m. विस्कळित करणे. २ to unrobe (चें) वस्त्र n. काढून घेणे, वस्त्र n. हरण करणे. D. n. अव्यवस्था f, गोंधळ m. Dis'array'ment n. (R.)

Disassimilate (dis'-as-sim'i-lāt) [Dis & Assimilate.] v. t. to transform by catabolism पचनक्रियेच्या उलट क्रिया करणे, अजीर्णांश m-अजीर्णता f. उत्पन्न करणे.

Disassociate (dis'-as-sō'-shi-āt) [L. dis & Associate.] v. t. to disunite संगत f. सख्य n. सांगड f. तोडणे.

Disaster (diz-as'-tēr) [O. Fr. des (L. dis), & M. Fr. astre, a star, destiny, from L. astrum, a star.] n. an unpropitious or baleful aspect of a planet, an ill portent ग्रहांची बक-कुर-पाप-कु-दृष्टि f, (अनिष्ट) ग्रहदशा f, ग्रहांची पीडा f, अशुभचिन्हसूचक गोष्ट f. २ an adverse or unfortunate event, a calamity, a serious mishap अरिष्ट n, अनर्थ m, अवघट n (R.), अनिष्ट n, अनिष्टापात m, (colloq.) अनर्थापात m, (colloq.) महत्संकट n. D. v. t. (obs.) ग्रहदशेच्या फेऱ्यांत सांपडणे. २ (R.) to bring harm upon, to injure (वर) संकट आणणे. Disas'trous a. (obs.) unpropitious, ill-boding

२ *calamitous, ill-fated* अनर्थाचा, अरिष्टकारक, अनिष्ट, अनर्थापाती. *Disas'trouously adv.* *Disas'trouousness n.* अनर्थकारक स्थिति *f.* अनर्थापातित्व *n.* अभद्रता *f.*

Disattire (dis'-at-tir') *v. t.* वस्त्ररहित-नागवा-उघडा करणे.

Disavow (dis'-a-vow') [*Dis 4 + avow.*] *v. t.* to refuse strongly to own, to disclaim, to disown नाकारणे, नाकबूल करणे, नाही म्हणणे, आपले नव्हे असे म्हणणे. २ to show the contrary of, to deny, to disprove नाशाबीत ठरविणे, उलट बाजू पुढे आणणे. *Dis'avow'al n.* नाकबूली *f.* नकार *m.* *Dis'avow'er n.* नाकबूल करणारा.

Disband (dis'-band') *v. t.* to loose the bands of, to disunite बंधन तोडणे, मोकळे करणे, विस्कळित करणे, विखरणे, चोर्हीकडे पसरणे. २ to break up the organisation of, to dismiss from military service (लष्कर) मोडणे, लष्करी नोकरीतून मुक्तता करणे. *D. v. i.* to become separated or scattered विखरणे, विस्कळित होणे, पसरणे; as, "Human society would in a short space D." २ to quit military service लष्करी नोकरीतून सुटणे. *Disband'ment n.*

Disbar (dis'-bär') *v. t. law.* to expel from the legal profession वकिली करण्याचा हक्क काढून घेणे, ब्यारिष्टराची-वकिलाची सनद काढून घेणे.

Disbelieve (dis'-be-lév') [*Dis 6 + believe.*] *v. t.* to refuse belief in, not to believe, to hold not to be true खोटा-असत्य-अप्रमाण मानणे. *Dis'belief n.* अश्रद्धा *f.* असत्यग्रह *m.* *Dis'believer n.* खोटें-असत्य मानणारा, नास्तिक.

N. B.:—*Disbelief & unbelief.* One may have unbelief from want of knowledge but disbelief rejects as false. Unbelief is the absence, disbelief is the refusal of credit. Unbelief अविश्वास *m.* विश्वासाभाव & *Disbelief = अश्रद्धा f.* (?) निःश्रद्धा *f.*

Disbench (dis-bensh') [*Dis & bench.*] *v. t. (R.)* to drive from a bench or seat स्थानभ्रष्ट-पदभ्रष्ट करणे. २ (*Eng. Law*) to deprive (a bencher) of his privileges म्याजिस्ट्रेटचा अधिकार काढून घेणे.

Disboscation (dis-bos'-kā-shun) *n.* जंगलांतील जमीन लागवडीस आणणे *n.*

Disbowel (dis-bow'-el) *v. t.* आंतडी बाहेर काढणे.

Disburden (dis-bur'-dn), Disburthen (dis-bur'-thn) [*L. dis & Burden.*] *v. t.* to rid of a burden, to unload, to relieve ओझे उतरणे-काढणे, ओझे हलके करणे.

Disburse (dis-bürs') [*O. Fr. desbourser—L. dis, away & Late L. bursa, a purse; Gr. burse, a skin, a bag.*] *v. t.* to pay out, to expend (सार्वजनिक खजिन्यांतून) देऊन टाकणे, खर्चणे. २ *fig. & trans.* खर्च *m.* व्यय *m.* करणे. *Disburse'ment n.* (gen. used in pl.) खर्च *m.* व्यय *m.* *Disburs'er n.* *Disbursed a.* *Disbur'sing pr. p.*

Discard (dis-kärd') [L. *dis* & Card. Here the prefix *dis* has the sense of rejecting or throwing out (a card) from the hand.] *v. t. & v. i.* to throw out or reject from the hand (गंजिफाचीं फालतू पानें) हातांतून फेंकून-टाकून देणें. २ to cast off as useless, to dismiss from employment, confidence or favour, to discharge, to turn away (निरूपयोगी म्हणून चाकरी-वरून) काढून टाकणें, (विश्वासांतून-मर्जांतून) दूर करणें, हाकून देणें. ३ to reject सोडून देणें, त्याग करणें, टाकून देणें, झुगारून देणें, काढून टाकणें. D. n. (पान) फेंकून देणें *n.* २ फेंकून दिलेलें पान *n.* Discard'ed *a.* टाकून दिलेला, दूर केलेला, काढून टाकलेला, मर्जांतून उतरलेला. Discard'er *n.* फेंकून देणारा, झुगारून देणारा. Discard'ment *n.*

Discern (diz-zèrn') [Fr. *discerner*-L. *discernere*-L. *dis*, apart & *cernere*, to distinguish.] *v. t.* to see & identify by noting a difference, to note the distinctive character (आंतील) भेद समजणें-ओळखून काढणें-जाणणें, (चा) विशेष धर्म ओळखणें, वेगळें-बाजूस काढणें, अंतर *n.* भेद *m.* पाहणें-ओळखणें-जाणणें. २ to see by the eye or understanding, to perceive & recognize (चर्म-ज्ञानचक्षूंनी) भेद पाहणें-समजणें, मर्म जाणणें. Discern'er *n.* भेद ओळखून काढणारा, सूक्ष्म पाहणारा. Discern'ible, Discern'able *a.* ज्याचा भेद किंवा मर्म किंवा स्वरूप ध्यानांत येतें असा (पदार्थ), सूक्ष्म रीतीनें ओळखतां येण्याजोगा, ज्ञेय, दृश्य; as, "Stars are D. by eye." Discern'ibleness *n.* Discern'ibly *adv.* Discern'ing *a.* acute, shrewd, sagacious, sharp-sighted बारीक-तीक्ष्ण नजरेचा, शहाणा, सूक्ष्मदर्शी. Discern'ingly *adv.* Discern'ment *n.*-act. भेद ओळखणें *n.* २ penetrative & discriminative mental vision, sagacity in sight ओळखून काढण्याची-भेद जाणण्याची शक्ति *f.* विवेक *m.* (S.), तीव्रबुद्धि *f.* समज *f.* भेदकबुद्धि *f.*

Discharge (dis-chärj') [O. E. *deschargen*, *dischargen*-O. Fr. *deschargier*-Fr. *descharger*-L. *dis* & *charger*, to load.] *v. t.* to relieve of a charge, load or burden, to unburden, to unload (वरचें) ओझे उतरणें, भारमोचन करणें, (ओझे काढून) रिकामारिता करणें, खालीं करणें; as, "To D. a vessel." २ to free of the missile with which anything is charged or loaded, to let go the charge of (बंदूक, पिस्तूल वगैरेंतील) बार झाडून टाकणें. (b.) to relieve from a state of tension ताण-ओढ ढिला करणें. (c) elec. निर्जागृत करणें. ३ to relieve of something weighing upon one (as debt, claim, obligation &c.) (ऋण-हक्क इ० पासून) भारमुक्त करणें, मुक्त करणें, मोकळें करणें. ४ to relieve of an office or employment, to dismiss (चा) अधिकार काढून घेणें, (ला) नोकरींतून कमी करणें-काढून टाकणें, बडतरफ करणें. ५ to release legally from confinement, to set at liberty (कायदे-

शीर रीतीने) बंधमुक्त करणे. ६ to put forth or remove (as a charge or burden) भार-ओझे *n.* काढून टाकणे-उतरणे; as, "To D. a cargo." ७ to let fly (as a missile), to shoot (बंदूक) सोडणे, बार काढणे, (बंदूक-गोळी) झाडणे. ८ to set aside, to dismiss, to annul रह-बातल करणे, गुंडाळून-बाजूस ठेवणे; as, "The order of Daly's attendance was D. d." ९ to throw off the obligation of (as a duty or debt), to relieve one's self of उपकार-ऋण फेडणे, (कर्तव्य करून) मोकळे-मुक्त होणे. (b) to perform (as an office or part) (कर्तव्य) बजावणे-करणे. १० (obs.) to pay one's debt or obligation to (चें) ऋण देऊन टाकणे-वारणे, (चें) अनृणी होणे. ११ to give forth, to emit, to send out (च्यांतून) बाहेर सोडणे-टाकणे; as, "The pipes D. water." (b) to give expression to, to utter तोंडांतून काढणे-उच्चारणे, उच्चार करणे, बोलणे. as, "To D. a horrible oath." D. v. i. to throw off a load, to unload भारमुक्त होणे. (b) to emit (च्यांतून) सुटणे. D. *n.*-act. रिकामें करणे *n.*, मोचन *n.*, ओझे उतरणे *n.*, &c. २ firing off, explosion बार *m.*, भडाका *m.*, धडाका *m.* (b) letting off सोडणे *n.*, विसर्जन *n.* ३ acquittance फारकत *f.*, विमोचन *n.*, सुटका *f.*, निकाल *m.* ४ फडशा *m.*, बजावणूक *f.*, विल्हेवाट *f.* करणे *n.*; as, "Indefatigable in the D. of business." ५ dismissal from an office or employment बडतरफी *f.*, रजा *f.* ६ सुटका *f.*, मुक्तता *f.*, मोचन *n.*; as, "D. of a prisoner." ७ acquittal सुटका *f.*, मुक्तता *f.*, सोडवणूक *f.* ८ सोडवणुकीसाठी दिलेली रक्कम *f.*, भरपाई *f.* ९ a flowing or issuing out, emission (द्रवपदार्थांचें) निःसरण *n.*, पाझर *m.*, झिरपा *m.*, धार *f.*, स्राव *m.*, निचरा *m.*, गळती *f.* १० (वाहून जाणाऱ्या द्रवाचें) परिमाण *n.* Discharged' *a.* (ओझे उतरून) मोकळा-रिकामा केलेला, भारमुक्त, &c. &c. Discharg'er *n.* भारमुक्त करणारा, &c. २ (physics) निर्जागृतक. Discharg'ing *a.* [D. ARCH दारावरची-भिंतीवरची भारवाहक कमान *f.* D. ROD निर्जागृतक दांडा *m.*]

Disciple (dis-i'-pl) [Fr. *disciple*-L. *discipulum* acc. of *discipulus*, a learner-L. *discere*, to learn.] *n.* one who receives instruction from another, a scholar, a learner, an adherent in doctrine शिष्य *m.*, चेला *m.*, अनुयायी, मतानुसारी. D. v. t. to train, to teach (शिक्षण देऊन) तयार करणे, तालीम देणे, शिक्षण *n.* देणे, शिक्षा लावणे. २ (R.) to convert to doctrines चेला बनविणे. [FEMALE D. शिष्यीण *f.* HEAD D. पट्टशिष्य *m.*] Disci'plesh'ip *n.* शिष्यपणा *m.*, चेलपणा *m.*, शिष्यत्व *n.* Disciples of Christ ख्रिस्तानुयायी, ख्रिस्तशिष्य. The Disciples or the Twelve Disciples ख्रिस्ताचे निवडक बारा शिष्य-प्रेषित.

Discipline (dis-si'-plin) [O. Fr. *discipline*-L. *disciplina*, learning. See Disciple.] *n.* training to act in accordance with established rules, drill शिस्त

१, तालीम *f.*, कवाईत *f.* २ *the treatment suited to a disciple or learner, education, training* शिक्ष्यांच्या शिक्षीकरितां नियम *m. pl.*-शिक्षण *n.* (b) *development of the faculties by instruction & exercise* (शिक्षीने-शिक्षणाने केलेली) बुद्धीची वाढ *f.* विकास *m.* ३ *subjection to rule, or control, or habit of obedience* आज्ञाधारकपणा *m.*, हुकूमबंदेगिरी *m.* ४ *severe training, corrective of faults* अद्दल *f.*, ठेंच (*fig.*). ५ *punishment inflicted by way of correction & training, chastisement* शिक्षा *f.*, शासन *f.*, दंड *m.*; as, "Giving her the D. of the strap." ६ *subject matter of instruction* शिक्षणविषय *m.*, ज्ञानशाखा(?) *f.* ७ (*Eccl.*) *reformatory or penal action towards a church member* धर्मोल्घनाबद्दल शिक्षा *f.*, प्रायश्चित्त *n.* ८ (*R. C. Ch.*) *self-inflicted & voluntary corporal punishment* (प्रायश्चित्तार्थ) देहदंडन *m.* D. v. t. *to educate, to develop by instruction & exercise, to train* तालीम-शिक्षण देणे, तरबेज-शिकवून तयार करणे, शिक्षणाने सुधारणे, तरबेज करणे, तालीम देणे. २ *to accustom to regular & systematic action, to form a habit of obedience in* शिस्त लावणे, वळणांत-हुकुमांत राहीसा करणे, वळणीस आणणे, नियमितपणाची संवय लावणे, पाडगा करणे (R.), कवाईत-तालीम देणे, शासन न-अनुशासन न-नियमन न-दमन न-निग्रह *m.* करणे. ३ *to improve by corrective & penal methods, to correct, to chastise* (शिक्षा-सजा देऊन) मार्गास लावणे-ताळ्यावर आणणे-सुधारणे. ४ *to inflict ecclesiastical censures & penalties upon* धर्माधिकार्यांनी प्रायश्चित्त न. सांगणे, देहदंड लावणे, धर्मदंड करणे. Dis'ciplin'able *a.* Dis'ciplinal *a.* (*obs.*) शिक्षणसंबंधी. Dis'ciplinant *n.* (ठराविक) शिस्तीप्रमाणे वागणारा. Dis'ciplina'rian *n.* शिस्तीचा अभिमानी, करडा शिक्षक, शिस्तीकडे विशेष लक्ष देणारा, शिस्तीवर कटाक्ष असणारा, वळणीस आणणारा, &c., शिस्त लावण्यांत कुशल मनुष्य, कडक शिक्षा लावणारा. २ प्युरिटन अथवा प्रेस्बिटेरियनपंथी मनुष्य *m.* D. a. शिस्ती-शिक्षणासंबंधी. Dis'ciplina'rium *n.* शिक्षा देण्याचा चाबूक *m.*-कोरडा *m.* Dis'cipli'nary *a.* शिक्षणसंबंधी. Dis'ciplined *pa. p. a.* Dis'cipliner *n.* *First & Second Book of Discipline, two documents* (1560 & 1578) *embodying the constitution & order of procedure of the church of Scotland from the period of the Reformation* धर्मक्रांतीनंतर स्काटलंडच्या चर्चसंबंधी संस्थेच्या रचनेबद्दल व विधिक्रमाबद्दल ठरविलेली पुस्तके *n. pl.*

Disclaim (*dis-klām'*) [*L. dis & Claim.*] *v. t.* *to renounce all claim to, to disown* आपले नष्टे असे म्हणणे, आंग झाडणे (*fig.*), (नाकबूल जाऊन आपल्या-वरचा) दोष *m.* जबाबदारी *f.* उडवणे, जबाबदारी *f.* न घेणे, नाकबूल करणे, न मानणे. २ *to deny* (as a claim.), *to refuse* (दुसऱ्याचा हक्क) न मानणे, नाकारणे. ३ *law.* दावा नाकारणे

m. संबंध *m.* अंग *n.* नाहीं अस म्हणण-नाकबूल करण
 Disclaim'er *n.* नाकबूल करणारा. २ *law.* हक्क सोडून-
 देणे-नाकबूल करणे *n.* ३ जाहीर नकार *m.* Disclamā'tion
n. नकार *m.* नाकबुली (*loosely*) *f.*

Disclose (dis-klōz') [*M. E. disclosen*-*O. Fr. de sclos*-pres. stem of *desclorre*, to uncloze, open-*L. disclaudere*-*L. dis*, apart & *claudere*, to close.]
v. t. (obs.) to uncloze, to open (अंख्यांतून) बाहेर
 काढणे, (अंघे) फोडणे. २ to remove a cover from, to
 uncover (वरील) झांकण *n.* आच्छादन *n.* दूर करणे,
 अनावृत करणे, उघडें पाडणे, बाहेर काढणे. ३ to lay
 open or expose to view, to bring to light, to reveal
 उजाडीस-उघड दशेस आणणे, उघड करणे, चव्हाट्यावर-
 उजेडांत-उघडकीस आणणे, जाहीर करणे. ४ to make
 known, to reveal प्रगट करणे, गुह्य फोडणे, गुप्त गोष्ट
 प्रगट करणे-बाहेर आणणे. Disclosed' *a.* उघड केलेला,
 &c. २ (*herald.*) (पक्षानें) पंख पसरलेले आहेत
 असें काढलेले (चित्र). Disclos'er *n.* Dis.clo'sure *n.*
 उघडकीस आणणे, &c. २ उघडकीस आणलेली गोष्ट *f.*

Discoid (dis'-koid) also Discoidal (dis'-koi'-dal)
 [*Gr. diskos*, a round plate & *eidos*, like.] *a.*
 having the form of disc विंबासारखा. *D. n.* some-
 thing in the form of a disc विंबसदृश-वस्तु *f.*

Discolour (dis-kul'-ur) [*L. dis* & *Colour.*] *v. t.*
 to alter the natural colour of मूळ रंग बदलणे,
 निराळा-वेगळा रंग देणे. (b) to stain, to tinge विटविणे,
 छटा देणे. २ to alter the true appearance of, to put
 a false hue upon रंग पालटणे, रूप बदलणे, भिन्न
 स्वरूप देणे; as, "To D. all your ideas." *D. v. i.* (for
 refl.) *chem.* रंग बिघडणे, (चा) रंग उडणे-बिघडणे.
 Dis'colourā'tion *n.* रंग बदलणे &c. *chem.* वैवर्ण्य *n.* २
 a discoloured spot, a stain डाग *m.* [*CIRCULAR D.*
 भोवरी *f.* *RED D. IN THE SKIN* लखें *n.*] Discol-
 oured *a.* रंग बदललेला, &c. विवर्ण, वर्णविकृत.

Discomfit (dis-kum'-fit) [*M. E. discomfit*-*O. Fr. dis-
 confit* *p. p.* of *deseconfire*-*L. dis*, apart & *conficere*,
 to preserve, complete.] *v. t.* to scatter in fight, to
 put to rout, to defeat दाणादाण-विध्वंस-चाताहत
 पराभव-पराजय करणे, धुव्वा उडविणे. २ to break up
 & frustrate the plans of, to baulk (चा) बेत फसविणे-
 लटपटविणे, संकटांत-अडचणींत-पेचांत आणणे-टाकणे,
 फसगत करणे, (मनाची) घाबरगुंडी *f.* करणे. *D. n.*
 पराभव *m.* पराजय *m.* २ फसगत *f.* Discom'fiture
n.-act. दाणादाण-चाताहत &c. करणे *n.* २ rout
 दाणादाण *f.* विध्वंस *m.* ३ overthrow, defeat पराजय
m. पराभव *m.* ४ frustration फसगत *f.* ५ con-
 fusion & dejection घाबरगुंडी *f.* निराशाजन्य खेद *m.*

Discomfort (dis-kum'furt) [*L. dis* & *Comfort.*] *v.*
t. (Shakes.) to discourage, to deject खिन्न-नाउमेद
 करणे. २ to destroy or disturb the comfort of
 (चें) स्वास्थ्य मोडणे, (ज्या) सुखांत व्यत्यय आणणे,

(च्या) सुखाचा नाश करणे, त्रास देणे. D. n. want of comfort, uneasiness, pain, distress, sorrow

असुख n, असमाधान n, अस्वास्थ्य n, सुखाभाव m, गैरसोई f, (loosely) पीडा f, क्लेश m, दुःख n.

Discom'fortable a. (obs.) असुखावह, पीडाकारक.

Discommode (dis'-kom-mōd') [Dis & Commode.] v. t. to put to inconvenience, to molest, to trouble

(ची) अडचण-गैरसोय करणे, (ला) त्रास देणे, हैराण करणे. Discommo'dious a. (obs.). Discommo'diously adv.

Discommod'ity n. तोटा m, नुकसान n. २ अडचण f, नड f.

Discompose (dis'-kawm-pōz') [L. dis & Compose.] v. t. to disarrange; to interfere with, to disturb, to unsettle, to break up

(ची) रचना f. मोडणे-विघडवणे, घडी f. मोडणे, विसकटणे, उसकटणे, घालमेल f. गोंधळ m.

करणे, विस्कळित करणे, (चा) व्यवस्थितपणा m, टापटीप f. मोडून टाकणे. २ to destroy the composure or equanimity of, to agitate असमाधान n, अस्वास्थ्य n,

उद्वेग-चित्तक्षोभ करणे, मन-उद्विग्न-व्यग्र-व्याकुल-संतप्त-क्षुब्ध करणे, वृत्ति क्षोभविणे-खळबळविणे (fig.). Discomposed' a. विसकटलेला, &c. २ क्षुब्धचित्त, संतप्त, उद्विग्न,

व्याकुल केलेला. Discompo'sing a. Discompo'sure n. अस्वास्थ्य n, असमाधान n, संताप n, उद्वेग m,

क्षोभ m, क्षुब्धता f. २ घालमेल f, धांदल f, गोंधळ m.

Disconcert (dis'-kawn-sert') v. t. to break up the harmonious progress of, to throw into disorder or confusion

(सुरळित चाललेली गोष्ट) विघडविणे, विसकटविणे, (च्यांत) व्यत्यय आणणे. २ to confuse the faculties of, to discompose, to abash

(ची) मति गोंधळवणे, अकल गुंग करून टाकणे, व्यग्र करणे. ३ एकोपा m-मेळ मोडणे. D. n. ऐकमत्याभाव m, मतभेद m.

Disconcert'ment n.

Disconformable (dis'-kon-fawrm'-a-bl) [L. dis & Conformable.] a. (शी) असदृश, विरुद्ध. Disconform'ity n. inconsistency, disagreement

विसंगतता f, असादृश्य n, विरोध m, विसंवाद m.

Discongruity (dis-kon-grōō'-i-ti) n. असंगति f, विजोडपणा m, अनुचितत्व n.

Disconnect (dis'-kon-ekt') v. t. to sever, to separate, to disperse

(पासून) वेगळा-पृथक्-भिन्न करणे, संबंध तोडणे, विसकटणे. Dis'conneo'ted a. Dis'connec'tedly adv. Dis'connec'tion n. संबंधनाश m, वियोग m.

Disconsolate (dis-kon'-sō-lāt) [L. disconsolatus, comfortless-L. dis, apart & consolatus pa.p. of consolari, to console, from con, (cum) with & solari, to comfort.] a. deeply dejected & dispirited, comfortless

दुःखी, दुःखित, खिन्न, उदास, उदासीन, कष्टी, दिलगीर, विमनस्क. २ saddening, cheerless उदास करणारा, आनंद घालविणारा, उद्वेगजनक. Discon'solate'ly adv. Discon'solate'ness n. Discon'solā'tion n.

औदासिन्य n, खिन्नता f.

Discontent (dis'-kawn-tent') a. असंतुष्ट, नाखुष, अतृप्त. D. n. want of content, dissatisfaction असंतोष m, असमाधान n, अतृप्ति f, असंतुष्टता f. D. v. t. to deprive of content, to dissatisfy असंतुष्ट करणें, नाखुष करणें. Dis'content'ed a. असंतुष्ट, अतृप्त, अतृप्तमनस्क. Dis'content'edly adv. असंतोषानें, असंतोषवृत्तीनें. Discontent'edness n. Dis'content'ing a. Dis'content'ment n. असंतोष m, अतृप्ति f, असमाधान n.

N. B.—Discontent असंतोष, Dissatisfaction असमाधान.

Discontinue (dis'-kon-tin'-ū) v. t. to interrupt the continuance of, to put an end to खंड पाडणें, मध्येच सोडणें, बंद पाडणें-करणें. २ to leave off (अजिबात) सोडणें, सोडून देणें. D. v. i. खंड-खळ पडणें, बंद होणें-पडणें, मोडणें. २ to be separated or severed, to part वेगळा-अलग पडणें-होणें; as, "Thyself shalt D. from thine inheritance." Discontin'uable a. (R.) Dis'contin'uance n. breaking off, cessation, interruption बंद करणें n, खंड m, अडथळा m, अंतराय m, विघ्न n. also Dis'contin'ution, Discontin'uance n. Dis'contin'uer n. गैरहजर राहणारा, निघून जाणारा. Dis'contin'uity n. सातत्याभाव m. २ math. अबन्ध m, अविराम m. Dis'contin'uous a, मधून मधून विच्छिन्न, खंडित. Dis'contin'uously adv.

Discord (dis'-kawrd) [O. Fr. descord, discord—O. Fr. descorder, to be at variance—L. discordare—L. discord, stem of discors—L. dis, apart & cord, stem of cor, heart.] n. want of concord, disagreement लढा m, बांधा m, फूट f, भिन्नभाव m, द्वैत n, विसंगतपणा m. २ mus. स्वरमेलनाभाव m, वैस्वर्य n, बेताल m, बेसूर m, अपस्वर m, बदसूरपणा m, बेसूरपणा m. D. v. i. to disagree, to jar, to clash (शीं) न जमणें. Dis'cor'dance, Discor'dancy n. disagreement, inconsistency विसंगतता f. Discor'dant a. disagreeing, incongruous, opposing विषम, विसंगत, विसंवादी, उलट, प्रतिकूल, लढ्याचा. २ mus. dissonant, harsh बेसूर, बदसूर, विस्वर, अपस्वर. Discor'dantly adv.

Discount (dis'-kownt) [Formerly discompt—O. Fr. descompter, to reckon back or off—O. Fr. des- (L. dis), away & compter, to count.] n. सूट f, सोड f. २ मनोती f. ३ कटमितीच्या व्याजाचा दर m, बटा m, फिरता (?). D. v. t. to deduct from (an account, debt, charge, &c.), to make an abatement of सूट घालणें-देणें, वळ-वरतावळ-तर देणें (colloq.). २ to lend money upon deducting the allowance or interest व्याज-मनोती कापून घेऊन पैसे देणें. ३ to take into consideration beforehand, to anticipate & form a conclusion beforehand concerning an event (एखाद्या गोष्टीचें भविष्य करून) अनुमान काडणें, पूर्वीच अटकळ बांधणें-करणें, पूर्वीच विचार करून ठेवणें, सद्दा करणें. ४ (R.) to leave out of account to take

no notice of जमेस न धरणें. D. v. i. मनोती कापून
 घेऊन पैसे उसने देणें. Discount'able a. Discount-
 broker n. हुंड्यांचा दलाल m, हुंडीदलाल m. also Dis-
 counter. At a discount कमी किंमतीने. To
 discount a bill मिति कापून घेऊन हुंडी वटविणें.

Discountenance (dis-kown'-te-nans) [O. Fr. des-
 contenancer-Fr. decontenancer-L. dis & Coun-
 tenance.] v. t. to put out of countenance, to put
 to shame, to abash लाजविणें, शरमविणें, शरमिंदा करणें,
 खाली पाहावयास लावणें, गोंधळवणें, ओशाळवणें,
 हिरमोड करणें. २ to refuse to give support of one's
 approval, to give one's influence against, to dis-
 courage पाठिवा न देणें, (व्या) विरुद्ध प्रयत्न करणें,
 नाउमेद करणें, प्रतिकार करणें, हिंसित खचविणें. D. n.
 हिरमोड m, नाउमेद f, नापसंती f. Dis'coun'tena-
 n'cer n.

Discourage (dis-kur'-āj) [L. dis & Courage.] v. t.
 to extinguish the courage of, to dishearten, to deject
 नाउमेद करणें, धैर्य गळविणें, कंवर खचविणें, खात्री
 कमी करणें, हिरमोड-पायमोड-मनोभंग-उत्साहभंग करणें,
 हिंसित मोडणें. २ to deter one from, to dishearten
 one with respect to (च्यांत) मोडा-मोडें-मोडती घालणें,
 पाय मोडणें. Discour'aged a. हिरमोड झालेला, अंदो-
 त्साह, गतोत्साह, नष्टोत्साह, हतोत्साह, नष्टधैर्य, हतधैर्य.
 Discour'aging a. उमेद खचविणारा, हिरमोड करणारा,
 उत्साह-धैर्य भंजक-नाशक-घातक. Discour'agement
 n. dejection नाउमेद f, हिरमोड करणें n, उत्साहभंग m,
 पायमोड m. २ determent मोडा m, मोडती f, मोडतें
 n. Discour'agingly adv.

Discourse (dis-kaw's') [O. Fr. discours-L. dis-
 cursum. acc. of discursus, a running about, also
 conversation-L. discursus p. p. of discurrere-
 L. dis, apart & currere, to run. या शब्दाचा अर्थ
 अनुमानपरंपरेनें निर्णय करणें (reason) असा होता.]
 v. i. to expose one's views, to speak, to converse
 व्याख्यान देणें, आपलें मत-विचार प्रगट करणें, संवाद
 करणें, संभाषण करणें. २ to relate something, to tell
 सांगणें, कथन-निवेदन करणें. ३ to treat in writing
 (एखाद्या विषयावर) निबंध लिहिणें. D. v. t. to utter or
 give forth, to speak उच्चारणें, बोलणें, स्पष्ट-स्फुट करणें.
 D. n. conversation, talk संभाषण n, संवाद m.
 २ the art & manner of speaking & conversing
 संभाषणचातुर्य n, भाषणकला f. ३ speech, dissert-
 ation, sermon प्रवचन n, निबंध m, भाषण n,
 व्याख्यान n, विवरणरूप ग्रंथ m, व्याख्या f, विवृति f. ४
 (obs.) dealing, transaction संघटन n, दळणवळण
 n, व्यवहार m. Discour'ser n. कथन करणारा, व्याख्यान
 करणारा. २ निबंध लिहिणारा. Discour'sive a. तार्किक,
 तर्कविषयक. २ संभाषणात्मक.

Discourteous (dis-kawit'-yus) [L. dis, & Courte-
 ous; cf. O. Fr. discourtois.] a. uncivil, rude,

impolite असभ्य, उर्मट, आडदांड, अनार्य, उद्धट, दांडगा.
Discour'teously adv. असभ्यतेने. *Discour'tesy n.*
ill-manners, incivility असभ्यता *f*, अविनय *m*,
 अनार्यता *f*, अशिष्टता *f*.

Discover (*dis-kuv'-er*) [*L. dis & Cover.* Discover
 याचा मूळचा अर्थ *uncover* वस्त्ररहित करणे, वस्त्र
 काढून टाकणे, असा होता. परंतु तो अर्थ सध्या लुप्त
 झाला आहे.] *v. t. to disclose, to lay open to view,*
to make visible, to reveal, to make known, to show
 उघडा-दिसता-&c.- करणे, उघड दशेस आणणे; as,
 "Prosperity doth best D. vice; but adversity doth
 best D. virtue." (Bacon). २ *to obtain for the first*
time, sight or knowledge of, as of a thing existing
already but not perceived or known, to find
out, to ascertain, to espy, to detect शोधून काढणे,
 उभगणे, ताडणे, शोध *m*- ठिकाणा *m*- ठाव *m*- तपास
m- तलास *m*. लावणे-काढणे *g. of o.*, शोध *m*- ठिकाण
n-थांग-&c. लागणे *in. con.*, सांपडणे *in. con.*, (new
 things or places) आढळणे, सांपडणे-मिळणे *in. con.*,
 पहिल्याने पाहणे, पहिल्याने दृष्टीस पडणे *in. con.*
 ३ *to manifest without design, to show* दाखविणे,
 दृष्टोत्पत्तीस आणणे, स्पष्ट करणे, व्यक्त करणे, प्रकट करणे.
D. v. i. (obs.) to discover or show one's self दृष्टीस
 पडणे. *Discov'erable a.* *Discov'erer n.* शोध करणारा
 &c., शोधक. *Discov'ery, Discov'ering n. -act.* a
making known, disclosure उघड करणे *n*, प्रकटीकरण
n, उघडीक *f*, प्रकाशन *n*. २ *a finding out or as-*
certaining something previously unknown or
unrecognized शोधून काढणे *n*. ३ *that which*
is discovered शोध *m*, नवीन आढळलेली गोष्ट *f*, शो-
 धून काढलेली गोष्ट *f*.

Discredit (*dis-kred'-it*) *v. t. not to accept as true,*
to disbelieve खरा न मानणे, असत्य-खोटे आहे असे
 मानणे, विश्वास-भरंवसा न ठेवणे. २ *to destroy con-*
fidence or trust in, to cause disbelief in the accur-
acy or authority of (च्यांतील) विश्वास उडविणे-
 (च्या सत्यतेविषयी व प्रामाण्याविषयी) अविश्वास
 उत्पन्न करणे. ३ *to deprive of credit or good repute,*
to disgrace (ची) नापत करणे, (ला) कलंक-काळिमा
 लावणे, (ची) नामोशी-बदनामी करणे. *D. n. (a)-act.*
 विश्वास न ठेवणे *n*, &c. (b)-*state.* अविश्वास्यता *f*. ३
dishonour, disesteem, ill-repute अप्रतिष्ठा *f*, दुर्लौकिक
m, नापत *f*, अपकीर्ति *f*, बेअबू *f*, कलंक *m*. *Discred'-*
itable a. *injurious to reputation, disgraceful*
 नापत करणारा, अबू घेणारा, कलंक लावणारा. *Discred'-*
itably adv.

Discreet . (*dis-krēt'*) [*O. Fr. discret, -L. discretus*
p. p. of discernere, to discern. See *Discern.*] *a.*
possessed of discernment, prudent, sagacious, judi-
cious, cautious विचारी, शहाणा, दीर्घदृष्टि, विमृश्य-
 कारी, सदसदृशी, दूरदर्शी, सावध, धूर्त. *Discreet'ly*

adv. विचारपूर्वक, सदसद्विचारपूर्वक. *Discreet'ness n.*

दूरदर्शित्व *n.*, हुषारी *f.*, शहाणपणा *n.*

Discrepancy (dis-krep'-an-si) [*L. discrepantia cf.*

O. Fr. discrepance.] *n.* disagreement, variance, dissimilarity, contrariety विसंगतता *f.*, विसंवादित्व *n.*, अंतर *n.*, तफावत *f.*, फेर *m.*, वैषम्य *n.*, विरोध *m.*, उलटेपणा *m.*, विरुद्धता *f.*, वैपरीत्य *n.* *Discrep'ance n.*

Discrepant (dis-krep'-ant) [*M. Fr. discrepant-*

L. discrepant stem of pr. p. of discrepare, to differ (in sound) -L. dis, apart & crepare, to crackle.] *a.* contrary, different, discordant विसंगत, विपरीत, विरुद्ध, उलट, विषम.

Discrete (dis-krēt') [See *Discreet.*] *a.* separate,

distinct निराळा, स्वतंत्र, अलग, पृथक्, निराळा झालेला. २ *disjunctive* पक्षान्तरबोधक; as, "I resign my life, but not my honour," is a D. proposition.

३ *bot.* सुटा, मोकळा, पृथक्. ४ *metaph.* व्यक्त, अमूर्त.

५ *med.* पृथक्, सुटा. *D. v. t. (obs.)* भाग करणे-पाडणे,

वेगळा-निराळा करणे. *Discrete object* अमूर्त पदार्थ

m. *Discrete quantity* अमूर्त संख्या *f.* *Discrete'ly*

adv. *Discret'eness n.* *Discre'tive a.* भेद-भिन्नता

दाखविणारा, वेगळा, निराळा. *Discre'tively adv.*

Discretion (dis-kresh'-un) [See *Discreet.*] *n.* quality of being discreet, cautious discernment, prudence, circumspection युक्तायुक्तविचार *m.*, समंजसपणा

m., समज *m.*, तारतम्य *n.*, दूरदर्शीपणा *m.*, उचितज्ञता

f., विचारीपणा *m.*, अकल *f.*, सावधगिरी *f.*, समया-

नुरूप वर्तन *n.* *loosely* विचार *m.*, मन *n.*, समीक्ष्यकारित्व

n. २ *discrimination* (सूक्ष्म फरक पाहणारी) व्यावहारिक

बुद्धि *f.* ३ *freedom to act according to one's own*

judgment स्वतंत्रता *f.*, मुखत्यारी *f.*, स्वाधीनता *f.* [*AGE*

OR YEARS OF D. प्रौढवय *n.*, प्रौढपणाचें वय *n.*, योग्यायोग्य

समजण्याचें वय *n.* *AT D.* अनियमित, विनमत. *BE AT*

ONE'S D. दुसऱ्याच्या पूर्ण ताब्यांत असणे, दुसऱ्यावर सर्वस्वी

अवलंबून असणे. *SURRENDER AT D.* दुसरा ठरवील त्याप्र-

माणें कबूल होणे, (च्या) बाहेर नसणे.] *Discre'tional,*

Discre'tionary a. विचाराधीन, विवेकाधीन. २ मुख-

त्यारीचा, (एखाद्याच्या) विचारावर सोंपवलेले, अनियं-

त्रित, विचारास येईल तसें. *Discre'tionally,* *Dis-*

cre'tionarily adv. विचारीपणानें, युक्तायुक्तविचारपूर्वक.

Discre'tionary powers स्वतःच्या पोक्त विचाराप्रमाणें

वागण्याचा अधिकार *m.*

Discriminate (dis-krim'-i-nāt) [*L. discriminatus*

pa. p. of discriminare, to separate.-L. discrimin.

stem of discrimen, a separation-L. discernere

See *Discern.*] *v. t.* to set apart as being different,

to distinguish भेद पाहणे-ओळखणे, (खूब बारीक-फरक-

भेद-अंतर शोधून) पृथक् काढणे, (भिन्न प्रकाराचा म्हणून)

एकीकडे काढून ठेवणे, निराळा-वेगळा आहे असें दर्शविणे.

D. v. i. to make a difference or distinction, to

distinguish accurately सूक्ष्म भेद करणे, बारकाईने

भेद पाहणें. २ *to treat unequally* दुजा भावानें, भिन्नभावानें वागविणें. ३ (*Rail-road*) सापेक्ष दर ठरविणें, (सारख्याच अंतरांकरितां) भिन्न दर ठेवणें. *D. a.* विशेषधर्मावच्छिन्न. *Discrim'ina'tely adv.* *Discrimina'ting a.* सूक्ष्म फरक शोधून काढणारा, विशेषज्ञ, गुणदोष जाणणारा. *Discrim'ina'tingly adv.* *Discrim'ina'tion n.-act.* भेद पाहणें *n.-करणें, &c.* २-*state.* भेद पाहून एकीकडे ठेवलेला असणें *n.*, (पदार्थाची) भेद-परिच्छिन्नावस्था *f.* ३ (*Rail-goods*) एकाच बाबतीकरितां निरनिराळे दर ठेवणें *n.*, सापेक्षभाव (*fig.*) *m.* ४ *the quality of being discriminating, faculty of nicely distinguishing, acute discernment* भेद-दर्शिता *f.* सूक्ष्म भेद पाहण्याचा धर्म *m.*, तारतम्य *n.* ५ *that which discriminates, mark of distinction* विशेष लक्षण *n.*, भेदकचिन्ह *n.*, भेदक *n.* (S.), विशेष *m.* [*DISCRIMINATION OF PROPER & IMPROPER* पात्रापात्र. योग्यायोग्यविचार *m.* *DISCRIMINATION OF RIGHT & WRONG* सदसद्विवेक *m.*] *Discrim'ina'tive a.* विवेक-विचारदर्शी, सदसददर्शी, तारतम्यविलोकी, गुणदोषविद्, परीक्षक. २ भेद दाखविणारा, विशेष. *Discrim'ina'tively adv.* *Discrim'ina'tor n.* सूक्ष्मदृष्टीचा मनुष्य *m.* *Discrim'ina'tory a.*

Discursive (*dis-kur'-siv*) [*From L. discursus pa. p. of discurrere, to run about; with suffix-ive.*] *a.* *passing from one thing to another, roving, digressive* (प्रस्तुत विषयापासून दुसऱ्या) अनेक विषयांकडे भटकणारा, विषयांतर करणारा. २ *ranging over a wide field* (एकाच वेळीं) पुष्कळ गोष्टींकडे धावणारा, चंचल बुद्धीचा. ३ *reasoning, passing from premises to conclusions* तार्किक, तर्कानुबद्ध. ४ *argumentative, proceeding by argument* (oppo. to intuitive) वादाचा, न्यायानुसारी (S.). *Discur'sion n.* (एका विषयापासून दुसऱ्या) अनेक विषयांकडे भटकणें *n.* २ (opposed to intuition) तर्क *m.*, वादविवाद *m.* *Discur'sive'ly adv.* *Discur'siveness n.* *Discur'sory a.* (R). *Discursus n.* (*logic.*) वाद *m.*, तर्क *m.*

Discus (*dis'-kus*) [*L. discus. Gr. diskos, a round-plate of metal or stone.*] *a.* *a piece of metal or stone to be thrown in play, a quoit* धातूचा किंवा दगडाचा वाटोळा तुकडा *m.*

Discuss (*dis-kus'*) [*M. E. discussed pa. p. driven away.-L. discussus pa. p. discutere, to shake asunder, in Late L. to discuss.-L. dis, apart & quater, to shake.* ह्या शब्दाचा पूर्वी 'मोडणें, तुकडे तुकडे करणें' असा अर्थ होता.] *v. t. (obs.) to break up, to disperse, to scatter* (said of tumours) गळवें फोडणें, फोडणें, फांकवणें, निचरवणें, वसवणें, उतरणें. २ *to examine in detail or by disputation, to debate, to investigate* सविस्तर-बारीक-तपशीलवार चौकशी-तपास करणें, साधकबाधक प्रमाणांचा ऊहापोह करणें, प्रसिद्धपणें चर्चेस घेणें, विचार-सल-वाटाघाट करणें.

३ to deal with, in eating or in drinking (दुसज्यास बरोबर घेउन एखादी वस्तु) खाउन- पिउन टाकणें; as, "We D.ed a bottle." ५ law. to examine or search thoroughly निरनिराळ्या साधकबाधक प्रमाणांचा विचार करणें, शिकस्त-फोड-छाननी करून पाहणें. Discuss'able a. विचार करायजोगा. Discus'sion n. वादग्रस्तचर्चा f; वादविवाद m, वाटाघाट f, मंथन n, खल m, सुद्देसूद निरूपण n. २ surg. गळें निचरणें n. Discuss'er n. Discuss'ive, Discu'tient a. (med.) दुष्टधातुनाशक, नासलेलें रक्त काढून टाकणारें. Discu'tient n. गळें बसण्याचें किंवा निचरण्याचें औषध n.

Disdain (dis-dān') [M. E. *disdeyn*-O. Fr. *desdain*-O. Fr. *desdegnier*-L. *dedignari*, to disdain. Disdain शब्दाचा धात्वर्थ अयोग्य-अप्रशस्त मानणें असा आहे.] v. t. to reject as unworthy of one's self, to scorn (एखादी गोष्ट आपल्यास अनुचित म्हणून) धिक्कारणें, (अतिक्षुद्र म्हणून) दुर्लक्ष करणें, तुच्छ-हलका मानणें-समजणें, कसपटाप्रमाणें मानणें, अगहेर करणें, ताढ्यानें-पेट्टीनें धिक्कारणें, (बेपर्वाईनें क्षुद्र म्हणून) तिटकारा करणें. D. v. i. to be filled with scorn, to be haughty, to feel contemptuous anger (चा) तिरस्कार घाटणें, ताढा असणें, उर्मट-उद्दाम असणें, (चा) तिरस्कारयुक्त क्रोध घेणें. D. n. a feeling of contempt & aversion तिरस्कार m, अवज्ञा f, अवगणना f, अनादर m, तिटकारा m. Disdain'ful a. तिरस्कारपूर्ण, अनादरदर्शक, उद्धट, मगरूर. Disdain'fully adv. Disdain'fulness n. मगरूरी f, दिमाख m, ताढा m.

Disease (diz-ēz') [O. Fr. *desaise*, want of ease-O. Fr. *des*. (L. *dis*) & *aise*, ease.] n. (obs.) सुखाभाव m, असुख n, अस्वास्थ्य n, दुःख n. २ *malady*, *illness*, *sickness* दुखणें n, विकार m, रोग m, व्याधि f, पीडा f, विकृति f; आजार m. [ADDISON'S D. मूत्रपिंडाला लागून त्याचे वरचे बाजूस एक उपमूत्रपिंड (SUPRARENAL BODY) म्हणून इंद्रिय असतें त्याचा रोग m. AN INHERITED OR A CONNATE D. पिढीजाद रोग m, आर्शवापांपासून झालेला रोग m, जन्माचा रोग m, आनुवंशिक-सहज रोग m. BRIGHT'S D. मूत्रांतून (अलबूमेन) श्वेतकल्क निघून जाणें, मूत्रपिंडदाह m, मूत्रपिंडाला सूज येणें. CURE OR ALLEVIATION OF D. रोगशांति f, रोगोपशम m, रोग बरा होणें n. D. OF THE NOSE नासारोग m, नाकाचा रोग m. D. OF SYNOVIAL BURSEA सयानो विहबल बसि नामक पिशव्यांचा विकार m. D. GERMS IN THE AIR हवेंतील व्याधिवीजजंतु-रोगजंतु.] D. v. t. (obs.) दुःख-त्रास देणें, संकट आणणें. २ आजारी पाडणें. Diseased a. रोगी, रोगट, रोगग्रस्त, दुखणेकरी, आजारी, रुग्ण. [D. MIND अस्वस्थमन n.]

Disedge (dis-ēj') v. t. (*Shakes.*) मंद-बोंधट करणें, तीव्रता-धार काढून टाकणें.

Disedify (dis-ed'-i-fi) v. t. (R.) (एखाद्या वस्तूवरून) परमार्थबुद्धि उडधून टाकणें, सन्मार्गनिष्ठा f धर्मनिष्ठा कमी करणें.

Disembark (dis-em-bärk') [Cf. Fr. *desembarquar.*]
v. t. to put on shore, to land, to remove from
 on board a vessel किनाऱ्यावर-जमिनीवर ठेवणे-लावणे-
 सोडणे-उतरणे, जहाजावरून किनाऱ्यावर आणणे. D. *v. i.*
 किनाऱ्यावर-जमिनीवर उतरणे. Disem'barkä'tion *n.*
 जहाजांतून जमिनीवर उतरणे *n.* Disembark'ment
n. (R.)

Disembarrass (dis-em-bär'-ras) [Cf. Fr. *desembarrasser.*] *v. t.* to free from embarrassment, im-
 pediment or perplexity, to clear, to extricate घोंटा-
 ळ्यांतून मुक्त करणे, गोंधळ दूर करणे, सोडवणे, मोकळा क-
 रणे. Disembar'rassment *n.*

Disembellish (dis-embel'-ish) [Cf. Fr. *desembellir.*] *v. t.* अलंकारविरहित करणे, (ची) शोभा कमी
 करणे, विशोभित करणे.

Disembitter (dis-em-bit'-tär) *v. t.* to free from bit-
 terness कडवटपणा-कडूपणा काढणे-नाहींसा करणे.

Disembodify (dis-em-bod'-i) *v. t.* to divest of the
 body or corporeal existence देहानिराळा-विदेही करणे.
 २ (mil.) to disarm & disband (as a body of sol-
 diers) (निःशस्त्र करून) लष्करी नोकरींतून काढणे. Dis-
 embod'ied *a.* गलितदेह. Disembod'iment *n.* देहा-
 निराळा करणे *n.* &c. २ देहरहितस्थिति *f.* &c.

Disembogue (dis-em-bög') [Span. *desembocar*-Span.
des (L. *dis*) & *embocar*, to put into the mouth-
 en (L. *in*) & *boca*, mouth, from L. *bucca*, cheek.]
v. t. to pour out or discharge at the mouth (as
 a stream) मुखद्वारा समुद्रांस-सरोवरांस मिळणे. २
 (R.) to eject, to cast forth बाहेर-पुढे टाकणे. D. *v. i.*
 to become discharged, to flow out वाहणे, बाहेर
 टाकला जाणे, पडणे. Dis'embogue'ment *n.*

Disembowel (dis'-em-bow'-el) [L. *dis*, intensive &
 Embowel.] *v. t.* to take or let out the bowels or
 interior parts of (चीं) आंतडीं-अन्तरभाग बाहेर
 काढणे. *fig. & lit.* Dis'embow'elment *n.*

Disembroil (dis'-em-broyl') [L. *dis*, not & Embroil.]
v. t. to free from: perplexity घोंटाळा काढून टाकणे-
 दूर करणे, घोंटाळ्यांतून काढणे.

Disempower (dis'em-pow'-är) *v. t.* to deprive of
 power (ची) शक्ति काढून टाकणे-नाहींशी करणे.

Disenamour (dis'-en-am'-är) *v. t.* to free from the cap-
 tivity of love प्रीतिपाशांतून मुक्त करणे.

Disenchant (dis'-en-chant') [Cf. Fr. *desenchanter.*]
v. t. to deliver from the power of charms or
 spells, to free from fascination or delusion मंत्र
 उतरणे, मोहनी घालविणे-दूर करणे, भ्रम नाहीसा करणे
 घालवणे. Disenchant'er *n.* मंत्र उतरणारा. Disen-
 chant'ress *n. fem.* Disenchant'ment *n.* भ्रमनिवारण
n. मोहनी काढणे *n.*

Disencumber (dis'-en-kum'-ber) [Cf. Fr. *desencom-
 brer.*] *v. t.* to free from encumbrance (चें) विघ्न-

- अडथळा दूर करणे, निर्विघ्न करणे, भारमुक्त करणे. Disen-
cumb'rance *n.*
- Disendow (dis'-en-dow') *v. t.* (देवस्थानाच्या) देणग्या
काढून घेणे. Disendow'ment *n.*
- Disenfranchise (dis'-en-fran'-chīz) *v. t.* to deprive of
the rights of a citizen नागरिकत्वाचा हक्क-नागरिकत्व
काढून घेणे. Dis'enfran'chisement *n.*
- Disengage (dis'-en-gāj') [Cf. Fr. *desengager.*] *v. t.*
to extricate, to detach, to set free, to clear सोडणे,
सोडवणे, काढणे, मुक्त करणे, वेगळा-निराळा करणे,
सुटका करणे. *D. v. i.* to release one's self सुटणे,
मोकळे होणे, अलग-वेगळा राहणे. Disengaged' *a.*
सोडलेला, मुक्त. २ रिकामा, चिंतारहित, उद्योगरहित.
Disenga'gedness *n.* Disengage'ment *n.* सोडवणे *n.*,
सोडवण *f.* सोडवणूक *f.* २ freedom from engrossing
occupation, leisure रिकामपण *n.*, मोकळेपण *n.*, फुरसत
f. Disenga'ging *a.*
- Disennoble (dis-en-nō'-bl) *v. t.* to lower, to degrade
श्रेष्ठत्व *n.* नाहीसं करणे, मोठेपणा *m.* श्रेष्ठता *f.* आणणारी
गोष्ट नाहीशी करणे, कमीपणा आणणे.
- Disenroll (dis-en-rōl') *v. t.* यादीतून नांव काढून टाकणे.
Also Disenrol. [लेला, उघडा.]
- Disenshrouded (dis'-en-shrowd'-ed) *a.* आच्छादन काढ-
- Disenslave (dis-en-slāv') *v. t.* बंधनमुक्त करणे.
- Disentail (dis'-en-tāl') [L. *dis*, asunder & Entail.]
v. t. law. (एकदां ठरवून टाकलेली) वारसांची परंपरा मो-
डून टाकणे-बाजूला ठेवणे.
- Disentangle (dis-en-tang'-gl) [L.: *dis*, the opposite
of, & Entangle.] *v. t.* to free from entanglement,
to reduce to orderly arrangement (आंतील)
घोंटाळा काढून टाकणे, सुव्यवस्थित करणे, व्यवस्थितपणे
ठेवणे. २ to extricate from complications & per-
plexity, to set free गोंधळापासून मुक्त करणे, सोडवणे,
मोकळा करणे. Disentan'gled *a.* Disentan'glement *n.*
- Disenthral (dis'-en-thrawl') [L. *dis*, the opposite
& Enthral.] *v. t.* to release from slavery (गुलाम-
गिरीतून) मोकळे करणे, (ला) स्वतंत्रता देणे. Also
Disenthral, Disinthral. Disenthral'ment, Disen-
thral'ment *n.*
- Disenthrone (dis'-en-thrōn') [L. *dis*, asunder &
Enthroned.] *v. t.* (*Milt.*) गादीवरून काढणे, अधिकार
काढून घेणे.
- Disentitle (dis'-en-tī'-tl) [L. *dis*, & Entitle.] *v. t.*
to deprive of title or claims हक्क *m.* अधिकार *m.*
काढून घेणे.
- Disentomb (dis-en-tōm') [L. *dis* & Entomb.] *v. t.*
थडग्यांतून उकरून बाहेर काढणे.
- Disentrance (dis'-en-trans') *v. t.* मूर्च्छा नाहीशी करून
सावध करणे, मूर्च्छा उडवणे.
- Disentwine (dis'-en-twīn') *v. t.* (*ची*) बीण उसकटणे,
उकलणे.

Disepalous (dī-sep'-al-us) a. bot. द्विपर्ण (बाह्यपुष्पकोश).

Disestablish (dis-es-tab'-lish) [L. dis, asunder & Establish.] v. t. to unsettle, to break up (anything established) अस्थिर करणे, संस्था मोडणे-उठविणे. (b) to deprive a church of its connection with the state देवस्थानाचा संस्थानाशी असलेला संबंध तोडून टाकणे. Disestab'lishment n. अस्थिर करणे n, &c. २ संस्थानांतून देवस्थानाच्या खर्चाकरिता पैसा न देणे n.

Disesteem (dis-es-tēm') [L. dis & Esteem.] n. want of esteem, disfavour, disrepute अपमान m, अवमान m, अन्हेर m, नाचक्री f, बेअब्रू f, इतराजी f, अवकृपा f. D. v. t. to feel an absence of esteem for, to slight (ची) चहा नसणे, (वर) इतराजी-नाराजी f. न करणे-असणे, अपमान करणे, तिरस्कार करणे. Disestimā'tion n.

Disfavour (dis-fā'-vēr) [L. dis & Favour.] n. the state of not being in favour अवकृपा f, कटाक्ष m, रोष m, दुर्दृष्टि f, इतराजी f, खप्पा मर्जी f, गैरमर्जी f, अप्रसन्नता f, अप्रसाद m. २ disesteem, disregard नापसंती f, नावड f, नावडतेपणा m, अहचि f. ३ an unkindness अपकारक गोष्ट f, अदयता f, अवकृपा f. (fig.). D. v. t. to regard or treat with the reverse of favour or good will, to discountenance, to treat with disapprobation इतराजी-गैरमर्जी-अवकृपा करणे, रोषाने वागविणे, प्रोत्साहन न देणे, नापसंती दर्शविणे. Disfa'vourer n.

Disfigure (dis-fig'-ūr) [L. dis & Figure.] v. t. to mar the figure of, to deface, to deform विरूप-विद्रूप-कुरूप-व्यंग-बदसुरत-बेडौल-खराब करणे, रूपनाश-रूपभंग करणे, छिन्नभिन्न करणे. Disfigurā'tion n. रूपनाश m, रूपभंग m. Disfigure'ment n. विरूपता f. २ a defacement, a blot डाग m, कलंक m.

Disforest (dis-for'-est) [L. dis, asunder & Forest.] v. t. See Disafforest. २ झाडी-जंगल तोडणे.

Disfranchise (dis-fran'-chīz) [L. dis, asunder & Franchise.] v. t. to deprive of a franchise or chartered right, to dispossess of the rights of a citizen (चे) हक्क-सनद काढून घेणे, नागरिकत्वाचा-भक्त देण्याचा अधिकार काढून घेणे. Disfran'chisement n.

Disfurnish (dis-fēr'-nish) v. t. (चे) सामानसुमान काढून घेणे-टाकणे. २ वांचून-रहित करणे.

Disgarnish (dis-gār'-nish) v. t. पोषाख काढून घेणे.

Disgorge (dis-gawaj') [Fr. degorger, earlier degorger-Fr. de, des (L. dis) & Gorge.] v. t. to eject or discharge by the throat or mouth, to vomit ओकणे, उगळणे, ओकून-उगळून टाकणे, उद्गीर्ण करणे. २ to give up unwillingly as what one has wrongfully seized and appropriated (लबाडीने हरण केलेले) नाहलाजाने-नाखुषीने परत देणे-स्वाधीन करणे) as, "He was compelled to D. his ill-gotten gains." D. v. i. to vomit forth what anything

contains, to discharge ओकून टाकणें, परत करणें.

Disgorge'ment n.

Disgrace (dis-grās') [M. Fr. disgrace—It. disgrazia—L. dis, apart & gratia, grace.] n. the condition of being out of favour, loss of favour, regard or respect अप्रतिष्ठा f, मानहानि f, मानखंडणा f, अपमान m, अपयश n, इतराजी f, गैरमर्जी f. २ the state of being dishonoured, dishonour, shame, ignominy बदलौकिक m, बदनाम n, बदनामी f, बेअब्रू f, पष्ठी f (colloq.), फजीती f, फजीतवाडा m. ३ that which brings dishonour, cause of shame, great discredit लज्जास्पद-निंघ गोष्ट f, बेअब्रू करणारी गोष्ट f, कलंक m; as, "A. D. to a family." D. v. t. to put out of favour, to dismiss with dishonour कृपेंतून-मर्जीतून काढणें-घालवणें, फजीत करून काढून टाकणें-लावणें-देणें. २ to bring reproach or shame upon, to lower in estimation लाजवणें, लाज f आणणें, अब्रू f इजत f घेणें, बेअब्रू f करणें, मानभंग m- मानहानि f- अपमान m- अप्रतिष्ठा f करणें, तोंडास काळिमा लावणें, पागोटें-नाक खालीं करणें (fig.). ३ to upbraid, to revile निंदा करणें. Disgraced a. मर्जीतून-कृपेंतून उतरलेला-गाळलेला-गळालेला. २ अपमान केलेला, लाजवलेला, अपमानित. Disgrace'ful a. causing shame, bringing disgrace लाज-शरम आणणारा, लाजिरवाणा, निंघ, लज्जास्पद, बेअब्रू करणारा, कलंक लावणारा, अपमान-कारक, अपयशाचा. Disgrace'fully adv. Disgrace'fulness n. Disgra'cer n. Disgra'cious a. शोभारहित, असुखकारक.

Disguise (dis-gīz') [O. Fr. desguiser, to disguise—O. Fr. des (L. dis), apart & guise, guise. See Guise.] v. t. to change the guise or appearance of, esp. to conceal by an unusual dress सोंग देणें-घेणें, (विशेष पोषाखानें) खरें स्वरूप लपविणें, (च्या सोंगानें-वेषानें) रूप लपविणें, वेष-सोंग घेणें-देणें. २ to hide by a counterfeit appearance, to cloak by a false show कपटवेष देणें-घेणें, (कपटवेषानें) खरें रूप झांकणें. ३ (Shakes.) to affect or change by liquor, to intoxicate (कैफ देऊन) गुंगविणें, (दारू पाजून) बेहोष करणें. Disguise, Disguise'ment, Disguis'ing n. a dress or exterior put on for purposes of concealment or of deception सोंग n, वेष m. २ artificial language or appearance assumed for deception, false appearance आकारगोपन n, आकारगुप्ति f, सोंग n, कपटवेष m, छद्मवेष m, कपटरूप n, बत्तावणी f, छद्म (S.), छल (S.), व्याज (S.), व्यपदेश (S.). ३ (Shakes.) intoxication धुंदी f, निशा f. Disguised a. सोंग-वेष दिलेला, &c. Disguisedly adv. Disguis'edness n. Disguis'er n.

Disgust (dis-gust') [M. Fr. desgouster, to distaste, to loath—O. Fr. des- (L. dis-), apart & gouster, to taste &c.] n. a feeling of repugnance

to what is offensive वीट *m.*, कंटाळा *m.*, किलस *m.*, for चिलस *f.*, खंत *f.*, खंती *f.*, तिरस्कार *m.*, त्रास *m.*, तिटकारा *m.* D. v. t. to provoke disgust or strong distaste for, to excite aversion to (often with *at*, *with* or *by*) कंटाळवणें, वीट *m.*- कंटाळा *m.* आणणें, किलस *m.* चिलस *m.* भाणणें. Disgust'ed *a.* Disgust'edly *adv.* Disgust'ing, Disgust'ful *a.* कंटाळवाणा, किलसवाणा, &c., Disgust'ingly *adv.* Disgust'ingness *n.* Disgust'fulness *n.*

Dish (dish) [M. E. *disch*; A. S. *disc*, a dish—L. *discus*, a quoit, a platter.] *n.* a vessel, a platter, a plate &c., used for serving food at the table बशी *f.*, ताटली *f.*, ताट *n.*, थाळा *m.*, थाळी *f.* २ (fig.) food served in a dish, any particular kind of food ताटांत वाढलेलें अन्न *n.*, पक्कान्न *n.*, ताट *n.* ३ the state of being concave (ताटासारखी) अंतर्गोलता *f.* ४ a hollow place, as in a field शेतांतील खोलगट जागा *f.* ५ (a) अशुद्ध धातु मोजण्याचें २८ × ४ × ६ इंचांचें घनमाप *n.* (b) खाणीच्या उत्पन्नापैकीं जमिनीच्या मालकास दिलेला भाग *m.* D. v. t. to put in a dish ready for table ताटें-पानें वाढणें. २ अंतर्गोल करणें. ३ (law) to frustrate, to beat चीत करणें. [To DISH OUT वाढलेलीं ताटें ज्याच्या त्याच्या पुढें मांडणें. To D. UP (स्वयंपाकाच्या भांड्यांतून) अन्न काढून ताटांत वाढणें.] Dish-clout,-cloth *n.* ताटें घुसण्याचा कपडा *m.* Dish-cover *n.* ताटावर झांकण ठेवण्याचा कपडा *m.* Dishes & platters, *compreh.* थाळीठावकें. Earthen D. मृण्मयपात्र *n.*, परळ *n.* Flat, earthen dish खापर *n.* Wooden D. with a handle दांडपाळें *n.*

Dishabille (dis-a-bél') [Fr. *deshabille*—Fr. *deshabiller*, to undress—Fr. *des* (L. *dis*), apart, away, un, & *habiller*, to dress.] *n.* a loose negligent dress (घरांत वापरण्याचा) पायघोळ झगा *m.*—आंगरखा *m.*, कफनी *f.*

Dishearten (dis-härt'n) [L. *dis*, asunder & Heart.] *v. t.* to dispirit, to discourage निराश करणें, (काम चालत असतांना मध्येच) (ची) कंबर खचविणें (fig.), (ची) नाहिंमत-मनोभंग *m.* करणें, धैर्य *n.* खचविणें, (चा) हिरमोड *m.* करणें, (ची) नाउमेद *f.* करणें. Disheart'ened *a.* धैर्य खचलेला. Disheart'ening *a.* धैर्य खचविणारा.

Disherit (dis-her'-it) [Fr. *desheriter*—Fr. *des* & *heriter* to inherit.] *v. t.* (obs.) वारसा काढून घेणें. Disher'ison *n.* वारसपणानें प्राप्त झालेल्या मिळकतीचा उपभोग घेऊं न देणें *n.* Disher'itor *n.* वारसपणाचा हक्क काढून घेणारा.

Dishevel (dis-shev'-el) [M. Fr. *discheveler*, to disorder the hair—O. Fr. *des*-(L. *dis*-), apart & *chevel* (Fr. *cheven*), a hair, from L. *capillum*, acc. of *capillus*, the hair of the head.] *v. t.* to suffer the hair to hang loosely & disorderly

(used chiefly in the passive participle) (केंस)
 विखरणें-पिंजरणें-फिंदरणें. २ to spread loosely or dis-
 orderly अस्ताव्यस्त रीतीनें पसरणें. Dishv'elled a.
 विखरलेला, पिंजरलेला. Dishv'elment n.

Dishonest (dis-on'-est) [L. dis & Honest. या शब्दाचा
 मूळ अर्थ बेअब्रूचा, हलकट असा होता.] a. (persons)
 wanting in honesty, void of integrity, faithless
 अप्रामाणिक, विश्वासास-भरंवशास अपात्र, नेकी नसलेला,
 दगेखोर, बेइमान, फसव्या, लफंगा, लबाड, हराम,
 खोडसाळ. २ (of actions) discreditable as being
 at variance with straightforward or honourable
 dealing, characterised by fraud, knavish, unjust
 कपटाचा, लुचेगिरीचा, लबाड, हरामाचा, हरामखोरीचा,
 लबाडीचा, अप्रामाणिकपणाचा, अन्यायाचा, अधर्माचा.
 Dishon'estly adv. Dishon'esty n. want of honesty,
 probity or integrity in principle, faithlessness
 अप्रामाणिकपणा m, अविश्वास m, अनार्जव m, बेइमानी
 f, बेइमानीपणा m, दगलबाजी f. २ violation of
 trust or of justice, a dishonest act लबाडी f, न्याया-
 तिक्रमण n, अन्याय m, लुचेगिरी f, spec. विश्वासघात
 m, अनीति f, कापट्य n, कुटिलता f. ३ lewdness,
 unchastity (Shakes.) शिंदळकी f, व्यभिचार m.

Dishonour (dis-on'-er) [L. dis & Honour.] n. lack of
 honour, disgrace, ignominy अपमान m, अवमान m,
 m, मानभंग m, कलंक m, अप्रतिष्ठा f, अपयश n, अपेश
 n, अपकीर्ति f, बेअब्रू f, मानहानी f. २ (a) (law.)
 non-payment of commercial paper by the party
 on whom it is drawn हुंडीचा नाकार m- अस्वीकार
 m. (b) नापत f. D. v. t. to deprive of honour, to
 disgrace, to stain the character of अपमान करणें,
 मानभंग-मानखंडना-अप्रतिष्ठा-फजिती-बेअब्रू करणें, अब्रूस
 कलंक लावणें, नांवास काळिमा लावणें, लाज आणणें,
 चारचौघांत अपमान करणें, अप्रतिष्ठेनें वागविणें. २ to
 violate the chastity of, to debauch (चें) पातिव्रत्य
 -भंग करणें, (ची) अब्रू-इजत घेणें-मळविणें, (शीं) व्यभिचार
 करणें. ३ to refuse or decline to accept or pay हुंडी
 नाकारणें, हुंडीचा स्वीकार न करणें. Dishon'ourable
 a. entailing dishonour, ignominious, shameful,
 disgraceful, base मानहीन, लज्जास्पद, नीच, अश्लाघ्य,
 अपमान-कारक-कारी, इजतखाऊ, इजतघेऊ, कलंक लाव-
 णारा; as, "More disgraceful & more D. conduct has
 never characterised the British service." २ (of
 persons) devoid or negligent of honour, meriting
 shame & reproach, base, despicable हलके वर्तणुकीचा,
 अधमवृत्तीचा, हलकट, नीच, पाजी. Dishon'oura-
 bleness n. Dishon'ourably adv. Dishon'oured a.
 अपमान केलेला, अवमानिलेला, अवमानित. २ अस्वीकृत,
 (हुंडी वगैरे) लागू न झालेली. Dishon'ourer n.
 Dishon'ouring n. मानखंडना f, मानभंग m.

Dishorse (dis-hors') v. t. घोड्यावरून खालीं उतरणें,
 (दंडयुद्धांत) घोड्यावरून खालीं पाडणें.

Disillude (dis-il-lūd') v. t. (ची) माया-भ्रम-निरास करणे-घालवणे, भ्रम उडविणे. Disillu'sion n. माया-भ्रम-निरास m. D. v. t.-(ची) माया-भ्रम नाहीसा करणे. Disillu'sionise v. t. माया-भ्रम घालविणे. Disillu'sionment n. भ्रमनिरास m. Disillu'sive a.

Disimprove (dis'im-prōōv') v. t. to make worse, बिघडविणे, नीच स्थितीस आणणे. D. v. i. to grow worse बिघडणे, अवनति होणे, वाईट स्थिति होणे.

Disinclination (dis'in-kli-nā'shun) n. the state of being disinclined, slight aversion or dislike, indisposition कल-ओढा नसणे n, अनादर m, मन उडणे n, विरुद्धकल f. Dis'incline v. t. to incline away the affection of, to excite a slight aversion to (च्या विषयी) नावड f-निरुत्साह उत्पन्न करणे, (च्यावरून) प्रीति f-मन n. उडवणे. Dis'inclined a. [To BE D. (कडे) मन न घेणे, मनोदेवता न वाहणे.]

Disincorporate (dis'in-kor'-pō-rāt) [L. dis, asunder & Incorporate.] v. t. to deprive of corporate powers or privileges व्यक्तित्वाधिकार काढून घेणे, अनधिकारी करणे, सनदीमंडळीचे हक्क काढून घेणे, सनदीमंडळीची संस्था बंद करणे. २ to detach from a corporation मंडळीतून काढणे-फितविणे. Dis'incor-porā'tion n. अधिकारहस्य n.

Disinfect (dis'in-fekt') [L. dis, asunder & Infect.] v. t. to free from infectious or contagious matter, to destroy putrifaction, to purify (हवा, घरे, वस्त्रे इ०) शुद्ध करणे, संसर्गनिवृत्ति करणे, संसर्गनिवर्तन करणे, रोगबीजरहित करणे, रोगाच्या गुप्तसंचारी बीजापासून मुक्त करणे. Dis'infectant a. रोगबीजरहित-शुद्ध करणारा, chem. सूक्ष्मकृमिघ्न. D. n. रोगबीजरहित करणारे औषध n, संसर्गनिवर्तक-संसर्गनाशक-जंतुनाशक औषध n, जंतु मारणारे-जंतूंचे विष मारणारे औषध n, जंतुघ्न n, कृमिघ्न n, सूक्ष्मकृमिघ्न n. Dis'infection n. रोगबीजरहित करणे n, शुद्ध करणे n. Dis'infect'or n. रोगबीजरहित करणारा. २ रोगबीजरहित करणारी औषधे लावण्याचे उपकरण n, कृमिघ्नद्रव्ययंत्र n, कृमिघ्नयंत्र n.

Disingenuous (dis'in-jen'-ū-us) [L. dis, not & Ingenuous.] a. not noble, mean, unworthy (of persons) कुढा, कपटी, मनाचा कुढा, हीन, अनुदार, आंतल्या गांठीचा, नीच, वांकडा, खोटा, अयोग्य. २ not ingenuous, uncandid, meanly artful कपटाचा, हलकट, कुढेपणाचा, खुनशी. Dis'ingen'uously adv. Dis'ingen'uousness n. कुढेपणा m, कुढाभाव m, कापट्य n, कपटभाव m.

Disinherit (dis'in-her'-it) [L. dis, asunder & Inherit.] v. t. to cut from an inheritance (चा) हक्क-वारसा काढून घेणे. २ to deprive of heritage, to dispossess मिळालेली जिंदगी काढून घेणे. Dis'inher'itance n.

Disintegrate (dis'in'-te-grāt) [L. dis, asunder & integer, whole, entire.] v. t. to separate into integral parts, to reduce to fragments or to powder.

(चे) (भाग-घटकावयव) निरनिराळे करणें, तुकडे तुकडे करणें, चूर्ण करणें, चुरा करणें. D. v. i. पृथकरण होणें, चुरा होणें. Disin'tegrable a. Disin'tegrā'cion n. फुटणें n, विश्लेष m, chem. तुकडे-चूर्ण होण्याची क्रिया f; चूर्णक्रिया f. २ geol. (बर्फ-धुकें-हवा इत्यादिकांच्या स्वाभाविक व्यापारानें) खडक वगैरे फुटून जाण्याची क्रिया f. ३ med. भाग निरनिराळे होणें n. Dis'integra'tive a. Dis'integra'tor n. mech. (आघातानें-प्रहारानें) चूर्ण करण्याचें-दळण्याचें यंत्र n, उभा खलबत्ता m.

Disinter (dis'in-ter') [L. dis, the opposite of & Inter.] v. t. to take out of the grave or tomb, to unbury, to dig up (थडग्यांतून) उकरून काढणें, खणून काढणें. २ to bring from obscurity into view उजेडास उघडकीस आणणें. Dis'inter'ment n.

Disinterested (dis'in-ter-est-ed) [L. dis, asunder & Interested.] a. free from selfish motive (स्वार्थ)निरपेक्ष, निस्पृह, निस्स्वार्थी. २ not biased or prejudiced तदस्थ, निःपक्षपाती, समबुद्धि, निःस्पृह, उदासीन. Disin'terest'edly adv. निरपेक्षबुद्धीनें. २ निःस्पृहबुद्धीनें. Disin'terest'edness n. (स्वार्थ) निरपेक्षता f. २ निःस्पृहता f; निःपक्षपात m.

Disinthral or Disinthrall (dis'in-thrawl') v. t. See Disenthrall.

Disjoin (dis-join') [L. dis & Join.] v. t. to part, to separate, to sunder वियोग-भेद-विश्लेष करणें, (चा) संबंध तोडणें, वेगळा-वियुक्त करणें. D. v. i. वेगळा-वियुक्त होणें.

Disjoint (dis-joint') v. t. to separate the joints of, to put out of joint, to dislocate सांधा m-संधि m-सांध f. उखळणें-उसकटणें-उपटणें, संधिभेद करणें, स्थानभ्रष्ट करणें. २ to separate at joints, to break in pieces (चे) सांधे वेगळे वेगळे करणें, सांधे-उकटणें, मोडणें-सोडवणें. ३ to break the natural order & relations of, to make incoherent (चा) स्वाभाविक क्रम-संबंध मोडणें-बदलणें. D. v. i. तुकडे होऊन पडणें. Disjoint'ed a. सांधा उखळलेला, संधिविच्छिष्ट, &c. २ स्थानभ्रष्ट, पूर्वापरसंबंध-रहित, असंबद्ध. Disjoint'edness n.

Disjunct (dis-junkt') a. (R.) अलग, निराळा, वियुक्त, विभिन्न. Disjunc'tion n. वियोग m. २ logic. पक्षान्तरवाक्य n. Disjunc'tive a. वियोगकारी. २ (gram.) पक्षान्तरबोधक, विभाजक. [D. CONJUNCTION पक्षान्तरबोधक उभयान्वयी अव्यय m. D. PROPOSITION पक्षान्तरवाक्य n. D. syllogism पक्षान्तरानुमान n.] D. n. पक्षान्तरबोधक उभयान्वयी अव्यय n. २ (logic.) पक्षान्तरवाक्य n. Disjunc'tively adv. Disjunc'tor n. Disjunc'ture n.

Disk (disk) [L. discus, a quoit. See Dish, Disc.] n. (a) discus चपटी बांगडी f. (b) quoit चक्र n. अशीं चक्रे शीख लोक अद्यापिही ढोक्यांत बाळगतात. २ a flat, circular plate चक्राकृति-वाटोळी तबकडी f; as, "A. D. of metal or paper." ३ astron. the circular figure of a

celestial body, as, seen projected on the heavens विष
n, मंडल n. ४ biol. वर्तुल n, चक्र n. ५ bot. कर्णिका f.

Dislike (dis-lik') [L. dis, not & Like.] n. a feeling of positive & usually permanent aversion to something unpleasant, uncongenial or offensive; disapprobation, repugnance, displeasure, disfavour नावड f, अप्रियता f, अरुचि f, नापसंती f, तिटकारा m, द्वेष m. D. v. t. to regard with aversion, to disapprove, to disrelish नापसंत वाटणें, (ची) नावड-अप्रीति असणें, (चा) तिटकारा-द्वेष करणें. Dislike'able, Dislik'able a. Disliked' a. नापसंत. Dislike'ness n. (R.)

Dislocate (.dis'-lō-kāt) [From pa. p. of Late L. dislocare, to put out of place—L. dis, apart & locare, to place, from locus, place.] v. t. to displace स्थानभ्रष्ट करणें, अव्यवस्थित करणें, मूळ स्थिति बिघडविणें, (esp.) हाडांचा सांधा निखळणें-उखळणें, (एका हाडाची दुसऱ्या हाडाशीं असणारी) स्वाभाविक रचना मोडणें. D. a. स्थानभ्रष्ट केलेला, &c. Dislocā'tion n. स्थानभ्रंश m. २ भूगर्भातील खडक, थर इत्यादिकांचा स्थानभ्रंश m. ३ (med.)-act. सांधा उखळणें n. (b)-state अस्थिभ्रंश, च्युति f, अव्यवस्था f, बिघाड m.

Dislodge (dis-loj') [L. dis & Lodge.] v. t. to drive from a lodge or place of rest (विश्रांति) स्थानापासून काढून टाकणें-हालवणें, (ची) तळी उचलणें, (ला) उखडणें. २ to drive out from a place of hiding हुसकणें, हुसकविणें, उच्चाटन करणें, (चा) उठाव करणें-or of defence (शत्रूंना) दडणीच्या किंवा इतर आसऱ्याच्या ठिकाणावरून-जाग्यावरून हांकून लावणें, आसनभ्रष्ट करणें. D. v. i. (ठिकाण-विश्रांतिस्थान) सोडून जाणें. Dislodg'ment n. स्थानभ्रष्टता f, उच्चाटन n, उठाव m.

Disloyal (dis-loi'-al) [L. dis, not & Loyal.] a. not loyal, not true to a sovereign or lawful superior, false where allegiance is due, faithless अराजनिष्ठ, सरकाराशीं-राजाशीं बेईमान-हराम, राजद्रोही, राजशासनावमानी. Disloy'ally adv. Disloy'alty n. अराजनिष्ठा f, बेइमानी f.

Dismal (diz'-mal) [Orig. A. Fr. dismal, unlucky days,—L. dies mali, evil days. Perhaps from O. Fr. disme, Fr. dime, tithe, the phrase dismal day properly meaning the day when tithes must be paid.] a. gloomy to the eye & ear, sorrowful & depressing to the feelings, cheerless, dull दिसण्यास किंवा ऐकण्यास भयंकर-भ्यासुर-भयानक, उद्वेगजनक, अशुभ-सूचक, उदास, कोंदट, ओंधट, मळिण (said of weather). [A. D. DAY दुदिन, कुदिन (CANDY).] Dis'mally adv. Dis'malness n. The Dismals n. pl. the dumps, low spirits उदासीनता f.

Dismantle (dis-man'-tl) [M. Fr. dismanteller—O. Fr. des- (L. dis-), apart & manteler, to cloak.] v. t. to strip or deprive of dress, to divest पोषाख काढून घेणें, वस्त्रहरण करणें. २ to strip of furniture

& equipments, guns, &c. (युद्धार्थं सामान) जमीनदोस्त करणें, गांवकुसुं-किह्याची तटबंदी मोडणें. ३ to disable, to render useless नालायक-अशक्त करणें, शक्ति कमी करणें. [To D. A HOUSE घर मोडणें-पाडणें.]

Dismask (dis-mäsk') v. t. बुरखा काढणें. २ उघडकीस आणणें.

Dismast (dis-mäst') [L. dis & Mast.] v. t. डोलकाठी काढून घेणें, डोलकाड्या मोडणें. Dismast'ment n. (R.)

Dismay (dis-mā') [A hybrid word. O. Fr. desmayer -Fr. des (L. dis) & O. H. Ger. magan (Ger. mogen) = A. S. magan, to have right or power.]

v. t. to disable with alarm & apprehension, to depress the spirits & courage of, to appal, to terrify भयानें गाळण करणें-उडविणें-गर्भगळित करणें, गांगरवून टाकणें, खूब भेवडावणें-भिवविणें, पांचांवर धारण बसविणें, हिंमत-धैर्य खचविणें, धैर्यभंग करणें, धाक-दहशत घालणें. D. v. i. (ची) हिंमत तुटणें, (ला) धाक-दहशत बसणें. D. n. दहशत f, भय n, गाळण f, धाक m. Dismay'edness n. Dismay'ful a.

Disme (dēm) [Of French origin. Cf. Sk. (दशम).] n. दहावा भाग m.

Dismember (dis-mem'-ber) [L. dis & Member.]

v. t. to tear limb from limb, to tear or cut in pieces, to break up अवयव छेदणें-खंडणें-तोडणें-वेगळे करणें, अंगच्छेद-गात्रच्छेद करणें, विस्कळित करणें, तुकडे तुकडे करणें, छिन्नविच्छिन्न करणें, मोडणें. Dismem'berment n. निरनिराळे भाग करणें n, अवयवच्छेद m, विशकलन n.

Dismiss (dis-mis') [A coined word; suggested

by Fr. desmettre, p. p. desmis, to displace, to dismiss; L. dimittere,—L. di (L. dis), apart, away & mittere, to send.] v. t. to send away, to give leave of departure पाठवून देणें, रजा देणें, रवानगी करणें, निरोप देणें, बोकवणी-पाठवणी करणें, बोकविणें.

२ to remove or discharge from office, service or employment चाकरीवरून काढणें-दूर करणें, बडतरफ करणें. ३ to lay aside or reject as unworthy of attention or regard (जमेस धरण्याजोगी नाहीं म्हणून एखादी गोष्ट) बाजूस गुंडाळून ठेवणें, लक्षांत न घेणें, (कडे) दुर्लक्ष करणें, काढून टाकणें. [To D. AN ASSEMBLY

सभा विसर्जन करणें, बरखास्त करणें. To D. FROM THE MIND मनातून काढून टाकणें.] Dismiss'al n. रजा f, निरोप m, बोकवण n, पाठवणी f. २ बडतरफी f. ३ दुर्लक्ष n. Dismiss'ion n. Dismissed a. निरोप दिलेला, बोकविलेला, घालवून दिलेला, विसर्जित. २ पदच्युत, पद-अधिकारभ्रष्ट. Dismiss'ive a.

Dismortgage (dis-mor'-gāj) [L. dis, asunder & Mortgage.] v. t. to redeem from mortgage गहाण सोडवणें-मुक्त करणें.

Dismount (dis-mownt') [L. dis & Mount.] v. t. to throw or bring down from an elevation, place

of honour or authority खाली फेंकणे-लोटणे-आणणे. (b) अधिकारावरून खाली आणणे, (चा) दर्जा कमी करणे, (उच्च पदावरून) उतरविणे, खाली आणणे. २ to unhorse घोड्यावरून खाली आणणे-पाडणे. ३ (meck.) (यंत्र) खाली उतरणे-घेणे. (b) (यंत्र) सोडणे (as, opposed to जोडणे). ४ (artillery) (तोफखान्याच्या गाड्या मोडून व सामान वगैरे काढून घेऊन) तोफा निकामी-निरूपयोगी करणे. D. v. i. उतरणे, खाली घेणे, अवरोहण करणे. २ घोड्यावरून उतरणे.

Disobedient (dis-ō-bē'-di-ent) [L. dis & Obedient.]
a. neglecting or refusing to obey, refractory अवज्ञा करणारा, हुकूम मोडणारा, बेहुकमी, आज्ञा-हुकूम न मानणारा, आज्ञातिक्रमी. २ अनम्र, न जुमानणारा, (चा) अम्मल चालू न देणारा. Dis'obe'dience n. अवज्ञा f, हुकूम मोडणे n, आज्ञोच्छेदन n, आज्ञाभंग m. Dis'obe'diently adv.

Disobey (dis-ō-bā') [L. dis, not & Obey.] v. t. to refuse or neglect to obey, to violate command अवज्ञा करणे, आज्ञा f-हुकूम m, मोडणे-तोडणे, आज्ञाभंग m-आज्ञोच्छेदन n. करणे. D. v. i. आज्ञा मानण्याचे नाकारणे.

Disoblige (dis-ō-blij') [L. dis, the opposite of & Oblige.] v. t. to do an act which contravenes the will or desires of, to displease उपकार न करणे, उपकारी-उपयोगी न पडणे, विरुद्ध वागणे, अनादराने मन दुखविणे, नाखुष करणे, अनुपकाराने-अकृपेने असंतुष्ट करणे. Disobligā'tion n. उपकार न करणे n. २ (R.) उपकारांतून-ऋणांतून मुक्त करणे n, उतराई होणे n. Dis-obliga'tory a. Dis'oblige'ment n. Dis'obli'ging a. नाखुष करणारा, &c., कापल्या करांगुळीवर न सुतणारा, अनुपकारी. २ अनुपकारी, उपकार न करणारा. Dis-obli'gingly adv. Dis'obli'gingness n.

Disorder (dis-or'-der) [L. dis & Order.] n. want of order, lack of arrangement, confusion, disarray अव्यवस्था f, गोंधळ m, गैरबंदोबस्त m, गडबड-सडबड f, उलथापालथ f, गाद्याळ f, विसकळ f, अस्ताव्य-स्तता f, घोंटाळा m, भ्रमप्रक्रम m, mili. व्यूहभंग. २ neglect of order or system, irregularity व्यवस्थेची ह्यगय f, गैरशिस्त f, शिस्त मोडणे n, पद्धत्यतिक्रम m, नियमोच्छेदन n. ३ breach of public order, disturbance of the peace of society, tumult शांतताभंग m, अस्वस्थता f, गलबळ f, धांदळ f. ४ disturbance of the functions of the animal economy, sickness, derangement शारीरिक व्यापारांत बदल m- अव्यवस्था f. बिघाड m, आजार m, विकृति f, विकार m. D. v. t. to disturb the order of, to derange विसकळणे, अव्य-वस्था-उलथापालथ-घालमेल-धांदळ करणे. २ to disturb or interrupt the regular & natural functions of either (body or mind), to discompose विकार-विकृति उत्पन्न करणे, व्यथित होणे-करणे-घेणे. Disor'dered a. विसकळित, अस्ताव्यस्त, &c. २ विकृत, आजारी. Disor'derliness n. अव्यवस्थितपणा m, अव्यवस्था f,

क्रमशःहित्य *n.*, क्रमशून्यता *f.* Disor'derly *a.* अव्यव-
स्थित, अस्ताव्यस्त, क्रमशून्य, गवाळ्या. २ *unruly*,
lawless, turbulent कायधास न जुमानणारा, आहदांछ,
बेकायदा, अनावर. ३ (*law*) *offensive* गैरशिस्त. ४
विकृत. *D. adv.* अव्यवस्थितपणानें, गैरशिस्त रीतीनें.
[DISORDER OF THE STOMACH कोठ्याचा निघाड-विकृति-
विकार *f.*, उदरव्याधी *m.* DISORDER OF THE INTELLECT
मनाची अस्वस्थता *f.*, बुद्धिभ्रम *m.* DANGEROUS DISORDER
जिवावरचें भयंकर दुखणें *n.*, जिवासांड रोग *m.* EXACER-
BATED DISORDER हातपाय टेंकावयास लावणारें-भयंकर-
कंटाळवाणें दुखणें *n.* NATURAL DISORDER अंगभूत रोग,
अंगरोग *m.*, स्वाभाविक-नैसर्गिक रोग *m.*, (AS OPPOSED TO
बाहेरवसा, भूतबाधा.)]

Disorganise (dis-or'gan-iz') [L. *dis*, & Organise.]
v. t. to break up (what is organised), to throw
into utter disorder घडी-रचना-जुळणी-घटना मोडणें-
तोडणें, अस्ताव्यस्त करणें. Disor'ganisā'tion *n.* रचना
मोडणें *n.*, अव्यवस्था *f.*, उलथापालथ *f.* Disor'ganiser
n. वोंटाळा-धांदल करणारा. Disor'ganic *a.* घटनारहित,
विन्यस्त. (S.)

Disown (dis-ōn') [L. *dis*, not & Own.] *v. t.* to refuse to
acknowledge as belonging to one's self आपलें नाहीं
असें म्हणणें. २ to refuse to acknowledge or allow,
to deny नाकारणें, अस्वीकार-अंगीकार न करणें. Disown-
ed *a.* नाकारलेला, &c. Disown'ing *n.* नाकारणें *n.*

Disparage (dis-par-āj) [M. E. *desparagen*-O. Fr.
desparager-O. Fr. *des*, apart & *parage*, rank-L.
dis, apart, away & *paraticum*, society, equality
of rank.] *v. t.* to dishonour by a comparison with
what is inferior, to speak slightly of, to depreciate,
to undervalue (दुसऱ्यांचा ग्रह वाईट करण्याकरितां
एखाद्या वस्तूची हलक्या वस्तूशीं तुलना करून) कमी-
पणा आणणें, (ला) तुच्छ करणें, (ची) किंमत-योग्यता
कमी करणें-हलकी करून दाखविणें. Dispar'agement
n. (*obs.*) हीन कुळाशीं विवाहसंबंध *m.* २ *injurious*
comparison with an inferior, diminution of value,
dishonour, reproach, disgrace (commonly with *to*)
नीच-हलक्या वस्तूशीं तुलना *f.*, कमीपणा आणणारी गोष्ट
f., कमीपणा आणणें *n.*, अप्रतिष्ठा *f.* Dispar'ager *n.* अप्र-
तिष्ठा करणारा. Dispar'agingly *adv.* अपमानकारक
रीतीनें.

Disparate (dis'-pa-rāt) [L. *disparatus*, *pa. p.* of
disparare-*dis* & *parare*, to make ready, prepare.]
a. *unequal, dissimilar, separate* विजोड, विजातीय,
विषम, भिन्न. Disparate'ness *n.* विषमता *f.* Dis-
parates *n. pl.* अत्यंत भिन्न वस्तु *f.*

Disparity (dis-par'i-ti) [Fr. *disparite*-L. *dis*, apart
& Fr. *parite*, equality.] *n.* *unequality, difference*
(in age, rank, condition or excellence & the like)
dissimilitude (वय-पदवी-स्थिति-गुण इ० मध्ये) फेर

m, करक m, सफावत f, अन्तर n, भेद m, विजोडपणा m, विषमता f, असमानता f.

Dispart (dis-pärt') [O. Fr. *despartir*-L. *dis* & *Part.*] v. t. (archaic) भाग करणें, निराळा-वेगळा करणें, कापणें. २ (gun) to make allowance for the dispart in a (gun) कांहीं सूट सोडणें. (b) to furnish with a dispart sight (बंदुकीला नेम धरण्यासाठीं) माशी बसविणें. D. v. i. to separate, to open, to cleave निराळा होणें, उकलणें, भेगलणें. D. n. तोफेचा काना व तोंड या जवळच्या धातूच्या जाडीमधील अंतर n.

Dispassion (dis-pash'-un) n. freedom from passion, an undisturbed state, apathy विकारशून्यता f, निर्विकारस्थिति f, मनाची शांत स्थिति f, शांतता f, शांति f. Dispas'sionate a. free from passion, not prejudiced, composed विकाररहित, शून्य, शांत. (b) judicial समतोल बुद्धीचा, निःपक्षपाती. Dispas'sionately adv. निर्विकारबुद्धीनें, शांतपणानें, थंडपणानें, निःपक्षपातानें. Dispas'sioned a. (R.) विकाररहित.

Dispatch (dis-pach') See Despatch.

Dispauper (dis-paw'-për) v. t. to deprive of the claim of a pauper to public support (सार्वजनिक आश्रयावरचा) भिकार्यांचा हक्क काढून घेणें. (b) to deprive of the privilege of suing in forma pauperis नादारींत फिर्याद चालविण्याची मनाई करणें.

Dispauperise :(dis-paw'-për-iz) v. t. to free from a state of pauperism दारिद्र्यांतून मुक्त करणें. (b) to free from paupers एखाद्या प्रदेशांतून भिकार (लोक) काढून देणें-लावणें.

Dispel (dis-pel') [L. *dispellere*, to drive asunder -L. *dis*, apart & *pellere*, to drive.] v. t. to drive away by scattering, or so as to cause to vanish; to clear away, to banish (नाहीसे करण्याकरितां) घालवणें, नाहीसा करणें, दवडणें, पळवणें, फांकविणें, दूर करणें, लयास नेणें, बारा वाटांस लावणें. Dispelled' a. घालवलेला, दवडलेला, &c.

Dispensary (dis-pen'-sari) [Cf. Fr. *dispensaire*.] n. a place where medicines are prepared & dispensed esp. gratuitously to the poor दवाखाना m; औषधालय n, औषधशाळा f.

Dispensation (dis-pen-sā'-shun) n. distribution वांटणें n, विभागणें n, वांटणी f, विभागणी f, देणें n, भागकल्पन n, (often used of the distribution of good & evil by God to man.) ईश्वराच्या घरचा नेमाने m, ईश्वरी व्यवस्था f-सूत्र n- विधि m. नियोग m- संकेत. २ that which is enjoined विहितधर्म m. ३ relaxation of a law in a particular case (धार्मिक बाबतींत एखादा) नियम मोडण्याची परवानगी f, सवलत f, (विहित गोष्ट न करण्याबद्दल) माफी f, (निषिद्ध गोष्ट करण्याबद्दल) परवाना m. ४ theol. a system of principles, promises, and rules ordained and admini-

stered संहिता f. ह्यामधें विधि, नियम व फलें हीं सांगितलीं असतात. The word used for 'New dispensation' by ब्रह्मसमाज is नूतन संहिता. Dispen'sative a. Dispen'satory a. धार्मिक बाबतींत नियम मोडण्याची परवानगी देणारा-देण्याचा अधिकार असलेला. D. n. औषधें तयार करण्याच्या माहितीचें पुस्तक n, औषधप्रक्रियाग्रंथ m. Dispen'satorily adv.

Dispense (dis-pens') [O. Fr. dispenser, to dispense with-L. dispensare, to weigh out, frequentative form of dispendere-L. dis, apart & pendere, to weigh.] v. t. to deal out in portions, to distribute, to give खैरात करणें, देणें, वाटून देणें. २ to apply (as laws to particular cases), to administer, to execute (कायदे) लागू करणें-चालविणें-बजावणें-अमलांत आणणें-लावणें. ३ to exempt, to excuse, to absolve (with from) नियमाच्या-कायद्याच्या बंधनांतून सुटका-मोकळीक मुक्तता करणें, सवलत देणें, (ची) माफी करणें. D. v. i. (धार्मिक बाबतींत) नियमोल्ंघनाची माफी देणें. [To D. WITH (A) to permit the neglect or omission of (AS FORM, CEREMONY &c.) नियमाची ह्यगय होळं देणें. (B) to suspend the operation of (AS A LAW) कायद्याची अम्मलबजावणी बंद ठेवणें. (C) to give up, to release त्याग करणें, सोडून देणें. (D) to do without, to forego, to part with वांचून-शिवाय भागविणें-चालणें. (E) to allow by dispensation धार्मिक बाबतींत नियमोल्ंघनाची आज्ञा देणें, मोकळीक देणें, माफी करणें. (b) to break up or go back from, as one's word वचनास फिरणें, वचनभंग करणें, वचन मोडणें. IT CANNOT BE DISPENSED WITH त्याशिवाय-वांचून चालणार नाही.] Dispensed' a. Dispen'sing a. माफी करणारा, (कायद्याविरुद्ध गोष्ट करण्यास) परवाना देणारा. २ वांटणारा. Dispen'sable a. खैरात करण्याजोगा. Dispen'sabil'ity, Dispen'sableness n.

Dispeople (dis-pē'-pl) [L. dis, asunder & People.] v. t. to deprive of inhabitants, to depopulate उजाड-निर्जन-ओसाड करणें. Dispeo'pler n. निर्जन करणारा.

Dispermous (dis-pēr'-mus) [Gk. dia, two & sperma, a seed.] a. bot. containing only two seeds दोन बिया असणारें, द्विबीज.

Disperse (dis-pers') [M. Fr. disperser, From L. pa. p. dispersus pa. p. of dispergere-L. di- (for dis-) & spargere, to scatter.] v. t. to scatter abroad, to distribute, to spread (निरनिराळे करून दाही-दिशांस) फांकविणें, चोर्हींकडे विखरणें, उडविणें, उधळणें, दाही दिशांस पसरणें. mili. व्यूह मोडणें. २ to scatter so as to cause to vanish, to dissipate (अदृश्य होण्याकरितां चोर्हींकडे) फांकविणें, नाहीसा करणें. D. v. i. to separate, to go into different parts, to vanish चोर्हींकडे-दाही दिशा-रानोमाळ होणें-फांकणें, अदृश्य होणें, पांगापांग होणें, पांगणें, वेगळा-निराळा-पृथक् होणें, दूर-दूर-जिकडेतिकडे जाणें होणें, विकीर्ण होणें. ३ to distribute wealth, to share one's abundances with

others संपत्तीचें दान करणें, आपल्या संपत्तीचा दुसऱ्यास सह उपभोग घेणें, आपल्या ऐश्वर्यांत दुसऱ्यास भागीदार करणें; as, "He hath dispersed, he hath given to the poor." Disper'sal *n.* पसरण्याची क्रिया *f.* Dispersed' *a.* उडवलेला, पसरलेला, परागंदा, रानोमाळ झालेला. Dispersedly *adv.* इतस्ततः, तजावजा. Dispersed'ness *n.* Dispers'er *n.* Dispers'ive *a.* प्रसरणशील, विकिरणशील.

Dispersion (dis-për'-shun) [See Disperse.] *n.-act.* उडविणें *n.*, फांकवणें *n.*, फांकणें *n.*, पांगणें *n.-state.* उडवाउडव *f.*, फांकाफांक *f.*, वाताहत *f.*, पांगणी *f.* [GENERAL D. पांगपांग OR री *f.*] २ *med.* सूज उतरणें-कमी करणें *n.*, गोंडलेलें रक्त फांकणें *n.* ३ *optics.* separation of light into its different coloured rays (प्रकाशाचें पृथक्) विकिरण करणें *n.* [DISPERSION OF LIGHT प्रकाशविस्पर्शन *n.*, प्रकाशविकिरण *n.*]

Dispirit (dis-pir'-it) [L. dis & Spirit.] *v. t.* to deprive of cheerful spirits, to dishearten, to discourage धीर-कंवर खचविणें, हिरमोड करणें, धैर्यभंग करणें, उदास-खिन्न-खटू-निरुत्साह करणें, नाहिंमत करणें, हर्षभंग करणें. Dispir'ited *a.* उमेद-छाती खचलेला, उदास, निरुत्साह, गतोत्स. Dispir'itedly *adv.* Dispir'itedness *n.* औदासिन्य *n.*, विषण्णता *f.*, निर्विण्णता, नाउमेद *f.* Dispir'iting *a.* हिंमत खचविणारा, हिरमोड करणारा, निरुत्साह करणारा.

Dispiteous (dis-pit'-e-us) [See Despite.] *a.* cruel, pitiless क्रूर, निष्ठुर, निर्दय, पाषाणहृदय.

Displace (dis-plās') [L. dis & Place.] *v. t.* to change the place of, to move from the usual or proper place, to put out of place स्थानच्युत-स्थलभ्रष्ट करणें. २ to crowd out, to take the place of (ज्या जागीं घुसल्यामुळे) एकीकडे सरावयास लावणें, (ज्या) जागीं जाऊन बसणें, (ची) जागा घेणें, पडकावणें-भरणें; as, "Holland displaced Portugal as the mistress of the seas." ३ to remove (from a state, office, dignity or employment), to discharge, to depose पदभ्रष्ट-स्थानभ्रष्ट-अधिकारभ्रष्ट करणें, (कामावरून) दूर करणें-काढून टाकणें, काढून लावणें. ४ (obs.) to dislodge, to drive out, to banish आश्रयाच्या जागेतून हुसकून लावणें-देणें इहपार करणें, नाहींशी करणें. Displaced' *a.* स्थानच्युत, भ्रष्ट. Displace'ment *n.-act.* स्थानच्युत करणें *n.* -state. chem. & math. स्थलच्युति *f.*, स्थानान्तर *n.* २ *med.* मोतीबिंबाचें स्थलांतर *n.* स्थलांतर. (b) ओषधी-वनस्पतींतून सत्व काढण्याची क्रिया *f.* ३ the quantity or weight of a fluid displaced by a floating body तरंगत्या (गलबतानें) पदार्थानें वाजूस सारलेलें पाणी *n.* [BY DISPLACEMENT METHOD आगतुक रीतीनें.] Displa'cer *n.* (ची) स्थानच्युति करणारा. ३ chem. स्थानच्युतिकर्ता.

Displant (dis-plant') [L. dis & Plant.] *v. t.* to remove (what is planted or fixed), to displace,

to root out उपहून काढणे, ठिकाणावरून हांकलून लावणे, समूळ काढून टाकणे, उन्मूलन करणे. Dis-plantā'tion n.

Display (dis-plā') [A. Fr. *desplayer*, O. Fr. *despleier*, to unfold—L. *dis*, apart & *plicare*, to fold.] v. t. to unfold, to spread wide, to expand उघडणे, पसरणे, ताणणे. २ (mili.) to extend the front of a column, bringing it into line (सैन्य एका ओळीत-रांगेत आणून) अघाडी वाढविणे. ३ to spread before the view, to show, to exhibit to the sight or to the mind नजरेसमोर आणणे, दृष्टीस-नजरेस पाडणे, व्यक्त करणे, दाखविणे. ४ to make an exhibition of, to set in view conspicuously, to parade प्रदर्शन करणे, (डौल मिरविण्यासाठी-लोकांच्या दृष्टीस पडावे म्हणून-लोकांत प्रसिद्धि व्हावी म्हणून) दाखविणे. ५ print. to make conspicuous by large or prominent type (ठळक-जाडा टाईप घालून विशेष रीतीने) सुव्यक्त करणे. D. v. t. to make a display of (चें) प्रदर्शन करणे, आडंबर करणे. D. n. an unfolding, a manifestation, an exhibition उघड करून दाखविणे n, प्रकाशन n, थाट m, प्रदर्शन n. २ an ostentatious show, an exhibition for effect प्रदर्शन n, आडंबर n, भपका m, आव m, झाक f. Displayed' a. पसरलेला, प्रदर्शन केलेला, &c. २ (herald.) with wings expanded पंख पसरलेला, विस्तृतपक्ष. ३ (print.) ठळक टाईपांनी विशेष रीतीने नजरेस आणलेला. Display'er n. प्रदर्शन करणारा, &c.

Displease (dis-plēz') [O. Fr. *desplaisir*—Fr. *desplaisir*—Fr. *des* (L. *dis*) & *plaisir*, to please.] v. t. to make not pleased, to be disagreeable to, to offend (often followed by with or at) नाखुष-असंतुष्ट करणे-ठेवणे, (मध्ये) अप्रीति-नावड उत्पन्न करणे, (ला) अप्रिय वाटणे, (चें) मन दुखविणे, (ला) खट्टू-नाराज करणे. Displeas'ed a. नाखुष केलेला, नाराज केलेला, असंतुष्ट. Displeas'edly adv. Displeas'er n. नाखुष करणारा, &c. Displeas'ing a. offensive, disagreeable नाखुष करणारा, असंतोषकारक, नाखुष, नापसंत, मन दुखविणारा.

N. B.—Displease usually expresses less than Anger, Vex, Irritate or Provoke.

Displeasure (dis-plezh'-er) [See Displease.] n. irritation or uneasiness of the mind, dislike, dissatisfaction नाखुषी f, गैरमर्जी f, खप्पामर्जी f, इतराजी f, असंतोष m, अवकृपा f, अप्रसन्नता f. २ cause of irritation or annoyance, offence असंतोष-हेतु m, नाखुषीचें कारण n.

N. B.—असंतोष has now a tendency to be restricted to Discontent in English.

Displode (dis-plōd') [L. *displodere*,—L. *dis*, as- under & *plodere*, *plaudere*, to clap, to strike.] v. t. to discharge, to explode (बार) उडविणे. D. v. i. to burst with a loud report (मोठा आवाज होईल

अशा रीतीने) घडाक्याने फुटणे-उडणे. Dispo'sion n.
दारूचा घडका m. Dispo'sive a.

Displume (dis-plōm') [O. Fr. *desplumer*-Fr. *deplumer*-L. *dis* & *Plume*.] v. t. to deprive of decoration, to dishonour, to degrade (ची) शोभा हरण करणे, (ची) शोभा करणे (fig.), अपमान m. करणे, योग्यता f किंमत f. कमी करणे.

Disport (dis-pawt') [M. E. *disporten*, to amuse -O. Fr. *se desporter*, to amuse one's self-L. *dis*, away & *portare*, to carry (hence to remove one's self from labour.] v. t. to divert, to amuse, to make merry खेळवणे, रमवणे, (चें) मनरंजन करणे, (ची) करमणूक करणे. २ to remove from a port, to carry away (बंदरांतून) काढून नेणे-बाहेर काढणे, घेऊन जाणे. D. v. i. to play खेळणे, रमणे. D. n. खेळ m, विहार m, क्रीडा f, गंमत f, मजा f, करमणूक f.

Dispose (dis-pōz') [O. Fr. *disposer*, to arrange -O. Fr. *dis* (L. *dis*), apart & Fr. *poser*, to place. See Pose.] v. t. to set in order, to arrange मांडणे, व्यवस्था करणे, रचणे, धाटणे, लावणे, रचना f मांडणी f. करणे, नीटनेटके करणे. २ to regulate, to adjust, to settle व्यवस्था लावणे, निकाल लावणे, नक्की करणे. ३ to deal out, to assign to use, to bestow for an object, to apply (च्या) कामास-कामीं लावणे, (च्या) कारणीं लावणे, वासलात-व्यवस्था लावणे, (च्या) उपयोगार्थ देणे, विशिष्ट हेतूकरितां देणे. ४ to give a tendency or inclination to, to incline (चें) मन वळविणे, (ला) वळविणे, (च्या) मनाला वळण लावणे-देणे, (ला) प्रवृत्त करणे. Dispo'sable a. विल्हेवाट लावतां येण्याजोगा. Dispo'sal n. an arrangement रचना f, व्यवस्था f, मांडणी f. २ adjustment, management विशेष रचना f, व्यवस्था f, रचाई f. ३ the transference of anything into new hands, alienation नवीन माणसाचे ताब्यांत जाणे n, विल्हेवाट f, निरवानिरव f, सोंपवासोपव f. ४ the power to dispose of (esp. in the phrase at or in the disposal of) (कोणत्याही गोष्टीचा) निकाल लावण्याचा-उपभोग घेण्याचा अधिकार m. Disposed' a. कल-हेतु असलेला, &c. Disposed'ly adv. Dispos'er n. व्यवस्था-विल्हेवाट-निकाल लावणारा. २ नियामक, नियंता. ३ दाता. Dispos'ing pr. p. Dispos'ingly adv. [To DISPOSE OF to determine the fate of (चा) सोक्षमोक्ष ठरविणे, एखाद्या वस्तूचें अखेर काय करावयाचें हें ठरविणे, (चा) निकाल करणे-ठरविणे, (ची) निर्गत लावणे. २ (ची) व्यवस्था-वासलात-विल्हेवाट लावून मोकळे होणे.]

Disposition (dis-pō-zish'-un) [Fr. *disposition*-L. acc. *dispositionem*, a setting in order-L. *dispositus* pa. p. of *disponere*, to set in various places, to arrange-L. *dis*, apart & *ponere*, to place.] n.-act. व्यवस्था करणे n-ठरविणे n, देऊन टाकणे n, विल्हेवाट करणे n, &c. २ arrangement, order व्यवस्था f, रचना f, मांडणी f, मांडणूक f. ३ tendency to any

action or state resulting from natural constitution, nature, quality गुण *m*, धर्म *m* (स्वभाव *m*). ४
conscious inclination, propensity मन *n*, इच्छा *f*,
मानस *m*, कल *m*, वल्लण *n*, झोंक *m*, ओढा *m*. ५
natural or prevailing spirit or temperament of the
mind, temper of the mind प्रकृति *f*, स्वभाव *m*. ६
mood, humour वृत्ति *f*. [OF A GOOD D. सुशील, सुस्व-
भावाचा, सुशीलाचा. OF AN EVIL D. दुःशील, दुःस्वभाव, कुस्व-
भावाचा.] Dis'posi'tional *a*. Dis'posi'tioned *a*.
Dispos'itor *n*. व्यवस्था लावणारा, &c. Dispos'ure *n*.
व्यवस्था-निरवानिरव करण्याचा अधिकार *m*.

Dispossess (dis-pawz-zes') [Cf. Fr. *deposseder.*] *v. t.*
to put out of possession, to eject (with *of* before
the thing taken away) (स्थावर मिळकतीचा वगैरे)
ताबा काढून घेणे, मालमत्ता हरण करणे, नागवणे,
हरण करणे, (ताबा काढून घेऊन) हांकलून-हुसकून
लावणे. Disposses'sion *n.-act.* ताबा काढून घेणे
n.-state. नागवणूक *f*.

N. B.—Possession is ताबा only, while ownership
is मालकी or सत्ता.

Dispraise (dis-prāz') [O. Fr. *dispreisen*, *desprei-*
ster—Fr. *depriser*—Fr. *des* (L. *dis*) & *prisier.*] *n.*
blame, censure, reproach, disparagement अप्रशंसा
f, निंदा *f*. *D. v. t.* to withdraw praise from, to
disparage, to blame (दुसऱ्याने केलेल्या पुखाद्याच्या)
स्तुतीवर पाणी ओतणे, अप्रशंसा-निंदा करणे. Disprais'
er n. अप्रशंसा-निंदा करणारा. Disprais'ingly *adv.*
निंदापूर्वक.

Disproof (dis-prōōf') *n.* confutation, refutation
खोटे पाडणे *n*, चूक ठरविणे *n*, खंडण *n*, निराकरण *n*.

Disproportion (dis-prō-pawr'-shun) *n.* want of pro-
portion in form or quantity प्रमाणशुद्धत्वाचा अभाव
m, बेढबपणा *m*, बेडौलपणा *m*, विजोडपणा *m*. २
want of suitableness, disparity अयोग्यता *f*, न्यून-
धिक्य *n*. *D. v. t.* to violate symmetry in, to join
unfitly (चें) प्रमाण *n*-ढब *f*-बांधेसूदपणा *m*. बिघड-
विणे, जुळणी विजोड करणे. Dis'propor'tionableness
n. Dis'propor'tionably *adv.* Dis'propor'tional,
Dis'propor'tionable *a*. Dis'propor'tionate *a*. प्रमाण-
हीन, विजोड, बेढब, बेडौल. Dis'propor'tionably
adv. Dis'propor'tionateness *n*. विजोडपणा *m*.

Disprove (dis-prōōv') [Cf. O. Fr. *disprover.*] *v. t.*
to prove to be false, to confute, to refute खोटे पाडणे,
चूक ठरविणे, (चें) खंडन करणे, नाशाबीत करणे. Dis-
prov'able *a*. खोटे पाडतां देण्याजोगे. Disprov'al *n*.
(R.) खंडन *n*.

Dispute (dis-pūt') [Fr. *disputer*—L. *disputare*, to
argue—L. *dis*, apart & *putare*, to think. *D.* शब्दा-
चा मूल अर्थ गणणे, अंदाज करणे, वादविवाद करणे
असा होता. परंतु पुढे वादविवाद करणे, नाकारणे, संस्य
घेणे, तकरार करणे, विरोध करणे, झगडणे, खंडन करणे

असे या शब्दाचे अर्थ झाले आहेत. Dispute & Controvert are distinguished thus. Dispute is to make matter of controversy i. e. lengthened argument in opposition, entering point by point into the dispute. Dispute is against a personal competitor; Controvert refers directly to the matter & indirectly to the person. Dispute refers to such things as claims, possessions, titles, rights & the like. In controversy there is more of opposition, in D. more of doubt. Dispute & Debate are distinguished thus. Debate is formally to sift by argument for & against. The legitimate object of Debate is to bring together the expression of various opinions for the purpose of accepting, rejecting, or modifying the matter in hand. To Dispute is always antagonistic. Contend is the opposite of Dispute. Dispute is to attack & endeavour to shake what is advanced or held by another. So contend is to argue urgently in favour & support of something held by one's self. Dispute & Quarrel are distinguished thus. Quarrel always presumes a wrong or ground of complaint of some kind. Sharpness of temper is the usual cause of quarrels, in which there is commonly more irritation than hatred. Any angry contest confined, however, to word may be called a quarrel. A dispute is a difference of opinion. It may involve two or more persons. In a dispute there is chiefly an element of personality.]

v. t. to discuss, to debate or argue (a question)
 दादविवाद करणे, साधकबाधक रीतीने विचार करणे, भवति न भवति करणे; as, "It may possibly be disputed how far miracles can prove natural religion." "We may D. it upon the road." २ to argue against, contest, controvert (संशयावरून)
 विरुद्ध-प्रतिपक्ष m- उलट-दुसरी बाजू f. घेणे, (विरुद्ध प्रमाणे किंवा मुद्दे सांगून) विरोध सांगणे. ३ to call in question or contest the validity or accuracy of a statement or the existence of a thing (the oppo. of to maintain or defend) आक्षेप m, शंका f, आकांक्षा f. घेणे with विषयी or वर of o., विरुद्ध बोलणे; as, "I am monarch of all I survey, my right there is none to D." ४ to controvert a person (विरुद्ध बाजू घेऊन किंवा विरुद्ध प्रमाणे देऊन) हाणून पाडणे; as, "Belknap could D. Hutchinson about the quarrelsome-ness of the Puritans in Holland." ५ to encounter, oppose, contest or strive against; to resist an action (-शी) झगडणे, (-चा) प्रतिरोध प्रतिकार करणे, (च्या-विरुद्ध) झगडा करणे, वाधा-विरोध हरकत घेणे, दाद सांगणे, तकरार घेणे-सांगणे; as, D. it like a man." the Soudanese chose Teb as the ground upon which to D. the advance

of the British troops on Tokar." ६ to contend or compete (for the possession of) (-ची मालकी मिळविण्याकरिता) युद्ध *n.* झटपट *f.* चढाओढ *f.* स्पर्धा *f.* करणे; as, "We wonder that every inch of ground was not disputed in arms." ७ to contest a prize or victory (बक्षीस किंवा जय मिळविण्याकरिता) स्पर्धा-चढाओढ करणे; as, "The poets disputed the prize of Poetry." D. *v. i.* to contend with opposite arguments, to debate or discourse argumentatively (विरुद्ध प्रमाणें दाखवून) भांडणें-कलह करणे, वाग्युद्ध करणे; as, "My purpose is not to D. but to persuade." २ to debate in a vehement manner खडाजंगीचा वादविवाद करणे; as, "Four questions necessary to be made of any matter before we D." D. *n.* verbal controversy, controversial discussion, altercation, debate तोंडी वादविवाद *m.*, वाचावाच *f.*, वाद *m.*, विवाद *m.*, वाग्युद्ध *n.*, हुजत *f.*, (उलट बाजू घेऊन केलेले) भांडण *n.* २ contest, struggle, quarrel झगडा *m.*, लढाई *f.*, तकरार *f.*, तंटा *m.* [OBSTINATE & PERVERSE D. खळवाद *m.* TO BE UNDER D. बद्दल वाद *m.* चालणें *g. of s.* BEYOND D. निविवाद.] ३ भांडण *n.*, कजा *m.*, झगडा *m.*, तकरार *f.* [TAKE A LOSS BUT SETTLE THE D. हार मान पण झगडा तोड; हार खा पण भांडण मिटव; गम खा पण वाद संपीव; शीज सोस पण तंटा तोड; नुकसान सोस पण खटल्याचा निकाल लाव.] ४ खटला *m.*, खटलें *n.* [CONFUSED D. मानगड *f.*, हिलगड (*vulg.*) *f.*] Dis'putable *a.* वाद करण्याजोगा, तकरारी, तकरारीचा. Dis'putableness *n.* Dis'putably *adv.* Dis'putant, Dis'put'er *n.* वाद करणारा, वादकर्ता *m.*, वादी *m.* Disputa'tion *n.* the act of disputing वाद *m.*, विवाद *m.*, वादविवाद *m.*, वाकलह *m.* [D. CLUB वादाची संस्था *f.*, वाद-संस्था *f.* D. ROOMS वादाचा अड्डा *m.*, चर्चागृह *n.*, वादविवादशाला *f.* TESTIMONIAL AWARDED AT D.S OF PRE-EMINENCE अजिंक्यपत्र *n.*, अजितपत्र *n.*] २ (in the mediæval schools & universities) a rhetorical exercise in which parties reasoned in opposition to each other on some question proposed वाद *m.*, चर्चा *f.*, संवाद *m.* Disputa'tious, Dispu'tative *a.* तकरारी, वादप्रिय, विवादाधीन, तेंढेखोर. २ वाद करण्याच्या स्वभावाचा, अतिवादी, वादी, वादासक्त, वादभक्त, तकरारी, वाद्या (*colloq.*). Dis'puta'tiously *adv.* Dis'puta'tiousness *n.* वाद करण्याचा स्वभाव *m.*, वादप्रियता *f.*

Disqualify (dis-kwol'i-fl) [Dis 6 + qualify.] *v. t.* to render unfit, to incapacitate अयोग्य-नालायक करणे, अयोग्यता *f.* नालायकी *f.* आणणे, निरूपयोगी करणे-ठरविणे (with of or from before the purpose, state, or act); as, "My common illness utterly D.s me from all conversation." "Men are not D.ed by their engagement in trade from being received in high society." २ to deprive of some power, right, or

privilege, to disable, to debar legally कायदेशीर हक काढून घेणें, अधिकार *m*, सत्ता *f*-योग्यता *f*. काढून घेणें, अधिकार रद्द करणें, अपात्र-अयोग्य ठरविणें-करणें; as, "A conviction of perjury disqualifies a man to be a witness." Disqualificā'tion *n*.-*act*. अयोग्य करणें *n*. -*state*. नालायकी *f*, अयोग्यता *f*, अपात्रता *f*. २ नालायकी आणणारी गोष्ट *f*, नालायकपणाचें कारण *n*.

Disquiet (dis-kwi'-et) [Dis 10 + Quiet.] *a*. *deprived of quiet, restless, uneasy* अस्वस्थ, अशान्त. *D. n*. *want of quiet, want of tranquillity in body or mind, restlessness, disturbance, anxiety* अस्वस्थता *f*, अस्वस्थपणा *m*, शांतताभंग *m*, क्षोभ *m*, मनःक्षोभ *m*, अस्वास्थ्य *n*, व्यग्रता *f*. *D. v. t. to render unquiet, to make uneasy or restless, to disturb* (-चें) मन व्यग्र-अस्वस्थ-क्षुब्ध करणें, (मनाची) शांति मोडणें, (मनाच्या) शांतीचा भंग *m*. करणें. Disqui'eter *n*. शांतताभंग करणारा. Disqui'etful *a*. शांतिभंग करणारें. Disqui'e-tive, Disqui'eting *a*. Disqui'etly *adv*. अशांततेनें. Disqui'etude, Disqui'etness *n*. *want of peace or tranquillity, uneasiness, disturbance, agitation* (भांतिमूलक) अशांतता *f*, व्यग्रता *f*, अस्वस्थता *f*. Disqui'etous *a*.

Disquisition (dis-kwi-zish'-un) [L. *disquisitio*, from *disquirere*, to inquire diligently from *dis* & *quere-re*, to seek.] *n*. *a formal or systematic inquiry into, or discussion of any subject, a full examination or investigation of a matter with the arguments and the facts bearing upon it, an elaborate essay* (कोणत्याही गोष्टीचा) साधकबाधक विचार *m*, सांगोपांग-विचार *m*, निरूपण *n*. २ *a learned or elaborate dissertation on some subject* विद्वत्ताप्रचुरप्रबंध *m*, निबंध *m*, निरूपण *n*, विवेचन *n*, परीक्षण *n*. ३ *diligent or systematic search* मेहनतीचें व काळजीपूर्वक-व्यवस्थित-पणानें संशोधन *n*. Dis'quisi'tional, Dis'quisi'tionary, Disquis'itory, Disquis'itive *a*. प्रबंधासंबंधीं.

Disregard (dis'-re-gärd') [Dis 6 + Regard.] *v. t*. *not to regard, to pay no heed, to omit to take notice of, to slight as unworthy of regard or notice* दुर्लक्ष *n*. करणें, पर्वा *f*. न करणें-बाळगणें, बेफिकीर असणें, अवमान *m*-अनादर *m*. करणें, अवमानणें, अनादरणें, अवहेरणें, अवगणणें, उपेक्षणें, हेळसांड *f* उपेक्षा *f*. करणें. *D. n*. दुर्लक्ष *n*, बेपर्वाई *f*, अवगणना *f*, हेळणा *f*, अवज्ञा *f*, उपेक्षा *f*, अवमान *m*, अवधीरणा *f*. अनादर *m*, अवहेर *m*, तिरस्कार *m*, अवहेलना *f*, हेळसांड, बेफिकिरी *f*, उपमर्द *m*. Disregard'ed *a*. दुर्लक्षित, अनादृत, अवमानलेला, अवमानित, अपमानित, अवगणित, अवहेलित. Disregard'er *n*. दुर्लक्ष करणारा, अवमानणारा, अवमानकर्ता-कारी-करणारा, उपेक्षक. Disregard'ful *a*. दुर्लक्ष असणारा, बेपर्वाई करणारा, बेपर्वाईचा. Disregard'fully *adv*.

Disrelish (dis-rel'-ish) [Dis 6 or 7 + relish.] *v. t.* not to relish, to regard as unpalatable or offensive आवडत नसणें, (ची) नावड *f.* अप्रीति *f.* असणें, नावडता असणें-वाटणें, रुचि नसणें. २ (Milton.) to deprive of relish, to make nauseous or disgusting in a slight degree रुचि *f.* आस्वाद *m.* नाहीसा करणें. *D. v. i.* न पटणें, न भावणें, न मानवणें, न आवडणें. *D. n.* absence of relishing or palatable quality, nauseousness नावड *f.* अरुचि *f.* अप्रीति *f.* वीट *m.* किळस *m.* तिटकारा *m.* Disrelishing *pr. a.*

Disrepair (dis-re-pār') [Dis 9 + repair.] *n.* a state of being in bad condition & wanting repair मोडकळीची-नादुरुस्त स्थिति *f.* दुरुस्तीची जरूर असणारी स्थिति *f.*

Disrepute (dis-re-pūt') [Dis 9 + Repute.] *n.* loss or want of reputation, ill reputation, ill character, disesteem, discredit दुलौकिक *m.* बदलौकिक *m.* नापत *f.* नाचक्री *f.* अपकीर्ति *f.* अप्रतिष्ठा *f.* अपमान *m.* मानहानि-भंग *m.* बदनामी *f.* नामोशी *f.* Disreputa-tion *n.* loss or want of reputation or good name दुलौकिक *m.* Disrep'utable *a.* दुलौकिकाचा, अप्रतिष्ठित, अप्रतिष्ठेचा, हलका, असंभावित, असभ्य, गर्हित, बेअब्रूचा, गैरअब्रूचा, अनार्य, दूषणीय, निंघ, अयशस्कर. Disrep'utableness, Disrep'utabil'ity *n.* (R.) असभ्यता *f.* Disrep'utably *adv.*

Disrespect (dis'-re-spekt') [Dis 9 + respect.] *n.* want of respect or reverence अपमान *m.* अनादर *m.* तिरस्कार *m.* अवमान *m.* अवज्ञा *f.* बेअदबी *f.* २ discourtesy, uncivility अमर्यादा *f.* अशिष्टता *f.* असन्मान *m.* Dis'respectabil'ity *n.* असभ्यता *f.* Disrespect'able *a.* अप्रतिष्ठित, असंभावित. Dis'respect'ful *a.* अपमानाचा, अनादराचा, अमर्यादेचा, अवमानी, अपमान-अनादर-कारक-कारी, अमर्याद. Dis'respect'fully *adv.* अमर्यादेने. Dis'respect'fulness *n.* असभ्यता *f.*

Disrobe (dis-rōb') [Dis 6 or 7 + robe cf. O. Fr. desrober in same sense.] *v. t.* to divest of a robe, to divest of that which clothes or decorates कपडा-त्रेष काढणें, उघडा-अनाच्छादित-अनावृत करणें, आच्छादनरहित-नग्न करणें, दिगंबर करणें, आवरण काढून घेणें, विवस्त्र करणें.

Disroot (dis-rōōt') *v. t.* to tear up the roots of, to tear up from foundation (मूळासहित) उपटून काढणें, निर्मूल करणें, समूल काढून टाकणें, पालेंमुळें खणून काढणें-उपटणें, बीमोड करणें.

Disrout (dis-rowt) [Dis 4 + O. Fr. route, band.] *v. t.* to put to rout वाताहत-वाताहात *f.* दणादाण *f.* पांगापांग *f.* करणें.

Disrupt (dis-rupt') [L. disruptus, diruptus *p. p.* of dirumpere, dirumpere-L. dis, asunder & rumpere, to break.] *v. t.* to break asunder, to rend भंग *m.* छेद *m.* करणें, मोडणें, दुभंग-भेग *f.* करणें,

चिरकवणें, तडा घालवणें, तोडणें, तुकडे तुकडे करणें. D. a. दुभंगलेला, चिरकलेला, भेग पाडलेला. Disruption [L. *disruptio*.] n. भंग m, फूट f, फट f, चीर f, फाटाफूट f, मोडणें n. Disruptive a. भंग m-फूट f छेद m. करणारा. Disrupture n. (R.) Same as Disruption.

Dissatisfactory (dis-sat-is-fak'-tér-i) [L. *dis* & *Satisfactory*.] a. causing dissatisfaction, displeasing, असमाधानकारक, असंतोषदायककारी, नाखुष करण्याजोगा. Dissat'isfaction n. uneasiness proceeding from the want of gratification or from disappointed wishes and expectations असंतोष m, असमाधान n, अतृप्ति f, अप्रसन्नता f.

N. B.—See the word Discontent.

Dissatisfy (dis-sat'-is-fi) [L. *dis* & *Satisfy*.] v. t. to render unsatisfied or discontented असमाधानी-असंतुष्ट-नाखुष-अप्रसन्न करणें. २ to excite uneasiness in by frustrating wishes or expectations (इच्छा किंवा मनोरथ-मनोवासना विफल करून) असमाधान-असंतोष उत्पन्न करणें. Dissat'isfied a. असमाधानी, समाधानशून्य, असंतुष्ट, नाखुष, अप्रसन्न. Dissat'isfying v. n.

Disseat (dis-sēt') [Dis 6 or 7 c + Seat.] v. t. (R.) to unseat जाग्यावरून उठविणें, पद-स्थान-च्युत-भ्रष्ट करणें, फायदेकौन्सिल इत्यादिकांत बसण्याचा हक्क काढून घेणें.

Dissect (dis-sekt') [L. *dissectus* p. p. of *dissecare*—L. *dis*, asunder & *secare*, to cut.] v. t. to cut or divide a body in order to examine minutely its structure & the relations of its parts, to anatomize (अवयवांचा परस्परसंबंध व त्यांची रचना सूक्ष्मरीतीने तपासण्याकरितां शस्त्रानें मृतशरीराचे भाग) कापणें, व्यवच्छेद करणें, (अभ्यासासाठीं शव-) च्छेद करणें, प्रेत फाडणें. २ to analyse for the purposes of science & criticism (टीका-शोधन-परीक्षा करण्याकरितां) पृथक्करण करणें, पृथक्करणानें सूक्ष्म विचार करणें, (ग्रंथाचा-लेखाचा) व्यवच्छेद करणें. Dissect'ed a. bot. व्यवच्छेदित, व्यवच्छिन्न, पुष्कळ फाटलेलें. Dissect'ible a. कापण्यायोग्य, व्यवच्छेदनीय &c. Dissect'ing n. शस्त्रक्रिया f. Dissec'tion n. अवयव-शरीर-च्छेदन n, शस्त्रक्रिया f, फाडाफाडी f. २ विवेचन n, पृथक्करण n, सूक्ष्मपरीक्षण n. Dissect'ive a. Dissect'or n. शस्त्रानें फाडणारा, शरीरच्छेदनकर्ता, व्यवच्छेदक.

Disseize (dis-sēz') [M. E. *disseize*—Fr. *disseisir*—Fr. *dis*, not & *saisir*, to take possession of.] v. t. law. to deprive of seizin or possession, to dispossess or oust wrongfully अन्यायानें हिरावून-काढून घेणें, अन्यायानें वहिवाट काढून घेणें-नाहींशी करणें, अपहार करणें, जमिनीचा ताबा सोडावयास लावणें. Dis'seizee n. अन्यायानें ज्याची मालमत्ता f-मिरास-वतन n. हिसकावून घेतलें आहे असा, ताबा m-मालकी f-वहिवट f सोडावयास लावली आहे असा मनुष्य m. Disseiz'in n. अन्यायानें वहिवाट सोडावयास लावणें n. Disseiz'or n. वतन-मिरास हिसकावून घेणारा m.

Dissemble (dis-sem'-bl) [O. Fr. *dis* (L. *dis*), apart & *sembler*, to seem or appear—L. *dis*, apart & *simulare*, to pretend.] *v. t.* to hide under a false semblance, to disguise (ढोंगानें-कपटानें) उलटा भास करणें-लपविणें, छपविणें, मिष-निमित्त दाखवून लपविणें. २ to put on the semblance of, to feign -चें सोंग घेणें-मिष करणें. *D. v. t.* to assume a false appearance, to act the hypocrite (आपल्याजवळ जें) नाहीं तें आहे असें भासविणें, (काहींतरी निमित्त दाखवून) खरा हेतु लपविणें, सोंग *n.* दाखविणें, बहाणा *m.*-मिष *n.*-निमित्त *n.*-कपट *n.* करणें. *Dissem'blance n.* (R.) want of resemblance, dissimilitude तफावत *f.*, फरक *m.*, निराळेपणा *m.* २ (obs.) dissimulation ढोंग *n.*, दंभ *m.*, कपट *n.*, सोंग *n.*, मिष *n.*, बहाणा *m.* *Dissem'bler n.* कपट रचणारा, ढोंग करणारा, (ढोंगानें) खोटा-उलट भास करणारा, दोकेसंन्यासी, वेषधारी, दांभिक, लुच्चा. *Dissem'bling pr. a.* ढोंगी, कपटयुक्त, उलटा भास करविणारा, असत्य. *Dissem'blingly adv.*

Disseminate (dis-sem'-i-nāt) [L. *disseminatus* p. p. of *disseminare*—L. *dis* & *seminare*, to sow—semen, seed. *Disseminate* शब्दाचा मूळ अर्थ (semen, seed) बीं पेरणें असा आहे.] *v. t. & v. i.* to scatter for growth & propagation like seed प्रसार *m.* करणें, प्रसार होणें, जनसमुदायांत जिकडे तिकडे पसरणें, पेरणें. २ to spread or extend by dispersion सर्वत्र फैलाव करणें. *Dissem'inated a.* पसरलेला, प्रसृत, प्रसारित. २ *min.* occurring in small portions, scattered through some other substance (दुसऱ्या पदार्थाशीं मिश्रित असा) थोडा थोडा सांपडणारा. *Dissem'inā'tion n.* पसरणें *n.*, प्रसार *m.*, प्रसरण *n.*, फैलाव *m.*, पेरणी *f.*, पेरा *m.* *Dissem'inative a.* प्रसार-फैलाव करण्याजोगा-लायक. *Dissem'ina'tor n.* प्रसार करणारा किंवा पसरणारा, पेरणारा, प्रचारक, प्रसारक.

Dissent (dis-sent') [L. *dissentire* (p. p. *dissen-sum*), to differ in opinion—L. *dis*, apart & *sentire*, to think.] *v. i.* to differ in opinion, to be of unlike or contrary sentiment (चें) मतांतर *n.*- मतभेद *m.* भिन्नमत *n.*- निराळें मत *n.* असणें, असम्मति *f.* भिन्न मनोवृत्ति *f.* असणें. २ to differ from an established church in regard to doctrines, rights or government प्रतिष्ठित धर्माशीं विरुद्ध असणें, प्रतिष्ठित धर्ममते मान्य नसणें, प्रतिष्ठित-संस्थापित धर्माहून निराळीं मते असणें. ३ to differ, to be of a contrary nature विरुद्ध मत असणें, भिन्न स्वभावाचें असणें. *D. n.* the act of dissenting, difference of opinion, refusal to adopt something proposed मतभेद *m.*, मतांतर *n.*, वैमत्य *n.*, असम्मति *f.*, अस्वीकार *m.* २ separation from an established church सरकारनें मंजूर केलेल्या धर्मापासून भिन्न असणें *n.* ३ contrariety of nature, diversity in quality प्रकृति-जातिभिन्न *n.* *Dissen'sion n.* disagreement in

opinion (usually of a violent character producing warm debates & angry words.) (कलहकारक) मतभेद *m*, कलह *m*, कज्जा *m*, भांडण *n*, विरोध *m*, फाटाफूट *f*, गडबड *f*. Dissent'er *n*. मतभेद असणारा, भिन्नमताचा, प्रतिष्ठित. २ भिन्नमताभिमाना, धर्मविरोधी, सरकारानें मंजूर केलेला धर्म अमान्य करणारा. Dissent'erism *n*. साधारण धर्मापासून भिन्न मते असणाऱ्यांचीं तत्वे अथवा स्वभाव, प्रतिष्ठित धर्मविरोध्यांचीं धर्मतत्वे, संस्थापितधर्मविरोधित्व *n*. Dissen'tient *a*. विसंवादी, विरुद्ध मतावलम्बी, असंमत, भिन्नधर्माचा, भिन्नमताचा, असंवादी. Dissen'ting *pr. a*. मतभेदाचा, भिन्नधर्माचा. २ प्रतिष्ठितधर्मविरोधी मंडळीचा. Dissen'tious *a*. भांडखोर, कलहप्रिय, भांडणाचा, तट-पक्ष असलेला.

Dissepiment (dis-sep'i-ment) [L. *dis*, apart & *sepire*, to hedge in.] *n*. a separating tissue, a partition, a septum मधला पडदा *m*, पडदा *m*, विटप *m*. (?) २ *bot.* one of the partitions which divide a compound ovary into cells अंडाशयाच्या पेशीसधील पडधांपैकीं एक पडदा *m*, अंडान्तःपट *m*. Dissep'imental *a*.

Dissertate (dis'er-tāt) [L. *dissertatus p. p.* of *dissertare*, to debate, frequen. of *disserere*, to disjoin, to discuss—L. *dis* & *serere*, to join.] *v. i.* (R.) to write dissertations (एकाच विषयाचा दोन्ही बाजूंनी विचार करून) निबंध *m*- प्रबंध *m*. लिहिणें. Dis'sertā'tion *n*. a formal or elaborate argumentative discourse, oral or written; an essay, a disquisition (एकाच विषयाच्या दोन्ही बाजू दाखविणारा) निबंध *m*, प्रबंध *m*, व्याख्यान *n*, विवरण *n*, Dis'serta'tionist *n*. a writer of dissertations निबंध *m*-प्रबंध *m*. लिहिणारा. Dis'serta'tional *a*. relating to or resembling a dissertation प्रबंधविषयक, प्रबंधासारखें. Disserta'tive *a*. Dis'serta'tor *n*. निबंधकार *m*, व्याख्याता *m*, प्रबंध लिहिणारा *m*.

Disserve (dis-serv') [L. *dis* & Eng. *Serve* cf. Fr. *desservir*, to clear a table.] *v. t.* to do the contrary of to serve, to fail to serve (च्या) उपयोगीं न पडणें. २ to do an ill turn to, to do injury or mischief to अपाय-हानि नुकसान करणें. ३ to remove the service from a table (वाढलेली ताटे वाट्या) उचलून बाजूला ठेवणें. Disserv'ice *n*. the contrary of service, an ill service, an ill turn अपाय *m*, हानि *f*, नुकसान *n*, अपकार *m*, अहित *n*. Disserv'iceable *a*. अपायकारक, हानि-नुकसानकारक, अपकाराचा.

Dissever (dis-sev'er) [O. Fr. *dessevrer*—Late L. *disseparare*—L. *dis*, apart & *separare*, to separate.] *v. t.* to part in two, to sever thoroughly, to separate दोन भाग करून टाकणें, दुभागून टाकणें, दोन तुकडे करून टाकणें, विस्कळित करून टाकणें. २ to disperse पांगापांग करणें. D. v. i. वेगळा होणें. Dis-sev'erance, Dissev'erment *n*. दुभागून टाकणें *n*, विस्कळितपणा *m*, पांगापांग *f*. Dissev'ered *pa. a*.

Dissident (dis' i- dent) [L. *dissident* stem of *pr. p.* of *dissidere*, to sit apart, to disagree, -L. *dis*, apart & *sedere*, to sit.] *a.* *differing in opinion* भिन्न मताचा. २ *not agreeing, dissenting* न जुळणारा, भिन्न, निराळा. *D. n.* *one who disagrees or dissents* भिन्न मताचा मनुष्य *m.*, भिन्नमताभिमानी. (b) *one who separates from the established religion* (संस्थापित धर्माशी ज्याचे मत जुळत नाही असा) भिन्नपंथी मनुष्य *m.* *Dis'sidence n.* भिन्नता *f.*, निराळेपणा *m.* २ मतभेद *m.*, मतांतर *n.* ३ (मंजूर केलेल्या-प्रतिष्ठित धर्माशी) विरोध अथवा सुटकपणा *m.*

Dissimilar (dis- sim' i- ler) [M. Fr. *dissimilaire*-O. Fr. *dis* (L. *dis*), apart & *similaire*, like.] *a.* *not similar, unlike, heterogeneous* विसदृश, सारखे नाही असे, असमान, भिन्न, असदृश, अतुल्य, पृथक्, विषम, विजातीय. *Dissim'ilar'ity n.* विसदृशता *f.*, भिन्नता *f.*, भेद *m.*, असमानता *f.*, असाध्य *n.*, असादृश्य *n.*, वैषम्य *n.*, विजातीयता *f.* *Dis'simil'itude n.* *want of resemblance, unlikeness* असादृश्य *n.*, सादृश्याभाव *m.*, भेद *m.*, असमानता *f.*, भिन्नता *f.* २ (*rhet.*) विरोधालंकार *m.* (?). *Dissim'ilarily adv.* *Dissimilā'tion n.* विसदृश करणे *n.*, &c. *Dissim'ile n.* (*rhet.*) विरोधालंकार *m.* (?)

Dissimulate (dis- sim' ū- lāt) [L. *dissimulatus pa. p.* of *dissimulare*, See *Simulate*.] *v. i.* *to dissemble, to feign, to pretend* बहाणा-ढोंग-मिथ करणे. *Dissimulā'tion n.-act.* ढोंग-बहाणा-मिथ करणे *n.*, (खोटें रूप दाखवून) खरें रूप झांकणे *n.*, आच्छादन करणे *n.*, आकारगुप्ति-गोपन *n.* (b) *false pretension, hypocrisy* कपट *n.*, छद्म *n.*, माया *f.*, ढोंग *n.*, दंभ *m.*, ओठांत एक पोटांत एक, मनांत एक जनांत एक, वचस्येक मनस्येक. *Dissimulā'tor n.* ढोंगी.

Dissipate (dis' i- pāt) [From *pt. p.* of L. *dissipare*, to disperse-L. *dis*, apart & O. L. *supare*, to throw, cf. Sk. क्षिप, to throw.] *v. t.* *to scatter completely, to disperse & cause to disperse* चौकीकडे विखरणे, उडवून देऊन दिसनासा करणे, विध्वंस-नाश-समूळ नाहीसा-करणे, (पुन्हां एकत्र न होतील अशा रीतीने) उधळून देणे. २ *to destroy by wasteful extravagance or lavish use, to squander* (उधळपट्टी करून) (ची) नासाडी करणे, उडवणे, उधळणे. *D. v. i.* *to separate into parts & disappear, to waste away* (तुकडे तुकडे होऊन) नाहीसे होणे, लयास जाणे, उडणे, फांकणे, वितुळणे, वितळून जाणे. २ *to be extravagant in the pursuit of pleasure* (इंद्रियसुखासक्त होऊन शरीर, द्रव्य इत्यादिकांची) खराबी करून घेणे. *Dis'sipable a.* (R.) *Dis'sipa'ted a.* उधळलेला, उडवलेला, &c. २ (of persons) (चैनबाजीत-शोकांत पैसा, शरीर इत्यादिकांची) नासाडी-खराबी करून घेतलेला. ३ (of life) चैनबाजीत-शोकांत (पैसा, शरीर इत्यादिकांची) खराबी झालेले. *Dissipā'tion n.-act.* उडविणे, &c., व्यर्थ अपव्यय *n.* २ (शरीर व पैसा इत्यादिकांची) खराबी करणे

n. अपव्यय *m.* ३ दुराचारांचा अतिरेक *m.* व्यसनिता *f.* अष्टशीलता *f.* ४ *a trifle which wastes time & distracts attention* (व्यर्थ वेळ घेणारी व मनाची एकाग्रता भंग करणारी) नाशकारक क्षुल्लक गोष्ट *f.* वस्तु *f.* Dis'sipa'tive *a.* उधळणारा. २ दुराचारप्रवर्तक.

Dissociate (dis-sō'-shi-āt) [From *pa. p.* of *L. dissociare*, to separate from—*L. dis*, apart & *sociare*, to associate, from *socius*, cf. *Sk.* सखा, a companion.] *v. t.* to separate from union, to disunite (संगतीतून-सहवासांतून) दूर करणे, वेगळें करणे, सख्य तोडणे, संबंध तोडणे. २ to separate the elements of a compound (spec. by heat) (उष्णतेच्या योगानें पदार्थाचीं मूळतत्वे) पृथक् करणे-सुटीं करणे, (चें) विश्लेषण करणे. *D. v. i.* (संगतीतून-सहवासांतून) परावृत्त होणे, सहवास सोडून जाणे-देणे. Disso'ciable *a.* संगतीस अपात्र-अयोग्य. २ (R.) सख्य-संबंध तोडणारा. ३ विभक्त-पृथक् होण्याजोगा, उष्णतापृथक्करणीय. Disso'ciabil'ity *n.* विश्लेषणयोग्यता *f.* विभक्त होण्याची योग्यता *f.* Disso'cial *a.* समाजाचा कंटाळा करणारा, समाजद्वेषी. Disso'ciation *n.-act.* वेगळें-पृथक् करणे *n.* २ दुही *f.* दुफळी *f.* फूट *f.* २ (*chem.*) (उष्णतेच्या योगानें होणारें) अपूर्ण पृथक्करण *n.* विश्लेषण *n.* संयुक्त पदार्थांचें साध्या पदार्थांत पृथक्करण *n.* जसें खडूचें चुना व कर्बोम्ल (कॅरबोनिक भासिड) ह्यांमध्ये उष्णतेनें पृथक्करण *n.* Disso'ciative *a.* वेगळें करणारें, दुफळी पाडणारें, विश्लेषक.

N. B.—Dissociation, Analysis.

Dissoluble (dis'sō'-lū-bl) [*L. dissolubilis*, that may be dissolved, *Fr. dissolvere*, to dissolve.] *a.* capable of being dissolved, capable of being separated into elements or atoms, decomposable, disintegrable पृथक्करणीय, विघटनीय, पृथक्करण करण्याजोगा, विघटन करण्या-होण्याजोगा, (विघटन होऊन) नाश पावण्याजोगा. २ capable of being loosened or unfastened सोडण्याजोगा, मोकळा करण्या-होण्याजोगा, संबंध-बंध-बंधन तोडण्याजोगा. ३ (सभा) विसर्जन-बरखास्त करण्याजोगा. Dis'solubil'ity *n.* विघटनीयता *f.* &c. Dis'solubleness *n.*

Dissolute (dis-sō-lūt) [*L. dissolutus*, licentious, *pa.p. dissolvere*; See Dissolve.] *a.* that has thrown off the restraints of morality & virtue, lax in morals, loose living, licentious, debauched, profligate (of persons, their actions, &c.) व्यसनी, विषयी, इंद्रियसुखनिरत, नीतीचें बंधन छुगारून देणारा-तोडून टाकणारा, उच्छृंखळ, दुर्व्यसनी, दुर्वर्तनी, दुराचारी. Dis'solutely *adv.* Dis'soluteness *n.* दुर्व्यसनीपणा *m.* Dissolu'tion *n.-act.* एखाद्या वस्तूचे भाग निरनिराळे करणे *n.* मूळतत्वे पृथक् करणे *n.* वितळविणे, &c. २ separation into parts or constituent elements विश्लेषण *n.* पृथक्करण *n.* (b) (in the theory of disease

opposed to Evolution) अघक्रांति f, लय m, क्षय m.
 ३. liquefaction विद्रावण n, द्रावण n. ४ laxity of
 behaviour or morals नीतिभ्रष्टता f. ५ the relaxation
 or undoing of any tie, bond or binding power
 बंध-संबंध-शैथिल्य n, घटस्फोट (of marriage). ६ the
 breaking up, dismissal or dispersion of an assem-
 bly or association (सभा) विसर्जन f, (कधेरीची)
 बरखास्ती f. ७ termination of life, death, decease
 जीवित्वनाश m, मृत्यु m, मरण n. ८ the action of
 bringing or condition of being brought to an
 end, termination, destruction, ruin शेवट m, नाश
 m, विघटन n, लय m. Dis'solu'tional a. Dis'solu-
 tionism n. विसर्जनाभिमानीची तत्वे. Dis'solu-
 tionist n. one who advocates or aims at dissolution
 विसर्जन करावे असे मत असणारा, विसर्जममताभिमानी.

Dissolve (di-zolv') [L. *dissolvere*, to dissolve, to
 loosen.—L. *dis*, apart & *solvere*, to loosen.] v. t. to
 loosen or put asunder the parts of (एखाद्या वस्तूचे
 भाग) मिरनिराळे करणे, (मूलतत्वे) पृथक् करणे. २
 to melt वितळविणे, रस करणे, (उष्णतेने) द्रावण करणे.
 (b) विरघळविणे, विरविणे, (चे) पाणी करणे. ३
 (now rare except in the phrase 'dissolved in
 tears') to melt or soften the heart or feelings of
 (अंतःकरणास) द्रव-मार्दव आणणे. ४ (R.) to enfeeble
 in body or bodily strength (एखाद्याचे शरीर)
 दुबळे करणे. ५ (arch.) to loosen, to unfasten
 सोडणे, मोकळे करणे. ६ (obs.) to release from life, to
 cause the death of (शरीरांतून) जीव-आत्मा घाल-
 विणे, (ला) मृत्यू आणणे, जीवित्वनाश करणे. ७ to
 cause to vanish or disappear from existence, to
 bring to naught, to undo (विरळ करून) अदृश्य करणे,
 नाश करणे, नाहीसा करणे, नष्ट करणे, निष्फळ करणे. ८
 to break up, to dismiss, to disperse (सभा) विस-
 र्जन करणे, बरखास्त करणे. ९ to undo (a tie, bond,
 &c.), to bring to an end (a relation, connection,
 union, &c.) (संबंध-संगति-बंध-बंधन इत्यादि) तोडणे. १०
 to annul, to abrogate रद्द करणे; as, "The court of
 appeal dissolved an injunction granted by the
 lower court." ११ to do away with as false or
 erroneous, to refute चूक-खोटे ठरविणे, खोडून टाकणे.
 D. v. i. to loose integrity or consolidation अवयव-
 भंग होणे, नाश होणे. २ वितळणे, (उष्णतेने) द्रवणे,
 पातळ होणे. (b) विरणे, विरघळणे, विद्रुत होणे. ३
 to become faint अंधक होणे. ४ (मन) द्रवणे-विरघळून
 जाणे. ५ रूपांतर होणे, (सभा) बरखास्त होणे. ६ विसर्जन
 होणे. ७ रद्द होणे. Dissolv'able a. Dissolv'abil'ity
 n. Dissolv'ableness n.

Dissonant (dis'-ō-nant) [M. Fr. *dissonant*; Cot-L.
dissonant, stem of pr. p. of *dissonare*, to be un-
 like in sound—L. *dis*, apart & *sonare*, Sk. स्वन्,
 to sound

harshly, discordant, unharmonious बेसूर, बदसूर, विस्वन, विस्वर, कर्कश. २ *disagreeing, incongruous* (with from or to) न जुळणारा-जमणारा, भिन्न, प्रतिकूल, विरुद्ध, विरोधी. Dis'sonance *n.* विस्वनता *f.* बेसूर *m.* बदसूर *m.* स्वरबाह्यत्व *n.* २ विरुद्धता *f.* प्रतिकूलता *f.* Dis'sonantly *adv.*

Dissuade (dis-swād') [Fr. *dissuader*;—L. *dissuader*, to persuade from—L. *dis*, apart & *suadere*, to persuade.] *v. t.* to give advice against a thing (उपदेशानें एखादी गोष्ट) अहितकारक आहे असें दाखविणें. २ to exhort or advise a person against पासून मन फिरविणें-परतघणें. ३ to divert or draw a person from a course or action (एखाद्या कार्यापासून) परावृत्त करणें. Dissua'der *n.* Dissua'sion *n.*—*act.* मन फिरविणें *n.* &c., (एखाद्या गोष्टी) विरुद्ध उपदेश *m.* Dissua'sive *a.* (पासून) मन फिरविणारा. D. *n.* मन फिरविणारें भाषण *n.*, विधान *n.* Dissua'sively *adv.* Dissua'siveness *n.*

Dissyllable (dis-sil'-a-bl) [Gr. *di*, twice & *Syllable*.] *n.* दोन अवयवांचा शब्द *m.*, दोनपदांचा-द्विपद शब्द *m.* Dissyllab'ic *a.* दोन अवयवांचा, द्विपद. Dis'syllabi ficā'tion *n.* दोन अवयव करणें *n.* Dis'syllab'ify *v. t.* (शब्दार्ची वेगळीं) दोन पदें करणें. Dissyllabism *n.*

Distad (dis'-tad) *adv. anat.* on the distal side of संधिस्थानापासून दूरच्या बाजूस.

Distaff (dis'-tāf) [M. E. *distaf*, *dysestaf*, A. S. *distæf*. a distaff is a staff bedizened with flax, ready to be spun off.] *n.* the staff on which a bunch of flax or tow is tied & from which the thread is drawn चरकी *f.*, तर्कुटी *f.*, सूत काढण्याची चरकी *f.* २ the staff or 'rock' of a hand spinning-wheel upon which the flax, to be spun, is placed सूत काढण्याच्या चाकाचा दांडा *m.*, ह्यावर सूत भरतात. ३ used as a symbol of the holder of a distaff; hence, a woman, women collectively स्त्री *f.*, स्त्रीजात *f.* Distaff-side *n.* जनानखाना *m.* Descent by distaff स्त्रीवंशज. St. Distaff's Day जानेवारी महिन्याची ७ वी तारीख. आदले दिवशीं नाताळचा सण संपल्यामुळें बायका या दिवशीं सूत काढण्याच्या उद्योगास लागतात. याला Rock Day असेंहि म्हणतात. To have tow on the Distaff (*fig.*) (ला) काम असणें.

Distain (dis-tān') [M. E. *disteinen*—O. Fr. *des-teign*, a stem of *desteindre*, to distain, to take away colour—O. Fr. *des* (L. *dis*), away & *teindre*, from L. *tingere*, to dye.] *v. t.* to tinge with a different colour from the natural one, to stain, to discolour (स्वाभाविक रंगाहून) निराळा रंग देणें, डाग पाडणें, अपवर्ण-बेरंग करणें. (b) to tarnish, to defile (*fig.*) कलंक लावणें, अपवित्र करणें.

Distal (dis'-tal) [From stem of *Distant* + *al*, after dorsal, ventral.] *a.* remote from the point of

attachment or origin (opposed to *proximal*) संधि-स्थानापासून-मूळापासून दूर असलेले; as, "The D. end of a bone or muscle."

Distance (dis'tans) [O. Fr. *destance*, *distance*-L. *distantia*, standing apart.] *n.* the fact or condition of being apart or far off in space, remoteness दूरता *f.* २ the extent of space lying between two objects, (with *a* & *pl.*) an intervening space अंतर *n.* [TO KEEP ONE'S DISTANCE आपली मर्यादा राखणे, आपल्या अदवीने दूर राहणे, आपली अदवी दिसेल इतके दूर राहणे, दूर अंतरावर राहून अदवी दाखविणे, आपल्या पायरीने राहणे. TO KNOW ONE'S D. आपली पायरी-योग्यता-दरजा ओळखणे-समजून असणे. AT A D. दूर अंतरावर, दूर. OUT OF D. फार दूर, फार लांब, पह्यावाहेर, आटोक्यावाहेर. FROM A D. दूर अंतरावरून, लांबच्या जागेपासून, लांबून, दुरून. TO A D. दूरच्या जागेस. AT THIS D. OF TIME काळाच्या इतर्या अंतरावर, इतका काळ-इतके दिवस गेले असतां.] *D. v. t.* to place at a distance दूर-अंतरावर ठेवणे, (मध्ये) अंतर पाहून वेगळे करणे. (b) to express the distance of (चे) अंतर दर्शविणे. २ to make to appear distant. एखादी वस्तु दूर आहे असे दिसेल असे करणे-आसविणे, (चित्रकलेत) एखादी वस्तु दूर दिसावी असे करणे. ३ (lit. & fig.) to put or leave at a D. by superior speed (शर्यतीत) मागे-अंतरावर टाकणे. (b) to put or leave a place at a D. by going away from it (एखादे स्थळ सोडून) दूर अंतरावर जाणे.

Distant (dis'tant) [O. Fr. *distant*-L. *distantem* acc. of *distant* pr. p. of *distare*, to stand apart-L. *di*, apart & *stare*, to stand.] *a.* separate or apart in space (by specified interval) (विशिष्ट) अंतरावरील, दूर अंतरावरचा, दूरस्थ. २ far apart, separated by an unspecified but larger considerable space फार लांबचा-दूरचा, अतिदूरस्थ. [D. SIGNAL दूरचा बाहु (व) टा *m.*] ३ far apart or remote in time (काळासंबंधी) दूरचा, लांबचा. ४ indistinct, faint अंधक, अस्पष्ट, पुसट. ५ remotely related in kinship नात्याने दूरचा. ६ reserve in intercourse विशेष सलग्गी न दाखविणारा, अलग-दूर राहणारा, अलगपणाचा.

Distaste (dis-tāst') [L. *dis* & *Taste*.] *n.* disrelish or dislike of food or drink अरुचि *f.*, असह्येय *m.*, असाचा कंटाळा *m.*, वीट *m.*, शिसारी *f.* (spec.), ओकारी *f.* २ disinclination, dislike, (moderate) aversion नावड *f.*, कंटाळा *m.*, वीट *m.*, तिटकारा *m.* *D. v. t.* to dislike the taste of (ची) रुचि न आवडणे, (ची) गोडी नसणे. २ to have or conceive a mental distaste for or repugnance to anything, to regard with aversion. तिटकारा-कंटाळा करणे, नापसंत पडणे. ३ to excite

the dislike or aversion to, to be distasteful to, to displease, to offend (पुखाद्यास) कंटाळा-वीट आणणें, (चें) मन दुखविणें, (पुखाद्या गोष्टीविषयींची) गोष्टी नाहीशी करणें. Distasted *pa. p. a.* Distaste'ful *a.* disagreeable to the taste अरुचिकर, अस्वादिष्ट. २ causing dislike नावड-तिटकारा उत्पन्न करणारा. Distaste'fully *adv.* Distaste'fulness *n.*

Distemper (dis-tem'per) [M. E. *distemperen*-O. Fr. *destemperer*, to mix-O. Fr. *des* (L. *dis*), apart & *temperer* (mod. Fr. *tremper*), from L. *temperare*, to regulate.] *n.* derangement, or disturbance of the humour or temper, ill-humour, uneasiness, disaffection मनाची चलबिचल *f.* अस्वस्थता *f.* तब्बेतीत बिघाड *m.* २ deranged or disordered condition of the body or mind (मनाची किंवा शरीराची) अस्वस्थता *f.* आजार *m.* रोग *m.* बेचैन *f.* असमाधान *n.* (b) (with *a* and *pl.*) विकार *m.* विकृति *f.* पीडा *f.* रोग *m.* या अर्थी हा शब्द विशेषतः जनावरांच्या रोगाला लावतात. ३ disorder in a state or body politic अव्यवस्था *f.* अंदाधुंदी *f.* D. v. t. to disturb or disorder the humour, temper or feelings of, to put out of humour (पुखाद्याचें मन-चित्त) अस्वस्थ करणें, मन दुखविणें, असमाधान उत्पन्न करणें. २ to disorder or derange the physical or bodily condition of आजारी पाडणें, रोग उत्पन्न करणें, रोगी करणें. (b) to derange or disorder in brain or mind वेड लावणें, वेडा करणें. ३ (fig.) to disorder or mar the condition of (ची) स्थिति बिघडविणें, सांधे उखळणें. Distem'perature *n.* a condition of the air or elements not properly tempered for human health & comfort शरीरप्रकृतीस न मानवणारी हवेची स्थिति *f.* वाईट-रोगी-रोगट हवा *f.* २ disordered condition of the humours or of the body, disorder, ailment मनाची-शरीराची अस्वस्थ स्थिति *f.* आजार *m.* दुखणें *n.* रोग *m.* ३ disturbance of mind or temper मनाची अस्वस्थता *f.* चलबिचल *f.* ४ (fig.) disorder (of society & the state &c.) अव्यवस्था *f.* गोंधळ *m.* अंदाधुंदी *f.* ५ immoderateness, excess in drinking & indulgence, intemperance पानातिरेक. (b) excess (esp. of heat & cold of air) हवेंतील उष्णतेचें अथवा शैत्याचें आधिक्य *n.* Distem'pered *a.* शरीरानें अस्वस्थ. २ मनानें अस्वस्थ, वेडा, मन ठिकाणावर नसलेला. ३ (fig.) अव्यवस्थित, धांदलीचा, धोंटाळ्याचा, अंदाधुंदीचा. Distem'peredly *adv.* Distem'peredness *n.* Distem'perer *n.* Distem'pering *n.*

Distemper (dis-tem'per) [O. Fr. *destemperer*, later *destemperer*, to soak, to moisten, to make fluid.] *n.* (painting.) a preparation of opaque or body

colours, in which the pigments are tempered or diluted with weak glue or size instead of oil, usually for scene painting, or for wall & ceilings of rooms तेलाच्या घेवर्जी शिरस व कांहीं मुख्य रंग ह्यांच्याशीं तांबडा, पिवळा इत्यादि रंग मिसळून केलेला एक मिश्ररंग *m*, आपल्याकडे दूध, सफेता व साखर ह्यांत निरनिराळे रंग घालून असे रंग तयार करितात. *D. v. t.* शिरस, मुख्य रंग व कोणता तरी तांबडा, पिवळा इत्यादि रंग एकत्र मिसळून मिश्ररंग तयार करणें, हवा तसा मिश्ररंग तयार करणें.

Distend (dis-tend') [*L. distendere, to stretch apart—L. dis, apart & tendere, to stretch.*] *v. t.* to stretch out or extend in all directions, to dilate, to enlarge फुगवणें, फुलवणें, (चा) आकार मोठा करणें. *D. v. i.* to become expanded or inflated फुगणें, फुलणें, (चा) आकार मोठा होणें. *Disten'sible, Disten'sive a.* फुगवण्या-फुलण्यालायक. *Disten'sion, Disten'tion n.—act.* फुगवणें *n*, &c. २ फुगारा *m*, ताण *m*, तणावा *m*; as, "D. of the lungs." ३ breadth, extent or space occupied by the thing distended हंदी *f*, (ताणलेल्या वस्तूनें) व्यापलेली जागा *f*.

Distich (dis-tik) [*L. distichus, distichon—Gr. distichon, a couplet, neuter of distichos—Gr. di (dis), double & stichos, a row.*] *n.* (*Pros.*) a couple of verses or poetic lines making complete sense, an epigram of two verses पूर्ण अर्थाची दोन ओळींची कविता *f*. (cf. साकी *f*, आर्या *f*, दोहरा *m*.) *D. a.* दोन ओळींचा. *Dis'tichous a.* दोन ओळींचा. *Dis'tichously adv.*

Distil, Distill (dis-til') [*O. Fr. distiller—L. distillare, destillare, to drop or trickle down—L. de, down & stillare, to drop, from stilla, a drop.*] *v. i.* to trickle down or fall in minute drops टपकणें, टिपकणें, थिबकणें, टपटप-थेंबथेंब गळणें. (b) to pass or flow gently (chiefly fig.) हळू हळू वाहणें. (c) to drip or be wet with (नें) भिजणें, ओलें होणें, डवडवणें; as, "Till his face D.s with perspiration." २ to become vaporised & then condensed into liquid एखाद्या पदार्थाची वाफ होऊन पुन्हां त्याचा प्रवाही पदार्थ होणें, ऊर्ध्वपातन होणें. *D. v. t.* to let fall or give forth in minute drops थेंबथेंब सोडणें-पाडणें. २ (fig.) to give forth or impart in minute quantities, to infuse सूक्ष्म प्रमाणानें-थोडें थोडें देणें, हळू हळू (थेंब थेंब) मनांत भरविणें. ३ to vaporise a substance by means of heat & then condense the vapour by exposing it to cold, so as to obtain the substance or one of its constituents in a state of concentration or purity ऊर्ध्वपातन करणें, प्रवाही पदार्थाची वाफ करून पुन्हां त्याचा प्रवाही पदार्थ करणें, घन पदार्थाची उष्णतेनें वाफ करून पुन्हां त्याचें रूपान्तर करणें. (b) to extract the essence of (चें) सत्व-भर्क काढणें. (c) to transform or convert

(into something) by distillation ऊर्ध्व पातनानें (चें) रूपान्तर करणें. Also (fig.) (d) to perform distillation ऊर्ध्वपातन करणें. (e) (fig.) to extract the quintessence of, to purify (च्यांतून) सत्व-अर्क काढणें, शुद्ध करणें, गाळून घेणें; as, "Men who are distilled into the House of Commons & then redistilled into the Ministry." ४ to drive (a volatile constituent) off or out by distillation ऊर्ध्वपातनानें काढून टाकणें. (also fig.) ५ (lit. & fig.) to obtain or produce by distillation ऊर्ध्वपातनानें (सत्व) काढणें तयार करणें. Distil'lable a. ऊर्ध्वपातन करण्याजोगा. Distill'a-te n. अर्क m, सत्व n. Distillā'tion n.—act. ऊर्ध्वपातन करणें n, टिपकणें n, &c. २ अर्क m, सत्व n. (lit. & fig.) ३ (chem.) शोधनक्रिया f, अर्क काढण्याची रीत f, पातळ पदार्थाची वाफ (वायुरूप पदार्थ) करून त्याचा पुन्हां पातळ पदार्थ करण्याची क्रिया f, ऊर्ध्वपातनक्रिया f, ऊर्ध्वपातन n. Distil'latory a. ऊर्ध्वपातनक्रिये-संबंधी. Distil'led pa. p. a. Distil'ler n. See verb. २ (spec.) भट्टींतून दारू गाळणारा; Also (fig.) ३ गलबतांत-आगबोटींत खारें पाणी गोंडें करण्याचा कारखाना व त्याचें सामान n. Distil'lery n. कलालाची भट्टी f, कलालभट्टी f, शराबभट्टी f, मद्यसंधानागार n. Distil'ling a.

Distinct (dis-tinkt') [O. Fr. distinct—L. distinctus, distinguished ; p. p. of distinguere.] a. distinguished as not being the same, separate (with, from) वेगळा, निराळा, पारखा, भिन्न, पृथक्. (b) separate or apart so as to be capable of being distinguished अमिश्र. २ distinguished or separated from others by nature or qualities, not alike विजातीय, भिन्नगुणाचा, भिन्नधर्मी. ३ clearly perceptible or discernible by the senses or the mind स्पष्ट, सुव्यक्त, स्फुट (S.). (b) उघड, ढळढळीत. ४ marked in a manner so as to be distinguished, decorated, adorned (a Latinism, chiefly poetic & somewhat participial in use) जडित, मंडित, भूषित, खचित, अलंकृत; as, "Dark-blue the deep sphere over head, D. with vivid stars inlaid."

Distinction (dis-tinkt'-shun) [Fr. distinction—L. distinctionem, from distinguere.] n. the action of distinguishing or discriminating फरक पाहणें n, भेद करणें n. [D. WITHOUT A DIFFERENCE वस्तुतः भेद नसतां कृत्रिम किंवा काल्पनिक रीतीनें सूक्ष्म भेद काढणें n.] २ the condition or fact of being distinct वेगळेपणा m, भिन्नता f, &c., सूक्ष्म भेद m-फरक m. ३ something that distinguishes, distinguishing mark भिन्नता दर्शविणारा गुण m-धर्म m, विशेष लक्षण n, विशेष m. ४ the action of distinguishing with special consideration or honour (विशेषतादर्शक-भेददर्शक) मान m. ५ excellence or eminence that distinguishes from others (विशेषतादर्शक) श्रेष्ठता f, प्रतिष्ठा f,

मोठेपणा *m*, नांव *n*, सहत्व *n*, उत्कृष्टता *f*. Distinc'tive *a*. भिन्नता दाखविणारा. *D. n.* a distinguishing mark विशेष धर्म *m*. Distinc'tively *adv*. Distinc'tiveness *n*. Distinct'ly *adv*. सुव्यक्त रीतीने, स्पष्टपणे. २ उघड रीतीने, ढळढळीत रीतीने. Distinct'ness *n*. भिन्नत्व *n*, विशेषता *f*. २ स्पष्टपणा *m*, उघडपणा *m*, सुव्यक्तता *f*.

Distinguish (dis-ting'-gwish) [O. Fr. *distinguer* & the suffix-*ish*-L.*distinguere*, to mark with a prick -L. *di* (for *dis*), apart & *stinguere*, to prick.] *v. t.* to divide into classes or species, to class, to classify वर्गीकरण करणे, वर्ग पाडणे. २ to mark as different or distinct, to separate by distinctive marks (वस्तूंमधील) विशेष-धर्म-भेद-फरक दाखविणे, निराळं म्हणून ओळखणे, फरक करणे, भेद पाहणे, (विशेष लक्षणांवरून) ओळखणे-जाणणे. ३ to pay particular attention to (ला) विशेष मान देणे, (कडे) विशेष लक्ष पुरविणे; as, "His Polish Majesty has distinguished you." ४ to make prominent, conspicuous, remarkable in some respect (विशेष कारणाने) प्रसिद्धीस-प्रख्यातीस आणणे, प्रसिद्ध-प्रख्यात करणे. *D. v. t.* to make or draw a distinction (with between) भेद पाहणे-करणे-काढणे. Distin'guishable *a*. वर्गीकरण करण्याजोगा, भेद पाहण्याजोगा, &c. Distin'guishableness *n*. Distin'guished *pa. p.* Distin'guishedly *adv*. Distin'guisher *n*. Distin'guishing *a*. भेद दाखविणारा, विशेष. २ प्रतिष्ठित करणारे. Distin'guishingly *adv*.

Distoma (dis'tō-ma) [Gr. *di* (*dis*), twice & *stoma*, mouth.] *n.* (*zool.*) a genus of parasitic, trematode worms, having two suckers for attaching themselves to the part they infest यकृतांत असणाऱ्या प्राण्याच्या जातीचा प्राणी *m*. Distoma hepaticum यकृतांत असणारा एक कीटक *m*, यकृतस्थ कीटक *m*.

Distort (dis-tort') [L. *distortus p. p.* of *distorquere*, to twist aside-L. *dis* & *torquere*, *tortum*, to twist.] *v. t.* to put out of shape or position by twisting or drawing away, to twist aside physically, to render crooked, unshapely or deformed मुरगळणे, वांकडा-वक्र-विकृत करणे. २ to alter the shape of any figure without destroying continuity as by altering its angles, to represent by an image in which the angles or proportions of parts are altered as by a convex mirror (मूळचे कोन किंवा बाजू ह्यांत फिरवाफिरव करून मूळ) भाकृति बदलून टाकणे-फिरवणे, विरूपाकृति करणे. ३ to force or put out of the true posture or direction, to twist aside mentally or morally विघडविणे, दूषित करणे, सख्या मार्गातून वळविणे. ४ to give a twist or erroneous turn to (the mind, thoughts, views), to pervert

or misrepresent (facts, statements, &c.) चुकीचे किंवा वांकडे वळण देणे, खरा अर्थ फिरविणे-बदलणे, अर्थाचा विपर्यास करणे, भलताच अर्थ करणे, (झालेल्या गोष्टींचे) विपर्यस्त-दृषित-वांकडे-खोटे वर्णन देणे. Distorted *n. a.* मुरडलेला, मुरगळलेला, विकृत, विपर्यस्त, फिरविलेला, बदललेला. [D. IMAGE विकृत चित्र *n.*] Distor'tion *n.* the act of distorting or twisting out of natural or regular shape, a twisting or writhing motion विकृति *f.*, कुरूपता *f.*, वैकल्य *m.*, मुरगळा *m.*, पिळा *m.*, वक्रता *f.*, आकृति-विपर्यास *m.* २ a. wresting from the true meaning अर्थविपर्यास *m.*, अर्थाचा अनर्थ *m.*, (खऱ्या अर्थाचा) विपर्यास करणे *n.* ३ (med.) an unnatural deviation of shape or position of any part of the body producing visible deformity (धनुर्वातासारखे) अंग वांकडे होणे *n.*, कुरूपता येणे *n.*, अंगवैकल्य *n.* Distort'ive *a.* विपर्यास करणारा.

Distract (dis-trakt') [L. distractus *p. p.* of distrahere, to draw apart—L. dis & trahere, to draw. या शब्दाचा मूळ अर्थ मन किंवा लक्ष एखाद्या विषयापासून खेचून किंवा आकर्षून घेणे असा आहे.] *v. t.* to draw in different directions (the mind, attention, a sight), to perplex, to confuse चित्तविक्षेप-क्षोभ करणे, (मन ह्०) अस्वस्थ करणे, (मन किंवा चित्त) निरनिराळ्या दिशेस नेणे, घाबरविणे, बहकावणे, गडबडवणे, गोंधळवणे, गोंधळवून टाकणे, घाबरवून-भांडवून टाकणे, त्रेधा *f.*-धांदल *f.*-तारांबळ *f.*-ओढाताण *f.* करणे. २ to agitate by conflicting passions or by a variety of motives, to confound चित्तक्षोभ *m.* करणे, (चित्तांत किंवा मनांत) विक्षेप उत्पन्न करणे, क्षुब्ध करणे, चित्त-विभ्रम *m.* करणे. ३ to render insane, to craze, to madden वेड लावणे, मूढ करणे, वेडा करणे, वेडा करून सोडणे, बुद्धिभ्रंश *m.* करणे. ४ to cause dissension or disorder फूट किंवा अंदाधुंदी उत्पन्न करणे, बेबंदी उत्पन्न करणे. Distract'ed *a.* चित्तविक्षेप झालेला, भांडवून टाकलेला, गडबडवलेला, विमनस्क, &c. २ क्षुब्ध केलेला, अस्थिर, चंचल. ३ वेडा झालेला, वेड लावलेला, मूढ, &c. ४ फाटाफूट झालेला. Distract'edly *adv.* Distract'edness *n.* चित्तविक्षेप *m.* Distract'er *n.* चित्तविक्षेप करणारा, चित्तविक्षेपक. Distract'ible *a.* चित्तविक्षेप करण्याजोगा. Distract'ile *a. bot.* tending or serving to draw apart दोन बाजूंकडे नेणारे, दुभागणारे, द्विवि-भाजक. Distrac'tion *n.* the act of distracting चित्त व्यग्र करणे *n.*, चित्तविक्षेप करणे *n.* २ state in which the attention is called in different ways, confusion, perplexity (मनाची किंवा चित्ताची) व्यग्रता *f.*, चित्तविक्षेप *m.*, बुद्धिभ्रम *m.*, घोंटाळा *m.* ३ that which diverts attention, a diversion चित्तव्यग्रता-चित्तविक्षेप करणारी वस्तु *f.*-कारण *n.* ४ confusion of affairs, disorder, tumult (मनाची किंवा चित्ताची) ओढाताण *f.*, ताणाताण *f.*, तारं(रां)बळ *f.*, धांदल *f.*, गडबड *m.*

अध्वस्था *f.* ५ agitation from violent emotions, perturbation of mind (प्रबल मनोविकारांपासून) क्षोभ *m.*, चिन्तक्षोभ *m.* ६ derangement of the mind वेड *n.*, चिन्तार्थे बहकणे *n.* Distrac'tive *a.* गोंधळांत पाडणारा, चिन्तविक्षेप करणारा, चिन्तविक्षेपक.

Distrain (dis-trān') [O. Fr. *destraign*, a stem of *destraindre*, to strain, constrain (hence to seize goods for debt).—L. *distringere*, to pull asunder—L. *dis*, apart & *stringere*, to draw tight.] *v. t.* *law.* (a) to seize as a pledge or indemnification or security for non-payment of rent कबज (Pers.) *n.* धरणें. (b) to subject to distress, to coerce (थकलेल्या भाड्याबद्दल) माल अटकावून ठेवणें. २ (obs.) to bind, to torment, to afflict बांधून ठेवणें, सतावणें. *D. v. i.* to levy a distress (चा) माल जप्त करणें. **Distrain'able** *a.* जप्त करण्याजोगा. **Distrain'ment** *n.* **Distrain'er**, **Distrain'or** *n.* **Dstraint'** (dis-trānt') [O. Fr. *destrainte*, distress, force.] *n.* *law.* अटकावून ठेवणें.

Distress (dis-tres') [O. E. *destresse*, *distresse*—O. Fr. *destresse*, *destrèce*,—Fr. *detresse*—O. Fr. *destrécier*, to distress.] *n.* extreme pain of body यातना *f.*, दुःख *n.*, पीडा *f.*, क्लेश *m.*, कष्ट *m.* २ anguish of mind मनःसंताप *m.*, आधि *f.*, चित्तक्लेश *m.*, मानसिक दुःख *n.* ३ that which occasions suffering क्लेशकारण, क्लेश. ४ misfortune, affliction आपत्ति *f.*, आपत्तिकाल *m.*, पडती *f.*, पडती दशा *f.*, पडता काल *m.*, दुर्दशा *f.*, अवदशा *f.*, हालअपेष्टा *f.*, संकट *n.* ५ state of danger or necessity आपत्काल *m.*, कचाट्याची-धोक्याची स्थिति *f.*, धोका *m.*, कचाट *m.*; as, "A ship in D." ६ *law.* (a) the act of distraining भाडें किंवा किंमत वसूल करण्यासाठीं (माल) जप्त करणें *n.* अटकावून ठेवणें. (b) the thing taken by distraining जप्त केलेला अटकावलेला माल *m.* **Distresses** *pl.* poverty कंगालपणा *m.*, दारिद्र्य *n.*, कफळकपणा *m.*, अठराविस्वे दारिद्र्य *n.*, निर्धनता *f.* *D. v. t.* to afflict, to pain शरीरास अत्यंत कष्ट-दुःख देणें, पीडणें, हैराण करणें. २ to make miserable (शरीराचे) हाल करणें. ३ to compel by pain or suffering (दुःख देऊन-हाल करून) भाग पाडणें, (जुलमानें) करावयास लावणें; as, "Men who can neither be distressed nor won into a sacrifice of duty." ४ *law.* to seize for debt, to distrain (भाड्याकरितां) जप्त करणें-अटकावून ठेवणें. **Distress'ed** *p. a.* दुःखी, कष्टी. **Distress'ful** *a.* कष्टमय, दुःखमय. **Distress'fully** *adv.* **Distress'fulness** *n.* दुःख *n.* **Distress'ing** *a.* दुःख देणारे, दुःखकारक. **Distress'ingly** *adv.*

Distribute (dis-trib'-ūt) [L. *distributus* *p. p.* of *distribuere*, to deal out, to allot—L. *dis*, asunder & *tribuere*, *tributum*, to allot.] *v. t.* to divide among several or many, to allot or deal out वांटणें, वांटून देणें, विभागणें, वांटणी करणें. २ to dispense, to administer "To D. justice"

३ to divide or separate as into classes or orders to classify, to assort, to arrange वर्ग m. पाडणें, वर्गीकरण n- विभाग m. करणें, वेगवेगळे करणें, (विभागून) व्यवस्था करणें. ४ (print.) (a) to separate (type) खिले m. सोडविणें, खिल्यांची विल्हेवारी f. करणें. (b) to spread ink evenly as upon a roller or table (रुळावर किंवा मेजावर शाई f) सारखी पसरणें. ५ logic. to employ a term in its whole extent (एखादें पद) पूर्ण व्याप्तीने वापरणें. Distrib'uent n. वांटण्याची वस्तु f. Distrib'utable a. Distrib'utary a. Distrib'utor-er n. वांटणारा, वांटून देणारा. Distribu'tion n. the act of distributing or dispensing, apportionment वांटणें n, वांटणी f, वांटा f, वांटप n. २ separation into parts or classes वर्गीकरण n, विभाग m. ३ that which is distributed दान n, देणगी f; as, "Our charitable D." Distribu'tional a. वांटणी-वर्गीकरणसंबंधीं. Distribu'tive a. वांटून देणारा, वांटणी करणारा. २ logic. (वर्गांचा-जातीच्या पोटभागाचा-पोटजातीचा) व्यक्तिदर्शक, उपजातिदर्शक. ३ gram. व्यक्तिदर्शक, वियोजक. D. n. gram. व्यक्तिदर्शक विशेषण n. किंवा सर्वनाम n. Distribu'tively adv. एकेक, वेगवेगळा, पृथक्पृथक्. Distribu'tiveness n.

District (dis'-trikt :) [M. Fr. *district*,—Late L. *districtus*, territory wherein a lord has power to enforce justice—L. *districtus* p. p. of *distringere*, to pull asunder.] n. a division of territory, a defined portion of a state (for administrative purposes &c.) जिल्हा m. २ any portion of territory of undefined extent, region, country मुख्ख m, प्रांत m, मोहला m. ३ (Fev. Law.) territory within which the lord has the power of coercing & punishing इंग्लंडातील लॉर्डचा जहागीर गांव m. D. v. t. to divide into districts प्रांताचे लहान लहान भाग पाडणें, जिल्हे पाडणें.

N. B.—Now तालुका is a subdivision of a district and महाल & पेटा are smaller than a तालुका. प्रांत is now in official language a subdivision of a District in charge of an Assistant Collector. Since Candy has given all these renderings under one category, it appears that the present restrictions of these words were not so marked in his time.

Distrust (dis-trust') [Dis & trust.] n. doubt of sufficiency, reality, or sincerity (भीतिमूलक) शंका f, आशंका f. २ want of confidence, faith or reliance अविश्वास m, अश्रद्धा f, अप्रत्यय m. ३ suspicion of evil designs दुष्ट हेतूंची शंका f, विकल्प m, अंदेशा m, चहीम m. D. v. t. to doubt, to suspect, not to confide in or rely upon विश्वास न धरणें, अविश्वास धरणें-ठेवणें, (बद्दल-विषयीं) शंका f- आशंका f. घेणें-असणें, (-च्या खरेपणा-भलेपणा-चांगुलपणा-बद्दल) अंदेशा-चहीम ठेवणें Distrust'ful a. अविश्वासी

अप्रत्ययी, शंकेखोर. Distrust'fully *adv.* Distrust'
fullness *n.* अविश्वास *m.* Distrust'less *a.* विशंक.

Disturb (dis-turb') [O. E. *desturben, destourben*—
O. Fr. *destorber, desturber*, to vex—L. *disturbare*
—L. *dis*, asunder & *turbare*, to trouble —*turba*,
disorder, crowd.] *v. t.* to excite from a state of
rest, to throw into confusion शांतता मोडणे, बखेडा
आणणे-घालणे, घोंटाळा करणे. २ to agitate the mind
of, to render uneasy, to ruffle चित्तक्षोभ करणे,
चित्त क्षुब्ध-त्रस्त करणे, मन ग्रासून टाकणे. ३ (*obs.*) to
turn from a regular or designed course नियमित
मार्गांतून चळविणे, अनियमित गति उत्पन्न करणे. ४ to
interfere with the settled course of (मध्ये) अडथळा
व्यत्यय आणणे, हात घालणे. Disturb'ance *n.* derange-
ment of the regular course of things, disorder
बिघाड *m.*, अव्यवस्था *f.*, शांतताभंग *m.* २ confusion
of the mind, agitation of the feelings, uneasiness
(मनाचा) घोंटाळा *m.*, (मनोवृत्तीची) चलबिचल *f.*,
चित्तक्षोभ *m.*, शांतिभंग *m.*, मन बिथरणे *n.*, क्षोभ *m.*,
व्याक्षोभ *m.*, व्यग्रता *f.*, अस्वस्थपणा *m.* ३ public
commotion, tumult बंड *n.*, बंडाळी *f.*, दंगा *m.*,
धामधूम *f.*, धांदल *f.*, हूल *f.*, धांदलपट्टी *f.* ४ law.
the hindering of a person in the lawful & peace-
able enjoyment of his right हरकत *f.* करणे *n.*,
(कायदेशीर हक्काचा शांततेने) उपभोग घेऊं न देणे *n.*
[D. OF MIND मनाची अस्वस्थ स्थिति *f.*] Disturb'ant
a. & n. Disturba'tive *a.* Disturbed *a.* अस्वस्थ, क्षुब्ध.
[D. PATH *math.* अपकृष्टमार्ग *m.*] Disturb'er *n.* शांतता-
भंग करणारा, त्रास देणारा. २ law. (कायदेशीर हक्काचा
उपभोग घेण्यास) हरकत करणारा. Disturb'ing *n.*
math. अपकर्षण *n.*

Disulphate (dī-sul'-fāt) [*di* & Sulphate.] *n.* (*chem.*)
a salt of disulphuric acid द्विगंधित. Disul'phide *n.*
(*chem.*) a binary compound of sulphur con-
taining two atoms of sulphur in each molecule
द्विगंधिल. Disul'phuret *n.* द्विगंधिल. Disulphu'ric *a.*
(*chem.*) applied to an acid having in each molecule
two atoms of sulphur in the higher state of
oxidation द्विगंधिक, ज्याच्या प्रत्येक अणूमध्ये गंधकाचे
दोन परमाणु आहेत असे. See our Note on the word
Chemistry.

Disunion (dis-ūn'-yun) [*Dis* & union.] *n.* rupture
of union, separation, severance, disjunction बे-
बनाव *m.*, स्नेहांत अंतर *n.*-बिघाड *m.*, विभक्तता *f.*,
द्वैतभाव *m.*, दुही *f.* २ absence or want of union,
disunited or separated condition, dissension ऐक्या-
भाव *m.*, भिन्नता *f.*, विशेष *m.* Disun'ionist *n.* an
advocate of disunion, specially of disunion of
United States ऐक्यभाव नसावा असे प्रतिपादन करणारा,
अमेरिकेतील प्रत्येक संस्थान निराळे असावे असे म्हणणारा.

Disunite (dis'-ū-nit') [*Dis* & unite.] *v. t.* to disjoin,

करणे, संबंध तोडणे-मोडणे, वियोग करणे. २ to alienate in spirit, to break the concord of सख्य मोडणे, स्नेह-प्रेमभाव तोडणे. D. v. i. to part, to fall asunder वेगळा-वियुक्त-निराळा होणे. Disu'nity n. भिन्नता f, विभक्तता f, वेगळेपणा m, ऐक्याभाव m.

Disuse (dis-ūs') [Dis, not & use.] n. discontinuance of use, practice or exercise; prolonged cessation from an action or practice अनुपयोग m, गैरराबता m, गैरवहिवाट f, अव्यवहार m. २ the condition or state of being no longer in use, desuetude लोप m (espe. in comp.; as, आचारलोप, संप्रदायलोप, रीतिलोप, धर्मलोप, &c.), अग्रचार m, निकाम-रिकाम-पणा m, अनभ्यास m. D. v. t. to cease to use, to discontinue the practice of रिकामा ठेवणे-पाडणे, वहिवाट f सराव m-संवय f-राबता m-वळण n-अभ्यास m. मोडणे-सोडणे. Disus'age n. (R.) Same as Disuse.

Disutilize (dis-ū'-til-īz) v. t. उपयोग न करणे. Disuti'lity n. अनुपयोगिता f.

Disvouch (dis-vouch') v. t. (obs.) to discredit, to contradict (-वर) विश्वास न ठेवणे, (-च्या) विरुद्ध-उलट बोलणे, अविश्वासणे.

Disyoke (dis-yōk') v. t. to unyoke, to disjoin (-वरचे) जू न. काढणे, मुक्त करणे, सोडणे.

Ditch (dich) [O. E. dich, orig. the same word as Dik.] n. a trench made in the earth by digging खंदक m, चर m, खात (S.), परिखा f. २ any long, narrow receptacle for water on the surface of the earth खाई f. dim. चरी f. D. v. t. to drain by a ditch or ditches (आंत) पाट बांधून पाणी सोडणे-बाहेर काढून लावणे. २ to surround with a ditch सभोंवती खंदक खणणे. ३ to throw into a ditch खंदकांत पाडणे-टाकणे. D. v. i. to dig ditches खंदक खणणे-करणे. Ditch'er n. खंदक-चर खणणारा.

Ditheism (dī'-thē-izm) [Gr. di, two & theos, a god.] n. belief in two supreme gods, religious dualism दोन देव आहेत असें मानणे, द्वीश्वरमत n. २ the belief in two independent antagonistic principles of good, and evil as in Zoroastrianism पापकारक व पुण्यकारक अशीं दोन तत्वे आहेत असें मानणे n (जसें, पार्शीधर्मांत). Di'theist n. द्वीश्वरमतवादी.

Dithionic (dī'-thī-on'-ik) a. (chem.) containing two equivalents of sulphur गंधकद्वयगुण, द्विगंधकाणुक.

Dithyramb (dith'-i-ramb or ram) [L. dithyrambus-Gr. dithyrambos, a hymn in honour of Bacchus.] n. an ancient Greek hymn originally in honour of Bacchus, vehement & wild in character; gen. a poem written in a wild, irregular strain ड्याकस देवतेप्रीत्यर्थ आवेशयुक्त व रंगेल कविता f. Dithyram'bic a. आवेशयुक्त व रंगेल. D. n. Same as Dithyramb.

Ditto (dit'-tō) [It. detto. ditto, what has been said—L. dictum neut. of p. p. of dicere, to say.]
n. the aforesaid thing, the same (as before) पूर्वोक्त
 गोष्ट *f*, किंता *m*, सदर *n*. *D. adv.* सदरहूप्रमाणे, तथा,
 यथापूर्व, उपरोक्त. *Dittos n. pl.* एकाच रंगाचा 'सूट' *m*.

Ditty (dit'-ti) [M. E. ditee—O. Fr. dite, a kind of poem—L. dictatum, a thing dictated.] *n.* a song
 गीत *n*, गाणे *n*. २ a saying or utterance म्हण *f*,
 अल्पप्रबंध *m*. *D. v. i.* to sing, to warble a little tune
 गाणे, राग *m*- सूर *m*- आलाप *m*. काढणे.

Diuretic (di-ū-ret'-ik) [Fr. diuretique—L. diure-
 ticus—Gr. diouretikos—Gr. dioureein, to pass urine
 —Gr. dia, through & ouron, urine.] *a.* (med.)
 tending to increase the secretion & discharge of
 urine मूत्रढाळाचा, मूत्रवर्धक. *D. n.* a medicine with
 diuretic properties मूत्ररेच *m*, मूत्रढाळ *m*, लघ्वीचा
 जुलाब करणारे औषध *n*, मूत्रक *n*, मूत्रल औषध *n*.
Diurē'sis n. free excretion of urine बहुमूत्र *n*.

Diurnal (di-er'-nal) [L. diurnalis, daily—L.
 diurnus, daily—L. dies, a day.] *a.* relating to the
 daytime (oppo. to nocturnal) दिवसाचा, दिवातन.
 २ daily, constituting the measure of a day रोजचा,
 दैनिक, दैनंदिन. ३ bot. opening during the day &
 closing at night (said of flowers or leaves) दि-
 षसा उमलणारी व रात्री मिटणारी (फुले अगर पाने). ४
 zool. active by day (applied espe. to eagles,
 hawks, & butterflies) दिवसास चलाख-चपळ अस-
 णारा. [*D. ABERRATION astron.* पृथ्वीच्या फिरण्याने
 झालेले प्रकाशाचे (नैसर्गिक मार्गापासून) अपायन-विपथीभवन
n. *D. INEQUALITY astron.* दैनिक असमानता *f*, दिनमान
n, कमीजास्त असणे *n*. *D. MOTION* पृथ्वीची आपल्या आंसा-
 भोवती २४ तासांत होणारी प्रदक्षिणा *f*, दैनिक गति *f*. *D.*
MOTION OF A HEAVENLY BODY (खस्य पदार्थाची-गोलाची-
 पृथ्वीच्या फिरण्याने) दिसणारी-भासणारी-मिथ्यागति *f*. *DI-*
URNAL ROTATION दैनंदिन गति *f*.] *D. n.* a day book
 रोजखर्डा *m*. २ a small volume containing the daily
 service नित्यनियमाच्या भक्तीची पोथी *f*. *Diur'nalist*
n. (obs.) रोजखर्डा-रोजकीर्द लिहिणारा-ठेवणारा. *Diur'-*
nally adv. दररोज, प्रत्येक दिवशीं.

Divalent (div'a-lent) [Pref. di & L. valens;
 valentis pr. p. of valere, to have power.] *a.*
 having two units of combining power द्विशक्ति.

Divan (di-van') [Pers. diwān, a collection of many
 writings, a council. It. divano. Fr.—divan.] *n.*
 a council of state, a royal court राजसभा *f*, अदालत
f, न्यायसभा *f*. २ a hall where a council is held
 दिवाणखाना *m*, राजाच्या बैठकीची जागा *f*. ३ a
 cushioned seat मऊ कोच *m*, सिंहासन *n*. ४ a chief
 officer of state दिवाण *m*, कारभारी *m*. ५ (colloq.) a
 coffee & smoking saloon एक प्रकारचे चहाकाफीचे व
 विडी ओढण्याचे दुकान *n*. ६ a book, espe. a collection

of poems written by one author (Persian) ग्रंथ m, पुस्तक n, (एकाच कवीने केलेला) कवितासंग्रह m.

Divaricate (dī-var'-i-kāt) [L. *divaricatus* p. p. of *divaricare*, to stretch apart—L. *di* (*dis*), apart & *varicus*, straddling—*varus*, stretched outwards.] v. i. to part into two branches दुभाग होणे, फुटणे. २ to diverge (केंद्रापासून) फांकत जाणे. D. v. t. to divide into two branches दुभागणे, दुफाड-दुफोड करणे. D. a. (केंद्रापासून) फांकणारे. *Divarica'ting* a. bot. द्विखंडी-भूत, द्विखंड. *Divarica'tion* n. separation into two parts दुफांटा m, फुटणे n, दुबेळकें n. (?) २ an ambiguity of meaning, difference of opinion सुग्धार्थ m, संशयित अर्थ m, मतभेद m. ३ biol. a divergence (of lines of colour or of sculpture, or of fibres at different angles) (केंद्रापासून) पसरत जाण्याची क्रिया f, फांकणे n.

Dive (dīv) [M. E. *diuen*, *diuen* A. S. *dyfan*, to immerse Icel. *dyfa*, to dip.] v. t. to plunge into water head foremost पाण्यांत बुडी f-सुरकांडी f-मारणे. २ (fig.) to plunge or go deeply into any subject, question or business (कोणत्याही कामांत) पूर्ण लक्ष-मन घालणे-गर्क-चूर होणे. D. n. बुडी f, पाणबुडी f, सुरकांडी f, सुरकुंडी f, डुबकी f. २ (एखाद्या विषयांत) मति-लक्ष गर्क-चूर होणे n. *Div'er* n. पाणबुड्या m, बुडी मारणारा. २ (एखाद्या कामांत) गर्क होणारा मनुष्य m. ३ zool. पाणबुड्या पक्षी m.

Diverge (dī-ver'j) [L. *di* (*dis*), asunder, & *vergere*, to bend, incline.] v. i. to extend from a common point in different directions पसरणे, फांकणे. २ to turn aside or deviate (as from a given direction) ठरीव मार्गापासून चळणे, मार्ग सोडणे. ३ to differ from a typical form, to dissent from a creed or position generally held (सामान्य पद्धतीपासून) भिन्न असणे, (सामान्यतः गृहीत झालेल्या मतांपासून) वेगळे असणे. २ math. अपसृत होणे. *Diverge'ment* n, *Diver'gence*, -cy n. पसरणे n, फांकणे n, फांकटी f. math. अपसरण n. २ disagreement, difference फेर m, तफावत f, भेद m, अंतर n. ३ astron. अपसरण n. *Diver'gent* a. फांकणारा, वर्धमानान्तर. २ math. अपसृत. ३ astron. किरणांचे अपसरण करणारा. [D. RAYS अपसृत-वर्धमानान्तर किरण n.] ४ fig. असंगत, फरक असणारा, भिन्न. *Diver'gingly* adv.

Diverse (dī-vers' or dī-vers) [O. Fr. *divers*, masc., *diverse*, fem., 'differing.'—L. *diversus*, various.] a. various, sundry, different, unlike, distinct नाना, विविध, अनेक, निराळे, वेगळे प्रकारचे, भिन्न. *Diverse'ly* adv. परोपरी, भिन्न प्रकाराने, निरनिराळ्या दिशेने. *Diverse'ness* n. विविधता f, नानाप्रकार m. *Divers* a. various, sundry कित्येक. [Same as Diverse.]

Diversify (dī-ver'-si-fī) [L. *diversus*, diverse + *ficere* (in comp.) from *facere*, to make.] v. t. to

give variety to, to variegate, to make diverse or various in form & quality चित्रविचित्र करणें, (-चें) रूपांतर करणें, (-चें) रूप पालटणें, (-च्या रूपांत) पालट m-फेरबदल m-फेरफार m. करणें. Diver'sifying *pr. p.* Diver'sified *pa. p. a.* चित्रविचित्र, निरनिराळ्या रंगाचा प्रकारचा. Diver'sifi'able *a.* वेगळाल्या रूपाचा-आकाराचा करतां येण्याजोगें. Diver'sifica'tion *n.* आकार m-रूप *n.* बदलण्याची क्रिया *f*-स्थिति *f.* २ विविधपणा *m.*, चित्रविचित्रपणा *m.*, फेरबदल *m.*, फरक *m.*, बदल *m.*, तफावत *f.* Diver'siform *a.* निरनिराळ्या आकाराचा.

Diversion (dī'-vēr'-shun) [Fr. *diverter*, -L. *divertere*, *diversum*, to turn aside; -*di* (*dis*) + *vertere*, to turn.] *n.* the act of turning aside from any course, occupation or object फिरविणें *n.*, वळविणें *n.*, परावर्तन *n.* २ turning the mind from care or study रमविणें *n.*, रंजविणें *n.*, रंजन *n.* ३ amusement, sport, play, pastime मनोरंजनार्थ खेल m-करमणूक *f*-क्रीडा *f.* ४ mili. the act of drawing the attention & force of an enemy from the point where the principal attack is to be made ज्या ठिकाणावर हल्ला करावयाचा असेल त्या ठिकाणाहून शत्रूचें लक्ष दुसरीकडे लागेल असें करणें *n.*, हूल *f.*, हूल-हुलकावणी दाखवणें *n.*

Diversity (dī'-vēr'-si-ti) [L. *diversitatis*-*tatem*, *contrariety*, disagreement, difference.] *n.* dissimilitude, unlikeness निराळेपणा *m.*, भिन्नता *f.*, असमभाव *m.*, असाम्य *n.*, असमता *f.* २ multiformity, variety अनेकता *f.* (S.). ३ variegation चित्रविचित्रपणा *m.*

Divert (dī'-vēr't') [M. Fr. *divertir*, to divert, to alter-L. *divertere*, to turn aside-L. *di* & *vertere*, to turn.] *v. t.* to turn off from any course, to deflect (-ची दिशा) फिरविणें, वळविणें, मोहरा *m.*-म्होरा *m.*-तोंड *n.*-रोंख *m.* फिरविणें, वळविणें *g. of o.*, मोड *f.* वळण *n.* देणें, परावर्तन करणें, (इच्छित मार्ग) सोडावयास लावणें. २ to turn away from business, to amuse, to entertain रमविणें, रंजविणें, (-ची) करमणूक करणें. Diver'ting *a.* गमती, गमतीचा, मनोरंजक. Diver'tingly *adv.* Divert'isement *n.* (R.) विलास *m.*, विनोद *m.*, करमणूक *f.*, गम्मत *f.* Divert'ive *a.* मनोरंजक, गमतीदार, मजेचा.

Divest (dī'-vest') [L. *di* (*dis*), & *vestis*, a garment.] *v. t.* to unclothe, to strip (as of clothes, equipage, &c.) (चें वस्त्र) हरण करणें-काढून घेणें. २ (*fig.*) to strip, to deprive, to dispossess (ला) नागवणें, (पासून) हिसकावून-हिरावून घेणें. Divest'ible *a.* हिसकावून घेण्याजोगा. Divest'ure, Divest'ment *n.* (R.) नागवून हिरावून-हिसकावून घेणें *n.* २ (-चे) हक हिसकावून घेणें-काढून घेणें.

Divide (di-vid') [L. *dis*, asunder & the root *vid*, to separate. cf. Sk. *व्यध्*, to pierce, to cut.] *v. t.* to part asunder (a whole), to separate into parts (-चें) भाग-वांटे करणें. २ to cause to be

separated, to keep apart by partition वेगळा-भिन्न
अलग-निराळा-स्वतंत्र ठेवणे-करणे. ३ to apportion, to
give in shares, to distribute, to mete out वांटणे,
वांटून देणे-घेणे, विभागणे, विभागून देणे-घेणे, (-चे) हिस्से
पाडणे- वांटून देणे-घेणे. ४ to disunite in opinion or
interest, to set at variance मतभेद पाडणे, फुटाफूट-
फाटाफूट करणे, दुही माजविणे, दुफळी पाडणे, (-चीं)
तोंडे विरुद्ध फिरविणे. ५ to separate into two parts
in order to ascertain the votes for & against a
measure (एखाद्या गोष्टीचे बाजूस किंवा विरुद्ध किती मते
पडतात ते पाहण्याकरितां) दोन पक्ष करणे. ६ math. to
subject to arithmetical division (-ला) भागणे-भाग देणे
-भाजणे, (-चे) विभाजन करणे. ७ log. to separate into
species (-च्या) पोटजाती पाडणे-करणे-सांगणे. ८ mech.
to mark divisions on, to graduate (वर) भागदर्शक
खुणा करणे, भाग आंखणे-पाडणे. D. v.i. to be separated,
to part, to go asunder (-चे) भाग पडणे, वेगळा होणे.
२ to cause separation (-चा) संबंध तोडण्यास कारण
होणे. ३ to break friendship, to fall out (-ची) मैत्री f,
स्नेहसंबंध m. तुटणे, (-च्यांत) वैमनस्य येणे. ४ to vote
by the members separating themselves into two
parties दोन बाजू-पक्ष-तट करून मत देणे. ५ (Shakes.)
to have a share, to partake हिस्सा मिळविणे, भाग
घेणे. Divid'able a. भाग करण्यास योग्य. २ विभाज-
नीय. Divided'ly adv. Divid'er n. one that divides
भाग पाडणारा, भेदक, छेदक, भेदणारा, छेदणारा, वि-
च्छेदकर्ता-कारक. २ one who deals out to each his
share वांटे पाडणारा, वांटणारा, वांटून देणारा. ३ one
who, or that which, causes division भेद-फूट-तट
पाडणारा. ४ math. भाजक, भागणारा. ५ pl. an
instrument for dividing lines, describing circles,
&c. compasses रेषांचे भाग पाडण्याचा अगर वर्तुळ
काढण्याचा कैवार m, भाग पाडण्याचा कंपास m.
Divid'ing a. भाग पाडणारा, भागदर्शक. २ भेदक-
चिन्ह करणारा, विभक्त करणारा. [D. ENGINE n. 'वर्तु-
ळाचे अथवा रेषेचे सारखे भाग पाडणारे यंत्र n.] Divi'dual
a. (R.) divided or shared in common with others
(भापल्याबरोबर दुसऱ्यांचा भाग काढून) सारखे वांटून
घेतलेले. Divid'uous a. (R.) वांटलेले, विभागलेले.
Divided circuits phys. विभक्त मंडल.

Dividend (div'i-dend) [L. dividendum—L. dividere,
to divide.] n. a sum of money to be distributed
वांटून घेण्याची रक्कम f. २ the share of a sum
divided that falls to each, a distributive share वांटा
m, भाग m, हिस्सा m, (ब्याज इत्यादिकाचा) हिस्सेरशीने
आलेला भाग m. ३ math. a number or quantity
which is to be divided भाज्य m, 'भाज्यांक m.

Divine (di-vin') [M. E. devin—O. Fr. devin—L.
divinus, divine, allied to divus, godlike—deus,
god. cf. Sk. देव, god.] a. belonging to or proceeding
from God ईश्वरी, ईश्वराचा, देवाचा, दैविक. २

appropriated to God, religious, holy धार्मिक, पवित्र, ईश्वरार्पित. ३ partaking of the nature of a god, pertaining to a deity देवासंबंधी, ईश्वरांश असलेला, दिव्य, देवाचा. ४ relating to divinity or theology ईश्वरज्ञानासंबंधी. ५ godlike, excellent, in the highest degree, supremely, admirable सर्वोत्कृष्ट, सर्वोत्तम, अत्युच्च. ६ proceeding from a deity ईश्वरापासून निघालेला. D. n. one skilled in divinity, a theologian धर्मशास्त्रपारंगत, धर्मशास्त्री. २ a minister of the gospel, a priest, a clergyman ख्रिस्ती धर्मोपदेशक m, 'प्रीस्त' m. D. v. t. to foresee, to anticipate, to conjecture तर्क-अनुमान करणे-बांधणे, धोरण बांधणे. २ to foretell, to predict, to presage भविष्य वर्तविणे-सांगणे, प्रश्न-शकुन-दैवप्रश्न-पाहणे-सांगणे. ३ (obs.) to render divine, to deify (-चा) देव करणे, (-ला) देवपद देणे. D. v. i. to foretell by divination, to utter prognostications भविष्य सांगण्याचा धंदा करणे, शकुन पाहून सांगणे, शकुन-भविष्य सांगणे. २ to conjecture or guess (विषयी) अटकळ बांधणे-अनुमान करणे. ३ to feel a foreboding (-ला) अपशकुन होणे, दुष्ट-वाईट स्वप्न पडणे. Divinā'tion n. a foretelling of future events, the pretended art of discovering secret or future things by preternatural means प्रश्न-शकुन पाहणे n, शकुन पाहण्याची विद्या f. २ an indication of what is future or secret, omen, prediction भविष्य-सूचकचिन्ह n- पदार्थ m, शकुन m. Div'inator (R.), Divin'er n. शकुन पाहणारा, दैवज्ञ, ठोकजोशी, पिंगळा जोशी m. २ a conjecturer, one who makes out occult things गूढ गोष्टींचा अर्थ सांगणारा, अटकळ करणारा. Divin'erness n. fem. शकुन पाहून सांगणारी (स्त्री). Divin'atorial, Divin'atory a. शकुनसूचक, भविष्य-शकुन पाहण्याची. Divine'ly adv. Divine'ness n. सर्वोत्कृष्टपणा m, दैविकपणा m. Divining-rod n. यक्षिणीची कांडी f, (जमिनीत अमके ठिकाणी पाणी किंवा द्रव्य सांपडेल असे सांगणाऱ्या खुडबुड्या) जोशाची काठी f. Divinise v. t. (R.) (-ला) देवपणा देणे, (-च्या आंगी) दैविक गुण चिकटविणे. Diving-bell (div'ing-bel) n. समुद्राच्या तळाचे शोधन करण्याकरिता किंवा पाण्यांत काम-करण्याकरिता तयार केलेली पाणबुड्यांची घंटा f, घंटाकृति-घांटेसारखे मोठे भांडे n. Diving-dress n. पाणबुड्यांना बुडण्याचे वेळीं जो पोषाख घालावयास लागतो तो पोषाख m, पाणबुड्याचा पोषाख m. Divinity (di-vin'i-ti) [See Divine.] n. the nature or essence of God देवपण n, देवपणा m, देवत्व n, ईशता f, ईशत्व n, ईश्वरांश m. २ the Supreme Being, God ईश्वर m, परमेश्वर m. ३ a pretended deity of pagans मानलेला देव m, खोटा देव m. ४ a celestial being (inferior to the Supreme God but superior to man) देवतन m. देवता f. ५ super-

n. & the science of divine things ईश्वरविद्या f, परमार्थज्ञान n, ईश्वरविषयक शास्त्र n.

Division (di-vizh'-un) [L. *divisio*-*dividere*-*di* (*dis*) & *videre*, a lost verb, probably meaning 'to separate,' 'to part.'] n. the act or process of dividing anything into parts भेदणें n, छेदणें n, भेदन n, छेदन n, परिच्छेद m, अवच्छेद m, विभागणें n, विभाजन n. २ that which divides, a partition पडदा m, पडदी f, अडोसा m, आडपडदा m, भाग करण्याचें-निराळें करण्याचें साधन n. ३ the portion separated by the dividing of a mass or body भाग m, विभाग m, अंश m, वांटणी f, वांटप n. [D. OF LABOUR श्रमविभाग m.] ४ difference of opinion, variance, disunion, discord मतभेद m, ऐक्याभाव m, द्विधाभाव m, दुजाभाव m, दुही f, तट m. ५ difference of condition, contrast, distinction भेद m, विरोध m, निराळेपणा m, वेगळेपणा m, अवस्थाभेद m. ६ separation of the members of a deliberative body, esp. of the Houses of Parliament, to ascertain votes वादविवादक मंडळीचे-पार्लमेंट सभेचे मते घेण्याकरितां केलेले दोन पक्ष m. pl. ७ math. भागाकार m, भाग m. ८ (log.) separation of a genus into its constituent species जातिभाग m. ९ mil. (a) सेनाभाग m, सेनाशाखा f, तुकडी f. (b) लष्करी व्यवस्थेकरितां केलेला देशाचा विभाग m. १० (Rhet.) शाखा f, खंड n, प्रकरण n, कथाभाग m. Divis'ibility n. विभाज्यता f. Divis'ible a. भाग करण्या-पाडण्याजोगा, वांटण्याजोगा, भाज्य. Divis'ibly adv. Divi'sional, Divi'sionary a. विभाजक, भाग पाडणारा, भाग-प्रकरण-संबंधीं. २ विभागाचा. Divis'ive a. भागदर्शक. ३ मतभेद m- वियोग m- उत्पन्न करणारा. Divi'siveness n. Divi'sor n. math. भाजक. [COMMON D. साधारण भाजक n.]

Divorce (dī-vaw'is') [Fr. *divorce*, L. *divortium*,—*divortere*, *divertere*, to turn different ways—*di* (= *dis*) & *vertere*, to turn]. n. law. a legal dissolution of the marriage contract by a court (कायद्यानें) केलेलें विवाहसंबंधमोचन n, दांपत्यमोचन n, घटस्फोट m, विवाहसंबंधमुक्ति f. २ the decree or writing by which marriage is dissolved. विवाह-बंधमोचनपत्र n, काडी मोडून देण्याविषयीं झालेला लेखी ठराव m- करार m- करारनामा m- करारपत्र n. ३ (Shakes.) separation, disunion of things closely united वियोग m, विरह m, ताटातूट f, फाटाफूट f. [BILL OF D. सोडचिठ्ठी f, खांडखत n, सूटपत्र n.] D. v. t. to dissolve the marriage contract of (-चा) विवाहसंबंध-दांपत्यसंबंध तोडणें, काडी f. मोडून देणें, विवाहबंधमोचन n. करणें. २ to separate or disunite, to sunder (-पासून) तुटक-निराळा करणें; as, "A word was divorced from its old meaning." ३ to take away, to put away हिरावून-हिसकावून घेणें.

मोडून दिली आहे असा-अशी. Divorce'ment n. (See Divorce noun). Divor'cer n. घटस्फोट करणारा मनुष्य m- कारण n. Divor'cive a. घटस्फोट करणारा.

Divulge (di-vulj') [Fr. *divulguer*, -L. *divulgare*; -*di* = *dis* & *vulgare*, to spread among the people-*vulgus*, the common people.] v. t. to make public, to reveal to the public, to disclose (गुप्त गोष्ट f.) बाहेर फोडणे-सांगणे -उघडकीस -उजेडास -उकिरड्यावर (colloq.) आणणे,-जाहीर-प्रसिद्ध-पदकर्णी करणे, (-चा) स्फोट करणे. २ (R.) to indicate publicly, to proclaim (-चें) प्रख्यापन करणे, (-ची) जाहिरात देणे, (-चा) डंका वाजविणे-करणे. ३ to impart, to communicate सांगणे, कळविणे, (-च्या) कानावर घालणे, (-ला) माहीत करणे. D. v. i. to become publicly known बाहेर फुटणे, चार लोकांच्या कानीं जाणे, प्रसिद्ध-प्रगट होणे, (-चा) स्फोट होणे. Divul'gate v. t. (obs.) प्रसिद्ध करणे. Divulgā'tion n. (R.) रहस्यस्फोट m, गुप्त गोष्ट फोडणे n. Divulge'ment n. रहस्यस्फोट m, गुप्त गोष्ट सांगणे n. Divul'ger n. गुप्त गोष्ट सांगणारा-फोडणारा.

Divulsion (dī-vul'-shun) [L. *dis*, asunder & *vellere*, *vulsum*, to pull.] n. act of pulling or plucking away, a rending asunder तोडणे n, खेंचून काढणे n, उरपाटन n; as, "The D. of the spirit from the body." Divul'sive a. फाडून -तोडून काढणारे. २ अ-स्वस्थ करणारे.

Dizen (diz'-n or dī'-zn) [To *dizen* was orig. to furnish a distaff with flax, hence to deck out.] v. t. (obs.) to attire, to dress पोषाख करणे. २ to dress gaudily, to deck out छानदार-शौकबाज-नखरे-बाज पोषाख करणे.

Dizzy (diz'i) [A. S. *dysig*, *dusan*, foolish, Low Ger. *dusig*, giddy, dizzy-Dan. *disig*, hazy.] a. having in the head a sensation of whirling with a tendency to fall, giddy, confused भोंवळ f-चकर f-घेरी f आलेला, भ्रमिष्ट, भ्रमित. २ causing giddiness घेरी f-भोंवळ f-भोंवड f आणणारा, भ्रमकारक, भ्रमोत्पादक. ३ without distinct thought, unreflecting, heedless गोंधळलेला, विचाररहित, शून्यहृदय. D. v. t. to make giddy घेरी आणणे. २ to confuse भ्रमांत पाडणे, घाबरवणे. Diz'ziness n. घेरी f, भोंवळ f, चकर f, गिरकी f, भोंड f, भोंवड f. Diz'zying pr. p. [TO BE OR GET D. डोळे m. pl-कपाळ n, फिरणे, भोंवणे in. con.]

Do (dōō) [A. S. *don*; Dut. *doen*, to do. A. S. *don* allied to Sk. *धा*, to place, to profit, to avail.] v. t. to bring about, to produce as an effect करणे. २ to perform (as an action), to execute, to transact कृत्य करणे. ३ to bring to an end by action, to perform completely, to accomplish करणे, उरकणे, शेवटास -तडीस नेणे, संपविणे, सिद्धीस नेणे. ४ to make ready for use (as food by cooking) तयार-सिद्ध करणे. ५

to cook completely or sufficiently (पके) शिजविणे, भाजणे; as, "The meat is done on one side only." ६ to put or bring into a form, state, or condition (-च्या) स्थितीत-दशेस आणणे. ७ (colloq.) to cheat, to overreach फसविणे, ठकविणे, (-ला) हात दाखविणे. ८ (colloq.) to see, to inspect पाहणी-देखरेख करणे. ९ (colloq.) to explore शोधून काढणे, शोध-तपास लावणे-काढणे. १० (Stock Exchange) to cash, to advance money for (हुंडी f) घेणे-कवूल करणे-स्वीकारणे-पतकरणे, पैसे पटविणे. Do'ing pr. p. Did pa. t. Done pa. p. Do'ing n.-act. करणे n. २ that which is done, a deed, an action कृत्य n, कर्म n, काम n. Hence ३ pl. conduct, behaviour वर्तणूक f, वागणूक f, आचार m, व्यवहार m. Do-all n. one who manages the whole business, a factotum सर्व कामांची व्यवस्था पाहणारा-ठेवणारा मनुष्य m. To D. away (obs.) to put away, to remove, to dismiss काढून टाकणे, एकीकडे-दूर-लांब करणे. २ to put an end to, to abolish (-चा) नाश करणे, नाहीसे करणे, घालविणे. To D. brown सांबूस होई तों भाजणे-शिजवणे. To D. for to act for, to provide for, to attend to, to suit (-च्या) करितां खटपट f श्रम m-मेहनत f. करणे, (-च्या) कामी-उपयोगी पडणे, (-कडे) लक्ष ठेवणे. २ (colloq.) to ruin, to damage, to destroy नाश करणे, बुडविणे, सत्यनाश m-घात m-विध्वंस m. करणे. To D. into to give the form of (-चा) आकार देणे. २ to translate भाषांतर करणे. To D. on (often contracted into Don.) to put on पेहेरणे, आंगावर घालणे, आंगांत घालणे, धारण करणे. To D. off (often contracted into Doff.) to put off, to take off, to remove काढून ठेवणे, (पोषाख) उतरणे. To D. one's best, To D. one's diligence &c. to exert one's self शिकस्त करणे, यथाशक्ति काम करणे. To D. one's business आपलें काम करणे, दुसऱ्याची पंचाईत न करणे. २ (colloq.) to ruin one (-चा) नाश करणे, बुडविणे. To D. one shame (obs.) to shame शरम आणणे, खजील करणे, लाजविणे. To D. over to make over, to convey, to transfer दुसऱ्याच्या ताब्यांत देणे-हवार्ली करणे. २ to perform a second time पुनः-दुसऱ्याने-फिरून करणे. ३ to cover, to spread, to smear आच्छादणे, पसरणे, (-ला) लेपडणे, चोपडणे, लावणे, फांसणे. To D. to death (obs.) to put to death (-ला) डार मारणे, (-चा) प्राण घेणे. To D. up to put up, to raise (obs.) वर करणे, उचलणे. २ to pack up बांधणे, बोजा बांधणे. ३ to repair, to put into proper order नीट-दुरुस्त करणे, (-ची) व्यवस्था लावणे. ४ to disable, to tire out (chiefly in pa. pas. ple.) थकणे, श्रमणे, भागणे, दमणे, थकवा येणे-आणणे, दमविणे. ५ (colloq.) to accomplish thoroughly सिद्धीस नेणे. ६ to starch & iron खळ लावणे व इस्त्री करणे. To D. with to dispose of, to employ (-ची) व्यवस्था लावणे, उपयोग करणे.

२ to put up with, to manage with काम चालविणे, व्यवहार मागविणे. To have to D. with to have concern or business with, to deal with (-शीं) संबंध असणे, (-शीं) करावयाचे असणे. To have done with to have completed पुरे करणे, (-चे) काम संपणे, (-ची) गरज संपणे. (१) क्रियापदाची पुनरुक्ति न व्हावी म्हणून Do याचा वारंवार उपयोग करितात; as, "I shall probably come, but if I do not you must not wait." (२) Do या साहाय्यकारी क्रियापदाचा उपयोग निवेधार्थी किंवा प्रश्नार्थी वाक्यांत करितात; as, "I do not go." "Do you wish to go?" "Does he ask me to come?". (३) क्रियेच्या अर्थाचा जोर दाखविण्याकरितां Do या क्रियापदाचा उपयोग करितात; as, "I do love her." (४) आज्ञार्थी Do या क्रियापदाचा अर्थ निकडीची प्रार्थना असा होतो; as, "Do come," "Do help me;" "Do make haste." (५) भूतकाळीं Do याचा एके वेळीं जी क्रिया घडत होती ती आतां घडत नाही असा अर्थ व्यक्तित्वात होतो; as, "My lord, you once did love me." (६) भूतकाळीं Do या क्रियापदाचे भिन्न प्रकारचे अर्थ आहेत, त्यांत कांहीं भाषणसांप्रदायिक आहेत; as, "Done: वस्स, काम झाले." Done up सर्वस्वी मास पावलेला. २ थकलेला. D. v. i. to act or behave in any manner वागणे. २ to fare, to be (as regards health) (-चे) चालणे-वर्तमान असणे, प्रकृति असणे. ३ [Perh. a different word.] to avail, to answer the purpose, to serve चालणे, उपयोगी-कर्मी पडणे, कामास येणे; as, "This will do for me well enough."

Doab or dooab (dō-ab or dō-ab') [Pers. & Hind. Doāb Prop. two waters.] n. a tongue or tract of land included between the confluence of two rivers दुभाब m, दोन नद्यांचा संगम जेथे होतो तेथील त्यांच्या मधील जमिनीचा प्रदेश m, (जवळून वहाणाऱ्या) दोन नद्यांमधील प्रदेश m, अन्तर्वेदी f.

Docile (dos'il or dō'sil) [L. docilis-docere, to teach.] a. teachable, ready & willing to receive instruction, tractable सांगितल्याप्रमाणे ऐकणारा, सुधा, वश्य, सुखनियम्य, सुशास्य, सुशासनीय, शिक्षा-नुवर्ती, प्रणेय, नम्र, अधीन, सुशिक्ष्य, सुशिक्षणीय. Doc'ible a. Doc'ibleness, Docil'ity n. विनेयता f, सुशिक्ष्यता f. २ शिष्टता f, सालसपणा m. Doc'ity n.

Docimacy (dos'i-ma-si) [Gr. dokimasia, proving, trial—from dokimazein, to examine.] n. the art or practice of applying tests to ascertain the nature, quality, &c. of objects, as of metals, ores &c. धातुसोधनविद्या f, कसोटी f. Doc'imas'tic a. Doc'imol'ogy n.

Dock (dok) [A. S. docce + M. Dut. docke.] n. bot. the common name of the various species of the genus Rumex छोलिका f. Dock-cress n. एक प्रकारची पिवळ्या रंगाची ...

स्त्रियांच्या स्तनाला काठिण्य आणण्याकरितां औषधाप्रमाणें लावीत असत.

Dock (dok) [From dock (noun), the stump of a tail, stump, cut end.] v. t. to cut off (as the end of a thing), to curtail, to cut short, to clip (-चें) शेषट n- अग्र n- टोंक n- शेंडा m. कापणें, लांडा-तोकडा करणें, कापणें, छाटणें, कापून आंखूड करणें. २ to cut off a part from, to deduct from तोडणें, कापणें, कमी करणें; as, "To D. one's wages." ३ to cut off, to bar, to destroy बंद-बंदी करणें, नाश करणें; as, "To D. an entail." D. n. the solid part of an animal's tail, the stump of a tail शेंपटीचा दांडा m, शेंप-टाच्या बुंध्याचा भाग m. २ a case of leather to cover the clipped tail of a horse घोड्याच्या कापलेल्या शेंप-टीवर आच्छादन टाकण्याची कातड्याची पिशवी f पेटी f, शेंपपेटी f. Dock'er n. घोड्यांच्या शेंपट्या कापणारा.

Dock (dok) [M. Dut. docke, a harbour.] n. an artificial basin or inclosure in connection with a harbour or river गोदी f, गलबतें उभीं करण्याकरितां मुद्दाम तयार केलेली जागा f. २ the water way extending between two piers दोन धड्यांचे मधील गल-बतें जाण्यायेण्याचा जलमार्ग m. ३ the place in court where a criminal or accused person stands (आरोपीला उभा करण्याची) न्यायगृहांतील-कोर्टांतील जागा f, पिंजरा m- कठडा m. Dry D. सुखी गोदी f, गलबतें आंत घेतांना पाणी आंत घेतां येईल किंवा बाहेर सोडतां येईल अशा सोईची गोदी f. Floating D. तरती गोदी f, तरंगत राहून जहाजास पाण्याबाहेर करणारी गोदी f- धक्का m. Graving-D. जहाजांचा पठाण साफ करण्याकरितां बांधिलेली गोदी f. Hydraulic D. पाण्याच्या दाबानें जहाजे उचलण्याची गोदी f. Screw D. स्क्रूनें गलबत उचलण्याची गोदी f. Sectional D. जहा-जाचा विशेष भाग साफ करण्याकरितां बांधिलेली गोदी f. Slip D. उतारावर जहाज घेऊन वर ओढण्याची गोदी f. Wet D. ज्यांत जहाज केवळ तरंगत राहूं शकेल इतकें पाणी असलेली गोदी f. अशानें माल घढविण्यास व उत-रण्यास सोपें जातें. D. v. t. (दुरुस्तीकरितां गलबत, ज-हाज, बोट वगैरे) गोदींत घेणें. Dock'age n. गोदीचें भाडे n. २ गलबतांची गोदींतील सोय f. Dock'er n. (a) गोदींत राहणारा मनुष्य m. (b) गोदींत काम करणारा मनुष्य m. Dockmaster n. the superin- tendent or the manager of a dock गोदीवरचा पाहणी करणारा मुख्य अंमलदार m. Dock warrant n. गोदींत ठेवलेल्या मालाबद्दल मालकास दिलेली पावती f, खन्ना (?). Dock-yard n. जलमार्गाचे उपयोगाचें सामान-सुमान वगैरे ठेवण्याकरितां केलेली बंदराजवळची जागा f- गोदी f. २ नौकानिर्माणस्थान n, डाक्यार्ड n.

Docket (dok'-et) [Dock, to cut off & dim. suffix et, origin obscure.] n. a brief summarised statement, an abstract, a summary विषयनिर्देश m,

सारांश *m*, थोडक्यांत दिलेली माहिती *f* हकीकत *f*, सूचिपत्र *n*(?), अनुक्रमणिका *f* (?). २ *a bill tied to goods containing some direction as the name of the owner &c., a label* (मालाबरोबर बांधिलेली) तपशील-चिठ्ठी *f*, अंकपट्टी *f*, or आंखपट्टी *f* (?), बिजक *n*. ३ *law*. (a) *a register of entries of judgments or proceedings in actions* कोर्टातील निकाल लागलेल्या सुकद-म्यांची नोंद *f*. (b) *a list of causes ready for hearing or trial* (कोर्टापुढें) चौकशीकरितां निघणाऱ्या खटल्यांची यादी *f*. ४ *a list of business matters to be acted on in an assembly* (सभेंत येणाऱ्या-निघणाऱ्या) विषयांची-कामाची यादी *f*, सभेनें करावयाच्या कामाची यादी *f*. [ON THE D. (*collog.*) हातांत-हातीं घेतलेली-धरलेली (गोष्ट *f*.) चालू असलेली (गोष्ट *f*.), चालू, विचारांत.] D. *v. t.* to summarise (-चा) गोषवारा काढून लिहिणें, (कागदावर विषयाची) अनुक्रमणिका वगैरे लिहिणें. २ to mark with a ticket (मालावर) अंकपट्टी-आंखपट्टी लावणें. ३ *law*. निकाली खटल्यांचा गोषवारा लिहिणें. (b) चौकशीस निघणाऱ्या खटल्यांची यादी तयार करणें. Dock'eted *pa. p. a.*

Doctor (*dok'-ter*) [L. *doctor*, teacher-*docere*, to teach.] *n.* (*obs.*) a teacher शिक्षक *m*, गुरु *m*. (a) *an academical title* (orig. meaning a man so well versed in his department as to be qualified to teach it) तीर्थे (S.) *m*, आचार्य *m*- शिक्षक *m*- गुरु *m*. होण्यास लायक-पात्र असण्यासारखी विद्वत्ता *f*- ज्ञान *n*. ज्याचें आहे असा मनुष्य *m*. Hence (b) *one who has received the diploma of the highest degree* (विश्वविद्यालयांतून ज्याला) उच्चतम पदवी *f* सनद *f*- डाक्टर ही पदवी-किताब मिळाला आहे असा पुरुष *m*; as, "A. D. of divinity, of law, of medicine, of music, of philosophy." २ *one duly licensed to practise medicine, a physician* वैद्यकी करण्याचा परवाना मिळविलेला मनुष्य *m*, वैद्य *m*, डाक्टर *m*, चिकित्सक *m*, हकीम *m*. ३ (*mech.*) any mechanical contrivance intended to remedy a difficulty or serve some purpose in an exigency (एखाद्या मोठ्या यंत्रांतील) अडचण-नड-भान-गड दूर करण्याकरितां किंवा एखादें कार्य घडवून आणण्याकरितां केलेली यांत्रिक योजना *f*, उपकारकयंत्र *n*. [THE DOCTOR OR AUXILIARY ENGINE IS ALSO CALLED *Donkey-engine*;] Doctor's Stuff *n*. औषध *n*, दवा *m*, बुट्टी *f*. Doctor-fish *n*. एकजातीचा मासा *m*. D. *v. t.* (*collog.*) to treat as a physician does, to apply remedies to, to repair (डाक्टरा-वैद्याप्रमाणें) उपाय-जोपासना करणें, दुरुस्त-नीट करणें, औषध देणें, औषधोपचार करणें; as, "To D. a sick person or a broken cart." २ to make a doctor डाक्टर करणें, डाक्टर ही पदवी देणें. ३ (*slang.*) to tamper with & arrange for one's own purposes, to falsify, to adulterate भेसळ करणें, खोटें मिश्रण करणें, बनावट करणें, दुसऱ्या पदार्थांत मिसळणें, (आपमतलबाकरितां) ढवळाढवळ करणें, नीचप-

णा करणें; as, "To D. whisky; to D. election returns." D. v. i. (colloq.) to practise physic वैद्यकी करणें. Doc'toral a. डाक्टर-डाक्करीसंबंधीं. Doc'torate v. t. to make (one) a doctor (-ला) डाक्टर करणें, डाक्टरची पदवी देणें. D. n. also Doc'torship n. (विश्वाविद्यालयांतील) डाक्टरची पदवी f-हुहा m. Doc'tress or Doc'tress n. (R.) स्त्रीवैद्य f, डाक्करीण f.

Doctrinaire (dok-tri-naer) [Fr. doctrine-L. doctrina, lore or learning-L. doctor, a teacher-L. docere, to teach.] n. (orig. Fr. Hist.) one of a political party which arose in France soon after 1815, 'having for their object & doctrine the establishment & preservation of constitutional Government' &c. नियमबद्धराजसत्तावादी m. नियमबद्ध अशा राजसत्तेचें स्थापन व रक्षण व्हावें अशा मताचा फ्रान्समधील एक राजकीय पक्ष. हा १८१५ नंतर लवकरच उत्पन्न झाला. ह्या पक्षांतील मनुष्यास D. असे म्हणत. २ one who would apply to political or other practical concerns the abstract doctrines or the theories of his own philosophical system (राजकीय किंवा इतर व्यावहारिक गोष्टींत) आपल्याच तत्त्वज्ञानाची काल्पनिक मते लावणारा, स्वमताग्रही m. २ a propounder of a new set of opinions नवीन मते प्रतिपादन करणारा-स्थापू पाहणारा मनुष्य m. ३ a dogmatic theorist हटवादी-स्वमताग्रही मनुष्य m. Doctrina'rian n. Same as doctrinaire. Doctrina'rianism n. हटवाद्यांचीं तत्वे n- मते n.

Doctrine (dok'-trin) [Fr. doctrine-L. doctrina-doctor-docere, to teach.] n. teaching, instruction शिक्षण n, शिक्षा f (S.), उपदेश m, बोध m. २ that which is taught, any tenet or dogma, a principle of faith (प्रतिपादित) मत n- सिद्धांत m-वाद m. Doctrinal a. शिक्षणासंबंधीं, उपदेशासंबंधीं. २ सिद्धान्तासंबंधीं. D. n. a matter of doctrine उपदेश-शिक्षणविषय m. २ a system of doctrines सिद्धान्तसंग्रह m. Doc'trinally adv. शिक्षणाच्या-मतांच्या रूपानें. [THE MONROE DOCTRINE (Politics) अमेरिकेचा प्रेसिडेन्ट मनरो यानें ३० स० १८२३ दिसेंबर २ रोजीं प्रतिपादन केलेलें मत n. या मताचा सारांश हाच कीं, कोणत्याही युरोपियन राष्ट्रांचे अमेरिका खंडांत राज्यविस्तार करण्याचे किंवा युनायटेड स्टेट्सनीं ज्या संस्थानाचें स्वातंत्र्य कबूल केलें आहे अशा संस्थानांच्या राज्यकारभारांत दबळादबळ करण्याचे प्रयत्न हे त्या राष्ट्रां शत्रुत्वाचे भावानें केले असें युनायटेड स्टेट्स समजतील.]

Document (dok'-ū-ment) [Fr. document-L. documentum, a proof-L. docere, to teach. या शब्दाचा मूल अर्थ (a) उपदेश, शिक्षण, (b) घडा, उदाहरण, इशारत असा होता; जसें, "They were stoned to death as a D. to others."] n. that which serves to show, point out, or prove something; evidence, proof पुरावा m, दाखला m. २ something written, inscribed, &c. which furnishes

evidence or information upon any subject पुरा-
 व्याचा कागद *m*, साधनपत्र *n*, लेख *m*, लिखित *n*, लेख-
 पत्र *n*, कागदपत्र *n*, दस्तऐवज *m*, खत *n*, लिखापढा *m*
 (Provincial). *D.v. t. (obs.) to teach or instruct*
 शिकविणें. २ *to prove or support (something)*
by documentary evidence लेखी पुराव्यानें सिद्ध करणें,
 लेखी पुराव्याचा आधार देणें. २ (a) *to furnish*
(a ship) with the 'papers' or documents required
for the manifestation of its ownership & cargo
 (जहाजावरील मालकी व माल हीं व्यक्त करण्याकरितां
 जरूर ते) कागदपत्र (जहाजाबरोबर) देणें. (b) *to furnish*
(a person) with evidence (एखाद्या मनुष्याला) पुरावा
 पुराविणें, माहिती-सल्ला-पुराव्याचे कागद देणें-पुराविणें.
 Doc'umen'tal, Doc'umen'tary *a*. दस्तऐवजासंबंधीं,
 दस्तऐवजाच्या स्वरूपाचा, लेखी. Doc'umentā'tion *n*.
the furnishing of a ship with the requisite 'papers'
 जरूरीचे कागदपत्र गलबताबरोबर देणें *n*. २ *preparation*
for use of documentary evidence & authority
 लेखी पुरावा तयार करणें *n*, (-चा) उपयोग करणें.

Dodd, Dod (dod) *v. t. to make the top or head*
(of anything) blunt or round (-चे) टोंक बोंधट-
वाटोळें करणें. २ to cut off (as wool from sheep's
tail), to lop or clip off केंस कापणें-कापून टाकणें-
 भादरणें. ३ (fig.) *to behead* फांशीं देणें.

Dodder (dod'-dér) *bot. the common name of plants*
of the genus Cuscuta (पर्णरहित) आकाशवेल f, आ-
काशवल्ली f. D. v. i. to shake, to tremble, to totter
 हालणें, कांपणें, डळमळणें, डगमगणें, कंपायमान होणें,
 ठाव सोडणें. २ (obs.) *to nod (in sleep)* डुकली घेणें,
 क्षिरमणें. Dod'dered *a*. जर्जर, अशक्त, खचलेला.

Dodecagon (dō-dek'-a-gon) [Gr. *dodeka*, twelve &
gonia, angles.] *n. (geom.) a figure or polygon*
bounded by twelve sides & containing twelve angles
 बारा बाजू व बारा कोन असलेली आकृति *f*, द्वादशकोणा-
 कृति *f. math.* द्वादशभुज *m*.

Dodecagynia (dō'-dek-a-jin'i-a) [Gr. *dodeka*, twelve
 & *gune*, a female.] *n. pl. bot. an order of plants*
having twelve styles बारा स्त्रीकेसर असलेले रोपडे *m*.
pl., द्वादशस्त्रीकेसरीवर्ग *m*. Dodec'agyn'ian, Do-
 decag'ynous *a*. बारा स्त्रीकेसर असलेले.

Dodecahedron (dō'-dek-a-hē'-dron) [Gr. *dodeka*,
 twelve & (*h*) *edra*, a base.] *n. geom. & cryst-*
allog. a solid having twelve faces बारा पृष्ठभाग
 असलेला घन *m*, द्वादशमुखी-द्वादशफलक घन *m*.

Dodecandria (dō'-dē-kan-dri'ä) [Gr. *dodeka*, twelve &
aner, a man. gen. *andros*.] *n.* बारापासून एकोणीस-
 पर्यंत पुंकेसर ज्यांत असतात अशा झुडुपांचा वर्ग *m*,
 द्वादशपुंकेसरीवर्ग *m*.

Dodecatemory (dō'-dek-a-tem'-ō-ri) [Gr. *dodeka*,
 twelve & *morion*, a part.] *n. astron.* क्रांतिवृत्ताचा
 द्वादश भाग -बागावा भाग *m*, एक राशि *f*.

Dodge (doj) [E. *dodge*, to walk unsteadily, hence to go from side to side as if to escape.] v. i. to start suddenly aside (as to avoid a blow), to shift place by a sudden start (आंग-आघात चुकविण्याकरितां) झटकन एका बाजूस वळणें, आंग मारणे-चोरणें. २ to evade a duty by low craft, to practise mean shifts, to quibble (डावपेंच करून) कर्तव्य टाळणें, धरसोड करणें, वाकळल-शब्दच्छल करणें, कपटोपाय योजणें. D. v. t. to evade by a sudden shift of place आंग मारून (आघात वगैरे) चुकविणें. २ (colloq.) (fig.) to evade by craft (निमित्त-सोंग करून) टाळणें-आंगाबाहेर टाकणें, आंग झाडणें. ३ to follow by suddenly shifting from place to place लपून छपून मागोमाग जाणें-चालणें. D. n. a sudden starting aside झटकन बाजूस होणें-सरणें n. २ (colloq.) an artful device, a cunning trick, an artifice युक्ति f, मसलत f, लुचेगिरी f, कपटजाल n, कपटोपाय m, शकल f, तोड f, ठकबाजी f, धूर्तता f, कावेबाजपणा m, युक्तीनें-हुषारीनें टाळणें n. Dodg'er n. (एखाद्याला टाळण्याची किंवा थाप देऊन फसविण्याची) युक्ति-शकल लढविणारा. Dodg'ery n. ठकबाजी f, कावेबाजपणा m. Dodg'y a.

Dodipoll, Doddypoll (dod'-i-pōl) n. a stupid person मूर्ख m, अडाणी m, आडमुढ्या m.

Doe (dō) [A. S. *da*, Dan. *daa*, a deer.] n. a female deer हरिणी f, मृगी f (S.), हरणी f. (corresponding to the masc. *Buck*.) Doe-skin n. मृगचर्म n. २ (मृगचर्मासारखें आंगावर घेण्याचें) लोंकरीचें गुळगुळीत कापड n.

Doff (dof) See under Do.

Dog (dog) [A. S. *docga*, a dog.] n. a quadruped of the genus *Canis* कुत्रा m, श्वान n. & m. (शुनी f.) कुकुर m. & n, श्वा m (S.), ग्रामसिंह m. (Some sounds uttered in calling a D. are लुलु, यू यू, यो यौ. २ a mean, worthless fellow कुत्रेवजा-कुचकामी-हलकट-कवडीकिंमतीचा मनुष्य m. ३ (colloq.) a fellow (used humorously or contemptuously) कुतरडें, लुच्चा-आळशी मनुष्य m, दुष्ट-अधम माणूस m. ४ astron. one of the two constellations, *Canis Major* & *Canis Minor*, or the Greater Dog & the Lesser Dog दक्षिण गोलार्धातील एक नक्षत्रपुंज m-श्वतारा m. ५ an iron for holding wood in a fireplace (विस्तवांत वस्तु धरण्याकरितां केलेला) चिमटा m-सांडस m-पकड f-हत्यार n. ६ (mech.) a grappling iron with claws for fastening into a heavy article for the purpose of raising or moving it (जडपदार्थांत मारण्याचा) आंकडा m, (जडपदार्थ वर उचलून धरण्याचें) कुत्रें n- कुतरें n. D. v. t. to hunt or track like a hound, to chase with a dog, to worry, to hound with importunity पाठलाग करणें, पाठोपाठ-मागोमाग जाणें, पाठीस लागणें, पाठ घेणें, पिच्छा पुरविणें, माग काढणें, पारध करणें. Dog'ger n. a two-masted fishing vessel, used by the Dutch (डच लोकांमधील) दोन डोलकाढ्यांचें मासे

धरण्याचें जहाज *n.* २ *a sort of stone* खाणींत सांपड-
 णारा एक विशिष्ट प्रकारचा दगड *m.* Dog'gish *a.*
churlish, growling, brutal कुत्र्याच्या स्वभावाचा, गुर-
 गुरणारा, फोंफावणारा, पशुतुल्य, रानवट, रानटी. Dog':
 gishly *adv.* Dog'gishness *n.* Dog'bane *n. bot.*
 पांढरा रस असलेलीं विपारी झुडपें *n. pl.* Dog'bee *n.*
 मधमाशींतला नर *m.* Dog-biscuit *n.* कुत्र्याला घाल-
 ण्याचें बिस्कुट *n.* Dog'-bolt *n. (colloq.)* कुत्रें *n.*
 Dog-box *n. (a)* आगगाडीच्या ज्या भागांत कुत्रे ठेवितात
 ती जागा *f.* (b) कुत्र्याला बसण्याकरितां केलेली जागा *f.*
 Dog-cart *n.* एक घोड्याची दोनचाकी गाडी *f.* Dog or
 Dog's cabbage *n. bot.* एक विशिष्ट वनस्पति *f.* Dog-
 cheap *a. (a)* पैशानें पायली, अति-कमालीचा, स्वस्त. (b)
 हलकट. Dog-collar *n. (a)* कुत्र्याच्या गळ्यांतील पट्टा
m. (b) गळ्याबरोबर बसणारी-घट्ट गळेपट्टी *f.* कालर *f.*
 Dog-days *n. pl.* ज्या दिवसांत लुब्धक (व्याध) ताऱ्याचा
 उदयास्त सूर्याबरोबर होतो असे दिवस *m.* जुलैच्या आरंभा-
 पासून सप्टेंबरच्या आरंभापर्यंतचे दिवस *m. pl.* अक्षांशाच्या
 मानानें उदयास्ताच्या ह्या मुदतींत फरक पडतो. Dog's-
 eared, Dog-eared *a.* पानांचे कोंपरे मोडलेले (पुस्तक
n. इ.). Dog's-ear *n.* (पुस्तकाच्या पानाचा निष्काळजी-
 पणानें) मोडलेला-मुरडलेला कोंपरा *m.* Dog-faced *a.*
 कुत्र्याच्या तोंडासारखा चेहूरा ज्याचा आहे असा. Dog'-
 fancier *n. (a)* कुत्र्यांचा शौकीन. (b) कुत्र्यांचा व्यापार
 करणारा. Dog-fall *n.* कुस्ती खेळणाऱ्या दोघांचें जमि-
 नीवर एकदम पडणें *n.* Dog-fish *n.* शार्क जातीचा लहान
 मासा *m.* Dog-fight *n.* कुत्र्यांची लढाई *f.* Dog-fox *n.*
 नर खोंकड *m.* Doggrass or Dog's-grass *n.* गव्हांच्या
 रोपड्यांसारखें एक प्रकारचें गवत *n.* Dog-headed *a.*
 कुत्र्याच्या डोक्यासारखें डोकें असलेला. Dog-hearted *a.*
 पाषाणहृदयी, निर्दय. Dog-hole *n. (a)* कुत्र्याचें घर *n.*
 (b) मनुष्यांस राहण्यास निरुपयोगी जागा *f.* Dog-
 house *n. kennel* कुत्र्यांचें घरकुटलें *n.* Dog-Latin *n.*
 अशुद्ध-धेडगुजरी ल्याटिन *n.* Dog-leech *n. (obs.)*
 कुत्र्यांचा वैद्य *m.* (b) *a quack* नाकाडोळ्यांचा वैद्य *m.*
 (colloq.) Dog's-letter *n.* R ह्या इंग्रजी अक्षरास हें
 नांव दिलेलें आहे. Dog-louse *n. zool.* कुत्र्यांच्या आंगा-
 वरची ऊ *f.* Dog's-meat *n.* कुत्र्यांचें अन्न *n.* उच्छिष्ट-
 अवशिष्ट अन्न *n.* Dog-plate *n.* कुत्र्यांच्या शर्यतींत बक्षिस
 लाविलेली तबकडी *f.* Dog-power *n. mech.* कुत्र्याचा
 रहाट *m.* Dog-ship *n.* कुत्र्यासारखा स्वभाव *m.* Dog-
 sick *a.* अतिशय आजारी. Dog-skin *n.* श्वानचर्म *n.*
 (a) कुत्र्याची कातडी *f.* (b) कुत्र्याच्या कातडीचें केलेलें
 कमावलेलें चामडें *n.* Dog-sleep *n.* कुत्र्याची झोंप *f.*
 सावध झोंप *f.* श्वाननिद्रा *f.* जागृतनिद्रा *f.* हलकी झोंप *f.*
 २ (obs.) झोंपेचें सोंग *n.* ३ *naut.* (बाकीच्या लोकांवर
 कामाचा ताण पडत असतांना घेतलेली) डुकली *f.* Dog-star
 (dog'-stär) *n.* लुब्धक *m.* लुब्धक तारा *m.* Dog-
 tooth (dog'-tōōth') *n.* सुळा *m.* सुळादांत *m.* Dog-
 vane *n. naut.* वारा कोणत्या दिशेस वाहतो हें पाहण्या-
 करितां डोलकाठीच्या शेंड्यावर लाविलेला पिसांचा झु-

बका *m.* Dog-watch *n.* संध्याकाळीं चार ते सहा व सहा ते रात्रीं आठ वाजेपर्यंत पहारा *m.* D on it शपथ वाहण्याची-घेण्याची एक पद्धत-तऱ्हा *f.* To give or throw to the dogs निरुपयोगी म्हणून टाकून देणें. To go to the dogs चुलींत-मसणांत जाणें, (-चा) सत्यानास-सस्यनाश *m.* होणें. They lead a cat & dog life ते नेहमीं भांडतात. To lead the life of a dog नीचवृत्तीनें आयुष्य क्रमणें. A surly dog *n.* चिडखोर मनुष्य *m.* Dogs of war लढाईतील संकटें *n.* (अन्नपाण्याची टंचाई, मनुष्यहानि वगैरे.) Dogs don't eat dog सरकारी पत्रांना टपाल-हांशील पडत नाहीं. २ देवळास दिलेल्या जमिनीवर दशांश बसला जात नाहीं. A black dog has walked over him तो अगदीं उदास-खिन्न आहे A dog in the manger *n.* एखाद्या वस्तूचा आपण उपयोग न करितां दुसऱ्यासही घेऊं-उपयोग करूं-न देणारा मनुष्य *m.* Every D. has his day दोन दिवस सासूचे, दोन दिवस सुनेचे; आज तुझे चांगले दिवस आहेत, उद्यां माझे येतील. Gone to the dogs भिकेस लागलेला, धुळीस मिळालेला. He has not a dog to lick his feet त्याला कुत्रा देखील विचारीत नाहीं. Hungry dogs will eat dirty puddings भुकेला कोंडा *m.* "क्षुधा-तुराणां न रुचिर्नवेला," भूक लागलेली असली म्हणजे दगड सुद्धां चालतात. Old dogs will not learn new tricks जुन्या चालीचे लोक नव्या चाली स्वीकारणार नाहींत. Throw, send, or give it to the dogs उकिरड्यावर फेंकून दे. To give a dog a bad name & hang him कोणाची नुकसानी करावयाची असेल तर आधीं त्याची नालस्ती करावी.

Dogged (dog'-ged) *a.* (*obs.*) & (*R.*) *sullen, morose* दुर्मुखलेला, खिन्न, सदाउदास. २ *sullenly obstinate, obstinately persistent* पिच्छा न सोडणारा-पुरविणारा, निश्चयी, आग्रही, निश्चयाचा, हट्टी. Dog'gedly *adv.* निश्चयानें, नेटानें. Dog'gedness *n.* (*R.*) उदासीनता *f.*, खिन्नता *f.*, दुर्मुखता *f.* २ आग्रह *m.*, हट्ट *m.*, नेटाचा निश्चय *m.*

Doggerel, Doggrel (dog'-ger-el) *n.* a sort of loose or irregular verse, mean or undignified poetry भिकार-कमी दर्जाचें काव्य *n.*, हलकी कविता *f.* D. a. low in style & irregular in measure विषम व अधम.

Doggy (dog'-i) *a.* कुत्र्यांचा शोकी.

Dogma (dog'-ma) [*Gr. & L. dogma, a received opinion.*] *n.* a doctrine, a tenet मत *n.*, तत्व *n.* २ a formally stated & authoritatively settled doctrine अनुशासन *n.*, आदेश *m.*, प्रमाणवचन *n.* ३ an arbitrary dictum निरंकुश-अनिर्बंध-अनियंत्रित-दुराग्रहाचें मत *n.*, (सत्य अथवा पुरावा यांजकडे लक्ष न देतां) प्रस्थापिलेलें-प्रतिपादित मत *n.*, स्वतःच्याच जोरावर ठोकून दिलेलें मत *n.* Dogmatic, -al *a.* स्थापित-सिद्ध मता-विषयींचा. २ दुराग्रहाचा. ३ मताभिमानी, हट्टवादी, (दुराग्रहामुळें) निश्चयात्मक, हेकेखोर. Dogmat'ically *adv.* हट्टवादीपणानें. Dogmat'ics *n.* *theol.* the science which

treats of Christian doctrines, doctrinal theology
 ख्रिस्तमतशास्त्र *n.* दर्शन *n.*, ख्रिस्तीधर्मतत्वांसंबंधीं शास्त्र
n. Dog'matise *v. i.* to assert positively, to ul-
 timate with arrogance खात्रीने-निश्चयाने-आग्रहाने-हटाने
 प्रतिपादन करणे-प्रपादणे-सांगणे-प्रस्थापणे, प्रौढीने-आढ-
 तेने-तो ज्याने स्वमत सांगणे-टोकून देणे. *v. t.* (R.) to
 deliver as a dogma स्वमत म्हणून सांगणे. Dog'ma-
 tiser *n.* स्वमतदुराग्रही. Dog'matism *n.* arrogance
 or positiveness in stating opinion स्वमताभिमान
m., स्वमताग्रह *m.*, हेका *m.*, हटवाद *m.*, दुराग्रह *m.*
 Dog'matist *n.* स्वमताभिमाना, हटवादी.

Doily (doy'-li) *n.* हातपुसणे *n.*, दुवाल *m.*, हातरुमाल *m.*

Doit (doyt) *n.* a small Dutch coin worth about
 half a farthing अर्ध्या फार्दिंगच्या किंमतीचे एक
 लहान डच नाणे *n.* २ any small piece of money
 कवडी *f.*, दमडी *f.*, दिडकीदुगाणी *f.* ३ any thing of
 small value, a trifle झुलक बाब *f.*

Doiabra (dō-lā'-brā) [L. dolabra, a cleaver-dola-
 re, to hew.] *n.* a rude ancient axe or hatchet
 प्राचीन काळची ओबडधोबड कुन्हाड *f.* Dolab'riform
a. bot. कुन्हाडीच्या डोक्याच्या आकाराचा.

Doldrums (dōl'-drums) *n. pl.* a part of the ocean
 near the equator abounding in calms & variable
 winds जेथे नेहमीं शांत व अनियमित वारे वाहतात असा
 भूमध्यरेपेच्या-विषुववृत्ताजवळचा समुद्राचा भाग *m.*
 प्रदेश *m.* २ a condition of dullness वसून राह-
 ण्याची-निकामी वसण्याची स्थिति *f.*, उदासीनता *f.* ['10
 BE IN THE D. *naut* स्वथ पडून राहणे.]

Dole (dōl) [M. E. dol, dale, A. S. dale, dāl, a
 division.] *v. t.* to deal out scantily or grudgingly
 or in small portions तुटपुंजीपणाने-चिकट हाताने देणे-
 वांटणे, लहानलहान भाग देणे, अल्प प्रमाणाने देणे. D.
n. distribution वांटणी *f.* २ a part, share, portion
 वांटा *m.*, हिस्सा *m.*, भाग *m.*, ३ alms, charitable gra-
 tuity दान *n.*, धर्म *m.*, देणगी *f.* ४ a boundary, a
 landmark हद्द *f.*, खुणा *f.* ५ a void space left in
 tillage ओसाड टाकलेली जमीन *f.*, लागवड न केलेली-
 पडीक जमीन *f.*

Dole (dōl) [O. E. dol-Fr. doloir, to suffer-L. dolere,
 perh. akin to dolare, to hew.] *n.* grief, sorrow,
 lamentation दुःख *n.*, शोक *m.*, दिलगिरी *f.* Dole'ful *a.*
 full of grief शोकाकुल, शोकमग्न, उद्विग्न. २ exciting
 sorrow खेदकारक, शोकावह, शोकप्रद. ३ sad, dismal
 रडका, रडवा, रडकुंडा, म्लान, विषण्ण, उतरलेल्या तों-
 डाचा, खिन्न. [DOLEFUL-COUNTENANCE रडकें तोंड *n.*,
 रडकी मुद्रा *f.*, रोती सुरत *f.*] Dole'fully *adv.* Dole'-
 fulness *n.* रडवेपणा *m.*, रडकेपणा *m.*, रडवें-रडकें-उतरलेलें
 तोंड *n.* Dolent *a.* (obs.) दुःखी. Dole'nte *a. adv.*
 (mus.) करुण किंवा करुण स्वराने. Dole'some *a.*
 शोकमग्न, शोकाकुल. २ खेदकारक, शोकावह, शोकप्रद.

Do-little (dōō'-lit-tl) *n.* (colloq.) one who per-
 forms little though professing much कृतीपेक्षां मच-

मत्र फार करणारा, ज्याचें करणें थोडें पण बोलणें फार आहे असा मनुष्य *m.*

Doll (dol) [A contraction of Dorothy.] *n.* a girl's toy baby (लहान मुलींची खेळण्याची) बाहुली *f.* पुतळी *f.*, खुंटबावली *f.*, पुत्रिका *f.* २ a pretty but silly woman शहाणपणापेक्षां सौंदर्यानें जास्त शोभणारी स्त्री *f.* पुतळी *f.* Doll'dom *n.* Doll'hood, Doll'ship *n.*

Dollar (dol'-lër) [Low Ger. *daler*, Dut. *daalder*, a dollar. Adapted and borrowed from Ger. *thaler*, a dollar.] *n.* स्पेन देशांतील व अमेरिका खंडांतील एक नाणें आहे; त्याची किंमत सुमारे सव्वादोन रुपये आहे डालर *m.* Doll'ared *a.* श्रीमंत, धनवान्. Doll'arless *a.* द्रव्यहीन, गरीब. Dollar-fish *n.* युनायटेड स्टेट्स-मधील एक प्रकारचा मासा *m.*

Dolour, Dolor (dō'-lër) [See 2nd. Dole- Fr.-L. *dolere*, to feel pain.] *n.* (poetic) pain, grief, distress, anguish दुःख *n.*, शोक *m.*, खेद *m.*, संकट *n.*, चिंता *f.*, काळजी *f.*, हृद्दोग *m.* Dolorif'erous *a.* दुःखजनक. Dolorif'ic *a.* दुःखाचा, शोक *m.*-खेद *m.* कारक-जनक-दायक, दुःखद-प्रद-दायक, शोकावह. Doloroso *a.* & *adv.* *mus.* करुणस्वरयुक्त, करुण रसाचें आविष्करण करणारा. Dol'orous *a.* शोककारक, खेदकारक. Dol'orously *adv.* Dol'orousness *n.* शोकजनकत्व *n.*, दुःखदायित्व *n.*

Dolphin (dol'-fin) [O. Fr. *daulphin* (now *dauphin*)-Folk L. *dalphinum*, for L. *delphinum* acc. of *delphinus*, a dolphin. Gr. *delfis*.] *n.* *zool.* a kind of fish एक प्रकारचा मासा *m.* (हा मासा मरत असतांना याचे रंग वरचेवर पालटतात.) २ a mass of iron or lead hung from the yardarm in readiness to be dropped on the deck of the enemy's vessel शत्रूचे गलबतावर टाकून त्यास अटकाव करण्याकरितां गलबतावर ठेवलेला लोखंडाचा वगैरे गोळा *m.* ३ *astron.* a small northern constellation (पूर्वेकडील एक लहान) डॉल्फिन नांवाचा तारा *m.* ४ any contrivance resembling or fancifully likened to a dolphin डालफिनच्या आकाराची कोणतीही वस्तु *f.* यंत्ररचना *f.* Dolphin-fly *n.* *zool.* घेवड्याच्या शेंगांचा नाश करणारी आळी *f.*

Dolt (dōlt) [M. E. *dult* = dulled -M. E. -*dul*, dull.] *n.* a heavy, stupid fellow; a blockhead, a dullard दगड *m.*, धोंडा *m.*, टोणपा *m.*, मूर्ख *m.*, नंदी *m.*, नंदीबेल *m.*, शहाण्याची खरवड *f.* D. v. i. (obs.) मूर्खपणाचें आचरण ठेवणें. Dolt'ish *a.* जड-मंदमतीचा, जडबुद्धि, मूर्ख. Dolt'ishly *adv.* Dolt'ishness *n.*

Domain (dō-mān') [Fr. *domaine*-O. Fr. *demaine*, *adj.* -L. *dominicus*, *adj.* *dominus*, a lord.] *n.* dominion, authority सत्ता *f.*, अधिकार *m.*, ताबा *m.*, मालकी *f.* २ territory over which dominion or authority is exercised, possessions of a sovereign or the like, empire राज्य *n.*, राष्ट्र *n.*, ताब्यांतील-अधिकाराखालचा-हाताखालचा मुलूख *m.*-प्रदेश *m.*, स्व-सत्ताक्रांत भाग *m.*-प्रदेश *m.* ३ *demesne*, landed

property वतनी जमीन *f.* ४ *law. ownership of land, patrimony which one has in his own right, absolute proprietorship* जमिनीची मालकी *f.* स्वतः-चे ताब्यांत असलेली वडिलार्जित मालमत्ता *f.* अनियंत्रित मालकी *f.* [**PUBLIC D.** (**U. S.**) सार्वजनिक उपयोगाची जागा *f.* **EMINENT D.** राज्यातील सर्व जमिनीवर राजाची पूर्णसत्ता *f.* मालकी *f.*] **Doma'inal, Doma'nial**
a. ताब्यांतील प्रांतासंबंधी. २ सत्तेसंबंधी.

Dome (**dōm**) [**Fr. dome**—**It. L. domus**, a house.]
n. a house, an edifice, (chiefly in Poetry) इमारत *f.* घर *n.* २ *arch. a cupola formed on a large scale* घुमट *m.*, डेरा *m.*, कळस *m.* ३ *any erection resembling the dome or cupola of a building* घुमटाकार रचना *f.* घुमटाकृति वस्तु *f.* घुमट *m.* **Domed** *a.* घुमट असलेला. **Dom'ical** *a.* घुमटाकार, घुमटाकृति.

Domesday (**dōmz'dā'**) [See **Doomsday**.] **Doomsday book**—इंग्लंड देशचा राजा, पहिला बुइल्यम ह्याने केलेले इंग्लंड देशातील एकंदर कुळबाब्यांचे नोंदणी-मोजणीबुक; ह्या बुकाचे दोन भाग असून त्यांत प्रत्येक ठिकाणाची 'कन्फेसर'च्या कारकीर्दीतील किंमत, बुइल्यमने इंग्लंड देश काबीज केला त्या वेळची (इ. स. १०६६) किंमत व नोंदणीच्या वेळची (इ. स. १०८६) किंमत हीं नमूद केलेलीं होतीं, व एखादा जमिनीच्या मालकीचा तंटा उपस्थित झाल्यास त्याचा निर्णय या नोंदणीबुकावरून करित. हें पुस्तक विंचेस्टर येथील देवळाच्या (**Domus-dei**) नांवाच्या भागांत ठेविलेले असे म्हणून त्यास (**Domesday-book**) असे नांव पडले, असे Stow चें मत आहे. इतर कित्येक विद्वानांच्या मते ह्या शब्दाची उत्पत्ति (**Dom bocs**) ह्या शब्दापासून झाली आहे. (**Dom-bocs**) म्हणजे पूर्वीच्या सॅक्सन राजांनी केलेल्या मोजण्या.

Domestic (**dō-mes'tik**) [**Fr. domestique**—**L. domus**, a house.] *a.* pertaining to one's house or household, relating to home life प्रापंचिक, घरगुती, घरांतील, गृह्य, घरच्यासंबंधीं. २ *pertaining to one's own country, intestine, not foreign* स्वराष्ट्रांतील, देशी, देशीय, स्वदेशान्तर्गत; as, "Foreign wars & **D. dissensions.**" ३ *remaining much at home, devoted to home duties* गृहप्रिय-लंपट-निमग्न, गृहासक्त, घर सोडून फारसा बाहेर न जाणारा, घरच्या व्यवहारांत सुख मानणारा, बायक्या (*collog.*), घरकोंबडा, चुलकोंबडा. ४ *living near the habitations of men, domesticated, tame* माणसाळलेला, घरसंवईचा, पाळीव, पाळलेला, घरगुती, घराज (?). ५ *made in one's own house, nation or country* स्वदेशी, स्वदेशोत्पन्न, आपल्या देशांत तयार केलेला, देशी; as, "**D. manufactures &c.**" **D.** *n.* a hired household assistant, a house servant घरीं ठेवलेला-घरचा-घरांतला चाकर *m.*-नोकर *m.*, कामकरी *m.*, घरचाकर *m.*, गडी *m.*, कामकरीण *f.* गृह-भृत्य *m.*-किंकर *m.* (**S.**) **D.** *n.* *pl.* (*commerce*) articles of the manufacture or produce, esp. (*in U. S.*)

cotton goods bleached or unbleached for common use देशांत तयार होणारा माल *m*-जिन्नस *m*. *D. n.* (*obs.*) कुटुम्ब *n*. *Domes'tically adv.* घरगुती-खासगी रीतीने. २ गृहकृत्यासंबंधाने. *Domes'ticate v. t.* to make domestic, to habituate to home life (-ला) घरची संवय लावणे. २ to cause to be, as it were, of one's family or country आपल्याच घराचा किंवा देशांतील म्हणून ग्रहण-स्वीकार करणे, आपल्या घरांत किंवा देशांत चालू-सुरू करणे, स्वदेशी-स्वकुटुम्बीय करणे, आपला-आपलासा-आपलीशी-करणे; as, "To *D.* a foreign custom or word." ३ to tame or reclaim from a wild state माणसाळवणे, जंगली स्थितीतून बाहेर आणणे. *Domes'tica'ted a.* माणसाळवलेला, पाळोव, घरसंवयीचा, माणसाळलेला. *Domes'tica'tion n.* माणसाळवणे *n*, जंगली प्राण्यांना माणसाळवण्याची क्रिया *f.* *Domes'tica'tor n.* माणसाळवणारा *m*. *Domestic'ity n.* घरगुतीपणा *m*.

N. B.—**DOMESTIC ARCHITECTURE:** गृहादिश्मारतशास्त्र *n*, वास्तुशास्त्र *n*. **DOMESTIC ECONOMY** प्रापंचिक मितव्ययाची तत्वे *n*. *pl.* **DOMESTIC DUTIES** घरकाम *n*, गृहकर्म *n* (*S.*), गृहकृत्य *n*-कार्य *n*. (*S.*) **DOMESTIC SQUABBLING** गृहकलह *m*-भेद *m*, यादवी *f*.

Domicile, Domicil (*dom'i-sil* or *sil*) [*O. Fr. domicile*—*L. domus, a house.*] *n.* a place of permanent residence वसति-निवास-स्थान *n*, कायमची राहण्याची जागा *f* ठिकाण *n*. २ *law.* a residence at a particular place accompanied with an intention to remain there for an unlimited time कोणत्याही एका विवक्षित ठिकाणी तेथेच कायमचे राहण्याचे बुद्धीने केलेला वास *m*-घर *n*, (कायमचे) घर करून राहणे *n*. ३ *com.* the place at which a bill of exchange is made payable ज्या ठिकाणी हुंडी लागू करावयाची ती जागा *f*. *D. v. t.* एखाद्या ठिकाणी कायमची वस्ती करावयास लावणे.

Dominant (*dom'i-nant*) [*L. dominans; artis, pr. p. of dominari, to rule over—dominus, a lord.*] *a.* ruling, governing, prevailing, predominant, controlling सत्ता चालविणारा, प्रबल, प्रधान, श्रेष्ठ, जबरदस्त, जोराचा, प्राबल्यवान्, सत्ताधीश, श्रेष्ठ, अष्टाधिकारी. २ (*mus.*) गाण्यांतील पांचव्या स्वरासंबंधी. *D. n. mus.* गाण्यांतील पांचवा (उंच) स्वर *m*. *Dom'inance, Dom'inancy n.* सत्ता *f*, अधिकार *m*, प्राबल्य *n*, प्राधान्य *n*, श्रेष्ठत्व *n*. *Dom'inantly adv.*

Dominate (*dom'i-nāt*) [*L. dominatus, p. p. of dominari, to dominate. dominus, a lord.*] *v. t.* to predominate over, to rule, to govern अधिकार-सत्ता-अम्मल चालविणे; as, "A city Dominated by the axe." *D. v. i.* to be dominant प्रमुख होणे, सत्ताधीश असणे. *D. v. t.* to rule over, to control, (-वर) अधिकार *m*-सत्ता *f* चालविणे-गाजविणे, (-वर) राज्य करणे. *D. v. i.* to be dominant, to lord it over प्रबल-जबरदस्त होणे. *Dominā'tion n.* dominion, supre-

maoy, authority (often arbitrary or insolent way) सत्ता *f*, अधिकार *m*, प्रभुत्व *n*, आधिपत्य *n*, जुलूम *m*, जबरदस्ती *f*, अरेरावी *f*. २ (R.) *a ruling party, party in power* सत्ताधीश-राज्य करणारी मंडळी *f*-मंडळ *n*. ३ *pl. a high order* (the fourth of the nine orders) *of angels in the celestial hierarchy* देवदूतांच्या नऊ वर्गांपैकी चवथा वर्ग *m*. Dom'inative *a*. अधिकार *m*-सत्ता *f* चालविणारा-गाजविणारा, जुलमी, उद्धट, धृष्ट (S.). Dom'inator *n*. सत्ता *f* अधिकार *m*-राज्य *n*. चालविणारा.

Domineer (dom-i-nēr') [See Dominate above.] *v. i. to rule with insolence, to be overbearing, to tyrannize* (often with *over*) (वर) कडक-करडा-जलाल अम्मल करणे-चालविणे, करडी कमान चालविणे, -वर जुलूम करणे, गर्वाने फुगणे-फुगून जाणे, जलाली करणे. *D. v. t.* कडक रीतीने-करडा अम्मल चालविणे, हुकमत करणे-चालविणे. Domineer'ing *a*. शेखी *f* झेंडा *m*. मिरविणारा, प्रभुत्व गाजविणारा, उद्धट.

Dominical (dō-min'-i-kul) [O. Fr. *dominical* Late. L. *dominicalis*, belonging to the Lord's day or to the Lord.—L. *dominus*.] *a. indicating, or pertaining to the Lord's day or Sunday* (ख्रिस्ती लोकांमध्ये) प्रभूचा (विश्रांतीचा) दिवस जो आदितवार त्या दिवसासंबंधी-तो दाखविणारा. २ *relating to, or given by, the Lord* ख्रिस्तासंबंधी, येशूने दिलेले. [D. OR SUNDAY LETTER संबंध वर्षातील रविवार दाखविण्याकरितां खुणेसाठीं पंचांगांत A. B. C. D. इ. सात अक्षरे असतात त्यांपैकी एक अक्षर *n*.]

Dominican (dō-min'-i-kun) [New. L. *dominicanus*,—*dominicus*, *dominic*, the founder.] *a. Eccl.* डॉमिनिकन् धर्मोपदेशकांसंबंधी. *D. n.* *a friar of the order founded by St. Dominic* (about 1215) डॉमिनिक याने स्थापन केलेल्या पंथापैकी धर्मोपदेशक *m*-साधु *m*.

Dominicide (dō-min'-i-sīd) [L. *dominus*, a master & *caedere*, to kill, to cut down.] *n. the act of killing a master* स्वामिहत्या *f*. २ *one who kills his master* स्वामिघातक *m*, आपल्या धन्यास ठार मारणारा, निमकहराम (colloq.).

Dominion (dō-min'-yun) [O. Fr. *dominion*—Late L. *dominio*, equiv. to L. *dominium*, Lordship.] *n. sovereign or supreme authority, power of governing & controlling, supremacy* पूर्णसत्ता *f* अधिकार *m*, अम्मल *m*, आधिपत्य *n*, प्रभुत्व *n*, श्रेष्ठत्व *n*, राज्य-नियंत्रणसत्ता *f*, हुकूम *m*. २ *superior prominence, predominance, ascendancy* वर्चस्व *n*, प्राबल्य *n*, वरचढपणा *m*, प्राधान्य *n*, जोर *m*, शिरजोरपणा *m*. ३ *that which is governed, territory under authority* राज्य *n*, ताब्यांतील-हाताखालचा मुलूस *m*, अधिकारांतील देश *m*, स्वसत्ताक्रांत प्रदेश *m*. [D. DAY ता० १ जुलई स० १८६७ रोजी अमेरिकेतील कानडा

प्रांताची "धि डोमिनियन् ऑफ् कानडा" या नांवाने स्थापना करण्यांत आली; तो दिवस प्रतिवर्षी उत्सव म्हणून तेथें पाळण्यांत येतो त्यास हें नांव लावतात.]

Domino (dom'-i-nō) [Fr. *domino*, orig. a master's hood, late a masquerade-dress—L. *dominus*, a master.] *n.* a kind of mask (chiefly, a half mask worn at masquerades to conceal the upper part of the face) (कपटवेष *m*-सोंग *n.* घेतांना घालण्याचा तोंड झांकण्याकरितां केलेला) सैल झगा *m.* २ a person wearing a domino कपटवेष-सोंग घेणारा मनुष्य *m.* ३ a kind of hood worn by canons क्यानन (जोगी) लोकांनीं डोकीवर घालण्याचा पोषाख *m.* ४ costume worn as a disguise मुखवटा *m.* ५ a mourning veil formerly used by women पूर्वीं सुतकामध्ये स्त्रिया जो एक प्रकारचा बुरखा वापरीत असत तो. A kind of game played with 28 flat oblong pieces of ivory or bone एक प्रकारचा सोंगट्यांसारखा खेळ.

Dominus (dom'-i-nus) [L. *dominus*, master.] *n.* *pl.* Domini. a master धनी *m.* २ sir (a title of respect) महाराज, सरकार (हा बहुमानवाचक शब्द पूर्वीं योद्ध्यांस किंवा धर्मोपदेशकांस लावीत असत).

Don (don) [Span.—L. *dominus*, a lord.] *n.* Sir, Mr. signior (a title in Spain, formerly given to noblemen & gentlemen only, but now common to all classes). स्पेन देशांतील एक पदवी *f.* (ही पदवी पूर्वीं फक्त सरदार व बडे लोक यांना मिळत असे.) साहेब, मिस्तर. २ a man of distinction, position, or importance मोठा मनुष्य *m.*, शिष्टजन *m.*, महाजन *m.*, बडा-थोर गृहस्थ *m.*, आर्य *m.* ३ a head fellow or tutor of a college (Eng. universities) पाठशाळेचा-कॉलेजचा मुख्य *m.* फेलो *m.* fem. Dona, Donna. ही पदवी अनुक्रमें स्पेन व इटलीमध्ये स्त्रियांस लावतात. [PRIMA DONNA: THE PRINCIPAL FEMALE SINGER IN AN OPERA संगीत नाटकांतील नायिका-मुख्य गाणारी स्त्री *f.*] Don'nish *a.* विद्वत्तेची घमेंड बाळगणारा, घमेंड्या. Don'nism (Cantab, Eng. uni.) अहंमन्यता *f.* ताठपणा *m.*, प्रौढी *f.*, शेखी *f.* Don'ship *n.* the personality or rank of a don or gentleman सरदार-गृहस्थ-वीर यांची पदवी *f.*, किंवा योग्यता *f.*

Don (don) [Do + on -oppo. to doff.] *v. t.* to put on, to dress in घालणें, आंगावर घेणें, आंगांत घालणें, पेहेरणें.

Donate (dō'-nāt) [L. *donatus*, *p. p.* of *donare*, to donate—*donum*, gift—*dare*, to give.] *v. t.* to give, to bestow, to present देणें, बक्षीस देणें, नजर-बक्षीस करणें. Donā'tion *n.* the act of giving or bestowing, a grant देणें *n.*, दान करणें *n.* २ that which is given as a present, a gift दान *n.*, देणगी *f.*, इनाम *n.*, बक्षीस *n.*, नजराणा *m.* ३ law. the act or contract by which a person voluntarily transfers the title to a thing of which he is the owner, from himself to

another, without any consideration बक्षिस-इनाम देण्याची क्रिया *f*, किंवा करार *m*, खुपीने दिलेली देणगी *f*. Do'nary *n*. (R.) a thing given to a sacred use (ईश्वरार्पित देवास) वाहिलेली वस्तु *f*. Don'ative *n*. gift, present देणगी *f*, बक्षिस *n*. २ *Eccl.* a benefice conferred upon a person by the founder उपाध्याय-वृत्ति *f*. Dona'tor *n*. law. बक्षिस-देणगी देणारा. Don'atory *n*. (Scots-Law.) सरकारांत जमा केलेली बेवारशी मालमत्ता कांहीं अटींवर ज्यास दिलेली असते तो मनुष्य *m*. Donee' *n*. ज्याला बक्षिस *n*. दान *n*. दिले आहे तो मनुष्य *m*. Dō'nor *n*. बक्षिस-देणगी देणारा. Donatis comet *astron*. डोनेटिस यानें शोधून काढलेला धूमकेतु. हा इ. स. १८५७ मध्ये प्रथमतः फ्लॉरेन्स शहरां डोनेटिस यांस २ जूनला दिसला. पुढें तो सप्टेंबरपर्यंत इतका तेजस्वी झाला कीं दुर्बिणीच्या साहाय्यावांचून तो सर्वांच्या दृष्टीस पडत असे.

Done (dun) *pa. p. of Do.* केलेला, कृत. २ कबूल (केलेले).

Doni (dō'-ni) [Tamil tōni. Sk. द्रोणी.] *n. naut.* एका डोलकाठीची नाव *f* मचवा *m*. (कारोमांडल व सीलोनचे किनाऱ्यावर व्यापार करण्यांत यांचा उपयोग करितात.)

Donjon (dun'-jun) [See Dungeon.] *n. the chief tower* किह्याचा मुख्य बुरूज *m*, किह्यांतील सैन्याच्या रक्षणाकरितां केलेला मजबूत भाग *m*.

Donkey (don'-ki) [Probably dun, from the colour of the animal, and key, a diminutive term.] *n. an ass* गाढव, गर्दभ *n & m*, or (less frequently) a mule खेंचर *n*. २ a stupid fellow मूर्ख-जडबुद्धीचा मनुष्य *m*, गद्धा *m*, गधडा *m* (colloq.). D. ENGINE (दोनपासून चार घोड्यांची शक्ति आहे असें) वाष्पपात्रामध्ये पाणी सोडण्याचें किंवा जड ओझीं वगैरे उचलण्याचें एक लहान यंत्र *n*. D.-PUMP *n*. पाणी काढण्याचा-आग विझविण्याचा वगैरे वाफेनें काम करणारा वंभ *m*. THE D. MEANS ONE THING & THE DRIVER ANOTHER निरनिराळ्या लोकांची निरनिराळीं मतें असतात व तीं तशीं असण्याचें कारण स्वहित हें होय. TO HIDE THE BLACK D. गाढवासारखा आपलाच हेका धरणें, अडेल तडू होणें.

Do-nothing (dōō-nuth-ing) *a. doing nothing, lazy* आळशी, सुस्त, मंद. also *n*.

Don't (dōnt) [Contra. of Do+not.] नको, नका.

Donzel (don'-zel) [O. Fr. danzel, doysel, dancel, young man.] *n. (obs.) a young gentleman not yet knighted, a squire, a page* कुलीन-मोठ्या-सरदार घराण्यांत-कुळांत जन्मलेला पण अद्याप किताब न मिळालेला तरुण मनुष्य *m*, 'नाईट'चा नोकर *m*-घाकर *m*.

Doab. See Doab.

Doodle (dōō'-dl) *n. a simple fellow* साधा-मोठा-मोठसट मनुष्य *m*, भोळानाय *m*.

Dooly (dōō'-li) [Sk. Dola, दोल.] *n. a kind of litter* डोली *f*, डोळी *f*, दोली *f*, पालखी *f*, मेणा *m*. Dooly-bearer *n*. डोली वाहणारा, डोलकर *m*, मोई *m*.

Doom (dōom) [M. E. *dom*, A. S. *dom*, a thing decided on -*don*, to set, do.] *n.* (obs.) a statute, law, enactment; (gen.) decree कायदा *m*, सरकारी हुकूम *m*- नियम *m*- ठराव *m*. २ judgment, decision (esp. one formally pronounced), (mostly) condemnation, sentence of punishment न्याय *m*, निकाल *m*, निर्णय *m*, शिक्षा *f*, दंड *m*, शिक्षेचा हुकूम *m*- ठराव *m*. ३ that to which one is doomed or sentenced (a) नशीब *n*. (b) शासन *n*, दण्ड *m*. ४ ruin, death नाश *m*, अंत *m*, मरण *n*, क्षय *m*, लय *m*, मोक्ष *m*. (colloq.) ५ (obs.) discrimination, discernment सूक्ष्म विचार *m*, सारासारबुद्धि *f*. D. v. t. (obs.) to judge (-चा) न्याय करणे-निकाल लावणे, इनसाफ करणे. २ to pronounce sentence or judgment on, to condemn, to sentence (-ला) शिक्षा *f*- सजा *f*. देणे-करणे, दंड करणे. ३ to ordain as penalty (-ची) शिक्षा सांगणे-करणे. ४ (New England) to assess a tax upon (by estimate or at discretion, अंदाजाने (-च्यावर) कर बसविणे. ५ to destine, to appoint as by decree or by fate (-च्या) नशीबी-कपाळी-दैवी लिहिणे-लिहिलेले असणे, (-च्या) बद्दल ईश्वरी योजना असणे. Doom'ing *pr. p.* Doomed *pa. p.* ज्याचे दिवस पुरे भरले आहेत, ज्याची वर्षे भरली आहेत असा, आसन्ननाश. Doom'ful *a.* (R.) नाश करण्याचे शक्तीने भरलेला. Dooms *adv.* very, exceedingly अतिशय, पुष्कळ. Dooms'-day *n.* शिक्षेचा-मरणाचा दिवस *m*. २ (प्रलयकालानंतर) ईश्वरापुढे जगाचा इनसाफ-न्याय होण्याचा दिवस *m*. [D.-BOOK see Domes-day Book. इंग्लंडातील पहिल्या बुद्ध्यम् राजाच्या हुकुमावरून तयार केलेला जमिनीच्या सर्व तपशिलाच्या माहितीचा (मोजणी, मालकी वगैरेची) खर्डा *m*- पत्रक *n*- पुस्तक *n*.] Dooms-man *n.* न्यायाधीश *m*, मध्यस्थ *m*.

Door (dōr) [Cf Sk. द्वार, M. E. *dore*, *dure*. A. S. *dor*, *duru*, a gate.] *n.* an entrance way दार *n*, द्वार *n*, दरवाजा *m*, जाण्यायेण्याचा मार्ग *m*. Door-bell *n.* दरवाज्यांतील घंटा *f*. Door-case-frame *n.* दाराची चौकट *f*. Door-cheek *n.* दारकस *f*. Door-keeper *n.* द्वारपाल *m*, देवडीवरचा शिपाई *m*. Door-mat *n.* (दरवाज्यांत ठेवलेले) पाय पुसण्याचे तरट *n*. Door-plate *n.* (घरांत रहाणाऱ्याचे नांवाची वगैरे लोकांचे माहितीसाठी) बाहेर टांगलेली पाटी *f*. Door-post *n.* बाही, द्वारस्तंभ *m*. Door-stepstone *n.* उंबरठा *m*. Door-tree *n.* आडसर *m*. Door-way *n.* दरवाजा *m*, घरांत जाण्याचा रस्ता *m*. Door-yard *n.* घराभोवतालचे आंगण *n*. Folding-door *n.* घडीचा दरवाजा *m*. Back-door *n.* मागील दार *n*. [IN DOORS OR WITHIN DOORS घरांत. NEXT D. TO शेजारी, शेजारचा, जवळ. OUT OF DOORS OR WITHOUT DOORS घराबाहेर, उघड्या हवेत, घराबाहेरचा, हरवलेला. TO LAY AT ONE'S D. (-च्या) माथी (दोष) मारणे-लादणे, (-च्या) बोडक्यावर बसविणे. TO LIE AT ONE'S D. -कडे (दोष) असणे. Death's door

मरणाचें द्वार *n*, काळाचा जबडा *m*, काळाची तावडी *f*.
 From D. to D. दारोदार, घरोघर. Front door *n*.
 पुढील दार *n*, दर्शनी दरवाजा *m*. Secret-private door
n. चोरदरवाजा *m*. Shutting up of doors दार *n*-
 कवाड *n*. लावणें. To dance attendance from door to
 door लोकांचे उंबरठे पुजणें, द्वारपूजा करणें, लोकांचे
 उंबरठे झिजविणें, दारटोक्या मळणें. To show the door
 चालता हो म्हणून सांगणें. To lie at one's door. (*fig.*)
 पंदरीं असणें (दोष, अपराध, इ.).

Doquet (*dok'-et*) *n*. A form of a Docket.

Dor (*dor*) *n*. मस्करी *f*, थट्टा *f*. To give one the dor
 to subject one to ridicule टर *f*. करणें.

Dorado (*dō-ra'-dō*) [*Span. dorado, gilt-L. deauratus, pa. p. of deaurare, to gild-de + aurum, gold.*] *n*.
 एक प्रकारचा सुंदर रंगाचा मासा *m*. २ (also called
 Hiphias or the sword fish) दक्षिण गोलार्धातील
 सहा नक्षत्रांचा पुंज *m*, डोरेडो तारा *m*, खड्गमत्स्य तारा
m. Doradic *a*.

Dorian, (*dō'-ri-an*) [*Pertaining to Doris or Doria in Greece.*] *a*. (प्राचीन ग्रीसमधील) डॅरिस प्रांताचा,
 डोरियन लोकांचा. *D. n*. डॅरिस प्रांतातील रहिवाशी
m, डोरीयन मनुष्य *m*.

Doric (*dor'-ik*) *a*. डॅरियन लोकांसंबंधीं. २ डॅरिक भाषेचा.
 ३ डॅरिक नांवाच्या ग्रीक लोकांतील इमारत बांधण्याच्या
 पद्धतीचा. *D. n*. ग्रीक लोकांची इमारत बांधण्याची
 सर्वांत जुनी व साधी पद्धत *f*. आयोनिक, कारिंथियन
 व डारिक अशा त्यांच्या तीन मुख्य पद्धति होत्या.

Dormant (*dor'-munt*) [*Fr. dormant pr. p. of dormir-L. dormire, Sk. द्रे, to sleep.*] *a*. sleeping
 निजलेला, झोंपीं गेलेला, निद्रित; as, "A D. animal."
 २ (*fig.*) *intellectually asleep, with the faculties not awake, inactive as in sleep* सुस्त, सुपुष्तीच्या अ-
 वस्थेंत, सुस्त स्थितींतला, अजागरूक. ३ *with anima- tion suspended* (हालचाल न करितां) पडून राहिलेला,
 मळल, सुस्त. निद्रावस्थ. ४ (of plants) *with development suspended* अवर्धमान. ५ अव्यवसायी, न
 वापरलेला, न उपयोग केलेल्या स्थितींतला. Dormant
 partner *n*. (कामामध्यें भाग न घेतां) फक्त नफ्यातोड्या-
 मध्यें ज्याचा भाग असतो असा भागीदार *m*. Dor'mancy
n. निद्रावस्था *f*, निद्रितस्थिति *f*. २ अव्यापारता *f*, अव्य-
 वहार *m*, न वापरलेली किंवा न उपयोग केलेली स्थिति *f*,
 अजागरूकावस्था *f*. Dormant or Dormer window *n*.
 उतरत्या छपरांतील खिडकी *f*. Dormi'tion *n*. दीर्घनिद्रा *f*,
 महानिद्रा *f*, झोंप *f*, काळझोंप *f*. Dor'mitive *a*. झोंप
 आणणारे. *D. n*. झोंप आणणारे औषध *n*.; as, "Opium
 is a D." Dor'mitory *n*. शयनगृह *n*, निजण्याची
 खोली *f* घर *n*, शयनशाला *f*. २ (*obs.*) कबरस्थान *n*,
 सशान *n*. Dor'mouse *n*. रानउंदीर *m*. हे हिंवाळ्यामध्ये
 अतिशय सुस्त होतात. *pl.* Dormice.

Dormitory See Dormant.

Dorsal (dor'-sal) [L. *dorsum*; It. *dorso*, the back.]
a. pertaining to the back पाठीचा, पृष्ठ, पृष्ठासंबंधीं,
 (bot.) पृष्ठभागाचा, पृष्ठासंबंधीं. *D. n.* (सिंहासनाच्या किंवा
 खिस्ती लोकांत यज्ञकुंडाच्या मार्गे) लोंबत ठेवलेला उंची
 कपडा *m*-पडदा *m*. *Dorsally adv.* *Dorsibranch'iate*
a. पाठीवर कळे असलेला. *D. n.* पाठीवर कळे असलेले
 प्राणी *m. pl.* *Dorsif'erous a.* ज्या वनस्पतींच्या पानांच्या
 पाठींतून बीं येतें अशा (वनस्पति), पृष्ठप्रसव, आईच्या
 पाठीकडून ज्यांची उत्पत्ति होते असे (प्राणि), पृष्ठप्रसव.
 (पृष्ठात् प्रसवो येषां ते.) *biol.* पृष्ठवाही, *Dorsig'er-*
ous a. पाठीवर वाहणारा, पृष्ठवाही. *Dors'um n.*
 डोंगराचा कडा *m.* २ जनावराची मागची बाजू *f*, पृष्ठभाग
m, वरचा भाग *m*. *Dorsal region anat.* पृष्ठप्रदेश *m*.
Dorsal spine पाठीचा कणा *m*. *Dorsalis psoriasis*
med. हस्ताच्या पृष्ठावर होणारा एक त्वरोग *m*, हस्त-
 पृष्ठावदरण *n*. Send to dorse पाठीवर फेंकणें.

Dory (daw'-ri) *n.* लहान होडी *f*.

Dose (dōs) [O. Fr. *dose*, a quantity of medicine
 given at once—L. *dosis*—Gr. *dosis*, a giving.] *n.*
 औषधाचें प्रमाण *n*. प्रत्येक वेळीं औषध किती घेणें तें,
 एक वेळेपुरताच दिलेला दवा *m*-औषध *n*, मात्रा *f*, औषध-
 परिमाण *m*, घुटका *m*, घोंट *m*, औषधप्रमाण *n*,
 डोस *m*. २ एखाद्यावर त्याच्या मर्जीविरुद्ध लादिलेला
 भाग *m*, अप्रिय भाग *m*, कंटाळा उत्पन्न होईल अशा
 रीतीने दिलेला भाग *m*. *D. v. t.* भाग करून देणें. २
 औषध देणें, प्रमाणानें औषध देणें. ३ (किळस येईल
 असा) अप्रिय पदार्थ देणें. *Dos'age n.* भाग करून देणें.
Dosim'eter n. an apparatus for measuring doses
 or the like (औषधाचें) भाग मोजण्याचें यंत्र *n*.
Dosol'ogy, Dosil'ogy n. कोणच्या प्रमाणानें कोणतें
 औषध देणें याविषयीं शास्त्र *n*. औषधप्रमाणशास्त्र *n*.

Doss (dos') *n.* गवताचा विछाना *m*. *Doss-house n.*
 अतिस्वस्त भाड्याचें शयनगृह *n*. *Doss'er n.* वरच्या प्र-
 कारच्या घरांत राहणारा.

Dossal (dos'-sal) *n.* खिस्ती देवळांत 'च्यान्सेल' वर
 टांगलेलें चित्रविचित्र रंगाचें सुशोभित कापड *n*.

Dosser (dos'-er) *n.* पेटारा *m*, टोपली *f*. २ भिंतीचा
 पडदा *m*.

Dost (dust) 2nd pers. sing. pres. indic. of Do.

Dot (dot) [A. S. *dott*, head of a boil; Dut. *dot*,
 a little bundle of spoilt wool.] *n.* टिंब *n*, पूज्य *n*,
 बिंदु *m*, शून्य *n*, लहान ठिपका *m*, चिन्ह *n*. *D. v. t.*
 शून्य-पूज्य देणें-मांडणें. २ (ला) खुणा करणें, (पृथक्
 पृथक् वस्तूनीं) खुणा करणें. *D. v. i.* टिंब *n*. देणें,
 ठिपके देणें. *Dotted a.* मध्यें मध्यें बिंदूप्रमाणें पदार्थ
 मांडलेला. २ *bot.* अंकित. *Dotted pa. p.* *Dotting*
pr. p. Dot and go one नुकतेंच चालूं लागलेलें मूल
n. २ ज्याचा एक पाय दुसऱ्यापेक्षां अधिक लांब आहे
 असा मनुष्य *m*.

Dotation (dō-tā'-shun) [Late L. *dotatio*—L. *do-*
tare, to endow—*dos*, *dotis*, dower.] *n*, the act of

endowing, endowment देणगी *f*, नेमणूक *f*, *espe.* वर्षासन *n*, वर्षासन करून देणें *n*, नेमणूक करणें *n*, देणगी देणें *n*. २ *the act of bestowing a marriage portion on a woman* स्त्रीधन *n*. ३ *establishment of funds for support (as of an hospital)* (दवाखाना इत्यादि धर्मार्थ संस्थेकरितां केलेली) निधिस्थापना *f*, (धर्मार्थसंस्थेच्या मदतीकरितां) द्रव्यनिधि *m*. Do'tal *a.* *pertaining to dotation* देणगीसंबंधी, &c. २ स्त्रीधनासंबंधी. ३ निधिस्थापनेसंबंधी.

Dote (dōt) [M. E. dotien, doten, to be foolish; cf. M. Dut. doten, to be silly.] *v. i.* to be silly, deranged or out of one's wits, to act or talk foolishly or stupidly भ्रमिष्ट होणें, खुळावणें, मूर्खासारखें वागणें-बोलणें. २ to be weak-minded from old age म्हातारचळ लागणें *in. con.*, म्हातारचाळे-म्हातारचेष्टा करणें. २ to be foolishly in love, to bestow excessive love or fondness upon एखाद्यावर फिदा होणें, भुलणें, भुलून जाणें, भाळणें, वेडा होणें, तन्मय-तल्लीन-मोहित-अत्यासक्त होणें. Do'tage *n.* *febleness of mind in old age* म्हातारचळ *m*, चळ *m*, साठी *f*, साठीबुद्धी *f*, पिसें *n*, बाळें *n*, (*obs.*) तारें *n* (*provin.*), भ्रमिष्टासारखें किंवा मूर्खासारखें आचरण *n*, वेडेचार *m*, अतिमूर्खपणा *m*. ३ (वेडावून गेलेल्याचें किंवा भुलून गेलेल्याचें) अतिप्रेम *n*. ४ *an object of dotage* अतिशय प्रेमाचा विषय *m*. Do'tard *n.* म्हातारचळ्या, साढ्या, साढ्याबुद्धीचा, म्हातारबुद्धीचा, नष्टबुद्धि. Doted *a.* (*obs.*) मूर्ख. Dot'er *n.* म्हातारचाळे करणारा, &c. Dot'ing *a.* खुळावलेला, नष्टबुद्धि. २ भुलून गेलेला, निरत, अत्यासक्त, मूर्खपणानें तन्मय झालेला. Dot'ingly *adv.* भुलून, वेडा होऊन, अत्यासक्तीनें. Dot'ish *a.* मुलाप्रमाणें अत्यासक्त, मूर्ख. Dottle *a.* मूर्ख. D. *n.* क्षीणबुद्धि *m*, अतिवृद्ध *m*. Dotty *a.* मनाचा हलका.

Doth (dūth) *3rd. pers. sing. pres. of Do.*

Dotterel (dot'-er-el) *n.* अतिशय मूर्ख असा पक्षी *m*. २ साधा भोळा व मूर्ख मनुष्य *m*. To dor the dotterel भोळ्या मनुष्याला फसविणें.

Doub grass (dōōb-gras') *n. bot.* हरळी *f*, दूर्वा *f*.

Double (dub'-l) [O. Fr. doble, later double -L. duplus, lit. twice-full. L. duo, two; plus, full; L. duplus akin to Gr. diploos, double.] *a.* twofold, multiplied by two, twice as much दुप्पट, दुणा, दुरा, द्विगुण, दुबार. [D. WORK दुणें-दुहेरें काम *n.*] २ being in pairs, presenting two of a kind, coupled जुळा, जोड (in comp. जोडनळी), जोडगिरी or जोडगीर (loosely). ३ acting two parts, one openly and the other secretly, deceitful, insincere दुटप्पी वर्तनाचा, दोन मनांचा, आंत एक बाहेर एक असा, लपंडावाचा, द्वर्था, कपटी. ४ *bot. having the petals in a flower considerably increased beyond the natural number* एकाहून अधिक पांकळ्यांचीं वर्तुळें असलेलें फूल; उ० बटमोगरा. ५ द्वित्त (e. g. क, ग, च).

६ *folded* दुहेरी, दुहेरा, दुहिरी, दुडता, दुडती. D. v. t. to increase by adding an equal sum or quantity दुप्पट करणें, द्विगुण-द्विगुणित करणें. २ to fold one part upon another part of (often followed by up) दुणणें, दुमटणें, दुमडणें, दुहेरी करणें, एक घडी घालणें (colloq.), वार्धक्यानें शरीराची घडी होणें. ३ to exceed by two fold (-च्या) दुप्पट असणें. ४ to pass around or by, to march or sail round भोंवतालीं फिरणें, प्रदक्षिणा-वळसा घालणें; as, "To D. the Cape of Good Hope." ५ mil. to unite as ranks or files so as to form one from each रांगा किंवा तुकड्या जोडणें. ६ to clinch (as a fist) मूठ आंवलणें. D. v. i. to be increased to twice the sum दुप्पट-द्विगुणित होणें, दुणावणें, दुणारणें. २ to return upon one's track गेल्या रस्त्यानें मागें फिरणें. ३ to play tricks, to use sleights कपट करणें, दगा करणें, डावपेंच करणें-लढविणें. ४ print. to set up a word or words a second time by mistake (एकदां जुळलेला शब्द-मजकूर, चुकीनें पुन्हां जुळणें. D. n. twice as much दुप्पट f, दुणी f, दुपटी f. २ (among composers) a doublet चुकीनें दुबार जुळलेला मजकूर m. (among pressmen) a sheet that is twice pulled & blurred दोनदां ओढून चिताड केलेला कागद m. ३ a plait, a fold घडी f, पदर m. ४ a turn or circuit in running to escape pursuers झुकांडी f, गोता m, वांकण n, वळण n. ५ a trick, a shift, an artifice पेंच m, डाव m, शकल f, युक्ति f, तोड f. ६ a counterpart प्रत f, नकल f, हुबेहुब मनुष्याची आकृति f प्रतिमा f, मेल्यावर भुताच्या रूपानें दिसणारी आकृति f, छायापुरुष m. ७ a substitute प्रतिनिधी m, बदली m, नट किंवा गवई हजर नसला तर त्याऐवजीं जो काम करतो तो m. ८ double beer, strong beer बीअर नांवाची डबल दारू f. (दुप्पट कैफी.) ९ (lawntennis) a game between two pairs of doubles खेळणाऱ्या दोन जोड्यांचा खेळ m; as, "A first prize for D." D. up v. t. घडी करणें. Double acting a. दोन बाजूंनीं काम करणारा, द्विगुणितफलावह, दुप्पट काम करणारा. Double-banked a. (बोटींत बसून) दोघां दोघांच्या जोडीनें वल्हविलेला. Double-barrelled a. दोन नळ्या असलेला, दुनळी, दोनबारी, दुधारी. Double-bearing a. bot. द्विप्रसव, द्विगुणफल, दोनदां प्रसवणारा. Double-breasted a. डबल छाती असलेला (कोट). Double-charge v. t. दुप्पट दारू भरणें-ठासणें, lit. दुप्पट भार-वजन घालणें. Double-dagger n. (print.) लक्ष पोंचविणारें चिन्ह n †† Double-dealer n. दुतोंड्या, दुटप्पी, मनांत एक व जनांत एक, द्विजिह्व, दुबोल्या. Double-dealing n. दुटप्पी व्यवहार m-वर्तन n. Double-decked a. naut. दुमजल्याचें (जहाज). Double-decker n. (तोफा उडविण्याचें) दोन मजले असलेलें लढाऊ जहाज n, लढाऊ दुमजली जहाज. २ (colloq.) टप्प्यावर बसण्या-करितां जागा असलेली भाडोत्री गाडी f. Double-dyed a. दोनदां रंग दिलेला, खूब रंग दिलेला, २ पूर्ण, पुरा,

अट्टल; as, "A D. dyed villain." Double-eagle *n.* वीस
 डॉलरचें नाणें *n.* Double-edged *a.* दोहोंकडून धार अस-
 लेला, दोन कांठांचा. २ (*fig.*) दोन अर्थ होणारें (प्रमाण *n.*).
 Double-gild *v. t.* दुहेरी मुलामा देणें. Double-
 handed *a.* दोन हात असलेला. २ कपटी, फसव्या.
 Double-headed *a.* दोन डोक्यांचा. Double-hearted *a.*
 दगलबाज, विश्वासघातकी. Double-letter *n.* दुप्पट
 हांशील लागेल असें टपालचें पत्र *n.* Double-lock *v. t.*
 दोन कांद्यांचें कुलूप लावणें, दोन आडण्यांनीं-आडसरांनीं
 लावणें, दुप्पट मजबुतीनें लावणें-बंद करणें. Double-mean-
 ing *a.* अर्थी, कपटी. Double-minded *a.* अनिश्चित, दोन
 मनांचा, फुटक्या मनांचा, द्विमनस्क. Double-natured
a. द्विस्वभाव. २ द्विधातुक, उभयविध. Doub'tleness
n. दुटप्पी वर्तन *n.*, दुहेरीपणा *m.*, कपट *n.* Double
 play *n.* ज्या खेळांत दोन गडी एकदम भरतात-बाद
 होतात असा खेळ *m.* Double pica *n.* दुप्पट पायका
 टाईप *m.* Double-point *n. math.* द्विगुणबिंदु *m.*
 Double-quick *a. & adv. mili.* त्वरितगतीचा, अति
 त्वरित. Double-quick *n.* अति जलद गति *f.* Double-
 quick *v. t. & v. i.* अति जलद चालविणें-चालणें.
 Double refraction *n.* द्विधा वक्रीभवन *n.* Double
 salt *n.* द्विभस्मिक लवण *n.* (भस्म base). Double-
 shade *v. t. mili.* अंधार-काळोख दुप्पट करणें. Double-
 standard *n.* द्विचलनपद्धति *f.* Double-star *n.* जवळ
 जवळचे दोन तारे *m. pl.* तारायुग्म *n.*, डोक्यांनींच पाहिलें
 तर एक आहे असें दिसणारें तारायुग्म *n.*, दुहेरी तारा *m.*
 Double-time *n. mili.* Same as Double-quick.
 Double-tongued *a.* द्विजिह्व, अनेकजिह्व, दुतांड्या,
 एकाच गोष्टीविषयीं निरनिराळ्या वेळीं निरनिराळें बोल-
 णारा. २ दगेखोर, कपटी, घातकी. Doubled *a.* दुप्पट
 केलेला, द्विगुणित, दुघडी, दुणता, दुडता, दुमडता, दु-
 हेरी. Doub'ler *n.* दुप्पट करणारा. २ लपंडाव करणारा.
 ३ कापसाचे किंवा रेशमाचे दोन अथवा अधिक ताणे-धागे
 एके ठिकाणीं करून बसविणारा कामकरी *m.*-यंत्र *n.* ४ *elec.*
 विद्युज्जागृति द्विगुणित करणारें यंत्र *n.*, द्विगुणकर *m.*
 Doub'ling *n.* दुप्पट करणें *n.* २ दुमड-मोड *f.* घडी *f.*
 ३ पंच *m.*, डाव *m.* ४ वक्रगति *f.* पळतांना एकदम मार-
 लेला हिसका *m.* घेतलेलें वळण *n.* Double rule of
 three बहुराशिक-पंचराशिक प्रमाण *n.*

Doublet (dub'-let) [M. E. *dobbelet*, O. Fr. *doublet*,
 an inner (double) garment.—Fr. *double*, double.
 (with suffix *et*.)] *n.* two of the same kind, a pair, a
 couple जोडी *f.*, दुकळ *f.*, युग्म *n.*, युगल *n.* २ one of
 two things precisely alike or in some way iden-
 tical, one of a pair or couple, a duplicate सारख्या
 दोन वस्तूंपैकी एक *f.*, प्रतिरूप *n.* ३ a word unin-
 tentionally doubled or set up (त्याच शब्दाची) द्वि-
 रक्ति *f.* ४ बंडी (आंतली) *f.*, cf. बाराबंदी *f.*, बंडी *f.* ५
pl. the same number turning up on both the dice
 at a throw ज्यांत दोन्ही फांशांवरील अंक सारखेच
 असतात असें दान *n.*; बारा *pl.*, दुह्नी ४, बेती ४. वगैरेसारखें

दान *n.* ६ वेंकगमनचा खेळ *m.* ७ one of two or more words (in the same language.) derived by different courses from the same original form (thus cloak & clock, fashion & faction, crypt & grot, guard & ward are all doublets).
 एकाच मूळरूपापासून निरनिराळ्या परंपरेने-रीतीने निघालेल्या भाषेतल्या दोन किंवा अधिक शब्दांपैकी एक *m.* ८ *pl.* a combination of two simple lenses दोन लेन्सेसची (काचयवांची) रचना *f*

Doubloon (dub-lōōn') [Fr. doublon—Span. doblon, a coin the double of a pistole.—Span. doblo, double.—L. du, two & plus, allied to plenus, full.] *n.* स्पेन देशातील एक नाणें *n.* याची किंमत अदमासें १५ डालर व ६० सेन्ट्स आहे.

Doubt (dowt) [M. E. doute—O. Fr. douter—L. dubitare, to be of two minds—dubius, doubtful—L. du, two.] *v. i.* to be in doubt or uncertainty; to be wavering or undecided in opinion or belief (विषयी) साशंक-शंकित होणें-असणें, संदेह *m*-संशय *m*-वानवा *m* असणें-वाटणें, शंका घेणें. २ (obs.) to suspect, to fear, to be apprehensive भिणें, शंका-धास्ती धरणें-घेणें. *D. v. t.* to call in question, to feel doubt about, to distrust -च्याबद्दल प्रश्न असणें, (-चा) संशय येणें-बाळगणें, (-बद्दल) अविश्वास धरणें-करणें, (-विषयी) शंका घेणें, शंका *f*-संदेह *m*-अंदेशा *m* धरणें-घेणें-बाळगणें-मानणें, अविश्वास *m*-अप्रत्यय *m*-करणें-ठेवणें. २ (obs.) to suspect, to fear, to be apprehensive of (-ला) भिणें, (-ची) भीति वाटणें. ३ (obs.) to fill with fear, to make afraid, to affright घाबरवणें, भीति दाखविणें, भयभीत करणें. Doubt'ed *a.* शंकित, आशंकित, संदिग्ध. Doubt *n.* the (subjective) state of uncertainty with regard to the truth or reality of anything, uncertainty of judgment or mind संशय *m*, बुचकळा *m*, संदेह *m*, शंका *f*, आशंका *f*, दुग्धा *m*, भ्रांति *f*, वानवा *m*, कांक्षा *f*, विकल्प *m*, अंदेशा *m*. २ the condition of being (objectively) uncertain, uncertainty of condition अनिर्णय *m*, अनिश्चय *m*, घोंटाळा *m*. ३ (obs.) apprehension, fear, dread, suspicion कांक्षा *f*, किंतु *m*, संशय *m*, वहीम *m*, भीति *f*, भय *n*, धास्ती *f*. ४ matter or point involved in uncertainty, a doubtful question, a difficulty दुर्बोध स्थळ *n*, शंकास्थान *n*, प्रश्न *m*, विषमपद *n*, उलगाडा न झालेला-संशयग्रस्त मुद्दा *m*-प्रश्न *m*. [No D. निःसंशय, निःशंक, खात्रीने-लायक-पूर्वक. Without D. खात्रीने. Solution of D. *n.* संशयनिवृत्ति *f*. To leave in D. संशयांत-बुचकळ्यांत ठेवणें-पाडणें. Of solved or removed D. *a.* छिन्नसंशय. Doubt'able *a.* शंका घेण्याजोगा, शंकनीय. Doubt'er *n.* शंका घेणारा, शंकेखोर, अनिश्चयाचा मनुष्य *m*. Doubt'ful *a.* undetermined, wavering अनिश्चित, साशंक, शंकित, आशंकित, संशययुक्त, संशय-शंकाग्रस्त, शंकापन्न, भ्रांत-

हृदयी. २ *not obvious or clear, not decided* संदिग्ध, संशयात्मक, शंकनीय, भ्रांतिकारक, निकाल-निर्णय न झालेला-लागलेला, उलगाडा न पडलेला. ३ *characterised by ambiguity, dubious* संदिग्धार्थ (S.), अव्यक्त (S.), अस्पष्ट, गूढ; as, "A D. phrase." ४ *of uncertain issue or event* ज्याचा शेवट काय होईल हें खात्रीने सांगतां येत नाही असा, अदृष्टफल, अनिश्चितान्त. ५ (*obs.*) *fearful, apprehensive, suspicious* शंकित, भीत, भ्यालेला. Doubt'fully *adv.* संशयाने, शंकित होऊन, संशयपूर्वक, शंकेने, शंकित-साशंक वृत्तीने. Doubt'fulness *n.* शंकित वृत्ति *f.*, बुचकळा *m.* २ शेवट काय होईल हें न समजणें *n.* Doubt'ing *a.* शंकित, साशंक. Doubt'less *adv.* निःसंशय, खात्रीपूर्वक-लायक. *a.* निःशंक, शंका-भीतिरहित. Doubt'lessly *adv.* खचित, नक्की, निश्चयपूर्वक.

Douceur (dōō-sēr') [Fr. *douceur*, lit. sweetness (hence, pleasant gift).—L. *dulcorem*, acc. of *dulcor*, sweetness.—L. *dulcis*, sweet.] *n.* *sweetness of manner* सभ्य वागणूक *f.*, गोड वर्तन *n.* २ *a gift for service done or to be done* (काम करून घेण्याकरितां किंवा केल्यावद्दल दिलेली) देणगी *f.* अगर बक्षीस *n.*, पारितोषिक *n.* ३ (*sometimes*) *a bribe* लांच *m.*

Douche (dōōsh) [Fr. *douche*, a shower-bath—It. *doccia*, a water-pipe—It. *docchiare*, to pour; equivalent to Late L. *ductiare*—L. *ductus*—L. *ducere*, to lead.] *n.* *a current of water or vapour directed upon some part of the body to benefit it medicinally* (वैद्यकदृष्ट्या फायदा होण्यासाठीं शरीराचे कोणत्याही भागावर सोडलेली) पाण्याची धार *f.*, किंवा (वाफेचा) वाफारा *m.*, अभिषिचन *n.* २ *a douche bath* वाष्पस्नान *n.*, वाफारा *m.*, पाण्यानें किंवा वाफेच्या उवाग्यानें शरीर साफ करणें *n.*, योनिमार्ग शुबून-खळवळावून काढणें. ३ *med.* *a syringe* पिचकारी *f.*

Dough (dō) [M. E. *dah*, *dogh*. A. S. *dāh*, Dut. *deeg*, Dan. *deig*, Swed. *deg*, Icel. *deig*, Goth. *daiys*, a kneaded lump. Cf. Sk. *दिहू*, to smear.] *n.* *soft mass of moistened flour or meal, kneaded or unkneaded, but not yet baked* भिजविलेलें भाकरी वगैरेंचें पीठ *n.*, मळलेली-तिंबवलेली कणीक *f.* पीठ *n.* २ *anything of the consistency of such paste* भिजविलेल्या कणकेसारखा मऊ पदार्थ *m.* [TO HAVE ONE'S CAKE D. हातीं घेतलेल्या कामांत यश न येणें-निराशा होणें, काम फसणें.] Dough-baked *a.* अर्धवट भाजलेली, पक न झालेली, कच्ची, हिरवी. २ अर्धे राहिलेलें, पुरें न झालेलें. ३ (*colloq.*) जडबुद्धि, मंदबुद्धीचा. Dough-faced *a.* लवचीक, लवणारा. Dough'iness *n.* तिंबलेल्या कणकेसारखी स्थिति *f.* Dough-kneaded *a.* मऊ, नरम. Dough'y *a.* भिजलेल्या पिठासारखा मऊ, नरम, थलथलीत व फिकट.

Doughty (dow'ti) [M. E. *dohti*, *duhti*, valiant. A. S. *dohtig*, valiant—A. S. *dugan*, to be worth,

be strong.] *a. able, strong, valiant, redoubtable* (now seldom used except in irony or burlesque) समर्थ, सशक्त, शूर, बहादुर, प्रतापी, प्रतापशील, खंबीर. (या शब्दाचा उपयोग सांप्रत केवळ थट्टेने करितात.) Dough'tily *adv.* शौर्याने. Dough'tiness *n.* शौर्य *n.*

Douse, Dowse (dous) [(E. ?) Allied to M. Dut. *doesen*, 'to smite with violence'.] *v. t.* to plunge suddenly into water, to immerse डुबूकन्-कर-दिशीं बुडविणें-वालणें, बुडविणें, बुचकळविणें. २ *naut.* to strike or lower in haste, to slacken suddenly (शीड *n.*) एकरुदम पाडणें-आंवरणें-गुंडाळणें-ढिलें करणें, एकरुदम मंदगति करणें. ३ (*slang*) to put out, to extinguish मालविणें, विझविणें, घालविणें.

Dove (dov) [A. S. *dufe* (only in comp.), lit. a diver—A. S. *dufan*, to plunge into. + O. S. *duva*, a dove.] *n. zool.* a pigeon of the genus *Columba* खवूतर *n.*, कवूतर *n.* २ a word of endearment for one regarded as pure and gentle प्यारा *m.*, लाडका *m.* Dove-colour *n.* पिंगट-जांभळा रंग *m.* Dovecot, -cote *n.* खुराडें *n.*, कवूतरखाना *m.* Dove-eyed *a.* खवूतरासारख्या डोळ्यांचा-नेत्रांचा. २ meek-eyed नम्र-प्रीतिदर्शक नेत्रांचा. Dove-house *n.* खवूतरखाना *m.*, खुराडें *n.* Dovelet *n.* लहान कवूतर *n.* Dove-like *a.* गरीब, निरुपद्रवी, निरपराधी. २ शुद्ध, निर्मल, शांत, प्रेम करण्यालायक. Dove-ship *n. (obs.)* कवूतरासारखा गुण *m.*-स्वभाव *m.*, निरुपद्रवीपणा *m.*, शुद्धता *f.* To flutter the dovesots निरुपद्रव्यांना भिवविणें. Soiled dove *n. (slang)* वेश्या *f.*, कळवंतीण *f.* Dov'ish *a.* निरुपद्रवी, शुद्ध, नम्र.

Dove-tail (dov'-tāl) *n. carp.* कळाशी *f.*, चाळा *m.*, दांता *m.* D. *v. t.* to cut to a dovetail कळाशीकरितां कापणें. २ to join by means of dovetails कळाशी करणें-जोडणें-बसविणें. ३ (*fig.*) to fit in or connect skillfully or nicely कुशलतेनें-खुबीनें-बरोबर-नीट रीतीनें जोडणें-बसविणें-सांधणें.

Dow (dow) *n.* एकाच डोलकाठीचें लहान जहाज *n.* (Same as Dhow.)

Dowager (dow'-a-jér) [O. Fr. *douagere* -*douage*, an endowment, which is coined (with suffix -age) from Fr. *dou-er*, endow.—L. *dotare*, to endow—L. *dot*, stem of *dos*, a gift, dowry. Sk. दा, दा, to give.] *n. (Eng. law.)* a widow endowed or having a jointure स्वतःचे निर्वाहाकरितां मिळकत जवळ असलेली विधवा *f.* २ a title given in England to a widow, to distinguish her from the wife of her husband's heir bearing the same name (chiefly applied to widows of personages of rank) मरण पावलेल्या मोठ्या मनुष्याच्या विधवेच्या नांवापुढें लावण्याचा किताब *m.* Queen dowager मृतराजाची विधवा *f.* गतभर्तृका राणी *f.*

Dowdy (dow'-di) *a. awkward and slovenly in dress*
 मलिन-अव्यवस्थित-गैबत्या-घमकू पोषाख-कपडे घातलेला,
 माबळभट्या. २ *an awkward, vulgarly dressed,*
inelegant woman गलिच्छ पोषाख केलेली स्त्री *f*, भूत-
 बावळी स्त्री *f*, जोगम्मा *f*. Dow'dily *adv.* Dow'diness,
 Dow'dyism *n.* Dow'dyish *a.* कुरूप स्त्रीसारखा,
 हॅगाडी, हॅगाडा.

Dower (dowr) [See Dowager.] *n. endowment,*
gift बक्षीस *n*, इनाम *n*, दान *n*, देणगी *f*. २ (*obs.*) *the*
property with which a woman is endowed, especi-
ally that which a woman brings to a husband in
marriage आंदण *n.* ३ *law. that portion of the real*
estate of a man which his widow enjoys during
her life, or to which a woman is entitled after
the death of her husband नवऱ्याच्या मागे ज्याच्या-
 वर विधवेचा ताबा-मालकी असते असा स्थावर मिळकती-
 इस्टेटीपैकी भाग *m*-हिस्सा *m*, विधवांश *m*, स्त्रीधन *n*.
 ४ (Sometimes used for Dowery.) हुंडा *m*. Dow'-
 able *a.* Dow'ered *a.* आंदण दिलेला. Dow'erless *a.*
 N. B.—Dower, in modern use, is a provision for
 widow on her husband's death; dowery is bride's
 portion on her marriage.

Dowlas (dow'-las) [From *Daoulas*, S. E.—of Brest,
 in Brittany.] *n.* एक प्रकारचें जाड तागी कापड *n*.

Dowle, Dowl (dowl) [L. *ducere*, to lead.] *n. wool-*
like down, filament of a feather मऊ-नरम लव *f*,

Down (down) [M. E. *down*—Icel. *dunn*, Swed. *dun*,
 Dan. *dunn*, down.] *n. fine, soft, hairy outgrowth*
from the skin or surface of animals or plants
 (प्राण्यांच्या किंवा झाडमाडांच्या (त्वचे)वर उत्पन्न होणारा
 नरम) लवसारखा पदार्थ *m*, पक्ष्यांचे मऊ केंस *m*-
 पर *m*, लव *f*, मृदुलोम *n*, झाडावरचा कफ *m*. २ *that*
which is made of down (as a bed or pillow) परांची
 केलेली वस्तु *f* (गादी, उशी वगैरे). ३ *that which*
affords ease & repose like a bed of down (नरम
 गादीसारखी) सुख-आराम देणारी वस्तु *f*. D. v. t. (R.)
to cover, ornament, line or stuff with down मऊ
 केंसांचे आच्छादन-भूषण करणे, (-मध्ये) कापूस-पिसें
 भरणे. Down-bed *n.* सुखशय्या *f*, परांची गादी *f*, परांची
 शय्या *f*, सुखशेज *f*. Downed *a.* परांनी आच्छादिलेले.
 Down'iness *n.* लोममयत्व *n*, लव असणे *n*. Down'y
a. केंसांनी आच्छादलेला, लव असलेला. २ *resembling*
down (hence fig.) soft, placid, quiet, soothing मऊ,
 शांत, नरम, सुखदायक.

Down (down) [A. S. *dun*, a hill; of Celtic origin;
 —Irish *dun*, a fortified hill.] *n. a bank or round-*
ed hillock of sand thrown up by the wind along
the shore (usually in the pl.) (समुद्रकिन्यान-
 जीक वाऱ्याने जमलेला) वाळूचा ढीग *m*. २ *a tract*
of poor, sandy, undulating land near the sea
 (usually in the pl.) समुद्राजवळील नापीक-वृक्षरहित

डोंगराळ-वाळवंटी जमीन *f*; दर्या-समुद्र किनारा, (*loosely*) खारटाण *m*. ३ *pl*. a road for shipping in the English Channel इंग्लिशच्यानल (खाडी) मधील जहाजे हांकारण्याचा रस्ता *m*. ४ *pl*. (*colloq.*) (from the *adv*. below) a state of depression, low state नीच-हीन-अपकृष्ट स्थिति *f* अवस्था *f*; as, "If the downs of life too much outnumber the ups."

Down (down) [A corruption of *adown* = A. S. *ofdune* = off the hill, downwards.—A. S. *of*, off & *dune*, dative of *dun*, a hill.] *adv*. (the opposite of 'UP') toward or in a lower place, below (वरून) खाली, खालती, अधः (S.). २ Hence, in many derived uses as: (a) from a higher to a lower position (literally or figuratively) वरून खाली, उच्च स्थितीतून नीच स्थितीत. (b) to the ground or floor जमिनीवर, तळमजल्यावर. (c) into a state of misery & the like संकटांत. (d) below the horizon अस्तमित, क्षितिजाखाली; as, "The Sun is D." ३ from a remoter or higher antiquity लांबच्या-फार जुन्या पिढीपासून खाली. ४ from a greater to a less bulk, or from a thinner to a thicker consistence (मोठ्या आकारमानापासून लहान आकारापयंत) खाली, (द्रव-स्थितीतून सांद्र-घनस्थितीत) खाली; as, "To boil down in cookery or making decoctions." ५ शहरांतून इतर गांवीं, मुख्य स्टेशनापासून इतर लहान स्टेशनाकडे; as, "From London D. to Scotland." [D. HELM (*naut.*) ज्या बाजूस वारा वाहत असेल त्या बाजूस सुकाणू फिरविण्याकरितां सुकाणूवाल्यास देण्याची इशारत *f*. D. ON OR UPON (वर) हला करणे. D. WITH खाली पाडणे, जमीनदोस्त करणे. JOINED WITH A VERB INDICATING MOTION AS GO, COME, POUNCE &c. TO BE D. ON (*slang* U. S.) तिरस्कारबुद्धीने छल करणे. UP & D. वर खाली, इकडे तिकडे, सर्वत्र.] D. *prepo*. in a descending direction, along (-च्या) खाली, (-वरून) खाली; as, "D. a hill." २ towards the mouth of a river, towards the sea नदीच्या मुखाकडे, समुद्राकडे; as, "To sail D. the sound." D. *v. t*. to cause to go down खाली जाण्यास-उतरावयास लावणे, पाडणे. २ (*archaic or colloq.*) to subdue, to bring down (-चा) पाडाव करणे, (-ला) चीत करणे, जमीनदोस्त करणे. D. *v. i*. to go down, descend खाली जाणे, उतरणे. D. *a*. downcast (R.) उदास, खिन्न, दिलगीर; as, "A D. look." २ downward, sloping खाली जाणारा-उतरणारा, निसरता, घसरट. Down'-bear *v. t*. to bear down दाबून-दडपून टाकणे, नाहींसा करणे, जुलूम करणे. २ to depress म्लानता-खिन्नता आणणे. Downcast *a*. खाली फेंकलेला, जमिनीकडे वळविलेला, खाली केलेला, अधोमुख. (*fig.*) dejected म्लान, खिन्न, उदास. D. *n*. उदास-खिन्न चर्या *f*-मुख *n*. २ (*mining.*) down cast Shaft खाणीमध्ये हवा नेऊन सोडण्याकरितां लावलेला नळाकृति पोकळ खांब *m*.

Down'castness *n.* खिन्नता *f.* Downcome *n.* sudden fall, overthrow आकस्मिक नाश *m.*, उच्छेद *m.*, विध्वंस *m.*, न्हास *m.* २ (Iron Manuf.) ज्वालाग्राही-वायुवाहक नलिका *f.* नळी *f.* Down-draught *n.* चिमणीतील वाऱ्याचा झपाटा *m.* Downfall *n.* a sudden fall पतन *n.*, अधःपतन *n.*, पात *m.*, खालीं पडणे *n.* २ a body of things falling पतन पावणारा वस्तुसमूह *m.* ३ a sudden descent from rank or state, reputation or happiness; ruin अपकर्ष *m.*, न्हास *m.*, पद-स्थानच्युति *f.* भ्रंश *m.*, अधःपात *m.*, विनिपात *m.*, नाश *m.*, अधिकारभ्रष्टता *f.* च्युति *f.* Downfallen *a.* नाश झालेला-पावलेला, भिकेस लागलेला. Down-gyved *a.* (poetic & rare) (Shakes.) बिडी-शंखले-प्रमाणे खालीं लोंबणारा. Down-haul *n.* naut. a rope to haul down a sail शीड खालीं पाडण्याचा-ओढण्याचा सोल *m.*-दोरखड *n.* Down-hearted *a.* निराश, उदास, विषण्ण, गतोत्साह. Down-hill *adv.* टेकडीच्या पायथ्याशीं-पायथ्याकडे. Down-hill *a.* declivous, sloping उतरट, उतरता, उतरत गेलेला. Down-hill *n.* declivity, descent, slope उतरण *f.*, उतार *m.* Down-line *n.* मुख्य ठिकाणापासून इतर ठिकाणीं जाणारा आगगाडीचा रस्ता *m.* Down-looked *a.* (R.) dejected, gloomy, sullen खिन्न, अधो-मुख-वदन, उदास. Down-lying *n.* time of repose विश्रांति घेण्याची वेळ *f.* काळ *m.* [AT THE D. (Scot.) प्रसूतिकाळच्या वेदना होत असतांना.] Down-pour *n.* भयंकर-जोराचा वर्षाव *m.*, पावसाची मुसळधार *f.*, एकसारखा पाऊस कोसळणे *n.* Down-right *adv.* perpendicularly सरळ-उभ्या-लंब रेषेत, ओळंब्यांत. २ in plain terms, without ceremony सरळ, स्पष्ट, साफ, धडधडीत, नीट, चोख, उघड, चरचरीत, पडदा ठेवल्याशिवाय, सणसणीत. ३ (obs.) without delay, at once एकदम, ताबडतोब, लगेच, वेळ न लागतां. ४ completely पूर्णपणे, पूर्ण. Down-right *a.* plain, direct, blunt, unceremonious उघड, मोकळा, सरळ, नीट, धोपट, वक्रभाव-रहित-शून्य. २ undisguised, open, absolute उघड दिसणारा, स्पष्ट. Down-rightness *n.* स्पष्टपणा *m.*, उघडपणा *m.*, निर्भीडपणा *m.* Downrightly *adv.* चोखपणाने, सणसणीत. Down-rush *n.* अधःसरण *n.* Down-share *n.* (Eng.) (माळजमिनीवरचे गवत कापून टाकण्याची) नांगरवजा कातर *f.* Dowe-sitting *n.* खालीं बसणे *n.*, आराम *m.*, विश्रांति *f.* Down-stairs *adv.* खालच्या मजल्यावर, तळमजल्याला. *a.* तळमजल्यावरील. Down-stream *adv.* (पाण्याच्या) प्रवाहाच्या दिशेला-वाहत्या दिशेकडे. Down-stroke *n.* अधोरेषा *f.*, खालीं रेष ओढणे *n.* Down-throw *n.* खालीं फेंकणे *n.* २ geol. एका बाजूस खडकाचे थर खालीं खचणे *n.*, खडकांचे अधःपतन *n.* Down-train *n.* मुख्य स्टेशनापासून इतर ठिकाणीं जाणारी आगगाडी *f.* Down-trod, Down-trodden *a.* trampled down पायांखालीं तुडविलेला-चिरडलेला. २ abused by superior power (वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनीं) उपमर्द-अप-

मान केलेला. Downward, Downwards *adv.* उंचा-
वरून खालीं, खालीं, खालतीं, उतरत्या स्थितींत. २
उच्च स्थितींतून नीच स्थितींत, दुःखांत, दुःखद
स्थितींत. ३ पूर्वजांपासून खालीं, वरून खालच्या पिढींत.
Downward *a.* (उंच ठिकाणापासून) खालीं जाणारा; as,
“A D. course.” २ (मूलस्थानापासून निघून) खालीं
जाणारा; as, “A D line of descent.” ३ नीचावस्थेस
नेणारा; as, “D. thoughts.” ४ खिन्न, उदास. Down-
weigh *v. t.* to weigh or press down खालीं दाबणें-
दडपणें-चेपणें, दावून-दडपून-चेपून टाकणें, वर उठूं न देणें.
[D. IN THE MOUTH खिन्न, म्लान. HE IS QUITE D. IN
HIS MOUTH तो अगदीं निराश झाला आहे, त्याचा धीर साफ
खचला आहे. D. IN THE DUMPS मल्ल.]

N. B.—The following quotations are taken from
Webster:—Down is sometimes used elliptically,
standing for go down, come down, tear down, take
down, put down, haul down, pay down & the like,
especially in command or exclamation. Down is
also used intensively as, to be loaded down, to fall
D., to hang D., to drop D., to pay D. Down, as
well as up, is sometimes used in a conventional
sense; as, Down East.

Dowery. See Dower.

Dowse (dows) [See Douse.] [O. Dut. *doesen*, to
strike.] *v. t.* to plunge into water, to immerse
पाण्यांत बुचकळवणें-बुडविणें. २ (Prov. Eng.) to beat,
to thrash (थोबाडींत-मुसकुटांत) मारणें, चपराक देणें.
D. *v. i.* पाणी आंखणें. D. *n.* a blow on the face
ठोसा-चा *m*, चपराक *f*, चापट *f*, थोबाडींत *f*. Dows'er
n. (collog.) पाणी आंखण्यासाठीं धावयाची काठी *f*.

Doxology (doks-ol'o-gi) [L. *doxologia*—Gr. *doxologia*,
an ascription of praise.—Gr. *doxa*, glory, orig.
a notion, & *legein*, to speak.] *n.* a hymn express-
ing praise & honour to God ईशस्तुतिपर गाणें *n*,
ईश्वरमहिमास्तोत्र *n*, ईश्वरस्तुतिगीत *n*. स्तुतिवाद *m*-पाठ
m-स्तोत्र *n*. Doxolog'ical *a*. Doxo'logize *v. i.* ईश्वराची
स्तुति करणें, ईशस्तुतिगीत म्हणणें.

Doyley (doi'-li) [See Doily.] *n.* फळफळावळीनें भर-
लेलीं ताटें झांकण्याचा कपडा *m*, चादर *f*, सरपोस *m*.

Doze (dōz) [Swed. *dusa*, Dan. *dose*, Icel. *dusa*, to
doze] *v. i.* to slumber, to be drowsy पेंगणें-डुलकी-
डुलकी घेणें-येणें, डोळा लागणें, पेंग-गुंगी येणें. D. *v. t.*
to pass in drowsiness झोंपेंत-आळसांत-गुंगींत घाल-
विणें. २ (obs.) to make dull (-ला) आळस आणणें,
आळशी करणें. D. *n.* पेंग *f*, डुलकी *f*, डुलकी *f*, वाम-
कुक्षी *f*. Doz'y *a*. झोंपाळ, निद्राळ. २ आळशी, मंद,
सुस्त. Doz'er *n.* गुंगी-झोंप घेणारा *m*. Doz'iness आळस
m, सुस्ती *f*, पेंग *f*, जाळ्य *n*, झोंप घेण्याची प्रवृत्ति *f*.
Doz'ing *a.* & *n*.

Dozen (duz'-n) [O. Fr. *doseine* (Fr. *douzaine*), a
dozen.—O. Fr. *doze* (Fr. *douze*), twelve with suf-

fix-aime.-L. duodecim, twelve-L. duo, two & decem, ten.] *n.* a collection of twelve objects (with or without of before the substantive which follows) बारा, डजन *m.* २ (Milton) an indefinitely small number अति लहान संख्या *f.* D. a. बारा, द्वादश द्वादशसंख्याक. [A BAKER'S DOZEN, DEVIL'S DOZEN, A LONG DOZEN तेरा. DOZEN OF YEARS तप *n.*] Doz'enth *a.* (R.) twelfth बारावा.

Drab (drab) [A. S. drabbe, dregs; akin to Dut. drab, drabbe, dregs.] *n.* a low sluttish woman, wench वेश्या *f.*, बाजारबसवी *f.*, व्यभिचारिणी *f.*, कसबीण *f.* २ a wooden box, used in salt works for holding the salt when taken out of the boiling pans मिठाच्या कारखान्यांतील मीठ कढवून झाल्यानंतर तें ठेवण्याची पेटी *f.* D. v. i. कुलटेशीं संगत ठेवणें. Drab'ber *n.* कुलटेशीं संगत ठेवणारा *m.* Drab'business *n.* Drab'bish *a.*

Drab (drab) [Fr. drap. It. drappo, cloth.] *n.* a kind of thick woollen cloth of a dun or dull brownish yellow or dull gray colour भुज्या-मळ्या रंगाचें लोंकरी कापड *n.* २ a dull brownish yellow or dull gray colour भुरा रंग *m.*, कपिल वर्ण *m.*, तपकिरी रंग *m.*, पिंगट रंग *m.* D. a. of a colour between gray & brown भुज्या-पिंगट-रंगाचा.

Drabble (drab'-l) [See the word Drab.] *v. t.* to drabble, to wet & besoul by dragging मलीन करणें, भिजवून घाण करणें; *as.* "To drabble a gown or cloak." २ to fish with a long line and rod दांडीदोरीनें मासे-मासळी पकडणें, मासे धरणें; *as.* "To drabble for barberis." Drab'bling *n.* खराब करणें *n.*

Drachm (dram) [See Drachma.] *n.* a Drachma. २ Same as Dram.

Drachma (drak'-má) [Gr. drachme, an ancient coin about 9 $\frac{3}{4}$ pence.-L. drachma.] *n.* प्राचीन ग्रीक लोकांतील डॅक्मा नांवाचें रुप्याचें नाणें *n.* ह्याची निरनिराळ्या वेळीं व निरनिराळ्या ग्रीक संस्थानांमध्ये निरनिराळी किंमत होत असे. ह्याची किंमत स्थूल मानानें ९ $\frac{3}{4}$ पेन्स आहे. २ प्राचीन ग्रीक लोकांतील सुमारे साडेसासष्ट ६६॥ ग्रेनांचें वजन *n.* सध्यां त्याचें वजन इंग्रजी वैद्यकांत $\frac{1}{2}$ औंस आहे व इंग्रजी आर्वाडुपाईक्षच्या वजनाप्रमाणें $\frac{1}{16}$ औंसाइतकें आहे.

Draco (drá'-kō) [L. See Dragon.] *n.* एक प्रकारची सरळ्याची जात *f.* २ the dragon, a northern constellation within which is the north pole of the ecliptic अजगरतारा *m.*, ध्रुवमत्स्य *m.*, उडणाऱ्या सरळ्याच्या आकृतीचा उत्तर गोलार्धातील एक तारकापुंज *m.* यांतच उत्तरध्रुवाचा तारा असतो. ३ a luminous exhalation from marshy grounds दलदलीच्या जमिनींतून निघणारी तेजःपुंज वाफ *f.*, भुताचें कोलीत *n.*

Draconian (dra-kō'-ni-an) [Pertaining to Draco, a famous lawgiver of Athens 621 B. C. ख्रिस्ती शकापूर्वी ६२१ वर्षाचे सुमारास अथेन्समध्ये डॅको हा

एक अथेनिअन कायदे करणारा होता. त्याने केलेल्या कायद्यांत कायदा मोडणाऱ्या प्रत्येक अपराध्याला देहान्त शिक्षा सांगितली होती व ह्यावरून डेकोचे कायदे माणसांच्या रक्ताने लिहिलेले आहेत असे डेमोडिस नांवाच्या वक्त्याने एकदां भरसभेत म्हणून दाखविले होते.] *a.* डेकोसंबंधी, डेकोप्रणीत. २ जुलमी, जुलमाचा. *Draconian Code or Draconian laws: a code of laws made by Draco* डेकोने केलेले-डेकोप्रणीत कायदे *m. pl.* २ (*the measures of Draconian laws were so severe that they were said to be written in letters of blood; hence*) any laws of excessive rigour (डेकोचे कायदे इतके कडक असत कीं, ते रक्ताने लिहिलेले आहेत असे लोक म्हणत; आणि म्हणून कोणत्याही जुलमी कायद्याला हा शब्द लावतात.) जुलमी-जुलमाचे कायदे *m. pl.*

Dracontic (drā-kon'-tik) [From L. *draco*, dragon, in allusion to the terms dragon's head and dragon's tail.] *a. astron.* belonging to that space of time in which the moon performs one revolution from ascending node to ascending node राहूपासून राहूपर्यंत फेरी करावयास चंद्रास जो काळ लागतो त्यासंबंधी चंद्र दक्षिणेकडून उत्तरेकडे जातांना चंद्रकक्षा क्रान्तिवृत्तास जेथे छेदते त्या बिंदूस राहू असे म्हणतात. *Dracontic month* साम्यातिक चान्द्रमास *m.*

Dracunculus (drā-kun'-kū-lus) [L. *diminutive of draco*, dragon.] *zool.* नारू *m.*, दोरा *m.* २ एके जातीचा मासा *m.* *Dracunculi pl.*

Draff (draf) [Dut. *draf*, the sediment of ale.] *n.* refuse, lees, dregs, waste matter कचरा *m.*, गाळ *m.*, गाळा *m.*, गदळ *m.*, गबाळ *m.* २ the wash given to swine or cows आंबोण *f.* ३ hog wash माल्ट दारू गाळून घेतल्यानंतर राहणारा धान्याचा भाग *m.* हा डुकरांना खाण्यास घालितात. *Draff'ish*, *Draff'y a.* गाळाचा. २ असार, मलिन.

Draft (draft) [The same word as *draught*, O. E. *draught*, *draht* from A. S. *dragan*, to draw.] *n.* the act of drawing ओढणे *n.*, ओढ *f.*, ओढण *f.* २ the thing drawn ओढलेली वस्तु *f.* ३ *mili.* a selecting or detaching of soldiers from an army or from any part of it or from a military post लष्करांतून किंवा कोणत्याही टोळींतून-ठाण्यांतून शिपाई काढून निवडून घेणे, निवडणे *n.* तसेच कोणत्याही देशांतून-समाजांतून किंवा सामान्य जनसमूहांतून कांहीं शिपाई निवडून घेणे *n.*, निवडक शिपाई *m.* ४ an order from one person or party to another directing the payment of money हुंडी *f.*, चिठ्ठी *f.* [DRAFT ON DEMAND, -PRESENTATION OR AT SIGHT दर्शनी हुंडी *f.*] ५ allowance or deduction made from the gross weight of goods (घाऊक मालावर दिलेला) कढता *m.*, कांटा *m.* ६ a drawing of lines for a plan, a plan delineated

or drawn in outline रेखाटणे n, नकाशा वगैरे काढणे n, रेखांकन n, नकाशा m, बाह्याकारलेखन n. ७ the form of any writing as first drawn up; the first rough sketch of a written composition to be filled in, or completed मसुदा m, नमुना m, खरडा m, आकारलेखन n. see draught. ८ depth of water necessary to float a ship (जहाज तरंगण्यास लागणारी) पाण्याची खोली f-उंची f. ९ a current of air हवेचा प्रवाह m, झोत m, ओघ m, वाऱ्याचा झोत m. १० a narrow border left on a finished stone, worked differently from the rest of its face कारागिरीच्या दगडाची बाजू f, कड f, कांठ m. ज्यावर कुसरीचें काम केलें आहे अशा दगडाची सभोंवतालची पट्टी f बाजू f, फरशीच्या दगडांच्या कडेची खतावणी f. Draft v. t. to draw the outline of, to delineate (-चा) नकाशा m- आकृति f. काढणे, रेखांकन करणे, रेखाटणे. २ to compose and write मसुदा-नमुना-खरडा तयार करणे, मजकूर जुळवणे, मजकूर जुळवून लिहिणे; as, "To draft a memorial." ३ to draw from a military band or post, or from any district, company or society, to detach, to select (फौजेंतून किंवा फौजेच्या एखाद्या तुकडींतून, किंवा एखाद्या-मंडळींतून-समाजांतून) कांहीं शिपाई निवडणे, निवड करणे. ४ to transfer by draft हुंडीने पाठविणे. Draft-horse n. जड-दांडगी-भक्कम ओक्षी वाहणारा घोडा m, ओझ्याचा घोडा m, ओक्षी वाहणारा किंवा नांगरास लावावयाचा घोडा m. बसावयाचा किंवा गाडीचा नव्हे. Draft-ox n. ओझ्याचा-गोणीचा बैल m. Draft-tube n. an airtight pipe extending downward into the tail-race from a turbine wheel located above it to make the whole fall available;— called also Draft-box n. पाणचाकांतील एक पोटनळी f. Draftsman n. one who draws pleadings or other writings कैफीयत वगैरे तयार करणारा. २ one who draws plans and sketches of machinery, structures and places; also more generally one who makes drawings of any kind यंत्रे, इमारती आणि मोकळ्या जागा वगैरेंचा नकाशा-प्लान काढणारा. Drafts'manship n. the office, art or work of a draftsman नकाशे-प्लान-काढणाऱ्याची कला f, किंवा कसब n, नकाशा वगैरेंचें काम n.

N. B.—घाऊक घेतलेला माल, किरकोळीने विकतांना प्रत्येक खेपेस थोडथोडा जास्त जाऊन तुटतो, ती तूट भरून यावी म्हणून घाऊकविक्री करणारे व्यापारी कांहीं माल जास्त देतात किंवा वजनांत वाद घालतात. त्यास D. असें म्हणतात. cf. कढता, कांटा.

Drag (drag) [A. S. dragan, to drag, to draw.] v. t. to draw slowly or heavily onward, to pull along the ground by main force, to haul, to trail. (कष्टाने) ओढणे, (जमिनीवरून जोराने) पुढे ओढणे, (कोणतीही जड वस्तु जमिनीवरून) खरडीत-फरफटीत-फरफटीत नेणे, जी वस्तु फरफटल्याशिवाय किंवा जमिनीवर अगर दुसऱ्या सपाटीवर जोराने धरण पावल्याशिवाय ओढता येणार नाही अशाच वस्तूला हा शब्द लावतात; ४४,

"To drag stone or timber; To drag a net in fishing."
 २ to break, as land, by drawing a drag or harrow
 over it; to harrow (कुळव फिरवून शेतांतील) ढिखळें
 फोडणें, कुळवणें. ३ to draw a drag along the bottom
 of (as) a stream or of other water; hence to search
 as by means of a drag (बुडालेल्या पदार्थाच्या शोधार्थ
 नदी-नाला वगैरेंत) जाळें-गळ वगैरेंनीं किंवा इतर साध-
 नांनीं शोधणें. २ (fig.) (तून) यत्नानें शोधून काढणें; as,
 "Then while I dragged my brains for such a
 song." ४ to draw along as something burdensome;
 hence to pass in pain or with difficulty (जड
 झालेला-नकोसा झालेला पदार्थ) ओढणें, (कंटाळत-
 दुःखानें-संकटानें-कसेतरी) कंठणें, चालवणें, रडतखडत
 चालविणें-घालविणें, ढकलणें; as, "I have dragged
 a lingering life." D. v. i. to be drawn along as a
 rope or dress, on the ground; to trail, to be moved
 inward along the ground or along the bottom of
 the sea as an anchor that does not hold फरफटणें,
 फरफटत जाणें, (वस्त्र, दोरी इत्यादि) लोळत जाणें, (जहाज
 जसें हलक्या नांगराला खरडीत नेतें तसें) खरडलें जाणें.
 २ to move onward heavily, laboriously, slowly, to
 go on lingeringly कष्टानें-रेंगाळत जाणें, ढकलत ढकलत
 जाणें, रखडणें, री री करणें, हळूहळू चालणें, कष्टानें
 वाट कंठणें. ३ to fish with a dragnet ओढ-जाळें टाकून
 मासे पकडणें. ४ to serve as a clog or hindrance, to
 hold back गतिरोधक होणें, अडचण-विघ्न होणें, अडवणें,
 पुढें जाऊं न देणें, मार्गें ओढून धरणें. Drag'ging pr. p.
 Dragged pa. p. Drag n. net or an apparatus
 to be drawn along the bottom under water as in
 fishing, searching for drowned persons &c. मासे
 धरण्याचें जाळें n, (बुडालेल्या वस्तु अगर मनुष्यें शोधण्या-
 चा) गळ m. २ a kind of sledge for conveying heavy
 bodies; also a kind of low car or handcart (जड
 सामान नेण्याची) बैठी गाडी f, खटारा m; as, "Stone drag"
 वडाच्याची गाडी f, दगड वाहण्याची गाडी f. ३ a heavy
 harrow for breaking up ground (मातीचीं ढिकळें or
 ढेपळें फोडण्याचा) कुळव m. ४ a heavy coach with
 seats on top; also a heavy carriage बसण्याच्या जागा
 जीत वर केलेल्या असतात अशी एक प्रकारची जड
 गाडी f, जड गाडी f, एक प्रकारची गाडी f. ५ any-
 thing towed in the water to retard a ship's
 progress or to keep her head up to the wind;
 esp. a canvas bag with a hooped mouth so used
 (जहाजाचा वेग कमी करण्याकरितां अगर जहाजाचें टोंक
 सरळ वर राहण्याकरितां) जहाजाला बांधून पाण्यांत
 सोडलेला पदार्थ m, वाटोळ्या तोंडाची किंतानाची पि-
 शवी f. (बहुतकरून हिच्याच ह्या कार्मीं उपयोग करतात.)
 ६ a skid or shoe for retarding the motion of a
 carriage wheel (उतरणीच्या वेळीं चाकांची गति बंद
 करण्याकरितां चाकांत अडकविण्याची) ओढझीळ f,
 अडणी f, घोडा m, लड्ड f, अटकाव m. ७ anything

that retards, a clog लोढणा *m*, अटकाव *m*, अडकाठी *f*,
विघ्न *n*, हरकत *f*, अडथळा *m*, अडचण *f*, पायगुंता
m. ८ the bottom part of a flask or mold (शिशी-
वाटली वगैरेंचें) बूड *n*. ९ mason. steel instrument
for completing the dressing of soft stone दगड
घडविण्याचें-साफसूफ करण्याचें पोलादी हत्यार *n*,
पातळी *f*, रुंद तोंडाची टाकी *f*. १० motion affected
with slowness and difficulty, as if clogged मंद-
गति *f*, हळू चालणी *f*, सावकाश-संकटानें-ओढत
चालणें *n*. Drag-bar *n*. (आगगाडीच्या) डब्याला डबा
जोडतां यावा म्हणून प्रत्येक डब्याच्या मागें लावलेली
आंकडी *f*, आगगाडीचे डबे जोडण्याची सांखळी *f*,
अर्गला (?) *f*. also Draw-bar. Drag-bolt *n*. a
coupling pin डब्याची आडकणी *f*, सांखळी *f*, कडी *f*.
Drag-wart *n*. ओढावण-णें *n*. Drag-chain *n*. आग-
गाडीचे डबे व एंजिन जोडण्याची सांखळी *f*. Drag-
hook *n*. गळ *m*. Drag-link a link connecting
the cranks of two shafts बांक जोडावयाची सांखळी
f, आगगाडीच्या डब्यांच्या आंकड्या जोडावयाची सांखळी
f, खेंचावयाची किंवा ओढावयाची सांखळी *f*, खेंचसांखळी
f. Drag'man *n*. a fisherman who uses a dragnet
मोठें जाळें टाकून मासे धरणारा कोळी *m*. Drag'net *n*. a
net to be drawn along the bottom of a body of water
as in fishing (पाण्याच्या तळांतून फरफटत नेतां येण्या-
जोगें) जड व मोठें जाळें *n*, मासे धरण्याचें जाळें *n*, मोठें
जाळें *n*, नीर *m*, पाग *m*. Drag-rope *n*. ओढणी *f*, नाडा
m. Drags'man *n*. जड गाडी हांकणारा, खटारेवाला.

Draggle (drag'l) [Scot. draglit, bedirtied, Swed.
dragla, to drivel.] *v. t.* to wet and soil by dragging
on the ground, mud, or wet grass; to drabble,
to trail (चिखलांत) लोळवणें, (लोळवून) मलिन करणें,
(लोळवून-भिजवून) मळवणें, (चिखलांतून किंवा ओल्या
गवतांतून ओढून) खराब करणें. *D. v. i.* to become wet
or dirty by being dragged or traile'd in the mud or
wet grass (चिखलांतून किंवा ओल्या गवतांतून ओढल्या-
मुळें) मळणें, (लोळून) मळणें, लोळणें. Draggle-tail *n*.
a slattern who suffers her gown to trail in the
mire, a drabble-tail आपला झगा मार्तींत-राडींत
लोळलेला जिला खपतो किंवा जिचा झगा नेहमीं मार्तींत
लोळत असतो अशी स्त्री *f*, गयाळ-गैदी बायको *f*.
Draggle-tailed *a*. अजागळ, गयाळ, गैदी.

Dragoman (drag'o-man) [(Span.-Arab.) Span.
dragoman, an interpreter-Arab. tarjuman.] *n*.
an interpreter;-so called in the Levant & other
parts of the East दुभाष्या. Dragomans *pl*.

Dragon (drag'-un) [Fr. dragon—L. draco, to look
(akin to Sk. दृक् so called from its terrible
eyes).] *n*. in Scripture the term dragon refers
to any great monster, whether of the land or sea,
usually to some kind of serpent or reptile, sometimes
to land serpents of a powerful and deadly kind.

It is also applied metaphorically to Satan. एका प्रकारचा कल्पित सपक्ष सर्प *m*, किंवा सरड *f*, सैतान. २ *a fierce, violent person esp. a woman* क्रूर मनुष्य *m*, कजाग-भांडखोर. वायको *f*, कर्कशा *f*, त्राटिका *f*, कैदाशीण *f*. ३ *astron. a constellation of the northern hemisphere figured as a dragon, draco* अजगरतारा *m*, सरड्याच्या आकाराचा उत्तरगोलाधांतील नक्षत्रपुंज *m*. ४ *a luminous exhalation from marshy grounds, seeming to move through the air as a winged serpent* दलदलीच्या जमिनींतून निघणारी दीप्तिमान् हवा *f*. ही सपक्ष सर्पासारखी अंतरालांत उडाल्यासारखी दिसते. भुताची दिवटी *f*. ५ *mil. a short musket* लहान बंदूक *f*. ६ *zool.* उडता सरडा *m*. ७ एके जातीचें निरोप नेणारें ख(क)वूतर *n*. ८ *a fabulous winged creature sometimes borne as a charge in a coat of arms* कल्पित सपक्ष प्राणी. ह्याचें चित्र विरुद्ध म्हणून चिलखतावर उठवीत. चिलखतावरचा कल्पित सपक्ष प्राणी *m*. Drag'onet *n.* *a little dragon* लहान सरडा *m*. २ *a small British marine fish* ब्रिटनच्या समुद्रांत सांपडणारा एका प्रकारचा लहान मासा *m*. Dra'gon-fly *n.* चकचकीत रंग असलेला व लांबट शरीराचा कीटक *m*, पतंग *m*. Drag'onise *v. t.* *to turn into a dragon* राक्षसासारखा क्रूर करणें. Dra'gonish, Dra'gon-like *a.* राक्षससदृश, राक्षसासारखा. Dra'gonism *n.* Dragon's blood *n.* वनस्पतीपासून होणारा राळेच्या रसासारखा पदार्थ *m*, घातुक मृगरक्त *n*. Dragon's head *n. bot.* एका प्रकारची वनस्पति *f*. २ *astron. the ascending node of a planet* ग्रहाचा राहुबिंदु *m*, राहुस्थान *n*. Dragon-shell *n. zool.* कवडी *f*, शिंप *f*. Dragon's-tail *n. astron.* *the descending node of a planet* ग्रहाचा केतुबिंदु *m*, केतुस्थान *n*. (ग्रहाच्या कक्षेमध्ये राहु व केतु असे दोन बिंदु असतात.) Flying Dragon *n.* झळझळीत उल्का.

Dragonnade (drag'-on-nād') [Fr. dragon, dragoon because Louis XIV quartered dragoons upon the Protestants.] *n.* *the severe persecution of French Protestants under Louis XIV usually by dragoons* चौदाव्या लुईच्या राज्यांत फ्रान्समधील घोडेस्वारांकडून करविलेला-झालेला प्रॉटेस्टंट लोकांचा भयंकर छळ *m*. २ *a rapid & devastating incursion* (उध्वस्त-उच्छेद करण्याकरितां) जलदीने-चलाखीने केलेली स्वारी *f* हल्ला *m*-घाड *f*.

Dragoon (dra-gōon') [See Dragon. So called because the dragoons orig. had a dragon on their standard.] *n. mil.* *a mounted soldier, a cavalry man* (formerly, one who served either on horseback or on foot) स्वार *m*, घोडेस्वार *m*, करोल *m*, सादी *m*, अश्वारोह *m*. २ *a variety of pigeon* कबूतरांची एक जात *f*. D. *v. t.* *to harass or reduce to subjection by dragoons, to persecute by abandoning a place to the rage of soldiers* (स्वारांकडून-करवीं)

हालहाल करविणें-करणें-लुटविणें-ताब्यांत घेणें. २ to compel submission by violent measures, to persecute, to harass (असुरी-कडक उपायांनी) अम्मल बसविणें, जुलूम-सक्ति-छल करणें, हैराण करणें. Dragoon-bird n. दक्षिण अमेरिकेंतील सुरा असलेला पक्षी m. (called also the umbrella bird.)

Drain (drān) [A. S. drehnigean, to drain, strain.]
 v. t. to draw off by degrees, to cause to flow gradually out हळूहळू काढून घेणें, पागळवणें, निथळणें, निथळून-निचरून काढणें. २ to cause the exhaustion of रिकामा-खालीं करणें, खलास करणें, सोंपविणें, खपविणें, खपवून टाकणें, (fig.) धुऊन नेणें. ३ to remove surface water (as from streets, by gutters, &c.) to deprive of moisture (-चा) ओलावा काढून टाकणें, कोरडा करणें, (-वरचें) पाणी काढून टाकणें. ४ to exhaust, to empty of wealth, resources, &c. निर्धन करणें, (वैभव-संपत्ति) हिरावून नेणें, धुवून नेणें (fig.). ५ to filter (चाळणींतून) गाळणें, क्षिरपवणें. D. v. i. to flow off gradually हळूहळू वाहून जाणें. २ to become emptied of liquor by flowing or dropping दारू निथळणें, पागळणें, निचरणें. D. n. gradual & continuous outflow or withdrawal पाझर m, गळती f, गळ f, धुपणी (fig.), उपसा m, बाहेर नेणें n, अपनयन n; as, "The D. of specie from a country." २ that by means of which anything is drained, channel, watercourse, sewer नाला m, मोरी f, पाट m, गटार n, जलनिर्गमनमार्ग m, सारणी f, प्रणाली f. ३ pl. the grain from the mashing tub (दारू गाळून घेतल्यानंतर) पिपांत राहणारा धान्याचा भाग m, गाळ-मळ m, गाळसाळ m, रेंदा m, पेंड f. (on the analogy of तिळांची पेंड f.) [RIGHT OF D. n. law. दुसऱ्याच्या जागेंतून नळ घालून पाणी काढून लावण्याचा हक्क m.] Drain'-able a. पाणी काढून लावतां येण्याजोगा, &c. Drain'-age n. a gradual flowing off of any liquid प्रवाही पदार्थ हळूहळू वाहून जाणें n, द्रवनिःसरण n. २ that which flows out of a drain मोरींतून वाहून जाणारा पदार्थ m. ३ the mode in which the waters of a country pass off by its streams & rivers. (नद्या, नाले यांच्या योगानें देशांतील) पाणी वाहून जाण्याची पद्धत f. ४ (Eng.) the system of drains and their operation by which superfluous water is removed from towns अधिगुणें (=अधिक + उणें)-अधिक झालेले-फाजील पाणी वाहून जाण्याची-नेण्याची व्यवस्था f-रस्ते m, मोऱ्या f, गटारें n, &c. ५ area or district drained पाणी क्षिरपवून टाकलेला प्रांत m- प्रदेश m. ६ surg. the act, process, or means of drawing off the pus or fluid from a wound &c. (जखम, फोड वगैरेमधून) पू-पाणी क्षिरपवून टाकण्याची क्रिया f- रीति f- साधन n, जखम वाहविणें n. Drainage-tube n. surg. (पू-पाणी वगैरे काढण्याकरितां) जखमेंत घाल-

सिका *f.* Drain'er *n.* गाळणारा मनुष्य *m.* २ (प्रवाही पदार्थ गाळण्याची) चाळण *f.* ३ (द्रोडक्यांतील &c.) शिबें *n.* ४ (दलदलीच्या जागेत पाणी बाहेर काढून देण्याकरिता) पाट किंवा चर किंवा मोरी बांधणारा *m.* Draining-rack *n.* photo. निथळणें *n.* Drain-pipe *n.* फाजील पाणी वाहून नेणारी नळी *f.* Drain-tile *n.* गटार-मोरी बांधण्याची पोकळ कौलें *n. pl.* also called draining-tile. Draining-trap *n.* मोरीवरील झांकण *n.* डबास.

Drake (drāk) [M. E. *drake*, not found in A. S. cf. *drake*, a drake, L. Ger. M. Swed. *drake*, (1) a dragon (2) a drake, (3) a boy's kite.] *n.* the male of the duck kind बदकाचा नर *m.* हंस (?) *m.* कलहंस (?) *m.* २ the drake fly मासे मारण्याच्या गळाला लावण्याची एके जातीची माशी *f.* [D. STONE-*n.* पाण्यावर भिंगरी उडविण्याचा चपटा दगड *m.* भिंगरीचा खेळ *m.* दगड बुडण्यापूर्वी तो पाण्यावर एका जागेवरून दुसरीकडे असा बरेच वेळां उडत जातो याला भाकरी अगर भिंगरी असेही म्हणतात. SOMETIMES CALLED DUCKS & DRAKES.]

Dram (dram) [M. Fr. *drame*, *drachme* a dram, eighth part of an ounce -L. *drachma* -Gr. *dracum*, a handful -Gr. *drachein*, to grasp.] *n.* ड्राम वजन *n.* [औषधें तोलण्यांत याचें प्रमाण एक अंसाचा ८ वा भाग किंवा ६० ग्रॅन असें आहे. साधारण व्यवहाराचे वजनांत एक अंसाचा १६ वा भाग *m.*] २. a minute quantity, a mite अगदी थोडें प्रमाण *n.* अल्प मान *n.* (*fig.*) अंश *m.* गंध *m.* लेश *m.* ३ as much spirituous liquor as is taken at once दारूचा घोंट *m.* घोंटभर दारू *f.* ४ a portion घोंट *m.* घुटका *m.* ५ (*Numis*) a Persian daric इराणांतील डेरिक नांवाचें नाणें *n.* D. v. i. & v. t. (Low) to ply with drams (-ला) दारू *f.* पाजणें-दारूचा घुटका *m.* देणें, दारू पिणें, घुटका घेणें, आग्रहानें-गळ घालून दारू पाजणें. Dram-drinker *n.* दारूबाज. Dram-shop *n.* दारूचें दुकान *n.* पिढा *m.* गुत्ता *m.* रोंद *m.* शौडिकापण *f.* (S.)

Drama (dram'a) [L. *drama* Gr. an act, a drama Gr. *draein*, to do.] *n.* a composition in prose or poetry accommodated to action नाटक *n.* रूपक *n.* [STYLE OF DRAMATIC REPRESENTATION OR COMPOSITION वृत्ति *f.* AMONG THE HINDUS, THESE ARE FOUR VIZ. कौशिकी, भारती, सात्वती, आरभटी. CERTAIN SPECIES OR VARIETIES OF THE Drama ARE:—ललित, भाण, संगीत, समवकार, प्रहसन, डिम, व्यायोग, &c. COURSE OR ARRANGEMENT OF A D. नाटकप्रपंच *m.* DRAMATIC RECITATION *n.* भारती *f.* DRAMATIS PERSONÆ *n. pl.* पात्रें *n. pl.* PHRASEOLOGY OF THE D. नाट्योक्ति *f.* RELIGIOUS D. ललित *n.* SCIENCE (RULES & LAWS) OF THE D. नाट्यशास्त्र *n.* भरतशास्त्र *n.*] २ a series of real events invested with a dramatic unity & interest नाटकाप्रमाणें एकरूपता व कुतूहल उत्पन्न करणारी प्रत्यक्ष घडून येणाऱ्या गोष्टींची मालिका *f.* नाटक *n.*

३ *dramatic composition or literature* नाट्यविषयक लेख *m* (नाट्य *n*, नाटिका *f*, प्रहसन *n* वगैरे). *Dramatic, -al a.* नाटकाचा, नाटकी, नाटकसंबंधीं-विषयक, अभिनयविषयक, नाट्यासंबंधीं. २ नाटकी, असत्य, खोटा. ३ *vivid* स्पष्ट, हुबेहुब. *Dramatically adv.* नाटकरूपानें. २ *theatrically* नाटकी थाटानें. ३ *vividly* सुस्पष्ट-परिस्फुटतेन, हुबेहुब रीतीन. *Dram'atist n.* नाटक-कार *m*- कर्ता *m*- रचणारा *m*. *Dram'atizable a.* नाट्यरूपानें दाखवितां येण्याजोगा. *Dramatiza'tion n.* नाटकरूपानें दाखविणें *n*. *Dram'atize v. t. to represent in a drama* नाटकरूपानें लिहिणें-रचणें-वर्णन करणें.

N. B.—The principal species of the drama are *tragedy & comedy*; inferior species are *tragi-comedy, melodrama, operas, burlettas and farces.* (Webster).

Dramaturgy (*dram'a-tér-ji*) [Fr. Gr. *dramatourgia*, dramatic composition—Gr. *drama*, drama + *ergon*, a root akin to Eng. *work*.] *n.* the art of dramatic composition and representation नाटकलेखनकला *f.*(b) नाट्यकला *f.* *Dram'aturgic a.* नाट्यकलेसंबंधीं. *Dram'aturgist n.* (a) उत्तम नाटक लिहिणारा *m* (कवि). (b) उत्तम नाटक करणारा (नट), नाट्यकुशल.

Drank pa. t. of Drink.

Drape (*drāp*) [Fr. *draper*, to make cloth—Fr. *drap*, cloth. Late L.—*drappus*. Of unknown origin.] *v. t.* to cover or adorn with drapery or folds of cloth (कापडानें-कपड्यानें) झांकून काढणें, वस्त्रभूषित करणें. २ (*obs.*) to rail at, banter (-वर) तोंडसुख घेणें, (-वर) ताशेरा झाडणें, ताशेरा उडविणें. *D. v. i.* (*obs.*) to make cloth कापड करणें. २ to design drapery, arrange its folds &c. (शोभेकरितां) वस्त्ररचना करणें.

Dra'per n. a dealer in cloth कापडविक्या *m*. *Dra'peress n. fem.* कापडवाली *f*. *Drap-de-Berry n.* फ्रान्स-मधील बेरीहून येणारें लोंकरी कापड *n*. *Dra'peried a.* (R.) वस्त्रवेष्टित, कापडलेला किंवा पडदे लावलेला.

Dra'pery n. cloth-making, or dealing in cloth कापड तयार करण्याचा-कापड विकण्याचा धंदा *m*. २ *cloth, or woollen stuffs in general* सुती किंवा लोंकरी कापड *n*. ३ a textile fabric used for decorative purposes (शोभेसाठीं भिंती वगैरेंवर सोडण्याकरितां) विणून तयार केलेलें कापड *n*, पडदा *m*, झालर वगैरे सज्जेचें कापड *n*. (b) (चित्रांवर चढविलेला किंवा चित्रांत दाखविलेला) पोषाख *m*.

Drastic (*dras'tik*) [Gr. *drastikos*. See Drama.] *a. med.* acting rapidly & violently, efficacious, (oppo. to bland) जलाल, जहाल, कडक, जबर, प्रखर, उग्र, तीव्र; as, "A D. purgative." २ violent कडक, असुरी, जुलमाचे; as, "D. measures." *D. n. med.* a violent purgative जहाल रेचक *n*. *Dras'tically adv.*

Draught (*drāft*) [The same as *draft*, the spelling with *gh* indicating an older pronunciation. See *Draw*.] *n.* the act of drawing or pulling (espe. of

a vehicle, plough) ओढणें *n*, ओढ *f*. e. g. (a) *moving loads by drawing* ओझीं ओढणें-वाहणें. (b) (*obs.*) *drawing of a bowstring* धनुष्याची दोरी ओढणें. (c) *drawing a net, a sweeping of the water for fish* जालें ओढणें. (d) *drawing liquor into mouth, drinking* दारू पिणें *n*, तोंडांत ओढणें-घेणें *n*, पान *n*. (e) (*obs.*) *a sudden attack or drawing upon an enemy* शत्रूवर एकदम-अचानक हल्ला *m*- घाला *m*- छापा *m*. (f) *mili. act of selecting or detaching soldiers* शिपायांची निवड करणें *n*. (g) *act of drawing up, marking out, or delineating; representation* आलेखन *n*, चित्र *n*, नकाशा काढणें *n*. २ *that which is drawn* ओढलेली-ओढून काढलेली वस्तु *f*; e. g. (a) *that which is taken by sweeping with a net* एका खेपेस जाळ्यांत धरलेले मासे *m. pl.* (b) *mili. the force drawn, a detachment* निवडून काढलेली शिपायांची टोळी *f* तुकडी *f*. (in this sense usually written *draft*.) (c) *the quantity drawn in at once in drinking* घोंट *m*, घुटका *m*. (d) *a sketch, outline or representation whether written or drawn or designed* रेखाटलेलें-काढलेलें-लिहिलेलें चित्र *n*, नकाशा *m*, मसुदा *m*, खर्डा *m*. (e) *com. an order for the payment of money* हुंडी *f*, हुंडीचिठ्ठी *f*, ड्राफ्ट *m* (in this sense almost always written *draft*). (f) *a current of air moving through an inclosed place* कोंडलेल्या जागेंतून वाहणारा) वाऱ्याचा-हवेचा प्रवाह *m*, वाऱ्याचा झोत *m*. ३ *that which draws* ओढणारा, वाहक; e. g. (a) *a team of oxen or horses* तांडा *m*, दावण *f*, बैलांची अगर घोड्यांची रांग *f*. (b) *a sink or drain, a privy* मोरी *f*, गटार *n*, शौचकूप *m*. (c) *pl. a mild vesicatory, a sinapism* (मुख्यतः) राईचें पलिस्तर *n*. ४ *capacity of being drawn* ओढलें जाण्याची शक्ति *f*, प्रमाण *n*, ओढण *n*. ५ *naut. depth of water necessary to float a ship, or the depth a ship sinks in water especially when laden* (जहाज-तारूं तरतें राहण्याकरितां लागणाऱ्या) पाण्याची खोली *f*-उंची *f*; (माल भरल्यानंतर) पाण्यांत बुडून जाणारा जहाजाचा भाग *m*. ६ *com. an allowance on the gross weight of weighable goods* (बारदान धरून झालेल्या वजनांत घाऊक माल घेणाऱ्या व्यापाऱ्याला दिलेला) कढता *m*-कटतें *n*. [**ANGLE OF D.** ओढणकोन *m*, वस्तू ओढण्याकरितां लावलेल्या शक्तीची दिशा व ज्यावरून ती ओढली जाते ती पातळी यांच्या मधील होणारा कोन *m*, ओढीचा कोन *m*. **BLAST D. OR FORCED D.** भात्यानें फुंकून सुरू केलेला वाऱ्याचा प्रवाह *m*. **NATURAL D.** हवेंत आपोआप सुरू होणारा प्रवाह *m*. **ON D.** (पिंपांत अगर मोठ्या भांड्यांत असून) वाटल्यांत न भरलेली (दारू वगैरे).] *D. a. used in drawing vehicles, loads &c.* ओझीं ओढण्याच्या कामाचा, खटारे ओढणारा. २ वायुप्रवाहासंबंधीं. ३ *used in making drawings* नकाशे काढण्याच्या कामांत वापरण्याचा-उपयोगाचा; as, "A. D. compasses."

४ (पिंप वगैरे सारख्या) मोठ्या सांठवणांतून काढलेलें, (बाटलींतलें नव्हे). Draught-animal *n.* ओझ्याचा खांद्याचा बैल *m*-घोडा वगैरे प्राणी *m.* Draught-board *n.* बुद्धिबळांचा पट *m*, पट *m.* Draught-engine *n.* (*mining*) पाणी वर काढण्याचें-जड ओझें उचलण्याचें यंत्र *n.* Draught-hook *n. mili.* (तोफ मार्गे पुढें सारण्याचा) तोफेच्या गाडीवरील हूक *m*-कडी *f.* Draught-house *n.* उकिरडा *m*, घाण सांठविण्याची जागा *f.* Draught-net *n.* मासे धरण्याचें मोठें जाळें *n.* Draught-tube *n.* See Draft-tube. Draught *v. t.* to draw out, to call forth बाहेर काढणें, पुढें आणणें. २ (R.) to diminish or exhaust by drawing (पुन्हां पुन्हां निवड करून संख्या) कमी करणें; as, "The parliament so often draughted & drained." ३ to draw in outline; to make a draught, sketch, or plan of आंखणें, बेतणें, नकाशा रेखाटणें, कच्चा खर्डा-मसुदा तयार करणें. Draughts'man *n.* Same as Draftsman. Draughts'manship *n.* Draught'y *a.* वाऱ्याच्या धारेंतला-प्रवाहांत सांपडणारा.

Dravidian (dra-vid'i-an) *a.* द्रविडदेशाचा, द्राविडीय.

Draw (draw) [M. E. *drawen* A. S. *dragan.* (A. S. *aga-* becoming M. E. *awe.*) Dut. *dragen*, Dan. *drage*, to pull along, to carry. cf. Sk. *ध्रज्*, to move along.] *v. t.* to pull along, to haul, to drag, to cause to follow ओढणें, ओढीत-खेंचीत नेणें, खेंचणें, फरपटवीत नेणें. २ to influence to move or tend towards one's self, to attract, to call towards itself (आपल्याकडे) ओढून घेणें, आकर्षणें, आकर्षण करून घेणें, (-चें) चित्त आपल्याकडे ओढणें. ३ to entice, to allure, to induce (-ला) मोह *m*- भूल *f*- भुरळ *f*- डुरळ *f* पाडणें-घालणें, (-चें) मन वळविणें. ४ to extract बाहेर काढणें, काढून घेणें, उपसणें; as, "To D. a stick from a hole or water from a cask." (a) to unsheathe उस्पणें; as, "To D. the sword." (b) to infer from evidence, to deduce from premises, to derive अनुमान काढणें, तर्क बांधणें. (c) to force out, to elicit, to derive (-पासून-च्यांतून) काढणें; as, "Spirits may be drawn from vegetable juices." (d) to take from a box or wheel as a lottery ticket सोडतीच्या चिठ्या काढणें. (e) to win, to gain जिंकणें, मिळविणें; as, "To D. a prize." ५ to remove the contents of; as, (a) to suck dry (लुचून-चोखून) रिकामें करणें. (b) to extract the bowels of (-चीं) आंतडीं काढून टाकणें; as, "To D. a fowl." ६ to inhale, to inspire (श्वास) आंत घेणें. (b) to heave उसासा टाकणें. ७ to extend in length, to stretch, to extend (as a mass of metal into wire) लांब करणें, लांबविणें, ताणणें, ओढणें, ओढून लांब करणें, वाढविणें. ८ to extend (as a line &c. on a surface) वाढविणें. (b) to produce (as a sketch, figure &c.) (चित्र-रेष) काढणें. ९ to form a sketch or a picture

of, to depict, to describe (-चा) नकाशा-चित्र काढणे, वर्णन देणे-करणे. १० to prepare a draught of (-चा) मसुदा-खर्डा-तक्ता तयार करणे-लिहून तयार करणे. ११ to require (so great a depth, as of water) for floating, to sink so deep in (water) तरंगत राहण्याकरितां (अमुक एक खोल पाणी) लागणे, (-चा) अमुक एक भाग पाण्यांत बुडणे; as, "A ship draws ten feet of water." १२ (obs.) to withdraw परत-मागे घेणे. १३ (hunting) to trace by scent, to track(-चा) माग काढणे, वासानें पकडणे, (-चा) शोध-सुगावा लावणे. [यांपैकीं बहुतेक अर्थी DRAW या शब्दाचा मूल अर्थ जो 'ओढणे' तोच काहींसा कायम आहे. D. या शब्दानें सावकाश, हळूहळू केलेल्या क्रियेचा बोध होतो; जसें, WE pour LIQUID QUICKLY, BUT WE draw IT IN A CONTINUED STREAM. WE write A LETTER IN HASTE, BUT WE draw A BILL WITH SLOW CAUTION. TO D. A BOW धनुष्याची दोरी ओढणे. TO D. A COVER रान उठविणे, झाडीतून पारध बाहेर हुसकणे. TO D. A CURTAIN पडदा पाडणे-ओढणे; AS, "NIGHT draws THE CURTAIN, WHICH THE SUN WITHDRAWS." TO D. A LINE हद्द-मर्यादा ठरविणे, सीमा नक्की करणे. २ रेघ काढणे. TO D. AMISS (hunting) शिकारीचा भलत्याच दिशेस शोध-तपास करणे-काढणे. TO D. BACK to receive back, as duties on goods for exportation (मालावरची जकात इत्यादि) परत मिळविणे-घेणे. TO D. BREATH श्वास घेणे-ओढणे. २ विश्रांति घेणे, श्रमपरिहार करणे. TO D. IN (A) आंत ओढून घेणे-ओढणे. (B) गोळा करणे. (C) भुलविणे, भूल-मोह पाडणे, आकर्षणे, फसविणे, पाशांत पाडणे. TO D. INTEREST व्याज मिळविणे-आकारणे-घेणे. TO D. IT FINE नीट रेखाटणे, (-चें) उत्तम वर्णन करणे. TO D. OFF माघारी-परत घेणे. २ काढून घेणे, मागे वळविणे. TO D. ON घडवून आणणे, (-च्यामुळे) उत्पन्न होणे, उत्पन्न करणे. TO D. (ONE) OUT (पोटांत शिरून दुसऱ्याच्या मनांतील गुह्य काढून घेणे. TO D. OUT (धातूची तार वगैरे) वाढविणे, लांबविणे, ओढणे. TO D. over फित-विणे, मथविणे, (एका पक्षाकडून) दुसऱ्या पक्षाकडे वळ-विणे. TO D. THE LONG BOW अतिशयोक्ति करणे, तिखट-मोठ लावून सांगणे. TO D. (ONE) TO or ON TO (SOMETHING) (-ला) करावयास लावणे. TO D. UP (A) रचणे, मसुदा-खर्डा तयार करणे. (B) व्यवस्थित रचना करणे, सज्ज करणे. (C) उठवणे, उभारणे. (D) आंखडणे, आकर्षणे, आंवरणे, आटपणे. TO D. TO A HEAD MED. (फोड-गळू इत्यादि पिकून ल्याला) तोंड-मुख उत्पन्न करणे, गळू पिकविणे-तयार करणे.] Draw v. i. to pull, to have force to move anything by pulling खेचणे, ओढणे, ओढण्याची शक्ति असणे; as, "A horse draws well"; "The sails of a ship draw well." २ to draw a liquid from some receptacle (as water from a well) काढणे; as, "Thou hast nothing to draw with, & the well is deep." ३ to exert an attractive force, to act as an inducement मन वळविणे, मोह पाडणे. ४

(*med.*) to have efficiency as an epispastic फोड
काढणें, भाजून काढणें. ५ to have draught (as, a
chimney &c.) (-मध्ये धूर-वारा इ०) जाण्यास मार्ग-
द्वार असणें. ६ to unsheathe a weapon (esp. a
sword) (तलवार f शस्त्र n.) उसपणें-उपसणें-उगारणें. ७
to sketch, to form figures or pictures चित्रें काढणें,
षितारकाम करणें. ८ to become contracted, to
shrink आकुंचित होणें. ९ to move हालणें; with
prep. & adv. [(A) TO D. AWAY (racing); to get in
front अघाडी मारणें. (B) TO D. BACK to retreat
पळ काढणें, पाय काढणें, माघार घेणें-खणें, मार्गें हटणें. (C) TO
D. LEVEL to move up even (WITH ANOTHER), to come
up to or overtake (ANOTHER)(-च्या) बरोवरीला येणें, (-ला)
गांठणें. (D) TO D. OFF to retire or retreat निघून जाणें,
दूर जाणें, पळ काढणें. (E) TO D. ON to advance चालून
जाणें, चाल करणें. (F) TO D. up to form in array सज्ज
करणें. (G) TO D. NIGH, NEAR, or TOWARDS to
approach जवळ येणें, कडे जाणें. (H) TO D. TOGETHER to
collect एकत्र जमणें, गोळा होणें, एके ठिकाणीं होणें.] १०
to make a draft or written demand for payment
of money (usually with on or upon) पैशाची लेखी
मागणी करणें. ११ to admit the action of drawing
ओढलें जाणें. १२ to require depth for floating तरंग-
ण्याकरतां (पाण्याची असुक एक) खोली अवश्यक असणें.
D. n. the act of drawing ओढ f. २ a lot or chance
to be drawn ओढलें जाण्याची संधि f. ३ a drawn
game or battle बरोवरीचा-अर्धवट राहिलेला खेळ m. ४
that part of a bridge which may be raised, swung
round, or drawn aside निखळतां येण्यासारखा पुलाचा
भाग m. Draw'able a. ओढतां येण्यासारखा. Draw'back
n. (a) loss of advantage नफा न मिळणें n. (b) a dis-
couragement or hindrance उत्साहभंग m, प्रतिबंध m,
हरकत f, विघ्न n, अडथळा m, व्यत्यय m. (c) objection-
able feature हरकत घेण्यासारखें-बाधक चिन्ह n- लक्षण
n, दोष m, उणीव f, न्यूनता f, वाण f, व्यंग n, कमीपणा
m. २ com. money paid back or remitted, espe. a
certain amount of duties or customs by Govern-
ment on the exportation of commodities on which
they were levied (आयात मालावर घेतलेल्या जकाती-
धेकीं तोच माल बाहेर देशीं पाठविल्यावर) परत मिळ-
णारा भाग m- मजुराजकात f, शुल्कांश-करभाग-प्रत्य-
र्पण n. Drawback mould n. पलेट f, तार इ० ओढ-
ण्याचा सांचा m. Draw'bar n. (Railroad) a bar of
iron with an eye at each end for coupling a loco-
motive to a car डबे जोडण्याची सांखळी f. Draw'bridge
n. खेळता-झुलता-लेंबता पूल m, बसवावयाचा व निख-
ळावयाचा पूल m, घाटेल तेव्हां उचलून घेऊन वाट बंद
करण्यासारखा पूल m. Draw'cut n. a single cut with
a knife एकेरी खांच f (झाडावरची). Drawee' n.
(law.) the person on whom an order or bill of
exchange is drawn (corr. of Drawer) हुंडीचे पैसे

देणारा *m*, ज्याच्यावर हुंडी लागू करावयाची तो मनुष्य
m, हुंडीचा स्वीकार करणारा *m*. Draw'er *n*. one
 who, or that which, draws आकर्षक, कर्षक, काढणारा,
 ओढणारा; as, (a) who draws liquors for guests
 दारूच्या पिढ्यांतील चाकर *m*. (b) who delineates or
 depicts चित्रकार *m*, चित्तारी *m*. (c) who draws a
 bill of exchange or order for payment हुंडी लागू
 करून पैसे घेणारा *m*. २ that which is drawn
 ओढून काढलेली वस्तु *f*; as, (a) a sliding box or
 receptacle in a case खण *m*, खाना *m*, घर *n*, कप्पा
m, पूड *n*, ओढखण *m*. [SECRET D. चोरखण *m*, चोरघर
n, चोरकप्पा *m*.] (b) *pl*. इजार *f*, पायजमा *m*, चोळणा
m. Draw'filing *n*. (गुळगुळीत करण्याकरितां)
 कानशीनें आडवे घांसणे *n*, कानसणे *n*. Draw'gear *n*.
 harness for draught horses ओझ्याच्या घोड्याचा खो-
 गीर *m*-जीन *m*. *n*. २ (Railroad) means or parts by
 which cars are connected to be drawn डबे जोडण्याचें
 साधन *n*-कडी *f*. Draw'ing *n*. the act of pulling
 or attracting ओढणे *n*, आकर्षणे *n*, आकर्षण *n*, कर्षण
n. २ (a) the act or the art of representing any
 object by means of lines & shades चित्तारकाम *n*,
 चित्रे काढणे *n*, नकाशा काढणे *n*, चित्रकला *f*. (b) the
 figure or representation drawn चित्र *n*, आलेख्य
n, तसबीर *f*, नकाशा *m*. ३ the process of stretching
 or spreading metals as by hammering हातोड्यानें
 ठोकून धातूचे पत्रे करणे *n*-तार ओढणे *n*, पत्रा ठोकणे *n*.
 ४ (textile manuf.) the process of pulling out &
 elongating the sliver from the carding machine, by
 revolving rollers, to prepare it for spinning सूत
 काढण्याकरितां तयार करणे. ५ the distribution of prizes
 & blanks in a lottery सोडतींतील बक्षिसें वांटणे *n*.
 D.-instruments *n*. चित्रसाहित्य *n*, नकाशा काढण्याचीं
 हत्यारे *n*. *pl*. D.-paper *n*. चित्रपत्र *n*, चित्र काढण्याचा
 कागद *m*. D.-pen *n*. चित्रलेखनिका *f*. D.-pencil *n*.
 चित्रशलाका *f*, चित्र काढण्याची कठिण पेन्सिल *f*.
 D.-pins *n*. *pl*. जाड बोंडाच्या टांचण्या *f*. D.-room *n*.
 a room appropriated for the reception of company,
 a room to which company withdraws from the
 dining room पाहुण्यांचें स्वागत करण्याची जागा *f*,
 बैठकीची जागा *f*, कचेरी *f*, दिवाणखाना *m*. २ the
 company assembled in such a room दिवाणखान्यांत
 जमलेली मंडळी *f*. ३ a reception of company in it
 मंडळीचें दिवाणखान्यांत स्वागत *n*. D.-table *n*. चित्रे
 काढण्याचें टेबल *n*-मेज *n*-फलक *m*. Draw-knife *n*.
 पोकशी *f*. (corrupted from spokeshave.) Draw-plate
n. भोंकें पाडलेली सोनाराची पोलादी पट्टी *f*, वेज(झ)
 -पट्टी *f*. हिचा उपयोग तार ओढून बारीक व लांब करण्या-
 कडे होतो. Drawing the king's or queen's picture
 खोटें नाणें पाडणे *n*. Drawing the nail शपथ *f*
 प्रतिज्ञा *f* माधारी घेणे.

N. B.—Drawing या शब्दाचा उपयोग सामासिक शब्दांत पूर्वपदाचे ठिकाणी विशेषणसारखा करितात; व त्या वेळीं त्याचा अर्थ चित्रकर्मासंबंधीं असा असतो; जसें, D.-master *n.* चित्रकर्म शिकविणारा. D.-board *n.* चित्रालेख्य *n.*, चित्रफलक *m.* D.-pen *n.* (चित्र काढण्याचें) कलम *n.* इ०.

N. B.—Draw & drag distinguished: Draw तजविजीनें जोर लावून पुढें ओढणें. Drag फरारां ओढणें. ज्या वेळेस ओढण्याकरितां कांहीं साधन-सामुग्री घेतलेली असते त्या वेळेस तशा ओढण्यास Draw असें म्हणतात; व साधनावांचून मोठ्या कष्टानें फरपटीत नेणें याला Drag असें म्हणतात.

Drawl (drawl) [Frequentative of *draw*; parallel to *draggle* from *drag*. Introduced from Dut. *dralen*, to be slow, to linger; from *dragen*, to draw.] *v. t.* to utter in a slow, lengthened tone हेल काढून उच्चार करणें-बोलणें. D. *v. i.* (obs.) (आळसानें-मल्लूपणानें-अकडीनें) ओढत बोलणें, ओढून बोलणें, हेल काढून बोलणें. D. *n.* a lengthened, slow, monotonous utterance एकसुरी पाल्हाळिक भाषण *n.* Drawl'er *n.* ओढून बोलणारा. Drawl'ing *n.* Drawl'ingly *adv.*

Drawloom (draw'-loom) *n.* a kind of loom used in weaving figured patterns नकशीचा पिंजरा *m.*, कापडांत कांहीं नकशी अगर वेलबुट्टी काढावयाची असली म्हणजे मागाचे डोक्यावर एक प्रकारची पिंजऱ्यासारखी यंत्ररचना असते ती *f.* २ ज्या मागास असा पिंजरा असतो तो माग *m.*, नकशीच्या पिंजऱ्याचा माग *m.*, डोंबीचा माग *m.*, अगर सांचा *m.* ३ अशा मागावर तयार केलेलें एक प्रकारचें दमास्क नांवाचें कापड *n.*

Drawn (drawn) *pa. p.* of Draw ओढलेला, ताणलेला, आकर्षित, आकृष्ट. २ म्यानांतून बाहेर काढलेलें (शस्त्र *n.*). ३ (ओढून) वाढविलेला. ४ चित्रांत काढलेला. [D. BUTTER *n.* वितुळविलेलें लोणी *n.* D. FOWL *n.* आंतडीं बाहेर काढलेले कोंबडी इ. पक्षी *m. pl.* D. GAME or BATTLE *n.* बरोबरीचा-निकाल न लागलेले-ज्यांत कोणाचाच जय नाही असा खेळ *m.*-युद्ध *n.*, समयुद्ध *n.* D. fox *n.* आश्रयस्थानापसून हुसकविलेलें खोंकड *n.* D. WORK *n.* कापडांतून पाहिजेत तसे निरनिराळे धागे ओढून काढून एकादा नकशीचा तयार केलेला नमुना *m.* AT DAGGERS D. *lit.* इत्यार उपसून तयार, नेहमीं कलह करणारे.]

Dray (drā) *n.* a squirrel's nest खारीचें-खारकुंडीचें घरटें *n.*-घर *n.*

Dray (drā) [A. S. *draege*, that which is drawn. See Draw.] *n.* a strong low cart used for heavy burdens ओझ्याची गाडी *f.*, खटारा *m.*, गाडा *m.*, छकडा *m.* २ a kind of sledge or sled चाकाशिवाय-बिनचाकी गाडी *f.*, बर्फावरून सरपटत जाणारी गाडी *f.* Dray'age (drā'-āj) *n.* use of a dray खटार गाडीचा खटान्याचा उपयोग *m.* २ the charge of a dray खटान्याचें भाडें *n.* Dray'man *n.* खटारेवाला *m.*

Dread (dred) [A. S. *drædan*, in comp.; akin to O. S. *dradan*, O. H. G. *tratan*, to dread, to fear.]

v. t. to fear in a great degree, to regard with terrific apprehension (-ची) धास्ती *f* धाक *m*. बाळगणें-घेणें-धरणें, दहशत *f*. बाळगणें-घेणें, (-ला) अतिशय भिणें. D. v. i. to be in great fear मोठी धास्ती *f* भय *n*. घाटणें, (-चा) धाक *m* बसणें-वाटणें. D. n. great fear in view of impending danger, fearful apprehension of danger, anticipatory terror (भावी संकटाबद्दल वाटणारी) महाभीति *f*, भय *n*, धास्ती *f*, भीति *f*, दहशत *f*, थरकांप *m*. २ reverential or respectful fear, awe धाक *m*, भयपूर्वक आदर *m*, सन्मानपूर्वक भीति *f*. ३ an object of terrified apprehension भीतिस्थान *n*, भयाचें कारण *n*, धास्ती उत्पन्न करणारें कारण *n*. D. a. exciting great fear, causing terror भयोत्पादक, भीतिजनक-दायक, भयप्रद, भयंकर, भयानक, घोर, उग्र. २ inspiring with reverential fear, awful, venerable पूज्यभावयुक्त-आदरयुक्त भीति उत्पन्न करणारें, दरारा बसविणारें. Dread'able *a*. भीति वाटण्याजोगा. Dread'er *n*. धास्ती बाळगणारा *m*, &c. Dread'ful *a*. (*obs.*) full of dread भयभीत, भीतीनें गर्भगळित झालेले. २ inspiring dread घोर, दारुण, भीम, भयंकर, उग्र, &c. ३ inspiring awe पूज्यभाव व भीति उत्पन्न करणारें. Dread'fully *adv*. Dread'fulness *n*. भेसूरपणा *m*, भयानकत्व *n*, दारुणत्व *n*, उग्रता *f*. Dread'less *a*. fearless, intrepid, dauntless भय-भीतिरहित, निर्भय, निर्धास्त. २ secure सुरक्षित, निराबाध, निर्भय. Dread'lessly *adv*. Dread'lessness *n*. निर्भयपणा *m*, &c. Dread'ly *a*. (*obs.*) भीतिदायक. D. *adv*. भीतिपूर्वक. Dread-naught *n*. a fearless person धीट-न भिणारा मनुष्य *m*, निधड्या छातीचा मनुष्य *m*. २ a garment of thick cloth that can defend against storm & cold वारा व शीत यांपासून रक्षण करणारा कपडा *m*-कोट *m*. ३ अशा कोटाचें कापड *n*. Dread'ed *pa. t. & pa. p.* Dread'ing *pr. p.*

Dream (drēm) [M. E. dreem. A. S. dream, a dream, not found. (Quite distinct from A. S. dream, a sweet sound, harmony, also joy, glee, happiness.) O. S. drom, dream. Dut. droom, Icel. draumr, Dan. & Swed. drom.] *n*. the thoughts, or series of thoughts, or imaginary transactions, which occupy the mind during sleep; a sleeping vision स्वप्न *n*, स्वप्नदर्शन *n*. २ a visionary scheme, an idle fancy, a reverie मनोराज्य *n*, स्वप्नसृष्टि *f*, असंभाव्य कल्पना *f*, पोकळ कल्पना *f*; as, "A D. of bliss." D. v. i. to experience sleeping visions (often with of) स्वप्न पाहणें-पडणें-होणें, स्वप्नांत पाहणें. २ to let the mind run on in idle reverie or vagary, to have a visionary notion or idea, to imagine वृथा मनोरथ *m*-मनोराज्य *n*-कल्पना *f*-करणें, स्वप्नी-विचारी-स्वप्नांत असणें, कल्पना *f*. चालविणें. D. v. t. to have a dream of, to have a vision of in sleep (often followed by an

objective clause) स्वप्नांत पाहणें. [To D. AWAY, OUT, THROUGH, &c. वसून-रिकामपणांत (वेळ) घालविणें, निरर्थक विचारांत-मनोरथ करून-आळसांत घालविणें-वाढणें.] Dream'er n. स्वप्ने पडणारा m, स्वप्न पाहणारा m. २ a visionary वृथा वासना f-मनोराज्य n. करणारा m. Dream'ery n. स्वप्नस्थिति f, मनोराज्यविजृम्भण n. Dream'ful a. Dream'fully adv. Dream'ily adv. स्वप्नांतल्याप्रमाणें, न समजतां. Dream'iness n. स्वप्न-स्थिति f, स्वप्नवत्स्थिति f. Dream'ingly adv. स्वप्न-स्थितीप्रमाणें. Dream'-land n. an unreal, delightful country such as is sometimes pictured in dreams, region of fancies, fairyland कल्पनासृष्टी-तील-स्वप्नांत दिसणारी-काल्पनिक सुखभूमि f, सुखमय प्रदेश m, कल्पित सुखप्रदेश m, स्वप्नस्थान n, मनोराज्य n, यक्षपुरी f, अलका नगरी f. Dream'less a. स्वप्नरहित. Dream'lessly adv. Dream'y a. स्वप्नानुभवी, स्वप्नव-त्, स्वप्नमय, स्वप्नोपम, स्वप्नासंबंधीं. Dream-while n. स्व-प्नस्थितीचा काल m. Dream-world n. स्वप्नभूमि f-सृष्टि f. [A BAD D. दुष्टस्वप्न n, दुःस्वप्न n. CREATION OF D. स्वप्नसृष्टि f, स्वप्नप्रपंच m. INTERPRETATION OF D.S स्वप्नांचा विचार m- उलगडा m- चिकित्सा f. INTERPRETER OF D.S स्वप्नचिकित्सक m. LIKE A D. स्वप्नवत्.] Dream- ed or Dreamt pa. t. & pa. p. Dream'ing. pr. p.

Drear (drēr) [drear is short for dreary. M. E. drery. A. S. dreórig, sad; orig. 'gory'; formed with suffix-ig from A. S. dreor, gore.] a. dismal, gloomy with solitude भयाण व निर्मनुष्य, भणभणीत, उदास, रूक्ष, रखरखित, शून्याकार, निर्जन, शून्य. D. n. (obs.) उदासपणा m. Drearihood, -head n. (obs.) affliction पीडा f, बाधा f, क्लेश m, व्यथा f, कष्ट m, दुःख n. Drear'ily adv. Drear'iness n. dismalness, gloomy solitude उदासपणा m, भणभणीतपणा m, भयाणपणा m, रखरखाट m, रूक्षता f. Drear'ing n. (obs.) Drear'isome a. very dreary फारच भयाण-उदास.

Dredge (drej) [North E. dreg. Answering to A. S. drecg, drecge (not found) for drag-jo.—A. S. dragan. See Draw.] n. any instrument used to gather or take by dragging गोळा करण्याचें किंवा बाहेर काढण्याचें साधन n; as: (a) a dragnet for taking up oysters &c. from their beds (पाण्याच्या बुडांतून-तळांतून) मोत्यांचे शिंपले वगैरे काढण्याचें जाळें n. (b) a dredging machine गाळ काढण्याचें यंत्र n. (c) an iron frame, with a fine net attached, used in collecting animals living at the bottom of the sea (समुद्राच्या तळांतील) मासे वगैरे पकडण्याचें यंत्र n. २ (mining) very fine mineral matter held in suspension in water पाण्यांत मिश्र झालेले खनिज पदा-र्थांचे सूक्ष्म कण m. pl., खनिजगाळ m. D. v. t. to gather with a dredge ड्रेजयंत्रानें (गाळ) उपसणें-काढणें. २ to deepen with a dredging machine (ड्रेजयंत्रानें उसपून) नदीचा तळ खोल करणें-खोली वाढवि णें. [DREDGING

MACHINE *n.* नदीतील-गोदीतील तळाचा गाळ काढण्याचें आकर्षणयंत्र *n.*]

Dredge (drej) [O. Fr. *dragee*, mixed corn; also a sweetmeat,—Late L. *dragata*, *drageia*, a sugar-plum; altered form of *tragemata*, *pl.* of *tragma*.—Gr. *tragēma*, something nice to eat.] *v. t.* to sprinkle flour &c. on roasting meat (भाजत घातलेल्या मांसावर) कणीक-पीठ पेरणें-घालणें-पसरणें-लावणें. [Dredging box *n.* गाळ काढण्याचें यंत्र *n.*] Dredg'er *n.* ड्रेज्नें मासे धरणारा *m.* २ गाळ काढण्याचें यंत्र *n.* D. *n.* (cookery) a box with holes in its lid भोंकांच्या झांकणाची पेटी *f.* हिचा उपयोग भाजणाऱ्या मांसावर पीठ टाकण्यांत करतात.

Dreg (dreg) [Prob. from Icel. *dregg*, akin to Swed. *dragg*, to draw.] *n.* refuse, lees, grounds, sediment (प्रवाही पदार्थाचा तळाशी राहणारा) रेंदा *m.*, गाळ *m.*, मळी *f.*, खळबळ *f.*, गाळसाळ *m.*, गदळ *m.*, मळ *m.*, कचरा *m.* २ the vilest & most worthless part of anything (एखाद्या वस्तूचा) निरूपयोगी शेष *m.*-अवशिष्टभाग *m.*, पातेरा *m.*, (*fig.*) (समाजांतील) नीच-पाजी-हलकट लोक, कचरा *m.*; as, "The dregs of society." समाजाची खरवड *f.*, अत्यंत खरवड *f.* [पूर्वी या शब्दाचा उपयोग स्पेन्सर, शेक्सपियर वगैरेंनीं क्वचित् ठिकाणीं एकवचनीं केलेला आढळतो; परंतु हल्लीं बहुधा याचा उपयोग अनेकवचनींच होतो.] Dreg'giness *n.* मलपरिपूर्णत्व *n.*, मलिनत्व *n.*, अशुद्धत्व *n.* Dreg'gish *a.* Dreg'gishness *n.* Dreg'gy *a.* गदळ, गदळ.

Drench (drench) [M. E. *drenchen*. A. S. *drincan*, causal of *drincan*; hence, to make drink. See Drink.] *v. t.* to cause to drink, (*esp.*) to dose by force, to put a potion down the throat of (as of a horse) पाजणें, प्यावयास लावणें, घशांत कोंबणें, (जनावरांस) घोंट्यानें पाजणें. २ to purge violently by physic (औषध देऊन) कोठा साफ करणें-झाडणें. ३ to steep in moisture, to wet thoroughly, to soak, to saturate with water (भिजवून) चिंब-चिंबचिंबीत-चुबचुंबीत-चप-चपीत-थबथबीत करणें. [AS "TO FELL" IS "TO MAKE TO FALL", AND "TO LAY" IS "TO MAKE TO LIE," SO "TO DRENCH" IS "TO MAKE TO DRINK."] D. *n.* a drink, a draught पाजण्याचा पदार्थ *m.*, घोंट *m.* २ a potion of medicine forced down the throat घशांत कोंबलेलें औषध *n.* ३ a potion that causes purging कोठा साफ करणारें औषध *n.*, रेचक *n.* Drench'er *n.* भिजविणारा पदार्थ *m.*-मनुष्य *m.* २ one who administers a drench औषध देणारा *m.*-पाजणारा *m.* [DRENCH-HORN घोटें *n.*, धोटें *n.*, नाड (R.) *n.*, नाडा (R.) *m.*]

Dress (dres) [O. Fr. *dresser*, *dresser*, to erect, set up, dress; answering to a Late L. form *directiare*-L. *directus*, *p.p.* of *dirigere*, to direct. See Direct. या शब्दाचा मूळ अर्थ नियमन करणें असा होता.] *v. t.* (*milit.*) to arrange in exact continuity of line, to

adjust to a straight line & at proper distance एका
 रांगेनें सारख्या अंतरावर उभें करणें, व्यवस्थित लावणें;
 as, "To D. the ranks." २ (*med.*) *to treat me-*
thodically with remedies bandages, &c. as a sore or
wound जखम बांधणें, (जखमधुजन साफ करून) मलमपट्टी
 बांधणें. ३ To D. या शब्दाचे संदर्भानें 'उपयोगी पडेल
 असें करणें', 'तयार करणें', 'सजविणें', 'स्वच्छ करणें' इ०
 अनेक अर्थ होतात; जसें, [(a) To D. FOOD अन्न शिजवून
 तयार करणें. To D. LEATHER चामडें उपयोगाकरितां तयार
 करणें-कमावणें. To D. A LAMP दिवा पुरून-वात कापून स्वच्छ
 करणें. To D. A GARDEN बाग तयार करणें. To D. A
 HORSE घोड्याची चाकरी-मालीस करणें. To D. GRAIN धान्य-
 दाणा पाखडणें-निवडून साफ करणें. To D. ORES (*mining*)
 (अशुद्ध धातू) वर्गावर्गी करून शुद्ध करणें. To D. UP or
 OUT भपकेदार पोषाख करणें, चट्टीपट्टी करणें. To D. A SHIP
 (स्वराष्ट्रचिह्नांकित वावटे वगैरे उभारून) जहाज शृंगारणें.]
 ४ *to cut to proper dimensions, to give proper*
shape to (कापून-ठोकून) बेतशीर आकार *m*-रूप *n*.
 देणें. ५ *to put in proper condition by appareling*
 (as the body), *to clothe, to apparel, to deck* वस्त्र-
 वस्त्रे नेसवणें-पेहेरणें, जामानिमा करणें, पोषाख घालणें-
 चढविणें-करणें, वेषान्वित-वस्त्रभूषित करणें. ६ *to break*
& train. for use (as a horse &c.) शिकविणें,
 उजू करणें, शिकवून तरबेज करणें. *D. v. i. mili. to ar-*
range one's self in due position in a line of soldiers
 (शिपायानें आपली रांग धरून) नीट ठिकाणावर उभें राहणें.
 (रांगेनें उभें करण्याचे वेळीं हा खुणेचा शब्द उच्चारितात.)
 [To D. TO THE RIGHT, To D. TO THE LEFT, To
 D. ON THE CENTRE (*mili.*) (-च्या) उजवीकडे-डावीकडे-मध्ये
 रांग धरून उभें राहणें.] २ *to clothe or apparel one's self,*
to put on one's garments पोषाख-कपडे करणें-घालणें-
 चढविणें-पेहेरणें, वस्त्र परिधान करणें. *D. n. clothes,*
garments, habit, apparel पोषाख *m*, कपडे *m. pl.*, वस्त्रे
n. pl., पेहेराव *m*, वेष *m*. २ *a lady's gown* सभ्य-भारती
 स्त्रीचा झगा *m*. ३ *attention to apparel or skill in*
adjusting it पोषाखाच्या टापटिपीटडे विशेष लक्ष *n*,
 प्रसाधनविधिनैपुण्य *n*, पोषाखाचा शोक *m*. *D.- circle n.*
 नाटकगृहांतील-थेटरांतील ज्यास्त भाड्याची-दराची प्रमुख
 गल्लेरी *f* ग्यालरी *f* माडी *f*. *Dress-parade (mili.)*
 (सैन्याच्या पाहणीच्या वेळीं) सारखा पोषाख घालून केलेली
 कवाडित *f*. *Dress-coat n.* (फक्त पाठीमागेंच) घोळ-
 झोल-झोळ असलेला आंगरखा *m*-कोट *m*. *Dress'ed p.*
a. वस्त्रभूषित, आच्छादित, वस्त्रयुक्त, सवस्त्र. २ शिजविलेला
 &c. *Dres'ser n.* *one who makes ready for use by*
putting in order दुरुस्ती करणारा *m*, नीट करणारा *m*.
 २ *one who puts on clothes* पोषाख घालणारा, कपडे
 चढविणारा, वेष देणारा. ३ *an assistant in a hospi-*
tal, whose office it is to dress wounds &c. जखमा
 बांधणारा मदतनीस *m*, मलमपट्ट्या तयार करून बांध-
 णारा, उपवैद्य. ४ (*mining*) *a kind of pick for shap-*
ing large coal मोठा कोळसा तासण्याचें पिकांव *n*. ५

a table on which meat &c. is dressed मांसादि पदार्थ तयार करण्याचें मेज *n*-टेबल *n*. ६ a cupboard to receive dishes & cooking utensils स्वैपाकाची भांडी ठेवण्याचें फडताळ *n*-कपाट *n*. Dress-goods *n*. *pl*. (स्त्रियांच्या अथवा लहान मुलींच्या) झग्यांस लागणारें रेशमी अगर तागाचें कापड *n*. Dressing *n*. dress, raiment, ornamental attire वस्त्रे *n*. *pl*., कपडा *m*, मौल्यवान्-उंची पोषाख *m*. २ an application to a wound मलमपट्टी बांधणें *n*. ३ manure spread over land जमिनीवर पसरलेलें खत *n*. (जोंपर्यंत हें पृष्ठभागावरच असतें तोंपर्यंत त्यास 'top-dressing' असें म्हणतात.) ४ a condiment मसाला *m*. ५ the stuffing of fowls &c. कोंबडीं बदकें इत्यादि (मसाला भरून) खाण्यासाठीं तयार करणें. ६ gum, starch &c. used in stiffening silk, linen &c. (कापड ताठ-खडखडीत होण्याकरितां लावलेली) खळ *f*. ७ an ornamental finish, as a molding around doors &c. (दोंर-खिडक्या यांच्या भोंवतालचें) नकशीचें काम *n*. ८ (colloq.) castigation, scolding (often with down) कोरडे मारणें-भाटणें (*fig*). Dressing-case *n*. (स्त्रियांची) वेणीफणीचें सामान ठेवण्याची पेटी *f*, फणीघराची पेटी *f*. (पुरुषांची) पोषाख करण्याचें साहित्य ठेवण्याची पेटी *f*. Dressing-gown *n*. सैल झगा *m*, पायघोळ झगा *m*. Dressing-room *n*. प्रसाधनागार *n*, परिधानस्थान *n*, कपडे करण्याची खोली *f* जागा *f*. Dressing-table *n*. पोषाख ठेवण्याचें मेज *n*. Top-dressing *n*. See Dressing. ३. Dress'-maker *n*. कपडे शिवणारा *m*. Dress'-making *n*. कपडे शिवणें *n*. Dres'sy *a*. भयकेदार पोषाख करणारा, छानछोकीचा पोषाख करणारा, पोषाखाचा हौशी, डामडौली, पोषाखी. Evening dress *n*. सांज-पोषाख *m*, संध्याकाळच्या वेळीं घालण्याचा पोषाख *m* कपडे *m*. Full dress *n*. पुरा-पूर्ण पोषाख *m*. To dress finely नटणें.

Drew (drū) *pa. t.* of Draw.

Dribble (drib'-l) [Frequentative of obs. E. *drib*, to drip slightly, which is a weakened form of *drip*.] *v. i.* to fall in a quick succession of small drops टिपकणें, थिबथिब गळणें, ठिबकणें, थिबकणें, पागळणें, गळती लागणें, ठिबठिब गळणें. २ to slaver, to drivel (as a child or an idiot) तोंडांतून लाळ गळणें-पागळणें-सांडणें. D. *v. t.* to let fall in drops थेंबथेंब पाडणें-गाळणें-सोडणें सांडणें. D. *n.* a drizzling shower पावसाची क्षिमक्षिम *f*. Drib'bler *n*. थेंबथेंब पाडणारा. Drib'blet, Drib'let *n.* a small part, a small sum लहान-अल्प रकम *f*-अंश *m*; as, "To pay money in D.s." कणशः-बिंदुक्रमेण-दमडीअधेल्यानं भरपाई करणें, थोडथोडी रकम देऊन भरती-भरपाई करणें.

Dried (drīd) *pa. t.* & *pa. p. a.* of Dry.

Drier (drī'-ér) *n.* आर्द्रताकर्षक *m*.

Drift (drift) [From *drive*; akin to Dut. *drift*, a driving; Dan. *drift*, drift, impulse, drove, herd. Ger. *trift*, pasturage.] *n.* a driving, a violent

movement (पुढें नेण्याचा) जोर *m*, झपाटा *m*, ओढ *f*.
 २ the force which impels or drives, an overpowering influence ओढ *f*, पूर्ण कहा *m*, ताबा *m*, अस्मल *m*,
 पगडा *m*. ३ course or direction along which anything is driven रस्ता *m*, मार्ग *m*, दिशा *f*, प्रवाह *m*,
 ओघ *m*, गति *f*. ४ object aimed at or intended, intention, aim रोंख *m*, कटाक्ष *m*, धोरण *n*, हेतु *m*,
 उद्देश *m*, अभिप्राय *m*. ५ import or meaning of a sentence भावार्थ *m*, तात्पर्य *n*, आशय *m*, मतलब *m*,
 अभिप्राय *m*. ६ that which is driven, forced, or urged along ढकललेली-लोटलेली वस्तु *f*, ढीग (loosely) *m*; as, "A D. of snow." ७ mech. a slightly tapered tool of steel for enlarging or shaping a hole in metal by being driven into it (धातूस पाडलेलें भोंक मोठें करण्याचा पोलादी) टोंकदार-निमुळता सामता *m*,
 विशीमध्ये चावी (चक्रांतील) ठोकण्याचें हत्यार *n*. ८ (mining) a passage driven or cut between shaft & shaft, a small subterranean gallery, a tunnel दोन त्रिहिरींमध्ये-खाड्यांमध्ये खोदलेला-पाडलेला रस्ता *m*, जमिनीखालची ग्यालरी *f*, अन्तर्भौम मार्ग *m*, (भूस्यंतर्गत) बोगदा *m*, सुरंग *m*, खनक *m*. ९ the difference between the size of a bolt & the hole into which it is driven खिळा व तो मारण्याचें भोंक यांच्या आकारांमधील अंतर *n*.
 D. v. i. to float or be driven along by (a current of water) वाहणें, (ओघा-प्रवाहाबरोबर) वाहत जाणें. २ to accumulate in heaps by the force of wind (वाऱ्याच्या जोरानें वाहत जाऊन) चा ढीग जमणें-रास होणें-डोंगर बनणें. ३ (mining) to examine a vein for the purpose of ascertaining the presence of metals or ores (धातूकरितां खाणीची) शीर शोधणें. D. v. t. to drive or carry away वाहून नेणें, ओघाबरोबर नेणें. २ to drive into heaps (वाहत नेऊन) ढीग रचणें-रास पाडणें. ३ mech. to enlarge or shape, as a hole, with a drift (सामत्यानें भोंक) मोठें करणें-वेतवार करणें-आकारांत आणणें. D. a. movable by wind, that is drifted वाऱ्यानें उडत-वाहत जाणारा, प्रवाहानें लोटित नेलेला. Drift'age *n*. (ठरलेल्या मार्गांतून वाऱ्याच्या योगानें झालेलें जहाजाचें) विचलन *n*. Drift-anchor *m*. जहाज प्रवाहाबरोबर वाहत जाऊं नये म्हणून त्याला बांधलेला नांगर *m*. Drift-bolt *n*. खिळे, उपटण्याचा स्क्रू *m*. Drift-ice *n*. (प्रवाहाबरोबर) वाहत जाणारें बर्फ *n*. Drift'less *a*. हेतुरहित, उद्देश-अभिप्रायरहित-वांचून, योजनारहित. Drift-sail *n*. नियमित मार्गांतून जहाजाचें विचलन होऊं नये म्हणून लावलेलें शीड *n*, स्थिरावतें शीड *n*.

Drill (dril) [Dut. *drillen*, to bore or drill (soldiers).] v. t. (सामत्यानें) भोंक पाडणें, विंधणें, वेधणें. २ to train in the military art कवाईत शिकविणें, सैन्यविन्यास शिकवणें, लष्करी तालीम *f*-कवाईत *f*. देणें.

३ to instruct thoroughly in any art or branch of knowledge (कोणत्याही कलेची किंवा विद्येची) पुरी तालीम *f*-कवाईत *f*-शिक्षण *n*. देणें. D. *v. i.* तालीम-कवाईत-करणें. D. *n.* an auger सामता *m*, विंघणें *n*, वेधन *n*. २ military exercise कवाईत *f*, तालीम *f*. ३ (कोणत्याही विषयाची) कडक तालीम *f*, सक्तशिक्षण *n*; as, "A D. in Latin grammar." Drill-master *n*. कवाईत शिकवणारा. Drill-sergeant *n*. (लष्करी शिपायांना) कवाईत शिकवणारा 'सार्जेन्ट' *m*.

Drill (dril) [Of English origin.] *v. t.* (R.) झरझरून वाहत लावणें. २ to sow, as seeds, by dribbling them along a furrow or in a row पांभरींतून पेरणें. ३ (obs.) (-ला) लालूच दाखवणें. D. *v. i.* पांभरीनें पेरणें. D. *n.* कुळव *m*, गुठळ्या मोडण्याचा नांगर *m*. Drill-plough *n*. पांभर *f*. [D. OF TWO TUBES मोवड *m. f. n.*, मोवण *n. f.* D. OF THREE TUBES टिफण *f*, OR टिफणी *f*, OR टिफणें *n*. TUBE OR CHANNEL OF A D. फण *m*. SEED-BOX OF A D. चाडें or चाडें *n*.] Drill-harrow *n*. दांताळें *n*.

Drink (drink) [A. S. *drincan*, to drink.] *v. i.* पिणें. २ दारू पिणें, दारू पिण्याची संवय असणें, दारूबाज-निशाबाज असणें, ठांसून पिणें. D. *v. t.* पिणें, प्राशन-पान करणें. २ to suck up, to absorb, to imbibe (आंत) सोखून-शोपून घेणें. ३ (ज्ञानेंद्रियद्वारा) आंत घेणें. To drink down दावून टाकणें, गिळून टाकणें, पोटांत घालणें; as, "To D. down unkindness." To drink in पिणें, आंत घेणें. To D. off or up एका खेपेनें पिऊन टाकणें. To D. the health of, To D. to the health of एखाद्याचें कल्याण किंवा आरोग्य चिंतीत (त्याच्या नांवानें) दारू पिणें, 'आरोग्यपान' करणें. D. *n.* पिण्याचा पदार्थ *m*, पेय *n*, पानद्रव्य *n*. [COOLING DRINK शीतपेय *n*.] २ मदिरापान *n*, माद आणणारें पेय *n*; as, "When D. is in, wit is out." Drink-money *n*. दारू पिण्याकरितां दिलेलें पोस्त *n*. [IN DRINK छाकटा, प्यालेला. STRONG DRINK जहाल-तीव्र-कडक दारू *f*.] Drink'able *a*. पिण्या-प्याया-चा-जोगता- &c. पेय, पान-योग्य. D. *n.* (esp in *pl.*) पिण्याचा पदार्थ *m*. Drink'er *n*. पिणारा, प्राशनकर्ता, पानी (as, मद्यपानी), पी (in comp. as, मद्यपी), प (in comp., as, मधुप). Drink'ing *n*. पिणें *n*, प्राशन *n*, पान *n*. (esp. in comp., as, अमृतपान, मधुपान.) २ practice of drinking to excess अतिशय दारू पिण्याची खोड *f*.

Drip (drip) [Of Scandinavian origin.] *v. i.* to fall in drops टपकणें, टिपकणें, गळणें, पाघळणें, स्रवणें, पाझरणें. २ to let fall drops of moisture or liquid टपकणें, ठिपकणें. D. *v. t.* to let fall in drops टिपकत टिपकत खालीं सोडणें. D. *n.* टिपकणें *n*, ठपकणें *n*, टपकणी *f*, टिपक *f*, टिपकणी *f*, गळ *f*, गळती *f*, स्राव *m*, स्रवण *n*, पाघळ *m*. २ that which falls in drops गळ *f*, गळती *f*. ३ the edge of a roof छपराची कोर *f*. Drip'ping *n*. गळणें *n*, गळती *f*. D. *a*. टपकणारा, स्रावी

(comp. जलस्रावी-स्रावक). Dripping-wet *a.* ओलाचिंब, थबथबीत, चबचबीत, चिबचिबीत, चीब. [To BE DRIPPING-WET चबचबणें, चिबचिबणें.] Drip-stone *n.* पाणी बाजूने टिपकवून लावण्यासाठीं दरवाज्यावर केलेले झुकाऊ कारनिस *n.*, पाणझुकाव *m.*, पाणकारनिस *n.* Drip'ingly *adv.* थबथब, थबाथब, टपटप, टपाटप, चिबचिब. Right of drip (*law*) (एकाच्या छपरावरून) दुसऱ्याच्या जागेत पाणी पडूं देण्याचा हक्क *m.*

Drive (*driv*) [*A. S. drifan*, to. drive; *Ger. treiben*, to push.] *v. t.* to push forward, to compel to move on पुढें लोटणें-ढकलणें. [In this first sense in some particular contexts the words used are :—दवडणें, दपटणें, दामटणें, लाटणें, रगडणें, रपाटणें, लाटालाटीनें दपटणें.] २ (as a nail) मारणें, ठोकून रोंवणें, टापरणें, ठोकणें. ३ (as cattle, birds, &c.) हाकणें, हाकलणें, हाकून-हाकलून देणें, पिटून लावणें, धुडकावणें, दवडणें, घालवून देणें, घालवणें, पिटाळणें-पिटाळणीकरणें. [PARTICULAR WORDS OR INTERJECTIONS ARE USED IN driving away or off. THOSE USED TO A BEAST, GENER. ARE हत्त, हुडुत्त.-TO A CAT, छुक्, छुत्, OR शुक् & शुत्, शिर (*obs.*)-TO BIRDS, हो, हा, हुश्श OR हुस्स.-TO CROWS, &c. हड्या.-TO A DOG, हड, हडहड, हडि.] ४ (a flock, a beast, &c.) हाकणें or हांकणें, हाकून नेणें, हाकवणें, हाकलणें. [PARTICULAR WORDS OR INTERJECTIONS ARE USED IN driving on: THOSE USED TO A HORSE OR BULLOCK ARE, झ्यां, झ्यांझ्यां.-TO AN ELEPHANT, धकधक, धगधग, धगेधगे OR दगेदगे, धा.-TO CATTLE, थैक, हँक, हड.-TO FOWLS, खुड.-TO SHEEP OR GOATS, तिर OR थिर.-TO PIGS, डू.] ५ to convey in a vehicle drawn by a beast गाडीतून नेणें; as, "To D. a person to his own door." ६ (a vehicle) हांकणें-हाकणें, चालवणें. ७ to urge or impel vehemently पिटाळणें, पिटणें, हाकलणें, पिटाळणी करणें, दवडणें, दडपणें, दामटणें, ढकलणें. ८ (a trade or bargain) सुरू-चालू ठेवणें. ९ to clear by forcing away what is contained (अंतर्गत वस्तु) हाकवून काढणें. १० to dig horizontally (क्षितिजार्शी) समान्तर रेषेंत खणणें. *D. v. i.* to move furiously जोरानें जाणें-येणें. २ गाडीत बसून जाणें. ३ to tend to कळ *m.* ओढा *m.* ओढ *f.* धोरण *n.* असणें with *g. of o.* ४ to be driven towards (-कडे) ओढला जाणें, (-कडे) वाहत जाणें. *Driv'ing pr. p.* *Drove pa. t.* *Driv'en pa. p.* *Drive n.* गाडीत बसून फिरणें *n.* जाणें *n.* २ गाडीत बसून जाण्याचा रस्ता *m.*, गाडीमार्ग *m.* ३ कामाची तडफ *f.* उतावळ *f.* त्वरा *f.* ४ एकत्र हाकलेले किंवा वाहून गेलेले पदार्थ *m. pl.* *Driv'er n.* हाकणारा *m.*, गाडीवान *m.*, धुरेकरी *m.* (for more meanings see the verb.) *Driving-band n.* घालविणारा पट्टा *m.*, एका यंत्राच्या गतीनें दुसऱ्या यंत्राला गति देणारा पट्टा *m.* *Driving-shaft n.* यंत्रांना गति देणारी लाट *f.*, घालविणारी लाट *f.* *Driving-wheel*

n. (दुसऱ्या चक्राला) गति देणारें चक्र n. To drive to one's wits' end गोंधळवून टाकणें, वेडा करून सोडणें.

Drivel (driv'-l) [O. E. *dravelen, drabelen, drevelen, drivelen*, to slaver.] v. i. to slaver (तोंडांतून) लाळ गळू देणें, लाळणें, लाळ गळणें g. of s., लाळ टाकणें-गाळणें. २ to be foolish, to speak like an idiot वेडेचार-चाळे करणें, पचाल-पागल बनणें, अचावचा बोलणें, spec. म्हातारचळ लागणें, साठी बुद्धि होणें. D. n. लाळ f, लाला (S.) f, निरर्थक भाषण n, अचावचा भाषण n, (लहान मुलांसारखें) बे बे किंवा (म्हातान्यासारखें) फे फे भाषण n, अस्पष्ट भाषण n. Driv'eller n. Driv'elling pr. p. D. n. म्हातारचळ m.

Drizzle (driz'-l) [Freq. of M. E. *dresen*-A. S. *dresan*, to fall.] v. i. to rain in very small drops पावसाचा कोंडा पडणें, कोंडापाऊस पडणें, तुषार पडणें, पाऊस थुइथुइ पडणें-केंडणें, (continuously) बुरबुर-रिपरिप लागणें with g. of s. D. v. t. to shed slowly in minute drops or particles बारीक तुषार-कोंडा पाडणें; as, "The air doth D. dew." D. n. बुरबुर f, रिपरिप f, बुरगें n, तुषार m. pl., कोंडा m, कोंडा पाऊस m. Drizzling n. मुळमुळ f, रिपरिप f. &c. Drizz'ling adv. शिरिशिरी, क्षिरीमिरी, थुइथुइ, थिवथिव. Drizz'ly a. बुरबुरीचा, तुषाराचा.

Droll (Dröl) [Fr. probably from Dut. *drollig*, odd-told, a hobgoblin.] a. odd, amusing (of persons) विदूषकी, विक्षिप्तपणाचा, विलक्षण गमतीचा, शकारी. (of things) विलक्षण गमतीची. Droll n. विदूषक m, गमत्या-शकार (fig.) m. २ विलक्षण वस्तु f. D. v. i. to practise drollery विदूषकी करणें, गंमत-विक्षिप्तपणा करणें. Droll'ery n. मस्करी f, विक्षिप्तपणा m. Droll'ish a.

Dromedary (drum'-e-déri) [Fr. *dromedary*-L. L. *dromedarius*-Gr. *dromas-dromados*, running. cf. Sk. द्रम्, to run.] a. thorough-bred one-humped Arabian camel एकमदारी उंट m. Drom'edarist n. Dromedarian n. सांडणी स्वार m.

Drone (drön) [A. S. *dran*, the bee.] n. मधुमक्षिक, m, भ्रमर m, मधुप m, मधमाशीचा नर m. २ one who lives on the labours of others, a lazy idle fellow आयतखाऊ, ऐदी, फुकटखाऊ, पंक्तिवारगीर, पंक्तिपठाण, ऋणकरो, ऋणाइतस्वरूपी. ३ a humming or deep murmuring sound गुणगुण f.

Drone (drön) [M. E. *dronen*, to hum cf. ध्रण्, to sound.] v. i. to hum गुणगुण करणें. २ to live in idleness आळसांत दिवस घालविणें-आयुष्य काढणें.

Droop (drööp) [M. E. *droupen* Icel. *drupa*, to drop.] v. i. to languish from grief or other cause गळणें, खणणें, मोडणें, बसणें, बळमोड होणें g. of s. म्लान-म्लान-गलित होणें, म्लानि-म्लानि येणें in. con. २ to hang down, to lean forward मान n टाकणें, मान मोडणें

पडणें *g. of s.* D. v. t. खचवणें, म्लान करणें. २ (-ची) मान खालीं पाडणें. Droop'ing *n.* गळणें *n.*, खचणें *n.* Droop'ingly *adv.* Drooped *pa. p.*

Drop (drop) [A. S. *dropa*, a drop; *dreopan*, to drop. Dut. *drop*, Ger. *tropfen*.] *n.* a small portion or particle of liquid थेंब *m.*, टिपका *m.*, टपका (*obs.*) *m.*, विंदु *m.*, बुंद *m.*, थेंबका *m.*, थेंबटा (R.) *m.* [BY DROPS विंदुशः, थेंबथेंब.] २ a very small quantity of liquid. शितोडा *m.*, शीट *n.*, शिटा *m.* ३ (of an ornament) a pendant लोलक *m.*, spec. भोंकर *n.* ४ a trap in the gallows the fall of which allows the criminal to drop पडती फळी *f.*, पाडतां येईल अशी केलेली फळी *f.*, फांसावर चढवितांना गुन्हेगारांना उभें करण्याची फळी *f.* ५ a device for lowering goods into a ship's hold जहाजांत ओझीं उतरून घेण्याचें यंत्र *n.* ६ a trap-door चोरदरवाजा *m.* ७ a curtain which falls or drops in front of the stage of a theatre दर्शनी पडदा *m.*, पहिला पडदा *m.*, मुखपट *m.* ८ a drop-hammer एक जातीचा हातवडा *m.* ९ *pl.* थेंबानें घेण्याचें औषध *n.* किंवा सुगंधी द्रव्य *n.* १० *naut.* the depth of a square sail वरपासून खालपर्यंत शिडाची उंची *f.* D. v. i. टपकणें, टिपकणें, 'टपटप-थबथब-थेंबथेंब पडणें. २ to fall suddenly (एकदम) पडणें, गळणें, गलन *n.*-स्खलन *n.* होणें *g. of s.* ३ to come to nothing रहाणें, पडणें, तहकूब होणें. ४ (with in) to come unexpectedly अवचित-अकस्मात् येणें. [TO DROP IN REGULARLY AND CONSTANTLY ठेवलेला-नेमका-टाकला येणें, दत्त म्हणून येणें.] ५ मरून पडणें. ६ to lower खालीं होणें, गळणें. D. v. t. थेंब *m.* *pl.*-टिपके *m.* *pl.* पाडणें-गाळणें-टाकणें, टपटप-थबथब-थेंबथेंब-पाडणें-टाकणें-गाळणें. २ to let fall सांडणें, पाडणें, पडूं देणें, सोडणें, टाकणें. ३ to dismiss, to set aside, to have done with सोडणें, सोडून देणें, गाळणें, टाकणें, नांव *n.*-वार्ता *f.* वास्तूपुस्त *f.* वासपुस *f.* वाजपुस *f.* सोडणें *g. of o.* ४ to bestow or communicate by a suggestion (सूचना इ०) हकूच सावधगिरीनें देणें; as, "To D. a hint." ५ (as curtain) खालीं पाडणें-सोडणें. ६ (पत्र) टाकणें-पाठवणें; as, "To D. a line." ७ to give birth to प्रसवणें, जन्म देणें, विणें, घालणें; as, "To D. a lamb." ८ to cover with drops (टिपक्या टिपक्यांनीं) भूषित करणें; as, "To D. with gold." ९ to omit, to leave out सोडणें, गाळणें. Drop'per *n.* गाळणारा, सोडणारा, सांडणारा, &c. Drop'ping *n.* गाळणें *n.*, सोडणें *n.*, पडणें, &c. Drop'pingly *adv.* थेंबथेंब.

Dropsy (drop'si) [Formerly *dropsie* or *ydropsie*, the form *dropsie* being due to loss of *y*. M. Fr. *hydropisie*-L. *hydropisis*, *hydropisia*-from Gr. *huidor*, water-the word having been formerly written *hydropsy*.] *n.* an unnatural collection of water in any part of the body हातपाय सुजणें *n.*, सर्वांग सुजणें *n.*, रोगामध्ये रुधिराभिसरणाला अडथळा

आल्यामुळे त्वचेखालीं श्वेतरक्त (lymph) सांचल्यामुळे त्वचेला आलेला फुगीरपणा अगर फुगवटा *m*, शोथ *m*, शोफ *m*, जलसंचय *m*, रक्तांतील जलांश (अब्धातु) रक्तवाहिन्यांतून निघून शरीराच्या कोणत्यातरी भागांत-उदरांत संचित होणें *n*. [D. OF AMNION (HYDRAMNOS) गर्भोदकोदर. D. OF BRAIN (HYDROCEPHALUS) जलशीर्ष, शीर्षशोथ. D. OF CHEST (HYDROTHORAX) जलपिंजर, जलोरोग्रह *m*, उरस्तोयरोग *m*. D. OF CONJUNCTIVA (HYDRO-PHTHALMUS) जलनेत्र. D. OF FALLOPIAN TUBE (HYDROSALPINX) अंडवाहक नलिकेंत रक्तोदक सांचणें, रजोवहांवूदर, रजोवहनाडीशोफ. D. GALL-BLADDER जलपित्ताशय. D. JOINT (HYDROS ARTICULORUM) जलसंधि, संधिशोथ. D. TUNICA VAGINALIS. SEE HYDROCELE मुष्कोदर. CARDIAC D. बुकोदर, हृदयाचे रोगापासून झालेला उदररोग. GENERAL D. (ANASARCA) सर्वांगशोफ, शोथोदर, सर्वांगास सूज येणें. HEPATIC D. पित्तोदर, काळजाचे रोगापासून झालेला उदररोग *m*. OVARIAN D. अंतःफलोदर, जलांतःफल. PERICARDIAL D. (HYDROPERICARDIUM) हृद्दोदर, जलहृद्दोदर, हृत्तोयरोग, हृद्दह नांवाच्या हृदयाच्या पडद्यांत (हृत्कोशांत) पाणी सांठणें. PERITONEAL D. (ASCITES) जलोदर, अंत्रावरणांत जलसंचय होणें.]

Dross (dros) [A. S. *droos*, from *dreosan*, to fall.] *n*. *recrement or scum of metals* कीट *m*. or *n*, क्किटण *n*, जळ *m*, कलंक *m*. २ *rust* गंज *m*, कलंक *m*, तांब *f*. ३ *waste matter, dregs* गाळ *m*, रेंदाट *n*. Dros'sy *a*. मळ असलेला, गाळ असलेला. Dros'siness *n*.

Drought (drowt) [A. S. *drugathe*, dryness.] *n*. *want of rain or of water* सुकवें *n*, सुकवा *m*, अनावृष्टि *f*, अवृष्टि *f*, अवर्षण *n*. [CROP DESTROYED BY D. सुकवें *n*. TIME OF SCARCITY FROM D. सुख्खा दुकाळ *m*, खरपड *f*.] २ *thirst* तहान *f*, तृषा *f*, कोरड *f*, शोष *m*. ३ *scarcity* महागाई *f*, दुर्मिळता *f*. Drough'ty *a*. निपावशा, सुकव्याचा, अवर्षणाचा.

Drove (drōv) [A. S. *drifan*, to drive.] *n*. *a number of cattle driven* हेड *f*, तांडा *m*, (हाकून न्यावयाच्या मोकळ्या गुरांचा) कळप *m*. २ *any collection of irrational animals* (मनुष्येतर) सधर्मी प्राण्यांचा समुदाय *m*- समाज *m*. (S.) ३ *a crowd of people in motion* माणसांचा घोळका *m*, झुंड *f*, तांडा *m*. Dro'ver *n*. *one who drives cattle to market* हेड्या *m*, हेडवाला *m*.

Drown (drown) [M. E. *drounen*. A. S. *druncenian*, to drown—*druncen* *pa. p.* of *drincan*, to drink.] *v. t.* *to sink in water* बुडविणें. २ *to deprive of life by immersion in water or other liquid* बुडवून मारणें-प्राण घेणें. ३ (the voice) *to extinguish, to overcome* बुडविणें, दबविणें, लोपविणें, ऐकूं न जाईसं करणें. ४ (one's self) *as an act of Hindu religion* जलसमाधि घेणें. D. *v. i.* *to be suffocated in water, to perish in water* बुडणें. २ बुडून मरणें. To struggle in drowning गचकळणें, गचकळ्या-गडकळ्या खाणें.

Drowse (drowz) [A. S. *drusian*, to be sluggish.] *v. i.* to sleep imperfectly, to slumber, to be heavy with sleepiness झोंपेने गुंगणे, झोंपेने गुंग-जड होणे-असणे, गुंगी *f.* येणे, झोंपेच्या गुंगीत-तालांत असणे. *D. v. t.* to make heavy with sleepiness, to make dull or stupid (झोंपेने) गुंगवणे, गुंगी *f.*-तार *f.* आणणे. *Drow'sily* *adv.* गुंगत, सुस्तीने. *Drow'siness* *n.* झोंपेची गुंगी *f.*-तार *f.* रव-रवी *f.*-सुरसुरी *f.*-सुस्ती *f.*-तंद्रा *f.* *Drow'sy* *a.* झोंपेची गुंगी आलेला, गुंगलेला, गुंग. २ *habitually inclined to sleep* झोंपाळू, झोंप्या, गुंग्या.

Drub (drub) [Ar. *daraba*, to beat.] *v. t.* दांडकणे, ठोकणे, चोपणे, बडवणे, कुचलणे, कुटणे, खुबलणे, कुम-कणे. *D. n.* तडाका *m.*, बडगा *m.* *Drub'bing* *pr. p.* *Drubbed* *pa. t. pa. p.* *Drub'bing* *v. n.* दांडकणे *n.*, चोपणे *n.*, बडवणे *n.*, कुटणे *n.*, कुंदी *f.*, काण्डात *n.*, &c.

Drudge (druj) [Ety. unknown.] *v. i.* to work hard काबाड कष्ट *m. pl.* करणे, हाडे *n. pl.* झिजवणे, हाडाचीं काडे *n. pl.* करणे, रक्ताचे पाणी करणे (*fig.*), कुत्तेघशी करणे. *Drudge, Drudg'er* *n.* काबाडकष्ट करणारा, कष्टाळू, काबाडकाम्या, खप्या. *Drudg'ery* *n.* *hard or humble labour, uninteresting toil* काबाडकाम *n.*, काबाडकष्ट *m.*, कुत्तेघशी *f.*, खप *m.*, कसाला *m.*

Drug (drug) [O. Fr. *drogue*, a drug, Dut. *droog*, dry from their hot dry nature as once used. cf. Gr. *tragema*, sweetmeats, articles of that nature having formerly constituted the principal stock of the druggist.] *n.* शुष्कौषधिद्रव्य *n.*, औषध *n.*, भेषज *n.* २ *any article of slow sale or not in demand* पडीत माल *m.*, सांदोरीस पडलेला माल *m.* *D. v. t.* to dose to excess as with medicine अतिशय कोंबणे, ठांसून भरणे, बेसुमार औषधे देणे-कोंबणे. २ *to tincture with something offensive or injurious* बाधक-अपकारक-विकारकारक द्रव्य घालणे-मिसळणे. ३ *to affect or season with drugs* (औषधि द्रव्ये घालून) मसालेदार करणे. २ (भुलीचे-गुंगीचे औषध देऊन) बेशुद्ध करणे. *Drug'ging* *pr. p.* *Drugged* *pa. t.* *Drug'gist* *n.* *one who deals in drugs* गांधी *m.*, औषधविक्या *m.*, पसारी-न्या *m.*, भेषजी *m.*

Druid (drōō-id) [Celt. *derw*, an oak. The Druids worshipped under oak trees.] *n.* a celtic priest केल्ट लोकांचा पाद्री *m.*, 'ड्रुइड' *m.* *Druid'ic, -al* *a.* *Dru'idism* *n.* ड्रुइडी धर्म *m.* २ ड्रुइड लोकांतील रूढ संस्कार *m.* ह्या लोकांकडे धर्माचा व न्यायाचा अधिकार असे व ते देवरुषीपणा, मंत्रतंत्र, जादूगारी वगैरे धंदे करित व नरमेध करित असत.

Drum (drum) [Dut. *trom*, Ger. *trommel*, a drum. perhaps of imitative origin.] *n.* पडघम *m.*, तंबूर (*obs.*) *m.*, आनक (S.) *m.*, ढोल *m.* २ *the tympanum or middle portion of the ear* मध्यकर्ण *m.*; कर्णविवर *n.* ३ *the upright part of a cupola* घुमटाच्या मथळ्याचा भाग *m.*, घुमटाचा डेरा *m.* ४ पडघमासारखे वादोळे

फिरणारें 'सिलिन्डर.' D. v. l. काठीनें पडघम वाजवणें; as, "To D. a tune." २ (with out) हाकलून देणें; as, "To D. out a rogue from a camp." ३ (with up) (पडघम वाजवून) एके ठिकाणीं बोलावणें-गोळा करणें; as, "To D. up recruits." D. v. i. पडघम वाजविणें. २ to throb (छाती) उडणें, धडधडणें. ३ to beat with the fingers हातांनीं वाजवणें. ४ to go about as a drummer does ढोल पिटीत फिरणें; as, "To D. for recruits." Drum-stick n. ढोलकाठी f, टिपरुं n, टिपरें n, टिपरी f, चोप m. Drum'mer n. पडघम वाजविणारा. [THE FOLLOWING INFORMATION WILL BE FOUND USEFUL:- THE VARIOUS KINDS & SORTS OF DRUMS AMONG THE INDIANS ARE:-कालू m, खरडी f, टिमकी f, डंका m, डमरू OR डहूर OR डौर m, ढोल m, dim. ढोलकें n. OR ढोलकी f, तबल m. dim. तबलक f, तबला m, ताशा m, दमदमा m, दमामा m, दायरा m, पखवाज m, मरफा m, मांदळ m, मृदंग m, संबळ m, डफ m. BRACE OF A D. माळू OR माहळू m, ओढण f, कांकर m. CHILD'S D. gener. टिमकी f, डमडमें n, डमकें OR डुमडुमें n, डुमकें n. END OR HEAD OF A D. पुडा m, पूड n, तोंडी, f, नडघें n, फेडा m. END¹WHICH IS BEATEN वाजता पुडा m. BASS END धुमाचा पुडा. FRAME OF A D. टोपण n. HOUR-GLASS D. डमरू (डहूर OR डौर), हुडूक m. PASTE APPLIED TO THE END OF A D. बोहण OR बोवण n, कणीक f. SWOLLEN AS TIGHT AS A D.-(THE BELLY) दब्ब-दवदवीत-डुमडुमीत टमटमीत-&c. भरलें-झालें. WITH D.S BEATING & COLOURS FLYING (fig.) धौशा लावून, वाजत गाजत व निशाणें फडकवीत.]

Drunk (drunk) pa. p. of Drink. प्यालेला, छाकटा, झिंगलेला, दारूचा कैफ चढलेला, मत्त, मद्यवश. [DEAD D. पुरा झिंगलेला, मरेमरे-स्तो-स्तव झिंगलेला, लुह, गुह, गुंग, पिऊन लास झालेला. TO BE D. झिंगणें, पिऊन गुंग-लास-तर्र इ० होणें, कैफ m-अमल m. चढणें-येणें in. con., छाकटणें, (colloq.) घोड्यावर बसणें.] २ drenched or saturated with liquid or moisture प्रवाही द्रव्यानें-पातळ पदार्थांनीं भिजवलेला-चिंब झालेला. Drunk is never used attributively but always predicatively; as, "the man is Drunk" (not a drunk man). Drunk'ard n. दारूबाज m, छाकटा, दारू पिणारा-खाणारा, मद्यपी. Drunk'en pa. p. झिंगलेला, प्यालेला. २ ओला केलेला. ३ कैफांतला, अमलांतला, मदमूलक; as, "D. quarrels." Drunk'eness n. दारू प्याल्यामुळें झालेली स्थिति f, दारूची नशा f, निशा f, दारूचा कैफ m, अम्मल m, तार f, मद m.

Drupe (drōop) [L. drupa-Gr. druppa, an over-ripe olive-drupepēs, ripened on the tree, from drus, a tree, peptein, to cook; cf. drupetēs,-dryis, & pip-tein, to fall.] n. bot. अष्टिवर्गाचें फळ n, कोय किंवा आठीळ असलेलें फळ n, आंत आठीळ किंवा कोय असून बाहेरून गीर असलेलें फळ n. (उ. आंबा.) Drupa-ceous a. अष्टिवर्गफलासंबंधीं. २ अष्टिवर्गफल प्रसवणारा, अष्टिवर्गफलप्रसव.

Dry (dri) [A. S. *dryge*, dry.] *a. free from moisture* कोरडा, सुका, शुष्क, अनाद्र. [STIFFLY D.-A WASHED CLOTH: कडक, खडखडीत, चुरचुरीत, सणसणीत, खडंग. TO BE OR BECOME CRISPLY OR STIFFLY D.-CLOTH, PAPER, CROPS, GRASS &c. कडपणें-खडंग वाळणें. D. WEATHER रूक्ष-कोरडी हवा *f.* D. VEGETABLE सुकी भाजी *f.* वाळविलेली-वाळवून ठेवलेली भाजी (हरभरा, गोवारी, &c.), उसरी *f.*] २ *free from juice or sap, not green* वाळलेला, सुका, सुकट, शुष्क, नीरस, रसहीन-शून्य. [OLD AND D. VEGETABLE तरडा. *intens;* as, जून जून तरडा.] ३ *not giving milk* भाकड, आटलेली, उडालेली, विसका. [TO BECOME DRY उडणें, आटणें, विसकणें.] ४ *thirsty, needing drink* तहान लागलेला, शोष पडलेला, तृषार्त. ५ *not shedding tears* आसवें नाहींत असा, निरश्रू. ६ *of certain morbid conditions, in which there is an entire or comparative absence of moisture* सुका (खा), सुकून गेलेला, शुष्क. ७ *destitute of that which interests or amuses, barren, plain* कोरडा, आळणी, रुखा, रूक्ष, बेकस, वाकस, विरस, नीरस, शुष्क. ८ *characterised by a quality somewhat severe, grave or hard, hence, sharp, shrewd* पक्का, चलाख, हुशार, पोहोंचेल. ९ (hair) करडा, रांठ, भरभरीत, रूक्ष. १० (bread) कोरडा, सुका, निकळा, नुसता or निसता. ११ *free from rain* कोरडा, बिनपावसाचा, पर्जन्याभावाचा, अवर्षणाचा. १२ *sarcastic* झोंबणारा, टोंचणारा, मर्मभेदक. १३ *hard, poor, blunt or not savoury* रखरखीत, रुखा, रूक्ष. १४ *ununctus and crumbly* फुसफुशीत, फसफशीत, भुसभुशीत, भसभशीत, फळफळीत, भरभरीत. D. *v. t.* वाळवणें, सुखवणें, सुकवणें, कोरडा-सुका करणें. [TO D. UP शोषणें, सोखणें, आटवणें.] D. *v. i.* वाळणें, कोरडा होणें, सुखणें. [GRAIN &c. SPREAD OUT TO D. वाळवण *n.*, सुकवण *n.* TO D. UP सुखटणें, शोषणें, कोरडा पडणें.] २ आळणें, आटणें. ३ सुकटणें, सुखा होणें, रस जाणें *g. of s.* Dry-eyed *a.* कोरड्या-सुख्या डोळ्यांचा. Dry-land *n.* खुष्की *f.*, कोरडी-सुखी जमीन *f.* Dry-nurse *n.* अंगावर न पाजणारी-केवळ संभाळणारी दाई *f.* Dry'age *n.* वाळवण *n.*, सुकणावळ *f.* २ सुकवळ *n.*, घट *f.* Dry'ing *n.* वाळवणें *n.*, सुखवणें *n.*, शुष्कीकरण *n.* २ शोषणें *n.*, शोषण *n.*, शोष *m.* Dry'ness *n.* कोरडेपणा *m.*, सुकेपणा *m.* २ शुष्कता *f.*, रसराहित्य *n.*, रसाभाव *m.* ३ कोरडेपणा *m.*, सुखेपणा *m.*, रूक्षता *f.*, नीरसता *f.* Dry-shod *adv.* without wetting shoes or the feet कोरड्या पायांनीं, सुख्या पायांनीं, पाय किंवा जोडे भिजल्याशिवाय.

Dual (dū'al) [L. *dualis-duo*, two.] *a. expressing or consisting of the number two* दोन ही संख्या दर्शविणारा, द्विसंख्याक. D. *n.* द्विवचन. [D. CONTROL दोहोंचा-दोघांचा अंमल *m.*-सत्ता *f.*] Dua'lism *n.* द्विगुणत्व *n.*, द्विधाभाग *m.*, विभागद्वैध *n.* २ (philos.) *a view of man as constituted of two original & independent elements*

us matter & spirit जड आणि चैतन्य यांच्या संयोगाने मानवप्राणी बनला आहे असें मत *n.* ३ (theol.) a system which accepts two gods or two original principles one good and the other evil. द्वीश्वरमत *n.*, द्वितत्वमत *n.* See Diethism. ३ the doctrine that all mankind are divided by the arbitrary decree of God into two classes the elect & the reprobate मानवजातीचे पापी व पुण्यवान् असे दोन भाग ईश्वरी इच्छेनें पडले आहेत असें मत *n.*-वाद *m.* ४ (physiol.) the theory that each cerebral hemisphere acts independently of the other वरिष्ठ मॅदुच्या किंवा महामस्तिष्काच्या दोहों शकलांचे व्यापार स्वतंत्र चालतात असें मत *n.*, शकलद्वैध *n.* Du'alist *n.* द्वीश्वरवादी *m.* २ one who administers two offices दोन अधिकार चालविणारा (अधिकारी). Du'ali-
stic *a.* Dual'ity *n.* द्वित्व *n.* Dual-school मुलामुलींची (एकच) शाळा *f.* Du'archy *n.* द्विसत्ताकराज्य *n.*

Dub (dub) [Connected with old Fr. a-douber, to equip with arms or A. S. *dubban*, to strike or beat.] to confer kingthood upon (-ला) सरदारी देणे. (ह्या शब्दाचा धात्वर्थ मारणे, प्रहार करणे, थापटणे असा आहे. पूर्वी इंग्लंडांत सरदारी देण्याच्या वेळीं राजा आपल्या तलवारीचे पानानें भावी सरदाराच्या खांद्यावर हळूच थापट मारीत असे, ह्यावरून Dub शब्दाला सरदारी देणे असा अर्थ आला आहे.) २ to invest with any dignity or new character पदवी देणे. ३ (obs.) to ornament or adorn भूषित करणे. ४ to rub or dress smooth (घांसून-पुसून) तुळतुळीत करणे. Dubout (खांच खळगे भरून काढून) जमीन सारखी-सपाट करणे. D. v. t. to make a quick noise (नगान्यासारखा) धब धब आवाज करणे. D. *n.* (R.) धबका *m.*, घुम्मा *m.*

Dubber (dubur) [From Hindi. डबा.] डबा *m.*, बुधला *m.*, लें *n.* दबडें *n.*, डबडें *n.*

Dubious (dū'-bi-us) [L. *dubiosus*, doubtful—L. *dubium*, doubt; *neu.* of L. *dubius*, doubtful, moving in two directions.—L. *duo*, two.] *a.* doubtful or not settled in opinion, wavering, undetermined शंकित, साशंक, संशयग्रस्त, डळमळीत-मताचा, द्विधामताचा. २ occasioning doubt, not clear, questionable संशयोत्पादक, संशयजनक, संशयित, अस्पष्ट, संदिग्ध. ३ of uncertain event or issue अनिश्चितपरिणामक, अतर्क्यफलक, ज्याचा परिणाम काय होईल हें कळत नाहीं असा. Du'biously *adv.* संशययुक्त रीतीनें, चलबिचलीनें, &c. Du'bious-
ness *n.* state of being dubious साशंकता *f.*, शंकितता *f.*, साशंकवृत्ति *f.*, आन्ति *f.* Dubi'ety *n.* uncertainty, doubt अनिश्चय *m.*, संशयितता *f.*, संशय *m.* Dubios'ity *n.* state of being doubtful संदिग्धता *f.*, संशयप्रचुरता *f.* २ a doubtful statement or thing संदिग्धविधान *n.*, संशययुक्त भाषण *n.* Du'bitable *a.* (R.) शंकनीय, संशयास्पद. Du'bitably *adv.* (R.) Du'bitancy *n.*

(R.) शंका *f.* Du'bitāte *v. i.* (R.) संशय घेणे. Dubi-
tā'tion *n.* शंका घेणे *n.* Du'bitative *a.* Du'bitatively
adv.

Ducal (dū'-kal) [Fr. *ducal*, adj. from *duc*, a duke.
See Duke.] *a. of or pertaining to a duke* ड्यूका-
चा-संबंधी. Du'cally *adv.* See the word Duke.

Ducat (duk'-at) [O. Fr. *ducat*—It. *ducato*, a
ducat, also a duchy; named from L. *ducatus*
(duchy of Apulia) from *dux*, leader or com-
mander. See Duke.] *n. a coin, either of gold or
silver, of several countries in Europe* (orig. one
struck in the dominions of a duke.) सोन्याचें किंवा
चांदीचें नाणें *n.* (यूरोप खंडांतील पुष्कळ देशांत प्रा-
चीन काळीं हें नाणें वापरीत असत. सोन्याच्या नाण्याची
किंमत साधारणपणें २ शि० ४ पे० आहे; व चांदीच्या
नाण्याची किंमत जवळ जवळ याच्या अर्ध्यानें आहे.)

Duchess (duch'-es) *n.* ड्यूकची वायको *f.* किंवा विधवा *f.*

Duchy (duch'-i) [Fr. *duche*.—Late L. *ducatum*, acc.
of *ducatus*, a dukedom.—L. *duc*, stem of *dux*, a
duke. See Duke.] *n. the territory or dominions
of a duke, a dukedom* 'ड्यूक'च्या ताब्यांतील मुख्य
m— प्रांत *m.* २ ड्यूकाची जहागीर *f.*

Duck (duk) [Apparently the same as 4th. Duck.]
n. a pet, a darling प्रियवस्तु *f.* लाडका *m.* आवडता
m. नाकांतील बाल *m.* (fig.) प्रियतम *m.*

Duck (duk) [Dut. *doek*, linen cloth, canvas. cf.
Dan. *dug*, Swed. *duk*.] *n. a linen* (sometimes
cotton) *fabric, finer & lighter than canvas used
for the lighter sails of vessels, men's clothing &c.*
डक नांवाचें कापड *n.*

Duck (duk) [O. E. *duken, douken*, to dive.] *v. t.*
to plunge under water and suddenly withdraw
पाण्यांत बुडवून एकदम बाहेर काढणें. २ *to plunge
the head of into water* (पाण्यांत किंवा इतर प्रवाही
पदार्थांत) डोकें बुडविणें *g. of o.* ३ *to bow, to bob down*
एकदम खालीं वांकवणें. *D. v. i. to go under the sur-
face of water and immediately reappear* पाण्यांत बुडून
लागलेंच बाहेर येणें. २ *to drop the head or person sud-
denly* डोकें किंवा अंग खालीं टाकणें-फेंकणें. Duck'er *n.*
बुडणारा, पोहणारा. २ *a servile person* डोकें खालीं
घालणारा, हांजी हांजी करणारा, (fig.) थुंकी झेलणारा.

Duck (duk) [O. E. *duke, doke*. See Duck.] *n. a
bird of a certain kind* बडक *n.* कलहंस *m.* २ *a
sudden inclination of the head or dropping of the
person, resewbling the motion of a duck in water*
बडकासारखा मानेचा कल *m.* *Lame duck n.* दुर्बल-
हीनशक्ति मनुष्य *m*-वस्तु *f. spec.* (Stock exchange)
(slang) दिवाळखोर, (म्हटल्या बोलीला ज्याच्यानें पैसे देव-
वत नाहीं असा) बातल मनुष्य *m.* Duck-legged *a.* आंखूड
पायाचा. *Bombay Duck* एक प्रकारचा मासा *m.* बोंबील

m. Duck'ling *n.* बदकाचें पिल्लू *n.* To make ducks and drakes of one's money पैशाची चैनवार्जीत धूळधाण करणें, उधळपट्टी करणें. To make ducks and drakes: see Drake. To get a duck: *not to score a single run in cricket* क्रिकेटच्या खेळांत एकही धांव न होणें. He got a ducking in the examination तो परीक्षेंत नापास झाला.

Duct (dukt) [L. ductus, a leading (hence, a duct.)—L. ductus, *p. p.* of ducere, to lead.] *n.* any tube by which a fluid is conveyed (शरिरांतील किंवा इतर) नळ *m.*, नलिका *f.*

Ductile (duk'-tīl) [Fr. ductile, malleable.—L. ductilis, easily led—L. duct-us, *p. p.* of ducere, to lead.] *a.* easily led, yielding to persuasion or instruction वळवितां येण्याजोगा, विनेय, नरम; as, "A D. people." २ capable of being elongated or drawn out as into wires तन्य, तार काढतां येण्याजोगा, उद्वर्त्तनीय, तंतुभवनयोग्य. Ductilim'eter (duk'-tilim'-ē-ter) [Ductile + meter.] *n.* तन्यतामापक. Ductil'ity *n.* तन्यता *f.*, उद्वर्त्तनीयता *f.*, उद्वर्त्तनक्षमता *f.*, तंतुभवनयोग्यता *f.*, तान्तवता *f.*

Dudgeon (duj'-un) [Unknown origin.] *n.* the haft of a dagger खंजीराची मूठ *f.* थरूं *n.*

Dudgeon (duj'-un) [Unknown origin.] *n.* resentment, anger, displeasure खप्पामर्जी *f.*, रसवा *m.*

Duds (duds) [Of Scandinavian origin.] *n.* old or inferior clothes, tattered garments जुने-फाटके-तुटके कपडे *m. pl.*, जीर्ण वस्त्रे *n. pl.*, spec. जुनेरें *n. pl.* २ (slang) effects in general मालमत्ता *f.*, पुंजी *f.*

Due (dū) [O. Fr. deu—Fr. du, *p. p.* of devoir, to owe.—L. debere. See Debt.] *a.* payable, owing and demandable यायाचा, द्यायाचा, पावायाचा, देय, हक्क-हलाल, हक्कहलालाचा, लागू. २ appropriate, fit योग्य, यथायोग्य, यथान्याय, लायक, वाजवी. ३ proper, lawful, regular, exact नियमसर, बरोबर, नेमका, योग्य. ४ appointed or required to arrive at a given time संकेताप्रमाणें-ठरल्याप्रमाणें यावयाचा असलेला. ५ owing, ascribable (as to a cause) -मुळें झालेला. *D.* *n.* that which is owed, debt, that which one contracts to do, or pay for or to another घेणें *n.*, घेव *f.*, देणें *n.*, येणें *n.*, पावणें *n.* २ a fee, a toll जकात *f.*, कर *m.* ३ right, just title or claim वाजवी हक्क *m.* Due'ful *a.* वाजवी, योग्य. Du'ly *adv.* वाजवी रीतीनें. Due'ness *n.* what is due or becoming योग्यता *f.* २ debt कर्ज *n.*

Duel (dū'-el) [It. duello, a duel.—L. duellum, a fight between two men (archaic form of L. bellum, war.)—L. duo, two.] *n.* a combat between two persons fought with deadly weapons by agreement द्वंद्वयुद्ध *n.*, दोन मनुष्यांमधील युद्ध *n.*, द्वंद्व *n.* २ a sustained fight between two animals टक्कर *n.*, झंज *n.*, सज *f.*

झांवी *f.* ३ *duelling as a practice* द्वंद्वयुद्धाची चाल
f. ४ *any contest between two persons or parties*
खडाजंगी वाद *m.*, वाग्युद्ध *n.*, वाग्द्वंद्व *n.*, दोन हात *m.*
(as, त्या दोघांचे दोन हात झाले). (*Physical*) मलयुद्ध
n., (*intellectual*) वाद *m.*, वादयुद्ध *n.* Du'ellist *n.*
द्वंद्वयुद्ध करणारा, द्वंद्वकुशल, द्वंद्वशौण्ड. Du'elling *n.*
द्वंद्वयुद्ध करणे *n.* २ द्वंद्वयुद्धाची चाल *f.* Duel'lo *n.* *the*
duel or the rules of duelling (obs.) द्वंद्वयुद्धनीति *f.*,
द्वंद्वयुद्धाचे नियम *m. pl.* [TRIAL BY DUEL द्वंद्वदिव्य
n., (एखाद्या गोष्टीचा) द्वंद्वानें निकाल करणे *n.*, द्वंद्वनिर्णय *m.*,
द्वंद्वार्चें दिव्य *n.*]

Duet (dū-et') [It. Duetto.] *n.* *a composition for*
two performers whether vocal or instrumental
दोघांनीं सार्थानें गाण्याकरितां किंवा वाजविण्याकरितां
रचलेलें गीत *n.*, द्वंद्वगीत *n.*

Duffer (duf'er) *n.* (*slang. Eng.*) *a peddler, especi-*
ally of cheap, flashy articles, as sham jewelry (खोटीं
मोठ्यें जवाहीर वगैरे विकणारा) फेरीवाला *m.* २ (*slang*)
a stupid person मूर्ख-मठ्ठ मनुष्य *m.*, टांड्या *m.*

Dug (dug) [Akin to Swed. *dægga*, to suckle (a
child), cf. Sk. दुह्, to milk, Dan. *dæyge*, & probably
akin to Goth. *daddjan*.] *n.* *a pap or nipple*
(formerly that of a human mother, now that of a
cow or other beast) स्तन *m.*, थान *n.*, आमा *m.*, सड
m., आंचळ *m.*, आंचूळ *m.*, आंसड *m.*

Dug (dug) *Imp. & p. p.* of DIG.

Duke (dūk) [Fr. *duc*, from L. *dux*, *ducis*, a leader
-L. *ducere*, to lead. या शब्दाचा मूळ अर्थ पुढारी,
अग्रणी, नायक, राजपुत्र असा होता.] *n.* (In Eng-
land) *one of the highest orders of nobility after*
princes & princesses of the royal blood & the
four archbishops of England & Ireland इंग्लिश
(राजघराण्यांतील) राजपुत्र व राजकन्या आणि इंग्लंड
व आयर्लंडमधील चार मुख्य बिशप (Archbishops) ह्यां-
च्या पदवीच्या खालची परंतु इतर सर्व सरदारांच्या वरची
पदवी असलेला उमराव *m.*, ड्यूक *m.* २ (In some
European countries) *a sovereign prince without*
the title of a king (यूरोपमधील कांहीं देशांत राजा
ही पदवी न दिलेला) सत्ताधीश राजपुत्र *m.* Duke'dom
n. *the territory of a duke* ड्यूकच्या ताब्यांतील मुलख
m. प्रांत *m.* २ *the title or dignity of a duke* ड्यूकचा
किताब *m.* - पदवी *f.* - मान *m.* - दर्जा *m.* Duke'ship *n.*

N. B.—The order of precedence after the King
and Royal family is Archbishop of Canterbury,
Lord Chancellor, Archbishop of York, Duke,
Marquis, Earl, Viscount, Baron.

Dulcet (dul-set) [M. Fr. *doucet*, diminutive of
dous, sweet—Fr. *doux*.—L. *dulcis*.] *a.* २ *sweet*
to the ear, melodious, harmonious श्रवणमधुर,
श्रुतिमनोहर, ऐकण्यास चांगलें, सुस्वर. Dulcificā'-
tion *n.* गोडी आणणे *n.* Dulcif'luous *a.* (R.) *flowing*

sweetly मधुर वाहणारा. Dul'cify v. t. (Pharm.)
to sweeten; to free from acidity, saltness &c.
गोड करणें, आंवटपणा -तुरटपणा काढून टाकणें. २ (fig.)
to sweeten, to please प्रसन्न -संतुष्ट -खूष करणें.

Dull (dul) [M. E. dul, A. S. dol, foolish; akin to
gedwelan, to err. Dut. dol, mad, dwalen, wander.]
a. slow of understanding, stupid मंदबुद्धि, मंदबु-
द्धीचा, जड, मंदमति, जडबुद्धि, मूर्ख, मट्ट. २ slow in
action, sluggish सुस्त, थंड, अजगरवृत्तीचा, म्हशा. ३
insensible, unfeeling मट्ट, जड, कोडगा, जडहृदयाचा.
४ blunt बोंथट. ५ not vivid, obscure, dim. मजित,
मळकट, अंधक, अस्पष्ट, निस्तेज, फिका. ६ heavy,
inert, lifeless जड, अचल, निर्जीव. ७ tedious,
gloomy, cheerless, melancholy कंटाळवाणा, उदास.

Duly (dū'-li) See Due.

Dumb (dum) [M. E. dumb, A. S. dumb, mute akin
to Dut. dom, stupid.] a. destitute of the power
of speech मुका, मोना, मूक, वाचाहीन. २ not
willing to speak मौनी, मुखस्तम्भ, मुखदुर्बळ. ३ lacking
brightness, as a colour निस्तेज, मंद. Dumb'-bells n.
(व्यायामाकरितां मुठींत धरून फिरवावयाचे जाड) मुष्टिमुद्ग-
ल m, रिंगणीं (?) n, डंबेल्स m. Dumb'ly adv. Dumb'-
ness n. मौन n, मुकेपणा m, वाचाहीनता f, वाक्शक्ति-
राहित्य n. Dumb-show n. हावभाव m, मुकाट्यानें केलेली
वतावणी f, मूकनाटक n, मुग्धाभिनय m. Dum'founder
v. t. to confound बोबडी f- फेपरी f वळवणें, निरुत्तर-अ-
नुत्तर-वीतोत्तर-कुंठित-वाक्स्तब्ध करणें, पुढें बोलूं न देणें.
'To strike D. आश्चर्यचकित करून सोडणें, थक करणें.
२ मुका करून टाकणें, (-ची) वाक्शक्ति नाहींशी करणें.

Dummy (dum'-mi) [See Dumb.] n. (colloq.)
a dumb person मुका मनुष्य m. २ a person
who has nothing to say or who takes no active part
in affairs जो मनुष्य कारभारांत फारसें चित्त घालीत
नाहीं तो. ३ (colloq.) a dolt, a blockhead टोणपा, ठोंब्या,
मुखदुर्बळ, मट्ट; as, "Half the House of Commons
is made up of harmless dummies!" ४ one who
is a mere tool of another, a man of straw दुसऱ्याचे
ओंजळीनें पाणी पिणारा, चिंधीचें-मेणाचें-पिठाचें बावलें n.
५ counterfeited object made to resemble another
or the real thing नकल f, (बनावट) प्रतिमा f. ६ a
sham package in a shop which does not contain
what its exterior indicates (दुकानांत केवळ) शोभे-
करितां ठेवलेला माल m. ७ a model नमुना m, नमुन्याचें
चित्र n- चीज f. ८ a locomotive with condensing
engines, and, hence without the noise of escaping
steam न बोलणारें-मुकें एन्जिन n.

Dumose, Dumous (dū-mōs') (dū'-mus) [L.
dumosus from dumus, a thornbush, a bramble.]
a. झुडपाळ, कांटेरी झाडांचा, बैठ्या झुडपांसारखा.

Dump (dump) [Swed. dumpin, melancholy-Dan.
dump, dull.] n. a dull, gloomy state of the mind

खिन्नावस्था *f*, उदासीनता *f*, उदासपणा *m*, उदासवृत्ति *f*.
 [GENERALLY IN THE *pl.* AND ONLY USED WHEN A
 LUDICROUS EFFECT IS INTENDED.] २ *absence of*
mind बेभानपणा *m*, अनवधान *n*. Dump'ish *a*. खिन्न,
 उदास. Dump'ishly *adv*. Dump'ishness *n*. [TO
 BE IN DUMPS खिन्न-उदास असणें.]

Dump (dump) [O. E. *dumpen*, to throw down,
 fall down.] *v. t.* to knock heavily जोरानें ठोठावणें. २
 to put or throw down with violence खालीं फेंकणें.
 ३ to unload from a cart by tilting it गाडी उलथून
 (माल) ओतणें.

Dump (dump) *n.* a car or boat for dumping refuse
 केरकचऱ्याची (उलथून रिकामी करण्याची) गाडी *f*. २
 उकिरडा *m*, कचरा ओतण्याची जागा *f*. ३ रिकामी
 केलेली वस्तू *f*. ४ कच्च्या धातूचा ढीग *m*. Dump'age *n*.
 गाडींतून केरकचरा खालीं करणें *n*. २ खालीं करणावळ *f*.

Dumpy (dum'pi) *a.* short and thick चेपट, चपटा,
 चपडा, चापट, चपताड, बसकट, बसका, थपकट,
 चपतळ, चपताळा, चिपतळ, बतखल, ठेंगू, घुंढ, (R.)
 बुडुकणा. २ *sullen* उदास, खिन्न. Dump'iness *n*.
 Dum'ple *v. t.* चेपटा-ठेंगणा करणें, घडी पाडणें.

Dun (dun) *n.* a mound or small hill टेंकाड *n*.

Dun (dun) [A. S. *dyne*, noise, *dynian*, to make a
 noise.] *v. t.* & *v. i.* to ask or urge importunately
 कार्नी कपाळीं ओरडणें, तगादा करणें-लावणें-बसवणें, नि-
 कड-धग लावणें. D. *n.* *dunner* निकड लावणारा *m*.

Dun (dun) [A. S. *dunn*, of Celtic origin.] *a.* of a
 dark colour partaking of brown and black जरदा,
 मळ्या, कोशा. Dun'nish *a.* कांहीं अंशीं जरद्या रंगाचा.

Dung (dung) [A. S. *dung*. Some connect it with
 the *p. p.* of *ding*, supposing it to mean 'what is
 thrown down or away.'] *n.* मल *m*, विष्टा *f*, पुरीष
n, हग *f*, गू *m*, शकृत् *n* (S.) [LUMP OR NODULE
 OF D. लेंडूक *n*, *dim.* लेंडी *f*, लेंड *n*.] २ (of bird)
 शीट or छीट *f*, शेर *f*. ३ (of elephants, asses,
 horses, mules) लीद *f*. ४ (of the cow, bull, or
 buffalo) शेण *n*, गोमय (of the cow) *n*. [MASS OF D.
 AS VOIDED पोहो *m*, *dim.* पोहटी *f*, पोंव *m*, पोंथा *m* (R.).
 PIT RECEIVING THE DAILY D. OF CATTLE शेणकी *f*,
 शेणखळ *f*, शेणकई *f*, शेणकाई (R) *f*, शेणाडी *f*, गाईर *f*.
 D. *v. t.* खत *n*. घालणें, खतावणें. D. *v. i.* हगणें,
 मलविसर्जन *n* करणें. २ (birds) शिटणें, होरणें. ३
 (the cow, bull, buffalo) शेणणें, शेण करणें, हगणें.
 Dung-hill *n*. उकिरडा *m*, उकरडा *m*, उकरीड *m*, खातेरें
n. Dung'-yard *n*. नरकाड *f*, नरकाडी *f*, गुखाडी *f*.

Dungeon (dun'-jun) [M. E. *dongeon*-O. Fr.
donjon, the chief tower of a castle.-Late L.
domnionem acc. of *domnio*, a dungeon-tower,
 chief tower, shortened from *dominio*, dominion,
 feudal power.] *n*. अंधारकोठडी *f*, अंधारकोंडी *f*,
 अंधारखण *m*, अंधारखाणी *f*.

Duodecimal (dū-ō-des'-i-mal) [L. *duodecim*, twelve.]

a. द्वादशगणनपद्धतीचा, द्वादशभागपद्धतीचा. २ द्वादशभाग पद्धतीने वाढणारा. ३ बारावा. *D. n.* बारावा भाग *m.* (*pl.*) द्वादशभागपद्धति *f.* Multiplication of duodecimals द्वादशांश गुणाकार *m.*

Duodecimo (dū-ō-des'-i-mō) [L. *in duodecimo*, in twelfth.] *a.* द्वादशपत्री सांच्याचा, द्वादशपत्री. *D. n.* द्वादशपत्री सांच्याचें पुस्तक *n.* ग्रंथ *m.*

Duodenum (dū-ō-dē'num) [L. *duodeni*, twelve each.] *n.* the first portion of the small intestines, so called because about twelve fingers' breadth in length लघ्वंत्र *n.*, वितस्त्यंत्र *n.* Duode'na *pl.* Duode'nal *a.*

Dupe (dūp) [Fr. *dupe*.] *v. t.* to cheat फसवणें, ठकवणें. *D. n.* फसणारा, फशा, भोळा.

Duplex (dū-pleks) [L. *duo* & *plicare*, to fold.] *a.* दुहेरा, दुप्पट.

Duplicate (dū'-pli-kāt) [L. *duplicare*—L. *duo*, two & *plicare*, to fold.] *a.* दुप्पट, दुहेरा. २ वर्गप्रमाणांतला, वर्ग; as, "The duplicate ratio of $a:b$ is $a^2:b^2$." *D. n.* *cop.* दुसरी प्रत *f.*, नकल *f.*, उतारा *m.*, प्रत्यन्तर *n.* *D. v. t.* दुप्पट करणें. २ दोन भाग करणें. ३ नकल *f.* करणें.

Duplicity (dū-plis'iti) [See Duplex.] *n.* double-mindedness दुजाभाव *m.*, दुटप्पीपणा *m.*, दुरोखीपणा *m.*, दुरंगीपणा *m.*

Durability (dū-ra-bil'-i-ti) [Fr. *durer*.—L. *durare*, to last.—L. *durus*, hard, lasting.] *n.* the power of long continuance in any condition, lastingness टिकाऊपणा *m.*, स्थायित्व *n.* Du'rabile *a.* टिकाऊ, पुष्कळ दिवस टिकणारा-राहणारा, टिकाया-तगाया जोगा-जोगता, स्थायी, चिरस्थायी, स्थास्तु. Du'rableness *n.* durability. Du'rably *adv.*

Durance (dū'-rans) [O. Fr. *durance*, duration—Fr. *durer*, to last.—L. *durans*—*antis*, *pr. p.* of *durare*, to last.] *n.* (*archaic*) duration, continuance आयुष्य, जीवनमर्यादा *f.* २ imprisonment, duress अटकाव *m.*, जुलूम *m.*, कैद *f.*, बंदी *f.*, जबरदस्ती *f.* ३ a worsted of one colour used for window blinds खिडक्यांचे पडदे करण्याचें एकरंगी टिकाऊ कापड *n.* (also *Durant* in the last sense.) Durā'tion *n.* आयुष्य-जीवनमर्यादा *f.*, कालमर्यादा *f.*, वेळामर्यादा *f.*, कालमान *n.*, काळ *m.* २ power of continuance टिकाव *m.*, टिकावा *m.* Du'rative *a.* Dure *v. i.* (*obs.*) to last, to endure टिकणें.

Duramater (dū'-ra-mā'-ter) [L.] *n.* (frequently abbreviated to *dura*) the exterior membrane of the brain and spinal column (distinguished from the other two, the Arachnoid & Pia-mater.) घनवेष्टण *n.*, दृढवेष्टण *n.*

Duramen (dū-rā'-mén) [L. *durus*, hard.] *n.* the

inner & fully ripened wood (बहिर्वर्धिष्णु झाडाच्या खोडांतील) अंतर्भाग *m*- नार *m*- साड *m* or *n*, गाभा *m*- अन्तःकाष्ठ *n*.

Duress (dū'-res or dū-res') [M. E. *duresse*, -O. Fr. *duresce*, hardship, severity -L. *duritia*, -L. *durus*, hard.] *n*. *hardship, constraint, pressure* संकट *n*, अटकाव *m*, जुलूम *m*, कैद *f*, बंदी *f*, जबरदस्ती *f* २ *law*. बेकायदेशीर प्रतिबंध *m*- अटकाव *m*. *N. B.* Duress in law is constraint illegally exercised to force a person to perform some act; such compulsion may be by actual imprisonment, by threat of imprisonment or of loss of life or limb, or by physical violence. A deed or contract made under duress is voidable on a plea of duress at a subsequent trial. (Murray.)

During (du'-ring) [L. *dure*, to last.] *prep.* *in the time of, as long as the action or existence of* जों, जब, यावत, पर्यंत, आंत, मध्ये, भर (*in comp.* दिवसभर, वर्षभर). During is often rendered into Marathi by असतां, as, (during fever) ज्वर असतां

Durst (dérst) *pa. p.* of Dare.

Dusk (dusk) [O. E. *dusc*, *dosc*, *deosc*-Swed. *duska*, to drizzle.] *a.* *tending to darkness* अंधक, अंधुक, अंधारीचा, ओंधट, धुंद, ओंधीचा. २ *darkish in colour* काळसर, काळवट, काळानिळा, निस्तेज, धूसर. *D. n.* *imperfect obscurity* अस्फुटता *f*, दुर्बोधता *f*, अप्रसिद्धि *f*, अर्धवट काळोखी *f*. २ *a middle degree between light and darkness* काळोखी *f*, अंधारी *f*, ओंध *f*, सायंकाळ *f*, तिन्हिसांज *f*, सायंप्रकाश *m*. ३ *a darkish colour* काळसर-वट रंग *m*- वर्ण *m*. *D. v. t.* *to make dusk* काळोख करणे, काळसर करणे. *D. v. i.* (R.) *to grow dusk* काळिवें पडणे, काळोख होणे. *Dusk'en v. i.* *to grow dusk* अंधार *m*- काळोख *m*. होणे. *D. v. t.* *to make dusk or obscure* (R.) अस्पष्ट करणे. *Dusk'ily adv.* *Dusk'iness n.* *Dusk'ish a.* *Dusk'ishly adv.* *Dusk'ishness n.* *Dusk'ly adv.* *Dusk'ness n.* *Dusk'y a.* काळसर, धूसर. २ धुकट. ३ *gloomy, sad* दिलगीर, भयाण. ४ *intellectually clouded* मंदबुद्धीचा.

Dust (dust) [A. S. *dust*.] *n.* *dry particles of earth that may be raised and wafted by the wind* धूळ *f*, धूलि *f*, रेणु *m*, रज *m*, रजी (R) *f*, माती *f*, (loosely) धुरळा *m*, धुळवट *f*, धुळवाड *f*, खकाण-णा *f*. २ *fine powder* चूर्ण *n*, रजःकण *m*. ३ *the earth as the resting place of the dead body* प्रेताची खळी *f*, प्रेत गाडण्याची माती *f*. ४ *the remains of the dead body* प्रेताची-मृत देहाची झालेली मृत्तिका *f* माती *f*. ५ (*fig.*) *low or mean condition* कंगाल-गरीब स्थिति *f*. ६ (*fig.*) *a worthless thing* भिकार-वाईट वस्तु *f*. *D. v. t.* *to wipe off or sweep dust from* धूळ काढणे-झाडणे, झटकणे, झटकारणे, धूलिशोधन करणे. २ *to sprinkle with dust* ( ) ३ *to reduce to a fine*

powder चूर्ण करणे. *Dust'-ball n.* (घोड्याच्या आंत-ड्यांत धान्याचे कण जमून होणारे) पेंड *n.* ह्यापासून पुढें त्यास रोग होतो. *Dust'-bin n.* कचरा टाकण्याची पेटी *f.* *Dust'-board n.* धूळपाटी *f.* *Dust'-brand n.* (धान्याच्या कणसावर पडणारा) काजळीसारखा रोग *m.* ह्या रोगानें कणसांत काजळी उत्पन्न होते. *Dust'-brush n.* झाडू *m.* *Dust'-cart n.* केराची गाडी *f.* *Dust'er n.* झाडावयाचें फडकें *n.* *Dust-hole n.* केरकचरा टाकण्याचा खळगा *m.* *Dust'iness n.* धुळकटपणा *m.*, धुळवटपणा *m.*, धूलियुक्तता *f.*, धूलिप्राचुर्य *n.* *Dust'man n.* झाडूवाला *m.* *Dust-pan n.* (केरसुणीनें केर भरून टाकण्याचें सुपासारखें) केरपात्र *n.* *Dust'y a.* धुळकट, धुळवट, धुळकटलेला, धुळीनें भरलेला, धूलिमय, धूलियुक्त, धूलिप्रचुर. *Dusty-foot n.* फिरस्ता *m.*, *spec.* फेरीवाला व्यापारी *m.* To dust a person's jacket एखाद्यास खूप मारणें-सडकणें, चोपणें. To bite the dust to fall in the agonies of death मरणकाळच्या यातना होणें. To throw dust in one's eyes to mislead, to deceive (-च्या) डोळ्यांत धूळ टाकणें, (-ला) फसविणें. To kick up the dust to make a commotion गडबड उडवून देणें. Particle of dust रजःकण *m.* To lay the dust धुरळा बसवणें. To lay one's mouth in the dust नाकदुराई करणें. To level with the dust धुळीस मिळविणें, जमीनदोस्त करणें, जमिनीस मिळविणें. To be mingled with dust धुळीस मिळणें.

Dutch (duch) [Dut. *duitsch*; German, Ger. *deutsch* orig. popular, national.] *a.* हॉलंड देशासंबंधीं, हॉलंडांतील लोकांचा. [Dutch was formerly used for German.] *D. n. pl.* हॉलंडचे लोक *m. pl.*, डच लोक *m. pl.* २ हॉलंड देशांतील प्रचलित भाषा *f.*, डचभाषा *f.* *Dutch auction n.* See Auction. *Dutch courage n.* See Courage. *Dutch clinker n.* हॉलंड देशांत केलेली वीट *f.* (ही फार लांब व अरुंद अशी असते. हिचा रंग पिवळा असतो.) *Dutch concert n.* ज्यांत एकाच वेळीं पुष्कळ लोक निरनिराळीं गाणीं गातात असा जलसा *m.* *Dutch metal n.* ज्यांत ११ भाग तांबें व दोन भाग शिसें असतें अशी मिश्र धातु *f.*, बेगड *f.* *Dutch leaf or foil or mineral बेगड f.* *Dutch wife n.* निजतांना उशाखालीं किंवा पायाखालीं वगैरे घेण्याची लांकडी चौकट *f.*

Duty (dū'-ti) [See Due.] *n.* that which one ought to do कर्तव्य *n.*, आवश्यक कर्म *n.*, काम *n.*, कार्य *n.*, स्वकार्य *n.* २ any assigned service or business ठरवून दिलेली कामगिरी *f.*, नोकरी *f.*, चाकरी *f.* ३ (Shakes.) respect, reverence, regard मान *m.*, भक्ति *f.*, आदर *m.*; as, "My D. to you". ४ (com.) tax, toll, customs कर *m.*, जकात *f.*, महसूल *m.* [ADVALOREM. D. SEE ADVALOREM. SPECIFIC D. (मालाच्या किंमतीकडे लक्ष न देतां बसविलेला) विशेष-विशिष्ट कर *m.*] ५ the efficiency of an engine इंजिनाची ताकद *f.*-शक्ति *f.*-सामर्थ्य *n.*-कार्यक्षमता *f.* ६ (Shakes.) obedience and submission due to parents and superiors मर्यादा *f.*, मान

Du'teous *a.* आज्ञाधारी-धारक, हुकुमक्षेल्या, हुकुमबंदा, सेवातत्पर, सेवापरायण, सेवापर, शुश्रूषातत्पर, स्वधर्मासक्त, स्वधर्मतत्पर. २ *fulfilling duty* स्वधर्माचा, स्वकर्माचा, धर्माचा, सेवाधर्माचा, कर्तव्यदक्ष. Du'teously *adv.* Du'teousness *n.* हुकुमीपणा *m.*, सेवाधर्मपरायणता *f.*, आज्ञाधारकत्व *n.*, सेवातत्परता *f.* २ स्वधर्मासक्ति *f.*, स्वधर्मतत्परता *f.* Du'tiable *a.* कर बसवण्याजोगा. Du'tiful *a.* आज्ञांकित, मर्यादशील, आज्ञाधारक, स्वधर्माप्रमाणे चालणारा, स्वधर्मासक्त, स्वधर्मनिवर्ती. Du'tifully *adv.* सेवाधर्मपूर्वक, सेवाधर्मपुरस्सर. Du'tifulness *n.* Duty-free *a.* करमाफ, करापासून मुक्त. [DAILY OR REGULAR DUTY (IN A RELIGIOUS SENSE) नित्यकर्म *n.*, नित्यकृत्य *n.*, दैनिककर्म *n.* DISCHARGE OR FULFILMENT OF DUTY कर्तव्यनिष्पत्ति *f.* GENERAL OR COMMON D. साधारणधर्म *m.* PROPER OR PECULIAR DUTY स्वधर्म *m.*, विशेष धर्म *m.*, स्वकर्म *n.* TO BECOME THE DUTY OF भाग होणे, भागस येणे. ON D. कामगिरीवर.]

Du-umvir (dū-um'-vér) [L. duo, two vir, man.] *n.* one of two Roman officers or magistrates united in the same public functions प्राचीन रोम शहरांतील दोघां मुख्य अधिकाऱ्यांपैकीं प्रत्येक. (ह्या दोघां अधिकाऱ्यांच्या हातीं सारखीच सत्ता असे.) *pl. Eng.* Duum'virs (vérz) *pl.* L. Duumviri. Duum'virate (rát) *n.* the union of two men in the same office. ड्युअमवीर नेमणे *n.* २ the office, dignity or government of two men thus associated ड्युअमवीराचा हुद्दा *m.*-अधिकार *m.*-राज्य *n.*

Dwarf (dwawaf) [A. S. dweorg.] *n.* a diminutive human being खुजा प्राणी *m.*, खुजा वृक्ष *m.* २ बुडगा, खुजा, बुटवैगण, वामनमूर्ति *m.*, ज्हस्वमूर्ति *m.*, ज्हस्व, (S.) लहान, ठेंगू *m.*, छोटा. D. v. t. to make small, to stunt (वाढ) खुंटविणे, ठेंगू करणे, खुजट करणे. २ (तुलनेने) हलकेपणा दाखविणे. D. v. i. ठेंगू होणे, कमी होणे. Dwarf'ish *a.* ठेंगणा, ठेंग्या, ठेंगू, खुजट, खुरट, बुटका, वामन, वामनमूर्ति, टिळू, टिल्या, खर्व. Dwarf'ishly *adv.* Dwarf'ishness *n.* ठेंगणेपणा *m.*

Dwell (dwel) [O. E. dwellen, dwelien, to err, linger: A. S. dwellan, to retard.] *v. i.* to abide, to remain राहणे, वस्ती करणे, नांदणे, वास करणे. २ to abide as a permanent resident कायमची वस्ती करणे. Dwell'er. *n.* राहणारा, वस्ती करणारा, रहिवासी *m.* Dwell'ing *n.* राहणे *n.*, नांदणूक *f.*, नांदणे *n.*, नांदवट. २ घर *n.*, भवन *n.*, गृह *n.*, मकाण *n.*, राहण्याची जागा *f.* Dwelling-house-place *n.* घर *n.*, वसतिस्थान *n.*, ठिकाण *n.*-गा *m.*, मकाण *n.* To dwell on or upon to continue long on or in, to remain absorbed in, to stick to एकाच (विषयासंबंधाने) विशेष पाल्हाळीक रीतीने बोलणे, तोच तोच स्वर एकसारखा गात बसणे, आळवणे.

Dwindle (dwin'-dl) [O. E. dwinen, to languish,

to waste away.] *v. i.* to diminish, to become less
 लहान होणें, कमी कमी होत जाणें, क्षीण होणें, क्षय
 होणें, उणावणें, न्हास होणें, जीर्ण-खराब होणें, झरणें,
 झिजणें, उणें होणें. *D. v. t.* to make less, to bring low
 क्षीण-जीर्ण-खराब करणें, कमी-लहान करणें. *Dwindled*
pa. a. लहानावलेला, कमी झालेला, क्षीणजीर्ण झालेला,
 आकारानें कमी झालेला. *Dwindle n.* क्षय *m*, लय
m, न्हास *m*, उतार *m*.

Dyad (dī'ad) [L. *dyas, dyadis*, the number two.] *n.*
 two units treated as one, a couple, a pair जोडा *m*,
 जोडी *f*, द्वय *n.* २ *chem.* an element, atom or radi-
 cal having a valence or combining power of two
 द्विशक्तिकमूलद्रव्य *n*-परमाणु *m*-मूलक *m.* *D. a.*
 द्विमूल्य, द्विशक्तिक.

Dye (dī) [A. S. *deah*, a dye or colour.] *n.* colour
 produced by dyeing रंग *m*, वर्ण *m.* २ material used
 for dyeing रंगाचें सामान *n*, रंगद्रव्य *n*, रंग *m.* *D. v.*
t. रंग देणें, रंगवणें. *Dyed p. a.* रंगवलेला, रंगीत, रंगी.
Dye-house n. रंगशाला *f*, रंग देण्याचा कारखाना *m.*
Dye'ing n. रंगवण्याची कला *f.* *Dyeing-bath n.* रंग-
 वर्णा *n.* *Dyeing-character n.* रंगवण्याची शक्ति *f.*
Dyer n. रंगारी *m*, रंगरेज *m.* रंगवणारा *m.* *Dyer's*
broom n. रंगाच्याचा कुंचला *m.* *Dye-solution n.* रंग-
 द्रावण *n.* *Dye-stuffs n.* (वनस्पतीचीं किंवा खनिज)
 रंगाचीं द्रव्यें *n. pl.* *Dye-wood n.* रंगाचें लांकूड *n.*
Dye-works n. रंगाचा कारखाना *m.* *Direct dyes* प्रत्यक्ष
 चढणारे रंग. *Mordant dyes* दुसऱ्या द्रव्यांच्या साध-
 नानेंच चढणारे रंग. *Spray dyeing n.* ठिपक्या ठिप-
 क्यांचा रंग *m.* *Dye-liquor n.* तयार केलेलें रंगवणी *f.*

Dying (dīng) *pr. p* of *Die.* in the act of dying
 मरत. २ destined to death, mortal, perishable
 नाशवंत, विनाशी, मर्त्य, मरणारा, नश्वर. ३ pertaining
 to dying or death मरणकाळचा, मरते वेळचा, अंत-
 काळचा. *Dying words* मरते वेळचे शब्द. *Dying*
 wishes अंतकाळच्या इच्छा *f. pl.*

Dyke (dik) See *Dike*.

Dynameter (dī-nam'ē-ter) [Gr. *dynamis*, power &
metron, a measure.] *n.* dynamometer प्रेरणा किंवा
 शक्ति मोजण्याचें यंत्र *n*, प्रेरणामापक *n.* २ दुर्बिणीची
 महत्करणशक्ति मोजण्याचें यंत्र *n.*

Dynamical (dī-nam'i-kal) [Gr. *dynamikos*, power,
dynamis, power.] *a.* pertaining to dynamics
 गतिशास्त्राचा, गतिशास्त्रासंबंधीं. २ belonging to energy
 or power शक्तीचा, कार्यशक्तीचा. ३ characterised
 by energy or production of force बळ *m*-जोर *m*
 -शक्ति *f*, उत्पन्न करणारा. ४ relating to physical
 forces, effects, or laws भौतिकप्रेरणेसंबंधीं, भौतिक
 परिणामा-कार्यासंबंधीं. *Dynam'ically adv.* *Dynam'ics*
n. गतिशास्त्र *n*, गतिविद्या *f*, चलपदार्थशास्त्र *n.* (as
 opposed to स्थितिशास्त्र *statics*) *Dy'namism. n.*
 the doctrine of Leibnitz, that all substance

involves force प्रेरणामयत्वमत *n.* Dy'namist *n.* one who accounts for material phenomena by a theory of dynamics गतिशास्त्रवादी *m.* जडसृष्टींतील सर्व व्यापार गतिशास्त्राच्या नियमानुसार आहेत असे मानणारा. Dy'namistic *a.* Dynamical theory of heat उष्णतेविषयी गतिविशिष्ट कल्पना, उष्णता ही गतीचा एक परिणाम आहे किंवा गतीपासून उत्पन्न होते अशी कल्पना.

Dynamite (di'-na-mit or dīn-a-mīt) [Gr. *dynamis*, power.] *n.* chem. an explosive substance consisting of nitroglycerine absorbed by some inert, porous solid, as infusorial earth, sawdust, &c. बंदुकीच्या दारूपेक्षां भाठपट जोराने फुटणारा एक दारूसारखा पदार्थ *m.* मोठा बार होऊन उडणारा पदार्थ *m.* किड्यांनी टाकलेल्या निर्जीव मार्तीत नैत्रोग्लिसरीन शोषण करवून तयार केलेला पदार्थ *m.*

Dynamo (di'-na-mō, din'-a-mō) *n.* a dynamo-electric machine गतिजन्यविद्युद्यंत्र *n.* Dy'namom'eter *n.* (प्राण्यांची-यंत्रांची वगैरे) शक्ति किंवा जोर मोजण्याचे यंत्र *n.* शक्तिमापक.

Dynasty (din'-as-ti) [Gr. *dunastes*, a lord or chief; Fr. *dynastie*.] *n.* (R.) sovereignty, lordship, dominion स्वामित्व *n.* प्रभुत्व *n.* राज्य *n.* सत्ता *f.* अम्मल *m.* २ a succession of kings of the same line or family राजघराणे *n.* राजवंशावळी *f.* राजवंशावळ *f.* राजावलि *f.* राजांची मालिका *f.* Dynas'tic *a.* राजघराण्यासंबंधी.

Dyne (dīn) *a.* the unit of force in the (C. G. S.) Centimetre Gramme Second system प्रेरणा मापण्याचे एक प्रमाण *n.* एक ग्रामवजन एक शतांशमात्रा अवकाशांतून एका सेकंदामध्ये वर उचलण्यास जी शक्ति खर्च होते तिला शतांशमात्राग्रामसेकंदपद्धतीचे एक मूलप्रमाण समजतात.

N. B.—Centimetre = शतांशमात्रा, gramme = ग्राम.

Dysentery (dis'-ent-er-i) [L. *dysenteria*-Gr. *dysenteria-dus*, ill and *entera*, Sk. अंत्र, entrails.] *n.* a disease attended with inflammation and ulceration of the colon and rectum, and characterized by griping pains, constant desire to evacuate the bowels, and the discharge of mucus and blood आमांश *m.* मलांतून आंव व रक्त पडणे *n.* Dysenter'-ic,-al *a.* आमांशासंबंधी.

Dyslogistic (dis-lō-jis'-tik) [Gr. *dus*, ill, bad, & *logos*, discourse.] *a.* unfavourable, not commendatory (oppo. to eulogistic) प्रतिकूल, निंदाव्यंजक. Dyslogi'stically *adv.* Dys'logy *n.* निंदा *f.* (oppo. to eulogy.)

Dysmenorrhea (dis-men'ō-rhēä) [Gr. *dus*, difficult, *mens*, month & *rhein*, to flow.] *n.* difficult and painful menstruation वातोदावर्त (वातार्तव) *m.* (स्त्रियांचे आर्तवकाळाचे-महिन्याचे पाळीचे-वेळी) ओटीपो-

Dysorexia (dis-ō-rek'-siä) [Gr. *dus*, difficult & *oresis*, appetite.] *n.* *diminished or vitiated appetite* विकृतक्षुधा *f*, चिंच, राख, माती किंवा इतर असले पदार्थ खावेसे वाटणें, अशी भूक गर्भारपणांत कांहीं बायकांना किंवा रोगट मुलांना लागते.

Dyspepsia, Dyspepsy (dis-pep'-si-ä-i) [Gr. *dus*, difficult & *peptein*, to cook.] *n.* *a kind of indigestion, state of stomach in which its functions are disturbed without the presence of other diseases* अपचन *n*, अपचनाचा एक प्रकार *m*, आमाशयांत अन्नपचन न होणें *n*, अग्निमांद्य *n*. [ACUTE D. आमापचन *n*. ATONIC D. रसशेषापचन *n*, स्नायुशैथिल्यामुळे अन्नाचें योग्य पचन न होतां तें नेहमीं शेष राहणें *n*. ACID D. विदग्धापचन *n*. BULIMIC D. भस्मकुरोग *m*. DUODENAL D. कफशूल *m*. FLATULENT D. विष्टब्धापचन *n*. NERVOUS D. वातशूल *m*.] Dyspep'tic *a*. अपचनविकारी, अपचनरोगाचा. D. *n*. अपचनरोगी. Dyspep'tical *a*. Dyspep'tically *adv*.
N. B.—Dyspepsia = अपचन (not अजीर्ण).

Dyspermasia, Dyspermatism (dis-për-mä'-zhi-ä,-tizm) [Gr. *dus* & *sperma*, seed.] *n.* *impeded or painful emission of semen* रेतस्खलनाचे वेळीं दुखणें *n* -किंवा अवरोध होणें *n*, रेतस्खलन न होणें *n*, रेतस्खलनकृच्छ्र *n*.

Dysphagia, Dysphagy (dis-phä'-jiä or-ji) [Gr. *dus*, difficult & *phagein* (cf. Sk. भुज्), to eat.] *n.* *difficulty of swallowing* गिळतांना घशांत त्रास होणें *n*, गिळतां न येणें *n*.

Dysphasia (dis-fä'-zhē-ä) [Gr. *dus*, difficult & *phasis*, speech.] *n.* *impairment of speech from defective memory of verbal sounds or arrangement* (शब्दांचें स्मृतिज्ञान क्षीण झाल्यामुळे) बोलण्याची अडचण पडणें *n*.

Dysphonia (dis-fō'-nē-ä) [Gr. *dus*, difficult & *phonos*, voice. (cf. Sk. भण्, to speak.)] *n.* *hoarseness, difficulty of speech* कष्टानें आवाज-ध्वनि करणें *n*, शब्दोच्चार करितांना घशांत दुखणें *n*, घोगरा आवाज येणें *n*, स्वरभेद *m*, घसा बसणें *n*.

Dysphrasia (dis-frä'-zhē-ä) [Gr. *dus*, difficult & *phrasia*, speech.] *n.* *impaired ability to combine words expressive of the sense intended* मनांत जो भाव असेल त्या अर्थाचे शब्द एकामागून एक असे बरोबर उच्चारतां न येणें *n*, दुर्ज्ञापकत्व *n*.

Dyspncea (disp-nē'-ä) [Gr. *dus* & *pnein*, to breathe.] *n.* *difficult breathing* (this is a symptom of many diseases.) दम *m*-श्वास *m*. लागणें *n*, श्वासावरोध *m*.

Dysuria, Dysury (dis-ū'-ri-ä, dis'-ū-ri) [Gr. *dus* & *ouros*, urine.] *n.* *pain during the act of urination* मूत्रकृच्छ्र *n*, लष्वी होतांना दुखणें *n*. [TO BE AFFECTED WITH HOT DYSURIA उन्हाळे होणें.] Dysu'ric *a*.

E.

E (ē) इंग्रजी वर्णमालेंतील पांचवें अक्षर, व दुसरा स्वर. ह्या अक्षराचें मूळरूप इजिप्शियन भाषेंत आढळतें. इजिप्शियन लिपींतून प्रथम फिनिशियन लिपींत, तींतून नंतर ग्रीक लिपींत, तींतून नंतर ल्याटिन लिपींत, व शेवटीं ल्याटिन लिपींतून आंग्ल लिपींत, अशी या अक्षराची पूर्वपीठिका आहे. अशा रीतीनें संचार करीत असतां ह्या अक्षराच्या रूपांत थोडासा फेर झाला आहे. २ *E is the third tone of the model diatonic scale* गांधार *m*, ग *m*, चतुःश्रुतिकस्वरसप्तकांतील तिसरा स्वर *m*. ३ *log. a symbol for universal negative proposition* (इंग्रजी न्यायशास्त्रांत) सामान्यनिषेधक वाक्याचें चिन्ह *n*; as, "No men are omniscient" is an **E** proposition. ४ *the base of the Napier's system of Logarithms* (नेपियरच्या लघुगणित पद्धतींत) *e* हा मूलपाया *m*. ह्या पद्धतींत *e* ह्याची किंमत २.७१८२८ इतकी आहे. ५ *the eccentricity of a conic* शंकुच्छिन्नाच्या) केन्द्रच्युतीचें संक्षेपचिन्ह *n*. ६ *the coefficient of restitution of elasticity* (स्थितिस्थापकतेचें) प्रत्यानयनगुणकचिन्ह *n*. ७ *the measure of electromotive force* विद्युज्जनित प्रेरणेचें मापनचिन्ह *n*. ८ *a chemical symbol for Erbium* (इंग्रजी रसायनशास्त्रांत अर्बिअम्) 'अर्व' मूलतत्त्वाचें चिन्ह *n*. ९ *Edward, Ellen, Engineer* इत्यादि (ई-आदि) शब्द संक्षेपानें लिहिण्याचें अक्षर *n*. १० *math.* बीजगणितांत पांचवी व्यक्त वस्तु दाखविण्याचें चिन्ह *n*, व्यक्तपद *n*; as, "Let *a*, *b*, *c*, *d* and *e* be five known objects." ११ a Latin prefix meaning *out, out of, from*; also, *without* (a) बाहेर; as, *Eject*; (b) वांचून, विहीन; as, *Ebracteate*. *N. B.*—**E** या अक्षराचे उच्चार खालील शब्दांत स्पष्ट दिसतात. (१) *Eve, Me.* (२) *End, Best, Mane, Cane* इत्यादि शब्दांत शेवटची *e* अनुच्चारित असल्यामुळें *a* चा दीर्घ ए असा उच्चार होतो. शब्दाच्या शेवटीं *c* आणि *g* ह्या अक्षरांपुढें *e* हा स्वर आला तर *c* चा आणि *g* चा उच्चार अनुक्रमें स आणि ज असा होतो; जसें, *lace, rage*. **E** चे आणखी उच्चार पुढील शब्दांत आढळतात; as, *Event, Fern, Recent*.

Each (ēch) [*M. E. eche, elch, Dut. elk, each. A. S. aelc, a = aye, ever & lic, like.*] *a. or a pron. every one in any number considered separately* (व्यक्तिशः) प्रत्येक, दरएक, हरएक, प्रति (*in comp.* as, प्रतिदिवस, प्रतिदिन). [**EACH OTHER** (**EACH THE OTHER**) एकमेक. **EACH** (**HIS, HER, ITS**) **OWN** आपआपला; as, "THEY CAME EACH BRINGING HIS OWN BOOK" ते आपआपली पुस्तके घेऊन आले.] २ *every*;—sometimes used interchangeably with *every* एकोनएक, प्रत्येक, न (as in घरानघर); as, "I know each lane & every alley ५ ३en." This use of *each* for *every* is now un-English. *Eachwhere adv. (obs.) everywhere* एकोनएक-प्रत्येक ठिकाणीं.

N. B.—To *each* corresponds *other*; as, "Let each esteem other better than himself." *Each other*

stands for each the other; as, "It is our duty to assist each other." i. e. it is our duty each to assist the other, each being in the nominative and other in the objective case. Every is collective, Each is distributive. Every includes the whole class one by one, Each denotes separately every unit of that class. Each man must do his work व्यक्तिशः प्रत्येकाने. आपले काम केलेंच पाहिजे. Every man must do his work एकोनएक प्रत्येकाने आपले काम केलेंच पाहिजे.
Eadish (ed'-ish) n. See Eddish.

Eager (ē'-gēr) [O. E. egre, sharp, sour, cager. O. Fr. aigre.—L. acer, sharp, sour, eager; cf. Sk. अग्र, a point. Eager शब्दाचा प्राचीन काळीं आंबट किंवा 'अम्ल' भसा अर्थ होता; परंतु तो आतां लुप्त झाला आहे. तसेंच शेक्सपीअरच्या वेळीं eager शब्दाचा अर्थ कडक, तीक्ष्ण, झणझणीत, कटु, असा होता.] a. ardently desirous, hotly longing, zealous, vehement, impetuous, earnest उत्सुक, उत्कण्ठित, सोत्कण्ठ, उतावीळ, उतावळा, लोलुप, आसक्त, उत्कटेच्छायुक्त, हुडहुडलेला, हवळा, हवळ्या; as, "The hounds were E. in the chase." [To BE E. उत्सुक असणे, हुटहुटणे.]
२ (obs.) brittle, not ductile, inflexible ठिसूळ, फुसफुशीत, तत्काळ फुटून तुकडे होण्यासारखा; as, "Gold will be sometimes so E., as artists call it, that it will as little endure the hammer as glass itself." Ea'gerly adv. उत्सुकतेनें, उत्कंठेनें, (loosely) उतावळीनें. Ea'gerness n. उत्सुकता f, औत्सुक्य n. उत्कंठा f, हौस f, उत्साह m, कुतूहल n, उतावळी f. [A FLUSH OF EAGERNESS उत्सुकतेचें भरतें n, हुरशी f (R.).]

N. B.—Eager & Earnest. Eager हा शब्द एखाद्या गोष्टीविषयी उत्पन्न झालेल्या 'क्षणिक उत्कटेच्छेचा' व्यंजक आहे; जसें, "A hungry man is E. for food." ह्याचा उपयोग चांगल्या व वाईट अशा दोन्हीही अर्थीं होतो. Earnest या शब्दावरून मनाच्या 'ठाम किंवा कायमच्या स्थितीचा' बोध होतो. ह्याचा उपयोग नेहमीं चांगल्याच अर्थीं करितात; जसें, "A preacher is E. in his appeals to the conscience." Eager उत्सुक. Earnest (दृढभावी) आस्थेवाईक.

Eager (ē'-gēr) n. Same as Eagre.

Eagle (ē'-gl) [O. E. egle, Fr. aigle—L. aquila, prob. named from its colour,—L. aquilus, dark-coloured.] n. गरुड m, गरुडपक्षी m. (गरुड पक्ष्याचें चिन्न पताका व बावटे यांवर विशेष चिन्ह म्हणून काढितात.) २ युनायटेड स्टेट्समधील दहा डालर किंमतीचें एक सोन्याचें नाणें n. ३ astron. a northern constellation, containing Altair, a star of the first magnitude उत्तरेकडील गरुडतारा m, श्रवण नक्षत्राचा तारकापुंज m. ४ the figure of an eagle on the standard of the ancient Romans (प्राचीन रोमन लोकांच्या निशाणावरील) गरुडाचें राष्ट्रचिन्ह n. Eagle-eyed, Eagle-sighted a. तीन उजवे लोखणे असलेला अक्षम-

दृष्टि. Ea'gless *n. fem.* (R.) गरुडपक्षीण *f.* Ea'glet *n.* लहान गरुड *m.* Eagle-winged *a.* गरुडासारख्या वेगवान् पंखांचा, भरारी मारणारा, उंच उडणारा, (*loosely*) चलाख, (*loosely*) शीघ्रगति. Eagle-wood *n.* एक जातीचें सुवासिक लांकूड *n.*

Eagre (ē'-gēr) [A. S. eāgor, egor, in comp., water, sea.] *n.* a wave, or two or three successive waves, of great height & violence at flood tide (commonly called the bore.) नदीमध्ये भरतीच्या वेळीं शिरणाऱ्या डोंगरासारख्या प्रचंड लाटा *f. pl.*-लाट *f.*

Eanling (ēn'-ling) [A. S. eanian, to bring forth and ling, dim. term.] *n.* (*Shakes.*) a lamb just brought forth, a yearling नुकतेंच उपजलेलें कोंकरुं *n.*

Ear (ēr) [A. S. eare.] *n.* the organ of hearing, the external ear कान *m.*, कर्ण *m.*, श्रोत्र *n.*, श्रवणेंद्रिय *n.* २ (in the sing. only) the sense of hearing, the perception of sounds शब्दग्रहणशक्ति *f.*, शब्दग्राहकता *f.*, ध्वनिज्ञान *n.*, स्वरज्ञान *n.*, कान (*fig.*) *m.*; as, "A nice E. for music." ३ any projection on an object, usually resembling an ear for support or attachment (एखाद्या भांड्याचा वगैरे पुढें आलेला) कर्णाकृति भाग *m.*, कान *m.*, कानपा *m.*; as, "The ears of a tub or a dish." ४ attention, privilege of being kindly heard ध्यान *n.*, चित्त *n.*, लक्ष *n.*, कान *m.*; as, "Friends, Romans, Countrymen, lend me your ears." [ABOUT THE EARS, in close proximity to कानाशीं कान लागून, जवळ, शेजारी, लागून, सरसा, नजीक, समीप. BY THE EARS, in close contest हमरातुमरीवर. TO SET PEOPLE BY THE EARS (*lit.*) लोकांस एकमेकांचे कान उपटण्यास लावणें, भांडण लावणें. BUTTON E. (IN DOGS) पडका कान *m.* EAR-FINGER कानांत घालण्याचें बोट *n.*, करंगळी *f.*, करांगुलि *f.* ROSE E. (IN DOGS) पाठीमागें मुरडून उघडे पडलेले कान *m. pl.* TO GIVE E. TO -कडे कान *m.* -अवधान *n.* देणें, ऐकणें, लक्ष *n.* -ध्यान *n.* -चित्त. *n.* देणें, (-चें) ऐकून घेणें. TO HAVE ONE'S E. एखाद्याचें आपल्या म्हणण्याकडे अनुकूलतापूर्वक लक्ष असणें. UPTO THE EARS (*colloq.*) बुडून जाईपर्यंत. EAR-TRUMPET कानशिंंग *n.*, ऐकू येण्यासाठीं कानास लावण्याची नळी *f.* ही कर्ण्यासारखी किंवा शिंगासारखी असते. THAT HAS PASSED THE E. (A MATTER) कानावरून गेलेला, ऐकिवांत-ऐकण्यांत असलेला. THAT HAS BEEN LEARNED BY THE E. ONLY कानभट्टीचा, ऐकभट्टीचा. TO THE E.-(DRAWING A BOW) आकर्ण, कानापर्यंत, कानाडी. (R). TO ABUSE, POISON, &C. THE E.S OF (-चे) कान फुंकणें-भरणें-भरवून देणें, (-चें) मन दूषित-कलुषित करणें-बिघडविणें. TO BORE THE E. कान *m.* टोचणें. TO GIVE or LEND one's E. कान-लक्ष देणें. TO PRICK UP ONE'S E.S कान उभारणें-टवकारणें, टवकारून ऐकणें. TO PULL THE E.S OF (-चे) कान उपटणें-लंबे करणें, (-ला) जागा करणें, ताळ्यावर-शुद्धीवर-मार्गावर आणणें, कान पिळणें. CURVED EDGE OF THE E. पाळ *f.*, कर्णपालि *f.* DISCHARGE FROM THE E. कर्णस्राव *m.* HOLLOW OF

THE E. कर्णरंध्र *n* - विवर *n*. INFLAMMATION OF THE E. कर्णपाक *m*. MATTER WHISPERED IN THE E. कान-गोष्ठ *f*; कानमंत्र *m*, छूमंतर *m*. OUTER E. श्रुतिवेष्टन *n*. RINGING IN THE E. कर्णनाद *m*. ROOT OF THE E. कर्णमूल *n*. SCABBINESS OF THE E.S कानकीड *f*; कान-कुरकुटी *f*. STOPPAGE OF THE E. (FROM COLD &C.) (कानास) दडा *m* - दट्टा *m* - दादरा *m*. TO STOP ONE'S EARS AGAINST, TO TURN A DEAF EAR TO (*lit.*) कान मिटणें-झांकणें, (*lit.*) कानांत बोटें घालून राहणें, गोष्ठ न ऐकणें, (-कडे) दुर्लक्ष करणें, कानझांक *f*. करणें. TO WHISPER IN THE EAR OF (-च्या) कानांत सांगणें, कानगोष्ठ-कानमंत्र सांगणें, कानगी करणें-देणें. OVER HEAD & EARS (IN DEBT, IN LOVE &C.) अतीशय, सीमेच्या वाहेर, डोक्यावरून. TO TICKLE THE EARS खुशामत करणें. WALLS HAVE EARS (*lit.*) भिंतीला कान असतात. चहाड-खोर लोक नेहमी आपल्या भोंवतीं असतात. THE EARS SICKEN, TIRE, &C. कान किटतात.] Ear *v. t.* ऐकणें, श्रवण करणें, परिसणें (*poe.*). Ear of Dionysius डायोनिसिअस नांवाच्या एका जुलमी राजानें आपल्या तुरुंगांतील कैदी एकवटून बंड करितील अशा भीतीनें, त्यांचें आपसांतील भाषण ऐकावयास मिळावें म्हणून आपल्या राजवाड्यापासून तों तुरुंगापर्यंत एक गुप्त भुयार करून ठेविलें होतें. ह्या भुयारांतून तो कैद्यांचें संभाषण चोरून ऐकत असे. ह्या भुयारास डायोनिसिअसचा "कान" असें म्हणत. Ear-sand, Ear-stones कानांतील लहान हाड *n*. A deaf ear दुर्लक्ष *n*. Ear'shot *n*. जेथपासून ऐकूं येईल तेथपर्यंतचें अंतर *n*, कानाचा टप्पा *m* - टापू *m*, हाकेचें अंतर *n*, हांक *f*. Ear'ache *n*. कानदुखी *f*; कर्णशूल *m*. Ear'-bored *a*. कान टोंचलेला. Ear'-cap *n*. कानटोपी *f*. Ear'-cockle *n*. (*bot.*) गडह्यांवर होणारा रोग *m*. Ear'-drop *n*. कर्णपूर *m*, (*spec.*) लोलक *m* (*spec.*), Eared *a*. (अमुक एक किंवा अशा तऱ्हेचे) कान असलेला (*in comp.*); as, "Long-eared, sharp-eared, ten-eared." Ear'-ring *n*. कुंडल *n*, कर्णभूषण *n*, कर्णालंकार *m*, कर्णावतंस *m*, बिगबाळी *f*. Ear'wax *n*. कानमळ *m*, में-कण *n*, कर्णमल *m*. Ear'-wig *n*. *zool.* कानघोण *f*, कर्ण-कीटी *f*, कर्णजळूका *f*. २ *a whisperer of insinuations, a secret counsellor* कान फुंकणारा *m*-भरणारा *m*. Ear'-wig *v. t.* (-चे) कान भरणें-फुंकणें. Ear'-witness *n*. कानाचा साक्षी *m*, कानसाक्षी *m*, ऐकीव साक्षी *m*, (*R.*) ऐकिलेल्या गोष्टीबद्दल साक्ष देणारा *m*, श्रुतसाक्षी *m*.

Ear (ēr) [A. S. ear (*pl.*)] *n*. the spike or head of corn कणीस *n*, मंजरी *f*, सस्यमंजरी *f*, धान्यशीर्ष *n*. E. *v. i.* to put forth ears in growing, to form ears (-ला) कणीस येणें-धरणें-बांधणें. Ear'ing *n*. कणीस येणें *n*, पसवणें *n*, निसवणें *n*.

Ear (ēr) [M. E. eren, A. S. erian, to plough.] *n*. to plough or till, to cultivate नांगरणें, (-ची) लागवड करणें, (-ची) मशागत करणें; as, "To Ear the land."

Ear'able a. नांगरण्याजोगा. Ear'ing a. जमीन नांगरणें; as, "Neither E. nor harvest."

Eariness (ē'r-i-nes) [Scotch *ery* or *eiry*, affected with fear.] n. fear or timidity of something supernatural कोणत्याही एकाद्या दैविक गोष्टीविषयीं भय n- धाक m, भितरेपणा m. (also written *eiry*ness.)

Earl (ēl) [O. E. *eorl*, *erl*, A. S. *eorl*, man, noble.] n. a nobleman of England ranking below a marquis & above a viscount मार्किस्पेक्षां खालची व व्हायकाउंटच्या वरची पदवी असलेला इंग्लंडातील बडा मनुष्य, अर्ल m. फ्रान्समधील काउंट (*count*, *comte*) ची पदवी व जर्मनीमधील ग्राफ (*graf*) ची पदवी यांच्या तोडीचीच अर्ल (*Earl*) ची पदवी आहे. याकरितांच अर्लच्या बायकोला *countess* असें म्हणतात. Earl'dom n. the jurisdiction or territorial possessions of an earl अर्लच्या ताब्यांतील प्रदेश m- मुलूख m. २ the status, title, or dignity of an earl अर्लची पदवी f- योग्यता f- मान m- मरातब m- दर्जा m. Earles'penny n. earnest money सचकार m, बयाणा m. N. B.—See the word Duke.

Early (ē'li) [M. E. *erly*. A. S. *cerlice*, adv.; from *cerlic*, a. not used.—A. S. *cer*, soon; *lic*, like.] a. in advance of the usual or appointed time लवकरचा, वेळ होण्यापूर्वीचा, वेळेच्या अगोदरचा. २ among or near the first लवकर झालेला-आलेला-येणारा, पहिल्यांतला. ३ at or near the beginning of the day सकाळचा, सकाळच्या वेळचा. ४ that ripens sooner आगाऊ, आगस, आगपा (R.), हळवा (as, हळवें पीक). [TO BE E. RIPE आगसणें.] ५ coming in the first part of a period of time, or among the first of successive acts or events (कोणत्याही कालाच्या) प्रारंभीचा, (कोणत्याही गोष्टींच्या परंपरेतील) अगदीं पहिला, पहिलापहिला; as, " Seen in life's E. morning sky," " His earliest poems." ६ of ancient time प्राचीन काळचा, पूर्वीचा, पूर्वकालचा. Ear'ly adv. अगोदर, वेळेच्या पूर्वी, लवकर, सकळ. Ear'liness n.

Earmark (ēr'-märk) n. a mark on the ear of animals, as by cropping (कानावर कापून वगैरे केलेली) कान-खूण f. २ a mark for identification, a distinguishing mark भेददर्शक चिन्ह n, भेदक खूण f, ओळखण्याची खूण f. E. v. t. (कान कापून) कानखूण करणें.

Earn (ēan) [A. S. *earnian*, akin to O. H. G. *arnon*, to reap, *aran*, harvest.] v. t. (R.) to merit or deserve, as by labour or service (करितां) आंगीं योग्यता f. आणणें. २ to acquire by labour or service, to receive as compensation or wages (श्रम करून-खपून) मिळविणें, संपादणें, कमावणें, अर्जन n- उपार्जन f करणें g. of o. Earn'er n. मिळविता, मिळवणारा, कमावणारा. Earn'ing pr. p. मिळवणारा, कमावणारा, जोडता, कमावता. [THE EARNING MEMBER OF A

FAMILY कुटुंबाचा पोशिदा *m*, घरांतील कमावता माणूस *m*.
 THE COLLOQUIAL EXPRESSIONS FOR THE SAME ARE:
 जोडता पूत *m*, जोडता राम *m*, जोडका पूत *m*, जोडका
 राम *m*, जोडता रावजी *m*.] Earn'ing *n*. the act of
 earning संपादनं *n*, उपार्जन *n*, उपार्जना *f*, मिळविणे
n. २ that which is earned, wages or money gained
 (used commonly in the *pl*.) मिळकत *f*, पैदास्त *f*,
 कमाई *f*, किफायत *f*, मजुरी *f*, श्रमाचा मोबदला *m*.

Earnest (éi'-nest) [A. S. *earnost*, seriousness; Ger.
ernst.] *a*. showing strong desire, zealous with
 sincerity, fervent, hearty, (used in good sense)
 आस्थेवाईक, आस्थेकरी, आस्थिक, आस्थेचा, मनापासू-
 नचा, कळकळीचा, अतिशय मन लागलेला. २ *intent*,
fixed closely आस्थायुक्त; as, "E. attention." E. *n*.
seriousness, reality सत्यभाव *m*, खरेपणा *m*, खरें *n*,
 परमार्थ *m*; as, " And given in E. what I begged
 in jest." [IN EARNEST *adv*. seriously खरोखरी,
 चेष्टेने नव्हे.] २ *fixed determination* दृढनिश्चय *m*.
 Ear'nestly *adv*. कळकळीने, झटून, मनापासून,
 खरोखर रीतीने, आस्थेने. Ear'nestness *n*. कळकळ *f*,
 आस्था *f*.

Earnest (éi'-nest) [O. Fr. *erres, arres, f. pl.*—L. *arrha*,
arrhabo.—Gr. *arrabon*.—Heb. *eravon*, security-
arav, to give security.] *n*. a pledge, handsel
 इसार *m*, हमी *f*. २ पूर्वगामी चिन्ह *n*. २ (*law*.)
something of value given by the buyer to the seller,
by way of token or pledge, to bind the bargain and
prove the sale इसार *m*, इसारा *m*, सचकार *m*, बयाणा
m. Earnest money *n*. बयाणा *m*.

Earth (éith) [M. E. *erthe*, earth.] *n*. the globe or
 planet which we inhabit पृथ्वी *f*, पृथिवी *f*, घरा *f*,
 घरित्री *f*, घरणी *f*, वसुंधरा *f*, अवनी *f*, भू *f*, भूमि *f*.
 [Some of the familiar words for earth in this sense
 are: मृत्युलोक *m* (the dwelling-place of mortals);
 कर्मभूमि *f* (the field of action or labour, the
 theatre of action); भूतधात्री *f* (the nurse of beings);
 भूतग्राम (the world of human beings) *m*. [BURDEN
 OR LOAD UPON THE E. भूभार *m*. FACE OF THE E.
 भूतल *pop*. भूतळ *m*, जगतीतल *m*. REGIONS BELOW THE
 E. अधोलोक *m*, अधोभुवन *n*, पाताल *n*, नागलोक *m*, रसातल
m. SERPENT UPHOLDING THE E. शेष *m*. SHADE
 CAST BY THE E. भूभा *f*, भूछाया *f*. THE UMBRA OF
 THE EARTH'S SHADOW भूभांबिंब *n*. TO THE UTTER-
 MOST BORDERS OF THE E. दिगंती, दिगंतरी. TO
 COMMIT TO THE E. (TREASURE, &C.) भूमिगत करणे,
 मातीआड करणे.] २ the dry land सुखी जमीन *f*, भुई
f, भूमि *f*; as, " God called the dry land E." ३
soil of all kinds (including gravel, clay, loam, &
 the like). सर्वप्रकारची माती *f*, मृत्तिका *f*; as,
 " Loose E., rich E." ४ a part of this globe, a
 region, a country खंड *n*, प्रदेश *m*, देश *m*, प्रांत *m*;
 as, " Would I had never trod this English E."

५ worldly things (as oppo. to spiritual things);
 the pursuits, interests, & allurements of life
 इहसंसार *m*, ऐहिक गोष्ठी-वस्तु-पदार्थ *m. pl.*, जीवयात्रा
f, ऐहिक व्यापार *m*, संसार-जन्म-यात्रा *f*, इहलौकिक-
 सुख *n*-पदार्थ *m. pl.*; as, "Our weary souls by E.
 beguiled." ६ the people on the globe पृथ्वीवरील
 लोक *m*, मानव-जाति *f* जात *f*, मनुष्यवर्ग *m*; as,
 "The whole E. was of one language." ७ chem.
 any earthy-looking metallic oxide अशोधित धातुमय
 माती *f*. ८ a hole in the ground, where an animal
 hides himself वीळ *n*, भोंक *n*, विवर *n*; as, "The
 E. of a fox." [क्वचित् EARTH ह्या शब्दाचा विशेषणा-
 सारखाही प्रयोग होतो; जसे, EARTH APPLE; किंवा
 EARTH-APPLE हा एक सामासिक शब्दही मानतात.] E.
v. t. to hide or cause to hide in the earth, to
 chase into a den बिळांत-गुहेत लपावयास लावणे,
 (पाठलाग करून) बिळांत दवडणे. २ to cover with
 earth or mold, to inter, to bury (sometimes with
 up) गाडणे, पुरणे, (-वर) माती घालणे, मातीआड करणे.
 E. *v. i.* to burrow, to excavate a hole to lodge in
 (जमिनींत) वीळ पाडणे-करणे, जमीन पोंखरणे. २ to
 lodge or take refuge in a deep place, to hide खोल
 जागेत जाऊन बसणे, दडणे, लपणे, लिकणे, लिकून-
 लपून-दडून बसणे, दबा धरून बसणे. Earth dog *n*.
zool. जमिनींत विले पाडणारा-कोल्हे किंवा खोंकडे यांच्या
 बिळांत जाणारा-बिले शोधणारा कुत्रा *m*. Earth drake
n. प्राचीन आंग्लोसाक्सन वाङ्मयांतील एक काल्पनिक
 राक्षस *m*. Earth-hunger *n*. (a) भूतृष्णा *f*, जमीन
 मिळविण्याची जवरदस्त इच्छा *f*. (b) (राष्ट्राची) साम्राज्य-
 विस्ताराची हांव *f*. Earth-light *n*. चंद्र इत्यादिकांवर
 पृथ्वीपासून परावर्तन पावलेला प्रकाश *m*. (called
 also Earth shine). Earth-nut *n*. जमिनींत उगवणारी
 भुईमुगासारखी शेंग वगैरे. Earth-oil *n*. राकेल तेल *n*,
 पेट्रोलिअम *n*. Earth-auger *n*. जमिनीस भोंक पाड-
 ण्याचें यंत्र *n*. Earth-bank *n*. मातीचा बांध *m*-
 ढीग *m*. Earth-bath *n*. रोगोपशमार्थ जमिनींत कांहीं
 वेळपर्यंत पुरून घेणे *n*, भूमज्जन *n*. Earth-battery *n*.
 जमिनींत पुरलेली विद्युद्धटमाला *f*. Earth-board *n*.
agri. नांगराचा फाळ *m*, जमिनींत शिरून माती उकरणारा
 नांगराचा भाग *m*, ज्याच्या योगानें माती उखळली जाते
 असा नांगराचा वगैरे भाग *m*. Earth-born *a*. born of
 earth, human भूजात, मानवी. २ occasioned by
 earthly objects इहलोकसंबंधी-जन्य, ऐहिक, मर्त्य-
 लोकींचा. Earth-bred *a*. नीच, हलका, हलकट.
 Earth-closet *n*. सुख्या धुळीनें घाण झांकून टाकण्याची
 ज्यांत व्यवस्था केलेली असते असा शौचकूप *m*. Earth-
 quake *n*. भूकंप *m*, धरणीकंप *m* (called also earth-
 din, earthquake, earthshock). Earth-quake alarm *n*.
 भूकंप होणार असें समजण्याकरितां घांट वाजावी म्हणून
 केलेली योजना *f*. Earth quadrant *n*. पृथ्वीच्या परिघाचा
 एक चतुर्थांश *m*. Earth-table *n*. arch. इमारती-

तील चिरेवंदी पायाची दर्शनी रांग *f*, तळसरी *f*, जमिनीवरील दर्शनी चिरेवंदी भाग *m*. Earthwards *adv*. पृथ्वीकडे. Earth-worm *n. zool.* काडू *m*, गांडूळ *n* or गांडोळ or गांडवळ *n*. Earth-work *n. mili.* any construction, whether a temporary breast-work or permanent fortification, for attack or defence, the material of which is chiefly earth मातीची चालचलाऊ भिंत *f*, कायमचा तट *m*, ओटा *m*, बांध *m*, इ. (b) मातकाम *n.* २ *engin.* the operations connected with excavations & embankments of earth in preparing foundations of buildings, in constructing canals, railroad &c. मातकाम *n*, पायांतलें मातीचें काम *n*. Earthed *pa. t. & pa. p.* Earth'en *a.* मृण्मय, पार्थिव, मृत्तिकामय, मातीचा. Earthen-hearted *a.* (poetic) hard-hearted पाषाणहृदयी, कठोर, क्रूर, निष्ठुर. Earthen'ware *n.* कुंभारी-मातीचीं भांडीं *n. pl.*—पदार्थ *m-pl.* जिन्नस *m. pl.* Earth'iness *n.* मृण्मयत्व *n.* Earth'liness *n.* worldliness, perishableness, grossness इहलोकसंबंध *m*, भूलोकसंबंध *m*, भौमिकत्व *n*, ऐहिकत्व *n.* २ ऐहिक दृष्टि *f* बुद्धि *f* विषयासक्ति *f* ३ क्षणिकता *f*, नश्वरता *f*, भंगुरता *f*. Earth'ling *n.* a mortal मर्त्य *m*, मानव *m*. Earth'ly *a.* belonging to this world, not spiritual, carnal, worldly मृत्यु-भू-इह लोकींचा-लोकचा, पार्थिव, नश्वर, क्षणभंगुर, चिरकाल न राहणारा; as, "E. joys or glory." २ possible, conceivable संभवनीय, शक्य, बहुधा होणारा; as, "What earthly benefit can result." ३ (obs.) made of earth, earthy मातीचा, मृण्मय, मृत्तिकामय. Earth'ly *adv.* Earthly-minded *a.* ऐहिकविषयासक्त, विषयी. Earthly-mindedness *n.* Earth'y *a.* consisting of earth, earthlike, terrene मृण्मय, मातीचा, मातीसारखा. २ earthly, terrestrial, carnal भूलोकाचा, ऐहिक, सांसारिक. ३ gross, low, unrefined हलका, हलकट, रानटी, असंस्कृत. On earth *cf.* साऱ्या जगांत, दुनियेंत (असें काय ?). विधानाचा विशेष जोर दाखविण्यासाठीं (भाषणांत) उद्गाररूपी किंवा प्रश्नरूपी वाक्यांत ह्या शब्दद्वयाचा उपयोग करितात; जैसे, What on earth shall I do? Nothing on earth will satisfy him.

Ease (ēz) [O. E. *ese, eise*; Fr. *aise*; cf. O. It. *asio*, It. *agio*, ease (?) Port. *azo*, L. *ausa*, occasion, opportunity. Ease ह्या शब्दाचे समाधान, सुख, सोय आणि करमणूक असे प्राचीन अर्थ होते.] *n.* freedom from anything that pains or troubles आराम *m*, सुख *n*, सौख्य *n*, क्लेशराहित्य *n*, वीतदुःखता *f*, दुःखनिर्मुक्तता *f*. (a) relief from labour, rest, quiet विसावा *m*, विश्रांति *f*, विश्राम *m*. (b) freedom from care or solicitude, tranquillity, peace, comfort स्वास्थ्य *n*, स्वस्थता *f*, निश्चितपणा *m*, चैन *f*, आराम *m*, बिनघोरपणा *m*, निवांतपणा *m*, विसावा *m*. (c) freedom from constraint, formality &c., facility, liberty, natural-

ness (said of manners, style, &c.) स्वाभाविकपणा *m*,
 नैसर्गिकपणा *m*, स्वाभाविकत्व *n*, नैसर्गिकत्व *n*, सहजत्व
n, सुकरत्व *n*, सौकर्य *n*, सुगमपणा *m*. [AT E. स्वस्थ,
 सुखी, वीतचित्त, सुखांत. ILL AT E. अस्वस्थ, चिंताक्रांत-ग्रस्त,
 दुःखी, कष्टी, संचित. TO STAND AT E. (*mili.*) रांगेंत आप-
 आपल्या जागेवर सुखकारक स्थितींत उभें राहणें. WITH E.
 साहजिकरीत्या, सहज, सहजगत्या, अनायासें, कांहीं श्रम
 पडल्याशिवाय.] E. *v. t.* & *v. i.* (often with *of*) *to free*
from pain, to relieve from toil or care, to give rest
or repose दुःखमुक्त करणें, सुख देणें, विश्राम *m* -विसावा
m -विश्रांति *f* -आराम *m* -स्वस्थता *f* देणें, वीतचित्त
 करणें. २ *to render less painful, to mitigate, to*
alleviate हलका-कमी करणें, शमविणें, शान्तविणें,
 सान्त्वन *n*. करणें *g. of o.*, उपशम करणें. ३ *to*
release from pressure or restraint, to move gently,
to shift a little (-च्यावरील) भार हलका-कमी करणें,
 (चें) भारमोचन-(-ला) भारमुक्त करणें, हळूच सरकवणें,
 किंचित्-जरा हलवणें-सारणें, स्थलांतर करणें. [TO E. OFF
 OR AWAY (*naut.*) *To slacken a rope gradually* (दोरी)
 हळूहळू सैल करणें-सोडणें.] Ease'ful *a. quiet, comfort-*
able, restful सुखावह, स्थिर, शांत, स्वस्थ, निश्चिन्त.
 Ease'fully *adv.* Ease'fulness *n.* Ease'less *a.*
 अस्वस्थ, दुःखी, कष्टी. Eas'ily *adv. with ease, with-*
out effort अनायासानें, सहज, सहज रीतीनें-गतीनें-
 रीत्या-गत्या, फार श्रम-कष्ट केल्यावांचून. २ *without*
pain, anxiety, or disturbances सुखानें, सुखांत,
 काळजीवांचून. ३ *readily, willingly, without*
reluctance खुषीनें, तत्परतेनें. ४ *smoothly, quietly,*
without tumult हळू, शांतपणें, गडबड केल्याशिवाय,
 विनगोंगाट. ५ *without shaking or jolting, com-*
modiously सुखावह रीतीनें, गचके खाह्याशिवाय,
 शांत, सुरळीत, सरळ, नीट. Eas'iness *n. freedom*
from distress, rest स्वास्थ्य *n*, सुख *n*, स्वस्थता *f*,
 स्वस्थपणा *m*, सौख्य *n*, कुशलता *f*, शांति *f*. २ *free-*
dom from difficulty, ease सौकर्य *n*, सुगमपणा *m*,
 सुखसाध्यता *f*, सुलभपणा *m*, सोपेपणा *m*; as, "The
 E. of a task." ३ *compliance, disposition to yield*
without opposition कबुली *f*, बिनतक्रारी स्वभाव *m*,
 आनुकूल्य *n*. ४ *freedom from effort, constraint, or*
formality (said of style, manner &c.) स्वाभावि-
 कपणा *m*, सहजत्व *n*, &c. See Ease *n*. ५ *freedom*
from jolting गाडी इत्यादिकांचे धक्के-गचके न बसणें *n*.
 Ease'ment *n. that which gives ease, relief &c.;*
convenience, accommodation सोय *f*, मदत *f*, सुखदा-
 यकत्व *n*. २ (*law*) *a liberty, privilege, or advantage,*
which one proprietor has in the estate of another
proprietor, distinct from the ownership of the
soil, as a way, watercourse &c. दुसऱ्याच्या जागेवर
 (मालकी हक्कावांचून) असणारा हक्क *m*. किंवा मोकळीक
f; जसें, पायवाट, गाडीवाट, किंवा पाणवाट वगैरे.
 परभूमावधिकार *m*.

Easel (ɛ'zɪ) [Dut. *ezel*, ass, donkey, hence also a support, a painter's easel. Ger. *escl*-L. *asellus*, *dimin.* of L. *asinus*, ass.] *n.* a frame (commonly) of wood serving to hold a canvas upright or nearly upright, for the painter's convenience or for exhibition (चित्रकाराचे सोईकरितां किंवा प्रदर्शनाकरितां चित्रपट उभा करून ठेवण्यासाठीं केलेली) लांकडाची घोडी *f.*

East (ɛst) [M. E. *est*, A. S. *east*, *adv.* in the east; *eastan*, from the east. Icel. *austr*, Swed. *ost*, L. *aurora* (for *ausosa*), Sk. *ushas*, dawn.] *n.* the point in the heavens where the sun is seen to rise at the equinox, or the corresponding point on the earth पूर्व *f.*, पूर्व दिशा *f.*, प्राची *f.*, उगवत *f.*, पूर्वाशा *f.* २ the eastern parts of the earth, the regions or countries which lie east of Europe, the orient युरोपाच्या पूर्वेकडील देश *m.*, पौरस्त्य देश *m.*, पूर्व *f.* [आशिया मायनर, सीरिया, इराण, हिंदुस्थान चीन वगैरे देशांस हें नांव लावतात.] East *a.* पूर्वेकडील, पूर्वेचा, पूर्वदिशेचा, &c. East *adv.* पूर्वेकडे, पूर्वदिशेकडे, उगवत, पूर्वबाजूस. E. *v. t.* to move toward the east पूर्वेकडे-पूर्वदिशेस जाणें-सरणें. East'er *v. i.* (*naut.*) to veer to the east (said of wind) (बदलून) पूर्वेकडे वाहूं लागणें, पूर्ववाही होणें. East'erling *n.* a native of a country eastward of another (आपल्या) पूर्व बाजूकडील देशांतील मनुष्य *m.*, पौरस्त्य *m.*, पूर्वेकडचा मनुष्य *m.* २ a piece of money coined in the east by Richard II. of England इंग्लंडच्या दुसऱ्या रिचर्ड राजानें पूर्वेकडील प्रदेशांत पाडलेलें नाणें *n.* East'erling *a.* East'erly *a.* coming from the east पूर्वेकडून येणारा-वाहणारा. २ situated, directed, or moving toward the east प्राच्य, पूर्वेकडील, पूर्वाभिमुख, पूर्वगामी. East'erly *adv.* पूर्वेकडे. East'ern *a.* situated in the east, oriental अगदीं पूर्वेकडील, पौरस्त्य, प्राग्देशीय. २ going toward the east पूर्वगामी, पूर्वाभिमुख. East'ernmost *a.* पूर्वेकडील टोंकाचा. East Indian *a.* ईस्ट इंडिज बेटांतील. East' Indian *n.* ईस्ट इंडिज बेटांतील रहिवासी *m.* East'ward, -wards *adv.* पूर्वेकडे.

Easter (ɛs'tɛr) [M. E. *ester*; A. S. *easter*, *eastra*, paschal feast, Easter.—A. S. *Eastre*, a goddess of light or spring whose festivities were held at the vernal equinox or in April. See EAST.] *n.* an annual church festival commemorating Christ's resurrection, & occurring on Sunday, the second day after Good Friday. ' गुड फ्रायडे ' नंतर पहिल्याच रविवारी होणारा ख्रिस्तपुनरुत्थापना-निमित्त वार्षिकोत्सव *m.*, ख्रिस्तपुनरुत्थापनोत्सव *m.* २ the day on which the festival is observed, Easter day ईस्टर सणाचा दिवस *m.*, ईस्टर *m.* [Easter या शब्दाचा उपयोग विशेषणार्थी किंवा सामासिक

शब्दांत पूर्वपदाचे स्थानी करितात; जसे, *Easter day* OR *Easter-day*, *Easter week*, *Easter Sunday* &c.

Easy (ē'z'i) *a.* free from pain, distress, toil, trouble &c; at ease; (a) quiet सुखी, सुखरूप, खुशाल, सुचित्त, स्वस्थ, निर्दुःख, सुस्थ. (b) free from care, not anxious, tranquil निश्चित, स्वस्थ, विनघोर, विनधास्त, निर्धास्त, शांत, निष्काळजी. (c) free from formality, unconstrained, smooth (manner or style) सरल, सरळ, ऋजु, सुगम, अक्लिष्ट, सोपी. २ *affording ease or rest* सुखदायक-कारक, सुखकर, सुखप्रद, सुखावह. ३ *not difficult, requiring little effort or labour* सोपा, सोपारा, सुलभ, सुकर, अल्पसाध्य, अनायाससाध्य, सुखसाध्य. ४ *furnishing comfort, commodious* आराम देणारा, सोयीचा, सुखाचा. ५ *tractable, yielding, complying, ready* अनुकूल, भिडस्त, दुसरा सांगेल तसें ऐकणारा. ६ (*com.*) *not straitened as to money matters* (oppo. to tight) सैल, ढिला, चणचण नसलेला, वेददाद. *Eas'y-going a.* दगदगीचा तिरस्कार असणारा, शांत. २ शांतताप्रिय. *Eas'y chair n.* आरामखुर्ची *f.*

Eat (ēt) [*M. E. eten. A. S. etan, Dut. eten, Icel. eta, Swed. ata, Sk. अद्, to eat.*] *v. t.* to chew and swallow as food (said especially of food not liquid) खाणे, भक्षणें, भक्षण *n.* अशन *n.* करणें. [**SOME SIGNIFICANT JOCOSE & FREE EXPRESSIONS FOR THE SAME ARE:** भक्ष्यस्थानीं घालणें, घडांत टाकणें-घालणें-उतरणें, प्राणपूजा *f.*-पोटपूजा *f.* करणें. **SOME ENGLISH EXPRESSIONS AS TO eat up, to clear the desks, to lick or clean the platters, to clear work, to dispose of ARE RENDERED BY THE FOLLOWING:** खाऊन टाकणें, खाऊन पार करणें, गट्टगोळा *m.* करून टाकणें, चाटून पुसून खाणें, निपटून शिपटून खाणें, झडती लावणें-देणें (R.), चट्टामट्टा *m.*-तळझाडा *m.* (R.) तळपट *n.* (R.) निःपात *m.*-निसंतान *n.* सफेजंगी *f.* सप्पा *m.*-निरानिपटा *m.*-करणें, चाटून पुसून नाहीसा करणें, कडाचूर *m.* (R.) करणें- करून टाकणें, चपेट OR चपाट *adv.* खाणें, रपाटणें, झपाटणें, चपाटणें, ताव *m.* देणें WITH *वर of o.*, पूज्य करणें (R.), सप्पा *m.* उडविणें-वळवणें *y. of o.*, रगडणें, रपाटणें, गट्ट करणें, खाऊन फस्त करणें.] २ *to corrode as metal by rust, to consume the flesh as a cancer, to weary or waste away* (-ला) तांब *f.* लागणें, गंज *m.* चढणें, झिजविणें, खाऊन टाकणें, हळूहळू नाहीसा करणें. [**TO E. HUMBLE PIE** मुकाट्यानें अपमान सोसणें-सहन करणें, मूग गिळून रहाणें. पूर्वी शिकारीच्या मेजवानीचे वेळीं चांगले पदार्थ थोरामोठ्यांच्या वांट्यास जाऊन नोकर चाकरांस हरणाच्या (HUMBLE) आंतड्याची (PIE) कढीच मिळत असे, व असा अपमान त्यांना मुकाट्यानें सोसावा लागत असे. ह्यावरून TO EAT HUMBLE PIE म्हणजे मुकाट्यानें अपमान सोसणें असा अर्थ झाला आहे. **TO E. ONE'S TURNS** वॅरिस्टरच्या परिक्षेचा अभ्यास करणें. इंग्लंडांत वॅरिस्टरचा अभ्यास करितांना कोर्टाच्या इतमध्ये विद्यार्थ्यांना अमुक एक वेळां जेवावें लागत असतें. **TO E.**

WELL (trans.) चांगली भूक असणें. To E. ONE'S WORDS आपलें बोलणें *n*- बोल *m*- शब्द *m* मागें-परत-मावारीं वेणें. To E. OUT खलास करणें, (-चा) फडशा पाडणें-करणें. To E. THE WIND OUT OF A VESSEL. हळूहळू वान्याच्या उलट दिशेनें मार्ग क्रमण करणें. To E. ONE OUT OF HOUSE & HOME घरदार खाऊन वांसे तोंडीं लावणें, खाऊन खाऊन वरादाराचा सत्यानाश करणें.] Eat *v i*. to take food (especially solid) जेवणें, भोजन *n* -जेवण *n*. करणें. २ to taste or relish लागणें, (-ची) चव *f* असणें; as, "It eats like a mango." ३ to make one's way slowly हळूहळू आंत शिरकत जाणें, चरणें. [To E., To E. IN OR INTO गंजणें, कुरतुडणें.] Eat'able *a*. खाद्य, खाया- भक्षयाचा- जोगा-जोगता &c., भक्ष्य, भोज्य, भक्षणार्ह. E. *n*. भक्ष्य *n*, खाद्य *n*, खाणें *n*. Eat'age *n*. eatable growth of grass for horses & cattle (esp. that of aftermath.) गुकदां गवत कापून नेल्यानंतर पुन्हां गवतास येणारी फूट *f* दुसरा फुटवा *m*.

Eaves (ēvz) [M. E. *euese*, *pl. euses* (eaveses.) A. S. *efes*, a (clipped) edge of thatch, whence *efesian*, to shear. The *s* of *eaves* is in English regarded as a plural ending, though not so in Saxon.] *n. pl. arch.* the edges or lower borders of the roof of a building, which overhang the walls, & cast off the water that falls on the roof पागोळ्या *f. pl.* पावळ्या *f. pl.*, हीड *f* (R.), वळचणी *f*, पावसा *m*. २ (obs.) brow, ridge कडा *f*, कांठ *m*, कडपा *m*. ३ eyelids, eyelashes पापण्या *f. pl.*, पापण्यांचे केंस *m. pl.* [E. BOARD (arch.) पाणपट्टी *f*. ALSO CALLED E. CATCH OR LATH. E. CHANNEL, E. GUTTER छपरावरील पावसाच्या पाण्याचा पन्हळ *m*. EAVES MOLDING (arch.) पाणपट्टीची गोलची *f* गोळा *m*.] Eaves-drop *v. i.* to listen & learn from under the eaves what is said within doors वळचणींतून-आडून &c. कानवसा *m* - कानोसा *m*- कानचा *m* - कानवहळा *m*. घेणें, आडून ऐकणें. Eaves-drop, Eave-drop *n*. पागोळ्या *f. pl.* पावळ्या पडणें *n*, वळचणीची धार *f*. Eaves-dropper *n*. आडून-चोरून ऐकणारा- कानवसा घेणारा *m*. Eaves-dropping *n. law.* चोरून ऐकण्याची संवय *f*, गुप्त भाषण आडून ऐकून वाहेर फोडण्याची संवय *f*.

Ebb (eb) [M. E. *ebbe*. A. S. *ebba*, ebb of the tide, akin to Dut. *eb*, *ebbe*.] *n.* the return of the tidal wave toward the sea (oppo. to flood) ओहटी *f*, ओहट *m*, ओहटें *n*, सुकती *f*. २ (fig.) a falling back from a better to a worse state, decline, decay उतार *m*, उतरती *f*, उतरती कळा *f*, उतरता पाय *m*- पाया *m*, क्षय *m*, नाश *m*. [EBB & FLOW भरतीओहटी *f*, चालता काळ व पडता काळ *m*. (OFTEN USED FIGURATIVELY.)] E. *v. i.* to flow back; to return, as the water of a tide toward the sea (oppo. to flow) ओहटणें, ओहट *m* सुकती *f* ओहटी *f* लागणें-परतणें, वळणें. २ to fall back from a better to a

worse state, to decline, to decay हटणें, उतरती कळा लागणें, नाश पावणें. Ebb a. receding, shallow, low उथळ. Ebb'd pa. t. & pa. p. Eb'bing pr. p. & v. n. Ebb-tide n. the retiring tide (oppo. to flood-tide) ओहट m, सुकती f.

Eblis (eb'-lis) [Ar. iblis.] (Mahomedan myth.) the prince of evil spirits, Satan इबलीस m, भुताखेतांचा राजा m, सैतान m. n.

Ebony (eb'un-i) [M. Fr. ebenc,—L. hebenus, ebenus,—Gr. ebenos,—ebony wood.] n. a hard, heavy & durable wood, which admits of a fine polish or gloss अबनूस m, टेंबुरणी f -तेंदू-तिंदुक यांचा आंतील काळा नार m. Ebon, Eb'ony a, टेंबुरणीचा केलेला. २(रंगानें) टेंबुरणीसारखा. Eb'onist n. one who works in ebony टेंबुरणीच्या लांकडाचें काम करणारा. Ebo'nize v. t. to make black, or stain black, in imitation of ebony (टेंबुरणीच्या लांकडाप्रमाणें) काळें करणें-पाडणें, (रंग देऊन) काळें करणें. Eb'onized pa. t. & pa. p. Eb'onizing pr. p. & v. n.

Ebracteate (ē-brak'-ti-āt) [L. e, from & bractea, a thin layer of wood.] a. (bot.) without bracts or floral leaves उपपर्णविहीन, देठाशीं पान नसलेलें (फूल) (उ० मोहरी, मुळा, वगैरे). Ebra'cteolate a. (bot.) without bracteoles, or little bracts उपपर्णकविहीन. See Bract and Bracteole.

Ebriety (e-brē'-i-ti) [Fr. ebriete,—L. acc. ebrietatem, —L. ebrius, drunken.] n. drunkenness, intoxication by spirituous liquors, inebriety निशा f, झिंगी f, दारूचा कैफ m -अंमल m -तार f. Ebrios'ity n. addiction to drink, habitual drunkenness दारूबाजी f, दारू पिण्याचें व्यसन n, निशाखोरी f, निशाबाजी f. Ebrious a. (R.) inclined to drink to excess अट्टल-पक्का दारूबाज, निशाबाज, झिंगा, झिंगट, झिंगीखोर, निशाखोर, अमली. २ छाकटा, तर्र.

Ebrillade (e-bril'-lād) [Fr.] n. a bridle check, a jerk of one rein given to a horse when he refuses to turn लगामाचा हिसका m, घोडा वळत नसल्यास त्याला एका बाजूच्या अनीनीनें घावयाचा हिसका m.

Ebulliate (e-būl'li-āt) [L. ebullire, to bubble up.] v. i. (obs.) to boil or bubble up (आधणाचे) बुडबुडे येणें, उकळी f कढ m- आधण n. येणें. Ebul'lience, Ebul'liency n. a boiling over, effervescence उत m, उकळी f. २ (fig.) उमाळा m, उमासा m. Ebul'lient a. कढणारा. २ manifesting excitement of feeling तापणारा, अंतःक्षुब्ध, उसळी मारणारा, रागावणारा. Ebul'lioscope n. (phys. & chem.) an instrument for observing the boiling point of liquids (मद्यमिश्रित द्रव पदार्थांचा) .उत्कलनबिंदु पाहण्याचें यंत्र n, उत्कलनबिंदुदर्शक m, कथनदर्शक m, मद्य किती उष्णमानानें कढतें तें पाहून त्यामध्ये मद्यविष किती आहे, त्याचा निर्णय करण्याचें यंत्र n.

Ebullition (ebul-lish'-un) [O. Fr. *ebullition*.—L. acc. *ebullitionem*, a rare word, from *ebullitus*, *p. p.* of *ebullire*—L. *e*, out & *bullire*, to bubble.] *n.* a boiling or bubbling up of a liquid कढण्याची क्रिया *f*, कथन *n*, उत्सेचन *n*. २ कढ *m*, आधण *n*, उकळी *f*. ३ *effervescence occasioned by fermentation* फेंस *m*, ऊत *m*, जोस *m*, फणफण *m*. ३ a sudden burst or violent display, an outburst (राग इत्यादि) मनोविकारांची उकळी *f* उद्रेक *m*, उमाळा *m*, उमाळा *m*, उमासा *m*, उमाळी *f*, उभड *f*.

Eburin (eb'-ū-rin) [L. *ebur*, ivory.] *n.* a composition of dust of ivory or bone with a cement हस्तिदंत किंवा हाडे यांची भुकी लुकणांत घालून मिळवून केलेले मिश्रण *n*, हस्तिदंतमिश्रित लुकण *n*. **Eburnā'tion** *n.* (med.) a condition of bone or cartilage occurring in certain diseases in which they come to resemble ivory (शरीरांतलil हाड) कांहीं रोगांत हस्तिदंतासारखे कठीण होणे. **Ebur'nēan**, **Eburnien** *a.* made of or relating to ivory हस्तिदंती, हस्तिदंत-विषयक. **Eburnificā'tion** *n.* **Eburnine** हस्तिदंती *a.*

Ecaudate (ē-kaw'-dāt) [Pref. *E* + *caudate*.] *a.* (bot. & Zool.) tailless बिनशेंपटीचा, पुच्छरहित, विपुच्छ.

Ecbolic (ek-bōl'-ic) [Gr. *ekballein*, to throw out.] *n.* (med.) a drug, as ergot, which by exciting uterine contractions promotes the expulsion of the contents of the uterus (गर्भाशयाचे आकुंचन करून) गर्भपात करणारे औषध *n*.

Eccaleobion (ek-kā-lē-ō'bi-on) [Gr. *ekkalein*, to call out (*ek*, out of & *kalein*, to call) + *bios*, life.] *n.* a contrivance for hatching eggs by artificial heat कृत्रिम उष्णतेने अंडी उबविण्याकरितां केलेले यंत्र *n*.

Eccentric (ek-sen'-trik) [Fr. *excentrique*—L. *L. eccentricus*—*eccentros*, out of the center—Gr. *ek*, out of & *kentron*, Sk. केन्द्र, centre.] *a.* deviating from the centre or from true circular motion उत्केन्द्र, केन्द्रच्युत. २ (geom.) not having the same centre (oppo. to concentric) असम-विषम-केन्द्र. ३ (mach.) pertaining to an eccentric मध्यबाह्य गोलसंबंधी. ४ not coincident as to motive or direction (-च्या) विरुद्ध, उलट, प्रतिकूल, न मिळणारा, विसंगत. ५ departing from the usual course, irregular, unusual, odd विलक्षण, विचित्र, तऱ्हे-वाढक, लोखणदार विरुद्ध, गैरशिस्त, बेशिस्त, अन्यथा-चारी-वर्ती. *n.* geom. a circle not having the same centre as another contained in some measure within the first असमकेन्द्र-विषमकेन्द्रवर्तुल *n*. २ an anomalous or irregular person or thing विचित्र माणूस *m*-व्यक्ति *f*, विलक्षण वस्तु *f*. ३ (astron.) the supposed circular orbit of a planet about the earth, but with the earth not in its centre ग्रहाची उत्केन्द्रकक्षा *f*. ४ a circle described about the

centre of an elliptical orbit, with half the major axis for radius विक्षेपवर्तुल n , उपकारक-उपकुर्वाण-वर्तुल n . $\frac{1}{2}$ mach. उत्केन्द्र ठेविलेला दागिना m -वस्तु f . Eccen'trical a . See Eccentric. Eccen'trically adv . Eccentric'ity n . oddity विलक्षणपणा m , वैलक्षण्य n , लोकवाह्यता f , लोकमर्यादातिक्रम m , विक्षिप्तपणा m . 2 math. केन्द्रच्युति f , उत्केन्द्रता f . 3 असमकेन्द्रता f , विपमकेन्द्रता f .

N. B. यंत्रशास्त्राच्या पुस्तकांत ECCENTRIC हा शब्द वरेच वां येतो. त्याजवद्दल आजपर्यंत मध्यवाह्य हा शब्द मराठींत वापरीत असत. परंतु आमच्या मते उत्केन्द्र किंवा अपकेन्द्र किंवा अपमध्य हे शब्द ज्यास्त योग्य आहेत.

Ecchymose (ek'ki-mōz) [Gr. ek, out & chumos, juice, — chein, to pour.] *v. t. med.* (chiefly used in the passive form) to discolour by the production of an effusion of blood beneath the skin (रक्त सांखळल्यामुळे कांतडी) बाहेरून तांबडी, निळी, व काळी होणे. Ecchymo'sis [ec + chumo + osis suffix showing condition.] *n. (med.)* (रक्त सांखळल्यामुळे कांतडीवर आलेला) तांबडा, निळा रंग m . Ecchymo'ses *pl.* Ecchymot'ic a .

Ecclesiastic, Ecclesiastical (ek-klē-zias'-tik,-al) [L. ecclesiasticus, -Gr. ekklesia, an assembly, the Church, -ekkalein, to call forth or convoke.] *a. pertaining or relating to the Church, not civil or secular* धर्म-खात्यासंबंधी (मुलकी किंवा लष्करी खात्याहून भिन्न), धर्मप्रकरणाचा, धर्मप्रकरणविषयक, एक्लेसिएससंबंधी. Eccle-sias'tic *n.* one who holds any clerical or spiritual office in the Christian Church (opposed to lay officials) धर्मकर्मनियुक्त-धर्मपदनियुक्त मनुष्य m , धर्मसंस्थे-तील-धर्मखात्यातील वरच्या दर्ज्याचा नोकर m . Ecclesiastical courts (called also Christian Courts) एक्लेसिएचीं कोर्टे $n. pl.$, प्रतिष्ठित धर्मावर देखरेख ठेवणारीं कोर्टे $n. pl.$, ख्रिस्ती आचार्यांच्या खटल्यांची चौकशी करणारीं कोडते-कोर्टे $n. pl.$ E. law एक्लेसिएचा कायदा m , ख्रिस्ती धार्मिक कोर्टांत चालू असणारा मुलकी व संस्कारविषयक कायदा m , धार्मिक कोर्टांचा कायदा m , ख्रिस्ती आचार्यांना लागू पडणारा क्यानन-कायदा m -कानु m , संस्कारप्रकरणा-संबंधी व मुलकी कायदा m . E. States पूर्वी राज्य-कारभारासाठी रोम येथील पोपच्या ताब्यांत असलेला मुलख m . Ecclesias'tically *adv.* Ecclesias'ticism *n.* strong attachment to ecclesiastical forms, usages, &c. एक्लेसिएने ठरविलेल्या विधींवर विशेष भक्ति f दृढ श्रद्धा f . Eccle'siast *n.* an ecclesiastic धर्माधिकारी m , धर्मपदस्थ m . Ecclesias'tes *n.* one of the canonical books of the Old Testament 'उपदेशक.' Ecclesias'ticus *n.* a book of the Apocrypha रोमन क्याथोलिक लोकांनी धर्मपुस्तकांत घातलेल्या प्रक्षिप्त भागांचे स्वतंत्र-पुस्तक n . Eccle'sia *n.* Ecclesiae *pl.* (Gr. Antiq.) the public legislative assembly of the Athenians अधिनियम लोकांची कायदे करणारी मंडळी f - संस्था f .

२ (*Eccl.*) a church, either as a body or as a building ख्रिस्ती धर्माधिकारीमंडळ *n.*, एक्लेसिया *f.* २ ख्रिस्ती देऊळ *n.* Ecclesiolo'gy *n.* the science or theory of church building and decoration धर्मालये बांधणे व सुशोभित करणे ह्या विषयींचे नियम *m. pl.* -शास्त्र *n.* Eccesiol'ogist *n.* धर्मालये बांधण्याच्या शास्त्रांत पारंगत-निष्णात-निपुण मनुष्य *m.* - वाकबगार. Ecclesiolog'ical *a.*

Eclectic (ek-krit'-ik) [Gr. *ekkritein*, to choose out.] *n. med.* a remedy which promotes discharges (as an emetic or a cathartic) (जुलाब वगैरे) उत्सर्गप्रवर्तक (उपाय) *m.*, (उदर म्हणजे कोठा वगैरे) साफ-स्वच्छ करणारे औषध *n.*, शोधन *n.*

Ecderon (ek'-der-on) [Gr. *ek*, out & *deros*, skin.] *n. anat.* the outer layer of the skin, integument अवभासिनी त्वचा *f.* Ecderon'ic *a.*

Ecdysis (ek'-di-sis) [Gr. *ek*, out of & *duen*, to enter.] *n. biol.* the act of shedding or casting off an outer coat or integument as in the case of serpents &c. कांत टाकणे *n.*, (सापाची) मेंग टाकणे *n.*

Echinate, Echinated (ek'-i-nāt,-ed) [L. *echinus*, -Gr. *echinos*, a hedgehog, a sea-urchin.] *a.* prickly like a hedgehog, having sharp points (शाळिंदरा-सारखे) कांटेरी केंस असलेला, कांटेरी.

Echinoderm (e-ki'-nō-derm) [Gr. *ekinos*, hedgehog & *derma*, skin.] *n.* कंटकित तनुवर्गातील प्राणी *m.*, पाठीवर कांद्यासारखे केंस असलेला प्राणी *m.*, कांटेदार कांतडीचा प्राणी *m.*, कंटकत्वक् प्राणी *m.*

Echinodermata (e-ki-nō-der'-matā) *n. pl.* ज्याच्या कांतडीवर कांद्यासारखे केंस असतात असे प्राणी *m.* कंटकत्वक् (कंटकयुक्तत्वक्) *m.* Echinoder'matous *a.* कंटकत्वक्प्राण्यासंबंधीं.

Echo (ek'-ō) [L. *echo*, -Gr. *echo*, an echo, a sound.] *n. pl.* Echoes. repercussion of sound, a sound reflected from an opposing surface & repeated to the ear of a listener प्रतिध्वनि *m.*, प्रतिनाद *m.*, प्रतिशब्द *m.*, पडशब्द *m.*, पडसाद *m.* & *f.*, अनुध्वनि *m.* २ (*fig.*) sympathetic recognition, response अनुकूलतेचा-अनुकूलतापूर्वक प्रतिध्वनि-शब्द *m.* ३ (*fig.*) a mere repeater of the opinions of another तुणतुण्या, बोललेले बोलणारा, श्रुतभाषी. ४ (*Myth.*) a wood or mountain nymph regarded as repeating sounds प्रतिध्वनि-देवता *f.*, प्रतिध्वनि करणारी वनदेवता *f.* E. v. t. to send back (a sound), to reverberate प्रतिध्वनि *m.* प्रतिनाद *m.* प्रतिशब्द *m.* करणे. २ to repeat with assent, to respond, to adopt (-ला) होस हो म्हणणे, (स्वीकारदर्शक) प्रतिध्वनि करणे (*fig.*), (प्रतिध्वनीने) रुकार देणे. E. v. i. to resound प्रतिध्वनि *m.* प्रतिनाद *m.* प्रतिशब्द *m.* होणे, घुमणे, दणदणणे, दणाणणे, दुम-दुमणे. Ech'oed *pa. t.* & *pa. p.* प्रतिध्वनित, प्रति-नादित. Ech'oing *pr. p.* & *v. n.* Ech'oer *n.* प्रतिध्वनि

करणारा. Ech'oles a. प्रतिध्वनि-उत्तर मिळाल्याशिवाय.
 Echom'eter n. mus. a graduated scale for
 measuring the duration of sounds &c. ध्वनिमापक
 n, ध्वनिमापक-ध्वनिकालमापक-ध्वनिस्थैर्यमापक-ध्वनि-
 तारतम्यमापक-अंशदशक पट्टी f. किंवा यंत्र n. Echo-
 m'etry n. ध्वनिकालमापन n (कला). Ech'oscope n.
 प्रतिध्वनिदर्शक यंत्र n. Echo organ (mus.) 'आरगन'
 वाद्यांत स्वर उत्पन्न करण्याकरितां केलेली किल्ली f. अथवा
 खुंटी f, कळ f, ध्वनिकीलक m. Echo-stop (mus.)
 प्रतिध्वनिव्यवस्थापक पडदा m- खुंटी f कळ f. To
 applaud to the echo (शाबासकी देण्याकरितां-स्तुति
 करण्याकरितां) प्रतिध्वनि निबेहृतका जयघोष करणे.

Eclaircise (ē-klær'-sīz) [Fr. *eclaircir*, Pref. *es* (L.
ex), out & *clair*-L. *clarus*, clear.] v. t. to clear
 up what is obscure or not understood, to explain
 (जें अस्पष्ट किंवा गहन असेल तें) स्पष्ट करणे, विशद
 करणे. Eclair'cised pa. t. & pa. p. Eclair'cising pr.
 p. & v. n. Eclair'cissement n.

Eclampsia, Eclampsy (ek-lamp'-siä,-i) [Gr. *ek*,
 forth & *lampein*, to shine.] n. med. convulsions
 occurring in pregnant women before, or at the
 time of, delivery गरोदरपणांत किंवा प्रसूतीचे वेळीं
 येणारे आंचके m. pl. (मुलांना येणारी आंकडी नव्हे.)
 २ med. a fancied perception of flashes of light,
 a symptom of epilepsy डोळ्यांपुढें उजेडाची चमक
 मारते असें भासणे n, काजवे दिसणे n. (हें आंचक्यांचें
 लक्षण आहे.)

Eclat (e-klä') [Fr. *eclat*, a spliter, noise, bright-
 ness-Fr. *eclater*, to split, to shiver, to glitter.]
 n. brilliancy of success or effort, striking effect,
 glory, renown जयोत्कर्ष m, थाटमाट m. २ a
 demonstration of admiration and approbation,
 applause स्तुतिघोष m, प्रशंसाघोष m, जयशब्द m,
 जयघोष m, वाहवा f, जयजयकार m.

Eclectic (ek-lek'-tik) [Gr. *eklektikos*; *ek*, out & *legein*,
 to choose.] a. selecting, choosing (what is true or
 excellent in opinions, doctrines, &c.) from various
 sources or systems निवडून-वेंचून काढणारा, (निरनि-
 राळ्या पंथांतून) उत्तम-सत्य-वेंचक तत्वे-मते काढून घेणारा,
 उत्तमांशग्राहक; as, "An E. philosopher." २ con-
 sisting or made up of what is chosen or selected
 सारसंग्रहाचा, सारसंग्रहात्मक, निवडून-वेंचून काढ-
 लेल्याचा समावेश ज्यांत केलेला आहे असें; as, "An E.
 method; An E. system of philosophy; An E.
 magazine." [E. PHYSICIAN सर्व प्रकारच्या वैद्यक
 पद्धतींतील उत्तमांश तेवढा घेऊन आपली पद्धति बनविणारा वैद्य
 m, उत्तमांशसंग्राहक-सारसंचयी वैद्य m.] E. n. one
 who follows an eclectic method in philosophy,
 science, religion, & the like सारग्राही, सारसंग्राहक.
 Eclec'tically adv. Eclec'ticism n. Eclectic Phi-

losophy निरनिराळ्या तत्वज्ञानाच्या पद्धतींतून जेवढा
ग्राह्यांश असेल तेवढा घेऊन बनविलेली नवीन तत्वज्ञान-
पद्धति *f*, सारात्मक तत्वज्ञानपद्धति *f*.

Eclipse (ē-klips') [L. *eclipse*,—Gr. *ekleipsis*, a fail-
ure, esp. of light of the sun—Gr. *ekleipein*, to fail—
Gr. *ek*, out & *leipein*, to leave.] *n.* *astron.* ग्रहण *n*,
ग्रह *m* (S.), उपराग *m.* २ (*fig.*) a darkening or obscur-
ing of splendour, brightness, glory, honour, &c.;
gloom, obscuration वैभव *n*-तेज *n* इ० झांकून टाकणे *n*,
आच्छादणे *n*, ग्रास *m*, लोप *m*, निस्तेजता *f*, मजीतपणा
m, मालिन्य *n*; as, "A perpetual E. of spiritual
life." [ANNULAR E. कंकणाकृति ग्रहण *n*. CYCLE OF E.S,
(SEE CYCLE) ग्रहणचक्र *n*. LUNAR E. चंद्रग्रहण *n*. SOLAR
E. सूर्यग्रहण *n*. PARTIAL E. खंडग्रहण *n*, अपूर्णग्रासग्रहण
n. TOTAL E. खग्रास ग्रहण *n*, पूर्णग्रासग्रहण *m*. DAY OF
AN E. ग्रहणाचा दिवस *m*. DURATION OF AN E. ग्रहण
पूर्णग्रास झाल्यानंतर (ग्रहण) मोक्षास प्रारंभ होईपर्यंतचा काल *m*,
खग्रासग्रहणकाल *m*, पूर्णग्रासकाल *m*. IMMERSION सम्मीलन
n. INGRESS AT AN E. स्पर्श *m*. ABLUTION AT THE
BEGINNING OF AN E. स्पर्शलान *n*. PERIOD OF AN E.
ग्रहणस्पर्शापासून मोक्षापर्यंतचा काल *m*, ग्रहणपर्वकाल *m*.
RISING DURING AN E. ग्रस्तोदय *m*. SETTING DURING
AN E. ग्रस्तास्त *m*. UNCOVERING OF AN E. उन्मीलन *n*.]
E. *v. t.* to cause the obscuration of (said of a
heavenly body) झांकून-आच्छादून टाकणे, लोपविणे; as,
"The Moon eclipses the Sun." २ (*fig.*) to obscure
or darken the beauty, glory, honour, &c. of फिका-
माजी-मार्गे पाडणे, निस्तेज-मजीत &c. करणे, उणे आणणे
with ला or स, (तेज) लोपविणे; as, "My joy of
liberty is eclipsed." E. *v. i.* to suffer an eclipse
ग्रस्त होणे, ग्रहण लागणे *with ला of स*. Eclipsed' *pa.*
t. & pa. p. झांकलेला, आच्छादित, लुप्त, ग्रासलेला,
केतुग्रस्त, राहुग्रस्त. २ फिका पडलेला, मार्गे पडलेला.
Eclip'sing *pr. p. & v. n.*

Ecliptic (ē-klip'-tik) [L. *linea ecliptica*, the ecliptic
line, or line in which eclipses take place.] *n.*
astron. the great circle of the celestial sphere,
making an angle with the equinoctial of about
23°28' (It is the apparent path of the sun, or the
real path of the earth as seen from the sun.)
क्रांतिवृत्त *n*, रविकक्षा *f*. २ *geog.* a great circle
drawn on a terrestrial globe making an angle
of 23°28' with the equator (used for illustrat-
ing and solving astronomical problems) क्रांति-
वृत्त *n*, अयनवृत्त *n*, भवलय *n*, भवृत्त *n*. [DE-
CLINATION OF A POINT OF THE E. क्रांतिभाग *m*. IN-
CLINATION (OF A PLANET'S ORBIT) TO THE E.
कोणत्याही ग्रहाचे कक्षावृत्त व क्रान्तिवृत्त ह्यांमधील कोन *m*,
कक्षावृत्त व क्रान्तिवृत्त यांमधील अंतर *n*, परमापम *m*.
MOTION OF THE NODES OF THE E. क्रांतिपातगति *f*.
NODES OF THE E. क्रांतिपात *m*. OBLIQUITY OF THE E.
the inclination of the ecliptic to the equator.

परमक्रांति *f*, परक्रांति *f*, परमापम *m*, परापम *m*.] E.
a. pertaining to an ecliptic क्रांतिवृत्ताचा. २
pertaining to an eclipse or eclipses अहणासंबंधीं.

Eclogue (ek-'log) [L. *ecloga* (Fr. *e'glogue*)
Gr. *ekloge* from *eklegein*, to select.] *n.* a poetical
composition in which shepherds are introduced
conversing with each other, a bucolic, a pastoral
poem मेपपालविषयक काव्य *n.*

Economy (e-kon'-ō-mi) [L.-Fr.-Gr. *oikonomia-*
oikos, house & *nomos*, law, rule.] *n.* the manage-
ment of the household especially as to expense
(खर्चासंबंधानें) गृहव्यवस्था *f*; बेत *m*, बेतबात *m*, बंदो-
वस्त *m*, संजोग (R.) *m*, गृहकार्यनिर्वाह *m*. २ the
management of the pecuniary concerns of an
household, frugality, thrift (दूरदृष्टीनें-पुढचा
विचार करून केलेली) काटकसर *f*, मितव्यय *m*,
नियमित खर्च *m*. ३ orderly arrangement and
management of the internal affairs of a state or of
any establishment, kept up by production and
consumption, esp. such management as directly
concerns wealth कारभार *m*; as, "Political E." अर्थ-
शास्त्र *n*. ४ the operation of nature in the generation,
nutrition, and preservation of animals and plants
(काटकसरीची) सृष्टिव्यवस्था *f*; as, "The animal or
vegetable E." ५ the regulation and disposition of
the internal affairs of a state or nation, or of any
department of government अंतर्व्यवस्था *f*, आंतली
व्यवस्था *f*. Econom'ic, Econom'ical *a.* domestic
घरगुती, गृहस्थितिसंबंधीं, प्रापंचिक; as, "Economical
misfortune." २ relating to domestic economy or
to the management of household affairs प्रापंचिक,
गृहव्यवस्थेसंबंधीं; as, "Economic' art." ३ mana-
ging with frugality, frugal (said of character or
habits) काटकसऱ्या, कतरबेती, कतरबेत्या, अल्पव्ययी,
मितव्ययी, काटकसरीनें-टापटिपीनें खर्च करणारा, टाप-
टिपीचा, बेतास बेत करणारा. ४ managed with fru-
gality, frugal (said of acts, saving) काटकसरीचा,
कतरबेताचा, घरजोगावणीचा, घरजुगुतीचा, अल्पव्ययाचा,
मितव्ययाचा, बेताचा, बेतशीर; as, "An economical use
of money." ५ relating to the resources & wealth of
a country, relating to political economy सांपत्तिक,
अर्थशास्त्रासंबंधीं. ६ regulative, relating to the adap-
tation of means to end नियामक, आटपशीर, मित,
व्यवस्थित. Econom'ically *adv.* काटकसरीनें. Econom'-
ics *n.* the science of household affairs, or of domestic
management (गृह) प्रपंचशास्त्र *n*, गृहव्यवस्थेचे नियम
m. pl. २ Political Economy अर्थशास्त्र *n*; as, "In
politics and economics." Econ'omist *n.* one
who manages domestic or other concerns with
frugality काटकसरीनें खर्च करणारा, टापटीप ठेवणारा;
as, "Economists even to parsimony." २ a

student of economics अर्थशास्त्राचा अभ्यास करणारा
 विद्यार्थी *m*, अर्थशास्त्री *m*. *Econ'omizā'tion n.* (R.)
Econ'omise,-ze v. t. to use with prudence, to
expend with frugality बेतावातानें-टापटिपीनें-काट-
 कसरीनें खर्च करणे, काटकसर करणे. *E. v. i. to be*
prudently sparing in expenditure बेतावातानें
 टापटिपीनें-काटकसरीनें &c. -खर्च करणे, मितव्ययी असणे,
 कमी खर्च करणे. *Economi'ser n. one who, or that*
which, economises काटकसर करणारा. २ (*Steam*
Boilers) *an arrangement of pipes for heating feed*
water by waste heat in the gases passing to the
chimney वायलरांत घालण्याचें पाणी तापवून घेण्या-
 करितां उभ्या करून ठेवलेल्या पुष्कळ नळ्यांची रचना *f*,
 'खानामेजर' (*economiser* शब्दाचा अपभ्रंश).

N. B. Economy सद्रव्य *m* (दूरदृष्टीनें-पुढचा विचार करून
 केलेला). *Frugality* मितव्यय *m*. *Parsimony* विकटपणा *m*.

N. B. Economical is the usual form when mean-
 ing *frugal, saving; economic* is the form commonly
 used when meaning *pertaining to the management*
of a household, or of public affairs.

Ecorche (ā-kor'-shā) [Fr.] *n.* (*painting and*
sculpt.) *an image representing an animal, especi-*
ally man, with the skin removed so that the muscles
are exposed for purposes of study (अभ्यासासाठीं
 स्नायु दिसावे म्हणून प्राण्याच्या-विशेषतः मनुष्याच्या
 शरीराची काढलेली किंवा वडलेली) त्वचारहित मूर्ति *f*,
 त्वग्रहित मूर्ति *f*.

Ecostate (ē-kos'-tāt) [L. *e* (*ex*), without and
costa, a rib.] *a. bot. having no ribs or nerves*
 (as applied to leaves) शिरा नसलेलें, त्रिनशिरांचें.

Ecraseur (ā-krä-zèr') [Fr. *ecraser, to crush to pieces.*]
n. a surgical instrument for operation, the parts
operated on being severed by the crushing effect
produced by the gradual tightening of a steel chain
 शरीरांतील कोणतेहि ठिकाणीं रोगामुळें भाग वाढलेला
 असल्यास तो कापून काढण्याचें यंत्र *n*. यांत एक तारे
 सारख्या पदार्थाचा फांस असतो. त्या फासांत वाढलेला
 भाग अडकवून फांस आंवळीत गेलें म्हणजे तारेच्या
 योगानें तो भाग कापला जातो. तारेचा उपयोग केला तर
 त्या यंत्राला *wire ecraseur* म्हणतात. कधीं कधीं तारे-
 ऐवजीं सांखळीचा उपयोग करितात. तेव्हां त्याला *chain*
ecraseur म्हणतात.

Ecstasy (ek'-sta-si) [O. Fr. *extasie*-L. *ecstasis, a*
trance-Gr. *ekstasis, a standing out, ek, out and*
stasis, standing.] *n. the state of being beside*
one's self or rapt out of one's self, an extra-
ordinary elevation of the spirit as when the soul
unconscious of sensible objects is supposed to con-
template heavenly mysteries देहभानावर नसणें *n*,
 भानावर नसणें *n*, तन्मयावस्था (?) *f*, उन्मनी (अवस्था) *f*,
 देहभानाभाव *m*, ब्रह्मानंदमग्नता *f*, ब्रह्मानंदीं मग्न होणें *n*,

(cf. ब्रह्मानंदीं लागली टाळी कोण देहातें सांभाळी) समाधि (?) *f.* २ *excessive joy, rapture, enthusiastic delight* अत्यानंद *m.*, परमानंद *m.*, हर्षवेश *m.*, हर्षनिमग्नता *f.*, हर्षसंभ्रम *m.*, हर्षस्वर *m.*, आनंदाचा भर *m.* ३ (*obs.*) (*Shakes.*) *violent distraction of mind, madness or insanity* वेड *n.*, आवेग *m.*, पिसें *n.*, उन्माद *m.* ४ *med.* *a morbid state of the nervous system in which the attention is occupied exclusively by one idea and the cerebral control is in part withdrawn from the lower centres and those for certain reflex functions.* These latter centres may be in a condition of inertia or of insubordinate activity presenting various disordered phenomena for the most part motor. शरीरांतील सर्व ज्ञानतंतूंचा प्रदेश विकृत झाल्यामुळे निरनिराळ्या गोष्टींचें ज्ञान नाहीसें होऊन तें एकाच गोष्टीकडे लागलें असतांना किंवा शरीरांतील खालच्या प्रांतीच्या निरनिराळ्या केंद्रांवरील मेंदूचा ताबा अगदीं किंवा अंशतः नाहीसा झाल्यामुळे जी मनाची व शरीराची स्थिति होते ती, समाधीसारखा रोग *m.*, (समाधीमध्ये) जी देहाची निचेष्ट स्थिति होते तशीच ह्या Ecstasy नामक विकारांत होत असल्यामुळे Ecstasy ला समाधिरोग हें नांव आम्हीं योजिलें आहे. निचेष्टावस्था *f.*, गात्रस्तंभ *m.*, ताठा *m.* E. v. t. (*obs.*) *to fill with rapture or enthusiasm* हर्षनिर्भर करणें, अत्यानंदित-परमानंदित करणें. Ecstat'ic,-al *a.* *pertaining to or proceeding from ecstasy* हर्षवेशाचा, परमानंदाचा. २ *delightful beyond measure, rapturous* परमहर्षदायक, अत्यानंददायक. Ecstati'cally *adv.* आनंदाच्या भरांत.

Ect, Ecto (ekt, ek'-tō) [Gr. *ektos*, outside.] *n.* *a combining form signifying 'without', 'outside', 'external'* (-च्या) 'बाहेरचा'-बाह्य' अशा अर्थी दुसऱ्या शब्दाशीं जोडण्याचा शब्द *m.*

Ectad (ek'-tad) [Ect + L. *ad*, towards.] *adv.* *anat.* *toward the outside* (oppo. to *entad*.) बाह्यभागी-प्रदेशीं.

Ectasis (ek'-ta-sis) [Gr. *ek* & *teinein* Sk. तनू, to stretch.] *n.* (*Pros.*) *the lengthening of a syllable from short to long* (छंदःसुखासाठी) लघु अक्षर गुरु करणें *n.*

Ecumenic, Ecumenical (ek-ū-men'-ik,-al) [L. *œcumenicus*,—Gr. *oikoumene*, the inhabited world,—*oikos*, Sk. ओकस्, a house.] *a.* *general, universal* सामान्य, सर्वसाधारण, साधारण.

Eczema (ek'-zē-mā) [Gr. *ekzein*, to boil out, from *ek*, out & *zein*, to boil.] *n.* *med.* (त्वचेला दूषित रक्तानें, घर्षणानें, किंवा इतर कारणानें सूज येऊन आलेला) खरजीसारखा पुरळ *m.* Eczem'atous *a.*

Edacious (e-dā'-shus) [L. *edax*, *edacis*,—*edere*, to eat.] *a.* *given to eating, greedy, voracious* खादाड, औदरिक, आधाशी, लोभी, बहुभक्षक. Edā'-ciously *adv.* Edac'ity *n.* *voracity, rapacity, greediness* खादाड-आधाशी-हावरेपणा *m.*, लोभ *m.*

Eddish (ed'-dish) [A. S. *edisc*, aftermath.] *n.* aftermath फेरकापणी *f.* २ *stubble & stubble field* गवताचे (शेतांत) राहिलेले खुंट *m. pl.*

Eddy (ed'-i) [From Icel. *ida*, an eddy, from pref. *id*, A. S. *ed*, again, back.] *n. pl.* Eddies. a current contrary to the main current उलट-विरुद्ध प्रवाह *m.*, उलटा प्रवाह *m.* २ a whirlpool गरगर फिरणारा भोंवरा *m.*, आवर्त *m.*, चक्र *n.*; as, "And smiling eddies dimpled on the main." E. *a.* गरगर फिरणारा; as, "Eddy winds." E. *v. i.* to move in a circle घोंटाळणे, कोंडाळणे, गोंधळणे, गिरक्या घालणे-मारणे, वाटोळे फिरणे, भोंवणे; as, "Eddying round and round they sink." E. *v. t.* (R.) to collect as into an eddy भोंवण्यासारखे गोळा करणे. Eddied *pa. t. & pa. p.* Ed'dying *pr. p. & v. n.*

Edema (ē-dē'-mä) [L.] *n. med.* (बिनलालीची) सूज *f.* अशी सूज स्थानिक कारणामुळे सहसा येत नाही. तर ती रक्ताशय, फुफ्फुसे, यकृत आणि मूत्रपिंड बिघडले म्हणजे येते. Same as oedema. Edem'atous, Edem'-atōse *a.*

Eden (ē'-den) [Heb. *ēden*, delight, pleasure, an abode of delight.] *n.* the garden in which Adam and Eve, the first human pair were placed by God ख्रिस्ती धर्मशास्त्रांतील ईडन नामक बाग *f.* बगीचा *m.* आडाम आणि ईव्ह हे (स्त्रीपुरुषांचे) पहिले जोडपे देवाने या बागेत ठेविले होते. २ a delightful region or residence, a paradise प्रतिईडन *n.*, (ईडनसारखे) सुखस्थान *n.*, रम्यस्थळ *n.*, राहण्याचे रमणीय स्थान *n.*-ठिकाण *n.*, ईडन *m.* Eden'ic *a.* paradisaic ईडनसारखा, ईडनासंबंधी. २ (fig.) सुखस्थानासंबंधी, प्रतिईडनासंबंधी. E'denized *a.* (R.) admitted to a state of paradisaic felicity ईडनांतील सुखास पात्र केलेला.

Edentate (ē'-den'-tāt) [L. *e*, (*ex*), out of, without & *dens*, *dentis*, Sk. दन्त, a tooth.] *a.* destitute or deprived of teeth अदंत, दंतविहीन, निर्दशन, नीरद. २ *zool.* belonging to the *Edentata* दंतविहीन प्राण्यांसंबंधी *m. pl.* Edentā'tā *n. pl.* (*zool.*) अदंत प्राणिवर्ग *m.*, दंतविहीन प्राणी. Eden'tulous *a.* toothless.

Edge (ej) [A. S. *ecg*, L. *acies*, edge, whence *ecgian*, *eggian*, to sharpen.] *n.* धार *f.*, धारा *f.*; as, "The edge of an axe, knife, sword, scythe etc." [A DULL E. बोंथट-पडती-वसकी धार *f.* A SHARP E. वाहती धार *f.*] २ (fig.) that which cuts as an edge does, or wounds deeply &c. धार *f.*; as, "The edge of slander." ३ a margin, a brink, extreme verge कड *f.*, कांठ *m.*, किनारा *m.*, कोर *f.*, धार *f.*, बाणी *f.*, दर *f.*, कडा *m.*, प्रांत *m.*, प्रांतभाग *m.*, कडण *f.*, पाळ *f.*, बाजू *f.*, किनार *f.* as, "The edge of a table, a precipice, etc.; Pursue even to the very edge of destruction." [ON BROKEN E.—PITCHER &c. कांठफुटका. TO BE SET ON E. (THE TEETH) आंबणे, दंतहर्ष होणे.] ४ sharpness

keenness तेज *n.*, तीक्ष्णता *f.*, तिखटपणा *m.*, प्रखर-तीव्र-ता *f.*; as, "The full E. of our indignation." ५ *intensity of desire* उत्कंठा *f.* ६ *the beginning or early part* प्रारंभ *m.*, सुरवात *f.*, मुख *m.* (*fig.*), तोंड *n.*; as, "In the edge of evening." [To be on edge, to be eager, impatient or anxious उत्सुक असणें, अधीर होणें, उत्कंठा लागणें. To set the teeth on edge दांत आंबविणें.] E. *v. t.* to furnish with edge धार *f.* काढणें. २ to sharpen (weapons,) धार *f.* देणें, पाजवणें, पाजळणें; as, "To E. her champion's sword." ३ to shape or dress the edge of (धार) लाविणें. ४ to furnish with an edge, fringe or border (-ला) कांठ *m.* लावणें, आंचळ्या काढणें; as, "To edge a dress. To edge a garden with box." ५ (*obs.*) (*fig.*) to make sharp, to incite, to goad, to urge on टोंचणी *f.* लावणें, प्रोत्साहन *n.* देणें, प्रेरणा *f.* करणें, उत्तेजन देणें, प्रवृत्ति करणें. [PERSON EDGED ON खंडेराव *m.*, हणगोबा *m.*] ६ to move by little and little or cautiously as by pressing forward edge-wise बाजूस-कडेस सरकवणें, हळूहळू शिरकाव करणें, शिरकवणें; as, "Edging their chairs forwards." E. *v. i.* to move sideways or gradually बाजूवर-कडेवर जाणें, होणें, सरणें, सरकणें; as, "To E. along the way." Edge'less *a.* not sharp, blunt बिनधारेचा, बोंथट, (*loosely*) निधारी, निधार. Edge'shot *a.* carp. (*said of a board*) having an edge planed (रंध्यानें) गुळगुळीत केलेल्या कांठांचा. Edge'wise, Edge'ways *adv.* in the direction of the edge धारेकडून, कडेकडून, बाजूवर, धारेवर. Edg'ing *n.* that which forms an edge or border (as the fringe, trimming, &c.) किनारी *f.*, कांठ *m.*, किनार *f.*, कोर *f.*, लकेरी (R.) *f.*, मगजी *f.*, गोट *m.*, गोटा *m.*, घडी *f.* [THAT HAS E. मगजीदार.] २ the operation of shaping or dressing the edge of anything (as a piece of metal) धार सारखी करणें-घडवणें. Edg'ingly *adv.* (R.) gradually, gingerly हळूहळू, सावकाश, सावधपणें-गिरीनें, भीतभीत. Ed'gy *a.* easily irritated लवकर रागावणारा, सहज-साबडतोब चिडणारा, चिडखोर; as, "An E. temper."

Edible (ed'i-bl) [L. *edere*, to eat.] *a.* eatable खायाचा, खाद्य, भक्ष्य, भक्षणीय, खाण्याजोगा; as, "E. fishes, fruits, &c." E. *n.* anything edible खाद्य *n.*, खाण्याचा पदार्थ *m.* Ed'ibleness, Edibil'ity *n.* भक्षणीयता *f.*

Edict (ē'dikt) [L. *edictum*, — *edicere*, to proclaim,—*e*, out and *dicere*, to speak.] *n.* a public command or ordinance by the sovereign power, a decree, a proclamation of command or proclamation of law made by absolute authority राजाज्ञा *f.*, राजशासन *n.*, शासन *n.*, आज्ञापत्र *n.*, निर्बंध *m.* Edict of Nantes (*French Hist.*) फ्रांसेस्टन्ट लोकांना सवलती देण्याकरितां चौथ्या हेनरी राजानें इ. स.

१५९८ त काढलेलें आज्ञापत्र *n.* पुढें इ. स. १६८५ मध्ये चौदाव्या लुई राजानें हें आज्ञापत्र रद्द केल्यानंतर पुष्कळ प्राटेस्टन्ट लोकांचा भयंकर छळ झाला. [GENERAL EDICT सामान्य शासन *n.*-आज्ञापत्र *n.*] Edict'al *a.* आज्ञापत्रांतर्गत-पत्ररूप; as, "The Roman E. law."

N. B.—Decree ठराव *m.*, निर्णयपत्र *n.*, कोर्टाचा हुकूमनामा *m.*- निकाल *m.* Edict राजशासन. Proclamation घोषणपत्र, जाहीरनामा. Law कायदा. Regulation कानू.

Edify (ed'-i-fi) [O. Fr. *edifier*—L. *edificare*—L. *ædes*, a building orig. a hearth & *facere*, to make. या शब्दाचा मूळ अर्थ (घर, इमारत) बांधणें असा होता; as, "There was a holy chapel edified."] *v. t.* to instruct & improve esp. in moral & religious knowledge, to teach परमार्थबुद्धि वाढवणें, सन्मार्गावरची-धर्मावरची निष्ठा वाढवणें, बोध करणें, शिक्षण देणें; (-ची) ज्ञानवृद्धि करणें, मनाची उन्नति करणें; as, "It does not appear probable that our dispute (about miracles) would either E. or enlighten the public;" E. *v. i.* (R.) to improve सुधारणें. Edificā'tion *n.* a building up (esp. in a moral or spiritual sense), instruction ज्ञानवृद्धि *f.*, परमार्थबुद्धीची वृद्धि *f.*, सन्मार्गनिष्ठेची वृद्धि *f.*, सन्मार्गस्थैर्य *n.*, नीतिप्रकर्ष *m.*, बोध *m.*; as, "The assured E. of his church." २ (obs.) a building or edifice इमारत *f.* Ed'ificatory *a.* See Edifying. Ed'ifice *n.* a building, a structure, a fabric (chiefly applied to elegant houses & other large structures) सुंदर व भव्य इमारत *f.*, मंदिर *n.*, (भव्य) इमला *m.*, वसतिगृह *n.* Edific'ial *a.* Ed'ifying *a.* instructing, improving परमार्थबुद्धि वाढविणारा, सन्मार्गनिष्ठा वाढविणारा, ज्ञानवर्धक, मानसिक-नैतिक उन्नति करणारा, उन्नतिकर; as, "An E. conversation." Ed'ifyingly *adv.* Ed'ifyingness *n.*

N. B. "Edification is an improvement in a moral or religious sense; he who is edified is conscious of an accession to his practical stock of knowledge, and an increase of his moral strength." *Smith.*

Edit (ed'-it) [Fr. *editer* or L. *editus* *p. p.* of L. *edere*, to give out, to publish—L. *e*, out and *dare*, to give.] *v. t.* to superintend the publication of; to select, correct, arrange &c., the matter of, for publication (-चा) संपादक होणें, निवड-शुद्धि-व्यवस्था करून छापण्यास तयार करणें, (दुसऱ्यांनीं लिहिलेलें) तपासून किंवा सुधारून छापणें; as "To E. a newspaper, a dictionary, &c." Edi'tion *n.* literary work edited and published (as by a certain editor or in a certain manner) (एखाद्या मनुष्यानें प्रकाशित केलेला) विवक्षित ग्रंथ *m.*; as, "Deighton's E. of Shakespeare." २ the whole number of copies of a book printed and published at one time, एका आवृत्तीस काढलेल्या प्रती *f. pl.*, आवृत्ति *f.* Ed'itor *n.* संपादक *m.*, (दुसऱ्यांनीं लिहिलेल्याची निवड करून

प्रसिद्ध करणारा) अग्रलेखक *m.* २ *conductor of a newspaper* चालक, कर्ता *m.* *Edito'rial a. of or pertaining to an editor, published by an editor* संपादकीय, चालकाने-केलेला-लिहिलेला. *E. n. a leading article in a newspaper or magazine* मुख्य लेख *m.*, अग्रलेख *m.*, संपादकाचा-एडिटोराचा लेख *m.* मजकूर *m.*, संपादकीय लेख *m.* *Edito'rially adv.* संपादकाच्या नात्याने. *Ed'itorship n.* संपादकत्व *n.*, संपादकाचे काम *n.* धंदा *m.* *Ed'itress n. fem.* संपादिका *f.*

N. B.—*Editor* = संपादक; कर्ता. *Publisher* = प्रकाशक.

*Educate (ed'ū-kāt) [L. educatus p. p. of educare, to bring up a child physically and mentally. educare, to lead forth or bring up (a child)-e, out & ducere, to lead. ह्या शब्दाचा धात्वर्थ पुढे नेणे, जोपासना करणे, वाढविणे असा आहे, व त्यावरून पुढे मुलाच्या शारीरिक, मानसिक, व नैतिक शक्तीची अभिवृद्धि करणे असा ह्या शब्दास अर्थ आला आहे. व सध्यां तर बहुधा 'मानसिक वाढ-अभिवृद्धि करणे' ह्या अर्थीच ह्याचा प्रयोग होतो.] v. t. (a) मनःसंवर्धन करणे. (b) वागणुकीची, वर्तनाचीं तत्वे शिकविणे. (c) पद्धतशीर शिक्षण देऊन एखादा कामधंदा करण्यासाठीं तरवेज करणे, शिक्षा (S.) देणे, शिकविणे. २ to instruct, to cultivate, to train (-ला) शिक्षण देणे, शिकविणे, लिहिणे-पुसणे *n.* सांगणे, शिक्षित-सुसंस्कृत करणे, तयार करणे, कमावणे; as, "To E. a child; To E. the eye, the ear, the taste &c." *Ed'ucable a. capable of being educated* सुशिक्ष्य, शिक्षणक्षम. *Educabi'lity n.* *Educ'ated a.* शिकविलेला, शिक्षित. २ विद्वान्, सुशिक्षित, विद्यासंपन्न, संस्कृत, संस्कृत मनाचा, विद्यासंस्कृत, साक्षर. *Educā'tion n. the act or process of educating* शिकविणे *n.*, शिकवण *f.*, शिक्षा (S.) *f.*, शिक्षण *n.* २ the result of educating शिक्षण *n.*, विद्या *f.*, अध्ययन-संपन्नता *f.*, अध्ययनसंपत्ति *f.*, साक्षरता *f.*, शिक्षणसंस्कार *m.* *Educa'tional a.* विद्याविषयक, शिक्षेचा, शिक्षाविषयक, शिक्षणासंबंधीं. [*E. DEPARTMENT* विद्याखाते *n.*, शाळाखाते *n.*] *Educa'tionist n. one who is versed in the theories of, or who advocates and promotes, education* अध्यापनशास्त्रपटु, शिक्षणशास्त्रपटु, शिक्षणाचा कैवारी *m.* - पुरस्कर्ता *m.* *Ed'ucative a. tending to educate* शिक्षणदायक, शिक्षण देणारा; as, "E. experience." *Ed'ucator n. a teacher* शिक्षक *m.*, शिकविणारा *m.*, अध्यापक *m.**

N. B. *Education* मनोवृद्धि, (मन व वर्तन ह्यांना) संस्कृत करणारे शिक्षण, संस्कार. *Instruction* शिक्षण. *Teaching* शिकवणी-णे. *Training* सराव, अभ्यास. *Breeding* गृहशिक्षण, शिक्षा; as, त्याच्या घरची शिक्षा चांगली नाही.

Educe (e-dūs') [L. educere, to bring out-L. e, out and ducere, to lead.] v. t. to bring or draw out, to extract, to evolve ओढून बाहेर काढणे, काढून घेणे-बाहेर आणणे, विकसन करणे, उन्नत-तयार करणे, (-ची) उत्क्रान्ति *f.* विकास *m.* करणे; as, "They want

to E. and cultivate what is best and noblest in themselves." Edu'cible *a.* ओद्भूत काढतां येण्यासारखा, विकासक्षम, विकास करतां येण्याजोगा. E'duct *n.* *that which is educed, as by analysis* सार *n.*, तात्पर्य *n.*, निष्कर्ष *m.* Educ'tion *n.* बाहेर काढणे *n.*, दृष्टीस-न-जरेस आणणे-पाडणे *n.* Educ'tive *a.* ओढणारा, आकर्षक, विकासक, उत्क्रामक. Educ'tor *n.* *one who, or that which, brings forth, elicits, or extracts* ओद्भूत काढणारा, विकासक, उत्क्रामक; as, "Stimulus must be called an E. of vital ether."

Edulcorate (e-dul'-ko-rāt) [L. *e*, out and *dulcorare* (*p. p.* *dulcoratus*), to sweeten—L. *dulcis*, sweet.] *v. t.* to sweeten, to free from acidity मधुर-गोड करणे, (-ला) गोडी *f.* माधुर्य *n.* आणणे, (-चा) आंबटपणा *m.* नाहीसा करणे-दवडणे-घालवणे, मिष्ट करणे. २ *chem.* (R.) to free from acids, salts, or other soluble substances, by washing; to purify खारटपणा काढून टाकणे, (अम्ललवणादि विरघळणारीं द्रव्ये) धुवून टाकून पदार्थ शुद्ध करणे. Edul'corated *pa. t.* and *pa. p.* Edul'corating *pr. p.* and *v. n.* Edulcorā'tion *n.* the act of sweetening गोड करणे *n.*, माधुर्य आणणे *n.*, मधुरीकरण *n.* २ *chem.* (R.) अम्ललवणादि विसर्जन *n.* Edul'corative *a.* माधुर्यकारक. Edul'corator *n.* a dropping bottle थेंब थेंब पाडतां येण्यासारखें कांचपात्र *n.*

Ee (ē) [Formed on the French *p. p.* ending *é*, masc.] A suffix used, chiefly in law terms, in a passive sense to indicate the direct or indirect object of an action, or the one to whom an act is done or on whom a right is conferred; It is correlative to—'or,' the agent or doer. 'Ee' हा प्रत्यय 'or' ह्या प्रत्ययाचा प्रतियोगी आहे. ह्या प्रत्ययावरून ज्या माणसावर क्रिया व्हावयाची असते त्याचा बोध होतो; जसें, Assignee ज्यास बेचन करून द्यावयाचें आहे तो. Assignor बेचन करणारा. Donce ज्याला द्यावयाचें आहे तो. Donor देणारा, दाता.

Eel (ēl) [A. S. *ael*.] *n. zool.* वाम *f.* वांव *f.* Eel-buck, Eel-basket *n.* वाम पकडण्याची टोपली *f.* Eel-pout *n. zool.* डाकू *m.* Eel-spear *n.* घाम पकडण्याचें एक प्रकारचें हत्यार *n.*-गळ *m.* (?)

E'en (ēn) *adv.* A contraction for *Even*.

E'er (ær) *adv.* A contraction for *Ever*.

Eerie, Eery (ē'-ri) [A. S. *earh*, timid.] *a.* calculated to inspire fear, wild भीतिदायक, घाबरवून टाकणारा, भेसूर. २ affrighted भ्यालेला, घाबरलेला. Ec'rily *adv.* भय वाटण्याजोगें. Ee'riness *n.* Ee'ri-some *a.*

Effable (ef'-fa-bl) [L. *ex*, out & *fari*, to speak.] *a.* utterable कथनीय, उच्चारणीय, सांगण्यासारखा.

Efface (ef-fās) [Fr.—L. *ef* (*ex*), out & *facies*, a face.] *v. t.* to blot out, to erase पुसणे, पुसून टाकणे, पुसटणे, खोडणे, खोडून टाकणे, बोळा *m.* फिरवणे,

काढून टाकणें, खरडून-छिन्न काढणें, दिसेनासा करणें.
 as, "To E. the letters on a monument &c." २ to
 destroy as a mental impression, to wear away
 (मनांतून) दवडणें-घालवणें-नाहींसा करणें-दूर करणें.
 Effa'ced *pa. t. & pa. p.* पुसून-खोडून टाकलेला, दिसे-
 नासा केलेला. Effa'cing *pr. p. & v. n.* Effa'ceable *a.*
 पुसून टाकतां-खोडतां येण्याजोगा. Efface'ment, Effa'-
 cing *n.* पुसून टाकणें *n.*

N. B.—Deface विद्रूप करणें. Efface पुसून टाकणें.

Deface या शब्दांत वस्तूच्या रूपांत विद्रूपता आणण्याची कल्पना आहे. Efface या शब्दांत रूपाचा वगैरे संबंध नसून वस्तु फक्त अदृश्य करण्याची किंवा पुसून टाकण्याची कल्पना आहे.

Effect (ef-fekt') [L. *efficere* (p. p. *effectus*), to work out—L. *ef* (for *ex*), out and *facere*, to make.] *n.* result, consequence, outcome कार्य *n.*, निष्पत्ति *f.*, परिणाम *m.*, गुण *m.*, फल *n.* *pop.* फळ *n.*, उत्तरफल *n.*, अर्थ *m.*, फलोद्भव *m.*; as, "The E. is the unfailing index of the amount of the cause." २ *execution, performance, operation* अम्मल *m.*, वजावणी *f.*, अम्मलवजावणी *f.*, सिद्धि *f.*, आचरण *n.*; as, "The law goes into E. in May." ३ *impression left on the mind, sensation produced* ठसा *m.*, मनावरील संस्कार *m.*-परिणाम *m.* ४ *power to produce results, efficiency, force* कार्यक्षमता *f.*, परिणामकरता *f.*; as, "To speak with E." ५ *purpose, general intent (with to)* अभिप्राय *m.*, अर्थ *m.*, मतलब *m.*, उद्देश *m.*, रोंख *m.*; as, "They spoke to her to that E." ६ *the purport तात्पर्य n.*, मतलब *m.*, सार *n.*, आशय *m.*, हेतु *m.*; as, "The E. of his intent." ७ *reality, fact (as distinguished from mere appearance)* यथार्थता *f.*, खरेपणा *m.*, सत्यता *f.*, वास्तविकता-पणा *m.*; as, "No other in E. than what it seems." ८ *pl. goods, movables, personal estate* पुंजी *f.*, मालमत्ता *f.*, (जवळ असलेली) चीजवस्तु *f.*, जंगम इस्टेट *f.*; as, "He left the town with all his E.s." [FOR E. for an exaggerated impression or excitement विशेष ठसा *m.*-परिणाम *m.*-संस्कार *m.* उत्पन्न करण्याकरितां, चळवळ उडवून देण्याकरितां. IN E. in fact वस्तुतः, वस्तुगत्या, खरोखर. OF NO E., OF NONE E., TO NO E., WITHOUT E. *destitute of results, force, validity and the like* निष्फळ, व्यर्थ, वृथा, वायां, निरर्थक, फुकट. TO GIVE E. TO to carry out in practice अमलांत आणणें, (-ची) वजावणी करणें, सुरू करणें, प्रचारांत आणणें, आचरणें. TO TAKE E. UPON लागणें, (वर) लागू होणें-पडणें. TO TAKE EVIL E. बाधणें, (-चा) दुष्परिणाम घडणें-होणें. CAUSE AND E. कार्यकारण *n.* RELATION OF CAUSE AND E. कार्यकारणभाव *m.*-संबंध *m.* EVIL E. अवगुण *m.*, दुष्परिणाम *m.* TO TAKE E. to become operative अमलांत-प्रचारांत येणें, गुणास येणें, बीं रुजणें, फळणें, यशस्वी होणें.] Effect' *v. t.* to produce as a cause or agent, to cause to be साधणें, संपादनं, मिळविणें. २ to bring to pass, to accomplish, to

enforce घडवून-वनवून आणणें, घडवणें, करवणें, साधणें, जोडणें, करणें; as, "To E. that which the divine counsels had decreed." *Effec'ted pa. t.* and *pa. p.* साधलेला, साधित, निष्पादित, घडवून आणलेला, घडवलेला. *Effec'ting pr. p.* and *v. n.* *Effec'ter,-or n.* *Effect'ible a.* *practicable, feasible* साधण्याजोगा, करतां येण्याजोगा-सारखा, साध्य. *Effec'tion n.* (R.) *creation, production* निष्पात्ति *f.* *Effec'tive a.* *efficacious, operative, efficient, active* गुणकारक-कारी-कर्त्ता, गुणावह, साधक, कार्यसाधक, कार्यसंपादक, कार्योपयोगी, उपयोगाचा, कामाचा, कार्यक्षम, कार्यसमर्थ. *E. n.* *a cause* कारण *n.*, निमित्त *n.*, हेतु *m.*, निदान *n.* २ *one who is capable of active service* कार्योपयोगी-कार्यक्षम माणूस *m.* ३ [Fr. *effectif*, real, effective, real amount.] (commerce) *specie or coin as distinguished from paper money* (a term used in many parts of Europe) नाणें *n.*, रोख पैसा *m.*, रोकड *f.* *Effec'tively adv.* *powerfully, with effect* जोरदारपणानें, काम होण्यासारख्या रीतीनें, परिणामकारित्वानें. २ *thoroughly, completely* पूर्णपणें. *Effec'tiveness n.* गुणकारकत्व *n.*, कार्यसाधकत्व *n.*, गुणकारिता *f.*, गुण *m.* २ उपयोगीपणा *m.*, उपयोगिता *f.*, कार्यक्षमता *f.*, उपयुक्तता *f.* *Effect'less a.* *useless, bootless* निरुपयोगी. *Effect'ual a.* *adequate, efficient, operative* फलोत्पादक, गुणावह, लागू पडणारा, कार्यसाधक-संपादक, अमोघ, सिद्धिकारक, रामबाण (*fig.*), वर्मी; as, "E. steps for the suppression of rebellion." २ *that has produced effect* सफल, अमोघ, सार्थक, सार्थ, कृतार्थ, कृतकृत्य, कृतगुण, प्राप्तफल, फलित. *Effec'tually adv.* फल *n.*-गुण *m.* येईल असें. २ *thoroughly* पुरतेपणें, अगदीं. *Effec'tualness n.* सफलत्व *n.*, साफल्य *n.*, अमोघत्व *n.* *Effec'tuate v. t.* *to bring to pass, to achieve, to accomplish, to fulfill* घडवून-वनवून आणणें, घडवणें, करवणें, साधणें, जोडणें, पूर्ण करणें, संपादनें; as, "A fit instrument to E. his desire." *Effec'tuā'tion n.* संपादन *n.*

Effeminate (ef-fem'i-nāt) [L. *effeminare* (p. p. *effeminatus*), to grow or make womanish,—L. ef (for ex), thoroughly and *femina*, a woman.] *a. soft and delicate to an unmanly degree, weak, womanish* बायक्या, बायल्या, रांड्या (*vulg.*), स्त्रीसारखा अशक्त, क्लीब, दुर्बल, नामर्द, स्त्रीसारखा भितरा, नेभळट, कन्यारास, चुलभावनवशा, बाईलकाम्या. २ (in a good sense) *womanlike, tender* नाजूक, नरम, स्त्रीधर्मी, स्त्रीगुणविशिष्ट, स्त्रीस शोभणारा, जनानी; as, "Gentle, kind, E. remorse." *E. v. t.* *to make soft and delicate, to weaken* (-ला) क्लेश्य-नेभळेपणा *m.* आणणें, दुर्बळ करणें; as, "It will not corrupt or E. children's minds." *Locke. E. v. i.* *to grow womanish or weak* (-ला) दुर्बलता *f.* नेभळेपणा *m.* येणें, दुर्बळ-नेभळट होणें. *Effem'inated pa. t.* and *pa. p.* *Effem'*

inating *pr. p.* and *v. n.* Effem'inatedly *adv.* स्त्रीबुद्धीनें, स्त्रीप्रमाणें, बायल्याप्रमाणें. Effem'inatedness, Effem'inacy *n.* (used reproachfully of men) नामर्दपणा *m.*, क्लीबता *f.*, दौर्बल्य *n.*, स्त्रीत्व *n.*, रांड्येपणा *m.*, बायक्येपणा *m.*, बाइलेपणा *m.*, नामर्दी *f.*

N. B.—*Effeminate* and *Womanish* are used in a reproachful sense; *Feminine* and *Womanly*, applied to women, are epithets denoting propriety or commendation.

Efferent (ef'-fer-ent) [L. *ef* (for *ex*), out of, & *ferre*, to carry.] *a. physiol.* (a) conveying outward or discharging (applied to certain blood vessels, lymphatics, nerves etc.) केन्द्रस्थानापासून-मूळस्थानापासून बाहेर जाणारा, उद्गामी. (b) conveyed outward (as opposed to *afferent*) उद्गत. *E. n.* an efferent duct or stream बाहेर वाहून नेणारी-उद्गामी नलिका *f.*

Effervesce (ef'-fer-ves') [L. *effervesce*, -L. *ef* (*ex*), out of & *fervescere*, to begin to boil, -*fervere*, to be hot.] *v. i.* to bubble and hiss, or froth and sparkle, as fermenting liquors (पाण्यांत दावानें कोंडून राहिलेला कर्विकाम्ल (Carbonic acid) इ. वायु दाव काढल्यामुळें बाहेर पडूं लागल्यानें द्रवपदार्थांला) (फसफस) फेंस येणें, फसफसणें *in. con.*, उक्त *m.* येणें, उतणें, खदखदणें, बुदबुदणें, ओत्तास जाणें, उत्तून जाणें. २ to exhibit feelings that cannot be repressed (-ची उकळी फुटणें *acc. of s.* (त्याला आनंदाची उकळी फुटली), (-चें) भरतें येणें *acc. of s.*, (-चा) उक्त येणें; as, "To E. with joy or merriment." Efferves'cence, Efferves'cency *n.* फसफस *m.*, फसफसणें *n.*, उतणें *n.* (b) उक्त *m.*, खतखत *f.*, खदखद *f.*, बुदबुद *f.*, उत्सेक *m.*; as, "The E. of wine, cider, beer." २ flow of animal spirits उकळी *f.*, भरतें *n.*, उक्त *m.*, उत्सेक *m.* Efferves'cent *a.* gently boiling or bubbling फसफसणारा, फणफणणारा, सळसळणारा. Efferves'cible *a.* capable of effervescing उक्त आणण्यास लायक. Efferves'cive *a.* tending to produce effervescence फेंस आणणारा, फसफसणारा.

N. B.—When used metaphorically, *Ebullition* is employed of sudden bursts of anger or ill-temper. *Effervescence* is used less commonly, but employed of the natural exhibition of liveliness and good spirits. *Fermentation* and *Ferment*, of a state of ill-suppressed discontent or impatience, and especially among a number of persons. But *Ferment* is commonly appropriated to the emotional, and *Fermentation* to the material. A hive of working bees is in a state of fermentation. It is dangerous to approach if some cause has thrown them into a ferment.

Effete (ef-fēt) [L. *effetus*, exhausted by having brought forth young—L. *ef* (*ex*), out and *fetus*, that has brought forth.] *a.* no longer capable of producing young (as an animal), or fruit (as the earth); no longer productive, barren, sterile (म्हातारपणामुळें) फलोत्पादनास असमर्थ, अफलोत्पादक, क्षीण. २ *worn out with age, exhausted of energy, incapable of efficient action* निःसत्व, निःशक्त, क्षीणशक्ति, शक्तिहीन, जीर्ण, क्षीण, दुर्बल.

Efficacious (ef'fi-kā'-shus) [L. *efficere*, to effect—L. *ef* (*ex*), thoroughly and *facere*, to make.] *a.* *effectual, having power adequate to the purpose* इष्ट गुणकारक-कारी, गुणावह, गुणदायी, गुणाचा, गुणदायक, गुणप्रद, अमोघ, प्रबळ, समर्थ, साधनी, कार्यसाधक, कार्यसंपादक, ज्यावह. *Efficaciously adv.* *Efficaciousness n.* *Efficacy n.* *power to produce effects* सामर्थ्य *n.*, सत्ता *f.*, कार्यसाधकता *f.*, बळ *n.*, प्रभाव *m.*, सफलता *f.*, गुण *m.*, तेज *n.*, कार्यसिद्धि *f.*, गुणकारिता *f.*, गुणशक्ति *f.*, &c. *Effi'cience, Effi'ciency n.* *effective or efficient power or agency* कर्तृत्व *n.*, कर्तेपणा *m.*, कार्यसाधकत्व *n.*, कार्यक्षमता *f.* नैपुण्य *n.* २ *mech. the ratio of useful work to energy expended* प्रत्यक्ष होणारें काम व त्याकरितां खर्च झालेली शक्ति यांमधील प्रमाण *n.*, सामर्थ्य *n.* *Effi'cient a.* *competent, able, operative* कार्यसाधक, कारक, साधक, कार्यक्षम. *Effi'ciently adv.*

Effigy (ef'-fi-ji) [Fr. *effigie*—L. *effingere*, to fashion, L. *ef* (*ex*), out and *ingere*, to form or devise.] *n. pl.* *Effigies.* *the image, likeness, or representation of a person or thing, whether a full figure or a part (commonly applied to sculptured likenesses as those on monuments, or to those of the heads of kings or queens on coins and medals, but sometimes applied to portraits)* पुतळा *m.*, प्रतिमा *f.*, बाहुला *m.*, or बाहुली *f.*, or बाहुलें *n.*, प्रतिरूप *n.*, प्रतिमूर्ति *f.*, प्रतिकृति *f.* [**TO BURN OR TO HANG IN E.** पुतळा करून जाळणें-फांशी देणें (एखाद्या व्यक्तीविषयीं द्वेष व्यक्त करण्याचा हा एक मार्ग आहे.) **FUNERAL RITES PERFORMED ON AN E. (OF LEAVES) WHEN THE CORPSE IS MISSING** पालाशविधि *m.*] *Effig'ial a.* *Effig'iate v. t.* *to form a like figure* पुतळा करणें. २ *to adapt* योग्य करणें. *Effig'ation n.* *act* प्रतिमा करणें *n.* २ *an image or effigy* प्रतिमा *f.*

Efflate (ef-flāt) [L. *efflare* (*p. p.* *efflatus*), to blow or breathe out, L. *ef* (*ex*), out and *flare*, to blow.] *v. t.* *to fill with breath, to puff up* फुगवणें, (-च्यांत) वारा *m.* भरणें. *Effla'ted pa. t.* and *pa. p.* *Effla'ting pr. p.* and *v. n.* *Effla'tion n.* *the act of filling with wind; a puff, as of wind* फुगवणें *n.*

Effloresce (ef-flo-res') [L. *ef* (*ex*), out & *florere*, to blossom, *flos*, *floris*, a flower.] *v. i.* to burst into blossom as a flower, to blossom forth मोहोर फुटणें-येणें, मोहोरणें, (-ला) फुलें-फुलारा येणें (*collog.*). २ *chem.* to become covered with crystals as the moisture frozen on a pane of glass (स्फटिकासारख्या ठिपक्यांनीं) मोहोरणें-फुलणें, (वर) फुलून येणें, होरणें, आच्छादित होणें. ३ *chem.* to change from a compact or crystalline state to a powder by losing water of crystallisation (उष्णता, हवा वगैरेंनीं आर्द्रता जाऊन क्षाराचा) भुगा होणें; as, "Glauber's salts, & many others, E." ४ to form mealy powder on the surface as of a liquid (कणीदार-कणीसारखा) रवा जमणें. ५ to become covered with a whitish crust from a slow chemical change by the action of acid from an external source (हवेंतील आम्लांच्या निकट संसर्गानें पदार्थाचा पृष्ठभाग रसायनक्रियेमुळें बदलून) रवाळ होणें. Effloresc'ed *pa. t.* & *pa. p.* Efflores'cing *pr. p.* & *v. n.* Efflores'cence *n. bot.* flowering or state of flowering, the blossoming of flowers फुलारा *m.*, मोहोर *m.*, पुष्पोद्गम *m.*, पुष्पप्रसव *m.* २ *med.* eruption as in measles, or smallpox पुरळ or पुरूळ *m.*, (आंग) फुलणें *n.*, उतणें *n.*, (हुरग्याची) उगवण *f.* पुरूळ *m.* ३ *chem.* formation of crust on the surface of efflorescing bodies as salts फूल *n.*, रवा *m.*, कणी *f.* Efflores'cent *a.* मोहोरणारा. २ फूल येणारा, फुलणारा. Efflores'cency *n.*

Effluence, -ency (ef'-flū-ens,-si) [L. *effluens*, *entis*, *pr. p.* of *effluere*—L. *ef* (*ex*), out & *fluere*, to flow.] *n.* emanation or a flowing out प्रवाह *m.*, ओघ *m.*, निःसरण *n.*, बाहेर वहाणें *n.* २ *issue*, *efflux*, that which flows or issues from a body or substance प्रसव *m.*, स्राव *m.*, निःस्रवण *n.*, निर्गम *m.* Ef'fluent *a.*

Effluvium (ef-flū-'vi-um) [See Effluence.] *n.* invisible emanation, exhalation perceived by the sense of smell esp. noisome or noxious गंध *m.* (S.), घाण *f.*, पूतिगंधि *m.*, दुर्गंध *m.* Efflu'viable *a.* Efflū'vial *a.* pertaining to or containing effluvia दुर्गंधी-घाणी-संबंधीं, दुर्गंधयुक्त. Efflū'viate *v. i.* (R.) to throw off effluvium (पासून) दुर्गंधी-घाण येणें. Efflū'viated *pa. t.* & *pa. p.* Efflu'viating *pr. p.* & *v. n.*

Efflux (ef'-fluks) [L. *effluere*, *effluxum*, to flow out.] *n.* effusion, outflow बाहेर येणें *n.*, बाहेर निघणें *n.*, स्रवण *n.*, निर्गम *m.*, प्रवाह *m.*, ओघ *m.*, निस्सरण *n.*; as, "The E. of matter from an ulcer; the E. of men's piety." २ emanation, effluence प्रस्राव *m.*, स्राव *m.*, निर्गत वस्तु *f.*, उद्रेक *m.*; as, "Prime cheerer, light! Efflux divine." Efflux'ion *n.* See Efflux.

Effodient (ef-fō'-di-ent) [L. *ef* (*ex*), out & *fodere*, to dig.] *a.* zool. accustomed to dig, digging up नेहमीं खणणारा, उकरणारा.

Effoliation (ef-fō'lia'-shun) [L. *ef* (*ex*), out & *folium*, a leaf.] *n. bot.* पार सडणें *n.*, झाडाचीं पानें पडणें *n.*- गळणें *n.*, विपणींभवन *n.*

Effort (ef'-fert) [Fr. *effort*.—L. *ef* (*ex*), out & *fortis*, strong.] *n.* an exertion of strength or power, whether physical or mental, more or less strenuous endeavour आयास *m.*, सायास *m.*, प्रयास *m.*, विशिष्ट प्रयत्न *m.*, दीर्घप्रयत्न *m.*, आटाआट *f.*, उद्यम *m.*, महोद्यम *m.* [WITH E. आयासानें, प्रयत्नतः, प्रयत्नानें. WITHOUT E. अनायासें, सहज, अयत्नतः. TO MAKE A LAST AND DESPERATE E. निर्वाणींचा प्रयत्न करणें, शेवटचा व निकराचा प्रयत्न करणें, मरतां मरतां हातपाय झाडणें. WITH ONE BRISK E. एका झपाट्यानें-सपाट्यानें-तडाक्यानें-ओढीनें-दमानें-आवेशानें. TO MAKE GREAT E. मोठा प्रयत्न-दीर्घप्रयत्न करणें, जंजाळें तोडणें (R.), जंजीर *f.* तोडणें.]

N. B.—Effort जोराचा विशिष्ट प्रयत्न, आयास. Attempt यत्न. Endeavour सतत-दीर्घ प्रयत्न-प्रयास.

Effranchise (ef-fran'chiz or chiz) [L. *ef* (*ex*), out & Franchise.] *v. t.* to enfranchise, to invest with franchises or privileges. See Enfranchise.

Effrontery (ef-frun'-teri) [Fr. *effronterie*—L. *effrons*, *effrontis*, putting forth the forehead *i. e.* barefaced—*ef* (*ex*), out & *frons*, *frontis*, the forehead.] *n.* audacious impudence or boldness, barefaced assurance उद्धटपणा *m.*, उर्मटपणा *m.*, वैयात्य *n.*, औद्धत्य *n.*, धाष्टर्य *n.* २ shamelessness निर्लज्जपणा *m.*, निलाजरेपणा *m.*

Effulge (ef-fulj') [L. *ef* (*ex*), out & *fulgere*, to flash.] *v. i.* to shine forth, to beam प्रकाशणें, चकचकणें, (चें) तेज पडणें. E. *v. t.* (R.) to cause to shine प्रकाशित करणें, प्रकाशविणें, (तेज-कांति) पाडणें-सांडणें; as, "His eyes effulging a peculiar fire." Efful'gence *n.* a flood of light, great lustre or brightness, splendour प्रकाशपूर *m.*, प्रकाशाचा झोत *m.*, अतिशय प्रकाश *m.*, बृहत्तेज *n.*, दीप्ति *f.*, कांति *f.*, प्रभा *f.*, भणकाम, तेजस्विता *f.*; as, "The bright & balmy E. of morn." Efful'gent *a.* luminous, bright अतिप्रकाशयुक्त, तेजस्वी, दीप्तिमान्. Efful'gently *adv.*

Effuse (ef-fūs') [L. *ef* (*ex*), out & *fundere*, *fusum*, to pour.] *v. t.* (R.) to pour out like a stream or freely, to spill, to shed सांडणें, भळभळ-घळघळ वाहणें; as, "With gushing blood effused." E. *v. i.* to issue, to emanate बाहेर निघणें-पडणें, लोट येणें, लोट वाहणें. Effus'ed *pa. t.* & *pa. p.* Effus'ing *pr. p.* & *v. n.* Effuse *a. bot.* spreading loosely esp. on one side एकाच बाजूस पसरणारा; as, "An E. inflorescence or branch." २ *zool.* having the lips or edges of the aperture abruptly spreading (said of certain shells) एकदम एका बाजूस पसरणारा (शिंपला). Effu'sion *n.* the act of pouring out लोट सोडणें *n.*, लोटच्यालोट सोडणें *n.*, लोट ओतणें *n.*, स्राव *m.*, ओतणी *f.*, लोट *m.*

२ that which is poured out either literally or figuratively लोट *m*, निःसार *m*, वहिस्त्राव *m* (*fig.*); as, "Wash me with that precious E. and I shall be whiter than snow." ३ बोलण्याचा-भाषणाचा पाट-प्रवाह *m*. ४ भकणें *n*, बहकणें *n*. (in bad sense); as, "The light E. of a heedless boy." ५ *med.* (a) केशवाहिन्यांतून रस वाहणें *n*, वहिस्त्राव *m*. (b) केशवाहिन्यांच्या छिद्रांतून वाहून जाणारा रस *m*. ५ शरीरांतील पातळ पदार्थ एके ठिकाणीं सांचणें *n*, रक्तांतील द्रवपदार्थ रक्तांतून निराळा होऊन दुसरीकडे सांचणें *n*. Effu'sive *a. pouring forth freely* बाहेर टाकणारा-ओतणारा-वाहणारा. Effu'sively *adv.* Effu'siveness *n*.

Eft (eft) [A. S. *efete*, lizard.] *n. zool.* a newt पालीच्या जातीचा प्राणी *m*.

Egad (ē-gad') [Euphemistic corruption of the oath 'By God.'] *interj.* an exclamation expressing exultation or surprise &c. (आनंद किंवा आश्चर्य-दर्शक) उद्गारवाची अव्यय *n*, उद्गारवाचक अव्यय *n*.

Egality (ē-gal'i-ti) [O. E. *egalite*,—Fr. *egalite*; cf L. *aequus*, equal.] *n. equality* बरोबरी *f*, समानता *f*.

Egean (ē-jē'-an) *a.* ग्रीसच्या पूर्वेकडील भूमध्यसमुद्राच्या आखातासंबंधीं, इजिअन.

Eger (ē-'ger) *n.* Same as Eagre.

Egest (ē-jest') [L. *e* & *gerere*, *gestus*, to carry.] *v. t. physiol.* to void as excrement, to excrete as the indigestible matter of the food (अन्नाचा पचन न होणारा भाग *m*.) बाहेर टाकणें, विसर्जन करणें, (मलरूपानें) टाकणें. २ (in an extended sense) to excrete by the lungs, skin, or the kidneys (फुफ्फुस, त्वचा, मूत्रपिंड इत्यादिकांच्या द्वारे शरीरांतील घाण) बाहेर टाकणें. Eges'ta *n. pl.* (opposed to *Ingesta*) excrements शरीरांतून बाहेर टाकलेली घाण *f*. २ घाम *m*, मल *m*. Eges'tion *n.* (शरीरांतून बाहेर टाकलेला) मल *m*.

Egg (eg) [O. E. *æg*, A. S. *æg*, influenced by Icel. *egg*.] *n.* अंडें *n*, कवट *n*, कवठ *n*, अंड *n* (S.). २ *biol.* ovum, germ-cell पेशी *f*, कोश *m*. ३ anything resembling an egg in form अंड्याच्या आकाराची-अंडा-कृति वस्तु *f*. [CONTENTS OF AN E. वील *m*, बलक *m*. GOLDEN E. PRODUCED FROM E. अंडज. TO DROP ONE'S EGGS— (a BIRD) अंडीं-घालणें-गाळणें.] Eg'gler *n.* a collector of, or dealer in eggs अंड्यांचा व्यापारी *m*, अंडींविण्या *m*. Eg'gery *n.* (R.) a nest of eggs अंडीं ठेवण्याचें पक्ष्याचें घरटें *n*. Egg-apple अंड्याच्या आकाराचें फळ *n*. Egg-cup *n*. जेवणाचे वेळीं अंडीं ठेवण्याचा (पानाजवळचा) पेल *m*. Egg-plant *n. bot.* वायंग्याचें झाड *n*. [THE FRUIT OF THE EGG PLANT वांगें *n*, वायंगें *n*, वृन्ताक *n* (S).] Egg-shell *n*. अंड्याचें टरफल *n*, कवची *f*, कवठी *f*, कवटें *n*, कवटी *f*. Egg-spoon *n*. अंडीं खाण्याचा लहान चमचा *m*.

Egg (eg) [M. E. *eggen*—Icel. *eggia*, to goad on—Icel. *egg*, an edge (point).] *v. t.* (with on) to urge

on (-च्या) मार्गे दुमणें लावणें. २ to instigate चिथावणें, भर देणें. Eg'ger n. दुमणें लावणारा.

Eglandulose, Eglandulous (ē-glan'-dū-lōs,-lus) [L. e, out & glandulose, glandulous.] a. destitute of glands ग्रंथिहीन.

Eglantine (eg'-lan-tīn) [Fr. eglantine.—L. aculeus, a spine, a prickle, dim. of L. acus, needle.] n. bot. एक प्रकारचा गुलाब m.

Ego (e'-go) [L. ego, I.] n. (metaphysics) the conscious & permanent subject of all psychical experiences, whether held to be directly known or the product of reflective thought (as opposed to non-ego, the not-self, the object) देहाभिमाना आत्मा m. E'goism n. (metaphysics) the doctrine which finds all the elements of knowledge in the Ego & the relations which it implies or provides for ज्ञानाचीं सर्व अंगें वीजरूपानें आत्म्यामध्ये असतात असें मत n, डेकार्टिसच्या कांहीं कट्ट्या शिष्यांचें मत n. २ a passionate love of self, egotism अहंपणा m, मीपणा m, अहंकार m, अहंता f, अहंभाव m, अहंमती f, अहंमान m, अहंममता f, अहंपदार्थ m. ३ selfishness स्वार्थदृष्टि f, आपलपोटेपणा m. E'goist n. (metaphysics) a believer in egoism आत्म्यांत ज्ञान वीजरूपानें असतें असें मानणारा m, डेसकार्टिसचा शिष्य m. २ one given overmuch to thoughts of self अहंमानी, अहंवादी, अहंकारी. ३ a selfish person स्वार्थी, आपलपोट्या माणूस m. Egois'tic, Egois'tical a. अहंमन्यतेचा. Egoi'stically adv. Eg'oity n. (R.) personality देह m. E'gomism n. (R.) egoism, which See. E'gotheism n. (R.) self-worship, deification of self आत्मपूजा f, आपली बढाई f. E'gotism n. (the word is also used in the sense of Egoism) the practice of too frequently using the word I, मीपणा मिरवण्याची संवय f, मीमी करण्याची संवय f. २ a speaking or writing overmuch of one's self मीपणा m, मीपण n, आपलीक f, आत्मस्तुति f, आत्मश्लाघा f, आत्माभिमान m, ममता f. E'gotist n. आपली बढाई सांगणारा. Egotis'tic, Egotis'tical a. गर्विष्ठ, आत्मश्लाघेसंबंधीं. Egotis'tically adv. Ego'tize, Eg'oise v. i. to talk or write much of one's self, to exhibit egotism आपला बडीवार m- आपली बढाई f. सांगणें-मिरवणें, आत्मश्लाघा f आत्मस्तुति f करणें.

N. B.—Egoism मीपणा, अहंपणा, अहंता. Self-conceit लब्धप्रतिष्ठितपणा, अहंमन्यता. Vanity गर्व, पोकळ गर्व. Ego-tism आत्मश्लाघा.

Egregious (ē-grē'-jī-us) [L. egregius, lit. chosen out of the common flock or herd, from e or ex, out & grex, gregis, a flock.] a. (R.) extraordinary, distinguished, remarkable, enormous प्रख्यात, प्रसिद्ध. २ (now mostly used in an ill or ironical

sense) विलक्षण, लोकोत्तर, अलौकिक, मोठा, जवर. २
arrant विलंद, विलंदर, विलंदी, अट्टल, गाळींव. *Egre-*
giously adv. कमालीचा, पराकाष्टेचा, अत्यंत, फारच,
 वेहद. *Egre'giousness n.*

Egress (ē'-gres) [*L. e (ex), out & gradi, gressus,*
to step.] n. the act of going out or leaving, depart-
ture बाहेर जाणे *n.*, निघणे *n.*, निर्गमन *n.*, निस्सरण
n., निष्क्रमण *n.*, निर्याण *n.*; as, "The gates barred
 over us, prohibit all E." २ *the power to leave*
निष्क्रमणशक्ति f. ३ *astron. the passing off from*
the sun's disk of an inferior planet in a transit
निष्क्रमण n. *Egress v. i. to go out, to depart, to*
leave बाहेर जाणे, निघणे. *Egressed' pa. t. & pa.*
p. Egress'ing pr. p. & v. n. Egres'sion n. (R.)
 See *Egress n. Egres'sor n. (R.)*

Egret (ē'-gret) [*M. Fr. egrette, aigrette, a dim.*
from an old form aigre, from O. H. Ger. heiger,
a heron.] n. zool. एका जातीचा बगळा m. २ a plume
or tuft of feathers worn as a part of a head-dress
or anything imitating such an ornament, an
aigrette तुरा *m.*, कलगी *f.*, झेंडा *m.* ३ *bot. the flying*
feathery or hairy crown of seeds (as the down
of the thistle) कुसुवांचा तुरा m. ४ zool. a kind of
ape एका जातीचे माकड n.

Egrette (ē'-gret') Same as *Egret n.*

Egyptian (ē-jip'-shun) [*From Egypt, Gr. Aiguptos.]*
a. pertaining to Egypt मिसरदेशीय, इजिप्तसंबंधी,
 इजिप्तान, मिसर देशाचा. *E. n. a native of Egypt*
 इजिप्तमध्ये राहणारा, इजिप्तान, इजिप्तदेशीय-मनुष्य
m. २ *the Egyptian language* इजिप्तान-मिसरी
 भाषा *f.* *E'gyptize v. t. to give an Egyptian*
character or appearance to इजिप्तानाचा गुण *m.*-रूप
n.-आकार *m.* देणे. *E'gyptized pa. t. & pa. p. E'gyptiz-*
ing pr. p. & v. n. Egyptol'oger, Egyptol'ogist n.
one skilled in the antiquities of Egypt इजिप्तान-
 पुराणवस्तुशास्त्रवेत्ता *m. spec.* मिसरलिपिवेत्ता *m.* *Egypt-*
ol'ogy n. the science or study of the antiquities
of Egypt esp. the hieroglyphics इजिप्तमधील प्राचीन
 वस्तूंचा अभ्यास *m.*, (मुख्यतः) चित्राक्षरांचा अभ्यास *m.*

Eh (ā, or è) *interj. an expression of inquiry or*
slight surprise आं !, उः !, अरे !, रे !

Eider (ī'-der), *Eider-duck* (ī'-dēr-duk) [*Ger.*
eider; Swed. eider; Icel. aeder; Dan. eder.] n. the
duck itself आपल्याच पिसांच्या लवेनें आपलें घरटें मज
 करणारे बंदक *n.* *Eider-down n. the down of the*
duck, which is much valued for its warmth, light-
ness and elasticity बंदकावरची लव *f.*

Eidograph (ī'-dō-graf) [*Gr. eidos, likeness &*
graphein, to write.] n. an instrument for copying
drawings on the same or a different scale एखाद्या

चित्राच्या (Drawing) लहान किंवा मोठ्या प्रमाणाच्या प्रतिमा काढण्याचें यंत्र *n.*, प्रतिमालेखक (यंत्र).

Eidolon (i-dōl'-on) [Gr. image.] *n.* an image or representation, a phantom, an apparition प्रतिमा *f.* मूर्ति *f.*

Eight (āt) [A. S. eahtha; Ger. acht, L. octo, Gr. okto, Sk. अष्टन्.] *n.* आठ *pl.*, आठांचा आंकडा *m.* २ आठ ही संख्या दाखविणारी खूण *f.* E. *a.* आठ, अष्ट. Eight-day *a.* आठ दिवसांचा, आठ दिवस चालणारा. Eighteen' *n.* & *a.* अठरा. Eight'eenmo *n.* & *a.* अष्टादशपत्री. 'Eight'eenth *n.* & *a.* अठरावा. Eight'-fold *a.* आठघडी, आठपट. Eighth *a.* आठवा. Eighth'ly *adv.* Eight'ieth *n.* & *a.* ऐशींवा. Eight score *n.* & *a.* eight times twenty, a hundred and sixty एकशें-साठ, आठ कोडी *f.* *pl.*, आठविसा-इसा. Eight'y *n.* & *a.* ऐशीं.

Eikon (i-kon [Gr.] *n.* a likeness, an image, a statue (used rather in an abstract sense, and rarely for a work of art. Same as Icon.) मूर्ति *f.* प्रतिमा *f.*

Either (i'-ther) [M. E. either—A. S. ægther, contracted from æghwaether, compounded of æ -aye, the pref. ge & hwæther = whether]. *a.* & *pron.* one of two, the one or the other (properly used of two things, but sometimes of a larger number, for any one) दोहोंपैकीं एक, दोहोंपैकीं पहिला किंवा दुसरा, अन्यतर (S.), एकतर (S.). *either* ह्या शब्दाची योजना दोहोंपैकीं एक अशा अर्थीच बहुधा करितात, पण क्वचित् दोहोंपैकीं ज्यास्त संख्या उद्दिष्ट असतांही *either* या शब्दाचा प्रयोग आढळतो. व त्या वेळेस त्याचा अर्थ ' (पैकीं) कोणीही एक ' असा होतो; जसें, " Scarce a palm of ground could be gotten by either of the three. " २ *each of the two or both* (formerly, also, each of any number) दोहोंपैकीं प्रत्येक, दोन्ही, दोनही, दोघे; as, " His flowing hair in curls on either cheek played. " E. *conj.* *Either* precedes two, or more, co-ordinate words or phrases, and is introductory to an alternative. It is correlative to *or*. पक्षांतराची विवक्षा असतां पहिल्या पक्षाच्या आरंभीं *either* व दुसऱ्या पक्षाच्या आरंभीं *or* हे शब्द योजितात, व अशा रीतीनें *either* व *or* हीं अव्ययें परस्परसंबंधी असतात; as, " *Either* he is talking, *or* he is pursuing, *or* he is in a journey, *or* peradventure he sleepeth. "

N. B.—Few writers hesitate to use *either* in what is called a triple alternative; such as, " We must *either* stay where we are, proceed *or* recede. " *Either* was formerly sometimes used without any correlation, and where we should now use *or*.

Ejaculate (ē-jak'-ū-lāt) [L. ejaculor, ejaculatus, L. e (ex), out and jaculum, a dart, L. jacere,

to throw.] *v. t.* (archaic or technical) to throw suddenly, and swiftly, as if a dart (अस्त्राप्रमाणे) एकदम भरकन् फेंकणें, टाकणें, क्षेपण *n.* करणें. २ to throw out as an exclamation टाकणें, बाहेर मध्येच एकदम ओरडणें-बोलणें, (चा) उद्गार *m.* काढणें. ३ (पिचकारीसारखें) उत्सेचन *n.* करणें. *E. v. i.* (R.) उद्गार *m.* निघणें-काढणें, उद्गारणें; as, "Ejaculating to himself." Ejaculā'tion *n.* the act of throwing or darting out with a sudden force and rapid flight फेंकणें *n.*, असन (S.) *n.*; as, "An ejaculation or irradiation of the eye." Bacon. २ the uttering of a short, sudden exclamation or prayer, or the exclamation or prayer uttered उद्गार *m.*, प्रार्थनेचा उद्गार *m.*, उद्गारित प्रार्थना *f.* ३ *physiol.* उत्सेचन *n.*, शुक्रोत्सेचन *n.* Ejac'ulator *n. anat.* a muscle which helps ejaculation उत्सेचक, शुक्रोत्सेचक, मूत्रोत्सेचक. Ejac'ulatory *a.* उत्क्षेपक, बाहेर टाकणारें, उत्सेचक. २ उद्गारलेलें, एकदम-आकस्मिक बाहेर आलेलें, उद्गारित.

Eject (ē-jekt') [*L. e* (*ex*), out of & *jacio*, *jectum*, to throw.] *v. t.* to cast or throw out, to expel, to dismiss बाहेर घालवणें, काढणें, काढून देणें, टाकणें, हाकलून देणें, हकालणें, निष्कासन *n.* निस्सारण *n.* करणें *g. of o.*, वडतरफ करणें, हद्दपार करणें. २ *law.* to cast out, to evict, to dispossess काढून टाकणें, घालवून लावणें; as, "To E. tenants from an estate." Eje'ction *n.* the act of casting out, expulsion, evacuation घालवणें *n.*, निस्सारण *n.*, निरासन *n.*, निरास *m.*, उत्क्षेप *m.*, बाहेर पाडणें *n.*; as, "Vast E. of ashes;" "The E. of a word." २ *physiol.* the act or process of discharging anything from the body, particularly the excretions मलविसर्जन *n.*, शरीरांतील मल बाहेर टाकणें *n.* ३ *dispossession*, *banishment*, काढून टाकणें *n.*, हद्दपार करणें *n.*, बाहेर घालविणें *n.* Eject'ment *n.* a casting out, a dispossession, an expulsion बाहेर घालवणें *n.*, बाहेर काढणें *n.*, निष्कासन *n.* २ *law.* काढून टाकणें *n.*, हुसकवून देणें-लावणें *n.*; as, "The E. of tenants from their homes." Eje'ctor *n.* one who, or that which, ejects or dispossesses बाहेर काढणारा-घालविणारा *m.*, निष्कासक *m.* २ *mech.* a jet pump for lifting water or withdrawing air from a space उत्क्षेपक *m.*, उत्सर्जक.

Eke (ēk) [*A. S. ecan*, to increase, to eke; *Icel. auka*; *Goth. aukan*; *L. augere*; *Sk. ओजस्*, strength.] *v. t.* to add to, to enlarge by addition (generally with *out.*) (भर घालून) वाढविणें; as, "He eked out his income by odd jobs." Eked *pa. t.* & *pa. p.* E'king *pr. p.* & *v. n.* *E. adv.* (obs.) in addition, likewise तसाच, आणखी; as, "A train-band captain eke was he of famous London town." *E. n.* (R.) an addition वृद्धि *f.*, वाढवणें *n.*, भर *f.*

Elaborate (ē-lab'-ō-rāt) [*L. e*, out and *laborare*,

to labour,—labor, labour.] *v. t.* to produce with labour, to work out or complete with great care, to work out fully or perfectly मोठ्या श्रमानें-मेहनतीनें तयार करणें, (अगदीं वारीक सारीक गोष्टीकडे सुद्धां पूर्ण लक्ष्य पुरवून) बनविणें-तयार करणें, (पुनः पुनः महत्प्रयासानें-काळजीपूर्वक) दुरुस्ती करून सुधारणें; "To E. a painting or literary work." *E. a. wrought with labour, finished with great care, highly finished* मोठ्या श्रमानें-कष्टानें केलेला, संस्कृत, बहु-श्रमसिद्ध, श्रमसाधित, महाप्रयत्नविरचित, मेहनतीचा, मशागतीचा; as, "An E. discourse, performance, research, &c." *Elab'orately adv.* मोठ्या श्रमानें-कष्टानें-मेहनतीनें, संस्कार-परिष्कार-पूर्वक. *Elab'orate-ness n.* *Elaborā'tion n.* improvement by successive operations, refinement सुधारणा *f*, संस्कृति *f*, संस्कार *m*, शोधन *n.* २ *physiol.* the process performed by living organs in animals and plants by which something of a higher order is produced समुत्पादन *n*; as, "The E. of chyle, sap, or tissues." *Elab'orative a.* श्रमसाधक, श्रमानें-काळजीपूर्वक साधणारा. *Elaborative faculty (metaphysics.) the discursive faculty, thought* विचारशक्ति *f*, वस्तूंचे संबंध जाणण्याची शक्ति *f*. *Elab'orator n.* श्रमानें बनविणारा-सुधारणारा, मोठ्या श्रमानें तयार करणारा. *Elab'oratory a.* tending to elaborate मोठ्या श्रमानें तयार करण्याकडे कल असलेला. *E. n. (obs.) a laboratory* रसायनशास्त्राची शाळा *f* (as सुतारशाळा, लोहारशाळा &c.), रासायनिक विद्यागृह *n*, प्रयोगशाळा *f*.

Elæoptene (ē-lē-op'tēn) [Gr. *elaion*, olive-oil and *ptenos*, winged.] *chem. n.* the more liquid or volatile portion of certain oily substances, (as distinguished from *stearoptene*, the more solid parts) तेलकट पदार्थांतील फार पातळ किंवा उडून जाणारा भाग *m*.

Elaine (ē-lā'-in) [Gr. *elainos*, pertaining to the olive, *elaia*, the olive.] *n.* the liquid principle of oils and fats, *olein* तेलांतील व चरबींतील द्रवत्व *n*. *Elāic a.*

Elan (ā-lān') [Fr.—from *elancer*, to dart.] *n.* ardour inspired by passion or enthusiasm विकारवशतेनें किंवा विशेष उत्साहानें आलेलें औत्सुक्य *n*, तरतरी *f*, वारें *n*, भर *f*.

Elapse (ē-laps') [L. *elabi*, *elapsus*, to glide away.] *v. i.* (usually in reference to time) to slip or glide away, to pass away silently जाणें, होऊन जाणें, लोटणें, उडणें, गुजरणें, गुदरणें; as, "Eight days elapsed; at length a pilgrim came." *Elap'sion n.* (R.) गुदरणूक *f*, गुजारणा *f*.

Elastic (ē-las'tik), **Elastical** (ē-las'tik-al) [L. *elasticus*.—Gr. *elastos*, beaten out, extensible, —Gr. *claunein*, to beat out, to drive.] *a.* springing

back; having the power of returning to the form from which a thing is bent, drawn, pressed or twisted स्थितिस्थापक, वेतसवृत्ति, लवचीक; as, "A bow is elastic; The air is elastic, India-rubber is elastic." २ possessing the power or quality of recovering from shocks and trials लवचीक, कंदुक-वृत्ति (fig.), वेतसवृत्ति (fig.); as, "An elastic constitution; Elastic spirits." E. n. (collog.) an elastic woven fabric. (as a belt, braces or suspenders, etc. made in part of India-rubber.) (स्वर घालून विणलेल्या दोरीचा) लवचीक-लास्टिक तुकडा m. Elas'tically adv. लवचीकपणानें, वेतसवृत्तीनें. Elas'ticity n. the quality of being elastic, springiness, tendency to rebound स्थितिस्थापकता f, स्थितिस्थापक गुण m, लवचीकपणा m. २ (fig.) power of resistance to, or recovery from depression or overwork प्रकृति-प्रापकता f, वेतसवृत्ति f. Elas'ticness n. लवचीकपणा m, स्थितिस्थापकता f, स्थितिस्थापकत्व n.

Elate (ē-lat') [L. *elatus*, elevated, (fig.) elated, proud, from *e*, out & *latus*, (used as p. p. of *ferre*, to bear and allied to *Tollere*, to lift up to elevate.] a. (R.) lifted, raised, elevated वर उचललेला, उंच केलेला. २ flushed or exalted with confidence or hope हर्षानें चढलेला-फुगलेला, हर्षपुष्ट, हर्षप्रफुल्लित, हर्षोन्नत, शेफारलेला. E. v. t. (R.) to raise, to exalt चढवणें; as, "By the potent sun elated high." २ to fill with confidence or exultation चढून-फुगून जाणें, हर्षानें चढवणें-फुगवणें, हर्षपुष्ट-हर्षप्रफुल्लित करणें; as, "Foolishly elated by spiritual pride." Elated pa. t. & pa. p. हर्षानें चढलेला, फुगलेला, हर्षपुष्ट, हर्षप्रफुल्लित. Ela'ting pr. p. & v. n. Ela'tedly adv. हर्षप्रफुल्लतेनें. Elat'edness n. हर्षप्रफुल्लता f. Ela'ter चढविणारा m, हर्षानें-गर्वानें फुगविणारा m. Elā'tion n.

Elater (el'a-ter) [Gr. *elater*, driver.] n. bot. (अपुष्पवनस्पतींच्या) बिया उडविणारा पिळदार तंतु m.

Elaterium (ē-la-tē'-ri-um) [L. Gr.-*elaterion*. neut. of *elaterios*, driving, purgative—Gr. *elater*, a driver, from *elaunein*, to drive.] n. a cathartic substance obtained, in the form of yellowish or greenish cakes, as the dried residue of the juice of the wild or squirting cucumber एक प्रकारचें विरेचक द्रव्य n. हें हिरवट अथवा पिवळसर रंगाच्या वड्यांच्या रूपानें सांपडतें. ह्याच्या ऐवजीं आपलेकडील कांटेरी इंद्रायण चालतें.

Elbow (el'-bō) [A. S. *elboga*, *elnboga*,—(akin to Icel. *olnbogi*, prop, arm-bending) *eln*, fore-arm and *boga*, a bending. See *ell* & *bow*.] n. कोंपर m. n, कूर्पर m. २ any turn or bending like that of the elbow (as, in a wall, building, etc.) कोंपरा m, वांकण n. ३ a sudden turn in a line of coast or course of a river वळण n, वळसा m. [AT THE ELBOW very near, at hand जवळच, हाता-

शी. Elbow-grease *n.* energetic application of force in manual labour हातकामामध्ये जोर-शक्ति लावणे, जोर करणे, जोराने शक्तीचा उपयोग करणे. २ perspiration excited by hard manual labour आंगमेहनतीने-शारीरिक श्रमाने येणारा-घाम *m.* (fig.) निढळचा घाम *m.* Elbow in the hawse (*naut.*) the twisting together of two cables by which a vessel rides at anchor, caused by swinging completely round once तिडा-तिडा-वळसा पडणे. Elbow scissors कोंपरकातरी *f.* वांकड्या पानाची-पाल्याची कातरी *f.* हिचा शस्त्रक्रियेमध्ये उपयोग होतो. कूर्परकातरी *f.* कूर्परिका *f.* [Out at elbows shabby, in needy circumstances ज्याचे कोंपरे फाटले आहेत असा आंगरखा घातलेला, कोंपरांत-कोंपरे फाटलेला आंगरखा घातलेला, गरीब, नातवानीचा, अडचणीत सांपडलेला.] *E. v. t.* to push aside with the elbow (as when one walks in an overcrowded street) कोंपरखळी *f.* कोंपरढोंसणी *f.* मारणे, कोंपराने रेटणे-मारणे-ढोंसणे; as, "They (the Dutch) would *E.* our own aldermen off the Royal Exchange." To elbow one's way वाट काढणे, गर्दीतून कोंपरे मारून-कोंपराने ढकलून वाट काढणे-घुसणे, कोंपराने रेंटीत-बाजूला सारीत-पुढे घुसणे. *E. v. i.* to jut into an angle कोन येणे, बांकणे, पुढे येणे, वांक-वांकण-बांक-वांकण येणे. २ to push rudely along कोंपराने रेंटीत पुढे जाणे, घुसणे; as, "Purse-proud, elbowing insolence." El'bowed *pa. t.* and *pa. p.* El'bowing *pr. p.* and *v. n.* Elbow-board *n.* हात ठेवण्याचा अडणा *m.* खिडकीच्या चौकटीची खालची बाजू *f.* El'bow-chair *n.* a chair with arms to support the elbows, an arm-chair हाताची-हात असलेली खुर्ची *f.* हातखुर्ची *f.* Elbow-room *n.* ample room for motion or action, free scope कोंपर लांब करण्याला जागा *f.* अवकाश *m.* प्रशस्त जागा *f.*; as, "My soul hath elbow-room."

Eld (eld) [A. S. *eld*, an age, *eldo*, old age.] *n.* (poetic) old age, decrepitude, old time, former age म्हातारपण *n.* पुरातनकाल *m.* जुना काळ *m.*; as, "Astrologers and men of *E.*"

Elder (el'der) [A. S. *yltra*, (*ealdra*.) the comp. of, *eald*, old., *vide* old.] *a.* older, more aged or existing longer वयाने मोठा; as, "The *E.* members of the family." २ born before another, senior, earlier, older (now gener. applied to a son, daughter, child, brother, &c.) थोरला, वडील, ज्येष्ठ; as, "The *E.* shall serve the younger." Elder hand (पत्याच्या खेळांत) पहिला उतरणारा *m.*

Elder (el'der) [A. S. *ealdor*, an elder, a prince, *-eald*, old.] *n.* a superior in age, a senior वयाने थोर, वडील *pl.*, गुरुजन *m. pl.*, पूज्य-वृद्ध माणूस *m.* २ (R.) an aged person, a predecessor पूर्वज, बापदादा, वाडवडील, मागले, मागील पुरुष; as, "Carry your

head as your E.s have done." ३ a person occupying any office appropriate to such as have the experience and dignity which age confers वृद्ध, वयोवृद्ध, वयाच्या मोठेपणामुळेच ज्याच्याकडे न्यायाधि-
 शीचा अगर दुसरा कोणताही अधिकार आला आहे असा-
 अनुभववृद्ध; वय व अनुभव यामुळे मिळणारा कोणताही
 अधिकार धारण करणारा पुरुष *m*, वडील *m*; as, "The
 elders of Israel; The elders of the synagogue; The
 elders of the apostolic Church." ४ (in the
 Methodist Episcopal Church) a clergyman
 authorised to administer all the sacraments
 प्रेसबुतर *n*, वडील *m*, प्रभुभोजनादिविधी चालविण्याचा
 सर्व अधिकार ज्याच्याकडे आहे असा पाद्री *m*, वृद्धपाद्री
m. El'derly *a*. advanced beyond middle age,
 bordering on old age पन्नाशी उलटलेला, उतार वयाचा,
 उत्तरवयस्क, वयस्क, वयोगत, पोक्त. El'dership *n*.
 seniority वृद्धता *f*, वडीलपणा *m*, वडीलकी *f*. २ the
 office of an elder ज्येष्ठत्व *n*, वडीलकीचा अधिकार *m*,
 ३ (collectively) a body of elders वडीलधारीं
 माणसें *n. pl*, वडीलमंडळी *f*, वृद्धमंडळी *f*. ४ the
 order of elders वडिलांचा-प्रेसबुतरांचा वर्ग *m*. El'dest
a. most advanced in age, that was born before
 others सर्वांहून वडील-ज्येष्ठ, &c., पहिला, वडील, दादा,
 अग्रज. Presiding elder meth. church. ज्याला विशप-
 कडून जिल्ह्यांतील सर्व चर्चे-(ख्रिस्ती देवळे) व त्यांवरील
 पाद्री ह्यांवर देखरेख ठेवण्याचा अधिकार मिळाला
 आहे असा.

Elder (el'-der) [O. E. *ellern*, *eller*.—A. S. *ellen*;
 the *d* has been inserted in later times.] *n. bot*.
 एक जातीचे झाड *n*.

El Dorado (el'-dō-rādō or rādō) [Span. *el*, the, and
dorado, gilt. *pa. p.* of *dorare*, to gild.] *n.* a name
 given by the Spaniards in the 16th century to
 an imaginary country in the interior of South
 America reputed to abound in gold and precious
 stones सोळाव्या शतकामध्ये स्पॅनिअर्ड लोकांनी सोने,
 रत्ने वगैरे मूल्यवान् पदार्थांनी भरलेल्या दक्षिण
 अमेरिकेतील एका काल्पनिक देशाला दिलेले नांव *n*.
 'एलडोराडो' नांवाची कल्पित सुवर्णभूमी *f*. २ any
 region of fabulous wealth, exceeding richness
 सुवर्णभूमि *f*, पैशाने-संपत्तीने भरलेली-खोद्या-काल्पनिक
 संपत्तीने भरलेली जमीन *f* जागा *f*. ३ विपुलतेचे-समृ-
 द्धीचे स्थान *n*; as, "The whole comedy is a sort of
 El Dorado of wit."

Eleatic (ē lē-a'tik) [L. *eleaticus*, from *Elea*, an
 ancient Greek town in Southern Italy.] *a.* of
 or pertaining to a sect of Greek philosophers who
 taught that the only certain science is that which
 owes nothing to the senses and all to the reason
 ग्रीक तत्वज्ञानाच्या एलिआटिक पंथासंबंधी. २ an ad-
 herent of the Eleatic School of philosophy एलि-

आटिकपंथी. Eleaticism *n.* इंद्रियजन्य ज्ञानावांचून केवळ तर्कानेच सिद्ध होणारे जें ज्ञान तेंच खरें ज्ञान होय असें ग्रीक मत *n.*

Elect (ē-lekt') [*L. eligere, electus, to elect, -L. c, out & legere, to choose.*] *a. chosen* निवडलेला, वरलेला, निवडून नेमलेला, पसंत केलेला. २ *theol. set apart to eternal life* निवडलेला, परम भागवत (?), ईश्वराची कृपा झालेला; *as, "The elect angels."* ३ *chosen or elected but not yet actually inaugurated, consecrated or invested with office* (कोणत्याही अधिकाराच्या जागेकरितां निवडलेले पण अद्याप) प्रत्यक्ष अधिकार ज्यांच्या हातांत आला नाही असे (भावी अधिकारी); *as, "Bishop, Viceroy, Governor, &c. elect."* *E. n. one chosen or set apart* पसंत केलेला मनुष्य *m.*, निवडून काढलेला मनुष्य; *as, "Behold my servant, whom I uphold; mine elect in whom my soul delighteth."* २ *pl. theol. those who are predestined for salvation* मोक्षा-मुक्तीकरितां निवडलेले; *as, "Shall not God avenge his own elect?"* *E. v. l. to pick out, to select* निवडणें, वरणें (R.), निवडून-वेंचून घेणें-काढणें-नेमणें-योजणें; *as, "The deputy elected by the Lord."* २ *to select by vote* (मतें घेऊन) निवडणें-निवडून काढणें, बहुमतानें निवडणें, (मताधिक्यानें) पसंत करणें; *as, "To E. a delegate, governor, president, &c."* ३ *theol. to designate, choose or select* (as an object of mercy) पसंत करणें, (कृपापात्र) ठरविणें. **Elec'tant** *n.* (R.) *an elector* निवडण्याचा-निवडून देण्याचा अधिकार ज्याला आहे असा, निवडणारा-निवडून देणारा, मतदार, मताधिकारी. **Elec'tion** *n.* *the act of choosing, selection, choice* पसंती *f.* २ *the act of choosing a person to fill an office or employment by a manifestation of preference as by vote, ballot, uplifted hands, or viva voce* निवडणूक *f.*, निवड *f.*, निवडणें *n.*, नियोजन *n.*, वेचणें *n.*; *as, "The E. of a municipal commissioner, a president, &c."* ३ *free will, voluntary preference* पसंत करण्याची सत्ता *f.*, अधिकार *m.*, निवडण्याचा अधिकार *m.*, निवड *f.*, पसंती *f.*; *as, "By his own E. led to evil."* ४ (obs.) *discernment, discrimination* विवेकशक्ति *f.*, विवेक *m.*, विचार *m.*, पसंती *f.*; *as, "To use men with much difference and E. is good."* *Bacon.* ५ *theol. divine choice, predestination of individuals as objects of mercy and salvation* (one of the five points of Calvinism) निवडणें *n.*, व्यक्तिमात्राचें भवितव्य ठरविणें *n.* (जसें, मोक्षाधिकारी-कृपापात्र, इ.); *as, "There is a remnant according to the E. of grace"* Rom. XI. 5. ६ *law.* निवडणूक *f.*, निवड *f.* ७ *those who are elected* पसंत केलेलीं माणसें *n. pl.*, निवडून आलेलीं माणसें *m. pl.*, *as, "The E. hath obtained it."* Rom. XI. 7. [*To contest an election* निवडून यावें म्हणून चढाओढ करणें, झालेली निवड गैरवाजवी आहे

अशी तक्रार करणें.] To make one's election पसंत करणें, ठरविणें. Elec'tioneer v. t. to work or exert one's self in any way to secure the election of a candidate (एखाद्या उमेदवाराच्या निवडणुकीकरितां) स्वतः हरप्रयत्न करणें, निवडून आणण्यासाठीं प्रयत्न करणें; as, "A master of the whole art of electioneering." Elec'tioneered pa. t. and pa. p. Elec'tioneering pr. p. and v. n. Elec'tioneer'er n. Elec'tive a. selecting, exerting the power of choice निवडीनें-निवडून केलेला; as, An E. act. २ electoral मताधिकारासंबंधीं, मताधिकाराचें, निवडून देण्यासंबंधीं, निवडून देण्याच्या हक्कासंबंधीं, पसंतीचें; as, "The independent use of their E. franchise." ३ dependent on choice पसंतीवर अवलंबून असलेलें, पसंतीनें होणारें, पसंतीचें, निवडणुकीनें होणारें-ठरणारें; as, "An E. Study; an E. office." [ELECTIVE AFFINITY OR ATTRACTION (chem.) योगशीलता f.] Elec'tive n. (collog.) (U. S.) an optional course of study (अभ्यासाचा-विद्येचा) ऐच्छिक-वैकल्पिक भाग m-शाखा f. Elec'tively adv. पसंतीनें, निवडून देण्याच्या पद्धतीनें. E-lector n. one who is entitled to give his vote in favour of a candidate for office, a person legally qualified to vote मतदार, निवडून देणारा, निवडून नेमणारा, निवडणारा, निवड करणारा, मत देण्याचा अधिकार असलेला मनुष्य m, मताधिकारी m. २ (in the old German empire) one of the princes entitled to choose the emperor (पूर्वीच्या जुन्या जर्मन राज्यांत) बादशाहाची निवड करण्याचा अधिकार ज्याला होता असा राजपुत्र m. ३ one of the persons chosen by vote of the people in the United States, to elect the President & Vice President युनायटेडस्टेट्समधील अध्यक्ष व उपाध्यक्ष यांची निवड f-नेमणूक करण्याकरितां किंवा हे निवडण्याचा अधिकार ज्यांना लोकमतानें मिळाला आहे अशांपैकीं एक मनुष्य m.

Electary n. med. See Electuary.

Electric a. See Eclectic.

Electricism n. See Eclecticism.

Electric (ē-lek'-trik), Electrical (ē-lek'-tri-kal) [Fr. électrique.-L. electrum-Gr. electron, amber, from the fact that the earliest electric phenomenon observed was the attraction of amber for light substances when rubbed.] a. consisting of, containing, derived from, or produced by, electricity विजेचा, विद्युतीचा, बिजलीचा, विद्युत्संबंधीं, विद्युद्विषयक, विद्युज्जात; as, "E. power; an E. jar; E. sparks; &c." २ capable of occasioning the phenomenon of electricity विद्युद्धर्मी, विद्युज्जननक्षम, विद्युज्जनक; as, "An E. machine or substance." ३ electrifying, thrilling, magnetic विद्युज्जागृत, विजेचा गुणधर्म असणारा, विद्युद्धर्मी, विजेसारखा संचार किंवा जागृति-शहारा उत्पन्न करणारा; as, "E. atmosphere or aura." [E. BATTERY n. विद्युद्वटमाला f. OR BETTER विद्युन्माला f. ELEC-

TRICAL BRUSH *n.* विजेचा ब्रश *m.* E. CABLE *n.* विजेची तार *f.* विद्युद्रज्जु *f.* E. CANDLE *n.* विजेची मेणवत्ती किंवा विजेची वत्ती *f.* E. CANNON *n.* विजेनें उडणारी तोफ *f.* E. CLOCK *n.* विजेचें घड्याळ *n.* विद्युच्छक्तीनें चालणारें घड्याळ *n.* E. current विद्युत् प्रवाह *m.* विजेचा प्रवाह *m.* E. FLUID *n.* विद्युद्रव *m.* ELECTRICAL IMAGE *n.* विद्युत्प्रतिमा *f.* विजेनें उठलेली प्रतिमा *f.* E. LIGHT *n.* विजेचा दिवा *m.* विद्युद्दीप *m.* विजेची वत्ती *f.* विद्युत्प्रकाश *m.* E. OR ELECTRICAL MACHINE *n.* विजेचें यंत्र *n.* E. MOTOR *n.*, SEE ELECTRO-MOTOR विद्युच्चालक, विद्युत्प्रवाहजनकोपकरण. E. OSMOSE *n.* (*physics.*) SEE OSMOSE E. PEN. विद्युल्लेखनी *f.* विजेचें कलम *n.* E. RAILWAY *n.* विद्युच्छक्तीच्या योगानें चालणारी आगगाडी *f.* E. RAY विद्युत्किरण *n.* E. TELEGRAPH *n.* विजेचें तारायंत्र *n.* विद्युत्तिरोलेखन *n.*] E. *n.* (*physics.*) *a nonconductor of electricity, an amber, glass, resin, &c. employed to excite or accumulate electricity* विजेचा अवाहक पदार्थ; *as,* अंबर, कांच, राळ, गंधक वगैरे; यांचा उपयोग विद्युत् उत्पन्न करण्यास किंवा जागृत करण्यास किंवा संचित करण्यास करितात. Elec'trically *adv.* Elec'tricalness *n.* Elec'trician *n.* *one versed in the science of electricity* विद्युद्धेत्ता *m.* विद्युत्शास्त्रवेत्ता *m.* Electric'ity *n. pl.* Electricities. *a name for the cause or agent underlying certain phenomena called electric and usually spoken of as a fluid* वीज *f.* विद्युत् *f.* [ATMOSPHERIC E. वातावरणजन्यविद्युत् *f.* वातावरणांतील विद्युत् *f.* आकाशस्थ विद्युत् *f.* DYNAMICAL E. चलविद्युत् *f.* गतिविशिष्ट विद्युत् *f.* FRICTIONAL E. घर्षणजन्य विद्युत् *f.* घर्षणविद्युत् *f.* MAGNETIC E. चुंबकीय विद्युत् *f.* चुंबनजन्य किंवा चुंबनीय विद्युत् *f.* आयसकांतिज विद्युत् *f.* NEGATIVE E. ऋणविद्युत् *f.* POSITIVE E. धनविद्युत् *f.* RESINOUS E. लाक्षविद्युत् *f.* STATICAL E. स्थिरविद्युत् *f.* VOLTAIC E. व्होल्टकविद्युत् *f.* Dynamical E. गतिविशिष्टविद्युत् *f.* चलविद्युत् *f.* VITREOUS E. काचविद्युत् *f.*] २ *the science which treats of the phenomena & laws of electricity* विद्युच्छास्त्र *n.* ३ (*fig.*) *the electrifying energy or characteristic* विद्युद्धर्म *m.* वीज *f.* विजेसारखा गुण *m.* विद्युत्पादकशक्ति *f.* Electrifiable *a.* विद्युत्जागृत होण्याजोगा. Electrifica'tion *n.* विद्युत्जागृत करणें *n.* विद्युत् भरणें. Elec'trify *v. t.* *to communicate electricity to, to charge with electricity* वीज *f.* भरणें-घालणें, विद्युत्जागृत करणें; *as,* "To E. a jar." घटांत वीज भरणें, घटांत जागृति भरणें. २ *to cause electricity to pass through* -आंतून वीज नेणें; किंवा विद्युत्जागृत करणें; *as,* "To E. a limb or the body." ३ *to surprise with some sudden & brilliant effect, to thrill* (विजेसारखें) चकित-थक्क करणें, चकित करून सोडणें, शरीरांत विजेसारखा संचार करणें; *as,* "This patriotic sentiment E.d the audience." Elec'trify *v. i.* *to become electric* विद्युद्युक्त होणें, विजेनें जागृत होणें. Elec'trine *a.* *belonging to or made of amber* अंबराचा केलेला. Electriza'tion *n.*

Electrize *v. t.* See Electrify. Electrizer *n.* Electro
a. pref. signifying, pertaining to, produced by,
 producing or employing electricity &c. विजेचा,
 विजेपासून झालेला, विद्युज्जनित, विजेसंबंधीं, वीज उत्पन्न
 करणारा, विद्युज्जनक; as, Electro-dynamics, Electro-
 magnet विद्युद्गतिशास्त्र, विद्युच्चुंबक. Electro *n.* an
 electro-type विद्युत्प्रतिमा *f.* विजेनें उत्पन्न केलेली प्रतिमा *f.*
 Electro-ballistic *a.* Electro-ballistics *n.* the art or
 science of measuring the force or velocity of pro-
 jectiles by means of electricity अक्षिसवस्तुंचा वेग
 किंवा जोर विजेनें मापण्याचें शास्त्र किंवा त्याची कला *f.*
 Electro-biologist *n.* विद्युज्जीवनशास्त्रवेत्ता *m.* Electro-
 biology *n. biol.* विद्युज्जीवनशास्त्र *n.* २ that phase of
 mesmerism or animal magnetism, the phenomena
 of which are supposed to be produced by a form of
 electricity विजेनें उत्पन्न केलेलें चित्ताकर्षण *n.* मोहनी
f. Electro-bioscopy *n. biol.* a method of deter-
 mining the presence or absence of life in an
 animal organism with a current of electricity, by
 noting the presence or absence of muscular con-
 traction विजेच्या प्रवाहानें प्राण्याच्या शरीरांत जीव
 किंवा चेतना आहे कीं नाहीं हें त्यांतील स्नायूंच्या आं-
 खडण्यानें पहाण्याचें शास्त्र *n.* Electro-capillarity *n.*
 विद्युत्कौशिकता *f.* विद्युत्केशाकर्षकता *f.* Electro-chem-
 ical *a.* विद्युद्रासायनिक. Electro-chemistry *n.* विद्यु-
 द्रसायनशास्त्र *n.* Electro-chronograph *n. astron. &*
physics. विद्युत्सूक्ष्मकालदर्शक. Electro-chronographic
a. विद्युत्सूक्ष्मकालदर्शकासंबंधीं. Electrode *n.* विद्युन्मार्ग
m. Electro-dynamic, Electro-dynamical *a.* विद्युद्गति-
 विषयक. Electro-dynamics *n.* the phenomena of el-
 ectricity in motion विद्युद्गतिचमत्कार *m.* २ the branch
 of science which treats of the properties of electric
 currents विद्युद्गतिशास्त्र *n.* ज्यांत विद्युत्प्रवाहांच्या गुण-
 धर्मांचें विवेचन केलें आहे असें शास्त्र *n.* Electro-dyna-
 mometer *n.* विद्युत्प्रवाहाचा जोर मापण्याचें यंत्र *n.* Elec-
 tro-engraving *n.* विद्युत्प्रवाहानें खोदणें *n.* Electro-
 etching *n.* विजेनें आसिडाच्या साहाय्यानें धातूच्या
 पत्र्यावर किंवा कांचेवर खोदणें *n.* Electro gilding *n.*
 विद्युद्धात्वारीहण *n.* विजेनें मुलामा देणें. Electro-gilt *a.*
 विजेनें मुलामा दिलेलें, सोनें चढविलेलें. Electrograph
n. विद्युल्लेख *n.* Electro kinetic *a.* Electro-kinetics *n.*
 (गतिविशिष्ट) विद्युल्लतेचें शास्त्र *n.* विद्युद्गतिस्थितिशास्त्र *n.*
 Electro-lier *n.* विजेचें दिवे बसविण्याचें झुंबर *n.* E-
 lectrol'ogy *n.* विद्युच्छास्त्र *n.* विजेचें विवेचन करणारी
 सृष्टिशास्त्राची शाखा *f.* Electrol'ysis *n.* विद्युद्विच्छेदन *n.*
 विद्युद्विश्लेषण *n.* विद्युत्पृथक्करण *n.* Electroly'te *n.*
physics & chem. विद्युद्विच्छेद्य, विद्युद्विकार. Electro-
 ly'tic, Electroly'tical *a.* विद्युद्विच्छेदनासंबंधी. Elec-
 troly'tically *adv.* Electrolyzable *a.* विद्युद्विच्छेद्य.
 Electrolyzation *n.* विद्युद्विच्छेदनक्रिया *f.* Electrolyze
v. t. to decompose by the direct action of electricity

विद्युल्लतेनें पदार्थांचें रासायनिक पृथक्करण करणें. Electrolyzed *pa. t. & pa. p.* विद्युत्पृथग्भूत, विद्युद्विच्छेदित. Electro-magnet *n.* विद्युच्चुंबक. Electro-magnetic *a.* विद्युच्चुंबनीय. Electro-magnetism *n.* विद्युच्चुंबनशास्त्र *n.* Electro-metallurgy *n.* विद्युद्धात्वारोहण *n.* Electro-meter *n.* विद्युन्मापक. Electromet'ric, -al *a.* विद्युन्मापनसंबंधीं, विद्युन्मापकानें दाखविलेला. Electro-metry *n. physics.* विद्युन्मिति *f.* Electro-motion *n.* विद्युच्चलन *n.*, विद्युत्प्रवहण *n.* Electro-motive *a.* विद्युच्चालक. [ELECTRO-MOTIVE FORCE विद्युच्चालक शक्ति *f.*] Electro-motor *n.* विद्युच्चालक. Elec'tron *n. an atom of electricity* विद्युत्परमाणु *m.* २ (*obs.*) amber, also the alloy of gold & silver called electrum अंबर, किंवा सोनें वरुपें यांची वीज उत्पन्न करण्याची मिश्र धातु *f.* Electro-negative *n.* ऋणात्मक-विद्युत् *f.*, ऋणविद्युत् *f.* Ele'ctrophone *n.* विद्युत्स्वरयंत्र *n.*, विद्युत्भणन *n.* Electro-ph'orus *a.* विद्यत्स्फुरक. Elec'tro-physiol'ogy *n.* विद्युदिंद्रिय-विज्ञानशास्त्र *n.* Elec'tro-plate *v. t.* विजेन सोनें चांदी इत्यादि धातूंचा मुलामा चढविणें. Elec'tro-po'lar *a.* विद्युद्भ्रुव, विद्युद्भ्रुवीय. Elec'tro-pos'itive *n.* धनात्मकविद्युत् *f.*, धनविद्युत् *f.* Elec'tro-scope *n.* विद्युद्दर्शक. Elec'tro-statics *n.* विद्युत्स्थितिशास्त्र *n.*, स्थिर-विद्युच्छास्त्र *n.* Elec'tro-tint *n.* विजेनें धातूवर उठावाची नकशी काढण्याची पद्धत *f.* Elec'tro-type *v. t.* विजेनें टाईप किंवा प्रतिमा किंवा मुद्रणाक्षरें पाडणें. Elec'tro-typist *n.* विजेनें मुद्रणाक्षरें पाडणारा *m.*

Electuary (ē-lek'-tū-ēr-i) [M. Fr. *electuaire*-L. *electuarium electarium*, a medicine that is licked away, Gr. *ek*, out & *leikein*, to lick.] *n. med.* a medicine composed of powders, or other ingredients, incorporated with some conserve, honey or syrup लेह *m.*, अवलेह *m.*, चाटण *n. pl.* Electuaries. Eleemosynary (el'-ē-moz'-i-nēr-i) [L.L. *eleemosynarius*, -*eleemosyna*, alms, -Gr. *eleemosyne*, alms-eleïn, to pity, -*eleos*, compassion. See alms.] *a.* (a) relating to charity, alms, or alms giving भिक्षे-दाना-धर्मादायासंबंधीं, भिके-खैरातीसंबंधीं. (b) intended for the distribution of charity भिक्षा वांटून देणारी; as, "An E. corporation, society, &c." २ given in charity, or alms, having the nature of alms दान *n.* भीक *f.* धर्म *m.* म्हणून दिलेला, धर्मार्थ दिलेला, भिकेचा, भिक्षेचा, खैरातीचा, धर्माचा, भैक्ष्य, दानरूप; as, "E. assistance;" "E. cures." ३ supported by charity भिकेवर-धर्मादायावर वाढलेला-जगलेला-राहिलेला-पोसलेला; as, "E. poor." E. *n.* one who lives by receiving alms or charity भिक्षेवर राहणारा-पोट भरणारा, भैक्ष्योपजीवी, भिक्षावृत्ति, भिकारी. *pl.* Eleemosynaries. El'eemosynarily *adv.* भिक्षावृत्तीनें.

Elegance, -cy (el'-e-gans, -si) [Fr. *elegans*, -L. *elegantia*-*elegans* for *elegens*-*e* (*ex*), out & *legere*,

to pick, to choose.] *n.* grace given by art or practice, refinement, fine polish (said of manners, language, style, architecture, &c.) सुशोभितपणा *m.*, सुरेखपणा *m.*, शोभा *f.*, कांति *f.*, श्री *f.*, चारुता *f.*, लावण्य *n.*, सौन्दर्य *n.*, थाट *m.* २ that which is tasteful & highly attractive सफाई *f.*, लालित्य *n.*, प्रौढी *f.* (R.); as, "The beautiful wildness of nature without the nicer E.s of art." [ELEGANCE OF SPEECH वाग्विलास *m.* ELEGANCE OF STYLE पदलालित्य *n.*] El'egant *a.* having beauty or pleasing effect resulting from grace, refinement, or polish; graceful, tasteful & highly attractive सुंदर, थाटदार, शोभिवंत, सुशोभित, शोभेचा, सुरेख, भव्य (S.), चारु, उमदा, नामी; as, "E. manners; E. style of writing; an E. speaker; An E. structure." २ exercising a nice choice, discriminating beauty or sensitive to beauty मार्मिक, गुणग्राहक, रसिक, सौंदर्य *n.* खुमास *f.* जाणणारा-ओळखणारा; as, "E. taste." El'egantly *adv.* शोभेलसें, शोभापूर्वक, शोभेनें, कौशल्यानें, सुरेखाईनें, नामी. २ प्रशस्तपणानें, प्रौढीनें, सफाईनें.

N. B.—Elegance कृत्रिम सौंदर्य, थाट, लालित्य. Grace (=attractiveness, winsomeness) स्वाभाविक सौंदर्य, लावण्य, मोहकत्व, आकर्षकता.

Elegy (el'-e-ji) [M. Fr. elegie—L. elegia,—Gr. elegeia, —Gr. elegos, a lament.] *n.* a mournful or plaintive poem, a funeral song, a dirge शोकगीत *n.*, शोकगान *n.*, विलापगीत *n. pl.* Elegies. [E. SUNG BY MUHAMMADANS DURING THEIR MUHARRAM मरशा *m.*] २ (in Classic poetry) any poem written in elegiac verse पांच किंवा सहा 'भ'गणात्मक वृत्तानें रचलेलें काव्य *n.* कविता *f.* Ele'giac *a.* plaintive, expressing sorrow or lamentation शोकगीताचा, शोकगानाचा; as, "E. lay, strains, &c." २ used in elegies पांच किंवा सहा 'भ'गणात्मक वृत्ताचा-छंदाचा; as, "An E. verse, distich, couplet &c." E. *n.* an elegiac verse पांच किंवा सहा 'भ'गणात्मक वृत्तांची कविता *f.* Ele'giacal *a.* elegiac शोकगीताचा, शोकगीतासंबंधीं. Ele'giast, Ele'gist *n.* a composer of elegies शोकगीत रचणारा-बनवणारा. Ele'gize *v. t.* to celebrate in elegiac verse, to lament in an elegy, to bewail शोकगीतांत-शोकगीतें म्हणून शोक करणें, शोक *m.* दुःख *n.* करणें, (-च्या निधनासंबंधानें) शोकगीतें रचणें.

Element (el'-e-ment) [Fr.—L. elementum, an element, a first principle; same root as in Aliment.] *n.* one of the simplest constituents, principles, or parts of anything तत्व *n.*, मूलतत्व *n.*, मूलवस्तु *f.*, मूलद्रव्य *n.*, मूलकारण *n.* [THE SEVEN ELEMENTS OF THE BODY सप्तधातु *f. pl.*] २ one of the ultimate, undecomposable constituents of any kind of matter; specifically chem. a substance which cannot be

decomposed into different kinds of matter by any means at present employed मूलतत्त्व *n*, तत्त्व *n*. ३ (a) one of the ultimate parts which are variously combined in anything (मूल)घटक *m*, अवयव *m*, घटकावयव *m*, भाग *m*, अंश *m*, अवश्यक अंश *m*; as, "Letters are the E.s of written language." (b) hence, also, a simple portion of that which is complex अवयव *m*, भाग *m*. (as a shaft, lever, wheel, &c. in a machine.) (c) a constituent part घटक *m*, घटकावयव *m*; as, "Quartz, feldspar and mica are the E.s of granite." ४ one of the several parts combined in a system of aggregation when each is of the nature of the whole (as a cell in the honeycomb, a blood corpuscle, a muscular tissue, etc.) (वस्तुसंघातांतील) व्यक्तिशः पूर्ण अशी वस्तु *f*, पूर्णघटक *m*. ज्याप्रमाणें मधाच्या पोळ्यांत प्रत्येक घर ही स्वतंत्र पूर्ण वस्तु आहे. ५ *biol.* the cells of which animal and vegetable organisms or their tissues and organs are composed मूलपिंड *m*, मूलपेशी *f*, घटक *m*, पिंड *m*. ६ *math.* (a) घटक *m*, अवयव *m*. (एखाद्या वक्राचा किंवा पृष्ठतलाचा किंवा घनाकृतीचा) मूल बिंदु *m*, मूल वक्र *m*, मूल-घटकपृष्ठतल *m*. (b) a differential (एखाद्या फलाची) तात्कालिक गति *f*. (c) one of the terms in an algebraic expression घटकपद *n*, पद *n*. ७ one of the necessary data upon which a system of calculations depends or general conclusions are based बीज *n*, मूल *n*, बीजभूतज्ञान *n*; as, "The E.s of a planet's orbit." ८ *pl.* the rudiments of any system in philosophy, science, or art मूलतत्त्वे *n. pl*; as, "The E.s. of chemistry, geometry, music &c." ९ *pl.* any outline or sketch considered as containing the fundamental ideas or features of the thing in question (अमुक एक विषयाची) रूपरेषा *f*, (प्रधानांगनिदर्शक) बाह्य रेषा *f*, मूल कल्पना *f*, मूल लक्षणं *n. pl.*; as, "The E.s of a plan." १० one of the four constituents of the material world (as air, earth, water and fire.) महाभूत *n*, जुन्या इंग्रजी कल्पनेप्रमाणें पृथ्वी, आप, तेज, व वायु ह्या चार महाभूतांपैकीं एक *n*. ११ the state of sphere natural to anything or best suited for its existence स्वाभाविकस्थान *n*, (जीवनार्थ) सुखावहस्थान *n*, स्थान *n*, स्वस्थान *n*, जीवनक्षेत्र *n*, स्वक्षेत्र *n*; as, "They show that they are out of their E." १२ the conditions and movements of the air चार महाभूतांची स्थिति *f*, महाभूतें *n. pl*; as, "The E.s be kind to thee." (b) सामुग्री *f*, आवश्यक पदार्थ *m. pl*; as, "The E.s of the alchemists were salt, sulphur and mercury." १३ the whole material of which the world is composed वस्तुमात्र *n*, वस्तुजात *n*, तत्त्वे *n. pl*; as, "The E.s shall melt with fervent heat." १४ *pl. Eccle.* the bread and wine used in the Lord's Supper (ख्रिस्ती

प्रभुभोजनाचे वेळीं घेण्याचा) द्राक्षासव आणि रोटी *f.*
E. v. t. (obs.) to compound of first principles मूलत-
 त्वांपोसून-मूलतत्त्वे घेऊन बनविणें-घडविणें-जोडणें; as,
 “(Love) being elemented too.” २ to constitute
 बनविणें, घडविणें; as, “His very soul was elemented
 of nothing but sadness.” *Elemental a. pertaining*
to the first principles and primary ingredients,
or to the four supposed elements of the material
world तत्त्वा-मूलतत्त्वासंबंधीं, भौतिक, पंचभूतात्मक,
 आधिभौतिक, भूतविषयक; as, “E. air; E. strife.”
 २ *elementary, rudimentary, fundamental* प्राथमिक,
 आरंभीचा. (b) तात्त्विक, तत्त्वासंबंधी; as, “E. rules
 of erudition.” *Elementalism n. the doctrine that*
the heathen divinities originated in the personi-
fication of elemental powers (पंच) महाभूतांच्या
 विशाल शक्तींवर मनुष्यधर्मांचा आरोप होऊनच मूर्ति-
 पूजकांच्या देवतांची उत्पत्ति झाली आहे असें मत *n.*
Elementality n. the condition of being composed
of elements तत्त्वांच्या योगानें घडलें जाणें *n.*-घडणें *n.*
 (b) *the thing so composed* तत्त्वघटित वस्तु *f.*
Elementally adv. literally, according to elements
 मूलतत्त्वाप्रमाणें, अक्षरशः, शब्दशः; as, “ E. under-
 stood Words.” *Elementariness, Elementarity n.*
 मूलावस्था *f.*, तत्त्वावस्था *f.*, तत्त्वभूतता *f.*, मूलभूतता *f.*,
 मूलस्थिति *f.*, अमिश्रस्थिति *f.* *Elementary a. consist-*
ing of a single element, simple एकतत्त्वात्मक, एक-
 तत्वमय-रूप, तत्त्वरूप, मूल, अमिश्रित, तत्त्वात्मक; as,
 “An E. substance.” २ *pertaining to or treating*
of the first principles of anything तत्त्वसंबंधीं, तत्त्व-
 विषयक, तत्त्वविचारात्मक, तत्त्वविचारी, प्राथमिक, आरं-
 भीचा, केवळ मूलतत्त्वात्मक; as, “An E. treatise.”
 ३ *pertaining to one of the four supposed elements,*
air, water, earth and fire चार (पृथ्वी, आप, तेज
 व वायु) तत्त्वांपैकीं कोणत्याही एकासंबंधीं-विषयक,
 तत्त्वात्मक, एकतत्त्वरूप, भौतिक; as, “Some luminous
 and fiery impressions in the E. region.” *Elemen-*
tation n. (R.) instruction in the elements or
first principles (केवळ) मूलतत्त्वासंबंधीं शिक्षण *n.*
 माहिती *f.*-ज्ञान *n.* *Elementoid a. resembling an*
element मूलतत्त्वसदृश, मूलतत्त्वासारखें. To be in
 one's element स्वाभाविक स्थितींत-स्वक्षेत्रांत असणें. To
 be out of one's element (स्वभाव) विरुद्धस्थितींत
 असणें, एखाद्यास परक्या परक्यासारखें वाटणें.

Elench, Elenchus (ē-lenk', -us) [L. elenchus, -Gr. elen-
chos, -elenchien, to confute, to prove.] n. pl. Elen-
chs, Elenchi. log. a refutation निराकरण *n.* २
a sophism, a specious but fallacious argument
 हेत्वाभास *m.*, (दिसण्यांत निर्दोष परंतु खरोखर-बस्तुतः)
 सदोष विधान *n.* *Elenchical a. Elenchically adv.*

Elephant (el'-ē-fant) [Fr. elephant-L. elephas,
elephantis—Gr. elephas, an elephant—Heb. eleph

an ox. See Alpha. Sk. इभ.] *n.* हत्ती *m.*, हस्ती *m.*, गज *m.*, कुंजर *m.*, मातंग *m.*, वारण *m.*, करी *m.* [BELL OF AN E. गजघांट *f.* BODY-CLOTH OF AN E. झूल *f.* CARRIER OF SPEAR BEFORE AN E. गडेकरी *m.* CHAIN OR ROPE OF FOOT OF AN E. अंदू *m.* DRIVER OR KEEPER OF AN E. माहात *m.* E. IN RUT मदोत्कट कुंजर-गज. E. WITHOUT TUSKS मत्तहत्ती, मुकणा हत्ती. E.S CONSIDERED AS AN ARM OF AN ARMY गजभार *m.*, कुंजरभार *m.* EXUDATION FROM THE TEMPLES OF AN E. हस्तिमद *m.*, मद *m.*, सिंधु *m.* FEMALE E. हत्तीण *f.*, कुंजरी *f.*, करेणु *f.* FOOT-HOLD FOR THE RIDER OF AN E. कलावा OR किलावा *m.* FRONTAL GLOBE ON FOREHEAD OF AN E. कुंभ *m.* GOAD OF AN E. अंकुश *m.* HEAD-CLOTH OF AN E. श्री *f.* NAIL OF THE FOOT OF AN E. (IT IS USED MEDICINALLY) गजनख *n.* PLACE WHERE E.S ARE TIED UP गजशाला *f.* SCREAM OR CRY OF THE E. किकाळी *f.*, किराळी *f.*, किळ *f.* SPAT BEHIND THE TOWER OF AN E. FOR THE PAGE खवासखाना *m.*, खवासा *m.* TEMPLE OF THE E. गंड *m.*, गंडस्थळ *n.*, कट *m.* TIP OF THE TRUNK OF AN E. पुंकर *n.* TOWER OF AN E. (CANOPIED) अंबारी *f.*, चंवरडोल *m.* TOWER OF AN E. (WITHOUT CANOPY) हौदा *m.* TROOP OR BODY OF E.S गजभार *m.*, कुंजरभार *m.*, गजयूथ *m.*] २ (*obs.*) *ivory, the tusk of an elephant* हस्तिदन्त *m.*, हत्तीचे सुळे *m.* *pl.* -दांत *m.* *pl* Elephant paper २८ इंच लांब व २३ इंच रुंद कागद *m.* Double elephant paper ४० इंच लांब व २६^३/_४ इंच रुंद कागद *m.* Elephant Seal समुद्रांतलि हत्ती *m.* Elephan'tiac *a. med.* *affected with elephantiasis* श्लीपदार्त. Elephanti'asis *n. med.* *a disease of the skin, in which it becomes enormously thickened, and is rough, hard and fissured, like an elephant's hide* वारूळ *n.*, वल्मीक *m.*, हत्तिरोग *m.* Elephan'tide *a. pertaining to an elephant or resembling an elephant (commonly in size)* हत्तीचा, गजाकार, हस्तिविषयक-संबंधीं, हत्तीसारखा; *as, E. proportions.* २ hence, *huge, enormous, heavy* मोठा, हत्तीच्या आकाराचा, बोजड, अवजड, अगडबंब, जड. Elephantoid', Ele'phantoid'al *a. resembling an elephant in form or appearance* (आकारानें अगर स्वरूपानें) हत्तीसारखें, हत्तीशीं साम्य असलेलें, हस्तिसदृश.

Elephantiasis. See elephant.

Eleutheromania (e-lū'-therō-mā'-nia) [Gr. *eleutheros*, free + *mania*, madness.] *n.* (R.) *excessive zeal for freedom* स्वतंत्रतेची उत्कट इच्छा *f.*, स्वतंत्रतेबद्दल फाजील हांव *f.*, स्वतंत्रतेचें वेड *n.* Eleu'theroman'iac *n.* *a fanatic on the subject of freedom* स्वतंत्रतेबद्दल उत्कट इच्छा किंवा वेड असलेला.

Elevate (e-l-e-vāt) [L *e (ex)*, out and *levare, levatum*, to raise, from *levis*, light in weight.] *v. t.* *to lift up,*

to raise (सखलांतून) उंचावर नेणें, वर उचलणें-उठवणें, चढवणें; as, "To elevate a weight, a flagstaff, etc." २ to promote (वरच्या पदास-दर्जास-अधिकारास) चढविणें, (पदवी-अधिकार-मान) वाढविणें, (मोठ्या पदवीस-अधिकारास) चढविणें, (-ची) बढती देणें; as, "To E. to an office, or to a high social position." ३ to animate, to cheer उत्साह आणणें, उत्तेजित करणें, उल्लसित करणें; as, "To E. the spirits." ४ to dignify, to ennoble प्रतिष्ठित-थोर करणें, उदात्त करणें; as, "To E. the mind or character". ५ to raise to a higher pitch (said of sounds) उंच करणें, वाढविणें, (सूर-आवाज) चढविणें; as, "To E. the voice." ६ (colloq. & sportive) to make tipsy (दारू पाजवून) चढविणें, (दारूच्या) रंगांत आणणें, थोडीशी गुंगी आणणें, घोड्यावर बसविणें (colloq.); as, "The elevated cavaliers sent for two tubs of merry stingo." ७ (obs.) to detract from, to disparage (Latin meaning) कमी करणें, खालीं उतरणें, (R.) खिन्न-उदास करणें. TO ELEVATE A PIECE, to raise the muzzle तोफेचें तोंड वर करणें-उचलणें. El'e-vated a. uplifted, lofty उंच केलेला, उंचावलेला, &c., मोठ्या पदवीस चढविलेला. २ animated, noble मोठा-थोर-उदात्त केलेला, उत्तेजित, उच्च; as, "Elevated thoughts." El'e-vatedness n. प्रतिष्ठितपणा m, थोरपणा m, उच्चता f. Elevā'tion n. (said of material things, persons, the mind, the voice, &c.) the act of raising from a lower place, condition, or quality to a higher उठावणी f, चढवणी f, बढती f, वाढ f, थोरवी f, उंची f, उंच करणें n, थोर करणें n, चढविणें n; as, "The E. of grain; E. to the throne; E. of the mind, thoughts or character." २ height, exaltation प्रौढी f, भारदस्तपणा m, उदात्तता f, प्रौढपणा m; as, "The style wanted a little E." ३ an elevated place or station, a hill उंच-उंचीची जागा f, टेंकडी f, उच्चस्थान n. ४ astron. altitude उन्नति f, उन्नतांश m; as, "The E. of the pole or of a star." ६ (gunnery) the movement of the axis of a piece in a vertical plane (तोफेचें तोंड) खालीं वर करणें; (also) the angle between the axis of the piece and the line of sight रोखाची रेखा व तोफेचा आंस ह्यांमधील कोन m, उन्नतिकोन m. ७ (drawing) उभा देखावा m, उभारणी f. El'e-vator n. one who, or that which, raises or lifts up anything चढविणारा, उंच करणारा; as, (a) a mechanical contrivance (धान्य वगैरे जिन्नस) घर चढविण्याचें यंत्र n. (b) a cage or platform and the hoisting machinery in a hotel, warehouse, mine, etc., for conveying persons, goods, etc., to or from different floors or levels (माल इ० वर चढविण्याची) खुर्ची f, पाळणा m. (c) a building for elevating, storing, and discharging grain धान्याचें उंच जागीं असलेलें कोठार n (d) anat. a muscle which serves to raise a part of the body उन्नामक (स्नायु) m. (e) surg. an

instrument for raising a depressed portion of a bone उन्नामक (शस्त्र) *n.* Elevatory *a.* tending or having power to elevate उंच करण्याची-वर उचलण्याची शक्ति असलेला, उच्चकारी, उद्धारक, उन्नामक. *E. n.* See Elevator *n.*

Eleve (ā lāv') [Fr. *elever*, to raise, to bring up.] *n.* a pupil, a scholar छात्र *m.*, शिष्य *m.*, विद्यार्थी *m.*

Eleven (ē-lev'n) [O. E. *enleven*, A. S. *endleofan*, *endlufon*; Icel. *ellifu*; Dan. *elleve*, Ger. *elf*, compounded of two elements meaning one and ten.] *n.* eleven units or objects अकरा, अकरांचा समुदाय, अकरें *n.*, अकरी *f.* २ a symbol representing eleven units as '11' or XI अकरा ही संख्या दाखविणारें चिह्न *n.* आंकडा *m.* ३ (cricket and American football) क्रिकेट अगर फूटबालच्या खेळाचा सामना खेळण्याकरितां एखाद्या विवक्षित मंडळींतून, प्रांतांतून अगर देशांतून वगैरे निवडून ११११ पटार्इत खेळाडू घेतात ते *m. pl.*, अकरा, अकरी *f.*; as, "The Parsee eleven." Elev'enth *a.* next after the tenth अकरावा, एकादश; as, "The E. chapter." २ constituting one of eleven parts into which a thing is divided एक अकरांश, अकरावा हिस्सा, एकादशांश; as, "The E. part of a thing." *E. n.* one of eleven equal parts अकरा समभागांपैकीं एक, अकरावा हिस्सा.

Elf (elf) [A. S. *elf*, *elf*.] *n.* Elves. *pl.* a fairy, a goblin वनदेवता *f.*; as, "Every elf, and fairy sprite." २ a dwarf खुजा *m.*, वामनमूर्ति *m.*, वुटका *m.*, गिड्डा माणूस *m.* ३ a mischievous person खोडकर वात्रट-फाजील मनुष्य *m.* ४ a pet name for a child मुलाचें लाडकें नांव *n.* Elf arrow (called also *Elf bolt*, *Elf dart*, & *Elf shot*) गारगोटीचा बाण, गारगोटीचें शरमुख. Elf child वनदेवतांनीं (चोरून नेलेल्या मुलाबद्दल) मुलाच्या जागीं ठेवलेलें (दुसरें) मूल. Elf'fin, Elf'fish *a.* of or relating to elves वनदेवतांसंबंधीं, वनदेवतांविषयीं-विषयक. Elf'like *a.* mischievous वनदेवतेसारखा, वात्रट, खोडकर, फाजील. Elf-tire the *ignis fatuus* दलदलीच्या रानांतून रात्रीच्या वेळीं जी ज्वाला उठते ती *f.* (ही ज्वाला वनस्पतीच्या अगर प्राण्याच्या परमाणूंच्या पृथक्करणापासून उत्पन्न होते व हें पृथग्भवन पृथ्वीवर नेहमीं चाललेले असतें). Elf-land *n.* fairyland यक्षिणींची-वनदेवतांची भूमी *f.* Elf-owl *n.* एका जातीचें लहान घुबड *n.* Elf *v. t.* (*Shakes.*) to entangle mischievously (as an elf might do) घोंटाळ्यांत घालणें, अडचणींत-पेंचांत आणणें, वात्रटपणानें खोड्यांत घालणें. Elf'fin *n.* a little elf or urchin लहानगी (बाल) वनदेवता *f.* Elf'fish *a.* elf-like, imp-like, weird, mischievous वात्रट खोडकर. Elf-lock *n.* matted hair केसांचा गुंता *m.*-शिकें *n.*, गुंतवळा *m.*, जटा *f.* Elf'kin *n.* a little elf बाल वनदेवता *f.*

Elgin marbles (el'jin-mār'blz) *n. pl.* Greek sculptures in the British Museum [They were obtained

by Lord Elgin at Athens about 1811] ग्रेट-ब्रिटनच्या पदार्थसंग्रहालयामध्ये असलेले ग्रीस देशचे कोरीव-खोदीव कामाचे नमुने *m. pl.* हे नमुने लार्ड एलजिन ह्याने सन १८११ च्या सुमारास पैदा केले.

Elicit (e-lis'-it) [L. *elicere, elicitus*, to elicit,—L. *e (ex)*, out and *lacere*, to entice.] *v. t.* to draw out (by coaxing), to bring to light, to bring out against the will (लाडी गोडी लावून) बाहेर काढणे, बाहेर पाडणे, वदविणे, उघडकीस-उजेडांत आणणे, (-च्या) तोंडांतून बाहेर काढणे. *E. a. (obs.)* open, evident उघड, उघडउघड, स्पष्ट, प्रत्यक्ष, उघडकीस आणलेली-आलेली, उजेडांतली; as, "An elicit act of equity."

Elide (ē līd') [L. *elidere*, to strike off or out,—L. *e (ex)*, out and *lædere*, to hurt by striking.] *v. t. (obs.)* to dash to pieces, to demolish खंडण करणे, चिंधड्या-ठिकऱ्या उडविणे, हाणून पाडणे, धुव्वा उडविणे, खंडणे, खोडणे; as, "To E. the force of an argument." २ *gram.* to cut off (as, a vowel or syllable, usually the final one) अंत्य स्वराचा -पदाचा लोप करणे.

Eligible (el'-i-ji-bl) [L. *e (ex)*, out and *legere*, to choose.] *a.* fit to be chosen for some purpose or duty, legally qualified to be elected and to hold office निवडून येण्यास योग्य, निवडून येऊन अधिकार चालविण्यास पात्र, वरणीय, ग्राह्य, ग्रहणीय, नियोजनीय, अंगीकार्य, लायक. २ *suitable, desirable, preferable* योग्य, अनुरूप, पसंत, सोईवार (?), स्वीकारणीय. *El'igibility* *n.* पात्रता *f*, योग्यता *f*, अनुरूपता *f*, पसंत होण्याची योग्यता *f*, निवडून येण्याची पात्रता *f*, वरणीयता *f*, ग्राह्यता *f*. *El'igibly* *adv.*

Eliminate (e-lim'-i-nāt) [L. *eliminare, eliminatum*,—L. *e (ex)*, out and *limen*, threshold.] *v. t.* to put out of doors, to expel, to release, to set at liberty काढणे, काढून टाकणे, मोकळा करणे, हांकणे, हांकून काढणे, दाराबाहेर काढणे, हांकून लावणे, मुक्त करणे, सोडणे, स्वतंत्र करणे; as, "E. my spirit, give it range, through provinces of thought yet unexplored." २ *alg.* to cause to disappear from an equation काढून टाकणे, काट मारणे, छेकणे, उडविणे. ३ to leave out of consideration सोडून देणे, (-चा) विचार न करणे, खिसगणती न धरणे, (ला) न मोजणे, जमेंत न धरणे; as, "E. errors that have been gathering and accumulating." ४ *physiol.* to expel from the system, to excrete बाहेर टाकणे, विसर्जन-उत्सर्ग करणे; as, "The kidneys E. urea, the lungs carbonic acid." *Eli'minā'tion* *n.* *Eli'mina'tive* *a.*

Elinguation (ē'-lin-gwā'-shun) [L. *e (ex)*, out and *lingua*, tongue.] *n.* (old English law.) punishment by cutting out the tongue जीभ कापण्याची शिक्षा *f*.

Eliquament (ē-lik'-wa-ment) *n.* चरबीतून किंवा माशां तून दाबून काढलेलें तेल *n.*

Eliquation (el'i-kwā'-shun) [L. *e*, & *liquare*, to melt.] *n.* the process of separating a fusible substance from one less fusible, by means of a degree of heat sufficient to melt the one & not the other; as an alloy of copper & lead (कमी आंचानें वितळणारे पदार्थ) बेताची आंच देऊन वेगळे करण्याची कृति *f.*

Elision (e-lish'un) See under Elide.

Elite (e-lēt') [Fr. *elite* elected or select.] *n. pl.* a choice or select body, the flower वेंचक-निवडक-शेल्का भाग *m.*, उत्तमांश *m.*, नाक (*fig.*) *n.*, चांगला चांगला भाग *m.*, निवड *f.*; as, "The E. of society."

Elixir (ē-lik's'ir) [Fr. *elixir*, Sp. *elixir*, Ar. *eliksir*, the philosopher's stone.—Gr. *xeros*, dry.] *n.* (alchemy) an imaginary liquor capable of transmuting base metals into gold हीन धातूंचें सोने बनविणारा काल्पनिक रस *m.* २ one for prolonging life indefinitely अमृत *n.*; as, "E. vitæ, or the E. of life." ३ the refined spirit, the quintessence सत्व *n.*, सार *n.*, अर्क *m.*, कस *m.*; as, "The E. of wordly delights." ४ *med.* a compound tincture or medicine, composed of various substances held in solution by alcohol in some form मिश्रौषध *n.* प्रवाही औषधाचें मिश्रण *n.* ५ any invigorating substance or cordial शक्ति आणणारें-शक्तिवर्धक औषध *n.*, पुष्टिकारक-उत्साहवर्धक औषध *n.*, *pop.* अमृत *n.*

Elizabethan (ē-liz'a-beth'-an) [After Queen Elizabeth.] *a.* pertaining to Queen Elizabeth or her times, esp. to the architecture or literature of her reign इलिसबेथ राणीच्या वेळचें-काळचें (शिल्प *n.*, वाङ्मय *n.*) इलिसबेथकालीन; as, "The E. writers, drama, literature, etc." *E. n.* one who lived in England in the time of Queen Elizabeth इलिसबेथ-राणीच्या कारकीर्दीतला-काळचा-मनुष्य *m.*, इलिसबेथ-कालीन मनुष्य *m.*

Elk (elk) [Icel. *elgr*; O. H. Ger. *elaho*; Swed. *elg*.] *n.* *zool.* सांबरासारखी एक हरणाची जात *f.*

Ell (el) [A. S. *eln*.] *n.* (R.) a measure for cloth of different lengths in different countries (the English *ell* being 45 inches, the Scotch 37.2, & the French 54.) पाश्चात्य देशांतिल कापडाची लांबी मोजण्याचें एक माप *n.* इंग्रजी 'एल' ४५ इंचांचें आहे. [GIVE HIM AN INCH & HE WILL TAKE AN ELL. *cf.* मटाला दिली ओसरी मट हातपाय पसरी.]

Ellagic (el-laj'-ik) [Fr. *galle*, gall (with the letter reversed).] *a.* pertaining to or derived from, gall-nuts मायफळाचा.

Ellipse (el-lips') [L. *ellipsis*—Gr. *elleipsis*, a defect.—So called because its plane forms with the base

of the cone a *less* angle than that of the parabola. Gr. *el* for *en*, in & *leipein*, to leave.] *n.* geom. an oval or oblong figure produced when cone is cut by a plane which passes through it, not parallel to nor cutting the base दीर्घवर्तुल *n.*, दीर्घवृत्त *n.*, लंबवृत्त *n.*, लंबवर्तुल *n.*, अंडाकार *m.*-अंडाकृति वर्तुळ *n.*, अंडवृत्त *n.* २ *gram.* omission, See Ellipsis. ३ *astron.* the elliptical orbit of a planet दीर्घवर्तुल *n.*, ग्रहाची दीर्घवर्तुल कक्षा *f.* गमनमार्ग *m.*, दीर्घवृत्तकक्षा *f.* Ellip'sograph, Ellip'tograph *n.* an instrument for describing ellipses, a trammel दीर्घवर्तुललेखक *m.*, दीर्घवर्तुल काढण्याचें साधन *n.*- हत्यार *n.*- यंत्र *n.* Ellip'soid *n.* geom. a solid, all plane sections of which are ellipses or circles दीर्घवृत्ताभास *m.*, दीर्घवर्तुलाभास *m.* ह्याचा प्रत्येक छेद दीर्घवर्तुल असतो. Ellipsoid Ellipsoidal *a.* having the form of an ellipsoid दीर्घवृत्ताभासात्मक, दीर्घवृत्ताभासासारखा. Ellip'tic, Ellip'tical *a.* pertaining to, or having the form of, an ellipse दीर्घवर्तुलाकार, दीर्घवर्तुल (*a.*) &c. २ *bot.* लंबवर्तुलाकार. Ellip'tically दीर्घवर्तुलाकारानें. Ellip'ticity *n.* deviation of an ellipse or a spheroid from the form of a circle or a sphere दीर्घवृत्तीयता *f.*

Ellipsis (el-lip'-sis) [Gr. *elleipsis*, an omission, a defect.] *n.* *gram.* the omission of one or more words which the hearer or reader may supply पदन्यूनता *f.* पदापेक्षा *f.* पदाकांक्षा *f.*, शेष *m.* (?), अध्याहार *m.*; as, "The man I admire" for "The man whom I admire." [SUPPLYING OF AN E. अध्याहारपूरण *n.*, आकांक्षापूरण *n.* WORD, CLAUSE, &c. REQUIRED TO SUPPLY AN E. पूरक (पद, वाक्य, &c.)] २ *print.* the marks thus—*or* * * * *or*..... denoting the omission or suppression of letters or words त्रुटि *f.*, त्रुटिचिह्न *n.*, सोडलेल्या शब्दांची जागा *f.* Ellip'tic, Ellip'tical *a.* having a word or words left out शब्द सोडलेला. Ellip'tically *adv.* with a word or words left out कांहीं शब्द सोडून, पदन्यूनतापूर्वक, अध्याहारानें.

Elm (elm) [A. S. *elm*; Dut. *olm*; Dan. *alm*, Swed. *alm*.] *n.* a valuable European timber tree यूरोपांत होणारें एक मौल्यवान् एल्मनांवाचें झाड *n.* Elm'en *a.* (*obs.*) belonging to elms एल्मझाडाचें, एल्मच्या लांकडाचें केलेलें. El'my *a.* abounding in elms एल्मप्रचुर, एल्ममय, एल्मनें भरलेलें.

Elmo's fire (el'-mōs-fīr') [After saint Elmo whom sailors in the Mediterranean invoke during a storm.] *n.* a popular name for a meteoric appearance seen playing about the masts of a ship वादळाच्या पूर्वी किंवा नंतर डोलकाठ्यांवरून दिसणारी उल्का *f.*, सेन्ट एल्मोची चूड *f.*

Elocular (ē-lok'-ū-lēr) [L. *c.*, without and *loculus*,

a cell.] a. bot. having but one cell or cavity not divided by a partition अविभक्तपेशीयुक्त.

Elocution (el-ō-kū'-shun) [L. e, out and loquor, locutus, to speak.] n. (R.) utterance by speech भाषणशक्ति f, वाचाशक्ति f, वाचा f; as, "(Fruit) whose taste gave E. to the mute." २ oratorical, or expressive delivery including gestures, graces of intonation, &c. हावभावासह भाषण n, ठसेदार-ठसा उमटविणारें बोलणें n, मनोवेधक-चित्ताकर्षक भाषण n, भाषणशैली f, भाषणाची ढब f पद्धति f, अभ्यास-साध्य व्याख्यानकला f, वक्तृत्व n. ३ style or manner of speaking or reading in public वक्तृत्व n; as, "The E. of a reader." ३ (obs.) eloquent diction वक्तृत्वपूर्ण भाषाशैली f, जबेफराशी f, वाक्चातुर्य n-भाषणचातुर्य n, वाक्पाटव n; as, "To express these thoughts with. E." Elocu'tionary a. pertaining to elocution अभ्याससाध्यवक्तृत्वसंबंधी-विषयक, भाषणकलेसंबंधी Elocu'tionist n. one versed in elocution, a teacher of elocution वक्तृत्वशिक्षक m.

N. B. See Eloquence.

Eloge (e-l-ozh') [Fr.-L. elogium, a maxim.] n. a funeral oration, a panegyric on the dead, a discourse delivered in public in honour of an illustrious person (थोर मनुष्य मृत झाला असतां त्याच्या सन्मानार्थ) अंत्यविधीचे वेळीं केलेलें स्तुतिपर भाषण n, मृतस्तव m. El'ogist n. a deliverer of an eloge मृताचे गुणानुवाद करणारा, मृतस्तोता m, मृत-स्तुतिपाठक m. El'ogy, Elo'gium n. a panegyric, an eloge मृत-स्तुतिपाठ m, गुणानुवाद m.

Elohim (ē-l-ō'-him) [Heb.] n. one of the Hebrew names for God of frequent occurrence in the Bible used both of the true God and of false God (while Jehovah is used only of the true God.) हिब्रू भाषेंतील ईश्वराचें एक नांव. हें नांव बायबलमध्ये वरचेवर येतें. पण हें खऱ्या व खोऱ्या अशा दोन्ही देवांला लावतात. "जोहोवा" हा शब्द फक्त खऱ्या देवालाच लावतात. अल्ला m, देव m. Elo'hist n. (in contradistinction to Jehovist) the supposed writer of the Elohistic passages in the Pentateuch ज्यांमध्ये ईश्वराला Elohim ह्या नांवानें उल्लेखिलें आहे असे जुन्या कराराच्या पहिल्या पांच पुस्तकांतील भाग लिहिणारा. 'इलोहिम' शब्द वापरणारा लेखक m. Elohis'tic a.

Elongate (ē-long'-gāt) [L. e & longus, long.] v. t. to stretch out, to extend ताणणें, लांबविणें, वाढविणें; as, "To E. a line." E. v. t. (R.) to recede apparently from the sun (said of a planet in its orbit) अंतर पडणें, दूर होणें-जाणें, सूर्यापासून मागे हटणें, (-चा) इनापगम होणें. २ प्रतान पावणें. Elongated pa. t. & pa. p. Elonga'ting pr. p. & v. n. Elongā'tion n. protraction, extension लांबविणें n, वाढविणें n, वाढ

f. (?), लांबी f (?). २ that which lengthens out, continuation लांबलेला भाग m, विस्तार m, वृद्धि f. ३ a withdrawal, a being at a distance, परतणे n, दूर-लांब-अंतरावर होणे n, अंतरावर असणे n. ४ astron. the angular distance of a planet from the sun (कोणत्याही) ग्रहाचे सूर्यापासून अंतर n, सूर्य व ग्रह यांमधील अंतर n, इनापगम m; as "The E. of Venus or Mercury."

Elope (ē-lop') [Dut. ontloopen, to run away.] v. i. to run away privately with a paramour or lover (man or woman) in defiance of duty or social restraints (आशुकमाशुकांनीं मिळून) पळून जाणे, (of a female) हात m. धरून जाणे, लागून जाणे with शीं of o., (परपुरुषाबरोबर) बाहेर निघणे, उठून जाणे. Elope'ment n. पळणे n, पळून जाणे n, सवल्लभ पलायन n. Elop'er n.

Eloquence (el'o-kwens) [L. e, out & loqui, to speak.] n. oratory (नैसर्गिक-उपजतचे-आंगचे-जातीचे) वक्तृत्व n, वक्तृत्वशक्ति f, जबेफराशी f, वाक्शब्दचातुर्य n, शब्दपांडित्य n, वाक्पाटव n, वाक्पटुता f. [Goddess of E. (or speech) सरस्वती f, वाग्देवी f, वाग्देवता f.] २ (fig.) whatever produces the effect of moving and persuasive speech वक्तृत्व n, (हृदयद्रावक-चित्ताकर्षक) भाषण n; as, "Silence that spoke & E. of eyes." ३ that which is expressed with eloquence (हृदय-द्रावकतेने-चित्ताकर्षकतेने सांगितलेले-लिहिलेले) वक्तृत्व n; as, "Let my books be then the E. of my speaking breast." El'loquent a. बोलका, वक्ता, तोंडाचा चतुर, वाग्मी, वाक्पटु. २ adapted to express strong emotion, or to state facts and arguments with power and fluency. वक्तृत्वपूर्ण; as, "An E. address, appeal, etc." El'quently adv.

N. B.—Elocution प्रसंगोचित अभिनय व स्वर (आवाज) यांनी युक्त असे भाषण n. Elocution हे अभ्याससाध्य आहे. Eloquence आंगचे-स्वभाविक-नैसर्गिक आहे. Eloquence हे निसर्गजात आहे.

Else (els) [A. S. elles adv. else, otherwise.] a. & pron. other, one or something beside दुसरा, दुजा, अन्य, शिवाय, खेरीज, आणखी; as, "Who E. has done it?" "Do you desire to tell me anything E.?" (Else always follows its noun. Sometimes the possessive form is given to Else rather than to the noun; as, "No one else's, somebody else's. A suit of clothes like everybody else's.") E. adv. & conj. besides, in addition शिवाय, आणखी; as, "Nowhere else; no one else." २ otherwise, in the other or contrary case नाहीतर, अन्यथा, इतरथा, एरवीं, नाहीपेक्षां; as, "For thou desirest not sacrifice else would I give it." (sometimes else is used expletively after or, simply signifying an alternative; as, "Will you do it or else shall I?" Else'where

adv. in any other place इतर-दुसऱ्या-अन्य-ठिकाणीं, अन्यस्थळीं, अन्यत्र, इतरत्र. २. in some other place दुसऱ्या एखाद्या ठिकाणीं, कोठें दुसरीकडे; as, "It is reported in town and E."

Elucidate (e-lū'-si-dāt) [L. e, out and lucidus, clear, bright—L. lucere, to shine.] v. t. to make lucid or clear, manifest, to illustrate विशद करणें, उघड-स्पष्ट-व्यक्त-प्रकाशित &c. करणें, (उदाहरणें देऊन) स्पष्ट करणें, (विषयावर) प्रकाश पाडणें; as, "To E. a subject with examples or illustrations."

Elucida'ted pa. t. & pa. p. Elucid'ating pr. p. & v. n. Elucidā'tion n. exposition, illustration, explanation स्पष्टीकरण n, विशदीकरण n, उघड-व्यक्त करणें n, (उदाहरणें देऊन) स्पष्ट करणें n, व्याख्यान n, विवरण n, प्रकाशन n. Elu'cida'tive, Elu'cida'tory a. (R.) illustrative, explanatory विशद करणारें. २ making clear स्पष्ट करणारें. Elucida'tor n. an expositor विशद-उघड-स्पष्ट करणारा.

Elude (e-lūd') [L. e, out and ludere, to play.] v. t. to avoid by stratagem, artifice, wiles, deceit or dexterity; to evade (शिताफीनें) चुकवणें, टाळणें, टाळाटाळ f चुकवाचुकव f. करणें g. of o., श्लोका m-श्लोका m-झुगारा m-झुकांडी f. देणें; as, "To E. an office, To E. detection, inquiry, search, &c." २ to baffle, to frustrate, to foil व्यर्थ करणें, निष्फल करणें, फसविणें, चकविणें, झुकविणें; as, "To E. the force of an argument or blow." Elu'dible a. evadible टाळण्याजोगा, टाळतां येणारा. Elu'sion n. adroit escape as by a stratagem, a trickery, a mockery युक्तीनें निसटणें n, शकल f-हिकमत f. लढविणें n. Elu'sive a. using arts or deception to escape, eluding the grasp, fallacious युक्तीनें निसटणारा, पळणारा, टाळणारा, चुकविणारा, शकल लढविणारा, चुकार, चुकाऊ, चुकवणुकीचा, झुकांडीचा. Elu'sively adv. Elu'siveness n. चुकारूपणा m. Elu'sory a. evasive, fraudulent, deceptive, fallacious फसविणारा, चकविणारा, टाळणारा, टाळाटाळी करणारा, झुकविणारा, श्लोका देणारा. Elu'soriness n.

Elutriate (e-lū'-tri-āt) [L. e, out and luere, lutum, to wash.] v. t. to purify (ores) by washing and straining off or decanting the liquid from the substance washed, the lighter matters being then separated from the heavier; to strain off or decant, as a powder which is separated from heavier particles by being drawn off with water पाण्यानें शोधणें, पाण्यानें धुवून धुवून सूक्ष्मपदार्थ वेगळे करणें, पाण्यांतून गाळून साफ करणें. Elu'triated pa. t. & pa. p. Elu'triating pr. p. & v. n. Elut'riā'tion n. पाण्यानें शोधणें n, जलशोधन n (जलेन शोधयते).

Elves (elvz) pl. see Elf. Elvish a. Elvishly adv.

Elysium (e-liz'-i-um) [L.—Gr. elysion (pedion), the Elysian fields.] n. pl. Elysia. myth. an

abode of the happy souls after death (according to the Greek poets) स्वर्ग *m.* २ a place of exquisite felicity इंद्रभुवन (*fig.*) *n.*, नंदनवन (*fig.*) *n.*, आनंदस्थान *n.* Ely'sian *a.* pertaining to Elysium or the abode of the blessed after death स्वर्गाचा, स्वर्गाय. २ exquisitely delightful, beatific (*fig.*) स्वर्गीय, दिव्य, परमानंदप्रद-कर, अत्यानंददायी.

Elytron, Elytrum (el'i-tron,-trum) [Gr. a cover, a sheath,-*eluein*, to roll round.] *n. pl.* Elytra. (*zool.*) one of the anterior pair of wings in the Coleoptera and some other insects, when they are thick, and serve only as a protection for the posterior pair (पक्षकवचप्राण्याचा मागचा) कवच-पंख *m.* See Coleoptera.

Em (em) *n.* (*printing*) the unit of measurement of printed matter on a page being a type whose breadth is equal to its depth एम्, छापील मजकुराची ओळ मोजण्याचें मूलप्रमाण *n.* छापण्यांत ओळी जोडते-वेळीं इंग्रजी एम् ह्या अक्षरास जी समचौरस जागा लागते ती *f.* ह्या जागेचें माप कल्पून जोडारी ओळीचें मेज घेतात.

Emaciate (e-mā'-shi-āt) [L. *e*, (*intens.*) very and *macies*, leanness.] *v. i.* to waste away in flesh रोडणें, रोडकावणें, रोडावणें, सुकणें, आंग *n.* टाकणें-सोडणें (*of children*), क्षीण-रोड-कृश होणें-होत जाणें चालणें, वाळणें, हडकणें, हाडें निघणें-बाहेर येणें, सुकत जाणें. *E. v. t.* रोडविणें, सुकविणें, कृश करणें, वाळविणें, आंग *n.* घालविणें, (*fig.*) हडकविणें, हाडें बाहेर काढणें; as, "His sickness has *E. d* him." Emacia'ted *pa. t.* and *pa. p.* Emacia'ting *pr. p.* and *v. n.* Ema'ciate *a.* रोड, रोडका, कृश, वाळलेला, रोडलेला, खराब, हडकलेला, सुकड, क्षीण; as, "*E. steeds.*" Emacia'tion *n.* the act of making very lean रोड करणें *n.*, कृश करणें *n.*, क्षीण करणें *n.* २ the state of being emaciated or reduced to excessive leanness, an excessively lean condition कृशता *f.*, कार्य *n.*, रोडकेपणा *m.*, क्षीणता *f.*

Emanate (em'-a-nāt) [L. *e*, out and *manare* (*p. p.* *manatum*), to flow.] *v. i.* to flow forth or issue from a source (said of what is intangible as light, heat, odour, power etc.) निघणें, वाहणें, सुटणें, निस्सरण *n.* होणें, निस्सृत &c. होणें. २ to take origin, to spring, to originate निघणें, उद्भवणें, उत्पन्न होणें, निपजणें, उद्भूत होणें, निर्माण होणें; as, "That subsisting form of Government from which all special laws emanate." Em'anant *a.* passing forth into an act, or making itself apparent by an effect (said of mental acts) कृतींत or कृतीनें दृश्य होणारा, निघणारा, सुटणारा, वाहणारा; as, "An emanant volition." Emanā'tion *n.* the act-निघणें *n.*, निस्सरण *n.*, निपज *f.*, निर्गमन *n.*, उत्पत्ति *f.*, उद्भव *m.*, उद्भव *m.*, प्रभव *m.*, निर्गम *m.*, प्रवृत्ति *f.* २ that which emanates, efflux, effluviūm निस्सृत द्रव्य *n.*- पदार्थ *m.*,

निर्यास *m.* Emanative *a.* उत्पन्न होणारा, उद्भवणारा.
Em'ana'tively *adv.*

Emancipate (e-man'si-pāt) [L. *e*, out *manus*, the hand, and *capere*, to take.] *v. t.* to set free from the power of another, to manumit हातून सोडविणे, मोकळीक *f.* सुटका *f.* बंधमोचन *n.* करणे, (गुलाम-गिरींतून-जाचांतून) सोडवणे, दास्यांतून काढणे; as, "To emancipate a slave, a country etc." २ *theol.* to deliver from migratory existence मुक्त करणे, मोक्ष *m.* मुक्ति *f.* अढळपंद *n.* अक्षयपद *n.* देणे, (संसार-माया-पाशांतून) अढळ पदावर बसविणे, उद्धरणे, उद्धार *m.* करणे. Eman'cipated *pa. t.* and *pa. p.* Eman'cipating *pr. p.* and *v. n.* Eman'cipate *a.* set at liberty बंधमुक्त, मोकळा. २ मुक्त केलेला. Emancipā'tion *n.* the act. deliverance, liberation, release, freedom, manumission, enfranchisement सोडणे *n.*, सोडवण *n.*, बंधमोचन *n.*, मोचन *n.* (b) the state सोडवण *f.*, सोडवणूक *f.*, सुटका *f.*, मोकळीक *f.*, मुक्तता *f.* २ the act मुक्त करणे *n.*, मुक्तीस पोचविणे *n.* (b)-the state beatitude मुक्ति *f.*, मोक्ष *m.*, उद्धारगत *f.*, उद्धार *m.*, अपुनर्भव *m.* [Desirous of E. मोक्षार्थी, मुमुक्षु. Way or course to E. मुक्तिमार्ग *m.* Working out of E. मुक्तिसाधन *n.*] Eman'cipa'tionist *n.* an advocate of emancipation esp. of slaves दास्यविमोचनाभिमानी, दास्यविमोचन-पुरस्कर्ता. Eman'cipator *n.* दास्यमुक्त करणारा. २ मुक्ति देणारा. Eman'cipatory *a.* बंधमोचनविषयक; as, "E. laws." Eman'cipist *n.* (Australia) a freed convict बंधमुक्त कैदी *m.*

Emarginate (e-mār-'ji-nāt) [L. *e*, out & *margo*, marginis, border, margin.] *v. t.* to take away the margin of (-ची) कडा *f.* काढून टाकणे, अग्ररहित करणे, खांच पाडणे. Emar'ginated *pa. t.* & *pa. p.* Emar'ginating *pr. p.* & *v. n.* Emar'ginate, Emar'ginated *a.* having a blunt or obtuse notch in the margin कांठ कापलेला, भुंडा. २ *bot.* notched at the summit (said of a leaf, petal, etc.) (आपट्याच्या पानासारखा-अंबुतीच्या पानासारखा, अग्रखांची, कांचनपर्णाग्रवत्, भग्नाग्र, खंडिताग्र. ३ *Cryst.* having the edges truncated अग्रखांची. Emar'ginately *adv.* Emar'ginā'tion *n.*-the act. (आपट्याच्या पानासारखी) टोंकाला खांच पाडणे-असणे *n.* (b) -the state कापलेले कांठ *m.* २ a notch or shallow sinus in the margin छिन्नाग्रखांचित्व *n.*, (आपट्याच्या पानासारखी) टोंकाची खांच *f.*

Emasculate (e-mas-'kū-lāt) [L. *e*, away from & *masculus*, dim. of *mas*, a male. See masculine.] *v. t.* to geld, to castrate खच्ची करणे, पुरुषत्वभंग *m.* -पुरुषत्वनाश *m.* -पुंस्त्वभंग *m.* -पुंस्त्वनाश *m.* -प्रजननशक्तिभंग *m.* &c. करणे *g. of o.*, नपुंसक-निरुत्पादक-षंड &c. करणे, वृषणच्छेद *m.* करणे, पुरुषत्व हरण करणे, षंडत्व आणणे, (आंडिल बैल) बडवणे, आंड बडविणे-ठेंचणे. २ to render

effeminate, to weaken दुर्बलता f-नामर्दपणा m. आणणे, नष्टवीर्य करणे; as, "Luxury has not E.d their minds." ३ to expurgate by removing coarse or obscene passages from (a book) (पुस्तकांतून-ग्रंथांतून ग्राम्य-अश्लील-बीभत्स मजकूर काढून टाकून) पुस्तक शुद्ध करणे. Emas'culated pa. t. & pa. p. खच्ची केलेला, नष्टवीर्य, गतवीर्य, नष्टपौरुष. Emas'culating pr. p. & v. n. Emas'culate a. deprived of virility, unman- ned, weakened नष्टपौरुष; as "E. slave." Emas- culā'tion n. the act- पुंस्त्वहरण n, (अंड) बडवणे n. (b) the state-castration हीनपौरुषत्व n, पंडत्व n, नपुंसकत्व n. २ -the act जोम मोडणे n, उत्साहभंग m. (b) the state-unmanly weakness क्लेश n, नेभळेपणा m. Emas'culator n. one who, or that which, emas- culates खच्ची करणारा, नामर्द करणारा. Emas'culatory a. tending to emasculate पुंस्त्वनाशक.

Embalm (em-bām') [Fr. *embaumer.*-pref. *em* (L. *ēn*) + *baume, balsam, balm.* see *Balm.*] *v. t. to preserve (a dead body) from decay by removing the intestines and filling their place with aromatic and desiccative drugs, and oils, to mummify (प्रेत चिरकाल टिकण्यासाठी त्यांत) मसाला m. घालणे-भरणे; as, "Joseph commanded his servants, the physi- cians, to embalm his father; and the physicians embalmed him." २ to imbue with sweet odour, to perfume सुवासित करणे, सुवास-मधुर वास लावणे, गंधमाधुर्य आणणे; as, "With fresh dew E.d the earth." ३ to perpetuate in remembrance, to cherish tenderly the memory of प्रेमाने (-चे) स्मरण कायम ठेवणे, चिरकाल आठवण राखणे; as, "Those tears that embalm the dead." Embalmed pa. t. and pa. p. Embalming pr. p. and v. n. Em- balm'er n. Embalment n. (R.)*

Embank (em-bank') [Pref. *em* (L. *in*) and *Bank.*] *v. t. to inclose with a bank; to defend by banks, mounds, dikes, etc. (च्या भोंवती) बंधारा m- बंधारण n -बांध m.-&c. करणे-घालणे. Embanked' pa. t. and pa. p. Embank'ing pr. p. and v. n. Embank'ment n.-the act बंधारा m- बांध m. घालणे n. २ the structure (as a mound, bank, dike, etc.) बंधारा m, बांध m, बंधारण n.*

Embar (em-bār') [Pref. *em* (L. *in*) and *Bar.*] *v. t. to shut in securely as with bars (-आंत) अडकवून ठेवणे-टाकणे, अटकेत ठेवून सुटतां न येईल असें करणे, प्रतिबंधांत ठेवणे; as, "Where fast E.d in mighty brazen wall." २ to block up, to hinder by prohibition प्रतिरोध-निरोध करणे, (-ची) गति खुंटविणे- थांबविणे, (ला) अटकाव करणे, मनाई करणे; as, "He embarred all further trade." Bacon. Embarred' pa. t. and pa. p. Embar'ring pr. p. and v. n.*

Embarcation (em'-bār-kā'shun) See *Embarkation.*

Embargo (em-bär'gō) [Sp. *embargo*, an arrest, a stoppage of ships, *lit.* what serves as a bar—pref. *em* (L. *in*) and Span. *barra*, a bar.] *n. pl.* Embargoes. *an edict or order of the government prohibiting the departure of merchant vessels or other ships from some or all of the ports within its dominions* (आपल्या मुलुखांतील कोणत्याही एखाद्या किंवा सर्व बंदरांतून निघून जाण्याची व्यापारी) गलबतांस सरकारानें केलेली मनाई *f.* आपल्या ताब्यांतील बंदर न सोडण्याविषयी व्यापारी जहाजांस झालेली राजाज्ञा *f.* २ (*sometimes*) *an entire interdiction of commercial intercourse* वाणिज्यकर्मनिषेध *m.* ३ *a prohibition to sail* समुद्रयान-गमननिषेध *m.* गलबतें चालविण्यास अटकाव *m.* ४ *a restraint or hindrance imposed on anything* (कोणत्याही गोष्टी-संबंधानें) मनाई *f.* बंदी *f.* ५ बंदराची बंदी *f.* गलबतास अटकाव *m.* E. *v. t.* *to prohibit from leaving port* (said of ships also of commerce and goods) बंदर सोडण्याची-बंदरांतून गलबत हाकारण्याची मनाई *f.* अटकाव *m.* करणें, बंदर सोडून जाण्यास (मालास वगैरे) प्रतिबंध करणें. Embargoed' *pa. t.* and *pa. p.* Embar'going *pr. p.* and *v. n.*

N. B.—सदरहू प्रकारची सरकारानें केलेली मनाई जर शत्रूकडील गलबतांस झालेली असेल तर तीस *hostile embargo* असें म्हणतात. परंतु तीच जर सरकारानें आपल्याच प्रजेच्या गलबतांस केली असेल तर तीस *civil embargo* असें म्हणतात.

Embark (em-bärk') [Fr. *embarquer* pref. *em* (L. *in*) and *barque*, a bark, a little ship. See *Barque*.] *v. t.* *to put on shipboard* गलबतावर चढविणें. २ *to engage, enlist or invest* (as persons, money, etc.) *in any affair* अडकवणें, घालणें, टाकणें, (-ला-कडे) लावणें-खर्च करणें-उपयोग करणें; as, "He E.d all his fortune in trade." "It was the reputation of the sect upon which St. Paul E.d his salvation." E. *v. i.* *to go on board a ship, vessel, boat* (प्रवासासाठीं) गलबतावर चढणें-जाणें-बसणें; as, "The troops embarked for Lisbon." २ *to engage, or take a share, in any affair* (कोणत्याही कामास) हात घालणें-प्रारंभ करणें, प्रवृत्त-उद्युक्त होणें, प्रवर्तणें; as, "Slow to embark in any undertaking." Embarked' *pa. t.* & *pa. p.* Embark'ing *pr. p.* & *v. n.* Em'barkā'tion *n.*—*the act.* गलबतावर चढविणें *n.* चढणें *n.*, नौकारोहण *n.*; as, "The E. of troops." २ *that which is embarked* गलबतावर चढवलेला-गलबतावर भरलेला माल *m.*, भरताड. Embark'ment *n.* (R.)

Embarrass (em-bar'-ras) [Fr. *embarrasser*, to embarrass.—Span. *em* (L. *im* for *in*) and *barra*, a bar.] *v. t.* (in thought, speech, action &c.) *to perplex, to discompose, to disconcert, to abash* पेंचांत-घोंटाळ्यांत पाडणें-आणणें, गांगरवणें; as, "Laughter may E. an orator." २ (in movement) *to im'*

pede, to obstruct (as business, affairs, etc.) पेंचांत
 -पेंचाटींत-वोळांत-फेऱ्यांत पाडणें-घालणें-आणणें, गुरफट-
 वणें, गुंतागुंत करणें, (-ला) विरोध करणें, अडथळा
 करणें. ३ *com. to involve in pecuniary difficulties,*
to encumber with debt (said of a person or his
affairs) (पैशाच्या) अडचणींत आणणें, (पैशाच्या
 वाजूनें) पेंचांत आणणें, ओढाताण-चणचण-कर्जवाजारी
 करणें, कर्जांत बुडविणें-घालणें, (वर) कर्ज लादणें. *Embar'*
rassed pa. t. & pa. p. Embar'rassing pr. p. & v. n.
Embar'rassment n. perplexity, confusion of mind,
disconcertedness गोंधळ *m*, फेंफें *f*. २ *hindrance,*
obstruction, impediment घोंटाळा *m*, अडथळा *m*,
 अडचण *f*, नड *f*, बाधा *f*, भानगड *f*, व्यत्यय *m*; as,
 "The embarrassments to commerce growing
 out of the late regulations." ३ *perplexity or*
difficulty arising from inability to pay one's debts
 (पैशाची) अडचण *f*-नड *f*-तूट *f*-उणीव *f*-चाण *f*.

Embase (em-bās') [*Pref. em (L. in) and Base a. or*
v. t.] v. t. (obs.) to lower (as in value, position, etc.),
to degrade, to deteriorate (-ची) किंमत कमी करणें,
 (-ला) हलकेपणा आणणें, हीणकस करणें; as, "Alloy in
 coin of gold may make the metal work the better.
 but it embaseth it." *Embased' pa. t. & pa. p.*
Embas'ing pr. p. & v. n. Embas'ement n.

Embassade (em'ba-sād) n. (obs.) (Shakes.) Same
 as Embassy.

Embassador (em-bas'sa-dér) n. (Chaucer, Dryden)
 Same as Ambassador. *Embassad'orial a.* Same as
 Ambassadorial. *Embas'sadress n.* Same as Amba-
 sadress. *Em'bassage n. an embassy* वकिलात *f*,
 वकिली *f*. २ (*Shakes.*) *errand, message* निरोप *m*,
 संदेश *m*. *Em'bassy n. Embassies pl. the mission of*
an ambassador, a public message to a foreign court
concerning state affairs वकिलात *f*, (राजकारस्थान
 करण्याकरितां) परराष्ट्रांस पाठविलेला निरोप *m*, थैली *f*.
 २ (*hence*) *any solemn message* कोणत्याही महत्वाच्या
 कामासंबंधी निरोप *m*. ३ *the ambassador and his*
suite, envoys परराष्ट्राकडे पाठविलेला राजवकील व
 त्याचा परिवार *m*-लवाजमा *m*. (b) *वकीलमंडळ n.*
 ४ *the residence or office of an ambassador* पर-
 राष्ट्राकडे पाठविलेल्या वकीलाची राहण्याची जागा *f*
 कचेरी *f*.

N. B.—The word Embassy is sometimes, but
 rarely, spelled as *Ambassy*.

Embattle (em-bat'l) [*Pref. em & O. Fr. bastiller*
 (from the same root as Battlement, Bastille,
 Baste), to fortify.] *v. t. to furnish with battle-*
ments (भिंती घालून) मजवूत करणें, तटबंदी करणें,
 कूस घालणें. *Embat'tling pr. p. Embat'tled pa.*
t. & pa. p. (heraldry) having the edge broken like
battlements धार मोडलेलें, दांते पडलेलें. *Embat'tle-*

ment *n.* an indented parapet, a battlement (which see) दांत्यांप्रमाणें पुढें मागें झालेली-जंग्यांच्या रक्षणा-करितां त्यांच्या तोंडावर चोंहों वाजूनीं पुढें दगड आणून बांधलेली-भित *f.* २ the fortifying of a building or a wall by means of battlements भित-इमारत इ० पुस्ती किंवा नेटावा देऊन मजवूत करणें *n.*

Embattle (em-bat'l) [Pref. em & Battle.] *v. t.* to arrange in order of battle, to array for battle (लढाईकरितां) सैन्याची रचना लावणें-करणें, सैन्य व्यवस्थेनें उभें करणें, फौज रांगेनें लावणें उभी करणें, सेना-योजना *f.*-रणयोजना *f.*-रणरचना *f.* करणें, व्यूह रचणें. २ to arm or equip for battle (लढाईकरितां) हत्यार-बंद-सशस्त्र-सज्ज-सिद्ध करणें. *E. v. i.* (obs.) लढाईस सिद्ध होणें, व्यूह करून उभें राहणें. Embat'tled *pa. t.* & *pa. p.* having been the scene of battle लढाईची जागा असलेलें, जेथें पूर्वीं लढाई झाली आहे अशी (जागा), रणभूमि *f.*-रणमैदान *n.* झालेलें, ज्याच्यावर-ज्या ठिकाणीं लढाई होऊन गेली आहे असें, लढाईचें; as, "An E. plain."

Embay (em-bā') [Pref. em + 1st Bay.] *v. t.* to enclose in a bay, to landlock उपसागरांत-आखातांत कोंडणें-घालणें; as, "If that the Turkish fleet be not ensheltered and embayed, they are drowned." Embayed' *pa. t.* & *pa. p.* Embay'ing *pr. p.* & *v. n.* Embay'ment *n.* (R.)

Embeam (em-bēm') *v. t.* (R.) to make brilliant with beams (किरणांनीं) प्रकाशित करणें, (-वर) उजेड पाडणें, (-वर) किरण पाडून चकाकित-झकझकीत करणें.

Embed (em-bed') *v. t.* to lay as in a bed, to lay in surrounding matter पुरून ठेवणें-टाकणें, पुरणें, (आंत) खोल घालणें. Embed'ded *pa. t.* & *pa. p.* Embed'ding *pr. p.* & *v. n.* Embed'ment *n.* पुरणें *n.*

Embellish (em-bel'lish) [O. Fr. *embellir*-pref. em (L. *in*) & (*belle*, *bellus*) *bel*, *beau*, beautiful, pretty.] *v. t.* to make beautiful with ornaments, to deck, to adorn, to decorate (-ला) शोभा *f.*-रमणीयता *f.* आणणें, सुशोभित-मंडित करणें, मंडन करणें *g.* of o., भूषविणें, अलंकृत करणें, (-ला) रमणीय स्वरूप देणें, मनोवेधक-चित्ताकर्षक करणें, शोभविणें, सजविणें, नटविणें. २ (*fig.*) to dress up, to colour (a story with striking anecdotes &c.) बनावणें, बनावून सांगणें, तिखटमीठ लावून सांगणें, फुगवून सांगणें, फुगविणें, रंगवून सांगणें. Embel'lisher *n.* शोभा देणारा *m.* Embel'lishment *n.*-the act सुशोभित करणें *n.* मंडन *n.*, अलंकरण *n.*, अलंक्रिया *f.*, थाट *m.* २ ornament, decoration अलंकार *m.*, भूषण *n.*, शोभा *f.*, मंडन *n.*; as, "Pictorial E.s."

Ember (em-'ber) [A. S. *emyrie*, cinders.] *n.* a lighted coal smouldering amid ashes, (generally used in the pl. to signify) live cinders, smouldering remains of a fire निखारे *m.*, *pl.*, रसाणें *n.* (colloq.)

Ember (em'-ber) [A. S. *ymbren*, *ymbryne*, a running round, a circuit,—*ymb*, around & *ryne*, running—*rinnar*, to run.] *a.* recurring in each quarter of the year त्रैमासिक, तीन तीन महिन्यांनीं येणारा-होणारा ; as, "E. fasts." Ember-days, Embering-days *n. pl.* (in Rom. Cath. & Eng. Church) days set apart for fasting and prayer in each of the four seasons of the year (the Wednesday, Friday, and Saturday after the first Sunday in Lent, Whitsuntide, the 14th of September, and the 13th of December) वर्षातील चार ऋतूपैकीं प्रत्येक ऋतूमध्ये उपोषण व उपासना (प्रार्थना) करण्याकरितां नेमलेले दिवस *m. pl.* हे दिवस ज्या आठवड्यांत येतात त्या आठवड्यांस *Ember weeks* असें म्हणतात. *Ember-tide n.* the season at which ember-days occur वरील दिवस येण्याचा हंगाम *m.* *Ember-week n.* the week in which ember-days occur. See Ember-days.

N. B. Ember-days. The supposition that persons sat in embers (or ashes) on these days is without foundation.

Embezzle (em-bez'-l) [A. Fr. *enbesiler*, to filch—O. Fr. *en* (L. *in*) & *besillier*, to maltreat. O. Fr. *besil*, ill-treatment.] *v. t.* to appropriate fraudulently to one's own use (as money or property entrusted to one's care), to peculate, to apply to one's private use by a breach of trust (as a clerk or servant entrusted with his employer's money or valuables) (ठेव-मालकाचा पैसा इ० चा) अपहार करणे-खाणे-गडप करणे, (-चा) अपहार करणे, खाणे, गिळंकृत करणे, गिळून वसणे, चावणे. [PHRASES INVOLVING THIS SENSE ARE NUMEROUS : AS, चापाचापी करणे, घशाहाताखालीं घालणे, दडपणे, डह्या मारणे *with* वर of o., तळीराम गार करणे, स्वाहा करणे.]. *Embez'zling pr. p.* *Embez'zled pa. p.* *Embez'zlement n.*—the act अपहार *m.*, अपव्यय *m.*, हरामखोरी *f.* *Embez'zler n.* खाणारा, खावू, खादू, गडप करणारा.

Embitter (em-bit'ter) [Pref. *em* & *Bitter*.] *v. t.* to make bitter or sad दुःखमय-कष्टमय करणे, दुःखाचा-क्लेशाचा-कठीण करणे, दुःख *n.* क्लेश *m. pl.* &c. देणे, कटु करणे, दुखवणे. *Embit'terer n.* *Embit'terment n.* (a)—the act दुःखाचा-क्लेशाचा करणे *n.* (b) that which embitters दुखवणारी-दुःखाचा-क्लेशाचा करणारी गोष्ट *f.* कारण *n.*

Emblaze (em-blāz') [Pref. *em* & *Blaze*.] *v. t.* to kindle, to set in a blaze पेटविणे, आग लावणे. २ to adorn with glittering embellishments झकझकीत-चकचकीत भूषणांनीं शृंगारणे. ३ (heraldry) to emblazon, to paint with the armorial colours (चिह्न-खताप्रमाणें) चित्रभूषित करणे.

Emblazon (em-blā'-z'n) [Pref. *em* & *Blazon*.] *v. t.* (said of heraldic bearings) to blazon or adorn

with figures, to depict, to represent आपल्या कुलाच्या चिन्हांनीं सुशोभित करणें, कुलसूचक-कुलदर्शक चित्रें *n. pl.*- चिन्हें *n. pl.* काढणें, ठळक-भपकेदार-भवुक रंगांनीं रंगविणें. २ to deck in blazing colours, to set off conspicuously (-चा) थाटमाट करणें, नटविणें, रंगदार-भपकेदार करणें, लोकांच्या डोळ्यांत भरेल अशा रीतीनें शृंगारणें. ३ to celebrate in laudable terms, to sing the praises of (-ची) स्तुति गाणें-सांगणें-करणें, धोशानें वर्णन करणें, धोशा-गाजावाजा करणें, (-चे) पोवाडे गाणें, वाखाणणी करणें, (वाहवा करून-स्तुति करून) प्रसिद्धीस आणणें. Emblā'zoner *n.* Emblā'zomment *n.*-the act अलंकरण *n.*, सुशोभित करणें *n.* २ भपकेदार वर्णन *n.* ३ that which is emblazoned कुलसूचक-दर्शक चिन्हांनीं अलंकृत वस्तु *f.*, थाटानें-भपक्यानें वर्णिलेली गोष्ट *f.* Emblā'zonry *n.* Emblazonries *pl.* the act or art (ढालीवर-तरवारीवर-&c.) शृंगारिक नकस काम काढणें *n.*, शोभिवंत-सुंदर नकशी काढणें *n.* २ the heraldic or ornamental decoration (as pictures or figures on shields, standards, etc.) (ढाल, तरवार, पताका वगैरेंवर काढलेलीं) कुलदर्शक चिन्हें-चित्रें *n. pl.*, नकास-काम *n.*; as, "Thy ancient standard's rich E."

Emblem (em'blem) [Fr. *embleme*.-L. *emblema*, Gr. *emblema-emballein-em*, in & *ballein*, to cast. *Lit.* something inserted in a surface as ornament शोभेकरितां तोंडावरच बसविलेली वस्तु *f.*, शोभेकरितां कांचेचे-संगमरवरी दगडाचे वगैरे तुकडे चुन्यांत वगैरे बसवून केलेलें काम असा E. या शब्दाचा मूळ अर्थ होता.] *n.* a symbol, a type (सूचक-ज्ञापक-व्यंजक बोधक) खूण *f.*, चिन्ह *n.*, निशाणी *f.*, चित्र *n.*, द्योतक खूण *f.*, चिन्ह *n.*; as, "A balance is an E. of justice. The sceptre is the E. of sovereignty." २ a picture accompanied with a motto, a set of verses or the like (intended as a moral lesson or meditation) एखादी बोधपर म्हण अगर कविता वगैरे ज्यावर लिहिलेली आहे असें चित्र *n.* याचा मुख्य उद्देश नीतिशिक्षण हा असतो. अशा तऱ्हेच्या चित्रांचा प्रसार करण्याकरितां सतराव्या शतकांतील लेखक व कारागीर त्या विषयाचा विशेष लक्ष लावून अभ्यास करित असत. E. v. t. (R.) Em'blematic, Em'blematical *a.* pertaining to or containing emblems खुणेचा, सांकेतिक, लाक्षणिक, व्यंजक, उद्बोधक, ज्ञापक, सूचक, संकेताचा, सांज्ञिक. Em'blematically *adv.* सांकेतिक रीतीनें. Emblem'atist *n.* an inventor of emblems द्योतक चित्रें-चिन्हें शोधून काढणारा. Emblema'tize, Em'blemize *v. t.* to represent by an emblem, to symbolize (कोणत्याही) खुणेनें-चिन्हानें-चित्रानें सुचविणें-दर्शविणें-काढून दाखविणें.

Emblement (em'-blē'-ment) [O. Fr. *emleer*, to sow with corn-pref. *em* & *ble*, *bled*, from L. *bladam*, corn.] *n.* (used esp. in the *pl.*) (law) the produce or

fruit of land sown or planted, growing crops annually produced उभें or उगवतें पीक n.

Embody (em-bod-'i) [Pref. em and Body.] v. t. (written also Imbody) to render obvious to the senses or mental perception देही-शरीरी-सदेह करणें, देह m - शरीर n. देणें, दृश्यस्वरूप देणें. २ to form into a body, to incorporate, to collect into a body एकदेही-समाविष्ट-सामील करणें. E. v. i. (also Imbody) to unite in a body, a mass or a collection, to coalesce गोला होणें, एकत्र होणें, जमणें, एकदेही-एक-शरीरी होणें, एक जूट करणें; as, "Firmly to E. against this court party." Burke. Embod'ied pa. t. & pa. p. देही, देहधारी, देहवान्, शरीरी, जातरूप. २ संग्रहीत, संग्रह केलेला. Embod'ying pr. p. & v. n. Embod'ier n. दृश्य स्वरूप देणारा. २ एकत्र करणारा. Embodi'ment n.—the act देह-देणें n. २ एकदेहीकरण n, एकीकरण n.—the state शरीरिता f, देहवत्व n, मूर्तिमत्ता f, सदेह स्वरूप n, दृश्यस्वरूप n. २ मूर्ति f. ३ संग्रह m, समाहार m.

Embogue (embōg') [Pref. em & O. Fr. bogue, a mouth.—L. bucca, the cheek.] v. i. (R.) to discharge itself as a river into another river or the sea (आंत) वाहत जाणें.

Embolden (em-bōld'en) [Pref. em & Bold.] v. t. to make bold or courageous अधिक धीट करणें, धीर m. हिम्मत f. देणें, (-ला) धिटाई f धीटपणा m. आणणें, निर्भय करणें. Embold'ened pa. t. & pa. p. धीट. Embold'ening pr. p. & v. n. Embold'ener n.

Embolism (em'bō-liz'-m) [Gr. emballein, to throw in, to insert.] n. intercalation; the insertion of days, months or years, in an account of time, to produce regularity अधिक मास m -दिवस m - वर्ष n. २ med. the obstruction of a blood vessel by a clot of fibrin, (a frequent cause of paralysis & of gangrene of the part beyond the obstacle) गोठ-लेल्या रक्ताचा तुकडा शरीरांतिल एका भागांतून दुसऱ्या भागांत जाऊन सूक्ष्म धमनींत अडकून राहणें. Embolis'mal a. intercalary अधिक; as, "E. months." Embolis'mic, Em'bolismical a. intercalated अधिक महिन्याचें, ज्यांत अधिक महिना पडतो तें; as, "E. year."

Embonpoint (om'-bon-pwan) [Fr. em in, bon, good & point, condition.] n. plumpness, fleshiness (said esp. of persons somewhat corpulent) स्थूल-पणा m, दोंदिलपणा m.

Emborder (em-bor'-der) [Pref. em & Border.] v. t. to furnish or adorn with a border (-ला) कांठ लावणें.

Embosom (em-bōōz'-um) [Pref. em & Bosom.] v. t. to take into the bosom, to foster, to admit to affection प्रेमानें हृदयांत बाळगणें, (-ला) प्रेम दाखविणें, प्रेम-भाजन करणें. २ to inclose, to surround, to shelter closely (-नें) संरक्षण करणें, भोंवतालीं आश्रय देणें.

Emboss (em-bos') [Pref. *em* (L. *in*) & *Boss*.] *v. t.* to raise the surface of into bosses or protuberances, (particularly) to ornament with raised work उठावाची नकशी काढणे, गेंददार-गोंडेदार करणे, (-वर) गेंद गोंडे-बोंडे उठवणे, उठावनकशीने शोभा आणणे. २ to raise in relief from a surface (as an ornament, a head on a coin, or the like) पृष्ठभाग उठाव करणे, उठावांचें चित्र *n*- नकशी *f*. काढणे, उठाव काम करणे, उठाव नकशी काढणे. Embossed' *pa. t.* & *pa. p.* Embos'sing *pr. p.* & *v. n.* Emboss'er *n.* उठाव नकशीचें-उठाव काम करणारा. Emboss'ment *n.*-the act (कोणत्याही वस्तूवर) उठाव चित्रें काढणे *n.* २ a bosslike prominence, a figure in relief, a protuberance उठावचित्र *n*, उठाव नकशी *f*, उंचवटा *m*, उठाव नकसकाम *n*.

Emboss (em-bos') [O. Fr. *embusquer*, to shroud in a wood. -O. Fr. *em* (L. *in*), *in* & *bos*, a wood.] *v. t.* (Milton) to conceal in a thicket झाडींत लपविणे, (आश्रय धरून) रानांत राहविणे. २ to ensheath, to beset वेष्टणे, (ने) युक्त करणे, आच्छादित-आवृत करणे; As, "In mighty arms embossed."

Embouchure (äm-böō-shur') [Fr. pref. *em* & *bouche*, the mouth.] *n.* the mouth of a river नदीमुख *n*, नदीचें तोंड *n*-मुख *n*. २ the mouth of a cannon तोफेचें तोंड *n*. ३ *mus.* (a) the mouthpiece of a wind instrument वायुवाद्याचे नळीच्या तोंडाला लावण्याचा भाग *m*, जीभ *f*. २ (वायुवाद्याचे नळींत बसविलेला) जीव *m*, जीभ *f*, जिह्वाळी *f*. (b) the shaping of the lips to the mouth piece (वायुवाद्याचे) जिभेप्रमाणें ओंठांची जुळणी *f*, ठेवण *f*, जिवणी *f*; as, "A flute-player has a good E."

Embowel (em-bow'-el) [Pref. *em* & *Bowel*.] *v. t.* to eviscerate, to disembowel (to disembowel is the preferable word in this sense) आंतडीं बाहेर काढणे-उपसणे-उपसून काढणे *g. of. o.*; as, "The barbarous practice of embowelling." २ to hide in the inward parts, to bury लपविणे, झांकणे, पुरून टाकणे, गडप्प करणे; as, "Or deep emboweled in the earth entire." Embow'eler *n.* Embow'elment *n.* Embow'eled or Embowelled *pa. p.* Emboweling, Embowelling *pr. p.*

Embower (em-bow'-er) [Pref. *em* & *Bower*.] (written also *Imbower*.) *v. t.* to cover with a bower, to shelter with trees लताकुंज करणे, वेळींचें आच्छादन करणे, झाडांचा आसरा बनविणे, कुंज करणे *acc. of o.* E. *v. i* to lodge or rest in a bower (लता) कुंजांत बसणे-विश्रांति घेणे.

Embox (em-boks') [Pref. *em*, & *Box*.] *v. t.* to enclose (as in a box) पेटींत बंद करणे-घालणे.

Embrace (em-brās') [O. Fr. *embracer*, Fr. *embrasser*; pref. *em* (L. *in*), & *bras*, arm.] *v. t.* to clasp in the arms with affection, to hug आलिंगन *n*-खेंव *f*.

देणें, आलिंगणें, कवळणें, कंवटाळणें, वेंगाळणें, वेंगाटणें, आलिंगून-कवळून-वेंगाटून धरणें, वेंगेंत-कवेंत-धरणें, उराशीं-पोटाशीं धरणें, वेंग *f*- मिठी *f*. घालणें-मारणें, विळखा *m*. घालणें, आंवळणें. [To E. EAGERLY कडकडा-कडकडून भेटणें, कंवटाळून धरणें.] २ (*Shakes.*) *to cherish, to love* (प्रीतीनें) मनांत बाळगणें-वागविणें, (वर) प्रेम करणें. ३ *to welcome, to accept with heartiness* खुशीनें पतकरणें, अंगीकारणें, स्वीकारणें, ग्रहण *n*- अंगीकार *m*- स्वीकार *m*. करणें *g. of o.*, कबूल करणें, आनंदानें-मनापासून-अन्तःकरणपूर्वक ग्रहण करणें; as, "What is there that he may not E. for truth?" ४ *to encompass, to inclose* घेरणें, कंवटाळणें, कोंडणें, कोंडून धरणें, (चोंहों बाजूनीं) वेढणें-वेष्टण घालणें. ५ *to include, to comprehend* समावेश करणें *g. of o.*, समाविष्ट-अन्तर्भूत करणें, (-च्या) पोटांत घेणें; as, "Natural philosophy embraces many sciences." ६ *to accept, to submit to* (-ला) सादर असणें, (-ला) कबूल असणें *in. cons.* पतकरणें, (-ला) डोई देणें; as, "I E. this fortune patiently." ७ *law. to attempt to influence corruptly* (as a jury) (-चें) (मन कलुषित करण्याचा प्रयत्न करणें, (-चें) मन बिघडवूं पाहणें, (अयोग्य उपायांनीं-निषिद्ध मार्गांनीं-बेकायदेशीरपणानें) फितवणें, मन वळविण्याचा प्रयत्न करणें. E. *v. i.* *to join in an embrace* (-ला) मिठी मारणें. Embrac'ed *pa. t. & pa. p.* Embrac'ing *pr. p. & v. n.* Embrace *n.* *pressure to the bosom, clasp, hug (the act)* आलिंगन *n*, आश्लेष *m*, कवळणी *f*, कंवटाळणी *f*, वेंगाटणी *f*.-*the state* मिठी *f*, विळखा *m*. [CLOSE & FAST E. घट्ट मिठी *f*, माकडमिठी *f*, दृढ-गाढ-लिंगन *n*.] २ अंगीकरण *n*, अंगीकार *m*, स्वीकरण *n*, स्वीकार *m*, ग्रहण *n*. (S.) ३ पतकर *m*, पतकरणें *n*, घेणें *n*. Embrace'ment *n.* *a clasp in the arms, an embrace* आलिंगन *n*, प्रेमालिंगन *n*, मिठी *f*, &c. २ (*Bacon*) *the state of being contained* अन्तर्भाव *m*, समावेश *m*. Embra'ccor *n.* *law. one guilty of embracery* (न्यायाधिशार्चें वगैरे) मन कलुषित करूं पाहणारा, मन बिघडविण्याचा प्रयत्न करणारा, मन वळविणारा, अयोग्य तऱ्हेनें-बेकायदेशीर रीतीनें न्यायाधिशार्चें मन वळविण्याचा अपराध ज्याच्या हातून झाला आहे असा. Embrac'er *n.* कंवटाळणारा, आलिंगन देणारा. Embrac'ery *n.* *law. an attempt to influence a jury corruptly to one side by promises, entreaties, threats etc.* (पैशाची लालूच दाखवून, धमकी देऊन, विनवणी करून, थापा मारून, अशा) अनेक बेकायदेशीर इलाजांनीं पंचांचें किंवा जूरीचें मन आपले बाजूकडे ओढून घेण्याचा-वळविण्याचा प्रयत्न *m*, फितविण्याचा प्रयत्न *m*.

embrasure (em-brā'-zhūr) [Fr. pref. *em*, & *braser*, to slope the edge of a stone.] *n. fort. an aperture with slant sides in a wall or parapet through which cannon are pointed & discharged, a crenelle* (बंदुका-तोफा राखून उडविण्याकरितां किह्याच्या तटबंदींत केलेलें-राखलेलें) तिरकस-कलतें-तिरपें भोंक *n*,

मारणी *f.*, आकाशजननी (S.), जंगी *f.*, जंजीरी *f.*, तोफेची खिडकी *f.* २ *arch. a splay of a door or window* (खिडकीची किंवा दरवाज्याची) निमुळती बाजू *f.*

Embrocate (em'-brū-kāt) [L. *embrocare, embrocatum*, -Gr. *embroche*, a fermentation, *em*, & *brechein*, to wet.] *v. t. med. to moisten and rub* (as a diseased part) *with a liquid substance* (as with spirit, oil, etc.) *by means of a sponge or a piece of cloth* (प्रवाही औषधी द्रव्याने केलेल्या) ओल्या फडक्याने किंवा स्पंजाने घांसणे-मर्दन करणे, प्रवाही औषधाने चोळणे, औषध चोळणे. Em'broca'ted *pa. t. & pa. p.* Em'brocating *pr. p. & v. n.* Embrocā'tion *n.*-*the act* मर्दन *n.*, लेपन *n.*, चोळणे *n.*, घांसणे *n.* २ *the liquid or lotion with which an affected part is rubbed* चोळण्याचें-लावण्याचें औषध *n.*, मर्दनौषध *n.*

Embroglio (embrōl'-yō), See Imbroglio. घोंटाळा *m.*, घोंटाळा होण्याची-आणीबाणीची-निकराची वेळ *f.*

Embroider (em-broy'-dēr) [Pref. *em* & Broider.] *v. t. to adorn with figures of needlework, often raised above the surface* कशिदा *m.* काढणे *with var of o.*, बुटी *f.* वेळ *f.* काढणे, वेलबुटी *f.* काढणे *with var of o.* Embroi'dered *pa. t. & pa. p.* Embroi'dering *pr. p. & v. n.* Embroi'derer *n.* कशिदा काढणारा *m.* Embroi'dery *n.* *variegated needle-work* कशिदा *m.*, बुटी *f.*, वेलबुटी *f.* २ *the art* कशिद्याचें-वेलबुटीचें काम *n.* ३ (*fig.*) *variegated or diversified ornamentation* नकशी *f.*; as, "A mere rhetorical E. of phrases."

Embroid (em-broil') [Fr. *embrouiller* pref. *em* (L. *in*) & *brouiller*; see Broil.] *v. t. to mix up or entangle in a quarrel or disturbance* तंद्यांत-भांडणांत गुंतवणे, (-च्यांत) फूट *f.* तूट *f.* बिघाड *m.* पाडणे, कळ *f.* आग *f.* लावणे, खजाळी *f.* करणे, (-मध्ये) बखेडे *m. pl.* पाडणे-माजविणे, भांडण *n.* कलह *m.* जुंपविणे; as, "The royal house embroiled in civil war." २ *to make confused, to distract* घोंटाळ्यांत पाडणे-घालणे, गोंधळवणे, (-ची) गडबड *f.* धांदल *f.* करणे-उडविणे. ३ *to complicate, to jumble* गुंतवणे, (-ची) गुंतागुंत करणे, गुरफटवणे, संकर करणे; as, "The Christian antiquities at Rome are so embroiled with fable and legend." ४ *to involve in difficulties by dissension or strife* (भांडणे लावून) अडचणीत घालणे-पाडणे-आणणे, E. *n.* See Embroilment. Embroil'er *n.* कजेदलाल. कळलाब्या, आगलाब्या, दुलाब्या, कळचेप्या-कलह लावणारा, कळीचा नारद *m.* Embroil'ment *n.*-*the act* तंटा *m.* भांडण *n.* कळ *f.* आग *f.* (*fig.*) लावणे *n.*, लावालाव *f.* करणे *n.* (b) *the condition-entanglement in a broil* भांडण *n.*, कजा *m.*, कलागत *f.*, कलह *m.*, भांडणांत-कलागतीत सांपडणे-अडकणे-गुंतणे-गुंतून पडणे *n.*

Embrown (em-brown') [Pref. *em* & Brown.] *v. t. to give a brown colour to* तपकिरी रंग चढविणे *with*

वर of o., तपकिरी रंग देणें with ला of o., तपकिरी करणें.
Embrue (em-brōō) v. t. (obs.) See Imbrue, Embrue.

Embryo (em'-bri-ō) [Gr. *embryon*, *em*, in & *bryein*, to be full of anything.] n. (biol.) the first rudiments of an organism, whether animal or plant; as: (a) the young of an animal in the womb esp. before the several members are distinctly formed after which it is called a *foetus* (नुक्ताच राहिलेला) अस्पष्टावयवगर्भ m, भ्रूण m, जरायुस्थ गर्भ m, पिंड m, गाभ m (said of beasts). [MURDER OF E. भ्रूणहत्या f.] (b) bot. the germ of the plant which is enclosed in the seed and which is developed by germination गर्भ m, मोग m, मोख m, मोड m, मूलांकुर m, अंकुरबीज n. [E. BUD गर्भकलिका f. E. SAC (also sometimes called *amniotic sac*, *embryonic sac* & *embryonal sac*) उल्व m, गर्भवेष्टन n. IN E. गर्भावस्थ, गर्भावस्थेत असणारा, अपरिणत-अपरिपक्व दर्शेत-स्थितीत.] E. a. *rudimentary*, *undeveloped* अपरिणत, अपरिपक्व, गर्भस्थितीतील; as, "An E. bud." Em'bryogen'ic a. *biol.* pertaining to the development of an embryo (See Embryogeny) गर्भवृद्धीसंबंधीं. Embryog'eny n. *biol.* the production and development of an embryo गर्भधारणा व वृद्धि f, गर्भसंभव व परिपोषण n. Embryog'ony n. *biol.* the formation of an embryo गर्भघनणें n. तयार होणें n. Embryog'raphy n. the general description of embryos पिंडभेदवर्णन n, पिंडवर्णन n, गर्भविषयक स्थूलविवेचन n. Em'bryol'ogy n. *biol.* the study of the gradual development of the ovum until it reaches the adult stage पिंडाच्या संभवापासून तो त्यास पूर्णावस्था येईपर्यंतचा गर्भाच्या वृद्धीचा अभ्यास m, पिंडवृद्धिशास्त्र n, पिंडशास्त्र n. Embryolog'ic, Embryolog'ical a. Embryol'ogist n. पिंडशास्त्रवेत्ता m.

N. B. इंग्रजीत चार महिन्यांपर्यंतच्या गर्भाला Embryo असे म्हणतात. चार महिन्यांनंतर गर्भाला जेव्हां स्पष्ट अवयव येतात तेव्हां त्यास foetus असे म्हणतात. आर्यवैद्यकांत पहिल्या महिन्याच्या गर्भाला कलल व दुसऱ्या महिन्याच्या गर्भाला अर्बुद असे म्हणतात. चार महिन्यांनंतरच गर्भाला स्पष्टावयव येतात असे आर्यवैद्यकाचेही मत आहे.

Embryon (em'-bri-on) [See Embryo.] n. & a. See Embryo. Em'bryonal, Em'bryonary, Em'bryonāte, Em'bryona'ted, Em'bryon'ic a. *biol.* of or pertaining to an embryo पिंडाचा, गर्भसंबंधीं. २ *rudimentary* प्राथमिक, बाल्यावस्थेतील (fig.), अपरिणत. Embryonif'erous a. having an embryo सगर्भ, गर्भ असलेला. Embryon'iform a. *biol.* like an embryo in form पिंडाकार, गर्भाकृति, आकाराने गर्भासारखा. Embryoplas'tic a. *biol.* relating to or aiding in the formation of an embryo गर्भाला आकार प्राप्त होताना उपयोगी पडणारा. Embryot'ic a. Same as Embryonic. Embryot'omy n. *med.* the cutting of a foetus into pieces within the womb so as to effect

its removal (as in dangerous delivery) गर्भ *m.*, मूल (*collog.*) कापून काढणे *n.*, (बाळंतीण अडली असतां) (अडलेल्या बाळंतिणीची सुटका करितांना), गर्भछेदन *n.* Em'bryōtroph *n. biol.* the material from which the embryo is formed & nourished ज्याच्यापासून गर्भोत्पत्ति व गर्भपोषण होतें असें द्रव्य *n.*, गर्भद्रव्य *n.*

Emend (ē-mend') [L. emendare-e, out of & menda, mendum, a fault, a blemish. Amend & Mend are virtually the same as Emend.] *v. t.* to remove faults or blemishes from, to purge of faults, to make better (-चे) दोष काढून टाकणे-नाहीसे करणे-घालविणे-दूर करणे, सुधारणे, (-ची) सुधारणा करणे, निर्दोष-शुद्ध करणे. २ to make corrections (in a literary work), to improve the reading of (as an emended text of Shakespeare) शुद्ध करणे, (-ची) शुद्धि करणे, तपासून सुधारणे -शुद्ध करणे, शोध घालणे, पाठशुद्धि करणे. Emendā'tion *n.*-the act शुद्ध करणे *n.*, शोध *m.*, शोधन *n.* २ alteration by editorial criticism, as of a text so as to give a better reading शोध *m.*, पाठसूचना *f.*, शुद्धि *f.*, दुरुस्ती *f.* ३ removal of errors or corruptions from a document शुद्धि *f.*, शोध *m.*, दुरुस्ती *f.* Em'endator *n.* शोधक. २ टिप्पणीकार *m.* Emen'datory *a.* शुद्ध-निर्दोष करणारा, दोष काढून टाकणारा. Emend'er *n.* दोष काढून टाकणारा, शोधक.

N. B. Amend सुधारणे. Emend निर्दोष करणे.

Emerald (em'-er-ald) [Fr. *emeraude*, Span. *esmeralda*. L. *smaragdus*.-Gr. *smaragdos*, an emerald. cf. Sk. मरकत.] *n. min.* a precious stone of a rich green colour पाच *f.*, गरुडपाच *f.*, मरकत *m.*, राजनील *m.*, पन्नग *pop.* पन्ना *m.*, हरिन्मणि *m.*, अश्मगर्भ *m.* २ *print.* टाडपाचा एक प्रकार *m.* E. *a.* मारकत, मरकतसदृश, जंबुर्दी; as, "E. meadows." Emerald green हिरवट टिकाऊ रंग *m.*, मरकती रंग *m.*, पाचेसारखा हिरवा रंग *m.* Emerald Isle आयर्लंड बेटास दिलेलें एक नांव *n.* त्या बेटांतील गर्द व हिरव्या चार झाडीच्या रंगावरून त्यास हें नांव पडलें आहे.

Emerge (ē-merj') [L. e, & mergere, mersum, to dip, to plunge. See Merge.] *v. i.* to rise out of a fluid, to issue and appear (प्रवाही पदार्थांतून-पाण्यांतून) वर येणे-निघणे, उदय पावणे, दृष्टीस पडणे, दृष्टि-गोचर होणे, उदय *m.*-उन्मज्जन *n.* उद्गमन *n.* -पावणे *with g. of s.*; as, "To E. from the water or the ocean; The sun E.s from behind the moon in an eclipse." २ to emerge from poverty or obscurity डोकें वर काढणे, करणे, उदय होणे *g. of s.*, उदयास येणे, पुढें येणे, (*fig.*) *g. of s.*, नांवारूपास येणे, अभ्युदय पावणे; as, "Those who have emerged from very low, some from the lowest, classes of society." Emer'gence *n. pl.* Emer'gences the act of sudden uprisal or appearance (अकल्पित) वर येणे *n.*, उदय *m.*, उन्मज्जन

n, उद्गमन *n*. २ *rise* उदय *m*, अभ्युदय *m*. Emer'gency *n. pl.* Emergencies sudden or unexpected appearances अवचित येणें *n*, दृष्टिगोचर होणें *n*, (अकल्पित) आविष्करण *n*. २ *an unforeseen occurrence or combination of circumstances which calls for immediate action or remedy*, exigency आकस्मिक प्रसंग *m*-प्रयोजन *n*, अडीअडचणीची वेळ *f*, प्रसंग *m*, अडचण *f*, नड *f*, अडली गरज *f*, निकड *f*, संकट *n*, विपत्समय *m*; as, "A safe counsellor in most difficult emergencies." Emer'gent *a.* issuing, coming to light प्रकाशमान होणारा. २ *calling for prompt action, urgent* ज्याची ताबडतोब व्यवस्था लाविलीच पाहिजे असा निकडीचा, जरूरीचा, आकस्मिक प्रसंगाचा, आकस्मिक; as, "Protection granted in E. danger." Emergent year *n.* the epoch or date from which any people compute their time or dates जीपासून कोणत्याहि लोकांच्या कालगणनेला सुरवात होते ती वेळ *f*. ज्या वर्षापासून तारीखवार वेळ मोजण्यास सुरवात करतात तें वर्ष *n*, शकारंभ *m*, वर्ष-सन सुरू झाला तें वर्ष *n*; as, "The E. year of Christendom is the year of the birth of Christ, The E. year of the United States is the year of the declaration of their independence." Emer'gently *adv.* आकस्मिक. Emer'gentness *n.* (R.) Emer'sion *n.* the act of emerging or rising out of a fluid or other substance, the act of coming forth to view उन्मज्जन *n*, उद्गमन *n*, उत्थान *n*. २ *astron.* the reappearance of a heavenly body after an eclipse or occultation आविर्भाव *m*, (lit.), उदय *m*, (ग्रहणाच्या मोक्षकालानंतर) दर्शन *n*, ग्रहणमोक्ष *m*, उन्मीलन *n.* (?).

Emeritus (ē-mer'i-tus) [L. *emeritus*, having served out his time, L. *e*, out & *merere*, *meritus*, to merit, to earn, to serve.] *a.* discharged from the service of public duty with honour on account of old age, infirmity or long service (वृद्धावस्था, अशक्तपणा, किंवा बहुत काळपर्यंत इमानें इतवारें नोकरी केल्यामुळें) बहुमानपुरस्सर नोकरीवरून जाण्यास मोकळीक दिलेला, सत्कारपूर्वक नोकरीच्या जबाबदारींतून मोकळा केलेला; as, "A professor or pastor E." E. *n. pl.* Emeriti. a veteran who has honourably completed his service ज्यानें आपली नोकरी उत्तम प्रकारें बजाविली आहे असा मनुष्य *m*, ज्यानें आपली नोकरी अब्रूनें पुरी केली आहे-संपवली आहे असा मनुष्य *m*.

Emerods, Emeroids (em'er-odz) [Corrupted from Hemorrhoids.] *n. pl.* hemorrhoids मूळव्याध *f*.

Emersion (ē-mēr-shun) See under Emerge.

Emery (em'er-i) [Fr. *emeri*, O. Fr. *esmeril*, from It. *smeriglio*, Gr. *smiris*, *smiris*, *smeris*, from *smæin*, to rub.] *n. min.* कुरुंदाचा चूर *m*.

Emesis (em'-ē' sis) [Gr. *emein*, to vomit.] *n. med.* a vomiting ओकारी *f*, उलटी *f*, वमन *n*, वांति *f*.

Emeto-cathartic (emetō-ka-thār'tik) [Gr. *emetos*, & E. Cathartic, vomiting, which see.] *a. med. producing vomiting and purging at the same time*

वांति व ढाल एकाच वेळीं उत्पन्न करणारें, वामक व रेचक.

Emetic, Emetical (e-met'-ik,-al) *a. inducing to vomit*

उलटी करणारें, वांतिकारक. Eme'tic *n. a medicine which causes vomiting* उलटी *f*-वमन *n.* करणारें औषध *n.* उलटीचें-वांतीचें-वामक औषध *n.* Eme'tically *adv.*

Emeute (ā-met' or ā-mūt') [Fr.] *n. a seditious*

tumult or outburst राजद्रोही दंगा *m.* बंड *n.* बंडाळी *f.*

Emication (em-i-kā'-shun) [L. *e*, out & *micare*,

micatus, to move quickly to and fro, to sparkle.]

n. a sparkling, scintillation, a flying off in small particles (as heated iron or fermenting liquors) (उष्णतायुक्त पदार्थाचे) वारीक कण उडणें n. ठिणगी किंवा किटाळ उडणें *n.* तुपार उडणें *n.* Em'icant *a.* (R.) *flashing* ठिणग्या उडणारा.

Emiction (e-mik'-shun) [L. *e*, out & *mingere*,

mictum, to make water.] *n. the voiding of urine*

लघ्वी करणें *n.* मुतणें *n.* २ *urine* लघ्वी *f.* मूत *n.*

Emic'tory *a. & n. med. diuretic* बहुमूत्रक, मूत्रल.

Emigrate (em'-i-grāt) [L. *e*, out and *migrare*, to

remove.] *v. i. to migrate from house, to remove*

from one country or State to another for residence

(दुसरीकडे जाऊन राहण्याकरितां) स्वदेशत्याग *m.*

स्वदेशांतर *n.* करणें, आपला देश सोडणें-सोडून जाणें,

(स्वदेशत्याग) करून परदेशवास करणें-पतकरणें; as,

"Forced to E. in a body to America." E. *a.* (obs.)

Em'igra'ted *pa. t. & pa. p.* Em'igra'ting *pr. p. &*

v. n. Em'igrant *a. removing from one country to*

another (for the purpose of residence) (परदेश-

वासार्थ) स्वदेशत्याग केलेला-आपला देश सोडून गेलेला,

स्वदेशत्यागी, (स्वदेशत्याग करून) परदेशवास पतकर-

लेला; as, "An E. nation." २ pertaining to an

emigrant, used for emigrants देशत्यागी लोकांचा,

स्वदेशत्याग (परदेशगमन) करणाऱ्या लोकांकरितां उपयोग

केलेलें; as, "An E. ship or hospital." E. *n. one*

who emigrates देशत्याग करणारा मनुष्य *m.* देशत्यागी.

Emigrā'tion *n. -the act* देशत्याग *m.* आपला देश सोडून

देणें *n.* जाणें *n.* (स्वदेशत्याग करून केलेलें) परदेशगमन *n.*

परदेशवास *m.* २ *the emigrants collectively* देशत्याग

करणारी मंडळी *f.* जनसमूह *m.* संघ *m.* देशत्यागी लोकांचा

जमाव *m.*; as, "The German E." Em'igrational *a.*

देशत्यागासंबंधीं. Emigra'tionist *n. an advocate or*

promoter of emigration देशत्यागवादी *m.* देशत्यागो-

त्तेजक *m.* स्वदेशत्यागमतवादी *m.* Emi'grator *n.* (R.)

N. B. Emigrant, Immigrant. *Emigrant* and *emi-*

gration have reference to the country from which

the migration is made; the correlative words *immi-*

grant and *immigration* have reference to the country

into which the migration is made, the former marking the going out from a country, the latter the coming into it. Webster.

Eminence (em'-i-nens) [L. *eminens*, eminent.] *n.* a high ground or place, a height उंचवटा *m*, उंचवळा *m*, उमाठा *m*, उंचाड *n*, टेंकाड *n*, टेंक *n*, टेंपर *n*, जमिनीचा वर आलेला भाग *m*, उच्चभूभाग *m*; as, "Without either eminences, or cavities." २ high rank, distinction, social or moral loftiness, preferment श्रेष्ठता *f*, पदवी *f*, श्रेष्ठता *f*, श्रेष्ठत्व *n*, उन्नति *f*. ३ celebrity मोठेपणा *m*, मातवरी *f*, प्रसिद्धि *f*, लौकिक *m*, नांवलौकिक *m*, ख्याति *f*, प्रतिष्ठा *f*, गौरव *m*. ४ a title of honour (esp. applied to cardinals in the Rom. Cath. Church) कार्डिनलची (मानाची) पदवी *f*. **Emi'nency** *n.* **Eminencies** *pl.* उच्चत्व *n*, श्रेष्ठत्व *n*. **Emi'nent** *a.* lofty, high, prominent अत्युच्च, फार उंच, मोठी, उच्च, उन्नत; as, "A very eminent promontory." २ (fig.) superior to others (whether, by birth, high station, merit, talent, learning or virtue) श्रेष्ठ, वरिष्ठ, उत्कृष्ट, उत्तम, थोर, महान्, मोठा; as, "An eminent scholar." ३ distinguished, conspicuous प्रसिद्ध, महशूर, प्रख्यात, लब्धप्रतिष्ठ, ठळक, प्रसिद्धीचा, नांवलौकिकाचा, विश्रुत, विख्यात. **Em'inently** *adv.* in a high degree, conspicuously विशेषकरून, प्रकर्षकरून, अतिशय, अति, महा, बडा, जाडा; as, "An eminently learned doctor."

Emir, Emeer (ē-'mēr or ē-mēr') [Ar. *emir*, *amir*, a commander.] *n.* अमीर *m*. **E'mirship, Emeer-ship** *n.* the rank or office of an emir अमीराची पदवी *f*, दर्जा *m*, अमीरी *f*.

Emissary (em'-is-sēr-i) [L. *emissarius*, *emittere*, *emissum*, to send out.] *n.* **Emissaries** *pl.* one sent out by any Power that is at war with another to create dissatisfaction among the people of the latter गुप्त दूत *m*, हेर *m*, चार *m*, वार्ताहर *m*, चर *m*. शत्रूकडील लोकांचीं मनं कलुषित-असंतुष्ट करण्याकरितां शत्रूच्या राज्यांत पाठविलेला मनुष्य *m*, शत्रूच्या राज्यांत बेदिली उत्पन्न करण्याकरितां पाठविलेला मनुष्य *m*. **Emi'ssary** *a.* exploring, spying गुप्त बातमी काढणारा, टेहेळणी करणारा. २ anat. applied to the veins which pass out of the cranium through apertures in the walls डोक्याच्या कवटीच्या आंतील व बाहेरील शिरांचा संबंध जोडणारी, डोक्याच्या कवटीतील छिद्रांतून जाणारी, शिरासंधायक (अशुद्ध रक्तवाहिनी) *f*. **Emi'ssaryship'** *n.* the office- हेराचें काम *n*. शत्रूच्या राज्यांत बेदिली उत्पन्न करण्याचें काम *n*.

N. B.—Emissary, Spy. A spy enters an enemy's camp to learn the condition of the enemy; an emissary may be a secret agent appointed not only to detect the schemes of an opposing party, but to influence their councils. A spy must be concealed,

or he suffers death; an *emissary* may in some cases be known as the agent of an adversary without incurring similar hazard.

Emit (ē-mit') [L. *e*, out & *mittere*, to send.] *v. t.* to throw or give out (as, light, heat, steam, &c.) सोडणें, बाहेर टाकणें, पाडणें, देणें. २ to discharge टाकणें, सोडणें, फेंकणें, मारणें (*colloq.*); as, " Lest, wrathful, the far-shooting God E. his fatal arrows." ३ to issue forth (as an order or decree) (हुकूम) सोडणें. ४ to print and circulate (as notes or bills of credit) पतचिठी *f* नोट *f* बाहेर काढणें, नोटा छापून व्यवहारास देणें; as, " No state shall E. bills of credit." **Emiss'ion** *n.* the act of sending or throwing out सोडणें *n.*, पाडणें *n.*, टाकणें *n.*, देणें *n.*, फेंकणें *n.* २ the act of sending forth or putting into circulation काढणें *n.*, सोडणें *n.*; as, " The E. of bank notes." ३ that which is issued or circulated बाहेर पडलेला-काढलेला पदार्थ *m.*, स्राव *m.*, स्त्रुति *f.*, निषेक *m.*, उत्सर्ग *m.*; as, " The E. was mostly blood." **Emiss'ive** *a.* sending out, emitting विमोचक, उत्सर्जनशील. २ फर्मावण्याची; as, " E. powers." **Emissiv'ity** *n.* उत्सर्जनशीलता *f.*, उत्सर्जनशक्ति *f.*, विमोचनशक्ति *f.* **Emit'tent** *a.* sending forth, emissive विमोचक, बाहेर पाडणारा. **Emiss'ion theory** (*physics*) तेजोनिर्गमवाद *m.*, तेजःपरमाणुवाद *m.*, प्रकाशोत्सारणवाद *m.*, प्रकाशोत्सर्गवाद *m.*

Emmanuel (em-man'-ū-el) See Immanuel.

Emmenagogue (em-men'-a-gog) [Gr. *emmena*, the menses (Gr. *en*, in & *men*, *menos*, a month) & *agein*, to lead.] *n. med.* a medicine that promotes the menstrual discharges आर्तवजनक औषध *n.* **Emme'nago'gic** *a.* आर्तवजनक.

Emmet (em'-met) [A. S. *aemette*, *aemete*; O. E. *emet*, *amete*, ant.] *n.* an ant मुंगी *f.*, पिपीलिका *f.*

Emmetropia (em-me-trō'-pi-ä) [Gr. *emmetros*, proportional (Gr. *en*, in & *metron*, measure) & *opos*, eye.] *n. med.* (as opp. to *hypermetropia*, *myopia* & *astigmatism*) चांगली दृष्टि *f.*, ज्या दृष्टीने जवळचें व लांबचेंही चांगलें दिसतें अशी दृष्टि *f.*, अविकारित-साफ-तीक्ष्ण दृष्टि *f.* **Emmetro'pic** *a.* **Emmet'ropy** *n.* Same as Emmetropia.

Emollescence (em-ol-les'-sens) [L. *e*, out & *mollescere*, to grow soft—*mollis*, soft.] *n.* (*metallur*) that degree of softness in a body beginning to melt which alters its shape, the first or lowest degree of fusibility वितळण्याला आरंभ होण्याची स्थिति *f* पायरी *f.*, वितळू घातलेल्या पदार्थाचें रूपांतर होतांना प्रारंभी त्याच्या आंगीं जो नरमपणा येतो तो *m.* **Emol'iate** *v. t.* to soften मऊ-नरम-मृदु करणें, (-चा) ताठपणा *m.* तीव्रता *f* मोडणें-कमी करणें. २ to render effeminate मऊ करणें, जनानीपणा आणणें, नेभळा-नेभळट-करणें, (-च्या) आंगांतील पाणी नाहीसें करणें, भागूबाई बनविणें, नामर्द

करणे-वनविणे; as, "Emolliated by four centuries of Roman domination, the Belgic colonies had forgotten their pristine valour." Emol'lient *a. making soft, making supple, relaxing the solids* मऊ करणारा, नरमपणा आणणारा, सान्द्रता कमी करणारा, स्निग्ध, स्नेहन, अभ्यंजन. *E. n. med. an external softening or soothing application to allay irritation, soreness, &c.* मवाळीचें-मवारीचें-मवागीचें *n.* उपशामक औषध *n.*, अभ्यंजन *n.*, विलेपन *n.*, स्नेहन *n.*, मवाळी *f.* Emolli'tion *n.* (*Bacon.*) relaxation मऊ करणे *n.*, सैल करणे *n.*-सोडणे *n.*

Emolument (e-mol'-ū-ment) [O. Fr. *emolument*-L. *e*, out & *moliri*, to move, to work,—*moles*, a heap, also effort.] *n.* compensation for service, remuneration, perquisites, fees or salary, gain in general प्राप्ति *f.*, मेहनताना *m.*, लाभ *m.*, श्रमाचा मोवदला *m.*, मेहनतीचें फळ *n.*, फळश्रुती *f.* (*fig.*), मिळकत *f.*, आय *m.*, आदाय *m.* Emolumen'tal *a.* (*R.*) profitable, advantageous लाभदायक, फायदेशीर.

Emotion (ē-mō'-shun) [Coined from L. *emotus*, *p. p.* of *emovere*-L. *e*, out & *movere*, *motum*, to move.] *n.* a moving of the mind or soul, a state of excited feelings of any kind (as, pleasure, pain, joy, grief, &c.) मनोविकार *m.*, अंतःकरणाची विक्रिया *f.* विकार *m.*-विकृति *f.* भाव *m.* [TO BE CHOKING UNDER SOME GREAT *E.* मनोविकाराच्या उत्कटपणानें-आवेगानें-आवेशानें कंठ दाटणें-सद्गदित होणें WITH *g. of s.*, भरून येणें, गदगदून येणें, गह्वरणें.] २ disturbance or agitation of mind caused by a specific exciting cause & manifested by some sensible effect on the body क्षोभ *m.*, व्याक्षोभ *m.*, उद्वेग *m.*, मनस्ताप *m.*, संक्षोभ *m.*, आवेग *m.*, अन्तर्वेग *m.*, रस (?) *m.*, मनोविकार *m.*, भाव *m.*, भर (?) *m.* [UNDER *E.* मनोविकाराच्या आवेशांत-भरांत.] ३ one of the three fundamental properties of the human mind (the other two being intellect and volition) चित्ताचा गुण *m.*-धर्म *m.* Emō'tional *a.* pertaining to emotion मनोविकाराचा, मनोविकारविषयक-संबंधी, मनोवृत्तीचा. २ easily moved कोंवळ्या मनाचा, मनोविकाराधीन, नाजुक मनोवृत्तीचा. Emo'tionalism *n.* the tendency to emotional excitement, tendency to regard things in an emotional manner विकारवशता *f.*, विकाराधीनता *f.* Emo'tionalise *v. t.* to give an emotional character to मनोविकाराचा विषय समजणें-मानणें-करणें, मनोविकारात्मक समजणें; as, "Brought up in a pious family where religion was not talked about or emotionalised, but was accepted as a rule of thought and conduct."

Empale (em-pāl') [Fr. *empaler*,—L. L. *impalare-em* and *palus*, a pale, a stake.] *v. t.* to fence in or fortify with pales or stakes or otherwise

(written also *Impale*) मेढेकोट-लकडकोट वांधणें, कुडण *n.* कुंपण *n.* वही *f.* वय *f.* घालणें; as, "All that dwell near enemies E. villages, to save themselves from surprise." २ to inclose or surround (See *Impale*) कुडणें, कुडून टाकणें, घेरणें, मध्यें घरणें. ३ to put to death by thrusting a sharpened stake through the body सुळीं-सुळावर देणें-चढवणें-घालणें. ४ (*heraldry*) Same as *Impale*. *Empale'ment n.* लकडकोट *m.*, मेढेकोट *m.* २ सुळीं देणें *n.*, शूलारोपण *n.*

Empannel (em-pan'-el) Same as *Impanel*.

Emperil (em-per'-il) *v. t.* धोक्यांत घालणें. See *Imperil*.

Emperor (em'-pér-er) [*Fr. empereur.*—*L. imperator*, a ruler—*imperare*, *imperatum*, to command—*im* (*in*); upon and *parare*, to order.] *n.* sovereign or supreme monarch of an empire (a title of dignity superior to that of king) सार्वभौम राजा *m.*, सम्राट् *m.*, बादशाहा *m.*, चक्रवर्ती *m.*, मंडलाधीश *m.*, महामंडलेश्वर *m.*, राजेन्द्र *m.*, राजाधिराज *m.*, महाराज *m.* *Em'perorship n.* बादशाही *f.* सार्वभौमत्व *n.* *Em'press n. fem.* बादशाहीण *f.* चक्रवर्तिनी *f.* महाराणी *f.* *Em'pery n. (poetic)* (a) empire, साम्राज्य *n.*, बादशाही *f.* आधिराज्य *n.* (b) power सार्वभौम सत्ता *f.* बादशाही सत्ता *f.* अम्मल *m.* अधिकार *m.*

Emphasis (em'-fa-sis) [*L.-Gr. emphasis*, a setting forth, orig. appearance,—*Gr. em*, in & *phainein*, to show, to make clear (whence *Phenomenon*.)] *n. rhet.* a particular stress of utterance, or force of voice, given to the words or parts of a discourse to make the meaning clear वाक्यांतील एखाद्या शब्दाचा किंवा वाक्यांशाचा अर्थ श्रोत्यांच्या मनांत विशेष रीतीनें भरावा म्हणून शब्द उच्चारतांना त्यावर जो आघात देतात तो *m.*, शब्दावरचा नेट *m.* शब्दावरचा जोर *m.*, शब्दाघात *m.*, वाक्यांशाघात *m.* २ a peculiar impressiveness of expression or weight of thought, vivid representation enforcing assent नेट *m.*, जोर *m.*, निश्चय *m.*, खात्री *f.*, स्पष्टपणा *m.*, ठामपणा *m.*, कायमपणा *m.*; as, "To dwell on a subject with great E." *Em'phasize v. t.* to pronounce or utter with a particular stress of voice (उच्चारतांना) नेट *m.* जोर *m.* देणें, ठांसून बोलणें-उच्चारणें; as, "To E. a word or phrase." २ to make emphatic (वर) विशेष जोर देणें, जोरानें-नेटानें प्रतिपादन करणें. *Em'phasized pa. t. & pa. p.* *Em'phasizing pr. p. & v. n.* *Empha'tic, -al a.* uttered with emphasis जोरानें-नेटानें-ठांसून उच्चारलेला, नेटाचा, जोराचा, जोरदार; as, "An E. manner, tone, &c." २ striking the sense, impressive, forcible विशेषार्थबोधक, जोराचा, नेटाचा, परिणामकारी; as, "E. colours; E. evils." *Emphat'ically adv.* नेट-जोर देऊन, जोरानें, नेटानें, स्पष्टपणें. *Emphat'icalness n.* जोर *m.*, नेट *m.*, अर्थबोधकता *f.*

Esperance (es'-pér-ans) [Fr. *esperance*-L. *sperare*, to hope.] *n.* (Shakes.) *hope* उमेद *f*, आशा *f*.

Espial (es-pi'-al) [See *Espy*.] *n.* *notice* दृष्टि *f*, नजर *f*, डोळा *m* (colloq.).

Espionage (es'-pi'-ō-nāj) [Fr. *espionnage-espion*, a spy.] *n.* *practice or employment of spies, secret watching* चारयोजना *f*, चारप्रयोग *m*, चौकस नजर *f*, बारकावा काढणे *n*, पैशुन्य *n*, बारकाइनें शोध काढणे *n*, बारकाईचा शोध *m*.

Esplanade (es-pla-nād') [M. Fr. *esplanade*-It. *spianata*-L. *explanare-ex*, out and *planare*, to level-*planus*, flat.] *n.* *fort. a plane or level space between a citadel and the first houses of the town* किह्याचे पुढचे मैदान *n*. २ *any clear, level space for walking or driving in* (हिंडण्याफिरण्याकरितां भगर घोडागाडी फिरविण्याकरितां केलेली मोकळी) सपाट सार्वजनिक जागा *f*, एस्प्लनेड *n*. ३ *hort. a grass-plot, a lawn* थोडे थोडे गवत उगवलेलें मैदान *n*, हिरवे मैदान *n*.

Esponse (es-powz') [O. Fr. *espouser*, Fr. *epouser*, to wed,-L. *sponsare,-spondere, sponsus*, to promise solemnly.] *v. t.* *to betroth, to promise in marriage, to give as spouse* वाग्दान *n* -वाग्निश्रय *m*. करणे *g.* of *o.*, देणे (colloq.), (-च्या बरोबर) लग्न ठरविणे; as, "A virgin espoused to a man whose name was Joseph." २ *to take to wife, to accept in marriage, to marry* वरणे, (-चे) पाणिग्रहण करणे, (-शीं) लग्न *n* -विवाह *m*. लावणे-करणे, (-ला) नवरी करून घेणे. ३ *to adopt, to embrace* आदरणे, (-चा) अंगीकार *m*. करणे, स्वीकारणे, कबूल करणे. ४ *to take up the cause of, to take under protection, to make one's own* पक्ष घेणे-घरणे *g.* of *o.*, कैवार घेणे *g.* of *o.*, (-ची) बाजू घरणे-उचलणे *g.* of *o.* Espou'sed *pa. t.* & *pa. p.* Espou'sing *pr. p.* & *v. n.* Espou'sal *n.* वाग्दान *n*, मागणी *f*. २ परिणय *m*, पाणिग्रहण *n*, लग्न *n*, विवाह *m*. ३ अंगीकार *m*, स्वीकार *m*, कबुली *f*, आदर *m*. ४ कैवार *m*, पक्ष-बाजू घेणे *n*. Espouse'ment *n*. Espou'ser *n*. पाणिग्रहण करणारा *m*. २ कैवारी *m*, तर्फेचा-बाजूचा कडील मनुष्य *m*.

Esprit (es-prē') [Fr. *esprit*, spirit.] *n.* *spirit, liveliness* अभिमान *m*, आपलेपणा *m*, स्वत्व *n*.

Esprit de corps (es-prē'-de-kōr') स्वगणाभिमान *m*, समबंधुत्व *n*, समकौटुम्बिकत्व *n*. Esprit fort करारी स्वभावाचा मनुष्य *m*. Esprit de parti स्वपक्षाभिमान.

Espy (es-pi') [Fr. *espier*; O. Fr. *espier*, to watch It. *spiare*, to spy.] *v. t.* *to catch sight of, to discover, to discern (as a distant object)* (दूरून) पाहणे, (लांबून) दृष्टीस-नजरेस पाहणे *inv. cons.*, दिसू लागणे *intr. cons.*; as, "To E. land." २ *to inspect narrowly, to watch, to observe* निरखणे, निरखून पाहणे, न्याहाळणे, तपासणे, बारीक दृष्टीनें पाहणे, रख-

वाली करणें; as, "He sends us angels to E. us in all our ways." E. v. i. to look about, to watch पहारा करणें, नजर राखणें. E. n. (obs.) spy हेर m.

Esquimau (es'-ki-mō) n. Esquimaux pl. See Eskimo.

Esquire (es-kwīr') M. E. *esquyer*-O. Fr. *escuyer*, Fr. *ecuyer*, -*escu* (now *ecu*), a shield—Late L. *scularius*, -L. *scutum*, a shield, cover. या शब्दाचा मूळ अर्थ चिलखत वाहणारा (*shield-bearer*), सरदाराचा हुज्या (*squire*) असा आहे.] n. (in modern times) a title of dignity next below 'knight' and above 'gentleman' एस्कायर हा एक किताब आहे. २ a title of office & courtesy, a general title of respect in addressing letters एस्कायर, (राजश्री, मेहेरवान, रावसाहेब, इत्यादि आमच्या कडील मायन्याप्रमाणें इंग्रजीत नांवाच्या पुढें एस्कायर लिहिण्याची रीत आहे.) E. v. t. (colloq.) to wait on (as an esquire), to attend (-च्या) तैनातीस राहणें. Esquir'ed pa. t. & pa. p. Esquir'ing pr. p. & v. n.

Esquisse (ās-kēs') [Fr. See Sketch.] n. (Fine Arts) the first sketch of a picture or model of a statue (कोणतेंही चित्र काढतांना किंवा पुतळा करतांना केलेली) पहिली प्रत f, नमुन्याची प्रत f, नमुना m.

Ess (es) [O. Fr. -*esse*, Late L. -*issa*, Gr. -*issa*.] A suffix used to form feminine nouns नामांचें स्त्रीलिंग करितांना त्यांस जोडण्याचा प्रत्यय m, स्त्रीलिंगी प्रत्यय m.

Essay (es'-sā) [O. Fr. *essai*-L. *exagium*-Gr. *exagion*, a weighing, -*exagere*, to lead out, to drive, to export merchandise, -*ex*, out & *agere*, to lead.] n. a trial, an attempt, an experiment यत्न m, प्रयत्न m, उद्योग m, परिश्रम m, मेहनत f, खटपट f. २ lit. a written composition on any particular subject (usually less elaborate & methodical than a formal & finished treatise) निबंध m, प्रबंध m, लेख m. ३ (obs.) an assay (नाण्याची) परीक्षा f- पारख f- परीक्षण n, कस m. Essay' v. t. to try, to attempt, to endeavour, to make an experiment of यत्न m- प्रयत्न m- उद्योग m. करणें-करून पाहणें-करून बघणें, (-ला) हात घालणें (colloq.); as, "What marvel if I thus E. to sing?" २ (obs.) to test the value & purity of (metals) (नाण्याचा) कस-कसोटी लावणें-पाहणें, परीक्षा-पारख करणें. Essāy'ed pa. t. & pa. p. Essay'ing pr. p. & v. n. Essāy'er n. प्रयत्न करणारा. Es'sāyist n. a writer of an essay or essays निबंधकार m, निबंधलेखक m-रचणारा m.

Essence (es'-sens) [Fr. *essence*. L. -*essentia*, a being, formed as if from a pr. p. of *esse*, Sk. अस, to be.] n. the constituent elementary notions which constitute a complex notion & must be enumerated to define it (sometimes called the nominal essence) सार n, प्राणभूत गोष्ट f, तत्व n, प्रधानलक्षण n,

मूलभूत कल्पना *f*, मूलार्थ *m*, गर्भार्थ *m*, आवश्यक वस्तु *f*. २ *the constituent qualities of an object, the real being* (divested of all logical accidents), *distinctive character* प्रकृति *f*, प्रकृति-मूल स्वभाव *m*. ३ *virtue or quality of a thing, separated from its grosser parts* कस *m*, सार *n*, तत्व *n*, तत्त्वांश *m*, गोप्वारा *m* (also गोपवारा), सारांश *m*, गर्भ *m*, तत्व-तात्पर्यार्थ *m*, आत्मा *m*, प्राण *m*; as, "The E. of Addison's humour is irony." ४ *constituent substance* घटक *m*, घटकांश *m*, मूलघटक *m*. ५ *a being, esp. a purely spiritual being* साधु-दैवी-धार्मिक-सात्विक पुरुष *m*, पुण्य पुरुष *m*; as, "As far as heavenly E.s & gods can perish." ६ *extract, the predominant qualities or virtues of drugs extracted & refined from grosser matter* अर्क *m*, कस *m*, निष्कर्ष *m*, सत्त्वांश *m*, कषाय *m*. ७ *perfume, odour, scent* सुगंध *m*, सुवास *m*, परिमळ *m*; as, "Nor let the imprisoned E.s exhale." E. v. t. सुगंधयुक्त-सुगंधित करणें. Es'senced *pa. t. & pa. p.* Es'sencing *pr. p. & v. n.* Essen'tial *a.* *belonging to the essence* सत्त्वाचा, तत्त्वाचा, घटकतत्त्वाचा, मूलप्रकृतीचा, स्वभाव-सिद्ध, प्रकृतिसिद्ध, निसर्गसिद्ध. २ *really existing or existent* खरोखरच विद्यमान असणारा, अस्तित्वांत असणारा. ३ *important in the highest degree, indispensable* आवश्यक, जरूरीचा, फार जरूरीचा. ४ *pure, unmixed* शुद्ध, निर्भेळ; as, "E. oil." ५ *mus. necessary, indispensable* (said of those tones which constitute a chord) आवश्यक, मुख्य. ६ *med. independent of other diseases* एकच रोगाचा. E. n. *first or constituent principle* सारभूत घटक *m*, मुख्यघटक *m*, जरूरीची गोष्ट *f*, आवश्यक विषय *m*. Essen'tially *adv.* सारभूत रीतीने, आवश्यक रीतीने, मूलस्वभावानें. Essentia'lity, Essen'tialness *n.*

N. B.—For distinction between Essence and Extract, See Note on Extract.

Establish (es-tab'-lish) [O. Fr. *establi*, *pr. p. establissant*—L. *stabilire-stabilis*, firm—*stare*, to stand.] *v. t.* to make stable or firm, to settle, to fix, to confirm स्थिर-कायम-निश्चल-पक्का-ठाम करणें, न हालेसा-पक्का-बसविणें, दृढ करणें, स्थापणें. २ to appoint or constitute for permanence (as officers, laws, regulations, &c.), to enact, to ordain नेमणें, नेमणूक-स्थापना करणें, ठरविणें; as, "By the consent of all, we were established the people's magistrates." ३ to found, to institute, to create and regulate (said of a colony, a state, or other institutions) स्थापणें, बसविणें, घालणें, उत्पन्न करणें, संस्थापना करणें, उभारणें, उभारणी करणें, मांडून चालविणें. ४ to prove and cause to be accepted as true स्थापणें, सिद्ध करणें, खरा करून देणें-दाखविणें, ठरविणें, -च्या खरेपणा-बद्दल खात्री करणें; as, "To E. a fact, usage, or

principle." ५ to set up in business (used reflexively) (धंधांत किंवा कामांत) आपला जम बसविणे. ६ to place advantageously in a fixed condition (used reflexively) (सुरक्षित-मजबूत-आश्रयाची) जागा धरून राहणे-धरणे, स्थिरावणे, निवाऱ्याची जागा पटकावून बसणे, (सुरक्षित-फायदेशीर अशा जागेवर) कायमचें ठाणे देणे; as, "The Enemy E.ed themselves in the citadel." Establ'ished *pa. t. & pa. p.* Establ'ishing *pr. p. & v. n.* Establ'isher *n.* संस्थापक, प्रतिष्ठापक, स्थापना-नेमणूक करणारा, सिद्ध-स्थापन कर्ता. Estab'lishment *n.* (a)-*the act.* स्थिर करणे *n.*, ठाम बसविणे *n.* (b)-*the state.* ठामपणा *m.*, स्थिति *f.* २ (a)-*the act.* नेमणे *n.* (b) -*the state.* नेमणूक *f.*, योजना *f.* ३ (a) -*the act.* स्थापणे *n.*, उभारणे *n.* (b)-*the state.* स्थापना *f.*, संस्थापना *f.*, उभारणी *f.*, मांडणी *f.* ४ (a)-*the act.* सिद्ध करणे *n.*, मंडण *n.* (b) *the state-*सिद्धि *f.*, प्रामाण्य *n.* ५ (a)-*the act.* जम बसविणे *n.* (b) *the state-*जम *m.*, स्थिर स्थावर *f.* ६ *that which is established* संस्था *f.*, संस्थापित गोष्ट *f.* वस्तु *f.*; as, (a) *a form of government (civil or ecclesiastical; esp.), a system of religion established & maintained by the civil power* प्रतिष्ठित धर्मपंथ *m.*, प्रतिष्ठित राजपद्धति *f.*, राजाश्रित धर्मपंथ *m.*; as, "The Episcopal E. of England." (b) *a permanent civil, military, or commercial, force or organisation* (मुलकी, लष्करी, किंवा व्यापारी) कायमचें मंडळ *n.* -संस्था *f.* व्यवस्था *f.* (c) *residence including grounds, furniture, equipage, &c.* (जमीनजुमला, सामानसुमान वगैरे सुद्धां) राहते-राहण्याचें-ठिकाण *n.*, वस्तीची जागा *f.* (d) *any office or place of business with its fixtures* कायमची कचेरी *f.* -हपीस *n.* (e) *that which serves for the carrying on of a business* कारखाना *m.*, कायम व्यवस्था *f.*; as, "To keep a large E." [Document or writing in E. साधनपत्र *n.* Means of establishing (a charge, claim, suit, &c.) साधनसूत्र *n.* State or domestic E. इतमाम *m.*, लवाजमा *m.*, खटला *m.*, खटलें *n.* Large E. लंगरखाना *m.*, ब्रह्मांडकारखाना *m.* -संसार *m.*]

Estafet, Estafette (es-ta-fet') [Fr.] *n.* a courier who conveys messages to another courier टप्प्यावरील डांकवाला *m.*, एका टप्प्यावरून दुसऱ्या टप्प्यावर पत्रे-निरोप वगैरे पोंचविणारा शिपाई *m.* -दूत *m.*

Estate (es-tāt') [O. Fr. *estat*-L. *statum*, acc. of *status*, state. See State.] *n.* settled condition or form of existence, state, condition of life or of any person (expressed by पण at the end of a noun as; बालपण *n.*, म्हातारपण *n.*,) स्थिति *f.* अवस्था *f.* २ social standing or rank सामाजिक पदवी *f.*, सामाजिक योग्यता *f.*, दरजा *m.* ३ *properly esp. landed property* स्थावर मिल्कत *f.* मालमत्ता *f.*, इस्टेट *f.* [E. IN LAND जमीन *f.*, जमीन.

जुमला *m*, मिरास *f*. EXTENSIVE or GREAT E. हत्ती-
 सारखें वतन *n*.] *the state, the general body politic*
 राष्ट्र *n*, सामान्य राज्यसंस्था *f*, राजकीय संस्था *f*, राज्य-
 कारभार *m*. *pl. the great classes or orders of a*
community or state इंग्रजी राष्ट्राचे चार मोठे वर्ग *m*.
pl. & law. the degree, quality, nature and extent
of one's interest in, or ownership of, lands
 (कोणाही मनुष्याच्या जमिनीसंबंधाने किंवा इतर कोण-
 त्याही) इस्टेटीसंबंधाने असलेला हक्क *m*, मालकी हक्क *m*.
 Estatesman *n. statesman* मुत्सद्दी *m*. Man's estate
n. the state of manhood प्रौढपणाची-पुरुषपणाची
 स्थिति *f*. The "fourth estate" (often used
 humourously for the press) वर्तमानपत्रांची संस्था *f*.
 Esteem (es-tēm') [O. Fr. *estimer*-L. *æstimare*,
 to value.] *v. t. to set a value on, to appreciate the*
worth of (-चे) महत्त्व *n*- (-ची) किंमत समजणे-मानणे-
 ओळखणे, महत्वाचा-किंमतीचा समजणे-मोजणे-लेखणे-
 मानणे, (-च्या गुणादिकांची) चहा करणे. *२ to set a*
high value on, to regard with reverence (-ला) बिन
 मोल-बहुमोल समजणे, फार-बहु मानणे, (-चा) बहुमान
 करणे, (-ला) अत्यंत आदर-मान देणे, (-ला) मित्रभावाने
 पाहणे, चहाणे, पूज्य मानणे. E. *n. opinion of merit or*
value (गुणाबद्दलची-संबंधाची) किंमत *f*, महत्त्व *n*, चहा *f*.
२ high estimation, great regard, favourable opinion
formed on supposed worth बहुमान *m*, परम आदर
m, अतिशय चहा *f*. Esteemed' *pa. t. & pa. p.* बहु
 मानलेला, &c. Es'timable *a*. आदरार्ह, पूज्य, मूल्यवान्,
 मान्य, आदरणीय. Es'timate *n*. अनुमानाने-अजमासाने-
 स्थूलमानाने गणती *f*, मोजणी *f*, किंमत *f*, अंदाज *m*.
 Estimate *v. t. to judge and form an opinion of*
the value of (-च्या गुणाचा-किंमतीचा) अंदाज करणे,
 अटकळीने-स्थूलमानाने-साधारण-जवळ जवळ किंमत *f*-
 महत्त्व *n*- संख्या *f* परिमाण *n*. ठरविणे. Estimā'tion
n. the act of estimating अंदाज करणे *n*. *२ an*
opinion or judgment अंदाज *m*, अजमास *m*. *३*
favourable opinion, regard, honour मान *m*, आदर
m, मोल *n*. *४ supposition, conjecture* तर्क *m*, अनु-
 मान *n*. [RANDOM E. वारंमाप *n*, अटकळपंचविशी *f*.
 ROUGH E. कच्चा आकार *m*, स्थूलमान *n*, साधारण-अंदाजी
f आकार *m*. UPON A ROUGH E. अंदाजावरून, सुमारे.]
 Estima'tor *n*. अंदाज करणारा. The estimates *n*.
pl. account given before parliament showing the
probable expenditure for the year अंदाजपत्र *n*.
 Esthetics Same as Æsthetics.
 Estival (es'tī-val) *a. relating to summer* ग्रीष्म-
 कालाचा, ग्रीष्मर्तुसंबंधी, ग्रीष्मिक, ग्रीष्मकालिक.
 Estop (es-top') [Fr. *etouper*,-L. L. *stuppeare*, to close
 with tow, from L. *stuppa*, tow, oakum.] *v. t. (law)*
to stop or bar हरकत आणणे-घेणे. Estopped *pa. t. &*
pa. p Estop'ping *pr. p. & v. n*. Estop'page *n. the*
state of being estopped हरकत *f*. (स्थिति) Estop'pe

n. a conclusive admission which cannot be denied by the party whom it affects प्रतिबंध m, कायमची कबुली f, प्रतिबंधक कबुली f. [E. BY DEED खतानें प्रतिबंध m. E. IN PAIS साधारण प्रख्यातीच्या विषयानें प्रतिबंध m. E. BY MATTER OF RECORD दफ्तरांतील विषयानें प्रतिबंध m.]

Estovers (estō-vers) [O. Fr. estovers, M. E. stovers, pl. of stover.] n. pl. (law.) wood or fuel which a tenant for life is entitled to out of the estate (वहिवाटीच्या जमिनींतून हक्कानें) कायमच्या कुळाला मिळणारें लांकूड किंवा सर्पण n. २ maintenance, alimony पोटखर्च m, पोटगी f, जितरोटी f. Common of estovers the right of taking necessary wood from another's estate for household use and the making of implements of industry (घरखर्चास व आउतांस लागणारें) लांकूड दुसऱ्याच्या जमिनींतून घेण्याचा हक्क m.

Estrange (es-trānj') [O. Fr. estranger, to make strange—L. extraneum, acc. of extraneus, foreign, on the outside—L. extra, without.] v. t. to make strange (द्वेष उत्पन्न करून) परका करणें, परक्यासारखा वागवणें. २ to withdraw, to withhold अलग करणें, निराळा करणें, दूरदूर ठेवणें. ३ to alienate the affections or confidence of प्रीति f-मन n. उठविणें, (वरून) विश्वास m. उडविणें, (मित्राचा) शत्रु करणें, पारखा करणें, (-चा) संबंध m-नातें n. तोडणें. ४ to divert from its original use or purpose निराळ्या उपयोगास किंवा कामास लावणें. Estran'ged pa. t. & pa. p. Estran'gedness n. Estrange'ment n. परकेपणा m, स्नेहाभाव m, अलगपणा m. Estran'ger n.

Estuary (es'-tū-a-ri) [L. æstuarium,—the same L. æstuarium to surge, foam as the tide—L. æstus, burning.] n. a narrow passage, as the mouth of a river where the tide meets the current (so called from the boiling or foaming caused by their meeting) भरती आणि नदीचा प्रवाह ह्यांचें संगमस्थान n नदीमुख n, समुद्रवंक (S.), पुटभेद (S.). २ फांसू n.(?)

Et cætera (etse'-tē-rä) [L. et, & cætera, other things.] a phrase meaning 'and so on' इत्यादि, वगैरे. E. n. something in addition, which can easily be understood इत्यादि m, वगैरे m.

Etch (ech) [Ger. atzen, to corrode by acid; from same root as Ger. essen. See Eat.] v. t. or. v. i. to engrave with acids, to make designs on metal, glass &c. and eating out the lines with an acid आम्लानें-आसिडानें नकशी कोरणें, आम्ललेखन करणें. Etch'er n. Etch'ing n. the act or art of etching or engraving; the impression from an etched plate आम्ललेखन n, आम्ललेखनानें घेतलेला छाप m. Etching-ground n. the coating of wax or varnish on a plate prepared for etching (आम्ल लावण्यापूर्वी दिलेलें) वारनिसाचें किंवा मेणाचें पुट n. Etching-needle n. a fine-poin-

ted steel instrument used in etching आम्बलेखन-
शलाका f, आम्बलेखनी f.

Eternal (ē-tēr'-nal) [M. E. eternal—O. Fr. eternal
—L. æternalis, eternal—L. æternus, lit. lasting
for an age.] a. without beginning or end of
existence अनाद्यंत. २ everlasting, immortal, endless
नित्य, सनातन, अक्षय, शाश्वत, अमर, अनंत. ३
perpetual, ceaseless, constant सतत, अखंड, स्थासु
(S.), ध्रुव, अढळ. ४ immutable त्रिकालाबाधित, अवि-
च्छिन्न. ५ exceedingly great or bad अतिमोठा, अतिशय
मोठा किंवा वाईट; as, "Some E. villain." Etern'-
alize, Etern'ise v. t. to make eternal, to immort-
alize अमर-अनंत करणे. Eter'nalist n. one who
thinks that matter has existed from eternity
शाश्वतवादी m, जडसृष्टि अनादि आहे असे मानणारा.
Eter'nally adv. Eter'nify v. t. Eter'nity n. infinite
duration without beginning in the past or in the
future; endless time अनंतता f, ध्रुवता f. २ condition
which begins at death; immortality अमरता f. The
Eternal n. an appellation of God अनंत. The eter-
nities n. pl. the eternal reality or truth अनादि-
सत्य n -तत्व n.

Etesian (e-tē'-zhi-an) [Fr. etesian—L. etesius—Gr.
etesios, annual—etos, a year.] a. blowing at stated
seasons, as certain winds आर्तववायु-ऋतू-संबंधी.

Ether (ē'ther) [L. æther, to light up.] n. the subtle
medium supposed to fill all space इंधक m, (सर्व पदार्थ
व आकाशातील सर्व रिक्त स्थळे यांस व्यापून टाकणारा
अत्यंत चपळ व स्थितिस्थापक असा) तेजोवाहक पदार्थ m,
ईथर m. २ supposed matter above the air, the air
itself सूक्ष्म वायु m, एक जातीची काल्पनिक पातळ हवा
f. ३ a colourless volatile inflammable liquid of
great mobility & high refractive power, & posses-
sing a fragrant odour, & a fiery, passing to a cool-
ing, taste एक जातीचा लवकर उडून जाणारा पातळ पदार्थ
m, 'ईथर' जल n. Ethere'al a. heavenly, airy ईथर-
रचा, इंधकाचा, सूक्ष्म आकाशाचा. २ ईथरसारखा, ईथर-
नामक द्रवपदार्थाचा, उडून जाणाऱ्या जलद्रव्यासारखा.
Etherealizā'tion n. सूक्ष्मरूप-ईथररूप देणे n, ईथरीभवन
n, ईथरीकरण n, इंधकीकरण n, इंधकीभवन n. Ethe'-
realise v. t. to convert into ether ईथरचे गुण आणणे,
(-चा) ईथरगुणी करणे, ईथरीभवन करणे. Ethereal'ity
n. Ethere'ally adv. Etherificā'tion n. ईथरीकरण n,
इंधकीकरण n, ईथरीभवन n. E'theriform a. ईथरच्या
रूपाचा. Etherisā'tion n. the administration of
ether to produce insensibility बेशुद्ध करण्याकरितां
ईथर देणे n, ईथराने अचेतना आणणे n. (b) the state of
the system under the influence of ether ईथरच्या
अमलाने झालेली शरीराची बेशुद्ध स्थिति f. E'therise
v. t. to convert into ether ईथर करणे, ईथररूप करणे.
२ to render insensible by means of ether as by

inhalation ईथर हुंगायाला देऊन बेशुद्ध करणे, गुंगी
आणणे. *E'therism* *n.* the condition induced by
using ether ईथर हुंगायाला देऊन आणलेली बेशुद्धीची
स्थिति *f.* ईथरने आलेली निचेष्ट स्थिति *f.* ईथरवशाता *f.*

Ethic (eth'ik) [L. *ethicus*, Gr. *ēthos*, moral custom.]
a. pertaining to morals, treating of morality or
duty नैतिक, नीतिशास्त्रासंबंधी, नीतिविषयक, नीतिपर.
Ethics *n. pl.* the science of human duty, the
science of morals, that branch of philosophy which
is concerned with human character and conduct, a
treatise on morals आचारनीतिशास्त्र *n.* (colloq.) नीति-
शास्त्र *n.* *Eth'ical* *a.* Same as *Ethic* which see.
Eth'ically *adv.* *Eth'icist* *n.* one versed in ethics
नीतिशास्त्रवेत्ता *m.*

Ethiopian (ē-thi-ō'pi-an) [Gr. *aithiops*, sun-burnt,
Ethiopian-aithein, to burn, & *ōps*, the face.] *a.*
pertaining to Ethiopia, a name given to the coun-
tries south of Egypt inhabited by the negro races
एथिओपियामधील मनुष्य *m.* २ शिद्दी *m.* *E.* *n.*
a native of Ethiopia, blackamoor शिद्दी *m.*

Ethmoid, -al (eth'-moid, ethmoid'al) [Gr. *ethmos*, a
sieve & *eidos*, form.] *a. anat.* (a) like a sieve, cribri-
form चाळणीसारखा, सच्छिद्र. (b) pertaining to, or
in the region of, the ethmoid bone सच्छिद्रास्थिसंबंधी.
Ethmoid bone सच्छिद्रास्थि. हे हाड नाकाच्या वरील
बाजूस असून त्याला बरीच छिद्रे असतात व त्या छिद्रां-
तून घ्राणेन्द्रियाचे ज्ञानतंतू नाकांत जातात.

Ethnic, -al (eth'nik, -al) [L. *ethnicus*-Gr. *ethnos*, a
nation.] *a.* concerning nations or races (मनुष्यां-
च्या) भिन्नजाती-राष्ट्रासंबंधी, भिन्नजातिविषयक. २ per-
taining to the heathen मूर्तिपूजकलोकांसंबंधी. *Eth'-*
nic *n.* a heathen, a pagan मूर्तिपूजक; as, "No
better reported than impure ethnics and lay
dogs." *Milton.* *Eth'nicism* *n.*

Ethnographer (eth-nog'ra-fer) [Gr. *ethnos*, &
graphein, to describe.] *n.* one who investigates eth-
nography मानवजातिशोधक *m.* नृवंशवर्णनशोधक *m.*
Ethnograph'ic *a.* *Ethnogra'phy* *n.* the scientific
description of the races of the earth नृवंशवर्णन *n.*

Ethnology (eth-nol'o-ji) [Gr. *ethnos*, & *logos*, an
account-*legein*, to speak.] *n.* the science which
treats of the division of mankind into races, their
origin, distribution, and relations, and the
peculiarities which characterize them नृवंशविद्या
f. मानवजातिशास्त्र *n.* *Ethnolog'ical* *a.* *Ethnolo-*
g'ically *adv.* *Eth'nologist* *n.*

Ethology (ē-thol'o-ji) [Gr. *ethologia*, a depicting
of character-*ethos*, custom & *legein*, to speak.]
n. a treatise on morality, ethics आचारनीतिशास्त्र
n. *Etholog'ical* *a.* *Eth'ologist* *n.*

ethyl (eth'il) [Ether + -yl.] *n. chem.* a colour-

less, inflammable gas, insoluble in water, soluble in alcohol ईथरेल वायु *m*, एथिल *m*.

Etiolate (ē-ti-o-lāt') [Fr. *etioler*-Fr. *eteule*-O. Fr. *esteule*, a stalk,-Late L. *stupula*, L. *stipula*, straw.]
v. t. to blanch, to bleach, to whiten by depriving of the sun's rays फिका-पांढरा पाडणें. २ to cause to grow pale by disease or absence of light (प्रकाश-भावानें-रोगानें) पांढुरका करणें. *E. v. i.* to become white or whiter पांढरा होणें. २ to become pale (through disease or absence of light) पांढुरता येणें.
Etiolation *n.* पांढुरकी *f*, पांढुरता *f*. **Etiola'ted** *a.* घवलीभूत, घवलरंगी, पांढुर.

Etiology *n.* Same as **Ætiology**.

Etiquette (et'-i-ket') [Fr. *etiquette*, a label, ticket, also a form of introduction.] *n.* the forms of ceremony or decorum (prescribed by authority, to be observed in social or official life,) ceremonial code of polite society शिष्टाचार *m*, सम्यक्तेचे-शिष्टतेचे नियम *m*, उपचारपद्धति *f*, सौजन्य *n*, विनयरीति *f*. (S.)

Etrurian, Etruscan (e-trū-'ri-an, e-trus'kan) *a.* relating to ancient Etruria in Italy एटूरियासंबंधीं.

Etui (et-wē) [Fr.] *n.* case of instruments नाचकंड *n*, नाचकण *n*.

Etymology (eti-mol'o-ji) [Fr. *etymologis*-L. *etymologia*-Gr. *etymn*, true & *logos*, an account.] *n.* that branch of philological science which treats of the history of words, tracing out their origin, primitive significance, and changes of form and meaning व्युत्पत्तिशास्त्र *n*, व्युत्पत्ति *f*, निरुक्त *n*. २ that part of grammar which relates to inflection प्रत्यय-प्रकरण *n*, शब्दसाधनविचार *m*, शब्दविचार *m*. (loosely.)

Etymolog'ical *a.* **Etymolog'ically** *adv.* **Etymolog'icon** *n.* an etymological dictionary व्युत्पत्तिकोश *m*. **Etymol'ogise** *v. t.* to give or search into the etymology of a word व्युत्पत्ति करणें-शोधणें-ठरविणें.
Etymol'ogist *n.* one skilled in, or who writes on etymology व्युत्पत्तिशास्त्रवेत्ता *m*, व्युत्पत्तिकार *m*.

Etymon (et'i-mon) [Gr. *etymos*, *eteos*, true.] *n.* an original form, primitive word, root मूलशब्द *m*, प्रकृति *f*, धातु *m*. २ the genuine or literal sense of a word यौगिक अर्थ *m*, धात्वर्थ *m*.

Eucalyptus (ū-kal-ip'-tus) [Gr. *eu*, well & *kalyptos*, folded round-*kalypto*, to cover.] *n.* the gum-tree, a large evergreen, beneficial in destroying the miasma of malarious districts युक्क्यालिप्टस नांवाचें झाड *n*.

Eucharist (ū-karist) [L. *eucharistia*-Gr. *eucharistia*, thanks giving-*eu*, well & *charizesthai*, to show favour, *charis*, grace, thanks.] *n.* (obs.)

the act of giving thanks आभारप्रदर्शन n. २ the sacrament of the Lord's Supper प्रभुभोजन n. Eucharis'tic,-al a.

Euclid (ū-klid) n. a Greek geometer of the 3rd century B. C. युक्लीड. २ the principles of geometry in general भूमिति (शास्त्र) n. Euclidian a. भूमितिविषयक.

Eudiometer (ū-'di-om'-ē-tēr.) [Gr. eudia, fair or fine weather & metron, a measure.] n. chem. an instrument for ascertaining the purity of air हवेंतील प्राणवायु मोजून ती किती शुद्ध आहे तें पाहण्याचें यंत्र n, वायुशुद्धिमापक यंत्र n. वायुलक्षणमापक (?). Eudiomet'ric,-al a. Eudiom'etry n. the art or process of determining the constituents of a gaseous mixture by means of the eudiometer, or for ascertaining the purity of air वायुशुद्धिमापनरीति f, वायुशुद्धिमिति f, वायुलक्षणमिति f.

Eulogy (ū-'lō-ji) [L. eulogium,-Gr. eulogion, (classical eulogia) eu, well & logos, a speaking.] n. a speech or writing in praise of (मनुष्याचें) गुणस्तवन n, पोवाडा m, स्तोत्र n, प्रशंसा f, स्तुति f, स्तव m, श्लाघा f. Eulog'ic,-al a. containing praise प्रशंसापर-स्तुतिपर. Eulog'ically adv. Eulogise' v. t. to speak well of, to praise गुणस्तवन-स्तुति-प्रशंसा,-&c. करणें. Eu'logist n. स्तुतिपाठक m, प्रशंसक m, स्तुति करणारा m. Eu'logistic-al a. full of praise स्तुतिपर, प्रशंसात्मक, स्तुतीचा. Eu'logistically adv.

Eunuch (ū'nuk) [L. eunuchus,-Gr. eunouchos,-eune, a couch & echo, to have charge of.] n. a male of human species castrated, commonly one of a class of such persons, in oriental countries, having charge of the women's apartments घंड m, खोजा m, नपुंसक m, छिन्नमुष्क m, भग्नाण्ड m, छिन्नाण्ड m, तृतीयप्रकृति m, हिजडा m. Eu'nuchate v. t. to make a eunuch of, to castrate, as a man घंड करणें, नपुंसक बनविणें. Eu'nuchism n. the state of being a eunuch नपुंसकत्वावस्था f, घंडावस्था f.

Eupepsy (ū-pep'si) [Gr. eupepsia-eu, well & pepsis, digestion.] n. good digestion opposed to dyspepsia चांगली पचनशक्ति f.

Euphemism (ū'fē-mizm) [Gr. euphemismos,-eu, well & phemi, to speak.] n. a figure of rhetoric by which an unpleasant or offensive thing is designated by an indirect and milder term (प्रखर किंवा कटु शब्दाऐवजीं) सौम्य शब्दाचा उपयोग करणें n, सौम्यशब्दप्रयोग m, सौम्यपर्याय m. Eu'phemise v. t. सौम्य शब्दप्रयोग करणें.

N. B.—A competent authority suggests that in Sanskrit अलंकारशास्त्र there is no figure corresponding to Euphemism. He suggests that Euphemism comes under the general category of पर्यायोक्त & that

मृदुपर्याय or सौम्यपर्याय are his tentative renderings of *Euphemism*.

Euphony (ū'fō-ni) [Gr. *euphonia*, -eu, well & phone, Sk. भण्, to sound.] *n.* a pleasing or sweet sound, a pleasing easy pronunciation सुखोच्चार *m*, उच्चारसुख *n*, उच्चारसौकर्य *n*, कर्णमाधुर्य *n*. Euphon'ic-al, Eupho'nious *a*. कर्णमधुर.

Euphorbia (ū-for'-bi-ä) [L. *Euphorbus*, a physician to Juba, king of Mauritania.] *n.* *Euphorbia Tirucalli* निवल *f*, निवली *f*, शेर *m*, चिकाडा *m*, कडेहुरा or काड्याहुरा *m*. *E. neriifolia* निवडुंग *m*, निवडुंगट *m. n*.

Euphuism (ū'fū-izm) [Gr. *euphyes*, graceful—eu, well & phye, growth—*phuomai*, to grow.] *n.* an affected and bombastic style of language मुद्दाम कठीण व मोठेमोठे शब्द योजून लिहिण्याची-बोलण्याची पद्धति *f*, कठीणशब्दप्रयोग *m*, नारीकेलपाक *f*. (as opposed to द्राक्षापाक).

Eurasian (ū-rā'zi-an) [A. contr. of *European* and *Asian*.] *n.* a descendant of a European on the one side, and an Asiatic on the other युरेशियन, युरोपियन व एशियाटिक यांच्या संकरानें झालेली जाति. *E a.* युरोपियन व एशियाटिक यांच्या पासून झालेला. २ युरोप व एशिया या दोन्ही खंडांतील; as, " The great E. plain. "

European (ū'rō-pē'an) *a.* of or pertaining to Europe युरोपखंडाचा, युरोपखंडांतला, युरोपखंडासंबंधी, (loosely) विलायतेचा, विलायती. *E. n.* युरोपियन, टोपीवाला, टोपीकर, टोपकर, फिरंगी *m*. (the word फिरंगी was originally used for a Portuguese, but it is now loosely used for any European. The word अठरा टोपीवाले was once used for Europeans living in the several countries of Europe.)

Euthanasia, Euthanasia (ū'than-ā'zi-a, ū-than'-a-si) [Gr. *euthanasia*—eu, well & thanatos, death.] *n.* an easy, pleasant mode of death सुखाचें मरण *n*, सुखमरण *n*, सुमरण *n*.

Evacuate (e-vak'ū-āt) [L. *e*, out & *vacuare*, -atum, to empty—*vacuus*, empty.] *v. t.* to make empty, to throw out the contents of रिकामा-रिता-खाली-रिक्त करणें. २ to eject, to void, to discharge (as the contents of a vessel or of the bowels) टाकणें, सोडणें, (मलद्वारा) उत्सर्ग करणें, हगणें. ३ to withdraw from, to quit (सोडून देऊन) रिकामा करणें, सोडणें; as, " Soldiers E. the country. " Evac'uant *a.* purgative रेचक, मलशोधक, साफ करणारा. Evacuā'tion *n.* रिकामा किंवा खालीं करणें *n*, उत्सर्जन *n*, त्याग करणें *n*, सोडून देणें *n*. २ a discharge by stool or other natural means झाडा *m*, ढाल *m*, उपसा *m*, मलोत्सर्ग *m*, मलविसर्जन *n*. ३ withdrawal of troops from a town सोडून जाणें *n*, स्थानत्याग *m*, स्थानान्तर *n*,

स्थलान्तर *n.* Eva'cuator *n.* (ताब्यांतील शहर इ०)
रिक्त किंवा रिकामा करणारा. २ *one who makes void*
रद्द करणारा, मोडून टाकणारा.

Evade (e-vād') [L. *evadere*-e, out & *vadere*, to go.]
v. t. to escape or avoid artfully चुकविणे, टाळणे,
झुकविणे, झुकाटी *f* -झुकांडी *f*. देणे, झुगारा *m* - झोंका *m*.
देणे. २ to baffle, to elude, to divert, to turn off
चुकवणे, टाळणे, उडवणे, झुलवणे, हुकविणे, झुकविणे,
टाळाटाळ *f* -चुकवाचुकव *f* -उडवाउडव *f*. करणे, झोंकपट्टी
f -झुगारपट्टी *f*. देणे. E. *v. i.* to escape or to slip away
(sometimes with *from*) (पासून) निसटून-सटकून
जाणे. २ to attempt to escape निसटून जाण्याचा प्रयत्न
करणे. Eva'der *n.* Eva'sion *n.* चुकवणे *n*, टाळणे *n*,
उडवणे *n*. २ सोडवण *n*, सवड *f*. ३ अळमटळम *n*.
Eva'sive *a.* Eva'sively *adv.* Eva'siveness *n.*

Evaluate (e-val'ū-āt) [Fr. *evaluation*.] *v. t.* to fix
the value of (-ची) किंमत ठरविणे. Evaluā'tion *n.*
किंमत *f*. ठरविणे *n*.

Evanescent (ev'an-es'ent) [L. *evanesce*-entis-e,
vanescere, to vanish, -*vanus*, empty.] *a.* liable to
vanish or pass away like vapour (लवकर उडून
जाऊन) नाहीसा होणारा, क्षणभंगुर, क्षणिक, अचिरस्थायी.
२ (as applied to colours) कच्चा, उडून जाणारा,
टिकाऊ नव्हे असा. ३ *imperceptible* अदृश्य, दिसण्यांत
न येणारा. Evanesce' *v. i.* to fade away अदृश्य
होणे, उडून जाणे. Evanes'cence *n.* अदृश्य होणे
n, उडून जाणे *n*. २ अदर्शन *n*. ३ उडाव-उडून गेलेली
वस्तु *f* - पदार्थ *m*.

Evangel (ē-van'-jel) [L. *evangelicus*—Gr. *euang-*
gelicos-eu, well & *angellos*, to bring news.] *n.*
good news, esp. gospel' announcement of glad
tidings ' शुभवर्तमान ' *n*, मंगलवृत्त *n*, शुभवार्ता-
कथन *n*. २ a salutary principle especially relat-
ing to morals, politics सुखकरतत्व *n*, हितकरतत्व
n. Evangel'ic *a.* of or pertaining to the gospel
' शुभवर्तमानाचा,' शुभवर्तमानांत असलेला-सांगितलेला.
Evangel'ical *a.* Same as Evangelic. २ pertaining
to the four gospels चार शुभवर्तमानांसंबंधी. ३ accord-
ing to the doctrine of the gospel शुभवर्तमानांत
सांगितलेल्या मतासारखा. ४ शुभवर्तमानांत सांगितलेल्या
मताप्रमाणे असणारा. ५ *protestant* प्रॉटेस्टन्ट, प्रॉटेस्टन्ट-
पंथीय, प्राटेस्टन्टपंथाचा, शुभवर्तमानानुयायीपंथाचा.
Evangel'ical *n.* one who belongs to the evangelical
school शुभवर्तमानानुयायी पंथाचा मनुष्य *m*. Evang-
el'ically *adv.* Evangel'icalism *n.* शुभवर्तमाना-
नुयायांचीं मते *n. pl.* Evan'gelisa'tion *n.* शुभवर्तमान
जाहिर करणे *n* -प्रगट करणे *n*. Evan'gelise *v. t.* शुभवर्त-
मान प्रगट करणे, शुभवर्तमान कळविणे, शुभवर्तमान
शिकविणे, शुभवर्तमानाचा उपदेश करणे. E. *v. i.* ठिक-
ठिकाणीं शुभवर्तमानाचा उपदेश करणे. Evan'gelist *n.*
a bringer of the glad tidings of Christ and his

doctrines ख्रिस्त व त्याचीं मते ह्यांच्या संबंधाची सुवार्ता सांगणारा. २ *an itinerant missionary preacher* फिरता शुभवर्तमानोपदेशक *m.* ३ *a writer of one of the four gospels* (चार शुभवर्तमानांच्या ग्रंथांपैकी कोणत्याहि ग्रंथाचा) शुभवर्तमान लेखक *m.* ४ *a travelling preacher whose efforts are chiefly directed to arouse to immediate repentance* (मनाची वृत्ति एकदम) पश्चात्तापानुकूल करणारा उपदेशक *m.* *Evan'gelistary n.* a selection of the passages from the gospels (ख्रिस्ती लोकांत ईश्वरोपासनेच्या वेळीं म्हणण्याकरितां) शुभवर्तमानाच्या चार पुस्तकांतून काढलेले वेंचे *m. pl.*, शुभवर्तमानसारसंग्रह *m.*

Evaporate (e-vap'-ō-rāt) [L. e, off *vaporo-atum* -vapor, vapour.] *v. i.* to fly off in vapour बाष्परूपानें उडून जाणें, वाफ होऊन उडणें, वाफ होऊन आटणें-सुकणें, वाफ होणें, बाष्पीभवन होणें. २ to pass into an invisible state अदृश्य होणें, नाहीसा होणें, वाळणें. ३ to be wasted, to be dissipated, to escape without effect (परिणाम न होतां) व्यर्थ-वाया जाणें. *E. v. t.* to convert into steam or gas बाष्पीभवन करणें, बाष्प करणें, वाफ करणें. २ to expel moisture from, leaving the solid portions (जड पदार्थ ठेऊन) द्रव पदार्थ नाहीसा करणें, (सुकवून-वाळवून-कृत्रिम उष्णतेनें) पदार्थातील आर्द्रता कमती करणें. *Evap'orable a.* वाफ करतां येण्याजोगा, उडून दवडतां येण्याजोगा. *Evaporā'tion n.* the process by which any substance is converted from a liquid or solid state into, and carried off as vapour बाष्पीभवन *n.*, बाष्पीकरण *n.* २ the transformation of a portion of a fluid into vapour बाष्पीभवन *n.*, बाष्पीकरण *n.*, वायुरूपानें उडून जाणें *n.*, वाळणें *n.*, आळणें *n.* ३ that which is evaporated, vapour बाष्प *n.*, वाफ *f.*, वायु *m.* *Evap'orative a.* बाष्पीभवनीय. *Evap'orator n.* बाष्प करणारा, द्रवांश-ओला भाग नाहीसा करणारा.

Eve, Even (ēv, ēv'n) [M. E. *even* (*even*). A. S. *æfen* Dut. *even*. Dan. *jævn* Swed. *jamn*.] *n.* (poetic) evening सायंकाळ *f.*, *m.*, प्रदोषसमय *m.*, अस्तमान *m.* २ the period preceding some important event प्रारंभ *m.*, सुरवात *f.*; आदल्या दिवसाची संध्याकाळ *f.* यहूदी लोक आपल्या दिवसाचा प्रारंभ प्रदोषकालापासून होतो असें समजतात, अर्थात् त्यांच्या कल्पनेप्रमाणें अलंकारिक भाषेंत प्रदोषकाल (eve) हा आरंभाचा वाचक शब्द होतो, व यहूद्यांचेंच धर्मशास्त्र युरोपियन राष्ट्रांनी घेतलें असल्यामुळे, ते जरी मध्यरात्रीपासून दिवसगणना करतात, तरी यहूद्यांप्रमाणेंच (eve) शब्द आदल्या दिवसाची संध्याकाळ ह्या अर्थी मानतात; as, "On the E. of death." The Eve of Christmas ख्रिस्त-मसची आदली संध्याकाळ *f.*, ख्रिस्तमसचा आदला प्रदोषकाल *m.*

Even (ē'vn) [A. S. *efen*; Dut. *even*; Ger. *eben-ebene*, to make smooth, perhaps allied to L. *æquus*,

equal.] *a. level, equal, uniform* सपाट, सारखा, एकसारखा, बरोबर, साफ, निढाळ, समान, सम. २ *level with, parallel to* बराबर, सारखा, (शीं) सम, (-शीं) समांतर, समसमान. ३ *equal on both sides* दोहों बाजूला सारखा. ४ *not odd, able to be divided by two, without a remainder* सम. *E. v. t. to even or smooth* सपाट, साफ, एकसारखा करणे. २ *to put on an equality with (-शीं)* सारखा-सम करणे. *E. adv. still, notwithstanding* जरी. २ *so much as* देखील, सुद्धां. ३ *also, likewise* ही, देखील, सुद्धां. ४ *as a word of emphasis* ही, देखील. *Even-handed a. with an equal fair or impartial hand* सरळ, न्याय्य. *Ev'ently adv.* सारखा, बराबर. *Even-minded a.* समानचित्ताचा, शांतचित्ताचा. *Ev'eness n.* समानता *f*, सारखेपणा *m*, सपाटी *f*, समता *f*, साम्य *n*. २ बराबरी *f*, सारखेपणा *m*. ३ साम्य *n*, समता *f*.

Evening (ēv'n-ing) [*A. S. æfenung-æfen.*] *n. the latter part and close of the day, and the beginning of darkness or night* संध्याकाळ *f*, सायंकाळ *f*, प्रदोष *m*, सूर्यास्तसमय *m*, सांजवेळ *f*, अस्तमान *n*. २ *the latter portion, as of life* उत्तरावस्था *f*, उतरती दशा *f*. (*fig.*), उतार वय *n* (*fig. & colloq.*), संध्यासमय (*fig.*). *Ev'enfall n.* early evening, twilight सूर्यास्तसमय *m*. *Evening-dress n.* the dress worn by ladies & gentlemen at evening parties संध्याकाळचा पोषाख *m*. *Ev'en-song n.* evening prayer (the Anglican form appointed to be said or sung at evening) संध्याकाळची प्रार्थना *f*. *Ev'en-tide n.* the time of evening; evening संध्याकाळ *f*, तिनीसांज *f*, प्रदोषसमय *m*.

Event (e-vent') [*L. eventus, evenire-e, out and venire, to come.*] *n. any incident good or bad* घडून आलेली गोष्ट *f*, वृत्त *n*. २ *conclusion, result* परिणाम *m*, शेवट *m*, अखेर *f*, परिपाक *m*, विपाक *m*, परिणति *f*. *Event'ful a.* full of events घडामोडीचीं, महत्वाचा, अद्भुतवृत्तयुक्त, विशेषवृत्तयुक्त. *Event'ual a.* consequential परिणामरूप. २ *final, ultimate* शेवटचा, अखेरचा. ३ *law. contingent* अवलंबी. *Eventuality n.* a contingency अकस्मात् घडून येणारी गोष्ट *f*, आकस्मिक गोष्ट *f*. २ *disposition to take cognisance of events* वृत्तजिज्ञासा *f*. *Event'ually adv.* finally, ultimately सरतेशेवटीं. *At all events* कांहीं होवो, कांहीं झालें तरी. *In the event of* असें झालें तर.

Ever (ev'er) [*M. E. euer (ever). A. S. æfre, ever.*] *adv. at any time* केव्हांतरी, कधींही. २ *always, forever* नेहमीं, सदा, सर्वदा, सर्वकाळ, सदोदित. ३ *continually* सदासर्वदा, सतत, वारंवार, एकसारखा, नेहमीं. *Ev'ergreen a.* always green नेहमीं हिरवें असणारें. *E. n.* a plant that remains always green नेहमीं हिरवें असणारें झाड *n*. *Ev'ermore adv.* unceasingly, sternally सदोदित, सर्वकाल नेहमीं. *Ever*

and anon *now and then* नेहमीं, सतत. Ever so to any extent वाटेल तितका, पाहिजे तितका. Everlast'ing a. *immortal, eternal* सनातन, चिरस्थायी, चिरंजीव, अमर, शाश्वत. २ *perpetual* नेहमींचा, सतत चालणारा. E. n. *eternity* अनंत n. २ (with the) God परमेश्वर, नित्य, स्थाणु. Everlast'ingly adv. Everlast'ingness n. Ever'living a. *immortal, eternal* अमर, अनंत, सदातन, सनातन. २ *continual, incessant* सतत, वारंवार.

Every (ev'-er-i) [A. S. *æfre*, ever & *ælc*, each.] a. प्रत्येक, सर्व. २ *singly or distributively, each* एकेक, एकेकटा, व्यक्तिशः, एकेक; as, "E. of your wishes." ३ हरएक, प्रत्येक, हर (as a first number of a compound). Every one एकूनएक, एकोणएक. Every day a. *used everyday, usual* प्रतिदिवसाचा, नित्याचा, नेहमींचा. Ev'eryday adv. रोज, प्रतिदिवशीं, हरदिवस. Ev'erything n. *all things* सर्ववस्तु f, प्रत्येकवस्तु f, -गोष्ट f. Ev'eryway adv. *in every way or respect* प्रत्येकमार्गानें. Ev'erywhere adv. *in every place* हरएक ठिकाणीं, सर्वत्र, चोंहीकडे. Every bit *the whole* सगळा, सर्व, संबंध (वस्तु). Every now and then or again *at intervals* घडोघडी, हरघडी, उठतां-यसतां, वरचेवर. Every other *every second* एक टाकून एक.

N. B. In Marathi the following expressions are used for 'every one' meaning *all collectively* आबाल-वृद्ध, लहानमोठे, लहानधोर, महारपोर, चांडालांत, रावरंक, मनुष्य-मात्र, यावन्मनुष्य.

N. B.—Each आणि every ह्यांचा प्रत्येक, हरएक, अवघा असा अर्थ होतो; परंतु each हें सर्वनाम दोहोंपैकी किंवा अनेकांपैकी प्रत्येकाकडे लागतें, आणि every हें अनेकांपैकी प्रत्येकाकडे मात्र लागतें. Each ह्याच्यापुढे नाम कधीं असतें आणि कधीं नसतें, परंतु every ह्याच्यापुढें तें नेहमीं असतें. Every ह्याचें कधीं कधीं सर्व ह्या शब्दानें भाषांतर केलें असतां चालतें.

Evict (e-vikt') [From L. *evictus*, p. p. of *evincere*, to overcome.] v. t. *to dispossess by a judicial process, to eject, to oust* (कायद्याच्या-कोर्टाच्या मदतीनें) हुसकावून लावणें, हाकलणें, काढून लावणें-टाकणें. Evic'tion n. *ejection* हाकलणूक f, हुसकावणूक f, (कायद्याच्या मदतीनें) हाकलून देणें n, निष्कासन n. Evic'tor n.

Evident (ev'-i-dent) [O. Fr. *evident*—L. *evident*, stem of *evidens*, visible L. *e*, out, clearly & *videre*, to see. Distinction between Evident & Obvious. That is evident which is plainly seen. What is clearly proved is evident, what proves itself is obvious. Some effort of mind is needed to discern what is evident, none to take in what is obvious. Evident =सहज सिद्ध होण्याजोगा, सहज खात्री होण्याजोगा. Obvious =उघड, प्रत्यक्ष, सिद्धवत्.] a. उघड दिसणारा, उघड, स्पष्ट, स्फुट, व्यक्त, प्रत्यक्ष (*loosely*). Ev'idence n. *that which makes evident or manifest, proof, any*

mode of proof (ज्ञापक) प्रमाण *n*, स्पष्ट किंवा शाबित
 करणारी गोष्ट *f*, लक्षण *n*, निशाणी *f*, दाखला *m*,
 पत्तामुद्दा *m*, मुद्दापत्ता *m*. २ (R.) *one who bears*
witness साक्षी *m*, साक्षीदार *m*, साक्ष *f*, ग्वाही *f*,
 ग्वाहीदार *m*, शाहिदी *f*, शाहिदीदार *m*, शाहीद *m*,
 साक्षीमोज्या *m*. [CORROBORATIVE E. पडसाक्ष *f*, प्रति-
 साक्षी *m*, पडसाक्षी *m*, प्रत्यंतरी पुरावा *m*. FALSE E.
 कूटसाक्षी *m*, बनावटसाक्षीदार *m*.] ३ *proof or testimony,*
the ground of belief or judgement पुरावा *m*,
 प्रमाण *n*, गमक *n*. [E. BY PERCEPTION (OF THE
 SENSES) प्रत्यक्ष प्रमाण *n*. E. OF REASONING OR IN-
 FERENCE अनुमान *n*. E. OF POSSESSION OR FRUITION
 भोगप्रमाण *n*, भोग *m*, भोगवटा *m*. DOCUMENTARY E.
 लेखप्रमाण *n*, दस्तऐवजीपुरावा *m*, कागदोपत्री पुरावा *m*.
 CIRCUMSTANTIAL E. SEE CIRCUMSTANTIAL. CON-
 CLUSIVE E. निर्णायक पुरावा *m*. KING'S OR QUEEN'S E.
 जो अपराधी आपल्याला माफी मिळविण्याकरितां फुद्दून राजाच्या
 किंवा राणीच्या तर्फेची साक्ष देतो तो; राजाचा किंवा राणीचा
 साक्षीदार *m*. DEMONSTRATIVE E. *that which can be*
proved without leaving a doubt मुळीच संशय न राहिल
 असा पुरावा *m*, निश्चित पुरावा *m*. DIRECT E. *that of any*
eyewitness प्रत्यक्ष पुरावा *m*, INDIRECT E. अप्रत्यक्ष पुरावा
m. EXTERNAL E. *that derived from history or*
tradition बाह्य प्रमाण *n*- ऐतिहासिक प्रमाण *n*. HEARSAY
 E. कर्णोपकर्णी पुरावा *m*. INTERNAL E. *that derived*
from conformity with what is known अंतर
 प्रमाण *n*. EXTRINSIC E. बाह्य पुरावा *m*. MATERIAL
 E. *that which is essential in order to carry proof*
 आवश्यक प्रमाण *n*. MORAL E. *that which accords*
with general experience सर्वांस पटणारा पुरावा *m*,
 सर्वांच्या अनुभवास येणारा पुरावा *m*. OPINION E.
 अभिप्रायरूपी पुरावा *m*. ORAL E. तोंडचा पुरावा *m*. PRE-
 SUMPTIVE E. *that which is highly probable* तर्क्य
 अनुमेय प्रमाण *n* - पुरावा *m*. PRIMA FACIE E. *that*
which seems likely, unless it can be explained
away प्रथम दर्शनी-दर्शनी पुरावा *m*. PRIMARY E. प्रधान
 पुरावा *m*. REAL E. मूर्तिमंत पुरावा *m*. SECONDARY E.
 गौण पुरावा *m*. SELF E. *that derived from the senses;*
manifest and indubitable स्वयंसिद्ध पुरावा *m*.] To
 turn King's or Queen's E. आपल्या साक्षीदारापासून
 फुद्दून राजाचा किंवा राणीचा साक्षीदार होणे. [WITH
 DUE E. AND PROOF पत्त्यामुद्दानिशी OR मुद्दापत्त्यानिशी.
 TO HAVE OCULAR E. दृष्टोत्पत्तीस येणे.] ४ *witness,*
testimony साक्ष *f*, साक्षी *m*, शाहिदी *f*, ग्वाही *f*,
 जवानी *f*, साक्ष्य *f*. [CORROBORATIVE E. पडसाक्ष *f*.
 FALSE E. कूटसाक्ष *n*. WITH OR UPON E. साक्षमो-
 ज्याने, साक्षीनिशी.] E. *v. t.* *to render evident or*
clear, to prove स्पष्ट करणे, व्यक्त करणे, सिद्ध करणे.
 Eviden'tial, Eviden'tiary *a.* *furnishing evidence,*
indicative पुरावा-प्रमाण देणारा. Ev'idently *adv.*
visibly स्पष्टरीतीने, व्यक्तपणे, उघड. Evidence *act*
 प्रमाणशास्त्र *n*, पुराव्याचा कायदा *m*.

Evil (e'vil) [A. S. *yfel*; Dut. *euvel*, Ger. *ubel*. Distinguish Bad & Evil. Bad is the opposite of good. That is evil which produces unhappiness, misery, pain, harm, suffering, injury, calamity. Bad=वाईट. Evil=पापाचा, दुष्ट, खल, अपायकारक.]
 1. *having qualities tending to injury and mischief, mischievous, not good* वाईट, दुष्ट, खराब, खोडकर, आसदायक, नाशकारक. २ *having bad moral qualities, wicked, vicious* पापिष्ठ, पापाचा, कु (in comp. as, कुकर्म &c.), असत् (in comp. as, असत्कर्म, असज्जन, असत्संग, &c.) दुर् (in comp. as, दुर्जन, दुर्गुण, &c.). ३ *unpropitious, calamitous* संकटाचा, दुःखाचा, अभद्र, संकटप्रद, संकटावह, संकटदायक. Evil day n. संकटसमय m, आपत्काल m. Evil-eye n. *an eye which inflicts injury by some magical or fascinating influence* दृष्ट f, पापदृष्टि f, दुष्ट किंवा वाईट नजर f. To suffer the blast of an evil eye दृष्ट f. पडणें-लागणें, दृष्टाळणें, दृष्टावणें. To remove (by charms &c.) the blast of an evil eye दृष्ट f. झाडणें-उतरणें. A mark made with soot or lamp-black to avert the influence of an evil eye तीट f. Evil-eyed a. दृष्टोळा, दृष्टीचा खोटा, पापी नजरेचा. Evil-disposed a. मनाचा वांकडा-खोटा-कुढा-कुटिल-वक्र &c., दुःखशील, वक्रदृष्टि, कुढ्या पावड्याचा. Evil-doer n. वाईट कृत्य करणारा, कुकर्मी, दुष्कर्मी. Evil-doing n. दुष्कृति f, अपकृति f, दुष्कृत n. २ *an evil, a sin* दुष्कर्म n, कुकर्म n, अकर्म n, अकार्य n, दुष्कृत n, अपकर्म n.] Evil n. *mischief, injury, harm* (opposed to good) अपाय m, अपकार m, खोडी f. २ *anything which causes suffering of any kind to sentient beings, adversity, calamity* अरिष्ट n, अनिष्ट n, अभद्र n, संकट n. [E. to him who E. thinks *Honi soit qui maty pense* ज्याचें कुठें त्याचें पुढें. To be waiting to do E. unto दर्भ घेऊन उभा असणें, वाईट करण्यास एक पायावर तयार असणें (idio.). To put off an E. आजचें मरण उद्यांवर ढकलणें-लोटणें.] ३ *wickedness, sinfulness* पाप n, कुकर्म n, खोडकरपणा m, दुष्टाई f, दुर्मति f, दुर्बुद्धि f, कुठें n, कुडासाव m. ४ *badness* वाईटपणा m, दुष्टपणा m, दुष्टाई f, दुष्टता f. Evil-genius n. दुष्टबुद्धि मनुष्य m. Evilly adv. *in an evil manner* वाईट रीतीनें. Evil-minded a. *malicious, wicked* कपटी, कुढ्या भावाचा, दुर्बुद्धि, दुष्टबुद्धि, दुष्टात्मा, दुरात्मा, कपटमति, दुर्मति, कुमति, पापमति, पापबुद्धि, कुबुद्धि. E'vilness n. *wickedness, viciousness* वाईटपणा m, दुष्टपणा m, दुष्टता f. Evil-speaking n. *slander* अपकीर्ति f, निंदा f, चाहाडी f, अपवाद m. (S.) Evil-spirit n. अपदेवता f, दुष्टदेवता f, भूतपिशाच n. Evil-starred a. *born under the influence of an unpropitious star, unfortunate* कमनशिबी, वाईट नशिवाचा, दुदैवी, ग्रह फिरलेला. Evil-worker n. *one who works or*

does evil कुकर्म करणारा, वाईट काम करणारा. The evil one the devil सैतान n. To speak evil of to slander निंदा करणे, उणे बोलणे.

Evince (e-vins) [L. *evincere*, to conquer, to prove beyond doubt—L. *e*, out, extremely & *vincere*, to conquer. Evince originally had the sense of to conquer or subdue in argument, a sense which is now obsolete. It now means to show by particular & convincing proofs.] *v. t.* to manifest, to make evident, to show (विशेष व खात्री पटगान्या प्रमाणानें) दाखविणे, प्रगट व्यक्त-उघड-स्पष्ट करणे, Evince'ment n. दर्शविणे n, व्यक्त करणे n. Evin'cible a. Evinc'ive a.

Eviscerate (e-vis'-er-āt) [L. *e*, out & *viscera*, the bowels.] *v. t.* to disembowel, to gut आंतडीं n. pl. बाहेर काढणे. Eviscerā'tion n. आंतडीं काढणे n.

Evoke (ē-vōk') [Fr. *evoker* —L. *evocare*, to call forth —L. *e*, forth & *vocare*, to call. We evoke infernal spirits or spirits of the departed whose abode is supposed to be in bosom of the earth. We invoke the deity or saints or celestial intelligences living in heaven & having power over earth and men.] *v. t.* to call forth (छांछू करून किंवा मंत्रानें पिशाच, राक्षस इत्यादिकांस) बोलावणे, आवाहन करणे. Evocate *v. t.* भुते उठविणे, स्मशान उठविणे. Evo'king *pr. p.* Evoked' *pa. t. & pa. p.* Evocā'tion n. N. B.—Invoke=देवतांना बोलावणे, आवाहन करणे.

Evolute (ev'o-lūt) n. math. अवलुत.

Evolution (e-vō-lū'-shun) [L. *evolutio*, an unfolding; See Evolve.] n. the act of unfolding or unrolling घडी उकलणे n, घडी उलगडून पसरणे n, विस्तार m, उद्भेद m, प्रसारण n. २ a series of things unfolded or unrolled (उद्घलित वस्तूची) श्रेढी f, क्रम m, श्रेणी f. ३ geom. the formation of an involute by unwrapping a thread from a curve as an evolute अन्वालुत. ४ math. the extraction of roots (reverse of involution) घातमूलकर्म n. ५ biol. a general name for the history of the steps by which any living organism has acquired the morphological and physiological characters which distinguish it, the doctrine according to which higher forms of life have gradually arisen out of lower उत्क्रांति f, उत्क्रांतिमत n, उत्क्रांतिवाद m, परिणामवाद m, विकास m, उद्भवन n, विकासवाद m, परिणति f, परिणतिवाद m. Evolu'tionary a. Evolu'tionist n. उत्क्रांतिवादी m, उत्क्रांतितत्व खरे मानणारा.

N. B.—We recommend to our readers E. Denert's book "At the death-bed of Darwinism." This book gives a collection of articles showing the decadence of the Darwinian theory in the

scientific circles of Europe and especially in Germany. The author concludes that Darwinism will soon be a thing of the past, a matter of history.

We quote below from Brewer the following in order to give to our readers a clear idea of the Darwinian evolution.

“Evolution (*Darwinian*). Darwin's theory is that different forms of animal and vegetable life are due to small variations, and that natural *selection* is a main agent in bringing them about. If favourable, these variations are perpetuated, if not they die off.”

“Spencer's theory is that the present multitude of objects have all sprung from separate atoms originally homogeneous.”

“Evolution is the integration of matter and concomitant dissipation of motion, during which the matter passes from an indefinite, incoherent homogeneity to a definite coherent heterogeneity; and during which the retained motion undergoes a parallel transformation.”—*Spencer: First Principles*, part ii. chap. xvii. p. 396.”

“Evolution, its process, according to biologists.
Part i.

Assuming the existence of some element, call it protyle (2 syl.), in time we get *matter*, and *motion*.

From matter and motion proceed *cohesion* and *repulsion*, and from cohesion and repulsion we get *crystals*.

Next comes *chemical action* into play, from which springs *primordial protoplasm*, or the *protoplasmic clot* of purely chemical origin.

By further development the *chlorophyll cell* is formed, with its power to assimilate, and this will account for air, water and minerals.

By parasitism next comes the proto-bacillus or fungus, living on the green cells.

And then will follow the *protozoon*, the first example of animal life.

Part ii.

(1) The *Amœba* is the lowest of known animals, a mollusc, with the sole power of locomotion.

(2) The *Syn-amœba* is multicellular, with an organism adapted for sensation, digestion, and the power of reproduction.

(3) Then will come the *Gastrula*, an organised being, with an external mouth.

(4) Next the *Hydra* or *Polyp*, which has localised sense-organs and instincts.

(5) Then the *Medusa*, with nerves, muscles and nerve functions.

(6) Next come worms, which have special sense-organs; and

(7) Then the *Himatega*, or *Sack-worm*, which has a rudimentary spinal cord.

Part iii. *From the Sack-worm to Man.*

(1) The larvæ of *Ascidians*.

(2) Lowly-organised fish, like the *Lancelet*.

(3) The *Lepidosiren*, and other fish.

(4) The *Amphibians*.

(5) *Birds* and *Reptiles*.

(6) *Monotremata*, which connect reptiles with mammals.

(7) *Marsupials*.

(8) *Placental Mammals*.

(9) The *Lemuridæ*.

(10) The *Simiadaæ*.

(11) The *Monkey* tribe, consisting of the New World monkey (called *Platyrrhines*), and the Old World monkeys (called *Catarrhines*, 3 syl.).

(12) The Missing Link between the catarrhine monkey and man. The *Alali* is thought by some to supply this link. It is one of the monkey tribe which approaches nearer to the human species than any other yet discovered."

Evolve (e-volv') [L. *evolvere*, to unroll, disclose—L. *e*, & *volvere*, to roll. या शब्दाचा मूळ अर्थ मोठ्या प्रयासानें घड्यां (folds) तून बाहेर काढून घेणें असा आहे.] *v. t.* to unfold, to develop उकलणें, उघडा करणें, खोलणें. २ to throw out बाहेर काढणें-टाकणें; as, "To E. odours." Evolv'able *a.* Evolve'ment *n.*

मूलक्रियाविकास *m.*, उन्मूलन *n.*, उद्भेद *m.*

Evulsion (ē-vul'-shun) [L. *e*, out & *vulsus*, vello to pluck.] *n.* the act of plucking खुडणें *n.*, तोडणें *n.*

Ewe (ū) [M. E. *ewe*, A. S. *ewe*,—L. *ovis*—Gr. *ois* Sk. अवि, a sheep.] *n.* a female sheep मेंढी *f.* Ewe-cheese *n.* cheese made from the milk of ewes मेंढीच्या दुधापासून केलेलें पनीर *n.* Ewe-lamb *n.*, a female lamb लहान मेंढी *f.*

Ewer (ū'-ēr) [O. Fr. *euwier*, Fr. *evier*—L. *aquarium*—*aqua*, water, whence also Fr. *eau*.] *n.* a big jug with a wide spout, placed on a wash-stand to hold water मडकें *n.*, तुंब *n.*

Ex (eks or egz) [A prefix from the Latin preposition *ex*, akin to Gr. *ek*.] out of, out, proceeding from (-तून) बाहेर, (-पासून) उद्भवणारा; as, *Exhale*, *Expectorate*. २ off, from or out, दूर, पासून, बाहेर; as, *Excise*. ३ beyond पलीकडे; as, *Excess*, *Exceed*. ४ (in a privative sense of) without विरहित; as, *Exalbuminous*, *Exsanguinous*.

N. B.—In some words it intensifies the meaning, as in *Expurgate*. It becomes *ef-* before *f*, as in *effuse*. The form *e-* occurs instead of *ex* before *b*, *d*,

g, l, m, n, r, and v, as in ebullition, educate, egregious, elongate, emanate, enormous, erase, & evolve. In words from the French it often appears as es, sometimes as s or e; as, escape, scape, elite. Ex, prefixed to names implying office, station, condition, denotes that the person formerly held the office, or is out of the office or condition now; as, Ex-president, ex-governor, ex-convict &c. Ex cathedra, from the chair i. e. the throne of the Pontiff धर्मगुरुच्या गादीवरून किंवा अधिकारानें, व्यासपीठावरून, अधिकारानें केलेल्या विधानाला हा शब्द लावतात; व उपरोधिक भाषेनें 'हम् करे सो कायदा' अशा अर्थांही ह्याचा प्रयोग आढळतो. Ex officio हुद्याच्या नात्यानें, अधिकारपरत्वे. Ex post facto गुन्हा घडल्यानंतर त्या अपराधास शिक्षा देण्यासाठीं केलेला (कायदा). Ex tempore अगदीं आयत्या वेळीं, पूर्वसंकेता-शिवाय-वांचून.

Exacerbate (egz'as-er-bāt) [L. exacerbatum, to provoke -from ex, out of & acerbus, bitter, harsh.] v. t. to embitter, to exasperate खिजवणें, संतापयुक्त करणें, चिथवणें, चिडवणें, चीड आणणें. Exacerbation, Exacerbes'cence n. increase of irritation, embitterment चीड आणणें n, अधिक संतापवणें n. २ med. a periodical increase in a disease चढ m. प्रकोप m, वाढणें n, चढणें n, प्रकोप होणें n. Exacerbation and Remission med. चढउतार m.

Exact (egz'-akt) [From L. exactus, p. p. of exigere, to drive out, weight out-L. ex, out & agere, to drive. Distinguish Exact and Extort. Exact has commonly the sense of rigidly insisting upon what is due, while Extort relates to the unjust exaction of what is not due. Exact=(आपलें हक्काचेंच किंवा न्यायाचेंच परंतु चोपून) निघेल तितकें काढणें. Extort=अन्यायानें छळून-पिळून काढणें.] v. t. to force from, to extort, to make great demands (हक्काचेंच परंतु चोपून निघेल तितकें) बळजोरीनें घेणें-काढणें, बळकावणें, पिळणें, पिळून काढणें, सत्तेनें-हक्कानें-अधिकारानें मागणें-मागणी f. करणें. E. v. i. (obs.) to practise extortion बलात्कार m -जुलूम m. करणें. E. a. precise, correct यथार्थ, बरोबर, तंतोतंत, वाजवी, खरा, ठाम, नक्की. २ accurate, punctual यखतसर, बेताबाताचें, बरोबर, टापटिपेचा, बंदिस्त, बंदिस्तीचा, तवताक, रेखला. ३ strict (of persons) बेतबात्या, सूत्री, सुती, सूत्रक. Exact'ing m. a. harsh severe, unreasonable in making demands कडक निष्ठुर, करडा, बेताल मागणी करणारा, काढू. Exact'ion n. the act of exacting, extortion, an oppressive demand बळजबरीनें घेणें n, जुलूम m, बळजबरी f, घोंड f. Exact'itude n. exactness, correctness तंतोतंतपणा m. Exact'y adv. बरोबर, नेमका तुळाधार, यथासूत्र. २ बरोबर, थेट, हुबेहुब. Exact'ment, Exact'ness n. precision, regularity, accuracy टापटीप f, वक्तशीरपणा m, बेतबात m, तवता

पणा *m.*, रेखलेपणा *m.*, खराई *f.* २ सूत्रेपणा *m.*, सुतीपणा *m.* Exact'or,-er *n.* one who exacts, an extortioneer
काढू, उपटणारा, काढून घेणारा. Exact sciences the
mathematical sciences, of which the results are
demonstrable प्रत्यक्ष शास्त्रे *n. pl.* (ज्योतिष is a
प्रत्यक्ष शास्त्र.)

N. B.—Exact = यथार्थ. Accurate = तंतोतंत.

Exaggerate (eg-zaj'-er-āt) [From *p. p.* of *L. exaggerare*, to heap up, amplify—*L. ex*, very & *agger*, a heap, from *ag* (*ad*), to & *gerere*, to bring.] *v. t.*
to amplify, to overstate the truth concerning अति-
शयोक्ति करणे, फुगवणे, फुगवून-वाढवून सांगणे, तिखट
मीठ *n.*-मीठमिरची *f.* लावणे-लावून सांगणे, मोहरीचा
मेहु *m.*-राईचा पर्वत *m.*-पराचा पारवा *m.*-पराचा कावळा
m.-रजाचा गज *m.* करून सांगणे, (विपर्यासार्थ) फुगवून
सांगणे. Exag'gerating *pr. p.* Exag'gerated *pa. t. &*
pr. p. Exaggerā'tion *n.* a statement in excess of
the truth अतिशयोक्ति *f.*, अत्युक्ति *f.* Exag'gerative,
Exag'geratory *a.* tending to exaggerate, involving
exaggeration अतिशयोक्तिप्रचुर-पूर्ण. Exag'gerator *n.*
अतिशयोक्ति करणारा.

N. B.—Exaggerate = फुगवून सांगणे. Hyperbole =
अतिशयोक्ति अलंकार.

Exalbuminous (eks'-al-bū'-mi-nus) [Pref. *ex* & *Al-
bumen*.] *a. bot.* having no albumen about the
embryo (said of certain seeds) मगजहीन.

Exalt (eg-zawlt') [Fr. *exalter*—*L. exaltare*, to
lift out, exalt—*L. ex*, out & *altus*, high. Exalt
is so to raise as to produce with the raising an
impression of dignity and superiority. Exalt=
(प्रतिष्ठा वाढेल अशा रीतीने) उच्चत्वास चढविणे.] *v. t.*
to raise high, to lift up उच्चत्वास नेणे, उंच करणे,
चढवणे. २ to dignify, to promote (प्रतिष्ठा) वाढविणे,
मोठा-उंच करणे, चढवणे, मोठेपणा *m.*-थोरपणा *m.* देणे,
मोठेपणास आणणे, पदवी (*S.*) *f.* वाढवणे, मोठी पदवी
f. सांगणे-देणे, (मोठे पदवीस) चढविणे. ३ to extol, to
glorify स्तुति *f.* करणे, वैभव *n.* वाढविणे. ४ to im-
prove with delight or satisfaction आनंदभरित-हर्ष
-पूरित करणे. ५ to elevate the tone of (as of the
voice or a musical instrument) चढवणे, उंच करणे.
६ alchem. to render pure or refined निर्मल-शुद्ध-
स्वच्छ करणे. Exaltā'tion *n.* (a) the act of exalt-
ing चढविणे *n.*, &c. (b) the state of being exalted,
elevation उच्चता *f.* २ alchem. the refinement of a
body शुद्ध करणे *n.*, शुद्धि *f.* ३ astron. that place of
a planet in the zodiac in which it was supposed
to exert its strongest influence उच्चिचें स्थान *n.*
Exal'ting *pr. p.* Exal'ted *pa. t. & pa. p.* elevated,
extolled, refined चढवलेला, मोठेपणास आणलेला. २
शुद्ध केलेला. ३ स्तुत, उच्च, उदार, उन्नत. Exal'tedness
n. उन्नतता *f.* २ शुद्धपणा *m.* ३ स्तुत्यता *f.*

Examine (eg-zam'-in) [Fr. *examiner*-L. *examinare*, to weigh carefully, L. *examin*, stem of *examen*, the tongue of a balance -L. *ex*, out & *agere*, to drive, move.] *v. t.* to test by any appropriate method, to inquire or search into, to explore परीक्षा घेणे, कसणे, चौकसणे, तपासणे, पाहाणे, परीक्षणें, शोध *m.* घेणे-काढणे-करणें, चौकशी *f.* -तपास *m.* -तपासणी *f.* विचारपूस *f.* करणे, शोधणे, पारखणे, पारख *f.* करणे, कसोटी *f.* लावणे. २ to interrogate as in a judicial proceeding, to try or test by question (-चा) तपासणी *f.* करणे, तपासणे, प्रश्न *m. pl.*- सवाल *m. pl.* करणे-विचारणे. Exam'in-ing *pr. p.* Exam'ined *pa. t. & pa. p.* Exam'in-able *a.* Exam'inant *n.* परीक्षक *m.* Examina'tion *n.* the act of examining कस लावणे *n.*, परीक्षा *f.* घेणे *n.*, तपासणे *n.* २ the state of being examined, scrutiny by study or experiment तपासणी *f.*, परीक्षा *f.*, शोध *m.*, तपास *m.*, चौकशी *f.* [E. IN CHIEF सरतपासणी *f.*, मुख्यतपासणी *f.* Cross E. उलटतपासणी *f.*, प्रतिप्रश्न *m.* Re-E. फेरप्रश्न *m.*, फेरतपासणी *f.* E. OF A CHARACTERISTIC लिंगपरामर्श *m.*] ३ a process prescribed for testing qualification गुण जाणण्याची-ओळखण्याची रीति *f.* -कसोटी *f.* (*fig.*), परीक्षा *f.* Examinee' *n.* a person examined परीक्षा घेतलेला मनुष्य *m.*, परीक्षित, परीक्षा देणारा, परीक्षेस बसणारा. Exam'iner, Exam'inator (R.) *n.* one who examines परीक्षक *m.* Exam'in-ing *a.* that examines परीक्षा करणारा. २ having power, or appointed, to examine परीक्षा घेण्यास नेमलेला, परीक्षा घेणारा.

Example (egz-äm'pl) [O. Fr. *example*: Fr. *ex-ample*, a later form of *ensample*-L. *exemplum*, *sample*-L. *eximere*, to take out.] *n.* (R.) a sample नमुना *m.*, मासला *m.* २ a pattern, copy उदाहरण *n.*, कित्ता *m.*, नमुना *m.*, घडा *m.*, वळण *n.* [FOLLOWING AN E. अनुकरण *n.* TO FOLLOW THE E. OF अनुकरण करणे, वळणावर-कित्यावर जाणे. TO SET AN E. कित्ता घालून देणे.] ३ a precedent, a model कित्ता *m.*, प्रतीक *n.*, दृष्टांत *m.*, निदर्शनं *n.* ४ one selected for punishment and to serve as a warning उदाहरण *n.*, दुसऱ्यावर वचक बसविण्याकरितां ज्यास शिक्षा द्यावयाची तो मनुष्य *m.*; as, "Hang him; he will be made an E." ५ an instance serving for illustration of a rule उदाहरण *n.*, दृष्टांत *m.*, दाखला *m.* Exem'plar *n.* Same as Example.

N. B.—Example, Instance. *Example* is literally a portion taken out of a larger quantity to show the nature of the whole, the sense in which we now use the word *sample*. It now signifies something to be imitated or followed as a model, copy, pattern, or precedent. An *instance* is always an occurrence or a thing done, an *example* may

be a person or a thing. An *example* instructs, an *instance* illustrates or represents. Example=धडा, कित्ता, उदाहरण, नमुना. Instance=तात्पुरतें उदाहरण.

Exanimate (eg-zan'i-māt) [L. *exanimatus*,—*ex*, neg. (not) and *animus*, spirit, mind.] *a.* (R.) *dead* निर्जीव, प्राणरहित, चेतनारहित. २ *spiritless* दम नाहीं असा, उमेद नाहीं असा.

Exasperate (eg-zas'pēr-āt) [L. *ex*, very & *asperare*, to make rough, *asper*, rough. Exasperate या शब्दाचा मूळ अर्थ वैमनस्य पाडणें किंवा वाढवणें असा आहे.] *v. t.* to make very rough or angry, to irritate in a high degree, to provoke चिथवणें, विथरवणें, चेतवणें, संतापविणें, जागृत-संतप्त करणें, चिडविणें, चेव *m.* आणणें. २ to aggravate, to embitter वाढविणें, जास्त करणें, पेटवणें; as, "To E. enmity." Exas'perate *a. bot.* सकंटक, सपरुषलोम. Exaspera'ting, Exaspera'tive *a. provoking* चिथविणारा. Exaspera'tion *n.* Exaspera'tor *n.*

Excavate (eks'-ka-vāt) [L. *ex*, out & *cavare*, to make hollow,—*cavus*, hollow.] *v. t.* to hollow out खोदणें, पोखरणें, फोरून-उकरून-खोदून पोखळ करणें. २ to form by hollowing पोखळ करणें, खणून तयार करणें. ३ *engin.* to dig out and remove as earth उकरून-खोदून (माती इ०) काढून टाकणें. Excavā'tion *n.* the act of excavating पोखरणें *n.*, खोदणें *n.*, उकरणें *n.* २ a cavity formed by excavating पोखर *f.*, पोखारा *m.*, पोखळी *f.* ३ (a) *engin.* an uncovered cutting in the earth (in distinction from a covered cutting or tunnel) खळगा *m.*, खंदक *m.* (b) the material dug out in making a cavity खणून काढलेली माती *f.*-पदार्थ *m. pl.* Excava'tor *n.* that which excavates, esp. a machine used for excavating खोदण्याचें-पोखरण्याचें यंत्र *n.* Excava'ting pump *n.* गाळ व गढूळ पाणी वर काढण्याचा बंब *m.*

Exceed (ek-sēd') [L. *ex*, beyond & *cedere*, cessum, to go.] *v. t.* to go beyond the limit or measure of (प्रमाणा) बाहेर जाणें, (प्रमाणाचें) अतिक्रमण *n.* करणें, पलिकडे-वर &c. होणें-असणें-जाणें &c., आगळा-अधिक-वरचा-अतिरिक्त- &c. असणें, अतिक्रम *m.* -अतिक्रमण *n.*, &c. करणें. २ to surpass (used both in a good & a bad sense). See To Excel. E. *v. i.* to go beyond a given or proper limit मर्यादा *f.* सोडणें-सोडून जाणें, मर्यादा-तिक्रम *m.* -मर्यादोलंघन *n.* -&c. करणें. Exceed'ing *a.* Exceed'ingly *adv.* अतिशय, अतिशयित, अत्यंत, फारच, पराकाष्ठा, पराकाष्ठेचा. Exceed'er *n.* मर्यादेबाहेर जाणारा, प्रमाणाबाहेर जाणारा, पलीकडे जाणारा.

Excel (ek-sel') [L. *excellere*,—*ex*, out, up & a word from the root of *celsus*, high.] *v. t.* to exceed, to surpass (in a good sense) (चांगल्या कामांत सर्वांवर) ताण करणें, मागें टाकणें-पाडणें-सांडणें, जिंकणें, माजी पाडणें, मागें सांडणें, चढ *m.* करणें. E. *v. i.* to have good qualities in a high degree, to be superior

10 वरचढ-वर्चस्वी-वरपगडा-सरसी-श्रेष्ठ-उत्कृष्ट असण, चढ *m*-वर्चस्व *n*-वर्चस्वता *f*. असणें, (कोणत्याही कामांत दुसऱ्यांहून) श्रेष्ठ असणें. *Excel'ling pr. p. & v. n. Excelled' pa. t. & pa. p. Ex'cellence,-cy n. the quality of being excellent, superiority in virtue उत्कृष्टता f, उत्तमत्व n, गुणोत्कर्ष m, गुणाधिक्य n, उत्तमता f, श्रेष्ठता f, उत्कर्ष m, प्रकर्ष m. २ an excellent or valuable quality, virtue उत्तम गुण m, सद्गुण m, भूषण n, उत्कृष्ट गुण m. ३ a title of honour or respect (the latter word is more common in this sense) हा एक मानाचा किताब आहे, व तो व्हाईसराय, प्रधान, राष्ट्रीय वकील इत्यादिकांच्या नांवामागें लावतात. Ex'cellent a. excell'ing, eminent श्रेष्ठ, वरिष्ठ, उत्कृष्ट, फार चांगला, उत्तम, खासा, लोकोत्तर, शेलका, उमदा. २ (obs. or ironical) superior in kind or degree irrespective of moral quality (used with words of a bad significance) (जात, तऱ्हा किंवा परिणाम ह्यांनीं) श्रेष्ठतर. अशा अर्थीं याचा उपयोग उपरोधिक रीतीनें करतात. Ex'cellently adv. उत्कृष्टपणानें.*

N. B.—Excellence=उत्कृष्टता, उत्तमत्व. Superiority=श्रेष्ठतरता, वरिष्ठता, (-पेक्षां)चांगूलपणा. It may be observed that where no qualifying terms are added, *superiority* means intellectual excellence, and *excellence* means moral superiority. An *excellent* man is a very good man, a *superior* person is one of marked intelligence and attainments. The corresponding Marathi-renderings are:— Excellence=आचारश्रेष्ठता, सदाचरण. Superiority=बुद्धिमत्तरता, विद्वत्ता. Excellent=उत्कृष्ट, अत्युपयुक्त. Admirable=स्तुत्य, स्तुत्यह, नामी. Exquisite=अत्यंत उत्तम.

Excelsior (ek-sel'si-awr) [*L.*, compar. of *excelsus*, elevated, lofty, *pa. p.* of *excellere*. See *Excel.*]
a. still higher वरचढ.

Excentric, See Eccentric.

Except (ek-sept') [*Fr.* *excepter*, to except—*L.* *excipere*—*ex*, out & *capere*, to take.] *v. t.* to exclude, to omit वगळणें, गाळणें, सोडणें, जमेंत न घेणें—घरणें, निर्देश न करणें, गणति न करणें, वर्जणें, टाकणें, खेरीज-वेगळा-निराळा-वर्ज-वर्जित करणें. *E. v. i.* (*Shakes.*) to take exception, to object (usually followed by *to*, sometimes by *against*) (-ला) हरकत घेणें. *E. prep.* [*Orig. pa. p.* or *verb* in the imperative mood.]
excepting वगळून, खेरीज, शिवाय, सोडून, विना, एकीकडे ठेवून, वांचून. *E. conj.* (As a *conj.* unless has mostly taken the place of *except*). *Except'ant* a. *Except'ing prep. & conj.* *except* सोडून. *Except'ion n.* exclusion वगळणें *n.* २ that which is taken out from others; a person, thing, or case excluded अपवाद *m.* ३ law. an objection, oral or written, taken, in the course of an action, as to bail or security हरकत *f*, प्रत्यवाय *m.* [**TO TAKE E.**

हरकत *f.* घेणें.] ४ *an objection, dissent, disapprobation* (usually followed by *to* or *against*) असं-
 मति *f.* नापसंति *f.* नाखुपणा *m.* विरुद्ध मत *n.* प्रति-
 कूल मत *n.* *Exceptionable a. objectionable* हरकत-
 अपवाद घेण्याजोगा. *Exceptionableness n.* *Excep-*
tionably adv. *Exceptional a. not ordinary, un-*
common, peculiar अपवादात्मक, असाधारण, विशेष
 प्रकारचा, चमत्कारिक, अलौकिक. *Exceptionally*
adv. अपवाद म्हणून, अपवादात्मक रीतीने. *Exception*
a. that excepts, including an exception अपवादक.
Exceptor n. one who takes exceptions हरकत
 घेणारा-करणारा, अपवादी *m.* 1

Excerpt (*ek-scrpt'*) [*L. excerptum, an extract-*
er, out & carpere, to cull.] *n. an extract* उतारा *m.*
 वेंचा *m.* *E. v. t. to select, to extract* उतारा *m.* वेंचा *m.*
 घेणें. *Excerpting n.* *Excerption n.* *Excerptor n.*

Excess (*ek-ses'*) [*O. Fr. exces, -L. acc. excessum, lit.*
a going out or beyond -L. excess, as in excessus p. p.
of excedere.] *n. superfluity, extravagance* आधिक्य
n. अतिरेक *m.* प्रमाणबाह्यता *f.* बेसुमारपणा *m.* मर्यादा-
 तिरेक *m.* रेलचेल *f.* २ *an undue indulgence of*
the appetite, intemperance अत्याचार *m.* व्यसनिता *f.*
 ३ *the degree or amount by which one thing or*
number exceeds another, remainder (दोन अस-
 मान वस्तु अथवा संख्या यांमधील) अंतर *n.* फरक
m. शेष *m.* बाकी *f.* श्रेष्ठत्व *n.* आधिक्य *n.* *Exces'sive*
a. overmuch, immoderate अतिशय, वाजवीपेक्षां
 फाजील, बेसुमार, मर्यादातीत, निस्सीम, अमर्याद,
 निर्मर्याद, परमावधीचा, कमालीचा. *Exces'sively adv.*
Exces'siveness n. *To carry to excess to do too*
much बाकी *f.* न ठेवणें, वाजवीपेक्षां फाजील करणें.

N. B.—*Excess*=प्रमाणबाह्यता, बेसुमारपणा. *Superfluity* =
 (वाजवीपेक्षां) जास्तपणा, फाजीलपणा (*colloq.*). *Redundancy*
 =आधिक्य.

Exchange (*eks-chānj'*) [*O. Fr. eschange-eschangier,*
echanger-ex, from & changier, to change.] *v. t.*
to give to another in consideration of something
received as an equivalent (usually followed by *for*
before the thing received) बदला देणें, (सारख्याच किं-
 मतीचा) मोबदला देणें-करणें. २ *to part with for a substi-*
tute बदलाबदल *f.* अदलाबदल *f.* सदलाबदल *f.* करणें.
 ३ *to barter* विनिमय करणें. ४ (money or currencies)
 वटावणें, बटवणें, बटावणें. *E. v. i. to pass in exchange*
 चालणें, (-ची) अमुक एक किंमत येणें. *E. n. the act*
of giving or taking one thing in return for an-
other which is regarded as an equivalent (तित-
 क्याच किंमतीचा) बदला-मोबदला घेणें. [*BILL OF*
EXCHANGE हुंडी *f.*] २ *the act of substituting one*
thing for another, (also) the act of giving
& receiving reciprocally अदलाबदल *f.* विनि-
 मय करणें *n.* विनिमय *m.* ३ *the thing given or re-*

ceived in return मोबदला *m*, मोबदला दिलेली अथवा घेतलेली वस्तु *f*, प्रतिदान *n*. ४ (*commerce*) the process of settling accounts or debts between parties residing at a distance from each other, without the intervention of money, by exchanging orders or drafts, called bills of exchange हुंड्यांची अदलाबदल करणे *n*, हुंडीची अदलाबदल *f*. ५ *law*. a mutual grant of equal interests (सारख्या) हक्कांची अदलाबदल *f*. ६ the place where the merchants, brokers, and bankers of a city meet at certain hours, to transact business हुंड्यांचा बाजार *m*, अदलाबदल करण्याचा बाजार *m*, हुंडीबाजार *m*, फड *m*, अड्डा *m*, चौक *m*. ७ the difference between the value of money in different places हुंडणावळ *f*, बट्टा *m*. वटाव *m*, बटाव *m*, वटणावळ *f*. ८ (of a watch, a body of troops, &c.) बदली *f*. Exchangeability *n*. Exchangeable *a*. capable of being exchanged, fit to be exchanged अदलाबदल करतां येण्याजोगा. Exchan'ger *n*. one who exchanges or practises exchange, banker पेढीवाला *m*, सराफ *m*, नाण्यांच्या अदलाबदलीचा व्यापार करणारा.

N. B.—I change my book at the reading room when I put it back and take another. I exchange it for another or for an article of a different description. Barter is to commercially exchange certain commodities for others of the same but most commonly of different kinds (Smith.) Change = बदलणे. Exchange = अदलाबदल करणे. Barter = मोबदला करणे, साटेलोटें करणे.

Exchequer (eks chek'er) [From root of check, checker. The Exchequer was so called from the chequered cloth which formerly covered the table, and on which the accounts were reckoned.] *n*. (R.) the department of state having charge of the collection and management of the royal revenue जमाबंदीची कचेरी *f*, राजकोषागार *n*. २ (*Eng. Law*) a court for the administration of justice एक प्रकारचें विशेष न्यायमंदिर *n*. ३ the treasury, pecuniary possessions in general द्रव्यकोष *m*, द्रव्यभांडार *n*, द्रव्याचें भांडार *n*, द्रव्याचा सांठा *m*. E. v. t. to proceed against a person in the Court of Exchequer एक्सचेकर कोर्टांत एखाद्या मनुष्याविरुद्ध खटला चालविणे. Excheq'uered *pa.t.* & *pa.p.* Excheq'uering *pr.p.* & *n.n.*

N. B.—Court of Exchequer one of the superior courts of Westminster. It is a very ancient court of record. This court was, down to the year 1842, subdivided into a court of Equity, and a court of Common Law. Since 1842 all the jurisdiction of the Court of Exchequer is transferred to the Court of Chancery. Since the Judicature Act 1873, the business of the Court

of Exchequer is transferred to the Exchequer Division of the High Court of Justice.

Excise (ek-sīz') [A misspelling of M. Dut. aksis or aksys, excise.—O. Fr. acceis, a tax; Late L. accensus, a payment, a rent, L. ac (for ad), to, & census, a tax.] *n.* an inland duty levied upon certain specified articles (as tobacco, ale, spirits, &c.) grown or manufactured in the country (often used adjectively ; as, excise duties)
देशी मालावर ठेवलेला कर *m* जकात *f* शुल्क *n*. २ that department of the public service charged with the collection of the excise taxes देशी मालावरील जकातखाने *n*. E. v. t. to subject to excise duty (देशी मालावर) जकात बसविणे. Excis'able *a*. liable to excise duty जकात बसण्याजोगा (देशी माल). Excise'man *n*. an officer who inspects and rates articles liable to excise duty (देशी मालावरील) जकात्या *m*, जकातदार *m*.

Excise (ek-sīz') [L. excidere, -ex: out & cadere, to cut.] *v. t.* to cut off, to separate & remove
तोडून टाकणे, कापून निराळा करणे. Excision *n*. extirpation, destruction छेदन *n*, उच्छेद *m*, नाश *m*. २ eccl. excommunication (-चा) संबंध तोडणे *n*, धर्मबहिष्कार *m*, वाढ *f*. ३ surg. the removal of small parts of the body with a cutting instrument (शरीराचे काहीं लहान भाग) शस्त्राने तोडून-छेदून टाकणे *n*, अंगच्छेद *m*.

Excite (ek-sīt') [L. ex, out and cite -citare, to rouse. या शब्दाचा मूल अर्थ (इच्छा-विकार इ०) जागृत-चेतनायुक्त करणे असा आहे.] *v. t.* to rouse to feeling, to call to activity in any way चेतवणे, उठवणे, चेतवणे, उत्तेजन *n* -उद्दीपन *n*. करणे-देणे, संतापवणे, क्षोभवणे, क्षुब्ध-उद्दीप्त करणे, जागृत करणे; as, " To E. attention, desire, hope, impression, love &c." २ *physiol.* to increase the vital activity of an organism, or of any of its parts (देहांतील अथवा अवयवांतील) चैतन्य *n* -जागृति *f* -जीव *m*. (colloq.) अधिक वाढविणे, (-चा) उद्बोध करणे. Excitabil'ity *n*. Excit'able *a*. capable of being excited, easily stirred up क्षोभनशील, क्षोभ्य. Excit'ableness *n*. क्षोभनशीलता *f*, क्षोभ्यता *f*. Excit'ant *n*. *physiol.* a stimulant आवेशक *m*, उद्दीपन *n*. E. a. उद्दीपक. Excitā'tion *n*. the act of exciting क्षुब्ध करणे *n*. २ the state of excitement क्षोभ *m*, आवेश *m*, उद्दीपन *n*, खळबळ *f*. Excit'ative *a*. Excit'atory *a*. Excite'ment *n*. agitation गडबड *f*, खळबळ *f*, चळवळ *f*, संक्षोभ *m*, क्षोभ *m*. २ that which excites, a motive संक्षोभहेतु *m*-कारण *n*. ३ *physiol.* a state of increased vital activity in an organism, or in any of its organs उत्तेजन *n*, चेतना *f*. Excite'ful *a*. Excit'ed *a*. जागृत, उद्बोधित केलेला. Excit'er *n*.

Exciting a. tending to excite, producing excitement चेतवणारा, उत्तेजक, उद्दीपक, उठवणारा, उद्बोधक.
Excitingly adv. Excitom'otory a. physiol. exhibiting muscular contraction स्नायुसंकोचदर्शक.

N. B.—Excite=(इच्छा-विकार इ.) उज्जागृत-चेतनायुक्त करणें. Animate=उत्तेजित करणें. Encourage=उमेद आणणें, हुरूप आणणें.

N. B.—Excite= उज्जागृत करणें. Awaken=उद्बोधित करणें. Rouse=खडबडून जागा करणें, उठविणें (fig.). Incite=चेतविणें, चिथविणें, भर देणें. Stimulate=(बक्षीस वगैरेची आशा दाखवून) जोर आणणें, उद्दीप्त करणें.

Exclaim (eks-klām') [Fr. exclamer, -L. exclamare, to call out—L. ex, out & clamare, to call. See Claim.] v. t. to utter with vehemence, to shout आवेशानें बोलणें, उद्गारणें, ओरड करणें, मोठ्यानें बोलणें, ओरडून-कडकडून बोलणें, आरोळी ठोकणें-मारणें, कजेलीवर येऊन तवकलीनें बोलणें. E. n. (Shakes.) outcry आरोळी f, किंकाळी f. Exclaim'er n. Exclamā'tion n. loud or emphatic utterance, clamour आवेशयुक्त उद्गार m, आरोळी f, किंकाळी f, गडबड f, घोषणा f, भारडाभोरड f. २ (Rhet.) an interjection उद्गारवाचक भाषण n. ३ print. a mark or sign by which outcry is marked; thus [!]; (called also exclamation point) उद्गारचिन्ह n. Exclam'ative, Exclama'tory a. containing exclamation उद्गारवाचक-दर्शक-बोधक-ज्ञापक-व्यंजक.

Exclam'atively adv. To exclaim against हाकाटा m -हाकाटी करणें, नांवानें बोंब मारणें with g. of o.

N. B.—Exclamation=उद्गार. Acclamation=जयजयकार.

Exclave (eks'-klāv) [Formed from enclave by substitution of ex- for en-] n. (recent) a portion of a country which is separated from the main part and surrounded by politically alien territory परकी मुलुखानें वेष्टित भसा एकाद्या राष्ट्राचा दूरचा प्रदेश m.

N. B.—The same territory is an enclave in respect to the surrounding country and an exclave with respect to the country to which it is politically attached. Webster.

Exclude (eks-klōōd') [L. excludere, to shut.] v. t. to shut out (opposite of admit) आंत न घेणें, बाहेर ठेवणें, निषेध m- (-ची) व्यावृत्ति f. करणें, प्रतिबंध m. करणें, वर्जणें, वगळणें, खेरीज-शिवाय-सोडून-वगळून &c. करणें. २ to thrust out, to expel बाहेर टाकणें-काढणें.

Exclud'er n. वर्ज करणारा, वर्जक, व्यावर्तिक, प्रवंशप्रतिबंधक. Exclu'sive a. निषेधक, अभिध, केवल, विवर्जक, व्यावर्तिक, विशेष, अनन्यसामान्य, व्यावृत्त्यर्थक. [E. POSSESSION कुलमालकी f. E. PROPOSITION निरासकप्रतिष्ठा f.] E. n. Exclu'sively adv. Exclu'siveness n. Exclu'sion n. वगळणूक f, अपाकरण n, व्यावृत्ति f. २ the act of expelling or ejecting a fetus or an egg from the womb (उदरांतून गर्भाचे) निःसारण n, गर्भनिःसृति f, गर्भोत्सर्ग m. ३ thing

emitted उत्सर्जितवस्तु *f.* Exclu'sivism *n.* एकलकौडे-
पणा *m.* Exclu'sivist *n.* एकलकौडा, फारसा लोकांस न
मिसळणारा. Exclu'sory *a.* वर्जक. The law of exclud-
ed middle मध्यमनिरासन्याय *m.* Exclusive con-
junction व्यावृत्त्यर्थक उभयान्वयी अव्यय *n.* Exclu-
sion or separation Preposition. See Preposition.
N. B.—Exclude=बंदी करणे. Preclude=मनाई करणे.

Excogitate (eks-kōj'i-tāt) [*L.* *excogitare*,—*ex*, out &
cogitare, to think.] *v. t.* to think out, to contrive
(मनन करून) योजणे-रचणे-कल्पणे, (मनन-विचार करून)
युक्ति-कल्पना शोधून काढणे, योजून काढणे. Excogitā-
tion *n.* the act of excogitating शोधून काढणे *n.*
& *invention* शोध *m.*, नवी युक्ति *f.*, नवी कल्पना *f.*, &c.

Excommunicate (eks-ko-mū'ni-kāt) [*L.* *ex*, out
of & *Communicate*,—*communis*, common.] *v. t.*
to cut off from communion with the church, by
an ecclesiastical sentence धर्मातून काढणे-घालवणे,
धर्मबहिष्कार घालणे, वाळ *f.* घालणे, वाळीत टाकणे,
अपंक्त करणे. & to interdict निषिद्ध ठरविणे. *F. a.*
धर्मबहिष्कृत, अपंक्त, निषिद्ध. Excommu'nicable *a.*
बहिष्कार्य, अपंक्तेय. Excommu'nicant *n.* धर्मबहिष्कृत-
वाळीत टाकलेला-मनुष्य *m.* Excommunica'tion *n.*
the act of excommunicating धर्मातून काढणे *n.*,
धर्मबहिष्कार *m.* घालणे, वाळ *f.* घालणे *n.*, वाळीत
टाकणे *n.* & exclusion from fellowship in things
spiritual धर्मबहिष्कार *m.*, वाळ *f.* Excommu'nion
n. (*obs.*) Excommu'nicator *n.* Excommu'nicatory
a. pertaining to excommunication धर्मबहिष्कारा-
संबंधी, वाळीसंबंधी.

Excoriate (eks-ko'ri-āt) [*L.* *excoriatus*,—*ex*, from, &
corium, the skin.] *v. t.* to strip the skin from,
to gall सालटे *n.* -सालपट *n.* -साल *n.* & *f.* काढणे,
(कांतडीवरील) पापुद्रा काढून टाकणे, सालडे सोलणे. Ex-
co'riable *a.* Exco'riation *n.* the act of excoriating
सालटे *n.* काढणे *n.* (b) the state of being excoriated
साल काढणे *n.* -घांसटणे *n.* (*colloq.*).

Excrement (eks'krē-ment) [*L.* *excrementum*, refuse
—*L.* *excretus*, *p. p.* of *excernere*, to sift out,—*ex*, off
& *cernere*, to sift.] *n.* matter excreted and eject-
ed, (*esp.*) dung विष्टा *f.* किट्ट *m.*, मल *m.*, अन्नमल *m.*,
पुरीष *n.* [*E. OF BIRDS* शीट *n.* *E. OF COWS & BUF-
FALOES*, &c. शेण *n.* *HUMAN E.* गू *m.* *E. OF SHEEP*,
&c. लेंडी *f.* *E. OF DONKEYS & HORSES* लीद *f.*] Ex-
cremen'tial, Excrementit'ial, Excrementit'ious *a.*
pertaining to excrement विष्टेसंबंधी, अन्नमलसंबंधी.
& किट्टरूप, किट्टात्मक. Excremen'tive *a.* (*R.*) मल-
विसर्जक.

Excrement (eks'krē-ment) [*L.* *excrementum*,—*L.*
excretus, *p. p.* of *excescere*, to grow out (See
below).] *n.* (*obs.*) an excrescence or appendage
an outgrowth अवाक् *n.* See Excrescence.

Excrescence (eks-kres'-ens) [O. Fr. *excrescence*—L. *excres-centia*, an outgrowth—L. *ex*, out & *crescere*, to grow.] *n.* anything growing out unnaturally from anything else, a preternatural development वृद्धि *f*, मांसवृद्धि *f*, अवाक् *m*, उल्म *m*, चामखीळ *f*, हिंगुरडे *n*, गंड *m*, मांसपिंड *m*, विस्फोट *m*. [E. UPON A TREE गुडुं *n*, डुंग *n*, डुंगर *n*, टेंगुळ *n*, गुंज *f*.] २ a troublesome superfluity, an incumbrance नड *f*, पीडा *f*, ब्याद *f*, अडचण *f*. *Excres'centia* growing out in an abnormal or morbid manner or as a superfluity (उपयोग नसतांना) जास्ती-फाजील वाढणारा.

Excreta (eks-krē'tä) [L. *pl.*] *n. pl.* matters to be excreted (शरीरांतील) मल *m. pl.*

Excrete (eks-krēt') [See Excrement.] *v. t.* to separate from, to eject विसर्जन करणे, मलविसर्जन *n*, करणे, मलोत्सर्ग *m*. करणे, बाहेर टाकणे, (मलमूत्र इ०चा) उत्सर्ग करणे, (*esp.*) हगणे. *Excreta*, *Excretes n. pl.* matters discharged from the animal bodies मल *m*, विष्टा *f*, गू *m*. २ किट्ट *n*. *Excre'tion n.* the act of excreting उत्सर्ग *m*—मलोत्सर्ग *m*. करणे *n*, मलविसर्जन करणे *n*, हगणे *n*. २ matter excreted, excrement मल *m*, विष्टा *f*, शैण *n*, किट्ट *n*, गू *m*, &c. *Excre'tive*, *Excre'tory a.* having the power of excreting उत्सर्जक, विसर्जक, मलोत्सर्जक, किट्टोत्सर्जक.

Excruciate (eks-krōō'-shi-āt) [L. *ex*, out & *crucio*, *cruciatu*s, to crucify, *crux*, *crucis*, a cross.] *v. t.* to torment, to torture (मनाला किंवा शरीराला) यातनातीव्र वेदना देणे, (-चे) हालहाल करणे. *E. a.* हालहाल केलेला. *Excru'ciable a.* (*R.*) *Excru'ciating a.* torturing, tormenting यातनाकारक, अतिवेदनेषा, जीव घेणारा (*colloq.*), प्राणहर, अतिवेदनाकारक. *Excru'ciatingly adv.* *Excruciā'tion n.* यातना देणे *n*. २ यातना *f*, पीडा *f*, दुःख *n*.

Exculpate (eks-kul'pāt) [From. *p. p.* of Late L. *ex-culpare*, to clear of blame, —L. *ex*, out of & *culpa*, a blame.] *v. t.* to clear from alleged fault or guilt, to relieve of blame, to acquit दोषमुक्त करणे, (-च्या वरील) दोष नाहीसा करणे—उडविणे, निरपराधी-निर्दोषी-ठरविणे, (-ची) दोषमुक्ति *f*—दोषनिरसन *n*. करणे, (-ला) दोषापासून-अपराधापासून मुक्त करणे, अपराधमार्जन-क्षालन करणे. *Excul'pable a.* *Exculpā'tion n.* दोषमुक्ति *f*, दोष नाही असें समर्थन *n*, दोष-निराकरण *n*. *Excul'patory a.* दोष उडवणारा, दोषमोचक, निर्दोषकारी.

Excursion (eks-kur'-shun) [L. *excursionem* acc. of *excursio*, a running out,—L. *excursus*, *p. p.* of *excurrere*, to run out—*ex*, out & *currere*, to run.] *n.* an expedition, a sally स्वारी *f*, हल्ला *m*, चाल *f*. २ a pleasure-trip विहार *m*, सहल *f*, सफर *f*, फेरफटका *m*, विहारार्थ फिरणे *n*, फेरा *m*, सुखपर्यटन *n*. ३

digression विषयांतर *n.*, विषयातिक्रम *m.*, अतिक्रमण *n.*, बहकणें *n.* ४ *mach. length of a stroke as of a piston* (an awkward use of the word) फेऱ्याची लांबी *f.* *Excur'rent a. running out* बाहेर धांवणारा-पसरणारा. २ *bot. running or extending out* ऊर्ध्ववर्धक (उ० पोपयांचें झाड). ३ *characterized by a current which flows outward* बहिर्वाहक; as, "An E. orifice or tube." *Excur'sionist n.* विहार *m.* सहल *f.* -सफर *f.* -सुखपर्यटन *n.* करणारा. *Excur'sive a. rambling, deviating, exploring* बहकणारा, भटकणारा, हिंडणारा, स्वैरगामी. *Excur'sively adv.* *Excur'siveness n.* *Excur'sus n. a dissertation appended to a work, and containing a more extended exposition of some important point or topic* परिशिष्ट *n.*, पुरवणी *f.* (एखाद्या महत्वाच्या विषयासंबंधानें एखाद्या) पुस्तकास जोडलेलें विवेचन *n.*

N. B.—Excursion = विहारार्थ फिरणें, विहार (S.). Tour = स्वारी, दौरा. Trip = फेरी, झटकन जाऊन येणें. Ramble = उगाच फिरणें, भटकणें.

Excuse (ek-skūs') [Fr. excuser, -L. excusare, to release from a charge—L. ex, out & causa, a charge, a cause.] *v. t.* to clear from small or apparent fault गय *f.* करणें. २ to pardon (as a fault), to forgive entirely (अपराधाची) क्षमा करणें, (अपराध) माफ करणें, गद्दें करणें, (-कडे) कानाडोळा करणें. ३ to regard with indulgence, to overlook दुर्लक्ष करून चालूं देणें, मनावर न घेणें. ४ to disengage, to dispense with, to release by favour जबाबदारींतून सोडणें, (-ची) सुटका *f.* -मोकळीक *f.* सोडवणूक *f.* करणें. ५ to make apology for (as not seriously evil) निमित्त *n.* -सबब *f.* सांगणें, (क्षुल्लक असें समजून) गय करावयास सांगणें, बहाणा *m.* करणें, (बद्दल) माफी *f.* मागणें. *E. n. acquittal* मुक्तता *f.*, माफी *f.* २ *apology* माफी *f.*, क्षमा *f.* ३ *that which excuses* सबब *f.*, कारण *n.* *Excus'able a. admitting of justification* माफ करावयाजोगा, क्षमा करण्याजोगा, क्षमापात्र, क्षमाह. *Excus'ableness n.* क्षमापात्रता *f.*, क्षम्यता *f.* *Excus'ably adv.* क्षम्यतेनें. *Excus'atory a. making or containing apology* दोषनिवारक.

N. B.—Excuse = गय करणें, (सबबीवर) माफी मागणें. Apology = चूक पदरांत घेणें. Pardon = (दयेनें) क्षमा करणें. Forgive = अपराध पोटांत घालणें, अपराध विसरून जाणें. Condone = दुर्लक्ष करून क्षमा करणें, (-कडे) कानाडोळा करणें. Pretence = खोटी सबब, दोंग. Pretext = निमित्त. Excuse = सबब.

Execrate (ek'sē-krāt) [L. execratus, execratus *pa.* p. of execrare, execrare, to execrate—ex, out & sacer, holy, sacred.] *v. t.* to imprecate evil upon शाप देणें, अत्यंत निंघ मानणें. *Ex'ecrable a. accursed, detestable* अत्यंत निंघ, गर्ह्य, तिरस्करणीय, गर्हणीय.

N. B.—Execrable = अत्यंत निंघ. Abominable = द्वेष्य, तिरस्कारास पात्र. Detestable = निंघ.

Execute (eks'e-kūt) [O. Fr. *exsecuter*-L. *executus*, p. p. of *exsequor*, to follow out, pursue, perform -L. *ex*, out & *sequor*, to follow.] v. t. to complete, to perform बजावणें, सिद्ध करणें, पूर्ण करणें, (-ची) समाप्ति करणें, तडीस-शेवटास नेणें-पोंचविणें, (-ची) तड शेवट m. लावणें, संपविणें, करणें. २ to complete as a legal instrument, to perform what is required to give validity to as by signing and perhaps sealing सही-शिक्षा घालून (दस्तऐवज इ.) पुरा करणें, सही शिक्षा घालणें-देणें-करणें; as, "To E. a deed." ३ to give effect to, to perform the requirements or stipulations of अमलांत आणणें, बजावणें, (-ची) अम्मलबजावणी करणें. ४ to inflict a capital punishment on, to put to death in conformity to a legal sentence देहांत शिक्षा f. देणें, वधशिक्षा f. करणें, (-चा) जीव m. घेणें-शिरच्छेद m. करणें, प्राण m. घेणें, ठार मारणें. ५ mus. to perform, as a piece of music, either on an instrument or with the voice छेडणें, गाऊन-वाजवून दाखविणें. Ex'ecutable a. (R.) that can be executed करतां येण्यासारखा, (सु) साध्य, सोपारा. Exec'utant n. one who executes or performs बजावणी करणारा, बजावणारा. २ (esp.) a performer on a musical instrument वाजविणारा. Execu'ter n. See Executor. Execu'tion n. the act of executing, performance, achievement संपादन n (क्रिया), साधणूक f, अनुष्ठान n, साधन n. २ a putting to death as a legal penalty शिरच्छेद m, वध m, देहांतशासन n.-शिक्षा f. ३ the act or the mode of performing a work of art, of performing on an instrument, &c. साधनक्रिया f, (चित्र इत्यादि कलाकुशलतेचें) काम करण्याची हातोटी f, (वाद्य इत्यादिकांवर) वाजविण्याची त-हा./-चाल f, वाद्य वाजविण्याचें काम n. ४ law. (a) the carrying into effect the judgment given in a court of law बजावणी f. (b) a judicial writ by which an officer is empowered to carry a judgment into effect, final process बजावणीपत्रक n. (c) the act of signing, sealing, und delivering a legal instrument दस्तऐवज सही-शिक्यानिशीं पुरा करून स्वाधीन करणें. ५ that which is executed, effective work (usually with do) कृत्य n, काम n, कर्म n, परिणाम m, शेवट m, अखेरनिकाल m; as, "To do some fatal E." Execu'tioner n. one who executes, esp. one who inflicts capital punishment शिरच्छेद करणारा m, मांग m (colloq.), मातंग m, प्राण घेणारा m, ठार मारणारा m. Exe'cutive a. designed or fitted for execution, active, pertaining to the execution of the laws or the conduct of affairs राजविधिप्रवर्तक, नियमप्रवर्तक, विधायक, कार्यात्मक, कार्यकारी, शासनासंबंधीं. E. n. the power or authority in government that carries the laws into effect, the persons who administer the government अम्मल-बजावणी करणारे अधिकारी m. pl., सत्ताधिकारी m. pl. Exe'cutively adv. Exec'utor n. one who executes or

performs, a doer (कार्य) करणारा, कर्ता. २ law. the person appointed by a testator to execute his will or to see its provisions carried into effect, after his decease मृत्युपत्र बजावणारा, मृत्युपत्रावरहुकूम व्यवस्था करणारा, मृत्युपत्रव्यवस्थापक. Exec'utress, Exec'utrix n. fem. Executo'rial a. Exe'cutorship n. मृत्युपत्र-व्यवस्थापकाचा अधिकार m, (मृत्युपत्र) बजावणाऱ्याचा अधिकार m. Exec'utory a. pertaining to administration or to putting the laws in force, executive अंमलबजावणीसंबंधी. २ law. designed to be executed or carried into effect in time to come, or to take effect on a future contingency भविष्यकाळीं अमलांत आणण्याकरितां योजलेला.

N. B.—Execute=बजावणे, अमलांत आणणे. Perform= यथाविधि करणे, करणे. Achieve=उत्तम रीतीनें पार पाडणे.

N. B.—Executor हा मृत्युपत्रानें नेमलेला असतो व एखादा मनुष्य मृत्युपत्र केल्याशिवाय मेला असला तर त्याच्या जिनगीची व्यवस्था करण्याकरितां कोर्टाकडून नेमला जाणाऱ्या व्यवस्थापकाला Administrator असें म्हणतात.

Exegesis (ekse-jē'-sis) [Gr. exegesis-exegeomai, to explain-ex, out & hegeomai, to guide,—L. agere, to lead.] n. exposition, explanation, esp. of the scriptures स्पष्टीकरण n, विवरण n, व्याख्यान n, अर्थबोध m, टीका f. Ex'egete, Exeget'ist n. one who interprets the scriptures धर्मग्रंथाचें विवरण करणारा m, टीकाकार m. Exeget'ic, Exeget'ical a. pertaining to exegesis, explanatory विवरण करणारा, स्पष्ट-उघड करणारा, टीकात्मक, स्पष्टार्थबोधक. Exeget'ically adv. Exeget'ics n. pl. the science of exegesis विवरणशास्त्र n.

Exemplify (eg'zem-pli-fi) [L. exemplum, example & facere, to make; cf. L. L. exemplificare, to copy, serve as an example.] v. t. to show or illustrate by example उदाहरणानें दाखविणे, दाखला-दृष्टांत देऊन सिद्ध करणे. २ to copy नकल करणे. ३ to show by an attested copy सहीच्या नकलेनें साक्ष देणे. Exem'plified pa. t. & pa. p. दाखल्यानें स्पष्ट केलेले. Exemplificā'tion n. दाखला देणे n, दृष्टांतानें समर्थन करणे n. २ द्योतक-दर्शक गोष्ट f. Ex'emplary a. serving as a pattern, worthy of imitation कित्याचा, अनुकरणीय, किता घेण्याजोगा, दृष्टांतास योग्य, अनुकरण करण्यास योग्य, अनुकार्य, अनुसरणार्ह, अनुकरणार्ह, उत्तम, भला, किता घेण्यास योग्य, दाखला घेण्याजोगा. २ serving as a warning, monitory दहशत-धाक-जरब बसावया-जोगा, धडा घालून देणारा, उदाहरण घालून प्रतिबंध करणारा, जरबेचा. ३ illustrating as the proof of a thing उदाहरणीय, दृष्टांतादाखल.

Exempt (eg-zemt') [O. Fr. exempt, whence exempter, to exempt, free—L. exemptus, p. p. of eximere, to take out, deliver, free—L. ex, out & emere, to take. या शब्दाचा मूल अर्थ वेगळा करणे,

निराळा करणें, निराळा ठेवणें असा आहे.] *a. not liable to, free, clear, privileged, released, unaffected (with, from)* सुटा, सोडलेला, माफ, माफीचा, मोकळा, अप्रतिबद्ध, मुक्त. *E. n. one not subject* मोकळा-स्वतंत्र मनुष्य *m. E. v. t. to grant immunity to (-पासून)* मुक्त करणें, सवलत *f. देणें.* Exemp'tible *a.* Exem'ption *n. act of exempting* सवलत देणें *n.* माफ करणें *n.* २ *the state of being exempt, freedom from any service, immunity* सवलत *f.* माफी *f.* मोकळीक *f.* सुटका *f.* मुक्ति *f.* मुक्तता *f.* रहितत्व *n.* वर्जन *n.* *N. B.—Exemption=सवलत. Freedom=माफी, सुटका.*

Exenterate (eks-en'tér-āt) [*L. exenterare—Gr. e.c, out enteron, intestine.*] *v. t. to disembowel* आंतडीं *n. pl. &c.* बाहेर काढणें.

Exequies (eks'ē-kwēs) [*O. Fr. exequies, exequies, funerals, L. exsequor, to follow out—L. ex, out & sequor, to follow.*] *n. pl. a funeral rite, the ceremony of burial, funeral procession* उत्तरक्रिया *f.* और्ध्वदेहिक *n.* दहनविधि *m.* प्रेतयात्रा *f.* स्मशानयात्रा *f.* अंत्यसंस्कार *m.* Exe'quial *a.* उत्तरक्रियेसंबंधीं, और्ध्वदेहिक.

Exercise (ek'sér-sīz) [*O. Fr. exercice—L. exercitum—L. exercise, L. exercitus p. p. of exercere, to drive out of an enclosure, drive on, set at work,—L. ex, out, & arcere, to enclose.*] *n. the act of exercising, a setting in action or practice, application, occupation* व्यवसाय *m.* व्यापार *m.* धंदा *m.* व्यवहार *m.* काम *n.* २ *exertion for the sake of training or improvement (whether physical, intellectual, or moral)* अभ्यास *m.* अभ्यसन *n.* ३ *bodily exertion (for the sake of keeping the organs and functions in a healthy state)* तालीम *f.* कसरत *f.* कवाईत *f.* व्यायाम *m.* शारीरिक मेहनत *f.* ४ *the performance of an office, a ceremony, or a religious duty* अनुष्ठान *n.* आचरण *n.* ५ *a disquisition, a lesson, a task* धडा *m.* पाठ *m.* ६ *a trial, a test* परीक्षा *f.* कसोटी *f.*; as, "Patience is more often the *E.* of saints, the trial of their fortitude." *E. v. t. to set in action, to give employment to, to school or train, to busy* कामीं लावणें, गुंतवणें, (-ला) उद्योग लावून देणें, वापरणें, व्यवहारणें. २ *to exert for the sake of training, to practise in order to improve, to improve by practice* (-चा) अभ्यास *m.* करणें, अभ्यासणें, संवयीनें सुधारणें. ३ *to occupy the attention and effort of, to tax, to vex, to afflict* छळणें, गांजणें, त्रास देणें, छळणूक करणें. ४ *to put in practice, to carry out in action, to use, to employ* चालवणें, गाजवणें, करणें, उपयोगांत आणणें, (-ची) अम्मलबजावणी करणें, बजावणें. ५ *चालवणें*; as, "To *E.* anything." *Exercisable a.* To exercise one's discretion तारतम्याचा उपयोग करणें.

Ex'ercise v. i. व्यायाम करणे, शारिरीक मेहनत करणे.
Ex'erciser n.

Exert (eg-zert') [L. *exertus*, better spelt *exsertus*, thrust forth, p. p. of *exserere*, to thrust out—L. *ex*, out & *serere*, to join, to put. या शब्दाचा मूळ अर्थ पुढे लोटणे-ढकलणे असा आहे.] v. t. to put in vigorous action, to bring into active operation कार्मी लावणे, उपयोगांत आणणे. [TO EXERT AUTHORITY अम्मल गाजवणे. TO EXERT ONE'S SELF देह झिजविणे, सक्त मेहनत घेणे.] २ to bring to bear, to do, to perform घडवून आणणे, करणे. Exer'tion n. the active exercise of any power or faculty, an effort, (esp.) a laborious effort परिश्रम m, प्रयत्न m, प्रयास m. Exer'tive a. having power or a tendency to exert, using exertion मेहनती.

Exfoliate (eks-fō'li-āt) [L. *exfolio*, *exfoliatus*—*ex*, off & *folium*, a leaf.] v. t. & v. i. to send off or to come off in scales (साल f-त्वचा f-यांचे) कळपे गळून पडणे, (झाडांचे-सालीचे इ.) कळपे उडून जाणे. Exfoliā'tion n. Exfo'liative a.

Exhale (eks-hāl' or egz-āl') [Fr. *exhaler*,—L. *exhalare*, to breathe out—L. *ex*, out & *halare*, to breathe.] v. t. to breathe out श्वास बाहेर टाकणे-सोडणे, उच्छ्वास करणे. २ to emit (as vapour), to send out, to evaporate वाफेच्या रूपाने बाहेर टाकणे-सोडणे, (वाफ-सुगंध इ०) सोडणे. ३ to draw out, to cause to be emitted in vapour ओढून घेणे, (-ची) वाफ करणे. E. v. i. to rise off as vapour (-ची) वाफ होणे, उडून जाणे, नाहीसे होणे. Exha'lable a. वायु-वाफेच्या रूपाने उडून जाण्यासारखा. Exha'lant a. having the quality of exhaling वाफेच्या रूपाने उडून जाणारा. Exhalā'tion n. the act of exhaling, evaporation वाफ होऊन जाणे n. २ that which is exhaled as steam, vapour, &c.; emanation उच्छ्वास m, निर्गम m, प्रवाह m, उद्गमन n, उद्क्षेप m. ३ वाष्प m, धूम m. ४ वाष्पोद्गमन n, धूमोद्गार m.

Exhaust (eg-zawst') [L. *exhaustus* p. p. of *exhaurire*, to draw out, drink up—L. *ex*, out & *haurire*, to draw (esp. water).] v. t. to draw or let out wholly, to drain off completely (उपयोगासाठी) सर्व काढून घेणे, खलास करणे, पूर्णपणे नाहीसा करणे, उपसून काढणे, (वायु इ.) निष्कासन करणे, (spec.) वायुशून्य करणे, निर्वात करणे. २ to empty by drawing or letting out the contents रिक्त-रिकामा-रिता करणे, खाली करणे, शून्य करणे. ३ to drain (metaphorically), to use or expend wholly, to deprive wholly of strength, to use up, to tire out, to wear out श्रमवणे, दमविणे, जिकीरीस-जेरीस आणणे, कंटाळा m-थकवा m-शीण m. आणणे, शिणवणे, खर्च करणे, फडशा-फड्या उडवणे, खर्चून टाकणे, (आंतील) दम-जोर नाहीसा करणे. ४ to

bring out or develop completely, to discuss thoroughly (-ची) पूर्ण चर्चा करणे, (-ची) पुरी वाटाघाट करणे. ५ chem. to subject to the action of various solvents खेंचून-ओढून-आकर्षून घेणे. Exhaust' a. drained, exhausted काढून घेतलेला, निष्कासित. २ pertaining to steam, air, gas, &c. that is released from the cylinder of an engine after having performed its work (इंजिनच्या सिलिंडरमधून) बाहेर टाकलेली, निष्कासित. E. n. (steam Eng.) the steam let out of a cylinder after it has done its work there श्रान्त, बाष्प. २ the foul air let out of a room through a register or pipe provided for the purpose (खोलीतून नळाच्या द्वारे) बाहेर टाकलेली विपारी हवा f. Exhaust'ed pa. t. & pa. p. drained out, emptied, consumed, रिक्त, रिकामा, खर्च केलेला, उपसलेला. २ tired out दमलेला, थकलेला, शिणलेला, भागलेला, श्रान्त. Exhaust'er n. one who, or that which, exhausts खर्च करणारा m, नाहीसं करणारा m, श्रमविणारा m, रिक्त-रिकामा करणारा m. Exhaustibil'ity n. Exhaust'ible a. capable of being exhausted थकवून टाकतां येण्यासारखा. Exhaust'ion n. the act of exhausting or consuming संपवून टाकणे n, रिकामा करणे n. २ the state of being exhausted, extreme fatigue शीण m, थकवा m, भागवटा m, ग्लानि f, अतिश्रम m, फत्ता m, अत्यंत फडशा m, समाप्ति f, निसांठा (R.), लय m, इ०. ३ शोषण n. ४ व्यय m, अपचय m, क्षय m. Exhaust'ive a. tending to exhaust, exhibiting all the facts or arguments सर्वग्राही, निःशेष, सर्वांगपूर्ण. Exhaust'ively adv. Exhaust'less a. that cannot be exhausted न संपणारा, विपुल, भरपूर. Exhaust'ure n. exhaustion. See above.

N. B.—Exhaust = (उपयोग करून) संपवून टाकणे. Drain = (उपसून) रिकामा करणे.

Exhibit (eg-zhib'-it) [L. exhibitus p. p. of exhibere, to hold forth,—L. ex, out & habere, to have, or hold.] v. t. to hold forth or present to view; to show, esp. in order to attract notice to what is interesting; to display प्रदर्शन n. करणे, दाखविणे, नजरे-वर-पुढे ठेवणे-मांडणे. २ law. (a) to submit, as a document, to a court or officer, in course of proceedings (निशाणी f-दाखला m-) दाखल-सादर करणे. (b) to present or offer in a legal form, to bring as a charge (-वर) आरोप m. ठेवणे-आणणे-लादणे. ३ med. to administer as a remedy उपचार-इलाज करणे. E. n. any article, or collection of articles, displayed to view, as in an industrial exhibition; a display प्रदर्शनांतील वस्तु f-वस्तुसंग्रह m, प्रदर्शनांत मांडलेली वस्तु f. २ law. a document produced and identified in court for future use as evidence निशाणी f, दाखला m, लेख m, रोखा m, पुराव्यासाठीं न्यायकचेरींत दाखल केलेला कागद m-लेख m. Exhib'iter,-or n.

प्रदर्शक *m*, प्रदर्शनास वस्तु पाठविणारा. Exhibi'tion *n*. *display* दाखविणें *n*, नजरेवर ठेवणें *n*, इ. २ *a public show, a public show of works of art, manufactures, &c.* प्रदर्शन *n*, देखावा *m*. ३ *maintenance, allowance esp. for meat and drink, (Eng. Univ.) private benefaction for the maintenance of scholars* विद्यार्थ्यांची पोटीगी *f*, भत्ता *m*, नेमणूक *f*-वेतन *n*. ४ *med. the act of administering a remedy* उपचारक्रिया *f*. Exhibiti'oner *n*. (*Eng. Univ.*) *one who has an allowance granted for support* नेमणुकीचा विद्यार्थी *m*, नेमणूक करून दिलेला आंग्ल विद्यापीठांतील विद्यार्थी *m*. Exhibi'tionist *n*. Exhib'i'tive, Exhib'i'tory *a*. *serving for exhibition, representative* निदर्शक. Exhib'i'tively *adv*. *To make an exhibition of one's self to behave foolishly, exciting ridicule* स्वतःच्या अकलेचें प्रदर्शन करणें.

N. B.—Exhibit=जाहीर रीतीनें दाखविणें, प्रदर्शन करणें. Show=दाखविणें. Display=आत्मप्रतिष्ठेकरितां दाखविणें. Demonstrate=प्रत्यक्ष-स्पष्ट प्रमाणानें दाखविणें. Indicate=बोटानें दाखविणें. Evince=(विशेष खात्रीलायक प्रमाणें देऊन) सिद्ध-शाहीत करणें, (also) दर्शविणें. Manifest=बाहेर दर्शविणें, प्रगट करणें.

Exhilarate (*eks-hil'-er-āt*) [*L. ex, very & hilaris, hilarus, glad, cheerful, from Gr. ilaros, cheerful.*] *v. t. to make merry or jolly, to enliven, to animate, to cheer* (-ला) खूप-आनंदित करणें, (-ला) उल्हास *m* - उत्साह *m*. आणणें, (-चें) मनोरंजन *n*. करणें. Exhil'arant *a*. *exciting joy, mirth, or pleasure* उल्हासजनक, हर्ष-आनंदोत्पादक. *E. n. that which exhilarates* आनंदोत्पादक-उल्हासजनक वस्तु *f*. Exhil'a-rating *pr. p. & v. n.* *cheering, gladdening* उल्हासजनक, आनंदोत्पादक. Exhil'aratingly *adv*. Exhilarā'tion *n.* *the act of enlivening the spirits, a gladdening* आनंद देणें *n*. २ *the state of being enlivened or cheerful* आनंद *m*, संतोष *m*, उल्हास *m*, आनंदवृत्ति *f*, उल्हासवृत्ति *f*. Exhilarative, Exhilar'atory *a*.

Exhort (*eg-zort'*) [*O. Fr. ex(h)orter-L. exhortari, to encourage greatly-L. ex, out, very & hortari, to encourage.*] *v. t. to incite by words or advice, to urge strongly* आग्रहानें उपदेश करणें. २ *to advise, to warn, to caution* सावध करणें, बजावणें, सांगणें, उपदेश *m*. करणें, बुद्धिवाद *m*. सांगणें, बोध *m*. करणें, सूचना-इशारा देणें. ३ *to persuade* वळविणें. *E.v. i.* (चांगल्या कामाकडे प्रवृत्ति होण्यासारखा) उपदेश करणें. Exhortā'tion *n.* *the act of exhorting, a counsel, religious discourse* उपदेश *m*, बुद्धिवाद *m*, बोध *m*, कानउघाडणी *f*, प्रबोधन *n*, प्रोत्साहन *n*. Exhor'tative, Exhor'tatory *a*. Ex'hortator, Exhor'ter *n*.

N. B.—Exhort=(आग्रहानें) उपदेश-बोध करणें. Persuade=मन वळविणें.

Exhume (*eks-hūm'*) [*L. ex, out of & humus, the ground, soil.*] *v. t. to take out of the ground or*

place of burial, to disinter (पुरलेलें) उकरून बाहेर काढणें, उकरणें, उकरून बाहेर काढणें. Exhumā'tion n. the act of exhumating, disinterment उकरणें n, उत्खनन n. Exhum'er n. one who exhumes उकरणारा m.

Exigent (eks'-i-jent) [L. exigens-entis, pr. p. of exigere to drive out, to require, to exact-ex, out & agere, to drive.] a. pressing, demanding immediate aid or action, urgent, critical निकडीचा, ओढीचा, गरजेचा, अडचणीचा, आणीबाणीचा, जरूरीचा. Ex'igence,-cy n. pressing necessity, emergency, distress निकड f, नड f, अडचण f, संकट n, आणीबाणीची वेळ f, आणीबाणीचा प्रसंग m, अवचित अडचण f, अपरिहार्य अडचण f, आपत्ति f, विपत्ति f.

N. B.—Emergency=अवचित आलेली मोठी अडचण.

Exigency=अवचित आलेली लहान अडचण.

Exile (egz'-il) [Fr. exil-L. exilium, exsilium, banishment; cf. exsul, an exile-ex, out of & solum, soil, land.] n. expulsion from one's home, banishment, (sometimes) voluntary separation from one's native country देशाच्या बाहेर हांकलणें n, हद्दपार करणें n, देशबहिष्कृतत्व n. २ the person expelled from his country by authority हद्दपार केलेला मनुष्य m, देशाबाहेर हांकलेला मनुष्य m. ३ one who separates himself from his home देशांतरीं गेलेला मनुष्य m. E. v. t. to banish or expel from one's native country, to drive away हद्दपार करणें, देशाबाहेर हांकलणें-हांकलून देणें-लावणें. Exile'ment n. (R.) banishment हद्दपार करणें n. Exilic a. pertaining to exile, esp. to that of the Jews in Babylon बाबिलोन-मधील यहुदी लोकांच्या हद्दपारीसंबंधीं, हद्दपारीसंबंधीं.

N. B.—Exile = हद्दपार करणें-जाणें-होणें. Expel = विटवना, अपमान (शेणमार (colloq.)) करून हांकून देणें. Transport = काळ्यापाण्यावर पाठविणें, समुद्रापलीकडे नेणें. Banish = (जाहिरनामा-आज्ञापत्र काढून) काढून लावणें. Expatriate = स्वदेशाबाहेर हाकलणें.

Exist (eg-zist') [L. existere, better exsistere, to stand forth, arise-L. ex, out & sistere, to set-stare, Sk. स्था, to stand.] v. i. to be as a fact, to have an actual or real being whether material or spiritual अस्तित्वांत असणें, विद्यमान असणें. २ to be manifest in any manner, to continue to be दृग्गोचर होणें, दृष्टीस पडणें, चालू रहाणें. ३ to live, to have life or functions of vitality जिवंत-हयात रहाणें. Exis'ting pr. p. a. Exis'ted pa. t. & pa. p. Exist'ence n. the state of existing or being अस्तित्व n. २ continuance in being जीवत्व n, स्थिति f, भाव m (S.), सत्ता f (S.) ३ continued or repeated manifestation, occurrence, as of events of any kind वारंवार घडणें n, पुन्हांपुन्हां घडून येणें n, सतत दर्शन n, चालू स्थिति f. ४ that which exists, a being, an entity प्राणी m, विद्यमान वस्तु f. [ATTAINMENT OF THE

END OF E. जीवित-जन्म-जीव साफल्य n, जन्मसार्थक n, जन्माची सार्थकता f.] *Exis'tent a. having being or existence, existing, occurring now* जिवंत असणारा, सत् (S.), घडणारा, घडून येणारा, वर्तमान, विद्यमान.

N. B.—Exist = खरोखर-तत्त्वतः असणे. Be = असणे. Sub-sist = वर असणे (colloq.), -वर राहणे, -च्या मुळें असणे. Live = जीवंत असणे.

Exit (ek'sit) [L. 3rd. pers. sing. pres. of *exire*, to go out—*ex*, out & *ire*, to go.] n. the departure of a player from the stage, when he has performed his part निर्याण n, निर्गमन n, निष्क्रमण n, निष्क्रमण करणे n, जाणे n, निघून जाणे n, पडघांत जाणे n. २ any departure, death प्रयाण n. (colloq.), मरण n, उत्क्रमण n. ३ a way of departure, egress, way out बाहेर जाण्याचा मार्ग m-रस्ता m-वाट f. Exeunt n. L. pl.

Exocarp (ek'sō-karp) [L. *exo* & Gr. *carpos*, fruit.] n. bot. the outer portion of a fruit as the flesh of a peach or the rind of an orange बाह्यफलकवच n, बाह्यकवच n. n. बाह्यत्वचा f.

Exodermis (ek'sō-dér-mis-) [L. *exo* & *dermis*, skin.]

Exodus (eks'o-dus) [L.,—Gr. *exodos*, a going out—*ex*, out & *hodos*, a way; cf. Sk. *सद्* with *आ*, to approach.] n. a going out esp. that of the Israelites from Egypt निर्गमन n, बाहेर जाणे n, निर्गम m. २ any large migration from a place (जनसंघ-) निर्गमन n, निर्गम m. ३ the second book of the Old Testament जुन्या कराराचें दुसरें पुस्तक n, निर्गम m. Exodist n. one who goes out, an emigrant बाहेर जाणारा.

Exogamy (eks-o'gam-i) [Gr. *exo*, out & *gamos*, marriage.] n. (opposed to *Endogamy*) गोत्रांतर-विवाह m. Exog'amous a.

Exogen (eks'o-jen) [Fr. *exogene*—Gr. *exo*, outside & *gen*, root of *gignomai*, to be produced.] n. bot. a plant belonging to one of the great classes that increases by layers, growing on the outside of the wood बाह्यवर्धक झाड n, बहिर्वर्धिष्णु झाड n. (उ. अंबा, फणस इ०). Exogene'tic a. biol. बहिर्वर्धिष्णु. Exog'enous a. bot. बाह्यवर्धक.

Exonerate (eg-zon'er-āt) [From p. p. of L. *exonerare*, to free from a burden—L. *ex*, away & *onerare*, to burden—*oner* (for *ones*) stem of *onus*, a burden. या शब्दाचा मूळ अर्थ ओझे किंवा दडपण काढून टाकणे असा होता.] v. t. to free from the burden of blame, to acquit (दोषाचें) ओझे काढून टाकणे, (दोषापासून) मुक्त करणे, (दोष) मुक्त करणे, ठपका m-दोष m. उडवणे. २ to discharge from duty or obligation as a bail (जबाबदारीतून) मुक्त करणे. Exonerā'ting pr. p. & v. n. Exonera'ted pa. t. & pa. p. Exonerā'tion n. the act of freeing morally from a charge or imputation दोषमुक्त करणे n, दोष

m - ठपका *m*. उडवणें *n*, दोपविमोचन *n*, आळांतून मुक्त करणें *n*. २ - *the state*. दोपमुक्ता *f*. - मुक्ति *f*. Exonerative *a*. *freeing from a burden or obligation* दोपमुक्त करणारा, दोप *m* - ठपका *m*. उडविणारा, दोपभारहारक. Exonerator *n*.

Exorable (eg'-zora-bl) [L. *exorabilis*, -*exorare*, to gain by entreaty - *ex*, out & *orare*, to pray.] *a*. *capable of being moved by entreaty, pitiful, tender* विनवणी केल्यास द्रवणारा, दयाळु, कोमल, सांत्वनीय.

Exorbitant (eg-zor'-bi-tant) [Fr. *exorbitant* - L. *exorbitant* stem of pr. p. of *exorbitare*, to fly out of a track - L. *ex*, out and *orbita*, a track of a wheel - *orbis*, a wheel. या शब्दाचा मूळ अर्थ टरीव मार्गाबाहेरचा असा आहे.] *a*. *going beyond the usual limits, excessive, inordinate* जबर, वेसुमार, भारी, मर्यादातीत, अतिशय, कमालीचा. २ *anomalous* अनियमित, अनियमबद्ध. Exor'bitance, -cy *n*. *extravagance, enormity* वेसुमारपणा *m*, अतिशयता *f*, निर्मर्यादता *f*, मर्यादातिक्रम *m*. Exor'bitantly *adv*.

N. B. - Exorbitant = अमर्याद, वेसुमार, जुलमी. Extravagant = वेताल. Excessive = अतिशय.

Exorcise (ek'sor-sīz') [Late L. *exorcizare*, - Gr. *exorkizo* - *ex*, out & *horkizo*, to bind by an oath - *horkos*, an oath.] *v. t.* *to cast out as a devil, evil spirits, by conjuration or summoning by a holy name* भूत-समंघ इत्यादि काढणें-झाडणें-घालवणें, काढणें, भूतनिःसारण *n*. करणें. २ *to deliver from the influence of an evil spirit* भुताच्या-पिशाचाच्या तडाक्यांतून-झपाट्यांतून-वाघेंतून मुक्त करणें, भूतवाधा-पिशाचवाधा नाहीशी करणें. Ex'orcising *pr. p.* & *v. n.* Ex'orcised *pa. t.* & *pa. p.* Ex'orcism *n.* *the act of exorcising* भूत-पिशाच काढणें *n*- झाडणें *n*- घालवणें *n*, भूतापसर *n*. २ *the formula for exorcising* भूत काढण्याचा मंत्र *m*. Ex'orcist, Ex'orciser *n.* *one who expels evil spirits by conjuration* पंचाक्षरी *m*, देवक्रपि *m*, मांत्रिक *m*, भूतकाट्या *m*, जाणता *m*.

Exordium (eg-zor'di-um) [L. *exordium*, a beginning - L. *exordiri*, to begin, to weave - L. *ex* & *ordiri*, to begin, to weave.] *n.* *a beginning, an introduction* आरंभ *m*, सुरवात *f*, मुख *n*, प्रारंभ *m*. २ *esp. the introductory part of a discourse or written composition* उपोद्घात *m*, प्रस्ताव *m*, प्रस्तावना *f*. Exor'dial *a.* *introductory, pertaining to the exordium* प्रास्ताविक, आरंभीचा, उपोद्घाताचा.

Exorhizal, Exorhizous (ekso-rī'-zal,-zus) [Gr. *exo*, outside & *rhiza*, a root.] *a. bot.* बहिर्वर्धक (मूळ).

Exoskeleton (eksō-skel'-ē-tun) [Gr. *exo*, outside & *skeleton*, a dry body or skeleton.] *n.* *anat* वाह्यास्थिपञ्जर *m*.

Exosmose (eks'os-mōs) [Gr. *exo*, outside & *osmos*, a thrusting, an impulsion.] *n.* (*physics*) *the passage*

outward of fluids, gases, &c. through porous media esp. living animal membranes (also Exosmosis n. opposed to Endosmose) बाह्याभिसरण n. Exosmotic a.

Exostome (ek's-ō-stōm) [Gr. exo, & stoma, mouth.] n. bot. बाह्यबीजरंध्र n, बीजबाह्यरंध्र n.

Exostosis (eks-os-tō'-sis) [Gr., a bony excrescence, from ex, out of osteon, a bone. Fr. exostose.] n. anat. a morbid protuberance on the surface of a bone, an osseous tumour growing from bone, cartilage हाडावरील विकारित वाढ f, हाडावरील टेंगूळ n, हाडावर वाढलेले हाडाचे भवाळू n.

Exoteric, -al (eks-ō-ter'ik, -al) [Gr. exoterikos, comp. formed from exo, without.] a. external, public, fit to be communicated to the public सर्वास सांगावयाजोगा, बाह्य, सार्वजनिक, उत्तान. २ capable of being fully and readily comprehended सुलभ, ग्राह्य, ग्रहणशील, सर्वास कळविण्याजोगा, समजण्याजोगा. Exoter'icisin n. सर्वग्राह्यता f. २ उत्तानता f. Exoter'ics n. pl. philo. the public lectures or published writings of Aristotle ऑरिस्टाटलचीं जाहीर व्याख्यानं n. pl.

Exothecium (eksō-thē'-shi-um) [Gr. exo, without & theke, a case or sheath.] n. bot. the outercoat of the anther परागकोशबाह्यावरण n.

Exotic (egz-ot'-ik) [L. exoticus—Gr. exotikos, outward, foreign—exo, outward.] a. introduced from a foreign country, not native, foreign परदेशी, परदेशचा, बाह्यदेशचा, परक्या ठिकाणाचा, परका, परकीय, परदेशांतून आणून लावलेला, विलायती (colloq.). E. n. anything of foreign origin, something not of native growth (as a plant, a custom, &c.) परदेशची वस्तु f- झाड n. अथवा चालरीत f, विलायती वस्तु f (colloq.). Exo'tical a. (R.). Exot'icalness n. Exot'icism n. परदेशित्व n. २ an exotic which see.

Expand (eks-pand') [L. expandere, to spread out—L. ex, out & pandere, to spread out, causal from patere, to lie open.] v. t. to spread out, to lay open, to diffuse प्रसरणे, विस्तारणे, विस्तार m. करणे, विस्तृत करून ठेवणे. २ to dilate, to enlarge, to distend (opposed to contract) प्रसरण n -वृद्धि f. करणे, वाढवणे, लांबवणे, विस्तार करणे. ३ math. to state in large form, to develop विस्तार m. करणे; as, "To E. an equation." E. v. i. to become opened फुलणे, विकास m. पावणे-होणे, उघडणे, (fig.) उमलणे, उकलणे. Expand'er n. Expand'ed pa. t. & pa. p. Expand'ing pr. p. & v. n. Expanse' n. that which is expanded or spread out, a wide extent of space, esp. the firmament सपाटी f, तळवट n, विस्तार m, अवाढव्य जागा f, मैदान n, (esp.) आकाश n. Expansibil'ity n. प्रसरणशीलता f, प्रसरणक्षमता f. Expan'sible a.

capable of being expanded or spread out widely
 प्रसारणीय, विस्तारणीय. Expan'sibleness n. Expan'sibly adv. Expan'sion n. the act of expanding, dilatation पसरणे n, विस्तारणे n, फैलाव m, प्रसार m, प्रसारणी f, विकास m, प्रसरण n, वृद्धि f. [CUBICAL E. घनप्रसरण n. LINEAR E. लंबप्रसरण n. SUPERFICIAL E. क्षेत्रप्रसरण n. ABSOLUTE E. केवलप्रसरण n. APPARENT E. वृद्ध्यप्रसरण n.] २ *expanse, extended surface* विस्तार m, विस्तीर्ण प्रदेश m. ३ *space* अवकाश m, जागा f. ४ *com. extension of business transactions, esp. increase of the circulation of bank notes* फैलावा m, वृद्धि f. ५ *math. the developed result of an indicated operation* विस्तार m, (संक्षेपानें मांडून दाखविलेल्या रकमेचें पूर्ण) विस्तृत स्वरूप n; as, "The E. of $(a+b)^2$ is $a^2 + 2ab + b^2$." Expan'sive a. *diffusive, widely extended* पसरावयाचा, प्रसारणीय, प्रसार होण्याजोगा, प्रसरणशील, प्रसृत, अतिविस्तीर्ण. Expan'sively adv. Expan'siveness n.

N. B.—Expansion is also used adjectively.

N. B.—Expand = (सर्व बाजूंनी) प्रसरण होणे, विस्तार वाढणे. Extend = एका बाजूने वाढणे-लांब होणे. Enlarge = (भर घालून-पुस्ती देऊन) मोठा करणे. Dilate = फुगून मोठे होणे. Distend = (फुटून जाण्याइतके) तट्ट फुगणे.

Ex parte (eks-pär'-tē) [L. *ex & pars, partis part.*] a. *one-sided, partial* एकपक्षी, एकदेशी, एकदेशीय, एकतर्फी. Exparte statement एकतर्फी-एकदेशी विधान n. Expatriate (ek-spā'-shi-āt) [From p. p. of *expatriari*—*ex*, out of & *spatiari*, to roam,—*spatium*, space.] v. i. *to range at large or without restraint* (स्वच्छंदीपणानें) भराज्या मारणे, हिंडणे, मोकळे फिरणे. २ *to enlarge in discourse, argument, or writing; to descant* (विषय) वाढविणे, विस्तार m -फैलाव m. करणे, विस्तृतपणे लिहिणे-बोलणे, (विषयाचें) विस्तृत विवेचन करणे. E. v. i. पसरणे. Expa'tiating pr. p. & v. n. Expa'tiated pa. t. & pa. p. Expa'tiation n. *act of expatiating* विस्तारणे n, विस्तार m. Expa'tiative, Expa'tiatory a. (R.) *expansive, diffusive* विस्तरणशील. Expa'tiator n. *विस्तृत विवेचन करणारा.*

Expatriate (ek-spā'-tri-āt) [From p. p. of *expatriare*—*ex*, out of & *patria*, father-land—*pater, patris*, Sk. पिता, a father.] v. t. *to banish or exile* जन्मभूमीतून हांकून देणे-लावणे, हद्दपार करणे. २ *reflexively* (as, to E. one's self) *to withdraw from one's native country* स्वदेश सोडणे-सोडून जाणे. Expa'triating pr. p. & v. n. Expa'triated pa. t. & pa. p. Expa'triā'tion n. *the act of banishing* (जन्मभूमीतून) हद्दपार करणे n, स्वदेशाबाहेर हांकलणे n. २ *the state of banishment, esp. the forsaking of one's own country* स्वदेशत्याग m.

N. B.—See Exile.

Expect (ek-spekt') [L. *expectare*, better *exspectare*, to look for anxiously,—L. *ex*, thoroughly & *spectare*, to look, frequentative of *specere*, to see.] v. t. to look for mentally अपेक्षणे, संभाव्य वाटणे, अटकळ f. बांधणे-करणे. २ to look forward to वाट पहाणे, वाट f-मार्ग m. लक्षणे, मार्गप्रतीक्षा f. करणे, तिष्ठत बसणे, आशा करणे. Expect'able a. Expect'ance,-cy n.—the act. अपेक्षण n, अपेक्षा करणे n, वाट f. पहाणे n. २ the state of expecting, expectation मार्गप्रतीक्षा f, अपेक्षा f, प्रतीक्षण n. ३ the object of expectation or hope आशाहेतु m, अपेक्षित (वस्तु f-गोष्ट f). Expect'ing pr. p. & v. n. Expect'ed pa. t. & pa. p. Expect'ant a. looking for, waiting for अपेक्षा करणारा, मार्गप्रतीक्षा करणारा. २ med. waiting for the efforts of nature, with little active treatment अगदी थोड्याच वेळां औषध देऊन रोग आपोआप बरा होऊं देणारी (चिकित्सा). E. n. one who waits in expectation, one who is looking or waiting for some benefit or office वाट पहाणारा, मार्गप्रतीक्षा करणारा, आशा करणारा, टपून वाट पहात बसणारा, आशेने बसणारा. Expect'antly adv. Expecta'tion n.—the act. संभव वाटणे n, मार्गप्रतीक्षा करणे n. २ the state of expecting or looking forward to an event as about to happen संभव m, अंदाज m. ३ that which is expected or looked for अपेक्षित गोष्ट f, इष्ट वस्तु f, धारलेली-अंदाज केलेली वस्तु f; as, "Why our great E. should be called the seed of woman." ४ the prospect of the future, grounds upon which something is expected to happen आशा f, संभव m. [E. OF LIFE जगण्याचा संभव m-आशा f. TO HOLD IN ANXIOUS E. (डोळे ह०) ताणणे. TO WAIT or STOP IN E. तिष्ठणे.] ५ the value of a chance which depends upon some contingent event संभव m. ६ med. the leaving of a disease principally to the efforts of nature to effect a cure आजान्याच्या रोगाच्या बरेपणासाठीं सृष्टिक्रमावर ठेवलेला हवाला m. Expect'ative a. constituting an object of expectation, contingent इष्ट असून संभाव्य, मार्गप्रतीक्षा करण्यास-आशा करण्यास योग्य. E. n. an expectancy इष्ट असून अपेक्षित असलेली गोष्ट f. Expect'er n. one who expects मार्गप्रतीक्षा करणारा, वाट पाहणारा, संभव मानणारा. Expect'ingly adv. वाट पाहात.

N. B.—Expect=अपेक्षणे, संभाव्य वाटणे. Hope=आशा करणे. Await=(उत्कंठेने) वाट पाहणे, मार्गप्रतीक्षा करणे.

Expectorate (ek-spek'to-rāt) [From p. p. of L. *expectorare*, to expel from the breast—L. *ex*, out of & *pector* (for *pectos*), stem of *pectus*, the breast.] v. t. to eject from the lungs, to discharge as phlegm or other matter by coughing, hawking, and spitting; to spit forth (खोकून, खांकून, आणि थुंकून) वे(ब)डके बाहेर टाकणे, उत्सर्ग-उद्गिरण-करणे,

(कफ) बाहेर टाकणे. *Expectorant a. med. tending to promote expectoration कफोद्धारक. E. n. med. a medicine which promotes expectoration कफोद्धारक औषध*
n. दवा m. f. Expectorā'tion n. act of expectorating कफहरण n. २ that which is expectorated कफ m, खांकरा m, बेडका m, &c. Expectorative a. Same as Expectorant.

Expedient (ek-spē'-di-ent) [See Expedite.] *a. hastening घाई करणारा. २ (hence) suitable, advisable (sometimes contradistinguished from right) कार्योपयोगी, उपयुक्त, प्रसंगोचित, अनुकूल, हेतुविशेषपोषक, फायदेशीर. ३ (Shakes.) quick, expeditious जलद. E. n. that which serves to promote or advance अनुकूल-पोषक-वर्धक उपाय m. २ means devised in an exigency, shift प्रसंगीं योजलेली युक्ति f-साधन n-उपाय m-तोड f, &c. [FERTILE IN EXPEDIENTS उपायज्ञ, युक्त्या, उपायकुशल.] Expe'dience-cy n. (sometimes contradistinguished from moral rectitude) उपयुक्तता f, हेतुविशेषपोषकता f, सुसाधकता f. २ (Shakes.) expedition, haste, dispatch चलाखी f, चपळाई f, त्वरा f, घाई f, धांदल f, गर्दी f (colloq.), &c. ३ (Shakes.) an expedition, enterprise, adventure स्वारी f, जबाबदारीचें काम n. Expedien'tial a. Expe'diently adv.*

N. B.—Expediency, Fitness. "Fitness regards every kind of appropriateness, as moral fitness; expediency regards only adaptation to self-interest, or readiness to promote a proposed object." Smith.

Expedite (ek'spe-dīt) [From p. p. of L. *expedire*, to extricate the foot, release, get ready—L. *ex*, out & *ped*, stem of *pes*, *pedis*, Sk. पद, a foot.] *v. t. to relieve of impediments, to facilitate, to quicken (पायबंद-अडचण काढून टाकून एखाद्याची) गति शीघ्र करणे, त्वरेवर-जलदीवर-शीघ्रगतीवर घेणे-आणणे, शीघ्रगति करणे. २ to dispatch, to issue officially (सरकारांतून) काढणे-सोडणे पाठविणे (हुकूम इ०); as, "Such charters be expedited of course." E. a. unimpeded, free from impediments अप्रतिहत, अनिरुद्ध, अडथळा नसलेला, मोकळा, खुला. २ quick, speedy, prompt जलद, चलाख, चंचल, शीघ्रगति, चपळ. Ex'peditely adv. घाईने. Ex'pediteness n. घाई f, चपळाई f, त्वरा f. Expedi'tion n. speed, promptness, dispatch, haste घाई f, त्वरा f, जलदी f, &c.; as, "With winged E. swift as the lightning glance." २ a setting forth for the execution of some object of consequence, progress (महत्वाच्या कामगिरीसाठीं) बाहेर प्रयाण n-प्रवास m. ३ an important enterprise, implying a change of place; esp. a warlike enterprise स्वारी f, मोहीम f. (b) मोहिमेचे लोक m. pl. Expedi'tionary a. of or pertaining to an expedition स्वारीचा, स्वारीसंबंधी. Expedi'tions a. having celerity, speedy जलद. त्वरित, घाईचा. २ quickly*

executed or done (of matters) तावडतोवीचा, जल-
दीचा, त्वरेचा. Expedi'tiously adv. Expedi'tiousness:
n. quickness त्वरा f, घाई f.

Expel (eks-pel') [L. expellere, to drive out, L.
ex, out & pellere, to drive.] v. t. to eject बाहेर
टाकणे-फेंकणे-घालविणे-हांकलणे, हुसकून लावणे. २
to banish (एखाद्या देशांतून) बाहेर घालविणे,
हद्दपार करणे. ३ to cut off from further connec-
tion with an institution (एखाद्या संस्थेतून) घाल-
विणे; as, "To E. a student from a college."
४ (Shakes.) to keep out, off, or away; to exclude
वगळणे, टाकणे, सोडून देणे. Expel'ling pr. p. & v. n.
Expelled pa. t. & pa. p. घालविलेला, काढून टाकलेला,
बाहिष्कृत: Expe'l'able a.

See N. B.—to Exile.

Expend (ek-spend') [L. expendere, to weigh
out, lay out—L. ex, out & pendere, to weigh.]
v. t. to lay out, to apply or employ in any way,
to consume by use, to spend खर्च करणे, खर्चून
टाकणे, संपविणे, व्यय करणे, खलास करणे, उडवून
टाकणे. E. v. i. सोंपणे. २ to pay out or disburse
money पैसा वांटणे. Expen'diture n. a laying out
(as of money) खर्च m, व्यय m. २ expense खर्च
m. Expense' n. खर्च m, व्यय m. २ cost, outlay,
charge (Sometimes with the notion of loss or
damage to those on whom the expense falls)
किंमत f, मोल n, खर्च m. [RIGHT E. सद्व्यय m.
UNCALLED FOR E. नस्तारिकामा खर्च m. UNPRO-
DUCTIVE E. बुडित खर्च m, अनुत्पादक व्यय m. WRONG
E. असद्व्यय m. CONTINGENT E. सादिलवार खर्च m,
नैमित्तिक व्यय m. EXTRA or ODD E. शिवायखर्च m,
जादाखर्च m. MINOR or MISCELLANEOUS E. वरखर्च m,
भाडखर्च m, किरकोळखर्च m, हातखर्च m, उपरखर्च m.]
Expen'sive a. costly, dear, महाग, फार किंमतीचा. २
liberal (esp. in bad sense), extravagant खर्चिक,
उधळकीचा. Expen'sively adv. Expen'siveness n.
खर्चिकपणा m. २ बहुमूल्यता f. Expen'seless a.
बिनखर्चाचा.

Experience (ek-spē'ri-ens) [O. Fr. experience,—L.
experientia, proof.] n. the effect upon the judg-
ment or feelings, (produced by any event whether
witnessed or participated in, personal acquaint-
ance, actual enjoyment or suffering) प्रत्यक्ष अनुभव
m, अनुभव m, स्वानुभव m, प्रयोगपरीक्षा f. [BY OR
THROUGH E. निदर्शनी, अनुभवानें. PERSONAL E. स्वानु-
भव m, स्वानुभूति f. UNIVERSAL OR GENERAL E.
सर्वानुभूति f, सर्वानुभव m. WITHIN ONE'S PERSONAL E.
डोळ्यादेखत OR तां, जाणोपरी, स्वदृष्टीच्या अमलांत, स्वतःच्या
अनुभवांत. TO AGREE WITH THE E. OF दाखल्यास उतरणे,
अनुभवाशी जुळणे. TO BRING UNDER E. निदर्शनास-
अनुभवास आणणे. TO COME UNDER E. अनुभवांत येणे,

mental or inductive knowledge प्रयोगज्ञान *n.*, अनुभव-
 ज्ञान *n.* ३ (hence implying) *skill, facility, or practical wisdom gained by personal knowledge, feeling or action* प्रतीति *f.*, प्रचीति *f.*, प्रत्यंतर *n.*, दाखला *m.*,
 साक्षात्कार *m.*, दृष्टांत *m.*, अनुभव *m.*, परीक्षा *f.* *E. v. t.* to
 try personally, to have the lot or fortune of अनु-
 भवणें, उपभोगणें, परीक्षा *f.* घेणें, (-च्या) निदर्शनास येणें.
 २ to exercise, to train by practice तयार करणें, कमा-
 वणें *in. cons.* Expe'rienced *pa. t. & pa. p.* taught by
 experience, skilful, wise अनुभव घेतलेला, अनुभ-
 वलेला, अनुभवशीर, अनुभविक, जाणता, वाकबगार,
 अनुभववृद्ध. Expe'rienceless *a.* having no experience
 अनुभवहीन, अननुभवी, अजाण, बच्चा. Experien'tial *a.*
 derived from, or pertaining to experience अनुभव-
 जात, अनुभवाचा, अनुभवजन्य. Experien'tially *adv.*
 Experien'tialism *n. philo.* (oppo. to intuition-
 alism) अनुभवैकवाद *m.*, अनुभवमूलकविज्ञानवाद *m.* Ex-
 perien'tialist *n.* अनुभवैकवादी *m.* Exper'iment *n.*
 प्रयोग *m.* २ (Milton) परीक्षा *f.*, अनुभव *m.* *E. v. i.* प्रयोग
 करणे-करून पाहाणें. Experiment'al *a.* प्रयोगसंबंधी,
 प्रयोगात्मक, प्रयोगज्ञात, परीक्षात्मक. Experimen'ter *n.*
 प्रयोगकर्ता *m.* Experimentator *n.* Exper'imentist
n. Experimentum crucis निर्णायक परीक्षा *f.*

Experiment See Experience.

Expert (ek-spért') [O. Fr. *expert*, -L. *expertus*, p.
 p. of *experiri*, to make full trial of, -L. *ex*,
 thoroughly & *periri*, an obso. verb of which the
 p. p. *peritus* is common.] *a.* taught by use,
 practice, or experience; experienced; clever; skilful
 कुशल, अनुभवानें-अभ्यासानें तयार झालेला, निष्णात,
 पटाईत, पटु, दक्ष, कसबी, निपुण, ज्ञाता, प्रवीण, वाक-
 बगार, विशारद. Ex'pert *n.* one instructed by expe-
 rience कसबी-पटु-निष्णात मनुष्य *m.* २ law. a speci-
 alist in a particular profession or department of
 science कोणत्याहि एका शाखेंतील निष्णात, वाकबगार.
 ३ a sworn appraiser खरा परीक्षक *m.*, पटाईत भाव-
 वाला *m.*, चतुर पारखी *m.* Expert'ly *adv.* शिताफीनें,
 सफाईनें. Expert'ness *n.* शिताफी *f.*, सफाई *f.*, &c.

Expiate (ek'spi-āt) [From p. p. of *expiare*, to atone
 for fully, -L. *ex*, fully & *piare*, to propitiate, from
pius, devout.] *v. t.* to make complete satisfaction
 for, to atone for, to make amends for (बहुल)
 प्रायश्चित्त *n.* घेणें-करणें, निस्तरणें, प्रक्षालन *n.*-परिमार्जन *n.*
 -निरसन *n.* करणें, (डाग वगैरे) धुवून काढणें, प्रायश्चित्तानें
 शुद्ध करणें. Ex'piable *a.* capable of being atoned
 for प्रक्षालनीय, परिमार्जनीय, निस्तरतां येण्यासारखें.
 Expiat'ion *n.* the act of atoning for प्रायश्चित्त घेणें *n.*
 -करणें *n.*, प्रक्षालन *n.*, निरसन *n.*, निस्तरणें *n.*, परिमार्जन *n.*
 २ the means by which atonement is made, an atone-
 ment प्रायश्चित्त *n.*, प्रक्षालन *n.*, निरसन *n.*, परिमार्जन *n.*

Ex'piator n. one who makes atonement प्रायश्चित्त
करणारा-घेणारा, प्रक्षालन-परिमार्जन-निरसन करणारा.
Ex'piatory a. atoning परिमार्जक; as, "E. rites."

Expire (ek-spīr') [O. Fr. *expirer*,—L. *expirare*,
exspirare, to breathe out, die,—L. *ex*, out & *spi-
rare*, to breathe.] v. t. to breathe out (opposed to
inspire) (श्वास m.) वाहेर सोडणें-टाकणें. २ to emit in
minute particles, to *exhale* (अति सूक्ष्म कणांच्या रूपानें)
वाहेर सोडणें, उच्छ्वासणें. ३ (obs.) (*Shakes.*) to bring
to a close संपविणें. E. v. i. to emit the breath
श्वास सोडणें. २ to breathe out the life, to die प्राण
m. सोडणें, मरणें. ३ to come to an end, to terminate
संपणें, खपणें, सरणें, (-चा) शेवट-अंत होणें. Expir'-
able a. that may expire, capable of being brought
to an end नश्वर, नाशवंत. Expi'rant n. one who
expires or is expiring प्राण सोडणारा, मरणारा,
मरणोन्मुख, मरणासन्न. Expirā'tion n. the act of ex-
piring वाहेर सोडणें n. २ death मृत्यु m, अंत m. ३
extinction, *termination*, *end* शेवट m, अंत m, नाश
m. ४ matter breathed forth उच्छ्वासित n (S), उच्छ्व-
सन n. (S.), निःश्वास m. Expi'ratory a. pertaining
to expiration or the emission of the breath बहिःश्वा-
साचा, उच्छ्वासासंबंधी. Expir'ing pr. p. & v. n.
dying, *ending*, *terminating* मरणारा, खपणारा,
संपणारा. २ pertaining to or uttered at the time
of dying मरतेवेळचा, शेवटचा, अंत-कालिक-काळचा.
Ex'piry n. expiration अंत m, शेवट m, समाप्ति f.

Expiscate (ek-spis'kāt) [L. *expiscare*, *expiscatus*—
ex, out & *piscari*, to fish,—*piscis*, fish.] v. t. (R.) to
find out by skilful means or by strict examination
(मोठ्या शिताफीनें-खुबीनें) शोधून काढणें, (बारीक नजरेनें,
दृष्टीनें) हुडकून काढणें.

Explain (ek-splān') [O. Fr. *explainer*,—L. *explanare*,
—*ex*, out & *planare*, *planus*, plain. या शब्दाचा मूळ
अर्थ 'खुलासा करणें, सोपें करणें' असा होता.] v. t.
to make plain, manifest, or intelligible; to unfold
and illustrate the meaning of; to account for
स्पष्ट करणें, उघड करणें, उकलणें, विवरण n. करणें,
उकलून-फोडून-समजावून सांगणें, उलगडा करणें, जाब
देणें, प्रकाशन n. -द्योतन n. करणें. E. v. i. स्पष्ट करणें.
Explain'able a. that may be explained, capable of
being interpreted स्पष्ट करतां येण्याजोगा-करण्याजोगा,
व्याख्येय, उलगडा-खुलासा करण्याजोगा. Explain'er n.
स्पष्ट करणारा, विवरण करणारा, व्याख्या करणारा,
व्याख्याता, समजावून-फोडून-उलगडून सांगणारा. Ex-
planā'tion n. the act of explaining विवरण करणें
n, समजावून-फोडून उलगडा करून सांगणें n. २ that
which explains or makes clear खुलासा करणारी
गोष्ट f, खुलासा m. ३ definition, interpretation,
sense व्याख्या f, अर्थ m, हेतु m. ४ reconciliation,
agreement समजी f, समजूत f; as, "To come to an

E. " Explain'ative a. Explain'atoriness n. Explain'atorily adv. Explana'tory a. serving to explain, containing explanation स्पष्ट करणारा, व्याख्यात्मक, विवरणात्मक, विवरणरूप, अर्थसूचक-बोधक-प्रकाशकारक, उलगड्याचा.

N. B.—Explain = खुलासा करणे, सोपे करणे. Elucidate स्पष्ट करणे, विशद करणे. Illustrate = दृष्टांत-चित्रे वगैरे देऊन मजत पडेल असे करणे. Exemplify = सोदाहरण सांगणे.

Expletive (ek'sple-tiv) [L. expletivus, -filling up, -L. expletus, p. p. of explere, to fill up-L. ex, fully & plere, to fill.] a. filling up पूरक. २ superfluous फाजील. E. n. a word, letter, or syllable not necessary to the sense, but inserted to fill a vacancy पादपूरण n, पादपूरणशब्द m-वाक्य n. Expletively adv. Ex'pletory a. Same-as Expletive.

Explicate (ek'spli-kāt) [L. explicare, to unfold, explain, -L. ex, out & plicare, to fold.] v. t. to unfold the meaning or sense of, to explain विवरण करणे, समजावून-उलगडून सांगणे, समजावणे, उलगडा करणे. Ex'plicable a. capable of being explicated, admitting explanation व्याख्येय, समजण्याजोगा, साख्खा. Explicā'tion n.—the act. उलगडा करणे n, उलगणे n, &c. २ explanation उलगडा m, व्याख्या f, स्पष्टीकरण n. Ex'plicative, Ex'plicative a. विवरणात्मक. Ex'plicative adv.

Explicit (ek-splis'-it) [L. explicitus, old p. p. of explicare, to unfold, make plain. cf. Fr. explicite.] a. distinctly stated, plain in language, clear, express उघड, स्पष्ट, स्वच्छ, साफ, चरचरीत, विनभान-गडीचा. २ having no disguised meaning, unreserved, out-spoken (applied to persons) निर्भीड, स्पष्टवक्ता, खसखशीत, मनांत असेल ते उघड उघड सांगणारा. Explic'itly adv. Explic'itness n.

Explode (ek-splōd') [M. E. exploder, to explode publicly, to disgrace or drive out, L. explodere, to drive off the stage by noise-L. ex, away & plodere, plaudere, to clap hands. या शब्दाचा मूळ अर्थ गळ्या वाजवून किंवा हुयीं करून रंगभूमीवरून घालवून देणे असा आहे.] v. t. to bring into disrepute and reject (नादान ठरवून) त्याग करणे, (नादान म्हणून) बुडकवून देणे; as, " To E. a doctrine". २ to cause to burst noisily धाडकन् फोडून उडविणे, भडकविणे, भडका करणे, बार करणे, सोडणे, धडकविणे, आवाजाबरोबर फोडणे उडविणे, उत्स्फोट करणे, भक्दिनी किंवा धाडकन् उडवणे. E. v. i. to burst violently into flame भडकणे, भडका होणे. ३ to burst with force and a loud report (मोठा आवाज होऊन) जोराने फुटणे, उडणे. ३ to burst forth with sudden violence and noise एकदम-धाडकन् आविर्भूत होणे, उत्स्फोट होणे. ४ to burst into laughter हसू कोसळणे. Explod'ed pa. t. & pa. p. rejected, discarded रद्द झालेला-पडलेला, रद्द, उडवून दिलेला, टाक-

लेला. Explod'ent *n.* an instrument causing explosion
 भडका उडविण्याचें साधन *n.* २ explosive which see.
 Explod'er *n.* Explo'sion *n.* the act of exploding भड-
 का उडविणें *n.* उत्स्फोट *m.* २ a bursting with violence
 and noise भडका *m.*, धडाका *m.* ३ a violent outburst
 of feeling उत्स्फोट *m.*, लोट *m.*, उमाळा *m.*, पूर *m.* Ex-
 plo'sive *a.* liable to or causing explosion, bursting
 out with violence and noise भडकन् उडणारा, उत्स्फो-
 टनशील. E. *n.* something that will explode उत्स्फोटक
 द्रव्य *n.*, उत्स्फोटक *n.*, भडकणारें द्रव्य *n.* -वस्तु *f.* Ex-
 plo'sively *adv.* Explo'siveness *n.*

Exploit (ek-splōit') [O. Fr. exploit, revenue,
 profit—Fr. exploit—L. explicitum, a thing settled,
 ended or achieved.] *n.* a heroic act, a deed of
 renown, an adventurous or noble achievement
 पराक्रम *m.*, वीर-शूर-कृत्य *n.*, महत्कृत्य *n.*, धाडसाचें कृत्य
n. -काम *n.* २ (obs.) (Shakes.) combat, war लढाई
f., झटापट *f.* E. *v. t.* [Fr. exploiter.] (recent) to
 utilize, to make available, to get the value or useful-
 ness out of उपयोगी लावणें, उपयोगांत आणणें, (-पासून)
 शक्य तो फायदा करून घेणें. २ (hence) to draw an
 illegitimate profit from, to speculate on अयोग्य
 रीतीनें नफा मारणें-मिळविणें, सट्टे करणें. Exploi'table
a. उपयोगी, फायदेशीर. Exploi'tage, Exploitā'tion
n. the act of exploiting or utilizing आपल्या उप-
 योगी-कामां लावणें *n.*

Explore (ek-splōr') [Fr. explore,—L. explorare, to
 search out, lit. to make to flow out, —L. ex, out &
 plorare, to make to flow.] *v. t.* to search for
 the purpose of discovery, to examine thoroughly
 शोधून काढणें, (-चा) तपास *m.* लावणें-काढणें-करणें,
 परीक्षा *f.* करणें. Explo'rabl *a.* शोधून काढतां
 येण्यासारखा. Explorā'tion *n.* the act of exploring
 (esp. of geographical discovery), examination
 शोधून काढणें *n.*, परीक्षा *f.* -पारख *f.* करणें *n.*, हुडकून
 काढण्याचा प्रयत्न करणें *n.*, शोध लावूं पहाणें *n.* २ शोध
m. Explorā'tive, Explo'ratory *a.* serving to explore,
m. searching out उपयोगी. Ex'plorator *n.* शोधक,
 शोधणारा. Explor'er *n.* one who explores शोधून
 काढणारा, शोधक. २ an apparatus with which
 one explores (as a diving bell) शोध लावण्याचें
 यंत्र *n.*, शोध लावण्याचे कामां उपयोगी पडणारें साहित्य
n., शोधसाहित्य *n.* (उ. बुडी मारण्याची घंटा).
 Explor'ing *a.* employed in or intended for explo-
 ration शोध लावण्याचे कामाचा.

Exponent (ek-spō'-nent) [L. exponens,—ex, out &
 ponere, to place.] *n.* one, who or that which
 stands as an index or representative निदर्शक चिन्ह *n.*,
 निशाणी *f.*, निदर्शन *n.* २ alg. a figure written on the
 right hand of and above another quantity showing
 how often a quantity is to be multiplied by itself,

an index घातचिन्ह *n*, घात *m*; as, "A² where the number 2 is the E." Exponen'tial *a*. pertaining to exponents घातप्रकारासंबंधीं. E. *n*. an exponential function घातफल *n*. [E. CURVE *n*. a curve expressed by an exponential equation घातवक्र *n*, घातदर्शित वक्र *n* E. EQUATION *n*. one in which the *x* or *y* occurs in the exponent of one or more terms घातसमीकरण *n*. E. FUNCTION *n*. quantity with a variable exponent घातकृत्य *n*, घातफल *n*. E. SERIES *n*. a series in which exponential quantities are developed घातश्रेणि *f*. E. THEOREM *n*. a theorem which gives a value of any number in terms of its natural logarithm and from it can at once be derived a series determining the logarithm घातसिद्धांत *m*.]

A. B.—The words घातवक्र, घातसमीकरण, घातकृत्य, घातश्रेणि, घातसिद्धांत no doubt are coined very arbitrarily. A person using them in a book should add an explanatory definition to each.

Export (ek-spōrt') [L. *exportare*, to carry away, -L. *ex*, away & *portare*, to carry. या शब्दाचा मूल अर्थ -'पासून दूर नेणे-करणे' असा आहे.] *v. t.* to carry or send out to foreign countries as merchandise (the opposite of import) (व्यापाराच्या हेतूनें) परदेशांत (माल) पाठविणे. E. *n*. the act of exporting परदेशीं पाठविणे *n*. २ that which is exported, a commodity conveyed from one country to another in the way of traffic (used chiefly in the pl., *exports*) परदेशांत व्यापारासाठीं पाठविलेला माल *m*, निर्यात माल *m*, निर्गत माल *m*. Exportability *n*. Export'able *a*. that may be exported परदेशांत पाठविण्याजोगा. Exportā'tion *n*. the act of exporting or of conveying goods from one country to another (एका देशांतून) दुसऱ्या देशांत-परदेशीं माल पाठविणे *n*, निर्यापन *n*, निर्यातन *n*. २ commodity exported, an export परदेशांत पाठविलेला जिनस *m*, निर्यात माल *m*. Expor'ter *n*. one who exports, the person who sends commodities to a foreign country व्यापारासाठीं परदेशांत माल पाठविणारा मनुष्य *m*, निर्गत मालाचा व्यापारी *m*, निर्गताचा व्यापारी *m*, निर्गतव्यापारी *m*.

Expose (ek-spōz') [O. Fr. *exposer*, to lay out—O. Fr. *ex* (L. *ex*), out & Fr. *poser*, to place, lay.] *v. t.* to set forth, to exhibit to show, to display उघडा टाकणे-मांडणे-ठेवणे, दाखविणे, दिसता ठेवणे, उघडा करणे, नजरेसमोर ठेवणे-मांडणे. २ to lay bare; to lay open to attack, danger or any thing objectionable; to make liable उघडा करणे, फोडणे, उघडकीस आणणे, उचकटणे, उघड्यावर टाकणे. ३ to deprive of concealment, to discover (गुह्य) फोडणे, उघडकीस आणणे, उजेडास आणणे, उजेडांत आणणे. ४ to disclose the faults or reprehensible practices of, to lay open to general con-

demnation or contempt (दोष) चवाख्यावर आणणें, धिंड-धिंडवडा काढणें, (व्यंग-विंग) बाहेर-उजेडांत आणणें, वभ्रा-वोभाटा-पुकारा करणें, लोकांच्या डोळ्यांपुढें-आणणें.

Expose (ek-spō-zā') [Fr. prop. p. p. of *exposer*.]
n. an exposing, a formal recital or exposition of facts उघडकीस आणणें *n.*, उल्लेख *m.* Exposed' *pa. t.* & *pa. p.* Exposed'ness *n.* the state of being exposed अरक्षण *n.* Expos'er *n.* Exposit'ion *n.* the act of exposing, a displaying to public view उघडकीस आणणें *n.*, उघड्यावर-उजेडांत ठेवणें *n.*, प्रकाशदर्शन *n.*, प्रकाशन *n.* २ explanation, interpretation, commentary अर्थ *m.*, टीका *f.*, स्पष्टार्थ *m.*, विवरण *n.*, व्याख्या *f.*, स्पष्टीकरण *n.* ३ a public exhibition or show (a gallicism) प्रदर्शन *n.* Expo'sitive *a.* serving to explain, explanatory व्याख्यात्मक, टीकात्मक, स्पष्टार्थबोधक. Expo'sitor *n.* one who, or that which, expounds or explains; a commentator टीकाकार *m.*, समजावून-उलगडून सांगणारा *m.* Expos'itory *a.* See Expositive. Expo'sure *n.* the act of exposing or laying open उघडा टाकणें-करणें-ठेवणें *n.*, प्रकाशदर्शन *n.*, विवृति *f.* (S.), (photo.) उजेडांत ठेवणें *n.* २ the state of being exposed or laid open or bare, openness to danger असंरक्षितपणा *m.* ३ position with regard to the points of compass, to influences of climate, &c. उघडा राहणें *n.*- होणें *n.*- ठेवणें *n.*, विवृति (S.) *f.* ४ photo. the exposing of a sensitized plate to the action of light जागृत कांच उजेडांत मांडणें *n.*, प्रकाशदर्शन *n.*, प्रकाशन *n.*

Ex post facto or Ex postfacto (ek'spostfak'tō) [L. from what is done afterwards.] See Ex.

Expostulate (ek-spos'tū-lāt) [From p. p. of L. *expostulare*, to demand earnestly, -L. *ex*, fully & *postulare*, to ask.] *v. i.* to reason earnestly with a person on some impropriety in his conduct, to remonstrate (followed by *with*) कान उघडणें, कान उघाडणी करणें, चार गोष्टी *f. pl.* सांगणें, उपदेश करून पाहणें, उपदेश-बोध करणें. E. *v. t.* (obs.) (Shakes.) to discuss, to examine पहाणें, (-चा) विचार करणें.

Expostula'tion *n.* the act of expostulating, remonstrance कानउघाडणी *f.* Expostula'tive, Expostula'tory *a.* containing expostulation कानउघाडणीचा, Expostula'tor *n.* कानउघाडणी करणारा *m.*

Expound (ek-spound') [The *d* is excrement, but was suggested by the form of the O. Fr. infinitive M. E. *expounen*, O. Fr. *espondre*, to explain. -L. *exponere*, *ex*, out & *ponere*, to put. या शब्दाचा मूळ अर्थ उघडा टाकणें असा आहे.] *v. t.* to lay open the meaning of, to explain उघड करणें, स्पष्ट करणें, व्याख्यान *n.* -विवरण *n.* -व्यावृत्ति *f.* करणें. Expound'ing *pr. p.* Expounded *pa. t.* & *pa. p.* Expound'er *n.* विवरण *n.* -व्यावृत्ति *f.* -करणारा *m.*, व्याख्याता (S.) *m.*

Express (ek-spres') [O. Fr. *expres* -L. *expressus*,

distinct, p. p. of *exprimere*, to press out, -L. *ex*, out & *premere*, to press.] *v. t. (lit.) to press or squeeze out* पिळून काढणे, पिळणे; as, "All the fruits out of which drink is E.ed." २ (hence) *to extort, to elicit* काढून घेणे, पिळून काढणे (*fig.*); as, "Halters & racks can't E. from thee more than thy deeds." ३ *to make or offer a representation of, to represent, to resemble* (सादृश्य) दर्शित करणे, दाखविणे, (-ची) प्रतिमा दाखविणे; as, "Each skilful artist shall E. thy form." ४ *to represent and make known, to manifest plainly, to exhibit, to declare* दर्शविणे, दाखविणे, प्रदर्शित करणे; as, "My words E. my purpose." ५ *to make known the opinions or feelings of, to show (one's self), to cause to appear (used reflexively)* (स्वमत) व्यक्त दर्शित करणे, (स्वतःच्या मनातील भाव) व्यक्त करणे. ६ *to denote, to designate* नांव-नांवरस ठेवणे, नामकरण करणे. ७ *to send by express messenger* सुद्धाम जासुदाबरोबर पाठविणे; as, "To E. a package." E. *a. exactly representing, exact* तंतोतंत, नकी, बरोबर, हुबेहुब; as, "Their human countenance, the E. resemblance of the Gods." २ *directly and distinctly stated, clear, not dubious* उघड, स्पष्ट, असंदिग्ध; as, "I have E. commandments." ३ *intended for a particular purpose, sent on a particular errand, dispatched with special speed (also used adverbially)* ताबडतोबीचा, विशेष कामावर पाठविलेला, विशेष घाईने पाठविलेला. E. *adv. with haste, specially with an express train* घाईने, झपाट्या आगगाडीने, ताबडतोबीने. E. *n. a messenger sent on a special errand* विशेष प्रकारच्या कामासाठी पाठविलेला दूत *m.* २ (hence) *a regular and quick conveyance, (also) a railway train for transporting passengers or goods with speed and punctuality* जलद आणि वेळेवर उतारू अथवा माल नेणारी आगगाडी *f.* जलद व सुरक्षितपणे माल पोंचविणारी गाडी *f.* [EXPRESS TRAIN *n.* a railway train at high speed and with few stops झपाटी गाडी *f.* जलद-दौडगाडी *f.*] २ *an express office* दौडगाडीवरील बंग्या घेण्यादेण्याची कचेरी *f.* Express'sage *n.* the charge for carrying a parcel by express मुद्धामच्या-निकडीच्या गाडीने माल नेण्याबद्दलचे भाडे *n.* Express'ible *a.* (*lit.*) पिळून काढण्याजोगा. २ उच्चारितां येण्याजोगा, व्यक्त करतां येण्याजोगा. Express'ibly *adv.* Express'ion *n.* the act of expressing, forcing out by pressure पिळणे *n.*; as, "The E. of juices." २ *an act of extorting or eliciting* पिळून काढणे *n.* (*fig.*); as, "A forcible E. of truth." ३ *declaration, utterance* उक्ति *f.* उच्चार *m.* उच्चारणे *n.* उल्लेख *m.* प्रदर्शन *n.* ४ *lively or vivid representation of meaning, sentiment, or feeling, by language, appearance, or gesture; that man-*

ner or style which gives life and suggestive force to ideas and sentiments मनांत भरण्याजोगी ठब f-ष्टे f, शैली f (??). ५ that which is expressed by a countenance, a posture, a work of art, &c.; look, as indicative of thought or feeling मुद्रा f, ठेवण f, (loosely) आकृति f, चर्चा f. ६ a mode of speech, a phrase शब्दप्रयोग m, शब्दरचना f. [AUTHORIZED E. अभियुक्त प्रयोग m.] ७ math. पदसंघात m, पदसमुच्चय m. Expressional a. of, or pertaining to, expression शब्दप्रयोगासंबंधी. २ vividly representing an idea स्पष्ट-व्यक्त करणारा. Express'ionless a. Express'ive a. serving to express, indicative (followed by of) वाची, वाचक, बोधक, अर्थक (in comp.). २ full of expression, emphatic जोमदार, जोरदार, अर्थपूर्ण. Express'ively adv. Express'siveness n. व्यंजकत्व n, अर्थवत्ता f. Express'sly adv. स्पष्ट रीतीने, व्यक्तपणे.

Expugn (eks-pūn') [L. expugnare, -ex, out & pugnare, to fight-pugna, fight.] v. t. to take by assault, to vanquish, to storm (-वर) स्वारी-हल्ला करून घेणे, जिंकणे, पाडाव करणे. Expug'nable a. Expug'ner n.

Expulsion (eks-pul'-shun) [L. expulsio. See Expel.] n. the act of expelling, summary removal from membership हाकलून देणे n -लावणे n. २ the state of being expelled or driven out उच्चाटन n. Expul'sive a. having the power of driving out, serving to expel निष्कासक, निस्सारक, निष्कासनसमर्थ, निष्कासनोपयोगी, उच्चाटनयोग्य.

Expunge (eks-punj') [L. ex, out & pungere, to prick.] v. t. to blot out as with a pen, to rub out, to obliterate पुसून टाकणे, खोडणे, खोडून टाकणे, (-वर) बोळा फिरविणे. २ to destroy, to strike out नाश करणे, नाहीसा करणे, समूळ उपटून टाकणे; as, "To E. an offence." Expunc'tion n. विलोप m, व्यामर्ष m, नाश m.

Expurgate (eks-pur'-gāt) [From p. p. of L. expurgare, to purify thoroughly, -L. ex, thoroughly & purgare, to purge, to purify.] v. t. to purify, to cleanse, to purge, to clear from anything noxious or offensive &c. शुद्ध करणे, भगदीं स्वच्छ करणे, निर्मळ करणे, पवित्र करणे, विशुद्ध करणे, खोडसाळ-वाईट भाग काढून टाकणे. Expurgā'tion n. the act of expurgating विशुद्धीकरण n, पावन n, शोधन n. Ex-purgator n. one who expurgates शुद्ध-स्वच्छ-पवित्र करणारा. Expurgato'rial, Expur'gatory a. tend-ing to expurgate शुद्ध-स्वच्छ करणारा, पावक.

Exquisite. (eks'-kwi-zit) [L. exquisitus, p. p. of exquirere, to seek out -L. ex, out & quærere, to seek.] a. exceedingly nice, delightfully excellent उत्तमोत्तम, फार नामी, फार चांगला, उत्तम, सर्वोत्कृष्ट, खूब छानदार, बहोत खासा, बहारीचा. २ exceeding, extreme (used in a good or bad sense) पराकाष्ठेचा,

परमावधीचा, परम मर्यादेचा, अतिशय; as, "E. pain or pleasure." ३ *exact, nice, fastidious* सूक्ष्मदर्शी, चिकित्सक, बारकावा पाहाणारा. E. n. a dandy, a fop ऐटवाज, अकडवाज m, नटवा m. Ex'quisitely adv. खुमासीने. Ex'quisiteness n.

Exsanguineous, Exsanguinous, Exsanguious (eks-sangwin'-ēus, ek-sang'-gwi-nus,-us) [L. ex, priv. & sanguis, sanguinis, blood.] a. destitute of blood रक्तहीन, रक्तविरहित.

Excise (eks-sind') [L. ex, out, from & scindere to cut.] v. t. to cut off, to separate from union तोडून निराळा करणे.

Exsiccate (eks'-sik-kāt) [L. exsiccatum, to make quite dry,—ex, out of & siccus, dried up.] v. t. to dry up (वाळवून) कोरडा करणे, ओलावा नाहीसा करणे. Exsic'cant a. Exsiccā'tion n. Exsiccā'tive a. Exsicca'tor n. कोरडा करणारा, आर्द्रताशोपक यंत्र n, आर्द्रताशोपक पदार्थ m.

Extant (eks'-tant) [L. exstans,-antis,-ex, out and stare, to stand.] a. (lit.) standing out or above any surface सपाटीपासून वर असणारा, उभाट, उंचवट. २ still existing, not lost (सध्यां) उपलब्ध, प्रचारांत असणारा, वर्तमान, जागृत, प्रसिद्ध, चालता, चालू, जीवंत, हयात. Extant'ness n.

Extasy, Same as Ecstasy.

Extemporaneous (eks-tem-pō-rā'-nē-us) [L. extemporaneous—ex, & tempus, temporis, time.] a. extempore, unpremeditated समयोपस्थित, प्रसंगी सुचलेला, समयकल्पित, समयस्फूर्त, आयत्या वेळचा. Extempora'neously adv. Extempora'neousness n. Extem'pore a. आयत्या वेळचा, समयस्फूर्त, पूर्वविचाररहित. Extem'porarily adv. Extem'porary a. Extem'porize v. i. आयत्या वेळीं भाषण करणे-बोलणे. E. v. t. आयत्या वेळीं-ताबडतोब तयार करणे-वनविणे. Extem'porizer n.

Extend (eks-tend') [L. ex, out & tendere, Sk. तन्, to stretch.] v. t. to stretch out (एका बाजूने) ताणणे, लांबविणे, वाढविणे, लांब करणे. २ to expand, spread, or amplify पसरणे, विस्तारणे, फैलावणे, फैलाव m. करणे, वाढविणे; as, "To E. metal plates by hammering or rolling them." ३ to enlarge, to widen, to lengthen विस्तृत करणे, मोठे करणे; as, "To E. the sphere of usefulness." ४ to lengthen, to prolong पुढे लोटणे-ढकलणे-टाकणे; as, "To E. the payment of debt." ५ to hold out or reach forth, as the arm or hand पुढे करणे, पुढे धरणे, पोहोचविणे; as, "His helpless hand E." ६ to bestow, to confer, to impart (-ला) देणे, अर्पणे, समर्पण n. करणे, दान n. करणे; as, "To E. sympathy to the poor." ७ to increase in quantity by weakening or adulterating additions (हलक्या जातीचे मिश्रणाने) जास्ती करणे, लांब

करणे (*fig.*), वाढविणे (*colloq.*); as, "To E. liquors." E. *v. i.* पसरणे. २ (पर्यंत) जाणे-पोंचणे. *Extend'edly adv.* विस्तृतपणे, पसरटपणे. *Extend'ible a.* *Extense' a.* पसरलेला, विस्तारित. *Extensibil'ity n.* *Exten'sible, Exten'sile a.* capable of being extended (opp. to *contractible*) लांबवितां येण्याजोगा. *Exten'sion n.* the act of extending or the state of being extended, a stretching out पसरणे *n.*, विस्तार करणे *n.*, व्याप्ति *f.*, विस्तार *m.*, पसरटपणा *m.*, पसारा *m.*, वितति *f.*, लांबी *f.*, प्रसर *m.*, फैलाव *m.* २ (*physics.*) that property of a body by which it occupies a portion of space प्रसरणशीलत्व *n.*, वितति *f.* ३ (*logic & metaph.*) capacity of a concept or general term to include a greater or smaller number of objects (correlative of *intension*) व्याप्ति *f.*, विस्तार *m.* ४ *surg.* the operation of stretching a broken bone so as to bring the fragments into the same straight line वितति *f.* ५ (*commerce*) a written engagement on the part of a creditor, allowing a debtor further time to pay a debt मुदत वाढविल्याबद्दल लेखी करार *m.*, वाढविलेली मुदत *f.*, जास्त मुदत *f.* *Exten'sional a.* *Exten'sionist n.* विस्तारवादी *m.* *Exten'sive a.* large, broad, wide लांबरुंद, प्रशस्त, ऐसपैस, विशाल, भव्य, विस्तीर्ण, अवाढव्य. २ (*business, establishment*) पसान्याचा, फैलावाचा, आलिज्याहा. *Exten'sively adv.* *Exten'siveness n.* *Exten'sor n.* a muscle which serves to extend any part of the body, as an arm or finger वितानक, प्रतानक (पेशी किंवा स्नायु). *Extent' n.* superficies, compass, bulk, size सीमा *f.*, मर्यादा *f.*, व्याप्ति *f.* [TO SUCH AN E. एधपर्यंत, पधवर. TO WHAT E. कोठपर्यंत, कोठवर.] २ degree, measure. proportion प्रमाण *n.* ३ length लांबी *f.*

Extent (eks-tent') See **Extend**.

Extenuate (eks-ten'ū-āt) [L. *extenuare*, to thin, reduce, palliate—L. *ex*, out, very & *tenuis*, Sk. तनु, thin.] *v. t.* to make thin or slender पातळ-सूक्ष्मक्षीण करणे. २ to lessen, to palliate (opposed to *aggravate*) कमी-हलका करणे, सौम्य स्वरूप देणे. E. *v. i.* *Extenua'ting a.* सौम्य स्वरूप देणारा, कमी-हलका करणारा. *Extenua'tingly adv.* *Extenuā'tion n.* the act of extenuating or the state of being extenuated, palliation, mitigation हलका करणे *n.*, सौम्यपणा अणणे *n.*, न्यूनीकरण *n.* *Exten'uative, Extenua'tory a.* tending to extenuate, palliative. *Exten'uator n.* *Exten'uatory a.*

Exterior (eks-tē'-ri-er) [M. Fr. *exterieur*—L. *exteriorem*, acc. of *exterior*, outward, comparative of *exterus* or *exter*, outward,—L. *ex*, out, with compar. suffix-*tero*.] *a.* external, outward (oppo. to *interior*) बाह्य, बाहेरचा. २ relating to foreign nations, foreign परराष्ट्रीय, परदेशीय, परदेशचा

E. n. the outward surface of a thing, outside
बाह्यांग n, बाहेरचा भाग m-बाजू f, बाह्यप्रदेश m. २
outward or external department, form, or cere-
mony बाह्यस्वरूप n. Exterior'ity n. Exte'riorly adv.

Exterminate (eks-tér'-mi-nāt) [L. ex, out & termi-
nus, boundary.] v. t. to drive out, to expel बाहेर
हांकलून देणें-लावणें. २ to destroy utterly, to extir-
pate उपटून टाकणें-काढणें, नाहींसा करणें, निसंतान n.
करणें, पाळेंमुळें खणून काढणें, उन्मूलन n- उत्पादन n-
निःपात m. करणें, समूल नाश m- विध्वंस m. करणें.
Exter'minable a. Exterminā'tion n. the act of
exterminating, total destruction उपटून टाकणें n,
निष्कासन n, उन्मूलन n, उत्पादन n, उच्छेदन n, संहार
m, विध्वंस m, निर्वेश m, समूल नाश m, निःपात m.
Extermina'tive, Exter'minatory a. pertaining
to, or tending to, exterminate नाहींसा करणारा.
Exter'minator n.

External (eks-tér'-nal) [L. externus, -exter, outward.]
a. outward, exterior, acting from without (oppo.
to internal) बाह्य, बाहेरचा, बाह्यदेशीय, बहिर्गत. २
outside of or separate from ourselves बाह्य. ३ out-
wardly perceptible, visible, physical or corporeal
दृश्य, देहधारी, मूर्तिमान्, मूर्तिमंत; as, "His virtues
graced with E. gift." ४ accidental, superficial
आनुषंगिक, औपाधिक. ५ foreign परराष्ट्राचा, परदेशचा,
परदेशीय, बाह्य. ६ anat. lateral पार्श्वस्थ. Exter'nal
n. something external or without, outward part,
visible form (usually in the pl.) बाह्यांग n,
बाह्यप्रदेश m, बाहेरचा भाग m. Extern n. a
day scholar शाळेंत भोजनास व वस्तीस न रहातां
अभ्यास करणारा विद्यार्थी m. Externalisā'tion
n. Exter'nalise v. t. to give form to आकार m-
रूप n. देणें. Exter'nalism n. the quality of being
manifest to the senses, external acts or appearances
इंद्रियगोचरता f. २ metaph. positivism, phenomena-
lism, that doctrine which recognizes or deals only
with externals or objects of sense-perception बाह्यवस्तु-
विज्ञानवाद m. External'ity n. exteriority बाह्यता f.

Extinct (eks-tinkt') [See Extinguish.] a. extin-
guished, put out, quenched (as a fire, light, or
lamp) मालवलेला, गेलेला, नाहींसा झालेला, विझव-
लेला. २ without a survivor, dead मयत, निर्बीज,
विनष्ट, निर्वेश, नायनाट झालेला, लुप्त. Extinc'tion n.
the act of making extinct मालवणें n, नाहींसा करणें
n, नाश m-विध्वंस m. करणें n, नाश m, विनाश m,
क्षय m, लोप m. [FINAL E. निर्वाण n, मोक्ष m. E. OF
FAMILY कुलोच्छेद m, निर्वेश m.] २ suppression,
destruction नाश m, विध्वंस m, उच्छेद m.

Extine (eks'tin) [L. exter, on the outside.] n. bot.
the outer membrane of the grains of pollen of
flowering plants परागबाह्यकोश m.

Extinguish (eks-tin'gwish) [L. *ex*, out & *stinguere*, to prick, also to quench.] *v. t.* to quench, to put out, to stifle, to destroy विझवणे, मालवणे, फुंकून टाकणे, नाहीसा करणे, मोडणे, मोड *m.* बीमोड *m.* करणे. २ to obscure, to eclipse (as by superior splendour) मागे टाकणे, मलीन करणे. **Extin'guishable** *a.* **Extin'guisher** *n.* one who, or that which, extinguishes; a small instrument for putting out a flame विझविणारा, मालवणारा, नाहीसा करणारा, दिवाबत्ती विझविण्याचें साधन *n.* **Extin'guishment** *n.* the act of extinguishing, extinction, destruction विझविणे *n.*, मालवणे *n.*, नाश *m.*, विध्वंस *m.*, उन्मूलन *n.* २ (*law.*) the extinction of a right or obligation अधिकारलोप *m.*, कर्तव्यतालोप *m.*

Extirpate (eks-tér'pāt) [L. *extirpare*, *extirpatus*, -*ex*, out & *stirps*, a root.] *v. t.* to root out, to destroy wholly, to eradicate (मूळासह) उपटून काढणे, निर्मूल-निर्वेश करणे, पाळेंमुळें खणून काढणे, निर्मूलन *n.* करणे, उच्छेद *m.* करणे, उन्मूलन *n.* करणे. **Extir'pable** *a.* **Extirpā'tion** *n.* Same as Extermination. **Ex'tirpative** *a.* **Ex'terpator** *n.* **Extir'patory** *a.*

Extol (eks-tol') [L. *extollere*, to lift or raise up -L. *ex*, out, up & *tollere*, to lift. याचा मूळ अर्थ 'वर उचलणे' असा आहे.] *v. t.* to elevate by praise, to eulogize वाखाणणे, वाहवा करणे, गुणवर्णन *n.* करणे, कीर्ति *f.* गाणे, स्तुति करणे. **Extolled'** *pa. t.* & *pa. p.* **Extol'ment** *n.* (*obs.*) praise स्तुति *f.*, वाखाणणी *f.*, गुणवर्णन *n.*

Extort (eks-tort') [L. *extortus* *p. p.* of *extorquer*, to twist out, ring out, -L. *ex*, out & *torquere*, to twist.] *v. t.* to wrest by force, menace, torture बळजोरीने-जुलमाने-जबरीने-बलात्काराने-अन्यायाने घेणे-काढणे, हरण *n.* करणे, बळकावणे, पिळून-मुरगाळून घेणे-काढणे. **Extor'tion** *n.* the act of extorting, undue exaction पिळून-बलात्काराने-बळजोरीने घेणे *n.*-काढणे *n.*, बलात्कारपूर्वक हरण *n.*, अन्यायपूर्वक हरण *n.* २ that which is extorted अन्यायाने दुसऱ्याची हरण केलेली वस्तु *f.*

N. B.—The distinction between Exact and Extort is given under Exact.

Extra (eks'tra) [L. *extra*, beyond, beyond what is necessary.] A Latin preposition denoting *beyond*, *outside of*; often used in composition as a prefix signifying *outside of*, *beyond*, *besides*, or *in addition to* what is denoted by the word to which it is prefixed हा लॅटिन भाषेतील एक उपसर्ग आहे. याचा अर्थ 'शिवाय, खेरीज, पलीकडील, बाहेरील, आणखी, अधिक किंवा जादा' असा आहे. **Extra** याचें बरेच वेळां समासांत 'अति' या उपसर्गाने भाषांतर करितां येतें. *E. a.* *beyond what is due, usual, expected, or necessary; additional* वाजवीपेक्षां

जास्त, फाजील, अलाहिदा, जादा; as, "E. work, pay, &c." E. n. (colloq.) something in addition to what is due, expected, or customary (नेहर्मीच्या रीतीबाहेरची) जादा-फाजिल वस्तु f- गोष्ट f. (b) something for which an additional charge is made जादा- ज्याच्याबद्दल जास्त आकार द्यावा लागतो तो पदार्थ m; as, "At European hotels lights are E.s."

Extract (eks-trakt') [L. extractus p. p. of L. extrahere, -ex, out & trahere, to draw.] v. t. to draw out or forth, to pull out (जोराने) ओढून-उपटून काढणे-टाकणे, उखडणे, उत्पादन करणे. २ to withdraw by expression, distillation, or other chemical or mechanical action (अर्क इ० रासायनिक इ० क्रियेने) काढणे, तयार करणे. ३ to take by selection, to choose out, to cite or quote (as a passage from a book) निवडणे, निवडून काढणे-घेणे, वेंचणे, वेंचून काढणे-घेणे, (ग्रंथांतील) सार n-संक्षेप m-उतारा m- निष्कर्ष m. काढणे. To extract the root math. मूळ काढणे. Ex'tract n. that which is extracted or drawn out बाहेर ओढून काढलेला पदार्थ m- वस्तु f. २ a portion of a book or document separately transcribed, a quotation (ग्रंथां-लेखांतील) सार m, संक्षेप m, वेंचा m, उद्धृत भाग m. ३ (a) a decoction, solution, or infusion made by drawing out from any substance that which gives it its essential & characteristic virtue काढा m, कषाय m (S.), काथ m (S.), अर्क m, आटवलेला रस m, कढवून घट्ट केलेला रस m, घट्ट रस m. (b) any substance so extracted, & characteristic of that from which it is obtained अर्क m, शिरा m; as, "E. of mutton." ४ med. a solid preparation obtained by evaporating a solution of a drug etc., or the fresh juice of a plant (distinguished from abstract) वनस्पतीचा ताजा रस किंवा विद्रुत (औषधि) द्रव्य आटवून काढलेला घन पदार्थ m, घट्ट अर्क m, घट्ट निष्कर्ष m. ५ (obs.) extraction, descent अवलाद f, वंश m, कुळ n. Extrac'tion n. उत्पादन n, बाहेर ओढून-उपटून काढणे n, उपटणे n; as, "The E. of a tooth from the body, of a stump from the earth." (b) उतारा m- वेंचा m. घेणे n- काढणे n; as, "The E. of a passage from a book." २ lineage, descent, birth कुळ n, वंश m, घराणे n, कुळी f, जनन n, अवलाद f, जन्म m & n. ३ that which is extracted, extract, essence सत्व n, अर्क m, सार n. The E. of roots math. (वर्ग, घन, इ० चें) मूळ काढणे n. (b) the method or rule by which the operation is performed, evolution मूळ काढण्याची पद्धति f-रीति f-नियम m. pl. Extrac'tive a. बाहेर काढतां येण्यासारखा. २ निष्कर्षोपयोगी. E. n. an extract, which see. २ chem. any one of a large class of substances obtained by extraction, & consisting largely of nitrogenous hydrocarbons, such as

xanthin, hypo-xanthin, & certain extractives from muscle-tissue नम्रयुक्तउज्जकबिल पदार्थ *m.* Extrac'tor
n. ओढून काढणारा, उत्पाटक; *as, (a) surg. a forceps or instrument for extracting substances* उत्पाटक,
 उपटण्याचा चिमटा *m.* (b) (*breech-loading*) a device
 for withdrawing a cartridge or spent cartridge
 shell from the chamber of the barrel बंदुकीच्या
 नळीच्या भोंकांतून काढतूस किंवा उडालेल्या काढतुसाचे
 टरफल काढून टाकण्यासाठी केलेली रचना *f.*

N. B.—In the medical language the distinction
 between *Extract* and *Essence* is given as follows:—
Essence = ज्या पदार्थात लवकर उडून जाणारे तेल असते ते त्या
 पदार्थातून काढून घेऊन त्यांत मद्यार्क (spirit) घालून जें मिश्रण
 तयार करतात तें. *Extract* = कोणत्याहि पदार्थात पाणी किंवा
 इतर पदार्थ घालून त्याचा काढ्यासारखा पदार्थ करून तो कढवून
 किंवा आटवून किंवा घट्ट करून जो पदार्थ तयार होतो तो. गुळवेलीचें
 सत्व is neither an extract nor an essence of गुळवेल.

Extradition (ex-trä-dish'-un) [L. *ex*, out & *tra-*
ditio, a delivering up. See *Tradition*.] *n.* the
 surrender or delivery of an alleged criminal by
 one state or sovereignty to another having juris-
 diction over him आरोपिप्रत्यर्पण *n.*, एका राज्यातील
 आरोपी चौकशीकरितां दुसऱ्या (ज्याच्या त्याच्या) राजाच्या
 ताब्यांत देणे *n.*; उ० मुंबईहून एखादा आरोपी पळून
 अमेरिकेस गेला तर अमेरिका त्यास पकडून इंग्रज सरका-
 रच्या ताब्यांत देते. ह्या कृत्यास “आरोपिप्रत्यर्पण”
 म्हणतात. *Ex'traditable a.* subject or liable to ex-
 tradition (as a fugitive from justice) प्रत्यर्पणीय.
 २ making liable to extradition प्रत्यर्पणक्षम-पात्र.
Ex'tradite v. t. to deliver up by one government
 to another (as a fugitive from justice) आरोपिप्रत्य-
 र्पण करणे, आरोपी परत करणे.

Extradotal (eksträ-dō'-tal) [Pref. *extra* & *Dotal*.
 See *Dotation*.] *a.* forming no part of the dowry
 हुंडा किंवा आंदण यांच्या बाहेरची; *as*, “E. property.”

Extraforaneous (eks trā-fō-rā'-nē-us) [Pref. *extra*
 & L. *foras*, out of doors.] *a.* pertaining to that
 which is out of doors घराबाहेरचा, बहिर्द्वारक; *as*,
 “E. occupations.”

Extraneous (eks trā-ge-'nē-us) [Pref. *extra* & L.
genus, race.] *a.* belonging to another race or
 kind भिन्नजातीय, भिन्नवर्गीय.

Extrajudicial (eks trā-jū-dish'al) [Pref. *extra* &
Judicial.] *a.* beyond jurisdiction, not legally requir-
 ed अतिन्याय्य, न्यायाच्या वास्तविक अधिकाराबाहेरचा,
 व्यवहारविषयातिक्रान्त. *Extrajudi'cially adv.*

Extralimitary (eks-trä-lim'it-ary) [Pref. *extra* &
Limitary.] *a.* being beyond the limit or bounds
 अतिक्रान्तमर्याद.

Extralogical (eks-trä-loj'i-kal) [Pref. *extra* & *Logi-*

cal.] *a. lying outside of the domain of logic*
अतितर्क, तर्कविषयातिक्रान्त. Extralogically adv.

Extramundane (eks trā-mun'-dān) [Pref. *extra*, &
L. *mundus*, world.] *a. beyond the material world*
अतिसंसार, इहलोकबाह्य.

Extramural (eks-trā-mū'-ral) [Pref. *extra* & L.
murus, a wall.] *a. outside of the walls* (as of a
fortified or walled city) शहराच्या भिंतीच्या बाहेरचा,
अतिप्राकार, प्राकारबाह्यस्थित, कोटाच्या-तटाच्या बाहेरचा.

Extraneous (eks-trā'-nē-us) [L. *extraneus*, exter-
nal, with suffix-*ous*; extended from *extra*, be-
yond.] *a. without or beyond a thing, not essen-
tial or intrinsic, foreign* विदेशीय, अप्रस्तुत, अत-
द्विषयक, अप्रासंगिक, तदितर, भिन्न, बाह्य, असंगत;
as, "To separate gold from E. matter." २ *irre-
levant* अप्रस्तुत, अप्रकृत, अप्रासंगिक. [E. DISCOURSE
or MATTER इकडच्या तिकडच्या गोष्टी *f. pl.*, इकडे तिकडे
n (*pop.*).] Extra'neously adv. Extran'eity *n.*
(*obs.*) बाह्यता *f*, भिन्नत्व *n*.

Extra-official (eks-trā-of-fish'-al) [Pref. *extra* & Offici-
al.] *a. not prescribed by official duty* अधिकाऱ्याच्या
कर्तव्याबाहेरचा.

Extraordinary (eks-tror'-di-nēr-i) [L. *extraordin-
arius*, beyond what is ordinary, rare.—L. *extra*,
beyond & *ordinarius*, ordinary.] *a. beyond or out of
the common order or method, not usual* असाधारण,
साधारण रीतीच्या बाहेरचा; as, "E. evils or remedies."
२ *exceeding the common degree, uncommon, rare*
अलौकिक, लोकोत्तर, विशेष, अद्भुत, विलक्षण; as, "E.
talents or grandeur." ३ *strange* चमत्कारिक,
विलक्षण. ४ *employed or sent upon an unusual
or special service* मुद्दाम-जरूरीच्या कामाकरितां-पाठ-
विलेला. Extraor'dinaries *n. pl.* नवलविशेष *n*, विशेष
गोष्ट *f*. Extraor'dinarily adv. Extraordinar'iness *n*.

Extravagant (eks-trav'a-gant) [Fr. *extravagant*
—Late L. *extravagant*, stem of *extravagans*, extra-
vagant, lit. wandering beyond —L. *extra*, beyond
& *vagans*, pr. p. of *vagari*, to wander.] *a.*
exceeding due bounds, excessive अमर्याद, निर्मर्याद,
गैरशिस्त, बेताल, अद्वातद्वा, बाष्कळ. २ *prodigal*,
wasteful उधळा, उधळ्या, उडव्या, खर्चिक, अतिव्ययी,
अपव्ययी. E. *n.* Extrav'agance *n.* digression अति-
क्रमण *n*, अतिक्रम *m*, अत्याचार *m*. २ *the state of
being extravagant or prodigal, excess, lavish ex-
penditure* उधळेपणा *m*, उधळपट्टी *f*, अतिव्यय *m*,
अपव्यय *m*, उडवेपणा *m*, उफानगिरी *f*. Extrav'agancy
n. Extrav'agantly adv. Extrav'agantness *n*.
See *N. B.* to Exorbitant.

Extravasate (eks-trav'a-sāt) [L. *extra*, out of &
vas, a vessel.] *v. t.* to force or let out of the pro-
per vessels or arteries (as blood) (नाडी-शिरा

इ० नेहमींच्या वाहिन्यांतून रक्त इ० पातळ पदार्थ
 क्षिरपून ते आसपासच्या भागांत) बाहेर सांचवणे-टाकणे,
 बहिस्संचय *m.* करणे. Extrava'sated *a.* नाडिबहिर्भूत,
 नाडिबहिष्कृत. Extravasā'tion *n.* रक्त बाहेर सांचवणे
n., रक्त बाहेर सांचणे *n.*, बहिस्संचय *m.*, बहिष्कृतसंचय *m.*

Extreme (eks-trēm') [O. Fr. *extreme*, -L. *extremus*,
 superl. of *exterus*, outward.] *a.* outermost, outmost,
 most remote शेवटचा, अगदीं बाहेरचा, सरतेशेवटचा,
 टोंकाचा, कडेचा, अग्रवर्ती. २ *last, final* (said of time)
 शेवटचा, अखेरचा, अंतकाळचा, अंतिम, निकालाचा,
 परिणामाचा, निदानींचा. ३ *greatest, highest, excessive*
 कडेलोटाचा, जबर, पराकाष्टेचा, परम मर्यादेचा, परमा-
 वधीचा, अतिशयित, प्रचंड. ४ *radical, ultra*
 जहाल, कडक, अंतिम. ५ *mus. extended or con-*
tracted as much as possible अतितीव्र, अतिकोमल,
 पराकाष्टेचा तीव्र किंवा कोमल. *E. n. extremity* शेवट
m., अंत *m.*, अग्र *n.*, शेवटचा भाग *m.*, टोंक *n.*, अखेर *f.*,
 निकाल *m.* २ *outmost limit or degree that is suppos-*
able or tolerable, (hence) furthest degree पराकाष्टा
f., परमावधि *f.*, बेहद् *f.*, शिकस्त *f.*, हद् *f.*, सीमा *f.*,
 परममर्यादा *f.*, कळस *m.*, अखेर *f.*, कडेलोट *m.* [AVOID
 EXTREMES cf. अति सर्वत्र वर्जयेत्. TO REACH ITS
 EXTREME (-ची) मर्यादा *f.* सीमा *f.* होणे.] (b) *the most*
widely different states, &c. (often in the pl.)
 दोन परस्परविरुद्ध स्थिती *f. pl.*, पदार्थांमधील महदंतर
n.; as, "E.s of heat and cold, &c." ३ *calamity,*
danger संकट n., अडचण *f.*, कठीण प्रसंग *m.*, निर्वाणीचा
 प्रसंग *m.*, निर्वाण *f.*, निदान *n.*; as, "Resolute in most
 E.s." ४ (logic) *either of the extreme terms of a syllo-*
gism, the middle term being interposed between
them शेवटचे पद *n.*, पहिले पद *n.*, शेवटचे किंवा पहिले
 पद *n.* ५ *math. the first or the last term of a propor-*
tion or series आदिधन *n.*, आदिपद *n.*, अंत्यधन *n.*,
 अंत्यपद *n.* Extreme'less *a. infinite* अनंत. Extreme'ly
adv. Extrem'ism *n.* Extrem'ist *n.* कळस-कमाल
 करणारा, पराकाष्टेस जाणारा, गरम-जहाल मनुष्य *m.*; as,
 "The E.s and the Moderates" गरम व नरम
 लोक *m. pl.*, जहाल व नेमस्त पक्ष *m.* Extrem'ity *n.*
the extreme part, the utmost limit शेवटला भाग *m.*,
 अग्र *n.*, सरतेशेवटचा भाग *m.*, मर्यादा *f.*, सीमा *f.* २
zool. one of the locomotive appendages of an
animal, a limb अग्रावयव *m.*, अग्रांग *n.* (S.). ३ *the*
utmost point, highest degree परमावधि *f.*, पराकाष्टा
f., कळस *m.*, शिकस्ता *f.*, कडेलोट *m.*, हद् *f.* ४ *the highest*
degree of inconvenience, pain, or suffering दुर्दशा
f., आपत्ति *f.*, विपत्ति *f.*, कठीण समय *m.*, कठीण प्रसंग *m.*,
 &c. To go to extremes to go too far, to use extre-
 me measures अगदीं शेवटचे उपाय-कडक उपाय योजणे.
 In extremes at the point of death मरणाच्या सन्निध,
 मरणसमयीं, अंतकाळीं. The last extremity the ut-
 most pitch of misfortune, death दुर्दैवाची अखेर *f.*

कमाल *f*-कळस *m*, मरण *n*, मृत्यु *m*. In the extreme अतिशय, कमालीचा.

N. B.—Although the adjective *extreme*, being superlative in signification, is not properly subject to comparison, the superlative form not unfrequently occurs, especially in the older writers. Thus: "Tried in his *extremest* state." Spenser. "*Extremest* of evils." Bacon. "*Extremest* verge of the swift brook." Shakes. "The sea's *extremest* borders." Addison.

Extricate (eks'-tri-kāt) [L. *extricare*, to disentangle—L. *ex*, out of & *tricare*, impediments, perplexities.] *v. t.* to free from perplexities, to disembarass सोडवणे, मोकळा करणे, मुक्त करणे, (अडचणीतून) बाहेर काढणे, तारणे (?), सोडवणूक *f*-मोकळीक *f* उद्धार *m*. करणे, गुंता *m*-गुंतागुंत *f*. काढणे. २ to cause to be emitted or evolved बाहेर पाडणे-टाकणे-सोडणे, बाहेर निघावयास लावणे. Ex'tricable *a*. सोडविण्याजोगा. Extrica'tion *n*. the act of extricating, disentanglement सोडवणे *n*, सोडवणूक *f*, तारण *n*, उद्धार *m*, उद्धरण *n*. २ सुटका *f*, मोकळीक *f*, मुक्तता *f*. ३ the act of sending out or evolving बाहेर सोडणे *n*-टाकणे *n*.

Extrinsic (eks-trin'-sik) [O. Fr. *extrinseque*, outward—Late L. acc. *extrinsecum*, adj. allied to L. *extrin-extrim*, adverbial form from *exter*, outward & *secus*, beside.] *a*. (opp. of *intrinsic* i. e. आंगची, स्वाभाविक.) *external*, *unessential* गौण, अंगबाह्य, वस्तूचा अंगभूत नव्हे असा, असहज, बाहेरचा-ला, बाहेरील, उपरि, आरोपित, बाह्य. ३ *anat. attached partly to an organ or limb and partly to some other part* (said of certain groups of muscles) बाहेरचा, बाह्य भागांतील, बाहेरील. Extrin'sical *a*. Extrinsic'al'ity, Extrin'sicalness *n*. Extrin'sically *adv*.

Extrorse (eks-trors') [L. *extra*, on the outside & *orsus*, beginning.] *a. bot.* facing outwards, or away from the axis of growth बहिर्मुखी.

Extrude (eks trōōd') [L. *ex*, out of & *trudere*, to thrust.] *v. t.* बाहेर खेंचणे, खेंचून-ढकलून बाहेर काढणे. See Expel.

Exuberant (eks-ū'ber-ant) [L. *exuberans*, pr. p. of *exuberare*—*ex*, intensive & *uber*, rich, abundant.] *a. plenteous, overflowing, copious* मुबलक, अतिशय, महामूर, मनमुराद, यथेच्छ, यथेष्ट, पुष्कळ, रगड, बहुत, समृद्ध. Exu'berance,-cy *n*. भर *m*, फलसमृद्धि *f*, महामुरी *f*, रगाडी *f*, चंगळ *f*. २ *superabundance, richness, copiousness* अतिचंगळ *f*, रेलचेल *f*, रगाडी *f*, पुष्कळपणा *m*, पूर *m*, सुळसुळाट *m*, अतिरेक *m*, बाहुल्य *n*, विपुलता *f*, प्रचुरता *f*, उद्रेक *m*, समृद्धि *f*, उत्कर्ष *m*, प्रकर्ष *m*, आबादानी *f*, गजक *f*, गचक *f*, गरदी *f*, गडगंज *m*, &c. Exu'berantly *adv*.

N. B.—Luxuriant, Exuberant. *Luxuriant* means exuberant in growth. *Exuberant* means excessive in production. *Luxuriant* = भरभर वाढणारा, अत्यंत वर्धिष्णु. *Exuberant* = प्रजनिष्णु, फाजील पीक देणारा. *Exuberant* is sometimes employed to imply that kind of abundance which needs to be restrained, e. g. E. grief, joy, &c; while *luxuriant* is used but in a happy & favourable sense.

Exude (ek-sūd' or eg-zūd') [L. *exudare*—better *exsudare*, to sweat out, distil—L. *ex*, out & *sudare*, to sweat.] *v. t.* to discharge through pores or incisions (as moisture, &c.), to give out (शरीराच्या किंवा झाडांच्या रंध्रांतून घाम, रस, चीक, गोंद इत्यादि द्रव पदार्थ) बाहेर टाकणे, निर्यासन *n.* करणे. *E. v. i.* झिरपणे, पाझरणे, गळणे, ओहळणे, ओघळणे, निचरणे, वहणे, स्रवणे, (-चा) निर्यास होणे. *Exudā'tion n.* the act of exuding; a discharge of humours, moisture; juice or gum as through pores निर्यास *m.*, स्वेद *m.*, द्रवोत्सर्ग *m.*, स्वेदोद्गम *m.* २ the substance exuded (उत्सर्जित) द्रव *m.*, डिक *m.*, चीक *m.*, रस *m.*, स्राव *m.*, झिरपा *m.*, &c.

Exulcerate (eg-zul'-sēr-āt) [L. *ex* & *ulcerare*. See *Ulcerate*.] *v. t.* & *v. i.* (obs.) क्षत *n.* व्रण *m.* उत्पन्न करणे-होणे. २ to fret, to chafe, to inflame रागावणे, जळणे (*fig.*). *Exulcerā'tion n.* व्रणोत्पत्ति *f.* २ जळफळ *f.* *Exul'cerative*, *Exul'ceratory a.*

Exult (eg-zult') [Fr. *exulter*, L. *exultare*, *exsultare*, to leap up—L. *exsultus*, p. p. of *exsilere*, to leap out—L. *ex*, out & *salire*, to leap.] *v. i.* to be in high spirits, to rejoice, to triumph, (*fig.*) to leap for joy अत्यानंदाने नाचू लागणे-उड्या मारणे, बागडणे, अत्यानंद पावणे. *Exultant a.* exulting, triumphant आनंदाने नाचणारा, प्रमुदित, विजयानंदित. *Exultā'tion n.* the act of exulting, rapturous delight, triumph परमानंद *m.*, अत्यंत हर्ष *m.*, हर्षनिर्भर *m.*, आनंदातिरेक *m.*, विजयानंद *m.* *Exult'ingly adv.*

Exuviae (ek-zū'viē) [L., from *exuere*, to draw off.] *n. pl.* प्राण्यांनीं टाकलेले कातडे *n.* -कवच *n.*, मेंग *f.*, कात *f.*

Eye (ī) [A. S. *eage*, Ger. *auge*, Gr. *okos*, *osse*, the two eyes, connected with *ossomai*, to see; L. *oculus*, Sk. अक्ष, the eye.] *n.* the organ of sight or vision डोळा *m.*, नेत्र *m.*, चक्षु *m.*, नयन *m.*, लोचन *m.*, अक्षि *m.*, दृक् (in comp. as, दृक्कर्म, दृग्गोचर, दृग्विषय, दोषैकदृक्, &c.). २ power or range of vision आलोकनशक्ति *f.*, दृष्टि *f.*, नजर *f.* ३ (hence) judgment or taste in the use of the eye & in judging of visible objects नजर *f.*, पारख *f.*, दृष्टि *f.*, कोणतीही वस्तु पाहिल्याबरोबर त्याबद्दल यथार्थ गुणदोष-विवेचन करण्याची शक्ति *f.* ४ the action of the organ of sight, sight, look, judgment, opinion दृष्टि *f.*, नजर *f.*, मत *n.*, परीक्षा *f.*, डोळा *m.* ५ the space com-

manded by the organ of sight, scope of vision
 दृष्टीमध्ये-नजरेमध्ये येणारा प्रदेश *m*- प्रांत *m*- टापू *m*,
 दृक्पथ *m*, नेत्रगोचर प्रांत *m*, दृक्क्षेत्र *n*. ६ (hence:)
face, front दर्शनी-पुढचा-समोरचा भाग *m*, समक्षदर्शन
n, तोंड *n* (*fig.*). ७ *observation, watch, inspection*
 डोळा *m*, नजर *f*, निरीक्षण *n*, पहारा *m*, चित्त *n*, लक्ष
n. ८ *that which resembles the organ of sight in*
form, position, or appearance डोळ्यासारखा-डो-
 ळ्याच्या आकाराचा-डोळ्याइतका महत्वाचा पदार्थ *m*,
 डोळा *m*; as (a) *zool. the spots on a feather* (as of a
 peacock) (मोर)पिसान्यावरील डोळा *m*. (b) *the*
bud or sprout of a plant or tuber डोळा *m*, टक्का *m*;
 as, "The eye of a potato." (c) *the centre of a target*
 तारकिटाच्या मध्यावर केलेली खूण *f*, तारकिटाचा डोळा
m. (d) *a small loop to receive a hook* हूक अडकवि-
 प्याचें भोंक *n*; as, "The hooks & eyes on a dress."
 (e) *the hole through the head of a needle* सुईचें
 भोंक *n*, नेडें *n*, वेज *n*, नाक *n*. (f) *a loop forming*
part of anything, to receive a rope, hook, pin,
shaft, &c. भोंक *n*. (h) *the hole through the upper*
mill-stone जात्याचें तोंड *n*, जात्याची नाळ *f*. ९ *that*
which resembles the eye in relative importance or
beauty (शरीरांत ज्याप्रमाणें डोळा त्याप्रमाणें) को-
 णत्याही वस्तूचा महत्वाचा भाग *m*, डोळा *m* (*fig.*), नाक
n. (*fig.*); as, "Athens, the eye of Greece, mother
 of arts." १० *shade of colours* (कोणत्याही रंगाची)
 छटा *f* -झांक *f* -लकेरी *f*; as, "An eye of blue."
 [BEFORE ONE'S EYES डोळ्यां देखत-समोर. BLACK OF
 THE E. बुवूळ *n*, काळें बुवूळ *n*. COAT OF HUMOUR OF
 THE E. डोळ्याचा पडदा *m*, अक्षिपटल *n*. DARKNESS
 COMING OVER THE E. (डोळ्यांसमोर येणारी) अंधारी *f*.
 DRAWNNESS, STRAINEDNESS, or STIFFNESS OF THE
 E. ओढ *f*, ताटकळी *f*, ताठा *m*. DULLNESS OF VISION (AN
 EYE) दृष्टिमांघ *n*. DUSKY SUFFUSION OVER THE E. भूर
f, भुरी *f*. HAVING AN EVIL E. पापदृष्टीचा, पापदृष्टी, विपदृष्टि,
 दृष्टोळा. TO REMOVE THE BLAST OF AN EVIL E. दृष्ट *f*-
 लिवलोन *m*. काढणें-उतरणें, दृष्ट *f*. ओंवाळून टाकणें. TO SUF-
 FER THE BLAST OF AN EVIL E. दृष्टावणें, दृष्टाळणें, दृष्ट
f. पडणें-लागणें. E. OF FAVOUR कृपादृष्टि *f*, कृपावलोकन *n*,
 कृपाकटाक्ष *m*. E. OF THE MIND, INTELLECTUAL E.
 ज्ञानचक्षु *n*, ज्ञानदृष्टि *f*. E. OF SENSE, MATERIAL E.
 चर्मचक्षु *n*, चर्मदृष्टि *f*. FILM OVER THE E. पडदा *m*,
 पटल *n*, वडळ *n*. GLAZE OF THE E. (AS IN DEATH)
 चंदी *f*. GUM or MUCUS OF THE E. डोळ्याचा गू *m*, पू
m, चिपड(?)*n*, चिपडा(?)*m*, चिपडी(?)*f*. HOMUNCULUS OF
 THE E. बाहुली *f*. LANGUAGE OF THE E. नेत्रपल्लवी *f*
 (भाषा). MAGICAL APPLICATION TO THE E. अंजन *n*,
 अंजनप्रयोग *m*. OF LARGE, ROUND, FULL E.S गटगटीत
 डोळ्याचा, वटवटीत डोळ्याचा. OUTER CORNER OF THE E.
 अपांग *m*. RED SPOT ON WHITE OF THE E. कुरंद *m*.
 SCALEDNESS OF THE E.S UNDER STUPOR झांप *f*,

झांपड *f.* झांपण *f.* SHOOTING or PAINFUL THROBBING OF THE E. खरखर *f.* रखरख *f.* खरखरा *m.* SKILL TO JUDGE BY THE E. नजरपारख *f.* SPECK ON THE E. कोकी *f.* WHITE OF E. पांढरें बुबूळ *n.* WORK TO CATCH THE E. दर्शनी काम *n.* TO BE IN ONE'S E. लक्षांत नजरेंत असणें. TO BE GUMMY, (THE E.S) चिपडणें, ढेरणें. TO BE PAINED AT THE SIGHT OF, (THE E.S) डोळे दुखणें (*fig.*). TO FEAR TO MEET THE E. OF दोहों डोळ्यांची मुरवत *f.* राखणें. TO FEAST THE E.S UPON डोळे भरून पहाणें, दृष्टिभर पहाणें, डोळ्यांचें पारणें *n.* फेडणें. TO GET HEAVY (FROM WANT OF SLEEP, THE E.S) (जागरणानें डोळे) जड होणें. TO HAVE ONE'S E.S ABOUT ONE मागें पुढें पहाणें, आगापिछा पाहणें. TO HAVE A TWITCHING IN THE E.S डोळे *m. pl.* लवणें, अक्षिस्पंदन *n.* होणें. TO HAVE ATOMS FLOAT BEFORE THE E.S डोळ्यांपुढें लकलक करणें, डोळ्यांपुढें काजवे *m. pl.* येणें. TO SEE WITH THE CORNER OF THE E. तिरक्या दृष्टीनें पाहणें, आडव्या दृष्टीनें पहाणें. TO SHUT ONE'S E.S (TO, AGAINST) डोळेझांक करणें, डोळ्यांवर कातडें ओढणें. TO SINK INTO THEIR SOCKETS (THE E.S) डोळे पाताळांत जाणें, डोळे खोल जाणें. TO STRAIN ONE'S E.S डोळे ताणणें, डोळ्यांची वात *f.* करणें, डोळेफोड *f.* करणें. TO STREAM, (THE E.S) अश्रु *m. pl.* ढाळणें, डोळ्यांतून पाणी ढाळणें. TO THROB (THE E.S) फुरफुरणें, डोळे *m. pl.* स्फुरणें, TO TURN UP THE WHITE OF THE E.S डोळे फिरवणें-पांढरे करणें. TO WANDER IDLY (THE E.S) फांकणें, तरळणें. WE CAN SEE THE MOTE IN OUR BROTHER'S E. BUT CANNOT SEE THE BEAM IN OUR OWN दुसऱ्याच्या डोळ्यांतलें कुसळ दिसतें, पण आपल्या डोळ्यांतील मुसळ दिसत नाही. TO CRY ONE'S E.S OUT *to weep bitterly* ओकसाबोकशीं रडणें, दसदसां-ढळढळ रडणें. EYE OF DAY, or THE MORNING, or HEAVEN, the sun सूर्य *m.* रवि *m.* दिनमणि *m.* TO CUT ONE'S EYE-TOOTH *to cease to be a child, to be shrewd* शहाणें होणें. *cf.* अकलदाढ येणें. GIVE AN E. TO *to attend to* (-कडे) लक्ष देणें-नजर *f.* पांचवणें. GREEN E. *jealousy* हेवा *m.* मत्सर *m.* Have an E. *to to contemplate* (वर-कडे) नजर *f.* असणें. IN ONE'S MIND'S E. *in contemplation* ज्ञानचक्षूंत-दृष्टींत. IN THE E.S OF *in the opinion of* (-च्या) दृष्टीनें-मताप्रमाणें, (-च्या) दृष्ट्या. KEEP ONE'S E. ON *to watch* (-वर) सक्तनजर *f.* ठेवणें-राखणें. MAKE A PERSON OPEN HIS E.S *to cause him astonishment* आश्चर्यचकित करणें. IN THE WIND'S E. *against the wind* वाऱ्याच्या विरुद्ध-उलट वाजूनें. MAKE E.S AT *to look at in an amorous way* (-कडे) सकामदृष्टीनें पाहणें, (-ला) डोळा मारणें. NAKED E. नुसता डोळा (पाहावयाच्या साधनाशिवाय). MIND YOUR E. काळजी घे, खबरदारी ठेव, सावध रहा. OPEN A PERSON'S E.S *to show him something of which he is ignorant* (-चे) डोळे उघडणें (*fig.*). TO SEE E. TO E. *to think alike* (दुसऱ्या) सारखें वाटणें, दुसऱ्यास वाटतें तसेंच वाटणें. PUT THE FINGER IN THE E. *to weep* रडणें. SEE WITH HALF AN E. *to see without*

difficulty त्रासाशिवाय पहातां येणें. UNDER THE E. OF
under the observation of (च्या) देखरेखी-नजरे खाली.
 UP TO THE E.S *deeply engaged* अतिशय कामांत
 गुंतलेला, गढलेला.] Eye *v. t. to fix the eye on,*
to look on, to hold in view (-कडे) नजर *f.* डोळे *m.*
pl. लावणें, रोंखून पहाणें, टक *f.* लावून पाहणें. Eye'-
ball n. the ball or globe of the eye बुवूळ *n.* Eye'-
bright n. bot. a small annual plant, formerly
much used as a remedy for diseases of the eye
 एक प्रकारची वनस्पति *f.* हिचा पूर्वी नेत्ररोगावर
 उपयोग करीत असत. Eye'-brow *n. the brow or hairy*
arch above the eye भिंवई *f.* भुकुटी *f.* भुंवई *f.* Eye'-
drop n. a tear अश्रु *m.* आंसव *n.* अंसूं *n.* Eye'-flap *n.*
a blinder on a horse's bridle डोळेझांकण *n.* डोळे-
 टापणें *n.* Eye'-glance *n. a glance of the eye* ओझरती
 नजर *f.* ओझरती दृष्टि *f.* Eye'-glass *n. a lens of glass*
to assist the sight डोळ्याचें भिंग *n.* उपनेत्र *n.* २ eye-
piece of a telescope, microscope, &c. दुर्बिणींत वगैरे
 असणारी डोळ्यांना लावण्याची कांच *f.* सूक्ष्मदर्शक भिंग
n. Eye'-lash *n. the fringe of hair that edges the*
eyelid (usually in the pl.) पापणीचे केश *m. pl.* Eye'-
hole n. a circular opening to receive a hook, cord,
ring, or rope भोक *n.* डोळा *m.* (fig.). Eye'-less *a. with-*
out eyes, blind अंध, आंधळा, चक्षुहीन. Eye'-let *n. a*
small hole to receive a cord or fastener लहानसर भोक
n. Eye'-lid *n. the cover of the eye* पापणी *f.* डोळ्या-
 वरील कातडें *n.* Eye'-piece *n. the lens or combina-*
tion of lenses, at the eye end of a telescope नेत्रकाच
m. दुर्बिणींतून पाहतांना आपल्याकडेच दुर्बिणीची जी
 बाजू असते त्या बाजूचें भिंग *n.* Eye'-pit *n. the socket*
of the eye डोळ्याचा खळगा *m.* Eye'-salve *n. ointment*
for the eye नेत्रांजन *n.* डोळ्यांचें मलम *n.* Eye'-servant

n. a servant who attends faithfully to his duty only when watched देखतकाम्या *m.*, तोंडदेखलें काम करणारा *m.*, चुकार नोकर *m.* Eye'-service *n.* service performed only under inspection, or the eye of an employer धन्यानें स्वतः वसून नजरखालीं नोकराकडून करवून घेतलेली चाकरी *f.* Eye'-shot *n.* range or reach of the eye, view, sight दृष्टीचा टप्पा *m.* Eye'sight *n.* sight of the eye, the sense of observation डोळ्याखाळचा देखावा *m.*, दृष्टि *f.*, नजर *f.* (*fig.*). Eye'sore *n.* something offensive to the eye or sight नेत्रकंटक *m.*, डोळ्यांत खुपणारें शल्य *n.*, नेत्रशल्य *n.*, अप्रियवस्तु *f.*, डोळ्यासमोर न खपणारी गोष्ट *f.*, अक्षिगत वस्तु *f.* (*S.*). Eye'splice *n.* naut. a kind of eye or loop formed by splicing the end of a rope into itself दोरीचा फांस *m.* Eye'spot *n.* a spot like an eye नेत्राकृति ठिपका *m.*, डोळा *m.* (*fig.*) Eye'spotted *a.* marked with spots like eyes डोळ्यांप्रमाणें ठिपके असलेला. Eye'-stone *n.* a small calcareous body used for removing substances from under the eyelid डोळ्यांतील केर कसपट वगैरे काढण्याची चुनखडीची शलाका *f.* Eye'string *n.* the tendon by which the eye is moved अक्षिकंडरा *f.* Eye'tooth *n.* naut. a canine tooth of the upper jaw (दांताचा) सुळा *m.*, सुळका *m.*, कुत्रा वगैरे प्राण्याचा वरचा सुळा *m.* (दांत). Eye-tube *n.* नेत्रनलिका *f.* Eye'-water *n.* med. a wash for application to the eye डोळ्यांचें औषध *n.*, डोळ्यांचें औषधी पाणी *n.* Eye'-wink *n.* a wink डोळे मिचकवणें *n.*, नयनसंज्ञा *f.* २ डोळ्यांचें पातें लवतें न लवतें इतका काळ *m.* निमिष *n.*, निमेष *n.* Eye-witness *n.* one who sees a thing done एखादी गोष्ट स्वतः डोळ्यांनीं पहाणारा *m.*, प्रत्यक्षदर्शी, साक्षाद्द्रष्टा, प्रत्यक्षसाक्षी.

F

F (ef) इंग्रजी वर्णमालेंतील सहावें अक्षर आणि चवथें व्यंजन. या अक्षराचा आकार व उच्चार लॅटिन भाषेंतून घेतला आहे. हें अक्षर प्रथमतः बहुधा मिसरलिपींतून फिनिशियन लिपींत, तींतून नंतर ग्रीक लिपींत व ग्रीकमधून लॅटिन लिपींत, व लॅटिनमधून इंग्रजींत असें संक्रमण होत आलें आहे. व्युत्पत्तिदृष्ट्या 'f' ह्या इंग्रजी वर्णाचा *p, k, v, & b* ह्या व्यंजनांशीं निकट किंवा संपिंड संबंध आहे; जसें, इंग्रजी *Five*=ग्रीक *Pente*=संस्कृत पंचन्; इंग्रजी *wolf*=लॅटिन *lupus*=संस्कृत वृक; इंग्रजी *fox*=लॅटिन *vixen*; इंग्रजी *break*=लॅटिन *fragilis*. F ह्या इंग्रजी व्यंजनाचा उच्चार, मराठी फ् ह्या अक्षरानें बरोबर दाखवितां येत नाहीं. तथापि खालचा ओंठ वरच्या दांतास लावून मराठी फ् या व्यंजनाचें उच्चारण केल्यास तो उच्चार बहुतांशीं इंग्रजी f च्या उच्चाराशीं जुळतो. इंग्रजी व मराठी उच्चारांत अशा रीतीची किंचित् भिन्नता असल्यामुळें मराठी फ् इंग्रजींत लिहितांना f या अक्षराचा उपयोग न करितां त्याऐवजीं *ph* अशीं दोन व्यंजनें लिहितात. २ *math. a symbol to denote anything occupying the sixth place in a series* सहाव्या स्थानाचें दर्शक चिन्ह *n.* फ (अ व क ड इ फ). ३ *mus. F is the name of the 4th note of the diatonic scale of C major* शुद्धस्वरसप्तकांतील चवथा स्वर *m* (मध्यम). ४ *f stands for Frederic, Fanny &c.* फ्रेडिक, फॅनी वगैरे फकारानें प्रारंभ होणाऱ्या इंग्रजी विशेषनामांचा संक्षेप म्हणून या अक्षराची योजना करितात. तसेंच F. G. S., F. R. S, F. T. S. इ० पदव्यांच्या संज्ञाक्षरांत F हें अक्षर Fellow या शब्दाबद्दल घालण्याचा प्रघात आहे. रोमन क्याथोलिक पंथाचा प्रीस्ट (father) ह्या पदवीचा संक्षेप म्हणूनही F या अक्षराचा उपयोग केला जातो. Fahrenheit ह्या शब्दाबद्दल व्यवहारांत F हा वर्णच घालण्याची वहिवाट आहे. ५ F. A. A. or f. a. a. या संज्ञाक्षरांचा अर्थ व्यापारी भाषेंत free of all average व F. O. B. ह्या संज्ञेचा अर्थ free on board 'माल गलबतावर चढला म्हणजे रवाना करणारा मोकळा' असा आहे. ६ *naut. f stands for 'Fog' and ff stands for 'thick fog'* नौकाशास्त्रांत *f*=धुकें व *ff*=दाटधुकें असा बोध होतो. ७ *f stands for fine in the distinctive mark of a particular description of black lead pencil* काळ्या लांकडी पेन्सलीवरील *f* हा वर्ण *fine*=उंची अशा अर्थानें योजला असतो. ८ *chem. f stands for fluorine* रासायनिक भाषेंत (फ्लुओरिन) फ्लु हा शब्द f या संज्ञेनें दर्शवितात. [THE THREE F'S ARE FAIR RENT, FIXITY OF TENURE, & FREE SALE वाजवी धारा, निरंतरचा वाहणीहक, आणि विक्रीचा पूर्ण हक्क.] F या अक्षराचा रोमन आंकड्यांत (४०) चे जागां आणि F या अक्षराचा ४०००० या आंकड्याबद्दल उपयोग करण्याची पूर्वी पद्धति असे.

N. B.—A, B, C, D, आणि E ह्या पहिल्या पांच अक्षरांतील शब्दांपैकी लॅटिन व ग्रीक भाषांतून आलेले शब्द बहुधा वाङ्मयात्मक, पारिभाषिक, किंवा शास्त्रीय असे आहेत. परंतु F नें प्रारंभ

होणाऱ्या इंग्रजी शब्दांत नेहर्मांच्या व्यावहारिक शब्दांचाच भरणा फार आहे. तसेंच F नें प्रारंभ होणाऱ्या इंग्रजी शब्दांत अनुकरण-वाचक शब्दहि बरेच आढळतात; जसें, fizz, flat, flap, flash, flip, flush, fuzz.

Fa (fä) [It.] *n. mus.* (a) a syllable applied to the fourth tone of the diatonic scale in solmization शुद्धस्वरसप्तकांतील चवथ्या (मध्यम) स्वराचें इतालियन लघु संज्ञाक्षर *n.* फा. (b) मध्यमस्वर *m.*

Fabaceous (fa-bā'-shus) [L. *fabaceus-faba*, bean.] *a.* having the nature of a bean, like a bean वाला-सारखा, पावट्यासारखा, फरसबीसारखा. *Fabaceæ n. pl.* the bean tribe वालाची जात *f.*

Fabella (fa-bel'-lä) [L. dim. of *faba*, a bean.] *n.* *Fabellæ pl. anat.* one of the small sesamoid bones situated behind the condyles of the femur in some mammals (कांहीं जनावरांत मांडीचे हाडाचे खालचे टोंकाजवळील) टेंगळांचे मागील बाजूस वाढणारें हाड *n.* मापास्थि *n.* (माप=a kind of bean.)

Fabian (fā'-bi-an) [L. *Fabianus*, *Fabius*, belonging to *Fabius*.] *a.* of, pertaining to, or in the manner of, the Roman general, *Quintus Fabius Maximus Ferrucosus*; cautious; dilatory; avoiding a decisive contest फेबिअससारखा, सावध व धोरणी, वेळ लावणारा, उशीर करणारा, सावध व आस्ते आस्ते काम करणारा. *Fabian policy* सावधपणें व आस्ते आस्ते काम करण्याचें धोरण *n.* रोमन सेनापति फेबिअस हा आपला शत्रु जो हानिवाल त्याच्याशीं समोरासमोर गांठ घालून युद्ध न करितां त्याला नानाप्रकारें हुलकावण्या दाखवून व त्यावर अचानक छापे घालून त्याला हैराण करीत असे व त्याचें कांहीं चालूं देत नसे. ह्या त्याच्या काव्यास फेबिअन कावा म्हणतात.

Fable (fā'-bl) [Fr. *fabla* -L. *fabula*, a story-fari to speak.] *n.* a feigned story or tale, intended to instruct or amuse (बोधपर) कल्पित गोष्ट *f.* कथा *f.* २ the plot, story, or connected series of events, forming the subject of an epic or dramatic poem (कल्पित) कथानक *n.* कथावस्तु *f.* संविधानक *n.* ३ any story told to excite wonder, the theme of talk नवलाची गोष्ट *f.* नवल *n.* सर्वतोमुखीं-सर्वांमुखीं झालेली गोष्ट *f.* अद्भुत कथा *f.* कहाणी *f.* सामान्यवार्ता *f.* बोलवा *f.* ४ fiction, untruth, falsehood गप्प *f.* खोटी गोष्ट *f.* कंडी *f.* थाप *f.* F: *v. i.* to compose fables कल्पित गोष्टी लिहिणें. २ to write or speak fiction, or what is not true काल्पनिक कथा-गोष्टी लिहिणें-सांगणें, थापा मारणें-देणें-ठोकणें; as, "He fables not." F. *v. t.* (Milton) to feign, to invent, to tell of falsely (-च्या) संबंधानें मिथ्या-लटकें-खोटें सांगणें, कल्पित वर्णन करणें; as, "The hell thou fablest." Fā'bler *n.* कल्पित गोष्टी लिहिणारा. २ (खोट्या) कंड्या पिकविणारा. Fa'bled *pa. t.* & *pa. p.* कल्पित कथांमध्ये वर्णन केलेला-सांगितलेला, दंतकथेंतील-संबंधीं. Fa'bling *pr.*

p. & v. n. Fab'ulist n. a writer of fables कल्पित कथा लिहिणारा-रचणारा, बोधपर-नीतिपर कथा रचणारा
m. Fa'bulous a. related in fable, devised, not real, fictitious कल्पित, खोटा, मानलेला, कल्पित कादंबरीतला, कल्पिलेला, खरा नव्हे असा, दंतकथासिद्ध, काल्पनिक; as, "A F. hero." २ passing belief, exceedingly great कल्पनातीत, कल्पनेच्या बाहेरचा-पलीकडील, कमालीचा मोठा, केवळ काल्पनिक; as, "A F. price." F. age काल्पनिक-पौराणिक काल m, ज्या कालासंबंधाने खरी-प्रेतिहासिक-विश्वसनीय माहिती मिळत नाही असा काल m. Fa'būlise v. t. to write fables (बोधपर-नीतिपर) कल्पित कथा रचणे. Fabu'ulously adv. Fab'ulousness n.

N. B. Distinguish Fable, Fiction, Fabrication, Parable, Allegory, Novel, Romance. Fable is a feigned tale conveying some lesson of instruction. A fable mentions talking trees, talking animals, unhistoric & unreal personages. Fiction is any production of the imagination, Its aim is amusement or instruction or both. Fiction is opposed to what is real as fabrication is opposed to what is true. The common end of fiction is to entertain, that of fabrication is to mislead and deceive. A Parable is an illustration of moral or spiritual truth through vehicle of natural or secular processes or occurrences. The parable teaches truth for itself. An Allegory differs both from fable and parable in that the properties of persons are fictitiously represented as attached to things to which they are as it were transferred. A Novel is a fiction with something of dramatic plot in it designed to show the working of human passion and is such that in themselves there is no impossibility in the incidents of it. The Romance is a novel which deals in surprising and adventurous incidents in order to strike by means of the marvellous without the historic probability of the novel of the present day. (Culled from Smith). We thus propose the following accurate renderings:--

Fable=(बोधपर) कल्पित कथा किंवा गोष्ट. Fiction = कल्पित रचना किंवा प्रबंध. Fabrication = बनावट, खोटें असेल तें खरें भासविणें. Parable = (व्यवहारांत किंवा सृष्टींत घडून येणाऱ्या) खऱ्या गोष्टींचा दृष्टांत किंवा दाखला. Allegory = परंपरित रूपक, or loosely रूपक. Allegory is not दृष्टान्त. Novel = कादंबरी. Romance = अद्भुत कादंबरी.

N. B.—Fabulous = कल्पित. False = खोटें.

Fabric (fab'-rik) [Fr. *fabrique*, -L. *fabrica*, a fabric, workshop—*faber*, a workman.] *n. the structure of anything, the manner in which the parts of a thing are united (कोणत्याही जिनसाची) बनावट f, सांगाडा m, सांपळा m, बांधणी f, जुळणी f, जोडकाम n. २ workmanship, texture, make*

वीण *f.*, विणकर *f.*, पोत *m.*, विणणें *n.*, करणी *f.*, कारागिरी *f.*, खुमास *f.*; as, "Cloth of a beautiful F." ३ *that which is fabricated* (तयार केलेला) जिन्नस; as (a) *framework, edifice, building* डोला (colloq.), इमारत *f.*, इमला *m.*, घर *n.*, बंगला *m.* (b) *manufactured cloth* (विणून तयार) केलेला कपडा *m.* -कापड *n.*; as, "Silks or other F.s." ४ (R.) *construction* उभारणी *f.*, बांधणी *f.* ५ *any system or structure consisting of connected parts* (विश्व-समाज-इ०) रचना *f.*, जुळणी *f.*, योजना *f.*, व्यवस्था *f.*, सांखळी *f.* (fig.), घटना *f.*; as "The F. of the universe." F. v. t. (obs.) बांधणें.

Fab'ricant [Fr.] *n.* a *manufacturer* तयार करणारा *m.*, कारागीर *m.* Fab'ricate *v. t.* to *form into a whole by uniting its parts, to frame, to construct, to build* जोडून-सांधून तयार करणें, जोडणें, जडविणें, उभारणें, उभें करणें, बांधणें; as, "To F. a bridge or ship." २ to *form by art and labour, to manufacture, to produce* (मेहनतीने व कुशलतेने) तयार करणें, (कलाकौशल्याचे जिन्नस) तयार करणें, बनविणें; as, "To F. woollens." ३ to *invent & form, to forge, to devise falsely* बनावट करणें, (कंडी-गप्प) उठविणें, पिकविणें, बनविणें, कुभांड रचणें; as, "To F. a lie or story." [FABRICATING FALSE EVIDENCE खोटा पुरावा बनविणें, बनावट पुरावा तयार करणें.] Fab'ricated *pa. t. & pa. p.* Fab'ricating *pr. p. & v. n.* Fabrica'tion *n.* बांधणी *f.*, रचना *f.*, उभारणी *f.*, बनावट *n.* २ *that which is fabricated, a falsehood* लुचेगिरी *f.*, खोटी गोष्ट *f.*, कुभांड *n.*, कुदांड *n.*, कवंडाल *n.*, कंडी *f.*, थोतांड *n.*, तुफान *n.*, आव *m.*; as, "The story is doubtless a F." Fab'ricato: *n.* बांधणारा *m.*, रचणारा *m.* २ कुभांड रचणारा *m.*, बनावट करणारा *m.* ३ तयार करणारा *m.*, बनवणारा *m.*, कारागीर *m.* Fab'ricatress *n. fem.* Fab'rile *a.* *pertaining to a workman, or to work in stone, metal, wood, etc.* कारागिरासंबंधी, कारागिरीसंबंधी; as, "F. skill."

N. B.—Fabric and Manufacture. Fabric applies to things constructed and to things woven; Manufacture to things produced by art from raw materials for personal use but not, like fabric to building. Manufacture denotes a process as well as a result, Fabric the result alone. We can speak of the manufacture of certain fabrics. Fabric = विणकाम. २ इमारत. Manufacture = कच्च्या मालापासून पक्का माल तयार करण्याची कला. २ तयार केलेला माल, पक्का माल.

N. B.—Forge = खोटे बनविणें, बनावट करणें. Fabricate = खोटे रचणें.

Fac (fak) [Abbrev. of *facsimile*.] *n.* a *large ornamental letter used, esp. by the early printers, at the commencement of the chapters & other divisions of a book* (ग्रंथांतील नवीन अध्याय, भाग, वगैरेंच्या प्रारंभी काढलेलें) पहिलें मोठें चित्राक्षर *n.*

Facade (fa-sād') [Fr. *facade*-It. *facciata-faccia*

face -L. *facies*. See *Face*.] *n. arch.* the front of a building (घराचा, इमारतीचा) समोरचा-दर्शनी भाग *m*, मुखभाग *m*, दर्शनी बाजू *f*. २ (*esp.*) the principal front having some architectural pretensions नकशीदार -कोरीव काम केलेला-शोभिवंत दर्शनी भाग *m*.

Face (fās) [Fr. *face*, -L. *facies*, face, from *facere*, to make.] *n.* the exterior form of any thing, that part which presents itself to view चेहरा *m*, तोंडवळा *m*, मुखपृष्ठ *n*, बाह्य-दृश्य-बाहेर दिसणारा भाग *m*, समोरचा दिसणारा भाग *m*. २ (*esp.*) the front or upper part or surface बाहेरच्या बाजूचा-वरचा भाग *m*, पृष्ठभाग *m*, दर्शनी बाजू *f*-भाग *m*. ३ one of the bounding planes of a solid मुख *n*, तोंड *n*, बाजू *f*, पृष्ठ *n*; as, "A cube has six faces." ४ *mech.* (a) the principal dressed surface of a plate, dish, pulley (तयार केलेली) मुखाबाहेरची-दर्शनी बाजू *f*, मुख *n*, तोंड *n*. (b) that part of the acting surface of a cog in a cog wheel, which projects beyond the pitch line दात्याचें तोंड *n* (?), मुख *n*, तोंड *n*. (c) the width of a pulley, or the length of a cog from end to end (कप्पीचें) घेरपृष्ठ *n*; as, "A pulley or cog wheel of ten inches face." ५ (*printing*) (a) the upper surface, or the character upon the surface of a type, plate, &c. अक्षराकार *m*, (खिळ्यावरील) माथाळा *m*, मथळा *m*. (b) the style or cut of a type or font of type दाह्याची धर्ती *f*-जात *f*. ६ outside appearance; external aspect, (whether natural, assumed, or acquired) बाह्यरूप *n*, बाह्यदेखावा *m*, बाह्यस्थिति *f*, आविर्भाव *m*, बाह्यदर्शन *n*, बाह्याकार *m*; as, "This would produce a new F. of things in Europe." ७ *visage*, countenance (*esp.* of man.) तोंडवळा *m*, मुखश्री *f*, चेहरा *m*, तोंड *n*, मुख *n*, वदन *n*, (in contempt) मुसकट *n*, मुसकूट *n*, मुसकें *n*, श्रीमुख *n*, थोबाड *n*, (in poetry) मुखकमल *n*, मुखचंद्र *m*. ८ cast of features, expression of countenance, appearance स्वरूप *n*, मुद्रा *f*, रूप *n*, बाह्यचर्या *f*; as, "We set the best F. on it we could." ९ confidence, boldness, shamelessness कोडगेपणा *m*, निलाजरेपणा *m*, धीर *m*, तोंड *n* (*colloq.*), छाती *f*, निर्लजपणा *m*; as, "This is the man who has the F. to charge others with false citations." १० presence, sight, front दृष्टि *f*, नजर *f*. ["BEFORE THE FACE OF in the immediate presence of (-च्या) समक्ष, (-च्या) देखतां.] ११ mode of regard, whether favourable or unfavourable; favour or anger (mostly in Scriptural phrases) मुख *n*, दृष्टि *f*, चांगला किंवा वाईट भाव *m*, मन *n*; as, "My F. (favour) will I turn also from them." १२ (*mining*), the end or wall of the tunnel, drift, or excavation, at which work is progressing or was last done (बोगद्याच्या ज्या टोंकाला काम चालू आहे अथवा चालून

बंद राहिलें आहे तें) टोंक *n.*, तोंड *n.* १३ *com.* the exact amount expressed on a bill, note, bond (or other mercantile paper, without any addition for interest or reduction for discount) दस्तऐवजावर लिहिलेली-मांडलेली रकम *f.*, दर्शनी किंमत *f.*; as, "Face value of a bill." Face card *n.* -माणसाचें चित्र असलेला पत्ता *m.* (उ० राजा, राणी, गुलाम). Face-cloth *n.* मृताच्या तोंडावर घालण्याचा कपडा *m.*, मुखकफन *n.* Face-guard *n.* (लोखंड, कांच वगैरेच्या कारखान्यांत संरक्षणासाठीं मजूर लोकांनीं घालण्याचा) पायघोळ संरक्षक झगा *m.* याला डोळ्यांपुरतीं भोंकें राखलेलीं असतात. Face-hammer *n.* चपट्या तोंडाचा हातवडा *m.* Face-joint *n.* arch. दिसता सांधा *m.* Face-plate *n.* (लेंथावर दागिना धरावयाची) सपाट थाळी *f.* Face-wheel *n.* सपाट चाक *n.*, सपाटबाजूच्या तोंडाकडून काम करणारें चाक *n.* Face of an anvil ऐरणीचा माथा *m.* F. of a gun बंदुकीचें मुखपृष्ठ *n.* F. of a watch, clock, compass, card, etc. पुढची बाजू *f.*, तोंड *n.*, दर्शनची तबकडी *f.* Face *v. t.* to meet in front, to oppose, to confront, to encounter (-ला) तोंड देणें, (-चा) प्रतिकार करणें, (-शीं) टक्कर देणें-मारणें- झुंजणें; as, "I will F. this tempest & deserve the name of king." २ to confront impudently, to bully डरकावणें, धमकावणें, धमकी देणें, चापणें, गुरकावणें; as, "I will neither be braved nor faced." ३ to stand opposite to, to front upon (-च्या) समोर असणें, (-च्या) बाजूकडे तोंड करून असणें; as, "The part of Britain which faces Ireland." ४ to put a facing upon (for ornament, protection, &c.) (-च्या) तोंडावर (शोभेसाठीं, सुरक्षितपणासाठीं) बसविणें, (-ला) तोंड *n.* पृष्ठ बसविणें; as, "A building faced with marble." ५ to line near the edge (esp. with a different material) (-ला) किनार *f.* कांठ *m.* लावणें; as, "To F. the front of a coat." ६ to cover with better, or better appearing, material than the mass consists of, for purposes of deception (as the surface of a box of tea) (फसविण्याकरितां) तोंडावर चांगला जिन्नस ठेवणें. ७ *mach.* to make the surface of (anything) flat or smooth, to dress the face of (a stone, a casting, etc.) (-चें) तोंड तासणें-नीट करणें. ८ to cause to turn or present a face or front, as in a particular direction तोंड फिरविणें. To F. down, to put down by bold or impudent opposition दांडगाईनें-घिट्टाईनें खालीं आणणें-पाडणें-उलटून पाडणें-चिरडणें, दडपून टाकणें. To F. (a thing) out, to persist boldly or impudently in a line of conduct (शेवटपर्यंत हट्टानें) कायम-चालू ठेवणें, आग्रहपूर्वक चालवणें. F. *v. i.* to play the hypocrite दांभिकपणा स्वीकारणें-करणें, ढोंग करणें, सोंग आणणें; as, "To lie, to face, to forge." २ to turn the face तोंड फिरविणें, पाहणें, बघणें; as, "To F. to

the right." ३ to present a face or front तोंड करणे-
 फिरवणे. Fa'ced *pa. t. & pa. p. having* (such) a face,
 or (so many) faces (अमुक प्रकारचे) तोंड किंवा
 (अमुक एक) तोंडे असलेला; as, "Smooth-faced, two-
 faced." (rendered by मुखी at the end of a com-
 pound.) Fa'cing *pr. p. & v. n.* (rendered by अभिमुख
 at the end of a compound; as "F. to the north" उत्त-
 राभिमुख.) Fa'cer *n. a blow in the face* (as in boxing)
 तोंडावर मारलेला बुक्का *m.* बुक्की *f.* ठोंसा *m.* गुद्दा *m.* २
 (hence colloq.) any severe or stunning check or
 defeat (as in controversy) चपराक *f.* (colloq. *fig.*)
 निरोध *m.* हरकत *f.* हार *f.* तोंडांत *f.* थोवाडींत बसणे *n.*
 [FACE TO FACE, in the presence of each other
 समोरासमोर. २ without the interposition of any
 body or substance अप्रतिहत, प्रत्यक्ष, (दोहोंच्या) मध्ये
 कांहींएक नसतां. ३ with the faces or finished
 surfaces turned inward or toward one another,
 vis a vis (OPPO. TO back to back) तोंडाकडे तोंड
 करून. TO FLY IN THE F. OF, to defy, to withstand
 अविवेकाने-दांडगाईने तुटून पडणे-विरुद्ध जाणे-उलट जाणे,
 धाव्यावर बसविणे. TO MAKE F. तोंडे वेडींवांकडीं करणे.
 BEFORE ONE'S FACE तोंडापुढे-तोंडासमोर-तोंडावर-तोंडा-
 समक्ष. FAIR & SOFT TO ONE'S F. तोंडावर गोड.
 POUTING or PUFFED OUT F. (तोंडाचा), तोवरा *m.*
 तोंडाची बुचडी *f.* SIDE OF THE F. (WITH SOME
 REPROACH) कानफट *n.* कानशील *n.* थोवाड *n.* थोवाडी *f.*
 THAT IS IN ONE'S F. (WIND, SUN, TIDE,) &c.
 तोंडाचा, समोरचा. TO ONE'S F. IN THE F. OF तोंडावर.
 TO BE AFRAID TO LOOK IN THE F. दोही डोळ्यांची
 मुरवत राखणे, वर मान करून पाहण्यास भिणे. TO GIVE A
 SMACK IN THE F. तोंडांत-तोंडावर-कानफडांत &c. मारणे-देणे
 -लगावणे, थोवाड-कानस (शी) ल &c. फोडणे-सुजवणे, श्रीमुखांत
 देणे, थोवाडींत मारणे, तोंडावर-तोंडांत लावणे. TO HIDE THE
 FACE IN A CLOAK मुसकटणे (?), मुसकट मारणे. TO MEET
 F. TO F. समोरासमोर येणे, समक्ष गांठ पडणे. TO SET
 ONE'S F. AGAINST विरुद्ध होणे. TO SHOW THE F. to
 appear publicly तोंड बाहेर काढणे, लोकांत तोंड दाखविणे,
 (घरा) बाहेर पडणे, (colloq.) लोकांत येणे. TO THROW
 or FALL UPON ONE'S F. तोंडघशीं पडणे. BOLD F.
 उघडा-उजळ माथा *m.* LONG F. रोती सुरत *f.* TO MAKE
 or DRAW A LONG F. तोंड पसरणे-वासणे-वेंगाडणे-वाईट-वांकडे
 करणे, रडकुंडीस येणे. TO MAKE WRY FACES दांत *m. pl.*
 -तोंड *n.* विचकणे, तोंडे वेडींवांकडीं करणे. TO MAKE FACES
 AT टिवल्या वाव्हल्या करणे (?). WITH F. UPWARDS उताणा,
 उलथा, तोंड वर असलेला.] Fa'cial *a.* मुखासंबंधीं, तोंडाचा
 Fa'cially *adv.* Facial angle मुखकोन *m.* Fa'cet
 (*dim.*) *n.* a little face, a small plane surface (as
 of a diamond) पैलू *m.* लहानसर तोंड *n.* F. v. t. (-ला)
 पैलू करणे-पाडणे; as, "To F. a diamond."

N. B.—Distinguish Face and Confront. Con-
 front = समोरासमोर आणणे. Face = तोंड देणे.

N. B.—Distinguish Face and Front. Face = दर्शनी भाग. Front = पुढची वाजू.

N. B.—Distinguish Face, Countenance, Visage. Face is applicable to brutes & men and is composed of its features. The countenance is the face as expressive of soul with its thoughts, reflexions, passions or emotions and so belongs only to human beings. The visage is face regarded in a fixed aspect and not in its emotional variations. Face = चेहरा, तोंडवळा. Countenance = मुखचर्चा. Visage = मुद्रा. We can speak of a laughing face or of a laughing countenance but not of a laughing visage.

Facetious (fa-sē'-shus) [Fr. *facetieux* M. Fr. *facetie*, 'witty mirth' -L. *facetia*, wit ; common in pl. -L. *facetus*, witty, courteous, orig. 'fine.']
a. merry, sportive, jocular गमत्या, गमती, ख्याली, थट्टेवाज, थट्टेखोर, थट्टेवाईक, विनोदी. २ *exciting laughter* हास्यजनक, हास्यकारक, विनोदी. Face'tiously adv. विनोदीपणानें. Face'tiousness n. विनोदीपणा m, परिहासशीलता f.

Facile (fas'il) [Fr. *facile*, -L. *facilis*, 'do-able' -L. *facere*, to make.] a. easy to be performed, not difficult, attainable with little labour सोपा, सोपारा, सुसाध्य, सहज करतां येण्याजोगा-सारखा, थोड्याशा श्रमानें साधणारा, सुगम, सुप्राप्य, सुलभ. २ *easily conquerable, readily mastered* सहज-सोप्या रीतीनें जिंकतां येण्याजोगा, अल्पायासानें ताव्यांत आणण्या-सारखा. ३ *mild, courteous, affable, complaisant* मनमिळाऊ, गोड, दिलदार, (pop.) मंडळींतला, समाजप्रिय. ४ *easily persuaded, yielding, ductile* विनेय, भोळा, भोळसर, नरम, मृदु, सहज वळवितां येण्याजोगा, थापडवाईक. ५ *ready, quick, expert* चलाख, हुशार, प्रवीण, तत्पर, बहादूर, पटाईत. Fac'ilely adv. Fac'ileness n. Facil'itate v. t. to make easy, to free from difficulty सोपा-सुसाध्य-सुलभ-सुगम-सुप्राप्य करणें, सवघड करणें. Facilitā'tion n. सोपा-सरळ करणें n. Facil'ity n. freedom from difficulty सोपेपणा m, सुसाध्यता f, सौकर्य n, सुगमता f, सवघडपणा m, सुलभता f. [F. OF DISPOSITION स्वत्वनिवृत्तीचें सुसाध्यत्व n.] २ *ease in performance, dexterity* हातोटी f, हातवटी f, कार्यकरत्व n, करतेपणा m, सफाई f. ३ *readiness or compliance, pliancy* (usually in a bad sense) नरमपणा m, दिलेपणा m, नेभळेपणा m. ४ *complaisance, affability* विनय m, दाक्षिण्य n, नम्रता f, नम्रपणा m, मनमिळाऊपणा m, गोड स्वभाव m, सुशील n. ५ *advantage, aid, assistance* (usually in the plural) मदत f, सोय f, हातभार m, सवलत f, साधन n.

N. B.—Facile = सहज ज्याचें मन वळेल असा, भोळा. Docile = शिकविलेले ऐकणारा. Facility = सरावामुळे येणारा सोपेपणा. Ease = अनायास.

Facsimile (fak-sim' -i -li) [L. *fac simile* make (thou) like, *fac*, imp. s. of *facere*, to make & *simile* neut. of *similis*, like.] *n.* an exact copy or likeness हुवेहूव काढलेली प्रत *f.* नकल *f.* अस्सल बर-हुकूम प्रतिमा *f.* [FACSIMILE PROBATE कोर्टानें खरें ठरविलेल्या मृत्युपत्राची हुवेहूव नकल *f.*] २ प्रतिलिपि *f.* प्रति-रूप *n.* F. v. t. to make a facsimile of (-ची) हुवेहूव नकल *f.* करणें.

Fact (fakt) [L. *factum*, a deed; orig. neut. of *factus*, p. p. of *facere*, to make.] *n.* an effect produced or achieved, an act, an event, a circumstance गोष्ट *f.* घडलेली-घडून आलेली गोष्ट *f.* झालेलें कार्य *n.* २ reality, truth खरी गोष्ट *f.* हकीकत *f.* सत्यता *f.* तथ्यता *f.* वास्तविकपणा *m.* सत्य *n.* खरें *n.* खरा प्रकार *m.* ३ the assertion or statement of a thing done or existing वृत्तकथन *n.* ४ a thing supposed or asserted to be done मानलेली-गृहीत धरलेली गोष्ट *f.* Founded on fact खऱ्या गोष्टीवर रचलेला-स्थापिलेला, यथाभूत, भूतार्थ, सत्य, खरा. Fact (law.) the matter of fact भूतवस्तु *f.* घडलेली गोष्ट *f.* हकीगत *f.* Facts of a case हकीकत *f.* Recital of facts बयाणा *m.* मजकूर *m.* In fact वस्तुतः, तत्त्वतः, खरोखर. Matter of fact खरी खरी हकीकत *f.* २ (used adjectively) prosaic सरळ. ३ of or pertaining to facts कऱ्या हकीकतीचा, झालेल्या गोष्टीचा. As a matter of fact वस्तुतः, तत्त्वतः, खरोखरी, खरें म्हटलें म्हणजे, खरी गोष्ट पाहूं गेलें असतां. The fact of the matter the plain truth about the subject in question वस्तु-स्थिति *f.* खरी-वास्तविक हकीगत *f.*

N. B.—Fact = घडून आलेली गोष्ट. Event = परिणामरूप गोष्ट. Occurrence = अकल्पित गोष्ट. " A shower of rain is an event, regarded simply as a meteorological result. It is a fact, as to whether it actually fell or not. It would be an incident in the accounts of a day's sport. It is a circumstance, of perhaps vital importance, to a crop and an untoward occurrence to any one who, having taken no precautions against it, was wetted through by it. "

Faction (fak' -shun) [Fr. *faction*, a sect—L. *factionem* acc. of *factio*, a doing, taking part, faction,—L. *factus*, p. p. of *facere*, to make.] *n.* (Anc. Hist.) one of the divisions of charioteers in the games of circus (प्राचीन रोम शहरांतील सार्वजनिक फ्रीडागृहामध्ये होणाऱ्या मर्दुमकीचे खेळांमधील) एका बाजूचा सारांशगण *m.* २ a party, in political society, combined or acting in union, in opposition to the government, or state (usually applied to a minority, but it may be applied to a majority) (राजकारणामध्ये अधिकारारूढ पक्षाविरुद्ध किंवा सरकाराविरुद्ध असलेला) तट *m.* पक्ष *m.* फळी *f.* टोळी *f.* ३ tumult, discord, dissension बंडाळी *f.*

बंडावा *m.*, पुंडावा *m.*, दंगा *m.*, फूट *f.*, द्वैत *n.*, झगडा *m.*
 Fac'tional *a.* तटाचा, फळीचा, पक्षाचा. २ बंडाळीचा,
 बंडाव्याचा, बंडाव्यासंबंधी. Fac'tionist *n.* *one who*
promotes faction तट पाडणारा *m.*, दुफळी-दुही-द्वैत-माज-
 विणारा, मोडाचार (*colloq.*). Fac'tious *a.* *turbulent, se-*
ditious (said of persons) बखेडेखोर, कलहलाव्या,
 (स्वार्थाकरितां) बखेडा *m.*- फितुरी *f.* उत्पन्न करणारा,
 वंडखोर, फितुरी, दंगेखोर, अराजनिष्ठ (?), राजद्रोही (?).
 २ *pertaining to, proceeding from, faction* (said of
 acts or expressions) फंदफितुरीचा, बंडाळीचा, फळी
 बांधण्याचा, टोळीवाल्याचा, &c. Fac'tiously *adv.*
 Fac'tiousness *n.*

N. B.—Distinguish Faction, Cabal, Conspiracy,
 Faction = तट. Conspiracy = कट. Cabal = गुप्त मंडळी.

N. B.—Factitious, Seditious. Factitious is applied to
 persons who are addicted to the raising of
 dissension and opposition more especially for ends
 of private interest. Seditious means tending to
 excite a disturbance in a State short of insurrection.
 Factitious (*fak-tish'-us*) [*L. factiti-us*, artificial
 with suffix *-ous*,—*L. factus*, p. p. of *facere*, to do.]
a. *artificial, sham, not natural* (मोठ्या श्रमानें-
 मेहनतीनें उत्पन्न) केलेला, कृत्रिम, कृतीचा, खोटा,
 बनावट, बनवलेला. Factitiously *adv.* Factitious-
 ness *n.* Fac'titive *a.* *causative* कारक, उत्पादक,
 साधक. २ *gram.* फलद्योतक (फल = effect) Fac'to
adv. (law) in fact, by the act or fact वस्तुतः.

N. B.—Factitious, Unnatural. A thing is
 unnatural when it departs in any way from its
 simple or normal state; it is *factitious* when it is
 wrought out or wrought up by labour and effort. An
unnatural demand for any article of merchandise is
 one which exceeds the ordinary rate of consumption;
 a *factitious* demand is one created by active
 exertions for the purpose. An *unnatural* alarm is
 one greater than the occasion requires; a *factitious*
 alarm is one wrought up with care and effort.
 (*Webster.*) Unnatural = अस्वाभाविक. Factitious = बहु-
 प्रयत्नानें किंवा श्रमानें उत्पन्न केलेला, कृत्रिम.

Factor (*fak'-tér*) [*L. factor*, a maker or doer,
 —*facere*, to make.] *n. (law) an agent, a substitute*
 भडत्या *m.*, गुमास्ता *m.*, एजंट *m.*, कारभारी *m.*, (-च्या)
 तर्फेचा मनुष्य *m.*, मुकत्यार *m.*, प्रतिनिधि *m.* [*JUDICIAL*
F. अज्ञानपालक *m.*] २ (*Scot.*) *a steward or bailiff of an*
estate कारभारी *m.*, वहिवाटदार *m.*, वहिवाट करणारा
m. ३ *math.* *one of the quantities which, when mul-*
tiplied together, form a product गुण्यपद *n.*, गुणकपद
n., पद *n.*, गुण्यगुणकरूप भाग *m.*, गुण्यगुणकावयव *m.*
 ४ *a constituent* (कारणभूत-अधिकरणभूत) घटकावयव
m., कारणीभूत गोष्ट *f.* Fa'ctorage *n.* *the allowance*
given to a factor, as a compensation for his ser-

vices (called also a *commission*) अडत *f*, दलाली *f*,
 गुमास्ति *f*, कमिशन *n*. Factorial *a*. of or pertaining
 to a factory कारखान्यांतील संबंधी. २ relating to
 factorials एकादिघाताचा, एकादिचयाङ्कघाताचा. *F*.
n. math. (a) *pl*. a name given to the factors of a
 continued product when the former are derivable
 from one and the same function $F(x)$ by successive-
 ly imparting a constant increment or decrement
h to the independent variable एकादिचयाङ्क *m*. *pl*.
 Thus the product $F. (x). F (x+h). F (x+2h).$
 $\dots\dots F [x+(n-1)h]$ is called a 'factorial term,'
 एकादिचयाङ्कघात *m*, or briefly एकादिघात *m*. Fac-
 torship *n*. the business of a factor अडतदारी *f*,
 गुमास्तेपणा *m*, गुमास्तेगिरी *f*, एजन्सी *f*, दलालीपणा
m, दलाली *f*, Factory *n*. a house or a place where
 commercial agents reside, to transact business
 for their employers (अडत्यांचा) अड्दा *m*, कोठी *f*,
 मांडवी *f*, अडत्यांचे-दलालांचे रहाण्याचे ठिकाण *n*- घर
n, अडतबाजार *m*. २ the body of factors in any
 place अडते *m*. *pl*. अडतमंडळ *n*. ३ a building, or
 collection of buildings, appropriated to the manu-
 facture of goods; a workshop; a manufactory,
 कारखाना *m*, शिल्पशाळा *f*.

N. B.—Factor, Agent, and Broker. Agent and
 Factor both act on behalf of others; but an agent
 has more discretionary power and represents his
 employer's interests more generally. A factor
 transacts business on commission, but he buys and
 sells in his own name and has possession of the
 goods and is not simply a middleman like a broker.
 Factor = अडत्या, Broker = दलाल, Agent = गुमास्ता.

N. B.—Bhaskaracharya in his अंकशास्त्र, the last
 chapter of his लीलावती, has used एकादिचयाङ्कघात for
 Factorial. Therefore we may shorten it into एकादि-
 घात. Thus Factorial = एकादिचयाङ्कघात or एकादिचयघात
 or एकादिघात; and Factorial (*n*) = नान्त-एकादिघात or
 एकादिघात (*n*). and $|^n = \lfloor n$. and also घात = product.

Factotum (fak-tō'-tum) [*L. fac (ere), to do & totum,*
 everything, whole.] *n*. a person employed to do
 all kinds of work or business हरकामी *m*, हरकाम्या
m, कामाचा गाढा *m*, (colloq.), सर्वकर्मकर *m*.

Faculty (fak'-ul-ti) [*Fr.-L. facultus, -facilis, easy.*]
n. capacity for any natural function (स्वाभाविक
 -जातिसिद्ध) शक्ति *f*, इंद्रियशक्ति *f* सामर्थ्य *n*, बळ *n*.
 २ intellectual endowment or gift, power ईश्वरदत्त
 बुद्धि *f*; as, "What a piece of work is a man! how
 noble in reason! how infinite in faculty." ३
 special mental endowment बुद्धीची ईश्वरी देणगी *f*,
 बुद्धिविशेष *m*, विशेष बुद्धिमत्ता *f*, चातुर्य *n*, खुबी *f*,
 ४ authority, license सत्ता *f*, अधिकार *m*, मोकळीक *f*,
 परवानगी *f*, हक्क *m*, सूट *f*. ४ a body of men whom

any specific right or privilege is granted; formerly the graduates in any of the four departments of a university or college (Philosophy, Law, Medicine, or Theology), to whom was granted the right of teaching in the department in which they had studied; (at present) the members of a profession or calling, (rarely) the profession itself शाखा *f* (कायद्याची शाखा, वैद्यकीची शाखा), विशेषाधिकारयुक्तगण *m*, गण *m*, विशेष प्रकारचे हक्क धारण करणारे मंडळ *n*- मंडळी *f*, (कोणत्याही एकाच) धंद्याचे लोक *m. pl.*, एकधंदावाले *m. pl.* ज्ञानशाखा *f*; as, "The medical faculty, the legal faculty". ५ (Amer. colleges) the president, professors, and tutors in a college (वरिष्ठ प्रकारच्या शिक्षणाच्या शाळांतील) प्रमुखाध्यापक *m*, अध्यक्ष आणि शिक्षक वर्ग *m*.

N. B.—Faculty = (जातिसिद्ध) शक्ति. Power = सामर्थ्य.

Fad (fad) [Fr. *fadaise*—L. *fatuus*, foolish.] *n.* hobby, whim हट्ट *m*, लहर *f*, बूट *m*, छंद *m*. Fad'dist *n.* लहण्या *m*, छंदिष्ट मनुष्य *m*.

Fade (fād) [Fr. *fade*, insipid.—L. *vapidum* acc. of *vapidus*, void.] *v. i.* to become fade, to lose strength, to decay, to wither (as a plant) कोमजणे, कोमेजणे, नाश *m*- क्षय *m*. होणे, सुकणे, सुकून जाणे, निस्तेज होणे, झुरणे, क्षिजणे, बाकुटणे, टवटवी नाहीशी होणे, रंग *m*. जाणे *g. of s.*, उतरणे. २ to lose freshness, colour or brightness; to become faint in hue or tint; (hence) to be waning in colour विटणे, उडणे, उतरणे, रंग *m*. उतणे-उतरणे *g. of s.* झडणे, विटकर-फिका-मजीत होणे; as, "Flowers that never F." ३ to sink away, to grow dim, to vanish (-चा) लय *m*. होणे, लयास जाणे, दिसेनासा होणे, नाहीसा होणे, मावळणे, मलीन होणे, अदृश्य होणे, अस्तास जाणे, अस्तंगत होणे; as, "He makes a swanlike end, fading in music." Fade *v. t.* to cause to wither, to wear away मजित-निस्तेज करणे, फिका पाडणे, (-ला) मालिन्य आणणे. Fad'ed *a.* कोमेजलेला, सुकलेला, &c. Fad'edly *adv.* Fade'less *a.* Fade'lessly *adv.* Fa'ding *pr. p. & v. n.* Fad'ingly *adv.* Fad'ingness *n.*

Fæces (fē'sēz) [L. *pl.* of *feces*, *fecis*, grounds.] *n.* excrement मल *m.*, *n.* pop. मळ *m*, गू *m*, पुरीष *m*, गूथ *m. n.* [COLOURLESS or WHITE F. अरक्त मल *n.* FROTHY AND MUCOUS F. फेंसाळ-फेनिल आंव *f*. THIN & WATERY F. ढगळ *f*, फोक *m*, फोकलण *f*.] २ dregs गाळ *m*, गाळसाळ *m*, गदळ *m*, मल *m*, मळ *m*, सांखा *m*, किट्ट *m*. Fæcal *a.* मळाचा, मळासंबंधी, &c. २ गाळाचा, &c.

Fag (fag) [The etymology is doubtful; perhaps a corruption of *Flag*. See *Flag*.] *v. i.* to become weary, to tire दमणे, थकणे, (-ला) थकवा येणे, भागणे

(colloq.). २ to work hard, to drudge सक्त मेहनत करणें, श्रम करणें, मरेमरेतो-चेंपून काम करणें, शिणणें. ३ to act as a fag, or perform menial services or drudgery, for another, as in some English schools दुसऱ्याकरितां खपणें, दुसऱ्याचीं (बारीक सारीक) कामें करणें. [TO FAG OUT (दोरीचें, कपड्याचें, इ०) टोंक उस-करणें-उसवणें.] F. v. t. to tire by labour, to exhaust दमविणें, थकविणें, भागविणें, शिणविणें. २ to compel to drudge or do menial services हलकी नोकरी करण्यास लावणें, ताबडणें, राबविणें, खपविणें, वेठीस-बिगारीस धरणें. Fag n. a laborious drudge; esp. in English schools, a schoolboy who does menial services for another boy of a higher class वरच्या वर्गातील मुलाची चाकरी करून त्याचा आश्रित म्हणून शाळेंत जाणारा मुलगा m, मजूर m, दुसऱ्यासाठीं मेहनत करणारा m. Fag'ging n. laborious drudgery, esp. the acting as a drudge for another, at an English school खपणें n, आटाआट f, अटाघाट f, काबाडकष्ट m. pl. २ वरच्या वर्गातील मुलांची नोकरी f. Fag'-end n. the untwisted end of a rope, &c. (दोरीचें वगैरे) मोकळें-सुटकें टोंक n, (of cloth) दशा f. pl., (fig.) शेवट n, पदर m, टोंक n, अग्र n. २ the refuse or meaner part of anything टाकाऊ-निकामी वस्तु f भाग m, शेष m, अवशेष m. ३ अंत m, अवसान-समय m.

Faggot, Fagot (fag'ut) [Fr. fagot, a bundle of sticks, perh. from L. fax, a torch. Origin doubtful.] n. a bundle of sticks, used for fuel or for any other purpose मोळी f, ओझें n, भारा m, लांकूडभारा m, भारी f, गोयला m. २ a bundle of pieces of wrought iron to be worked over into bars or other shapes by rolling or hammering at a welding heat, a pile घडीव लोखंडाची मोडतोड f- रास f. ३ mus. a bassoon भोंबारा m. ४ (Slang) an old shrivelled woman खप्पड म्हातारी f, जख्खड थेरडी f. F. v. t. to make a fagot of, to tie together मोळी करणें-बांधणें. २ to collect promiscuously एका ठिकाणीं घुसडून देणें.

Fail (fāl) [Fr. faillir—L. fallere, to beguile.] v. i. to be wanting, to fall short, to be altogether cut off from supply खुटणें, खचणें, तुटणें, कमी-कमती-उणा-न्यून पडणें, (ची) तूट f- खूट f- तोटा m. पडणें g. of s.- येणें. २ to come short, to lack, to be affected with want (used with of) (-ची) न्यूनता असणें. ३ to fall away, to decline, to sink मोडकळणें, मोडकळीस येणें, खचणें, तुटणें, मोडणें, फुटणें, भागणें, गळणें, जाणें, वसणें, उतरणें, सरणें, थकणें, लेंड्या गाळणें, ढांसळणें. ४ to deteriorate (in respect to vigour, activity, resources, &c.) झुरणें, झुरत जाणें, सुकणें, वाळणें, वाळत जाणें. ५ to miss, not to fulfil expectation चुकणें, खचणें, हरणें, फसणें, बिथरणें, फिसकणें, फिसकटणें, लटपटणें, थकणें, बिनसणें.

६ to be baffled or frustrated फुकट जाणें, निष्फल-
 निरर्थक होणें, त्रेधा उडणें; as, "Our envious foe
 hath failed." ७ to err in judgment, to be mis-
 taken चुकणें. ८ to be bankrupt or insolvent (-चें)
 दिवाळें निघणें, सूप वाजणें (colloq.), (-च्या) घरांत
 शेणाची पणती लागणें, थकणें, बसणें, डगमगणें. F. v.t. to
 be wanting to, to disappoint, to desert (-ला) सोडणें,
 सोडून देणें-जाणें, त्याग करणें, निराश करणें. २ (Mil-
 ton) to miss of attaining, to lose हातचा घालवणें,
 दवडणें, गमावणें, चकणें, हातचा जाणें or न मिळणें
 inv. cons. F. n. fault, failure दोष m, चूक f, भूल
 f, अपराध m. [This word is mostly superseded
 by failure or failing except in the phrase "with-
 out fail" न चुकतां, बिनचूक, बिनखोट, अवश्य, जरूर,
 खचीत, खरोखर, खात्रीलायख-पूर्वक.] Failed pa. t
 & pa. p. Failing pr. p. & v. n. deficiency, im-
 perfection, weakness, fault दोष m, व्यंग n, न्यून
 n, उणें n, हीनता f, खोट f, भूल f, अपराध m. Fai-
 lure n. cessation of supply, a failing खोट f, वूड f-
 तूट f, तोटा m, खूट f, कमतरता f, (loosely) नुकसानी
 f, अपुराई f, ठोकर f; as, "The F. of rain or crops."
 २ omission, non-performance चूक f, कसूर f;
 as, "F. to keep one's promise." ३ want of suc-
 cess अपयश n, अयश n, हार f, यशप्राप्ति न होणें n,
 (esp.) नापास होणें n. ४ decay, deterioration हानि
 f, नुकसान n. (sometimes rendered by भ्रम or भ्रंश
 at the end of a compound as in दृष्टिभ्रंश m,
 स्मृतिभ्रम m.) ५ bankruptcy धंदा बसणें n, धंदा बसून
 जाणें n, दिवाळें n, दिवाळें निघणें n.

Fain (fān) [A. S. foegen, joyful, cf. Icel. feginn,
 glad.] a. (Shakes.) well-pleased, glad, fond
 आनंदी, शोकी, हौशी, तयार; as, "Men and birds
 are F. of climbing high." २ (Shakes.) satisfied,
 contented राजी, संतुष्ट, खुप. F. adv. with joy,
 gladly (with would) खुपीनें, आनंदानें; as, "The
 cat would F. eat fish."

Faint (fānt) [M. E. feint-O. Fr. feint, weak, preten-
 ded, orig. p. p. of feindre, to feign-L. fingere, to
 form, feign.] a. weak, languid, inclined to swoon
 कलमललेला, कलमल आलेला, मूर्च्छावान्, मूर्च्छोन्मुख,
 ग्लान, ग्लान, अवसन्न, मंद, शिथिल, कमजोर, कमकुवत,
 भागलेला, मरगळलेला, मोडकळलेला. २ timorous,
 cowardly, dejected भितरा, विशंकित (S), शंकेखोर,
 कातर (S.); as, "F. heart never won fair lady."
 ३ hardly perceptible, not bright, loud or sharp,
 weak (of colours) फिका, पुसट, मजित, अस्पष्ट,
 अंधुक, उभरा, पुसका, फिकट, अंधक, उभरंग. (b) (of
 sounds) मंद, हलका, दारीक, हळू, दुःश्राव्य, पुसट,
 खोल. ४ not exhibiting vigour, strength or energy,
 slight अपूर्ण, थोडा, हलका, नेमळट, थंडाईचा, ढिला,
 मरका, अर्धवट, पोंचट; as, "F. efforts." [F. PLEAD-

190 सोमळ-अर्धवट-ओझरती तक्रार f.] F. v. i. to
 lose strength and colour, and the control of the
 bodily or mental functions, to swoon (sometimes
 with away) मूर्च्छा f- मूर्च्छना f- कलम m. येणे,
 मूर्च्छागत-मूर्च्छित-वेशुद्ध होणे, (डोक्यांपुढे) तिमिर m-
 अंधार m- अंधारी f. येणे, मूर्च्छा येऊन पडणे. २ to sink
 into dejection, to lose courage or spirit धीर m-
 भवसान n. सोडणे, गळणे, खचणे, (-ची) कंबर f- कमर
 f. खचणे-मोडणे-बसणे g. of s., हातपाय गाळणे-गाळून
 बसणे. ३ to decay, to vanish नाश m. पावणे, (-चा)
 नाश m. होणे, अदृश्य होणे, अंतर्धान n- लय m. पावणे,
 हळू हळू नाहीसा होणे. Faint'-hearted a. cowardly,
 timorous, dejected भितरा, नेभळट, पोंचट, भागूबाई,
 कातर, भीरु (S.). Faint'-heartedly adv. Faint'-heart-
 edness n. नेभळटपणा m, भितरेपणा m, भागूबाईपणा
 m, कातरता f. Faintish a. somewhat faint किंचित्
 अस्पष्ट, अंधुक, पुसट. Faint'ishness n. Faint'ly adv.
 Faint'ness n. the state of being faint वेशुद्धपणा m,
 वेशुद्धि f, मूर्च्छा f, मूर्च्छना f. २ want of vigour
 or energy ग्लानि f, हिलेपणा m, मंवी f, मरंगळी f,
 कमजोरपणा m, कमकुवतपणा m, ग्लानि f. ३ lack of
 distinctness (as of colour) अस्पष्टता f, निस्तेजपणा
 m. ४ timorousness, dejection भितरेपणा m, नामर्द-
 पणा m, भागूबाईपणा m.

Fair (fār) [A. S. fæger, Icel. fagr, bright; Dan. feir,
 fair.] a. unblemished, clean, pure स्वच्छ, निर्मळ,
 चोख, शुद्ध, कलंकरहित, निष्कलंक, निर्दोष, न डागळ-
 केला; as, "A F. white linen cloth." २ pleasing to the
 eye, beautiful देखणा, सुंदर, रमणीय, सुरूप, सुस्वरूप,
 रूपवान्, खुबसुरत. ३ without a dark hue, clear गोरा,
 गोरटा, गोरटेला, गौर, उजळ, सफेत, पांढरा; as, "F.
 skin." ४ cloudless, pleasant, favourable (said of the
 sky, weather, wind, &c.) स्वच्छ, साफ, मोकळी, निरभ्र,
 (loosely) अनुकूल, शीतळ, उघडी (हवा f.), शुद्ध (हवा). ५
 unobstructed, open, direct (said of a road, pass-
 age, &c.) खुला, मोकळा, सरळ, शिधा, अप्रतिहत, उघडा.
 ६ open, upright, just, equitable (said of persons,
 character, or conduct) प्रामाणिक, इमानी, इमान-
 दार, वाजवी व्यवहाराचा, वाजवी चालीचा, सुरळीत,
 सरळ, साधा, सिधा, सरळ मार्गाने जाणारा, न्यायप्रिय,
 सत्यप्रिय, भला, मोकळ्या मनाचा, खुल्या दिलाचा, नेकीचा
 (मनुष्य m), सच्चा, सचोटीचा, चोख (वर्तन n), वाजवी
 (व्यवहार m). ७ pleasing, inspiring hope and confi-
 dence (said of words, promises, &c.) आशाजनक,
 उमेद भाणणारा, उत्साहजनक, प्रोत्साहक. ८ distinct,
 legible सुवाच्य, सुबोध, बाळबोध, साफ, स्वच्छ, स्पष्ट,
 मोकळे; as, "F. handwriting." ९ average, mid-
 dling मध्यम, साधारण, सामान्य, बरा, नेमस्त, बरासा,
 टाकाऊ नव्हे असा. Fair n. a fair woman, a sweet-
 heart सुंदर-रूपवान् स्त्री f, सुंदरी f, रूपवती f, प्रिया f. २
 (Shakes.) good fortune, good luck सुदैव n, नशीब n,

भाग्य *n.* *F. adv. openly, frankly, honestly, justly*
 यथान्याय, उघड, सरळपणानें. *FAIR & SQUARE honestly, justly* रोखठोक, वाजवीन्यायानें, वाजवीरीतीनें, प्रामाणिकपणानें, निःपक्षपातानें. *TO BID FAIR TO, SEE UNDER BID.*
 Fair'-boding *a.* मंगल शकुनाचा, शुभाशंसी, शुभसूचक, शुभकारक. Fair'-copy *n.* खरी-चांगली नकल *f.*
 Fair'-faced *a.* beautiful देखणा, सुरूप, सुंदर, रूपवान्. Fair'-haired *a.* having fair or light coloured hair सुरेख-तुकतुकीत-चकाकणारे केंस असलेला. Fair'-ish *a.* (colloq.) tolerably fair मध्यम सुरेख, चारचौघांत शोभण्यासारखा. Fair'ly *adv.* clearly distinctly स्पष्ट-ठळक-रीतीनें. २ favourably फायदेशीर रीतीनें, आनुकूल्यानें. ३ honestly प्रामाणिकपणें. Fair'-minded *a.* unprejudiced, just सरळ, निःपक्षपाती, न्यायी, न्यायप्रिय, प्रामाणिक. Fair'-mindedness *n.* सरळपणा *m*, न्यायप्रियता *f*, निःपक्षपातित्व *n*, न्यायिता *f*. Fair'ness *n.* वाजवीपणा *m*. Fair'-play *n.* impartial treatment, justice सरळ वर्तन *n*, सरळपणा *n*, न्याय *m*. Fair-spoken *a.* bland, civil, courteous गोड बोलणारा, सभ्य, सालस, विनयी. Fair'way *n.* navigable part of a river or bay आखातां-नदीं-तील तारवें चालतात तोंपर्यंतची जागा *f*. Fair-price *n.* उचित-योग्य-वाजवी-रास्त किंमत *f*- मूल्य *n*. Fair' trade *n.* वाजवीव्यापार *m*, सरळ-सच्चा व्यापार *m*, बिनलबाडीचा व्यापार *m*. Fair'weather *a.* made in pleasant weather or under favourable circumstances हवा अनुकूल असतांना केलेला, अनुकूल स्थितींत केलेला; as, "A fair weather voyage." २ appearing only when times or circumstances are prosperous भरभराटीचे वेळीं-तेजीचे वेळीं-तेजीचे दिवसांत मात्र येणारा-जवळ असणारा; as, "Fair-weather friend." cf. चालत्या घोड्यावरील गोमाशी. A fair-weather sailor *naut.* समुद्रांतील संकटांत टक्केटोणपे खाऊन तयार न झालेला दर्यावर्दी *m*, कच्चा नाखवा *m*- दर्यावर्दी *m*- खलाशी *m*. To be in a fair way to be likely to succeed in (कोणत्याही कामांत) बराच यशाच्या मार्गांत असणें, यशप्राप्ति होण्याचा संभव असणें. To keep fair with to be on amicable terms with (च्या बरोबर) मित्रत्वानें वागणें. To stand fair with to be in the good graces of (-च्या) मर्जीतला असणें. The fair, The fair sex women collectively, the female sex स्त्रीजात *f*, स्त्रीवर्ग *m*, स्त्रीसमाज *m*. Fairer. comp. Fairest. Super.

Fair (fār) [O. Fr. feire, -L. feria or pl. feriae, holidays, conn. with festus, festive. See Feast.]
n. a gathering of buyers & sellers, assembled at a particular place with their merchandise at a stated or regular season, or by special appointment for trade जत्रा *f*, बाजार *m*. २ a festival, & sale of fancy articles, etc., usually for some charitable object (विक्रीच्या उत्पन्नांतून धर्म करण्याकरितां विकाव-

यास ठेवलेल्या वस्तूची) यात्रा *f*, उरूस *m*, जत्रेचा बाजार *m*, विक्रीचा बाजार *m*. ३ *a competitive exhibition of wares* (not primarily for sale) (उद्योगधंदे व कलाकौशल्य यांच्या अभिवृद्ध्यर्थ लोकांस ज्ञान देउन त्यांच्यामध्ये नवीन जिन्नस तयार करण्याची चढाओढ उत्पन्न व्हावी एतदर्थ मांडलेल्या वस्तूंचे) प्रदर्शन *n*. यांत मूळ उद्देश विक्री करण्याचा नसून ज्ञानप्रसाराचा असतो. [AFTER THE F. (*collog.*) *too late* उशिरा, वेळ टकून गेल्यावर. cf. वरातीमागून घोडा.]

Fairy (*fær'i*) [O. Fr. *faerie*, an enchantment, -O. Fr. *fae*, a fay. The modern use of the word is new; *fairy*=enchantment; *fay* was the old word for 'elf' & would have been the correct form. याचा मूळ अर्थ 'जादू, मोहिनी' असा होता.] Fairies *pl. n.* *an imaginary supernatural being supposed to assume a human form, either male or female, and to meddle for good or evil in the affairs of mankind; a fay* (शुभ किंवा अशुभ) कल्पित देवता *f*, परी *f*, अप्सरा *f*, यक्षिणी *f*, वनदेवता *f*. २ (evil F.) पिशाच्च *n*, पिशाच्चिका *m*, कल्पित अनिष्ट देवता *f*. Fair'ily *adv.* *in the manner of a fairy* परींच्या तऱ्हेप्रमाणे. Fair'y *a.* परींची, परींच्या संबंधी. २ परींने दिलेले, काल्पनिक (द्रव्य इ०). Fair'y-land *n.* *the imaginary abode of fairies* अप्सरांचे रहाण्याचे ठिकाण *n.* २ अति सुखाचे काल्पनिक स्थान *n.* Fair'y-like *a.* *resembling a fairy, or what is done or made by fairies* अप्सरांसारखे, अप्सरा करतात त्याप्रमाणे. Fair'y-money *n.* *money given by fairies* अप्सरांनी-परींनी दिलेला पैसा *m* -धन *n* -द्रव्य *n*. Fair'y-tale *n.* *an incredible tale* काल्पनिक गोष्ट *f*, विलक्षण गोष्ट *f*.

N. B.—The good ones (fairies) are called fairies, elves, ellefolks, and fays; the evil ones are urchins, ouphes, ell-maids, and ell-women. परी, अप्सरा, &c. correspond to good ones; and पिशाच्च, डंकीण &c., correspond to evil ones (Brewer, Phrase and Fable).

Faith (*fāth*) [M. E. *feith*, *feyth*, *fey*.—O. Fr. *feid*—L. *fides*-*fidere*, to trust.] *n.* *belief, reliance on testimony* भरंवसा *m*, भाव *m*, विश्वास *m*, हवाला *m*, इमान *n*, इतबार *m*. २ *firm and earnest belief, on probable evidence of any kind, especially in regard to important moral truth* श्रद्धा *f*, दृढ विश्वास *m*, निष्ठा *f*. ३ *theol.* (a) *the belief in the historic truthfulness of the Scripture narrative, and the supernatural origin of its teaching* (sometimes called *historical and speculative faith*) शास्त्रावरील विश्वास *m*, (शास्त्रांचा खरेपणा व अपौरुषेयत्व यांसंबंधी) श्रद्धा *f* -भक्ति *f*. (b) *the belief in the facts and truth of the Scriptures, with a practical love of them; esp. that confiding and affectionate belief in the person and work of Christ, which affects the character and life, and makes a man a*

true Christian (called a *practical, evangelical, or saving faith*) (तारक) धर्मश्रद्धा *f*, येशुभक्तिभाव *m*, ख्रिस्तनिष्ठा *f*. ४ *that which is believed on any subject, whether in science, politics, or religion: (esp.) theol. a system of religious belief of any kind, esp. the system of truth taught by Christ, the creed or belief of a Christian society or Church* धर्मपंथ *m*, सांप्रदाय *m*, मत *n*, मार्ग *m*. ५ *fidelity to one's promises, or allegiance to duty, or to a person honoured and beloved; loyalty* स्वकर्तव्यजागृति *f*, प्रामाणिकपणा *m*, खरेपणा *m*, वचन पाळणे *n*, निष्ठा *f*, पति-पत्नी-व्रत *n*, इमान *n*. ६ *promise given, fidelity* वचन *n*, शब्द *m* (*fig.*), बोलणे *n*, बोल *m*; as, "To break one's F." शब्द मोडणे, बोलल्या बोलास फिरणे, इमान न राखणे-मोडणे, इ०.F. *interj.* खरोखर. Faith'ful *a.* *disposed to believe, especially in the declarations and promises of God* परमेश्वरावर-देवावर विश्वास ठेवणारा, भाविक, श्रद्धालु, आस्तिक, श्रद्धावान्. [THE F. कोणत्याहि धर्मपंथाचे अनुयायी *m. pl.*] २ *firm in adherence to promises, oaths, &c.* वचनप्रिय, इमानी, इमानदार, इमानाचा, खरा, वचनी, वचनाला जागणारा, सत्यसंध, एकवचनी. ३ *true and constant in affection or allegiance to a person to whom one is bound by a vow, by ties of love, gratitude, or honour, as to a husband, a prince, a friend; loyal* भक्त or निष्ठ (*in comp. as स्वामिभक्त-निष्ठ*), पतिव्रता (*said of a woman*), एकपत्नी (*said of a man*) (*wrongly but colloq.*) सच्चा, प्रामाणिक, विश्वासूक, विश्वासू, विश्वासाचा. ४ *worthy of confidence and belief, exact, accurate* विश्वासाहर्ह, विश्वसनीय, भ्रंवशाचा. Faith'fully *adv.* Faith'fulness *n.* Faith'less *a.* *not believing* अविश्वासी, विश्वास न ठेवणारा, श्रद्धाहीन-शून्य, अश्रद्धाळू, भाव-हीन-शून्य. २ *not believing in God or religion* नास्तिक, अश्रद्धावान्. ३ *not observant of promises or covenants* भग्नव्रत, बेइमानी, बेवचनी, खोटा, बेइमान. ४ *not true to allegiance, duty or vows; perfidious; disloyal* निमकहराम, दगेखोर, वाईट, अराजनिष्ठ. ५ *delusive, unsatisfying* फसव्या, ठक, फसविणारा. Faith'lessly *adv.* Faith'lessness *n.* *bad faith, treachery* दगा *m*, द्रोह *m*. Faith'worthy *a.* विश्वासास पात्र. Faith'worthiness *n.* विश्वासपात्रता *f*. Strong faith *n.* एकनिश्चय *m*, दृढनिष्ठा *f*. Faith'-cure *n.* रोग्याच्या मनांत श्रद्धा उत्पन्न करून रोग बरा करणे *n*, श्रद्धा-चिकित्सा *f*. Faith'-philosophy *n.* ईश्वरापरोक्षवाद *m*. In good faith, *with sincerity* मनापासून, मनःपूर्वक.

N. B.—Faithful, Trusty and Confidential. Faithful = इमानी, आपले वचन पाळणारा. Trusty = विश्वासू. Confidential = See the word.

*N. B.—Distinguish Faithless, Treacherous and Perfidious. Faithless = बेइमान. Treacherous = विश्वास दाखवून मान कापणारा, विश्वासघातकी.—Perfidious = द्रोही (*as मित्रद्रोही*), कृतघ्न, निमकहराम,*

Falchion (fawl' ahun) [O. Fr. *fauchon*, through L. *L. falsionem* from L. *falx*, a sickle.] *n.* a short, broad sword, bent somewhat like a sickle तेगा *m.*, (एक प्रकारची कोयतीसारखी) लहान व वांकडी तलवार *f.*

Falcon (faw'kn or fol'kon) [O. Fr. *faucon*-L. *L. falconem* -L. *falx*, a hook or sickle.] *n.* a bird of prey formerly trained to the pursuit of game ससाणा *m.*, बहिरी ससाणा *m.*, बहिरी *m.*, झ्येन *m.* २ an ancient form of gun एक जातीची लहान तोफ *f.* Falconer *n.* one who sports with, or who breeds and trains falcons or hawks for taking wild-fowl बहिरी ससाणा घेऊन शिकार करणारा *m.*, बहिरी ससाणे शिकारीकरितां शिकवणारा *m.* Falconry *n.* the art of training or hunting with falcons बहिरी सराणे घेऊन शिकार करणे *n.*, शिकारीकरितां बहिरी ससाणा तयार करणे *n.*

Faldstool (fawld'-stool) [L. *L. faldistolium*-Ger. *faldan*, to fold & *stool*, a seat; cf. Fr. *fauteuil*.] *n.* a folding stool, made to fold up in the manner of a camp stool (it was formerly placed in the choir for a bishop, when he officiated in any but his own Cathedral Church. In the modern practice of the Church of England, the term F. is given to the reading desk from which the litany is read. This usage is a relic of the ancient use of a lectern folding like a camp stool.) (पोथी ठेवण्याचा) घडीचा चवरंग *m.*, घडीची खुर्ची *f.* -मेज *n.* -बैठक *f.*

Fall (fawl) [M. E. *fallen* -A. S. *feallen*; Ger. *fallen* connected with L. *falle*re, to deceive, Gr. *sphallo*, to cause to fall. Sk. *स्फल्*, to tremble.] *v. i.* to drop down, to descend by the force of gravity पडणे, गळणे, पतन पावणे, पतन होणे *g. of s.*, च्यवणे, खाली येणे. २ to become prostrate (आडवे) पडणे; as, "A worshipper falls on his knees." ३ (of a river) to discharge itself (with into) मिळणे. ४ to die, to be killed (in battle) पडणे, कामास येणे, गमावणे, गतणे. ५ to cease to be strong, to die away, to lose strength, to subside पडणे, उतरणे, उनावणे, नरमणे, बसणे, कमी होणे; as; "The wind falls." ६ to issue forth into life, to be brought forth प्रसवणे, पोरांची फटावळ-पाभळ लागणे. ७ to decline in power, wealth, value, or reputation पडणे, कमी होणे, उतार लागणे, खचणे, अंश-च्युति होणे, बसणे, बुडणे, अष्ट-च्युत-पतित होणे. ८ to be overthrown or captured नाश *m.* -व्हास *m.* होणे; as, "If Rome must F." ९ to sink into sin, to depart from the faith शीलच्युत-अष्ट-पतित होणे, अधःपात-विनिपात होणे, पडणे. १० to become ensnared or embarrassed (with into) (अडचणीत-पेंचांत) पडणे. ११ to assume a look of shame or disappointment (said of countenance) खिन्नतेनें-शरमेनें (चेहरा)

उतरणें. १२ to sink, to languish खचणें. १३ (into) to pass somewhat suddenly and passively into a new state of body or mind (नवीन स्थितीत अचानक जाऊन) पडणें. १४ to happen, to come to pass घडणें, घडून येणें. १५ to come, to occur, to arrive (-वर) पडणें, येणें, होणें. १६ to begin with ardour, haste, or vehemence; to rush or hurry एकदम सुरू करणें, (एकदम जाऊन) लागणें; as, "To fall to work." १७ to pass or be transferred by chance, lot, distribution, inheritance, or otherwise (अवचित किंवा विभागणीने किंवा चारस हक्कानें -कडे) येणें; as, "The estate fell to his brother." १८ to be dropped or uttered carelessly (तोंडांतून) बाहेर पडणें, जाणें; as, "An unguarded remark fell from his lips." To fall aboard of (naut.) to strike against (-शीं) आदळणें, टक्कर होणें. To F. among, to come among accidentally or unexpectedly अवचित येऊन पडणें. To F. away (a) to lose flesh, to become lean सुकणें, वाळणें, चोपटणें, आंग टाकणें-सोडणें, चिंबणें, छुरणें. (b) to renounce or desert allegiance, to revolt, to rebel स्वामिभक्ति झुगारून देणें, बंड करणें. (c) to desert the faith, to apostatize भ्रष्ट होणें, धर्मांतर करणें. (d) to perish, to vanish नष्ट-नाहींसा होणें. (e) to decline gradually, to fail फिका-मंद-कमी होणें. To F. back (a) to recede or retreat, to give way माघार घेणें. (b) not to fulfill न पाळणें-राखणें. To F. back upon to retreat for safety to आश्रयाकरितां (-कडे) परतणें. २ to have recourse to (a reserved fund or some available expedient or support) निर्वाणीचा किंवा शेवटचा म्हणून आश्रय करणें. To F. calm शांत होणें. To F. down (a) to prostrate one's self in worship पायां पडणें, साष्टांग नमस्कार घालणें. (b) to sink, to come to the ground जमिनीवर पडणें. (c) to bend or bow नम्र होणें. (d) naut. to sail or drift toward the mouth of a river नदीच्या मुखाकडे येणें. To F. flat to produce no response or result, to fail of the intended effect वायफळ-फोल-बेरंग होणें, परिणामशून्य होणें, निष्फळ होणें. To F. foul of (a) naut. to have a collision with (-शीं) आदळणें, टक्कर होणें. (b) to attack, to make an assault upon (-वर) हल्ला करणें. To F. from माघार घेणें, न पाळणें, परावृत्त होणें; as, "To F. from an agreement or duty." To F. from grace भ्रष्ट होणें. To F. in (a) to sink inwards पोंचा येणें, खोलगटणें, खोलटणें, खचणें, बसणें, पोंचळणें, आंत जाणें. (b) to come to an end, to terminate संपणें. (c) to become operative सुरू होणें; as, "The reversion fell in." (d) mili. to take one's proper place in line रांगेंत आपल्या जागेवर जाऊन उभें राहणें. To F. into one's hand एकदम हातांत जाणें. To F. in with (a) to meet with accidentally अकस्मात् भेटणें. (b) naut. to meet, as a ship भेटणें. (c) to discover or come near (as land) जवळ येणें,

(-शीं) येणें. (d) to concur, to agree with (शीं) जुळणें; as, "The measure falls in with popular opinion." (e) to comply, to yield to कबूल करणें; as, "You will find it difficult to persuade learned men to fall in with your projects" To F. off (a) to drop गडून पडणें, गळणें, झडून पडणें; as, "Fruits fall off when ripe." (b) to separate, to become detached भलग-निराळा-वेगळा होणें; as, "Friends fall off in adversity." (c) to perish, to die away लुप्त होणें, (-वा) लोप होणें; as, "Words fall off by disuse." (d) to apostatize भ्रष्ट-पतित होणें. (e) to forsake, to abandon कमी होणें, तुटणें, सुटणें; as, "His customers fell off." (f) to change for the worse, to depreciate, to deteriorate कमी किंमतीचा-प्रतीचा होणें, तुटणें, घसरणें, बिघडणें; as, "The magazine falls off." To F. on (a) to meet with, to light upon (-शीं) गांठ पडणें; as, "We have fallen on evil days." (b) to begin suddenly and eagerly एकदम आणि उत्सुकतेनें सुरू करणें; as, "Fall on and try the appetite to eat." (c) to begin an attack, to assault (-वर) तुडून पडणें, (-वर) घसरणें, एकदम हल्ला करणें. (d) to drop on, to descend upon वर पडणें. To F. out, to quarrel भांडणें, मैत्री तुटणें, बिघड पडणें, घडी बिघडणें. (b) to happen, to befall घडणें. (c) mili. to leave the ranks आपली रांग सोडून जाणें. To F. over to desert from one side to another दुसऱ्या बाजूकडे जाणें. (b) to fall beyond पलीकडे पडणें. To F. short to be deficient कमी पडणें, तुटणें, अपुरें असणें. To F. through, to come to nothing तितकेंच राहाणें, (-चें) पुढें कांहीं न होणें. To F. to, to begin सुरवात करणें. To F. under (-च्या) आटोक्यांत-प्रांतांत-प्रदेशांत येणें, खालीं येणें-मोडणें. To F. upon हल्ला करणें. Fall v. t. (obs.) (Shakes.) to let fall, to drop ढालणें (खालीं) टाकणें, पाडणें; as, "For every tear he falls a Trojan bleeds." २ (R.) (Shakes.) to bring forth विणें, (पोरें) घालणें; as, "To fall lambs." ३ to fell, to cut तोडणें, पाडणें; as, "To fall a tree." F. n.—the act. पडणें, &c., पतन n, पात m, गलन n, च्यवन n, च्युति f, भ्रंश m. २ death, destruction नाश m, मृत्यु m. ३ downfall ऱ्हास m, अस्त m. ४ the surrender of a sieged town ताड्यांत जाऊन पडणें n. ५ decrease in price or value किंमत कमी होणें n, न्यूनता f, मंदी f. ६ a sinking of tone पड m, उतार m. ७ declivity उतार m, ओसार m, ओसारा m. ८ descent of water, a cascade विनिपात m, प्रपात m, पात m, धबधबा m. ९ extent of descent उंची f, खोली f. १० that which falls, a falling पतन n. ११ the act of felling or cutting down तोड f. १२ lapse from innocence भ्रंश m, पतन n, च्युति f. १३ the first apostasy पहिला अधःपात m, भ्रंश m, च्युति f, पतन n.

N. B. Fall primarily denotes descending motion, either in a perpendicular or inclined direction, and,

in most of its applications, implies, *literally* or *figuratively*, velocity, haste, suddenness, or violence. Its use is so various, and so much diversified by modifying words, that it is not easy to enumerate its senses in all its applications (*Webster*).

Fallacy (fal'a-si) [Fr. *fallace*, deceit — L. *fallacia*, from *fallax*, deceptive, -*fallere*, to deceive.] *n.* *deceptive or false appearance, that which misleads the eye or mind* भ्रम *m.*, (खोटा) आभास *m.*, मिथ्याज्ञान *n.* २ *log.* *apparently genuine, but really illogical argument* हेत्वाभास *m.*, पक्षाभास *m.* Fallacious *a.* *embodying or pertaining to a fallacy, illogical* हेत्वाभासाचा, हेत्वाभासात्मक. २ *fitted to deceive, misleading* भ्रमात्मक, भ्रांतिजनक, दुष्ट (S.), असत्य, आभासाचा, भ्रमजनक, भ्रांतिमूलक, फसविण्याचा. Fallaciously *adv.* Fallaciousness *n.* भ्रांतिमूलकता *f.*, दोषमूलकता *f.*

N. B.—Distinguish Fallacious and Sophistical.

Fallacious reasoning is that which seems to be fairly conducted and conclusive but is not so by reason of some vitiating cause called the fallacy which lurks beneath it. Sophistical reasoning is that of which the nature is so subtle that its faults cannot easily be detected and exposed and it may be unanswerable without being convincing. Sophistical reasoning may silence and bewilder but seldom persuades. In fallacious reasoning we are unconscious of the fallacy and thus we are deceived. In sophistical reasoning we are conscious that it is inconclusive. Fallacious = दोषमूलक. Sophistical = सत्याभासात्मक.

Fallible (fal'i-bl) [L. L. *fallibilis*, from *fallere*, to deceive.] *a.* *liable to err or mistake* चुकीला

पात्र, स्वलनशील, चुकी करण्यासारखा, चुकायाजोगता, घसरायाजोगता-जोगा. [MAN IS F. मनुष्य चुकीला पात्र आहे.] Fallibility *n.* स्वलनशीलता *f.*, चुकीची पात्रता *f.* Fallibly *adv.*

Fallopian (fal-lō'-pi-an) [So called because supposed to have been discovered by the Italian anatomist *Fallopianus* (1523-62).] *a.* *anat.* *denoting two tubes or ducts through which the ova pass from the ovary to the uterus in the human subjects* फॅलोपिअसची अंडवाहक (नलिका), अंडाशयापासून गर्भाशयापर्यंत अंडी पोंचविणारी (नलिका).

Fallow (fal'-ō) [A. S. *fealu*, *fealo*, pale, red, yellowish. Dut. *vaal*; Icel. *folr*; Ger. *fahl*, also *falb*; cf. L. *pallidus*, Gr. *polios*, Sk. पलित, grey.] *a.* *pale red or pale yellow* तांबूस किंवा पिवळट रंगाचा, तांबडट, पिंगट, पिवळसर. Fallow deer *n.* एक जातीचा चितळाएवढा हरिण *m.* ह्याचा रंग पिवळसर असतो; तांबड्या हरिणापेक्षां हा हरिण लहान असतो व ह्याचीं शिंगें चपटीं असतात.

Fallow (fal'ō) [A. S. *fælging*, fallow-land. -A. S. *fæalh*, a harrow. O. H. Ger. *felga*, a harrow. So called from the *fallow*, or somewhat yellow colour of naked ground.] *a.* left untilled or unsown पडीक, पडीत, पड, पडीत ठेवलेली, बिननांगरलेली, पेरा न केलेली, बीं न पेरलेली, लागवड न केलेली, पडकर. *F. n.* land ploughed without being sown for the season पड-पडीत-पडकर जमीन *f.* नांगरल्यावर बीं न पेरलेली जमीन *f.* २ *ploughing of land without sowing it for a season* पड टाकणें *n.* जमीन नांगरून बीं पेरल्यावांचून ठेवणें *n.* *F. v. t.* पड-पडीत टाकणें, जमीन नांगरून व फोडून बीं पेरल्यावांचून ठेवणें. *Fallowist n.* (R.) जमीन पड टाकण्याच्या मताचा मनुष्य *m.* *Fallowness n.*

False (*fawls*) [M. E. *fals*-O. Fr. *fals* (Fr. *faux*) -L. *falsus*, false, p. p. of *fallere*, to deceive.] *a.* uttering falsehood, dishonest (witness, &c.) खोटा, खोटें बोलणारा, असत्यवादी, असत्य, लटका, अप्रामाणिक, लबाड, अनृत, बेभरंवशाचा, बाताड्या, वासा ठोकणारा, बनावट (साक्षी). २ *not faithful to obligations, allegiance, vows, &c.; treacherous, perfidious* (friend, &c.) खोटा, खोटसाळ, लटका, घातकी, विश्वासघातकी, दगेखोर, कपटी, मनाचा खोटा, निमकहराम, बेइमान, अप्रामाणिक, कपटमति, असत्य, कृतघ्न, अराजनिष्ठ. ३ *not true, fitted to deceive or disappoint* (statement, &c.) खोटा, असत्य, फसवणुकीचा, फसवेगिरीचा. [*F. REPORT* अफवा *f.* बातमी *f.* कंडी *f.* *F. DOCUMENT* बनावट लेख *m.*-दस्तऐवज *m.*] ४ *not genuine or real, hypocritical, counterfeit* कृत्रिम, बनावट, बनावलेला, खोटा, मिथ्या, बनावट, दिखाऊ, केलेला, कृतीचा, कपटी, सोंगाचा, ढोंगाचा, दांभिक, आरोपित, असत्य, कमअस्सल. [*F. TEARS* मोलाचें रडें *n.*, मायावीपणाचें रडें *n.*] ५ *not well-founded, erroneous* चुकीचा, आमक, निर्मूल, निराधार, अग्राह्य, असिद्ध; as, " A *F.* conclusion; a *F.* construction in grammar. " [*F. ANALOGY* सादृश्याभास *m.* *F. CAUSE* कारणाभास *m.*] ६ *not essential or permanent* (as parts of a structure which are temporary or supplemental) तात्पुरता, पुरवणीचा. ७ *mus. not in tune* बेसूर, राग सोडून म्हटलेला. *False adv.* (*Shakes.*) *not honestly* फसवणुकीनें, असत्यपणें, खोट्या रीतीनें, खोटेपणानें. *False conception n. med.* a uterine growth consisting of some degenerate mass instead of *fœtus* सल *m.*, *n.* *False-face n.* mask मुखवटा *m.* *False-faced a.* hypocritical ढोंगी, सोंगी, दांभिक, सोंगाड्या. *False-hearted a.* treacherous, deceitful अप्रामाणिक, घातकी, दगेखोर, खोट्या मनाचा-अंतःकरणाचा, कपटमति. *False-heartedness n.* *False-hood n.* want of truth or accuracy, error, misrepresentation खोटेपणा *m.*, लबाडकी *f.*, खोटाई *f.*, लांडीलबाडी *f.*, लांडेंलटकें *n.*, अयथार्थता *f.*, लबाडी *f.*, खोटेपणा *m.*, असत्यता *f.*

(सांगण्यांत-बोलण्यांत झालेली) चूक *f*, भूल *f*, गैरसमज *m*, विपर्यास *m*. २ *a deliberate intentional assertion of what is known to be untrue, a lie* खोटेपणा *m*, असत्यता *f*, अनृत *n*, थाप *f*, बात *f*, कापट्य *n*, कपट *n*, लांडीलबाडी *f*, अनृत-असत्य भाषण *n*. ३ *treachery, deceit, perfidy* बेइमानी *f*, निमकहरामी *f*, खोटेपणा *m*, मनाचा कुजकेपणा *m*, घातकीपणा *m*, विश्वासघात *m*, दगा *m*, कपट *n*, लुच्चेगिरी *f*. ४ *a counterfeit, an imposture* ढोंग *n*, सोंग *n*, बत्तावणी *f*, तोतयेपणा *m*. *False'ly adv.* खोटा (*decli.*), लबाडीनें, खोटेपणानें, असत्य, गैररास्त. २ मिथ्या. ३ लबाडी करून, बेइमानानें, कपटानें. *False'ness n.* अयथार्थता *f*, विपर्यास *m*. २ खोटेपणा *m*, लुच्चेगिरी *f*. ३ घातकीपणा *m*. *Falsify (fawl'si-fi) [L. falsus, false + fy. See False.] v. t. to represent falsely* विपर्यास करणें, (वस्तुस्थितीपासून) निराळें भासविणें, खोटें स्वरूप देणें. २ *to counterfeit, to forge (coin &c.)* बनावट करणें, घेकायदेशीरपणानें तयार करणें. ३ *to prove to be false, to disprove, to nullify* खोटें पाडणें, खोटें आहे असें सिद्ध करणें. ४ *to violate, to break by falsehood (-चा) भंग करणें, मोडणें, न पाळणें, उल्लंघन करणें, झुगारून देणें.* ५ *to baffle or escape (as a blow)* चुकविणें, (-पासून) निसटणें. ६ (*equity*) चूक दाखविणें. ७ *to make false by mutilation, addition, to tamper with (-आंत)* खोडाखोड करून पालटणें, बनावट करणें, (कागदपत्रांत) खोटी भर घालणें. *F. v. i. to tell lies* खोटें बोलणें, असत्य भाषण करणें. *Fal'sifiable a.* *Falsificā'tion n.* बत्तावणी *f*, सोंग *n*. २ विपर्यास *m*, वस्तुस्थितिद्विषेप *m*. ३ (*equity*) हिशोबांतील चूक दाखविणें *n*. *Fal'sificator, Falsifier n.* *Fals'ism n. that which is evidently false (opp. to truism)* उघड उघड खोटी गोष्ट *f*, धडधडीत धादांत खोटें *n*. *Fals'ity n. the quality of being false* खोटेपणा *m*. २ *falsehood, a lie* लबाडी *f*, असत्यता *f*, असत्य भाषण *n*. *To play one false to act falsely or treacherously towards a person* एखाद्या मनुष्याशीं लबाडीनें-लुच्चेगिरीनें वागणें, (-शीं) दगा करणें, (-ला) दगा देणें, दगा देऊन फसविणें. *To put in a false position to bring any one into a position in which he must be misunderstood* भलत्याच ठिकाणीं बसविणें, एखाद्याला खोटा पाडण्याच्या बेतांत आणणें.

Falsetto (fawl-set'tō) [It.,-L. falsus. See False.] n. mus. a strain on the voice above its natural compass; a false, feigned, or artificial voice कृत्रिमस्वर *m*, कृत्रिम आवाज *m*, कृत्रिम उंच किंवा तारस्वर *m*, पुरुषाचा अति तारस्वर *m*, काकस्वर *m*.

Falter (fawl'tér) [M. E. faltren, to totter. Origin is obscure; probably from fault. See Fault.] v. i. to hesitate, to stammer अडखळणें, अडखुळणें, अडखळत-लागत बोलणें, बोलतांना लागणें, कांचकळणें, गुटमळणें, तोतरेंचोचरे बोलणें (?). २ *to tremble, to totter* लटपटणें, घोलपावणें, कांपणें, थरथर कांपणें, (चा)

थरकांप हों, (-ला) अस्थैर्य येणें, अस्थिर बनणें. ३ *to hesitate in purpose or action* (-चें) मन कचरणें, कचकणें, कच खाणें, कांकू करणें, घोंटाळ्यांत-विचारांत पडणें, मनाचा निश्चय न होणें. ४ *to fail in regularity of exercise* (said of the mind or of thought) अडखळणें, अकल-कल्पना-मति गुंग-कुंठित-होणें-न चालणें. *F. v. t. to utter in a broken, weak manner* अडखळत बोलणें, लागत-तोतरें-तुहून-तुटक बोलणें. *F. n. hesitation, feebleness, broken sound* अडखळणें *n.*, तोतरें भावण (?) *n.*, चोचरें बोलणें (?) *n.*, लागत बोलणें *m.* Fal'tering *pr. p. & v. n.* लागत किंवा अडखळत बोलणारा. Fal'teringly *adv.*

Fame (fām) [*Fr., -L. fama, report-fari, to speak. Gr. phēmē, from phēmi, to say, Sk. भाष, to speak. A. S. bannan, to proclaim.*] *n. (R.) public report or rumour* अफवा *f.*, अवई *or* अवाई *f.*, बोलवा *f.*, वार्ता *f.*, भूमका *f.* २ *renown, celebrity* (either favourable or unfavourable), *public estimation* कीर्ति *f.*, लौकिक *m.*, नांवलौकिक *m.*, आख्या *f.*, ख्याति *f.*, प्रख्याति *f.*, प्रसिद्धि *f.*, नांवरूप *n.*, यश *n.*, गाजावाजा *m.*, डंका *m.*, अबाबा *m.* [*TO ACQUIRE FAME* नांव *n.* -यश *n.* मिळविणें, नांवास चढणें, नांवलौकिकास येणें, कीर्ति *f.* -नांव *n.* -धौसा माजविणें, -संपादन करणें, शक *m.* गाजविणें, झेंडा *m.* -तुरा *m.* -ध्वज *m.* लावणें. *TO LOSE FAME* नांव घालविणें-दवडणें, बदनाम करून घेणें.] *F. v. t. to report widely or honourably* (ची) कीर्ति *f.* -प्रसिद्धि *f.* करणें, प्रख्याति *f.* करणें, (-चें) यश गाणें, नांव पसरणें-जिकडे तिकडे करणें. २ *to make famous or renowned* प्रसिद्धीस-नांवारूपास आणणें. Fa'med *a. renowned* प्रसिद्ध, प्रख्यात, कीर्तिमान्-नामांकित. Fame'less *a. without renown* अप्रसिद्ध. Fā'ma *n. report, rumour.* See Fame *n.* Fama clamosa (*Scot.*) any notorious rumour ascribing immoral conduct to a minister or office-bearer in a church (कोणत्याहि धर्माधिकार्याची बदनामी करण्याच्या हेतूनें उठविलेली त्याच्या) बदचालीची कंडी *f.* House of ill fame, a brothel कुंठणखाना *m.*, शिंदळवाडा *m.*

Familiar (fa-mil'yer) [*L. familiaris, -familia, a family.*] *a. domestic* घरगुती, घरचा, गृहासंबंधी, प्रापंचिक, (loosely) खासगी, गृह *a.* (in compound as, गृहकलह); as, "F. feuds". २ *closely acquainted or intimate* (as a friend or companion) परिचित, सलगीचा, दाट ओळखीचा, घरोब्याचा, घसणीचा, गट्टीचा, परिपाठांतला, माहितीचा, परिचयाचा, परिचयांतला, चांगल्या माहितींतला. ३ *well versed in* (as any subject of study) प्रवीण, निपुण, पारंगत, वाकबगार, पटाईत, निपणात, निपुण, राबलेला. ४ *not formal, unconstrained, accessible* घरोब्याचा, घळघळीत, आभे-गम्य, सर्वांशीं मोकळा, (बोलायाचालायाला) अघळपघळ; as, "A. I. man." [*TO BECOME FAMILIAR* घरगुती-घरोब्याचा होणें, भीड *f.* नेपणें, घरोब्यानें वागणें.] ५ *well-known, frequent* रोजच्या वहिवाटींतला, परिपाठांतला,

परिचयाचा, परिचयांतला; as, " A. F. illustration. " & improperly acquainted, wrongly intimate अनीतीच्या परिचयाचा. Famili'ar spirit हुकमी-हवें तेव्हां-येणारें भूत n. Famil'iar n. an intimate, a companion दोस्त m, दोस्तदार m, सखा m, सोबती m, गडी m, गट्टीचा-खेळी-मेळांचा सिद्ध m, जिवलग m. २ (Shakes.) an attendant demon or evil spirit हुकुमांतलें-हुकमी भूत n. ३ (Court of Inquisition) a confidential officer employed in the service of the tribunal, esp. in apprehending and imprisoning the accused (आरोपितांस पकडण्या-करितां ठेवलेला) गुप्त कामगार m. Famili'arise v. t. to make familiar, to accustom, to make well-known by practice or converse (reflexively) (-शीं) परिचय करणें -करून घेणें -करून देणें, माहिती करून देणें-घेणें, घसणीखालीं-वहिवाटीखालीं-वहिवाटींत-राबत्यांत आणणें-पाडणें, राबता m -सराव m. पाडणें. २ to make acquainted, or skilled, by practice or study (-शीं) चांगली ओळख करणें, (अभ्यासानें-संवयीनें) प्रावीण्य-नैपुण्य संपादन करणें. Familiarisā'tion n. -the act or process ओळख करून देणें n, माहिती करून देणें n. २-the result ओळख f, माहिती f. Familia'rity n. the state of being familiar, unconstrained intercourse, intimacy घरोबा m, परिचय m, घळघळीतपणा m, घरोबा m, घसवट f, घसट f, माहितगारी f. २ वाकबगारी f, अभ्यास m, संवई f, राबता m. २ any thing said or done by one person to another unceremoniously and without constraint (esp. in the pl.) liberties अघळपघळ भाषण n, व्यवहार m, मोकळीक f, मोकळेपणा m. Famili'arly adv. परिचित रीतीनें, संकोचावांचून, अति स्नेहभावानें, घरोब्यानें, मोकळेपणानें. Famil'iarness n. (R.). Familiarity breeds contempt, cf. नात्याची जशी जवळीक तशी आदराची कोवळीक, also cf. अतिपरिचयादवज्ञा, also cf. अतिपरिचय खोटा मान राहात नाहीं.

Family (fam'i-li) [Fr. famille.-L. familia, a household, -L. famulus, a servant.] n. a household, including parents, children, and servants कुटुंब n, घरदार n, घर n, घरचे लोक m. pl., घरचीं माणसें n. pl., परिवार m, खटला m, खटलें n, मुलेंमाणसें n. pl., कबिला m (?), बाईल भिंगड n. (slang), बाईलबडगा m (slang). [CUSTOM OR COURSE OF PROCEDURE OF A F. गृहाचार m. F. QUARREL गृहकलह (pop.) घरकलह m, घरतंटा m, घरखटला m, कुटुंबकलह m. F. CARES AND ANXIETIES कुटुंबाच्या काळज्या f. pl. F. OF LITTLE ONES पोरांवाळांचें-कऱ्यांवऱ्यांचें खटलें n. F. CIRCLE घरमंडळी f, घरगुतीमंडळी f, घरमेळ m. F. STOCK OR STORE घरबंगमी f, घरोटी f. OF THE F. घरचा, स्वकीय. THAT HAS A F. a family man कुटुंबी, कुटुंबाळा, कुटुंबवत्सल, गृहस्थाश्रमी, घरवारी, खटलेकरी, खटलेवाईक, गृहस्थ, कवीनदार (bakhar), कच्चंबच्चवाला. THAT IS THE EARNING (OR SUSTAINING) MEMBER OF A F. पोशिदा, कर्ता, कमावता, मिळविता, पोडाला घालणार,

-जोडता, जोडका (*loosely*). JOINT FAMILY एकत्र-अविभक्त कुटुंब *n.* JOINT FAMILY SYSTEM अविभक्तकुटुंबव्यवस्था *f* -पद्धति *f.*] २ *the group comprising a husband and wife and their dependent children, constituting a fundamental unit in the organization of a society* (नवराभायको व त्यांचीं मुलें मिळून झालेलें व समा-जाचा घटकावयव या नात्यानें एक एक निराळें करतां येण्यासारखें) कुटुंब *n.*, खटलें *n.* ३ *a tribe, clan, or race* कुल (*pop.*) कूळ *n.*, वंश *m.*, गोत्र *n.*, घर *n.*, अभिजन *m.*, घराणा *m.*, वराणें *n.*, जाति (*pop.*) जात *f.*, अन्वय *m.* (S.), भवलाद *f.* (*vulgar as applied to men*). [AN EMIGRATED or EXTINCT F. गतकुळ *n.*, परागंदा-नष्ट-कुल *n.* EXTINCTION or RUIN OF A F. कुलक्षय *m.*, कुलनाश *m.*, कुलोच्छेद *m.*, वंशोच्छेद *m.*, गेहोच्छेद *m.*, बीमोड *m.*, तळपट *n.*, सत्यानाश *m.*, वाटोळें *n.* F. PRACTICE or RIGHT कुलाचार *m.*, कुळधर्म *m.*, वंशिक संप्रदाय *m.*, वंशिक रीति *f.* F. HONOUR or RESPECTABILITY कुलाची इभ्रत *f.*, कुलमर्यादा *f.* F. QUALITY, TRAIT, ETC. वसलात *f.*, घराण्याचा विशेष गुण *m.* F. PRIDE कुलाभिमान *m.* F. TIES AND CONNECTIONS गोतावळा *m.*, अनुबंध *m.*, गोत्रसंबंध *m.*, आप्तेष्टसंबंध *m.* F. PRIEST or SPIRITUAL DIRECTOR उपाध्या *m.*, कुलगुरु *m.*, कुलोपाध्याय *m.*, कुलाचार्य *m.* F. TALE कुलकथा *f.*, कुळकट *f.*, खणकत *f.*, खाणकथा *f.* HEAD or CHIEF OF A F. कुलपति *m.*, घराचा पोशिंदा *m.*, घरांतील वडील मनुष्य *m.*, कर्ता *m.* LINE, ORDER, or SUCCESSION OF A F. कुलपरंपरा *f.*, वंशपरंपरा *f.* THAT IS OF A GOOD or ANCIENT F. *gentle* कुलीन, जातीचा, जातिवंत, पिढीजाद, अस्सल, घरंदाज, खानदानीचा, आर्य, अभिजनवान्. THAT IS OF A LOW F. *base* हीनकुल, कमअस्सल. TUTELAR DIVINITY OF A F. कुलदेवता *f.*, कुलदैवत *n.*, कुलस्वामी *m.* TO BE REDUCED-A F. घर *n.* वसणें-बुडणें. SUCH DESIGNATIONS as ornament of the family, glory of the house, lustre of the tribe, light, honour, grace, of the race or line, ARE ANSWERED BY कुलदीप, कुलभूषण, कुल-तिलक, कुलरत्न, कुलावंतस, AND AS APPLIED TO FEMALES, BY कुलांगना, कुलवधू, कुळस्त्री. SUCH DESIGNATIONS as prop, pillar, stay, defence, etc. of the family, house, race, etc., ARE ANSWERED BY घराचा खांब *m.*, घराचा धारण *m.*, धरणखांब *m.*, दौलतीचा खांब *m.*, घराचें पांघरूण *n.*, मेढ्या, AND ESP. WITH IRONICAL IMPLI- CATION जोडका पूत *m.*, जोडता राम *m.* SUCH DESIGNA- TIONS as ruin, bane, pest, evil genius, etc., of the family or race, ARE RENDERED BY कुलनाश, कुलांगार *m.*, मुळावर येणारा OR बसणारा, दिवटा, पांढऱ्या पायाचें संतान *n.* TERMS ANSWERING TO brand, blot, scandal, reproach, disgrace, etc. of the family are दिवटा, पागोटें खालीं करणारा, कुपुत्र, कुसंतान, दक्षिणेचा दिवा, नांवावर पाणी घालणारा, AND AS APPLIED TO FEMALES कुलटा.] ४ *course of descent, genealogy, lineage* वंश *m.*, वंशावळी *f.*, कुल *n.*, कुळी *f.*, खाण *f.*, उपज *m.*, उत्पत्ति *f.* ५ *honourable descent* उच्चकुल *n.*, खानदान *f.*, कुलीनता *f.*, खानवटा *m.* ६ *a group of kindred or closely*

related individuals समूह *m*, समुदाय *m*, शाखा *f*; वर्ग *m*, जाति *f*; as, "A family of languages; the Chlorine family." ७ *biol.* a group of organisms, either animal or vegetable, related by certain points of resemblance in structure or development, more comprehensive than a genus, because it is usually based on fewer or less pronounced points of likeness (In zoology a family is less comprehensive than an order; in botany it is often considered the same thing as an order.)

कुल *n*, जाति *f*, जात *f*, वर्ग *m*. Family-Bible *n*. large Bible for family worship, with a page for recording family events कुटुंबामध्ये उपयोग करण्याचे बायबल *n* -पवित्रशास्त्र *n*, cf. पूजेस लावलेला धर्मग्रंथ *m*. Fam'ily-coach *n*. a large carriage able to carry a whole family (कुटुंबांतील सर्व माणसे बसू शकतील एवढी) कुटुंबगाडी *f*, गाडा *m*. Family-man *n*. a man with a family कुटुंबी *m*, खटलेवाईक *m*. Be in the family way (colloq.) to be pregnant गर्भार-पोटाशीं असणे. In a family way in a domestic manner घरगुती नात्याने.

Famine (fam'in) [Fr. *famine*-Late L. *famina*, unrecorded but plainly an extension from L. *fames*, hunger. Cf. Sk. हानि, loss, lack -Sk. हा, to leave.] *n*. general scarcity of food, dearth, want of provisions दुष्काळ *m*, दुकाळ *m*, काळ *m*, खरपड *n*, दुर्भिक्ष *n*, महागाई *f*, अन्नाची टंचाई *f* तोटा *m*. [F. OCCASIONED BY EXCESSIVE RAIN ओली आग *f* (colloq.), ओला दुकाळ *m* -दुष्काळ *m*. F. OCCASIONED BY DROUGHT सुका-कोरडा दुकाळ *m* -दुष्काळ *m*. F. ALLOWANCE महागाई-वद्दल दिलेले जास्त वेतन *n*, महागाई *f*. F. FEVER *med.* typhus fever विषमज्वर *m*.] Fam'ish [formed on the analogy of languish &c., from L. *fames*, hunger.] *v. t.* to starve or kill with hunger उपाशीं मारणे, भुकेनें मारणे, अन्नाशिवाय मारणे. २ to distress with hunger उपाशीं ठेवणे, अन्नाशिवाय (-ला) मरण्याची पाळी आणणे, भुकेनें प्राण व्याकुळ करणे. ३ to cause to suffer extremity by denial of anything necessary उपासमार करणे, आवश्यक वस्तु न देऊन पिडणे. ४ to force or constrain by famine दुकाळ-महागाई पाडून ताब्यांत घेणे-शरण येण्यास लावणे-शरण आणणे. F. *v. i.* to die of hunger, to starve दुकळणे, उपाशीं-भुकेनें मरणे, अन्नावांचून मरणे. २ to suffer extreme hunger or thirst so as to come near to perish (भूक किंवा तहान लागून) प्राण व्याकुळ होणे. ३ to suffer extremity from deprivation of anything necessary उपासमर *f* or उपासमार *f* होणे, (जरूरीच्या वस्तु न मिळाल्यामुळे) अडचण पडणे, (अन्नाच्छादन न मिळाल्यामुळे) हाल भोगणे-सोसणे-काढणे Fam'ishment *n*. उपासमार *f*; प्राणांतिक अवस्था *f*, मरण्याची पाळी *f*.

Famish. See the word Famine.

Famous (fā'-mus) [L. *famosus*, -*fama*, fame. See Fame.] *a.* celebrated in fame, renowned, much talked of (used either in a good or a bad sense, chiefly the former; often followed by *for*) नामांकित, प्रख्यात, विख्यात, प्रसिद्ध, सुप्रसिद्ध, यशवंत (in *bakhar*), विश्रुत, महशूर, नांव पुष्कळांच्या तोंडी असलेला (मनुष्य). Fa'mously *adv.* Fa'mousness *n.* प्रसिद्धता *f.* कीर्ति *f.* &c.

Fan (fan) [A. S. *fann*, Fr. *van*, both from L. *vannus*, a fan.] *n.* an instrument used for producing artificial currents of air; as, (a) an instrument for cooling the person made of feathers, paper, silk, &c. पंखा *m.*, विंझणा *m.*, विंझण *n.*, व्यजन *n.* (S.). (b) any instrument for winnowing grain, blowing a fire, etc., fan-blower सूप *n.*, झटकणें *n.*, झडपण *n.*, पंखा (fig.) *m.*, वारवण्याचें साधन *n.*, made of deer skin धवित्र *n.* (S.), सुपली *f.* शूर्प *n.*, (deprecativ or diminutive) सुपडें *n.* (dim.). (c) something in the form of a fan when spread (as a peacock's tail) पंखा *m.* (fig.), उघडली असतां पंख्याचे आकाराची दिसणारी वस्तु *f.*, व्यजनाकार वस्तु *f.* (d) a small sail, used to keep the large sails of a wind-mill always in the direction of the wind पंखा (fig.) *m.*, पंख्यासारखें शीड *n.* २ that which inflames, heightens, or strengthens पंखा *m.*, उद्दीपक *n.*, प्रज्वालक *n.* F. v. t. to move as with a fan पंख्याप्रमाणें हालवणें. २ to cool and refresh, by moving the air with a fan पंखा *m.* वारणें, (पंख्यानें) वारा *m.* घालणें, विंझणवारा *m.* घालणें. ३ to ventilate, to blow on (-आंत) हवा खेळवणें. ४ to winnow पाखडणें, झटकणें, फटकणें, झडपणें, झाडणें, झटकावणें. ५ to excite or stir up to activity, to stimulate चेतवणें, पेटवणें, चिथविणें.

Fan'ning *pr. p.* & *v. n.* [FANNING MACHINE or MILL पंखा *m.* (collog.)] **Fan'ned** *pa. t.* & *pa. p.*

Fan'ner *n.* a machine with revolving fans, used for winnowing grain (पाखडण्यासाठीं केलेलें) पंख्यांचें यंत्र *n.* **Fan'-blast** *n.* (in iron-works) the blast produced by a fan, as distinguished from that produced by a blowing-engine पंख्याचा वारा *m.* **Fan'-nerved** *a.* (in entomology) having a fanlike arrangement of the nerves or veins of the wings पंख्याप्रमाणें शिरा असलेला. **Fan'-light** *n.* arch. a window resembling in form an open fan उघड्या पंख्याच्या आकृतीची खिडकी *f.* बारी *f.* दारावरची कलमदानाची खिडकी *f.* **Fan'-palm** *n.* a species of palm 60 or 70 feet high, with fan-shaped leaves (व्यजनाकारपर्णयुक्त) ताडाचें झाड *n.*, पंख्याचा ताड *m.* **Fan'-wheel** *n.* a wheel with fans on its rim for producing a current of air पंखेवाले चाक *n.*, पंख्यांचें चाक *n.* **Fan'-window** *n.* See Fan-light.

Fanatic (fa-nat'-ik) [Fr. *fanatique*. -L. *fanaticus*, (1) belonging to a temple, (2) inspired by a divinity, enthusiastic. -L. *fanum*, fane, a temple.]
a. extravagant in opinions, unreasonable, excessively enthusiastic (especially on religious subjects) धर्मवेडा, धर्मोन्मत्त, धर्मपिसा, धर्मखुळा. F. *n.* धर्मवेडा मनुष्य *m.* Fanatical *a.* fanatic. Fanatically *adv.* Fanaticalness, Fanaticism *n.* धर्मवेड *n.*, धर्मखूळ *n.*, धर्मवेडेपणा *m.*, धर्माधता *f.* Fa'naticism *n.* (R.). Fanaticize *v. t.* धर्मवेड लावणें.

Fancy (fan'-si) [Contracted from *fantasy* -O. Fr. *fantasie* -L. -Gr. *phantasia* -Gr. *phantazein*, to make visible -*phainein*, to bring to light, to show, Sk. भा, to shine.] *n.* the faculty by which the mind forms an image or a representation of anything perceived before, imagination कल्पनाशक्ति *f.*, कल्पकता *f.* [POET'S F. कविप्रतिभा *f.* CREATION OF THE F. मानससृष्टि *f.*, मनांतील मांडे *m. pl.* PLAY OF F. बुद्धिविलास *m.*] २ *thought, idea* कल्पना *f.*, तर्क *m.*, वितर्क *m.*, तरंग *m.* [FANCIES कल्पनासृष्टि *f.* PRETTY F.S वूट *m.*, चुटका *m.*, कल्पना *f.*, कृप्ति *f.* WILD or CRUDE F.S छिष्ट कल्पना *f.*, कुतर्क *m.*, वितर्क *m.*, वेड *n.*] ३ *caprice, whim, impression* लहर *f.*, तरंग *m.*, खोड *f.*, छंद *m.*, मुंगा *m.*, तव्यत *f.*, समज *m.* ४ *inclination, liking* (formed by caprice rather than reason) आवड *f.*, मर्जी *f.*, ख्याल *f.*, मन *n.*, मर्जी *f.* [TO INDULGE IN F.S मनांत मांडे खाणे. TO INDULGE THE F.S OF लाड करणें.] (b) *the object of liking* आवडीची गोष्ट *f.* -वस्तु *f.*, मनांत भरलेली गोष्ट *f.* ५ *that which pleases or entertains the taste or caprice without much use or value* गमतीची-मजेची गोष्ट *f.*, मजा *f.*, गंमत *f.*, चीज *f.*, आवडीची जिनस *f.*, शोकाची वस्तु *f.* F *a.* adapted to please the fancy तऱ्हेतऱ्हेचे, तऱ्हेवाईक, नानातऱ्हेचे, शोकी, सुंदर, खुबसुरत; as, "Fancy goods." २ *extravagant, above real value* भारी किंमतीचा, भारी, भलतीच; as, "F. prices." F. *v. i.* to figure to one's self, to believe or imagine something without proof मनांत-मनाशी समजणें मानणें, मनांत विचार करणें. F. *v. t.* to form a conception of, to imagine कल्पना *f.*-भावना *f.* करणें-बांधणें, मनांत आणणें. २ to have a fancy for, to like मर्जीस-पसंतीस-उचितास-मनास etc. येणें-पडणें *in. con.*, आवडणें *in. con.*, as, "We fancy not the cardinal." ३ to believe without sufficient evidence (-च्या) मनाला वाटणें *in. con.*, मानणें, (-ची) समजूत होणें *in. con.* Fan'cing *pr. p. & v. n.* Fan'cied *pa. t. & pa. p.* Fan'cied *a.* imagined, unreal कल्पिलेला, कल्पनिक, कल्पित, असत्य, मानलेलें, खोटें, मुळांत खरें नव्हे तें; as, "F. wrongs." Fan'cier *n.* one who is governed by fancy केवळ कल्पनांत मग्न असणारा लहरी मनुष्य, कल्पनाराज्य करणारा; as, "Reasoners and not fan-

ciers. २ *one who fancies or has a special liking for, or interest in, a particular object or class of objects* (कोणत्याहि विशिष्ट गोष्टीचा-कामाचा) भोक्ता *m*, (-चा) वेडा, शेकी (*as* तो गुरांचा फार शेकी आहे). ३ (*hence*) *one who keeps and breeds for sale birds and animals* धंद्याकरितां जनावरें व पक्षी इत्यादि पाळणारा; (*rendered by* विक्या *at the end of compound words*; *as*, कुत्रेविक्या, घोडेविक्या, पांखरेंविक्या, &c.) *as*, "Bird F., dog F." *Fan'ciful a. full of fancy, whimsical* (*said of persons*) मनमौज्या, लहरी, छंदी, छंदिष्ट, लहरीदार, शेकी, चलचित्त, अस्थिर बुद्धीचा, स्वैरवृत्तीचा, मन मानेल तसें वागणारा. २ *conceived in the fancy, abounding in ideal qualities or figures* (*said of things*) काल्पनिक, कल्पनात्मक, कल्पित, असंभाव्य, मायामय, स्वप्नवत्, कल्पनासंभव, अप्रमाणसिद्ध, असंभवनीय; *as*, "A F. scheme or theory." ३ *curiously shaped or constructed* चमत्कारिक व विक्षिप्त, विलक्षण, मौजेचा; *as*, "A F. dress." *Fan'cifully adv.* *Fan'cifulness n.* *Fan'ciless a.* (R.) *Fan'cy-ball n.* *a ball at which fancy dresses in various characters are worn* निरनिराळ्या सांगांना किंवा भूमिकांना योग्य असा पोपाख घालून केलेला नाच *m*, हल्लीं इंग्लंडांत (*Fancy-ball* च्या वेळीं) मद्रासी ब्राह्मण, बंगाली, बाबू अशांचीं मजेनें सांगें घेऊन लोक नाचास येतात. *Fan'cy-dress n.* *a dress arranged according to the wearer's fancy, to represent some character in history or fiction* घालणाऱ्याच्या रुचिवैचित्र्याप्रमाणें बनविलेला व पुखाद्या ऐतिहासिक किंवा कल्पित गोष्टींतील मनुष्याचा सूचक पोपाख *m*. पुखाद्या ऐतिहासिक किंवा कल्पित गोष्टींतील भूमिका किंवा पात्र दाखविण्याकरितां घातलेला पोपाख *m*. हा पोपाख कसा असावा हें घालणारा आपल्या कल्पनेप्रमाणें ठरवितो. *Fancy-fair n.* *a special sale of fancy articles for some charitable purpose* (धर्मकृत्याकरितां भरविलेला) मौजेचा बाजार *m*. *Fan'cy-goods n. pl.* *fabrics of variegated rather than simple pattern* (*applied generally to articles of show and ornament*) चित्रविचित्र रंगाचें व वेलबुट्टीसारख्या विणेचें कापड *n*, चित्रविचित्र चिजा *f. pl.* तऱ्हेदार जिन्नस *m. pl.* *Fan'cy-free a.* (*Shakes.*) *free from the power of love* विषयालिप्त, त्यक्तकाम; *as*, "In maiden meditation, fancy free." *Fan'cy-monger n.* (*Shakes.*) *one who deals in tricks of imagination* नकल्या. *Fan'cy-sick a.* (*Shakes.*) *love-sick* मदनाकुल-तुर, कामाकुल, कामज्वरी, झुरणारा. *Fan'cy-stroke n.* (*billiards*) *an unusual stroke, or one made to show off one's skill* सफाईचा-ऐटीचा टोला *m*. *Fan'cy-work n.* *ornamental needle-work* नकशीचें विणकाम *n*.

Fane (*fān*) *L. fanum, a temple a sanctuary, fari, to speak.*] *n. (poetic.) a temple* देऊळ *n*, देवालय *n*, देवाचें मंदिर *n*.

Fanfare (fan'fær) [F. *fanfare*, probably borrowed from Span. *fanfarria*, bluster, vaunting, which is from Arab. *farfar*, loquacious.] *n.* a flourish of trumpets (as in coming into the lists, &c.) (शर्यतीच्या मैदानांत शिरण्याची सूचना देण्याकरितां वाजविलेल्या) तुताऱ्यांचा आवाज *m.*, तुताऱ्यांचा-शिगांचा धाजा *m.* २ a short & lively air performed on hunting horns during the chase (शिकारीचे वेळीं शिगांनीं वाजविलेलें लहानसर) आवेशजनक गाणें *n.* -गीत *n.* Fan'faron *n.* (R.) a swaggerer, an empty boaster बढाईखोर *m.*, फुशारक्या मारणारा *m.*, आत्मश्लाघी, वाताड्या. Fan'faronade *n.* swaggering, blustering बढाई *f.*, फुशारी *f.*, फुशारकी *f.*, बढाईच्या-डौलाच्या गोष्टी *f. pl.*, शेखी *f.*, प्रौढी *f.*

Fang (fang) [A. S. *fang*, lit. a seizing, from *fon*, to seize; Gr. *fangen*, to catch. Allied to L. *pangere*.] *n. zool.* the tusk of an animal सुळा *m.*, सुळका *m.*, सुळा दांत *m.* २ (esp.) one of the long, erectile, venomous teeth of serpents सर्पाचा विपारी दांत *m.*, विपदांत *m.* ३ one of the falcers of a spider कोळ्याचा पाय *m.*, सुळा *m.*, शूल *m.* ४ any shoot or other thing by which hold is taken पंजा *m.*, पकड *f.*, चिमटा *m.* ५ anat. the root, or one of the branches of the root, of a tooth दांतमूल *n.* ६ (mining) a niche in the side of an adit or shaft, for an air course हवा खेळण्याकरितां बो-(भो)गद्याच्या बाजूला ठेवलेला सुळा *n.* ७ mech. a projecting tooth, as on a part of a lock, or the plate of a belt clamp, or the end of a tool, as a chisel, where it enters the handle (मुठींत बसवावयाचा) खिळ्याच्या आकाराचा सुळा *m.* ८ naut. (a) the valve of a pump box (बंबाच्या पेटीतील पाणी जाण्याच्या तोंडावर बसविलेला) सुळ्यासारखा पडदा *m.* (b) a bend or loop of a rope दोरीचा फांस *m.* -तिडा *m.* F. v. t. (obs.) (Shakes.) to catch, to seize (as with teeth), to clutch पकडणें, मुठींत पकडणें, मिठी मारून धरणें. २ to furnish with fangs (पकडण्याकरितां) दांते-सुळे लावणें. Fang'ed a. having fangs or tusks सुळे-दांते असलेला. Also used figuratively. Fang'less a. destitute of fangs or tusks बिनसुळ्यांचा, दांते नसलेला. In a fang गुरफाटलेला, गुंताड्यांत सांपडलेला.

Fangle (fan'gl) [From Fang v. t. hence prop. a taking up a new thing.] *n.* something new-fashioned, a foolish innovation नवीन कल्पना *f.* -युक्ति *f.*, नवीन वेडगळ तऱ्हा *f.*, कांहींतरी नवीन वेड *n.* -खूळ *n.* F. v. t. (obs.) (Milton) to fashion बनविणें. Fan'gled (obs. except with the prefix new.) a. new made नवीन, नवा, कोरा करकरीत. २ gaudy, showy भपकेदार, ऐटबाज, झोंकदार, झोंकबाज. Fan'gleness *n.* (obs.) नावीन्य *n.*, अपूर्वाई *f.*, वेडगळपणा *m.*

Fantasia (fan-ta'-zi-a) [It. from Gr. *phantasia*. See Fancy.] *n. mus.* a continuous composition, not divided into what are called movements, or governed by the ordinary rules of musical design, but in which the author's fancy roves unrestricted by set form निरंकुश काव्य *n.* (अनियमबद्ध) स्वैरकाव्य *n.*

Fantasm (fan'-taz'm), Same as Phantasm. Fan'tast *n.* विक्षिप्त मनुष्य *m.* (R.) Fantas'tic, -al *a.* existing only in imagination, chimerical काल्पनिक, असत्य, खोटा, मानलेला. २ (Shakes.) unreal भ्रामक, भ्रम पाडणारा, मायामय -रूप. ३ full of absurd fancies, capricious ज्याच्या डोक्यांत विलक्षण व विचित्र कल्पना घोळत आहेत असा, लहरी, विचारतरंगांत गुंग असणारा, चंचल, अस्थिर, नादी. ४ resembling fantasies in irregularity, caprice or eccentricity तऱ्हेवाईक, विलक्षण, विचित्र, चमत्कारिक. Fantas'tic *n.* लहरी मनुष्य *m.* लाल *m.*, अवलिया *m.* Fantastical'ity, Fanta'stical-ness, Fantas'ticism *n.* तऱ्हेवाईकपणा *m.* Fantas'tically *adv.* [which see.]

Fantasy (fan'-ta-si) *n.* The old spelling of Fancy,

Fantom (fan'-tum) *n.* See Phantom.

Far (fär) [A. S. *feor*; Dut. *ver, verre*; Icel. *fiarri*; Ger. *fern*. allied to Gr. *porro*, at a distance *paó*, before, Sk. पार, beyond.] *a.* distant in any direction, remote दूरचा, लांबचा, पुष्कळ मैलांवर-फार लांबीवर असलेला. २ contrary to design or wishes मनांत नसलेला, स्वप्नांतही न आलेला, मनाला न शिवलेला, अनुद्दिष्ट, अचिंतित, अनिष्ट (*lit.*). ३ remote in affection or obedience, at enmity with, alienated वैर धरून असलेला, वैरी, तुटक, प्रीतीच्या बाहेरचा, अवज्ञा करणारा. ४ opposite in character अगदीं निराळ्या तऱ्हेचा, वेगळ्याच प्रकारचा, अगदीं उलट, विरुद्ध, वेगळा, निराळाच. ५ the more distant of two अधिक दूरचा -लांबचा. *F. adv.* to a great extent or distance of space, widely लांबवर, दूरवर, फार. २ to a great distance in time from any point, remotely फार पूर्वी, फार मागे, पुष्कळ मागच्या काळांत, अगदीं मागे. ३ in great part बराच, पुष्कळसा, बराचसा, बहुतेक; as, "The day is far spent." ४ by many degrees, very much, greatly पुष्कळ पटीनें, कितीतरी अधिक, शंकडों पट. Far-away *a.* लांबचा. २ शून्य-मनस्क. Far'most *a.* फार लांबचा. Far'ness *n.* (R.) लांब अंतर *n.* Far off *a. & adv.* लांबचा. २ लांबवर. By far कितितरी पटीनें, बहुत. Far between पुष्कळ अंतरानें असणाऱ्या -होणाऱ्या, क्वचित्. As far as (-च्या) इतका -लांब -पर्यंत -पावेतो. Far off लांबवर. २ निराळा. Far other अगदीं निराळा-भिन्न. Far & near सर्वत्र, साऱ्याभर. Far & wide चोहों बाजूंस, सर्व दिशांनीं. From far लांबून, लांब अंतरावरून, दुरून. How far कोठपर्यंत -पावेतो, किती, कोठवर, कितपत, कितीसा.

Far-fetched *a.* लांबून आणलेला. २ *strained, studiously sought* ओढून ताणून घेतलेला—काढलेला. Far-reaching *a.* पुष्कळ लांबवर पोचणारा. Far-sighted, Far-seeing *a.* दूरदर्शी, दीर्घदर्शी, दूरदृष्टि, दीर्घदृष्टि, दूरवर पाहणारा, पोक्त.

N. B.—The distinction between the *adjectival* and *adverbial* use of *far* is sometimes not easily discriminated. *Far* often occurs in self-explaining compounds, such as *far* -extended, *far* -reaching, *far* -spread.

Farce (färs) [Fr. *farce*, stuffing, a farce. Fr. *farcir*, stuff. L. *farcire*, to stuff.] *n.* (*cookery*) *force-meat* पुरणाचें कोंबडें *n.*, मसाला भरून शिजविलेलें बंदक *n.* -कोंबडें *n.* २ *a low style of comedy; a dramatic composition marked by low humour generally written with little regard to regularity or method, & abounding with ludicrous incidents & expressions* प्रहसन *n.*, फार्स *m.*, (हलक्या प्रकारचा) हास्योत्पादक नाटकाचा चुटका *m.* ३ *ridiculous or empty show* फार्स *m.*, (निवळ) थट्टा *f.*, उपहास *m.*, सोंग *n.*, बतावणी *f.*, हास्यास्पद प्रकार *m.* -तमाशा *m.*; as, "A mere farce; the farce of a state." Far'cical *a.* खोटा, फार्साचा, फार्सीतील, प्रहसनात्मक. Far'cical'ity *n.* Far'cically *adv.* Far'cicalness *n.* Far'cify *v. t.* (-चा) फार्स करणें.

Farcy, Farcin, Farcimen (fär'-si,-sin,-si-men) [Fr. *farcin*; cf. L. *farciminum*, a disease of horses, -*farcire*, See Farce.] *n.* *a contagious disease of horses, associated with painful ulceration esp. upon the head and the limbs* लूत *f.*, गरफ, अश्वकुष्ठ *n.* Far'cical *a.*

N. B.—*Farcy* is of the same nature as glanders. Although more common in horses, it is communicable to other animals & to human beings.

Farding-bag (fär'ding-bag) *n.* *the first stomach of a cow or other ruminant* गाईचा किंवा इतर रवंथ करणाऱ्या प्राण्यांचा पहिला कोठा *m.*

Fare (fär) [A. S. *faran*, to go, to travel & Dut. *varen*, Icel. Swed. *faru*. Ger. *fahren*. L. *peritus*, experienced, -*portus*, port, Sk. *पु*, to bring over.] *v. i.* *to go, to journey* जाणें, फिरत जाणें, प्रवास करणें, मजल मारणें -करणें; as, "Soon he fares." २ *to be in any state, or pass through any experience, good or bad* (कोणत्याहि स्थितीत) असणें, भोगणें; as, "He fares well or ill." ३ *to be treated or entertained at table, or with bodily or social comforts* (-च्या) जेवणाचा-खाण्यापिण्याचा बेत असणें, राहणें; as, "He fares sumptuously." ४ *to happen well or ill* (used impersonally) होणें, घडून येणें; as, "So fares it when with truth falsehood contends." ५ (*obs.*) *to behave* वागणें. F. *n.* (*obs.*) *a journey, a passage*

प्रवास *m*, पर्यटन *n*, पहा *m*, मजल *f*. २ *the price of passage or going* उतार *m*, उताराचा पैसा *m*, भाडे *n*, प्रवासपट्टी *f*, नोर *m* (of a ship). ३ *condition or state of things, fortune, hap* हकीगत *f*, खबरबात *f*, कम-ज्यास्त *n*, नवलविशेष *n*, कुशल *n*, स्वस्तिक्षेम *n*, क्षेम *n*. ४ *food, provisions for the table, entertainment* अन्न *n*, खाणे *n* (*fig.*), जेवण *n* (*fig.*), भोजन *n*. [COARSE or HARD F. जाडेभरडे -रूक्ष-अन्न *n*, कदन्न *n*. Dainty F. मिष्टान्न *n*, गोड घांस *m*, श्रीमंती जेवण *n*. POOR F. मीठमाकर *f*. RICH F. खुराक *m*. SUMPTUOUS F. भरगच्ची-चमचमीत जेवण *n*.] ५ *the person or persons conveyed in a vehicle* (गाडीतील) उतारू *m*. or *pl.*, भाडोत *n*, भाडे (*fig.*) *n*. ६ *the catch of fish on a fishing vessel* (मच्छीमार होडीवरील) एका जाळ्यांत पकडलेले मासे *m. pl.*, जाळ्यांत एका खेपेस सांपडलेले मासे *m. pl.* Fare'well *interj.* *go well, good-by, adieu* (originally applied to a person departing, but by custom now applied both to those who depart & those who remain. It is often separated by a pronoun as, *fare thee well*. And is sometimes used as an expression of separation only; (प्रयाणाच्या वेळचा किंवा एकमेकांपासून दूर होण्याच्या वेळचा) नमस्कार! रामराम. Farewell *n.* *a wish of happiness or welfare at parting, the parting compliment* (प्रयाणाच्या किंवा वियोगाच्या वेळचा) आशीर्वाद *m*, शुभेच्छावचन *n*. CF. SK. शुभारते पन्थानस्सन्तु = MAY YOU FARE WELL ON THE JOURNEY.] २ *act of departure* प्रयाण *n*. ३ *leave-taking* प्रयाणाकरितां रजा *f*, निरोप *m*, आज्ञा *f*. ४ *a last reference to, or look at something* शेवटचा उल्लेख *m*, शेवटचे दर्शन *n*. Farewell *a.* प्रयाणकाळचा.

Farina (fa-rē'-nä or fa-rī'-nä) [L., meal, flour, -far, a kind of grain. Akin to E. Barley.] *n.* पीठ *n*, पिष्ट *n*. २ *bot. (R.)* रेणु *m*, पुष्परेणु *m*, पराग *m*. Farina'ceous *a.* पिठाचा, पिष्टमय; as, "A F. diet." २ पीठ होणारे, पिष्टीभूत; as, "A. F. seed." ३ पिठूळ; as, "A. F. taste." Far'inose *a.* पिष्टोत्पादक. २ केंडशीसारखा पदार्थ असलेला.

Farm (färm) [cf. A. S. feorm, a feast, food, property, use. M. E. ferme Late L. firma, a feast, farm; fem. of L. firmus, durable, firm. See Firm.] *n.* *the land held under lease and by payment of rent, for the purpose of cultivation* धान्याने घेतलेली जमीन *f*, धान्याचे शेत *n*, लागवडीकरितां भाड्याने घेतलेली जमीन *f* -शेत *n*, (खंडकबुलायतीने घेतलेला) कुणबावा *m*, शेतकी *n*. २ *any tract of land devoted to agricultural purposes* शेतजमीन *f*, शेताकरितां राखून ठेवलेली जमीन *f*. ३ *a district of country leased out for the collection of the revenues of government* खोती गांव *m*, मत्तयाच्या मामलतीचा गांव *m*, इजारा *m*, गुत्ता *m*, गुतका *m*, खंडणूक *f*,

घुमाव *m.* ४ (*O. Eng. Law.*) a lease of the imposts on particular goods (कोणत्याही जिनसाच्या) जकातीचा मक्ता *m.* *F. v. t.* to lease for an equivalent (as land for a rent), to yield the use of to a tenant मत्तयानें -खंडानें देणें, भाड्यानें देणें, खंडून देणें, इजारा -मक्ता करून देणें, साणेपणावर देणें, खंडानें देणें. २ to give up to another, (as an estate, a business, the revenue, etc.,) on condition of receiving in return a percentage of what it yields (-चा) मक्ता करून देणें, थळीवर देणें. ३ to take at a certain rent or rate मत्तयानें-इजाज्यानें-खंडणुकीनें घेणें. ४ to cultivate, to till (as land) (जमिनीची) लागवड -मशागत करणें, नांगरणें, दुपणें, (जमिनीची) निगा ठेवणें. *F. v. i.* to labour as a farmer जमिनीत खपणें-राबणें. *Farm'able a.* मत्तयानें देतां येण्याजोगा. *Farm'er n.* one who farms; as: (a) a cultivator of leased ground मक्तेदार, मक्तेवाला, धारेकरी, मत्तयानें शेत करणारा, उपरी (esp. as oppo. to थळकरी) (b) an agriculturist शेतकरी, शेती, कुणबी (colloq.) क्षेत्रजीवी. (c) one who takes taxes, customs, excise, or other duties, to collect, either paying a fixed annual rent for the privilege, or receiving a certain percentage of the sums collected (-चा) मक्ता *m.* -खंड *m.* -कंत्राट *n.* घेणारा *m.*, मक्तेदार *m.*, इजारदार *m.*, खोत *m.*; as, "A farmer of the revenues." (d) (mining) the lord of the field, or one who farms the lot and cope of the crown खाणीचा मालक *m.* -धनी *m.* -स्वामी *m.* *Farm'eres n. f.* *Farm'ering n.* the business of a farmer मत्तयाचा धंदा *m.* *Farm'ers-general n. pl.* those to whom the right of levying certain taxes, in a particular district, was farmed out, under the former French monarchy महसुलाचा मक्ता घेणारे फ्रान्समधील राजसत्ताक राज्याच्या वेळचे लोक *m. pl.* *Farm'-house n.* a dwelling house on a farm शेतांतील आवसा *m.*, (शेत्याचें) शेतांतील खोपट *n.* *Farm'ing n.* the business of cultivating land शेती *f.*, शेतकी *f.*, शेतीचें-शेतकीचें काम *n.* -धंदा *m.*, कृषिकर्म *n.* २ (of the revenues) खोती *f.*, खोतकी *f.* *F. a.* कृषिकर्मासंबंधीं, शेतकीच्या उपयोगाचा. *Farm'-labourer n.* शेतांत काम करणारा मजुर *m.*, शेतखप्या *m.*, शेतमजूर *m.* *Farm'-offices n. pl.* the offices or out-buildings on a farm शेतकी कामाचीं हपीसैं *n. pl.* *Farm'stead n.* a homestead on a farm, a farm with the buildings upon it शेत व त्यावरील इमले *m. pl.*, शेतवाडी वगैरे. *Farm'-yard n.* the inclosure attached to a farm शेताचें आवार *n.*, वाडी *f.* To let to farm, To farm let भाड्यानें देणें, भाड्याच्या करारानें देणें.

Faro (fā'-rō) [Said to be so called because the Egyptian king *Pharaoh* was formerly represented upon one of the cards.] *n.* a gambling game at cards एक जातीचा पत्त्यांचा जुगार *m.*, फेरो *m.*

Farrago (far-rā'-gō) [L. *farrago*, mixed fodder for cattle,—Fr. *far*, a sort of grain.] *n.* a medley, a mixture साळभेळ *f*, शेळभेळ *f*, भेसळ *f*, पंचरस *m*, वज्रजपुरी *f*, खिचडी *f*, बारभाई *f*. Farrag'inous *a.* (R.) formed of various materials, mixed पंचरशी, मिश्र जातींचा किंवा मिश्र वस्तूचा झालेला, पंचभेळीचा.

Farrier (far'-ri-er) [Fr. *ferrier*,—L. *ferrarius*, —*fer-rum*, iron.] *n.* (old) a worker in iron लोहार *m*.
 २ a shoer of horses (घोड्याचा) नालबंद *m*, घोड्यांना नाल बसविणारा -मारणारा. ३ a veterinary surgeon अश्ववैद्य *m*, घोड्याचा वैद्य *m*, शालिहोत्री *m*, साळोत्तरी *m*. Far'riery *n.* (घोड्यांच्या) नालबंदीचें काम *n*, नालबंदी *f*. २ अश्वचिकित्सा *f*, अश्ववैद्यक *n*, शालिहोत्र *n*, साळोत्तर or साळोत्र *n*, पशुवैद्यक *n*, पशुरोगनिवारण-विद्या *f*. ३ (घोड्यांच्या) नालबंदीचें ठिकाण *n*, नालबंदी *f*.

Farrow (far'-ō) [A. S. *feorh*, a pig; Dan. *fare*, to farrow; Ger. *ferkel*, allied to L. *porcus*, pig, *verres*, boar.] *n.* a litter of pigs डुकराचें वेत *n* -वीण *f*. F. v. t. to bring forth young (said only of swine) विणें, प्रसवणें. F. a. not producing young in a given season or year (said only of cows; if a cow has had a calf, but fails in a subsequent year, she is said to be farrow, or to go farrow.) वर्षास न विणारी (गाय *f*).

Farse (fārs) [See Farce *n.*] *n.* eccl. an addition to, or a paraphrase of, some part of the Latin service in the vernacular (common in England before the Reformation) लातिन उपासनेच्या कांहीं भागाचें इंग्रजी भाषांतर *n*, लातिन उपासनेची इंग्रजी पुरवणी *f*.

Fart (fart) [A. S. *feortan*; Ger. *farsen*.] *v. i.* to break wind पादणें, पाद सोडणें. F. *n.* पाद *m*, अपानवायू *m*, अधोवायू *m*, पश्चिमवायू *m*.

Farther (fār'-thar) [See Far, of which this is comparative.] *a.* more distant than something else (-पेक्षां) जास्त दूर, अधिक लांब -दूर, उत्तर & अपर (in comp.s as, उत्तरार्ध, अपरार्ध, उत्तररात्र, अपररात्र, &c.). २ beyond a certain point (-च्या) पलीकडची, (-पेक्षां) अधिक, जास्त; as, "Some farther change awaits us." ३ further, additional आणखी; as, "Let me add a farther truth." F. *adv.* more remotely, beyond फार लांब, दूरवर, (-पेक्षां) जास्त; as, "Let us not look farther." २ moreover, by way of progress in treating a subject आतां, आणखी; as, "Farther, let us consider the probable event." No farther (used elliptically for) go no farther, say no more &c. बस, पुरे, हं, इतकेंच, आतां बस—पुरे कर. Far'ther-most *a.* farthest, most distant or remote अतिशय लांब. F. *adv.* at or to the greatest distance अतिशय लांबवर.

Farthest, *sup.* of Far.

Farthing (far'thing) [A. S. *feorthling*, *feorthing*, a fourth part-*feorth*, fourth & dim. *ling* or *-ing*. -*feor*, four.] *n.* a small copper coin of Great Britain, being the fourth of a penny in value
 १/४ पेन्साच्या किंमतीचें ग्रेटब्रिटनमधील एक तांब्याचें नाणें *n.*, फार्डिंग *m.*, (हल्लींच्या मानानें) पैसा *m.*, दिडकी *f.* (*colloq.*), दमडी (*colloq.*) *f.*, अगर्दी हलकें नाणें *cf.* कवडी, दमडी, पै, &c.

Fasces (fas'ēz) [L. *pl.* of *fascis*, a bundle.] *n.* *pl.* a bundle of rods, having among them an axe with the blade projecting, borne before the Roman magistrates as a badge of their authority आंत (जुडींत) असणाऱ्या कुऱ्हाडीचें पातें बाहेर असलेली काऱ्यांची जुडी *f.* ही रोमन माजिस्त्रेटांची खूण असे.
 Fas'cial *a.*

Fascicle (fas'si-kl) [L. *fasciculus*, dim. of *fascis*. See Fasces.] *n.* a small bundle or collection (as of flowers, roots, fibres, &c.) झुबका *m.*, झुपका *m.*, घोंस *m.*, गेंद *m.*, जुडी *f.*, गुंडाळें *n.*, विंडाळें *n.* Fas'cicled *a.* झुबक्यांची. Fascic'ular *a.* झुबक्यांचा. Fascic'ularly *adv.* Fascic'ulate, Fascic'ulated *a.* झुबक्यासारखा, झुबका झालेला. Fascic'ulus *n.* a fascicle which see. २ a division of a book ग्रंथाचा भाग *m.* अध्याय *m.* खंड *n.* प्रकरण *n.*, &c.

Fascinate (fas'si-nāt) [From *fascinatum*, *p. p.* of L. *fascinare*, to enchant, -L. *fascinum*, a spell.] *v. t.* to influence in an uncontrollable manner, to bewitch, to enchant भारणें, वशीकरण-नजरबंदी करणें with *g* of *o.*, मोह पाडणें, गुंगवणें, दृष्टिबंद करणें with *g* of *o.*, मोहनी घालणें, मोहून टाकणें. २ to excite & allure irresistibly or powerfully, to captivate (as by physical or mental charms) पाशांत पाडणें, वश करणें, चित्त हरण करणें. Fas'cinat ing *a.* charming, delightful मोहक. Fascinā'tion *n.* the act of fascinating, enchantment, witchcraft भारणी *f.*, मोहनी *f.*, वशीकरण *n.*, मोह घालणें *n.* -पाडणें *n.*, चेटूक करणें *n.*, मोहनी घालणें *n.* २ the state or condition of being fascinated भारणी *f.*, मोह *m.*, भूल *f.*, भुरळ *f.*, चित्तभ्रम *m.*, नजरबंदी *f.*, &c. ३ that which fascinates, a charm मोहकवस्तु *f.*, भारणी *f.*

Fashion (fash'-un) [O. Fr. *faceon*, *fachon*, make, shape. -L. *factionem*, acc. of *factio*, a making.] *n.* the make or form of anything; the style, shape, appearance, or mode of structure; pattern; model; workmanship; execution घाट *m.*, आकार *m.*, डौल *m.*, घडण *f.*, घडवण *f.*, तऱ्हा *f.*, काम (*colloq.*) *n.* २ the prevailing mode or style (especially of dress), the mode or style usual among persons of good breeding प्रचार *m.*, रिवाज *m.*, शिरस्ता *m.*, चाल *f.*, वहिवाट *f.*, पद्धत *f.*, रूढि *f.*, धारा *m.*, वळण *n.*, परिपाठ *m.*, प्रघात *m.*, शिष्टाचार *m.*, संप्रदाय *m.*; as,

“To dress, dance, sing, ride, etc., in the fashion.”
 ३ *genteel life, social position, good-breeding*
 शिष्टता *f*, कुलीनता *f*, सुजनता *f*; as, “Men of fashion.”
 ४ *mode of action, method of conduct, manner,*
way, custom धर्ती *f*, वळण *n*, पद्धति *f*, संवय *f*, चाल
f, रीत *f*; as, “After his sour fashion.” F. v. t.
to form, to give souape or figure to, to mhd (-ला)
 रूप *n* -आकार *m*. देणे, बनवणे, तयार करणे, सांच्यांतून
 काढणे, घडवणे. २ *to fit, to adapt, to accomodate*
 (with *to*) (परिस्थितीशी) सुसंगत करणे, जुळवणे, (-शी)
 जुळता -जमेसा करणे, (-शी) जम बसविणे; as, “Laws
 must be fashioned to the manners of the people.”
 ३ *to make according to the rule prescribed by*
custom प्रचारानुसार करणे. ४ (*obs.*) (*Shakes.*) *to forge*
to counterfeit बनवणे, बनावट करणे. Fashionable
a. according with the prevailing form or style
 प्रचलित, प्रचारांत -वापरांत असलेला, नवीन धर्तीचा,
 चालू तऱ्हेचा, रूढ, प्रचारांतला, as, “A fashionable
 dress.” २ *established by custom or use, current,*
prevailing at a particular time विशिष्टकारी प्रचारांत
 असलेला, लोकचालीचा, जनरूढीचा; as, “Fashionable
 opinions.” ३ *observant of the fashion or customary*
mode नवेनवे शिष्टाचार पाळणारा; as, “A fashion-
 able man.” ४ *genteel, well-bred* शिष्ट, उच्च, कुलीन,
 सभ्य, मोठ्या दर्जाची; as, “Fashionable society.”
 F. n. *a person who conforms to the fashion*
 (used chiefly in the plural) सदोदित बदलणाऱ्या
 चालीरीतीप्रमाणे वागणारा. Fashionableness *n*.
 Fashionably *adv*. Fashioner, Fashionist *n*. (R.)
 बदलणाऱ्या चालीरीतीच्या पूर्णपणे कऱ्यांत असणारा.
 Fashionless *a*. रानटी, आडमुठा (R.). Fashion-
 monger *n*. नव्यानव्या रिवाजाकडे लक्ष ठेऊन त्या-
 प्रमाणे वागणारा, नखरेबाज, चोचलेबाज. Fashion-
 mongering *a*. Fashionmonging *a*. *behaving like a*
fop पोषाखी. After or in a fashion, in a way, to a
 certain extent कांहीं अंशी, थोडासा, कांहीं, अल्प
 प्रमाणाने. To go out of fashion मागे पडणे, प्रचा-
 रांतून जाणे, प्रचारांतून नाहीसा होणे.

Fast (fāst) [A. S. *fæst*; Ger. *fest*, allied to *fassen*
 to seize.] *a. firmly fixed, made firm, immovable*
 घट्ट, गच्च, बळकट (केलेला), घट्ट (बसविलेला), ठाम,
 आवळ, अडच; as, “To make f. the door.” २ *forti-*
fied by nature or art, impregnable (नैसर्गिक किंवा
 कृत्रिम रीतीने) सुरक्षित -सभोवार कोट असलेला, भक्कम,
 बळकट, मजबूत, सुरक्षित. ३ *steadfast, faithful*
 जीवश्चकंठश्च, जिवलग, खरा, विश्वासूक, जिवासजीव
 देणारा, अचल, स्थिर, खात्रीचा. ४ *permanent, dur-*
able, lasting पक्का, कायमचा, टिकाऊ, सतत टिकणारा,
 अढळ, भंग न पावणारा, अभंग, न उडणारा; as, “F.
 colour” टिकाऊ रंग. ५ *not easily disturbed, sound*
 गाढ, पक्का, खोल, निविड; as, “All this while in a

most F. sleep." & *quick in motion, swift* (the sense *swift* comes from the idea of keeping close to what is pursued; a Scandinavian use) जलद चालणारा, चलाख, चपल, शीघ्रगति, शीघ्रगामी, स्वरित-गति, जवन (S.), तापट, माशीसारखा उडणारा; as, "A. F. horse." ७ *given to pleasure-seeking, reckless, dissolute* ख्याली, चैनी, ऐषभारामी, सुखरत, सुखनिमग्न, सुखांध, भोगी (S.), सोकाजी; as "A. F. man." Fast'-handed a. (obs.) *close-fisted* हाताघा घट्ट, चिकट (used for a miser), चिकट्या. Fast, Fast'ly adv. *in a fast manner, firmly, immovably* घट्ट, गच्च, दृढ, मजबूत. २ *quickly, swiftly* सत्वर, स्वरित, जलद, लवकर. ३ *extravagantly* उधळेपणानें; as, "To live F." Fast'ness n. *firmness, fixedness* गच्चपणा m, घट्टपणा m, मजबुती f, बळकटी f, दृढता f, (of colours) पक्केपणा m, टिकाऊपणा m. २ *security, faithfulness* कायमपणा m, पक्केपणा m, मजबुती f, विश्वासूपणा m. ३ *a stronghold, a secure retreat, a castle* कोट m, किल्ला m, आश्रय करून राहण्याचें मजबुतीचें स्थान n, निवाऱ्याची जागा f-ठिकाण n. ४ *swiftness* जलदी f, चपळी f, त्वरा f. Fast and loose, *inconstant* अस्थिर, चंचल, अळवावरील पाण्याप्रमाणें, मधावरील माशी-सारखा. To play fast and loose, *to be unreliable, to say one thing and do another* धरसोड करणें, विश्वास ठेवण्यास अयोग्य असणें-होणें, बोलणें एक करणें दुसरें, कर्मण्येकं वचस्येकं, cf. बोलेल एक नि करील एक, घे-गैर-विश्वासूपणानें वागणें. Hard and fast naut. तळाला चिकटून बसलेला, पक्का, न हालणारा, न बदलणारा. To make fast naut. मजबूत करून ठेवणें. Fast by or beside near at hand अगदीं नजीक-शेजारीं, जवळच, हाताशीं (idio.), कानाशीं (idio.).

Fast (fäst) [A. S. *fastan*, orig. to make fast, from *fest* (above) + Dut. *vasten*, Dan. *faste*, Swed. & Icel. *fasta*, Ger. *fasten*.] v. i. to abstain from food, to go hungry उपास करणें, अन्न घेतल्या-वांचून राहणें, अन्ना-वांचून-वेगळा-निराळा &c. असणें-होणें-राहणें, उपाशीं राहणें, अन्न वर्जणें. २ to practise abstinence from food, or certain kinds of food, as a religious exercise or duty; to abstain from food voluntarily for a time, for the mortification of the body or appetite, or as a token of grief, or humiliation and penitence उपास m -उपवास m -उपोषण n, &c. -करणें, निराहार-निरशन करणें. ३ (dietetically) लंघन करणें. F., Fasting n. abstinence from food (-act.) अन्नावांचून राहणें n, अन्नवर्जन n, उपास m. २ voluntary abstinence from food, or certain kinds of food, for a space of time, as a spiritual discipline, or as a token of religious humiliation उपास m, उपवास m, निरशन n, उपोषण n, निराहार m, निराहारव्रत n, लंघन n, रोजा m (among Muhammadans). ३ (dietetically) लंघन n. ४ a time of fasting,

whether a day, week, or longer time उपोषणाचे-
 निराहाराचे दिवस *m. pl.*, रोजे *m. pl.* (among Muham-
 madans). Fast'er *n.* उपास करणारा, अन्नावांचून
 अन्नाशिवाय राहणारा, उपवासी. २ उपोषित, निराहारी,
 उपोषणकर्ता *m*, &c. [BREAKING OF A F. पारणें *n*,
 पारणा *f*, पारण *n*, उपास सोडणें *n* TO BREAK ONE'S
 FAST उपास सोडणें. २ (esp.) सकाळचें जेवण जेवणें *n*.
 FASTINGS AND AUSTERITIES (*compreh.*) उपासतापास
m. pl., उपासआनास *m* (R.). FASTING AND EATING
 ON ALTERNATE DAYS धारणपारण *or* धारणें पारणें *n*.
 FAST DAY उपासाचा-उपोषणाचा दिवस *m*, उपोषण *n*. TO
 FAST TO DEATH प्रायोपवेशन *n*. THAT IS FASTING TO
 DEATH अन्नत्याग करून मृत्यु आणणारा, प्रायोपविष्ट. RIGID
or UTTER F. निरशन *n*, निराहार *m*, कडकडीत उपास *m*.]
 Fasten (fas'n) [See Fast *a.*] *v. t.* to make fast,
 to secure (a door, &c.) बांधणें, बळकट-घट्ट-दट्ट
 -मजवून &c. करणें, न हालेसा-निघेसा-उघडेसा &c.
 करणें, खिळणें, गांठणें, लावणें, लावून गच्च करणें, लावून
 बंदोबस्त करणें, लावून घेणें, (गांठ, कुलुप, कडी इत्यादि-
 कांच्या योगें) बंद-घट्ट करणें-बांधणें. २ to attach *or*
 unite firmly (-नें) बांधून टाकणें, गांठणें, जखडणें *or*
 जखडून बांधणें-घेणें, जवकणें *or* जवकून बांधणें, घट्ट-
 करकसवून बांधणें, चिकटविणें, एकत्र आणणें-करणें. F.
v. i. to clinch, to cling चिकटणें, चिकटून राहणें-
 बसणें. Fas'tening *n.* that which fastens खिळण *f*,
 बांधन *n*, अडाणा *m*. २-the act. बांधणें *n*.

Fastidious (fas-tid'-i-us) [L. *fastidiosus*, disdain-
 ful—L. *fastidium*, loathing; perhaps for *fastu-*
tidium.—L. *fastus*, arrogance, *tedium*, disgust;
 so that *fastidium*, arrogant disgust.] *a.* difficult
 to please, delicate to a fault, squeamish खूप-संतुष्ट
 होण्यास फार कठीण, फारच वारकाइनें दोष काढणारा,
 खोड काढणारा, कंटाळखोर, चोखाळ, खंतखोर, खोडकर,
 मिजाजखोर, मिजाजी चोखनळ, चोखारी, चोखंदळ,
 सांगळ, खोडाळ, चिळशी, चाशीराम (*colloq.*), विचक्षण-
 खोर, वारकावा शोधणारा. Fastid'iously *adv.* Fastid'i-
 ousness *n.* खोडकरपणा *m*, विचक्षणा *f*, वारकाई *f*.

Fat (fat) [A. S. *fætt*, enriched; Ger. *fett*.] *a.*
 abounding with fat; as, (a) fleshy, corpulent लट्ट,
 पुष्ट, घट्टपुष्ट, गवदुल, लट्टभारती, मांसभरू, मांसळ
 (*pop.*) मासाळ, मांसपुष्ट, मेदोवृद्ध, दुलदुलीत, गवगवीत
or गुबगुवीत, दुमदुमीत, तुंद, ताजालट्ट, खुराकाचा,
 दुहेरी पोळीचा, दुहेरी हाडाचा, आडव्या आंगाचा, पीन,
 पीवर; -reproachfully, with the power of gross,
 bulky & flabby, full-fed and sluggish कापशा,
 धोनशा, फोपशा, पोशा, भोंगळा, ढमाल *or* ढमाल्या,
 ढोग्या, गदेल्या, घट्टपुष्ट, वृथापुष्ट, दांदील, गलेलट्ट.
 [Appellatives or designations involving this
 sense and implication, and thus answering to
 fatty, porpoise, pig, stalled-ox, barrel-belly, tun,
 butt, &c. are धूड *n*, धोणसकड *n*, ढोण *n*, ढेर *f*,

अगडबंब, अगडधू, बोका, वोंगा, मोधळा, भोपळ्यारोगी, पेजपात्र, लोध, लोधा, लोधडा, आधोड, डब्बू, तोळंबा, ढोल.) F. and happy तुष्टपुष्ट, हृष्टपुष्ट, तुंद. To become F. and flabby कापूस सवंग करणें (fig.), कापूस स्वस्त होणें (fig.) g. of. s., कापूसणें, वेंबीचें उखळ n. होणें g. of. s., मेण n. पडणें (fig.) g. of. s. To get F. पोसणें. To get F. and saucy माजणें, मातणें, मस्तीस येणें, उद्यानास येणें.] (b) oily, unctuous, rich (said of food) चिकण, स्निग्ध, स्नेहाळ, ओशट, चमचमीत, घमघमीत, कसदार, सत्वशील, पौष्टिक. २ coarse, dull, stupid जड, मंद, मूर्ख, मंदबुद्धि, जडधी, ठोंव्या. ३ fertile, productive सुपीक, पिकाऊ, चिकण, चिकणवट, बहुफलप्रद, कसदार, रसाळ; as, "A fat soil." ४ producing a large income, desirable मोठ्या पगाराची-वेतनाची (नोकरी), पुष्कळ उत्पन्नाची. ५ typog. of a character which enables the compositor to make large wages (said of matter containing blank, cuts, or many leads, etc.) (ज्यांत ठसे जुळविणाराला) पुष्कळ मजुरी पाडतां येते असा (मजकूर इ०); as, "A fat page." F. v. t. (Shakes.) to make fat, to fatten लठ्ठ करणें, माजवणें, पुष्ट करणें; as, "To fat sheep." F. v. i. to grow fat लठ्ठ होणें, फुगणें, माजणें, आडवा तिडवा फुटणें. F. n. चरबी f, मेद m, वसा f. २ the richest production, the best part तत्वमसी f, मलई f, परिपाक m, सार n, इत्यर्थ m, उत्तमांश m, लोणी n (fig.). ३ typog. (ठसे जुळविणाऱ्याच्या) किफायतीचा मजकूर m. Fat'ting pr. p. & v. n. Fat'ted pa. t. & pa. p. Fat'-brained a. (Shakes.) dull of apprehension मंदबुद्धि, घृतबुद्धि, मठ, जेनबुद्धि, बुरणुसबुद्धि (colloq.). Fat'-kidneyed a. gross गल्लेळ. Fat'ling n. a young animal fattened for slaughter (said of such animals as are used for food) (खाण्याकरितां मारण्यासाठीं) पुष्ट केलेले-पोसलेले जनावर n. F. a. small and fat गुबगुबीत, लुटलुटीत. Fat'ly adv. grossly गुबगुबीतपणानें. Fat'ness n. quality or state of being fat लठ्ठपणा m, स्थूलत्व n, पुष्टता f, मेदोवृद्धि f, मांसलत्व n. २ (hence) richness, fertility, fruitfulness सुपीकपणा m, फलदायकत्व n, स्नेहाळपणा m, कस m, जोम m. ३ that which makes fertile चिकणाई f, बहुफलप्रदत्व n. Fat'ty a. चिकण, स्नेहाळ, कसदार, ओशट, वसामय, चरबीचा, चरबीनें भरलेला. [FATTY DEGENERATION वसामय विकृति f, एखाद्या इंद्रियांचे आंगचा तेलाचा मुख्य भाग हळूहळू नाहींसा होऊन त्या ठिकाणीं चरबी तयार होणें n. FATTY LIVER OR HEART हृदय, यकृत वगैरे इंद्रियांना वसामय विकृति होणें n. FATTY INFILTRATION वसासंचय m, एखाद्या इंद्रियांत चरबीचा संचय होणें n. FATTY TUMOR वसाग्रंथि, चरबीचें आवाळू.] Fat'tiness n. Fat'tish a. कांहींसा लठ्ठ. Fat'ten v. t. to make fat, to feed for slaughter पोसणें, पुष्ट-ताजा-दुलदुलीत, &c. करणें, भरवणें or आंगानें भरवणें. २ to make fertile and fruitful, to enrich सु-

पीक-फलद्रूप करणे, कस-जोम भाणणे. *F. v. i. to grow fat or corpulent* लठ्ठ-पुष्ट होणे-बनणे, आंगानें भरणे, माजणे, &c. *Fat'tener n. one who, or that which, fattens* पुष्ट करणारा, पोसणारा, पौष्टिक, पुष्टिकारक, पुष्टिजनक, मेदोवर्धक, बहुफलद, &c. *Fat'tening n. the process of making fat* पुष्ट करणे *n.*, माजविणे *n.* *Fa't-witted a. dull, stupid* मूर्ख, मंद, जडबुद्धि. *The fat is in the fire things have gone to confusion* गोंधळ माजला आहे.

Fata morgana (fä'tä mor-gä'nä) [*It.* So called because this phenomenon was looked upon as the work of a fairy (*It. fata*) of the name of Morgana.] *n. a kind of mirage by which distant objects appear inverted, distorted, displaced, or multiplied (noticed particularly at the Straits of Messina)* मसीनाच्या सामुद्रधुनीजवळ दिसणारे एक प्रकारचे मृगजळ *n.*; मसीनामृगजळ *n.*; या मृगजळाने दूरच्या वस्तु उलट्या सुलट्या, विकृत, बहुगुणित, आणि स्थानभ्रष्ट झालेल्या दिसतात.

Fate (fät) [*O. Fr. fat, fate (not common)*—*L. fatum, what is spoken, neut. of p. p. of fari, to speak.*] *n. a fixed decree by which the order of things is prescribed, the immutable law of the universe* दैव *n.*, प्रारब्ध *n.*, नशीब *n.*, दैवगति *f.* २ *appointed lot, destiny* भवितव्यता *f.*, ललाटरेषा *f.*, ईश्वरी सूत्र *n.* -नेमानेम *m.*, नशीब *n.* ३ (*esp.*) *the final lot, doom, death* काल *m.*, नाश *m.*, मरण *n.* ४ *the element of chance in the affairs of life, fortune, (esp.) opposing circumstances against which it is useless to struggle* कर्मगति *f.*, नशीब *n.*, दैवगति *f.*, प्रारब्ध *n.*, प्राक्तन कर्म *n.*, पूर्वसंचित *n.*, दुर्दैव *n.* ५ *pl. Myth. the three goddesses, Clotho, Lachesis, and Atropos* (Sometimes called the *Destinies*, who were supposed to determine the course of human life) सठ(ट)व्या *f. pl.* ह्या सठ(ट)व्या तीन आहेत असें युरोपियन मानात असत. *Fa'tal a. (R.) inevitable* अनिवार्य, दैवाधीन, ठरलेला. २ (*R.*) *अशुभसूचक, अशुभ.* ३ *deadly, mortal, destructive* प्राणघातक, प्राणघातकी, घातक, जीव-प्राण घेणारा, घात करणारा, प्राणावर वेतलेला, जीवघेणा, प्राणघेणा, घातकी; as, "A fatal wound." *Fa'talism n. the doctrine that all things are subject to fate, or that they take place by inevitable necessity* दैववाद *m.*, प्रारब्धवाद *m.*, संचितवाद *m.*, भवितव्यतावाद *m.* *Fä'talist n. one who maintains that all things happen by inevitable necessity* दैववादी *m.*, प्रारब्धवादी *m.*, अदृष्टवादी *m.*, भवितव्यतावादी *m.*, दैष्टिक *m.*, दैवचित्तक *m.*, नशिबावर हवाला ठेवणारा. *Fä'talis'tic a. implying, or partaking of the nature of, fatalism* भवितव्यतावादासंबंधी, भवितव्यतावादावर जाणारी; as, "F. tendency." *Fatal'ity n. the state of being fatal,*

or proceeding from destiny; invincible necessity
 देवाधीनता *f*, देवायत्तता *f*, देववशता *f*, &c. २ the
 state of being fatal, mortality मर्त्यता *f*, नाशवं-
 तपणा *m*. ३ that which is decreed by fate, a fatal
 event भविष्यमाण *n*, मरण *n*, होष्यमाण *n*, देवघटित
n, मृत्यु *m*, नाश *m*. Fa'tally *adv*. Fā'ted *a*. de-
 creed by fate, doomed दैवघटित, प्रारब्धनिश्चित.
 Fate'ful *a*. having the power of serving or ac-
 complishing fate सोक्षमोक्ष करणारा (?), दैव
 भोगणारा. २ significant of fate, ominous अमंगळ,
 अशुभ, अभद्रसूचक, अपशकुनी. Fate'fully *adv*. Fate'
 fulness *n*. Drawn by one's fate कालाकृष्ट, दैवानें
 ओढवलेला. Stroke of fate दुर्दैवाचा तडाका *m*.
 Speech, promise, &c. as sure as fate काळ्या
 दगडावरची रेघ *f* (colloq.), ब्रह्मलिखित *n*.

Father (fā'ther) [A. S. fæder; Ger. vater, L.
 pater, Gr. pater, Sk. पितृ, from root पा, to feed.]
n. a male parent a generator, बाप *m*, पिता *m*,
 जनक *m*, जनिता *m*. [HOUSE OF ONE'S F. पितृगृह *n*.
 LIKE F. LIKE SON यथा पिता तथा पुत्रः; यथा वीजं तथांकुरः;
 जशी खाण तशी माती, बाप तसा बेटा, माती तसा लोटा. THE
 CHILDREN ARE WISER THAN THEIR FATHERS *cf*. आ-
 ज्यास नातू शिकवितो.] २ a male ancestor more remote
 than a parent, a progenitor (esp.) a founder of
 a race or family (in the pl.) बापजादे *m*, pl.,
 पितर *m*, pl., पूर्वज *m*, मूळपुरुष *m*, वाडवडील *m*, pl.
 ३ one who performs the offices of a parent by
 maintenance, affectionate care, counsel, or protec-
 tion बाप (fig.), पितर *m*, संरक्षण करणारा *m*, पितृकल्प *m*,
 मानलेला बाप *m*, पालक *m*, पालन-पोषण करणारा *m*.
 ४ a respectful mode of address to an old man बाबा
m, तात्या *m*, तीर्थरूप *m*, गुरु *m*, तात *m*. ५ a senator
 of ancient Rome (प्राचीन रोम शहरांतील) सेनेटचा किंवा
 प्रतिनिधिसभेचा सभासद *m*. ६ a dignitary of the
 church, a superior of the convent, a confessor, or a
 priest (ख्रिस्ती धर्मपंथांतील) सन्मान्य व वृद्ध आचार्य *m*.
 ७ the eldest member of a profession, or of a legisla-
 tive assembly कोणत्याहि धंद्यांतील फार जुना मनुष्य *m*,
 (कायदेमंडळांतील) वृद्ध सभासद *m*. ८ one of the
 chief ecclesiastical authorities of the first centuries
 after Christ (often spoken of collectively as the
 fathers) इ. स. च्या पहिल्या शतकांतील ख्रिस्ती आचार्य
m, pl. ९ an originator; an author; a contriver; the
 first to practise any art, profession, or occupation;
 a distinguished example or teacher पिता (fig.),
 बाप *m*, जनक *m*. (fig.), प्रथम कल्पक, एखादी कल्पना
 काढणारा *m*, उत्पादक *m*, संस्थापक *m*, शोधक *m*,
 नवीन उत्पत्ति करणारा *m*, जनिता *m*. १० the
 Supreme Being and Creator, (in theology)
 the first person in the Trinity (इंग्रजी धर्मशास्त्रा-
 प्रमाणें) पिता *m*, ईश्वर *m*, (आकाशांतील) बाप *m*,

त्रिमूर्तीपैकीं आद्य *m. F. v. t. to make one's self the father of, to beget* (-चा) जनक होंगें, (-ची) उत्पत्ति करणें, उत्पन्न करणें. २ *to adopt* दत्तक-मांडीवर घेणें. ३ *to assume as one's own work, to acknowledge one's self author of or responsible for* (a statement, policy, etc.) (-ची) जबाबदारी स्वीकारणें, (-चें) कर्तृत्व आपल्याकडे घेणें, आपल्या शिरावर घेणें, (-चें) जनकत्व कबूल करणें. ३ (R.) *to provide with a father* (-ला) बाप देणें (?); as, "Think you I am no stronger than my sex, being so fathered and so husbanded?" *Fa'therhood n. the state of being a father* बापपणा *m.*, पितृत्व *n.*, जनकत्व *n.* २ *the character or authority of a father* पित्याचा अधिकार *m.*, पितृधर्म *m.*, आचार्यपदवी *f.* ३ उत्पादकत्व *n.*, प्रवर्तकत्व *n.* *Fa'ther-in-law. n. the father of one's husband or wife* सासरा *m.*, श्वशुर *m.*, मामंजी *m.* (said by women). [*FATHER OF ONE'S F. आजेसासरा m. F. OF ONE'S SON OR DAUGHTER* विवाही (*pop.*) व्याही *m.* *MOTHER OF ONE'S F. आजेसासू f. SISTER OF ONE'S F. आतेसासू f. THE RESPECTFUL COMPELLATION FOR F. (WIFE'S FATHER) IS* मामा; *AND (HUSBAND'S FATHER) मामाजी OR मामंजी used plurally.] Fa'therland n. one's native land, the native land of one's fathers or ancestors जन्मभूमि *f.*, पितृभूमि *f.* *Fa'therless a. destitute of a living father* बापपोरका, पितृहीन, मृतपितृक, गतपितृक, अपितृक. २ *whose father is not known* निबाप्या, अपितृक. ३ *without a known author* अकर्तृक, अज्ञातकर्तृक. *Fa'therlessness n.* *Fa'therliness n.* *Fa'therly a. like a father in affection and care, tender* बापासारखा, पितृवत्, पितृसदृश, पितृसमान, पित्याप्रमाणें-सारखा-समान, पितृनिर्विशेष (*S.*). २ *of or pertaining to a father* पैत्र, पितृसंबंधीं. *F. adv. (R.)* पित्याप्रमाणें, पितृवत्. *Fa'thership n.* पितृत्व *n.*, जनकत्व *n.*, &c. *Holy Father. the Pope* ख्रिस्तीधर्माच्या कॅथोलिक पंथाचा मुख्य धर्मगुरु *m.* *To be gathered to one's fathers, to die and be buried* पूर्वजांत जाऊन मिळणें (?), मरणें, स्वर्गवासी होंगें. *To father on or upon, to ascribe to as one's work* (-शीं) जनकत्व जोडणें, (-कडे) कर्तृत्व-संपादकत्व लावणें, (वर) उत्पादकत्वाचा आरोप लावणें. *Adoptive father n.* दत्तकबाप *m.*, मुलगा दत्तक घेणारा (मनुष्य). *Father of lies n. the Devil* सैतान *m.* *Fathers of the city n.* नगरपिते *m. pl.* *Natural father n. the father of an illegitimate child* अनौरस संतानाचा बाप *m.* *Putative father n.* अनौरस संतानाचा मानलेला बाप *m.* *Spiritual father n.* उपाध्याय *m.* *Father of the bar n.* सर्वांत जुना वकील *m.* *Father of the House n.* (कायदेमंडळाचा सर्वांत) जुना वहिवाटलेला सभासद *m.* *Fathom (fath'-um) [A. S. faethm; Dut. vadem; Ger. faden; cf. L. pateo, Gr. petannumi, to spread out.]**

n. measure of length containing six feet, the space to which a man can extend his arms (used chiefly in measuring cables, cordage, etc.) व्याम *m.* (pop.) वांव *f*; वोवा *m*, सहा फूट लांबीचें माप *n.* पाण्याची खोली मोजण्याकरितां 'फॅदम' मापाचा उपयोग करितात. २ (R.) (*Shakes.*) *depth* (as of intellect), *profundity*, *penetration* खोलपणा *m*; अगाधता *f*; as, "Another of his F. they have none." F. *v. t.* (*obs.*) to measure by throwing the arms about, to span विळखा मारून मोजणें, वेंगेत धरून वेंगेनें मोजणें, वांवेनें मोजणें. २ to sound the depth of ठाव *m*-तळ *m*-पहाणें-मोजणें-काढणें-शोधणें-लावणें-घेणें, (-ची) खोली मोजणें. ३ (*fig.*) to get to the bottom of (-चा) थांग *m*-पत्ता *m*-शोध *m*-तपास *m*. लावणें-काढणें, (-च्या) तळाशीं -मुळाशीं जाणें, (-च्या विषयीं) कल्पना करणें. Fat'hom-able *a.* खोली मोजतां येण्याजोगा. Fath'omer *n.* Fath'omless *a.* अगाध, बेठाव, मोजतां न येण्यासारखा. २ कल्पनेबाहेरचा. Fath'omline *n.* a sailor's line & lead for taking soundings बुडीद *f*.

Fatigue (fa-tēg') [O. Fr. *fatigue*; from *fatiguer*, weary -L. *fatigare*, to weary.] *n.* weariness from bodily labour or mental exertion थकवा *m*, भागवटा *m*, क्लम *m*, शीण *m*, भागोटा *m*, भागलीक *f*, श्रांति *f*, परिश्रम *m*, ग्लानि *f*, क्लान्ति *f*, (generally) शीण *m*, भाग *m*. २ the cause of weariness श्रमहेतु *m*, श्रमकारण *n*, कष्ट *m*, मेहनत *f*. ३ the weakening of a metal when subjected to repeated vibrations or strains भागणें *n*, दम नाहीसा होणें *n*, निर्जीव होणें *n*. F. *v. t.* to weary with labour or any bodily or mental exertion, to exhaust the strength or endurance of, to tire थकवणें, श्रमवणें, शिणवणें, दमवणें, भागवणें, शीण *m*-भागवटा *m* -&c. आणणें-देणें, थकवा *m*-कंटाळा *m*. आणणें, कंटाळवणें, त्रास देणें. Fatiguing *pr. p.* & *v. n.* Fatigued' *pa. t.* & *pa. p.* थकलेला, श्रमवलेला, श्रमलेला, शिणलेला, दमलेला, भागलेला; श्रांत, परि-श्रांत, ग्लान, क्लान्ति. [TO BE F. श्रमणें, कष्टणें, टणकणें, शिणणें, भागणें, हायास-मट्ट्यास येणें.] Fatiguingly *adv.* Fatigue duty *n.* the part of soldiers' work distinct from the use of arms रग जिरविण्यासाठीं दिलेलें काम *n*.

Fatiloquist (fatil'ō-kwist) [L. *fatiloquus*, declaring fate, -*fatum*, fate & *loquor*, to speak.] *n.* a fortune-teller भविष्य सांगणारा *m*-वर्तवणारा *m*, भविष्यवादी *m*.

Fatimite, Fatimide (fat'i-mīt,-mīd) *a.* (*hist.*) descended from Fatima, the daughter and only child of Muhammad महमुदाची एकुलती एक मुलगी फतिमा इच्यापासून झालेला. F. *n.* फतिमेचा वंशज, फतिमेच्या वंशजाचा पक्ष धरणारा.

Fatuitous, See Fatuous.

Fatuous (fat'ū-us) [L. *fatuus*, foolish.] *a.* silly, stupid, foolish खुळा, मूर्ख, चळेल, नष्टबुद्धि, चळलेला

नेभळा, जड, वेडगळ, मूढ, दुधमुळा, भ्रमिष्ट, वेडसर, वेडा. २ *illusory* (like the *ignis fatuus*) भ्रामक, मायारूप, भ्रमकारक, मिथ्या, भासमान. *Fatū'ity n. stupidity* भ्रमिष्टपणा *m*, वेडगळपणा *m*, भ्रम *m*, मौख्य *n*, वेड *n*; मूढता *f*.

Fauces (faw'sēz) [*L., pl. the upper part of the throat.*] *n. pl. anat. the narrow passage from the mouth to the pharynx, situated between the soft palate and the base of the tongue (called also the isthmus of the fauces. On either side of the passage two membranous folds, called the pillars of the fauces, inclose the tonsils.)* गळ्याचा आंतील भाग *m*, सप्तपथ *m*, घसा *m*, नरडी *f*. [*DRYNESS OF F. कोरड f, कंठशोष m.*] २ *bot. the throat of a calyx, कंठ m.* ३ *zool. that portion of the interior of a spiral shell which can be seen by looking into the aperture* वळाच्या शंखाच्या द्वारांतून आंतील दिसणारा भाग *m*. *Fau'cal, Fau'cial a. anat. pertaining to the fauces.*

Faucet (faw'-set) [*Origin unknown, Fr. fausset-fausser, to falsify, to pierce—L. falsus. See False.*] *n. a fixture for drawing a liquid, as water, oil, etc. from a pipe, cask, or other vessel, in such quantities as may be desired (called also tap, and cock. It consists of a tubular spout, stopped with a movable plug, spigot, valve, or slide.)* नळाची तोटी *f*, (आंतील प्रवाही पदार्थ वाटेल तेव्हां व वाटेल तेवढा काढून घेतां यावा एतदर्थ भांड्यास बसविलेली) नळी *f* -तोटी *f*. २ *the enlarged end of a section of pipe which receives the spigot end of the next section* (नळाचें तोटी बसवावयाचें) रुंद तोंड *n*.

Fault (fawlt) [*O. Fr. faute, a fault, L. fallere, to deceive. See Fail, False.*] *n. defect, want, lack* अभाव *m*, हीनता *f*, उणीव *f*, कमतरता *f*, *n*, न्यूनता *f*. २ *a failing, a blemish* दोष *m*, ब्यंग *n*, बिंग *n*, कमीपणा *m*, खोड *f*, कसर *f*, छिद्र *n*, गोम *f*, न्यून *n*, उणें *n*, मर्म *n*, वर्म *n*, छद्म *n*. ३ *a moral failing, a deviation from propriety, an offence less serious than a crime* दोष *m*, चूक *f*, चुकी *f*, तकसीर *f*, गुन्हा *m*, ढळ *m*, टळ *m*, कसर *f*, कमतर *f*, अंतर *n*, तफावत *f*, भूल *f*: हयगय *f*, बोल *m*. ४ *geol. & mining. (a) a dislocation of the strata or the vein* स्तरच्युति *f*, स्तरभ्रंश *m*. ५. (*hunting*) *a lost scent, act of losing the scent* गंधच्युति *f*, वास गमावणें *n*. ६ (*tennis*) *failure to serve the ball into the proper court* चेंडू बरोबर ठराविक चौकांत मारण्यास चुकणें *n*. *Fault'-finder n. सदोदित दोष काढणारा, दोषैकदृष्टि. Fault'-finding a. दोष काढणारा. F. n. दोष काढणें n. Fault'ful a. अपराधी, दोषी. Faul'tily adv. चुकीनें, चुकतमाकत. Fault'iness n. अपराध m, चूक f. २ सदोपता f, &c. Fault'less a. complete निर्दोष, पुरता, पूर्ण, सांग, &c. २ without*

fault, free from blemish, free from vice निर्दोष, बिनखोड, अखोड, निखोड, अव्यंग, निर्बाध, निकोप or पी, शुद्ध, निर्मळ. ३ *innocent* निरपराध, अनपराध, निरपराधी, निर्दोष, &c. *Fault'lessly adv.* *Fault'lessness n.* निरपराधिता *f.* *Fault'y a.* containing faults, blemishes, imperfect दोषवान्, सदोष, दोषी, दोष-युक्त, कसरीचा, तफावतीचा, सबाध, उणा, कोता, अपुरा, अपूर्ण, हीन, विकल, विकलांग, न्यूनांग, अंगहीन. २ *guilty of a fault* अपराधी, अन्यायी, सदोष, दोषी, अपराधी. ३ *worthy of censure, blameable* दूषणीय, गर्हणीय, निंद्य, &c. *At fault, open to blame* दोषी, सदोष, दूषणीय. २ (of dogs) *unable to find the scent* शोध *m*-मागमूस *m*-माग *m*-मार्ग *m*. काढण्यास असमर्थ, वास-माग हरवलेला (कुत्रा), (of men) दोषी, अपराधी. *To find fault (with) to censure for some defect* (-ला) नावं ठेवणें, (-च्या) खोड्या काढणें, (-ला) दोष देणें, खोड ठेवणें, &c. *To be at a fault* गोंधळल्यामुळें करतां न येणें, (-ला) न सुचणें, थक्क होणें, &c. *That is fond of spying out faults censorious* दोषदृष्टि, दोषैकदृष्टि, दोषदर्शी, छिद्रदर्शी, रंध्रान्वेपी, छिद्रान्वेपी, छिद्रानुसारी, कुसळ काढणारा, शल्य पाहणारा. *To bring up (against) one's faults, foibles, &c.* खुसपटें *n. pl.* रचविणें, मांडणें, नालस्ती *f.* सांगणें, कुचनिंदा *f.* कुचविंदी *f.* कुचनिंध्या *f. pl.* कुचाळकी *f.* &c. करणें *g. of o.* *To expose or disclose one's secret faults* छिद्रें काढणें, मर्मच्छेद *m*-वर्मभेद *m*-मर्मोद्घाटन *n*-दोषोद्घाटन *n*-दोषोद्घोष *m*-दोषोद्घावन *n*, &c. करणें, विदारण *n*-विदारणी *f*-विचका *m*-उखळ बेरीज *f*-टमटम नगरी *f*. करणें, पैशून्य *n*-काढणें, कुरापती *f. pl.* खुसपटें *n. pl*-छिद्रें *n. pl*-मर्में *n. pl*-छत्रें *n. pl.* काढणें. *To watch for or spy out one's faults* पैशून्य *n*. पहाणें, रंध्रान्वेषण *n*-छिद्रान्वेषण *n*-करणें, छिद्रें *n. pl.* मर्में *n. pl*-छत्रें *n. pl.* पहाणें. *Faults, foibles, &c.*—(as ripped up or dragged to light,) उखाळ्या पाखाळ्या *f. pl*-उखाळ्या *f. pl.* (काढ), वर्मेकर्में or कर्मवर्में *f. pl.* (v. काढ, उच्चार, बोल), खुसपटें *n. pl.* (v. काढ), कुरापती *f. pl.* (v. काढ), कुष्टेपिष्टें *f. pl.* (v. काढ, सांग), कुसपटें-*n. pl.* कुळपटें *n. pl.* नालस्ति *pl. f.* (v. सांग), धु-सकींफुसकीं *n. pl.*, खोड्याळी *f.* (v. काढ).

Faun (fawn) [*L. faunus.*—*L. favere*, to be propitious.] *n.* (*Rom. myth.*) a god of fields and shepherds, differing little from the satyr (The fauns are usually represented as half goat and half man) मेंढक्यांचा कल्पित देव *m*, ह्याचा आकार अर्धा बोकड व अर्धा मनुष्य असा असे.

Fau'nus *n.* See Faun.

Favour (fā'vēr) [*O. Fr. favour.*—*L. favorem*, acc. of *favor*, favour.—*L. favere*, to befriend, orig. to 'venerate'; *Sk. भावयू*, to foster, causative of भू, to become.] *n.* kind regard, friendly disposition, good will मेहेरवानी or बानगी *f*, मेहेरलोभ *m*, कृपा

f, कृपादृष्टि f, कृपावलोकन n, अनुग्रह m, दृष्टि f, नजर f,
 मर्जी f, खुशमर्जी f, मेहेरनजर f. २ the act of counten-
 ancing or condition of being countenanced or
 regarded propitiously, support, befriending आश्रय
 m, टेका m, आधार m, पाठबळ n, आसरा m, साहाय्य
 n, पाठिंबा m, दुजोरा m. ३ a kind act or office,
 benevolence shown by word or deed, an act of grace
 or good-will उपकार m, प्रसाद m, मेहेरबानी f, अनुग्रह
 m, आभार m, हित n; as, "Beg one F. at thy gra-
 cious hand." ४ mildness or mitigation of punish-
 ment, lenity सौम्यपणा m, सौम्यता f, मेहेरबानी f, दया
 f, नरमपणा m. ५ person or thing favoured कृपा-
 पात्र, कृपाभाजन; as, "Chiefly man, his chief de-
 light and F." ६ a gift or present, a token of love,
 something as a favour of affection देणगी f, भेट f,
 बक्षीस n, नजराणा m, प्रसाद m, मर्जीबद्दल दिलेली वस्तु
 f, प्रेमभेट f, प्रेमचिन्ह n, प्रेमाची खूण f; as, "Wear
 thou this favour for me." ७ (obs.) (Shakes.)
 appearance, look, face तोंडवळा m, चेहेरा m, रूप n,
 स्वरूप n; as, "This boy is fair, of female favour."
 ८ partiality, bias कैवार m, पक्षपात m, तरफदारी f. ९
 a letter or epistle (so called in civility or compli-
 ment) पत्र n, कृपापत्र n; as, "Your favour of yester-
 day is received." १० (obs.) love locks प्रीतीची खूण
 म्हणून ठेवलेला केशगुच्छ m. F. v. t. to regard with
 kindness, to support, to be propitious to, to show
 unfair bias towards (-वर) दया f -कृपा f. करणें,
 (-ला) साह्य करणें, (-वर) कृपा f -मेहेरबानी f -कृपा-
 दृष्टि f. करणें, पाठिंबा m -जोर m -टेंकू m -दुजोरा m.
 देणें, (-वर) मर्जी बहाल असणें. २ to afford advan-
 tages for success to, to facilitate सुगम करणें, सोई f.
 करणें-देणें, (-ला) सवड साधून -करून देणें, (-च्या)
 उपयोगी पडणें, सुगम-सुकर-सुलभ करणें; as, "A weak
 place favoured the entrance of the enemy." ३ to
 resemble in features (पितृ-मातृ)सदृशमुखी असणें,
 (चेहऱ्यांत) सादृश्य n. असणें; as, "The child F.s his-
 father." Fa'vourable a. full of favour, mani-
 festing partiality, propitious, friendly अनु-
 कूल, पक्षपाती, साहाय्यकर्ता, कृपाळू, मायाळू; as,
 "Lend F. ears to our request." २ conducive,
 tending to facilitate, advantageous, convenient
 उपयोगी, उपकारक, (-च्या) पथ्यावर पडणारा, उपकारी,
 उपयुक्त, सोईचा, सोईवार, फायदेशीर, आवह & उत्पादक
 (at the end of a compound). ३ (of plants &c.)
 auspicious इष्ट, अभीष्ट, अनुकूल, भद्रकारक, भद्रकारी,
 शुभ, शुभकर, सु (in comp.). Fa'vourableness n.
 Fa'vourably adv. Fa'voured a. regarded with
 kindness कृपेंतला, मर्जीतला; as, "F.ed friend." २
 having a certain appearance (-च्या) स्वरूपाचा.
 [ILL-FAVOURED ugly कुरूप, कुलक्षण. WELL-FAVOUR-
 ED handsome सुरूप, सुलक्षण.] Favoured'ness n.

Fa'vourer n. Fa'vourite n. a person or thing regarded with peculiar favour, one unduly loved

कृपेंतला-मेहेरवानीतला मनुष्य m, बगलबच्चा m, लाडका m, प्रेमपात्र n, स्नेहपात्र n, प्रिय m, बल्लभ m, गळ्यांतला तार्ईत m, नाकाचा बाल m, प्यारा, आवडता, प्रिय. २ (sporting) the competitor (as a horse in a race) that is judged most likely to win (शर्यतींत) सर्वोत्कृष्ट

-सर्वांचा लाडका -प्यारा घोडा m, आवडता, प्रतिस्पर्धी m, सर्वांचा आवडता प्रतिस्पर्धी m. F. a. regarded with particular affection, esteem, or preference लाडका, आवडता; as "A F. child." Fa'vouritism n. the disposition to favour and promote the interest of one person or family, or of one class of men, to the neglect of others having equal claims;

partiality (आपल्या बगलबच्चासाठी) पक्षपात m, पंक्तिभेद m, तरफदारी f, प्रपंच m, न्यूनाधिकबुद्धि f, पक्षपात m, पक्षानुग्रह m. Favour'less a. unfavoured, having no support बिनमेहेरवानीचा, अनाथ. In favour of (a legal decision &c.) favourable to

(-च्या) तर्फेनें -वतीनें -वाजूनें, (-ला) अनुकूल, (-च्या) सारखा. In favour with encouraged by (-च्या) मर्जीत. To curry favour to seek to gain favour by flattery (खुपामतीनें) प्रीति संपादन करणे, (हांजी हांजी करून) लाल घोंटणे, मर्जी संपादणे, लांगूलचालन करणे. With or by one's favour (-च्या) परवानगीनें.

Favour and affection दयामाया f. Object of favour कृपापात्र n, कृपाभाजन n. To creep into favour with (-च्या) पोटांत शिरणे. Return favour प्रत्युपकार m. To become favourable (fortune, &c.) अनुकूल होणे, उघडणे, भरभरणे, धारजण्यास येणे.

Discarded favourite निर्माल्य m & n. Fawn (fawn) [Fr. faon, young one of any beast, through an unrecorded L. L. fetonem, an extension of L. fetus, offspring.] n. zool. a young deer हरणाचें पोर n-पाडस n-बच्चा m, हरिणक n, बालमृग m. २ a fawn colour हरिणाचा रंग m. F. a. fawn-coloured हरणाच्या-हरिणाच्या रंगाचा. F. v. i. to bring forth a fawn पाडस घालणे, प्रसवणे.

Fawn (fawn) [M.E. faunen; from Icel. fagna, to rejoice, welcome, A. S. fagnian, fahnian, to rejoice. See Fain.] v. i. to court favour by low cringing, frisking, etc. (AS A DOG:— with on or upon.) हांजी हांजी करणे-म्हणणे, जी or जीजी inter. करणे, पुढच्यापुढे नाचणे, लांगूलचालन करणे, भजनीं or भजनास लागणे, आर्जविणे, थुंक m-थुंकी f. झेलणे, तोंड n-चाटणे, आर्जव n-लवणभंजन n-नमोनमो adv. करणे, गोंडा घोलणे; as, "You fawned like hounds."

F. n. लांगूलचालन n, तोंडपुजेपणा m, हांजीहांजी f, &c. Fawn'er n. हांजीहांजी करणारा m. Fawn'ingly adv. हांजी हांजी करून.

Fay (fā) [Fr. fee, -Late L. fata, a fate, a fay.-L.

fata, pl. of *L. fatum*, fate. See Fate & Fairy.]
n. (Milton) a fairy, an elf परी f, अप्सरा f; as,
"Yellow-skirted fays."

Fay (fā) [O. Fr. *fei*, Fr. *foi*. See Faith.] n. (obs.)
faith शपथ f, भाक f, आण f; as, "By my F."

Fay (fā) [A. S. *fegan*, to join, unite.] v. t. (ship-
building) to join, to unite closely (as two pieces
of wood) so as to make the surfaces fit together
सांधा-कळाशी बसविणें, जोडून टाकणें. F. v. i. (often
with *in*, *into*, *with*, or *together*) सांधणें, जोडणें.

Fealty (fē'al-ti or fēl'ti) [O. Fr. *fealte*, *feelteit*,
fidelity—L. *fidelitatem* acc. of *fidelitas*, fidelity—L.
fidelibi, faithful; from *fides*, faith.] n. *fidelity*
to one's lord, loyalty स्वामिनिष्ठा f, स्वामिभक्ति f,
स्वराजनिष्ठा f, प्रजाधर्म m, राजभक्ति f. २ *fidelity*,
faithfulness (as of a friend to a friend, or of a
wife to her husband) इमान n, विश्वासूकपणा m,
अनुराग m, भक्ति f, अदळ निष्ठा f.

N. B.—*Fealty* is distinguished from *homage*,
which is an acknowledgment of tenure, while *fealty*
implies an oath. (Webster.)

Fear (fēr) [A. S. *fær*, fear; Ger. *gefahr*, Icel.
far, harm, mischief. Cf. L. *periculum*, danger.]
n. (a.) a painful emotion or passion excited by the
expectation of evil, or the apprehension of impen-
ding danger; alarm; dread भय n, भीति f, भी
f. (S.). (b) dread, awe, reverence धाक m, दरारा m,
धास्त or धास्ती f, दबदबा m, दाब m, दबाव m,
दरदरा m, शह m, घडकी f, घडकण f, हैबत f, दहशत f,
जरब f, वचक m. (c) apprehension, misgiving, anxi-
ous anticipation फिकिर f, काळजी f, अंदेश m, अंदेशा
m, चिंता f, शंका f, दहशत f, घोर m, आशंका f, संशय
m, वसवस f, धोका m, धासरा or धोसरा m, भेदरा m.
[TO APPLY TO THE FEARS OF भय n. दाखवणें, भयप्र-
दर्शन n. करणें. F. OF MAN लोकलज्जा f, जनलज्जा f, लोकलाज
f, लोकभीति f.] २ script. (a) the trembling and awful
reverence felt toward the Supreme Being (अत्यंत
पूज्यबुद्धीपासून उत्पन्न होणारें) आदरयुक्त भय n, देवाचें
भय n. (b) respectful reverence for men of author-
ity or worth पूज्यबुद्धि f, आदरबुद्धि f, आदर m, सादर
भाव m. ३ source or occasion of terror, danger,
dreadfulness भयहेतु m, भयकारण n. F. v. t. to feel
a painful apprehension of, to be afraid of (-ला)
भिणें, (-चें) भय मानणें-वाटणें. २ to have a reverential
awe of (-च्याविषयीं मनांत) पूज्यबुद्धि वसणें-असणें,
(-च्या बद्दल) मनांत आदर m-दहशत f. वाटणें. ३ (R.)
to be anxious or solicitous for (-च्या बद्दल) उत्सुक-
उत्कंठित असणें. ४ (obs.) to suspect, to doubt संशय-
शंका-आशंका घेणें. ५ (obs.) to affright भिवविणें,
घाबरविणें. F. v. i. to be afraid, to feel anxiety (on
acc. of some expected evil) भिणें (-ला) भय,

पडणें-वाटणें. Fear'er n. Fear'ful a. *full of fear, afraid, frightened* भयभीत, भययुक्त, शंकित, आशंकित, शंकायुक्त, साशंक, शंकामय. २ *easily frightened, without courage, timid* भितरा, भ्याड, भितरी लंडी (colloq.), शेंदाड, भीरु (S). ३ *indicating, or caused by fear* भीतिसूचक, भयदर्शक, भयोत्पन्न, भयजन्य. ४ *inspiring fear or awe, terrible, frightful, dreadful* भीतिजनक, भीतिदायक, भयोत्पादक, भयानक, विकट, विकराल, कराल, भैरव, दारुण, उग्र, रौद्र, भयावह, भयकारक, भेसूर, भयाण, भीषण, भीम, अकरालविकराल, अघोर, भयंकर, त्रासदायी, भ्यासुर, घ्रासकर, घ्रासकारक. Fear'fully adv. भितरेपणानें. Fear'fulness n. भितरेपणा m. २ उग्रता f, &c. Fear'less a. (a) *free from fear, bold* निर्भय, अभय, अशंक, बेपरवा, बेगुमान. (b) *not afraid* बिनघोर, निशंक, बिनधोक, विशंक, अशंक. Fear'lessly adv. निर्धास्तपणें. Fear'lessness n. निर्धास्तपणा m. Fear'some a. *frightful, causing fear* भयंकर, &c. २ *timid, timorous* भ्याड, भितरा, &c. Fear'somely adv. Through fear भीतीनें, घास्तीनें. To stand in fear of (-चें) भय n -भीती f -धाक m. असणें -वाटणें -बाळगणें.

N. B.—The degrees of this passion, beginning with the most moderate, may be expressed thus:—*apprehension, fear, dread, fright, terror.*

Feasible (fē'-zi-bl) [M. Fr. *faisible, faisable, feasible, doable* -O. Fr. *fais* as in -Fr. *fais ant, pres. pt. of faire, to do; L. facere, to do.*] *practicable* करणीय, (मनुष्यानें) करतां येण्यासारखा, साध्य, शक्य, सुकर, सुघड, सुसाध्य, सुलभ, घड्या-वहाया-&c. -जोगासारखा &c., कराया जोगा-जोगता &c., घटनीय, सवघड, सुकर, सुगम, संभवनीय, संभाव्य. Feas'ibleness n. Fea'sibil'ity n. करणीयता f, सुसाध्यता f, घटनीयता f. Fea'sibly adv.

Feast (fēst) [O. Fr. *feste* (Fr. *fete*) -Late L. *feſta, fem. sb.* -L. *feſta lit. festivals, pl. of feſtum -feſtus, joyful.*] n. *a festival; a solemn, or more commonly, a joyous anniversary* सण m, उत्सव m, आनंदाचा -वर्षाचा दिवस m, पवित्र सणाचा-दिवस m, पर्व n. २ *a joyous meal, a grand sumptuous entertainment, a banquet characterised by tempting variety and abundance of food* थाटाची जेवणावळ f, मेजवानी f, (colloq.) भोजनसमारंभ m, भोजनोत्सव m, समाराधना f. २ *something highly agreeable, entertainment* मजा f, गंमत f, आनंद m, उत्सव m, मजलस f, करमणूक f, दिवाळी f (fig.). F. v. i. *to dine or sup on rich provisions, particularly in large companies, and on public festivals* जेवण n -श्रेष्ठ भोजन n. करणें, सण m -दिवाळी f -मेजवानी f. झोडणें, पक्कासावर ताव मारणें -हात मारणें, चमचमीत जेवण झोडणें. २ *to be highly gratified or delighted* तृप्त होणें, खूष -संतुष्ट होणें, (-ला) मजा f -गंमत f. वाटणें,

संतोष पावणे. *F. v. t. to entertain with sumptuous provisions* (-ला) मेजवानी करणे-देणे. २ *to delight, to gratify* इच्छा तृप्त करणे, पारणे फेडणे, (*fig. & colloq.*) धणी *f*-हौस *f*. पुरवणे *g. of s.*, आनंद देणे, आनंदित करणे, संतोष देणे, (-चें) कोड पुरविणे; as, "F. your ears with the music a while." Feast'-day *n.* सणाचा दिवस *m.* Feast'er *n.* मेजवानी देणारा-करणारा. २ चमचमात खाणारा-जेवणारा. Feast'ful *a.* festive, luxurious मजेचा, गमतीचा, चैनी, चैनीचा, मेजवानीचा, आनंदी, उत्सवकारक. Feast'ing *n.* Feast'-rite *n.* a rite or custom observed at feasts भोजन-समारंभाचे वेळची रीत *f*-चालू *f*. Feast'-won *a.* (*Shakes.*) won or bribed by feasting मेजवानी देऊन वश केलेला, भोजनवशीकृत.

N. B. Distinguish Festival, Festivity, Holiday, and Feast. Holiday now means simply a time of vacation from study or labour. Festivity has no sacred or solemn force at all and expresses only the gaiety and enjoyment of social entertainments. Feast at present more commonly expresses a rich banquet, while Festival means a day of some joyous celebration. Holiday = सुटी *f*. Festivity = आनंदोत्सव *m.* Festival = उत्सव *m.* Feast = जेवण *n.*

Feat (fēt) [*O. Fr. fait - L. factum, a deed - facere, to do.*] *n.* an act, a deed, an exploit पराक्रम *m*, मात *f*, महत्कृत्य *n*, चरित *n*, अद्भुतकर्म *n*, शतकृत्य *n*, मोठी कामगिरी *f*. २ a striking act of strength, skill, or cunning (अंगकौशल्याने-शक्तीने केलेले) अचाट काम *n*, कसरत *f*, युक्ति *f*, डावपेंच *m*, हातचलाखीचें काम *n*. *F. v. t. (obs.) (Shakes.) to form, to fashion* बनवणे. *F. a. (archaic) (Shakes.) skilful, nice, pretty* नामी, उत्कृष्ट, चतुराईचें, सुंदर, सुरेख, खासा, सुबक; as, "Never master had a page.....so feat."

Feather (feth'-er) [*M. E. fether. A. S. fether & Dut. veder, Dan. fjæder, Swed. fjäder, Icel. fjoor, Ger. feder, L. penna, Sk. पत्र, Gr. pteron, a wing.*] *n.* one of the peculiar dermal appendages, of several kinds, belonging to birds, as contour feathers, quills, and down पंख *m*, पीस *n*, पिसारा *m*, पर *m*, पिच्छ *n*. [FEATHERS पिसारा *m*. F.S OF AN ARROW पक्ष *m*, पिसारा *m*, पीस *n*. TO GET A F. IN ONE'S CAP तुरा *m*. लावणे. २ मान *m*-यज्ञ *n*. मिळणे.] २ (R.) kind, nature, species जात *f*, स्वभाव *m*, वर्ग *m*. ३ the fringe of long hair on the legs of the setter and some other dogs कुऱ्यांच्या पायावरची केशांची रेषा *f*-रेघ *f*-रोमावळी *f*. ४ a tuft of peculiar, long, frizzly hair on a horse घोड्याच्या अंगावर असलेला केशांचा झुपका *m*, भोंवरा *m*, आवर्त *m*. (ह्यावरून स्थान व आकृति-परत्वे घोड्याचीं शुभाशुभलक्षणं जाणलीं जातात). ५ one of the fins or wings on the shaft of an arrow

वाणाच्या पिसाऱ्याची एक बाजू *f.* ६ *a thin wedge driven between the two semicylindrical parts of a divided plug in a hole bored in a stone, to rend the stone* पातळ पाचर *f.* ७ *the angular adjustment of an oar or paddle-wheel float, with reference to a horizontal axis, as it leaves or enters the water* वल्हे पाण्याशीं समांतर मारणें *n.* *F. v. t. to furnish with feathers* पंख *m* -पीस *n.* लावणें-बसविणें-भरणें. २ *to fringe* पिसांची किनार *f.* लावणें. ३ *to enrich, to exalt, to benefit* संपन्न करणें, उत्कृष्ट करणें, हित करणें-साधणें, मोठेपणा मिळविणें. ४ *to tread (as a cock)* मुरडणें, नाचणें, कोंबड्यासारखें नाचणें. *F. v. i. to form feathers, to become feathered (often with out)* (-ला) पिसारा फुटणें *in. con., सपिच्छ होणें.* २ (*colloq.*) *to curdle when poured into another liquid, & float about in little flakes or 'feathers'* (चे) नासून गट्टे बनणें; *as, "The cream feathers."* ३ *to turn to a horizontal plane (said of oars)* (वल्हे) पाण्याच्या पातळीशीं समांतर होणें. ४ *to be or appear in feathery form* पिसांसारखें होणें-दिसणें. *Feath'er-bed n. mattress filled with feathers* पिसांनीं भरलेली चटई *f.* परांची गादी *f.* *Feath'er-brained, -headed -pated a. (colloq.) हलका, छिछोर वृत्तीचा. Feath'ered a. covered with feathers* पंखांनीं युक्त, पंखांनीं झांकलेला, पंख असलेला, सपक्ष, पिसांचा, पिसें असलेला. २ *furnished with any thing featherlike, ornamented* पिसासारख्या पदार्थांनीं शृंगारलेला, शोभिवंत केलेला, नटवलेला, भूषित, मंडित, अलंकारित, सजवलेला. ३ *zool. having a fringe of feathers (as the legs of certain birds)* पायांवर पिसांची रेषा असलेला. ४ *Her. having feathers (said of an arrow, when the feathers are of a tincture different from that of the shaft)* सपिच्छ, सपक्ष. *Feath'er-edge n. an edge of a board or plank thinner than the other edge* फळीची पातळ धार *f.* *Feath'er-grass n. a perennial grass (so called from the feathery appearance of its awns)* पिसांसारखें दिसणारें गवत *n.* *Feath'er-head, Feath'er-brain n. (colloq.) a frivolous person* छिछोर वृत्तीचा माणूस *m.* *Feath'eriness n. पिच्छमयता f.* *Feath'ering n. the act of turning the blade of the oar, as it rises from the water in rowing, from a vertical to a horizontal position* वल्हे पाडणें *n.* २ *a covering of feathers* पिसांचें आच्छादन *n.* *Feath'erweight n. the lightest weight that may be carried by a racing horse (शर्यतींतील घोड्यावरील) अतिहलकें वजन n.* २ *a boxer, wrestler &c. of a class below the light-weights (शर्यतींतील) अतिहलक्या वजनाचा खेळाडू m.* ३ (*hence*) *one of small importance or ability* हलका-क्षुद्र माणूस *m.* कुचकामी मनुष्य *m.* *Feath'ery a. pertaining to, or resembling, feathers;*

covered with, or as with, feathers पिच्छा-पंखा-संबंधीं, पक्षच्छादित. To feather an oar, to turn the blade of the oar horizontally as it comes out of the water वल्लें पाण्याशीं समान्तर करणें, वल्लें पाडणें. To feather one's nest to accumulate wealth for one's self while serving others in a position of trust आपलें साधून घेणें, आपलें घर भरणें, आपला तळीराम गार करून बसणें. To be in high feather (colloq.) to be greatly elated or in high spirits गर्वोन्मत्त-(जयामुळें) खुर्षीत-आनंदांत असणें. To make the feathers fly, to attain some real success in attack हयेलंडी करून सोडणें, धूळधाणी उडविणें, रानोमाळ पळविणें. To show the white feather, to show signs of cowardice (a white feather in a gamecock's tail being considered as a sign of degeneracy) भितरेपणाचें चिन्ह दाखविणें, नामर्दपणा-भागूबाईपणा दाखविणें, (fig.) शेंपूट घालणें. To be in full feather (colloq.) to be in full dress or in one's best clothes थाटमाटाचा पोषाख करणें, उंची पोषाख करणें, कपडे घालणें. To cut a feather naut. पाणी हालवून फेंस आणणें. २ (colloq.) मोठेपणा-मान मिळविणें, (आपलें) नांव करणें, पुढें येणें. To tar & feather a person आंगाला डांबर फांसून वर पिसें चिकटविणें. शिक्षा करण्याचा हा एक प्रकार आहे. A feather in the cap (colloq.) an honour or mark of distinction मान m, मोठेपणाचें लक्षण n -खून f -चिन्ह n, मोठेपणा m.

Feature (fē'-chur) [O. Fr. *faiture*, fashion -L. *factura*, work, formation -L. *factus* p. p. of *facere*, to make.] n. the make, form, or outward appearance of a person, (esp.) good appearance आकृति f, बाह्यांग n, ठेवण f, बांधा m, स्वाकृति f (S.). २ the make, cast, or appearance of the human face, and esp. of any single part of the face रूपलक्षण n, रूपचिन्ह n, मुखलक्षण n, मुखचिन्ह n, मुद्रा f, मुखचर्या f, मुखरूप n. [FEATURES तोंडवळण n, तोंडवळा m, तोंडघडण f, तोंडबाग f, मुखवटा m, चेहरा m, रूपरेषा f, रूपरेखा f, रूप n.] ३ the cast of anything, any marked peculiarity or characteristic विशेष लक्षण n, मुख्य लक्षण n -खुबी f -खून f ४ (R.). (Milton.) a form, a shape आकृति f, आकार m. Fea'tured a. shaped, fashioned (rendered by) आकृति (at the end of a compound e.g. मधुराकृति); as, "How noble, young, how rarely featured." [BOLD F. उदारलक्षण n, उदाराकृति f. ILL F. कुरूप, कुलक्षण, डुराकृति f. Well F. सुरूप, रूपवान्, सुलक्षण, चेहरेदार, चेहरेबाज, सुभगाकृति f.] २ having features, formed into features घडीव, घडलेला, आकारांत आणलेला, आकार दिलेला, लक्षणयुक्त, रूपवान्, बांधेसूद. Fea'tureless a. having no distinct or distinctive features ओबडधोबड, उखरपाखर, सरासरी, कांहींतरी.

Febrile (fē'bril) [Fr. *febrile* -L. *febrilis* -L. *febris* fever.] *a.* pertaining to fever तापाचा, ज्वराचा, ज्वरासंबंधी. २ *derived from fever* ज्वरोत्पन्न. ३ *indicating fever* ज्वरसूचक, ज्वरदर्शक. [F. SYMPTOMS ज्वराची चिन्हे *n.* *pl.*-लक्षणें *n.* *pl.* F. FEVERISHNESS कणकणी *f.*] Febril'ity *n.*

February (feb'rōō-ar-i) [L. *februarius*, the month of expiation, -L. *februa*, *neut.pl.* the Roman festival of expiation on Feb. 15; *februum*, purification, *februare*, to expiate.] *n.* the second month of the year इंग्रजी वर्षाचा दुसरा महिना *m.*, 'फेब्रुवारी *m.* फेब्रुवारी महिना अठ्ठावीस दिवसांचा आहे; परंतु 'लीप' वर्षांत ह्याचे एकुणतीस दिवस धरतात.

N. B.—February generally corresponds with our माघ or फाल्गुन.

Fecal, same as Fæcal.

Feces same as Fæces.

Fecula (fek'-ū-lä) [L. *fæcula*, burnt tartar or salt of tartar, *dimi.* of *fæx*, *fæcis*, sediment, dregs.] *n.* the nutritious part of wheat, starch गव्हांचें सत्व *n.*, गव्हांतील पौष्टिक भाग *m.* २ *the green matter of plants, chlorophyll* वनस्पतींतील हिरव्या रंगाचें द्रव्य *n.*, हरितरंजकद्रव्य *n.*

Feculent (fek'-ū-lent) [Fr. *fekulent* -L. *fæculentus*, full of dregs -L. *fæces*, dregs.] *a.* containing *fæces*, muddy, foul, turbid गाळाचा, रेंधाचा, मलीन, मळीण, समल, कलुषित, किट्टाचा, गदळ, गडूळ, रेंदाळ, रेंदाळ. Fec'ulence, Fec'ulency *n.* muddiness, foulness मलीनता *f.* मळीणपणा *m.*, गडूळपणा *m.*, रेंदाळपणा *m.* २ *sediment, lees, dregs* मल *m.* (S.), मळ *m.*, गाळ *m.*, गदळ *m.*, रेंदा *m.*, किट्ट *n.*

Fecund (fē'-kund) [L. *fecundus*, fruitful, -L. *feo*, to bring forth. Allied to *fetus*, offspring.] *a.* fruitful in children अवंच्य, अमोघ, बहुप्रज (S). २ *prolific* बहुफलप्रद, पुष्कळ फळ देणारा. Fe'cundate *v. t.* to make fruitful or prolific फलद करणें, अमोघ-बहुप्रज-फलित करणें. २ *to render fruitful, to impregnate* रेतसिंचन करणें, गर्भाधान करणें, (स्त्रीरेत व पुरुषरेत एके ठिकाणीं आणून) गर्भधारणा करणें, प्रजनन करणें. Fe'cundation *n.* impregnation, fertilisation, the act by which material prepared by the generative organs of the female organism is brought in contact with matter from the organs of the male, so that a new organism results रेतस्सेचन *n.*, गर्भाधान *n.*, स्त्रीरेत व पुरुषरेत नवीन संतत्युत्पादनाकरितां एकत्र करणें *n.* Fe'cundify *v. t.* Same as Fecundate. Fe'cundity *n.* fruitfulness बहुफलदायकत्व *n.*, सुपीकपणा *m.* २ *biol.* the quality in female organisms of reproducing quickly and in great numbers बहुप्रजोत्पादनशक्ति *f.*

प्रजननशीलत्व *n*, अवध्यत्व *n*, अमोघत्व *n*, फलवत्त्व *n*.
 ३ the power of germinating (as in seeds)
 रुजण्याचें सामर्थ्य *n*-शक्ति *f*, प्ररोहणशक्ति *f*, उद्भेदशक्ति
f. ४ richness of invention बहुफलदता *f*; as, "The
 F. of God's creative power."

Federal (fed'-er-al) [Fr. federal -L. *foedus*, *foe-*
deris, a treaty; akin to *fides*, faith.] *a*. pertaining
 to or consisting of a treaty or covenant, founded
 upon mutual agreement नानाराष्ट्रनिर्मित कराराचा,
 निरनिराळ्या राष्ट्रांनीं आपसांत केलेल्या करारानें बांध-
 केला, नानाराष्ट्रीय करारामुळें झालेला, करारानें स्थापि-
 केला-संयुक्त-संश्लिष्ट-बद्ध-ठरविलेला. २ (specifically)
 composed of states which are independent in
 home affairs but which combine for national
 or general purposes संयुक्त, संधिसंश्लिष्ट, (or
 rather) संश्लिष्ट संधिबद्ध. [A. FEDERAL GOVERN-
 MENT संश्लिष्ट संस्थान *n*, संधिबद्ध राज्य *n*.] ३ constitut-
 ing or pertaining to such a federal govern-
 ment संधि-संश्लिष्टराज्याचा, संयुक्त राज्याचा. ४ friendly
 or devoted to a federal government संयुक्तराज्य-
 स्नेही, संयुक्तसंस्थानानुरक्त, संधिसंश्लिष्टराज्याला अनुकूल,
 संश्लिष्टराज्याला अनुकूल, संयुक्तराज्यानुरक्त. Fed'era-
 cy *n*. (obs.) संयुक्तता *f*, अनेक संस्थानांची संश्लिष्टता *f*.
 Fed'eral *n*. Same as Federalist. Fed'eralise *v*. *t*. to
 make federal, to unite in federal union संयुक्त-सं-
 श्लिष्ट करणें, जूट करणें, संधि-संश्लिष्ट करणें, पुष्कळ संस्थानें
 संधिसंश्लिष्ट करणें, सत्ता केंद्रांतून कमी करून प्रत्येक
 संस्थानाला ती देणें. Fed'eralism *n*. संश्लिष्टता *f*, संधि-
 बद्धता *f*, संधियुक्तता *f*. २ संयुक्ततेचे नियम *m*. *pl*. -तत्त्वें.
 Fed'eralist *n*. an advocate of confederation संयुक्त-
 तावादी *m*, संश्लिष्टतावादी *m*, संश्लिष्ट राज्यपद्धति असावी
 असें म्हणणारा. Fed'erate *a*. united by compact संधि-
 बद्ध, संयुक्तसंश्लिष्ट. Fed'eration *n*. जूट *f* -संप *m*
 -एकी *f* करणें *n*. करारांत जुटीत सामील करणें. २ a
 league, a confederacy जूट *f*, संप *m*, एकी *f*, संघ *m*,
 संयुक्तता *f*, संश्लेष *m*. Fed'erative *a* संयुक्त.

Fee (fē) [O. Fr. *fee*-O. Fr. *fu* (Fr. *fief*), a fee, fief-
 probably O. H. Ger. *fehu*, property; Also cf. L.
pecus, sk. पशु, cattle. Also A. S. *feoh* (now obs.)
 M. E. *fee*, cattle.] *n*. property, possession, tenure,
 ताबा *m*, कबजा *m*. २ reward or compensation
 for services rendered or to be rendered especially
 payment for professional services मेहनताना *m*,
 वतन *n*, प्रतिफल *n*, दस्तुरी *f*, फी *f*, हक्क *m*, मोल
n, मोबदला *m*, पारितोषिक *n*. [RETAINING FEE OF A
 VAKIL सचकार *m*.] ३ a right to the use of a super-
 ior's land as a stipend for services to be performed
 (पगाराबद्दल) मालकाची जमीन वापरण्याचा हक्क *m*,
 वेतनादाखल जमीन धारण करण्याची मालकी *f*. (b) the
 land so held, a fief मोकासा *m*, सरंजाम *m*, जहागीर *f*,
 वेतनादाखल जमीन *f*. प्राचीन काळीं इंग्लंडामध्ये मुख्य
 जहागीरदार पोटजहागीरदारांना लष्करी नोकरीसाठीं

असे सरंजाम किंवा जमिनी देत असत. Fee-simple
an absolute fee, a fee without conditions or limits
 वंशपरंपरा चालले जाणाऱ्या वेतनाबद्दल त्रिनअटीने
 दिलेली जमीन *f. F. v. t. to reward for services per-*
formed मेहनताना *m -फी f. देणे n. २ (hence) to bribe*
or keep in hire लांच देणे. Feed pa. t. & pa. p. Fee'-
ing pr. p. & v. n.

Feeble (fē'bl) [M. Fr. *foible*-O. Fr. *faible*, feeble-L.
febilis, doleful; hence, weak-L. *flere*, to weep.]
a. weak, infirm, debilitated अशक्त, निःशक्त, निर्बल,
 कमजोर, दुबळा, नेभळा, दुर्बल, शक्तिक्षीण. २
wanting force, vigour, or efficiency in action or
expression; not full, loud, bright, or rapid &c.
 अस्पष्ट, पुसट, अंधुक, नेभळा, पोंचट, दुबळा, कमजोर.
 Fee'ble-minded *a. weak in intellectual power, ir-*
resolute बुद्धीचा दुर्बल, चंचल, अनिश्चयी. Fee'ble-mind-
 edness *n. बुद्धीची दुर्बलता f, स्वभावाचा अनिश्चयीपणा*
m. Fee'bleness n. निर्बलता f, दुर्बलता f, दौर्बल्य n,
असामर्थ्य n, अशक्ति f, निःसत्वता f. Fee'bly adv.
 दुर्बलतेने, दौर्बल्याने, कमजोरीने, हलकेपणाने.

Feed (fēd) [A. S. *fedan*, to feed, to nourish-*foda*,
 food.] *v. t. to give food to, to supply with nourish-*
ment पोसणे, पोषणे, खायाला घालणे, देणे, अन्न देणे, खाऊं-
 जेऊं घालणे, पालनपोषण *n. करणे g. of o., पाळणे,*
 भरविणे. [TO FEED A CHILD BY THE HAND OR WITH A
 SPOON हाताने किंवा चमच्याने भरविणे.] २ *to satisfy, to*
gratify (पोसून) तृप्त करणे, शांत-थंड करणे, पोसणे. ३ *to*
fill the wants of, to supply with that which is used or
wasted (जरूर असलेल्या वस्तूचा पुरवठा) करणे, पुरविणे,
 (नड *f*-गरज) पुरविणे-भागविणे, अवश्यक पदार्थ देणे,
 पोसणे. ४ *to foster, to strengthen, to develop and*
guard संवर्धन *n. -जोपासना f-प्रतिपाळ m -सांभाळ m.*
 करणे. ५ *to graze, to cause to be cropped by feeding* (as
 herbage by cattle) चारणे, (गवत, चारा, इ. गुरांकडून)
 खावविणे. ६ *to give for food* (especially to animals)
 चारणे, चारा म्हणून देणे, (गुरांस दाणावैरण) घालणे-
 देणे. ७ *mech. (a) to supply* (the material to be
 operated upon) *to a machine* (एकसारखा यंत्रांत किंवा
 यंत्राजवळ धरून) पुरवठा करणे; as, "To feed paper to a
 printing press." (b) *to produce progressive opera-*
tion upon or with (यंत्रांला एकसारखे काम
 पुरविले जावे म्हणून किंवा यंत्राने दागिन्यावर काम
 करीत रहावे म्हणून) पुरवठा करणे. *F. v. i. to take food,*
to eat खाणे, जेवणे. २ *to subsist by eating, to satisfy*
the appetite, to prey (with on or upon) (-वर) राहणे,
 उपजीविका करणे, खाऊन राहणे, (-च्या) आहारावर असणे.
 ३ *to be nourished* (as if by food) संवर्धन *n -पोषण*
n. होणे, पोसले जाणे, पोसणे. ४ to place cattle to feed,
to pasture, to graze चारणे, चरावयास सोडणे-लावून
 देणे. ५ (*Prov. Eng.*) *to grow fat* पुष्ट-लठ्ठ-तुंबू होणे,
 माजणे. *F. n. that which is eaten, (esp.) food for*

beasts, fodder, pasture, hay, grain वैरण *f.*, चारा *m.*, चराव गवत *n.*, कडवा *m.*, पेंढा *m.* २ a grazing or pasture ground कुरण *n.*, गायरान *n.*, गुरें चरण्याची जागा *f.* ३ an allowance of provender given to a horse, cow, &c. रतीव *m.*, चंदी *f.* (?), खुराक *m.* (?), सुख्या वैरणीचा खुराक *m.* ४ (R.) (Milton) a meal or the act of eating जेवण *n.*, भोजन *n.*, खाणें *n.*, भक्षण *n.* ५ the water supplied to steam boilers वाफ करण्याकरितां दिलेलें पाणी *n.* ६ mach. (a) the motion, or act of carrying forward the stuff to be operated upon, as cloth to the needle in a sewing machine; or of producing progressive operation upon any material or object in a machine, as in a turning lathe, by moving the cutting tool along or in the work भरविणें *n.*, पुरविणें *n.* (b) the supply of material to a machine, as water to a steam boiler, coal to a furnace, or grain to a run of stones पुरवठा *m.*, वैरण *n.*, पुरवण *f.* (c) the mechanism by which the action of feeding is produced, a feed motion पुरविणारें यंत्र *n.* Feed-bag *n.* तोबरा *m.* Feed-door *n.* भट्टीचें तोंड *n.* Feed-pipe *n.* (वाफेच्या बंबांत पाणी पुरविणारी) पोषक नळी *f.* Feed'er *n.* one who or that which gives food or supplies nourishment पोसणारा, खायास घालणारा, पाळणवाला, पालनवाला, पोषक, अन्नदाता, अन्न देणारा -पुरविणारा. २ (from *v. i.*) खाणारा, आहारी (as, अन्नाहारी, फलाहारी, &c.), जीवी (as, अन्नजीवी, मांसजीवी, &c.) उपजीवी, (as, अन्नोपजीवी). ३ one who furnishes incentives, an encourager भर देणारा, चिथविणारा, उत्तेजक, प्रोत्साहक. ४ one who eats or feeds, (specifically) an animal to be fed or fattened खुराकी लावलेला प्राणी *m.*, पोसणा *m.* ५ one who fattens cattle for slaughter कापण्यासाठीं ढोरें पोसवून मोठीं करणारा *m.*, ढोरें पोसणारा *m.* ६ a stream that flows into another body of water, (specifically) a water course which supplies a canal or reservoir by gravitation or natural flow ओढा *m.*, झरा *m.*, (दुसऱ्या प्रवाहाला मिळणारा) पोषक प्रवाह *m.* ७ a branch railroad, a branch school, or the like (आगगाडीची, शाळेची) पोषकशाखा *f.*, पोषकशाखा *f.* ८ an auxiliary part of a machine which supplies or leads along the material operated upon पुरवठा करणारें उपयंत्र *n.*, (यंत्राची) पोषकशाखा *f.*, (or briefly) पोषक *n.* ९ (steam engine) a device for supplying steam boilers with water as needed (वाफेच्या बंबांत जसें लागेल तसें सदोदित) पाणी पुरविण्याचें साधन *n.*, वाष्पपात्रपोषक *n.*, (or briefly) पोषक *n.* Feed'ing *n.* the act of eating or of supplying with food खाणें *n.*, जेवणें *n.*, भरविणें *n.*, जेवूं घालणें *n.* २ that which is eaten खाणें *n.*, अन्न *n.*, खादित *n.*, खाद *f.* ३ pasture-land गुरचरण *n.*, कुरण *n.*, जनावरांची चरण्याची जागा *f.* Feed'ing-bottle *n.* nursing-bottle (लहान मुलांना)

दूध पाजण्याची शिशी *f*, दूधकुपी *f*. Feed'ing-gear *n*.
गतीचा पुरवठा करणारे उपयंत्र *n*, गतिपोषक *n*.

IV. B.—The word *feeder* is used in various senses in English; we may translate it by the word पोषक giving to this word (पोषक) all the senses of the English word *feeder*.

Feel (*fēl*) [A. S. *felan*, to feel; Ger. *fühlen*, akin to Icel. *falma*, to grope, & prob. to A. S. *folm*, L. *palma*, palm of the hand.] *v. t.* to perceive by the touch, to take cognizance of by means of the nerves of sensation वाटणें, स्पर्शानें जाणणें, स्पर्शेंद्रियानें-स्पर्शेंद्रियद्वारा जाणणें -समजणें, ओळखणें, स्पर्शज्ञान होणें *in. con.*, *g. of o.* [To F. THE PULSE नाडी पहाणें.]
२ to touch, to handle, to try by the touch, to press & squeeze चाचपणें, चापसणें, चासपणें, चापसून-चाचपून पहाणें. [TO BE FEELING ONE'S WAY चाचपणें, चाचपडणें, चाचपडत जाणें -बोलणें.] ३ to perceive by the mind, to be sensible or conscious of वाटणें *in. con.*, अनुभवणें, मनाला अनुभव येणें, भोगणें, समजणें.
४ to take internal cognizance of, to have an inward persuasion of (अंतर्त्यामीं) वाटणें -समजणें, (-ची) शुद्धि येणें. F. *v. i.* to have perception by the touch स्पर्शज्ञान होणें *in. con.*, स्पर्श कळणें-समजणें *in. con.*
२ to have sensibilities moved or affected कळवळणें, द्रव *m*-पान्हा *m*-कळकळ *f*-कळवळ *f*-कळकळा *m*. येणें, द्रवणें, पाझरणें. ३ to appear to the touch (followed by an adjective describing the kind of touch) स्पर्शास वाटणें -लागणें *in. con.*, वाटणें, लागणें; as, "To F. hot or hard." ४ to know with feeling, to know certainly or without misgiving मनाला खात्री-लायक वाटणें -पटणें -भासणें, अंतर्त्यामीं वाटणें -समजणें, पूर्णपणें -ओळखणें -जाणणें -समजणें, पूर्णपणें ज्ञात-अवगत असणें, खात्री असणें; as, "I F. God." ५ to be conscious of an inward impression (followed by an adjective describing the condition) वाटणें; as, "I F. full sick." [TO F. WELL बरें वाटणें, समाधान-वाटणें.] F. *n.* sensation communicated by touching स्पर्शेंद्रियानें होणारें ज्ञान *n*, स्पर्शज्ञान *n*. Feel'er *n.* one who, or that which, feels स्पर्शानें जाणणारा-समजणारा-ओळखणारा, चापसणारा, चाचपणारा, वाटणारा. २ *zool.* one of the sense organs of certain animals (as insects) which are used in testing objects by touch & in searching for food (प्राण्याचें) स्पर्शेंद्रिय *n*; उदाहरणार्थ मुंग्यांच्या मिशा *f. pl.* ३ a remark or observation or proposal made to sound the views of others (दुसऱ्यांचा) अंदाज काढण्याकरितां केलेली सूचना *f*. Feeling *n.* the sense of touch, nervous sensibility to external objects स्पर्श *n*, स्पर्श-ज्ञान *n*, अंतःकरण *n*, हृदय *n*, कळकळ *f*. २ an act of apprehending any object whatever, consciousness जाणीवशक्ति *f*, संवेदना *f*. ३ the capacity of the soul

for emotional states कनवाळूपणा *m*, करुणा *f*, दया *f*, करुणार्द्रता *n*, द्रव *m*, पाझर *m*, कळवळा *m*. [To FORCE F. खाजवून पाव्हा *m*. आणणें.] ४ any state or condition of emotion, any mental state whatever मनोविकार *m*, मनोवृत्ति *f*, मनाची वृत्ति *f* -विकार *m*. ५ that quality of a work of art which embodies the mental emotion of the artist & is calculated to affect similarly the spectators मनोवृत्तीचा आविर्भाव *m*, विकाराविर्भाव *m*. F. a. easily affected or moved कोमल, कोंवळें, लवकर द्रवणारें, सहृदय, करुणामय, हृदयालु, करुणार्द्र, कनवाळु, कोंवळ्या मनाचा, मनाचा कोंवळा, कोमल अंतःकरणाचा. २ expressive of great sensibility, attended by or evincing sensibility कळवळा आणण्याजोगा, कळवळ्याचा, कारुणिक, करुणात्मक, करुणारसाचा. Fee'lingly *adv*.

Feet (fēt) *pl.* of Foot.

Feign (fān) [O. Fr. feign as in feign-ant, pres. pt. of feindre -L. fingere, to form, feign.] *v. t.* to imagine, to invent, to form and relate as if true (जणू काय खऱ्या आहेत अशा) कल्पणें व सांगणें. २ (hence) to pretend, to counterfeit सांग घेणें, गतक *n* -ढोंग *n* -मिष *n* -कोंग *n* -बहाणा *m*. &c. करणें-घेणें *g. of o.*; as, To F. sickness. Feign'ed *a.* pretended, false, counterfeit रचलेला, कल्पित, मनःकल्पित. २ सांगाचा, मिषाचा, हुलीचा, हुलकावणीचा, ढोंगी, खोटा, कपटी. [FEIGNED DRESS कपटवेश *m*. F. SLREP खोटी -लुडपुटीची झोंप *f*. F. ascetic ढोंगी संन्यासी *m*.] Feign'er *n.* प्रतारक, फसविणारा, ढोंगी. Feigned'ly *adv.* कपटानें. Feign'edness *n.* Feign'ing *n.* Feign'ingly *adv.*

Feint (fānt) [Fr. feint, pa. p. of feindre. See Feign.] *n.* an assumed or false appearance, a pretence, a stratagem ढोंग *n*, सांग *n*, मिष *n*, कोंग *n*, हिला *m*, गतक *n*, हूल *f*, हुलकावणी *f*, छल *m*, व्यपदेश *m*, शकल *f*. २ a mock blow or attack on one part when another part is intended to be struck (said of certain movements in fencing, boxing, war, &c.) हूल *f*, हुलकावणी *f*. Feints डावपेंच *m. pl.* F. *v. i.* to make a feint हूल दाखविणें.

Feld-spar, Feld-spath (feld'-spār,-spath) [Ger. feld, field and spath, spar.] *n.* (mineralogy) फेलस्फार *m*, सोमकांत *m*, चंद्रकांत *m*. फेलस्फार (सोमकांत) हा अल्युमिनमचा सिलिकेट असतो. परंतु यांत पोव्यसिअम (पालाश), सोडिअम (सिंध) आणि क्याल्सिअम (खट) यांचे अंश असतात. यांचें चूर्ण होऊन चिनीमाती बनते. हा दगड दुसऱ्या कित्येक पाषाणांशीं मिश्र झालेला असाही आढळतो. Feld-spath'ic, Feld-spathose *a.*

Felicity (felis'i-ti) [O. Fr. felicite,-L. acc. felicitat-em, from felix, icis, happy.] *n.* blessedness, blissfulness, happiness परमसुख *n*, परमानंद *m*,

आनंद *m*, सुख *n*, कल्याण *n*, सौभाग्य *n*. २ *a happy event, that which promotes happiness, prosperity, blessing* कल्याणकारक किंवा सौख्यकारक गोष्ट *f*, कल्याण *n*, सुख *n*. ३ *a pleasing faculty or accomplishment* मन रिझविणारा गुण *m*, मोहक शैली *f*, मोहक घाटणी *f*, मजेदारपणा *m*. Feli'cite v. t. to make very happy, to delight फार सुखी करणे, आनंद-सुख देणे, आनंदित-सुखी करणे. २ to express joy or pleasure to, to congratulate आनंद प्रदर्शित करणे, आनंदित करणे, सुख मानणे. F. (archaic) फार सुखी. Felicitā'tion *n*. आनंदप्रदर्शन *n*. Feli'citous *a*. happy, delightful, prosperous प्रसन्न, सुखी, आनंदी. २ skilful चतुर. ३ appropriate (as words) योग्य. Feli'citously *adv*. Feli'citousness *n*.

Feline (fē'-līn) [L. *felinus*, belonging to cats -L. *feles*, a cat; perhaps allied to Gr. *felus* female.] *a*. zool. cat-like मांजराचा, बैडालिक, बिडालजातीय, मांजरासारखा, प्रमाणे. २ sly, treacherous कपटी, दगलबाज, लबाड, लुच्चा, चोरीचा. Felin'ity *n*. Fe'lis *n*. a genus of carnivorous mammals, including the domestic cat, the lion, tiger, panther, and similiar animals बिडालवर्ग *m*, व्याघ्रवर्ग *m*.

Fell (fel) *pa. t.* of Fall.

Fell (fel) [A. S. *fel*, Eng. *fell*; cf. L. *pellis*, Gr. *pella*, skin.] *n*. skin or hide of a beast with the wool or hair on, a pelt (used chiefly in composition, as woolfell) केशाच्छादित-सकेश चामडे *n*, केंसासह पशूंचें कातडे *n*.

Fell (fel) [A. S. *fellan*, causal form of *feallan*, to fall.] *v. t.* to cause to fall, to cut down पाडणे, खाली पाडणे, तोडणे, तोडून टाकणे, निजवणे, जमीनदोस्त करणे, धुळीस मिळवणे.

Fell (fel) [O. Fr. *fel*, cruel -Late L. *fello*, *felo*, a felon. cf. A. S. *fel* (only in comp.).] *a*. cruel, barbarous, inhuman, fierce, savage क्रूर, जंगली, निर्दय, उग्र, दारुण, खुनी, घातकी. २ (obs.) eager उत्सुक.

Fell (fel) [Icel. *fjall*, *fell*, a hill. Akin to Swed. *fjall*.] *n*. barren or rocky hill नापीक-खरखीत-खडकाळ टेकडी *f*. २ a wild field, a moor जंगल *n*, रान *n*, ओसाड जागा *f*.

Fell (fel) [cf. Gael. *fill*, to fold, Swed. *fall*, a hem.] *v. t.* to sew or hem (said of seams) शिवणे. F. *n*. (sewing) a form of seam एक प्रकारची शिवण *f*. २ (weaving) the end of a web formed by the last thread of the web ताग्याचें-ठाणाचें टोंक *n*.

Fellow (fel'lō) [M. E. *felawe*-Icel. *felagi*, a partner in goods, from *fe* (Ger. *vieh*), cattle property, and *lag*, a laying together, pl. *log*, a law.] *n*. (commonly used of men but sometimes

of women) a companion, an associate, a partner, a comrade सोवती, संगति (pop.) संगती or संगती, साथी, साथीदार, जोडीदार, भाऊ, बंधु, गडी, सगा, सवंगडा, सवंगडी, सहाय, मित्र, सहचर, सखा. २ an ignoble or mean person, a worthless person पाजी, हलकट-नीच-कुचकामाचा मनुष्य m. ३ an equal in power, rank, or character &c. तसाच दुसरा मनुष्य m, (-च्या) तोलाचा-दर्जाचा-शीलाचा-स्थितीचा मनुष्य m, तुल्य मनुष्य m. ४ one of a pair, a mate, the male जोडीपैकीं एक m. (spec.) नर m, मादी f. ५ a person, individual गृहस्थ m, इसम m, माणूस m, भाई m, जण m, पुरुष m. [BOLD AND HEROIC F. मर्द, मर्दमाणूस, मर्दगाजी. FELLOWS compreh. chaps, hands गडी माणूस m. pl. SOME F. OR OTHER गवत्या गोमाजी, सोम्या गोम्या, गोमा गणेश. SOME FELLOWS, SOME HALF DOZEN FELLOWS OR OTHERS कांहीं अलवते गलवते m pl., गवते गोमाजी m. pl., गोमाजी सोमाजी m. pl., साळकोजी माळकोजी m. pl., साळके गोळके m. pl., अलते नलते m. pl. YOU FELLOWS अरे ए.] ६ (in universities and colleges) a scholar who is appointed to a foundation called a fellowship फेलो m. वृत्तिधारी पदवीधर विद्यार्थी m. ७ a member of a literary or scientific society सन्मान्य सभासद् m. Fel'low com'moner n. a student at Cambridge University who commons or dines at the fellows' table केंब्रिज युनिव्हर्सिटींत फेलोंच्या टेबलावर जेवणारा विद्यार्थी m. Fel'low creature n. one of the same race or kind, one made by the same creator जातभाई m, जातबंधु m, समानजातीय, सजातीय मनुष्य m -प्राणी m. Fel'low-fe'eling n. sympathy सहानुभूति f, समवृत्ति f, दया f, अनुकंपा f. Fellow'ship n. the state or relation of being a fellow or associate साहायता f, सहाय्य f, साहचर्य n. २ companionship, frequent and familiar intercourse सोबत f, संगत f, साथ f, संग m, सहवास m, सख्य n, समागम m. [F. OF TABLE पंक्ति or पंगत, एकपंक्ति (pop.) एकपंगत, पंक्तिव्यवहार, भोजनव्यवहार, अन्नव्यवहार.] ३ partnership, association (hence) joint interest भागीदारी f, पातीदारी f, पाती f, भागी f. ४ those associated with one (as in a family or a society) समाज m, टोळी f, मंडळी f, कंपू m. ५ an endowment in a university for the support of graduates called fellows फेलोंची शिष्यवृत्ति f, फेलोची जागा -सनदी नेमणूक f. ६ arith. the rule for dividing profit and loss among partners called also partnership, company, and distributive proportion सरकत f, सरकतघाटणी f. [SINGLE F. एकेरी सरकत. DOUBLE F. दो(डु)हेरी सरकत.]

N. B. Fellow is often used in compound words, or adjectively, signifying associate, companion, or sometimes equal. In this sense it is rendered by स, सह, or सम. Fellow-citizen n. सहनागरिक, एकनगरस्थ.

Fellow-countrymen स्वदेशज, देशबंधु, एकदेशीयमनुष्य.
 Fellow-student सहाध्यायी, सतीर्थ, गुरुबंधु. Fellow-
 labourer, Fellow-worker n. सहकारी, सहश्रमकारी.
 Fellow-soldier सहयोद्धा. Fellow-sufferer समदुःखी,
 सहदुःखी, सहभोगी. Fellow-traveller सहप्रवासक,
 सहायायी.

Felt (felt) [M. E. felt. A. S. felt. Ger. filz, woollen
 cloth allied to Gr. pilos, wool wrought into felt,
 L. fileus, a felt-hat.] n. cloth made of wool united
 without weaving एक जातीचा बुरणूस m, 'फेल्ड' m,
 विणल्याशिवाय दाबून व डकवून केलेले लोंकरीचे कापड
 n, जेन n (R.), जीन n (R.), नमदा m (R.), बुरणूस
 m (loosely). २ a hat made of felt फेल्डची टोपी f. F.
 v. t. to make into felt or feltlike substance फेल्ड
 किंवा फेल्डसारखा कपडा तयार करणे, फेल्डसारखा एके
 ठिकाणी चिकटवणे-डकवणे. २ to cover with or as with
 felt बुरणुसाने आच्छादणे, (-वर) बुरणूस चढवणे. Felt'er
 v. t. to mat together like felt फेल्डप्रमाणे -फेल्डसारखे-
 करणे. Felt'ing n. the material of which felt is made
 फेल्ड करण्याचा पदार्थ m. २ the process of making felt
 फेल्ड करण्याची पद्धति f. A peace of felt छाप f. Made
 of, belonging to, &c. felt फेल्डचा, बुरणुशी. To form
 (roll out) felt फेल्ड -जेन n -बुरणूस m. लाटणे-करणे.

Female (fē'-māl) [O. Fr. femelle-L. femella, a young
 woman; dim. of femina, a woman.] a. belonging
 to the sex which conceives and gives birth to young
 स्त्रीजातीसंबंधी, स्त्रीजातीय, स्त्रीजातीचा. २ characteristic
 of woman, feminine जनानी, कोमल, स्त्रीधर्मी, मृदु,
 सुकुमार, नरम, नाजूक, नेभळा. [THE F. SEX स्त्रीजात f,
 बायकांची जात f.] ३ bot. having pistils and
 no stamens गर्भतंतुकेसरयुक्त, केवळ स्त्रीकेसरयुक्त,
 गर्भतंतुकेसरपुष्पी. F. n. an individual of the sex
 which conceives and brings forth young स्त्री f, नारी
 f, बायको f, मादी f, स्त्रीजातीचा प्राणी m. २ a pistil-
 late plant मादी f, गर्भतंतुयुक्त पुष्पे असणारे झाड n.
 Fem'inine a. characteristic of a woman, woma-
 nish, womanly स्त्रीचा, स्त्रीजातीसंबंधी, जनानी,
 स्त्रीण. २ having the qualities of a woman; as, (in a
 good sense) modest, graceful मर्यादशील, विनयशील,
 कोमल, मृदु, नरम, सुकुमार, नाजूक or (in a bad
 sense) बायल्या, बायक्या, श्याड, भितरा, नामर्द. ३
 gram. having a form belonging more esp. to words
 which are appellations of the females स्त्रीलिंगी; as,
 "A F.termination" स्त्रीलिंगीप्रत्यय m. F. n. gram. any
 one of those words which are the appellations of
 females स्त्रीजातीवाचक शब्द m. Fem'ininely adv.
 Fem'inineness n. Fem'ininity n. womanliness स्त्री-
 स्वभाव m. २ बायकोपणा m. Fem'ale-screw n.
 spiral-threaded cavity into which another or male
 screw turns मादी f. Fem'inism n. स्त्रीप्रकृतित्व n,
 स्त्रीलक्षणत्व n.

N. B.—Female and feminine; we apply *female* to the sex as opposed to male, and also to the distinctive belongings of women; as, *female* dress; while we apply *feminine* to things appropriate to, or affected by, women; as, *feminine* accomplishments. "*Female* applies to sex rather than to gender, and is a physiological rather than a grammatical term. *Feminine* applies to gender rather than to sex, and is grammatical rather than physiological." *Latham*.

Felly, Felloe (fel'i, fel'ō) [A. S. *felgu*; Ger. *felge*.] *n.* one of the curved pieces in the circumference of a wheel अढेकड *n.*, वांक or वाक *n.*, पाटा *m.* [CORD CONNECTING A GAP BETWEEN TWO FELLIES वांकाळा *m.*]

Felon (Fel'-on) [M. E. *felun*—O. Fr. *felon*, a traitor,—Late L. *felonem*, acc. of *felo*, a traitor, rebel. Felon शब्दाचे मूळ अर्थ राजद्रोही, स्वामिद्रोही, बंडखोर मनुष्य, ज्या वर्तनानें किंवा गुन्ह्यानें जहागीर खालसा होत असे, असें वर्तन करणारा लष्करी पोटजहागिरदार (Vassal), देहान्तशिक्षेयोग्य मोठा गुन्हा करणारा मनुष्य असे आहेत. Felony हा गुन्हा (Treason) राजद्रोहापेक्षां कमी व (Misdemeanour) सामान्य गुन्हापेक्षां जास्त असा आहे. जास्त माहितीकरितां या शब्दाच्या शेवटीं दिलेली टीप पहा.] *n.* (law.) a person who has committed a felony (a) ज्या गुन्ह्यामुळे किंवा वर्तनामुळे लष्करी पोटजहागिरदाराची जहागिरी खालसा होत असे असा गुन्हा किंवा असें वर्तन करणारा मनुष्य *m.*, स्वामिद्रोही. २ a person guilty or capable of heinous crime, one who commits a capital crime मोठा गुन्हा करणारा, देहान्तशिक्षेजोगा अपराध करणारा मनुष्य *m.*, महानीच, महाअपराधी, महापापी, महापातकी, घोरकर्मी. Fel'onious a. traitorous, disloyal, malignant, cruel राजद्रोही, स्वामिद्रोही, विश्वासघातकी, घातकी, क्रूर, अतिद्वेषी. २ villainous, wicked, perfidious, महापापी, दुराचारी, दुष्ट, पापिष्ठ, पापबुद्धीचा, पापवासनेचा, पापसंकरपाचा. ३ law. done with intent to commit a crime गुन्हा करण्याच्या बुद्धीनें केलेला. Fel'oniously adv. Fel'oniousness *n.* अतिघोरता *f.* राजद्रोहीपणा *m.*, विश्वासघातकीपणा *m.* Fel'onry *n.* the whole body or class of felons (originally applied to the convict population of Australia) भयंकर कृत्य करणारे लोक *m. pl.*, घोर गुन्हे करणारे लोक *m. pl.*, अघोरकर्मी लोक *m. pl.*, गुन्हे किंवा खून करणारे लोक *m. pl.* Fel'ony *n.* (Feudal law) an act on the part of a vassal which involved the forfeiture of his fief ज्या कृत्यानें किंवा वर्तनानें किंवा गुन्ह्यानें लष्करी पोटजहागिरदारा (vassal) ची जहागिरी खालसा होते, असें कृत्य *n.* वर्तन *n.* किंवा-गुन्हा *m.* २ a capital crime, a heinous crime, a crime greater than misdemeanour देहान्तशिक्षेजोगा गुन्हा *m.*, अतिघोर

अपराध *m*, महा अपराध *m*, (ठरलेल्या सामान्य अपराधा-
(Misdemeanour) पेक्षां) जास्त दुष्ट गुन्हा *m*.

N. B.—In Feudal law felony was an act on the part of a vassal which involved the forfeiture of his fief. Crimes have, from a very early period, been distributed by the law of England into three classes or divisions: viz. Treasons, felonies and misdemeanours. Treason meant the violation of the allegiance due from a subject to the sovereign. Felony is an act or crime which involves the forfeiture of one's estate or property. All crimes which were not treasons or felonies were misdemeanours. Felony was an important term in feudal law. It meant any act or crime which involved the forfeiture of property or estate, even acts which had nothing of a criminal character about them were called felonies; such as, a breach of duty on the part of the vassal, neglect of service, delay in seeking investiture, injuries by the lord against his vassal. In course of time felonies came to mean capital crimes.

Feminine. See Female.

Femoral. See Femur.

Femur (fē'-mur) [L. *femur*, thigh.] *n. anat.* the thigh bone मांडीचे हाड *n*, जंघास्थि *m*. Fem'oral *a*. जंघास्थीचा, जंघास्थिगत.

Fen (fen) [M. E. *fen*, A. S. *fenn*, Dut. *veen*, Icel. *fen*.] *n.* a bog, moor, marsh पाणथळ *n*, दलदल *f*, चिखलवट जमीन *f*, झिल्लाण *n*. Fenn'y *a*. पाणथळाचा, दलदलीचा, पाणवळाचा.

Fence (fens) [Short for defence. Fr. *defendre*, to forbid,—Fr. *defense*, prohibition—L. *fendere*, to strike.] *n.* that which fends off attack or danger, defence, protection, security (संकट वारणारें, मारा चुकविणारें) रक्षणाचें साधन *n*, निवारणोपाय *m*, निवारणसाधन *n*, ढाल *f*, बचाव *m*. २ an inclosure about a field or other place कुंपण *n*, वई *f* (वही *f*), आडा *m*, आवरण *n*, आवार *m*, आडकूट or आडकूड *m*, वेष्टन *n*, परिघ *m*, वाड *n*. ३ (Locks) a projection on the bolt, which passes through the tumbler gates (in locking and unlocking) बोल्टावरील चाप *m*. ४ (a) the art & practice of fencing and sword-play (दांड्याचा किंवा तरवारीचा) दांडपट्टा *m*, छडीपट्टा *m*. (b) पट्टा खेळण्याचें कसब *n*. ५ skill in debate and repartees वादांत कोटी उलट लावण्याचें कसब *n*, कोटी आंगावर न येजं देण्याचें कसब *n*, कोटीवर प्रतिकोटी लढविण्याचें कसब *n*. ६ (slang) a receiver of stolen goods or a place where they are received चोरीचा माल घेणारा *m*, चोरीचा माल घेण्याचें ठिकाण *n*, चोरबाजार *m*. (?). *F. v. t.* to fend off danger from, to protect, to guard (-चा) बचाव *m* -रक्षण *n* -संरक्षण *n*. करणें, (-ला)

सलामत ठेवणे. २ to secure by an inclosure कुंपण n
 -कुडण n -वई f. घालणे -घालून राखणे, कुडणे,
 कुडून घेणे. F. v. i. to make a defence, to give
 protection or security as by a fence संरक्षण n.
 करणे, रक्षण n -बचाव m. करणे. २ to practise the
 art of attack and defence with the sword or with
 the foil, esp. with the small sword, using the point
 only दांडपट्टा m -छडीपट्टा m. खेळणे. ३ (hence) to
 fight or dispute in the manner of fencers (i. e. by
 thrusting, guarding, parrying, &c.) प्रतिकोटीने कोटी
 उडवून देणे, प्रतिकोटी लढविणे. Fen'ced a. Fence'less
 a. without a fence, uninclosed उघडे, आवारावांचून,
 कुंपणावांचून. Fen'cer n. one who teaches or prac-
 tises the art of fencing with sword or foil दांडपट्टा
 खेळणारा m -शिकविणारा m, दांडपट्टेवाला m. [PRAC-
 TISING STICK OF A F. दांड m, गदगी f.] Fen'cible n.
 mili. a soldier enlisted for home service only
 (usually in the pl.) देशांतल्या देशांत नोकरी करणारा
 लष्करी शिपाई m -सोजीर m. F. a. capable of being
 defended बचाव करण्यालायक. Fen'cing pr. p. &
 v. n. F. n. the art or practice of attack and de-
 fence with the sword or foil दांडपट्ट्याचा खेळ m
 -सराव m, दांडपट्ट्याच्या खेळाचा अभ्यास m. २ dis-
 puting or debating in a manner resembling the
 art of fencers प्रतिकोटी करणे. ३ (U. S.) materials
 used for building fences कुंपणकाठी f, शिरीं n. pl.
 ४ act of building a fence कुडणे n, कुडण n, कुंपण
 घालणे n; as, "Rail-fencing, Stone-fencing, Wire-
 fencing." [PRICE OR COST OF F. कुडणावळ f.] To
 sit on the fence to be still hesitating as between
 two opinions अनिश्चित -संदिग्ध असणे, (-चे मत)
 डळमळीत असणे.

Fend (fend) [Abbrev. from Defend.] v. t. to keep
 off, to ward off, to shut out (often with off) दूर
 किंवा लांब राखणे, (-ला) अटकाव करणे, आपल्यापर्यंत
 येऊं न देणे. F. v. i. to act on the defensive आपला
 बचाव करणे, हांकून देणे, दूर होणे. Fend'er n. रक्षक;
 as, (a) (आगीतून विस्तव न उडावा म्हणून ठेवलेला)
 चुलीचा आडोसा m, चुलीची पाळ f. (b) (धड्याला अगर
 दुसऱ्या जहाजाला आपट्टं नये म्हणून जहाजाच्या बाजूंस
 सोडलेले) जाड दोरखंडाचे वेंटाळे n, डफरा m. सध्यां
 मुंबईच्या बंदरांत डफरा हा शब्द इंग्रजी (fender) या
 अर्थी वापरतात.

Fenian (fe' ne-an) [O. Irish. Fene, one of the
 names of the ancient population of Ireland,
 confused in modern times with finna, the militia
 of Finn and other ancient Irish kings.] n. a
 member of an association of Irishmen founded in
 New York in 1857 for the overthrow of the
 English government in Ireland आयर्लंडमधील
 इंग्रजी राज्य उलथून टाकण्याकरितां १८५७ मध्ये न्युयार्क

येथें स्थापन केलेल्या संस्थेचा सभासद *m*, फेनिअन *m*. *F.*
a. फेनिअन लोकांसंबंधी. *Fenianism n.* फेनिअन पंथ
m, फेनिअन लोकांचीं मतें *n. pl.*

Fennel (fen'nel) [A. S. *finol*.-L. *feniculum*, fennel
-*foenum*, hay.] *n. bot.* बडिशोपीची एक जात *f.*
[SWEET F. वडीशोप *f.* F.-SEED कृष्णजीरक *m.* HAVING
THE SMELL OF SWEET F.— (MANGOES, &c.)
मिरमिटा, शोपा.]

Fenny *a.* See *Fen*.

Fenugreek (f-en'ügräk) [L. *fenum Græcum*, lit.
Greek hay.] *n. bot.* मेथी *f.* [SWEETMEAT OF
SEED OF F. मेथोडा *m.*]

Feoff (fef) [A. Fr. *feoffer*, to endow with a fief—
O. Fr. *fief*. See *Fief*.] *v. t. (law.)* to give or grant a
corporeal hereditament to, to enfeoff जमिनीचा ताबा
किंवा मालकी देणें, जमीन बक्षिस करून देणें. *F. n.*
(*law.*) a *fief* ताबा *m*, मालकी *f.*

Feral (fē'-ral) [L. *ferus*, wild.] *a. (bot. and zool.)* wild,
untamed, not domesticated (said of birds, beasts,
plants, &c.) रानटी, जंगली, न माणसाळलेला.

Feral (fē'-ral) [L. *feralis*, belonging to the dead.]
a. (R.) deadly, fatal, dangerous घातक, प्राणनाशक,
भयंकर, मृत्युजनक, अंतकर; as, "F. diseases."

Fer-de-lance (fær-de-läns') [Fr., the iron of a lance,
lance-head.] *n. zool.* a large venomous serpent of
Brazil and the West Indies मोठ्या विषारी सर्पाची
जात *f.*

Feria, Ferial (fē'ri-ä,-al) [L.] *n.* *Feris* *pl. Eccl.* a
week day, (esp. a day which is neither a festival
nor a fast) भाठवड्यांतील साधारण दिवस *m.* *Ferial a.*

Ferine (fē'-rīn) [L. *ferinus*-L. *ferus*, wild. See
Fierce.] *a.* wild, untamed रानटी, क्रूर, हिंस्र,
न माणसाळलेलें. *F. n.* हिंस्रपशु *m.* *Ferinely adv.*

Ferment (fēr'ment) [L. *fermentum*, for *fervimen-*
tum-fervere, to boil.] *n.* that which causes fer-
mentation (as yeast, bärm, or fermenting beer)

विपाकप्रवर्तक (पदार्थ) *m*, मंड *m*, फेण *m*, किण्व *m*,
सुरामंड *m*, कारोत्तर *m*, विपाक *m* (here विपाक =
विपाकप्रवर्तक पदार्थ), आंबविणारा-फणफणवणारा-विपाक-
कर पदार्थ *m*, फेनोत्पादक पदार्थ *m*, फेनद *n.* २ *heat*,
tumult, *agitation* क्षोभ *m*, क्षुब्धता *f*, गडबड *f*,
गलका *m.* ३ (R.) a gentle internal motion of the
constituent parts of a fluid, fermentation विपाक
m, खदखद *f*, फणफण *f*, आंबवण *n.* *F. v. t.* to cause
fermentation in विपाक *m.* उत्पन्न करणें, आंबवणें, वि-
चविणें, खदखदविणें, आंबवून किंवा विपाक पावून चांगला
पदार्थ बनविणें (जसें, द्राक्षरस किंवा इक्षुरस विपाक
पावून त्यापासून (alcohol) मद्यसार बनतो). २
to set in motion, to heat तापवणें, खळबळ उत्पन्न
करणें. *F. v. i.* to undergo fermentation, to effervesce
घुमणें, उमळणें (*impers.*), विपाक पावणें, विपाक

होणें, खदखदणें, फणफणणें, फदफदणें, उफणणें, आंबणें, आंबून-विपाक पावून मद्यसार किंवा मद्यार्क बनणें. २ to be agitated or excited by violent emotions (प्रबल मनोविकारांनीं) प्रक्षुब्ध होणें. Fermentability n. Fermentable a. capable of fermentation उकळी येण्यासारखा. Fermentā'tion n. the process of undergoing an effervescent change आंबवणें n, फणफण f, विपाकक्रिया f, विपाक m. [ACETIC F. अम्लविपाक m. ALCOHOLIC OR VINOUS F. सौदिकविपाक m, मद्य-विपाक m. LACTIC F. दुग्धाम्लविपाक m. BUTYRIC F. घृताम्लविपाक m. VISCIOUS OR MUCOUS F. पिच्छविपाक m.] २ a state of agitation or excitement (as of the intellect or feelings) चळवळ f, धांदल f, क्षोभ m, अंतःक्षोभ m. Ferment'ative a. causing fermentation, produced by fermentation क्षोभकर, क्षोभक्षम, क्षोभजनक, क्षोभजन्य, विपाककारी. Ferment'atively adv. Ferment'ativeness n.

N. B.—Prof. Modak uses the word विपाक for fermentation in his Marathi chemistry.

Fern (fern) [A. S. fearn; Dut. varen; Ger. farn (kraut) plant; Sk. पर्ण, a wing, feather, leaf.] n. bot. an order of cryptogamous plants, the 'Filices,' which have their fructification on the back of the fronds or leaves नेचा m, नेचरी f, घेडेपाउलें n, सितेचे केस m. pl. Fern'ery n. a place for rearing ferns नेचाचे रोपे तयार करण्याची जागा f. Fern'ticle n. (prov. Eng.) a freckle on the skin resembling the seed of fern नेचाच्या बीप्रमाणें त्वचेवरील ठिपका m -डाग m. Fern'y a. abounding in ferns नेचांनीं भरलेला.

Ferocious (fe-rō'-shus) [L. ferox, ferocis, wild -ferus, wild.] a. fierce, savage, ravenous, rapacious क्रूर, उग्र, दारुण, खादाड, हिंसक, हिंस्र, आसुर, राक्षसी as, A F. lion. Fero'ciously adv. Fero'ciousness n. Feroc'ity n. savage wildness or fierceness, cruelty क्रूरपणा m, क्रूरता f, क्रौर्य n, उग्रपणा m, उग्रता f, हिंसकता f, दारुणता f.

Ferous (fer'-us) [L. fer, -ferre, to bear. See Bear, to support.] a suffix signifying bearing, producing, yielding वाहक, जनक, दायक अशा अर्थी लावण्याचा प्रत्यय; जैसे, auri-ferous (yielding gold).

Ferrous (fer'-ri-us) [L. ferreus -ferrum, iron.] a. (obs.) partaking of, made of, or pertaining to, iron लोखंडाचा, लोखंडी, लोहमय, लौह.

Ferret (fer'-et) [O. Fr. furet, a ferret, prob. -L. fur, a thief.] n. zool. a tame animal of the weasel kind employed in unearthing rabbits फेरेट नांवाचें जनावर n. हें ससे बिळांतून हुसकविण्याकरितां बाळगतात. F. v. t. to drive or hunt out of a lurking place as a ferret does the cony; to search out by patient

and sagacious efforts (often used with out) (फेरेटप्रमाणें) हुडकून शोधून उकरून खणून &c. -काढणें, शहाणपणानें -आस्तेआस्ते शोध लावणें. Fer'reting pr. p. & v. n. Fer'reted pa. t. & pa. p. Fer'reter n. one who ferrets पत्ता लावणारा, हुडकून काढणारा.

Ferret (fer'-ret) [It. fioretto, dim. of fiore, a flower -L. florem acc. of flos, a flower.] n. a kind of narrow tape usually made of wool, sometimes of cotton or silk (called also ferreting) एक प्रकारची लोकरीची नवार -नाडी f, -फीत f. ही बहुधा लोकरीची बनविलेली असते. परंतु कधीं कधीं ती सुताची अथवा रेशमाचीही करितात.

Ferruginous (fer-rōō'-jin-us) [L. ferruginus-ferrugo, iron-rust.] a. containing particles of iron लोहांश असलेला. २ resembling iron rust in appearance or colour लोखंडाच्या गंजाप्रमाणें दिसणारा, हिरवट. Ferru'go n. a disease of plant caused by fungi, commonly called the 'rust,' from its resemblance to iron rust in colour तांबड f (?), तांब f (?) (verb पड).

Ferrule (fer'ool) [Corrupted spelling (due to the confusion with ferrum, iron, of the older form virrol. Fr. virole,-L viriola, a bracelet-viria, an armlet.] n. a ring or cap of metal, (put round a cane, or handle,) मायणी f, वसूं f, dim. वसवी f, मांडळ f, विडी f, लोहवलय n, लोहरक्षणी f.

Ferry (fer'i) [A. S. ferian, to convey, causal of A. S. faran, to go.] v. t. to carry or transport over a water, in a boat तरीपार नेणें or तरीपार करणें उतरवणें, (तरींतून) पलीकडच्या तीरास नेणें-पोंचविणें, तर ओलांडून नेणें. F. v. i. तर ओलांडून जाणें. Ferr'ying pr. p. & v. n. Fer'ried pa. t. & pa. p. Ferr'y n. a place where persons are carried across a river in a ferry boat तरीचें नाकें n, उतरण f, उतार m. २ a ferry-boat तर f, नांव f. ३ a franchise or right to maintain a vessel for carrying passengers and freight तरीचा हक्क m-मक्ता m. तरींतून उतारू आणि त्यांचा माल नेण्याभाणण्याचा हक्क m. Fer'riage n. the fare to be paid for passage at a ferry तरींत वसून नदीपलीकडे जाण्याचें हांशील n, नोर m, उतार m, आतर (S.). Ferry-boat n. तर f. Ferry-boat ferrying gratuitously धर्मनाव f, धर्मनौका f. Ferry-man n. तर्या m, नावाडी m, अंब्या m, अंबिया m.

Fertile (fer'-til or til) [Fr.-L. fertilis-ferre, Sk. भृ, to bear.] a. (a) fruitful, able to produce abundantly सुपीक, बहुपीक, पिकाऊ, फार पिकाचा-उत्पन्नाचा, बहुपिकी, सुपिकी, बहुप्रसव; as, "F. land or soil." (b) productive, rich, inventive बहुप्रसव, कल्पनाप्रसुर, प्ररोही (S.), उत्पादक; as, "F. imagination." २ bot. (a) fruit-bearing फलोत्पादक, फलावह. (b) containing nollen (said of anthers) परागी, सपराग. ३ plenteous

ample बहुत, पुष्कळ, भरपूर. Fer'tilely -adv. Fertilisā'tion, Fertilizā'tion n. the act or process of rendering fertile उर्वरीकरण n, फलदायक करणें-होणें n. २ biol. fecundation, impregnation फलवान्-गर्भयुक्त करणें n, गर्भाधान n, रेतःसंमिश्रण n. Fer'tilise v. t. to make fertile, to make fruitful or productive (खत वगैरे घालून) सुपीक &c. करणें, पिकाऊपणा m. /आणणें. २ to fecundate (गर्भ) आहित करणें, गाभवणें, भरवणें; as, "To F. a flower." Fer'tiliser n. one who fertilises गर्भयुक्त-फलवान् करणारा m. २ that which renders fertile सुपीक करणारा m, खत n. Fertil'ity n. the state or quality of being fertile, productiveness, richness, fecundity सुपीकपणा m, पिकाऊपणा m, कस m, मगदूर m, फलवत्ता f.

N. B.—Fertile, Fruitful. Fertile implies the inherent power of production; Fruitful, the act. The same distinction prevails when these words are used figuratively. A man of fertile genius has by nature great readiness of invention; one whose mind is fruitful has resources of thought, & a readiness of application which enable him to think & act effectively.

Ferule (fer'ōōl) [L. ferula, a rod.] n. a flat piece of wood used for striking children, esp. on the hand, in punishment मुलांस शिक्षा करण्याची लांकडी थापटी f, पट्टी f. F. v. t. पट्टीनें शिक्षा करणें.

Fervent (fer'vent) [O. Fr. fervent, fervere, to boil. Sk. घर्म, heat.] a. hot, glowing, burning उष्ण, तलख, तलखल्या, तीव्र, तीक्ष्ण, चंड, रखरखीत, कडक, भाजणारा, अतिगरम; as, "F. summer." २ warm in feeling, earnest, zealous कळकळीचा, सोत्साह, उत्सुक, उत्साही, हौसदार, हौशी, उमेदी, उदमेखी (R.), पोटाग्याचा, तिडकीचा, उद्युक्त; as, 'F. in spirit.' Fer'vency n. औत्सुक्य n, उत्कटता f, आसक्ति f, तीव्रता f, उत्साह m. Fer'vently adv. Fer'ves'cent a. growing hot तापणारा. Fer'vid a. very hot, burning, boiling उष्ण, तलख, तीक्ष्ण, प्रचंड, रखरखीत; as, "The mounted sun shot down direct his fervid rays." २ ardent, vehement, zealous, heartfelt उत्कट, उत्सुक, उत्साही, हौसदार, सोत्साह, कळकळीचा; as, "The fervid wishes." Fervid'ity n. Fer'vidly adv. औत्सुक्यानें, उत्कटतेनें. Fer'vidness n. Fer'vousness n. heat, excessive warmth प्रखरता f, उष्णता f, गरमी f, ताप m, उन्हाळा m, कडकी f. २ intensity of feeling or expression, glowing ardour, earnestness सप्रेम औत्सुक्य n, उत्कटता f, आतुरता f, तीक्ष्णता f, (प्रेमपूर्वक) उत्सुकता f, तीव्रता f.

Festal (fes'tal) a. pertaining to a feast or holiday, joyous, gay सणावाराचा, आनंदाचा, मौजेचा.

Fester (fes'tér) [O. Fr. fere, also spelt fistle, an ulcer, whence festriv, to fester (Godfroy) -L.

fistula, a running sore.] *v. i.* to generate pus
 पुवळणें, पुवळणास येणें, पू उत्पन्न होणें, (गळू इ०)
 पिकणें -तयार होणें; as, "A sore or a wound festers."
 २ to grow virulent or malignant, to rankle चिडणें,
 चिरडीस जाणें, उतणें. *F. v. l.* (गळू इ०) पिकवणें.
Fe'ster n. a pustule वहाणारें गळू *n* -फोड *m*. २ *a.*
festering or rankling शल्य *n*, सळ *n*.

Festive (fes'tiv) [*L. festivus* -*L. festum*, holiday;
 See Feast.] *a.* pertaining to or becoming, a feast;
 joyous, gay, sportive आनंदाचा, उत्साहाचा, उत्साहासं-
 बंधीं, चैनीचा, गमतीचा, करमणुकीचा, मेजवानीचा,
 मजेचा, मौजेचा. *Fes'tively adv.* मौजेनें, आनंदानें.
Fes'tival n. time of feasting or celebration; an
 anniversary day of joy, civil or religious उत्सव *m*,
 सण *m*, सणवार *m*, सणाचा दिवस *m*, जयंती *f*, प्रयोजन
 (colloq.) *n*, कारण *n*, पर्व *m*, पर्वणी *f*, पर्वणीचा
 दिवस *m*, पर्वदिवस *m*, उत्साह *m*, उत्सवाचा दिवस *m*,
 ईद *f*. (of Mohammadans). [*F. WITH ILLUMINA-*
TIONS दीपोत्सव *m*. *GREAT F.* महोत्सव *m*. Money,
 &c. given to dependents *AT A F.* पोस्त *n*. *SOLAR*
F. सूर्यपर्व *m*.] *F. a.* festive which See. *Festiv'ity*
n. सण *m*. २ आनंद *m*, मजा *f*, &c.

Festoon (fes-tōōn') [*Fr. feston*, a garland, festoon
 -*It. festone*, a garland. Usually derived from *L.*
festum, a feast.] *n.* a garland hanging in a
 depending curve, used in decoration for festivals,
 &c. तोरण *n*, माळ *f*, हार *m*. २ anything arranged
 in this way तोरणासारखी रचना *f*, तोरण *n*. (fig.)
 २ (arch. & sculp.) a curved ornament consist-
 ing of flowers, fruits, and leaves hanging in
 a natural curve तोरण *n*, वेलबुटीचें तोरण *n*. *F.*
v. t. to adorn with festoons माळा -तोरणें वगैरे टांगून
 शोभा आणणें.

Fetch (fech) [*M. E. fecchen*, *pt. t. fehte, fæhte*, *A.*
S. feccan, to fetch.] *v. t.* to go and bring, to get
 (जाऊन) आणणें, घेऊन येणें, आणणें. २ to obtain as
 price or equivalent, to sell for किंमत *f*. -मोबदला *m*.
 आणणें, अमुक किंमत येणें *in con.* with *g.* of *s.* (अमुक
 किंमतीला) विकलें जाणें. ३ to recall from a swoon
 (sometimes to) (मूर्च्छेतून) शुद्धीवर आणणें, सावध
 करणें; as, "To *F.* a man to." ४ to reduce, to
 throw खालीं आणणें, पाडणें, चीत करणें, जमीनदोस्त
 करणें; as, "The sudden trip in wrestling that
F.s a man to the ground." ५ to bring to accom-
 plishment, to achieve, to make घडवून आणणें,
 साधणें, करणें; as, "To *F.* a compass." ६ to reach, to
 arrive at, to attain (-ला) जाऊन पोहोचणें; as,
 "And straight we *F.ed* the Sirens'isle." ७ to cause
 to come, to bring to a particular state यावयास
 लावणें, (अमुक एक स्थितींत) आणणें, काढणें, (colloq.)
 आणणें; as, "They could not *F.* the butter in

the churn." F. v. i. to bring to one's self, to make headway दिशा बदलणे, तोंड फिरविणे; as, "To F. to windward." F. n. a trick, an artifice डाव m, पेंच m. To fetch and carry to serve obsequiously like a trained spaniel फार मिनतवारीने सेवा f -नोकरी f -श्वृत्ति f. करणे.

Fetch (fech) [Prob. from Norwegian *Vættelys* the *Vætt's* or goblin's candle = ignis-fatuus.] n. the apparition of a living person जिवंत माणसाचें भूत n, जिवंत समंध m. Fetch-candle n. a light seen at night, believed to portend a person's death रात्रीं दिसणारी मरणचूड f. ही दिसेल त्यास मरण येतें अशी युरोपांतील लोकांची समजूत आहे.

Fete (fât) [Fr. *fete*.—L. *festum*, a feast. See Feast.] n. a feast, a festival, a holiday, an entertainment (in an open place) सण m, सणाचा दिवस m, उत्सव m, उत्सवदिन m, सुट्टीचा व मजा मारण्याचा दिवस m, महोत्सव m, जत्रा f, जत्रेचा दिवस m. [Fancy *fe'te* मिनावाजार m, प्रत्येकाला आपआपल्या आवडी (fancy) प्रमाणें मिळणाऱ्या मौजेच्या वस्तूंचा बाजार m, -जत्रा f, मौजेचा बाजार m. असल्या बाजारांत किंवा जत्रेंत पुष्कळ गमतीचे खेळ, करमणुकीचे नाना प्रकार व विक्रीच्या मजेदार जिन्नसा, उपहारांचीं दुकानें, नाच, तमाशे इ० असतात; व हा बाजार एखादे मोठ्या मनुष्याचे आश्रयाखालीं सार्वजनिक अगर धर्मार्थ कामाकरितां भरविलेला असतो. यांत मोठमोठ्या दर्जाचे पुरुष व रूपवान् स्त्रिया दुकानदार होऊन माल विकण्यास बसतात; व बहुतेक वेळां विकण्याचा माल फुकट मिळविलेला असतो. दुकानदार स्त्रिया गिऱ्हाइकांस गळ घालून एका रुपयाचे किंमतीचे मालाबद्दल गिऱ्हाइकांकडून केव्हां केव्हां पुष्कळ रुपये काढितात. येथें कोणचीही वस्तु स्वस्त मिळत नाही, इतकेंच नव्हे तर केव्हां केव्हां तिच्याबद्दल अवाच्या सवा किंमत पडते. या बाजारांत प्रत्येक मनुष्यास आपआपल्या आवडी (fancy) प्रमाणें माल किंवा करमणुकीचीं साधनें मिळावीं अशी व्यवस्था केलेली असते.] F. v. t. to feast, to honour with a festival मेजवानी देऊन मान m -गौरव m. करणे. Fete-champetre n. a rural festival रानजेवण n, वनभोजन n.

Fetich, Fetish (fē'tish) [Fr. *fetich*—Port. *feiticio* (lit. artificial) 1 magic; 2 name given by the Port. to the gods of W. Africa. —L. *factitius* artificial —*facere*, to make.] n. an artificial object used as an amulet or a means of enchantment फेटिशिओ m, मंत्रलेली किंवा भारलेली वस्तु f (जसें, ताईत m or f, यंत्र n, भालदोरी f, दोरा m, मंत्रलेला अंगारा m, मंत्रलेले तांदुळ m. pl.). 2 an inanimate natural object worshipped by some people on account of its supposed inherent magical powers or as being animated by a spirit फेटिशिओ m, अमानुषशक्तियुक्त एखादी अचेतन वस्तु f, जिचा

उपयोग भुतें भारण्यास किंवा देवता सिद्ध करण्यास करितात अशी वस्तु *f*, जारणमारणाचे कार्मीं लागणारीं साधनें *n. pl.* (जसें, मणि *m*, औषधि *f*, पाषाण *m*, वनस्पति *f*, अस्थी *f*, नरकपाल *n*, करोटी *f*.) ३ *any object to which one is excessively devoted* आवडीची-प्रेमाची-भक्तीची वस्तु *f*, स्तोम माजविलेला मनुष्य *m*-वस्तु *f*. *Fetichism, Fetichism n. the doctrine or practice of belief in fetiches* फेटिशिओपूजा *f*, मंतरलेल्या किंवा भारलेल्या किंवा दैवी म्हणून मानलेल्या वस्तूंची पूजा *f*, मण्योषध्यादिपूजा *f* (दैविक अद्भुत शक्तींचें अधिष्ठान किंवा साधन म्हणून मानलेल्या) मणि, मंत्र, यंत्र, औषधि, पाषाण, वृक्ष, ताईत, दोरे, अस्थि, दंत, कपाल, योद्ध्यांचीं, किंवा वीर पुरुषांचीं चिलखतें इत्यादि नैसर्गिक किंवा कृत्रिम जड वस्तूंचा संग्रह किंवा आराधना करण्याचा संप्रदाय; वर दिलेल्या जड वस्तूंस अद्भुत शक्तींचें अधिष्ठान किंवा साधन समजून त्यांची पूजा करण्याचा प्रघात. हा प्रघात आफ्रिकेंतील गिनीदेशाच्या लोकांत पोर्तुगीज लोकांस प्रथम आढळला तेव्हां त्यांनीं त्यांच्या त्या पूजनीय जडवस्तूंस फेटिशिओ हें नांव दिलें. २ *excessive devotion to one object or to one idea, blind adoration* अमर्याद-अतिशय भक्ति *f*, अंधश्रद्धा *f*, नाद *m*, छंद *m*. ३ *abject superstition* मूढ विश्वास *m*, अंधभक्ति *f*. *Fetichist, Fetichist n. a believer in fetiches* मणि, औषधि इत्यादि भारलेल्या वस्तूंवर श्रद्धा असणारा *m*. *Fetichis'tic, Fetichis'tic a. pertaining to or involving fetichism* भारलेल्या किंवा दैवी मानलेल्या वस्तूंच्या पूजेसंबंधी. फेटिशिओ हा शब्द पोर्तुगीज भाषेंतून घेतला आहे.

Feticide (fē'ti-sīd or fet'i-sīd) [*Fetus, & L. caedere, to kill.*] *n.* (*med. & law.*) *the act of killing the fetus in the womb, the offence of procuring an abortion* (written also *Faticide*) भ्रूणहत्या *f*, गर्भपात *m*, गर्भपात करण्याचें पातक *n* -गुन्हा *m*.

Fetid (fet'id or fē'-tid) [*O. Fr. fetide-L. fetidus, fetidus, stinking-L. fetere, to stink.*] *a. having an offensive smell* कुजट, वासट, घाणेरा, घाणेरडा, वाशेळा, घुरट, दुर्गंधियुक्त, उग्रगंधि, उग्रट. *Fetid'ity, Fetid'ness n.* घाण *f*, घुरटाण *f*, ओरटाण *f*, दुर्गंध *m*.

Fetlock (fet'-lok) [*From root of Foot & Lock, as in Lock of hair. O. E. fellak, flock. cf. Icel. fet, pace. See Foot.*] *n. the cushionlike projection, bearing a tuft of long hair on the back side of the leg above the hoof of the horse and similar animals झुलूप असलेला नेवराबाहेरचा पुढें आलेला भाग m, (loosely) नेवर m. २ the joint of the limb at this point (between the great pastern bone and the metacarpus) (a) the tuft of hair नेवर (सांधा) m. (b) नेवरावरील केश m pl. झुलूप n.*

Fetter (fet'er) [*A. S. fetor, shackle for the feet. cf. L. pedica, a fetter.*] (*Gen. pl.*) *n. chain by which*

an animal is confined by the foot, shackle बिडी *f.*, अर्गला *f.* or अर्गळा *m.*, निगड *m n.*, पादबंधन *n.* (बांधण्याची) सांखळी *f.*, सांखळदंड *m.*, शृंखला *f.* (S.) २ a restraint बिडी *f.* (*fig.*), बंधन *n.*, अटक *f.*, अटकाव *n.*, लोडणें *n.*, पायगुंता *m.*, निगडन (S.). F. v. t. to shackle or confine the feet of with a chain पायांत बिडी *f.* घालणें, निगडणें, पाय बांधून टाकणें. २ to restrain from motion, to confine बंदी-अटकाव-मनाकरणें, जखडणें, (पायांत बिडी असल्याप्रमाणें) गत्यवरोध करणें; as, "Fettered by obligations." Fet'tered *a.* (a) bound by fetters निगडबद्ध, निगडित. (b) zool. seeming as if fettered, as the feet of certain animals which bend backward, and appear unfit for walking फेंगळ्या -तरशा पायांचा. Fet'terless *a.* free from fetters मोकळा, मुक्तायस, निरंकुश.

Fetus (fē'tus) [L. fetus, a bringing forth, offspring.—L. fuere (obsolete verb) to generate, to produce; allied to fui, I was.] *n.* the young or embryo of an animal in the womb or in the egg झूण *m.*, चार महिन्यांच्या नंतरचा गर्भ *m.* Also Foetus.

Feu (fū) [Low L. feudum, a variant of fee.] *n.* a tenure where the vassal, in place of military services, makes a return in grain or in money लष्करी नोकरीऐवजीं मूळ धन्यास धान्य किंवा रोख पैसे देण्याची पद्धत *f.* २ a sale of land for stipulated annual payment especially for building on घरे बांधण्यासाठीं वर्षाचें ठराविक भाडें घेऊन जमीन देणें *n.*

Feud (fūd) [Low L. feudum—O. Fr. feu also spelt fief. See Fee, Fief.] *n.* fief, land held of a superior in fee or on condition of military service (लष्करी नोकरी करण्याच्या अटीवर मुख्य जहागिरदारा- (Lord) कडून पोटजहागिदाराला मिळालेला) लष्करी मोकासा *m.* -सरंजाम *m.* -जहागीर *f.* -कुणबावा *m.* Feud'al *a.* लष्करी मोकाश्याचा, लष्करी नोकरीच्या जहागिरीचा. [F. system लष्करी जहागीर देण्याचा शिरस्ता *m.*, लष्करी जहागिरीची पद्धत *f.*]. Feud'alize *v. t.* to reduce to a feudal tenure लष्करी नोकरीबद्दलच्या जहागीरदारीसारखें करणें. Feud'alism *n.* feudal system, feudal principles and usages लष्करी नोकरीबद्दल जहागीर देण्याचा शिरस्ता *m.*, लष्करी नोकरीबद्दलच्या जहागिरीचीं तत्वे व मामूल वहिवाट *f.* Feud'alist *n.* an adherent or supporter of the feudal system लष्करी जहागीर देण्याच्या शिरस्त्याचा कैवारी *m.* Feud'ally *adv.* Feud'atory *n.* मोकासी *m.*, मोकासदार *m.*, कुणबावेदार *m.*, लष्करी नोकरीबद्दल जहागीर धारण करणारा *m.*, सामन्त *m.* Feud'atory *a.* मोकासदाराचा, लष्करी जहागीरदाराचा. Feud'ist *n.* a person versed in feudal law लष्करी जहागीरदारीचे कायदे जाणणारा.

Feud (fūd) [A. S. fæhdh—fah, hostile. Ger. fehde.] *n.* a deadly quarrel between tribes or families हाडवैर *n.*, कलह *m.*, भांडण *n.* २ a combination of

kindred to avenge injuries or affronts done or offered to any of their blood, on the offender and all his race (आपल्या जातीतील मनुष्यास कोणी दुखापत केली किंवा त्याची इज्जत घेतली तर त्याबद्दलचा त्याजवर किंवा त्याच्या जातीवर) सूड उगवण्याकरिता केलेला एकोपा *m* -जूट *f*.

Fever (fē'-vēr) [Fr. *fièvre* -L. *febris* -*fervere*, to be hot.] *n.* a disease marked by great bodily heat & quickening of pulse ताप *m*, ज्वर *m*, जाळ *m*, जर *m*. (*vulg.*) [Ardent F. either remittent or intermittent malarial fever तीव्रज्वर *m*. कोणत्याही जातीचा संतत किंवा आंतरिक मलेरिआजन्य ताप *m*, हिवज्वर *m*, हिमज्वर *m*. ASTHENIC F. any variety of fever associated with great general and nervous depression ज्या तापांत (शानतंतूंचा) शक्तिपात होतो तो ताप *m*, शक्तिहारक ज्वर *m*. ATAXIC F. irregular fever applied to that form of typhus wherein the brain & nervous system are chiefly affected सम्मोहसन्निपात *m*, ज्या तापांत वायू होतो तो ताप *m*. ATYPIC F. a term applied to an intermittent fever which presents irregularity in its paroxysms अनियत ज्वर *m*. जो ताप अनियमित वेळीं पाळीनें व कमीजास्त जोरानें येतो तो ताप *m*. AUTUMNAL F. typhoid fever वरसातीताप *m*, वर्षाऋतूतील सन्निपात *m*. BENGAL F. pernicious remittent fever बंगाल्यांतील ताप *m*, बंगज्वर *m*. BILIOUS F. remittent fever with gastro-intestinal disturbances पित्तज्वर *m*. ज्या तापांत आंतड्यांत व आमाशयांत विकार होतो तो ताप *m*. BRAIN F. meningitis popularly applied to any kind of febrile state in which symptoms of cerebral excitement are prominent, as well as to inflammatory disease of the brain or its membranes ज्या तापांत मेंदू व त्याचीं वेष्टणें यांचा दाह होतो तो ताप *m*. ज्या तापांत मेंदूच्या दाहामुळें वायू (बडबड) होतो तो ताप *m*, वेडा मधुरा *m*, प्रलापक सन्निपात *m*. BREAK-BONE F. dengue ज्या तापांत हाडें फार दुखतात तो ताप *m*, संधिकसन्निपात (ज्वर) *m*. CATARRHAL F. one with a tendency to inflammation of the mucous membranes, as frequently seen in influenza ज्यांत सर्दी होते असा ताप *m*, अभिष्यंदज्वर *m*. CATHETER F. that which sometimes follows the passage of instruments into the urethra (OFTEN, AND NOT ALWAYS, DUE TO A WANT OF ASEPSIS) मूत्रोत्सर्जक नलिकाज्वर *m*. लष्वी काढण्याची नळी मूत्रमार्गांत घातल्यामुळें जो ताप येतो तो. हा ताप बहुतकरून अस्वच्छपणामुळें येतो; नलिकाज्वर *m*. CEREBRO-SPINAL F. a malignant specific infectious disease the most marked characteristic of which is inflammation of the meninges of the brain and cord, causing muscular rigidity and nerve pain, not infrequently associated with a macular skin eruption

ज्या तापांत मेंदूच्या व शानरज्जूच्या आवरणाना सूज येते, स्नायू ताठ होतात, वेदना होतात व आंगावर फोड येतात असा भयंकर व स्पर्शसंचारी ताप *m.* मस्तिष्कदाहजन्य ज्वर *m.* CONGESTIVE F. *malarial fever* कर्दमजन्य ज्वर *m.* दूषितविषम ज्वर *m.* CONTINUED F. *any fever in which the rise in temperature occurs with only slight intermission, and which is not of brief duration* जो ताप एकसारखा असून फार दिवस रहातो तो, निरंतरज्वर *m.* DENGUE F. *an epidemic febrile disease, the most marked features of which are the sudden onset and severe pain throughout the body* कमरमोडीचा ताप *m.* ज्या तापांत सर्वांग फार दुखते तो ताप *m.* संधिकसन्निपात *m.* ENTERIC F. *typhoid fever, an acute specific infectious febrile disease running a course of from three to four weeks, characterized by diarrhoea, bronchitis, great depression and an eruption of rosecoloured spots* (TYPHOID FEVER) आंत्रज्वर *m.* आंत्रगतज्वर *m.*; जो ताप स्पर्शसंचारी, व तीव्र असून तीन ते चार आठवडेपर्यंत रहातो, व ज्यांत अतिसार, खोकला, अतिशय अशक्तता, आणि आंगावर गुलाबी रंगाचे उगवण येतात असा ताप *m.* तंद्रिक सन्निपात *m.* मधुरा *m.* EPHEMERAL F. *one of brief duration, probably due to indigestion, fatigue or other temporary cause* अपचन, त्रास, किंवा तशाच एखाद्या तात्पुरत्या कारणामुळे आलेला ताप *m.* लघुज्वर *m.* ज्वरांश *m.* ERUPTIVE F. *one accompanied by lesions of the skin, consisting of macules, papules or pustules* ज्या तापांत आंगावर कांही उगवण-फोड येतात असा ताप *m.* पिटिकोत्पादक ज्वर *m.* ESSENTIAL F. *idiopathic fever* कारण न समजलेला ताप *m.* निजज्वर *Sk. m.* AS DISTINGUISHED FROM आगंतुकज्वर. HAY F. *an incorrect term for acute catarrh of the naso-pharynx and adjacent mucous membranes occurring in neurotic persons in the late summer and not necessarily with fever* दम्यासारखा विकार *m.* नाकपुड्या, घसा व त्याजवळील श्लेष्मल त्वचेला ज्या तापांत सूज येते व जो नाजूक प्रकृतीच्या लोकांना उन्हाळ्यांत होतो तो ताप *m.* त्यांत ताप असतोच असें नाही. तृणगंधजन्यज्वर *m.* HEAT F. *elevated temperature caused by prolonged exposure to great heat* पुष्कळ वेळपर्यंत उष्णता लागल्यामुळे जो ताप येतो तो; उष्माभिघातजन्यज्वर *m.* HECTIC F. *that due to prolonged suppuration as in phthisis* क्षयज्वर *m.* प्रलेपकज्वर *m.* अस्थिगतज्वर *m.* कफक्षयांत किंवा शरीरांत कोठे पू होत असला म्हणजे जो ताप येतो तो. INFLAMMATORY F. *that which is caused by local inflammation, symptomatic fever* दाहजन्यज्वर *m.* कोणत्याहि ठिकाणी दाह झाला असतां जो ताप येतो तो. INTERMITTENT F. *that which is due to malarial poisoning & in which there are periods of absolute normal temperature* सविराम-ज्वर *m.* अंतरितज्वर *m.* अश्याताप *m.* हिंवाताप *m.* पाळीचा

ताप *m.* मलेरियाच्या ज्या तापांत कांहीं वेळ ताप साफ निघतो तो. **JUNGLE F. pernicious remittent fever in certain parts of India** हिंदुस्थानांतील कांहीं भागांत येणारा जंगली ताप *m.* दूषितज्वर *m.* कर्दमज्वर *m.* **MALARIAL F.** विषमज्वर *m.* कर्दमज्वर *m.* दुर्जलजन्यज्वर *m.* **MOUNTAIN F. in some cases enteric fever, in others remittent fever, as seen in the mountains of Western North America** डोंगरी ताप *m.* पर्वतज्वर *m.* ज्वरविशेष *m.* अमेरिकेच्या पश्चिम व उत्तर भागांत येणारा विषमज्वरासारखा ताप *m.* **PANAMA F. pernicious remittent fever of the Isthmus of Panama** पनामांतील विषमज्वर *m.* **PERNICIOUS F. suddenly developing and intense remittent fever** महासंततज्वर *m.* भयंकरज्वर *m.* **PUERPERAL F. सूतिकाज्वर m.** **RELAPSING F. characterized by two or more suddenly developed febrile paroxysms and due to a spiral micro-organism, the spirillum Obermeirei, which is found in the blood during the paroxysms** उलटणारा ताप *m.* परिवर्ती ज्वर *m.* जो ताप उलटून पुन्हा येतो व ज्यांत तापाचे वेळीं रक्तांत एक प्रकारचा किडा सांपडतो असा ताप *m.* आवर्तकसन्निपात *m.* **REMITTENT F. a malarial fever in which there are periodical falls in the temperature, but not to normal** स्वल्पविरामज्वर *m.* विषमज्वराचा एक प्रकार *m.* संततज्वर *m.* ज्या मलेरियाच्या तापांत सायंकाळीं जास्त व सकाळीं कमी असतो परंतु जो साफ निघत नाही असा ताप *m.* **SCARLET F. a specific contagious fever most frequent in childhood, attended by a bright scarlet skin eruption, by catarrh of the respiratory tract, followed by desquamation of the skin, and often by albuminuria** लोहितांगसन्निपात *m.* जो ताप स्पर्शजन्य असून बहुतकरून मुलांना येतो, व ज्यांत गोंविराप्रमाणें आंगावर लाल रंगाचें उगवण उठते, खोकला येतो व आंगावरून भूस जातें व लह्वींत आल्ब्यूमेन जातो असा ताप *m.* **SEPTIC F. that due to the introduction into the body of the products of decomposition** कोथोद्भव OR कोश जन्यज्वर *m.* विषज्वर *m.* कुजलेले पदार्थ रक्तांत गेल्यामुळे येणारा ताप *m.* **TYPHOID F. enteric fever** प्रलापकसन्निपात ज्वर *m.* **TYPHOMALARIAL F. remittent fever with symptoms resembling those of enteric fever** आंत्रगतज्वर *m.* दूषितसंततज्वर *m.* **TYPHUS F. a very fatal, specific, infectious disease slightly resembling enteric fever** वेडामधुरा *m.* तंद्रिकसन्निपात *m.* **Sik. मधुरा,** जो ताप स्पर्शसंचारी असून फार भयंकर असतो, व जो थोडासा आंत्रज्वरासारखा दिसतो असा ताप *m.* **YELLOW F. an acute infectious febrile disease, running a rapid course and marked by a jaundiced tint of the skin and by vomiting of a dark-brown grumous substance** हारिद्रकसन्निपात *m.* पीतज्वर *m.* जो ताप तीव्र असून स्पर्शसंचारी असतो व ज्यांत कातडी पिवळसर दिसते, व ज्यांत काळसर तांबूस रंगाचे पदार्थांची ओकारी होते व जो लवकर संपतो असा ताप *m.* **COLD PAROXYSM OF A F. हिंव OR हींव, हिवाची हुडहुडी किंवा थडथड f.** **COMMON F. सामान्यज्वर m. F. ABSORI-**

BED TO VITIATION OF THE BILE पित्तज्वर; OF THE HUMOUR PHLEGM कफज्वर *m*; OF THE HUMOUR WIND वातज्वर *m*; OF THE THREE HUMOURS त्रिदोषात्मकज्वर *m*, सन्निपातज्वर *m*; OF THE BILE AND AIR पित्तवातज्वर *m*; OF THE BILE AND PHLEGM पित्तकफज्वर *m*. F. QUARTAN तिजारे *n*, चातुर्थिकज्वर *m*, आल्या दिवसापासून क्रमाने चौथ्या दिवशी येणारा ताप *m*, चातुर्थिक विपर्यय *m*. F. QUOTIDIAN एकाहिकज्वर *m*, (?) अन्येद्युष्क, अहोरात्रीतून एक वेळा याप्रमाणे दर दिवशी येणारा ताप *m*. F. TERTIAN दुजारे, तृतीयकज्वर *m*, आल्या दिवसापासून क्रमाने तिसरे दिवशी येणारा ताप *m*. F. (DOUBLE QUOTIDIAN) द्वैकालीनज्वर *m*, सततज्वर *m*, अहोरात्रीतून दोन वेळां येणारा ताप *m*. F. SEATED IN THE BONES हाडज्वर *m* (?), हाडकुरकुटी *f* (?). FEVER PATIENT तापकरी, जरकरी, ज्वरी, ज्वरित, जातज्वर. HOT PAROXYSM OF F. तापाचा लाहडा *m*, ज्वराग्नि *m*. PROSTRATION OF STRENGTH IN F. मुरमुशी *f*, शक्तिपात *m*. SLOW CREEPING F. चोरताप *m*. SLOW OR LINGERING F. जीर्णज्वर *m*. TO STOP A F. BY INCANTATIONS ज्वर OR जर बांधणे.] F. *v.t.* to become fevered ज्वराने आजारी पडणे. २ to become excited संतप्त किंवा क्षुब्ध होणे. Fever-heat *n.* the heat of fever ज्वराची उष्णता *f*. २ an excessive degree of excitement संतप्तता *f*, अतिक्षोभ *m*. Fe'verish *a.* थोडासा ताप आलेला, कणकणी आलेला, आंग मोडून आलेला, कसर आलेला, &c., मंदज्वरार्त, ज्वरोन्मुख. [F. EXCITEMENT ज्वरासारखी तडफड *f*. TO FEEL F. कणकणणे, कडमडणे, (हिवाने, तापाने, &c.) कडमडीत असणे-पडणे-निजणे &c., कडांगी *f* -कडमोड *m* येणे-भरणे-लागणे *in. con.*, आंग *n.* मोडून येणे, आंग *n.* रवरवणे.] २ *disposed to fever* ज्वराचे प्रकृतीचा, ज्वरस्वभाव, ज्वरशील. ३ *indicating fever* ज्वरदर्शक. ४ *fickle* चंचल, अस्वस्थ. ५ ज्वरितासारखा, क्षुब्ध-अस्वस्थ. Fe'verishly *adv.* ताप आल्यासारखे. Feve-rishness *n.* ज्वरग्रस्तता *f*, संक्षुब्धता *f*, संतप्तता *f*, कणकणी *f*, कणकण *f*, रवरव *f*, रवरवी *f*, कडंग *f*, कडांगी *f*, कसर *f*, ज्वरांश *m*. Fe'verous *a.* ज्वरकरी, तापकरी, सज्वर, ज्वरार्त.

N. B.—In the above, we have taken English definitions of several fevers from the Dictionary of Medical Terms by Keating, and in determining the Marathi equivalents for the same, we have mainly relied on the results of the learned labours of Dr. G. K. Garde as embodied in his editions of वारभट and माधवनिदान. For the accurate meanings of such terms, used above, as, सततज्वर, संततज्वर, विषमज्वर, सन्निपातज्वर, &c. we strongly recommend to our readers Dr. Garde's Marathi edition of माधवनिदान.

Few (fū) [A. S. *fea*; *pl. feawe*; Fr. *peu*; L. *paucus*, small.] *a.* small in number, not many थोडा, थोडका, अल्प, कांहीं, थोडाबहुत, कितीएक, कित्येक,

(colloq.) दोनचार, चार पांच. A Few ('A few' means more than simple 'few') कांहीं (पण पुष्कळ नव्हत असे). Few'ness *n.* थोडेपणा *m.* &c. A good few a considerable number बरेच. In few in a few words, briefly संक्षेपानें, थोडक्यांत. Some few an inconsiderable number थोडेसे, कांहीं. The few the minority थोडी संख्या *m.* दुर्बल पक्ष *m.* अल्पसंख्या-कपक्ष *m.*

Fiasco (fi-as'kō) [It. *fiasco*, bottle, perhaps from L. *vasculum*, a little vessel, *vas*, a vessel.] *n.* a failure or breakdown in a dramatic or musical performance, (also in a general sense) an ignominious failure फजा *m.* फट्फजिती *f.* पची *f.* बोच्या *m.* बाजा *m.* बंबोरा *m.* (उडविणें).

Fiat (fiat) [L. *fiat*, "let it be done" 3rd pers. sing. pres subj. of *fieri*, passive of *facere*, to do.] *n.* an authoritative sanction, a command आज्ञा *f.* हुकूम *m.* फरमान *f.* आदेश *m.*; as, "To determine by the F. of the king alone, the course of national policy."

Fib (fib) [Possibly corrupted from *fible*, fable.] *n.* something said falsely खोटें *n.* गप्प *f.* असत्य *n.* Fib *v. t.* to speak falsely खोटें *n.* असत्य बोलणें. Fib'ber *n.* one who tells fibs गप्पाड्या *m.* बातेरा.
N. B.—Fib is a mild euphemism for lie.

Fibre (fi'bër) [Fr. *fibre*. —L. *fibra*, a thread.] *n.* a small thread or filament (found in animal or vegetable tissue) तंतु *m.* (*pop.*) तांत or ताथ *f.* तांतू *m.* सूत्र *n.* सूत *n.* दौरा *m.* पागोरा *m.* [F. (OF A MUSCLE OR A LEAF OR WOOD) शीर *f.* शिरा *f.* रेषा *f.* हिरका *m.* हीर *m.* F.S (AS OF MANGOES रेषा *f.* केंसर *n.* लोंचर *n.* लुचर *n.* चुचर *n.* चोचर *n.* चोचरट *n.* लोंकर *f.* CLOTTED F.S (OF HEMP, *ambadi*) वांख *m.* वाक *m.*] २ a substance consisting of fibres (whether animal or vegetable), a general name for the raw material such as cotton, flax, &c., used in textile manufactures तंतुमय कच्चा माल *m.* (कापूस, वाक, ताग, रेशीम, लोंकर इ०). ३ a subdivision of a root, a rootlet कुडें *n.* कुडी *f.* पाळ *n.* पागोरा *m.* ४ sinew, strength, toughness चिवटपणा *m.* बळ *n.* दम *m.* पाणी *n.* (*fig.*) स्नायु *m.* ५ (*fig.*) तंतुसारखा बारीक भाग किंवा पदार्थ *m.* तंतु *m.* नस *m.* (*fig.*); as, "They are bound up in every F. of my being." Fi'bred *a.* having fibres, made up of fibres तंतुयुक्त, तंतुमय. Fi'breless *a.* having no fibres तंतुरहित, तंतुहीन. Fi'briform *a.* having the form of a fibre तंतुसारखा, तंत्वाकार, तंतूच्या आकाराचा. Fi'bril *n.* a small fibre बारीक तांतू *m.* तंतुकडी *f.* Fi'brous *a.* containing or consisting of fibres तंतुमय. Fi'brousness *n.* Fibrilla'tion *n.* the state of being reduced to fibres तंत्वीभवन

n. Fibrill'ous a. pertaining to or composed of fibres
 तान्तव, तन्तुमय, तन्तूसंबंधीं. Fibro-cartilage *n.*
 तन्तुमत्तरुणास्थि *m.*, तन्तुकूर्चा *f.* सफेत तन्तुमयकले
 (fibrous connective tissue)चे नागमोड तन्तु आणि
 कूर्चेच्या सूक्ष्मपेशा यांच्या भिन्नप्रमाणांच्या मिश्रणानें
 ही तन्तुकूर्चा बनते. Fibro'ma *n.* तन्तुमद्ग्रंथि *m.*, तन्तु-
 मयग्रंथि *m.*, तन्तुमय त्वचेनें बनलेलें वाळूक *n.* हें वृषण,
 स्तन, गर्भाशय, चर्माखालील जालिनी कला (Cellular
 tissue) व वातवाहिनी (nerve) ह्या ठिकाणीं होतें.

Fibrin (fi'brin) [*L. fibra, a thread.*] *n. an organic*
compound, composed of thready fibres, found in
animals and plants तान्तव *n.* (तन्तोरिदं तान्त-
 वम्), रक्ततन्तुबीज *n.*, रक्ततंतुजाल *n.*, रक्तांमधील
 एक पांढरें तंतुमय द्रव्य *n.* ह्या द्रव्यामुळेच रक्त गोठतें.
 Fibrin-factors रक्ततंतुजालघटक *m. pl.*, तान्तवघटक
m. pl. Fibrino-gen *n.* तान्तवजनक *m.*, तान्तवकार
m. Fibrinoplastin *n.* (or paraglobulin) तान्तव-
 परिणामक *m.* Fibrin-ferment *n.* तान्तवकिण्व *m.*,
 तान्तवमण्ड *m.*, तान्तवोत्पादकमण्ड *m.*, स्रवलेल्या
 रक्तांतील दोन तान्तवघटकांचा संयोग करून तान्तव
 (fibrin) उत्पन्न करणारा किण्व *m.* Fibrinā'tion *n.*
the state of acquiring or having an excess of
fibrin' तान्तवातिरेक *m.*, तान्तवाधिक्य *n.*

N. B.—Fibrin करितां तान्तव हा शब्द पसंत नसेल तर
 रक्ततन्तुबीज व्यावा व रक्ततन्तुबीजजनक, रक्ततन्तुबीजपरिणामक,
 रक्ततन्तुबीजमण्ड हे शब्द करावे.

Fibroma. See Fibre.

Fibula (fib'-ū-la) [*L. & It. fibula, a buckle.*] *n. a*
brooch, clasp, or buckle बखल *n.*, अडकवण *n.* २ *anat.*
the outer and usually the smaller of the two bones
of the leg, or hind limb below the knee बहिर्जंघास्थि
m., गुल्फास्थि *m.*, पायाच्या दोहों हाडांपैकीं एक हाड *n.*
 हें लांब, पातळ व त्रिकोणाकार असतें. ३ *a needle for*
sewing up wounds व्रणसूचिका *f.*, जखम शिवण्याची
 सुई *f.* Fib'ular *a.*

Fickle (fik'-l) [*A. S. ficol; Ger. ficken, to move*
quickly to and fro; cf. Fidget.] *a. liable to change,*
unstable, inconstant, capricious चंचल, (pop.)
 चंचळ, उडाणटप्पू, उचलचावडा, चंचलवृत्ति, चंचलचित्त,
 क्षणिकचित्त, क्षणिकबुद्धि, अस्थिर. Fick'leness *n.*
 चांचल्य *n.*, चंचलबुद्धि *f.*, चंचलचित्त *n.*

Fiction (fik'shun) [*Fr. fiction -L. fictionem acc.*
of fictio, a feigning -L. fictus p. p. of fingere, to
feign.] *n. the act of feigning or inventing*
(imaginary incidents, existences, states or things)
 कल्पनेनें निर्माण करणें *n.*, कल्पणें *n.* २ *something that*
is imaginatively invented, feigned existence or
event कल्पना *f.*, रचना *f.*, कल्पनासृष्टि *f.*, मानससृष्टि *f.*,
 कल्पनिक गोष्ट *f.*, कल्पिलेली किंवा रचलेली गोष्ट *f.*,
 हकीकत *f.*, मिथ्याकथा *f.*, कल्पितकथा *f.* ३ *fictitious*
literature कादंबऱ्या वगैरे वाङ्मय *n.*, कादंबऱ्या वगैरे

ग्रंथसमूह *m.* ४ (*law*) an assumption of a possible thing as a fact irrespective of the question of its truth; any like assumption made for convenience as for passing more rapidly over what is not disputed and arriving at points really at issue (योग्य न्याय देण्याकरितां कायद्यांतील अपूर्णता अथवा उणीव भरून काढणारी) कायद्याची व्यंगपूरक कल्पना *f.* Fict'ional *a.* कल्पनेचा, काल्पनिक, कादंबरीसंबंधी, &c. Fict'ionist कादंबरीकार *m.*, कादंबरीसारखे ग्रंथ-लिहिणारा *m.* Ficti'tious *a.* (a) feigned, imaginary कल्पित, कल्पिलेला, रचलेला, कल्पनेचा, काल्पनिक, मनःकल्पित, अवास्तविक. (b) not real, counterfeit खोटा, केलेला, कृत्रिम, मिथ्या, बनावट, कपटाचा. Ficti'tiously *adv.* कल्पून, रचून, कृत्रिमरीतीने. Ficti'tiousness *n.* कृत्रिमता *f.*, काल्पनिकत्व *n.*, खोटाई *f.*, खोटेपणा *m.* Fict'ive *a.* Same as Fictitious.

Fictitious. See Fiction.

Fiddle (fid'l) [A. S. *fithle*, Ger. *fiedel*.] *n.* a stringed instrument of music (called also a Violin) फिडल *f.*, एक प्रकारचे तंतुवाद्य *n.* हे सारंगीसारखे असते. २ *bot.* a kind of dock (*Rumex pulcher*) with fiddle-shaped leaves फिडलसारख्या पानांची वनस्पति *f.* आपल्या देशांत रुईचीं कांहीं पाने फिडलच्या आकाराचीं असतात. ३ *naut.* a rack or frame of bars connected by strings, to keep table furniture in place on the cabin-table in bad weather. फिडलसारखी मांडणी *f.* F. *v. t. or v. i.* to play on a fiddle फिडल वाजविणे. २ to move the hands and fingers restlessly or in busy idleness, to trifle (फिडलवर जसे वाजवतात त्याप्रमाणे) जणू काय वाजवण्याकरितां हाताचीं बोटे हालवणे. ३ उगीच कांहीं तरी करणे. Fidd'ling *pr. p. & v. n.* Fidd'led *pa. t. & pa. p.* Fidd'ler *n.* Fiddle-stick *n.* गज *m.*, कमान *f.* Fiddle-string *n.* फिडलची तार *f.*

Fiddle-faddle (fid'dl-fad'dl) *n.* a trifle, trifling talk, nonsense, unmeaning action झुलक गोष्ट *f.*, नस्ता कारभार *m.*, रिकामा कारभार *m.*, नस्ती उठाठेव *f.* F. *v. t.* नस्ता कारभार *m.* -नस्ती उठाठेव *f.* करणे, उगाच माशा मारणे (*colloq.*).

Fidelity (fi-del'i-ti.) [M. Fr. *fidelite* -L. *fidelitatem* (acc. of *fidelitas*), faithfulness -L. *fidelis* -L. *fides*, faith.] *n.* veracity, honesty प्रामाणिकपणा *m.*, खरेपणा *m.* २ adherence to a person or party, loyalty इमानीपणा *m.*, भक्ति *f.*, अनुराग *m.*, आसक्तता *f.*, विश्वासू-पणा *m.*, निष्ठा *f.* ३ दांपत्याचार *m.*, दंपतीधर्म *m.* २ adherence to the marriage contract नवराबायकोचे एकमेकांशी इमान *n.*, इमानीपणा *m.* [F. TO A HUSBAND पातिव्रत्य *n.*, सतीत्व *n.*]

Fidget (fij'-et) [Icel. *fika*, to climb up nimbly, Ger. *ficken*, to move to & fro, conn. with Fickle.] *v. i.* to move uneasily one way or the

other वळवळणे, चळवळणे, चुळबुळणे, चुळमुळणे, सुळ-
सुळणे, चुळचुळ *adv.* सुंगळा *m.* लागणे *in. con.*, वळ-
वळ *f.* चळचळ *f.* चुळचुळ *f.* &c. लागणे-सुटणे *in. con.*
F. *n.* *uneasiness, restlessness* चळवळणे *n.* Fidge-
ting *pr. p.* Fidge'ted *pa. t.* Fidge'tiness *n.*
चळवळ *f.* वळवळ *f.* Fidge'ty *a.* *restless, uneasy*
वळवळणारा, अस्वस्थ.

Fiducial (fi-dū'shi-al) [L. *fiducia*, confidence, from *fidere*, to trust.] *a.* *having faith or trust, confident, undoubting* भरंवशाचा, विश्वासाचा, भावपूर्ण, अढळ, अचल, निश्चिंत; as, "Fiducial reliance on the promises of God." २ *having the nature of a trust, fiduciary.* See the word Fiduciary. Fidu-
cially *adv.*

Fiduciary (fi-dū'shi-ari) [L. *fiduciaris-fiducia*, trust.] *a.* *confident, unswerving* विश्वासाचा, भरंवशाचा, खात्रीचा, अचल, अढळ, निश्चिंत. २ *held in trust* (दुसऱ्याचे फायद्याकरिता विश्वासाचे नात्याने आंगावर घेतलेली जबाबदारी) जिम्मा म्हणून ठेवलेला ठेऊन घेतलेला, विश्वासात्मक. F. *n.* *one who holds a thing in trust for another जिम्मेदार (!).* २ *theol. one who depends for salvation on faith without works* सत्कर्मावांचून केवळ श्रद्धेने मुक्ति मिळविण्याची अपेक्षा करणारा.

Fie (fi) [Fr. *fi* the sound instinctively made in presence of a bad smell.] *interj.* (with *on* or *upon*) *an exclamation denoting contempt or dislike* धिक्, हेः, शिः, हँद्, छे, छत्, छिः, छिछी, Fie! Fie! धिक्-धिक्! धिक्कार! धिक्कार! To cry F. धिक् म्हणणे, थु-थुथु-छिथु &c. करणे, धिक्कार असो असे म्हणणे.

Fief (fēf) [Fr. *fief*. Low L. *feudum*.] Same as Feud.

Field (fēld) [A. S. *feld* earth, land.] *n.* *land suitable for tillage or pasture, the open country* माळ *m.*, मैदान *n.*, (शेतीस-कुरणास उपयोगी) खुली जागा *f.*, क्षेत्र *n.*, जमीन *f.* २ *a piece of land inclosed for tillage or pasture* शेत *n.*, (कुंपण, बांध इ० घालून) शेतीस तयार केलेली जमीन *f.*, वावर *n.*, वाडी *f.*, *dim.* वाडगे *n.*, वाडकुले *n.*, ठिके *n.* (*prov.*), ठिकाण *n.* [SMALL F. पट्टी *f.*, कडतरी *f.* (*prov.*). STAND IN A F. FOR THE WATCHER माळ *m.*, माच *n.*, माचा *m.*, माळोचा *m.*, माचळी *f.* TO CARRY TO A F. खळवटणे (?) UNSOWN F. नापेर -पडीत शेत *n.*, पडशेत *n.* WATER-PIPE FIXED IN THE BANK OF A F. भोंगळी *f.* (R.).] ३ *a battle-ground* लढाईचे ठिकाण *n.*, समरांगण *n.*, रणभूमि *f.*, रणक्षेत्र *n.*, समरभूमि *f.* ४ *an open space, an expanse* आवार *n.*, पटांगण *n.* (a) *the space covered by an optical instrument at one view* (दर्शनयंत्रांतून एकाच वेळी दिसणारे) क्षेत्र *n.*, दृश्यक्षेत्र *n.* ५ *an unrestricted or favourable opportunity for action, province* अवसर *m.*, वाव *m.*, संधि *f.* अवकाश *m.*, स्थान *n.* ६ *an extent or tract of*

ground covered with or containing some special natural formation or production (खनिज द्रव्यांची) खाण f, खनिज द्रव्यें सांपडणारी जमीन; as, "Gold-field; oil-field." (b) cultivated track लागवडीस आणलेली जमीन f, वावर n. [BLANK SPOT IN A F. OF CORN ओशिक n, मोसा m. CONTINUOUS COURSE OR RANGE OF FIELDS सजा or सजा or सजा m. DIVISION OF or IN A F. कोठी f, कुणगा m, दळें n, मळी f, चोंडा m, भांगा m. F. BUSINESS शेतकाम n, शेतकी f, शेती f. FIELDS, PLANTATIONS, ARABLE GROUNDS, compreh. or gener. शेतमळा m, शेतपोत n, शेतभात n. LIVING IN THE FIELDS (as during harvest) शेतवस्ती f. PERSON EMPLOYED TO WORK IN THE FIELDS शेतकरी, शेतकाम्या, शेतखप्या, कामकरी. SETTING OF A F. or PLANTATION लावणी f, लागवड f.] & a collective term for all the competitors in any outdoor contest or trial, or for all except the favourites in the betting: प्रतिस्पर्धि m. pl., खेळणारे गडी m. pl, आखाडा m (भरलाच आहे). Field v. i. to act as fielder in cricket चेंडू झेलणाराचें व परतवणाराचें काम करणें, (चेंडू) वळविणें, डाव देणें. [चेंडू झेलणें, अडविणें व तो बरोबर फेंकणें हीं (Fielding) डाव देण्यामधील मुख्य कामें आहेत.] F. v. t. to stop and return ball चेंडू पकडून परत लावणें. Field artillery n. light ordnance mounted on wheels, for the use of a marching army गाड्यावरच्या तोफा f. pl., स्वारींतल्या हलक्या तोफा f. pl., चालता तोफखाना m. Field-colours n. mili. small flags for making out the positions for squadrons and battalions लहान लहान निशाणें n. pl. हीं खुणेसाठीं रेंवितात. Field-day n. (a) a day in the fields शेतकामाचा दिवस m. (b) mili. a day when troops are taken into the field for instruction in evolutions कवायतीचा किंवा गोळीबाराचा दिवस m. (c) a gala-day सणाचा -मौजेचा दिवस m. Field'ed a. (obs.) encamped तळ दिलेली. Field'er n. (क्रिकेटच्या खेळांत) चेंडू वळवणारा, झेलून परतवणारा, डाव देणारा. Field-glass n. (a) a binocular telescope of compact form दोहों डोक्यांनीं पहाण्याची लहान दुर्बीण f. (b) a small achromatic telescope यथावर्णदर्शक दुर्बीण f. Field'ing n. the act of playing as a fielder चेंडू वळवणें n -झेलणें व परतवणें. Field-marshal n. mili. the highest military rank conferred in the British and other European armies रणाधिपति m, मुख्य सेनाधिपति m. [(cf.) सेनाकर्ते. The highest military title among the Marathas conferred upon Balaji Vishvanath the first Peshwa (superior to that of a general).] Field-officer n. mili. an officer above the rank of captain & below that of general कॅप्टनच्या वरच्या व जनरलच्या खालच्या दर्जाचा लष्करी कामगार m, रणाधिकारी m. Field-piece n. a cannon mounted on wheels for the use of a marching army (गाड्यावर

घातलेली) स्वारीची तोफ *f.*, चालती तोफ *f.* Field'-work
n. any temporary fortifications thrown up by an
 army in the field (सैन्यरक्षणासाठीं केलेली) तूर्ता-
 तूर्तीची तटबंदी *f.* To keep the F. mili. to continue
 a campaign लढाई चालू ठेवणे.

Fiend (fēnd) [M. E. *fend*, A. S. *fiond*, *feond*
 lit. 'a hating one,' an enemy, the enemy;
 Sk. पीयू, to hate (Fick.). Fiend शब्दाचा मूळ
 अर्थ शत्रु असा आहे, परंतु तो अर्थ आतां लुप्त झाला
 आहे.] *n.* the arch-enemy of mankind, the devil
 मनुष्यजातीचा बिलंदर शत्रु *m.*, सैतान *n.* २ an evil
 spirit generally, a demon, a devil, a diabolical
 being सैतान *n.*, पिशाच *n.*, भूत *n.*, वेताळ *m.*, असुर *m.*,
 राक्षस *m.* ३ a person of superhuman wickedness
 अतिशय दुष्ट मनुष्य *m.*, सैतानी स्वभावाचा मनुष्य
m. ४ an implacable or malicious foe सैताना-
 सारखा -पिशाचासारखा शत्रु *m.*, अतिदारुण -अतिक्रूर
 शत्रु *m.* ५ a person or agency causing mischief
 or annoyance नुकसान करणारा किंवा त्रास देणारा
 मनुष्य *m.*, किंवा इतर साधन *n.* Fiend'ish *a.* infernal,
 malignant, wicked सैतानासारखा, अतिदारुण, अति-
 क्रूर &c. Fiend'ishness *n.* सैतानी स्वभाव *m.*, सैतानपणा
m., अतिदारुणता *f.* &c. Fiend'like *a.* सैतानासारखा,
 पिशाचासारखा.

Fierce (fērs) [O. Fr. *fers*, *fiers*, -L. *ferus*, wild,
 savage.] *a.* furious, violent भयंकर, चंड; as, "F.
 wind." २ vehement in anger or cruelty, ferocious,
 savage उग्र, चंड, जहाल, जालीम, जलाल, कटा, कडक,
 खंदा, दारुण, जाज्वल्य, प्रखर, राक्षसी, आसुरी. [SOME
 TERMS AND PHRASES FOR A FIERCE, FEROCIOUS MAN
 ARE यम, यमरूप, यमरूपी, यमस्वरूप, यमदूत, कालमूर्ति,
 कालपुरुष, कालस्वरूप, कालरूप, कालरूपी, कल्पान्तकाल, कृतान्त,
 काळ, कर्दनकाळ, कृतान्त, प्रलयकाळ, राक्षस, बडे राक्षस, आग्या-
 वेताळ, रुद्रावतार, भकरावा रुद्र, जहरीमोहरा, आवसावरचा वाघ,
 तुफान, पंचानन, जिता संबध, दैत्यांशी.] ३ excessively earn-
 est, eager or ardent अत्यंत उत्सुक, अत्यंत उत्कंठित,
 अतिकडक. Fierce'ly *adv.* Fierce'ness *n.* भयंकरपणा
m., जालीमपणा *m.*, उग्रता *f.*, चंडता *f.* २ अत्युत्सुकता *f.*

Fiery (fir'i or fi'er-i) *a.* consisting of, containing, or
 resembling fire विस्तवासारखा, विस्तवाचा, अग्निमय,
 आगीचा, अग्नीचा, अग्निवत्, अग्नियुक्त. २ vehement,
 ardent, impetuous रागीट, उद्युक्त, तरतरीत. ३ pas-
 sionate, irritable तापट or तापड, जहाल, जलाल,
 तलख, आग्या, उष्ण, खपती, तलखल्या, चंड, खंदा,
 आसुरी, जाज्वल्य. ४ unrestrained, mettlesome,
 spirited कक्षांत न राहणारा, पाणीदार, तापट. ५ burn-
 ing hot, parched, feverish जळजळीत, जळणारा
 करपलेला, ज्वरित. Fier'ily *adv.* Fier'iness *n.* अग्निता
f., अग्निस्वभाव *m.*, अग्निधर्म *m.* २ उष्णता *f.*, जहाल
f., तलखी *f.*, तलखली *f.*, तापट स्वभाव *m.*, नाकावर राग
m. ३ उष्णता *f.*, जळजळीतपणा *m.*

Fife (fif) [L. *pipare*, to chirp.] *n. mus.* a small shrill pipe used chiefly to accompany the drum in military music लष्करी बांसरी *f*, लष्करी पोंवा or पांवा *m* रणतुर *f*, रणवाजंत्र *n.* F. *v. i.* to play on a fife रणवाजंत्र वाजविणे. Fif'er *n.* one who plays on a fife रणवाजंत्री *m*, लष्करी बांसरी वाजविणारा.

Fifteen (fif'tēn) [A. S. *fiftyne* -*fif*, five, *lyn*, ten.] *a. & n.* पंधरा, पंचदश. Fif'teenth *a.* पंधरावा. F. *n. mus.* कोणत्याही स्वरापासून दोन सप्तकांच्या अंतरावरील अगर पंधरावा स्वर *m.* (*b*) कोणत्याही स्वरापासून पंधरावा स्वर दाखविणारा वाद्याचा पडदा *m.* (*c*) दोन सप्तकांचे अंतर *n.*

Fifth (fifth) [A. S. *fifta*.] *a.* पांचवा. F. *n.* पांचवा हिस्सा *m*, पंचमांश *m.* २ *mus.* साडेतीन स्वरांचे किंवा तेरा श्रुतींचे अंतर,— तेरा श्रुतींच्या अंतरावरील स्वर, कोणत्याही स्वराचा मुख्य संवादी स्वर किंवा पंचम. Fifth'ly *adv.*

Fiftieth (fif'ti-eth) [A. S. *fiftigotha*.] *a.* पन्नासावी.

Fifty (fif'ti) [A. S. *fiftig*—*fif*, five, *tig*, ten.] *a.* पन्नास. [F. ONE एकावन OR न्न. F. TWO वावन. F. THREE त्रेपन. F. FOUR चौपन. F. FIVE पंचावन. F. SIX छप्पन. F. SEVEN सत्तावन. F. EIGHT अठ्ठावन. F. NINE एकुणसाठ. AGGREGATE OF FIFTY पन्नासी. AGE OF FIFTY पन्नासी *f*, पन्नाशी *f.*]

Fig (fig) [Fr. *figue*, which, like A. S. *fic*, Ger. *feige*, is from L. *figus*, a fig.] *n. bot.* a fig tree अंजिराचे झाड *n.* [INDIAN F. *figus Indica* वड *m*, वट *n.* F. *glomerata* उंबर *m*, उंदुवर *m*, औदुंबर *m*-अश्वत्थ *m.* (THE FRUIT. उंबर). HOLY F. OR F. *religiosa* पिंपळ. *Ficus scabriuscula* बोरवाडा *m*, काळा उंबर *m.* FICUS BENJAMINA नांदरूख *f.* Mass raised around the F. *religiosa* पिंपळाचा पार *m.* DESCENDING SHOOT OF F. INDICA वडाची पारंवी *f.*] २ the fruit of a fig tree अंजीर *m.* ३ the value of a fig, practically nothing; a *fico* (used in scorn or contempt) कवडी *f* (*colloq.*), कसपट *n*, उंबर *m.* [A F. FOR YOU AND YOUR FATHER TOO तुला फें तुझ्या बापालाही फें.] F. *n.* (*colloq.*) figure, dress, array पोशाख *m*, थाटमाट *m*, भपका *m.* Fig-coloured *a.* अंजिरी, अंजिराच्या रंगाचा.

Fight (fit) [A. S. *feohtan*; Ger. *fechten*; prob. connected with L. *pugnus*, the fist, Gr. *pux*, the clenched fist.] *v. i.* (followed by *with* or *against*) to strive or contend for victory, with armies or in single combat; to contend in arms लढणे, लढाई *f* -युद्ध *n.* करणे, (-ला) हाणून पाडण्याचा प्रयत्न करणे. २ to act in opposition to anything, to struggle against, to make resistance झगडणे, (-च्या) विरुद्ध धडपड करणे, सामना करणे, (-शीं) झुंजणे. [To F. SHY (of) to keep out of reach (-च्या) पासून दूर लांब अलग-रहाणे.] F. *v. t.* to carry on, or wage, as a

conflict or battle; to sustain by fighting (-शीं) झगडा चालविणें-करणें, (करितां-साठीं) झगडणें; as, "He had to F. his way through the world." २ to contend with in battle, to war against (शीं) लढणें; as, "They fought the enemy in two pitched battles." ३ to cause to fight, to manage or manoeuvre in a fight झुंझविणें, (-ची) झोंबी f-टक्कर f. लावणें, लढविणें, डावपेंचानें लढविणें; as, "To F. cocks." [TO FIGHT-IT OUT to bring to a decisive and conclusive result शेवट m-अखेर f-सोक्षमोक्ष m. करणें, निकाल लावून घेणें-करून घेणें.] F. n. a battle, a contest in arms, a combat लढाई f, लढणें n, युद्ध n, रण n, संग्राम m, संगर n, समर m, विग्रह m, शस्त्रव्यवहार m, झुंझ f. & n. [ARDOUR FOR THE F. युद्धकंडू m. CLOSE F. हातघाईचें युद्ध n, घनचक्र n. Fair F. धर्मयुद्ध n. TUMULTUOUS AND FURIOUS F. तुमुल (pop.) तुंबळ n.] २ a struggle or contest of any kind झुंज n. & f, झुंजणें n, मारामार or मारामारी f, हाणमार or हाणामारी f, कुटाकुटी f, झगडा m, कलह m, युद्ध n, भांडण n, धडपड f. [F. FOR SPORT क्रीडायुद्ध n. F. (setting to fight) OF ANIMALS FOR A WAGER प्राणिघ्नूत n. HEIGHT or HEAT OF THE F. ऐनलढाई f, ऐन मारामारी f, लढाईचा भर m. SHARP or BRISK FIGHT कट्टी लढाई f, कचाकची f.] ३ (colloq.) strength or disposition for fighting, pugnacity दांडगाई f, लढवय्येपणा m. Fight'er n. योद्धा m, लढवय्या m. Fight'ing a. fit for battle युद्ध करण्यास योग्य-लढण्यास लायक, लढण्याच्या कामाचा, लढाऊ, सांग्रामिक (S.). २ occupied in war, being the scene of a battle लढण्याच्या कार्मीं लावलेला, (-वर) लढाई चालू असलेला, लढाईचा; as, "A fighting field." Fought pa. t. & pa. p.

Figment (fig'ment) [L. figmentum, an invention -L. fig, base of fingere, to feign (p. p. fic-tus, for fig-tus) See Feign.] n. an invention, a fiction, a fabrication खोटी गोष्ट f, निवळ कल्पना f, कल्पिलेली-रचलेली गोष्ट f, मानससृष्टि f, मिथ्या कथा f.

Figure (fig'ur) [Fr. figure -L. figura, a thing made -L. fingere (base fig), to make, fashion, feign.] n. the form of anything, shape, outline, appearance आकार m, आकृति f, रूप n, डौल m, घाट m, मुद्रा f. २ the representation of any form, as by drawing, painting, carving &c., (esp.) a representation of the human body पुतळा m, प्रतिकृति f, मूर्ति f, प्रतिमा f, आकार f, छबी f, तसवीर f, चित्र n, बाहुला m-ली f-लें n; as, "A F. in bronze." ३ a design wrought out in a fabric कापडांत विणलेली नकशी f, बुटी or बुट्टी f, वेलबुट्टी f, वेलबूट or वेलबुट्टा m, बुटे or बूट m. pl., फुल्या f. pl., नकशी f, नकासकाम n, बिरवण f. ORNAMENTED WITH FIGURED WORK नकशीदार. TO MAKE

FIGURED WORK नकासणें, नकासकाम करणें. TO ADORN WITH FIGURED WORK विरविणें. TO COVER WITH FIGURES & IMAGES (A WALL, FLOOR, &c. चितारणें.)] ४ (geom.) a diagram (made to represent a magnitude or the relation of two or more magnitudes, a surface or space inclosed on all sides superficial or solid) आकृति f, घनाकृति f. ५ the appearance or impression, made by the conduct or career of a person (वर्तनानें पडणारी) छाप f, रंग m, ठसा m; as, "A sorry figure." [TO CUT A FIGURE or TO CUT A GOOD FIGURE नांव करणें, छाप वसविणें. TO CUT A BAD FIGURE फजीती पावणें करून घेणें.] ६ magnificence, splendour, show भपका m, शोभा f, मकशा m, ख्याति f, दबदबा m, वैभव n, घाटमाट m. ७ a character or symbol representing a number, a digit अंक m, आंकडा m, (pop.) आंख m. संख्यादर्शक चिन्ह n. [FIGURES cyphering हिशेब or हिशेब m. PLACE OF FIGURES अंकस्थल n.] ८ (colloq.) value, as expressed in numbers; price किंमत f, मूल्य n, आंकडा m. ९ a person, thing or action, conceived of as analogous to another person, thing or action, of which it thus becomes a type or representative प्रतिरूप n, प्रतिरूपक n, प्रतिबिंब n, दर्शकचिन्ह n. १० (Rhet.) a mode of expressing abstract or immaterial ideas by words which suggest pictures or images from the physical world, pictorial language, trope; (hence) any deviation from the plainest form of statement अलंकार m, आलंकारिक भाषा f, उपचार m, रूपक n. [FIGURES & TROPES GENERALLY अर्थालंकार m (as distinguished from शब्दालंकार verbal ornaments). ११ (logic) the form of a syllogism with respect to the relative position of the middle term आकार m, अनुमानवाक्यप्रकार m. १२ (dancing) any one of the several regular steps or movements made by a dancer पादन्यास m, पदन्यास m, नाचार्ची पावलें n. pl. १३ astrol. a horoscope जन्मकुंडली f. F. v. t. to represent by a figure, to shape रूप-आकार-स्वरूप देणें, चित्र तयार करणें काढणें, प्रतिमा तयार करणें. २ to adorn with figures निरनिराळ्या आकृतींनीं-चित्रांनीं भूषित करणें, शृंगारणें. ३ to indicate by numerals आंकडे काढून दाखविणें, अंकांनीं दर्शविणें. ४ to compute मोजणें, गणती f गणना f करणें. ५ to represent by a metaphor, to signify रूपकांनें-आलंकारिक भाषेनें दर्शविणें, सुचविणें. ६ to prefigure, to foreshadow भविष्य सुचविणें करणें, आगाऊ जाणविणें. (b) to embellish शृंगारणें. F. v. i. to make a figure, to be distinguished नांवाजलें जाणें, प्रसिद्धीस-प्रख्यातीस-नांवास घेणें. २ (colloq.) to calculate, to contrive, to scheme (-ची) तयारी-बेत करणें. Fig'urate a. of a definite form or figure विशिष्ट आकाराचा. Figurā'tion n. the act of giving

figure or determinate form विशिष्ट आकार देणें *n.*
 Fig'urative *a.* represented by figure आकृतीने दाखविलेला. २ used in a sense that is tropical, as a metaphor; not literal (applied to words and expressions) औपचारिक, आलंकारिक, अन्योक्तीचा.
 ३ abounding in figures of speech, flowery अलंकारपूर्ण, अलंकारप्रचुर, पुष्पित. [F. LANGUAGE or SPEECH अलंकारिक भाषा *f.*] ४ relating to the representation of form or figure by drawing, carving, etc. प्रतिकृतिसंबंधीं, चित्राचा. Fig'uratively *adv.* Fig'urativeness *n.* Figure-caster *n.* ज्योतिषी *m.* [Figure casting *n.* the practice of astrology ज्योतिष *n.* Fig'ured *a.* adorned with figures चित्रित. (b) indicated or noted by figures चिन्हांकित. Fig'urehead *n.* the figure, statue or bust, on the prow of a ship जहाजाच्या नाळीवरील बाहुलें *n.* २ a person who allows his name to be used to give standing to enterprises in which he has no responsible interest or duties; a nominal, but not real, head नांवाचा धनी *m.* (एखाद्या कामास महत्व यावें म्हणून उगीच आपलें नांव त्या कामाशीं जोडून देणारा) नामधारी पुरस्कर्ता किंवा मालक -धनी *m.* Fig'urine *n.* a very small figure, whether human or of an animal in terracotta or the like टेराकोटा मातीचें लहानसें चित्र *n.* Fig'urist *n.* one who uses or interprets figurative expressions अलंकारशास्त्री, साहित्यशास्त्री *m.* Fig'urate numbers *n.* any series of numbers beginning with unity, and so formed that if each be subtracted from the following, and the series so formed be treated in the same way, by a continuation of the process, equal differences will be obtained संकलित संख्या *f.* -श्रेणी *f.*
 Filaceous (fil-ā'shus) [L. *filum*, a thread.] तंतुमय, सूत्रमय.
 Filament (fil'-a-ment) [Fr. -L. *filum*, a thread.] *n.* bot. a fibre esp. the thread-like part of the stamen supporting the anther केसर *n.*, तंतु *m.*, केशर *m.* or *n.*, सूत्र *n.*, मृणाल *m.* Filament'ary *a.* केसराचा, केसरासारखा. Filamen'tous *a.* केसराचा.
 Filbert (fil'-bért) [Prob. from St. Philibert, whose day fell in the nutting season, Aug. २२ (U. S.)] *n.* bot. हॅझल जातीच्या वर्गातील एका झाडाचें फळ *n.*
 Filch (filch) [M. E. *felen*, to conceal.] *v. t.* to steal or take privily, to pilfer commonly that which is of small value भुरटी चोरी करणें, उपटणें, उचलणें (collog.), चोरणें. Filch'er *n.* Filc'hingly *adv.*
 File (fil) [Fr. *file*, from L. *filum*, a thread.] *n.* a line, row रांग *f.*, ओळ *f.*, पंक्ति *f.*, शेज *f.*, पंगत *f.*; as, "A F. of soldiers." २ the line or wire or other contrivances by which papers are kept in order (कागदपत्र एके ठिकाणीं लावून ठेवण्याची) तार *f.*

अडकवणें *n*, फाईल *f*, फैल *f*. ३ *an orderly collection of papers* फाईल *f*, मिसल *f*, फेरिस्त *f*. ४ *a roll or list* यादी *f*; as, "A F. of all the gentry." F. v. t. *to set in order, to place on file, to insert in its proper place in an arranged body of papers* फैलावर *or* फैलीवर घालणें -लावणें -ठेवणें, जागच्या जागीं गोठवणें, फेरिस्ताला &c. लावणें. २ *to bring before a court or legislative body by presenting proper papers in a regular way* न्यायाधीशापुढें -पंचांपुढें-कागदपत्र दाखल करणें. ३ *law. to note (on a paper) the fact and date of its reception in court* कोर्टांत दाखल केल्याची तारीख नमूद करणें, निशाणी नंबर घालून खटल्यांत दाखल करणें. F. v. i. *to march in a file or line* आडव्या रांगेनें चालणें.

File (fil) [A. S. *feol*. Ger. *feile* allied to L. *polio*, to polish.] *n.* *a steel instrument, having cutting ridges or teeth, for smoothing metals, &c.* कानस *f*. २ *anything employed to smooth, polish or rasp, literally or figuratively* कानस (transferred use) *f*, कानसण्याचें हत्यार *n*. ३ (slang) *a shrewd or artful person* धूर्त किंवा लुच्चा माणूस *m*. F. v. t. *to rub smooth, or cut away with a file* कानसणें, कानसीनें घांसणें, (-ला) कानस मारणें. २ *to smooth or polish as with a file* कानसून गुळगुळीत करणें. File-cutter *n.* *a maker of files* कानसी करणारा *m*. File-fish *n.* *zool.* कानसमासा *m*. ह्याची पाठ कानसीसारखी असते व तिनें लांकूड घांसतां येतें. Fil'er *n.* *one who works with a file* कानसीनें साफ करणारा *m*, कानस मारणारा *m*. Fil'ing *n.* (gen. pl.) *a particle rubbed off by the act of filing* चुरा *m*, भुगा *m*, भुसा *m*, कीस *m*, कण *m*.

Filial (fil'-yal) [L. *filialis*, -*filius*, & son, or *filia*, a daughter.] *a.* (a) *pertaining to or becoming a son* पुत्राचा, पुत्रानुरूप, पुत्रयोग्य, पुत्राला शोभणारा, पुत्रीय, पुत्रधर्माचा. (b) *pertaining to or becoming a daughter* कन्येचा, लेकीचा, पुत्रिकाधर्माचा, पुत्रिकाधर्मक, कन्येला शोभणारा. (c) (without reference to sex) *अपत्याचा, अपत्ययोग्य, अपत्यधर्माचा.* [F. AFFECTION पितृभक्ति *f* (REFERRING TO FATHER); F. AFFECTION मातृस्नेह *m* (REFERRING TO MOTHER). F. DUTY पुत्रधर्म *m*, पुत्रिकाधर्म *m*, अपत्यधर्म *m*.] २ *bearing the relation of a child* पुत्राचें नातें असलेला, अपत्यसंबंधाचा. Fil'ially *adv.* पुत्रधर्मानुरूप, अपत्यधर्मानुरूप, अपत्यधर्मानें, अपत्यसंबंधानें. Filiā'tion *n.* पुत्रत्व *n*, पुत्राचें नातें *n*. २ *law. assignment of a bastard child to some one as its parent* अपत्यीकरण *n*, पुत्रीकरण *n*.

Filibuster, Fillibuster (fil'i-bus-ter) [Span. *filibuster* a corruption of Dut. *vrijbouter*, a freebooter.] *n.* *a free-booter* लुटारू *m*, पेंढारी *m*. २ चांचा *m*. F. v. t. *to act as a military free-booter* लुटारूपणा *m* -चांचेपणा *m*, करणें, पेंढारीपणा करणें. Fil'i-

busterism *n.* the characteristics or practices of a
filibuster पेंढान्यांची रीत *f* -रिवाज *m* -धंदा *m*.

Fill (fil) [A. S. *fyllan*, *fullian-ful*, full; Ger. *fullen*.] *v. t.* to make full, to put into until all the space is occupied भरणे, भरून देणे, भरणी *f* -भरण *n.* करणे *g. of o.* [To F. FULL पूर्ण भरणे, तोंडो-तोंड भरणे, तुडुंब-तुंद-भरपूर-ओतप्रोत-कांठोकांठ-गळोगळ भरणे.] २ to furnish an abundant supply to, to supply abundantly भरपूर पुरवठा करणे, पूर्ण जागा व्यापणे, पूर्ण भरून राहणे. ३ to fill or supply fully with food, to feed (-ला) अन्न देणे, तृप्त (अन्नाने) करणे, (-ची) भूक भागविणे. ४ to perform the duties of, to occupy, to hold (-चे) काम करणे, (-ची) जागा घेणे -भरणे; as, "The president F.s the office of a magistrate." ५ to supply with an incumbent (-ची जागा) भरणे; as, "To F. a vacancy." ६ *naut.* to press and dilate (as a sail) शिडांत वारा भरणे, फुगविणे. ७. (civil eng.) to make an embankment in or raise (the level of a low place with earth or gravel) भरणी करणे, भरणी घालणे, भरणे, बुजवणे, भरणी घालून वर आणणे. F. *v. i.* to become full भरणे, भरून जाणे. २ to have an abundant supply of महामूर -भरगच्च भरणे, ओतप्रोत भरणे. ३ to be satiated (-चे) पूर्ण भरल्यामुळे मन विटणे, (-चा) वीट येणे. ४ to fill a cup or glass for drinking (पेला इ०) भरणे. F. *n.* a full supply, as much as gives complete satisfaction भरपूर पदार्थ *m*, समाधान किंवा तृप्ति होईल इतका पदार्थ *m*, पुरेसे -पोटभर अन्न *n*; as "You shall eat your F." २ fullness, satisfaction भरती *f*, तृप्ति *f*, पर्याप्ति *f*, समाधान *n.* [To THE F. समाधान होईपर्यंत, आतृप्ति, यथेच्छ. To EAT ONE'S F. पोटभर-पोट भरून जेवणे. To GET ONE'S F. OF तुंबडी भरणे *g. of s.* To TAKE ONE'S F. OF भरपूर भाग-भर घेणे *g. of o.*] Fill'ed *pa. p.* भरलेला, भरित, पूरित, पूर्ण. [FILLED FULL भरपूर. FILLED WITH भरलेला, आकुल (IN COMP.) AS, शोकाकुल (FILLED WITH SORROW); क्रोधाकुल (FILLED WITH ANGER).] Fill'er *n.* भरणारा *m*. Fill'ing *n.* भरणे *n*, भरणी *f*, भरण *f*, भरती *f*, पूरण *n*, परिपूरण *n*. [FILLING AND EMPTYING भरणे उपसणे *n*, भरउपस *f*.] २ the woof in woven fabrics बाणा *m*, बाणा *m*, पूरण *n*. To fill in to insert (मध्ये) भरणे. To fill out to enlarge to the desired limit, to make complete पुरे तयार करणे, ठरल्याप्रमाणे वाढवणे. To fill up to make quite full तुडुंब-ओतप्रोत भरणे. २ (-ने) भरून जाणे-होरणे-बुजून जाणे. To back & fill (*fig. & colloq.*) to take opposite positions alternately, to assert & deny पुढे जा मार्गे ये असे करणे, एकदां हो एकदां नाही असे म्हणणे.

Fillet (fil'et) [O. Fr. *filet*, thread -L. *filum*, a thread.] *n.* पट्टी *f*. [FRONT F. कपाळपट्टी *f*.] F. *v. t.* पट्टी बांधणे.

Phillip (fil'ip) [अनुकरणवाचक शब्द. Formed from the sound.] v. t. to snap with the finger टिचकी f. मारणें, टिचकणें, टिचणें, टिच f. मारणें, टिचकारणें. २ to snap, to project quickly भरभर सोडणें, उडवणें. F. n. a jerk of the finger forced suddenly from the thumb टिचकी f, टचका m. [WITH A. F. टिचकन्.] Fil'liped pa. t. & pa. p. Fil'liping pr. p. & v. n. F. n. something serving to rouse or excite चुटकी f, उद्धोधित -जागृत करणारी गोष्ट f.

Filly (fil'i) [Dini. of foal, formed by adding suffix y & modifying vowel.] n. a young mare शिंगी f, लहान घोडी f, तट्टाणी f. २ (colloq.) a lively, spirited young girl फुटाणी f, छबकडी f, चटकचांदणी f, माशी f, (fig.) तरुण व उत्साही मुलगी f.

Film (film) [A. S. film, skin, akin to fylmen, membrane.] n. a thin skin, a pellicle तवंग m, सारा m, सायरा m, कोशेटा m, dim. कोशेटी f. २ a membranous covering causing opacity सूक्ष्मत्वचा f, पातळ मऊ पडदा m, पटल n, पातळ पापुद्रा m, कोशेटा m, कोशेरा m. २ (hence) any thin slight covering पातळ पडदा m. [F. OVER THE EYE पटल n. (pop.) पडळ n, सारा m, कवडा m, पदर m.] ४ a slender thread as that of a cobweb (कोळ्याच्या जाळ्याचा इ०) अतिसूक्ष्मतंतु m, धागा m, दौरा m. F. v. t. to cover with a thin skin or pellicle तवंगानें -साऱ्यानें -सूक्ष्म पडद्यानें झांकणें. Film'iness n. पटलावृत्तता f, तवंगमयता f, सारा आलेली स्थिति f. २ तंतुमयता f. Film'y a. composed of film or films पटलावृत्त, सपटल, साऱ्याचा, तवंगाचा. २ तंतुमय.

Filter (fil'ter) [Fr. filtre, the same word as feutre, felt-Late L. filtrum, felt; felt being used for straining liquors.] n. any porous substance, as cloth, paper, sand or charcoal, through which water or other liquid may be passed to cleanse it from impure matter गालक m. (कापड, कागद, रेती किंवा कोळसे घडारे) पाणी स्वच्छ करणारा सच्छिद्र पदार्थ m. २ a device containing such substance पाणी गालण्याचें यंत्र n, गालणी f, टपका m, जलशोधक m, गलंतिका f, गळती f, फिल्टर m. ३ a similar device for purifying air हवा स्वच्छ करण्याचें यंत्र n. F. v. t. to purify any liquid by a filter (जलशोधकानें) स्वच्छ -निवळ -निर्दोष -शुद्ध करणें, गाळून शुद्ध करणें. F. v. i. to fall through a filter, to percolate गाळणींतून खाली पडणें, झिरपणें, झिरपत जाणें. Filter-paper n. a porous unsized paper for filtering गाळणकागद m. Fil'trate (fil'trat) v. t. to filter or percolate गाळणींतून गाळणें. Filtrā'tion n. गाळण्याची क्रिया f -पद्धति f.

Filth (filth) [A. S. fylth -ful, foul. See Foul.] n. foul matter, anything that defiles घाण f, मल m, esp. मळ m, खळमळ m, चिखल m, कल्मष n, किल्बिष (pop.) खस्त f. २ corruption, pollution घाण f (fig.),

चिखल *m* (*fig.*), पंक *m* (*fig.*), कर्दम *m* (*fig.*), अष्टता *f*, अपवित्रता *f*, अष्टाकार *m*, मलिनता *f*. Filth'ily *adv.*
 मळक्रेपणानें, घाणेरडेपणानें, अष्टतेनें. Filth'iness *n.*
 घाणेरडेपणा *m*, अंगळपणा *m*, अष्टता *f*. Filth'y *a.*
nasty, dirty, foul, impure घाणेरडा, मळका, मळकट,
 मलीन, गलिच्छ, घामट. २ अष्ट, अपवित्र, अशुद्ध.
 ३ कुत्सित, निंद्य, गर्ह्य, दूषणीय.

Filtrate See Filter.

Fin (*fin*) [A. S. *fin*; L. *pinna*, a fin.] *n.* the organ
 by which a fish balances itself and swims माशाचा
 पर *m*, माशाचा पंख *m*, मत्स्यपक्ष *m*. २ a finlike
 organ माशाच्या पंखासारखा अवयव *m*. (a) (*slang*)
 the hand हात *m*. (b) a blade of white bone
 व्हेल माशाच्या हाडाचें पातें *n*. (c) the thin sheet of
 a metal धातूचा पातळ पत्रा *m*, वरख *m*. (d) a
 feather पीस *n*. ३ a finlike appendage (as to
 submarine boats) आगबोटीचा पंखा *m*. ४ a
 mark or ridge left on a casting at the junction
 of the parts of a mold ओतकामाच्या दोन भागांमधील
 खूण *f*. F. to carve or cut up कापणें. Finned *pa. t.*
 & *pa. p.*

Final (*fi'nal*) [O. Fr. *final*—L. *finalis*—L. *finis*,
 end.] *a.* last, terminating, ultimate शेवटचा, अखे-
 रचा, अंत्य, शेवटील, अंतिम, चरम. २ *conclusive*
 अखेरचा, शेवटचा, निर्णायक, निश्चायक; as, "F. judg-
 ment." ३ *respecting an end or object to be gained*
 अंतिमहेतुसंबंधीं, अंतिमहेतुदर्शक, उद्देशदर्शक. Final-
 ity *n.* the state of being final शेवटली अवस्था *f*,
 चरमत्व *n*, शेवटची-अखेरची पायरी *f*. २ a final or
conclusive arrangement, a settlement शेवटची
 व्यवस्था *f*, अखेर निकाल *m*. ३ *the relation of end*
or purpose to its means उद्देशसंबंध *m*, हेतुसंबंध
m. pl. Finalities. Fi'nally *adv.* शेवटीं, अंतीं, अखेर.
 २ *wholly, completely* पूर्णपणें, अगदीं.

Finale (*fenä'lä*) [It. *finale* final—L. *finis*, end.] *n.*
 end अन्त *m*, उद्यापन *n*. २ *the last passage in a*
piece of music चिजेचा शेवटचा भाग *m*, गीता-
 न्त्यांश *m*, प्रबन्धान्त *m*. ३ *the concluding piece in*
a concert (मजलसींत किंवा जलशांत) अखेरची चीज
f, अन्तिमगीत *n*.

Finance (*finans'*) [O. Fr. *finance*—Late L.
finis, end *i. e.* final arrangement. पंधराव्या
 शतकापासून तों सतराव्या शतकापर्यंत *finance* शब्दाचे
 पुढील अर्थ होते:— (१) शेवट. (२) कर्ज फेडणें
 किंवा सावकाराचे नक्की हिशेब करणें. (३) बंदिवासां-
 तून मुक्त होण्याकरितां दिलेली खंडणी. (४) निर-
 निराळ्या जिनसांचा पुरवठा, पैशांची पुंजी. (५)
 व्याजांनें कर्ज काढणें. (६) कर, राजाचा किंवा
 संस्थानाचा महसूल किंवा वसूल. हे साही अर्थ
 सध्यां लुप्त झाले आहेत.] *gen. pl.* the pecuniary
 resources (of a sovereign or state or a company

or an individual) (एखाद्या संस्थानाचा किंवा राजाचा किंवा कंपनीचा &c. खर्च भागविण्याचीं) उत्पन्नाचीं साधनें *n. pl.*, आयसाधनें *n. pl.*, उत्पन्न *n.*, जमाबंदीची किंवा वसुलाचीं साधनें *n. pl.*, जमा-महसूल *m.*, जमावसूल *m.*, जमाबंदी *f.* २ *funds* उत्पन्न *n.*, द्रव्यसामग्री *f.*, निधि *m.*, धनदौलत *f.* ३ *available money, resources* उत्पन्नाचीं सर्व शक्य साधनें *n. pl.* ४ *the management of money esp. public money, the science which concerns itself with levy and application of revenue in a state* आयशास्त्र, (एखाद्या संस्थानांतिल) वसुलाच्या बाबींची योजना व व्यवस्था *f.*, संस्थानच्या द्रव्यसाधनांची व्यवस्था लावण्याचें शास्त्र *n.*, राजकरव्यवस्थाशास्त्र *n.*, करव्यवस्थाशास्त्र *n.*, करशास्त्र *n.*, जमावसूलशास्त्र *n.* Finan'cial *a.* वसुलाचा. [F. YEAR जमामहसुलाचें वर्ष *n.*] वसूलप्रकरणाचा, द्रव्यसाधनाविषयीं. २ सांपत्तिक, ऐपतीसंबंधीं. ३ राज्यकरव्यवस्थेसंबंधीं, राजकरशास्त्रासंबंधीं. Finan'cialist *n.* Same as Financier. Finan'cially *adv.* जमावसुलाच्या बाबतींत, जमावसुलाच्या दृष्टीनें, सांपत्तिक दृष्टीनें, उत्पन्नाच्या-द्रव्याच्या दृष्टीनें. Financier' *n.* one who is concerned with finance, one who is skilled in levying and managing public money जमामहसुलाचा मुख्य अधिकारी *m.*, जमावसूलखात्याचा-जमाबंदीवरील मुख्य अधिकारी *m.* जमावसुलाचे कामाची उत्तम व्यवस्था करणारा *m.* २ *capitalist concerned in financial operations* पैसे पुरवणारा, भांडवल पुरवणारा, भांडवलवाला *m.*

N. B.—In the 13th and 14th centuries the words *finare, finacio* and *financia* were employed, principally by writers in France, to denote those bargains by which the indefinite liabilities of ancient tenures were commuted for fixed sums payable to the immediate lord of the tenant. At a later time in England *finance* became more synonymous with the product of taxation and the finances of a country denoted the ways and means by which the expenditures of government were met.

Find (find) [A. S. *findan*; Ger. *finden*.] *v. t.* to meet with or light upon accidentally (अवचित) भेटणें, मिळणें, सांपडणें, भेटणें, आढळणें (all with inverse construction). २ to learn by experience or trial, to perceive, to experience अनुभव येणें, प्रत्यय येणें, दाखला येणें, अनुभवानें समजणें, जाणणें. ३ (a) to come upon by seeking शोधून पत्ता लावणें; as, "To F. bottom." (b) मापानें-अभ्यासानें-प्रयोगानें शोधून काढणें. ४ to provide for, to furnish देणें, पुरवठा करणें; as, "To F. food for workman." ५ to arrive at as a conclusion सिद्धांत ठराव करणें-ठरविणें, स्थापित करणें, निर्णय *m.*-निवाडा *m.* करणें; as, "To F. verdict." [To F. OUT (A THIEF) हुडकून काढणें. २ (A SECRET)]

शोधून काढणे, उजडास आणणे. ३ (AN ENIGMA) साडिव
 उकलणे. ४ (GOD) समजून घेणे, जाणणे, कळवून घेणे.
 BE FOUND OUT to be brought to light उमगणे, शोध
 -ठिकाणा *m.* लागणे *g. of s.*] F. v. i. (law.) to determine
 an issue or fact and declare such a determination
 to the court (मुद्द्यांचा) निकाल ठरविणे; (पुराव्यावरून
 वादग्रस्त गोष्टीचा) निवाडा करणे. F. n. anything
 found, a discovery of anything valuable, as
 deposit of objects of pre-historic interest अप
 -अमूल्य शोध *m.* Find'able *a.* शोधतां येण्याजोग
 Find'er *n.* शोधणारा *m.* २ *astron.* उपदुर्बी
 f, उपदूरदर्शक *m.*, सहकारी दुर्बीण *f*, शोधनिका
 Find'ing *n.* सांपडलेली -मिळालेली -दिलेली वस्तू
f. २ *pl.* that which a journeyman or a
 artisan finds or provides for himself हत्यारांचा
 संच *m.*, हत्यारंपात्यारं *n. pl.* ३ support, maintenance
 provision आधार *m.*, आश्रय *m.* ४ the result of
 judicial examination or inquiry, verdict ठराव
 (पुराव्यावरून वादग्रस्त गोष्टींचा) निर्णय *m.*, निवाड
m.; as, "The F. of a jury." A REVISED F. a
 DECISION परतफैसला *m.*, पुनर्निर्णय *m.*

Fine (fīn) [Fr. *fin* -L. L. *finus*, fine -L. *finire*
 to finish. The earliest sense of 'fine' is accom
 plished, perfect, brought to perfection, refined
 (hence) free from impurity पूर्ण केलेला, पुरा केलेला
 पूर्णतेला नेलेला, शुद्ध केलेला, निर्दोष.] *a.* finished
 refined सभ्य (?), शिष्ट (?). २ excellent, beautiful
 elegant, worthy of admiration, accomplished
 उत्कृष्ट, उत्तम, सुंदर, शोभन, सुभग, सरस, विमल
 निर्मल, चांगला, बेप (*provin.*), खासा, बेपखास
 भला, खुबीदार, मजेदार, नगीना (R.), नामी, फरमाशी
 उमदा, उदार (S.), चोख (*provin.*), चोखट (*provin.*)
 चोखा, चखोट (*provin.*), शेलका, बुंद, बुंदडा
 गुलजार, चांग (*obs.*). ३ aiming at show or effec
 loaded with ornament, over-dressed or over-decor
 ated, showy छानीचा, छानदार, अकडीचा, बभूक
 डौलदार, शानदार, ढबदार, ठळक, घवघवीत, घस
 घशीत. ४ (as applied to man) splendid, dashing
 gorgeous, gaudy छानीचा, छानदार, देखणा, दिखाऊ
 घवघवीत, घळघळीत, दुमदार, दुमीचा, ऐटबाज
 छेलछबीला, रंगेल, नटदा, सुभावणा, शोभवणा, भवूक
 थाटाचा, थाटमाटाचा, मिरवणारा. [FINE & SHOWY
 BUT WORTHLESS पोशाकी, पोशाखी.] ५ nice, delicate
 exquisite नाजुक, कोमल, मृदु, बारीक, सूक्ष्म, बारीक
 -तलम सुताचा, बारीकसुती, तलमसुती, बारकस. ६ no
 coarse, subtle, tenuous बारीक, नाजुक, सूक्ष्म, तनु
 बारकस, तलम. ७ slender, filmy बारीक, तलम
 बारकस; as, "F. thread." ८ dexterous खुबीदार
 ९ thin, keen तीक्ष्ण, बारीक, तिखट; as, "F. edge."
 १० having such a proportion of pure metal in its
 composition (अमुक नंबरी) ठाम, खरोखर, शुद्ध; as, "G.
 hundred touches fine" शंभर नंबरी ठाम. ११ (used

ironically) छान, चांगले (in the sense of वाईट).
 F. v. t. to make fine, to refine शुद्ध करणे; as, "To
 F. gold." २ to make finer (as in bulk, texture, &c.)
 जान्त तलम किंवा नाजुक करणे. To F. the soil (मशागत
 करून) जमीन सुधारणे. To Fine-draw वेमालुम
 रफू करणे. Fine-eyed a. सुंदर डोळ्यांचा. Fine-look-
 ing a. देखणा, दर्शनीय. Finely adv. नटून, थटून,
 खूब छानीनें-डौलानें, दुमीनें. Fine'ness n. बारकाई,
 बारिकपणा m, तलमाई f. २ बारकाई f, बारिकपणा m,
 बारकावा m, नाजकाई f, नाजुकपणा m, सूक्ष्मता f.
 ३ छान f, शान f, छानदारी f, ढव f, ढवदारी f, घव-
 ववीतपणा m. ४ छान f, छानदारी f, दूम f, दुमदारी f,
 झळक f. ५ सुंदरपणा m, सौंदर्य n, सरसपणा m, उमदे-
 पणा m. ६ बारीकपणा m, बारकाई f, सूक्ष्मता f. Fi-
 nery n. show, splendour भपका m, आडम्बर n, वाह्य
 शोभा f, छानदारी f, दुमदारी f. २ fine clothes भप-
 क्याचा पोशाख m, दरबारी पोशाख (colloq.) m.
 Fin'ing v. n. the process of fining or refining
 शुद्ध करण्याची रीत f-पद्धति f, शोधनपद्धति f. २ that
 which is used to refine शोधक द्रव्य n, शुद्ध करणारा
 पदार्थ m. Fining pot n. a vessel in which metals are
 refined धानु शुद्ध करण्याचें भांडें n- (generally) मडकें n.

Fine (fin) [Fr. fine -L finitus, finished, -finis, an
 end. A fine was originally a sum of money paid
 at the end, so as to make an end of a transaction,
 suit, or prosecution; mulct, penalty.] n. (obs.)
 (Shakes.) end शेवट m. २ a sum of money
 imposed as a punishment दंड m, गुन्हेगारी f,
 धनदंड m, फुरई f, दंडफुरई f. [F. AND FORFEITS
 (compreh.) खंडदंड m, खंडगुन्हेगारी f. F. TO BE PAID
 TO A KING राजदंड m. F. TO BE PAID TO A BRAHMIN
 ब्रह्मदंड m. VEXATIOUS or UNJUST F. भुरदंड m.]
 F. v. t. to punish by fine, to mulct दंड करणे, दंडणे.
 Fine'less a. ('obs.) (Shakes.) endless अनंत. In
 fine सारांश, शेवटीं. Fin'ing v. n. दंड करणे n.

Finesse (fi-n'es) [Fr.] n. artifice, subtlety of
 contrivance to gain a point डावपेंच m, पेंचपाच
 m, पाचपेंच m, हिल्लाहरकत f.

Finger (fin'ger) [A. S. finger, perhaps akin to root
 of Fang.] n. one of the five extreme parts of the
 hand बोट n, अंगुली f, (pop.) अंगुळी f, करपल्लव m.
 [F. in, part or concern in आंग n, संबंध m. Five
 fingers (collect.) अंगुलीपंचक n, पांच बोटें n. pl.
 Fore-F. आंगठ्याजवळचें बोट n, तर्जनी f, प्रदेशिनी f.
 Middle-F. मधलें बोट n, मध्यमा f, कर्णिका f.
 Ring-F. or third finger आंगठीचें-करांगळीजवळचें
 बोट n, पवित्रक घालण्याचें बोट n. Little F.
 आंगठी f, करांगळी f, करांगुली f. Space between
 the fingers गेचक n, बेचक n. Finger-language
 करपल्लवी भाषा f, करपल्लवी f, बोटांच्या खुणांची भाषा
 f. That is at one's fingers' ends (lit.) बोटांच्या

दोंकावर असलेला; cf. तोंडपाठ, मुखपाठ, हातखडा. To get a F. in बोट n. शिरकणें, चंचुप्रवेश करणें. To point out with the finger बोटानें दाखविणें, अंगुलि-निर्देश करणें. Finger-board n. तंतुवाद्य वाजवितांना दांडीच्या किंवा तबल्याच्या ज्या भागावर बोट ठेवितात तो भाग m; अंगुलिफलक m. Finger-post n. बोट्याच्या खुणेचा खांब m.] २ anything that does the work of a finger बोट n. (fig.) (बोटासारखा घड्याळाचा) कांटा m (वगैरे). ३ the breadth of a finger बोट n, अंगुळ n, बोटाची रुंदी f, बोटाची लांबी f. [To THE EXTENT OF A FINGER बोटभर.] ४ skill in the use of the fingers (as) in playing upon a musical instrument) वाद्य वाजवितांना करावयाची बोटाची चलाखी f, अंगुलिकौशल्य n; as, "She has a good F." F. v. t. to touch with the fingers, to handle बोट n. लावणें, बोटळणें, बोटाळणें. २ to toy with (बोटानें) -शीं खेळणें. ३ to perform on an instrument of music बोटांनीं वाद्य वाजविणें, अंगुलिप्रयोग करणें. ४ to mark the notes of (in place of music) so as to guide the fingers (कोणत्या बोटांनीं कोणते स्वर वाजवावे याविषयीं) गायनलिपींत चिन्हें करणें. ५ to take thievishly, to pilfer चापसणें, दपटणें. ६ to execute any delicate work (बोटानें) नाजुक नकसकाम करणें. F. v. i. to use the fingers in playing on an instrument (वाद्य वाजवितांना) बोटांचा प्रयोग करणें, अंगुलिकर्म करणें. Fin'gered a. बोटें असलेला, बोटांचा, सांगुलिक, बोढ्या (in comp. as, एकबोढ्या, दुबोढ्या &c.). [SIX FINGERED सांगड्या, 'अधिकांगुल.] २ having leaflets like fingers बोटासारखीं पानें असलेला, अंगुल्याकारपर्णी. ३ marked with figures designating which fingers should be used गायनलिपीच्या चिन्हांनीं निर्देश केलेला, गायनलिपिनिर्दिष्ट. Fin'gerer n. बोटाळणारा m. २ चापसणारा, दपटणारा. Fin'gering v. n. बोटाळणें n. २ वाद्य वाजविणें n, अंगुलिप्रयोग m. ३ गायनलिपींत चिन्हें मांडणें n, चिन्हांकन n. ४ (बोटांचें) नाजुक नकसकाम n. Fin'gerless a. निबोढ्या, अंगुलिहीन.

Finical (fin'ikal) [From Fine a.] a. affectedly fine, precise in trifles, over-nice, foppish चोखंदळ, टापटिप्या, ठाकठिक्या, चापचोप्या, चाकचोप्या. २ (thing) विशेष चोखंदळपणाचा, विशेष ठाकठिकीचा. Finical'ity, Fin'icalness n. चोखंदळपणा m, ठाकठिकेपणा m. Fin'ically adv.

Finis (finis) [L.] n. the end, conclusion (often placed at the end of a book) शेवट m, समाप्ति f, इतिश्री f.

Finish (fin'ish) [M. E. finischen, -O. Fr. finiss, base of pres. pa. of finir, to finish -L. finire -L. finis, end.] v. t. to perfect, to accomplish पुरता-पूर्ण करणें, तडीस नेणें, शेवटास -सिद्धीस नेणें. २ to arrive at the end of, to end, to bring to an end संपवणें, सरवणें, फडशा m. करणें g. of o. ३ to ter-

minate, to conclude संपवणें, उलगडणें, आटोपणें. ४ to give the last touch to, to polish, to perfect पूर्ण तयार करणें, ओजवणें, सुधारणें, ओज f. करणें g. of o., सफाई f. झिलाई f. ओप f. आणणें, परिष्कार m. संस्कार m. करणें g. of o. ५ घांसणें, घांसपूस f. करणें, नेपाळणें. F. v. i. to come to an end संपणें, शेवट होणें, समाप्त होणें. २ (R.) to end, to die मरणें. F. n. that which finishes or puts an end to शेवटचा हात m, काम संपवणारा हात m. २ the labour required to give final completion शेवटचा हात m. ३ the last polish given सफाई f, ओज f, ओप f, झिलाई f. ४ the result of completed labour, completion (oppo. to start or beginning) शेवट m, तड f, निकाल m, अखेर f, समाप्ति f. Finish'ing n. See the several meanings of the verb Finish. २ that which completes or gives a finishing appearance to any kind of work (कोणतेंहि काम किंवा कोणतीहि वस्तु बाजारांत नेण्याकरितां दिलेला) शेवटचा संस्कार m -हात m. ३ (in building & carpentry) शेवटचें नकसकाम n. ४ (in book-binding) पुस्तकाच्या पुढ्यावर नकशी काढणें व अक्षरें खोदणें n. Finishing house n. (एखादें यंत्र किंवा वस्तु बाजारांत पाठविण्यापूर्वीं तिला) शेवटचा संस्कार किंवा हात देण्याचें घर n. Fin'ished pa. p. संपविलेला. २ ओज दिलेला, &c. ३ पूर्ण, पुरा. Fin'isher n. संपविणारा, पूर्ण-पुरा करणारा. २ (पुस्तकें बांधल्यावर त्यांना) वेलबुटी व मुलामा चढविणारा, शेवटचा हात देणारा, शेवटचा संस्कार देणारा (मनुष्य किंवा यंत्र).

Finite (fi'nit) [L. finitus, pa.p. of finire, to end.] a. having an end or limit, subject to limitations or conditions (as opp. to infinite) समर्याद, परिमित, सावधिक, ससीम, अंतवान्, (pop.) अंतवंत, सांत, आद्यंतवान्, अविच्छिन्न, मर्यादित. Fi'nitely adv. Fi'niteness n. समर्यादता f, सावधित्व n, ससीमता f, परिमितता f. Fin'itude n. Same as Finiteness.

Fir (fēr) [A. S. furh; cf. Ger. fohre.] n. the name of several species of cone-bearing resinous trees, valuable for their timber देवदाराच्या जातीचें लांकूड n. Indian F. देवदार m. (pop.) देवदार m.

Fire (fir) [A. S. fyr; Ger. feuer; Gr. pyr; allied to Sk. पावक, pure, (also) fire.] n. the heat and light caused by burning आग f, अग्नि m, विस्तव m, विस्तू m, अनल m. [F. OF LUST कामानल m. F. OF HUNGER क्षुधानल m. F. OF ANGER क्रोधानल m. SLOW F. मंदाग्नि m. FALL OF METEOROUS F. अग्निपात m, दिव्य उत्पात m. F. FABLED TO BE IN THE OCEAN वडवाग्नि m, वडवानल m. FLINT, STEEL, &c. FOR STRIKING F. चकमक f. ROARING F. or GLAZING F. आगीचा कलोल-(ळ) m, भडका m, भडका m, लोळ m, धोकाळ m, धोदराट m, धगाटा m. SACRED or SACRIFICIAL F. हुतवह m, होमाग्नि m, गृह्याग्नि m. HOLE, ENCLOSED SPACE, or VESSEL FOR PRE-

SERVING IT अग्निकुंड *n*, कुंड *n*, होमशाला *f*, होमकुंड *n*.
 MAINTAINER OF HOLY F. अग्निहोत्री. SHEET OF F.
 आगीचा धोत *m*, -लोक *m* -गलूल *m*? WIDOWER'S
 SACRED F. विधुराग्नि *m*. TO BE ON FIRE (-ला) आग
f लागणें, जळणें. TO EXPOSE TO THE ACTION OF F.
 (MEDICAL COMPOUNDS) अग्निपुट *n* -आंच *f* देणें. TO
 PLACE OVER A SLOW F. मवागों टाकणें. TO SET ON F.
 आग *f* लावणें, पेटवणें, शिलकावणें OR शिलगावणें. TO TAKE
 F. TO CATCH F. पेट *m*- चेत *f* घेणें, प्रदीप्त होणें, शिलकणें,
 शिलगणें.] २ *fuel in a state of combustion*
 आगटी *f*, आकटी *f*, आगटें *n*, आकटें *n*, शेकोटी *f*,
 शेकाटी *f*, धगटी *f*, धकटी *f*, धकटें *n*, धगटें *n*, धगें *n*,
 परसाम. ३ *the burning of a house or town* आग *f* ४
anything which destroys or affects like fire आग *f*,
 जाळणारा पदार्थ *m*. ५ *ardour of passion, excessive*
warmth, consuming violence of temper अनल *m*,
 अग्नि *m* (अस, कामानल, क्रोधाग्नि). ६ *liveliness of ima-*
gination or fancy, intellectual and moral enthu-
siasm प्रतिमानल *m*, बुद्धीचें आणि नीतीचें तेज *n* -आग
f. ७ *splendour, brilliancy, hence a star* (a) चकाकी
f. (b) तारा *m*. ८ *torture by burning* आगीची यातना
f, जळजळ *f*, आग *f*. ९ *severe trial or affliction* अति-
 कडक कसोटी *f*, अतितीव्र यातना *f*. १० *the discharge*
of fire-arms, firing गोळीमार *m*, मारा *m*, मार *m*.
 [BLUE F., RED F., GREEN F. निळ्या -तांबड्या -हिरव्या
 ज्योती देणारी मिश्रणें *n. pl.*, दारूकामांत निरनिराळे रंग दिसावे
 म्हणून केलेली मिश्रणें *n. pl.*, जांबळी -तांबडी -हिरवी दारू *f*;
 आपल्याकडे अशा मिश्रणांच्या चंद्रज्योती किंवा फुलबाज्या
 करितात.] Fire-alarm *n*. (a) आग लागल्याची खबर *f*
 -इशारा *m*. (b) आगीचा इशारा देण्याचें यंत्र *n*. Fire-anni-
 hilator *n*. (कार्बानिक आसिड) कर्बिकाम्ल वायू वगैरे
 अदाह्य वायूंच्या योगानें आग विझविण्याचें यंत्र *n* -साधन
n, अग्निशत्रु *m*. Fire-balloon *n*. अग्निविमान *n*. Fire-
 bar *n*. चुलींतील जाळी *f* -सळई *f*. Fire-basket *n*.
 (हातांतून घेऊन जातां येणारी) शेगडी *f*. Fire-blast *n*.
 झाडांवरचा एक प्रकारचा रोग *m*, झाडांवर पडणारी आग
f ह्याच्या योगानें झाडें जळल्यासारखीं दिसतात. Fire-
 box *n*. यंत्रांतील विस्तव पेटविण्याचें कुंड *n*, अग्निकुंड
n, आगीची भट्टी *f*. Fire-brigade *n*. आगबंबवाल्यांची
 टोळी *f*, आग विझवणारे लोक *m. pl*. Fire-bug *n*.
 आगलाव्या (*lit.*), दुष्टाव्यानें किंवा वेडामुळें आगी
 लावणारा -घालणारा. Fire-company *n*. See Fire bri-
 gade. Fire-drill *n*. (a) आग विझविण्याची कवाईत *f*
 -सराव *m* -अभ्यास *m*. (b) अरणिमंथा *m*. Fire-eater (a)
 अग्निभक्षक जादूगार *m*. (b) (*colloq.*) मुद्दाम तंटे उपस्थित
 करणारा, आगलाव्या (*fig.*), कुरापत्या, उपद्रापी. Fire-
 engine *n*. आग विझविण्याचें इंजन *n*, आगीचा बंब *m*.
 Fire-escape *n*. इमारतीस आग लागली असतां तींतून
 बाहेर पडतां यावें म्हणून केलेली योजना *f*. Fire-gild-
 ing *n*. (सोनें व पारा ह्यांच्या मिश्रणाच्या) मुलाम्याचा
 एक प्रकार *m*. ह्यांत अगोदर दागिन्यावर सोनें व पारा

ह्यांचें मिश्रण चढवितात व मग उष्णतेनें पारा तेवढा उडवून टाकतात. सोनेरी मुलामा *m* (?), आंचीनें मुलामा करणें *n*. Fire insurance *n*. आगीचा विमा *m*. Fire-irons *n*. भट्टीचीं हत्यारें *n. pl.* (चिमटा, इ०). Fire-main *n*. आगीचा नळ *m*. Fire-office *n*. आगीचा विमा उतरण्याची कचेरी *f* -हपीस *n*. Fire-opal *n*. अग्निपुलक *m*, विमलक *m*. Fire-ordeal *n*. अग्निदिव्य *n*. Fire-policy *n*. आगीच्या विम्याचा कागद *m*. Fire-ship *n*. शत्रुकडील गलबतांस आग लावून देण्याचें (ज्वालाग्राही पदार्थांनीं भरलेलें) गलबत *n*. Fire-shovel *n*. विस्तव उसण्याचा झारा *m*. Fire-water *n*. जलालदारू *f*, आगपाणी *n*. Fire-worship *n*. अग्निपूजा *f*. Fire-worshipper *n*. अग्निपूजक *m*, (*speci.*) पार्शी *m*. [ON FIRE जळणारा, पेटणारा. २ (HENCE) अत्युत्सुक. RUNNING FIRE दारूगोळ्याचा सारखा मारा *m*. ST. ANTHONY'S FIRE धांवरे *n*, अग्निविसर्प *m*. TO SET ON FIRE आग लावणें, जाळणें. TO TAKE FIRE जळणें, आग -पेट घेणें. २ रागावणें. ३ मडकणें.] F. v. l. to set on fire पेटवणें, आग लावणें, जाळणें. २ to bake भाजणें, भाजून काढणें. ३ to irritate, to inflame (as the passions) मडका उडवून देणें, चिडविणें, चीड आणणें. ४ to animate जोर -जोम आणणें-उत्पन्न करणें. ५ to feed the fire of सर्पण-जळण घालणें. ६ (*Shakes.*) to illuminate प्रकाशित करणें, (-वर) प्रकाश पाडणें. ७ to cause to explode उडवणें. ८ (*obs.*) (*Shakes.*) to drive by fire. ९ (*farr.*) to cauterize डागणें, डावणें, चुरका-चोरा देणें. F. v. i. to take fire आग -पेट घेणें, जळणें, पेटणें. २ to be irritated तापणें, रागावणें, चिडणें. ३ to discharge artillery दारूगोळा सोडणें, दारूगोळ्याचा मारा करणें, बार सोडणें. Fire'-arm *n*. अग्नेयस्त्र *n*. Fire'-ball *n*. अग्निगोलक *m*. २ उल्का *f*. Fire'-beetle *n*. *zool.* काजवा (?) *m*. Fire'-board *n*. भट्टीवरील झांकण *n*. Fire'-brand *n*. a piece of burning wood कोलती *f*, कोलीत *n*, अंगार *m*, विस्तव *m*, अग्निकाष्ठ *n*, जळतें लांकूड *n*. [F. IN THE HAND OF A MADMAN पिशाचाच्या हातीं कोलीत.] २ one who inflames factions, or causes contention & mischief; an incendiary आग *f* (*fig.*), विस्तव *m* (*fig.*), आगलाव्या, चूडलाव्या, आगघाल्या, कजेदलाल *m*, कळीचा नारद *m*. Fire'-cracker *n*. फटाका *m*, फटाकडा *m*, (दिवाळीचें) दारूसामान *n*. Fire'-dog *n*. a support for wood in a fireplace आगीच्या भट्टींत लांकूडें ठेवण्याची मंडपी *f*. Fire'-drake *n*. a fiery dragon (?) विक्राळ राक्षस *m*. २ a fiery meteor तेजःपुंज उल्का *f*. ३ a rocket (दारूचा) बाण *m*. ४ a worker at a furnace or fire भट्टीशीं काम करणारा. Fire'-fanged *a*. injured as by fire, burnt (said of manure which has lost its goodness & acquired an ashy hue in consequence of heat generated by decomposition) करपटलेलें, करपलेलें (खत, इ०). Fire'-fly *n*. *zool.* काजवा *m*, खद्योत *m* (S.). Fire'-guard *n*. चुलीची पाळ *f*. Fire'-kiln *n*. भट्टी *f*. Fire'-lock *n*. (बंदुकीचा) चाप *m* -चकमक *f*. २ चापी-चापाची बंदूक *f*

चकमकवाली बंदूक *f.* [F. WITH A FLINT (as distinct from match-lock) गारभाडे(ड) *n.* Fire'man *n.* a member of a fire company आग विझविणारांच्या टोळींतील मनुष्य *m.* २ a man who tends the fires (as of a steam engine) आगवाला *m.* (भट्टी, इंजन वगैरेंमध्ये) आग पेटवणारा. Fire'-new *a.* fresh from the forge, quite new, bright घणाखालचा, घणकोरा, नवघड, नुकताच भट्टींतून काढलेला, ताजा, नवा, कोरा, करकरीत, चकचकीत. Fire'-pan *n.* शेगडी *f.* आगटी *f.* आगटें *n.* Fire'place *n.* a hearth (usually an open recess in a wall in which a fire may be built) भिंतींतील चूल *f.* चुलाणें *n.* चुला *m.* चुलण *n.* चुलाण *n.* [F. OF A SHIP OR BOAT चुलदान *n.* HOB OF A F. वेल *m.* अवेल *n.* वार्डेल *m.* LARGE AND RUDE F. चुलवा *m.* RAISED BACK OF A F. भाणोसा *or* भानोसा *m.* RANGE OF FIRE-PLACES चुलांगण *n.* चुलवान *or* (ण) *n.*] Fire'-proof *a.* incombustible पेट न घेणारा, न पेटणारा-जळणारा, अदाह्य. Fire'set *n.* भट्टीचें साहित्य *n.* भट्टीशीं लागणारें सामान *n.* Fire'side *n.* चुलीचा शेजार *m.* २ home, domestic life, retirement गृहसुख *n.* गृहवास *m.* घरीं स्वस्थ बसून सुखानें काढलेलें आयुष्य *n. pl.* Fire'stone *n.* iron pyrites (formerly used for striking fire) चकमक *f.* विस्तव पाडण्यासाठीं प्राचीन काळीं हिचा उपयोग करीत असत. २ (also) a flint गार *f.* गारगोटी *f.* गारेचा दगड *m.* ३ a stone which will bear the heat of a furnace without injury अग्निप्रस्तर *m.* Fire'tower *n.* a light-house दिवादांडी *f.* दीपगृह *n.* Fire'warden *n.* an officer who has authority to direct in the extinguishing of fires, or to order what precautions shall be taken against fires (called also fireward) आगकामगार *m.* आगी विझविणाऱ्यांच्या टोळीवरील अंमलदार *m.* निर्वापणाधिकारी *m.* Fire'wood *n.* wood for fuel जळण *n.* जळवण *n.* सर्पण *n.* जळाऊ -जळणाचीं लांकडे *n. pl.* इन्धन *n.* (S.), लांकूडफाटें *n.* (colloq.). [F. MERCHANT लांकूडवाला *m.*] Fire'work *n.* दारूकाम *n.* दारू *f.* दारूखाना *m.* [CERTAIN FIREWORKS ARE घडेबाजी, भुइनळा, नळा, चंद्रजोत, तारा, चापा, चिचुंदरी, जातीण, पेटी, फुलझडी, फुलझाड, फुलबाजी, महताव, शिंगट, सुरसुरी, हात-नळा, लंका, दारूचा डहा, वाण, चक्र. VARIOUS FIREWORKS PUT TOGETHER & FIRED भुताळें *n.* भुइनळा *m.* किल्ला *m.*] २ *pl.* a pyrotechnic exhibition आतसबाजी *f.* अग्निक्रीडा *f.* लंका *f.* Fir'ing *n.* the act of discharging firearms गोळीमार *m* *or* *f.* (गोळ्यांचा) मारा *m.* मार *m.* मारगिरी *f.* [BRISK OR FURIOUS F. OF ORD- NANCE, MUSKETRY, STONES, AND *fig.* OF ABUSE, &c. भडमार *m.* धडाका *m.* देवडमार *m.* भडमार *or* धडाधडी *f.* DOUBLE F. दुमारा *m.* दुमारें *n.* दोहोकडून मारा *m.* LINE OF F. मारा *m.* MUTUAL F. गोळागोळी *f.*] २ the mode of introducing fuel into the furnace and working it भट्टी पेटवून चालविणें *n.* ३ the application of fire

or of a cautory गूल m-गोदा m-चोरा m. देणें n. & the process of partly vitrifying pottery by exposing it to intense heat in a kiln (भट्टींत मातीचीं भांडीं) भाजून काढणें n, भाजणें n. [F. IRON डागणी f, डाहणी f.] ५ (obs.) fuel सर्पण n, &c. See Firewood.

Firm (ferm) [Fr. ferme -L. firmus, firm; allied to Sk. दृ, to bear or support.] a. fixed ठाम, दड, कायम केलेला, पक्का. २ closely compressed, compact, solid (applied to the matter of bodies) मजबूत, कठीण, सक्त, दड, घन (pop.) घण, घट्ट, घटमूट, दाट, कणखर, निवर, सकस, खंबीर, खंमाल, कुव्वल, सद्द, सुद्द, घनीकृत, जंजीरबंद. [F. (FROM RAMMING OR BEATING) hard ठाम, टांस. TO GROW F. AND COMPACT घटणें, भरणें.] ३ constant, steady, strong, stable स्थिर, अचल, निश्चयाचा, नेटाचा, धिराचा, कराराचा, करारी, निर्धाराचा, निर्धारी, अटीच्य, निश्शंक, निग्रही, सुधीर, धक्क, सत्वधीर, स्थिरबुद्धीचा, स्थिरमनस्क, दडनिश्चयाचा, धैर्यशाली, मजबूत. ३ tight, close, fast ताठ, ठाम, गाढ, गच्च, अडच. ४ solid (as opposed to fluid) घट्ट, घन. ५ fixed or stable अढळ, स्थिर, अचल, ध्रुव, स्थाणु. ६ indicating firmness निश्चयदर्शक, दमदार; as, " F. countenance. " ७ substantial and strong (especially of edifices) मजबूत, बळकट, खंबीर, खबरदार, जोराचा, संगीन, बंदिस्त, भक्कम. Firm'ly adv. धैर्यानें, चिकटपणानें, धैर्यपूर्वक, दडनिश्चयपूर्वक. २ घट्ट, गच्च, बळकट, कडकडून, कडकावून. Firm'ness n. (See the various meanings of the adjective Firm.) मजबूतपणा m, कठीणपणा m. २ धैर्य n, निग्रह m, नेट m, अट f. (३) जोर m, खंबिरी f, बळकटी f, मजबुती f, &c.

Firm (ferm) [Span. firma, a signature. The older sense was signature of the house or (as we call it) the firm. -Span. firmar, to confirm -L. firmare, to make firm -L. firmus, firm.] n. the title under which a company transacts business कंपनीचें -मंडळीचें -पेढीचें &c. नांव n. २ a business-house कंपनी f, पेढी f, अड्डा m, मंडळी f. ३ partnership भागीचा -पातीचा व्यवहार m.

Firmament (fer'ma-ment) [O. Fr. firmament -L. firmamentum, a support, also expanse of the sky. -L. firmare -L. firmus, firm or solid.] n. (obs.) fixed foundation मजबूत पाया m. २ the solid sphere in which the stars were supposed to have been fixed, sky आकाश n, आकाशमंडल n, नभो-मंडल n, नक्षत्रमंडल n, मेघमंडल n, तारांगण n, नभ n. Firmament'al a. celestial आकाशमंडलाचा, नभोमंडलाचा, आंतरिक्ष.

Firman (fer'man) [Pers. ferman, European philologists connect Pers. फरमान with Sk. प्रमाण.] n. (written also Firman) फरमान n, आज्ञापत्र n.

First (ferst) [A. S. fyrst, the superl. of E. fore by

adding -st. Cf. Sk. प्र.] *a. preceeding all others of a series or kind, earliest* पहिला, प्रथम, आद्य, आदि, आदिम, पूर्व, प्राथमिक; as, "The 1st day of a month." २ *foremost* सर्वांत पुढचा. ३ *most excellent, chief* सर्वांतम, पहिल्या नंबरचा, सर्वोत्कृष्ट, उत्तमोत्तम. ४ *foremost* अव्वल, अपूर्व, अघाडीचा. ५ *most excellent, highest* श्रेष्ठ, प्रमुख, प्रधान, अग्रणी, अग्रेसर. *F. adv. before any other person or thing in time, space, rank, etc.* पहिल्यानें, पहिलें, अगोदर, आधीं, आदौ, प्रथम, प्रथमतः, पुरः (in comp. as, पुरस्सर, पुरोगामी), पहिल्या प्रथम. [*AT F.* पहिला, पहिल्यान्, पूर्वी, अवल, पहिल्यान्दां. *AS AT F.* पूर्ववत्. *F. AND FOREMOST* अगदीं पहिल्यान्चा, अगदीं पहिला. *F. OF ALL* सर्वांच्या आधीं. *FROM F. TO LAST* अवलअखेर, आद्यंत. *FROM THE F.* पहिल्यापासून, पूर्वीपासून, अवलपासून.] *First-born a. first brought forth, eldest* (hence most excellent) ज्येष्ठ (अपत्य) *n.*, वडील (मूल) *n.*, पहिलें (मूल) *n.*, उत्कृष्ट. *First'-class of the highest rank, of the best quality, first-rate* पहिल्या प्रतीचा, उंची. *First-day n. Sunday* रविवार *m.*, आदित्यवार *m.* *First'-floor m. (a.) the ground-floor (U. S.)* तळमजला *m.* (*b.) the floor next above the ground floor (Eng.)* दुसरा मजला *m.* *First-fruits the fruits of the season earliest gathered* पहिला बहार *m* -लाग *m* -पाड *m.* (esp. with reference to the custom of making offerings of these to God or the Gods) नवाळी *f.*, नवीन वाळ or नवी नव्हाळ *f.*, नवान्न *n.*, नवधान्य *n.* २ *the earliest products, results, issues of anything* पहिलें फळ *n.*, पहिलीं फळें *n. pl.* ३ *a payment usually representing the amount of the first year's income (formerly paid by bishops or feudal tenants to some superior)* पहिल्या वर्षाचें उत्पन्न *n.* *First'-hand a. obtained directly from the first or original source* मूळांतून मिळविलेली. २ प्रत्यक्ष. *First'ling n. the first produce or offspring (said of animals)* पहिलें वेत *n.*, पहिली वीण *f.* २ *the thing first thought or done* पहिली आहिली गोष्ट *f.*, पहिला विचार *m.*, पहिलें काम *n.* *First'ly adv. in the first place, before anything else* पहिल्यानें, अगोदर, आधीं, प्रथम. *First'-rate a. of the highest excellence* पहिल्या प्रतीचा -नंबरचा, सोळा आणे, सर्वोत्कृष्ट. *First'-water n. the highest quality or purest lustre* उंची पाणी, अत्युत्कृष्ट पाणी (said of gems).

Firth See Frith.

Fisc (fisk) [Fr. fisc—L. fiscus, a basket or purse, the treasury.] n. the state-treasury, the public revenue राजाचा वसूल *m.*, संस्थानचा वसूल *m.*, राजस्व-कोष *m.* *Fisc'al a. राजाच्या वसुलाचा-वसुलाविषयांचा, राजाच्या किंवा संस्थानच्या वसुलाचा. [F. POLICY (आयातमाळावरील) जकातीचें धोरण n.]*

Fish (fish) [A.S. fisc; Ger. fisch; Icel. fiskr; L.

piscis.] *n.* मासा *m.*, मत्स्य *m.*, मच्छ *m.*, मासळी *f.*, पाण-
शेंग *f.*, मीन *m.* [*F.* in cant or free phraseol. पाण-
शेंग *f.*, वंदरी जिन्नस *m.* *F.* as exposed for sale or ly-
ing in quantities मासळी *f.*, माहुरें *n.* Some kinds
of *fish* are वोंवील, हळवा, शिंगाडा, केंड, खिरड,
गादा, वोगरा, चिंवणें, डांकू, निवटा, बोटी, सुकट, म-
रल. Basket-work let down to catch *F.* घोकशी *f.*
Odd *F.* a queer fellow जलचर, तमाशाचा माणूस,
Shoal of *F.* मत्स्यसंघात *m.*] २ *the flesh of fish*
माशाचें मांस *n.* ३ *a piece of wood fixed alongside*
another for strengthening लांकडाचा जोडतुकडा *m.*
ह्याचा आकार केव्हां केव्हां माशासारखा असतो. सरें *n.*,
पिडें *n.* Fish or fishes *pl.* Fish *v. t.* to search for
fish माशाकरितां शोधणें; as, 'To *F.* a stream. २ to
search by sweeping (झारेकन्यासारखें मातींत -चि-
खलांत) झाडून शोधणें. ३ *to draw out or up* वर
ओढणें -घेणें, उचलणें. ४ *naut. to strengthen as a*
weak spar जोडपट्टी लावून मजबूत करणें. ५ *to hoist*
the flukes of (नांगराचा) फाळ वर उचलणें. ६ *to seek or*
obtain by artifice युक्तीनें मिळविण्याचा प्रयत्न करणें.
F. v. i. to attempt to catch fish मासे धरणें, मासे
मारणें. २ *to be employed in taking fish* मासे पकड-
ण्याचें काम करणें. ३ *to seek to obtain by artifice*
युक्तीनें मिळविण्याचा प्रयत्न करणें; as, "To *F.* for
compliments." Fish-beam *n.* माशाच्या आकाराचें
लोखंडी वहाल *n.* Fish-bone *n.* कांटा *m.*, कंटक *m.*,
मत्स्यकंटक *m.* Fish-carver *n.* मासे कापण्याची सुरी *f.*
Fish-day *n.* (मांस न खातां) मासे खाण्याचा दिवस *m.*
Fish'er *n.* मासे धरणारा. Fish'erman *n.* कोळी *m.*, मासे
धरणारा, मासे मारणारा, मत्स्यधारक, मत्स्यग्राहक.
[The words following denote castes of fishermen
धीवर, कोळी, गावती, गाबीद, दालदी, भोई, कैवर्तक.]
Fish'ery *n.* मासे धरण्याचा धंदा *m.*, दालद *n.* २ मासे
धरण्याचा कारखाना *m.* Fish-hook *n.* गळ *m.*, बडिश
n., गरी *f.*, मत्स्यवेधन *n.* Fish'ing *a.* मासे धरण्याच्या
कामांत वापरलेला -वापरण्याचा, दालदी. *F. n.* मासे
धरण्याचा धंदा *m.* Fishing rod *n.* मासे धरण्याची
काठी *f.* Fish-monger *n.* मासेविक्या, मच्छविक्रयी.
Fish'net *n.* माशाचें जाळें *n.* मत्स्यजाल *n.* Fish-plate
n. पीसपलेट *f.*, मत्स्यपट्टी *f.* (दोन रुळांच्या सांध्यावर
मारण्याची) सांधपट्टी *f.* Fish-pond *n.* माशाचा हौद *m.*,
मत्स्यकुंड *n.* Fish-woman *n.* Fish-wife *n.* कोळीण, मासे
विकणारी, मासेविकी. Fish'y *a.* माशाचा, माशासारखा.

Fissure (fish'ūr) [*O. Fr. fissure -L. fissura -sindo,*
fissus, to break.] *n.* a narrow opening or chasm,
crack भेग *f.*, चीर *f.*, खांड *f.*, तडा *m.*, तीर *m.* *F. v. t.*
to cleave चिरणें, भेग पाडणें, &c.

Fist (fist) [*M. E. fist, A. S. fyst.*] *n.* the closed or
clenched hand मूठ *f.*, मुष्टि *f.*, सुष्टिका *f.*, (jocosely)
मुष्टिमोदक *m.* [*BLOW WITH THE F.* मुटका *m.* (*v.*
मारणें, देंणें), दुसा *m.*, बकांदी *f.*, गुद्दा *m.*, मुष्टिप्रहार *m.*

BLOW WITH THE SIDE OF THE F. बुकी *f*, बुकांदा or वकांदा *m*, बुकांदी or वकांदी *f*, बुकाडा *m*, बुतका or बुदका *m*. CLENCHING THE F. मुष्टिवंध *m*. F. AS RAISED TO STRIKE मुटका *m*. (*v*. उगारणें.) F. TO F. बुक्काबुक्की. FREE OF THE F. *given to striking* हाताचा फटकळ. HUGE F., MUTTON F. बुकाडा *m*. IRON (OR HARD) F. वज्रमुष्टि. STRIKING WITH THE F. मुष्टिप्रयोग *m*. TO BEAT WITH THE SIDE OF THE F. बुदकणें.]
 २ *print. the index-mark* ( ) हाताची खूण *f*, हात *m*. Fist'ful *n*. मूठभर (used with a noun). मुष्टि *f*. Fist'icuff *n*. a blow with the fist ठोसा *m*, गुद्दा *m*. २ (*pl.*) boxing, blow बुक्काबुक्की *f*, हातपिटी *f*, धप्पाधप्पी *f*, धब्बाधब्बी *f*, कुटाकुटी *f*, गुद्दागुद्दी *f*. To come to fisticuffs हातघाईवर -हातपिटीवर येणें, मुष्टिमोदक देणें.

istula (*fis-tū-lā*) [*L. fistula, a pipe.*] *n. anat. a deep narrow abscess, a deep narrow pipe-like sinuous ulcer* भगंदर *m*. (*pop.*) भगेन्द्र *n*. आपण ज्याला भगंदर म्हणतो त्याला इंग्रजींत *Fistula in Ano* असें नांव आहे. नाडीव्रण आणि भगंदर यांमध्ये पुढें लिहिल्याप्रमाणें फरक आहे. नाडीव्रण म्हणजे पू वाहणारी नलिकाकार पोकळ जागा. ह्यालाच इंग्रजींत *Sinus* असें म्हणतात. नाडीव्रणाला (*Sinus*) एकच तोंड असतें. *Fistula* ला दोन किंवा अनेक तोंडे असतात. नाडीव्रण जर (उदरगव्हरादि) स्वाभाविक गव्हराला किंवा (मूत्रनलिका, गलनलिका, इ.) स्वाभाविक नलिकेला किंवा वृक्षयकृतादि यंत्राला पोंचला असेल तर त्याला इंग्रजींत *Fistula* असें म्हणतात ; जसें, *Abdominal fistula* उदरगत नाडीव्रण, *Urethral fistula* मूत्रनलिकांतर्गत नाडीव्रण. मलमार्गाला पोंचलेल्या नाडीव्रणालाच भगंदर असें म्हणतात. *Fistula* ला मराठींत द्विमुखी नाडीव्रण किंवा बहुमुखी नाडीव्रण असा शब्द योजिला तर बरें होईल. गुदद्वाराशिवाय इतर ठिकाणच्या *Fistula* नां मराठींत नासूर किंवा लासूर म्हणतात. डोळ्याच्या *Fistula* ला इंग्रजींत *Lachrymal fistula* व ह्यालाच मराठींत कोणी कोणी लासूर म्हणतात. *Rectal fistula* मलद्वाराचे बरेच आंतील बाजूस दुसरें छिद्र असणारें भगेंद्र, गुदगतभगेंद्र. *Recto-vaginal fistula* योनिमार्ग व मलमार्ग यांमधील पडदा फाटून होणारें भगेंद्र. हा विकार बहुतकरून प्रसूतींत होतो. योनिगुदगत भगेंद्र. *Recto-vesical fistula* मलमार्ग व मूत्राशय यांमधील भिंत फाटून छिद्र पडलेलें भगेंद्र. हा विकार बहुतकरून बाळंतपणाचे वेळीं होण्याचा संभव असतो. गुदवस्तिगत भगेंद्र. *Vesico-vaginal fistula* मूत्राशय व योनिमार्ग यांचे मधील पडदा फाटून छिद्र पडणें. वस्तियोनिमार्गगत नाडीव्रण.

it (*fit*) [*M. E. fit, A. S. fit, a song, Icel. fet, a foot; Sk पाद, a step, a verse of a poem.* The first sense was a foot or step, then a part of a poem, a bout of fighting and lastly a sudden attack of pain (*Chambers.*)] *n. a sudden and*

violent attack (रोगाचा) झटका *m*, झपाटा *m*. [*FIT OF EPILEPSY* फेपरें *m*, फेफ-याचा झटका *m*.] २ *convulsion, paroxysm* आवेग *m*, आवेश *m*, तिडिक *f*, सर *f*, वेग *m*. ३ *a passing humour, a caprice, a sudden and unusual effort followed by inaction, an impulsive and irregular action* लहर *f*, तव्येत *f*. *F. v. t. (Shakes.) to wrench as by fit* (झटक्यानें) पिळणें, पिळवटून टाकणें. *Fit'ful a. marked by sudden impulses, spasmodic* लहरी. *Fit'fully adv.* *Fit'fulness n.* लहरीपणा *m*. *Fits and starts spasmodic and irregular bursts of activity* लहर *f*, चैन *f*, तव्येत *f*. *By fits, By fits and starts irregularly* लहर लागेल तेव्हां, लहरीनें, लहरीप्रमाणें, सोडून धरून.

Fit (fit) [*M. E. fitten, to arrange.*] *a. adapted to any particular end or standard, competent, worthy* योग्य, लायक, उचित, उपयुक्त, उपयोगी, क्षम, लाजीम, अर्ह. २ *convenient, becoming, meet, proper* लायक, लाजीम, उचित, बरोबर, युक्त, योग्य, जोगता OR जोगा (as, राजाजोगता-जोगा), समर्पक. [*F. AND UNFIT* योग्यायोग्य, युक्तायुक्त, सदसत्, कार्याकार्य.] ३ *adapted, serviceable or suitable for* जोगता OR जोगा (पायाजोगता जोडा, अंगाजोगता आंगरखा), बरोबर, लायक, अर्ह (पूजनार्ह, भक्षणार्ह), अनुरूप. ४ *properly trained and ready* (शिकवून) तयार, जोगा, योग्य; as, "A horse *F.* for a race." *F. v. t. to make fit or suitable* योग्य-उपयुक्त-लायक करणें, योग्यता आणणें-देणें. २ *to give the required form* योग्य आकार देणें. ३ *to supply with something that is fit* योग्य वस्तूनें युक्त करणें-देणें. ४ *to be suitable, to suit, to become* (-ला) योग्य असणें, बसणें, शोभणें, घटणें, सजणें, साजणें. ५ *to bring into a required form, to adjust* जोगा-योग्य आकाराचा देणें. ६ *to accommodate to, to adapt, to suit with* मेळ *m* -जवा *m* -जम *m*. बसवणें-पाडणें, जुळणी *f*. करणें-मिळवणें. *To F. out to supply with necessaries or means* (आवश्यक वस्तूनीं) युक्त करणें, (आवश्यक वस्तू देऊन) सज्ज-तयार करणें; as, "To *F.* out privateer." [*To F. UP to furnish with things suitable* पुरी तयारी करणें-सज्ज करणें.] *F. v. i. to be proper or becoming* शोभणें, साजणें, योग्य-ठीक होणें-दिसणें. २ *to suit, to be adapted* (a garment) (अंगा-बरोबर होणें, (अंगांत) बसणें. *Fit'ting pr. p.* *Fit'ted pa. p.* *Fit'ly adv.* योग्य, यथायोग्य, ठीक, दुरुस्त, अनुरूप. *Fit'ness n.* योग्यता *f*, लायकी *f*, अर्हता *f*, क्षमता *f*. २ योग्यता *f*, लायकी *f*, शिस्तपणा *m*, शिस्त-वारी *f*, औचित्य *n*. [*F. OF THINGS* स्वाभाविक-नैसर्गिक सरळपणा *m* -न्याय्यता *f* -उचितता *f* -वाजवीपणा *m*, स्वाभाविक-नैसर्गिक योजना *f*, सृष्टीची शाश्वत व्यवस्था *f*.] ३ उपयोग *m*, लायकी *f*. *Fit'ter n.* सज्ज-सज्जित करणारा. २ जोडणी करणारा, जोडारी. *Fit'ting a. fit, appropriate* योग्य, उचित, &c. *Fit'ting n.* जोडकाम *n*. २ (generally *pl.*)

anything used in fitting up जोडतांना वापरलेल्या वस्तू *f. pl.*, जोडकामाचें साहित्य *n.* Fit'tingly *adv.* योग्य रीतीनें. Fit'ting-out *n.* a supply of things fit and necessary आवश्यक व योग्य वस्तूंचा पुरवठा *m.* Fitting-shop *n.* a shop in which pieces of machinery are fitted together यंत्राचे निरनिराळे भाग जोडण्याचें दुकान *n.*, जोडकामाचें दुकान *n.*

N. B.—The (eternal) fitness of things, a phrase extensively used in the 18th century with reference to the ethical theory of Clarke, in which the quality of moral rightness is defined as consisting in a 'fitness' to the relations inherent in the nature of things. Hence popularly used (at first with playful allusion) for 'what is fitting or appropriate.'

Clarke's own usual phrase is 'the eternal reason of things,' but the words *fit* & *fitness* are constantly used by him as synonyms of 'reasonable' and 'reason.' (Dr. Murray.)

Five (fiv) [A. S. *fiif*; Ger. *funf*; L. *quinque*; Gr. *pente*, *pempe*; Sk. पंचन्, five.] *a.* पांच, पंच. [AGGREGATE OF F. पंचकडी *f.*, पंचक *n.*, फाड *f.*, पांडव *m.* (THERE WERE FIVE PANDAWAS). F. ARMED (WARRIOR, &c. ALSO WILD BEASTS) पंचहल्यारी, पांचहल्यारी. F. FACED, F.-SIDED पंचानन, पंचमुखी. F.-FOLD पांचपट. SURPLUSAGE OF F. (PER CENT, IN BUYING *kadba*, MANGOES, &c.) वर्तवळ्याची -वरची पंचकडी *f.*, पंचोत्तरी *f.*, पंचोत्तरा *m.*, (शेंकड्याच्या) वरचे पांच.] F. *n.* five units पांच (वस्तूंचा समुदाय) पंचकडी *f.*, फाड *f.* २ पांचाचा आंकडा *m.*, पांच *m. pl.*; as, ५ or 5 or V.

Fives (fivz) [See Vives.] *n.* (Shakes.) a disease of the glands under the ear in horses एकप्रकारचा घोड्यांचा रोग *m.* ह्यांत घोड्यांच्या कानाखाली लहान गांठी उठतात.

Fives (fivz) *n. pl.* एक प्रकारचा चेंडूचा खेळ *m.* F. Court सदरहू खेळ खेळण्याचें पटांगण *n.* चौक *m.*

Fix (fiks) [O. Fr. *fix*, fixed -L. *fixus*, fixed. cf. Sk. पाश, to bind.] *v. t.* to make firm, stable, or fast, to set or place permanently, to establish, to implant; to secure ठाम -गच्च -घट्ट -बळकट बसवणें, दृढ करणें, पक्का करणें, स्थिर -अढळ -अचल करणें, न हालेसा -न निघेसा -न ढळेसा करणें, पक्का करणें, जाम करणें. २ to hold steadily, to fasten, as the eye upon an object स्थिर करणें, स्थिरपणानें लावणें, नेमणें, खिळविणें, स्थापना *f.* -आधान *n.* करणें *g. of o.* ३ to settle, to appoint, to determine, to establish स्थापणें, नेमणें, ठरवणें, बांधणें, नियम *m.* -नेम *m.* -ठराव *m.* -निश्चय *m.* करणें *g. of o.*, स्थापन करणें, इयत्ता करणें *g. of o.*, ठाम -मुकरर -नियमित-नेमित-निश्चित-खचीत करणें. ४ to confine, to restrain, to stay स्थिरावणें, थांबवणें, राहवणें, बसवणें, स्तंभन *n.* -स्तंभ *m.* करणें. ५ photo. to render perma-

ment पक्का-कायम-टिकाऊ-स्थिर-स्थायी करणें. ६ (*iron*
manuf.) *to line the hearth of* (a puddling
 furnace) दरजा *f. pl.* भरणें. ७ *to put in order, to*
arrange, to adjust नीटनेटकें -व्यवस्थित लावणें -करणें.
F. v. i. to become fixed स्थिर होणें, बसणें, स्थावरणें,
 स्थिरावणें. [*To F. (AS THE EYE IN DEATH) थिजणें.*]
 २ *to become firm, to congeal* घट्ट होणें, थिजणें, गोठणें,
 स्थिर होणें, उडून न जाणें, वाहून न जाणें. *To F. on,*
to determine on निश्चय *m* -नेम *m* -ठराव *m.* करणें.
F. n. a difficulty, a dilemma कचाटा *m*, पंचाईत *f*
 अडचण *f*, नड *f*, संकट *n.* *Fix'able a.* ठाम करण्या-
 जोगा. *Fixa'tion n.* स्थिर करणें *n.* २ स्थिरता *f*,
 स्थैर्य *n*, न उडून जाण्याची स्थिति *f.* ३ स्थिरीकरण *n.*
Fixa'tive a. रंग स्थिर करणारा. *Fix'ature n.* a gumm-
ing preparation for fixing the hair केंस बसविणारा
 चिकट पदार्थ *m*, चिकटवण *n*, स्थिरीकरणद्रव्य *n.* *Fix'-*
ed pa. a. खिळलेला, न हालेसा केलेला, खिळीव, ठाम,
 ठास, थावर, कायम, अढळ. २ लावलेला, नेमलेला,
 स्थापलेला, &c., स्थापित, आहित, अवस्थापित, प्रस्था-
 पित. ३ ठरवलेला, नेमलेला, &c., निश्चित, नियमित,
 बांधा, बांदा, मोयीन, मसम, मुस्तकीम, ठाम, ठास, नियत.
 [*TO BE F. ठरणें.*] ४ स्थिरावलेला, स्थिर, स्तंभित, स्तब्ध.
 ५ *stationary* अढळ, स्थावर, अचर, अचल, निश्चंचल,
 ध्रुव, स्थाणु. ६ *law.* (as opposed to *moveable*) स्थावर.
Fix'edly adv. *Fix'edness n.* ठामपणा *m*, ठासपणा
m, खिळलेपणा *m*, गच्चपणा *m*, अढळपणा *m*, स्थैर्य *n*,
 स्थिरता *f*, काइमी *f.* २ ठामपणा *m*, ठासपणा *m*, खचि-
 तपणा *m*, निखालसता *f*, नियमितत्व *n*, निश्चितत्व *n*.
 ३ स्थिरावलेलेपणा *m.* *Fix'er n.* गच्च बसविणारा.
 २ नेमणारा, मुकरर करणारा. ३ स्थिरावणारा. *Fixid'-*
ity, Fix'ity n. ठामपणा *m*, स्थिरता *f*, &c. *Fix'ing n.*
Fixing solution photo. स्थिर करणारा द्रव *m*, स्थिरी-
 करणद्रव *m*, पक्का करण्याकरितां वापरलेल्या वस्तू *f. pl.*
Fix'ture n. a *moveable that has become fastened to*
anything, a fixed article of furniture स्थावर केलेला
 माल *m* -द्रव्य *n*, ठाम केलेला किंवा ठाम झालेला
 पदार्थ *m* -वस्तु *f.* २ a *fixed or appointed time or*
event कायमचा उत्सव *m* -गोष्ट *f*, ठाम किंवा कायम
 केलेला काळ *m*, कायम केलेली कुस्ती *f* -शर्यत *f.*
 ३ (*Shakes.*) *Fix'edness n.* कायमपणा *m*, मजबुती *f.*
Fix'ure n. (*Shakes.*) स्थिरता *f*, ठामपणा *m.* *Fixed*
air n. स्थिर वायु *m.* कार्बानिक आसिडला हें नांव आहे.
Fixed body n. chem. (न उडून जाणारे) स्थिर
 पदार्थ *m. pl.* *Fixed oils n.* न उडून जाणारीं -स्थिर
 तेलें *n. pl.* *Fix'ed stars n.* (स्थिर) ध्रुव तारे *m. pl.*

N. B.—The word fixture is frequently substitu-
ted for fixure (formerly the word in common use)
in new editions of old works.

Fizz (fiz) [*Formed from the sound.*] *v. i. to*
make a hissing or sputtering sound फसफसणें,

फदफदणें or फिदफिदणें. F. n. any frothy drink, (as soda-water, or esp. champagne) फसफसणारें पेय; जसें, सोडावाटर व विशेषतः शाम्पेन दारू. Fizzing n. फसफसणें n, फिदफिद f, फसफस f. intens. फसफसाट m. Fizzle v. i. to hiss or sputter फसफसणें. २ (colloq. or low) to come to a sudden stop, to fail disgracefully (-चें काम) फसणें, फसफसणें, (-ची) पच्ची उडणें. F. n. (colloq.) a state of agitation or worry, an abortive effort निष्फल वायफळ प्रयत्न m, व्यर्थ -फुकट मेहनत f.

Flabby (flab'i) [From Flap. cf. Swed. dia. flabb the hanging underlip of an animal. Flabby शब्दाचा मूळ अर्थ आपल्या वजनानें लटलट हालणारा, आंगचा कठीणपणा नाहीसा झालेला, मिसमिशीत, मऊ असा आहे.] a. easily moved or shaken, soft, yielding थलथलीत; थिलथिलीत (R.), शिथिल, फोपशा, लफलीत, थोंथील, सुटलेला, कापशा, धोनशा, भोंगळ, भसभोंगळ, ढील, वाहवरा. [THAT IS F. थलथलीत, सुटल्या आंगाचा. TO GROW F. (कापुसल्यामुळें) थलथलीत होणें. २ wanting backbone, nerveless, feeble मिसमिशीत, विनजोराचा, नामर्दपणाचा. ३ damp, clammy चिकचिकित, दमटसर; as, "F. weather, F. perspiration." Flab'biness n. थलथलीतपणा m, फोपशेपणा m, थोंतली or थोंथली f, धोनशी f, धोदसी f. २ मिसमिशीतपणा m, नामर्दपणा m. ३ चिकचिकीतपणा m.

Flaccid (flak'sid) [O. Fr. flaccide -L. flaccidus -flaccus, flabby; conn. with Flap.] a. flabby, lax, easily yielding to pressure विलविलीत, लिबलिबीत, विळविळीत, मिसमिशीत, गिलगिलीत, ढिला, ढील, शिथिल, सैल. Flac'cidness n. Flaccid'ity n. विलविलेपणा m, लिबलिबीतपणा m, शिथिलपणा m, शैथिल्य n.

Flag (flag) [Dan. flay, Ger. flagge, from root of v. Flag, and so called from its fluttering in the wind.] n. that which flags or hangs down loosely लोंवणारी वस्तु f. २ the ensign of a ship or troops निशाण n, बावटा m. or बाहुटा m, पताक f, पताका f, ध्वज m, ध्वजा f, केतु m, बैरक (obs.) f. [GRAND F. OF AN ARMY (directing its march and encampments) ढाल f. BEARER OF THIS GRAND F. ढालईत, ढाल्या, ढालकरी. THE STREAMER or PENNON OF THE GRAND FLAG OF THE PESHWA जरीपटका m. BLACK FLAG. SEE BLACK. FLAG-CAPTAIN, FLAG-LIEUTENANT n. निशाणअधिकार्याच्या मदतीस दिलेला कप्तान m किंवा लेफ्टेनंट m. FLAG-OFFICER n. the commander of a fleet or squadron; an admiral, vice-admiral, rear-admiral or commodore निशाणाधिकारी आरमाराचा नायक m. FLAG OF TRUCE तहाचें निशाण n. Flag-ship n. आरमाराचा नायक व त्याचें निशाण नेणारें जहाज n, निशाण-जहाज n. FLAG STATION n. निशाण दाखविलें तरच आगगाडी उभी रहाण्याचें स्टेशन n. NATIONAL F. राष्ट्रीय निशाण m. RED F. धोक्याचें (तांबडें) निशाण n. TO DIP THE

F. (सलामी करण्याकरितां) निशाण खालीं करून एकदम वर करणें. To HANG OUT THE WHITE F. to ask truce or quarter (तह मागण्याकरितां) पांढरें निशाण दाखविणें. To HANG THE FLAG HALF-MAST HIGH OR HALF STAFF (दुःखप्रदर्शन करण्याकरितां) निशाण अर्धे उभारणें. To STRIKE OR LOWER THE F. (शरण आल्याची खूण न्हणून) निशाण पाडणें. YELLOW F. पिवळें निशाण (गलवतांत स्पर्शसंचारी रोग आहे हें दाखविण्याकरितां).

lag (flag) [From the base *flac* in A. S. *flac-or-lying, roving.*] v. i. to hang loose (without stiffness), to be loose, yielding, limp लोंबकळणें, लोंबकळत राहणें, ढिला पडणें, ढिला-ढील-सैल होणें-होजन पडणें, पडणें, झोळवणें, झोल m. येणें in. con. २ to drop, to grow spiritless, to languish गळणें, उतरणें, मंदावणें, थंडावणें, हलकावणें, सुस्तावणें, मरगळणें, (जीव) मोडकळीस येणें.

lag (flag) Flagstone [A form of *flake*, Icel. *flaya*, a flag or slab.] n. geol. a stone that separates in flakes or layers एक प्रकारचा ठिसूळ पातळ पत्त्यासारखा दगड m. ह्याचे पातळ थर सांपडतात. २ a flat stone used for paving फरशा दगड m, फरशा धोंडा m. फरशीला बसविण्याचा पातळ दगड m. F. v. l. (-ला) फरशी करणें.

lag (flag) [From root of v. *Flag*, so called from its waving in the wind.] n. (bot.) a water-plant एक जलवनस्पति f, जलरूह.

lagellate. Same as Flog.

lageolet (flaj'ō-let) [M. Fr. *flageolet* dim. of *flageol*, a pipe.] n. a small wooden wind-instrument like a flute (एक प्रकारचें) अलगुज n, अलगुजें n.

laggy (flag'gi) [Adj. from *flag*, an aquatic plant]. a. flexible, weak ढिला, ढील, सैल, शिथिल, झोल आलेला. Flag'giness n. ढिलेपणा m, झोल m.

lagitious (fla-jish'-us) [L. *flagitiosus, flagitium*, disgraceful act, anything done in the heat of passion.] a. grossly wicked (said of acts, crimes &c.) अतिदुष्ट, क्रूर, हिंस्र, अतिदुष्ट कृत्याचा. Flagi'tiously adv. Flagi'tiousness n. अतिदुष्टता f.

flagon (flag'-un) [Fr. *flacon* (flacon) -Low L. *flasco*, a flask.] n. a drinking vessel with a narrow neck जांब m, चंबू m, जाम m, सुरा f, सुरई f.

flagrant (flā' grant) [L. *flagrans*, pr. p. of *flagrare*, to burn.] a. flaming, glowing, ardent ढळढळीत, उत्कट, प्रज्वलित, झळकणारा, चकाकणारा, ढळढळीत दिसणारा, झगझगीत. २ actually in performance; raging ढळढळीत चालू, जारीनें सुरू. ३ notorious, enormous ठळक, उघड, धडधडीत, ठळक ठळीत, ढळढळीत. २ heinous भयंकर, वोर, क्रूर, वाईट, नीच. Fla'grancy n. ढळढळीतपणा m, ठळकपणा m, झगझगीतपणा m. Fla'grantly adv.

flail (flāl) [A. S. *fligel*, prob. from L. *flagellum*,

a scourge.] *n.* an instrument for threshing corn झोडण्याची काठी *f.*, बडवणी *f.*, मोगरी *f.* २ an ancient military weapon, like the common flail, often having the striking part armed with rows of spikes कांठ्यांची मोगरी *f.* हिच्या अग्रास लोखंडी कांटे असत.

Flake (flāk) [Norw. flak, a slice, Icel. flagna, to flake off.] *n.* a loose filmy mass or a thin chip-like or scale-like layer of anything, layer, scale ढलपी *f.*, कळपा *m.* २ a little particle of lighted or incandescent matter, a flash किटाळ *n.*, कोजळी *f.*, फुणगी *f.*, गूल *m.*, ठिणगी *f.* *F. v. t.* to form into flakes ढलप्या-कपच्या बनविणे. *F. v. i.* ढलप्या-कपच्या निघणे -पडणे -होणे. Flak'iness *n.* कळपेदारपणा *m.* Flak'y *a.*

Flam (flam) [Prob. from slim -flam or flam-few, a trifle, a corr. of Fr. fanfelue.] *n.* (obs.) a whim, an idle fancy लहर *f.*, तरंग *m.*, चैन *f.*, तब्येत *f.* २ a falsehood फसवणूक *f.*, फसवण *f.*, ठकवण *f.* *F. v. t.* फसवणे, ठकवणे.

Flambeau (flam'-bō) [Fr. flambe -L. flamma, flame.] *n.* a flaming torch, (esp.) one made by combining together a number of thick wicks invested with a quick-burning substance (anciently, perhaps, wax; in modern times, pitch or the like); (hence) any torch दिवटी *f.*, कांकडा *m.*, मशाल *f.*, पोत *m.*, चूड *f.*, टेंभा *m.* Flam'beaux *n. pl.*

Flame (flām) [O. Fr. flame, flambe -L. flamma -flagrare, to burn.] *n.* the blaze or stream of a fire ज्वाळा *f.*, ज्वाला *f.*, ज्योत *f.*, आग *f.*, भडका *m.*, अग्नि-शिखा *f.*, झळ *f.*, झाळ *f.* २ rage, ardour of temper आवेश *m.*, उत्साह *m.*, भडका *m.*, पेट *m.*, वणवा *m.*, (विशेष मनोविकाराचा) आवेग *m.* ३ ardour of affection, the passion of love प्रेमज्वाला *f.*, सुरतज्वाला *f.*, कामज्वाला *f.* ४ a person beloved, a sweet-heart प्रियकर, प्राणवल्लभ, सखा *m.* *F. v. i.* to burn with a flame or blaze ज्वाला *f.* (pop.) जाळ *m.* -ज्वाळ *f.* -ज्वाळा *f.* होणे-येणे-उठणे *g. of s.*, भबकणे, ज्योत -जाळ होणे. २ to break out in violence of passion, to be kindled with zeal or ardor भडकणे, भडका होणे. [FLAME COLOUR ज्वालारंग *m.* FLAME-COLOURED *a.* of a bright orange yellow colour निखाररंगी, अग्निवर्ण, ज्वालेच्या रंगाचा. FLAME REACTION ज्वालाद्वारा परीक्षा *f.*] Flame'less *a.* Flame'let *n.* small flame लहानशी ज्वाला *f.* Flam'ing *a.* emitting flames, consuming, illuminating उज्वल. २ brilliant, dazzling झगझगीत, झळझळीत, झक्, दिपविणारा. ३ ardent, passionate जाज्वल्य, ज्वालेसारखा, उत्कर. Flam'ingly *adv.* Flam'mable *a.* Flam'mabil'ity *n.* (obs.) ज्वलनीयता *f.*, पेट घेण्याची क्षमता *f.* Flam'y *a.* ज्वालामय, ज्वालापूर्ण.

Flamingo (fla-ming'gō) [Span. flamenco -L. flamma, a flame.] *n.* zool. any bird of the genus

Phenicopterus; the *F.* has webbed feet, very long legs, and a beak bent down as if broken. Their colour is usually red or pink हंसक म.

Flange (flānj) [Prov. E. *flange*, to project.] *n.* an external rib or rim (for strength, for guide or for attachment) बाहेरची कड *f.*, बाह्यपाली *f.* *F.* *v. t.* to make a flange on, to furnish with flange बाहेरची कड *f.* बसवणे, बाहेरची कड *f.* काढणे.

Flank (flangk) [Fr. *flanc*, perh. L. *flaccus*, flabby.] *n.* the fleshy or muscular part of the side of an animal, between the ribs and the hip कड *f.*, कट *m.*, कडसणी *f.*, कटि *f.* [SUNKENNESS or HOLLOWNESS OF THE *F.* FROM FASTING &c. वखल *n.*, भकाळी *f.*, भटाकी *f.*, पाखल *f.*, वाखल.] २ *mili. (a.)* the side of an army, as of a brigade or regiment बाजू *f.*, बगल *f.*, पार्श्वभाग *m.*, पार्श्वीग *n.* ३ *arch.* the side of any building इमारतीची बाजू *f.* *F. v. t.* to stand at the flank or side (-च्या) बाजूस उभे राहणे. २ (a) to guard the flank of बाजू राखणे-संभाळणे. (b) to attack or threaten to attack the flank of बाजूवर हल्ला करणे. *F. v. i.* to border, to touch (-च्या) सीमेवर-बाजूवर असणे-जाणे, (-बाजूला) स्पर्श करणे. २ to be posted on the side बाजूस असणे. Flank'er *n.* one who, or that which, flanks, as a skirmisher or a body of troops sent out upon the flanks of an army (फौजेंतील तुकडीच्या) बाजूचे लोक *m. pl.* Flank-company *n.* a certain number of troops drawn up upon the right or left of a battalion बगलेचे -बाजूचे सैन्य *n.* -टोळी *f.* Flank file *n.* the first men on the right, and the last on the left, of a company शेवटच्या (डाव्या किंवा उजव्या रांगेंतील उजव्या बाजूचे पहिले व डाव्या बाजूचे शेवटचे लोक *m. pl.*, हाताच्या, -बाजूच्या रांगा *f. pl.*

Flannel (flan'el) [Fr. *flanelle* is from the O. Fr. *flaine*, a pillow-case.] *n.* a soft, nappy, woollen cloth, of loose texture फलानेल *f.*, फलाटीण *f.*, फलाणीन *f.*, धुशा or सा *m. (obs.)*, धोसा *m. (obs.)*. Flann'eled *a.* फलानेलने गुंडाळलेला.

Flap (flap) [M. E. *flappen*, to beat. Dut. *flappen*, to flap.] *n.* anything broad and flexible, hanging loose (लेंबणारा) कान *m. (fig.)*, झोल *m.*, पाल *f.*, घेर *m.* २ the motion or blow of a broad loose object फडफड *f.*, फडफड आवाज *m.*, झटका *m.*, झटकारा *m.* ३ a hinged leaf पाळी *f.* (as, of a table or shutter). ४ a portion of skin or flesh or covering and growing over the end of an amputated limb मांसाचा झोल *m.*, झांकण *n.* ५ (of trowsers, &c.) खिस्तक *n. f.* ६ (of a coat) झोल *m.*, घेर *m.* ७ *pl. (farr.)* a disease in the lips of horses घोड्यांच्या ओंठास होणारा रोग *m.* ८ thing to flap with, fan झडपण *n.*, झडपणे *n.*, झडपणी *f.*, फटकणे *n.*, फडपणे *n.*, विंधुणा *m.* *F. v. t.* to

beat with a flap झडपणें, फटकणें, हडपणें, झटकणें, झटकावणें, झटका *m* झटकारा *m*. देणें. [To F. OUT (A LIGHT) झणकान्यानें विझवणें -मालवणें, पालवणें, पालव करणें -टाकणें.] २ to move with a flapping noise फडफडवणें, फडफडाविणें. F. v. i. to fly with wings beating the air फडफड उडणें, फडफडणें, झडफडणें, फणत्कार करणें. २ to fall and hang like a flap as the brim of a hat or other broad things फडफड हालणें. ३ to make a flapping noise फडफड झडफड वाजणें. Flap'-eared *a*. गजकर्ण, हत्तीच्या कानासारखा. Flap'ped *pa. p.* Flap'per *n.* fan झडपण *n*, फटकणें *n*. Flap'pet *n.* fan झडपण *n*, फटकणें *n*, पंखा *m*. Flap'ping *n.* झडपणें *n*, झडपणी *f*, झटका *m*, झणकार or रा *m*. [A GENERAL F. झडपाझडपी *f*.] २ फडफडवणें *n*, फडफडवणी *f*, फडफडावणी *f*, फडफडणें *n*, फडफड *f*, फडफडणी *f*. ३ noise of flapping फडत्कार *m*, intens. फडफडाट *m*, फडाड *m*. Flap'pingly *adv.* फडफड or डां, intens. फडाफड, फडाफडां. Flap-valve *n.* एकाच बाजूला हालणारी झांपडी *f*, एकझडपी दार *n*.

Flap-doodle (flap'-doodl) *n.* the food of fools, transparent nonsense, gross flattery शुद्ध बेअकलीपणा *m*, अगदीं मूर्खपणा *m*, अश्लाघ्य तोंडपुजेपणा *m*.

Flare (flaer) [Norweg. flara, to blaze.] *v. i.* to burn with an unsteady or wavering flame भकभक जळणें, भडभड जळणें, ढणढणणें, ढळढळणें, ढणढण-ढळढळ जळणें, भकाकणें. २ to shine out with a sudden & unsteady light रसरसणें, रणरणणें, झळकणें. ३ to shine out with gaudy colours, to be offensively bright or showy भडक मारणें, झळकणें. ४ to open or spread outwards, to project beyond the perpendicular बाहेर पसरणें, (लंबरेषेच्या) बाहेर जाणें; as, "The sides of a bowl flare." To F. up (colloq.) to become suddenly heated or excited एकदम तापणें-तापून जाणें, एकदम झुब्ध होणें. F. *n.* an unsteady broad offensive light भडक प्रकाश *m*, भडभडीत-रखरखीत ज्वाळा *f*. २ a spreading outward बाहेर पसरणें *n*; as, "The F. of a fire-place." Flared *pa. p.* Fla'ring *a.* ढणढणीत, ढळढळीत. २ रसरशीत, रणरणीत. ३ flashy, showy भडक, भवूक, झळक, भळभळीत. Fla'ringly *adv.* भकभक, ढणढण, ढळढळ, ढळाढळ, &c.

Flash (flash) [M. E. flaschen, to dash; cf. Swed. dial. flasa, to burn violently; Icel. falsa, to rush -flas, a swift rushing.] *n.* a sudden burst of light, a momentary blaze चमक *f*, चमकारा *m*, क्षणिक तेज *n*, क्षणिक भडका *m*, लकेर *f*, चक्क *n*, लक्क *n*, झग *n*, झगमग *f*, झळझळ *f*. [VIVID F., DAZZLING F. झकाझकाट *m*, चकचकाट *m*, झलाल *m*, झकाकी *f*, झगागी *f*, चकाकी *f*, चकाचकी *f*. WITH A F. चक्क-कन्, लक्क-कन्, लक्कर.] २ a sudden & brilliant burst (as of wit or genius) बुद्धीची चमक *f*, अकलेची चमक *f*.

३ the time during which a flash is visible, an instant क्षण *m*, पळ *n*, घडी *f*, निमिष *n*, चक होण्यास लागणारा काळ *m*. *F. v. i.* to break forth with a sudden & transient light चमक मारणे, चमकणे, चकचकणे, चकाकणे, लकलकणे, लकाकणे, झगमगणे, झकझकणे, (वीज इ०) लवणे. २ to show a momentary brilliancy झकक होणे, चकक होणे. ३ to break out violently, to rush hastily, to burst forth खाडकन्-जोराने बाहेर पडणे, जोराने आंत शिरणे. *F. v. t.* to send out in flashes, to cause to burst forth with sudden light झककदिनीं चकाकवणे -चमकवणे. २ to light up as by a sudden flame or light एकदम-झककदिनीं पेटविणे, वरवर झकपक करणे. ३ to trick up in a showy manner (लुचेगिरीने किंवा युक्तीने) भपकेदार दिसेल असे करणे, चकचकीत करणे, झकक करणे. *To F.* in the pan (a gun) रंजुक -रंजक पिणे-उडणे. २ (colloq.) to fail of success अपयश येणे. *F. a.* showy but counterfeit, cheap, pretentious & vulgar दिखाऊ, स्वस्त, नकली, भपकेदार पण खोटे, हलका; as, "F. finery." २ wearing showy counterfeit ornaments, vulgarly pretentious खोटे -नकली दागिने घालणारा, हलकट भपका करणारा, नीच; as, "F. people." Flash-house *n*. वेश्यागृह *n*. Flash-wheel *n*. जुन्या आगबोटीला लावण्याचा फळ्यांचा रहाट *m*. Flash'ily *adv*. Flash'iness *n*. (विजेसारखा) क्षणिक झकझकीतपणा *m*, चकचकीतपणा *m*, भडक *f*. २ बाहेरचा भपका *m*, क्षणिक गोजरेपणा *m*. Flash'y *a*. dazzling for a moment, transitorily bright थोडासा वेळ चमकणारा, चकक होणारा, झकक होणारा. २ fiery, vehement झगझगीत, तापट, रागीट, कडक, उग्र, तामसी, गरम; as, "A temper always F." ३ showy, gaudy दिखाऊ, लकलकीत, लकक, लकालक, झळक, भडक, भडकीचा, ढबदार, भळभळीत, बभूक, थाटमाटाचा. ४ without taste or spirit नीरस, आवेशशून्य. Flashing point स्फुरणबिंदु *m*. ज्या उष्णमानावर तेलांतून ज्वाला-ग्राही वाफ निघून ती व तेल पेटू शकतात, त्या उष्णमानास स्फुरणबिंदु flashing point असे म्हणतात.

Flask (flask) [*A. S.* *flasce*; *Ger.* *flasche* from *L. L.* *flasco* -*L.* *vasculum*, a flask.] *n*. a small bottle-shaped vessel for holding fluids शिशी *f*, बाटली *f*, कुपी *f*; as; "F. of wine." २ a narrow-necked vessel of metal or glass (कांचे किंवा धातूचे) बाटलीसारखे भांडे *n*. ३ (Founding) ओतकामाची पेटो *f*. Flask'let *n*. (*Eng.*) a long, shallow basket, with two handles लांब व उथळ टोपली *f*. २ a small flask लहान कुपी *f*.

Flat (flat) [*M. E.* *flat*-*Icel.* *flatr*-*Swed.* *flat*-*Dan.* *flad*.] *a*. level without inclination, plane सपाट, समान, सारखा, सम, चढणीउत्तरणीशिवायचा, पाणसाळ. २ level with the ground or earth, lying at full length or spread out upon the ground भुईसपाट,

जमीनदोस्त. (b) (hence) fallen or ruined पतित, नष्ट, गत, पडलेला, नाश झालेला. [TO LAY F. पाडून टाकणे, विछावणे, चीत -जमीनदोस्त करणे, लंबा-लंबे करणे.]

३ (Fine arts) destitute of variety, without points of prominence and striking interest वैचित्र्यविरहित, नीरस. ४ tasteless, insipid बेचव, पाणचट, पचपचीत, अळणी, मळमळीत, हिमूळ, मिळमिळीत, नीरस; as, "A fruit F. to the taste." ५ dull, uninteresting, monotonous नीरस, शुष्क, बेचव, अळणी (fig.); as, " F. speech." ६ lacking liveliness of commercial exchange and dealings पडलेला, साफ बसलेला; as, "The market is F." ७ unmistakable, absolute, positive साफ, उघड, निखालस, स्पष्ट. [F. REFUSAL स्पष्ट नकार m, निझाडा m (v. देणे).]

८ below the true pitch मृदु, कोमल. (a) (of sound) not acute तरळ, बोद, बद्दवीत, दबदवीत, ढबढवीत. [TO SOUND F. (A RELAXED DRUM,) &c. डबडवणे intens., डबावणे.] (b) कमी (आवाज), शुद्धश्रुतीपेक्षां कमीचा, विकृत किंवा अर्धस्वरानें खालचा किंवा पूर्वीचा; पूर्व; कोमल, तीव्र नव्हे तो. ९ (Phonetics) sonant, vocal (applied to any one of the sonant or vocal consonants, as distinguished from a non-sonant (or sharp) consonant.) मृदु. Flat-boat n. a boat with a flat bottom and square end सपाट होडी f. Flat-head a. characterized by flatness of head, (esp.) that produced by artificial means, as a certain tribe of American Indians सपाट डोक्याचा. Flat n. a level surface, without elevation, relief, or prominences; an extended plain पटंगण n, or पटांगण n, सपाट मैदान n, पाटा m, माळ m. २ a shallow, a strand भाट f. n. dim. भाटी f. ३ something broad and flat in form सपाट वस्तु f. ४ the flat part or side of anything फलक. ५ (archi). a floor, loft, or story in a building, esp. a floor of a house मजला m. ६ (mining.) a horizontal vein of ore deposit auxiliary to a main vein सपाट शीर f. ७ a dull fellow, simpleton ठोंब्या m. ८ (अर्धस्वरानें खालच्या किंवा पूर्वीच्या स्वराची म्हणजे) कोमल स्वराची खूण f -चिन्ह (Δ) n. F. v. i. (स्वर) (शुद्ध श्रुतीपासून) कमी होणे -कोमल होणे. Flat-iron n. an iron with a flat, smooth surface for ironing clothes इस्तरी f. Flat'ly adv. downright, peremptorily निक्षून, साफ, निझाडून. [TO REPLY OR STATE F. निक्षून उत्तर देणे -विधान करणे, तटका तोडणे, तटका तोडून टाकणे.] Flat'ness n. सपाटी f, सपाटपणा m, सारखेपणा m, समानता f. २ चपटेपणा m, बसकेपणा m. ३ फिकेपणा m, पाणचटपणा m, मळमळीतपणा m, गतरसता f, गतसारता f. Flat-nosed a. बसक्या -चपट्या नाकाचा, नकटा. Flat-roofed a. बसक्या धाड्याचा. Flat'ten v. t. to make flat सपाट -चपाट करणे, चापटणे, चेपटणे, चेपणे, चपटा करणे. २ to prostrate, (hence) to depress

निम्न करणे, जमीनदोस्त करणे, खचविणे, नाउमेद करणे. ३ to render stale वेचव करणे. ४ mus. to lower the pitch of, to cause to sound less sharp (तबला इ०) उतरणे, वोद करणे, नीच स्वरांत आणणे. F. v. i. to grow flat, depressed, rapid चपटा होणे, चेपटणे. Flat'ting n. the process or operation of making flat, as a cylinder of glass by opening it out चपटा-सपाट करणे n. २ the process of forming metals into sheets by passing it between rollers धातूचे पत्रे करण्याची पद्धति f. Flat'tish a. somewhat flat सपाटसर. Flat-wise adv. थपी. (v. लावणे.)

Flatter (flat'-er) [O. Fr. *flater* (Fr. *flatter*;) cf. Flatter शब्दाची उत्पत्ति संशयित आहे. जुन्या फ्रेंच भाषेत Flater (चालू फ्रेंच Flatter) चा अर्थ गुळगुळीत करणे, हातानें थोपटणे, कुरवाळणे असा आहे. फ्रेंच Flaterie शब्दाचा अर्थ इंग्रजी Flattery असा आहे व फ्रेंच Flaterie चा अर्थ Flatterer असा आहे. तेव्हां ह्या दोन शब्दांवरून फ्रेंच Flater शब्दाचा अर्थ इंग्रजी Flatter आला असावा असा एक तर्क आहे.] v. t. to soothe with praise and servile attentions, to cajole, to wheedle हांजी हांजी f -आर्जव n -खोटी स्तुति f -खुशामत करणे, तोंड पाहून -तोंडासारखें-तोंडापुरतें-तोंड-देखलें -तोंडदेखणें -तोंडदेखें बोलणें, जीजी करणे-म्हणणें. [To F. ONE'S SELF UPON अहंकार दाखविणे, आपली आपण बडेजाव करणे, अक्कड-अभिमान वाळगणे -भोगणे-धरणें g. of o.] २ to speak what is agreeable रुचेल तें बोलणें, प्रिय भाषण बोलणें. ३ to praise falsely खोटी स्तुति करणे. ४ to gratify आराधना करणे, संतोपविणे, संतुष्ट करणे. ५ to raise false hopes in खोटी आशा उत्पन्न करणे. ६ to give too favourable an idea of (आहे त्यापेक्षां) जास्त चांगली कल्पना देणे; as, "His portrait F. s him." F. n. चपट्या तोंडाचा घण m. २ चपटी जंतरपट्टी f. Flat'ter n. खुशामत करणारा, फाजील स्तुति करणारा, तोंडासारखें बोलणारा, संतोपविणारा, हांजी हांजी करणारा, खोटी आशा उत्पन्न करणारा, &c. Flat'tering pr. p. Flat'teringly adv. Flat'tery n. हांजीहांजी f, खुशामत f, आर्जव n, लाडीगोडी f, मिथ्या प्रशंसा f, तोंडासारखें-तोंड देखणें-तोंडापुरतें बोलणें n.

Flatulent (flat'-ū-lent) [Fr.,-L. L. *flatulentus* -L. flare, flatum, to blow.] a. generating or apt to generate gas in the alimentary canal, causing wind वातकर, वातकारक, वावडा, वातुल, वातुळ, पोटांत वात उत्पन्न करणारा, पोटांत दडब करणारा. २ (a) (of a disease) attended with or caused by the accumulation of gases in the alimentary canal वात उत्पन्न करणारा, वातानें फुगलेला, वातयुक्त, वात-जन्य; as, "F. asthma. F. caulic. F. eruct ion." (b) (of persons) troubled with flatulence पोटांतील वातानें पिडलेला-आजारी, वायुग्रस्त, वातप्रधान, वात-प्रकृतिक, वातप्रकृतीचा. ३ (fig.) inflated or puff- ed up, windy, empty, vain, pretentious फुगलेला,

पोकळ, रिकामा, दांभिक, फुगून गेलेला, चढून गेलेला; as, "F. with flames of self-applause." Flatulence *n.* the condition of being charged with gas वायुयुक्तता *f.* २ the state or condition of having the stomach or other portion of the alimentary canal charged with gas वातबद्धता *f.* कोष्ठवायु *m.* [BILIOUS F. पित्तवायु *m.* F. OCCASIONED BY WORMS कृमिवाताळें OR किरिमवाताळें *n.* जंतवाताळें *n.* F. WITH HEAT उष्णवायु *m.*] ३ the tendency in various kinds of food to produce this state वाचडेपणा *m.* वातुळपणा *m.* वातकारकता *m.* ४ (*fig.*) inflated or puffed up condition, windiness, vanity, pretentiousness फुगलेलेपणा *m.* पोकळपणा *m.* पोकळ डौल *m.* पोकळ बडेजावी *f.* फुशारी *f.* फुशारकी *f.* Flatulently *adv.* Fla'tus *n.* a puff of wind, a breath श्वासाचा-वाच्याचा फुंकारा *m.* श्वास *m.* वारा *m.* २ an accumulation of wind in the stomach or bowels वात *m.* वायु *m.* दबा *m.* ३ (*lit. & fig.*) morbid inflation or swelling रोगट सूज *f.* रोगानें फुगणें *n.*

Flaunt (flaunt) [Of unknown origin. Prob. imitative. Swed. prov. *flankt*, flutteringly loosely, from *flanka*, to waver.] *v. i.* (a) (of plumes, banners &c.) to wave gaily or profusely फडफडणें. (b) (of plants) to wave so as to display their beauty (आपली शोभा दिसेल अशा रीतीनें) खळखळ हालणें. २ (a) (of persons) to walk or move about so as to display one's finery (कडकडीत किंवा फडफडीत पोशाख करून) छानछुकी मिरविणें, छानछुकीची मिरवण-मिरवणूक *f.* करणें, (सगळगीत पोषाखानें) उगीच दिमाख दाखवीत हिंडणें. (b) to be extravagantly gaudy भडक मारणें. *F. v. t.* to display ostentatiously or obviously, to flourish, to parade भपका करणें-दाखविणें, अकडीनें किंवा डौलानें प्रदर्शन करणें; as, "He Flaunt'd his fortune and freedom." *F. n.* something used to make a show, showy dress, finery भपका किंवा डौल दाखविण्याकरितां वापरलेली वस्तु *f.* अकडीचा-डौलाचा-थाटमाटाचा पोषाख *m.* भडक पोषाख *m.* Flaunt'ing *a.* भडक मारणारा, भडक, भडकीचा. Flaunt'ingly *adv.* Flaun'ty *a.* showy दिखाऊ, डौली, चकेदार.

N. B.—Flaunt seems to have been particularly used of the display of fluttering plumes.

Flavour (flā'-vēr) [O. Fr. *fleur*, *fleur*, *flaur*, smell. Prob. related to L. *fragrare* or *flare*. सध्यांच्या इंग्रजीत Flavour हा शब्द 'विशेष प्रकारची लज्जत किंवा स्वाद' ह्याच अर्थी बरेच वेळां वापरतात.] *n.* a smell, odour स्वाद *m.* आस्वाद *m.* चव *f.* मझा *f.* रुचि *f.* रुच *f.* बोई *f.* रस *m.* (b) a more or less subtle peculiarity of taste distinguishing a substance from others, a touch of a particular kind of taste, a particular relish लज्जत *f.* विशेष प्रकारचा स्वाद *m.* ३ a substance which flavours रुचकर-रुची

देणारा पदार्थ *m.* ४ *that quality which gives character to any of the productions of literature or the fine arts* (वाङ्मयाच्या किंवा ललित कलेच्या कोणत्याही कृतीला) विशेषपणा देणारा गुण *m.*, विशेष *m.*, गोडी *f.*, सरसता *f.*, सुरसता *f.*, रसवत्ता *f.* *F. v. t. to give flavour to* (विशेष) रुचि *f.* -चव *f.* आणणें, लज्जत आणणें, सरस -सुरस करणें. *Fla'vorous a.* *Fla'vourless a.* वेचव, नीरस, पाणचट.

Flaw (flaw) [*Dut. vlag, Swed. flaga.*] *n.* *a sudden burst of wind* (usually of short duration) (थोडा वेळ टिकणारा) वाऱ्याचा सपाटा *m.* -झोत *m.* २ *a fall of rain or snow, accompanied by gusty wind* (झपाट्याचा वारा सुटून झालेला) पाउसाचा किंवा बर्फाचा वर्षाव *m.*

Flaw (flaw) [*Icel. flaga, a slab.*] *n.* *a crack, breach, a fissure, rent, rift, a defect of continuity or cohesion* तडा *m.*, भेग *f.*, रंध्र *n.*, भंग *m.*, छिद्र *n.*, दोरा *m.*, दोरवा *m.*, चीर *f.* [*HAVING A F.* फुटक, फुटकर, पिचका, भंगलेला.] २ *a detached piece of something* फूट, बाल. ३ *a blemish, an imperfection, a defect, a fault* व्यंग *n.*, फांट *m.*, दोष *m.*, बिंग *n.*, न्यून *n.*, गोम *f.*, छिद्र *n.*, खोड *f.*, ऐब *f.* ४ (in a rupee, &c.) फाटाफूट *f.*, खोड *f.* *F. v. t. to crack* फुटणें, भेगा-तडा उडणें. २ (*obs.*) *to violate* मोडणें (*fig.*). *Flaw'less a.* निर्भंग, निर्दोष. *Flaw'y a.*

Flax (flax) [*O. Eng. fleax, O. Teut. root fleh or flah, to plait.* Some think that the root in flax is the same as in flay, the etymological notion being connected with the process of stripping by which the fibre is prepared.] *n.* *the plant linum, (esp. L. usitatissimum,) bearing the seeds commonly known as linseed* जवस *m.*, जवशी *f.*, अळशी *f.*, अतसी *f.* २ *the fibres of flax* अळशीचा वाख *m.* ३ *pl. different sorts or qualities of flax* आळशीच्या निरनिराळ्या जाति *f. pl.* *Flax-comb n.* hatchel ताग *m.* -अंबाडी *f.* विंचरण्याची फणी *f.* -फणेरें *n.* *Flax-dresser n.* *one who breaks and swingles flax or prepares it for the spinner* ताग सोडविणारा -मोकळा करणारा. *Flax'en a.* जवसासारखा, तकतकीत. *Flax-mill n.* *a mill where flax is spun* अंबाडी पिंजण्याची गिरणी *f.* *Flax-wench n.* *a prostitute* वेऱ्या *f.* *Flax'y a.* *like flax* जवसासारखा-सम-सदृश.

Flay (flā) [*A. S. flean; Icel. fla, to skin.*] *v. t.* *to strip or pull off the skin or hide of, to skin* (कातडी किंवा चामडी) सोलून काढणें, सोलणें, टोपसाल *n.* काढणें -उडवणें *g. of o.*, टोपसाल *n.* उघडणें. २ (*humourous*) उघडा -बोडका करणें, पोपाख काढून टाकणें. ३ *to strip a person of his money or belongings by extortion or exaction* लुबाडणें, पैसे लुबाडून घेणें, पैसे लुबाडून नंगा करणें, बुचाडणें. ४ *to strip of its exterior ornaments or covering*

बाह्यशोभा किंवा बाह्याच्छादन नाहीसं करणें. Flay'ed *pa. t. & pa. p.* Flay'er *n.* कातडी किंवा चामडी सोलून काढणारा. २ (*fig.*) *one who flays or practises extortion* पैसा लुबाडून घेणारा, नागवणारा. Flay'-flint *n.* *one who is guilty of the worst meanness or extortion for the sake of gain* (द्रव्यलोभासाठी) हवें तें नीच कृत्य करणारा मनुष्य *m.* Flay'ing *pr. p. & v. n.*

Flea (flē) [A. S. *fleah*; cf. Ger. *floh*, Dut. *vloo*.] *n. zool.* *an insect belonging to the genus Pulex, of the order Aphaniptera, destitute of wings, but having the power of leaping energetically* पिसू *f.*, पीस *f.*, पुशी *f.* ह्या प्राण्यास पंख नसतात पण त्याची उडी मारण्याची शक्ति फार असते. Flea'-bane *n. bot.* *one of various plants, supposed to have efficacy in driving away fleas* काळीजिरी *f.*, कडूकारळी *f.* २ (-seed) काळेंजिरे *n.*, कडूकारळें *n.*, काळेंरें *n.* ह्या वनस्पतीच्या वासानें पिसवा जातात अशी समजूत आहे. Flea'-bite *n.* *the bite of a flea* पिसूचा दंश *m.* २ *a trifling wound* (पुशीनें चावल्यासारखी) लहानशी -क्षुल्लक दुखापत *f.* Flea'-bitten *a.* *bitten by a flea* पिसूनें चावलेला. २ *white, flecked with minute dots of bay* (said of the colour of a horse) पांढरा व मधूनमधून कुमाईत रंगाचे (काळे) ठिपके असलेला (घोडा). A flea in one's ear *an unwelcome hint or unexpected reply, annoying like a flea* कानांत पिसूप्रमाणें त्रास देणारा शब्द *m.* -उत्तर *n.*

Flea-bane See Flea.

Fleam (flēm) [Fr. *flamme*-Gr. *phlebotomon*, a lancet, *phleps*, *phlebos*, a vein, & *temnein*, to cut.] *n.* *a sharp instrument used for opening veins, lancing gums, &c.* घोड्याचें रक्त काढण्याचें नस्तर *n.* २ *a gum-lancet* दाढेंतून रक्त काढण्याचें नस्तर *n.*

Fleawort (flē'-wurt) *n. bot.* *an herb used in medicine (Plantago Psyllium), named from the shape of its seeds* इसपगोल *m.*

Fledge (flej) [M. E. *fligge*, *flegge*.-A. S. *flycge*, *fledged*.] *v. t. & i.* (of a young bird) *to acquire feathers large enough for flight, to become fully plumed* (-ला) पंख फुटणें, (उडण्यापुरते) मोठे पंख येणें; as, "Birds quick to F. are quick to fall." २ *to bring up a young bird until its feathers are grown & it is able to fly* (पंख फुटे तोंपर्यंत) पोसणें-वाढवणें, पंखयुक्त करणें. ३ *to provide or furnish with plumage* पिसें किंवा पंख लावून तयार करणें, सपक्ष करणें. ४ *to cover with any soft covering, to cover as with feathers or down* लवेनें किंवा पंखानें आच्छादित करणें, झांकणें. Fled'ged *pa. t.* Fledg'-ing *pr. p.* Fledg'ling *n.* *a young bird just fledged* नुकतींच पिसें फुटलेलें पिल्लं *n.* Fledg'y *a.* पंख असलेला, पंख फुटलेला.

Flee (flē) [A. S. *fleon*, akin to *fleogan*, to fly.]

v. i. to run away as from danger or evil, to hasten off (usually with from which is sometimes omitted, making the verb transitive) पळ m. f. काढणें, पळणें, पळून जाणें, पाठ f. दाखवणें-देणें, यःपलाय करणें, पोबारा m. करणें म्हणणें. [To F. WILDLY, AS, IN ROUT, FRIGHT &c. उधळणें, पळ m. काढणें, भणभणणें, दशदिशा adv. पळणें, रान घेणें, रानोमाळ पळणें.] F. v. t. to run away from, to hasten away from पासून पळून जाणें; as, "She fled the place of tombs." "Sleep continued to F. him." Flee'ing pr. p. & v. n. Fled pa. t. & pa. p. Fle'er n. पळपुट्या.

N. B.—When great speed is to be indicated, we commonly use *fly*, not *flee*; as, "*Fly* hence to France with the utmost speed. "Whither shall I *fly* to scape their hands?" (*Webster.*)

Fleece (flēs) [A. S. *fleas*; Dut. *vlies*, Ger. *fliess*, wool.] n. the woolly covering of a sheep or similar animal (मेंढ्याची) लोंकर f, भीस f, मेषलोम n. २ the quantity of wool shorn from a sheep at one time एका मेंढराची एका कापणीची लोंकर f. ३ (fig. & lit.) a crop of vegetation पीक n, वाढ f. ४ (a head or mass of hair) केंसाचा झुपका m -जमाव m. ५ anything resembling a sheep-fleece (as a quantity of falling snow or of some light substance as air, vapour) लोंकरीसारखा पांढरा पदार्थ m. ६ the thin sheet of cotton or wool fibre कापसाचा किंवा लोंकरीचा पातळ पडदा m. ७ (used for a sheep or collectively sheep) मेंढरें n. pl. F. v. t. to strip a sheep of the fleece लोंकर भादरणें -कापणें-कातरणें. २ to deprive of one's natural covering नैसर्गिक आच्छादन छिनावून घेणें. ३ to strip a person of money, property, &c.; to plunder; to rob heartlessly जुलमानें द्रव्य लुबाडणें, निस्त्राण करणें, मेटाकुटीस आणणें, पिळून हैराण करणें, लुटणें, नागवणें. ४ (R.) to overspread as with a fleece (लोंकरीनें किंवा लोंकरीसारख्या आच्छादनानें) झांकणें. Flee'ced a. furnished with a fleece लोंकरीनें आच्छादिलेला. २ plundered, robbed लुबाडलेला, नागवलेला. Fleece'less a. Fleece'er n. लोंकर कापणारा. Fleece-merchant n. लोंकरीचा व्यापारी m. Fleece-wool n. मेंढ्याची वर्षअखेर कापलेली लोंकर f. Flee'cy n. लोंकरीनें आच्छादलेला, लोंकर असलेला. २ लोंकरीचा, लोंकरीपासून केलेला. ३ (रंगानें किंवा आंगानें) लोंकरीसारखा.

Fleer (flēr) [Cf: Norw. *fira*, Swed. *fissa*, to titter.] v. i. to laugh in a coarse, impudent or unbecoming manner, to laugh mockingly or scornfully (असभ्यतेनें -दांडगेपणानें-वेडावण्याकरितां-तिरस्कार दाखविण्याकरितां) हंसणें, (हंसून) उपहास m. करणें, वेडावणें, अवहेलना f -तिरस्कार m -अवज्ञा f करणें. F. v. t. to laugh mockingly at, to ridicule, to deride मस्करी f -थट्टा f करणें. with g. of o., धिक्कार

m -उपहास *m* -तिरस्कार *m*. करणें *g. of o.*, (तिरस्कार-बुद्धीनें-अवज्ञाबुद्धीनें) हसणें. *F. n. mocking look or speech, a sneer* उपहास *m*, तिरस्कार *m*, अवज्ञा *f*, उपहासात्मक भाषण *n*, उपहासदर्शक चेहरा *m*, उपहास-दर्शक अभिनय *m*. *Flee'er n.* हसणारा, वेडावणारा, (हसून) उपहास करणारा. *Flee'ring v. n.* हसणें *n*, उपहास करणें *n*. *Flee'ringly adv.*

Fleet (flēt) [*A. S. fleot, a ship -fleotan, to float; conn. with. Dut. vlieten, Ger. flotte.*] *n.* a number of vessels carrying armed men, a number of ships armed and manned for war आरमार *n*, लढाऊ गलब्रतांचा समुदाय *m*, नौकासमुदाय *m*. २ (the fleet) the collective naval force of a country आरमारखातें *n*, आरमाराचें खातें *n*. ३ a number of ships or boats sailing in company जुटीनें चालणारीं गलब्रतें *n. pl.* -किंवा जहाजे *n. pl.* ४ (*R.*) a number of persons, birds, or other objects moving or employed in company (मनुष्यांचा -पक्ष्यांचा किंवा इतर वस्तूंचा) समुदाय *m*, तांडा *m*.

Fleet (flēt) [*Prob. Icel. fljotr, swift, but cog. with verb Fleet. (said primarily of living beings, their limbs and movements; hence of things viewed as self-moving; thoughts, &c.,)*] *a.* swift in motion, nimble लवकर पळणारा, सटकन्-वाऱ्यासारखा पळणारा, वेगवान्, धावरा, पळका, चालका, जलद, अतिवेगी, जवी, शीघ्रगामी. २ *evanescent, passing away, not durable or lasting* नश्वर, सटकन् नाहीसा होणारा, क्षणभंगुर, क्षणिक; as, "And bind in words the *F.* emotion fast." *Fleet-foot a.* swift of foot पायाचा जलद, जलद चालणारा. *Fleet'ing a.* transitory क्षणिक, क्षणभंगुर, उत्पन्नविनाशी, अचिरस्थायी. *Fleet'ingly adv.* अतिवेगानें. *Fleet'ly adv.* *Fleet'ness n.* शीघ्रता *f*, शीघ्रगामित्व *n*, त्वरितगति *f*, चपळपणा *m*.

Fleet (flēt) [*A. S. fleotan, to float.*] *v. i.* to pass over quickly, to hasten वेगानें-शीघ्रतेनें-त्वरेंनें-लवकर निसदून जाणें.

Fleet (flēt) [*A. S. fleot, an inlet.*] *n.* a creek or inlet (obsolete except as a place name) खाडी *f*. २ the Fleet, a run of water flowing into the Thames, between Ludgate hill and Fleet Street, now a covered sewer, called also the Fleet-ditch टेम्स नदीस मिळणारा फ्लीट नांवाचा नाला *m*. ३ the prison which stood near it (फ्लीटडिच् जवळ असलेला) फ्लीटनांवाचा तुरुंग *m*. *Fleet-marriage n.* a marriage performed clandestinely by persons in the Fleet street चोरटें लग्न *n*, गुप्त रीतीनें केलेलें झालेलें लग्न *n*, गुप्तविवाह *m*. *Fleet-parson n.* one of a number of disreputable clergymen, who were to be found in and about the Fleet prison ready to perform clandestine marriages चोरटीं लग्नें लावणारा पोटभरु भट *m*, गुप्तविवाहोपाध्याय *m*.

Fleeting. See Fleet (2).

Fleming (flem'-ing) n. See Flemish a.

Flemish (flem'ish) [Dut. Vlaamsch.] a. pertaining to Flanders, or the Flemings फ्लॅन्डर्स किंवा फ्लेमिंग्स-संबंधीं, फ्लेमिश (भाषा, लिपि, इ०). F. n. (a) the language of the Flemings फ्लेमिशभाषा f. (b) the people of Flanders फ्लेमिशलोक m. pl. Flem'ing n. a native of Flanders फ्लॅन्डर्सचा रहिवाशी m.

Flesh (flesh) [N. E. flesch. A. S. flæsc, flesh.] n. the muscular parts of an animal body, that which covers the framework of bones and is enclosed by the skin मांस n, मास n. [RAW F. that exposed by removal of fissure or of the skin कातडे फाटून बाहेर दिसणारे मांस n. FLESH AND FELL the whole substance of the body शरिरांतील सर्व जड पदार्थ m. IN F. AND BONE in bodily part मूर्तिमंत, सदेह. PROUD F. the over-growth of the granulation which springs upon the wound जखमेवर येणारा कांत्यासारखा पुरळ m. A heart of F. a heart capable of feeling (as opposed to a heart of stone) कोमलहृदय n.] २ (a Euphemistic phrase for) sexual intercourse सुरत n, संभोग m. ३ the soft pulpy substance of fruit or a plant गर m, मगज m, बलक m. ४ excess of flesh, plumpness मांसलपणा m, स्थूलता f. ५ animal food, meat मांसान्न n. मांसाहार m. ६ the visible surface of the body with reference to its colours or appearance अंगाचा वर्ण m, अंगकांति f, अंगवर्ण m. ७ (Bible) one's own flesh, one's near kindred or descendants जवळचे आस m. pl., जवळच्या पिढ्या f. pl. [ONE FLESH-(SAID OF HUSBAND AND WIFE TO EXPRESS THE CLOSENESS OF THE RELATION CREATED BY MARRIAGE) दंपतीसंबंध m, एकमांस n, एकदेह m.] ८ that which has corporeal life, all animals प्राणिकोटि f, प्राणिवर्ग m, यावज्जीवकोटि f. ९ the physical or material frame of a man शरीर n, देह m, स्थूलदेह m, जडदेह m. [IN THE F. in a bodily form, in a corporeal nature or state, also in life, living सदेहस्थितीत, जिवंत मनुष्याच्या अवस्थेत. AFTER THE F. in bodily appearance or likeness जडदेहाच्या रूपाचा. THE F. OF CHRIST the body of Christ regarded as spiritually eaten by believers (ALSO APPLIED MYSTICALLY TO THE BREAD IN THE SACRAMENT OF THE LORD'S SUPPER) ख्रिस्ताचे शरीर n, प्रभुभोजनांत वापरलेली भाकर f.] १० the animal or physical nature of man, human nature as subject to corporeal necessities and limitations पशुवृत्ति (स्वभाव इ०). [THE DAYS OF HIS F. the period of his earthly life (पृथ्वीवरील त्याची) आयुष्यमर्यादा f.] ११ the sexual appetites and inclinations विषयवासना f, कामवासना f. [SINS OF THE F. sins of unchastity व्यभिचाराची पापे n. pl.,

व्यभिचारकर्म *n. pl.*, कायिक पापे *n. pl.* ST. PAUL
 USES THE WORD *flesh* in THE SENSE OF THE
 DEPRAVED NATURE OF MAN नरदेहाचें पापशीलत्व *n.*]
 १२ *mankind* मनुष्यजाति *f.*, मानवजाति *f.* १३ *stock*,
race जाति *f.*, वंश *m.* F. v. t. to initiate (from the
 practice of training hawks and dogs) by feed-
 ing them with the first game they take; (hence) to
 use upon *flesh* (as a murderous weapon) so as to
 draw blood especially for the first time पहिल्याच
 पारधीचें मांस खावविणें, मांसावर (हत्यार) चालविणें,
 मांसाची चव *f.*-चकट *f.*-गोडी *f.* लावणें. २ to glut, to
 satiate, (hence) to harden (-चा) वोट आणणें, ओकारी
 येईपर्यंत देणें. ३ (Leather *manuf.*) to remove
flesh, membrane, &c. from, as from hides (चामडें)
 साफ करणें, (चामड्यावरील मांस केश इ०) काढून टाकणें
 (?). *Flesh-broth n.* broth made by boiling *flesh* in
water मांसाचा रस *m.*, मांसजूष *m.* *Flesh-brush n.*
 चर्ममार्जनी *f.* *Flesh-colour n.* मांसवर्ण *m.* *Flesh-diet*
n. मांसाहार *m.*, मांसभोजन *n.* *Flesh'ed a.* corpulent,
fat मांसल, मासाळ, लठ्ठ, पुष्ट. २ initiated चव लाव-
 लेला. ३ satiated, विटलेला, ओकारी आलेला. *Flesh'-*
er n. a butcher खाटिक *m.* २ a *fleshing knife*
 चामडीं साफ करण्याचा चाकू *m.* *Flesh'iness n.*
 मांसाळपणा *m.*, गुबगुबीतपणा *m.*, &c. मांसपुष्टि *f.*
 मांसशीलता *f.*, मांसलत्व *n.*, शरीरस्थौल्य *n.*, पुष्टता *f.*
Flesh'ings n. pl. flesh-coloured tights, worn by
 actors and dancers (नटनर्तकांचा वापरण्याचा मांस-
 वर्णाचा) घट्ट पट्टा *m.* *Flesh'less a.* lean सडपातळ,
 काटकुळा, अशक्त. *Flesh'liness n.* the state of being
fleshy विषयबुद्धि *f.*, विषयासक्ति *f.*, विषयवासना *f.*,
 विषयतल्लीनता *f.*, विषयसेवा *f.*, विषयव्यासंग *m.* *Flesh'-*
ly a. corporeal दैहिक, शारीरिक. २ animal, not
 vegetable सजीव प्राण्यांचा, मांसाचा. ३ human, not
 spiritual or divine मनुष्याचा, मानवी, मनुष्य-
 जातीचा, सांसारिक, ऐहिक. ४ carnal, worldly विष-
 याचा, विषयी, विषयासक्त, इंद्रियवश, रजोगुणी,
 ऐहिक. *Flesh-meat n.* animal food मांसभोजन *n.*
Flesh'monger n. (R.) one who deals in *flesh* मांस
 विकणारा. २ a procurer, a pander, a pimp विट *m.*,
 भडवा *m.*, दलाल *m.* *Flesh-pot n.* a pot in which
flesh is cooked मांस शिजविण्याचें भांडें *n.* २ hence
 (*pl.*) plenty, high living श्रीमन्ती *f.*, समृद्धि *f.*
Flesh-tint n. a colour used in painting to
 imitate the hue of the living body जीवंत मनु-
 ष्याच्या रंगासारखा रंग *m.*, मांसवर्ण *m.* *Flesh-worm*
n. zool. any insect or larva which feeds on
flesh मांसोपजीवी कृमि *m.* *Flesh'y a.* corpulent,
fat मांसल, (*pop.*) मांसाळ, मांसभरू, मांसशील,
 मांसपुष्ट, गुबगुबीत, गबगबीत, टमटमीत or दुमदुमीत,
 खुराकाचा, पुष्ट, पीन. २ (*obs.*) human मानव,
 मनुष्याचा, मनुष्यजातीचा. ३ bot. succulent गरभरू,

गाभडा, भरदार. An arm of flesh *human strength* or aid मानवी मदत f.

Flew *pa. t.* of Fly.

Flexible (fleks'i-bl) [L. *flexibilis*, -*flexum*, to bend.]
a. capable of being bent, admitting of change in figure without breaking, yielding to pressure, pliant, pliable लवचिक, लवका, नमनशील, लवणारा, चिंवट, वांकणारा, वांकविता येणारा. २ willing or disposed to yield to influence or persuasion, capable of being guided, manageable, tractable अनुनेय, वळवितां येण्याजोगा, वागवतां येण्याजोगा; as, "The F. will be reformed by gentle discipline." ३ susceptible of modification or adaptation to various purposes or uses, pliant, supple हवातसा उपयोग करतां येण्याजोगा, हवातसा वांकवितां येण्याजोगा; as, "A F. genius, A F. sense. A. F. language." ४ (of the voice) pliant, supple हवातसा चढवतां किंवा उतरतां येण्याजोगा. Flex'ible-ness *n.* Flexibil'ity *n.* लवचिकपणा *m.*, लवकेपणा *m.*, चिंवटपणा *m.* २ मऊपणा *m.*, मृदुता *f.*, नमनशीलत्व *n.* ३ अनुनेयता *f.* Flex'ion, Flec'tion *n.* the action of bending, curvature, bent condition लवविणें *n.*, वक्रता *f.*, वांक *m.*, बांक *m.*, बांक असलेली स्थिति *f.* २ the bending of a limb or joint by the action of the flexor muscle (सांधा) आंत वाकवणें *n.*, अंतर्नमन *n.* ३ a modification of the sound or tone of the voice in singing or speaking आवाजाचा चढउतार *m.* ४ gram. inflexion, modification of the form of a word, especially the change of ending in conjugation, declension, &c. विभक्तिकार्य *n.*, प्रत्ययांग *n.* ५ a bending, a fold वांक *m.*, बांक *m.*, घडी *f.* Flex'or *n.* anat. muscle which bends लवणारा स्नायु *m.* Flex'uous, Flex'uose *a.* having turns and windings वांक असलेला, वळण किंवा वेंटाळें असलेला, वक्र. २ bot. having alternate curvatures in opposite directions, bending in a zigzag manner नागमोडीसारखा. ३ wavering, not steady चंचल, अस्थिर. Flex'ure *n.* a turning or curving, flexion, (hence) obsequious bowing or bending लवणें *n.*, लवून नमन *n.*, मान वांकवणें *n.* २ a turn, bend, curve, a fold वांक *m.*, बांक *m.*, वळण *n.*, वांकण *n.*, वक्र *n.*, घडी *f.* ३ zool. the last joint of the wing of a bird पंखाचा शेवटचा संधि *m.*, अंत्यसंधि *m.*

Flicker (flik'er) [A. S. *flicerian*. An imitative word with frequentative suffix or to express repeated quick movement.] *v. i.* (of a bird) to flutter, to hover, to flap the wings (पंख) फडफडणें. २ to wave to and fro, to quiver, to vibrate, to undulate फडफडणें, चंचल-अस्थिर असणें, (of wind) to blow in light gusts झुळझुळ वाहणें, (of a flame), to burn unsteadily टिकटिकणें, लकलकणें, लिकलिकणें.

लकलकणें, लिकलिक *adv.* -लुकलुक *adv.* -टिकटिक *adv.*
 मरुमरु *adv.* -झिरुमिरु *adv.* -झुरुमुरु *adv.* करणें. ४ *to*
flash up and die away alternately (भक्) मालवला-
 जाणें, मालवणें, घुटमळणें, घुटमुळणें. F. n. (*the act.*)
wavering टिकटिक *f.*, टिकटिकी *f.*, लुकलुकी *f.*, धुगधुगी
f., धुगधुग *f.* २ *sudden and brief increase of bright-*
ness (as of a dying flame) (ज्योतीप्रमाणें अखेरीस
 एकदम थोडा वेळपर्यंत होणारें) क्षणिक प्रकाशाधिक्य *n.*,
 थोडा वेळ भक् होणें *n.* ३ *the golden winged wood-*
pecker (so called from its spring note) पिवळ्या
 पंखाचा सुतार (पक्षी) *m.* Flick'ering *a.* चंचल.
 Flick'eringly *adv.* टिकटीक, झिरुमीरु, टिकटिकी.

Flier, Flyer, See Fly.

Flight (flit) [A. S. *flyht, fleogan, to fly.*] *n.* (a)
the act of flying उडणें *n.*, उड्डाण *n.*, उड्डिन *n.*,
 पलायन *n.* (b) *mode or style of flying* उड्डान-
 रीति *f.* २ *the act of fleeing* पळणें *n.*, पळून जाणें *n.*,
 पळण or पळणी *f.*, पलायन *n.* [GENERAL F. पळ *m.*
 पळण *n.*, पळणी *f.*, पळपट *f.*, पळापळ *f.*, धावाधांव *f.*, भणाण *m.*
 To PUT TO F. पळविणें, पळायास लावणें, पराभूत
 करणें, धुव्वा उडविणें. To TAKE TO F. पळ *m.* *f.* काढणें.]
 ३ *a mounting, a soaring* भरारी *f.* ४ *a flock of*
birds flying in company झुंड *f.*, साईर *f.* ५ *a*
series of steps reaching from one landing to
another (माडीवर चढण्याचा) जिना *m.*, सोपान *n.*
 [F. OF STAIRS पायऱ्यांची मालिका *f.*, सोपानपरंपरा *f.* F. OF
 THOUGHT विचारांचें उड्डाण *n.*] ६ *the husk of oats*
 ओट धान्याचें सालपट *n.* -फोल *n.* -साल *n.* Flight'ed *a.*
 See meanings of noun. २ (Her.) *feathered*
 (said of arrows) पिसें लावलेला, सपक्ष (S.). Flight'-
 ily *adv.* Flight'iness *n.* चंचळपणा *m.* २ लहरी-
 पणा *m.* Flight'y *a.* *swift, transient* चपळ, वेगवान्,
 &c. २ *indulging in wild sallies of imagination,*
eccentric लहरी, लहरीदार, मनोराज्यांत दंग असलेला,
 (मनानें) उड्डाण करणारा.

Flimsy (flim'z-i) [Flim शब्दावरून सुचलेला अनुकरण-
 वाचक शब्द. For the ending cf. Topsy, Bumpy.]
a. (in physical sense) *destitute of strength or*
solidity, easily destroyed, slight, frail, unsubstan-
tial फुसका, फुसकुला, गलथान, धुसकाफुसका, नादान,
 निस्सार, निस्सत्व, लुंगा, लुकसान or लुसकान, कमत-
 णूक, कमजोर, निर्जीव, कागदी, जुजबी, लेचीपेची,
 लेचापेंचा, अचकूल, ठिसूळ, शेणामेणाचा. २ (in
 immaterial sense) *destitute of solid value, slight,*
trivial, paltry कुचकामाचा. ३ (with reference to
 mental or moral attributes) *frivolous, trifling,*
superficial क्षुद्र, कुचकामाचा, वरवरचा, क्षुद्र, यःक-
 श्वित्, दुबळा, क्षुद्र, निर्जीव, निःशक्त, पोकळ, भुसका,
 फुसका, लुकसा. Flim'siness *n.* असारता *f.*, लुसकानी
f., फुसकेपणा *m.*, नादानी *f.*

Flinch (flinch) [M. E. *flecchen, -O. Fr. flechir,*

prob. from *L. flectere*, to bend.] *v. i.* to draw back or turn aside (from a course of action, a duty, or enterprise), to draw back through failure in courage, endurance or resolve, to shrink back
 माघार *f.* घेणें, कचरणें, कच *f.* खाणें, कचणें, कचकणें, कचकरणें, हटणें, मागें पाहणें -होणें, मोडतें *n.* -काढतें *n.* घेणें, पाऊल *n.* मागें काढणें, परावृत्त -परान्मुख होणें. *F. n.* the act of flinching माघार *f.* हार *f.* कच *f.* कच खाणें *n.* Flinch'er *n.* कचरणारा, कच खाणारा. Flinch'ing *pr. a.* Flinch'ingly *adv.* कचरत.

Fling (fling) [*Icel. flengja*; *Swed. flenga*, to strike.] *v. t.* (frequently with *about*, *aside*, *away*, *by*, *out*, *up*, &c.) to throw, to cast, to toss, to hurl
 झुगारणें, झुगारून देणें, जोरानें झोंकणें, फेंकणें, घालणें, टाकणें, भिगारणें, भिरकावणें. [To *F. ONE'S SELF UPON* or into, to fling one's energies into, to enter upon vigorously, to abandon oneself to (-आंत) पूर्ण लक्ष घालणें, मोठ्या जोरानें सुरू करणें. To *F. ONE'S SELF UPON* (A PERSON) to confide one's self unreservedly to (वर) सर्वस्वी भरंवसा ठेवणें, (एखाद्या कामांत) उडी घालणें, कामास वाहून घेणें. To *F. ABOUT* चोहोंकडे फेंकणें-पसरणें. To *F. a way*, to reject, to discard सोडून देणें; *AS*, "To *F. AWAY AMBITION.*" To *F. DOWN* उद्दामपणानें खालीं फेंकणें. २ खालीं पाडणें. ३ नाश करणें. To *F. OFF* to baffle in the chase, to throw off the scent (पाठलाग करीत असतांना) चकविणें-फसविणें, भल्याच मार्गाला लावणें. To *F. OPEN* झपाट्यासरसा -झोकासरसा-झोवयानें-झपाट्यानें-&c. उघडणें. To *F. OUT* (A LIMB &c.) असडणें, झटकावणें, हिसडा *m.* -असडा *m.* -झटका *m.* -झटकारा *m.* देणें. To *F. UP* to relinquish, to abandon सोडून देणें; *AS*, To *F. UP* DESIGN. To *F. IN ONE'S TEETH* (बोलण्यांत एखाद्याच्या) त्याच्याच विचारसरणीनें किंवा शब्दानें त्याचे दांत पाडणें.] २ to throw with violence or hostile intent (शत्रुबुद्धीनें-दुष्ट बुद्धीनें) फेंकणें, सोडणें, टाकणें, फेकणें; *as*, "To *F. an arrow.*" ३ to prostrate (hence) to baffle खालीं फेकणें -पाडणें, पालथा-उताणा-पाडणें, चीत करणें, पराजित करणें. *F. v. i.* to throw, to flounce (आंग) धाडकन् खालीं पाडणें, फेंकून देणें, आदळ-आपट *f.* करणें, हातपाय *m, pl.* पाखडणें, -आपटणें -आदळणें, -झाडणें. २ (with out) lash out दुगाण्या *f. pl.* -दुलाच्या *f. pl.* -दुमच्या *f. pl.* -पिळाड्या *f. pl.* झाडणें. ३ to utter abusive language, to sneer शिवीगाळ करणें, तोंडाचा पट्टा चालविणें. ४ to rush with violence जोरानें घुसणें. Flin'ging *pr. p. & v. n.* Flung *pa. t. & pa. p.* Fling *n.* a throw, a flounce फेंक *f.* (दुगाणीचा) तडाखा *m.* टाप *f.* २ an expression of sarcastic scorn टोला *m.* (*fig.*). To have one's *F.* to enjoy one's self to the full मनसोक्त चैन करणें-चालविणें, मजा मारणें.

Flint (flint) [*A. S. flint*, *Dan. flint*, *Gr. plinthos*, a brick.] *n.* (a) a kind of hard stone

most commonly of a steely grey colour एक जातीचा अतिशय कठिण दगड *m.* [प्राचीन इंग्रजी काव्यांत Flint हा शब्द कोणत्याही जातीचा कठिण दगड ह्या अर्थी वापरीत असत.] (b) a type of anything hard or unyielding (मुळींच न लवणारा) अति कठीण पदार्थ *m.* २ a very hard kind of stone formerly used for striking fire गार *f.*, गारगोटा *m.*, *dim.* गारगोटी *f.* (विस्तव पाडण्याचा) गारगोटीचा दगड *m.*, चकमकीचा धोंडा *m.*, अग्निप्रस्तर *m.* ३ (*fig. and lit.*) गारगोटीसारखा कठीण पदार्थ *m.* [FLINT AND STEEL गारगोटी आणि पोलादाचा तुकडा. AS TRUE AS FLINT (USED TO EXPRESS FIRMNESS IN ALLEGIANCE) गारगोटीसारखी दृढ-मदळ (स्वामिभक्ति). TO GET OR WRING WATER FROM A FLINT गारगोटीतून पाणी काढणें, दगडास पान्हा *m.* -पाझर *m.* आणणें *cf.* MARATHI प्रयलें वाळूचे कण रगडितां तेलहि गळे. TO SKIN A FLINT (*colloq.*) a hyperbolical exemplification of avarice पैशासाठी वाटेल तें करण्यास मागें पुढें न पाहणें, गारगोटीचें कातडें काढणें. (TO SET ONE'S FACE) LIKE A FLINT *firmly, steadfastly* स्थिरपणानें.] ४ a flint-like substance गारगोटीसारखा पदार्थ *m.* ५ (*R.*) an avaricious person, a miser धनलोभी मनुष्य *m.*, कृपण मनुष्य *m.* ६ flint glass गारगोटीची कांच *f.* *F. v. t.* to fit a gun with a flint (बंदुकींत) गारगोटी बसविणें. ३ to pave grounds with flints (गारगोटीसारख्या) दगडांनीं फरसवंदी करणें. Flint-hearted *a.* पाषाणहृदय, कठिण-हृदय. Flint'y *a.* गारगोटी, गारगोड्यांचा.

Flippancy. See Flippant.

Flippant (flip'-pant) [*Icel. fleipa*, to prattle or to talk foolishly.] *a.* talkative, voluble, ready in the use of words, speaking freely, fluent (मूर्खासारखें) लुबलुब बोलणारा, वचावचा बोलणारा, वाचाळ, वाचाट, वडबड्या, बोलका. २ speaking fluently & confidently without knowledge or consideration, empty, inconsiderate, petulant (अज्ञानानें व अविचारानें घाटेल त्या विषयावर) वडबड करणारा, (अर्थशून्य) वागजाल करणारा. ३ displaying unbecoming levity, अकलशून्यासारखा, मूर्खासारखा, (गंभीर विषयासंबंधानें) हव्या, त्या बाता मारणारा, वालिश, क्षुद्रतेनें-असभ्यतेनें-शिष्टसांप्रदायाला सोडून वागणारा. Flip'pantly *adv.* Flip'pantness *n.* the quality of being flippant वचावचा बोलण्याचा स्वभाव *m.* Flip'pancy *n.* disposition to trifle, frivolity छिचोरपणा *m.*, क्षुद्रतेचें वर्तन *n.*, वावडूकता *f.* (शुष्क) वागजाल करणारा स्वभाव *m.*

Flirt (flirt) [अनुकरणवाचक शब्द. *cf.* Flick, Flip, Flirk, Spurt, Squirt.] *v. t.* (also with away, off, out) to throw with a jerk or sudden movement, to propel by a blow from the finger-nail released from the thumb (टिचकी मारून) फेंकणें. २ to blurt out (something spoken) बाहेर उद्गारणें. ३ to give a brisk sudden motion to, to toss about to and *f.:*

झटदिनीं पुडेंमागें हालवणें. [To F. A FAN पंखा झटदिनीं उघडून मिटणें.] F. v. i. to move with jerk or spring, to take short, quick flight वागडणें, तुरतुर उडणें. २ (often with with) to play at courtship, to make love without serious intentions (परपुरुषाला उद्देशून) नखरे *m. pl.* -हावभाव *m. pl.* -अदा *m.* करणें, मुरडणें, मुरडत-ठुमकत चालणें-वचणें, कपटप्रणयचेष्टा *f. pl.* करणें, कपटानें प्रणयचेष्टा *f. pl.* करणें. F. n. a sudden jerk or throw हिंसका *m.*, हांसडा *m.*, छटका *m.* २ coquette ठुमकणारी -मुरडणारी -नखरे करणारी स्त्री *f.* Flirtā'tion *n.* flirting नखरा करणें *n.* २ coquetry नखरेबाजी *f.* वागडणें *n.* Flirt'er *n.* प्रणयचेष्टा करणारी स्त्री *f.* खोटें प्रेम दाखवून वागडणारी स्त्री *f.* नट-मोगरी *f.* मुरडणारी, ठुमकणारी, ठुमकी *f.* नाचण घुगरी *f.* Flirt'ingly *adv.* नखन्यानें, तोन्यानें.

N. B.—A flirt need not necessarily be a loose woman.

Flit (flit) [M. E. flitten, flutten, to carry away, to go away.] v. t. to remove, transport, or take away to another place दुसऱ्या स्थळां नेणें, थारेपालट करणें. २ spec. to shift a tethered animal from one spot to another, (hence) to tether, (also) to shift the position of a sheep-fold (चारा संपल्यामुळें मंड्याचा कळप एका कुरणांतून) दुसऱ्या ठिकाणीं नेणें. F. v. i. to shift one's position, to be gone, to depart, to remove दुसरेकडे जाणें, देशांतरास जाणें, स्थलांतरीं जाणें. २ to remove from one habitation to another घर *n.* -जागा *f.* पालटणें, दुसऱ्या राहत्या ठिकाणीं जाणें, थारेपालट *m.* -स्थलांतर *n.* करणें. ३ (of a flame) to die down विझणें, जाणें. ४ to pass lightly or softly and with rapidity & suddenness (often with advs. as about, away, by, to and fro, off, up & down) सददिनीं-भरकनू जाणें. ५ (of a bird) to fly lightly and swiftly, to flutter (हवेंतून) भरकनू उडून जाणें, (पंख फडफडवीत) भरान्या मारणें, इकडे तिकडे भ्रमण करणें. ६ (of time) to pass away भरकनू निघून जाणें. ७ to be unstable, to be easily or often moved चंचल-अस्थिर असणें; as, " And the free soul to flitting air resigned. " Flit'ted *pa. t.* & *pa. p.* Flit'ting *pr. p.* & *v. n.*

Flich (flich) [A. S. flisce; Icel. flikki.] n. the side of a hog salted and cured, a side of bacon मीठ लावून वाळविलेल्या डुकराची बरगडी *f.* २ one of several planks, smaller timbers, or iron plates which are secured together, side by side, to make a large girder ज्या फळ्या जोडून सांधून जोडतुळई बनवितात त्यांपैकीं एक फळी *f.* जोडतुळईची एक फळी *f.*

Float (flöt) [A. S. flotian, to float, to swim.] v. i. to swim तरणें, तरंगणें, पोवणें, पोहणें, तिरणें, तरण *n.* -प्लवन *n.* होणें *g. of s.* २ to move or glide without effort or impulse (संथपणें) वाहवणें, वाहणें, वाहत जाणें,

हवेंतून तरंगत जाणें. F. v. t. to cause to float तरवणें,
 तरंगवणें, वाहवणें, वाहून -वाहवून नेणें. २ to overflow,
 to flood बुडविणें, पुराखालीं भिजविणें, (-वर) पूर वाहविणें,
 पाणलोट करणें. ३ (plastering) to pass over and
 level the surface of (with a float while the plastering
 is kept wet) (ओल्या गिलाव्यावर) नहिल्याचा -करणीचा
 हात देऊन सफाई करणें, (नहिल्यानें) घोटणें, गुळगुळीत
 किंवा सपाट करणें. ४ to support and sustain the
 credit of, as a commercial scheme or a joint-stock
 company, so as to enable it to go into, or continue
 in operation (चालू खर्चाची व्यवस्था करून धंदा) तरता
 -चालू करणें. F. n. (a) a raft ताफा m, तराफा m, तर f,
 तरण n. [F. COMPOSED OF GOURDS पेटें n, पेटा m.
 F. COMPOSED OF TWO CANOES OR BOATS सांगड f.
 THAT WORKS IT सांगाड्या m.] २ an inflated bag
 फुगा m. ३ a life-preserver तरंगवणारी वस्तु f
 (भोपळा m, नारळ m, सांगड f, &c.). ४ (Plaster-
 ing) the tool, with which the floated coat of
 plastering is levelled and smoothed करणी f, नहला
 m. ५ a polishing block used in marble work-
 ing घोटणें n. ६ a single-cut file for smoothing
 गुळगुळीत करण्याची कानस f. ७ the sea, a wave
 समुद्र m, लाट f. ८ a hollow metallic ball used
 to regulate water level in a tank or boiler
 (धातूचा) तरता पोकळ गोळा m. Float'able a. Float-
 age n. the state of floating तरणें n. २ तरतेपणा m.
 ३ that which floats on the sea or on rivers
 तरणारा पदार्थ m, तरांडें n. Float-board n. one
 of the boards fixed radially to the rim of an un-
 dershot water-wheel or of a steamer's paddle
 wheel (आगबोटीच्या) पंख्याची फळी f. Float'er n.
 Floating a. buoyed upon or in a fluid पांप्यांत
 तरता, तरंगता, तरंगत राहणारा. २ free or loose from
 the usual attachment सुटा, मोकळा. [F. THREADS
 (कापड विणतांना मध्ये करळीप्रमाणें) विणल्याशिवाय रहाणारे
 धागे.] ३ not funded चालू खर्चाकरितां वापरा-
 च्याचा; as, "A F. capital." Floating-battery n.
 mili. a battery erected on rafts, chiefly for the
 defence of a coast तरता तोफखाना m. Floating-
 bridge n. (a) a bridge consisting of rafts with
 a floor of plank, supported wholly by the water
 तरता झुलता पूल m, तरता सेतु m. (S.) (b) mili.
 a kind of double bridge, the upper one projecting
 beyond the lower one, and capable of being moved
 forward by pulleys (used for carrying troops
 over narrow moats in attacking the outworks of
 a fort) कप्यांनीं पुढें पाठीमागें सारतां येण्याजोगा दुहेरी
 पूल m. (c) the landing platform of a ferry dock
 उतरण्याची शिडी f. Floating-dock n. तरती गोदी f.
 Floating-light n. a light shown at the mast-head
 of a vessel moored over sunken rocks, shoals, &c.,

to warn mariners of a danger, a light-ship
(भयसूचक) तरती वत्ती *f.*, (भचसूचक) तरता नौकादीप
m. Float'ingly *adv.* Float'y *a.* buoyant तरता.
Float-ball *n.* (घातूचा पोकळ) तरता गोळा *m.*

Flocculent. See Flock.

Flock (flock) [A. S. *flocc*, a flock, a company.] *n.*

a body or company of persons समुदाय *m.*, घोळका
m., घोळ *m.*, गर्दी *f.*, झुंड *f.*, थवा *m.*, &c., संघ *m.*
२ (of birds) साईर *f.*, पल्ला *m.*, झुंड *f.*, झांक *f.*
३ a number of animals of one kind feeding or
travelling in company (especially applied to
sheep, birds and goats, rarely to persons or, except
in the *pl.*, to cattle and other large animals) कळप
m., खिह्यार *m.*, मेळा *m.*, समुदाय *m.* ४ (in a spiritual
sense) the whole body or a body of Christians in
relation to Christ as the Chief Shepherd; The
congregation of Christians in relation to the pas-
tor ख्रिस्तभक्तमेळा *m.*, ख्रिस्ती कळप *m.*, ख्रिस्ती लोकांचा
कळप *m.* -मेळा *m.* F. v. i. to gather in companies
or crowds (टोळ्याटोळ्यांनी किंवा थव्याथव्यांनी) जमणें,
एकवटणें, (-चा) कळप *m.* -थवा *m.* जमणें.

Flock (flok) [O. Fr. *floc*-L. *floccus*, a lock of wool.] *n.*

a lock of wool or hair (लोकरीची किंवा केंसांची) बट *f.*
बुचका *m.*, झुपका *m.*, पुंजका *m.* २ old rags reduced
to a degree of fineness by machinery यंत्रानें चुरलेल्या
जुन्यापुराण्या चिंध्यांचा भुगा *m.* हा बिछाने, उशा
इत्यादि भरण्यांत वापरतात; व हा फार बारीक असतो.
३ very fine, sifted, woolen refuse (especially that
from shearing the nap of cloth, used as a coating
for wall paper to give it a velvety or clothlike
appearance) (भिंतीला लावण्याच्या कागदावर लाव-
ण्याचा) फार बारीक चाळलेला लोकरीचा भुगा *m.* Floc-
cillā'tion *n. med.* a delirious picking of bed clothes
by a sick person as if to pick off flocks of wool
रोग्यानें भ्रमांत आंथरुणांतील कपड्याची लव ओढणें,
कपडे किंवा पांघरूण चिवळणें. Flock-bed *n.* a bed
filled with locks of coarse wool राठ लोकरीनें भरलेली
गादी *f.*, -बिछाना *m.* Flock-paper *n.* paper coated
with flock fixed with glue लव चिकटवलेला कागद *m.*
Floc'ose *a.* spotted with small tufts like wool
(लहान लहान) लवेचे जागोजाग झुबके असलेला
(लोकरीसारखा). २ bot. having tufts of soft hairs,
which are often deciduous (गळून पडणाऱ्या) मऊ
केंसांचे जागोजाग झुबके असलेला. Floc'ulate *a. zool.*
furnished with tufts of curly hairs, as some in-
sects कुरलकेशाच्छादित (कीटक). Floc'cus *n. zool.* (a)
the tuft of hair terminating the tail of mammals
(काहीं सस्तन प्राण्यांच्या) शेंपटीचा गोंडा *m.* (b) (tuft
of feathers on the head of young birds पक्ष्यांच्या
पिलांच्या डोक्यावरील) पिसारा *m.*

Floccose } See Flock No. 2.
Floccus }

Flog (flog) [Prob. an abbrev. of *flagellare*, to whip.] *v. t.* to whip, to chastise with repeated blows of a rod or whip छडी *f* -चावूक *m* -कोरडा *m* -फटके *m. pl.* फटकारे *m. pl.* मारणें, चमकावणें, जेरबंदांनीं मारणें, दांडकणें. [FLOG IS OFTEN FOLLOWED BY *into, out of, through*; AS, " PROVIDENCE FLOGGED HIM *into* CONTENTMENT;" "THE GREEK AND LATIN FLOGGED *into us* AT WESTMINSTER." I WILL F. YOUR INFIDELITY *out of* YOU." TO F. THE GLASS वाळूचें घड्याळ पुढें सारणें. TO F. THE CLOCK घड्याळाचे कांटे पुढें सारणें.] Flog'ging *pr. p.* & *v. n.* Flogging-chisel *n.* बीड तासावयाची छिनी *f.* Flog'ged *pa. t.* & *pa. p.* Flog'ger *n.*

Flood (flud) [A. S. *flod*; Dut. *vloed*, Ger. *fluth*. cog. with *flow*.] *n.* a deluge, an inundation पूर *m.*, जलप्रलय *m.*, लोंडा *m.*, लोट *m.*, लाट *f.*, पाणजंजाळ *n.* (R.), और *m.* [A F. of tears अश्रुधारा *f.*] २ *flowing in of the tide* भरती *f.*, जार *m.* ३ a superabundance पूर *m.*, रेलचेल *f.*, वृष्टि *f.*, रगाडी *f.*, चंगळ *f.*, प्राचुर्य *n.*, बाहुल्य *n.* ४ a menstrual discharge रजःप्रवाह *m.*, विटाळाचा पूर *m.* F. *v. t.* to inundate (पुरांत) बुडविणें, जलमय- &c. करणें, (पाण्यानें) बुडविणें. २ to cause to be inundated बुडावयास लावणें. Flood'ing *pr. p.* & *v. n.* Flood'ed *pa. t.* & *pa. p.* Flood-gate *n.* a tide-gate जलद्वार *n.*, जलनिर्गम *m.* Flood'ing *n.* inundation पूर *m.* २ *med.* an excessive discharge of blood from the uterus (गर्भाशयांतून वाहणाऱ्या) रक्तप्रवाहाचा पूर *m.* Flood-mark *n.* high-water mark पूराची सीमा *f.* Flood-tide *n.* the rising tide उधाण *n.*, उधाणाची भरती *f.*, मोठी भरती *f.* The flood *n.* the deluge in the days of Noah महाप्रलय *m.*, जळप्रलय *m.*

Flook (flōök) *n.* a fluke of an anchor नांगराचा दांत *m.*, फाल *m.*, फाळ *m.*, हलदंत *m.* (S.)

Floor (flawr) [A. S. *flor*; Dut. *vloer*, a flat surface, Ger. *flur*, flat land.] *n.* bottom of any room पृष्ठ *m.*, तळभाग *m.*, जमीन *f.*, भुई *f.*, भूमि *f.* २ the structure formed of beams, girders, &c., with proper covering, which divides a building horizontally into stories माळा *m.*, पेंड *m.* [A WELL-BEATEN TERRACE or F. चीण (?) *f.* EARTHEN F. OF AN UPPER STORY पेंड *m.* F. PATER or BEATER चोपणें *n.*, चोपणी *f.*, चोपडें *n.*, भुरवणें *n.*, भुरणें *n.*, धुमस *f.* LAYING A F. OF PLANKS पटाई *f.*, पटई *f.*, पाटणी *f.*, कडीपाट *m.*, फलकास्तरण *n.* TO FLATTEN (BY BEATING) A F. चोपणें. TO SMOOTH A F. नेपाळणें.] ३ the surface of a structure on which we walk पृष्ठ *n.*, तल *m.* ४ a story of a building मजला *m.*, माडी *f.* ५ (Legislative Assemblies) (a) the part of the house assigned to the members सभासद बसण्याची जागा *f.* (b) (U. S.) the right to speak बोलण्याचा हक्क *m.* ६ *naut.* that part of the bottom of a vessel on each side of the keel पठाण *m.*, जहाजाच्या कण्याच्या दोन बाजूंची

जागा *f.* *F. v. t.* to cover with a floor (पेंड घालून) भुईं करणें. २ to knock down, hence to silence by a conclusive answer or retort निरुत्तर-चूप-गप्प पाडणें-करणें. ३ (colloq.) to furnish or make an end of शेवट *m.* करणें, तड *f.* लावणें with *g. of o.*; as, "To *F.* a college examination." Floor'cloth *n.* a heavy textile fabric painted or varnished for covering floors वारनीस केलेलें किंवा रंगविलेलें जमिनीवर हातरण्याचें कापड *n.* Floor'er *n.* a conclusive answer or retort निरुत्तर करणारें -गप्प करणारें प्रत्युत्तर *n.* -जबाब *m.* Floor'ing *n.* the bottom of a room खोलीचा तळ *m.* २ material for the construction of floors मजल्याची जमीन करण्याचा माल-मसाला *m.*

Flop (*flop*) [A form of *flap*.] *v. t.* to flap खळबळणें, डुचमळणें, डचडचणें, डचमळणें, लफलफणें. *F. v. i.* to strike about with something, &c., to rise and fall (आवाज होईल अशा रीतीनें) आपटणें, डुचमळणें. २ to fall or throw one's self, heavily, clumsily and unexpectedly to the ground (जमिनीवर) धुपकनू पडणें, बोधल्यासारखें -मोधल्यासारखें आपटणें. *F. interj.* डुब-कन-कर &c. धबकन-कर &c. Flop! Flop! डचडच or चां, थलथल or लां. *F. n.* Flop'per *n.* Flop'ping *pr. a.* डचमळणारा, डळडळीत, थलथलीत. Flop'pingly *adv.*

Flora (*flaw'ra*) [*L. Flora*, the goddess of flowers.] *n.* the goddess of flowers and spring वसंतिका *f.*, पुष्पदेवता *f.*, वसंतदेवता *f.* २ a descriptive catalogue of the plants of any geographical area or geological period, a treatise on such plants (एखाद्या भूस्तरांतील -प्रदेशांतील) वनस्पतींची यादी *f.*, वनस्पतिकोश *m.* Flo'ral *a.* पुष्पदेवतेसंबंधीं. २ पुष्पांसंबंधीं; as, "F. zone" (as opposed to vegetable or animal zone). ३ फुलांचा, पुष्पांचा, पौष्प, पुष्पासंबंधीं. Flo'rally *adv.* Flo'real *n.* the eighth month of the French Republican calendar. It began on April 20, and ended May 19. फ्रेंच रिपब्लिक क्यालेन्डरचा आठवा महिना *m.* Flor'escence *n. bot.* the process of producing flowers or a bursting into flower मोहोरणें *n.*, मंजिरी *f.*, पुष्पोद्गम *m.*, मोहोर *m.* २ (a) the period or state of flowering मोहोराचा काळ *m.* (b) मोहोरलेली स्थिति *f.* ३ flowers collectively (निरनिराळ्या) पुष्पांचा समुदाय *m.*, पुष्पांच्या निरनिराळ्या जाती *f. pl.* Flores'cent *a.* blooming मोहोरणारा, फुलणारा. Flo'ret *n. bot.* a little flower लघुपुष्प *n.*, लहान फूल *n.* २ one of the numerous little flowers which compose the anthodium in such flowers as the daisy, thistle and dandelion पुष्पक, लघुपुष्प (उ० शेवतीच्या फुलांतील मध्यभागाची लहान फुलें). Floricul'tural *a.* Flo'ricul'ture *n.* the cultivation of flowering plants फुलबागेसंबंधीं ज्ञान *n.*, पुष्पोत्पत्तिविद्या *f.*, फलझाडें तयार करण्याची विद्या *f.*, पुष्प-

वृक्षवर्धनविद्या *f.* Floricul'turist *n.* पुष्पज्ञ, पुष्पोत्पत्तिकलाविद. Florid *a.* bright in colour सतेज रंगाचा, भडक रंगाचा, उज्वल. *२* excessively ornate मनस्वी अलंकारिक, अलंकारपरिष्ठुत, अलंकार-प्रचुर, अलंकार-प्रधान, पुष्पित; as, "A. F. style." Flor'idly *adv.* Flor'idness *n.* Florif'erous *a.* producing flowers पुष्पजनक, पुष्पावह, पुष्पप्रद. Flor'iform *a.* flower-shaped पुष्पाकार, पुष्पाच्या-फुलाच्या आकृतीचा. Flor'ist *n.* a cultivator of, or dealer in, flowers फुलांची लागवड करणारा अथवा फुलें विकणारा, फुलमाळी *m.*, फुलारी *m.*, माळी *m.* (loosely). *२* one who writes a flora पुष्पकोशलेखक *m.*, पुष्पकोशकार *m.*

Florin (flor'in) [Fr. from It. fiorino, a lily, L. flos.] *n.* a silver coin of Florence, first struck in the twelfth century, and noted for its beauty; the name is given to different coins in different countries. The florin of England, first minted in 1849, is worth two shillings, or about 48 cents; the florin of the Netherlands, about 40 cents; of Austria, about 36 cents. फ्लारिन नाणें *n.*

Floss (flos) [Prob. O. Fr. flosche, down.] *n.* bot. the slender styles of the pistillate flowers of maize (also called silk) मक्याच्या कणसाचे तंतू *m.*, रेशीम *n.*, केसर *m.* *२* untwisted filaments of silk, used in embroidering रेशमाचा ताणा *m.*, कच्च्या रेशमाचा धागा *m.* Floss-silk *n.* untwisted silk, loose and downy in character लडीचें रेशीम *n.* Floss'y *a.*

Flotage. Same as Floatage.

Flounce (flowns) [Swed. prov. flunsa, to plunge in water.] *v. i.* to move abruptly or impatiently, to flounder धडपडणें, चडफडणें, तडफडणें, हातपाय *m.*, *pl.* पाखडणें-आदळणें-आपटणें-झाडणें-नाचवणें, नाचणें, आदळ आपट *f.* करणें. *F. n.* धडफड *f.*, चडफड *f.*, (हातापायांची) आदळआपट *f.*

Flounce (flowns) [Earlier form frounce O. Fr. fronser, froncer, to gather, to wrinkle, to plait.] *n.* an ornamental appendage to the skirt of a woman's dress (स्त्रियांच्या कपड्यांस लावण्याचा) पुष्कळ घड्यांचा-चुण्यांचा कांठ *m.*-किनार *f.*

Flounder (flown'der) [A. Fr. floundre -O. Fr. flondre, most prob. of Scand. origin; cf. Icel. flyora Swed. flundra.] *n.* zool. a flat fish of the family Pleuronectidæ, of many species एक प्रकारचा समुद्रांतील मासा *m.*

Flounder (floun'der) [of Low German Origin.] *v. i.* to struggle with violent motion धडफडणें, (पुढें जाण्याकरितां) हातपाय झाडणें.

Flour (flour) [Fr. fleur (de farine, the flour of meal) fine flour -L. flos, floris, a flower.] *n.* the fine and soft powder of any substance पीठ *n.*, पिष्ट *n.*,

धान्यचूर्ण *n.* [F. OF WHEAT कणीक *f.* F. OF PULSES AND RICE COARSELY GROUND TOGETHER भरडा. F. BOILED (FOR VARIOUS PURPOSES) उकड *f.* F. CAST OVER CAKES IN ROLLING OUT पिठी *f.* लाटण *n.* F. OF VARIOUS GRAINS PARCHED & GROUND TOGETHER, भाजणी *f.* भाजाणी *f.* FINE RICE F. (तांदुळांची) पिठी *f.* GRAM F. वेसन *n.*, चण्याचें पीठ *n.* Fine wheaten F. मैदा *m.*, सोजी *f.*, सपिठी *f.*, सपीठ *n.*, रवा *m.*] F.v. t. to convert into flour पीठ *n.* करणें. २ to sprinkle with flour (-च्या वर) पीठ *n.* पिसकरणें -पसरणें. Flour'-bolt *n.* a machine for bolting flour कणीक चालण्याचें यंत्र *n.* Flour-mill *n.* a mill for grinding flour पिठाची गिरणी *f.* Flour'y *a.* covered with flour (-वर) कणीक पसरलेला.

Flourish (flur'ish) [O. Fr. florir, -L. flos, flower.]
v. i. to throw out leaves, shoots, to shoot forth, to grow vigorously and luxuriantly, to blossom (as, plants or trees) जोरानें पोसणें, तरतरणें, टवटवणें, जिवट -जिवदार होणें, जिवटणें, जीव धरणें, (-चें) संवर्धन *n.* होणें. २ to thrive, to prosper, to do well, to be at the height of fame or excellence भरभराटीस येणें, भरभर *f.* -भरभराट *f.* -चलती *f.* -चालता काळ *m.*, &c. असणें, वाढणें, तरतरणें, तरारणें, रंगास चढणें, जमणें, सतेज असणें. ३ to embellish or ornament with flourishes (a book, writing, &c.) वेलबुट्टीच्या बुट्टेदार नकशीनें शोभा आणणें. ४ to use florid language अलंकारिक भाषा वापरणें. ५ to brandish, to play with fantastic and irregular motion परजणें, हातवारे करणें. ६ to play with a flourish (as trumpets) घोष *m.* -आवाज *m.* करणें. ७ to make ornamental strokes with the pen (लेखणीचे) फाटे उडवून शोभा आणणें. ८ to execute an irregular strain of music by way of prelude (गाण्याची) जोड करणें; as, " To F. is to play some prelude or preparatory air without any settled rule." ९ to boast, to brag फुशारकी मारणें, घमेंड बाळगणें. F. *v. t.* (R.) to embellish with the flowers of diction अलंकारिक भाषेनें सुशोभित करणें, अलंकार-भाषायुक्त करणें. F. *n.* prosperity भरभराट *f.* २ ornament, beauty. भाषणांतल अलंकार *m.*, -सौंदर्य *n.*, -शोभा *f.* ३ ostentatious embellishment अलंकारिक वाणी *f.* as, " A. F. of rhetoric." ४ a fanciful stroke of the pen or graver (लेखणीचा किंवा कोरण्याच्या हत्याराचा) वेलबुट्टीदार फांटा *m.* ५ a call, a fanfare तुतारीचा घोष *m.* ६ a brandishing हातवारे करणें *n.*, परजणें *n.* Flour'ished *pa. t.* & *p. a.* Flour'ishing *pr. p.* & *p. a.* (of plants) टवटवीत, जिवट, जीवदार, तरतरित. [(OF PERSONS) खातापिता, गवरू, श्रीमंत, श्रीमान्, समृद्ध, संपन्न, वर्धित, वर्धमान. PROSPEROUS or F. STATE भरभर *f.*, भरभराट *f.*, चलती *f.* F. OR FAILING (OF TRADES, AFFAIRS) तरताबुडता. F. OR ASCENDANT PERIOD

अमदानी *f.*, चलती *f.*] २ भरभराटीचा. Flour'ishingly *adv.* Flourish of trumpets तुतारीचा घोष *m.* -आवाज *m.*

Flout (flowt) [Prob. M. E. floute, to play on the flute. So with Dut. fluiten.] *v. t. & v. i.* to treat with contempt, to sneer तिरस्कारानें वागविणें -तर उडविणें, उपहास -तिरस्कार -अवज्ञा करणें. *F. n.* a mock, an insult उपमर्द *m.*, वेअदवी *f.*, उपहास *m.*, अवज्ञा *f.* Flout'er *n.* तिरस्कारानें वागविणारा, तर उडविणारा, वेअदवी करणारा. Flout'ingly *adv.*

Flow (flō) [Icel. flói, a marsh - flóa, to flood.] *n.* a morass दलदल *f.*, पाणथळ *f.*

Flow (flō) [A. S. flowan, to flow.] *v. i.* to circulate, as a liquid वाहणें, प्रवाहणें, ओघळ *m.* -ओघ *m.* -प्रवाह *m.* होणें-चालणें. [To F. GUSHINGLY AND NOISILY गडगड-खडखड &c. वाहणें, भळभळणें, intens. भळाळणें.] २ to melt वितळणें. ३ to issue forth निघणें, वाहणें. ४ to sound smoothly to the ear (गाण्याचा) ओघ *m.* -प्रवाह *m.* चालणें. ५ to abound, to be copious वाहणें, धार *f.* पडणें *g. of o.*, लोटणें, भरून चालणें, फुलून निघणें, फुलणें, प्रचुर होणें, वरसांदणें, उपरांदणें. [To F. OVER FROM BOILING उत्तणें, कढ *m.* -ऊत *m.* येणें.] ६ to hang loose and waving मोकळा व वेलीसारखा लोंबणें *n.*; as, "Flowing locks." ७ to rise, as the tide (opposed to ebb) भरणें, भरती *f.* जार *m.* -वीळ *f.* लागणें -येणें -होणें. ८ to discharge blood in excess from the uterus (रक्त) प्रवाहणें -पाहणें -वाहणें. *F. v. t.* to inundate (प्रवाहांत) बुडविणें. २ to cover with varnish चारनीस लावणें, तकाकी-झिलई *f.* चढविणें. *F. n.* a current प्रवाह *m.*, ओघ *m.* [*F. OF SPEECH* भाषणाचा प्रवाह *m.* -ओघ *m.*, वाक्सरणि *f.*, वाग्धारा *f.*] २ continuous movement of something abundant अखंड प्रवाह *m.*; "A. F. of words." ३ any gentle, gradual movement of thought, diction, music प्रवाह *m.* ४ the tidal setting in of the water from the ocean to the shore भरती *f.*, जोर *m.* Flow'age *n.* an overflowing with water वाहून जाणें *n.* Flow'ing *a.* gliding along smoothly, copious वाहून जाणारा, प्रवाहात्मक. Flow'ingly *adv.*

Flower (flow'er) [O. Fr. flour (Fr. fleur) -L. flos, floris, a flower.] *n.* the blossom of any plant मोहोर *m.*, फूल *n.*, पुष्प *n.*, कुसुम *n.*, सुमन *n.*, प्रसून *n.* [CULTIVATOR AND SELLER OF F.S फुलमाळी *m.*, फुलारी *m.*, माळी *m.* NECTOR OR HONEY OF F.S मधु *m.* (*pop.*) मध *f.*, मद *f.*, पुष्परस *m.*, मकरंद *m.*, सुधा *f.*, पुष्पनिर्यास *m.*, पुष्पसार *n.*] २ *pl.* menstrual discharges पुष्प *n.*, आर्तव *m.*, रज *n.* ३ the pulverulent form of any substance especially as the result of condensation after sublimation फूल *n.* (cf. औव्याचें फूल); as, "F.s of sulphur." ४ a scum formed on wine or vinegar in fermentation बुरसा *m.*, बुरशी *f.* ५ पुष्पासारखा

सुकुमार मनुष्य *m* किंवा स्त्री *f*. ६ *the representation of a flower* फुलासारखें चित्र *n*, फूल *n*. ७ *an artificial flower (as an ornament)* (सोन्याचें वगैरे) फूल *n*. ८ *an adornment or ornament* अलंकार *m*. ९ *an ornament of speech (generally pl.)* वाण्यलंकार *m*, भाषेचा अलंकार *m*. १० *the choicest individual or individuals among a number of persons or things, the pick* श्रेष्ठ मनुष्य *m. pl.*, उत्तम मनुष्ये *n. pl.*, निवडक मनुष्ये *n. pl.*, शेलकां मनुष्ये *n. pl.*, श्रेष्ठ-उत्तम-निवडक-शेलक्या वस्तु *f. pl.* ११ *the best, choicest, most attractive or desirable part or product of any thing, the essence* उत्तमांश *m*, शेलका-निवडक भाग *m*, उत्तम भाग *m*. १२ *the brightest and fairest example of any quality (एखाद्या गुणाचें) उत्तम उदाहरण n*; as, "Lancelot, the flower of bravery." १३ *the state or condition of being in bloom or blossom* बहर *m*, वहार *m*, ऐन ऋतु *m*, भर *m*. १४ *the period or state of bloom, vigour, or prosperity* ऐन ज्वानीचा-शक्तीचा किंवा भरभराटीचा काळ *m*, ऋतु. १५ (*print.*) *pl. ornamental type used chiefly for borders, around pages, cards, &c.* फुलांची वेलबुटी किंवा किनारी *f*. *F. v. t. to embellish with flowers* फुलें-वूट *m*, &c. काढणें, बुटीदार, &c. करणें. *F. v. i. to bloom* फुलणें, फुलें *n. pl.* येणें, विकसणें, मोहरणें (used especially of the mangoes). २ *to come into the fairest condition* ऐनभरांत-उमेदींत-ज्वानींत येणें. ३ *to ferment gently (as new beer)* आंवणें, विपाक होणें. ४ (*obs.*) *to come off as flowers by sublimation* फूल पडणें. Flower'age *n*. *state of flowers* पुष्पावस्था *f*. २ *flowers, collectively or in general* पुष्पसमुदाय *m*, फुलोरा *m*. Flower-bud *n*. *an unopened flower* कळी *f*. Flower-clock *n*. *an assemblage of flowers which open and close at different hours of the day, thus indicating the time* वेळ दर्शविणारा-निरनिराळ्या वेळीं उमलणाऱ्या निटणाऱ्या फुलांचा ताटवा *m*. Flower'et *n*. लघु-पुष्प *n*. Flower'iness *n*. Flower'less *a*. *having no flowers* पुष्पहीन. Flower-pot *n*. *a vessel, commonly of earthenware, for earth in which plants are grown (फुलांची) कुंडी f*. Flower-show *n*. *an exhibition of flowers* फुलांचें प्रदर्शन *n*, पुष्पप्रदर्शन *n*. Flower-stalk *n. bot.* *the peduncle of a plant* फुलांचा देंठ *m*. Flow'ery *a*. *full of flowers* फुलांचा, पुष्कळ फुलांचा, पुष्पमय, पुष्पाकीर्ण, पुष्पसंकुल, पुष्पप्रचुर, पुष्पविशिष्ट. २ *florid* अलंकारिक; "A.F. style."

Fluctuate (fluk'tū-āt) [*L. fluctuare -atum -fluctus, a wave -fluere, to flow.*] *v. i.* (*R.*) *to move like a wave, to rise and fall (as in waves,) to be tossed up and down (on the waves)* (लाटेसारखा) हेलकावा खाणें, (लाटांत) खालीं वर होणें, (लाटांत) खालींवर फेंकला जाणें. हा शब्दाचा मूळ अर्थ आहे. २ *to vary*

irregularly, to undergo alternating changes (in level, position, form, constituents, elements) खाली-वर होंगे, (आकारांत) कमीजास्त होंगे, (घटकांत) फेरफार होंगे, अनियमितपणानें बदलणें, फेरवदल होंगे, हेलकावा खाणें, हेलकावणें. ३ to be unstable or unseparate अस्थिर-अस्थायी असणें. ४ (of persons) to pass to and fro, (from one opinion or course of conduct to another,) to waver गुटमळणें, धरसोड f. करणें, लटपटीत असणें, विकल्पयुक्त असणें, (मन) द्विधा असणें, (मन) अस्थिर असणें. ५ to rise and fall चढ m. उतार m. असणें, एकरंगावर-एके स्थितीवर &c. नसणें, कमजास्त होंगे-असणें, वरखाली असणें-होंगे, अस्थिर असणें, फिरणें. F. v. t. to throw into fluctuation, to unsettle अस्थिर करणें, गुटमळवणें, (मन) द्विधा करणें. २ to throw into a wave like motion लाटेसारखी गति देणें. Fluc'tuant a. Fluc'tuating a. चढउतार होणारा, धरसोड करणारा, धरसोडीचा, लटपटीत, अस्थिर. Fluctuā'tion n. a moving in this and that direction हेलकावा m, आंदोलन n, अस्थैर्य n. २ unsteadiness चढउतार m, अस्थिरता f, चंचलता f, धरसोड f, वाढघट f. ३ med. the motion of a fluid collected in a natural or artificial cavity (स्वाभाविक किंवा कृत्रिम खळग्यांत) द्रवाचें आंदोलन n. Fluctuos'ity n. आंदोलनशीलता f. Fluc'tuous a. आंदोलनशील.

Flue (flōō) [Prob. from M. E. fluen, to flow.] n. a smoke-pipe or small chimney धुराडें n, धूममार्ग m, धूमपथ m. २ an airpassage साणें n. ३ a passage for conducting a current of fresh, foul or heated air or flames उष्ण हवा किंवा उवाळा वाहून नेणारी नळी f. Flue ही Tube पेक्षां मोठी असते. Flue-boiler n. मोठ्या नळीचें बायलर किंवा बाष्पपात्र n. Flue-bridge बाष्पपात्रांमध्ये विटांची जूड f. ही जूड भट्टी व (flue) नळ्या यांच्यांमध्ये असते.

Flue (flōō) [Ety. unknown; conn. with prov. E. fluff.] n. very fine lint or hair लव f, मृदुलोम m.

Fluent (flōō'ent) [L. fluens, fluentis pr. p. of fluere, to flow.] a. easily flowing, ready to flow, having the property or capacity of flowing, fluid, liquid वाहणारा, प्रवाही, वेगवान्, जलद. २ (fig.) liable to change, not stable, fixed or rigid बदलणारा, चंचल; as, "English society is curiously F." "The general body of opinion is very F." ३ (of hair) growing in abundant quantity and falling in graceful curves विपुल शोभिवंत व कुरळ केंस असलेले; as, "A F. black moustache ran with the curve of the upper lip." ४ moving easily or gracefully, not stiff or rigid सहज व मजेनें चालणारा. ५ (of speech, style) flowing easily and readily from the tongue or pen अस्खलित, (जिभे-पासून किंवा लेखणीपासून) अनायासानें व प्रवाहानें निघणारा. ६ (of a speaker) ready in the use of

words, able to express one's self readily and easily in speech and writing अस्खलित वाणीचा, अस्खलित बोलका, जिभेचा चपळ. Flu'ence, Flu'ency n. सुप्रवाहशक्ति f. २ a smooth and easy flow, readiness, smoothness and readiness of utterance, flow of words सहजवाक्प्रवाह m, वाणीचा अस्खलित प्रवाह m. Fluent'ness n. the quality of being fluent वाक्पटुत्व n, अस्खलितपणा m, बोलकेपणा m, जिभेचा चपळपणा m, दाक्चापत्य n, वाग्धारा f. Fluently adv. अस्खलितपणानें, अस्खलित वाणीनें.

Fluid (flōō'id) [Fr.-L. fluidus, fluid -fluere, to flow.] a. (a) liquid or gaseous सद्रव, द्रव, द्रवरूप, प्रवाही, वहनशील. (b) वायुरूप. F. n. a fluid substance द्रवद्रव्य n, द्रवपदार्थ m, प्रवाही पदार्थ m. Fluidiform a. द्रवासारखा. Fluid'ify v. t. to render fluid द्रव-पातळ करणें. Fluid'ness n. Fluid'ity n. the state of being fluid द्रवस्थिति f, द्रवता f, द्रवत्व n, द्रवभाव m, प्रवाहित्व n, वहनशीलता f.

Flummery (flum'eri) n. a kind of food made by coagulation of wheat-flour or oat meal एक प्रकारचें पकवान्न n. २ मिथ्याप्रशंसा f, व्याजस्तुति f.

Fluor (flōō'or) [A name given by alchemists to all mineral acids because of their fluidity from L. fluere, to flow.] n. menstrual flux; catamenia आर्तव m, विटाळ m. Fluor albus n. धुपणी f, पांढरी धुपणी f, होळणी f, प्रदर (pop.) पदर m. Fluor'ic a.

Fluor, also Fluor-spar (flōōr-or, -spär) [A name given by alchemists to all mineral acids because of their fluidity, from L. fluere, to flow.] n. a beautiful mineral often crystallised गारगोटीसारखा एक खनिज पदार्थ m. याला 'चित्रखनिज' असें नांव दिलें आहे. यावर तांबाच्या नाण्यानें चरा पडत नाही. त्याचप्रमाणें यानें कांचेवरही चरा पडत नाही.

Flurru'p (flur'-up) to sup up noisily ओरपणें, भुरकणें, फरकणें, भुरका m -फुरका m. मारणें. Flur'ruping n. ओरपणें n, भुरका m, फुरका m.

Flurry (flur'i) [Prob. onomatopœic. Suggested by flaw, hurry, &c.] n. a sudden agitation of the air, a gust or squall वावटळ n. २ (fig.) मनोविकाराचें वावटळ n; as, "His flurries of temper pass as quickly as they rise." ३ a sudden commotion or excitement, perturbation, nervous agitation, flutter क्षोभ m, झुब्धता f. ४ the death-throes of a dying whale (मरणाच्या देवमाशाच्या) मरणकाळच्या यातना f. F. v. t. to bewilder or confuse as by haste or noise गोंधळून टाकणें, खालीं वर्षाव करणें. २ to put in a state of agitation गडबडवणें, घाबरवणें, गडबड f -धांदल f, -&c. करणें g. of o., सभ्रांत-व्याकुल-व्यग्र &c. करणें. Flur'rying pr. p. & v. n. Flurried pa. t. & pr. p.

Flush (flush) [Prob. Fr. flux -L. fluxus, flow.] v. i. to fly up quickly and suddenly, to start up and fly

away भरदिनीं-भरदिशीं उडून जाणें, उडणें; as, "The spot from which the woodcock had flushed." २ to rush out suddenly or copiously, to flow with force or violence एकदम जोरानें बाहेर येणें, एकदम खळदिनीं चढणें -पसरणें, धांवणें. ३ to shoot, to send out shoots (अंकुर) बाहेर टाकणें. ४ (of the blood) to come with a rush, producing heightened colour जोरानें वर येणें, गालांत रक्त चढणें; as, "The blood F. ed in her pale face." ५ (of the face) to become suffused with warm colour, to become suddenly red or hot, to colour up, to redden, to blush लाल होणें, (-वर) लाली येणें, लाजणें. ६ to glow with sudden brilliance एकदम चमकणें, झळकणें. F. v. t. to flood, to inundate पाण्यानें भरणें -भरून काढणें, बुडविणें; as, "To F. the meadows." २ to put to the blush (लजेनें-रागानें) लाली f. आणणें, तांबडालाल करणें. ३ to make red, ruddy, to cause to blow or blush, to make suddenly red or rosy, as if suffused with blood एकदम लाल किंवा गुलाबी करणें. ४ to excite चेतविणें. ५ to cause to start उडण्यास -पळाय्यास जायास लावणें. F. n. a sudden increase in the volume of a stream, a sudden flowing, a rush of water ओघ m, लोट m, लोंढा m. २ a blush, glow, freshness, vigour (of beauty, health, life) लाली f, गुलाबी f. ३ tinge of red colour like that produced on the cheeks by a sudden rush of blood गुलाबी रंगाची छटा f, आरक्तता f. ४ a sudden rush of feeling, emotion or passion विकारावेग m, (एकदम प्रकट झालेल्या मनोविकारानें आलेली) लाली f. ५ a flock of birds suddenly flushed एकदम भुरकनू उडणाऱ्या पक्ष्यांचा कळप m. ६ a sudden plentiful increase or abundance of anything बाहुल्य n, समृद्धि f. F. a. fresh, bright ताजा, ताज्या दमाचा, हुषार. २ liberal, prodigal उदार, समृद्ध, महामूर, रगड, &c. ३ arch. & mech. forming a continuous surface, even, level, in the same plane सपाट, सपाट केलेला. Flush-bolt n. सपाट डोक्याचा बोलट n. Flush-tank n. खळदिनीं पाणी निघून जाणारा हौद m.

Fluster (flus'ter) [Icel. fluster, hurry.] n. a confused or agitated state of the mind, a flurry, a flutter गोंधळ m, क्षोभ m, भ्रांतपणा m, अस्ताव्यस्तता f. F. v. t. to flush or excite with drink, to make somewhat rosy as with drinking (दारुनें क्षिगल्याप्रमाणें) लाल व गरम करणें. २ to flurry, to confuse गोंधळवणें, गांगरवणें, बेहोष -अस्ताव्यस्त करणें. F. v. i. to be excited or eager, to be agitated and confused क्षुब्ध होणें, गांगरणें. Flustrā'tion n. धांदल f, चित्तभ्रम m, व्याकुलता f.

Flute (flōt) [O. Fr. fleute, flute.] n. a musical wind instrument बांसरी f, मुरली f, मोहरी f, पोंवा

or पांवा *m.* २ *arch.* a channel of curved section
 नकशीच्या खांबांतली पन्हळी *f.*, खांचणी *f.*, बलकी *f.* ४
 a long French breakfast-roll सकाळच्या न्याहारीची
 फ्रेंच भाकरी *f.* *F. v. i.* to play on a flute बासरी *f.*
 वाजविणें. *F. v. t.* to play, whistle or sing with
 a clear, soft note, like that of a flute मुरलीप्रमाणें
 मंजुळध्वनि काढून वाजविणें-गाणें. *Flu'ted a.* clear
 and mellow स्वच्छ आणि मंजुळ; as, "F. notes."
Flu'ter n. *Flu'ting n.* खांचणी *f.*, बलकी *f.* *Flu'tist*
n. बांसरी वाजविणारा *m.*

Flutter (*flut'-er*) [*A. S. flotorian,* to float about,
-flot, the sea.] *v. i.* to move or flap the wings
 without flying or with short flights पंख फडफडवणें,
 फडफडणें, फडफड वाजणें. २ to move with quick
 vibration (as a sail) फडफडणें, (निशाण-शीड इ०)
 फडकणें. ३ to move about with bustle फडकत चा-
 लणें-जाणें, पोकळ डौलानें इकडे तिकडे फिरणें, फडका-
 वणें, फडकणें. ४ to be in agitation, to move irregu-
 larly, to be in uncertainty फडफडत हालणें-चालणें
 -असणें, चलबिचल-संशयित होणें. ५ to palpitate (as
 the heart) धडधडणें, धडधड वाजणें-होणें, (फडफड)
 उडणें. *F. v. t.* to vibrate or move quickly फ-
 डफडावणें, फडकावणें. २ to drive in disorder, to
 throw into confusion (-चा) घोंटाळा उडविणें, (-ला)
 घोंटाळ्यांत टाकणें-पाडणें. *F. or Flut'tering n.* flap-
 ping फडफड *f.*, फडफडणें *n.*, फडकणें *n.*, फडत्कार *m.*
 २ (of the heart) quick irregular motion धडधड
f., धडधडी *f.* *Flut'tered pa. t.* *Flut'teringly adv.*
 फडफडत, फडाफड.

Flux (*fluks*) [*Fr. flux,* -*L. fluxus,* -*fluere,* to
 flow.] *n.* the act of flowing, quick succession
 वाहणें *n.*, प्रवाह *m.*, स्राव *m.*, रीघ *f.* (as मनुष्यांची
 रीघ). २ the setting in of the tide towards the
 shore चढ *m.*, (किनाऱ्याकडे जाणारा भरतीचा) प्रवाह
m., (किनाऱ्याकडे भरतीचें पाणी) चढणें *n.* ३ the state
 of being liquid, fusion प्रवाहित्व *n.*, रसात्मकता *f.*,
 संमिश्रण *n.*, संप्रवहन *n.*, दोन धातूंचा एकरस करणें *n.*
 ४ any substance used to promote the fusion of
 metals संमिश्रक (द्रव्य *n.*), ज्यानें दोन धातू पातळ
 होऊन एकजीव होतात असा क्षार *m.* ५ the discharge
 of a fluid from the bowels or other part (a) ढेंडळ
f., ढेंडाळी *f.*, ढगळ *f.*, डरंगळ *f.*, डरगळ *f.* (b) स्राव
m. [*BLOODY F.* रक्तस्राव *m.*, रक्तओढ *f.* २ रक्त एकाच
 बाजूला चढणें *n.* *TO HAVE A F.* ढेंगाळणें, (-ला) ढाळ
 होणें, पोट जाणें *with g. of s. F. AND REFLUX* भरती
 आणि ओहोटी *f.*, चढउतार *m.*, चढ आणि उतार *m.*] *F. v. t.*
 to melt, to cause to become fluid or to melt रस
 करणें, वितळविणें. २ to cause discharge from, to
 purge जुलाब देणें-करविणें, (आंतून काढून टाकून)
 साफ करविणें, निचरवणें, निचरा करणें. *Flu'xion n.*
 the act of flowing वाहणें *n.*, स्राव *m.*, प्रवाह *m.*

२ the matter that flows वाहणारा पदार्थ *m.* ३ the running of metals into a fluid state धातूंचा रस करणे *n.* ४ an excessive flow of blood रक्तस्राव *m.* एकाच दिशेकडे रक्ताचा ओघ *m.* ५ a constantly varying indication सदोदित बदलणारे लक्षण *n.* ६ math. a differential तात्कालिक गति *f.*

Fly (fli) [A. S. fleogan, to fly.] *v. i.* to move in or pass through the air with wings उडणे, उड्डाण करणे. २ to float or wave in the air (as a flag or a spark) हवेमध्ये उडणे, फडकणे, उडत फडफडणे. ३ to pass or be driven rapidly through the air by any impulse हवेत उडणे, उंच जाणे. ४ to pass or move swiftly, to hasten away (उडल्यासारखे) उतावळीने जाणे, (सटासट) उडून-निसटून जाणे. ५ to attempt to escape, to flee निसटून-पळून-चटकन्-उडून जाणे. ६ to move with violence or suddenly सटकन्-अवाचित निघून जाणे-दूर जाणे. [TO F. ABOUT *naut.* to change frequently in a short time (said of the wind) थोडक्या वेळांत वारंवार बदलणे. TO F. AT to spring forward, to rush on, to attack suddenly एकदम उडून हल्ला करणे, -वर-अंगावर तुटून पडणे, अंगावर जाणे, घसरणे, घसरा करणे. TO F. IN THE FACE OF to insult, to resist, to set at defiance अपमान करणे, कःपदार्थ समजणे, (-च्या वर) घसरून पडणे, जाणूनबुजून उलट जाणे. TO F. OFF to depart suddenly उडल्यासारखे एकदम निसटून जाणे. TO F. OPEN (as the door) जोराने -धाडकन् उघडणे. TO F. OUT to rush out उसळणे, उसळी खाणे. २ to burst into a passion खाडकन् रागावणे, उसळणे. TO F. UP (as powders by a blast) भवकणे, भक्दिनी उडणे. TO LET F. एकदम फेंकणे-सोडणे; AS, "TO LET F. A SHOWER OF DARTS."] F. *v. t.* to cause to fly or float in the air (as a bird, a kite, a flag) उडवणे, उडेलसा करणे. २ to shun, to avoid, to flee or fly from चुकविणे, टाळणे, (-पासून) सोडून जाणे-दूर जाणे, सोडणे, सोडून, देणे; as, "Sleep flies the wretch." F. *n.* small insect with two transparent wings माशी *f.*, मक्षिका *f.* [WILD F. रानमाशी *f.*, वनमक्षिका *f.*] २ a hook used for fishing (मासे धरण्याचा) माशीसारखा गळ *m.* ३ फलायू, जलद चालणारी एक प्रकारची हलकी गाडी *f.* ४ a part of a flag (बाहु-द्व्याचा) फरारा *m.*, ध्वजपट *m.* ५ the compass-card होकायंत्राची-दिग्चक्राची तबकडी *f.* ६ two or more vanes set on a revolving axis फिरत्या आंसावर बसविलेलीं दोन किंवा अधिक गतिदर्शक यंत्रे *n. pl.* ७ a fly wheel, a heavy wheel with weights (वजन लावलेले) मोठे जड चाक *n.*, ति समतोल राखणारे चाक *n.*, गतिचक्र *n.* ८ one who takes the sheet from the press छापावरून कागद काढून घेणारा मनुष्य *m.* ९ a vibrating frame with fingers for doing the same work कागद काढून घेणारा पंखा *m.*, फणी *f.*, छापण्याच्या यंत्रावरील कागद उचलणारी फणी *f.* १० (Knitting-

machine) अंकडी *f*, कडी *f*, चाक *n*, दाबण *f*, अडक-
वणी *f*, अडकवण *n*. ११ *a shuttle driven by a blow*,
a fly-shuttle धांवता धोटा *m*. १२ *the outer canvass*
of a tent तंबूच्या वरील बाहेरील किंतान *n*. १३ *one of*
the upper screens of a stage नाटकांतील वरून लों-
बणारा पडदा *m*, ऊर्ध्वपट *m*, वरचा पडदा *m*. १४ *the*
fore of a boot बुटाची वरची जीभ *f*. १५ *a lap on*
trousers or over-coats to conceal the row of buttons.
गुंड्या झांकणारी वरची पट्टी *f*, झांकपट्टी *f*. १६ *a batted*
ball that flies to a considerable distance (खूब दूर
जाणारा) फटकावलेला चेंडू *m*. १७ *the flight of a ball so*
struck चेंडूच्या टेंकीचा टप्पा *m*. Fly-blow *n*. माशीचें
अंडें *n*. Fly-blow *v. t.* (जखमेंत माशीनें) सडी-असडी
घालणें. २ *to taint to, contaminate* विघडविणें, सडविणें,
नासविणें. Fly-blown *a*. सडलेला. Fly-boat *n*.
किनाऱ्या किनाऱ्याजवळून चालणारी लांब होडी *f*.
Fly-board *n*. कागद छापून निघाल्यावर ज्या फळीवर
पडतात ती फळी *f*, पंखाफळी *f*. Flying-bridge *n*.
Same as Floating-bridge. Fly-flap *n*. चौरी *f*. Fly-
leaf *n*. मलपृष्ठ *n*, पुस्तकाचें पहिलें किंवा शेवटचें कोरें
पान *n*. Fly-net *n*. *a screen to exclude insects* मच्छ-
रदाणी *f*. Fly-sheet *n*. *a small loose advertising sheet*,
a handbill जाहीरपत्रक *n*, हस्तपत्रक *n*. Fly-nut *n*.
फुलाचा नट *m*, फुलाची चाकी *f*. Fly-wheel *n*.
See Fly *n*. ७ Flew *pa. t.* Flown *pa. p.* Fly'ing *pr.*
p. and v. n. उडणें *n*, उड्डाण *n*. Flier *n*. घड्याळांतील
किंवा इतर यंत्रांतील दुतोंडी झुकतें कुत्रें *n. pl.*

Foal (fōl) [Gr. *polos* ; L. *pullus*, prob. contr. of
puellus, dim. of *pure*, a boy, cf. Sk. पुत्र, son.] *n.*
the young of a mare घोडीचा बच्चा *m*, छबेरा *m*,
अश्वशाव *m*. २ *the young of a she-ass* गाढवीचा
बच्चा *m*. F. *v. t. & i.* (शिंगरू इ०) प्रसवणें.

Foam (fōm) [M. E. *fome*, A. S. *fam*. Ger. *feim*
prob. akin to L. *spuma*, foam cf. Sk. फेन.] *n. fr*
the bubbles which rise on the surface of liq
फेस *m*, फेन *m* (pop.) फेण *m*, कफ (*loosely*) ..
२ *fury* (फेंसानें व्यक्त होणारा) क्रोध *m*. F. *v. i.* *to*
gather foam फेस *m*, -फेण *m*, येणें. (with ला of *s.*,
फेसळणें, फेस येणें. २ *to form foam or become filled*
with foam फेनयुक्त होणें, फेंसानें भरणें, फेंसाळ होणें.
३ *to be in a rage* (तोंडाला फेंस येऊन) क्रोधाविष्ट
-क्रोधयुक्त होणें. F. *v. t.* *to cause to foam* फेसणें,
फेंसाळणें, फेंसाळ करणें. २ (with out) *to throw out*
with violence as foam एकदम जोरानें बाहेर फेंकणें,
फेंसासारखा बाहेर फेंकणें. Foam'er *n*. Foam'ing *a*.
फेंसाळ, फेनयुक्त. Foam'ingly *adv.* Foam'y *a*.
फेनयुक्त, फेंसाळ, फेंसळलेला, फेनिल.

Fob (fob) [O. Fr. *fop*, a rogue; or Ger. *foppen*,
to cheat.] *n.* *a trick, an artifice* लुच्चेगिरी *f*, लबाडी *f*,
फसवण्याची युक्ति *f*, खोडी *f*. F. *v. t.* (*Shakes.*) *v.*
cheat फसविणें, ठकविणें. To fob off *to shift off by*

artifice युक्तीनें फसविणें, युक्तीनें गुंडाळून एका अंगास ठेवणें, धाड्यावर बसवणें.

Fob (fob) [Cf. prov. Ger. *fuppe*, pocket.] *n.* a little pocket for a watch घड्याळाचा खिसा *m*, घड्याळ ठेवण्याचा खिसा *m* -कपा *m* -कप्पा *m*.

Focal. See Focus.

Focus ('fō'kus) [L. *focus*, a hearth; (hence) a centre of fire.] *n. pl.* Focuses and Foci. *optics.* a point in which the rays of light meet, after being reflected or refracted, and at which the image is formed केन्द्र *n*, किरण एकत्र जमण्याचें स्थान *n*, तेजस्संकर्षदेश *m*; as, "The F. of a lens." २ *geom.* a point so related to a conic section and a certain straight line called the directrix that the ratio of the distance between any point of the curve and the focus to the distance of the same point from the directrix is constant. केन्द्र, प्रसाधककेन्द्र *n.* [CONJUGATE F. संबद्धनाभि किंवा केन्द्र *n*, संयोगीनाभि, संयोगी केन्द्र *n*. PRINCIPAL OR SOLAR F. मुख्यनाभि, मुख्य केन्द्र *n*. VIRTUAL F. भ्रामक केन्द्र *n*.] ३ a point of concentration केन्द्रीभवन (स्थान) *n*, केन्द्रस्थान *n*. ४ a centre of cavity (as of a disease) केन्द्र *n*. Fo'cus *v. t.* केन्द्रांत आणणें, केन्द्रीकरण करणें, केन्द्रस्थ करणें. Fo'cussed *pa. p.* Fo'cal *a.* केन्द्राचा, नाभीचा, केन्द्रीय, नाभीय, केन्द्रस्थ. [F. DISTANCE केन्द्रान्तर *n*. F. CHORD नाभिगत पूर्ण ज्या. F. LENGTH नाभिगतान्तर *n*.] Foca'lise *v. t.* to bring to a focus, to concentrate केन्द्रांत आणणें, केन्द्रणें. Fo'cussing-cloth *n.* a cloth thrown over a photographic camera and the operator's head and shoulders to exclude all light except through the lens केंद्र जुळविण्याचें कापड *n*.

Fodder (fod'er) [M. E. *fodder*. A. S. *fodor*, *foddor*; extended form of *foda*, food.] *n.* dried food for cattle (as hay, grass, straw for stall feeding) चारा *m*, वैरण *f*, गवतकाडी *f*, घासपात *m*. [LITTER OF F. चघळ *m. n*, चघळवघळ *m, n*, गोखरें *n*.] F. *v. t.* to supply with fodder वैरण *f*, चारा *m*, &c. घालणें -चारणें. Fod'derer *n.* (गुरांस) वैरण घालणारा चारणारा.

Foe (fō) [M. E. *foo*, A. S. *fāh*, hostile; prob. akin to Eng. *Feud*.] *n.* an enemy दावेदार *m*, अरि *m*, रिपु *m*, शत्रु *m*, दुस्मान *m*, वैरी *m*. २ (a) an enemy in war शत्रु *m*, विपक्ष *m*. (b) a hostile army विरुद्धपक्षाचें -शत्रुकडील सैन्य *n*, शत्रुसेना *f*. ३ an opponent, an adversary, an ill-wisher सामनेवाला *m*, शत्रु *m*, हितशत्रु *m*, द्वेषा *m*. Foe'man *n.* an enemy in war युद्धांतील शत्रु *m*, प्रतिभट *m*.

Fœtus, Fetus (fē'tus) गर्भ *m*, गाभ *m*, भ्रूण *m*.

Fœnugreek (fenu'grēk) [L. *faenum Graecum*, Greek hay.] *n.* the grass मेथी *f*, the grain or seed of it मेथी *f*, मेथा *m*.

Fog (fog) [The origin of the word is misty; Mr. Bradley connects with succeeding word; Prof. Skeat connects with Dan. *fog*, as in *snee-fog*, thick falling snow.] *n.* thick mist, watery vapour condensed in the lower part of the atmosphere and disturbing its transparency धुकें *n.*, धुकट *m.*, मुन्हें *n.*, धुई *f.* २ (*fig.*) धुक्यासारखा पदार्थ *m.*, धुकें *n.* ३ any abnormal darkened state of atmosphere, a dark mist (धुक्यासारखें) वातावरण *n.*, धुकट आवरण *n.* ४ (*photo.*) a cloud of coating obscuring a developed plate धुक्यासारखा पापुद्रा *m.*, धुकें *n.* (*fig.*), पडदा *m.* ५ a state of mental confusion मोहांध्य *n.*, संमोह *m.*, मनांत उडालेला गोंधळ *m.*, अव्यवस्थित विचाराचा घोंटाळा *m.* ६ (*short for*) fog signal धुकें सुचविणारें निशाण *n.*, बावटा *m.* F. v. t. to envelope with, or as with fog, to darken, to obscure (धुक्याने) झांकणें, अस्पष्ट करणें. २ to put a person in a fog, to bewilder utterly, to render misty or confused घोंटाळा करणें, गोंधळांत टाकणें, गांगरवून टाकणें. ३ *photo.* to cloud or cover with an obscuring coating (धुक्यासारख्या पापुद्र्याने) अस्पष्ट-पुसट करणें. F. v. i. to become indistinct, to become covered with fog अस्पष्ट होणें, पुसट उठणें, स्पष्ट न वठणें. २ to place a fog-signal on the line in foggy weather धुक्याचीं निशाणें उभीं करणें. Fog-bank *n.* a mass of fog resting upon the sea, and resembling distant land (जमिनीचा भास करून देणारें) दूरच्या जमिनीसारखें दिसणारें समुद्रावरचें धुकें *n.* Fog-bell, Fog-alarm, Fog-horn *n.* a bell, horn, whistle, &c. that sounds an alarm near places of danger where visible signals would be hidden in thick weather (अतिशय धुकें पडून बाहुटे वगैरे दृश्य खुणा दिसत नाहीशा होतात तेव्हां वाजवावयाची) धुकेंघंटा *f.* Fog-signal *n.* धुक्याचें निशाण *n.* Fog'gily *adv.* पुसटपणें. Fog'gy *a.* misty धुक्याचा, धुकें पडलेला; as, "A F. morning." Fog'less *a.* बिनधुक्याचा, स्पष्ट. Fog-ring *n.* a bank of fog arranged in a circular form कड्यासारखें वाटोकें पडलेलें धुकें *n.*, धुक्याचें कडें *n.*

Fog (fog) [M. E. *fogge* is 'coarse grass;' hence *foggy*, mossy, boggy.] *n.* agricul. (a) aftergrass (एकदां कापून घेतल्यानंतर पुन्हां फुटणारें) पालवीचें गवत *n.* F. v. t. to pasture cattle on the fog नवीन फुटीच्या गवतावर गुरें चारणें.

Fo'gy (fōgi) [Ety. unknown.] *n.* (usually preceded by *old*; written also *fogie* and *fogey*) (*colloq.*) a person behind the times, overconservative or slow जुन्या काळचा मनुष्य *m.* -पुराणैकप्रिय मनुष्य *m.*

Foh (fō) [A form of Faugh.] *interj.* an exclamation of abhorrence or contempt तिरस्कारोद्गारदर्शक अव्यय, इश, इश्य.

Foible (foi'bl) [O. Fr. foible, weak.] n. a moral weakness, a weak point, a failing, a weakness of character (दुर्गुणामुळे आलेला) दोष m, कमीपणा m, व्यंग n, बिंग n, उणेपणा m, उणे n, वर्म n, छिद्र n, मर्म n.

Foil (foil) [O. Fr. fuler, to trample on, (also) to oppress, foil, over-charge extremely -Late L. fullare; folare, to full cloth. See Full.] v. t. to trample or tread down लाथाडणे, (पायानें) तुडविणे. २ to baffle, to frustrate, to render nugatory मोडणे, हारवणे, थकवणे, वाहवणे, लटपटवणे, कुंठित करणे, चालेनासा करणे, फुकट दवडणे, चकविणे. ३ to overthrow, to defeat चीत करणे, पाडाव करणे. ४ to blunt तीव्रता मोडणे; as, "To F. scent in a chase." ५ to outdo, to surpass (-पेक्षां, -वर) सरशी f -ताण f करणे. F. n. frustration, defeat चकभूल f, फसगत f, मोडा m, पाडाव m. २ a blunt weapon used in fencing, resembling a small sword in the main but usually lighter and having a button at the point निधारी-बुळी-बोथी-बोथट &c. तरवार f पट्टा m -दांड m. ३ the track or trail of an animal माग m, पत्ता m, वास m. Foil'ing pr. p. & v. n. Foil'ed pa. t. & pa. p. To put to foil to blemish दोष देणे. To run a foil to lead astray, to puzzle चुकविणे, भलत्याच बाजूस नेणे, मार्ग चुकविणे.

Foil (foil) [M. E. feuille, a leaf (also) the foyle of precious stones -L. folia pl. of folium, a leaf.] n. a very thin sheet or leaf of metal (without pl.) (धातूचे) पातळ पान n, कागद m, पत्ता m; as, "Brass F., tin F., gold F." २ (jewelry) a thin leaf of sheet copper silvered and burnished and afterwards coated with transparent colours mixed with isinglass (आंगठोतील) खड्याखाली बसविण्याचा पातळ पत्रा m. ३ anything that serves by contrast of colour or quality to set off another thing to advantage कोंदण n, प्रभावळ f, प्रभावरधक वस्तु f. ४ a thin coat of tin, with quicksilver, laid on the back of a looking-glass to cause reflection (आरशाच्या मागे लाविलेला) पाण्याचा जस्ती पत्रा m. ५ arch. पत्तीची नकशी f.

Foist (foist) [Dut. vuisten, to take in the hand, vuist, fist.] v. t. to interpolate (usually followed by in or upon) घुसडणे, खुपसणे, खुपसून घालणे, घालघुसड f. करणे, घुसडून देणे, प्रक्षेप करणे. Foist'er n. घुसडून देणारा, प्रक्षेपक, घुसड्या, खुपशा.

Fold (fold) [A. S. fald also falod, a fold.] n. a pen or enclosure for domestic animals गोठा m, (for calves or kids) गोठी f, माची f, (esp. for sheep) मेंढवाडा m. २ (fig.) (esp. in a spiritual sense) the Church कळप m, समुदाय m, पंथ m. ३ the sheep contained in a fold मेंढवाड्यांतील -कळपांतील मेंढरे n. pl., कळप m. ४ an enclosure of any kind (कोणत्याही प्रकारची गोठ्यासारखी) कुडलेली जागा f.

शेतावरील बेडे *n*, कोंडवाडा *m*, वाडा *m*. F. *v. t.*
कावण *n*. घालणे.

Fold (föld) [A. S. *fealdan*, to fold.] *n.* a bend or
ply, one of the parts or both of them together
which are brought together in folding घडी *f*,
पदर *m*, चुणी *f*, निरी *f*, पट्टी *f*, पडदा *m*. [BAGGING
or BELLYING F. ओंचा *m*. UPPER or OUTER F.
घडीपदर *m*, वरचा-बाहेरचा पदर *m*.] २ a similar con-
figuration in animal and vegetable structures
(प्राण्यांतील किंवा वनस्पतींतील) घडीवजा रचना *f*, घडी
f, पडदा *m*. ३ a winding घडी *f*, घडीसारखी रचना *f*.
४ a coat (as of an onion) (कांथाचा इ.) पापुद्रा *m*.
५ (in a serpent's body) a coil वेटाळें *n*. ६ a length
of string between two bends (दोरीचा) दोन वांक-
णांतील भाग *m*-पदर *m*. ७ a leaf of a book, a sheet
of paper, one of the leaves of a folding door
(पुस्तकाचें) पान *n*, (कागदाचा) ताव *m*, (घडीच्या
दरवाजाचें) झडप *n*. ८ the line or mark made
by a folding दुमड *f*, चूण *f*, दूण *f*. ९ times or repe-
titions (used with numerals to denote increase,
the doubling, trebling, &c., of anything; as,
four-fold = four times, multiplied by four चौपट,
चौगुण.) generally expressed by पट, गुण at the
end of a numeral. १० embrace मिठी *f*, आलिंगन *n*,
परिरंभ *m* (S.). ११ (of cakes, crusts) layer, coat
पडदा *m*, पापुद्रा *m*, पातोडा *m*. १२ a plication घडी *f*,
&c. २ agri. the keeping of sheep in enclosures on
arable land, &c. शेळ्या (शेतांत) बसविणें *n*, मेंढरें
बसविणें *n*. Fold'ed *pa. p.* Fold *v. t.* to lap or lay in
plaits or folds, to double or bend over upon itself
घडी करणें -घालणें, दुमडणें. [To F. UP (पुष्कळ
पदरांची) घट्ट घडी घालणें.] २ to lay together as the
hands जोडणें; as, "He folds his arms in despair."
३ to coil, to wind (with about, round, &c.) वेटाळें
करणें. ४ to embrace वेंगटणें, वेंगाटणें, कवटाळणें, आ-
लिंगिणें. ५ to conceal लपविणें, छपविणें, दडविणें,
लपवून -छपवून -दडवून ठेवणें; as, "To F. one's
faults." F. *v. i.* घडी पडणें, दूण पडणें. २ *geol.* to
double up घडी पडणें, दुमडणें. ३ to take a wind-
ing course (said of a river &c.) (वलण-वांकण
घेऊन) वांकडें तिकडें जाणें. Fol'der *n.* one who
folds घड्या घालणारा -रचणारा. २ that which folds,
a flat knife-like instrument used for folding paper
(कागदाच्या घड्या पाडण्याची) मुक्या सुरीसारखी
पट्टी *f*, मुकी सुरी *f*. Fold'ing *a.* that can be folded
घडी पडणारा. Folding-chair *n.* घडीची खुर्ची *f*.
Folding door *n.* one of two or more doors filling a
single opening and hung upon hinges घडीचा
-दुमडीचा दरवाजा *m*.

Foliage (fō'-li-āj) [Fr. *feuillage* -*feuille* -L. *folium*,
a leaf.] *n.* leafage पालवी *f*, पलव *m. pl.*, पर्णसमूह

m, पाला *m*, पाने *n. pl.*, विस्तार *m*, पळवा *m*. [TUFT OF F. पालव *m*. NEW F. पालवी *f*. OF RICH AND LUXURIANT F. सातारा *or* सातेरा. TO BE COVERED WITH F.-(TREE *or* PLANT) सातरणे, डवडवणे, डवरणे.]
 २ a cluster of leaves, flowers and branches झुबका *m*, घोंस *m*, गंद *m*, ढाळा *m*, ढापा *m*, गोंडा *m*. ३ arch. the representation of leaves, flowers and branches in architecture पत्ती *f*, (इमारतीवरील) नकशीची पत्ती *f*, पत्तीची नकशी *f*. F. v. t. पत्तीने शृंगारणे. Fo'liaged *a*. furnished with foliage पर्णयुक्त, पानांनी भरलेला, पल्लवित. २ पत्ती काढलेला. Fo'liar *a. bot.* consisting of leaves पर्णमय, पल्लवमय. २ pertaining to leaves पल्लवासंबंधी. Fo'liate *v. t.* to beat into a thin plate पत्राकरणे, ठोकून वर्ख -वर्खाचीं पाने बनविणे. २ to decorate with foils वर्ख -वेगड लावून चित्रविणे, वर्ख-वेगड लावणे. ३ to mark the folios or leaves of (a volume, &c.) with consecutive numbers (पोथी, पुस्तक इ.च्या पृष्ठांस) अनुक्रमांक देणे. ४ to spread over with a thin coat of tin and quick-silver जस्त *n* -पारा *m* चढविणे -देणे -लावणे; as, "To F. a looking-glass." F. v. i. to put forth leaves पालवणे, (-ला) पालवी *f* फुटणे. Fo'liated *a.* having leaf-like projections पालवीसारखा, विस्तारलेला, पानासारखा पुढे आलेला; as, "A. F. shell." Foliā'tion *n.* the process of forming into leaves पल्लवीभवन *n*, पालवणे *n*. २ the manner in which the young leaves are disposed within the bud नवदलरचना *f*. ३ the act of beating a metal into a thin plate (धातू ठोकून तिचा) वर्ख करणे *n* -ठोकणे *n*. ४ geol. the process or property of splitting up into leaf-like layers पल्लवीभवन *n*, (पानासारखे) वारीक थर पडण्याची क्रिया *f*. ५ arch. ornamentation with foils पत्ती खोदणे *n* -कोरणे *n*. ६ the act of coating with an amalgam of tin foil and quicksilver (as in making looking-glasses) पारा चढविणे *n*, पारदलेपन *n*. ७ the consecutive numbering of the foils (or leaves) of a book or MS. (दुंब्यांवर) अनुक्रमनंबर देणे *n*, क्रमांकन *n*.

Foliate. See under Foliage.

Folio (fō-'li-ō) [L. folium, the leaf of a tree, a leaf or sheet of a paper.] *n.* a leaf of a book or manuscript पृष्ठ *n*, पत्र *n*, पान *n*. २ a sheet of paper once folded दुबंदी पान *n* -कागद *m*, दुंडा *m*, दुह्या *m*. ३ a book made of sheets of paper each folded once, (hence) a book or volume of the largest size दुबंदी वही *f* -पुस्तक *n*, फार मोठ्या-विस्तृत आकाराचे पुस्तक *n*. ४ print. the page number of a printed book (छापील पुस्तकांतील) पानाचा अनुक्रमांक *m* -आंकडा *m*. ५ (law) a certain number of words taken as a unit in reckoning the length of a document (एका पानांत असणारी) ठराविक शब्दसंख्या *f*. F. a. formed

of sheets each folded once दुध्यांचा. F. v. t. to page
(पानांवर) अनुक्रम-आंकडा-क्रमांक घालणें.

Folk (fōk) [A. S. folc.] n. (colloq.) people
general (generally used in the pl. form, and
often with a qualifying adjective) लोक m. pl.,
जन m. pl., जनता f. (S.) [OLD F. वृद्धजन m. pl., बुद्धे
अदमी.] २ colloq. (New Eng.) the persons of one's
family कुटुंबांतल मंडळी f -माणसें n. pl., घरची
मंडळी f. Folk'-lore or Folk lore n. tales, legends
or superstitions long current among the people
(कोणत्याही लोकांमधील अति प्राचीन काळापासून म्हणजे
त्या लोकांच्या राष्ट्र या नात्यानें बालपणापासून चालत
आलेल्या व वर्तमान काळां) आराजरंक आणि आबालवृ-
द्धांच्या तोंडीं असणाऱ्या दंतकथा f. pl., कहाण्या f. pl.,
(पंचतंत्रांतल्या गोष्टीसारख्या) नीतिबोधक गोष्टी f. pl.,
जातककथा f. pl., बालसारस्वत n, लौकिकसारस्वत n,
लोकांत प्रचलित असलेल्या दंतकथा f. pl. -कथा f. pl.

Follicle (fol'-i-kl) [L. folliculus, dim. of follis bag.]
n. bot. a simple pod opening down the inner
suture आंतल्या दुमडीवर फुटणारी शेंग f, गोणिकाफल
n. [(गोणिका = BAG). सावरीचें बोंड आणि रुईचें फळ हीं
FOLLICLE चीं उदाहरणें आहेत]. Follicular a. गोणिका-
फलासारखा, गोणिकाफलांचा, सावरीच्या बोंडासारखा,
रुईच्या फळासारखा.

Follow (fol'-ō) [M. E. folwen; A. S. folgian, also
fylgan (weak verb), to follow.] v. t. to go or
come after, (hence) to accompany अनुसरणें, (-च्या)
मागून-मागें-पाठीमागें-पाठीमागून जाणें-येणें-चालणें,
(-च्या) बरोबर जाणें, &c. २ to pursue पिच्छा पुरविणें,
पाठीस लागणें g. of o., पाठ घेणें g. of o., पाठलाग
करणें g. of o. ३ (fig.) to pursue like an enemy
पाठीस लागून नकोसें करणें, पुरेपुरे करणें. ४ to obey,
to act, in accordance with अनुसरणें, प्रमाण मानणें,
(-च्या प्रमाणें) चालणें. ५ to copy; to take (a person)
as a guide, leader, &c., to take as model (-चें)
अनुकरण करणें, (-चा) कित्ता m -वळण n घेणें-गिरवणें.
६ to succeed in order of time, rank, or office
पश्चात् -होणें -असणें -घडणें, गादीवर येणें, &c. ७ to
result from as an effect from a cause (-पासून) निघणें
-होणें, (-चा) परिणाम असणें, उद्भवणें. ८ to keep the
mind upon while in progress (as speech, musical
performance, &c.) (-कडे) सारखें लक्ष लावणें-लावून
ऐकणें, अवधान देऊन ऐकणें. ९ to keep with and under-
stand ग्रहण n. करणें, आकलन n. करणें, समजणें, (अवधान
राखून) लक्षांत घेणें. १० to attend upon closely (as a
profession), to practise (कोणतीही गोष्ट) धंदा म्हणून
चालविणें-करणें-पतकरणें, (धंदा) चालू ठेवणें, अनुसरणें.
११ to strive after, to aim at (-च्या) मागें लागणें (fig.)
(-ची) पिच्छा पुरविणें, (-च्या साठीं) यत्न करणें, मिळवि-
ण्याची खटपट करणें, चिकाटी धरणें, चिकटून राहणें.

F. v. i. (used in various senses of the transitive verb.) Follow-board *n.* a board on which the pattern and the flask lie while the sand is rammed into the flask (ओतारी लोकांची) पेठ्या दाबण्याची किंवा भरण्याची खालची फळी *f.*
 Followed *pa. a.* Foll'ower *n.* (*lit.*) मागून जाणारा येणारा, &c. २ an attendant अनुयायी, अनुचर, अनुचारी, पार्श्वक, परिचारक, सेवक. [FOLLOWERS *pl.* चाकरमाणसे *n. pl.*, गडीमाणसे *n. pl.*, लवाजमा *m.*, सेवक-परिचारक-अनुयायी वर्ग *m*-लोक *m. pl.* (*colloq.*), परिच्छद *m.*] ३ a disciple अनुयायी, अनुगामी, शिष्य. ४ a pursuer पाठलाग करणारा, मागे लागणारा. ५ (*colloq.*) a sweetheart प्रियकर, सहचर. ६ (*colloq.*) a man who courts a maid-servant, (*esp.*) one who calls at the house to see her दासीच्या नादीं लागणारा. ७ (steam-engine) the removeable cover of a piston दृष्ट्याचें आच्छादन *n.*, काढघाल करतां येण्या. जोंगें दृष्ट्याच्या बरोबरचें आच्छादन *n.*, दृष्ट्याचा अनुयायी. ८ *mach.* the part of a machine that receives motion from another part अनुयायी दृष्ट्या, एकाच यंत्रांतील दुसऱ्या भागाच्या गतीनें चालणारा भाग *m.* ९ the plate or block by which the pressure is applied दाबक (?). Foll'owing *n.* (the action) मागून जाणें *n*-येणें *n.*, अनुगमन *n.* २ followers collectively अनुयायिमंडळ *n.*, शिष्यमंडळ *n.*, (-च्या) बाजूची मंडळी *f.* ३ vocation, business व्यवसाय *m.*, काम *n.*, घंदा *m.* To follow suit (a) (card playing) to play a card of the same suit as the leading card पहिल्यानं उतरलेल्या रंगाचेंच पान उतरणें. (b) to follow an example set (-चा) घडा *m*-वळण *n.* गिरविणें. Foll'owing *a.* succeeding, subsequent नंतरचा, पाठी-मागचा. २ ensuing (as a result or consequence), resulting परिणाम पावणारा, परिणामरूपी, तदुद्भूत.

Folly (fol'-i) [Fr. folie, -fol, foolish.] *n.* the state of being foolish मूर्खपण *n* (णा *m.*), अज्ञान *n.*, मौर्ख्य *n.*, मूर्खता *f.*, मोह *m.* २ a foolish act, foolery चूक *f.*, मौर्ख्य *n.*, मौर्ख्यस्खलित *n.* ३ a ridiculous thing, an absurdity वेडाचार *m.*, वेडा चाळा *m.* ४ wickedness, evil, mischief, harm दुष्टता *f.*, दौर्जन्य *n.*, दुष्कृत्य *n.*, अपकार *m.* ५ wrong, sin, scandalous crime निंद्य अपराध *m.*, नीचकर्म *n.*, गर्ह्य कृत्य *n.* ६ wantonness, lewdness (as applied to a woman) अत्या(ना)चार *m.*, उनाडपणा *m.*, छिनालपणा *m.* ७ the result of a foolish action मौर्ख्याचा परिणाम *m.* ८ madness, insanity, mania वेड *n.*, पिसें *n.*, चळ *m.*

Foment (fo-ment') [M. Fr. fomenter-L. fomentare-fomentum. -L. fovere, to warm.] *v. t.* to apply warm lotion to शेकणें, शेक *m.* देणें-घेणें, शेकणी *f.* करणें, शेक *m*-शेगडी *f.* करणें, उब देणें. २ to promote development, effect, or spread of (something material or physical) संवर्धन *n*-प्रतिपाळ *m*-सां-

भाळ *m* -जोपासना *f* -करणें, वाढविणें, विस्तार *m* करणें, फेंलावणें. ३ *to rouse, to stir up* उत्साह आणणें -देणें, प्रोत्साहन -धीर देणें. ४ *to instigate, to foster* (esp. in a bad sense) चिथविणें, फुंकणें or फुंकून देणें, चेतविणें, पेटविणें, तेल *n*. ओतणें -घालणें, गोंवरी *f* -पेंढी *f* -आग *f* -विस्तव *m* -काडी *f*. लावणें, चेतवाचेतव करणें, कलागत *f*. लावणें. Fomentā'tion *n*. शेक *m*, भाज *f*, शेकणें *n*. २ *the remedial means* निवारक उपाय *m*. (*sing. or pl.*) ३ (*fig.*) *encouragement, a stimulus* उत्तेजन *n*, धीर *m*, जोर *m*, बळ *n*, शक्ति *f*. ४ *instigation* चिथवणी *f*. Foment'er *n*.

Fond (fond) [M. E. *fond*, more commonly *fonn-ed*, *p. p.* of *fonnen*, to be weak, to act as a fool.] *a.* (*archaic*) (*Shakes.*) *silly, foolish, simple* साधा. भोळा, मूर्ख, सांब (*fig.*). २ *foolishly credulous or sanguine* (a sense in *literary* use since the 16th century). दुधखुळा. ३ *over-affectionate, foolishly tender, doting* अत्यंत प्रीति करणारा, (-वर) वेडा झालेला, अत्यासक्त, इषक लागलेला. ४ *affectionate, loving, tender* (in later use without reproachful sense) ममताळू, मायाळू, माया करणारी; as, "A F. mother." ५ *longing or yearning* (followed by *of* and rendered in comp.s by) इच्छु. ६ *cherished and entertained with strong or unreasoning affection* (said of opinions, sentiment, &c.) आवडीचा, आवडता. F. v. i. (*obs.*) (*Shakes.*) *to dote* (-ची) इषक लागलेला, (-ची) इच्छा करणारा. Fon'dle *v. t.* *to caress* कुरवाळणें, लाड *m* -लाडवाळपणा *m* -लाडीक *f* -लालन *n* -कोडकौतुक *n* -&c. करणें *g. of o.*, लालित करणें, लाडकणें, पोटाळणें, जोंबाळणें, गोंजारणें, अंजारणें. F. v. i. *to behave, play, or speak fondly; to toy* लाडवाळपणें वागणें -बोलणें -खेळणें. Fon'dler *n*. Fon'dling *n.* *a caress* लाड *m*, लाडिकपणा *m*, &c. २ *a person or thing fondled* लाडांचा विषय *m*, लाडका, प्यारा, प्रीतिपात्र *n*. Fon'dly *adv.* Fond'ness *n.* (*obs.*) *foolishness, folly* मूर्खपणा *m*. २ *foolish affection, unreasoning tenderness* छंद *m*, नाद *m*, वेड *n*, इषक *f*. ३ *affectionateness, tenderness* (without reproachful sense) माया *f*, ममता *f*. ४ *instinctive or unreasoning liking or partiality* उपजत ओढा *m*, आंधळी ममता *f* -माया *f*.

Font (font) [L. *fons*, a fountain.] *n.* *a fountain, a source, a spring* झरा *m*, उगम *m*, मूळ *n*, उत्पत्तिस्थान *n*. २ *a receptacle, usually of stone, for the water used in the sacrament of baptism* बाप्तिस्मापात्र *n*, बाप्तिस्म्याचें पाणी ठेवण्याचा दगडी पेला *m*. २ *a receptacle for holy water* तीर्थपात्र *n*. ३ *the reservoir for oil in a lamp* दिव्यांतील तेल रहाणारा भाग *m*, दिव्याचें टवलें *n* (समईचें चवडें *n*.), तेलाची तळी *f*.

Font (font) [Fr. *fonte fondre*-L. *funderere*, to cast.]

n. (in England usually Fount) *print. a complete assortment of printing type of one size, including a due proportion of all the letters in the alphabet, large and small, points, accents, and whatever else is necessary for printing with that variety of type* (एक आकाराचा) उश्यांचा -मुद्रांचा -खिळ्यांचा संच *m.* जोड *m.*

Fontanel (fon'-ta-nel) [Fr. *fontanelle* -*fontaine*, fountain.] *n.* (also Fontanelle) *anat.* one of the membranous intervals between the incompleated angles of the parietal and neighbouring bones of a foetal or young skull लहान मुलांची ताळू *f.*

Food (fōōd) [A. S. *foda*, from a root *pa*, to nourish. Sk. पा, to protect.] *n.* nutriment, esp. what is eaten by animals for nourishment अन्न *n.*, खाणें *n.*, भक्ष्य *n.*, आहार *m.*, भोजन *n.*, खाद्य *n.*, अशन *n.*, भक्ष्य *n.*, भोज्य *n.*, खाद्य *n.* [COARSE, UNSAVOURY F. अरवट चरवट अन्न *n.*, कदन्न *n.* CONSISTING or COMPOSED OF F. अन्नमय. DAILY F. (*colloq.*) रोजची भाकर *f.* DISTRIBUTION OF F. अन्नदान *n.*, अन्नशांति *f.*, अन्नसंतर्पण *n.* DRESSED F. शिजलेलें अन्न *n.*, स्वयंपाक *m.*, सिद्धान्न *n.* DRESSED F. GIVEN IN ALMS TO BRAHMANS ओली भिक्षा *f.* DRESSING OF F. स्वयंपाक *pop.* सैपाक *m.* EXTRA or ODD ARTICLES OF F. आडखाणें *n.*, आडखाद *f.* F. AND CLOTHING अन्नवस्त्र *n.*, अन्नाच्छादन *n.* F.-COMPREH. or INDEF. भाकर तुकडा *m.*, अन्नपाणी *n.*, अन्नोदक *n.*, खाणेंपिणें *n.* HEAVY F. जडान्न *n.* INCOMPATIBLE F. न सोसणारें अन्न *n.*, विरुद्धभोजन *n.*, विरुद्धान्न *n.* LOATHING OF F. अन्नद्वेष *m.* NON-OBSERVANT OF THE DISTINCTION OF F. सर्वभक्षी, सर्वभक्षक, सर्वान्नभक्षक, सर्वान्नभोजी. NUTRITIOUS F. खुराक *m.*, पौष्टिक अन्न *n.* RICH AND SAVOURY F. मिष्टान्न *n.* UNDRESSED F. शिधा *m.* WHOLESOME F. सत्त्वान्न *n.*] २ *what is edible* (as oppo. to *drink*) खाद्य *n.*, अशनीय *n.* (oppo. to पेय). ३ *anything that instructs the intellect, excites the feelings, or moulds habits of character* अन्न *n.* (*fig.*), पोषण *n.*, (अन्नवत्) वर्धक -पोषक -वस्तु *f.*; as, "This may prove F. to my displeasure" (*Shakes.*). ४ *matter to discuss or dwell upon* विचार्यविषय *m.* Food'ful *a.* full of food अन्नमय, अन्नप्रचुर. (b) *fertile* सुपोक. Food'less *a.*

Fool (fōōl) [O. Fr. *fol* (Fr. *fou*), a fool—L. *follem*, acc. of *follis*, wind-bag.] *n.* one who is destitute of reason, an idiot मूर्ख, अकलशून्य मनुष्य, बेवकूब. [SOME OF THE FAMILIAR COLLOQUIAL WORDS IN MARATHI FOR THE ENGLISH WORD *fool* ARE:—बैल, गाढव, गधडा, नंदी, नंघा, नांघा, नरपशु, दगड, खुळेधर, टोणपा, टोणपनाथ, टोणपेश्वर, ठोंबा or ठोंब्या, पत्थर, वांठीचा पिता, देवापुढचा देव, हुम्या, देवानां प्रियः (S.), शंख, शूढ, शामाळ्या, शतमूर्ख, शुद्धस्फटिक, ढ, शाहाण्याची खरवड, गाढवाचा खरारा, बु-

द्वीचा नवसागर, बुद्धीचा खंदक, अकलेचा कांदा, अकलेचा
 अवतार, अकलेचा खंदक, माणसाचा लेक, झळझळीत मूर्ख,
 निपटमूर्ख, ठणठणपाळ, मूर्खशिरोमणि, गावदी, वेडीहळद,
 शेंड्यावर बसून झाड तोडणारा, महादेवाचें वाहन. A LEARN-
 ED F. पढतमूर्ख. AN ARRANT F. शतमूर्ख. F. S. PHIZ.
 वावळी मुद्रा *f*, गावाळी मुद्रा *f*. F.'S ERRAND *an un-*
reasonable, silly, profitless adventure or undertak-
ing रिकामी उठाठेव *f*, नसता उपघ्याप *m*. हिंसका *m*.
 TO MAKE A F. OF झकवणें, भोंदणें, वेकूच -गाढव -मूर्ख
 बनवणें, हास्यास्पद करणें. TO MAKE A F. OF ONE'S SELF
 नकशा *m*. गमावणें, झक *f*. मारणें, आपल्या स्वतःला मूर्ख
 बनवणें, आपल्याला हास्यास्पद करणें, आपलें हंसें करून घेणें,
 अकलेचें प्रदर्शन करणें. BETTER BE A WISE MAN'S SER-
 VANT THAN A FOOL'S MASTER शाहण्याचा व्हावें चाकर
 पण वेड्याचा होऊं नये धनी.] २ *a simpleton, a dolt,*
one who acts absurdly भोळा, भोळसर मनुष्य *m*,
 (loosely) वेडा. ३ (*scrip.*) *one who acts contrary*
to moral and religious wisdom, a wicked person
 मूर्ख, पापाचरणी मनुष्य *m*. ४ *a professional*
jester or buffoon विदूषक, मस्कऱ्या, खुपमस्कऱ्या.
 ५ *a retainer formerly kept to make sport*
with motley dress चित्रविचित्र पोषाक घातलेला
 मस्कऱ्या. [APRIL-FOOL, SEE THE WORD APRIL.
 FOOL'S CAP *a cap to which bells were*
usually attached-FORMERLY WORN BY PROFESSI-
 ONAL JESTERS (इंग्रजी नाटकांतील किंवा जुन्या इंग्रजी
 दरवारांतील) विदूषकाची टोपी *f*. २ *a writing paper*
made in sheets ordinarily 16 x 13 inches and
folded so as to make page 13 x 8 inches फुलस्केप
 कागद *m*. FOOL'S PARADISE *the reign of vanity*
and nonsense मूर्खांचा -खुब्यांचा -वेड्यांचा वाजार *m*.
 २ (*hence*) *any foolish pleasure or condition*
of vain self-satisfaction मूर्खपणाचा शोक *m*, वेडा नाद
m, खूळ *n*. TO PLAY THE FOOL *to act a foolish part*
 मूर्खपणाचें आचरण करणें, मूर्खपणानें वागणें.] Fool *v. i.*
to play the fool, to trifle, to toy, to spend time
in idle sport or mirth मूर्खासारखें वागणें, गमणें,
 खेळणें, माशा मारणें, रिकामा वेळ दवडणें, (खेळून-उना-
 डून) वेळ व्यर्थ घालवणें. F. *v. t. to infatuate, to make*
foolish मूर्ख करणें, बनवणें, वेडा करून सोडणें. २ *to*
impose, to deceive, to cheat by inspiring foolish
confidence in छकवणें, झकवणें, भोंदणें, ठकवणें,
 चकवणें, बसवणें, तोंडाला पानें पुसणें, (-ला) गढ्या बन-
 वणें. Fool'ery *n. absurdity* वेडेचार *m. pl.*, मूर्खाई
f, वेड *n*, खूळ *n*. २ *a foolish ridiculous action,*
something nonsensical वेडेपणा *m*, वेडगळपणा *m*,
 वेड *n*. Fool'-hardiness *n*. अविचार *m*, साहस *n*.
 Fool'-hardy *a. daring without judgment, foolishly*
adventurous and bold अविचारी, साहसी, धाडशी,
 धसकट, धुसमुसळ्या. Fool'ish *a. silly, unwise* मूर्ख,
 खुळा, (*remiss*) खुळसर, खुळसट, खुळकट, (*remiss*)

वेडसर, वेडगळ, वेडका, पिसा, बेकूब or बेवकूब, भळ, बावळा, मूढ, मूर्ख, निर्बुद्ध, बुद्धिहीन, नष्टबुद्धि. [To MAKE TO LOOK F. फजीत करणें -पाडणें. To TURN F. मूर्ख बनणें, चवणें, चळणें.] २ *proceeding from silliness* मूर्खपणाचा, वेडेपणाचा, बेवकुबीचा, अज्ञानाचा, अविचाराचा; as, "A F. act." ३ *ridiculous* उपहासास्पद, उपहास्य, थट्टा करण्यासारखा. Fool'ishly adv. Fool'ishness n. To fool away (one's time or money) मूर्खपणानें खर्च करणें -दवडणें.

N. B. —मूर्ख is one who is destitute of reason. वेडा is one who is deranged in mind or intellect. Therefore the most accurate rendering of *fool* will be मूर्ख and not वेडा.

Foot (fōōt) [M. E. *foet*, foot, *pl. fet*, feet, A. S. *foet*, *pl. fet*—L. *pes*, *pedis*, Sk. पद, foot.] n. the lowest part of the leg beyond the ankle-joint पाय m, पद n, पाद m, पाऊल n, चरण n. [AN EVIL F. पांढरा पाय m, पायचळ m, f, पायचाळा m, पायरवा m. ARTISTIC POSITION or CAST of THE FOOT IN FENCING, DANCING, &c. पावटा m, पवित्रा m, पायंडा m. COVERING FOR THE FEET पादत्राण n, पादरक्षा f, जोडा m. वूट m इ०] HAVING FOUL (mud-clogged, dusty, &c.) FEET भरल्या पायांचा. HEAVY OF F. पायाचा जड. HOLLOW OF THE F. तलहृदय n. LIGHT OF F. पायसूट, हलक्या पायाचा. ON F. पारीं, पायउतारा, पादचालीनें, पादचाली. GOING ON F. चालणें n, पादचाल f, चरणचाल f. ON THE F. OF पारीं. TOUCHING THE F. or FEET (IN REVERENCE) पादग्रहण n, पारीं लागणें n. TREADING UNDER F. पायमली f, पादाक्रमण n. TRODDEN UNDER F. पादाक्रांत. WATER PRESENTED TO WASH THE HANDS AND FEET पाद्यार्घ्य n. WITH FEET YET FOUL FROM THE ROAD भरल्या पायांनीं. To BURN THE FEET (BY WALKING ON HOT GROUND, &c.) पायांच्या पोळ्या f. pl. करणें, पाय पोळणें. To GET ON ONE'S FEET (AFTER SICKNESS, &c.) जमिनीस पाय m. pl. लागणें g. of s., जमीन f. सोडणें. To GET ON F. (INTO VOGUE) लागणें, पडणें, आचारांत येणें. To SET ON F. आरंभणें, सुरू करणें, मांडणें, उठवणें, उभा करणें, चालू -प्रवृत्त &c. करणें. To STRIKE THE F. (AGAINST A STONE, &c.) ठेंच f -ठोसर f. खाणें (in. con.) -लागणें. To WASH THE FEET पादप्रक्षालन n -पाद्य n. करणें.] २ (fig.) पाया m, आधार m, मूळ n, तळ m, मजबुती f; as, "The F. of sound reason to stand upon." ३ *mili. foot-soldiers, infantry* पायदळ n, पदाति m. pl.; as, "Both horse and F." ४ the end of a bed or grave towards which the feet are placed (बिछान्याचें-थडग्याचें) पायगत n, पायतें n, पायाकडची बाजू f. ५ the part of the stocking which covers the foot (पायमोज्याचा) पाय m, तळवा m. ६ *proso. a combination of syllables constituting (a metrical element of) a verse* पाद m, चरण m, (कवितेची) ओळ f. ७ a unit of measurement फूट m

(बारा इंच). ८ *the lower part of an object which serves to support it, the base* पाया *m*, बुडखा *m*, बुडूख *n*, तळ *m*, तळ *m*, बुंधा *m*. ९ *corresponding organ of some invertebrate animals* पाय *m*. १० *bot. the part of a petal by which it is attached, the part of a hair below the epidermis* बुंधा *m*, बुडखा *m*. ११ *foot of a letter* टाडपाचा पाय *m*. १२ (*of a plough*) *the piece of hooked or bent wood at the end of the plough under the suck* नांगराचा फाळ *m*. १३ (*of an organ-pipe*) *a tube introduced at the bottom of the pipe, serving as a support and also as a conductor of the wind* तळची नळी *f*, तलनलिका *f* (?). १४ (*in a sewing machine*) *the small plate which is pressed on the cloth to hold it steady* कापड सारखें दावून धरण्याचा (शिवण्याच्या यंत्रांतील) लोखंडी पाय *m*. १५ *the lowest part or bottom as of a wall, or ladder* तळ *m*, तळचा भाग *m*, बुडाकडचा भाग *m*, पायथा *m*, बुडूख *m*, तळ (*pop.*) तळ *m*, बुंधा *m*, पाया *m*. १६ *the beginning or end of the slope of a bridge* (उतरत्या) पुलाचा पायथा *m* किंवा पाय *m*. १७ *the lower end or bottom (of a page, a document, a class or list)* शेवट *m*, तळचा भाग *m*. १८ *what is written at the foot* (पानाच्या) पायाजवळचा -पायथ्याजवळचा -तळचा मजकूर *m*. १९ (*pl. foots*) *that which sinks to and lies upon the bottom, the dregs, the refuse, the refuse in refining oil or coarse sugar* तळचा गाळ *m*, मळी *f*, सांखा *m*, रेंदा *m*. २० *footing, standing, basis* पाया *m*, आधार *m*. २१ (*of a table*) खूर *m*, पाय *m*. २२ *the last of a row or series* रांगेंतील शेवटली वस्तु *f*. २३ (*of a class*) वर्गाचा शेवट *m*. २४ *naut. the lower edge of a sail* शिडाची खालची बाजू *f*, पायथा *m*. Feet. *pl.* Foot. *v. i.* *to dance, नाचणें, नृत्य करणें. २ to walk (opposed to ride or fly) चालणें, चालत जाणें, पायीं जाणें. F. v. t. (Shakes.) to spurn लाथा झाडणें, लाथा f. pl. मारणें. २ (obs.) to establish, to set on foot उपस्थित-सुरू करणें, पाया घालणें. ३ to tread तुडवणें, तुडवीत जाणें; as, "To F. the green." [To FOOT IT to walk चालत जाणें. २ to dance नाचणें.] ४ to sum up (as the numbers in a column, sometimes with up) (-ची) बेरीज करणें -घेणें, मिळवणें, (-चा) हिशोब करणें. [To FOOT A BILL (*colloq.*) to pay a bill हिशोब चुकविणें-चुकता करणें.] ५ (Poet.) (Shakes.) to strike with the talon नखी मारणें. ६ (Shakes.) to renew the foot of (as of a stocking) (पायमोज्याचे) तळवे नीट -दुरुस्त करणें. Foot'ball *n.* पायचेंडू *m*, लातचेंडू *m*, पादकंदुक *m*. २ (*the game*) पादकंदुक क्रीडा *f*. चरण-कंदुकक्रीडा *f*. Foot-bath *n.* *a bath for the feet* पाद-स्नान *n.* (b) *a vessel used in bathing the feet* (स्नानाचे वेळीं) पाय बुडवून ठेवावयाचें भांडें *n*. Foot'-board *n.* *a board upon which one may stand or brace**

his feet पाय ठेवण्याची फळी *f*, पादपीठ *n*; as, (a) the platform for the engineer & fireman of a locomotive पायटा *m*, आगगाडीच्या इंजनाची बाजूची फळी *f* -कठडा *m*. (b) the foot-rest of a coachman's box पायफळी *f*, गाडी हांकणारानें पाय ठेवण्याची फळी *f*. २ a board forming the foot of a bedstead माच्याच्या-वाजेच्या पायाची फळी *f*. ३ a treadle (पाययंत्र सुरू करतांना) पाय ठेवण्याची जागा *f*-पाट्या *m*, पायटा *m*. Foot'-boy *n*. a page पोच्या *m*, नोकर *m*, खिजमतगार or खिजमतदार *m*, हुज्या *m*. Foot'-breadth *n*. the breadth of a foot (used as a measure) एका फुटीची रुंदी *f*. Foot'-bridge *n*. a narrow bridge for foot passengers only पायपूल *m*, पायदादर *m*. Foot'-cloth *n*. (formerly) a caparison for a horse (घोड्याची) पाखर *f*, झूल *f*. Foot'ed *pa. t.* & *pa. p.* having feet सपाद, पादयुक्त, पाद (in comp.; as, द्विपाद, त्रिपाद, चतुष्पाद, &c.). २ established स्थापित, भ्रस्थापित, दृढ झालेला, पक्का अम्मल बसलेला. Foot'-fall *n*. a footstep पाऊल *n*. २ the sound of a footstep पायर-व *f*, सांचल or सांचोल *f*, सांचोला *m*, चाहूल *f*, खडका *m*. [TO LISTEN FOR A FOOT-FALL चाहूल *f* -पायरवा *m*. घेणें.] Foot'-guard *n. pl.* [*Eng.*] infantry soldiers belonging to select regiments called the guards पायदळांतील शेलके लोक *m. pl.* Foot'-hill *n*. a low hill at the foot of mountains (पर्वताच्या) पायथ्याची -पायथ्याशीं असलेली टेंकडी *f* -टेंकाड *n*. Foot'-hold *n*. firm standing पाय ठेवा-याला आधार *m*, मजवृत आधार *m*, पायटेंकणें *n*, आश्रय *m*, *pop.* आसरा *m*, थार or थारा *m*, टेंका *m*, टेंकू *m*. Foot'ing *pr. p. F. v. n.* ground for the foot आधार *m*, मजवृत पाया *m*, आश्रय *m*, थारा *m*, पाय ठेवायला जागा *f*. २ standing, position जागा *f*, दर्जा *f*, हुद्दा *m*. ३ relative condition, state स्थिति *f*, अवस्था *f*, दशा *f*, वृत्ति *f*, भाव *m*. ४ tread, step, (esp.) measured step पाय *m*, पा (वं) यंडा *m* (?). ५ the act of adding up a column of figures (एका रकान्यां-तील आंकड्यांची) बेरीज घेणें *n* -करणें *n*, मिळविणें *n*. ६ (a) the act of putting a foot to anything (-ला) पाय लावणें *n* -बसविणें *n*. (b) that which is added as a foot पाय *m*. ७ a narrow cotton lace, without figures सुताची साधी पट्टी *f*, फीत *f*. ८ arch. & engin. the sloping portion of a wall (भिंतीचा तळचा) निमुळता भाग *m*. Foot'less *a.* having no feet पादहीन, निष्पाद. Foot'-licker *n*. a sycophant हांजी हांजी करणारा, पाय चाटणारा. Foot'light *n*. one of a row of lights in the front of the stage in a theatre &c. and on a level therewith तलप्रकाश *m*, तळचे दिवे *m. pl.* [BEFORE THE FOOT-LIGHTS upon the stage रंगभूमीवर. २ (hence) in the capacity of an actor नट या नात्यानें.] Foot'-man *n*. a foot-soldier प्यादा *m*, पदाति *m*, २ a man in

waiting हुज्या *m.* ३ *a runner* गाडीपुढे धांव-
 णारा नोकर *m.* ४ *a metallic stand with four feet,*
for keeping anything warm before a fire आडणी
f. Foot'mat *n.* पायपुसणे *n.*, पायपुसे *n.*, पायदाज *n.*,
 पायचटई *f.* Foot'men *pl.* Foot'-mark *n.* पदचिन्ह *n.*,
 पद *n.*, पाऊल *n.*, पायाची खूण *f.* Foot'-print *n.*
the impression of the foot पदचिन्ह *n.*, पदांक *m.*,
 पद *n.*, पाऊल *n.*, पावटी *f.* Foot'-note *n.* *a note*
at the foot of a page मजकुराच्या किंवा पृष्ठाचे खाली
 लिहिलेली-दिलेली टीप *f.* Foot'-pace *n.* पायचाल *f.*, पा-
 यगति *f.* Foot'-pad *n.* *a highwayman* वाटमाऱ्या *m.*,
 वाटेचा लुटारू *m.* चोर *m.* Foot'-passenger *n.* पायीं
 चालणारा. Foot'-path *n.* *a footway* पायवाट *f.*, पाऊल-
 रस्ता *m.*, पाऊलवाट *f.*, पायरस्ता *m.* Foot'-pound *n.*
mech. a unit of energy or work, being equal to the
work done in raising one pound avoirdupois
against the force of gravity to the height of one foot
 एक पौंडाचे ओझे जमिनीपासून एक फूट वर उचलण्यास
 लागणारा जोर *m.* -शक्ति *f.* गुरुत्वाकर्षणाच्या विरुद्ध दि-
 शेने उचललेल्या वजनाच्या पौंडांच्या व अंतराच्या फुटांच्या
 गुणाकाराच्या प्रत्येक एकमास (unit) हल्लींच्या प्रचारांत
 असलेल्या यंत्रशास्त्राच्या भाषेत foot-pound असें
 म्हणतात. Foot'-press *n.* *a cutting, embossing or*
printing press moved by a treadle पायछाप *m.*,
 पायाने चालवितां येणारे कापण्याचे, छापण्याचे किंवा उठाव
 नकशी करण्याचे यंत्र *n.* Foot'-race *n.* चालण्याची
 शर्यत *f.* Foot'-rope *n.* *naut. (a) the rope rigged*
below a yard, upon which men stand when furl-
ing (formerly called a horse) पायदोरी *f.* शीड
 गुंडाळतांना उभे रहाण्याची दोरी *f.* (b) *that part of*
the bolt-rope to which the lower edge of a sail is
sewed शिडाचे खालचे टोक बांधण्याची दोरी *f.*
 Foot'-rot *n.* शेळ्यांच्या पायांना होणारा एक रोग *m.*
 Foot'-rule *n.* तीन फुटीचे माप *n.* Foot'-soldiers *n.*
pl. पायदळी शिपाई *m. pl.* Foot'-sore *a.* *having sore*
feet, as by reason of much walking दुखण्या पायांचा,
 पायांस फोड आलेला. Foot'-stalk *n.* *bot. the*
stalk of a leaf or of a flower देंठ *m.* २ *mach. the*
lower part of a millstone spindle जात्याची खालची
 तळी *f.* Foot'-stall *n.* *the stirrup of a woman's*
saddle घोड्यावरील स्त्रियांच्या जिनाची रिकीब *f.* २ *arch.*
the plinth or base of a pillar स्तंभाची-खांबाची
 बैठक *f.*, उथाळें *n.*, उथळें *n.* Foot'-step *n.* (a) *a track*
 पाऊल *n.*, पावटी *f.* (b) (hence) *token, mark*
 चिन्ह *n.*, खूण *f.*; as, "The F. of divine wisdom."
 Foot'-stock *n.* (जात्याच्या यंत्रांत जाडबारीक पीठ
 येण्याकरितां वरची तळी वर उचलण्यासाठीं मधल्या
 खुंद्याच्या) खालची मायणी व मळसूत्र *n.* Foot'-stool
n. *a low stool to support the feet of one when sit-*
ting पीठ *n.*, पादपीठ *n.*, पदासन *n.* Foot'-way *n.* *a*
passage for pedestrians only पाऊलवाट *f.*, पायरस्ता

m, चालत जाणाऱ्या लोकांच्या उपयोगाकरितां मुद्दाम केलेला एकाबाजूचा रस्ता m. Foot'-worn a. worn by the feet चालून चालून क्षिजलेला -मळलेला. २ wearied in the feet थकलेल्या -दमलेल्या -श्रमलेल्या पायांचा.

Fop (fop) [M. E. fop, a fool; cf. Dut. foppen, to cheat, to fob off, to delude (Johnson).] n. a dandy; a coxcomb; one who is foolishly attentive to and vain of his appearance, dress, or manners छानछोक्या, डामडौली, डौली, पोकळडौली, नखरेबाज, अक्कडबाज, नखरेदार, नटवा, नटमोगरा. Fop'ling n. a petty fop किंचित् डौली -थोडासा नखरेबाज मनुष्य m. Fop'pery n. coxcombry, dandyism, silly affectation of elegance नखरेबाजपणा m, अक्कडबाजी f, फाकडेपणा m. २ foolery, folly वेडेपण n, डौलाची वेडी आवड f -हांव f, डामडौल m, वेड n, वेडेचार m. pl. Fop'pish a. डौली, अक्कडबाज, नखरेबाज, अक्कडबाजीचा, नखरेबाजीचा. Fop'pishly adv. Fop'pishness n. पोकळ डौल m, अक्कडबाजी f, नखरेदारी f, नखरेबाजी f, छानछुकी f, छानछोकी f, शानशुकी f, शानशोकी f.

For (fawr) [A. S. for, fore, before, for; L. pro, Ger. pro, Sk. प्र.] prep. indicating the reason of any thing, indicating the remoter and indirect object of an act करितां, सार्थीं, स्तव, कारणें, कारणानें, हेतू-सार्थीं-नें, योगें, मुळें, नें; as, "With fiery eyes sparkling for very wrath." २ on behalf of, in favour of, on the side of (oppo. to against) तर्फें, बाजूनें, वतीनें, पक्षाला, पक्षाचा, पक्षाकडील all with g. of o., (-ला) अनुकूल; as, "Majority of votes for him." ३ instead of, in place of (-च्या) बदल -बदला -बदलीं- ऐवजीं -जागीं -जागेवर -मोबदलां. ४ to be, as being (अमुक) असें म्हणून -समजून -धरून; as, "I took him for an honest man" = तो प्रामाणिक मनुष्य आहे असें म्हणून -समजून-धरून मी चाललों. ५ notwithstanding, in spite of (-ला) न जुमानतां -मानतां, (-कडे) लक्ष न देतां-दुर्लक्ष करून, (-ची) परवा न करितां -ठेवतां, (-ला) न गणून -न गणतां-न मोजून -न मोजतां; as, "The writer will do what he pleases for all me." ६ during, in or through the space or time of पर्यंत, पावेतो, (-च्या) दरम्यान-अवकाशांत-अवधींत-मुदतींत; as, "For many miles about, there is not a bush." For all that notwithstanding, in spite of असें असूनही, असें असून सुद्धां, असें आहे तरी, असें असतांही, तरी सुद्धां, तरी ही पण. F. all the world wholly, exactly सर्व जगा (च्या राज्या) करितां देखील, कांहीं झालें तरी. F. as much as or For as much as, seeing that, since ज्या अर्थीं-पेक्षां, असें आहे तर. F. by near, hard by जवळ, शेजारीं, नजीक, हाताशीं. F. ever eternally, at all times सदा, नेहमीं, सदासर्वकाळ, कायमचा, शेवटचा. F. me or F. all me, as far as regards me माझ्या स्वतःबद्दल म्हणाल-बोलाल-विचा-

राल -पुसाल तर, माझ्या एकट्या पुरतें -पुरतें. For my life or F. the life of me, if my life depended on it (colloq.) माझ्या प्राणावर बेतली -डेपली तरी, प्राणान्तीही, जीव गेला तरी ही. Were it not F. or If it were not F. leaving out of account असें नसतें तर. F. conj. because, since, by reason that, for that कारण, कारण कीं, कांतर, कांकीं, कां म्हणाल -पुसाल-विचाराल तर. F. n. one who takes the affirmative side (antithesis of against, & commonly used in connection with it) (-ची) बाजू f. -पक्ष m. उचलून धरणारा, (-च्या) बाजूचा-पक्षाचा मनुष्य m, मंडन करणारा. २ that which is said on the affirmative side, or in favour, of some one or something (एकाद्या गोष्टीच्या -पक्षाच्या) तर्फेचें -बाजूचें -पक्षाचें बोलणें n -म्हणणें n, (कोणत्याही गोष्टीच्या किंवा पक्षाच्या) मंडनार्थ दिलेलीं कारणें n. pl. -पुरावा m, मंडनार्थ प्रतिपादन n. The F.s and againsts those in favour and those against (-च्या पक्षा) कडील -बाजूचे आणि त्याच्या विरुद्ध असलेले लोक m. pl., उलट सुलट बाजूचे लोक m. pl., अनुकूल व प्रतिकूल पक्ष m. pl. २ pros and cons, the advantages and disadvantages उलट सुलट-दोन्ही बाजूचें म्हणणें n -बोलणें n, अनुकूल व प्रतिकूल कारणें n. pl., शंका उपशंका f. pl., (एखाद्या विषयाच्या) दोन्ही बाजू f. pl., फायदा तोटा m, नफा नुकसान n, बरें वाईट n.

Forage (for'āj) [M. E. forage, fourage, -L. L. fodrum, fodder.] n. the act of providing food, search for provisions (घोडा किंवा जनावरें घांता) घांसदाणा वैरण इ. लुहून आणणें n, (especially by pillage) कहीनें केलेली लूट f, लुहून आणलेलें तृण n -वैरण f. २ food of any kind for animals esp. for horses and cattle (घोडे व इतर जनावरें यांच्याकरितां) घांसदाणा m, गवतकाडी f, चारा m, वैरण f, चंदी f, घांस m. ३ (now chiefly) provender for horses in an army घांसदाणा m. F. v. i. (a) to wander in search of food or forage भक्ष्य -चारा मिळविण्यासाठीं शोधीत फिरणें. (b) to ravage for forage; to plunder, to pillage, to overrun a country for the purpose of obtaining or destroying supplies कही f. करणें, घांसदाणा लुहून आणणें -नेणें. F. v. t. to supply with forage दाणा घालणें, दाणापाणी देणें, खायाला घालणें. २ to collect forage from दाणापाणी गोळा करणें -मिळवणें. Forage-party n. कही f.

Foramen (fo-rā'-men) [L. foramen, a small hole, from forare, to bore, to pierce. L. pl. foramina, E. pl. foramina.] n. a small aperture, opening, perforation or orifice लहानसर भोंक n, अल्प छिद्र n.

Foray (for'-ā) [Scot. a form of Forage.] n. an incursion or raid with a view to pillage लुटीकरितां हल्ला m. स्वारी f. F. v. t. & v. i. लूट f करणें, लुटणें.

Forbear (for-bae'r) [A. S. forberan.] v. i. to pause, to

refrain from proceeding थांबणें, धीर *m* -दम *m* धरणें, धीरानें घेणें, कांहीं वेळ जाऊं देणें, खळणें, राहणें. २ *to refuse, to decline, to give no heed* नाकारणें, न ऐकणें, (-कडे) लक्ष न देणें, दुर्लक्ष करणें, कानाडोळा करणें. ३ *to control one's self when provoked* गय *f* -गम *f*. खाणें, मन *n* आंवरून धरणें-आंवरणें, धीर धरणें, धीर खाणें. *F. v. t. (a) to abstain from, to keep away from* (-पासून) दूर-लांब राहणें. (b) *to give up* सोडून देणें, सोडणें. २ *to treat with indulgence or consideration* गय *f*. खाणें, गम खाणें, (-कडे) कानाडोळा करणें, (-चें) हवें तसें चालूं देणें. *Forbear'ance n.* थांबणें *n*, राहणें *n*, धीर धरणें *n*. २ *exercise of patience* धीर *m*, दम *m*. ३ *command of temper* संयम *m*, संयमन *n*. ४ *clemency* गय *f*, गम *f*, क्षमा *f*, शांति *f*, मुलाजा *m*. *Forbear'ing pr. p. a. & v. n.* *Forbear'er n.* (from *v. i.*) धीर धरणारा, दम धरणारा, थांबणारा, धिम्मा (in a good sense). २ (from *v. t.*) गम खाणारा, गय करणारा, क्षमी, क्षमावान्. *Forbear'ingly adv.* गम खाऊन.

Forbear (forbaer') [*Fore-be-er, one who is before.*] *n.* *Scot. an ancestor, a forefather* (usually in the *pl.*) पूर्वज *m. pl.*, वाडवडील *m. pl.*

Forbid (for-bid') [*For-prefix. away, and Bid.*] *v. t.* *to prohibit, to interdict* मना *f*. करणें, नको म्हणणें, वारणें, निवारणें, निषेध *m* -प्रतिषेध *m* -करणें, वर्ज करणें. २ *to exclude from by express command, to command not to enter* (सुद्धाम सांगून) बंद करणें, बंदी किंवा मनाई करणें. ३ *to hinder, to obstruct* अडथळा *m* -अवरोध *m* -हरकत *f* -प्रतिबंध *m* आणणें -करणें. ४ (*obs.*) *to accurse* शिब्या देणें. *Forbid'dance n.* (*obs.*) (*Milton.*) हरकत *f*, मनाई *f*, प्रतिबंध *m*, प्रतिषेध *m*, निषेध *m*. *Forbid'den a.* प्रतिषिद्ध, वर्जित, निवारलेला, मना-वर्ज केलेला, वारित, निवारित, परिवर्जित, प्रत्याख्यात. २ (as used of food) निषिद्ध, अविहित, हराम. *Forbid'denly adv.* (*Shakes.*) *Forbid'der n.* मना करणारा, निषेध करणारा, निवारक, निवारणकर्ता, निवारणकारक, वर्जक, परिवर्जक. *Forbid'ding a.* मना करणारा, निषेध करणारा, निवारक. २ *repulsive* तिटकारा आणणारा, त्रासजनक, किळस आणणारा, अमंगल, अप्रसन्न. *F. n.* निवारणें *n*, मनाई *f*, वारण *n*, निवारण *n*, निषेध *m*, प्रतिषेध *m*, परिवर्जन *n*, प्रत्याख्यान *n*. *Forbid'dingly adv.* *Forbid'dingness n.* *Forbidden fruit* (a) निषिद्धफळ *n*. (b) *any coveted unlawful pleasure* (so called with reference to the *forbidden fruit* of the Garden of Eden) निषिद्धसुखाची हांव *f*, निंघ सुखाचा लोभ *m*. [एडन बागेतील ज्ञानवृक्षाचें फळ खाऊं नका असा देवानें आदम व ईव्ह यांना निषेध केला होता, तरी त्यांनीं तें निषिद्ध फळ खाल्लें व त्यामुळें मानव-जातीस दुःख झालें अशी गोष्ट बायबलांत आहे. यावरून निषिद्ध फळ ह्याजें निषिद्ध सुखाचा लोभ हा अर्थ झाला आहे.]

Force (fawrs) [*O. Fr. force-L. L. fortia -L. fortis,*

strong.] *n.* strength, power, energy, might, (often) an unusual degree of strength or energy, capacity of exercising an influence or producing an effect

जोर *m.*, जोम *m.*, बल *n.* (*pop.*) बळ *n.*, प्रभाव *m.*, पराक्रम *m.*, प्रताप *m.*, शक्ति *f.*, अलौकिक सामर्थ्य *n.*, ताकद *f.*, कुवत *f.*, हिदया *m.* [BRUTE F. (AS OPPOSED TO *art* OR *skill*) मनगटाचा जोर *m.*, आंगबळ *n.*, आंगजोर *m.*, शारीक बल *n.*, दांडगटपणा *m.*, आंगमर्दाई *f.*, आंगमर्दी *f.*, बाहुबल *n.*, मुजबल *n.*, आडदांडपणा *m.*] २ *pertinency, validity, special signification* जोर *m.*, युक्तता *f.*, विशेष अर्थ *m.*, प्राबल्य *n.*; as, "The F. of an appeal, an argument, a contract or a term." ३ *power exerted against will or consent, compulsory power, violence, coercion* जोर *m.*, जोरावा *m.*, जोरावरी *f.*, जोरा *m.*, जोर-जबरी *f.*, बळजोरी *f.*, बलात्कार *m.*, जुलूम *m.*, जबरदस्ती *f.*, जबरी *f.*, बळजबरी *f.* [BY F. *compulsively* बळें, मनगटाच्या जोरावर.] ४ (often in the *pl.*) *military or naval strength, an armament, troops, warlike array* सैन्य *n.*, बल *n.*, सैन्यभार *m.*, सेनाभार *m.*, दल-भार *m.*, सेना *f.*, हत्यारबंद शिपाई *m. pl.* [LIGHT-ARMED FORCE सडी फौज *f.*] (b) *a body of men prepared for action in other ways* कोणतेही काम करण्याकरिता तयार असलेले लोक *m. pl.*, सैन्य (*fig.*); as, "The labouring F. of a plantation." ५ (*law*) *violence or physical coercion* बळजोरी *f.*, जुलूम *m.*, बेकायदेशीर सत्ता *f.*, बेकायदेशीर अधिकार *m.*, जबरी *f.*, धाकदपटशा *m.* ६ *validity, efficacy* जीव *m.*, सामर्थ्य *n.*, शक्ति *f.*, बल *n.*, बळकटी *f.*, तेज *n.*, अम्मल *m.*, बंधन *n.* [THAT IS IN F. चालता, चालू, जिता, जागता, जिवंत, उपस्थित, अमलांत असलेला, प्रवर्तमान, वर्तमान. THROUGH THE F. OF परत्वे OR परत्वेकरून (IN *comp.* AS, जातिपरत्वे, संप्रदाय-परत्वे, लोकाचारपरत्वे, कालपरत्वे, देशपरत्वे, दैवपरत्वे). TO BE IN F. चालणे, चालू-&c. असणे.] ७ (as of a disease, of winds, heat, &c.) *violence, vehemence* जोर *m.*, उग्रम *m.*, जोम *m.*, अम्मल *m.*, बल (*pop.*) बळ *n.*, तडाका *m.*, कंड *m.* (*v.* मोड, जिरव), रग *f.*, झपाटा *m.*, वेग *m.* ८ (*Physics*) *any-action between two bodies which changes, or tends to change, any physical relation between them, whether mechanical, thermal, chemical, &c.* शक्ति *f.*, प्रेरणा *f.*, बल *n.* [CONCURRENT F. s एकदिग्गामी प्रेरणा *f.*, सहगामी प्रेरणा *f.* RETARDING F. क्षीयमाण प्रेरणा *f.* NON-CONCURRENT F. s भिन्नदिग्गामी प्रेरणा *f.* ACOCELERATING F. वर्धमान प्रेरणा *f.* RESOLUTION OF F. s प्रेरणापृथकरण *n.* EQUILIBRIUM OF F. s प्रेरणासमतोलन *n.* PARALLELOGRAM OF F. s प्रेरणासमांतरमुजचौकोन *m.* COMPOSITION OF F. s प्रेरणैकीकरण *n.*] ९ *a body of police (पोलिसाची)* तुकडी *f.*-पार्टी *f.* [THE FORCE *policemen* पोलिस *n.*, पोलिसमधील शिपाई *m. pl.*] F. *v. t.* *to coerce, to constrain by force, to compel* जुलूम *m.* -बळजबरी *f.* -बळ *n.* -बळजोरी *f.* -जोर *m.* -जबरी *f.* -&c. करणे with वर *of o.*, गळ *m.*

घालणें with ला of o. [To F. ONE'S HAND to compel one to act prematurely or to adopt a policy he dislikes मज्जाविरुद्ध वागण्यास भाग पाडणें, (-चे) हात बांधून टाकणें.] २ to compel, as by strength of evidence पदरांत-पदरीं माप घालणें, कबूल करविणें, (खात्री) पटविणें, (खुणा) पटविणें; as, "To F. conviction on the mind." ३ (a) to ravish, to commit rape upon (a woman), to use violence to, to violate जुलूम m -बळजोरी f -बलात्कार m -जोरा m. &c. करणें with वर of o. (b) to put a strained sense upon (words) (शब्दांचा) क्लिष्टार्थ करणें, (शब्दांची) ओढाताण करणें, शब्दच्छल करणें; as, "Without forcing the words of Moses into such a sense." ४ to capture by assault, to win by violence हल्ला m -चाल f. करून घेणें, बळकावणें, हिरावून घेणें, मनगटाच्या जोरावर घेणें. ५ to impel, drive, wrest, &c. by violence (with a following adverb, as along, away, from, into, through, out, &c.) बळकावणें, हांकलणें, जबरदस्तीनें -दांड-गाईनें ढकलणें, हिसकावणें, &c. ६ (a) to exert to the utmost शिकस्त f -कमाल f. करून पाहणें. (b) to produce by unnatural effort, to strain ओढून ताणून-क्लिष्ट रीतीनें रचणें; as, "To F. a metaphor." ७ (whist) to compel (an adversary or partner) to trump a trick by leading a suit of which he has none (आपल्या भिडूजवळ किंवा विरुद्ध बाजूकडे ज्या बाजूचें पान नसेल ती बाजू खेळून त्यास हुकुमानें मारून) हात घ्यावयास लावणें. ८ (a business, &c. upon) पाठीवर गोणी f. घालणें, डोकीवर घोंडा m -देणें -चढवणें -चळवणें, गर्ळीं adv. बांधणें. ९ (a passage) (मार्ग m -वाट f) काढणें, दपटून -जबरीनें &c. शिरवणें, रिघवणें, घुसडणें, शिरकवणें, जबरीनें -जोरानें रिघाव or वा m -रीघ m, f. करणें. १० (fruit, &c.) to cause to ripen soon बळें-मारून सुटकून पिक-विणें. ११ to overpower by force, to make a forcible entry into, to take by force, to storm (a stronghold), to board a ship, to effect a passage through by force घुसणें, हल्ला करून स्वाधीन करून घेणें. १२ to bring about, to effect, or produce by force or effort; to bring about of necessity, or as a necessary result मुद्दाम घड-वून आणणें, व्हावयास लावणें, घडवणें. For'ced a. produced with great labour परिश्रम घेऊन -कष्टानें केलेला, जुलुमाचा, वेठीचा. २ hurried भरभर ओरखडलेला. ३ produced by unnatural effort, strained क्लिष्ट, ओढाताण केलेला. For'cedly adv. ओढून ताणून. For'cedness n. Force'ful a. forcible बळकट, बळाचा, जोराचा, जोरदार, सबळ, प्रबळ, ताकदवान. २ cogent, impressive, efficacious सबळ, सयुक्तिक. Force'fully adv. Force'less a. feeble कमजोर, दुर्बल, निर्बल. Force'-pump n. mach. (a) a pump having a solid piston, for drawing

and forcing a liquid, as water, through the valves दाबाचा बंब *m.*, जोरानें पाणी खेंचणारा बंब *m.* (b) a pump adapted for delivering water at a considerable height under a considerable pressure उंची-घर जोरानें पाणी खेंचणारा बंब *m.* For'cer *n.* one who, or that which, forces or drives दाबणारा, दाब *m.*, दृष्ट्या *m.* २ *mech.* (a) the instrument by which water is forced in a pump (बंबामध्ये घेतलेले पाणी) घर खेंचणारा भरीव दृष्ट्या *m.* (b) a small hand-pump for sinking pits, draining cellars, &c. खाडे पाडणारा किंवा आगबोटीच्या तळचे घमत काढणारा हातबंब *m.* For'cible *a.* powerful जोरदार, बळकट, प्रबल, सबळ, वजन पडण्यासारखा, वजनदार. २ *impressive, efficacious* परिणामकारी. ३ *impetuous* तलख, जलाल, जोराचा. ४ *effected by force* जुलमाचा, जबरदस्तीचा. Forcible-feeble *a.* seemingly vigorous, but really weak पुढें तिखट मार्गें पोचट. For'cibleness *n.* बल *n.*, *pop.* बळ *n.*, बळकटी *f.*, सबलता *f.*, प्रबलता *f.* For'cibly *adv.* बलात्कारानें, जबरानें, बळानें. For'cing *n.* the accomplishment of anything violently or precipitately (एखादी गोष्ट) बलात्कारानें -जोरानें घडवून आणणें *n.*, बळजबरीनें करवणें *n.* २ (Gardening) the art of raising plants, flowers, and fruits at an earlier season than the natural one, as in a hotbed योग्य ऋतूच्या अगोदर झाडे, फुले, फळे तयार करण्याची कला *f.* For'cing-house *n.* a greenhouse for the forcing of plants, flowers, &c. ऋतूच्या अगोदर झाडे, फुले, फळे तयार करण्याचें गृह *n.* For'cing-machine *n.* जोरानें ढकलून बसविणारें किंवा ढकलून काढणारें यंत्र *n.* For'cing-pit *n.* a hotbed ऋतूच्या अगोदर फळे, फुले तयार करण्याचा खाडा *m.*

Forceps (fawr'seps) [L. forcep, for-cipis, from the root of formus, hot, and capere, to take.] *n.* a pair of pinchers or tongs शस्त्रक्रिया करीत असतां वापरण्याचा चिमटा *m.*, संदंश *m.* (यंत्र), सांडस *m.* [AURAL F. कानांतील पदार्थ काढण्याचा चिमटा *m.*, द्वितालसंदंश *m.* BULLDOG F. शरीराच्या एखाद्या भागाचा छेद करतेवेळीं मोठा मांसल भाग ओढून धरण्याचा चिमटा *m.* BULLET F. गोळी काढण्याचा चिमटा *m.* CRANIOTOMY F. गर्भाच्या मस्तकास भोंक पाडल्यानंतर तें पकडून खाली ओढण्याचा चिमटा *m.* DRESSING F. व्रण धुण्याच्या वेळीं व तशाच इतर सर्व साधारण प्रसंगी वापरण्याचा चिमटा *m.* HÆMOSTATIC or ARTERY F. रक्तवाहिनी दाबून रक्त बंद करण्याचा चिमटा *m.* LARYNGEAL F. गळ्यामध्ये खाली एखादा वाद्य पदार्थ अडकल्यास तो काढण्याच्या कामीं उपयोगी चिमटा *m.* LION F. सिंहमुख-संदंश *m.*, सिंहासारखें तोंड असणारा चिमटा *m.*, अस्थि किंवा अस्थीला चिकटलेली (बाण वगैरे) वस्तु ओढून काढण्याचा चिमटा *m.* LITHOTOMY F. (मूत्राशयांतील) मुतखडा काढण्याचा चिमटा *m.* MID-WIFERY F. द्विफणीप्रसवसंदंश *m.*, गर्भा-कर्षक संदंश *m.* NECROSIS F. मृतास्थि किंवा मृतास्थीचे तुकडे काढण्याचा चिमटा *n.* PILES or HÆMORRHOID

F. मूळव्याधीचा मोड कापण्याच्या वेळीं ते पकडण्याचा चिमटा *m.* RING-SHAPED F. तरक्षुमुखसंदंश *m.* SEQUESTRUM F. रुक्षमुखसंदंश *m.*, हाडाचा तुकडा ओहून काढण्याचा चिमटा *m.* SINUS F. नाडीत्रणांत चाकू घालण्यासाठीं मार्गदर्शकाच्या कामीं उपयोगी चिमटा *m.* TONGUE F. जीभ बाहेर राहावी म्हणून ती पकडून ठेवण्याचा चिमटा *m.* TORSION F. शिरेचें तोंड पिळवटून रक्तवंदी करण्याचा चिमटा *m.*, मुचुंडीसंदंश *m.* URETHRAL F. (मूत्रनळीतून) मुतखडा काढण्याचा चिमटा *m.* -संदंश *m.*]

Ford (förd) [M. E. *ford*, also *forth*. A. S. *ford*, a ford, passage.] *n.* a place in a river, or other water, where it may be passed by man or beast on foot, by wading उतार *m.*, पायउतार *m.*, पार *m.* २ a stream, a current (पाण्याचा) ओढा *m.*, ओहोळ *m.* F. v. t. to wade through पायउतारानें उतरणें, पायानें (नदी) उतरून पलीकडे जाणें, पार्यां उतरणें. Ford'able *a.* पायानें-पार्यां उतरायाच., उतरायाजोगा, पायउतार, थोडें पाणी असलेला (उतार) -असलेली (नदी). Ford'ableness *n.* Ford'less *a.* उतार नसलेली.

Fore (fôr) [A. S. *fore*, radically the same as *for*, prep. To be distinguished from the prefix. *for* (Ger. *ver*, in *vergessen*. L. *per*.)] *a.* situated or appearing in front, in front of something else (opp. to back or hind) पुढचा, समोरचा, पुढें-समोर असलेला, समोरील, पुरोवर्ती, अग्रवर्ती, पुढील, अग्रिम, मोहोरचा, मोहोरला, मोहरील, अग्र, पूर्व (in comp.; as, अग्रभाग, पूर्वसूचक). २ anterior, precedent, earlier पूर्वीचा, अगोदरचा. The F. and the hinder पुढलामागला. F. adv. in the part that precedes or goes first, in advance (opp. to aft, after, back, behind, &c.) पूर्वीच्या-अगोदरच्या भागांत, आधीं, पूर्वीं. ३ naut. in or towards the bows of a ship (गलबताच्या) नाळीकडे. F. & aft adv. naut. from stem to stern (in distinction from athwart) सर्व गलबतभर, (गलबताच्या) या टोंकापासून त्या टोंकापर्यंत, नाळीपासून वरामापर्यंत. २ (of motion or direction) backwards & forwards पुढेंमागें, मागेंपुढें. F. & aft *a.* placed or directed in the line of the vessel's length नाळीपासून वरामापर्यंतचा. F. prep. The use of *Fore* as a preposition is now obsolete. (Sometimes written 'fore as if a contraction of *afore* or *before*). F. *n.* the front, the fore part of anything अघाडी *f.*, पुढचा भाग *m.* -बाजू *f.* २ (hence) that which is in front, the future भविष्य काळ *m.*, पुढें होणारी गोष्ट *f.* ३ naut. the bow of a ship नाळीची बाजू *f.*, नाळ *f.* To the F. present on the spot, within call (जागेवर) हजर, जवळ, ऐकूं येण्याजोग्या अंतरावर. २ still surviving or living अद्यापि हयात-जीवंत; as, "The steward, though stricken in years, is still to the F." ३ ready at hand, avail-

able (said of money) जवळ, हाताशी, तयार, मिळ-
 प्याजोगा; as, "How many captains in the regi-
 ment have £. 2000 to the F." [To come to the
 F. to come to the front पुढें-समोर-नजरेस येणें.] Fore-
 appoint' v. t. to order or appoint beforehand
 पूर्वीच-आगाऊ नेमणें -नेमणूक करणें -हुकूम सोडणें.
 Fore-appoint'ment n. पूर्वीची-आगाऊ नेमणूक f.
 २ preordination (ईश्वरी) नेमानेस m. Fore'arm
 v. t. (हल्ला किंवा प्रतिकार करण्याची) आगाऊ-आधीच
 तजवीज f -तरतूद f -व्यवस्था f. करून ठेवणें. F. n.
 anat. that part of the arm between the elbow and
 the wrist कोंपर आणि मनगट ह्यांच्या मधला हात m,
 कोंपर आणि मनगट यांमधील हाताचा भाग m, (कोंप-
 राच्या खाली मनगटापर्यंत) हात m. Fore-bode' v. t. to
 foretell आधीं-भविष्यरूपानें सुचविणें -सांगणें, (-चें)
 भविष्य करणें. २ to augur despondingly (some ill
 or misfortune) वाईट n -अशुभ n. सुचविणें. F. v. i.
 भविष्य n -भाकित n. करणें -सांगणें. Forebode'ment n.
 -the act. (a) भविष्यकथन n. (b) अशुभकथन n.
 २ the thing foreboded भविष्य n, भाकित n. (b)
 भाकितानें वर्तविलेलें (भावी) संकट n -अशुभ n. Fore-
 bod'er n. भविष्य n -भाकित n सांगणारा -वर्तविणारा
 -करणारा, &c. Forebod'ing n. presage of coming evil
 अपशकुन m, वाईट शकुन m, अशुभाशंका f. Forebod'-
 ingly adv. Forecast' v. t. to plan beforehand, to
 scheme, to project (कोणत्याहि गोष्टीचा) आगाऊ नकाशा
 आंखणें -आंखून ठेवणें, बेत m -योजना f. करणें-करून
 ठेवणें. २ to foresee दिसणें or दिसून येणें in. con.
 with ला of s., (तरतूद करण्यासाठीं) अंदाज करणें, पुढें
 नजर पांचविणें, दूरवर पाहणें. F. v. i. to contrive
 beforehand अगोदर तजवीज f. करणें-करून ठेवणें, पूर्वीच
 बेतबात m -बंदोबस्त m -योजना f. करून ठेवणें, आधीं
 योजना f करून-अटकळ f. बांधून-अजमास m. करून ठेवणें.
 F. n. previous contrivance, predetermination अ-
 गोदरची तजवीज f, पूर्वयोजना f, आगाऊ झालेला
 निश्चय m. २ foresight of consequences and provi-
 sion against them, provision, premeditation पुढची
 नजर f, भविष्यदृष्टि f, धोरण n, दूरदृष्टि f, दूरवर पांच-
 विलेली नजर f. Forecast'er n. Fore'castle n. naut.
 (sailors say fōk's'l) गलबताचा पुढील भाग m.
 Forecho'sen a. आगाऊ पसंत केलेला- निवडलेला.
 Fore'chuck n. लांकडी कातकामाच्या सांगाड्याची तीन
 अण्यांची किंवा तीन टोंकांची आर f. Fore'cited a.
 उपरिनिर्दिष्ट, पूर्वकथित. Foreclose (fawr-clöz')
 [Better spelt forclos- Fr. forclos, p. p. of forclore
 (Forclorre) to exclude, to shut out-O. Fr. fors
 (L. foris,) outside, & Fr. clore, to close.] v. t. to
 shut out, to exclude बंद-मना करणें, हरकत f.
 -प्रतिबंध m. आणणें. Foreclo'sure n. (law) a
 proceeding which bars or extinguishes a mor-
 tgagee's right of redeeming a mortgaged estate

गहाण देणाराचा गहाण सोडवून घेण्याचा हक्क नष्ट करणे
n. Foredate' v. t. to date before the true time
 पुढची तारीख आगाऊच घालून ठेवणे -घालणे. *Fore'deck*
n. naut. the fore part of a deck or of a ship
 जहाजाचा पुढचा भाग *m.* *Foredoom' v. t. to*
predestinate (-चें) भविष्य n. वर्तवणे, आधींच नशीबीं
 लिहून ठेवणे. *Fore'-doom n. आगाऊ दिलेली शिक्षा*
f. Fore'father n. an ancestor पूर्वज, वडील. Fore'-
fathers n. pl. वाडवडील m. pl., बापदादे m. pl.,
 आज्ञेपणजे *m. pl., पितर m. pl. Fore'finger n. the*
finger next to the thumb आंगठ्या जवळचें-पुढलें
 बोट *n.*, तर्जनी *f.*, प्रदेशिनी *f.* *Fore'-foot n. one of*
the anterior feet of a quadruped. (usually written
forefoot) पुढला पाय m. Fore'front n. foremost part
 अगदीं पुढचा -दर्शनी भाग *m.*, अग्रभाग *m.*, अघाडी *f.*
Forego (fawr-gō') [O. E. forgan, forgon, forgoon,
A. S. forgan, prop. to go past, (hence) to ab-
 सोडणे, त्यागणे, सोडून देणे, जाऊ देणे. २ *to resign, to*
renounce (said of a thing already enjoyed, or
 of one within reach, or anticipated) (-वरील)
 सत्ता *f.* -मालकी *f.* -हुकूम *m.* सोडणे, सोडून देणे,
 दवडणे. *Forego'er n. one who forbears to enjoy*
 उपभोगाची सत्ता किंवा अधिकार सोडून देणारा. *N. B. :-*
forgo is the better spelling etymologically. Forego
(fawr-go') [Fore + gan, to go.] v. t. to precede
 (used esp. in the present and past participles)
 (-च्या) आधींच होऊन-ठरून जाणे. *Forego'er n. a*
predecessor, an ancestor पूर्वज, आधीं होऊन गेलेला
 मनुष्य *m.* *Forgo'ing pr. a. आधींचा, पूर्वींचा, पूर्वोक्त.*
Fore'gone pa. p. a. पूर्वीं ठरलेला, पूर्वसंकल्पित. A
F. conclusion one predetermined, one which has
 preceded argument or examination (वादविवाद
 होण्यापूर्वींच -दोन्ही पक्षांचें बोलणें ऐकून घेण्यापूर्वींच)
 ठरून गेलेलें मत *n.* *Fore'ground n. पूर्वभाग m,*
 अग्रभाग *m.* *Fore'head n. कपाळ n, कपाल n, ललाट*
n, माथा m भाल n or m, निढळ or निढळ
m. [SECTARIAL MARK ON THE F. टिळा m,
 टिकला *m,* टिकली *f,* टिका *m,* टिळक *m,* तिलक *m.*
 VERTICAL MARK ON THE F. नाम *m.*] *Forejudge'*
v. t. (घडलेली हकीकत व पुरावा ऐकण्या) पूर्वींच
 -आगाऊ न्याय करणे -निवाडा देणे. *Foreknow' v. t.*
to know beforehand अगोदरच -पूर्वींच -पहिल्यानंच
 माहित होणे -समजणे *in. con. with ला of s. -जाणणे*
 -जाणून ठेवणे, भविष्यज्ञान असणे *in. con. g. of o.,*
 पूर्वज्ञान असणे *with विषयीं of o.* *Fore'-knower n.*
 अगोदर जाणणारा -जाणून ठेवणारा, &c., भविष्यज्ञ,
 भविष्यदर्शी *m,* दैवज्ञ. *Foreknow'ledge n. (Milton)*
 पूर्वज्ञान *n,* आगाऊ ज्ञान *n,* (कोणतीही गोष्ट घडण्या)
 पूर्वीं होणारं -आगाऊ ज्ञान *n.* *Fore'land n. भूशिर n.*
Fore'lock n. the lock of hair that grows from the

forepart of the head कपाळावर येणारे झुलुप *n.*,
 टाळूवरची बट *f.* आमरक *m.*, भ्रमरालक *m.*, काकपक्ष
m. (S.)-(of a horse) शेंडी *f.* २ *mech. a linchpin*
 (परत न निघणारी अशा बेताची) निमुळती चपटी खीळ
f. (लांकडाच्या सांध्याला मारण्याची) टाळ *f.* To take
 time or occasion by the F. *not to let slip an*
opportunity संधि दवडू -वायां जाऊं न देणें, वाहत्या
 गंगेंत हात धुवून घेणें, संधि साधणें. Fore'man *n.*
 (a) *the chief man of a jury, who acts as their*
speaker सरपंच *m.*, मोहोरक्या *m.* (b) *an overseer*
 मुकादम *m.*, देखरेख करणारा. Fore'mast *n. naut.*
 पुढची डोलकाठी *f.* Fore'mentioned *a. mentioned*
before पूर्वकथित, पूर्वोक्त, उपरिनिर्दिष्ट, वर -पूर्वी-
 मागें सांगितलेला, पूर्वोदित, वर म्हटलेला-दिलेला.
 Fore'milk *n. (physiol.) the milk secreted just before*
or directly after the birth of a child or of the young
one of an animal चिका *m.*, चीक *m.* Fore'most *a.*
first in time, place, rank, dignity, &c. सर्वांपुढला,
 सर्वांपुढचा, सर्वांपुढील, अग्रिम, प्रथम -पहिल्या प्रतीचा,
 अग्रवर्ती, अग्रेसर, मोहरचा, मोहरला. Fore'name *n.*
the first or christian name स्वतःचें नांव *n.* F. v. t.
 प्रथम -पहिल्यानें नामनिर्देश करणें. Fore'named *a.*
 पूर्वोक्त, वर म्हटलेला, पूर्वोदित, &c. Fore'noon *n.*
the early part of the day, from morning till
noon पूर्वान्ह *m.*, मध्यान्हाच्या पूर्वीची वेळ *f.* सकाळ-
 पासून दोन-प्रहरच्या मधली वेळ *f.* Fore'ordain
v. t. to appoint beforehand, to predetermine, to pre-
destinate अगोदर नेमून-योजून ठेवणें. २ *to predeter-*
mine अगोदर ठरवून ठेवणें. Foreordina'tion *n.* पूर्व-
 योजना *f.* Fore'part *n. the part most advanced*
 प्रथमचा -पहिला भाग *m.* -काळ *m.*, पुढला भाग *m.*,
 अग्र *m.*, अग्रभाग *m.*, मुख *n.*, तोंड *n.*, मोहर *f.* [F. AND
 BACK PART आगापिच्छ *m.*] २ *beginning* सुरवात *f.*
 आरंभ *m.*, प्रारंभ *m.*, उपक्रम *m.* Forepro'mised *a.*
promised beforehand पूर्वप्रतिज्ञात, ज्याबद्दल आगाऊ
 वचन दिलें आहे असा. Fore'quoted *a. cited before*
 पूर्वोक्त, पूर्वकथित, पूर्वनिर्दिष्ट. Fore'-rank *n. front*
 आघाडी *f.* Fore'reach *v. t. naut. (दुसऱ्या गलबताच्या)*
 पुढें जाणें. Fore'run *v. t. to precede* पूर्वी-अगोदर-आधीं
 जाणें-धांव ठोकणें. २ (a) *to introduce as a harbinger*
 आगाऊ सुचविणें. (b) *to announce* आगाऊ विदित
 करणें. Fore'runner *n. (a) a harbinger* पुढें धांवणारा,
 अग्रगामी, प्राग्गामी, अग्रदूत *m.* (cf. भालदार, चोपदार *m.*).
 (b) *a prognostic* अग्रलक्षण *n.*, पूर्वचिन्ह *n.* २ (obs.)
an ancestor पूर्वज *m.*, पूर्वपुरुष *m.* Foresee' *v. t.*
to have prescience of भविष्य *n.* -भविष्यार्थ *m.* पाहणें
 -पाहून ठेवणें-करणें-करून ठेवणें -समजणें, अगोदर-पूर्वी-
 पहिल्यानेंच &c. पाहणें-पाहून ठेवणें. Fore-sha'dow *v. i.*
to prefigure आगाऊ नकाशा आंखून ठेवणें *g. of o.*
 Fore-short'en *v. t. (fine arts) to shorten by*
drawing in perspective यथार्थदर्शनचित्र घेऊन लहान

करणं. Fore-show' v. t. अगोदर-पूर्वी -&c. दाखवणें-
दाखवून देणें, भविष्यसूचन n- अग्रसूचन n- पूर्वसूचन
n- &c. करणें g. of o. २ See Foretell. भविष्य करणें
सांगणें. Fore-show'er n. पूर्वी दाखविणारा -दाखवून
देणारा, भविष्यसूचक, भविष्यसूची. Fore'sight n.
(R.) foreknowledge पूर्वज्ञान n. २ prudence दूरदृष्टि
f, पोक्तदृष्टि f, धोरण n, दूरदर्शित्व n, दूरदर्शपणा
m, पुढची नजर f -विचार m. Fore'skin n. anat.
the fold skin which covers the glans of the
penis शिश्रुशीर्षाच्छादिनी त्वचा f, (पुरुषाच्या जन-
नेंद्रियाची) पुढची चामडी f -टोपी f, शफाग्रचर्म n.
Fore'skirt n. the front skirt of a garment, in
distinction from the train पुढची किनार f. Fore'-
sleeve n. the sleeve below the elbow कोंपराखालची
अस्तनी f. Fore-stall' v. t. to anticipate आगाऊच
धारणें -अंदाज करणें, आघाडी f. साधणें-मारणें g. of
o., आगपाई f. साधणें-करणें g. of o. २ to preoccupy, to
get ahead of अघाडी मारणें. ३ (also) (a) to exclude
by prior occupation or by measures taken in adv-
ance आधींच आक्रमण करून -ताव्यांत घेऊन दुसऱ्यास
मज्जाव करणें. (b) (Eng. law) to intercept on the
road, as goods on the way to market (आगाऊ
खरेदी करून) अटकाव m. करणें. To F. the mar-
ket to buy or contract for merchandise or pro-
vision on its way to market, with the intention
of selling it again at a higher price माल बाजारांत
चालला असतां पुढें जास्त किंमतीला विकण्याकरितां
वाटेंतच त्याची खरेदी करणें. Fore-stall'er n. Fore'-
taste v. t. (a) to taste before full possession
सत्ता नसतांना आगाऊच उपभोग घेणें; मासला चाखणें,
उपभोग m -आदिभोग m -पूर्वानुभव m. घेणें. (b)
to anticipate आगाऊ कल्पना करणें -बांधणें with
विषयीं of o. २ (Milton) to taste before another
दुसऱ्याच्या अगोदर चाखून पहाणें. F. n. Foretell'
v. t. to predict भविष्य करणें-सांगणें, भाकीत n
-भविष्यार्थ m -भवितव्य n. करणें-करून ठेवणें. F. v.
i. भविष्य वर्तवणें-सांगणें-कथणें, कथून ठेवणें, अगोदरच
कथून ठेवणें, भविष्य-भाविकथन n. &c. करणें. Fore-
tell'er n. भविष्यवादी m, भविष्य सांगणारा, भाक-
णारा, भविष्यकथक, भविष्यद्वक्ता m, दैवज्ञ m.
Foretelling n. भाकणें n, भाकणूक f, भविष्यकथन
n, भाविकथन n. Forethink' v. t. (obs.) to
prognosticate भविष्य करणें. Fore'-thought n.
prescience, forecast भविष्यज्ञान n, पूर्वविचार m,
दूरदर्शन n दृष्टि f, दीर्घदर्शन n -दृष्टि f, पूर्वज्ञान n.
F. a. आगाऊ -अगोदर समजलेला. २ (hence)
deliberate जाणून बुजून केलेला. Fore'-tooth n. anat.
one of the teeth in the forepart of the mouth पुढचा
दांत m, सुळादांत m, छेदक m, चौकटीचा दांत m,
राजदांत m. Fore'-top n. (a) the hair on the fore-
part of the head ताळवरचे केंस m. pl. (b) esp. a

tight or lock of hair which hangs over the forehead, as of a horse (घोड्याच्या) कपाळावर लोळणारा केशपुंज *m* -केशांचा झुपका *m*. २ the top of a periwig टोपाचा शिरोभाग *m*. ३ naut. the platform at the head of the foremast पुढच्या डोलकाठीच्या डोक्या-टोंकाजवळ उभें राहण्यासाठीं केलेली मांडणी *f*. Fore-warn' *v. t.* to caution in advance (पूर्वीच) इशारा *m*. देणें, (आगाऊ) सूचना *f*. देणें -देऊन ठेवणें -सुचविणें, अगोदर-पूर्वी-पाहिल्यानें &c. जतावणें-सुचविणें, ताकीद *f*. देणें-करणें, तटकारणें. Fore'woman *n. fem.* a head woman मुकादमीण *f*. Fore'word *n.* a preface प्रस्तावना *f*, उपोद्घात *m*, सुरवातीचे-प्रारंभीचे -प्रस्तावने दाखल-आधींचे चार शब्द *m. pl.*

Foreign (for'in) [O. Fr. *forain*, alien, strange-Low L. *foraneus*, *adj.* from L. *foras*, out of doors, *adv.* with *acc. pl.* form allied to L. *fores*, doors.] *a.* alien अन्य, पर, भिन्न, परका. २ not native परदेशचा, बाहेरच्या देशचा, बाहेरचा, परदेशी, पर-मुलखचा, परमुलखी, परदेशीय, विदेशी, विदेशीय, वैदेशिक, अन्यदेशी, भिन्नदेशीय, पर, दूरस्थ. ३ distant, not appropriate (-च्या) बाहेरचा or ला, अप्रकृत, अप्रस्तुत, अप्रासंगिक, अप्राकरणिक, असंबद्ध; as, "F. to the purpose." ४ (obs.) exiled हद्दपार केलेला. Foreign office *n.* that department of the government of Great Britain which has charge of British interests in foreign countries परराष्ट्रीय कचेरी *f*. हीमध्ये इतर राष्ट्रांत ब्रिटिश हिता-हिताचा जो संबंध येतो त्यावर पैरवी ठेवण्याचें काम केलें जातें. Foreign Secretary *n.* an officer of state who manages the affairs of foreign department or office परराष्ट्रीय चिटणीस *m*. For'eigner *n.* परदेशचा माणूस *m*, अन्यदेशीय-परदेशी-विदेशी-पर-मुलखी-परदेशस्थ-परद्वीपस्थ मनुष्य *m*. For'eignness *n.* परकीयता *f*, भिन्नभाव *m*, भिन्नता *f*. २ परदेशीयत्व *n*, परमुलखीपणा *m*. ३ अप्रासंगिकत्व *n*, अप्रकृतता *f*, असंबद्धता *f*.

Forensic (fo-ren'sik) [L. *forensis* -forum, market-place.] *a.* belonging to courts of law held by the Romans in the forum 'फोरम्'मध्ये रोमन लोकांनीं भरविलेल्या न्यायांगणासंबंधीं, रोमन लोकांच्या न्याय-मंदिरासंबंधीं. २ used in law pleading कायद्याच्या कोर्टांत वापरलेला, न्यायसभेंत -न्यायमंदिरांत वापरण्याचा, वकिली करितांना वापरण्याचा.

Forest (for'est) [O. Fr. *forest*. -Late L. *forestis*, free space of hunting-ground; *foresta*, a wood.-L. *foris*, out of doors, *adv.* allied to L. *fores*, doors.] *n.* an extensive wood अरण्य *n*, वन *n*, रान *n*, कांतार *m*, न, कानन *n*, अटवी *f*, जंगल *n*, झाडी *f*. [CONFLAGRATION OF A F. वणवा *m*, दावानल *m*, दावाशि *m*, दाव *m*.] २ (Eng. Law) a large extent of country, generally waste and woody, belonging to the

sovereign, set apart for the keeping of game for his use (राजाकरितां) शिकारीसाठीं राखून ठेवलेलें जंगल n. F. a. pertaining to a forest रानट, अरण्याचा, वनाचा, रानाचा, आरण्यक. Fores'tage n. (a) a duty payable to the king's foresters जंगलपट्टी f. २ (collec.) tree-growth जंगलाची झाडांची नवी वाढ f, जंगलवाढ f. Forest'al a. जंगलासंबंधीं. Forest'er n. an officer appointed to watch a forest and preserve the game राखलेल्या जंगलांतील श्रापदांचें रक्षण करून ठेवणारा अधिकारी m, जंगलअधिकारी m. २ one who has charge of the growing-timber on an estate वाढत्या इमारतीझाडांवर देखरेख करणारा अधिकारी m, जंगल अधिकारी m ३ an inhabitant of a forest वनचर, वनेचर, रानटी, रानकरी, रान्या, जंगली. Forest-fly n. one of numerous species of bloodsucking flies which attack both men and beasts रानमाशी f, वनमाशी f. Forest'ry n. the art of cultivating forests वनरक्षणविद्या f, जंगलें कशीं राखावीं ह्या संबंदाची विद्या f. Forest-tree n. a timber tree वनवृक्ष m, इमारती झाड n. (fruit tree फळझाड, फलवृक्ष).

Forfeit (for'fit) [Fr. forfaire, forfait, -L. L. foris-facere, forisfactum, to do beyond what is permitted, to offend, -foris, out of doors, beyond, & facere, to do.] v. t. to alienate the right to possess, by some neglect, or crime दंडादाखल देणें, (आगळीक कसूर इत्यादिकांमुळे) दंडादाखल हक्क गमावणें, वस्तु हरवणें; as, " To F. an estate by treason." [TO BE FORFEITED दंडास जाणें.] F. v. i. (obs.) to fail to keep an obligation करार पुरा करण्यास चुकणें. For'feit n. a thing forfeited दंडादाखल हरलेली वस्तु f. F. a. liable to penal seizure राजहार्य. For'feitable a. subject to forfeiture दंडास जाण्याजोगा, दंडहार्य. For'feiting pr. p & v. n. For'feited pa. t. & pa. p. For'feiter n. one who incurs a penalty of forfeiture दंड म्हणून (काहीं वस्तु) हरणारा. For'feiture n. the act of forfeiting दंडादाखल देणें n, दंडादाखल जाणें n. २ that which is forfeited दंडादाखल हरलेली वस्तु f.

Forge (fōrj) [O. Fr. forge, a workshop, -L. fabrica, a workshop.] n. a place where iron or other metals are wrought by heating and hammering लोहाराची भट्टी f -साळ f, लोहाराचा कारखाना m. F. v. t. to form by heating and hammering घणानें ठोकून घडणें -घडणी f -घडणूक f -करणें g. of o. २ to frame, to invent तयार करणें, बनवणें, रचणें. ३ to counterfeit, as a signature, or a signed document बनावटीचा -बनावट -खोटा -खोटसाळ-कृत्रिम &c. करणें, बनवणें, खोटा (लेख इ०) करणें. F. v. i. to commit forgery खोटा कागदपत्र किंवा सही करणें, बनावट लेख किंवा सही करणें. For'ged a. Forge'man

n. For'ger *n.* घडणारा, घडकामी or म्या. २ बनावट-खोटा करणारा. For'gery *n.* (obs.) the act of forging metal into shape घडणें *n.*, घडणी *f.*, घडणूक *f.*, घडण *f.*, घटना *f.*, घटन *n.* २ the crime of fraudulently making or altering a writing or signature purporting to be made by another दुसऱ्याच्या लेखांत किंवा सहीत कपटानें फिरवाफिरव करणें *n.*, खोटा-बनावट लेख -सही करणें *n.* ३ that which is forged बनावट-खोटा लेख *m.* -सही *f.* For'ging *n.* the act of shaping metal by hammering घणानें किंवा दाबानें लोखंड घडणें *n.*, घडणें *n.*, घडणी *f.*, घडणूक *f.*, &c. २ the act of counterfeiting बनावट करणें *n.* ३ mach. a piece of forged work in metal घडकाम *n.*, घडीव धातूचें काम *n.*

Forget (for-get') [A. S. *forgietan*-prefix *for-*, away & *gitan*, to get.] *v. t.* (a) to lose the remembrance of विसरणें, विसर *m.* -विस्मृति *f.* -विस्मरण *n.* होणें-पडणें *in. con.* & *g. of o.*, आठवण *f.* न राहणें, भुलणें, भूल *f.* -मोह *m.* पडणें *in. con.*, विसरून जाणें. [To F. ONE'S SELF (a) to become unmindful of one's own personality, to be lost in thought (विचारांत गहन गेल्यामुळे) स्वतःचें भान न राहणें, तन्दी लागणें, भुलणें, भांबावणें. (b) to be entirely unselfish स्वार्थबुद्धि -स्वार्थ -स्वतःच्या फायद्याची दृष्टि -आपलेपणा सोडणें, स्वार्थत्यागी वनणें. (c) to be guilty of what is unworthy of one; to lose one's dignity, self-control or temper, &c. स्वतःला -स्वतःची ओळख विसरणें, आपल्या दर्जाची ओळख न राहणें.] (b) to lose the power of, to cease from doing करितां न येणें, न होणें, करण्याची संवय नसणें -मोडणें; as, "Hath thy knee forgot to bow?" २ to slight, to neglect उपेक्षा *f.* -हयगय *f.* -हेळसांड *f.* करणें *g. of o.*, (-ला) विसरणें, (-ची) ओळख विसरणें. Forget'ful *a.* apt to forget विसराळू, विसराळ, विसऱ्या, स्मरणाचा -आठवणीचा- &c. फुटका, आठवणीचा घड (ironically), विस्मरणशील, घळ्या, भांब्या, भांबळ or -ळ्या, गफलती, गफलत्या. २ neglectful, inattentive निष्काळजी, हयगय -टंगळमंगळ -कानाडोळा करणारा. ३ (archaic or poetic) oblivious, inducing oblivion स्मृतिनाशक, स्मृतिहानिकारक; as, "The F. wine." Forget'fully *adv.* Forget'fulness *n.* proneness to let slip from the mind विसराळूपणा *m.*, विसराळू स्वभाव *m.* २ oblivion विस्मृति *f.*, विस्मरण *n.*, विसर *m.* ३ careless omission, inattention दुर्लक्ष *n.*, निष्काळजीपणामुळे झालेली चुकी *f.*, गफलत *f.* Forget'-me-not *n.* bot. a small herb, bearing a beautiful blue flower and extensively considered the emblem of fidelity नीलपुष्पी *f.* हें फुलझाड विश्वासाचें द्योतक आहे असे मानतात. Forget'ter *n.* Forget'tingly *adv.*

Forgive (for-giv') [A. S. *forgiefan*-prefix *for-*, away & *gifan*, to give; cf. Dut. *vergeven*.] *v. t.* to par-

don (said in reference to the *act* forgiven) क्षमा *f*. माफ करणें, माफी *f*. करणें *g. of o.*, (दंड *m* -अपराध *m* -अन्याय *m*, &c. यांची) क्षमा करणें *g. of o.*, माफ करणें, (अपराध) पोटांत घालणें, (अपराध) विसरून जाणें. २ *to absolve* (said of the *person* offending) मुक्त करणें, सोडवणें, (-ची) मुक्तता करणें, सोडून देणें. Forgiv'able *a.* क्षम्य. Forgiv'en *p. a.* सोडलेला, क्षमा-माफ केलेला, माफ. Forgiv'ness *n.* -*the act.* क्षमा करणें *n*, माफी देणें *n*, क्षमापन *n*. २ -*the state.* क्षमा *f*, दया *f*, माफी *f*, सूट *f*. ३ *disposition to pardon, willingness to forgive* क्षमा *f*, क्षांति *f*, क्षमाशीलता *f*. [FORGIVENESS OF SIN पापमार्जन *n*, पापक्षमापन *n*, पाप-क्षमा *f*.] Forgiv'en *pa. p.* Forgiv'er *n.* Forgiv'ing *a.* *disposed to forgive, mild* क्षमी, क्षमावान्, क्षमाशील, क्षमापर, क्षांत. Forgiv'ingly *adv.* Forgiv'ingness *n.* क्षमाशीलता *f*, क्षमापरता *f*.

Fork (fork) [A. S. *forca*, -L. *furca*, a fork.] *n.* an instrument consisting of a handle with a shank, terminating in two or more prongs (used for piercing, holding, &c.) कांटा *m*. २ *furcation* दुखांदा *m*, नांगें *n*, दुबेळकें *n*, गेचक *n*, गेचकळ *n*, बेळकें *n*, बेचक *n*, बेचकूल *n*, बेचकें *n*, बेचांगळें *n*, दुफांटा *m*, फांदा *m*. ३ *anything furcate* डेळकें *n*, डेळकी *f*, डेळी *f*; as, "A tuning F."=चंग *m*. ३ *a prong, a ranch* (of a stream, road &c.) फांटा *m*, शाखा *f*. ४ *the place where a division or a union occurs*, बेचक *n*, दुबेळकें *n*, गेळकें *n*. F. v. i. *to shoot into blades* (as corn) पात्या *f. pl.* फुटणें. २ *to divide into two or more branches* खांद्या *f. pl.* फुटणें. F. v. t. *to raise with a fork* (as hay) कांद्यानें उचलणें. Fork'ed *a.* *furcated* द्विशाख, द्विकंटक, डेळक्याचा, दुबेळक्याचा, दुफांद्याचा. २ *ambiguous, equivocal* संदिग्ध, संशयित, दुटप्पी. Fork'y *a.* Forke'dly *adv.* Fork'-head *n.* *the barbed head of an arrow* बाणाचें फळ *n*, टोंक *n*, अग्र *n*.

Forlorn (for-lawrn') [M. E. *forlorn*, A. S. *forloren* *p. p.* of *forleosan*, to lose utterly; from *for-*, away and *leosan*, to lose.] *a.* *deserted* टाकलेला, त्यक्त, सोडलेलें -निराश्रय (मूल *n*). २ *helpless, destitute, miserable* अनाश्रय, निराश्रित, निराधार, लाचार, अनाथ, अगतिक, गतिहीन, अडलेला. ३ *almost helpless, desperate* निराश, दीन, जिवावर उदार. A F. hope [D. *verloren hoop*.] *mili.* आणीबाणीच्या प्रसंगाकरितां मुद्दाम राखून ठेवलेलें निवडक सैन्य *n*. Forlorn' *n.* *a lost, forsaken, or solitary person* एकटा -एकाकी-टाकून दिलेला मनुष्य *m*. २ *a desperate case or enterprise* शेवटचा उपाय *m*, जिवावर उदार होऊन केलेला उपाय *m* -कृत्य *n*. Forlorn'ly *adv.* Forlorn'ness *n*.

Form (form) [O. Fr. *forme*-L. *forma*, shape. O. Fr. *forme*, also means 'a bench'.] *n.* *configuration, figure, external appearance* आकार *m*, आकृति *f*,

घडण *f*, घडणी *f*, बांधा *m*, घाट *m*, घडीत *n*, डौल *m*,
 उभारणी *f*, रूप *n*, छब *f*, मांडणी *f*, थाट *m*, ठेवण *f*,
 वळण *n*. [*Form*, IN COMP. IS NEATLY RENDERED BY
 आकार; AS, MOON-FORM चंद्राकार, EGG-FORM अंडाकार,
 CIRCLE-FORM चक्राकार, मंडलाकार, वृत्ताकार, वलयाकार.
 SPHERE-FORM गोलाकार. LEAF-FORM, PITCHER-FORM,
 &c. पर्णाकार, कलशाकार, गृहाकार, वृक्षाकार, पुरतकाकार, करंडा-
 कार, पीठाकार, &c.] २ *system, constitution* पद्धति *f*,
 व्यवस्था *f*, घटना *f*, तंत्र *n*, धोरण *n*, रचना *f*, प्रकार *m*;
 as, "A republican F. of government." ३ *for-*
mula ठरीव नियम *m*, पद्धति *f* (*pop.*) पद्धत *f*, बेत *m*,
 क्रम *m*, विधि *m*, परिपाटी *f*, परिपाठ *m*; as, "A F. of
 prayer." [IN DUE F. यथापद्धति, पद्धतवार.] ४ *conven-*
*tional*ity, *formality* ठराविक उपचार *m*, उपचार *m*,
 आदरोपचार *m*, नमुना *m* (*colloq.*). ५ (a) *elegance,*
beauty रूप *n*, लावण्य *n*, सौंदर्य *n*. (b) *shapeliness*
 सुघटना *f*, इष्टाकार *m*, आकृति *f*, रूप *n*. ६ *an image*
 प्रतिमा *f*, बिंब *n*, प्रतिबिंब *n*. ७ *pattern, model*
 नमुना *m*, सांचा *m*, संचा *m*. ८ (a) *bench* बांक
m or *n*. (b) (of students) *class* वर्ग *m*. (c)
 (also) *a class or rank in society* दर्जा *m*, पदवी *f*.
 ९ *the seat or bed of a hare* सशाचें बसण्याचें
 अथवा निजण्याचें ठिकाण *n* -जागा *f*. १० (*print.*) *the*
type or other matter from which an impress-
ion is to be taken, arranged and secured in a chase
 फर्मा *m*, (छापण्यासाठीं तयार केलेला) जुळीं व ठशांचा
 संच *m*. ११ (*Fine Arts.*) *the boundary line of a*
material object बाह्यरेषा *f*. (In painting, more gene-
 rally) *the human body* मनुष्याकृति *f*, माणसाचें चित्र
n. १२ *gram.* *the particular shape of a word or part*
of speech रूप *n*; as, "Verbal forms" = क्रियापदाचीं
 रूपें *n. pl.* १३ *metaph.* (a) *that assemblage or dis-*
position of qualities which makes a conception,
or that internal constitution which makes an
existing thing to be what it is (called essential
or substantial form, and contradistinguished
from matter) मूलस्वरूप *n*. (b) (hence) *law of*
being or activity, (subjectively viewed) an idea,
 मूलकल्पना *f*. मूलक्रियानियम *m*; (objectively)
a law स्थितिनियम *m*. १४ (a) *mode of acting*
or manifestation to the senses, or the intellect
 रूप *n*; as, "Water assumes the F. of ice."
 १५ *biol.* (a) *the peculiar characteristics of an*
organism as a type of others मूलजाति *f*, शरीररचना-
 विशेष *m*, देहरचनाविशिष्टत्व *n*, मूर्ति *f*, वपु *n*. (b)
 (also) *the structure of the parts of an animal or*
plant रचना *f*, बांधणी *f*, बांधा *m*; as, "Good F. or
 bad F." F. v. t. *to frame, to fashion, to make*
 घडणें, करणें, बनविणें, तयार करणें, वळवणें, उतरणें.
 २ (a) *to shape, mold or fashion into a certain*
state or condition (-चा) आकार *m* -रूप *n*. देणें-आणणें

(b) to train शिकवून तरबेज-तयार करणें. (c) to arrange रचणें, बांधणें, रचना f -रचणूक f -बंदोबस्त m &c. करणें g. of o. ३ to go to make up, to be the essential or constituent elements (said of that out of which anything is formed, in whole or in part) अंगभूत-अवयवभूत &c. असणें in con., बनवणें; as, "Who formed by far the majority." (These constructions in English can best be translated into Marathi by in. con.) ४ to provide with a form (as a hare) (See F. n. ९) सशाला राहण्यास जागा देणें. ५ gram. to derive by grammatical rules, as by adding the proper suffixes and affixes (व्याकरणाचे नियम लावून रूपें) तयार करणें. F. v. i. to take a form विशेष आकारानें -रूपानें राहणें; as, "The infantry should form in columns." २ to run for a form, as a hare (सशानें) आश्रयस्थान पकडण्याकरितां धांवणें -पळणें. For'mal a. belonging to the form आकाराचा, रूपाचा, आकृतीचा. २ constituent, essential अंगभूत, सहज, स्वाभाविक, स्वरूपात्मक. ३ done in due form, or with solemnity; ceremonial' express यथाविधी, बेताचा, बेतींव, कायदेशीर, यथापद्धति, यथामार्ग, आचारशुद्ध, संप्रदायशुद्ध, सर्व सोहळे करून (केलेला), व्यवहारानुरूप, आचारानुरूप, विध्यनुरूप. ४ regular, stiff, exact, methodical, ceremonious आदरोपचारी, आदरोपचाराचा, आदरोपचारनिष्ठ, आदरसत्कारी, औपचारिक, बेतबेताचा, ठरींव पद्धतीच्या बाहेर काडीभर न जाणारा. ५ having the form or appearance without the substance or essence बाहेरचा, बाहेरच्या डौलाचा, वरवरचा, बाह्यात्काराचा, दिखाऊ, वरवर केलेला, तात्पुरता, चालचलाऊ, कामापुरता, वरकांती केलेला, नमुना म्हणून केलेला. ६ conventional विध्यनुरूप, रूढ झालेला, ठरींव, पूर्वापार चालत आलेला, (परंपरागत) परंपरेनें स्थापित केलेला. ७ (obs.) (Shakes.) sound, normal ताळ्यावर असलेला, सुस्थितीतील. ८ log. concerned with the form (as distinguished from the matter) of reasoning (तर्क करण्याच्या) प्रकाराचें किंवा रूढीचें प्रतिपादन करणारें (तर्कशास्त्र), रूढिप्रतिपादक, प्रकार-प्रतिपादक, रूढ्यात्मक, प्रकारात्मक, वाक्यात्मक. [वाक्य = syllogism. F. logic वाक्यात्मक तर्कशास्त्र n, रूढ्यात्मक-प्रकारात्मक-रूढिप्रतिपादक-प्रकारप्रतिपादक तर्कशास्त्र n.] Form'alise v. t. to give formal or definite shape to विशेष रूप n -यथाविधि रूप देणें. २ to render formal कायदेशीर-पद्धतशीर-यथाविधि करणें. F. v. i. to act with formality शिष्टाचाराच्या कवाइतीनें वागणें. Forma'lism n. the practice or the doctrine of strict adherence to, or dependence on, external forms, esp. in matters of religion कर्मठपणा m, मंत्रापेक्षां तंत्राची जास्त आवड f, तंत्रप्रियता f, नियममांत्रसेविता f. Forma'list n. one too much confined to forms आचाराकडे अत्यंत लक्ष देणारा, बाह्याचारभक्त m. २

esp. one who rests in external religious forms, or observes strictly the outward forms of worship, without possessing the life, and spirit of religion

धर्मासारख्या बाबतींत केवल बाह्यविधीला चिकंदून राहणारा, बाह्योपचारी, बाह्यधर्मनिष्ठ, बाह्यधर्मवृत्ति, धर्माच्या बाह्यांगाला अत्यंत महत्त्व देणारा. Formality

n. the condition or quality of being strictly ceremonious आदरोपचारनिष्ठा *f*, आदरोपचारभक्ति *f*,

आदरोपचारसेवा *f*, औपचारिकत्व *n*, बाह्योपचारभक्ति *f*, भक्ति *f*, सेवा *f*. २ form without substance बाह्यो-

पचार *m*, आदरोपचार *m*, पोकळ शिष्टाचार *m*. ३ conventionality, ceremony धर्मक्रिया *f*, विधि

m, उपचार *m*, संस्कार *m*. ४ usual method, habitual mode, rite उपचार *m*, रीति *f*, संस्कार *m*. ५

that which is formal बाह्योपचार *m*, बाह्यभाग *m*. For'mally adv. आदरोपचारानें, आदरानें, आदरपूर्वक.

२ पद्धतवार, यथापद्धति, यथाविधि. Forma'tion *n.* a forming, a shaping घडणें *n*, बनवणें *n*, &c. २ structure, construction रचणें *n*, रचणूक *f*, रचना *f*,

बांधणी *f*, घडणी *f*, घडणूक *f*, घटना *f*, घटन *n*, घडण *n*. घाट *m*, बांधा *m*. ३ substance formed and deposited (भांड्याच्या इ०) तळांशीं बसणारा सांख

m. ४ geol. (a) mineral deposits and rock masses designated with reference to their origin रचना

f, घटना *f*, विन्यास *m*; (b) a group of beds of the same age or period समकालीन थर *m. pl.*- स्तर *m*.

५ mili. the arrangement of a body of troops, as in square column, &c. बलविन्यास *m*, सैन्याची

मांडणी *f*, व्यूह *m*. Forma'tive *a.* आकार किंवा रूप देण्याची शक्ति असलेला. २ gram. derivative तद्धित;

as, "A termination merely F." ३ biol. संवर्धनशील, वृद्धिकारी. F. *n.* gram. (a) that which serves

merely to give form, and is no part of the radical, as the prefix or the termination of a

word उपसर्ग *m*, किंवा प्रत्यय *m*. ह्यांसारखा मूळ शब्दांत फरक केल्याशिवाय त्याचें रूप बदलणारा शब्द *m*. (b)

a word formed in accordance with some rule or usage, as from a root साधितशब्द *m*. Form'ed *a.*

Form'er *n.* बनविणारा. २ सांचा *m*, पाटन *n*. Form'less *a.* निराकार.

Former (fawm'er) [A. S. forma, first, superl. of fore & comp. suffix -er.] *a.* prior मागचाला,

मागील, अधीचा, अधील, पेशजींचा (?), पूर्व, पूर्वीचा, अगोदरचा, अगोदरील, अधला. २ (hence) ancient

प्राचीन, पूर्वकालीन, प्राक्तन, पूर्वतन, पुरातन, माजी. ३ first mentioned पूर्वोक्त, पहिला, अदला, गेला.

Form'erly adv. मागें, पूर्वी, मागल्या काळीं, गेल्या काळीं, जुन्या काळीं, पहिल्या काळीं, पूर्वकाळीं, गतकाळीं.

[As F. यथापूर्व, पूर्ववत्.]

Formic (faw'mik) [L. formicare -atum, to creep like an ant -formica, an ant.] *a.* chem. pertaining

to, or derived from, ants मुंग्यांचा, पिपीलिकेसंबंधी.
 २ (in an extended sense) pertaining to, or derived from, formic acid पिपीलिकाम्लासंबंधी, फार्मिक
 आसिडाचा-संबंधी. For'micary n. zool. an ant-hill
 वारूळ n. For'micate a. zool. resembling, or
 pertaining to, ants मुंगळी-पिपीलिकासदृश-संबंधी.
 Formicā'tion n. a sensation resembling that made
 by the creeping of ants on the skin मुंग्या f. pl.
 (v. येणे, चढणे; उ. हातापायाला मुंग्या आल्या), विरविरी
 or विरविर f, रवरवी or रिवरीव f.

Formidable (faw'mi-da-bl) [Fr. formidable -L. formidabilis, terrible, -L. formidare, to dread, formido, fear.] a. alarming भयंकर, भयजनक, भयोत्पादक, कराल, घोर, भयानक, विकराळ, उग्र.
 Formidabi'lity n. For'midableness n. भयंकरत्व n, भयानकपणा m, भयजनकता f. Form'idably adv.

Formula (fawrm'ū-la) [L. formula, dim. of forma, a form.] n. an established rule (ठरीव) पद्धति f. (pop.) पद्धत f, रीति f (pop.) रीत f, विधि m, सरणि f, (सूत्रवत्) नियम m. २ eccl. (a) a written confession of faith धर्मस्वीकाराची लेखी कबुली f, धर्मोद्गीकाराचा लेख m, लेखी धर्मप्रतिज्ञा f. (b) a formal statement of doctrines धर्मसिद्धांतनिवेदन n, धार्मिकसिद्धांतांचे यथाविधि निवेदन n -ख्यापन n -प्रकाशन n. ३ math. a general principle in algebraic language (बीजगणितांत) सिद्धांत m -सूत्र n. ४ med. a prescription (काढा इ० च्या) औषधांची यादी f. ५ chem. a symbolic expression (by means of letters, figures, &c.) of the constituents of a compound संकेत m, घटकसंकेत m, सूत्र n, सारणी f. [EMPIRICAL F. प्रयोगसिद्धसारणी f -संकेत m. GRAPHIC F. or RATIONAL F., (called also) STRUCTURAL F. or CONSTITUTIONAL F. घटनादर्शकसारणी f. MOLECULAR F. अणुदर्शकसारणी f -संकेत m.] Form'ulary n. a book containing formulas विधिक्रमलेख m, वचनमाला f, सिद्धांतसंग्रह m. २ formula, prescribed form or model विधान n, विधि m, पद्धति f, &c. F. a. prescribed विहित, उक्त, नियमित. Form'ulate v. t. to put in a clear & definite form of statement सिद्धांतरूपाने-सूत्ररूपाने मांडणे-रचणे-रचना करणे, संकेताच्या-सारणीच्या रूपाने मांडणे. Formulā'tion n. सूत्ररूप n. -सिद्धांतरूप n -सारणीरूप n. देणे n, सिद्धांतीकरण n, सूत्रीकरण n.

Fornicate (faw'ni-kāt) [L. fornicor, fornicatus -fornix, an arch, a vault, a brothel.] v. i. to have unlawful sexual intercourse व्यभिचार m-शिंदळकी f -छिनाली f, &c. करणे. २ to commit fornication अविवाहित स्त्रीशी गमन n -अनूढागमन n -कन्यागमन n -वेश्यागमन n. करणे. Fornicā'tion n. अविवाहित स्त्रीशी गमन n, अविवाहितागमन n, अनूढागमन n, कन्यागमन n, वेश्यागमन n. २ in-

continence of an unmarried woman अनूढाव्यभिचार *m.* ३ unlawful intercourse of the sexes (gener.) शिंदळकी *f.*, छिनाली *f.*, जारकर्म *m.*, व्यभिचार *m.*, रांडबाजी *f.*, बदअलम *m.*, बदकर्म *n.*; (important or covert phraseology) बहिर्द्वार *n.*, बहिर्व्यसन *n.*, बाहेरख्याल *m.* For'nicator *n.* शिंदळकी करणारी बाहेरख्याली, शिंदळकीखोर, बहिर्व्यसनी, शिंदळछिनाल. For'nicatress *n. fem.* अनूढाव्यभिचारी -चारिणी *f.*

Forsake (faw-sāk') [M. E. forsaken. A. S. forsacan, to neglect, -for, away, & sacan, to strive.] *v. t.* to desert, to abandon सोडणे, सोडून जाणे, टाकणे, टाकून जाणे, त्याग *m.* -परित्याग *m.* &c. करणे *g. of o.*, अंतर *n.* देणे, -पासून दूर पळणे. २ (Shakes.) to reject, to refuse नाकारणे, स्वीकार *m.* न करणे, (-ला) नकार देणे; as, "If you F. the offer of their love." Forsak'ing *pr. p. & v. n.* Forsook' *pa. t.* Fors'aken *pa. p.*

Forsooth (faw-sūōth') [M. E. for sothe, for truth. A. S. for sooe where for = for & sooe is dat. of soo, truth.] *adv.* in truth, certainly (formerly used as an expression of respect, esp. to women; now used ironically or contemptuously) ह्या शब्दाचा अर्थ पूर्वी 'देवाची शपथ' 'गळ्याच्यानू' असा होता; पण हल्लीं त्याचा उपरोधिक किंवा तिरस्कारदर्शक अर्थ झाला आहे. २ खराच ! बरोबर !

Forswear (faw-swār') [Pref. for, away & Swear.] *v. t.* (a) to renounce upon oath (-च्या) त्यागाविषयी शपथ वाहणे -करणे with *g. of o.*, विषयीं आण *f.* वाहणे with *g. of o.*, शपथ -आण वाहून सोडणे, शपथपूर्वक सोडणे, सशपथ त्याग *m.* करणे *g. of o.* (b) (hence) to renounce with protestations निषेधपूर्वक त्याग करणे. २ to deny upon oath शपथ करून -शपथपूर्वक सशपथ &c. नाकारणे, अपन्हव *m.* -अपलाप *m.* करणे, शपथेवर नाकबूल जाणे -करणे, खोटी शपथ खाणे -वाहणे. [To F. ONE'S SELF खोटी शपथ *f.* करणे -वाहणे, क्रियाभ्रष्ट होणे.] Forswore' *pa. t.* Forsworn' *pa. p.*

Fort (fawt) [Fr. fort -L. fortis, strong.] *n.* a fortification कोट *m.*, किल्ला *m.*, दुर्ग *m.*, कूट *m.*, कोटि *f.* (S.). [COUNTRY ON OUTSIDE OF A F. बाहेरकोट *m.* CREST or HIGHEST WORKS OF A F. वालेकिल्ला *m.* EARTH HEAPED UP AGAINST THE WALL OF A F. खेण *f.*, खेणी *f.* F. ON THE PLAIN -AS DISTINGUISHED FROM A HILL-FORT भुईकोट *m.* F. SURROUNDED BY THE SEA जंजिरा *m.*, सिंधुदुर्ग *m.* GOVERNOR or KEEPER OF A F. दुर्गाधिकारी *m.*, दुर्गाध्यक्ष *m.*, किल्लेदार *m.* HILL-FORT डोंगरकिल्ला *m.*, डोंगरी किल्ला *m.*, गड *m.* ACCOUNTANT OF HILL FORT गडनीस *m.* (HIS OFFICE or BUSINESS गडनिविसी or निसी *f.*). SOLDIER or PEON SERVING IN A HILL FORT गडकरी *m.*, गडावरील माणूस *m.* IMPREGNABLE or STRONG F. बांका किल्ला *m.*, बांका

बुलंद *m.*, अभेद्य दुर्ग *m.* INVESTING or BESIEGING *A F.*
दुर्गावरोध *m.*, किह्याला वेडा-गराडा देणें *n* -घालणें *n.* OUTER
FORT वाहेरकोट *m.* SMALL FORT गढी *f.*, चौबुरजी *f.*
THE UPPER FORT बालेकिल्ला *m.* TO KINDLE THE
JUNGLE ROUND A FORT किल्ला *m.* नेसवणें. TOWN BE-
LONGING TO A FORT पेठ *f.* WALL OF A FORT प्राकार *m.*
कोट *m.*, तट *m.*, फांद *m.* SECOND or OUTER WALL OF A
FORT पडकोट or परकोट *m.*] Fort'ed *a.* (R.) (Shakes.)
guarded by forts तटबंदी केलेला.

Forte (fawt) [See Fort.] *n.* See Fort *n.* above. २. *the
stronger part of the blade of a sword, the part
near the hilt (as oppo. to foible)* तरवारीच्या
मुठीजवळचा जाड मजबूत भाग *m.*, मुठीजवळची
मजबूत धार *f.* २ *that in which one excels* बिरुद
n., बिरीद *f.*, बाणा *m.*, कुलदैवत *n.*, विशिष्ट-श्रेष्ठ गुण *m.*,
बाण्याचा विषय *m.* F. (for'-tā) *adv.* *mus. strongly,*
loudly मोठ्या स्वरानें, मोठ्यानें (?).

Forth (fawth) [A. S. forth.] *adv.* (a) *onward
in time, place, or order* पुढें. (b) *on to the end*
अखेरपर्यंत, -पासून पुढें, -पासून नंतर; as, "From that
day F." [AND SO F. इत्यादि, वगैरे.] २ *out into notice
or view (दृश्य होण्यासारखा)* पुढें, दिसण्यासारखा,
दिसेल असा, नजरेंत भरण्यासारखा; as, "The plants
put forth leaves." ३ (Shakes.) *abroad, away,*
out बाहेर, अन्य ठिकाणीं, दुसरीकडे; as, "I have no
mind of feasting F. to-night." Forth'-coming *a.*
making appearance पुढें येणारा, हजीर, हाजीर, हजर,
तयार, सिद्ध, लवकरच घडून येणारा. २ *about to appear*
यावयास तयार झालेला, समीप असलेला, आगामी,
दिसण्याच्या वेतांत आलेला. Forth'-going *n.* (a) *a
going forth* पुढें जाणें *n.* (b) *an utterance* उच्चार
m., उच्चारित *n.* F. *a. going forth* पुढें जाणारा.
Forth'-putting *a.* *forward, obtrusive* फाजील,
चौबडा, लुबरा, पुढें पुढें करणारा. Forth'-with *adv.*
immediately लगेच, लागलाच, तत्क्षणीं, तेव्हांच, ताबड-
तोब, तसाच, तत्काल, एकदम, लगोलग, हां म्हणतांच
म्हणतां क्षणीं, आतांच, एव्हांच, असाच.

Fortieth (faw'ti-eth) [A. S. feorwertigotha.] *a.*
following the thirty-ninth चाळिसावा. २ *constitu-
ting one of forty equal parts into which any
thing is divided* चाळिसांश.

Fortification See fortify.

Fortify (faw'ti-fi) [O. Fr. fortifier, to make
strong -L. fortis, decl. stem of fortis, strong,
ficare, for facere, to make.] *v. t.* *to strengthen*
बळकट करणें, (-ला) बळकटी आणणें, अचल-स्थिर
मजबूत करणें. २ *to strengthen and secure by forts*
तटबंदी *f.* -कोटबंदी *f.* &c. करणें, तटबंदीनें मजबूत
करणें, दुर्गाप्राकार दृढ करणें. For'tified *pa. t.* & *pa. p.*
For'tifiable *a.* Fortificā'tion *n.* *the act of fortify-
ing* तटबंदी *f.* -कोटबंदी *f.* &c. करणें *n.* २ *the art or*

science of fortifying places in order to defend them against an enemy दुर्गप्राकारादिरचनाविद्या f

-शास्त्र n -कला f. [FORTIFICATIONS तटवंदी f.]

-३ a fortress कोट m, किला m. For'tifier n.

Fortitude (faw'ti-tūd) [Fr. fortitude -L. fortitudo, strength -L. fortis, strong; with suffix -tudo.] n. (obs.) strength शक्ति f, ताकद f, बळ n, जोर m, &c. २ passive courage, resolute endurance धीर m, धैर्य n, छाती f, धारिष्ट n, हिचया f, वीर्य n, धारणा f, धृति f, सहनशक्ति f.

Fortnight (fawt'-nīt) [M. E. fourteenight; (Sk. नक्त night). A. S. feowertyne night, fourteen nights.] n. two weeks पंधरवडा m, पक्ष m, द्दिससाह n, अर्ध-मास m, मासार्ध m. [LUNAR F. शुक्लपक्ष m. DARK F. कृष्णपक्ष m.] Fort'nightly a. or adv. पंधरवड्याचा.

Fortress (fawr'tres) [O. Fr. forteresse, fortelesce -L., fortis, strong.] n. a stronghold, a fort कोट m. गढी f, चौबुरजी f. F. v. t. to fortify which see.

Fortuitous (for-tū'i-tus) [L. fortuit-us, casual; -L. forte, by chance with suffix -ous.] a. happening by chance, accidental आकस्मिक, अवचित -ध्यानीं मनीं नसतां झालेला, आगंतुक, दैवघटित, दैवजात, यदृच्छाजात. Fortu'itously adv. आकस्मिकपणें, आगंतुकपणें, अवचितपणें, यदृच्छेनें. Fortu'itousness n. आकस्मिकता f, Fortu'ity n. आकस्मिकत्व n, दैवयोग m, यदृच्छा f, दैवघटितत्व n, आगंतुकत्व n, &c.

Fortune (fawr'tūn) [O. Fr. fortune -L. fortuna, chance.] n. destiny, luck दैव n, भाग्य n, प्रारब्ध n, नशीब n, कर्म n, कपाळ n, दैविक n, दैवाचे-प्रारब्धाचे-नशीबाचे ताले m. pl., सादलाघ or द f. [SMILING of F. IS EXPRESSED IN IDIOMATIC MARATHI BY दैव n. -भाग्य n. -नशीब n. &c. उघडणें -खुलणें -उपटणें -उभें राहणें -उदित होणें -उजेडणें &c., कपाळाची रेघ f -रेषा f उघडणें -उपटणें, दैव n. -भाग्य n -&c. उदय पावणें, उदयास येणें, भाग्याचा -दैवाचा &c. उदय m. होणें g. of s., लक्ष्मी अवतरणें with वर of o. THE TURNING, FROWNING, or BECOMING ADVERSE OF F. IS EXPRESSED BY दैव n -भाग्य n -नशीब n. &c. फुटणें- माघारणें -अस्त होणें. THE INCREASING PROPITIOUSNESS OF F. IS EXPRESSED BY दैवानें &c. उपट खाणें. THE TAKING OF A RUN BY F. (of good or evil) IS दैवानें &c. धांव घेणें. THE CONSTRAINING BY F. (to some evil) IS दैवानें &c. ओढ f. घेणें or दैव n. &c. ओढवणें. SHOWERING DOWN OF FAVOURS BY F. IS दैव n. &c. फळफळणें n. DAWN OF GOOD F. भाग्योदय m. FAVOURITE OF F. भाग्यपुरुष m, दैवशाली -दैवाचा प्राणी m, दैवाचा शुतळा m. GUSTS OF F.'S FAVOURS घोबें n, गोबें n, धवाड n. WHEEL OF F. दैवचक्र n, कालचक्र n, संसारचक्र n, रहाटगाडगें (colloq.) n. WORSHIP OF F. लक्ष्मीपूजन n. F. FAVOURS THE BRAVE धारिष्टास दैव धारजिणें. YOU MAY OUTFUR ALL, BUT F. WILL OUTFUR YOU सर्वांपुढें धांव-वेल पण दैवापुढें धांवक्त नाही.] (b) (also) the per-

sonified power regarded as determining human success, apportioning happiness & unhappiness and distributing arbitrarily the lot of life दैवदेवता f. २ fate, destiny दैवरेषा f, दैवदशा f, कपाळरेषा f, दैवाचे ताले m. pl., दैव n, कपाळ n, भाग्य n, प्रारब्ध n, भोग m, भोक्तृत्व n, भवितव्य n, होतव्य n, होयीक n, होष्य n, होष्यमाण n. ३ good or ill success लाभालाभ m, जयापजय m, यशापयश n, सुखदुःख n, बरेंवाईट n. [GOOD F. सुदैव n. ILL F. दुर्दैव n.] ४ wealth धन n, संपत्ति f, दौलत f, लक्ष्मी f, ऐश्वर्य n, पुंजी f, पैसा m, वित्त n, वित्तविषय m, मत्ता f; as, "A man of F." [OF BLASTED FORTUNES हतश्री, हतैश्वर्य. TO MAKE or BE MAKING ONE'S F. दैव n. काढणे.] For'tunate a. auspicious, happening by good fortune (said of events) सुदैवाचा, मंगल, मांगलिक, शुभकर, शुभावह. २ lucky (said of persons) भाग्याचा, दैवाचा, सुदैवाचा, मोठ्या दैवाचा, भाग्यवान् (pop.) भाग्यवंत, दैववान्, (pop.) दैववंत, नशीबवान्, (pop.) नशीबवंत, धन्य, भाग्यशाली, दैवशाली, श्रीमान्, श्रीमंत. For'tunately adv. नशीबानें, सुदैवानें, सुभाग्यानें, दैवयोगानें-बळानें, भाग्योदयानें. For'tunateness n. सौभाग्य n (S.), भाग्यशालित्व n, दैवशालित्व n. Fortune-book n. शकुनवंती f. Fortune-hunter n. one who seeks to acquire wealth by marriage लुप्तानें श्रीमंत होण्याचा प्रयत्न करणारा. For'tuneless a. luckless भाग्यहीन, फुटक्या-कम-नशीबाचा, भाग्यरहित, अभागी, कपाळकरंटा. Fortune-tell v. t. दैव n -भाक्ति n. सांगणे. Fortune-teller n. one who professes to tell future events in the life of another दैव सांगणारा, होतव्य &c. सांगणारा, जोशी or ठोकजोशी, मेढेजोशी, डाकोचा or डाकोता जोशी, कुडबुडा or कुडमुडा जोशी, सर्वदा or सरोदा जोशी, पिंगळा जोशी, डौन्या जोशी, मनकवडा, फालबेला or ल्या, नक्षत्रसूची, दैवज्ञ, दैवलेखक. Fortune-telling n. the practice or art of professing to reveal future events in the life of another दैव n. सांगणे n -भाकणे n. &c., उपश्रुति f. [THERE ARE VARIOUS SYSTEMS OF FORTUNE-TELLING, INTERPRETING OMENS, &c. OF WHICH SOME ARE मेढेमत or मेढगमत n, भाडळीमत n, सहदेवमत n, गोरखमत n.]

Forty (faw'ti) [A. S. feowertig -fewer, four, + suff. -tig, ten.] a. four times ten चाळीस. [F. ONE एकेचाळ, एकचाळीस, एकताळ, एकताळीस, एकेताळीस. F. TWO बेचाळीस, बेचाळ, बेताळीस. F. THREE त्रेचाळीस, त्रेताळीस. F. FOUR चव्वेचाळ, चव्वेचाळीस, चव्वेताळ, चव्वेताळीस. F. FIVE पंचेचाळ, पंचेचाळीस, पंचेताळ, पंचेताळीस. F. SIX शेचाळ, शेचाळीस, शेताळ, शेताळीस. F. seven सत्तेचाळ, सत्तेचाळीस, सत्तेताळ, सत्तेताळीस. F. EIGHT अठ्ठेचाळ, अठ्ठेचाळीस, अठ्ठेताळ, अठ्ठेताळीस. F. NINE एकुणपन्नास.]

Forum (faw'rum) [L. forum, a market-place.] n. the market-place in Rome, where public business

was transacted and justice dispensed (सार्वजनिक काम करण्याची व सार्वजनिक न्याय देण्याची) सार्वजनिक जागा *f.* २ the courts of law (as opposed to the parliament) न्यायस्थान *n.*, न्यायांगण *n.*, न्यायमंदिर *n.*

Forward (faw'ward) [M. E. *forwards*, A. S. *foreward*- A. S. *fore*, before, *ward*, sig. direction.]
a. near, at the fore part पुढील, पुढचा, आघाडीचा, तोंडाजवळील, तोंडाजवळचा, तोंडचा; as, "The F. ship in a fleet." २ (*a*) ready, prompt तयार, तत्पर, उद्यत. (*b*) (in an ill sense) too hasty नाचरा, पुढे पुढे करणारा, धांवरा. ३ (*a*) ardent, eager, earnest उत्सुक, उत्कंठित, उत्साहवान्, उत्साही, सोत्साह, धजदार, आतुर. (*b*) (in an ill sense) less reserved or modest than is proper, bold, impudent धीट, निर्भीड, धृष्ट, अगळिकीचा, उद्दाम, उद्धत, उद्धट. [To BE OFFICIOUSLY F. पुढच्या पुढे करणे-नाचणे.] ४ advanced beyond the usual degree आगसलेला, पुढारलेला, पुढे गेलेला, वेळेपेक्षां लौकर तयार झालेला, अकालपरिणत-परिपक्व. ५ advanced towards completion पूर्णप्राय, तयार होण्याच्या बेतांत आलेला, तोंडाशी आलेला. F. v. t. (*a*) to help onward, to promote टेंका देणे, (-ला) हात देणे, (-च्या वाढीस) मदत करणे. हातभार लावणे, वृद्धिंगत करणे; as, "To F. the growth of plants." (*b*) to quicken घाईने पुढे ढकलणे. २ to transmit पुढे धाडून देणे, पुढे धाडणे, (पत्र इ०) पाठविणे, पुढे पाठविणे. F. adv. [RIGHT F. सरधोपट. To COME F. पुढे सरकणे, सरसावणे. To PUT ONE'S SELF F. आपले घोंडे पुढे ढकलणे, पुढे पुढे करणे.] For'wards adv. (*a*) onward पुढे, मोहरें, समोर, तोंडापुढच्या बाजूस. (*b*) progressively (oppo. to backward) उत्तरोत्तर, अधिकाधिक, पुढे पुढे, अघाडीस. For'warder *n.* a promoter पुरस्कर्ता, सहाय्यकर्ता, प्रवर्तक. २ one who sends forward anything धाडणारा, पुढे पाठविणारा; (com.) a forwarding merchant (माल पाठविणारा व्यापारी) अडत्या, वच्छाद- ३ (book-binding) one employed in forwarding (पुस्तकाची) शेवटची बांधणी करणाराकडे पाठविणारा. For'warding *n.* the act of one who forwards पुढे पाठविणे. *n.* २ (book-binding) the process of putting a book into its cover, & making it ready for the finisher पुस्तकावर पुढा किंवा वेष्टन चढविण्याची पद्धत *f.* For'wardly adv. पुढे पुढे करून, आतुरतेने, उत्कंठतेने. For'wardness *n.* promptness तत्परता *f.*, तयारी *f.* २ advancement, an advanced stage of progress पुढे गेलेली स्थिति *f.*, आघाडी *f.*, अभिवृद्धि *f.*, उत्कर्ष *m.* ३ ardour, eagerness पुढे पुढे करण्याची हांव *f.*, उत्कंठा *f.*, आतुरता *f.*, उत्साह *m.* ४ confidence, assurance प्रत्यय *m.*, दृढविश्वास *m.*, असंशय *m.* ५ want of due reserve or modesty धीटपणा *m.*, धिटाई *f.*, निर्भीडपणा *m.*, धृष्टता *f.*, अमर्यादपणा *m.*, अविनय *m.*, लचाळकी *f.* ६ prematureness आघाडीची पक्कता *f.*, अकालपक्कता *f.*

Fosse (fos) [Fr. fosse, -L. fossa, a ditch-L. fossa, fem. of fossus, p. p. of fodere, to dig.] n. a ditch or moat in front of a fortified place खंदक m, खळगा m, खांच f. Foss'ed a. Fosse'way n. one of the great military roads constructed by the Romans in England and other parts of Europe (so called from the fosse or ditch on each side for keeping it dry) (सैन्य जाण्यायेण्याच्या सोईसाठी प्राचीन रोमन लोकांनी इंग्लंडमध्ये बांधिलेला) दोन्ही बाजूला खंदक असलेला रस्ता m.

Fossil (fos'il) [M. Fr. fossile, that may be digged; L. fossilis, dug up -L. fossus p. p. of fodere, to dig. Fossil शब्दाचा मूळ अर्थ खणतीचें द्रव्य किंवा खनिज द्रव्य असा होता. परंतु तो हल्लीं लुप्त झाला आहे.] n. (paleon.) the remains of an animal or plant found in stratified rocks खडकांच्या थरांमध्ये राहिलेला प्राचीन प्राण्यांचा किंवा वनस्पतींचा शेष भाग m, अश्मीभूत -प्रस्तरीभूत वनस्पति f, चैतन्यावशिष्ट n, वनस्पतिपाषाण m, प्राणिपाषाण m. २ (colloq.) a person whose views and opinions are extremely antiquated एकदां ठरलेलीं पुष्कळ दिवसांचीं जुनीं मतें किंवा विचार कधींही न बदलणारा मनुष्य m, जुन्या विचारांचा पाषाण m. (fig.). F. a. dug out of the earth खनिज, खननोद्धृत, पृथ्वीतून खणून काढिलेला, उत्खात, आकरोद्धृत; as, "F. coal." २ (paleon.) like, or pertaining to, fossils चैतन्यावशिष्टासंबंधीं, अश्मीभूतवनस्पतिसंबंधीं, अश्मीभूतप्राण्यासंबंधीं, अश्मीभूतवनस्पतीसारखा. Fossilif'eros a. अश्मीभूतवनस्पतिवह. [N. B. According to Mr. Pavgi, Fossil = चैतन्यावशिष्ट and according to another writer, Fossil = पद. We are doubtful about the second equivalent.] Fossilification n. the process of becoming fossil (वनस्पतीचें किंवा प्राण्याचें) अश्मीभवन-प्रस्तरीभवन n. Fos'silise v. t. to petrify (वनस्पति &c.,) पाषाणासारखा करणें. २ to deaden प्रेतवत् करणें, मृतप्राय करणें. F. v. i. to become fossil (खडकांच्या थरांमध्ये) अश्मीभूतरूपानें राहणें, प्रस्तरीभूत -अश्मीभूत होणें. २ to become antiquated, rigid &c., beyond the influence of change जुन्या मतांना-विचारांना चिकटून राहणें, पुराणप्रियतेला बळी पडणें, प्रगतीला विरोध करणें, अप्रगतिक्षम बनणें. Fossilisā'tion n. Fos'silism n. the science or state of fossils अश्मीभूतवनस्पतिशास्त्र n, अश्मीभूतवनस्पतित्व n. २ the state of being extremely antiquated in views and opinions केवळ जुन्या मतांनांच अनुसरणें n. पाळणें n. Fossilist n. a paleontologist अश्मीभूतवनस्पतिशास्त्रवेत्ता m, अश्मीभूतप्राणिशास्त्रवेत्ता m. N. B.—In our opinion अश्मिल or प्रस्तरिल will be the best equivalent for Fossil.

Foster (fos-tér) [A. S. fostrian, to nourish, fostre, a nurse, -foster (=fodstor), food.] v. t. to feed,

to bring up, to nourish (दुधानें-अन्नानें) पालन करणें, पोषण करणें, जोपासना करणें, वाढवणें, लहानाचा मोठा करणें. २ to cherish वाहणें, वागवणें, बाळगणें, राखणें. ३ to promote the growth of, to sustain and promote वाढीस लावणें, वृद्धिंगत करणें, वाढवणें, जोपासना करणें. Foster-brother n. दूधभाऊ m, दाईभाऊ m, (b) pl. एकाच आईबापाचीं नव्हत परंतु एकाच दाईच्या दुधावर वाढलेलीं मनुष्यें n. pl. Foster-child n. पाळीव-पोसका -पोसगा -पोसणा or पोष्णा मुलगा m -मुलगी f, (आईच्या आंगावरचें दूध न मिळतां) दाईच्या दुधावर वाढलेलें मूल n. Fos'terdam n. a nurse दाई f. Foster-daughter n. पोष्णी -पाळीव लेंक f, पोष्णी-पाळीव बेटी f. Foster-father n. पाळकबाप m. Fos'terling n. Same as Foster-child. Foster-mother n. दाई f, पालक माता f, धात्री f, मातृका f, उपमाता f. Foster-nurse n. दाई f. Foster-sister n. दूधबहीण f, दाईबहीण f. Foster-son n. पाळीव लेकर m, पाळीव बेटा m, पाळीव पुत्र m. Fos'terage n. the charge of nursing दाईचें वेतन n -पगार m. Fos'tered a. पोसलेला, परिपालित. Fos'terer n. पोसणारा, पोशिंदा.

Fought pa. t. & pa. p. of Fight.

Foul (fowl) [M. E. fowl; A. S. ful.] a. filthy, dirty, defiled मळका, मळकट, मलिन pop. मळीण, मळसर, मलदूषित, कलुष, दूषित, घाणेरडा, अस्वच्छ. २ abusive निंदाव्यंजक, बीभत्स, कुत्सित, अप and कु (in comp.; as, अपकृत्य, अपशब्द, कुशब्द, &c.). ३ detestable निंद्य, गर्ह्य, त्याज्य, धिक्कारणीय, तुच्छ. ४ loathsome घाणेरा, घाणेरंडा, आंगळ, ओखटा, मुरदाड or मुडदार, अमंगल. ५ unfavourable (of wind) उलटा, तोंडचा, पुढचा, समोरचा, प्रतिकूल; (—of weather) जौळी, वादळी. ६ unfair, dishonest खोटा (खेळ इ०), अप्रामाणिक, असरल, अनृजु, कुटिल, आडमार्गाचा, गैरवाजवी, अन्यायाचा. ७ entangled (opp. to clear) अडकलेला, अडलेला, गुंतागुंत झालेला. [To FALL. OF (—च्या) आंगावर येणें.] F. v. t. to defile, to soil (—ची) घाण करणें, मळवणें, नाश करणें, खराब करणें. २ mili. to incrust (the bore of a gun) with burnt powder in the process of firing (आवाज काढकाढून तोफेचें तोंड जळक्या) दारूचा गंज राहिल्यामुळें बिघडविणें-खराब करणें. ३ to cover (a ship's bottom) with anything that impedes its sailing (गलबताच्या इ० तळाशीं) अडगळ बांधून गत्यवरोध करणें. ४ to entangle गुंतवणें. ५ to come into collision with (—शीं) टक्कर होणें g. of s. F. v. i. to become clogged with burnt powder in the process of firing, as a gun (दारू राहिल्यामुळें तोफेचें तोंड) गंजानें भरणें. २ to become entangled, as ropes गुंतागुंत होणें. Foul'ing pr. p. & v. n. Foul'ed pa. t. & pa. p. Foul n. an entanglement गुंतागुंत f, किचाड n. २ collision (as in a boat-race) टक्कर f, ठोकर f. Foul n. a

disease of the clefts of the hoofs of cattle **खुरखूत** or **खुरकूत** *n.*, **खुरगुटी** *f.* [TO BE AFFECTED WITH F. **खुरखुतणें** or **खुरकुतणें.**] F. *adv.* Foul'mouthed, Foul'spoken, Foul'tongued *a.* **तोंडाळ**, **तोंडाचा फटकळ**, **तोंडाचा वाईट**, **आडव्या जिभेचा**, **दुर्मुख**. २ **वाग्दुष्ट**. ३ **कुबट**. Foul-play *n.* **दगा** *m.*, **घात** *m.*, **आडमार्गाचें सरळ नसणारें वर्तन** *n.*, **काळेंवेरें**. Foul'ness *n.* **मळकेपणा** *m.*, **मळीणपणा** *m.*, &c.

Found *pa. t.* & *pa. p.* of Find.

Found (fownd) [O. Fr. *fonder* -L. *fundare*, to found -L. *fundus*, a bottom, foundation.] *v. t.* to lay the basis of, to ground **पाया** *m.* **घालणें**, **स्थापणें**, **संस्थापणें**, **स्थापना** *f.* -**स्थापन** *n.* **करणें** *g. of. o.*, **स्थापित करणें**. २ to begin to raise, to originate **उभारणें**, **चालू-सुरू करणें**, **स्थापणें**, **उघडणें**, **निर्माण करणें**. Founda'tion *n.* the act of founding **स्थापणें** *n.*, **स्थापना** *f.*, **स्थापन** *n.*, **संस्थापन** *n.*, **संस्थापना** *f.*, **प्राणप्रतिष्ठा** *f.*, **प्रारंभ** *m.*, **सुरवात** *f.* २ **ground-work**, **basis** **पाया** *m.*, **तल** *m.*, **मूलाधार** *m.*, **आश्रय** *m.*, **आधार** *m.*, **बुडखा** *m.*, **बुडूख** *m.* [TO LAY A FIRM F. **मजवूत** (चिरेवंदी) **पाया** *m.* **घालणें.**] ३ **endowment** **धर्मादाय** *m.*, **धर्मादायदेणगी** *f.* (**धर्मादायकृत्याला**) **पैशाचा पुरवठा** *m.*, **पैशाची बेगमी** *f.* ४ **an endowed institution or charity** (**इनाम जमीन वगैरे रूपानें**) **वर्षासन तोडून दिलेली संस्था** *f.* (**भरपूर उत्पन्नाची**) **धर्मादायसंस्था** *f.* Founda'tioner *n.* (Eng.) **one who derives support from the funds of a college** **पाठशाळेच्या वर्षासनांतून पोसला जाणारा (विद्यार्थी इ०)**. Foun'ded *pa. t.* & *pa. p.* **स्थापित**, &c. Found'er *n.* **पाया घालणारा**, **स्थापन करणारा**, **संस्थापक**, **स्थापक**, **मूलपुरुष** *m.* Found'ing *pr. p.* & *v. n.*

Found (fownd) [O. Fr. *fondre* -L. *fundere*, to pour ; to cast metals.] *v. t.* to cast (**धातू वगैरे**) **ओतणें**. Found'er *n.* **a caster** **ओतारी**, (**धातू**) **ओतणारा**. Found'ing *n.* the art of casting (**धातूचें**) **ओतकाम** *n.*, **ओतण्याची कला** *f.* Found'ery *n.* Same as Foundry. Found'ry *n.* the act, process, or art of casting metals **ओतकाम** *n.*, **ओतकामाची पद्धति** *f.* (**धातू**) **ओतण्याची कला** *f.* २ **the buildings & works for casting metals** **धातू ओतण्याचा-ओतकामाचा कारखाना** *m.*, **कुप्यशाला** *f.* (S.).

Founder (fown'dér) [O. Fr. *fondrer*, Fr. *fondre-fond* -L. *fundus*, the bottom.] *v. i.* **naut.** to become filled with water and sink (as a ship) (**पाण्यानें भरल्यामुळे**) **बुडणें-तळाशीं जाणें-तळाशी जाऊन बसणें**, **बुडणें**, **बसणें**. २ to fall, to stumble & go lame (as a horse) **पडणें**, **अडखळणें**, **ठेंचाळणें**, **ठेंच लागून लंगडणें**, **पायाला ठोकर लागणें-बसणें** *g. of s.* ३ to fail, to miscarry **फसणें**, **फुकट-निरर्थक-व्यर्थ-निष्फळ होणें**, **फुकट-व्यर्थ जाणें**, **कामास-उपयोगीं न पडणें-येणें**, **वायफळ होणें**. F. *v. t.* to cause internal inflammation & soreness in the feet of (a horse), so as to

disable or lame him (घोड्याला) पायांनीं-पायांचा अधू &c. करणें, लंगडा करणें. F. n. (far.) (a) (घोड्याच्या) पायांना सूज आल्यामुळें आलेला अधूपणा m -लंगडेपणा m. (b) सूज येऊन येणारा ताप m. (c) acute rheumatism जोराचा संधिवात m -वायु m.

Foundling (fownd'ling) n. a little child found deserted, a child without a parent or owner रस्त्यावर टाकलेलें मूल n, रस्त्यावर सांपडलेलें मूल n, गवशा, निवाण्या, अज्ञातपितृक, अपविद्ध, बिनवारशी मूल n.

Fount (fownt) [Fr. font.—L. fontem, acc. of fons, a fountain.] n. Same as Font, which see.

Fountain (fownt'-an) [Fr. fontaine -L. fons, fontis, a spring, -fundere, to pour.] n. spring झरा m or क्षिरा m, झरी f, निक्षर m (S.), प्रवाह m. [A CORRUPT F. CANNOT SEND FORTH FRESH STREAMS आडांत पाणी खारें तर पोहऱ्यांत कोठून गोड येईल?]. २ a playing fountain कारंजें n, फवारा m. ३ a source, origin मूल pop. मूळ n, उगम m, उत्पत्तिस्थान n, आदि m, प्रभव m. ४ a reservoir or chamber to contain a liquid which can be drawn off as needed for use (पाणी, तेल, इ० चा) सांठा m, जलागार n.

Four (fawr) [A. S. feower, Ger. vier, L. quatuor, Gr. tettares, pisures, Sk. चत्वार, four.] a. twice two चार, दोहोंच्या दुप्पट, चौ (in comp.; as, चौपट, चौकोनी), चहुं (in comp. as; चहुंकडे), चतुर (S.), (cf. चतुर्भुज, चतुष्कोन). [AGGREGATE OF F. चौकडी f, चतुष्क n, चतुष्टय n. AGGREGATE OF F. (COWRIES OR PICE) गंडा m. OF F. KINDS, SORTS, WAYS चतुर्विध.] F. n. four units or objects चार एक, वस्तुचतुष्क n, चतुष्क n, चार वस्तु f. pl. २ a symbol representing four units चारांचा आंकडा m- अंक m. (४). ३ four things of the same kind, esp. four horses &c. (एकजातिवस्तूंचें) चतुष्क n, चौकडी f, (विशेषतः) रथादिकांचे चार घोडे m. pl.; as, "A chariot & four;" "A chaise & four" = चार घोड्यांची गाडी f, &c.

Four'fold a. four times चौपट, चतुर्गुण. F. v. l. चौपट करणें. Four'footed a. having four feet चतुष्पाद, चौपायी, चार पायांचा. Four'handed a. having four hands चार हातांचा, चतुर्भुज. २ requiring four 'hands' or players चार गडी-भिडू लागणारा (खेळ m), चौघांचा, चौघांनीं खेळण्याचा; as, "A. F. game." Four'in-hand a. drawn by four horses driven by one person (एक सारथी असून) चार घोडे जोडलेला रथ m -गाडी f; as, "A F. coach." F. n. (a) a team of four horses driven by one person (एकच हांकणारा असलेलें) अश्वचतुष्क n, (एका सारथ्याच्या हाताखालील) घोड्यांची चौकडी f. २ (also) a vehicle drawn by such a team (एक सारथी असणारी) चार घोड्यांची गाडी f. Four'poster n. (colloq.) a large bedstead with tall posts at the corners to support curtains (मच्छरदाणी वगैरेसाठी)

Four'poster n. (colloq.) a large bedstead with tall posts at the corners to support curtains (मच्छरदाणी वगैरेसाठी)

Four'poster n. (colloq.) a large bedstead with tall posts at the corners to support curtains (मच्छरदाणी वगैरेसाठी)

चार कोनखांब असलेला पलंग *m.*, चौखांबी पलंग *m.*
 Four-score *a. & n.* four times twenty चार विसा *f.*
pl., ऐशीं. Four'teen *a. & n.* four & ten more चौदा,
 चवदा, चतुर्दश. Four'teenth *a.* the ordinal of
 fourteen चौदावा, चवदावा. Fourth *a.* the ordinal
 of four चवथा, चतुर्थ. [TO MAKE THE SUBJECT OF
 A F. OPERATION (to plough, read, &c. the fourth
 time) चौसरणें or चौसरणें, चौसरणी करणें.] F. *n.*
 one of four equal parts into which one whole may
 be divided चौथाई *f.*, पाव *m.*, पावकें *n.*, चौथा वांटा *m.*,
 चतुर्थांश *m.*, चोतकर or चौतकर *m.*-of a cake चतकोर
m., चतकर *m.* or *f.* [EXCESS BY A F. सवाई *f.* THAT
 EXCEEDS BY A F. सव्वा.] Fourth'ly *adv.* Four-
 wheeler *n.* a vehicle having four wheels चारचाकी
f., चौचाकी गाडी *f.*

Fowl (fowl) [A. S. *fugel*, Ger. *vogel*.] *n.* (a)
 any bird esp. any large edible bird खाद्य पक्षी *m.*,
 (कोंबडा, बदक, इ०) भक्ष्य पक्षी *m.* (b) any domes-
 ticated bird used as food (as a hen, duck &c.)
 कापून खातां येईल-असा कोणताही (कोंबड्या बदका-
 सारखा) पार्कीव पक्षी *m.* (c) (in a more restricted
 sense) the common domestic cock or hen कोंबडा
m. २. the flesh of fowl भक्ष्यपक्ष्याचें मांस *n. pl.*
 Fowls or Fowl. [F. HOUSE (पक्ष्यांचें) खुराडें *n.*, खुडी
f., खुडें *n.*] F. *v. i.* to catch or kill wild fowl for
 game or food, as by shooting (पांखरांची-पक्ष्यांची)
 शिकार *f.*-पारध *f.* करणें. Fowl'er *n.* पारधी *m.* Fowl'-
 ing *n.* पारध करणें *n.* Fowling-piece *n.* पारधीची
 शिकारीची-पारधी-शिकारी बंदूक *f.*

Fox (foks) [A. S. *fox*; Ger. *fuchs*.] *n.* zool. a carni-
 vorous animal of the genus *Vulpes*, family *Canidæ*,
 of many species खोंकड *m.* or *n.*, खोकड *m.* or
n. [FLYING F. वडवाघूळ *n.*] २ zool. the fox shark
 or thrasher shark (called also seafox) पाणखोंकड
n., समुद्रखोंकड *n.* ३ colloq. a sly, cunning fellow
 कपटी-कावेबाज मनुष्य *m.*, लुच्चा, धूर्त (S.) ४ (obs.)
 (Shakes.) a sword (so called from the stamp of a
 fox on the blade) खोंकडी तलवार *f.* Fox-brush *n.*
 zool. the tail of a fox खोंकडाचें शेंपूट *n.*, खोंकडाचा
 गोंडा *m.* Fox-case *n.* the skin of a fox खोंकडाची
 कातडी *f.* Fox-earth *n.* a hole in the earth to
 which a fox resorts to hide himself खोंकडाचें बीळ *n.*
 Fox-evil *n.* alopecia, a disease in which the hair
 falls off केंस गळून पडण्याचा रोग *m.* Fox-glove
n. एक प्रकारची वनस्पति *f.* Fox-hound *n.* zool. one
 of a special breed of hounds used for chasing
 foxes खोंकडाची शिकार करण्यांत पटाईत अशी कुत्र्याची
 अवलदा *f.* Fox-hunt *n.* खोंकडाची शिकार *f.*-पारध
f. Fox-hunter *n.* खोंकडाची पारध करणारा, खोंकडाची
 पारध करणारा कुत्रा *m.* Fox-hunting *n.* खोंकडाची
 शिकार *f.* Fox-ship *n.* (R.) (Shakes.) craftiness

कपटीपणा *m*, कापट्य *n*, लुचेगिरी *f*. Fox-tail *n* the tail of a fox खोंकडाचें शेंपूट *n*. ३ (metal.) the last cinders obtained in the fining process फुलें *n*. pl. Fox-terrier *n*. zool. one of a peculiar breed of terriers used in hunting to drive foxes from their holes and for other purposes फाक्सटेरिअर (एक जातीचा कुत्रा) *m*. Fox-trot *n*. a pace like that which is adopted for a few steps, by a horse, when passing from a walk into a trot or from a trot into a walk खोंकडचाल *f*. Fox and geese खोंकड आणि राजहंस. Fox *v. t.* to intoxicate मद *m* -अम्मल *m* -निशा *f* आणणें, निशेनें गुंग करणें, झिंगवणें. २ to make sour, as beer, by causing it to ferment (आंबवून) आंबट करणें. ३ to repair the feet of (boots, &c.) with new front upper leather (जोडे, बूट इ० चे) तळवे नीट करणें. Foxed *a.* discoloured or stained (said of timber, and also of the paper of books or engraving) डागळलेला, वितलेला, निरंग झालेला. २ repaired by foxing तळ घालून नीट-दुरुस्त केलेला (जोडा, बूट, इ०). Fox'iness *n*. craftiness खोंकडगिरी *f*, धूर्तता *f*, कापट्य *n*, लुचेगिरी *f*, हिकमत *f*, मतलब *m*. २ deterioration नास *m*, नासाडी *f*, घाण *f*, धुकघाण *f*, नासणें *n*, हीनता *f*, क्षीणता *f*. ३ a coarse and sour taste in grapes (द्राक्षादिकांची) आंबट चव *f*, आंबटपणा *m*. Fox'y *a.* wily लुच्चा, लुचेगिरीचा, कपटी, धूर्त, कावेबाज, हिकमत्या, मतलबी. २ having the colour of a fox खोंकडी रंगाचा.

Fract (frakt) [L. fractus, p. p. of frangere, to break.] *v. t.* (obs.) to break मोडणें, तोडणें, फोडणें, तुकडे तुकडे करणें. २ to violate दूषित -अपवित्र करणें.

Fraction (frak'-shun) [Fr. fraction, -L. acc. fractionem, a breaking -L. frangere, to break.

Fraction या शब्दाचा मूळ अर्थ (जोरानें) मोडणें असा आहे.] *n*. a portion, a fragment भाग *m*, विभाग *m*, अंश *m*, हिस्सा *m*, तुकडा *m*. २ (arith. & alge.) one or more aliquot parts of a unit or whole number अपूर्णाक *m*, भिन्नसंख्या *f* or (briefly) भिन्न *n*. [COMMON or VULGAR F. व्यवहारी अपूर्णाक *m*. ADDITION OF F.S अपूर्णाकांची बेरीज *f*, भिन्नसंकलन *n*. COMMON MEASURE OF F.S साधारण भाजक *m*, अपवर्तक *m* (?). HIGHEST COMMON MEASURE OF F.S अपूर्णाकांचा वृद्धभाजक *m* -वृद्धअपवर्तक *m*. COMPLEX F.S मिश्र अपूर्णाक *m*. pl.; जसें, $\frac{2}{3}$, $\frac{2}{5}$. COMPOUND F.S प्रमागजाति अपूर्णाक *m*. pl.; जसें, $\frac{3}{8} \times \frac{4}{5}$. CUBE OF A F. अपूर्णाकाचा घन *m*, भिन्नघन *m*, DECIMAL F. दशांश (अपूर्णाक) *m*, दशमलव *m*. DENOMINATOR OF A F. अपूर्णाकाचा छेद *m*, छेदक *m*, भाजक *m*. DIVISION OF F.S अपूर्णाकांचा भागाकार *m*, भिन्नभाजन *n*. IMPROPER F. स्थूलभिन्नसंख्या *f*, विषम अपूर्णाक *m*; जसें, $\frac{5}{4}$, $\frac{9}{6}$. MULTIPLICATION OF F.S अपूर्णाकांचा गुणाकार *m*, भिन्न-

गुणन *n.* NUMERATOR OF A F. अपूर्णाकाचा अंश *m*-भाज्य
m. PROPER F. सम अपूर्णाक *m*, सूक्ष्मभिन्नसंख्या *f*;
जसे, $\frac{2}{5}$. REDUCTION OF F.S TO A COMMON DENO-
MINATOR अपूर्णाकांचा समच्छेद करणे *n.* REDUCTION TO
A LOWER DENOMINATOR अपवर्तन *n.* (?). SIMPLE
F. भागजाति अपूर्णाक *m*; जसे, $\frac{2}{5}$, $\frac{98}{99}$. SQUARE OF A
F. अपूर्णाकाचा वर्ग *m*, भिन्नवर्ग *m*.] Frac'tional *a.*
अपूर्णाकाचा, अपूर्णाकासंबंधी. २ *constituting a frac-*
tion अपूर्णाकरूप, अपूर्णाकघटित. ३ *insignificant,*
relatively small हिशोबांत -जमेंत न घेण्यासारखा, बा-
रिकसारिक, अगदीच लहान -थोडा. Frac'tionally *adv.*
अपूर्णाकरूपानें, भागरूपानें, भागशः. Frac'tionate *v. t.*
to separate into different portions or fractions
as in the distillation of liquids निरनिराळे भाग -अंश
पाडणे.

Frac'tious (frak'-shus) [See Fraction.] *a.* *apt*
to break into a passion, unruly, apt to scold
रागीट, लवकर राग येणारा, तुडस, तुसडा, तुटक,
तुटसाळ, बेफाम, कजेखोर, कजेदलाल, भांडखोर. Frac'-
tiously *adv.* भांडखोरपणानें. Frac'tiousness *n.*
तुडस स्वभाव, तुसडा स्वभाव *m*, तुडसपणा-तुसडपणा *m.*

Fracture (frak'-tur) [See Fraction.] *n.* *rupture,*
breach फूट *f*, भंग *m*, भंजन *n*, फट *f*, फाट *f*, चीर *f*,
चुराडा *m.* २ (*surg.*) *the breaking of a bone* अस्थि-
छेद *m*, अस्थिभंग *m.* [COMMINUTED F. (A FRACTURE
IN WHICH THE BONE IS BROKEN INTO SEVERAL
PARTS) (ज्या भंगांत हाड मोडून त्याचे दोर्दोहून अधिक तुकडे
होतात असा) अनेक खंडांचा अस्थिभंग *m.* COMPLICATED
F. (A FRACTURE OF THE BONE COMBINED WITH THE
LESION OF SOME ARTERY OR JOINT) (ज्या भंगांत हाड
मोडून त्याच्या मोडक्या टोंकांनीं खायू, धमन्या, ज्ञानतंतू, मेंदू,
यकृत, प्लीहा, वगैरे शरीराचे महत्वाचे भाग जखमी होतात
असा) गुंतागुंतीचा अस्थिभंग *m.* COMPOUND F. (A
FRACTURE IN WHICH THERE IS AN OPEN WOUND
FROM THE SURFACE DOWN TO THE FRACTURE) (ज्या
भंगांत हाड मोडतें व आणखी हाडाच्या मोडलेल्या टोंकांशीं हवेस
जाऊं देण्यासारखी कातडी व मांस यांस जखम झालेली असते
किंवा त्या जखमेंतून मोडलेल्या हाडाचें टोंक बाहेर आलेलें
असतें असा) मिश्र अस्थिभंग *m.* SIMPLE F. (A FRACTURE
IN WHICH THE BONE ONLY IS RUPTURED) (ज्या
भंगांत फक्त हाड मोडतें व दुसरी फारशी इजा झालेली नसते
असा) साधा अस्थिभंग *m.*] ३ (*min.*) *the texture of a*
freshly broken surface तडक *f*, चीर *f*, भेगाळपणा *m.*
F. *v. t.* *to break asunder* छेद *m* -भंग *m.* करणे, मोडणे,
तोडणे, चुरा *m* -चुराडा *m.* करणे, तुकडे तुकडे छिन्न-
विच्छिन्न करणे, तडकणे, चीर *f* -पाडणे.

Fragile (fraj'-il) [Fr. *fragile*, L. *fragilis*, easily
broken -L. *frag*, base of *frangere*, to break.]
a. *easily broken, brittle, delicate* ठिसुळ, लवकर
फुटणारा, नाजुक, भंगशील, भंजनशील, फुटारा, फुटीर,
कांचेच्या भांड्यासारखा, अशक्त. २ *frail* क्षणभंगुर,

नाशवंत, नश्वर, अचिरायु, अशाश्वत. Fra'gilely *adv.*
Fragil'ity *n.* brittleness ठिसुळपणा *m.*, नाजूकपणा *m.*,
भंगशीलता *f.* २ (क्षण) भंगुरता *f.*, नाशवंतपणा *m.*
२ *feebleness* अशक्तता *f.*, कमजोरपणा *m.*, दुर्बल (ळ) ता
f., दुर्बळपणा *m.*, दौर्बल्य *n.*

Fragment (frag'-ment) [Fr. *fragment* -L. *frag-*
mentum, a broken piece, -L. *frag*, base of *frangere*, to break, with suffix *-mentum*.] *n.* a small
detached portion, a portion broken off तुकडा *m.*
dim. तुकडी *f.*, कपळा *m.*, खंड *m* or *n.*, कटका *m.*, कुटका
m., निराळा झालेला भाग *m.* [FRAGMENTS चुरा *m.*,
चूर *m.*, चाराचुरा *m.*, चकाचूर or चकनाचूर *m.*, चूरचार *m.*,
चुराडा *m.*, कुटा *m.*, खुर्दा *m* (*colloq.*). F.S (OF
RICE, PULSE, &C.) कणी *f.*, आडकणी *f.*, कणवर *m.* IN
FRAGMENTS भागशः, खंडशः.] Fragmen'tal *a.* Frag'-
mentarily *adv.* *piece-meal* भागशः, खंडशः, थोडे
थोडे, हळू हळू. Frag'mentariness *n.* अपूर्णत्व *n.*, खंडि-
तत्व *n.* Frag'mentary *a.* disconnected, not entire
तुकड्यांचा, खंडमय, अपूर्ण, अंशरूप. Frag'mented *a.*
broken into fragments भंग, खंडित, छिन्नविच्छिन्न.

Fragrant (frā'-grant) [Fr. *fragrant*, -L. *fragrant-*
um, acc. of *fragrans*, *pr. p.* of *fragrare*, to
emit an odour.] *a.* sweet-scented, odorous सुवा-
सिक, वासाचा, मधुर-गोड वासाचा, सुगंधि, सुवासाचा,
सुगंधाचा, सुगंधिक, इष्टगंध, सुरभि (S.), परिमल-
युक्त-विशिष्ट, मधुर, गोड, खुशबोईचा. Frag'rance,
-cy n. perfume, a sweet smell सुवास *m.*, सुगंध *m.*,
सुगंधि *m.*, गोडी *f.*, माधुर्य *n.*, सुरभि *m.*, सौरभ्य *n.*,
परिमल (*pop.*) परिमळ *m.*, स्वाद *m.*, आस्वाद *m.*,
खुशबोई *f.*, मधुर-गोड स्वाद *m* -वास *m.* [A WIDELY
DIFFUSED F. दमदमाट *m.*, घमघमाट *m.* TO HAVE DIF-
FUSIVE F. घमघमणे, घवघवणे. STRONG, SWEET, DIF-
FUSIVE, &C. F. घमघमीत, घवघवीत.] A fragrance
fragrant substance गंध *m.*, सुरभि *m.*, सुगंधिद्रव्य *n.*,
परिमलद्रव्य *n.* Frag'rantly *adv.*

Frail (frāl) [O. Fr. *fraile*, brittle -L. *fragilem*,
acc. of *fragilis*. See Fragile.] *a.* fragile भंगुर,
क्षणभंगुर, भंजनशील, भंगशील, क्षणविध्वंसी, नश्वर,
नाजूक, अशक्त, दुर्बल, निर्बल, फुटारा, फुटीर, निर्जीव.
२ *weak in resolution* अधीर, अस्थिर, अस्थिरबुद्धि,
चलबुद्धि, स्वलनशील, भ्रमशील, अनिश्चयी, डळमळीत
मताचा. ३ (also) *unchaste* (often applied to
fallen women) व्यभिचारी, पतित, भ्रष्ट, नादान,
दूषित. Frail'ly *adv.* Frail'ness, Frail'ty *n.* भंगुरता
f., नश्वरता *f.*, नैश्वर्य *n.*, अशाश्वती *f.* २ अशक्ति *f.*, अशक्तता
f., दौर्बल्य *n.*, दुर्बलता *f.*, &c. ३ अस्थिर बुद्धि *f.*, अस्थिरता
f., डळमळीतपणा *m.*, अनिश्चय *m.*, भ्रमशीलता *f.* ४ *fault*
चूक *f.*, चुकून घडलेली गोष्ट *f.*, प्रमाद *m.*, दोष *m.*

Frail (frāl) [O. Fr. *frayel*, of dubious origin.]
n. basket of rush लव्हाळ्याची टोपली *f.*

Frame (frām) [A. S. *framian*, to be helpful, *fram*, forward.] v. t. (arch. & engin.) (a) to construct by fitting & uniting together the several parts of the skeleton of any structure जोड़णें, उभें करणें. (b) (specifically in wood-work) to put together by cutting parts of one member to fit parts of another जोड़ून-कापून सांधणें-सांधा देणें, जोड़णें. २ (a) to devise योजून काढणें, शोधून काढणें, ढोक्यांतून काढणें. (b) (in a bad sense) to fabricate as something false रचणें (कपट इ०), बनविणें. ३ to adjust, to regulate जम m -बसविणें, जुळून देणें, जुळवणें, (-शीं) जुळता-मिळता करणें, बसता-बसेसा करणें, मिळवून बरोबर करून घेणें. ४ to provide with a frame (as picture) (-ला) चौकट घालणें-बसविणें, चौकटींत घालणें-बसविणें. F. v. i. (obs.) (Shakes.) to proceed, to go जाणें; as, "The beauty of this sinful dame, made many princes thither F." F. n. a structure रचना f, मांडणी f, उभारणी f, रचणी f. २ physical constitution शरीराची काठी f, अंगरचना f, बांधा m, शरीराची ढेवण f, आकृति f, आकार m, रूप n. ३ a kind of open case or structure made for admitting, supporting, or enclosing things; as, (a) ओतकामाची पेटी f. (b) कशिदा काढण्याची चौकट f. (c) सूत काढण्याचा सांचा m. (d) फीत तयार करावयाची चौकट f. ५ form, scheme, structure बंधारण n, धोरण n, तंत्र n, पद्धति f, रीति f, योजना f; as, "A. F. of government." ६ humour, temper, mood वृत्ति f, मनोवृत्ति f, स्वभाव m, प्रकृति f, वळण n, इच्छा f, भाव m (?). Fram'er n. चौकट घालणारा -बसविणारा. Frame'-work n. the frame of anything चौकट f. २ मांडणी f, &c. Fram'ing n. that which frames चौकट f. २ a frame-work बाहेरचें काम n, चौकटीचें काम n. Framing-chisel n. विंधकामाच्या-इंधकामाच्या यंत्राचें हत्यार n, सड्या m, जाडी फरशी f.

Franc (frangk) [Fr. -*frank*, a Frank. See Frank a.] n. a silver coin originally used in France, now also in Belgium, &c., equal to 10d. Sterling १० पेन्स किंमतीचें रुप्याचें नाणें n. प्रथमतः हें नाणें फ्रान्स-मध्ये निघून हल्लीं बेल्जिअम् वगैरे देशांतही सुरू आहे.

Franchise (fran'-chiz or -chīz) [Fr. from *franc*, fem. *franche*, free. या शब्दाचा मूळ अर्थ "मोकळीक, स्वातंत्र्य, माफी, सूट" असा आहे.] n. (law) a particular privilege conferred by grant from a sovereign or a government, and vested in individual (सरकारानें व्यक्तीस सनदपूर्वक दिलेला) विशिष्ट अधिकार m, सनदी अधिकार m, खास हक्क m. २ a constitutional right or privilege, esp. the right to vote (निर्यंत्रित राजसत्तेतील) व्यक्तीचा मताधिकार m, मत देण्याचा अधिकार m-हक्क m, मत n. [ELECTIVE F. (कोणासाठी सार्वजनिक निवडणुकीमध्ये) निवडून देण्याचा अधिकार

m -हक्क *m*.] *the district or jurisdiction to which a particular privilege extends* विशेष हक्क भोगणारा प्रांत *m*. ४ (hence) *an asylum, a sanctuary* (ज्या ठिकाणी बाहेरील कोणत्याही अन्य सत्तेचा जोर पोंचत नाही असा) आश्रम *m*, पवित्रस्थान *n*, शरणस्थान *n*, निर्भय आश्रयस्थान *n*, कोट *m*. *F. v. t. to give liberty to* (-ला) स्वातंत्र्य देणे, स्वतंत्र करणे, (-ची) सुटका करणे, मोचन करणे, मुक्त-मोकळा करणे. *२ to give one the franchise* (-ला) मताधिकार *m* -मत देण्याचा हक्क *m*. देणे. *Fran'chisement n. release, freedom* स्वतंत्रता *f*, स्वातंत्र्य *n*, मोकळीक *f*, मोचन *n*, सुटका *f*, बचाव *m*. २ अधिकार *m*, हक्क *m*. *Fran'chiser n. one who has the franchise* सूट *f* -मोकळीक *f* -विशेष अधिकार *m* -हक्क *m* भोगणारा.

Frangible (*fran'ji-bl*) [*Late L. frangibilis, breakable, a coined word -L. frangere, to break. See Fraction.*] *a. Same as Fragile, which see. Frangibility n.*

Frank (*frank*) [*O. Fr. franc- L. L. francus, free.*] *a. open, candid* (of persons) मनाचा मोकळा, मनाचा साफ, निर्मळ-शुद्ध-स्वच्छ मनाचा, निष्कपट, अकपट, अकृत्रिम, प्रशस्त, सालस, सरल, निष्प्रांजल, प्रांजल. (*b*) (of speech) प्रशस्तपणाचें, सालसपणाचें, सरळ-शुद्ध भावाचें, निष्कपट, सरळ, उघड. २ *loose, licentious* (used in a bad sense) दुराचारी, व्यसनी, व्यभिचारी, स्वैर-स्वच्छंदानें वागणारा, निर्गळ वागणारा. *F. v. t. to send by public conveyance free of expense* फुकट-मोफत रवाना करणे, हांशिला-शिवाय पाठविणे. २ *to exempt from charge for postage* (as a letter, package &c.) (पत्र, पुडकें, इ० कांस) डांकखर्चाची माफी करणे -सूट देणे, टपालांतून फुकट-मोफत जाऊं देणे, टपालखर्च माफ करणे-सोडणे. *F. n. the privilege of sending letters or other mail matter free of charge* (पत्रें किंवा इतर डांकेनें जाणाऱ्या वस्तू) हांशीलावांचून पाठविण्याचा -रवाना करण्याचा हक्क *m*, टपाल खर्चाची माफी *f* -सूट *f*. २ (also) *the sign, mark, or signature denoting that a letter or other mail matter is to go free of postage* (वरीलप्रमाणें डांक-टपालहांशीलाच्या) माफी-हक्काची दर्शक सही *f* -खूण *f*. *Frank'ing pr. p. Fran'ked pa. t. & pa. p. Fran'kly adv. मोकळ्या -उघड मनानें, खुल्या दिलानें, निष्कपटपणानें. Frank'ness n. openness, candour* मनाचा मोकळेपणा *m*, सरळपणा *m*, सालसपणा *m*, &c.

Frankincense (*frank'in-sens*) [*O. Fr. franc encens, pure incense.*] *n. a fragrant, aromatic resin, or gum resin, burned as an incense in religious rites or for medicinal fumigation* ऊद *m*, लोहबाणी ऊद *m*, चंद्रसेनी ऊद *m*, धूप *m*. [*ASHES OF F. उदी f. COAL TO KINDLE F. धूपांगार m. OIL OF F. उदेल n. PERFUMED WITH THE SMOKE OF F.*]

उदेल। SOOT or CONDENSED SMOKE OF F. फूल n.
 STICK &c. SET WITH LIGHTS OF F. झाड n.
 WICK or STICK COVERED WITH F. ऊदकाडी f, ऊदवती
 f, धूपकाडी f, अगरवती f. TO FUMIGATE WITH F. उदवणे,
 धुपवणे, धुपारा देणे.]

Frantic (fran'tik) [O. Fr. *frenetique* -L. *phre-
 neticus*, -Gr. *phrenetikos*, mad; *phrenitis*, in-
 flammation of the brain -*phren*, the mind.] a.
mad, furious वेडापिसा, दिवाणा, कावराबावरा,
 मारका, वेडा, उन्मत्त. Fran'tically, Fran'tioly adv.
 कावराबावरा होऊन, वेड्यासारखा. Fran'ticness n.
 कावरेबावरेपणा m, &c.

Fraternal (fra-ter'-nal) [Fr. *fraternel*, L. L. *fra-
 ternalis-frater*, a brother, akin to E. *brother*, Gr.
phrater, a clansman; Sk. भ्रातृ, brother.] a. bro-
 therly भाऊपणाचा, भ्रात्रीय (S.), बंधुभावाचा, भावा-
 सारखा. Frater'nally adv. Fra'ternise v. i. to have
 brotherly feelings भाऊपणा m. करणे, भ्रातृभावना f
 प्रेम n. करणे, सख्या भावांप्रमाणे राहणे-सख्य करणे.
 Frat'erniser n. Frater'nity n. brotherhood भ्रातृ-
 भाव m, भाऊपणा m, भाईचार m. २ a society (एक-
 मेकांशी भावांप्रमाणे वर्तन ठेवणारे) मंडळ n, समाज
 m, मंडळी f, समूह m. ३ men of the same profession
 व्यवसायबांधव m. pl. व्यवसायबंधू m. pl., समव्यव-
 सायी मंडळी f, व्यवसायबंधुता f. ४ (in the Roman
 Catholic Church) an association for special re-
 ligious purposes, for relieving the sick and desti-
 tute &c. (रोमनक्याथोलिक धर्मपंथातील) रुग्णशुश्रूषा-
 संप्रदाय m, भ्रातृसंप्रदाय m.

Fratricide (frat'ri-sid) [Fr., -L. *frater, fratris*-
 a brother, and *caedere*, to kill.] n. the act of
 one who murders his own brother भावाची हत्या f,
 भ्रातृहत्या f, भ्रातृवध m, भ्रातृघात m. २ one who
 murders or kills his brother भावाची हत्या कर-
 णारा, भ्रातृहत्या करणारा, भ्रातृघाती, भ्रातृहंता f.
 Fra'tricidal a.

Fraud (frawd) [Fr. *fraude*, -L. *fraus, fraudis*,
 fraud.] n. deceit, trick लबाडी f, लुचेगिरी f, भामटे-
 गिरी f, भामटेपणा m, कपट n, कापट्य n, ठकबाजी
 f, ठकवणूक f, दगा m, धूर्तपणा m, छल m, छद्म n,
 कैतव n, व्याज n. २ (law) an intentional per-
 version of truth for the purpose of obtaining some
 valuable thing or promise from another (दुसऱ्या-
 पासून एखादी किंमती वस्तु अथवा उपयोगी वचन
 उपटण्यासाठी जाणूनबुजून केलेली) दगलबाजी f,
 सत्यापलाप m, असत्याचरण n, खोटे n. ३ (obs.) (Mil-
 ton) a snare कपटजाल n, जाळे n, फसवणूक f. Fraud'-
 ful a. See Fraudulent. Fraud'fully adv. कपटाने,
 ठकबाजीने, कपटपूर्वक, कपट करून. Fraud'less a. नि-
 षकपट. Fraud'lessly adv. Fraud'lessness n. Fraud'-
 ulence, -cy n. कपटपणा m, कापट्य n, ठकबाजी f,

शठत्व *n.*, खोटेपणा *m.* Fraud'ulent *a.* deceitful कपटी, फसव्या, लबाड, लुच्चा, धूर्त (S.), शठ, छट, कपटवृत्ति, सकपट. [F. DEALING or DOING ठकवाजी *f.*, ठकवाजीचा धंदा *m.* -व्यापार *m.*, असत्य-कपटाचरण *n.*] २ characterized by or proceeding from fraud लुच्चेगिरीचा, ठकवाजीचा, कपटाचा, दगलबाजीचा. ३ obtained or performed by artifice लुच्चेगिरीने -कपटाने मिळविलेला केलेला. Fraud'ulently *adv.* लुच्चेगिरीने.

Fraught (frawt) [Ger. *frachten*, to load.] *n.* (*obs.*) (*Shakes.*) a freight माल *m.*, भरताड *n.*, भरवण *n.*, पुरेसे ओझे *n.* F. *v. t.* (*obs.*) to freight भरणे, लादणे, &c. F. *a.* laden, filled भरलेला, (-ने) पूर्ण, परिपूर्ण, आकुल or भावह (in comp. as, F. with danger = भयावह).

Fray (frā) [Fr. *frayer* -L. *fricare*, to rub.] *v. t.* to rub घांसणे, (घांसून घांसून) फाडणे (as cloth). F. *v. i.* rub घांसणे, घसमटणे. २ to unravel (घांसून घांसून उभे धागे तुटून आडवे धागे) गुंतणे.

Fray (frā) [Abbreviated from *Affray*.] *n.* a broil भांडण *n.*, तंटा *m.*, कज्जा *m.*, बोलाचाली *f.*, बखेडा *m.*, लढा *m.* F. *v. t.* to terrify, to frighten भिवविणे, घाबरविणे.

Freak (frēk) [A. S. *frec*, bold, rash; Ger. *frech*, Icel. *frekr*.] *n.* a whim or fancy लहर *f.*, तरंग *m.*, तब्येत *f.*, चैन *f.*, हुक्की *f.*, वेड *n.* २ a frolic, a trick छंद *m.*, नाद *m.*, चाळा *m.* Freaks *pl.* pranks खेळ *m.*, चोज *m. pl.*, चाळा *m.* [To INDULGE IN F. तन्हा-तन्हा करणे, नाना चाळे करणे.] Freak'ful *a.* Freak'iness *n.* Freak'ish *a.* लहरी, तबियती, छंदिष्ट, छांदिष्ट, ख्याली. Freak'ishly *adv.* Freak'ishness *n.* लहरी स्वभाव *m.*

Freck (frek) [From a root found in Icel. *frecknur*, Dan. *fregne*, which in *pl.* = Freckles.] *v. t.* (*R. & Poet.*) to checker, to diversify ठिपके -वण ठिक्क्या-डाग पाडणे, चित्रविचित्र करणे, (-वर) पट्टे ओढणे.

Freckle (frek'l) [Icel. *frecknur* (*pl.*), Dan. *fregne*.] *v. t.* to spot डाग पाडणे, पट्टे ओढणे, चित्रविचित्र करणे, ठिपके-ठिक्क्या -वण पाडणे. F. *n.* a small yellowish or brownish spot in the skin particularly on the face, neck, or hands (आंगाच्या कातडीवर तोंडा-हाता-मानेवर असणारे) पिवळसर डाग *m. pl.*, वण *m.*, ठिक्क्या *f. pl.*, ठिपके *m. pl.*, मावा *f. pl.* २ any small spot or discoloration लहान-बारिक डाग *m.* -वण *m.*, (कांतिहीनतादर्शक) डाग *m.*, वण *m.*, ठिपका *m.* Freck'ly *a.* ठिपक्याठिपक्यांचा. Freck'led *a.*

Free (frē) [A. S. *freo*, free.] *a.* not dependent, at liberty मोकळा, स्वतंत्र, स्वतंत्रेच्छ, स्वेच्छ, स्वेच्छा-चारी, स्वाधीन (S), स्ववश, स्वायत्त (S). २ enjoying political liberty स्वतंत्र, राजकीय स्वातंत्र्य भोगणारा. ३ liberated, by arriving at a certain age, from the control of parents, master, or guardian स्वतंत्र, वयांत -कायद्यांत आलेला,

बाप्या, (ज्याचा तो) मुखत्यार, ज्याला कोणी दाबता नाही असा, स्वाधीनचा. ४ *released from arrest* बंधमुक्त, अटकेतून मोकळा सुटलेला, सोडून दिलेला. [To SET F. मोकळा बंदखलास करणे, मुक्त-बंधमुक्त करणे, सोडून देणे, बंध सोडणे -सोडविणे.] ५ *endowed with moral liberty* (said of will) स्वतंत्र, स्वतंत्र कार्यक्षमता असणारी (व्यक्तीची इच्छा). ६ *guiltless, innocent* निरपराधी, अनपराधी, निष्कलंक, अकल्मष, पापरहित, दोषरहित. ७ *frank, unreserved* उघडा, मोकळ्या मनाचा, खुल्या मनाचा, खुल्या दिलाचा, सरल, निष्कपटी. ८ *licentious* (used in a bad sense) स्वैर, स्वैरवृत्ति, अनर्गल, निरर्गल, अमर्याद वागणारा, बेसुमार, बेलगाम, बेफाम, कामचार (S). ९ *lavish, open-handed, liberal* उदार, सढळ हाताचा, दानशूर; as, " F. with his money." १० *exempt, clear* (followed by *from*) मोकळा, मुक्त, सुटा, वेगळा, निराळा, अलग, रहित (in com.; as, दोषरहित). ११ *charming* (said of style) अकुंठित, मोकळी, प्रशस्त, सरळ, मनोवेधक. (b) सहज, साहजिक, लीलेने केलेला. १२ *ready, spirited* (एका पायावर) तयार, उत्सुक, उल्हासी, उत्साही, उत्साहपूर्ण, पाणीदार, वाणेदार; as " A. F. horse." १३ *admitted to special rights* (followed by *of*) विशेष हक्क *m* -सवलत *f* -अधिकार *m* -असलेला -दिलेला -भोगणारा. १४ *open, unrestricted, thrown open or made accessible to all* (said of a thing to be possessed or enjoyed) फुकटचा, मुक्त-द्वार, सर्वांस सारखा खुला -मोकळा असणारा, मोफत-बिनखर्चाने -फुकट मिळणारा, बिनखर्चाचा; as, " A. F. school". १५ *gratuitous, not granted by importunity or purchase* फुकट मिळणारा; as, " F. admission." १६ *not arbitrary or despotic* (said of a government or institution &c.) स्वतंत्र, व्यक्तिस्वातंत्र्याच्या आड न येणारा, एक व्यक्ति किंवा एक वर्ग यांचाच अधिकार चालू न देणारा, सर्वसत्ताक, लोकसत्ताक. १७ *separated, unattached* निराळा, विभक्त, मोकळा, स्वतंत्र, असंसक्त, न कोंडलेला. F. v. t. (a) to *set at liberty* (followed by *from*) सोडणे, मोकळा -मुक्त-बंधमुक्त -बंदखलास करणे, (-ची) मोकळीक *f* -सुटका *f* करणे. (b) to *disentangle, to clear* (followed by *from*) गुंतागुंतीतून निराळा काढणे, वेगळा -सुटा करणे, सोडवणूक *f* करणे *g. of o.*, बंधन *n* तोडणे, मोचन *n* करणे. २ to *relieve from the constraint of* (-च्या) दाबांतून मोकळा करणे. Free'ing *pr. p.* Freed *pa. t. & pa. a.* Free agency the capacity or power of choosing or acting freely स्वतंत्रता *f*, स्वातंत्र्य *n*, कर्म-स्वातंत्र्य *n*, इच्छास्वातंत्र्य *n*, वर्तनस्वातंत्र्य *n*. Free-booter *n.* a pillager लुटारू, लुटारी, पेंढारी, पुंड, पुंडपाळ. Free'-booting *a. & n.* Free'-booty *n.* लूट *f*. Free'-born *a.* born free आजन्म स्वतंत्र, जन्मतः स्वतंत्र, स्वतंत्रतेत जन्मलेला. Free'-man *n.* one not a slave or vassal स्वतंत्र मनुष्य *m*, दास किंवा गुलाम

नव्हे असा. २ a member of a borough, town, or a state, who has the right to vote at elections
 कसबा, नगर किंवा संस्थान ह्यांतर्फे निवडणुकींत मत
 देण्याला अधिकारी मनुष्य *m.* Free'dom *n.* liberty,
independence स्वातंत्र्य *n.*, स्वतंत्रता *f.*, मोकळे-
 पणा *m.*, स्वाधीनता *f.*, स्वेच्छाचारिता *f.* २ (*shakes.*)
franchises स्वतंत्रमताधिकार *m.*, विशेष अधिकार
m. pl., विशेष सवलती *f. pl.* ३ *exemption from*
necessity, in choice and action इच्छास्वातंत्र्य *n.*,
 वर्तनस्वातंत्र्य *n.* ४ *ease, facility* साहजिकता *f.*, सह-
 जपणा *m.*, अनायास *m.* ५ *frankness* मोकळेपणा *m.*,
 निष्कपटपणा *m.*, उघडपणा *m.* ६ *improper familiar-*
ity (अयोग्य) लगट *f.*, (शिष्टाचार गुंडाळून ठेऊन-शिष्टा-
 चारास सोडून) फाजील लगट *f.* Freed'-man *n.* a man
 who has been a slave, and has been set free गुलाम-
 गिरींतून-दास्यस्वांतून मुक्त केलेला मनुष्य *m.* Free'-
 hand *a.* done by the hand without support or the
 guidance of instruments (हत्यारांच्या साहाय्यावांचून)
 केवळ हाताने केलेले काढलेले; as, "F. drawing."
 Free'-handed *a.* liberal सढळ, उदार. Free'-hearted
a. (a) *frank* मोकळा, निष्कपटी, दिलदार. (b) *generous*
 उदार (दाता). Free'heartedly *adv.* Free'heartedness
n. Free'-hold *n.* law. an estate in real property, of
inheritance (in fee simple or fee tail) or for life
 पूर्ण मालकीची-पूर्ण स्वामित्वाची जमीन *f.* अशा जमि-
 नीवर राजास करभार देण्याखेरीज दुसरा नोकरीचा
 वगैरे कोणत्याही प्रकारचा बोजा नसतो. मराठीतील
 'वतन' शब्दांत व इंग्रजी 'फ्रीहोल्ड' शब्दांत कायद्याचे
 दृष्टीने बरेच अंतर आहे. 'Freehold' शब्दाचे भाषांतर
 कायद्याच्या परिभाषेत 'वतन' शब्दाने बरोबर होत
 नाही. [Freehold is opposed to Leasehold and
 Copyhold.] (b) the tenure by which such estate
 is held इंग्लंडातील पूर्ण स्वामित्वाच्या जमीनधाऱ्याची
 पद्धत *f.* Free'-holder *n.* the possessor of a freehold
 पूर्ण मालकी असलेला जमीनदार. Free'-labour *n.*
 the labour of freemen, as distinguished from
 that of slaves स्वतंत्र माणसाचे श्रम *m. pl.* Free'-
 liver *n.* one given to indulgence in eating and
 drinking खानपानांत मनसोक्त वागणारा. Free'-love
n. the doctrine or practice of consorting with the
 opposite sex, at pleasure, without marriage लग्ना-
 वांचून स्त्रीपुरुषांनी एकमेकांशी यथेच्छ व्यवहार करणे
n. Free'ly *adv.* मोकळेपणाने, &c. Free'mason *n.*
 one of an ancient and secret association or frater-
 nity, said to have been at first composed of
 masons or builders in stone, but now consisting
 of persons who are united for social enjoyment
 and mutual assistance फ्रीमेसन, (फ्रीमेसननामक)
 विशेष प्रकारच्या गूढ सांप्रदायाचे लोक *m. pl.*; इहसुखेच्छा
 आणि त्यांत परस्परसाहाय्य हे ह्यांचे मुख्य हेतु होत.
 Free'-masonic *a.* Free'-masonry *n.* (फ्रीमेसन-

नामक) फ्रिमेसन गूढसांप्रदाय *m.* Free'-minded *a.*
having a mind free from care निष्काळजी मनाचा,
 बेफिकिर, निष्काळजी. Free'-ness *n.* Free'-port *n.*
com. (a) a port where goods may be received
and shipped free of custom duty जकात भरल्या-
 दिव्याशिवाय जेथे मालाची नेभाण करतां येते असें
 बंदर *n.*, खुलें बंदर *n.* (*b*) *a port where goods of all*
kinds are received from ships of all nations at
equal rates of duty (कोणत्याही राष्ट्राच्या गलबतांतून
 येणाऱ्या सर्व प्रकारच्या मालावर जेथे) सारखीच जकात *f*
 कर *m.* घेण्यांत येतो असें बंदर *n.* Free'-school *n.*
 (*a*) *a school to which pupils are admitted with-*
out discrimination and on an equal footing जेथे
 मुलांमुलांमध्ये-विद्यार्थ्यांविद्यार्थ्यांमध्ये भेदाभेद ठेवण्यांत
 येत नाही अशी शाळा *f.* -विद्यालय *n.* (*b*) *a school*
supported by general taxation, by endowments,
&c., where pupils pay nothing for tuition; a pub-
lic school धर्मार्थ शाळा *f.* Free'-spoken *a.* *accustomed*
to speak without reserve स्पष्ट बोलणारा-उघड बोलणारा
 कांहींएक चोरून न ठेवणारा, बोलण्यांत भीड न धरणारा
 ठेवणारा. Free'-spokenness *n.* स्पष्टवादिता *f.* Free'-
 stone *n.* *a stone composed of sand or grit (so*
called because it is easily cut or wrought)
 सुसभुशीत-मऊ-नरम दगड *m.* *F. a. having the flesh*
readily separating from the stone, as in certain
kinds of peaches बांठी-कोयीपासून ज्याचा रस लवकर
 सुटतो असा. Free'-swimming *a. zool. swimming in*
the open sea (said of certain marine animals)
 खोल समुद्रांत, राहणारे-पोंहणारे. Free'-thinker *n.*
one who speculates or forms opinions indepen-
dently of the authority of others स्वतंत्रपणें विचार
 करणारा मनुष्य *m.* २ (esp. in the sphere of religion)
one who forms opinions independently of the
authority of revelation or of the church, an un-
believer (a term assumed by deists and sceptics
in the eighteenth century) अप्रमाणवादी, प्रत्यक्ष-
 प्रमाणवादी, श्रुतीचें किंवा इतर धर्मग्रंथांचें प्रमाण न मान-
 णारा, अनर्गलतर्कवादी, चार्वाक, शास्त्रद्वेषी. Free'-
 thinking *n. & a.* Free thought *n.* श्रुति किंवा दुसरें
 आप्तवाक्य प्रमाण न मानणाऱ्या मनुष्याचा विचार *m.*, अप्र-
 माणवाद *m.* Free'-tongued *a.* *speaking without*
reserve उघड बोलणारा. Free'-trade *n.* *commerce*
unrestricted by duties or tariff regulations खुला
 व्यापार *m.*, अप्रतिबद्ध व्यापार *m.*, मुक्त व्यापार *m.*, अनियं-
 त्रित व्यापार *m.* Free'-trader *n.* स्वतंत्रव्यापारवादी,
 अप्रतिबद्धव्यापारवादी, मुक्तव्यापारवादी. Free'-will *n.*
a will free from improper coercion अनियंत्रितेच्छा *f.*
 २ *the power asserted of moral beings of willing*
or choosing without restraints of physical or
absolute necessity इच्छास्वातंत्र्य *n.*, मानवी इच्छेचें
 स्वायत्तत्व *n.*, मानवी प्रयत्नांचें स्वाधीनत्व *n.* ३ *power*

of directing one's own action अखत्यारी f, मुख-
 त्त्यारी f, स्वेच्छाकर्तृत्व n. [DOCTRINE OF F. पौरुषवाद
 m, प्रयत्नवाद m, इच्छास्वातंत्र्यवाद m. MAINTAINER
 OF IT पौरुषवादी.] ४ spontaneity स्वसंतोष m, आपस्वुषी
 f. F. a. voluntary, spontaneous स्फूर्त, ऐच्छिक,
 आयत्या वेळेचा. Free'-church n. (a) a church
 whose sittings are for all and without any
 charge भाई दिव्याशिवाय बसण्यास जेथे कोणालाही
 जागा मिळते असें ख्रिस्ती देऊळ n. (b) an eccle-
 siastical body that left the Church of Scotland, in
 1843, to be free from control by the Government
 in spiritual matters आध्यात्मिक गोष्टींत आपणांवर
 सरकारची सत्ता नसावी म्हणून स्काटलंडांतील एकूळे-
 सियेपासून १८४३ मध्ये फुटून स्वतंत्र झालेली एकूळेसिया
 f, स्वतंत्र एकूळेसिया f.

Freeze (frēz) [A. S. freosan, to freeze.] v. i. to
 become congealed by cold थंडीने गोठणे-जमणे-थिजणे
 गारठणे, घट्ट होणे. २ to become chilled with cold, or
 as with cold थंडीने गारठणे-गार पडणे-होणे. F. v. t.
 congeal गारठवणे or गारठविणे, थिजवणे, गोठवणे, घ
 करणे. २ to chill गारठवणे, गार पाडणे -करणे. Freez'-
 ing pr. p. & v. n. Froze pa. t. Fro'zen pa. p. Freez'-
 able a. Freez'ing-mixture n. a mixture (of salt
 and snow or of chemical salts) for producing
 intense cold तीव्रशीतजनक मिश्रण n. Freez'ing-point
 n. that degree of a thermometer at which a fluid
 begins to freeze थिजण्याचा बिंदु m.

Freight (frāt) [A late form of fraught, from Fr.
 fret, the hire that is paid for the ship.] n. the
 lading or cargo (esp. of a ship or of a car on a
 railroad) माल m, ओझे n, भरगत m, भरीत n, भरत
 n, भरताड n, भरवण n, भरते n, भरती f. २ the charge
 for the carriage of goods भाडे n, (गलबताचा
 नोर m. ३ freight transportation मालाची ने-
 आण f. F. a. employed in the transportation of
 freight मालाची नेआण करणारा; as, "A F. car
 F. v. t. to furnish with freight ओझे -माल
 पुरविणे, भरणे, लादणे, (-मध्यें) माल भरणे-चढवणे;
 as, "To F. a ship." २ भरणे, लादणे. Freight'-ag-
 n. expense of carriage मजुरी f, हेल m, नोर m,
 नेणावळ f, भाडे n. २ the transportation of freight
 परस्थली-परदेशी माल पाठविणे n. ३ freight, cargo
 माल m, भार m, बोजा m, ओझे n. Freight'ed a.
 लादलेला. Freight'er n. one who loads a ship
 (गलबतांत) माल भरणारा -चढविणारा m. २ one em-
 ployed in receiving and forwarding freight
 (दुसऱ्याकरितां जहाजांत भरून) माल परदेशी पाठवि-
 णारा, गुमास्ता m (?), अडत्या m (?), वरुळाद m (?).
 ३ one for whom freight is transported ज्याच्या-
 करितां माल पाठवावयाचा तो मनुष्य m. ४ a vessel
 used mainly to carry freight मालबोट f, मालाची
 बोट f, माल परदेशी नेणारे गलबत n.

French (french) [A. S. *frencise* -L. *francus*; of O. Fr. *francois*, Fr. *françois*.] a. belonging to France or its people फ्रेंच, फ्रान्स देशचा, फ्रान्स देशातील लोकांचा. F. n. (a) the people of France फ्रान्स देशातील लोक m. pl., फ्रेंच लोक m. pl., फ्रेंच m. pl. (b) the language of France फ्रान्स देशाची भाषा f, फ्रेंच भाषा f, फ्रेंच f. French-bean n. the common kidney bean (वेवड्याच्या शेंगेसारखी) फरसबी f. French chalk n. कडक खडू m (?). French-leave n. (a) an informal, hasty or secret departure रजा घेतल्याशिवाय चोरट्या रीतीने निघून जाणे n -पळून जाणे n. (b) esp. the leaving a place without paying one's debts आपले कर्ज दिल्याशिवाय चोरट्या रीतीने निघून जाणे n, फरारी किंवा पसार होणे n. French polish n. a preparation for the surface of wood work, consisting of gums dissolved in alcohol, either shellac alone or shellac with other gums added लांकडाला लावण्याचे एक प्रकारचे पालिस n, फ्रेंच पालिस n. २ the glossy surface produced by the application of the above (फ्रेंच पालिस लावून आलेला) तकतकीतपणा m किंवा सफाई f, फ्रेंच पालिस n. F. v. t. फ्रेंच पालिस करणे. Frenchify v. t. to gallicise, to make French or Frenchlike (-ला) फ्रेंच वळण देणे -लावणे. Frenchman n. native or one of the people of France फ्रान्स देशचा रहिवासी m, फ्रान्समधील मनुष्य m, फ्रेंच मनुष्य m.

Frenzy (fren'-zi) [L.,-Gr. *phrenesis* =Gr. *phrenitis*, inflammation of the brain,-*phren*, the mind.] n. madness, rage उन्माद m, उन्मादवायु m, चित्तभ्रम m, आवेश m. F. a. (R.) mad, frantic भ्रांत, कावराबावरा. Fren'zied a. उन्मत्त, भ्रांतचित्त. Fren'ziedly adv.

Frequent (frē'kwent) [L. *frequens*, *frequentis*, cog. with *farcire*, to stuff.] a. often repeated or occurring वारंवार घडणारा-होणारा, वारंवार घडलेला झालेला, वारंवारचा, अभीक्षण (S.), वरचेवर-लौकर लौकर होणारा; as, " F. visits." २ habitual, persistent, given to any course of conduct नेहमीचा, राबत्याचा, संवयीचा. F. v. t. to visit often वारंवार &c. जाणे येणे, खेडे m. pl. खेपा f. pl. घालणे, पैरव m -पैरवी f. राखणे -करणे, जाण्यायेण्याचा राबता m. असणे g. of s. with in con. -ड्याप असणे in. con., (-कडे) जाणे येणे n. ठेवणे-असणे, (-कडे) जाण्यायेण्याचा सराव m ठेवणे. २ (obs.) (Milton) to make full, to fill भरून टाकणे, भरणे. Fre'quency n. common occurrence पुनःपुनरावृत्ति f, पौनःपुन्य n, असकृत्व n, वरचेवर-वारंवार घडणे n- घडून येणे n-होणारी आवृत्ति f, अभीक्षण्य n, वारंवार झालेलेपणा m (?). Frequent'a'tion n. resort येणे जाणे n, येजा f, येरझार f, पैरव m, पैरवी f. Frequen'tative a. gram. serving to express the frequent repetition of an action पौनःपुन्यदर्शक-पौनःपुन्यवाचक (विशेषणं, क्रियापदं इ०). F. n. a

frequentative verb पौनःपुन्यवाचक क्रियापद *n.* Frequent'er *n.* खेपा घालणारा, नेहमींचा येणारा. Frequently *adv.* वारंवार, वरचेवर, पुनःपुनः, घडीघडी, अनेकवार, फारदां, नेहमीं (*loosely*). Fre'quentness *n.* पौनःपुन्य *n.*

Fresco (fres'kō) [It. *fresco*, cool, fresh.] *n.* a painting on fresh plaster ताज्या-भोल्या गिलाव्यावर काढलेलें चित्र *n.* २ the art of painting on freshly spread plaster, before it dries ताज्या पसरलेल्या-ओल्या गिलाव्यावर चित्रें काढण्याची कला *f.* ३ (in modern parlance, incorrectly applied to) painting on plaster in any manner कोणतेही ओल्या गिलाव्यावरचें चित्र *n.* F. v. t. to paint in fresco, as walls भिंतीच्या गिलाव्यावर चित्रें काढणें. Fresco'ing *pr. p.* & *v. n.* Fresco'ed *pa. t.* and *pa. p.* Fresco'er *n.* Fresco'ist *n.* भिंतीच्या गिलाव्यावर चित्रें काढणारा.

Fresh (fresh) [A. S. *fersc*, fresh.] *a.* new and strong, unimpaired, sound रसभरित, टवटवीत, ताजा, नूतन, नवीन, ताजातवाना, ताज्या दमाचा. २ new नूतन, नवीन, नवा, ताजा, दुसरा, कोरा. ३ not stale गोड, ताजा, साजूक, लाणकडें (तूप *n.*), अनसूट. ४ youthful तारुण्याचा, भरज्वानीचा, लालीचा. ५ unpractised नवा, नवखा, नवशिखा, बिनवहिवाटीचा, राबलेला नाहीं असा, घसवटलेला नाहीं असा, शिकाऊ, अननुभवी, अनभ्यस्त. ६ (a) renewed in vigour, alacrity, or readiness for action ताज्या-नव्या दमाचा, पुनर्नवीन. [To LOOK F. टवटवणें, टवटवीत-सतेज-तेजस्वी दिसणें.] (b) (hence) tending to renew in vigour नवीन दम किंवा जोर दाखविणारा. ७ not salt खारट-तुरट नव्हे असा, गोड, गोडा, गुळचट; as, "F. water" = गोडें पाणी *n.* F. *n.* a spring of fresh water गोड्या पाण्याचा झरा *m.* २ the mingling of fresh water with salt in rivers or bays, as by means of a flood of fresh water flowing toward or into the sea (गोड्या पाण्याचा ओघ समुद्रांत जाऊन) गोडें व खारें पाणी एक होणें *n.* Fresh'en *v. t.* to separate, as water, from saline ingredients (समुद्राच्या किंवा खाऱ्या पाण्यांतील) क्षार काढून टाकणें, खाऱ्या पाण्याचें गोडें पाणी करणें, गोडावणें, गोडा-गोडें करणें. F. v. i. to grow fresh ताजातवाना होणें. २ to grow brisk or strong मजबुती *f.* -तकवा *m.* येणें, ताजा-दुशार होणें. Fresh'et *n.* (obs.) a stream of fresh water (गोड्या) पाण्याचा झरा *m.* २ a sudden inundation पूर *m.*, अकस्मात् आलेला पाण्याचा लोंढा *m.* Fresh'ly *adv.* Fresh'man *n.* a novice नवा-अनभ्यस्त-नवशिका-अपरिचित, अननुभवी मनुष्य. २ a student during his first year in a college or university कॉलेजांतिल किंवा युनिव्हर्सिटींतिल पहिल्या वर्षाचा विद्यार्थी *m.* Fresh'manship *n.* Fresh-new *a.* (obs.) (*Shakes.*) unpractised नवशिका. Fresh'ness ताजेपणा *m.*, नूतनता *f.*, नवीनपणा *m.* २ नवेपणा *m.*, नवखेपणा *m.*, नवशिखेपणा *m.*

कोरेपणा *m.* ३ गोडी *f.* गोडपणा *m.* (applied to ghee) साजूकपणा *m.* -छोणकडेपणा *m.* ४ तारुण्य *n.* भरज्वानी *f.* लाली *f.* ५ (a) टवटवी *f.* टवटवीतपणा *m.* टकटकीतपणा *m.* लुसलुशीतपणा *m.* (b) नवा जोम *m.* दम *m.* जोर *m.*

Fret (fret) [O. Fr. *freter*, to strengthen (as with iron) or to adorn.] *v. t.* to ornament with raised work उठावाच्या नकशीने शृंगारणे. **Fret *n.*** ornamental work in relief as carving or embossing घर आलेले उठाव नकशीचे काम *n.* **Fret'ted *pa. t. & pa. p.*** **Fret'ting *pr. p. & v. n.***

Fret (fret) [O. Fr. *frete*, trellis-work.] *n.* a piece of interlaced ornamental work काटकोनाकृति जाळीची नकशी *f.* जाळी *f.* २ एकमेकांशीं आडव्या उभ्या बांधलेल्या पट्यांची नकशी *f.* [**FRET WORK** work adorned with frets जाळीकाम *n.* जाळीच्या नकशीचे काम *n.*] ३ the reticulated head-dress or net, made of gold or silver wire, in which ladies in the Middle Ages confined their hair सोन्याच्या किंवा रुप्याच्या तारांचा केलेला एक डोक्यावर घालण्याचा दागिना *m.* एक प्रकारची सोन्याच्या किंवा रुप्याच्या तारांनी केलेली बायकांनी डोक्यावर घालण्याची जाळी *f.* जरतारी जाळी *f.*

Fret (fret) [A. S. *fretan*, to gnaw for, inten. prefix, and *etan*, to eat.] *v. t.* to rub घसवटणे, घासटणे, घासणे. २ (hence) to gnaw कुरतुडून टाकणे, खाऊन टाकणे. ३ to impair, to wear away (चोळवून-घांसून) कमी करणे, क्षीण करणे; as, "By starts, his fretted fortunes give him hope and fear." ४ to cause to ripple क्षोभविणे, क्षुब्ध करणे, लाटा उठविणे. ६ to irritate चिडवणे, खिजवणे, चिथावणे. **F. v. i.** to chafe चोळटणे, चिंचिंचिणे, तळतळणे, मनांत कुठणे, धुसपुसणे, चुळमुळणे, धुसणे. २ to eat in भांत खात जाणे. ३ to be in violent commotion क्षुब्ध होणे. ४ to be chafed or irritated चिडणे. **F. n.** a rippling on the surface of water पाण्याच्या पृष्ठभागावर लहान लाटांचा उद्भव *m.* २ irritation, agitation of the mind चीड *f.* उद्वेग *m.* मनःक्षोभ *m.* ४ *pl.* (mining) the worn sides of river banks where ores or stones containing them accumulate by being washed down from the hills, and thus indicate to the miners the locality of the veins नदीच्या कांठाचा ढांसळून गेलेला किंवा भंगून गेलेला भाग *m.* **Fret'ful *a.*** peevish चिडखोर, चिरचिंच्या, पिरपिरा, पिरपिंच्या, किरकिरा, किरकिंच्या. **Fret'fully *adv.*** **Fret'fulness *n.*** चिडखोरपणा *m.* &c.

Fret (fret) [Prob. same as the above.] *n.* a short wire on the finger-board of a guitar or other instrument सारिका *f.* पडदा *m.* सुनरी *f.* **F. v. t.** to furnish with frets, as an instrument of music सारिका *f.* -पडदा *m.* लावणे-बसविणे.

riable (fria'-bl) [Fr., -L. *friabilis*-*friare*, *friatum*,

to crumble.] a. easily crumbled, pulverised or reduced to powder पिठ्या, खुसखुशीत, भुसभुशीत, आशुचूर्णनीय (S.), चूर्णधर्मी -धर्मक. Friability, Friableness n. पीठ होण्याचा धर्म m.

Friar (frī'ēr) [O. Fr. freres -L. frater, a brother]. n. (Roman Cath. Church) a monk of one of the four mendicant orders (Gray, White, Black and Augustine Friars) रोमन क्याथलिक महस्त m, जोगी m, गोसावी m, यति m. २ (print.) a white patch on a page, caused by a deficiency of ink (शाई न लागल्यामुळे) छापील पानावर राहिलेला पांढरा -कोरा भाग m. Friary n. मठ m.

Friction (frik'-shun) [Fr. friction L. frictus, contr. p. p. of fricare, to rub; allied to friare, to rub.] n. attrition घर्षण n, चोळणे n, चोळणी f, घासणे n, घासणी f. २ mech. the resistance which a body meets with from the surface on which it moves घर्षण n, संघर्षण n, संघर्ष m. ३ a clashing between two persons or parties in opinion or work (दोन मनुष्य अथवा पक्ष यांमध्ये उडालेली) चकमक f. Friction-wheel n. mach. one of the wheels in frictional gearing घर्षण कमी करणारे चक्र n. Friction-machine n. घर्षणाने वीज उत्पन्न करणारे यंत्र n. Friction-meter n. घर्षणमापक m. Friction-powder n. घर्षणाने पेटणारी दारू f. Fric'ative a. phon. produced by the friction or rustling of the breath intonated or un-intonated, through a narrow opening between two of the mouth organs घर्षणजन्य (व्यंजनं). Frictional a. produced by friction घर्षणजन्य. Frictionless a. घर्षणशून्य, घर्षणरहित.

Friday (frī'dā) [A. S. frīgedag, day of (the goddess) Frig, Latinised friggā, wife of Odin.] n. the sixth day of the week, following Thursday शुक्रवार m, भृगुवार m.

Friend (frend) [A. S. freond pr. p. of freon, to love.] n. an intimate associate मित्र, खेही, इष्ट, सखा, दोस्त, सहाय, हितचिंतक, सुहृद्, सुखदुःखाचा सोबती, समदुःखसुखी, सख (in comp.). [ACQUIRED F. जोडलेला खेही m. CONTEST OF F.S मित्रयुद्ध n, मित्रकलह m. FALSE F. खोटा खेहा, दुर्मित्र, कपटमित्र, असन्मित्र, किसखा. FEMALE F. सखी f, मैत्रीण OR सजणी f, सहेली f, आली f. F. IN NEED गरजेच्या वेळी उपयोगी पडणारा खेही, संकटमित्र, प्रसंगी उपयोगी पडणारा. FRIENDS, RELATIVES AND CONNECTIONS-COMPREH. OR GENER. सखेसोयरे OR सगेसोयरे m. pl., सुहृत्संबंधी m. pl., आप्तेष्ट. FRIENDS AND ACQUAINTANCES इष्टमित्र m. pl. INTERESTED F. स्वार्थसाधुमित्र m, कामापुरता मित्र m -खेही m. OF ONE'S OWN F.S AND ACQUAINTANCES ओळखीपाळखीचा, ओळखीपाळखी, ओळखीदेखीचा, ओळखीदेखी. A. F. IN NEED IS A F. INDEED दुःखाचा सांगाती तोच खरा मित्र, संकटांतही खेह कायम

डेऊन साहाय्य करणारा तोच खरा मित्र. Cf. स सुहृदयसन यः
 स्यात् (S.). WITH PROVISIONS IN STORE WERE
 FRIENDS BY THE SCORE जों जवळ ओयरा तों जग सोयरा,
 असतील शितें तर मिळतील मुतें.] २ (also sometimes)
 an attendant सोबती m, अनुचर m, सहचर m. ३ one
 not inimical or hostile; one of the same nation,
 part, or kin, whose friendly feeling may be as-
 sumed आपल्याच गोटांतील -कंपूतील -पक्षांतील मनुष्य
 m -दोस्त m, सपक्ष m, एकदेशी, देशबंधु m, राष्ट्रबंधु m.
 (ज्यांची मैत्री सहज मानतां येईल असे). ४ a promoter
 आधार किंवा उत्तेजन देणारा, आश्रयदाता, साहाय्यकर्ता.
 ५ obs. Shakes. a paramour of either sex यार m,
 जार m, दोस्त m, जारिणी f. Friend'like a. Friend'less
 a. destitute of friends उघडा, अनाश्रय, अनाश्रित,
 निराश्रय, अनाथ, बिचारा, निजोर, निराधार, अगतिक,
 गतिहीन, असहाय, अनावृत, मित्रहीन. [FRIEND OF
 FRIENDLESS अनाथनाथ, अगतिकगति.] Friend'lessness n.
 Friend'lily adv. Friend'liness n. दोस्ती f, गोडीगुळाबी
 f, मित्रत्व n, मित्रता f, रहस्य n, स्नेह m, स्नेहभाव m.
 Friend'ly a. kind, favourable स्नेहाचा, स्नेहभावाचा,
 अनुकूल, मैत्रीचा. २ amicable स्नेहानुकूल. ३ not
 hostile वांकडा न जाणारा, शत्रुत्व न करणारा. ४ pro-
 pitious शुभ, मंगल. F. adv. (obs.) Shakes. Friend'-
 ship n. मैत्री f, मित्रभाव m, मैत्रकी or मैत्रिकी f, स्नेह
 m, स्नेहभाव m, दोस्ती f, इखलास f, इष्टत्व n, सख्य n,
 सखित्व n, सौहार्द n, सौहृद n, घटित n. [BREACH OF
 F. मित्रभेद m. CLOSE F. सांगड f, गट्टी f, अद्वैत n, अद्वैत-
 भाव m, जीवश्चकंठश्च n, गळश्च कंठश्च n.] To make friends
 with to become reconciled to or on friendly terms
 with स्नेहसंबंध करणें, भाईबंदी-मैत्री करणें, (भांडण
 मिटवून) स्नेह संपादनें, तह करणें (fig.). A friend
 at court or in court one disposed to act as a
 friend in a place of special opportunity or in-
 fluence दांभिक मित्र, लौकिकांत मैत्री दाखविणारा,
 सभामित्र.

Frieze (frēz) [Fr. frise.] n. a kind of coarse
 woollen cloth or stuff, with a shaggy or tufted
 nap on one side लोंकरी कापडाची एक जात f. छाला
 मुंबईच्या बाजारांत आस्त्राखान असें म्हणतात.

Frigate (frig'-āt), [Fr. fregate-It. frigata, of dub.
 origin.] n. a ship of war carrying twenty eight
 to sixty guns on the main deck and raised greater
 deck and forecastles विशिष्ट तऱ्हेचें लढाऊ गलबत
 n, फ्रिगेट n.

Fright (frīt) [A. S. fyrhto, fear.] n. a state
 of terror excited by the sudden appearance of
 danger धडकी f, धडका m, दचका m, दचक f, वचक
 or वचका m, धास्ती f, अपधाक m, ठासरा m, भेदरा
 m, आंच f, त्रास m.-in high degree, as expressed
 by alarm, amazement, horror, consternation,
 dismay, &c. गात्रभंग m, अंधत्रास m, त्रेधा f, तिरपीट

f. तिन्हड *f.* घोरभय *n.* धैर्यभंग *m.* विक्षेप *m.* वैचित्र्य *n.*
 [TO TAKE OR CONCEIVE *F.* धास्ती *f.* घेणे, वचक *m.* वचका
m. खाणे AND *in con.* वसणे, धास्ती *f.* दासरा *m.* धरणे.
 प्रास *m.* पावणे, आंच *f.* वसणे *in. con.*, दचक *f.* दचका
m. धडकी *f.* धक्का *m.* वसणे -भरणे *in. con.*, डचकणे OR
 दचकणे, वचकणे, वाचटणे, वाचकणे, अपधाकणे, धास्तावणे,
 भेदरणे, भिणे, मोळा *m.* घेणे *in. con.*, घावरणे, गांगरणे (OR
 गेंगारणे, गेंगरणे, गोंगरणे), गांगावणे, -in high degree as
 expressed by such phrases as TO BE FRIGHTENED
 OUT OF ONE'S WITS -OUT OF ONE'S SEVEN SENSES, TO
 BE TERROR-STROCK, TO BE STROCK AGHAST &c., गर्भ-
 गळीत होणे, धाबें *n.* दणाणणे *in. con. g. of s.*, मुलीचें झाड *n.*
 भेटणे *in. con.*, देव्हान्यांत देव नाहीसा होणे *g. of s.*, मलमूत्र
n. होणे *in. con.*, मृतप्राण-गतप्राण होणे, लेंडी *f.* गाळणे, पांचा-
 वर धारण *f.* वसणे *g. of s.*, हगमूत *f.* लागणे-सुटणे *in. con.*,
 छाती *f.* ऊर *m.* फाटणे *g. of s.*, जीव OR प्राण *m.* कालवणे *g.*
of s., चकरी *f.* गुंग होणे *g. of s.*, चकरी *f.* भुलणे *g. of*
s., पाय मोडणे, हातपाय गोळा होणे *g. of s.*, बावरणे, धादरणे,
 हसुटणे, काव्हणे.] *F. n.* a frightful woman हडळ *f.*
 जखीण *f.* कडकलक्ष्मी *f.* २ anything strange, ugly
 or shocking, producing a feeling of alarm or
 aversion (धास्ती किंवा तिटकारा उत्पन्न करणारी को-
 णतीही) विपरीत-हेंद्रवेंद्र विक्राळ स्वरूपाची वस्तु *f.*
 Fright, Fright'en *v. t.* to terrify. भिवविणे, भेवडा-
 वणे, भेडसावणे, भेदरावणे, दचकवणे, वचकवणे, भय *n.*
 -भेदरा *m.* घालणे, धडकी *f.* भरविणे -बसवणे, भयभीत
 करणे, बुजविणे OR बुजाविणे, -in high degree, terrify,
 frighten out of one's wits, &c. पांचावर धारण *f.*
 बसविणे *g. of o.*, त्रेधा *f.* -तिरपीट *f.* करणे *g. of o.*,
 देव्हान्यांत देव नाहीतसे करणे *g. of o.*, धाबें *n.* दणाण-
 विणे, घराचीं कौलें *n. pl.* हालविणे -पळविणे *g. of o.*,
 खालचें पाणी वर करणे *g. of o.*, माटमूट करायास
 लावणे, मृतप्राय -भयाकुल -भयाक्रांत &c. करणे. [To
F. INTO खूब भय घालून (कांहीं काम) करविणे.] Fright'-
 ened *a.* भेवडावलेला, भयभीत, भययुक्त, भयान्वित,
 सभय, -in high degree ; filled with, swallowed up
 by, overcome by, fear, भयाक्रांत, भयग्रस्त, भयाकुल,
 भयपीडित, भयचकित, भयाधीन, कावराबावरा. Fright'-
 ful *a.* shocking भयंकर, भयानक, भयजनक, अकटो-
 विकट, अकराळ, अकराळविकराळ, घोर, कराल *pop.*
 कराळ, भेसुर. Fright'fully *adv.* Fright'fulness *n.*

Frigid (frij'id) [*L. frigidus, frigere, to be cold*
 -*L. frigus, cold.*] *a.* cold (स्वभावतः व इतरांच्या सा-
 पेक्षतेनें) थंड, शीतळ, शीत ; as, " F. zone." २ dull and
 unanimated मड, मंद, मंदोत्साहाचा, निरुत्साहाचा,
 विरस, प्रीतिशून्य, स्नेहशून्य, आदरशून्य. ३ impo-
 tent नेभळा, नपुंसक, बायला, बुळा, नामर्द. Frigid'ity
n. coldness थंडपणा *m.* हिमता *f.* शैत्य *n.* २ stiffness
 and formality. (आदरशून्य) औपचारिक थंड वर्तन *n.*
 ३ coldness of affection स्नेहशून्यता *f.* प्रीतिशून्यता *f.*
 ४ want of heat or vigour निस्तेजस्विता *f.* कमजोर-

पणा *m*, निर्बळता *f*, नेमळेपणा *m*, रग नसण्याची स्थिति *f*, बुळेपणा *m*, शिळपटपणा *m*, नपुंसकरव *n*. Frig'idly *adv*. Frig'idness *n*.

N. B.—Frigid, cold, and cool. *Frigid* denotes that which is by nature relatively cold; as, "The F. zone." A *frigid* style of speaking or writing is one which neither conveys nor excites warmth of feeling or brightness of thought. *Cold* expresses the absence of heat physically or metaphorically; as, "C. weather; C. reception." *Cool* is employed not so much of temperament (like *cold* and *frigid*) as of the state of mind under certain circumstances, and is associated with the praiseworthy as *cold* with the contrary; as, "Cool determination or courage; Cool indifference."

Frigorific (frig-or-if'ik) [See Frigid.] *a.* causing cold, producing cold हिमकर, हिमजनक, हिमोत्पादक, शीतजनक, शीतोत्पादक, शीतावह.

Fringe (frinj) [O. Fr. *frenge*—L. *fimbria*, threads, fibres, akin to *fibra*, fibre.] *n.* loose threads forming a border (of a piece of stuff) आंचळी *f*, दशी *f*, झालर *f*, लकेरी *f*, दाल *f*, झल्लर *f*, किनारी *f*, कांठ *m*, मगजी *f*. २ a margin माया *f*, मर्यादा *f*, इह *f*, सीमा *f*, अवधि *f*. ३ bot. the peristome or fringe-like appendage of the capsules of most mosses झालर *f*, शेवाळाच्या बोंडाभोंवतीं असणारी झालर *f*. F. v. t. झालर लावणें, मगजी लावणें, दाल-कांठ लावणें. Fring'ed *a.* झालरदार, झालर लावलेला. Fringe'less *a.*

Frippery (frip'er-i) [Fr. *friperie*, *frepe*, a rag.] *n.* cast-off clothes, old clothes जुनेरीं or रें *n*, जुनीं-पानीं जुनीं पुराणीं पांघरणें *n. pl.* २ affected elegance स्रोटा भपका *m*. ३ a place where old clothes are sold जुनीं पांघरणें विकण्याची जागा *f*, चोरबाजार *m* (colloq.), जुन्यांचा बाजार *m*. ४ the trade in old clothes जुने कपडे विकण्याचा व्यापार *m* -धंदा *m*. F. *a.* contemptible तिरस्कारार्ह, धिक्कारण्यालायक, निकामी, ज्याच्यांत जीव किंवा दम नाहीं असा. Frip'per *n.* (obs.) one who deals in frippery जुने पुराणे कपडे विकणारा.

Frisk (frisk) [O. Fr. *frisque*—L. *L. friscus*.] *v. i.* to leap, skip, dance, or gambol, in frolic and gaiety बागडणें, आनंदानें नाचणें, नाचणें, खिदडणें or खिदाडणें, खिदळणें or खिदाळणें, खिदडा *m*. घालणें, टुणटुण *adv*. उड्या *f. pl.* मारणें, नाच *m*. मांडणें, हुदंडणें, बोकळणें, उल्लाळणें or उल्हाळणें. [To F. WILDLY, BOISTEROUSLY, &c. धिंगडणें, धिंगाणा घालणें, हलकलहोळ करून सोडणें, धुडगूस घालणें.] २ (-a deer or horse, &c.) ठिकणें, नाचणें. ३ (-dogs, kittens, kids, &c.) बागडणें, नाचणें. F. *n.* frolic नाचणें *n*, बागडणें *n*, खिदडणें *n*, ठिकणें *n*, उड्या मारणें *n*, खिदडा *m*, धुडगूस *m*, धांगडधिगा *m*. [WILD,

BOISTEROUS, &c. F. धिंगाणा *m*, धिंगाडा *m*, धिवडी *f*,
 तातकथय्या *m*, ताथय्या *m*, धैथय्या *m*.] Frisk'er *n*.
 नाचणारा, बागडणारा. Frisk'ful *a*. frolicsome खिद-
 लणारा, नाचणारा, उड्या मारणारा, नाचरा (*lit.*), मौजा
 मारणारा. Friski'ly *adv*. Frisk'iness *n*. धिंगामस्ती *f*,
 खिलाडीपणा *m*, नाचरेपणा *m*. Frisk'ing *a*. Frisk'-
 ingly *adv*. Frisky *a*. मौज्या.

Frisket (frisk'et) [Fr. *frisquette* -O. F. *frisque*.]
n. (*print.*) the light frame which holds a sheet
 of paper before it is laid on the form for
 impression (so called from the quickness of
 its motion) पिचकित *n* (इंग्रजी frisket या शब्दाचा
 अपभ्रंश), टिपणीला (*tympan*) जोडून धसलेली
 (कागद धरण्याची) चौकट *f*.

Frit (frit) [Fr. *fritte*-L. *friggere*, to fry.] *n*. a
 calcined mixture of sand and fluxes ready
 to be melted in a crucible to form glass कांचेच्या
 घटक द्रव्यांचें मिश्रण *n*; शुद्ध धुतलेली व भाजलेली
 वाळू पक्के ५० शेर, मोदारशुंग (शिशाचा आक्साईड
 किंवा लिथार्ज) ३५ शेर, आणि शुद्ध केलेला पोव्याश
 (पर्लआश किंवा पोव्याशिअम् कार्बोनेट) १५ शेर याप्रमाणें
 हीं द्रव्यें कांच करण्यांत वापरतात. मऊ चिनी मातीचीं
 भांडीं ज्या घटकमिश्रणापासून तयार होतात त्यालाही
 इंग्रजींत Frit असें म्हणतात.

Frith (frith) [M. E. *firth*, an estuary.] *n*. a narrow
 inlet of the sea esp. at a river-mouth खाडी *f*.

Fritter (frit'er) [O. Fr. *friture* -L. *frigere*,
frictum, to fry.] *n*. a small quantity of batter
 fried in boiling lard or in a frying pan डुकराच्या
 चरबींत तळलेला मांसाचा तुकडा *m*. २ a fragment
 तुकडा *m*, अंश *m*, भाग *m*, कटका or कुटका *m*.
 F. v. t. to cut, as meat, into small pieces, for
 frying तळण्याकरितां मांसाचे तुकडे तुकडे करणें. २
 to break into small pieces तुकडे तुकडे करणें.
 [To F. AWAY to diminish तुकडे तुकडे करून
 नाहीसा करणें. २ (also) to waste piecemeal तुकडे
 तुकडे करून उधळून टाकणें -नाहीसा करणें, वायां दवडणें.]
 Frit'terer *n*. तुकडे तुकडे करणारा.

frivolous (friv'o-lus) [Fr. *frivole*, -L. *frivolus*.]
a. slight, of little worth or importance क्षुल्लक,

क्षुद्र, कवडीमोल, कवडीमोलाचा, फुसका, पोकळ,
 हलका, हलकट. २ silly बेवकूब, कमअकल, हलकट.

Frivol'ity *n*. (a) the condition or quality of
 being frivolous क्षुद्रपणा *m*, पोकळपणा *m*. (b)

मौख्य *n*, हलकेपणा *m*, छिछोरी *f*, छिछोरबुद्धि *f*.
 २ (also) acts or habits of trifling हलकटपणाचें

कृत्य *n*, क्षुद्राचार *m*, क्षुद्रता *f*. ३ unbecoming levity of
 disposition स्वभावाची क्षुद्रता *f*, स्वभावांतील क्षुद्र-

पणा *m*, हलकटपणा *m*, पोकळपणा *m*, छिछोरपणा
m, असभ्यता *f*. Friv'olously *adv*. Friv'olousness
n. हलकटपणा *m*, हलकेपणा *m*, छिछोरपणा *m*.

Friz (friz) [Fr. *friser*, to curl.] v. t. (Written also *Frizz*) to curl कुरळ्या f. pl. -गुठळ्या f. pl. करणें. २ to form into little burrs, prominences, knobs, or tufts, as the nap of cloth गुठळ्या f. pl. -गुठळ्या f. pl. करणें -पाडणें. ३ (*Leather Manufacture*) to soften and make of even thickness by rubbing, as with pumice stone or a blunt instrument (चामडें) घोटणें -कमावणें, घांसून -घोटून गुळगुळीत आणि सारखें करणें, चामडें घांसून एकसारख्या जाडीचें व नरम करणें. F. n. a *frizzle* कुरळी f, कुरळ f. २ गुठळी f. Friz'zed p. a. कुरळ्या पडलेला. २ घोटलेला, घांसलेला, गुळगुळीत -सपाट -सारखा साफ केलेला.

Frizzle (friz'l) [Dim. of Friz.] v. t. same as Friz, which see. F. n. *Frizette* n. a curl of hair or silk केंसाचें किंवा रेशमाचें कुरळ n. Friz'zler n. Friz'zly, Friz'zy a. कुरुळे, कुरळ्याकुरळ्यांचा.

Fro (frō) [A shortened form of *from*.] adv. *from*, away. It is now used only in opposition to the word *to*, in the phrase *to and fro*, i. e., *to and from* इकडे तिकडे, एथून तेथवर, तेथून एथवर, इकडून तिकडे आणि तिकडून इकडे.

Frock (frok) [Fr. *froc*, a monk's coat, -L. *floccus*, a flock of wool.] n. (a) a loose outer garment बाहेरचा सैल डगला m -झगा m, सैल व पायघोळ झगा m, आंगडें n, झबलें n, फ्रॉक m. हा लहान मुलेंच वापरतात. F. v. t. (-ला) फ्रॉक घालणें. २ (-ला) ब्रह्मचारी करणें. Frock'ed a. clothed in a frock फ्रॉक धारण केलेला -घातलेला. Frock'less a. destitute of a frock झग्यावांचून, झगा नाहीं असा.

Frog (frog) [M. E. *frogge*. A. S. *frogga*, *frocga*. A. S. *froca*, a frog.] n. zool. an amphibious animal of the genus *Rana* and related genera, of many species बेडूक m, भेक m, मंडूक m, दर्दुर m. [FEMALE F. मंडुकी f, वेडकी f. F. IN A WELL आडांतला बेडूक m, कूपांतला मंडूक m, (RATHER) कूपमंडूक m. (also fig.)] २ anat. the *fourchette* of a horse's hoof वेडकी f, पुतळी f. ३ (*railroads*) a supporting plate having raised ribs that form continuations of the rails to guide the wheels where one track branches from another or crosses it (आगगाडीच्या लोखंडी रस्त्यास जेथें सांधा असतो तेथील रुळा-खालचा) वेडकाच्या आकृतीचा सांधा f, वेडकी सांधा m. ४ the loop of the scabbard of a bayonet or sword बेडूकपट्टा m; हा पट्टा कमरपट्ट्याला डाव्या बाजूला जोडलेला असतो, व झांत तरवार अडकवितात. Frog v. t. See F. n. फ्रागबटन लावणें, फ्रागबटन अडकवणें. Frog'ged a. Frog'gy a. Frog-hopper n. टोळ m (?). Frog'ling n. a little frog लहान बेडूक m.

Frolic (fro'lik) [Cf. Ger. *frohlich*, joyful, gay.] a. full of pranks, frolicsome उल्हासानें नाचणारा, बागडणारा, मौजाळा, मौज्या, खुशमौज्या,

कौतुकी, ख्यालीखुशालीचा, ख्याली, खिलाडी or हू, उड्या, उडीमान्या, लहरी, रंगेल, रंगेली, रंगेला, हौशी. F. n. a wild prank वेडगळ चाळा m, उडणें n बागडणें n. २ a merry-making खेळ m, मजा f, मौज f, ख्यालीखुशाली f, रंग m, कौतुक n (?). Frol'ics n. pl. ख्याल m. pl., चार m. pl., चोज m. pl. F. v. i. to play wild pranks उडणें, बागडणें, उड्या f. pl. -मौजा f. pl. -लहरा f. pl. मारणें, कौतुक n. करणें. Frol'icked pa. t. & pa. p. Frol'icking pr. p. & v. n. खिलाडू, उडीमान्या, लहरी, रंगेल, रंगेलाली, चाळक. Frol'icsome a. ख्यालीखुशालीचा, ख्याली, खिलाडी, मौजाळा, मौज्या, खुशमौज्या, कौतुकी-क्या. Frol'icsomely adv. Frol'icsomeness n. खिलाडीपणा m, ख्यालीखुशाली f.

From (from) [A. S. fram, from.] prep. -पासून, -जवळून, -कडून, -हून (in comp.), -ऊन (in comp.).

Frons (fronz) [L. frons, front.] n. anat. the forehead कपाल pop. कपाळ n, भाल n.

Front (frunt) [O. Fr. front, forehead, brow, -L. frontem acc. of frons, frontis, forehead, brow.] n. the forehead or brow ललाट n, कपाळ n, शीर्ष n. २ (sometimes, also) the whole face तोंड n, मुख n, चेहरा m, मोहरा m, मुखडा m. ३ the forehead, countenance, or personal presence, as expressive of character or temper, and esp. of boldness of disposition, sometimes of impudence मुद्रा f, चर्या f, दर्शन n (S.), मुखडा m. [BRAZEN F. तिवें n (?). UNBLUSHING F. उजळ - उघडा माथा m.] ४ the foremost rank, the van (oppo. to back or rear) अग्रभाग m, पुरोभाग m, दर्शनीभाग m, अघाडी f, पुढा m, पुढोसा m, पुढवसा m, समोरचा-पुढचा-पुढील बाजूचा भाग m -आंग n, दिसतें भांग n, अग्र n. [TO COME TO THE F. to become conspicuous पुढें येणें, वाढणें, लौकिकास चढणें. EXACTLY IN F. OF (-च्या) अगदीं नाकासमोर, (-च्या) अगदीं पुढें. F. AND REAR आगापिछा m, अघाडीपिछाडी f. F. TO F. समोरासमोर (तोंड करून). FROM IN F. OF (-च्या) पुढून -समोरून -मोडरून. FROM THE F. पुढून. In F. पुढें, समोर. In F. AND IN REAR अघाडीपिछाडी, पुढें आणि मागें. TO SET OUT IN F. पुढें निघणें -होणें, मोहर f. धरणें.] ५ a position directly before the face of a person, or before the foremost part of anything अग्रभाग m, दृष्टीपुढील -समोरचा प्रदेश m -भाग m, नजरेसमोरचा भाग m. ६ the most conspicuous part मुख्य -महत्वाची -ठळक गोष्ट f -भाग m -मुद्दा m, &c. ७ a front piece of false hair worn by women खोड्या केंसांचा पुढचा टोप m. ८ (Shakes.) the beginning आरंभ m, प्रारंभ m, सुरवात f, उपक्रम m, तोंड n (fig.); as, "Summer's F" F. a. foremost अगदीं पुढचा, सर्वांच्या पुढचा, समोरचा, तोंडावरचा, तोंडचा.

F. v. i. to oppose face to face (समोरासमोर) सामना
 देणे -करणे, समोर उभे राहणे, (समोर उभे राहून) प्रति-
 बंध करणे, तोंड देणे. २ to appear before, to meet
 (-च्या) पुढे येणे, दिसणे in. con. with ला of o., समोर
 येणे, भेटणे in. con. with ला of o., आढळणे in. con.
 with ला of o. ३ to confront सम्मुख होणे, -कडे
 तोंड करून -समोर असणे; as, "The house F.s the
 street." ४ to adorn in front समोरची बाजू सज्जणें,
 दर्शनी भाग साजरा करणे -नटवणे, डोक्यावर किंवा
 कपाळावर अलंकार घालणे, शिर भूषविणे. F. v. i.
 to turn the face or front in any direction
 -कडे तोंड करणे -फिरविणे -वळविणे. Front'age n.
 extent of front समोरच्या भागाचा -दर्शनी भागाचा
 विस्तार m. २ the front part of an edifice or lot
 इमारतीचा दर्शनी भाग m. Fron'tal a. belonging to
 the front part समोरच्या भागाचा, दर्शनी. २ anat.
 of or pertaining to the forehead or the
 anterior part of the roof of the brain case
 (मगजपेटीच्या) छपराचा -कपाळाचा, कपालास्थिसंबंधी,
 (मस्तिष्कावरणाच्या किंवा कपाळाच्या) कवटीच्या वरच्या
 भागासंबंधी. F. n. a frontlet; as, (a) an
 ornamental band for the hair केंस बांधण्याचा
 नकशीदार पट्टा m. (b) mil. the metal face-
 guard of a soldier (लष्करी शिपायाची) तोंडावर
 घालण्याची धातूची टोपी f, शिरस्त्राण n, मुखत्राण n
 तोंडावरील जिरेटोप m. २ arch. a little pediment
 over a door or window (दरवाजा किंवा खिडकी
 यांच्यावरील) पुढच्या बाजूची नकशी f -नकसकाम n.
 ३ eccl. a moveable decorative member in metal,
 carved wood, or, commonly, in rich stuff or
 in embroidery, covering the front of an altar
 (Frontals are usually changed according to the
 different seasons) (रोमन कॅथोलिक देवळांत स्थंडिला-
 सभोंवतीं घालण्याची) नकशीची दर्शनी पट्टी f. ४ anat.
 the frontal bone, or one of the two frontal bones
 of the cranium कपालास्थि n. Fron'ted a. formed
 with a front, drawn up in a line रांगा धरून उभा
 राहिलेला; as, "F. brigades." Front'let n. a frontal
 कपाळपट्टी f. २ (Rare and poetic) a frown
 (likened to a frontlet) कपाळास घातलेली आंठी f.

Frontier (fron'-tēr) [O. Fr. frontiere, -Fr.
 frontiere -L. frons.] n. the border, or extreme
 part of a country, bordering on another
 country; the marches सरहद्द f, सीमा f, शीव f,
 प्रांतभाग m, कड f, कडा f. [F. district कड or
 कडेमहाल m, कडप्रांत m.] F. a. conterminous शीवे-
 वरील, दोन देशांच्या एकमेकांस लागणाऱ्या टोंका-
 कडील. २ of, or relating to, a frontier सीमेचा
 -संबंधी, सिवेचा, शिवेचा. Fron'tiers-man n. man
 living on the frontier सिवेवरचा-शिवेवर राहणारा
 मनुष्य m, शिबकरी.

Frontis-piece (front'is-pēs) [Low L. *frontispicium*, -L. *frons*, and *speciere*, to see; not connected with 'piece.'] n. a figure or engraving in front of a book पुस्तकाच्या प्रारंभीचे चित्र n, ग्रंथाग्रवर्ति चित्र n, मुखचित्र n. २ the principal front or face of a building इमारतीचा दर्शनी-पुढचा-समोरचा भाग m -खाजू f, गृहाग्रभाग m, गृहमुख n.

Frost (frost) [A. S. *forst*, *freosan*; Cf. Ger. *frost*.] n. the act of freezing (applied chiefly to the congelation of water) गोठवण f, गोठण्याची क्रिया f, हिमीभवन n, नीहार m, गोठणे n. २ severe cold, freezing weather कडक थंडी f, पाणी थिजविणारी थंडी f, थंडीचा कडाका m, मी मी म्हणणारी थंडी f. ३ frozen dew (called also hoar frost or white frost) हिमीभूत हिम झालेले -गोठलेले दंव n. **Frost'-nail** n. a nail with a sharp head driven into a horse's shoe to keep him from slipping (दंवावरून घसरुं नये म्हणून) घोऱ्याच्या नालास मारण्याचा विशेष प्रकारचा खिळा m, दंवनाळ m. **Frost'-smoke** n. an appearance resembling smoke धुकें n. (धुरासारखें दिसणारें) घनीभूत बाष्प n. F. v. t. to injure by frost हिमबाधा करणे, धुक्यानें हजा करणे. २ to produce a surface resembling frost upon (as upon cake, metals, or glass) (धातु किंवा कांच यांवर) हिमासारखा -धुक्यासारखा भास उत्पन्न करणे, धुक्यासारखें भाच्छादणे, (धातु, कांच यांच्या पृष्ठभागास) धुक्याचें रूप देणे; as, " While with a hoary light she frosts the ground." ३ to roughen or sharpen, as the nail-heads or the calks of horse-shoes, so as to fit them for frosty weather (बर्फावरून चालतांना घसरुं नये म्हणून घोऱ्यांचे नाल इ०) खडबडीत -खरखरीत करणे. **Frost'-bite** v. t. to blight or nip with frost थंडीच्या कडाक्यानें -थंडीनें करपविणे -नाहींसें करणे. **Frost'-bite** n. the freezing, or effect of a freezing, of some part of the body, as the ears or nose गारठणे n, धुक्याची बाधा f, हिमबाधा f, धुक्यापासून हजा f, थंडीनें (अंग) फुटणे n -आंखडणे n, हिमोपहति f. **Frost'-bitten** a. nipped by frost हिवानें करपलेला-जळलेला, हिमग्रस्त, हिमदग्ध. **Frost'ed** a. **Frost'iness** n. (a) a lustreless finish of metal or glass (धातूवर किंवा कांचेवर दिलेली) मजित रंगाची झिलई f -जिल्हई f. (b) the process producing such a finish मजित रंगाची झिलई देण्याची पद्धति f-रीत f. **Frost'less** a. free from frost हिमरहित. **Frost'work** n. the figurework, often fantastic and delicate, which moisture sometimes forms in freezing, as upon a window pane or a flagstone (खिडकीच्या तावदानावर) धुक्यानें उठलेली चित्रविचित्र वेलबुटी f. **Frost'y** a. freezing थिजविणारी, पाणी थिजविण्यासारखी थंडी असलेली ; as, " The night

is F. " २ covered with frost हिमाच्छादित, हिमवान्
 pop. हिमवंत, हिमयुक्त. ३ chill in affection प्रेमहीन,
 प्रेमरहित. ४ gray-haired करड्या केंसांचा.

Froth (froth) [Icel. frauth, froth] n. spume,
 foam फेंस m, फेन pop. फेण m, (लाळेचा) फेंस m.
 २ an empty, senseless show of wit or elo-
 quence अर्थरहितवक्तृत्व n, फेंसासारखें वक्तृत्व n,
 वक्तृत्वफेन m. ३ light, unsubstantial matter झुल्लक
 -बारिक -बिनमहत्वाची -लहानशी गोष्ट f, फेंस. m (fig.)
 m. Froth v. t. to cause to foam फेंसणें, फेंसवणें, फेण-
 वणें, फेंस m. &c. आणणें. २ to spit, vent, or eject, as
 froth फेंस बाहेर टाकणें -थुंकणें. ३ to cover with
 froth फेंसानें आच्छादणें -झांकणें. F. v. i. to foam फें-
 सणें, फेंसाळणें, फेंसटणें, (-ला -वर &c.) फेंस m -फेण m
 -&c. येणें. Froth'ily adv. Froth'iness n. Froth'ing n.
 Froth'less a. free from froth फेनरहित, बिनफेंसाचा,
 फेनशून्य. Froth'y a. foamy फेंसट, फेंसाळ, फेंसाचा,
 फेनिल, सफेन, फेनयुक्त, फेनविशिष्ट. २ not firm or solid
 फेंसासारखा, फुसका, पोकळ, लेचापेचा. ३ light, empty
 पोकळ, फोल, फुसकुला. ४ consisting of empty
 display फुशारीचा, फुशारकीचा, बुटाकीचा.

Frouzy (frou'-zi) [Prov. E. frouzy, froward,
 peevish, offensive to the eye or nose.] a.
 fetid, musty, rank उबट, कुबट, उबटलेला, कुब-
 टलेला. [To GET F. उबटणें, कुबटणें.] २ slovenly,
 dingy मळका, घाणेरडा, अव्यवस्थित; as, "Petticoats
 in F. heaps." Frouziness n. उबटपणा m, कुबटपणा
 m, उबटाण f, उभसाण f.

Froward (frō'-ward) [A. S. fro, away, with
 affix -ward.] a. disposed to go counter to what
 is demanded or what is reasonable; perverse,
 disobedient जें करूं नये तें मुद्दाम करणारा, हेके-
 खोर, आडफांद्या, फांदा आणणारा, दुष्ट, हठी, कर-
 नकऱ्या. Fro'wardly adv. Fro'wardness n. कर-
 नकरेपणा m, हेकेखोरपणा m, हट्ट m, हेका m.

Frown (frown) [From O. Fr. froignier (mod.
 refrogner), to knit the brow; origin unknown.]
 v. i. to scowl (कपाळास) आंख्या घालणें, भिंब्या f.
 pl. चढवणें -वर नेणें, भिंबयांस -कपाळास तिडीक f.
 येणें -उठणें in. con. २ to look with disfavour अप्र-
 सन्नता f -नाखुपी f. दाखविणें. F. v. t. to rebuke
 with a look मुद्देनें तिरस्कार m -क्रोध m दाखविणें.
 F. n. a scowl. आंठी f, झुकुटीभंग m, भ्रूभंग m,
 भ्रूक्षेप m, भ्रूविक्षेप m. २ क्रोधमुद्रा f, अप्रसन्न मुद्रा f.
 Frown'ing pr. p. & v. n. see Frown n. Frown'-
 ingly adv.

Frozen (frōz'n) pa. p. of Freeze थंडीनें गारठलेला,
 हिमस्तब्ध, हिमस्तंभित, हिमग्रस्त.

Fructify (fruk'ti-fi) [L. fructus, fruit, and ficare,
 akin to L. facere, to make.] v. t. to make fruitful
 फलवान् -सुपीक -सफल &c. करणें, (-ला) सफलत्व n.

आणणें, फळास आणणें. *F. v. i. to bear fruit* फळ धरणें
येणें *in. con. with ला of s.*, सुपीक -सफल -फलवान्
होणें, फळ देणें. *Fructif'erous a. bearing or pro-*
ducing fruit फळधारी, फलोत्पादक, फलदायी.
Fructifica'tion n. fecundation सफलीकरण *n.* २
bot. (a) the collective organs by which a plant
produces its fruit, or seeds, or reproductive
spores जननेंद्रिय *n.*, पुनरुत्पादनेंद्रिय *n.* (*b*) *the*
process of producing fruit, or seeds, or spores
फलजननक्रिया *f.* *Fruc'tuary n. one who enjoys*
the profits, income. or increase of any thing लाभ
खाणारा, फलोपभोगी, फायदा घेणारा, उत्पन्नभक्षी.

Frugal (frōō'-gul) [*Fr. frugal—L. frugalis -frugi,*
lit. for food frux, frugis, fruit.] *a. sparing,*
economical काटकसऱ्या, अल्पव्ययी, मितव्ययी, कातर-
बेती, कातरबेताचा, काटकसरीचा. २ *obtained by, or*
appropriate to, economy मितव्ययानें मिळालेला-
संपादिलेला, मितव्ययाचा, काटकसरीच्या बेताचा.
Frugal'ist n. मितव्ययी. *Frugal'ity n. prudent*
economy काटकसर *f.*, अल्पव्यय *m.*, परिमितव्यय *m.*,
घरजोगावणी *f.*, घरजुगूत *f.*, कातरबेत *m.* २ *sparing-*
ness हात राखणें *n.*, काटकसर *f.*, बेताबाताचा खर्च *m.*
Fru'gally adv. काटकसरीनें, हात राखून, बेताबातानें,
Fru'galness n. See Frugality.

Frugiferous (frōō-jif'er-us) *a. producing fruit* फलो-
त्पादक, फळजनक; as, " *F. herb on the surface of*
the Earth."

Frugivorous (frōō-jiv'o-rus) [*L. frux, frugis, fruit,*
and vorare, to eat.] *a. feeding on fruits, as birds*
and other animals फलोपजीवी, फलाशी, फलाहारी,
फलभोजी, फलभक्षी, फळांवर जगणारा -राहणारा.

Fruit (frōōt) [*O. Fr. fruit, Fr. fruit —L. fructus,*
from fruor, fructus, to enjoy.] *n. whatever is*
produced for the nourishment or enjoyment of
man or animals by the processes of vegetable
growth as corn, grass, cotton, &c. (commonly used
in the pl.) (मनुष्य अथवा पशु, पक्षी इ० तिर्य-
ग्राणिमात्राच्या) आहारोपयोगी वनस्पति *f.* -धान्य *n.*,
पुष्प *n.*, फळ *n.*, इ०. २ (*hort.*) *the pulpy, edible seed-*
vessels of certain plants, as apples, oranges, &c.
फल *pop.* फळ *n.*, मेवा *m* (*Guj.*). [*Hook with net-*
ting to gather F. झेला m, आंकडी f, आंखी f, घळ m,
झेलणी f. Knocking down or gathering of F.
फळें उतरणें *n.*, पांडा *m.*, फलपातन *n.* Layers of straw,
&c. for ripening *F. आढी f. To ripen in such lay-*
ers,—F. अढीत -आढीत घालून पिकविणें. Topmost F.
शेंडेफळ *n.* Unripe (hard, green, &c.) *F. बोरा m,*
काकडा *m.*, दोडा *m.* To be plump and blooming, —*F.*
उजळणें, उतळणें (?). To yield *F. (lit. & fig.)*
फळास येणें, फळणें. *Fruit-bud n. bot. a bud that*
produces fruit (फळ) कलिका *f.*, कळी *f.* *Fruit-*

jar n. a jar for holding preserved fruit usually made of glass or earthenware (लोणचें किंवा मुरांबा ठेवण्याची) बरणी f, (कांचेची-मातीची) बरणी f. Fruit'-sugar n. chem. levulose फलशर्करा f, फळांतून असणारी साखर f, साखरेचा एक रासायनिक प्रकार m. Fruit'-tree n. (hort.) a tree cultivated for its edible fruit फळझाड n. Small-fruits n. pl. (hort.) currants, raspberries, &c. तुतें n. pl., बोरें n. pl. इ० लहान फळें n. pl. ३ bot. the ripened ovary of a flowering plant, with its contents and whatever parts are consolidated with it फळ n. ४ offspring मूल n, संतान n, संतति f, फळ n, प्रजा f. ५ the effect or consequence of an action परिणाम m, फल or फळ n, फळश्रुति f, अर्थ m, परिपाक m. F. v. i. to bear fruit फळ n. येणें with ला of s., सफल होणें, फळ लागणें with ला of s. २ यश येणें. Fruit'age n. fruit (collectively) फळफळावळ or फळावळ f, फळें n. pl. २ effect (good or ill) (चांगला किंवा वाईट) परिणाम m. Fruit'er n. a ship for carrying fruit फळें नेणारें जहाज n -गलबत n. Fruit'erer n. a seller of fruits फळविक्या, फल-विक्रयी, काची m. Fruit'eress n. f. फळें विकणारीण f. Fruit'ery n. fruitage फळफळावळ f, &c. २ a repository for fruit फळाची कोठी f, फळांची वखार f, फलागार n. Fruit'ful a. producing fruit abundantly फलवान्, सफल, सुफल, अमोघ, फलित, फलद, फलप्रद, बहुफल, फळद्रूप. २ prolific, not barren सुपीक, प्रसवशील, बहुप्रसव, अवंध्या, गर्भधारणशील. ३ liberal, bountiful उदार, दानशील. Fruit'fully adv. Fruit'fulness n. फलद्रूपणा m, बहुफलता f, प्रसवशीलता f, बहुप्रसवत्व n, बहुप्रजत्व n, अवंध्यत्व n. २ सुफलता f, सफळता f, साफल्य n, यशस्वीपणा m. Fruit'ing n. the bearing of fruit फलधारण n, फळ धरणें n. Fruit'less a. barren नापीक, वंध्या, वांझ. २ vain, unprofitable निष्फल, फलहीन -रहित -शून्य, रिकामा, रिकामका, रिता, व्यर्थ, निरर्थक, कोरडा, पोकळ. Fruit'lessly adv. व्यर्थ, वृथा, फुकट, निरर्थक, शुष्का-शुष्क, उगाच. Fruit'lessness n. पोकळपणा m, निष्फळता f, नैष्फल्य n, फलराहित्य n, वैफल्य n, विफलता f. Fruit'y a. having the odour, taste or appearance of fruit फळाचा गंध, रुचि किंवा आकार असलेला; फलसदृश. २ fruitful फलदायक, सफल, &c. (see Fruitful).

Fruition (frōōish'un) [O. Fr. fruition, from L. fruor, to enjoy.] n. use or enjoyment of anything, esp. such as is accompanied with pleasure or satisfaction उपभोग m, भोग m, भोगवटा m, विपाक m.

Frumentaceous (frōōmen-tā'-shus) [L. frumenta- ceus frumentum, for frugimentum, corn frux, frugis, fruit.] a. made of, or resembling, wheat or other grain गव्हांचा किंवा इतर धान्याचा केलेला, गव्हांप्रमाणें दिसणारा, गोधूमसदृश (वनस्पति).

Frumenty (frōō'-men-ti) [L. *frumentum*, corn or grain, from the root of *frux*, fruit.] n. (written also *furmenty* and *furmity*) इंग्रजी पद्धतीची गव्हाची खीर *f*- क्षिप्रा *f*.

Frush (frush) [Ger. *frösch*.] n. (*far.*) the frog of a horse's foot (घोड्यांच्या पायाची) बेडकी *f*, पुतळी *f*. २ a discharge of a fetid or ichorous matter from the frog of a horse's foot कुजलेली पुतळी *f*, (घोड्याच्या कुजलेल्या पुतळीतून वाहणारा) पुवाचा लोट *m*.

Frustrate (frus'trāt) [L. *frustro*, *frustra* without effect, in vain.] v. t. to defeat, to baffle निष्फल-व्यर्थ-निरर्थक -निर्फल करणे, मोडणे, भंग *m*. करणे *g. of o.*, विफल -वृथा करणे, फसविणे. २ to nullify रद्द करणे, निष्फल -व्यर्थ-निरर्थक &c. करणे, वायां दवडणे, फुकट घालविणे. *F. a.* useless, unprofitable निकामी, निरूपयोगी, निष्फल, निरर्थक. २ null, nugatory रद्द. Frustrable *a.* capable of being defeated निष्फल निरर्थक करतां येण्याजोगा, वायां दवडतां येणारा. Frustrated *pa. a.* विफलीकृत. Frustration *n.* disappointment, defeat निराशा *f*, आशाभंग *m*, नाउमेद *f*, हिरमोड *m*, मोड *m*, भंग *m*, मोडणे *n*, विघात *m*, विफलीकरण *n*.

Frustum (frus'tum) [L. *frustum*, a piece, a bit.] n. geom. the part of a solid next the base, formed by cutting off the top (वरचा भाग काढून टाकल्यावर बाकी राहणारा कोणत्याही) घनाकृतीचा आधाररेषेजवळचा भाग *m*, सूचीखण्ड *m* (सूची = a cone or pyramid). २ the part of any solid, as of a cone, pyramid, &c. between two planes, which may be either parallel or inclined to each other (एकमेकांशीं कोन करणाऱ्या किंवा समांतर असणाऱ्या दोन पातळींमधील) शंकूचा किंवा कोणत्याही बहुकोनाकृति घनक्षेत्राचा भाग *m*, सूचीखण्ड *m*.

Frutescent (frōō'-tes'-ent) [L. *frutex*, *fruticis*, a shrub.] a. bot. somewhat shrubby in character कांहींसें झुडुपासारखें ; as, "Evergreen shrubs, both *F.* and succulent ; The *F.* produce of mountains." Fru'tex *n.* bot. a shrub झुडूप *n*. Fruti'cose *a.* shrubby झुडुपाळ, झुडुपांनीं भरलेलें. Fruti'culose *a.* bot. like, or pertaining to, a small shrub लहान झुडुपाचें, लहान झुडुपासारखें.

Fry (fri) [O. Fr. *frire* -L. *frigere*; cf. Gr. *phrygellard* or *fat* (चरबीत) तळणे, तळण *n* -तळप *n*. करणे *g. of o.* [To *F.* (CORN, PULSE, &c.) WITH OIL, GHEE, &c. (तेलांत-तुपांत) तळणे. THE SMELL OF AN ARTICLE FRYING तळपाचा वास *m* -घाण *f*.] *F.* v. i. to undergo the process of frying तळणे, तळून निघणे -चेणे. २ to undergo or cause a disturbing action accompanied with a sensation of heat तळणे, तळतळणे, पोळणे, तळपणे. Fry *n.* a dish of

anything fried तेलपक-तळलेला पदार्थ *m* -जिन्नस *m*
 -चस्तु *f*, तेलपकानें भरलेलें ताट *n*. २ (colloq.) a state
 of excitement तळतळ *f*, क्षोभ *m*, खळबळाट *m*,
 धुब्धता *f*. Fry'ing *pr. p. & v. n.* तळणें *n*, तळण
n, तळप *n*. Fried *pa. t. & pa. p.* तळलेला. Fry'-
 ing-pan *n*. कढई *f*, कढणी *f*, तळणी *f*, तळण *f*, तवा
m, काहील *m*. [TO FALL OUT OF THE F. INTO THE
 FIRE (cf.) आगीतून निघून फुपाट्यांत पडणें-जाणें.]

Fry (fri) [A. Fr. *fry*, M. E. *fri*, Goth. *fraiw*
 seed, offspring.] *n. zool.* the young of any fish
 माशाचीं पेरें *n. pl.* २ a swarm esp. of little fishes
 चिंगळ्यांचा थवा *m* -जमाव *m*. ३ young or small
 things in general किरकोळ -बारिक सारीक गोष्टी *f*.
pl., चिलींपिलीं *n. pl.*

Fuddle (fud'-dl) [Cf. Dut. *vod*, soft; Ger. Prov.
fuddeln, to swindle.] *v. t.* to stupefy with
 drink, to make drunk झिंगविणें, दारू पाजून बेशुद्ध-
 शुद्धिहीन करणें -बनविणें, उलू -मस्त करणें. *F. v. i.* to
 drink to excess or habitually झिंगणें, ठासणें,
 ठासून पिणें, उलू होणें -बनणें, दारूबाजी -छाकटबाजी
 करणें, दारूच्या व्यसनांत निमग्न असणें. Fud'dle *n.*
 intoxicating drink कैफ आणणारें -कैफी -अमली -मस्त
 करणारें पेय *n*, मदिरा *f*, सुरा *f*, मद्य *n*, दारू *f*. Fud'-
 dle-cap *n.* a hard drinker खूप ठासून दारू पिणारा,
 दारूबाज, अट्टल छाकट *m*. Fud'dled *pa. t. & p. a.*
 Fud'dler *n.* a drunkard झिंग्या, झिंगट, छाकटा,
 दारूबाज. Fud'dling *pr. p. & v. n.*

Fudge (fuj) [Low. Ger. *futsch* begone.] *n.* stuff,
 nonsense, (often an exclamation of contempt)
 मूर्खपणा *m*, गाढवपणा *m*, गप्प *f*, बात *f*, खोटी गोष्ट *f*,
 गप्पाष्टक *n*. २ an impostor, an humbug फसव्या *m*,
 ठग *m*. *F. v. t.* to fabricate, to contrive, to bungle
 anything कांहीं तरी बूट पसरणें, कांहीं तरी तर्कट
 रचणें -गप्प उठवणें, नीळ पिकवणें (?). २ to foist, to
 interpolate कांहीं तरी घुसडून देणें, प्रक्षेप घालणें.

Fuel (fū'-el) [L. *focus*, a fire-place.] *n.* that
 which feeds fire सर्पण *n*, लांकूडें *n. pl.*, पेटवण *n*,
 जळवण *n*, जळण *n*, इंधन *n* (S.), (समिध *f*
 =F. for sacrifice), लांकूडफाटें *n*, फाटीं *n. pl.* [DRY
 CRACKLING F. तडतड जळणारें सुखें लांकूड *n*, भडस *f*,
 भुरकाळ्या *f. pl.*, भुरकाड *n*, भडभरकाड or भरकाड *n*. FIT
 FOR F. जळाऊ, जाळाऊ, जळणाऊ, जाळीव. WOOD SPLIT
 INTO LOGS FOR F. गंडेरी *f* (लांकूड). TO ADD F. TO
 THE FIRE आगींत तेल *n*. ओतणें, जळत्यांत पेंढी *f*. टाकणें.]

२ anything that serves to feed or increase passion
 or excitement इंधन *n* (fig.), क्षोभक-उद्दीपक कारण *n*.
 Fugacious (fū-gā'-shus) [L. *fugax*, *fugacis*
 -fugere, to flee.] *a.* disposed to fly पळपुटा, पळ-
 गारा, पळ काढणारा. २ lasting but a short time,
 volatile उडणारा, उडून जाणारा, अस्थायिक, क्षणभंगुर,
 न टिकणारें; as, "F. colours, smells, tastes." ३ biol.

fleeting, lasting but a short time (applied particularly to organs or parts which are short-lived as compared with the life of the individual) (लवकर) गळून पडणारा, आशुगलनशील, अल्पजीवी, अचिर; as, "F. fruits, F. petals, F. curtain, F. ring." Fuga'city *n.* उडून जाण्याचा धर्म *m.* २ लवकर गळून पडण्याचा धर्म *m.*, गलनशीलता. ३ *instability, uncertainty* अस्थायिकपणा *m.*, अस्थायिकत्व *n.*, अस्थिरता *f.*

Fugitive (fūj'i-tiv) [Fr. *fugitif* -L. *fugitivus*, -*fugere* to flee.] *a.* fleeing from pursuit, danger, restraint, &c. पळणारा, यःपलाय करणारा, (पाठलाग होत असतां किंवा संकटापासून) दूर पळणारा -पळत जाणारा, पळका, पळता, धांवता. २ *escaping from service* (नोकरीतून) पळून जाणारा, सटकून जाणारा, पळपुटा. ३ *wandering, vagrant* भटक्या, भटक्या *f. pl.* मारणारा, भटकणारा, परागंदा, वाज्यावर हिंडणारा. ४ *not durable* (applied to material and immaterial things) अस्थायि, अचिर, थोडा वेळ टिकणारा, क्षणिक, क्षणभंगुर. [F. compositions *n. pl.* compositions such as are short and occasional, and so published that they quickly escape notice थोडा वेळ टिकणारी ग्रंथरचना *f.*, तात्पुरत्या महत्त्वाची ग्रंथरचना] *f.* F. *n.* a deserter पळून जाणारा, पोबारा करणारा, पळपुट्या. २ *something hard to be caught or detained* निसटून जाणारे. F. from justice (law) one who, having committed a crime in one jurisdiction, flees or escapes into another to avoid punishment (शिक्षा चुकविण्याच्या हेतूने) पळून जाणारा, फरारी होणारा, फरारी -परागंदा होणारा, परागंदा (चोर इ०). Fugi'tively *adv.* Fu'gitivity *n.*

Fulcrum (ful'-krum) [L. *fulcrum*, a support-L. *fulcire*, to prop.] *n.* a prop or support टेंकू *m.*, टेंका *m.*, टेंकावा *m.*, आधार *m.*, घर *m.*, उपस्तंभ *m.* २ *that by which a lever is sustained, or about which it turns in lifting or moving a body* तरफ *f.*, तरफेची अट *f.*, टेंकू *m.*, आलंब *m.* ३ *zool.* (a) the horny inferior surface of the lingua of certain insects (कित्येक क्रीटकांच्या जिव्हेच्या खालचा) शृंगासारखा कठिण भाग *m.*, टेंकू *m.*, शृंगालम्ब *m.* ४ *anat.* the connective tissue supporting the framework of the retina of the eye डोळ्याच्या आंतील (आलोचक) पडद्याच्या सांगाड्यास आधारभूत असलेली शीर *f.*, शिरोपस्तंभ *m.*, टेंकूची शीर *f.*, आलम्बिनी *f.* Ful'crate *a.* furnished with fulcrums सालंब, उपस्तंभ असलेला, टेंकू लावलेला.

Fulfil (fool-fil') [M. E. *fulfillen*.-A. S. *fulfyllan*, to fill full, to fulfil. -A. S. *ful*, full, and *fyllan*, to fill.] *v. t.* to complete by performance; as (a) (a wish, promise, intention, &c.) (इच्छा, वचन, हेतु, संकल्प इ०) पुरा-पूर्ण-सत्य-खरा-सिद्ध &c. करणे, शेवटास-सिद्धीस-तडीस नेणे, पार पाडणे, पुरवणे. (b) (a prophecy &c.) (भविष्य, अंदाज इ०) पुरा-पूर्ण-

खरा-सत्य &c. करणें. (c) (-a term, period, &c.)
 (काळ, वेळ, इ०) भरणें, पुरा-पुरता-पूर्ण करणें.
 Fulfill'ed *pa. t. & pa. p.* पूर्ण-परिपूर्ण-पुरा केलेला
 -झालेला, भरलेला. [TO BE F. पुरणें.] Fulfill'er *n.*
 पुरा करणारा, पूर्णकर्ता, सिद्ध करणारा, तडीस नेणारा,
 शेवटास नेणारा. Fulfil'ing *pr. p. & v. n.* Fulfil-
 ment *n.* accomplishment सिद्धि *f.* पार पाडणें *n.*
 तडीस लावणें *n.* परिपूरण *n.* २ performance कृति *f.*
 पूर्ति *f.* परिपूर्ति *f.*

Fulgent (ful'-junt) [From stem of pres. pt. of
L. fulgere, to shine.] *a. shining* तेजस्वी, देदीप्य-
 मान, चकाकणारा, लकलकित, प्रकाशमान, भास्वान्.
 Ful'gency *n.* तेज *n.*, तेजस्विता *f.*, प्रकाश *m.*, दीप्ति *f.*,
 प्रभा *f.*, लकलकाट *m.* Ful'gently *adv.* Ful'gid *a.*
 (R.) same as Fulgent. Ful'gor, Ful'gour *n.* (R.)
 प्रखर तेज *n.* Ful'gorous *a.* चकाकणारा, दिपवणारा.

Fuliginous (fūlij'i-nus) [*L. fuliginosus, sooty*
 -*L. fuligin, stem of fuligo, soot. Cf. Sk. धूलि,*
dust.] *a. sooty, dusky* धूसर (S.), धुळकट,
 मळकट, धुळीसारखा. २ pertaining to, or resembling,
smoke धुरकट, धुराचा, धुरासारखा, धूमाळा, धूममय,
 धुरासंबंधीं. Ful'iginously *adv.*

Full (fool) [A. S. *ful*, Dut. *vol*, Icel. *fullr*,
 Dnn. *fuld* (for *full*) Swed. *full*, perhaps Sk. पृ.]
a. filled up (said primarily of hollow vessels, and
 hence of anything else) पूर्ण, भरला, भरलेला,
 भरपूर, भर (in comp.; as, पेलाभर), अनवकाश,
 पूरित, भरित (in comp.; as, रसभरित). २ copious,
plenteous, ample मय (in comp.; as, धान्यमय,
 जलमय, तेजोमय, अग्निमय, पर्वतमय), प्रचुर (in
 comp.; as, पुष्पप्रचुर, वृक्षप्रचुर), गडगंज, विपुल,
 पुष्कळ, भरपूर, रेलचेल. ३ complete, entire, perfect
 पुरा, पुरता, पूर्ण, संपूर्ण, परिपूर्ण, सांग, पक्का, भर
 (in comp.). [AT F. when full or complete पूर्ण
 असतांना.] ४ sated धालेला, तृप्त, परितृप्त, तृप्ति पावलेला.
 ५ stored with information बहुश्रुत; as, "Reading
 maketh a full man." ६ having the attention,
 thoughts, &c., absorbed in any matter, and the
 feelings more or less excited by it व्यग्र, मग्न.
 ७ filled with emotions क्षुब्ध, उचंबळलेला, कोणत्याही
 मनोविकारानें व्यापलेला, भरून आलेला (as हृदय भरून
 आलें आहे). Full *n.* complete measure, utmost
 extent पराकाष्ठा *f.* सीमा *f.* मर्यादा *f.* शिकस्त *f.* कमाल *f.*
 हद्द *f.* भर *m.* भरती *f.* भरतें *n.* [TO REACH ITS F.
 पराकाष्ठा *f.* -सीमा *f.* -शिकस्त *f.* -हद्द *f.* &c. होणें *g. of s.* F.
 OF THE MOON the time of full moon पूर्णचंद्राची वेळ *f.*]
 F. *adv.* completely पुरतेपणीं, पुरेपणीं, पुरतें, पुरें, पूर्ण.
 २ quite, to the same degree, without diminution
 तंतोतंत, बरोबरीचें, तसेंच, टांकोटांक, समसमान. ३ to
 equality with, to the quantity or amount of भर
 (in comp.; as, गाडीभर a cartfull, मूठभर a handful,

शेरभर & seerfull, &c.). ४ *exactly* बरोबर, तंतोतंत, थेट
 -with power of good, quite, regular, tight, bounc-
 ing, &c. implying completeness, ampleness, liberal,
 flowing measure, भर (in comp.), तब्बल, ताठ, जोर,
 घळघळीत, घसघसीत, चरचरीत, चरब, तुडुंब, पुरापूर.
 Full'-blooded a. having a full supply of blood
 पुण्या रक्ताचा, भरपूर रक्त असलेला, रक्तानें पूर्ण,
 टवटवीत, टुकटुकीत. २ *thoroughbred* शुद्ध रक्ताचा,
 अस्सल अवलादीचा, अवलादीचा. Full'-bloomed
 a. like a perfect blossom बहारीत असलेला, पूर्ण
 भरांतला, ऐन भरांत आल्यासारखा. Full'-blown a.
 fully expanded (as a blossom) पूर्ण विकासलेला,
 पूर्ण विकास पावलेला, पूर्णविकसित. २ *fully distended*
 with wind (as a sail) (वाऱ्यानें) पुरें ताणलेलें
 -पसरलेलें -भरलेलें (शीड n.). Full'-bottomed a. naut.
 of great capacity below the water-line पघळ बुडाचा.
 Full'-eyed a. विशालनेत्री, मृगनयना (f). Full'-
 formed a. full in form or shape पूर्ण -पुण्या आका-
 राचा. Full'-grown a. mature पूर्ण वाढ झालेला. Full'-
 hearted a. full of courage or confidence धैर्यवान्,
 धीराचा, निधड्या छातीचा, हिंमतबहादर, हिंमती. Full'-
 hot a. very fiery अतितलख, आगीसारखा, विस्तवा-
 सारखा. Full'-manned a. completely furnished
 with men, as a ship मनुष्यांचा (कामगारांचा) पूर्ण
 पुरवठा असलेला. Full'-ness n. abundance प्राचुर्य १३,
 प्रचुरता f, वैपुल्य n, विपुलता f, पूर्णता f, भर m, रेलचेल f,
 चंगाळी f. २ completeness पूर्णता f, पूर्तता f, पूर्ति f,
 परिपूर्ति f, पूर्णत्व n, पूर्णपणा m. ३ satiety समाधान
 n, तृप्ति f, पर्याप्ति f, पूर्ति f, धालेपणा m. Full'-orbed
 a. having the disc complete or fully illuminated
 पूर्णमंडल, पूर्ण मंडलाचा, पूर्णप्रकाशित. २ like the full
 moon पूर्णचंद्रसदृश, पौर्णिमेच्या चंद्रासारखा. Full'-
 sailed a. having all its sails set (as a ship) सर्व
 शिडें उभारलेलें. २ (hence) without restriction or
 reservation अप्रतिबंध, अप्रतिहत, निर्गल, निर्बंध,
 अव्याहत, अकुंठित, मोकळा. Full'-toned a. deep, son-
 orous घौस, डोर, झार. Full'-winged a. having large
 and strong or complete wings पुरे मोठे आणि सबल
 पंख असलेला. २ ready for flight उडण्यास सिद्ध, उडतां
 येईल अशा स्थितींत, उडण्यास तयार झालेला -उत्सुक.
 Fully adv. Full age n. (law) majority (in Eng-
 land and the United States, the age of 21 years)
 कायद्यांत येण्याचें वय n, सज्ञानपणाचें वय n. F. band
 n. mus. a band in which all the instruments are
 employed सबंद बाजा m, (ज्यांत सर्व वाद्यें वाजविलीं
 जातात तो) पुराबाजा m. F. bottom n. a kind of
 wig full and large at the bottom तळारीं अघळ-
 पघळ आणि पुरा असलेला (केंसांचा) टोप m. F.
 brother or sister n. a brother or sister having
 the same parents as another सखा भाऊ m, सखी
 बहीण f, सखें भावंड n. Full-dress n. the dress

prescribed by authority or by etiquette to be worn on occasions of ceremony पूर्ण पोषाख *m*, भर पोषाख *m*. [IN F. भरपोषाखानें.] Full'-moon *n*. (a) the moon with its whole disc illuminated, as when opposite to the sun पूर्णचंद्र *m*. (b) the day on which the moon is full पौर्णिमा *f*, पुनव्र *f* (slang), पूर्णिमा *f*. Full sea *n*. high water भरतीचा समुद्र *m*. Full swing *n*. free course पूर्ण वेग *m*, ऐन रंग *m*, ऐन भर *m*, पुरा जोस *m*, पुरा जोम *m*. In Full *adv*. (a) at length सविस्तर, विस्तारेंकरून, विस्तारानें. (b) written out in words and not indicated by figures अक्षरीं, लेखीं.

Full (fool) [O. Fr. *fuler*, Fr. *fouler*, to full, or thicken cloth in a mill -Late L. *fullare*, (1) to cleanse clothes, (2) to full -L. *fullo*, a fuller.] *v. t.* to scour, cleanse, and thicken in a mill (खळ घालून) यंत्रानें स्वच्छ आणि घट्ट करणें, कपडा भरविणें, छाट करून कपडा भरणें. Full'age *n*. the money paid for fulling कपडाभरणावळ *f*, भरणावळ *f*, कपडेछाटणांवाळ *f*. Full'er *n*. one whose occupation is to full cloth कपडा साफ व घट्ट करण्याचा धंदा करणारा, कपडेछाट करणारा. Full'ery *n*. the place where the fulling of cloth is carried on कपडा साफ व घट्ट करण्याचा कारखाना *m* -जागा *f*, कपडेछाट करण्याची जागा *f*. Full'er's earth *n*. कपडेछाट करण्याची खारी माती *f*.

Fulminate (ful'mi-nāt) [From *p. p.* of L. *fulminare*, to thunder -L. *fulmin* for *fulmen*, a thunder-bolt = (*fulg-men*) -L. *fulgere*, to shine.] *v. i.* to thunder गर्जना करणें, कडाडणें, एकदम मोठ्या आवाजानें फुटणें. २ (hence) to make a loud sudden noise मोठा आवाज *m* -भडाका *m* -धडाका *m* होणें. ३ to send forth decrees or censures with the assumption of supreme authority (वरिष्ठ सत्तेच्या किंवा अधिकाराच्या दिमाखानें) हुकूम सोडणें -फर्मावणें -काढणें, ठपका *m*. देणें, दूषण *n*. लावणें. *F. v. t.* to cause to explode उडविणें, मोठा आवाज *m* -धडाका *m*. करविणें. २ to utter or send out with denunciations or censures (said esp. of menaces and censures uttered by ecclesiastical authority) (धर्माधिकार्यानें) शापोक्ति करणें, शाप देणें, (धर्माधिकाराच्या जोरावर) धमकीचा हुकूम *m* -आज्ञा *f*. सोडणें; as, " They *F.*ed the most hostile of all decrees. " Ful'minating *pr. p. a.* thundering मोठा धडाका करणारा -उडविणारा. २ hurling denunciations, menaces, or censures सार्वजनिक रीतीनें -उघड धाक -दहशत देणारा -घालणारा, आरोप -नामोशी करणारा. Fulmina'tion *n*. detonation फटाका उडविणें *n*, गर्जना करणें *n*. २ the act of thundering forth threats or censures as with authority दहशत *f*, आरोप *m*, तोहमत *f*. धमकी *f*

इ० देणें. ३ *vehement menace* or *utterance* फार
कडक दहशत *f*, जोराची दहशत *f*. Ful'minary *a*.
Fulmin'ic *a*. *pertaining to fulmination* दहश-
तीचा. २ (specifically, chem.) *pertaining to,*
derived from, or denoting, an acid so called
फल्मिनिक अम्लासंबंधी.

Fulsome (fōol'-sum) [M. E. *fulsum*, -M. E. *ful*,
full, with suffix *-sum*.] *a*. *gross, nauseous* आंगळ,
किळसवाणा, चिळसवाणा, किळस-चिळस आणणारा-
उत्पन्न करणारा, अमंगळ, घाणेरडा, ओखट, बीभत्स,
अश्लील, गर्हित, कुत्सित, विरस. २ (esp.) *offensive*
from excessive praise (फाजील स्तुतीमुळें) कंटाळा
आणणारा, कंटाळवाणा; as, "F. flattery." Ful-
somenely *adv*. आंगळपणें, निंद्यपणानें. Ful'someness *n*.
आंगळपणा *m*, ओखटेपणा *m*, गर्ह्यता *f*.

Fulvous, Fulvid (ful'vus, ful'-vid) [From L. *fulvus*,
tawny. Late L. *fulvidus*, somewhat tawny.] *a*.
tawny पिंगट (?), पिंगटसर, कांहींसा पिवळा.

Fumble (fum'-bl) [Akin to Dut. *fommelen*, to fum-
ble and Swed. *fumla* (also *famla*).] *v. i.* *to feel*
or grope about, to make awkward attempts to do or
find something चांचपडणें, चांचपणें, ढांडुळणें; as,
"Adams now began to F. in his pockets." २
to seek awkwardly, to grope about in perplexity
अडाण्याप्रमाणें शोधणें, (हेंगाड्याप्रमाणें) कांचकळणें,
धांदरटासारखें हुडकणें; as, "To F. for an excuse."
३ *to handle much, to play childishly, to turn*
over and over हाताळणें, (-शीं) हातचाळा करीत बसणें,
पोरासारखें खेळत बसणें, विनाकारण हातानें फिरविणें;
as, "I saw him F. with the sheets, and play
with flowers." F. *v. t.* *to manage awkwardly*
अडाण्यासारखें चिवडणें -हाताळणें-हातांत घेणें. Fum'-
bler *n*. Fum'blingly *adv*.

Fume (fūm) [O. Fr. *fum* -L. *fumus* acc. of
fumus smoke, Sk. धूम, smoke.] *n*. *smoke,*
vapour, reek धूम *m*, धूर *m*, वाफ *f* (?). २ *rage*
or excitement which deprives the mind of self-
control राग *m*, क्रोध *m*, रोष *m*, कोप *m*, आवेश *m*,
घुस्सा *m*, (मनोविकाराचा) धूर किंवा धूम *m*; as, "The
fumes of passion." [IN A FUME *in ill temper,*
esp. from impatience चिडलेला.] ३ *vain imagination,*
idle conceit व्यर्थ कल्पना *f*, मिथ्या कल्पना *f*; as, "A
show of fumes and fancies." ४ *inordinate flattery*
फाजील-बेहद्द खुशामत *f*, अमर्याद स्तुति *f*, स्तुतिरूप धूम
m; as, "To smother him with fumes and eulogies."
F. *v. i.* *to smoke, to steam* धुमसणें, धुमणें, धुपणें
(?). २ *to be dulled and stupefied* घाबरून-गांगरून
बाबरून जाणें, मूढ-भ्रांत होणें, कर्तव्यशून्य-मद्व होणें,
(भ्रम झाल्यानें) कांहीं न सुचणें *with ला of s.*; as,
"keep his brain *fuming.*" ३ *to pass off in*
fumes or vapours धूर-वाफ होऊन जाणें-उडून जाणें;

as "Their parts are kept from *fuming* away by their fixity." & to be hot with anger, to chafe, to fret, &c. रागानें तापणें -लाल होणें -जळणें, क्रोधानें आरक्त होणें, क्रोधायमान होणें, जळफळणें, कडकडणें, फणफणणें, धुमसणें, धुसमुसणें, कुरबुरणें, कावणें, जळणें, जळणें, चवताळणें, चाचावणें, जळफळ / चडफड / करणें; as, "He frets, he *fumes*, he stares, he stamps the ground." [To F. AWAY to give way to excitement and displeasure लवकर संतापणें -चिडणें.] F. v. t. to fill with fumes, vapours, odours, &c. (as a room) धुरानें भरणें, (आंत) धूर करणें -कोंडणें -करून सोडणें, धुपावणें. २ to praise inordinately अत्यंत कमालीची स्तुति / वाखाणणी / करणें, (-ची) खुशामत चालविणें, स्तुतीचे लोट वाहविणें; as, "They deify and *fume* him so." ३ to throw off in vapour, or as in the form of vapour वाफेच्या रूपानें काढून टाकणें; as, "The heat will *fume* away most of the scent." Fume'less a. बिनधुराचा. Fum'er n. (वाफेच्या रूपानें) उडून जाणारा, वाफ होणारा, धुमसणारा. Fu'mid a. smoky धूम्रमय, धुरकट, धुरट. Fumid'ity n. Fu'midness n. धुरकटपणा m. Fumi'ferous a. producing smoke धूमोत्पादक, धूर उत्पन्न करणारा. Fum'ing n. धुमसणें n. Fum'ous a. smoky धुरकट. २ full of fumes धुराचा, धूम्रमय, धुरानें भरलेला. ३ उग्र वासानें भरलेला, उग्रट, as, "Garlic, onions, mustard, and such like F. things." Fu'my a. धुरासारखा, धुराचा; as, "Drowned in F. wine."

Fumigate (fūm'i-gāt) [From p. p. of L. *fumigare* to fumigate -L. *fumus*, smoke, vapour, and *igare* for *agere*, to drive about.] v. t. to expose to smoke धूर m. -धुरी f -धुकटी f -वाफ f -वाफारा m. &c. देणें. २ to perfume (सुगंधी) वाफारा देणें, धूप देणें, धुपवणें. Fumiga'tion n. the act of fumigating धूर देणें n, &c. २ vapour raised in the process of fumigating वाफ f, धूर m, धुरी f, धुकटी f. Fu'migator n. one who, or that which, fumigates वाफारा m -धुरी देणारा. २ an apparatus for fumigating वाफारा देण्याचें यंत्र n, धुरी देण्याचें यंत्र n. Fu'migatory a. धुरी देण्याचें (द्रव्य).

Fun (fun) [M. E. *fon*, *fonne*, a foolish person.] n. merriment मजा f, मौज f, गमत f, खेळ m, क्रीडा f, लीला f, कुतूहल n, विनोद m, खुशाली f, ख्यालीखुशाली f, खेळीमेळी f, खेळी f, तमाशा m, रंग m, रमूज f, हास्यविनोद m. [To MAKE F. OF, to hold up to ridicule उपहास m -थट्टा f. करणें, (-ची) मजा करणें.] Fun'ny a. मौजेचें, गुमतीचें, हास्यजनक. २ comical, laughable, amusing हास्यरसपूर्ण, हास्याचा, हास्यात्मक, हास्यविनोदपूर्ण, हांसविणारा, परिहासक, मौजेचा, कौतुकाचा, विनोदी, थट्टेखोर, चमत्कारिक, चमत्काराचा, तमाशाचा.

Function (funk'-shun) [M. Fr. *function* (Fr. *fonc-*

tion) -L. acc. *functionem*, performance.] *n.* performance कृत्य *n.*, कार्य *n.*, कर्तव्य *n.*, आचरण *n.* २ the appropriate action (of any special organ or part of an animal or vegetable organism) कर्म *n.*, क्रिया *f.*, व्यापार *m.*, कार्य *n.*, काम *n.*, धर्म *m.*, कृत्य *n.*, अधिकार *m.*, फरज *f.*, व्यापार *m.* ३ the natural or assigned action of any power or faculty, as of the soul, or of the intellect स्वाभाविक कार्य *n.* -व्यापार *m.* -गुण *m.*, स्वभाव *m.*, कार्यशक्ति *f.* ४ the course of action which particularly pertains to any public officer in Church or State अधिकार *m.*, विधि *m.* ५ math. a quantity so connected with another quantity, that if any alteration be made in the latter there will be a consequent alteration in the former (Each quantity is said to be a function of the other. Thus, the circumference of a circle is a function of the diameter.) फल *n.* [ALGEBRAIC F. वैजफल *n.* ANTI-HYPERBOLIC F. अतिपरवलीय प्रतिकूल फल *n.* ARBITRARY F. अनियमित फल *n.* CIRCULAR F. चापीय-चक्राकार फल *n.* COMPLEMENTARY F. पूरक फल *n.* COMPLEX F. मिश्रित फल *n.* COMPLEX-HYPERBOLIC F. मिश्रितातिपरवलीय फल *n.* CONTINUITY OF F. फल-विराम. ELLIPTIC F. दैर्घ्यफल. EXPLICIT F. स्पष्ट फल. EXPONENTIAL F. घातीयफल *m.* HYPERBOLIC F. अतिपरवलीयफल. HYPER-ELLIPTIC F. अतिदैर्घ्यफल.] Func'tional *a.* official हुद्यासंबंधी, कर्तव्यासंबंधी, कामाविषयींचा. २ pertaining to the function of an organ or part, or to the functions in general क्रिया-व्यापारविषयक, कार्यासंबंधी. [FUNCTIONAL DISEASE *n.* med. the derangement of an organ arising from a cause, often unknown, external to itself कोणत्याहि इंद्रियाच्या 'व्यापारांत' बिघाड झाल्यामुळे होणारा रोग *m.* इंद्रियाच्या 'रचनेंत' बिघाड झाल्यामुळे होणारा नग्दे.] Func'tionally *adv.* Func'tionary *n.* one charged with the performance of a function or office कामगार, कामदार, अमलदार, अधिकारी.

N. B.:—To understand some of the technical words given above, it is necessary to note the following; Hyperbola = अतिपरवलय; Ellipse = दीर्घवृत्त; Elliptic = दैर्घ्य; Exponent = घात; Hyperelliptic = अतिदैर्घ्य.

Fund (fund) [M. Fr. *fond*, a bottom, a merchants' stock,—L. *fundus*, bottom.] *n.* a deposit of resources, capital निधि *m.*, संचय *m.*, गंगाजळी *f.*, ठेवा *m.*, सांठा *m.*, फंड *m.*, भांडवल *n.*, पुंजी *f.*, भांडार *n.*, गट्टा *m.*, गठही *f.* (b) pl. the stock of a national debt (called also public funds) कायमची चैठी ठेव *f.*, सरकारास कायमचा कर्जी दिलेला पैसा *m.* २ a supply पुरवठा *m.*, भांडार *n.*, भांडवल *n.* Sinking fund the aggregate of sums of money set apart and invested, usually at fixed intervals for the ex-

-tinguishment of the debt of a government, or of a corporation, by the accumulation of interest
 व्याजांतून कर्ज फेडतां यावें अशासाठी सरकारानें किंवा सार्वजनिक संस्थांनीं व्याजां लावलेली रक्कम *f*, ऋणवि-
 मोचकनिधि *m*. *F. v. t.* to provide a permanent re-
 venue (कायमचा) निधि तयार करणें, फंड उभारणें, फंड काढणें, फंड जमविणें. २ to place in a fund, as money
 निधिरूपानें ठेवणें, फंडांत भरणें -घालणें -जमा करणें.
 ३ to put into the form of bonds or stocks bearing regular interest बैठी ठेव करणें, नियमित व्याजाच्या फंडांत किंवा कायमच्या ठेवींत टाकणें; as, "To *F.* the floating debt." Fund'able *a.* convertible into bonds बैठ्या ठेवींत ठेवतां येण्याजोगा. Fund'ed *a.* बैठ्या ठेवीच्या रूपानें ठेवलेला, बैठ्या ठेवींत ठेवलेला, फंडांत ठेवलेला. Fund'-holder *n.* बैठीठेववाला, कायम-
 च्या सार्वजनिक ठेवींत पैसे असलेला मनुष्य *m*. Fund'ing *pr. p.* Fund'less *a.* बैठी ठेव -कायमचा फंड नसलेला.
N. B.:—इंग्लंडांत सरकारी बैठ्या किंवा कायमच्या ठेवींत घातलेला पैसा परत मिळत नाही; फक्त त्याचें व्याज मात्र मिळतें.

Fundament (fun'-da-ment) [*M. E.* *fundement* -*O. Fr.* *fondement*, foundation.] *n.* the part of the body on which one sits, (specif., *anat.*) the anus गांड *f*, गुदप्रदेश *m*, अधोदेश *m*, अधःप्रदेश *m*, अधोभाग *m*, मलद्वार *n*. Fundament'al *a.* pertaining to the foundation मूलविषयक -संबंधीं. २ (hence) essential, as an element, principle, or law आधारभूत, मूलभूत, अवश्यक, जरूरीचें, महत्वाचें, मुख्य, प्रमुख, प्रधान; as, "A *F.* truth." *F. n.* a leading or primary principle, rule, law or article, which serves as the groundwork of a system मूल-
 भूतविषय *m*, मूलभूत गोष्ट *f*, प्रधान -मूल तत्व *n*.
 Fundament'ally *adv.* मूळापासून, मूळांत.

Funeral (fū'nér-al) [*O. Fr.*, -*L. L.* *funeralis* -*L. funus*, *funeris*, a funeral procession.] *n.* obsequies, burial (formerly used in the *pl.*) प्रेतसंस्कार *m*, शवसंस्कार *m*, उत्तरविधि *m*, प्रेतक्रिया *f*, अंत्यविधि *m*, और्ध्वदेहिक *n*, &c. २ the procession attending the burial of the dead प्रेतयात्रा *f*, स्मशानयात्रा *f*, शवयात्रा *f*, मसणबोळावा *m*. *F. a.* pertaining to funeral क्रियाकर्मान्तराचा, उत्तरकर्माचा, प्रेतकर्मसंबंधीं, उत्तरक्रियेसंबंधीं, उत्तरक्रियाविषयक, और्ध्वदेहिक. [*A F. PILE* चिता *f*. ASCENDING THE *F. PILE* चितारोहण *n*. BURSTING OF THE SKULL OF CORPSE ON THE *F. PILE* कपाळमोक्ष *m*. *F. ASHES* चिताभस्म *n*. *F. FIRE* चिताग्नि *m*. *F. FIRE* ACCOMPANIED BY THE PROPER RITES मंत्राग्नि *m*. *F. RITE*, *F. RITES* AND CEREMONIES क्रिया *f*, क्रियाकर्मांतर *n*, प्रेतकर्म *n*, प्रेतकार्य *n*, उत्तरक्रिया *f*. THE OFFICIATING BRAHMAN AT *F. RITES* दर्भ्या *n*, कारटा *m* (?), स्मशानांतरा भट *m*. UNHALLOWED *F. FIRE* भडाग *f*, भडाग्न *f*, भडाग्नि *m*.] Fu'neral or Funereal (Fūnē'-real) *a.*

suiting a funeral प्रेतसंस्कारास उचित-योग्य-शोभणा-
 रा. २ (hence) *dismal, mournful* भयानक, गंभीर (?).
Fungus (fung'-gus) [L. *fungus*, a mushroom.] *n. bot.*
any plant belonging to the large class called col-
lectively "Fungi," "usually terrestrial polymorph-
ous plants, sometimes subterranean, often para-
sitic, destitute of chlorophyll or starch, of most
varied form, color, and consistence, sometimes
reduced to a few filaments or cells, the vegetative
organs consisting of a tissue of slender threads,
the spores most minute, sometimes superficial,
sometimes borne on projecting points, or variously
inclosed in cells or sacs" कुश्याचें मूत n, (चिखलांत
 रुजणाच्या) छत्रीसारखें-कुश्याच्या-मुतासारखें झाड n,
 अळंबें n, बुशीसारखी वाढ f, शिळ्या भाकरीवर किंवा
 दुसऱ्या एखाद्या पदार्थावर वाढणारी बुरशी f (तवंग ?).
 २ *med. a spongy, morbid growth or granulation*
in animal bodies, as the proud flesh of wounds
 (जखमेवरची) विकृतावस्थेंतील वाढ f. Fun'gi or Fun'-
 guses *n. pl.* Fun'giform *a. shaped like a fungus*
 अळंब्यासारखा. Fungiv'orous *a. zool. eating fungi*
 (said of certain insects) अळंबीं खाऊन राहणारा
 (किडा). Fun'goid *a. fungous* अळंब्यासारखा. Fun-
 gol'ogist *n. a mycologist* अळंब्यांच्या निरनिराळ्या
 जातींचें ज्ञान असणारा. Fungol'ogy *n. mycology*
 अळंब्यासारख्या वनस्पतींचा विचार *m.* Fun'gous *a. of*
the nature of fungi अळंब्यांच्या जातीचा. २ (also)
having the appearance of a fungus अळंब्यासारखा
 N. B.— Prof. Apte gives in his English-Sanskrit
 Dictionary the following:—Fungus = विड्ज, गोमयज,
 शिळीध्र, शा (सा) लेय, शीतशीव, छत्रा, मधुरिका, मिसिशी, मिश्रेया.
Funicle (fū'ni-kl) [L. *funiculus*, dim. of *funis*, a
 cord or rope.] *n. a small cord or rope* दोरी f,
 क्षुद्ररज्जु *m.* २ *anat. the primitive cord of nerve*
 fibres सूक्ष्मज्ञानतंतूंचा रज्जु *m.*, ज्ञानतंतुरज्जु *m.*,
 ज्ञानरज्जुबंधन *n.* Funic'ular *a.* बारीक दोरीसंबंधी.
 २ बारीक दोरीच्या ताणासंबंधी, दोरीच्या ताणानें झालेला.
 [F. polygon निरनिराळ्या ठिकाणीं वजनें टांगलेल्या
 अशा दोरीच्या ताणामुळें झालेला बहुभुज *m.*, बलघोतक
 रज्जुबहुभुज *m.*, रज्ज्वीय बहुभुज *m.*
Funk (funk) [O. E. *funke*, a little fire.] *v. i. colloq.*
to be frightened and shrink back कचरणें, माघार f.
 घेणें. F. *v. t. to fight shy of* टाळणें, टाळाटाळ करणें.
 F. *n.* Funk'er *n.* घाबरट मनुष्य *m.*, हगरा (slang).
Funnel (fun'-nel) [Prob. through O. Fr. from L.
in-fundibulum, funnel-in, and *fundere*, to pour.]
n. a tunnel (used for conveying liquids into a
close vessel) नसराळें n, नरसाळें n, नाळचें n, गळणी
 f, चिमणी f (?). २ (*specif.*) a smoke flue or pipe
 धुराळें n, धारें n.
Funny (fun'-ni) *a.* See under Fun.

Fur (fēr) [O. Fr. *forre, fuerre*, sheath.] *n.* the short, fine, soft hair, of certain animals, growing thick on the skin, and distinguished from the hair which is longer & coarser (सामान्य केंसांपेक्षां) मऊ, आंखूड आणि तुळतुळीत लव *f*; आंखूड व मऊ लोंकर *f*. २ *peltry* (जनावरांची) लोंकरयुक्त-लोंकरीची कातडी *f*; as, "A cargo of furs." ३ strips of dressed skins with fur, used on garments for warmth or for ornament (ऊब येण्यासाठी किंवा शोभेकरितां वस्त्रप्रावरणांवर लाविलेला) लोंकरीच्या गोंड्यांचा माळेवजा गळपट्टा *m*. ४ (*pl.*) articles of clothing made of fur लोंकरीचीं वस्त्रे *n. pl.* -पांघरणे *n. pl.* -कपडे *m. pl.*, ऊर्णवस्त्रे *n. pl.*, गरम कपडे *m. pl.*; as, "A set of furs for a lady." ५ any coating considered as resembling fur; as (a) a coat of morbid matter collected on the tongue in persons affected with fever (तापामध्ये) जिभेवर येणारा बुरसा *m* -बुरशी *f* -बुरा *m*, खरस *m*, चिकटा *m* (!). [TO BE COVERED WITH F. (-TEETH, TONGUE &c.) बुरसणे, बुरशेणे, बुरसावणे, बुरबुरणे.] (b) the soft downy covering on the skin of a peach (पीच नांवाच्या फळाच्या सालीवरील) लोम *f*. (c) the deposit formed on the interior of boilers and other vessels by hard water तापकाच्या गाभ्यांतील (लोंकरीसारखा दिसणारा) चिकटा *m* -बुरा *m*, बुरशी *f*. *F. a.* pertaining to fur लोंकरीसंबंधीं. २ bearing, or made of, fur लोंकरीची, लोंकरीची केलेली; as, "A F. cap." *F. v. t.* to line, face, or cover with fur लोंकरीचे अस्तर घालणे, फरचे आच्छादन घालणे. २ to cover with morbid matter (as the tongue) (जिभेवर वगैरे) बुरशी चढविणे -आणणे, (जीभ) बुरशीने झांकणे. *Fur' red pa. t. & pa. p.* बुरसावलेला, बुरशेला, बुरा चढलेला -वाढलेला. *Fur' ry a.* dressed in fur, covered with fur फरने आच्छादिलेला, फरचे कपडे घालणारा; as, "F. nations." २ consisting of fur फरचा, फरमय; as, "F. spoils." ३ resembling fur फरसारखा. *Fur' rier n.* See below.

N. B.—For distinction between Fur and Wool, see under Wool (Wool = लांब व खरखरीत लोंकर).

Furbish (fērbish) [Incep. Stem of O. Fr. *forbiss, forbir*,—O. H. Ger. *furbjan*, to purify.] *v. t.* to clean, to polish, to burnish उजळणे, उजळा *m*. देणे, ओप *f*. -ओपसारा *m*. देणे, ओपवणी *f*. करणे *g. of o.*, झील *f*. -झिलई *f*. देणे, सिकल *f*. करणे. *Fur' bishable a.* उजळ होण्यासारखा, उजळ होणारा. *Fur' bisher n.* उजळा देणारा, उजळणारा, शस्त्रमार्ज.

Furcate (fēr'kāt) [From L. *furca*, a fork.] *a.* forked (जेवतांना वापरण्याच्या) कांद्यासारखा, वेचकासारखा, डेलकी असलेला; as, "F. twigs." *Fur' cated a.* *Furca' tion n.* a branching like a fork डेलकी *f*, डेलके or डेलके *n*, डेली *f*, केल *n*, गेळ *n*, गेळके *n*.

Furious (fū'ri-us) [O. Fr. *furieux* —L. *furiosus*

-furia, rage.) *a. raging, transported with fury*
 अयंकर, घोर, संतप्त, क्रुद्ध, उग्र, दारुण, पिसाळलेला,
 चवताळलेला. *२ rushing with impetuosity, moving*
with violence जोराचा, जोरानें जाणारा, जोरानें वाह-
 णारा, झपाट्याचा, तडाक्याचा, प्रचंड, जबर, अनर्थाचा;
 as, "A F. stream." *३ (said of battle)* दारुण,
 तुमुल, तुंबल (*pop.*) तुंबळ, घोर, घनघोर. *Fu'riously*
adv. आवेशानें, काबरेबावरेपणानें, अनर्थानें, जोरानें, तडा-
 क्यानें. *Fu'riousness n.* तग्रवग्रपणा *m.*, सतम *f* or *n.*,
 साहस *n.*, साहसबुद्धि *f.*, सुसाटेपणा *m.*, तडाखा *m.*,
 धडाका *m.*, चंडत्व *n.*, प्रचंडत्व *n.*, अनर्थ *m.*, कहर *m.*

Furl (*fɜrl*) [Formerly spelt *furdle, farthel*, to roll
 up in a bundle, from *fardel*, a bundle.] *v. t.* to
 roll as a sail, or as a flag गुंडाळणें, वात वळणें
g. of o., गुंडाळून बांधणें, सुरळी *f.* करणें *g. of o.*

Furlong (*fɜr'long*) [A. S. *furlang -furb, furrow*
 & *lang, long.*] *a.* a measure of length (220 yards)
 मैलाचा आठवा हिस्सा *m.*, फर्लांग *m.*, २२० यार्ड *m. pl.*

Furlough (*fɜr'lō*) [Dut. *verlof*; Cf. Ger. *verlaub*,
 permission. *n. mili.* (a) leave of absence कांहीं वर्षे
 नोकरी केल्यानंतर मिळणारी विशेष हक्काची रजा *f.*, गैर-
 हजर राहण्याची परवानगी *f.*-मोकळीक *f.*, फर्लो *f.* (b) (esp.)
 leave given to an officer or soldier to be absent from
 service for a certain time कांहीं मुदतीपर्यंत नोकरी-
 वरून गैरहजर राहण्याची (लष्करी अम्मलदार किंवा सो-
 जीर यांस दिलेली) परवानगी *f.*-मोकळीक *f.* (c) (also) the
 document granting leave of absence फर्लो रजेच्या
 मंजुरीचा कागद *m.*-लेख *m.* *F. v. t. mili.* (a) to fur-
 nish with furlough (कांहीं मुदतीनंतर) विशेष हक्काची
 रजा (फर्लो) देणें, गैरहजर राहण्याची परवानगी देणें.
 (b) to grant leave of absence to, as to an officer or
 soldier (लष्करी अम्मलदार किंवा सोजीर यांस) कांहीं
 मुदतीपर्यंत नोकरीवरून दूर राहण्याची मोकळीक देणें.

Furnace (*fɜr'nās*) [M. E. *forneis* -O. Fr. *fornais*
 -L. *fornacem*, acc. of *fornax*, an oven -L. *fornus*,
 an oven.] *n.* an inclosed space in which heat is
 produced by the combustion of fuel, as for reduc-
 ing ores or melting metals भट्टी *f.*, चुला *m.*, चुलावण
n., चुलाण *n.* [TO COME OUT OF THE F. (of affliction
 &c.) दिव्यांतून or दिव्यास उतरणें. F. OF GOLDSMITHS
 आगटी *f.* or -टें *n.*, वागेसरी *f.*] *२ (a)* a place or time
 of punishment, affliction, or severe trial; severe
 experience or discipline अतिसंकटकाल *m.*-समय *m.*,
 कठिण प्रसंग *m.*, परीक्षेची वेळ *f* or *m.*, कडक कवाडतीची
 किंवा अनुभवाची भट्टी *f.*, भट्टी *f.* (*fig.*). *F. v. t.* (*obs.*
 or *R.*) to throw out or exhale, as from a furnace
 (भट्टींतून निघाल्यासारखें) बाहेर टाकणें -फेंकणें -ओकणें
 (*fig.*); as, " He furnaces the thick sighs from
 him. " *२ (also)* to put into a furnace भट्टींत
 टाकणें-घालणें.

Furnish (*fɜr'nish*) [O. Fr. *fourniss, fournir*, to

do.] *v. t.* to supply with anything necessary, useful or appropriate पुरवणे, संजोगणे, सजवणे, सज्ज-सज्जित-संपन्न-विशिष्ट &c. करणे, पुरवठा *m.* करणे. [To F. A HOUSE घर *n.* सजवणे -मांडणे -धाटणे.] २ to provide or give (something), to afford देणे, वांटणे, पुरवणे, पुरावा *m.* -पुरवणी *f.* -भरणा *m.* -भरती *f.* -पुरवठा *m.* करणे *g. of o.*; as, "To F. food to the hungry; to F. arms for defence." Fur'nished *a.* stocked with furniture सजवलेला, धाटलेला, सज्ज, सज्जित, शृंगारलेला. २ दिलेला, पुरवलेला. Fur'nisher *n.* धाटणारा. २ पुरवठा करणारा. Fur'nishing *n.* पुरवणे *n.*, पुरावा *m.* (*lit.*), सज्जना *f.*, शृंगारणे *n.*, सजवणे *n.* २ देणे *n.*, वांटणे *n.*, पुरवणे *n.*, पुरावा *m.*, पुरवणी *f.*

Furniture (fer'-ni-cher) [Fr. *fourniture*. See Furnish.] *n.* outfit, equipment सामान *n.*, साहित्य *n.*, सरंजाम *m.*, उपकरणे *n. pl.*, सामग्री *f.*, संभार (S.) *m.* २ articles used for convenience or decoration सरंजाम *m.*, जिनसा *f. pl.*, चीजवस्त *f.* ३ (*print.*) pieces of wood or metal of a lesser height than the type placed around the pages or other matter in a form, and with the quoins, serving to secure the form in its place in the chase निमुळत्या कांड्या *f. pl.*, (फर्मांत ठोकावयाचे) निमुळते चौरस लांकडाचे बारीक तुकडे *m. pl.*

Furrier (fur'-ri-er) [Cf. Fr. *fourreur*.] *n.* a dealer in furs मज लोंकरीचा व्यापारी *m.*, मज लोंकरीचे कपडे विकणारा -करणारा. Fur'riery *n.* furs in general मज लोंकरीचे कपडे *n.* २ trade in furs मज लोंकरीचा व्यापार *m.*

Furrow (fur'ō) [A. S. *furh*, L. *porca*, a ridge.] *n.* a trench in the earth made by a plough सरी *f.*, खांचणी *f.*, खांच *f.*, फणी *f.*, तास *n.* २ (a) a groove as in wood or metal खांच *f.*, कोरणी *f.*, खोबण or खोवणी *f.* (b) a wrinkle on the face (तोंडावरील) सुरकुती *f.* -वळी *f.*; as, "The furrows of age." F. *v. t.* to plough नांगरणे, (नांगराच्या तासासारखे) तास करणे; as, "To F. the ground or sea." २ to mark with channels or with wrinkles खोबणी पाडणे, खांचा करणे, फण्या पाडणे, खोबणी -खांचा -फण्यांची चिन्हे करणे, (तोंडावर) वळ्या *f. pl.* -सुरकुत्या *f. pl.* पाडणे; as, "Thou canst help time to F. me with age." Fur'rowed *pa. t.* & *p. p.* Fur'rowing *pr. p.* & *v. n.*

Further (fer'-ther) [A. S. *furdor*, a comparative of fore, with comp. suffix.] *adv.* to a greater distance अधिक अंतरावर -दूर -लांबवर, आणखी पुढे. [F. & F. पुढे पुढे, उत्तरोत्तर. F. OFF not so near अगदी जवळ नव्हे.] २ in addition, moreover आणखी, शिवाय. F. a. more remote, farther लांबचे, लांबवरचे, अधिक अंतरावरचे -दूरचे, पलीकडच्या बाजूचे; as, "The F. end of the field." २ beyond, additional आणखी,

अधिक, जास्त, दुसरें; as, "Further reason." Fur'ther-
more *adv.* or *conj.* moreover आणखी, आणखी विशे-
पतः, शिवाय. Fur'thermost *v.* most remote सर्वांच्या
पलीकडचा, सर्वांच्या बाहेरचा, कडेचा, शेवटचा, अंतिम,
टोंकाचा. [AT THE F. असैं करतां, यथाकथंचित् (S.), फार
फार तर.] Fur'thest *a. superl.* Same as Furthermost.

Further (fer'ther) [A. S. *fyrdran.* See Further,
adv.] *v. t.* to promote, to advance, to forward (-ला)
जोर *m* -नेट *m* -पुष्टि *f* -पाठबळ *n* -दुजोरा *m* &c. देणें,
पुढें नेणें -ढकलणें, लोटणें, उत्कर्ष *m*. करणें, सिद्धीच्या
मार्गास लावणें (?). Fur'therance *n.* promotion,
advancement, progress बढती *f*, अभिवृद्धि *f*, उन्नति *f*,
उत्कर्ष *m*, प्रगति *f*. Fur'therer *n.* पुष्टि *f* -बळ *n*
-जोर *m* देणारा, पुरस्कर्ता *m*.

Furtive (fer'tiv) [L. *furtivus, -furtum, theft-*
fur, thief; akin to ferre, to bear.] *a.* stolen, steal-
thy, sly, secret चोरलेली, चोरीचा, चोरून घेतलेला,
गुप्त, नकळत केलेला; as, "A. F. look." Fur'tively
adv. चोरीनें, चोरून, चोरी करून, चोरासारखें.

Furuncle (fū'runk'l) [L. *furunculus, a petty thief,*
boil, dim. of fur, thief.] *n. med.* a boil लहान गळू
n -फोड *m*, स्फोट *m*. Furun'cular *a.* गळवाचा, फो-
डाचा, फोडासंबंधीं. २ गळवें *n. pl.* -फोड *m. pl.* झालेला.

Fury (fū'ri) [Fr. *furie, -L. furia-furere, to rage.*] *n.*
violent or extreme excitement उत्क्षोभ *m*, प्रक्षोभ *m*,
अतिक्षोभ *m*, प्रमत्त-उन्मत्तपणा *m*, आवेश *m*. २ *violent*
anger, rage प्रकोप *m*, त्वेष *m*, तेरव *m*, अतिक्रोध *m*,
मोठा राग *m*. ३ *impetuosity, violence* (of the wind or
storm &c.) जोर *m*, तडाखा or तडाका *m*, धडाका or
-खा *m*, धडक *f*, रट्टा *m*, सपाटा *m*. ४ *pl.* (Gr.
Myth.) the avenging deities (They are Tisiphone,
Alecto & Megera.) सूड घेणाऱ्या देवता *f. pl.* ५ (R.)
(Milton) one of the fates esp. Atropos (अँत्रोपोस
नांवाची) सटवी *f.* ६ a *virago* चंडिका or चंडी *f*,
हडळ or हडळी *f*, घोडसटवी लागलेली *f*, आगजाळी
f, शूर्पणखा *f*, तुफान *n*, जीवंत पिशाच *n*.

Furze (ferz) [A. S. *fyrz, a brier.*] *n. bot.* a thorny
evergreen shrub (Ulex Europæus), with beauti-
ful yellow flowers, very common upon the
plains & hills, of Great Britain (& called also
gorse & whin) सदोदित हिरवें राहणारें एक प्रकारचें
कांटेरी झुडूप *n.* (Cf. पिवळा कांटेरी धोतरा *m.*)

Fuse (fūz) [L. *fusus, p. p. of fundere, to pour, to*
melt.] *v. t.* to melt, to dissolve, to liquefy by heat
वितुळविणें, द्रव *m* -रस *m*. करणें *g. of o.*, गाळणें, आट-
विणें(?). २ to unite or blend, as if melted together
मिलाफ करणें, एकजीव करणें. F. *v. i.* to melt वितळणें,
रस होणें *g. of s.*, आटणें(?). २ to be blended, as if
melted together (एकत्र आटल्याप्रमाणें) एकजीव होणें
g. of s., मिळून जाणें. Fusibil'ity *n.* द्रवक्षमता *f*, रसभ-

वनीयता *f.* Fu'sible *a.* capable of being melted वित-
 ळण्याजोगा, द्राव्य, गालनीय, द्रवीकरणीय. २ एकीभवन-
 योग्य. Fus'ing *pr. p. & v. n.* Fusing point *n.* the
 point of fusion (कोणत्याही धातूचा) रस होण्यास
 लागणारे उष्णतामान *n.* Fu'sion *n.* the act of
 melting together गाळणे *n.*, गालन *n.*, द्रावण *n.*, द्रवी-
 करण *n.*, आटविणे *n.* २ the state of being melted by
 heat द्रव *m.*, द्रवत्व *n.*, रसस्थिति *f.* ३ the blending
 together of things, as if melted together (दोन धातू
 इत्यादिकांचा एकत्र आटल्याप्रमाणे) एकजीव होणे *n.*, एक-
 श्रीभवन *n.* ४ *biol.* the union, or binding together,
 of adjacent parts or tissues जवळजवळच्या शिरांचे
 एकीभवन *n.*, जवळजवळच्या शिरांचा मिलाफ *m.*

Fusee, or Fuzee (fū-zē') [O. Fr. fusee, a spindleful
 -L. L. fusata -L. fusus, a spindle.] *n.* the cone
 or conical wheel of a watch or clock, designed to
 equalise the power of the main spring (घड्याळां-
 तील) पायऱ्या पायऱ्यांचे शंकाकार चक्र *n.*

Fusil (fū'zil) [O. Fr. fussil, a flint-musket, -L.
 L. focile, steel (to strike fire with), dim. of L.
 focus, a fireplace.] *n.* a light kind of flintlock
 musket formerly in use गारेच्या चापाची हलकी
 बंदूक *f.* Fusileer' or Fusilier' *n. mili.* (a) (for-
 merly) फ्युझिल बंदूक धरणारा शिपाई *m.* (b) *pl.* a title
 now borne by some regiments फ्युझिलीअर नांवाची
 सैन्याची तुकडी *f.*; as, "the Royal F.s." Fu'sillade *n.*
mili. a simultaneous discharge of firearms तोफ
 -बंदूक इत्यादिकांचा धडाका *m.* -तडाखा *m.*, एकदम के-
 लेला गोळीबार *m.* F. v. t. एकदम गोळीबार सुरू करणे.

Fusileer or Fusilier, See under Fusil.

Fusion, See under Fuse.

Fuss (fus) [Imitative.] *n.* ado, tumult, bustle गड-
 वड *f.*, नसता बाऊ *m.*, चळवळ *f.*, धामधूम *f.*, हालचाल *f.*,
 दंगल *f.*, गर्दी *f.*, पोकळ अवडंबर *n.*, उगाच गडबड *f.*,
 निरर्थक पसारा *m.* F. v. t. उगाच धांदल -गडबड
 करणे -उडवणे. Fuss'ily *adv.* धांदलीने, गडबडीने,
 गर्दीने. Fuss'iness *n.* धांदल्या -धांदरट -गडबड्या
 स्वभाव *m.* Fuss'y *a.* गडबड्या, धांदल्या, &c.

Fust (fust) [O. Fr. fust (Fr. fut) -L. fustis, a
 stick, staff.] *n. arch.* the shaft of a column or
 trunk of a pilaster खांब्याची मधली लाट *f.*

Fust (fust) [O. Fr. fust (Fr. fut), a cask, taste
 or smell of the cask. See Fust above.] *n.* a
 strong musty smell उबटाण *f.*, उबसाण *f.*, उग्रगंध *m.*,
 दुर्गंध *m.* Fus'ty *a.* smelling of the wood of the cask
 (as wine), musty उबट, केनसट, वाशेळा, वासकट,
 वासका, दुर्गंध. [To GET F. उबटणे.] Fust'iness *n.*
mustiness उबटपणा *m.*, केनसटपणा *m.*, उबटाण *f.*,
 उबसाण *f.*

Fustian (fust'yun) [O. Fr. *fustaigne* (Fr. *futaine*)
 -It. *fustagno*, fustian. Arab. *fostat*, a suburb of
 Cairo.] *n.* a kind of coarse twilled cotton or cotton
 and linen stuff, including corduroy, velveteen,
 &c. फस्टीअन नांवाचें टील कापड *n.* २ (of style) See
 Bombastic. F. *a.* made of fust फस्टचा केलेला.
 २ bombastic भाडंबरयुक्त, अवडम्बराचा. Fus'tianist
n. a writer of fustian शब्दावडंबरी लेखक *m.*

Fusty, See under Fust No 2.

Futile (fū'til) [Fr. -L. *futilis*, that easily pours
 out -*fundere*, to pour. Futile शब्दाचा मूळ अर्थ
 "बोलघेवडा, बडबड्या, वाचाळ" असा होता.] *a.* vain,
 worthless असार, वायफळ, पोकळ, वावगा. २ useless,
 ineffectual निष्फल, निरर्थक, व्यर्थ, फुकट, निकामी,
 कुचकामी, टाकाज. Fu'tilely *adv.* Futility *n.*
 असारता *f.*, पोकळपणा *m.*, &c. ३ uselessness वैयर्थ्य *n.*,
 मोघता *f.*, निष्फलता *f.*, नैष्फल्य *n.*, &c.

Future (fūt'ūr) [L. *futurus*, used as *fut. p.* of
esse, cf. Sk. भू, to be.] *a.* that is to be or come here-
 after पुढचा or ला, पुढील, भविष्यकालचा, भविष्य-
 कार्त्ती होणारा येणारा, भावी, आगामी, पुढें व्हावयाचा,
 मोहरचा or -ला (low). [F. AND FIXED अवश्यभावी.
 F. STATE उदर्कावस्था *f.*, भविष्यस्थिति *f.*] २ that has time
 intervening सावधि, सावधिक. F. tense *n.* gram.
 भविष्यकाल (ळ) *m.* F. *n.* time to come पुढला काल *m.*,
 भविष्यकाल *m.*, उत्तरकाल *m.*, उदर्ककाल *m.*, उदर्क *m.*,
 भवितव्य *n.*, आयति *f.* [In F. पुढें.] २ (collectively)
 events that are to happen in time to come भवितव्य
n., भविष्य *n.*, होईक *n.*, होतव्य *n.*, होष्य *n.*, होष्यमाण *n.*,
 होणारें *n.* ३ the possibilities of the future (used esp. of
 prospective success or advancement) सिद्धिसंभव *m.*,
 भविष्यकाल *m.* (colloq.) ; as, " He had a great F.
 before him. " ४ gram. a future tense भविष्यकाल *m.*
 Fu'tureless *a.* without prospect of betterment in
 the future पुढें मार्गें चांगलें होण्याची आशा नसलेला,
 नैराश्ययुक्त. Fu'turist *n.* an expectant आशावादी,
 भविष्यकालावर भार -आशा ठेऊन राहणारा मनुष्य *m.*
 २ theol. one who believes or maintains that the
 fulfilment of the prophecies of the Bible is to be
 in the future बायबलांतील वचनें -भविष्यें खरीं व्हाव-
 याचीं आहेत असें मानणारा -प्रतिपादणारा. Futu'rity *n.*
 future state भविष्यस्थिति *f.* २ the future भविष्य
 -भावी -उत्तर -आगामी काल *m.* ३ a future event भवि-
 ष्यकालीन गोष्ट *f.*, भविष्यकालीन वृत्त *n.*, होष्यमाण *n.*

Fuzz (fuz) [Imitative of Buzz, Fizz.] *v. i.* to fly off
 in minute particles with a fizzing sound like water
 from hot iron फसफस आवाजानें ब बारीक बारीक कण
 होऊन उडून जाणें. F. *n.* fine, light particles (as
 dust) (धुळीसारखे) बारीक व हलके कण *m. pl.*

Fy (fi) *interjec.* Same as Fie.

G (jē) इंग्रजी वर्णमालेंतील सातवें अक्षर आणि पांचवें व्यंजन. G ह्या व्यंजनाचे दोन उच्चार आहेत; (१) ग्, जसें:—gave, go, gun. (२) ज्, जसें:—gem, gin. लॅटिन भाषेंतच G ह्या अक्षराचें स्वरूप तींतील मूळच्या C ह्या अक्षराच्या स्वरूपांत थोडासा फरक करून कल्पिलें आहे; आणि तें मग तसेंच्या तसेंच इंग्रजींत घेतलें आहे.

२ *mus.* (a) the name of the fifth note of the diatonic scale of C major संगीतशास्त्रांत सप्तस्वरांतील पांचवा स्वर *m*, (अर्थात्) पंचम *m*. (b) *G clef*: the treble clef placed on the line in the staff appropriated to the note G. पंचमचिन्ह *n*, गीतलिपींतील पंचमस्वरस्थानघोटकचिन्ह *n*. ३ *math.* सातव्या स्थानाचें दर्शक चिन्ह *n*. (A, B, C, D, E, F, G.) ४ George, Gertrude इत्यादि विशेषनामांसाठीं संक्षेपानें G. हें अक्षर वापरतात. ५ इंग्रजी भौतिकशास्त्रांत गुरुत्वाकर्षणा (gravity) बद्दल *g* हें अक्षर वापरतात. ६ *math.* G. C. F. or G. C. M. (=Greatest Common Factor or Greatest Common Measure) अशा संक्षेपलिपींत G. 'महत्तम' (greatest) ह्या अर्थी वापरतात. ६ फ्रीमॅसन्सच्या भाषेंत G. M. ह्याचा अर्थ Grand Master असा आहे.

Gab (gab) [Of A. S. origin.] *v. i.* to talk idly, to chatter, to prate बडबडणें, बकबकणें, बकवा *f. pl.* जल्पना *f. pl.* करणें, फात्या *f. pl.* करणें-मारणें. *G. n.* (colloq.) idle prate, unmeaning talk बडबड *f*, बकबक *f*, बकवा *f* or *m*, जल्पना *f*, जल्प *m*. [GIFT OF THE G. a talent for talking, facility of expression वाक्प्रसाद *m*, जिन्हानुकूल्य *n*, अस्खलित वाणीचा प्रसाद *m*, जिभेची देणगी *f*.] २ (Scot.) the mouth तोंड *n*, मुख *n*. Gab'ber *n*. बडबड्या, बडबडणारा, बडबड-जल्पना करणारा &c.

Gabardine, Gaberdine (gab-er-dēn') [Span. *gabardina*, -Span. *guban*, a kind of great coat.] *n.* (Shakes.) a coarse frock or loose upper garment (formerly worn by Jews), a mean dress जाडा-भरडा पोकळ चोगा *m*, ग्याबरडीन *m*.

Gabble (gab-b'l) [Perhaps frequentative of Gab *v. i.* which see.] *v. i.* to talk fast or without meaning, to jabber, to prate व्यर्थ बडबडणें, बडबड करणें, बकबक *f.* करणें, अर्थरहित भाषण करणें, भकणें. २ to utter inarticulate sounds with rapidity, to cackle like geese जलद जलद व अस्पष्ट शब्द उच्चारणें, वचावचा बोलणें. *G. n.* व्यर्थ बडबड *f*, निरर्थक-अर्थरहित बोलणें *n*, बकबक *f*, बरळ *f*. २ गलगल *f*, वचावचा बोलणें *n*, बडबडाध्याय *m*, (colloq.) गुडगुड *f*.

Gab'bler *n*. बडबड्या, वाचाळ, जल्पक &c.
 Gaberdine, See under Gabardine.
 Gabion (gä-'bi-un) [It. *gabione*, a large cage, -L. *cavea*, a hollow -L. *cavus*, hollow. See Gage.]

n. (fort.) a hollow cylinder of wicker-work, like a basket without a bottom (gabions are made of various sizes, and filled with earth in building field-works, to shelter men from an enemy's fire) (शत्रूकडील तोफेच्या मान्यापासून सैन्याचें रक्षण करण्याकरितां) मातीनें भरून ठेवलेली बिनबुडाची टोपली *f.* Gā'bionade *n.* fort. (मातीनें भरलेल्या) बिनबुडांच्या टोपल्यांची भिंत *f.*

Gable (gā'-b'l) [O. Fr. *gable*, A. S. *geafel*, a fork.] *n.* arch. (a) the vertical triangular portion of the end of a building from the level of the cornice or eaves to the ridge of the roof चांदई *f.* (b) (hence) the end-wall of a building (as distinguished from the front or rear side) (इमारतीचा) चांदईकडचा भाग *m.* (c) a decorative member having the shape of a triangular gable चांदईसारखी नकशी *f.* चांदई *f.* Ga'blet *n.* arch. a small gable, or gable-shaped canopy, formed over a niche, &c. लहान चांदई *f.*

Gablock (gab'-lok) [See Gavelock.] *n.* a false spur or gaff, fitted on the heel of a game-cock लढाऊ कोंबड्याच्या पायांस मारलेली नखी *f.*

Gaby (gā'-bi) [From a Scand. root found in Icel. *gapi*, *gapa*, a rash, reckless man. Cf. Gape.] *n.* (colloq.) a simpleton, a dunce, a lout खुळा, मेषपात्र *n.*, मूर्ख मनुष्य *m.*, मह, अविचारी.

Gad (gad) [O. E. *gad*, goad, sting.] *n.* the point of a spear or an arrow-head (बाण *m.*, भाला *m.*, इ० चें) टोंक *n.*, अग्र *n.*, अणी *f.*, फळ *n.* २ a pointed or wedge-shaped instrument of metal (as a steel wedge used in mining) कुन्हाडीच्या पात्यासारखें हत्यार *n.*, छिणी *f.*, कोतरणी *f.* ३ a sharp-pointed rod, a goad अणीदार दांडा *m.*, पराणी *f.*, अंकुश *m.* ४ a spike on a gauntlet दस्तान्याच्या आंगटीवर बसविलेली पराणी *f.* -विढी *f.* ५ a rod or stick (as a fishing rod, a measuring rod, &c.) अणीदार दांडा *m.* -सोंटा *m.*, गळ *m.*, लकडी *f.* Upon the G. upon the spur of the moment आयत्या वेळीं, तत्काल, तत्क्षणीं, त्याच वेळेस. २ hastily धांदलीनें, घाईघाईनें, लगबगीनें, उतावीळपणानें. G. [Prob. from Gad *n.* and orig. meaning to drive about.] *v. i.* to walk about, to run or go about without purpose (like cattle stung by a gad-fly) हिंडणें, भटकणें, उनाडणें, हिंडणवारे *m. pl.* -हिंडफेरा *m.* -उनाडकी *f.* करणें, भटक्या *f. pl.* मारणें -मारीत फिरणें. २ (hence) to run wild, to be uncontrolled सैरावैरा धावणें -पळणें, ताब्यांत न राहणें, ताब्यांतून सुटणें -निसटणें -पळणें. Gad'a-bout *n.* colloq. a

gadder. Gad'der *n.* a rambling gossip भटक्या गप्पीदास. [THESE WORDS, AS RESTRICTED TO FEMALES, ARE RENDERED BY नगरभवानी, भटकभवानी, गांवभवानी, हिंडफिरी, गांवगाई, बारा घरची विह्ली *f.*, जिच्या पायांस भिंगरी OR भोंवरा पडलेला आहे अशी; AND, AS USED OF MALES, BY हिंडफिन्या, भटकभैरव -भैरोवा, पायावर -पायी भोंवरा पडलेला, ज्याचा तळ थांबत नाही असा, बारा पिंपळावरचा मुंजा.] Gad'ding *pr. p. & v. n.* Gad'dingly *adv.* भटक्या मारीत. Gad'dish *a. disposed to gad* भटक्या मारण्याची संवय पडलेला. Gad'dishness *n.* भटक्या स्वभाव *m.* Gads'man *n.* one who uses a goad in driving (गाडीचीं वगैरे जनावरें) पराणीनें हांकणारा.

Gadfly (gad'-flī) [From Gad *n.* and Fly.] *n.* a fly which pierces the skin of cattle in order to deposit its eggs गोमाशी *f.*, घंघाळी *f.*

Gael (gāl) [Gael. Gael, a Scotch Highlander.] *n.* (ethnol.) (a) Celt or the Celts of the Scotch Highlands or of Ireland आयर्लंडचा किंवा स्कॉच् हायलंड्सचा केल्ट मनुष्य *m.*, गेल *m.* Gael'ic *a.* (ethnol.) of, or pertaining to, the Gael गेल मनुष्याचा, गेल मनुष्यासंबंधीं. Gael'ic *n.* गेलिक भाषा *f.*

Gaff (gaf) [Fr. gaffe, hook. Perhaps akin to German gabel, Sk. गभ, a fork.] *n.* a barbed spear or a hook with a handle मच्छी मारण्याचा लहान भाला *m.*, आंकडी *f.* २ the spar upon which the upper edge of a fore-and-aft sail is extended शिडाच्या टोंकापर्यंत जाणारी काठी *f.* (?). *G. v. t.* मच्छी मारण्याच्या आंकडीनें मारणें -पकडणें.

Gaffer (gaf'fer) [Possibly Contr. of Godfather; but prob. from gramfer, the West of England form of Grand-father, as Gammer of Grand-mother.] *n.* an elderly man, an aged rustic म्हातारबावा *m.*, बाबा *m.*, वृद्ध मनुष्य *m.*, वृद्ध आजोबा *m.* [A LITTLE G. वडलोबा *m.*] २ (Prov. Eng.) a foreman or overseer of a gang of labourers मुकादम *m.*, म्होरक्या *m.*, नाईक *m.*

Gaffle (gaf'-f'l) [Cf. A. S. geafl, fork. See Gaff.] *n.* an artificial spur or gaff for game cocks (लढाऊ कोंबड्याच्या पायांस घालण्याची) कृत्रिम नखी *f.*

Gag (gag) [Ety. doubtful. Probably imitative of sound made in choking.] *v. t.* to stop the mouth of by thrusting something in (तोंडांत) बोळा *m.* -चोबा *m.* -कोंबणें -घालणें, (तोंडांत) बोळा *m.* देणें, (तोंड) कोंडणें -बांधणें, बंद करणें. [To G. WITH A CLOUT चोंदी *f.* देणें.] २ to pry or hold open by means of a gag बोळा घालून उकलणें -आ करावयास लावणें. ३ to deprive of power or freedom of speech, to stop the mouth of (-चें तोंड) बंद करणें, (भाषणाचें किंवा लेखनाचें) स्वातंत्र्य हिरावून घेणें. *G. v. i.* to heave with nausea, to retch (-ला) ओकारी येणें, मळमळणें. २ (slang) to introduce gags or interpolations घुसडा-

घुसड करणे. G. n. something put into the mouth or throat to hinder speech (तोंडांत कोंबण्याचा) बोळा m. २ a mouthful that makes one retch, a choking bit ओकारी आणणारा घांस m, घशाशीं अडकलेला तुकडा m -घांस m. ३ (slang) a made-up story, a speech or phrase interpolated off-hand by an actor on the stage in his part as written रचलेली -बनावट -पदरची गोष्ट f, नटानें रंगभूमीवर आपल्या पदरचें केलेलें (सयुक्तिक) भाषण n. Gag'ger n. Gag'ging pr. p. [G. ACT मुस्कटदावीचा कायदा m.]

Gage (gāj) [Fr. gage, gager, to wager.] n. a pledge, a security (एखादें कृत्य केलें नाहीं तर हरण्याची) पैजेची वस्तु f, पैज f, तारण n, गहाण n. २ a glove, cap or the like, cast on the ground as a challenge to combat; a challenge; a defiance पैजेचा विडा m, पैजेची खूण f, प्रतिज्ञाचिन्ह n, आन्हानचिन्ह n. G. v. t. obs. (Shakes.) to offer as a guarantee, to stake, to wage or wager गहाण n -तारण n. ठेवणें -देणें, जामीनगतीस लावणें -देणें. २ to bind by pledge, to engage (तारण ठेऊन) बांधून घेणें -टाकणें.

Gage (gāj) [So called because an English family named Gage imported the greengage from France in the 18th century.] n. a variety of plum बिया किंवा आठी असलेल्या फळांची एक जात f, गेज नांवाचें फळ n.

Gage (gāj) [See Gauge.] n. a measure or standard. See Gauge. G. v. t. See Gauge.

Gaggle (gag'-g'l) [Of imitative origin.] v. i. to make a noise like a goose, to cackle हंसनाद m. करणे, गुडगुडणें, गुडगुड आवाज करणे. G. n. (Prov. Eng.) a flock of wild geese रानांतील हंसपक्ष्यांचा कळप m.

Gaiety (gā'i-ti) n. See Gayety under Gay.

Gain (gān) [O. E. gain, Icel. gagn, gain.] v. t. to obtain or acquire by effort or labour (श्रम करून) मिळविणें, पैदा करणे, संपादणें, संपादन करणे, मिळणें in. con. with ला of s., प्राप्त होणें in. con. with ला of s. (b) to obtain as a profit or advantage कमावणें, (फायद्यादाखल) मिळविणें, संपादणें, अर्जन करणे, मिळकत f -किफाई f -कमाई f करणे g. of o., उपार्जना f -उपार्जन n. &c. करणे g. of o. २ to come off winner or victor in, to be successful in जय m -यश n -फत्ते f. मिळविणें, जिंकणें, जितणें, मिळविणें (colloq.), फत्ते होणें in. con. g. of s. ३ to draw into any interest or party, to win to one's side, to conciliate आपल्या गोटांत ओढणें, आपल्या बाजूस -पक्षास ओढणें -ओढून or वळवून घेणें, आपलेंसं करणे, वश करणे -करून घेणें. ४ to reach (-ला) पोचणें, पावणें. [To G. GROUND जोर धरणें -मिळणें with ला of s.] G. v. i. to receive advantage or profit लाभ होणें in. con. with ला of s., लाभणें, लाधणें. २ to advance in interest, health, or happiness; to make

progress सुधारत जाणें, पुढें पुढें मजल मारणें. G. n. oppo. to *loss*) फायदा *m*, किफायत *f*, नफा *m*, लाभ *m*, मिळकत *f*, प्राप्ति *f*, कमाई *f*, पैदास्त *f*, मिळताब *m*, उत्पन्न *n*, आय *m*, आदाय *m*, अदा *m*, जोड *f*, मीळ *f*, उपज *m*, निपज *m*, लभ्यांश *m*, लभ्य *n*. [BY WAY OF G. नफेवारीं, नफ्यादाखल, फायद्यादाखल, सरिफेवारीं. DISHONEST G. लुचपत *f* (व. खा). G. AND LOSS नफातोटा *m*, नफानुकसान *n*, लाभालाभ *m*, लाभहानि *f*. PROSPECT OF G. लाभदृष्टि *f*, मिळकतीची आशा *f*. UNEXPECTED or RARE G. आकस्मिक-अलभ्य लाभ *m*, धोवें *n*, घवूक *n*, घवाड *n*.] २ *acquisition, accumulation* मिळकत *f*, अर्जन *n*. Gain'able *a*. प्राप्य, मिळण्या-जोगा. Gain'ed *pa. p. a*. मिळवलेला, प्राप्त, लब्ध. Gain'er *n*. मिळवणारा, संपादन करणारा, &c. Gain'ful *a*. लाभदायक, फलद्रूप, फायदेशीर, फायद्याचा, नफ्याचा, &c. Gain'fully *adv*. फायदेशीरपणानें. Gain'fulness *n*. Gain'ing *pr. p. & v. n*. मिळविणें *n*. &c. Gain'less *a*. बिनफायद्याचा. Gain'lessness *n*. Gain'pain *n*. *bread-gainer* (a term applied in the Middle Ages to the sword of a hired soldier) भाकरी मिळविणारा. Gain'some *a*. See Gainful.

Gainsay (gān'-sā) [A. S. *gegn*, against, and say.] *v. t.* to say something against, to contradict, to controvert उलट बोलणें -सांगणें, (-शीं) वाद घालणें -घेणें *g. of o.*, खंडणें, उलट-उलटा घेणें -धरणें *with वर of o.*, प्रत्याख्यान *n*. -विपरीत कथन *n* - विरुद्ध-कथन *n*. करणें. २ to forbid मना *f* -मनाई *f*. करणें, हरकत *f*. घेणें. Gainsay'er विरुद्ध -उलट बोलणारा &c., वाद घेणारा. २ हरकत करणारा, अडविणारा.

Gairish (gaer'ish) *a*. See Garish. भडक, झळक, भडकीचा.

Gait (gāt) [Ice. *gata*, a way.] *n*. (Shakes.) a going, a walk, a way चाल *f*, रस्ता *m*, मार्ग *m*, वाट *f*. २ manner of walking or stepping चालण्याची ढब *f* -पेट *f* -नोक *m*, चाल *f*, गति *f*, पाजल *n*. [SOLEMN or STATELY G. गजगति *f*.] Gait'ed *a*. having (such) a gait (used in comp.) (अमुक प्रकारचें) पाजल गति असलेला; as, " Slow-gaited " = मंदगति.

N. B.—Gait is the manner of the walk as to the movements of the legs and feet alone. Smith.

Gaiter (gā'-tēr) [Fr. *guetre*; akin to Eng. *wear* *v*.] *n*. covering of cloth or leather fitting down upon shoe (थंडीचें निवारण करण्याकरितां) बुटांवर बसविण्याचें पायांचें आच्छादन *n*, गेटर *m*.

Gala (gā'-la) [Fr. *gala*, show, pomp -It. *gala*, finery; of German origin.] *n*. pomp, show भपका *m*. २ gala dress सणाचा -भपक्याचा पोषाख *m*. ३ a festive occasion, a festival characterised by the display of finery and show आनंदाचा -सणाचा -छानछोकीचा

दिवस *m*, सण *m*, उत्सव *m*. Gala-day *n*. a holiday
सण *m*, सणाचा दिवस *m*. Gala-dress *n*. सणाचा
पोशाख.

Galactic (ga-lak'-tik) [Gr. *gala*, *galaktos*, milk; cf. Galaxy.] *a*. of or pertaining to milk, got from milk दुधाचा, दुधासंबंधी, दुग्धप्राप्त. २ *astron.* of or pertaining to galaxy or the Milky Way आकाशगंगेसंबंधी. Galac'tagogue *n. med.* an agent exciting secretion of milk दुग्धोत्पत्तिप्रवर्तक (औषधे *f*). Galac'tia *n.* a morbid flow or deficiency of milk (कांहीं विकाराने अंगावरील) दुधाचा फाजील पान्हा सुटणे किंवा दूध खुंटत जाणे *n*. Galacto-desim'eter, Galactom'eter *n.* an instrument for ascertaining the quality of milk (*i. e.*, its richness in cream) by determining its specific gravity, a lactometer दुग्धपरीक्षक *m*; दूध तपासण्याचे यंत्र *n*, दुग्धपरीक्षायंत्र *n*. Galactoph'agist *n.* one who eats or subsists on milk दुग्धोपजीवी, दुग्धभोजी, दुग्धप्राशी, दूधच पिऊन राहणारा. Galactoph'agus *a.* दुग्धभोजी. Galactoph'orous *a. anat.* milk-carrying (applied to the ducts of mammary gland) दुग्धवाहक, दुग्धप्रवाहक (नलिका *f*). Galactopo'ietic *a. med.* दुग्धजनक *G. n.* दुग्धजनक औषध *n*.

Galangal (ga-lan'-gal) [O. Fr. *galingal*-Ar. *khalanjan*.] *n.* कोळंजन *n*, कोलंजन *n*.

Galatian (ga-lā'-shan) [From *Galatia*, in Asia Minor.] *a.* (एशिया or या मायनरमधील) गॅलेशियासंबंधी, गॅलेशिया प्रांतासंबंधी. २ गॅलेशियामधील लोकांचा संबंधी. *G. n.* गॅलेशियाचा रहिवासी.

Galaxy (gal'ak-si) [Through Fr. and L., from Gr. *galaxias*, *gala*, *galaktos*, milk.] *n.* The Milky Way आकाशगंगा *f*, आकाशनदी *f*, स्वर्गंगा *f*, सुरनदी *f*. २ any splendid assemblage (of persons or things) (महापुरुष) मंडल *n*, (सुवस्तु) मंडल *n*.

Galbanum (gal'-ba-num) [L.,-Gr. *chalbane*, prob. from Hebr. *khelbenah cheleb*, fat.] *n.* (also *Galban*) a gum resin गंधाबिरुजा or गंधाबेरोजा *m*.

Gale (gāl) [Perh. from Scand., as in Dan. *gal*, mad, Norw. *galen*, raging.] *n.* a strong but steady wind (between a stiff breeze and a hurricane. The most violent gales are called *tempests*.) सोंसाळ्याचा (पण बराच काल सारखा वाहणारा) वारा *m*, जोराचा वारा *m*, जवळ or जौळ *n*, वावटळ *f* or *n*, ढोसण *f*, प्रभंजन *m*, महावात *m*, वात्या *m*. २ *Shakes.* a moderate current of air, a breeze मंद वारा *m*, मंद पवन *m*, वाऱ्याची झुळूक *f* -लहर *f*, झुळुळुळ वाहणारा वारा *m*. ३ a state of excitement, passion, or hilarity जोर *m*, जोस *m*, भर *m*, आवेश *m*, आवेग *m*.

Gale (gāl) [Prob. A. S. *gagel*; cf. Ger. *gagel*, a myrtle-bush.] *n. bot.* a plant growing in marshy

places (usually called *Sweet-gale*) दलदलीच्या जागी
रुजगारा (कढ्याच्यासारखा) रोपा *m.*

Galea (gā-lē-ä) [*L. galea*, a helmet.] *n. bot.* the
helmet-shaped part of a labiate flower (ओष्टाकार
फुलाचा) टोपासारखा भाग *m.*, टोप *m.* २ *surg.*
a kind of bandage for the head टोपासारखें
शीर्षबंधन *n.* ३ *pathol.* headache extending all over
the head सर्वकपालशूल *m.* Gāl'ēate, Gāl'eāted *a.*
wearing, or protected by, a helmet शिरस्त्राणधारी,
शिरस्त्राणरक्षित, टोप घातलेला. २ *bot. helmeted,*
helmet-shaped शीर्षास्तरणसदृश, टोपासारखा.

Galena (gā-lē-nā) [*L. galena*, lead-ore.] *n. min.*
lead sulphide, the principal ore of lead (also
galenite) शिशाची कच्ची धातु *f.*, शिशाची अशोधित
धातु *f.*, कच्चे शिसे *n.* Galen'ic,-al *a.* pertaining to, or
containing, galena शिशाच्या कच्च्या धातूचा, कच्च्या
शिशाचा.

Galenite, see *Galena*.

Galician (ga-lish'ian) [From *Gallacci*, a people in
Western Spain.] *n.* (स्पेनमधील) ग्यालिशिआ प्रांता-
चा, ग्यालिशिआसंबंधीं. *G. n.* (called also *gallegan*)
ग्यालिशिआचा रहिवासी.

Galilean (gali-lē'an) [From *Galileo*, the astro-
nomer.] *a.* ग्यालिलिओचा -संबंधीं, ग्यालिलिओकृत;
as, "The *G.* telescope."

Galilean (gal-i-lē'an) [From *Galilee*, one of the
Roman divisions of Palestine.] *a.* (पालेस्टाईन-
मधील) ग्यालिली प्रांताचा -संबंधीं. *G. n.* ग्यालिलीचा
रहिवासी, ग्यालिलीअन (मनुष्य). ३ *a Christian in*
general (used as a term of reproach by Moham-
madans and Pagans) ख्रिस्ती वाढ्या-वाढलेला-माणूस.

Galimatia (gal-i-mā'-shā) [*Fr.*] *n.* nonsense, gib-
berish, confused mixture बकवा *f.*, बडबड *f.*, वेडगळ
भाषण *n.*, खिचडी *f.*, अगडतगड *f.*, अगडबगड *f.*

Galingale (gal'in-gāl) See *Galangal*.

Galipot (gal'ipot) See *Gallipot*.

Gall (gawl) [*O. E. galle*, *gal*, *A. S. gealla*, akin
to *Dut. gal*, *L. fel*, *Gr. chole*, and probably to
E. yellow.] *n.* (*physiol.*) the yellow, alkaline,
viscid fluid in the gall-bladder beneath the liver
(it consists of the secretion of the liver, or
bile, mixed with that of the mucous membrane
of the gall-bladder) पित्त *n.* २ the gall-bladder
पित्ताशय *m.*, पित्ताची पिशवी *f.* See below. ३ bitter-
ness, rancour द्वेष *m.*, कठोरपणा *m.*, क्रूरता *f.*, अढी *f.*
G.-bladder n. anat. the membranous sac in which
the gall, or bile, is stored up as secreted by the
liver पित्ताशय *m.*, पित्ताची पिशवी *f.*, पित्ताचा कोठा *m.*
G.-duct n. duct which conveys bile पित्तस्रोत *m.*,
पित्तनलिका *f.* *G.-stone n.* पित्ताशयांतील -पित्ताच्या
पिशवींतील खडा *m.*

Gall (gawl) [Fr. galle -L. galla, oak-apple.] n. zool. an excrescence of any form produced on any part of a plant by insects or their larvae (also gall-nut, which see) (झाडाच्या कोणत्याही भागावर किड्यांनी उत्पन्न केलेली) मायफळाच्या आकाराची गांठ f. G. v. t. (dyeing) to impregnate with a decoction of gall-nuts मायफळाच्या उकाड्यांत -काड्यांत भिजविणे. G. or Gall-nut n. zool. a round gall produced on the leaves and shoots of various species of the oak tree मायफळ n, माजा m, माया m, माजूफळ (?) n. See Nut gall. [BLACK G. काळा माजा m. WHITE G. गोरा माजा m.] Gal'lic a. pertaining to, or derived from, galls, nutgalls, and the like मायफळादिकांचा, मायफळादिकांपासून काढलेला. Gal'lic acid n. chem. मायाम्ल m. Gal'ly a. like gall मायफळासारखा. २ bitter as gall मायफळाप्रमाणे कडू.

Gall (gawl) [O. E. gallen, to scratch, to rub, Ger. galle, a disease in horses' feet. Cf. gall, gall-nut.] v. t. to injure the surface of by attrition, to chafe चोळटणे, चोळवटणे, घासणे, घासटणे, सोळणे, लागणे, खरचटणे. २ to fret, to vex चिडवणे, खिजवणे, सतावणे, संतापवणे, राग m. -चीड f. आणणे -उत्पन्न करणे. ३ to injure, to harass, to annoy हजा f -दुःख n -उपद्रव m देणे, जाचणी f -जाचणूक f. करणे, जाचणे, छळणे, छेडणे, हैराण करणे, पिडणे, पुरे पुरे -नकोसे करणे. G. v. i. (R.) Shakes. to scoff, to jeer थट्टा f -मस्करी f करणे. G. n. a wound in the skin made by rubbing घांद m, घट्टा m, चकदळ n, घाड f, घांसल्यामुळे पडलेली जखम f. Gal'led a. चोळवटलेला, खरचटलेला, लागलेला, &c. [HAVING A G. or SORE BACK नाळी, नाळ्या, नाळपट्ट्या.] २ जाचलेला. Gal'ling a. vexing, irritating त्रासदायक, त्रास देणारा, चीड आणणारा, &c. Gal'lingly adv.

Gallant (gal'-lunt) [Fr. galant; It. galante-gala, ornament.] a. (R.) showy, splendid, well-dressed सुंदर, भव्य, सुशोभित, छानदार, भडक, भडकीचा, भपकेदार, डौलदार. २ noble in bearing or spirit, magnanimous दिलदार, उमदा, मोठ्या मनाचा. ३ brave, heroic बहादुर, शूर, मर्द, शौर्य -प्रतापशाली, छातीदार-वाला, धैर्यवान्, रगदार, रंगेल, रग्या. ४ (gal-ant') courteous to women स्त्रियांचा कैवारी, स्त्रीजनानुवर्ती, स्त्रीजनानुराधनतत्पर, स्त्रीसत्कारी, स्त्रीसन्मानी, स्त्रियांच्या सेवेस तत्पर राहणारा. Gal'lant n. Shakes. gay, fashionable man रंगेल पुरुष m, छेलछबेला -झोंकदार पुरुष. २ one fond of paying attention to ladies स्त्रियांचे आराधन करणारा पुरुष m. ३ a lover, a suitor कामी-जन, रमण, वल्लभ, भाषक. ४ (in a bad sense) a seducer जार m, यार m, उपपत्ति m, धगड m, सोदा m, स्त्रियांवर खोटी -दुष्ट -वाईट नजर ठेवणारा, स्त्रियांना फुसलावून बाहेर काढणारा -वाईट मार्गाला -कुमार्गास लावणारा. [RIVAL G. सबताळा.] N. B.:—In the first sense

it is by some orthoëpists (as in Shakespeare)
 accented on the first syllable. G. v. t. to attend or
 wait on, as a lady स्त्रियांच्या तैनातीस राहणें, स्त्रियांची
 तैनात ठेवणें - राखणें, स्त्रीजनानुराधन करणें. Gallant'y
 adv. in a polite or courtly manner अदबीनें, सन्मा-
 नानें, सन्मानपूर्वक. २ like a gallant or wooer स्त्रीजना-
 नुराधनवृत्तीनें, स्त्रीसत्कारबुद्धीनें, स्त्रीसन्मानपूर्वक. Gal-
 lantly adv. in a gallant manner शौर्यानें, शौर्यपूर्वक,
 मोठ्या छातीनें. Gal'lantness n. Gal'lantry n. (archaic)
 ostentatious finery भपका m, अवडंबर n, डौल m,
 दिखाऊ शोभा f. २ bravery, intrepidity जवानमर्दी f,
 मर्दाई f, छाती f, शौर्य n, शूरपणा m, हिंमत f, बहा-
 द्री f, बेधडकपणा m. ३ (a) civil attention to ladies
 स्त्रीसेवा f, स्त्रीपरिचर्या f (S.), स्त्रियांची तैनात f, स्त्रीजना-
 नुराधनवृत्ति f, स्त्रीसत्कार m, स्त्रीसन्मान m. (b) (in a
 bad sense) attention or courtesy designed to win
 criminal favours from a female कामदृष्टि f, कामुक
 दृष्टीचा आदर m, कामचेष्टा f, पापदृष्टि f. (R.) Shakes.
 gallant persons (collectively) बहादूर -मर्द -शूर वीर
 गडी m. pl.

Galleon (gal'i-un) [Span. galeon -Late L. galea,
 a galley.] n. naut. a sailing vessel of the 15th
 and following centuries, often having three or
 four decks, and used for war & commerce (The
 term is often rather indiscriminately applied to
 any large sailing vessel). १५ व्या शतकापुढील लढाऊ
 ग्यालीयन n.

Gallery (gal'er-i) [Fr. galerie -It. galleria -L. L.
 galeria, an ornamental hall.] n. a connecting
 passage-way, as between one room and another
 सजा m, गलेरी f, ग्यालरी f. २ (also) a long hole
 or passage excavated by a boring or burrowing
 animal (जमिनीत पोखरलेलें) बीळ n -पोखरण f, -घळ
 f -गल्ली f. ३ a room for the exhibition of works of
 art (कलाकौशल्यपूर्ण) प्रदर्शनीय वस्तूंचें दालन n -संग्रह-
 स्थान n, चित्रमंदिर n, चित्रालय n, चित्रप्रदर्शनालय n.
 ४ (hence, also) a large or important collection
 of paintings, sculptures, &c. चित्रसंग्रह m, चित्रा-
 वलि f, (चित्रादि) दर्शनीयवस्तुसंग्रह m. ५ a long and
 narrow platform attached to one or more sides of
 a public hall or the interior of a church, and sup-
 ported by brackets or columns (देवालयाच्या किंवा इ-
 तरे स्मार्थजनिक सभामंडपाच्या बाजूचें चिंचोळें लांबलचक)
 दालन n, देवळांतील ओवरी f, ग्यालरी f. ६ fort. any
 communication which is covered overhead as well
 as at the sides (किह्यांतील एका भागांतून दुसऱ्या
 भागांत जाण्याचा) गुप्तमार्ग m, ओवऱ्या m, बोळ m,
 बोळकांडी f.

Galley (gal'i) [O. Fr. galie -L. L. galea; origin
 unknown.] n. (naut.) a vessel propelled by oars,
 whether having masts and sails or not (डोलकाठ्या

व शिडें असलेलें किंवा नसलेलें) वल्यांनीं चालविलेलें पसरट गलबत *n*; as, (a) a large vessel for war and national purposes लढाऊ (राष्ट्रीय) गलबत *n*. (b) a light, open boat, used on the Thames by custom-house officers, press gangs, and also for pleasure उथळ -रुंदट होडी *f*, (कष्टमखात्याचा) छबिना *m*. (c) one of the small boats carried by a man-of-war लढाऊ गलबतावरील लहान होडी *f* -होडकी *f*. [G. SLAVE गलबतावर वल्हे मारण्याची शिक्षा किंवा सजा झालेला गुलाम *m*.] २ the kitchen and cooking apparatus of a vessel (sometimes, on merchant vessels, called the *caboose*) (लढाऊ) गलबतावरील ओवरा *m*, गलबतावरील जेवणाची जागा *f* व भांडींकुडी *n*. *pl*. ३ chem. a gallery furnace (प्रतिशब्द होणारी) लांब चौरस भट्टी *f*. ४ [Fr. *galee*; the same word as E. *galley*, a vessel.] *print*. (a) an oblong tray of wood or brass, with upright sides, for holding type which has been set, or is to be made up, &c. ग्याली *f*, मुद्रापाट *m*, ठसेपाट *m*, ग्रथितमुद्रापात्र *n*. (b) a galley proof मुद्रित *n*, कच्चा छाप *m*, शुद्ध करण्याचा छपील खर्डा *m*, ठसेपाटाचा छाप *m*, तक्त्यावरून कागदावर घेतलेला छाप *m* -छाप *m*.

Galliard (gal'yärd) [From the Span. *gallardo*, lively, gay.] *n*. a gay, lively dance एक प्रकारचा नाच *m*. २ चलाख -चपळ -आनंदी माणूस *m*. G. a. चलाख, चपळ, आनंदी.

Gallic (gal'ik) [L. *Gallicus* -Gallia, Gaul, now France.] a. गॉल (फ्रान्स) देशाचा -लोकांचा. Gal'lican *n*. & a. ग्यालीकन. Gal'licanism *n*. Gal'licism *n*. a French idiom फ्रेंचभाषेची रूढी *f*, रूढीचा -भाषेचा फ्रेंचपणा *m*. २ (also, in general) a French mode or custom (भाचाराचा -व्यवहाराचा -रीतिभातीचा) फ्रेंचपणा *m*, फ्रान्स देशांतील -फ्रेंच लोकांची पद्धति *f* -रूढि *f* -चाल *f*. Gal'licize *v*. *t*. फ्रेंच भाषेचें वळण देणें -लावणें, फ्रेंचपणा देणें. Galloma'nia *n*. an excessive admiration of what is French फ्रेंच लोकांच्या (भाचार-विचारादि) प्रत्येक गोष्टीबद्दल-वाटणारें फाजील कौतुक " -पडणारी भूल *f* किंवा मोह *m*, फ्रेंचवेड *n*, कोणत्याही फ्रेंच गोष्टी -वस्तू -पद्धती -चें वेड *n* -मोह *m*. Galloma'niac *n*. फ्रेंचवेडा *m*, फ्रेंचमूढ *m*.

Galligaskins (gal-i-gas'kinz) [Prob. a corruption of O. Fr. *garguesque* -It. *grechesco*, Greekish.] *n*. *pl*. leather leg-guard (used loosely and often in a jocular sense) पायांचें चर्माच्छादन *n*.

Gallimaufry (gali-maw'fri). [Fr. *galimaufree*, a ragout, hash.] *n*. a hash of various kinds of meat निरनिराळ्या मांसांची खिचडी *f*, भेळ *f*. २ any absurd medley खिचडी *f* (*fig*. & *colloq*.), खिचडमिचड *f*, गोतांबील *f*.

Gallinaceous (gal-in-ā'shius) [L. *gallina*, a hen.

-gallus, a cock.] a. zool. resembling the domestic fowl and pheasant कौबड्यांबदकांसारखा -प्रमाणें, कुक्कुटादिसदृश. Gallin'æ n. pl. zool. (also gallinacæ) an order of birds including the common domestic fowls, pheasants, and allied forms कौबड्या इ० वर्गापैकी पक्षी m. pl., कुक्कुटादिवर्ग m. Gallina'cean n. zool. (sing. of Gallinæ). Gal'liform a. zool. like the Gallinæ in structure कुक्कुटाकृति.

Galliot (gal'i-ot) [Fr. galiote -L. L. galea a small galley.] n. a small galley built mainly for speed (जलद चालणारी) हलकी लहान होडी f.

Gallipot (gal'i-pot) [Prob. corruption of O. Dut. galeypot, a glazed pot -Dut. galeis, glazed.] n. a glazed pot, used by druggists and apothecaries for containing medicines, &c. (चूर्णें ठेवण्याची) मातीची झिलईदार व कांचेसारखी तकतकीत बर्णी f, (औषध ठेवण्याचें) झिलईदार भांडें n.

Gallon (gal'un) [O. Fr. gallon (Fr. gale), a bowl.] n. a measure of capacity containing four quarts (used, for the most part, in liquid measure) पातळ (प्रवाही पदार्थाचें) वजन करण्याचें एक केली माप n, ग्यालन m.

Gallop (gal'up) [Fr. galoper, A. S. gehleapan, to leap.] v. t. to go at a gallop, to run with speed भरधांव जाणें-पळणें, चौकणें, चौकत जाणें, चौखूर-चौपारीं -उडणें -धांवणें -उडत चालणें -पळणें -जाणें, चौकावर लावणें-जाणें. २ to ride a horse at a gallop (घोड्यावर बसून) घोडा चौखूर -चौकावर लावणें, चौखूर-भरधांव पळणाऱ्या घोड्यावर बसणें -रपेट करणें. ३ (fig.) to go rapidly or carelessly (as in making a hasty examination) (परीक्षण करितांना) धांदली धांदलीनें जाणें, ओरखडून काढणें, कसेंबसें पुरें करणें, रेंटीत-दामटीत नेणें. G. v. t. to cause to gallop दौडणें, दामटणें, पिटणें, दपटणें, पिटाळणें, फेंकणें. [To G. UP AND DOWN फेरफटका m. -फेर m. देणें, रपेट करवणें. To G. VIOLENTLY ताण देणें -पाडणें.] G. n. -the act. दवडणें n, पिटणें n. [To PUT OUT IN A G. चौखूर-भरधांव काढणें, (घोडा) फेंकणें.] २ चौक m, चौक-चाल f, दवडचाल f, भदरपट f, भरधांव f, दुडाण n, दुडाणचाल f, घुतगति f (S.), घुत n (S.). [IN A G. भरधांव, चौखूर. HAND G. a slow or gentle gallop दुडकी चाल f.] Gal'loped pa. t. & p. p. Gal'loper n. चौखूर चालणारा. Gal'loping pr. p. & v. n.

Gallows (gal'-us or -löz) [O. E. galwes, pl., A. S. galga, gealga, gallows, cross. Etymologically and historically considered, gallows is a noun in pl. but always used as sing. and hence preceded by a.] n. a frame from which is suspended the rope with which criminals are executed by hanging फांशी देण्याचा खांब m, गळाचीं लांकडे n.

pl., वधस्तंभ *m*, वधस्थान *n*. २ (*also*) a like frame for suspending anything (कोणतीही वस्तु) लोंबत-टांगून ठेवण्याची चौकट *f*, उद्धंधन *n* (*S.*) ३ (*R.*) (*Shakes.*) a wretch who deserves the gallows फांशी जाण्यास -देण्यास योग्य मनुष्य, फांशीची शिक्षा देण्यास योग्य मनुष्य. ४ *pl.* (*colloq.*) a pair of suspenders or braces उद्धंधनयुग्म *n*, ओढून ठेवण्याच्या दोऱ्यांची जोडी *f*. G. bird (*colloq.*) See G. *n*. ३. Gallow tree gallows, which see.

Galoche, Galoshe (*ga-losh'*) [*Fr. galoche*, of which *ety. dub.*; either from *L. gallica*, a gallic shoe -*Gallicus*, pertaining to Gaul, or from *Gr. kalopodian*, dim. of *kalopous* -*kalon*, wood, and *pous*, the foot.] *n.* an overshoe worn in wet weather (नेहमींच्या जोड्याची घाण होऊं नये म्हणून त्याच्यावरून घालण्याचा) पावसाळी वरजोडा *m*, मळसाळ जोडा *m*.

Galvanic, see under Galvanometer.

Galvanise, see under Galvanometer.

Galvanism, see under Galvanometer.

Galvanometer (*gal-van-om'-ē-tēr*) [From *Galvania*, from *Luigi Galvani* of Bologna, the discoverer (1737-98), and *Gr. metron*, a measure.] *n. elec.* an instrument or apparatus for measuring the intensity of an electric current, usually by the deflection of a magnetic needle; electrometer

रसायनजन्य (घर्षणजन्य नव्हे) चलविद्युतेच्या प्रवाहाचा जोर किंवा तीव्रता मोजण्याचें यंत्र *n*, चलविद्युन्मापक *m*.

Galvanometric *a.* चलविद्युन्मापकाचा संबंधी, चलविद्युन्मापकानें दाखविलेला. Galvanic *a.* of, or pertaining to, galvanism चलविद्युतेचा, चलविद्युत्संबंधी.

G. battery *n.* an apparatus for generating electrical currents by the mutual action of certain liquids and metals गाल्हनीची विद्युन्घटमाला *f*, रसायनजन्यविद्युन्माला *f*. तांबें, जस्त इत्यादि धातूंच्या पत्र्याचे तुकडे आणि गंधकाम्ल (sulphuric acid), किंवा नत्रिकाम्ल (nitric acid), व पाणि इत्यादि द्रव्यांच्या रसायनकार्यानें विद्युत् उत्पन्न करणारी घटमाला *f*. Galvanise *v. t.* to affect with galvanism विजेनें जागृत करणें, विजेनें संचरित करणें, विजेची भावना देणें. २ to plate as with gold, silver &c., by means of electricity विजेनें सोऱ्याचा अगर रुप्याचा मुलामा देणें, विजेनें सोऱ्याची अगर रुप्याची झिलई देणें, विजेनें सोऱें किंवा रुपें चढविणें. ३ (*a*) to restore to consciousness by galvanic action (as from a state of suspended animation) वीज लावून चेतना किंवा चैतन्य उत्पन्न करणें, विजेनें शरिराच्या लुल्या भागांत जीव आणणें. (*b*) (hence) to excite to a factitious animation or activity कृत्रिम हालचाल हुषारी अगर जीवंतपणा उत्पन्न करणें. ४ to coat as iron with zinc लोखंडावर जस्ताचा मुलामा चढविणें. Galvanisation *n.* विजेनें जागृत

रसायनजन्यविद्युन्माला *f*. तांबें, जस्त इत्यादि धातूंच्या पत्र्याचे तुकडे आणि गंधकाम्ल (sulphuric acid), किंवा नत्रिकाम्ल (nitric acid), व पाणि इत्यादि द्रव्यांच्या रसायनकार्यानें विद्युत् उत्पन्न करणारी घटमाला *f*. Galvanise *v. t.* to affect with galvanism विजेनें जागृत करणें, विजेनें संचरित करणें, विजेची भावना देणें. २ to plate as with gold, silver &c., by means of electricity विजेनें सोऱ्याचा अगर रुप्याचा मुलामा देणें, विजेनें सोऱ्याची अगर रुप्याची झिलई देणें, विजेनें सोऱें किंवा रुपें चढविणें. ३ (*a*) to restore to consciousness by galvanic action (as from a state of suspended animation) वीज लावून चेतना किंवा चैतन्य उत्पन्न करणें, विजेनें शरिराच्या लुल्या भागांत जीव आणणें. (*b*) (hence) to excite to a factitious animation or activity कृत्रिम हालचाल हुषारी अगर जीवंतपणा उत्पन्न करणें. ४ to coat as iron with zinc लोखंडावर जस्ताचा मुलामा चढविणें. Galvanisation *n.* विजेनें जागृत

रसायनकार्यानें विद्युत् उत्पन्न करणारी घटमाला *f*. Galvanise *v. t.* to affect with galvanism विजेनें जागृत करणें, विजेनें संचरित करणें, विजेची भावना देणें. २ to plate as with gold, silver &c., by means of electricity विजेनें सोऱ्याचा अगर रुप्याचा मुलामा देणें, विजेनें सोऱ्याची अगर रुप्याची झिलई देणें, विजेनें सोऱें किंवा रुपें चढविणें. ३ (*a*) to restore to consciousness by galvanic action (as from a state of suspended animation) वीज लावून चेतना किंवा चैतन्य उत्पन्न करणें, विजेनें शरिराच्या लुल्या भागांत जीव आणणें. (*b*) (hence) to excite to a factitious animation or activity कृत्रिम हालचाल हुषारी अगर जीवंतपणा उत्पन्न करणें. ४ to coat as iron with zinc लोखंडावर जस्ताचा मुलामा चढविणें. Galvanisation *n.* विजेनें जागृत

रसायनकार्यानें विद्युत् उत्पन्न करणारी घटमाला *f*. Galvanise *v. t.* to affect with galvanism विजेनें जागृत करणें, विजेनें संचरित करणें, विजेची भावना देणें. २ to plate as with gold, silver &c., by means of electricity विजेनें सोऱ्याचा अगर रुप्याचा मुलामा देणें, विजेनें सोऱ्याची अगर रुप्याची झिलई देणें, विजेनें सोऱें किंवा रुपें चढविणें. ३ (*a*) to restore to consciousness by galvanic action (as from a state of suspended animation) वीज लावून चेतना किंवा चैतन्य उत्पन्न करणें, विजेनें शरिराच्या लुल्या भागांत जीव आणणें. (*b*) (hence) to excite to a factitious animation or activity कृत्रिम हालचाल हुषारी अगर जीवंतपणा उत्पन्न करणें. ४ to coat as iron with zinc लोखंडावर जस्ताचा मुलामा चढविणें. Galvanisation *n.* विजेनें जागृत

रसायनकार्यानें विद्युत् उत्पन्न करणारी घटमाला *f*. Galvanise *v. t.* to affect with galvanism विजेनें जागृत करणें, विजेनें संचरित करणें, विजेची भावना देणें. २ to plate as with gold, silver &c., by means of electricity विजेनें सोऱ्याचा अगर रुप्याचा मुलामा देणें, विजेनें सोऱ्याची अगर रुप्याची झिलई देणें, विजेनें सोऱें किंवा रुपें चढविणें. ३ (*a*) to restore to consciousness by galvanic action (as from a state of suspended animation) वीज लावून चेतना किंवा चैतन्य उत्पन्न करणें, विजेनें शरिराच्या लुल्या भागांत जीव आणणें. (*b*) (hence) to excite to a factitious animation or activity कृत्रिम हालचाल हुषारी अगर जीवंतपणा उत्पन्न करणें. ४ to coat as iron with zinc लोखंडावर जस्ताचा मुलामा चढविणें. Galvanisation *n.* विजेनें जागृत

रसायनकार्यानें विद्युत् उत्पन्न करणारी घटमाला *f*. Galvanise *v. t.* to affect with galvanism विजेनें जागृत करणें, विजेनें संचरित करणें, विजेची भावना देणें. २ to plate as with gold, silver &c., by means of electricity विजेनें सोऱ्याचा अगर रुप्याचा मुलामा देणें, विजेनें सोऱ्याची अगर रुप्याची झिलई देणें, विजेनें सोऱें किंवा रुपें चढविणें. ३ (*a*) to restore to consciousness by galvanic action (as from a state of suspended animation) वीज लावून चेतना किंवा चैतन्य उत्पन्न करणें, विजेनें शरिराच्या लुल्या भागांत जीव आणणें. (*b*) (hence) to excite to a factitious animation or activity कृत्रिम हालचाल हुषारी अगर जीवंतपणा उत्पन्न करणें. ४ to coat as iron with zinc लोखंडावर जस्ताचा मुलामा चढविणें. Galvanisation *n.* विजेनें जागृत

रसायनकार्यानें विद्युत् उत्पन्न करणारी घटमाला *f*. Galvanise *v. t.* to affect with galvanism विजेनें जागृत करणें, विजेनें संचरित करणें, विजेची भावना देणें. २ to plate as with gold, silver &c., by means of electricity विजेनें सोऱ्याचा अगर रुप्याचा मुलामा देणें, विजेनें सोऱ्याची अगर रुप्याची झिलई देणें, विजेनें सोऱें किंवा रुपें चढविणें. ३ (*a*) to restore to consciousness by galvanic action (as from a state of suspended animation) वीज लावून चेतना किंवा चैतन्य उत्पन्न करणें, विजेनें शरिराच्या लुल्या भागांत जीव आणणें. (*b*) (hence) to excite to a factitious animation or activity कृत्रिम हालचाल हुषारी अगर जीवंतपणा उत्पन्न करणें. ४ to coat as iron with zinc लोखंडावर जस्ताचा मुलामा चढविणें. Galvanisation *n.* विजेनें जागृत

रसायनकार्यानें विद्युत् उत्पन्न करणारी घटमाला *f*. Galvanise *v. t.* to affect with galvanism विजेनें जागृत करणें, विजेनें संचरित करणें, विजेची भावना देणें. २ to plate as with gold, silver &c., by means of electricity विजेनें सोऱ्याचा अगर रुप्याचा मुलामा देणें, विजेनें सोऱ्याची अगर रुप्याची झिलई देणें, विजेनें सोऱें किंवा रुपें चढविणें. ३ (*a*) to restore to consciousness by galvanic action (as from a state of suspended animation) वीज लावून चेतना किंवा चैतन्य उत्पन्न करणें, विजेनें शरिराच्या लुल्या भागांत जीव आणणें. (*b*) (hence) to excite to a factitious animation or activity कृत्रिम हालचाल हुषारी अगर जीवंतपणा उत्पन्न करणें. ४ to coat as iron with zinc लोखंडावर जस्ताचा मुलामा चढविणें. Galvanisation *n.* विजेनें जागृत

करणं *n.*, वीज लाघणं *n.*, विद्युज्जागृतीकरण *n.*, विजेनें
 अन्य धातुची भावना देणें *n.* Gal'vaniser *n.* विजेनें
 जागृत करणारा, वीज देणारा, विजेनें एका धातूस दुसऱ्या
 धातुची भावना देणारा. २ विजेनें मुलासा देणारा. Gal-
 vanism *n.* dynamical electricity चलविद्युत् *f.*, प्रवाह-
 विद्युत् *f.*, प्रवाहरूपी विद्युत् *f.* २ the branch of phy-
 sical science which treats of dynamical electricity
 or the properties and effects of electrical currents
 चलविद्युच्छास्त्र *n.*, प्रवाहविद्युच्छास्त्र *n.* [*N. B.*:—The
 words galvanism and galvanic, formerly in very
 general use, are now rarely employed. For the
 latter word, voltaic, from the name of Volta, is
 commonly used.] Gal'vanist *n.* one versed in gal-
 vanism चलविद्युच्छास्त्रवेत्ता *m.* -पदु. Galvanocau'stic *a.*
 relating to the use of galvanic heat as a caustic,
 esp. in medicine (शस्त्रक्रिया करितांना कापण्यास व
 डागण्यास वापरण्याच्या) विजेनें उत्पन्न केलेल्या उष्णतेच्या
 डागासंबंधीं, विद्युज्जनितदाहासंबंधीं-संबंधींचा. Galva-
 nocau'tery *n.* med. cauterly effected by a knife or
 needle heated by the passage of a galvanic current
 विजेच्या प्रवाहानें तापविलेल्या सुईनें अगर चाकूनें दिलेला
 डाग *m.*, विद्युत्तप्तसूचीदाह *m.* Galvan'ograph *n.*
 (engraving) a copperplate produced by the me-
 thod of galvanography विद्युलेखनपद्धतीनें तयार के-
 लेला वस्तूचा सांचा *m.* -नमुना *m.* -मुद्रा *f.* हा सांचा
 किंवा नमुना उलटा असतो. विद्युलिखितताम्रमुद्रापट *m.*,
 विद्युलिखितपट *m.* २ (also) a picture printed from
 such a plate वैद्युत्ताम्रमुद्रेवरून घेतलेलें चित्र *n.*, वि-
 द्युलेख *m.* (as we call photograph प्रकाशलेख, so
 we call galvanograph विद्युलेख). Galvanog'raphy
n. a method of producing plates for copper-plate
 engraving by the galvanoplastic process without
 etching विद्युलेखनपद्धति *f.*, (or simply) विद्युलेखन *n.*
 (on the analogy of प्रकाशलेखन = photography).
 Galvanol'ogist *n.* चलविद्युच्छास्त्री. Galvanol'ogy *n.*
 चलविद्युच्छास्त्र *n.* Galvanom'etry *n.* चलविद्युन्मापन-
 विद्या *f.*, चलविद्युन्मिति *f.* (on the analogy of भूमिति
 = geometry). Galvan'oplastic *a.* विद्युलेपनपद्धती-
 संबधाचा. Galvan'oplasty *a.* the process of coating
 any substance with metal by galvanism विजेच्या
 साहाय्यानें कोणत्याही धातूवर कोणत्याही पदार्थाचें लेपन
 किंवा थर देण्याची पद्धति *f.*, विद्युलेपनपद्धति *f.*, (also)
 विद्युलेपनकला *f.* Galvan'oscope *n.* चलविद्युद्दर्शक *m.*
 सा यंत्राच्या योगानें चलविद्युत् आहे किंवा नाही एवढेंच
 समजतें. Galvanoscop'ic *a.* चलविद्युद्दर्शकासंबंधीं,
 चलविद्युद्दर्शकानें दाखविलेला. Galvanos'copy *n.* इंद्रि-
 यविज्ञानशास्त्राच्या प्रयोगांत चलविद्युतेचा उपयोग *m.*
 Gambadoes (gam-bā'dōz) [*It.* or *Sp.* gamba, the
 leg.] *n.* pl. high boots or buskins ढोंपरापर्यंत
 पुरणारा चढाऊ बूट *m.*, गुडघ्यापर्यंतचा चढाऊ बूट *m.*
 Gambier (gam'bēr) [*Malayan.*] *n.* catechu कात *m.*

Gambit (gam'bit) [Fr. gambit -It. gambetto, tripping up -It. gamba, the leg.] n. (Chess-playing) a mode of opening the game, in which a pawn is sacrificed to gain an attacking position विरुद्ध पक्षाचा डाव फोडतां यावा म्हणून पुढें घुसण्याकरितां प्यादें मरावयास देऊन डावास केलेली सुरवात f.

Gamble (gam'-bl) [M. E. gamenen, to play at games -A. S. gamenian, -gamen, a game.] v. i. to play for money or other stake जुगार खेळणे, पण लावून खेळणे, घूत n -जुवा m. खेळणे, जुवेबाजी f. करणे, पणाचा खेळ खेळणे, पैजेचा -हारजितीचा खेळ करणे, पैसे लावून खेळणे, जुगारबाजी करणे. G. v. t. to lose by gaming (usually with away) घूतांत हरणे, जुगार खेळून (पैसे) गमावणे, जुगारांत (पैसे) घालविणे -उडविणे -दवडून घसणे. Gam'bler n. घूत -पणाचा or पैजेचा खेळ -जुवा खेळणारा, जुगारी, जुगाऱ्या, जुवेबाज, घूतकार. २ अक्षधूर्त, पणाचा-पैजेचा खेळणारा. Gam'bling n. जुगार m. f. or n, जुवा m, जुवेबाजी f, घूतार्थ अक्षक्रीडा f, घूत n. Gambling-house n. घूतशाळा f, जुवा खेळण्याचा अड्डा m -फड m, जुगारखाना m, जुग्याचा -जुगाराचा अड्डा m.

Gamboge (gam-bōōj' or -bōj') [So named from Cambodia, in Annam, where it is obtained.] n. a concrete juice produced by several species of trees in Siam, Ceylon and Malabar (it is brought in masses from Cambodia; also written Camboge) रेवाचिनीचा शिरा m, रेवंदसार m. Gambo'gian, Gambo'gic a.

Gambol (gam'-bol) [Fr. gambade, a gambol -L. L. gamba, a thigh.] v. i. to sport, to skip, to play in frolic like boys or lambs (आनंदानें) नाचणे -बागडणे, खिदळणे or खिदाळणे, बोकळणे, उड्या f. pl. मारणे. २ (-in water) डुंबणे, डुबकणे, बुडकणे. G. n. a sportive prank खिदळणे n, खिदडा m, उड्या f. pl., बागडणे n, नाच m (loosely), नृत्य n (loosely), लीला f, क्रीडा f, खेळ m. [WILD G. बोकंदळ f, हुतुतु m.]

Gambrel (gam'hrel) [See Gambol.] n. the hind leg of a horse घोड्याचा मागचा पाय m. २ a stick crooked like a horse's hind leg (used by butchers in suspending slaughtered animals) (कापलेल्या जनावरांचें मांस टांगून ठेवण्याची) घोड्याच्या मागच्या पायासारखी वांकडी काठी f -आकडी f.

Gambroon (gam-brōōn') [Prob. Gam-broon in Persia.] n. a kind of twilled linen cloth for lining नाडीसारखें घट्ट विणलेलें निरनिराळ्या रंगाच्या सुतांचें अस्तराचें कापड n.

Game (gām) [Cf. Welsh. cam, crooked, and Eng. gambol, n.] a. (colloq.) crooked, lame वांकडा, बरु, बाका, लंगडा; as, "A. G. leg."

Game (gām) [A. S. *gamen*, play; cog. with Icel. *gaman*, mirth, joy.] *n.* sport of any kind, frolic, **play** खेळ *m.*, क्रीडा *f.*, मजा *f.*, गम्मत *f.*, रमत *f.*, कौतुक *n.* (?). २ (*obs.*) jest थट्टा *f.*, मस्करी *f.*, खेळ *m.*, गंमत *f.*, विलास *m.*, मजा *f.*, चेष्टा *f.* [TO MAKE G. OF to mock, to ridicule (-ची) थट्टा -मस्करी करणें, (-ला) वनवणें.] ३ a contest, physical or mental (according to certain rules, for amusement, recreation, or for winning a stake) डाव *m.*, खेळ *m.*, रमत *f.*, बाजी *f.*, शर्यत *f.*, सरत *f.* ४ a single contest डाव *m.*, खेळ *m.*, बाजी *f.* [FULL G. (*lit. & fig.*) भरडाव *m.* LOSING G. उतारबाजी *f.*] ५ that which is gained, as the stake in a game जितीची अट *f.*, जितीची वस्तु *f.* ६ (also) the number of points necessary to be scored in order to win a game सरशी होण्या-पुरती (पत्त्याचे किंवा गंजिफांचे डावांतील) गुणसंख्या *f.* (बिस्किटचे) मार्क -गुण *m. pl.* ७ (card-playing, in some games) a point credited on the score to the player whose cards count up the highest ज्याचे हात सर्वांत जास्त झाले असतील त्यांचे नांवावर चढविण्याचे गुण *m. pl.*, सर्वांत ज्यास्त हात होण्याबद्दल गुण *m. pl.* (?). ८ method of procedure, plan, project ठरवून ठेवलेला डाव *m.* (*fig.*), शिकार *f.* (*fig.*), (कोणतेही काम करण्याची) आंखून ठेवलेली रेषा *f.* (योजलेली) कल्पना *f.*, घाट *m.*, धोरण *n.*, युक्ति *f.*, कृत्ति *f.*, उद्देश *m.*, मतलब *m.* ९ animals pursued and taken by sportsmen पारधीचीं -मृगयेचीं -शिकारीचीं जनावरें *n. pl.* -प्राणी *m. pl.*, पारध *f.*, शिकार *f.* G. v. i. to play at any sport (कोणताही खेळ) खेळणें, (शर्यत जिंकण्याच्या उद्देशानें किंवा इनाम मिळविण्यासाठी) खेळणें. २ to gamble जुगारीनें खेळणें, पैज लावून खेळणें, पैसे लावून खेळणें. G. a. plucky, ready to fight to the last हिंमतवान्, धाडसी, बहादूर, शूर, वीर, दृढ, शिकस्त करणारा, (हातीं घेतलेलें काम तडीस नेतांना) प्राणाचीही पर्वा न बाळगणारा -करणारा ; as, " I was game ..... I felt that I could have fought even to the death. " २ of, or pertaining to, such animals as are hunted for game, or to the act or practice of hunting शिकारीच्या प्राण्यासंबंधीं. (b) शिकारीसंबंधीं. A G. at chess बुद्धिबलाच्या खेळ *m.* -डाव *m.*, बुद्धिबलक्रीडा *f.* To make G. of (Milton) See under G. n. २. To make a G. of to play with real skill or energy कसून खेळणें, खेळण्यांत शिकस्त करणें. To die G. to maintain a bold, unyielding spirit to the last मरेपर्यंत टक्कर मारणें -देणें, शेवटपर्यंत हार *f.* -कच *f.* न खाणें -माघार *f.* न घेणें, पाठ न दाखवणें, हातावर शीर घेऊन लढणें. To be G. (a) to show a brave unyielding spirit कोणास बश -भाधीन व्हावयाचें नाहीं असा आव आणणें -घालणें, कोणास न नमणें. (b) खेळांत विजयी होणें -सरशी पावणें, खेळ *m.* -डाव *m.* इ० जिंकणें. Game-

bag n. शिकारपिशवी f, शिकारीचें पोतें n, शिकार ठेव-
 प्याची (पारध्याची) पिशवी f. २ (also) (एकंदर
 मिळालेली) शिकार f. Game'bird n. खाण्यासाठीं मार-
 प्याचा पक्षी m, शिकारीचा खाद्य पक्षी m. Game'cock
 n. the male game fowl लढाऊ -लढाईचा -लढतीचा
 -लढविण्याचा कोंबडा m. Game'fowl n. zool. a
 handsome breed of the common fowl, remarkable
 for great courage and pugnacity of the males
 (एक प्रकारच्या) लढाऊ कोंबड्याची जात f. ह्यांतील नर
 मोठा धीट व लढवय्या असतो. Game'ful a. full of
 game or games भरपूर शिकार असलेला. Game'keep-
 er or Game'preserver n. one who has the care of
 game, esp. in a park or preserve शिकारीकरितां
 प्राणी राखणारा, मृगयारक्षक m, पारधीच्या -शिकारीच्या
 जनावरांवर देखरेख ठेवणारा. Game'laws n. pl. शिका-
 रीचे कायदे m. pl., मृगयानियम m. pl. Game'less a.
 Game'ly adv. spiritedly शौर्याने. Game'ness n.
 pluck हिंमत f, शौर्य n. Game'some a. gay, sportive,
 playful रंगेल, रंगील, विलासी, विनोदी, उल्लासी, खेळाडू,
 क्रीडापर, गमत्या. Game'somely adv. Game'some-
 ness n. Gam'ester n. obs. Shakes. a merry person
 रंगेल -आनंदी माणूस m. २ one skilled in games अट्टल
 खेळाडू m, खेळण्यांत पटाईत -बांका -हुपार -वाकबगार
 मनुष्य m. ३ a gambler पक्का जुगारी, जुगारबाज,
 जुगान्या. ५ (Shakes.) a prostitute पण्यांगना f, वेश्या f,
 बाजारबसवी f, छिनाल f. Gam'ing n. -the act. जुगार
 खेळणें n. २ जुगार n or m. Gam'y a. (cookery) high-
 flavoured फार स्वादिष्ट -रुचकर. २ (sporting) plucky
 धैर्यवान्, पाणीदार, धाडसी.

Gamic (gam'ik) [Gr. gamos, marriage.] a. biol.
 formed by the union of the male and female
 elements or sexual connection स्त्रीपुरुषसंयोगजन्य.

Gamo-gen'esis n. biol. लिंगसंयोगजन्यता f, जनने-
 द्रियांच्या संयोगानें झालेली उत्पत्ति f. Gamogenet'ic a.

Gamin (gam'in) [Fr.] n. a neglected untrained
 city boy, a young street Arab (कोणी नियंता
 नसल्यामुळें) भटक्या मारीत फिरणारें मूल n -ज्वान m.

Gamma (gam'a) [Gr.] n. the third letter of the Greek
 alphabet ग्रीक मूळाक्षरांतील तिसरें अक्षर n, गामा n.

Gammer (gam'mer) [Possibly contr. for Godmother
 but prob. from grammer, the West of England
 form of Grandmother.] n. an old woman (cor-
 relative of gaffer, an old man.) आजीबाई f, बया f.

Gammon (gam'un) [O. Fr. gambon, old form of
 jambon, a ham.] n. the thigh of a hog salted and
 smoked डुकराच्या मांडीचें खारवून वाळविलेले मांस n.

G. v. t. डुकराच्या मांडीचें मांस खारवून वाळविणें.

Gammon (gam'un) [A. S. gamen, a game.] n.
 फांशांचा खेळ m. २ collog. an imposition or hoax,
 humbug आंधळा पाटा m, हेलकावा m, झोका m,
 झोला m, ढोला m. G. v. t. डावांत (-वर) सरशी करणें

डाव जिंकणे, (-वर) डाव लावणे -करणे. २ to impose upon, to humbug, to cajole ठकवणे, आंधळा पादा बांधणे, हेलकावा *m* -झोका *m* -झोला *m*. देणे.

Gamogenesis, see under Gamic.

Gamopetalous (gamo-pet'alus) [Gr. *gamos*, marriage and *petalos*, a leaf.] *a. bot.* having the petals united so as to form a tube or cup अविभक्त संयुक्त पाकळ्यांचा, (नळीच्या किंवा पेल्याच्या आकाराच्या) एकमेकांशी अविभक्त पाकळ्या असलेला; as, "G. corolla" = संयुक्तान्तःकोशपत्र *a.*

Gamosepalous (gamo-sep'alus) [Gr. *gamos*, marriage, and E. *sepal*.] *a.* having the sepals united संयुक्तबाह्यकोशपत्र (बाह्यवटिका). Sepal = बाह्यकोशपत्र.

Gamut (ga'-mut) [Contraction of Med. L. *gamma ut*; *Gamma*, the name of the Greek letter G (used to represent a note one tone lower than the A which began the scale inherited from classical times) + *ut*, the first of a series of syllables used as the names of the seven notes forming a heptachord.] *n.* the musical scale सप्तस्वर *m. pl.*, स्वरसप्तक *n*, स्वरग्राम *m*, ग्राम *m*, सारिगामपधनी *f* (according to Indian system). [The notes of the Indian Gamut are:—१ पडज (≡म, or सा C, Do or Ut); २ ऋषभ (≡री, D, Re); ३ गांधार (≡ग, E, Mi); ४ मध्यम (≡म, F, Fa); ५ पंचम (≡प, G, Sol); ६ धैवत (≡ध, A, La); ७ निषाद (≡नी, B, Si). Chanting the notes of the Gamut सप्तस्वर छेडणे *n*. Running down the notes of the Gamut अवरोह *m*. Running up the notes of the G. आरोह *m*.]

N. B.—In the English musical scale, the names of the seven notes are from certain initial syllables in the following sapphic stanza (Hymn for St. John Baptist's day): *Ut queant laxis re-sonare fibris mira gestorum famuli tuorum, Solve polluti labii reatum Sancte Iohannes.*

Gander (gan'dér) [A. S. *gandra*.] *n.* the male of any species of goose हंस *m*, कलहंस *m*, राजहंस *m*. G. party *n.* a society of men only फक्त पुरुषांचेच संमेलन *n*.

Gang (gang) [A. S. *gangan*, to go, akin to Sk. गा, to go, as in जंघा, a leg.] *v. i.* to go, to walk चालणे.

N. B.—Obsolete in English literature, but still used in the North of England, and also in Scotland.

Gang (gang) [A. S. *gangan*, to go. या शब्दाचा मूळ अर्थ 'गति, चलन' असा आहे.] *n.* a number of persons going together थवा *m*, झुंड *f*, घोळका *m*, समूह *m*, धाड *f*. २ (hence) a number of persons associated together for a particular purpose, a group of labourers under one foreman टोळी *f*, संघ *m*, समुदाय *m*, जमाव *m*; as, "A G. of sailors, thieves." ३ a set of articles such as are usually taken

together (बरोबर वापरल्या जाणाऱ्या वस्तूंचा) गट *m*,
संच *m*, जोड *m*. ४ *a set of tools or implements so
arranged as to work simultaneously* (एकाच
वेळीं चालणाऱ्या किंवा काम करणाऱ्या आउतांचा
-हत्यारांचा) गट *m* -संच *m* -जोड *m*. ५ *naut. all
required for an outfit* (सफरीवर निघतांना)
जहाजावर लागणारी सामुग्री *f* -सामान *n*. Gang'-mast-
er *n*. *a master or employer of a gang of work-
men* पुक्कळ मजुरांना कामावर लावणारा धनी. Gan'-g-
way *n*. येण्याजाण्याचा रस्ता *m*, मार्ग *m*. २ जहाजा-
वरील येण्याजाण्याचा मार्ग. To bring to the gang-
way to punish (a seaman) by flogging him at
the gangway (खलाशास धरून) दाराशीं आणून मार
देणें -शिक्षा करणें.

Ganges (gan'jēs) [Sk. गंगा.] *n*. गंगा *f*, भागीरथी
f, देवनदी *f*. [THE G. OF HEAVEN आकाशगंगा *f*. THE
G. OF THE INFERNAL REGIONS भोगावती *f*. SPOT ON
WHICH THE G. DESCENDS गंगोत्री *f*.] Gangetic *a*.

Ganglion (gang'li-on) [Gr.] *pl*. L. Ganglia, E.
Ganglions. *n*. *anat.* (*a*) *a knot of nervous matter,
including nerve cells, usually forming an enlarge-
ment in the course of a nerve* ज्ञानतंतुमंडल *n*,
ज्ञानतंतुग्रंथि *m*, ज्ञानतंतूच्या मध्येच पुष्टतर झालेला
भाग *m*, ज्ञानतंतूची गांठ *f*. ही गांठ रोगाची नसून
तिचीं महत्वाचीं कामें असतात. २ *med.* *a globular,
hard, indolent tumour, situated somewhere on a
tendon, and commonly formed by the elevation of
the sheath of the tendon by the effusion of a
viscid fluid into it* (called also weeping sinew)
स्नायूच्या शेवटावर झालेला ग्रंथि *m*, स्नायुपुच्छग्रंथि *m*,
शिरास्फोट *m*. Gang'liac, Gang'liac *a*.

Gangrene (gang'-grēn) [Gr. grainein, to gnaw.]
n. *med.* *the first, but now any, stage of morti-
fication of living flesh* जीवंत प्राण्याचें मांस सडावयास
लागतांना होणारी स्थिति *f*, स्थानिक मृत्यु *m*, शरिराचा
भाग सडून जाणें *n* -गळून पडणें *n*, मांसपाक *m*, कोथ *m*.
Gan'grene *v*. *i*. शरिराचा भाग सडून जाणें, पूति-
भवन होणें. Gangrenes'cent *a*. सडावयास लागणारा,
पूतिभवनशील. Gan'grenous *a*.

Ganja (gān'jä) [Hind. ganja.] *n*. गांजा *m*, भांगेची
मंजिरी *f*.

Gantlet (gant'-let) [Confused with Gauntlet, but
from Swed. gatlopp, running, -gata, a street
+ lopp, course. See Gate, a way.] *n*. *a military
punishment formerly in use, wherein the offender
was made to run between two files of men facing
one another, who struck him as he passed* तिकडून
तिकडून थोबाडांत खाण्याची शिक्षा *f*. To run the G.
to suffer the punishment of the gantlet थोबाडांत
खाण्याची शिक्षा भोगणें. २ (hence) to go through
the ordeal of severe criticism or controversy, or

ill-treatment at many hands चडूंकडून टीका, अपवाद, किंवा छल सोसण्याच्या दिव्यांतून जाणें.

Gantlet (gant'-let) *n.* Same as Gauntlet, which see.

Gaol (jāl) [O. Fr. *gaiole*, Fr. *geole* - L. *L. gabiola*, a cage.] *n.* a jail तुरुंग *m*, कारागृह *n*, कारागार *n*, कैदखाना *m*, बंदिशाला *f*, बंदिखाना *m*; (-in covert phrase) शानमठ *m*, बिनभाड्याचें घर *n* -खोली *f* -कोठडी *f* -हंवेली *f*, &c. Gaol'er *n.* the keeper of a jail तुरुंगाचा कारागृहाचा अधिकारी, बंदिखान्याचा अधिकारी *m*, बंदिशालाध्यक्ष *m*, कारापति *m*. Gaol *v. t.* तुरुंगांत टाकणें. Gaol-delivery *n.* बंदखलास *m*.

Gap (gap) [M. E. *gappe*, a gap, abyss.] *n.* an opening in anything made by breaking or parting खिड *f*, (dim.) खिडुकली *f* or खिडकुली *f*, खिडार *n*, खेंडार *n*, खिडारें *n*, खांड *f*, खांडार *n*, भगदाड *n*, विवर *n* (S.). [LARGE G. भगदाड *n*, भगाड *n*, भोंसका *m*, &c. G. IN THE TEETH खिड *f*, बोंधरखिड *f*.] २ a vacant space or time अवकाश *m*, अवसर *m*, अंतर *n*, तुटक भाग *m*, भंग *m*, गाळा *m*, खाडा *m*, नागा *m*, खंड *m*, खीळ *f*. Gap *v. t.* to notch, to make a gap खांच *f*. पाडणें, खिड *f* -खाडा *m*. पाडणें. To stand in the gap to stand forward in active defence of something जोखीम अंगावर घेणें, (lit.) खिडींत उभें राहणें. To stop a gap to repair a gap, to close a breach खिड भरून काढणें, भेग -चीर इ० लिपणें -भरून काढणें. Gap-toothed *a.* विरलदंत, पातळ दांतांचा.

Gape (gāp) [A. S. *geapan*, to gape ; Icel. *gapa*, to open.] *v. i.* to open the mouth wide आ पसरणें -वासणें, तोंड वासणें -विचकणें ; as in (a) expressing a desire for food खाण्यासाठीं आ पसरणें. (b) yawning जांभई *f* -जांभळी *f*, देणें -घेणें (-येणें with in. con.). (c) showing self-forgetfulness in surprise, expectation, &c. (आश्चर्यानें किंवा आशा वाटल्यावरून) आ करणें -क्षणैक भान न राहणें. (d) manifesting a desire to injure, devour, or overcome (-चें) तळपट वळण्याच्या इच्छेनें आ करणें. २ to open or part widely (a plank, a fruit, the ground, &c.) उकलणें, वासणें, विचकणें, भेगलणें, तडणें, तडकणें, भळ *f* -चीर *f* -भेग *f* पडणें in. con. with ला of s. ३ to long, wait eagerly, or cry aloud for something (with for, after, or at) (-च्या साठीं) वाट पहात बसणें, (-ची) वाट पाहणें, (-साठीं) खोळंबून राहणें, (-कडे) नजर लावणें, आ करून वाट पहात बसणें. G. *n.* -the act. जांभई देणें *n*, &c. २ a yawn जंभण *n*, जांभई *f*, जांभळी *f*, जंभा *f*. २ zool. the width of the mouth when opened, as of birds, fishes, &c. (तोंड उघडें असतांना भरणारी) तोंडाची रुंदी *f*. The gapes *n. pl.* (a) a fit of yawning जांभया *f. pl.*, जांभईवर जांभई येणें *n*. (b) disease of young poultry, and other birds

च्या पिलांस व इतर पक्ष्यांस होणारा) जांभयांचा रोग *m*,
 जृंगारोग *m*; हा रोग झाला असता त्यांस फार जांभया
 येतात. *Gap'er n. one who gapes* आपसच्या, तोंड-
 वास्या, आ पसरलेला, तोंड वासलेला. *Gap'ing a. आ*
 पसरणारा, तोंड वासणारा. *Gap'e'-worm n. zool. the*
parasitic worm that causes the gapes in birds
 (पक्ष्यांना जृंगारोग उत्पन्न करणारा) जृंगोत्पादक कीटक
m. Gap'ing-stock n. one who is an object of open-
mouthed wonder ज्याच्याकडे सर्वजण आश्चर्याने 'आ'
 पसरून पहातात असा मनुष्य.

Garb (gärb) [O. Fr. garbe, a garb, good fashion.]
n. (a) clothing in general वेष *m*, पोशाख *m*,
 पेहराव *m*, वस्त्रे *n. pl.*, लिबास *m*. (b) *the whole dress*
or suit of clothes worn by any person esp. when
indicating rank or office (राजदरबार किंवा समाज
 यांतील दर्जा दाखविणारा) पोशाख *m* -लिबास *m*, दर-
 बारी पोशाख *m*, सभेचा पोशाख *m*. २ *fashion or man-*
ner (as of speech) भाषापद्धति *f*, भाषेचा पेहेराव *m*.
 ३ *the prevailing mode or custom, the fashion* प्रच-
 लित चाल *f* -रीत *f* -पद्धत *f*. *G. v. t. to clothe* पोशाख
m करणे -घालणे, पेहराव *m* -कपडे *m. pl.* चढविणे. २ *to*
array, to deck शृंगारणे, सुशोभित करणे. *Gar'bed a.*
dressed, clad कपडे घातलेला, &c.

Garb (gärb) [Fr. gerbe, O. Fr. also garbe; E. grab;
Cf. Sk. ग्रह, to seize.] n. (her.) a sheaf of grain
 (wheat, unless otherwise specified) (धान्याच्या
 कणसांची, विशेषतः गव्हांच्या ओंब्यांची) पेंढी *f*,
 पेंडी *f*, जुडी *f*.

Garbage (gär'-bāj) [Perh. orig., that which is
purged or cleansed away; or perh. for garbleage
-garble; or cf. O. Fr. garbage, tax on sheaves.]
n. refuse animal or vegetable matter from a
kitchen (भाजीपाला किंवा मांस यांचा) टाकाज भाग *m*,
 सालेंसुलें *n. pl.*, केंसकातडीं *n. pl.*, (खाद्य -भक्ष्य पशूंचीं)
 आंतडीं *n. pl.*, उच्छिष्ट *n*, गाळसाळ *m*. २ (hence) *any-*
thing worthless, disgusting, or loathesome निकामी
 वस्तु *f*, घाणे *f*, मळ *m*, केरकचरा *m*, चिळस -त्रास -घीट
 आणणारा पदार्थ *m*, किळसवाणा जिन्नस *m*. *G. v. t. to*
strip of the bowels (मारलेल्या जनावराच्या) कोठ्यांतील
 आंतडीं काढून टाकणे, (आंतडीं काढून टाकून) कोठा
 साफ करणे.

Garble (gär'-b'l) [Formerly, to pick out; O. Fr.
grabeller for garbeller, to examine precisely -L. L.
garbellare, Sp. garbillar, to sift.] v. t. to separate
the fine or valuable parts of from the coarse &
useless parts निवडणे, निवड करणे, (कोणत्याही गोष्टीचा
 -वस्तूचा) चांगला चांगला भाग घेणे. २ (a) *to pick*
out such parts as may serve a purpose (गाळागाळ
 करून) कामापुरता -इष्ट भाग घेणे. उपयोगी तेवढाच

-भावड निवड केल्यामुळे) विघडवून टाकणे -विघडावणे, (विपर्यास करण्याकरितां) काटाकाट करणे, विपर्यास करणे. G. n. pl. *impurities* (separated from spices, drugs, &c.) (मसाला किंवा औषधि यांतील) अशुद्ध -टाकाऊ भाग *m*, कचरा *m*, घाण *f*, धूळ *f*. Gar'bled *a*. गाळलेला, गाळागाळाचा, मध्मेच घुसडून दिलेला; as, "A G. quotation." Gar'bler *n*. गाळागाळ करणारा, मतलबापुरता भाग सांगणारा -लिहिणारा.

Garden (gär-'d'n) [O. Fr. *gardin*, Fr. *jardin*, from the root of Ger. *garten*, akin to A. S. *geard*.] *n*. a piece of ground appropriated to the cultivation of herbs, fruits, flowers, &c. उपवन *n*, उद्यान *n*, बाग *m* or *f*, (dim.) बगीचा *m*, वाटिका *f*. [FLOWER-G. फुलबाग *m* OR *f*, पुष्पवाटिका *f*, पुष्पोद्यान *n*. A FLOWER-G. NEAR A HOUSE घरांतील पुष्पवाटिका *f*, नजरबाग *m* OR *f*. KITCHEN-G. (भाजीपाल्याचा) मळा *m*, बागाईत *n* OR *f*. PLEASURE-G. विलासोद्यान *n*, रमणबाग *m* OR *f*. GARDENS (COMPREH.) मळे *m. pl.*, बागबगीचे *m. pl.*] २ a rich, well-cultivated tract of country उत्तम लागवड केलेला सुपीक प्रदेश *m*, धान्यसमृद्ध-भूमि *f*, मळईची -पाणथळ भूमि *f*. G.-glass *n*. (a) a bell glass for covering plants (झाडांचे लहान लहान) रोपे आच्छादण्याकरितां असलेली घांटेच्या आकाराची कांच *f*, माळ्याचें घंटाकार काचपात्र *n*. (b) a globe of dark-coloured glass, mounted on pedestal, to reflect surrounding objects (आजूबाजूच्या पदार्थांचें प्रतिबिंब पाडण्या -घेण्याकरितां उंच स्थळीं ठेवलेला) काळसर कांचेचा गोळा *m*. Garden-house *n*. (a) a summer house वसंतमंदिर *n*, वसंत-गृह *n*, बंगला *m*, उद्यानमंदिर *n*, उपवनमंदिर *n*. (b) a privy शौचकूप *m*, शेतखाना *m*, संडास *m*, तारद- (स?) खाना *m*. Garden-husbandry *n*. the raising on a small scale of seeds, fruits, vegetables, &c., for sale लहान प्रमाणावर विक्रीकरतां केलेला भाजीपाला *m*, फळफळावळ *f*, वीं *n*, बियाणें *n*. Garden-party *n*. a social party held out of doors within the garden attached to a private residence उद्यानभोजन *n*, इतर करमणुकींसह बागेंत दिलेली मेजवानी *f*. G.-plot *n*. a plot appropriated to a garden उद्यानभूमि *f*, उपवनभूमिका *f*, मळा *m*. G.-pot *n*. a watering pot झाडांना पाणी घालण्याची झारी *f*, बागवानाची झारी *f*. G.-stuff *n*. (colloq.) vegetables raised in a garden फळफळावळ *f*, भाजीपाला *m*, माळवें *n*. G. a. of, or pertaining to, a garden मळ्यांतील, बागायती, बागेंतील. [G. FRUITS मळ्यांतलीं फळे *n. pl.*] G. v. i. to lay out a garden, to practise horticulture मळे पिकविणें, बागबगीचे लावणें, बागाइती करणें, माळीपणा करणें, बागवानाचें काम करणें. G. v. t. to cultivate, as a garden (झाडें इ० लावून) मळा तयार करणें, (एकाद्या मूळच्या निवळ शेतजमिनीचा) मळा बनविणें. Gar'dener *n*.

[FLOWER—G. फुलमाळी *m.*] Gardener's ward, or quarter &c. माळीवाडा *m.*, माळीभाळी *f.* Gar'dening *n.* बागकाम *n.*, उद्यानकर्म *n.*, माळीपणा *m.*, बागवानपणा *m.*, बागवानी *f.*

N. B.—A garden-party is not a mere picnic or feast. Gargalize (gär'-ga-liz) See under Gargle.

Gargle (gär'-g'l) [Fr. *gargouiller*, to dabble.] *v. t.* to wash or rinse (as the mouth or throat) (-च्या) गुळण्या *f. pl.* करणें -भरणें, खुळखुळावणें, खुळबुळावणें, खुळवूळ *f.* करणें, गंडूष *m.* करणें, चूळ *f.* भरणें, गुळणा *m.* -गुळणी *f.* -गुरळा *m.* करणें. *G. n.* गुळणा *m.*, गुळणी *f.*, गंडूष *m.*, चूळ *m.* or *f.* २ गुळण्याचें -तोंडांत धरण्याचें पातळ औषध *n.*

Garish (gaer'ish) [M. E. *gauren*, *gare*, to stare.] *a.* showy, dazzling, ostentatious भपकेदार, झोंकदार -बाज, झांकदार, (दिसण्यांत) डामडौलाचा, लखलखीत, चकचकीत. २ *gay to extravagance* चैनीचा, आंबट शोकाचा, खुशालचंदूपणाचा. *Gar'ishly adv.* *Gar'ishness n.*

Garland (gär'-land) [O. Fr. *garlande*, a garland. *Garland* शब्दाचा फार प्राचीन अर्थ "राजमुकुट *m.*, राजाचा मुकुट *n.*," असा होता.] *n.* a wreath (फुलांची) माळ *f.*, पुष्प-पर्णमाला *f.* (फुलांचा) हार *m.* -गजरा *m.* [G. OF PEARLS मुक्ताहार *m.*, मौक्तिकमाला *f.* G. OF WILD FLOWERS वनमाला *f.*] २ (*Shakes.*) the top, the thing most prized शेंडी *f.* (*fig.*), नाक *n.* (*fig.*), कळस *m.*, सर्वस्व *n.*, शिखर *n.*, टोंक *n.*, माथा *m.*, अत्यंत इष्ट-प्रिय वस्तु *f.* ३ (*fig.*) an anthology काव्यमाला *f.*, पद्यमाला *f.*, ग्रंथमाला *f.*, पद्यरत्नावलि *f.*, गद्यपद्यावलि *f.* ५ *naut.* a sort of netted bag used by sailors to keep provisions in (खलाशी लोकांची अन्नसामुग्री ठेवण्याची) जाळीदार कोथळी *f.* (पिशवीसारखें) जाळें *n.* *G. v. t.* to deck with a garland (-ला) माळ *f.* -हार *m.* घालणें, (-च्या) गळ्यांत माळ *f.* -हार *m.* घालणें, पुष्प-माला घालून शृंगारणें.

N. B.—A garland is a wreath of leaves, flowers, or feathers.

Garlic (gär'-lik) [A. S. *garleac* -*gar*, a spear, and *leac*, a leek.] *n.* लसूण *m.* or *f.*, लशुन *n.* [CLOVE OF G. लसणीची कांडी *f.* -पांकळी *f.*, लसूणबी *f.*, बोंवा *m.* (?), लसूण *m.* or *f.*, पोय *f.*] *Garlick'y a.* लसणीसारखा. २ लशुनयुक्त.

Garment (gär'ment) [O. Fr. *garnement* -*garni-*ment, -*garnir*, to garnish.] *n.* clothing, clothes पांघरूण *n.*, आंगवस्त्र *n.*, प्रावरण *n.*, वस्त्रप्रावरण *n.*, कप-डालत्ता *m.* [A TATTERED MANTLE or G. फटकर or फटकुरी *f.*, फटकर *n.*, फटकुरें *n.* G. OF PATCHES कंधा *f.*, वाकळ *f.*, गोधडी *f.*].

N. B.—“Garment is any article of clothing of a main character and is connected with the trunk of the body. Hats, laces, boots and the like,

though articles of clothing, would hardly be called Garments." Smith.

Garner (gär-'nër) [O. Fr. *gernier*, variant of *grenier* -L. *granarium*, granary, -L. *granum*, corn.] *n.* a granary धान्यागार *n.*, (धान्याचा) हडपा *m.*, कोठी *f.*, कोठार *n.* G. *v. t.* कोठोत कोठारांत ठेवणें, सांठवणें -सांठवून ठेवणें. Gar'nerage *n.* कोठी *f.*

Garnet (gär-'net) [O. Fr. *grenat* -L. *granatum* pomegranate, or L. *granum*, grain, seed.] *n.* a precious stone resembling the grains or seeds of pomegranate चुनडी *f.* हें रत्न उत्तम डाळिंबाच्या दाण्यासारखें लाल रंगाचें असतें. लालडी is a kind of garnet. Garnet is not याकृत which is amethyst.

Garnish (gär-'nish) [O. Fr. *garniss-*, *warnis-*, stem of *pr. p.* of *garnir*; See Garner.] *v. t.* to decorate, to adorn सजविणें, सजवणें, साजरा -सुशोभित करणें. २ (cookery) to ornament (a dish) with something laid about it (शोभेकरितां) सभोवतालीं शृंगारणें. ३ to furnish, to supply पुरवणें, पुरवटा करणें. ४ (law) to give notice to (-ला) सूचना करणें -नोटीस काढणें -लावणें -देणें. G. *n.* decoration आरास *m.* or *f.*, शोभा *f.* २ (also) showy dress or garments भपक्याचा पोपाख *m.*, थाटमाटाचे कपडे *m. pl.* ३ (cookery) something set round a dish as an embellishment (साहेब लोकांत) पक्कानांच्या भांड्यांसभोवतालीं शोभेकरितां लावलेला शृंगार *m.*, (ताटा-) भोवतालची शोभा *f.*

Garret (gar'et) [O. Fr. *garite*, -Fr. *guerite*, a place of safety, watch-tower -O. Fr. *garir*, to save, -Fr. *garrir*, to cure. या शब्दाचा मूळ अर्थ 'उंच शिखर, मनोरा,' असा आहे.] *n.* an attic (घराच्या) छपराखालचा माळा *m.*, कातरमाळा *m.*, शेवटचे माडीवरची -मजल्यावरची खोली *f.*, माळ्यावरची खोली *f.*, कात्रा *m.* Garreteer' *n.* one who lives in a garret कातरमाळ्यावर राहणारा (गरीब) मनुष्य *m.* २ a poor author, a literary hack पोटभरू ग्रंथकार, पोटासाठीं ग्रंथ लिहिणारा, पैशासाठीं लेखकाचा धंदा करणारा. ग्रंथकारांस पैशाच्या अडचणीमुळे कमी भाड्याच्या खोलींत रहावें लागत असल्यामुळे त्यांस हा शब्द लाविण्यांत आला.

Garrison (gar'i-sun) [Fr. *garnison* -*garnir*, to garnish, to furnish.] *n. mili.* (a) a fortified place in which troops are quartered for its security फौजबंद ठाणें *n.*, सैन्याचें ठाणें *n.*, बंदोबस्ताकरितां जेथें फौज ठेवलेली असते असें ठिकाण *n.*, ठाण्याचा -ठाणबंदीचा गांव *m.* किल्ला *m.* (b) a body of troops stationed in a fortified town ठाण्याची शिबंदी *f.*, तट, बंदीच्या ठाण्यांतील लष्कर *n.* -शिपाई *m. pl.*, किह्याच्या रखवालीस ठेवलेलीं माणसें *n. pl.*, ठाणबंद फौज *f.*, दुर्गसैन्य *n.* G. *v. t.* रखवालीच्या शिपायांनीं (किल्ला) राखणें, (सैन्याचें) ठाणें बसविणें, (-च्या) रक्षणासाठीं फौज ठेवणें -राखणें. Gar'risoned *pa. t.* & *pa. p.* Gar'risoning *pr. p.* & *v. n.*

Garrote, Garrotte (gar-ōt', gar'-ot) [Span. *garrote*, a cudgel; formed with dim. suffix -*ote*, from Span. *garra*, a claw, a talon.] *n.* a Spanish mode of execution by strangulation, with an iron collar affixed to a post and tightened till life becomes extinct (प्राण जाईपर्यंत धासनलिका दावून) ठार मारण्याची -प्राण घेण्याची -देहान्त प्रायश्चित्त देण्याची स्पेन देशातील पद्धति *f.* G. v. t. सदरहू प्रकारें प्राण घेणें, &c. Garrot'er *n.* फांसानें -पाशानें-गळफांसानें -गळा दावून प्राण घेणारा.

Garrulous (gar'ū-lus) [L. *garrulus* -*garrire*, to chatter.] *a.* talkative, loquacious वाचाळ, वटवट्या, बोलघेवडा, बहुभाष, बहुभाषी, वटवट करणारा, बकबक्या, तोंड चालवणारा. २ (*zool.*) having a loud harsh note, noisy (said of birds) कर्कश -कठोर आवाजाचा, कुलकुलाट करणारा (पक्षी), कर्णकटु शब्द करणारा (पक्षी), गोंगाट करणारा. Garru'lity *n.* वाचाळपणा *m.*, वटवट *f.*, वटवटपणा *m.*, बहुभाषित्व *n.* Gar'rulously *adv.* वाचाळपणानें, वटवट करून, &c. Gar'rulousness *n.* See Garrulity.

Garter (gār'-tir) [O. Fr. *gartier*, Fr. *jarretiere*, -O. Fr. *garet*, bend of the knee.] *n.* a band used to prevent a stocking from slipping down on the leg मोजेबंद *m.*, पायमोज्याचा बंद *m.*, पायमोजा बांधावयाची पट्टी *f.* २ the distinguishing badge of the highest order of knight-hood in Great Britain ग्रेटबिटन्मधील 'गार्टर' नांवाच्या सरदारांच्या अत्युच्च पदवीचे -किताबाचे दर्शकचिन्ह *n.* ३ (*also*) the Order itself ग्रेटबिटन्मधील 'गार्टर' नांवाचा बहुमानाचा किताब असणाऱ्या सरदारांचा वर्ग *m.* G. v. t. बंदानें (मोजे) बांधणें. २ 'गार्टर' हा बहुमानाचा किताब देणें.

Gas (gas) [One of the two terms (*gas* and *blas*) invented by the chemist Van Helmont of Brussels (Belgium), who died in 1644. The latter term did not come into use.] *n.* a fluid in the form of air, sometimes called a vapour वायु *m.*, वायुरूप द्रव्य *n.*, बाष्प *n.*, ऊर्ध्वचर द्रव्य *n.* २ *esp.* gas of a kind suitable to be burnt for illuminating or heating purposes, (*chiefly*) coal gas धूर *m.* ३ fire-damp mixed with common air खाणींतील विशेष वायु व हवा यांच्या मिश्रणानें झालेला एक पेटणारा विषारी वायु *m.*, (खाणींतील पेटणारी) विषारी हवा *f.* ४ the coal gas employed to fill a balloon विमानांत भरण्याचा धूर *m.* ५ nitrous oxide gas used by dentists दंतवैद्यांनीं शस्त्रप्रयोग करितांना वापरण्याचा नत्रप्राणिलाम्ल वायु *m.* ६ vapour generated in the stomach or intestines (पोटांतील दुर्गंधिदायक) अपानवायु *m.* ७ a gas light धुराचा दिवा *m.* ८ empty or boastful talk, bombast, humbug, nonsense पोकळ वटवट *f.*, पोकळ वाचाळता *f.*; as, " The boys said that was all gas to scare them

off." Air G. ज्वालाग्राही वायुशीं मिश्र झालेली हवा f.
 Gas-burner n. धुराच्या दिव्याची खोळ f. G. coal धूर
 तयार करण्याच्या कार्मीं उपयोगी पडणारा कोळसा m.
 G. fitter धुराच्या दिव्यांकरितां नळ्या वगैरे बसविणारा.
 G. meter धूर किती वापरला गेला हें मोजण्याचें घड्याळ
 n. G. stove धुरानें सेंपाक करण्याची चूल f. धुराची चूल
 f. G. trap घाणेरी हवा बाहेर लावून देण्याचा पिंजरा
 m. G. washer टारपासून ग्यास निराळा करण्याचें यंत्र n.
 G. water (धुर शुद्ध केलेलें) धुरकट पाणी n. G. works
 धुराचा कारखाना m. Laughing G. हंसें उत्पन्न करणारा
 एक प्रकारचा वायु m. Marsh G. दमट जागेंत उत्पन्न
 होणारा विषारी वायु m. Gasalier' n. (also, Gasolier)
 धुराच्या दिव्यांचें झुंबर n. Gas'eous a. in the form, or
 of the nature, of gas वायुरूप, वायुसदृश. २ lacking
 substance or solidity, tenuous पोकळ, पोंचट, दम नस-
 लेला, निर्जीव, क्षुल्लक. Gasifica'tion n. वायुरूप देणें n,
 वायुीकरण. Gas'iform a. See Gaseous. Gas'ify v. t.
 (-चा) वायु बनवणें, (-ला) वायुरूप देणें. G. v. i.
 वायुरूप होणें -बनणें. Gas'light n. धुराचा दिवा m,
 धुराची बत्ती f. Gas'ogen n. वायु उत्पन्न करण्याचें यंत्र
 n. Gas'olene or Gas'oline n. ग्यासोलिन, कच्च्या पेट्रो-
 लमचें भागिक ऊर्ध्वपातन करितांना त्यांतून ६०°-७०° श
 उष्णमानावर निघणारा पदार्थ m. Gasom'eter n. वायु-
 मापक m. Gasomet'ric, -al a. वायुमापकानें मोजलेला,
 वायुमापकानें दाखविलेला. Gasom'etry n. मिश्रणांत
 निरनिराळ्या वायूंचें परिमाण मोजण्याची विद्या f.
 वायुमिति (Cf. Geometry=भूमिति). Gas'oscope n.
 खाणीमध्ये प्राणघातक विषारी वायु आहे किंवा काय हें
 समजण्याचें यंत्र n, प्राणघातक वायुदर्शक.

Gascon (gas'-kon) [Fr.] a. of, or pertaining to
 Gascony, in France, or to the Gascons फ्रान्स-
 देशच्या गास्कनी परगण्यांतील -परगण्याचा -परगण्या-
 संबंधी. २ गास्कन लोकांचा -संबंधी, &c. G. n. a native
 of Gascony गास्कनी येथील रहिवासी, गास्कनीकर m.
 २ a boaster, a bully शेखी f -एट f -डौल m -घमेंड f
 -प्रौढी f, मारणारा, गर्विष्ठ. गास्कनीकरांची गर्विष्ठपणा-
 वद्दल ख्याति होती त्यावरून हा अर्थ निघाला आहे. Gas'-
 conade n. a vaunt, a bravado, a bragging शेखी f.
 &c. मिरवणारा, प्रौढी मारणारा, वलगना f. करणारा. G.
 v. i. to boast, to brag, to bluster शेखी f -प्रौढी f
 -डौल m. &c. मारणें -मिरवणें, &c. Gasconad'er n.
 Gasconade, see under Gascon.

Gash (gash) [O. Fr. garser, to pierce with a
 lancet. Perh. from an assumed L. carpere, to
 separate into parts.] v. t. to make a long deep
 incision in (especially applied to incisions in
 flesh) घाव m -वार m करणें, मांसापर्यंत जखम करणें,
 (मांसामध्ये) भोंसकणें. G. n. a long and deep cut
 (esp. in flesh) वार m, घाव m, (मांसामध्ये झालेली)
 मोठी जखम f, भोकसा or भोसका m, भगदाड n, दीर्घ-
 छेद m, दीर्घक्षत n.

Gasp (gāsp) [Icel. *geispa*, to yawn, (by metathesis) from *geipsa*; Cf. *geip*, idle talk.] v. i. to labour for breath, to respire convulsively, to pant violently धापा f. pl. टाकणें -देणें -दाटणें, धापणें, धापलणें, धामणें, लाहक्या f. pl. -अहाळण्या f. pl. देणें, कांसळणें. २ to show vehement desire (-च्यासाठीं) धापा टाकणें (fig.). G. v. t. to emit or utter with gasps (with forth, out, away, &c.) धापे-बरोबर बाहेर सोडणें -टाकणें. G. n. a laboured respiration धाप f, लाहकी f, आहळणी f, दम m, कासश्वास m, ऊर्ध्व m, उदान m. [THE LAST G. घुट्ट n. TO BEAT THE LAST G. कंठीं -दंतीं -तंतीं प्राण उतरणें -उरणें -लागणें g. of s., घरघर f -घोर m लागणें.] Gas'ping pr. p. & v. n.

Gastric (gas'-trik) [Gr. *gaster*, Sk. जठर, the belly.] a. of, pertaining to, or situated near the stomach जठराचा, जाठर, जठरासंबंधीं, जठरासन्न. G. juice n. जठराग्नि(?) m, जठरानल (?)m, कोठाग्नि (?) m, (these words literally mean fire of the belly), जाठररस m. Gastrilo'quist n. बेंबीच्या देंठापासून -पोटांतून बोलणारा -आवाज काढणारा. Gastron'omer n. खाण्यापिण्याच्या कामांत शोकी माणूस m, भोजनकुशल, भोजनशौंड, चविष्ट, जेवणारा, मिष्टान्नभुक्, मिष्टान्नभोजी. Gastron'omy n. भोजनकला f.

N. B.:—Some suggest that कुंदकश्लेष्मा mentioned in Sanskrit medical works corresponds to 'Gastric juice' of English medical writers. Sanskrit medical writers such as सुश्रुत & चरक mention five kinds of श्लेष्मा (१) कुंदकश्लेष्मा (gastric juice), (२) बोधकश्लेष्मा (Saliva), (३) श्लेपकश्लेष्मा (joint oil), (४) अवेलंबकश्लेष्मा) (श्लेष्मा residing in heart & lungs), and (५) तर्पकश्लेष्मा (श्लेष्मा residing in brain). We are not able just now to settle one English word for श्लेष्मा. Sometimes it is translated as 'mucus,' and sometimes as 'phlegm.' We shall, however, discuss the word श्लेष्मा hereafter under the English word 'Mucus.'

Gate (gāt) [A. S. *geat*, a way, a gate.] n. a large door or passage महाद्वार n, मोठें दार n, मोठा दरवाजा m, (आंतबाहेर जाण्यायेण्याचा) मोठा मार्ग m. [BUILDING OVER THE G. गोपुर m. or n. FRONT or GRAND G. सिंहद्वार n, महाद्वार n, (-OF A VILLAGE OR WARD &c.) वेस f, ग्रामद्वार n, गांवदरवाजा m -कुसूं n, (-of an enclosure, in a fence, &c.) फाटक n, झडपा m, झांपा m, कवाड n.] २ (also, fig.) a means or way of entrance or exit प्रवेशद्वार n, मुक्तिमार्ग m (lit.), सुटण्याचा मार्ग m. Gate'-keeper n. द्वारपाल m, वेसकर m. Gate-money n. दस्तुरी f, नाक्यावरील कर m, नाक्यावरील जकात f. To stand in the gate or gates to occupy places of advantage सोयीची जागा पटकावणें -पटकाऊन बसणें. Gate'way n. दिंडी f, दरवाज्यांतून राखलेला रस्ता m -मार्ग m. Gate of justice न्यायद्वार n,

न्यायमंदिराचा मार्ग *m.* Gates of death मृत्यूचा दरवाजा *m.* (*i. e.* जवळ येऊन ठेपलेलें) मरण *n.*

Gather (*gath'ér*) [*A. S. gaderian -A. S. gade, company.*] *v. t.* to bring together, to assemble, to muster (*people &c.*) गोळा करणे, जमविणे, जमा करणे, एकवटणे, एकत्र -एकवट करणे, संग्रह *m* -संचय *m.* करणे, मिळवणे, कवळणे, गुंडाळणे, एके ठिकाणी करणे. २ to cull, to harvest, to pick off, to pluck तोडणे, काढणे, तोडून -काढून घेणे, उतरणे, तोडणी *f* -तोडा *m.* &c. करणे *g. of o.*, खुडणे, खुडून घेणे, वेंचणे. ३ to amass, to gain, to heap up (*things*) जमविणे, सांठविणे, संचय *m* -संग्रह *m* करणे, (-ची) पुंजी करणे, गोळा -जमा करणे. ४ (*a*) to contract, to compress संकुचित करणे, आंखडणे, अखुडणे, आटोपणे. (*b*) (*also*) to pucker, to plait मुरुडणे, मुरडणे, सुरकुतवणे, सुरकत्या घालणे, मुरड -मुरुड घालणे, चूण पाडणे. ५ to collect, derive, or deduce as inference; to conclude अनुमान *n.* -तर्क *m.* करणे -काढणे -बांधणे, हाशील *n* -तात्पर्य *n.* घेणे, तर्काने -तर्क करून -अनुमानाने काढणे, सार ठरविणे. ६ *arch.* to bring together, or nearer together, in masonry आंवळीत आंवळीत आणणे, अरुंद करित आणणे. ७ *naut.* to haul in, to take up खेंचून -ताणून घेणे -घरणे. *G. v. i.* to come together एकत्र होणे, मिळणे, गोळा -जमा -एके ठिकाणी होणे -येणे. २ to unite जुळणे, एक होणे, मिळणे, जूट करणे. ३ to grow larger by accretion, to increase वाढणे, मोठा होणे, घघारणे (*Guj.*). ४ to concentrate, to come to a head and generate pus पुवळणे, पुवळणास येणे, पुवारणे, (-आंत) पू होणे, पुलणे, पुलेजणे. ५ to collect or bring things together जमा करणे. ६ to pucker सुरकुतणे, सुरकुत्या पडणे with ला of *s.*, अखुडणे, मुर (*or -रु*) डणे, चुणणे. *G. n.* a plait, a pucker सुरकुती *f*, चिरमी *f*, झुरकी *f*, चूण *f*, मुर (*or -रु*) ड *f*, चीण *f*. *Gath'erer n.* *Gath'ering n.* -the act. गोळा करणे *n.*, संग्रह करणे *n.*, समाहार *m.* २ that which is gathered; as, (*a*) a crowd, an assembly सम्मेलन *n.*, जमाव *m.*, गर्दी *f*, समाज *m.*, मंडळी *f*, सभा *f*, समूह *m.*, संघ *m.*, &c. (*b*) a collection or charitable contribution धर्मादायाची वर्गणी *f* -वसूल *m.* *Gath'ered a.* गोळा केलेला, एकवटलेला, संग्रहीत, संचित, मीलित, &c. २ तोडलेला, उतरीव. ३ सांवरलेला, आटपलेला. ४ मुरडलेला, मुरड घातलेला. To be gathered to one's people or fathers मरणे. To gather one's self together आपल्या आंगांतील सर्व शक्ति एकवट करणे. To gather to a head पूर्ण तयार होणे, परिपक्व दशेस येणे.

Gaudy (*gawd'i*) [*M.E. gaude, an ornament, -L. gaudium, joy -gaudere.*] *a.* (*Now chiefly in disparaging sense*) excessively or glaringly showy, tastelessly gay or fine भपकेबाज, भपकेदार, डौलाचा,

देखणाज, दिखाज, दुमदार, भडक, बभूक, भबूक, भडकीचा, शानदार, छानीचा, उज्वल, शोभिवंत, चित्रविचित्र. २ *gay, merry* उल्हासी, रंगेल, आनंदी, खूष, राजी, तबियतीत असलेला. G. (*Oxford univ.*) *a feast or festival* स्मारकभोजन *n*, स्मरणभोजन *n* (called also *gaud-day* or *gaudy day*) सण *m*. शुभोत्सव *m*, शुभदिवस *m*. Gaud'ily *adv*. भपक्याने, झोलाने. Gaud'iness *n*. भपकेदारपणा *m*, देखणेपणा *m*, झोल *m*, दिखाऊपणा *m*.

Gauge (gāj) [O. Fr. *gauger* -*gauge*, a liquid measure; old form of *jauge*, a measuring rod.] *v. t.* to measure or determine with a gauge (गजाने इत्यादि) मोजणे, मापणे, (-चे) परिमाण *n* -मेज *n* -माप *n* घेणे -काढणे. २ to ascertain the contents or capacity of (-चे) क्षेत्रमान *n* -(-ची) ग्रहणशक्ति *f* अजमासून पाहणे. ३ *mech.* to measure the dimensions of (-ची) लांबी रुंदी मोजणे -परिमिति घेणे. G. *n.* a measure, a standard माप *n*, इयत्ता *f*. २ dimensions, estimate माप *n*, परिमिति *f*, अजमास *m*, अंदाज *m*, अंदाजी *f*, गणना *f*, मापन *n*, तोल *m* or *n*, क्षेत्र *n*. ३ *templet* (विस्तार किंवा आकार ताडून पाहण्याचे) गेज *n*. ४ the distance between the two rails of a railway line (लोहमार्गाच्या दोन रुळांमधील ठराविक) अंतर *n* -गाळा *m*. ५ *phys.* an instrument or apparatus for measuring the state of a phenomenon, or for ascertaining its numerical elements at any moment मापनयंत्र *n*, मापक *m*; as, "A Rain G." (=पर्जन्यकुंड *n*), पावसाचे पाणी मोजण्याचे यंत्र *n*. ६ (*building*) that part of a shingle, slate, or tile, which is exposed to the weather, when laid (एकावर एक लावलेल्या कौलांच्या थरांतील प्रत्येक) कौलाचा उघडा राहणारा भाग *m* -गाळा *m*. (b) (*also*) one course of such shingles, slates, or tiles उघड्या गाळ्याच्या कौलांचा थर *m*. Gau'ger *n*. मोजणारा Gau'ging *pr. p. & v. n.* Gauging-rod *n*. मोजनळी *f*, गजनळी *f*, मापन-नलिका *f* (S.), पिंपांत भरलेल्या मद्यादि द्रव पदार्थांचे परिमाण काढण्याची नळी *f*. हिच्या योगाने पिंपांत द्रव पदार्थ किती भरला आहे हे पदार्थ बाहेर काढून मोजल्या शिवाय समजते.

Gaunt (gawnt) [Cf. Norw. *gant*, a thick pointed stick, a tall and a thin man.] *a. lean, meagre, pinched and grim* रोड, रोडका, सडपातळ, काठंग्या, रोडांग्या, पातळांग्या, हाडकुला, काटकुळा, एक पासोळीचा. Tall and G. ढांगळ, लंबूस.

Gauntlet (gawnt'-let) [O. Fr. *gantlet*, dim. of *gant*, glove.] *n.* हस्तत्राण *n*, दस्ताना *m*, वज्रमुष्टि *f* (pop.) वज्रमूठ *f*, (हस्तरक्षक) मोजा *m*. To throw the G. युद्धादिकास आव्हान करणे, पण लावणे, पण मांडणे. To take up the G. आव्हानाचा स्वीकार करणे, पण *m*. -विडा *m*. उचलणे *n*.

Gauze (gawz) [Fr. *gaze*, so called because it was

first introduced from Gaza in Palestine.] *n.* जाळी
f. २ गाझ f, (रेशमी किंवा सुती) जाळीदार कापड *n.* G.
a. thin, light पातळ, हलका, बारीक, गाझसारखा.

Gave (gāv) *pa. t.* of Give, which See.

Gawky (gawk' - i) [O. E. gok, gowk, cuckoo, fool.]
a. foolish and awkward अडाणी, अनाडी.

Gay (gā) [Fr. gai; prob. from root of Ger. jäh,
quick, lively.] a. lively, merry, blithe उल्लासी,
भानंदी, चपळ, प्रफुल्ल, चुणचुणीत. २ fond of amuse-
ments and sports खेळाडू, रंगेल or -ली or -लें, रंगी,
रंगीला, ख्याली, चैनी, गुलहौशी or -शा, खुशालचंद,
सोकाजी. ३ splendid, fine सुंदर, भपकेदार, डौलदार.
४ dissipated, lewd सुखासक्त, चैनी, खुशालचेंडू -चंदू,
सुखोपभोगास सवकलेला, चैनीस सवकलेला. G. n.
an ornament, anything that looks gay or showy,
(espe.) one that is used to amuse a child भपकेदार
चीज f, शोभिवंत चीज f -दागिना m, मुलांचा मजेचा
खेळ m, खेळणें n. Gay'ly adv. उल्हासानें, उल्लासानें,
चपळतेनें, आनंदानें, खुषीनें, चुणचुणीतपणें. २ डौलानें.
Gayer. Compa. Gayest. Super.

Gaze (gāz) [M. E. gasen, to stare at.] v. i. to
stare at, to look intently टकमक -एकसारखें पाहणें,
न्याहाळणें, टकटक -टकटकां -टक लावून -न्याहाळून
-एकाग्रदृष्टीनें -स्तंभदृष्टीनें पाहत राहणें. G. n. a fixed look
टक लावून पाहणें n, एकाग्रदृष्टि f, स्तंभदृष्टि f, निरीक्षण n,
प्रेक्षण n, एकनजर f, अनिमेष दृष्टि f. [AT G. न्याहा-
ळीत.] Gaze'ful a. टकमक पाहणारा. Gazing-stock n.
एकाग्रदृष्टिपात्र n, उपहासदर्शनास्पद n, टक लावून
पाहण्याचा विषय m.

Gazette (ga-zet') [O. Fr. gazette, an abstract of
news issued at Venice.] n. a newspaper वर्तमान-
पत्र n, वृत्तपत्र n, अखबार f, समाचार m, ग्याझिट n.
G. v. t. वर्तमानपत्रांत -वृत्तपत्रांत छापणें -प्रसिद्ध करणें,
आज्ञापत्रिकेंत प्रसिद्ध करणें; जाहीर बातमी देणें. Gov-
ernment G. सरकारी आज्ञापत्रिका f. Gazetteer' n.
a writer of news वृत्तलेखक m, वर्तमानपत्र -वृत्तपत्र-
लिहिणारा. २ (obs.) Burke. newspaper वर्तमान-
पत्र n. ३ a geographical dictionary भूगोलविषयक
कोश m, स्थलकोश m, स्थलवर्णनकोश m. Gazetted
pa. t. Gazetting *pr. p.*

Gear (gēr) [A. S. gearwe, preparation -gearu,
ready.] n. clothing, garments, ornaments धोतर-
पातर n, कपडालत्ता m. २ goods, property सामान n,
सामानसुमान n, तेगार m, सरंजाम m, साज m. ३ whatever
is prepared for use or wear वापरण्याचे जिन्नस m.
pl. ४ the harness of horses or cattle (खोगीर इत्यादि)
सरंजाम m. ५ warlike accoutrements लढाईचा
सरंजाम m -सामुग्री f. ६ manner, custom, behaviour
रीत f, रूढि f, रिवाज m, चाल f, पद्धत f. ७ affairs,
concern काम n, कामकाज n, रोजगार m, धंदा m, उद्यो-
गधंदा m, व्यवहार m. ८ mech. a toothed wheel दांते

असलेलें चक्र *n.*, दांताळें चाक *n.* ९ *the mechanical arrangements connecting a motor with its work* (यंत्राच्या निरनिराळ्या भागांची मुख्य चालकाशीं) जोडणीचा सरंजाम *m.*, कळाशी *f.* १० *rubbish* घाण *f.*, कचरा *m.* ११ दंतचक्रें *n. pl.* Out of G. विस्कळित, विसकटलेला, असंबद्ध, विलग्न. In G. सुरळीत, सुसंलग्न, चालू, बरोबर बसलेला. Running G. धांवेची कळाशी.

Gelatin same as Gelatine.

Gelatine (jel'-a-tin) [Fr., -L. *gelo* -gelatum, to freeze, -*gelu*, frost.] *n.* (ऊन पाण्यांत विरघळणारें) सरसासारखें प्राणिजद्रव्य *n.* प्राण्यांच्या हाडांतील शुद्ध सरस *m.*, जिलेटिन *n.* G. *a. viscous* चिकीचा, सरसासारखा, चिकचिकीत, चिकट, बुळबुळीत. Gelat'-inous *a.* चिकट, संलग्नशील. Gelat'inate *v. t. or i.* (जिलेटिनसारखा) चिकचिकीत करणें -होणें. Gelatina'-tion *n.* शुद्ध सरसा (जिलेटिन) सारखा करणें.

Geld (geld) [Icel. *gelda*, Dan. *gilde*, barren.] *v. t.* (a) to castrate, to emasculate खच्ची करणें, अंड *m* -वृ-षण *m.* कापणें, अंडच्छेदन -मुष्कच्छेदन करणें *g. of o.* (b) (-by pounding the testicles) बडविणें, चेंचणें, ठेंचणें, (बैल इ.) ठेंचून टाकणें. २ to deprive of anything essential मुख्य भाग *m* -प्राणभूत भाग *m* -सारभूत गोष्ट *f.* काढून घेणें -टाकणें, नागविणें, नागवणूक *f.* करणें, (-ला) लुबाडणें, कफळक करणें -करून सोडणें. Geld'able *a.* Geld'ed *pa. t. & pa. p.* Geld'er *n.* बडविणारा, खच्ची करणारा, &c. Geld'ing *pr. p. & v. n.* Geld *n.* a castrated animal (usually applied to a horse, but formerly used also of a human male)

बडविलेलें (घोडा इ.) जनावर *n.*

Gelid (je'-lid) [L. *gelidus* -*gelu*, frost, cold.] *a.* very cold, frozen अति थंड, थंडगार, गोठलेला, गारठलेला, हिम (S.). Gelid'ity, Gel'idness *n.* अतिशैत्य *n.*, गारठा *m.* Gel'idly *adv.*

Gelly, see jelly.

Gem (jem) [Fr. *gemme* -L. *gemma*, a bud; allied to Gr. *gemo*, to be full.] *n. bot.* a bud कळा *m.*, कळी *f.*, कलिका *f.* (S.), उत्कलिका *f.* (S.). २ a precious stone of any kind (as the ruby, emerald, topaz, &c.) especially when cut and polished for ornament, a jewel (हिरा, पाच, नीळ, इ०) रत्न *n.*, जवाहीर *n.*, मणि *m.* [ARTIFICIAL GEM खोटा खडा *m.* GEM-MINE रत्नाकर *m.*, रत्नांची खाण *f.* HIDDEN G. (fig.) झांकलें माणीक *n.* Jewels or GEMS (comprehensively) खडेकंकर *m. pl.* JUDGE or CONNOISSEUR OF GEMS रत्नपारखी. MIDDLE GEM OF A STRING मध्यमणि *m.*, मेरुमणि *m.* SMALL DIAMOND हिरकणी *f.* THE NINE GEMS नवरत्नें *n. pl.* THESE ARE:—हिरक किंवा हिरा, पाच, मौक्तिक, पुष्पराग, माणीक, गोमेद, वैदूर्य, नीलमणि, पोवळें. BELONGING TO A GEM जवाहीरी. SET or STUDDED WITH GEMS रत्नजडित, रत्नखचित. SOCKET OF A GEM कोंदण *n.* STRING OF GEMS मणिमाला *f.*, रत्नहार *m.* To

MOUNT GEMS रत्नांना कोंदण न. करणे.] *anything of small size or expressed within brief limits which is regarded as a gem on account of its beauty or value* (as, a small picture, a verse of poetry,) रत्न न, मौक्तिक न. in comp. as, वाङ्मौक्तिक न, वाग्रत्न न, काव्यरत्न न, चित्ररत्न न, इ. G. v. t. to adorn with gems रत्न -मणिभूषित करणे, रत्नांकित -रत्नखचित -रत्न-जडित करणे. *to embellish or adorn, as with gems* शोभायमान करणे. Gem'meous a. of or pertaining to gem रत्नसंबंधी, जवाहिरी, रत्नासारखा, रत्नमय. Gem'mated a. adorned with gems or jewels रत्न-जडित. Gem'my a. रत्नपूर्ण. २ चकचकित, झळकणारा. ३ (colloq. Eng.) smart पाणीदार, तल्लख, चपळ. Gem'miness n. पाणीदारपणा m, चपळाई f, तल्लखपणा m.

Geminate. See Gemini.

Gemini (jem'i-ni) [L., pl. of geminus, twin-born, for geminus -gen, root of gigno, to beget.] n. pl. a constellation of the Zodiac containing the two bright stars 'Castor' and 'Pollux' अश्विनीकुमार तारकापुंज m. २ the third sign of the Zodiac which the Sun enters about May 20th मिथुन न, युग्म न, द्वंद्व न, मिथुनराशि f. Gem'inate a. bot. in pairs युग्म, द्विगुण, यमज. Gem'inous a. जुळा, जोड. Geminaif'orous a. bot. दुहेरी फुलांचा.

Gemmary, Same as Gemmeous. See under Gem.

Gemmule, same as Plumule, which see.

Gender (jen'der) (Fr. genre, gendre -L. genus, generis, a kind, kin. या शब्दाचा मूळ अर्थ 'जात, प्रकार' असा होता.) n. (obs. or colloq.) sex, male or female (पुरुष किंवा स्त्री) वर्ग m -जात f. २ gram. a classification of nouns लिंग n. [COMMON G. सामान्य लिंग n. MASCULINE G. पुल्लिंग n. FEMININE G. स्त्रीलिंग n. NEUTER G. नपुंसकलिंग n. VARIATION (of word) THROUGH G. लिंगविकार m.] G. v. t. to beget, to engender उत्पन्न -पैदा करणे, जन्म देणे. G. v. i. (R.) Shakes. to copulate जुगणे, संग करणे. Gen'derless a. लिंगहीन (?), अव्यय, अलिंग.

Genealogy (jē-nē-al'o-ji) [Gr. genealogia, genealogy, genea, birth, race, and logos, discourse.] n. an account or history of the descent of a person or family from an ancestor, a pedigree वंशक्रमवर्णन n, वंशवर्णन n, वंशावलिवर्णन n, वंशचरित्र n, वंशानु-चरित्र n, कुलक्रमचरित्र n, वंशवृक्ष m. २ regular descent of a person or family from a progenitor, lineage वंश m, वंशावळ f, वंशक्रम m -अनुक्रम m -परंपरा f, कुलक्रम m. ३ उत्क्रांतिक्रम m. Genealog'ic, -al a. वंशावळीचा, वंशानुक्रमसंबंधी. Genealog'ically adv. वंशानुक्रमे. Geneal'ogist n. one who traces the descent of persons or families वंशावळी लिहिणारा, वंशावलिरचक, वंशावलिरज्ञ. Genealo'gize v. i. to

investigate, or relate the history of, descents वंशा-
वळ शोधून काढणें -लिहिणें -ठरविणें. Gen'earch n. the
chief of a family or tribe कुटुंबाचा किंवा जातीचा
मुख्य नायक.

Genearch. See under Genealogy.

General (jen'-er-al) [Fr., -L. generalis, leader
-genus, race, kin.] a. pertaining to a whole class
or order सामान्य, सगळ्या जातीचा, जातिमात्राचा, जाति-
विषयक -संबंधीं. २ not special or particular, includ-
ing all particulars साधारण, सर्वसामान्य, सर्वसाधा-
रण, व्यापक; as, "A. G. inference." [G. term
(math.) साधारण पद n. G. good सर्वहित n, सामान्य
हित n.] ३ not specific, vague, indefinite मोघम,
अस्पष्ट, अनिश्चित, संदिग्ध, अपरिच्छिन्न; as, "A G.
expression." ४ widely spread, prevalent, extensive
though not universal सार्वजनिक, सामान्य, पुष्कळ
प्रचारांतील, रूढीतला, रूढीचा, प्रायिक, व्यावहारिक,
रूढ, चालू; as, "A G. custom or opinion." ५
having a relation to all सर्वांचा, सार्वत्रिक, मनुष्य-
मात्राचा. ६ as a whole एकंदरींची, एकंदरींतली; as,
"G. behaviour." ७ usual नेहमींची, हंमेशची; as,
"G. habit." G. n. the whole, the total (opposed
to particular) ठोकळ गोष्ट f -प्रमाण n, सामान्यता f,
सामान्य नियम m; as, "In particulars our know-
ledge begins, & so spreads itself by degrees to
generals." २ mili. the commander of an army or
of a body of men not less than a brigade सेनापति
m -नायक m -अधीश m -अधिपति m, सेनानी m, जन-
रल m. ३ mili. the roll of the drum which calls the
troops together (सैन्य एकत्र जमविण्यासाठीं इशारती-
करितां केलेला) नौबतीचा डंका m; as, "To beat
the general." ४ eccl. the chief of an order of
monks, or of all the houses or congregations
under the same rule महंतांचा अधिपति m, मुख्य
यति m, मुख्य महंत m. Genera'lia n. pl., generaliti-
ties, general terms सामान्य सिद्धांत m. pl., सामान्य
गोष्टी f. pl. Generalis'simo [It. superl. of generale,
general.] n. the chief commander of an army
(a title used in most foreign countries) मुख्य
सेनापति m. General'ity n. the quality of includ-
ing species सर्वसाधारणता f, सामान्यता f, सामान्य-
पणा m, जातित्व n, व्यापकता f. २ a general or vague
statement or phrase मोघम -अस्पष्ट -अविशेष विधान n
-वाक्य n, अविशेषता f; as, "Let us descend from gen-
eralities to particulars." ३ the main body, the bulk,
the greatest part मुख्यांश m, व्यापक भाग m, सर्व-
साधारण भाग m. Gen'eralize v. t. to bring under a
genus व्यापक -सामान्य वर्गांत -वर्गाखालीं आणणें -घालणें
-मोडणें. २ to use with a more extensive application,
to make universal in application (-ला) सामान्य
-व्यापक रूप -स्वरूप देणें, पुष्कळ गोष्टींस लागू करणें,

(-ची) व्याप्ति वाढविणें, व्यापक -विस्तृत करणें. ३ *to derive or deduce* (a general conception, or a general principle) *from particulars* विशेष गोष्टींवरून सामान्य-व्यापक नियम-सिद्धांत बांधणें-काढणें-बसविणें, सामान्यीकरण करणें; as, "A mere conclusion *generalized* from a great multitude of facts." G. v. i. *to take comprehensive views* सामान्य नियम ठोकून देणें, साधारण्य आणणें, साधारण्य आणून वहिवाटणें-वह्निवाट करणें, साधारण्यांत आणणें. Gen'eralizable a. Generaliza'tion n. सामान्य विधान n. (विशेष उदाहरणांवरून काढलेलें), व्यापकधर्मकथन n, व्याप्तिग्रहण n, व्यापकसिद्धांत m, सामान्यीकरण n. Gen'eralized a. सामान्यीकृत. Gen'eralizer n. सामान्यीकार. Gen'eral-ly adv. commonly प्रायः, बहुधा, बहुतकरून, वारंवार, बहुशः, पुष्कळ वेळां, पुष्कळदां, व्यापकतः. २ *in the main, upon the whole, comprehensively* मुख्यत्वेकरून, सामान्यपणें-रीतीनें, बहुतेक अंशीं, व्यापकपणें, एकंदरीनें. Gen'eralness n. सामान्यपणा m. Gen'eralship n. सेनापतित्व n, नायकत्व n, सेनापतीचें काम n. २ *military skill in a commander* युद्धदाक्षिण्य n -कौशल्य n, रणपटुत्व n, सेनापतीचें रणकौशल्य n -युद्धनैपुण्य n -लष्करी हुषारी f. ३ (fig.) *leadership, management* पुढारीपणा m, चालकत्व n, नायकत्व n, आधिपत्य n, म्होरकेपणा m, व्यवस्थापकत्व n. Generalty n. (R.) see General'ity n.

Generalize, Generalization, see under General.

Generate (jen'-er-āt) [L. *generatus*, p. p. of *generare*, to generate -genus, kind.] v. t. to beget, to procreate, to produce (a being similar to the parent) जनन-प्रजनन करणें, उत्पन्न-निर्माण करणें, (-ला) जन्म देणें, प्रसवणें, निपजाविणें. २ *to bring into life* अस्तित्वांत आणणें, जन्मास घालणें. Gen'erant a. generative उत्पादक, दायक, जनक (in comp). G. n. जनक, उत्पादक. Genera'tion n. procreation जनन n, प्रजनन n. उत्पादन n, प्रसव m, जन्म m. [MALE or FEMALE ORGANS OF G: उपस्थ m or n, गुह्य n. MALE ORGAN OF G. शिश्र n.] २ *origination by some process, production, formation* उत्पत्ति f, प्रसूति f, संभव m, उद्भव m, पैदास f. ३ *progeny, offspring* प्रजा f, संतान n, संतति f, वंश m, विस्तार m, अपत्य n, कुल n. ४ *single step or stage in the succession of natural descent, a rank or remove in genealogy* पिढी f, पुस्त m, पुरुष m, डोई f. ५ (hence) *the mass of beings living at one period* पिढी f, समकालीन मंडळी f. [A G. single succession पिढी f, पुस्त m. FROM " TO G. पिढीदरपिढी, पुस्तदरपुस्त, पिढीपेस्तर, पिढ्यानपिढ्या.] ६ (also) *the average lifetime of man, an age* आयुष्याची सरासरी f, पिढीचा काल m, आयुष्यमर्यादा f, आयुर्मर्यादा f, पिढीच्या कालाची मर्यादा f, एका पिढींत लोटणारा काल m. ७ *race, kind, family, breed* जाति f, जात f, वर्ग m, कुल n,

कुटुंब n. & biol. the aggregate of the functions and phenomena which attend reproduction प्रजनन क्रिया f, जननव्यापार m. Gen'rating a. उत्पादक, &c. [G. LINE उत्पादकरेखा f, G. CURVE उत्पादकवक्र n.] Gen'orative a. Gen'erator n. जनक, जनिता m, उत्पादक. २ an apparatus in which vapour or gas is formed from a liquid or solid by means of heat or chemical process द्रव किंवा घन पदार्थापासून रासायनिक क्रियेने वाफ अगर वायु उत्पन्न करण्याचे साधन n, बाष्पोत्पादकपात्र n, (or briefly) उत्पादकपात्र n. ३ mus. the fundamental note, or root of the common chord (called also generating tone) मुख्य जनकस्वर m.

Generation, see under Generate.

Generic,-al (ge-ner'ik,-al) [Fr. generique -L. genus. See Gender.] a. relating to a genus (as distinct from a species or from another genus) जातिगत, जातीचा, जातीय, साधारण, सामान्य; as, " A G. description or name. " [G. PROPERTY जातिधर्म m, सामान्यधर्म m, व्यापकजातिधर्म m.] २ very comprehensive (oppo. to specific) व्यापक, फार-अति विस्तृत. Gener'ically adv. Gener'icalness n. जातिगतत्व n, सामान्यत्व n, जातीयत्व n.

Generosity, See under Generous.

Generous (jen'er-us) [O. Fr. generosus -genus; birth. Generous ह्याचा मूळचा अर्थ " कुलीन, उच्च कुळांतील -घराण्यांतील; अभिजात (S.), थोर " असा होता. परंतु तो सध्यां लुप्त झाला आहे.] a. noble, magnanimous, honourable उदार, वदान्य (S.), थोर, महात्मा, महाशय, उदारचरित, मोठ्या मनाचा, मनाचा मोठा; as, " A G. critic or foe. " ३ free to give, munificent उदार, दानी, दाता, दानशूर, दानशील, वदान्य (S.), धौताल, त्यागशील, सढळ -सुठ्या हाताचा, उदारवृत्ति, औदार्यशाली; as, " A G. friend. " [GENEROUS WITH THE PROPERTY OF ANOTHER (CF.) आईजीच्या जिवावर वाईजी उदार, हलवा-याच्या घरावर ब्रह्मार्पण करणारा तुळशीपत्र टाकणारा.] ४ characterised by generosity, overflowing भरपूर, पोटाभर, सढळ, अघळपघळ; as, " A G. table. " ५ full of spirit or strength, stimulating उद्दीपक, कडक, जोमदार, जोमाचा, ताकदवान्, गरम (fig.); as, " G. wine. " Genero'sity n. मनाची थोरची f, उमदा स्वभाव m, मोठे मन n, महात्मता f, माहात्म्य n. (lit.) २ munificence औदार्य n, दानशीलता f, दानशूरता f, दानशूरपणा m, दातृत्व n, सढळपणा m. Gen'erosly adv. उदार-मोकळ्या मनाने, मोठ्या मनाने. २ सढळपणाने, औदार्याने, औदार्यपूर्वक. Gen'erosness n.

Genesis (jen'e-sis) [L. & Gr., -Gr. gignomai -obs. generare, to beget.] n. production, formation, origination उत्पत्ति f, उद्भव m, प्रभव m, पैदास f, जन्म n, जनन n. २ the first book of the Old Testa-

ment (so called by the Greek translators from its containing the history of the creation of the world and of the human race) उत्पत्ति f, जुन्या करारांतील पहिले पुस्तक n, सृष्ट्युत्पत्तिवर्णनात्मक पहिले पुस्तक n. Gene'sial a. Genesiology n. the doctrine or science of generation जननशास्त्र n.

Genesiology See under Genesis.

Genial (jē'-ni-al) [Fr. -L. *genialis* -genius, the spirit of social enjoyment.] a. generative उत्पादक, जनक. २ cheerful, sympathetic आनंदी, उत्साहवर्धक, रम्य, सुखकर, मौजी, सुखप्रद, सुखावह, रमणीय, मनोहर, रुचिर. ३ (R.) marked with genius विशालबुद्धि असलेला. Genial gods (Pagan Mythol.) the powers supposed to preside over marriage and generation विवाहप्रधानदेवता f. pl., गर्भाधानप्रधानदेवता f. pl. विवाहप्रधानदेवता s, according to Hindus, are अग्नि, पवमान, अर्यमा and प्रजापति. गर्भाधानप्रधानदेवता s, according to Hindus, are विष्णु, प्रजापति, अग्नि & सूर्य. Geniality, Gen'ialness आनंदी स्वभाव m, सुप्रसन्नता f, उल्हास m. Gen'ially adv. cheerfully आनंदाने, उल्हासाने.

Geniculate (jen-ik'ū-lāt) [L. *geniculatus* -geniculum, a little knee -genu, the knee. Cf. Sk. जानु.] a. bent abruptly at an angle like the knee when bent गुढघ्यासारखा वांकलेला, जान्वाकृति. G. v. t. (R.) to form joints or knots on (-वर) जानुसमसंधि येणे. Geni'culated a. Genicula'tion n. (R.) गुढघे टेंकणे n. २ वांक n -वांक n. येणे n. ३ जानुसमसंधि m.

Genital (jen'i-tal) [O. Fr. *genital* -L. *genitalis*, generative -L. *genit'um*, superl. of *gignere*, to beget.] a. pertaining to generation, or to the generative organs जननविषयक, जननसंबंधी, प्रजननसंबंधी, प्रजोत्पादनसंबंधी, जननेंद्रियविषयक, जननेंद्रियसंबंधी. Ge'nitals n. pl. the organs of generation उपस्थ m or n, जननांग n, जननेंद्रिय n.

Genitive (jen'i-tiv) [L. *genitivus* (*gignere*, *genitum*, to beget) as if indicating origin, a mistranslation of Gr. *genikos*, -genos, a class.] a. gram. of, or pertaining to, that case (as the second case of Latin and Greek nouns) which expresses source or possession (It corresponds to the possessive case in English) षष्टिविषयक, संबंधकारक. G. n. the genitive case षष्ठी f, षष्ठी विभक्ती f, संबंधकारक n, षष्ठीकारक n. Geniti'val a. possessing genitive form षष्टिविभक्तिरूप. २ pertaining to, or derived from, the genitive case षष्टिविभक्तिव्युत्पन्न, षष्टिव्युत्पन्न, षष्टिविभक्तीचा. Genitival-ly adv.

Genitor (jen'i-tor) [L.] n. a generator, an originator जनक, जनिता m, उत्पादक, स्थापनकर्ता m. Gen'iture n. generation, birth जनन n, जन्म m or n, उत्पत्ति f, उद्भव m. [LORD OF THE G. astrol. जन्मनक्षत्र n.]

Geniture, See under Genitor.

Genius (jen'yus or jē'-ni-us) [L. *genius*, *gignere*, *genitum*, to beget.] *n. pl.* Genii. a supernatural being, a tutelary deity, a spirit good or bad देवता *f* (as, ग्रामदेवता *f*, वनदेवता *f*, इष्टदेवता *f*, कुलदेवता *f*), दैवत *n*, रखवालदार दूत *m* -भूत *n* -पिशाच *n* -वेताळ *m* -देवता *f*. [G. OF A PLACE स्थल देवता *f*, क्षेत्रपाल *m*. G. OF DWELLING PLACES वास्तुदेवता *f*, वास्तुपुरुष *m*.] २ (*pl.* Geniuses.) that disposition or aptitude of mind which is peculiar to each man, and which qualifies him for certain kinds of action or special success in any pursuit प्रकृति *f*, स्वभाव *m*, शील *n*, मनाची ओढ *f*, कल *m*, साहजिक प्रवृत्ति *f*, बुद्धि *f*, बुद्धीची धांव *f*. ३ special taste लक्ष *n*, आवड *f*, विशेष आवड *f*, गोडी *f*, भक्ति *f*, ओढा *m*. ४ animating spirit as of a nation, religion, or a language प्राकृतिक धर्म *m*, नैसर्गिकस्वभाव *m*, मूलस्वभाव *m*, मूलप्रकृति *f*, (भाषेची) मोड *f*, मोडणी *f*. ५ uncommon intellectual power, अचाट बुद्धि *f*, अचाट बुद्धिसामर्थ्य *n*, बुद्धिवैभव *n*, विशेष -अलौकिक बुद्धिमत्ता *f*. ६ a man of superior faculties अलौकिक बुद्धीचा मनुष्य *m*, विलक्षण -लोकोत्तर डोक्याचा माणूस *m*, अलोट बुद्धीचा मनुष्य *m*, अलोट कल्पनाशक्तीचा -अलोट निर्माणशक्तीचा मनुष्य *m*. as, "Kalidas was a rare genius." Genius loci the genius or presiding divinity of a place स्थल देवता *f*. २ (hence) the pervading spirit of a place or institution, as of a college &c. दैवत *n*.

Gennet, Same as Jennet.

Gent, A familiar abbreviation of Gentleman.

Genteel (jen-tel') [Lit. belonging to a noble race or family -Fr. *gentil*, noble -L. *gentilis*, belonging to the same clan, a gentile (afterwards applied to mean well-bred, &c. -L. *genti*, decl. stem of *gens*, a clan, tribe.] *a.* polite, well-bred (of persons) (a) खानदानीचा, सुशील, आर्य, घरंदाज, शिष्ट, सभ्य चालीचा, शिष्टसंप्रदायी, सभ्यसंप्रदायी, शिष्टाचारसंपन्न, (b) सभ्याचारविषयक. २ graceful, elegant (of manners) सुभग (S.), गृहस्थी, शिष्ट, सभ्य, शिष्टाचाराचा, सालस. ३ elegant in appearance, dress or manner देखणा, भव्य, भारदस्त. ४ suited to the position of a lady or a gentleman सद्गृहस्थास -सभ्य स्त्रीस अनुरूप -योग्य, सद्गृहस्थयोग्य, गृहस्थयोग्य.

Genteeli'sh *a.* somewhat genteel कांहींसा सभ्य.

Genteel'y *adv.* Genteel'ness *n.* the quality of being genteel मनुष्यपणा *m*, माणुसकी *f*, गृहस्थपणा *m*, गृहस्थगिरी *f*, शिष्टाई *f*, शिष्टाईकी *f*, सभ्यता *f*, शिष्टता *f*, सौजन्य *n*. Gentility *n.* good birth or extraction कुलीनता *f*, वर्णश्रेष्ठता *f*, सद्वंशता *f*, वंश विशुद्धि *f*. २ good -breeding, politeness of manners सभ्यता *f*, सौजन्य *n*, गृहस्थाई *f*, सुविनीतता *f*.

Gentian (jen'-shan) [Said to have been brought into use by *Gentius*, King of Illyria, conquered by the Romans in 167 B. C.] *n.* किराईत *n.* Stick or dried G. काडेकिराईत *n.*

Gentile (jen'til) [*L. gentilis -gens, a nation.*] *a.* यहूदी नाही असा, यहूदीतर.

Gentility, See under Genteel.

Gentle (jen'tl) [*L. gentilis, well-born.*] *a. well-born, of good birth* कुलीन, सुकुल, पिढीजाद, पिढीजादा, कुलवंत, जातिवंत, जातीचा, सुकुलांतला, घरंदाज, वंशज, वंशविशुद्ध, सद्वंश, अभिजात, खानदानीचा, खाणीचा, सुजात, आर्य. २ *mEEK, peaceable, mild* गरीब, धिम्मा, संत or (थ), स्वभावाचा सौम्य -शांत, सौम्य, सौम्यवृत्ति, शांत, नरम. ३ *moderate* सौम्य, नरम, मृदु, कोमल. [G. MEASURE सामोपचार *m.*] ४ (-a breeze) हलका, मंद, संध. Gentle-folks *n. pl.* गृहस्थ लोक *m. pl.*, सभ्य लोक *m. pl.*, कुलीन लोक *m. pl.* (*Spec.*) पांढरपेशे *m. pl.*, पांढरपेशे लोक *m. pl.*, Gentle-hearted कोमल अंतःकरणाचा. Gen'tlehood *n.*, सौम्यता *f.*, सभ्यता *f.* Gentleness *n.* कुलीनता *f.*, अभिजात्य *n.* २ गरिबी *f.*, धिमाई *f.*, नरमाई *f.*, भलाई *f.*, माधुर्य *n.*, संधपणा *m.*, शांति *f.*, शांतस्वभाव *m.*, शांतवृत्ति *f.*, सौम्यवृत्ति *f.*, सौम्यप्रकृति *f.*, स्वभावमार्दव *n.* ३ नरमाई *f.*, मंदी *f.*, मृदुता *f.*, कोमलता *f.*, सौम्यता *f.*, मांघ *n.* ४ हलकेपणा *m.*, &c. Gent'ly *adv.* धिम्मेपणानें, संधपणानें, नरमाईने, सौम्यरीतीने, शांतवृत्तीने. २ हलक्यानें, धीरेधीरे, हळूच, आस्तेआस्ते. Gent'rice *n.* सुकुलजन्म *m* or *n.* The gentle craft जोडे करण्याचा धंदा *m.* The gentle sex स्त्रीजाति *f.* Gen'tleman *n.* a man well-born, one of good family, one above the condition of a yeoman गृहस्थ *m.*, सज्जन *m.*, सुजन *m.*, सुमनुष्य *m.*, सभ्यगृहस्थ *m.*, सभ्यजन *m.*, सभ्यपुरुष *m.* २ one of gentle or refined manner, a well-bred man चालीरीतीचा -सुशिक्षित मनुष्य. ३ (*her.*) one who bears arms but has no title उमरावांची पदवी नसतांना जवळ हत्यारें वागवणारा मनुष्य *m.* ४ the servant of a man of rank अमीरउमरावाचा चाकर *m.* ५ a man irrespective of condition (used esp. in *pl.* in addressing men in popular assemblies) सभ्य गृहस्थ *m.*, सद्गृहस्थ *m.* Gentlemen-at-arms राजदरबाराच्या वेळीं येणाऱ्या सभ्यगृहस्थांची टोळी *f.* -समाज *m.* Gen'tlemanhood, Gen'tlemanship *n.* गृहस्थपणा *m.*, सभ्यपणा *m.* Gen'tlemanlike *a.* सद्गृहस्थास शोभण्यासारखा. Gen'tlemanliness *n.* सभ्यपणा *m.* Gen'tlemanly *a.* सभ्य, चालीचा, रीतीचा, सुजनवृत्ति, सौजन्यवृत्तीचा, सभ्याचारसंपन्न, शिष्टाचारसंपन्न. २ becoming a gentleman गृहस्थगिरीचा, शिष्ट, सभ्य, गृहस्थी, सौजन्याचा, सभ्याचाराचा, शिष्टाचाराचा, गृहस्थास योग्य, गृहस्थोचित, गृहस्थार्ह, सभ्योचित. Gen'tle-woman *n. fem.* कुलवधू *f.*, सभ्य स्त्री *f.*, कुलीन स्त्री *f.* Gen'tle womanliness *n.* सभ्य स्त्री *f.* सभ्य स्त्रीस शोभणारा.

Gentry (jen'-tri) [O. Fr. *genterise*, another form of *gentilis*, rank.] *n.* people of education and good breeding आर्य-शिष्ट लोक *m. pl.* कुलीन -जन *m. pl.*, गृहस्थलोक *m. pl.* २ (In England, in a restricted sense) those between the nobility and yeomanry उमराव आणि शेतकरी यांच्या मधील वर्गाचे लोक *m. pl.*, मध्यम वर्गाचे लोक *m. pl.*, मध्यमवर्ग *m. ३ (obs.)* (shakes.) courtesy, civility नम्रता *f*, विनय *m*, सुजनता *f*, सौजन्य *n*, सभ्यता *f*.

Genu (je'-nu) [L., Sk. जानु, the knee.] *n.* Genua *pl. anat.* the knee गुढघा *m*, ढोंपर *n*, जानु *n* (S.). २ the knee-like bend in the anterior part of the callosum of the brain जानुवक्र *m*. Genuflect' [L. genu, & flecto (flexum) to bend.] *v. i.* to bend the knee, as in worship (प्रार्थनेच्या वेळीं) ईश्वरापुढें गुढघे टेंकणें -वांकवणें. Genufle'ction गुढगे टेंकणें *n*.

Genuflection, See under Genu.

Genuine (jen'-ūin) [L. *gignere*, Sk. जन्, to beget, to be born.] *a.* belonging to, or proceeding from, the original stock; native अस्सल -खऱ्या बीजाचा-हाडाचा. २ (hence) not spurious, not counterfeit, real, pure खरा, अस्सल, सत्य, अकृत्रिम, चोख, निष्कपट, यथार्थ, स्वाभाविक, शुद्ध, अमिश्रित, निर्व्याज (S.). Genui'nely *adv.* Gen'uineness *n.* अस्सलपणा *m.* २ निष्कपटपणा *m*, खरेपणा *m*.

Genus (jē'-nūs) [L. *genus*, (*gen*, *generis*, for *genesis*) kin or race, Sk. जन्, to beget.] *n.* Genera *pl.* (logic) a class of objects divided into several subordinate species, a class more extensive than a species जाति *f*, जात *f*, वर्ग *m*, परजाति *f*, परसामान्य *n*.

N. B.—Genus = जाति, परजाति, परसामान्य. Species = उपजाति, अपरजाति, अपरसामान्य.

Geocentric, -al (jēō-sen'-trik,-al) [Gr. *geo*, Sk. ज्या, the earth, and Gr. *kentron*, Sk. केंद्र, centre.] *a.* astron. having the earth for its centre भूकेंद्रीय, भूगत. २ in relation to, or seen from, the earth (usually opposed to heliocentric = as seen from the sun); measured from the earth पृथ्वीपासून घेतलेला -पाहिलेला, पृथ्वी मध्य कल्पून मोजलेला.

Geography (jē-og'-ra-fi) [Fr. -L. -Gr. *geographia* . *geo*, the earth, and *graphie*, a description.] *n.* the science which describes the earth and its inhabitants भूगोलविद्या *f* -शास्त्र *n*, भूगोलवर्णन *n*. २ a treatise on this science भूगोल *m*, भूगोलाचें पुस्तक *n*. Geog'rapher *n*. भूगोलवेत्ता-ज्ञ. Geograph'ic, -al *a.* भूगोलीय, भूगोलशास्त्रविषयक-संबंधी. Geograph'ically *adv.* भूगोलाच्या दृष्टीनें.

Geology (jē-ol' - o-ji) [Gr. *geo*, the earth, and *logos*, a discourse.] *n.* the science that treats of the structure and history of the earth, of the

changes it has undergone, and their causes and of the plants and animals imbedded in its crust भूगर्भशास्त्र *n.*, मृदावरणशास्त्र *n.*, भूस्तरशास्त्र *n.* Geologer, Geolo'gian, Geol'ogist *n.* मृदावरणज्ञ, भूस्तरशास्त्री, भूगर्भशास्त्रविद्-वेत्ता-ज्ञ. Geolog'ic, -al भूगर्भीय, भूस्तरीय. Geolog'ically *adv.* Geologize *v. i.* to study geology भूस्तरशास्त्राचा अभ्यास-व्यासंग करणे, भूस्तरशास्त्रीय शोध लावणे -वादविवाद करणे.

Geomancy (jē'o-man-si) [Fr. geomancie -Gr. geo, the earth, and manteia, divination.] *n.* divination by figures or lines drawn on the earth जमिनीवर रेघा किंवा आकृति काढून शकुन पाहण्याची विद्या *f.* एक प्रकारचीरमलविद्या *f.* भूरमलविद्या *f.* Ge'o-mancer *n.* भूरमलविद्या जाणणारा.

Geometry (jē-om'e-tri) [Gr. geo, the earth, and metron, a measure.] *n.* the science which treats of the properties and relations of magnitudes, the science of the relations of space भूमिति *f.*, रेखागणित *n.* -गणना *f.* २ a treatise on this science भूमिति *f.*, भूमितीचें पुस्तक *n.* Geom'eter, Geometri'cian *n.* भूमितिज्ञ, रेखागणिती -गणित्या -गणक. Geomet'ric, -al *a.* भूमितीय, रेखागणिताचा. Geometrically *adv.* भूमितिशास्त्राप्रमाणें.

Georgic, Georgical (jor'-jik, -al) [L. georgicus, Gr. georgikos, georgia, agriculture -Gr. geo, the earth, and ergon, work.] *a.* relating to agriculture and rural affairs शेतवाडीसंबंधीं, जानपदीय, ग्राम्य (lit.). Geor'gic *n.* a rural poem कृषिकर्मविषयक काव्य *n.*

Geranium (jē -rā-ni'-um) [L., -Gr. geranion -geranos, a crane.] *bot. n.* एक फूलझाड *n.*

Germ (jerm) [Fr. germe -germen, a bud.] *n. boil.* the earliest form under which an organism appears, that which is to develop a new individual अंकुर *m.*, कोम *m.*, मोड *m.*, कोरक *m.* मूलापिंड *m.* २ (fig.) origin, first principle मूलप्रकृति *f.*, बीज *n.*, मूळ *n.* Ger'micide *a.* destructive to germs जंतुनाशक. *G. n.* जंतुकुठार *m.* Ger'minal *a.* मूलांकुरगत, मूलांकुरात्मक, मूलांकुराचा, बीजाचा. २ मूलांकुरसदृश, मूलांकुरासारखा. ३ मूलांकुररूपी, बीजरूपी. ४ अप्रगल्भ. Germinate *v. i.* (-ला) अंकुर फुटणे, (-ला) मोड येणे. *G. v. t.* अंकुररूपानें वाढवणे. Ger'minating *pr. p. & v. n.* अंकुर फुटणे *n.* २ मोड *m.*, अंकुर *m.*, &c. Ger'minated *pa. t. & pa. p.* मोड आलेला, अंकुर फुटलेला. Germina'tion *n.* अंकुरोद्भव *m.* -उद्भवन *n.* Ger'minative *a.*

N. B.:—Germ = कोणत्याही सेंद्रिय प्राण्याचा मूल अंकुर *m.*

Sperm = पुरुषजातीच्या प्राण्याच्या शरीरांतील अपत्योत्पादक धातु किंवा प्रवाही पदार्थ, रेत, भातु; स्त्रीजातीच्या अपत्योत्पादक धातूला रज (रजस्) म्हणतात. पुरुषवीर्यातील जंतूला 'रेत' व स्त्रीवीर्यातील जंतूला रजस् असें म्हणतात. ह्या दोहोंच्या संयोगानें जो मूळबीजरूपी सूक्ष्म प्राणी उत्पन्न होतो त्यास germ असें म्हणतात.

German (jēr'-man) [Fr. *germain*, -L. *germanus*, full, own, prob. for *germinanus* -germen, bud, origin.] *a.* nearly related, closely akin जवळचा नातेवाईक, जवळच्या नात्याचा, सगावाला, जवळ जवळ सारखा, सनाभि, संपृक्त. Germane' *a.* (lit.) near akin जवळच्या नात्याचा. २ (hence) appropriate, relevant युक्त, योग्य, उक्त, उचित, सुसंगत, जुळता, मिळता, मेळ घालतां येण्यासारखा, संबद्ध. Brother german, see under Brother. Cousins german, see under Cousin.

German (jer' -man) [L. *girma*, variously given as meaning 'The shouters,' from Celt, *gairm*, a loud cry.] *a.* जर्मनीमधील, जर्मनीचा, जर्मन. G. *n.* जर्मन *m.*, जर्मनी देशांतील रहिवाशी. २ जर्मनभाषा *f.* ३ एक प्रकारचा नाच *m.* German-silver *n.* जर्मन-सिल्वर नांवाची धातु *f.* Ger'manize *v.* *t.* जर्मनरूप देणे, जर्मन तऱ्हेवर -पद्धतीवर नेणे, जर्मन करणे. Germaniza'tion *n.* जर्मनीकरण *n.* German'ic *a.* जर्मन देशचा, जर्मनीचा. German'ism *n.* an idiom of the German language जर्मनसंप्रदाय *m.*, जर्मन भाषेतील वाक्संप्रदाय *m.* -भाषासंप्रदाय *m.* २ जर्मनपणा *m.* ३ a characteristic of the Germans जर्मन लोकांचा विशेष गुण *m.*, जर्मनत्व *n.*

Gerund (jēr' -und) [L. *gerundium*, *gerere*, to carry -*gerundus*, that which is to be done or carried on.] *n.* (Lat. gram.) धातुसाधित कृदंत *n.*

Gestation (jes-tā'-shun) [Fr., -L. *gestatio* -*gesto*, *gestatum* -*gerere*, to carry. याचा मूळचा अर्थ " वस्त्र -अलंकार -परिधान -धारण करणे -आंगावर घेणे -घालणे " असा होता. परंतु सध्यां तो लुप्त झाला आहे.] *n.* the act of carrying the young one in the womb गर्भधारण करणे *n.* २ pregnancy गर्भधारण *n.*, गर्भ-वहन *n.*, गर्भारपणा *m.*, गाभणपणा *m.* (of beasts only). ३ passive exercise वाहनांत -वाहनावर बसून केलेला -घेतलेला व्यायाम *m.* ; as, " Gestation in a carriage or in a boat has the same good effects but in a less degree. " Ges'tant *a.* (R.) bearing within, laden, burdened पूर्ण, पूरित or भरित (in comp. ; as, अर्थपूर्ण -पूरित, रसभरित). (Ges'tatory *a.* गर्भारपणांतील, गर्भारपणासंबंधीं. Period of gestation गर्भवृद्धिकाल *m.*, गर्भावस्थाकाल *m.*

Gesticulate (jes-tik'ū-lāt) [L. *gesticulator*, *gesticulatus* -*gesticulus*, dim. of *gestus*, a gesture -*gerere*, *gestum*, to bear, to carry, to perform.] *v.* *i.* to use postures, to make gestures while speaking हावभाव *m.* *pl.* -अंगविक्षेप *m.* *pl.* -अभिनय *m.* *pl.* &c. करणे, (बोलतांना) चाला -चेष्टा करणे, हातवारे करणे. Gesticula'tion *n.* -the act. हावभाव &c. करणे *n.* २ a gesture हावभाव *m.*, अंगविक्षेप *m.*, अभिनय *m.*, अंगचेष्टा *f.* &c. ३ antic tricks or motions नखरा *m.*, टिवल्याभावल्या *f.* *pl.* Gestic'ulacōr *n.* Gesticul'atory *a.* Ges'turo *n.*

(obs.) manner of carrying the body चाल f. २
 manual gestures हातवारे m. pl., हावभाव m, चेष्टा f,
 व्यापार m, भाव m, इंगित n. G. v. t. to gesticu-
 late, which see. Gesture-language n. हावभावाची
 भाषा f, चेष्टानुगत भाषा f, सांकेतिक भाषा f. Ges'ture-
 less a. अंगविक्षेपरहित, चेष्टारहित.
 esture, see under Gesticulate.

et (get) [A. S. gitan, to get.] v. t. to procure, to
 obtain, to come by मिळवणें or मेळवणें, संपादनं, जो-
 डणें, हस्तगत -प्राप्त करून घेणें, पावणें, मिळणें, लाभणें,
 लाधणें, गावणें (these last five with in. con.). २
 Shakes. to beget प्रसवणें, (-ला) जन्म देणें, आपल्या
 पोटी संतान मागणें; as, "I had rather to adopt a child
 than get it." ३ to learn, to commit to memory
 (as a lesson; also with up) शिकणें, पाठ -तोंडपाठ
 करणें. ४ Shakes. to prevail upon, to induce वळवणें,
 (-चें) मन वळवणें, वश करून घेणें -करणें, कथांत
 आणणें. ५ to procure to be, or to cause to be, in any
 state or condition (with a following participle)
 घडवून आणणें, करावयास -व्हावयास लावणें; as, "Get
 it done." ६ to betake, to remove (in a reflexive
 sense) निघणें, चालणें, हालवणें; as, "Get thee out."
 To G. by heart to commit to memory पाठ
 करणें. To G. the better (or best) of to obtain an
 advantage over (-वर) सरशी करणें -मिळवणें, (-वर)
 ताण करणें, वरकडी करणें. To G. up to cause to be
 established, to arrange रचणें, तयार करणें, उपस्थित
 -सुरू करणें, (-ची) स्थापना करणें, मिळवून -घडवून-
 जुळवून आणणें. G. v. i. to make acquisition, to
 receive accessions, to gain (-ला) अधिकाधिक मिळणें,
 वाढणें, मिळवणें, (-ला) लाभ होणें; as, "We lose,
 they daily G." २ to come to be, to become (with
 a following adv. or pa. p. belonging to the subject
 of the verb) होणें, बनणें, (-शीं or -ला) येऊन
 पोहचणें -पावणें; as, "To G. sober, awake, beaten,
 &c." To G. ahead to advance पुढें जाणें, आघाडी
 मारणें. २ to prosper भरभराटणें, तेजीस येणें, सरशी
 मारणें. To G. along to proceed चालणें. To G. a
 mile (or other distance) (-भर) चालून जाणें,
 आक्रमणें. To G. among to come into the company
 of (-मध्ये) येऊन पडणें -सांपडणें -बसणें. To G. asleep
 झोपी जाणें, झोप येणें -लागणें in. con. with ला of s.
 To G. astray to wander out of the right way
 भडकणें, भलत्याच मार्गास लागणें -जाणें. To G. at to
 reach (-ला) पोहचणें. To G. away with to carry
 off, to capture मिळवणें, जिंकणें. २ (hence) to defeat
 (-चा) पाडाव m -पराजय m -करणें. To G. back परत
 जाणें -येणें -फिरणें. To G. before पुढें जाणें -येऊन
 बसणें. २ मागे रेंगाळणें. (-च्या) मागे पडणें. To G. beyond
 (-च्या) पलीकडें जाणें, ओलांडून जाणें; as, "Three
 score and ten is the age of man, a few get

beyond it." To G. clear to be released मुक्त होणे, मुक्ति करून घेणे, मुक्ति पावणे, मोकळा होणे, (संकट, भय, अटक, इ. कांतून) बाहेर पडणे, सुटणे, सुखरूप निघणे. To G. forward पुढे मजल मारणे. To G. home घरी पोचणे. २ to arrive at one's goal or aim उद्दिष्ट स्थलीं येऊन पोचणे, नेम साधणे. To G. into (a) to enter (-आंत) जाणे -प्रवेश करणे. (b) to pass into, to reach येऊन पोचणे, (-शीं) येऊन प्राप्त होणे. To G. lose or free to disengage one's self (आपली) मुक्तता करून घेणे, सोडवून घेणे, मोकळा होणे, &c. To G. near (-शीं) येणे, (-च्या) जवळ येणे -जाणे. To G. on पुढे जाणे. २ (-चे) चालणे; as, "How do you get on." To G. over (a) to surmount, to overcome ओलांडणे, ओलांडून जाणे, (-तून) पार पडून जाणे. (b) to recover from (an injury or calamity) (-तून) बरा होणे, निभणे, निभावणे, बचणे, बचावणे, पार पडणे, वटावणे. To G. through (a) to pass through (something) (-च्या मधून) निघून जाणे. (b) to finish (what one was doing) संपवणे, पूर्ण -पुरे करणे, तडीस नेणे -लावणे. To G. up (a) to rise (as from bed) (झोंपेतून) उठणे, जागें होणे. (b) to ascend, to climb (वर) चढणे. Get n. progeny प्रजा f, संतान n, उत्पत्ति f. G. -penny n. (colloq.) a successful affair फायदेशीर धंदा m, फत्ते काम n. Get'ter n. Get'ter-up n. (colloq.) तयार करणारा, बनवणारा, उपस्थित -चालू -सुरू इ० करणारा. Get'ting pr. p. and v. n. the act. मिळवणे n, &c. २ acquisition फायदा m, मिळकत f, &c. Get up n. (colloq.) make-up, style बनावट f, पद्धत f, तन्हा f, रचणी f, रचना f, &c. Got pa. t. Got'ten pa. p.

Geyser (gē'sēr) [Icel. geysa. to gush.] n. a boiling spring कढत पाण्याचा झरा m, उन्हाळें n.

Ghastly (gāst'-li) [M. E. gastly. Formed from M. E. gasten, A. S. gaesten, to terrify.] a. like a ghost in appearance, pale, dismal प्रेतकळा आलेला, मुड- (र)घासारखा, प्रेतकळेचा, मढेकळेचा, प्रेतच्छायेचा, भुता सारखा, प्रेत-मृतवत्, भेसुर, फिक्का, विवर्ण (S.). २ horrible, shocking, dreadful भयंकर, विफ्राळ, क्रूर, भयानक, बिकट. Ghast'fully adv. Ghast'ly adv. Ghast'-liness n. मढेकळा f, प्रेतकळा f.

Ghat, Ghaut (ghawt) [Hind. ghat, (घाट) a passage or gateway.] n. a pass through a mountain डोंगरां- तील -पर्वतांतील वाट f -मार्ग m, घाट m. २ a range of mountains पर्वतांची रांग f -ओळ f, घाट m. ३ stairs descending to a river (नदीला, तलावाला, इ० बांधलेला) घाट m, (नदींत, इ०) उतरण्याकरितां केलेल्या पायऱ्या f. pl, घाट m.

Ghee (ghē) [The Indian name.] n. तूप n, घी n. (Guj.)

Ghost (gōst) [A. S. gast; Ger. geist. Of uncertain origin; perhaps allied to Icel. geisa, to rage / like

fire).] *n.* (*obs.*) *the spirit, breath, soul of man*
 आत्मा *m.* २ *an apparition, a spectre* पिशाच *m* or *n.*
 भूत *n.*, पिशाच *n.* [*G.* of a Brahman ब्रह्मराक्षस *m.*,
 पिशाच *m* or *n.* -ब्रह्मग्रह *m.*, -ब्रह्मपुरुष *m.* -वेताळ *m.*
 -समंध *m.*, मुंज्या *m.* *G.* of a Muhamadan खवीस
m., झोटिंग *m.*, जिंद *m.* *G.* of a Sudra डांव *f.*, तळखंबा
m. -of a widow हेडली *f.*, लांव *f.*, लांवसट *f.* *G.* of
 a female dying violently जखीण *f.*, हडळ *f.*] ३ *an*
unsubstantial image, a phantom असद्भास *m.*, भास
m., आभास *m.*, छाया *f.* ४ *a false image formed in a*
telescope by reflection from the surfaces of one
or more lenses खोटी छाया *f.* Ghost'less *a.* (*R.*)
 without life or spirit निर्जाव, निष्प्राण. Ghost'like *a.*
 भुताप्रमाणें. Ghost'liness *n.* Ghost'ly *a.* relating
 to the soul, spiritual आत्मिक, आत्म्याचा. २ *of, or*
pertaining to, apparitions भूत -पिशाचसंबंधी-
 विषयक. Ghostology *n.* (*R.*) पिशाचविद्या *f.* Holy
 ghost पवित्र आत्मा *m.* To give up the ghost मरणें,
 गतप्राण होणें, मृत्यु पावणें.

Giant (ji'-ant) [*Fr.* *giant*, a giant; *L.* *gigas*, a
 giant, gen. *gigantis*; *Gr.* *gigas*, a giant.] *n.* a
 man of extraordinary bulk and stature राक्षस *m.*,
 दैत्य *m.*, दानव *m.*, असुर *m.* २ *a man of extraordinary*
strength or powers, bodily or intellectual धिप्पाड
 माणूस *m.*, (शरीर अथवा बुद्धिबळ यानें) राक्षसासारखा
 अचाट मनुष्य *m.*, दिग्गजपुरुष *m.*, महाकाय *m.* ३ *any*
animal, plant, or thing of extraordinary size or
power राक्षसी प्राणी *m.*, राक्षसी वस्तु *f.* *G.* *a.* राक्षसा-
 सारखा -पूवढा. Giantess *n.* fem. राक्षसीण *f.* Gi'an-
 tize *v. i.* (*R.*) राक्षस होणें, राक्षस बनणें. Gi'antship
n. the state, personality or character, of a giant
 राक्षसीपणा *m.*, पिशाचधर्म *n.*, पिशाचपणा *m.* Gigan'tic
a. (of persons) राक्षसी -धिप्पाड देहाचा. २ (of
 things) अवाढव्य, अफाट, राक्षसी, प्रचंड. Gigan'-
 tically *adv.*

Gibberish (gib'-er-ish) [*Obsolete gibber*, to gabble
 or gabber.] *n.* unintelligible language, unmeaning
 words बडबड *f.*, प्रलाप *m.*, शब्दावडंबर *n.*, रांगडी
 -हेंगाडी -कोंगाडी भाषा *f.* -बोली *f.*, गुडूबुडू *n.*, कुडबूड *n.*
G. *a.* unmeaning अर्थरहित, मृषार्थक, रांगडी, हेंगाडी.
 Gib'ber *v. i.* *Shakes.* to speak rapidly and in-
 articulately रांगडी -न समजणारी भाषा बोलणें, घाई-
 घाईने व अस्पष्ट बोलणें, बडबड करणें.

Gibbet (jib'-et) [*O.* *Fr.* *gibet*, stick.] *n.* (ori-
 ginally) a kind of gallows एक प्रकारचा वधस्तंभ
m., फांशी देण्याचा खांब *m.* २ (later use) an up-
 right post with projecting arm from which the
 bodies of criminals were hung in chains or
 irons after execution आडवा हात असलेला उभा
 खांब *m.* फांशी दिलेला मनुष्य त्याला लोंबकळत ठेवीत
 असत. *G. v. t.* to hang or expose on a gibbet फांशी

देऊन उभ्या खांयाच्या हाताला लटकत ठेवणें, वधस्तं-
भावर चढवणें. २ to expose to infamy, to blacken
काळोखी f. लावणें, काळिमा m-डाग m. लावणें, (सार्व-
जनिक रीतीनें) पुरी बदनामी करणें; as, " He is
gibbeted in the 'Times. "

Gibbon (gib'-bon) [Fr. gibbon.] n. वानरविशेष m.

Gibbous (gib'-bus) [From L. gibbosus, humped
-L. gibbus -gibba, a hump, hunch.] a. swelling
by a regular curve, convex फुगीर, फुगीव, फुगान्या-
चा, फुगोठ्याचा, बाह्यगोल, बिंबाकार, न्युब्ज (S.). २
obs. hump-backed पोंगा, पोंग्या, पोंका, पोंक्या,
कुबडा. ३ (astron.) more than a semicircle
and less than a circle अर्धाधिक (चंद्र m), अर्धाधिक
बिंबाकार. ४ bot. पिशवीसारखा. Gibbose' a. protu-
berant (said of a surface) फुगीर, उंचवट्याचा, &c.
Gib'bously adv. Gib'bousness, Gibbos'ity n.
फुगोटा m, फुगोटेपणा m, फुगीरपणा m, &c. उंचवटे-
पणा m, बाह्यगोलता f. २ पोंक n, कुबडेपणा m,
३ अर्धाधिकता f.

Gibbose. See under Gibbous.

Gibe (jib) [Of imitative origin. Icel. geipa, to
talk nonsense.] v. i. to sneer, to scoff, to rail
निंदणें, निर्भर्त्सणें, हेटाळणें, निंदा f -निर्भर्त्सना f
-टवाळी f. &c. करणें. G. v. t. to flout, to address with
scoffs and sneers (-ची) निंदा f -निर्भर्त्सना f -टवाळी
f -चेष्टा f &c. करणें. G. n. निंदा f, निर्भर्त्सना f,
हेटाळणी f, टवाळी f, टवाळकी f, चेष्टा f, कुचेष्टा f,
थट्टा f, &c. Gibed' p. t. Gib'er n. Gib'ing pr. p.
& v. n. Gib'ingly adv. कुचेष्टेनें.

Giblets (jib'lets) [O. Fr. gibelet.] n. pl. (rarely
sing.) the internal edible parts of a fowl (heart)
gizzard, liver, &c.) पक्ष्यांचा (कालीज, यकृत इत्यादि)
खाण्यासारखा भाग m.

Giddy (gid'-di) [M. E. gidli, gedy. Late A. S.
gidig, insane.] a. dizzy, light-headed घेरी -भोंवळ
-भोंवड -चक्रर आलेला, डोकें फिरलेला, विभ्रान्त. [To
BE or BECOME G. (-चें) कपाळ -डोकें भोंवणें -फिरणें,
तिरमिरणें.] २ promoting or inducing giddiness
भोंवड येण्याजोगी -आणण्याजोगी -आणणारी, मस्तक
फिराविणारी. ३ running round with celerity,
whirling खूब जोरानें वाटोळा फिरणारा, चक्रर मारणारा
-घालणारा. ४ thoughtless, wild, heedless अविचारी,
विचारशून्य, विचाररहित, अविवेकी, विवेकरहित-शून्य,
अविमृश्यकारी. ५ unstable, fickle चंचल, छिछोर or
चिचोर, अस्थिर. G. v. i. (भोंवण्याप्रमाणें) वाटोळें
फिरणें. Gid'dily adv. Gidd'iness n. घेरी f, चक्रर f,
भोंवळ f, भ्रम m, तिरमिरी f. २ चांचल्य n, चंचलता f,
अविचारीपणा m. Gid'dy-head n. (colloq.) a person
without thoughtfulness, prudence and judgment
अविचारी मनुष्य, विचारशून्य मनुष्य. Giddier, comp.
Giddiest, superl.

Gift (gift) [A. S. *gift*, a gift; common in the plural *gista*, nuptials.] *n.* anything given, a present, an offering देणगी *f*, दान *n*, बक्षीस *n*, इनाम *n*, पारितोषिक *n* (S.), नजराणा *m*, भेट *f*. [CHRISTMAS G. नाताळची भेट *f*. BAD (unlawful to receive) G. कुदान *n*. G. FROM A SAINT, IDOL, &c. प्रसाद *m*, वर *m*. G. IN RETURN FOR a G. प्रतिदान *n*. RESUMER OF A G. दत्तापहारक, दत्तापहारी. RE-SUMPTION OF A G. दत्तापहार *m*.] २ *the act, right, or power of giving or bestowing* देण्याचा नेमणूक करण्याचा अधिकार *m*, सत्ता *f*, हात *m* (colloq.). [IN THE GIFT OF (-च्या) 'हातांत.'] ३ *anything given to corrupt, a bribe* लांच *m*, लांचलुचपत *f*. ४ *a pre-eminent and special talent or aptitude, faculty* नैसर्गिक गुण *m*, नैसर्गिक योग्यता *f*, निसर्गजात गुण *m*, ईश्वरदत्त गुण *m* -धर्म *m* -बुद्धि *f* -शक्ति *f*, कला *f*, करामत *f*. ५ (law) *a voluntary transfer of real or personal property without any consideration* (मोबदला न घेतां स्वखुषीने दिलेली आपल्या मालमत्तेची) देणगी *f*. ६ *an offering to God or heathen deity* ईश्वराला अर्पण केलेली वस्तु *f*, अर्पित वस्तु *f*. G. *v. t.* to endow with some faculty or power अमोलिक -विशेष गुण *m* -शक्ति *f*. देणें. Gift'ed *a.* बुद्धिवान्, गुणी, गुणवंत, विशेष करामतीचा, विशेषगुणयुक्त.

Gig (gig) [M. E. *gigge*, a jig or rapid dance. In Shakes. a jig is a boy's toy.] *n.* anything whirled round in play, a top or whirligig भोंवरा *m*, अंगर *m* (S.). २ *a light carriage with one pair of wheels, drawn by one horse* गिग *f*, एका घोड्याची दुचाकी गाडी. *f* ३ *a light boat appropriated to the use of the commanding officer* गिग *f*, (मुख्य अधिकाऱ्याच्या उपयोगासाठी ठेवलेली) जहाजावरील हलकी होडी *f*.

Gigantic (jī-gan' -tik) See under Giant.

Giggle (gig' l) [An imitative word.] *v. i.* to titter with childish levity खिदखिदणें, हि हि हि *adv.* -हि हि -खिद खिद or -दां &c. हांसणें -हसणें, मूर्खासारखें हांसणें G. *n.* a light silly laugh हि हि करून हांसणें *n.* Gig'gler *n.* खिदखिद हांसणारा, खिदखिद्या. Gig'gling *pr. p.* & *v. n.* Gig'glingly *adv.* खिदखिद or -दां, खिस खिस, खो खो, हि हि, फदफद or -दां or फिद फिद or -दां.

Gigot or Giggot (jig' ut) [Fr., -O. Fr. *gigue*, fiddle; so called on account of the resemblance in shape.] *n.* a leg of mutton मेंढ्याच्या तंगडीचें मांस *n*.

Gild (gild) [M. E. *gilden*. A. S. *gyldan*, to gild; Cf. A. S. *gylden*, golden.] *v. t.* to overlay with a thin covering of gold, to cover with a golden colour सोन्याचा मुळामा देणें -करणें -चढविणें, गिळिट *m* -ढाळ *m* -रूप *m* -धूर *m* -ओप *f* -पाणी *n*. देणें. २ to make attractive, to brighten तेजस्वी -प्रकाशित करणें,

उजळणें, शोभिवंत -लक्ष्म हाळझळीत करणें. ३ to *glib* बरकातीं सजविणें -नटाविणें; as "To G. a lie."

Gild'er n. मुलामा चढवणारा -देणारा m, मुलावेघाला.
Gild'ing pr. p. & v. n. गिलिट -मुलामा देणें n. २ the art or practice of overlaying or covering with gold leaf गिलिटकाम n, सोन्यानें -सोन्याच्या पानानें मढविण्याचा धंदा m. ३ a thin coating or wash of gold or of that which resembles gold (सोन्याचा अथवा दुसऱ्या तसल्याच धातूचा पातळ) मुलामा m, सोनेरी लेप m -धूर m, सोन्याचें पाणी n -ओप f. ४ gold in leaf, powder, or liquid, for application to any surface (मढविण्याच्या किंवा मुलामा देण्याच्या कामीं उपयोगी) सोन्याचा वर्ख m -कीस m -पूड f -पाणी n. ५ any superficial coating or appearance, as opposed to what is solid and genuine वरवर दिसणारी गोष्ट f, मुलामा m (fig.). Gilt, Gild'ed a. मुलामा केलेला, मुलामी, मुलाम्याचा, मुलामा दिलेला, &c. Gilt n. gold, or that which resembles gold, laid on the surface of a thing (कोणत्याही पदार्थावर चढविलेला) सोन्याचा -सोनेरी पत्रा m, मुलामा m. २ obs. money पैसा m. Gilt'-edge, -edged a. मुलाम्याच्या कांठांचा, गिलिटी कांठांचा. २ (slang, U. S.) of the best quality (said of negotiable paper) उंची, सर्वोत्कृष्ट, उत्तम, नामी, पसंत.

Gill (gil) [M. E. gille, a'gill.] n. anat. an organ for aquatic respiration कड्डा m, मत्स्याचें श्वासोच्छ्वास n. २ pl. bot. the radiating gill-shaped plates forming the under surface of a mushroom कड्डे m. pl. ३ zool. the fleshy flap that hangs below the beak of a fowl, a wattle (पक्ष्यांच्या चोंचीखालीं लटकणारा) मांसल पडदा m, गळचुंडी f, अधोगण्ड m, कड्डा m. ४ the flesh under or about the chin हनुवटी-जवळील मांस n -मांसल भाग m.

Gill (gil) [Icel. gil, ravine.] n. a wooded glen दाट झाडीची दरी f.

Gill (jil) [O. Fr. gelle, a sort of wine measure.] n. a measure of capacity containing $\frac{1}{4}$ of a pint एक लहान कैली माप n. हें इंग्रजी पाईंटच्या $\frac{1}{4}$ सा बरोबर असतें.

Gill (jil) [Abbrev. of Gillian -L. Juliana, a fem. name due to Julius.] n. a flirting or wanton girl नखरेबाज जवान अलुड पोर f.

Gimbals (gim'-balz) [O. Fr. gemel, a twin; M. Fr. gemean -L. gemellus, twin, doubled, dim. of L. geminus, double.] n. (also, Gimbal) a contrivance for permitting a body to incline freely in all directions, or for suspending anything, as a barometer &c., so that it will remain plumb or level when its support is tipped, as by the rolling of a ship होकापात्र n, होकायंत्र हाललें तरी क्षितिजाशीं समांतर रहावें म्हणून ज्या पात्रांत तें ठेवितात तें पात्र n.

Gimcrack (jim'-krak) [Prov. Eng. jim, neat, & crack, lad, boaster.] n. a toy, a pretty piece of mechanism दूम f, बूट m, जुगूत f, कळ f, कुलंगडें n.

Gimlet (gim'let) [M. Fr. gimbelet, a gimlet or piercer. Dim. of wimble.] n. a small tool for boring holes (it has a leading screw, a grooved body, and a cross handle) गिरमिट n, सामता m, बरमा m, टोपण n, चौरशी f, वेधन n, वेधनिका f (S.). [G. EYE (colloq.) a squint-eye तिरवी -तिरकी नजर f -दृष्टि f.] G. v. t. to pierce with a gimlet गिरमितानें भोक पाडणें. २ naut. to turn round (an anchor) by the stock, with a motion like turning a gimlet दांडा धरून (गिरमिटाप्रमाणें सुकाणूं) फिरविणें.

Gimp (gimp) [O. Fr. guimpe, a nun's wimple. Fr. guipure, silk lace.] n. a narrow ornamental fabric of silk, woollen, or cotton, often with a metallic wire running through it (used as trimming for dresses &c.) (रेशीम, लोंकर, सूत इ०कांची केलेली) वेलबुटीदार फीत f -पट्टी f -किनार f ही कोच, सुर्च्या इ०कांवर कापड बसविल्यानंतर कापड व लांकूड झामध्ये दिसणारा सांधा झांकण्याकरितां वापरतात. G. v. t. to notch, to indent वेलबुटीदार किनार f लावणें.

Gin (jin) [Contr. from Geneva, corruption of M. Fr. genevre, juniper.] n. a strong alcoholic liquor distilled from rye and barley, and flavoured with juniper berries जिन दारू f, मद्यविशेष m.

Gin (jin) [A contr. of engine, which see.] n. a trap, a snare पाश pop. फांस m, जाळें n, सांपळा m, कूटयंत्र n. २ a machine for raising or moving heavy weights (consisting of a tripod formed of poles united at the top, with a wind-lass, pulleys, ropes, &c.) तीपायी यारी f, जड ओझीं उचलण्याचें तिपायी यंत्र n. ३ a machine for separating the seeds from cotton (कापसांतून) सरक्या काढून टाकण्याचें यंत्र n. G. v. t. (यंत्रानें) सरक्या काढून टाकणें -काढणें.

Ginger (jin'-jer) [O. Fr. gengibre (Fr. gingembre). L. L. gingiber, L. zingiber -Gr. zingiberis -Sk. शृंगवेर (शृंग = horn, + वेर = shape), ginger.] n. आलें n, आर्द्रक n, शृंगवेर n (S.), गुल्ममूल n (S.). [DRY G. सुंठ f. DECOCTION OF G. or G. WATER सुंठवणी n. MANGO-SMELLING G. आवेहळद f. PRESERVED G. अलेपाक m. G. BEER or WINE आर्द्रकासव n, आर्द्रकमद्य n.]

gingerly (jin'-jer-li) [A. S. gynng, tender, gyngre younger, more tender.] adv. cautiously, fastidiously काळजीपूर्वक, संभाळून, आस्तेआस्ते, बेतानें, धिम्मधिम्मे, असहसा, सावधगिरीनें, सावधान. Gin'-gerliness n. सावधगिरी f, सावधपणा m.

Gingham (ging'am) [Fr. guingan, Malay gingham, striped cloth.] n. a kind of cotton or linen cloth, usually in stripes or checks, the yarn of which is dyed before it is woven (distinguished from prints.) गिंघम m; हें एका जातीचें कापड आहे; चीट नव्हे. झाचें आंग मूळ रंगित असून त्यावर एकाच बाजूला इतर तऱ्हेतऱ्हेच्या रंगांच्या अखंड किंवा ठिपकेदार रेषा काढलेल्या असतात. चीट विणल्यानंतर रंगवितात.

Ginjall (jin-gawl') n. a kind of gun जेजाल f, एक प्रकारची बंदुक f.

Gipsy, Gypsey, Gypsy (jip'-si) [Lit. Egyptian, because supposed to come from Egypt. M. E. Gypcian. The supposition was false. Their ginal home was India.] n. one of a vagabond race, whose tribes, coming originally from India, entered Europe in the 14th or 15th century

जिप्सी लोकांपैकी एक मनुष्य m. हे लोक मूळ हिंदु स्थानांतील असून १४ व्या किंवा १५ व्या शतकाचे सुमारास ईजिप्त व युरोपखंड यांमध्ये शिरले. त्यांची वस्ती हर्ली टर्की, रशिया, हंगेरी, स्पेन, इंग्लंड इत्यादि देशांत असून, चोऱ्या करणें, भविष्य वर्तविणें, भांडीं दुरुस्त करणें वगैरे त्यांचे उपजीविकेचे धंदे आहेत. २ the language used by the gypsies जिप्सी लोकांची भाषा f. ३ (Shakes.) a dark-complexioned person

काळा माणूस, काळ्या वर्णाचा रंगाचा माणूस m. ४ colloq. a cunning or crafty person धूर्त -लबाड -पक्का -कावेबाज -लुच्चा इ० मनुष्य. ५ a contemptuous term for a cunning, deceitful woman पक्की -लबाड

-धूर्त -कावेबाज -हिकमती बायको f. G. a. जिप्सीसारखा. G. v. i. to picnic in the woods वनविहार m -भोजन n करणें. Gyp'syism n. deception, cheating लबाडी f, लुच्चेगिरी f, फसवणूक f, भामटेगिरी f, इ०. २ the state of a gypsy जिप्सी मनुष्याची अवस्था f -स्थिति f.

Giraffe (ji-raf', or zhi-) [M. Fr. giraffe (Fr. girafe) -Span. girafa, -Arab. zaraf.] n. an African ruminant related to the deers and antelopes, the camel-opard जिराफ m, चित्रोष्ट्र m (S.).

Gird (gèrd) [A. S. gyrdan; akin to Ger. gürten; from a root gard, whence also n. Garden and Yard.] v. t. to encircle or bind with any flexible band (लवचीक पट्ट्यानें) बांधणें. २ to make fast (as clothing, by binding with a cord, bandage, &c.) बंदानें -दोरीनें बांधणें, (-चे) बंद बांधणें. ३ to surround, to encircle वेष्टणें, लपेटणें, गुंडाळून बांधणें, गुंडाळणें. ४ to clothe, to swathe, to invest कपडे चढविणें -घालणें, पोषाख घालणें. ५ to prepare, to make ready, to equip तयार -सज्ज करणें. Gird'er n. वेष्टण n, परिवेष्टण n. २ (arch. and engin.) a main beam मुख्य -मधली तुळई f. Gird'ing pr. p. & v. n. Gir'dle n. a circumference, a belt (esp. at the waist in dressing) कमरपट्टा m -बंद m, पट्टा m,

मेखला *pop.* मेखळा *f.* कटिबंध *pop.* कटिबंद *m.*
 कटिसूत्र *n.* करगोटा *m.* कडदोरा *or* करधोटा *m.* २
 (*poetic*) the zodiac राशिचक्र *n.* मंडल *n.* चक्र *n.*
 ३ (*also*) the equator भूमध्यरेखा *f.* विषुव *n.* विषुववृत्त
n. इ०. G. *v. t.* to bind with a belt पट्ट्याने बांधणे.
 २ to environ वेष्टणे, परिवेष्टणे. ३ to make a cut,
 or gnaw a groove, around (a tree, &c.) through
 the bark and alburnum, thus killing it (झाडाच्या)
 वाटोळा पट्टा कोरणे -काढणे. Gir'dler *n.* बांधणारा. २
 कमरपट्टे तयार करणारा. To G. on to put on आंगावर
 बांधणे. To G. up to bind tightly घट्ट -गच्च -मजबूत
 बांधणे. To G. up one's loins कमर बांधणे, तयार -सज्ज
 होणे -राहणे. Girt up तयार, सज्ज, सिद्ध.

Gird (gerd) [A peculiar use of M. E. *girden*,
gurden, to strike, to cut. To *gird at* = to strike at,
 jest at. याचा मूळ अर्थ "कापणे, मारणे" असा आहे.]
v. t. to sneer at, to mock वेडावणे, उपहास करणे. G.
v. i. तिरस्काराने हंसणे, तिरस्कार दाखविणे. G. *n.* a
 stroke with a rod टोला *m.* रट्टा *m.* सपाटा *m.* २ a
 sarcastic remark, a sneer उपहास *m.* थट्टा *f.*

Girl (gerl) [M. E. *girle*, *gerle*, *gurle*, often used
 to mean ' a boy ' ; a child. याचा मूळ अर्थ ' लहान
 मूल ' (मुलगा किंवा मुलगी) असा आहे.] *n.* a
 female child, from birth to the age of puberty
 मुलगी *f.* कन्या *f.* कन्यका *f.* कुमारी *f.* कुंवार *f.* चेड
f. चेडू *f.* छोकरी *f.* बाळा *f.* २ (U. S.) a female
 servant दासी *f.* परिचारिका *f.* Girl'hood *n.* (मुलीचे
 बाल्य *n.* कुंवारपणा *m.* कौमार्य *n.* कुमारित्व *n.* Girl'ish
 a. लहान पोरिप्रमाणे. २ बालपणातील, कौमार्यावस्थे-
 तील). ३ *innocent*, *artless*, *weak* निरुपद्रवी, निर-
 पराधी, मुग्ध, साधा, भोळा, निष्कपट, भाबडा, इ०.
 Girl'ishly *adv.* Girl'ishness *n.*

Girt *pa. t.* & *pa. p.* of Gird.

Girt (gert) [See Girth.] *v. t.* to gird, which
 see. २ to measure the girth of (a tree, &c.) घेर
 मोजणे -मोजून पहाणे. G. *n.* See Girth.

Girth (gerth) [M. E. *gerth*, a girdle.] *n.* a
 band by which a saddle is fastened upon the
 back of a horse (घोड्याचा) तंग *m.* [THAT HAS
 HIS GIRTHS TIGHTENED (ready to be mounted)
 (-A HORSE) तंगवार. NARROW G. तंगी *f.*] २ the
 circumference of anything घेर *m.* परिघ *m.*
 कक्षा *f.* फेर *m.* फेरा *m.* ३ a small horizontal
 girder मेखला *f.* वाटोळा कमरपट्टा *m.*

Gist (jist) [O. Fr. *gist* (Fr. *git*), i. e. it lies ; I
 know the main point. The *jist* is the point
 wherein the matter lies.] *n.* the main point
 of a question, the pith of a matter विषयाचे सार *n.*
 बुद्दा *m.* मुद्याची -मुख्य गोष्ट *f.* भाव *m.* निष्कर्ष *m.*
 फलितार्थ *m.* मुख्य विषय *m.*

Give (giv) [A. S. gifan, to give.] v. t. to bestow, to impart; as, (a) (without compensation) देणें, दान n. करणें *g. of o.*, अर्पणें, अर्पण n. करणें, समर्पणें, समर्पण करणें, बहाल करणें; as, " For generous lords had rather G. than pay." २ to deliver over (in exchange for something) (-ची किंमत मोबदला म्हणून) देणें, स्वाधीन करणें; as, " We G. the value of what we buy." ३ to yield, to furnish, to produce देणें, उत्पन्न करणें, (-च्या पासून) निघणें, उत्पन्न होणें -मिळणें *in. con.*; as, " Flint and steel G. sparks." ४ to communicate, to pronounce (as advice, tidings, sentence &c.) (अभिप्राय, मत, बातमी, खबर, शिक्षा) देणें सांगणें, जाहीर करणें, माहीत प्रसिद्ध करणें, निवेदन करणें. ५ to permit, to allow, to license परवानगी *f* -मोकळीक *f*. देणें, (-च्या) नशिबी घेणें *in. con.*; as, " It is given me once again to behold my friend." ६ to produce as a result, to show देणें, (-वरून) हिशोब *m* -आकार *m* होणें -निघणें -बसणें; as, " Eight divided by four gives two." ७ to devote, to apply (also used reflexively) (-कडे तनमनघन) देणें -लावणें -अर्पण करणें, (-मध्ये) रत -निमग्न होणें, (-ला) सर्वस्वी वाहून घेणें, (-चा) छंद लागणें *in. con. with ला of s.*; as, " The soldiers G. themselves to plunder." ८ to allow or admit by way of supposition (कबुली &c.) देणें, कल्पना करणें, (घटकाभर) मानून चालणें, गृहीत धरणें; as, " I G. not heaven for lost." ९ to attribute, to adjudge (-शीं) जोडून देणें, (-शीं) संबंध लावणें जोडणें, as, " I don't wonder at people giving him to me as a lover." १० to cause, to make (with the infinitive) समजूत करून देणें, (अमुक एक प्रकारची) समजूत *f* -ग्रह *m* करणें, मानावयास लावणें; as, " To G. one to understand." To G. away to make over to another, to transfer (दुसऱ्यास) देऊन टाकणें, (-वरील आपली मालकी -सत्ता) सोडून देणें, सोडणें, (दुसऱ्याच्या) ताब्यांत देणें -नांवानें करून देणें; as, " To G. away one's daughter in marriage." To G. back to return परत देणें -करणें, परतणें, वळता -पाठीमागें -पाठीं देणें. To G. birth to (a) to bring forth (as a child) प्रसवणें, जन्म देणें. (b) to originate, to bring into existence (as an enterprise, idea, institution) (कोणतीही गोष्ट -कल्पना -संस्था) अस्तित्वांत आणणें, प्रसवणें, आरंभ करणें, (प्रथम) काढणें To G. chase to pursue (-ची) पाठ घेणें, (-च्या) पाठीमागें -मागें -पाठीस लागणें, (-ची) पिच्छा पुरविणें. To G. forth to publish, to tell जाहीर -प्रसिद्ध -सर्वश्रुत करणें प्रकाशित करणें, बाहेर पाडणें, (-ची) माहिती -बातम देणें. To G. ground to yield advantage, to receive (श्रेष्ठ -वरिष्ठ -वरचढ शत्रूपासून) मागें हटणें; as, " These nine began to give me ground." २ हार कच खाणें, हार जाणें, माघार घेणें, दिला पडणें. To

the hand to pledge friendship or faith (स्नेहा-
 विश्वासादाखल) हातावर हात देणें -मारणें. To G. the
 hand of to espouse, to give in marriage (लग्नांत)
 हात देणें, (-च्या) पदरीं बांधणें -घालणें. To G. in to
 yield, to give up the contest हार खाणें, पड घेणें; as,
 "Nothing would bring her to G. in upon that
 point." २ to declare, to make known
 जाहीर करणें; as, "To G. in one's adhesion to
 a party." To G. the lie to a person to
 tell him that he lies (-ला) खोटें करणें,
 (-चें) बोलणें खोटें पाडणें, लबाडी पदरांत घालणें.
 To G. off to emit सोडणें, निघणें in. con. To G.
 out (a) to utter publicly जाहीर करणें, प्रसिद्ध करणें,
 चारचौघांत सांगणें -बोलणें. (b) to send out, to
 emit सोडणें, बाहेर देणें -टाकणें. To G. over (a), to
 abandon सोडून देणें, सोडणें. (b) to despair of
 निराश होणें, (-चा) आशा सोडणें, हताश होणें. (c)
 to resign or apply (one's self) संवय लावून घेणें,
 (आपल्याला) हवालीं करून घेणें; as, "To G. one's
 self over to vice." To G. place to withdraw, to
 yield one's claim हक्क जागा सोडून देणें -सोडणें.
 To G. points (a) (in games of skill) to equalise
 chances by conceding a certain advantage, to allow
 a handicap (सामन्यांतील) दोन्हीं बाजू समतोल
 करणें. (b) (colloq.) to give useful suggestions उपयुक्त
 सूचना -मुद्दे देणें. To G. and take (a) to average
 gains and losses (कोणत्याही व्यवहारांत) अलिकडे
 -पलिकडे करणें -करून घेणें, नफातोटा सारखा करून
 घेणें. (b) to exchange freely (as blows or sar-
 casms) देणें घेणें. To G. time (law), to accord ex-
 tension or forbearance to a debtor वेळ देणें, जास्त
 मुदत देणें, (-ची) मुदत वाढविणें -लांबविणें. To G.
 the time of day to salute one with compliments
 appropriate to the hour (जो वेळ असेल तो)
 वेळ उच्चारून नमस्कार करणें. To G. tongue (in
 hunter's phrase) to bark (said of dogs) (कुत्रे)
 भुंकणें, भोंकणें. To G. up to abandon, to surrender
 सोडून देणें, सोडणें, टाकून देणें, टाकणें, (-चें) नांव
 सोडणें -टाकणें -न काढणें in. con. २ (-च्या) हवालीं
 -ताब्यांत देणें. To G. up the Ghost, See under Ghost.
 To G. one's-self up to surrender one's-self, to
 despair हताश -निराश होणें, (-चा) दम नाहीसा होणें.
 To G. way (a) to withdraw, to give place हटणें.
 (b) to yield to force or pressure दबणें, नमणें,
 बांकणें, बांकणें. (c) (naut.) to begin to row वलहवूं
 लागणें. (d) (in Stock Exchange) to depreciate
 in value (-ची) किंमत कमी होणें -पडणें -खालीं जाणें.
 Give v. i. to give a gift देणगी f -बक्षीस n. &c. देणें.
 २ to yield to force or pressure, to relax दबणें,
 नमणें; as, "The Earth gives under the feet." ३ to
 move, to recede कच f. -हार f. &c खाणें, माघार f.
 घेणें, मागें हटणें -सरणें, पाय काढणें; as, "Now back he

gives, then rushes on amain." ४ (obs.) Shakes. to shed tears, to weep अश्रू ढाळणें, रडणें, मुळमुळत बसणें; as, "Whoso eyes do never give." To G. back to recede, to retire मागें हटणें -सरणें -फिरणें, परतणें, हटणें, माघार घेणें. To G. in to yield, to succumb हार खाणें, कच खाणें, हटणें, नमणें, शरण जाणें, नरम येणें. To G. out, to expend all one's strength (आपल्या आंगांतील) सर्व शक्ति खर्च करणें. २ (hence) to cease from exertion, to fail, to be exhausted (काम करण्याचें) थांबणें, श्रमणें, शांत होणें, दमणें, थकणें, भागणें, दमून -थकून -भागून &c. जाणें. To G. over to cease थांबणें. To G. up to yield देऊन टाकणें, देणें. Giv'en pa. p. दिलेला, दत्त, अर्पित, समर्पित. [G. AND RESUMED दत्तापहृत. G. AND TAKEN दत्तादत्त.]. २ (Logic & Math.) granted, assumed मानलेला, मानून घेतलेला, (घटकाभर) कवूल केलेला, गृहीत धरलेला, खरा धरून चाललेला, स्वीकृत. ३ disposed, inclined (used with an adv.) (-च्या) वळणाचा, -कडे मनाचा कल असलेला, (-चें) वळण असलेला, विशिष्ट मनोवृत्तीचा; as, "Virtuously given." ४ stated, fixed दिलेला, नेमून दिलेला, ठराविक, नेमका, नियमित, विवक्षित, अमुक एक; as, "In a given time." G. name colloq. the christian name (given by one's parents, as distinct from the surname which is inherited) (आईबापांनीं ठेवलेलें व्यक्तीचें) स्वतःचें नांव n. Giv'er n. a donor, a bestower, a grantor देणारा, दाता, &c. Giv'ing pr. p. & v. n. -the act. दान n -प्रदान n -अर्पण n -समर्पण n. &c. करणें n. २ (R.) a gift दान n, देणगी f, उपायन n (S.), बक्षीस n. ३ the act of softening, breaking, or yielding नरम-थंड &c. पडणें n -होणें n, (-ची) तीव्रता मोडणें n -कमी होणें n; as, "Upon the first G. of the weather."

Gizzard (giz'ard) [Fr. gesier -L. gigerium, used only in pl. gigeria, the cooked entrails of poultry.] n. anat. the second, or true, muscular stomach of birds, in which the food is crushed and ground; the gigerium स्नायुमय पक्काशय m; (पारवा, खबुतर, पोपट, इ०) पक्ष्यांच्या पोटांतील दुसरा कोठा m. २ a stomach armed with chitinous or shelly plates or teeth, as in certain insects (जीवजंतु आणि किडे यांचा) दांत असलेला पक्काशय m, सदन्त पक्काशय m.

Glabrous (glā'-brus) [L. glaber, smooth, without hair, bald.] a. free from hair, down, or the like; smooth गुळगुळीत, (केंस, लव इ० नसल्यामुळें) मऊ, गुळगुळीत, तुळतुळीत.

Glacial (glā'shi-al or -shal) [Fr. glacial L. -glacialis, icy -L. glacies, ice.] a. pertaining to ice or to its action हिमसंबंधीं, हिमकार्यासंबंधीं. २ consisting of ice, frozen बर्फाचा, बर्फमय, हिम्य, हैम.

३ (esp.) pertaining to glaciers हिमक्षेत्रासंबंधी; as, "G. phenomena". ४ chem. resembling ice, having the appearance and consistency of ice (said of certain solid compounds) बर्फासारखा घन, हिमरूप, बर्फासारखा. Gla'cialist n. हिमनदीवादी m. Gla'ciate v. i. to turn to ice (-चें) बर्फ होणें -बनणें. G. v. t. to convert into ice (-चें) बर्फ करणें -बनवणें. २ to cover with ice बर्फाच्छादित करणें, बर्फानें झांकून टाकणें. ३ geol. to produce glacial effects upon (-वर) बर्फाचा परिणाम करणें, (-वर) हिमकार्य करणें. Glacial epoch or period geol. हिमप्रलयकाल m, हिमानीयुग n.

Glacier (glas'i-er) [Fr. glacier -glace ice -L. glacies, ice.] n. an immense field or stream of ice, formed in the region of perpetual snow, and moving slowly down a mountain slope or valley बर्फाची नदी f, बर्फाचा पर्वत m, हिमक्षेत्र n, हिमसंहति f (S.), हिमानीनद m, हिमा f, हैमा f.

Glacis (glā'sis or glä-sis') [Fr. glacis; so called from its smoothness. See Glacier.] n. a gentle slope किंचित् उतरती जमीन f, लहान उतरण f -उतरड f.

Glad (glad) [A. S. glæd, glad.] a. pleased, happy, cheerful, gratified (oppo. to sorry, sorrowful, or unhappy; -said of persons, and often followed by of, at, that, or by the infinitive and sometimes by with, introducing the cause or reason) आनंदी, खुप, आनंदित, हर्षित, सानंद, प्रसन्न, प्रमुदित, तृप्त, उल्लसित. २ exciting joy, producing gladness, exhilarating हर्ष -आनंददायक -प्रद कारक -जनक &c., रमणीय G. v. t. to cheer, to gladden आनंद -संतोष देणें -करणें, संतुष्ट -तुष्ट -खुष -प्रसन्न करणें, हर्षविणें, संतोषविणें, आनंदविणें. G. v. i. (obs.) आनंद पावणें. Glad'den v. t. आनंदित करणें. G. v. i. आनंदित होणें. Glad'der n. संतोष देणारा. Glad'ly adv. आनंदानें, खुषीनें, &c. Glad'ness n. आनंद m, संतोष m, समाधान n, हर्ष m, उल्लास m. Glad'some a. see Glad. Glad'somely adv. Glad'someness n.

Glade (glād) [Icel. glita, to shine, glathr, bright; the original sense being a 'bright opening.'] n. an open passage through a wood अरण्यांतील राईतील -झाडींतील बखळ f.

Glad'n (glā'dn) [Cl. L. gladius, a sword.] n. bot. sword grass तरवारीच्या पात्याप्रमाणें (घार असलेलें) शवत n, असितृण n.

Gladiate (glad'i-āt) [L. gladius, a sword.] a. bot. sword-shaped खड्गाकृति. Glad'iator n. a sword-player तरवारीनें -तरवारीचे खेळ करणारा -खेळणारा, असिक्रीडक. २ one who fought with weapons in public, either on the occasion of a funeral ceremony, or in the arena, for public amusement (उत्तरक्रियेच्या वेळीं किंवा करमणुकीखातर) हत्यारानें मैदानांत

खेळ करणारा. ३ *one who engages in any fierce combat or controversy खडाजंगी, वादविवाद करणारा, वाग्योद्धा. Gladiatorial, -rian a. Glad'iatorism n. असिक्रीडाविद्या f. २ वाग्युद्धविद्या f. Glad'iatorship n. Glad'iatore n. असिक्रीडा f -असियुद्ध n.*

Glair (glaer) [O. Fr. *glair* -L. L. *clara ovi*, white of egg -L. *clarus*, clear.] *n. the white of egg पांढरा बील m, अंड्यांतील सफेदी f, अंडशुद्ध n (S). २ any viscous, transparent substance, resembling the white of an egg (अंड्यांतील घलकासारखा) पारदर्शक चिकट पदार्थ m. ३ a broad sword fixed on a pike सुळावर बांधलेली रुंद पानाची तलवार f. Glair v. t. (-ला) अंड्यांतील बील फांसणे. Glair'eous a. Glair'y a.*

Glamour (glam'er) [Scot.; Icel.; *glam*, dimness of sight. See Gramarye.] *n. a charm affecting the eye, making objects appear different from what they really are मोहकता f, भ्रामकता f, वरचा भ्रामक भपका m, वरचा चकचकाट m, नेत्रवशीकरण n, नेत्रभ्रम m, (नेत्र) पटल n (fig.). २ witchcraft, magic, a spell वशीकरण n, मंत्रयोग m, माया f, इंद्रजाल n, मंत्र m, जादू f. ३ a kind of haze in the air, causing things to appear different from what they really are अंधक हवा f, धुक्याची हवा f. ४ a delusive or alluring charm मोहक -भ्रामक शोभा f.*

Glance (glans) [A nasalised form (influenced by M. E. *glenten*, to glance) of O. Fr. *glacer*, *glacier*, to glide, slip, glance; -Fr. *glace*, ice. The noun is from the verb.] *n. a sudden flash of light or splendour चमक f, झपका m, झपकारा m, झकाकी f, चकाकी f. २ a quick cast of the eyes दृष्टि -नेत्रविक्षेप m, कटाक्ष m, नेत्रकटाक्ष m. [AMOROUS GLANCES शृंगार -प्रेमदृष्टि f, भ्रसंकेत m, इशारा m, डोळे घालणे n. SIDE-LONG GLANCES अपांगदर्शन n -दृष्टि f, कटाक्ष m.] ३ a glimpse ईषदृष्टि f, ओझरते -चुकते पाहणे n, ओझरती -नजर f -दृष्टि f, झुकक f. ४ an incidental or passing thought or allusion आगतुक -नैमित्तिक -आकास्मिक विचार m -निर्देश m -उल्लेख m. G. v. i. to flash, to shine चमकणे, चमक मारणे, झांक मारणे, झकाकणे, चकाकणे. २ to dart aside ओझरता -झांजरता -काचरता -चुकता जाणे -पडणे. ३ to snatch a hasty view चुकती -ओझरती -निसरती दृष्टि टाकणे, चुकते पाहणे, घाईघाईने पाहणे. ४ to allude, to hint (often with at) (-चा) निर्देश m -उल्लेख m. करणे, सुचविणे. ५ to be visible only for an instant at a time, to move interruptedly, to twinkle झगझगणे. ६ to play the eye नेत्र -दृष्टि विक्षेप -कटाक्ष करणे, भ्रसंकेत करणे, इशारा करणे, डोळा मारणे -घालणे. G. v. t. to cast for a moment (दृष्टि -नजर इ.): टाकणे -फेंकणे. Glan'cing a. shooting झकाकत निघणारा-*

जाणारा. २ *flying off (after striking) in an oblique manner* वांकडी जाणारी (बंदुकीची गोळी वगैरे).
Glan'cingly adv. ओझरता, झांजरता, कातरता, कसरत, चुकता. २ *transiently* अल्पमात्र, किंचित्, ईपत् (S.).
 ३ *incidentally* आकस्मिक, प्रसंगवशात्, सहज नजर पडल्यामुळे. ४ *indirectly* अप्रत्यक्ष रीतीने.

Gland (gland) [Fr. *glande* -L. *glandula*, dim. of *glans*, *glandis*, an acorn; from the likeness of shape to an acorn.] *n. anat.* (a) *an organ for secreting something to be used in, or eliminated from, the body* (सूक्ष्म मांसमय कण एकमेकांस चिकटून झालेला, व पुष्कळ केशवाहिन्यांनी युक्त असा) मांसपिंड *m*, मांसग्रंथि *m* (?), पिंड *m*, ग्रंथि *m* (?), अधिमांस *n* (S.). (b) *an organ or part which resembles a secreting, or true, gland* मांसपिंडासारखें इंद्रिय *n* -पिंड *m*, ग्रंथि *m*. २ *bot.* (a) *a special organ of plants which often secretes some kind of resinous, gummy, or aromatic product* पिंड *m*, ग्रंथि *m*, रसपेशी *f*. (b) *any very small prominence* लहानसर टेंगूळ *n*. ३ (*steam mach.*) *the movable part of a stuffing box by which the packing is compressed* दग्याचा दांडा (piston rod) ज्या भोंकांतून बाहेर येतो जातो त्या भोंकांतून वाफ बाहेर येऊ नये म्हणून त्या दांड्याला गुंडाळलेली तेलांत भिजविलेली आंबाडी गच्च दाबून धरण्याकरितां जें बिनबुडाच्या पंचपात्रीसारखें झांकण असतें तें, ग्ल्यान *m* (Gland शब्दाचा अपभ्रंश).
Glan'dule n. dim. of Gland. अल्पग्रंथि *m*, लहान गांठ *f*. *Glanduli'ferous a.* ग्रंथियुक्त. *Glandulose, Glan'dulous a.* ग्रंथिसदृश, गांठीसारखा. *Glan'dulo'sity n.* ग्रंथिसदृशता *f*. *Glandula'tion n.* *bot.* पिंडरचना *f*, ग्रंथिरचना *f*, रसपेशीभवन *n*.

Glanders (glan'derz) [From Gland. See above.] *n. pl. (far.) a highly contagious and very destructive disease of horses, asses, mules, &c. characterised by a constant discharge of sticky matter from the nose, and an enlargement and induration of the glands beneath and within the lower jaw* सेंबा *m*. घोड्याच्या (गाढव, खेंचर, इ० कांच्या) शरीरांतील मांसपिंडां (glands) स होणारा रोग *m*. हा रोग झाला असता त्यांच्या नाकपुड्यांतून चिकट पिवळें पाणी निघतें, व खालच्या दाढेतील मांसपिंड वृद्धिंगत (विस्तृत) होतात. [ACUTE G. एकदम उत्पन्न होऊन फार बळावणारा सेंबा *m*. CHRONIC G. फार दिवसांचा व फार मेहनतीनें समजणारा सेंबा *m*. INSIDIOUS G. समजण्यांत न येणारा सेंबा *m*. SUBACUTE G. सावकाशांनें बळावत जाणारा सेंबा *m*.]

Glans (glanz) [L.] *n. the apex of the penis*

शिस्राग्र *n*, शिस्राची सुपारी *f*.

Glare (glær) [A. S. *glær*, a pellucid substance, amber; akin to Glass.] *v. i. to shine with a*

bright dazzling light चकाकणें, झकाकणें, झगागणें, झळकणें, झळाळणें, झळझळणें, लकाकणें, तकाकणें. २ *to look with fierce piercing eyes; to stare earnestly, angrily, or fiercely* टोकारणें, or टोकारून पाहणें, गुरकावून पाहणें, डोळे *m. pl.* फाडणें -गुरकावणें -पिंजारणें -वटारणें -चढवणें, क्रोधदृष्टीनें पाहणें, गुरकावणें. ३ *to be bright and intense (as colours)* चकाकणें. ४ *to be ostentatiously splendid or gay* फडकणें. *G. v. t.* झकदिनीं बाहेर टाकणें. *G. n.* *a bright dazzling light* डोळे दिपवणारा -चक करणारा प्रकाश *m.*, चमक *f.* झकाकी *f.* २ *a fierce piercing look or stare* क्रोधदृष्टि *f.*, उग्रदृष्टि *f.* ३ *a viscous transparent substance* पारदर्शक चिकट पदार्थ *m.* ४ *a smooth, bright, glassy surface (भिगाप्रमाणें)* झगझगीत पृष्ठभाग *m.* *G. a. smooth and bright (used almost exclusively of ice)* गुळगुळित व चकाकित. *Glar'eous, Glar'y a.* उज्वल, झकझकीत. *Glar'iness, Glar'ingness n.* उज्वलता *f.* झकझकीतपणा *m.* *Glar'ing a.* उज्वल. २ मोठा, भयंकर, ढळढळीत, अक्षम्य; as, "G. fault or mistake." *Glar'ingly adv.* सुस्पष्ट, उघड.

Glass (gläs) [*A. S. glaes and Dut. glas, Gr. glas.*] *n.* *a substance transparent, lustrous, hard, and brittle, produced by fusing sand (silica) with soda or potash (or both) usually with the addition of one or more other ingredients, especially lime, alumina, lead oxide* काच *pop.* कांच *f.* वाळू, सोडा, किंवा (शुद्ध केलेला) पोट्याश व केव्हां केव्हां चुना, अल्युमिना, व शिशाचा ऑक्साईड हीं एकत्र करून कांच तयार करितात. [**CROWN G.** (खिडक्यांची तावदानें करण्यास उपयोगी पडणारी) मुगुटी कांच *f.* ही गारेच्या कांचेपेक्षां कठीण असते, व ही फुंकून तयार करतांना महाळुंगाच्या किंवा मुगुटाच्या आकाराची बनते. **CRYSTAL or FLINT G.** गारेची कांच *f.* **PLATE G.** आरशाची जाड कांच *f.* **SOLUBLE -WATER G.** विद्राव्य कांच *f.* **WINDOW G.** खिडक्यांचें भिंग *n.* कांच *f.*] २ *any substance, artificial or natural, having properties or chemical combination similar to that of glass* कांचेसारखा जिन्नस *m.* -पदार्थ *m.* ३ *(collect. sing.) कांचेचीं भांडीं n. pl., कांचेचे दागिने m. pl., कांचेचीं तावदानें n. pl., कांचपात्रें n. pl. esp. (a) a looking-glass* आरसा *m.*, (*dim.*) आरशी *f.*, आदर्श *m.* (S.), दर्पण *m.* (S.). (*b*) *an hourglass* वाळूचें घड्याळ *n.*, घडी *f.*, काचघटी *f.* (*c*) (*hence*) *the time in which such a vessel is exhausted of its sand* सदरहू घड्याळांतील सर्व वाळू एका भागांतून दुसऱ्या भागांत जाण्यास जो वेळ लागतो तो (वेळ) *m.* (*d*) *a drinking vessel, a tumbler* (पेय पिण्याचा) प्याला *pop.* पेला *m.*, ग्लास *n.* (from Eng. word which is now common in colloq. Marathi), गलास *n.* (*vulg.*). (*e*) (*hence*) *the contents of such a vessel, (esp.) spirituous liquors* पेल्यांतील वस्तु *f.*, दारू *f.*, मद्य *n.*, मदिरा *f.* &c

(f) an optical glass, a spy-glass, a lens पहातांना
 डोळ्यांस लावण्याचें भिंग n, कांच f, नेत्रकाच m. (g)
 (in pl.) spectacles आरशी f, घष्मा m, चाळशी f
 (colloq.), उपनेत्र m (du.). (h) a weather-glass, a
 barometer वायुभारमापक यंत्र n. ४ green-houses
 फुलझाडे तयार करण्याचीं कांचेचीं घरे n. pl. G. v. t.
 to reflect, as in a mirror; to mirror (one's self)
 आरशांत (स्वतःचें) प्रतिबिंब पाडणें. २ (R.) Shakes.
 to case in glass आरशाच्या कांचेच्या पेटेंत बसविणें
 घालणें. ३ to glaze कांच f-तावदान इ० लावणें-घालणें
 बसविणें. ४ to smooth or polish anything (as
 leather) by rubbing it with a glass burnisher
 (कांचेच्या घोड्यानें घांसून (चर्मादि) वस्तु) साफ सफा-
 ईदार-गुळगुळीत-तकतकीत करणें. N. B.:— Glass
 is much used adjectively or in combination; as,
 glass making or glass-making. G. blower n. फुंकून
 कांच तयार करणारा, काचधमक m (S.). G. cutter n.
 कांच कापणारा. २ कांच साफ करणारा. ३ कांच कापण्याचें
 हत्यार n. G. eye n. (far.) a species of blindness
 in horses, in which the eye is bright, and glassy
 and the pupil dilated (घोड्यांच्या डोळ्यांतील)
 तमोविकार m. हा विकार झाला असतां (घोड्याचे) डोळे
 कांचेसारखे तकतकीत होऊन बाहुल्या विस्तार पावतात.
 G.-faced a. (R.) mirror-faced, reflecting the
 sentiments of another उष्टे विचार प्रगट करणारा, पोपट-
 पंची करणारा. Glass'ful n. पेलाभर जिन्नस m. -वस्तु f.
 Glass'gazing a. (poetic) given to viewing one's-
 self in a mirror, finical एकसारखा आरशांत पहात
 बसणारा. Glass'house n. a commercial house
 that deals in glassware कांचेच्या भांड्यांची वखार
 f. दुकान n. Glass'ily adv. Glass'iness n.
 (कांचेसारखा) तकतकीतपणा m, तुळतुळीतपणा m,
 गुळगुळीतपणा m. Glass-maker or Glass'maker n.
 कांच तयार करणारा, काचकार. Glass'making n. कांच
 तयार करणें n, कांचनिर्माणविद्या f. Glass'man n. कांचा
 करणारा, कांचा विकणारा, कांचा बसविणारा. Glass'-
 metal n. (कांच करण्यास लागणारीं सर्व द्रव्यें एकत्र
 करून केलेलें) कांच बनविण्याचें मिश्रण n. Glass'-
 painting n. कांचेवरील नकासकाम n, नकशीची कांच
 तयार करण्याची कृति f. Glass'paper n. paper faced
 with pulverized glass, and used for abrasive pur-
 poses कांचकागद m, (तोंडावर) कांचेची भुकी बसविलेला
 (लांकडादिकांवर सफाई करण्यासाठीं) घांसण्याचा जाड
 कागद m. Glass-silvering n. (आरशाचें भिंग तयार
 करण्याकरितां) भिंगास पारा लावणें n, कांच प्रतिबिंब-
 दर्शक करणें n. Glass'ware n. (collect.) कांचेचें
 सामान n, कांचसामान n, &c. see Glass n. ३. Glass'-
 work n. manufacture of glass कांच तयार करणें n
 बनविणें n. २ glassware, which see above. Glass'y
 a. made of glass काच (in comp.; as, काचमणी,
 काचपात्र, &c), कांचेचा, कांचेचा केलेला, काचनिर्मित.

२ resembling glass in its properties (as in smoothness, brittleness, or transparency) काचधर्मी, कांचेचे धर्म असलेला (जिज्ञस *m*), काचवत्, काचसदृश, कांचेसारखा (सफाईदार, गुळगुळीत, ठिसूळ, स्वच्छ, निर्मल, पारदर्शक, &c.). ३ dull, wanting life or fire (said of the eyes) जड, मंद, सुस्त, निस्तेज, फिक्का, आळशासारखा.

Glauber-salt (glaw'-ber-sawlt) [From Glauber a German chemist of 17th century.] *n.* sulphate of soda, a well-known cathartic सोडा सल्फेट *n.* एक प्रकारचें जुलाबाचें मीठ *n.*

Glaucous, see under Glaucous below.

Glaucous (glaw'kus) [L. *glaucus*, bluish -Gr. *glaukos*, bluish, green or gray.] *a.* of a sea-green colour समुद्राच्या रंगासारखा, घनश्याम, मेघनील. २ bot. covered with a fine bloom or fine white powder easily rubbed off कफासारखी पांढरी बुकणी असलेला, कफवर्णी. ही कफवर्णी बुकणी कोहळा, करमगड्याचें पान यांच्यावर बोट फिरविलें असतां बोटास लागते. Glaucous'cent *a.* becoming glaucous कफवर्णी होणारा. Glau'cine *a.* same as glaucous. Glauco'ma *n.* med. dimness or abolition of sight सारा *m*, पडदा *m.* Glauco'matous *a.* सारा झालेला-पडलेला.

Glaze (glāz) [M. E. *glazen*, Glass.] *v. t.* to furnish with glass (a house, a window, a sash, a case) (-ला) भिंग *n.* -कांच *f* बसविणें -लावणें -घालणें. २ to incrust, cover, or overlay with a thin surface, consisting of, or resembling, glass कांचेचा मुलामा *m* -लाख *f* -रोगण *n* देणें -चढविणें -लावणें, लाखटणें, लाखलोटा करणें. ३ (hence) to render smooth and glossy गुळगुळीत-सफाईदार-मोहोरेदार करणें. ४ झकझकीत करणें. G. *v. i.* झकझकीत होणें. G. *n.* any thing used as a coating or colour in glazing रंग *m*, रोगण *n*, झिलई *f*, जिल्हई *f*. २ a glazing oven कांचेला मुलामा देण्याची भट्टी *f*. Gla'zer *n.* one who applies glazing रोगण लावणारा, सफाई देणारा. २ a tool used in glazing झिलई देण्याचें हत्यार *n*. Gla'zier *n.* one whose business it is to set glass भिंगें-कांच बस वेणारा-लावणारा, तावदानवाला, कांचवाला. Glaz'ing *n.* काचसंधान *n* (S.), कांच बसविणें *n*. २ रोगण-सफाई चढविणें *n* -देणें *n*. ३ the glass set in a frame &c. चौकटीत बसविलेलें भिंग *n*, तावदान *n*, &c. ४ (painting) transparent or semi-transparent colours passed thinly over other colours to modify the effect (खालचे रंग दिसावे अशा बेतानें वर चढविलेला) पातळ पारदर्शक रंग *m*. Glaz'y *a.* सफाईदार, झिलईदार.

Gleam (glēm) [A. S. *glæm*, gleam, brightness, prob. akin to E. *glimmer*, and perhaps allied to Gr. *gliakos*, warm. See Glimmer, Glitter, Glow.] *n.* a shoot of light, a beam, a ray किरण *m*,

खर म, खुरा म. २ *brightness, splendour* चमक f, चकाकी f, झगमग f, झकाकी f, झगागी f, झकझकाट म, झकझकाट m. G. v. i. to shoot or dash चमकणें, चकचकणें, झकाकणें, लकलकणें, &c. २ to cast light प्रकाशणें. G. v. t. to shoot out बाहेर टाकणें - सोडणें. Gleam'y a. प्रकाशणारा, चमकणारा, &c.

Glean (glēn) [O. Fr. glener (Fr. glaner), to glean.] v. t. to gather after a reaper सरवा वेंचणें, दाणे टिपणें - वेंचणें, खलावटा करणें. २ to gather what is left वेंचून वेंचून घेणें, टिपून टिपून घेणें - काढणें - जमविणें. ३ to collect with patient and minute labour, to pick out वेंचणें, मोठ्या मेहनतीनें - परिश्रमानें एकत्र करणें - गोळा करणें - मिळविणें - जमविणें, शोधून काढणें. G. v. i. to gather stalks or ears of grain left by reapers (कापणी करितांना पडलेलें धान्य) वेंचून गोळा करणें, खळवटा करणें. २ to pick up or gather anything by degrees वेंचणें, वेंचून घेणें. G. n. a collection made by gleanings वेंचून काढलेल्या वस्तूंचा संग्रह m. Glean'er n. सरवा वेंचणारा, दाणे टिपून घेणारा. २ one who gathers slowly with labour वेंचून संचय करणारा. Glean'ing n. - the act. सरवा करणें n. २ what is collected by gleanings सरवा m, निसरवा m. ३ वेंचा m, (generally pl. वेंचे).

Glebe (glēb) [Fr. glebe, L. gleba, clod, land, soil.] n. a lump, a clod ठेंपळ n, ठेंकूळ n. २ soil, ground जमीन f, काकी f. ३ (eccl. law) land belonging, or yielding revenue, to a parish church उपाध्यायाच्या वृत्तीची जमीन f. Glebe'less उत्पन्नाची जमीन नसलेला. Gleb'ous a. सुपीक. Gleb'y a.

Glee (glē) [A. S. gleo, mirth, song; Icel. gly.] n. merriment, mirth (particularly, that enjoyed at a feast) (खाण्यापिण्याची) चैन f - मजा f, जलसा m, आनंद m, हर्ष m, उल्लास pop. उल्हास m. Glee'ful - some a. merry, gay आनंदी, मजा करणारा - मारणारा.

Gleet (glēt) [O. E. glette, glet, glat, mucus, pus.] n. med. a transparent mucous discharge from the membrane of the urethra (commonly an effect of gonorrhoea) जुनाट परमा m, परमें n, गळ f, होळणी f, स्रवण n, स्रव m, स्राव m, पुरातनपूःप्रमेह m. [G. IN THE FORM OF THREADS सूतपरमें n] G. v. i. (पू इत्यादि) गळणें, पाक्षरणें. Gleet'y a. lipid, thin सूक्ष्म, पातळ, पातळ पुवासारखा, पुवाच्या पाण्यासारखा.

Glen (glen) [of Celtic origin. Cf. W. glyn, a deep valley; Ir. and Gael. gleann, valley.] n. a secluded and narrow valley, a dale खोरे n, खोरा m, आड f, दरी f, कंदरा f.

Glib (glib) [A contr. of Dut. glibberig, slippery.] a, obs. गुळगुळीत, बुळबुळीत, सुळसुळीत, निसरडा. २ fluent, voluble तोंडाचा - जिभेचा चपळ, चुरचुर बोलणारा, चपळ, वाक्चपळ, चपळवाकू, चपळजिहू, बोलका-

Glibly adv. सुळकन कर, सुळसूळ. २ सुरपुर, सुण-
 क्षुण, सुरपुर, सुळसूळ. Glib'ness n. गुळगुळीतपणा m,
 सुळसुळीतपणा m, सुळसुळीतपणा m, निसरडेपणा m. २
 वाक्चारल्य n, बोलकेपणा m.

Glib (glib) [Ir. and Gael. glib, a lock of hair.] n.
 obs. a thick lock of hair केंसांचा जाड झुपका m.

Glide (glid) [A. S. glidan, to slip, to slide.] v. i. to
 move gently and smoothly, to pass rapidly with a
 silent motion संथ वाहणें-चालणें, सरकणें, सरपटत जाणें.

G. n. the act or manner of moving smoothly,
 swiftly, and without obstruction सरपटत -घसरत
 जाणें n, संथपणानें वाहत जाणें n, मंदवहन n, संसर्पण
 n. Glid'er n. मंदपणानें -संथपणानें वाहणारा, सरकणारा.

Gliding pr. p. & v. n. Glid'ingly adv.

Glimmer (glim'er) [Low Ger. glimmern, to
 shine. See Gleam.] v. i. to give feeble or scatter-
 ed rays of light, to shine faintly मिणमिणणें, टुक-
 टुकणें, टिकटिकणें, झुगझुगणें, मिणमीण -टुकटुक -टिक-
 टिक -झुगझुग करणें -जळणें, तेवणें. G. n. a faint un-
 steady light टिकटिक उजेड m, अंध -मंद -ईषत् प्रकाश
 m. Glim'mering n. अंधुक प्रकाश m. Same as
 Glimmer n. २ a faint view or idea, a glimpse
 पुसट -अस्पष्ट कल्पना f, आभास m, छाया f.

Glimpse (glimps) [M. E. glimsen, a glimpse.]
 n. a sudden flash, transient lustre चमक f, झकाकी
 f, क्षणिक तेज n -प्रकाश m, झक झक होणें n, झक n. २ a
 short hurried view, a quick sight झुकुक f, ईषदर्शन
 n, दृष्टिभेट f, डोळेभेट f, चुकतें पाहणें n. ३ a faint idea
 अर्धवट -पुसट -अस्पष्ट कल्पना f, स्फूर्त विचार m. G.
 v. i. to appear by glimpses चुकता दिसणें. G. v. t.
 to catch a glimpse of ओझरता -निसरता -निसुरता
 -चुकता पाहणें.

Glisten (glis'n) [A. S. glisnian, to glisten.] v. i.
 to gleam चकमकणें, चकचकणें, लुसलुसणें, टवटवणें,
 तकतकणें, झळकणें, झक मारणें g. of s., प्रकाशणें.

Glister (gli's-tèr) [O. E. glistren; akin to Dut.
 glinsteren, & E. glisten.] v. i. to sparkle, to shine,
 to glitter. See Glisten.

Glitter (glit'tèr) [M. E. gliteren, to shine. A. S.
 glitnian.] v. i. to shine, to sparkle with light
 चकचकणें, लकलकणें or लिकलिकणें, लखलखणें, चक-
 मकणें, चमकणें, तकतकणें, झकझकणें, झगमगणें, झळ-
 कणें, झळझळणें, झळक f -अडक f. मारणें, तकतक adv.
 -लकलक adv. करणें or होणें, स्फुरणें. -intens. to glare च-
 काकणें, लकाकणें, तकाकणें, झकाकणें or झगागणें. २ to be
 showy, specious, or striking, and hence attractive
 (भपकेदार -डौलदार -विशेष सन्हेचा असल्यामुळे)
 मनोहर -मनोरम -मोहक वाटणें, चित्ताकर्षक होणें. G.
 n. brilliant and showy lustre लकलकी f, लुकलुकी f,
 लखलख f, झगझगी f, झगमगी f, झळक f, झळझळ f,
 तकतकी f, चमक f, स्फुरण n, चित्ताई f, कांत f,

चाकचक्य *n.*, औज्ज्वल्य *n.* -intens. *glare* झकाकी *f.*, झगागी *f.*, तकाकी *f.*, लकाकी *f.*, झकझकाट *m.*, लकलका *m.*, झगझगाट *m.*, चकचकाट *m.*, झळझळाट *m.*, चळकाट *m.*, तेज *n.*, दीप्ति *f.*, कांति *f.*, प्रकाश *m.* Glit'tering *a.* brilliant लकलकीत, लिकलिकित, तकतकीत, झकझकीत, झळझळीत, झळकफळक, उजळ, उजळपाजळ. Glit'teringly *adv.* चकचक, झकझक, झगझग, लकलक.

Gloom, See under Gloaming.

Gloaming (glōm'ing) [A. S. *glōmmung*, Scot. *glōmin*, akin to Gloom.] *n.* twilight, dusk संधिप्रकाश *m.*, संध्याकाळ *m* or *f.*, संध्याप्रकाश *m.*, सांज *f.*, तिनसांज *f.*, संध्याकाळची झळझळ *f.* २ (obs.) melancholy, sullenness औदासीन्य *n.*, उदासीनपणा *m.*, खिन्नता *f.*, खिन्नत्व *n.* Gloam *v.* *i.* to begin to grow dark अंधार पडणे, काळोख होणे, रात्र पडत होत जाणे, तिनसांज होणे, दिवस खाली खाली जाणे. G. *n.* (R.).

Gloat (glōt) [Scand., as in Icel. *glotta*, to grin.] *v.* *i.* to gaze earnestly; (usually in a bad sense) to gaze with malignant satisfaction, passionate desire, lust or avarice दुष्टबुद्धीने आनंद मानणे, (दुसन्याच्या पडीबद्दल) दुष्टबुद्धीने समाधान मानणे.

Globate,-d (Glōb'-āt,-ed) *a.* See Globular under Globe.

Globe (glōb) [Fr., -L. *globus*, a ball, cf. *glomus*, a ball, clue.] *n.* a sphere, a ball गोल *m.*, गोळा *m.*, गोलक *m.*, गोलाकार *m.* [CELESTIAL G. खगोल *m.*, आकाशमंडल *n.* TERRESTRIAL G. पृथ्वीचा गोल *m.*, भूगोल *m.*, भूमंडल *n.*] २ anything which is nearly spherical in shape जवळ जवळ गोलाकार वस्तु *f.*, बहुतेक गोलगोलाकार वाटोळी वस्तु *f.* ३ the earth (usually preceded by the definite article) भूमंडल *n.*, पृथ्वी *f.*, धरित्री *f.*, भूगोल *m.* ४ a spherical representation of the earth or heavens (called also artificial globe) भूमंडलाची किंवा नभोमंडलाची (लांकडी) आकृति *f.*, पृथ्वीचा गोल *m.*, आकाशाचा गोल *m.* ५ a body of troops, or of men, or animals, drawn up in a circle (a military formation used by the Romans, answering to the modern infantry square) वर्तुळ -वर्तुलाकार रचना *f.*, वाटोळी उभी राहिलेली (सैन्यांतील) माणसे *n.* *pl.* -जनावरे *n.* *pl.* G. -amaranth *n.* *bot.* मखमल or मखमाल *f.*, झेंडू *m.* G. -thistle *n.* *bot.* कांटेचुबक *m* or *n.*, उंट टार *m.*, वंटकटारी *f.*, ब्रह्मदंड *m* -दंडी *f.* Globose', Glob'ular, Glob'ulous *a.* गोल, गोलाकार. Glob'osity *n.* गोल *m.*, गोलपणा *m.*, गोलाकारत्व *n.* Glob'ule *n.* a small particle of matter of a spherical form गोळी *f.*, रवा *m.*, कणी *f.*, कण *m.*, बिंदु *m.* २ a minute spherical or rounded structure सूक्ष्मगोलाकार रचना *f.* -कण *m.*, सूक्ष्मगोलपिंड *m.* ३ a little pill or pillet used by

homeopathists होमिओपाथिक औषधाची बारिक गोळी
f. Glob'ulet n. लहान गोळी f. Glob'ulousness n.

N. B.:—Globe, Sphere, Orb, Ball:—Globe denotes a round, and usually a solid body; Sphere is the term applied in astronomy to such a body, or to the concentric spheres or orbs of the old astronomers; Orb is used, esp. in poetry, for globe or sphere, and also for the pathway of a heavenly body; Ball is applied to the heavenly bodies conceived of as impelled through space.

Glomerate (glom'er-ät) [From p. p. of glomerare, to collect into a ball—L. glomer-, for glomes, stem of glomus, a ball or clew of yarn.] v. t. & v. i. to gather or wind into a ball गोळा m. -गुंडा m &c. करणे g. of o., गुंडाळ्याच्या आकाराचा करणे -होणे, (-चे) वेटाळें करणे -होणे गोळी करणे, पिंड करणे. G. a. gathered together in a roundish mass or dense cluster पिंडीकृत, पिंडीभूत, गुच्छीकृत, गुच्छीभूत. Glomera'tion n. the act of glomerating गोळा m -गुंडा m &c. करणे n. गुच्छीकरण n, पिंडीकरण n. २ the state of being gathered into a ball वेंटाळी f, वेंटाळें n, गुच्छावस्था f, गुंडाळें n, गुंडा m, गुंडाळी f. ३ that which is formed into a ball, a ball गोळा m.

Gloom (glōom) [A. S. glom, gloom, twilight; cf. A. S. glommung, twilight.] n. partial or total twilight, thick shade, obscurity थोडा अथवा पूर्ण संध्याप्रकाश m, दाट छाया f, अंधकार m, अंधारी f, ओंध f, तिमिर m, धुंदाई f, धुंदी f, काहूर n, काळोखी f (v. ये, ऊठ), काळंबण n; as, " The G. of a forest or of mid-night." २ a shady, gloomy, or dark place or grove अंधाराची -अंधारी -उदास जागा f, कुंज m. ३ melancholy, dullness, low spirits उदासपणा m, उदासी f, औदासिन्य n, उदासवृत्ति f, खिन्नवृत्ति f, खिन्नता f, खिन्नपणा m, उद्वेग m, विषाद m, दिलगिरी f, ग्लानि f, ग्लानि f, नाउमेद f, सुखमाहिन्य n -मलीनता f. ४ (also gloom-stove) in gunpowder manufacture the drying oven (बंदुकीची) दारू वाळविण्याची -सुकविण्याची भट्टी f -पात्र n. G. v. i. to glimmer मिणमिण चमकणे, टुकटुक करणे. २ to be or appear dismal, gloomy, or sad उदासीन -निस्तेज -निराश -निरुत्साह -फ्रिका -होणे -दिसणे. ३ to come to the evening twilight (दिवस) अस्तास पावणे -जाणे, सांजावणे (low), (दिवस) खाली जाणे. G. v. t. to obscure, to darken काळा ठिकर पाडणे -करणे, काळोखांत लपविणे -झांकणे, तिमिरावृत करणे. २ to make sad, dismal, or sullen निस्तेज -निराश -निरुत्साही -दुःखी -कष्टी &c. करणे. Gloom'ily adv. Gloom'iness n. state of being gloomy काळोखी f, ओंध f, झांपड f, झांक f, झांप, झांकाळ f. (v. घाल). २ घुमेपणा m, उदासी f, उदासीपणा m, उदासपणा m, औदासिन्य n, उदासवृत्ति f, औदासिन्यवृत्ति f, विषाद

m. ३ कुहकपणा m, मुखमाळिम्य n, मुखमळीनता f. Gloom'ing n. twilight (of morning or evening) मंदप्रकाश m, संध्याप्रकाश m, संध्या f. Gloom'y a. dusky, dim ओंधट, अंधक or अंधुक, धुंद, अंधारीचा, काळोखीचा, झांकाळीचा, काळोखमय, मळीण, उदास, न्यूनतेज. २ melancholy, dejected घुणा or घुण्या, घुम्या, उदास, उदासीन, खिन्न, म्लान, गलित. ३ cloudy of look मलिनमुख, खिन्नवदन, कुहूक, रडतोंक्या, रडवा.

Glorify (glaw'ri-fi) [L. gloria, glory, and facere, to make.] v. t. to render glory to, to confer honour and distinction upon (-ला) मोठेपणा m -मान m देणे, (-चा) मान m -गौरव m करणे, बहुमान m देणे, (-ला) सन्मान देणे, वैभवयुक्त करणे, स्तुति f -स्तव m -स्तवन n करणे. २ to acknowledge the excellence of, to magnify in worship, to adore दिव्य पदवी -परमपद n. देणे, दिव्यभोग m. देणे, परमपदास नेणे, दिव्यशोभान्वित करणे, ईश्वरपद देणे, (-ची) पूजा करणे, मोठेपणा कबूल करणे. Glo'ried a. मोठेपणा दिलेला, गौरव केलेला. २ परमपद दिलेला, परमपदप्राप्त. Glori- fication n. मोठेपणा देणे n, मान करणे n, सन्मान करणे n. २ परमपद देणे n.

Glory (glaw'ri) [M. E. glorie-glory, & O. Fr. glorie (Fr. gloire)—L. gloria.] n. honourable fame, renown, high reputation, गौरव m, कीर्ति f ख्याति f, नांव n (fig.), माहात्म्य n, मान m, मोठेपणा m, अन्न f, स्तुति f, वाखाणणी f, श्री f, जयश्री f, वीरश्री f, प्रताप m, तेज n, प्रतिष्ठा f यश n. [Corres- ponding to this word in the free applications made of it-involving with various aspects and intensity the general sense of such words as honour, credit, splendor, lustre, brilliance, show, figure, dash, flash, glare, glitter, éclat, are रूप n, रंग m, नकशा m, मात f, यश n, गाजावाजा m, शोभा f, रोशनाई f, कांति f, वीरश्री f, झळक f, भडक f, थाट m, थाटमाट m, डौल m, डामडौल m. Glory (to thee, &c.) जय, जयजय, जयजयकार.] २ (a) an object of pride or boast, the occasion of praise गौरवाचा विषय m, अभिमानास्पद गोष्ट f, स्तुति-गौरव प्रसंग m. (b) brilliancy, splendour तेज n, पाणी n. ३ pride, boastfulness, arrogance बढाई f, मगरूरी f, अहंकार m, अभिमान m, मद m, गर्व m, फुशारकी f, पतराज (-स) f, धुंदी f. ४ celestially heavenly honour, स्वर्गीय मान m, स्वर्गांतील गौरव m, इंद्रपद n. ५ rays around a head, halo अंशुमाला f, प्रतिभा f, प्रभावळ f, (डोक्या -तोंडा -भोंवतालची) प्रभा f. ६ illustriousness मोठेपणा m, तेजस्विता f. ७ an ema- nation of light supposed to proceed from beings of peculiar sanctity तेजोवलय n (देवादिकांच्या चित्रांतून त्यांच्या मुद्रेभोंवतीं जें वाटोळें रंगवितात तें). G. v. i. to rejoice (with in) हर्ष m-आनंद m. पावणे, राजी -खुषी होणे, वैभव मानणे. २ to boast फुशारकी f -ब-

ढाई *f* &c. मारणें. Glo'ried *pa.t.& pa.p.* G. *illustrious, honourable* विख्यात, विश्रुत, प्रख्यात, सन्माम्य, माम्य, पूज्य, माननीय, मानाई. Glorio'sa *n. bot.* a genus of climbing plants with very showy lily-like blossoms (natives of India) लिलीच्या सारखा मोहोर असलेली (हिंदुस्थानांतील) लतांची एक जात *f.* Glo'rious *a.* *praiseworthy, splendid, illustrious, noble* तेजवान्, तेजवंत, तेजस्वी, तेजोमय, तेजशाली, प्रतापी, प्रतापवान्, प्रतापवंत, प्रतापशाली, वैभवशाली, स्तुत्य, वाखणण्याजोगा, वाखाणणी करण्यासारखा, उम्दा, कीर्तिमान्, कीर्तिवंत, यशस्वी, प्रख्यात, विख्यल, उज्ज्वल, श्रेष्ठ, उत्कृष्ट, परम. Glo'riously *adv.* Glo'riousness *n.* कीर्ति *f.*, कीर्तिवत्ता *f.*, यशस्विता *f.*, माहात्म्य *n.*, मोठेपणा *m.*, महिमा *m.*

Gloss (glos) [Icel. *glossi*, brightness, -*gloa*, to glow.] *n.* *polish* झिलई *f.*, जिल्हई *f.*, सफाई *f.*, तजेला *m.*, तजेली *f.*, ओप *f.*, औज्ज्वल्य *n.*, उजळा *m.* २ (-upon paper, cloth &c. through rubbing) मोहरा *m.*, तकाकी *f.*, चकचकी *f.*, चकाकी *f.* ३ *superficial quality or show* बाह्य गुण *m.*, बाह्य शोभा *f.*, दिखाऊपणा *m.* G. *v. t.* to give a superficial lustre to जिल्हई देणें, सफाई करणें. २ दिसण्यास सुरेख करणें, दिसण्यास सफाईदार करणें. Gloss'y *a.* सफाईदार. २ मोहोरेदार, तुळतुळीत, नितळ, नळनळीत, लुसलुशीत, उजळ, उजळपाजळ, सोज्ज्वल, तकतकीत, गुळगुळीत, चकचकीत, जिल्हईदार, सफाईदार, तजेलदार. ३ (of colours) तकाकीदार, तकाकणारा. ४ (of boils, grapes &c.) टवटवीत, टळटळीत or टिळटिळीत or ठळठळीत, डळडळीत or ढळढळीत, नळनळीत. ५ *plausible* वरवर खरें दिसणारें -भासणारें, सत्याभास करून देणारें. Gloss'ily *adv.* Glossi'ness *n.* लुसलुशी *f.*, तुळतुळी *f.*, नितळाई *f.*, तकतकी *f.*, चकचकी *f.*, चाकचक्य *n.* (?).

Gloss (glos) [L. *glossa*, a word requiring explanation — Gr. *glossa*, the tongue.] *n.* an explanatory note or comment, a running commentary विषमार्थ-बोधिनी टिप्पणी *f.*, *pop.* टिप्पण *n.*, भाष्य *n.*, विवरण *n.*, व्याख्या *f.*, व्याख्यान *n.* (*lit.*), अर्थाविष्करण *n.*, अर्थबोध *m.*, स्पष्टीकरण *n.*, (समजूत पाडून देण्याकरितां केलेला) खुलासा *m.* २ a false explanation असत्यार्थ *m.*, सत्याभासमूलक विवरण *n.* G. *v. t.* to explain विवरण *n.* -व्याख्या *f.* -व्याख्यान *n.* करणें *g. of o*, (-चा) अर्थ सांगणें, (-च्या) अर्थाचा खुलासा करणें, स्पष्ट करणें. २ to render specious and plausible सत्याचा आभास उत्पन्न करणें, खरें आहे असें भासविणें. G. *v. i.* to comment अर्थबोधक टीका करणें. २ to make sly remarks or insinuations सफाईदार विधानें करणें, खोंचून लावून बोलणें. Glossa'rial *a.* of, or pertaining to, a glossary विवरणात्मक, विषमार्थबोधक, टीकेचा, विवरणासंबंधी. २ containing a glossary अर्थबोधक टीका असलेला. Gloss'arist *n.* a commentator अर्थबोधिनी टीका करणारा *m.*, विवरणकार *m.* Gloss'ary *n.*

a list with explanations of abstruse, antiquated, dialectical or technical terms पारिभाषिक -अप्रसिद्ध-प्राचीन -कठिण शब्दांचा खुलासेवार कोश *m*, गूढशब्दार्थ-बोधिनी *f*. Gloss'er *n*. a commentator गूढार्थबोधिनी-कार *m*, कठिण -प्राचीन -पारिभाषिक शब्दांचा कोशकर्ता. Glossographer *n*. a commentator अर्थबोधिनीकार, अर्थबोधिनी टीकाकार.

Glossitis (glos-sit'-tis) [Gr. glossa, tongue + itis.]
n. med. inflammation of the tongue जिह्वापाक *m*, जीभ सुजणे *n*, जिभेची सूज *f*. (पाक=Inflammation which see).

Glottis (glot'is) [Gr. glottis -glossa, the tongue.]
n. anat. the opening from the pharynx into the larynx or into the trachea श्वासमार्ग *m*, श्वासमार्ग-द्वार *n*, श्वासनलिका *f*, श्वास -दम घेण्याची व सोडण्याची नळी *f*.

Glove (gluv) [A. S. glof (= ge-lof); allied to Scot. loof, Icel. lofi, palm of the hand.] *n.* a cover for the hand, with a sheath for each finger हातमोजा *m*, हासाचा मोजा *m*, पंजा *m*. २ a boxing glove गुंदागुद्दीच्या खेळांत वापरण्याचा हातमोजा *m*. [LEATHERN GLOVE or SHACKLE चामोटा *m*, *dim.* चामोटी *f* (*v.* खिळ.). To HANDLE WITHOUT GLOVES (colloq.) to deal roughly with सरसकट बारा टक्के करणे, ममतेने न वागविणे, (-शी) दांडगटपणा *m* -धटिंगणपणा *m*. करणे. To TAKE UP THE GLOVE to accept a challenge or to adopt a quarrel आव्हान पतकरणे -कबूल करणे, भांडण चालू करणे. To THROW DOWN THE GLOVE to challenge to combat (युद्धास) आव्हान करणे -देणे -आमंत्रण देणे. To BE HAND AND GLOVE WITH to be intimately associated with (-शी) गट्टी असणे, (-शी) घरोवा -निकटसंबंध असणे.] *G. v. t.* to cover with, or as with, a glove हातमोजा घालणे. Glov'er *n.* one whose trade it is to make or sell gloves हातमोजे करणारा, हातमोजे विकणारा, हातमोजांचा व्यापारी, हातमोजेकरी *m*.

Glow (glō) [A. S. glowan, to glow, as a fire.] *v.*
i. to shine with an intense or white heat धगधगणे, रसरसणे, धडकणे, भडकणे, भडाडणे, खवखवणे, तापणे, संतापणे, जळफळणे, फणफणणे, रणरणणे, रणरण *adv.* करणे, रसरस *adv.* करणे, भभकणे, भणाणणे. २ to be brilliant as if with heat झळकणे, झळझळणे, झळाळणे, झकाकणे, चकाकणे. ३ to have a burning sensation, as of the skin, from friction, exercise, &c.; as, (a) to burn गरम होणे, तापणे, रसरसणे, सळगणे. (b) -the mouth, &c. from hot substances (तोंड) भाजणे, (तोंडाचा) भडका *m* -आग *f*. होणे, तिखटावणे, तिखावणे, धगधगणे, भगभगणे, झणझणणे, झणक्या *f. pl.* मारणे -intens. झणाणणे. (c) -the heaven at dawn (लाल) भडक होणे, भडकणे, भणभणणे, फुलणे. (d) (a live coal) फुलणे, निखारणे. ४ to be animated as by intense love, zeal, anger, &c.

भडका हों, (प्रीति, राग, उत्कंठा इ० कांचे) हृदयांत काहूर उठणे. (b) -the countenance, plants, &c. लुसलुसणे, टकटकणे, टवटवणे, प्रफुल्लित हों. G. v. t. (poetic) to flush, to make hot तापवणे, लालबुंद करणे, आरक्त करणे, आरक्तता आणणे. G. n. incandescence, white or red heat धक or धग f, धगधग f, रणरण f, डोंब or आगीचा डोंब m, भडका or भडाका m, तेज n, दीप्ति f, जळफळ f, फणका m, फणकारा m, अहळी f, अही f, निघा m, आंच f, आग f, ताप m, -intens. धगाटा m, भडभडाट m. २ brightness of colour, redness, a rosy flush झळाळ m, झळझळाट m, झळाळी f, झळाकी f, चकाकी f, लाली f, रक्तता f, आरक्तता f, रक्तिमा m. लाल तजेला m. ३ vehemence or heat of passion, ardour ताप m, दाह m, आग f भडका m, जळफळ f, डोंब m. ४ (a) a sensation of warmth as that produced by exercise उब f, गरमपणा m, ताप m, तप्तता f, उष्णता f, रसरशीतपणा m. (b) -of the mouth, &c. (तोंडाची) आग f, डोंब m, भडका m, जाळ m. (c) -of the heavens at dawn रक्तिमा m, आरक्तता f, ताम्रवर्ण m. Glow after a meal, passion, &c. गुरमी f. Glow'ing a. धगधगीत, ढणढणीत, रणरणीत, फणफणीत, रसरशीत, कडकडीत, कडक, खरमरीत, चणचणीत. २ जाज्वल्य, जाज्वल्यमान, दीप्तिमान, देदीप्यमान, अग्निदीप्त, अग्निमय, दीप्त, ज्वलित, प्रदीप्त. ३ लुसलुशीत, टवटवीत, टकटकीत, टुकटुकीत, तुकतुकीत. ४ भळभळीत, अणभणीत, फणफणीत. ५ having intense excitement उग्र, प्रचंड, घुस्सावाला. Glow'ingly adv. Glow-lamp n. झकझकीत उजेडाचा दिवा m. Glow-worm n. zool. सोनकिडा m.

Gloze (glōz) [M. E. glosen, to make glosses, from M. E. glose, a gloss.] v. i. to flatter which see. खुशामत करणे, &c. गोडगोड गोष्टी सांगणे, थापा देणे, फुसलावणे. २ to misinterpret भलताच अर्थ करून सांगणे, विपर्यास करणे, विपरीत अर्थ करणे. G. v. t. to palliate (-वर) सारवण घालणे, बोळा फिरविणे, (-ची) तीव्रता कमी करणे -मोडणे, सौम्य -नरम -कमी कडक स्वरूप करणे, नरम आहे असे दाखविणे. G. n. adulation खुशामत f, जीजी f, हांजी हांजी f, वृथा स्तुति f, खोटी प्रशंसा f -वाखाणणी f.

Glucinum (glōō-sī'-num) [Gr. glukus, sweet.] n. chem. a white metal prepared from beryl ग्लुसिनम नांवाचा धातु m. हा 'बेरिल' नांवाच्या खनिज पदार्थांत सांपडतो. अल्युमिना आणि सिलिका यांशी संयुक्त झालेला असा हा धातु पाचेमध्येही आहे.

Glucose (glū'-kōs) [See Glucinum; cf. Glycerin.] n. a variety of sugar occurring in nature very abundantly as in ripe grapes and honey फळे, मध-इ० गोड पदार्थांत असणारी साखर f, फल शर्करा f. ३ the trade name of a sugar-syrup obtained by the conversion of starch into sugar by

sulphuric acid पिष्टा (Starch) पासून किंवा सत्वा-
पासून केळेच्या साखरेचा पाक m, पिष्टार्करापाक m.

Glue (glōō) [O. Fr. glu -L. I. glus, glutis, glue.]
n. a hard, brittle, brownish gelatine (obtained by
boiling to a jelly the skins, hoofs, &c., of animals.
The name is also given to other adhesive or vis-
cous substances) सरस m, शिरस m, इकवण n, चिकट-
वण n. G. v. t. to join with glue सरसावर चिकटविणे
-इकविणे -वसविणे, चिकटवणे, इकवणे. Glue'-pot n.
a utensil for melting glue सरस पातळ करण्याचें
-वितुळविण्याचें भांडें n. Glu'er n. one who cements
with glue शिरसाचें -सरसाचें लुकण करणारा. Glu'ey
a. viscous चिकट, इकणारा. Glu'eyness n. viscosity
चिकटपणा m. Glu'ish a. somewhat gluey चिकटसर,
कांहींसा साधारण चिकट. Glu'tinate v. t. to cement
with glue सरसानें चिकटवणे. Glutina'tion n. -the
act. चिकटविणे n. (b) sticking together चिकटा m.
Glu'tinative a. चिकट. Glutinos'ity n. (R.)
सरसासारखा धर्म m, चिकटण्याचा धर्म m. Glu'ti-
nous a. resembling glue सरसासारखा, इकणारा.
२ bot. having a moist and sticky surface (as a
leaf) ओलसर व चिकट (पर्ण), सरसासारखा. Glu'-
tinousness n. चिकटपणा m, चिकटाई f.

Glum (glum) [M. E. glomben, glommen, to frown;
prob. related to Swed. glomma, Low Ger. glum-
men.] a. frowning, sullen, gloomy कपाळाला आंठ्या
घातलेला, दुर्मुखलेला, उदास, उदासवृत्ति, मलीन,
निराशायुक्त, खचलेला. Glum'ly adv. उदासपणानें.
Glum'ness n. दुर्मुखलेपणा m, औदासीन्य n, उदास-
पणा m. Glump v. i. (colloq.) to manifest sullen-
ness वाईट तोंड करणे, कपाळास आंठ्या f. pl. घालणे.
Glump'y a.

Glume (glōōm) [L. gluma, husk.] n. bot. the
bracteal covering of the flowers or seeds of grain
and grasses खपला m. २ (esp.) an outer husk
of a spikelet टरफळ n, फोल n. Glu'mal a.

Glut (glut) [O. Fr. glotir, gloutir -L. glotire,
gluttire, to swallow; cf. gula, Sk. गल, the throat.]
v. t. to swallow greedily, to gorge अधाशीपणानें खाणे,
गट्ट करणे, चट्ट करणे, ओकारी येईपर्यंत -बेदम होईपर्यंत
-गळ्याशीं येईपर्यंत खाणे, पोटांत कोंबणे -भरणे. २ to
clog, to fill to satiety अ भर f -भर f -करणे, ओकारी f.
आणणे, कंठापर्यंत घालणे -आणणे -वाढणे, ठांसून खचून
खावयास घालणे, टांकोटांक भरणे. [To G. THE MARKET
to furnish an oversupply of any article of trade so
that there is no sale for it कोणत्याही मालाचा बाजारांत
जरूरीपेक्षा जास्त पुरवठा करणे, बाजार खचून भरणे.] G.
v. i. to eat to satiety गळ्याशीं येई तो -ओकारी
येईपर्यंत खाणे, खा खा खाणे, पोटाचें भरवण करणे.
Glu'tting pr. p. & v. n. Glut'ted pa. t.
& pa. p. Glut n. that which is swallowed

गहू केलेली -मटकावलेली वस्तु *f* -पदार्थ *m*. &c.
 २ *a full supply* बेगमी *f*, बेगमीचा पुरवठा *m*. (b)
 (hence) *overabundance* रेडचेळ *f*, सुकाळ *m*,
 अतिरेक *m*, गर्दी *f*, (जरूरीपेक्षां) फाजील पुरवठा *m*,
 उपट *f*, रेड *f*, रेट *f*, रेळ *f*, वाटी *f*, आधिक्य *n*. &
glutted state बेसुमार -अतिरिक्त खास्यामुळे प्राप्त
 झालेली अवस्था *f* -दशा *f* -स्थिति *f*, मनशामोड
m (?); ४ *a clog* झांकण *n*, पडदा *m*, अटकाव *m*, भोंक
 बंद करणारी वस्तु *f*; as, (a) *a wooden wedge used*
in splitting blocks झांकडाची पाचर *f*. (b) (*bricklay-*
ing) *a bat, or small piece of brick, used to fill*
out a course (थर पुरा करण्यासाठी लावलेला) विटेचा
 तुकडा *m*, विटकर *m*. (c) *arch. an arched opening*
to the ashpit of a kiln भट्टीच्या राखपेटीचा दरवाजा
m -तोंड *n*. (d) *a block used for a fulcrum* नेट *m*,
 नेटावा *m*, टेंकू *m*. ५ *zool. the broad-nosed eel, found*
in Europe, Asia &c. रुंद नाकाची वाम *f* -वांव *f*.
 Glut of capital मांडवलाचें आधिक्य *n*, जरूरीपेक्षां
 जास्त मांडवल *n*.

Gluten (glōō'ten) [L. *gluten*, paste or glue; It. *glutine*, Fr. *gluten*.] *n. chem. the viscid, tenacious substance which gives adhesiveness to dough* (गव्हांचा) चीक *m* -बलक *m*, गव्हांचें पीठ पुनः पुनः धुवून टाकतांना पिष्ट (Starch) निघून गेल्यावर शेवटीं जो चिकट बलकासारखा पदार्थ राहतो तो, गोधूमघीर्य *n*. *Glu'tin n. chem. vegetable glue, or gelatin.* वनस्पतींतील जिलटिनसारखें चिकट द्रव्य *n*.

Gluteus (glōō-tē'-us) [Gr. *gloutos*, the buttock or hip.] *n. anat. the large thick muscles on which one sits* नितम्बघ्नायु *m*.

Glutinate, Glutinative see under Glue.

Glutinous, Glutinosity, see under Glue.

Glutton (glut'-n) [O. Fr. *gloton* -L. *gluttonem*, *glutonem*, (acc.) a glutton -L. *glutire*, to devour.] *n.* खादाड मनुष्य *m*, अधाशी मनुष्य *m*, अतिभोजी. २ (*fig.*) *one who gluts himself* सर्वभक्षक, खादीवर उठलेला. ३ *zool. a carnivorous mammal* स्तन्योपजीवी जनावरांची एक मांसाहारी जात *f*. G. a. see Gluttonous. *Glut'tonish a. Glut'tonise v. i. to eat voraciously* ओ येई तोंपर्यंत खार्णे -जेवणें, दपटून -दडपून जेवणें, नळीचें वज्हाड *n*. करणें, तोंड *n*. हातीं धरणें, आकंठ भोजन करणें. [TO FEEL HEAVY AND LISTLESS FROM GLUTTONISING जेवण *n* -अन्न *n* &c. हातीं पायीं येणें *g. of s.*] *Glut'tonous a. eating to excess* खादाड, खाऊ, खादाड, अधाशी, बळकट -दपटून -रपाटून &c. जेवणारा, खाणारा or -री, दपट्या, बहुभक्षी, बहुभक्ष, बहुभक्षक, बहुभोजी, अत्याहारी, अमितभक्षी, अतिभोजी, वृकोदर, उदरप्रधान, खग्राशा, घस्मर, औदरिक. [A G. or GREEDY WOMAN खादाड मावशी *f*. "HERE ARE COLLECTED THE TERMS AND PHRASES CORRESPONDING TO *gorger, gormand-*

iser, greedy-gut, belly-god, cormorant, gully-gut, &c.— उदरपिशाच, कुक्षिंभरी, खाण्याला काळ, खादाड मावसा, खादाडकुरकुला, पोटबाबू, पोढ्या, खादूनंदन, खाबू, पुखानंद, रावणाची खाई, राक्षस, लाहंबर, पोटांत ब्रह्मराक्षस बाळगणारा, बकासुर, उदरंभरी pop. उदरंभर.” Candy.]. Glut'tonously adv. Glut'tony n. voracity खादाडपणा m, अधाशीपणा m, पोटपूजा f, उदरसेवा f, बहुभक्षण n, अतिभोजन n, अतिभक्षण n, अत्याशन n.

Glycerin, Glycerine (glis'er-in) [Gr. glukus, sweet.] n. chem. a sweet, colourless, inodorous, viscid liquid formed from fatty substances, and consisting of carbon, hydrogen and oxygen (मधा-प्रमाणें दाट व गोड) वसाजन्य प्रवाही पदार्थ m. ग्लिसीरिन m. हा चरबीतून व कांहीं तेलांतून पृथक्करणानें काढतात.

Glycyrrhiza (glis'ir-rizä) [Gr. glukus sweet, and rhiza, root.] n. पांढऱ्या गुंजेच्या वर्गीतील झाड n. २ भशा झाडाचें मूळ n. [G. Glabra पांढऱ्या गुंजेचें झाड n -मूळ n, ज्येष्ठीमध m.]

Gnarl (närl) [Of imitative origin.] v. i. to growl गुरगुरणें, गुरगुर f. करणें.

Gnarl (närl) [From a Teut. root, as in Ger. knorren, a knot, a gnarl.] n. a protuberance with twisted grain, on a tree गांठ f, टेंगूळ n, गुंज f, गुंजाट n. Gnarl'ed a. knotty गांठीचा, गांठळ or गांठाळ, ग्रंथिल, गुंजट. Gnarl'y a. knotty, see Gnarled.

Gnash (nash) [From the sound.] v. t. to strike together (the teeth) as in anger or pain दांत m. pl. खाणें -चावणें कचकचावणें -कडकडां adv. खाणें -करकरावणें, or दांतभोंठ m. pl. खाणें -चावणें, किरकीट or दांत किरकीट f. करणें, दांतकिरकीटी f. pl. देणें. G. v. i. to grind or strike the teeth together दांत m. pl. खाणें, दांतभोंठ खाणें, दांतावणें, दांती येणें, कचकचणें, खिसणें, खेसणें, खेकणें, कडकडणें, निथणणें, चवताळणें, चिडल्यामुळें दांत कडकडावणें. [To G. AND SPIT AT (-a monkey) खेंकणें, खेंकाटणें, खेंसणें.] Gnash'ing pr. p. & v. n. दांत खाणें n, कचकच f, कडकड f, दांतकिरकीट f, -intens. कचाच m, कचकचाट m. Gnash'ingly adv. कडकडां or करकरां, कचकचां.

Gnat (nat) [A. S. gnæt.] n. zool. a blood-sucking dipterous fly of the genus Culex चिलट n, केंबरे n, मुरकूट or मुरकट n. f, मच्छर m, मशक m, डांस m. २ any fly resembling a Culex in form or habits केंबऱ्यासारखा प्राणी m, मच्छर m. Gnat'ling n. zool. a small gnat बारीक चिलट n, (dim.). Gnat'worm n. zool. the aquatic larva of a gnat (called also, colloquially, wiggler) (उत्क्रांति तत्वाप्रमाणें) पूर्णावस्था होण्यापूर्वीची चिलटाची प्राथमिक जलीय स्थिति f, चिलटाचें अंडें n.

Gnaw (naw) [A. S. gnagan, to tease, worry.] v. t. to nibble at, to wear or eat away by cautious biting with the teeth कुरतुडणें, करंडणें, करांडणें, कंडारणें,

कुरकुटणें, कुरकुडणें, तोडणें, कातरणें, ढासळणें, दांतांनीं कातरा पाडणें, (कुरतुडून) खाणें-खाऊन टाकणें. २ *to bite in agony or rage* (as tongue &c.) रागाचे भरांत-आवेशांत-जोरांत (जीभ इ०) चावणें-खाणें; as, "They gnawed their tongues for pain." ३ *to corrode, to fret away, to waste* (कसर इ०कांनीं ग्रंथ वगैरे)

खाणें-कुरतडून टाकणें, कुरतडून नाहीसें करणें, फडशा उडविणें. (b)—as remorse, &c. खाणें, खोचणें, टांचणें, ढौचणें, सलणें, डांचणें or डांसणें. (c) (of pain) gnawing (in the belly) पोटांत चावणें-डाचणें-किंवचणें-खांडणें *v. impers. G. v. i. to use the teeth in biting*

खाणें, चावणें, कुरतुडणें, करांडे पाडणें. Gnaw'er n. one who, or that which, gnaws खाणारा, कुरतडणारा, कातरा पाडणारा, &c. २ *zool. a rodent* ससा m, उंदीर m, सश्याच्या-उंदराच्या जातीचा प्राणि m, Gnaw'ing *v. n.* खाणें n, खणणें n, २ करांडणें n, तोडणें n, ३ डांचणें n, &c. चुरचूर f (*intens. चुरचुराट m.*), खवखव f, रुखरुख f, चटका m, डांचणी f, ढौचणी f.

Gneiss (nīs) [Ger. gneiss, a name used by the Saxon miners, of unknown origin.] n. *geol. a crystalline rock, consisting, like granite, of quartz, feldspar, and mica, but having these materials, especially the mica, arranged in planes, so that it breaks rather easily into coarse slabs or flags*

जंबूर नांवाचा दगड m. हा दगड मद्रास इलाख्यांत फार सांपडतो.

Gnome (nōm) [Gr. gnome, an opinion.] n. a *sententious saying, a brief reflection or maxim* अर्थपूर्ण-सारांशरूप विवेचन n-विधान n, लहानसर म्हण f-उक्ति f, सूत्र n, सिद्धांत m, त्रोटक वचन n.

Gnom'ic, -al a. *aphoristic* सूत्रवत्, सूक्तवत्, त्रोटक, आटोपसर, बेतसूद, थोडक्यांतील, मार्मिक. Gnomie poets n. pl. *Greek poets, as Theognis and Solon, of the sixth century B. C., whose writings consist of short sententious precepts and reflections* काव्या-

मध्ये ज्यांनीं आपले विचार अगर वचनें सूत्राप्रमाणें थोडक्यांत सांगितलेलीं आहेत असे ख्रिस्ती शकापूर्वी ६ व्या शतकांतील थिऑग्निस व सोलन यांसारखे ग्रीक कवी m. pl. Gnomi'cally adv. Gnomolo'gic, -al a. Gnomo'logy n. a *collection of, or a treatise on, maxims, grave sentences or reflections* बोधवचन-संग्रह m-माला f.

Gnome (nōm) [Fr., a word traced by Littré to Paracelsus, and perh. formed from Gr. gnome, intelligence, because it was supposed that these spirits could reveal the treasures of the earth.] n. a *kind of spirit said to preside over the inner parts of the earth and its treasures*

आकराधिष्ठित वामनमूर्ति राक्षस m, आकरदेवता f (?). २ a *dwarf or goblin*, खुजा, खुरटा, डॅगू मनुष्य, बडू, विकृतशरीर. ३ *zool. a small owl of the Western*

United States (युनायटेड स्टेट्स) संयुक्त संस्थानांतील
लहान जातीचे घुबड n.

Gnomon (nō'mon) [Gr. gnōmōn, an interpreter
-gnonai, to know.] n. (dialing) the style or pin,
which, by its shadow, shows the hour of the day
शंकु m, कील m, शंकुयंत्रांतील कांटा m. -तिकोनी तब-
कडी f. [THE SHADOW CAST BY THE G. शंकुछाया f-प्रमा
f.] ३ geom. the space included between the bound-
ary lines of two similar parallelograms, the one
within the other, with an angle in common गोमुखी
f. ४ the index of the hour circle of a globe कील m,
कीलक m. Gnomon'ic,-al a. of, or pertaining to,
the gnomon, or to the art of dialing शंकुसंबंधीं.

Gnostic (nos'tik) [Gr. gignoskein, to know.] n. one
belonging to the heretical sects among the
early Christians who claimed to have superior
knowledge of things spiritual, and interpreted the
sacred writings by a mystic philosophy ज्ञेयवादी
(cf. Agnostic अज्ञेयवादी): G. a. Gno'sticism n.
ज्ञेयवाद m.

Go (gō) [A. S. gan, contraction for gangan, to
go; Sk. गम्, to go.] v. i. to pass from one place
to another, to proceed, to advance जाणे, पायीं
-पायांनीं जाणे, चालत जाणे, चालणे, चालू होणे, चालू
-लागणे, गमन n. करणे, पुढे जाणे -सरणे -हालणे,
पुढे मजल मारणे. २ to fare, to have course चालणे,
असणे; as, "How goes the night, boy?" ३ to
conduce, to contribute (often with inf.) (-कडे)
झुकणे, कल असणे, (-ला) साधनीभूत असणे. -होणे;
as, "This goes to show my point." ४ to undertake
हातीं घेणे, (-ला) प्रारंभ m. -सुरवात f. करणे, (-च्या)
वेतांत असणे. N. B.—Go, in this sense, is often
used in the pr. p. with the auxiliary verb to be,
before an inf. to express a future of intention,
or to denote design; as, "I was going to say."
मी म्हणणार होतो, मी म्हणण्याच्या वेतांत होतो.
५ Shakes. to be pregnant गर्भार -गर्भवती असणे.
To go about (a) to set about, to undertake आंगावर
-हातीं घेणे, (-च्या) तयारीस लागणे, (-ला) लागणे
-तयार होणे -तत्पर होणे, (योजू) लागणे. (b) naut. to
turn the head of a ship जहाजाचे तोंड फिरविणे,
जहाजाच्या गतीची दिशा फिरविणे -बदलणे. To go
abroad (a) to go to a foreign country परदेशीं
-विदेशीं -बाहेर देशीं जाणे, द्वीपांतर करणे. (b) to
go out of doors (घरा-) बाहेर जाणे, फिरावयास
-हिंडावयास जाणे, घरांत नसणे. (c) to become public,
to be current जाहीर -प्रसिद्ध -सर्वास माहीत होणे,
चालू -प्रचलित होणे. To go against (a) to march
against, to attack (-वर) मोर्चा m. फिरविणे -धरणे,
हल्ला m -स्वारी f. करणे, (-वर) चालून जाणे -चाल
करणे, (-च्या) विरुद्ध जाणे. (b) to be in opposition

to (-ला) प्रतिफल होने -असणे, (-शीं) विरोध *m.*
 घरणे -करणे, (-च्या) उलट फिरणे -असणे -होणे.
 To go ahead (a) to go in advance (सर्वाच्या) पुढे
 जाणे, अघाडी *f* मारणे. (b) to go on, to proceed, to
 make progress पुढे जाणे, प्रगति होणे *g. of s.* -करणे,
 वृद्धि *f* पावणे. To go aside (a) to withdraw,
 to retire माघार घेणे -खाणे, परतणे, परत
 फिरणे, (-आंतून) निघणे -आंग काढणे. (b) to
 go from what is right, to err भ्रष्ट -च्युत
 होणे, च्यवणे, चुकणे, चुकीच्या मार्गास लागणे -जाणे,
 धूक *f* -भूल *f.* करणे, वहावणे (*fig.*), घसरणे (*fig.*).
 To go back on (a) to retrace (one's path or foot-
 steps) आल्या मार्गाने परतणे -परत फिरणे, परत जाणे,
 (आपले) पाऊल परत -मार्गे घेणे, त्याच पायीं परतणे,
 आल्या घाटेने जाणे, (आपले म्हणणे शब्द ह०) मार्गे
 घेणे. To go below (a) to go below deck (आगबोटी-
 सील) खालच्या मजल्याला जाणे. To go between (a)
 to interpose or mediate between parties मध्यस्थी
f. करणे, मध्यस्थ *m.* होणे, (दोन पक्षां) मध्ये पडणे,
 तिन्हाइताच्या नात्याने बोलणे. (b) (in a bad sense)
 to pander भडवेगिरी *f.* करणे, कुंटणपणा *m.* करणे. To
 go beyond, See under Beyond. To go by (-time)
 to pass away unnoticed जाणे, मार्गे पडणे, केव्हांच
 निघून जाणे, न समजतां निघून जाणे. To go by the
 board *naut.* to fall or be carried overboard जहाजा-
 वरून खालीं (पाण्यांत -समुद्रांत) पडणे. To go down
 (a) to descend (खालीं) उतरणे, खालीं जाणे -येणे.
 (b) to go below the horizon (as the sun) (सूर्य)
 क्षितिजाखालीं जाणे -उतरणे, मावळणे, अस्तास जाणे,
 अस्त पावणे, अस्त होणे *g. of s.* (c) to sink, to found-
 er (said of ships) बुडणे, डुबणे, पाणी भरल्यामुळे
 (जहाज) पाण्यांत तळाशीं जाऊन बसणे, (-ला) जल-
 समाधि मिळणे (*fig.*). (d) colloq. to be swallowed
 (literally or *fig.*) घशाखालीं जाणे -उतरणे, खाल्ले-
 गिल्ले जाणे, पचणे, चालणे, पुरवणे; as, "Nothing
 so ridiculous, ... but it goes down whole with
 him for truth." To go far (a) to go to a distance
 दूर लांब -अंतरावर जाणे, लांबीच्या पह्यावर जाणे, लांब
 मजल मारणे. (b) to have much weight or influence
 (-चे) बरेच वजन पडणे, (-ला) मान मिळणे. To go
 for (a) to go in quest of (-चा) तपास *m.* तलास
m. -शोध *m.* करावयास लागणे, (-च्या) शोधांत फिरणे.
 (b) to pass for मानले जाणे, चालणे, (-ची) गणना होणे.
 (c) to favour, to advocate (-ची) बाजू *f.* -पक्ष
m. धरणे -उचलणे (d) to attack, to assault (-च्या)
 आंगावर हल्ला करणे, आंगावर येणे. (e) to sell for
 (-ला) विकले जाणे, (-ची) किंमत येणे, (-चा) दर असणे.
 To go for nothing to be parted with for no
 compensation or result, to count for nothing
 फुकट -मोफत -कवडीमोल होणे -जाणे, (-ला) कांहीं
 एक किंमत नसणे -न येणे. To go forth (a) to

depart from a place (एक) जागा सोडून पुढे
 दुसरीकडे जाणे, स्थलांतर-स्थानांतर करणे. (b) *to be*
divulged or made generally known, to emanate
 बाहेर पडणे, फुटणे, माहित-जाहीर-प्रसिद्ध होणे,
 निघणे, उत्पन्न-प्रादुर्भूत होणे. *To go hard with to*
pain, to trouble (-ला) जड-कठिण जाणे-पडणे,
 (-ने) हैराण होणे. *To go into colloq. to take part in*
 (-मध्ये) भाग घेणे-पतकरणे, (-शीं) संबंध-आंग
 भसणे, स्थळांत-संस्थेंत जाणे, (-चा) सभासद होणे
 -बनणे; as, "To go into a Cabinet or the Parlia-
 ment; To go into society." *To go in for colloq.*
 (a) *to go for* (-चा) स्वीकार करणे. (b) *to seek*
to acquire or attain मिळण्याचा प्रयत्न *m*-खटपट
f-उद्योग *m*. करणे, (-च्या) मार्गे लागणे, पाठीस लागणे.
 (c) *to compete for* (a reward, election, &c.)
 (-साठी) चढाओढ *f*. करणे, चढाओढीत पडणे. (d)
to make the object of one's labours or
studies &c. (कोणताही विषय *m*-गोष्ट *f*) हातीं घेणे
 -धरणे, (-करितां) श्रम करणे-तनमनधन अर्पण करणे,
 (-च्या) मार्गे लागणे, (-ला) स्वतःस वाहून घेणे. *To*
go into or unto (a) *to enter the presence of*
 (-च्या) पुढे-समोर जाणे. (b) *Script. to have sexual*
intercourse with (-शीं) संभोग *m*-संग *m*. करणे,
 (-शीं) रत-रममाण होणे, (-च्या) संगतीं जाणे. *To*
go into (a) *to speak of, to investigate* (-ची)
 चर्चा *f*. करणे, (एकाद्या विषया) संबंधें बोलणे,
 शोध लावणे, (जास्त) माहिती मिळविणे. (b) *to*
participate in (a war, a business) भाग *m*.
 घेणे, (-ला) मिळणे, (-मध्ये) असणे-पडणे. *To go off*
 (a) *to go away, to depart* निघून जाणे. (b) *to*
cease थांबणे, बंद होणे, जाणे; as, "The sickness
went off." (c) *Shakes. to die* मरणे, गुदरणे or गुजरणे,
 नाहीसा होणे. (d) *to explode or be discharged*
 (said of gunpowder, a gun, &c.) उडणे, सुटणे,
 पेटणे, आवाज *m*-बार *m*. होणे *g. of s.* (e) *to find a*
purchaser खपणे, विकणे, (-चा) खप *m*-विक्री *f*
 होणे. (f) *to pass off, to take place* होणे, घडणे,
 घडून येणे, सिद्धीस-तडीस जाणे. *To go on* (a) *to*
proceed पुढे जाणे-चालणे-चालू करणे. (b) *to be put*
or drawn on, to fit over (-ला-वर) घट्ट बसणे, (-ला)
 बेताचा-ठीक होणे, चढणे; as, "The coat will not go
on." *To go on all fours to correspond exactly*
point for point (-शीं) तंतोतंत जुळणे-मिळणे.
To go out (a) *to issue forth from a place* निघणे,
 निर्गम *m*. होणे *g. of s.*, उन्नवणे, प्रादुर्भूत-प्रकट होणे.
 (b) *to go abroad* बाहेर-दूर-परदेशीं मोहिमेवर
 जाणे. (c) *to become diffused or divulged* जाहीर-
 माहित-प्रसिद्ध होणे, (-चा) प्रसार *m*. होणे, सर्वांमुखीं
 होणे. (d) *to expire, to die* जाणे, विझणे, विझून
 जाणे; as, "The light has gone out." *To go over*
 (a) *to traverse, to cross* ओलांडणे, ओलांडून जाणे,

(पायांखाली) तुडवीत जाणें, (-च्या) वरून चालत जाणें.
 (b) to change sides बाजू f -पक्ष m. बदलणें -फिरविणें.
 (c) to read, to examine, to review नजरेखाली घालणें, तपासून पाहणें, तपासणें, (-चा) विचार करणें, पारायण करणें. [To go over a third time तिसारणें or तिसरणें. To go over a fourth time चौसारणें or चौसरणें.] (d) to transcend, to surpass (-ला) मागें टाकणें -पाडणें, (-वर) कडी f -सरशी f -चढ m. करणें -मारणें. (e) to be postponed लांबणीवर पडणें, तहकूब राहणें, रखडणें; as, "The bill went over for the session." (f) chem. to be converted (into a specified substance or material) रूपांतर पावणें -होणें g. of s., बदलणें, पालटणें. To go through (a) to accomplish तडीस -शेवटास पोंचविणें -नेणें, तड लावणें. (b) to suffer (-मधून) पार पाडणें, पार पडणें, सोसणें; as, "To go through a medical operation." (c) to spend completely, to exhaust (as a fortune) खर्चून टाकणें, फडशा m. उडविणें, फस्ना m. पाडणें, खलास करणें, संपविणें. To go through with to perform (as a calculation) to the end, to complete (बेरीज, हिशोब वगैरे) पुरा करणें. To go to to reach (-ला) जाऊन मिळणें -भिडणें. २ to resort to (-चा) आश्रय करणें -घेणें; as, "To G. to law." To go to ground (a) to escape into a hole (said of a hunted fox) (शिकाऱ्याच्या तावडींत सांपडलेले खोंकड इ०) बिळांत शिरणें. (b) to fall in battle (लढाईंत) पडणें -खाली येणें. To go to naught colloq. to prove abortive or unavailing व्यर्थ -निष्फल -फुकट जाणें -होणें, कुचकामी ठरणें. To go under (a) to set (said of the sun) खाली जाणें, मावळणें, अस्त पावणें, अस्तास जाणें, &c. (b) to be known or recognised by (a name, title, &c.) (अमुक एक नांवानें) माहीत असणें. (c) to succumb पराभूत होणें, शरण जाणें, (-पुढें) हात टेंकणें. To go upon to act upon (as a foundation or hypothesis) (-च्या) आधारानें -धोरणानें -पायावर चालणें -वागणें. To go with (a) to accompany (-च्या) बरोबर सह-संगतीनें जाणें. (b) to coincide or agree with (-शीं) जुळणें -मिळणें, (-चें) एकमत होणें, (दोन वस्तु) एक होणें. (c) to suit, to harmonize with (स्वभावाशीं) जुळणें, सरळ चालणें. To go (well, ill, or hard) with to affect one (in such manner) एखाद्याचें (बरें, वाईट, कठीण) चालणें -असणें. To go without to be destitute of (-च्या) शिवाय असणें, (कोणतीही वस्तु) आपल्यापाशीं नसणें. To go wrong (a) to wander or stray भलत्याच मार्गास लागणें, भरकटणें, झुकणें, रखडणें. (b) to depart from virtue अष्ट -पतित होणें, कुमार्गास लागणें. (c) to happen unfortunately (कोणतीही अनिष्ट गोष्ट) दुदैवानें घडून येणें -ओढवणें. (d) to miss success फसणें, हार खाणें, यश न मिळणें. To let go to allow to depart, to release

जाऊं घेणें, सोडून घेणें, जाण्यास मोकळीक *f*-परवानगी *f*.
 घेणें. *Go v. t. to take* (as a share in an enterprise),
to bear a part in घेणें, पसकरणें, कबूल करणें,
 (मध्ये) भाग घेणें, स्वीकारणें; as, " They were to go
 equal shares in the booty." २ *collog. to bet or
 wager* (-ची) पैज *f* लावणें -मारणें, हरणें, गमाविण्यास
 तयार होणें; as, " I'll go you a shilling ". *To go
 halves to share with another equally* अर्धा अर्धा
 -निमे निम वांटून घेणें, दोघांमध्ये सारखा भाग वांटून
 घेणें. *To GO IT to behave in a wild manner,*
to be uproarious रानटी आचरण -जंगली वर्तन करणें,
 दंगा-गडबड करणें, कोल्हेकुई माजविणें. २ (also)
collog. to proceed, to make progress (एक) पाऊल
 पुढें जाणें -सरकरणें, प्रगति करणें, पुढें पुढें जाणें. *To GO
 IT ALONE* (card-playing) *to play a hand without
 the assistance of one's partner* एकठ्यानेच -भिडूच्या
 मदतीशिवाय हात घेणें -करणें -खेळणें. *To GO IT BLIND*
 (slang) *to act in a rash, headlong, or reckless
 manner* अविचारानें -अविचारीपणानें वागणें, धसमुसळे-
 पणा *m* -दांडगाटपणा *m* करणें, आडदांडपणा *m* करणें.
 २ (card playing) *to bet without having examin-
 ed the cards* (पानें नीट पाहिल्या -तपासल्याशिवाय)
 एकदम पैज मांडणें -लावणें -मारणें. *To GO ONE'S
 WAY to set forth, to depart* (मुकाठ्यानें -बिनबोभाट)
 निघून जाणें -चालता होणें. *G. n. (obs.) act, working,
 operation* विधि *m*, क्रिया *f*, व्यापार *m*, कृति *f*, कर्म
n, काम *n*; as, " So gracious were the goes of
 marriage." २ (slang) *a circumstance or occur-
 rence, an incident* हकीकत *f*, वृत्तांत *m*, (घडून
 आलेली) गोष्ट *f*, कथा *f*; as, " This is a pretty go."
 ३ *collog. the fashion or mode* तन्हा *f*, पद्धत *f*,
 चाल *f*, रीत *f*, रिवाज *m*, प्रकार *m*; as, " Quite the
 go." ४ *collog. noisy merriment* मंजा मारीत असतां
 केलेली गडबड *f* -गोंगाट *m*, आनंदकोलाहल *m*. ५
 (slang) *a glass of spirits* दारूचा पेला *m*, मद्यपूर्ण
 पात्र *n*. ६ *collog. energy, vitality, push, persever-
 ence* कुबत *f*, वम *m*, धमक *f*, जोर *m*, जीव *m*, शक्ति
f, बळ *n*, ताकत *f*, हिट्या *m*, अर्थ *m* (collog.),
 राम *m* (collog.); as, " There is no go in him."
Great go (obs., Eng. Univ.) *the final examination
 for a degree* पदवी देण्यासाठीं घेतलेली शेवटची परीक्षा
f, अन्तिम परीक्षा *f*. *Little Go* (slang, Camb.
 Univ.) *the preliminary examination for a degree*
 पदवी देण्यासाठीं घेतलेली शेवटच्या आधींची परीक्षा *f*,
 पूर्वपरीक्षा *f*. *No go* (slang) *a failure, a fiasco* पुरी
 फजिती *f*, फटफजिती *f*, हार *f*, तोंडघशीं पडणें *n*.
 (collog.). *On the go* (collog.) *moving about,
 unsettled* फिरता, हिंडता, एका ठिकाणीं न बसणारा,
 स्वस्थ बसून न राहणारा, पाय धाऱ्यावर नाही असा.
Go'er n. जाणारा. २ *a horse* (considered in refer-
 ence to his gait) (नखच्यानें चालणारा) घोडा *m*.

Go'ing v. n. जाणे n. २ course of life, behaviour
 आयुष्यक्रम m, वर्तनक्रम m, वर्तन n, वागणूक f. Go-
 ing forth n. an outlet बहिस्सरण n. Goings
 or Goings out utmost extremity शेवटची मर्यादा f,
 सीमा f-हद्द f. २ departures or journeyings बहिर्ग-
 मन n, प्रवासगमन n.

Goa (gō'-ā) n. zool. a species of antelope inhabit-
 ing Tibet तिबेटमधील हरिणांची एक जात f, गोआ m.

Goad (gōd) [A. S. gad, a goad.] n. a pointed in-
 strument used to urge on a beast पराणी f, भरी f,
 आर f. [AN ELEPHANT G. अंकुश m.] २ (hence)
 any necessity that urges or stimulates (सारखी पाठी-
 मागे लागलेली) पराणी f, टोंचणी f, कांटा m, नेट m.
 G. v. t. to drive with a goad पराणी मारणे, आर f.
 लावणे-टोंचणे, टोंचणे, डोंचणे, पराणीने बोंचणे, (हत्तीला)
 अंकुश मारणे. २ (hence) to stimulate, to urge
 अवसान n. भाणणे, (-च्या आंगांत) जोर m-दम m.
 भाणणे-उत्पन्न करणे, उमेद f. भरणे, पुढे लोटणे-उकलणे.

Goal (gōl) [Fr. gaule, pole; prob. akin to Eng.
 wale.] n. the place at which a race or a journey
 is to end; the mark set to bound a race, and to
 or around which the contestants run, or from
 which they start to return to it again दवडीची
 हद्द f-मर्यादा f-अवधि m or f, धावनमर्यादा f,
 टिपण n, निशाण n, शेवटचा मुक्काम m, अवसानभूमि
 f, अंत m, अंतस्थान n. [TO REACH THE G. वेडा m,
 पार जाणे-होणे-करणे, &c.] २ the final purpose or
 aim अंतिम n, अंतिमहेतु m, साध्य n, उद्दिष्ट n, लक्ष्य
 n, हृष्ट n. ३ a base, station, or bound used in
 various games (कोणत्याही) खेळांतील हद्द f-मर्यादा
 f, &c; as, (a) (in foot-ball) a line between two
 posts across which the ball must pass in order to
 score पादकंदुकक्रीडेमध्ये डाव होण्या-करण्याकरितां
 हद्दीवरील दोन खांबांमधील ज्या रेषेतून चेंडू दवडावा
 लागतो ती रेषा f, हद्दीची रेषा f. (b) (also) the act of
 kicking the ball over the line between the goal
 posts सदरहू रेषेतून लाथेने चेंडू मारून डाव करणे n,
 गोल m. G. keeper n. the player charged with the
 defence of the goal पादकंदुकक्रीडेमधील हद्दीवरचा
 रखवालदार m, पादकंदुकरक्षक m, हद्दपाल m.

Goat (gōt) [A. S. gat.] n. zool. (esp.) the domestic
 goat, of the genus Capra बकरा m. (-री f, -रे n),
 बोकड m, मेंढा (?) m, अज m (?) (S.), अजा f (?)
 (she-goat), शेरडी or शेळडी f or शेळी f, छाग m (शागी
 f), बस्त m (?). Gōatēē' n. a part of a man's beard
 on the chin or lower lip which is allowed to grow
 and trimmed so as to resemble the beard of a goat
 (तोंडावरील सर्व केंस काढून टाकून) फक्त हनुवटीवरच
 किंवा खालच्या ओंठावर राखून ठेवलेली (बोकडाच्या
 दाढीसारखी दिसणारी) लहानसर बोकडदाढी f. Goat'-
 herd n. one who tends goats अजापाल, अजापालक,

मेंढक्या, मेंढरें पाळणारा, शेळक्या, शेरडुक्या, अजाजीव
 -जीवि, धनगर (colloq.). Goat'-house n. मेंढवाडा m.
 २ (obs.) brothel कुंटणखाना m, वेष्ट्यागृह n. Goat'ish
 a. characteristic of a goat, goat-like बक्या
 -बोकडा सारखा, बोकडास शोभणारा. Goat'ishly adv.
 Goat'ishness n. Goat'skin n. the skin of a goat,
 or leather made from it बक्याचें कातडें n -घामडें
 n, बक्याचें कमावलेलें कातडें n, सागळ f. [GOAT-SKIN
 DRESSED (for shoes, &c.) नरी f.] G. a. made of
 the skin of a goat बक्याच्या कातड्याचा बनवलेला.

Gob (gob) [O. Fr. gob, a morsel.] n. a small quan-
 tity, a mouthful घांसभर, घांस m, बचकभर, बचक f.
 G. v. t. (low) to swallow greedily बकाबक
 -अघाशासारखें खाऊन टाकणें -खाणें, फक्या f. pl.
 मारणें. Gob'ble v. t. [Freq. of Gob.] to gulp गट्ट
 करणें, गटागट खाऊन टाकणें, घट्ट करणें, &c. बकाबकखाणें,
 गोळे मारणें. २ to utter (a sound) like a turkey
 cock (टर्की कोंबक्यासारखा) कुडकुड (आवाज) करणें.
 To G. up (slang) झडप घालणें. G. n. a noise
 made in the throat घशांतल्या घशांत केलेला आवाज
 m, गटगट m, गुडगुड f.

Go-between (gō'be-twēn') [Go + between.] n.
 an agent between two parties (दोन पक्षांमधील)
 मध्यस्थ. २ (in a bad sense) प्रीतिलंबंध जुळवून
 आणणारा मधला हसम, वृत्तिका f, कुंटण f, भडवा m.

Gobbet (gob'et) [Fr. gobet, the mouth.] n. a
 mouthful घांस m, घांसभर अन्न n. &c. २ a little
 lump लहान गोळा m.

Gobbie (gob'bl) [Fr. gober, to devour, with E.
 suffix -le.] see Gob.

Goblet (gawb'-let) [Fr. goblet, dim. of L. L.
 gobellus, which again is a dim. of L. cupa,
 a tub, a cask.] n. a kind of cup or drinking
 vessel having a foot or standard, but without a
 handle (बिनमुठीचा) उंच जांब or जाम m, पंचपात्र n.

Goblin (gawb'-lin) [Fr. goblin - L. L. goblinus
 -Gr. kobalos, a mischievous spirit; Cf. Ger.
 kobold, the spirit of the mines.] n. an evil or
 mischievous spirit, a playful or malicious elf
 भूत m or n, पिशाच n, भोंदगिऱ्हा m, वेताळ m,
 निशाचर m. G. -hall n. भूतखाना m.

Goby (gō-bi) [Fr. gobie, L. gobius.] n. zool. one
 of several species of small marine fishes of the
 genus 'Gobius' and allied genera गोबी जातीचा
 समुद्रमासा m.

Go-by (gō'-bi) [Combination of Go and by.] n.
 an intentional neglect, thrusting away, a passing
 without notice कळून -आणून बुजून -बुद्धिपुरःसर
 हेकसाड करणें n, पुढकावून -उडवून देणें n -टाकणें n,

फेंटाकून लावणें n, गुंडाकून ठेंवणें n, बाजूला सारयें n,
टाळाटाळ f -दुर्लक्ष n. करणें n, मनावर न वेणें n. To
give one the go-by एखाद्याला धुडकावून लावणें.

Go-cart (gō'-cārt) [Go + cart.] n. पांगुळगाडा m.

God (god) [A. S. god, Ger. gott, Dut. god; all
from a Teutonic root gutha, god, and quite
distinct from good.] n. a deity, a divinity देव
m, देवता f, दैवत n, सुर m, विद्युध m. [G. OF
VISHNU विष्णु m. BLACK STONE SACRED TO VISHNU
शालिग्राम m. G. OF SIVA शिव m, महादेव m, शंकर m,
शंभु m, &c. BULL OF S. नंदी m. LINGAM OF S.
लिंग n. WORSHIPPER OF S. शैव. ATTENDENT G.
अंगदेवता f. ARTIST or ARCHITECT OF GOD विश्वकर्मा
m. COURT or ASSEMBLY OF THE GODS देवसभा f.
INFERIOR G. उपदेवता f. LOCAL G. स्थलदेवता f.
MOTHER OF GODS अदिति f. PHYSICIAN OF THE
GODS धन्वंतरि m. PRESIDING G. अधिदेव m, अधिदेवता
f. TUTELAR G. इष्टदेव m, इष्टदेवता f. २ the Supreme
Being भगवान्, भगवंत, परमेश्वर, जगत्कर्ता, परमात्मा.
[G. OF GODS देवाधिदेव m. (G.) -AS POSSESSING
ATTRIBUTES सगुण; -AS DESTITUTE OF ATTRIBUTES
निर्गुण. WILL OF G. ईश्वरेच्छा f. WRATH OF G. ईश्वरी
क्षोभ m.] ३ a person or thing deified and honour-
ed as the chief god, an object of supreme regard
दैवत n, साक्षात् देव m -परमेश्वर m, विभूति f, आराध्य-
दैवत n, महात्मा m, देवांशी, प्रभुमूर्ति f. ४ (R.)
Shakes. (figuratively applied to) one who
wields great and despotic power निरंकुश सत्ताधीश
मनुष्य m. Act of G. (law) See under Act. Gallery
gods colloq. the occupants of the highest and
cheapest gallery in a theatre नाटकगृहांतील अगदीं
वरच्या माळ्यावर पण अगदीं हलक्या दराचे जागीं
बसणारी प्रेक्षक मंडळी f -गण m -जन m -समूह m,
नाटकगृहांतील ग्यालरींतील प्रेक्षक m. pl. God's acre,
God's field, a burial place, a churchyard स्मशान
n, स्मशानभूमि f. (ख्रिस्ती) देवळाचें पटांगण
n. God's house (a) obs. an almshouse सदावर्त n,
अन्नछत्र n, भिक्षागृह n, अन्नदानशाला f, धर्मशाला f.
(b) a Church प्रभुमंदिर n, देवालय n, देऊळ n,
प्रार्थनामंदिर n. God's penny (obs.) earnest penny
बयाणा m, सचकार m. God's Sunday Easter ईस्टरचा
शुभदिन m -सण m. G. v. t. (obs.) to idolise देव
मानणें, (-चें) देव्हारें n माजविणें -वाढविणें, (-ला)
पूज्य मानून डोक्यावर घेणें. God'-child n. ख्रिस्ती
धर्मसंतान n, ख्रिस्ती धर्मपुत्र m, &c. God'-daughter n.
fem. ख्रिस्ती धर्मसुता f. God'dess n. fem. a female god
देवता f, देवी f, भगवती f. २ a woman of superior
charms or excellence सौंदर्यसंपन्न युवति f, लावण्य-
स्वनि f, लावण्याची खाण f (fig.), खूबसुरत स्त्री f.
God'father n. a man who becomes sponsor for
a child at baptism, and makes himself a surety

for its Christian training and instruction ख्रिस्ती धर्मपिता *m.* ख्रिस्ती लोकांत लहान मुलांस वासिस्मा देसांना त्यांच्या पुढील धर्मशिक्षणासंबंधाने आपल्यावर जो जबाबदारी घेतो तो *m.* God'-fearing *a.* having reverential and loving feeling towards God, religious देवास भिणारा, ईश्वरास भिऊन वागणारा. God'-head *n.* divine nature or excellence देवपण *n.*, देवपणा *m.*, देवत्व *n.*, देवांश *m.*, ईश्वरी अंश *m.*, दैविक गुण *m.* २ the Supreme Being ईश्वर *m.*, परमेश्वर *m.*, परमेश *m.*, परमात्मा *m.*, देवाधिदेव *m.* See God *n.* २. God'-hood *n.* देवपणा *m.* God'-less *a.* impious, wicked (देवाचे भय न घालतां) अनीतीने वागणारा, पापचारी, अधर्मी, पापी (नास्तिक किंवा ईश्वराचे अस्तित्व न मानणारा is Atheist). God'lessly *adv.* God'lessness *n.* पापचारित्व *n.* God'like *a.* resembling god, divine ईश्वरासारखा, दैविक, ईश्वरी, अमानुष. २ (hence) pre-eminently good अलौकिक, असाधारण, अत्युत्तम, सर्वोत्तम, सर्वोत्कृष्ट, श्रेष्ठ, सरस, दैविक. ३ of divine form देवरूपी, देवस्वरूपी. ४ appropriate to God ईश्वर-योग्य, ईश्वराला अनुरूप. God'likeness *n.* God'lily *adv.* righteously नेकीने, सन्मार्गाने. God'liness *n.* piety ईश्वरभक्ति *f.*, ईश्वरनिष्ठा *f.*, ईश्वरपरायणता *f.*, भक्ति *f.*, परमार्थबुद्धि *f.*, धर्मबुद्धि *f.* God'ling *n.* a diminutive god दैवत *n.* God'ly *a.* pious, righteous, devoted (said of persons) ईश्वरनिष्ठ -भक्त -परायण, धर्मनिष्ठ -भक्त -परायण, धार्मिक, पवित्र, शुद्ध, निर्मळ, सरळ, सदाचरणी, पारमार्थिक. २ (said of things) नेकीचा, ईश्वरनिष्ठेचा &c. God'ly *adv.* भक्तीने, भक्तिपुरःसर. God'-mother *n.* a woman who becomes sponsor for a child in baptism ख्रिस्ती लोकांत लहान मुलांस वासिस्मा देसांना त्यांच्या पुढील धर्मशिक्षणाची जबाबदारी जी आपल्या आंगावर घेते ती *f.* ख्रिस्ती धर्ममाता *f.* God'send *n.* an unexpected acquisition or piece of good fortune (जणू काय) ईश्वराने (पाठवून) दिलेला लाभ *m.*, अचिंत्य लाभ *m.* God'ship *n.* the rank or character of a god देवपण *n.*, देवपणा *m.* २ a god or goddess देव *m.*, देवता *f.*, &c. God'son *n.* ख्रिस्ती धर्मपुत्र *m.* God'speed [A contraction of the phrase " God speed you " ; written also as two separate words.] *n.* success जय *m.*, यशप्राप्ति *f.* २ prosperous journeying निर्विघ्न -सुखकर प्रवास *m.*, प्रवास सुखकर होणे *n.* God'-ward *adv.* toward God ईश्वराकडे.

Go-down (gō-doun') [Corruption of Malay gadong, warehouse.] *n.* a warehouse बखार *f.*, जिन्नसखाना *m.*, गोदाम or गुदाम *m* or *n.*, गुदांव *n.*

Goggle (gog'-gl) [Prob. related to Ir. and Gael. gog, a nod.] *v. t.* to roll the eyes, to stare डोळे फिरविणे -वटारणे, वटारून -टवकारून पाहणे. *G.* a full and rolling (said of the eyes) बटवटीत,

गटगटीत, बटबटीत, गरगरीत, भोकरासारखे (डोळे *m. pl.*). *G. n. (a) a strained or affected rolling of the eye (मुहाम) डोळे वटारणे n -फिरविणे n -गरगरवणे n. २ pl. (a) a kind of spectacles for protecting the eyes from cold, dust, &c. झाकणे असलेला बटबटीत कांचेचा चष्मा m, झांपणी चष्मा m. (b) coloured glasses for relief from intense heat (उन्हाचा त्रास होऊं नये म्हणून डोळ्यांस लावण्याचा) रंगीतभिगांचा उन्हाकी चष्मा m -आरशी f. (c) a disk with a small aperture, to direct the sight forward, and cure squinting (दृष्टि तिरवी न जातां समोर विसावे म्हणून लहान भोंक) छिद्र असलेले कांचबिंब n -चाटोळी कांच f. (d) any screen or cover for the eyes, with or without a slit for seeing through (डोळ्यांवर घालण्याचा भोंकाचा अथवा बिनभोंकाचा) बटबटीत चष्मा m, डोळे झांकण n -झांपण n, अक्षिपटल n. Gog'gled a. prominent, staring (as the eye) बटबटीत, वटबटीत, गटगटीत, वटारलेला, टवकारलेला (डोळा *m.*). Gog'gle-eyed a. बटबटीत -गटगटीत डोळ्यांचा, वटारलेल्या डोळ्यांचा, डोळे वटारलेला.*

Goglet (gog'-let) [Port. gorgoleta.] *n.* a water cooler, an earthen jar for cooling water by evaporation खुजा *m.*, (पाणी गार करण्याचा मातीचा) चंबु *m* -गिंडी *f.*, (मृण्मय) अपकरा *m.*

Goiter, Goitre (goi'-ter) [Fr. goitre -L. guttur, throat.] *n. med.* an enlargement of the thyroid gland, on the anterior part of the neck; गळ्यांतील ढालेसारख्या गांठीची वाढ *f.* Goi'tered, Goi'tred a. affected with goiter ढालेसारख्या गांठीची वाढ झालेला. Goi'trous a. (a) pertaining to goiter ढालेसारख्या गांठीच्या वाढीसंबंधी, (b) of the nature of goiter ढालेसारख्या गांठीच्या वाढीसारखा.

N. B.—मन्यास्तंभ is not Goitre but it is Wryneck or Stiffneck.

Gold (göld) [A. S. & Ger. gold & Dut. goud (for gold), Icel. gull, Swed. & Dan. guld.] *n.* one of the precious metals much used for coin सोने *n.*, सुवर्ण *n.*, कनक *n.*, कांचन *n.*, हिरण्य *n.*, हेम *n.*, स्वर्ण *n.*, जांबूनद *n.* [ALLOYED *G.* भेसळ सोने *n.* BETTER EVEN THAN *G.* सोन्याहून पिवळा. COLOUR OF *G.* (AS APPEARING) ON HEATING IT ताव *m.* *G.* AND SUCH LIKE VALUABLES —COMPREH. or CARELESSLY सोनेवाने *n.*, सोनेनाणे *n.* PURE (VERY PURE) *G.* बावनकशी शंभर नंबरी -चोख सोने *n.*] २ money, riches, wealth कनक *n.* (as in कनक आणि कांता), पैसा *m.*, धन *n.*, द्रव्य *n.*, दौलत *f.*, पुंजी *f.* ३ a yellow colour like that of gold (सोन्यासारखा) पिवळा रंग *m.*, सोनेरी रंग *m.*; as, "Flowers tipped with *G.*" ४ (fig.) something precious or pure बावनकशी सोने *n.*

(fig.), चोख - शुद्ध - स्वच्छ - अमूल्य वस्तु *f*; as, "Hearts of G." G.-amalgam *n.* a mineral, found in Columbia and California, composed of gold and mercury कोलंबिया व कॅलिफोर्निया प्रांतांमध्ये सांपन्नारी सोने व पारा यांची मिश्रित धातु *f*; खनिज मिश्रधातु *f*. G.-beater *n.* one whose occupation is to beat gold into gold leaf सोन्याचे पत्रे ठोकून वर्ख करणारा, सोन्याचे पत्रे ठोकणारा. G.-beating *n.* the art or process of reducing gold to extremely thin leaves, as by beating with a hammer हातोढ्यानं ठोकून सोन्याचा वर्ख करण्याची क्रिया *f* -प्रयोग *m* -कला *f*. G. blocking *n.* printing with gold leaf, as upon a book cover, by means of an engraved block (ग्रंथाच्या पुढ्यावर) कोरीव ठोकळ्यानं सोनेरी अक्षरं उढविणं *n* -छापणं *n.* G. -diggings *n.* pl. the places, or region, where gold is found by digging in sand & gravel from which it is separated by washing ज्या ठिकाणी खणलं असतां वालुकामिश्रित सोने सांपडतं ती सोनेरी रेतीची जागा *f*, सुवर्णपुलिन *n.* G.-dust *n.* सोन्याचे बारीक कण *m.* pl., कनकपराग *m.* pl., सोन्याची माती *f*. G. -end *n.* a fragment of broken gold or jewelry तोडलेल्या सोन्याचा तुकडा *m.* G.-end man *n.* (a) a buyer of old gold or jewelry आडगिऱ्हाडकी किंवा जुनें सोनें अथवा जडजवाहीर विकत घेणारा -खरेदी करणारा. (b) a goldsmith's apprentice शिकणाऊ -शिकाऊ -नवशिका सोनार *m.* (c) an itinerant jeweller (गांवोगांव) दारावर हिंडणारा -फिरणारा जवाहिन्या *m*, फेरीवाला जवाहिन्या *m* -मोतीवाला *m.* G. -fever *n.* a popular mania for gold hunting स्वर्णज्वर *m*, सोन्याच्या खाणी शोधून काढण्याचें वेड *n.* G. -field *n.* a region in which are deposits of gold सुवर्ण (खनि) प्रचुर प्रदेश *m* सोन्याचा प्रदेश *m*, सोन्याची खाण *f*. G.-finder *n.* (a) one who finds gold सोनें गाळणारा, क्षारेकरी *m*, झान्या *m.* (b) (obs. and low) one who empties privies संडास साफ करणारा, झाडू, भंगी. G. -fish *n.* सोनेरी -पिंढ्या रंगाचा एक मासा *m*, सोनेरी मासा *m*, सोनमासा *m.* G. -foil *n.* thin sheets of gold, as used by dentists and others सोन्याचा पातळ पत्रा *m*, वेगड *f*. दंतवैद्यांस यांचा उपयोग होतो. G.-lace *n.* a kind of lace, made of gold thread कशिद्याच्या कामाकरितां सोनेरी मुलामा चढविलेली तार *f*, सोन्याचा -सोनेरी छडा *m* -गोफ *m*, जर *f* (?). G. -latten *n.* a thin plate of gold or gilded metal सोन्याची किंवा सोन्याचा मुलामा असलेल्या धातूची लवकडी *f*. G. -leaf *n.* gold beaten into a film of extreme thinness, and used for gilding &c. (it is much thinner than gold foil) सोन्याचा वर्ख *m*, सोनेरी वर्ख *m.* G. -lode *n.* (mining) a gold vein (खाणीतील) सोन्याची शीर *f*. G. -mine *n.* सोन्याची खाण *f*, सुवर्णखनि *f* (S.). G.-mohur *n.* -the flowering

tree गुलतुरा *m.*, सोनतरवड *m.* २ सोन्याचा भाहार *f.*
 G.-nugget *n.* a lump of gold as found in gold
 mining or digging (खाणीत खणतांना सांपडलेला
 अशुद्ध धातुमिश्रित) सोन्याचा गट *m.* G.-plate
n. a general name for vessels, dishes, cups, &c.
 of gold सोन्याची भांडी *n. pl.*, स्वर्णपात्रे *n. pl.* G.
 shell *n.* (a) a composition of powdered gold or
 gold leaf, ground up with gum water and
 spread on shells, for artist's use (चिंतान्याच्या
 कामाची) सोनेरी शई *f.* G.-size *n.* a composition
 used in applying gold leaf सोनेरी वर्ख चिकटविण्या-
 ची कांजी *f.* -लुकण *n.* Gold'smith *n.* सोनार *m.*
 सुवर्णकार. -in contempt: सोनारडा, कथीलकुट्या,
 ठोकडा, ठोक्या. -in allusive and reproachful
 phraseology: देखतचोर, पश्यतोहर (S.), सुवर्णस्तेयी.
 [ANVIL OF A G. FOR FORMING BEADS &c. पेरण
f. मणखुरा *m.* BURNISHER OF A G. नितळणा *m.*
 BUSINESS or ART OF A G. सोनारकाम *n.*, सोनारकी *f.*
 सोनाराचा धंदा *m.* FURNACE or CHAFING DISH OF
 A G. आगटी *f.*, (*dim.*) आगटे *n.*, बागेसरी *f.* HAMMER
 OF A G. धांत्या *m.* NIPPERS or TONGS OF A G.
 सवाणा *m.*, सांडस *m.*, (*dim.*) सांडसी *f.* SOME OTHER
 IMPLEMENTS OF A G. ARE:—करडा, कंडारणे, कांकणा,
 तुल्या, दबके, पानसळई *f.*] G. solder *n.* a kind of sol-
 der, often containing twelve parts of gold, two of
 silver, and four of copper (बहुशः १२ भाग सोने, २
 भाग रुपे, व ४ भाग तांबे यांचा) सोने सांधण्याचा डांस *m.*
 G.-stick *n.* the colonel of a regiment of English
 life-guards who attends his sovereign on state
 occasions दरबारी स्वारीच्या वेळीं नेहमीं. राजाच्या
 तैनातीत हजर राहणारा इंग्रजी प्राणरक्षक फलटणीचा
 कर्नल *m.* G. thread *n.* (a) पिवळ्या रेशमी दोन्यावर
 सोन्याची तार गुंडाळलेली जर *f* or *m.*, जरतार *f*
 (b) *bot.* एक जातीचा पिवळ्या रंगाचा रोपा *m.*
 ह्याचीं मुळे पिवळीं -सोनेरी रंगाचीं -असल्यामुळे त्यास
 हें नांव पडलें आहे. G.-tissue *n.* a tissue interwo-
 ven with gold thread जरीचे वस्त्र *n* जरीचा कपडा *m.*
 जरतारीनें विणलेला कपडा *m.* G.-tooling *n.* the
 fixing of gold leaf by a hot tool upon book covers,
 or the ornamental impression हत्यारानें सोनेरी
 नकशी काढणे *n.* (b) हत्यारानें ग्रंथांच्या मलपृष्ठावर
 काढलेली सोनेरी नकशी *f.* G.-washings *n. pl.* places
 where gold found in small gravel is separated
 from lighter material by washing सोने गाळण्याची
 जागा *f.* -भट्टी *f.* Jeweller's G. (३ भाग सोने व १
 भाग तांबे मिळून कोंदणाकरितां, जवाहिन्याचें सोने *n.*
 Gold'en *a.* made of gold, consisting of gold सोन्याचा,
 सोनेरी, सुवर्णाचा, सुवर्णमय, सुवर्णात्मक -संबंधीं,
 सौवर्ण, कनकमय, हैम. २ having the colour of gold
 सोनेरी रंगाचा, सोनेरी, पिवळा, सुवर्णरंगी. ३ very
 precious, highly valuable सोन्याचा (colloq.)

सुवर्णतुल्य, लाख रुपयांचा, लाख रुपये किंमतीचा, सोन्यासारखा. ४ *eminently auspicious, excellent* शुभ, शुभकर, शुभावह, अतिमंगल, सोन्याचा; as, "A G. day." Golden age (a) *the fabulous age of primeval simplicity and purity of manners in rural employments* (followed by the silver, bronze and iron ages) सत्ययुग n, रामराज्य n (fig.). (b) *(Roman literature) the best part* (B. C. 81-A. D. 14) *of the classical period of Latinity* रोमन वाङ्मयाच्या उत्कर्षाचा -भरभराटीचा काळ m. (इ० स० पूर्वी ८१ पासून इ० स० १४ पर्यंतचा), (c) *(hence) that period in the history of a literature &c., when it flourishes in its greatest purity or attains glory* उत्कर्षाचा -भरभराटीचा -वैभवाचा काळ m; as, "The Elizabethan age has been considered the Golden age of English Literature." Golden gang n. सोनेरी टोळी f. Golden grease n. (slang) a bribe, लांच m. Golden mean n. moderation, sufficiency without excess विवेक m, हद्दीत राहून -मर्यादा राखून काम करण्याचा गुण m, नेमस्तपणा m. Golden rule of conduct (a) नीतीचा -व्यवहाराचा उत्तम नियम m. (b) *the rule of doing as we would have others do to us* दुसऱ्यांनीं आपणाशीं जसें वागावे असें वाटते तसें दुसऱ्यांशीं वागून राहण्याचा नियम m. (c) *the rule of proportion, the rule of three* त्रिराशी f, त्रैराशिक n. Golden wasp n. सोनमाशी f.

Golf (golf) [Ger. kolben; Swed. kolf, a club, a butt end.] n. (Scot.) *a game played with a small ball and a bat or club crooked at the lower end. He who drives the ball into each of a series of small holes in the ground and brings it into the last hole with the fewest strokes is the winner* एका खेळाचें नांव आहे. गॉल्फ नांवाचा खेळ m. वांकड्या दांडूचा चेंदूखेळ m. Golf'er n. गॉल्फ खेळ खेळणारा.

Golosh same as Galoche which see.

Gomphosis (gom-fō'-sis) [Gr. gomphos, a nail —gomphios, a tooth.] n. anat. *a form of union or immovable articulation where a hard part is received into the cavity of a bone, as the teeth into the jaw* (शरीरांतील अवयवांचा) दृढ -अचळ संधि m, (specif.) दन्तधर संधि m.

Gondola (gon'dō-la) [It., a dim. of gonda —Gr. kondu a drinking-vessel, said to be a Pers. word.] n. *a long, narrow boat with a high prow & stern, used in the Canals of Venice* वेनीसमधील एक तऱ्हेची लांब होडी f. Gondolier' n. a man who rows a gondola गांडोला होडीचा वल्हेकरी.

Gone pa. p. of Go.

Gong (gong.) [Malayan gong. the gong] n. *an instrument, first used in the East, made of an alloy of copper and tin, shaped like a disc with*

upturned rim and producing, when struck, a harsh resounding noise (थाळीसारखा) तास *m*, [PERSON APPOINTED TO STRIKE A G. घड्याळजी. तासजी. STICK, &c. TO STRIKE A G. टिपणं *n*.] २ *mach. a flat saucerlike bell, rung by striking it with a small hammer which is connected with it by various mechanical devices* आपोभाप वाजणारे तासासारखे घंटायंत्र *n*, Gong-metal *n*. an alloy (78 parts of copper and 22 of tin) from which oriental gongs are made तास करण्याची मिश्रधातु *f*. हिच्यामध्ये ७८ भाग तांबे व २२ भाग कथिल असते.

Gonitis (go-n'i-tis) [Gr. *gonu*, knee & *itis*, inflammation.] *n. med. inflammation of the knee joint*, गुडध्यांतील त्वचांचा अभिष्यंद व दाह *m*, क्रोष्टुशीर्ष *n*.

Gonorrhœa or Gonorrhœa (gon-or-rê'-â) [Gr. *gonos*, semen, and *rhein*, to flow.] *n. med. a contagious inflammatory disease of the genito-urinary tract affecting especially the urethra and vagina, and characterised by a mucopurulent discharge, pain in urination and chordee* परमा *m*, पूपरमा *m*, परमें *n*, पूयप्रमेह *m* Gonorrhœ'al, Gonorrhœ'al *a. med.* पूपरम्याचा -संबंधी, पूयप्रमेहविषयक.

N. B.:—Gonorrhœa is पूयप्रमेह or पूपरमा or simply परमा but not simply प्रमेह which is excessive urination.

Good (gōōd) [A. S. *god*, closely akin to Dut. *goed*, Ger. *gut*; Icel. *god*.] *a. possessing desirable qualities, useful, serviceable, not bad* चांगला, बरा, उत्तम, (loosely) चोख, चोखट or चखोट, चोख-बेश, खासा, बरवा, ठीक, चालण्यासारखा, उपयोगी पडण्यासारखा, टाकाड नव्हे असा, हित. [EXTREMELY or SUPERLATIVELY GOOD लाखरुपयांचा (colloq.), लाख्या, बावनकशी, उत्तमोत्तम. THE G. AND THE BAD बरे वाईट *n*, चांगले वाईट *n*, सारासार *n*, सदसत् *n*. CONSIDERATION OF THE GOOD AND THE BAD बऱ्यावाईटाचा -चांगल्या वाईटाचा विचार *m*, सारासारविचार *m*, सदसद्विचार *m*. DISCRIMINATION BETWEEN THE G. AND THE BAD सारासारविवेक *m*, सदसद्विवेक *m*. SEPARATING THE G. FROM THE BAD सारासारनिर्णय *m*, चांगल्या वाईटाची निवड *f*, क्षीरनीरविभाग *m*. PRETTY G. मध्यम, बऱ्यापैकी, बरा, बरासा. VERY G. नामी, बेश, खासा, पसंत, उत्तम. TO GIVE ONE AS G. AS HE BRINGS तोलास तोल *m*. देणे. TO SEEM G. UNTO (-च्या) उचितास -विचारास -पसंतीस -धर्मास येणे, (-ला) पसंत पडणे, पसंतीस उतरणे.] २ *virtuous, pious, religious* (said of persons or actions) चांगला, भला, नेकीचा, सत्वशील, सत्वसंपन्न, सात्विक-सत्वस्थ, सत्ववृत्ति, सद्वृत्ति, धार्मिक, धर्मिष्ठ, साधुवृत्ति, सत् (in comp.; as, सत्कर्म, सत्संग, सद्गुण, सद्धर्म, सन्मार्ग, सज्जन.) [G. (godly, virtuous, &c.) MAN सत्पुरुष, पुण्यपुरुष, पुण्यप्राणी, पुण्यात्मा, सुजन, सुमनुष्य,

सद्गृहस्थ. G. (simple, mild, &c.) MAN देवभोळा,
 भोळा -भावडा -सरळ मनुष्य, देवमाणूस, ईश्वरी पुरुष.]
 ३ humane, well-disposed, benevolent, merciful,
 polite (often followed by to or toward; also
 formerly by unto) परोपकारी, उपकारी, मायाळू,
 दयाळू, मेहेरनजर ठेवणारा, (गरिबाचा) दाता, कनवाळू.
 ४ suited, adapted, of use (followed esp. by for)
 उपयोगी, कामास -उपयोगास पडणारा -येणारा, वेताचा,
 वेतवार, ठीक, योग्य, योग्यतेचा, पाहिजे तसा. ५ skilful,
 dexterous (followed esp. by at) चतुर, कुशल,
 पटाईत, वाकब, हुशार. ६ competent, sound, valid
 योग्य, ग्राह्य, साधार, उत्तम, विचारानें केलेला -दिलेला.
 ७ (in a commercial sense) of unimpaired credit
 लायक, भ्रूदार, पतीचा, पतवाळा, भला, खबरदार
 (कूळ n), जिवट, वजनदार, पैसेवाला. ८ real,
 actual, serious (as in the phrase in good sooth)
 खरोखरीचा, खरा, वास्तविक, वाजवी, न्याय्य. ९ not
 small or insignificant, considerable (as in the
 phrase ' a good deal ') बराच, बराचसा, जमेस
 धरण्यासारखा, क्षुल्लक नव्हे असा. १० sound, strong,
 firm, substantial, having strength, or pith or spirit
 कसदार, सकस, जीवदार, जिवट, दळदार,
 खबरदार, ससार, सतेज, सात्विक, ऐवजदार, धड,
 धडका. ११ auspicious शुभ, इष्ट, मंगल. [-OF SIGNS,
 ASPECTS, SEASONS, &c. शुभ, शुद्ध, इष्ट, मंगल, सु (IN
 COMP. AS सुकाल, &c.). G. AND BAD शुभाशुभ, सुष्टासुष्ट,
 स्वाडदाड.] १२ (pieces of money) सणसणीत कोरा,
 सणसणीत, खणखणीत, निर्मल. १३ full, complete
 पुरा, पूर्ण, सबंद, सगळा, भरून, भरपूर; as, " G.
 in the phrase a good name) निष्कलंक, यशस्वी,
 कीर्तिवंत, मोठें -चांगलें (नांव n), थोर. For G. or
 for G. and all completely and finally, fully, truly
 निर्वाणीचा, शेवटचा, निकालाचा, संपूर्ण, पूर्णपणें,
 खरोखर. G. breeding polite manners formed by
 education (सुसंवर्धनामुळें आलेलें) सौजन्य n,
 सुशीलता f, सभ्यता f, सभ्यपणा m, विनय m. (S).
 G. cheap reasonably cheap (lit. good bargain)
 स्वस्ता, किफायतीनें मिळणारा, फायदेशीर, वेताच्या
 किंमतीचा, फार महाग नव्हे असा, स्वल्पांतला, अल्पांत
 -थोड्यांत मिळालेला. Good folk or people n. pl. २
 (colly. Eng. and Scot.) fairies, brownies, pixies,
 &c. अप्सरा f. pl., वनदेवता f. pl., यक्षिणी f. pl. Good
 for nothing a. (a) of no value, worthless क्षुल्लक, बिन-
 महत्वाचा, बिनकिंमतीचा, निरुपयोगी, कुचकामी. (b) an
 idle person कुचकामी -निकामी -निरुद्योगी -निरुपयोगी
 -बशा -खाण्याला काळ (मनुष्य), अजागलस्तन m (pop.)
 अजागळ. Good Friday n. the Friday of Holy
 Week, kept in some churches as a fast, in me-
 mory of Christ's passion or suffering गुडफ्रायडे m,
 ख्रिस्ताच्या दुःखभोगाचा स्मरणदिवस m. Good

humour *n.* a cheerful state of mind प्रसन्नता *f.*
 सुशमर्जी *f.*, आनंदी वृत्ति *f.*, आनंदी स्वभाव *m.*, संतोष-
 वृत्ति *f.* Good'-humoured *a.* आनंदी. Good'-looking
a. देखणा, सुंदर, सुस्वरूप, सुरूप. Good'-nature *n.*
amiability सुस्वभाव *m.*, शांत -थंड -सौम्य -नम्र वृत्ति *f.*
 -स्वभाव *m.*, सुशीलता *f.*, सालसता *f.*; सालसाई *f.*
 सालसपणा *m.*, भलाई *f.*, भलेपणा *m.*, सद्वृत्ति *f.*, सुवृत्ति
f. Good'-natured, Good'-tempered *a.* सुस्वभावाचा,
 सालस, सुवृत्ति. Good speed *n.* Same as *godspeed*.
 Good turn *n.* a favour प्रसाद *m.*, कृपा *f.*, मेहेरवानी
f., उपकार *m.*, अनुराग *m.* (?), अनुग्रह *m.* Good'-will
n. (a) benevolence सौमनस्य *n.*, सद्विच्छा *f.*; कृपा
f., अनुग्रह *m.* [To ACQUIRE THE G.-WILL OF (-ची)
 मर्जी *f.* -अनुग्रह *m.* -कृपा *f.* संपादणें, (-च्या) पोटांत शिरणें
 (*fig.*). To LOSE THE G. -WILL OF (-च्या) मर्जीतून
 -मनांतून उतरणें, कृपा गमावणें. To PRESERVE THE G.-
 WILL OF (-ची) मर्जी *f.* -मन *n.* राखणें -खूष ठेवणें.]
 (b) (law) the tendency of persons, old
 customers & others, to resort to an established
 place of business; the custom of any trade or
 business एकदां धरलेलें व स्थायिक झालेलें दुकान न
 सोडतां त्याच ठिकाणीं आपलें खातें चालू ठेवण्याविषयींचा
 गिऱ्हाइकांचा कल *m.* -इच्छा *f.* -ओढा *m.* (c) the
 advantage accruing from such tendency कायम
 झालेल्या गिऱ्हाइकीपासून होणारा फायदा *m.* -मिळणारा
 नफा *m.* In good time *adv.* (a) opportunely,
 punctually अगदीं वेळेवर -वेळेला, नेमक्या -ठरल्या
 वेळीं, योग्य वेळीं, सुवेळीं, बेतावर. (b) *mus.* cor-
 rectly, in proper time तालशुद्ध, तालावर, ताल न
 चुकवितां, तालास धरून. To hold good to remain
 true or valid (सारखेंच) लागू पडणें, (-चा) अम्मल *m.*
 -जोर *m.* कायम राहणें. To make good (a) to maintain
 (वचन -शब्द इ०) राखणें, पाळणें, कायम ठेवणें, न बदलणें.
 २ to indemnify, to supply (a. defect or deficiency)
 (खोट *f.* -तूट *f.* -तोटा *m.* -नुकसान *n.* -हानि *f.* &c.)
 भरून देणें -काढणें, (-ची) भरपाई करण्यावद्दल कबुली
 देणें -भरपाई करणें, पुरें करून देणें. ३ to prove or
 verify (as an accusation) सिद्ध -शाबीत करणें-
 करून देणें -दाखविणें. ४ to prove to be blameless, to
 clear, to vindicate (-च्या वरील) दोष *m.* -आरोप *m.*
 तोहमत. *f.* &c. नाहींशी करणें -उडवून टाकणें, निर्दोषी
 आहे असें सिद्ध करणें. To think good to approve, to
 be pleased or satisfied with पसंत करणें, मान्य
 करणें, (-ला) संमति देणें, बरा वाटणें, आवडणें *in.*
con., मर्जीस -पसंतसि -उचितास येणें -पडणें -असणें *in.*
con. *g* of *s.* N. B. :— 'Good' in the sense of wish-
 ing well, is much used in greeting and leave-
 taking; as, "G. day, G. night, G. morning, G. even-
 ing." &c. Good या शब्दाचा उपयोग शुभचिंतनार्थीं
 फार होतो. Good *n.* that which possesses desira-
 ble qualities, promotes success, welfare, or happi-

ness, is serviceable, fit, excellent (oppo. to evil)
 बरें n, हित n, चांगलें n, भलें n, श्रेय n, कल्याण n,
 श्रेयाची कल्याणाची गोष्ट f, सुखाची भानंदाची
 फायद्याची गोष्ट f वाब f. [FUGITIVE G. पळतें पीक n.
 THE SUPREME G. परमार्थ m.] २ advancement
 of interests, advantage, benefit (oppo. to harm)
 फायदा m, लाभ m, हित n, श्रेय n, फल n, अबादी
 f, अबादानी f, चांगलें n, गुण m. ३ weal, welfare,
 well-being श्रेय n, कल्याण n, शुभ n, अभीष्ट n, हित
 n, बरें n. [TO WISH or SEEK THE G. OF कल्याण
 अभीष्टचितन n. &c. करणें g. of o., वरें मागणें with
 ला or चा of o., बऱ्यावर असणें g. of o.] ४ moral
 qualities, virtus नेकी f, नीतिधन n, इमानीपणा m,
 सचोटी f, सद्गुण m, नीतिमत्ता f. ५ pl. (a) wares
 (formerly used in the sing. in a collective
 sense) माल m, मालमत्ता f, सामान n, सामानसुमान
 n, जिन्नसपाजस m, जिन्नस m. [GOODS TAKEN FROM
 A SHOP TO BE RETAINED or RETURNED AS MAY
 SUIT जांगड (माल). PERISHABLE GOODS लवकर
 नासणारा -नासाऊ माल m, नासकें केणें n, न टिकाऊ
 -टिकणारा माल m.] (b) (in law) a comprehensive
 name for almost all personal property as distin-
 guished from land or real property जंगम मिळकत
 f, चर द्रव्य n, चीजवस्त f. (c) goods and chattel
 मालमत्ता f, जिंदगी f, इळाखिळा m, चीजवस्त f.
 Goods-engine n. (Eng). a freight locomotive
 मालगाडीचें इंजन n. Goods-train n. (Eng.) a
 freight train मालगाडी f, माल नेणारी भागगाडी
 f. Goods-wagon n. a freight car मालगाडीचा डबा
 m, वाघण f (collog.). G. adv. well (esp. in the
 phrase as good, with a following as expressed or
 implied), equally well सितकेंच चांगलें -उत्तम -ठीक.
 As G. as virtually, the same as सारखेंच, वस्तुतः
 एकच, खरें पाहिलें असतां. G.-by or G.-bye n. or
 interj. (a contraction of good be with you) fare
 well (a form of address used at parting) सुखी
 ऐस !, स्वस्त !, कुशल असो !, निरोप m. Good'ish a.
 tolerable, rather good than the contrary बऱ्यापैकी,
 बरासा, चालण्याजोगा, चांगलासा, टाकाऊ किंवा वाईट
 नव्हे असा, मध्यम. Good'liness n. grace, elegance,
 comeliness साजरेपणा m &c., सुबसुरतपणा m, सौंदर्य n,
 लावण्य n, स्वरूपता f, खुमास f. Good'ly a. pleasant
 सुखकर, सुखाचा, भानंदाचा, सौख्याचा, भानंद -सुख-
 दायक, सुष करण्याजोगा -करणारा, सुषकारक, समा-
 भानकारक, मजेचा, रम्य. २ comely, graceful
 सुस्वरूप, सुंदर, गोरा, गोमटा, साजरा, गोजरा, गोजिर-
 वाणा, देखणा, सुदर्शन, सुभावणा. ३ large, consi-
 derable, portly मोठा, भव्य, घराचसा, बहुतेक, पुष्कळसा;
 as, " A G. number." Good-man n. obs. Shakes.
 a familiar appellation of civility, equivalent to
 " My friend ", " Good sir, " (sometimes used

ironically) भाई हो!, दोस्त हो!, भव्या माणसा!,
 शत्रुप्याच्या कांया! (ironically). २ the
 master of a house or family घरकरी m, घरधनी m,
 घरचा मालक m, कारभारी, m, गृहस्थ m. Good'ness
 n. excellence चांगुलपणा or चांगलेपणा m, चोखटपणा
 m, गुण m, तेज n, सत्व n, सत्ता f, सौष्टव or सौष्टव n.
 २ soundness, heartiness, pluck कस m, सत्व n,
 जीव m, ऐवज m, वीर्य n (pop.) वीर and विरी f, तेज n,
 स्वारस्य n, जीवनपाणी n, दम m. ३ purity, auspiciousness
 शुद्धि f, शुभ n, शुभता f, शुद्धता f.
 ४ virtue, benevolence सद्गुण m, गुण m, उदारपणा m,
 औदार्य n, भलाई f, भलेपणा m, भलेपण n, नेकी f,
 साधुत्व n, साधुपणा m, साधुवृत्ति f, सत्व n. ५ kindness
 कृपा f, उपकार m, परोपकार m, अनुग्रह m, प्रसाद m,
 चांगुलपणा m, भलेपणा m, मेहेरबानी f, दया f, माया
 f. Good-wife n. fem. the mistress of a house गृहिणी
 f, घरधनीण f, घरकरीण f, घरचारिणी f, घरची कारभा-
 रीण f. Good-wife (a low term of civility or sport)
 अवा or आवाजी f, आज f, बाई f. Goodygoody a.
 colloq. exhibiting goodness with silliness अतिशय भो-
 लसर, सद्दोदित धर्माची किंवा नीतीची सबब पुढे आणणारा.
 Goose (gōōs) [A. S. gos., pl. ges (lengthened o
 caused loss of n, and gos = gons, gans) -L. anser
 (= hans-er), Sk. हंस.] n. (pl. Geese) any large
 web-footed bird like a duck but larger and strong-
 er हंस m, हंसी f, वरटी f. [CRY OF THE G. cackle
 हंसनाद m. FLIGHT or FLOCK OF GEESE हंसमाला f.]
 २ any large bird resembling the common goose
 हंसासारखा मोठा पक्षी m. ३ a tailor's smoothing
 iron (so called from its handle which resembles
 the neck of a goose) हंसी f, हंसाच्या मानेच्या आका-
 राची मूठ असलेली) कपडा साफ-गुळगुळीत करण्याची
 शिंप्याची इस्तरी f. ४ a silly creature बेवकूब
 -मूर्ख माणूस, वेडगळ, अजागळ. ५ a game played
 with counters on a board divided into compart-
 ments, in some of which a goose was depicted एक
 हंसपटाचा खेळ m. हा खेळ खेळण्याच्या लांकडी पटावर
 जीं घरे पाडलेलीं असतात त्यांपैकीं कांहीं घरांत हंसाचें
 चित्र काढलेलें असतें. A wild goose chase an at-
 tempt to accomplish something impossible of
 attainment वेडगळ -निरर्थक प्रयत्न m, अशक्य गोष्ट
 सिद्धीस नेण्याकरितां तिला हात घालणें n, शशशृंग-
 शोधन n. Goose-quill n. a large quill of a goose,
 used as a pen लिहावयाचें हंसाचें पीस n, हंसपक्ष्याच्या
 पिसाची लेखणी f. Goos'ery n. a place for keeping
 geese हंसपक्ष्यांचें खुराडें n, हंसशाला f. २ silliness
 मूर्खपणा m, आचरटपणा m, वेडगळपणा m. Gos'let n.
 dim. of goose. Gos'ling n. a young or unfledged
 goose हंसाचा बच्चा m -पिछू n.

Gooseberry (gooz' -berri) [Prof. Skeat says goose- is
 for grouse- or groise-, which appears in O. Fr

groisels, grosele, gooseberry.] *n. bot. a thorny shrub of the genus Ribes* एक प्रकारचें काटेरी झाड *n.*, गूजबेरीचें झाड *n.* २ *the edible berries of such shrub* (द्राक्षें, तोरणें यांसारखें) गूजबेरीचें फळ *n.*, गूजबेरी *n.* ३ *a silly person* मूर्ख, बैल, (*fig. & contemptuous*), नंदी, टोणपा, अजागळ.

Go-out (*gō'-out*) [*Go + out.*] *n. a sluice in embankments against the sea* (ओहटीच्या वेळीं मोन्या व गटारें यांतील पाणी समुद्रांत सोडून देण्याची) समुद्रकिनार्याच्या धड्यांतील गोमुखी *f.*-मोरी *f.*

Gopher (*gō'fer*) [*Heb.*] *n. zool. one of several North American burrowing rodents of the general Geomys, and Thomomys, of the family Geomyidæ (called also pocket gopher and pouch-ed rat)* जमिनींत बिलें करून राहणारा एक जातीचा उंदीर *m.*, गोफर *m.* अमेरिकेंत एका विशेष जातीच्या कांसवाला किंवा सापालाही गोफर असें म्हणतात.

Gordian (*gord'yan*) [*The Gordian knot was a knot so tied by Gordius, king of Phrygia, that no one could untie it.*] *a. pertaining to Gordius, king of Phrygia, or to a knot tied by him* फ्रिजिआचा राजा जो गॉर्डिअस त्याच्यासंबंधीं, गॉर्डिअसने बांधलेल्या -मारलेल्या गांठीचा -संबंधीं, गॉर्डिअसच्या गांठीसंबंधीं. २ (*hence*) *intricate* भानगडीचा, गुंतागुंतीचा, सोडविण्यास कठीण, त्रासाचा, त्रासदायक, डोकेफोडीचा, मुष्किलीचा, माराकुटीचा. *Gordian knot an intricate knot tied by Gordius in the thong which connected the pole of the chariot with the yoke* (रथाचा दांडा व जोखड यांच्या सांध्याशीं) गॉर्डिअसने मारलेली गांठ *f.* ही गांठ सोडणारास एशिया खंडाचें स्वामित्व मिळेल असें भविष्य एकानें वर्तविल्यावरून आलेकझांडर धी ग्रेट यानें ती सोडण्याचा प्रयत्न केला. परंतु तो सफळ होईना. यासाठीं (एशिया खंड हातचें जाऊं नये म्हणून) त्यानें ती आपल्या तरवारीनें तोडून टाकिली. २ (*hence*) *an inextricable difficulty* ब्रह्मगांठ *f.*, पेंच *m.*, मेख *f.*, मखलाशी *f.* *To cut the G. knot to remove a difficulty by bold and energetic measure* मोठ्या धैर्यानें कठीण अडचणींतून -प्रसंगांतून पार पडणें, मखलाशी सोडविणें.

Gore (*gōr*) [*A. S. gor, blood, dung, dirt.*] *n. blood* रक्त *n.*, रुधिर *n.* २ (*esp.*) *clotted blood* (रक्त-प्रवाह बंद झाल्यावर राहिलेलें) गोठलेलें -घट्ट रक्त *n.*, रक्ताचीं चकळें *n. pl.* *G. v. t. to pierce or wound (as with a horn)* (रक्त येण्यासारखी जखम पडण्या-इतकें शिंगानें) भोंसकणें (or भोसकणें), भसकावणें, शिंग (or गा) टणें, शिंग मारणें, (अणीदार हत्यार शरीरांत) खुपसणें. *Gor'ed pa. t. and pa. p. Gor'ing pr. p. and v. n.* [*SCRATCH or MARK OF A G.* खाकर *m.*] *Gor'y a. covered with clotted blood* रक्तबंबाळ, रक्तानें भरलेला, रक्ताक्त. २ *bloody, murderous* रक्ताचा घोंट घेण्यास उत्सुक, खुनी, खुनशी, खून

घेणारा, खून पाडणारा, घातकी, प्राणार्थी गांठ घालणारा; as, "G. emulation."

Gore (gōr) [A.S. *gara*, a projecting piece of land, from *gar*, a spear-point] *n.* a triangular piece of cloth sewed into a garment, sail, &c. कळी *f*, बघ्ना *m* (?), जगलपट्टी *f* (of a shirt), (त्रिकोणाकृति) कापडाचा तुकडा *m.* २ a small triangular piece of land जमिनीचा त्रिकोनी तुकडा *m* -पट्टी *f*, भूमित्रिकोण *m*, त्रिकोणभूमि *f*. G. to cut in a triangular form कळी *f* -त्रिकोनी तुकडा कापणे -काढणे. २ to provide with a gore (-ला) कळी *f*. लावणे, (सदन्याला) बगलपट्टी *f*. मारणे-लावणे; as, "To G. a shirt".

Gorge (gawrj) [O. Fr., -L. *gorges*, a whirl-pool, from its gaping appearance or voracity, applied to the gullet; akin to Sk. गर्गर, whirlpool गृ, to devour.] *n.* the throat, the gullet गळा *m*, कंठ *m*, गळ *m* (S.). २ a narrow passage अरुंद -चिंचोळा रस्ता *m* -मार्ग *m*. -वाट *f*. ३ a defile between mountains खिंड *f*, खिंडकुली *f* or -लें *n*, खेंड *f*, खिंडार *n*. ४ that which is swallowed (esp. by a hawk or other fowl) (कोंबडीं, बदकें इ० पाळीं व पक्ष्यांचें) खाणे *n*, खाद्य *n*. ५ a choking of a passage or channel by an obstruction (चोंदल्यामुळे) रस्ता बुजून जाणे *n* -बंद होणे *n*, रस्ता चोंदणे *n*. ६ full meal, glut अभरवण *n* or *f*, भरपूर जेवण *n*. ७ (naut.) the groove of a pulley कप्याची खांच *f* -पन्हळी *f*. G. v. t. to swallow with greediness हांवरटपणानें -अधाशीपणानें -बकाबक खाणे -गट्ट करणे, अस्र पोटांत भरणे -खचणे -दडपणे, दपटून जेवणे, नळीचें वऱ्हाड करणे, आकंठ भोजन करणे -जेवणे, गळ्याशीं येई तों खाणे. G. v. i. to eat greedily and to satiety हांवरटपणानें (पोट फुगे तों) खाणे, आधाशीपणानें (गळ्याशीं येईपर्यंत) खाणे. Gor'ged *a.* having a throat सकंठ, कंठयुक्त. २ glutted अन्नाचा वीट आलेला, ठांसलेला, आकंठ भरलेला.

Gorgeous (gawr'jus) [O. Fr. *gorgias*, beautiful, gaudy -*gorgias*, a ruff, Fr. *gorge*, the throat.] *a.* showy, fine, magnificent झळकफळक, भक्क्याचा, भडक, भव्य, जरक बरक, भळभळीत, घवघवीत, झळझळीत, भक्केदार, शोभायमान. Gor'geously *adv.* Gor'geousness *n.* भडक *f*, शान *f*, झळझळ *f*, झळझळाट *m*.

Gorget (gawr'-jet) [See Gorge.] *n.* a piece of armour, whether of chain mail or of plate, defending the throat and upper part of the breast and forming a part of the double breast-plate of the 14th century कंठत्राण *n*, पदक *n*, जुगणी *f*. २ a small ornamental plate, usually crescent-shaped and of gilded copper (formerly hung round the neck of officers in full uniform) (अलंकारादाखल घालण्याचा) गळ्यांतील अर्धगोलाकृति पट्टा *m*, मानपट्टा *m*. (on the analogy of गळपट्टा, कमरपट्टा, &c.). ३ surg. a grooved instrument used in per-

forming various operations (called also blunt gorget) (शस्त्रक्रिया करण्याचें) पन्हेकीदार शस्त्र n. zool. a crescent-shaped, coloured patch on the neck of a bird or mammal पक्ष्यांच्या मानेवरील रंगीत अर्धचंद्राकृति पट्टा m, (पोपट इ० पक्ष्यादिकांच्या) मानेवरील रंगीत कोर f.

Gorgon (gor'gun) [L. gorgon, gorgo -Gr. -gorgos, grim.] n. (Gr. myth.) one of the three fabled sisters (Stheno, Euryale, and Medusa) with snaky hair and of terrific aspect, the sight of whom turned the beholder to stone. The name is particularly given to Medusa ग्रीक लोकांच्या पुराण-प्रसिद्ध स्थेनो, युरीयली, व मेड्युसा अशा ज्या तीन बहिणी त्यांपैकी एक f. यांच्या भंगावर सर्पासारखे केंस असून, चेहरा इतका भयंकर होता की त्यांच्याकडे पाहणारा निवळ पाषाण बनत असे. सदरहू तीन बहिणीपैकी जी मेड्युसा हजला हें नांव विशेषकरून लावलेलें आढळते. २ (Milton) any thing very ugly or horrid कोणतीही विकराल-कद्रूपी वस्तु f, विकराल स्वरूप n, विद्रूप मूर्ति f. Gor'gon, Gorg'onean, Gorgonesque', Gorg'onian a. like a Gorgon, terrific भयानक, विकराल, भयंकर. २ (hence) very ugly अगदीं विद्रूप, वेडाविद्रा, आंगळ, घाणेरडा, वेढब.

Gorilla (gō-rill'ä) [An African word.] n. zool. a large, arboreal, anthropoid ape of West Africa पश्चिम आफ्रिकाखंडातील मोठ्या जातीचा मनुष्यासारखा वानर m, माकड m or n, गोरिला m,

Gormand (gawr'mand) [Fr. gourmand a glutton.] n. a greedy eater अधाशी, पुष्कळ-अतिशय खाणारा, खा खा खाणारा, खादाड मामा m. G. a. gluttonous खादाड, खाखा सुटलेला, खाण्यावर उठलेला. Gor'mandise v. i. to eat greedily दपटून-रपाटून-रगडून खाणें, उपटं जेवणें. Gor'mandiser n. a glutton खादाड, अधाशी, हांवरा. Gor'mandism n. gluttony अधाशीपणा m, खादाडपणा m, खाखा f, हांवरटपणा m.

Gorse (gawrs) [A. S. gorst, Furze.] n. (bot.) Furze, which See. Gors'y a.

Gory. See under Gore.

Gospel (gos'pel) [A. S. godspell; commonly derived from A. S. god, " Good " and spell, story, and so a translation of Gr. evangelion, good news; but more probably from god, " God " and spell, a narrative = God-narrative. So also the Icel. is guth-spjall, God-story, and not goth-spjall, " good story. "] n. glad tidings सुवार्ता f, शुभवार्ता f, शुभवर्तमान n. (b) (esp.) the good news concerning the life of Christ ख्रिस्ताचा शुभवृत्तांत m, ख्रिस्तासंबंधी शुभवर्तमान n. २ one of the four narratives of the life and death of Jesus Christ (मॅथ्यु, मार्क, ल्यूक आणि जॉन यांनी लिहिलेल्यापैकी कोणतेही) ख्रिस्ताचें शुभवर्तमान n. ३ a selection from one of the gospels,

for use in a religious service (स्वासनेकरितां ख्रिस्ता-
च्या) शुभवर्तमानांतील निरूपणाचा उपदेशाचा विषय
m; as, "The G. for the day." ४ a system of religi-
ous doctrines विशेष शुभधर्मपंथ m. शुभवर्तमान n. ५
(sometimes) any system of political doctrines or
of social philosophy राजकीय सामाजिक शुभधर्म m;
as, "This political G." ६ anything propounded
or accepted as infallibly true खरीच आहे अशी
मानलेली कोणतीही गोष्ट f, शुभवर्तमानासारखी सत्य
गोष्ट f, ब्रह्मवाक्य n. (fig.), वेदवाक्य n. (fig.), ब्रह्मसूत्र
n. (fig.). G. a. evangelical ख्रिस्ती शुभवर्तमानाचा
संबंधी. २ शुभवर्तमानासारखा, शंकातीत, निर्विवाद;
as, "A G. truth." Gos'peller n. one of the four
evangelists (मॅथ्यु, मार्क, ल्यूक आणि जॉन यांपैकीं
एक) ख्रिस्ती शुभवर्तमानकार m. २ a priest who reads
the gospel during the communion service शुभवर्त-
मानवाचक m, (ईश्वरोपासनेच्या वेळीं वेदीजवळ ख्रिस्ती)
शुभवर्तमानांतील अध्याय वाचणारा प्रीस्ट m. Gos'pe-
lize or Gos'pelize v. t. to form according to the
gospel ख्रिस्ती शुभवर्तमानाला धरून करणे -रचणे;
as, "A command G.ed to us." २ to instruct in
the gospel ख्रिस्ती शुभवर्तमानाचें शिक्षण देणे, ख्रिस्ति
शुभधर्माची भोळख करून देणे; as, "To G. the
savages."

Goss, (obs.) Shakes. See Gorse.

Gossamer (gos'a-mër) [M. E. gossomer -M. E. samere
-Romance samarra, the skirt of a mantua, from
the legend that it is the shreds of the Virgin
Mary's shroud which she cast away when she was
taken up to heaven. Prof. Skeat thinks it is formed
from goose & summer of which summer may (as in
Ger. mädchen-sommer) mean 'summer-film.'] n. a
fine, filmy substance, like cob-webs, floating in the
air, in clear weather रहातारी f, वाततूल n. २ (a)
any very thin gauze-like fabric पातळ जाळीदार
-कापड n. -कपडा m (b) (also) a thin waterproof
stuff पाणी भांत येजं न देणारा -घेणारा (पावसाळी)
-कपडा m.-कापड n. (c) an outer garment made
of waterproof gossamer (सदरहू कापडाचा) वरून
घालण्याचा (पावसाळी) कपडा m, पावसाळी आंगरखा
m. Gos'samery a. flimsy पातळ, नाजूक.

Gossip (gos'ip) [Orig. a sponsor in baptism, or one
related in the service of God; M. E. gossib (earlier
from, godsib) -God, and sib, relationship.] n. a
sponsor ख्रिस्ती धर्मपिता m, ख्रिस्ती धर्ममाता f. २
Shakes. a familiar & customary acquaintance, a
companion सोबती, दोस्त m, गडी, जोडीदार, साथी
दार, भाईबंद. ३ (a) an idle tattler (as applied to
males) गप्पी, गप्या, गोष्टीप्रिय, गोष्टीखंड. (b) (as
applied to females) नगरभवानी f, भटकभवानी f,
गांवगाई f, &c. See Gadder. ४ groundless

rumour गप्प f, गपसप f, थाप f, गुलथाप f, बात f (बाता pl.). G. v. t. (obs.) Shakes. to stand sponsor to (-चा or -ची) धर्मपिता or धर्ममाता होणे. G. v. i. (obs.) Shakes. to make merry मजा मारणे करणे -उडवणे. २ Shakes. to prate वटवट f -बडबड f करणे -चालविणे, तोंड (सारखें) सुरू -चालू ठेवणे. ३ to run about and tattle गप्पा छाटणे, बाता कुटणे -खबालणे, फात्या f. pl. -बाता f. pl. मारणे. Gos'siper n. गप्पीदास, बाताड्या. Gos'sipry n. special intimacy विशेष -निकट परिचय m, दाट -घट्ट ओळख f, संघट्टण f, मेतकूट n (fig.). २ gossip गप्पा f. pl., &c. Gos'sipy a. full of, or given to, gossip बाताड, गप्पीदास. Gossip-stand n. This term is rendered into Marathi by such words as रिकामटेंकड्यांचा आखाडा m -फड m -अड्डा m, रिकामचावडी f, &c.

Got, See under Get. मिळविलेला, संपादित, &c. Ill G. अन्यायोपार्जित, उपटाउपटीचा, हरामाचा. Well G. न्यायोपार्जित, स्वकष्टार्जित, सरळ मार्गाने मिळविलेला, निढळ्या घामाचा, हलालीचा.

Goth (goth) [O. E. Gotan; L. Gothi (pl.), the Goths.] n. ethno. one of an ancient Teutonic race, who dwell between the Elbe and the Vistula in the early part of the Christian Era प्राचीन (अस्सल) व्युत्पन्निक लोकांच्या गॉथ जातीपैकीं मनुष्य m, गॉथ m. २ a barbarian जंगली -अडाणी -रानटी -वेडगळ -आडदांड -आडमुठ्या मनुष्य, आडमुठ्या. Goth'ic a. pertaining to the Goths, or their language गॉथ लोकांच्या संबंधीं, गॉथ लोकांच्या भाषेसंबंधीं. २ rude, barbarous जंगली, अडाणी, रानटी, वेडगळ, दांडगट, आडदांड, आडमुठ्या. ३ (arch.) (पश्चिम युरोपखंडांत इ० स० १२०० पासून १४७५ पर्यंतच्या सुमारास प्रचलित असलेल्या) गॉथिक बांधकामाच्या धर्तीचा. G. n. the language of the Goths गॉथभाषा f. २ a kind of square-cut type, with no hair lines (विशिष्ट आकाराचा) गॉथिक ठसा m. -टाईप m. ३ (arch.) the Gothic style of architecture गॉथिक बांधकाम n, गॉथिक बांधकामाची धर्ती f. Goth'icise v. t. to make Gothic गॉथिक स्वरूप देणे. २ to bring back to barbarism पुन्हां रानटीपणांत लोटणे -ढकलणे. Goth'icism n. a Gothic idiom गॉथभाषासंप्रदाय m, गॉथिकपणा m, गॉथिक भाषेतील संप्रदायविशेष m. २ conformity to the Gothic style of architecture गॉथिक बांधकामाचें अनुकरण n, (बांधकामाचा) गॉथिकपणा m. ३ barbarousness रानटीपणा m, अडाणीपणा m, दांडगटपणा m.

Gothamist (goth'a-or götha-mist) [Orig. 'man of Gotham,' a village of Nottinghamshire, noted for some pleasant blunders or simpleton stories.] n. इंग्लंडमधील नॉटिंगहॅम परगण्यांतील गॉथम नांवाच्या खेड्यांतील रहिवासी m, गाथमगांवकर m, गाथमकर m. या खेड्यासंबंधाने पूर्वी बऱ्याच भोळसरपणाच्या गोष्टी प्रचलित होत्या. २ (hence) a wiseacre, a person

deficient in wisdom दीडशहाणा *m*, उंटावरचा शहाणा
m, अकलेचा खंदक *m* (*ironical*).

Gothamite *n*. a gothamist which see.

Gotten, see under Get.

Gouge (*gōōj* or *gowj*) [*Fr.*,—*Low L. guvia*, a kind of chisel.] *n*. a chisel for cutting holes, or channels विंधण्याचें अजत *n*, नाख्या *m*, सन्या *m*. २ a bookbinder's tool for blind tooling or gilding, having a face which forms a curve पुस्तकें बांधणा-
राचा नाख्या *m*. ३ (*a*) —the act. खोबण मारणें *n*.
पाडणें *n*. (*b*) a groove खोबण *f*, (लांकडांत वगैरे)
खोदून उकरून काढलेली पोकळी *f* - पन्हळी *f*. ४
(*slang*) imposition, fraud दगा *m*, ठकवणूक *f*,
फसवणूक *f*, ठकबाजी *f*, लुबेगिरी *f*, &c. ५ (also)
an impostor, a cheat भामत्या, सोदा, ठक, लुबा
-लबाड मनुष्य. *G. v. t.* to scoop out with a gouge
(नाख्याने) पन्हळी पाडणें. २ to scoop out (as the
eye) with the thumb nail आंगठ्याच्या नखानें (डोळा)
उपसून काढणें. ३ to cheat in a bargain (सौद्यांत)
फसविणें, ठकविणें, बुडविणें.

Gourd (*gōrd* or *gōōrd*) [*O. Fr. gourde*, contraction of *Fr. cougourde* —*L. cucurbita*, a gourd.] *n. bot.*
भोंपळा *m*. [*BITTER G.* कडू भोंपळा *m*, कडतुंबी *f*,
कडुकालाबु *m*. *BOTTLE-SHAPED G.* तुंबा *m*, तुंबी *f*, अलाबु
m. *YOUNG G.* घटा *m*. *SOME OTHER KINDS ARE:*—
घणसा, डांगर, नारिंगी, तवशी, धेंडशी, परवर, पेठा OR
पेठा.] २ a dipper or other vessel made from the
shell of a gourd वाळलेल्या भोंपळ्याचें भांडें *n*, तुंबा
m, कमंडलू *m*. ३ (hence) a drinking vessel, a
bottle पिण्याचें पात्र *n*, भांडें *n*, शिशी *f*, बाटली *f*, &c.
G.-tree n. भोंपळीचें झाड *n* -वेल *m*. Gourd'iness *n*.
Gourd'y *a*.

Gourmand (*gōōr 'mānd*) [*Fr.*, a glutton.] *n. a*
glutton खाबू, पोटबाबू, खाबूनंदन, खादूनंदन, औदरिक.
See under Gormand.

Gout (*gowt*) [*Fr. goutte* —*L. gutta*, a drop, be-
cause the disease was supposed to be caused by
a humour settling on the joints in drops.] *n* a
drop, a clot or coagulation टिपका *m*, बिंदु *m*, गांठ
f, सांखा *m*. २ a painful constitutional disease in
which there is an accumulation in the blood of
uric acid salts in consequence of deficient excretion
or increased formation of the products of proteid
metamorphosis, inflammation of the joints, parti-
cularly of the great toe (In its last stages it
attacks the stomach.) वातरक्त; वेदनाप्रचुर संधिवि-
कार *m*, रक्तांत मूत्राम्लां (uric acid) तील क्षार संचित
झाल्यामुळें हा रोग होतो. हा रोग झाला असतां विशेषें-
करून पायाचा आंगठा एकाएकीं सुजतो. ३ a disease of
cornstalks धान्याच्या पातीवर पडणारा रोग *m*.
Gout'ily *adv.* Gout'iness *n*. वातरक्तप्रसक्ता *f*, वात-

रक्त झालेली स्थिति *f.* Gout's *a.* diseased with or subject to the gout वातरक्तग्रस्त, वातरक्तानें पीडलेला. २ pertaining to the gout वातरक्तासंबंधी, वातरक्त-विषयक. ३ swollen as if with gout (वातरक्तासारखा) सुजलेला, फुगलेला, फुगीर.

N. B. :—Gout is वातरक्त and one kind of संधिवात. Rheumatism is आमवात. वातरक्त viz. Gout and आमवात viz. Rheumatism should not be confounded. Gout is sometimes called पादाग्ररोग which corresponds to the Greek name *podagra*. वातरक्त and रक्तपिती are two distinct diseases and therefore should not be confounded. For more information on this point see Dr. Garde's *Madhavanidān* in Marathi. In popular language Gout is wrougly called in Marathi वातरोग, संधिवायु, वायु, शूल &c.

Govern (*gouv'ern*) [*O. Fr. governor (It. governare)*]
 —*L. gubernare*, to steer a ship, to rule, borrowed from *Gr. kybernan*, akin to *Gr. kybe*, head.]
v. t. to regulate by authority सत्तेने -अधिकारानें नियंत्रण *n.* -नियमन *n.* करणें, (-वर) अधिकार *m.* -हुकूम *m.* -हुकूमत *f.* -सत्ता *f.* -राज्य *n.* -अम्मल *m.* &c. गाज-विणें -चालविणें -करणें. २ to direct, to restrain, to manage हुकमांत -ताब्यांत -कबज्यांत ठेवणें -राखणें, (आपल्या) मर्जीप्रमाणें चालविणें, आवरणें, अटोपणें, आटोपणें, बंदोबस्त *m.* -बंदोबस्ती *f.* ठेवणें -राखणें *g. of o.*, आवर -आटोप -शासन -नियमन करणें *g. of o.*, दाबांत -कह्यांत ठेवणें -बाळगणें; as, "To G. a horse." ३ *gram.* to require, or require to be in, a particular case (व्याकरणांत पुखाद्या शब्दाच्या संबधानें) विशेष विभक्ती आणणें -यावयास लावणें -अवश्य करणें; as, "A transitive verb governs the objective case." *G. v. i.* (*a*) to exercise authority अम्मल *m.* -राज्य *n.* करणें -चालविणें, अखत्यार *m.* -हुकूम *m.* -अम्मल *m.* -सत्ता *f.* बजा-विणें. Governabil'ity *n.* governableness which see. Gov'ernable *a.* controllable, manageable आवराया -चा -जोगता -जोगा, &c., अटोपायाजोगा &c., नियम्य, नियमनीय, शास्य, शासनीय, वश्य, दाबांत ठेवतां येण्या-जोगा -सारखा, कह्यांत राहणारा -वागणारा. Gov'ernable-ness *n.* शासनीयता *f.*, नियमनीयता *f.*, आवरतां येण्याजो-गेपणा *m.*, शास्यता *f.* Gov'ernance *n.* control, govern-ment, authority शास्यता *f.*, ताबा *m.*, अम्मल *m.*, अधि-कार *m.*, अखत्यार *m.*, हुकूम *m.*, हुकूमत *f.*, सत्ता *f.*, वर्चस्व *n.* २ arrangement व्यवस्था *f.*, घडी *f.*, जम *m.*, नीटने-टकेपणा *m.*, ठाकठीकपणा *m.*, बेतबात *m.* Gov'ernante, Gov'erness *n. fem.* a female governor स्वामिनी *f.*, अधिकारिणी *pop.* अधिकारीण *f.*, शासनकारिणी *f.* २ (*esp.*) one entrusted with the care and instruc- tion of children (usually in their homes) (मुलां- करितां घरांत ठेविलेली) शिस्त लावणारी व शिक्षण देणारी बाई *f.*, मुलांस शिक्षा लावणारी बाई *f.* Gov'ern- ing *pr. p. a.* prevalent, controlling चालू, नियामक,

(-चा) अम्मल असलेला, प्रबल, सत्तावान्, जोरावर असलेला. [GOVERNING BODY नियामकमंडळ n.]
 २ requiring a particular case विशेष विभक्तीची अपेक्षा करणारे (क्रियापद, इ०), विभक्तिकारक. Govern-
 ment n. control, direction, regulation नियमन
 n, नियंत्रण n, व्यवस्था f, आचर m, आटोप m, नियम
 m, देखरेख f, बंदोबस्त m, बंदोबस्ती f, आळाबांधा m,
 आळेबंद m, अम्मल m; as, "Civil, Church, or family
 G." २ the system of polity in a state राज्यपद्धति f,
 राज्यकारभाराचे धोरण n तंत्र n, राज्यतंत्र n, राज्य
 चालविण्याची रीत f तन्हा f -नियम m. pl. ३ au-
 thority अधिकार m, सत्ता f, सामर्थ्य n, ताबा m,
 अखत्यार m, हुकूम m, हुकमत f, मामलत f, मामला m;
 as, "I here resign my G. to thee." ४ the ruling
 power, the administration, the person or persons
 authorized to administer the laws शासनसत्ता f, शा-
 सनाधिकार m, शास्ता m, सरकार n, (राज्यकारभाराचीं
 सूत्रे हातीं असलेला) अधिकारी पुरुष m, (राज्यांतील)
 अधिकारी वर्ग m -पुरुष m. pl., (राज्याचे) कर्णधार
 m. pl., शास्ते m. pl. २ a state राज्य n, संस्थान n; as,
 "The G.s of Europe." ६ Shakes. management of
 the limbs or body इंद्रियनियमन n. ७ the influence
 of a word in regard to construction, requiring that
 another word should be in a particular case
 कारक n. Governmen'tal a. pertaining to, or
 made by, government सरकारचा, सरकारसंबंधाचा,
 सरकाराने केलेला, सरकारी, राज्यसूत्रचालकांचा; as,
 "G. duties." Governor n. (a) a chief ruler
 सुभेदार, मुख्य -वरिष्ठ अधिकारी, सरसुभा, मुख्य नियंता
 -शास्ता -अनुशास्ता. (b) (now esp. in India) a
 chief ruler of a presidency इलाखाधिपति m,
 गव्हर्नर m, धाकटे लाटसाहेब m. २ a tutor, a
 guardian नियामक, शिक्षक, नियंता, देखरेख ठेवणारा,
 खासगी -घरगुती अध्यापक. ३ naut. (R.) a pilot
 गलबतांची बंदरांत नेआण करणारा (त्याच बंदरांतील
 अधिकारी), बंदरांतील माहितगार नावाडी m -सुकाण्या m.
 ४ mach. a contrivance applied to steam-engines,
 water-wheels, and other machinery, to maintain
 nearly uniform speed when the resistances and
 motive force are variable वराळ यंत्राची गति होतां
 होईल तितकी सारखी राखणारा सांचा m -नियामक m.
 Governor-General n. (pl. Governors-Gen'eral)
 गव्हर्नरच्या वरचा अधिकारी, गव्हर्नर जनरल m, व्हाई-
 सरॉय m, बडे -थोरले लाटसाहेब m. Governorship n.
 the office of a governor गव्हर्नरचा हुद्दा m -जागा f
 -अधिकार m.

Gowk, Gouk (gowk) [See Gawk.] n. zool. the
 European cuckoo. (called also jawky) युरोपीय
 कोकिला f. २ a simpleton, See Gawky.

Gown (gown) [M. E. goune, a loose robe.] n. a
 loose flowing upper garment (सर्वांगावर घालण्याचा

लांब) सैल झगा *m*, गाऊन *m*. २ (esp.) *the ordinary outer dress* (स्त्रिया, पदवीधर, शिष्यवृत्तिधर, न्यायाधीश, वकील वगैरे धंदेवाईक लोक इ०कांचा) व्यवसायदर्शक झगा *m*, शांततासूचक झगा *m*. ३ *Shakes. any sort of dress* पोशाख *m*, वेष *m*, पेशा *m*, पेहेराव *m*; as, "He comes in the G. of humility." Gow'n-ed *a*. झगा घातलेला, कपडे केलेला. Gown's man or Gown'man *n*. one whose professional habit is a gown (as a divine &c.) (ज्यास स्वतःच्या व्यवसायाची खूण म्हणून झगा घालावा लागतो असा) झगेवाला पाद्री *m*. २ (hence) *a civilian* (in distinction from a soldier) झगेवाला मुलकी अधिकारी-मुलकी अम्मलदार.

Gowpen (gow'pen) [Scand.] *n*. the hollow of the hand or of the two hands held together. अंजलि *m* pop. अंजळी *f*, ओंजळ or ओंजळ *f*, अंजलिपुट *m* or *n*. २ *a handful* ओंजळ *f*, ओंजळभर *f* (दिलेली वस्तु *f*).

Grab (grab) [Cf. Swed. grabba, Sk. ग्रह (?) to grasp; greifen, to seize. From the same root as Grapple, Grasp, Grip.] *v. t.* to snatch, to seize suddenly झोंबाडणें, झोंबाडा घालणें, पकडणें, (छापा घातल्यासारखें) हिसकावणें, हिसकणें. G. *n*. a sudden grasp or seizure पकड *f*, मिठी *f*, छापा *m* (fig.), (एकदम हात मारून) पकडणें *n*. २ *an instrument for clutching objects for the purpose of raising them* (specially applied to devices for withdrawing drills &c. from artesian and other wells that are drilled, bored, or driven) (-आंत धरून ओझें वगैरे उचलण्याची कप्पी लावून चालविण्याची) पकड *f*, गुराव *f*. G. -bag *n*. colloq. (at fairs) a bag or box holding small things which are to be drawn, without being seen, on payment of a small sum थोडेसे पैसे देऊन आंत न पाहतां काढून घेण्याच्या लहान लहान चिजा भरलेली पिशवी *f* -पेटी *f*, (जत्रेंतील) सोडतीची पेटी *f* -पिशवी *f*. G. game *n*. colloq. a theft committed by snatching a purse or other piece of property (पैशाची पिशवी इ०) हिसकावून घेऊन केलेली चोरी *f*, हिसकाहिसक करून केलेली चोरी *f*, देखतचोरी *f*. Grab'ber *n*. one who grabs देखतचोर *m*.

Grabble, same as Grope.

Grace (grās) [Fr. grace—L. gratia, favour—gratus beloved, dear, agreeable, pleasing.] *n*. the exercise of love, kindness, mercy, favour कृपादृष्टि *f*, दया *f*, परोपकारी -दयाळ स्वभाव *m*, मेहेरनजर *f*, सखेहता *f*. २ *favour bestowed or privilege conferred* अनुग्रह *m*, कृपा *f*, प्रसाद *m*, अनुग्रहाचें -कृपेचें फळ *n*. [OBJECT OF G. कृपापात्र *n*, अनुग्राह्य. TO GET INTO ONE'S GOOD GRACES (-च्या) पोटांत शिरणें, (-ची) मर्जी *f* -मन *n*. संपादन करून घेणें. TO GET OUT OF ONE'S GOOD GRACES (-च्या) कृपेतून -मर्जीतून -मनांतून उतरणें, (-ची) अवकृपा होणें with वर of s.] ३ *theol.* the divine favour

toward man; the mercy of God, as distinguished from His justice ईश्वरी अनुग्रह m (b) (also) any benefits His mercy imparts, enjoyment of the divine favour (ईश्वरी) अनुग्रहाचें फल n. ४ (law) the prerogative of mercy exercised by the executive (as pardon) (दया करण्याच्या अधिकाराचा उपयोग करून गुन्हेगारास दिलेली) माफी f, दया करण्याच्या हक्काचा उपयोग m. ५ any characteristic fitted to win favour or confer pleasure or benefit, inherent excellence, virtue चांगुलपणा m, सद्गुण m, गुण m, सुलक्षण n, भूषण n, अलंकार m, उत्तमता f, श्रेष्ठता f. ६ loveliness, beauty (physical, intellectual or moral), (commonly) easy elegance of manners, gracefulness सौंदर्य n, लावण्य n, सुरूपता f, रूप n, रूपाळुपणा m, खुबसुरतपणा m, शोभा f. ७ pl. myth. graceful and beautiful females, sister goddesses (represented by ancient writers as the attendants sometimes of Apollo, but oftener of Venus. They were three in number, (प्राचीन पाश्चात्य पुराणांतरीं वर्णिलेल्या अंगलाया, यूफ्रोजणी, व थॅलाया नांवाच्या) तीन खुबसुरत अप्सरा f. pl. & the title of a duke, a duchess, or an archbishop (and formerly of the king of England) ड्युक व त्याची बायको किंवा आर्चबिशप यांच्या नांवांचा उल्लेख करितांना त्यांस लावण्याची पदवी f; as, "His G. the Duke of....." ९ (a) a petition for grace माफीअर्ज m, माफी मिळण्याकरितां केलेला अर्ज m- (लेखी) विनंति f. (b) a blessing asked, or thanks rendered, before or after a meal भोजनापूर्वी किंवा नंतर करावयाची ईश्वराची प्रार्थना f -ईशस्तुति f -ईशचिंतन n, भोजनापूर्वी मागण्याचा ईश्वराचा आशीर्वाद m. Day of G. n. theol. the time of probation, when the offer of divine forgiveness is made and may be accepted (आपल्या पापांबद्दल पश्चात्ताप पावून ईश्वरी अनुग्रह करून घेण्याचा) विचार करण्याकरितां पापी लोकांस दिलेली मुदत f -वेळ m. Days of G. n. pl. See under Day. Good graces n. pl. favour, friendship कृपा f, कृपादृष्टि f, स्नेहदृष्टि f, अनुग्रह m, मेहेरबानी f, दोस्ती f. G. cup n. (a) a cup in which the health is drunk after grace भोजनाच्या वेळच्या ईशस्तुतीनंतर आरोग्यचिंतनार्थ (पाश्चात्य लोक) ज्या प्याल्यांतून मद्यप्राशन करतात तो पेला m, आरोग्यपानपात्र n. (b) a health so drunk (ईशस्तुतीनंतर केलेलें) आरोग्यमद्यप्राशन, आरोग्यपान. n. Grace drink n. a grace cup which see above. G. stoke n. a finishing stroke or touch, a coup de grace शेवटचा -सफाईचा हात m. Means of G. n. pl. means of securing knowledge of God, or favour with God, as the preaching of the gospel &c. ईश्वरी ज्ञानाचीं -ईश्वरी अनुग्रहाचीं साधनें n. pl. To do G. to reflect credit upon (-ला) भूषणावह होणें in. con To say G. to render thanks before or after a mea

भोजनापूर्वी किंवा नंतर (ईश) प्रार्थना करणे. With a good G. खुबीनें, खुमासीनें, डौलानें, छानीनें. २ *gracefully* सफाईनें. ३ *graciously* कृपादृष्टीनें, कृपाकूपणानें. With a bad G. *ungraciously* अयोग्य रीतीनें. २ न शोभेल -न साजेल अशा रीतीनें, बिनखुबीनें. [Grace, Mercy; these words, though often interchanged, have each a distinctive and peculiar meaning. Grace, in the strict sense of the term, is spontaneous favour to the guilty or undeserving; mercy is kindness or compassion to the suffering or condemned. It was the *grace* of God that opened a way for the exercising of *mercy* toward men.] G. v. t. to embellish and dignify सुशोभित करणे, शोभा f. आणणे -देणे, शोभन n. मंडन n. करणे g. of o., शृंगारणे, शोभविणे, शोभिवणे, शोभिवंत करणे. २ to honour मोठेपणा m. देणे -करणे g. of o., गौरव m. -मान m, करणे g. of o. ३ to supply with heavenly grace (-वर) ईश्वरी कृपा f. अनुग्रह m. होणे in. con. ४ mus. to add grace notes, cadenzas, &c. to अलंकारस्वर जोडणे. Grace'd a. beautiful शोभिवंत, शोभमान, सुंदर, रमणीय, &c. Grace'ful a. elegant लावण्यवान्, शोभायमान, शोभजारा, खुबसुरत, गोजरा, गोजिरवाणा, साजरा, छबदार, छबडा, छबीला, छबेला, ललित, डौलदार, कांसीव. Grace'fully adv. डौलानें, डौलदारीनें, लालित्यानें, छानीनें, छबीनें, खुबीनें. Grace'fulness n. खुबी f, खुमास f, छब f, छबी f, छबदारी f, छान f, साजरेपणा m, गोजरेपणा m, गोजिरवाणेपणा m, लावण्य n, कांति f, लालित्य n. Grace'less a. corrupt देवधर्मानें टाकलेला, धर्मत्यक्त, त्यक्तधर्म, कोरडा, देवधर्मानें ओळखलेला, निसवलेला. Grace'lessly adv. Grace'lessness n. Gra'cious a. merciful, beneficent, condescending दयाळु pop. दयाळु, दयावंत, सकरुण, कृपायुक्त, करुणायुक्त, कृपा -करुणादृष्टि ठेवणारा, अनुग्राही, बहाल, उपकारी, मेहेरवान. २ graceful, excellent सुभग, सुभगाकृति, मधुर, मधुराकृति, रुचिर, मनोहर, लावण्ययुक्त -संपन्न, खुबसुरत, उत्कृष्ट, नामी. ३ produced by divine grace ईश्वरदत्त, ईश्वरी कृपेनें -अनुग्रहामुळे झालेला -मिळालेला. Gra'ciously adv. कृपेनें, कृपापूर्वक -पुरस्सर, कृपादृष्टीनें. Gra'ciousness n. कृपा f, कृपाकूपणा m, कृपालुता f, कृपादृष्टि f, कृपाकटाक्ष m, बहाली f, अनुग्रह m, प्रसाद m. २ मोहकता f, लावण्य n.

Gracious. See under Grace.

Gradation. See under Grade.

Grade (grād) [Fr. grade, a degree—L. gradum, acc. of gradus, a degree, step.] n. a degree or step in rank or dignity, relative position or standing पायरी f, पर्याय m, पदवी f, विशेष परिस्थिति f, दर्जा m, स्थान n. २ काटकोनाचा शंभरावा भाग m. ३ (a) the rate of ascent or descent (usually stated as so many feet per mile) चढ m, उतार m, चढण f, उतरण

f. (b) a gradient चढ किंवा उतार मोजण्याचें माप **n** -प्रमाण **n**. [**AT GRADE on the same level** (said of the crossing of a railroad with another railroad or a highway, when they are on the same level at the point of crossing) एकाच पातळीमध्ये असलेले (एकमेकांस छेदणारे आगगाडीचे रूळ), एकाच चढाचे किंवा उताराचे. **DOWN GRADE a descent** (आगगाडीच्या मार्गावरील) उतार **m** -उतरण **f**. **UP GRADE** (लोहमार्गाचा) चढ **m** -चढण **f**. **GRADE CROSSING a crossing at grade** सारख्या -एकाच पातळीमध्ये असलेल्या रेषांचें परस्परछेदन **n**.] **४ (stock breeding) the result of crossing a native stock with some better breed** (दुसऱ्या देशांतील) श्रेष्ठ जातीचीं जनावरें व आपल्या देशांतील जनावरें यांपासून उत्पन्न झालेली चांगली अवलाद **f**. **G. v. t. to arrange in order according to size, quality, rank, &c.** अनुक्रम -पायरीप्रमाणें लावणें. **२ to reduce to a level, as the line of canal or road** एकाच चढांत किंवा उतारांत आणणें. **३ to cross with some better breed** (चांगली अवलाद उत्पन्न करण्याकरितां) अस्सल जात लावणें, श्रेष्ठतर जातीच्या रक्ताची भेसळ करणें. **Graduate v. t. to arrange so that they shall harmonize** (एकरूपता दिसेल अशा बेतानें) पायरी पायरीनें जुळविणें -मांडणें -लावणें -रेखाटणें. **२ chem. to bring to a certain strength or grade of concentration** अमुक एक घट्टपणाचा करणें. **Gradation n. (a) the act of progressing by regular degrees or steps** (गति सारख्या प्रमाणांत राखून) उत्तरोत्तर -क्रमाक्रमानें -हळू हळू पुढें जाणें **n** -प्रगति करणें **n**, क्रमिक गति **f**. **(b) the state of being arranged in ranks** पायरी पायरीप्रमाणें केलेली मांडणी **f** -रचना **f**, क्रमवार व्यवस्था **f**. **२ any relative position in a series** क्रम **m**, अनुक्रम **m**, आनुपूर्व्य **n**, (परंपरेंतील) पद **n** -पायरी **f**, श्रेणिभाव **m**. [**IN REGULAR G.** क्रमाक्रमानें, क्रमशः, यथाक्रम.] **३ the act or process of bringing to a certain grade** अमुक एक पदवीला -पायरीला आणणें **n**. **४ (fine arts) a gradual passing from one tint to another** (as in painting or drawing) रंग हळू हळू पालटणें **n** -बदलणें **n**, (चित्र, नकाशा, इत्यादिकांतील) क्रमिक वर्णांतर **n**. **Gradational a.** क्रमिक. **Gradatory a.** gradual, which see. **२ zool. suitable for walking** (said of the limbs of an animal when adapted for walking on land) (जमिनीवरून) चालतां येण्यासारखे (प्राण्यांचे पादादि अवयव). **G. n. a rch. a series of steps from a cloister into a church** (देवळांतील) सोपानपरंपरा **f**. **Gradient a.** walking (पायांनीं पावले टाकीत) चालणारे. **२ rising or descending by regular degrees of inclination** सारख्या प्रमाणानें चढत किंवा उतरत जाणारा. **३ adapted for walking, as the feet of certain birds** (जमिनीवरून) चालण्यास योग्य -लायक -चालतां येण्यासारखे (पक्ष्यादिकांचे पाय). **G. n. grade** चढाचें किंवा उताराचें प्रमाण **n** -मान **n**. **२ a portion of a way not**

level रस्त्याचा चढता किंवा उतरता भाग *m.* (पातळी-
 मध्ये असलेल्या रस्त्यावर लागणारा) मधलाच चढ *m.*
 किंवा उतार *m.* ३ *the rate of increase or decrease of*
a variable magnitude, or the curve which repre-
sents it (चलप्रमाणाच्या) चढाचें किंवा उताराचें मान *n.*
 उतार किंवा चढ दाखविणारें वक्र *n.* किंवा रेषा *f.* *G.-post*
n. a post indicating by its height or by marks on it
the grade of rail road, highway, &c., at that spot
 रस्त्याच्या चढाचें किंवा उताराचें प्रमाण दाखविणारी पाटी
 मारलेला (रस्त्याच्या बाजूचा) खांब *m.* चढउतारखांब
m. Gra'din,-e n. (arch.) a seat raised over another
 एकापेक्षां एक अधिक उंच अशा जागांची (बसण्यासाठीं)
 केलेली बैठक *f.* पायऱ्या पायऱ्यांची मांडणी *f.*; as,
 "The gradines of the amphitheatre". *Grad'ino*
n. step or raised shelf (as above an altar) उंच
 फळी *f.* *Grad'ual a. proceeding by steps or degrees*
 क्रमाक्रमाचा, क्रमानुक्रमाचा, क्रमिक, थोडें थोडें -आस्ते
 आस्ते वाढत किंवा कमी होत जाणारा. *Grad'ually adv.*
 क्रमाक्रमानें, क्रमानुक्रमानें or क्रमानुक्रमें. *Grad'ual-*
ness n. क्रम m, आस्तेपणा m, &c. Grad'uate v. t.
to mark with degrees अंश m. pl. -छेद m. pl. -भाग
m. pl. मांडणें -पाडणें, अंशांकन n -अंशरेखन n. करणें,
 अवधिमान *n.* करणें. २ (*a*) *to admit or elevate to*
a certain grade or degree कांहींएक पायरीपावेतों
 चढविणें, ठराविक दर्जाला चढविणें -पांचविणें. (*b*)
 (*esp. in a college or University*) *to admit, at*
the close of the course, to, an honourable stand-
ing defined by a diploma (विश्वविद्यालयांत शिक्षण-
 क्रम पुरा झाल्याची) पदवी देणें. २ *to arrange by de-*
grees or to a certain degree पायरीपायरीनें बसविणें
 -बनविणें, क्रमानें -पायरी पायरीनें मांडणें. ३ *to deter-*
mine the degrees of (-चे) अंश m. pl. मान ठरविणें
 -मुकर करणें; as, " *To G. the heat of an oven*". ४
chem. to bring to a certain degree of consistency, by
evaporation, as a fluid (-मध्ये) ठराविक प्रमाणाचा
 घट्टपणा आणणें. *G. v. i. to change gradually क्रमा-*
 क्रमानें बदलणें, बदलत जाणें. २ *cool. to taper, as the*
tail of certain birds (शेंपूट इ०) बारीक बारीक
 -टोंकदार होत जाणें, अणीदार होत जाणें. ३ *to receive*
a diploma विद्यालयांतील (शिक्षणक्रम पुरा करून)
 पदवी मिळविणें, (कोणत्याही शाखेचा विश्वविद्यालयीन
 शिक्षणक्रम पुरा झाल्याचा) दाखला मिळविणें. *G.*
n. one who has received an academical or profes-
sional degree विद्यालयांतील (शिक्षणक्रम पुरा होऊन)
 ज्यास पदवी मिळाली आहे असा मनुष्य *m.* पदवीधर *m.*
 २ *a measuring glass used by apothecaries and*
chemists (अंश मांडलेला) मापाचा पेला m -गलास
m or n, अंशांकित काचपात्र n. G. a. graduated
 अनुक्रमाचा -अनुक्रमानें लावलेला. २ अंश घातलेला-
 मांडलेला. *Grad'uated a. marked with, or divided*

२०००. *tapered* (said of bird's tail) अणीदार -टोंकदार (शेंपूट *n* -शेंपटी *f*). ३ क्रमाक्रमानें वाढणारा -कमी होणारा. Grad'uateship *n*. पदवीधरपणा *m*. Gradua'tion *n*. -*the act.* (a) निरनिराळ्या मापाचे भाग-अंश पाडणें *n*; as, "The G. of a scale". (b) पदवी मिळविणें *n*; as, "G. at a college". (c) क्रमा-क्रमानें बदलत -पालटत जाणें *n*; as, "G. in colour." (d) क्रमाक्रमानें अणीदार -टोंकदार होत जाणें *n*; as, "G. of a bird's tail." २ *the state of being graduated* (a) अंशछेद *m*, मापांकन *n*. (b) पदवीधरपणा *m*. (c) क्रमानें होत गेलेला रंगाचा पालट *m* -बदल *m*. (d) टोंकदारपणा *m*. ३ *a scale* माप *n*, प्रमाण *n*. ४ *the exposure of a liquid in large surface to the air, so as to hasten its evaporation* बाष्पीभवन त्वरित होण्याकरितां (द्रवपदार्थ) उघड्या हवेंत टाकणें *n* -ठेवणें *n*, उघडी हवा लागूं देणें *n* -लावणें *n*. Grad'uator *n*. one who determines or indicates graduation क्रम किंवा पर्याय दाखविणारा, क्रमदर्शक *m*, अंशदर्शक *m*. २ *an instrument for dividing any line, right or curved, into small, regular intervals* क्रम-लेखक *m*, सारखें अंतर पाडण्याचें हत्यार *n*, सारख्या अंतराचे भाग पाडण्याचें हत्यार *n*. ३ *an apparatus for diffusing a solution as brine or vinegar, over a large surface, for exposure to the air* बाष्पी-भवन हवें तितकें होण्याकरितां द्रवपदार्थ उघड्या हवेंत ठेवण्याचें उपकरण *n*.

Gradual } See under Grade above.
Graduate }

Graff (gräf) See Graft below, of which this was the old form of writing. Graffed *a*. See Grafted under Graft.

Graft (gräft) [Orig. *graff* -O. Fr. *graffe* (Fr. *greffe*) -L. *graphium*, a style or pencil (which the inserted slip resembled) -Gr. *graphein*, to write.] *v. t.* to insert (graft) in a branch or stem of another tree कलम बांधणें -करणें, पैवंद करणें. २ *surg.* to implant a portion of (living flesh or skin) in a lesion so as to form an organic union ताजें मांस किंवा कातडी घालून (जखम) सांधणें, गात्रसंधान करणें. ३ *to join* (one thing) to another as if by grafting सांधणें, सांध्यास सांधा मिळवून -जोडणें -जोडून टाकणें -एकजीव करणें, (दुसऱ्याशीं) मिळवून टाकणें. G. *v. i.* to practise grafting कलम बांधणें -लावणें, कलम बांधण्याचें काम *n* -घंदा *m*. करणें. G. *n.* (a) a small scion of a tree inserted in another tree कलम *n*, शिडाईत *n*, कलमाची डहाळी *f* -खुंटी *f*. (b) a branch or portion of a tree growing from such a shoot or scion (दुसऱ्या झाडावर रुजणारें) कलम *n*. (c) *surg.* a portion of living tissue used in the operation of

आणकेलें ताजें मांस *n.* -कातडी *f* ह०. *Grafted a. bearing grafts* कळमी, शिडाहती, पैवंदी or -धी. [*G. TREE or STOCK* इसाड *n.*, ईस *n.*] *Grafter n.* कळम बांधणारा -लावणारा. २ *an instrument by which grafting is facilitated* कळम बांधण्याचें हत्यार *n.* ३ *the original tree from which a scion has been taken for grafting upon another tree* कळम बांधण्याकरिता ज्या झाडाची फांदी तोडली आहे असें (पूर्वीचें) झाड *n.* *Grafting n.* -the act, art or process कळम बांधणें *n.*, कळम बांधण्याची क्रिया *f* -कळा *f* -कृति. *f* -तज्हा *m.* २ *surg. the transplanting of a portion of flesh or skin to a denuded surface* जखमेच्या जागीं दुसरीकडचें मांस घालणें *n.* -नेणें *n.*, गात्रसंधान *n.* ३ *Carp. a scarfing or endwise attachment of one timber to another* एका लांकडाचें टोंक दुसऱ्या लांकडाच्या टोंकास मिळवून केलेली जोडणी *f* -सांधकाम *n.*

Grain (grān) [*Fr., -L. granum, seed, which is akin to Eng. Corn.*] *n.* a single small hard seed दाणा *m.*, कण *m.* [**EMPTY THROUGH EXCESSIVE RAIN (-EARS OF CORN or A GRAIN)** पाणपिसा. **HOLLOW or LIGHT G.** फोल *n.*, फोलकट *n.*, फुंकणी *f.* or -ण *n.* or -णूं *n.*, चिंबचळें *n.*, चिंबफोल *n.*, कुणी *f.*, पोकण *n.*, फुलकें *n.* -THROUGH MUCH RAIN पाणफोल *n.*, पाणपिशी *f.* **HOLLOW or LIGHT G.s** फोल *n.*, मुकण *n.*, खोकस *n.*, पुंजट *n.*, पुंजरण *n.* **THAT REMAINS HARD AFTER SOAKING or STEEPING -GRAIN** मुकाणा, मुका.] २ *corn* (in general) धान्य *n.*, दाणा *m.*, दाणागोटा *m.*, गह्या *m.*, अन्न *n.*, कण *m.*, सस्य or शस्य *n.* [**THE HINDUS DIVIDE THEIR GRAINS INTO TWO CLASSES. -1ST. THE principal or superior Grains** अठरा धान्यें (**THESE ARE** गहूं, तूर, जव, जोधळा, वाटाणा, लांक, साळ, हरभरा, मसूर, जवस, मूग, राळा, तीळ, हरीक, कुळीथ, सांवा, उडीद, चवळी). **AND 2ND. THE inferior Grains** उपधान्यें or कुधान्यें or कदन्न *n.* (**THESE ARE** सजगुरा, भादली, वरी, नाचणी, बरग, कांग, खपले गहूं, मका, कडी, राजगिरा, मटकी, पावटा, मुगी, वाल, कारळ, देवभात, सातू, अंबाडी). **Note.:-** SOME PERSONS GIVE LISTS WHICH DIFFER FROM THE ABOVE IN A FEW GRAINS. **A HUSKED G.** बेटका *m.* **ALMS OF UN-DRESSED G.** कोरान्न *n.* *pop.* कोरण *n.* -PERSON THAT BEGS IT कोरान्नकरी. **AWNED or BEARDED G.** शकधान्य *n.* **BROKEN G.** आडकणी *f.*, आडदाळ *f.*, कणवर or कणोर *m.*, फूट *f* or फुटळ *f* or *n.* **DIRTY (EARTH-MINGLED) G.** मातकण *m.*, मातेरा *m.*, मातेरें *n.*, ससकर *m.* **EARLY GRAINS -COLLECT.** अग्रधान्य *n.*, अगात *n.* **FULL & GOOD (GRAINS or EARS OF CORN)** कणदार. **G. AS JUST TRODDEN OUT ताजें मळून काढलेलें धान्य *n.*, मदन *n. pl.* **G. AS A PREMIUM UPON MONEY LENT** काढा *m.* **G. FOR CONSUMPTION OF AN ARMY** रसद *f.* **G. (PULSE or CORN) COARSE AND GROUND** भरडण *n.*, भरडा *m.* **G. (or CORN) WHICH BURSTS or BREAKS READILY** फुटाळू दाणा *m.*, फुटीर or फुटरा दाणा *m.* **LATE GRAINS -COLLECT.** पश्चिम धान्य *n.*, मागस धान्य *n.* **LENDING GRAIN AT INTEREST** धान्यवर्धन**

११. MIXED G. ससकर *m.* PARCHED G. चविना *m.*, लाषा
f. pl. RECEPTACLE FOR G. (GENERAL) कोषळा *m.*
dim. कोषळी *f.* RECEPTACLE FOR G. IN A
 WALL अंवार *n.*, बळद *n.* SACK or CASE FOR G. भोत
m. SOAKED or STEEPED G. भिजाणे *m. pl.*, भिजण *f.*
 उंबलें or उमलें *n.* STORE OF G. धान्यसंग्रह *m.* संचय
m. UNDRESSED G. (ESP. AS GIVEN TO BRAHMANS,
 &c.) अमात्र *n.*, उलफा *m.*, शिधा *m.* UNHUSKED G.
 BOILED घुगऱ्या *f. pl.* TO BE G.-SURFEITED, (HORSE,
 &c.) दाणावणें.] ३ (*u*) any small, hard particle
 (as of sand, sugar, &c.) रवा *m.*, कण *m.*, रज *m.*,
 कणी *f.* ४ (of wood) हिरका *m.*, हीर *m.* (*fig.*), मोड *m.*,
 मोडणी *f.* [AGAINST THE G. विलोम, प्रतिलोम. AGREE-
 MENT WITH THE G. अनुलोम्य *n.* CONTRARIETY TO
 THE G. वैलोम्य *n.*, प्रातिलोम्य *n.* THAT IS WITH
 AND AGAINST THE G. अनुलोमविलोम. WITH THE G.
 अनुलोम *m.*] ५ the unit of the English system of
 weights ग्रेन नांवाचें इंग्रजी वजन *n.* याचें वजन
 साधारणपणें गव्हांच्या कणसांतील मधल्या दाण्या-
 (grain) च्या वजनाइतकें असतें व याचदरून यास
 ग्रेन हें नांव पडलें आहे. ६ (*a*) a reddish dye
 made from the coccus insect or kermes किरमिजी
 (रंग) *m.* (*b*) (hence) a red colour of any tint
 (कोणताही) तांबूस रंग *m.* ७ texture घटना *f.*, बंधारण
n., पोत *m.*, खुमास *f.*, विणकर *f.*, वीण *f.*, विणप *f.* ८ the
 fibre which forms the substance of any fibrous
 material दोरा *m.*, तंतु *m.*, रेपा *f.*, रेखा *f.*, शीर *f.*
 (शिरा *pl.*), &c. ९ the hair side of a piece
 of leather, or the marking on that side चामड्याची
 केंस असलेली वरची बाजू *f.* किंवा त्या बाजूवरील खूण *f.*
 १० *pl.* the remains of grain after brewing (अर्क
 काढलेल्या धान्याचा) चोथा *m.*, कचरा *m.*, मल *m.*, कीट *n.*
 ११ (hence) any residuum गाळ *m.*, रेंदा *m.* G. v. t.
 to paint in imitation of the grain of wood, marble
 &c. (लांकूड, दगड इ०कांच्या दोऱ्यांसारखे) दोरे काढून
 रंगविणें. २ to form (powder, sugar,) into grains
 (पीठ, साखर इ०कांचे) बारीक खारीक कण करणें, रवाळ
 करणें. ३ to take the hair off the skin (कातड्या-
 वरील) केंस काढून टाकणें -काढणें, केंस काढून (चामडें)
 साफ करणें. G. v. i. to granulate खारीक बारीक कण
 होणें *in. con. g. of s.*, रवाळ -रवेदार होणें. Grain'ed *a.*
 बारीक बारीक (कण) झालेला, मोडलेला (दाणा).
 २ रवेदार, रवाळ. ३ (hence) rough खडबडीत, खर-
 खरीत. ४ ingrained आंगांत भिनलेला -मुरलेला -खिळ-
 लेला -बाणलेला. ५ painted in imitation of the
 grain of wood लांकडांतील दोऱ्यांसारखा रंगवलेला.
 Grain'er *n.* (चुना मारून टाकून कातडें नरम राहावें
 म्हणून तें कमावतांना घातलेलें) खबूतराचें शीट *n.*
 २ a knife for taking the hair off skins (चामड्या-
 वरील) केंस काढण्याची आरी *f.* ३ (*a*) लांकडासारखा रंग
 देणारा. (*b*) असा रंग देण्याचा कुंचला *m.* Grain'ing

n. indentation or roughening (as on the edges of coins) (नाण्याच्या परिघाभोवतीं) उभे दोरे पाडणें *n.* २ (कातडें कमावतांना तें नरम करून) मोहरेदार करण्याची कृति *f.* ३ लांकडासारखा रंग देणें *n.* Grain'y *a.* granular रवाळ, कणीदार. Against the grain against the fibre of the wood लांकडाच्या दोऱ्याच्या उलट. २ (hence) against the natural temper or nature, reluctantly स्वाभाविक प्रकृतीच्या उलट, मूळ स्वभावाच्या विरुद्ध, उलट, विरुद्ध, नासु-पीनें, जुलुमानें, जुलुमास्तव, मनाच्या विरुद्ध-उलट. With a grain of salt with reservation (as of a story that cannot be admitted) (एखादी गोष्ट अगदींच -धडधडीत खोटी दिसूं -भासूं नये म्हणून) कांहीं तरी -थोडीशी मर्यादा राखून ठेवून, अटीवर. Grain-worm *n.* धान्यावर पडणारा किडा *m.* कीड *f.* In grain deeply seated, fixed, innate भिनलेला, बाणलेला, मुरलेला; as, "Anguish in grain". To dye in grain to dye of a fast colour पक्का रंग देणें. Grain'-cellar *n.* पेंव *n.*, (धान्य ठेवण्याचें) भुयार *n.* -तळघर *n.* Grain'-dealer *n.* भुसारी *m.*, मोदी *m.*, धान्याचा व्यापारी *m.*, तांदुळवाला *m.* (loosely). Grain'-parcher *n.* भडबुंज्या *m.*, भुजावी *m.*, भुजारा *m.*, भाजपी *m.*, (चणे इ०) धान्य भाजणारा.

Gram (gram) [Anglo-Ind., perh. from Port. *grao* —L. *granum*, grain.] *n.* bot. चणा *m.*, हरभरा *m.* [ACID OBTAINED FROM G. PLANTS (हरभऱ्याची) आंब *f.* FLOUR OF G. बेसन *n.* FLOUR OF G. BOILED AND SPICED अळण *n.* G. SOAKED AND PARCHED फुटाणा *m.*, फुटाणे *m.pl.*, चणा *m.*, चणे *m.* *pl.* GREEN PODS OF G. PARCHED पोपटा *m.* (?), हवळा or हुळा *m.* or उळा *m.* GREEN G. PLANTS GIVEN TO FATTEN HORSES फसल *f.* POD OF G. घांटा *m.*]

Gram, Gramme (gram) [Fr. —L. —Gr. *gramma*, a letter, a small weight.] *n.* the unit of weight in the metric system. It was intended to be exactly, & is very nearly, equivalent to the weight in a vacuum of one cubic centimetre of pure water at its maximum density. It is equal to 15.432 grains एक (प्रकारचें) वजनी माप *n.*, ग्राम *m.*

Gramineal, Gramineous (gra-min'ē-al, -ous) [L. *gramineus* —*gramen*, *graminis*, grass.] *a.* गवताच्या जातीचा, तृणजातीय, तृणसदृश, गवतासारखा.

Graminifolious (grami-ni-fō'li-us) [L. *gramen*, grass, & *folium*, a leaf.] *a.* bot. bearing leaves resembling those of grass गवताच्या पानांसारखीं पानें असलेला.

Graminivorous (grami-niv'-ō-rus) [L. *gramen*, *graminis*, grass, & *vorare*, to eat greedily.] *a.* feeding on grass तृणभक्षी, तृणाहारी, तृणाद्, तृणजीवी.

Grammar (gram'er) [Fr. *grammaire*, from L. L. *gramma*, a letter, with the termination —*arius*

-Gr. *gramma*, a letter -Gr. *graphein*, to write.] n. (a) the science which treats of the principles of language व्याकरणशास्त्र n, (or briefly) व्याकरण n. (b) language (spoken or written) in accordance with grammar व्याकरणशुद्ध भाषा f (बोलणे n or लिहिणे n.), शुद्धभाषापद्धति f. २ a treatise on the principles of language व्याकरण n, व्याकरणग्रंथ m, व्याकरणाचें पुस्तक n. ३ a treatise on the elements of any science (कोणत्याही शास्त्राच्या) मूलतत्वांचें पुस्तक n, मूलतत्त्वविचार m; as, "A G. of geography." Comparative G. the science which determines the relations of kindred languages by examining and comparing their grammatical forms तुलनात्मक व्याकरणशास्त्र n, व्याकरणदृष्ट्या केलेली (निरनिराळ्या भाषांची) तुलना f. G. school (a) a school, usually endowed, in which Latin and Greek grammar are taught, as also other studies preparatory to colleges (उच्चशिक्षणक्रम सुरु होण्यापूर्वी अवश्य असणाऱ्या) इतर विषयांशिवाय जेथे लॅटिन व ग्रीक व्याकरण शिकवितात ती शाळा f, (इंग्लंडांतील) प्राथमिक शिक्षणाची शाळा f. (b) (in the American system of graded common schools) an intermediate grade between the primary school and the high school, in which the principles of English grammar are taught प्राथमिक शिक्षण आटोपल्यानंतर इंग्रजी व्याकरणाचें ज्ञान-नियम शिकविण्याची (अमेरिकेतील) शाळा f. Grammarian n. व्याकरणविद्, व्याकरण जाणणारा. २ one who writes on, or teaches, grammar व्याकरणी, वैय्याकरणी, वैय्याकरण, व्याकरणकार. [MERE G. केवलवैय्याकरणी, शुद्धवैय्याकरण.] Grammatic, -al a. of, or pertaining to, grammar व्याकरणाचा, व्याकरणासंबंधी -विषयक, व्याकरणिक. २ according to the rules of grammar, grammatically correct व्याकरणाच्या नियमाप्रमाणें, व्याकरणशुद्ध, व्याकरणसिद्ध, व्याकरणानुसार. [G. ACCURACY (व्याकरणदृष्ट्या) शब्दशुद्धि f, व्याकरणाची निर्दोषता f, व्याकरणशुद्धत्व n. G. ERROR व्याकरणदृष्ट्या चूक f, व्याकरणाची चूक f.] Grammatically adv. व्याकरणदृष्ट्या, व्याकरणाच्या नियमानें, व्याकरणानुरूप, व्याकरण संभाळून. [IF LOOKED AT G. व्याकरणदृष्ट्या, व्याकरणदृष्टीने पाहिलें असतां.] Grammaticalness n. Grammarian n. a petty grammarian अप्रसिद्ध वैय्याकरणी, थोडेंसें व्याकरण जाणणारा. Grammaticise v. t. to render grammatical व्याकरणशुद्ध करणे, व्याकरणदृष्ट्या दोष काढून टाकणे. Grammaticism n. a point or principle of grammar व्याकरणाचा मुद्दा m -तत्त्व n.

Gramophone (gra'm-ō-fōn) [Gr. *gramma*, writing, and *phone*, sound; Cf. Sk. भण् to speak. This word is formed by inversion of Phonogram.] n. an instrument devised for permanently recording and reproducing sounds गाणें किंवा

भाषण कायमचें लिहून ठेवण्याकरितां व तें पुन्हां हवें तेव्हां गाऊन किंवा बोलून दाखविण्याकरितां तयार केलेलें यंत्र *n.*, (popularly called) बोलण्याचें यंत्र *n.*
Grampus (gram'pus) [A sailor's corruption, through It., Port., or Span. of the *L. grandis piscis*, great fish.] *n. zool.* एक जातीचा मोठा मासा *m.*
Granary (gran'ar-i) [*L. granaria -granum*, grain.] *n.* a corn-house, a storehouse for grain कोठार *n.*, (dim.) कोठी *f.*, धान्यागार *n.*, धान्यशाला *f.*, धान्यकोष्ठ *m.*, अन्नकोष्ठ *m.*, (धान्याचें) दास्तान *n.* -मांडार *n.* [SUBTERRANEOUS G. पेंव *n.* LINING OF IT (COMPOSED OF BUNDLES OF HOLOUS) भेंळा *m.*] २ *fig.* a region fertile in grain सुपीक प्रांत, *m.* धान्यसमृद्ध प्रदेश *m.*
Granate, See Garnate.
Grand (grand) [Fr. *grand* —*L. grandis*, great.] *a.* great, extensive मोठा, मोठा थोरला, भव्य, विशाल; as, "A G. mountain or army." २ (hence) chief, principal मुख्य, प्रमुख, प्रधान, अग्रगण्य; as, "Our G. foe, Satan." ३ illustrious, dignified (said of persons) विराजमान, आलिजाहा, भव्य, थोर, वैभवशाली, थाटाचा. ४ magnificent, splendid (said of things) भव्य, महान्, तेजस्वी, प्रगल्भ; as, "A G. view or conception." ५ standing in the second or some more remote degree of parentage or descent (वंशज किंवा पूर्वज या नात्यानें दुसऱ्या किंवा त्यापेक्षां) खालच्या अगर वरच्या पिढीतील; as, "A G.-son, G.-father". G. cordon *n.* रुंद रेशमी फीत *f.* २ (ज्या सन्मान्य अधिकाऱ्याच्या पोषाखावर अशा तऱ्हेची फीत असते तो) ग्रॅन्ड कार्डिन नांवाचा अधिकारी *m.* G. cross *n.* (a) the highest rank of knighthood in the order of the Bath इंग्लंडातील ग्रॅन्ड क्रॉस पदवीची सरदारी *f.* (b) a knight grand cross ग्रॅन्ड क्रॉस पदवीचा सरदार *m.* G. Duchess (a) the wife or widow of a grand duke ह्यकीण *f.*, (राजाच्या खालच्या प्रतीच्या) ह्यकची बायको *f.* -विधवा *f.* (b) a lady having the sovereignty of a duchy in her own right ह्यकच्या असलाखालच्या प्रांताची मालकी जिव्याकडे आली आहे अशी उमरावीण *f.* (c) (in Russia) a daughter of the Czar (रशियाच्या) झार(बादशाहा)ची मुलगी *f.* G. duke *n.* (a) a sovereign duke inferior in rank to a king राजाच्या खालच्या प्रतीचा सत्ताधीश सरदार *m.*, वरिष्ठ ह्यक *m.* (b) (in Russia) a son of the Czar (रशियाच्या) झार (बादशाहा) चा मुलगा *m.* G. guard *n.* डावा खांद्या आणि छाती या दोहोंचें रक्षण करणारें चिलखत *n.* G. juror *n.* a member of a grand jury मोठ्या पंचसभेतील -सभेचा सभासद *m.* G. jury *n.* (law) a jury of not less than twelve men, and not more than twenty three, whose duty it is, in private session, to examine into accusations against persons charged with crime, and if they see just cause, then

to find bills of indictment against them, to be presented to the court (called also grand inquest)
 (गुन्हाची चौकशी करण्यांत न्यायाधीशास मदत करणारी वारांपेक्षां कमी व तेवीसांपेक्षां जास्त सभासद नसलेली)
 मोठी पंचसभा *f.*, ग्रॅन्ड ज्युरी *f.* G. jurymen *n.* (अशा)
 मोठ्या पंचसभेंतील सभासद *m.* एक पंच *m.* G. lodge
n. the chief lodge, or governing body, among free
 masons and other secret orders (फ्रीमेसन्ससारख्या
 गूढसांप्रदायी संस्थेचें) नियामक-व्यवस्थापक-मुख्य मंडळ
n. Grandeur *n.* greatness, splendour, dignity,
 magnificence भव्यता *f.*, भव्यपणा *m.*, महानता *f.*, थाटमाट
m., डौल *m.*, माहात्म्य *n.*, प्रताप *m.*, प्रभाव *m.*, वैभव *n.*,
 मोठेपणा *m.*, थोरवी *f.*, ऐश्वर्य *n.*, बडेजाव *m.*, भूति *f.*, वि-
 भूति *f.* Grandfather *n.* a father's or mother's
 father (paternal) आज्ञा *m.*, प्रपिता *m.*, पितामह *m.*,
 पितृपिता *m.*, (paternal or maternal) आज्ञा *m.*,
 (maternal) माय आज्ञा *m.*, मातामह *m.*, मातृपिता *m.*
 [BROTHER OF G.-FATHER चुलत आज्ञा *m.* -HIS WIFE
 चुलत आजी *f.* G.-FATHER OF G.-FATHER नियणजा *m.*,
 वृद्धप्रपितामह *m.*] Grandiloquence [L. grandis. &
 loquor, to speak.] *n.* bombast (usually in a bad
 sense) मोठ्या मोठ्या वाता *f. pl.*, सव्वा हात भाषण *n.*,
 शब्दावडंबर *n.*, शब्दजाल *n.* Grandiloquent, Gran-
 diloquous *a.* bombastic मोठे मोठे शब्द वापरणारा,
 बोलण्यांत रेलचेल-अघळपघळ, शब्दावडंबरी. Gran-
 diose *a.* imposing, splendid (in a good sense)
 मनोवेधक, खुबीदार, मनांत ठसण्या-भरण्याजोगी,
 मनांत ठसणारा-भरणारा, चित्तहारी, &c. २ bombastic
 (in a bad sense) शब्दजालप्रचुर, निवळ मोठमोठ्या
 शब्दांचा भरणा असलेली; as, "A G. style." Gran-
 diosity *n.* Grandly *adv.* Grandma or Grand-
 mamma or Grandmother *n.* the mother of one's
 father or mother (paternal) आजी *f.*, पितामही *f.*,
 (paternal or maternal) आजी *f.*, (maternal) माय-
 आजी *f.*, मातामही *f.* [GREAT G. (-PATERNAL) पणजी *f.*,
 प्रपितामही *f.* G. OF G. निपणजी *f.*] Grandmotherly
u. Grand-nephew *n.* grandson of one's brother or
 sister भावाचा किंवा बहिणीचा नातु *m.* Grandpa or
 Grandpapa *n.* a grandfather आज्ञा *m.* G. sire *n.*
 (specif.) a grandfather आज्ञा *m.*, आजोबा *m.* (lit.).
 २ (more generally) any ancestor (कोणताही)
 पूर्वज *m.* (पुरुष). G.-son *n.* (in male or female
 line) नातु *m.* [-SON'S SON = पौत्र *m.* -DAUGHTER'S
 SON दौहित्र *m.*] G. uncle *n.* (आपल्या) चापाचा किंवा
 आईचा चुलता *m.*, चुलत आजोबा *m.* -आज्ञा *m.*

Grange (grānj) [Fr. grange, barn, -L. granum,
 corn. Grange ह्या शब्दाचा प्राचीन अर्थ " धान्याचें
 कोठार " असा होता.] *n.* a farm house with build-
 ings for farming purposes (शेतकऱ्याचा) शेतावरील
 वाडा *m.*, शेतावरील खोपट *n.* २ a farm शेत *n.*, क्षेत्र
n. ३ an association of farmers designed to further

their interests शेतकऱ्यांचा संघ *m*, शेतकरीसभा *f*,
शेतकरीमंडळ *n*. Gran'ger *n*. a member of a grange
शेतकरीमंडळाचा सभासद *m*.

Granite (gran'it) [It. granito, granite, grained
-L. granum, grain.] *n*. geol. a granular, crys-
talline rock consisting essentially of quartz,
orthoclase-feldspar, and mica, much used in
building वज्रतुंड or simply वज्र *m*, (स्फटिक,
चंद्रकांत आणि अभ्रक या पदार्थांच्या कणांच्या अनिय-
मित मिश्रणाने झालेला) ग्रानाइट नांवाचा (एक
जातीचा) दगड *m*. यांतील घटकपदार्थांचे कण
(grains) वेगळे वेगळे दिसतात. याचवरून यास ग्राना-
इट (Granite) हें नांव पडलें आहे. गया येथील
विष्णुपदार्थे प्रसिद्ध देवालय व बुद्धगयेंतील बौद्ध
लोकांची प्रसिद्ध देवळे याच दगडांची बांधलेली आहेत.
Granitic *a*. of, pertaining to, or of the nature of,
granite वज्रतुंडदगडाचा, वज्राचा, वज्रतुंड दगडाच्या
जातीचा. २ (fig.) hard, rigid, unimpressionable
कठिण, न झिजणारा. Granit'iform *a*. geol. resembl-
ing granite in structure or shape ग्रानाइटसारखा.

Grant (grant) [O. Fr. graanter, (craanter, creanter),
to promise, as if from L. L. credentio -L. credere,
to believe.] *v*. *t*. to give over (usually in answer
to petition) (मागितल्यावरून) देणें. २ (law) to
convey, to transfer (property) by deed नांवावर
चढवून देणें, (दुसऱ्याच्या) नांवाने करून देणें. ३ to
bestow with or without compensation (parti-
cularly in answer to request or prayer)
(मोबदला घेऊन किंवा बक्षीस म्हणून) देणें, दान
करणें, बक्षीस देणें. ४ to allow, to concede कबूल
-मान्य करणें, कबूल -मान्य असणें with स or ला of *s*.
G. *n*. concession, allowance, permission परवानगी *f*,
मोकळीक *f*, सूट *f*, सवलत *f*. २ the admission of
something in dispute कबुली *f*, कबुलजबाब *m*,
स्वीकार *m*, रुकार *m*. ३ a gift, a boon दान *n*, बक्षीस
दिलेली -केंलेली वस्तु *f* ४ (a) (law) transfer of
property by deed or writing (लेख करून जमिनीची
-मिळकतीची मालकी दुसऱ्यास देऊन टाकण्याचें) दान *n*,
इनाम *n*, इनामत *n*, बक्षीस *n*. [DEED OF G. बक्षीस-
पत्र *n*. G. OF LAND जहागीर *f*, इनामत *f*. HOLDER OF
A G. इनामदार, जहागीरदार. RESUMPTION OF A G.
दत्तापहार *m*. TAX UPON A G. इनामपट्टी *f*.] (b) (also)
the deed by which the transfer is made इनामपत्र *n*,
शासनपत्र *n*, सनद *f*. [FORGED G. कूटशासन *n*.
GRANTS-COMPREH. इनामइक्राम *n*.] Grant'-in-aid *n*.
मदतीदाखल देणगी *f*. Grant'able *a*. Grantee' *n*.
(law) the person to whom a grant is made इनाम
घेणारा -पावणारा, प्रतिग्रहीता. Grant'er *n*. one who
grants दाता *m*. Grant'or *n*. (law) the person
by whom a grant is made इनाम -बक्षीस देणारा.

Granulate (gran'ü-lät) [Formed from Granule.]

v. t. to form into small grains or granules दाणेदार कण्याकण्यांचा रवेदार रवाळ करणे. २ to roughen कणकण असलेला खरबरीत करणे. ३ to unite as by granulation खरबरीत करून जोडणे-सांधणे. G. v. i. (of a wound, ulcer &c.) to develop a number of small prominences like granules (जखम, गदूः फोड इ०) माठळणे, माठणे, मठारणे, शेजेस येणे, किरळ m. फुटणे in. con. with ला of s. Granulation n. दाणेदार करणे n. २ (of a wound) अंगूर m, किरळ m. ३ डोळ्यांतील खुपऱ्या f. pl. Medicaments to effect G. माठवण n. Granul'ated a. दाणेदार, रवेदार. Granule (gran'ul) [L. granulum, dim. of granum. See Grain.] n. dim. of Grain which see.

Grape (grāp) [O. Fr. grape, M. Fr. grappe, bunch or cluster of grapes.] n. bot. a well-known edible berry growing in pendent clusters (the berries are smooth-skinned, have a juicy pulp, and are cultivated in great quantities for table use and for making wine and raisins) द्राक्ष n, अंगूर n. [BLACK G. काळे द्राक्ष n. JUICE OF THE G. द्राक्षारस m, द्राक्षाचा रस m.] Sour grapes things which persons affect to despise because they cannot possess them (-in allusion to AEsop's fable of the fox and the grapes) (इसापनीतीतील कोल्ह्याच्या गोष्टीतील) आंबट द्राक्षे n. pl., (मनांतून पाहिजे असून मिळण्याचा संभव नसल्यामुळे) नको म्हटलेली वस्तु f. २ bot. the grapevine द्राक्षा pop. द्राक्ष f, द्राक्षी f, द्राक्षांचे झाड n -वेळ f -लता f. ३ (man.) a mangy tumour on the leg of a horse घोड्याच्या पायावरील चरपुडी बाधलेले गदू n. ४ (mili.) grapeshot कुलपी गोळा m. Grape'less a. wanting grapes or the flavour of grapes द्राक्षांची गोडी f -रुचि f नसलेला, बेचव. Grap'ery n. an inclosure used for the cultivation of grapes द्राक्षांची बाग f. Grape'shot n. (mili.) a cluster, usually nine in number, of small iron balls, put together by means of cast-iron circular plates at top and bottom, with two rings, and a central connecting rod, in order to be used as a charge for cannon एक जातीचा कुलपी गोळा m. Grape'stone n. a seed of the grape द्राक्षांतील बी f. Grap'y a.

Graph (grāf) [Orig. an abbreviation of graphic formula. See Graphic.] n. a kind of symbolic diagram in which a system of connections is expressed by spots or circles (विशेषसंकेतचूर्णक) सांकेतिक आकृति f, सांकेतिक चित्र (वक्र, रेखा).

Graphic,-al (graf'-ik,-al) [L. graphicus, belonging to painting or drawing -Gr. graphikos -graphiein, to write.] a. of, or pertaining to, the arts of painting and drawing रंगित काम किंवा चित्रकला यां संबंधी. २ of, or pertaining to, the art of writing लेखनकलेचा -संबंधी. ३ written or engraved लिखित-

केला, लिखित, लेखी, खोदींव, खोदलेला, खोदून काढलेला. ४ *well delineated, clearly and vividly described* हुबेहुब, प्रत्यक्ष, चित्रासारखा, स्वरूपदर्शक, मूलनिदर्शक-बोधक, उत्तम वर्णन केलेला, सुवर्णनात्मक, रसभरित. ५ *vivid* हुबेहुब. ६ *pertaining to the use of diagrams, linear figures or symbolic curves* सांकेतिक आकृतीने किंवा रेषेने किंवा वक्राने दाखविलेला, आकृतिनिर्दिष्ट, साकृति, सचित्र, चित्रित.

Graphology (gra-fol'o-ji) [Gr. *graphein*, to write, & *logos*, discourse.] *n.* the study of hand-writing as a means to character हस्ताक्षरावरून मनुष्याचा स्वभाव जाणण्याची विद्या *f.* हस्ताक्षरसामुद्रिक *n.*

Grapple (gráp'nel) [Fr. *grappin*; from root of Grapple.] *n.* naut. a small anchor, with four or five flukes or claws, used to hold boats or small vessels (चार किंवा पांच हूक अथवा आंकडे असलेला होळ्या वगैरे ओढून धरण्याचा गळबतावरील) गळ *m.* नांगर *m.* २ (hence) a grappling iron (written also *grapline* or *grapnel*) गळ *m.*

Grapple (gráp'-pl) [Fr. *grappiller*, the grapple of a ship -*graper*, to pluck, prop. to seize.] *v. t.* to seize (झोंबल्यासारखे) धरणे -घेणे, झोंबणे, झोंबाडणे. [To G. AT (झोंबून) धरूं पाहणें.] २ to join indissolubly, to fix जाम-घट्ट -मजबूत -न हालेसा बसविणे, खिळवून टाकणे, खिळवणे, जखडून टाकणे -बांधणे. G. *v. i.* to contend in close fight (-शीं) झोंबणे -झोंबी करणे -खेळणे -घेणे. To G. with to enter into contest with, resolutely and courageously (-शीं) नेटाने टक्कर मारणे -देणे, झोंबी खेळणे. G. *n.* close hug in contest झोंबी *f.* २ (a) a grab गुबारा *m.* (b) naut. a grappling iron गळ *m.*

Grasp (grasp) [M. E. *graspen*, to grope.] *v. t.* to catch मुठीत -पंज्यांत -कबज्यांत -हातांत -हाताने धरणे पकडणे, धरणे, पकडणे. [To G. AT मुठीत धरूं -पकडूं पाहणें.] २ to comprehend समजणे, ग्रहण-आकलन करणे, मनांत उतरणे, ध्यानांत येणे, लक्षांत येणे (the last three with) *in. con. g. of s.* G. *v. i.* to struggle, to strive पकडण्याचा प्रयत्न करणे, धडपड करणे, धडपडणे. G. *n.* (a) a grip of the hand मूठ *f.* मुष्टि *f.* मिठी *f.* पकड *f.* (b) reach of the arms डाव *m.* हस्तग्राह *m.* तावडी *f.* कबजा *m.* आवांका *m.* २ wide-reaching power of intellect (to comprehend subjects and hold them under survey) आकलनशक्ति *f.* ग्रहणशक्ति *f.* धारणा *f.* पोच *m.* पोहोच *m.* आवांका *m.* ५ the handle of a sword or of an oar मूठ *f.* Grasp'able *a.* Grasp'er *n.* Grasp'ing *a.* catching धरणारा. २ greedy of grain, miserly अधाशी, चिकट, कंजुष, कवडीचुंबक; as, "He is a G. man." Grasp'ingly *adv.* Grasp'ingness *n.* अधाशीपणा *m.* Grasp'less *a.* relaxed सैल, ढिला.

Grass (gras) [A. S. *gærs*, *græs*, *grass*.] *n.* herbage, pasture गवत *n.* घास *m.* तण *n.* घैरण *f.* कडवा *m.*

(loosely). G. v. t. to cover with grass गवताने झांकणे. २ ओप देण्याकरितां गवतावर पसरणे. २ to feed (cattle) on grass गवत चारणे. G. v. i. to produce grass (-वर) गवत उगवणे in. con. Grass'ed pa. p. a. see Grassy. Grass'hopp'er n. एक जातीचा टोक m. २ fig. (as a term of derision or reproach) (टोळासारखा) अल्पकाळ टिकणारा प्राणी. Grass'iness n. Gras'sing v. n. Grass'less a. Grassy a. covered with grass गवताने आच्छादलेला, (-वर) गवत उगवलेला. २ of, or pertaining to, grass गवताचा -संबंधी. ३ resembling grass गवतासारखा.

Grate (grät) [M. E. grate, a grating -L. crates, a hurdle.] n. a structure or frame containing parallel or crossed bars with interstices गजांची जाळी f. २ a frame or bed of iron bars for holding fuel while burning (शेगडीला -चुलीला बसविण्याची लोखंडी) गजांची जाळी f -आगटी f. Grat'ed a. जाळीचा, जाळी बसविलेला. Graticulä'tion [Fr. graticuler, to divide into small squares in painting -L. craticula, a small hurdle.] n. the division of a design or draught into squares in order the more easily to reproduce it in larger or smaller dimensions (नमुना, संकेतपट, चित्रपट इ०कांमध्ये) चौकटी -चौकोन पाडणे, चतुष्कोनांकित करणे. (S.). Grat'icule n. a design or draught which has been divided into squares, in order to reproduce it in the dimensions चतुष्कोनांकित केलेला संकेतपट m -चित्रपट m, नमुना m, इ०. Grat'ing n. जाळीचा कठडा m.

Grate (grät) [O. Fr. grater (F. gratter), to scrape.] v. t. to rub roughly or harshly causing a harsh sound खरखर घांसणे, (of teeth) दांत खाणे, करकरवणे, करकर आवाज काढणे. २ to reduce to small particles by rubbing (किसणीवर) किसणे, घांसून कीस काढणे -करणे. ३ to fret, to irritate चिडवणे, चीड आणणे, संतापवणे, दांत ओंठ खावयास लावणे. G. v. i. to make a harsh sound by friction करकरणे, खडखडणे, खरखरणे, खरारणे, घांसण्याने कर्कश आवाज होणे. २ to cause wearing and tearing घांसून जाणे, घसणे, क्षिजणे. ३ to offend by oppression or importunity (-ला) संताप -चीड आणणे, राग येणे, संताप होणे, (-ला) घुस्सा येणे. Grat'er n. that which grates; (esp.) an instrument or utensil with a rough indented surface for rubbing off small particles of any substance किसणी f. Grat'ing a. harsh कर्कश, करकरणारा. G. n. a harsh sound caused by attrition (संघर्षणाने उत्पन्न झालेला) कर्कश आवाज m, करकर आवाज m. Grat'ingly adv. करकरां.

Grateful (grät'-ful) [Hybrid; O. Fr. grat, pleasing, from L. gratus; with E. suffix -ful.] a. having a due sense of benefits received कृतज्ञ, उपकारज्ञ, उपकार स्मरणारा आभारवादी

२ *affording pleasure, gratifying, delicious* गोड, रुचकर, स्वादिष्ट, सुख *n* -आनंद *m* -समाधान *n* देणारा, सुखद-प्रद, सुखानह, सुखकर, हृदयंगम, रस्य, रमणीय, खूष करणारा; as, "A G. present; A G. sleep." Grat'efully *adv.* कृतज्ञतापूर्वक, &c. Grat'efulness *n.* कृतज्ञता *f*, निमकहलाली *f*. २ गोडी *f*, सुखदायकत्व *n*, हृदयंगमपणा *m*, रमणीयत्व *n*, &c. Grat'ify *v. t.* to please, to give pleasure to, to satisfy, to soothe, to indulge संतोषविणें, सुखविणें, संतोष *m* -सुख *n* -देणें, खुषी-खुष-आनंदित-संतुष्ट-संतोषित करणें, पुरवणें, फेडणें, पूर्ण-तृप्त करणें, संतर्पणें, संतर्पण करणें *g. of o.*; as, "To G. the taste, the appetite, the senses, the desires, the mind, &c." २ *obs. Shakes.* to requite, to recompense (-चे) उपकार जाणणें-स्मरणें, मोबदला करणें-देणें. Gratifica'tion *n.* -the act. संतोषविणें *n*, संतोषण *n*, संतोषीकरण *n*, पुरवणें *n*, आराधन *n*, शांति *f*, शमन *n*, संतर्पण *n*, पुरे लाड *m. pl.*, तृप्तता *f*, &c. २ *that which affords pleasure* संतोषहेतु *m*, संतोष-कारण *n*. ३ *enjoyment, fruition, delight* तृष्टि *f*, तृप्ति *f*, समाधान *n*, संतोष *m*, आनंद *m*, प्रमोद *m*, सुख *n*, हर्ष *m*. ४ *a reward, a recompense* मोबदला *m*, पारितोषिक *n*, इनाम *n*, बहाल केलेली वस्तु *f*. Grat'ified *a.* संतोषित, संतुष्ट, तृप्त, समाधानी, पुरवलेला, फेडलेला, संतर्पित, &c. Grat'ifier *n.* सुख देणारा, &c.

Graticulation. See under Grate 1.

Graticule. See under Grate 1.

Gratify, See under Grateful.

Gratis (grā'tis) [L. *gratis*, out of favour or kindness—L. *gratia*, favour.] *adv.* for nothing, without fee or recompense, freely, gratuitously फुकट, फुकट-वारी, फुकटाफुकटी, फुकटफाकट, मोफत, मोलावांचून.

Gratitude (grat'i-tūd) [Fr.—L. *gratus*, pleasing.] *n.* warm and friendly feeling toward a benefactor, thankfulness कृतज्ञता *f*, उपकार स्मरणें *n* -आठवणें *n* -जाणणें *n*, उपकारस्मरण *n* -स्मृति *f*, उपकारज्ञता *f*.

Gratuitous (gra-tū'i-tus) [L., -*gratus*, pleasing. See Gratis.] *a.* done or given for nothing मेहेरबानी दाखल-खातर केलेला-दिलेला, बहाल केलेला, बक्षिसा-दाखल. See Gratis. २ *not called for by circumstances, voluntary* कोणीही विचारलें नसतां केलेला, अनाहुत, आगंतुक, आगंतुकीचा, बिनजरूरीचा. Gratu'itously *adv.* फुकट, मोफत, &c. २ (देणाऱ्यानें) खुष होऊन. Gratu'itousness *n.* मोफत दिलेली स्थिति *f*. Gratu'ity *n.* a present बक्षिसादाखल दिलेलें वेतन *n*, बक्षिसरूपाचें वेतन *n*. -पगार *m*.

Gratulate (grat'ū-lāt) [L. *gratulatus*, p. p. of *gratulari*, to congratulate—*gratus*, pleasing, agreeable.] *v. t.* (R.) *Shakes.* to salute with declarations of joy, to congratulate अभिनंदन करणें. G. *a.* *obs. Shakes.* worthy of gratulation अभिनंदनीय, अभि-

नंदन करण्यासारखा. Gratula'tion n. congratulation
अभिनंदन n. Grat'ulatory a. अभिनंदनपर.

Gravamen (grav-ā'men) [L., -L. gravis, Sk. गुरु,
heavy.] n. (law) the grievance complained of,
the substantial cause of the action (फिरीदीची)
तकरार f, (फिरीद करण्याचें) कारण n, फिरीद f. २
(also in general) the ground or essence of a
complaint तकरारींतील तात्पर्य n -सारांश m. Grava'-
mina pl. L. Gravamens pl. E.

Grave (grāv) [M. E. graven. A. S. grafan, pa. t.
grof, Gr. graphein, L. scribere, to write, Icel.
grafu, a tomb. या शब्दाचा मूलार्थ 'खणणे' असा आहे.]
v. t. to engrave खोदणे, कोरणे, कोरीव काम करणे,
२ to impress deeply (on the mind), to fix indelib-
ly (मनावर) पक्कें करणे -ठसविणे -बिंबविणे. ३ (obs.)
Shakes. to entomb, to bury थडग्यांत पुरणे -गाडणे
-घालणे. G. v. i. to practise engraving खोदकाम करणे
-शिकणे. G. n. an excavation in the earth as a
place of burial पुरून टाकण्याकरितां जमिनींत काढले-
ला खळगा m -खळगी f -खाडा m. २ a tomb थडगें
n, समाधि f (of Saints), कबर f (of Mahamadans).
३ (hence) death, destruction मृत्यु m, मरण n, नाश
m, अंत m, काल m (S.). Grav'ed or Grav'en pa. p.
Grave-clothes n. pl. कफनें n. pl., प्रेतवस्त्रे n. pl.,
शववस्त्रे n. pl. Grave'less a. without a grave, un-
buried न पुरलेला, पुरून न टाकलेला. Grav'en a.
carved खोदलेला, कोरलेला, खोदीव, कोरीव. [GRA-
VEN IMAGE an object of worship carved from wood,
stone, &c. खोदून तयार केलेली (लंकूड, दगड, इ०कांची) देवाची
मूर्ति f.] Grav'er n. खोदकाम n -कोरीव काम करणारा. २
an engraving tool खोदणे n, कोरणे n. Grav'ery n.
engraving खोदकाम n. Grave'stone n. a tombstone
थडग्यावरील दगड m. Grave'yard n. a cemetery
स्मशान n, कबरस्थान n (of Mahomedans). Grav'-
ing n. carving figures in hard substances esp. by
incision (खोदून) मूर्ति घडणे n -कोरणे n. २ impres-
sion (as upon the mind) ठसा m, परिणाम m.

Grave (grāv) [Fr. grave, -L. gravem, acc. of
gravis, heavy. याचा मूल अर्थ 'वजनदार, जड' असा
आहे.] a. of importance, weighty, influential
महत्वाचा, महत्, वजनदार, भारी, भक्कम. २ sedate,
serious (said of character, relations, &c.) गंभीर;
प्रगल्भ, खोल, धीर, शांत. ३ low, deep (said of sound.)
फुत, खोल, गंभीर. Grave'ly adv. in a grave manner
गंभीरपणे-पणाने. Grave'ness n. गंभीरपणा m, गांभीर्य n.
Grav'ity n. heaviness जडपणा m, गुरुत्व n. २ sobriety
of character or demeanour गांभीर्य n, गंभीरपणा m.
३ importance, significance, dignity, &c. महत्त्व n,
मोठेपणा m, महिमा m, गौरव m. ४ (hence) serious-
ness, enormity भयंकरपणा m, मोठेपणा m, महत्त्व n;
as, "The G. of an offence." ५ (physics) the

tendency of a mass of matter toward a centre of attraction गुरुत्वमध्याकर्षण n, (पदार्थांचे) आकर्षण-मध्यगमित्व n. ६ (esp.) the tendency of a body toward the centre of the earth गुरुत्वाकर्षण n. ७ mus. lowness of tone (oppo. to acuteness) निचपणा m. Gravim'eter n. (physics) an instrument for ascertaining the specific gravity of bodies गुरुत्वमापक m, विशिष्टगुरुत्वमापक m. Gravimet'ric a. chem. measured by weight गुरुत्वमापकाचा, गुरुत्वमापकाने केलेला. Gravimet'rically adv. Centre of gravity गुरुत्वमध्य m. Gravimet'ry n. विशिष्टगुरुत्वमापन (on the analogy of महत्त्वमापन = Mensuration). Specific gravity (पदार्थांचे) विशिष्टगुरुत्व n.

Gravel (grave'l) [O. Fr. gravele, dim. of O. Fr. grave, gravel. Of Celtic origin.] n. small fragments of stone कंकर m, रेंव f, रेंवडा m. [HEAP OF G. रेंवठा m.] २ med. a deposit of small calculous concretions in the kidneys and the urinary or gall-bladder सिकता f. ३ (also) the disease of which they are a symptom अश्मरी f, मुतखड्याचा रोग m, मुतखडा m. G. v. t. to cover with gravel (-वर) रेंव पसरणे. २ to run (a ship) aground (जहाज) बाळूत रुतून बसविणे. ३ (colloq.) to check or stop, to embarrass, to perplex बंद पाडणे -करणे, तोंड मिटविणे, गप्प -चूप बसविणे, घाबरवणे; as, "Graveled for want of matter." ४ to hurt or lame (a horse) by gravel lodged between the shoe and foot (नाळ व पाय यांच्यामध्ये) खडा -दगड रुपल्यामुळे लंगडा करून टाकणे. Grav'eling or Grav'elling n. act of covering with gravel (-वर) रेती पसरणे n. २ a layer or coating of gravel रेतीचा थर m. Grav'elly a. रेंवट, रेंवाळ, रेंवसाळ. Grav'elstone n. a pebble बारीक खडा m.

Graveolent (gravē'-ō-lent) [L. gravis, Sk. गुरु, heavy, & olere, to smell.] a. (R.) having a rank smell दुर्गंधियुक्त, कुजकट, नासका, घाण येत असलेला. Grave'olence n. (R.) a strong and offensive smell उग्र घाण f, कुजकट वास m, नासकी घाण f.

Graves (grāvz) Same as Greaves which see.

Gravid (grav'-id) [L. gravidus, gravis, Sk. गुरु, heavy.] a. heavy with young, being with child, pregnant गर्भार, गर्भवती, गर्भयुक्त. २ fruitful फळदायक, सुपीक, सुफल. Gravid'ity n. (R.) गर्भावस्था f, गर्भारपण n, गर्भयुक्तता f.

Gravitate (grav'i-tāt) [From L. gravis, Sk. गुरु, heavy. See Grave a.] v. i. to be acted on by gravity गुरुत्वाकृष्ट होणे, गुरुत्वाकर्षण पावणे, मध्य-केंद्र -अभिसरण -अभिगमन होणे g. of s. -करणे; as, " All bodies G. toward each other ". २ to tend (toward a direction or object) (-कडे) कळ m थोडा m -गति f. असणे g. of s., (-कडे) सरकणे,

(-च्या) बाजूला झुकणे -सरणे -हालणे; as, "Politicians naturally G. toward the stronger party." Gra-
 vitation n. गुरुत्वाकर्षण n, गुरुत्वमध्याकडे जाणे n
 २ (phys.) the tendency of all bodies to attract
 each other (विश्वांतिल सर्व वस्तूंचें) परस्पराकर्षण n
 Gravita'tional a. phys. गुरुत्वाकर्षणासंबंधी. Grav'i-
 tative a. tending to a centre मध्याभिसरणशील.

Gravy (grāv'i) [O. E. greavic. Prob. orig. an a.
 formed from Greaves (which see), the dregs of
 tallow.] n. the juice (dripping) from the meat
 while cooking रसा m, पक्कमांसरस m, (शिजतांना)
 मांसांतून गळणारा रस m. २ liquid dressing for flesh,
 meat, vegetables, &c. (कालवलेल्या मसाल्यासारखा)
 इंग्रजी तन्हेचा पातळ मसाला m. Grav'y a. tallowy,
 fatty चरबीने भरलेला, स्निग्ध, मांसल, लठ्ठ, लुटलुटीत.

Gray, Grey (grā) [A. S. græg; allied to Ger.
 grau and L. rarus, tawny.] a. ash-coloured, of
 a white colour mixed with black कबरा, कर्बूर,
 कसरा, करड्या रंगाचा, धूसर, राखाड्या रंगाचा, भुरकट.
 [IRON G. करडा.] २ gray-haired, hoary, aged
 पांढऱ्या -पिकलेल्या -शुभ्र -रुपेरी केंसांचा, पलित, करडा,
 पक्केश, पिकलेका, वृद्ध. ३ old, mature फार -पुष्कळ
 दिवसांचा, जुनाट, जुना, परिपक्व, परिणत, पक्का; as,
 " G. experience. " G. n. a gray colour कबरा -कसरा
 -करडा &c. रंग m. २ an animal or thing of a gray
 colour (esp. a horse) कबऱ्या रंगाचा घोडा m -वस्तु f.
 Gray'ness n. कबरटपणा m, करडेपणा m. Gray
 antimony n. min. stibnite सुरमा m. G. back n.
 the body louse आंगावरील ऊ f. G. beard n. Shakes.
 (fig.) an old man वृद्ध मनुष्य, आजोबा m (colloq.),
 पिकलेलें पान n (fig. & colloq.), म्हातारा. २ a coarse
 earthenware vessel for holding liquors (मद्य
 ठेवण्याचें) मातीचें खडबडीत पात्र n. G. hound n.
 zool. See Grey-hound. Gray'ish a. कबरट, कसरट.
 Gray'stone n. 'बॅसाल्ट'सारखा कबरा दगड m.

Graze (grāz) [M. E. grasen, A. S. gras, grass.
 See Grass.] v. t. to feed with grass (गुरांस) चारा
 -घांस -गवत घालणे -देणे, चारणे, चरवणे, चरावयास
 -चारणीस -चारणीवर घालणे -सोडणे -लावणे. २ to eat,
 or feed on, grass (गवत -चारा -घांस) खाऊन राहणे
 -खाणे. ३ to tend (cattle) while grazing चरतीं
 गुरें राखणे -संभाळणे, (चरत असणाऱ्या गुरांच्या)
 पाठीवर राहणे. G. v. i. to eat grass गवत -चारा -घांस
 खाणे, चरणे. २ to yield grass for grazing (गुरांस)
 चरण्यासारखें गवत रुजवणे -उगवणे with वर of s.; as,
 " Those lands that G. freely. " G. n. -the act.
 चरणे n, &c. Graz'er n. गुरें चारणारा -राखणारा
 -सांभाळणारा, गुराखी. २ a creature feeding on
 growing grass (कुरणांत) चरणारे जनावर n. Grazi'-
 er n. one who pastures cattle and rears them for
 market विकण्याकरितां गुरें राखून त्यांची जतन करणारा

-निगा राखणारा. Graz'ing n. -the act. (गुरें) चारणें
 n-राखणें n, राखण n २ a pasture कुरण n, गुरें
 चरण्याचें मैदान n, गुरचरण f.

Graze (grāz) [Ety. dub. Perhaps only a peculiar
 use of Graze above. Perhaps confused with rase
 (Fr. raser), to scrape. See Rose.] v. t. to pass
 lightly along the surface (-ला) चाटून -घांसून
 जाणें, (-ला) घांसटणें -घांसटून जाणें -निसटता लागून
 जाणें. G. n. a light touch निसटता लागणें n, घांसटणें n.

Grease (grēs) [Fr. graisse -gras, fat -L. crassus,
 gross, thick.] n. soft thick animal fat चरबी f,
 मेद m, माखण n, स्नेह (S.) m, ओशट m, (-of lamps)
 मेणकट n, चिकटा m, (-of axles &c.) ओंगण n,
 वंगण n. २ (far.) an inflammation of a horse's
 heels घोड्याच्या टांचेंतील सूज f, भेंडी f. G. v. t.
 (sometimes pronounced grēz) to lubricate (चाक
 ह०कांत) ओंगण n-वंगण n. घालणें -करणें. २ to bribe
 लांच देणें, पैसे चारणें, (-ची) मूठ भरणें -दाबणें, हात
 चेषणें. ३ (far.) to affect (a horse) with grease
 (the disease) (घोड्याच्या टांचेला) भेंडी उत्पन्न करणें.
 Greas'er n. (esp.) a person employed to lubricate
 the working parts of a machinery (यंत्राच्या चक्रादि
 चालत्या भागांत तेल घालून) वंगण करणारा. Greas'ily
 adv. Greas'iness n. चुळबुळीतपणा m. २ स्निग्धता f,
 ओशट m, चिकणाई f, बुळबुळ f, बुळबुळीतपणा m.
 Greas'y a. oily, unctuous बुळबुळीत, तेलट, मेणकट,
 चिकट, चिकणवट, स्निग्ध. २ defiled with grease
 तेलकट, घाणेरडा, मळका. ३ smooth गुळगुळीत,
 सफाईदार. ४ (far.) भेंडी झालेला (घोड्याचा पाय).

Great (grāt) [M. E. gret, grect. A. S. great. Perh.
 allied to Graced, Gross, Grow.] a. large (in
 space or number), big, immense मोठा, महान्, महा
 (in comp.), मोठा, थोरला, जंगी, टोलेजंग, बेसुमार. [AS
 G. जेवढा, जितका. HOW G. केवढा. SO G. तेवढा, तितका. २
 एवढा, इतका.] २ long continued, prolonged in time
 फार, पुष्कळ, बहुत, कितीतरी, मोठा; as, "A G. while;
 A G. interval." ३ superior, admirable, command-
 ing (applied to thoughts, actions, feelings) उत्तम,
 श्रेष्ठ, मोठा, लायक, प्रशंसनीय, विशिष्ट, प्रसिद्ध, वाखा-
 णण्याजोगा. ४ uncommonly gifted, mighty, power-
 ful, noble तेजस्वी, प्रकाशमान, जबरा, समर्थ, प्रतापी,
 प्रतापशाली-वान्, महा, ठळक, असाधारण, अलौकिक,
 विलक्षण बुद्धीचा; as, "A G. hero, scholar, genius,"
 &c. ५ foremost, eminent, principal, distinguished
 ठळक ठळक, मुख्य, मोठा, प्रधान, पुढें-प्रसिद्धीस आलेला,
 श्रीमान्, श्रीमंत, बडा, जाडा; as, "G. men; the G.
 seal; the G. marshal; &c." [A G. MAN महाजन m,
 बडा लोक m, वीर m, प्रथ n, घेंड n. THE G. बडे-थोर लोक
 m. pl. THE G. & SMALL rich & poor, high & low
 लहानथोर, लहानमोठे. TO BECOME A G. MAN शिष्टावणें.
 TO PLAY THE G. MAN बडवाई-बडवाई-बडिबार मारणें, फुशारकी

मिरविणें -मांडणें -करणें -सांगणें.] ६ *pregnant, big* (with young) गर्भवती, गर्भार, (of beasts) गाभण. ७ *hard, grievous* जड, कठीण. ८ (genealogy) *older, younger, or more remote, by a single generation* (often used before *grand* to indicate one degree more remote in the direct line of descent) (आणखी) एक पिढीने वरच्या किंवा खालच्या पायरीचा as; "Great grand-father." G. sea! (सरकारी) शिकामोर्तब *n.* G. *n.* the whole, the gross सर्व भाग *m.* G.-bellied *a.* मोठ्या पोटाचा. २ गर्भार, &c. Great-coat *n.* an overcoat वरून घालण्याचा आंगरखा *m.* Great'-grand'-child *n.* पणतवंड *n.* Great'-grand'-father *n.* पणजा *m.* Great'-hearted *a.* (obs.) fearless निर्भय. २ *magnanimous, generous, noble* उदार (अंतःकरणाचा), मोठ्या मनाचा. Great-heart'edness *n.* औदार्य *n.*, उदार अंतःकरण *n.* Great'ly *adv.* in a great degree फारच, फार, बहुत, अति. २ *nobly* मोठ्या मनाने, मन मोठे करून. Great'ness *n.* मोठेपणा *m.*, विशालत्व *n.*, विस्तृतपणा *m.* २ थोरवी *f.* माहात्म्य *n.*, मोठेपण *n.*, मातबरी *f.* ३ वैभव *n.*, श्रीमंती *f.*, ऐश्वर्य *n.*

Greaves (grēvz) [O. Fr. greves from greve, the shin bone.] *n. pl.* an armour for the leg below the knee गुडघ्यापासून खालच्या पायाचे कवच *n.*, जंघात्राण *n* (?).

Greaves (grēves) [Swed. grevar, leavings of tallow.] *n. pl.* the sediment of melted tallow (गाळलेल्या) चरबीचा गाळ *m* -रेंदा *m.*

Grebe (grēb) [Fr. grebe; of unknown origin.] *n. zool.* one of the several swimming birds or divers of the genus *Colymbus* ग्रीब *m.*, पाणबुड्या पक्ष्यांची एक जात *f.*

Grecian (grē'shan) [A. S. & Fr. Grec -L. Græcus -Gr. Graikos.] *a.* pertaining to Greece ग्रीस देशासंबंधी, ग्रीशन. G. *n.* a Greek ग्रीस देशातील मनुष्य *m.*, ग्रीशन. २ a jew who spoke Greek ग्रीक भाषा बोलणारा यहूदी *m.* ३ one versed in the Greek language, literature or history ग्रीक भाषा, वाङ्मय किंवा इतिहास यांत प्रवीण -हुषार मनुष्य *m.* Gre'cism *n.* an idiom of the Greek language ग्रीक भाषेच्या धर्तीवर बनविलेला इंग्रजी भाषेतील एक शब्दालंकार *m.*, इंग्रजी शब्दांचा ग्रीकत्वालंकार *m.* Gre'cize *v. t.* to cause (a word) to take a Greek form ग्रीक स्वरूप देणे.

Greedy (grēd'i) [A. S. grædig, hungry; cf. Sk. गृध्र, (gridhra, from *v.* gridh, to be greedy). Greedy denotes the low animal desire of possession and eagerness of enjoyment whether in matters of food or any other object of appetite or desire.] *a.* voracious अधाशी, खादाड, हावरा, हावराट, वखवख्या, अति खाणारा, बहुभक्षक. २ vehemently desirous, avaricious (followed by of) आशाळभूत,

लोभी, लोभिष्ठ, हावरा, हावरट, अतिवृष्णाकुल. Greed, Greed'iness n. खादाडपणा m, अधाशीपणा m, खाखा f, खाखाई f, वखवख f, हांवरटपणा m. २ लोभ m, अतिलोभ m. Greedi'ly adv. अधाशीपणाने, हावरटपणाने, &c. २ लोभाने, लोभीपणाने, &c. Greed'y-eye a. covetous आशाळभूत. Greed'y-gut n. (low) a glutton अधाशी, भोजनमामा, &c.

Greek (grēk) [A. S. Grec, L. Graecus, Gr. Graikos.] a. Grecian which see. G. n. a Grecian ग्रीक m, ग्रीक देशांतील मनुष्य m. २ (also) the language of Greece ग्रीक लोकांची भाषा f, ग्रीक भाषा f. ३ (slang) a knave, a cheat ठक m, लुच्चा, पाजी, &c. ४ (colloq.) something unintelligible न समजणारी गोष्ट f.

Green (grēn) [A. S. grene; Ger. grun, Icel. grænn; allied to Grow.] a. of the colour of growing plants, verdant हिरवा, हिरव्या रंगाचा, हरित (S.). [DARK G. हिरवागार, हिरवाचार. OF A PEA-GREEN or DARKISH G. निवुरडा.] २ having a sickly colour, wan colour (as of the face from sickness or fear) फिका, निस्तेज. ३ fresh and vigorous टबटवीत, ताजा, नवा. ४ not ripe, not fully ripened हिरवा, हिरवंडा, हिरवसा, हिरवट, कच्चा, अपक्क, अपरिपक्क, तयार न झालेला; as, "G. fruit or vegetables." ५ (R.) half raw अर्धकच्चा. ६ immature in age or experience, young, raw, not trained, simple, credulous कच्चा, अननुभवी, तरुण, भोळा. ७ not dry, containing its natural juices हिरवा, भोला, दमट, आंगभोला, दमटसर, चिंबट, आर्द्र. (-of plants) succulent, sappy भोला, कोवळा, सरस (S.), रसाळ. [G. FOOD (grass, leaves, &c.) FOR CATTLE ओले n, ओलेपाले n, झाडपाला m, हिरवे n, चार f, चारा m, हिरवीचार f.] G. hand n. a novice नवशिका. G. sickness n. med. chlorosis हरितरोग m. G. vitriol n. chem. sulphate of iron हिराकस m. G. ware n. बिनभाजलेलीं मातीचीं भांडीं n. pl. G. n. the green colour हिरवा रंग m, हिरवा m, हरितवर्ण m. २ a grassy plain or plot ओळवण n, गवताड n or f, नीळवट f, हिरवे n. ३ fresh leaves or branches of trees (usually in the pl.) नवपल्लव m. pl., पाला m. ४ leaves and stems of young plants which in their green state are boiled for food पालेभाजी f, भाजीपाला m, भाजी f. [GREENS AND ROOTS rude fare झाडपाला m, आलेपाले n. G. KEPT CROPPED खुंटभाजी f.] ५ any substance or pigment of a green colour हिरव्या रंगाचा पदार्थ m -पूड f. G. v. t. to make green हिरवा रंग देणे. G. v. i. to become or grow green हिरवा होणे. Green'ery n. (R.) verdure हिरवळ f, हिरवट f. Green-eyed a. having green eyes हरितचक्षु. २ seeing everything through a medium which discolours or distorts कलुषित दृष्टीने पाहणारा. Green'grocer n. a retailer of vega-

tables or fruits in their fresh or green state
 काशी, माळवेधिका, कुंजरा, ताजी फळभाजी विकणारा.
 Green'-head, -hood n. verdancy हिरवट रंग m.
 Green'horn n. a raw inexperienced person कडा,
 अज्ञान अपेट-नवा-अव्यवहार मनुष्य. Green'ish a.
 हिरवट. Green'ishness n. Green'ly adv. newly,
 freshly नवीनपणे. Green'-market n. मंडई f, माळसात f,
 माळहट m. Green'ness n. हिरवेपणा m, सबजी f.
 २ freshness, newness ताजेपणा m, नवीनपणा m,
 अपक्वता f, अपक्वदशा f. ३ unripeness हिरवेपणा m,
 कडेपणा m, कोवळीक f, कोवळेपणा m. ४ ओलेपणा m,
 ओलावा m, दमसरपणा m, दमटपणा m. Green'room
 n. the retiring room in a theatre which originally
 had the walls coloured green नेपथ्य n, नेपथ्यशाला
 f. Green'-stall n. मंडईतील फळेभाजी विकण्याची
 जागा f. Green'wood n. (poet.) a forest as it ap-
 pears in spring and summer हिरवे वाट रान n.

Greet (grēt) [A. S. gretan, to go to meet. Greet
 is to salute with some demonstration of personal
 feeling. 'आदर-पूज्यभाव स्पष्ट दर्शवून नमस्कार करणे'
 असा Greet शब्दाचा अर्थ आहे. "Greeting is
 demonstrative recognition by words or other
 signs and expressions. We accost and salute
 only persons directly. We may greet their acts
 or words." Smith.] v. t. to salute, to hail, to
 welcome, to accost with friendship अभिवादन n.
 कुशलप्रश्न m. -क्षेमप्रश्न m. &c. करणे, नमस्कार m. रामराम
 m (among Hindoos other than Brahmins)
 -सलाम m (among Mahomedans) करणे. २ to come
 upon, or meet, as with something that makes the
 heart glad समाधानपूर्वक -संतोषपूर्वक येऊन भेटणे.
 G. v. i. to meet and give salutations परस्पर
 भेटून नमस्कार करणे. Greet'er n. अभिवादक. Greet'ing
 n. salutation at meeting अभिवंदन m, अभिवादन n,
 नमस्कार m, रामराम m, सलाम m, &c. २ a com-
 pliment from one absent अभिनंदनपर निरोप m.

Gregarious (gre-gā'ri-us) [L. gregarius, belonging
 to a flock -grex, gregis, a flock.] a. habitually
 living or moving in flocks or herds कळप करून
 राहणारा -फिरणारा -हिंडणारा, यूथचारी, संघचारी.
 Grega'riously adv. कळप करून. Grega'riousness n.

Gregorian (gre-gō'ri-un) [L. Gregorianus -Grego-
 rius, Gregory.] a. pertaining to, or originated
 by, some person named Gregory, esp. one of the
 Popes of that name (used especially of certain
 'chants' of a peculiar musical mode used in the
 services of the Christian Churches) (पोप)
 ग्रेगरी याने केलेला-स्थापिलेला-चालू केलेला, ग्रेगरीचा,
 ग्रेगरीकृत.

Grenade (gre-nād') [Fr., —Sp. granade -granada,
 -L. granatum, a pomegranate -granum, a

grain.] *n. mil.* a hollow ball or shell of iron filled with powder or other explosive (so called from its resembling a pomegranate) ignited by means of a fuse, and thrown from the hand among enemies हिंगणबेट *n.*, (फुद्दून भडकणारा युद्धोपयोगी) प्राणनाशक गोळा *m.* Grenadier *n. mil.* (originally) a soldier who carried and threw grenades (शत्रुगोटांत) हिंगणबेटें फेंकणारा फौजेतील शिपाई *m.* २ (afterwards) one of a company attached to each regiment or battalion, taking post on the right of the line, and wearing a peculiar uniform विशिष्ट पोषाख घातलेला (फौजेच्या तुकडीतील) उजव्या बाजूचा शिपाई *m.*, ग्रेनेडीअर *m.*

Grew *pa. t.* of Grow.

Grey (grā,) Same as Gray which see.

Greyhound (.grā'-hound) [Icel. *greyhundur*-Icel. *grey*, a dog, and *hundr* (E. *hound*), a hound.] *n.* (written also *grayhound*) शिकारी कुऱ्यांच्या जातीपैकीं एक (कुत्रा *m.*).

Griddle (grid'l) [W. *greidell*-*greidio*, to scorch or singe; Gael. *greidil*, Scot. *girdle*.] *n.* an iron plate or pan used for cooking cakes तवा *m.* २ a sieve with a wire bottom used by miners रेंती चाळण्याची तारेची मोठी चाळण *f.*

Gridiron (grid'I-urn) [M. E. *gredire*, a griddle, and from the same Celtic root as *griddle*; but the term. *-ire* became identified with M. E. *ire*, iron. See *Griddle*.] *n.* a grated iron utensil for boiling flesh and fish over coals (कोळशांवर मांसमच्छर भाजण्याकरितां तळाशीं लोखंडी) जाळी असलेलें भांडें *n.* २ *naul.* an openwork frame on which vessels are placed for examination, cleaning, and repairs (तपासून दुरुस्ती करण्याकरितां जहाजें पाण्याबाहेर ओढून ठेवण्याची) उघडी जाळी *f.*, जाळीची चौकट *f.*

Grief (grēf) [Fr. *grief* -*grever*, to burden -L. *gravo*, to grieve -L. *gravis* (Sk. गुरु), heavy. *Grief* expresses an acute state of mental trouble. *Sorrow* is reflexive and is commonly tinged with regret. *Grievance* is a mental hardship. *Hardship* is physical and is externally suffered. Heavy taxation is a *hardship* when viewed in its pauperising effects, a *grievance* as furnishing ground of complaint against a government or an administration. *To grieve* is purely mental. It is to feel the pain of an inward trouble. *To mourn* is to give outward expression to grief in visible signs. *To lament* is to do the same in audible signs. Mark the phrases *bitter grief*, *deep mourning*, and *loud lamentation*.] *n.* sorrow, sadness मनस्ताप *m.*, दुःख *n.*, खेद *m.*, शोक *m.*, क्लेश *m.*, हुरहुर *f.*, परिताप *m.*, पस्तावा *m.*, व्यथा *f.*, पीडा *f.*

२ *cause of sorrow or pain, grievance* दुःख ॥
 दुःखाचें कारण ॥. See below. ३ (R.) *malady*
 रोग ॥, व्यथा ॥, व्याधि ॥, विकार ॥. Grief'ful ॥. दुःस्व-
 पूर्ण. Grief'less ॥. बिन्दुःखी. Griev'ance ॥. *a cause*
of uneasiness and complaint, injury दुःख ॥,
 दुःखाची -दुःख देणारी गोष्ट ॥, संकट ॥, अनिष्ट ॥,
 अडचण ॥, नड ॥, तक्रार ॥, हरकत ॥, बाधा ॥, पीडा ॥
 २ *grief, affliction* क्लेश ॥, पीडा ॥, &c. Grieve ॥. *t.*
to occasion grief to, to hurt (मनाला -अंतःकरणाला)
 दुःख ॥ -क्लेश ॥ पीडा ॥ -कष्ट ॥. देणें, दुखवणें, दुखावणें.
 २ (R.) *to sorrow over* (-च्या बद्दल) दुःख करणें,
 दुःख करीत बसणें. G. v. i. *Shakes. to feel grief, to*
sorrow, to mourn (often followed by *at, for, or*
over) रडणें, दुःख ॥- शोक ॥- खेद ॥. करणें, चिंता
 करणें, दिलगीर होणें. Griev'ed ॥. Griev'ing ॥. Griev'ing
 ॥. दुःखी, कष्टी, पीडित &c. २ दुःख -क्लेशकारक. G.
 ॥. दुःखितावस्था ॥, हुरहूर ॥, चुटपुट ॥, रुखरुख ॥, &c.
 Griev'ingly ॥. Griev'ous ॥. *painful, afflictive,*
hard to bear, offensive दुःखद -प्रद -कारक, दुःसह,
 क्लेशकारक, भारी, जड, जबर, अवघड, कठीण, असह्य.
 २ *heinous, aggravated, flagitious* महाभयंकर,
 भीम, उग्र, क्रूरपणाचा, अमानुष, घोर. २ *full of, or*
expressing, grief शोकदर्शक, दिलगिरीचा, केविल-
 वाणा. Griev'ousness ॥. *To come to grief* (collog.)
 दुःखांत पडणें, रडावें लागणें, पस्तावणें, पस्तावा पावणें.
 To be grieved दुःखी होणें, दुःख पावणें.

Griffin (grif'fin) [Of uncertain origin.] ॥. *an*
Anglo-Indian name for a person just arrived
from Europe नवा -नवा आलेला -नुकताच विलाय-
 तच्या बोटीवरून उतरलेला युरोपीयन ॥.

Griffin (gri'fin) [Fr. *griffon* -L. *gryphus* -Gr.
gryps -*grypos*, hook-nosed.] ॥. *myth. a fabulous*
monster half lion and half eagle (written also
griffon) गरुडसिंहराक्षस ॥. (on the analogy of
 नृसिंह). याचें शरीर व पाय सिंहासारखे असून, पंख व
 चोंच गरुडासारखी असते. २ *her. a representation*
of this creature as an heraldic charge (ढालीवर
 काढलेलें) गरुडसिंहराक्षसाचें चित्र ॥. ३ *zool. a species*
of large vultures मोठ्या गृध्रपक्ष्यांची एक जात ॥.

Grill (grill) [Fr. *griller* -*gril* a *gridiron* -L.
craticula, dim. of *crates*, a grate.] ॥. *a gridiron*
 ॥. २ *that which is boiled on a gridiron* भाजण
 ॥, भाजलेला पदार्थ ॥, भाजप ॥. G. v. t. *to boil on a*
gridiron भाजणें, शेकणें. २ *to torment, as if by*
boiling छळून काढणें, प्राण काढणें -घेणें (collog.).

Grim (grim) [A. S. *grim*; Ger. *grimmig* -*grimm*
fury -*gram*, hostile.] ॥. *of forbidding aspect, fierce,*
stern भयंकर, उग्र, उग्रमुद्रेचा, उग्रमुख -वदन, काल-
 स्वरूप, क्रूरमुख, विकटमूर्ति, विकराल ॥. २ *pop.* विकार,
 भयानक. Grim'ly ॥. (R.) *grim*, which see. Grim'ly

adv. fiercely उग्रपणानें, उग्र मुद्रेन, उग्रमुख करून. Grim'ness *n. sternness* तोंडाचा उग्रपणा *m*, मुखक्रौर्य *n* -उग्रता *f*, उग्र -भयंकर -विक्राळ स्वरूप *n*, रौद्रता *f*, घोरता *f*, कठोरपणा *m*, नैष्ठुर्य *n*, निष्ठुरपणा *m*, &c.

Grimace (gri-mās') [Fr., of uncertain origin. Perh. from root of Icel. and A. S. *grima*, a mask or phantom.] *n. a distortion of the face in jest &c., a smirk, a made-up face* माकडचेष्टा *f*, वांकुली *f*, विचकुली *f*, वांकडे तोंड *n* (usually in *pl.*), तोंडाचा चाळा *m*, मुखभंग *m*. [TO MAKE GRIMACES विचकुल्या *or* वेचकुल्या *f. pl.* -वानरविचकुल्या *f. pl.* &c. दाखवणें, तोंडें वेडीवांकडी करणें.] *G. v. i. to make grimaces* तोंड वेडेंवांकडे करणें. Grimace'd *a. distorted, crabbed* वक्र, वांकडा, वांकडा झालेला, वेडावांकडा.

Grimalkin (gri-mal'kin) [Gray, and *malkin* (a cat's name), a dirty drab, a hare, Malkin = Mald-kin a dim. of Maud, Matilda.] *n. an old cat, (esp.) a she-cat* म्हातारें मांजर *n*, मांजरी *f*, (म्हातारी) माटी *f*.

Grime (grīm) [Of Scandinavian origin.] *n. foul matter, sullyng blackness deeply ingrained* काट *m or n*, मळ *m*, कचरा *m*, खट *f* (?), कट *m*, काट *m*, क्तिण *n*, कळुच *m*, कुट्ट काळेपणा *m*, घाण *f*, गंज *m*. *G. v. i. to soil deeply, to dirt* मळकट -मलिन -घाणेरडा -खराब करणें -करून टाकणें, नासणें, बिघडवणें, क्तिवणें, काटवणें, कटवणें. [TO BE GRIMED क्तिणें, काटणें, कटणें.] Grim'ily *adv.* घाणेरडेपणानें. Grim'iness *n.* घाणेरडेपणा *m*. Grim'y *a. full of grime, dirty, foul* क्तिळेला, कटलेला.

Grin (grin) [A. S. *grennian.*] *v. i. to show the teeth (as a dog), to snarl* (आंगावर) दांत विचकणें, गुरगुरणें, गुरकावणें. २ *to set the teeth together and open the lips, as in laughter, scorn, &c.* दांत विचकणें -काढणें -दाखविणें, दांत विचकून -काढून -दाखवून हंसणें, बत्तीशी दाखविणें, दांतांच्या कवळ्या *f. pl.* -कवळ्या *f. pl.* बाहेर काढणें -दाखविणें, खिसखिस-खदाखदां &c. हंसणें. *G. v. t. to express by grinning* दांत विचकून प्रदर्शित करणें -दर्शविणें. *G. n.* दांत विचकणें *n.* २ *a hard, forced, or sneering smile* दांत विचकून हंसणें *n*, खिसाणां *m*. Grin'ner *n.* दांत विचकणारा. Grin'ingly *adv.* दांत विचकून, खिसखिस.

Grind (grīnd) [A. S. *grindan.* Allied to L. *frondere*, to gnash. Cf. *grist.*] *v. t. to reduce to powder by friction* दळणें, दळून पीठ करणें -पाडणें. (b) -coarsely भरडणें, घरटणें, घरडणें, घसाडणें, चरडणें. (c) -upon a stone चांटणें. २ *to sharpen, to whet* (सहाणेवर) धार लावणें, धार काढणें, पाजवणें, पाजळणें, पाजणें, घांसणें. ३ *to rub against one another (as teeth)* एकमेकांवर घांसणें, (दांत) खाणें -करकरवणें -चावणें. ४ *to harrass or oppress* गांजणें, छळणें, जाचणें, पीडणें, घाण्यांत -घरकांत धरणें -पकडणें, छळणूक करणें, नकोनको -पुरेपुरे

करणे, (-च्या) ढोक्यावर वरवंटा फिरविणे, पिळणे, पिळून काढणे, ग्राही ग्राही करून सोडणे, &c. ५ (*college slang*) to study hard for examination ताड्या *m.* मारणे -लाघणे, चक्कू *m.* घोट्या *m* लावणे, दळणे (*fig.*), (पुस्तकांचा) कीस काढणे -भूस पाडणे, दळण काढणे. *G. v. i.* to turn the millstones दळणे, दळण *n.* करणे. २ to become pulverized by friction दळले जाणे, दळणे. ३ to become polished or sharpened by friction घांसून सफाईदार होणे -धार येणे -चढणे *with ला of s.* ४ to grate करकरणे, घरघरणे, करकर -घरघर आवाज होणे. ५ to drudge, to study hard (as for examination) काथ्याकूट करणे, ढोकेफोड करणे, सक्त मेहनत घेणे, उरस्फोड करणे. *G. n.* दळण *n.* २ दळणे *n.* ३ दळप *n.* ४ (*colloq.*) hard and uninteresting study घोकंपट्टी *f.* चक्कू *m.*, ताड्या *m.*, घोक्या *m.* ५ (*college slang*) a hard student दळ्या, घोकंपट्टी करणारा -उरस्फोड करून अभ्यास करणारा विद्यार्थी *m.*, पुस्तकांतील मर्म न जाणता अभ्यास करणारा विद्यार्थी *m.*, घोक्या *m.* Grind'er *n.* दळणारा, दळ्या, दळणकरी. २ धार लावणारा, पाजवणारा, &c. ३ one of the double teeth used to grind or masticate the food दाढ *f.* Grind'ing *n.* दळणे *n.* २ दळण *n.*, दळप *n.* [*G. AND POUNDING -COMPREH.* दळणकांडण *n.*, दळाकांडा *m.* MILL FOR *G.* जाते *n.* PRICE or COST OF *G.* दळणावळ *f.*, दळाई *f.*, पिसणावळ *f.*, फिसाई *f.* *G. MILL* पिठाची गिरण *f.* -गिरणी *f.*] Grind'ingly *adv.* Grind'stone *n.* सहाण *f.*, शाण *m.* To hold, put, or bring one's nose to the grindstone to oppress one छळणे, पिडणे, गांजणे, &c.

Grip (grip) [See Gripe *v. t.* below.] *n.* an energetic or tenacious grasp घट्ट मिठी *f.* -मूठ *f.*, मगर मिठी *f.* २ a peculiar mode of clasping the hands by which members of a secret association recognize or greet one another (कोणत्याही गुप्तमंडळांतील व्यक्तींची परस्परांस ओळख पटण्यासाठी ठरविलेले) सांकेतिक हस्तपीडन *n.*; as, "A masonic *G.*" ३ a handle or gripe मूठ *f.*, दांडा *m.*, &c. *G. v. t.* to gripe which see. Grip'per *n.* मुठींत धरणारा. २ *pl.* (in printing presses) the fingers or nippers बोटे *n. pl.*, चिमटे *m. pl.*

Gripe (grip) [*A. S. gripan*, *Ger. greifen*, *Sk. ग्रह*, to seize. To gripe is to grasp with a squeeze or pinch, and it is a voluntary action.] *v. t.* to clasp closely with the fingers, to clutch (पिळवढल्यासारखे -चिमट्यांत धरल्यासारखे) मुठींत -कबज्यांत -चिकाटींत &c. धरणे, धरणे, पकडणे. २ to seize and hold fast घट्ट -मजबूत धरून ठेवणे, गच्च -बळकट पकडणे. ३ to pinch, to distress चिमटा काढणे -घेणे, त्रास देणे, संकटांत पाडणे. ४ (specifically) to cause pinching pain to the bowels of पोटांत मुरडा *m.* -तिडीक *f.* शूळ *m.* &c. करणे. *G. v. i.* to clutch, hold, or pinch a thing, esp. money, with a gripe (कोणतीही वस्तु) मुठींत घट्ट

धरून ठेवणें -धरणें. २ to suffer griping pains (-च्या) पोटांत मुरडा *m* -तिडीक *f* -आंकडी *f* होणें, वळणें. *G. n. grasp, seizure, fast hold, clutch* पकड *f*, मूठ *f*, पंजा *m*, मिठी or हाताची मिठी *f*, चिकाटी *f*, कबज *f* (v. घाल, मार), मगरमिठी *f*, सपाटा *m*, तावडी *f*, &c. २ that on which the grasp is put, a handle, a grip मुठींत धरण्याचा भाग *m*, मूठ *f*; as, "the *G.* of a sword." ३ *mech. a brake to stop a wheel* गतिरोधक *m* -स्तंभक *m*, ढकली *f*. ४ *oppression, cruel exaction, affliction* चिमटा *m* (*fig.*), दुःख *n*, हाल *m*, अपेष्टा. ५ *pinching and spasmodic pain in the intestines* (chiefly used in the *pl.*) मुरडा *m*, तिडीक *f*, आंकडी *f*. *Gripe'ful a. extortionate* छळणारा, गांजरा, पिळून काढणारा, चरकांत धरणारा, जुलमी. *Grip'er n. an oppressor* जुलूम करणारा. *Grip'ing n.* See *Gripe n.* *Grip'ingly adv.* *Gripe penny n. a miser* चिकू, चिकट्या, चिकट मनुष्य, कंजुप.

Grisly (*griz'li*) [*A. S. gryslie, agrisan, to dread.*] *a. frightful, horrible, dreadful* अकराळ, विकराळ, भयानक, भयंकर, भीम (*S.*), दारुण. *Gris'liness n.*

Grist (*grist*) [*A. S. grist, a supply of corn to be ground.*] *n. corn to be ground* दळण *n*, दळप *n*. २ that which is ground at one time चैरण *n*, घास *m*. ३ *supply, provision* पुरवठा *m*, बेगमी *f*, भर *f*. ४ (in rope making) a given size of rope (ज्या नमुन्याची नवीन दोरी करावयाची असेल त्या) दोरीची जाडी *f*. [*COMMON G. a rope three inches in circumference, with twenty yarns in each of the three strands* प्रत्येकी वीस वीस धाग्यांच्या तीन पदरांची तीन इंच घेराची दोरी *f*.] *All is G. that comes to his mill* (*colloq.*) तो ज्याला धरतो त्याचें सोनेच बनतें. *To bring G. to the mill* (*colloq.*) to bring profitable business into one's hands (-ला) फायद्याचें कलम आणून देणें. *G.-mill n.* धान्य दळून देण्याची गिरणी *f* -गिरण *f*.

Gristle (*gris'l*) [*A. S. gristel. Perhaps a dim. of grist.*] *n. anat. cartilage* अस्थिकूर्चा *m*, कूर्चा *m* or *f*, तरुणास्थि *n*, कोमलास्थि *n*. *Grist'ly a. anat. cartilaginous* कूर्चामय, तरुणास्थिमय, तरुणास्थिरूप.

Grit (*grit*) [*A. S. grot, grit.*] *n. coarse sand or gravel* रेंव *f*, रेंवा *m*, रेंवाळें *n*, कंकर *m*. २ the coarse part of meal अन्नातील चरबरीत भाग *m*. [*HUSKS AND GRITS IN MEAL* चरड *n*, चरंडा *m*, कचकच *f*, खडा *m*, कच *f*.] ३ *pl. grains* (esp. oats or wheat) husked and coarsely ground भरड *n*, भरडा *m*, सांजा *m*, कणी *f*. ४ *geol. a hard, coarse-grained siliceous sandstone* कठीण खरबरीत दोऱ्यांचा सिलिकापूर्ण रेंवाळ दगड *m*. ५ *structure as adapted to grind or sharpen* (दळण्याच्या किंवा धार लावण्याच्या उपयोगी) खरबरीत तोंड *n*, किंवा तळ *m*; as, "A stone of good *G.*" ६ *invincible spirit*,

unyielding courage, fortitude मनाची पुरी दडता *f*,
 (हार न जाणारी) छाती *f*, हिंमत *f*, धैर्य *n*, (मनाचा
 &c.) खंबीरपणा *m*. *G. v. i. to grate, to grind*
 करकरणे, खरखर आवाज होणे. *G. v. t. (colloq.) to rub*
harshly together करकरवणे, चावणे (as the teeth).
 Grit'tiness *n*. रेंवटपणा *m*, रेंवाळ *m*, कचकचीतपणा
m. Grit'ty *a*. कचकचीत, रेंवट, रेंवाळ. २ (*colloq. U.*
S.) *resolute* निश्चयाचा, दड.

Grizzle (griz'l) [*Fr. gris, gray -O. Ger. gris, gray.*] *n*.
 a gray colour भुरकट रंग *m*, भुरा रंग *m*, करडा-कबरा
 रंग *m*. Griz'zled *a*. gray करडा, काळापांढरा, कबरा,
 धूसर, मोरा. Griz'zly *a*. somewhat gray कबरट.
G. n. zool. a grizzly bear भोरकट आस्वल *n*.

Groan (grōn) [*A. S. granian, to groan, to weep.*]
v. i. to moan कण्हणे, कुंथणे, विवळणे or विव्हळणे,
 हुंबणे, परवणे, हायहाय करणे. २ *to strive after earnestly,*
as with groans कण्हून-कुंथून प्रयत्न करणे. *G. v. t.*
to affect by groans कुंथून-कण्हून नापसंती दाखविणे.
G. n. (a) a low, moaning sound कण्हणे *n*, कुंथणे
n, विवळणे *n*, विवळणी *f*. (b) (usually) a deep,
 mournful sound uttered in pain or great distress
 हायहाय *f*, हायाहूया *m*, उष्णश्वास *m*. (c) (sometimes)
 an expression of strong disapprobation पूर्ण नापसंती
f, नापसंतीचे उद्गार *m. pl.* Groan'er *n*.

Groat (grōt) [*A. S. groat.*] *n.* a particle, an
 atom कण *m*.

Groat (grōt) [*O. Low Ger. grote, a coin of Bremen.*]
n. an old English silver coin, equal to four pence
 ग्रोत *m*, चार पेन्स किंमतीचे एक जुने इंग्रजी नाणे *n*.
 २ *obs. any small sum of money* लहान-बारिक
 रक्कम *f*, पै पैसा *m* (*colloq.*), चवली पावली *f* (*colloq.*).

Grocer (grō'ser) [*Fr. grossier -Fr. gros, great; from*
 root of Gross. The word, formerly *grossier*,
 originally meant 'one who sold by wholesale.' या
 शब्दाचा मूळ अर्थ 'घाऊक विकणारा, घाउकीचा व्यापारी'
 असा होता.] *n. a trader or dealer in tea, sugar,*
&c. किराणेवाला (वाणी) *m*, पसारी, किराण्या, वाणी *m*,
 दुकानदार. [GREEN *G. माळवेविक्या, बागवान, कुंजडा*
or कुंजरा.] *G.'s itch n. med. a disease of the skin*
caused by handling sugar and treacle (साखर,
 कांकवी इ० पदार्थात हात घातल्यामुळे -फार राबल्यामुळे
 होणारा) त्वग्रोग *m*, लोहिविकार *m*, (मधुस्पर्शजन्य)
 कंडुरोग *m*. Gro'cery *n. commodities sold by grocers*
 किराणा *m*, किराणा जिन्नस *m*, खाजे *n*, वाणजिन्नस
m, वाणसौदा *m*.

Grog (grog) [*Short for grogram; it had its name*
 from Admiral Vernon, nicknamed *Old Grog*, from
 his *grogram* breeches (about 1745 A. D.). He
 ordered the sailors to dilute their rum with
 water.] *n. a mixture of spirit and water, not*
sweetened केवळ जलमिश्रितमद्य *n*, दारूपाणी *n*. [GROG

BLOSSOM a redness on the nose or face of persons who drink ardent spirits to excess अतिशय दारू पिबान्या छोकांध्या नाकावर-चेहेच्यावर विसणारी लाली
f. Grog'giness n. state of being groggy धुंधी *f.* (दारूची) निशा *f.* अम्मल *m.* कैफ *m.* २ (man.) tenderness or stiffness in the foot of a horse that causes him to move in a hobbling manner (ज्यामुळे घोडा अडखळत चालतो असा) घोड्याच्या पायांचा नाजुकपणा *m.* साठरपणा *m.* **Grog'gy** a. (colloq.) tipsy व्यालेला, दारूच्या धुंदीत असलेला, कैफ चढलेला. २ *unsteady on the legs* पायांवर तोरु न सांवरणारा, टळमळीत. ४ (Man.) moving in a hobbling manner, owing to tender feet (said of a horse) अडखळत चालणारा (घोडा).
Grog shop n. a dramshop अमली दारूचें दुकान *n.*

Groin (groin) [Icel. grein, division, branch -greina to divide.] *n. anat.* the line between the lower part of the abdomen and the thigh, the region of this line जांघ *f.* मांडीचा सांधा *m.* ऊरसंधि *m.* आडसंधि *m.* सांधा *m.* जांघाड *n.* २ *arch.* the projecting solid angle formed by the meeting of two vaults growing more obtuse as it approaches the summit (घुमटाचे दोन डेरे एकत्र जुळल्याने होणारा) अंधाकोन *m.* ३ *engin.* a frame of wood-work across a beach to accumulate and retain shingle (रेती घाहून न जातां एकत्र सांठवून ठेवण्याची समुद्राच्या किंवा तळ्याच्या काठीं) वाळवंटांत लावून ठेवण्याची जाळी *f.*

Groom (grōm) [Icel. gromr, boy.] *n.* a waiter, a servant हुजज्या *m.* खाकर *m.* नोकर *m.* हाता-कारुचा सैनार्थीतळा मनुष्य. २ (esp.) one who has the charge of horses मोतदार, घोडेवाला, घोड्या, खासदार, अश्वपाल, अश्वरक्षक. ३ a title of several officers of the royal household (इंग्लंडच्या राजघराण्यांतील खासगीकडील) ग्रूम नांवाचा कारभारी. ४ a bridegroom घर *m.* नवरदेव *m.* नवरा *m.* नूतन घर *m.* *G. v. t.* to tend, care for or clean, as a horse (घोड्याची) खाकरी *f.* करणें, मालिश *f.* खरारा *m.* करणें *g. of o.*, (घोड्याची पाठ) पुसणें -घोळणें. [LIP-ROPE USED IN GROOMING ओटाळी *f.* पुजमाल *m.*]
Groom'er *n.* one who grooms horses घोड्याची खाकरी करणारा, मोतदार, घोडेवाला. २ (esp.) a brush for cleaning horses (घोड्याचें भांग साफ करण्याचा) खरारा *m.* **Groom'sman** *n.* a male attendant of a bridegroom at his wedding (नवऱ्याकडील) करवला *m.* टोकणा *m.* टोकण्या *m.*

Groove (grōv) [A. S. grof, graef -grafan, to dig. Ger. grube-graben, to dig.] *n.* a furrow, or long hole, such as is cut with a tool पन्हळी *f.* खांच *f.* खांचणी *f.* खेंचणी *f.* खोखण *f.* चर *m.* बाडी *f.* पाट *m.* ओहोळ *m.* खाचर *m.* २ (hence) a fixed routine कामाचें रहाटगाहणें *m.* खंफ *m.* गाडा *m.* कामाची ठराविक परंपरा

f. ३ (mining) a shaft or excavation (खाचीखीड)
 बोगदा m, खाडा m. G. v. l. to furrow चर m -पन्हुळ
 m -पन्हुळी f -खणजे -काढणे, कालवा m -पाट m -पात्र n.
 काढणे. Groove'slip n. ओंदन n. Groov'er n. one
 who, or that which, grooves पात्र खणजारा. Groov'-
 ing n. -the act. पन्हुळ काढणे n. २ a groove, or
 collection of grooves पाट m. pl., पन्हुळ m. pl.

Grope (gröp) [A. S. *grapian*, to seize, to handle.
 Allied to 'Grab, Gripe.'] v. i. to feel one's way (as
 with the hands, when one cannot see) चांचपणे,
 चांचपडणे, चांचपत -चांचपडत जाणे, रांपणे. G. v. l.
 to search out by feeling in the dark चांचपून पाहणे,
 रांपून पाहणे. Grope'r n. चांचपत जाणारा. Grope'-
 ingly adv. चांचपत, चांचपडत.

Gross (grös) [Fr.,—L. L. *grossus*—L. *crassus*, thick,
 dense.] a. great, large, fat, bulky मोठा, स्थूल,
 डमाल, फात्या, डमाल्या, भगडबंब; as, "A G. fat
 man." २ coarse जाडाभरडा, भरडा, खरखरीत, खड-
 बडीत, ओबडधोड. ३ dull स्थूलबुद्धि, मंदबुद्धि, डोम्या,
 अजगर (fig.). ४ (a) expressing, or originating in,
 animal or sensual appetites पशुतुल्य, कामवासना-
 जन्य. (b) (hence) vulgar, low, obscene हलकट,
 नीच, अचकटविचकट, बाष्कल, बीभत्स, कुत्सित,
 अर्वाच्य. ५ thick, dense दाट, घट्ट, जाड, अपारदर्शक f;
 as, "G. medium." ६ serious, flagrant, palpable
 मोठा, भयंकर, उघड, धडधडीत दिसणारा, दाट,
 निबिड, गाढ, घोर; as, "G. mistake, ignorance,
 negligence, injustice," &c. ७ whole, entire, total
 (oppo. to net) कच्चा, ठोक, एकूण, एकंदर, सर्व मिळून,
 एकत्राचे; as, "G. sum, weight, &c." G. n. the main
 body, chief bulk or mass मुख्य-प्रधान भाग m, भररास
 f, ठोकरास f, ठोकमाल m, ठोकजमा f. By the gross
 at wholesale घाऊक, घक्का, सह्याने, सह्यांत.
 In the gross, In gross all parts taken together
 एकदम सगळा, ठोक, एकठोक, सकट, सर्व. २ (sing.
 and pl.) the number of twelve dozen बारा डझने n.
 pl., चौवीस डकड्या f. pl., एकशें चवेचालीस. A great
 gross twelve gross बारा ग्रोस m. pl., १४४ डझने n.
 pl. Gros'sly adv. Gros'sness n. corpulence स्थूलत्व
 n, स्थौल्य n. २ coarseness भसाडेपणा m, भरडेपणा
 m, ओबडधोबडपणा m. ३ shamefulness लज्जास्पदत्व
 n, हलकटपणा m. ४ भारीपणा m, मोठेपणा m, &c.
 ५ स्थूलता f, स्थूलबुद्धि f, बुद्धिमांघ n, मतिमांघ n.
 ६ विचकटपणा m, बाष्कलपणा m.

Grot, see Grotto.

Grotesque (grō-tesk') [Fr.,—It. *grotesca*, curious
 painted work, such as was employed on the
 walls of grottoes, —It. *grotta*, a vault.] a. wildly
 and strangely formed, extravagant विलक्षण, विचित्र,
 तन्हेवार, तन्हेवाईक, विरूप, वेडाविद्रा, ब्रह्माकृति. G. n.
 a whimsical figure or scene (such as is found

in old crypts and grottoes) विलक्षण आकृति
 -वेखावा *m.* २ *artificial grotto-work* कृत्रिम गुहा
 गुंफा *f.* (S.). Grotesque'ly *adv.* विचित्रपणाने. Gro-
 tesque'ness *n.* वेडेविद्रेपणा *m.*, विरूपता *f.*

Grotto (grot'-ō) [Formerly *grotta*, -It. *grotta*,
 Late L. *grupta*, -Gr. *krypte* -L. *crypta*, a con-
 cealed subterranean passage, a vault.] *n.* (also
 Grot) a cave गुहा *f.*, गव्हर *n.*, गुंफा *f.* (S.). २ *an*
artificial recess or cave कृत्रिम गुहा *f.*, लेणे *n.*
 Grot'towork *n.* लेणी *n. pl.*, कोरीव लेणी *n. pl.*

Ground (ground) [A. S. *grund*, earth ground small.]
n. the surface of the earth भुई *f.*, भूमि *f.*, जमीन *f.*,
 धरणी *f.*, धरित्री *f.*, मही *f.* (S.). २ (hence) a floor
 or pavement supposed to rest on the ground फरशी
f., तळ *m.*, जमीन *f.*, &c. [ALONG THE G. भुईसरपट. OFF
 or FREE FROM THE G. (-a weight under raising)
 भुईसांड, जमीनसांड, तळसांड. TO RUN AGROUND तळास
 -भुईस लागणे.] ३ any definite portion of the earth's
 surface, territory, country जमीन *f.*, जागा *f.*, देश *m.*,
 प्रदेश *m.*, मुलूख *m.*, &c. [AN ABANDONED or WASTE
 PIECE OF G. खराबा *m.* G. OBTAINED FROM THE SEA
 खार *f.*, खारटाण *n* or *f.* G. SATURATED WITH MOISTURE
 उपळवट *f.*, उपळवटा *m.*, उपळवटीची जमीन *f.* HOLY G.
 देवभूमि *f.*, पुण्यभूमि *f.*, पुण्यक्षेत्र *n.*, पवित्र भूमि *f.* LEVEL G.
 सपाटी *f.*, समथळ *n.*, तवा *m.*, समभूमि *f.* LOW G. दबका *m.*,
 ढोलवट *n.*, दब *m.* RISING G. उंचवटा *m.*, उंचवळा *m.*, उंचाड
n., चढ *m.*, चढण *f.*, घांटी *f.* TO SHIFT or LEAVE ONE'S
 GROUND (*fig.*) रान बदलणे -सोडणे, पारखे होणे *g. of*
 &.] २ (hence) a territory appropriated to, or
 resorted to for, a particular purpose; place of
 action (कोणत्याहि विवक्षित कामाकरितां मुद्दाम राखून
 ठेवलेली) जागा *f.*, मैदान *n.*, पटांगण *n.*, (rendered
 by) शाला *f.* or गृह *n.* (as in व्यायामशाला *f.*, विश्रां-
 तिगृह *n.*). ५ land, estate, possession, field जमीन *f.*,
 शेत *n.*, जहागीर *f.*, वतन *n.*, इष्टेट *f.* ६ (esp. *pl.*) the
 gardens, lawns, fields &c. belonging to homestead
 जमीनजुमला *m.*, शेतभात *n.*, शेतवाडी *f.*, शेतपोत *n.*,
 वाडीकवाडी *f.* ७ (esp. with reference to agricul-
 ture) land काळी *f.*, शेतजमीन, भातजमीन *f.*
 [BLACK G. काळी -काळवट जमीन *f.*] ८ (-of an en-
 campment) तळ *m.* [TO BREAK G. प्रस्थान or
 अंगप्रस्थान *n.* करणे.] ९ foundation पाया *m.* १० the
 foundation of knowledge, belief, or conviction; a
 premise आधार *m.*, प्रमाण *n.*, मुद्दा *m.*, आश्रय *m.*, ठिकाण
n., ठिकाणा *m.*, बीज *n.*, हेतु *m.*, कारण *n.*, मूळ *n.*, प्रयो-
 जन *n.* ११ (*painting & decorative art*) भूमिका
f. १२ *pl.* dregs, lees गाळ *m.*, सांका *m.*, रेंदा
m.; as, "Coffee grounds." G. floor तळमजला
m. G. rent भुईभाडे *n.* G. nut *n.* भुईमूग *m.* G.
 room तळमजल्यावरील खोली *f.* To bite the
 ground

खाणें. To break G. (a) to open the earth as for planting खणणें, जमिनींत खळगा काढणें. (b) (fig.) to begin to execute any plan कामास हात घालणें, काम हातांत घेणें, प्रारंभ करणें, सुरु करणें. (c) *naut.* to release the anchor from the bottom नांगर उठविणें, लोहली उठविणें, नांगर पाण्यांतून वर काढणें. To come or fall to the G. to fail निष्फल -व्यर्थ होणें -जाणें. To gain G. to advance, to proceed forward in conflict एकएक पाऊल पुढें सरणें -सरकणें -टाकणें -जाणें. २ to obtain an advantage, to have some success (-वर) जय मिळविणें, विजयी होणें. ३ to become more prosperous or influential भरभराटणें, भरभराटीस -वैभवास चढणें, महत्वास चढणें, (-ला) वैभव प्राप्त होणें, (-ला) महत्त्व येणें *in. con.* To get or gather G. (R.) to gain ground which see. To give G. to recede, to yield advantage मागें हटणें -सरणें -सरकणें, माघार घेणें, चाल करूं देणें. To lose G. to retire, to retreat पळ काढणें, माघार घेणें, हटणें, मागें हटणें फिरणें. २ to lose credit or reputation पत नाहीशी होणें -जाणें *g. of o.*, (-चें) वजन *n* -महत्त्व *n*. कमी होणें, खालीं येणें. To stand one's G. to stand firm आपली जागा (प्राण गेल्यास) न सोडणें, टक्कर मारणें. To take the G. to touch bottom or become stranded (said of ship) तळाला -तळाशीं लागणें -जाऊन बसणें -चिकटणें -चिकटून बसणें. G. *v. t.* to lay, set or run on the ground भुईवर -जमिनीवर ठेवणें -टेंकणें. २ to furnish a ground for, to found, to fix firmly आधार *m* -आश्रय *m*. धरणें -घेणें -सांगणें, आधारानें -आश्रयानें -आधारावरून करणें -सांगणें. ३ to instruct in elements or first principles ओनामा -मूलतत्त्वां शिकविणें, मूलतत्त्वांत पक्का करणें. ४ *elec.* to connect with the ground so as to make the earth a part of an electrical circuit (जमिनींत) विद्युत्प्रवाह नेणें. ५ (Fine Arts) to cover with a ground, as a copper-plate for etching भूमिका करणें. G. *v. i.* to run aground, to strike the bottom and remain fixed तळाला -भुईस -तळावर -कोरड्यावर &c. लागणें -लागून बसणें. Ground'age *n*. जहाजाचा (लागणाऱ्या बंदरांतील जागेबद्दल) स्थानिक कर *m*. Ground'edly *adv.* कायम, पक्केपणीं. Ground'ing *n*. पाया खणणें *n* -घालणें *n*. २ elementary instruction ओनामा *m*, मूलतत्त्वज्ञान *n*. ३ a basis पाया *m*, मूळ *n*, आधार *m*. Ground'less *a*. निराधार. Ground'lessly *adv.* Ground'lessness *n*.

Group (grōop) [Fr. *groupe* -It. *grosso*, a bunch, knot.] *n.* a cluster, crowd, an assemblage गट *m*, गट्टा *m*, जमाव *m*, टोळी *f*, समुदाय *m*, संघ *m*, ग्राम *m*. २ a variously limited assemblage of animals or plants including certain species of a genus or a whole genus or certain genera or even several orders वर्ग *m*, गण *m*, (समलक्षण किंवा सजातीय

प्राण्यांचा) वर्ग *m*, उपवर्ग *m*, गण *m*, उपगण *m*, जात *f*, पोटजात *f*. ३ (*mus.*) (a) a number of eighth, sixteenth etc. notes, joined at the stems स्वरग्राम *m*. (b) अलंकारदर्शकग्राम *m*. G. v. t. to form a group of वर्ग पाडणें -बांधणें, ग्राम बांधणें, गण *m*. बांधणें, जमाव *m* -समुच्चय *m*. करणें *g.* of o. २ to arrange or combine in a group or groups (often with reference to mutual relation and the best effect) (सर्व वस्तु उठावानें आणि योग्य दिसतील अशा रीतीने) समुच्चयानें मांडणें -योजणें -रचणें. Group'ed *a*. वर्ग केलेला, वर्गावर्गानें रचलेला. Group'ing *n*. (*Fine Arts*) the disposal or relative arrangement of figures or objects as in drawing, painting, sculpture or in ornamental designing समुच्चयन *n*, वर्गधार रचना *f*, योग्य -यथायोग्य जुळणी *f*, गणीकरण *n*, समुच्चयीकरण *n*. Photograph. of a group समुच्चयाचा -गणाचक्र प्रकाशलेख *m*.

Grouse (grows) [Prob. formed from the older *grice* (on the analogy of *mouse*, *pl.* *mice*)-O. Fr. *griesche*, gray, of unknown origin.] *n.* (*sing.* & *pl.*) the heathcock or moorfowl (bird with short curved bill, short legs, and feathered feet, frequenting moors and hills) एक जातीचा पक्षी *m*. [Rock G. पकोरडी *f*.] G. v. i. to seek or shoot grouse ग्राउस पक्ष्याची शिकार करणें.

Grout (growt) [A. S. *grut*, coarse meal.] *n.* coarse meal, ground malt भरभरीत आटा *m*, रवा *m*. २ (formerly) a kind of beer or ale ग्राउट नांवाची (बियर) दारू *f*. ३ (*pl.*) lees, dregs, grounds कचरा *m*, कीट *m*, मळ *m*, गाळ *m*, रेंदा *m*, रेंदट *n*. ४ (a) a thin, coarse mortar, used for pouring into the joints of masonry and brickwork (दरजा भरण्याचा) कमावलेला -मळलेला भरभरीत चुना *m*. G. v. t. to fill up or finish with grout (as the joints between stones) (कमावलेल्या) चुन्यानें दरजा भरणें, दरजांमधील सांधे *m. pl.* -फटी *f. pl.* भरून काढणें. Grout'ing *v. n.* the process of filling in or finishing with grout चुन्यानें दरजा भरून काढण्याची क्रिया *f*. २ (also) the grout thus filled in दरजांत भरलेला चुना *m*. Grout'y *a.* (*colloq.*) cross, sulky, sullen उद्धिप्त, विषण्ण, उदास.

Grove (grōv) [A. S. *graf*, a grove -*grafan*, to dig. See Grave, Groove.] *n.* a wood of small size, generally of a pleasant or ornamental character राजी *f*, राई *f*, वनराजी *f*, बन *n*, वन *n*.

Grovel (grov'el) [Explained by Skeat as due to M. E. *groveling*, flat on the ground, properly an adv.; also spelt *grofling*.] *v. i.* to crawl on the earth (esp. in abject fear &c.) (शिलपटपणानें किंवा काल्पनिक -निरर्थक भीति इ०कांमुळे) भुई *f*. -जमीन *f*. &c. धरणें -धरून असणें -धरून चालणें,

भुईका -जमिनीला लागणे, जमिनीवर पडून सरपटत जाणे, रांगणे. २ to be low, mean or abject हलकट -नीच -पाजी -पागळ बनणे -होणे, अष्ट -कामासक्त होणे, विषयपंकांत लोलणे. Grovel'ler, Grovel'er n. सरपटत जाणारा. २ an abject wretch अधम, अधमाधम, नीच, पाजी, पागळ, हरामखोर, हरामखाऊ. Grovel'ling, Grovel'ing pr. p. a. lying low जमिनीला लागलेला, खाली पडलेला -वांकलेला. २ debased, low हलकट, हलका, अधम, नीच, पाजी, निकृष्ट, तिरस्कार्य.

Grow (grō) [A. S. growan, Icel. groa; connected with Green.] v. i. to become enlarged by a natural process (इंद्रियांची वृद्धि होऊन) वाढणे, वाढत जाणे, वृद्धिगत होणे, (-ची) वाढ होणे, मोठा होणे-होत जाणे. २ to increase in any way (in size) (भर पडल्यामुळे) वाढणे, विस्तार पावणे, विस्तृत होणे, फुगणे, वाढत जाणे, वाढीस लागणे. ३ to advance to maturity (नैसर्गिक वाढीने) पूर्ण उमेदीत येणे, जवानीत येणे, तयार होणे, पुरी वाढ होणे in. con. g. of s. ४ (a) to be produced by vegetation रुजणे, उगवणे, वाढणे. (b) (-rapidly and vigourously) to thrive फोफावणे, फोफावत वाढणे, उफाटणे, उफाट्याने -क्षपाट्याने -घुमान्याने वाढणे. ६ Shakes. to adhere (-ला) मिळणे, लागणे, चिकटणे, (-ला) मिळून -लागून-चिकटून बसणे जाणे; as, "Our knees shall bend till the ground on which they grow." G. v. t. to cultivate, to produce पिकवणे, (लाऊन -पेरून इ०) वाढविणे, तयार करणे, पैदा करणे, उत्पन्न करणे, करणे. Grow'er n. वाढवणारा, वाढीस लावणारा. २ पिकवणारा, तयार करणारा. Grow'ing pr. p. & v. n. वाढवणे ॥ वाढणे n. Grow'th n. -the process (of growing) वाढ f, वृद्धि f, अभिवृद्धि f, वर्धन n, वाढणे ॥, विस्तार m. २ पूर्णावस्था f, ऐन उमेद f, जवानी f, भर m. ३ product निष्पत्ति f, उगवण f, उत्पत्ति f, फळ n, उत्पन्न n. Grow'thful a. वाढणारा, वर्धनशील. Grown pa. p. रुजलेला, उपजलेला. २ वाढलेला, वृद्ध. ३ (with up) वयांत आलेला, पूर्ण वाढलेला, प्रौढ, थोर, मोठा. To grow on to gain in the estimation of (-ला) पटत जाणे, पसंत पडणे, (-च्या) मनांत भरले जाणे. To grow out of to issue from (-पासून) निघणे -होणे, उद्भवणे, उत्पन्न होणे. To grow up or together to become united by growth एकत्र उगवणे -वाढणे, (एक-मेकांस भिडून -चिकटून वाढल्यामुळे) एकजीव होणे in. con. g. of s. Grown over (with) covered with growth आवृत, आच्छादित, &c. in comp.

Growl (growl) [Dut. and Ger. grollen, to be angry, to roar.] v. i. to utter a deep, murmuring sound, like a dog गुरगुरणे, गुरकणे, गुरगुर f. करणे, घुरकणे. २ to murmur, to grumble कुरकुरणे, कुरबुरणे, कुरकूर f -कुरबूर f. करणे -लावणे. G. v. t. to express by growling गुरकावून दर्शवणे -सुचवणे. Growl n. growling, the threatening sound made by a surly

dog, a grumbling sound गुरकणें n, गुरकणी f, गुरकावणी f, गुरगुरवणी f, गुरगूर f, गुरगुराट m, घुरघुराट m. २ कुरकूर f, कुरखूर f, पुटपूट f, कुरकुरणें n. Growled pa. t. Growler n. one who growls गुरगुरणारा, गुरकणारा, गुरक्या. २ कुरकुरणारा, कुरकूर करणारा, कुरकुज्या, कुरबुज्या. Growling pr.p. Growlingly adv.

Grub (grub) [O. E. grobben to engrave. E. Grab, Gripe.] v. i. (a) to dig in or under the ground (दुष्प्राप्य वस्तूसाठी) जमीन खणणें खोदणें, जमिनी-खालीं खणणें. (b) to be occupied in digging खणण्यांत गुंतणें -गुंतून राहणें. २ to drudge, to do menial work रसवणें, रावणें, खपणें, (जिवापाड) श्रम करणें, श्रमाचें -कष्टाचें काम करणें, काबाडकष्ट -हलकें काम करणें, मरमर मरणें. G. v. t. to root out by digging (followed by up) खणून काढणें, उपटून काढणें, खुरप्यानें मुळासकट उपटणें, तळसून काढणें. २ (slang) to supply with food खावयास घालणें -देणें, खुराक लावणें, (-ला) पोसणें -बाळगणें; as, "They are not bound to G. you." G. n. (slang) food, victuals खुराक m, रतीब m, चंदी f. G.-ax or -axe, G.-hoe n. खुरपें n. (dim.) हातखुरपें n, पुतळी f (?), दावली f. G.-breaker, Grub-hook n. खुरप्या (नांगर) m. G.-grass n. खरडा m. G.-saw n. हातकरवत f. G.-street n. अठराव्या शतकांत लंडनमध्ये कमी दर्जाचे ग्रंथकार व वर्तमानपत्रकर्ते जेथें रहात असत ती ग्रंथ नांवाची गल्ली किंवा आळी f. २ (hence) cheap and bad literature स्वस्त व गबाळ ग्रंथ m. pl. ३ असे ग्रंथ लिहिणारे (ग्रंथकार). Grub'ber n. one who, or that which, grubs खुरपणारा, खुरप्या. २ (esp.) a tool of the nature of a grub-axe, &c. खुरपण्याचें हत्यार n, खुरपणें n.

Grudge (gruj) [M. E. grucchen -O. Fr. groucer, groucier, to grumble.] v. t. to be unwilling to give, to begrudge, to covet (followed by the direct object only, or by both the direct and indirect objects) न खपणें in. con. with ला of s., (-वर) डोळा m -नजर f राखणें -ठेवणें, (-बद्दल दुस-ज्याचा) हेवा करणें, देण्यास नाखूष असणें. २ (obs.) Shakes. to cherish enmity (-बद्दल) मनांत दुष्टावा m. धरणें. G. v. i. to be covetous or envious, to murmur दुष्टावा &c. धरणें -करणें, कुरकुरणें, नाक मुरडणें, तक्रार करणें, नाखूष असणें; as, "The Cardinal on his death-bed murmured and grudged." G. n. cherished malice or ill-will, an old cause of hatred खुरस f, आकस m or f, अदावत f, दावा m, डाव m, गांठ f, अढी f, पीळ m, शल्य n (pop.) सळ n, गुबा (or -भा) रा m, गोवरीची आग f (fig.), कुपित्त n (S.), मानसहिंसा f, अन्तर्दाह m, द्वेष m, मत्सर m, ईर्ष्या f, दुष्टावा m, दावा m, वैर n, वैरभाव m, अढी f. [TO GRATIFY A G. दावा m -वैर n -डाव m साधणें -रगवणें, वैरोद्धार m. करणें. TO MAINTAIN G. मनांत

गांठ *f* -अदी *f* धरणें -बाळगणें -ठेवणें.] *G.-bearing a. spiteful* अकसखोर, अकसी, कुन्हेवाईक, अदी धरणारा. *Grudge'ful a.* दावेकरी, दावेदार, दीर्घद्वेषी. *Grudg'er n.* मॅग्या साप *m* (*fig.*), आडगांठ्या. *Grudg'ing pr. p. a.* *Grudg'ingly adv.* नाखुषीनें, असंतोषानें, मोठ्या संकटानें -कष्टानें -दुःखानें -जुलमानें.

Gruel (grōōel) [O. Fr. *gruel*, —Low L. *grutum*, meal.] *n.* a light, liquid food, made by boiling meal in water or milk पेज *f*, (of rice) कणेरी *f* (of bits of rice), मंड *m* (of parched rice). [*SOUR G.* कांजी *f*. THIS WORD IS IMPROPERLY USED BY LADIES AND AYAS FOR GRUEL.]

Gruesome (grōō'-sum) [Scand., cog. with Ger. *grausam.*] *a.* horrible, fearful घोर, भयंकर, भयानक.

Gruff (gruf) [Dut. *grof*; Ger. *grob*, coarse.] *a.* coarse-grained रेंवट, जाडे भरडे कण असलेला ; as, "The G. sulphur." २ (a) rude, unpolished कठोर, निष्ठुर, बेअदबी करणारा, रुक्ष, परुष (S.), उद्धट, उद्दामपणाचा, तुटकपणाचा; as, "To speak in terms more G., his head was like a sugar-loaf." (b) (also said of a guess) ढोबळ -ठोकळ (अनुमान). ३ rough, sour, surly ; (a) (of aspect or manner) करडा, खट्याळ, दाष्ट. (b) (of the voice and speech —implying the utterance of hoarse or guttural sound) रुक्ष, घोगरा (?), कर्कश, कठोर. *Gruff'ly adv.* उद्दामपणानें, उद्धटपणानें, परुष वाणीनें, &c. *Gruff'ness n.* रेंवटपणा *m.* २ कठोरपणा *m*, नैष्ठुर्य *n.* ३ कर्कशपणा *m*, घोगरेपणा *m*.

Grum (grum) [A. S. *gram*, grim. Cf. Dan. *grum.*] *a.* morose, surly, grim, severe of countenance उग्र चेहऱ्याचा, तापट, कडक (प्रकृतीचा), तिखट; as, "Nick looked sour and G." २ low, deep in the throat, guttural गळ्यांतल्या गळ्यांत होणारा, निच, खोल; as, " A G. voice."

Grumble (grum'-b'l) [Fr. *grommeler*, to mutter.] *v. i.* to murmur with discontent कुरकुरणें, कुरबुरणें, मुरमुरणें, बुरबुरणें, बडबडणें, कुरकूर *f* -कुरबूर *f* -मुरमूर *f* -बडबड *f*. &c. लावणें -करणें. २ (as the bowels) (पोटांत) गुरगुरणें, गुडगुडणें, खळबळणें, गरगरणें. *G. v. t.* to express or utter with grumbling कुरकुरत -गुरकावून सांगणें -बोलणें. *G. n.* the noise of one that grumbles कुरकूर *f*, कुरबूर *f*, गुरगूर *f*, गुरकावणी *f*, गुणगुण *f*, बडबड *f*, असंतोषाचा उद्गार *m.* २ discontented disposition असंतोषी स्वभाव *m*, किरकिऱ्या स्वभाव *m*, बेदिली *f*. *Grum'bled pa. t. & p. p.* *Grum'bler n.* कुरकुरणारा, कुरबुज्या, &c. *Grum'bling pr. p. & v. n.* कुरकूर *f*, कुरबूर *f*, कुडकूड *f*, बुरबूर *f*, पुटपुट *f*.

Grume (grōōm) [O. Fr. *grume*, —L. *grumus*, a little heap.] *n.* a thick, viscid fluid ; a clot (as of blood) गठळी *f*, गुठळी or गोठुळी *f*, चाखळ *f*. *Gru'mous, Grumose' a.* गुठळ्यांचा, चाकळांचा.

Grunt (grunt) [M. E. *grunten* - A. S. *grunian*, to grunt.]

v. i. to make a deep sound like a hog डुरडुरणें, डुरडुर
 f. करणें, बुरकणें, (-of the buffalo and other animals)
 डिरकणें, डुरकणें, डिरकण्या f. pl. फोडणें, रेंकणें, बुरकणें,
 बुरंगळणें or बुरंगळणें. G. n. a deep guttural sound
 (of a hog) डुरडुर f, सूकरशब्द m, (of a buffalo)
 डिरकणी f, रेंकणें n. Grunt'er n. डुरकणारा, (specif.)
 हुकर m or n. २ (brass-founding) a hook used in
 lifting a crucible आंकडा m, वांकवलेली कडी f.
 Grunt'ing pr. p. & v. n. डुरकणें n. Grunt'ingly adv

Guarantee, Guaranty (gar-an-tē' or gar'an-ti) [O.
 Fr. garantie, guarantie, pa. p. of garantir, to
 warrant -garant, warrant. Guarantee is prob.
 influenced by words like Assignee, Lessee &c.] n.
 a contract to see performed what another has
 undertaken, a warranty, a security हमी f, जामि-
 नकी f, जामिनी f, जिम्मा m, जिम्मेदारी f, हवाला m,
 प्रतिभू m (S.), गॅरंटी f. २ the person who makes
 such a contract, a guarantor हमीवाला m, जामीन
 m, जामीनदार m, जामीनगार m, जिम्मेदार m, जिम्मे-
 वाला m, (-चा) हवाला घेणारा m, प्रतिभू होणारा m.
 G. v. t. to undertake that another shall perform
 certain engagements, to warrant हमी f -हवाला m
 -जिम्मा m -जामीनगत f &c. देणें -घेणें, जामीन राहणें.
 Guaranteed' pa. t. & pa. p. हवाला दिलेला. Guarant-
 tee'ing pr. p. & v. n. Guar'antor n. a warrantor, a
 security जामीन &c. राहणारा, जामीन. (b) विम्याच्या
 धर्तीवर खजिनदार वगैरे जबाबदार कामगारांच्या सचोटी-
 बद्दल हवाला घेणाऱ्या मंडळ्या f. pl.

Guard (güard) [O. Fr. garder, guarder, to guard.] v. t.
 to protect from danger, to ward, to take care
 of (-चें) रक्षण करणें, (-ची) काळजी घेणें, (-ला)
 जपणें, राखणें, राखण f -रखवाली f करणें, प्रतिपाळ m
 -सांभाळ m. करणें. २ to keep watch over (to prevent
 escape &c.) (-वर) पहारा करणें -नजर ठेवणें. ३ to
 protect the edge of, (esp.) with an ornamental
 border (कांठ लावून -फीत लावून) सुरक्षित करणें,
 मजबूत करणें. G. v. i. to watch (by way of caution),
 to be wary सावध -हुषार राहणें, सावध -हुषार असणें,
 सावधगिरीनें -हुषारीनें राहणें -असणें, सावधगिरी f
 -हुषारी f. ठेवणें, जपणें, संभाळणें. G. n. रक्षण करणारा.
 २ a man or body of men stationed to protect, a
 watch पहारा m, पहारेकरी, रखवालदार, रखवाला,
 रक्षक, चौकी f. ३ one who has charge of a mail
 coach or a railway train हांकेचा -भागगाडीचा गाई
 m -रक्षक. ४ protection, that which guards बचाव m,
 संरक्षण n, निवारण n, वारण n, संरक्षक साधन n, त्राण
 n (in comp.; as, जंघात्राण). ५ part of the hilt of a
 sword तरवारीच्या मुठीच्या मागचा भाग m. ६ ornamen-
 tal border at the edge of a garment कांठ m, किनार f.
 ७ (a watch-guard) (घड्याळाचा सांखळीवजा) पट्टा m.
 ८ (यंत्राला किंवा यंत्राजवळच्या मनुष्यांस कोणत्याही

प्रकारचा अपघात न व्हावा म्हणून लावलेला) पिंजरा *m.*
 ९ (a) a fence or rail to prevent falling from
 the deck of a vessel आगबोटीवरील कडडा *m.* (b)
 the frame-work of strong timbers, which curves out
 on each side beyond the paddle wheel and protects
 it and the shaft against collision पिंजरा *m.* (c) a
 plate of metal, beneath the stock, or the lock
 frame, of a gun or pistol, having a loop called a
 bow, to protect the trigger (बंदुकीच्या खजिन्या-
 खाली बसविलेली धातूची) राखणपट्टी *f.* ९ a posture of
 defence (in fencing &c.) स्वसंरक्षक पत्रिचा *m.* १०
 an expression or admission intended to secure
 against objections or censure (आक्षेप, शंका इ०-
 कांच्या निवारणार्थ केलेले) स्वपक्षाकडील समर्थन *n.*
 ११ watch, heed, care सावधगिरी *f.* हुषारी *f.* दक्षता *f.*
 खबरदारी *f.* [TO BE ON ONE'S G. सावधगिरीने खबर-
 दारीने असणे, जपणे, संभाळणे.] Guard'able *a.* संरक्ष-
 णीय. Guard'ed *pa. t. & pa. p.* wary, cautious सा-
 वध, दक्ष, हुषार, दूरदृष्टि; as, "He was guarded in his
 expressions." २ framed or uttered with caution
 जपून संभाळून सावधगिरीने दक्षतेने बेताबाताने
 केलेला उच्चारलेला, &c.; as, "Guarded expressions."
 Guard'edly *adv.* सावधगिरीने, &c. Guard'edness *n.*
 सावधगिरी *f.* हुषारी *f.* &c. Guard-house, G.-room *n.*
 पहारेकऱ्यांची खोली *f.* हिच्यामध्ये शिपायांस त्यांच्या
 दुर्वर्तनाबद्दल कोंडून ठेवतात. २ (hence) a lock-up
 चौकी *f.* चावडी *f.* देवडी *f.* Guard'ian *n.* one
 who guards or takes care of वाली, (-ची)
 काळजी घेणारा बाळगणारा, राखणदार, रखवालदार,
 राखण, &c. २ (law) one who has the care of an
 orphan minor (अज्ञान-) पालक. G. a. protecting
 रक्षक, पालक, &c.; as, "G. deities." [G. ANGEL an
 angel supposed to watch over a particular per-
 son अधिदेवता *f.* राखणदेवता *f.* देवत *n.* २ a person
 specially devoted to the interests of another वाली,
 पाठीराखा *m.*] Guard'ianship *n.* the office, duty, or
 care of a guardian पालकत्व *n.* पालकाचे काम *n.*
 -अधिकार *m.* -कर्तव्य *n.* -जबाबदारी *f.* सांभाळ *m.*
 प्रतिपाल *m.* वालीपणा *m.* Guard'less *a.* Guard'ship
n. गार्डेची जागा *f.* To mount guard *milit.* to go on
 guard-duty पहाऱ्यावर जाणे, पहारा सुरू करणे. On
 or off one's guard on the watch or the opposite
 हुषार, सावध, सावधान, दक्ष; or बेसावध, गैरहुषार
 -सावध, गाफील, गैबत्या, अस्ताव्यस्त.

Guava (gwä'-vä) [Span. guayaba, the guava fruit,
 -guayabo, the guava tree. Probably of West
 Indian origin.] *n.* a tropical tree or its fruit, of
 the genus Psidium (-the tree) पेरू *m.* जांब *m.*
 (-the fruit) पेरू *m.* जांब *m.* जमरूद *m.* जांबफल *n.*

Gudgeon (guj'-un) [Fr. goujon -L. gobio (-nem)
 -Gr. kobios. See Goby.] *n.* zool. a small European

fresh water fish युरोपांतील एक प्रकारचा गोडा मासा
m, गज्जन *m*. २ *what may be got without skill or merit* हुषारी -लायकी नसतांना मिळण्यासारखी वस्तु *f*.
 ३ *a person easily duped or cheated* सहज फसणारा
 -चकणारा माणूस, भोलानाथ. *G. v. t. (R.)*
 फसविणें, ठकविणें.

Guerdon, Same as Reward, which see.

Guerilla, Guerrilla (*ger-ril'la*) [*Span. guerrilla*,
 dim. of *guerra* (*Fr. guerre*) -*O. Ger. werra*,
 war.] *n.* a mode of harassing an army by small
 bands (adopted by the Spaniards against the
 French in the Peninsular war) गनिमी काव्याची
 लढाई *f*. २ *a member of such band* गनीम *m*. *G. a.*
 गनिमी.

Guess (*ges*) [*M. E. gessen*, from *Dan. gisse*, to
 guess.] *v. t.* to conjecture or judge: (a) (-at
 random) (कांहींतरी) तर्क *m* -अटकळ *f* -अनुमान *n*
 -अदमास *m* -अंदाज *m*. &c. करणें -बांधणें, कल्पना *f*.
 करणें -बांधणें. (b) (-what is likely or probable, but
 is not certain or decisive) अजमावणें, अजमासणें,
 अजमावून -अजमासून पाहणें, (संभाव्य परंतु खात्री-
 लायक होणारी नव्हे अशा गोष्टीबद्दल) तर्क *m* -अटकळ *f*.
 &c. करणें -बांधणें. (c) -rightly (by accident)
 खरी अटकळ बांधणें, उकलणें, सोडणें, उलगडा करणें.
 २ *to think, to suppose, to imagine, to believe*
 समजणें, कल्पना करणें, समज *m* -कल्पना *f* -तर्क *m*.
 होणें *in. con. g. of s. G. v. i. to judge on uncertain*
knowledge (with *at* or *about*) (-संबंधानें) अटकळ
f -घोरण *n* -तर्क *m*. करणें -बांधणें. *G. n. judgment*
or opinion on insufficient evidence or grounds
 अटकळ *f*, घोरण *n*, अनुमान *n*, तर्क *m*, अजमास
m, अंदाज *m*, समज *m*, कल्पना *f*. *Guess'able a.* तर्क्य.
Guess'er n. अजमासणारा, अटकळ *f* -तर्क *m*. करणारा
 -बांधणारा, घोरण बांधणारा. [THAT IS A GOOD *G.*-*a*
man shrewd at guessing घोरणी, अटकळबाज, अनुमानी,
 ताडबाज, तर्कबाज.] *Guess'ing n.* अटकळ *f*, तर्क *m*, घोरण
n. *Guess'ingly adv.* तर्कानें, अनुमानानें, घोरणानें.
Guess'-work n. *work performed or results obtain-*
ed by guess अंदाजी काम *n*, अंदाज *m*, घोरण *n*, तर्क *m*,
 घोरणानें -अदमासानें केलेलें काम *n*, अनुमानधपका *m*.

Guest (*gest*) [*A. S. gest, gæst*; allied to *Dut.*
 & *Ger. gast*, *L. hostis*, stranger.] *n.* a visitor,
 a person received and entertained in one's house
 or at one's table, a visitor entertained without pay
 पाहुणा *m*, पाहणुणा *m*, पाहुणारावणा *m*, भतिथि *m*,
 अभ्यागत, आला गेला *m* (आलें गेलें *n*), मेहमान *n*.
 [ATTENTION TO A *G.* परामर्श *m* (*v. घे. कर.*), समाचार
m, (पाहुण्याची) विचारपूस *f*, पाहुणचार *m*. *G.s-compreh.*
or loosely पहीपाहुणा *m*. HONOURS &c. PAID TO
 A *G.* आदरोपचार *m. pl.*, आदरातिथ्य *n*, संभावना *f*,
 पाहुणचार *m. pl.*] २ *a lodger or boarder at a hotel*

खाणावळींतला पाहुणा *m.*, खाणावळींत राहणारा प्रवाशी *m.* -मुशाफर *m.* ३ *a person invited to an entertainment* मेजवानीस -जेवणावळीस -आदरा-तिथ्यास बोलावलेला मनुष्य. [G-SUMMONER आमंत्रण -बोलावणे करणारा, बोलावणेकरी, बोलावण्या, आमंत्रणकरी, आमंत्रण्या.] G-chamber *n.* पाहुण्यांची खोली *f.* G. rites *n. pl.* पाहुणचार *m. pl.*

Guggle (gug'-g'l) [Formed from Gurgle.] *v. i.*
See Gurgle.

Guide (gīd) [Fr. *guider*; Prob. from a Teut. root, as in A. S. *witan*, to know, to observe.] *v. t.* to lead or direct, to pilot (-ला) घाट *f.* -मार्ग *m.* -रस्ता *m.* &c. दाखविणे, वाट *f.* -रस्ता *m.* &c. दाखवून नेणे; as, "To G. a traveller." २ to regulate and manage वळण *n.* -दिशा *f.* लावणे, चालविणे, (योग्य दिशेने -मार्गाने) कारभार चालविणे.-करणे, शिस्तीला -मार्गाला लावणे. ३ to instruct and influence (intellectually or morally), to train मार्गाला लावणे, (-च्या) शिक्षणाला -नीतीला वळण -दिशा -मार्ग लावणे. G. *n.* one who leads or directs another person in his way, one who exhibits points of interest to strangers, a conductor वाटाड्या, मार्गदर्शक *m.*, माहितगार, नीट वाटेने नेणारा, वाट दाखवून देणारा. २ (also) that which guides, a guide-book मार्गप्रदीप *m.* (fig.), मार्गोपदेशिका *f.* (कोणत्याही विषयाच्या) माहितीचे पुस्तक *n.*, मार्गदर्शिका *f.* ३ one who, or that which, directs another in his conduct or course of life; a director; a regulator मार्गदर्शक, मार्गोपदेशक, निर्देशक, उपदेशक, उपदेष्टा. [SPIRITUAL G. धर्मगुरु *m.*] ४ any contrivance, especially one having a directing edge, surface, or channel, for giving a direction to the motion of anything as water, an instrument, or part of a machine, or for directing the hand or eye as of an operator वाटाड्या, खुणेचा सांचा *m.*; as, (a) (water-wheels) a blade or channel for directing the flow of water to the wheel buckets (पाण्याच्या चक्रींतील) चक्राला जोडलेल्या भांड्यांत पाणी नेऊन सोडणारी नलिका *f.* -नळी *f.*; वाटाडी नळी *f.* (b) (surgery) a grooved director for a probe or knife (जखम तपासण्याच्या कामाचे) पन्हळीदार शस्त्र *n.* (c) (print.) a stripe or device to direct the compositor's eye to the line of copy he is setting ठसे जुळणाराची दृष्टि (तो जुळीत असलेल्या) मजकुराकडे नेणारी पट्टी *f.* -कांटा *m.*, वाटाड्या. Guid'-able *a.* विनेय, वश्य, ऐकणारा (fig.), ऐकून घेणारा (fig. & colloq.). Gui'dance *n.* the act or result of guiding वाट दाखविणे *n.*, मार्गदर्शकत्व *n.* २ the superintendence or assistance of a guide, direction, government कारभार *m.*, वहिवाट *f.*, देखरेख *f.*, निर्वाह *m.*, पुढारीपणा *m.*, चालकत्व *n.*, नायकत्व *n.*, मार्गदर्शकत्व *n.* Guide'-book *n.* a book of directions and informa-

tion for travellers, tourists, &c. मार्गदर्शक *m.*, वाटाडें पुस्तक *n.*, वाटेच्या माहितीचें पुस्तक *n.*, वाटेच्या सविस्तर माहितीचें पुस्तक *n.* Guide'post *n.* वाट / -मार्ग *m.* -रस्ता *m.* दाखविणारा खांब *m.*, रस्त्याच्या खुणेचा खांब *m.*, (मार्ग) दर्शकस्तंभ *m.* Guid'er *n.* वाटेनें नेणारा, वाट दाखविणारा, मार्गदर्शक, उपदेष्टा.

Guidon (gi'dun) [Fr. guidon, It. guidone. See Guide v. t.] *n.* a small flag; as, (a) that carried by cavalry or that used to direct the movements of a body of infantry (घोडेस्वारांच्या फौजेबरोबर असलेला अथवा पायदळाची हालचाल करतांना) खुणा दाखविण्याचा बावटा *m.* (b) -of a guild or fraternity कोणत्याही समाजाचा -मंडळाचा (विशिष्टचिन्हांकित) बावटा *m.* -पताका *f.* -झेंडा *m.*

Guild, Gild (gild) [A. S. gild, money, gildan, to pay; it is the same word as Gold and Gild.] *n.* an association of men belonging to the same class or engaged in kindred pursuits, formed for mutual aid and protection; a business fraternity or corporation एकाच वर्गातील किंवा धंद्यांतील लोकांचें परस्परसहकारी मंडळ *n.* -समाज *m.* -संघ *m.*, व्यापारी संघ *m.*, (परस्परांचें परस्परांस साहाय्य मिळून सर्वासुख व्हावें अशा हेतूनें) एकत्र झालेल्या लोकांची संस्था *f.*; as, "The Stationers' G., The Iron-mongers' G."

N. B.—They were originally licensed by the government, and endowed with special privileges and authority. (सनदी मंडळी *f.*). *a* religious association or society, organised for charitable purposes or for assistance in parish work धर्ममंडळ *n.*, धर्मखातें *n.* -संस्था *f.*, धर्मादावखातें *n.* Guild'brother *n.* संघबंधु *m.* G.-hall *n.* the hall where a guild or corporation usually assembles, a town-hall महाजनवाडी *f.*, संघगृह *n.* Guild'ry *n.* a guild, the members of such association धंदेमंडळ *n.*, महाजनमंडळ *n.*, अशा मंडळाचे सभासद *m. pl.*

Guilder (gil'der) [Dut. gulden -Ger. gulden, gold.] *n.* an old Dutch and German coin हॉलंड व जर्मनीतील सोन्याचें प्राचीन नाणें *n.* (b) (now) a silver coin worth 1s. 8d. (हल्लीं) एक शिलिंग आठ पेन्स किंमतीचें एक चांदीचें नाणें *n.* (c) Shakes. money (generally) पैसा *m.*, धन *n.*, द्रव्य *n.*, संपत्ति *f.*, &c.

Guile (gil) [O. Fr. guille, deceit, as in A. S. wil, a trick. See Wile.] *n.* cunning, artifice, duplicity, deceit, wile कपट *n.*, कावा *m.*, दगा *m.*, कावादावा *m.*, कपटविद्या *f.*, पेंच *m.* (fig.), छल *m.*, माया *f.*, माव *f.*, कृत्रिम *n.*, चेटक *n.* Guile'ful *a.* कपटी, सकपट, कपटाचा, कावेबाज, कावेदार, दगेखोर, दग्याचा, मायावी, छशी, शठ, धूर्त. Guile'fully *adv.* कपटानें, दग्यानें, &c. Guile'fulness *n.* कापट्य *n.*, दगेखोरपणा *m.*, &c. Guile'less *a.* निष्कपट, निष्कृत्रिम, अकृत्रिम, निष्प्रपंच, अमायिक, अवक्र, सरल *pop.* सरळ, सिधा,

भोळा, वांकडें तिकडें माहित नसलेला. Guile'lessly
adv. निष्कपटपणानें, सरळपणानें &c. Guile'lessness
n. निष्कपटपणा *m.*, निष्कापट्य *n.*, अकापट्य *n.*, कपटा-
 भाव *m.*, कपटराहित्य *n.*, सरळ -भोळेपणा *m.*, सिधा
 रस्ता *m.* (*fig.*), धोपट मार्ग *m.* (*fig.*). Guil'er *n.* *obs.*
 a deceiver फसव्या, ठक, &c.

Guillotine (gil'ō-tēn) [Fr. It was named after
 Joseph Ignace Guillotin (1738-1814), a phy-
 sician, who first proposed its adoption. The
 instrument was invented by Dr. Antonis Louis,
 and was called at first *Louison* or *Lousiette*.] *n.*
 an instrument for beheading शिरच्छेद करण्याचा
 -मान उडविण्याचा सांचा *m.*, गिलोटिन *n.* २ any in-
 strument for cutting कापण्याचें यंत्र *n.* -शस्त्र *n.* -हत्यार
n. G. v. t. to behead with the guillotine गिलोटिननें
 मान उडविणें -गर्दन छाटणें &c.

Guilt (gilt) [Orig. a payment or fine for an
 offence; A. S. *gyllt*, guilt -*gildan*, to pay, to
 atone.] *n.* the criminality and consequent ex-
 posure to punishment, wilful disobedience of law,
 the state of one who has broken a moral or politi-
 cal law, crime, offence against right अपराध *m.*,
 गुन्हा *m.*, तकसीर *f.*, दोष *m.*, पाप *n.*, पातक *n.*, पापकर्म
n., पापीपणा *m.*, दोषीपणा *m.*, वांक *n.* २ exposure to
 any legal penalty or forfeiture दण्डार्हता *f.*, शिक्षा-
 पात्रता *f.*; as, "A ship incurs guilt by the violation
 of a blockade." Guilt'ily *adv.* Guilt'iness *n.*
 दोषीपणा *m.*, सदोषता *f.*, अपराधिता *f.*, सापराधता *f.*
 Guilt'less *a.* innocent निर्दोष, निरपराध, दोषर-
 हित -शून्य, अपाप, निर्मल, विमल, निष्कलंक,
 धुतल्या मोत्यासारखा, धवल (S.). २ unacquar-
 inted (with), without experience or trial अनभिज्ञ,
 नेणता, अननुभवी, कच्चा. Guilt'lessly *adv.* Guilt'less-
 ness *n.* निर्दोषता *f.*, निरपराधता *f.*, दोषराहित्य *n.*, &c.
 Guilt'y *a.* criminal, morally delinquent, charge-
 able with, responsible for, justly exposed to pe-
 nalty (used with of, and usually followed by the
 crime, sometimes by the punishment) दोषी,
 अपराधी, कृतपाप -अपराध, गुन्हेगार, पापी, सपाप &c.
 २ evincing or indicating guilt, involving guilt
 गुन्हा शाबूत करणारा, अपराध सिद्ध करून देणारा,
 दोषदर्शक, दोषयुक्त, दोषी, दुष्ट, पापी; as, "A. G.
 look, action, or feeling."

Guinea (gin'i) [Proper name.] *n.* a district on the
 West Coast of Africa (formerly noted for its
 export of gold and silver) आफ्रिकेच्या पश्चिम
 किनाऱ्यावरील गिनी नांवाचा एक प्रांत *m.* २ a gold
 coin of England current for twenty-one shillings
 sterling (because first made of gold brought
 from Guinea). २१ शिलिंग किंमतीचें सोन्याचें एक नाणें
n., गिनी *f.* Guinea'-worm *n.* a very slender, thread-

like nematoid worm common in tropical Africa
 नारु *m*, वाळा *m*, (in covert or cant phraseol.)
 नारायण *m*, नारोपंत *m*.

Guise (gīz) [Fr. guise, a way, guise.] *n.* customary way of speaking or acting, custom, fashion, घाल *f*, पद्धत *f*, वहिवाट *f*, चालचलणूक *f*, तज्हा *f*, वागणूक *f*, वर्तणूक *f*. २ external appearance in manner or dress, appropriate indication or expression, garb, shape वेष *m*, पेव *m*, पेहेराव *m*, पोषाख *m*, कपडे *m. pl.*, रूप *n*, तज्हा *f*, आकार *m*, ढौल *m*, देखावा *m*, रूपरंग *m*. ३ cover, cloak मिष *n*, बहाणा *m*, ढोंग *n*, सोंग *n*, खोटा देखावा *m*; as, "Under the G. of patriotism, &c." G. v. t. to dress पोषाख घालणें-चढवणें (lit. & fig.).

Guitar (gi-tār') [Fr. guitare, -Gr. kithara, lyre or lute.] *n.* a stringed instrument of music resembling the violin, but larger, and having six strings with seventeen frets, played upon with the fingers गिटार *f*, सारंगीसारखें एक प्रकारचें तंतुवाद्य *n*.

Gulf (gulf) [Fr. golfe.] *n.* a large bay आखात *n*, मोठी खाडी *f*. २ (poet.) a deep place in the earth, an abyss आखात *n*, अति खोल व भयंकर खळगा *m*.

Gull (gul) [Prob. from gull, the bird, it being thought stupid.] *v. t.* to beguile, to deceive, to cheat, to trick फसवणें, भोळसावणें, छकवणें, ठकवणें, मुंडवण *f*. घालणें *g. of o.*, गफलतीत पाडणें -घालणें, गळा कापणें *g. of o.* To be gulled छकणें, मुंडवण *f*. पडणें *g. of s.* G. *n.* (Shakes.) a cheating, trick, fraud ठकबाजी *f*, ठकवणूक *f*, कपट *n*, लबाडी *f*. २ (Shakes.) one easily cheated, a dupe भोळा, भोलानाथ, भजनी, फशा. Gull'-catcher or Gull'er *n*. छकवणारा, फसवणारा, फसव्या, वंचक. Gull'ery *n*. फसवणूक *f*. Gull'ible *a*. सहज फसणारा फसला जाणारा. Gullibil'ity *n*.

Gull (gul) [Of Celtic origin. Cf. Corn. gullan, Wel. gwylan, Bret. gwelan, gwela, to weep, to cry.] *n.* a web-footed sea-fowl (named from its 'wailing cry'.) दर्यातील एक जातीचा पक्षी *m*.

Gullet (gul'et) [O. Fr. goulet, the gullet, dim. of O. Fr. goule (Fr. gueule) -L. gula, Sk. गल, throat.] *n.* (anat.) the tube by which food and drink are carried from the pharynx to the stomach अन्ननलिका *f*, अन्नाची नळी *f*, अन्नमार्ग *m*. २ something shaped like the food passage or performing like functions गळ्याच्या नळीच्या आकृतीची कोण-तीही वस्तु *f*, अन्ननलिकासमवस्तु *f*. (a) a channel for water पाणी जाण्याचा मार्ग *m*, पाण्याचा पाट *m*. (b) (engin.) a preparatory cut or channel in excavations of sufficient width for the passage of earth wagons (खड्डा खणण्यास सुरवात केली असतां) माती भरून नेण्याकरितां केलेला गाडीचा रस्ता *m*. (c)

a concave cut made in the teeth of some saw blades
(करवतीच्या पानाच्या दांत्यांतील) पन्हळीसारखी खांच f.

Gulosity (gū-los'i-ti) [L. gulositas, -gulosus, glut-
tonous. See Gullet.] n. (R.) excessive appetite,
voracity राक्षसी भूक f, पोटांत उठलेला राक्षस m,
खाखा f, खादाडपणा m, पोटांत पडलेली भाग f, &c.

Gully (guli) [Probably gullet, which see.] n. a
channel worn in the earth by a current of
water घळ f, घळण f, ओहळ or ओहोळ m,
खांचर m or f, पन्हळ m, पन्हळी f. २ (Eng.)
a grooved iron rail or train plate (भागगाडी अथवा
द्राम्बे यांचा) पन्हळीदार लोखंडी रूळ m. G. v. t. to
wear into a gully or into gullies खांच -ओहोळ
-पन्हळ &c. पाडणें. G. v. i. (obs.) to flow noisily
घळघळ -खळखळ वाहणें.

Gulp (gulp) [Dut. gulpen, to swallow eagerly.]
v. t. to swallow eagerly or in large draughts, to
take down at one swallow गटगट -घोटघोट -घुटघुट
adv. &c. पिणें, ढोसणें, घोटणें, घटघट -घटाघट पिणें,
गटकावणें, गट्ट करणें. [To G. UP to throw up from
the stomach, to disgorge ओकून टाकणें, ओकणें, वांती
करून बाहेर टाकणें.] G. n. the act of taking a large
mouthful, a swallow or as much as is swallow-
ed at once घोटभर, घोट m, गटका m, घुटका m. [By
GULPS घटघट or -टां, घटाघट or -टां, घुटघुट, घटाटां, गटगट,
गटागट, ढसढस or -सां. EXPIRING or LAST G. घुट्ट n,
गट्ट n. WITH A G. गटकन -कर &c., घुटकन -कर,
घुट्ट.] २ a disgorging ओकारी f, उलटी f, वांति f, ओकून
येणें n. -पडणें n. -पाडणें n. -टाकणें n.

Gum (gum) [A. S. goma, jaws; Icel. gomr, Ger.
gaumen, palate.] n. the dense tissues which
invest the teeth, and cover the adjacent parts
of the jaws हिरडी f, दंतमांस n. [RUBBER FOR
THE G. (OF A CHILD) चोफण or -णी f. or -णें
n, चुंफणी f.] २ (-of the eyes) डोळ्याचा गूम m,
चिपडा m, चिपडें n, उकीर m. [TO BE COVERED WITH
G. -THE EYES (डोळे) चिपडणें, चिकटणें, डकणें.] G. v. t.
to deepen and make large the spaces between the
teeth of (worn) saws (झिजलेल्या) करवतीचे दांते
घांसून लावणें -खोल करणें. Gum'mer n. दांते घांसून
करवत लावण्याची कानस f.

Gum (gum) [O. Fr. gomme -L. gummi -Gr.
kommi; Prob. from an Egyptian form kami.]
n. a substance which exudes from certain trees,
and hardens on the surface डिक or डीक m,
(झाडाचा) चीक m, गोंद m. [G. ARABIC मस्वाई गोंद
m, आरबी गोंद m. (G. ARABIC IS NOT बामळीचा गोंद.)
G. WATER डिकवणी n, (चिकटविण्यासाठीं पातळ केलेला
गोंद m.] २ (bot.) gum-tree (the name given
to several trees in America and Australia)
गोंदाचें झाड n. ३ (a) a hive made of a section of a

hollow gum-tree (डिकाचा) झाडाचे पोकळीत मध-
 माशांकरितां केलेलें घर *n.* (b) (*also*) a vessel made
 of a hollow log पोकळ लांकडाचें भांडें *n.* *G. v. t. to*
smear or unite with gum, to close with gum डकवणें,
 डिकवणें, डीक *m.* -गोंद *m.* लावणें, गोंदानें चिकटविणें,
 गोंदावर बसविणें. *G. v. i. to exude or form gum,*
to become gummy चिकट होणें, (-ला) चिकटपणा *m.*
 येणें, चीक टाकणें. *Gum'my a. consisting of, or like,*
gum डिकाचा, गोंदाचा -सारखा. २ *producing or*
covered with gum डिकाचा, डिक्या, डिकरा, चिकाळ
 or -ळा or -ळ्या. ३ *viscous, adhesive* चिकट, चिकण,
 चिकचिकित. ४ (-the eyes) चिपडा, शेण्या. *Gum-stand*
or Gum-bottle n. गोंददाणी *f.* डिकदाणी *f.* *Chew-*
ing gum खाण्याचा गोंद *m.* *Gum-dragon n.* मोठ्या
 कांटेरी झुडपापासून मिळणारा डीक *m.* याची उत्पत्ति
 आशिया खंडाच्या पश्चिम भागांत होते. *Gummiferous*
a. producing gum ज्याच्यापासून गोंद निघतो असा,
 डिकाचा, गोंद प्रसवणारा; as, "G. plants." *Gum'mi-*
ness n. चिकटपणा *m.* चिकणांश *m.* *Gum'ming v. n.*
 डकवणें *n.* चिकटविणें *n.*

Gumboil (*gum'boil*) [*From Gum 1 and Boil.*] *n.*
med., a small suppurating inflamed spot on the
gum हिरडीचा फोड *m.* द्विजव्रण *m.* द्विजस्फोट *m.*

Gun (*gun*) [*M. E. goane, a bow or a gun. Possi-*
bly (like cannon) from L. canna, reed or
tube.] *n. a weapon consisting essentially of a*
metal tube (massive enough to require to be
mounted on a carriage or a fixed substructure)
from which heavy missiles are thrown by the
force of gun-powder or by explosive force of any
kind, a piece of ordnance, cannon, great gun
 तोफ *f.* उल्हाटयंत्र *n.* २ पक्षी इत्यादि मारण्याची किंवा
 पारध करण्याची एक किंवा दोन नळ्यांची काडतुसी
 छऱ्यांची बंदूक *f.* [*NAMES OF SOME OF THE SMALLER*
GUNS CALLED SMALL ARMS ARE: बंदूक, पिस्तुल, &c.
SIGHT OF A G. मखी f, माशी f, मासकी f. REPORT
OF A G. बार m, आवाज m, पेट m. A G. THAT HAS
A LONG REACH OR RANGE पळेदार बंदूक f. G. CARRI-
ED ON A CAMEL सुतरनाल f (obs.), उंटावर वाहून
नेण्याची तोफ f. सध्यांच्या भाषेत GREAT GUNS म्हणजे
तोफा आणि SMALL GUNS म्हणजे बंदुका असा अर्थ आहे.]
 ३ *fig. वक्तृत्वाची तोफ f, टीकेची तोफ f; as, "Orato-*
rical gun; the guns of satire." ४ *the times at*
which guns are fired तोफेचा वेळ m, तोफ f; as "You
must not sleep till the morning G." ५ *one of a*
shooting party पारध्यांच्या टोळीपैकीं एक (बंदूकवाला
पारधी). ६ *an artillery-man, a gunner* गोलंदाज
m. ७ *naut. pl. violent blasts of wind* सोसाट्याचा
 वारा *m.* वाऱ्याचा सोसाटा *m.* [*To BLOW GREAT*
GUNS naut. to blow a great gale झपाट्याचा
 तुफानी -वादळी वारा सुटणें.] *Great G. n. a piece of*

heavy ordnance भारी मोठी तोफ *f.* २ (hence) a person superior in any way कोणत्याही तऱ्हेने श्रेष्ठ माणूस *m.*, बडा थोर माणूस *m.*, तोफ *f.* (*fig.*), तोफखाना *m.* (*fig.*), बडेखान. *G.* barrel *n.* बंदुकीची नळी *f.* *G.* -boat *n.* a boat or small vessel of light draught fitted to carry one or more guns (एक किंवा अधिक तोफा नेण्यासारखी) तोफी नाव *f.*, तोफ नेण्याची हलकी होडी *f.* *G.* -carriage *n.* a carriage on which a gun or cannon is supported तोफी गाडी *f.*, तोफ नेण्याची गाडी *f.*, रणगाडा *m.*, तोफेचा गाडा *m.* *G.*-cotton *n.* chem. an explosive prepared by saturating cotton with nitric acid विदारणतूल *m.*, विस्फोटकतूल *m.* नत्रिकाम्लामध्ये कापूस भिजवून हा तयार करितात. *G.*-fire *n.* the hour at which the morning or evening gun is fired (सकाळची अथवा संध्याकाळची) तोफ सुटण्याची वेळ *f.*, तोफेची वेळ *G.*-metal *n.* an alloy of copper and tin in the proportion of 9 to 1 used in making guns (९ भाग तांबें व १ भाग कथिल यांच्या मिश्रणानें बनविलेले) तोफा ओतण्याचें कांसें *n.*, तोफा ओतण्याची -करण्याची मिश्रधातु *f.* Gun'nage *n.* the number of guns carried by a ship of war (एका) लढाऊ गलबतावरील एकंदर तोफा *f.* *n.* Gun'ner *n.* one who works a gun or cannon तोफ सोडणारा -उडवणारा -पेटविणारा, तोफवाला, गोलंदाज. २ *naut.* a petty officer who has charge of the ordnance on board a ship गोलंदाज खलाशी *m.*, जहाजावरील तोफखान्याचा छोटा अम्मलदार *m.* Gun'nery *n.* the science of artillery गोलंदाजी *f.*, उल्हाटयंत्रविद्या *f.*, तोफा करण्याची व उडविण्याची कला *f.* Gun'ning *v.* *n.* shooting game with a gun बंदुकीने शिकार मारणें *n.* -करणें *n.* Gun'-port *n.* a port-hole (लढाऊ) गलबताच्या बाजूला असलेले तोफ लावण्याचें भोंक *n.* *G.*-powder *n.* an explosive powder for guns and fire-arms दारू *f.*, अग्निचूर्ण *n.* [BALL OF *G.* (to be kindled and thrown) दारूचा डहा *m.* GRANULATED *G.* विराण्याची दारू *f.*] Gun'shot *n.* -the act. गोळीबार करणें *n.*, तोफ उडविणें *n.* २ reach or range of a gun गोळीचा टप्पा *m.*, गोळीची मारणी *f.* (or गोळ्याचा टप्पा *m.* -टापू *m.* &c.). *G.* a. caused by the shot of a gun गोळी लागून झालेला; as, "A *G.* wound." Gun'-shy *a.* frightened by guns (said of sporting dogs) भितरा (शिकारी कुत्रा). *G.*-smith *n.* बंदुका करणारा -ओतणारा किंवा नोंट करणारा लोहार *m.* *G.*-stick *n.* (*R.*) a ram rod (बंदूक किंवा तोफ ठांसण्याचा) गज *m.* *G.*-stock *n.* the stock or piece of wood on which the barrel of a gun is fixed (ज्याच्यावर बंदुकीची नळी बसविलेली असते तो) लांकडांचा दस्ता *m.*, कुदा *m.* *G.* tackle *n.* *naut.* the tackle used on board ship, by which the guns are run to and fro from the port-holes (गलबतावरील तोफेच्या) भोंकांशी तोफा नेण्या-

आणण्याचा सरंजाम *m.* Gatling Gun *n.* a revolving battery gun (invented by R. J. Gatling about 1861) usually having ten parallel barrels capable of firing 1200 shots a minute दशमुखी तोफ *f.* Machine G. *n.* a breech-loading gun or a group of such guns, mounted on a carriage or other holder and having a reservoir containing cartridges which are loaded into the gun or guns and fired in rapid succession, sometimes in volleys कळसूत्री तोफ *f.*, यंत्राने चालणारी तोफ *f.* As sure as a gun certainly खात्रीने, खात्रीपूर्वक, निश्चयारमक, निःसंशय, हटकून. Gun'wale, Gun'nel *n.* the upper edge (of a ship or boat) बहाण or बहाणी *f.*, बाण *f.*, बाणी *f.*

Gunny (gun'i) [Hindi. गोण, a sack.] *n.* a strong, coarse kind of sacking गोणपाट *n.*, गोणपट *n.*, गोणताड *n.* G. bag *n.* गोण *m.*, पोते *n.*

Gurgle (gur'gl) [L. gurgus, whirlpool. Cf. gurgulio, gullet.] *v. i.* to flow or run in a broken, irregular, noisy current, as water from a bottle, or a small stream among pebbles or stones घुळघुळ -भुळभुळ -झुळझुळ, बुडबुड *adv.* -निघणे -वाहणे, घुळघुळणे, खळखळणे, बुडबुडणे. G. *n.* the act of gurgling भडभड वाहणे *n.* २ a broken, bubbling noise घुळघुळणे *n.*, खळखळ *f.*, खळखळाट *m.* Gur'gler *n.* Gur'gling *pr. p. a.* घुळघुळ वाहणारा, खळखळीत. Gur'gling *v. n.* घुळघुळणे *n.*, खळखळ *f.*, *intens.* खळखळाट *m.* Gur'glingly *adv.* खळखळ or -ळां, खुळखूळ or -ळां, घुळघुळ or -ळां, बुडबुड or -डां, भुडभूड or -डां.

Gush (gush) [From a Teut. root found in Icel. gusa, to gush, A. S. geotan, to pour. In 'Gush' the main idea is 'भडभड' वाहणे -बाहेर पडणे.] *v. i.* to issue with violence and rapidly, to rush forth, to flow copiously भडभड बाहेर पडणे, भडभड -भळभळ -घळघळ &c. वाहणे -निघणे -सुटणे -बाहेर पडणे, उभडा *m* &c. सुटणे -निघणे -होणे *g. of o.*, उफाळणे, उफाळ *m* निघणे -येणे *g. of s.*, -*intens.* भडाडणे (colloq.). २ to act with a sudden and rapid impulse (एकदम -अचानक -एकाएकी) हर्षाचा -उत्साहाचा उमाळा येणे *in con. with ला of s.* ३ to display enthusiasm in a silly demonstrative manner (उत्साह वगैरे) भडभड व्यक्त करणे. G. *n.* a sudden and violent issue of a fluid (दाबांत -कोंडून ठेवलेला प्रवाही पदार्थ) भडभड बाहेर येणे *n.* वाहणे *n.*, उफाळा *m.*, उभड *m.*, उभडा *m.*, उमाडा *m.*, भडका *m.*, उवाळा *m.* २ the fluid thus emitted भडभड बाहेर पडलेला पदार्थ *m.* ३ (colloq.) effusive display of sentiment हर्षोद्गार *m.*, उमाळा *m.*, भरते *n.*, पूर *m* (colloq. & fig.). ४ a rapid out-pouring of anything उमाळा *m.*, पूर *m.*, लोट *m.*, &c.; as, "A G. of song from birds." Gush'er *n.* Gush'ing *pr. p. a.* भडभड -भळभळ &c. वाहणारा.

Gusset (gus'-et) [Fr. gousset, arm-pit, gusset.] n. a small piece of cloth inserted in a garment, for the purpose of strengthening some part or giving it a tapering enlargement कळी f, बगल f, चिडी f. N. B.—निरनिराळ्या शाखांत येणाऱ्या Gusset शब्दाचें मापान्तर 'कळी' किंवा 'बगल' ह्याच शब्दांनीं करावें.

Gust (gust) [Icel. gustr, a blast.] n. a sudden squall or blast of wind वाऱ्याचा सपाटा m झपाटा m, सपाट्याचा झपाट्याचा वारा m, सोसाटा m, झटका m, झटकारा m. [IN G.S. सोंसो. THAT COMES IN SUDDEN G.S. (-WIND) सोशा n, धोशा m.] २ a sudden violent burst of passion जोराचा उमाळा m, भरतें n. Gust'ful a. Gust'iness n. सोसाटा m, झपाटा m, &c. Gust'y a. सोसाट्याचा, वादळी, तुफानी.

Gust (gust) [L. gustus, taste.] n. sense of pleasure of tasting, relish रुचि f, चव f, स्वाद m, गोडी f, माधुर्य n, &c. Gusta'tory a. चवदार, रुचकर.

Gut (gut) [A. S. geotan, to pour.] n. a narrow passage of water प्रणाली f. २ (pl.) bowels, entrails आंतडे n, आंतडीं n (pl.), उदर n, जठर n. ३ one of the prepared entrails of an animal (esp. of a sheep) used for various purposes (प्राण्याच्या विशेषतः बकरीच्या आंतड्याची बनविलेली) तांत f. ४ the sac of silk taken from a silkworm (when ready to spin its cocoon), for the purpose of drawing it out into a thread (दोरा तयार करण्याकरितां काढून घेतलेली रेशमाचे किड्याचे आंगावरील) रेशमाच्या रसाची (?) कोथळी f -पिशवी f. G. v. t. to take out the bowels of, to eviscerate (-चीं) आंतडीं काढणें -उपसणें. २ to plunder of contents, to remove the contents of लुटणें, रिकामा करणें, खलास करणें, धुणें, लुहून -धुवून नेणें, साफ करणें (fig.). Gut'ted pa. t. & p. p. Gut'ting pr. p. & v. n.

Gutta-percha (gut'a-perch'a) [Malayan gatah, guttah, gum, and percha, the tree producing it.] n. मलभ्या द्वीपकल्पांतील पर्चा (Percha) नांवाच्या झाडापासून होणारा रबर m, गटापर्चारबर m.

Gutta-serena (gut'ä-sērē-nä) [Lit. serene or clear drop.] n. med. amaurosis कांचबिंदु m, कांचबिंब m or n, काच m, तिमिर m.

Gutter (gut'ter) [O. E. gotere, -O. Fr. goutiere, -L. gutta, a drop.] n. a channel at the eaves of a roof for conveying away the rain पन्हळ m, गटर n. २ a small channel at the road-side or elsewhere गटार n, मोरी f, नाला m, प्रणाली f (S.), प्रणालिका f (S.), पन्हळ m, dim. पन्हळी f. ३ any narrow channel or groove (as that formed by erosion) in the vent of a gun from repeated firing कोरण f, खोबण f, (वारंवार बार काढल्यामुळें पडणारी) बंदुकीच्या चापाच्या भोकाची पन्हळी f. G. v. t. to cut or form into small longitudinal hollows, to channel गटार n -मोरी f. बनवणें -काढणें -पाडणें. G. v. i. to become

channeled (as a candle when the flame flares in the wind) (वाच्याने मेणबत्तीची वात हलल्यामुळे तिला) खांच *f* -पन्हळी *f*. पडणें. G.—blood *n.* a low-born person हलकट -नीच -पाजी मनुष्य, गटार माणूस. G.—snipe *n.* a neglected child, a street Arab भटक्या मारणारे -उनाड पोर *n.*

Guttural (gut'-ur-al) [L. gutter, throat; Cf. Fr. guttural.] *a.* pertaining to the throat; relating to, or characteristic of, a sound formed in the throat कंठ्य, कंठस्थ, कंठज, कंठगत, कंठस्थानीय, कवर्गीय. [G. or DEEP SOUND कंठस्वर *m.*] G. *n.* a sound formed in the throat, कंठापासून काढलेला -कंठांतून निघालेला आवाज *m*, कंठस्वर *m.* २ (also) a letter representing such a sound कंठ्यवर्गीय -कवर्गीय अक्षर *n.* Gut'teralise, Gut'turise *v. t.* (R.) to form a sound in the throat कंठांतून आवाज काढणें -करणें. Gut'turally *adv.* कंठस्थानापासून. Gut'turalness *n.* कंठजनकता *f.* २ कंठ्यवर्णत्व *n.*

Guzzle (guz'l) [O. Fr. (des-) gouziller, to swallow down -gosier, the throat.] *v. i.* to eat and drink with haste and greediness बकाबक पोटांत ढकलणें -खाणें -पिणें, गटागट -ढसढस *adv.* पिणें -खाणें, धोटा लावणें, ठांसणें. G. *v. t.* to swallow with exceeding relish ठांसणें. Guz'zler *n.*

Gymnasium (jim-nā'-zi-um) - [L., -Gr. *gymnasion* -*gymnazein*, to exercise -*gymnos*, naked.] *n.* a place or building where athletic exercises are performed, a school for gymnastics तालीम *f*, तालीमखाना *m*, आखाडा *m*, मल्लभूमि *f*, मल्लांगण *n*, कसरतशाला *f*, व्यायामशाला *f*. [WRESTLING PIT IN A G. हवदा or हौदा *m.*] २ a school for the higher branches of literature and science, a preparatory school for the University (used esp. of German schools of this kind) (विशेषतः जर्मनीमधील) दुय्यम प्रतीचें शिक्षण देणाऱ्या शाळा *f. pl.*, (विश्वविद्यालयांत प्रवेश होण्यापूर्वीचें शिक्षण देणारी) दुय्यम प्रतीची शाळा *f*. Gym'nast *n.* (a) कसरतमास्तर, तालीम शिकविणारा, वस्ताद. (b) मल्ल, तालीमबाज. २ (*fig.*) तालीम (*fig.*) देणारा. Gymnas'tic, -al *a.* pertaining to athletic exercises तालीमबाजीचा, मल्लयुद्धाचा. Gymnas'tically *adv.* Gymnas'tics *n. pl.* athletic exercises, the art of performing gymnastic exercises मल्लविद्या *f*, तालीमबाजी *f*, तालीमबाजपणा *m*, कसरत *f*, कसरतविद्या *f*, मल्लयुद्ध *n* -क्रीडा *f*, व्यायामविद्या *f*. २ (also) disciplinary exercises for the intellect or character (बौद्धिक) तालीम *f*.

Gymnosophist (jim-nos'of-ist) [Gr. *gymnos*, naked, and *sophos*, wise.] *n.* one of a sect of philosophers, said to have been found in India by Alexander the Great, who were almost naked,

denied themselves the use of flesh, renounced bodily pleasures, and employed themselves in the contemplation of nature दिगंबरजैनी, दिगंबरि. Gymnos'ophy n. the doctrines of the Gymnosophists दिगंबरजैनमत n -पंथ m.

Gynœceum, Gynœcium (jinē-sē'um, jinē-sī'um) [Gr. gyne, a woman, and oikos, Sk. ओकस्, house.] n. that part of a large house, among the ancients, exclusively appropriated to women अन्तःपुर n, अन्तर्गृह n, जनानखाना m, महाल m. Gynœ'cian, Gynœ'cian a. अन्तःपुरांतील, स्त्रियांचा. Gynœ'cic a. pertaining to women's disease स्त्रीरोगासंबंधी.

Gynarchy (jin'ār-ki) [Gr. gyne, a woman and arche, rule.] n. government by a female स्त्रीराज्य n.

Gynecocracy, Gyneocracy (jin-e-kok'-ra-si, -ok'-ra-si) [Gr. gyne, a woman, and kratein, to rule.] n. Same as Gynarchy. Gyno'cracy n.

Gynecology, Gynœcology (jin-ē-kol'-o-ji) [Gr. gyne, a woman, and legein, to speak.] n. med. the science which treats of the structure and diseases of women स्त्रीरोगचिकित्सा f. Gynecolog'ical a. Gynœola'try n. adoration or worship of women स्त्रीपूजा f, स्त्रियांचा गौरव m-मान m, &c. Gynepho'bia hatred of women स्त्रीद्वेष m (on the analogy of अन्नद्वेष), स्त्रियांविषयीं तिटकारा m.

Gypsum (jip'-sum) [L. -Gr. gypsos, chalk.] n. min. (called also plaster of Paris) जिप्सम m. ह्याला बाजारांत कुलनार किंवा कर्पूर शिलाजित असे म्हणतात. ह्यालाच कांहीं ठिकाणी चिरोळी किंवा शिरगोळा असेही म्हणतात. ह्याचें रासायनिक नांव क्याल्सियम सल्फेट असे आहे.

Gypsy (jip'-si) See Gipsy.

Gyrate (jī'rāt) [L. gyro, and gyratus, p. p. of gyrare, to gyrate.] v. t. to revolve round a central point मध्यबिंदूभोवतीं -केन्द्रासभोवतीं फिरणे. G. a. curved in a circle वर्तुलाकार. २ taking a circular course वर्तुल मार्गानें जाणारा. Gyra'tion n. a circular or spiral motion, motion about an axis, rotation परिवर्तन n, आवर्त m, फेरा m, फेरी f, गिरकी f, गिरकांडी f, गिरकांडा m. २ math. आस्यभ्रमण n. Gy'ratory a. revolving (सभोवतीं -वाटोळा) फिरणारा. Gyre [Gr. gyros, a round.] n. a turn, a revolution, a circuit चक्र n, गिरका m, वर्तुलगति f. Gy'roscope n. an instrument showing to the eye the effects of rotation भ्रमणदर्शक m.

Gyve (jiv) [Of Celtic origin; Cf Wels. gefyn.] n. a shackle, (specif.) a fetter बंधन n, खोडा m, अटकाव m, प्रतिबंध m, (विशेषतः) बेडी f, बिडी f. G. v. t. अडकविणे, (-ला) अटकाव करणे -बिडी घालणे.

H (āch) इंग्रजी वर्णमालेंतील आठवें अक्षर. याची गणना व्यंजनांत करितात. H ह्या अक्षराचें नांव फ्रेंच भाषेंतून घेतलें आहे, व ह्याच्या आकृतीचें मूळ इजिप्शियन लिपींत आहे. इजिप्शियन भाषेमधील या अक्षराची मूळ आकृति इजिप्शियन भाषेंतून फिनिशियनमध्ये, व फिनिशियनमधून ग्रीकमध्ये, ग्रीकमधून लॅटिनमध्ये व त्या भाषेंतून इंग्लिश भाषेमध्ये बदलत बदलत जाऊन, इंग्रजीमध्ये तिला हल्लीचें स्वरूप प्राप्त झालें आहे. व्युत्पत्तिदृष्ट्या लॅटिन, ग्रीक किंवा संस्कृत या भाषांतील c (३क, श, स) ह्या अक्षराला सध्यांच्या इंग्रजीमध्ये h हें अक्षर बहुधा अनुरूप असतें; जसें, L. cornu = E. horn, Gr. kutos = E. hide, Sk. शत = E. hundred. श, थ, धू इत्यादि दोन साध्या व्यंजनांनीं व्यक्त होणारे ध्वनि इंग्रजीत h हें अक्षर दुसऱ्या व्यंजनाला जोडून व्यक्त करितात; जसें, शू = sh, थू = th. काहीं शब्दांत c या अक्षराचा ध्वनि थोडासा बदलण्याकरितां त्याच्यापुढें h हें अक्षर योजितात; जसें, charm, catch. Chemistry, Chiromancy, Chyle इत्यादि शब्दांत अनुक्रमें e, i आणि y ह्या स्वरांपूर्वीं व c या अक्षरानंतर h हें अक्षर आलें. यावरून c या अक्षराचा उच्चार कर्कश आहे असा निर्देश होतो. २ a symbol denoting the eighth place in a series एखाद्या मालिकेंतील आठव्या स्थानाचें द्योतक चिन्ह n. ३ (in the differential calculus) the letter is used to denote a small increment शून्यलब्धि-वृद्धिचिन्ह n, तात्कालिकगतिदर्शक चिन्ह n (according to Sudhākar Dwivedi). ४ हेन्नी, हेलन् इत्यादि हकारानें प्रारंभ होणाऱ्या (शब्दांचा) इंग्रजी विशेषनामांचा संक्षेप म्हणून या अक्षराची योजना करितात. तसेंच संज्ञाक्षर या नात्यानें याचा उपयोग करितात; जसें, H (in chem.) = Hydrogen. H or h (in phys.) = horizontal force. H or h = hour. H (on lead-pencils) = hard, the various degrees of hardness being denoted by its repetition, e. g. HH, HHH, &c. and HB = hard black (denoting a medium of hardness). H. B. M. = His (or Her) Britannic Majesty. H. C. = Heralds' College or House of Commons. H. C. F. (math.) = Highest Common Factor. H. E. I. C. = Honorable East India Company. H. H. = His (or Her) Highness, or His Holiness. H. I. M. = His (or Her) Imperial Majesty. H. M. = His (or Her) Majesty. H. M. C. = His (or Her) Majesty's Customs. H. M. S. = His (or Her) Majesty's Ship or Service. H. P. = Horse Power or Half Pay. H. R. H. = His (or Her) Royal Highness, &c.

N. B. :—प्राचीन साक्सन भाषेंत H चा उच्चार क असा होता. जेव्हां H चा कू हा उच्चार प्रचारांतून जाऊ लागला तेव्हां तो राखून ठेवण्याच्या हेतूनें त्याच्या मार्गे c किंवा g ची पुस्ती देण्याचा

प्रघात पडला. कालवशात् क्षयास लागलेला H चा क् हा उच्चार
 लयास जाऊन ch चा उच्चार च् होऊं लागला, व gh निरुच्चार
 होऊन मागील स्वरास दीर्घत्व प्राप्त झालें.

Ha (hä) [From the sound.] *interj.* an interjection
 denoting surprise, joy, or grief आश्चर्यदर्शक-आनंद-
 दर्शक-शोकदर्शक उद्गारवाचक अव्यय, हा! हाहा !! २
 (when repeated) denoting laughter हास्यदर्शक
 उद्गारवाचक अव्यय, हाहाहा! हहह!

Habeas corpus (hä'-bé-as kor'-pus) [Lit. 'have the
 body' from L. *habeo*, to have, and *corpus*, the
 body. Brewer says: "The exact meaning of the
 words *Habeas corpus* is this: 'you are to produce
 the body,' i. e. "you, the accuser, are to bring
 before the judge the body of the accused, that he
 may be tried and receive the award of the court,
 &c."] *n.* (law) a writ having for its object to
 bring a party before a court or judge, esp. one to
 inquire into the cause of a person's imprison-
 ment or detention by another, with the view to
 protect the right to personal liberty अटकेंत ठेवलेल्या
 मनुष्यास (कोर्टापुढें) न्यायासनापुढें हजर करावयास
 लावण्याचा हुक्मनामा *m*, 'शरीर हजर कर' असा कायदा
m हुक्मनामा *m*.

Haberdasher (hab'er-dash-er) [Ety. is dubious.] *n.*
 a dealer in drapery or goods of various descrip-
 tions, as laces, silks, trimmings, &c. फीत, दोरा,
 सुया, सुताच्या गुंड्या वगैरे जिन्नस विकणारा *m*, (loosely)
 बोहरी, फेरीवाला बोहरी. Hab'erdashery *n.* फीत,
 दोरा, सुया, सुताच्या गुंड्या वगैरे सामान *n.* २ (also)
fig. trifles बारीकसारीक-किरकोळ सामान *n.*

Habergeon (ha-bér'je-un) [Fr. *haubergeon*, dim. of
 O. Fr. *hauberc*. See *Hauberk*.] *n.* a piece of
 armour to defend the neck and breast गळा व छाती
 यांचें रक्षण करणारें बखतर or बक्तर *n.*

Habiliment (ha-bil'-iment) [Fr. *habillement*-*habiller*,
 to dress-L. *habilis*, fit, ready -L. *habeo*, to have.]
n. garment पोषाख *m*, पेहराव *m*, लिभास *f*. हा
 शब्द बहुधा अनेकवचनीं वापरतात व ह्याचा अर्थ बहुधा
 'हुद्याचा पोषाख' किंवा 'दरबारी पोषाख' असा असतो.

Habit (hab'-it) [L. *habitus*, state, dress, -L. *habere*,
 to have.] *n.* the usual condition or state of a
 person or thing, either natural or acquired वृत्ति *f*,
 भाव *m*, तबियत *f*, सव्येत *f*, प्रकृति *f*; as "A religious
 H." २ (esp.) physical temperament or constitution
 (भौतिक) प्रकृति *f*, रचना *f*. ३ fixed or established
 custom, ordinary course of conduct, practice, usage
 (ठरीव) पद्धत *f*- रीत *f*- चाल *f*, वहिवाट *f*, प्रघात *m*. (b)
 (hence, prominently) the involuntary tendency or

aptitude to perform certain actions, which is acquired by their frequent repetition सवय *f*, संवय or संवई *f*, सराव *m*, अभ्यास *m*, परिपाठ *m*, रीति or रीत *f*, आदत *f*, वहिवाट *f*; as, "H. is second nature." [TO GET INTO A H. OF संवय लागणें, पाठ *m*. पडणें *in. con.*]. (c) (in an ill sense) खोड *f*, चट *f*, चटक *f*, चवणा or चौणा *m*, लकब *f*, व्यसन *n*, दुर्व्यसन *n*, छंद *m*. [LIGHT HABITS OR WAYS चार *m. pl.*, चारचार *m. pl.* -ADDICTED TO SUCH- चारकट or चारगट. LOW DISREPUTABLE H. भिकार खोड *f* -चाळा *m*. OF ILL HABITS खोडकर, छंदी, दुर्व्यसनी, व्यसनी. TO BREAK OFF AN-ILL HABIT खोड *f*. सोडणें. TO CONTRACT AN ILL H. खोडावणें, खोडणें, चटावणें.] ४ (a) outward appearance, attire, dress बाह्यस्वरूप *n*, वेष *m*, पेहराव *m*, पोषाख *m*. (b) (hence) a garment वस्त्र *n*, कपडा *m*, (esp.) a closely fitting garment or dress worn by ladies स्त्रियांचा आंगाबरोबर बसणारा पोषाख *m*; as "A riding H." H. *v. t.* (-ला) वस्त्र नेसवणें, पोषाख घालणें. Hab'itable *a.* that may be inhabited or dwelt in रहायाजोगा -जोगता, वासाह, वसति करण्यास योग्य; as, "The H. world." Hab'itableness, Habitabil'ity *n*. वासाहता *f*. Hab'itably *adv.* Hab'itant *n.* an inhabitant रहिवाशी, राहणारा, वास करणारा. Habita'tion *n.* (a) the act of inhabiting राहणें *n*. (b) state of inhabiting or dwelling or of being inhabited वसति *f*, वास *m*, निवास *m*. २ place of abode, residence निवासस्थान *n*, वसतिस्थान *n*, राहण्याचें ठिकाण *n* -जागा *f*, वसति *f*, घर *n*, गृह *n*, मुक्काम *m*, मकाण *n*. Habit'ual *a.* संवयीतला, राबत्यांतला, नेहमींचा. २ customary सदोदितचा, संवयीचा, राबत्याचा, चालीचा. Habit'ually *adv.* नेहमीं, नेमानें, नित्य, नित्यनेमानें, हमेष. Habit'ualness *n*. नित्यनियम *m*, नित्यक्रम *m*. Habit'uate *v. t.* to make accustomed, to accustom, to familiarise संवय or संवई *f* -अभ्यास *m*. लावणें -पाडणें, संवयीतराबत्यांत आणणें. [TO BE HABITUATED संवय &c. लागणें, सराव पडणें, खांद *m* -खांदा *m* -पडणें.] H. *a.* (R.) firmly established by custom, formed by habit संवयीनें झालेला. Habit'uated *pa. p.* संवय लागलेला, (in a bad sense) चटावलेला. Habitua'tion *n.* the act of habituating or accustoming, the state of being habituated अभ्यास -संवय करणें *n* -पाडणें *n* -लावणें *n*, संवय *f*, अभ्यास *m*, &c. Ha'bitude *n.* habitual attitude संवय *f*, सराव *m*. २ habitual association or familiarity नेहमींचा संबंध *m*, सहवास *m*, परिचय *m*, परिचितपणा *m*, अभ्यास *m*. ३ habit of body or of action ठेवण *f*, रीत *f*, संवय *f*, सराव *m*, आदत *f*, &c. see Habit *n*.

Habitat (hab'it-at) [3rd pers. sing. pres. ind. of L. habito.] *n.* the natural abode or locality of an animal or plant मूलस्थान *n*, उत्पत्तिस्थान *n*, जन्मस्थान *n*, मूलवसतिस्थान *n*.

Hack (hak) [See Hatch, a half-door.] *n.* a frame or grating of various kinds जाळीची चौकट *f*; as, (a) a frame for drying bricks, fish or cheese (वीट ह०) सुकत घालण्याची जाळी *f*. (b) a rack for feeding cattle &c. (गुरांना खाणें घालण्याची) जाळ्याची झोळी *f*. २ unburned brick or tile stacked up for drying भाजण्याच्या पूर्वी वाळत ठेवलेली वीट *f* कौल *n.* ह०.

Hack (hak) [A. S. haccian, haccan, Dut. hakken, and Ger. hacken. See Hash.] *v. t.* to notch, to mangle by repeated strokes of a cutting instrument चोंचावून -झाजावून तोडणें, खाचडणें, चांचटणें, खापलणें, सडकणें, तोडणें; as, "To H. a post." [To H. AND HEW धसधस *adv.* तोडणें, धसकावणें, झाजावणें, सपासपी *f.* करणें. 'To H. TO PIECES कुचा or खुरचा *f. pl.* पाडणें, खांडोळी *f* -खांडोळी *n. pl.* करणें *g. of o.*] २ (*fig.*) to mangle in speaking तुटतुटत -अडखळत -लागत -चांचडत -चोंचरें बोलणें, बोलतांना अडखळणें -लागणें. *H. v. i.* to cough faintly and frequently or in a short broken manner ओढत ओढत -हळू हळू -दबतदबत खोकणें. *H. n.* Shakes. a notch, a cut खापा *m*, खाप *f*, खांच *f*, घाव *m*, प्रहार *m*. २ an implement for cutting a notch खाप पाडण्याचें हत्यार *n.* ३ a large pick used in breaking stones (दगड फोडण्याचें) मोठें पिकाव *n.* ४ a hacking, a catch in speaking, a short broken cough बोलतांना जीभ अडखळणें *n.* खोकला येणें *n.* ५ (*foot-ball*) a kick on the shins पायाच्या नळीवर गैरशिस्तपणानें मारलेली लाथ *f*. Hack'ed *pa. t. & p. p.* Hack'er *n.* (a) खापा पाडणारा. (b) खापा पाडण्याचें हत्यार *n.* (esp.) टर्पेन्टार्ईन जमविण्याकरितां पाहून झाडाला खापा पाडण्याचें हत्यार *n.* Hack'ing *pr. p. & v. n.* Hack'-saw *n.* लोखंडाच्या चौकटींत बसविलेली धातू कापण्याची अरुंद पात्याची करवत *f*.

Hack (hak) [Shortened from hackney, which See]. *n.* a horse, hackneyed or let out for common hire, (also) a horse used in all kinds of work, or a saddle horse (as oppo. to a hunting or carriage horse) (ओझीं वाहण्याच्या) कामाचा घोडा *m*, ओझ्याचा -भाडोत्री -भाड्याचा घोडा *m*. खाजगी बसण्याच्या किंवा गाडीच्या शिवाय इतर घोड्यांस हा शब्द लावतात. (-in contempt) घोडकट *n*, घोडकें *n*, भटाचा तट्टू *m*, हरदाशी -कंठाळी घोडा *m*. २ a coach or carriage let for hire, (particularly) a coach with two seats inside facing each other; hackney coach भाडोत्री -भाड्याची गाडी *f*. ३ a writer or author who hires himself out for any sort of literary work भाडोत्री ग्रंथकार *m* -लेखक *m*. ४ an overworked man, a drudge हलकें काम करणारा, मोल घेऊन काम करणारा, भाड्याचा चाकर, मजूर. ५ a procuress कुंटण *f*. Hack a. hackneyed, hired, mercenary भाड्याचा, भाडोत्री,

भाड्यानें घेतलेला, उसना (colloq.). [H. WRITER भाडोत्री लेखक.] H. v. t. to let out for hire भाड्यानें देणें -लावणें. २ to use frequently and indiscriminately वापरून वापरून किंमत घालविणें -दवडणें; as, "The word remarkable has been so often hacked of late." Hack v. i. to be exposed or offered to common use for hire, to turn prostitute भाड्यानें लागणें, शिंदळ -छिनाल बनणें, दुकान घालणें -घालून बसणें (fig. and colloq.). २ to live the life of a drudge or hack काबाडकष्ट करून मजुरी -पोटास मिळविणें. Hack'ery (Hind. chhakra) n. छकडा m. Hack'-man n. भाडोत्री गाडी हांकणारा.

Hackle (hak'l) [Dut. hekel, dim. of heak, a hook; akin to E. Hook.] n. a comb for dressing flax, raw silk, &c.; hatchel ताग, कच्चें रेशीम वगैरे विंचरण्याची फणी f, पिंजणी f. २ any flimsy substance unspun (as raw silk) बिनकांतलेलें रेशीम n, किंवा रेशमासारखा हलका पदार्थ m. ३ feather in a cock's neck कोंबड्यादि पक्ष्यांची शेंडी f -मानेवरील पिसें n. pl. ४ an artificial fly for angling, made of feathers (मासे मारण्याच्या गळाला अडकविण्याची) पिसांची केलेली कृत्रिम माशी f, पिसांची माशी लावलेला (मासे मारण्याच्या) गळाचा आंकडा m -हूक m. H. v. t. to separate (the coarse part of flax or hemp from the finer) by drawing (it) through the teeth of a hackle विंचरून साफ करणें. २ to tear asunder, to break into pieces तोडून टाकणें, तुकडे तुकडे करणें, छिन्नविच्छिन्न करणें, विदारून टाकणें. Hack'-led pa. t. & p. p. Hack'ling pr. p. & v. n. Hack'-ly a. rough or broken as if hacked (खापललेल्या सारखा) खडबडीत.

Hackney (hak'ni) [Fr. haquenee, a pacing horse.] n. pl. Hackneys. a horse for riding or driving, a nag, a pony स्वारीचा -बसण्याचा किंवा गाडीचा घोडा m -तट्टू m -बट m. २ a horse or pony kept for hire भाड्याचा -भाडोत्री घोडा m. ३ a carriage kept for hire भाड्याची गाडी f, भाडोत्री गाडी f. ४ a hired drudge, hireling मोल घेऊन काम करणारा, भाडोत्री नोकर. ५ a prostitute वेश्या f. H. a. let out for hire, devoted to common use भाड्याचा, भाड्यानें लावलेला. २ (hence) much used, trite, mean शिळा, (फार वापरण्यांत आल्यामुळें) वेचव, उच्छिष्ट. H. v. t. to devote to common or frequent use, to wear out in common service, to make trite or commonplace वरचेवर वापरणें, वापरून किंमत घालविणें, सर्वां तोंडीं करणें, उष्टा करणें. २ to carry in a hackney coach भाड्याच्या गाडींतून नेणें. Hack'neyed a. राबलेला, रांपलेला, निरडलेला, &c. २ सर्वां तोंडीं केलेला -झालेला, उष्टा, प्राकृत, जनोच्छिष्ट, चावट (colloq.). Hack'neyman n. pl. Hackneyman. a man who lets horses and carriages for hire भाड्याघोडे भाड्यानें देणारा.

Had *pa. t.* & *pa. p.* of Have.

Hades (hā'-dēz) [Gr. *haides*, *hades*, the unseen, dubiously derived from *a*, neg., & *idein*, to see.] *n.* the nether world (according to classical mythology, the abode of the shades, ruled over by Hades or Pluto) मृतलोक *m.*, मरणानंतर मनुष्य ज्या ठिकाणीं जातो ती जागा *f.*

N. B.—*Hades* differs from the place of punishment or Hell, and was understood by Greeks and Romans to be the abode of the souls of the dead and is translated by मृतलोक.

Hæmacytometer (hema- or hēma-sītom'ē-ter) [Gr. *haima*, blood, *kutos*, a hollow vessel, and *metron*, measure.] *n.* रक्ताच्या अमुक एक परिमाणांत रक्तगोलक किती आहेत हे निश्चित करण्याचें (मोजण्याचें) यंत्र *n.*, रक्तगोलकमापक *m.* (रक्तगोलक = Corpuscle).

Hæmagogue (hem'-ag-og) [Gr. *haima*, blood, and *agogos*, expeller.] *n. med.* blood-expeller शरिरांतून रक्त बाहेर घालविणारें औषध *n.*, (मूळव्याधीच्या) मोडांतून होणारा रक्तस्राव किंवा आर्तवस्राव वाढविणारें औषध *n.*

Hæmatemesis (hemä-tem'ē-sis or hēmä-) [Gr. *haima*, blood, and *emesis*, vomiting.] *n. med.* a vomiting of blood रक्ताची ओकारी *f.*

Hæmatinic (hēm-m'atin-ik) [Gr. *haima*, blood.] *n. med.* a medicine designed to improve the condition of the blood रक्त वाढविणारें -रक्तवर्धक औषध *n.*

Hæmatocele (hem'-at-ō-sēl) *n. med.* a tumour consisting of extravasated blood (बहिःसंचय झाल्यामुळे होणारा) रक्तग्रंथि *m.*, वृषणांत होणारा रक्तग्रंथि *m.*

Hæmatoma (hem-at-ō'm-a) [Gr. *haima*, blood, and suffix *-oma*, 'tumour.'] *n. med.* a sanguineous cyst रक्तग्रंथि *m.*, टेंगूळ *n.* (loosely). याचा उद्भव विशेषकरून मस्तकावर किंवा मेंदूमध्ये होतो.

Hæmaturia (hema-tū'-ria) [Gr. *haima*, blood, and *ouron*, urine.] *n. med.* presence of blood in the urine लघ्वांतून-लघ्वांमध्ये रक्त पडणे *n.*

Hæmianæsthesia (hemi-anes-thē'si-ä) [Gr. *hemi*, half, *an*, not., *aisthesis*, perception.] *n. med.* loss of sensation on one side of the body only शरिराच्या अर्द्या भागाचा -अर्धांगाचा स्पर्शज्ञानलोप *m.*, अर्धांगाचा स्पर्शज्ञानभंग *m.*

Hæmoglobin (hemo-glō'bin) [Gr. *haima*, blood, & L. *globus* a ball.] *n. med.* the colouring matter of the red blood-corpuscles (रक्तामध्ये असणारें) रक्तरंजक द्रव्य *n.* याच्या योगानें रक्तास तांबडेपणा येतो.

Hæmophilia (hemo-fil'-iä) [Gr. *haima*, blood, and *philia*, friendship.] *n.* preternatural tendency to hæmorrhage जिच्यामध्ये थोडकेंसें कारण झालें असता रक्तस्राव होऊं लागतो अशी विलक्षण (नाजुक) हलकी प्रकृति *f.*

Hæmoptysis (hem-op'-ti-sis) [Gr. *haima*, blood, and *ptusis*, a spitting.] *n. med.* expectoration of blood which has escaped from vessels in the lung or bronchi (usually a symptom of pthisis due to tubercular ulceration of blood-vessels, but also caused by excessive blood-pressure in the pulmonary vessels) छातीतून रक्त येणे *n.*, कफक्षयामध्ये रक्त फुफ्फुसांतून तोंडावाटे बाहेर पडणे *n.*

Hæmorrhage (hem'-or-rāj) [Gr. *haima*, blood, and *rhegnumi*, to burst forth.] *n. med.* the escape of blood रक्तस्राव *m.*

Hæmorrhoid (hem'-or-royd) [Gr. *haima*, blood, and *rheo*, to flow.] *n. med.* a pile अर्श *m.*, मूळ-व्याध *f.* [EXTERNAL H.S (मूळव्याधीचा) मोड *m.* INTERNAL H.S गुदकील *m.*]

Hæmostatic (hemo-stat'-ik) [Gr. *haima*, blood, and *statikos*, causing to stand.] *a.* styptic रक्तस्राव थांबविणारे -बंद करणारे (औषध *n.*), रक्तस्तंभक.

Haft (haft) [A. S. *hæft*, akin to Ger. *heft*, & E. *have* or *have*.] *n.* a handle (said chiefly of a knife, sword, or dagger), the hilt (चाकू, तरवार, इ० कांची) मूठ *f.*, दांडा *m.*, मुठ्या *m.*, (कोयतीचे) थरुं *n.*, कबजा *m.*, परज *m.* Haft *v. t.* to set in, or furnish with, a haft (-ला) मूठ *f.* -थरुं *n.* बसविणे -घालणे, सुठीत &c. बसविणे; as, "To haft a dagger."

Hag (hag) [Shortened from A. S. *hæg-tesse*, a witch or fury -A. S. *haga*, a hedge, because witches were thought to frequent bushes. या शब्दाचा मूळ अर्थ 'जखीण, डाखिण, हडकी' असा होता, परंतु तो आतां लुप्त झाला आहे. त्या झाडाळुडपांत वस्ती करित अशी पूर्वी समजूत असे.] *n.* an ugly old woman खप्पड -वृद्ध -जख्खड -कुरूप स्त्री *f.*, हेडंबा *f.*, शाकिणी *f.* २ a fury, a she-monster राक्षसस्त्री *f.*, राक्षसीण *f.* ३ an appearance of light and fire on a horse's mane or a man's hair घोड्याच्या अयाळावर किंवा मनुष्याच्या केंसावर दिसणारे तेज *n.* -चकाकी *f.* -त्तकाकी *f.* Hag *v. t.* to harass, to weary by vexation त्रास देणे, छळणे, पिडणे, चिडवून कंटाळा आणणे -नाउमेद करणे, हैराण करणे. Hag'ged *pa. t.* and *p. p.* Hag'ged *a.* (*R.*) like a hag, lean, ugly रोडका, कुरूप, इ०. Hag'ging *pr. p.* and *v. n.* Hag'gish *a.* ugly, wrinkled कुरूप, सुरकुत्या -वळ्या पडलेला. Hag'gishly *adv.* Hag'-ridden *a.* ridden by a hag डाखिणीनें तुडवलेला, भुताने पिडलेला. २ (hence) afflicted by a nightmare झोंपेंत भिणारा -दचकणारा.

Hag (hag) [Scot. *hag*, to cut; cf. E. *hack*.] *n.* a small wood or part of a wood, which is marked off or inclosed for felling, or which has been felled तोडून पाडण्याकरितां आंखून ठेवलेलें जंगल *n.* -रान *n.*, किंवा तोडून ठेवलेलें कूप *m.* २ a quagmire दलदल *f.*, पाणथळ *f.*

Haggard (hag'ard) [Fr. *haggard*; orig. and prop. meaning, of the hedge or woods, wild, untamed.]
a. (obs.) (Shakes.) *wild, intractable, untamed*
 जंगली, रानटी, न माणसाळलेला; as, "A H. or refractory hawk." H. *n.* (falconry) *a young or untrained hawk or falcon* ससाण्याचा बच्चा *m.*, न शिकविलेला (लहान) जंगली ससाणा *m.* २ *a fierce intractable creature* अडेल -दंडेल -उग्र -जंगली प्राणी.
 [See haggard below.]

Haggard (hag'ard) [Lit. hag-like; See hag.]
a. *lean, anxious in appearance, having the expression of one wasted by want or suffering* स्वप्पड, मरगळलेला, खल्लड, थेरडा, मऱ्या. Hag'gardly *adv.*

Haggle (hag'l) [A variant of *hackle*, itself a freq. of *hack*, to cut. See Hack.] *v. t. & v. i.* *to be difficult in bargaining, to stick at small matters, to chaffer, to higggle* ओढून -ताणून धरणें, ओढणें, घासणें, घासाघास or घासाघीस *f* -घसघस or घिसघीस *f* &c. लावणें -करणें, आवगापावणा करणें -करून घेणें or देणें -विकणें, खेंचाखेंच करणें, भावांत वांधा घालणें; as, "Royalty and Science never *haggled* about the value of blood." H. *n.* *the act or process of haggling.* Hag'gler *n.* *one who haggles or is difficult in bargaining* ओढून धरणारा, घासणारा, घासाघीस -घिसघिस करणारा, ओढताण्या, जिकीर करणारा, जिकिन्या, कटकट्या, सौदा करण्याला कठीण. २ *one who forestalls a market, a middleman between producer and dealer in London vegetable markets* पुढें होणाऱ्या भावांचा बरोबर अदमास करणारा, पिकवणाऱ्या व विकणाऱ्याच्या (लोकांच्या) मधला अडत्या. Hag'gling *n.* घासाघीस *f*, घसघस or घिसघीस *f*, ओढाताण *f*, जिकीर *f*.

Hagiarchy (hā'-ji-ārki) [Gr. *hagios*, holy, and *-archy.*] *n.* *a sacred government, government by holy orders of men* बैरागी किंवा संन्यासी यांचें राज्य *n.*, संन्यासिसत्ताक शासनपद्धति *f*.

Hagiocracy (hāji-ok'rasi) [Gr. *hagios*, holy, and *kratein*, to rule.] *n.* *government by a priest-hood, hierarchy* उपाध्यायमंडळाची सत्ता *f*, भट्टसत्ताकराज्य *n.*

Hagiographa (hāji-og'raf-a) [Gr. *hagios*, holy, and *graphein*, to write.] *n. pl.* *the last of the three Jewish divisions of the Old Testament* (it comprises Psalms, Proverbs, Job, Canticles, Ruth, Lamentations, Ecclesiastes, Esther, Daniel, Ezra, Nehemiah, and Chronicles) यहूदी लोकांनीं पाडलेल्या जुन्या कराराच्या तीन भागांपैकीं शेवटचा भाग *m.* या भागांत उपदेशक (Ecclesiastes), कालवृत्तांत (Chronicles), प्रार्थना (Psalms), बोधवचनें (Proverbs), लहान गीतें (Canticles) इत्यादि प्रकरणें येतात.

Hagiology (hāji-ol'-oji) [Gr. *hagios*, sacred, and *logos*, discourse.] *n.* *history of saints* संतचरित्र-नाला *f*. Hagiol'ogist *n.* संतचरित्रलेखक.

Hah (hä) Same as Ha.

Hail (hāl) [A. S. *hagal*, a round pebble.] *n.* frozen rain or particles of ice falling from the clouds (the separate particles are called hail-stones) गार *f.*, गारा *f. pl.*, करका *f.* H. *v. i.* to rain hail गारा *f. pl.* पडणें. H. *v. t.* (Shakes.) (गारांप्रमाणें, गारांचा) वर्षाव करणें. Hail'ed *pa. t.* and *p. p.* Hail'ing *pr. p.* and *v. n.* Hail'-shot *n.* small shot which scatters like hail-stones गारांप्रमाणें इकडे तिकडे पडणाऱ्या गोळ्या *f. pl.* Hail'stone *n.* गारगोटा *m.*, गार *f.*, करका *f.* Hail'-storm *n.* a shower of hail गारांचें वादळ *n.* Hail'y *a.* गारांचा; as "H. showers."

Hail (hāl) [For etymology see Hale, Healthy, Heal and Whole.] *a.* healthy (preferably spelt *hale*) निरोगी, उत्तम प्रकृतीचा, धट्टाकट्टा, धडाकडा, धडसा, धडका, धडधाकट or -ड, खणखणीत, धडधोप.

Hail (hāl) [Icel. *heill*, hale, sound, used in greeting.] *v. t.* to call loudly to नमस्कार करून हांक *f.* मारणें, बोलावणें. २ to greet, to address कुशलप्रश्न विचारणें करणें. Hail *v. i.* to declare, by hailing, the port from which a vessel sails or where she is registered (ज्या बंदरांतून गलबत निघालें असेल त्या) बंदराचें नांव सांगणें -पुकारणें. २ (hence) to sail, to come (used with *from*) (ज्या बंदरांतून गलबत निघावयाचें असेल त्या) बंदराहून येणें, हांकारणें, सुटणें, निघणें. ३ (colloq.) to come (with *from*) (-हून) येणें. Hail *interj.* an exclamation of respectful or reverent salutation, or, occasionally, of familiar greeting कुशल असो, जयजय, नमस्कार, नमस्ते, नमोनमः, स्वस्ति ! H. *n.* a wish of health स्वास्थ्य-चिंतन *n.* २ a salutation नमस्कार *m.*, वंदन *n.* ३ a loud call मोठी हांक *f.* Hail-fellow *n.* an intimate companion सवंगडी *m.*, दाट स्रेही *m.*

Hair (hār) [A. S. *hær*, Ger., Dut., and Dan. *haar* &c., a common Teutonic word.] *n.* a filament imbedded in the skin केश *pop.* केंस *m.* २ the collection or mass of filaments growing from the skin of an animal and forming a covering for a part of the head or for any part or the whole of the body केश *pop.* केंस *m. pl.*, बाल *m. pl.*, भीस *f.* (of beasts). ३ hair (human or animal) used for various purposes केश *m.*, बाल *m.*, लोंकर *f.*, (loosely) रोम *m* or *n.*, कच *m* (Sk.), लव or लंव *f.* ४ bot. an outgrowth of the epidermis, consisting of one or several cells केंस *m.*, लव *f.*, लोम *m* or *n.* ५ a spring device used in a hair-trigger firearm बाल *m.* ६ any very small distance or degree, a hair-breadth केंसाचें -केंसापुर्वडें -केंसाहतकें अंतर *n.*, केंसभर (with a noun). N. B.:—Hair is often used adjectively or in combination as hair brush or hair brush. [Against the hair in a rough or disagree-

able monner स्वभावा-कला-विरुद्ध, प्रतिलोम रीतीने.
 Hair'brush n. केशमार्जनी f. Hair compass, Hair
 divider n. a compass or divider capable of delicate
 adjustment by means of a screw सूक्ष्मांतरदर्शक m.
 (दिशा किंवा भाग दाखविणारा) केंस कंपास m.-होका m.
 Hair'dresser n. one who dresses or cuts hair, a
 barber केंस विंचरणारा, हजाम m, न्हावी m. Hair
 glove n. a glove of horse hair for rubbing the skin
 हात्या m, आंग चोळण्याची हाताळी f, घांसटी f.
 Hair'lace n. a netted fillet for tying up the hair of
 the head केंस बांधण्याची पट्टी f. Hair line n. a line
 made of hair, a very slender line बारीक रेष f. Hair
 moth n. zool. ऊर्णवस्त्र-लॉकर-रेशीम इ०कांचे कपडेलते
 -माल खाणारा किडा m. -कीटक m. Hair oil n.
 केंसांना लावण्याचें तेल n, केंसतले n. Hair pencil n.
 (रंगकाम करण्याची बारीक) कुंचली f. Hair pin n.
 केंसकांटा m, (केंसांत घालण्याचा-अडकविण्याचा) डोक्यां-
 तील आंकडा m -कांटा m. Hair plate n. an iron plate
 forming the back of the hearth of a bloomery fire
 (खनिजलोहशुद्धीकरण करण्याच्या) आगटीच्या पाठीशीं
 बिसावलेला लोखंडी पत्रा m. Hair powder n. a white
 perfumed powder as of flour or starch (formerly
 much used for sprinkling on the hair of the head,
 or on wigs) केंसांना लावण्याची केंसांची पूड f.
 Hair seating n. hair cloth for seats (of chairs
 &c.) (खुर्चीच्या आसनावर वगैरे घालण्याचें) केंसांचें
 कापड n. Hair shirt n. तपोव्रतयोग्य वस्त्र n. पाश्चात्य
 लोकांत हें घोड्याच्या केंसांचें केलेलें असतें. त्यावरून त्यास
 केंसांचा शर्ट असें म्हणतात. Hair sieve n. केंसांच्या
 बुडाची चाळण f, केंसांची गाळणी f. Hair splitter n.
 काथ्याकूट करणारा. Hair'splitting n. (रिकामा) काथ्या-
 कूट m. Hair'spring n. बाल m, केंसासारखी बारीक
 कमान f. Hair trigger n. बंदुकीतील बाल m, (यांकिंचित्
 धक्का लागला असतांही उडणारा) बंदुक पेटविणारा चाप
 m. Hair worm n. केंसासारखा किडा m. Not worth a
 hair of no value कसपटासमान, तुच्छ. To split
 hairs to make distinctions of useless nicety कुडाला
 तुंबड्या लावीत बसणें, रिकामा काथ्याकूट करणें. Hair
 breadth or hair's breadth n. the diameter or
 breadth of a hair, a very small distance, (some-
 times definitely) the forty-eighth part of an inch
 केंसाएवढें अंतर n; (केव्हां केव्हां) इंचाचा ४८ वा भाग
 m. Hair'ed a. having hair सकेश, केंस असलेला. २
 (in composition) having (such) hair अमुक
 तन्हेचे केंस असलेला; as, "Red -H." Hair'iness n.
 केंसाळपणा m, केशवाहुल्य n, बहुकेशता f. Hair'less
 a. केशहीन, अकेश. Hair'y a. covered with hair
 केंसाळ or -ळ, बहुकेश, केशमय, लोममय. २ made of
 hair केंसांचा, केंसांचा केलेला, केशमय, केशनिर्मित.
 ३ rough with hair (केंस असल्यामुळें) खरबरीत.
 Halberd (hal'berd) [Fr. hallebarde -O. Ger. halm,

handle, or helm, helmet, and O. Ger. *barle*, an axe.] *n.* an ancient military weapon being a combination of a spear and an axe, a poleaxe. भाळ्याळा कुन्हाडीचा फाळ जोडून झालेले हत्यार *n.*, (loosely) आळेकुन्हाड *f.* Halberdier' *n.* आळेकुन्हाडकरी. Hal'berd-shaped *a.* आळेकुन्हाडीच्या आकाराचा, आळेकुन्हाडीसारखा.

Halcyon (hal'si-un) [Gr. *halkyon*.] *n.* the kingfisher डिचा *m.*, हॅल्सिअन *m.*, एक जातीचा जलगामी पक्षी *m.* H. *a.* pertaining to or resembling the halcyon, which was anciently said to lay her eggs in nests on or near the sea during the calm weather about the winter solstice हॅल्सिअन पक्ष्यासंबंधी, डिचा पक्ष्यासारखा. २ (hence) calm, quiet, peaceful शांततेचा, अश्रुद्ध. H. days शांततेचा काळ *m.*

Hale (hāl) [A variant of Haul, which see.] *v. t.* to pull, draw up ओढणे, वर खेचणे.

Half (häf) [A. S. *healf*, *half*. The word is found in all the Teutonic languages. Original meaning was 'part' or 'side.'] *a.* consisting of a moiety अर्धा, अर्ध, निम्मा; as, "H. hour." २ *partial*, *imperfect*, *incomplete* अर्धवट, अर्धामुर्धा, अपूर्ण, निम्माशिम्मा, थोडा बहुत; as, "A H. dream; H. knowledge." H. binding अर्धी बांधणी *f.*, जिच्यामध्ये पुस्तकाच्या पाठीला व कोपन्यांना चामडे घालून बाजूंस कापड किंवा कागद लावतात अशी (पुस्तकाची) बांधणी *f.* At H. cock अर्धवट चाप ओढून ठेवलेली (बंदूक). H. hose आंखूड (अर्ध्या पायास पुरणारे) मोजे *m. pl.* H. pay अर्धा पगार *m.* २ कमी पगार *m.* H. price अर्धी -निम्मे किंमत *f.* २ कमी किंमत *f.* H. tide अर्धी भरती *f.*, पूर्ण भरती व पूर्ण ओहोट यांचा मध्यकाल *m.* H. truth अर्धवट खरी गोष्ट *f.* H. year अर्धे वर्ष *n.*, षण्मास *m.*, सहा महिने *m. pl.*, सहामाही *f.* H. *adv.* in some part, approximating a half, in part, imperfectly अर्धवट, निम्माशिम्मा, &c. H. *n.* [याचा मूळ अर्थ 'बाजू', 'भाग' असा होता. तो आतां लुप्त झाला आहे.] one of two equal parts (sometimes followed by *of*) अर्धभाग *m.*, अर्ध *n.*, अर्धांश *m.*, निम्मे *f.*, निमाई *f.*, निमखाई *f.*, (अर्धळ *or*) अर्धेल *f.* [ABOUT H. निम्मेशिम्मे, अर्धामुर्धा, अर्धासा. BY *or* IN HALVES निमेनिम, अर्धार्ध. BETTER H. अर्धांगी *f.*, पत्नी *f.*, अर्धांग *n.* COMPOSED OF ONE AND A H. दिडका, दिडता, दीड. H. OF A RUPEE अधेली *f.*, अर्धा रुपया *m.*, आठ आणे *m. pl.* H. OF A PICE अधेला *m.*, तीन दमडी *f.*, अर्धा पैसा *m.* H. in conjunction with numerals as follows:—ONE AND A H. दीड. TWO AND A H. अडीच; and for THREE AND UPWARDS साडे; as, THREE AND A HALF साडेतीन *or* औट. FOUR AND A H. साडेचार, &c. TO GO HALVES दोघांनीं निमेनिम -अर्धार्ध -सारखा वांटून घेणे. TO CRY HALVES दुसऱ्याच्या बरोबरीनें वांटा -समभाग मागणे.] Half *v. t.* सारखे दोन भाग

करणें. H.-baptise v. t. (कोणाळा न कळवितां) घाई-
 घाईनें बाप्तिस्मा देऊन टाकरणें. H.-blood n. the
 relation between two persons born of the same
 father or of the same mother, but not of both
 एकाच आईच्या किंवा एकाच बापाच्या (परंतु दोघांच्या
 नव्हे) मुलांचा संबंध m -नातें n, सापस संबंध m,
 भिन्नपितृक संबंध m. २ a person so related to another
 सापस संबंधाचा मनुष्य. ३ a half-breed वर्णसंकरजन्य
 मनुष्य. H.-blooded a. वर्णसंकर-जन्य-जनित. २ dege-
 nerate, mean भ्रष्ट, पतित, अधम, नीच, कमजात,
 &c. H.-boot n. (पायाच्या) गोफ्यापर्यंत-घोठ्यापर्यंत
 पुरणारा बूट m, अर्धा बूट m. H.-bound a. अर्ध्या
 बांधणीचें, पाठीला व कोंपऱ्याला चामडें वाळून बाजूंस
 कागद किंवा कपडा लावून बांधलेलें (पुस्तक). H.-
 bred a. imperfectly acquainted with the rules
 of good breeding अर्धवट सुधारलेला (मनुष्य), सदाचार
 किंवा सद्द्वर्तन व रीतभात यांची अर्धवट ओळख
 असलेला (मनुष्य), उत्तम शिक्षण पूर्णपणें न मिळालेला
 (हसस). H.-breed a. Same as half-blooded q.
 v. H. n. Same as Half -blood n. ३. H.-brother
 n. सापस-सावत्र बंधु m -भाऊ m. H.-cast n. युरोपि-
 यन व हिंदु किंवा मुसलमान अशा (निरनिराळ्या
 जातीच्या) आईबापांचें संतान n -मूल n. H.-cock v. i.
 (बंदूक इ० बार उडविण्याच्या हत्याराचा) चाप अर्धवट
 ओढून ठेवल्यामुळें (त्या हत्याराचा) एकदम चांगला
 बार न होणें -निवणें, अर्धवट चापामुळें बार न सुटणें.
 H.-cracked a. colloq. विचारशक्ति अर्धवट नष्ट झालेला-
 मूढ (मनुष्य). H.-faced a. Shakes. showing only
 part of the face अर्धवट तोंड दाखविणारा. २ wretched-
 looking, meagre (दिसण्यांत) भिकार. H.-hearted
 a. ungenerous, unkind अनुदार, कठोर. २ lacking
 zeal, lukewarm अर्धवट उत्साही, पूर्ण उत्साह नसणारा.
 H.-heartedly adv. H.-heartedness n. H.-holiday
 n. अर्ध्या दिवसाची रजा f -सुटी f, अर्धी सुटी f. H.
 -length n. a portrait or photograph showing the
 upper part of the body कमरेच्या वरचा शरीराचा
 भाग दाखविणारें चित्र n. अर्धफोटो m (प्रकाशलेख),
 अर्ध्या शरीराचा चेहरा m. H.-ling n. a halfgrown
 person बालपण व तरुणपण यांमधील स्थितीतला
 मनुष्य m, कोंवळा बाप्या m. H.-mast n. some point
 below the top of the mast or staff (दुःखप्रदर्शन-
 प्रसंगीं) (मुख्य) डोलकाठीच्या थोड्या खालच्या
 भागाचा बिंदु m. H.-measure n. a weak line of
 action अर्धवट -अपुरा उपाय m. H.-moon n. (शुद्ध
 किंवा वद्य अष्टमीचा) अर्धचंद्र m (lit.), चंद्रार्ध m.
 २ a crescent अर्धचंद्राकार m, अर्धचंद्राकृति f. H.
 -read a. superficial, shallow तात्पुरतें -तुटपुंजें ज्ञान
 असलेला, अर्धवट झालेला. H.-royal n. (एकावर
 एक पुष्कळ पानें चिकटवून केलेला) अर्धवट जाड कागद
 m. H.-sighted a. short-sighted ज्याची दृष्टि दूर
 अंतरावर पोचत नाहीं असा, जवळचेंच दिसणारा.

२ *having weak discernment* अदूरदृष्टि, सारासार-
विचाररहित. H.-sister *n.* सापत्न सावत्र बहीण *f.*
H.-sovereign *n.* दहा शिलिंग किंमतीचे (सोन्याचे)
इंग्रजी नाणें *n.* H.-sword *n.* *Shakes.* a close fight
(तरवारीस तरवार लागेल अशा वेतानें) जवळ उभें
राहून केलेलें युद्ध *n.*, निकट युद्ध *n.* H.-time *n.* (नित्य-
ठरलेल्या वेळाचे) निश्चिंत काम *n.* H.-way *adv.* सधो-
मध. २ *imperfectly* अर्धवटपणानें, कसेंबसे. H.-witted
a. कमअकल, नादान, बेवकूब, मूर्ख.

Haliography (hāliog'ra-fi) [Gr. *hals*, the sea, and
graphein, to write.] *n.* description of the sea
समुद्र-उदधिवर्णन *n.* २ *the science that treats of the*
sea सिंधुशास्त्र *n.* Haliogr'apher *n.* समुद्रवर्णनकार.

Halite (hā-'lit or hal-'it) [Gr. *hals*, salt.] *n.* *min.*
native salt, sodium-chloride मीठ *n.*, लवण *n.*, निमक *n.*

Halituous (halit'ū-us) [L. *halitus*, breath, vapour,
-halare, to breathe.] *a.* vapourous वाफेसारखा.

Hall (hawl) [M. E. *halle*. A. S. *heall*, heal, a
hall, orig. a shelter.] *n.* a building or room of
considerable size and stateliness for public
business (सार्वजनिक कामासाठी वापरण्याचा) मोठा वाडा
m., मोठी खोली *f.*, सार्वजनिक सभागृह *n.*, सार्वजनिक
खोली *f.*, कचेरी *f.*, सदर *f.*, सरकारवाडा *m.*; as,
"Westminister Hall in London." २ a large room
or passage at the entrance of a house दिवाणखाना
m., वाड्यांत जातांना पहिल्यानें जी खोली लागते ती, दारा-
जवळची खोली *f.*, गृहमुखशाला *f.* ३ a large chamber
for the sale of particular goods (विशिष्ट माल
विकण्याचें) दालन *n.* -अड्डा *m.* -अखाडा *m.* ४ an edifice
in which courts of justice are held न्यायमंदिर *n.*,
धर्मसभा *f.*, न्यायसभा *f.*, न्यायसभागृह *n.* ५ the main
building of a college पाठशाळेचा मुख्य दिवाणखाना
m. ६ the specific name of a college in a university
विश्वविद्यालयांतील विशेष पाठशाळा *f.* ७ (a) the apart-
ment in which English University students dine in
common इंग्लंडमधील पाठशाळेंतील हजेरीची मुदत
(term) भरतांना एकत्र जेवणाचा दिवाणखाना *m.* (b)
(hence) the dinner itself मुदतीकरितां सहभोजन *n.*
८ a place for special professional education विशेष
धंद्याचें शिक्षण देण्याचें गृह *n.* ९ a place for confer-
ring professional degrees or licenses धंद्याच्या पदव्या
किंवा धंदे करण्याकरितां योग्य परवानगी देण्याचा दिवाण-
खाना *m.* Hall'age *n.* दालनांत माल ठेवण्याबद्दलचें
भाडें *n.* Hall'-door *n.* दिवाणखान्याचा दरवाजा *m.*
Bachelor's H. *n.* स्वैर वागण्याची जागा *f.*, फटिंगाची
खोली *f.*, जेथें स्त्रियांचें वारंही नाही अशी जागा *f.* Liberty
-H. *n.* हवें त्याला येण्याची जागा *f.*, मुक्तद्वार *n.* Hall'-
mark *n.* the official stamp of the Goldsmiths' compa-
ny and other assay offices in the United Kingdom
on gold and silver articles (धातूचा कस पाहण्याच्या
कचेरींत मारलेला सोने, रुपें इ० कांठरील) कसाचा-प्रतीचा

शिक्षा *m.* २ (also *fig.*) शिक्षा *m.* (*fig.*), शिक्षामोर्तब *n.* (*fig.*), छाप *m.* (*fig.*), पसंती *f.*; as, "A word or phrase lacks the H. of the best writers."

Halleluiah, Hallelujah (hal-e-lōō'-yā) [Heb. *halelu*, praise ye, and *Jah*, *Jehovah*.] *n.* and *interj.* praise ye *Jehovah*, praise ye the Lord ईश्वराची स्तुति करा अशा अर्थाचें गायन *n.*, 'हालेलुया.'

Halliard (hal'yard) [See *yard* and *Hale v.*] *n.* a rope by which yards, sails &c. are hauled or hoisted शिडें वर उचलण्याचो किंवा खालीं सोडण्याची दोरी *f.*, कांड *n.*

Halloo (hal-lōō') [Imitative; A. S. *eala*.] *n.* a cry to draw attention ललकारी *f.*, पुकारा *m.*, हांक *f.*, हांकाटी *f.*, हांकाहांक *f.*, हांकारा *m.*, आरोळी *f.*, पुकारणी *f.* H. *v. i.* to cry out ललकारी *f.*-आरोळी मारणें, साद घालणें, पुकारणें, पुकारा *m.* करणें. H. *v. t.* to encourage or chase with shouts लललारी मारून उत्तेजन देणें -आणणें, (-च्या) पाठीस लागणें, पिटाळणें. २ to call to (पुकारून) हांक मारणें. H. *interj.* हं, ए, अरे, अहो, हें पहा, &c. H.-bellow *n.* हाकारा *m.*, हाकाहाक *f.*, हाकारी *f.*, हाकाटी *f.*, &c. Halloed' *pa. t.* and *pa. p.* Halloo'ing *pr. p.* and *v. n.* पुकारा *m.*, साद *m.*, ललकारी *f.* To halloo before one is out of the wood to count on safety before one is out of danger संकट नाहीसें होण्यापूर्वीच सुरक्षितपणावर हवाला ठेवून राहणें.

Halloa (hal'ō) Same as Halloo.

Hallow (hal'ō) [A. S. *halgion* -*halig*, holy.] *v. t.* to make holy पवित्र करणें -ठेवणें-ठरविणें. २ to treat or keep as sacred, to reverence पवित्र मानणें, पूज्य मानणें -गणणें. ३ to consecrate वाहणें, अर्पण करणें. Hal'lowed *pa. t.* and *p. p.* Hal'lowing *pr. p.* and *v. n.*

Hallucination (hal-lū-sin-ā'shun) [L. *hallucinatio* -*hallucinor*, *alucinor*, (*atum*) to wander in mind.] *n.* error, mistake, a blunder चित्त ठिकाणावर नसल्यामुळें -चित्तभ्रम झाल्यामुळें होणारी चूक *f.*, भूल *f.*, भ्रम *m.*, भ्रांति *f.*, मोह *m.*, व्यामोह *m.* २ *med.* perception of things that do not exist, delusion वस्तुतः जेथें कांहींही नाही तेथें कांहीं तरी वस्तु आहे असा भ्रम होणें *n.*, इंद्रजाल *n.*, मायिक वस्तूचा भास *m.*, दृग्भ्रम *m.* मानसिक भ्रांति *f.* Hallu'cinate *v. i.* (*R.*) भलती-कडेच जाणें, वाहवणें, चुकणें, भूल होणें. Hallu'cinator *n.* (चित्त-) भ्रम झाल्यामुळें चुका करणारा. Hallu'cinatory, Hallu'cinative *a.* भ्रांतिकारक, भ्रमाचा.

Hallux (hal'luks) [L. *hallex*, *allex*.] *n.* anat. the great toe पायाचा आंगठा *m.*

Halo (hā'-lō) [L. *halos*, acc. *halo*, Gr. *halos*, round thrashing-floor, also (from its round shape) the disk of the sun or moon, and (later) a haloround it.] *n. pl.* Halos. a luminous circle

round the sun or moon, caused by the refraction of light through mist (प्रकाशवक्रीभवनामुळे दिसणारी सूर्य किंवा चंद्र यांची) अंशुनालः *f*, वळें *n*. तेजोवलय *n*, परिवेष *m*, परिधि *m*, खळें *n*. [LARGE H. तळें *n*. LUNAR H. पानकोवटा *m* -कोवडे *n*.] २ (*paint.*) the bright ring round the head of holy persons प्रभामंडल *n*, तेजोमंडल *n*, प्रकाशाचें वळें *n*. ३ an areola (स्तनाग्रावरील) चूचुकाचा काळा रंग *m*. H. *v. t. & i.* to surround with a halo (-च्या) भोंवतीं मंडल करणें, तेजोवेष्टन घालणें. Ha'loed *pa. t. & p. p.* Ha'loing *pr. p. & v. n.* Ha'lescope *n*. तेजोवलयदर्शक *m*.

Halt (hawlt) [A. S. *healt*, Icel. *haltr*, Dan. and Swed. *halt.*] *n.* a stop arrest of progress; (a) (in marching) मुक्काम *m*, तळ *m*, डेरा *m*, विराम *m*, विश्राम *m*, गत्यवरोध *m*, (b) (in any action) मुक्काम *m*, विचार *m*, थांबणें *n*. H. *v. i.* to stop from going on (मध्येच) थांबणें, (अर्ध्या मकाणावर) मुक्काम करणें -उभें राहणें. २ (*mili.*) उभा राहणें, तळ *m* -डेरा *m*. देणें. ३ to be in doubt, to hesitate संशयांत -विचारांत -घुटाळ्यांत पडणें, नानू-कांकू करणें. ४ to limp लंगडणें. H. *v. t. (mili.)* to stop in a march तळ-डेरा-छावणी पाडणें, (कूच करित असतां मध्येच) मुक्काम करावयास लावणें. Halt'ed *pa. t. & p. p.* Halt'ing *pr. p. & v. n.*

Halt (hawlt) [A. S. *healtian*, limp.] *a.* lame लंगडा, लंगडत चालणारा. H. *n.* lameness लंगडेपणा *m*, लंगडणें *n*. H. *v. i.* to limp लंगडणें, लंगडत चालणें, (चालतांना) पाय काडणें. २ to have an irregular rhythm, to be defective तालशुद्ध नसणें, तालांत नसणें; as, "The blank verse shall H. for it." Hal'tingly *adv.* लंगडतलंगडत.

Halter (hawl'ter) [A. S. *healfter*. Akin to Ger. *halfter*, and E. *Helve*, which see.] *n.* a strong rope or cord for holding and leading a horse (घोड्याची) काढणी *f*, बागदोर *m*. २ a noose फांशीं देण्याची दोरी *f*, दोरीचा फांस *m*, गळफांस *m*. [TO TWIST A H. FOR ONE'S OWN NECK उपटून सूळ खांद्यावर घेणें, आपल्या गळ्याला फांस लावून घेणें.] H. *v. t.* to tie by the neck with a halter काढणी गळ्यांत घालणें, काढणीने बांधणें. २ to subject to a hangman's halter फांसावर चढविणें, फांशीं देणें. Hal'tered *pa. t. & p. p.* Hal'tering *pr. p. & v. n.*

Halve (häv) [From *Half*, which see.] *v. t.* to divide into two equal parts दोन समभाग करणें, अर्धाध -निमेनिम करणें, बरोबर अर्धा करणें. २ to form half of (-चा) अर्धा भाग असणें, (-च्या) अर्ध्याने असणें, (-च्या) अर्धा भरणें. ३ (*arch.*) to join (two pieces of timber) by cutting away each for half its thickness at the joining place, and fitting together (जोडण्याचे टोंकांशीं प्रत्येकाच्या जाडीचा अर्धा भाग कापून) दोन लांकडे जोडणें, निम्मेवर जोड देणें, अर्धाध लांकडांचा जुवा बसविणें. Hal'ved *pa. t. and*

p. p. -निमेनिम केलेला, अर्धकृत, सामीकृत. Hal'ves
n. pl. [By H. कणशः, अंशतः, अर्धवट.] Hal'ving
pr. p. and *v. n.*

Halyard (hal'yerd) [Skeat explains it as *hale*
v. t. and *yard*; more prob. merely *halier*.] *n.*
naut. (written also *halliard*, *haulyard*) a rope
or tackle for hoisting or lowering yards, sails,
flays, &c. (गलबतावरील) शिडें, डोलकाव्या, बावटे,
निशाणें वगैरे उभारण्याची किंवा उतरण्याची दोरी *f.*

Ham (ham) [A. S. *ham*; cf. dial. Ger. *hamme*;
perhaps named from the bend at the ham.] *n.*
anat. the region behind the knee joint पायाच्या ढोंप-
राची लवण *f.*, लवण *f.*, ढोंपराचा मागचा भाग *m.* २ (esp.)
the thigh of a hog cured by salting and smoking
खारवून वाळविलेली डुकराच्या ढोंपराची लवण *f.*

Hamate (hā'māt) [L. *hamatus*, -*hamus*, hook.] a
hooked, bent at the end into a hook हुकासारखा
वांकडा, (टोंकाशी) आंकडीप्रमाणें वांकलेला. Ha'mated
a. Ha'miform a. hook-shaped हुकाप्रमाणें वांकडा,
वांकलेला.

Hamburg (ham'berg) *n.* जर्मनीतील एल्ब नदीच्या
मुखाजवळचें व्यापाराचें शहर *n.*, हॅम्बर्ग *n.*

Hame (hām) [Cf. Dut. *haam*, Low Ger. *ham*.]
n. one of the two curved pieces of wood or metal,
in the harness of a draught horse, to which the
traces are fastened (गाडीच्या घोड्याच्या गळेबंदाळा
असलेली) कडी *f.* हिच्यांत गाडीला जोडणारा पट्टा अड-
कवितात, पट्टेकडी *f.*

Hamlet (ham'let) [O. Fr. *hamel* (Fr. *hameau*),
and dim. affix -*et*; Old Fris. *ham*, a home, Ger.
heim, A. S. *ham*, a dwelling.] *n.* a small village,
a little cluster of houses in the country वाडी *f.*,
लहान खेडें *n.*, पाडा *m.*, पाडें *n.*, मजरा *m.*, लहानसें गांव
n. Ham'leted *p. a.* confined to a hamlet खेड्यां-
तल्या खेड्यांत असणारा.

Hammal (ham'al) *n.* a Turkish porter मजूर *m.*,
हमाल, हेलकरी.

Hammer (ham'er) [A. S. *hamor*, akin to Ger.
hammer, Icel. *hamarr*.] *n.* an instrument (for
driving nails, beating metals, &c.) consisting of
a head fixed crosswise to a handle हातोडा *m.*, dim.
हातोडी *f.* [SLEDGE H. घण *m.* WIELDER OF IT
घणकरी *m.*] *N. B.*—हातोड्याचे आकाराच्या किंवा त्याचें
कार्य करणाऱ्या निरनिराळ्या यंत्रादिकांस hammer
हा शब्द लावतात; जसें, (घड्याळांतील) मोगरी *f.* २
(बंदुकीचा) घोडा *m.*, केपावर आपटणारें चापाचें तोंड *n.*
३ ठोकून काढणारा, हाणणारा, हाणून पाडणारा; as,
"St. Augustine was the hammer of heresies."
Atmospheric H. a dead-stroke hammer in which
the spring is formed by confined air कोंडलेल्या
हवेच्या दाबामुळे -दाबानें कार्य करणारा हातोडा *m.*

To bring to the H. to put up at auction लिलांवांत विकण्यास काढणें, लिलांवानें विकणें, (-चें) लिलांव करणें. H. v. t. to beat with a hammer हातोड्यानें ठोकणें. २ to shape by (such) beating हातोड्यानें ठोकून घडणें -आकृति देणें किंवा आणणें. ३ to contrive by intellectual labour (usually with out) मनन करून योजणें, मनांत ठरविणें -बेत करणें, घाट घालणें; as, "He was hammering out a penny dialogue." H. v. i. to be busy forming anything कामांत असणें, गुंतून राहणें; as, "Whereon this month I have been hammering." २ to strike repeated blows (lit. or fig.) ठोकणें, ठोके मारीत राहणें, तीच तीच गोष्ट पुढें आणणें. H.-cloth n. cloth covering a coach-box गाडीच्या पेटीवरील कापड n -कपडा m. H.-dressed a. (said of building stones) टांकीनें -हातोड्यानें घडलेला (इमारती दगड m.). Ham'mered pa. t. & p. p. Ham'merer n. घणकरी, हातोड्यानें काम करणारा. Ham'mer-harden v. t. to harden (a metal) by hammering it in a cold state (धातु थंड असतांना तिला) ठोकून कणखर करणें. H.-hardening pr. p. and v. n. -the process धातु थंड असतांना ती ठोकून कणखर -कठीण करण्याची कृति f. Ham'mering pr. p. & v. n. Ham'merless a. (firearms) without a visible hammer (said of a gun having a cock or striker concealed from sight, and out of the way of an accidental touch) (चुकून हात लागून धक्का बसूं नये किंवा उडूं नये म्हणून) झांकलेल्या घोड्याची (बंदूक f.) Ham'merman n. Upto the hammer-first-rate पहिल्या प्रतीचा -नंबरचा, उंची, अस्सल.

Hammock (ham'mok or ham'-uk) [Hamaca, an American Indian word meaning, a net.] n. a piece of strong cloth or netting suspended by the corners, and used by sailors as a bed (जाळीचा किंवा किंतानासारख्या मजबूत कपड्याचा) खलाशांचा झोळीचा -झुलता पाळणा m, झुला m, झुलावा m.

Hamper (ham'-per) [Contraction from hanaper. O. Fr. hanapier -hanap, a drinking cup. A. S. hnap, a bowl.] n. a large 'basket' for conveying goods (सामान नेण्याची) टोपली f -पेटारा m, dim. पेटारी f, हारा m. H. v. t. पेटान्यांत -हान्यांत घालणें -भरणें. Ham'pered pa. t. and p. p. Ham'pering pr. p. and v. n.

Hamper (ham'-per) [First about 1350, in Northern writers, prob. related to Icel. kemja (pa. t. hamdi), to restrain; Ger. hemmen prob. of the same origin as E. hamble.] v. t. to impede or perplex, to shackle अडथळा करणें, अडचणींत -घोटाळ्यांत- गळफट्यांत घालणें -पाडणें, गोवणें, गोवून टाकणें, जाळ्यांत धरणें -पाडणें, अटकावणें, (-चा) घोटाळा करणें, (-ला) प्रतिबंध -विरोध करणें. [TO BE H.ED अवघडणें, अडचणणें.] H. n. a shackle, a fetter शंखला

f., बिडी *f.*, नड *f.*, अडचण *f.*, प्रतिबंध *m.*, अडथळा *m.*, आडकाठी *f.* २ *naut. articles ordinarily indispensable but in the way at times* (गलबतावर जरूर बाळगाव्या लागणाऱ्या परंतु नेहमींच उपयोग -जरूर न लागल्यामुळे) कधीं कधीं अडचण करणाऱ्या -नडणाऱ्या वस्तु *f. pl.*

Hamstring (ham'string) [See Ham and string.] *n.* *anat. the string or tendon of the thigh* कुच्या *f. pl.*, (गुडव्याच्या मागची) घोंडशीर *f.* H. v. t. to lame by cutting the hamstrings घोंडशीर तोडून लंगडा करणे. २ to cripple, to incapacitate लंगडा पाडणे, अधू करणे, जायां करणे, पंगू करणे -पाडणे, निरुपयोगी -कुचकामी करणे. Ham'stringing *pr. p.* and *v. n.* Ham'strung *pa. t.* and *p. p.*

Hanaper (han'a-pèr) [O. Fr.] *n.* See hamper No. I.

Hand (hand) [A. S. hand, hand.] *n.* the extremity of the arm below the wrist हात *m.*, हस्त *m.*, कर *m.*, पाणि *m.* (Sk.). [ACTION WITH THE H. manual gesticulations हातवारे *m. pl.* BACK OF THE H. करपृष्ठ *n.* (as oppo. to करतल *m.*). FREE OF THE H. हाताचा सढळ -मोकळा. HANDS करद्वय *n.* H. AS SPREAD OR OPENED OUT पंजा *m.* HANDS HOLLOWED AND JOINED अंजलि *pop.* अंजळ *f.*, अंजलिपुट *m.*, संपुट *m.*, करपुट *m.* QUANTITY BROUGHT UP BY THE H. बुचकुली *f.* ONE WHOSE HANDS REACH TO THE KNEE longimanus आजानुवाहु.] २ (Tobacco manuf.) a bundle of tobacco leaves tied together (तंबा-कूच्या पानांची हातांत धरण्यासारखी) जुडी *f.*, पेंडी *f.*, घडी *f.* ३ that which resembles or does the duty of a hand: as, (a) a limb of certain animals (माकड इ० प्राण्यांचा) हात *m.*, पंजा *m.* (b) an index or pointer of a dial (घड्याळाचा) हात *m.*, कांटा *m.*, सूचि *f.* (Sk.). ३ a measure of four inches (chiefly in measuring the height of horses) चौगा *m.* ४ side, part (either right or left) हात *m.*, बाजू *f.*, आंग *n.*, दिशा *f.* ५ skill, dexterity हात *m.*, हातोटी *f.*, हाताची काम करण्याची सफाई *f.* -खुबी *f.*, हस्तकुशलता *f.*, हस्तकौशल्य *n.*, हाताची चलाखी *f.* ६ act, deed काम *n.*, कृत्य *n.*, कर्म *n.*, करणी *f.* ७ (hence) manner of performance (कामाचा -खेळाचा -डावाचा) प्रकार *m.*, हात *m.*, क्रम *m.*; as, "To change the H. in carrying on the war." ८ a workman, a labourer कानकरी *m.*, गडी *m.* ९ style of handwriting हात *m.*, हस्ताक्षर *n.*, अक्षर *n.*, दस्कत *f.*, (लिहिण्याची) मोड *f.* -घाटणी *f.* -पद्धति *f.* -वळण *n.*, लिपी *f.* १० personal possession हात *m.* (fig.), अधिकार *m.*, सत्ता *f.*, कबजा *m.*, ताबा *m.* ११ (hence) power, control हात *m.* (fig.), हुकूम *m.*, शक्ति *f.*, सत्ता *f.* १२ agency in transmission from one person to another हात *m.*, देवघेव करणारांपैकीं (एक) इसम *m.* १३ what is, or may be, held in a hand at once: as,

(३) (card playing) the quota of cards received from the dealer हात *m.*, दस्त *m.*, दस्ता *m.*, डाव *m.*
 १४ (fire-arms) the small part of a gunstock near the lock, which is grasped by the hand in taking aim (नेम धरतांना) हातांत धरण्याचा बंदुकीच्या दस्त्याचा भाग *m.* H. *v. t.* to give with the hand हातानें उचलून देणें, (आपल्या हातून दुसऱ्याचे) हातीं देणें. [TO H. DOWN परंपरेनें देणें, पिढ्यानुपिढ्या चालू ठेवणें, (बापापासून मुलाला त्यानंतर नातवाला याप्रमाणें) पुढच्या पिढ्यांना देणें. TO H. OVER (-च्या) स्वाधीन -हवाली करणें, (-कडे) देणें.] २ to lead or conduct हात धरून नेणें, वाटेनें नेणें, पोंचविणें, (-ला मदतीसाठीं) हात देणें-लावणें. ३ (obs. Shakes.) to seize, to lay hands on धरणें, पकडणें, (-वर) हात टाकणें. ४ naut. to furl (a sail) गुंडाळणें, आटोपणें, आवरणें, बांधणें.
 N. B. :—HAND IS USED FIGURATIVELY FOR A LARGE VARIETY OF ACTS OR THINGS, IN THE DOING, MAKING, OR USE OF WHICH THE HAND IS IN SOME WAY EMPLOYED OR CONCERNED. IT IS ALSO USED AS A SYMBOL TO DENOTE VARIOUS QUALITIES OR CONDITIONS. HAND IS OFTEN USED ADJECTIVELY OR IN COMPOUNDS (WITH OR WITHOUT THE HYPHEN) SIGNIFYING 'PERFORMED, OR FOR USE, BY THE HAND.'
 H. bag *n.* हातपाकीट *n.* H. barrow *n.* हातगाडी *f.*
 H. bellows *n.* हातभाता *m.* H. bill *n.* हस्तपत्रक *n.*, हस्तपत्रिका *f.*, जाहीरपत्रक *n.* २ (usually written separately) a pruning hook छाटण्याचा हातचिमटा *m.* H. book *n.* (वाटेल तेव्हां पाहतां येण्यासाठीं नेहमीं जवळ बाळगतां येण्यासारखें कोणत्याही विषया-घरील) छोटेखानी पुस्तक *n.*, हातचोपडी *f.*, हातबुक *n.*, सारसंग्रह *m.* H. -breadth *n.* चौंगा *m.*, चार अंगळें *n.* *pl.*, पांच बोटे *n. pl.* H. -car or -cart *n.* हातगाडा *m.*
 H. -cloth *n.* See Handkerchief. H. -craft *n.* See Handicraft. H. -cuff [hand, and cosp, cops, fetter.] *n.* (usually in the *pl.*) a 'cuff' or fetter for the hand हातबेडी *f.*, हातबिडी *f.* H. *v. t.* हातबेडी घालणें.
 H. -footed *a.* having feet like hands हातासारखे पाय असलेला. H. -ful *n.* मूठभर वस्तु *f.*, मूठ *f.* (*fig.*), पसा *m.*, मुष्टिमात्र *n.* [DOUBLE H. ओजळ *f.*, धोत *f.* IN, AT, or WITH ONE H. एकमुठीं.] २ a small quantity or number अगदीं थोडा -थोडका, चिमूट *f.* [MERE H. a few इनमीन सव्वातीन or साडेतीन.] Hand gallop *n.* साधी चौकचाल *f.* H. -glass *n.* लहान लहान रोपे झांकून ठेवण्याचें कांचेचें झांकण *n.* २ हातआरसा *m.* - (*dim.*) आरशी *f.* H. hole *n.* (steam-boilers) (वाफेचा बंब साफ करण्यासाठीं) हात जाण्यासारखें भोंक *n.* H. -kerchief *n.* हातरूमाल *m.*, दस्तरूमाल *m.* H. language *n.* करपल्लवी भाषा *f.*, (briefly) करपल्लवी *f.* H. line *n.* मासे मारण्याचा बिनदांड्याचा गळ *m.* H. list *n.* (सहज संबंध दाखवितां येण्यासारखी) हातयादी *f.* H. loom *n.* हात-माग *m.* H. made *a.* हस्तकृत, हातानें केलेला. H. -maid, -maiden *n. fem.* a female attendant परिचारिका *f.*

दासी *f.* H. money *n.* (करार ठरल्याबद्दल दिलेला)
 विसार *m.*, इसार *m.*, बयाणा *m.* H.-mill *n.* जांते
n., जांतीण *or* जांतण *f.*, *dim.* जांतली *or* जांतुली *f.*
 घरट *m.*, *dim.* घरटी *f.*, चक्की *f.* { BUSHEL (iron lining
 of the mouth) OF A H. MILL मानी *f.* CHISELLER
or RECHISELLER OF A H. जांते उफट्या, टांकी लावणारा,
 टकारी, टांकेकरी. EDGE AROUND THE MOUTH OF A H.
 पाळ *f.*, पाळे *n.* FIRST GRINDINGS UPON A H. उफटी
f. FLOUR ADHERING TO THE H. चिकटा *or* चिकोटा
m. INCISION MADE UPON A H. WITH A CHISEL
 टांकी *f.* LEAF *or* SLATE OF A H. तळी *f.*, पेड *n.* PIN
 OF A H. खुंटा *m.* SLIP OF IRON ON THE UPPER LEAF
 OF A H. पाटी *f.* TO CHISEL *or* RECHISEL A H.
 उकटणे, टांकी लावणे, टांकणे. TO TURN *or* PLY A H.
 जांते ओढणे. TO HUSK *or* GRIND COARSELY IN THE
 H. (*gharat*) घरटणे, घरडणे.] H.-organ *n.* हस्तवाद्य
n. H.-post *n.* हातखांब *m.*, रस्त्यांच्या पाठ्या मारलेला
 (चवाळ्यावरील) खांब *m.* H.-running *adv.* continuous
 एकसारखा, लागोपाठ. H.-saw *n.* हातकरवत *f.* H.
 screen *n.* हातपडदा *m.* उन्हाचा किंवा उष्णतेचा ब्रास
 होऊं नये म्हणून हा तोंडावर घालतात. H. screw *n.*
 (जड ओझीं उचलण्याचें लहानसर) मळसूत्राचें यंत्र *n.* H.-
 SPIKE *n.* पहार *f.*, पहारई *f.* H.-TIGHT *a.* हातांनीं
 जितकें बांधतां येईल तितकें घट्ट. H.-wheel *n.* हात-
 चाक *n.* H.-work *n.* हातकाम *n.* H.-writing *n.*
 हस्ताक्षर *n.*, दस्तूर *m.* [ONE'S OWN H. स्वदस्तूर *m.*,
 दस्तूरखुद्द.] २ *manner of writing* हातवळण *n.*,
 अक्षराचें वळण *n.*, अक्षर *n.*, अक्षरांची मोड *f.*, लिपी *f.*
 H.-wrought *a.* हस्तकृत -निर्मित. All H.s everybody,
all parties प्रत्येकजण, सर्वजण. At *or* on all H.s
 चहूंकडून, सर्व बाजूंनीं, सर्व पक्षां. [ADMITTED ON
 ALL H.s सर्वसंमत, सर्वास कबूल.] At any H. *on any*
account कसेंही करून, कांहीं झालें तरी. At no H.
on no account कोणत्याही कारणामुळे (नाहीं). At
 first H. नवीन, कोरा करकरीत. At second H.
 जुना, वापरलेला, आडगिऱ्हाडकी. At H. जवळ, नजीक,
 हाताशीं, समीप. At the H.s of -पासून, (-च्या) हातून
 -कडून. By H. हातानें, हातीं, यांत्रिक साहाय्यावांचून.
 Cool H. धिमा मनुष्य. Clean H.s निर्दोषता *f.*
 निर्दोषपणा *m.*, दोष -पापराहित्य *n.* [TO HAVE CLEAN
 H.s निर्दोष -पापराहित असणें.] From H. to H. एका-
 पासून दुसऱ्यास, परंपरेनें, हातोहातीं. H. in H. मिळून,
 जुटीनें, एकत्र, एकमतानें, एकतंत्रानें. २ न्याय्य, वाजवी,
 रास्त. H. over H. *or* H. over fist हातोपातीं, आळी-
 पाळीनें, दोन्ही हात टाकीत; as, "To climb H. over H."
 २ (also) rapidly झपाट्यानें, भराभर; as, "To come up
 with a chase H. over H." H.s off थांब, पुरे, उगीच
 रहा, बस कर. H. to H. हातघाईवर येऊन केलेलें
 (युद्ध), निकट, जवळ मिळून केलेलें. Heavy H. severity,
oppression जाच *m.*, काच *m.*, कठोरता *f.*, कठोरपणा *m.*,
 नैघुर्य *n.*, जुलूम *m.*, कडकपणा *m.*, &c. In H. हातांतला,

हातीं घेतलेला, चालू -सुरू असलेला-केलेला. २ रोकड,
 पार्शी -जवळ असलेला, रोख; as, "Cash in hand". In
 one's H. or H.s (स्वतःच्या) ताब्यांतील -हातांतील.
 ३ at one's risk or peril स्वतःच्या हिंमतीवर, हातावर;
 as, "I took life in my hand." मीं आपले प्राण
 हातावर घेतले. Laying on of H.s a form used in
 consecrating to office, or in blessing persons
 दीक्षा देतांना (मस्तकावर) हात ठेवणें, आशीर्वाद देणें.
 Light H. ढिला हात m, ढिली दोरी f, ढिलेपणा m,
 सढळपणा m, नरमपणा m. Note of H. a promissory
 note (पैसे उसने घेतल्यावर ते परत देण्याचा) वचनलेख
 m. Off H. or out of H. forthwith ताबडतोब, बिन-
 तकरार, हातासरसा, सहज, हातावर. Off one's H.s
 हातावेगळा; as, "I have got that job off my hands."
 Old H. अनुभवी -जुना मनुष्य. Poor H. साधारण
 -चालचलाऊ मनुष्य. On H. हातांत, जवळ, शिल्लक;
 as, "A supply of goods on H." On one's
 H.s (आपल्या) ताब्यांत, हातांत, देखरेखीखालीं.
 Right H. place of honour, power, and strength
 उजवा हात m (fig. and colloq.), मानाची -अधिकाराची
 जागा f. Slack H. carelessness, sloth ह्यगय f,
 आळस m. Strict H. vigorous discipline करडा
 अंमळ m, कडक कायदा m, कायदेशीरपणा m, जरब f.
 Under one's H. स्वदस्तुरचा. Under the H. of
 (-च्या) हातचा, (-च्या) सहीनिशीं -सहीचा. To bear
 a hand naut. ताबडतोब मदत करणें, मदतीला धांवणें.
 To be H. and glove, or in glove, with, See under
 Glove. To be on the mending H. जगत्या पंथास
 लागणें, (रोग्याला) उतार लागणें, दिवसेंदिवस प्रकृति
 सुधारत जाणें. To bring up by H. (आंगावरील दूध न
 पाजतां मुलास नुसतें) खावयास घालून पोसणें -वाढविणें.
 To change H.s पक्ष-धनी बदलणें, एकाच्या हातांतून
 दुसऱ्याच्या हातीं जाणें, एका पक्षाकडून दुसरे पक्षास
 मिळणें. To clap the H.s आनंददर्शक टाळ्या
 वाजविणें, टाळ्या वाजवून आनंद दर्शविणें. To come
 to H. पोंचणें, पावणें, मिळणें, हातीं लागणें, स्वाधीन
 होणें. To get one's H. in (कोणत्याही कार्याला
 -कामाला) हात घालणें, सुरवात करणें. २ (एकाद्या
 कामाची) संवय -माहिती होणें. To have a H. in
 (एकाद्या गोष्टीशीं आपला) संबंध असणें, (-आंत) हात
 -हितसंबंध असणें, (-मध्ये) अंग असणें. To have in H.
 (आपल्या) ताब्यांत -हातांत -अधिकारांत असणें, हुकुमांत
 असणें. २ (-मध्ये) व्यापृत असणें, गुंतून राहणें -असणें.
 To have one's H.s full हाताला वार नसणें, न
 फावणें, पुष्कळ काम असणें, कामाचा रगाडा असणें. २
 अडचणींत -प्रसंगांत असणें -पडणें. To have, or get,
 the (higher) upper hand of (-वर) सरशी करणें,
 (-चा) पाडाव -पराजय करणें, चीत करणें. To his hand,
 To my H., &c. पूर्ण, तयार, तयारींत; as, "The work
 is made to his H." To hold in H. ताब्यांत ठेवणें,
 नियमन करणें, आवरणें. To lay hands on पकडणें,

धरणें, हल्ला -स्वारी करणें, धाड घालणें, (-वर) झडप
 घालणें. To lend a H. मदत करणें, साहाय्य करणें,
 मदत देणें, हात देणें. To lift, or put forth, the H.
 (-against) (-वर) हात उगारणें -उचलणें -टाकणें. To live
 from H. to mouth हातावर संसार चालविणें -करणें,
 कशीबशी तोंडमिळवणी करणें. To make one's H.
 फायदा -नफा मिळविणें. To pour water on the
 H.s of (-ची) सेवा -खिजमत करणें. INAM GRAN-
 TED IN REMUNERATION FOR WASHING THE H.S
 (OF THE RAJAH, &C.) हातधुणी f. To put the
 H. unto (वस्तूला) हात घालणें, हात मारणें, चोरणें. To
 put the last, or finishing, H. to पुरा करणें, निपटणें,
 शेवटचा -अखेरचा हात देणें, तयार करणें. To set the
 H. to हातीं घेणें -धरणें, पतकरणें, (-ला) प्रारंभ -सुरवात
 करणें. To stand one in H. (-चा एखाद्या व्यक्ती-) शीं
 संबंध असणें -येणें -पोंचणें. To strike H.s टाळी देणें
 -मारणें, हातावर हात मारणें -देणें, (टाळी मारून) करार
 करणें. २ दुसऱ्याच्या कर्जाबद्दल जबाबदार होणें किंवा
 चांगल्या वर्तनाबद्दल जामिन राहणें -होणें. To take
 in H. to undertake हातीं धरणें -घेणें, (-ला) हात
 घालणें. To take off one's H.s सोडविणें, मुक्त करणें.
 To wash one's H.s of हात झाडून मोकळा होणें,
 (-च्या) दगदगीतून मोकळा होणें.

Handicap (hand'i-kap) [From hand in cap; perh.
 in reference to an old mode of settling a bargain
 by taking pieces of money from a cap.] n.
 a race in which the horses carry different weights,
 or are placed at different distances, or start at
 different times so that all shall have, as nearly as
 possible, an equal chance of winning शर्यत जिंक-
 प्याची सर्व घोड्यांस सारखी संधि मिळावी म्हणून ज्या
 शर्यतींत निरनिराळ्या घोड्यांवर निरनिराळीं वजनें
 ठेवितात, किंवा त्यांस निरनिराळ्या (कमीजास्त)
 अंतरावरून अथवा निरनिराळ्या वेळीं (पुढेंमागें)
 सोडतात ती शर्यत f. २ सारखी संधि (सवलत) देण्या-
 साठीं केलेला अडथळा m. ३ अडथळा m, प्रतिबंध m.
 H. v. s. कोणत्याही शर्यतींत किंवा सामन्यांत सारखी
 संधि देण्याकरितां अडथळा घालणें. २ (hence, in
 general) to place at disadvantage अडचणीत
 -प्रसंगांत आणणें. N. B.:—Originally the word was
 applied to a method of settling a bargain or
 exchange by arbitration, in which each of the
 parties exchanging put his hand containing
 money into a cap, while the terms of the award
 were being stated, the award being settled only
 if money was found in the hands of both when
 the arbiter called 'Draw.'

Handicraft (hand'i-kraft) [For handicraft, influen-
 ced by handiwork.] n. manual occupation, a
 trade requiring skill of hand हस्तकौशल्य n,
 कला pop. कळा f, हुस्तर m. or f, शिल्प n, शिल्पविद्या

f. शिल्पकर्म *n.*, हातकाम *n.* २ (*R.*) *handicraftsman*
हुश्रवाला, शिल्पी. *Han'dicraftsman n.* हुश्रवाला *m.*
Handiwork, Handywork (*hand'i-wurk*) [*A. S.*
handgeweorc-*hand*, *hand*, & *geweorc*, another
form of *worc*, *work*.] *n.* *work done by the hands*,
work of skill or wisdom हस्तकौशल्याचें काम *n.*,
हस्तकौशल्य *n.*, कारागिरी *f.*

Handle (*hand'l*) [*A. S.* *handlian* -*hand*, *hand*.]
v. t. *to touch, hold, or use with the hand* हातानें
स्पर्श करणें, हात-बोट लावणें, हातांत घेणें-धरणें, हातानें
वापरणें. २ *to manage (often, skilfully)* (चतुराईनें)
वापरणें, वहिवाटणें, उपयोग करणें. ३ *to accustom to*
the hand (वारंवार हात लावून) वहिवाटींत-राबत्याखालीं
आणणें, सराव करणें-पाडणें. ४ *to receive and*
transfer, (hence) to buy and sell देवघेव करणें,
खरेदी विक्री करणें. ५ *to practise, to make a business*
of अभ्यासणें, भाचरणें, धंदा करणें, व्यासंग करणें. ६
to treat (well or ill) वागविणें, (-शीं) वर्तन ठेवणें.
७ *to discourse on, to discuss* (एखाद्या) विषयावर
लिहिणें-बोलणें, प्रतिपादन करणें, उहापोह करणें,
वाटाघाट करणें, घाळणें, घाटणें. *H. v. i.* हातांचा
उपयोग करणें. २ चांचणें (*Psalm cxv, 7*). *H. n.*
that part of anything which is held in the
hand दांडा *m.*, मूठ *f.*, मुष्टि *f.*, कान *m.* २ (*fig.*)
that of which use is made, a tool साधन *n.*, करण *n.*,
उपकरण *n.*, हत्यार *n.*, साहित्य *n.* [*TO GIVE A H.*
प्रसंग-संधि-साधन देणें.] *Hand'led pa. t. & p. p.*
Hand'ler n. *Hand'ling pr. p. & v. n.*

Handsel, Hansel (*hand'sel, han'-*) [*A. S.* *hand-*
selen -*hand*, *hand*, and *sal*, bargain; akin to *sel-*
lan, to give.] *n.* *money for something sold (given)*
into the hands of another, the first sale or using of
anything भवानी *f.*, बोहणी *f.*, प्रथमविक्रय *m.*, पहिली
विक्री *f.* २ *the first present sent to a young*
woman on her wedding day (लग्नाचे दिवशीं) नवरे
मुलीस पाठविलेली प्रथमभेट *f.* *H. Monday* (पाश्चात्य
लोकांतील) नूतन वर्षाचा पहिला सोमवार *m.*, चाकर-
नोकर व मुलें इ०कांस बक्षिसें वांटण्याचा दिवस *m.*
H. v. t. *to give a handsel* बक्षीस देणें, भेट पाठविणें.
२ *to try experimentally* बोहणी करणें, मुद्दत करणें,
(कोणत्याही गोष्टीचा) प्रारंभ करणें. *Hand'seled or*
Hand'selled pa. t. and p. p. *Hand'seling or*
Hand'selling pr. p. and v. n.

Handsome (*hand'sum, or han'-*) [*Hand*, and affix
-*some*. It, at first, meant 'dexterous.' Cf. *Dut.*
handzaam, easily handled, and *Eng. handy*. या
शब्दाचा मूल अर्थ 'कुशल, चतुर, वाकबगार, ठीकसर,
सोयीचा, बेतवार,' असा होता. परंतु सध्यां तो लुप्त
झाला आहे.] *a.* *good-looking, having a pleasing*
expression or appearance (expressing more than
pretty, and less than beautiful) देखणा, सुंदर,

रूपवान्, रूपस, गोजिरा, गोजिरवाणा, गोंडस, राजस, शोभिवंत, सुशोभित. २ graceful, becoming, appropriate योग्य, युक्त, उक्त, लायक, जोगा, जोगता, प्रसंगानुसारी, प्रासंगिक. ३ liberal, generous उदार, उमदा, थोर, महाशय, महानुभाव, सडळ; as, "H. is that H. does." [TO DO THE H. THING to act liberally थोरपणानें -उदारपणानें वागणें.] ४ ample, moderately large पुष्कळ, विपुल, बराचसा, पाहिजे तितका, पुरेसा. Hand'somely adv. सुरेखपणानें, सुंदरपणें. २ naut. काळजीनें, काळजीपूर्वक. Hand'someness n. सौंदर्य n, सुरेखपणा m, सौष्टव n, खुमास f.

Handy (hand'i) [see Hand.] a. dexterous, adroit हाताचा कुशल, कुशल हाताचा, हस्तपटु, क्रियाकुशल, सुघट, हरकामी. २ ready to the hand, near हाताशीं -हाताजवळ (तयार); हुकमी, ताबडतोड मिळण्यासारखा. ३ convenient आटोपसर, बेताचा, बेतसर, सोईचा, सोईवार, लहानसर; as, "A H. volume." ४ naut. obedient to the helm (said of a ship) सुकाणूनें सहज फिरवितां येण्यासारखें (जहाज). Handy-dandy n. a child's-play (मिटलेल्या मुठांत काय आहे तें ओळखण्याचा पैज लावून खेळण्याचा) मुलांचा खेळ m, 'जिकजिक पोरा कोणत्या हातीं खडा' हा खेळ m. २ (hence) forfeit हार f. Handy-fight n. boxing हातपिटी f, मुष्टियुद्ध n, हातांचें युद्ध n. Handy-gripe n. seizure by, or grasp of, the hand हस्तग्रह m. २ (also) close quarters in fighting (युद्ध चालू असतां पडलेले) सैन्याचे जवळ जवळ तळ m. pl. Hand'y-stroke n. ठोंसा m, गुदा m, चुकी f. Hand'ily adv. कुशलतेनें. २ सोईनें. Hand'iness n. सुगराई f, हातोटी f, हस्तकौशल्य n.

Hang (hang) [A. S. hangian, causal form of hon, pa. p. hangen, to hang.] v. t. to suspend (often with up or out) टांगणें, खालीं सोडणें, खुंटीला लावणें, (in a way to admit of free motion) लोंबत ठेवणें, लोंबवणें, लटकावणें. २ to put to death by suspending by the neck (a form of capital punishment) फांशी देणें, फांशी -फांसावर चढविणें, गळफांस लावणें, फांस घालून मारणें. ३ to decorate (as a wall) by hanging pictures &c. चित्रें इ० टांगून (भित) सुशोभित करणें -मढवणें, (भिंतीवर) चित्रें टांगणें -लावणें. To H. down (as the head) खालीं घालणें. To H. fire mili. (बंदुकीतील दारू) लवकर पेट न घेणें. २ रखडत पडणें. H. v. i. to be suspended or hanging लटकणें, लोंबणें, टांगलें जाणें, खालीं सुटणें, (loosely) लोंबत -लटकत राहणें, ओळकंबणें, हिळगणें. २ (K.) to die or be put to death by suspension from the neck फांशी जाणें, फांशीच्या शिक्षेनें मरणें, फांस लागून मरणें. ३ to hold or rest for support, to depend (usually with on or upon) अवलंबून असणें -राहणें; -a person (-च्या) कच्छपीं -कांसेस लागणें, आश्रय धरून असणें;—a matter अडकून

राहणें, गुंतणें. ४ to hover or impend (usually with over) (-वर, -भोंवतीं) घिरव्या घालणें. ५ to be in suspense, to linger लोंबत पडणें -राहणें, भिजत पडणें, लांबणीवर पडणें -जाणें, तहकूब राहणें. ६ to drag रडत-खडत चालणें -जाणें. To H. around रिकामपणीं भटकणें -हिंडणें, रेंगाळणें, घोंटाळणें, गमणें, रमणें. To H. back कच खाणें, कांकूं करणें, कचरणें, घोटाळणें, मागें पाय ठेवणें. To H. by a thread (-ची) कठीण अवस्था असणें in. con. To H. by the eyelids केंसावर -केंसासारख्या आधारावर लटकून राहणें, (-ला) निमित्तमात्र आधार असणें in. con. २ अर्धवट -अपुरा राहणें. To H. on (with the emphasis on the preposition) to hold fast, to be persistent (as a disease) मिठी न सोडणें, धरून बसणें. To H. on the lips, words, &c. शब्दाला फसणें, वक्तृत्वाला मोहिला जाणें, वक्तृत्वानें मोहित होणें, वक्तृत्वाला भुलणें. To H. out to project पुढें येणें, डोकावणें. २ न ऐकणें, हेका न सोडणें, कवूल न करणें; as, "The juryman hangs out against an agreement." To H. over, See Hang v. i. To H. to (-ला, -शीं) चिकटणें. To H. together जुटीनें -एकमतानें असणें -राहणें; as, "We are all of a piece; we hang together." २ to be self-consistent (-ला) ताळा -मेळ -जम बसणें, आत्मसंबद्ध असणें; as, "The story does not hang together." To H. up one's hat आपलें घर असें मानून वागणें, परकी भाव न ठेवणें, घरोब्यानें राहणें. To H. upon सानुराग दृष्टीनें पाहणें, प्रेमदृष्टि ठेवणें. २ mili. टेहाळणी करणें, (-च्या) भोंवतीं भोंवतीं असणें. H. n. लटकणी f, लोंबकळ f. २ (colloq.) connection, arrangement संबंध m, जम m, रचना f, अन्वय m, मांडणी f, जुळणी f, जोड m. [TO GET THE H. OF (-ची) रचना -जुळणी समजणें, (-ची) संवयी लागणें, (-चा) राबता पडणें.] ३ (colloq.) steep declivity झुकाव m, कठीण चढ m -उतरण f. H.-by n. (in contempt) a dependent आश्रित, परावलम्बी -परोपजीवी मनुष्य. H.-dog n. नीच -हलकट -पाजी मनुष्य. H.-dog a. पाजी. Hang'ed or Hung *pa. t.* and *p. p.* (the former is preferable to the latter, when reference is had to death or execution by suspension, and it is also more common). Hang'er n. a hangman, which see. २ ज्याला वस्तु अडकवितात किंवा टांगतात तें (उ. खुंटी, कमरेचा पट्टा). Hang'er -on n. (*pl.* Hangers-on) a dependent आश्रित. [IDLE H. पंक्तिवारगीर, भोजनभाऊ.] Hang'ing *pr. p.* and *v. n.* फांशीच्या शिक्षेचा सूचक; as, "A H. face." २ वस्तु अडकवून -टांगून ठेवण्यासारखा. H. n. झालर f. H. garden झुलती बाग f, कृत्रिम उंचवट्यावरची बाग f. H. lamp टांगदिवा m. H. wall खाणीत काम करणाऱ्याच्या डोक्यावर येणारा बोगद्याचा भाग m. H. n. लोंबत ठेवणें n, लोंबणें n, लटकणें n. २ फांशीची शिक्षा f, फांसावर चढवून आलेला मृत्यु m. ३ (chiefly in *pl.*)

झालर *f.* Hang'-man *n. pl.* Hangmen (sometimes used as a term of reproach, without reference to office) फांशी देणारा मनुष्य *m.*, मांग *m.*, डोंब *m.*, चांडाळ *m.*, दंडपाशिक. Hang'manship *n.* Hang'nail *n.* (नखाचा) नर *m.* Hang'nest *n.* पिशवीप्रमाणे झाडांस लटकणारे पक्ष्याचे घरटे *n.* २ *a hang-bird* झाडांस लटकणारीं घरटीं बांधणारा पक्षी *m.*

Hank (hank) [Probably from *Hang*, which see. Icel. *hanki*, cord; Ger. *henkel*, a handle, *henken*, to hang.] *n.* two or more skeins of thread tied together कमीत कमी दोनशें चाळीस वार लांब सुताची लडी *f.* -आटी *f.* -मुट्टा *m.* -मुट्टी *f.* -कुकडे *n.* -पाष्ट *n.* -गुंडा *m.* हिंदुस्थानांत बहुतकरून एका हँक (hank) मध्ये आठशें चाळीस वार लांब सूत असते. एका स्कीन- (skein) मध्ये एकशेंवीस वार लांब सूत असते. २ *hold, influence* वजन *n.*, दाब *m.*, दरारा *m.*, जरब *f.*, धास्ती *f.*, भीति *f.* ३ *naut.* शिडाच्या टोंकाच्या दोरीचे नाक *n.* H. *v. t.* (सुताचीं ठराविक लांबीचीं) कुकडीं करणे.

Hanker (hangk'-er,) [A frequentative of *Hang*, in the sense of 'to hang on.' Cf. Dut. *hunkeren.*] *v. i.* to long for with eagerness and uneasiness (usually with *for* or *after*) छंद घेणे, सोस लागणे -घेणे, (-च्या साठी) जीव टांगला जाणे, (-ची) तहान लागणे. २ *to linger in expectation* लाळ घोटीत राहणे, आशाळभूतपणाने राहणे -असणे. Han'kered *pa. t.* and *pa. p.* Han'kering *pr. p.* and *v. n.* छंद *m.*, सोस *m.* Han'keringly *adv.* आशाळभूतपणाने.

Hap (hap) [Icel. *happ*, unexpected good luck.] *n.* chance, accident, casual event, luck अकस्मात् -अवचित -एकाएकी -ध्यानीं मनीं नसतांना घडून आलेली गोष्ट *f.*, दैवयोग *m.*, दैव *n.*, नशीब *n.*, प्रारब्ध *n.*, यद्च्छा *f.* Hap'hazard *n.* दैवाधीन गोष्ट *f.* Hap'less *a.* *unfortunate, unlucky* हतभागी, भाग्यहीन, हतदैव, दैवहीन, दुर्भागी, दुर्दैवी, कमनशिबाचा -नशिबी, फुटक्या नशिबाचा. Hap'lessly *adv.* Hap'ly *adv.* *perhaps, by chance* कदाचित्, प्रसंगवशात्. Hap *v. i.* to happen, which see below. Hap'pily *adv.* *fortunately, luckily* सुदैवाने, नशिबाने, दैवबलाने. २ *in happy circumstances* सुखांत, यथासुख, आनंदांत, आनंदाने, मजेने. ३ *gracefully, felicitously, with success* खुबीने, चातुर्याने, मोठ्या मौजेने, कौशल्याने, हातोटीने. Hap'piness *n.* *good fortune, prosperity* सुदैव *n.*, सुभग *n.*, सौभाग्य *n.* (*lit.*), चांगले नशीब *n.*, थोर नशीब *n.*, भरभराट *f.*, उत्कर्ष *m.*, संपन्नावस्था *f.*, श्रेय *n.* २ *an agreeable feeling or condition of the soul arising from good fortune or propitious happening of any kind, contentment, felicity* सौख्य *n.*, सुख *n.*, आनंद *m.*, सुखावस्था *f.*, समाधान *n.*, निर्वृति *f.*, परमसंतोष *m.*, खूष मन *n.* ३ *unstudied grace* (used especially of language) स्वाभाविक लावण्य *n.* -मजा *f.* -गोडी

f. नैसर्गिक -स्वाभाविक खुबी *f.* (भाषा-) सौंदर्य *n.*
 Hap'py *a.* lucky, fortunate भाग्यवान्, दैववान्,
 सुखप्रद, सुखदायक, सुखकर, सुखावह, यशस्वी, आनंद-
 मय, शुभकारी, शुभावह, कल्याणकारी. २ *enjoying*
good of any kind as peace, tranquillity, comfort;
contented सुखी, समाधानी, सुखरूप, कुशल, खुशाल,
 क्षेमवान्, सानंद, आनंदी, संतोषी, उल्लासवृत्ति, आनंद-
 वृत्ति, प्रसन्न, खूप. ३ *blessed* सुखी, धन्य, प्राप्तार्थ; as,
 "H. soul." ४ *able* समर्थ, क्षम. ५ *dexterous, felicitous,*
apt सुगर, कुशल, दक्ष, हुपार, चतुर, खुबीदार, मौजेचा.
 ६ *propitious* शुभ, मंगल, भद्र (omen). H. family
a collection of animals of different propensities
living peaceably together in one cage (निसर्गतः
 -जन्मतः एकमेकांशीं हाडवैर असलेले परंतु एकाच
 पिंजऱ्यांत कांडून ठेविल्यावर स्नेहभावाने) एकत्र नांदणारे
 प्राणी *m. pl.* २ (used ironically of) *conventional*
alliances of persons who are in fact mutually
repugnant (पूर्वापार चालत आलेली) नांवाची दोस्ती *f.*
 Happy-go-lucky *a.* improvident, easy-going दूरवर
 विचार न करतां -होईल तें होईल असें म्हणून वागणारा,
 ढकलपंचीचा.

Happen (hap'n) [O. E. *happenen*. See Hap.]
v. i. to come by chance, to fall out (दैवाने) घडणे,
 अकस्मात् -एकाएकी -अचानक प्राप्त होणे -घडणे उद्भवणे,
 भोवणे. २ to occur घडणे, घडून येणे. To H. on to
 meet with, to fall or light upon आढळणे *in. con.*
 with ला of s., नजरेस येणे *in. con. g. of. s.* To H. in
 (colloq.) to make a casual call एखादे वेळेस भेटणे,
 कधीं कधीं -वेळप्रसंगीं भेट घेणे. Hap'pened *pa. t.* and
p. p. Hap'pening *pr. p.* and *v. n.*

Hap'piness *n.* } See under Hap.
 Hap'py *a.* }

Harangue (ha-rang') [Fr. *harangue*, from O.
 Ger. *hring* (Ger. *ring*, A. S. *hring*), a ring,
 a ring of people assembled.] *n.* a loud speech
 addressed to a multitude (मोठ्या जनसमूहापुढे
 केलेले) आवेशयुक्त भाषण *n.*, मोठ्या सभेपुढे शिरा ताणून
 केलेले, -अलंकारात्मक भाषण *n.* २ (in a bad sense)
ranting, a popular pompous address बडबड *f.*
 टकळी *f.*, व्यर्थ भाषण *n.*, शिरा ताणून बोलणे *n.*, शिरा
 ताणणे *n.* H. *v. i.* to deliver a harangue लोकसमु-
 दायपुढे (आवेशयुक्त) भाषण करणे. H. *v. t.* to
 address by a harangue (-पुढे) भाषण -बडबड करणे,
 आवेशाचे व्याख्यान झोडणे. Harang'ued *pa. t.* and
p. p. Harang'ueful *a.* Harang'uer *n.* (आवेशयुक्त)
 भाषण करणारा, सणसणीत व्याख्यान झोडणारा. Ha-
 rang'uing *pr. p.* and *v. n.*

Harass (har'as) [Fr. *harasser*; prob. from O. Fr.
harer, to incite a dog, from the cry *har*, made
 in inciting a dog to attack.] *v. t.* to fatigue to
excess दमवणे, भागवणे, कष्टी करणे, श्रमविणे, श्रमी

करणे, कष्ट-श्रम देणे. २ (esp.) to weary by *importunity* बेजार करणे, जिकिरीस भाणणे, सतावणे, भंडावणे, सतावून-भंडावून सोडणे, नको नको-पुरेसे करणे, पिच्छा पुरविणे, छळणे. ३ to annoy or torment (an enemy) (शत्रूवर वारंवार व अकस्मात् घाले घालून) जेरीस भाणणे, गांजणे. Har'assed *pa. t. and p. p.* Har'asser *n.* कष्ट देणारा. २ छळणारा. ३ जेरीस भाणणारा. Har'assing *pr. p. and v. n.* Har'assment *n.* -the act. कष्ट *m. pl.* देणे *n.* २ छळणे *n.* ३—the state छळणूक *f.* छळ *m.* गांजणूक *f.*

Harbinger (här'bin-jer) [M. E. *herbergeour* -Fr. *auberge*. See Harbour. या शब्दाचा मूळ अर्थ "पुढे जाऊन जागा पाहून तयारी करणारा" असा होता.] *n.* a forerunner अग्रदूत *m.* जासूद *m.* २ a precursor (as of spring, &c.) आगमसूचक. H. v. t. to precede as a harbinger, to usher in (-ची) आगमसूचना देणे; as, "Thus did the star of religious freedom H. the day." Har'bingered *pa. t. and p. p.* Har'bingoring *pr. p. and v. n.*

Harbour (här'bër) [M. E. *herberwe*; prob. through O. Fr. *herberge* -O. Ger. *hereberga*, a military encampment -*heri*, and *bergan*, to shelter.] *n.* any refuge or shelter आश्रय (*pop.*) आसरा *m.* आश्रयस्थान *n.* थारा *m.* उभे राहण्याला जागा *f.* (*colloq.*). २ a port for ships, a haven (गलबते नांगरण्याचे) बंदर *n.* नांगरवाडा *m.* [FLOATING (i. e. deep-water).] तरते बंदर *n.* OPEN H. वाहते बंदर *n.* THE SPACE OPPOSITE TO THE MOUTH OF A H. वारा *m.* H. DUES बंदरजकात *f.* बंदरफी *f.* H. WATCH (गलबत नांगरून पडले असता ठेवलेला) बंदरपहारा *m.*] ३ (*glass-work*) a mixing box for materials (कांचेच्या कारखान्यांतील) मिश्रणपात्र *n.* H. v. t. to lodge, to shelter, to protect (-ला) आश्रय *m.* थारा *m.* देणे. २ (तुफानापासून गलबताचा) बचाव करणे, नांगरणे. ३ to cherish, to entertain (as thoughts, in the mind) (मनांत) बाळगणे -ठेवणे, धरणे, राहू देणे, थारा देणे. H. v. i. to take shelter (as in a harbour) आश्रय करणे. २ (बंदरांत) कांहीं वेळ राहणे -थोडा मुकाम करणे, बंदर करणे, नांगर टाकणे. Har'boured *pa. t. and p. p.* Har'boured *n.* आश्रयदाता *m.* २ मनांत बाळगणारा -ठेवणारा. Har'boursing *pr. p. and v. n.* Har'boursless *a.* निराश्रित, निराधार. Harbour-master *n.* बंदरमास्तर *m.* बंदराचा मुख्य अधिकारी *m.*

Hard (härd) [A. S. *heard*, Dut. *hard*. Allied to Gr. *kratys*, strong.] *a.* firm, solid, compact (applied to material bodies, and opposed to soft) कठीण, टणक, ताठ, राठ, दड, निबर, चिकट, चिवट, कणखर, (as wood, stone, apple, &c.). २ difficult: (a) (-to the mind) कठीण, अवघड, विकट, गहन, दुर्बोध, दुर्ज्ञेय; as "A H. problem." (b) (-to accomplish)

कठीण, अवघड, मुष्किलीचा, दगदगीचा, दुष्कर, दुःसाध्य;
 as, "A H. task." (c) (-to bear) कठीण, दुःसह, असह्य;
 कडक, कडकडीत, जबर; as, "H. winter; H. terms,
 H. times." (d) (-to control) कठीण, अनिवार्य,
 दुर्घर, जबरदस्त, प्रबळ; as, "The stag was too
 H. for the horse." (e) (to please or influence)
obdurate, unfeeling, cruel कठीण, कठोर, निर्दय,
 निष्ठुर, परुष, पाषाणहृदय, (दुसज्याचें) शहाणपण चालूं
 न देणारा; as, "A H. master or character." २ *un-*
just, oppressive कठीण, गैरवाजवी, जुलमी, जुलमाचा.
 ३ *rough* (as food), *sour* (as liquors) जाडा,
 भरडा, जाडा भरडा, रुक्ष, रुखा, कडक, आंबट, तल्लख
 (मद्य). ४ (Pron.) (said of certain consonants,
 as c in come) कठोर (व्यंजन). ५ *harsh* कठोर, कर्णकटु;
 as, "A H. tone." H. coal कठीण कोळसा m. H.
 and fast *naut.* न हालसें, जमिनीशीं (पाण्याच्या
 तळाशीं) लागून बसलेलें. H. lines कठीण प्रसंग m
 -दिवस m. pl. H. money coin or specie रोकड f,
 नाणें n, रोख पैसा m. H. pan (fig.) the fundamen-
 tal part of anything आधारभूत गोष्ट f, पाया m.
 H. water chem. water which contains lime or some
 mineral substance rendering it unfit for washing
 जड किंवा कठीण पाणी n, कठिनजल n. In H. condition
 in excellent condition for racing (said of race
 horses) शर्यतीला योग्य -लायक, कडक, तल्लख. H. adv.
 with urgency, diligently मेहनत करून, कष्टानें, आग्र-
 सानें, मोठ्या प्रयासानें, श्रमानें, मेहनतीनें, शिकस्तीनें,
 काळजीपूर्वक, जीव लावून -तोडून. २ with difficulty
 मोठ्या मुष्किलीनें, कसाबसा, कष्टानें, कसातरी, प्रयासानें,
 ढकलत ढकलत; as, "The vehicle moves H." ३ so
 as to raise difficulties अडचण उपस्थित करणारा
 करण्यासारखा; as, "The question is H. set." ४
violently, vehemently, (hence) rapidly झपाटून, झपा-
 ट्यानें, सपाटून, सपाट्यानें, जोरानें, रगडून, सोसाट्यानें,
 वेदम, बेसुमार, जलदीनें; as, "To rain or run H."
 [To KEEP H. AT ताणणें, चरकीं -चरकावर धरणें.] ५
close, near जवळ, नजीक, संनिध, पार्शी, लगत.
 H. BY अगदीं जवळ, जवळच, हाताशीं, कानाशीं.] H.
 pushed or run (for money) (पैशासंबंधीं) तारांबळ
 झालेला, धांदल उडालेला, गालण झालेला -उडालेला.
 H. up निकडीत, पंचाडतीत, अडचणीत, प्रसंगांत.
 To die H. to die only after a desperate struggle
 for life निरुपाय होऊन -धडपडून धडपडून मरणें. H.
 n. a ford or passage across a river or swamp
 (नदीतून किंवा दलदलीच्या भागांतून पलीकडे) उतरून
 जाण्याची वाट f, उतार m. Hard'en v. t. to make
 hard or harder कठीण -बळकट -मजबूत -घट्ट -दृढ -सुदृढ
 करणें, घट्टपणा आणणें, गोठवणें. २ to strengthen, to
 inure बळकट -घट्ट -सुदृढ करणें, घट्टवणें, बनवणें, तयार
 करणें, (-ची) संवय लावणें. ३ to confirm in wickedness
 निरुपाय होऊन -धडपडून धडपडून मरणें. H.

as, "H. not your heart." H. v. i. दृढ-कठीण-घट
 ढों, गोठणें, दढावणें. २ (bodily) दृढ-मजबूत-कठीण
 ढों, बनणें, कसणें, घटणें, जमणें, (in a bad sense)
 निरढणें or निरडणें, पुरढणें, निपटणें, पुरा बनणें, तयार
 होणें. ३ (a fruit, boil &c.) दाढणें, जारटणें.
 Hard'ened (pa. t. and p. p.) a. कठीण केलेला,
 घट झालेला. २ घटलेला, घटींढ, घोटींढ. ३ confirmed
 in error or vice (दुष्कर्मोत) निरढवलेला, निरडलेला,
 पुरढलेला, निपटलेला. ४ जारटलेला, जारट. Hard'ener
 n. कठीणपणा-ताठपणा आणणारा. २ (specif.) one
 who tempers tools हत्यारांना पाणी देणारा. Hard-
 ening pr. p. and v. n. making hard or harder
 कठीण-जास्त कठीण करणें n. २ that which hardens
 (as a material used for converting the surface
 of iron into steel) (हत्यारांना) पाणी देण्याचें द्रव्य n.
 Hard'er compar. a. Hard-favoured, H.-visaged
 a. रांकट, राठ, राठ शरीराचा-तोंडावळ्याचा, उग्र.
 Hard'favouredness n. (शरीराचा-तोंडावळ्याचा)
 राठपणा m, रांकटपणा m. Hard'featured a. Same
 as above. Hard'fisted a. having hard or strong
 hands (as a labourer) ताठ, रांकट, राठ, कणखर,
 बळकट, ताकदवान, सशक्त, मजबूत, भक्कम (गडी).
 २ covetous लोभी, चिकट, कंजुप, कृपण, कवडी न
 सोडणारा, कवडीचुंबक. Hard'fought a. निकरानें
 लढलेली (लढाई f), निकराचा, घनघोर (संग्राम m),
 तुमुल pop. तुंबळ (रण n-युद्ध n). Hard'handed a.
 See Hard'fisted a. Hard'headed a. sagacious,
 shrewd चलाख डोक्याचा, तीव्रबुद्धि, कुशाग्रबुद्धि,
 चाणाक्ष, दक्ष, अति तल्लख. Hard'headedness n.
 Hard'hearted a. निष्ठुर, पाषाणहृदयी, कठीण-कठोर
 मनाचा, निर्दय, कठिनहृदय. Hard'heartedness n.
 कठोरपणा m, निष्ठुरपणा m, निष्ठुरता f, नैष्ठुर्य n, &c.
 Hard'hood n. bravery, intrepidity धिटाई f, धारिष्ट
 n, धीटपणा m, छाती f, हिंसत f. २ बळकटपणा m, कण-
 खरपणा m, बळकटी f, ताकद f, सहनशक्ति f. ३ auda-
 ciousness, impudence घृष्टता f, धाष्टर्य n, बेमर्यादपणा
 m, अमर्यादपणा m, साहस n. Har'dily adv. boldly
 धिटाईनें, धीटपणानें. Har'diness n. कणखरपणा m.
 २ capability of endurance सोशिकपणा m, सहन-
 शक्ति f. Hard'ish a. Hard'laboured a. प्रयासानें
 साधलेला-केलेला. Hard'ly adv. with difficulty
 कष्टानें, मुष्किलीनें, प्रयासानें, सायासानें, श्रमानें,
 मोठ्या जुलमानें. २ unwillingly नाखुशीनें, कसाबसा,
 जुलमावर, जिवावर येऊन. ३ scarcely क्वचित्, विरळा,
 नाहीच म्हटलें तरी चालेल अशा बेतानें. N. B.:—The
 sense is often idiomatically expressed by the
 reduplication of a verb; as, मी घरास पोंहचलों न
 पोंचलों इतक्यांत पाऊस आला = I had hardly got
 home when the rain came. ४ harshly, roughly
 कठोरपणानें, निष्ठुरतेनें. Hard'mouthed a. not sensible
 to the bit (said of a horse) लगामीस न जुमानणारा

घोडा), न आवरणारा, सुकान, बेकाम. Hard'ness *n.* (*lit. or fig.*) कठिणपणा *m.*, काठिन्य *n.*, कठोरपणा *m.*, कणखरपणा *m.*, टणकपणा *m.*, टणकाई *f.*, चिंचटपणा *m.*, दृढपणा *m.*, दृढता *f.*, दारुण्य *n.*, &c. २ दुर्ज्ञेयता *f.*, दुर्बोधता *f.* ३ दुस्साध्यता *f.* ४ *chem. the peculiar quality exhibited by water which has mineral salts dissolved in it* जडता *f.*, काठिन्य *n.* ५ (वैशाची) चणचण *f.*, चडचड *f.* Hard'ship *n.* *that which is hard to bear* (as privation, toil, &c.) संकट *n.*, कठीण-अवघड-जड गोष्ट *f.*, ओझे *n.* २ जाच *m.*, कष्ट *m. pl.*, श्रम *m. pl.*, हाल *m. pl.* [To SUFFER HARDSHIPS कष्ट सोसणे, हाल-जाच काढणे.] Hard'ware *n.* *ironmongery* लोखंडी (जड) सामान *n.* Har'dy *a.* *stout, strong* टणक, मजबूत, कणखर, बळकट, लोखंडी (constitution), रांकट, राठ, चिकट, काटक, धडधाकड, भक्कम. [HARDY AND IRON FRAME वज्रदेह *m.*, वज्रशरीर *n.*] २ *bold* धीट, धाडशी, धारिष्टवान, हिंमती; as, "Hap favours the H. man." ३ (in a bad sense) *shameless* निर्लज्ज, कोडगा, बनलेला, निरडवलेला.

Hards (hårdz) [A. S. *heordan*, *hards.*] *n. pl. the refuse or coarse part of flax* तागांतील कचरा *m.*

Hare (här) [A. S. *hara*, Dut. *haas*, Ger. *hase*, Sk. शश.] *n.* ससा *m.*, खरगोस *m.*, शश *m.*, शशक *m.* २ *astron. Lepus* ससा *m.*, शशकतारकापुंज *m.* H. and hounds दौडपकडीचा खेळ *m.*, सशाकुभ्यांचा खेळ *m.* या खेळांत दोन गडी सशांप्रमाणे पुढे धांवावयास लागून बाकीचे शिकारी कुभ्यांप्रमाणे त्यांचा पाठलाग करितात. Hare'-brained *a.* *having or showing no more brains or sense than a hare, reckless, heedless* सरफाट्या काळजाचा, निधळ्या छातीचा, अविमृश्यकारी.

Hare'-hearted *a.* *timorous, timid* भितरा, भागुबाई, छंडी, बायको (*fig. and colloq.*). Hare'-hound *n.* ससेपारधी कुत्रा *m.* Hare'lip *n.* *a fissure in one or both lips, generally the upper lip, like that of a hare* रावखंडा ओंठ *m.*, तुटका-फाटका ओंठ *m.* Hare'-lipped *a.* रावखंडा, रांवा, ओंठतुटका. To hold with the hare and run with the hounds *to be with both sides at once* दुटप्पी वर्तन ठेवणे, धरसोड करणे.

Harem (há'rem) [Ar. *haram*, anything forbidden -*harama*, to forbid.] *n.* (written also *haram* and *hareem*) *the portion of a (Muhammedan) house allotted to females* जनानखाना *m.*, अन्तःपुर *n.*, स्त्रीगृह *n.*, अवरोध *m.* (Sk.). २ *the family of wives and concubines belonging to one man* जनाना *m.*, अन्तःपुरांतील स्त्रिया *f. pl.*, कबिला *m.*, परिग्रह *m.*

Hark (härk) [O.E. *herken*. See Harken. Now rare except in the imperative form used as an interjection, *Hark!* listen.] *v. i.* *hearken*, which see. ऐका! ऐक! To H. back *to go back for a fresh start* (पुन्हां सुरवात करितांना) मूलपदावर येणे, प-हिल्या ठिकाणावर येणे. Hark'en *v. t. & i.* ऐकणे.

N. B.—*Hark* is now rarely used as a verb except in the imperative form used as an interjection.

Harlequin (här'le-kwin or -kin) [Fr. *arlequin*, formerly written also *harlequin*, prob. the same as O. Fr. *Hellequin*, a devil in medieval legend. याचा मूळ अर्थ '(इटालिअन) प्रहसनांतील थट्टेखोर पात्र' असा होता.] *n.* a buffoon, a merry-andrew विदूषक *m.*, मस्क्या *m.*, वैहासिक *m.* H. v. i. to make sport by playing ludicrous tricks (वेष्टगळ वेष्टा करून) मस्करी करणे -गंमत दाखविणे. H. v. t. to conjure away नजरबंद करून लांब नेणे -चूर करणे. Har'lequinade *n.* ज्यांत विदूषकांचे काम पुष्कळ असते असा खेळ *m.*, विदूषकप्रधान प्रहसन *n.*

Harlot (här'lot) [O. Fr. *arlot*, *herlot*, a base fellow. Of uncertain origin; perhaps from O. H. Ger. *kerl*. या शब्दाचा मूळ अर्थ "हलक्या -नीच कुळांतील" किंवा "हलकट वर्तनाचा, लफंगा, आमठ्या" असा होता. परंतु हल्ली त्या अर्थी याचा उपयोग करित नाहीत.] *n.* a prostitute कसबिणी *f.*, वेश्या *f.*, रांड *f.*, रंडी *f.*, गणिका *f.*, वारांगना *f.* (Sk.), पण्यांगना *f.* (Sk.), धारवधू *f.*, बाजारबसवी बायको *f.*, कलावंतीण *f.*, कंचनी *f.*, बाजारीण *f.*, बाजारची खाट *f.*, वेसवा *f.*, रूपाजीवा *f.*, मालजादी *f.*, उष्टी पत्रावळ *f.* २ *strumpet* छिनाल स्त्री *f.*, व्यभिचारिणी *f.*, कुलटा *f.*, असती *f.*, असाध्वी *f.*, शिनळ -शिंदळ बायको *f.* H. a. wanton, lewd उनाड, छिनाल. H. v. i. कसबिणीचा धंदा करणे. २ शिंदळकी करणे. Har'lotry *n.* prostitution वेश्यावृत्ति *f.*, कसबिणीचा धंदा *m.* २ lewdness छिनाली *f.*, शिनळकी *f.*, शिंदळकी *f.* ३ anything meretricious बाह्यरुचिर -दिखाऊ वस्तु *f.*, दिखाऊपणा *m.*, बाह्यशोभा *f.*, बाह्यरुचिरता *f.*

Harm (härm) [A. S. *hearm*, akin to Ger. *harm*, grief; cf. Sk. श्रम, toil, fatigue.] *n.* injury इजा *f.*, दुखापत *f.*, अपकार *m.*, उपद्रव *m.*, अपाय *m.*, पीडा *f.*, दुःख *n.* २ damage, detriment नुकसान *n.*, नुकसानी *f.*, नाश *m.*, हानि *f.*, क्षति *f.*, खराबी *f.* [WHAT H. DOES IT DO TO YOU? त्यांत तुझे काय जाते?] ३ moral wrong दोष *m.*, अपराध *m.*, पाप *n.*, गुन्हा *m.* H. v. t. to injure दुखापत -अपकार करणे, दुःख देणे, उपद्रव करणे -देणे. २ to damage (-चें) नुकसान -हानि करणे. ३ to wrong गुन्हा -अपराध करणे *g. of s.* Harm'ed *p. t.* and *p. p.* Harm'ful *a.* अपायकारक, अपकारक. २ घातुक, नुकसान करणारा. Harm'fully *adv.* Harm'fulness *n.* Harm'ing *pr. p.* and *v. n.* Harm'less *a.* innocent गरीब, निरुपद्रवी, बापडा, बापुडवाणा, सालस. २ unhurt शाबूत, इजा न पोंचलेला, सुरक्षित, सुखरूप. ३ निर्दोष, निरपराध, निष्पाप. Harm'lessly *adv.* Harm'lessness *n.* निरुपद्रवीपणा *m.* २ सुरक्षितपणा *m.*, सुखरूपता *f.* ३ दोषराहित्य *n.*, निरपराधता *f.*

Harmonic *a.* See under Harmony.

Harmony (här'mo-ni) [Fr. *harmonie* -L. *harmonia*—Gr. *harmonia*—*harmos*, a fitting-areis,

to fit.] *n.* Harmonies. *pl.* just adaptation of parts to each other मेळ *m*, मिलाफ *m*, एकपणा *m*, अनुरूपता *f*, आनुरूप्य *n*, परस्पराविरोध *m*. २ (in facts, opinions &c.) ताळा *m*, मेळ *m*, जम *m*, एकवाक्यता *f*, एकोपा *m*, एकी *f*, ऐकमत्य *n*, अविरोध *m*, अविरोधिता *f*, (मत-) संवाद *m*, मिळतेपणा *m*. ३ *peace and friendship* स्नेह *m*, स्नेहभाव *m*, एकोपा *m*, एकी *f*. ४ (एकाच गोष्टीसंबंधानें प्रतिपादन केलेल्या निरनिराळ्या पत्रांची) सुसंगत जुळणी लावणारा ग्रंथ *m*, संगतिदर्शक -अविरोधदर्शक -ऐक्यदर्शक ग्रंथ *m*. ५ *mus.* (a) स्वरैक्य *n*, स्वरसंताद *m*, स्वरमेलन *n*, एकतान *m*, स्वरांचा मेळ *m* -जोड *f* -जुळणी *f*. (b) स्वरशास्त्र *n*, स्वरमेलनशास्त्र *n*. Harmon'ic,-al *a.* concordant जुळणीचा, सुसंगत, अविरोधी, संदर्भयुक्त, मेळाचा, जमाचा. २ *harmonious* (a) स्वरमेळाचा, स्वरैक्याचा, स्वरैक्यासंबंधीं, एकतान, समस्वर, मिलाफाचा; (b) मधुर, कर्णमधुर, गोड. ३ *math. having relations or properties bearing some resemblance to those of musical consonances* हरात्मक, समस्वर, गायनात्मक, एकतान, गायनाची (श्रेढी). Harmon'ica *n.* जलतरंग *m*. २ लहान हातवडीनें वाजविण्याची बाजाची पेटी *f*. Harmon'ically *adv.* harmoniously मिलाफानें, एकतानतेनें, एकपणानें. २ *in respect to harmony* स्वरैक्यदृष्ट्या, तालशुद्धीनें. ३ एकतानतेनें. Harmon'ics *n. pl.* the doctrine or science of musical sounds स्वरशास्त्र *n*. Harmo'nious *a.* symmetrical जुळणारा, जुळता, सुसंगत, एका मेळांत बसणारा, एकतान, मिळता. २ *living in peace and friendship, marked by agreement of feeling or sentiment* एकसारखा विचार किंवा एकसारखी भावना असणारा, सलोख्याचा, एकदिलाचा, एकमताचा, सलोख्यानें राहणारा, मित्रत्वाचा. ३ *vocally or musically concordant* एकस्वर, एकतान, एकताल, एकराग. Harmo'niously *adv.* Harmo'niousness *n.* सुसंगतता *f*, ताळा *m*, मेळ *m*, संगति *f*. २ सलोखा *m*. ३ स्वरैक्य *n*, तालसमता *f*. Har'monist *n.* स्वरज्ञानी, स्वरज्ञ. २ *a musical composer* शास्त्रशुद्ध संगीतकार *m*. Harmo'nium *n.* a musical instrument in which the tones are produced by forcing air by means of a bellows (वाजविण्याची) बाजाची पेटी *f*, हारमोनियम *m*. Harmoniza'tion *n.* एका सुरांत आणणें *n*, एकस्वरीकरण *n*, एकतानीकरण *n*, मेळ बसवणें *n*. Har'monize *v. t.* to cause to agree जुळवणें, जुळविणें, जमविणें, जुगवणें, मेळ बसविणें, मिळणी करणें, एकतान-संवादी करणें. २ *mus.* सूर जमविणें, एकसुरांत बसविणें. H. *v. i.* to agree (in action, sense, purport, effect on the mind, &c.) (-शीं) जुळणें, जमणें, जम बसणें *g. of s.* २ *to be in peace and friendship* सलोख्यानें-मिलाफानें -इकतानानें राहणें -असणें, मित्रत्वानें राहणें -नांदणें. ३ *to form a concord* सूर जमणें, एकसूर -एकस्वर होणें. Har'monizer *n.*

N. B.:—Note the meanings of the English

words: Harmony, Melody, and Rhythm. Harmony = स्वरसंवाद, स्वरैक्य, अनेक विजातीय परंतु रक्तिजनक स्वरांचा एकाच काळीं उच्चार करून तान किंवा चीज गाण्याची किंवा वाजविण्याची पद्धत. ही आर्यसंगीतांत प्रचलित नाही. Melody = आलाप. एकाच वेळीं एकाच स्वराचा उच्चार करून तान किंवा चीज गाण्याची किंवा वाजविण्याची पद्धत *f.* Rhythm = लय. तालाची आवृत्ति करून अव्याहत चालणारी मात्रांची गति.

N. B.:—Harmonic progression हरात्मकश्रेढी, समस्वर-श्रेढी, एकतानश्रेढी, गायनश्रेढी. In Sanskrit श्रेणी is used for श्रेढी. In this connection it should be remembered that Arithmetical progression is गणितश्रेणी or व्यक्त-श्रेणी, and that Geometrical progression is भूमिति-श्रेणी or गुणोत्तरश्रेणी. In this latter equivalent गुणोत्तर- is the Sanskrit equivalent for 'common ratio.' In translating the mathematical terms Harmonic analysis, H. function, H. motion, H. pencil, H. points, H. polar, H. ratio, H. resistance, H. section, and H. system, put either of हरात्मक, एकतान, समस्वर, and गायनात्मक for Harmonic, and पृथक्करण = analysis; फल = function; गति = motion; सूचि = pencil; बिंदु = point; ध्रुव = polar; निष्पत्ति = ratio; प्रतिरोध = resistance; खण्ड = section; संप्रदाय = system. Thus, Harmonic analysis = हरात्मक -एकतान -समस्वर -गायनात्मक पृथक्करण, and so on for other terms.

Harness (här'nes) [O. Fr. *harneis*, Fr. *harnais*, *harnois*, armour. Cf. *Iron*. या शब्दाचा मूळ अर्थ "योद्ध्याचा किंवा घोड्याचा लष्करी सरंजाम -पोषाख" किंवा "उरखान, कवच" असा होता.] *n.* the equipment of a draught or carriage horse (गाडीच्या घोड्याचा) सरंजाम *m*, ओढ *f*, ओढण *f*, अश्वसामग्री *f*. २ the part of a loom comprising the heddles, with their means of support and motion, by which the threads of the warp are alternately raised and depressed for the passage of the shuttle वया (heddles) व त्या खालींवर करण्याचा सरंजाम *m*. To die in H. to die with armour on लढतां लढतां मरणें. २ (hence, collog.) to die while actively engaged in work or duty शेवटपर्यंत काम करित असतां मरणें. H. v. t. to equip or furnish for self-defence सरंजाम -सामुग्री देणें, स्वसंरक्षणाची तयारी करून देणें. २ to make ready for draught सरंजाम घालणें, (गाडीला) जुंपा-वयास तयार करणें, खोगीर चढविणें. Har'nesser *n.* Har'ness-cask *n.* naut. (called also *harness tub*) (गलबतावरील) खलाशांचे खाण्याचे खारे पदार्थ देवण्याचें पिंप *n*.

Harp (härp) [A. S. *hearpe*, Ger. *harfe*.] *n.* सारंगीसारखें तंतुवाद्य *n*, हार्प *f*. [JEW'S or JEWISH H. मोरचंग *m*, चंग *m*.] २ astron. a constellation of this name सारंगी *f*, स्वरमंडळ *n*. H. v. i. हार्प वाजविणें. २ to dwell on, or recur to, a subject tediously and monotonously (usually with *on* or *upon*) तीच

तीच गोष्ट घोकणे, (कंटाळा येईपर्यंत त्याच त्याच गोष्टीची; घोकणी करणे, आंकणकडवें लावणे, छंद-जपमाळ घेणे, जपणे. [To H. ON ONE STRING एकाच गोष्टीचा जप करित वसणे, एकच गोष्ट घोकणे.] H. v. t. (हार्प) घाजविणे. २ to give voice to स्पष्ट बोलून सांगणे, उच्चर बोलून दाखविणे. ३ to hit upon शोधून काढणे. Harp'er, Harp'ist n. हार्पवाला m, हार्प वाजविणारा m. Harp'ing a.

Harpoon (här-pöön') [Fr. harpon -O. Fr. harpe, a dog's claw, clamp, harpin, boat-hook, L. harpa, Gr. harpe, sickle.] n. a dart for striking and killing whales or large fish मोठे मासे मारण्याची धरची f. H. v. t. धरचीने (मोठे मासे) मारणे. Harpooner', Harpoon'er n.

Harpsibord (härp'si-kord) [See Harp and Chord.] n. एक प्रकारचे तंतुवाद्य n.

Harpy (här'pi) [L. harpyia-Gr., pl. harpyiai, 'snatchers', symbols of the storm-wind harpazein, to seize.] n. (Gr. myth.) ग्रीक लोकांनी पुराणांतरीं वर्णिलेला स्त्रीचे तोंड व गिधाडाचे धड असलेला हिंस्र राक्षस m, स्त्रीगृध्र m. २ a rapacious person, an extortioner (दुसऱ्यावर) धाड घालणारा मनुष्य m, (fig.) गिधाड n.

Harridan (har'i-dan) [Fr. haridelle, a jade.] n. a worn-out strumpet वृद्ध वेश्या f, उष्टी पन्नाबळ f.

Harrier (har'i-ér) [Formed from hare, like graz-i-er.] n. (written also harier) a small kind of dog with a keen smell, for hunting hares सशाची शिकार करणारा (कुलुंग्या जातीचा) -ससेपारधी कुत्रा m.

Harrow (har'ö) [A. S. harwe; cf. Icel. herfi, Dan. harv.] n. an implement of agriculture usually made of wood or iron toothed with spikes for smoothing and pulverising ploughed land, and for covering seeds sown दांताळें n, दांताळ n, दांता m, फांसाटी f, फेंसाटी f, मैद m, अळें n, फण m, झंगा m, कुळव m, झोंपा m, गुठा m, गुठें n. These are some of the kinds of H. H. v. t. to draw a harrow over गुठावणे, पाळी घालणे, कुळवणे, फेंसाटणे, वखरणे. २ to lacerate, to harass, to vex कांट्यावर ओढणे -घालणे, (-ची) कुतरओढ करणे, बेजार करणे, जेरीस आणणे. Har'rowed pa. t. and p. p. Har'rower n. Har'rowing pr. p. and v. n.

Harry (har'i) [A. S. hergian, to lay waste, as is done by an army.] v. t. to plunder, to ravage, to lay waste लुटणे, लुटून फस्त -उजाड -उध्वस्त करणे. २ to worry, to harass छळणे, पिडणे, गांजणे, बेजार करणे.

Harsh (härsh) [M. E. harsk, from a root found in Dan. harsk, rancid, Ger. harsch, hard. See Hard a.] a. rough, disagreeable: (a) -to the touch खडबडीत, खरखरीत, खरवरीत. (b) -to the taste आंबट, आंबटढाण, रुक्ष, अस्निग्ध. (c) -to the

ear कर्णकटु, कर्णकठोर, कर्कश, कठोर, दुःआप्य.
 (d) -to the feelings कठोर, निष्ठुर, परुष, करडा,
 झोहभावरहित. २ (painting, drawing, &c.) having
 violent contrasts of colour, or of light and shade
 विजातीय (रंग), परस्परविरुद्ध. Harshly adv. Harsh-
 ness n. खडबडीतपणा m. २ आंघटपणा m, आंघटाई f.
 ३ कर्णकटुता f, कर्कशपणा m. ४ निष्ठुरता f, कठोरपणा
 m, पारुष्य n.

Harslet, See Haslet.

Hart (härt) [A. S. heort.] n. a stag, the male of
 the red deer हरिण (pop.) हरण m. or n. Hart'shorn
 n. हरणाचें शिंग n. २ chem. a solution of ammonia,
 orig. a decoction of the shavings of a hart's horn
 अमोनियाचें द्रवमिश्रण n. हें हरिणाच्या शिंगांच्या भुकटी-
 पासून मूळ करण्यांत आल्यामुळें त्यास हें नांव पडलें आहे.

Harum-Scarum (hā'rum-skā'rum) [Prob. compound-
 ed of an obs. v. hare, to affright, and scare.]
 a. flighty, wild, rash धांदल्या, धांदला, धांदरट,
 घोंटाळ्या, हूड, गडबड्या, उत्पाती. A harum-scarum
 fellow शेखचिछी.

Harvest (här'vest) [A. S. hærfest, autumn.] n.
 the time of gathering in the crops or fruits हंगाम
 m, फसलहंगाम m, फसळ f, कापणीची वेळ f,
 कापणीचे दिवस m. pl., सुगी f. २ the crops gathered
 in, fruits पीक n, फसळ f. [ABUNDANT H. सुपीक
 n, सुगी f. AUTUMNAL H. खरीप n. VERNAL H. रबी
 or रवी f, रवी धान्य n] ३ the product of any labour,
 reward श्रमाचें चीज n -फल n, मोबदला m, बक्षिस
 n, नफा m, फायदा m, फळ n. H. v. t. to reap and
 gather in (as a crop) पीक काढून घेणें -गोळा करणें
 -जमविणें. Har'vester n. Har'vest-home n. the time
 of harvest मळणी काढण्याचे दिवस m. pl., फसळ-
 हंगाम m, नवें n, नवीनवाळ f, पिकाचा हंगाम m. २ the
 feast held at the bringing home of the harvest, and
 also the song sung at the time फसळहंगामाचें
 जेवण व गाणें n, मळणीचें जेवण n. ३ a service of
 thanksgiving at harvest-time खलयज्ञ m. Har'vest-
 ing pr. p. and v. n. Har'vestless a. lacking
 in crops बिनपिकाचा, नापीक. Har'vestman n.
 Harvestmen pl. मळणकरी. Har'vest-moon n. मीन-
 राशीचा पूर्ण चंद्र m, समोदयकालिक चंद्र m. Har-
 vestry n. -the act. पीक गोळा करणें n. २ पीक n.

Hash (hash) [Fr. hacher -hache, hatchet.] n. that
 which is hashed, a mixed dish of meat and
 vegetables in small pieces खिमा m. २ something
 hashed up again, a mixture and preparation of old
 matter जुना नवा माल एकत्र करून तयार केलेलें मिश्रण
 n, नव्याजुन्याची भेसळ f -खिचडी f. H. v. t. to mince
 and mix, to chop small खिमा करणें, फोडी f. pl.
 -खुरचा f. pl. पाडणें g. of o., चोचावून तुकडे करणें g. of o.

Haslet (has'-let) [Fr. hetelettes, broil -haste, spit.]

n. the edible viscera (as the heart, liver, &c.) of a beast, esp. of a hog पशूचे (विशेषकरून डुकराचे) पोटांतील खाण्यासारखे अवयव m. pl.

Hasp (hasp) [A. S. *hæpse*, a clasp.] *n. the clasp of a padlock कडी f. २ a spindle to wind yarn or thread on (सूत गुंडाळण्याची) चाती f. H. v. t. कडी घालणे -लावणे.*

Hassock (has'uk) [W. *hesgog*, sedgy -*hesg*, sedge.] *n. a thick mat for kneeling on in church देवळांत प्रार्थनेचे वेळीं गुडघे टेकण्याची गवताची जाड चटई f.*

Hastate, Hastated (has'tāt,-ed) [L. *hastatus*-*hasta*, spear.] *a. shaped like a spear भाल्यासारखें, भाल्याच्या आकृतीचें, भालाकार.*

Haste (hāst) [O. Fr. *haste* (Fr. *hate*), of Ger. origin, Dut. *haast*. All perhaps from the root of Eng. *hate* in an earlier sense of, to pursue.] *n. celerity of motion, swiftness (applied only to voluntary beings, as men and other animals) शीघ्रगति f, त्वरा f, जलदी f. २ hurry, urgency धांदल f, घाई f, जलदी f, निकड f, तांतड f, चपळाई f, लगबग. f. ३ rashness, vehemence उतावळ or उतावळी f, आवेग m, गडबड f. To make H. जलदी f -त्वरा f. करणे. H., Hasten v. t. to hurry on, to drive forward घाई करणे, जलदी -त्वरा करणे, जलदीवर -त्वरेवर घेणे -आणणे, लवकर घडवून आणणे. H. v. i. to move with speed जलदी -त्वरा करणे, लगबगीने चालणे -जाणे -येणे. २ to be in hurry धांदलींत -गडबडींत -गदींत असणे. Has'tener n. Has'tily adv. in haste घाईने, जलदीने, त्वरेने, लवकर, चपळाई करून. २ without due reflection, rashly उतावळीने, उतावळेपणाने, धांदरटपणाने, मागे पुढे पाहिल्यावांचून, (मागचा पुढचा) विचार न करितां, हूडपणाने, अलडपणाने. ३ Shakes. passionately, impatiently रागाचे भरांत -आवेशांत, तापटपणाने, लगबगीने. Has'tiness n. जलदी f, त्वरा f, घाई f, चपळाई f. २ उतावळ or उतावळी f, धांदल f, अविचार m, अमिबेक m. ३ संताप m, राग m, लगबग f. Has'tings n. pl. early vegetables हळवा भाजीपाला m. Has'ty a. (-of persons) precipitate, rash धांदरट, अविचारी, हूड, अलड, अविमृश्यकारी. २ (-of things) घाईघाईने -उतावळीने केलेला. ३ धांदलीचा, उतावळीचा. ४ तापट, रागाचा, रागीट.*

Hat (hat) [A. S. *hæt*, connected with Sk. छद्, to cover.] *n. a covering for the head (साहेबी) उभी टोपी f. [H. BLOCK टोप्या करण्याचा ठोकळा m. THE EIGHTEEN HATS the European or hat-wearing nations अठरा टोपीवाले, अठरा टोपकर, अठरा टोपस. TO PASS AROUND THE H. वर्गणी गोळा करण्यासाठीं टोपी फिरविणे.] H. -band n. टोपीवर गुंडाळण्याची पट्टी f. H.-box n. टोपी ठेवण्याची पेटी f. Hat'ted a. टोपी घातलेला. Hat'ter a. टोप्या करणारा -विकणारा, टोपीकार, टोपीवाला.*

Hatch (hach) [Fr. *hacher*, to chop, to hack.] *v. t.*

to shade by minute lines crossing each other in drawing and engraving (रेखाचित्र किंवा खोदकाम करितांना) परस्परांस छेदणाऱ्या सूक्ष्म रेखांची छटा देणे.
Hatch'ing n. crosshatching, same as above.

Hatch (hach) [A. S. *haca*, the bar of a door; Dut. *hek*, a gate.] n. a door with an opening over it, a wicket (वरून मोकळा असलेला) जाळीचा दरवाजा m. २ a frame in a river, for catching fish (मासे धरण्याकरितां नदीत लावलेली) जाळी f. ३ a flood-gate उघडी f, सांड f. ४ (a) a hatch-way गलबताच्या किंवा वखारीच्या मजल्यांतून माल खालीवर नेण्याकरितां ठेवलेली चौकोनी जागा f, मजल्यांतील चौकोनी मार्ग m. (b) a cover used in closing it असला चौकोनी मार्ग झांकण्याची ताडपत्री f. To batten down the H.s गलबताच्या मजल्यावरील दारे (ताडपत्री टाकून) बंद करणे. To be under H.s कैदेत असणे.
Hatch v. t. (झांकण टाकून) दार बंद करणे.

Hatch (hatch) [Lit., to produce young by sitting in a hatch or coop, a hatch being anything made of cross bars of wood (Skeat.); hence, the same word as Hatch, a door.] v. t. to produce (especially from eggs, as young) by incubation जब देऊन अंडे फोडणे, (पिल्ले बाहेर काढण्यासाठीं) अंड्यास जब देणे. २ to originate, to plot, to concoct कट-व्यूह रचणे, बेत करणे. H. v. i. to produce young (said of eggs) (अंड्यांतून) पिल्ले बाहेर पडणे. २ to be advancing toward maturity वाढत्या मार्गास असणे. H. n. -the act. पिल्ले काढणे n. २ development, disclosure, discovery वाढ f, वृद्धि f, आविर्भाव m (lit.). ३ a brood वीण f, बेत n.
Hatch'er n. an incubator (कृत्रिम) जब देण्याचे यंत्र n. २ a plotter कूट-व्यूह रचणारा.

Hatchel (hach'el) n. Same as Hackle. ताग विंचरून साफ करण्याची पिंजणी f -मोठी फणी f. H. v. t. फणीने (ताग) विंचरून साफ करणे. २ (colloq.) to tease, to worry त्रास देणे -आणणे, छळणे, पुरेसे करणे.
Hatch'eler n.

Hatchet (hach'et) [Fr. *hachette* -*hacher*, to chop.] n. a small axe कुन्हाड f, फरशी f, परशु pop. परश m, तबल m. २ specif. a tomahawk उत्तर अमेरिकेतील लोकांचे युद्धोपयोगी शस्त्र n -परशु m. To bury the H. समेट -तह करणे, मित्रत्व -स्नेह संपादणे. To take up the H. युद्ध-लढाई सुरू करणे. H.-faced a. sharp-visaged उग्र मुद्रेचा.

Hatchment (hach'ment) [Corrupted from achievement.] n. the escutcheon of a dead person placed in front of the house मृत सरदाराची त्याच्या घरासमोर लावलेली कुलचिन्हांकित ढाल f.

Hatchway (hach'wā) See under 2nd Hatch ४.

Hate (hāt) [A. S. *hatian*, to hate. Hate is from the same root as Haste, and orig. meant, to

pursue, then to persecute, to dislike greatly.]
v. t. to dislike intensely अत्यंत द्वेष -तिटकारा
 तिरस्कार करणे *g. of. o., डोक्यांत सलणे in. con.*
g. of. s., वैर -दुस्मानी धरणे -करणे. २ to be very
unwilling (followed by an inf., or a substantive
clause with that) न आवडणे in. con. with ला of s.,
 (एखादी गोष्ट करण्यास) नाराज -नास्तुप असणे; as,
 "To H. to get into debt." ३ *Script. to love less,*
relatively (-वर) कमी प्रीति करणे. H. n. extreme
dislike, hatred, detestation (oppo. to love) द्वेष m,
 तिरस्कार *m,* तिटकारा *m,* वैर *n,* आदावत *f,* दुस्मानपणा
m. [CONCEALED H. गोवरीची आग f, झांकलेले वैर n.
 DIRE AND DEADLY H. (between two parties) बारावा
 बृहस्पति *m.* FIXED AND DEADLY H. उभा दावा *m,* उमें
 वैर *n,* हाडवैर *n,* खडाष्टक *n.* INNATE or INSTINCTIVE
 H. जातिवैर *n,* स्वभाववैर *n.*] Hat'able *a.* द्वेष्य,
 द्वेषणीय, तिटकारा येण्यासारखा, द्वेषार्ह, द्वेषास्पद. Hate'
 ful *a. (R.) manifesting hate* द्वेष करणारा, द्वैर धर-
 णारा. २ *odious, exciting hate* द्वेषार्ह, द्वेषणीय, द्वेष्य,
 द्वेषास्पद, खंवचट, आंगळ, कुत्सनीय. Hate'fully *adv.*
 Hate'fulness *n.* द्वेषार्हता *f,* &c. Hat'er *n.* द्वेष
 करणारा, विद्वेषक. Ha'tred *n.* द्वेष *m,* वैर *n,* दावा *m.*
 Hauberk (haw'berk) [O. Fr. *hauberc*—O. Ger. *hals,*
 the neck, and *bergan,* to protect.] *n. a coat of mail*
formed of rings interwoven (लोखंडी लहान लहान
 वाटोक्या कड्या एकमेकांत गुंफून केलेले) चिलखत *n.*
 Haughty (haw'ti) [M. E. *hautein*—O. Fr. *hautain,*
haut, high—L. *altus, high.* याचा मूळ अर्थ 'उंच, उत्तंग'
 असा होता.] *a. (of persons) contemptuously proud,*
arrogant मगरूर, अति गर्विष्ठ, ताठ, बेगुमान, दिमाखी,
 दिमाखखोर, चढेल, तोरेखोर, अविनीत, मद्रमस्त. २ (of
 things) *indicating haughtiness* दिमाखाचा, मग-
 रुरीचा, तोऱ्याचा. Haught'ily *adv.* मगरुरीने, गर्वि-
 ष्टपणाने, आढ्यतेने, दिमाखाने, बेगुमानपणाने. Haught'i-
 ness *n.* मगरुरी *f,* दिमाख *m,* आढ्यता *f,* गर्व *m,* अभि-
 मान *m,* बेगुमानपणा *m,* तोरा *m,* ताठा *m,* बद्रमस्ती *f,* &c.
 Haul (haul) [A. S. *holian,* to get; Ger. *holen,* to
 fetch or draw.] *v. t. to draw or pull with violence*
or force, to drag ओढणे, खेंचणे, ओढीत-खेंचीत नेणे,
 जबरदस्तीने खेंचणे. To H. over the coals *colloq. to*
call to account, to scold or censure हाताशी धरणे,
 झाडणे, खरडपट्टी काढणे, हांसडणे. To H. to the wind
naut. गलबताची नाळ वाऱ्याच्या दिशेकडे वळविणे.
 H. *v. i. to change the direction of a ship by*
hauling the wind वाऱ्याच्या दिशेकडे नाळ वळवून
 गलबताच्या गतीची दिशा फिरविणे. २ *to pull apart*
 (as oxen) (गाडीच्या बैलाने) बाहेर ओढ घेणे. To H.
 around *naut. (said of wind) होकायंत्राप्रमाणे (वारा)*
 वाहणे. To H. off *to withdraw, to draw back* माघार
 घेणे, पाऊल मागे घेणे, चार पावले दूर सरणे. H. *n.*
a violent pull (जोराचा) हिसका m. २ (a) a single

draught of a net (एका जाळ्यांत सांपडलेले) जाळें ओढलें असतां त्यांत एकंदर मिळालेले मासे *m. pl.* (b) एका क्षपाच्यास झालेली मिळकत *f.* & *the distance through which anything is hauled* (as freight) (माल, ओढें इ० ओढून किंवा वाहून नेलेलें) अंतर *n.* मजळ *f.* पड्डा *m.* Haul'age *n.* -the act. ओढीत नेणें *n.* ओढणें *n.* & *charge for hauling* (गळबत किंवा माल) वाहून नेण्याबद्दल -ओढीत नेण्याबद्दल पडणारा आकार *m.* खर्च *m.* नेणावळ *f.* वाहणावळ *f.* Haul'er *n.*

Haulm, Haum (hawm) [A. S. *healm*; akin to Dut. *halm*, L. *calamus*, Gr. *kalamos*, a reed.] *n.* straw, stubble (धान्याच्या पार्तीचा) बुंधा *m.* बुडखा *m.* बोखा *m.* काडी *f.*

Haunch (häns) [Fr. *hanche* -O. Ger. *ancho*, the leg, of the same root as *ankle*.] *n.* the part between the last rib and the thigh कमरेचा खवाटा *m.* मांडीचा खुबा *m.* मांड *f.* & the hind part, the rear पार्श्वभाग *m.* मागची बाजू *f.* पिछाडी *f.* & arch. the middle part between the vertex or crown and the springing of an arch खवाटा *m.* मध्यापासून वांकणापर्यंतचा कमांनीचा कोणत्याही बाजूच्या मध्याचा भाग *m.* Haunch'ed *a.* Haunch'less *a.* Haunch'y *a.*

Haunt (hänt) [Fr. *hanter*, acc. to Littré, a corr. of L. *habitare*.] *v. t.* to frequent, to follow importunately जाणें येणें ठेवणें -करणें, फेऱ्या घालणें -टाकणें, जाण्यायेण्याची रहाळ असणें *in. con.*, वर्दावळ ठेवणें. & to frequent or visit (as a ghost or apparition) (भूत) पाठीस लागणें, भूतसंचार -पिशाचसंचार असणें *in. con.*; भुताचा उपद्रव होणें -असणें with ला of o. [TO BE HAUNTED पिसाटणें. HAUNTED HOUSE or PLACE भूतखाना *m.* भूतवाडा *m.* उपद्रविक घर *n.* जागा *f.*] H. *v. i.* to persist in visiting खेते घालणें, खेपा घालीत राहणें. H. *n.* a place much resorted to (often fig.) नेहमीं बसण्याउठण्याची जागा *f.* अड्डा *m.* बैठक *f.* माहेरघर *n.* (fig.). Haunt'ed *a.* frequented by a ghost पिसाटलेला, क्षपाटलेला. Haunt'er *n.*

N. B.:—In old English the place occupied by any one as a dwelling or in his business was called a *haunt*.

Hautboy (hō'boi) [Fr. *hautbois* -*haut*, high, and *bois* wood; lit., high wood. So called on account of its high tone.] *n.* mus. a high-toned wooden wind instrument सनईसारखें एक वाद्य *n.* होबोई *f.* Haut'boyist *n.*

Hauteur (hō-ter') [Fr. *haut*, high.] *n.* See Haughtiness मगररी *f.* दर्प *m.*

Havana (hä-van'ä) [From *Havana*, the capital of the island of Cuba.] *a.* (sometimes written *Havannah*) हाव्हाना येथील. H. *n.* हाव्हाना येथील विडी *f.* सिगारेट *f.* हाव्हाना *f.*

Have (hav) [A. S. *habban*, Ger. *haben*, allied to L.

capio, to take, and prob. to *L. habere*, whence Fr. *avoir*.] *v. t.* to own or possess जवळ असणें *in. con. g. of &* २ (-ला) असणें *in. con.*; as, "He has fever." ३ to take or accept मान्य करणें, पदरीं घेणें, पतकरणें, स्वीकारणें, घेणें. ४ to obtain, to get (-ला) मिळणें *in. con.*, मिळविणें. ५ to cause to be, to require अपेक्षा-इच्छा करणें, इच्छिणें. ६ to bear (as young) प्रसवणें, (-ला) जन्म देणें. ७ to hold, to regard मानणें, समजणें. ८ to cause to go जावयास लावणें, घालविणें, दवडणें, पाठविणें; as, "Have out all men from me." ९ to be under necessity भाग असणें, प्राप्त असणें, (अमुक स्थितीत रहावें) लागणें, जरूर असणें. To H. a care to take care संभाळणें, खबरदारी घेणें, हुषारीनें राहणें, जपणें. To H. done (with) (-चें) काम संपणें. To H. it out to speak freely उघडपणें -मोकळेपणीं बोलणें. २ to bring an affair to a conclusion (-ची) तड लावणें, शेवटास नेणें, पुरें करणें, संपविणें. To H. to do with, See under Do. Hav'er *n.* धाता *m.* Hav'ing *pr. p. a.* rendered in comp. by युक्त, वाला, मान् or मंत, वान् or वंत, संपन्न, करी. H. *n.* possession, estate मालमत्ता *f.*, पुंजी *f.*, सांठा *m.*, संचय *m.*

Havelock (hav'-ē-lok) [From *Havelock*, an English general distinguished in India in the rebellion of 1857.] *n.* a light cloth covering for the head and neck, used by soldiers as protection from sunstroke उन लागूं नये म्हणून डोक्यावर व मानेवर घेण्याचा कपडा *m.*, हॅव्हीलाक *n.*

Haven (hā'vn) [A. S. *hæfen*, Fr. *havre*; from Teut. base *hab* in E. *have*, and orig. meaning, a holder.] *n.* a harbour, a port बंदर *n.*, नांगरवाडा *m.* २ a place of safety, an asylum आश्रयस्थान *n.*, थारा *m.*, निवारा *m.*, निवाऱ्याची जागा *f.*, निवांत ठिकाण *n.* H. *v. t.* to shelter (as in a haven) बंदरांत घालणें. २ निवाऱ्याला नेणें. Ha'venage *n.* port dues बंदरफी *f.* Ha'vened *a.* बंदरांत घातलेले (गलबत).

Haversack (hav'er-sak) [Lit. 'oat sack', from Fr. *havresac*, Ger. *hafer*, oats, and Sack.] *n.* a bag of strong cloth for a soldier's provisions रासन-पिशवी *f.*, लष्करी शिपायाची रासन किंवा शिधा ठेवण्याची पोतडी *f.*, सैन्यांतील शिपायाची कोथळी *f.*

Havoc (hav'uk) [Ety. dubious. W. *hafog*, destruction, havoc; or from E. *havoc*.] *n.* general waste or destruction, devastation, waste धूळधाण *f.*, नासधूस *f.*, नासधूळ *f.*, अनर्थ *m.*, प्रलय *m.*, तुफान *n.*, कत्तल *f.*, सप्पा *m.*, उत्पात *m.*, उपप्लव *m.* H. *v. t.* to lay waste उजाड करणें, उध्वस्त करणें. H. *interj.*

Haw (haw) [Formed from the sound.] *n.* an intermission or hesitation in speech हांहुं *n.*, नानू *n.*, कांकू *n.* H. *v. i.* to speak with a haw or hesitation (बोलतांना) हांहुं -नानू -कांकू करणें.

Hawk (hawk) [A. S. *hafoc*, from Teut. root *hab*,

to seize, seen in E. Have.] *n.* the name of several birds of prey allied to the falcons बहिरी ससाण्याच्या जातीसारखा पक्षी *m.*, शिकरा *m.*, श्येन *pop.* शेन *m.* २ a rapacious person लुटारू मनुष्य. *H. v. i.* to hunt birds with hawks trained for the purpose (शिकविलेल्या पक्ष्यांकडून) पक्षी धरविणे - पकडविणे, पक्ष्यांची शिकार करणे. २ to attack while on the wing (generally with *at*) (उडता) पक्षी धरणे. *H.-eyed a.* काकदृष्टि, दीर्घदृष्टि, दूरदृष्टि. *H.-nosed a.* गरुडनाक्या. *Hawk'ed a.* crooked वक्र. *Hawk'er n.* बहिरी-ससाण्याचा शिकारी.

Hawk (hawk) [*W. hochi*; formed from the sound.] *v. i.* खाकरणे, खाकरून घसा साफ करणे. *H. n.* खाकारा *m.*

Hawk (hawk) [From a root found in *Ger. hoker*, a hawker; connected with *Huckster*.] *v. t.* to carry (merchandise) about for sale, to peddle फेरीने विकणे, रस्तोरस्तीं हिंडून (माल) विकणे, हिंडफेरी करणे, घरोघर -दारोदार -दारावर विकणे. *Hawk'er n.* a peddler फेरीवाला *m.*, बिशाती (माल विकणारा).

Hawse (hawz) [*A. S. hals*, or *heals* the neck, applied to the corresponding part of a ship.] *n.* a hawsehole (दोरखंडे बाहेर सोडण्याचा गलबताच्या नाळीवरील) आंख *m.* -डोळा *m.* २ *naut.* the situation of the cables when a vessel is moored with two anchors (गलबत दोन्ही आंखांनी नांगर टाकून राहिल्यावरची) दोरखंडांची स्थिति *f.* *Haws'er n.* a cable दोरखंड *n.*, चन्हाट *n.* *Hawse' hole n.* आंख *m.*, डोळा *m.*

Hawthorn (haw'thorn) [*A. S. haga*, an inclosure, *Dut. haag*, hedge.] *n.* a shrub with shining leaves much used for hedges कुंपण घालण्याचे कार्मी उपयोग होणारे एक कांटेरी (विलायती) झाड *n.*, हार्थॉर्न *n.*

Hay (hā) [*A. S. hege*; See *Hedge*.] *n.* a net set round the haunt of an animal (esp. of a rabbit) (ससा वगैरे) प्राण्याच्या नेहमीं जाण्यायेण्याच्या वाटेवर (मुहाम) लावलेले जाळे *n.* *H. v. i.* to lay snares for rabbits ससे पकडण्यासाठी जाळी पसरून ठेवणे -लावणे. *Hay'ward n.* कुंपणाची राखण करून त्यांतून आंत शिरणाऱ्या जनावरांस कोंडवाड्यांत घालणारा रखवालदार, कुंपणराख्या.

Hay (hā) [*A. S. hieg, hig, heg.* From root of *Hew*.] *n.* grass cut and cured for fodder (वैरणीकरिता कापून) वाळविलेले गवत *n.*, सुकी वैरण *f.*, सुका घास *m.*, पद्याण *n.*, पैण *n.* [*TO MAKE H. WHILE THE SUN SHINES.* cf. वाहत्या गंगेत हात धुणे.] *Hay'-cap n.* a canvas covering for a haycock गवताचे गंजीवर किंवा उडवीवर झांकण टाकण्याचा कितानाचा पडदा *m.* *Hay fever n.* (also called *hay asthma*, *hay cold*, *rose cold*, and *rose fever*) a febrile influenza often recurring in summer (attributed to pollen of certain plants) गवत किंवा बारिक रोपे यांच्या

वरील रज नाकांत गेल्यामुळे होणारे पडसें *n.* *H. v. i.*
to cut and cure grass for hay वैरणीकरितां गवत
कापून घालवून ठेवणें. *Hay-bird n.* एकजातीचा पक्षी *m.*
Hay-cock n. a conical pile or heap of hay in the
field गवताची गंजी *f* -गंज *m* -उडवी *f* -उडवे *n.* *Hay-*
cutter n. a machine in which hay is chopped
short गवत कापून (गुरांस खाण्यासारखें) बारीक करण्याचें
यंत्र *n.* *Hay'-field n.* a field where grass for hay
has been cut; a meadow गवत कापलेलें कुरण *n.* *Hay'-*
fork n. घालत घासलेलें गवत उलटण्याचा लांब दांड्याचा
चिमटा *m.* *Hay'loft n.* गवत भरून ठेवण्याचा माळा *m.*
Hay'mow n. कोठारांत भरून ठेवलेलें गवत *n* -वैरण *f.*
Hay'rick or Hay'stack n. घाललेल्या गवताची उडवी
f, गंज *m*, गवताचें उडवे *n*, तणारा *m.* *Hay'-stalk n.*
गवताची काडी *f*, दांडा *m.*

Hazard (haz'erd) [*Fr. hasard, Arab. al zar, the*
die, Span. azar, an unforeseen disaster or accident,
an unfortunate card or throw at dice.] n. (a)
a game of chance played with dice फांशांचा तवक-
लीचा खेळ *m.* (b) *the uncertain result of throw-*
ing a die फांशांच्या दानाची तवकल *f.* २ (hence)
fortuitous event, chance, accident आकस्मिक घटना *f*,
दैव *n*, नशीब *n*, हवाद्यावरची गोष्ट *f.* ३ *risk, dan-*
ger, peril धोका *m*, जोखीम *n*, संकट *n*, भय *n.* [*To*
RUN THE H. जीव धोक्यांत घालणें, तवकल करणें.] ४ *any-*
thing that is hazarded or risked जोखमाचें काम *n*,
जोखीम *n.* or *f.* *H. v. t. to expose to chance, to*
venture जोखमांत -भयांत -धोक्यांत -संकटांत घालणें
-पाडणें. २ *to venture, to incur, or bring on* आंगावर
ओढून घेणें. *H. v. i. to try the chance* दैवाची परीक्षा
पाहणें, किती धोका आहे तें पाहणें, दैव पाहणें, जोख-
माचा संभव पाहणें. *Haz'ardable a. uncertain, risky*
अनिश्चित, तवकलीचा, धोक्याचा. २ *such as can be*
hazarded आंगावर (ओढून घेण्यासारखा. *Haz'-*
ardous a. जोखिमी, जोखमाचा, भयाचा, धोक्याचा.
Haz'ardously adv. *Haz'ardousness n.*

Haze (hāz) [*Ety. doubtful.] n. vapour which*
renders the air thick धुकें *n*, धुमें *n* (*obs.*). २ (hence)
obscurity, dimness अंधार *m*, काळोख *m*, संदिग्धता *f*,
सुग्धता *f.* *H. v. i. to be hazy or thick with haze*
धुकटणें, धूसर होणें. *H. v. t. to harass by exacting*
unnecessary, disagreeable, or difficult work अवघड
काम सांगून जेरीस -वठणीस आणणें. २ *to humiliate*
by practical jokes (used esp. of college students)
(विद्यार्थ्यांनीं) टवाळकी किंवा खोक्या करून हैराण करणें,
सतावणें, पुरे पुरे करणें; as, "The sophomores hazed
a freshman." *Haze less a.* बिनधुक्याचा. *Haz'ily adv.*
धुकटपणानें, अंधुकपणानें. *Haz'iness n.* धुकें *n*, धुई *f*,
अंधारी *f.* २ *obscure, confused, not clear*
a. धुक्याचा, धुकट. २ *obscure, confused, not clear*
अंधुक, अस्पष्ट पुसट, संदिग्ध, गोंधळाचा, घांटाळ्याचा.

Hazel (hā'z'l) [A. S. *hæsel*, Ger. *hasel*, L. *corulus* (for *cosulus*).] *n.* a well-known shrub or tree हेसल नांवाचें झाड *n.* २ (a miner's name for) freestone, which see. H. a. हेसल नांवाच्या झाडाचा. २ of a light brown colour पिंगट, हेसल झाडाच्या रंगाचा. Ha'zelly a. Ha'zelnut *n.* हेसल झाडाचें फळ *n.*

He (hē) [A. S. *he*.] *pron.* (of the third person) the male person (or object personified) named before तो. २ any male person (in this sense used substantively) पुरुष *m.* बाप्या *m.*

-head (hed) *suffix.* a variant of -hood. (स्थिति, गुण, धर्म, वर्तन, ह०कांचा वाचक म्हणून) शब्दापुढें जोडण्याचा प्रत्यय. याचें भाषांतर '-पण, -पणा' असें होतें.

Head (hed) [A. S. *heafod*, L. *caput*, Gr. *kephale*, Sk. कपाल.] *n.* the uppermost or foremost part of an animal's body मस्तक *n.*, डोकें *n.*, डोकी *f.*, डोचकें *n.*, मुंडकें *n.*, मुंडकी *f.*, शिर *n.*, शीर्ष *n.*, उत्तमांग *n.*, मौलि *m.* [BLOW WITH THE H. हुंदडा *m.* FROM H. TO FOOT पायापासून डोक्यापर्यंत, आपादमस्तक, cf. नखशिखांत-आनखशिख. H. AND TAIL शेंडाबुडखा *m.*, शेंडाबुंधा *m.* SHAKING OF THE H. (as in palsy, &c.) शिरःकम्प *m.* WIND IN THE H. ज्ञानवायु *m.* WITH THE H. THRUST or POKED FORWARD हुंकून, डोकावून, टोकावून. WRAPPER FOR THE HEAD शिरोवेष्टन *n.* TO BIND H. AND FOOT खुरमुंडी करणें *g. of o.* TO BOW DOWN ONE'S H. शिर वांकविणें, नमणें, मस्तक ठेंगणें करणें. TO GET ABOVE or OVER ONE'S H. डोक्यावर बसणें *g. of o.* TO HANG THE H. मान खाली घालणें. TO SHAVE THE H. डोई *f.* -डोकी *f.* -करणें.] २ (-of an inanimate object) डोकें *n.*, माथा *m.*, शेंडा *m.*, वरची बाजू *f.*, उर्ध्वभाग *m.* (b) (-of a spear, dart, &c.) भाल or फल *n.* ३ the place where the head should go (as of a bed) उसें *n.*, उशागत *n.*, डोक्याकडची बाजू *f.* ४ a chief or leader पुढारी, म्होरक्या, नायक, नेता, प्रमुख, मुरब्बी. (b) (-of a body of guards, &c.) मुकद्दम, हवालदार, नाईक, नायक. ५ (a) the place of honour or command मानाची -अधिकाराची जागा *f.*, आधिपत्य *n.* [THAT IS AT THE H. पहिला, मुख्य, अग्रगण्य.] (b) the front तोंड *n.*, मुख *n.* ६ an individual (often used in a plural sense) डोई *f.*, डोकें *n.*, टकली *f.*, जण, इसम, असामी. ७ the seat of the intellect, the brain डोकें *n.*, मगज *m.*, मेंदू *m.* [TO BE WRONG IN THE H. मस्तक फिरणें *g. of s.*] ८ understanding, the mental faculties समज *m* or *f.*, अकल *f.* [MADE OUT OF ONE'S OWN H. स्वकपोलकल्पित. TO LOSE ONE'S H. डोकें *n.* -विचारशक्ति *f.* गमवणें, बाचलणें.] ९ the source, fountain, उगम *m.*, मूल *n.*, उत्पत्ति *f.*, उत्पत्तिस्थान *n.* १० (hence) the altitude of the source of water (above a given place) पाण्याची उंची *f.* ११ (sometimes, also) the quantity in reserve सांठा *m.*, संचय *m.* १२ a headland, a promontory भूशिर *n.*, भूशालाका *f.*

शीर n, टोक n. १३ a separate part or topic of a discourse प्रकरण n, सदर n, कलम n, खार्ते n, भाग m, विषय m, पोटभाग m, पोटविषय m. १४ (a) culminating point or crisis कळस m, सीमा f, परमावधि f. [To COME TO A H. तोंड फुटणे, पिकणे.] (b) force, strength जोर m, आवेश m. १५ Shakes. power, armed force सैन्य n, फौज f, बल n. १६ a headdress मस्तकाभरण n, शिरोवेष्टन n, शिरोभूषण n. १७ an ear of wheat, barley, &c. कणीस n. १८ bot. (a) a dense cluster of flowers, a capitulum फुलांचा झुपका m. (b) a dense compact mass of leaves (कोबींतील) पानांचा गट्टा m -गड्डा m. १९ the antlers of a deer काळवि-टाच्या शिंगाच्या शाखा f. pl. २० a rounded mass of foam which rises on a pot of effervescing liquor (फसफसणाऱ्या मद्यावर येणारे) फेंसाचे गोळे m. pl., शींग f. २१ pl. tiles laid at the eaves of a house घराच्या पागोळ्यांवर लावलेलीं कौलें n. pl. H. and ears नखशिखांत, पूर्ण, पुरा. H.-money n. a capi- tation tax डोईपट्टी f. H. and shoulders (a) by force, violently जुलमानें, जबरानें, जबरदस्तीनें. (b) by far, much पुष्कळ पटीनें, अति, बहुत, फार. Neither H. nor tail शेंडा ना बुंधा, शेंडा ना बुडखा, आगा ना पिछा. Over the H. of beyond the comprehension of (-च्या) समजशक्तीच्या बाहेर -पलीकडे, आकलनशक्तीच्या बाहेर. To be out of one's H. to be temporarily insane डोके फिरणे g. of s., भ्रमिष्ट होणे. To give (one) the H. or to give H. to let go, to give up control मोकळा सोडणे, सोडून देणे. To his H. before his face त्याच्या तोंडावर -समक्ष -देखत. To lay heads together to consult (पुष्कळ) डोकीं एकत्र करणे, एकमेकांचा सल्ला घेणे, सल्लामसलत घेणे -करणे. २ to conspire संगनमत करणे. To lose one's H. to lose presence of mind भान विसरणे, (-ला) भान न राहणे, भानावर नसणे. To make H. or to make H. against to resist with success, to advance (दुसऱ्याची) प्रगति खुंटविणे -थांबविणे, (-वर) चाल करून जाणे. To show one's H. to appear तोंड दाखविणे, दिसणे, नजरेस पडणे, आढळणे. To turn H. turn the face or front तोंड फिरविणे. H. a prin- cipal, chief, first प्रधान, मुख्य, प्रमुख. H. v. t. to be at the head of, to direct, to lead पुढाकार घेणे g. of o., प्रमुख -पुढारी -अधिपति होणे-असणे in con., पुढारीपणा पतकरणे. २ to form a head to, to fit or furnish with a head (-ला) तोंड बसविणे, बोंड n -माथा करणे -ठोकणे. ३ to cut off the top of, to lop off शेंडा छाटून -कापून टाकणे. ४ to go in front of, to oppose (-च्या) पुढें जाणे, अघाडी मारणे. ५ (hence) to check or restrain (-ला) अडथळा -अवरोध -प्रतिबंध करणे, दाबांत ठेवणे, डोकें वर करून न देणे. To H. off to intercept, to get before पुढें जाऊन अडविणे -थांबविणे. H. v. i. to

originate, to spring, to have its source (as a river) उगम पावणे, निघणे, (-पासून) सुरू होणे. २ *to tend, to point in a certain direction* (-कडे) झुकणे, वळणे, कल असणे. ३ *to form a head* बोंड बांधणे -धरणे *with ला of s.* Head'ache *n.* कपालशूळ *m.*, मस्तकशूळ *m.*, कपाळदुखी *f.*, शिरोवेदना *f.* [**TO HAVE A H.** मस्तक -डोकें उठणे -चढणे *g. of s.* **TO GIVE A H.** मस्तक -डोकें उठविणे *g. of o.*] Head'achy *a. colloq.* कपाळदुख्या, कपाळदुखी लागलेला. Head'-band *n.* a fillet कपाळपट्टी *f.* Head'-board *n.* the head of anything माथ्यावरील फळी *f.*, उशागतची फळी *f.* Head'-dress *n.* शिरोवेष्टन *n.*, शिरोभूषण *n.* Head'ed *a.* furnished with a head (commonly as denoting intellectual faculties, used in composition) डोक्याचा. २ *formed into a head* बोंड -गट्टा झालेला -बांधलेला-धरलेला (कोबीचा कांदा ह०). Head'er *n.* one who, or that which, heads nails, rivets, &c. (esp.) a machine for heading (खिले, चुका ह०-कांस) डोकें -बोंड करणारा, बोंड करण्याचें हत्यार *n.* ३ a reaper for wheat, that cuts off the heads only गहू (गड्हांची कणसें) कापण्याचें हत्यार *n.* ४ a fall or plunge headforemost (as while riding a bicycle, or in bathing) (द्विचक्रपादवाहनावर बसून चालले असतां) पुढे ठेवलेला (आंगाचा) झोक *m.*, डोकें पुढे करून (पाण्यांत) घेतलेली बुडी *f.*, सुरकुंडी *f.* Head'-first, H.-foremost *adv.* डोकें पुढे करून. Head'-hunter *n.* माणसांचीं डोकीं उडवून तीं जयचिन्हें म्हणून बाळगून ठेवणाऱ्या रानटी जातीपैकीं मनुष्य *m.* Head'-hunting *n.* Head'ily *adv.* see headlong. Headi'-ness *n.* शिरजोरी *f.*, शिरजोरपणा *m.*, दांडगाई *f.*, दांडगावा *m.*, हूडपणा *m.*, अपहंग *m.* Head'ing *n.* formation of a head माथा बसविणे *n.*, तोंड करणे *n.* २ *title* मायना *m.*, सदर *n.* [**MARGINAL or EPITOMIZING H.** विना *m.*, विनी *f.*] ३ *material for the heads of casks* पिंपाच्या (तोंडावरील) झांकणाला लागणारे सामान *n.* ५ (sewing) the extension of a line of ruffling above the line of stitch टांक्यांच्या ओळीच्या वरच्या बाजूच्या सुरकुत्या *f. pl.* ६ (masonry) that end of a stone or brick which is presented outward विटेची किंवा दगडाची दर्शनी बाजू *f.* Head'land *n.* a cape भूशिर *pop.* भुशीर *n.*, भूशालाका *f.* २ a strip of unploughed land at the ends of furrows or near a fence (शेताच्या बाजूची किंवा कुंपणाजवळची) विननांगरलेली जमिनीची पट्टी *f.*, कडपट्टी *f.* Head'less *a.* डोकें नसलेला; as, "A H. body or neck." २ without a chief or leader म्होरक्या -पुढारी नसलेला. Head'light *n.* engin. इंजनाच्या माथ्यावरचा दिवा *m.* Head'line *n.* print. the line at the head or top of a page माथ्याची ओळ *f.* Head'long *adv.* with the head foremost डोईकडून, अधोमुख. २ rashly, precipitately अवि-

चारानें, अविचारीपणानें, धसकावून, उतावळीनें. ३
hastily, without delay जलदीनें, ताबडतोब, लवकर,
 झटकन. H. a. *rash, precipitate* अविचारी, उतावळा,
 उलू, हूड, हुरमट, अविमृश्यकारी. २ (*poetic*) *steep,*
precipitous मोठ्या चढाचा, अवघड चढणीचा, बिकट.
 Head'man n. (a) *a leading man* नायक, म्होरक्या,
 नेता, मुकद्दम, हाकीम, अध्यक्ष. (b) (*esp. of a village*
community) पाटील. Head'master n. सरपंतोजी m,
 हेडमास्तर m. Head'money n. डोईपट्टी f. Head'most
a. most ahead or advanced सर्वांत पुढील, अगदीं
 पुढचा. Head'note n. *a note at the head of a page*
or chapter (पृष्ठाच्या किंवा प्रकरणाच्या) प्रारंभी
 दिलेली प्रारंभीची टीप f. Head'piece n. शिरस्त्राण n,
 शिरस्क n. २ *understanding* डोकें n, समजशक्ति f.
 Head'quarters n. pl. *the quarters or residence of*
a commander-in-chief or general सेनापति, सुभेदार
 वगैरे राहण्याचें (मुख्य) ठिकाण n, हेड क्वार्टर n. २ (a)
the place from which orders or instructions are
issued हुकूम सुटण्याचें ठिकाण n-जागा f. (b) (*hence*)
the centre of authority or order मुख्य (अधिकार्याचें)
 ठिकाण n, हुजूरकचेरी f. Head'ship n. मुख्य जागा f
 -अधिकार m, प्रमुखत्व n, नायकत्व n, अध्यक्षपणा m.
 Heads'man n. *an executioner, a man who cuts*
off heads शिरच्छेद करणारा, डोकी उडविणारा, मांग.
 Head'spring n. *fountain, source* उत्पत्तिस्थान n,
 मूळ n. Head'stall n. *that part of a bridle which*
encompasses the head सरदारी f. Head'stone n.
the principal stone of a building, the chief or
corner stone कोन्याचा दगड m, कोना m. २ *the stone*
at the head of a grave यडग्याच्या डोक्यावरील दगड m.
 Head'strong a. *self-willed, obstinate, stubborn*
 हेकट, हेकड, हेकेखोर. २ *violent* शिरजोर, जबरदस्त.
 Head'tire n. *headdress* q. v. Head'way n. *progress*
 प्रगति f. Head'work n. *mental labour* मानसिक
 श्रम m, डोक्याचें काम n. Head'workman n. मुकद्दम
 or मुकादम, सरकामगार m. Head'y a. *affecting the*
head or the brain, intoxicating मस्तक डोकें
 फिरविणारा, मादक, अमली; as, "The liquor is H."
 २ *rash, willful* हूड, हुरमट, उलू, कपाळफोड्या. ३
violent, impetuous जोराचा, वेगाचा, वेगवान्.

Heal (hēl) [A. S. *hælan*-A. S. *hal*, whole. See
 Hail, Hale.] v. t. *to make hale, sound, or whole;*
to cure of a disease, wound, or derangement बरा
 करणें, निरोगी करणें, आरोग्य देणें. २ *to cure, to cause*
to pass away (said of a disease or a wound).
 (रोग) बरा करणें, (आजार) नाहीसा करणें. ३ *to restore*
to original purity पूर्वीच्या सुस्थितीस नेणें, पूर्वीप्रमाणें
 चोख करणें. ४ *to reconcile* मिटवणें, समेट करणें;
 as, "To H. dissensions." H. v. i. *to grow sound,*
to return to a sound state (as a wound) भरणें,
 माठणें, माठळणें, बरा होणें. Heal-all n. त्रैलोक्य-

चिंतामणि. Heal'ing a. खरें करणारा, रोगघ्न, औषधी, ओखद, रोगशांतिकर.

Heald, See Heddle.

Health (helth) [A. S. *hæth* -*hal*, whole.] n. *wholeness or soundness of body* आरोग्य n, खुशाली f, कुशल n, रोगमुक्तता f, निरोगीपणा m. २ *soundness and vigour of mind* चित्तसमाधान n, स्वास्थ्य n. ३ *a wish of health and happiness* (as in pledging a person in a toast) आरोग्यचिंतन n, आरोग्याची खुशालीची इच्छा f. [TO DRINK TO THE H. OF (-च्या) आरोग्यार्थ पानविधि करणे.] Health'ful a. *a full of health, free from illness or disease* निरोगी, निरामय, रोग नसलेला. २ *erving to promote the health of, salubrious, salutary* शरीरास चांगला, आरोग्यदायक, हितकर, पथ्यकर. ३ *indicating, characterised by, or resulting from, health or soundness* आरोग्यदर्शक, आरोग्यसूचक. Health'fully adv. निरोगीपणानें, निरोगी स्थितींत. Health'fulness n. आरोग्यसंपन्नता f, निरामयता f. Health'ily adv. आरोग्यपूर्वक. Health'iness n. आरोग्य n, निरोगीपणा m, निरामयता f. Health'y a. *being in a state of health, hale, sound* निरोगी, रोगरहित, आरोग्ययुक्त. २ *evincing health* आरोग्याचा, आरोग्यदर्शक, आरोग्यसूचक. ३ *conducive to health, wholesome* आरोग्यप्रद, आरोग्य देणारा.

Heap (hēp) [A. S. *heap*; Icel. *hopr*, Ger. *haufe*.] n. *a crowd, a throng, a multitude* गर्दी f, जमाव m, समूह m, संघ m. २ *a great number or large quantity of things* रास f, ढीग m, ढिगार m, ढिगारा m, राशी f, गोळा m, जमाव m, पुंज m, पुंजा m, गंज m, सांठा m, समुच्चय m. H. as scratched by ants and rats उकर m, उकीर m, dim. उकरी f. H. v. t. *to collect in a great quantity, to lay up* सांठवणे, सांचवणे, जमविणे. २ *to throw or lay in a heap, to make a heap of* रास करणे, ढीग घालणे, ढिगारा करणे. To H. up above the measure शीग भरणे -लावणे. Heap'ed a. Heap'er n. रास करणारा. २ सांठवणारा. Heap'ing pr. p. and v. n. सांठवणे n. २ रास करणे n.

Hear (hēr) [A. S. *hyran*; cf. Hark, Hearken.] v. t. *to perceive by the ear* (कानांनीं) ऐकणे, ऐकू येणे in. con. with ला of s., श्रवण करणे, (-च्या) कानीं पडणे -येणे, परिसणे. २ *to listen to, to heed* ऐकून घेणे, (-कडे) कान -लक्ष -ध्यान देणे -लावणे, (-चें बोलणे) मनावर घेणे. [TO REFUSE TO H. कान झाडणे.] ३ *to accede to the demand or wishes of* (-चें) ऐकणे, (-ची) गोष्ट f म्हणणे n. मान्य -कबूल करणे, (-ला) रुकार देणे. ४ *to examine* तपासणे, (-ची) तपासणी करणे, तपासून पाहणे. ५ *to try judicially* (खटला) ऐकणे, न्यायसभेत सुनावणी ऐकणे. ६ *to attend to* (-ला) हजर राहणे. ७ *to give attention to* लक्ष लावून ऐकणे. To H. a bird

sing. colloq. *Shakes.* to receive private communication खासगी रीतीने ऐकणे -बातमी समजणे in. con. with ला of s. To Hear-say colloq. to learn by common report कर्णोपकर्णो ऐकणे, बातमी ऐकणे -ऐकू येणे -कानावर येणे. Hear v. i. to have the sense of hearing ऐकू येणे, ऐकावयास येणे, ऐकण्याची शक्ति असणे. २ to listen, to attend कान -लक्ष -चित्त देणे. ३ to be told बातमी ऐकणे, (-ला) समजणे, (-च्या) कानावर येणे. N. B.:—Hear, or Hear him, is often used in the imperative, especially in the course of a speech in English assemblies, to call attention to the words of the speaker. Heard pa. t. and p. p. Hear'er n. ऐकणारा. २ श्रोता. Hearing pr. p. and v. n. act of perceiving by the ear ऐकणे n, श्रवण n, श्रुति f. २ the sense of perceiving sound श्रवणेंद्रिय n, श्रोत्रेंद्रिय n, श्रवणशक्ति f, श्रवण n, श्रुति f, कर्ण m. [HARD OF H. कानाचा जड, फुटक्या कानाचा. LOSS OF H कान जाणे n. QUICK, SHARP, &c., OF H. कानाचा तिखट.] ३ opportunity to be heard (आपले बोलणे दुसऱ्याकडून) ऐकवून घेण्याची संधि f. ४ a listening to facts and evidence, for the sake of adjudication (खटल्याची चौकशी करितांना दोन्ही पक्षांकडील) म्हणणे व पुरावा ऐकून घेणे n, सुनावणी ऐकणे n, चौकशी करणे n, चौकशी f. ५ reach of the ear कानाचा टप्पा m, ऐकू येण्यासारखे अंतर n. Hear'say n. report, rumour बातमी f, कर्णोपकर्णो आलेली गोष्ट f, अफवा f, भुमका f, सांगोवांगा f, तोंडातोंडी गोष्ट f.

Harken (härk'n) [A. S. *hyrcnian*, from Hear:] v. i. to hear attentively लक्षपूर्वक ऐकणे, लक्ष लावून ऐकणे, लक्ष देणे, चित्त लावणे. Hark'ener n. ऐकणारा, श्रोता.

Hearsay (hër'sä) See under Hear.

Hearse (hërs) [Fr. *herse*, Ital. *erpice* -L. *hirpex*, *hirpici*, a harrow, which, from its triangular shape, gave rise to the derived meanings. याचा मूळ अर्थ " और्ध्वदेहिक क्रियेच्या वेळीं देवळांत प्रार्थना करितांना लावण्याचा मेणबत्तीचा दिवा" किंवा "लहान गाडी" असा होता.] n. a carriage in which the dead are conveyed to the grave प्रेत नेण्याची गाडी f, प्रेतवाहनाची गाडी f, शवयान n, प्रेतरथ m. H. cloth n. प्रेतरथावर घालण्याचा कपडा m, कफन n (?). Hearse'like a. suitable to a funeral प्रेतसंस्कारास योग्य, प्रेतयात्रेस शोभेल असा.

Heart (härt) [A. S. *heorte*, cog. with L *cor*, *cordis*, Gr. *kardia*, Sk. हृद्.] n. the hollow muscular organ that circulates the blood हृदय n, रक्ताशय m, काळीज n, काळजाचा बोकाम, हृद् (in comp.). २ the vital, inner, or chief part of anything गर्भ pop. गाभा m, मध्याजवळचा भाग m, चलवळीचें मर्मस्थान n -उगमस्थान n, मुख्य चलनस्थान n. (-of

timber, &c.) केत *m*, साड *m*; (-of a boil, &c.) बीं *n*,
 मोख *m*, मोड *n*, गाईर *f*. ३ *the seat of the affections,*
 &c., esp. *love, the seat of the understanding*
 or *will* हृदय *n*, अंतःकरण *n*, मन *n*, अंतर्दाम *m*
 or *n*, अभ्यंतर *n*, अंतर *n*, पोट *n* (?), मानस *n* (?).
 [ABILITY OF LEARNING BY H. पाठशक्ति *f*. FROM
 THE BOTTOM OF THE H. वेवीच्या देठापासून. THE H.
 AND THE LIFE अंतर्बाह्य *n*. IN THE RECESSES OF THE
 H. मनच्या मनीं. KNOWN BY H. तोंडपाठ, मुखपाठ, पाठ,
 मुखी वसलेला, मुखोद्गत. KNOWER OF THE SECRETS OF THE
 H. अंतर्ज्ञानी, अंतरसाक्ष, अंतरसाक्षी. KNOWLEDGE OF THE
 SECRETS OF THE H. अंतर्ज्ञान *n*. A PROPERTY or
 ATTRIBUTE OF THE H. मनोधर्म *m*, अंतःकरणधर्म *m*.
 PURIFICATION or PURITY OF H. अंतःशौच *n*. QUICK
 AT LEARNING BY H. (एक-) शीघ्रपार्ठी. SINGLENESS
 OF H. अनन्यभाव *m*. STATE or AFFECTION OF THE H.
 मनोविकार *m*, मनोविकृति *f*. THAT HAS BY H. पार्ठी.
 TO ONE'S HEART'S CONTENT पोटभर, धनवर, मनमुराद,
 धणपुरेस्तूर, इच्छातृप्त, यथेच्छ, यथेष्ट. WITH ALL ONE'S
 H., SOUL, AND STRENGTH कायावाचामनेकरून, सवा-
 ह्याभ्यंतर, पंचप्राणाने, जीवादारभ्य, सर्वात्मना, जीवाभ्यास
 or जीवाभ्यासाने. WITH FULL PURPOSE OF H.
 मनोभावे or मनोभावाने or मनोभावेकरून. WITH H.
 AND HAND, IN. H. AND DEED सवाह्याभ्यंतर. TO
 FOLLOW THE DESIRES OF ONE'S H. मन मानेल तसें करणें.
 TO GIVE ONE ONE'S H. काळीज *n*. काढून देणें, मन *n*.
 अर्पणें. TO HAVE IT IN ONE'S H. मनांत असणें. TO
 HAVE ONE'S H. SINK काळजानें टाव *m*. सोडणें or धीर
m. सोडणें. TO HAVE ONE'S H. IN ONE'S MOUTH
to be alarmed and distressed कठीं प्राण *m*. येणें.
 TO HAVE or GET A HEAVY H. ऊर *m*. दडपणें *g. of s*.
 TO LEARN BY H. पाठ -मुखोद्गत &c. करणें. TO PRESS
 TO ONE'S H. जिवाशीं -उराशीं -पोटाशीं धरणें. TO SET
 ONE'S H. UPON (-वर) प्राण *m*. ठेवणें -जीव *m*. टांगणें.
 TO TAKE TO H. काळजी लागणें. *in. con.*, काळजी *f*
 -तिडीक *f*. &c. लागणें *in. con. g. of o*. THE H. KNOWS
 ITS OWN PLAGUE: CP. अळवाची खाज अळवास ठाऊक.]
 ४ *courage, spirit* धैर्य *n*, अवसान *n*, हिंमत *f*, धीर
m, वीर्य *n* (?), शौर्य *n* (?); as, "Eve, recovering
 H., replied." [TO LOSE HEART *to become dis-*
couraged धीर -अवसान &c. सोडणें -सुटणें *in. con. g.*
of s. TO TAKE H., TO TAKE H. OF GRACE *to take*
courage धैर्य -अवसान &c. धरणें.] ५ *vigorous and*
efficient activity, power of fertile production जोम *m*,
 कस *m*, बहुकार्यकर्तृत्व *n*, सुपीकता *f*, सुफलदायिता
f; as, "That the spent earth may gather H.
 again." ६ *that which resembles a heart in*
shape हृत्पिंडाच्या -हृदयाच्या आकाशाची वस्तु *f*, हृत्पि-
 ङ्गाकृति *f*. ७ (*card-playing*) one of a series of
 playing cards, distinguished by the figure or
 figures of a heart (लाल) बदामाचीं पत्त्याचीं
 पानें *n. pl.* ८ *secret meaning, real intention* हद्गत *n*

मर्म n, बर्म n, अंतरंग n. & a term of affectionate
 or kindly and familiar address जिवलग, प्यार.
 प्रीतीच्या किंवा मायेच्या माणसास लढिवाळपणानें हांक
 मारतांना हा शब्द लावतात. After one's own H.
 मनासारखा, मनाजोगता, (आपल्यास) पाहिजे तसा.
 At H. at bottom, really मनापासून, खरोखर, हाडीं,
 हाडाचा. By H. तोंडपाठ, मुखोद्वत. H. sickness
 extreme depression of spirits निरुसाह m, मनाची
 उदासीनता f. In good H. मोठ्या उत्साहानें. Out of
 H. मन -धीर खचलेला. Poor H. गरीब विचारा!
 To break the H. of (a) to bring to despair
 or hopeless grief (-चें) हृदय फुटणें, (-ची) कमर
 मोडणें, पूर्ण निरुसाह करणें. (b) to finish very
 nearly (said of anything undertaken) बहुतेक
 संपविणें -पुरा करणें; as, "He has broken the heart
 of the task." To find in the H. to be willing or
 disposed (-ला) कबूल -मान्य असणें; as, "I could find
 in my heart to ask your pardon." To have at
 H. (-वर) मन बसणें g. of s., (-चा) ध्यास घेणें. To
 have in the H. to design or intend, to do (एखादी
 गोष्ट करण्याचें) मनांत असणें. To have the H. in the
 mouth to be much frightened पांचांवर धारण बसणें,
 काळीज फुटणें, घडकी बसणें -भरणें, भेदरणें, घाबरून
 जाणें. To lose H., See under H. n. ४. To lose
 one's H. to fall in love प्रेमपाशांत सांपडणें, प्रेमांत
 गुरफटणें. To set the H. at rest विनघोर -निर्धास्त
 होणें. To set the H. upon (-वर) प्राण -जीव टांगणें,
 (-साठीं) जीव अडकणें. To speak to one's H. (Scrip.)
 समाधानाची गोष्ट सांगणें -करणें, सांवन करणें, धैर्य -धीर
 देणें. To take to H. to grieve over (-चा) घोर m
 -धास्ती f. घेणें, मनाला लावून घेणें. To wear one's H.
 upon one's sleeve to expose one's feelings or
 intentions मन उवडें करणें, मन मोकळें करून बोलून
 टाकणें. With all one's H., with one's whole H.
 fully अगदीं मनापासून, मनःपूर्वक. H. v. i. to form
 a compact centre or heart हृदयाकृति बनणें; as,
 "A hearting cabbage." Heart'ache n. sorrow,
 anguish हृद्रोग m, चिंताज्वर m, चिंतारोग m, काळजी f,
 मनोदुःख n, मनोत्रयथा f, मनःपीडा f. Heart'beat n.
 छातीचा ठोका m, हृदाशयांतील ठोका m. Heart'break
 n. crushing sorrow पिकून काढणारें -पोळणारें दुःख n.
 २ a yielding to such grief काळीज -छाती फाटणें n,
 भेदरून जाणें n. Heart'breaking n. Heart'broken a.
 काळीज -छाती फाटलेला, भेदरून गेलेला. Heart'burn
 n. med. a disease of the stomach causing a burn-
 ing, acrid feeling near the heart छातीशीं जळजळणें
 n, छातीची जळजळ f. हें आम्लपित्ताचें एक लक्षण आहे.
 Heart'burned a. Heart'burning n. घशांतली जळ-
 जळ f. २ discontent, secret enmity गुप्त वैर n, आंतली
 जळजळ f, अंतवैर n, मुका दावा m. H. a. असंतोष पस-
 रणारा. Heart'deep a. rooted in the heart हृदयांत

घर करून बसलेला, मनांत पक्का बाणलेला. Heart'disease n. med. काळजाचा रोग m. Heart'eating a. हृदयास घरे पाहणारा. Heart'ed a. This word is chiefly used in composition; as, Hard-hearted, kind-hearted. Heart'en v. t. to encourage धीर देणे, उत्साह -धैर्य -प्रोत्साहन देणे. २ to restore fertility or strength to (as to land) कसदार -फलदायी -सुपीक करणे. Heart'en-r n. Heart'felt a. hearty, sincere मनापासूनचा, मनापासून वाटलेला, अंतर्त्यामांतील, अंतर्त्यामांचा, पोटांतला, बंबीच्या वेंठाचा, आंतल्याच्या पिळाचा. Heart'ily adv. with sincerity मनापासून, मनःपूर्वक, मनोभावाने, मनोभावेकरून, खरोखर. २ cordially, willingly मनःपूर्वक, आस्थेने, कळकळीने, आपखुशीने. Heart'iness n. मनःपूर्वकता f, आस्था f, उत्सुकता f, औत्सुक्य n, पोटाग f. Heart'less a. without a heart अस्तःकरण वश करून घेतलेला -चोरून काढून घेतलेला; as, "You have left me H., mine is in your bosom." २ destitute of courage निरुत्साह, खचलेल्या धीराचा, गलितधैर्य, धैर्यहीन, धीर सुटलेला. ३ destitute of feeling, cruel वरकरणी, घरघरचा, कठोर, निष्ठुर, निर्दय. Heart'lessly adv. Heart'lessness n. घाबरगुंडी f. २ वरकरणीपणा m, कठोरता f, निष्ठुरता f, नैष्ठुर्य n, निर्दयता f, निर्दयपणा m. Heart'pea, Heart'seed n. bot. कांगणी or कांगोणी f. कुटकी f, पिंगची f. [OIL OF H. कांगणल n.] Heart-piercing a. हृदयभेदक, हृदयवेधक, हृदयविधू. Heart'quake n. trepidation, fear हृदयकंप m, घास्ती f, भीति f, धडकी f. Heart-rending a. deeply afflicting, agonising, हृदयभेदक, फारच दुःख देणारा, अतिशोकप्रद. Heart-robbing a. चित्तचोर. Heart-searching a. मनकवडा, अंतर्त्यामी, अंतरसाक्षी, अंतरसाक्ष. Heart's-ease n. चित्तशांति f. Heart'sick a. depressed हृद्वोगी, खिन्न झालेला. Heart'sickness n. हृद्वोग m. Heart-stealing, -alluring a. चित्तचोर. मारू, हृदयंगम. Heart'stirring a. हृदयचेतक, हृदय क्षुब्ध करणारा. Heart'stricken a. shocked, dismayed धाक -दहशत बसलेला, हिंमत -धैर्य सचलेला, भयाने गाळण उडालेला, गर्भगळित. Heart'swelling a. rankling in, or swelling, the heart मनांत-हृदयांत खमखमणारा, हृदय उचंबळून आणणारा. Heart'-whole a. having the heart or affections free, not in love निष्काम. २ with unbroken courage निधक्या छातीचा, न डगमगणारा. ३ of a single and sincere heart अनन्यभावयुक्त; as, "If he keeps H. to his master." Heart'y a. warm, cordial, genuine, sincere अंतःकरणपूर्वक, मनापासूनचा, अंतःकरणापासूनचा, जिःहाळ्याचा, पोटागीचा, जिवाभावाचा, मनोभावाचा, अंतर्त्यामीचा, नाभिकमळापासूनचा, आस्थेचा, हृद्य; as, "A H. welcome". २ (also) energetic, active उमेदीने भरलेला, उत्सुक; as, "H. in supporting the government". ३ sound, healthy, not weak (man, timber, &c.) टणक, टणका, बळकट, सजसजित, कजसर,

खडखडीत, खडस, खडसा, पाडकुला. ४ nourishing (as food) पौष्टिक, पुष्टिकारक, पुष्टिदायक. ५ rich, abundant (as meal) भरपूर, मनमुराद, मनभरसा, यथेच्छ. H. n. Hearties pl. comrade, boon companion (a term of familiar address and fellowship among sailors) दोस्त m, सोबती m, संवगडी m.

Hearth (härth) [A. S. heorth; Ger. herd.] n. the part of the floor on which the fire is made, (also) a corresponding part of a stove आगटीची -परशाची -शेकाटीची जागा f, आगटी f, शेकाटी f. २ the house itself (as the abode of comfort to its inmates and of hospitality to strangers), fireside गृहसौख्य n, घर n. ३ (Metal. and manuf.) the floor of a furnace, on which the material to be heated lies, or the lowest part of a melting furnace, into which the melted materials settle भट्टीचा तळ m (?). H. money or H. penny (प्राचीन काळीं इंग्लंडदेशांत सुरू असलेली) आगटीपट्टी f. Hearth'stone n. stone forming the hearth आगटीचा -चुलीचा -भट्टीचा दगड m. २ (hence) the fireside, home घर n.

Heat (hēt) [A. S. hæto, which is from adj. hat, hot.] n. a force in nature which excites the sensation of warmth (this force, as manifested in fire, sun's rays, &c., becomes directly known to us through the sense of feeling) उष्ण n, उष्णता f. २ sensation of warmth (the reverse of cold) उष्णता f, गरमी f, ऊन n, ऊब f, उबारा m, शेक m. ३ high temperature: (a) (-of weather) उदमा m, उकाडा m, उन्हाळा m, उबाळा m, गरमा m, गरमी f, कडक ऊन n, तलखी f, लाठी f. [ERUPTION OR PIMPLE FROM H. घामोळें n, घामोळी f. IN THE H. (of the day) उन्हातान्हाचा, दुपारीतिपारीं. TO BE AFFECTED BY H. उन्हाळणें.] (b) (-of the skin or body in fever) ताप m, दाह m, ढोंब m, आंगाचा ढोंब m -लाही f, अंतर्दाह m. ४ indication of high temperature, redness, flush (उष्णता वाढल्यामुळें येणारी) लाली f, ताम्रवर्ण m, जहाली or झ्याली f. ५ a single complete operation of heating (as at a forge or in a furnace) ताव m, आंच f, (एकदां) ताव -आंच देणें n; as, "A certain number of heats." ६ a single effort खेप f, दम m, झटका m, हिरिरी f, तडाखा m (colloq.), एलगार m. [IN ONE H. झटक्यासरशीं, एका दमाबरोबर, एके झपाट्यानें.] ७ rage, vehemence भर m, झपाटा m, तडाखा m, कडाका m; as, "H. of battle." ८ agitation of mind, excitement उष्णता f, क्षोभ m, चेव m, आवेश m, व्यग्रता f. ९ ardour, fervency उत्साह m, हाँस f, उत्सुकता f, आवेग m. १० (-of temperament) गरमी f, तापटपणा m, रागिटपणा m, कडकपणा m, क्रोधिष्टपणा m. ११ sexual excitement in animals माज m, मस्ती f. हत्याण n, उधान n, चेतना f, कामनामना f. १२ fermentation खतखत f, उमाळा

m. Animal H. प्राणिज उष्णता f. Blood H. रक्ताची उष्णता f, मनुष्याच्या शरीराची स्वाभाविक उष्णता f. Dynamical theory of H. that theory of heat which assumes it to be, not a peculiar kind of matter, but a peculiar motion of the ultimate particles of matter उष्णतेची गतिविशिष्ट कल्पना f. H. engine उष्णतायंत्र n. H. producers *physiol.* (नत्रवायुरहित) उष्णताजनक खाद्ये n. pl. अन्न n. H. rays उष्णताकिरण m. pl. Mechanical equivalent of H. उष्णतेचा यांत्रिक सममूल्य m. H. apoplexy *sunstroke* उन्हाची तिरीप f, तिरमिरी f. Specific H. of a substance (at any temperature) विशिष्ट उष्णता f. N. B.:—For exact definitions of "Specific H. of a substance," "Dynamical theory of H.," &c., see a good text-book on Heat. H. v. t. to make hot तापवणे, उष्णता देणे, गरम -कढत -ऊन करणे, तावणे, कढवणे (loosely). २ to agitate तापवणे, संतापवणे, संताप आणणे, उद्दीप्त करणे, धुब्ध करणे, खळखळवणे. ३ to rouse to action प्रोत्साहन देणे, उमेद आणणे, धीर देऊन तयार करणे. H. v. i. to become hot तापणे, तप्त होणे, ऊन गरम होणे. Heat'ed a. तप्त, तापलेला, तापविलेला. २ संतप्त, संतापित. Heat'er n. तापवणारा. २ any contrivance or implement (as a furnace, stove, &c.) used to impart heat to something (भट्टी, चूल, शेगडी, वगैरे) तापविण्याचें यंत्र n. Heat'ing *pr. p.* and v. n.

Heath (hēth) [A. S. *hæth.*] n. a barren open country रान n, जंगल n, लहानसहान झुडपें असलेलें भोसाड मैदान n. २ a small evergreen shrub with beautiful flowers, growing on heaths (मैदानावर वाढणारी) *Erica Vulgaris* कुलांतील लहान रानटी-जंगली वनस्पति f. ह्या कुलांतील वनस्पति हिमालयांत फार सांपडतात. Heath-clad a. रान वाढलेली (जागा f). Heath'er n. लहान रानटी झाड n. Heath'ery a. Heath'y a. जंगलाची, रान माजलेली, झुडपाळ (जागा) f.

Heathen (hē'thn) [A. S. *hæthen*, properly an adj. from *hæth*, heath. या शब्दाचा मूळ अर्थ "रानटी, जंगलांत राहणारा" असा आहे.] n. a pagan, an idolater, one who worships idols and does not acknowledge the true God मूर्तिपूजक, खऱ्या परमात्म्याला सोडून अन्य देवतांची-मूर्तींची पूजा करणारा मनुष्य. N. B.:—As the term is used in Scriptures, it means all people except the Jews; but it is now used of all people except Christians, Jews, and Mahammedans; it is translated by Christians as विधर्मी, विदेशी. २ an irreligious person अधर्मी -धर्मभ्रष्ट मनुष्य, असद्धर्मी, असत्यधर्मी. H. a. pagan, gentile विधर्मी, यहुदीतर. २ unenlightened अडाणी, अशिक्षित, रानटी. ३ irreligious अधर्मी, असद्धर्मी, असत्यधर्मी, धर्मभ्रष्ट. Hea'thendom n. that part of the world where

heathenism prevails, the heathen nations (considered collectively) मूर्तिपूजकांचा देश *m.* मूर्तिपूजक राष्ट्र *n.* *pl.* विधर्मी राष्ट्र *n.* *pl.* २ heathenism मूर्तिपूजा *f.* Hea'thenish *a.* मूर्तिपूजकाचा, विधर्मीय. २ *rude, savage, cruel* रानटी, जंगली, अडाणी, क्रूर. ३ *irreligious* अधर्मी. Hea'thenishly *adv.* Hea'thenishness *n.* H. a'thenism *n.* *paganism, idolatry* मूर्तिपूजा *f.* मूर्तिपूजन *n.*, विधर्म *m.* २ *the manners or morals usually prevalent in a heathen country* मूर्तिपूजकांच्या रीतिभाती *f.* *pl.*, अज्ञान *n.* ३ *rudeness* रानटीपणा *m.*, जंगलीपणा *m.* Hea'thenize *v. t.* मूर्तिपूजक बनविणे. Hea'thenness *n.* Hea'thenry *n.* *heathenishness* मूर्तिपूजकपणा *m.* २ *heathendom* मूर्तिपूजक राष्ट्र *n.* *pl.*

Heave (hēv) [A. S. *hebban*, akin to L. *capere*, to take, seize.] *v. t.* to cause to move upward, to lift, to raise (often with *up*, now implying that the thing raised is heavy or hard to move) (वर) उचलणे, उठवणे. २ (a) to throw, to cast (*obs.*, *prov.*, or *colloq.* except in certain nautical phrases) टाकणे, सोडणे, फेकणे. (b) to force from, or into, any position वळविणे, फिरविणे. ३ to raise or force from breast (as a sigh) (उसासा) टाकणे-सोडणे. ४ to cause to swell or rise (as the breast or bosom) उचंबळविणे, (हृदय) भरून आणणे. To H. a ship ahead (शिडे पाडली असता) गलबत दोरीने पुढे ओढणे. To H. in (cable) (दोरी) आंत ओढून घेणे, आंखणे. To H. out a sail शीड सोडणे. To H. the lead (शिशाच्या गोळ्याचा) ओळंबा टाकून पाण्याची खोली मोजणे, पाणी अजमासणे. To H. up anchor नांगर वर उठवणे-उचलणे-ओढणे. H. *v. i.* to rise upward वर उंच उठणे, (गवत) उगवणे. २ to rise and fall with alternate motions वरखालीं होणे. ३ to dilate, to expand विस्तार पावणे, विस्तृत होणे. ४ (hence) to labour, to struggle धापा देणे-टाकणे, धापाडणे, धापणे, धडधडणे, धडपड करणे; as, "Frequent for breath, his panting bosom heaves". ५ to retch, to vomit ओकारी काढणे-देणे, ओकून टाकणे. To H. at to make an effort at (-चा) प्रयत्न करणे. To H. in sight (as a ship at sea) दिसणे, दिसू लागणे, दृष्टीस पडणे. H. *n.* an effort to raise something (as weight) (वर उचलण्याचा) प्रयत्न *m.*-यत्न *m.* २ a rising, swell, or distention (as of the breast, waves, and the like) (हृदय, लाटा, इ०) वरखालीं होणे *n.*, उचंबळ *f.* Heaver *n.* गलबतावरील माल-ओझे वाहणारा मजूर; as, "A coal heaver." २ (तरफ-वजा) कांब / -दांडा *m.*

Heaven (hev n) [A. S. *heofon*; Icel. *hifinn*. Origin doubtful, though connected by some with E. *heave*, and so meaning the 'heaved' or 'lifted up.'] *n.* the expanse of space surrounding the

carth, the firmament, the sky (often used in the
pl. in this sens) आकाश n, आभाळ n, गगन n, अंत-
रिक्ष n, अंतराळ n, आस्मान n. [THE H.S-GENERALLY
आकाशमंडळ n, नभोमंडळ n, गगनमंडळ n, नक्षत्रमंडळ n,
नारामंडळ n, ज्योतिश्चक्र n, घनाश्रय m. FLUSH or GLOW
OF THE H.- दिग्दाह m. IN THE M DST OF H. अंतरिक्षी,
अंतराक्षी, अधांतरी or -त्री. VOICE FROM H. आकाशवाणी f,
देववाणी f, अशरीरिणी वाक् f. TO BE FLUSHED WITH
THE COMING DAY (THE H.S) दिशा f. pl. फांकणें
-फुलणें.] २ the dwelling place of the deity and the
blessed स्वर्ग m, दिव्यलोक m, उत्तमलोक m, देवलोक
m, परलोक m, पुण्यलोक m, ऊर्ध्वलोक m. N. B.:—In
this general sense, heaven and its corresponding
words in other languages have as definite inter-
pretations as there are phases of religious belief.
There are, according to the Hindus, different
Heavens, the seats respectively of different
deities with their beatified worshippers; e. g.,
The H. of Brahma ब्रह्मलोक m, सत्यलोक m. of
Vishnu विष्णुलोक m, वैकुण्ठ m. of Shiva शिवलोक m,
कैलास m. of Indra इंद्रलोक m, स्वर्ग m, स्वर्गलोक
m, स्वर्लोक m, सुरलोक m. [H. OF H.S. ध्रुवलोक m.
A COURTESAN OF THE H. OF INDRA अप्सरा f. A
FEMALE or NYMPH OF THE H. OF INDRA सुरांगना f.]
३ God (used variously in this sense as in
No. 2) देव m, परमेश्वर m. ४ supreme happiness,
bliss परम सुख n, कैवल्य n, सुखानंद m, पूर्ण सौख्य n.
N. B.:—For heaven as a state -as the final
beatitude of mortals, and as held to consist in
emancipation from migratory being and absorp-
tion into the Divine Essence. some terms are:
मुक्ति f, मोक्ष m, उद्धार m, उद्धरण n, सिद्धि f, निर्याण n,
ब्रह्मसुख n, ब्रह्मसायुज्य n, ब्रह्मनिर्वाण n, ब्रह्मप्राप्ति f,
अपुनर्भव m. For heaven simply, as the final
beatitude, some terms are: परमगति f, परमागति
f, उत्तमगति f, परमपद n. The four graduated
states of heavenly bliss (चतुर्विधमुक्ति) are सलो-
कता f or सालोक्य n (residence in heaven with
the deity), सरूपता f or सारूप्य n (bearing of
the likeness of the Deity in heaven), समीपता f
or सामीप्य n (being ever near or in the presence
of the Deity), and सायुज्यता f or सायुज्य n
(absorption into the essence of the Deity).
That has attained any of these states is मुक्त,
सिद्ध, मुक्त-सिद्ध पुरुष, प्राप्तमोक्ष. Heav'en-born a.
स्वर्गोत्पन्न. Heav'enliness n. स्वर्गीयता f. २ उत्कृष्टता f,
अभ्युत्कृष्टता f, उत्कृष्टपणा m Heav'ently a. celestial,
not earthly स्वर्गीय, दिव्य, दिविष्ट, आकाशस्थ, गग-
नस्थ, अस्मानचा, देवलोकाचा, उत्तम लोकांतल, देवा-
सारखा. २ pure, supremely blessed, very excellent
दिव्य, अत्युत्तम, सर्वोत्तम, सर्वोत्कृष्ट. Heav'ently adv.

देवासारखा, देवाप्रमाणें, देवाइतका; as, "She was H. true." २ by the influence or agency of heaven देवाच्या प्रभावानें -कर्तृत्वानें; as, "Our heavenly guided steps shall climb." Heav'ently-mind'ed a. pure, devout, godly, pious परमार्थबुद्धि, परमार्थी, परमार्थासक्त, परमार्थनिष्ठ, परनिष्ठ, पारमार्थिक. Heav'ently-mind'edness n. परमार्थबुद्धि f. निष्ठा f. दृष्टि f. परमार्थिपणा m, परमार्थासक्ति f, परनिष्ठा f. Heav'enward a. and adv. - toward, or in the direction, of heaven आकाशाकडे, आकाशमार्गी, गगनपंथी.

Heavy (hev'i) [A. S. hefig -hebban, to lift. Heavy means hard to heuve.] a. heaved or lifted with labour, weighty उचलण्यास कठीण, वजनदार, जड, भारी, गुरु (Sk.). (b) (hence, sometimes) large in extent, quantity, or effects पुष्कळ, बहुत, खूप, कमालीचा, बेसुमार, विस्तृत, व्यापक, &c.; as, "A H. fall of rain; H. business, transactions, &c." (c) (often implying strength) मजबूत, दृढ, खंबीर. २ not easy to bear, burdensome, oppressive, grievous दुःसह, असह्य, जाचक, तीव्र, जबर, कठीण, दुःखद, दुःखप्रद, त्रासदायक, पीडक. ३ encumbered, burdened, bowed down (either with actual burden, or with care, grief, &c.) ओझ्याखालीं दडपलेला सांपडलेला, भाराक्रांत, दडपून गेलेला. ४ slow, sluggish, dull, inanimate जड, मंद, सुस्त, स्तिमित, निस्तेज, मल्ल, मट्ट, रड्या, रडका, व्यर्थ (lit.). ५ strong, violent, forcible जोराचा, मोठा, धडाक्याचा, दांडगा, जबर, वेगाचा; as, "A H. storm, sea, &c." ६ loud, deep (said of sound) खोल, गंभीर, मोठा. ७ dark with clouds, gloomy (said of the sky) अभ्राच्छादित, ढगांनीं भरलेलें, घनदाट, काळें. ८ not easily digested (said of food) जड, पचण्यास कठीण, अपथ्य. ९ having much strength (said of liquors) जहाल, कडक, जालीम. H. fire तोफांच्या विस्तवाचा जंगी भडीमार m. H. metal मोठे गोळे उडविण्याच्या तोफा f. pl. Heav'y adv. फार वजनानें. Heav'ily adv. फार जड होईपर्यंत, मोठ्या वजनानें. २ with difficulty कष्टानें, मोठ्या प्रयासानें, कसाबसा. ३ slowly and laboriously दुःखानें, जड पावलानें, जिवावर. ४ sorrowfully कष्टित मनानें -अंतःकरणानें. Heav'iness n. weight (in its various senses); as; घजन n, जडपणा m, ओझे n. २ sluggishness सुस्ती f, सुस्तपणा m, जडत्व n, मंदी f, मंदपणा m. ३ oppression जाच m, त्रास m, दुःख n, पीडा f, छळणूक f, जाचणी f. ४ thickness घट्टपणा m, दाटपणा m. ५ sadness उदासीनपणा m, ग्लानि f, अनुत्साह m. Heav'y-armed a. mili. जड शस्त्रास्रें असलेला. Heav'y-handed a. clumsy ओबडधोबड, धवडी. Heav'y-headed a. मंद, मंदमति, जड, जडबुद्धि, मट्ट डोक्याचा, निर्बुद्ध. Heav'y hearted a. despondent, and दुःखी, कष्टी, उद्विग्न, दुर्मनस्क, उदासीन. Heav'y-laden a. भाराक्रांत, ओझ्यानें लाद-

लेला. Heav'y-limbed *a.* आंगजड, बोजड आंगाचा.
Heav'y-witted *a.* स्थूलबुद्धि, जडबुद्धीचा.

Hebdomadal, Hebdomadary (heb-dom'a-dal, -dar-i)
[L. *hebdomadalis*-Gr. *hebdomas*, a week -*hepta*,
Sk. सप्त, s ven.] *a.* consisting of seven days सात
दिवसांचा, सप्तदिन. २ *weekly* साप्ताहिक, आठवड्याचा.

Hebetate (heb'ē-tāt) [L. *hebitatus*-*hebitare*, to
dull.] *v. t.* to dull, to blunt, to stupefy बोंथट करणे,
तीव्रता मोडणे, तीक्ष्णता कमी करणे, मंदत्व आणणे,
अतीक्ष्ण करणे. H. *a.* dull बोंथट, अतीक्ष्ण, मंद, जड.
Hebita'tion *n.* Heb'etude *n.* द्वायटपणा *m.*

Hebrew (hē'brōō) [Fr. *Hebreu* (?) -L. *Hebræus*-Gr.
Hebraios -Heb. *ibhri*, a stranger from the other
side (esp. of the Euphrates) -*ebher*, the region
on the other side -*abar*, to pass over.] *n.* an
appellative of any one of Abraham's descendants
(esp. in the line of Jacob) आब्राहामचा (जेकबच्या
घराण्यातील) वंशज *m.*, हिब्रू *m.* (commonly Jew).
[Jews domiciled in India are termed Bene-
Israels. The whole Jewish or Hebrew race is
first divided into two groups: (1) European
Jews, and (2) Asiatic Jews. Asiatic Jews are
divided into Bene-Israel, Indian Jews (converts
to Jewish Religion), Bagdad Jews, Japan Jews
and so on.] २ हिब्रू भाषा *f.* H. *a.* हिब्रू (जात किंवा
भाषा). Hebra'ic *a.* हिब्रू मनुष्यासंबंधी. २ हिब्रू
भाषेसंबंधी. ३. हिब्रूरीतीभातीसंबंधी. Hebra'ically
adv. हिब्रू मनुष्याप्रमाणे, हिब्रू भाषेप्रमाणे. He'-
braism *n.* हिब्रू भाषेतील विशेष शब्दप्रयोग *m.* २
हिब्रू लोकांची चालरीत *f.* ३ *the type of character of*
of the Hebrews हिब्रू लोकांचा स्वभावविशेष *m.*,
हिब्रूस्वभावविशेष *m.* Hebraist *n.* one versed in
the Hebrew language and learning हिब्रूभाषा-
पण्डित *m.*, हिब्रूवाङ्मयवेत्ता *m.* Hebrais'tic *a.*
अनुहिब्रू (भाषाप्रयोग). He'braize *v. t.* and *i.*
अनुहिब्रू करणे, हिब्रूरूप देणे, हिब्रूपणा आणणे. He'-
brewess *n. fem.* हिब्रू बायको *f.* -स्त्री *f.*

Hecatomb (hek'a-tōōm or -tom) [Gr. *hekatombe*-
hekaton, hundred, and *bous*, Sk. गो, an ox.] *n.* a
sacrifice of a hundred oxen or cattle at the same
time शंभर बैलांचा किंवा गुरांचा यज्ञ *m.*, शतगोमेघ *m.*
शतबलिदान *n.* २ (hence) *the sacrifice or slaugh-*
ghter of a large number of victims सरसहा कत्तल *f.*,
सरसकट केलेली काटाकाटी *f.*, लाखों जीवांचा प्राणनाश
m., हजारों जीवांची प्राणाहुति *f.* [HECATOMBS OF
SLAIN पूर्णाहुति *f.*]

Heck (hek) [See *Hatch*, a half door.] *n.* a
lattice-work contrivance for catching fish मासे
घरण्याची ताटी *f.*

Heckle (hek'l) Same as *Hackle*, which see.
Hectic (hek'tik) [Fr. *hectique*-Gr. *hektikos*, habitual

-*hexis*, habit. Akin to Sk. सङ्घ, to overpower, to endure.] *a. habitual, constitutional* संवयीचा, सत-सचा. २ *affected with hectic fever* कफक्षयी, क्षय-व्यराचा, हळूहळू शरीर क्षिजविजाज्या रोगाचा-रोगांतील. *H. n. a habitual or remittent fever* (कफक्षय झाला असता) प्रतिदिवशी येणारा साप *m.*, (कफक्षयांतील) दैनिक उवर *m.*, कफक्षयउवर *m.* (?), जीर्णउवर *m.* (?). २ *a hectic flush* पूसाय *m.* *Hec tical a.* Same as Hectic. *Hec'tically adv.*

Hectogram, Hectogramme (hek'tō-gram) [Gr. *hekaton*, a hundred, and Fr. *gramme*, a gram.] *n.* *a measure of weight, containing a hundred grams* शतग्राम *n.*, (रसायनशास्त्रांतील) शंभर ग्रामचें एक वजनी माप *n.* See the word Gramme.

Hectograph (hek'tō-grāf) [Gr. *hekaton*, a hundred, + *graph*.] *n.* *a contrivance for multiple copying, by means of a surface of gelatin, softened with glycerin* चरबीचा मध (glycerin) छाबून सरसाच्या पाटावर पुष्कळ प्रति छापण्याचें यंत्र *n.*

Hectolitre, Hectoliter (hek'-tōlētēr or hek'-tol'i-tēr) [Fr. *hectolitre* -Gr. *hekaton*, a hundred, and Fr. *litre*, a liter.] *n.* *a measure of capacity for liquids, containing a hundred liters* शतलिटर *n.*, शंभर लिटरचें घनमाप *n.* See the word Liter.

Hectometre (hek'tō-mētēr) [Fr. *hectometre* -Gr. *hekaton*, a hundred, and Fr. *metre*, a meter.] *n.* *a measure of length, equal to a hundred meters* शतमात्रा (meter = मात्रा). Meterची लांबी ३९.३७ इंच आहे. शंभर मीटरचें किंवा मात्राचें लांबीचें माप *n.*

Hector (hek'-tor) [Gr. *Hector*, the name of a Trojan warrior.] *n.* *a bully; a blustering, turbulent, insolent fellow* तिसमारखान, धारराव, अरेराव, शूरमन्य; loosely शूरमानी, टेंकोजी, रगडमल्ल. *H. v. t.* *to treat with insolence, to threaten, to bully* गुरकावणें, (-शीं) अरेरावी करणें, धमकावणें, दरडावणें, धमकी भरणें. २ (hence) *to torment by words* धमकीनें -अरेरावी पणानें भांडखोरपणानें चिडविणें. *H. v. i.* *to bluster* अरेरावी *f.* -अरेरावकी *f.* -रगडमल्ली करणें, चढाईच्या गोष्टी सांगणें. *Hec'torly a.* अरेरावी, चढाईचा, फुशारकीचा, तिसमारखानासारखा.

Heddle (hed'dl) [Of A. S. origin.] *n.* (weaving) *one of the sets of parallel doubled threads which, with their mounting, compose the harness employed to guide the warp threads to the lathe or batten in a loom* वई *f.* (वया *pl.*), ओंवी *f.* (ओंव्या *pl.*). *H. v. t.* *to draw* (the warp thread) *through the heddle-eyes in weaving* पावठा भरणें. *H. -bar n.* पावठणी *f.* *H. -eye n.* पावठ्याचें भोंक *n.* - नाक *n.* *Hed'dling v. n.*

Hedge (hej) [A. S. *hege*, hedge.] *n.* *a thicket of bushes* वय *f.*, वई *f.*, कुंपण *n.*, कुडण *n.*, वेहन *n.*, कुंप *n.*,

आडा *m*, आदार *n*. [THORN H. काटेई *f*.] *N. B.*—
Hedge, when used adjectively or in composition,
 often means *rustic, outlandish, illiterate, poor or*
mean; as, Hedge priest, Hedge-born, &c. *H. v. t.*
to inclose or separate with a hedge घेव कुंपण
 घालणे, कुडणे, कुडण-आदार करणे. २ *to obstruct* (as a
 road), *to hinder* (from progress &c.) (sometimes
 with *up and out*) बंद करणे, बुझवणे, (-मध्ये)
 अडथळा करणे -घालणे -आणणे. ३ *to surround for*
defence, to protect (भोंवतालीं) संरक्षण-बचाव
 करणे, पहारा ठेवणे -करणे. ४ *to surround so as to*
prevent escape, to hem (in) घेरणे, वेढणे, कोंडणे,
 (-भोंवतीं) वेढा-वेरा देणे -घालणे. *H. v. i. to shelter*
one's self (from danger, duty, responsibility, &c.),
to skulk (छपून छपून) आपला बचाव करणे, आंग
 चोरणे. २ (betting) *to reduce the risk of a wager*
by making a bet against the side or chance one
has bet on (एखाद्याने जुगार खेळतांना ज्या बाजूने पैसे
 लाविले असतील त्याच्या विरुद्ध बाजूला पैसे लावून)
 त्याच्यावरील संकट कमी करणे. ३ 'o use reservations
 and qualifications in one's speech (एखादी गोष्ट
 आपल्या आंगावर येऊं नये म्हणून) मर्यादा राखून
 बोलणे, (सुटण्यास) सवड-कड ठेऊन बोलणे. *H.*
-born a. of low birth नीच कुळांतील, हीनवर्ण,
 अधम. *H.-hog n.* एका जातीचे जनावर *n.* *Hedge-*
less a. *Hedg'er n.* वई-कुंपण घालणारा किंवा नीट
 करणारा. *Hedg'erow n.* झाडांचे किंवा झुडपांचे हद्दी-
 वरील कुंपण *f.* *Hedg'eschool n.* आयलंडमधील उघ-
 ढ्यावर भरवलेली गरीब मुलांची शाळा *f.*

Hedonic (hē-don'ik) [Gr. *hedone*, pleasure.] *a. of,*
or pertaining to, pleasure सौख्यविषयक, सुखासं-
 बंधीं. [*H. SECT* इंद्रियोपभोगवाद्यांचा पंथ *m.*] *Hedon'-*
ics n. (philos.) *that branch of moral philosophy*
which treats of the relation of duty to pleasure
 सुखविज्ञानशास्त्र *n.*, सुख म्हणजे काय याचा विचार
 करणारे शास्त्र *n.*, कोणकोणतीं कर्मे केलीं असतां
 सुखप्राप्ति होईल याचा विचार करणारा तत्त्वज्ञानाचा
 भाग *m.*, प्रत्येक मनुष्य सुखाकरितांच सर्व कर्मे करित
 असतो असे मानणारा पंथ *m.*, सुखापेक्षक कर्मवाद *m.*,
 सुखदुःखविद्या *f.* *Hed'onism n.* सुखापेक्ष कर्मवाद *m.*,
 सुखप्रयोजनतावाद *m.* २ सुखोत्पादनबुद्धीने केलेला
 स्वकर्तव्याचा निर्णय *m.* *Hed'onist n.* सुखापेक्षक कर्म-
 वादी *m.* *Hedonis'tic a.*

Heed (hēd) [A. S. *hedan*, to care or heed.] *v. t. to*
observe, to take notice of लक्ष देणे-लावणे, ऐकणे,
 ध्यानांत आणणे-धरणे-ठेवणे, मनावर घेणे, (-कडे) मन
 लावणे. २ *to attend to, to look after* मानणे, पुसणे,
 जपणे, (-वर) लक्ष ठेवणे. *H. v. i. to mind, to consider*
 (कोणत्याही गोष्टीचा) विचार करणे, विचारांत घेणे.
H. n. notice, caution, careful consideration (often
 with *give or take*) लक्षपूर्वक विचार *m.*, सावधान

चित्त न, असावधान न, ध्यान न, भाव न, लक्ष न, मनोयोग
 m. २ attention जपणें न, पुसणें न. Heed'ful a.
 attentive, cautious सावध, सावधान, सावधाचित्त.
 Heed'fully adv. Heed'fulness n. Heed'less a.
 inattentive, careless निष्काळजी, गाफल, निष्काळजी-
 पणाचा, गाफली or गाफील, गफलती, असावध,
 बेसावध, गैरसावध, असावधान, गैरहुषार, &c. Heed'-
 lessly adv. गफलतीनें, निष्काळजीपणानें. Heed'less-
 ness n. निष्काळजीपणा m, गफलत f, गाफलपणा m,
 गैरहुषारी f.

Heel (hēl) [A. S. heldan, hyltan, akin to Icel.
 halla, to tilt, to pour, and perhaps to Eng. hill.]
 v. i. naut. to lean or tip to one side (as a ship)
 (गलबत) एका बाजूस झुकणें -कलंडणें -कलणें, डुलणें,
 टळणें, कल जाणें, करोटणें.

Heel (hēl) [A. S. hela—perhaps from A. S. hoh;
 akin to L. calx, Gr. lax, the heel.] n. the part
 of the foot projecting behind टांच f, खोंट f, पादमूल
 n, पार्श्व m. [A TUMOUR ON THE H. टांचरुं n. NECK
 AND HEELS colloq. the whole body सर्वांग n. THE
 GREAT TENDON ABOVE THE H. घोडशीर f, धोंडशीर f,
 दवणशीर f. TO BE (CLOSE) AT THE HEELS OF (-च्या)
 पाठोपाठ -मागोमाग असणें, दुमाल्यावर असणें. TO BE DOWN
 AT THE H. to be slovenly or in a poor plight
 निकृष्टावस्थेत येणें, (-ची) दशा होणें. TO BE OUT AT THE
 HEELS, Same as above. TO COOL ONE'S HEELS (as in
 waiting) अंबणें (and causally अंबविणें), अंबत बसणें, तिष्ठत
 बसणें, (तिष्ठून तिष्ठून) पाय दुखवून घेणें. TO GO HEELS
 OVER HEAD उलटा पडणें, खालीं डोकें वर पाय होणें. २
 (hence) to move in an inconsiderate or rash manner
 धुमधडाक्यानें जाणें, तटक जाणें. TO HAVE THE HEELS OF
 to outrun (धांवत -च्या) पुढें जाणें. TO LAY BY THE
 HEELS to fether, to imprison (-ला) बिड्या ठोकणें
 -घालणें, कैद करणें, तुरुंगांत अडकविणें, अटकेंत ठेवणें. TO
 SHOW THE HEELS, TO TAKE TO THE HEELS to flee
 पळणें, पाय काढणें. TO THROW UP ANOTHER'S HEELS
 to trip him (-ला) उलयून पाडणें. TO TREAD UPON
 ONE'S HEELS (-च्या) लगोलग असणें. TO TURN ON or
 UPON ONE'S HEELS झटकन् मार्गे परत -चळणें -फिरणें. TO
 URGE or STRIKE WITH THE HEELS टांचळणें, दुमणी
 देणें, टांच मारणें.] २ the whole foot (esp. of beasts)
 (जनावराचा) खूर m, पाय m. ३ the covering of the
 heel, spur टांचेचा कांटा m -भार f. ४ management
 by the (spurred) heel टांच f (मारणें -देणें); as,
 "The horse understands the H. well." ५ the hinder
 part of anything पार्श्वभाग m. ६ the closing or
 concluding part शेवटचा -शेवटला भाग m, शेव m,
 शेंपूट n; as, "The H. of a hunt, the H. of the
 white loaf." ७ the lower part अधोभाग m, बैठक f.
 H. v. t. to add a heel to (जोड्याला) खोंट घालणें.
 Heel'-ball n. a composition of wax and lamp-

black (used by shoemakers for polishing, and by antiquaries for copying inscriptions) काजळी मेण *n.*,
 मेण व दिव्याचें काजळ खांच्या मिश्रणाचा गोळा *m.*
 चांभार लोक याचा उपयोग जोड्यांस पालिस करण्याकडे
 व प्राचीनवस्तुवेत्ते जुन्या नाण्यांचे ठसे घेण्याकडे करितात.
Heel'ed pa. t. and p. p. Heel'er n. Heel'less a.
 बिनटांचेचा, *Heel'-piece n.* टांचेवर घालण्याचें (लोखंडी)
 बसतर *n.* -सांकण *n.* २ जोड्याच्या खोंटेवर लावलेला चा-
 मड्याचा तुकडा *m.* ३ *the end टोंक n.* शेवट *m.* *Heel'-*
post n. (carp.) बिजागरावर ज्याला दरवाजा बसवि-
 तात तो चौकटीचा खांब *m.* *Heel'-rope n.* पायबंद *m.*
 पिच्छाडी *f.*

Heer (hēr) [Etymol. uncertain.] n. a yarn measure
of 600 yds. (सूत मोजण्याचें) ६०० यार्डांचें माप n.

Heft (heft) [From Heave. A. S. hefe, weight.] n.
(colloq.) weight, ponderousness वजन n., भार *m.*
H. v. t. to heave up, to raise aloft वर-उंच उचरणें.

Hegemony (he-jem'o-ni) [Gr. hagemonia-hagemon,
leader-hegeisthai, to go before.] n. leadership
 धुरीणत्व *n.*, पुढारीपणा *m.*, पुढारपण *n.* *Hegemon'ic,-al a.*

Hegira, Hejira (he-ji'rā) [Arab. hijrah, flight.] n.
the flight of Mohammed from Mecca September 13,
(July 16?) 622 A. D., from which is dated the
Mohammedan era (इ० स० ६२२ वर्षी) महंमद
 मक़ेहून पळून गेला तें वर्ष *n.*, महंमदाचें मक़ेहून प्रयाण *n.*
 या वर्षापासून मुसलमानी शकास प्रारंभ झाला. *हिजरी f.*
हिजरा m. २ (hence) any flight or exodus
 (जनसंघाचें) निर्गमन *n.*, जनसंघप्रयाण *n.*

Heifer (hef'er) [A. S. heahfore, -A. S. heah, high,
and fear, bull, ox.] n. a young cow गोजी f.
 कालवड *f.*, पाही *f.*

Heigh-bo (hi'hō) [Imitative.] interj. an exclamation
expressive of weariness (अमोद्गारक) उद्गारवाचक
 अम्यय, हा !, अहा !

Height (hit) [Corr. of highth -A. S. heathu-
heah, high.] n. (written also high) the condi-
tion of being high उंचपणा m., मोठेपणा *m.*, उच्चत्व *n.*,
 उच्चपणा *m.*, उच्चता *f.*, श्रेष्ठत्व *n.* २ *distance upwards,*
altitude उंची f. ३ (usually pl. in this sense) that
 which is elevated, an eminence उंचवटा *m.*,
 उंचाड *n.*, टेंकाड *n.*, टेंकडी *f.*, डोंगर *m.*, शिखर *n.*, शृंग
n.; as, "The Alpine H.s." ४ *elevation in rank or*
excellence थोरी f., थोरवी *f.*, महती *f.*, उच्चत्व *n.* ५ *pro-*
gress towards eminence, grade, degree (वरची) पा-
यरी f. ६ *utmost degree कळस m.*, भर *m.*, भरती *f.*,
 भरतें *n.*, बहार *m.*, पराकाष्ठा *f.*, सीमा *f.*, परमावधि *f.*, शेव-
 टची पायरी *f.*, मर्यादा *f.*; as, "The H. of fever, folly,
 winter, passion, &c." [IN THE H. ऐन (in comp.),
 भरघोसानें. TO REACH THE H. सीमा संपादनें -साधणें.]
Height'en v. t. to make or raise higher (अधिक)
 उंच करणें -चढविणें, (वर) चढविणें -वाढविणें. १ १०

augment, to aggravate, to intensify (used of things good or bad) वाढवणे, उत्कर्ष करणे *g. of o.*, उत्कृष्ट करणे, जोरावणे, बळावणे, विकोपास नेणे, भारी माजविणे. ३ to set off to advantage, by means of contrast साजरा करणे, शोभविणे, (विरोध दाखवून) विशेष तेजस्वी करणे. Height'ened *pa. t.* and *p. p.* Height'ening *pr. p.* and *v. n.* Height'ener *n.*

Heinous (hā-nus) [O. Fr. *hainos* (Fr. *haineux*), hateful -*haine*, hate, -*hair*, to hate.] *a. hatefully bad, atrocious, odious* अघोर, घोर, अतिदुष्ट, घाणेरहा, किलसवाणा, ओंगळ, किलस उत्पन्न करणारा. Hei'nously *adv.* Hei'nousness *n.* अघोरपणा *m.*, अतिदुष्टता *f.*, किलसवाणेपणा *m.* ओंगळपणा, *m.*

Heir (ār) [O. Fr. *heir* -L. *heres*, an heir.] *n. one who inherits anything after the death of the owner, one entitled to anything after the present possessor* वारस, वारीस, वारीसदार, or वारसेदार, दाय्याद, दाईज, उत्तराधिकारी. [CO-RESIDENT HEIR AFTER PARTITION संसृष्टि. CO-RESIDENCE OF HEIRS AFTER PARTITION संसृष्टत्व *n.* H.-APPARENT TO A THRONE युवराज or युवराजा. HIS OFFICE &c. यौवराज्य *n.*] २ child, offspring मूल *n.*, संतान *n.* Heir'dom *n.* वारसा *m.*, वारिसदारी *f.* Heir'ess *n. fem.* Heir'less *a.* बिनवारशी, निवारशी, दाबादहीन. २ निपुत्रिक. Heir'loom [Heir and loom, -A. S. *loma*, *geloma*, furniture.] *n. any piece of furniture or personal property which descends to the heir* (वंशपरंपरागत मिळकतीबरोबर) वारसपणाने मिळणाऱ्या वस्तु *f. pl.* Heir'ship *n.* वारसा *m.*, वारसपणा *m.*, वारससंबंध *m.* उत्तराधिकार *m.*

Held *pa. t.* and *p. p.* of Hold. ताब्यांत असलेला. २ धरलेला, पकडलेला.

Helinc, -al (hē'li-ak, hē-lī'a-kal) [Gr. *heliakos* -*helios*, the sun.] *a. relating to the sun, solar* सूर्याचा, सूर्यासंबंधी, सौर, सौर्य. २ astron. emerging from the light of the sun or falling into it सूर्य-प्रकाशांतून उद्भव पावणारा, किंवा त्यांत लय पावणारा. ३ rising or setting at the same (or nearly the same) time as the sun सूर्याबरोबर उदय किंवा अस्त पावणारा, सूर्याबरोबर उगवणारा किंवा मावळणारा. Hel'iacally *adv.*

Helical (hel'i-kal) *a.* See under Helix.

Helio (hē'liō) a combining form from Gr. *helios*, the sun सौर (in comp).

Heliocentric, -al (hē-li-ō-sen'trik, -al) [Helio, and centric.] *a. appearing to be seen from the sun's centre* (as oppo. to geocentric) सूर्यापासून मोजलेला -पाहिलेला. २ having the sun as a center सूर्यकेन्द्रीय, सूर्यकेन्द्रक. [HELIOCENTRIC LONGITUDE OF A PLANET ग्रहाचा सूर्यकेन्द्रीय रेखांश *m.* किंवा ध्रुवांश *m.*] Helio-oen'trically *adv.* He'liochrome *n.* रंगारंगाचा प्रकाश

लेख *m.*, रंगीत छायाचित्र *n.* He'liochromy *n.* रंगीत
 फोटोचित्र *f.* He'liograph *n.* सूर्यलेखक *m.*, सूर्याचा
 प्रकाशलेख घेण्याचें यंत्र *n.*, सूर्यच्छायाचित्रणयंत्र *n.*,
 सूर्यचित्रक *m.* ३ *an apparatus for telegraphing by
 means of the sun's rays* सूर्यकिरणांच्या साहाय्याने तार
 करण्याचें यंत्र *n.* Heliography *n.* प्रकाशलेखन *n.*
 Heliograp'hical *a.* Helio'grapher *n.* प्रकाशलेखक.
 Heliola'ter *n.* *a worshipper of the sun* सूर्यपूजक,
 सूर्यभक्त. Heliol'atry *n.* सूर्यपूजा *f.* Heliom'eter *n.*
*astron. an instrument for measuring the apparent
 diameter of the sun or other heavenly body* सूर्यविब-
 मापक *m.*, (or briefly) सूर्यमापक यंत्र *n.* २ ग्रहाची
 किंवा ताऱ्याची मध्यरेषा मोजण्याचें यंत्र *n.*, (ग्रहाचें
 किंवा ताऱ्याचें) अंतरमापनयंत्र *n.*, तारान्तरमापक *m.*
 He'lioscope [*helios.* and *skopeo,* to look.] *n.* सूर्य
 पाहण्याची दुर्बीण *f.*, सूर्यदर्शक यंत्र *n.*, (or briefly)
 सूर्यदर्शक *m.* He'liostat *n.* सूर्यदर्पण *m.* या दर्पणानें
 (आरशानें) सूर्याचा प्रकाश नियमित दिशेने परावृत्त करता
 येतो. Heliotrope [*helios,* and *tropos,* a turn.] *n.*
*bot. a plant whose flowers are said always to turn
 round to the sun* सूर्यकमल *n.* २ *min. a bloodstone*
 रक्त थांबविणारा एक प्रकारचा दगडी ताईत *m.* ३ *astron.*
 सायनयंत्र *n.* Heliotropism *n.* सूर्योन्मुखता *f.*

Helix (he'-liks) [*L. -Gr. helix -helissein,* to turn
 round] *n.* *a spiral, a circumvolution* पेच-*m.*,
 पेंच *m.* २ *zool. the snail or its shell* गोगलगाईच्या
 जातीचा किडा *m.*, किंवा त्याच्या पाठीवरची कवची *f.*
 ३ *anat. the external part of the ear* कानाची
 पाळ *f.* Hel'ical *a.* spiral वर वर चढत जाणारा,
 पाळासारखा, सर्पिल.

Hell (hel) [*A. S. hel -helan,* to cover, to conceal,
 lit a place of concealment. Cog. with *L. cel-are,*
 to hide.] *n.* *the place or state of punishment of the
 wicked after death* नरक *m.*, आयुष्यांत केलेल्या
 दुष्टकर्माबद्दल मरणोत्तर मिळणारी शिक्षा *f.*, किंवा ती
 मिळण्याची जागा *f.* *N. B.:*—The Hindus suppose
Naraka to contain many different places of
 torture. Some of them are : अंधतामिन्न, अवीची,
 असिपत्रवन, कुंभीपाक, तपन, तप्तवाळुका, तामस्र,
 रौरव, महारौरव, लोहसूर्मि, संघात. २ (hence) *any
 mental torment, anyuish* मानसिक पीडा *f.* -इयथा *f.*
 यमयातना *f.*, तीव्र-भयंकर आधि *f.* ३ *a place where
 outcast persons or things are gathered: as, (a) a
 dungeon or prison* अंधारकोठडी *f.*, तुरुंग *m.* (b) *a
 gambling house* जुगाराचें घर *n.*, जुवा खेळण्याची
 जागा *f.*, जुगाराचा अड्डा *m.* (c) *मोडतोड ठेवण्याची
 जागा f. ४ the lower regions* पाताल *m.*, अधःप्रदेश
m., अधो-भुवन *n.*, नागलोक *m.* *N. B.:*— There are
 7 Pátalas (सप्तपाताल) enumerated, viz. अतल,
 वितल, सुतल, तळातल, रसातल, महातल and पाताल.
 Abode in H. नरकवास *m.*, Descending to H.

अधोगति *f.* अधःपात *m.* अधःपतन *n.* Judge of H. (cf. Minos of Greek Myth.) यम *m.*; -familiarily यमाजीभास्कर, यमाजीपंत. Pains of H. यमयातना *f.* यमशिक्षा *f.* यमदंड *m.* कालदण्ड *m.* Pit of H. नरक-कुंड *n.* River of Hell (cf. Styx of Gk. Myth.) वैतरणी *f.* Road to H. नरकमार्ग *m.* अधःपथ *m.* Watch dogs of H. cf. श्याम and शबल. Hell'-born *a.* नरकांतील. Hell'-fire *n.* तपन *n.* Hell'-hound *n.* cf. श्याम and शबल. Hell'-ish *a.* नरकाचा, नरकांतील, नारकीय. २ *fit for hell* नरकाह, नरकयोग्य. ३ *wicked* अतिदुष्ट, अतिनिंद्य. Hell'-ishly *adv.* Hell'-ishness *n.* अतिनिंद्यता *f.*

N. B.—यमलोक is not Hell. To speak with scientific correctness and accuracy नरक is Purgatory and not Hell.

Hellebore (hel'e-bōr) [Fr. *hellebore*—L. *helleborus* —Gr. *helleboros*.] *n. bot.* a plant used in medicine, anciently used as a cure for insanity काळी कुटकी *f.* कदुरोहिणी *f.* याचा उपयोग पूर्वी वेडावर करित असत.

Hellene (hel'lēn) [Gr. *Hellenes*, name ultimately given to all the Greeks, from *Hellen*, the son of Deucalion, the Greek Noah.] *n.* a native of either ancient or modern Greece ग्रीक मनुष्य, ग्रीस देशांतील रहिवाशी, हेलीन. Helle'nian, Hellen'ic *a.* Greek, Grecian हेलीनिअन्, हेलिनिक, ग्रीकलोकांसंबंधी, ग्रीशन, हेलीनासंबंधी. Hellen'ic *n.* हेलिनिक भाषा *f.* थोडाबहुत फेरफार होऊन आटिक भाषेपासून निघालेली व आलेक्झांडरनंतरच्या ग्रीक लेखकांत प्रचलित असलेली पोटभाषा *f.* Hel'lenism *n.* हेलिनिक भाषेचा विशेष शब्दप्रयोग *m.* २ विद्याव्यासंग, सौष्टव, रमणीयता इत्यादि प्राचीन ग्रीक लोकांच्या भांगच्या गुणांकडे असलेला ओढा *m.* हेलिनगुणलुब्धता *f.* Hel'lenist *n.* one who affiliates with Greeks, or imitates Greek manners अनु-हेलीन, हेलीन लोकांशीं सख्यत्व करणारा, ग्रीक रीति-भार्तीचें अनुकरण करणारा. (b) (esp.) a Jew who used the Greek language as his mother tongue (मातृभाषा-जन्मभाषा म्हणून) ग्रीकभाषा बोलणारा ज्यू *m.* ग्रीक ज्यू *m.* २ one skilled in the Greek language and literature ग्रीकभाषापंडित *m.* Hellenis'tic, -al *a.* Hellenis'tically *adv.* Hel'lenize *v. t.* ग्रीकभाषेचें स्वरूप देणें, ग्रीकभाषेच्या पद्धतीवर नेणें. H. v. i. to use the Greek language ग्रीकभाषा वापरणें -बोलणें -लिहिणें.

Hellespont (hel'les-pont) [L. *hellespontus* —Gr. *Helle'*, daughter of Athamas, and *pontos*, sea.] *n.* a narrow strait between Europe and Asia (now called the Dardanelles) आशिया व युरोप या खंडांमधील (हल्लींची) दार्दानेल्सची सामुद्रधुनी *f.* हेलेस्पान्ट. Hellespon'tine *a.*

Helm (helm) [A. S. *helma*, rudder; Ger. *helm*, a handle; allied to *helve*.] *n.* the instrument by

which a ship is steered सुकाणू n, सुकाण n, कण m (Sk.). [To FEEL THE H. (जहाज) सुकाणाप्रमाणें वळणें.] २ the place, station or office of direction and administration नियंतृत्व n, सूत्रचालकत्व n, नियंत्याची जागा f. ३ (a) a steersman सुकाण्या. (b) (hence) a guide, a director नियंता, सूत्रचालक, मार्गदर्शक, वाटाढ्या, कर्णधार, उपदेष्टा. Helm'less a. बिनसुकाणूचा. २ ताळतंत्ररहित. Helm'sman n. सुकाण्या, सुकाणदार, कर्णधार. २ (fig.) नियंता, चालक, कर्णधार.

Helm, Helmet (helm, hel'met) [A. S. helm -helan, to cover. Ger. helm.] n. a covering of armour for the head (लढाईचे वेळीं संरक्षणासाठीं) डोक्यास घालण्याची लोखंडी टोपी f, जिरेटोप m, जरीटोप m, जंजीरटोप m, शिरस्त्राण n, शि्लीम n. २ that which resembles a helmet in form, position, etc. शिरस्त्राणासारखी टोपी f. ३ chem. the upper part of a retort नलिकामुकुट m. Helm'ed, Hel'meted a. covered with a helmet शिरस्त्राण घातलेला. Hel'metless a. शिरस्त्राण नसलेला, शिरस्त्राणरहित. Hel'met-shaped a.

Helminthic (hel-min'thik) [Gr. helmins, helminthos, a worm -helisso, to wriggle.] a. pertaining to worms कृमिसंबंधीं. २ expelling worms कृमि घालविणारा, कृमिसारक. Helminthi'asis n. med. a disease in which worms are present in some part of the body कृमिरोग m. Helmin'thoid a. worm-like कृमिच्या आकृतीचा, अनुकृमि. Helminthol'ogist n. कृमिशास्त्रवेत्ता. Helminthol'ogy n. the natural history, or study, of worms कृमिविज्ञान n, कृमिशास्त्र n.

Helot (hel'ot or hē'lot) [Gr.; said to be derived from Helos, a town in Greece, reduced to slavery by the Spartans.] n. a Spartan slave हेलोट, स्पार्टा-मधील गुलाम m. २ (hence) a serf दास m, बंदा m, नोकर m. He'lotism n. गुलामगिरी f, दास्य n, दासत्व n. He'lotry n. pl. slaves गुलाम m. pl., दास m. pl.

Help (help) [A. S. helpan, Ger. helfen, to aid. Sk. कृप, to be fitting.] v. t. to furnish with strength or means, to aid, to assist मदत करणें, साहाय्य देणें, कुमक करणें -पाठवणें -देणें, हात देणें -लावणें, हातभार लावणें, आंग n -डोई f -खांद m -पाठ f देणें, पाठीशीं घेणें -घालणें, (-पासून) बचाव करणें, निभावून नेणें. २ to change for the better, to remedy (-ला) उपाय m -इलाज m -यत्न m. करणें, सुधारणें, (-ची) दुरुस्ती करणें. ३ to prevent, to hinder निवारणें, टाळणें, बंद करणें-पाडणें, (-ला) तोड काढणें, थांबविणें. ४ to forbear, to avoid धीर -दम धरणें, थांबणें, (कोणतीही गोष्ट केल्या-) शिवाय राहणें; as, "I cannot help remarking &c." ५ to wait upon (as the guests at table) by carving and passing food (पदार्थ कापून) घालणें, वाढणें, (जेवणाची) बडदास्त ठेवणें. To H. forward पुढें ढकलणें, (पुढें नेण्यास) हातभार लावणें. To H. off नेण्यास-घालविण्यास मदत करणें. To H. on हातभार लावणें,

मदत करणे. To H. out (दुसऱ्यास संकटांतून किंवा महत्प्रयासाचे कामांतून) बाहेर पाडणे, सुखरूपपणे बाहेर काढणे. To H. over (-तून) पार पडण्यास हात लावणे. To H. (one) to (at table) (-चा) पुरवठा-पुरावा करणे, पुरविणे. To H. up (वर) उठण्यास हात लावणे, हात देऊन उठविणे. H. v. i. to give assistance मदत करणे-देणे, सहाय-सहकारी होणे-असणे. Help n. साहाय्य n, मदत f, कुमक f, हात m, हातभार m. २ remedy, relief इलाज m, तजवीज f, यत्न m, तोड f, तरणोपाय m, परिहार m, शमन n, परिमार्जन n. ३ one who assists सहाय, साहाय्यकारी m, मदतनीस. (b) (also) the whole force of hired helpers in any business भाडोत्री मदतनीस, मदतगार कामकरी m. pl. ४ Amer. a hired man or woman (घरगुती कामकाज करणारा) मजूर m-नोकर m-बाई f. Hel'per n. मदतनीस. Help'ful a. मदतगार, हातभार देणारा-लावणारा. २ useful, salutary उपयोगी, कामाचा, फायदेशीर, हितावह. Help'fully adv. Help'fulness n. उपयोगीपणा m, उपयोग m, हितावहता f, फायदेशीरपणा m. Help'less a. without help or power in one's self, feeble असमर्थ, दुबळा, दीन, अनाथ, लाचार, (कोणाचीही) मदत नसलेला, मदतहीन, निराधार, निराश्रित, पंगु, अगतिक. २ beyond help, irremediable निरुपाय, निरुपायाचा, बेइलाज, आटोक्याबाहेर गेलेला, बिनतोड, अप्रतिकार्य, अप्रतिहार्य. Help'lessly adv. दुबळेपणाने, दीनपणे, लाचारतेने. २ बिनतोडपणे. Help'lessness n. नाइलाजपणा m, दुबळेपणा m, निराश्रितपणा m, लाचारता f, दीनपणा m, &c. २ बिनतोडपणा m, अप्रतिहार्यता f. Help'mate n. हस्तक, हस्तक्या, हातसुरपणे n. २ (specif.) a wife पत्नी f, स्त्री f, घायको f, Help'meat n. सहचारिणी f, अर्धांगी f. Helter-skelter (hel'ter-skel'ter) [Imitative.] adv. (colloq.) confusedly and tumultuously सैरावैरा, धांदलीने, गडबडीने, अफरातफरीने, तीनतेरा, इतस्ततः. Hel'ter-skel'ter n. धांदल f, गडबड f, तजावजा. Helve (helv) [A. S. hielfe, helve, a handle.] n. the handle of an axe, hatchet दांडा m, मूठ f. H. v. t. to furnish with a helve (as an axe) दांडा-मूठ घालणे-बसविणे. Helvetian, Helvetic (hel-vē'shan, hel-vet'ik) [L. -Helvetia, L. name of Switzerland; Helvetii, the tribe of that name.] a. (हल्ली ज्या देशास स्वित्झर्लंड असे नांव आहे त्या देशातील प्राचीन काळच्या) हेल्वेटी-नामक लोकांचा, हेल्वेटिक लोकांचा, हेल्वीशन.

Hem (hem) [Onomatopoeic.] interj. used as an expression of hesitation हुं! H. n. a sort of half cough to draw attention (दुसऱ्याचे लक्ष वेधण्यासाठी काढलेला) खांकारा m, खांकरण्याचा शब्द m, खांकरणे n. H. v. i. to utter the sound 'hem' खांकरणे, खांकारा m काढणे-देणे. Hem (hem) [A. S. henn, a border; Ger. hamme, a fence.] n. the border of a garment doubled

down and sewed गोट *m*, छोट *f*, कांठाची सुरप *f*, सुरप *f*, दाळ *f*. २ border, margin (as of the sea) (समुद्रादिकाची) कड *f*, किनारा *m*, कांठ *m*. ३ (-made on sheet-mettle ware) (भांड्याचा) कांठ *m*. H. v. t. to form a hem on, to edge सुरपणे, सुरपणे, छोट भरणे, गोट मारणे. २ कांठ बसविणे -करणे. To H. about, around or in to surround, to inclose and confine घेरणे, वेढणे, कोंडणे, कोंडीत घरणे, (दुसऱ्यास सुटून जाता न येईल अशा रीतीने) वेढा देणे -गराडा घालणे. To H. out to shut out आंत येऊ न देणे. Hem'ed *pa. t.* and *p. p.* Hem'ming *pr. p.* and *v. n.*

Hemal (hē'mal) [Gr. *haima*, blood.] *a.* relating to the blood or blood-vessels (oppo. to neural) रक्तसंबंधी, रक्तवाहिन्यसर्गात.

Hematine (hem'a-tin) [Gr. *haima*, blood.] *n.* the red colouring matter in the blood रक्तस तांबडेपणा आणणारे द्रव्य *n*, ज्यामुळे रक्तस तांबडेपणा येतो ते द्रव्य *n*, रक्तंजक (द्रव्य), रक्तवीर्य *n*.

Hematite (hem'a-tit) [L. -Gr. *haimatites*, blood-like -*haima*.] *n.* a valuable ore of iron, with a blood-red streak तांबडे चरे असलेली लोखंडाची मौल्यवान् अशुद्ध धातु *f*.

Hemi- (hemi-) [Gr.] a prefix signifying half (rendered in Marathi by) अर्ध (in comp.).

Hemicrania (hemi-krā'ni-ä) [Gr. *hemi* (-L. *semi*), half, and *kranion*, skull.] *n.* med. head-ache confined to one side of the forehead only अर्धशिशी *f*, अर्धशीर्ष *n*, अर्धी कपालदुखी *f*.

Hemicycle (hem'i-sik'l) [Hemi+cycle.] *n.* अर्धवर्तुळ *n*, अर्धगोलाकार *m*, अर्धगोलाकृति *f*.

Hemiplegia (hemi-plē'ji-ä) [Gr. *hemi*, half, and *plege*, stroke.] *n.* med. a palsy affecting one side of the body only (बहुधा मस्तिष्कीय रक्तसाधामुळे दाढ्या अथवा उजव्या कोणत्या तरी एका -बाजूकडे होणारा) अर्धगवायु *m*, (शरीराच्या अर्ध्या भागाचा) पक्षाघात or पक्षघात *m*, पक्षवात *m*, अर्धगघात *m* २ (of the face and neck) तोंडाचा पक्षघात *m*, अर्धित-वायु *m*. Hem'iplegy *n.* Same as above.

Hemiptera (hem-ip'tér-ä) [Gr. *hemi*, half, and *pteron*, a wing.] *n.* an order of hexapod insects, having four wings, the two anterior of which are scarcely perceptible अर्धपक्ष कीटकवर्ग or simply अर्धपक्ष. ह्या वर्गातील प्राण्यांचे पंख कांहीसे एकावर एक असे राहतात व त्यामुळे ते अर्धच असावेत असा भास होतो.

Hemisphere (hem'i-sfēr) [Gr. *hemi*, and *sphaira*, a sphere.] *n.* a half sphere गोलार्ध *m*, अर्धगोल *m*, निमगोल *m*. २ half of the terrestrial globe or a map of it भूगोलार्ध *m*, भूगोलार्धाचा नकाशा *m*. [THE EASTERN H. पूर्वगोलार्ध *m*. THE WESTERN H. पश्चिम गोलार्ध *m*.] ३ the people who inhabit a hemisphere भूगोलार्धात राहणारे लोक *m. pl.* Hemispher'ic, -al *a.*

गोलार्धाचा, अर्धगोलाकृति, अर्धगोल, निमगोल. Hemispher'oid *n.* अण्डगोलार्ध *m.* H. a. Hemispher'oidal *a.* अण्डगोलार्धासंबंधीं, अण्डगोलार्धासारखा.

Hemistich (hem'i-stik) [Gr. *hemi*, and *stichos*, a line.] *n.* half a line, or an incomplete line, in poetry श्लोकार्ध *m.*, अर्धश्लोक *m.*, कवितेंतील अपुरी ओळ *f.* Hemis'tichal *a.* श्लोकार्धाचा, अपुन्या चरणाचा.

Hemlock (hem'lok) [A. S. *hemlic*, the second syllable being a weakened form of *leac*, a plant, and the first being of unknown origin.] *n. med.* a poisonous plant used in medicine एक प्रकारची औषधोपयोगी विषारी वनस्पति *f.*, हेम्लोक *m.* मृत्यूची शिक्षा झालेल्या मनुष्यास ग्रीक लोक ही वनस्पति प्यावयास देत असत. २ the wood of that tree हेम्लोक वनस्पतीचें लांकूड *n.* -काष्ठ *n.*

Hemoptysis (hē-mop'ti-sis) [Gr. *haima*, blood, and *ptyein*, to spit.] *n. med.* expectoration of blood which has escaped from vessels in the lung फुफ्फुसांतील रक्ताची ओकारी *f.*, फुफ्फुसरक्तवमन *n.*

Hemorrhage (hem'or-āj) See Hæmorrhage.

Hemorrhoids (hem'or-oidz) See Hæmorrhoids.

Hemp (hemp) [A. S. *hænep* -L. *cannabis*-Gr. *kannabis*, which is considered to be of Eastern origin from Sk. सण.] *n.* a plant with a fibrous bark used for cordage, coarse cloth, &c. (a) सण *m.*, ताग *m.* (b) अंबाडी *f.*, अंबाडा *m.* २ the fibrous rind of the plant prepared for spinning तागाचें साल *n.* Indian H. भांग *f.*, भंगा *f.* (R.), भंग (R.), भृंगा *f.* (R.), भृंगी *f.* (R.). In cant phraseology, the word is rendered by हिरवी तमाखू *f.*, गुरुप्रसाद *m.*, ज्ञानवल्ली *f.*, शांभवी *f.*, विजया *f.* Addicted to the use of the intoxicating potion prepared from H. भंगट, भंग्या, भोग्या, भंगड, भंगखाऊ. Dry leaves of H. ground in water with spices घोंटा *m.* Exudation of the flowers of H. prepared as a drug चरस *m.* H. tops गांजा *m.*, हिरवा *m.* H. leaves पत्ती *f.* H. eater माजुमी. Preparation of H. with sugar, spices, &c. माजूम *f.*, याकुती *f.*, सबजी *f.* Smoker of H. tops गांजेकस, गंजड. Stalk of H. जोखी *f.* Striped stem of the H. plant सणकाडी *f.* Thread or string of H. शणसूत्र *n.* Hemp'en *a.* made of hemp तागाचा, अंबाडीचा. २ तागासारखा, अंबाडीप्रमाणें.

Hen (hen) [A. S. *henn* -*hanu*, a cock. Ger. *hahn*. Prob. akin to L. *canere*, to sing, and orig. meaning 'singer.'] *n.* कोंबडी *f.*, कुक्कुटी *f.* २ (used adjectively or in combination to indicate) the female of any kind of birds (पक्ष्याची) मादी *f.* Hen'bane *n. bot.* a plant which is a bane or poison to domestic fowls खुरासनी ओंब्याचें झाड *n.* -the seed खुरासनी ओंवा *m.* Hen'-hearted *a.* cowardly, timid भितरा. Hen'-coop or Hen'-house *n.*

खुराडें *n*, खुडी *f*. Hen'peck *v. t.* to subject to petty or annoying attempts to rule, to harass by exercise of authority (said of a wife who thus treats her husband) (बायकोनें नवऱ्यावर) हुकमत चालविणें; बायल्या बनविणें. Hen'pecked *a.* स्त्रीवश, बायल्या, बाईलबुद्धि, स्त्रीबुद्धिं, बायकोच्या कऱ्यांतला.

Hence (hens) [M. E. *hennes*, *henen* -A. S. *heonan*, from the base of *He*. Ger. *hinnen*, *hin*, hence; so L. *hinc*, hence -*hic*, this.] *adv.* from this place येथून, एथून, या जागेपासून, इकडून, इकडनें. २ from this time, in the future एथून, आतांपासून, पुढें, या वेळापासून, या काळापासून, आजपासून. ३ from this reason, as an inference or deduction यावरून, म्हणून, अशासाठीं. ४ from this source or origin ह्यापासून. Henceforth', Hencefor'ward *adv.* इतःपर, अतःपर, या-उपर, इतउत्तर, इतउपर, एथून पुढें, एथपासून, आतांपासून.

Henchman, (hensh'man) [Usually derived from *haunch-man*. A. S. *hengest*, a horse, Ger. *hengst*, and *man*, meaning a groom (Skeat).] *n.* a servant, a page (now chiefly used as a political cant term) अनुचर, अनुयायी, हलगेकरी *m*.

Hendecagon (hen-dek'a-gon) [Fr. *hendecagone*-Gr. *hendeka*, eleven, *gonia*, Sk. कोन, an angle.] *n.* geom. a plane figure of eleven angles and eleven sides एकादशकोणाकृति *f*, (briefly) एकादशकोन *m*.

Hepatic,-al (hep-at'ik,-al) [L. *hepaticus* -Gr. *hepar*, liver.] *a. med.* pertaining to, or involving, liver यकृताचा, यकृतासंबंधीं. २ resembling the liver in colour or form यकृताच्या रंगाचा -भाकाराचा. Hepati'tis *n. med.* inflammation of the liver यकृतदाह *m*.

Hepatica (hepat'ikä) [See Hepatic so called in allusion to the shape of the lobed leaves or fronds.] *n. bot.* a genus of pretty spring flowers closely related to *Anemone*, *Squirrel cup*. हेपाटिका फूल *n*.

Hepta- (hep'-tä-) [Gr., meaning 'seven'. Sk. सप्त.] a combining form rendered by सप्त (in comp.).

Heptagon (hep'ta-gon) [Gr. *heptagonos*, seven-cornered -Gr. *hepta*, Sk. सप्त, seven, and *gonia*, Sk. कोन, angle.] *n. geom.* a plane figure with seven angles and seven sides सप्तकोणाकृति *f*, सप्तकोन *m*, सप्तास्र *n*. Heptago'nal *a.* सप्तकोनाचा, सप्तकोन.

Heptarchy (hep'tär-ki) [Gr. *hepta*, and *arche*, sovereignty.] *n.* a government by seven persons सप्तसत्ताक राज्य *n*. Heptar'chic *a.* सप्तसत्तात्मक.

Her (hër) [M. E. *here*, -A. S. *hire*, gen. and dat. sing. of *heo*, she.] *pron.* तिचा, तिला.

Herald (her'ald) [O. Fr. *heralt*, a herald.] *n.* (in ancient times) an officer whose business was to make public proclamations (लढाई प्रसिद्ध करणारा, सेनापतीचे निरोप कळविणारा, किंवा जाहीर खबर देणारा) कळकाच्या *m*, भाट *m*. २ a proclaimer कळकाच्या,

स्तुतिपाठक, भाट, बंदिजन, चारण, नकीब, शिंगाड्या.
 ३ *a forerunner* अग्रदूत *m*, पूर्वचिन्ह *n*, सूचक *m*. ४
any messenger निरोप्या, दूत, संदेशवाहक. *H. v. l. to*
proclaim (-ची) जाहीर खबर देणे, पुकारा करणे, जाहीर
 करणे, पुकारणे. २ ललकारी देणे. ३ *to foretell* आगाऊ
 सुचविणे, पूर्वसूचना देणे, (-चे) घोसक असणे *in. con.*
Heral'dic a. भाटाचा. २ पूर्वघोसक. *Heral'dically adv.*
 भाटासारखा. *Her'aldry n.* भाटाचा घंदा *m*, भाटविद्या *f*.

Herb (*erb or herb*) [*Fr. herbe -L. herba, akin to*
Gr. phorbe, pasture -pherbo, Sk. मृ, to nourish.]
n. a plant the stem of which dies every year (as
distinguished from a tree or shrub which has a
permanent stem) वनस्पति *f*, (ज्याचे मूळ दरवर्षास
 सुकून मरते असा) रोपा *m*, बुटी *f*, ओषधि *f*, औषधि *f*.
 [**HERBS AND SIMPLS** जडीबुटी *f*, झाडपाला *m*. **POT-**
H. शाक *f*, भाजी *f*. **POT-HERBS AND VEGETABLES**
 शाकभाजी *f*.] *Herba'ceous a. of, or of the nature*
of, herbs वनस्पतीचा, वनस्पतीसारखा, वनस्पति-
 धर्मीय. *Herb'age n. pasture* हिरवे *n*, हिरवळ *f*,
 झाडपाला *m*. *Her'bal a.* वनस्पतिसंबंधी. *H. n. a book*
containing the classification and description of
plants वनस्पतिवर्ग व त्याचे गुणधर्म यांच्या माहितीचे
 पुस्तक *n*, वनस्पतिवर्णन *n*, औषधिकल्प *m*. २ *a*
hortus siccus वनस्पतिसंग्रह *m*. *Herb'alist, Herb'ist*
n. one skilled in the knowledge of plants वनस्पति-
 वेत्ता *m*, औषधिविशासक. २ वनस्पति विकणारा, गांधी.
Herb'arium n. a classified collection of preserved
herbs or plants शुष्कोषधिसंग्रह *m*, सुकलेल्या
 वनस्पतींचा वर्गवार संग्रह *m*. २ *a book or case for*
preserving dried plants शुष्क वनस्पति ठेवण्याची
 पेटी *f*. *Herb'ary n.* वनस्पतींचा बाग *m*. *Herbif'erous*
a. वनस्पति धारण करणारा. *Herbiv'orous a.* वनस्पति
 खाऊन राहणारा, शाकतृणादिजीवी.

Hercules (*her'kū-lēz*) [*Name of a hero in Gr.*
mythology.] n. a Greek hero famous for his
strength (ग्रीक लोकांच्या पुराणांतरीं वर्णिलेला) हर्क्यूलिज
 (नांवाचा महाशक्तिमान् योद्धा *m*), बलभीम *m*, भगीरथ
m. २ *astron. a constellation in the Northern Hemi-*
sphere उत्तरगोलार्धातील 'शौरी' तारकापुंज *m*. *Hercu-*
lean a. हर्क्यूलिजसारखा. २ *very great, difficult or*
dangerous महत्प्रयासाचा, दुःसाध्य, कष्टसाध्य, भयंकर,
 घोर, विकट, अवघड. २ *having extraordinary*
strength or size असामान्यशक्तिमान्, अद्भुत बल अस-
 लेला, प्रचंड, अवाढव्य, असामान्यशक्तीचा.

Herd (*hērd*) [*A. S. heord, herd; cognate words*
are found in all the Teut. languages.] n. a
number of beasts assembled together (as distinguish-
ed from a flock applied to smaller animals)
 कल्प *m*, झुंड *f*, खिझार *f*, कुल *n*, यूथ *m* or *n*,
 तांडा *m*. [**NOON-RESTING-SPOT OF PASTURING HERDS**
 गोठण *f*, आखर *m*. **TO COLLECT THE HERDS AT IT**

गोठाविणे.] २ a crowd of low people, a rabble झुंड f, घोळका m, तांडा m. H. v. t. to unite or associate in a herd कळपानें -कळपाचा कळप m. &c. फिरजे -राहणे, कळप करून राहणे. २ to associate (-शीं) सहवास -समागम करणे -ठेवणे. H. v. i. कळप करणे. Herd'ess n. fem. धनगरीण f. Herd'man [A. S. heorde, hirds.] n. हेटकरी, धनगर. Herds'man n. धनगर, खिलारी, राखणा, गुराख्या, जांगळी, गोप, पशु-पालक. [HIRE or WAGES OF A H. राखणावळ f, राखण f.] Herds'woman n. fem. धनगरीण f.

Here (hēr) [A. S. her, Ger. hier, from the demonstrative stem hi-. See He, Her.] adv. in this place (opposed to there) येथे, एथे, इकडे, या ठिकाणी, अत्र (Sk.). [H. AND BEYOND अईलपरईल or ऐलपैल. H. AND THERE round about आजूबाजू or आजूबाजूस, अरतापरता, आरापारा, इकडेतिकडे, जिकडे तिकडे, जेथे तेथे, ठिकठिकाणी, जागोजाग, ठायीं ठायीं. २ with intermissions or intervals मधून मधून, राहून राहून, मध्यमध्यें, जागोजाग, ठायीं ठायीं. ३ dispersedly इतस्ततः, जागोजाग. OF H., THERE, AND EVERYWHERE इकडचा-तिकडचा, सार्वत्रिक. NEITHER H. NOR THERE लागू न पडणारा (मुद्दा) NOR H. NOR THERE इथे ना तिथे, अरत्री ना परत्री, अत्र ना परत्र, इह ना पर.] २ in this life या जन्मीं, इहजन्मीं, इहजन्मांत, इहलोकीं. ३ now (sometimes used before a verb without a subject; as, here goes.) आतां, या वेळीं. Here'about, Here'abouts adv. सुमारे ह्या ठिकाणीं, ह्या ठिकाणच्या जवळ -आसपास. Hereafter adv. या पुढें, पुढल्या काळांत, उत्तरकाळीं. २ परलोकीं. Hereaft'er n. परलोक m, मरणोत्तरची भविष्यस्थिति f. Hereat' adv. यावरून, यामुळें, यानें. Hereby' a do. यावरून, यामुळें, यानें, या अन्वये, ह्याचे आधारे. Here'in adv. यांत. Hereinaft'er adv. या (लेखांत -भाषणांत इ०) पुढें -खालीं. Hereinbefore' adv. पूर्वी, वर. Hereinto' adv. Here- of adv. एथचा, एथला, येथील, अत्रत्य. २ यावरून, म्हणून. Hereon' adv. यावर. Hereto' adv. याला. Here-to-fore' adv. यामार्गे, यापूर्वी. Hereunto' adv. Here-upon' adv. ह्याजवर, ह्यावरून. Herewith' adv. ह्याबरोबर, ह्यासहित, etc.

Hereditary (he-red'i-tar-i) [L. hereditarius -hereditas, heirship -heres, heir.] a. descending by inheritance वंशपरंपरागत, आनुवंशिक, पिढीजाद, वारशानें मिळणारा, वंशपरंपरायात, पितृप्राप्त, वडिलोपार्जित, वडिलांपासून आलेला -मिळालेला, वतनाचा, परंपरीण, वारशानें मिळालेला. [H. DISPOSITION, QUALITY, ETC. आनुवंशिक स्वभाव m, पिढीजाद गुण m, वासलात f. H. OFFICER वतनदार. FELLOW H.-OFFICER वतनबंधु, वतनभाऊ.] २ descendible to an heir पिढीजाद -वंशो-वंश चालणारा -चालायाचा, वंशोपभोग्य. ३ transmitted, or capable of being transmitted, from a parent to a child (as a disease, etc.) आईबापांपासून -वडिलांपासून आलेला -होणारा -जडणारा -जडलेला (रोग इ०),

आनुवंशिक, मुलांत उतरणारा (गुण इ०). Hereditabil-
ity n. वंशपरंपराप्राप्यता f. Hered'itable a. वारशानें
मिळणारा. Hered'itably adv. वंशपरंपरेनें. Heredit'a-
ment n. (law) वंशपरंपराप्राप्य मिळकत f, वारशानें
मिळणारी मिळकत. Hered'itarily adv. वंशपरंपरेनें.
Hered'ity n. आनुवंशिकता f, वंशपरंपराप्राप्तता f,
पिढीजादपणा m. Her'itable a. (of things) वंशो-
पभोग्य, वंशोवंश -वंशपरंपरा चालणारा. [H. RIGHTS
वारसपणाचे हक्क m. pl.] २ (of persons) रिक्थहारी,
वारसा सांगणारा. Her'itably adv. Her'itage n.
वारसा m, वतन n. २ Script. the Israelites or the
chosen people of God (ईश्वराचे आवडते) इस्रायळ
लोक m. pl. Her'itance n. वतन n.

Heresy (her'e-si) [Fr. heresie -L. haeresis -Gr.
hairesis -hairein, to take.] n. an opinion adopted
in opposition to the usual belief (usually, but not
necessarily, said in reproach) (प्रचलित धर्म किंवा
रूढि यांच्या) विरुद्धमत n, पाखंडमत n, पाखंडमार्ग m.
२ (theol.) प्रचलितधर्मविरुद्ध मत n, विशिष्ट समाजास
मान्य असलेल्या धर्मतत्त्वांचे विरुद्ध मत n, थोतांड n. ३
(law) an offence against Christianity ख्रिस्ती धर्मशा-
स्त्राच्या विरुद्ध आग्रहानें व उघड उघड प्रतिपादन केलेलें
मत n, ख्रिस्तधर्मविरुद्ध मत n. Heret'ic a. पाखंडी. २
प्रचलित धर्मतत्त्वांविरुद्ध वागणारा, ('मुरारे: तृतीय: पन्था:'
या न्यायानें धर्मभेद उत्पन्न करणारा) पाखंडी. ३ (Rom.
Cath.) एकदां ख्रिस्ती धर्म पतकरल्यावर पुन्हां त्यांतील
काहीं तत्त्वांविरुद्ध मुद्दाम आग्रहानें वागणारा (मनुष्य).
Heret'ic a. पाखंडी, थोतांडमताचा, थोतांड्या. Heret'i-
cal a. Heret'ically adv. Hereti'cate v. t. to de-
nounce as a heretic पाखंडी म्हणून सोडून देणे.

Hermaphrodite (her-maf'rod-it) (L. -Gr. Herma-
phroditos, the son of Hermes and Aphrodite, who,
when bathing, grew together with the nymph
Salmacis into one person.) n. an abnormal indi-
vidual in whom are united the properties of both
sexes (-male) (जन्माचा) हिजडा m, ठवा m; (-female)
हिजडी f, अर्धनार f; संशयितलिंगी स्त्री किंवा पुरुष,
हिजडे n. २ an animal or plant in which the two
sexes are united द्विलिंगी प्राणी m, द्विलिंगी वनस्पति f,
स्त्रीनरकेशरयुक्त पुष्प n, युग्मलिंगी पुष्प n. H. a. संश-
यितलिंगी, उभयलिंगी, स्त्रीपुरुषजातीचा. Hermaphro-
dit'ic,-al a. हिजडा. Hermaph'rodism n. हिजडेपणा
m, संशयितलिंगित्व n.

Hermeneutics (her-me-nū'tiks) [Gr. hermeneutikos
-hermeneus, an interpreter -Hermes, Mercury, the
god of art and eloquence.] n. the science of inter-
pretation and explanation (esp. of the Scriptures)
श्रुतिशब्दार्थमीमांसा f, अर्थप्रकाशन n. Hermeneu-
tic,-al a. explanatory, exegetical विवेचनात्मक, विव-
रणात्मक, श्रुतिशब्दार्थमीमांसेसंबंधी. Hermeneu'tic-
ally adv. विवेचनरूपानें, विवरणरीत्या.

Hermes (her'-mēz) [Gr. Hermes Trismegistos, lit.

Hermes 'the thrice-greatest.'] *n.* the Greek name for the Egyptian 'Thoth,' who was god of science, esp. alchemy (प्राचीन किमया करणारांच्या मते) रसायनशास्त्राची 'हर्मीज' नांवाची अधिदेवता *f.* Hermet'ic, -al *a.* alchemical किमयेचा, किमयासंबंधी. २ किमयागारांच्या पद्धतीचा -पद्धतीस अनुरूप. ३ air-tight वायुप्रतिबंधक, (वाग्याचाही शिरकाव न होण्यासारखा) घट्ट, गच्च, सुट्ट, वायू न जाईसा. Hermet'ically *adv.* वायू न शिरेल अशा रीतीने, गच्च.

Hermit (her'mit) [*M. E.* eremite, through *Fr.* and *L.* from *Gr.* eremites -eremos, solitary, desert.] *n.* one who retires from society and lives in solitude or in the desert (esp. from religious motives) वानप्रस्थ, अरण्यवासी, वनवासी, तपस्वी, योगी, एकान्तवासी. Her'mitage *n.* the dwelling of a hermit, a secluded residence, a retired abode अरण्यवास *m.* आश्रम *m.* मठ *m.* (*dim.*) मठी *f.* पर्णकुटी *f.* पर्णशाला *f.* गुंफा *f.* एकान्तवासाची जागा *f.* २ a kind of wine, both white and red, so called from Hermitage, a district of France 'हरमिटेज' नांवाची फ्रेंच दारू *f.* फ्रान्स देशातील हरमिटेज नामक परगण्यावरून हे नांव पडले आहे. Her'mitary *n.* मठ *m.* Her'mitess *n.* fem. तपस्विनी *f.* Hermit'ical *a.* pertaining to, or suited for, a hermit तपस्व्याचा, एकान्तवासास योग्य.

Hern (hern) *n.* zool. Same as Heron, which see.

Hernia (her'ni-ä) [*L.*] *n.* pl. *E.* Hernias, *L.* Herniæ. *med.* a rupture, esp. of the abdomen अन्तर्गळ *m.* (इन्द्रियाची) स्थानभ्रष्टता *f.* (कोणतेही इन्द्रिय आपल्या वास्तविक जाग्यापासून सुटून) दुसरीकडे -बाहेर -पुढे येणे *n.* prop. शीर उतरणे *n.* Her'nial *a.* अन्तर्गळाचा, अन्तर्गळासंबंधी. Herniot'omy *n.* *med.* a cutting for the cure or relief of hernia, celotomy अन्तर्गळ बरा करण्यासाठी केलेली छेदनक्रिया *f.*

Hero (hē'rō) [Through *Fr.* and *L.* from *Gr.* heros; akin to *L.* vir, *A. S.* wer, a man, and *Sk.* वीर, a hero.] *n.* mythol. a warrior, supposed to be exalted, after death, to a place among the gods; a demigod वीर, (मरणोत्तर) वीरस्वर्ग मिळविणारा योद्धा *m.* उपदेव *m.* २ a man of distinguished bravery वीर, शूर, शूरवीर, शूर गडी, मर्द, मर्दमाणूस, जवानमर्द, गाजी, रणशूर, रणधीट, रणधीर, तरवार-बहादूर, शूरशिरोमणी. [DRINKING OF HEROES IN BATTLE वीरपान *n.* HEROES OF THE FIRST ORDER अतिरथी महारथी *m.* pl. HERO'S BADGE (bracelet) वीरकंकण *n.* POST IN BATTLE WISHED FOR BY HEROES वीराशंसन *n.*] ३ a prominent or central personage in any remarkable action or event, (hence) an illustrious person (कोणत्याही महत्त्वाच्या बाबतीतील) प्रमुख *m.* कार्यकर्ता *m.* मध्यमणि *m.* (*fig.*). ४ the principal figure in any history or work of fiction नायक *m.* Hero'ic, -al *a.* becoming a

hero, courageous (of actions) शौर्याचा, शूरपणाचा, वीराचा, बहादरीचा, मर्दाचा; (of persons) शूर, रणशूर, रणधीर, प्रतापशाली, प्रौढप्रताप, वीर्य-शौर्यशाली, &c. २ *illustrious* सर्वश्रुत, विख्यात, प्रख्यात. ३ *designating the style of verse in which the exploits of heroes are celebrated* वीररसप्रधान (काव्य *n*), वीररसात्मक (कविता *f*). Heroic age वीरयुग *n*. Heroic treatment अखेरचे उपाय *m. pl.*-इलाज *m. pl.*, निर्वाणीचा इलाज *m*. Hero'ically *adv*. Hero'icalness *n*. Her'oi-com'ic,-al *a. consisting of a mixture of heroic and comic, denoting high burlesque* वीर व हास्य या दोन्ही रसांच्या मिश्रणानें युक्त, हास्यवीरात्मक, हास्यवीरप्रचुर. Her'oine *n. fem.* बहादर स्त्री *f*, बहादरीण *f*, वीरविक्रमा वीरा *f*. २ नायिका *f*. Her'oism *n. the qualities of a hero or their display* शौर्य *n*, मर्दाई *f*, जवानमर्दी *f*, मर्दी *f*, मर्दुमी *f*, मर्दुमकी *f*, बहादरी *f*, वीरश्री *f*, विक्रम *m*, पराक्रम *m*, धैर्य *n*. He'roship *n*. वीरपणा *n*. He'ro-wor'ship *n. the worship of heroes* वीरपूजा *f*, विभूतिपूजा *f*, पूज्यपूजा *f*. २ (in a bad sense) *extravagant admiration for great men* (एखाद्या मोठ्या माणसाचें) फाजील स्तोम *n*, मोठ्या माणसाची पूजा *f* (*fig.*).

Heron (her'un) [O. Fr. *hairon* -O. H. Ger. *heigir*; all imitative of its croak.] *n.* कुर्कुची *f*, कुर्कुचापक्षी *m*, कंक *m*, केंक *m*, बगला *m*. Her'oner *n.* बगल्यांची शिकार करणारा ससाणा *m*. Her'onry *n.* बगल्यांची विण्याची जागा *f*. Her'onshaw *n.* कुर्कुचा पक्ष्याचा बच्चा *m*.

Herpes (hēr'pēz) [So called from its creeping over the skin, from Gr. *herpes, herpo, to creep.*] *n. med.* *an acute disease of the skin, consisting of groups of small vesicles upon an inflammatory base* (पडसे किंवा फुप्पुसदाह झाला असतां) तोंडावर ज्वर उसटणें *n*, तोंडावर ताप सुतणें *n*, तापाच्या पुटकुळ्या येणें *n*. Herpes zoster बरगड्यांवर सुतलेली-उठलेली कातीण *f*, ओंठावर व बरगड्यांच्या बाजूवर बारीक पुरळ किंवा फोड दिसतात तो रोग *m*. Herpet'ic *a.* इसप झालेला, पुरळ उठलेला. Herpes farinosus *n.* दादर *m*, इसप *or* विसप *m*, विसर्प *m*, विसर्पिका *f*, दद्रु *m*.

Herring (her'ing) [A. S. *hæring* (Ger. *haring*) -*here* (Ger. *heer*), an army or multitude, and so called because they commonly move in large numbers.] *n.* *a common small sea-fish found moving in great shoals (or multitudes)* समुद्रांतील (साधा) मासा *m*, हेरिंग मासा *m*.

Herse (hers) [Fr. *herse, It. erpice* -L. *hirpex, herpicis*, a harrow, which, from its triangular shape, gave rise to the derived meanings.] *n.* Same as Hearse.

•Herself, ती स्वतः, तिने स्वतः.

Hesitate (hez'i-tāt) [L. *hæsito, hæsitatum*, freq. of *hæreo, hæsum*, to stick, to adhere.] *v. i.* to

stop or pause respecting decision or action, to be in suspense or uncertainty as to a determination कांकू करणें, नानू करणें, गुळमुळणें, गुरमळणें, गुटमळणें, आशंकणें, अवांकणें, गणवणणें, गणमणणें, तरंगणें, घोटाळणें, घुगमगणें, डळमळणें, अडखळणें, अडखुळणें, मागेंपुढें पाहणें -करणें, कासकूस f -कानकून f -कुडकुड f -धरसोड f.करणें, करूं न करूं करणें, दहीखाऊं महीखाऊं करणें, आंत बाहेर होणें, मन खालींवर होणें *g. of s.* २ to stammer, to falter in speaking अडकळणें, अडखळणें, अडखुळणें, गुपटणें, कांचकळणें, चांचपडत बोलणें, लागणें, गचके *m. pl.* -गचक्या *f. pl.* -गचकळ्या *f. pl.* खाणें, (बोलतां बोलतां) चांचरी *f.* खाणें, गुरमळणें, अटकळणें, गुटमळणें. Hes'itancy *n.* See Hesitation. Hes'itant *a.* Hes'itator *n.* Hes'itating *pr. p.* and *v. n.* घुटमळणारा. २ बोलतांना अडखळणारा, बोलण्याची तयारी नसलेला. ३ अनिश्चित. Hes'itatingly *adv.* कुरकुरत, अडखळत. Hesita'tion *n.* suspension of opinion or action कांकू or काकू f, कासकूस f, धरसोड f, आशंका f, बुचकळा *m.*, नानू f, दुग्धा f, दिक्कत f. २ गुटमळणें *n.*, अटकळणें *n.*, अडकळणें *n.*, गचका *m.* Hes'itative *a.* कांकू करण्यासारखा. Hes'itatory *a.* कांकू करणारा.

Hesper (hes'-per) See Hesperus below.

Hesperus (hes'pēr-us) [L. and Gr. *hesperos*, evening, also L. *vesper.*] *n.* the evening star or Venus (संध्याकाळची व सकाळची) शुक्राचा चांदणा *f.* २ (*poet.*) सायंकाल *f.*, संध्याकाळ *f.* Hesper'ian *a.* (*poet.*) western पश्चिमेकडील, पश्चिम. H. *n.* (*poet.*) पाश्चात्य, पाश्चिमात्य (?).

Hetairism, Hetairism (hē-tār'is-m, heta'-ri-sm) [Gr. *hetare*, *hetaira*, a female paramour -*hetairos*, a comrade.] *n.* a supposed primitive state of society in which all the women of a tribe were held in common (समाजाला व्यवस्थित स्वरूप प्राप्त होण्यापूर्वी एका टोळीमधील) सर्व स्त्रियांवर पुरुषांची सर्वसाधारण सत्ता होती अशी मानलेली स्थिति *f.*

Hetero- (het'er-ō-) [Gr. *heteros*, Sk. इतर, other.] a combining form signifying other than usual, different वाम (in comp.), भिन्न, इतर; as, heterogeneous = इतरजातीय.

Heteroclite (het'er-o-klit) [Gr. *heteros*, other, and *klitos*, inflected -*klino*, to inflect.] *n.* gram. a word irregularly inflected विधिविरुद्ध -विधिभंजक शब्द *m.*, निपात *m.* २ anything or person deviating from the common rule, or from common forms वाममार्गी, विधिभंजक पुरुष.

Heterodox (het'er-o-doks) [Gr. *heteros*, and *doxa*, an opinion -*dokein*, to think.] *a.* (said of doctrines, opinions, books, &c. esp. on theology) contrary to, or differing from, some acknowledged

standard भिन्नमार्गी, वाममार्गी, भिन्नरूढीचा. २ (said of persons) *heretical*, which see. (प्रचलित धर्मापासून थोड्याशा) भिन्नधर्माचा, भिन्नधर्मी (परंतु विरुद्धधर्मी नव्हे) पाखंडमताचा, भिन्नमार्गी, भिन्नमार्गानुयायी. *Het'erodoxly adv.* *Het'erodoxness n.* *Het'erodoxal a.* *Het'erodoxy n.* भिन्न मत *n.*, भिन्न धर्म *m.*

N. B. :—Heresy विरुद्ध मत, विरुद्ध मार्ग. *Heterodoxy* भिन्न मत, भिन्न मार्ग.

Heterogeneous (het-er-o-jēn'e-us) [Gr. *heteros*, other, and *genos*, kind.] *a.* *differing in kind or race, having unlike qualities, dissimilar* (oppo. to *homogeneous*) इतरजातीय, विजातीय, भिन्नजातीय, भिन्नजातीचा, विगुण, विधर्म, विधर्मक. *Heteroge'nial a.* same as above. *Heterogene'ity n.* *contrariety* वैजात्य *n.*, वैधर्म्य *n.*, वैगुण्य *n.*, वैवर्ण्य *n.* *Heteroge'neously adv.* *Heteroge'niousness n.*

Heterogenesis (het-er-o-jen'ē-sis) [Gr. *heteros*, and *genesis*.] *n. Biol.* भिन्नधर्मीय वंशोत्पत्ति *f.*, इतरजनि *f.*, एका वंशापासून निराळ्या धर्माच्या किंवा आकाराच्या वंशुर्चे उत्पादन *n.*, भिन्नवंशोत्पादन *n.*

Heteronomy (het-er-on'o-mi) [Gr. *heteros*, other, and *nomos*, law.] *a.* (political) *subordination or subjection* (of a race) *to the law of another* (oppo. to *autonomy*=स्वाधीनशासनपद्धति) परसत्ता *f.*, परसत्ताक राज्य *n.*, पारतंत्र्य *n.*, परतंत्रराज्यसत्ता *f.*, पराधीनशासनपद्धति *f.* २ (*Kant's philos.*) *those laws which are imposed on us from without, or the violence done to us by our passions, wants, or desires* उपाधि *f.*, वासनाबद्धता *f.*, वासनाधीन स्थिति *f.* *Heteron'omous a.* पराधीन शासनाचा, पराधीन सत्तेचा. २ वासनाबद्धस्थितीचा.

Hetman (het'man) [Russian.] *n.* *the chief or general of the Cossacks* (रशियामधील) कॉसक नांवाच्या लढवय्ये लोकांचा मुख्य सेनापती *m.*, हेटमन *m.* रशियाच्या गादीचा जो वारस भसेल त्यास *Chief Hetman* असे म्हणतात.

Hew (hū) [A. S. *heawan*, to cut.] *v. t.* *to cut with an axe, to fell with a sharp instrument* (often with *down* or *off*) (कुऱ्हाडीने) तोडणे. [PRICE OF HEWING तोडणावळ *f.*] २ *to form or shape with a sharp instrument, to cut, (hence) to form laboriously* (often with *out*) (कापून तासून) तयार करणे, बनविणे, (दगड वगैरे) मठारणे. ३ *to cut in pieces, to chop, to hack* खांडणे, खापलणे, छिंदणे, धसकावणे, खुरचा *f. pl.* पाडणे *g. of o.*, चटणी *f.* छिंद *f.* करून टाकणे *g. of o.* *Hew'er n.* छेदक, तोडणारा, तोड्या, तबलदार, बेलदार. *Hewed* or *Hewn p. p. a.* तोडलेला, तोडीव. २ मठारलेला. *Roughly hewn* (-a stone) माठीव, मेठीव.

Hex-, Hexa- (heks, heks'ä) [Gr. *hex*, six.] *a com-*

bining form denoting six, sixth, &c. षट् (in comp.), षष्ट (in comp.).

Hexagon (heks'a-gon) [Gr. hex, Sk. षट्, six, and gonia, Sk. कोन, angle.] n. षट्कोनाकृति f, (or briefly) षट्कोन m. Hexago'nal a. षट्कोण, षट्कोन, सहा कोनांचा. Hexag'onally adv.

Hexameter (heks-am'et-er) [Gr. hex, Sk. षट्, six, and metron, measure.] n. a verse of six measures or feet षट्पदी चरण m, सहा चरणांची किंवा ओळींची कविता f. Hexamet'ric,-al a. Hexamet'rist n. षट्पदी-षड्गणी कविता करणारा.

Hexapod (heks'a-pod) [Gr. hex, Sk. षट्, six, and pous, podos, Sk. पाद, foot.] n. an animal with six feet षट्पाद जनावर n, सहा पायांचें जनावर n. Hexap'odous a. सहा पाय असलेला, षट्पाद.

Hexastich (hek'sa-stik) [Gr. hex, six, and stichos, line.] n. a poem of six verses or lines षट्श्लोकी f, सहा चरणांची कविता f.

Hexastyle (hek's-a-stil) [Gr. hex, six, and stylos, pillar.] n. a building with six pillars (दर्शनी) सहा खांब असलेली इमारत f, सहा खांबी इमारत f.

Hey (hā) [From the sound, like Ger. hei.] interj. an exclamation of joy, surprise, or encouragement हे! ए! २ a cry to set dogs on झू. Hey'day [Ger. heida or hei da, Dut hei daar. cf. Hey and There.] interj. an expression of frolic and exultation, and sometimes of wonder हाहा! अँ! ओ हो! Hey'day [Prob. for high day.] n. the time of triumph and exultation बहारीचा समय m, भर m, ऐन भर m, बहर m or बहार f, उधान n. [HEYDAY OF YOUTH ज्वानीचा तारुण्याचा नवतीचा बहार n, (vulg.) गद्धेपंचविशी f.] २ (hence) joy, high spirits, frolicsome wildness उल्हास m, हर्ष m; as, "In the H. of their victories."

Hiatus (hī-ā'tus) [L., from hio, to gape. Ger. chano; akin to E. yawn.] n. a gap, an opening खिंड f, भगदाड n, भोंक n, भोकसा m. २ (esp.) a defect in a manuscript where some part is lost or effaced, a break (मधला भाग किंवा मजकूर सांडल्यामुळे किंवा खोडल्यामुळे) हस्तलिखित प्रतीमध्ये पडलेला खाडा m, तुटक भाग m, अर्धवट भाग m, खंड m, भंग m ३ gram. the concurrence of two vowels in two successive words or syllables प्रगृह्य.

Hibernal (hī-ber'nal) [Fr. -L. hibernalis -hiems, Gr. cheima, winter, Sk. हिम, snow, cold.] a. belonging to winter, wintry हिवाळ्यांतील, हिवाळ्याचा, शैशिर, शिशिर ऋतुसंबंधी, हैमंत. Hiber'nacle n. protection or shelter in winter, winter quarters हिवाळ्यांतील निवान्याची जागा f, हिवाळ्यांतील मकाण n. Hi'ber-nate v. i. to pass the winter in torpor or lethargy हिवाळा लोटणे -घालविणे -कसाबसा

द्वडणें -काठणें. [HIBERNATING ANIMALS प्राणायामी प्राणी *m. pl.* HIBERNATING EXERCISES प्राणायाम *m.*]
Hibernation *n.*

Hibernian (hī-bor'ni-an) [*L. Hibernia, Ireland.*]

a. हायबर्निअन, आयर्लंडचा मधील, आयर्लंडसंबंधी, आयूरिश. *H. n. a native of Hibernia, (now) Ireland* हायबर्निअन, आयर्लंडमधील रहिवाशी.

Hiccough (hik'up) [*Imitative.*] *n.* (written also *hiccup* or *hiccup*) *a sudden and involuntary kind of cough* उचकी *f.*, हिका *m.*, गुचकी *f.*, उडकी *f.*, हेका *m.*, गंभीरा *f.*; as, "To have a H." *H. v. i.* उचकी *f.*- हिका *m.* येणें -लागणें.

Hid, Hidden *p. p.* of Hide. लपविलेला, झांकलेला, गुप्त, प्रच्छन्न, छन्न, &c. २ अज्ञात.

Hide (hid) [*A. S. hýdan, to hide.*] *v. t. to conceal* लपविणें, छपविणें, झांकणें, ठापणें, ढाकणें, दाबा *m.* धरणें -देणें, चोरणें, आच्छादणें, प्रच्छादणें. २ *to keep secret* गुप्त -चोरून ठेवणें -राखणें, दाबादाबी *f.* करणें. ३ *to shelter, to keep in safety* आच्छादन *n.* -प्रच्छादन *n.* -गोपन *n.* तिरोधान *n.* &c. करणें, रक्षणें, राखणें, बचावणें, रक्षण *n.* -बचाव *m.* करणें *g. of o.* [*To H. ONE'S SELF* to secure protection आपल्या बचावासाठीं लपणें, लपून राहणें; as, "A prudent man foreseeeth the evil, and hideth himself." *To H. THE FACE* to withdraw favour (कृपाप्रसाद नाहीं असें दाखविण्याकरितां) मुख लपविणें; as, "Thou didst hide thy face, and I was troubled." *To H. THE FACE FROM* to pardon माफ करणें, क्षमा करणें; as, "Hide thy face from my sins." २ *to be displeased with* (-वर) इतराजी होणें *g. of s.*] *H. v. i. to lie concealed* लपणें, छपणें, दडणें, लिकणें, लपून -छपून -दडून &c. बसणें, दडा *m.* or दडी *f.* मारणें. [*HIDE ANDS SEEK* लपलपीचा खेळ *m.*, लिकंडाव *m.*, लपंडाव *m.*, लपंडाई *f.*, दडकुली *f.*, डोळेझांकणी *f.*] *Hide'er n.* लपविणारा, झांकणारा. *Hid'ing pr. p. and v. n.* लपवणें *n.*, लपवणी *f.*, लपवणूक *f.*, छपवणी *f.*, आच्छादन *n.* २ संगोपन *n.*, प्रच्छादन *n.*, तिरोधान *n.* ३ *the place of concealment* दडण *f.*, लपून राहण्याची जागा *f.*, लपण *f.*, लिकण *f.*

Hide (hid) [*A. S. hyl, Ger. haut, allied to L. cutis, Gr. skutos.*] *n. the skin of an animal* (either raw or dressed; generally applied to the undressed skins of the larger domestic animals, as horses, oxen, &c.) चामडें *n.*, चर्म *n.*, कातडें *n.*, चरसा *m.*, सालटी *f.*, ओधाड or आधवड *f.* [*Cow's H.* गोचर्म *n.*] २ *the human skin* (so called in contempt) सालटें *n.*, सालटी *f.*, कातडी *f.*, साल *n.*, चामडें *n.* *Hide bound a.* (said of animals) घट्ट कातडीचा, कातडी आंगाबरोबर असलेला (प्राणी). २ (*horti.*) (said of trees) (जलद वाढ होण्यास आड येणारी) साल आंगाबरोबर चिकटलेलें (झाड). ३ *untractable, bigoted* हटवादी, हट्टी, दुराग्रही, हेकेत्रोर, आपलेंच म्हणणें घेऊन बसणारा,

दुराग्रहानें जुन्या गोष्टींचा अभिमान धरून बसणारा. Hideous (hid'ē-us) [Fr. hideux, perh. from L. hispidus, rough, rude.] a. frightful भेसूर, भयंकर, बीभत्स, भीषण, अकराळविकराळ, अकटोविकट, कांहीं न बाहींच, आसुर, भीमदर्शन, कराळवदन. [A. H. PERSON काळरूप or -पी, काळस्वरूप, यमरूप or -पी, यमस्वरूप, असुर.] २ offensive to the ear, exciting terror, horrible (as sound) भयंकर, भयानक, भीतिजनक -दायक, घोर. ३ hateful हिडिस, घाणेरडा, भोंगळ. Hid'eously adv. Hid'eousness n. भेसूरपणा m, अकराळविकराळपणा m, अकटोविकटपणा m, बीभत्सपणा m. २ अघोरपणा m. ३ हिडिसपणा m.

Hie (hi) [A. S. higan, to hasten.] v. i. to go in haste (rare except in poetry, also often used with the reciprocal noun) लगेलगे जाणें, झ्यां झ्यां चालणें.

Hierarch (hi'er-ark) [Gr. hierarches-hieros, sacred, and archein, to rule.] n. one who has high and controlling authority in sacred things मुख्य धर्माधिकारी, महा आचार्य, मुख्यपुरोहित. Hierarch'ic, Hierarch'al a. मुख्य धर्माधिकार्याचा, महापुरोहितासंबंधी. Hierarch'ical a. Hierarch'ically adv. Hi'erarchism n. धर्माधिकारी मंडळाची सत्ता f, धर्माधिकारी मंडळाचे नियम m. pl. Hi'erarchy n. authority in sacred things, rule in sacred matters धर्माधिकार m, धर्मसत्ता f. २ the persons that so rule धर्माधिकारी मंडळ n, धर्ममंडळ n. ३ धर्माधिकार्यांनीं चालविलेला 'चर्चचा' कारभार m. ४ a rank or order of holy beings आचार्यपदवी f, आचार्यसंप्रदाय m. Hieroc'acy n. Same as Hierarchy.

Hieroglyph, Hieroglyphic (hi'er-o-glif, -gli'fik) [Gr. hieroglyphikon -hieros, sacred, and glypho, to carve.] n. the sacred characters of the ancient Egyptian language इजिप्शन चित्रलिपि f, प्राचीन इजिप्शन भाषेची पवित्रलिपि f. २ picture-writing or writing in which figures of objects are employed instead of conventional signs, like the alphabet चित्रलिपी f, चित्राक्षर n. ३ any symbolical figure, any unintelligible or illegible character or mark संकेताक्षर n, संकेतलिपि f, संकेतचिन्ह n, गूढाक्षर n, गूढचिन्ह n. Hieroglyph'ic, -al a. चित्रलिपीचा, चित्रलिपींत लिहिलेला, सांकेतिक अक्षरांचा. २ गूढ, गहन, दुर्बोध. Hieroglyph'ically adv. चित्रलिपीनें, चित्रलिपींत. २ गूढत्वानें. Hierog'ly- phist n. चित्रलिपिवेत्ता m. २ गूढलिपिवेत्ता m.

Higgle (hig'l) [A form of Haggie, and Hawk, to sell.] v. i. (R) to hawk provisions for sale वस्तु विकण्याकरितां दारोदार हिंडविणें. २ to make difficulty in bargaining घासाघीस करणें, ओढाताण f -जिकीर f करणें. ३ to chaffer ओढून धरणें, ताणणें. Hig'gledy -pig'gledy adv. colloq. confusedly उलटा पालट, अस्तव्यस्त, अस्ताव्यस्त, इकडच्या तिकडे, मागेंपुढें, आदि मग. Hig'gler n. ओढून धरणारा, घासाघीस करणारा

High (hi) [A. S. *heah*, *high*.] *a. elevated* (above any starting point), *lofty, tall* उंच, उंच ठिकाणचा, (remissly) उंचवट or उंचट, उच्च, उच्चत, उत्तुंग, तुंग, उंचाड. २ *elevated in rank, reputation or office; distinguished; conspicuous; remarkable* उच्च, श्रेष्ठ, पर, परम, वरिष्ठ पदवीचा-प्रतीचा, बडा, मोठा, मोठ्या पदवीचा; as, "She was welcomed in H. circles." [Most H. परात्पर, परम, वरिष्ठ, परमेश्वर.] ३ *elevated* (morally or intellectually) अत्युच्च, उदात्त, वरिष्ठ प्रीतीचा, सन्मान्य; as, "H. aims or motives." ४ of noble birth, illustrious उच्च, श्रेष्ठ, कुलीन, थोर कुळांतील; as, "A man of H. family." ५ *strong, mighty, powerful, violent* जोराचा, जोमाचा, वावटळीचा, सुसाठ्याचा, प्रचंड, प्रबल; as, "A H. wind; H. passions." (b) (sometimes) *triumphant, victorious, majestic* पराक्रमी, विजयी. ६ *very abstract, difficult to comprehend or surmount* उच्च, (आकलन करण्यास) कठीण, दुराकलन (*adj.*), थोर, गहन, खोल, गंभीर; as, "High thoughts." ७ *costly, dear in price* उंची, उंच किंमतीचा, महाग, भारी (किंमतीचा). ८ (used in a bad sense) *arrogant, boastful, proud* उन्मत्त, मत्त, गर्विष्ठ, बढाईखोर, दिमाखाचा, अभिमानाचा; as, "An high look and a proud heart.....is sin." ९ *possessing a characteristic quality in a supreme degree* ऐन, भर, सडा, पूर्ण, पुरा; as, "H. noon" = ऐन दोनप्रहर, भर दुपार, सडी दुपार. [H. COLOUR गहिरा रंग *m*, तांबडा रंग *m*. H. HEAT कडक उष्णता *f*, आग *f*.] १० (cookery) *strong-scented, slightly tainted* उग्र वासाचा. ११ *mus. acute, sharp* (oppo. to *grave* or *low*) उच्च, उंच (स्वर), चडा, किनरा, पहाडी (आवाज *m*). H. *admiral the chief admiral* आरमारावरील सर्व अधिकाऱ्यांचा मुख्य सत्ताधीश, मुख्य आडमिरल *m*. H. *altar the principal altar in a church* ख्रिस्ती देवळांतील उच्च-मुख्य वेदी *f* H. *and dry out of water, out of reach or the current of tide* (said of a vessel aground or beached) (पाण्याच्या) भाटोक्याबाहेर, (काटेच्या किंवा जलप्रवाहाच्या) टापूच्या बाहेर, सुक्या-वर असलेले (गलबत). H. *and mighty* colloq. *arrogant, overbearing* उन्मत्त, मत्त, चढेल, मस्त. H. *bailiff* मुख्य वर्तक *m*, मुख्य बेलीफ *m*. H. *birth कुलीनता f*, श्रेष्ठ कुळांत जन्म *m*. H. *day* सणाचा दिवस *m*, सण *m*, उत्सवाचा दिवस *m*. H. *festival* मोठा-बडा-जंगी सण *m*. H. *latitude* (विषुववृत्तापासून-भूमध्यरेषेपासून दूर असलेला) उच्च अक्षांश *m*. H. *living* मिष्टान्नभोजन *m*, मिष्टान्न *n*. H. *life* श्रीमंती राहणी *f*, बडे लोकांची-बडेजावी राहणी *f*. H. *noon मध्यान्ह m*. H. *steam* जोराची वाफ *f*. H. *tide* उधानाची भरती *f*, समा *m*. H. *time* ऐन हंगाम *m*, ऐन वेळ *m* or *f*. २ (*slang*) भर *m*, बहार *m*. H. *treason* राजद्रोह *m*. N. B.—It is now sufficient to

speak of *high treason* as *treason* simply, seeing that petty treason as a distinct offence has now been abolished. H. water, Same as H. tide. High-water mark उधानाच्या भरतीचें पाणी जेथपर्यंत चढतें ती समुद्रकिनाऱ्याची मर्यादा *f* -हृ *f*, सम्याची मर्यादा *f*. H. wine ज्यांत मद्यार्काचें बरेंचसें प्रमाण असतें अशी दारू *f*, तेजदारू *f*, उंची दारू *f*. To be on a H. horse (*colloq.*) to bear one's self loftily आपल्याच पेटेंत असणें. With a high hand (a) बाहूच्या -भुजाच्या प्रतापानें, बाहुप्रतापान्वित, जोमांत, जोरांत. (b) *arbitrarily* अरेरावीनें, मनःपूतम्, मनसोक्त, स्वैरपणानें. High *adv.* in a high manner थोर रीतीनें. २ to a high place, to a great altitude उंच जागीं, वर. ३ to a great degree फार, अतिशय, पुष्कळ. ४ *eminently* श्रेष्ठपणानें. H. and low *colloq.* everywhere प्रत्येक ठिकाणीं, जागोजाग, उच्चनीचस्थळीं. H. *n.* an elevated place, a superior region, the sky उंच जागा *f*, उच्च प्रदेश *m*, आकाश *n*. [ON H. aloft उंच, वर, उंच जागीं. FROM ON H. उंचावरून, वरून.] २ *people of rank or high station* मोठ्या दर्जाचे -उच्च प्रतीचे लोक *m. pl.* ३ (*card-playing*) the highest card dealt or drawn सर्वांत उंची (पत्त्याचें) पान *n*, मोठें पान *n*. High'-blown *a.* फार फुगलेला (*lit. or fig.*). High'-born *a.* of high and noble birth खानदानीचा, श्रेष्ठ कुळांतला, कुलीन, घरे-दाज, अभिजात. H.-bred *a.* of high or noble breed थोर कुळांत वाढलेला, चांगल्या रीतीभाती शिकविलेला, सुविनीत. H.-built *a.* उंच, भक्कम, मजबूत, लांब-लचक (as organs). H. -coloured *a.* having strong, deep, or glaring colour दाट किंवा गहिन्या रंगाचा. २ *forcibly represented*, (hence) exaggerated जोर-दार, खुलवून केलेलें (वर्णन *n.*), अतिशयोक्तीचें. H. day *n.* a holiday सणाचा दिवस *m*. २ broad daylight पूर्ण उजेडाची वेळ *f*, दुपारची वेळ *f*. H.-fed *a.* fed highly or luxuriously मिष्टान्नपुष्ट, श्रीमंती जेवणावर वाढलेला. H.-flier *n.* one who flies high or runs into extravagance of opinions or actions फार उंच भरारी मारणारा *m*, अतिरेकी मते बाळगणारा *m*, अतिरेकी कृत्ये करणारा *m*. H.-flown *a.* elevated, proud गर्विष्ठ, अति गर्वित, फुगलेला, दिमाखी. २ *extravagant* अतिरेकी, फार भपक्याचा, भपकेदार, भपकेबाज, अलंकारिक, अलंकारयुक्त (भाषा.) H.-handed *a.* overbearing, oppressive अरेरावीचा, जुलुमाचा. २ *arbitrary* मनास येईल तसें वागणारा, मनसोक्त, स्वैर, स्वच्छंदी. H.-handedness *n.* अरेरावी *f*. २ स्वैरवर्तन *n*, स्वच्छंदीपणा *m*. H.-land *n.* (often in the *pl.*) उंचवट्याचा प्रदेश *m*, (विशेषतः स्कॉटलंडांतील) पहाडी मुलूख *m* -डोंगराळ देश *m*. High'lander *n.* an inhabitant of a mountainous region पहाडी -डोंगरी लोक, (विशेषतः स्कॉटलंडांतील) पहाडी मुलुखांतील -डोंगराळ देशांतील रहिवाशी. High'ly *adv.* to a great degree फार, बहुत, अति, अतिशय, अतिशयित, पुष्कळच.

H.-mettled *a. ardent, full of fire* पाणीदार, जोमदार, तेजदार, बाणेदार, जहाल, ज्वलत् (in comp.), तापट (as steed). H.-minded *a. (oppo. to mean)* थोर-श्रेष्ठ मनाचा, महामनस्क, उदारमनस्क, उदारचेता. H.-mind-
edness *n.* मनाचा थोरपणा *m*, थोर मन *n.* High'ness
n. elevation उंचपणा *m*, उंची *f*, उच्चता *f*. २ मांडलिक
राजाच्या नांवापूर्वी लावण्याचें उपपद; as, "His High-
ness..." High pressure *a.* हवेच्या दाबाहून जास्त दाब
आगी असलेला, (हवेपेक्षा) जास्त-उच्च दाबाचा. High
priest *n. a chief priest* मुख्य 'प्रीस्ट', मुख्य उपाध्याय
m, (पारशी लोकांतील) मुख्य धर्माधिकारी *m*. H. prin-
cipated *a. of high, noble, or strict principle* उच्च-थोर
तत्त्वे असलेला, कडक वर्तनाचा, उच्च तत्वाचा, पुण्यात्मा,
पुण्यशील. H.-proof *a. proved to contain much*
alcohol, highly rectified भांत बराच मद्यार्क (आल-
कोहल) आहे असा सिद्ध केलेला, पुष्कळ शुद्ध केलेला.
२ *so as to stand any test* (कसल्याही प्रसंगी) न
डगमगणारा, (-च्या) तडाक्यांत न सांपडणारा. H.-road
n. one of the public or chief roads, a highway
राजमार्ग *m*, मोठा रस्ता *m*, भररस्ता *m*, हमरस्ता *m*, रहदा-
रीचा रस्ता *m*. H.-seasoned *a. enriched with spice*
and condiments मसालेदार, चमचमीत, घमघमीत. २
(hence) *piquant* तिखट, डोंब, भगभगीत, झणझणीत,
सणसणीत, जळजळीत, तिखटजाळ. H.-souled *a.*
having a high or lofty soul or spirit मोठ्या
मनाचा, मोठ्या अंतःकरणाचा, महाशय. H. -sounding
a. pompous भपकेबाज, भपकेदार, दिखाऊ. H.-spirit-
ed *a. courageous, daring, impetuous* साहसी,
छातीचा, छातीदार, धीट, धारिष्टवान्. H.-tasted *a. one*
having fine taste चवीबाज, सुरेख चवीचा. H.-toned
a. उंच-पहाडी आवाजाचा. २ *high-principled* उदात्त
तत्वांचा, कडक आधारविचाराचा. H.-way *n.* राजमार्ग
m, हमरस्ता *m*, भररस्ता *m*, हमरहा *m*, रहदारीची
सडक *f*, राजपथ *m*. H.-wayman *n.* वाटमाज्या,
वाटपाडू or -ड्या. H.-wrought *a. highly finished*
मोठ्या कुशलतेनें करामतीनें तयार केलेला, संस्कृत.
२ *worked up to a high degree* उद्दीप्त, खूप चेत-
विलेला; as, "High-wrought passions."

Hight (hit) a variant of Height, which see.

Hight (hit) [A. S. *hatan*, to be called or to call.]
a pass. verb. (used in the third pers. sing.) *he was*
or is called or named त्याचें (अमुक) नांव होतें, त्यास
(असें) झणतात; as, "Childe Harold was he hight."

Hijera, Hijra (hij'ē-rā or hij'-rā) See Hegira.

Hilarius (hi-lā'ri-us) [L. *hilaris* -Gr. *hilaros* -Gr.
hilaos, kindly, gay, cheerful.] *a. gay, very merry*
विनोदी, आनंदी, विलासी, थट्टेबाज, मस्कच्या, मस्करी-
खोर, गमती, (दारू वगैरे पिऊन) खिदळणारा. Hila'-
rity *n.* उल्हास *m*, विनोद *m*, थट्टामस्करी *f*, आनंद *m*,
गंमत *f*, विलास *m*, (दारू वगैरे पिऊन) खिदळण्याचा
स्वभाव *m*.

Hill (hil) [A. S. *hyll*; allied to L. *collis*, a hill, and root *cel* in *celsus*, high.] *n.* a natural elevation of land, an eminence less than a mountain टेंकडी *f.*, टेंकाड *n.*, लहानसा डोंगर *m.*, उंचवटा *m.*, उंचवळा *m.*, उमाठा *m.*, उंचाड *n.*, डुंग *m* or *n.*, डुंगा *m.*, डुंगी *f.* [CLEARED PATCH ON THE SIDE OF A H. (for corn, &c.) दळ्हे *n.*, दळा *m.*, तुरवठे *n.* FOOT OF A H. पायते *n.*, पायथा *m.*, पायथे *n.*, पायतर or -रा *m.*, पायथर or -रा *m.* HILLS AND MOUNTAINS (compreh.) डोंगरविंगर *m. pl.*, डोंगरकंगर *m. pl.*, टेंकड्यापर्वत *m. pl.*, HILLY COUNTRY, HILLY TRACTS डोंगररान *n.*, डोंगराळ प्रान्त *m.* LEVEL PLOT UPON THE SLOPE OF A HILL माजवी *f.*, माची *f.*, माळी *f.* LEVEL GROUND ON THE SUMMIT OF A H. पठार *n.* PRECIPITATING ONE'S-SELF FROM THE SUMMIT OF A H. भृगुपात *m.* RECESS or DEEP HOLLOW BETWEEN HILLS खोरे *n.*, खोडा *m.*, घोळ or घोळ *m.* or *n.* SIDE OF A H. तट *m.* SKIRTS OF A H. डोंगरकांठ *m.*, डोंगरकिनारा *m.*, डोंगरकठाडा *m.* SUMMIT OF A H. डोंगराचा माथा *m.* WAIST OF A H. आडवण *n.*] H. *v. t.* to surround with earth (-च्या) भोंवतीं माती घालणें -टाकणें, मातीचा कूड घालणें, (-वर किंवा -भोंवतीं) मातीचा ढिगारा करणें; as, "To H. corn." Hil'iness *n.* डोंगराळपणा *m.* Hill'ing *pr. p.* and *v. n.* Hil'lock *n.* a mound लहान टेंकडी *f.*, टेंक *n.*, टेंकाड *n.*, डुंग *n.*, डुंग *n.*, डुंगा *m.* Hil'ly *a.* टेंकड्या टेंकड्या असलेला, डोंगराळ, डोंगरी, डोंगरवट, डोंगराचा, पहाडी.

Hilt (hilt) [A. S. *hilt*; not conn. with Hold.] *n.* the handle (esp. of a sword) (तरवारीची) मूठ *f.*, दस्ता *m.*, कबजा *m.*, परज *m.* Hilt'ed *a.* मूठ असलेला.

Hilum (hi'-lum) [L. Lit. a little thing, trifle.] *n. bot.* (called also *hile*) the eye of a bean or other seed (घेवडा वगैरेच्या) बीचा डोळा *m.*, बीजनाभि, फलकोशांत जेथे बीं लागलेलें असतें ती जागा *f.*

Himself (him-self') *pron.* the emphatic and reflexive form of *He* and *Him* तो स्वतः, त्याला स्वताला. २ the proper character or state of mind of a person शुद्धि *f.*, ठिकाण *m.*, ताळ or ताळा *m.*; as, "He has come to himself." तो शुद्धीवर -ताळ्यावर -ठिकाणावर आला आहे. By H. alone, unaccompanied एकटाच, एकाकी, आपल्याशींच, आपणच, जोडीदाराशिवाय. To leave one to H. to let him take his own course (-ची) गोष्ट न बोलणें -काढणें, (-ला) वाटेल तसें वागूं देणें, (-च्या) वाटेल न जाणें.

Himalayan (hi-mä'le-yan) [Sk. हिमालय, prop. the abode (आलय) of snow (हिम); the name of the greatest mountain in India.] *a.* हिमालयाचा, हिमालयपर्वतासंबंधी.

Hind (hind) [A. S. *hind*; Ger. *hinde*, *hindin*.] *n.* the female of the stag हरिणी *f.*, मृगी *f.*

Hind (hīnd) [Lit. a domestic -A. S. *hina*, *hiwan*, domestics -*hiw*, a house.] *n.* a farm-servant, a peasant शेतकरी, शेतावर काम करणारा.

Hind (hīnd) [A. S. *hindan*, from the base *hi*, seen also in *He*, *Hence*, and *Hither*.] *a.* placed in the rear, backward (oppo. to *fore*) मागचा, मागला, मागील, पाठीमागचा, पाठीमागला, पश्चात्. Hind'er *a.* comparative of *Hind*, but used in the same significations. Hind'ermost, Hind'most *a.* (superl. of *Hind*) सर्वोत्त मागचा, अगदी पाठीमागला, शेवटचा.

Hinder (hin'dér) [A. S. *hindrian*; from *Hind* *a.*] *v. t.* to put or keep back or behind, to check, to retard, to obstruct (often followed by *from*) पाठीमागे ओढणे, अडवणे, गति खुंटवणे, अडकवणे, अटकावणे, अडथळा -प्रतिबंध -हरकत -अवरोध -विघ्न &c. करणे -घालणे -आणणे, नडवणे, मोडा -अडती &c. घालणे. २- to prevent, to debar घोंटाळ्यांत घालणे -पाडणे, पंचाईतींत आणणे, गोंधळांत घालणे. H. *v. i.* to be a hindrance नडणे, (-चा) बाध येणे, (-ची) आडकाठी येणे, बाधणे, (-च्या मुळे) विघ्न येणे; as, "This objection hinders not." Hin'derance *n.* Same as *Hindrance* *q. v.* Hin'dered *pa. t. & p. p.* Hin'derer *n.* Hin'dering *pr. p. & v. n.* Hin'drance *n.* -the act. अडवणे *n.*, अटकावणे *n.*, नड *f.* -अडथळा *m.* करणे *n.* २ -the state. अडथळा *m.*, अटकाव *m.*, हरकत *f.* ३ an impediment अडती *f.*, अडथळा *m.*, अटकाव *m.*, हरकत *f.*, नड *f.*, विघ्न *n.*, बाधा *f.*, आडकाठी *f.*, गुंता *m.*

Hindi (hin'dē) [Properly a Pers. adj. meaning 'Indian,' 'Hindoo' -*Hind*, India.] *a.* हिंदी *f.*

N. B.:—The present Hindi is the modern corrupted form of the admixture of मागधी and शौरसेनी, the two प्राकृत languages derived from the ancient Sanskrit. It is divided into (1) Eastern Hindi and (2) Western Hindi; The Eastern Hindi again into (a) औधी, (b) बघेली, and (c) छत्तिसगडी; the Western, into शुद्ध हिंदुस्थानी, अपभ्रष्ट हिंदुस्थानी, वृज, कनोजी, बुंदेली, बांगरू and दक्षिणी.

Hindoo, Hindu (hin'dōō) [Lit., a dweller on the bank of the river *Sindhu*, Sk. name for *Indus*.] *n.* हिंदू *m.*, हिंदुधर्माचा अनुयायी *m.* Hin'dooism, Hin'duism *n.* हिंदुधर्म *m.* Hin'doostanee, Hin'dustani *n.* हिंदुस्थानी भाषा *f.*, हिंदुस्थानी *f.*

N. B.:—The present Hindsutani is in its process of formation. It includes words from the several languages of India including Hindi, Southern Hindi, and also Urdu. It bids fair, in course of a few years more, to become the common language of India.

Hinge (hinj) [M. E. *henge* -*hengen*, to hang.] *n.* the hook or joint on which a door or lid hangs

बिजागर *n.* २ *that on which anything turns or depends, a cardinal point or rule* मुख्य-महत्वाचा मुद्दा *m.*, मुद्याची गोष्ट *f.*, बिंग *n.*, इंगित *n.*, सूत्र *n.* To be off the hinges to be in a state of disorder or irregularity (-ची) अव्यवस्था होणे, विस्कळीत होणे. H. v. t. (-ला) बिजागर मारणे -बसविणे, बिजागरावर बसविणे -लावणे. H. v. i. to depend (chiefly for a result or decision, or force and validity; usually with *on* or *upon*) (-वर) अवलंबून असणे -राहणे, (-वर) मदार असणे *in. con. g. of s.* (-च्या) तंत्रा-प्रमाणे फिरणे. Hing'ed *pa. t. & p. p.* Hing'ing *pr. p. & v. n.* Hing'eless *a.* बिजागर नसलेला, निराधार.

Hint (hint) [Lit., a thing taken or caught up—A. S. *hentan*, to pursue, take, seize; and so allied to *Hunt*, and *Hand*.] *v. t.* to suggest in an indirect manner (अप्रत्यक्ष रीतीने) सुचविणे, (थोडक्यांत संदर्भ दाखवून) सूचना *f.* -इशारत *f.* देणे *g. of o.*, दर्शवणे, नोक *f.* -चुणूक *f.* मारणे -दाखवणे, खुणावणे, (-ची) -खूण देणे, इशारा *m.* -इशारत *f.* -सूचना *f.* -दिग्दर्शन *n.* करणे -देणे *g. of o.*, चुणूक -दिशा दाखविणे, आडपड्याने बोलणे, ध्वनित करणे. H. v. i. to allude vaguely to something (एखादी गोष्ट) ध्वनित करणे, (स्पष्ट उल्लेख न करिता -ला) अनुलक्षून -उद्देशून बोलणे, आडपड्याने बोलणे, दूरचा संदर्भ आणणे. H. *n.* a remote allusion, insinuation, slight mention सूचना *f.*, इशारत *f.*, इशारा *m.*, खूण *f.*, ध्वनि *m.*, दूरचा संदर्भ *m.*, अनुलक्षण *n.* Hin'ter *n.* सुचविणारा, इशारा -सूचना देणारा. Hint'ing *pr. p. and v. n.* Hint'ingly *adv.* सुचवून, इशारत देऊन.

Hip (hip) [A. S. *hype*; Ger. *hufte*.] *n.* the haunch or fleshy part of the thigh हुंगण *n.*, कमरेचा खवाटा *m.*, (loosely) कटि *f.*, कट *m* or *n.* [HIP-JOINT मांडीचा खुवा *m.* H. AND LOINS जघन *n.*, कटितट *m.*, कटिस्थळ *n.*, कटिप्रदेश *m.*, श्रोणि *f.* H. BONE कमरेची फळी *f.*, श्रोणिफलक *m.* TO CARRY ON THE H. (-a child &c.) कडेवर -कमरेवर -वेगेवर घेणे -वागवणे. TO CATCH UPON THE H. or TO HAVE ON THE H. to have or get the advantage of (a figure probably derived from wrestling) (-ला) फायदा मिळणे *in. con. g. of o.* -घेणे. TO SMITE H. AND THIGH समूळ नाश करणे, अगदी वीमोड करणे, फत्ता उडविणे *g. of o.*] H. v. i. to dislocate or sprain the hip of (-ची) कमर मोडणे, (-च्या) कमरेचा खोडा करणे. २ to throw (one's adversary) on one's hip in wrestling (technically called *cross buttock*) हुंगणावर घेणे. Hip'ped *pa. t. & p. p.* Hip'ping *pr. p. & v. n.*

Hip (hip) *interj.* used to excite attention or as a signal अरे, अहो; as, "Hip, Hip, Hurrah."

Hippocen'taur, Same as Centaur, which See.

Hippodrome (hip'o-drōm) [Gr. *hippodromos* -hippos, a horse, and *dromos*, a course.] *n.* (Gr. Antiq.) a race-course for horses and chariots

शर्यतीमधील घोडे व रथ धांवण्याची जागा *f* मैदान *n*.
 २ *an equestrian circus* कसरतीचे घोडे फिरण्याची
 बाटोळी जागा *f*, घोड्यांचे रिंगण *n*. ३ (रंगभूमीवर दाख-
 विण्याचा) चित्रांचा व घोड्यांचा खेळ *m*.

N. B.:—In a Hippodrome there is usually a stage, and the performances take place on the stage; in a circus there is a "ring" with sand on the ground and no stage. At present, Hippodrome has been introduced to indicate a combination of the amusements of a circus and a music-hall.

Hippopathology (hip-o-pa-thol'o-ji) [Gr. *hippos*, horse, and *Pathology*.] *n*. the science of veterinary medicine अश्ववैद्यक *n*, अश्वरोगांवरील उपचार *m. pl.*, अश्वरोगचिकित्सा *f*.

Hippopotamus (hip-o-pot'a-mus) [L. -Gr. *hippos*, a horse, and *potamos*, a river.] *n*. the river-horse of Africa आफ्रिकाखंडातील नदीमध्ये राहणारा अश्वसदृश प्राणी *m*, पाणघोडा *m*, जलघोटक *m*, जलाश्व *m*. बाची कातडी फार जाड असून पाय आंखूड असतात.

Hippuric (hip-ū'rik) [Gr. *hippos*, a horse, and *ouron*, urine.] *a*. obtained from the urine of horses घोड्याच्या मूत्रापासून मिळालेला, अश्वमूत्रोत्पन्न; as "H. acid".

Hircine, Hircinous (hēr'-sin,-si-nus) [L. *hircinus-hircus*, he-goat.] *a*. goat-like, of or pertaining to a goat or the goats बकन्यासारखा, मेषसदृश, बकन्याचा, मेंढ्यासंबंधी. २ of a strong goatish smell बकन्याच्या आंगाप्रमाणे वास (घाण) येणारा -असलेला.

Hire (hīr) [A. S. *hyr*, wages.] *n*. wages for service मजुरी *f*, मोल *n*, मजुरा *m*, मुशारा *m*, वेतन *n*, पगार *m*. २ the price paid for the use of anything भाडे *n*, किराया *m* (loosely or indefinitely), भाडेंतोडें *n*. [H. MERELY TO CONVEY AND DEPOSIT टाकभाडे *n*. RETURN H. परतभाडे *n*.] H. *v. t.* to procure from another for temporary use, for a compensation मोबदल्याने -पगाराने -मुशाऱ्याने वेतनाने घेणे -ठेवणे, व्याजाने घेणे -काढणे (as money). २ to let, to lease (now usually with out, and often reflexively) भाड्याने देणे -लावणे, भाडे घेऊन (वापरण्यास) देणे. ३ (in a bad sense) to bribe लांच घेणे, लांच देऊन वाईट कामास लावणे. Hire'd *a*. भाड्याने दिलेला -लावलेला -(also) घेतलेला, भाडोत्री. २ वेतन देऊन ठेवलेला. Hire'less *a*. बिनभाड्याचा, मोफत, फुकट, बिनमोबदला. Hire'ling *n*. a mercenary भाडोत्री नोकर *m*, मोलकरी, मुशाराखोर, भाडेकरी, वेतनी, वेतन्या, मजुरदार. [BUSINESS, WAGES, &C. OF A H. मजुरी *f*, मजुरदारी *f*. THE H. FLEETH BUT WILL THE SHEPHERD (OWNER) FLEE? गुराख्याने गुरे टाकली पण धनी टाकील काय?] H. *a*. पैशासाठी (दुसऱ्याचे) काम करणारा, भाडोत्री. Hir'er *n*. भाड्याने घेणारा *m* -घेणारा.

Hirsute (hir-sūt') [L. *hirsutus-hirsus, hirtus*. rough, hairy, shaggy.] a. shaggy केंसाळ, भिसाळ २ rough and coarse उद्धट, दांडगट, दांडगा, अडाणी, गांवढळ; as, "Cynical and H. in his behaviour." ३ bot. pubescent with coarse or stiff hairs कठोर-लोममय. ४ zool. covered with hair-like feathers, as the feet of certain birds केंसासारखीं पिसें असलेला, केशसमपिच्छान्वित. Hirsute'ness n. कठोरलोममयता f. Hirsu'tus a. bot. कठोरलोममय.

His (hiz) [A. S. *his*, possessive of *He*, and orig. of *it*.] pron. त्याचा, याचा, आपला.

Hispanic (his-pan'ik) [L. *Hispanicus*. हल्लीं ज्यास स्पेन म्हणतात त्याच देशास प्राचीन काळी Hispania असें नांव होतें. त्यावरून हा शब्द आला आहे.] a. of or pertaining to Spain or its language (अ) हिस्पानियाचा, स्पेनदेशाचा -संबंधीं. (ब) हिस्पानिक-भाषेसंबंधीं, स्पॅनिश भाषेचा-भाषेसंबंधींचा. Hispan'icizm n. स्पॅनिश भाषेसारखा शब्दप्रयोग m, अनुहिस्पानिक शब्दप्रयोग m, Hispan'icize v. t. अनुहिस्पानिक शब्दप्रयोग करणे, स्पानिश भाषेचें वळण लावणे.

Hispid (his'pid) [L. *hispidus*.] a. bot. rough with bristles or minute spines तीव्रपुलकित, तीव्रकेशयुक्त.

Hiss (his) [A. S. *hysian*, prob. formed from the sound.] v. i. to make a sound like the letter s (as the goose or snake when angered) फूत्कार करणे -टाकणे सोडणे, फूत्कारणे, फुसकारणे, फोंफावणे, धुसकारणे. २ to make such a sound as an expression of hatred, passion, or disapproval हिश्श-हुश्श करणे, हुस्कटणे, हुयोहुयो-हिसहिस करणे. ३ to pass with a sibilant sound: (a) (-as an arrow.) सुरसुरणे, सुरसुरत जाणे, फोंफावत जाणे. (b) (-a substance under fermentation.) फसफसणे, चरचरणे. (c) (-a cat.) फिसकारणे. H. v. t. to condemn by hissing हिसहिस करून नादान ठरविणे, हिसहिस करून असंतोष किंवा नापसंती दर्शविणे, छिथू करणे, (हुश्श करून) हुयो करणे, हुसकणे, हुसकटणे. २ फुसफुसणे, फुसफुस बोलणे. H. n. फुस्स n, फुसकारा m, फूत्कार m, फुसफूस f. २ तुच्छतादर्शक हिसहिस, छिथू. ३ any such sound: (a) (-of a serpent) फूत्कार m. (b) (-of an irritated goose) फुसफूस f. (c) (-of steam, water, &c.) फसफस f, सुंसूं n, सणकारा m. His'sing pr. p. and v. n. His'singly adv. हिसहिस करीत, सों सों, फसफस, फसासां.

Hist (hist) [Imitative.] interj. hush, be silent (a signal for silence) चुप or चिप or चप, गप, हं.

Histiology (his-ti-ol'o-ji) Same as Histology.

Histology (his-tol'o-ji) [Gr. *histos*, beam of a loom, web, texture, & *logos*, a discourse.] n. the science which treats of the minute structure of animal and vegetable tissue सूक्ष्मपिंडरचनाशास्त्र n, पिंडरचनाशास्त्र

n. Histol'ogic, -al a. सूक्ष्मपिंडरचनेसंबंधी, सूक्ष्मपिंड-
रचनासंबंधी. Histol'ogist n. सूक्ष्मपिंडरचनाशास्त्रवेत्ता.

Historian, See under History.

History (his'to-ri) [L. and Gr. *historia* -Gr. *historeo*, to learn by inquiry -*histor*, knowing, learned, from the root *id*, Sk. विद्, to know.] n. *knowledge of facts and events obtained by inquiry* (चौकशीअंती समजलेली) हकीकत *f*, माहिती *f*, इतिहास *m*. २ (hence) *a narrative, a written record* लेखी वृत्तांत *m*, लेखी हकीकत *f*, इतिहास *m*. ३ *a record of the past, a true story* (as disting. from a romance) इतिहास *m*, किताबत *f*, पुरावृत्त *n*, खन्या गोष्टी *f*. pl. [N. B.:—History is distinguished from *annals*, which relate simply the facts and events of each year in strict chronological order; from *biography*, which is the record of an individual's life; and from *memoir*, which is history composed from personal experience, observation, and memory.] ४ *the knowledge of facts and events* इतिहासज्ञान *n*. Ancient H. प्राचीन इतिहास *m*. Medieval H. मध्यकालीन इतिहास *m*. Modern H. अर्वाचीन इतिहास *m*. Natural H. सृष्टिजन्य पदार्थांचे वर्णन *n*. Histo'rian *n*. *a writer of history* इतिहासकार *m*. २ *one versed or well informed in history* इतिहासज्ञ. Histor'ic a. अतिप्रसिद्ध, इतिहास-प्रसिद्ध. Historical a. ऐतिहासिक, इतिहासाचा; (of a poem) इतिहासरूप; (of evidence) इतिहासावरून काढलेला; (of a chart) इतिहासनिदर्शक. Histor'icalness *n*. ऐतिहासिकता *f*. Histor'ically adv. इतिहासदृष्ट्या. Histor'icity *n*. ऐतिहासिकता *f*, इतिहाससिद्धता *f*, (इतिहासासारखा) खरेपणा *m*. His'toried a. *related in history* इतिहासांत वर्णिलेला. Histo-riette' *n*. [Fr.] *historical narration on a small scale* संक्षिप्त इतिहास *m*. Historiog'rapher *n*. *one appointed or designated to write a history* (मुद्दाम नेमलेला) पगारी इतिहासकामगार *m*, इतिहास लिहिणारा कामगार *m*. Historio'graphy *n*. *the art. (मुद्दाम नेमून ठेवलेल्या कामगाराची) इतिहासलेखनविद्या* *f*. २ *the employment of a historiographer* इतिहासलेखकाची मुद्दाम केलेली नेमणूक *f*. Historiol'gy *n*. *a discourse on history* इतिहासविवेचन *n*, इतिहासशास्त्र *n*.

Histrionic, Histrionical (his-tri-on'ik,-al) [L. *histrionicus* -*histrion*, Etruscan, primary form *hister*, a player.] a. *relating to the stage or stage-players or to play-acting, theatrical, dramatic* रंगभूमीचा-संबंधी, रंगभूमीवरील, नटासंबंधी, नटाला लागणारा, नाट्यासंबंधी, नाट्यविषयक; as, "H. talents." २ (sometimes in a bad sense) *theatrical* नाटकगृहास शोभणारा -योग्य, नाटकी, नाटक्यास शोभणारा, दांभिक, दांभिकपणाचा; as, "Foppish airs and H. manners." Histrion'ically adv. Histrion'icism *n*. *stage-play-*

ing रंगभूमिविर काम करण n, नाट्यकला f, नाट्य n.
 Histrion'ism n. theatrical representation, affectation
 नाटकी देखावा m, नाटकी थाट m, दांभिकपणा m.

Hit (hit) [Icel. hitta, to light on, to find; perh. allied to L. cadere, to fall.] v. t. to light on that which is aimed at (नेमक्या वस्तुवर नशिबानें) लागणें, आपटणें, (नेमकें) टिचणें, टिपणें, वेधणें, मारणें, आघात करणें, नेमका हाणणें. २ to accord with, to suit (-शीं) जुळणें, मिळणें, (-ला) जमणें. ३ to light upon or discover, to guess (-ला) सुचणें in. con., (-च्या) ध्यानांत येणें, (-ची) कल्पना f-धोरण n-अजमास m. करणें -बांधणें. H. v. i. to come in contact, to strike (followed by against or on) (-शीं) हापटणें, आपटणें, -आदळणें, (-शीं येउन) थडकणें -भिडणें -लागणें, धडक -थडक -धक्का बसणें g. of s.; as, "And millions miss for one that hits." २ to chance luckily, to succeed (-ला) साधणें, (नशिबानें) यश मिळणें -यशप्राप्ति होणें; as, "To H. on or upon" = to come to by chance नशिबानें -शीं -जवळ जाणें -मिळणें -लाभणें -प्राप्त होणें. H. n. a striking against लहान आघात m, टोला m, टचका m, धक्का m, धक्की f. २ a lucky chance (नशिबानें आलेली) उत्तम संधि f, संधि f (v. साधणें), लाग m, लगा m. ३ a happy turn of thought or expression (एकदम मनांत उदय पावलेला) सुविचार m, सुविचारोद्भव m, सुशब्दोच्चार m. ४ a saying that goes to the point, a striking or effective expression (मूळ मुद्याला) भिडणारी -लागू गोष्ट f. ५ a successful guess बिनचूक तर्क m. Hit pa. t. and pa. p. मारलेला. Hit'ter n. टोला मारणारा, टोला लगावणारा. Hit'ting pr. p. & v. n.

Hitch (hich) [Ety. dub.] v. i. (R.) to become entangled or caught, to cling (एकमेकांस) चिकटणें, (-ला) अडकणें, डकणें, गुंतणें, गुंतून जाणें. २ to move by jerks, as if caught by a hook (said of something obstructed) हिलगणें, हिलगडणें, लटकणें, हिसकत लोंबणें, हिसके घेत घेत सरकणें. H. v. t. to catch or fasten as by a hook (आंकळ्यानें पकडल्यासारखें) धरणें, पकडणें, मजबूत धरणें. २ to move with hitches सरकविणें, हिसके मारीत ओढणें, फरपटवणें. H. n. (R.) a jerk धक्का m, हिसका m, हुंदडा m. २ (R.) a catch or anything that holds पकड f. ३ an obstacle प्रत्यवाय m, नड f, अडचण f, अडथळा m, बाध m, अवरोध m. ४ a sudden halt, a stoppage मध्येच थांबणें n, विराम m, गत्यवरोध m. ५ naut. a knot or noose that can be readily undone (सहज सोडतां येण्यासारखी मारलेली) सुरगांठ f.

Hitchel (hich'-el) n. and v. t. See Hatchel.

Hithe (hith) [A. S. hyth. Cf. Hide, to conceal.] n. a port or small haven (used in composition; as Lambhithe, now Lambeth) (लहान) बंदर n. हा शब्द सामासिक शब्दांत आढळतो.

Hither (hith'er) [A. S. *hither, hider*, from the Teut. base *hi*, and affix *-ter*, as in *After*, *Whether*.] *adv.* to this place (used with verbs signifying motion, and implying motion toward the speaker) इकडे, येथे, या बाजूस. २ to this point or source or conclusion, &c. (in a sense, not physical) या जागी -थ्यली -ठिकाणी. *H. and thither* इकडे तिकडे, इतससः. *H. a.* toward the speaker, nearer (correlative of *thither* and *farther*) इकडचा -ला, अलीकडचा -ला, या बाजूचा, (आपल्या) जवळचा -नजीकचा. २ (applied to times) on the hither side of, younger than (-च्या पेक्षा वयाने) लहान -कमी, (अमुक वर्षाच्या) आतला. *Hith'ermost a.* अगदी अलीकडचा. *Hith'erto adv.* to this place, to a prescribed limit येथपर्यंत, एथवर, या जागेपर्यंत. २ up to this time, as yet, until now अद्याप, आतापर्यंत, अजून, हा वेळपावेतो, आजपावेतो -पर्यंत -वर. *Hith'erward adv.* इकडे.

Hive (hiv) [Lit., a house or family, from A. S. *hiv*, a house.] *v. t.* to collect into a hive (as a swarm of bees) (मधमाशांसाठी केलेल्या) घरांत दवडणे -कोंडणे -रहावयास लावणे -शिरावयास लावणे. २ to store up in a hive (as honey) (मध) गोळा करणे -साठवणे, (मधाचा) संचय करणे. ३ (hence) to lay up in store, to gather and accumulate for future need (पुढील तरतुदीकरिता) साठवण करणे, साठविणे, जमवून ठेवणे. *H. v. i.* to take shelter together, to reside in a body एकत्र -एके ठिकाणी -जमावाने (अथवा) जमाव करून राहणे. *H. n.* मधमाशांचे पोळे *n* -घरटे *n*. २ a swarm of bees in one hive (मधमाशांची) झुंड *f*, घोळका *m*. २ any busy company, a crowd (एखाद्या कामाच्या गडबडीत असलेल्या लोकांचा) घोळका *m*, झुंड *f*, तांडा *m*, गर्दी *f*. *Hive'd pa. t.* and *p. p.* *Hiv'er n.* मधमाशा जमा करणारा *m*. इंग्लंडांत काही लोक मधमाशा मुद्दाम पाळून मध तयार करण्याचा धंदा करितात. *Hiv'ing pr. p.* and *v. n.* *Hive'less a.*

Ho, Hoa (hō) [Formed from the sound.] *interj.* हो!, होहो!, अहो!, अरे!, रे!

Ho, Hoa (hō) [See Ho above.] *n.* a stop, a halt, a moderation of pace विराम *m*, सधुराई *f*, दम *m*.

Hoar (hōr) [A. S. *har*, hoary, gray. Icel. *harr*.] *a.* white or grayish-white, esp. with age or frost पांढरा, शुभ्र, पांढुरका, भुरकट, (घाघेक्यामुळे किंवा वंश पडल्यामुळे) पांढरा -शुभ्र (दिसणारा). *Hoar'-frost n.* white frost गोठलेल्या वंशाचे कण *m. pl.*, बर्फ *n*, नीहार *m*, हिम *n*. *Hoar'iness n.* पांढुरकेपणा *m*. २ पुरातनता *f*. *Hoar'y a.* white, whitish पांढरा, पांढरट. २ gray with age पिकलेला, पांढरा, रुपेरी केसांचा, पकित. ३ (hence) remote in time, past फार मागचा, फार जुन्या काळचा -काळांतील, पुरातन, अगदी पुरातनचा, &c.; as, "H. antiquity." ४ *bot.*

covered with short, dense, grayish white hairs
आखूट व सफेत छंघ असळेळा, घेतळोमयुक्त.

Hoard (hōrd) [A. S. *hord*, Ger. *hort*. From the same root as *House*.] *n.* a store, stock, or quantity of anything accumulated सांठा *m*, (loosely) जोड *f*, निधान *n*, निधि *m*, बांधकी गांठ *f*, संचय *m*. & a hidden supply (as of money) पुरळेळी ठेव *f*, ठेवी *f*, ठेवा *m*, डबोलें *n*, डबुलकें *n*, डबुलगे *n*, डबुलें *n*. H. *v. t.* to lay up, to store सांचवणें, सांठवणें, संचय *m* -सांठा *m* -सांठवण *n*. करणें. H. *v. i.* to lay up a store or hoard (as of money) डबोलें सांठवणें, (द्रव्याचा) गुप्त संचय करणें. Hoard'ed *pa. t.* & *p. p.* Hoard'er *n.* Hoard'ing *pr. p.* & *v. n.*

Hoar-frost, See under Hoar.

Hoarse (hōrs) [A. S. *has*, hoarse.] *a.* having the voice rough (as from a cold) घोगरा, घोगच्या आवाजाचा गळ्याचा, स्वरभंग, भंगस्वर. & *harsh, grating* (said of a sound) घोगरा (आवाज *m*), कर्कश, कर्णकटु, पिचका (?), पिचलेळा (?), फुटलेळा. [TO BECOME H. (-VOICE) घोगरा होणें, फुटणें. TO MAKE ONE'S-SELF H. (*lit.* and *fig.*) गळा *m* फोडणें, (आपली) गळेफोड *f*. करणें.] Hoarse'ly *adv.* Hoars'en *v. t.* to make hoarse (-चा) आवाज बसविणें -घोगरा करणें -पिचून टाकणें, (-चा) घसा बसविणें -फोडणें. Hoarseness *n.* घोगरेपणा *m*, स्वरभंग *m*, स्वरभंगता *f*. Hoars'ened *pa. t.* and *p. p.* Hoars'ening *pr. p.* and *v. n.*

Hoar-stone (hōr'stōn) [Of English origin.] *n.* a landmark हद्दीवरील -हद्दीचा दगड *m*, हद्द *f*.

Hoary, See unde Hoar.

Hoax (hōks) [Prob. contracted from *hocus-pocus*, which see below.] *n.* a deceptive trick, a deception फटवण *f*, फसवणूक *f*, चलाखी *f*, जादू *f*, झोका *m*, झोला *m*, ढोला *m*, (*idio.*) नीळ (पिकवणें) *n*. H. *v. t.* to deceive by a trick फसवणें, झोका-झोला देणें. Hoax'ed *pa. t.* & *p. p.* Hoax'er *n.* Hoax'ing *pr. p.* & *v. n.*

Hob (hob) [Ger. *hub*, a heaving; Welsh *hob*, a projection. See *Hump*.] *n.* the hub of a wheel, (चाकाचें) तुंब *n*. & the flat projection or iron shelf at the side of a fire-grate, where things are put to be kept warm वैल *m*, अचेल or अवील *m* or *n*, चाईल *m* or *n*. [COOKING STOVE HAVING A H. वैलचूल *f*.]

Hobbism (hob'-bizm) [From *Thomas Hobbes*, an English materialist (1588 -1679).] *n.* the philosophical system of *Thomas Hobbes*, esp. his political theory that the most perfect form of civil government is an absolute monarchy थॉमस हॉब्सचा राजकीय पंथ *m*, हॉब्सची राजकीय तत्वे *n*. *pl.* पूर्ण एकसत्तात्मक राज्यपद्धति हीच उत्तम शासनपद्धति आहे असें हाब्सचे मत होतें.

Hobble (hob'l) [Freq. of *Hop*.] *v. i.* to limp लंगडणें, कुलपणें, गुरुफणें, or कुलपत -लंगडत चाकणें.

H. v. t. to fetter by tying the legs, to clog पायांना खोडा घालणे, पायांत खोडा अडकविणे; as, "They Hled their horses." २ to perplex गोंधळवणे, (-चा) गोंधळ उडविणे, घोंटाळ्यांत घालणे -पाडणे -टाकणे, (-ची) पंचाईत करणे, बुचकळ्यांत -पेंचांत पाडणे. H. n. an unequal gait, a limp लंगडी चाल f, विषम गति f. २ Same as Hopple, which see. ३ difficulty, embarrassment पंचाईत f, पेंच m, घोंटाळा m, गोंधळ m, क्षेपट n, लचांड n, कचाट n, खेकटे n, कच f, ओकटे n. Hob'bled pa. t. and p. p. Hob'bler n. Hob'bling pr. p. and v. n. Hob'blingly adv.

Hobby (hob'i) [Fr. hobereau, a hobby, a species of falcon.] n. a small, strong-winged European falcon formerly trained for hawking (युरोपमधील) मजबूत पंखांदा लहानसा बहिरी ससाणा m, हाबीससाणा.

Hobby, Hobby-horse (hob'i, -hors) [O. Fr. hobin, a mare.] n. a strong active horse of a middle size (said to have been originally from Ireland)

मध्यम बांध्याचा मजबूत व चपळ घोडा m. हा पहिल्याने आयर्लंडातून आणला असे म्हणतात. Cf. Indian मिमखडी तडू m. २ a stick often with the head or figure of a horse on which boys make believe to ride (usually under the form hobby-horse)

(मुळाच्या खेळांतील) लांकडाचा घोडा m, काठीचा घोडा m, काठीघोडा m. ३ (a) a subject or plan upon which one is constantly setting off, a favourite and ever-recurring theme of discourse आवडीचा

दौशीचा विषय m, छंद m, नाद m, दैवत n, कुळ दैवत n, खेळ m, खेळवणा m. (b) that which occupies one's attention unduly or to the weariness of others तुणतुणे n (fig.), घोडे n (fig.). Hobby-hors'ical a. having a hobby or whim, eccentric, whimsical लहरी, छंदिष्ट, छंद असलेला.

Hobgoblin (hob-gob'lin) [Hob (See second Hob), Robin, and Goblin.] n. a frightful goblin पिशाच n, वेडा m, बज्ज or बौ m, बागुलबोवा m.

Hobnail (hob'nāl) [Hob, a projecting head + nail.] n. a short, sharp-pointed, large-headed nail (used in shoeing horses and for studding the soles of heavy shoes) (नाल मारण्याचा) मोठ्या डोक्याचा गुळाचा खिळा m. २ See 2nd Hob. H. v. t. to tread down roughly (as with hobnailed shoes) (मोठ्या गुळाच्या नालाखाली) ऋरुपणाने तुडविणे. Hob'nailed a.

Hobnob (hob'nob) [A. S. habban, to have, and nabban, not to have.] adv. Shakes. have or have not (a familiar invitation to drink) वेत असशील तर चक ये. २ on intimate terms of good fellowship सळोल्याने. H. v. i. to drink familiarly (with another) (खेहभावाने) तुसऱ्याबरोबर मद्यपान करणे, वाक पिणे. २ to be on intimate terms, to associate

familiarly मिळून मिसळून असणें -राहणें -वागणें, दो-
स्तीनें वागणें. H. सख्यत्व n, स्नेह m, मित्रत्व n, दोस्ती f.

Hobson's choice, See under Choice.

Hock (hok) [From Hochheim in Germany.] n.
the wine produced at Hochheim हॉक दारू f. ही
जर्मनीमध्ये हाकीम येथें तयार होते. २ (now applied
to) any Rhenish wine -हाईन नदीच्या काठच्या
कोणत्याही देशांत तयार झालेली दारू f.

Hock (hok) [A. S. hok, the heel.] n. (a) the joint
in the hind limb of quadrupeds between the leg
and shank and corresponding to the ankle in man
(जनावराच्या) मागच्या पायांतील घोंटा m. (b) a piece
cut by butchers, esp. in pork, from either the front
or hind leg, just above the foot खाटकानें कापलेला
घोंट्याचा भाग m. २ the popliteal space; the ham
घोंडशीर f, मांडीच्या पाठीमागचा स्नायु m, कुच्या f. pl.
Hock v. t. to disable by cutting the tendons of the
hock, to hamstring घोंडशिरा तोडून संगडा करणें.

Hockey (hok'i) [From Hook n.] n. a game at
ball played with a club or 'hooked' stick (टोंकाशी
वांकविलेल्या काठीनें चेंडू उडविण्याचा) हॉकीचा खेळ m,
हॉकी m. २ the stick used by the players (written
also hookey or hockey) हॉकीच्या खेळांतील चेंडू उड-
विण्याची आंकडीदार काठी f. आंकडीदार दांडू m.

Hocus (hō'kus) [See Hocus-pocus.] v. t. See Hocus
-pocus v. t. २ to adulterate, to drug (इतर मादक
द्रव्य घालून) भेळ f -भेसळ f करणें. ३ to stupefy
with drugged liquor (मादक पेय पाजून) गुंगवणें. H.
n. a cheat फसव्या, भामव्या. २ drugged liquor मादक
पदार्थ घालून कडक केलेली दारू f. Ho'cussed pa. t.
& p. p. Ho'cussing pr. p. & v. n.

Hocus-pocus (hō'kus-pō'kus) [The meaningless
gibberish of a juggler.] n. a juggler's trick, a
term used by jugglers in pretended incantations
गारुड्याचा छूमंतर m, फांफूं n, छाछूं n, संत्रमंत्र or
झंतरमंतर n, थंतरमंतर n, घंतरमंतर n, यातूमातू n,
यातुरमातुर n. २ a juggler or trickster. गारुडी or
गारोडी, जादूगार or जादूवाला. ३ a juggler's trick,
a cheat (हात-) चलाखी f, बडबड f, फसवणूक f.
H. v. t. (colloq.) to cheat फसविणें, (-च्या) डोक्यांत
धूळ फेंकणें, (-ची) नजर चकविणें, हातचलाखी करणें,
हातचलाखीनें रूपांतर करणें; as, "Frederick was
hocus-pocussed into a Bishop." Ho'cus-po'cussed
pa. t. & p. p. Ho'cus-po'cussing pr. p. & v. n.

Hod (hod) [A variant of prov. hot -Fr. hote, a
basket carried on the back.] n. a kind of a
wooden tray with a handle borne on the shoulder,
for carrying mortar, bricks, &c. (लांकडी) कोळबें n,
घमेळें n, गवेळें n. Hod'man n.

Hodgepodge (hoj'poj) [See Hotch-potch.] n. a
mixed mass, medley पंचभेळ f, खिचडखिचड f.

Hodograph (hod'ō-grāf) [Gr. *hodos*, path, & *graph.*] *n. math.* a curve described by the moving extremity of a line the other end of which is fixed, this line being constantly parallel to the direction of motion of, and having its length constantly proportional to the velocity of, a point moving in any path बलांतरलेखक (वक्र किंवा रेखा).

Hoe (hō) [Fr. *houe*, a hoe. See *Hew.*] *n.* a tool chiefly for hewing or digging up weeds, and for loosening and arranging the earth about plants कुदळ *f.*, कुदळे *n.*, पावडें or फावडें *n.*, dim. फावडी *f.*, खोरे *n.*, केगरे *n.*, कुहाळ *m.*, खनित्र *n.* [RAISED BY THE H. (-GRAIN, &c.) कुदळ्याच्या.] *H. v. t.* to cut or clean with a hoe कुदळणे, कुदळीने खणणे. *Ho'ed pa. t. & p. p.* *Ho'eing pr. pa & v. n.* *Ho'er n.*

Hog (hog) [Prob. Akin to E. *hack*, cut; and meaning first 'a castrated boar.'] *n.* डुकर *m, f, n.*, झुकर *m.*, सूकर *m.* [DOMESTIC or TAME H. घरडुकर *n.*] २ (low) a mean filthy, or gluttonous fellow डुकरासारखा गलिच्छ किंवा अधाशी मनुष्य, डुकर (*fig.*) ३ (*Eng.*) a young sheep that has not been shorn विनभादरलेले तरुण मेंढरं *n.* ४ *naut.* a rough, flat scrubbing broom for scrubbing a ship's bottom under water (डुकराच्या केंसासारखी) खरखरीत केरसुणी, झुकरी केरसुणी *f.* ५ (*paper manuf.*) a device for mixing and stirring the pulp of which paper is made कागदाचा गीर मिसळून ठवळण्याची कांटेरी केरसुणी *f.* *Hog v. t.* to cut short like bristles (डुकराच्या केंसाप्रमाणे) उमे केंस कापणे; as, "To H. the mane of a horse." २ *naut.* to scrub with a hog, or scrubbing broom झुक्याकेरसुणीने घासणे. *H. v. i. naut.* to become bent upward in the middle, like a hog's back (said of a ship broken or strained so as to have this form) डुकराच्या पाठीसारखे पोंक येणे, (तारं) मोडून जाणे. तारं वादळांत सांपडून मोडले असता त्याची पाठ डुकराच्या पाठीसारखी होते. *Hog'ged pa. t. & v. p. p.* *Hog'ging pr. p. & v. n.* *Hog-plum n.* *spondias manjifera* अंबाडा *m.* *Hog'gish a.* डुकरासारखा, झुकरवत्. *Hog'gishness n.* डुकरपणा *m.* *Hog'ringer m.* डुकराच्या नाकांत कडे घालणारा मनुष्य. *Hog'shead n.* पीप *n.* २ एक कैली माप *n.*, ५२ $\frac{1}{2}$ ग्यालनांचे माप *n.*, (किंवा) जुने ६३ ग्यालनांचे माप *n.* *N. B.:*—Hogshead of claret = 46 gallons; H. of beer = 54 gallons; H. of tobacco varies from 750 to 1200 lbs.

Hoiden (hoi'dn) [M.E. *hoydon*, a clownish person.] *n.* a romping, ill-bred girl धांगड *f.*, घोडी *f.*, घोडगी *f.*, जानी *f.*, भोपळदेवता *f.*

Hoist (hoist) [The final *t* is due to the *pa. p.* *hoist*, used for *hoised*. The verb is really *hoise.*] *v. t.* to raise, to lift, to elevate उभारणे, उचळणे,

उंच करने, उंचावणे. [To H. SAIL शीड n. उभारणे.]
 H. n. *that by which anything is hoisted, the apparatus for lifting goods, a lift* (वखारीत
 माल एका मजक्यावरून दुसऱ्या मजक्यावर नेण्याचा)
 यंत्री पाळणा m. २ naut. *the perpendicular height of a flag (as opposed to the fly or the horizontal length when flying from a staff)* (बावट्याची)
 उंची f. Hoist'away n. *a mechanical lift* यंत्री
 पाळणा m. या पाळण्यांतून मोठमोठ्या वखारीत माल
 खालीवर नेतात. Hoist'ed pa. t. & p. p. Hoist'ing
 pr. p. & v. n. Hoist'way n. *an opening for the hoist or elevator, in the floor of a wareroom*
 (वखारीतीळ) यंत्री पाळण्याचा रस्ता m.

Hold (hōld) [A. S. healdan, to keep.] v. t. *to sustain, to keep in the grasp, to retain* धरणे, धरून
 ठेवणे. [To H. FIRMLY षट् -मजवूत -करकचून धरणे.] २
to keep possession of or authority over (आपलेकडे)
 ठेवणे, धरणे, राखणे, (आपल्या हातीं -ताब्यांत) राखून
 ठेवणे, हातांतून जाऊं न देणे. ३ *to possess or be in possession of, to occupy* (as an office) जवळ -ताब्यांत
 -कबज्यांत ठेवणे -भसणे, (जागेवर) भसणे in. con. ४ *to bind* (legally or morally), *to confine, to restrain*
 आवरणे, आवरून धरणे, आटोपणे, (-ला) आळा घालणे,
 बंधनांत -कब्यांत ठेवणे. ५ *to carry on, to continue, to persist in* (मौन इ०) धरणे, चालवणे, चालू -सुरू ठेवणे,
 बंद न पाडणे. (b) *to celebrate* भरणे, जमवणे, बो-
 लावणे, करणे; as, "To H. a meeting, a Parliament, a court." ६ *to contain* (as a vessel) सांठवून धरणे,
 मावून -सांठवून घेणे, धारण करणे, समावेश होणे in.
 con. g. of o. ७ *to maintain* (as an opinion) बाळ-
 गणे, धरणे, (-चा) आश्रय करणे. ८ *to regard, to esteem, to consider* मानणे, लेखणे, समजणे, गणणे,
 (-ची) गणना करणे; as, "I H. him but a fool." To
 H. a wager पैज मारणे -लावणे. To H. forth पुढे
 मांडणे -ठेवणे -करणे. To H. in आवरणे, आटोपणे,
 ताब्यांत -दाबांत -कब्यांत ठेवणे. To H. off वूर ठेवणे,
 जवळ येऊं न देणे, लांब राखणे. To H. one's own (a)
 वचन -प्रतिज्ञा पाळणे. (b) आपली जागा संभाळणे
 -राखणे -कायम ठेवणे, ठाव न सोडणे. To H. one's
 peace गप्प राहणे, चुप बसणे, मौन धरणे, उगाच -चुप
 राहणे. To H. out (a) *to offer* पुढे करणे, घाववास
 काढणे. (b) *to endure* सोसणे, सहन करणे, सोसत
 राहवणे; as, "He can not long hold out these
 pangs." To H. up (a) *to raise, to lift* वर करणे,
 उचलणे, ताडून धरणे, ताठ करणे. (b) *to support, to sustain*
 कायम राहणे, टिकाव धरणे; as, "He holds
 himself up in virtue." (c) *to exhibit, to display*
 (-चे) प्रदर्शन करणे, (उचलून) दाखवणे, उघड्यावर -मो-
 कल्यावर आणणे; as, "He was held up as an ex-
 ample." (d) *to rein in* (as horses), *to check* दाबणे,
 भांसवून धरणे, थांबवणे. To H. water (a) (lit.) *to*

retain water without leaking न गळणें. (b) (hence, fig. & colloq.) to be whole, sound, consistent, without gaps or holes (commonly used in a negative sense) संगतवार व पायाशुद्ध असणें, निभाव काढणें, टिकाव धरणें, निभणें, टिकणें; as, "His statements will not hold water." Hold v. i. to remain fixed, not to move, to stop (mostly in the imperative) ठाम राहणें, न हालणें, उभें राहणें; as, "Hold, enough!" २ to be true or unfailing लागू पडणें, खरें असणें, ठरणें, टिकणें, अचल राहणें; as, "While our obedience or argument holds." ३ to continue unbroken or unsubdued टिकाव धरणें-काढणें, निभाव धरणें, टिकणें, निभणें. ४ to remain attached, to adhere (often with with, to, or for) चिकटून धरून राहणें, न सोडणें, चिकाटी मारणें, इमान राखणें. ५ to refrain राहणें, थांबणें. ६ to derive right or title (generally with of) (-पासून) मिळवणें, संपादन करणें; as, "My crown is absolute, and holds of none." Hold on! H. up! colloq. wait, stop हां! हांहां! थांब! धीर धर! To H. forth to speak in public, to harangue, to preach चारचौघांत बोलणें, समेत बोलणें, जाहिर भाषण करणें, उघड उघड प्रतिपादन करणें. To H. in to restrain one's-self आंत ओढून धरणें, आंवरणें, थांबणें. To H. on to continue चालणें, चालू राहणें, सुरू असणें; as, "The trade held on for many years." To H. out to last, to endure, not to give way टिकणें, निभणें. To H. to or with to take sides with (as a person or opinion) (-ची) आजू धरणें, पक्ष उचलणें, पक्ष-मत धरणें, (-ला) मिळणें. To H. together to remain in union (-शीं) लागून-जमून असणें, जुळणें, मिळणें. To H. up (as under misfortunes) निभाव काढणें, टिकाव धरणें. (b) to cease raining, to stop पाऊस उभणें-उघडणें-राहणें, झडपणें, निखारणें, हडकणें; as, "It holds up." (c) to keep up चालू ठेवणें, बंद पडू न देणें. H. n. -the act. धरणें n. २ seizure, grasp, clasp (often used with the verb take and lay) धर m, पकड f, कबज n, तावडी f. [TO OBTAIN FIRM HOLD (A DISEASE &c.) धर धरणें.] ३ power of seizing, authority or ground to take or keep, claim धरण्याचा हक्क m -अधिकार m. ४ means of support आधार m, आसरा or आस्त्रा m, आश्रय m, अवलम्बन n (Sk.); as, "If a man be upon a high place without good H., he is ready to fall." ५ a place of confinement, custody कैद f, कैदखाना m, बंदी f, बंदीखाना m, अटक f, पहारा m; as, "King Richard, he is in the mighty hold of Bolingbroke." ५ a place of security, a fortified place, a fort (a stronghold) तटबंदीची जागा f, किल्ला m, गढी f. Held pa. t. & p. p. Hold'back n. check, hindrance f, अडथळा m, हरकत f, विघ्न n. २ (गाडीची) डक f (?). Hold'en p. p. of Hold

(obsolete in elegant writing, but still used in legal language.) Hold'er n. धरणारा. २ दांडा m. ३ one who holds land &c. under another, a tenant पोटधारेकरी, कूळ n. ४ com. (as of a bill of exchange, promissory note, &c.) (हुंडीचा) मालक m. Hold-fast n. that which holds fast: (a) -as a nail, hook &c. वस्तुला घट्ट बसण्यासाठीं मारलेला खिळा n, हुक f, हुं (b) (hence) supports आधार m, आश्रय m; as, "His holdfast was gone." Hold'ing pr. p. & v. n. anything held: as, (a) a farm or other estate held of another, a tenure भोगवट्याचें शेत, जमीन, वगैरे. (b) hold, influence सत्ता f, वजन n, अधिकार m.

Hold (hold) [Dut. hol, a cavity or hole, with excrescent d. See Hole.] n. the interior cavity of a ship between the floor and the lower deck, used for the cargo (माल भरण्याची गलबताची) कोठी f, घमताड n. Hold'er n. one who is employed in the hold of a vessel (गलबताच्या) कोठींतील कामकरी.

Hole (hōl) [A. S. hol, a hole, cavern.] n. a perforation, an opening in a solid body, a bore भोक m, छिद्र m, छेद m, बुराक m, भोंसका m, dim. भोंसकट m, भोकसा m, रंध्र n, वेध m, विंध m, घरा m, घरका m, ढोबळा (a large hole), ढोळा m, ढोकू m, मुखी f. [FULL OF H.S पुष्कळ भोकें असलेला, शतछिद्र. THAT IS FOND OF PICKING H.S छिद्रान्वेषी, रन्धान्वेषी, दोष तेवढे पाहणारा. THAT HAS A H. IN HIS COAT अंगी उणा, कांहीं तरी न्यून असलेला. TO PICK A H. IN ONE'S COAT छिद्र n -उणेंपणा m -कमीपणा m -दोष m. पाहणें, छिद्रान्वेषण n -रन्धान्वेषण n. करणें. H. AS MADE IN THE FLESH BY A BOIL भोक n, घरा m, घरका m, घरडा m, घरटा m. H. THROUGH A WALL FOR THE OUTLET OF WATER भिंतींतील मोरीचें तोंड n. IN THIS SENSE OF 'HOLE IN A WALL' THE WORDS भोकू, काना, मोरी HAVE NOW BECOME OBSOLETE.] २ a cavity, an excavation, a pit, a rent, खळगा m, dim. खळगी f, खळी f, खांच f, खांचर f, खाडा m, खोलगा m, खोलवा m, खंदक m, गर्ती m, होंडा m. [HOLES AND HOLLOWES खांच खळगे m. pl., खांचखोबळे m. pl. LARGE IRREGULAR H. भोकसा m, भगदड n, भगदळ n. H. IN THE GROUND, AS FOR A POST खाडा m, खड्डा m, खळगा m, नेम n (AS IN मेडीचा नेम काढणें), दम m, टोंव m.] ३ a pit in the ground, for an animal to live in बिल pop. बीळ n, विवर n, घर n. ४ (hence) a low, narrow or dark lodging कोंसट घर n -घरटें n. ५ a hollowed place पोखर f, पोखारा m, खाडा m, खांचारा m, विवर n. [H. AS MADE IN A SMOOTH SURFACE खोंच f, खांच f, खोबळा m, छेद m, टोंचा m, टोंची f.] ६ means of escape सवड f, खिडकी f, फट f. H. v. t. to cut deep or bore holes in भोक -खळगा पाडणें. २ to drive into a hole (as an animal or a billiard ball) बिळांत -घरांत दवडणें -घालवणें

-पिटाकून लावणें -नेणें. H. v. i. to go or get into a hole बिळांत -घरांत -भोंकांत जाणें.

Holiday (hol'i-dā) [*Holy-day*. See *Holy*.] n. a day set apart in honour of some event सणाचा दिवस m, उत्सवाचा दिवस m, स्मरणतिथि f, सण m (as, Diwali Holidays = दिवाळीचा सण); पर्वणी f (as, Sankrānt Holiday = संक्रांत पर्वणी), पुण्यदिन m, पुण्याह m, उत्साहदिन m. २ a day of amusement, a festival day सुटीचा मजेचा -आनंदाचा दिवस m. ३ (law) a day for suspension of business सुटीचा दिवस m, रजा f. [THE H. is any fixed or usual period for relaxation or festivity, esp. Christmas and New Year's Day with the intervening time ठरलेले सुटीचे दिवस m, pl. चाळ m, मुख्यत्वेकरून नाताळची अगर (इंग्रजी) वर्षप्रतिपदेची सुटी f.] H. a. of or pertaining to a festival, cheerful, joyous, gay सुटीच्या -सणाच्या दिवसाचा, रजेतील, सुटीचा, आनंदाचा, गमतीचा, मजेचा. २ occurring rarely, adapted for a special occasion क्वचित् घडणारा, विशेषकालाकरितां योजिलेला.

Holiness (hō'li-nes) [See *Holy*.] n. the state of being holy, perfect moral integrity or purity, freedom from sin, sanctity, innocence पवित्रपणा m, पवित्रता f, शुद्धि f, विशुद्धि f, परिशुद्धि f, मनःशुद्धि f, अंतःशुद्धि f, अंतःशौच n, निष्पापता f. २ the state of being hallowed or consecrated to God or to his worship, sacredness पवित्रपणा m, पवित्रता f. His Holiness a title of the Pope (formerly given also to the Greek Bishops and Greek Emperors) पुण्यराशि, पुण्यनिधि (these two are old forms of address to the old Rishis), पुण्यमूर्ति (on the analogy of म्यायमूर्ति). पोपला (व पूर्वी ग्रीक लोकांच्या धर्मीपदेशकांस व बादशहांस) दिलेली बहुमानाची पदवी f.

Holla (hol'ā) [Ger. *holla* is from Fr. *hola* -ho, and *la* -L. *illac*, there.] interj. ओलो!, होला! H. v. i. to cry loudly to one at a distance (लांबच्या मनुष्याला) मोठ्याने हांक मारणें.

Hollo (hol'ō) [See *Halloo*.] v. i. to shout आरोळी मारणें. H. v. t. to urge or call by shouting ओरडून हांक मारणें with ला of o.

Hollow (hol'ō) [A. S. *holh*, a hollow place.] a. having an empty space or cavity, not solid पोकळ. [H. GRAINS पोकळ -पोलकट -पोलट -वांझे दाणे m. pl.] २ depressed, sunken खोलगट or खोलकट, सखल, ओढलेला. [H. EYE कोंझा or कोंजा डोळा m.] ३ reverberated from a cavity or resembling such a sound, deep खोल, गंभीर, ओढलेला (voice). ४ not sincere or faithful मनाचा खोटा -कुजका, कपटी. ५ (fig.) unreal, unsound, unsubstantial पोकळ, रिता, रिकामा, वायकरणी, फुसका. H. n. a cavity natural or artificial, a hole, a cavern खळगा m, dim. खळगी f, खोलगा m, खांच f. २ a low spot (surrounded by

elevations), a channel खळगा *m.* H. *v.* *l.* *to* make a hollow, to excavate खळगा पाडणें, पोकळ करणें, पोंखरणें, टोंकरणें. H. *adv.* *wholly, completely, utterly* (chiefly after the verb *beat*, and often with *all*) पूर्णपणें, पुरापुऱा, सपशेल; as, "This story beats the other *all hollow*." Hollow-eyed *a.* कोंझा, कोंझट. Hol'low-hearted *a.* मनाचा कुजका. H.-sounding *a.* खबखबीत, पोकळ. Hol'lowly *adv.* Hol'lowness *n.* पोकळपणा *m.*, पोकळी *f.*, पोकळीक *f.*, खोलावा *m.* २ रिकामेपणा *m.*, फोलपणा *m.* ३ कुजकेपणा *m.* Hol'low-ware *n.* (पातेलीं किटल्या वगैरे) खैपाकाचीं पोकळ भांडीं *n. pl.* To beat hollow *to beat wholly* पुरा चीत करणें, (-चा) पुरा पराभव करणें.

Holm (hōm) [A. S. *holm*, a mound.] *n.* an islet in a river जूं *n.*, जुवा *m.* २ low flat land near a river नदीजवळची सखल व सपाट जागा *f.*

Holocaust (hol'ō-kawst) [L. -Gr. *holokauston* -*holos*, whole, and *kaustos*, burnt.] *n.* a burnt sacrifice आहुति *f.*, होम *m.* [OF OR BELONGING TO A H. होम्य.] २ sacrifice or loss of many lives (as by the burning of a theatre or a ship) (पुष्कळ माणसें जकून मेल्यामुळें झालेली) प्राणाहुति *f.*, होम *m.*

Holograph (hol'o-grāf) [Gr.-*holos*, whole, and *graphein*, to write.] *n.* a deed or testament wholly written by the grantor or testator (लिहून देणारानें) सर्व आपल्या हातानें लिहिलेला लेख *m.*, स्वहस्त-लिखित लेख *m.*

Holoptic (hol-op'tic) [Gr. *holos*, whole, and *optic*.] *n.* एकास एक लागलेले डोळे असलेली माशी *f.*, निखिल-नेत्रमक्षिका *f.*

Holster (hōl'ster) [Low Ger. *holster* -Gr. *holster*, a pistol-case (with change of *st* to *st*.)] *n.* a leather case for a pistol, carried by a horseman at the bow of his saddle (खोगिरापुर्वें लावलेली) पिस्तुल ठेवण्याची कातड्याची पिशवी *f.*

Holy (hō'li) [A. S. *halig*, lit. whole, perfect, healthy -*hal*, sound or whole. See Hale, Heal, Whole.] *a.* set apart to the service or worship of God देवास वाहिलेला, देवाकरितां वाजूस ठेवलेला, पवित्र; as, "H. vessels, H. priest-hood." २ perfect in a moral sense, pure in heart, religious शुद्ध, विशुद्ध, परिशुद्ध, मनःशुद्ध, अन्तःशुद्ध, साधु, मनाचा शुद्ध -पवित्र -निर्मल, निष्पाप, पापरहित, अन्तःशुची. ३ hallowed पवित्र, पवित्रीकृत, सोंवळा. H. day a religious festival (a) सण *m.*, सणवार *m.*, सणाचा दिवस *m.*, मोठा दिवस *m.* (b) उत्साह *m.*, उत्सव *m.*, उत्साव *m.* उत्सवदिन *m.*, पुण्यदिन *m.*, पुण्याह *m.* (c) पर्व *n.*, पर्वणी *f.*, पर्वदिन *m.* [PRESENTS MADE ON A HOLYDAY सण *m.* VICTUALS GIVEN TO RETAINERS ON A H. DAY सण *m.* TO KEEP A H. DAY सण करणें -पाळणें.] २ a day of rest (in this sense,

more commonly spelt *holiday*, which see)
 सणाचा -सुटीला दिवस *m.* H. Ghost or Spirit the
 third person of the Christian Trinity पवित्र
 आत्मा *m.* H. of Holies हिब्रू लोकांच्या जेरुसलेम
 येथील देवळाचा अगदीं आंतला सोंधळा गाभारा *m.*
 हांत 'मुख्य प्रोस्टा' शिवाय कोणालाही जाण्याची
 परवानगी नसे, व तोसुद्धां वर्षांतून फक्त एकदांच आंत
 जाई. H. one परदेशी *m.* H. orders the Christian
 ministry ख्रिस्ती लोकांची (पगारी) उपाध्येमंडळी *f*
 किंवा पुरोहितगण *m.* H. place or spot पवित्र स्थान
n., पुण्यस्थान *n.*, पुण्यक्षेत्र *n.*, पुण्यतीर्थ *n.*, देवस्थळ *n.*,
 देवस्थान *n.* H. season or time पुण्यकाल *m.*, पुण्या-
 वसर *m.* H. stone *n.* (So called because sailors
 kneel when using it) (बोटीतील तक्तपोशी घांस-
 ण्याचा) खलाशांचा पवित्र दगड *m.* H. stone *v. t.* अशा
 दगडानें तक्तपोशी घांसणें. H. water पवित्रोदक *n.*,
 तीर्थ *n.* -of the Ganges गंगा *f.*, गंगोदक *n.* Vessel
 for H. water तीर्थपात्री *f.*, तीर्थवटी or तिर्थोटी *f.*
 -for the H. water of the Ganges गंगाजळी *f.*
 H. week the week before Easter kept holy for the
 commemoration of Christ's passion ईस्टरच्या
 आधींचा आठवडा *m.* H. writ the holy writings, the
 Scriptures (ख्रिस्ती लोकांचें) धायदल *n.*, ख्रिस्ती
 लोकांचें पवित्र धर्मशास्त्र *n.*

Homage (hom'āj) [Fr. *hommage* -L. L. *homaticum*
 -L. *homo*, a man.] *n.* a symbolical acknowledg-
 ment made by a feudal tenant to, and in the
 presence of, his lord, on receiving investiture of
 fee, or coming to it by succession, that he was his
 'man', or vassal; profession of fealty to a
 sovereign भक्तियुक्त मुजरा *m.*, भक्तियुक्त वंदन *n.*,
 भावपूर्वक वंदन *n.*, प्रणाम *m.*, प्रभुवंदन *n.*, बादशाही
 मुजरे *m. pl.* २ respect or reverential regard नमन *n.*,
 मान *m.* [H. OF THE HEART AND AFFECTIONS
 भावभक्ति *f.*] ३ reverence directed to the Supreme
 Being, reverential worship भावभक्ति *f.*, भावपूर्वक
 भक्ति *f.*-पूजा *f.* Hom'ager *n.* भंकित *m.*, कूळ *n.*

Home (hōm) [A. S. *ham*; Dut. and Ger. *heim*.] *n.*
 one's own house (आपलें स्वतःचें) घर *n.*, निजगृह *n.*,
 स्वगृह *n.* [AT H. AND ABROAD घरीं दारीं, जनीं वनीं.
 SERVICE or EMPLOYMENT AT H. बैठा रोजगार *m.*, बैठी
 चाकरी *f.* TO DRIVE (by incantations) FROM HOUSE
 AND H. उच्चाटन *n.* करणें *g. of o.* TO DRIVE FROM
 HOUSE AND H. वनवास *m.* आणणें *with स or ला of o.*
 TO KEEP AT H. घर *n.* धरणें.] २ one's native land,
 the place or country in which one dwells स्वदेश *m.*,
 मायदेश *m.*, मातृभूमि *f.*, जन्मभूमि *f.*, आपला देश *m.*,
 वतन *n.*, विलायत *f.* (as used by Englishmen in
 India). ३ the abiding place of domestic affections प्रे-
 माचें बसतिस्थान *n.*, कुटुंब *n.* Cf. Marathi मीं आपल्या
 कुटुंबांत आहे. ४ habitation, seat ठिकाण *n.*, स्थान

५ a place of refuge and rest, an asylum
 आश्रम m, आश्रयस्थान n, स्थान n. ६ the grave कब्र f.
 At H. (a) at one's own house or lodgings आपल्या
 स्वतःच्या घरी. (b) in one's own town or country
 आपल्या गांवीं. (c) prepared to receive callers
 भेटण्यास -भेट घेण्यास मोकळा -सुटा. To be at H. on
 any subject to be conversant or familiar with it
 एखाद्या विषय पूर्णपणे अवगत -माहीत असणे, एखाद्या
 विषयाचे पूर्ण ज्ञान असणे in. con. with ला of s.,
 एखाद्या विषयांत पूर्ण तरबेज असणे. To bring H. unto
 अंगी भिडविणे -लादणे, (-च्या) पदरीं साप घालणे g. of s.
 To come H. to affect or to touch personally अंगी
 or आंगास येणे, जिन्हारीं लागणे, हाडीं घाव m. होणे
 -येणे -लागणे. To feel at H. to be at one's ease
 घराप्रमाणे वागणे -राहाणे -चाटणे in. con. with ला
 of s. To make one's self at H. to conduct one's-
 self with as much freedom as at home घराप्रमाणे;
 पूर्ण मोकळ्या मनाने राहणे. Home a. domestic, not
 foreign घरचा, घरगुती, मुलुकी or मुलुकी, देशी.
 २ close, personally pointed अंगी लावलेला -भिडव-
 लेला. H. adv. to one's own house or country
 घरी, घरास, घराकडे, आपल्या घरी, स्वगृहीं, स्वदेशीं,
 गांवीं, गांवास, &c. २ close, closely जवळ, जवळच,
 निकटसंबंधाने. ३ to the full length पुरा, पूर्णपणे, जाम-
 as, "To drive a nail H." = खिळा पुरा -जाम मारणे
 -ओढणे. Home-bird n. घरकोंबडा m, कूपमंडूक m.
 H. born a. native, not foreign घरचा, स्वदेशी.
 H.-bound a. kept at home घरी ठेवलेला. H.-bred
 -raised, -made a. घरपोसा, पाळीव, घरगुती, घराज,
 घरघराज, घरचा, स्वदेशांतला, स्वदेशी, &c. Home'-
 less a. घरदार नसलेला. Home'liness n. want of
 elegance or beauty साधेपणा m, साळसुदपणा m.
 Home'ly a. domestic, intimate घरकामाचा, कुटुम्ब-
 संबंधी, गांठी. २ plain, unpolished साधा (कपडा
 इ०), जाडाभरडा (कपडा, अन्न इ०), गरीबीचा, विशेष
 बेतयात नसलेला. Home-made a. घरी केलेला. २ स्वदे-
 शांत केलेला. ३ साधा, दहाजणां सारखा, विशेष डाम-
 डौल नसलेला. Home'sick a. sick or grieved at
 separation from home कुटुम्बविरहाने दुःखित झालेला,
 गृहविरहार्त, गृहविरहदुःखी. Home'sickness n. कुटुम्ब-
 विरहामुळे झालेले दुःख n, कुटुम्बविरह दुःख n. Home'-
 spun a. घरी कातलेला -पिंजलेला -केलेला. Home'ward,
 Home'wards adv. toward home घराकडे, घराक-
 डील दिशेला. H. a. being in the direction of
 home घराकडील दिशेला असलेला, गृहाभिमुख. Home
 department n. that part (branch) of government
 which is concerned with the maintenance of the
 internal peace of the United Kingdom, its head-
 quarters, the Home office, and its official head
 the Home Secretary स्वराष्ट्रीय खाते n (as opp.
 to Foreign department = परराष्ट्रीय खाते). Home

rule n. a. form of government claimed by Ireland with a separate Parliament for the management of internal affairs भायर्लँड मागत असलेले स्वराज्य-पुरते स्वराज्य n, आपल्या देशाचा अन्तस्थ राज्यकारभार आपल्याच लोकांच्या हातीं असावा अशी भायर्लँड मागत असलेली स्वराज्यपद्धति f. Home-ruler n. भायर्लँडला आन्तरस्वराज्य मिळावे असे प्रतिपादन करणारा, आन्तर-स्वराज्यवादी.

Homeopathy (hō-mē-op'a-thi) [Gr. *homoio-pathia*, likeness of condition or feeling *-homoios*, like, and *pathos*, feeling.] n. Samuel Hahnemann's system of curing diseases by small quantities of those drugs which excite 'symptoms similar' to those of the disease समचिकित्सा f, अनुचिकित्सा f, व्याधिधिपर्यस्तार्थकारीचिकित्सा f (according to वाग्भट). प्रकृति नीट असतां घेतलेल्या एखाद्या औषधापासून होणारीं चिन्हें ज्या रोगांत दिसतात तो रोग तेंच औषध थोडथोड्या प्रमाणानें देऊन बरा करण्याची विद्या f. Ho'mœopath n. समचिकित्सक, अनुचिकित्सक. Homeopath'ic a. Homeopath'ically adv.

Homicide (hom'i-sīd) [Fr. -L. *homicidium*, -*homo* a man, and *caedere*, to kill.] n. the killing of one human being by another मनुष्यवध m, नरहिंसा f, नृहत्या f, नरवध m. [CULPABLE H. सदोष मनुष्य-वध m.] २ *Shakes. one who kills another* मनुष्यवध करणारा, नरहिंसक. Hom'icidal a. मनुष्यवधासंबंधी, मनुष्यवधासारखा, मनुष्याचा प्राण घेणारा. N. B. :—*Homicide* is मनुष्यवध and *murder* is खून.

Homily (hom'i-li) [Gr. *homilia*, communion.] n. a discourse or sermon read or pronounced to an audience (लेखी किंवा छापील) प्रवचन n, धर्मोपदेश m, Hom'ilist n. प्रवचनकार, उपदेष्टा, उपदेशक.

N. B. :—Book of Homilies: प्रवचनग्रंथ. Homily is a printed sermon to be read by ministers in Churches, and especially by the inferior clergies who are not qualified to compose discourses themselves.

Homogeneous (hō-mō-jē'nē-us) [Gr. *homos*, Sk. सम, one, same, and *genos*, Sk. जाति, kind.] a. of the same kind or nature, consisting of similar parts or of elements of the like nature समजातीय, सजातीय, एकजातीय, सधर्म, सधर्मी, सधर्मक, एकधर्मक, सवर्ण, सविध, अनुगुण. २ *alge. possessing the number of factors of a given kind* समघातिक, समगुणक, सवर्ण. Homoge'neousness, Homogene'ity n. समजातीयता f, सजातीयता f, साजात्य n, एकजातीयता f, साधर्म्य n, सावर्ण्य n, etc. २ *alge. समघातता f.*

Homograph (hom'ō-graf) [Gr. *homos*, the same, and *graphein*, to write.] n. philol. one of two or more words identical in orthography, but having different derivations and meanings (भिन्नार्थदर्शक) तुल्यवर्णात्मक शब्द m, समवर्णात्मक शब्द m; as, *fair* (a market), and *fair* (beautiful).

Homography (hō-mog'rā-fi) [See Homograph.] n.

geom. तुल्यरचना f. Homograph'ic a. तुल्यरचनात्मक.

Homologous, See under Homology below.

Homology (hō-mol'o-ji) [Gr. homos, the same, and logos, proportion.] n. the quality of being homologous; (a) affinity of structure समधर्मता f.

(b) affinity of series समश्रेणिकता f. २ philos. affi-

nity or correspondence of descent सममूलता f.

समकारणता f. Homol'ogous a. math. तुल्यजातीय,

एकास्पद. २ philos. सममूलक, समकारणक. Homol'o-

gous sides geom. एकास्पद बाजू, समश्रेणिक बाजू,

समधर्मो बाजू, तुल्यजातीय बाजू-भुज.

Homonym (hom'ō-nim) [Fr. homonyme -Gr.

homonymos -homos, Sk. सम, the same, and Gr.

onoma, Sk. नाम, name.] n. a word having the

same sound as another but a different meaning

(भिन्नार्थदर्शक) समोच्चारित शब्द m.

Hone (hōn) [A. S. han.] n. a stone of fine grit, used

for sharpening cutting instruments साण f, शिळ f,

पाथरी f, पाजविण्याचा दगड m, निष्णा m. H. v. t. to

sharpen on, or with, a hone साणेवर घासणे -लावणे,

पाजवणे, धार लावणे -काढणे; as, "To H. a razor."

Honest (on'est) [L. honestus-honor. चौसरचे वेळी

या शब्दाचे अर्थ 'योग्य' किंवा 'उचित' (decent),

'कुलशीलवान्, अमूदार, इज्जतदार, मानवंत' (honour-

able) असे होते.] a. fair in dealing with others,

upright प्रमाणिक pop. प्रामाणिक, नेकीचा, सचोटीचा,

साखीचा, इमानी, भला, खण्या -चोख व्यवहाराचा. २

open, frank उघळ्या -मोकळ्या मनाचा, निष्कपट. ३

chaste, faithful, virtuous निर्मल, पवित्र, शुद्ध, नि-

ष्पाप, निष्कलंक, सद्गुणी, विश्वासपात्र. [H. WOMAN पति-

व्रता स्त्री f, साध्वी f.] H. labours हलालाचे श्रम m. pl.

Hon'esty n. integrity प्रामाणिकपणा m, सचोटी f,

नेकी f, इमानीपणा m, इमान n. २ chastity, modesty

निर्मलपणा m, पवित्रपणा m, पावित्र्य n, पातिव्रत्य n.

Honey (hun'i) [A. S. hunig; Ger. honig.] n.

a sweet, viscid fluid, esp. that collected by bees

from the flowers of plants, and deposited in the

cells of the honeycomb मधु m (Sk.), मध m or f

(Mar.), माक्षिक n, क्षौद्र n. २ that which is sweet

or pleasant, like honey मधासारखा गोड पदार्थ m,

मध m (fig.). ३ Shakes., sweet one (a term of

endearment) आवडते n, प्रियलग; as, "Honey,

you shall be well desired in Cyprus." H. v. i. to

be gentle, agreeable, or coaxing; to talk fondly;

(also) 'to be or become obsequiously courteous or

complimentary गोड गोड बोलणे, मधुभाषण करणे,

समताकूपणाने वागणे, गोडीने वागणे, मधाचे बोट लावणे;

as, "Honeying and making love." Honey v. t. to

make agreeable; to cover or sweeten with, or as

with, honey सुखविणे, सुख देणे, माधुर्य आणणे, गोड

करणें, संतोषधिणें; as, "Canst thou not H. with fluent speech?" H.-bag n. *the receptacle for honey in a honey-bee* (मधमाशांच्या शरीरांतील) मध जमविण्याची मधाची पिशवी f. H.-bee n. मधमाशी f, मधुकरी f, मधुकर m. H.-comb n. (मधमाशांचें) पोळें n, पोळा m, पोळ n, dim. पोळी f, मधशिसा m, मधुकोश m, चरवी f (?). [SOME KINDS OR FORMS OF H.-COMB ARE:—काट्याळें n (the cells environing a stick), कोळेंचें n (a rich kind), कंगें n (a long kind), सातेहें n (so called because it has seven cells), मुरकुट्यें n (one made by the मुरकुटी माशी), पोथें or पोथें n. DIVISION OF H. WHICH CONTAINS HONEY कांदा m. DIVISION OF THE H. CONTAINING THE BEES OR THEIR YOUNG पाकडी or पैकडी f.] H.-mouthed, H.-tongued a. मधुभाषी, मधुभाषण करणारा, मधुरभाषी, प्रियवादी, प्रियंवद, गोडबोल्या. Hon'ied a. मधळावलेला. २ गोड; as, "H. words." Hon'eymoon, Hon'eymonth n. *the first month after marriage* लग्न झाल्यानंतरचा पहिला महिना m, विवाहानंदमास m, आनंदमास m. Honey-sucker n. मधमाशी f. Honey'-sweet a. मधाप्रमाणें गोड, मधासारखा.

Honour (on'er) [L. honor.] n. *esteem due or paid to worth, high estimation, respect* सान m, सन्मान m, सत्कार m, आदर m, गौरव m, मान्यता f, २ *excellence of character, high moral worth* अब्रू f, इज्जत f, नांव n. [HONOUR OF WOMEN पातिव्रत्य n, साध्वीपणा m, सद्गुण m.] ३ *a nice sense of what is right, just, and true, with course of life correspondent thereto; strict conformity to the duty imposed by conscience, position, or privilege* मनाचा थोरपणा m -प्रशस्तपणा m, सचोटी f, नेकी f, सत्ववृत्ति f, सत्वस्थपणा m, कुलाचा अभिमान m, लाज f (collog.). ४ *that to which esteem or consideration is paid, distinguished position, high rank* थोरपणा m, थोरवी f, मोठेपणा m, प्रतिष्ठा f, गौरव m, उच्चपदवी f. ५ *fame, reputation, credit* अब्रू f, इज्जत f, नांव n, नामोश m, हुरमत f, पाणी n, लौकिक m. [TO BECOME BOUND IN H. इरेस पडणें, केवळ अब्रूकरितां -नांवाकरितां करप्यास बांधला जाणें. TO KEEP ONE'S H. पागोटें n -पगडी f पागोट्याचे पेंच m. pl. संभाळणें, नांव n- राखणें. TO LOSE ONE'S H. अब्रू-इज्जत -नांव गमावणें -घालवणें, पाणी जाणें g. of s. TO STAIN THE H. OF (-च्या) नांवाला -अब्रूला वट्टा काळोखी लावणें -बाट आणणें, (-चें) पागोटें- नांव खालीं करणें. TO TAKE CONCERN FOR THE H. OF अभिमान धरणें g. of o.] ६ *a token of esteem paid to worth, a mark of respect, a ceremonial sign of consideration* मनाची खूण f, सन्मानचिन्ह n; as, "He wore an honour to his breast; military honours, civil honours". ७ *a cause of respect and fame, glory* बोज m, नांवरूप n, यश n, झील f, रया f. ८ *a title applied to the holders of certain honourable civil offices,*

or to persons of rank मुलकी खात्यांतील कांहीं बड्या
 अधिकाऱ्यांस किंवा बडे लोकांस दिलेली पदवी f; as,
 "His honour, the Mayor." सन्मानपात्र मेयर साहेब,
 सन्मानभूषण मेयर साहेब. ९ pl. academic or Univer-
 sity prizes or distinction विश्वविद्यालयाकडून मिळा-
 लेलें बक्षीस n, विश्वविद्यालयीन सन्मान m; as,
 "Honours in classics." H. v. t. to regard or treat
 with honour, esteem, or respect (-ला) मान देणें,
 (-चा) मान करणें, सन्मान-आदर-गौरव &c. करणें g. of
 o., थोर समजणें, (-ला) थोरपणा देणें, गौरवणें, मर्यादा f-
 बोज m. ठेवणें-राखणें g. of o. २ to dignify, to exalt,
 to raise to distinction or notice, to bestow honour
 upon मोठेपणास चढविणें, मोठा करणें, थोर पदवीस नेणें,
 मानास चढविणें, सन्मानपद देणें. ३ (commerce) to
 accept and pay when due (a bill, &c.) स्वीकारणें,
 (हुंडी इ०कांचा) स्वीकार-करणें, पटविणें, सचकारणें,
 आदर करणें g. of o. Hon'ourable a. worthy of
 honour मान्य, माननीय, सन्मान्य, सन्माननीय, आद-
 रणीय, आदरार्ह, पूज्य, वंद्य. २ illustrious अब्रूचा,
 अब्रूदार, नांवलौकीकाचा, इज्जतवाला. ३ high-minded,
 noble, actuated by principles of honour मनाचा
 थोर, थोर मनाचा, प्रशस्त, उदार, उदारधी, सत्वशील, स-
 त्ववृत्ति, सत्ववृत्तीचा, सत्वस्थ, सात्विक, उदारमनस्क,
 उदारचेता. ४ not base, fair in dealing प्रमाणिक pop.
 प्रामाणिक, नेकीचा, सचोटीचा, शुद्ध, पवित्र, निर्मल,
 नेक; as, "An H. motive" = शुद्ध हेतु m, शुद्ध दानत f.
 ५ conferring honour, or procured by noble deeds
 सन्मानदायक, थोर कृत्यें करून मिळविलेला; as, "H.
 wounds." ६ performed or accompanied with marks
 of honour सन्मानचिन्हांकित, गौरवचिन्हयुक्त; as "An
 H. burial." ७ of reputable association or use,
 respectable संभावित, अब्रूदार, नांवलौकीकाचा. ८ an
 epithet of respect or distinction नेकनामदार, (or
 briefly) नामदार; as, "the H. gentleman". Hon'-
 ourableness n. मानमान्यता f, मान m, मान्यता f,
 गौरव m. २ इज्जत f, नांव n, नांवलौकिक m, अब्रू f. ३
 मनाचा थोरपणा m, थोर मन n, मोठें मन n, प्रशस्तपणा
 m. ४ सत्व n, सत्वशीलपणा m, सत्ववृत्ति f, सत्य n. ५
 नेकी f, प्रामाणिकपणा m, सचोटी f, इमान n, सत्य n.
 Hon'ourably adv. with tokens of honour सन्मान-
 चिन्हपूर्वक, आदरचिन्हपूर्वक. २ सन्मानपूर्वक, मानानें,
 सन्मानानें. ३ अब्रूनें, अब्रू राखून-संभाळून, नांव राखून.
 Honora'rium, Hon'orary n. a fee allowed to
 professional men for their services वेतन n, (मह-
 त्वाच्या कामगिरीबद्दल दिलेला) अल्प स्वल्प मोबदला m.
 २ an honorary payment केवळ बहुमानाकरितां दि-
 लेलें वेतन n, बहुमानदर्शकवेतन n, सन्मानदर्शक वेतन
 n, (or briefly) सन्मानवेतन n. Hon'orary a. done
 as a sign or evidence of honour केवळ प्रतिष्ठेकरितां
 केलेला; as, "H. services." २ conferring honour
 सन्मानसूचक, प्रतिष्ठासूचक, सन्मानाचा, बहुमानाचा,

प्रतिष्ठेचा, मानमात्रदायी. ३ holding a title or place without rendering service or receiving reward सन्माननीय, सन्माय, पगाराशिवायचा, बिनपगारी. [H. SECRETARY सन्मान्य-सन्माननीय चिटणीस m.] Hon'oured a. मान दिलेला. २ (as a check, bill, &c.) पटविलेला, स्वीकारलेला, सचकारलेला, सकारलेला. [TO BE H.ED (as a bill, &c.) (हुंडी) पटणें, सचकारणें.] ३ सत्कारित, आदरलेला, आदृत, सन्मानित, मानित. Hon'ourer n. Hon'ouring pr. p. & v. n. Affair of honour a duel द्वंद्वयुद्ध n, द्वंद्व n, (दोघांचा) सामना m. Debt of H. अभूचें-इज्जतीचें कर्ज n, केवळ इज्जत राखण्याकरितां देण्याचें कर्ज n. Honours of war the privileges granted to a capitulating force to march out with their arms, flags, &c. (यशस्वी किंवा विजयी सैन्यानें) हार गेलेल्या सैन्यास दिलेले (शस्त्रांसहित फूच करणें वगैरेचे) विशेष सन्मानाचे हक्क m. pl. Last H. funeral rites शेवटचा सन्मान m, प्रेतसंस्कराचा शेवटचा मान m, अंत्य सन्मान m. Laws of H. the conventional rules of honourable conduct, esp. in the causes and conduct of duels (कोणत्याही कार्यासंबंधीं, विशेषतः द्वंद्वयुद्धासंबंधीं) शिष्टसांप्रदायाचे नियम m. pl., सभ्य शिस्तीचे नियम m. pl. Maid of H. a lady in the service of a queen or princess राणीच्या तैनातीतील दासी f, राणीची सन्मान्य दासी f, राणीची मानकरीण दासी f. Point of H. any scruple caused by a sense of duty अभूची किंवा इज्जतीची गोष्ट f-प्रश्न m. Upon my H. an appeal to one's honour or reputation in support of a certain statement अभूवर, इज्जतीवर, अभूला-इज्जतीला-कुळशीळाला स्मरून. Word of H. a verbal promise which cannot be broken without disgrace लाखाचा शब्द m, केवळ अभूसार्थी-कुळशीळसार्थी पाळावा लागणारा शब्द m.

Hood (hōöd) [A. S. hod.] n. a covering or garment for the head, or the head and shoulders (as disting. from the hat of a horse) टोपी f, घुंगट n, बुरखा m. [H. OF A HORSE घोड्याच्या तोंडावरील बुरखा m, सीरदाल. H. OF A SERPENT फडा f, फणी f. H. OF A GOWN झग्याच्या पाठीमागे गळ्याशीं अडकविलेली पिशवी f.] २ (hence) a cowl टोपीवजा बुरखा m, डोक्यावरचा बुरखा m. ३ the top or head of a carriage गाडीची दमन f-टप m, गाडीची छत्री f. ४ a chimney top धुराळ्याची टोपी f. (-of a pump) बंबाची टोपी f. (-of a mortar) खलाची टोपी f. ५ the hood-shaped upper petal of some flowers (as of monk's hood) फुलाची टोपीसारखी पाकळी f, बुरख्यासारखी पाकळी f. N. B.:— The word hood occurring in several contexts should be translated by-टोपी or बुरखा in all these contexts. H. v. t. to cover with a hood बुरख्यानें-टोपीनें झांकणें, बुरख्यासारखें-टोपीसारखें आच्छादन घालणें. २ to cover, to hide झांकून ठेवणें, लपविणें, छपविणें,

भाड करणें. २ to blind दिपविणें, आंधळा करणें. Hood'ed a. टोपीनें -टोपीसारख्या आच्छादनानें झांकलेला. २ बुरख्यासारखें झांकण असलेला. ३ of a hooded or curved head (such as nails, ladles, &c.) नागफणी, डवलीदार. ४ bot. rolled up like a cornet of paper बुरख्यासारखी -टोपीसारखी (पाकळी). Hood'less a. टोपीशिवाय असलेला, बोडका. Hood'man n. the person blindfolded in blindman's buff आंधळ्या कोशिबिरीच्या खेळांतील डोळे झांकलेला मनुष्य, (हा खेळांतील) आंधळा m. Hood'manblind n. an old term for blindman's buff आंधळ्या कोशिबिरीचा खेळ m. Hood'wink v. t. to blind by covering the eyes डोळ्यांला पाटा-पडदा बांधणें, डोळे बंद करणें, डोळे बांधणें, डोळ्याला अंधारी -पटल घालणें. २ to deceive by false appearance, to impose upon फसविणें, छकविणें, नजरबंदी करणें. Hood'winked a.

Hoof (hōōf) [A. S. hof; Ger. huf; Sk. शफ.] n. the horny substance on the feet of certain animals (as horses, &c.) खुर pop. खूर m, शफ m or n. [H. OF A HORSE or ASS सुंब m. PAIRING OF THE H. OF A HORSE सुंबनराशी. THIN AND DELICATE H. गाजरसुंब m. DELICATE-HOOFED गाजरसुंब्या. DIVISION OF A CLOVEN H. गेळ n, गेळी f. TO BE BORN WITH TWO H.S (or legs) WHITE (a calf or colt &c.) दोहो खुरी or दोहो पायांनीं उतरणें. TO BE BORN WITH THE FOUR H.S (or legs) WHITE चौखुरी or चोहो पायांनीं उतरणें, चौखुरणें.] २ a hoofed animal, a beast डोर n, जनावर n, गुरू n. Hoof'ed a. खूर असलेला. Hoof'less a. ज्याला खूर किंवा शफ नाही तो, खूर नसलेला, बिनखुरी.

Hook (hōōk) [A. S. hoc; Ger. haken; allied to Gr. kyklos, circle.] n. a piece of metal, or other hard material, formed or bent into a curve or at an angle, for catching, holding, &c. आंकडा m, आंकडी f, केल n, हूक m. २ that part of a hinge which is fixed to the post, and on which a door or gate hangs and turns (गच्च बसविलेला) विजागराचा आंकडा m -कडी f. [H. AND STAPLE कडी कोयंडा m. H. AND EYE फांसा m. THAT HAS A H. AND EYE फांसेदार, सफांशी.] ३ an implement for cutting grass or grain; a sickle (आंकड्यासारखा) कोयता m, dim. कोयती f, बोडसा m, बोडसें n, विळा m. ४ (R.) a snare, a trap जाळें n, सांपळा m; -for fish गळ m, गरी f. [SWINGING H. OF DEVOTEES गळ m.] By H. or by crook by some means or other युक्तीप्रयुक्तीनें, जेमतेम, प्रत्यक्षाप्रत्यक्षरीतीनें, जसातसा, अळबळें, कसें तरी, कसेंतरी करून. ५ the projecting point of the thigh bones of cattle (called also hook bones) आंकडीसारखीं (गुरांचीं) मांडींतील वांकडीं हाडे n. pl. H. v. t. to catch or hold with a hook आंकड्यांत धरणें -पकडणें, आंकड्यांत अडकविणें, गळांत धरणें. २ to ensnare, to entrap (खुबीनें) पेंचांत -गळांत

धरणें -आणणें, फशीं पाडणें, फसविणें, गोंवणें, गुंतवून टाकणें. ३ to seize or pierce with the points of the horns (आंकडीसारखीं) वांकडीं शिंगें भोंसकणें, वांकड्या शिंगानें धरणें, शिंगांत धरणें. H. v. i. to bend, to be curved (आंकडीसारखा) वांकडा होणें, वांकणें. Hook'ed a. curved आंकडीसारखा, वांकडा; as, "The hooked bill of a bird." २ आंकडे लावलेला, आंकडे अडकविलेला; as, "The hooked chariot." Hook'edness n. वांकडेपणा m, वांक m or n, वांकण n. Hook'er n. one who, or that which, hooks आंकडा लावणारा, आंकड्यांत धरणारा -पकडणारा. २ a fishing boat with one mast (used on the coasts of Ireland) (आयर्लंडमधील) एक डोलकाठीची मच्छी-मारी होडी f. Hook'ey n. hockey हॉकी (खेळ) खेळण्याची आंकड्याची काठी f. Hook'let n. लहान आंकडा m -हूक m. Hook'-nosed a. having an aquiline nose गरुडनाक्या, गरुडनासिक, शुक्रनासिक.

Hoop (hōop) [Akin to Dut. hoep; cf. Icel. hop, a bay, from its round form.] n. a pliant strip of wood or metal formed into a ring or band, for holding together the staves of casks, &c. विडी f, गाडा m, आटा m. २ a ring (वाटोळा) पट्टा m, पट्टी f, कडे n, वर्तुलाकार बांधण n. ३ a circle of thin whalebone, metal, &c. used for expanding the skirts of ladies' dresses चक्र n, चक्र n. H. v. t. to fasten or bind with hoops (as a barrel) गाडा-आटा-विडी-पट्टा बसविणें, पट्ट्यानें-कड्यानें बांधणें. २ to encircle, to surround, to clasp गर्वेत धरणें, घेरणें, वेष्टणें, कोंडणें, मध्यें धरणें. Hoop'ed a. आटा बसविलेला, पट्ट्यानीं आंढळलेला-आंढळून बांधलेला. Hoop'er n, (पिंपांना) पट्ट्या बसविणारा, गाडे घालणारा.

Hoop (hōop) [Same as whoop, which see. Cf. E. Weep.] v. i. to call out, to shout मोठ्यानें ओरडणें, आरोळी मारणें -ठोकणें, हुपहुप करणें -ओरडणें. २ to whoop मोठ्यानें खोकणें. [HOOPING COUGH डंग्या खोकला m, सुसी f.] H. v. t. to drive or follow with a shout हुपहुप ओरडून घालविणें -दबडणें -पिटाळणें. २ to call by a shout or peculiar cry हुपहुप ओरडून हांक मारणें. H. n. a shout हुपहुप आरोळी f. २ a whoop खसखस खोकला m -खोकणें n.

Hoopoe (hōop'ō), Hoopoo (hōop'ōō) [L. upupa, Gr. epops -imitative.] n. a bird with a large crest, which it can erect or depress at pleasure सुतार पक्षी m, सुतार m.

Hoot (hōot) [Fr. huer, to call. Imitative word.] v. i. to cry out or shout in contempt हुयों हुयों adv. -हिडिस फिडिस adv. -हुत् हुत् adv. -हुहुत् करणें. २ to make the peculiar cry of an owl बुंभुं करणें, बुमणें, बोभाणें or बोंभावणें. H. v. t. to assail with contemptuous cries or shouts, to follow with derisive shouts छिथुकरून -हुहुत् करून पिटाळणें, धिःकार-

पूर्वक शब्दानीं हल्ला करणें. H. n. a derisive cry or shout हुर् f, हुहुत् n, हडहड f, हुरली f, हुरखेडी f, हुरवावडी f, धिम f. २ the cry of an owl हुटहुट n, खुटखुट m. H. interj. हत्त, हुहुत्त, हुर्, थू.

Hop (hop) [A. S. hoppian, to dance; Ger. hupfen.] v. i. to leap on one leg, to move by successive leaps (as toads do) एका पायानें -एका पायावर -उडत उडत चालणें -जाणें, लंगडी f. घालणें. २ to walk lame, to limp, to halt लंगडत चालणें, चालतांना अडखळणें, अडखळत -थांबत थांबत चालणें. H. n. a leap on one leg (as of a boy), a leap (as of a toad), a jump एकापायावर -उडत उडत चालणें n, लंगडणें n. Hop'per n. one who hops लंगडणारा. २ a wooden trough through which grain passes into a mill (so called from its hopping or shaking condition) चैरणें n. ३ pl. a game लंगडशाई f, लंगडशादी f, लंगडी f. ४ naut. a vessel for carrying waste, garbage, &c. out to sea, so constructed as to discharge its load by a mechanical contrivance (called also dumping scow) कचरा किंवा चिखल नेणारें लंगडें तारूं n, लंगडी पोट f.

Hope (hōp) [A. S. hōpa.] n. a desire of some good, or expectation of obtaining it; confidence आशा f, आस f, विश्वास m, भरंवसा m, हड समजूत f. [FRUSTRATION OF H. आशाभंग m, निराशा f, हिरमोड m. RENEWAL or REVIVAL OF H. पुनराशा f. UNREASONABLE H. दुराशा f, अत्याशा f. TO GIVE UP THE H. आशा f. दम सोडणें -टाकणें, निराश होणें. WHILST THERE IS LIFE THERE IS H. cf. श्वास तों आस.] २ one who, or that which, gives hope, furnishes ground of expectation, or promises desired good आशा f, आशाजनक विषय m, आशादायक गोष्ट f -वस्तु f. ३ that which is hoped for, an object of hope आशा f, आशाविषय m. H. v. i. to cherish a desire of good with expectation of obtaining it (with for) (-ची) आशा करणें, आस धरणें, आशा -आस -आस्था करणें -चाळणें -धरणें -ठेवणें -राखणें, अपेक्षा करणें, (-साठीं) आशावणें, आसावणें; as, "To H. for good success." २ to place confidence in (आशापूर्वक) विश्वास ठेवणें -करणें, भरंवसा ठेवणें -करणें, विश्वासणें, विश्वासून राहणें -असणें. H. v. t. to desire with expectation or with belief in the prospect of obtaining it (विश्वासपूर्वक) आशा करणें -धरणें g. of s., (मिळेल अशा भरंवशानें) आस्थापूर्वक पाहणें; as, "Charity hopeth all things." Hope'ful a. full of hope or agreeable expectation, inclined to hope, expectant आशा असलेला, आशायुक्त, आशावान्, आशान्वित, उमेदवान्. २ affording promise of good or of success आशाजनक, होण्यासारखा, साधण्यासारखा, होतकरू, सफल होण्यासारखा, सिद्धीस जाण्यासारखा, उमेदवार; as, "A H. youth, prospect &c." Hope'fully adv.

आशापूर्वक, आशेने, आस्थेने. Hope'fulness n. आशा f, उमेद f, आस्था f. २ होसकरुपणा m, साध्यता f. Hope'less a. destitute of hope निराश, हताश, आशा नसलेला, आशारहित, आशाहीन. २ giving no ground of hope आशेचीं विन्हे नसलेला, निराशेचा, निरुपाय, उपायहीन; as, "A H. cause, case, &c."

Hopper, See under Hop.

Hopple (hop'l) [Frequentative of Hop.] v. t. to tie the feet close together, to prevent hopping or running (धावतां पळतां येऊं नये म्हणून) पाय बांधणे, पायांत खोडा घालणे -अडकविणे. २ (fig.) to entangle, to hamper जखडणे, नडवणे, (-ला) नड करणे, अडखळवणे. H. n. (chiefly pl.) a fetter for horses or cattle when left to graze (गुरे चरावयास सोडलीं असतांना त्यांचे पायांत अडकविण्याचा) खोडा m, बांधन n, पादशृंखला f.

Horat (hōr'al) [See Hour.] a. of, or relating to, an hour or hours होराविषयक, होन्यासंबंधीं. Hor'ary a. Same as horat. २ noting the hours कालदर्शक, होरादर्शक. ३ hourly, occurring once an hour तासाचा, तासा तासाने होणारा -घडणारा, अल्पकालिक.

Horde (hōrd) [Fr. -Turk. ordū, camp -Pers. ordu, court, camp, horde of Tartars.] n. a migratory or wandering tribe or clan, a tribe of nomadic people (लुटारू) फिरस्त्यांचा थवा m -जया m -पुढा m -टोकी f.

Hordeolum (hor-dē'ō-lum) [L. hordeolus, dim. of hordeum, barley.] n. med. a small tumour upon the eyelid, a sty आंजुली f, रांजणवाडी f.

Horizon (ho-rī'zun) [Fr. -L. -Gr. horizōn (kyklos), bounding (circle), -horizō, to bound -horos, a limit.] n. the circle bounding the view where the earth and sky appear to meet क्षितिज n, धार f, काळीधार f, अंबरांत m, दिगन्त m, आकाशकक्षा f. [ASTRONOMICAL, CELESTIAL, or RATIONAL H. खगोल-गर्भक्षितिज n, खगोलक्षितिज n. PHYSICAL, SENSIBLE, or VISIBLE H. दृश्यक्षितिज n, धार f, काळीधार f, बांदरी f, दृष्टिमर्यादा f, चक्रवालमंडल n, उदयाचल m, अस्ताचल m. DIP OF THE H. क्षितिजाची उतरण f.] Horizon'tal a. pertaining to, or near, the horizon क्षितिजाचा, क्षितिजासंबंधी, क्षितिजाजवळचा, क्षैतिज, काळ्या धारेचा. २ parallel to the horizon क्षितिजाशीं समांतर, क्षितिज-समांतर, काळ्या धारेबरोबर, क्षितिजाबरोबर, क्षितिज-समसूत्र, सपाट, क्षैतिज; as, "A H. line or surface." ३ measured or contained in a plane of the horizon क्षितिजाच्या सपाटीवरचा, क्षितिजनिर्दिष्ट, आडवा; as, "H. distance." [H. drill a drilling machine having a horizontal drill spindle आडव्या पात्याचा सामता m. H. ENGINE an engine the piston of which works horizontally आडव्या दृष्ट्याचें एंजिन n, ज्याचा दृष्ट्या आडवा सरतो असें इंजन n -यंत्र n. H. PARALLAX क्षितिजलम्बन n

(PARALLAX = लम्बन). H. PLANE क्षितिज क्षेत्र *n*, क्षितिजधरातल *m*. H. POINT क्षितिजबिंदु *m*.] Horizon'tally *adv*. क्षितिजाशीं समांतर दिशेने, क्षितिजाशीं समान, आडवा.

Horn (horn) [A. S. *horn*; Ger. *horn*; L. *cornu*, Gr. *keras*.] *n*. the hard substance projecting from the heads of certain animals, as oxen शिंग *n*, शृंग *n*, विषाण *n*, (in contempt) शिंगट *n*. [Bow of H. शार्ङ्ग *n*. CHORD ATTACHED TO A H. शिंगोटी *f*. FLAT-TISH H. फताडे (शिंग *n*). OF BACK-TURNED H.s हुंड OR होडा, पाठशिंगी OR -गा OR -ग्या. H. FOR HOLDING POWDER OR A POWDER -H. दारुचें शिंग *n*, शिंगडा. OF LONG OR LARGE H.s शिंगाळ OR -व्या OR -ह, शिंगाडा OR -व्या. THE H.s -COLLEC. शिंगाडा *m*. TO DRAW IN ONE'S H.s cf. कान पाडणें, नाक गुंडाळणें. TO STRIKE WITH THE H.s शिंगटणें OR शिंगाटणें.] २ something made of, or like, a horn (as a horn of the moon) शृंग *n*, कोरीचें अग्र *n* (as, चंद्राची कोर *f*), शिंगासारखा पदार्थ *m*, शिंगाचा केलेला पदार्थ *m*. [A wind instrument of horn शिंग OR शृंग *n*. The most common of them are:—करणा OR कर्णा *m* (Blower of it करणेकरी), तुतारी *f* (Blower of it तुतारजी, तुताऱ्या), बांका *m* *dim*. बांकी *f* (Blower of it बांकेकरी), शिंग *n*, *dim*. शिंगी *f* (Blower of it शिंगाळ्या, शिंगकरी), मोरशिंग, रणशिंग. A drenching H. for cattle घोटें *n*. A drinking H. पाणी पिण्याचें शिंग *n*, पाणी पिण्याचा पेल *m*.] ३ *Script*. a symbol of strength, power, glory, exaltation, or pride शिंग *n*; as, "The Lord is the horn of my salvation." ४ feeler of an insect किड्याची मिशी *f*. H. v. t. to furnish with horns सशृंग करणें, शिंगें लावणें. २ to give the shape of a horn to (-ला) शिंगाचा आकार देणें. Horn book *n*. a first book for children (which formerly consisted of a single leaf set in a frame with a thin plate of transparent horn in front to preserve it) मुलांचें पहिलें पुस्तक *n*. Horn'ed *a*. शिंगें असलेला, शिंगाचा, सशृंग, शृंगयुक्त. Horned beast-compreh. शिंग शिंगोटी *f*, शिंगोटी *f*. Fee on the purchase of a horned beast शिंगोटी *f*. Short-horned *a*. आंखुडशिंगी. Horn'er *n*. शिंगाचें काम करणारा. २ शिंगें विकणारा. ३ शिंगाडी, शिंगाळ्या. Horn'less *a*. शिंगें नसलेला, अशृंग, शृंगहीन. Horn'y *a*. शिंगाचा, शृंगमय, शृंगनिर्मित. २ hard कठीण, निबर. Horns of a dilemma दोहोंकडून आलेली नड *f*, दुहेरी पंचाईत *f* -अडचण *f*.

Hornblende (horn'blend) [Ger. *horn*, horn, and *blende* -blenden, to dazzle.] *n*. a mineral of various colours found in granite and other igneous rocks that contain quartz. एक जातीचा खनिज पदार्थ *n*. See Mineral.

Horn-book, See under Horn.

- Hornet** (horn'et) [A. S. *hyrnet*, dim. of *horn*.] *n.* a species of wasp so called from its antennae or horns मोठ्या जातीची गांधिल *f.* गांधीलमाशी *f.* साळसादे *n.* तुंबसर or तुंबसळ *m.* २ a person who pesters with petty but ceaseless attacks (गांधिलमाशी-सारखा त्रास देणारा) हाडवैरी मनुष्य *m.*
- Hornpipe** (horn'pīp) [*Horn* + *pipe*.] *n.* an old Welsh musical instrument resembling a clarinet तुतारी-सारखें वाद्य *n.* २ a lively air for dancing नाचतांना गाण्याचा उल्हासजनक राग *m.*
- Horography** (hor-og'ra-fi) [Gr. *hora*, an hour, and *graphein*, to describe.] *n.* the art of constructing dials or instruments for indicating the hours तास दाखविण्याकरितां शंकु किंवा इतर यंत्रे करण्याची विद्या *f.* शंकुनिर्माणविद्या *f.* कालमापनयंत्रविद्या *f.*
- Horologe** (hor'o-loj) [Gr. *hora*, an hour, and *legein*, to tell.] *n.* any instrument for telling the hours कालमानयंत्र *n.* कालमापकयंत्र *n.* Horology *n.* कालमापकयंत्रशास्त्र *n.* २ कालमापनशास्त्र *n.*
- Horometry** (hor-om'et-tri) [Gr. *hora*, an hour, and *metron*, a measure.] *n.* the art or practice of measuring time कालमापनविद्या *f.* कालमापनपद्धति *f.*
- Horoscope** (hor'o-skōp) [Gr. *hora*, an hour, and *skopein*, to observe.] *n.* an observation of the heavens at the hour of a person's birth by which the astrologer predicted the events of his life जन्मकुंडली *f.* जन्मलग्नकुंडली *f.* ग्रहकुंडली *f.* २ the paper on which this observation is recorded जन्मपत्रिका *f.* जन्मटिपण *n.* Appeasement of a boding H. जन्माच्या वेळच्या वाईट (अनिष्ट) ग्रहांची शांति *f.* शांत *f.* ग्रहशांति *f.* Determination from the H. of the fortunes of a person जातक *n.* Disagreement or enmity of the H.s of two parties गणवैर *n.* Diversity of H.s गणमध्य *m.* Identity or amity of H.s of two parties गणमैत्री *f.* गणैक्य *n.* ग्रहमैत्री *f.* सशिषटित *n.* घटित *n.* Horoscopy *n.* the art of predicting the events of a person's life from his horoscope जन्मकुंडली पाहण्याची विद्या *f.*
- Horrible** (hor'i-bl) [L. *horribilis* -*horrere*, to bristle.] *a.* causing or tending to cause horror, dreadful, awful, terrific भयंकर, भयानक, भयजनक, घोर, अघोर, अकटोविकट, अकराळविकराळ. Horribleness *n.* भयंकरपणा *m.* Horribly *adv.*
- Horrid** (hor'id) [L. *horridus* -*horrere*, to bristle.] *a.* fitted to produce horror, shocking भय उत्पन्न करण्यासारखा, भयंकर. Horridness *n.*
- Horrify** (hor'i-fi) [L. *horror*, horror, and *facere*, to make.] *v. t.* to strike with horror, to shock महाभयान्वित करणे, धस *m.* -धसका *m.* -धडकी *f.* -बसविणे, रोमांच उभे करणे, (आंगावर) कांटा-कांटे आणणे, भयंकर भीति उत्पन्न करणे, भीतीचा धसका बसविणे. To be

horrified (भीतीनें) रोमांच उभे राहणें, (अंगावर) कांटा येणें. Horrific a. exciting horror भीतीचा धसका बसविणारा, भीतीनें कांटे आणणारा.

Horripilation (hor-i-pi-lā'-shun) [L. horrere, to bristle, and pilus, hair.] n. a contraction of the cutaneous muscles causing the erection of the hairs and the condition known as goose flesh; erection of the hairs of the body कांटे m. pl., रोमांच m. pl., थरकांटा m, पुलक m, केंस उभे राहणें n. H. from joy हर्षरोमांच m. H. from fear थरकांटा m. That is under H. रोमांचित, पुलकित.

Horror (hor'ur) [L. horrere, to bristle.] n. a shuddering, excessive fear कांपरें n, महाभय n, मोठें भय n, धस्स n, अतिभय n. २ that which excites horror मोठें भय उत्पन्न करणारें कारण n. H. preceding fever शिसारी f (?), कांटे m. pl. Hor'rors n. pl. distressing scenes भयंकर व्रसंग m. pl. The horrors 'delirium tremens' सतत व पुष्कळ दारू पिऊन लागणारें वेड n. Hor'ror-strike n a. उरांत धस्स झालेला, भयचकित, महाभीतीनें व्रस.

Horse (hors) [A. S. hors; perh. akin to Sk. जेष्, to neigh, but more probably connected with L. curro, cursus, to run. Cf. Courser.] n. घोडा m, अश्व m, वारू m, वाजी m, तुरंग m, (-in contempt.) घोडकट n, घोडकें n, पंचकल्याणी घोडे n, हरदासी घोडे n. [THE PACES OF A HORSE ARE:-चवडचाल, चौकचाल, टांकणचाल, तुरकीचाल, दवडचाल, दुडकी or दुडकीचाल, धांवरीचाल, भरधांवचाल, सात्रकचाल, रहिवाळचाल, कोकरचाल, बाजीचाल, हदडूकचाल. ARAB H ताजी or तेजी m, अरबी घोडा m. BEDDING OF A H. शज f. TO LIE DOWN ON IT शेजेस जाणें. BODY-CLOTH OF A H. (घोड्याची) झूल f, भुरका m, भुरकी f. CONNOISSEUR OF H.S अश्वपरीक्षक. FURNITURE OF A H. तंगतोबरा m. GRAZING OF H.S घोडेखाद f. HEAD-ROPE OF A H. आघाडी f, दवासन n. HEEL-ROPE OF A H. पिछाडी f, पायबंद m. pl. HEEL-LEATHER OF A H. मुजामा m. HIRER OUT OF H.S घोडेखोत m. LEADING ROPE OF A H. बागदोर m, बाग f. LEAVINGS IN THE NOSE-BAG OF A H. उरदाणा m. LINE OF HORSES PICKETED तवेल or तवेल m. LIP-ROPE OF A H. (USED IN GROOMING &c.) होंटाळी or ओंठाळी f, पुजमाल m. NOSE-BAG OF A H. तोबरा m. PACE OF A H. चाल f, गति f, धारा f. RIDING H. स्वारीचा बसता घोडा m, पाठाळ m, पाठवळ m. SACRIFICE OF A H. अश्वमेध m. STROKE FROM THE FORE FOOT OF A H. (घोड्याची) टाप f. LOOK NOT A GIFT-H. IN THE MOUTH cf. धर्माची गार्ई दांत कांटे नाही. TO TAKE H. घोड्यावर बसून निघणें.] २ mounted soldiery, cavalry (used without the pl. termination) घोडेस्वार m. pl., घोडेस्वारांची फलटण f, घोडदळ n, अश्वभार m, अश्वसेना f. [BODY OF H. UNDER ONE COMMANDER पागा f, पतक n.

COMMANDER OF IT पाग्या, तक्क्या. **WRITER ATTACHED**
 पागनीस *m.* **H. OF THE KING OR STATE** हुजूरपागा *f.*
 खास पागा *f.*] *a frame to support something, a*
*stand घोडा *m.*, घडोची or घडवंची *f.*, घोडी *f.*; as, "A*
clotheshorse, a sawhorse, &c." *४ anything*
(actual or figurative) on which one rides as on
*a horse, a hobby फारच आवडीचा विषय *m.*, छंद *m.**
*नाद *m.* H. v. t. to provide with a horse or horses*
 घोडा -घोडे पुरविणे; as, "Being better horsed, he
 outrode me." *२ to bestride घोड्यावर बसल्यासारखें*
बसणे, दोहोंकडे पाय टाकून बसणे. ३ to cover, as a
mare (said of the male) घोडीवर घोडा चढविणे.
४ to take or carry on the back पाठीवर घेणे -नेणे
-वाहणे; as, "The keeper, horsing a deer." ५ to
place on a wooden horse &c. to be flogged (फटके
 मारण्यासाठी) घोडीवर चढविणे, घोडी देणे. **Horse'**
back *n.* घोड्याची पाठ *f.* [ON H. घोड्यावर. MOUNTED
 ON H. अश्वारूढ, घोड्यावर बसलेला, सवार or त्वार
 शालेला.] **Horse'boy *n.*** घोडक्या or घोडका, मोतहार.
H.-breaker *n.* one employed in subduing horses
 for use घोडे शिकविणारा, अश्वशिक्षक, चाबूकस्वार.
H.-breaking *n.* अश्वशिक्षा *f.*, चाबूकस्वारी *f.* **H. car**
n. घोडे नेण्याचा (आगगाडीचा) डबा *m.* **H. cloth *n.***
 झळ *f.* **H. courser *n.*** one that keeps horses for
 racing शर्यतीसाठी घोडे बाळगणारा. **H. Doctor *n.***
 साळोत्तरी or शाळोत्री, अश्ववैद्य, अश्वचिकित्सक. *२ a*
*farrier नालबंद. H.-drench *n.* a dose of physic for*
*a horse घोड्यास पाजण्याचें औषध *n.*, घोड्याचा जुकाव*
m.* (?). H. dung (घोड्याची) छीद *f.* H.-flesh *n.
*the flesh of horses घोड्याचें मांस *n.*, अश्वमांस *n.**
२ (colloq.) horses (generally), the qualities of a
 घोडे *m. pl.*, घोड्याची जात *f.*; as, "He is the
 best judge of horseflesh." **Horse'fly *n.*** घोडमाशी *f.*
Horse-glove, H.-rubber *n.* हाताळें *n.*, हातणी *f.*, हात्या
m. **Horse guards *n. pl.*** (a) a body of cavalry so
 called (हॉर्सगार्ड नांवाची) घोडेपलटण *f.* (b) (esp.) a
 British regiment, called the Royal Horse Guards,
 which furnishes guards of state for the sovereign
 राजाचे पहाऱ्यावरील घोडेस्वार *m. pl.* (c) (for-
 merly) the official residence in London of the
 Commander-in-Chief of the British army ब्रिटिश
 सैन्याचे मुख्य सेनापतीचें राहण्याचें ठिकाण *n.* **Horse'**
jockey *n.* a professional rider and trainer of
 race horses शर्यतीचे घोडे शिकविण्याचा धंदा करणारा
 मनुष्य. *२ a trainer and dealer in horses घोडे*
 शिकवून विकणारा, घोडेविक्या. **Horse'laugh *n.*** a
 harsh, boisterous laugh मोठ्याने हंसणे *n.*, खदखदा
 हंसणे *n.*, अट्टहास *m.* (Sk.). **Horse'leech *n.*** (घोड्यांच्या
 तोंडावर व ओंठावर चढणारी) मोठी जकू *f.*, घोडजकू *f.*
२ a farrier or veterinary surgeon नालबंद, अश्व-
 वैद्य. **Horse'man *n.*** a rider on horseback घोड्यावर

बसणारा, स्वारी *f.* अश्वसादी, तुरंगसादी. (b) *one skilled in the management of horses* घोड्यावर बसणारा पटाईत, अश्वारोहकुशल. २ *mil. a mounted soldier* घोड्यावरचा शिपाई *m.* घोडेस्वार *m.* स्वार *m.* ३ एक जातीचे कबुतर *n.* Horse'manship *n.* सवारकी *f.* सवारी *f.* अश्वारोहविद्या *f.* (b) घोड्यावर बसण्यांत पटाईतपणा *m.* निपुणता *f.* कौशल्य *n.* Horse'musketeer *n.* करोळ *or* करवळ *m.* Horse'musketeering करोळी *n.* *or* करवळी *f.* Horse'nail *n.* a horseshoe nail (घोड्याच्या) नालांस मारण्याचा खिळा *m.* नालमेख *f.* मेख *f.* Horse'play *n.* rude, boisterous play धांगडधिगा *m.* घोड दुळा *m.* धावडधिगा *m.* धिगामस्ती *f.* धिगाणा *m.* हुतुतु *m.* धुमड *f.* धुमाळी *f.* Horse'power *n.* the power a horse can exert or its equivalent घोड्याचे बळ *n.* जोर *m.* शक्ति *f.* २ *mach. a unit of power, being equal to that required to raise 33,000 lbs. avoirdupois one foot per minute* तेत्तीसहजार पाउन्ड वजन एक मिनिटांत एक फूट उंच उचलण्यास लागणारी शक्ति *f.* अश्वबळ *n.* अश्वशक्ति *f.* ३ *a machine worked by a horse, for driving other machinery; a horse motor* घोड्याने -घोड्यांनी चालवावयाचे यंत्र *n.* Horse'race *n.* घोड्यांची शर्यत *f.* घोडदौड *f.* Horse'raddish *n.* bot. (so called from a notion of its being wholesome for horses) शेवग्याचे -शेगटाचे झाड *n.* शेवगा *m.* शेगट *m.* शेभांजन *m.* -its pods शेवग्याच्या शेगा *f. pl.* Horse'shoe *n.* a shoe for horses नाल *m.* [NAIL OF H. नालमेख *f.* मेख *f.* SET OF H. नालडवा *m.*] २ *anything shaped like it* (घोड्याच्या) नालाच्या आकाराची वस्तु *f.*; as, "A horseshoe magnet." Horse'shoer *n.* नालबंद *m.* -shoeing *n.* नालबंदी *f.* २ नालबंदीचा धंदा *m.* [HORSE-SHOEING ON THE FOUR FEET चौबंदी *f.* H. ON TWO FEET दुबंदी *f.* PRICE OF H. नालबंदी *f.* TO PERFORM H. (घोड्याला) नाल मारणे, बांधणे. TO PERFORM HALF H. खोलबंदी करणे.] Horse'stall *n.* (घोड्याचे) ठाण *or* ठाणे *n.* तबेला *m.* Horse'way *n.* घोडेघाट *f.* Horse'whip *n.* (घोड्यावर बसतांना किंवा घोडे शिकवितांना वापरण्याचा) चाबूक *m.* H. *v. t.* to flog or chastise with a horsewhip घोड्याच्या चाबकाखाली मारणे, घोड्याच्या चाबकाने फटके देणे -मारणे. Hors'iness *n.* fondness for, or interest in, horses घोड्यांची आवड *f.* घोड्यांविषयी होस *f.* Hors'y *a.* pertaining to horses घोड्याचा, अश्वविषयक. २ *suggestive of a horse* घोड्याची आठवण करून देणारा, घोड्याच्या वळणावर असलेला; as, "H. manners."

Horse-shoe Kidney (hors'shōō kid'-ni) *n.* med. कोणतेही एका टोंकास ज्यावेळीं दोन बाजूंचे मूत्रपिंड एकमेकांस जडलेले असून ते घोड्याच्या नालासारखे दिसतात त्या स्थितींत त्यांस 'अश्वनाल मूत्रपिंड' म्हणतात.

Hortative, Hortatory (hort'a-tiv,-tor-i) [L. hortor, hortatus, to incite. या शब्दाचा मूळ अर्थ "प्रोत्साहन

देणारा" असा होता. परंतु सध्यां त्याचा "प्रोत्साहनपर उपदेश करणारा" असा अर्थ चालू आहे.] *a. encouraging, giving advice* उपदेशक, उपदेश करणारा, बोध करणारा, बोधपर; *as, "Hortatory speech."*

Horticulture (hor'ti-kul-tūr) [*L. hortus, a garden, and culture.*] *n. the art of cultivating gardens* बागकाम *n.*, बागाईत काम *n.*, बागाईत *f.*, उद्यानकर्म *n.*, उद्यानविद्या *f.* **Horticul'tural** *a.* बागाईताचा, उद्यानविद्येसंबंधी. **Horticul'turist** *n. one versed in the art of cultivating gardens* बागकाम करणारा -जाणणारा, उद्यानविद्यापट.

Hosanna (hō-zan'a) [*Lit. 'save, I pray thee', Gr. hosanna—Heb. hoshiahanna—yasha, hoshia, to save, and na, I pray thee.*] *n. an exclamation of praise to God or a prayer for blessings* ईश्वराचा आशीर्वाद मागण्याकरितां केलेली स्तुति *f.*, ईश्वराची आशीर्वादाची स्तुति *f.*, आशीर्वचनापेक्षी स्तुति *f.*

Hose (hōz) [*A. S. hosa, Ger. hose.*] *n. a covering for the legs or feet, stockings, socks* पायमोजे *m. pl.*, स्टार्किंग *m. pl.*, अर्धे स्टार्किंग *m. pl.* २ *a flexible pipe for conveying fluids (so called from its shape)* पायमोजाच्या आकृतीचा नळ *m.* **Hose** *pl.* Ho'sen is the old *pl.* of **Hose**. **Ho'sier** *n. one who deals in hose or stockings and socks* स्टार्किंग व सॉक विकणारा व्यापारी *m.*, पायमोजे विकणारा व्यापारी *m.* **Ho'siery** *n.* मोजे विकण्याचा धंदा *m.* २ पायमोजे व त्यांसारखे दुसरे जिन्नस *m. pl.*

Hospice (hos'pēs) [*L. hospitium -hospes, a stranger who is treated as a guest, one who treats another as his guest.*] *n. an Alpine convent where travelers are treated as guests* प्रवाशांचा आदरसत्कार होणारा ऑल्प्स पर्वतांतील मठ *m.*

Hospitable (hos'pit-abl) [*L. hospes, a guest.*] *a. entertaining strangers and guests kindly and without reward* आतिथ्यतत्पर, पाहुण्यांची चांगली बरदास्त ठेवणारा, अतिथिपूजक, स्वागत करणारा, आतिथ्य करणारा. २ *showing kindness, generous* आदरसत्कार करणारा, दयाकूपणानें वागणारा. ३ *relating to hospitality* पाहुणचाराचा, अतिथिपूजनाचा. **Hos'pitableness** *n.* अतिथिप्रीति *f.*, आतिथ्यतत्परता *f.* **Hos'pitably** *adv.* पाहुणचार करून, आगतस्वागत करून, स्वागतपूर्वक, आतिथ्यपूर्वक. **Hospital'ity** *n.* entertainment of strangers and guests पाहुणचार *m.*, आगतस्वागत *n.*, अतिथिपूजन *n.*, आतिथ्य *n.*, आदरातिथ्य *n.*, अतिथिसेवा *f.*, अतिथिसत्कार *m.*, मेजवानकी *f.*, मेजवानी *f.*, बरदास्त *f.*

Hospital (hos'pit-al or os') [*O. Fr. hospital -L. hospes, a guest.* पूर्वी **Hospital** ह्या शब्दाचा अर्थ 'मुशाफरखाना, धर्मशाळा' असा होता. परंतु तो आतां लुप्त झाला आहे.] *n. a building for the reception and treatment of the old, the sick, and the hurt* इस्पितळ *n.*, रुग्णालय *n.*, रोगीशाला *f.*, बिमारखाना *m.* **Convales-**

cent H. (रोग बरा झाल्यावर) शक्ति येईतोंपर्यंत राहण्याचें रुग्णालय n. इस्पितळ n. Cottage H. लहानसें इस्पितळ n. Lock H. one for the treatment of venereal diseases गुप्त रोगांचें इस्पितळ n. Magdalen H. an institution for the reclamation of fallen women नीतिभ्रष्ट स्त्रियांनां मार्गावर आणणारी संस्था f. Marine or Naval H. खलाशी लोकांचें किंवा भारमा-रांतील लोकांचें इस्पितळ n. Maternity H. one for women in labour बाळंतपणाचें इस्पितळ n.

Host (hōst) [O. Fr. *hoste*-L. *hospes*.] n. one who entertains a stranger or guest at his house without reward, an entertainer घरधनी m, यजमान m, आतिथ्यकारी, आतिथ्य करणारा. २ an innkeeper खाणावळीचा मालक, खाणावळवाला. Host'ess n. f.

Host (hōst) [Orig. an enemy; O. Fr. *host*-L. *hostis*, an enemy.] n. an army सैन्य n, सेना f, फौज f. २ a large multitude झुंड f, समुदाय m. ३ (as a term of praise for an eminent person) प्रस्थ n, प्रकरण n, प्रस्थान n, कोटि f, एकांगवीर m.

Hostage (hōs'tāj) [O. Fr. *hostage*-Fr. *otage*-L. *obses*, *obsidis*, a hostage.] n. one delivered to the enemy as a pledge for the fulfilment of the conditions of a treaty ओल f, शरीरबंधक m. To give as a H. ओलीस देणें-ठेवणें.

Hostel (hos'tel), Hostelry (hos'tel-ri) [O. Fr. *hostel*, *hostellerie*.] n. an inn खाणावळ f, भोजनगृह n. Students' H. विद्यार्थ्यांचें भोजनवसतिगृह n.

Hostile (hos'til) [L. *hostilis*, *hostis*, an enemy.] a. belonging to an enemy शत्रूकडचा, प्रतिपक्षीय. २ showing enmity, adverse शत्रुभावाचा, शत्रुपणाचा, दुष्मनूगिरीचा, प्रतिकूल, विपक्षी, विरुद्ध. Hostil'ity n. enmity शत्रुत्व n, वैरभाव m, वैर n, प्रतिकूलता f. २ a hostile deed आगळीक f, भांडण n, लढाई f, मारामारी f, वैरपणाचें काम n. Hostil'ities n. pl. acts of warfare लढाई f, हल्ला m, युद्धप्रसंग m. Natural Hostility जातिवैर n. Hos'tilely adv. शत्रुपणानें, शत्रुभावानें.

Hostler (os'lēr) [Orig., one who kept a house for strangers -O. Fr. *hostel*.] n. one who has the care of horses at an inn खाणावळींतील मोतहार m.

Hot (hot) [A. S. *hat*. See Heat.] a. having heat, very warm (oppo. to cold, and exceeding warm in degree) ऊष्ण, ऊन, फार गरम-कढत, तप्त, ताप-लेला. [BOILING H., BURNING H., &c. उन्हून or उनून, कढतकढत, गरमागरम, रसरसीत. RED H. अग्निवर्ण. It is GLOWING H. ऊन लाही करतें, ऊन भाजतें. H. WATER SPRING कढत पाण्याचा झरा m, उन्हाळें n.] २ fiery, animated, violent, ardent in temper तापट, गरम, तल्लख, तीक्ष्ण, प्रखर, आग्या, तिखट, तलखल्या, जहाळ or झ्याळ; as, "Achilles is impatient, hot, and revengeful." (b) उतावळा, उतावळीचा; as, "H. haste." ३ (shakes.) lustful, lewd विषयलुब्ध, कामी.

8 pungent, acrid तिखट, तल्लुख, जळजळीत, झणझणीत, कडक, उग्र; as, "H. as mustard." In H. water (fig. & colloq.) in trouble, in difficulty संकटांत, अडचणींत, पेंचांत, प्रसंगांत, दुःखांत Hot-bed n. (gardening) (ज्याची वाढ नैसर्गिक रीतीनें होत नाही अशीं झाडें मुद्दाम तयार करण्यासाठीं बनविलेली) मिगानीं वेष्टिलेली उष्णतापूर्ण जमीन f-जागा f. २ any place favourable to rapid growth (एखादी गोष्ट कवकर भरभराटीस आणण्यासाठीं केलेली) कृत्रिम जागा f, भट्टी f, अट्टी f, आडी f; as, "A H. of sedition." Hot-blooded a. excitable, irritable लवकर गरम होणारा-तापणारा, ताज्या रक्ताचा, तापट, तामसी. H.-brained, -headed a. violent, rash साहसी, अविचारी, आतसाई, अधीर, उतावळा. Hot-house n. उष्ण हवेतील झाडें ठेविण्याकरितां केलेलें घर n. Hot'ly adv. ardently, vehemently, hastily आवेशानें, जळदीनें, घाईघाईनें. २ lustfully कामवशतेनें. Hot'ness n. तप्तता f, कडतपणा m. २ तापटपणा m, (स्वभावाचा) तिखटपणा m, आग्या स्वभाव m. ३ कामबुद्धि f, विषय-लुब्धता f. Hot'press v. t. to press paper, &c. between hot plates to produce a glossy surface सफाईदार करण्यासाठीं-गुळगुळीतपणा देण्यासाठीं (कागद इ० पदार्थ) उष्णता लावून दाबणें-चेपणें. Hot'spur n. (सांतदीनें जातांना) टांच मारून भरधांव घोडासोडणारा. २ (hence) a rash man अविचारी-साहसी मनुष्य m.

Hotchpot, (hoch'pot) Same as Hotch-Potch.

Hotchpotch (hoch'poch) [Fr. hochepot-hoche, to shake, and pot, a pot.] n. a confused mass of ingredients shaken or mixed together in the same pot खिचडी f. २ a confused medley घेडगुजरी f.

Hotel (ho-tel') [M. E. hostel-O. Fr. hostel-L. hospitalia, guest-chambers-hospes, a guest.] n. a superior house for the accomodation of guests or strangers भोजनवसतिगृह n, होटेल n, हॉटेल n.

Hotspur (hot'spur) [Hot and spur.] n. one pressing his steed with spurs, as in hot haste घोड्याला टांच मारणारा. २ a violent, rash man भयंकर धाडसी मनुष्य m, अविचारी-उरफाट्या काळजाचा मनुष्य m.

Hottentot (hot'n-tot) [Of Dutch origin, because the language of the South Africans seemed to the first Dutch settlers to sound like a repetition of the syllables hot and tot.] n. a native of the Cape of Good Hope केप ऑफ गुड होपचा मनुष्य m, हाटेन्टाट. २ a brutish individual रानटी-जंगली मनुष्य m.

Houdah (hou'dä) [An Indian word.] n. हौदा m.

Hough (hok) Hock (hok) [A. S. hoh, the heel.] n. the joint on the hind leg of a quadruped between the knee and fetlock (corresponding to the ankle-joint in man) जनावराच्या पाठीमागच्या पायाच्या

गुह्याची लक्षण f. २ (in man) the back part of the knee joint, the ham गुह्याची लक्षण f. H. v. l. to hamstring घोंडशीर तोडणे, घोंडशीर तोडून दुबळा करणे. Hough'ed pa. t. & p. p. Hough'ing pr. p. & v. n.

Hound (hownd) [A. S. hund, Gr. kynos, L. canis, Sk. श्वान, a dog.] n. a dog used in hunting शिकारी कुत्रा m. २ a cur, a caiff अधम मनुष्य m. H. v. l. to set on the chase (कुत्र्यांना) शिकारीवर सोडणे. २ to hunt or chase with hound शिकारी कुत्र्याने शिकार करणे.

Hour (owr) [O. Fr. hore -L. hora -Gr. hōra, an hour.] n. sixty minutes or the twenty-fourth part of a day तास m, कलाक m, होरा m, अवर m, अडीच घटका f. pl. (घटिका = 24 minutes.) [AN H. OR 80 सुमारे एक तास, घडी एक, तास एक. AT ALL Hs वेळीं अवेळीं. AUSPICIOUS H. सुमुहूर्त m, शुभ मुहूर्त m. EVERY H. दरतासास, घडी घडी. THE GOLDEN H. सोन्याची वेळ f -घटका f. H. CUP घटका f, घटकापात्र n. THE H. IS FULL घटका भरली आहे.] २ the time indicated by a clock (घड्याळाची) वेळ f. ३ an hour's journey or three miles तासाची मजल f, तीन मैल m. pl. ४ a time or occasion काल m, वेळ f, घडी f, प्रसंग m. H. angle नसकालकोन m. H. circle होरावृत्त n, होरा नाडीमण्डल n, ध्रुवप्रोतवृत्त n. H. glass n. घाडुपें घड्याळ n, शिशी f, डमरू यंत्र n. H. hand n. अवर कांटा m, तासाचा कांटा m. H. line होरा रेखा f. H. plate n. gong घंटा f, तास m. २ (घड्याळांतील) आंकड्यांचे तक्त n -सवकडी f. At the eleventh hour at the last moment possible अगदीं शेवटच्या वेळीं. In a good or evil H. acting under a fortunate or unfortunate impulse वेळीं अवेळीं, शुभ अशुभसमयीं, चांगल्या वाईट प्रसंगीं. To keep good H.s to go to bed and rise early लवकर निजणे व उठणे. The small H.s the early hours of the morning सकाळचा लवकर जाणारा वेळ m. Hour'ly a. तासाचा, घडीचा, घडीघडीचा. H. adv. दर तासास, हरघडी.

Houri (howri or hōōri) [Pers. huri -Arab. huriys.] n. a black-eyed girl, a nymph of Mahomedan paradise मुसलमानांच्या स्वर्गातील अप्सरा f, हुरी f.

House (hows) [A. S. hus; akin to Goth. hus, Ger. haus, and prob. to E. hide.] n. a dwelling-place घर n, गृह n, भवन n, भुवन n, आलय n, सदन n, अगार n (in comp.), गेह n, मकाण n. [-IN CONTEMPT OR DISPARAGEMENT, ANSWERING TO hovel, hut, shed, cell &c. तिवांशी घर n, तिवांशी खोपट n, मठी f, पर्णकुटी f, पर्णशाला f, उन्हाळसावली f. For the houses of Europeans बंगला is commonly used, but among themselves the Marhatas apply this word to a summer or pleasure house. A DESERTED or DESOLATE H. पडघर n, ओसाड घर n. AT, IN, TO, &c. EVERY H. घरोघर. BORN IN ONE'S H.-a slave खानाजाद. CEN-

TRAL PORTION OF A H. माजघर *n* or *m*, मघलें घर *n*.
 CEREMONY OF OCCUPYING A NEW H. घरभरणी *f*.
 गृहप्रवेश *m*, वास्तुप्रवेश *m*. CEREMONIES IN THE PURI-
 FICATION OF A H. गृहशुद्धि *f*, वास्तुशांति *f*. H. HAVING
 FLAT ROOF OF EARTH धाव्याचें घर *n*, धावें *n*. INNER
 APARTMENT OF A H. अंतर्गृह *n*, अंतःपुर *n*, गृहाभ्यंतर *n*.
 LARGE AND STATELY H. *mansion* वाडा *m*, हवेली *f*,
 मंदिर *n*, बंगला *m*. MASTER OF THE H. घरधनी *m*,
 घरकरी *m*. MISTRESS OF THE H. घरधनीण *f*, घरकरीण *f*.
 OPEN H. *hospitable mansion* धर्मपुरी *f*, देवपुरी *f*.
 PLEASURE H. or SUMMER H. बंगला *m*, हवेली *f*.
 RAIN-WATER FROM THE ROOF OF A H. घरवणी *f*.
 REGISTER OF THE HOUSES (of a village or town)
 घरटीप *f*, घरगणती *f*. SHUTTING UP OF A H. or
 HOUSES दारफळणी *f*. SITE OF A H. गृहभूमि *f*, घराची
 जागा *f*. -ESP. OF A RUINED H. घरठण or घरठाण *f*,
 घरठा *m*. THATCHING A H. घरशाकारणी *f*, घरशिवणी *f*.
 TO ROOF IN A H. घर नेसवणें. TO SET OUT or
 FURNISH A H. घर मांडणें -थाटणें. TO SET UP or KEEP
 H. घरसंसार *m* -प्रपंच *m* करणें -चालविणें -पाहणें. TO
 TAKE THE RUN OF (go over all) THE HOUSES
 घरटीप घेणें -चाढणें. TO TURN THE H. OUT OF WINDOW
 घर डोईवर घेणें. YOU MAY JUDGE OF THE H. FROM
 THE YARD (cf. घराची ओज आंगण सांगतें.) २ *household*
affairs, domestic concerns (particularly in the
 phrase *to keep house*) घरखटला *m*, संसार *m*,
 गृहकल्ये *n. pl.* ३ *a household, a family* घर *n*,
 कुटुम्ब *m*, (एकाच) कुटुम्बांतील माणसे *n. pl.* ४ *a race*
of persons from the same stock, kindred घर *n*,
 घरानें *n*, घराणा *m*; as, "The H. of Austria." ५
one of the estates of the legislature राज्यनियम
 करणारी सभा *f*; as, "The H. of Commons, Lords,
 &c." ६ *a trading or commercial establishment,*
a firm घर *n*, पेढी *f*. ७ *a public house, an inn* खाणा-
 वळ *f*, भोजनगृह *n*, भोजनशाला *f*, उत्तारशाळा *f*. ८
astrol. the twelfth part of the heavens घर *n*. ९ *a*
square on a chess-board (खेळांतील पटाचें) घर *n*.
 १० *an audience* समाज *m*, सभा *f*, श्रोतृमंडळ *n*,
 श्रोतृसमुदाय *m*, मंडळी *f*; as, "A thin or a full H."
 H. of God देऊळ *n*, भजनालय *n*. The mortal H.
the body (as the habitation of the soul) देह *m*,
 शरीर *n*. Narrow, dark, &c. H. the grave थडगें *n*.
 The White H. संयुक्तसंस्थानांच्या प्रेसिडेन्टाचा राह-
 ण्याचा सरकारी बंगला *m*, (अमेरिकेंतील प्रेसिडेन्टाचें)
 श्वेतमंदिर *n*. To bring down the H. सर्व सभेकडून
 कडाक्याची वाहवा करून घेणें. To keep H. *to main-*
tain an independent domestic establishment स्वतंत्र
 -निराळा संसार करणें -चालविणें. To keep open H. *to*
entertain friends at all times सर्वांना घर खुलें ठेवणें,
 वेळीं अवेळीं घरीं येणाऱ्या मंडळीचा आदरसत्कार करणें.
 To keep the H. *to be confined to the house* घर धरणें

-घरून श्रवणें, घर न सोडणें, घराबाहेर न पडणें. H. v. i. to protect by covering (as wood, cattle &c.) घरांत
 -निवाण्यास ठेवणें. २ to shelter रहायास घर n. जागा f देणें, आश्रय देणें. ३ to store सांठयून ठेवणें, घरांत भरणें.
 H. v. i. to take shelter, to abide आसा -आश्रय करणें, राहणें. २ astrol. to have a position in one of the houses (विवक्षित) घरांत असणें; as, "Where Saturn
 houses." H.-bird n. घरकोंबडा m, घरकुबडा m, घरकुबा m, घरकुंडा m, घरबशा m. H.-breaker n. घरफोड्या, भिंतफोड्या, गृहभेदी -भेदक, संधिचोर. H.-breaking n. घर फोडणें n, भिंत फोडणें n, चोरी करणें n. H.-builder n. घरबांध्या. H.-dog n. घर राखण्याकरितां ठेवलेला कुत्रा m, रखवाल्या कुत्रा m. H.-hero, -hector n. गेहेशूर, गोष्ठेशूर, घरीं बसून फुशारकीच्या गोष्टी सांगणारा. House'hold n. घर n, कुल n, कुटुंब n, घरदार n. [H. EXPENSES or CONSUMPTION घरखर्च m. H. DEITY कुलस्वामी m, कुलदेवता f, घरचा देव m. ROOM APPROPRIATED FOR IT देवघर n, देवहारघर n. OF or BELONGING TO A H. घरचा, घराज, घरोटीचा, घरगुती. QUOTA (of a collection, &c.) DUE FROM EACH H. घरटी f. RULES or CUSTOMS OF A H. घरचार m. pl. To INVITE (to entertainment) A WHOLE H. चुलीस अक्षत लावणें. THE H. the royal domestic establishment खानगी खातें n.] २ domestic management or economy गृह-व्यवस्था f, घरसंजोग m, घरसंजोगणी f, घरजोगवणी f, घरजुगूत f, घरसवर f. [H. AFFAIRS or WORK गृहकार्य n, घरचीं कामें n. pl., गृहकृत्य n, घरधंदा m. To DO THE H. JOBS or WORK घरकाम n -केरवारा m, &c. करणें.] H. a. domestic घरचा, घरगुती, घराज, घर and गृह (in comp.; as, घरधंदा, गृहकार्य, &c.). [H. troops six regiments whose peculiar duty is to attend the sovereign and defend the metropolis राजाबरोबर राहून शहराची रखवाली करणाऱ्या (सहा) फलटणी f. pl.] House'-holder n. कुंडुबी, गृहस्थाश्रमी, गृहस्थ, घरवाला. House'keeper n. घरबारी, खटलेवाईक, खटलेवाला, खटलेकरी, घरंदाज. २ a female servant who 'keeps,' or has the chief care of, the house घर संभाळणारी बाई f, परिचारिका f, घरांतली कारभारीण f. House'-keeping n. the management of a house or domestic concerns घरकारभार m, घरसंसार m, गृहसंजोग m, संसार m, घरसंजोगणी f, घरचार m, गृहस्थकर्म n. २ hospitality पाहुणचार m, आदरातिथ्य n, विचारपूस (colloq.). H. a. संसारांत लागणारा, घरगुती. House'-less a. having no house or shelter गृहहीन, निराश्रय, निराश्रित, उघडा. House'maid n. घरांतील कामकरीण f, घरखपी f, गृहदासी f, सैरंध्री (?). Housemaid's knee n. med. a swelling over the knee, due to an enlargement of the bursa in the front of the knee-pan (so called because frequently occurring in servant girls who work upon their knees) गुडघ्यावरील सुजेचा रोग m. House'mate n. घर-

सोबती. House'rent *n.* घरभाडें *n.* House'room *n.* घरांतील खोली *f.* घरांत रहायाला जागा *f.*; as, "To give any one H." House'stock *n.* घरबेगमी *f.*, घरबेजमी *f.* House'tax *n.* घरपट्टी *f.*, घरटक्का *m.*, घरदेणें *n.*, घरसारा *m.*, उंबरसारा *m.*, घरवण *f.* House'top *n.* माळवद *n.*, धाबें *n.* [CHUNAMED TERRACE ON A H. गच्ची *f.*, अटाली *f.* To CRY FROM THE H. to announce in the most public manner possible सर्वत्र जाहीर करणें.] House'-warming *n.* a feast or merry-making made by or for a family or business firm on occupying a new house or premises, as if to warm it घरभरणी *f.* Cf. गृहप्रवेश *m.* House'surgeon *n.* स्थायीशस्त्रवैद्य *m.*, इ-स्पितळांत रात्रंदिवस राहणारा शस्त्रवैद्य *m.* House'wife (hows'wif) *n.* the mistress of a house घरधनीण *f.*, घरकरीण *f.*, गृहचारिणी *f.* [NOTABLE, THRIFTY &c. H. सुगरीण or सुगरण *f.*, अन्नपूर्णा *f.*] २ (huz'if; prop. spelt Hussif, which see.) a small case or bag for articles of female work चंची *f.*, जुगदान *n.*, झोळणा *m.* House'wifely *a.* domestic घरगुती, घरचा. २ economic, prudent काटकसरी, (व्यवहार) दक्ष-निपुण, धोरणी, चतुर. House'wifery (hows'wif-ri) *n.* female management of domestic concerns घरधनिगीचा कारभार *m.*, घरकाम *n.*, घरधंदा *m.*, गृहकृत्य *n.* House'wright *n.* house-builder घरबांध्या. House'yard *n.* (घराचें) आंगण or अंगणें *n.* Hous'ing *n.* आश्रय देणें *n.* २ houses, taken collectively घरें *n.*, *pl.*, घरबंद *m.*, घर *n.*, colloq. उंबरा *m.*, colloq. घरटा *m.*

Housewife (huz'if) See under House.

Housing (hows'ing) [Fr. housse; prob. from O. Ger. hulst, a covering -hullen, to cover. Cf. Holster, Husk.] *n.* an ornamental covering for a horse, a saddle-cloth गाशा *m.*, पाखर *f.*, (घोड्याची) झूल *f.*

Hove (hōv) *pa. t.* and *p. p.* of Heave.

Hovel (huv'el) [Dim. of A. S. hof, a dwelling.] *n.* a small or mean dwelling खोपट *n.*, *dim.* खोपटी *f.*, झोंपडें *n.*, झोंपडी *f.* H. *v. t.* to put in a hovel झोंपडीमध्ये घालणें-ठेवणें. Hov'elled *pa. t.*

Hover (hov'er) [Formed from A. S. hof, house.] *v. i.* to remain aloft flapping the wings, to wait in suspense, to move about near घिरक्या *f. pl.* -भोवंड्या *f. pl.* -गिरक्या *f. pl.* मारणें-घालणें with वर or भोंवतालीं of o., तरंगणें, तरंगत राहणें, घोंटाळणें, घुटमळणें, घुरमळणें. Hov'ered *pa. t.* & *p. p.* Hov'er-er *n.* Hov'ering *pr. p.* & *v. n.* Hov'er-ingly *adv.*

घिरक्या घालीत.

How (how) [A. S. hu; prob. a form of hwi, in what way, why, the instrumental case of hwa, who.] *adv.* in what manner कसें, कसा, कसकसा, केविं, कोणत्या प्रकारें; as, "How can a man be born when he is old?" २ to what extent केवढा, किती, किती तरी, कितपत; as, "O, how love I thy law! it

is my meditation all the day." ३ for what reasons
 कां, काय म्हणून, कोणत्या कारणानें, कशामुळे, कशासाठी,
 कशास्तव, कशाकरितां; as, "How now, my love!
 why is your cheek so pale?" ४ by what means कसें,
 कोणत्या साधनांनीं, कशानें. ५ in what condition
 कोणत्या स्थितीत, कोणत्या तोंडानें, कसा, कसें; as,
 "How, and with what reproach, shall I return?"
 ६ by what name कोणत्या कशा नांवानें, कसें; as,
 "How art thou called?" H. great, H. large
 केवढा. H. many, H. much किती, केवढा.

Howbeit (how-be'it) [How, be, and it.] conj. be it
 how it may, notwithstanding, yet, however कसाही,
 कसेंही असलें तरी, कांहीं झालें तरी, कितीही, तरि,
 तत्रापि, तथापि.

Howda, See Houdah.

However (how-ev'er), Howsoever (how-so-ev'er)
 adv. and conj. in whatever manner and degree
 कसाही, कोणत्याही तऱ्हेनें, कशातरी प्रकारानें. २ never-
 theless, at all events परंतु, तरी, तत्रापि, तथापि.

Howitzer (how-its'er) [Ger. haubitze -Bohemian
 houfnice, a sling.] n. a short light canon used for
 throwing shells गर्नाळीसारखी एक प्रकारची तोफ f.

Howl (howl) [O. Fr. huller -L. ululare, to shriek
 or howl.] v. i. to yell or cry as a wolf or dog केंका-
 वणें, कोंकलणें, कोंकणें, केंकटणें, रडणें, बोंभावणें. २ to
 utter a long, loud whining sound; to wail-हेल काढून
 गळा काढून रडणें, आकांत करणें, धाय मोकलणें-फोडणें.
 H. v. t. to utter with outcry केंकटवणें, केंकावणें. H.,

Howling n. केंकणें n, केंकाव m. २ गळा काढून रडणें
 n, आकांत m, आक्रोश m, घोर m, एकच घोर m.

Howling a. filled with howlings as of the wind
 or of wild beasts भयाण, भणभणीत, घोर. Howled
 pa. t. & p. p. Howling pr. p. & v. n.

Hub (hub) [A form of Hob.] n. the nave of a
 wheel चाकाचा तुंबा m -तुंब n. २ the projection
 on a wheel for the insertion of a pin चाकापुढें
 खीळ घालण्याचें भोंक n. ३ the hilt of a weapon
 (शस्त्राची) मूठ f.

Hubble-bubble (hub'l-bub'l) [Reduplication of
 bubble.] n. an Indian tobacco pipe in which the
 smoke is drawn through water with a bubbling
 sound गुडगुडी f, गुरगुडी f. [BUBBLING SOUND OF
 A HUBBLE-BUBBLE गुडगुड f. STANDING TUBE OF A
 H. मेरु m.]

Hubbub (hub'ub) [Prob. a repetition of hoop,
 whoop.] n. a confused sound of many voices, riot,
 uproar गलका m, गलबा m, गलबल f, गलबला m,
 गवगव f, गवगवा m, कोलाहल m, कलहोल m,
 बलवा m, कल्ला m.

Huckster (huk'ster). [Orig. a feminine form of an
 old Low Ger. root heuker, a retailer -O. Dut.

hucken, to stoop, or bow. Hawkers generally had their backs bent under the weight of the goods they carried.] *n.* a retailer of small wares, a hawk-
er, a peddler बारीकसारिक -लहान सहान जिनसांचा
व्यापारी *m.*, घेवारी, पसारी, तुटपुंज्या वाणी *m.*, मोडका
वाणी *m.*, डाळमिठ्या -हिंगमिठ्या वाणी *m.* H. *v. t.* to
deal in small articles लहान सहान जिनसांचा व्यापार
-तुटपुंजा व्यापार करणे, हिंगमिठें विकणे.

Huddle (hud'l) [M. E. *hodren*; perh. from root
'Hide. Huddle orig. meant, to crowd together for
concealment or shelter.] *v. i.* to crowd together
confusedly खेटाखेट करणे -असणे, खेटणे, (-ची) भीड
होणे, दाटीने जमणे. H. *v. t.* to throw or crowd
(things) together in confusion घालमेल -घोटाळा करून
ठेवणे -भरणे, गडबड -घोटाळा -घालमेल करणे *g. of o.*,
गोबडणे. २ to perform in a hurry गडबडीने करणे,
(-चा) गडबडगुंडा करणे, गडबडवणे, गडबडघोटाळ्याचा
करणे. H. *n.* a crowd, tumult, confusion घोटाळा *m.*,
गोंधळ *m.*, गदळ *f.*, गलत *f.*, घालमेल *f.*, गप्पाघोळ *m.*

Hue (hū) [A. S. *hiw*, *heow*, appearance, complex-
ion.] *n.* appearance, colour रंग *m.*, वर्ण *m.*, वाण *m.*

Hue (hū) [Fr. *huer*, to hoot, shout.] *n.* a shouting
पुकारा *m.*, हांकाटा *m.*, हाकाटी *f.*, हाकाहाक *f.* H. and
cry ओरडाओरड *f.*, पुकारा *m.*, कल्होळ *m.*

Huff (huf) [An imitative word, the idea of puffing
or blowing being present in it.] *n.* a sudden
anger or arrogance रुसवा *m.*, खप्पा मर्जी *f.*, इतराजी
f., घुस्सा *m.*, क्रोध *m.*, चीड *f.* २ a boaster पतराजखोर
मनुष्य *m.* H. *v. i.* to swell, to bluster फुगून बसणे,
फुगणे, (-ची) खप्पा मर्जी होणे. H. *v. t.* to swell, to
puff up फुगवणे, पतराज वाढवणे; as, "To huff with
air." Huff'er *n.* Huff'ish *a.* Huff'iness, Huffish-
ness *n.* चिरड *f.*, चीड *f.* Huffy *a.* चिरडखोर.

Hug (hug) [Of Scandinavian origin. Icel. *huka*, to
sit on one's hams.] *v. t.* to embrace closely and
fondly, to clasp to the bosom उराशीं -पोटाशीं -उरापो-
टाशीं धरणे, आलिंगणे, उरीपोटीं धरणे, (-च्या) गळ्यास
मिठी घालणे -मारणे. [To H. ONE'S-SELF खूप होणे,
गालच्या गालांत हंसणे.] २ *naut.* to keep close to (-च्या)
जवळ जाणे; as, "To hug the land or wind." H. *n.*
a close and fond embrace आलिंगन *n.*, मिठी *f.*, खेम *f.*,
खेव *f.* A Cornish H. मगरमिठी *f.*, माकडमिठी *f.*
Friendly H. क्षेमालिंगन *n.*, प्रेमालिंगन *n.* To give
cornish H. कडकडां -कडकडून भेटणे. Hug'ged *pa. t.*
& *p. p.* Hug'ging *pr. p.* & *v. n.*

Huge (hūj) [M. E. *huge*.] *a.* enormous, mons-
trous, having great dimensions (esp. height) फार
मोठा, अवाढव्य, अवजड, औजड, जबर, जगद्व्याळ,
बताडा, गंजवर. Huge'ness *n.* अवाढव्यपणा *m.* Hug'er
comp. Hug'est *Superl.*

Hugger-mugger (hug'er-mug'er) [Of imitative origin.]
n. *secrecy, concealment* गुपचुपी *f*, छपवाछपवी *f*,
 लिकाचोरी *f*, अडआड *f*; as, "Many things have
 been done in *hugger-mugger*." In II. लपूनछपून,
 लिक्कूमचोरून, अडपझडप.

Huguenot (hū'ge-not, or -nō) [A dim. of Fr.
Hugues, Hugh, the name of some one of the
 French Calvinists, and afterwards applied as a
 nickname to them all.] *n.* *the name formerly
 given, in France, to an adherent of the Reforma-
 tion* फेंच प्रॉटेस्टंट, ह्युजेनाँट, ह्युजेनो.

Hulk (hulk) [Low L. *hulka* -Gr. *holkas*, a ship
 which is stowed.] *n.* *the body of a ship, esp. of
 an old vessel laid by as unfit for service* गलबताचा
 (विशेषतः जुन्या गलबताचा) सांगाडा *m.* २ *anything
 unwieldy* सोठी -अवजड वस्तु *f*.

Hull (hul) [A. S. *hulu*, a husk as of corn.] *n.* *the
 husk or outer covering of anything* टरफल *n*, साल-
 पट *n*, साल *n* or *f*, फोल *n*. २ *naut. the body of a
 ship* (गलबताचा) सांगाडा *m*, पोट *n*, कोठारा *m*. ३
mere frame खटारा *m*, सांगाडा *m*. H. *v. t.* *to strip
 off the hull, to husk* सालपट काढणें, सोलणें. २ *to
 pierce the hull* (as with a cannon ball) (तोफेच्या
 गोळ्यानें) सांगाडा भोंसकणें. Hull'er *n.* *a hulling
 machine* धान्य घरटण्याचें यंत्र *n*, यंत्री घिरट *m*. Hul'
 ly *a.* टरफलें भसलेला.

Hum (hum) [Imitative word.] *v. i.* *to make a
 buzzing sound like bees, to utter a low droning
 sound* गुणगुण करणें, गोंगावणें, घोंगावणें, घुं घुं आवाज
 करणें. २ *to supply an interval in speaking by an
 audible sound* नाकांतून -घुणघुण बोलणें, गेंगणें. H. *v.*
t. *to sing in a low tone* गळ्यांत -गळ्यांतले गळ्यांत
 गाणें. To H. *a tune* आलापणें, गुणगुणत आलाप काढणें.
 H. *n.* *the noise of bees and some other insects*
 गुणगुण *f*, गुंजारव *m*. २ *hum or buzz of people
 speaking* कुजबुज *f*, गजबज *f*, गुणगुण *f*, गलका *m*.
 Hum'med *pa t. & p. p.* Hum'ming *pr. p. & v. n.*

Human (hū'man) [L. *humanus*; akin to *homo*,
 man.] *a.* *belonging to man or mankind* मनुष्याचा,
 मनुष्यजातीचा, मानुष, मानवी, पौरुष, पौरुषेय. [H.
 KINGDOM मनुष्यकोटी *f*, मानवकोटी *f*. H. UNDERSTAN-
 DING मानवबुद्धि *f*.] २ *having the qualities of a man*
 मनुष्यधर्मक, मानवधर्मी. H. art मानवी कला *f*. H.
 being मनुष्य, माणूस *n*. H.-kind *n.* *mankind* मनुष्य
 जाति *f*, मानवजात *f*, मनुष्य, मानव. Humane' *a.*
*having the feelings proper to mankind, tender,
 merciful* दयाळु, दयावान्, दयावंत, सकरुण, कृपाळु,
 कृपावंत, करुणात्मक, सदय. २ *humanizing, exalting*
 मनुष्यपणा -माणुसकी आणणारा, माणसाळवणारा. Hu-
 mane'ly *adv.* दयाळूपणानें, माणुसकीनें. Humane'ness
n. Hu'manism *n.* *human nature or disposition*

मनुष्यपणा *m*, मनुष्यस्वभाव *m*, मनुष्यत्व *n*. २ *the study of the humanities, polite learning* उदात्त-वाङ्मयाचा अभ्यास *m*; भाषा, अलंकार, साहित्य, काव्य, इत्यादि विषयांचा अभ्यास *m*. Hu'manist *n*. उदात्त वाङ्मयाचा अभ्यास कारणारा मनुष्य (उदात्त वाङ्मय = *the Humanities*). २ *one versed in the knowledge of human nature* मनुष्यस्वभावज्ञाता, मनुष्यस्वभावाचें परिज्ञान असलेला मनुष्य. Humanita'rian *n*. *one who denies the divinity of Christ, and believes him to have been merely human* मनुष्यैकवादी (?), मनुष्यत्ववादी, ख्रिस्ताचें मनुष्यत्वच कबूल करणारा. Humanita'rianism *n*. (ख्रिस्तासंबंधी) मनुष्यत्ववाद *m*, मनुष्यैकवाद *m* (?). Hu'manize *v. t.* *to render human or humane* माणसाळणें, मनुष्यपणा आणणें, नम्र-लीन-सदय करणें. २ *to give a human character or expression to* मानघरूप-मानवाकृति देणें, मानवधर्माचा आरोप करणें; as, "*Humanized divinities.*" ३ *med. to convert into something human or belonging to man* मनुष्यधर्मी करणें; as, "*To H. vaccine lymph.*" H. *v. i.* माणसाळणें, नम्र होणें. Hu'manly *adv.* मनुष्यबुद्धीप्रमाणें, मनुष्यज्ञानाप्रमाणें; as, "*Humanly speaking.*" मनुष्याच्या भाषेत-ज्ञानानें बोलतांना.

Humanity (hū-man'it-i) [L. *humanus* -L. *homo*, a man, lit. 'a creature of the earth' -from *humus*, ground.] *n.* *the peculiar nature of man by which he is distinguished from other beings* मनुष्यपणा *m*, मनुष्यपण *n*, मानवस्वभाव *m*, मनुष्यस्वभाव *m*, मनुष्यता *f*, मानवत्व *n*. २ *the human race, (often) mankind in general* मनुष्यजात *f*, मनुष्यमात्र, (सर्व) माणसें *n. pl.* ३ *quality of being humane* माणुसकी *f*, करुणा *f*, (esp.) दीनवात्सल्य *n*, दया *f*, दयालुत्व *n*, परानुकम्पा *f*. ४ *liberal education, instruction in polite and classical literature* उदारतत्त्वविषयक शिक्षण *n*, उदार-उदात्त शिक्षण *n*, उदात्त वाङ्मयाचें शिक्षण *n*. ५ *pl. (with definite article, the humanities) the branches of polite and elegant learning, as languages, rhetoric, poetry, and the ancient classics; 'belles lettres'* भाषा, अलंकार, साहित्य, काव्य, इत्यादि विषयांचें ज्ञान *n*. पारमार्थिक विषयांच्या अध्ययनास (ईश्वरी विद्येस) Divinity हा शब्द लावतात. Professor of Humanity रॅकाटलंडांतील विश्वविद्यालयांतील लॅटिन् भाषेचा अध्यापक *m*.

Humble (hum'bl) [Lit. 'on the ground,' from Fr. -L. *humilis*, low -L. *humus*, the ground. Humble शब्दाचा मूळ अर्थ 'जमिनीला लागलेला' किंवा 'सखल' असा होता.] *a.* *not high or lofty, not pretentious or magnificent* गरिबीचा, गरिबाचे योग्यतेचा, साधा, बिनभक्क्याचा, विशेष डामडौल नसलेला; as, "*A H. cottage.*" २ *unassuming, meek, modest* लीन, लीनमनस्क, लीनवृत्ति, नम्र, नम्रतेचा, नम्रबुद्धि, निगर्वी, गर्वहीन-शून्य, अहंकारहीन-रहित, निरभिमानी, अनभि-

मानी, निरहंकार, सविनय, विनयी, विनत, विनीत, &c. To eat H. pie मानहानि सहन करणे, मृग गिळून वसणे. H. v. t. to bring low, to lower, to humiliate नम्र-लीन करणे, नमवणे, खालावणे, हलकावणे, उतरणे, सत्ता-अधिकार &c. मोडणे -कर्मी करणे. २ to mortify, to de- grade, to humiliate गर्व हरण करणे *g. of o.*, रग मोडणे -जिरविणे *g. of o.*, (-च) नक्षा उतरणे, पाणउतारा -मान-भंग -तेजोभंग करणे *g. of o.* [WITH THE POWER OR GENERAL SENSE OF SUCH WORDS AND PHRASES AS, to mortify, to take the conceit out of, to bring to his bearings, to make to look sheepish, &c. &c. लाजावणे, लाज आणणे, रग -खोट -मात्र मोडणे -उतरणे, (-ची) भोवळ जिरवणे, मरतक टेंगणे करणे, मान -नाक मोडणे, पागोटें खाली करणे, खाली पहावयास लावणे, बोट्टी -फजिती &c. करणे, पाण्यापेक्षां पातळ करणे, &c. TO BE H.ED Cf. पारटें उतरणे -वसणे *g. of s.*, भोवळ जिरणे *g. of s.*] ३ to reduce the self-sufficiency of (often used reflexively) कमी-पणा घेणे, नमणे, ईश्वरेच्छेच्या आधीन होणे-करणे. Hum'-bleness *n.* humility, meekness नम्रपणा *m.*, नम्रता *f.*, लीनपणा *m.*, लीनता *f.*, निरहंकार *m.*, विनय *m.*, नम्रबुद्धि *f.*, &c. Hum'bler *n.* Hum'bly *adv.* नम्रपणानें, नम्रतेनें, नम्रबुद्धीनें, लीनपणानें, लीनतेनें, निरहंकारबुद्धीनें, विन-यपूर्वक. २ गरबीच्या रीतीनें -चालीनें, गरबीलायक. Hum'ble-bee *n.* भुंगा *m.*, भ्रमर *m.*, भृंग *m.*

Humbug (hum'bug) [Orig., a false alarm, a bug-bear -hum and bug, a frightful object.] *n.* an im- position under fair pretences, hollowness, pretence थापबाजी *f.*, भुलथाप *f.*, लोणकडी थाप *f.*, पैठणी आदर *m.* झोकंपट्टी *f.*, भोंदेगिरी *f.*, झुगारपट्टी *f.*, फोल *n.* २ one who so imposes थापबाजी करणारा, भुलथाप्या, थापाड्या. H. v. t. to deceive, to hoax थापबाजी करणे, भुलथाप देणे, झोकंपट्टी देणे, बात मारणे. Hum'bugged *pa. t. & p. p.* Hum'bugger *n.* भुलथाप देणारा. Hum'bug- gery *n.* थापबाजी *f.* Hum'bugging *pr. p. & v. n.*

Humdrum (hum'drum) [Hum, and drum.] *a.* dull, droning मळमळीत, मठ, मठ्या, मठ्या, जड. २ mono- tonous, commonplace एकच जातीचा, एकच सारखा, तोच तोच, तेंचतेंच. H. *n.* a stupid fellow मठ म- नुष्य. २ monotony or tedious talk or routine विरस *m.*, एकसारखेपणा *m.*, तेंचतेंचपणा *m.*, कंटाळवाणेपणा *m.*

Humeral (hū'mér-al) [L. humerus, the shoulder.] *a.* belonging to the shoulder खांद्याचा, स्कंधाचा. *n.* Hu'merus *n.* the large bone from the shoulder to the elbow दंडाचें हाड *n.*, बाह्यस्थि *n.*, भुजास्थि *n.*, प्रकोष्ठास्थि *m.*, स्कंधास्थि, खांद्याचें हाड *n.* २ स्कंध *m.*, खांदा *m.* Hu'meri *n. pl.*

Humid (hū'mid) [L. humidus, moist.] *a.* moist, containing sensible moisture दमट, दमसर, ओलसर, ओलट, आर्द्र. H. soil दमदार -दमाची जागा *f.* -जमीन *f.* Humid'ity, Hu'midness *n.* ओल *n.*, ओलावा *m.*, ओलेपणा *m.*, आर्द्रता *f.*

Humility, See under Humiliate.

Humiliate (hū-mil'i-āt) [L. *humiliatus* p. p. of *humiliare* to make humble.] v. t. to make humble

नम्र -लीन करणें, नम्रता -लीनता आणणें, ताठा उतरणें -मोडणें. २ to lower in condition, to mortify पाण-

उतारा m -मानभंग m. करणें, रग f. मोडणें -जिरविणें. Humiliated pa. t. & p. p. Humiliating pr. p.

& v. n. Humiliation n. abasement of pride, mortification पाणउतारा m, मानभंग m, रगमोड f.

Humility n. modesty, humbleness, self-abasement निगदंता f, नम्रावस्था f, नम्रता f, लीनता f, लीनपणा m,

विनय m, लीनवृत्ति f, नम्रवृत्ति f, गर्वराहित्य n, निर-भिमानता f, निरहंकारिता f.

Humour (ū'mur) [O. Fr. *humor* (Fr. *humeur*) -L. *humor* -*humeo*, to be moist. या शब्दाचा moisture =

ओलावा असा फार प्राचीन अर्थ होता. परंतु तो सध्यां लुप्त झाला आहे. त्याचप्रमाणें प्राण्यांतील किंवा वनस्पतीं-

तील सहज किंवा विकृत स्थितींतला रस असाही Humour शब्दाचा अर्थ एके काळीं होता, परंतु सध्यां तोही प्र-

चारांत नाही. ज्या ठिकाणीं सध्यां आपण lymph हा शब्द वापरतो त्याच ठिकाणीं पूर्वी Humour हा शब्द वापरीत

असत; जसें, "There are no lymphs or humours in the constitution." ज्याप्रमाणें आपल्या आर्यवैद्यकांत

मनुष्याच्या शरीरांत कफ, वात व पित्त हे तीन मूलधातु (?) कल्पिले आहेत व हे शरीरांत कमीजास्त झाले

असतां मनुष्यास निरनिराळे रोग होतात, व यांच्या प्रमाणावर मनुष्याचा स्वभाव अवलंबून आहे अशी सम-

जूत आहे, त्याचप्रमाणें युरोप खंडांत प्राचीन व मध्ययुगीन कालांत तेथील वैद्यांची अशीच समजूत होती. त्यांच्या

समजूतीप्रमाणें blood (रक्त), phlegm (कफ), cholera (पित्त), व melancholy (कृष्णपित्त) असे चार धातु

मनुष्याचे शरीरांत आहेत व या चार धातूंच्या प्रमाणावर मनुष्यस्वभाव अवलंबून आहे.] n. the moisture or

fluids of animal bodies (मनुष्याच्या शरीरांतील) दोष m, धातु m, रस m. [THE THREE HUMOURS ACCORD-

ING TO THE AYURVEDIC SYSTEM ARE: कफ, पित्त AND वात. (PHLEGM, BILE OR CHOLERA, AND WIND.) THE

HUMOURS ACCORDING TO THE ANCIENT GREEK SYS- TEM ARE PHLEGM, CHOLERA, BLACK CHOLERA OR ME-

LANCHOLY, AND BLOOD. DISORDER OR VITIATION OF ANY OF THEM दोष m, धातुनाश m. DISORDER OR

VITIATION OF THEM ALL त्रिदोष m, त्रिदोषवायु m, सन्नि- पात m. DISORDER ASCRIBED TO THE VITIATION OF

THE H. PHLEGM IS कफविकार OR कफरोग; -OF THE H. BILE पित्तविकार OR पित्तरोग; -OF THE H. WIND वातवि-

कार OR वातरोग, वायु. EXCESS OF ANY OF THE THREE H.'s प्रकोप m, दोषप्रकोप m.] २ an animal fluid in an

unhealthy state रोगी शरीरांतील दोष m, दुष्टधातु m. ३ temporary state of mind or feeling, mood, temper

(मनाची) वृत्ति f, भाव m, तब्बेत f, स्वभाव m. [TO BE IN THE H. FOR (करितां) तब्बेत लागणें, (करितां) वृत्ति असणें, स्वर-स्वर भजणें -चाहणें g. of s.]

३ *whim, fancy, inclination, liking* छंद *m*, तरंग *m*, लहर *f*. ५ *a mental quality which delights in ludicrous and mirthful ideas* विनोद *m*, विनोदी स्वभाव *m*, थट्टेखोर स्वभाव *m*, थट्टेबाजी *f*, थट्टेखोरपणा *m*. H. v. t. *to go in with the humour of, to adapt one's self to (-च्या)* छंदानें चालणें, छंदानुवर्तन करणें, चित्तवृत्तीप्रमाणें वागणें, छंदानुरोधानें चालणें. २ *to gratify by compliance* लळा-लाड चालविणें; as, "You H. me when I am sick." Hu'moral *a. pertaining to the humours* कफवातपित्तःत्मक, तीन मूळधातूसंबंधीं. २ *proceeding from the humours* (तीन किंवा चार) मूळधातूंपासून झालेला. Hu'moralism *n*. त्रिदोषवाद *m*; सर्व रोग कफ, वात व पित्त या तीन दोषांपासून उत्पन्न होतात असें मत *n* (according to the Hindoos); चतुर्दोषवाद *m*; किंवा सर्व रोग रक्त, पित्त, कृष्णपित्त व कफ यांपासून उत्पन्न होतात असें मत *n*. Hu'moralist *n*. त्रिदोषचिकित्सावादी *m*, चतुर्दोषचिकित्सावादी *m*. Hu'mourist *n*. विनोदी-थट्टेखोर विनोदवृत्तीचा मनुष्य. २ मनुष्यस्वभावविद्यार्थी. Hu'morous *a. governed by humour, capricious, irregular* लहरी, छंदी, छंदिष्ट, छांदिष्ट, तब्बेती, तन्हेबाज. २ *full of humour, exciting laughter* विनोदी, विनोदवृत्तीचा, थट्टेखोर, थट्टेबाज, (*colloq.*) खारटतुरट. Hu'morously *adv.* तब्बेतीखालीं. २ विनोदानें, थट्टेनें. Hu'morousness *n*. लहरीपणा *m*, छांदिष्टवृत्ति *f*, छांदसवृत्ति *f*. २ विनोदवृत्ति *f*, थट्टेबाजी *f*, थट्टेखोरी *f*.

Hump (hump) [Prob. a form of *heap*. Cf. Gr. *kykhus*, a hump, Sk. कुब्ज, hump-backed.] *n. a lump or hunch upon the back* कुबड *n*, पोंक *n*, पोंग *n*, कोंक *n*, कोंग *n*, खोंद *n*. -on a bullock's back कोळ *n*, कोहळें or कोहाळें or कोळें *n*, कोळखंड *n*, कोळखांदा *m*, वशिंड or वशेंड or वसंड *f*, वृषांस *m*, ककुद *m* or *n*. -on a camel's back मदार *f*. Hump-back *n. a back with a hump or a hunch* कुबड असलेली पाठ *f*, or कुबड *n*, पोंक *n*, कोंग *n*, कोंक *n*. २ *a person with a hump-back* कुबडा मनुष्य *m*. Hump'-backed *a.* कुबडा, पोंक्या.

Hunch (hunch) [The nasalised form of *Hook*.] *n. a hump on the back* कुबड *f*, पोंक *n*. २ *a lump, thick piece* ठोकळा *m*, कोंडका *m*, कोंडकें *n*. H. v. t. कोंपरानें ठकलणें. २ पोंग बाहेर टाकणें. Hunch'-back *n.* कुबड्या. Hunch'-backed *a.* कुबड असलेला.

Hundred (hun'dred) [A. S. *hundred*; old Cog. of L. *cent-um*, Gr. *he-kat-on*, Sk. शत, a hundred.] *n. the number of ten times ten* शंभर, शत. [To EXPRESS PLURALITY शें IS USED WITH A NUMERAL PREFIX; AS, एकशें, दोनशें, तीनशें. AGGREGATE OF A H. शेंकडा *m*, शतक *n*. BY H.s शेंकडों, शेंकडोंनी, शेंकडोंशः, शेंकडोंशा, शतशः. IN or BY THE H. शेंकडा or शेंकडां.] २ *a division of a country in England, originally supposed to contain a hundred families* शतकुटुंब-

समुदाय *m.*, शतकुटुंबग्राम *m.*, शंभर कुटुंबांचें गांव *n.*
 Hun'dred-fold *n.* & *a.* शंभरपट. Hun'dredth *a.*
 शंभरावा. H. *n.* शंभरांश *m.*, शतांश *m.*, शंभरावा भाग
m. Hun'dred-weight' (Orig. 100 lbs. abbreviated
cwt. c=hundred, and *wt.*=weight.) वजनी ११२
 पौंड *m. pl.*, टनाचा विसावा भाग *m.* Great or long
 H. *six score* एकशें वीस.

Hung (hung) *pa. p.* & *pa. t.* of Hang.

Hunger (hung'ger) [A. S. *hungor*, hunger.] *n.*
desire for food भूक *f.*, क्षुधा *f.*, अन्नेच्छा *f.* [TO DIE OF
 H. भुकेनें मरणें, अन्नावांचून मरणें. H. NEEDS NO
 SAUCE भुकेला कोडा.] २ *strong desire for anything*
 प्रबलेच्छा *f.*, भूक *f.* (*fig.*). Hung'er-bit'ten *n.* क्षुधार्त,
m. क्षुधेनें-भुकेनें व्याकुळ झालेला-पीडलेला. Hung'-
 rily *adv.* voraciously अधाशीपणानें. Hung'ry *a.*
 भुकेलेला, क्षुधित, बुभुक्षित.

Hunt (hunt) [A. S. *huntian*, also A. S. *hentan*,
 to seize. In our opinion perhaps this may be
 allied to Sk. हन्, to kill, Sk. हन्ता, killer.] *v. t.*
to chase wild animals (for prey or sport) पारध
 -शिकार -मृगया करणें *g. of o.* २ *to pursue, to follow*
 close पाठलाग करणें, पाठीस लागणें *g. of o.* ३ (with
 out) *to search for* हुडकून काढणें, हुडकणें, शोधून
 काढणें, धुंडाळणें, धुंडाळून काढणें. ४ (with away)
to drive हांकलून देणें, हांकलणें. H. *v. i.* *to go out in*
pursuit of game (-च्या) शिकारीस-पारधीस जाणें, (-ची)
 पारध-शिकार करणें. २ *to search* शोध करणें. [TO H.
 EVERYWHERE घरघर-देशदेश-गांवगांव चाळणें.] H. *n.* *a*
chase of wild animals पारध *f.*, शिकार *f.*, मृगया *f.*,
 आखेट *m.* २ *search* शोध *m.* ३ *game hunted* शिकार
f. ४ *an association of huntsmen* पारध्यांची मंडळी
f. -संस्था *f.* Hunt'er *n.* पारधी, मृगयाकार, मृगयु *m.*,
 व्याध *m.*, लुब्धक *m.*, शिकान्या *m.*, शिकारबाज. २ *a*
horse used in the chase पारध्याचा घोडा *m.* ३ शिकारी
 कुत्रा *m.* Hunt'ing *n.* पारध *f.*, शिकार *f.*, मृगया *f.*
 Hunting box, H. seat *n.* *a temporary residence*
for hunting पारध करितांना बसण्याची जागा *f.* Hun-
 ting cap *n.* पारध करितांना घालण्याची टोपी *f.* Hun-
 ting whip *n.* पारध्याचा चाबूक *m.* H. ground *n.*
 मृगयाभूमि *f.*, पारध करण्याची भूमि *f.* Hunting horn
n. शिकारीचे वेळीं कुत्र्यांस धीर-उत्तेजन देण्याकरितां
 वाजविण्याचें शिंग *n.* Hunt'ress *n. fem.* शिकार कर-
 णारी स्त्री *f.*, मृगयाकारिणी *f.* Hunt'ed *pa. t.* & *p. p.*
 Hunt'ing *pr. p.* & *v. n.* Hunts'man *n.* पारधी.

Hurdle (hur'dl) [A. S. *hyrde*, a wicker-gate. Allied
 to L. *crates*, a hurdle. Cf. Sk. कृत्, to spin.] *n.* *a*
frame of twigs or sticks interlaced, a moveable
frame of timber or iron for gates ताटी *f.*, सांकाटा
m., सांपडा *m.*

Hurl (hurl) [Perhaps the word *Hurl* can be traced
 to E. *hurle blast*, hurricane, *hurle pool*, whirl-
 pool, *hurle wind*, whirlwind.] *v. t.* *to throw with*

violence जोराने फेंकणे, झुगारणे, झोंकणे. २ to utter with vehemence जोराने उच्चारणे. H. v. i. to make a noise by throwing फेंकल्यामुळे आवाज करणे-होणे. २ to move rapidly, to whirl खूब जोराने जाणे, गरगर फिरणे. Hurl'ed *pa. t. & p. p.* Hurl'er *n.* Hurl'ing *pr. p. & v. n.* Hurl'y *n.* noise, confusion, uproar गोंगाट *m.*, गलबला *m.*, कलकलाट *m.*, गोंधळ *m.*

Hurly-burly (hur'li-bur'li) [*Hurly* is from O. Fr. *hurler*, to yell, *Burly* is a rhyming addition.] *n.* a tumult, confusion गोंधळ *m.*, धामधूम *f.*, धूमधाम *f.*, धांदल *f.*, धडाका *m.*, घोळ *m.*, घोळंकार *m.*, घप्पाघोळ *m.*

Hurrah, Hurra (hoor-rä') [Of German origin.] *interj.* an exclamation of excitement or joy (आनंददर्शक किंवा क्षुब्धतादर्शक) हुय्योहुय्यो *n.*; as, "Hip, Hip, Hurrah." H. *n.* a cheer (वाहवा, सलामी, शाबासकी देण्याकरितां) ओरडून केलेला हुरा असा आवाज *m.* H. v. *t. & i.* ओरडून सलामी-शाबासकी देणे, हुरा असे ओरडणे.

Hurricane (hur'ri-kän) [Sp. *huracan*, a whirl-wind.] *n.* a storm with extreme violence and sudden changes of the wind फार जोराचे वादळ *n.*, तुफान *n.*, चंडवात *m.*, प्रचंडवात *m.* २ *fig.* तुफान *n.*, वावटळ *f.*

Hurry (hur'i) [An imitative word.] *v. t.* to urge forward, to hasten घाई करणे, उतावळ करणे, त्वरा करणे. २ to impel to precipitate or thoughtless action उतावळ -अविचार करण्यास प्रवृत्त करणे. ३ to cause to be done quickly गडबडीने -धांदलीने करावयास लावणे, तांतड लावणे, गडबडवणे. To H. over or through गडबडवणे, (-चा) गडबडगुंडा करणे. H. v. *i.* उतावळ -घाई करणे, उतावळीने चालणे -जाणे. २ गडबडणे. To H. up colloq. to make haste जलदी *f.* करणे, घाई *f.* करणे, (लवकर) आटपणे. H. *n.* a driving forward, haste गडबड *f.*, धांदल *f.*, गर्दी *f.*, घाई *f.*, लगबग *f.*, तांतड *f.*, तांतडी *f.*, उतावळ *f.*, उतावीळ *f.*, जलदी *f.* [TO BE IN A VIOLENT H. फार घाई असणे, (-ला) मुंगळा लागणे *in. con.*] २ tumult गडबड *f.*, घोळ *m.*, घोळंकार *m.* Hur'ried *a.* working at speed or done in a hurry, (hence) imperfect, careless घाईघाईने काम करणारा, घाईने केलेला -लिहिलेला, कच्चा, अर्धवट, ओढून काढलेला, निष्काळजीपणाचा; as, "A hurried writer, life or job." Hur'rying *pr. p. & v. n.* घाई करणे *n.*, चालढकळ *f.* Hur'ryingly *adv.* घाईघाईने.

Hurry-skurry (hur'i-skur'i) [*Hurry* with the rhyming addition *skurry*.] *n.* confusion and bustle धुमधाम *f.*, दौडादौडी *f.*, धांवाधांव *f.*, धांवपळ *f.*, घाई *f.*

Hurt (hurt) [Fr. *heurter*, to knock, to run against. Lit. *hurt* means, to butt or thrust like a ram, prob. from the Celtic *hwradi*, a thrust, the butt of a ram.] *v. t.* to cause bodily pain to दुखापत करणे -देणे, दुखावणे. २ to damage नुकसान *n.* -नुकसानी *f.* खराबी *f.* करणे *g. of v.*, उपद्रव करणे, नासवणे, नासणे, बिघडवणे, बिघडणे, बिनसवणे, बिनसणे. ३ to wound (the feelings of) (-चे मन) दुखवणे, (-ला) दुःख देणे.

H. *pa. t. & p. p.* H. *n.* (शारीरिक) दुखापत *f.* अपाय *m.* अपकार *m.* इजा *f.* २ नुकसान *n.* नुकसानी *f.* खराबी *f.* खराबा *m.* नाश *m.* उपद्रव *m.* धक्का *m.* हानि *f.* ३ (मानसिक) दुःख *n.* Hurt'er *n.* अपाय -दुखापत करणारा. २ नुकसान करणारा. ३ (मन) दुखवणारा. Hurt'ful *a.* खराब करणारा, अपकारी, अपायकारक, अपकारक, अहितकारक, बाधक, दुष्ट, वाईट. २ (specif., article of food) *unwholesome* अपथ्य, वावडा, बाधक, अवगुणी. Hurt'fully *adv.* Hurt'fulness *n.* अपकारिता *f.* अपकारकभाव *m.* अपकारकत्व *n.* प्रत्यवाय *m.* २ अवगुण *m.* बाधकपणा *m.* बाधकत्व *n.* ३ दुःखदायकपणा *m.* Hurt'ing *pr. p. & v. n.* Hurt'less *a.* दुखापत -इजा -नुकसान -दुःख &c. न झालेला. Hurt'lessly *adv.* Hurt'lessness *n.* निरुपद्रव *m.* २ निरुपद्रवीपणा *m.*

Husband . (huz'band) [M. E. *husbonde* -A. S. *husbonda* -*hus*, a house, and Icel. *buandi*, inhabiting, *pr. p.* of Icel. *bua*, to dwell.] *n.* a married man, a man who has a wife (corr. of wife) नवरा *m.* पति *m.* अर्त्ता *pop.* अतार *m.* दादला *m.* कांत *m.* [-IN VULGAR PHRASEOLOGY घो *m.* गोहो *m.* धगड *m.* -IN AMATORY OR POETIC PHRASEOLOGY प्राणनाथ, रमण, वल्लभ. CHOOSER OF HER H. (*lit.*) स्वयंवरा *f.* CHOOSING OF ONE'S H. (*lit.*) स्वयंवर *m.* DUTY OF H. AND WIFE दंपत्यधर्म *m.* स्त्रीपुरुषधर्म *m.* FIXING UPON A PERSON TO BE THE H. OF वरनिश्चय *m.* वरयोजना *f.* H. AND WIFE स्त्रीपुरुष *m.* नवराबायको *f.* दादलाबायको *f.* दंपत्य *n.* दंपती *m.* H.'s BROTHER दीर *m.* भाऊजी *m.* भावोजी *m.* भावा *m.* -HIS WIFE जाऊ *f.* HUSBAND'S FATHER सासरा *m.* मामंजी *m.* श्वशुर *m.* -HIS HOUSE सासरें *n.* सासरघर *n.* GIRL RESIDENT IN IT सासुरवाशीण *f.* RESIDENCE IN IT सासुरवास (*lit.*) *m.* H.'s MOTHER सासू *f.* H.'s SISTER नणंद *f.* नंदा *f.* वनसें *f.* *pl. (colloq.)* WOMAN WHOSE H. IS ALIVE सुवासिनी *pop.* सवाशीण *f.* सभर्तुका *f.* TAKING A SECOND H. (among lower classes) पाट *m.*, न्हावेर *m.* पुनर्लय *n.* -पुनर्विवाह *m.* करणें, दुसरा नवरा करणें. TO RUN FROM ONE'S H. AND DWELL WITH ANOTHER MAN घर निघणें -रिघणें, (आपला) नवरा सोडून परपुरुषाशीं राहणें. WHILE THE H. STRUTS ABROAD, THE WIFE STARVES AT HOME टिळपट्टे नायकांचे घरांत हाल बायकांचे, नवरा बाहेर ख्याली-खुशाली करतो व बायको घरांत उपाशी मरते.] २ *one who manages affairs with prudence* काटकसरीनें खर्च करणारा; as, "God knows how little time is left me, and may I be a good husband, to improve the short remnant left me." ३ *the agent or owner of a ship, who manages its concerns* गलबताचा मालक किंवा एजंट *m.* H. *v. t.* to supply with a husband (-ला) नवरा करून देणें. २ to manage with economy काटकसरीनें -बेतानें -टापटिपीनें खर्च करणें. ३ (*R.*) to till (जमीन) नांगरणें, शेतकी करणें. Hus'bandage *n.* allowance or commission of a ship's husband गलबताच्या मालकाला दिलेला पगार *m.* -वेतन *n.* -कमिशन *n.* Hus'band-hood *n.* दादलेपणा *m.*

भर्तृव n. Hus'bandman n. शेतकरी, शेतीभाती
 करणारा, शेती, कृषीवल. Hus'bandry n. the business
 of a farmer शेतकाम n, शेती f, शेतकी f, कृषिकर्म n,
 कृषि f. IMPLEMENTS OF H. शेतकीचीं आउते n. pl.,
 आउतभरणा m.] २ economical management, thrift
 काटकसर f, मितव्यय m, घरजुगूत f, घरजोगावणी f.

Hush (hush) [Imitative.] int. or imp. silence! be
 still! चुप, उगी, उगाच -स्तब्ध रहा ! H. a. silent,
 quiet शांत, थंड. H. v. t. to make quiet शांत -थंड
 -उगा -चुप करणे. २ to appease, to soothe शांतवन
 -शमन करणे g. of o., दुःखपरिहार करणे. To H. up
 to suppress दाबादाब -चेपाचेप करणे g. of o., दाबणे,
 छपवणे. H. v. i. चुप -स्तब्ध होणे. Hush-money n.
 money given as a bribe to hush or make one keep
 silent मुखपिंड m, तोंड दाबणे n, (चुप बसण्याकरितां
 दिलेला) लांच m.

Husk (husk) [Husk with the l dropped, from M.
 E. hulen (with suffix -sk) -helan, to cover.] n. the
 dry, thin covering of certain fruits and seeds टरफल
 n, फोल n, सालपट n, साल n. Husks n. pl. chaff
 भुसा m, भूस n, भुसकट n, भुसकटा m, भुशी f, भुसी
 f, फोल n, खोकस n, तूष m pop. तूस n. Husk of
 नाचणी or हरीक, परळ; -of legumes गुळी, गुळें n,
 काड n, काठण n (R.). H. v. t. to remove the husk of
 सोलणे, साल -सालपट काढणे. Husk'ed pa. t. & p. p.
 stripped of husks सोललेला, सोलीव, निस्तुष, नि-
 स्त्वच. २ covered with a husk सालाचा, साल -सालपट
 असलेला, सालानें आच्छादित. Husk'ing pr. p. & v. n.
 सालें काढणे n, सोलणे n. Husk'y a. पुष्कळ सालें
 असलेला. २ पुष्कळ सालांचा. ३ सालासारखा.

Husky (husk'i) [A. S. hwoſta, a cough.] a. hoarse
 घोगरा, कर्कश. Husk'ily adv. कर्कशपणानें. Husk'i-
 ness n. कर्कशपणा m. २ घोगरा आवाज m.

Hussar (hōōz-zār') [Hun. huszar -husz, twenty, beca-
 use at one time in Hungary, one cavalry soldier
 used to be levied from every twenty families.] n.
 a soldier of the national cavalry of Hungary हंगे-
 रीच्या लष्करांतील घोडेस्वार m, हुझार m. २ a light-
 armed cavalry soldier हलक्या हत्यारांचा घोडेस्वार m.

Hussif (huz'if) [Icel. husi, a case -hus, a house.
 The f was added through confusion with House-
 wife.] n. a case for needles, thread, &c. used in
 sewing (सुईदोरा ठेवण्याचें -शिवणकामाचें) जुगदान n.

Hustle (hustl) [O. Dut. hutsen, hutselen, to shake
 to and fro.] v. t. to shake or push together हालवणे,
 खळबळवणे. २ to crowd with violence दांडगाईनें
 आंत कोंबणे. To hustle a person out of a room
 गचांडी देऊन खोलीबाहेर हाकून देणे -काढणे.

Hut (hut) [Fr. hutte -O. Ger. hutta.] n. a small or
 mean house खोपट n, खोपटी f, खोपड n, खोपडी f,
 झोंपडी f, झोंपडे n, छपर n, छपरी f, पर्णशाला f, पर्ण-
 कुटी f. H. v. t. झोंपडींत ठेवणे -जागा देणे.

Huzza (hooz-zā') [Ger. hussa; same as Hurrah.]

interj. & n. hurrah, a shout of joy जयध्वनि m, हर्षनाद m. H. v. l. जयध्वनि -हर्षनाद करणें.

Hyacinth (hi'a-sinth) [Doublet of Jacinth.] *n. (myth.) a flower which sprang from the blood of Hyakinthos हियासिथ नांवाचें ग्रीक पुराणांत वर्णिलेले फूल n.*

Hyades, Hyads (hi'a-dēz, hi'adz) [Gr. *hyades -hycin, to rain.*] *n. a cluster of five stars in the constellation of the Bull, supposed by the ancients to bring rain when they rose with the sun रोहिणी f.*

Hyaline, Hyaloid (hi'a-lin, -loid) [Gr. *hyalos, glass.*] *a. glassy कांचेसारखा (पारदर्शक इत्यादि).*

Hybernate, same as Hibernates, which see.

Hybrid (hi'brid) [Lit. something unnatural, from L. *hibrida, a mongrel.*] *a. produced from different species, mongrel भेसळ, निरनिराळ्या जातींपासून उत्पन्न झालेला, संकरज, संकीर्णजाति, संकीर्ण, संकरजात, मिश्रज. H. n. an animal or plant produced from two different species, a mule निरनिराळ्या दोन जातींपासून (प्राण्यांपासून अथवा वनस्पतींपासून) उत्पन्न झालेला मिश्र जातीचा प्राणी m किंवा वनस्पति f, संकीर्णप्राणी m, संकीर्णवनस्पति f. २ a word formed of elements from different languages (निरनिराळ्या भाषेंतील दोन शब्द एक होऊन झालेला) संकीर्ण जोडशब्द m, भिन्नजातीयशब्दसमास m, मणिप्रवाळसमास m; as, आगबोट (भाग is Marathi, while बोट is English).*

Hy'bridous *a.* same as Hybrid. **Hy'bridism, Hyb'ridity** *n.* संकरजन्यता f, भेसळ f.

Hydatid (hi'da-tid or hid'-) [Gr. *hydatis, 'watery vesicle'-hydor, hydatos, water.*] *n. zool. a watery cyst or vesicle sometimes found in animal bodies फितीसारख्या लांब जंतांच्या योगानें झालेली पाण्यानें भरलेली पोकळ पिशवी f. ही विशेषेंकरून यकृतांत सांपडते. सौम्रजलग्रंथि m, कृमिगर्भजलग्रंथि m.*

Hydra (hi'd'ra) [L.-Gr. *hydra-hydor, water, akin to Sk. उदक, water.*] *n. a water-serpent with many heads, which, when cut off, were succeeded by others बहुमस्तकांचा एक कल्पित पाणसर्प m, बहुमस्तकी जलव्याळ m. २ (hence) any manifold evil अनेक प्रकारचें दुःख n. ३ a genus of fresh-water polypes remarkable for their power of being multiplied by being cut or divided एक प्रकारचा जलजंतु m. ४ (astron.) a southern constellation of great length lying southerly from Cancer, Leo, and Virgo वासुकी m, मोठा नाग m.*

Hydragogue (hi'drag-og) [Gr. *hydor, water, and hagein, to lead.*] *n. med. any agents promoting the discharge of watery excretions ज्यामुळें मळामध्ये जास्त पाणी पडतें असें तीव्र रेचक n, जलरेचक n (उ०, जेपाळ, रेवाचिनी).*

Hydramnios (hi'dram-nios) [Gr. *hydor, water, and amnion, 'amnion.'*] *n. med. an abnormal accumulation of the liquor amnii गर्भाशयांत प्रमा-*

गावाहेर होणारा गर्भोदकाचा संचय *m*, गर्भोदकरोग *m*, गर्भोदकोदर *n*.

Hydrant (hi'drant) [Gr. *hydor*, water.] *n.* a machine for discharging water, a water-plug पाणी शिंपण्याचें लांब नळी असलेलें व मोठ्या नळांतून पाणी घेण्याकरितां लहानसा नळ जोडतां येणारें यंत्र *n*, मोठ्या नळांतून पाणी काढून घेऊन रस्ते भिजविण्याची नळी *f*.

Hydrargyria (hi-drär'-ji-ria) [Gr. *hydor*, water and *hargyros*, silver.] *n.* med. eczema from use of mercury जास्त प्रमाणाबाहेर पारा घेतल्यामुळें होणारा खरजीसारखा पुरूळ *m*.

Hydrargyrum (hi'drär'ji-rum) [Gr. *hydor*, water and *hargiros*, silver.] *n.* quick-silver, mercury पारा *m*.

Hydrate (hi'drate) [Gr. *hydor*, water.] *n.* (chem.) a compound formed by the union of water with some other substance generally forming a neutral body as certain crystallised salts उज्ज्वल *m*; पाण्याशीं संयोग पावून उत्पन्न झाला असतांही कोरडा, पांढरा आणि घन असा असणारा संयुक्तपदार्थ *m*. H. v. l. उज्ज्वल किंवा हैड्रेट बनविणें, पाण्याशीं संयोग करणें. Hydra'tion *n*.

Hydraulics (hi-drawl'iks) [L. belonging to a water-organ or water-pipe, from Gr. *hydor*, water, and *aulos*, pipe.] *n.* (pl. used as sing.) that branch of science, or of engineering, which treats of fluids in motion, especially of water, its action in rivers and canals, the works and machinery for conducting or raising it, its use as a prime mover, and the like व्यवहारोपयोगी जलशास्त्र *n*, व्यावहारिक जलशास्त्र *n*, चलजलशास्त्र *n*, (मनुष्याच्या उपयोगाकरितां बंबाच्या योगानें पाणी एका जाग्यावरून दुसरीकडे कसें न्यावें, त्यानें यंत्रें कशीं चालवावीं, नळांतून खार्णीतील अशुद्ध धातु काढण्याकरितां पाणी कसें वापरावें, पाण्यानें याच्या कशा चालवाव्या, थोड्या खर्चांत चामड्याच्या नळांनीं रस्ते कसे भिजवावे, पाण्याच्या शक्तीच्या योगानें पाळणे खालींवर कसे न्यावे, पाणचक्या कशा चालवाव्या इ०) व्यवहारोपयोगी जलशक्तीचा विचार करणारें शास्त्र *n*. Hydraulic *a.* relating to hydraulics व्यावहारिक जलशास्त्रासंबंधीं. २ acting by water, worked by water पाण्यानें चालविलेला; as, "H. clock, H. motor." [H. CRANE पाण्यानें चालणारी यारी *f*. H. LIFT पाण्यानें चालणारा पाळणा *m*, पाणपाळणा *m*. H. PRESS पाण्यानें दाबण्याचें यंत्र *n*, जलपीडनयंत्र *n*.] ३ applied to substances which harden under water and thus become impervious to it पाण्यांत लवकर कडक होऊन बसणारा; as, "H. cement, H. mortar."

Hydrocele (hi-drö-sel) [Gr. *hydor*, water, and *khele*, tumour.] *n.* med. dropsy of the testicle वृषणांत होणारा जलसंचय *m*, रक्तोदकसंचयामुळें होणारी ग्रंथियुक्त वृषणवृद्धि *f*, जलांड *m*, जलमुष्क *m*, मूत्रजवृषणवृद्धि *f* (according to वाग्भट).

Hydrocephalus (hi-dro-sef'a-lus) [Gr. *hydor*, water, and *kephale* (Sk. कपाल), the head.] *n.* med.

dropsy of the brain डोक्यांत पाणी -रक्तोदक सांचणें
n, जलशीर्ष n, मस्तिष्कशोथ m, शीर्षाबूदर n.

Hydro-dynamics (hī-dro-dī-nam'iks) [Gr. *hydor*, water, and *Dynamics*.] n. (pl. used as sing.) the science that treats of the motions of a material system partly or wholly fluid जलगतिशास्त्र n.

Hydrodynamometer (hī-drō-dīna-mom'ē-ter) [*Hydro* + *dynamometer*.] n. an instrument to measure the velocity of a liquid current by the force of its impact जलवेगमापक m.

Hydro-extractor (hī-drō-eks-trakt-ēr) [Gr. *hydor*, water, and Eng. *Extractor*.] n. कोणत्याही पदार्थांतून पाणी खेचून काढण्याचें यंत्र n, जलाचें निष्कासन करणारे यंत्र n, जलनिष्कासक m.

Hydrogen (hī'dro-gen) [Gr. *hydor*, water, and *gennaō*, Sk जन्, to produce.] n. a gas which in combination with oxygen produces water, an elementary gaseous substance, the lightest of all known substances प्राणवायूशीं संयोग पावून पाणी तयार करणारा वायु m, जलजनक वायु m, उज्जनक वायु m, उज्ज m.

Hydrogode (hī'drōg-ōd) [Gr. *hydor*, water, and *odos*, way.] n. elec. ऋणध्रुव m, विद्युद्ध्रुव m.

Hydrography (hī-drog'ra-fi) [Gr. *hydor*, water, and *graphein*, to write.] n. the art of measuring and describing the size and position of waters or seas जलविद्या f, (esp.) समुद्रविद्या f. या विद्येंत समुद्र, आखातें, नद्या यांचे नकाशे व त्यांची इतर माहती दिलेली असते, समुद्रनद्यादिविद्या f, समुद्रवेलादिविवरण n. २ the art of makingse "charts" समुद्रवेलापटविद्या f, समुद्राचे नकाशे काढण्याची कला f. Hydrog'rapher n. समुद्राचे नकाशे काढणारा m, समुद्रपटकार m, समुद्रवेलादिविवरणकार m. Hydrograph'ic,-al a.

Hydromechanics (hī-drō-me-kan'iks) [*Hydor*, water, and *mechanics*.] n. the science which treats of the equilibrium and motion of the forces of a system partly or wholly liquid जलप्रेरणाशास्त्र n. जलप्रेरणाशास्त्र is divided into जलस्थितिशास्त्र (hydrostatics) and जलगतिशास्त्र (hydrodynamics).

Hydromel (hī'drō-mel) [Gr. *hydor*, water, and *melis*, honey.] n. mixture of honey and water मधपाणी n.

Hydrometer (hī-drom'ēt-ēr) [Gr. *hydor*, water, and *metron*, measure.] n. an instrument for measuring the specific gravity of liquids, also the strength of spirituous liquors जलगुरुत्वमापक m, द्रवपदार्थांचें विशिष्टगुरुत्वमापक यंत्र n, द्रवगुरुत्वमापक m.

Hydrophathy (hī-drop'a-thi) [Gr. *hydor*, water, and *pathos*, suffering.] n. the treatment of disease by cold water शीतजलोपचार m, शीतजलचिकित्सा f, थंड पाण्याच्या उपयोगानें रोग बरे करण्याची विद्या f. Hydrophath'ic,-al a. जलचिकित्सेसंबंधीं. Hydrophath'ically adv. Hydroph'athist n. जलचिकित्सक, जलचिकित्सावेत्ता.

Hydrophobia (hī-dro-fō'-bia) [Gr. *hydor*, and *phobos*, Sk. भीति, fear.] *n. med.* an unnatural dread of water (a symptom of a disease resulting from the bite of a mad animal) जलसंत्रास *m.* २ (hence) the disease itself जलसंत्रास रोग *m.*, पिसाळलेला (कुत्रा, मांजर इ०) प्राणी चावल्यामुळे होणारा रोग *m.*

Hydrophthalmia (hī-drof-thal'-mia) [Gr. *hydor*, and *ophthalmos*, eye.] *n. med.* an effusion of serous fluid into the chambers of the eye रक्तजल सांचल्यामुळे -रक्तजलसंचयामुळे होणारी नेत्रवृद्धि *f.*, नेत्रवृद्धिरोग *m.*

Hydrosalpinx (hī-drō-sal'-pinx) [Gr. *hydor*, and *salpinx*, tube.] *n. med.* dropsy of the Fallopian tube गर्भाशयांत स्त्रीबीज नेणाऱ्या नळीमध्ये रक्तोदक-संचय झाल्यामुळे तिची होणारी वृद्धि *f.*, फलस्रोतांबूदर *n.*, रजोवहनाड्यंबूदर *n.*, अंडवहनाड्यंबूदर *n.*

N. B.—Fallopian tube ला फलस्रोत हें नांव आहे. सुश्रु-ताचार्यींनी रजोवहनाडी हें नांव त्याच नाडीस दिलें आहे. म्हणून आम्हीं शेवटचे तीन शब्द असे योजिले आहेत.

Hydrostatics (hī-drō-stat'iks) [Gr. *hydor*, water, and *statics*.] *n.* the science that treats of the forces in equilibrium of a material system partly or wholly fluid जलस्थितिशास्त्र *n.* [Hydrostat'ic, al *a.* जलस्थितिशास्त्रासंबंधीं. H. balance जलशास्त्रविषयक तराजू. H. Bellows जलभाता. H. press जलदाबाचें किंवा पाणदाबाचें यंत्र *n.*, जलदाबक.] Hydrostat'ically *adv.* जलस्थितिशास्त्रदृष्ट्या, जलस्थितिशास्त्रनियमाप्रमाणें.

Hydrothorax (hī-dro-th'o-raks) [Gr. *hydor*, water, and *thorax*, chest.] *n. med.* an accumulation of serous fluid into the cavity of the chest फुप्फुसा-वरील आच्छादक पडद्यांची रक्तद्रवाच्छादित स्थिति *f.*, उरस्तोयरोग *m.*, जलोरोग्रह *m.* आर्यवैद्यकांत Pleurisy ला उरोग्रह हें नांव दिलें आहे. त्यावरून जलोरोग्रह हा शब्द बसविला आहे.

Hydrous (hī'drus) [Gr. *hydor*, water.] *a.* containing water, watery सजल, जलीय, जलमय.

Hyemal (hī-ē'mal) [L. *hiemalis*—*hiems*, winter. See Hibernial.] *a.* belonging to winter, done during winter हिंवाळ्याचा, हिंवाळ्यांत केलेला, हैम, हैमन.

Hyena, Hyaena (hī-ēn'a) [Gr. *hyaena*, (lit.) sow-like—*hys*, a sow.] *n.* a bristly-maned quadruped of the dog kind so named from its likeness to the sow तरस *m.*, तरक्षु *m.*

Hygiene (hī'ji-ēn or hī'gēn) [Fr. *hygiene*—Gr. *hygieia*, health, the goddess of health—*hygies*, healthy.] *n.* the science which treats of the maintenance of health (सार्वजनिक) आरोग्यशास्त्र *n.* Hygien'ics *n. pl.* Same as above. Hyge'ian *a.* relating to health and its preservation सार्वजनिक आरोग्यशास्त्रासंबंधीं. Hy'gienist *n.* सार्वजनिक आरोग्यशास्त्रवेत्ता *m.*

Hygrograph (hī'grō-grāf) [Gr. *hygros*, wet, and *graphein*, to write.] *n. phys.* an instrument for recording automatically the variations of the

humidity of the atmosphere क्लेदलेखक *m*, हवेमधील ओलाव्याची आपोआप नोंद करून ठेवणारे यंत्र *n*.

Hygrometer (hī-grom'ēt-er) [Gr. *hygros*, wet, and *metron*, a measure.] *n. phys.* an instrument for measuring moisture in the atmosphere आर्द्रतामापक *m*, क्लेदमापक *m*, हवेतील ओलावा मोजण्याचें यंत्र *n*.
Hygrom'etry *n.* क्लेदमापनविद्या *f*, क्लेदमिति *f*. **Hygromet'ric**, -al *a.* क्लेदमापनविद्येसंबंधीं, क्लेदमापनासंबंधी.

Hygroscope (hī'gros-kōp) [Gr. *hygros*, wet, and *skopein*, to view.] *n.* an instrument for showing the moisture in the atmosphere क्लेददर्शक *m*, क्लेदसूचक *m*, हवेत ओलावा आहे हें दाखविणारे यंत्र *n*. **Hygroscopic** *a.* क्लेददर्शकासंबंधी, क्लेददर्शकानें मोजलेला.

Hymen (hī'men) [Gr. *hymen*, membrane.] *n. anat.* a fold of mucous membrane often found at the orifice of the vagina योनिजवनिका *f*, योनीत असणारा 'कर्णिक' नांवाचा पडदा *m*.

Hymen (hīmen) [Gr. *hymnos*, a festive song.] *n.* the god of marriage represented as a young man carrying a torch and whale विवाहदेवता *f*, लग्नदेवता *f*. २ (R.) marriage, wedlock लग्न *n*, विवाह *m*. ३ (R.) a wedding hymn विवाहगीत *n*. **Hymene'al**, **Hymene'an** *a.* विवाहाचा, विवाहासंबंधीं, विवाहविषयक. **H. n.** marriage song विवाहगीत *n*, मंगलगीत *n*.

Hymenoptera (hī-menop'tē-rā) [Gr. *hymen*, membrane, and *pteron*, wing.] *n. pl. zool.* an extensive order of insects (including the bees, ants, ichneumons, sawflies, &c.) त्वक्पक्षकीटकवर्ग *m*, कातड्यासारखे ज्यांचे पंख आहेत असे कीटक *m. pl*.

Hymn (him) [L. *hymnus* -Gr. *hymnos*, a song of praise.] *n.* a song of praise स्तोत्र *n*, सद्गीत *n*, भजन *n*, अभंग *m*. **Hym'nic** *a.* स्तोत्रासंबंधीं. **Hymnol'ogist** *n.* स्तोत्रे करणारा *m*, स्तोत्रे जाणणारा *m*. **Hymnol'ogy** *n.* स्तोत्रसंग्रह *m*, स्तोत्ररत्नाकर *m*, गाथा *f*. **H. v. t.** (गाऊन) स्तुति करणे, स्तोत्रे म्हणणे.

Hyoid (hī-oyd) [Gr. letter *upsilon* (U), and *eidos*, resemblance.] *a.* resembling the greek letter *upsilon* 'U' या ग्रीक अक्षराच्या आकृतीचें, घोड्याच्या नालासारखा. **H. bone** जिऱ्हास्थि *m*.

Hyperæmia (hīpēr-ē'mi-ā) [Gr. *hyper*, beyond, over, and *haima*, blood.] *n. med.* a congestion of blood in an organ or part of the body विकृतरक्ताधिक्य *n*, (अनिवार) अतिरक्तसंचय *m*.

Hyperæsthesia (hīpēr-es-thē'siā) [Gr. *hyper*, over and *aisthesis*, sensation.] *n.* morbid excessive sensibility विकारामुळे वाढलेलें अतितीक्ष्ण स्पर्शज्ञान *n*.

Hyperbola (hī-pēr'bo-la) [L. (*lit.*) 'a throwing beyond' -Gr. *hyper* beyond, and *ballein*, to throw.] *n.* one of the conic sections or curves formed when the intersecting plane makes a greater angle with the base than the side of the cone makes ऊनकल-च्छिन्न *m*, अतिपरवलय *m*, (See under Mathematics)

अपाम्न *m* (according to S. B. Dixit), अपरावर्त्त *m*.
Hyperbolical *a*. अतिपरवल्याचा. Hyperboloid *n*.
घनातिपरवलय.

Hyperbole (hi-për'bo-lë) [A doublet of *hyperbola*.]
n. a rhetorical figure which produces a vivid
impression by representing things as much greater
or less than they really are अतिशयोक्ति *f*, अत्युक्ति *f*,
सत्यातिक्रम *m*. Hyperbol'ic, -al *a*. अतिशयोक्तीचा, अति-
शयोक्तिविशिष्ट, अतिशयोक्तिरूप, सत्यातिक्रमी, सत्याचें
अतिक्रमण करणारा. Hyperbol'ist *n*. अतिशयोक्ति-
वक्ता *m*, अतिशयोक्तिवादी *m*, पिसाचा कावळा करणारा.

Hypercritic (hi-për-krit'ik) [Gr. *hyper*, over, and
critic.] *n*. one who is overcritical चिकित्सखोर मनुष्य
m, फाजील चिकित्सक मनुष्य *m*. H. or Hypercrit'ical
a. overcritical चिकित्सखोर, फाजील चिकित्सक, दिक्क-
तखोर, दिक्कती. Hypercrit'icism *n*. excess of criticism,
over-criticism फाजील चिकित्सा *f*, फाजील टीका *f*,
फाजील वाचावाच *f*, विचक्षणा *f*.

Hypermetrical (hi-për-met'ri-kal) [Gr. *hyper*, and
Metrical.] *a*. beyond or exceeding the ordinary
metre of a line ठराविक मात्रापेक्षां किंवा पदांपेक्षां
जास्त मात्रा किंवा पदे असलेला, अधिकपदान्वित.

Hypermetropia, Hypermetropy (hi-për-me-trö'pi-ä
-pi) [Gr. *hyper*, over, *metron*, measure, and *ops*,
eye.] *n*. (called also *hyperopia*) लांबची वस्तु
सुलभ रीतीने पाहातां येऊन जवळची वस्तु पाहण्यास
त्रास होणारी डोळ्यांची स्थिति *f*.

Hyperphysical (hi-për-fiz'ik-al) [Gr. *hyper*, and
physical.] *a*. beyond physical laws, supernatural
भौतिक नियमांच्या पलिकडचा, अतिभौतिक.

Hypertrophy (hi-për'tro-fi) [Gr. *hyper*, over, and
trophe, nourishment - *trephein*, to nourish.] *n*. med.
& biol. over-nourishment of an organ or part
of the body विकृतवृद्धि *f*, विकृतीमुळे होणारी अतिशय
वृद्धि *f*, अतिवृद्धि *f*, अतिपुष्टि *f*.

Hyphen (hi'fen) [Gr. *hypo*, under, and *hen*, one.]
n. a short stroke (-) joining two syllables or
words संयोजक रेघ *f*, जोडरेघ *f*, हायफन *m*.

Hypnotic (hip-not'ik) [Gr. *hypnos*, sleep; akin to
L. *somnos*, sleep, or perhaps allied to Sk. स्वप्न,
dream.] *a*. tending to produce sleep; soporific झोप
आणणारा, निद्रावह. २ of or pertaining to hypnotism
मूर्च्छनाशास्त्राचा, मूर्च्छनाशास्त्रासंबंधी. ३ in a state of
hypnotism मूर्च्छनेत, मूर्च्छनेच्या स्थितीत. ४ liable to
hypnotism मूर्च्छनाप्रयोगपात्र, मूर्च्छनापात्र; as, "An
H. condition." Hyp'notism (coined in 1843.)
a sleep-like condition induced by artificial means
in which there is an unusual suspension of some
powers and an unusual activity of others (a) (वशी-
करण करण्याकरितां प्रबल इच्छाशक्तीच्या योगानें आण-
लेली) मूर्च्छना *f*, (वशीकरणार्थ मूर्च्छना). (b) मूर्च्छना-
शास्त्र *n*. [N. B. अस्मिताशास्त्र (an old word) is

suggested by some to be a good equivalent for hypnotism. But we should better reserve this word for Mesmerism and adopt मूर्च्छनाशास्त्र for hypnotism. Operator = विधायक. Operated subject विधेय]. Hyp'notist *n.* मूर्च्छनाशास्त्रवेत्ता. Hyp'notise *v. t.* (वशीकरणासाठी) मूर्च्छना आणणे. Hyp'notisa'tion *n.* मूर्च्छना आणणे *n.* Hyp'notiser *n.* मूर्च्छनाप्रयोग करणारा, विधायक.

N. B.—Some suggest मानसिकयोग for Hypnotism or Mesmerism. योग is a term of a very holy import and we must not debase it by using it for Hypnotism or Mesmerism.

Hypochondriac (hip-o-kon'dri-ak) [Gr. *hypo*, under, and *chondros*, a cartilage, because the disease was supposed to have its seat in the parts under the cartilage of the breast.] *n.* a person affected with *hypochondriasis* रोगभ्रमी मनुष्य *m*, खरोखर रोग झाला नसूनही आपल्यास कांहींतरी रोग झाला आहे अशी कल्पना असलेला मनुष्य *m*. Hypochon'dria *n.* Hypochondri'asis *n.* रोग नसून तो झाला आहे अशी कल्पना *f*, रोगभ्रम *m*, खरोखर रोग झाला नाही असे असून तो झाला आहे असे वाटण्याची रोगी स्थिति *f*. Hypochon'drium *n.* बरगड्यांच्या खालचा भाग *m*.

Hypodermic (hipō-dér'-mik) [Gr. *hypo*, under, and *derma*, skin.] *a.* त्वगन्तसंबंधी. H. injection *n.*

बारीक पिचकारीने त्वचेत औषध घालणे *n*- भरणे *n*.

Hypocrisy (hi-pok'ri-si) [L. *hypocrisis* -Gr. *hypo*-*krisis*, the playing a part on the stage -*hypo*, under, and *krinein*, to decide.] *n.* the act of a hypocrite, a dissimulation or concealment of one's real character, disposition, or motives (esp. in a religious sense) दंभ *m*, दांभिकता *f*, दांभिकपणा *m*, ढोंग *n*, (खोटे) सोंग *n*, बतावणी *f*, कापट्यवृत्ति *f*. Hyp'ocrite *n.* दांभिक मनुष्य *m*, ढोंगी, (शुद्ध आचरणाची) बतावणी करणारा. Hypo-crit'ic,-al *a.* ढोंगाचा, दांभिक. Hypocriti'cally *adv.* दांभिकपणाने, ढोंग करून.

Hypocycloid (hī-pō-sī'kloid) [*Hypo* + *cycloid*.] *n.* a curve traced by a point in the circumference of a circle which rolls on the concave side of a fixed circle अतिचक्रालद. See the word Mathematics.

Hypogastric (hip-o-gas'trik) [Gr. *hypo*, under, and *gaster*, Sk. जठर, the belly.] *a.* belonging to the lower part of the abdomen खालच्या पोटाचा, बास्तोय, वस्तिसंबंधी, ओंटीपोटासंबंधी. Hypogas'trium *n.* the lower region of the belly ओंटी *f*, खालचे पोट *n*, निरण *n*, बस्ती *f*, नाभ्यधोभाग *m*, उपस्थोर्ध्वभाग *m*.

Hypospadias (hī-pō-spā'-di-as) [Gr. *hypo*, under, and *spao*, to open.] *n.* med. a deformity of the

penis, in which the urethra opens upon its under surface (ज्यामध्ये लिंगाचा खालचा भाग उघडा राहतो असे) लिंगव्यंग n.

Hypostasis (hī-pos'ta-sis) [Lit. 'a standing under -Gr. *hypo*, under, and *histemi*, to make to stand. n. (philos.) substance, subsistence, reality, essence वास्तवत्वारोपण n. २ med. sediment, deposit गाळ m; as, "H. of urine."

Hypotenuse, Hypothenuse (hī-pot'en-ūs, or hip-; hī-poth'en-ūs) [Fr. -Gr. *hypoteinousa*, (lit.) which stretches under -Gr. *hypo*, under, and *teinein*, Sk. तन्, to stretch.] n. the side of a right-angled triangle opposite to the right angle कर्ण m.

Hypothec (hī-poth'ek) [Fr. -L *hypotheca* -Gr. *hypothekē*, a pledge.] n. a security in favour of a creditor over the property of his debtor, while the property continues in the debtor's possession तारणगहाण n. Hypoth'ecate v. t. तारण गहाण लावून देणे. Hypotheca'tion n.

Hypothesis (hī-poth'e-sis) [Lit. 'that which is placed under' -Gr. *hypo*, under, and *tithemi*, to place.] n. a supposition, a proposition assumed for the sake of argument गृहीतपक्ष m, कल्पितपक्ष m. २ a theory to be proved or disproved by reference to facts, a provisional explanation of anything (प्रयोगानें किंवा अनुभवानें सिद्ध करण्याची कल्पित) प्रतिज्ञा f, कल्पित पक्ष m, अनुमानिक प्रतिज्ञा f, अभ्युपगमसिद्धांत m, उपन्यास m. Hypothes'ic, Hypothes'ical a. पूर्वपक्षारमक, कल्पनारमक, अनुमानिक, उपन्यस्त, प्रतिज्ञारमक. २ log. सापेक्ष; as, "An H. proposition" सापेक्षवाक्य.

Hypotrochoid (hī-pō-trō'koid) [*Hypo* + *trochoid*.] n. a curve traced by a point in the radius, or radius produced, of a circle which rolls upon the concave side of a fixed circle अतित्रिच्छेद. See the word Mathematics.

Hysteria (his-tē'ri-ä) [Gr. *hystericus* -*hystericos*, *hystera*, the womb.] n. a disease resulting from an affection of the womb गर्भाशयोन्माद m, गर्भाशयांत विकृति झाल्यामुळे स्त्रियांना आंचके वगैरे येणे n. Hyster'ic,-al a. गर्भाशयोन्मादासंबंधी.

Hysterotomy (his-tēr-ot'o-mi) [Gr. *hystera*, the uterus, and *tome*, a cutting.] n. the operation of cutting into the uterus to take out a fetus which cannot be excluded by the usual means गर्भकोश-छेदनक्रिया f.

Hysteron-proteron (his'ter-on-prot'er-on) [Gr. (lit.) 'the last first.] n. a figure of speech in which the word or phrase that should properly come last is put first हेतुसाध्यव्यत्यास m. H. adv. आदिपश्चात्, आदिमग, मार्गे पुढे.

I (I) [A. S. ic, Ger. ich, L. ego, Gr. egō, Sk. अहम्.]
 इंग्रजी वर्णमालेतील नववें अक्षर व तिसरा स्वर. याचीं
 अनेकवचनें Is, I's, is, i's अशीं लिहितात. याचे
 निरनिराळे असे पांच उच्चार आहेत, व ते पुढील शब्दांत
 दाखविले आहेत:—(१) pine, ice; (२) pin, tin;
 (३) thirst, first; (४) machine, regime; (५)
 banyan, filial. I ह्या अक्षराची आकृति लॅटिन आणि
 ग्रीक (iota हें ग्रीक अक्षर) यांचे द्वारा फिनिशियन
 (Semitic letter yod) वर्णमालेतून आलेली आहे, व ह्या
 फिनिशियन वर्णमालेतील I च्या तुल्याक्षराचें मूळ बहुधा
 इजिप्शियन भाषेतून आलें असावें असा समज आहे.
 I ह्या अक्षरावर आपण जें टिंव देतो तें देण्याचा प्रघात
 चौदाव्या शतकापासून पडला व ह्यापूर्वी इंग्रजींत I आणि
 J यांच्याबद्दल एकच समानाक्षर असे. J हें अक्षर निरा-
 ल्या तऱ्हेनें लिहूं लागल्यावरही कांहीं काळपर्यंत इंग्रजी
 कोशांत I आणि J यांनीं सुरवात झालेले शब्द एकाच
 ठिकाणीं वर्ग करित असत. २ प्राचीन इंग्रजी ग्रंथकारांत
 I हें अक्षर (ay किंवा aye =) 'होय' या अर्थीं वापरित
 असत. ३ रोमन अंकपद्धतींत I म्हणजे एक, II म्हणजे
 दोन, III म्हणजे तीन. ४ math. (to denote) the ninth
 place in a serial order कोणत्याही श्रेणीतील नववी
 वस्तु f-जागा f. ५ (logic) the symbol of a particular
 affirmative proposition इंग्रजी तर्कशास्त्रांत विधायक
 विशेष सिद्धांताचें चिन्ह n; as, "Some men are philo-
 sophers" is an I proposition. ६ (to represent) the
 imaginary quantity $\sqrt{-1}$ गणितांत $\sqrt{-1}$ चें चिन्ह.
 ७ Isaac, Isabella, Iodine, Incisor इत्यादि शब्दांचें
 संक्षेपचिन्ह; तसेंच i. h. p. = Indicated Horse Power;
 I. O. U. = I owe you. ८ प्राचीन इंग्रजी भाषेत I
 झाला द्विवचन व अनेकवचन असे. परंतु सध्यां त्या
 द्विवचनाचा लोप झाला आहे. I = मी हें प्रथमपुरुषवाचक
 प्रथमार्थी एकवचनी सर्वनाम आहे. याचा कधीं कधीं
 नामाप्रमाणेही उपयोग करितात. लेखक किंवा वक्ता आपल्या
 स्वतः संबंधानें बोलतांना I हें सर्वनाम वापरतो.
 I = प्रथमेचें एकवचन, We = प्र० अनेकवचन Me = द्वि०
 एकवचन, Us = द्वि० अनेकवचन; My किंवा Mine =
 षष्ठीचें एकवचन, Our किंवा Ours = ष० अनेकवचन.
 ९ philos. अहम्, आत्मा m, देहाभिमानी आत्मा m.

Iambic, Iambus (i-am'bik, i-am'bus) [L. iambus
 -Gr. iambo*s* -i*ap*to, to assail, this metre being
 first used by writers of satire.] n. pros. a metri-
 cal foot of two syllables, the first short and the
 second long (as in L. fidēs), or the first unac-
 cented and the second accented (as in deduce')
 लघुगुरु अक्षरांचा पाद m, उत्तरगुरुद्वयक्षरपाद m. (b) a
 verse composed of iambic feet उत्तरगुरुद्वयक्षरपादयुक्त
 कविता f. २ a satire, lampoon आक्षेपगर्भ कविता f.
 Iam'bic a. उत्तरगुरुद्वयक्षरी पादात्मा. ३ pertaining

to, or composed of, iambics उत्तरगुरुद्वयक्षरपादाचें,
उत्तरगुरुद्वयक्षरीपादयुक्त. Iam'bically adv.

Iambus, See Iambic.

Iberian (i-bē'ri-an) a. of, or pertaining to, ancient
Iberia in Europe (comprising Spain and Por-
tugal) or its inhabitants स्पेन आणि पोर्तुगाळ मिळून
झालेल्या संयुक्त प्रदेशाचा, आयबीरियाचा; (b) आयबी-
रियन लोकांचा. I. n. one of the original people of
Iberia आयबीरियन मनुष्य m. २ the language of the
Iberians आयबीरियन भाषा f.

Ibex (i'beka) [L.] n. a genus of goats inhabiting
the Alps and other mountainous regions आल्प्स व
इतर डोंगराळ प्रदेशांत राहणाऱ्या बकऱ्यांची एक जात f.

Ibidem (i-bi'dem) [L.] adv. in the same place; in
the same book, chapter or passage (used to avoid
the repetition of a reference) त्याच स्थळीं, त्याच
पुस्तकांत -अध्यायांत -पुस्तकाच्या भागांत -प्रकरणांत;
as, Hamlet p. p. 2-4, ... ibid 10-12. Ibidem is
sometimes abbreviated into ibid. or ib.

Icarian (i-kā'ri-an) [L. Icarus -Gr. Ikarios-Ikaros,
who fell into the sea on his flight from Crete, his
waxen wings being melted by the sun.] a. belong-
ing to Icarus इकेरिअसचा. २ soaring too high for
safety like Icarus, adventurous or unfortunate in
flight अतिधाडसी पण अयशस्वी, इकेरिअससारखा.

Ice (is) [M. E. iis, A. S. is; Ger. eis.] n. water
congealed by freezing (कृत्रिम) बर्फ n, (थंडीनें) गोठ-
लेलें पाणी n. २ congealed sugar घट्ट झालेली साखर f.
३ बर्फाप्रमाणें दिसणारा पदार्थ m; as; "Camphor ice."
I. age n. geol. the glacial epoch हिमानीयुग n. I
anchor n. बर्फाच्या समुद्रांत वापरण्याचा नांगर m. I.
-berg [ice, and berg, a mountain.] n. a large mass
of ice, generally floating in the ocean (समुद्रांत
तरंगणारा) हिमपर्वत m, हिमराशि f, बर्फाचा डोंगर m.
I.-blink n. the blink or light reflected from ice
near the horizon बर्फावरून परावर्तन पावणारा कवडासा
m. I. boat n. (a) a boat used for being dragged
over ice बर्फातून चालविण्याची होडी f. (b) a boat
used for forcing a passage through ice बर्फ फोडून
जाणारी होडी f. I.-bound a. bound, surrounded, or
fixed in with ice बर्फानें वेष्टिलेला, हिमवेष्टित, बर्फांत
घट्ट बसविलेला. I. box n. (जिन्नस थंड रहावा म्हणून
चारी बाजूंस) बर्फ घातलेली पेटी f, बर्फाची पेटी f, थंडा-
व्याची पेटी f. I. brook n. (बर्फासारख्या) थंड पाण्याचा
झरा m. I. built a. composed of ice बर्फाचा, बर्फाचा
केलेला, हिमनिर्मित. २ loaded with ice (as moun-
tains) बर्फानें आच्छादलेला, सर्वत्र बर्फमय झालेला, हि-
मावृत. I.-cream, Iced cream n. cream sweetened

or flavoured and artificially frozen थंडी मलई f.
 आईसक्रीम *n.* I. fall *n.* a glacier बर्फपात *m.* डोंगरा-
 बरून वहात येणारा बर्फ *m.* I. field *n.* बर्फक्षेत्र *n.*
 I. float, I. floe *n.* a large mass of floating ice
 तरंगता बर्फखंड *m.* I. house *n.* a house for preserv-
 ing ice (वितळून जाऊं नये म्हणून) बर्फ सांठविण्याची
 जागा *f.* बर्फाचें घर *n.* I. machine *n.* बर्फ तयार कर-
 ण्याचें यंत्र *n.* बर्फाचें यंत्र *n.* I. man *n.* one who deals
 in ice or retails it बर्फवाला, बर्फ विकणारा मनुष्य,
 बर्फविक्या, बर्फाचा दुकानदार, हिमविक्रेता *m.* I. pail *n.*
 (पिण्याचे पदार्थ थंड करण्यासाठी) बर्फानें भरलेलें पात्र *n.*
 I. pick *n.* a sharp instrument for breaking ice into
 small pieces बर्फ फोडण्याचें हत्यार *n.* Ice pilot *n.* a
 pilot who has charge of a vessel, where the course is
 obstructed by ice (as in polar seas) बर्फाच्छादित समु-
 द्रांत गलबत चालविणारा वाटाड्या नावाडी *m.* Ice plow
 (plough) *n.* a large tool for grooving and cutting
 ice (गलबतास मार्ग करण्यासाठी) बर्फ कापण्याचें -फोड-
 ण्याचें मोठें हत्यार *n.* Ice-spar *n.* (*min.*) एक प्रकारचें
 खनिज द्रव्य *n.* Ice water *n.* water cooled by ice
 बर्फ घालून थंड केलेलें पाणी *n.* २ water formed by
 the melting of ice बर्फ वितळून झालेले पाणी *n.* To
 break the ice to make a passage for boats by
 breaking the frozen surface बर्फ फोडून बोटींना
 रस्ता करणें. २ (*fig.*) to overcome obstacles and
 make a beginning, to introduce a subject (पहिल्या
 अडचणी दूर करून) उपक्रम -आरंभ -सुरवात करणें,
 विषय काढणें. Ice *v. t.* to cover with ice बर्फानें
 आच्छादणें. २ to freeze गोठवणें, थिजवणें. ३ to cover
 with concreted sugar घट्ट झालेल्या साखरेनें मढवणें.
 Ice'd *a.* बर्फाच्छादित, हिमावृत. २ (बर्फानें) गोठलेला,
 थिजलेला. ३ बर्फासारख्या पदार्थानें भरलेला; as,
 "Iced cake." Icicle *n.* a hanging point of ice
 formed by the freezing of dropping water (गळतें
 पाणी थिजून त्याचा बनलेला) हिमकण *m.* हिमसुषार
m.; as "Icicle at the eaves of a house." Icily *adv.*
 coldly थंडपणानें, थंडाईनें. Iciness *n.* frigidity थंड-
 पणा *m.* थंडाई *f.* २ want of animation औत्सुक्याभाव
m. शैथिल्य *n.* मंदी *f.* थंडाई *f.* ३ coldness of affection
 प्रेमाचा अभाव *m.* जेहशून्यता *f.* I'cing *n.* covering
 of ice or concreted sugar बर्फाचें -बर्फासारख्या घट्ट
 साखरेचें आच्छादन *n.* I'cy *a.* cold, frosty फार थंड,
 हिममय, हिमप्रचुर, बर्फमय. २ without warmth of
 affection प्रेमोष्मविरहित, प्रेमोष्मशून्य.

Icelander (is'land-er) [From Iceland.] *n.* a native of
 Iceland आईसलंडचा रहिवाशी, आईसलंडर. Ice-
 land'ic *a.* आईसलंडचा संबंधी. २ आईसलंडचे रहिवा-
 शाचा. ३ आईसलंडरसारखा. I. *n.* the language of the
 Icelanders आईसलंडर लोकांची भाषा *f.* आईसलंडिक
 भाषा *f.* Iceland spar *n.* *min.* a transparent variety
 of calcite, the best of which is obtained in Iceland

आईसलंडस्पायर *m*, आईसलंडांतील एक जातीचा दीर्घ चतुरस्र व पारदर्शक स्फटिक.

Ichneumon (ik-nū'mun) [Gr. (*lit.*) the 'hunter' from *ichneuo*, to hunt after -*ichnos*, a track.] *n.* a small carnivorous animal मुंगुस *m* or *n*, नकुल *m*, सर्पारि *m*. (*b*) an insect which lays its eggs on the larvae of other insects एक प्रकारचा कीटक *m*.

Ichnography (ik-nog'raf-i) [Gr. *ichnos*, a track, & *graphein*, to engrave.] *n.* a tracing out रेघांनी काढलेला नकाशा *m*. २ *arch.* a ground-plan of a work or building तळचा नकाशा, तळमजल्याचा नकाशा *m*.

Ichor (i'kor) [Gr. *ichor*, akin to Sk. सिच्, to sprinkle, Ger. *sehen*, to filter.] *n.* (*Class. mythol.*) the ethereal juice in the veins of the gods देवांच्या वाहिन्यांतील रक्तापेवजीं असलेला प्रवाही पदार्थ *m*. दिव्यरस *m*. २ *med.* a watery humour; colourless matter from an ulcer लस *f*, नासका पू *m*. I'chorous *a.* देवांचे वाहिन्यांतील रसा -चा -सारखा, दिव्यरसाचा, दिव्यरसासारखा. २ लसीचा, लसीसारखा.

Ichthyosis (ikthi-ō'sis) [Gr. *ichthys*, fish.] *n.* *med.* (called also *fish-skin.*) a disease in which the skin is thick, rough and scaly मत्स्यचर्मकुष्ठ *n*, मच्छांगविकृति *f*, ज्यामुळे त्वचा जाड व खडबडीत होऊन माशाचे आंगासारखी दिसते असा रोग *m*, मत्स्यरोग *m*. Ich'thyic *a.* like, or pertaining to, fishes माशासारखा, मत्स्यसदृश, माशासंबंधी, माशाचा. Ichthyo'graphy *n.* a treatise on fishes मत्स्यवर्णन *n*. Ich'thyoid,-al *a.* somewhat like a fish कांहींसा माशासारखा, अंशतः मत्स्यधर्मी. Ichthyol'atry *n.* मत्स्यपूजा *f*, मत्स्यमूर्तिपूजा *f*. Ichthyologic,-al *a.* मत्स्यपूजेचा. Ichthyol'ogist *n.* मत्स्यविद्याविशारद. Ichthyol'ogy *n.* the branch of zoology that treats of fishes मत्स्यविचार *m*, मत्स्यविज्ञानशास्त्र *n*. Ichthyomor'phic, Ichthyomor'phous *a.* fish-shaped मत्स्याकृति, माशाच्या आकृतीचा. Ichthyoph'agist *n.* मत्स्यभोजी -मत्स्योपजीवी मनुष्य, मासे खाऊन राहणारा. Ichthyoph'agous *a.* माशांवर उपजीविका करणारा. Ichthyoph'agy *n.* मत्स्यभोजन *n*, मत्स्याहार *m*.

Icon (i'kon) [L. -Gr. *eikon*, an image.] *n.* an image or representation in the solid, a monumental figure, a statue मूर्ति *f*, प्रतिमा *f*. Icon'ic,-al *a.* Icones *n. pl.* pictorial representations of plants वनस्पतींचीं चित्रे *n. pl.*

Iconoclast (i-kon'o-klast) [Coined from Gr. *eikon*, image, and *klastes*, a breaker -*klain*, to break.] *n.* a breaker of images, one opposed to idol-worship मूर्तिफोड्या, मूर्ति फोडणारा, मूर्तिध्वंसक, मूर्तिभंगक, मूर्तिपूजाशत्रु *m*. २ one who attacks cherished beliefs, a radical रूढ समजुती खोडून काढणारा, रूढ समजुतीचा ध्वंसक. Icon'oclasm *n.*

मूर्तिभंग *m*, मूर्तिभंजन *n*, मूर्तिनाश *m*, मूर्तिपूजाशत्रुत्व *n*. Icon'oclastic *a*. Iconol'ater *n*. मूर्तिपूजक. Iconol'atry *n*. मूर्तिपूजा *f*.

Icosahedron (i-kos-a-hē'dron) [Gr. *eikosi*, twenty, and *hedra*, base.] *n*. *geom.* a solid having twenty equal sides or faces विंशतिफलक *m*, वीस समान बाजू किंवा तोंडे असलेला घन *m*.

Icterus (ik'tē-rus) [Gr. *ikteros*, jaundice.] *n*. *med.* the jaundice कावीळ *f*, कामीण *f*, कामला *f*. Icter'ic *n*. a remedy for the jaundice काविळीवर उपाय *m*, कावीळ बरी करण्याचें औषध *n*. Icter'ic, -al *a*. affected with jaundice कावीळ झालेला. Icter'i'tious, Icter'i'tous *a*. yellow पिवळा, पीत, पीतवर्ण.

Ictus Solis (ik'tus so'lis) [L. *ictus*, blow, *icere*, to strike, and L. *sol*, the sun.] *n*. *med.* a sunstroke सूर्यकिरणांच्या प्रखर तप्तामुळें मेंदूस त्रास होऊन येणारी बेशुद्धि *f*, सूर्याघात *m*, उन्हाची झळ *f*, तिरीप *f*.

Idea (i-dē'a) [L. -Gr. *idea* -*idein*, to see, akin to Wit and perhaps to Sk. विद्, to know. या शब्दाचा मूळ अर्थ "वस्तूचें मनांत पडलेलें प्रतिबिंब" असा आहे.] *n*. an image of a thing formed by the mind only; a general or ideal form (केवळ मनांतच असणारी) कल्पना *f*, कल्पना *f*, कल्पनेतील आकृति *f*. (ज्ञानदृष्टीने पाहिलेले एकाद्या वस्तूचें) प्रतिरूप *n*, (मुळाबरहुकूम) मनःकल्पित चित्र *n*, मनोगतप्रतिमा *f*. [IDEA (in Plato's Philosophy) वस्तूचें सूक्ष्म सृष्टीतील आदिरूप *n* -जातिरूप *n* -नमुना *m*.] २ the conception of anything in its highest perfection, an ideal (कोणत्याही पदार्थाचें) काल्पनिक सृष्टीतील उच्चतम रूप *n*, परा कल्पना *f*. ३ opinion, belief, an item of knowledge मत *n*, (कायम ठरलेला) विचार *m*, ग्रह *m*. ४ intention, design, plan of action हेतु *m*, आशय *m*, विचार *m*, मनोगत *n*, मनोरथ *m*, संकल्प *m*. ५ a notion or an imperfect thought कल्पना *f*, अस्फुट विचार *m*, तर्क *m*, अंदाज *m*. ६ a rational conception योग्य कल्पना *f*. ७ a fictitious object or picture to which no reality corresponds कल्पनानिर्मित वस्तु *f*, काल्पनिक वस्तु *f*, कल्पित वस्तु *f*, कल्पनाचित्र *n*. Ide'al *a*. existing in idea, mental, conceptional मानसिक, मानस (*adj.*), मनोमय, मनःप्रतिबिंबित, कल्पनाप्रत्यायित. २ fit for a model, faultless (निर्दोषत्वामुळें) अनुकरणीय, किंत्ता घेण्याजोगा, दोषरहित, (often rendered in comp. by) परम (as, I. beauty = परम लावण्य). ३ existing in imagination only, visionary कल्पनासृष्ट, कल्पित, काल्पनिक, मनःकल्पित; as, "Ideal commonwealths." [I. WORLD मानससृष्टि *f*.]. ४ teaching the doctrine of idealism कल्पनावाद शिकविणारा; as, "The ideal theory or philosophy." ५ math. imaginary काल्पनिक. Ide'al *n*. the highest conception of anything (सर्वोत्कृष्टपणाची) श्रेष्ठ प्रतिमा *f*. २ (अनुकरण करण्या-

साठी किंवा प्राप्त करून घेण्यासाठीं मनानें ठरविलेलें)
 ध्येय *n.*, उद्दिष्ट *n.*, साध्य *n.*, अंतिम *n.*, प्राप्य *n.*
 ३ (केवळ कल्पनासृष्टीतील) श्रेष्ठ प्रकारचा नमुना *m.*
 Idealisa'tion *n.* कल्पनारूपीकरण *n.*, काल्पनिक स्वरूप
 देणें *n.* Ide'alise *v. t. to form in idea* (-ची) कल्पना-
 करणें, (-ची) कल्पना मनामध्ये आणणें. २ *to raise*
to the highest conception अत्युत्कृष्टपणाचें -कल्पना-
 सृष्टीचें रूप देणें. Ide'alism *n. tendency towards the*
highest conceivable perfection श्रेष्ठ किंवा पराकोटी-
 कडे जाण्याची प्रवृत्ति *f.* २ *love for and search after*
the best and highest परमध्येयासक्ति *f.*, परमध्येय-
 लुब्धता *f.*, परमध्येयाकांक्षा *f.* ३ *ideal style or character*
 परमकल्पना *f.*, परमकल्पनास्वरूप *n.* ४ *philos. the doc-*
trine that in external perceptions the objects im-
mediately known are ideas, any system that con-
siders thought or the idea as the ground either of
knowledge or existence दृश्यपदार्थांचें खरें स्वरूप का-
 ल्पनिक किंवा मानसिक किंवा चिन्मय असतें व बाह्य खरे-
 पणा त्यांत कांहीं नाही असें प्रतिपादन करणारें तत्वज्ञानां-
 तील मत *n.*, कल्पनामयत्ववाद *m.*, कल्पनावाद *m.* Ide'a-
 list *n. one given to romantic expectations* कल्पना-
 तरंगांत दंग होणारा -डुलणारा, कल्पनासृष्टींत दंग अस-
 णारा मनुष्य *m.* २ *one who holds the doctrine of*
idealism कल्पनामयत्ववादी, कल्पनावादी, पदार्थांचें
 खरें रूप कल्पनामय किंवा मानसिक आहे, बाह्य नाही
 असें मानणारा &c. Idealis'tic *a. pertaining to ideal-*
ists or to idealism (a) कल्पनावादासंबंधीं. (b) कल्प-
 नावाद्यासंबंधीं. Idea'lly *adv. by means of ideas,*
mentally कल्पनेनें, काल्पनिक विचारानें, मनानें.

Idem (I'dem) [L.] *pron. or adj. the same, the same*
as above. (often abbreviated *id.*) तोच, सदरहू-
 प्रमाणें, वरचेप्रमाणें.

Identical (i-den'tik-al) [L.-*idem*, the same. cf. Sk.
 इदम् *this.*] *a. the very same, not different* तोच,
 अभिन्न, अनन्य, तत्स्वरूपी, अभेद, तद्रूप, एकरूप. २ *utter-*
ing the same truth, tautological एकरूप, एकस्वरूप,
 (hence) द्विरुक्तिवाचक, द्विरुक्तिविशिष्ट. ३ *math. सरूप.*
 [I. EQUATION सरूप समीकरण *n.*] Ident'ically *adv.*
 अभेदरूपानें. Ident'icalness *n.* See *identity*. Ident'-
 tifiable *a.* एकरूप तत्स्वरूप होण्या-तारखा- होण्या-
 जोगा. Identifica'tion *n.* -*the act.* (a) एकरूप करणें
n. (b) अनन्यस्वरूप -अभेद -तोच हा हें सिद्ध करणें *n.*
 २ -*the state* एकरूप *n.*, ऐक्य *n.*, सारूप्य *n.*, सरूपता *f.*,
 अनन्यता *f.*, अभेद *m.*, अभिन्नता *f.*, &c. See *identity*.
 Doctrine of I. (*law*) (वस्तूचें अगर व्यक्तीचें) ऐक्य
 दाखविणाऱ्या पुराव्यासंबंधीं तत्व *n.* Ident'tify *v. t. to*
make or prove to be the same तोच तो -हाच तो (हें)
 सिद्ध करून दाखविणें -शाबीत करणें -सिद्ध करणें, अनन्य
 -निदर्शन *n.* तत्स्वरूप *n.* -अभेद *m.* &c. सिद्ध करणें, ऐक्य *n.*
 -अभिन्नता *f.* दाखविणें. Ident'tity *n. sameness* ऐक्य *n.*,
 ऐक्यभाव *m.*, अभिन्नभाव *m.*, अभिन्नता *f.*, अभेद *m.*

अनन्यता *f*, सद्रूपता *f*, एकरूपता *f*, सारूप्य *n*, सरूपता *f*, तादात्म्य *n*, अनन्यता *f*. २ *math.* (a) सरूपता *f*. (b) *an identical equation* सरूपसमीकरण *n*.

Ideogram (ī-dē'ō-gram) [*Ideo + gram.*] *n.* a kind of hieroglyph expressing no sound but only an idea कल्पनादर्शकचिन्ह *n*, कल्पनाचिन्ह *n*.

Ideograph (ī-dē'ō-grāf) [*Gr. idiographos, autographic, from idios, one's own, and graphein, to write.*] *n.* a character or figure symbolizing the idea without expressing the name of it (same as ideogram) कल्पनाचिन्ह *n*, कल्पनादर्शकचिन्ह *n*. Thus in English the ideograph, +, may be pronounced *plus, added to or more* according to the pleasure of the reader.

Ideology (ī-dē-ol'o-ji) [*Gr. idea, and logos, discourse.*] *n.* the science of ideas कल्पनाशास्त्र *n*, कल्पना कशा उदय पावतात व त्यांचें स्वरूप काय याचा विचार करणारे शास्त्र *n*.

Ideomotor (ī-dē-ō-mō'tēr) [*Ides + motor.*] *a. physiol.* applied to those actions, or muscular movements, which are automatic expressions of dominant ideas, rather than the result of distinct volitional efforts मनांतील प्रबल असलेल्या कल्पना किंवा विचार यांना अनुसरून व इच्छाशक्तीचा व्यापार न होतां होणाऱ्या क्रियासंबंधीं, प्रबलभावनाजन्य. I. *n.* कल्पनाजन्य क्रिया *f*.

Ides (īdz) [*Fr. -L. idus, origin doubtful, said to be Etruscan.*] *n. sing.* in ancient Rome, the 15th day of March, May, July, October, and the 13th of the other months (प्राचीन रोमन लोकांच्या पद्धतीप्रमाणें) मार्च, मे, जुलई व अक्टोबर या महिन्यांची १५ वी व बाकीच्या महिन्यांची १३ वी. तारीख *f*.

Idio- (id'i-ō-) [*Gr. idios, one's own.*] a combining form meaning *private, personal, peculiar, distinct* 'खासगी, स्वतःचा, व्यक्तिविशिष्ट, विशेष, विचित्र, स्पष्ट' या अर्थी शब्दापूर्वी जोडण्याचा प्रत्यय.

Idiocracy (id'i-ok'ra-si) See Idiosyncrasy.

Idiocy (id'i-o-si) [*See Idiot; Gr. idiotēs, orig. 'a private man,' then an ignorant, rude person -idios, one's own, peculiar.*] *n.* state of being an idiot, imbecility, folly जन्माचा वेडेपणा *m*, जन्माचें खूळ *n*, उपजत भोळसरपणा *m*, उपजत खुळेपणा *m*. (b) (-of mind) खुळेपणा *m*, भोळसर बुद्धि *f*, वेड *n*, पिसें *n*, वेडेपणा *m*, खूळ *n*. Causing I. by magic जादुटोणा करून वेडा करणें. Feigned I. घालवेड *n*, वेडाचें पांघरूण *n*, पांघरलेलें वेड *n*.

Idiom (id'i-um) [*Fr. -L. -Gr. idioma, peculiarity -idioo, make one's own -idios, one's own.*] *n.* a mode of expression peculiar to a language (पुखाद्या) भाषेतील विशेष शब्दप्रयोग *m*, भाषासंप्रदाय *m*. २ *a dialect* स्थानिक भाषासंप्रदाय *m*. (b) (also) *a cast*

of a language भाषेची शैली *f* -घाटणी *f* -मोडणी *f*.
 Idiomatic, -al *a.* pertaining to the idioms of
 a language विशेषशब्दप्रयोगाचा, भाषासांप्रदायाचा
 -संबंधी. २ conformed to idiom विशेषशब्दप्रयोगा-
 नुरूप, सांप्रदायिक. Idiomatically *adv.* भाषासांप्र-
 दायास अनुसरून.

Idiopathy (id-i-op'a-thi) [Gr. *idios*, peculiar, and
pathos, suffering -*pathein*, to suffer.] *n.* (*obs.*) a
 peculiar affection or state विशिष्ट स्वभाव *m*, भिन्न-
 व्यक्तिक स्वभाव *m*. २ *med.* a primary disease, one
 not occasioned by another मूळ स्वतंत्र रोग *m*. *N. B.*:
 —In this sense, the adjectival form is more often
 used than the noun. Idiopathic *a.* *med.* (*oppo.*
 to *symptomatic*, *sympathetic*, or *traumatic*) *pri-*
mary; not depending on, or preceded by, another
 disease मूळ-स्वतंत्र-स्वयमेव-स्वयंसिद्ध (रोग *m*.).
 Idiopathically *adv.*

Idiosyncrasy (id-i-o-sin'kra-si) [Gr. *idios*, one's
 own, peculiar, and *syncrasis*, a mixing together
 -*syn*, together, and *krasis*, a mixing.] *n.* *pecu-*
liarity, any characteristic of a person, *idiocracy*:
 (a) (-of mental temperament) चमत्कारिक स्वभाव
m, विलक्षण स्वभाव *m*. (b) (-of physical constitu-
 tion) *med.* (जिला औषधशास्त्राचे सामान्य नियम लागू
 पडत नाहीत अशी) विलक्षण प्रकृति *f*, चमत्कारिक प्रकृति
f. Idiosyncratic, -al *a.* peculiar चमत्कारिक, विलक्षण.

Idiot (id'i-ut) [Fr. -L. *idiota*. See *Idiocy*. या
 शब्दाचा मूळ अर्थ “घरगुती-खाजगी रीतीने काम
 किंवा नोकरी करणारा मनुष्य” असा होता. परंतु सध्यां
 तो लुप्त झाला आहे.] *n.* (*commonly*) a person
 without understanding from birth, a natural
 fool जन्मवेडा मनुष्य, उपजतमूर्ख, जन्माचा वेडा. २
 (as a term of reproach) one deficient in intellect,
 a foolish or unwise person खुळा, खुळचट, खुळसट,
 भोळा, भक्क, भोळसर-भोळसट मनुष्य. [SHAM I.
 घालवेडा.] Idiot'ic, -al *a.* foolish, fatuous जन्मतः
 वेडसर, वेडेपणाचा, खुळा, खुळसट, खुळसर, खुळचट,
 भोळेपणाचा &c.; as, “I. person, speech, &c.”
 [I. LOOK बावळी मुद्रा *f*, गबाळ मुद्रा *f*. Idiot'ically *adv.*
 I'diotcy *n.* lack of knowledge or mental capacity,
 foolishness चळ *m*, खूळ *n*, वेडेपणा *m*, वेड *n*.

Idle (id'l) [A. S. *idel*, Ger. *eitel*, conn. with Gr.
itharos, clear, *aither*, upper air -*aithein*, to burn.
 The original sense was prob. ‘clear’; (then)
 pure, sheer, mere; (then) vain, unimportant.
 (Skeat.)] *a.* vain, trifling, unimportant, useless
 पोकळ, वायफळ, फुसकट, फोल, बिनमहत्वाचा, निष्फळ,
 वायकरणी, वायकरणीचा, निरर्थक, रिता, रिकामा,
 रिकामपणाचा, निरुपयोगी, कुचकामाचा, टाकाऊ; as,
 “I. words, weapons, or stories.” २ not turned
 to appropriate use, unemployed बेकामी, रिकामा;

as, "I. honrs." ३ not occupied with business
 रिकामा, निकामी, बेकार, खाली (adj.), मोकळा,
 घरी बसलेला, बैठा, सुटा, निरुद्योगी; as, "I. work-
 men." ४ *averse to labour, lazy, slothful* आळशी,
 सुस्त, पोशा, बशा, मंद, उद्योगशत्रु, थंड; as, "An
 I. fellow." I'dle-wheel (mach.) a wheel placed
 between two others, simply for transferring the
 motion from one to the other without changing
 the direction (गति पोंचविणारें) आळशी चाक. I'dle
 v. i. to lose or spend time in inaction गमणें, रमणें,
 रेंगाळणें, माशा मारणें -मारीत बसणें, जोगवणें, आळसांत
 वेळ घालविणें, (आळसानें वेळ) व्यर्थ दवडणें. I. v. t. to
 spend in idleness, to waste (often followed by
 away) आळसांत घालविणें, आळसानें व्यर्थ दवडणें
 -गमविणें, फुकट घालविणें. I'dleness n. the condition
 of being idle (in its various senses); as, (a)
 uselessness पोकळपणा m, फोलपणा m, निरुपयोग m,
 वायफळपणा m. (b) inactivity रिकामपण n -णा m.
 (c) बेकारपणा m, अनुद्योग m, मोकळेपणा m, मोकळा
 वेळ m, निरुद्योग m. &c. (d) laziness, sloth आलस्य
 n. pop. आळस m, सुस्ती f, पोशेपणा m, बशेपणा m,
 उद्योगद्वेष m, कामाचा कंटाळा m- तिटकारा m -आळस m,
 &c. I'dler n. a lazy person आळशी -सुस्त &c. मनुष्य,
 गमणारा, माशा मारीत बसणारा, रिकामटवळा. २ mach.
 an idle wheel or pulley आळशी चाक किंवा कपी m.
 I'dly adv. ineffectually निरर्थकपणानें, वायफळपणें,
 घायकरणीं. २ lazily आळसानें, आळसांत, आळशीपणानें.
 ३ carelessly निष्काळजीपणानें.

Idol (i'dol) [L. *idolum* -Gr. *eidolon* -*eidōs*, that
 which is seen-*idein*, to see. See *Idea*.] n. a figure
 मूर्ति f, आकृति f, प्रतिमा f. २ an image of a false
 god or some object of worship खोब्या देवाची मूर्ति f,
 पूज्य वस्तूची प्रतिमा f, देवमूर्ति f. ३ an object
 of passionate devotion, a person or thing too
 much loved or honoured दैवत n, पुतळा m, कंठमणि
 m, अत्युत्कट भक्तीचा विषय m, देव्हारें n. ४ (Bacon)
 a false notion or conception, a fallacy चूक f, दोष
 m, खोटी -चुकीची समजूत f, भ्रामक कल्पना f, भ्रम m.
 [IDOLS OF THE TRIBE मनुष्यमात्राच्या चुका f. pl. -दोष
 m. pl. IDOLS OF THE DEN व्यक्तिविशेषाच्या चुका किंवा
 दोष. IDOLS OF THE MARKET PLACE केवळ शब्दांमुळे
 होणाऱ्या चुका, भ्रामक शब्दयोजनेचे दोष. IDOLS OF THE
 THEATRE भ्रामक विचारसरणीमुळे होणाऱ्या चुका किंवा दोष.]
 Idol'ater n. a worshipper of idols मूर्तिपूजक, मूर्तीची
 पूजा करणारा. २ a great admirer अत्युत्कट भक्त,
 निस्सीम चहाता, एखाद्याला दैवत समजणारा मनुष्य.
 Idol'atress n. fem. Idol'atrise v. t. to worship
 idols मूर्तिपूजा -प्रतिमापूजन करणें. २ to pay idola-
 trous worship (-वर) अतिप्रीति करणें, (-ळा) वाजवी-
 पेक्षा जास्त मान देणें, फाजील भक्ति करणें g. of o. I.
 v. t. to make an idol of (-ची) मूर्ति करणें -प्रतिमा

बनविणें. २ to idolise (-चें) देव्हारें माजविणें. Idol'-
atrous a. pertaining to idolatry मूर्तिपूजेसंबंधी, मूर्ति-
पूजेसारखा, मूर्तिपूजेच्या गुणाचा; as, "I. sacrifices."
२ partaking of an excessive attachment or reve-
rence अतिभक्तीचा, फाजील कौतुकाचा. Idol'atrously
adv. Idol'atry n. the worship of idols (a) मूर्तिपूजा
f, प्रतिमापूजन n. (b) असदेवभक्ति f (according to
Christians), खोळ्या देवाची भक्ति f. २ excessive love
or attachment अतिभक्ति f, अतिप्रीति f, आंधळें प्रेम n,
अत्युत्कट पूज्यभाव. I'dolise or I'dolize v. t. See Idol.
(-ची) मूर्ति करणें, प्रतिमा बनविणें. २ (-वर) अतिशय
भक्ति करणें, देव्हारें करणें g. of o., स्तोम माजविणें g. of o.
Idolis'er n. See Idolater. Idol'oclast n. a breaker
of idols मूर्ति फोडणारा, मूर्तिफोड्या, मूर्तिभंग करणारा.

Idyl, Idyll (i'dil) [L. idyllium—Gr. eidyllion, dim.
of eidos, form, image—eidein, to see.] n. a short
pastoral poem पशुपालनादिविषयक लघुकाव्य n.
साधें गीत. (b) (also) a narrative poem वर्णनात्मक
लघुकाव्य n. Idyll'ic a.

If (if) [A. S. gif; properly O. Ger. ibu, ipu, dat. case
of iba, a condition, and therefore orig. meaning
'on condition that.'] conj. in case that (introduc-
ing a condition or supposition) जर, जर का,
जर कां, जरकरितां. [EVEN IF जरी, जरी कदाचित्. IF
PERHAPS जर कदाचित्, यदा कदाचित्.] २ (as an ex-
pression of doubt) whether (in dependent ques-
tion) किंवा नाही; as, "She doubts if two and two
make four."

Igneous (ig'ne-us) [L. igneus—ignis, fire, cog. with
Sk. अग्नि fire.] a. pertaining to fire आग्नेय, अग्नीचा,
विस्तवासंबंधी. (b) consisting of fire अग्नियुक्त,
अग्निमय. (c) like fire अग्नितुल्य, अग्निसदृश, अग्निरूप,
अग्नीसारखा; as, "I. appearance." (d) bot. अग्निवर्ण,
आरक्तपीतवर्ण. २ geol. produced by the action of
fire अग्नीच्या क्रियेपासून बनलेला झालेला-निघालेला,
अग्न्युत्पन्न; as, "I rocks." Ignis'cent a. emitting
sparks of fire (when struck with steel) (पोला-
दाचा आघात केला असतां) अग्निकण उत्पन्न करणारा,
अग्न्युत्पादक, (दगड इ०). Ignis-fatuus n. a light
which misleads travellers, often seen over marshy
places, of which the cause is not well understood,
also called 'Will-o'-the-wisp' or 'Jack-o'-lantern'
भुताची कोलती f or कोलीत n, भूतकोलित n, पिशाच-
दीपिका f. २ (fig.) a misleading influence, a
decoy (फर्शी पाडणारा) मोह m, भूल f; as, "Scared
and guided by the ignis fatuus of popular super-
stition." Ignite' v. t. to kindle, to set on fire पेटविणें,
अग्नि देणें, अग्नियुक्त करणें, जाळणें, (-ला) आग लावणें.
२ to render luminous with heat, to heat strongly
रूप तापविणें, तापवून लाल करणें, कडक उष्णता देणें,
(उष्णता लावून) आरक्तपीतवर्ण करणें. I. v. i. to

take fire, to begin to burn पेटणें, पेट घेणें, जळ लागणें. Igniti'ble n. पेटविण्यासारखा, प्रज्वलनीय. (b) पेट घेणारा, जळणारा, जळण्यासारखा, प्रज्वलनशील. Igni'tion n. -the act आग लावणें n, जाळणें n, भाजणें n, पेटविणें n. (b) प्रज्वलन n, उष्णता देऊन लाल करणें n. २ -the state प्रज्वलन n, दीपन n. (b) आरक्तपीतवर्णत्व n. Igni'tor n. पेटविणारा. Igniting point उद्दीपनाचें उष्णमान n.

Ignoble (ig-nō'bl) [Fr. -L. ignobilis -in, not, and gnobilis, nobilis, noble.] a. of low birth, not illustrious, humble हीन कुळांतील, हलक्या कुळांतला, दुष्कुलीन, हीन कुळीचा, कमजात, कमभस्सल, प्राकृत. २ dishonorable, mean, worthless, base नीच, हलका, पाजी, अधम, पामर, हलकट, तिरस्करणीय, टाकाऊ; as, "It is but an I. mind that mounts no higher than a bird can soar." Igno'bleness n. हीनकुळी f, हीनकुलीनता f, कमजातपणा m, कमजात f, &c. २ नीचपणा m, पाजीपणा m, Ign'obly adv.

Ignominy (ig'nō-min-i) [Fr. -L. ignominia-in, not, and gnomēn, nomen, Sk. नामन् name.] n. the loss of one's good name, public infamy बदनाम n, बदलौकीक m, अब्रूहानि f, अब्रूनुकसानी f, अप्रतिष्ठा f, अपकीर्ति f, अपमान m, मानहानि f, (नांवाला लागलेला) कलंक m -डाग m. २ an ignominious act बेअब्रूची गोष्ट f, अपमानास्पद -शरमेची गोष्ट f, बदनाम -बदलौकिक करणारें -अपमानकारक कृत्य n, लाजिरवाणें काम n. Ignomin'ious a. marked with ignominy लाजिरवाणा, शरमेचा, कलंक लागलेला, फजीत झालेला, अपकीर्तीचा, बेअब्रूचा, बदनामी, बद्दू. २ despicable, mean तिरस्करणीय, तिरस्कार्य, अपमानास्पद, धिक्कारपात्र, निंद्य. ३ humiliating, degrading अपमान करणारा, as; "I. judgment or sentence." Ignomin'iously adv. अधमपणानें. २ बेशरमपणानें. Ignomin'iousness n.

Ignoramus (ig-nō-rā'mus) [L., 'we are ignorant', 1st. pers. pl. pres. ind. of ignoro.] n. (pl. Ignoramuses) an ignorant person, (esp.) अडाणी, निरक्षर, अनक्षर, अक्षरशत्रु, शंख, शंखोबा, नंदी, टोणपा. २ one making a pretence to knowledge पंडितमन्य, आपण जाडे विद्वान् आहों अशी घमेंड करणारा, अहंमन्य.

Ignorant (ig'nō-rant) [Fr. -L. ignorans, -antis, pr. p. of ignoro. See Ignore.] a. without knowledge, uninstructed अडाणी, अज्ञानी, अज्ञ, अज्ञान, अजाण, नेणता, अशिक्षित, मूढ, नादान, मूर्ख. २ unacquainted, with (used with of) अपरिचित, गैरमाहित, गैरमाहीतगार, पारखा, परका, अनभ्यस्त, अजाण; as, "I. of guilt, I fear not shame." ३ resulting from ignorance, foolish, silly अजाणपणानें केलेला -झालेला, मूर्खपणाचा, अज्ञानपणाचा, वेडगळ. I. n. an unlettered person अडाणी, अज्ञान, अशिक्षित-ज्ञानशून्य मनुष्य. Ig'norance n. want of knowledge अज्ञान n, अज्ञानत्व m, अज्ञानपणा m, अज्ञानता f,

अविद्या *f*, ज्ञानाभाव *m*, अज्ञानपणा *m*, अनभिज्ञता *f*,
मौख्य *n*, मौख्य *n*, &c. [GROSS I. गढअज्ञान *n*.
TO KEEP IN IGNORANCE अज्ञानांधकारांत ठेवणे.]
२ गैरमाहिती *f*, गैरमाहितीपणा *m*. [TO PLEAD I. अज्ञानाची सबब पुढें आणणे.] ३ *theol.* a wilful neglect or refusal to acquire knowledge which one may acquire and it is one's duty to have अज्ञान *n*, अविद्या *f*, मोह *m*. Ig'norantly *adv.* अडाणीपणानें, अज्ञानानें.
Ignore (ig-nōr') [Fr. -L. ignoro, not to know -in, not, and gno-, root of (g) nosco, noscere, to know, gnarus, knowledge. या शब्दाचा मूळ अर्थ “(-ला) माहिती नसणे, नेणणे” असा होता. परंतु तो सध्या प्रचारांत नाहीं.] *v. t.* to throw out or reject as false or ungrounded (for want of evidence &c.)
(साक्षीपुरावा भरपूर नसल्यामुळे) मान्य न करणे, अमान्य करणे, (खोटा किंवा अप्रमाण म्हणून) विचारांत न घेणे, अट्टेकरणे. २ (hence) to shut the eyes to, wilfully to disregard न विचारणे, जाणून बुजून दुर्लक्ष करणे, माहिती नाहीं असें दाखविणे -भासविणे. ३ to set aside, to leave out of account हिशोबांत न धरणे -घेणे, जमेस न धरणे.
Ignoratio elēnchi *n.* (logic) तर्काभास *m*, अप्रकृतानु-
मितीचा हेत्वाभास *m*.
Iguana (i-gwā'na) [Spanish word.] *n.* a genus of tropical lizards, having a large dewlap under the throat घोरपड *f*, गोघा *f*.
Ileac, Iliac See under Ileum.
Ileum (il'ē-um) [L. ile, ileum, ilium, pl. ilia, groin, flank.] *n.* anat. the last, and usually the longest, division of the small intestine (written also ilion, ileum) लहान आंतडीचा खालचा भाग *m*, सूक्ष्मांत्रमूल *n*, पक्काशयाचा तिसरा भाग *m*, अंत्यांत्र *n*, मंडलांत्र *n*. Il'eac, I'liac *a.* (R.) लहान आंतड्याच्या खालच्या भागाचा, सूक्ष्मांत्रमूलासंबंधीं. [I. PASSION उदावर्त *m*. THAT HAS THE I. PASSION उदावर्तरोगी, उफराट्या आंतडीचा.] Il'eo-caecal *a.* I. valve लहान आणि मोठ्या आंतड्याच्या संयोगस्थानीं असणारा पडदा *m*.
अंत्रसंधिपटल *n*.
Iliad (il'i-ad) [L. Ilias Iliadis, -Gr. Ilias, relating to Ilium, the ancient Troy.] *n.* (ग्रीककवि होमर यानें रचिलेले) 'इलिअड' नामक महाकाव्य *n*.
Ilium (il'i-um) [See ileum.] *n.* anat. the dorsal one of the principal bones comprising either lateral half of the pelvis कडेचें हाड *n*. कटिकपाल *n*.
Il'iao, Il'eac (R.) *a.* anat. कडेच्या हाडाच्या पुढचा.
Ilk (ilk) [Scot. ilk, A. S. ylc from -y- or i- (base of He), and lic=like.] *a.* the same तोच, सदरहू.
Of that ilk त्याच नांवाचा.
Ill (il) [Icel. illr, a contr. of the word which appears in A. S. yfel, E. Evil. The regular comparative and superlative are wanting, their places

being supplied by *worse*, and *worst*, from another root.] *a. contrary to good* : (a) (in a physical sense) *bad, evil, unfortunate, unfavourable* वाईट, अनिष्ट, अनिष्टकारक, घातक, अहितकारक, अपायकारक, प्रतिकूल, बाधक, आड येणारा, नडणारा, दुष्ट ; as, "There's some ill planet reigns." (b) (in a moral sense) *evil, naughty, improper* वाईट, दुष्ट, अयोग्य, दुराचारी, पापी, खोडकर ; as, "Of his own body he was ill, and gave the clergy an ill example." २ *sick, diseased, disordered, unwell* आजारी, बरे वाटत नसलेला, अस्वस्थ, असमाधानी, दुखणेकरी, दुखणार्हत, बीमार, रोगी ; as, "Ill of fever." [TO BE I. अंधरण धरणें, निजणें, आजारी -निजून असणें, पडणें, पडून असणें.] ३ *incorrect, rude, unpolished, inelegant* असभ्य, रानटी, जंगली, रानटी, अडनाडी, दांडगटपणाचा, गांवठळ, उद्धट ; as, "That's an ill phrase ; ill manners." ४ *cross (as temper)* दुष्ट, तुसडा, दाष्ट, खाष्ट, द्वाड. I. at ease अस्वस्थ, असमाधानी, चिंतातुर, काळजी लागलेला. I. blood (a) *resentment* राग *m.* (b) *enmity* द्वेष *m.*, तिटकारा *m.*, वैर *n.*, शत्रुत्व *n.*, वैरभाव *m.*, दावा *m.*, वैमनस्य *n.* I. fame अपकीर्ति *f.*, बदलौकिक *m.*, बदनाम *n.*, दुष्कीर्ति *f.* I. humour *disagreeable mood, bad temper* गैरमर्जी *f.*, गैरतन्बेत *f.*, I. temper, anger राग *m.* I. turn, an unkind act दुष्टपणा *m.*, दुष्टपणाचें कृत्य *n.*, वाईट काम *n.* I. will गैरमर्जी *f.*, दुष्टार्ह *f.*, दुष्टावा *m.*, तिटकारा *m.*, द्वेषबुद्धि *f.*, द्वेष *m.*, तिरस्कार *m.* I. *n. evil of any kind* as, (a) *evil, misfortune, calamity* अनिष्ट *n.*, अरिष्ट *n.*, संकट *n.*, दुर्दैव *n.*, विपत्ति *f.*, दुर्भाग्य *n.*, अपाय *m.* (b) (in a moral sense) *wickedness, depravity, wrong* दुष्टपणा *m.*, द्वाडपणा *m.*, दुष्टता *f.*, दुराचार *m.*, पाप *n.*, अवनति *f.*, भ्रष्टता *f.* (c) दुःख *n.*, रोग *m.*, व्याधि *f.* I. *adv. not well, not rightly* वाईट, खराब, कमकुवतपणानें. २ *with difficulty* जुलमानें, जुलमावर, कसाबसा. Ill-according, I.-agreeing *a.* न जुळणारा, अजोड, विजोड, विलग. Ill-behaved *a.* वाईट चालीचा, बदचालीचा, बेताल, बेचालीचा, दुर्वृत्त, दुर्विनीत, दुराचरणी, &c. Ill-being *n.* अकल्याण *n.*, अहित *n.*, अश्रेय *n.*, अकुशल *n.* Ill-betokening, I.-boding, I.-omened *a.* अभद्र, अमंगल, कुलक्षणी, दुर्लक्षणी. Ill-formed *a.* वेडौल, Ill-looking *a.* कुरूप, विरूप, विद्रूप, वेडाविद्रा. Ill-matched *a.* विजोड, सरसनिरस. Illness *n.* *disease, sickness* रोग *m.*, दुखणें *n.*, आजारीपणा *m.*, आजार *m.*, प्रकृत्यस्वास्थ्य *n.* २ *wrong moral conduct* कुनीति *f.*, अनीति *f.* दुष्टार्ह *f.*, दुष्टता *f.* Ill-spoken *a.* तोंडाचा फटकळ, फटकळ तोंडाचा, वाग्दुष्ट, दुर्भाषी *f.*, अभद्रभाषी. Ill-starred *a.* फुटक्या नशीबाचा, कमनशिबाचा, भय्या कपाळाचा, भय्या. Ill-toned *a.* बदसूर, बेसूर, अपस्वर.

I'll (il) contraction of *I will* or *I shall*.

Illapse (il-laps') [L. *illapsus*, pa. p. of *illabor* -il,

in, into, and labor, to slip, to slide.] v. i. to fall or glide, to pass (usually followed by into) (आंत) जाणे -पडणे, शिरणे, उतरणे, घसरणे. I. n. a gliding in अंतर्प्रवेश m. २ (also) a sudden descent or attack अधोगति f (lit.), चाल f, दौड f, स्वारी f.

Illation (il-lā'shun) [Fr. — L. illatio, a bringing in, a logical inference — infero, illatum -il, in into, and ferre, to bear.] n. the act of inferring (from premises or reasons) तर्क बांधणे n -काढणे n. २ inference, deduction, conclusion तर्क m, अनुमान n, अनुमिति f. Il'lative a. relating to illation तर्काचा, अनुमानविषयक. (b) denoting illation (as the words then, therefore, (&c.) अनुमानवाचक, तर्कबोधक. २ that may be inferred, inferential तार्किक, आनुमानिक, तर्काने बांधलेला, अनुमानाने काढलेला. [ILLATIVE CONVERSION आनुमानिक परिवर्तन n. I. SENSE आनुमानिक अर्थ m.] I. n. gram. an illative particle अनुमानवाचक अव्यय n. Il'latively adv. तर्काने, अनुमानाने, अनुमानरीत्या.

Illaudable (il-lawd'a-bl) [In, not + Laudable.] a. not praise-worthy, worthy of censure अप्रशंसनीय, अस्तुत्य, अश्लाघ्य, निंद्य, दूषणीय.

Illegal (il-lē'gal) [L. in not, & Legal.] a. contrary to law बेकायदेशीर, कायद्याविरुद्ध, गैरकायदा, गैरकायद्याचा, अशास्त्र, स्मृतिविरुद्ध, विधिविरुद्ध, राजनिषिद्ध, व्यवहारविरुद्ध, न्यायविरुद्ध, अधर्म्य, अन्याय्य. Ille'galise v. t. to render illegal or unlawful बेकायदेशीर -अशास्त्र ठरविणे. Illegal'ity n. the condition of being illegal बेकायदेशीरपणा m, गैरकायदेशीरपणा m, शास्त्रविरोध m, व्यवहारविरोध m, अशास्त्रता f. Ille'gally adv. बेकायदेशीरपणाने, गैरइनसाफाने, गैरकायद्याने.

Illegible (il-lej'i-bl) [L. in not & Legible.] a. that cannot be read, indistinct वाचायास अवघड -कठीण, गिचमीड, दुर्वाच्य, अपठनीय, पठनाक्षम, अस्पष्ट. Illeg'ibly adv. गिचमीडपणाने, न वाचतां येईल अशा रीतीने. Illeg'ibleness, Illegibil'ity n. गिचमीडपणा m, दुर्वाच्यता f, न वाचतां येण्यासारखी स्थिति f.

Illegitimate (il-le-jit'i-māt) [L. in not & Legitimate.] a. not according to law कायद्याविरुद्ध, शास्त्रविरुद्ध. २ not born in wedlock अनौरस, जारजन्माचा, जारज, विजात, दासीपुत्र, कौलटेय, बंधकीसुत, उपस्त्रीसुत, बंधुल, अशास्त्रजात, अकरमाशा, व्यभिचारज, अधर्मजात, अपत्नीजात, अदंपतीजात. ३ not properly reasoned or inferred तर्कशास्त्रविरुद्ध. ४ not genuine कमअस्सल, अनौरस. Illegit'imately adv. अनौरसपणाने, शास्त्रविरुद्ध. Illegit'itimacy n. अनौरसता f, जारजता f, शास्त्रविरुद्धता f, विजन्म m, विजन्मता f.

Illiberal (il-lib'er-al) [L. in not and Liberal.] a. niggardly अनुदार, कृपण, चिकु, अदानशील. २ mean अनुदार, नीच, हलकट, क्षुल्लक. ३ rude अशिक्षित. ४

narrow अनुदार, अप्रशस्त मनाचा, क्षुद्रमनस्क. Illib-
erally adv. अनुदारपणानें, क्षुद्रमनानें. Illiberal'ity
n. अनुदारपणा m, अप्राशस्त्य n.

Illicit (il-lis'it) [Fr. -L. illicitus -in not and lic-
itus pa. p. of licere to be allowable.] a. not allow-
able, unlawf. निषिद्ध, मनार्हचा, गैरशिस्त, व्यवहार-
विरुद्ध. I. intercourse अगम्यागमन n. Illic'itly adv.
निषिद्धपणानें. Illic'itness n. निषिद्धता f.

Illimitable (il-lim'it-a-bl) [L. in not and Limita-
ble.] a. that cannot be bounded, infinite ज्याची
मर्यादा करितां येत नाही असा, अमर्याद, निस्सीम,
अपार. Illim'itably adv. अमर्यादपणानें. Illim'ita-
bleness n. अमर्यादता f, अपारता f.

Illision (il-lizh'un) [L. illisio -in in, upon and
laedere to dash, to strike.] n. the act of striking or
dashing against आदळणें n, आपटाआपट f.

Illiterate (il-lit'er-āt) [L. in not and Literate.]
a. not learned, uninstructed, ignorant निरक्षर,
अक्षरशून्य, अनक्षर, अविद्य, विद्याशून्य, विद्याविहीन.
Illit'eracy n. अक्षरशून्यता f, निरक्षरता f. २ a blund-
er चूक f, अज्ञानाचें उदाहरण n. Illit'erateness n.
अक्षरशून्यता f. Illite'rately adv. अक्षरशून्यतेनें.

Illogical (il-loj'i-kal) [L. in not and Logical.] a.
contrary to the rules of logic तर्कशास्त्रविरुद्ध, प्रमाणा-
सिद्ध, अतार्किक, अयुक्तिक, युक्तिविरुद्ध. २ ignorant
of the rules of logic तर्कशास्त्राचे नियम न जाणणारा,
तर्कशास्त्रानभिज्ञ. Illog'ically adv. तर्कशास्त्रविरुद्ध.
Illog'icalness n. तर्कशास्त्रविरुद्धता f, अतार्किकता f.

Illude (il-lūd') [L. illudo, illusum -in, upon, and
ludere, to play.] v. t. to play upon by artifice
युक्तीनें फसवणें भुलवणें, ठकविणें. २ to excite and
disappoint the hopes of (थापा मारून) नाहीं लावणें.
Illu'sion n. mockery, deceptive appearance, false
show भ्रम m, मोह m, भूल f, माया f, मोहजाल n,
इंद्रजाल n. २ (hence) enchantment जादू f. ३ phy-
siol. erroneous perception (खऱ्या वस्तूच्या ठिकाणीं

भलतीच कांहीं तरी वस्तु असण्याचा) भ्रम m. ४ philo.
विप्रलंभ m, माया f, भ्रम m. [I. OF MOTION AND
MOVEMENT गतिमाया f. I. TACTIA स्पर्शमाया f. VISUAL I.
दृश्यमाया f.] Illu'sionable a. मोह पडणारा, भुलणारा.

Illu'sionist n. a visionary dreamer दृष्टिमायेमुळें
स्वप्नवत् स्थितींत असणारा मनुष्य. Illu'sive a. माया-
मय, मायारूप, मायावंत, मिथ्या, फसवणुकीचा, कपटी,
पेंद्रजालिक, मोहाचा. २ (law.) फसवणुकीचा, खोटा.
Illu'sively adv. मायावीपणानें, फसवेगिरिनें. Illu'-
siveness m. मायावीपणा m, कपट n, खोटेपणा m,
भ्रामकता f. Illu'sory a. deceiving by false show,
deceitful, false मायावी, फसविणारा, भ्रामक.

Illuminate (il-lū'min-āte) [L. in upon and lumi-
nare to cast light.] v. t. to throw light on, to
supply with light (वर) प्रकाश पाडणें, प्रकाशित

करणे. २ to light up, to decorate with artificial lights रोशनाई f. -आरास करणे, दिपमाळा लावणे, 'लाइट' करणे. ३ to adorn as a book or page with borders or initial letters in colours and gold पत्र-रंजन करणे. ४ to make plain or clear प्रकाश पाडणे, सुगम-विशद-स्पष्ट करणे; as, to I. a text. Illuminated pa. t. Illumina'ting pr. p. Illumina'tion n. प्रकाशित करणे n, प्रकाश पाडणे n. a display of lights रोशनाई f, दीपोत्सव m. ३ adornment of manuscripts or books with coloured lettering or illustrations पत्ररंजन n. ४ (theol.) enlightening influence ज्ञानचक्षु उघडणे n, आत्मप्रबोधन n. Illu'mina-tive a. प्रकाश पाडणारा, प्रकाशक. Illu'minator n. प्रकाशक. २ पुस्तके किंवा पत्रे यांवर अलंकार काढणारा. ३ प्रकाश एके ठिकाणी करणारा आरसा किंवा कांच. Illume, Illumine, Same as Illuminate.

Illustrate (il-lus'trāt) [L. illustratum, to light up.] v. t. to make clear, bright, or luminous प्रकाशित करणे, (-वर) प्रकाश उजेड पाडणे, प्रकाशणे; as, "Here, when the moon illustrates all the sky." २ to make clear to the mind, to explain (अलंकार, तुलना, दृष्टांत, दाखला इ०कांच्या सहाय्याने) समजेसे करणे, स्पष्ट करणे, उघड करणे -करून सांगणे, फोड करणे g. of o., व्याख्या करणे. ३ to adorn with pictures चित्रांनी सुशो-भित-मंडित-भूषित करणे; as, "To I. a book or a sub-ject". (b) to elucidate with pictures (चित्रे घालून) सचित्र करणे; as "To I. a history." Illus'trated a. प्रकाशित, चोषित. २ स्पष्ट-उघड केलेला, सोडवून दाखविलेला, फोड केलेला. ३ चित्रयुक्त, चित्रे घातलेला, चित्रे जोडलेला, सचित्र; as, "An I. weekly or cata-logue". Illustration n. -the act प्रकाशन n. (b) स्पष्टीकरण n, सचित्रीकरण, आविष्करण. n. २ that which illustrates, an example स्पष्टीकरण n, दाखला m, दृष्टांत m, उदाहरण n, इ०. ३ a picture or diagram चित्र n, आकृति f. Illus'trative a. प्रकाशक. २ स्पष्टी-करणात्मक, स्पष्ट करणारा, खुलासा -फोड करून देणारा, स्पष्टीकरणोपयुक्त, दृष्टांताचा. Illus'trator n. प्रकाशक. २ स्पष्टीकरणकर्ता m. Illus'trious a. brilliant, lumi-nous प्रकाशमान, दीप्तिमान्, तेजोमय, तेजस्वी, दीप्त. २ morally bright, noble, distinguished, conspicuous प्रसिद्ध, सुप्रसिद्ध, वैभवशाली, विख्यात, कीर्तिमान्. २ conferring honour, renowned कीर्तिकर, यशस्कर, गौरवयुक्त, उत्कृष्ट, नामी; as, "I. deeds." Illu'-triously adv. Illus'triousness n. greatness, glory, fame श्रेष्ठता f, श्रेष्ठपणा m, मोठेपणा m, वैभव n, प्रतिष्ठा f, कीर्ति f, नांव n. २ सुप्रसिद्धता f.

I'm. A contraction of I am.

Image (im'āj) [Fr. -L. imago, an image, from root of imitor, to imitate.] n. a likeness, a statue, an effigy प्रतिमा f, प्रतिरूप n, बाहुली f, पुतळा m, पुतळी, (एखाद्या वस्तूचे) हुबेहुब चित्र n-तसधर f, प्रति-

विंब n. २ the likeness of anything to which worship is paid, an idol देवताप्रतिमा f, मूर्ति f. [GRAVEN I. कोरीव मूर्ति f. MOLTEN I. ओतीव मूर्ति f.] ३ a representation (of anything) in the mind, a picture in the imagination, a conception, an idea मनःकल्पना f, कल्पना f, भास m, आभास m. ४ (Rhet.) a picture, example, or illustration, often taken from sensible objects, and used to illustrate a subject (usually an extended metaphor) (सादृश्या-सार्थी घेतलेला) दाखला m, उदाहरण n, दृष्टांत m, रूपक n. ५ Opt. the figure of any object formed by the rays of light प्रतिविंब n, (or briefly) विंब n. [AFTER I. आगन्तुक प्रतिविंब n. MULTIPLE I. विविध प्रतिविंबे n. pl., REAL I. वास्तविक-खरें प्रतिविंब n. VIRTUAL I. अवास्तविक-अदृष्ट-भ्रामक प्रतिविंब n.] I. e. l. to form an image of (-ची) मूर्ति f -प्रतिमा f -पुतळी f. बनविणे, बाहुली तयार करणे, (सादृश्यपूर्ण) चित्र काढणे; as, "The still lake imaged the shore". २ to form a likeness of in the mind, to imagine कल्पना करणे -बांधणे. Im'agery n. (orig.) imitation work, images in general मूर्ति f. pl., प्रतिमा f. pl.; as "Painted imagery". २ (fig.) unreal show सोंग n, ठोंग n, बतावणी f, पोकळ डौल m. ३ the work of the imagination, mental pictures मानससृष्टि f, कल्पनासृष्टि f, कल्पना f, मनोराज्य n. ४ rhetorical decoration in writing or speaking काल्पनिक-भालंकारिक वर्णन n, -चित्र n. (एखाद्या विषयाचें हुबेहुब चित्र डोळ्यांपुढें उभें करणारें) जोरदार वर्णन n. Imag'inable a. कल्पना करितां येण्याजोगा, कल्पनीय, कल्प्य. Imag'inableness n. कल्पनीयता f. Imag'inarily adv. कल्पनेमध्ये, मनोराज्यांत. Imag'inariness n. unreality काल्पनिकपणा m, अवास्तवता f. Imag'in-ary a. existing only in imagination, not real काल्पनिक, कल्पित, कल्पनासिद्ध, कल्पनाकृत, मनःकल्पित, मानसिक, मनोराज्यांतील, अवास्तव, खोटा, असत्य, मिथ्या, मायामय. ३ math. impossible काल्पनिक. Imaginary n. alg. काल्पनिक संख्या f. Imag-ina'tion n.—the act. कल्पना करणे n -बांधणे n. २ the faculty of making images in the mind कल्पनाशक्ति f, कल्पना f. ३ that which is imagined, a mental image, conception कल्पना f, भावना f, विचार m. (?), संकल्प m. [EVIL I. कुकल्पना f, कुतर्क m, कुसृष्टि f.] ४ a contrivance कल्पना f, युक्ति f, जुगूत f. Imag'inative a. proceeding from the im-agination कल्पनेचा, कल्पनेनें केलेला, कल्पनेपासून निघालेला, काल्पनिक, कल्पनोद्भूत; as, "An I. art". २ full of imagination, creative, given to imagining कल्पक, कल्पनाचतुर, कल्पनापटु, कल्पनाकुशल, कल्पना-बाज, कल्पनादार; as, "Milton had a highly imagin-ative, Cowley a very fanciful mind". Imag'inative-ly adv. काल्पनिकपणानें. २ कल्पकतेनें. Imaginative.

ness n. कल्पनिकपणा m. २ कल्पकता f, कल्पनाचातुर्य
 " -कौशल्य " -पटुत्व " , कल्पनायाजपणा m. Imag'ine
 v. t. to form an image of in the mind, to conceive
 कल्पिणे, मनांत आणणे, (-ची) कल्पना करणे, डोळ्यां-
 समार (मनानें) उभें करणे. २ to think, to represent
 to one's self (आपल्याशीं) विचार करणे, विचार करून
 पाहणे, मनाशीं ताहून पाहणे. ३ to contrive or devise
 (-चा) बेत करणे, घाट घालणे, (युक्ति) योजणे, योजून
 -शोधून काढणे, चिंतणे, चिंतन करणे : as, "How long
 will you imagine mischief against a man?" I.
 v. २. विचार करणे. २ to think, to suppose वाटणे in.
 con. with ला of s., मानणे, समजणे. Imag'iner n.

Imagine (im-aj'in) See under Image.

Imago (i-mā'gō) [L.] n. an image मूर्ति f, प्रतिमा
 f. २ Zool. the last or perfect state of insect life,
 when the case covering it is dropped, and the in-
 closed being or 'image' comes forth किड्याचें पूर्ण-
 स्थितीचें स्वरूप n.

Imbank, Same as Embank, which see.

Imbecile (im'be-sēl) [Fr. imbecile — L. imbecillus;
 origin unknown. See Embezzle.] a. destitute of
 bodily strength, feeble, impotent नेभळट, नेभळा,
 नबळा, दुर्बल, दुबळा, अशक्त, हीनशक्तिक, फुसका, ह्मीब.
 २ (esp.) feeble-minded, mentally weak न्यूनबुद्धि,
 बुद्धिहीन, हीनबुद्धि, क्षीणबुद्धि, नेभळट, नेभळा, जन्माचा
 वेडसर. I. n. दुबळा -अशक्त, ह्मीब माणूस. २ बुद्धिहीन
 माणूस. Imbecil'ity n. feebleness : (a) -of body.
 दुर्बलता f, दुर्बळपणा m, नबळेपणा m, अक्षमता f, क्लेश्य
 n. (b) -esp. of mind. न्यूनबुद्धित्व " , मानसिक दौर्बल्य
 n, जन्माचा वेडसरपणा m.

Imbed (im-bed') [Eng. in, into and Bed.] v. t.
 आंत ठेवणे, घालणे.

Imberbis (imberb'is) [L.] a. bot. beardless, devoid
 of hair निर्लौम.

Imbibe (im-bib') [Fr. — L. imbibere -in, in, into,
 and bibere, Sk. पिबू. to drink.] v. t. to drink in, to
 absorb पिणे, शोषणे, पिऊन -शोषून घेणे, शोषण n, करणे
 g. of o. २ to receive or absorb into the mind and
 retain ग्रहण करणे g. of o., (मनांत) धारण करणे, ऐकून
 ध्यानांत घेणे, मनांत ठसविणे -धिंविणे -पक्कें बसविणे
 जडणे in. con. घेणे. Imbib'er n. Imbibati'on n.
 शोषण n. २ ग्रहण.

Imbitter (im-bit'er) [E. in & Bitter.] v. t. to
 make bitter कडू करणे. २ to exasperate खिजवणे,
 चेतवणे. ३ to render unhappy दुःखमय -दुःखद करणे.

Imbitt'er-er n. Imbitt'erment n.

Imbody (im-bod'i) See Embody.

Imholden (im-böld'n) See Embolden.

Imborder (im-bor'der) See Emborder.

Imbosom (im-booz'um) See Embosom.

Imboss (im-bos') See Emboss.

Imbowel (im-bow'el) See Embowel.

Imbricate, Imbricated (im'brī-kāt,-ed) [L. imbricatus, pa. p. of imbricare, to cover with tiles -imbrex a gutter-tile -imber, a shower.] a. bent like a gutter-tile गटारावरील कौलासारखा वांकलेला. २ bot. overlapping each other like tiles on a roof घरावरील कौलांच्या रचनेसारखा. Im'bricate v. t. कांठ एकावर एक चढवून लावणे. Imbrica'tion n. an overlapping of the edges कांठ एकावर एक चढणे n, अतिव्याप्ति f. २ (hence) intricacy of structure भानगडीची रचना f, गुंतागुंत f.

Imbroglia (im-brōl'yō) [Italian. See verb Broil and Cf. Embroil.] n. an intricate plot in a romance or drama भानगडीचे कथानक n, (संविधानक सुव्यवस्थित नसल्यामुळे झालेली) कथानकाची गुंतागुंत f, गुंतागुंतीचा भाग m. २ a perplexing state of matters, a complicated or serious misunderstanding घोंटाळ्याची स्थिति f, घोंटाळा m, भानगड f, (घोंटाळा माजविण्यासारखी) मोठी गैरसमजूत f; as "Wrestling to free itself from the baleful imbroglia."

Imbrown (im-brown') [E. Im, in, and brown.] v. t. to make brown, to darken, to obscure पिंगट -फिका करणे, अंधुक -धुकट करणे, काळोखी लावणे.

Imbrue (im-brōo') [O. Fr. embruer -L. bibere, Sk. पिब् to drink.] v. t. (causal of Imbibe) to wet or moisten, to soak, to drench (esp. in blood) ओला करणे, भिजविणे, (रक्तांत) भरवणे, भिजवून चिंब करणे. Imbrue'ment n. भिजविणे n. २ ओलेपणा m, आर्द्रता f.

Imbue (im-bū') [L. imbue -in², and root of bibere Sk. पिब् to drink.] v. t. to cause to drink or absorb, to tinge deeply, to moisten शोषून घेण्यास लावणे, (-आंत) भिजविणे, छटा f. देणे, (-नें) व्याप्त -विशिष्ट -युक्त -पूर्ण &c. करणे. २ to cause to imbibe (as the mind), to impress (मनावर) ठसा उठविणे g. of o., बिंबविणे. Imbu'ed pa. t. & p. p. Imbue'ment n. पक्का ठसा उठविणे n, भिजविणे n. २ a deep tincture पक्का रंग m.

Imitate (im'i-tāt) [L. imitari, imitatus, to imitate.] v. t. to copy, to strive to be the same as, to follow (a model, example &c.) अनुकरण करणे g. of o., कित्ता m -वळण n -घेणे -गिरविणे g. of o., अनुसरणे, चाल घरणे g. of o. २ to produce a likeness of, to copy (-ची) हुबेहुब नकल बनविणे -करणे -उतरणे, घाटणी f -घाटी f -आणणे g. of o. ३ (hence) Im'itabil'ity n. अनुकरणीयता f. Im'itable a. अनुकरण करतां येण्यासारखा, नकल करतां येण्यासारखा, अनुकरणीय, अनुसरणीय, उदाहरण घेण्याजोगा. Im'itableness n. अनुकरणीयता f. Im'itated pa. a. उतरलेला, अनुकृत, अनुसृत, अनुकरण केलेला. Imita'tion n. -the act अनुकरण करणे n, उदाहरण घेणे n, अनुकरण n, अनुवृत्ति f, अनुवर्तन n, अनुकृति f, अनुकार m.

३ likeness, resemblance सादृश्य *n*, नकल *f*, उतारा *m*,
 (हुबेहुब) प्रतिमा *f*, प्रतिकृति *f*. N. B.:—Imitation
 is often used adjectively to characterize things
 which have a deceptive appearance, simulating
 the qualities of a superior article (oppo. to *real*
 or *genuine*); as, *imitation lace* = खोटा -नकली जर.
 Im'itational *a*. अनुकरणप्रिय; as, "I. propensities."
 Im'itative *a*. inclined to imitate अनुकरणप्रिय, अनु-
 गामी, अनुकरणकरणारा, अनुकारी, अनुकरणशील, गता-
 नुगतिक; as "Men are I." = लोक गतानुगतिक आहेत.
 २ *formed after a model* नमुन्याप्रमाणे तयार केलेला
 -बनविलेला, अस्सलबरहुकूम. (b) (also) नकली,
 खोटा. ३ *having resemblance to something else*
 अनुकरणोद्भव; as, "I. colours, habits, &c." I. word
gram. अनुकरणवाचक शब्द *m*. I. verb अनुकरणधातु
m. Im'itatively *adv*. Im'itateness *n*. Im'itator
n. अनुकरण करणारा, अनुकर्ता *m*, नकल करणारा.

Immaculate (im-mak'ū-lāt) [L. *immaculatus* -*im*
 (= *in*), not, and *maculatus*, p. p. of *maculare*,
 to spot -*macula*, a spot.] *a*. spotless, unstained,
 pure निष्कलंक, निर्मळ, निर्दोष, पवित्र, शुद्ध, स्वच्छ. २
limpid निर्मळ, विमल. ३ मैथुनपापविरहित. [I. CON-
 CEPTION (*Rom. Cath. Ch.*) अपौरुषेय गर्भाधान *n*.]
 Immac'ulately *adv*. निर्दोषपणानें. Immac'ulateness
 निष्कलंकत्व *n*, निर्दोषत्व *n*, निर्दोषपणा *m*, निष्पापता *f*.

Immailed (im-māld') [*Im* and *Mail*.] *a*. clad in
 armour शिरस्त्राण -कवच घातलेला. [अवर्धनीय.
 Immalleable (im-mal'ē-a-bl) *a*. not malleable

Immanent (im'a-nent) [L. *immanens*, -*entis*, pr. p.
 of *immanere* -*im* (= *in*), in or near, and *manere*,
 to remain.] *a*. remaining within, inherent, in-
 dwelling, intrinsic (oppo. to *emanent*, *transitory*
 &c.) अंतर्गत, अंतर्भूत, अंतर्भव, अनुस्यूत, आत्मगत,
 ओतप्रोत भरून राहिलेला, व्यापून राहिलेला. I. and
 transient activity आत्मगत आणि परगामी क्रिया *f*.
 Im'manence, Im'manency *n*. *philos.* inherēnce
 अंतर्भाव *m*, अनुस्यूतता *f*, ओतप्रोतता *f*, व्यापकता *f*;
 as, "Clement is mainly concerned in enforcing the
 I. of God."

Immanuel (im-man'ū-el) [Heb. *immānūēl* -*im*,
 with + *ānū*, us, and *ēl*, God.] *n*. *lit.* God with
 us, an appellation of Christ इमॅन्युएल *m*. हेँ सि-
 स्ताचें एक नांव आहे.

Immarginate (im-mār'jin-āt) [L. *im*, not, and *margo*,
marginis, border.] *a* *bot.* not margined or bordered
 अप्रांत, अधार, धाराहीन, अकच्छ.

Immateral (im-a-tē'ri-al) [Fr. -L. *in*, not, &
Material.] *a*. not consisting of matter, in-
 corporeal, spiritual अजड, अपार्थिव, अदेही, अमूर्त,
 अशरीरी, अमात्रक, अपांचभौतिक, निराकार, आत्मिक,
 आत्मरूप, आत्मरूपी; as, "Angels are spirits imma-

terial and intellectual". २ of no substantial consequences, unimportant अप्रधान, अप्रमुख, लघु, हलका, साधारण प्रतीचा, विनमहत्वाचा, क्षुल्लक, किरकोळपणा-सहा; as, "I. objection". Immaterialism *n.* the doctrine that immaterial substances or spiritual beings exist or are possible जडाभाववाद *m.*, चित्सत्तावाद *m.*, निराकारपदार्थास्तित्ववाद *m.*, बाह्यशून्यवाद *m.*, निराकारवाद *m.* ३ *philos.* (esp.) a system that maintains the immateriality of soul देहभिन्नात्मवाद *m.*, देहभिन्नात्ममत *n.*, आत्मास्तित्ववाद *m.* Immaterialist *n.* देहभिन्नात्मवादी *m.*, आत्मास्तित्ववादी *m.*, बाह्यशून्यवादी *m.* Immateriality *n.* अजडत्व *n.*, निराकारत्व *n.*, अमात्रत्व *n.*, अपांचभौतिकता *f.*, अप्राकृतिकत्व *n.* Immaterialise *v. t.* to render immaterial or incorporeal अमूर्तत्व देणे, निराकार बनविणे; as, "I. ed spirits." Immaterially *adv.* अमूर्तत्वाने, निराकारपणे. २ in an unimportant manner or degree क्षुल्लकपणाने, अप्रमुखत्वाने, थोड्या प्रमाणाने. Immaterialness *n.* See Immateriality.

Immature (im-a-tūr') [L. in, not, & Mature.] *a.* not mature, not ripe or perfect कोवळा, कच्चा, हिरवा, अपक्व, बाल, अप्रौढ, अप्राप्तयौवन. (b) (of understanding &c.) अप्रबुद्ध, अप्रगल्भ, बालिश, अधुरा, अर्धवट, कोता. २ come before the natural time, premature अकालिक; as, "I. death". Immatured' *a.* Same as above. Immaturely *adv.* अपक्वपणे, कच्चेपणाने. २ अप्रबुद्धपणे, अप्रगल्भतेने. Immatureness, Immaturity *n.* imperfectness, unripeness कोवळेपणा *m.*, कोवळीक *f.*, कच्चेपणा *m.*, अर्धवटपणा *m.*, अपक्वता *f.*, अपक्वपणा *m.*, अपक्वदशा *f.* २ अप्रगल्भता *f.*, अप्रगल्भपणा *m.*, बालिशता *f.* ३ अकालिकत्व *n.*

Immeasurable (im-mezh'ūr-a-bl) *a.* मोजतां येत नाही असा, मोजतां न येणारा, अपरिमेय, अमेय.

Immediate (im-mē'di-āt) [Fr. -L. in, not & medius, middle.] *a.* with nothing in the middle between two objects, close अव्यवहित, निरन्तर (*lit.*), निरवकाश. (a) (in respect to place) proximate लगतचा, निकट, जवळचा, भिडून असलेला. (b) (in respect to time) present, without delay तात्काळिक, लगेचचा, अचिर, तेव्हांचा, एव्हांचा, तत्क्षणिक, तत्कालचा, अव्यवहितकालिक. २ not acting by second causes, direct प्रत्यक्ष, साक्षात्चा, साक्षात्संबंधी; as, "An I. cause." [I. INFERENCE अव्यवहित अनुमान.] *n.* ३ *bot.* निकट, अनंतर (*lit.*). Immediacy *n.* immediateness अव्यवधान *n.*, व्यवधानराहित्य *n.*, साक्षात्संबंध *m.*, &c. Immediately *adv.* (-of place) proximately लागून, भिडून, निकटस्थाने. (b) (-of time) instantly लगेच, लागलाच, तत्काल or तात्काल, ताबडतोब, तत्क्षणीं. २ directly साक्षात्पणे. Immediateness *n.* अव्यवहितत्व *n.*, निकटपणा *m.*, निकटवर्तित्व *n.*, अनन्तरत्व *n.* २ साक्षात्संबंध *m.* ३ तत्कालिकत्व *n.*, तात्कालपणा *m.*

Immemorable (im-mem'ōra-bl) a. not memorable, not worth remembering विशेष रीतीने ध्यानांत न ठेवण्यासारखा, क्षुद्र, यःकश्चित्.

Immemorial (im-me-mō'ri-al) [Fr. -L. in, not & Memorial.] a. beyond the reach of memory, very ancient स्मृतिकालातीत, अस्मार्तकाळिक, आठवणीपलीकडचा, स्मरणातिक्रान्त, फार जुना, अतिप्राचीन, पुराण, अनादि. [I. SUCCESSION अनादिपरंपरा f. I. USAGE, CUSTOM, &c. अनादिपरंपराप्राप्त अनादिकालापासून चालत आलेली चाल f, किंवा वहिवाट f. FROM TIMES I. अनादिकालापासून.] Immemo'rially adv.

Immense (im-mens') [Fr. -L. immensus -in, not, & mensus, pa. p. of metior, to measure.] a. that cannot be measured, immeasurable, unlimited अमर्याद, अमेय, मोजतां न येणारा, निस्सीम (lit.), अपरिमेय. २ (in commonest use) very large, vast in extent अपार, अफाट, अवाह्य, बहुत, फारच, भारी, रगड, पुष्कळ, प्रचंड, अजस्र. Immense'ly adv. infinitely अनन्त पटीने, पुष्कळ पटीने, पुष्कळ, बहुत, कितीतरी. Immense'ness, Immens'ity n. immeasurable or limited extent, infinity अमर्यादपणा m. (lit.), अमर्यादत्व n, अपरिमेयत्व n, आनंत्य n. [I. infinite space महाकाश n, FILLING OF I. त्रैलोक्यविस्तार m. THAT FILLETH I. त्रैलोक्य-व्यापी -व्यापक.] २ greatness अफाटपणा m, अवाह्यपणा m, बहुतपणा m.

Immensurable (im-mens'ūr-a-bl) [Fr. -L. in, not, and mensurabilis -metior, to measure.] a. See Immeasurable. Immensurabil'ity n. अपरिमेयता f.

Immerge (im-mèrj') [L. in, into, and mergere, mersus, to plunge.] v. t.. See Immerse below. Immerg'ed p. t.

Immerse (im-mèrs') [See Immerge above.] v. t. to plunge something into (esp. into a fluid), to dip, to sink बुडविणे, डुबविणे, मज्जित करणे, मज्जन-निमज्जन करणे g. of o. २ to engage deeply, to overwhelm गुंग -गरक -मग्न -निमग्न करणे, (मन किंवा लक्ष) पुरे ओढून वेधून घेणे -गुंतवणे; as, "To be I.ed in the enjoyments of life." ३ math. मग्न -निमज्जित करणे. Immersed' p. p. & a. बुडवलेला, मज्जित, निमज्जित, अवगाहित. २ गुंग, गरक, गर्क, निमग्न, मग्न, गढलेला, गढून गेलेला, तल्लीन, आप्त (in comp. & in fig. uses; as, शोकाप्त). Immer'sion n. a sinking within a fluid : (a) -the act बुडविणे n, निमज्जन n. (b) -the state स्नान n, अवगाहन n, बुडी f, मज्जन n. २ the state of being deeply engaged, absorption निमग्नता f, तल्लीनता f, लय m, गुंगी f, तन्मयता f. ३ astron. the disappearance of a celestial body (oppo. to emersion) अस्त m, निमज्जन n, निमीलन. [EASTERN I. पूर्वास्त m. WESTERN I. पाश्चिमास्त m.]

Immethodical (im-me-thod'ik-al) [L.-in, not, & Methodical.] a. without method or order, irregu-

lar अपद्धतिक, ठराविक पद्धत नसलेला, विनाशिस्तीचा.
Immethod'ically adv. पद्धत सोडून. Immethod'icalness n. अपद्धतिकता f, गोंधळ m, क्रमाभाव m.

Immigrate (im'i-grāt) [L. immigrare, in, into and migrare, to remove. See Migrate.] v. i. to migrate or remove into a country of which one is not a native, for the purpose of permanent residence (स्वदेश सोडून) परदेशीं रहावयास जाणे, (वसाहत करण्यासाठी) देशांतरीं जाणे, देशांतर करणे. N.B. :- Note the distinction between emigrate and immigrate. Imm'igrant n. one who immigrates (the correlative of emigrant) परदेशीं रहावयास जाणारा, देशांतर करणारा. Immigra'tion n. (स्वदेश सोडून केलेला) देशांतरप्रवेश m, परदेशवास m, वसाहतीकरितां परदेशांत जाणे n, परदेशगमन n.

Imminent (im'i-nent) [L. imminens, -entis -in, upon, and minere, to project.] a. near, at hand, impending, threatening to occur immediately (said esp. of misfortune or peril) जवळ येऊन ठेपलेला, अगदीं जवळचा, खटलेला, नेटलेला, आसन्न. २ full of danger, menacing, perilous धोक्याचा, भयाचा, जोखमाचा, संकटमय; as, "Hairbreadth escapes in the imminent deadly breach." Im'minence n. the condition of being imminent आसन्नवर्तित्व n, निकटवर्तित्व n. २ impending evil or danger जवळ येऊन ठेपलेलें संकट n -अरिष्ट n -भय n -धोका m. Im'minently adv.

Immiscible (im-is'i-bl) a. not capable of being mixed

अमिश्रणीय, अमेलनीय, अमेल, मिश्रण करितां न येणारा.
Immit (im-mit') [L. in, into, and mittere, to send.] v. t. to send into, to inject (correlative of emit) आंत घालणे -भरणे. Immis'sion n. आंत घालणे n-भरणे n, अन्तःक्षेप m. Immit'ted pa. t.

Immitigable (im-mit'i-ga-bl) [L. in, not, & mitigate, to mitigate.] a. not capable of being mitigated, softened, or appeased कमी करतां न येण्यासारखा, शांत करतां न येण्यासारख्या. Immit'igably adv.

Immobility (im-mo-bil'i-ti) [Fr. -L. in, not, and Mobility, which see.] n. the being immovable अचलता f, अचलपणा m, निश्चलता f, स्थिरपणा m, स्थाणुत्व n. Immo'bile a. immovable, fixed अचल, अचळ, स्थिर, दृढ, स्थाणु. Immob'ilise v. t. अचल करणे, स्थैर्य आणणे, घट्टस्थिर बसवणे.

Immoderate (im-mod'er-āt) [L. in, not, and Moderate.] a. not moderate, exceeding proper limits अनेमस्त, अतिमर्याद, मर्यादातिक्रम करणारा, नेमस्तप्रमाणाबाहेरचा. Immod'erately adv. अनेमस्तपणाने, मर्यादातिक्रम करून. Immod'erateness n. अनेमस्तपणा m, मर्यादातिक्रम m, प्रमाणाधिक्य n, बेहदपणा m, बेहद f, अतिरिक्तपणा m, फाजीलपणा m, बेसुमारपणा m. Immodera'tion n. want of moderation नेमस्तपणाचा अभाव m, अनेमस्तपणा m.

Immodest (im-mod'est) [Fr. -L. in, not, and Modest.] a. wanting shame or delicacy, impudent, indecent, indelicate निर्लज्ज, निलाजरा, धृष्ट, दांडगा, बेशरम, लज्जाहीन-शून्य, विलज्ज. Immod'estly adv. निर्लज्जपणानें, बेशरमपणानें. Immod'esty n. indecency निर्लज्जपणा m, निलाजरेपणा m, बेशरमपणा m, धृष्टता f, दांडगेपणा m, औद्धत्य n.

Immolate (im'o-lāt) [Lit. 'to sprinkle meal on a victim'; L. immolare -in, upon, and mola, meal.] v. t. to offer in sacrifice, to kill as a sacrificial victim (यज्ञांत) हवन-करणें, बलिदान करणें, बलि देणें g. of o. Immola'tion n. हवन n, बलिदान n, बलि m, आहुति f. Immola'tor n. हवन करणारा.

Immoral (im-mor'al) [Fr. -L. in not, and Moral.] a. not moral, inconsistent with good morals or with what is right, wicked, unjust, vicious: (a) (of persons) अनीतिमान्, दुराचरणी, दुराचारी, अनाचारी, असदाचरणी, दुष्ट, कर्मदुष्ट, दुष्कर्मी, दुर्वृत्त, दुश्चरित्र. (b) (of acts or deeds) अनीतीचा, अन्यायाचा, दुराचाराचा, अनाचाराचा, असाधु. Immoral'ity n. vice अनीति f, दुराचार m, दुराचरण n, असदाचरण n. २ an immoral act or practice दुष्कर्म n, अनाचार m, अधर्म m, दुष्कृत्य n. Immor'ally adv. अनीतीनें, दुराचारानें, अधर्मानें. २ wickedly दुष्टपणानें.

Immortal (im-mor'tal) [Fr. -L. in, not, and Mortal.] a. not mortal, exempt from death, imperishable अमर, अमर्त्य, अजरामर, मरणमुक्त, मरणातीत, अविनाशी, नाश न पावणारा, मरण न येणारा-पावणारा, अक्षय. [THE I.S मरुद्गण]. २ connected with, or pertaining to, immortality अक्षय्य, निरंतरचा, अखंड, सततचा; as, "I have I. longings in me." ३ never to be forgotten, imperishable अमर, अचिर, शाश्वत, अढळ, अजर, चिरस्थायी, चिरस्मरणीय, अविस्मरणीय; as, "An I. name, fame &c." I. n. अमर, चिरंजीव. Immortal'ity n. Immor'talise v. t. अमर अजरामर &c. करणें. २ to exempt from oblivion, to perpetuate in fame (-चें) (नांव-कीर्ति) अजरामर करणें, चिरस्थायी करणें, चिरस्थायीपणा आणणें. Immortal'ity n. unending existence, exemption from death अमरत्व n, अमर्त्यत्व n, अजरामरपणा m, अमरपणा m, अमृत्यु m, मरणमुक्तता f. [WRIT OF I. अमरपत्र n, अमरपट m, अमरपट्टा m.] २ exemption for oblivion, perpetuity चिरस्थायीपणा m, चिरस्थायित्व n, अढळपणा m, चिरस्मरणीयता f, शाश्वती f. Immor'tally adv. अमरत्वानें, कायमपणानें.

Immovable (im-mōōv'a-bl) [Fr. -L. in, not, and Movable.] a. firmly fixed, steadfast, fast, unalterable, unchangeable: (a) (used of material things) अचल, निश्चल, अचर, अढळ, पक्का, मजबूत बसलेला, न हालणारा. (b) (used of the mind or will) निश्चल, न चलणारा-चलणारा, न फिरणारा, ठाम, खंबीर,

निश्चयी, निश्चयाचा, धीराचा, धीर (*adj.*), न पालटणारा
 बदलणारा. २ *not capable of being moved or affected
 in feeling, unimpressible* अविकारी, अव्यय, पाझर न
 फुटणारा, न द्रवणारा, द्रव न येणारा, कठिण, ताठ (मन),
 घट्ट (मन). ३ (*law*) स्थावर. I. *n.* स्थावर वस्तु *f.*
 २ *pl. (law)* lands and things adherent thereto by
 nature स्थावर इस्टेट *f.* चीजवस्तु *f.* -माल *m.* -माल-
 मिळकत *f.* Immov'ableness *n.* स्थावरपणा *m.*, अच-
 लता *f.* २ निश्चलता *f.*, निश्चळपणा *m.* ३ काठिण्य *n.*, ताठ-
 पणा *m.*, (मनाचा) घट्टपणा *m.* ४ (*law*) स्थावरपणा *m.*
 Immov'ably *adv.* अढळपणाने, कायमपणाने, दृढत्वाने.

Immunity (im-mūn'i-ti) [Fr. -L. *im* (=in), not,
 and *munis*, serving, obliging; cf. *munus*, service,
 duty.] *n.* freedom from any obligation or duty,
 a particular privilege सूट *f.*, मोकळीक *f.*, माफी *f.*,
 सोड *f.*, सोडवणूक *f.* २ *freedom, exemption* मुक्ति *f.*,
 राहित्य *n.*, अभाव *m.*, मुक्तता *f.*, मोचन *n.*; as, "I. from
 error, danger, exertion, &c." The sense is brought
 out by prefixing अ or अन् before a word; as,
 अभय, अपाप, अनायास. ३ *med. protection by inocu-
 lation* (एखाद्या रोगापासून) निर्भयता *f.* Immune' *a.*
exempt: (a) सुटा, सुटलेला, मोकळा, माफी मिळा-
 लेला. (b) रहित. (c) (एखाद्या रोगापासून) निर्भय.

Immure (im-mūr') [Fr. -L. *in*, in, and *murus*,
 a wall. याचा मूळ अर्थ '(-च्या) सभोवती भिंत घालणे
 बांधणे' असा होता.] *v. t.* to wall in, to shut up,
 (hence) to imprison (भिंतीच्या आंत) कोंडणे,
 कोंडून ठेवणे, तुरुंगांत घालणे -टाकणे, अटकेंत ठेवणे,
 कैद करणे. Immure'ment *n.* -the act. अडकवणे *n.*,
 कोंडणे *n.*, &c. २ *imprisonment* कैद *f.*, तुरुंगवास *m.*,
 अटक *f.*, कैदेची शिक्षा *f.*

Immutable (im-mūt'a-bl) [Fr. -L. *in*, not, and
Mutable, which see.] *a.* not mutable, unchange-
 able, unalterable अविकार्य, ज्याचा पालट होत नाही
 असा, बदलतां -फिरवतां न येणारा, अविकार, निर्विकल्प,
 विकारातीत, कूटस्थ, नित्यसम, सतत कायम राहणारा.
 Immutabil'ity *n.* अविकारता *f.*, अविक्रियत्व *n.*, अवि-
 कारीपणा *m.*, नित्यसमता *f.*, कायमपणा *m.* Immut'a-
 bleness *n.* Immut'ably *adv.* न ढळेसा, न फिरेसा,
 फेरबदल न होईसा.

Imp (imp) [Lit. and orig. a graft, offspring; from
 Low L. *impotus*, a graft -Gr. *emphytos*, ingrafted
 -en, and root *phy-*, to grow; akin to Be.] *n.*
 a little devil or evil spirit, a contemptible evil
 worker तरुणभूत *n.*, सैतान *m.* I. *v. t. (falconry)* to
 mend a broken or defective wing by inserting a
 feather, to qualify for flight तुटलेला किंवा कमकुवत
 असलेला पंख नवीन पीस घालून दुरुस्त करणे, (पक्ष्याच्या
 आंगां) उडण्यालायक शक्ति भाणणे. २ (hence) to
 equip भरपूर तयारी करून देणे, सरंजाम देणे, समर्थ
 करणे; as, "Imp out our drooping country's
 broken wing". Imp'ish *a.* सैतानासारखा.

Impact (im'pakt) [L. *impactus*, pa. p. of *impingere*, to push against. See Impinge.] v. t. to drive close, to press firmly together घट्ट चेषणें, (-घर) आघात करणें. I. n. a striking against, a collision, contact or impression by touch धका or धक्का m, धडका m, टक्कर f, आघात m. २ the blow of a body in motion impinging on another body संघात m. Impaction n. med. a lodgment of something in a strait or passage of the body धक्का बसल्यामुळें एक वस्तु दुसऱ्यांत शिरून राख बसणें n, प्रसक्ति f.

Impair (im-pār') [M, E. *empeiren* -L. *im* (=in), intensive, and Low L. *pejorare*, to make worse -L. *pejor*, worse.] v. t. to make worse, to injure, to weaken (कायमचा) जास्त वाईट करणें, अधिक बिघडविणें, बिनसवणें, खराब करणें, हानि f -नुकसानी f -खराबी f. करणें g. of o. I. v. i. to grow worse, to deteriorate बिघडणें, अधिक वाईट होणें, बिनसणें. Impair'ed pa. t. & p. p. Impair'er n. Impair'ing pr. p. & v. n. Impair'ment n. injury हानि f, नुकसानी f, खराबी f, बिनस m, बिघाड m.

Impale (im-pāl') [L. *im* (=in), and *palus*, a pale.] v. t. to pierce with a pale सुळीं देणें. २ to surround घेरणें, वेष्टणें, (चोहोंकडून) कांडणें. Impale'ment n. शूलारोपण n, सुळीं देणें n. २ वेष्टन n, आवार n, कूड m, कुंपण n or f.

Impalpable (im-pal'pa-bl) [Fr. -L. *in*, not, and Palpable.] a. that cannot be felt, not coarse, very fine अति सूक्ष्म, हाताला न समजणारा -लागणारा, अगदीं बारिक; as, "I. powder". २(hence) not perceivable by touch, intangible, not material स्पर्शातीत, स्पर्शाज्ञेय, अव्यक्त, अग्राह्य, त्वगिंद्रियातीत, त्वगिंद्रियागोचर; as, "I. void, bodiless." ३ not easily understood, not apprehensible अग्राह्य, दुर्बोध, गहन, लक्षांत येण्यास कठीण -अवघड, न समजण्यासारखा; as, "I. distinctions." Impalpabili'ty n. अतिसूक्ष्मता f. (applicable in all the three different senses). Impalpably adv. अतिसूक्ष्मपणानें -सूक्ष्मतेनें.

Impanel, Impannel (im-pan'l) [L. *in*, in, and Panel.] v. t. (written also *Empanel*) to enter (the names of a jury) in a list or on a piece of parchment called a panel (ज्युरीतील) पंचांची नांवें पटावर मांडणें -नोंदणें -लिहिणें, पंच निवडून त्यांची यादी सुक्रर ठरविणें -करणें. Impan'elled pa. t. & p. p. Impan'elling pr. p. & v. n. Impan'elment n.

Imparipinnate (im-pari-pin'nāt) [L. *impar*, unequal, and E. *pinnate*.] a. bot. pinnate with a single terminal leaflet विषमसंयुक्तपर्णक.

Imparity (im-par'i-ti) [L. *in*, not, and Parity.] n. want of parity or equality, inequality, incongruity असमानता f, साम्यताभाव m, साम्याभाव m, वैषम्य n, विषमता f, भिन्नता f, तफावत m or f, अंतर n. २ indivisibility into equal parts असमविभाज्यता f.

Impark (im-pärk') [L. in, in, and Park.] v. t. to inclose for a park **सुगयाभूमि किंवा शिकारखाना कुदून करणें. २ (hence) to inclose, to shut up कौडणें, कौदून ठेवणें.**

Impart (im-pärt') [O. Fr. -L. impartire -in, on, and partire, to divide -pars, partis, part, share.] v. t. to bestow a part of, to allow another to partake in, to give (अंशतः) देणें, (-चा) भाग देणें, (थोडेंबहुत दुसऱ्यास) देणें; as, "To I. food to the poor." २ to make known, to tell (दुसऱ्यास) माहीत करणें, विदित करणें, सांगणें, उघड करून दाखविणें; as, "When I did first I. my love to thee". I. v. i. (-ला) देणें. Impart'ance, Imparta'tion n. देणें n, दान करणें n, अंशदान n. Impart'er n. दाता m (lit.), देणारा. Impart'ible [from impart.] a. capable of being imparted देण्याजोगा, देण्यासारखा, दानयोग्य. Impartibil'ity n. देयता f.

Impartial (im-pär'shal) [Fr. -L. in, not, and Partia.] a. not partial, not favouring one more than another, equitable, fair, just **अपक्षपाती, निष्पक्षपाती, समानदृष्टीचा, समदृष्टि, उभयपक्षां समान, पक्षपात न करणारा, समानवृत्ति, रास्त, वाजवी, योग्य दिसेल तें करणारा, भाडभिड न धरणारा, (loosely) उदासीन. २ निष्पक्षपाताचा, समदृष्टीचा. Impartial'ity n. freedom from bias निष्पक्षपात m, समदृष्टी f, समानबुद्धि f वृत्तिसमता f; समन्याय m, अपक्षपात m, (loosely) औदासिन्य n. Impartially adv. निष्पक्षपातबुद्धीनें, समबुद्धीनें, न्यायानें. Impartialness n. Same as Impartiality.**

Impartible (im-pärt'i-bl) [L. in, not, and Partible -pars, part.] a. not partible, indivisible **अविभाज्य, भाग पाडतां न येणारा; as, "I. estate". Impartibil'ity n. अविभाज्यता f.**

Impassable (im-pas'a-bl) [L. in, not, and Pass-able.] a. not capable of being passed, not admitting a passage **अगम्य, दुर्गम, दुस्तर, अलंघनीय, दुर्लघ्य, जाण्यास किंवा उलंघन करण्यास कठीण. Impassabil'ity, Impass'ableness n. अलंघनीयता f, अगम्यता f, दुर्लघ्यता f, दुस्तरपणा m. Impass'ably adv.**

Impassible (im-pas'i-bl) [Fr. -L. impassibilis -in, not, and patior, passus, to suffer.] a. incapable of passion or feeling, inaccessible to harm or pain **दुःखातीत, दुःखावेगळा, दुःखानिराळा, निगरगट्ट, मनावर परिणाम होत नाही असा; as, "I. to the critic." Impassibil'ity, Impass'ibleness n. निगरगट्टपणा m.**

Impassionate (im-pash'un-āt) [L. in, intensive, & Passion.] a. moved by strong feeling or passion, animated, excited **आवेश भरलेला, आवेशयुक्त, सद्बुद्धित.**

Impassionate (im-pash'un-āt) [L. in, not, & Pas-sionate.] a. without passion or feeling **विरक्त,**

Impassioned (im-pash'und) [L. in, intensive, & Passioned.] a. showing warmth of feeling, ardent, excited प्रबलमनोविकारान्वित, प्रबलमनोविकारयुक्त.

Impatience (im-pā'shuns) [L. in, not, and Patience.] n. want of patience, fretfulness; restlessness (a) असहनशीलता f, असहनशीलपणा m, असहिष्णुता f, असोशिकपणा m, अधीर m, अधैर्य n, अक्षमता f. (b) (hence) अधीरपणा m, अधीराई f, उतावळ f, औत्सुक्य n, उत्कंठा f, हुटहुट f, खुरखुर f, खवखव f, विलंबासहन n, हुळहुळ f. Impa'tient a. not able to endure .असोशिक, असहनशील, असहिष्णु, अधीर, अक्षम, असह, अधिन्या, धैर्यहीन. २ (hence) not able to wait उतावळा, दम न धरणारा, वाट न पाहणारा, उत्सुक, सोत्कंठ, सोत्कंठित, हवळा, हुडहुड्या, हुळहुळ्या. ३ उतावळीचा, धांदलीचा; as, "An I. speech or reply". Impa'tiently adv. असहिष्णुतेने, अधीरपणाने, अधैर्यपूर्वक. २ उतावळीने, उत्सुकतेने, उत्कंठेने.

Impawn (im-pawn') [L. in, intensive, and Pawn.] v. t. to pawn or deposit as security तारण गहाण लावणे.

Impeach (im-pēch') [Lit. 'to hinder', Fr. empêcher; either from L. impingere, to strike against, or inpedicare, to fetter. See Impinge. Impeach याचा मूळ अर्थ 'अडथळा-हरकत-अडचण करणे' असा होता.] v. t. to charge with a crime, to accuse, to cite before a tribunal for judgment of official misconduct (said esp. of a public officer) सार्वजनिक रीतीने दोषारोप करणे with वर of o., (-ला) दोष लावणे, (गैरवर्तनाबद्दल) न्यायासनासमोर आणणे, तोहमत ठेवून (सरकारी कामगाराची) न्यायासनापुढे चौकशी करविणे. २ (hence) to charge with impropriety, to call in question (-च्या सद्वर्तनाबद्दल किंवा सद्धेतूबद्दल) संशय घेणे-येणे in. con. with ला of s., (वर) आक्षेप-शंका काढणे, (-च्या संबंधाने) साशंक असणे, तकरार करणे, दोषाई समजणे; as, "To I. one's motives or conduct." ३ (law) to discredit the credibility of a witness or the validity of a paper &c. (साक्षीदाराच्या बोलण्यावर किंवा कागदपत्रांच्या खरेपणावर) विश्वास न ठेवणे, खरे न समजणे, खोट आहे असे मानून चालणे. Impeach'able a. दोषाई, दोषारोपास पात्र. Impeach'er n. Impeach'ment n. (सरकारी कामगारावर दोषारोप करून त्यास) चौकशीसाठी न्यायासनासमोर आणणे n, (एखाद्या सार्वजनिक स्वरूपाच्या मोठ्या गुन्हाबद्दल) तोहमत-दोष ठेवणे n, आरोप करणे n. २ शंका f, आशंका f, (दुसऱ्याच्या सद्धेतूबद्दल मनांत आलेला) संशय m, तकरार f.

Impearl (im-perl') [L. in, in, and Pearl.] v. t. (Poetic) to form into pearls (-ला) मोत्यांसारखे रूप देणे, मोत्यांप्रमाणे करणे-बनवणे; as, "Dewdrops which the sun impearls on every leaf". २ to adorn as with pearls (मोतीं घातल्याप्रमाणे) सजविणे-शृंगारणे; as, "The morning dews I. every thorn".

Impeccable (im-pek'a-bl) [L. *in*, not, and *Pec-*
cable.] *a.* not liable to sin ज्यापासून पाप होण्या-
 सारखें नाहीं असा, पापसंभवातीत, पापसंभवशून्य-रहित,
 पापातीत, पापापात्र, अपाप, निष्पाप, पापासंगी. I. *n.*
 पापसंभवातीत मनुष्य *m.* Impeccabil'ity *n.* पापासंभव
m., अपापता *f.*, निष्पापता *f.*, पापसंभवशून्यता *f.* Im-
 pecc'ancy *n.* sinlessness निष्पापता *f.* Impecc'ant
a. निष्पाप, अपाप, पापरहित.

Impecunious (im-pe-kū'ni-us) [L. *in*, not, and
pecunia, money. L. *pecunia* seems to be allied to
 Sk. पशु, cattle, which was the old form of wealth
 in India.] *a.* having no money, poor विनपैसेवाला,
 निष्कांचन, निर्द्रव्य, धनहीन, गरीब. Impecunios'ity *n.*
 निष्कांचनता *f.*, धनहीनता *f.*, गरिबी *f.*

Impede (im-pēd') [Lit. 'to entangle the feet'-L.
impedire -*in*, in, and *pes*, *pedis*, Sk. पद, foot.] *v. t.*
 to hinder, to obstruct विघ्न *n.* -अडथळा *m.* -हरकत *f.*
 करणें, मोडा घालणें, अडती *f.* -आडकाठी *f.* घालणें, अटका-
 वणें. Imped'iment *n.* hinderance विघ्न *n.*, अडथळा
m., हरकत *f.*, प्रतिबंध *m.*, मोडा *m.*, अटकाव *m.*, अडती *f.*,
 अंतराय *m.* [I. S. OF LAW कायदेशीर रीतीनें चालल्यामुळें
 नित्यव्यवहारांत येणाऱ्या अडचणी *f. pl.* I. OF SPEECH *a*
defect preventing fluent speech बोलण्यांत -बोलतांना
 अडखळणें *n.*, वाक्स्खलन *n.*, बोलण्यांतील खोड *f.*] Im-
 pedimen'tal *a.* बाधक, नडींव, नडीचा. Imped'itive
a. नडणारा, नड -अडचण &c. करणारा, बाधक; as,
 "Cumbersome, and I. of motion."

Impel (im-pel') [L. *in*, on, and *pellere*, to drive.]
v. t. to drive or urge forward, to press on पुढें लोटणें
 -ढकलणें -सारणें -चालवणें, दपटणें, दामटणें; as, "The
 surge impelled me on a craggy coast." २ to incite
 to action प्रेरणा करणें, उत्तेजन देणें, (कार्यास) प्रवृत्त करणें.
 Impel'lent *a.* पुढें लोटणारा -ढकलणारा -सारणारा. २
 प्रेरणा करणारा, प्रवर्तक. I. *n.* an impelling power or
 force प्रवर्तक शक्ति *f.*, प्रेरणा *f.* Impel'ler *n.*

Impend (im-pend') [L. *in*, on, and *pendere*, to
 hang.] *v. t.* to hang over डोक्यावर लोंबणें, डोईवर
 (येऊन) टेंकणें, पडण्याच्या संधानास येणें -बेतांत असणें.
 २ to threaten, to be near or imminent जवळ येऊन
 ठेपणें -खेटणें -टेंकणें -बितणें, भिडणें, टेकावणें, नेटणें; as,
 "Destruction sure over all your heads impends."
 Impend'ence, -cy *n.* पतनोन्मुखता *f.*, डोईवर टेंकले-
 लेपणा *m.* Impend'ent, Impend'ing *a.* उपस्थित,
 आसन्न, जवळ ठेपलेला, डोईवर टेंकलेला, पतनोन्मुख.
 See Imminent.

Impenetrable (im-pen'e-tra-bl) *a.* incapable of being
 pierced अभेद्य, दुर्भेद्य, *phys.* निर्भेद्य; as, "An I.
 shield." २ not to be impressed in mind or heart
 कठिण, वज्राप्रमाणें कठोर, निष्ठुर, असंस्कार्य. Impen'e-
 trability *n.* अभेद्यता *f.*, दुर्भेद्यता *f.*, *phys.* निर्भेद्यता
f. ३ काठिन्य *n.*, कठीणपणा *m.*, कठोरपणा *m.* ४ stupid-

ity, coldness मूर्खपणा *m.*, मौख्य *n.*, बेदरकारी *f.*
Impen'etrableness *n.* Impen'etrably *adv.* अभेद्य-
पणानें, दुर्भेद्यतेनें.

Impenitent (im-pen'i-tent) [L. *in*, not, & Penitent.]
a. not repenting of sin अपश्चात्तापी, पश्चात्तापशून्य,
अनुतापशून्य, पश्चात्ताप न पावणारा. २ *of a hard*
heart कठीण -घट्ट मनाचा, निगरवट्ट. Impen'itence, -cy
n. अपश्चात्ताप *m.*, अननुताप *m.* Impen'itently *adv.*
अपश्चात्तापपूर्वक. २ मन कठीण करून.

Impennate (im-pen'at) [L. *in*, not, and Pennate.]
a. wingless पंखहीन, पंख नसलेला. २ *zool. having*
very short wings useless for flight (उडण्याच्या उप-
योगीं न पडण्याइतके) भांखूड पंख असलेला.

Impennous (im-pen'us) Same as Impennate.

Imperative (im-per'a-tiv) [Fr. -L. *imperativus*
-*imperare*, to command -*in*, and *parare*, to pre-
pare.] *a.* expressive of command, authoritative,
commanding आज्ञापक, आज्ञा -हुकूम देणारा -सोड-
णारा -करणारा, हुकुमाचा, अधिकाराचा, अधिकारयुक्त;
as, "I. orders." २ *obligatory, binding, compulsory*
अवश्यकर्तव्य, अवश्यमाननीय, अवश्य करावयाचा, बंध-
क, केल्याशिवाय न चालणारा; as, "An I. duty." ३
gram. आज्ञार्थक (अर्थ = mood). I. *n.* *gram.* आज्ञार्थ
m. २ आज्ञार्थी क्रियापद *n.* Imper'atively *adv.*
आज्ञा म्हणून, हुकमतीनें. २ *gram.* आज्ञार्थी, आज्ञार्थीनें.

Imperator, Same as Emperor.

Imperceptible (im-pèr-sep'ti-bl) [L. *in*, not, and
Perceptible.] *a.* not perceptible, not discernible,
insensible समजण्यांत न येणारा, अगोचर, अतींद्रिय,
इंद्रियातीत, अव्यक्त, बेमालूम. २ *minute* अगदीं
बारीक, अतिसूक्ष्म. Imperceptibil'ity *n.* अगोचरता *f.*
अतींद्रियता *f.*, बेमालूमपणा *m.* २ अतिसूक्ष्मता *f.* Im-
percep'tibleness *n.* Impercep'tibly *adv.* कळे न
कळेसा, कळत न कळत, नकळत, हळूच, हलकेच.

Imperception (im-pèr-sep'-shun) *n.* want of percep-
tion ज्ञानाभाव *m.*

Imperfect (im-pèr'fekt) [Fr.-L. *in*, not, and Per-
fect.] *a.* incomplete अपूर्ण, अपुरा. २ *defective,*
wanting in some elementary organ व्यंग, न्यूनगंग,
हीनगंग, न्यून, हीन, अंगहीन, कच्चा, कसरीचा. ३ *morally*
or æsthetically defective सदोष, दोषयुक्त, व्यंग
असलेला. I. flower bot. a flower wanting either
stamens or pistils व्यंग पुष्प *n.*, नरकेसररहित स्त्री-
केसररहित पुष्प *n.* I. number math. a number
either greater or less than the sum of its divisors
अपूर्ण संख्या *f.* Cf. Perfect number = पूर्णसंख्या *f.* I.
obligations obligations as of charity or gratitude
which cannot be enforced by law कायद्यानें ज्यांची
अम्मलबजावणी करितां येत नाहीं अशीं दानधर्मादिकां-
संबंधीं कर्तव्ये *n. pl.* I. tense *gram.* a tense expres-
sing past time and incomplete action अपूर्ण भूत.

काळ *m*, चालू भूतकाळ *m*. Imperfection *n*. incompleteness अपूर्णता *f*. २ defectiveness न्यूनता *f*, व्यंगता *f*, क्षति *f*, कच्चेपणा *m*. ३ कसर *f*, खोड *f*, दोष *m*, न्यून *n*, छिद्र *n*, वैकल्य *n*, कलंक *m*, गौण *n*, गुंजावीस *f*, बिंग *n*, गोम *f*. Imperfectly *adv*. अपूर्णपणे, अपुरतेपणी, अपुरता, अपुरा, कच्चा, कसरीने, कसर राखून. Imperfectness *n*. अपूर्णता *f*, &c.

Imperforable (im-per'-fo-rabl) [L. in, not, and Perforable.] *a*. incapable of being bored through छेद पाडतां न येण्यासारखा, नीरंध्र, अच्छिद्र, अवेध्य.

Imperforate (im-per'-fo-rāt) *a*. not pierced अवेधित. I. anus गुदद्वाराभाव *m*, गुदद्वाररहित असण्याची स्थिति *f*.

Imperial (im-pē'-ri-al) [Fr. -L. imperialis -imperium, sovereignty. See Empire.] *a*. of or pertaining to an empire or to an emperor (a) साम्राज्याचा, सार्वभौम राज्याचा, बादशाही. (b) सम्राटाचा, सार्वभौम अधिपतीचा, बादशाहाचा; as, "An I. Government, an I. authority." २ (said in more recent times) ब्रिटिशसाम्राज्याचा, ग्रेटब्रिटनच्या साम्राज्याचा. ३ of the nature or rank of an emperor or supreme ruler, ruling, commanding बादशाहाला शोभणारा, राजाधिराजाचा, सार्वभौम अधिपतीस शोभणारा, महेश्वराचा. ४ having a commanding quality, demeanour, or aspect; majestic; exalted बादशाही डौलाचा-दिमाखाचा, उमदा. ५ domineering, imperious बादशाही कडकपणाचा-करड्या अंमलाचा, बादशाही सत्ता चालविणारा, बादशाही गाजविणारा, सम्राट्दर्पाचा. ६ of superior or unusual size or excellence श्रेष्ठ प्रकारचा-जातीचा; as, "I. paper, I. tea, &c." ७ appointed by a statute to be used all throughout the empire साम्राज्यांतील सर्व मुलुखांत चालणारा; as, "I. weights." I. rule चक्रवर्तित्व *n*, सम्राट्सत्ता *f*. Imperial *n*. a tuft of hair under a man's lower lip खालच्या ओंठावर ठेवलेला केसांचा झुपका *m*. २ an outside seat on a diligence चारचाकी बगीबाहेर बसण्याची बैठक *f*. ३ a case for luggage on the top of a coach घोडागाडीच्या टपावरील सामान ठेवण्याची पेटी *f*. ४ anything of unusual size or excellence (as, a large sheet of drawing, painting, or writing paper.) विशेष मोठ्या आकाराची किंवा उत्कृष्ट प्रकारची वस्तु *f*. ५ a Russian gold coin of about 8 dollars सुमारे २५ रुपये किंमतीचे रशियामधील 'इम्पीरिअल' नांवाचे सोन्याचे नाणे *n*. Imperialism *n*. an imperial system of government साम्राज्यपद्धति *f*, बादशाही राज्यपद्धति *f*. २ the rule of an emperor esp. when despotic or arbitrary जुलमी किंवा स्वच्छंदी बादशाहाचा अम्मल *m*. ३ the principle or spirit of empire, (in recent British politics) the principle or policy (1) of seeking or at least not refusing an extension of the British Empire in directions where trading interests and investments require

the protection of the flag, and (2) of so uniting the different parts of the Empire having separate governments as to secure that for certain purposes such as warlike defence, internal commerce, copyright, postal communication, they shall be practically a single state साम्राज्यत्व n, साम्राज्याचें वारें n. Imp'erialist n. साम्राज्यपक्षाचा मनुष्य m, सम्राटाचा अभिमानी. २ बादशाही अंमलाचा पुरस्कर्ता m. ३ (British and American politics) साम्राज्यवादी m, साम्राज्यपक्षाचा पुरस्कर्ता m.

Imperil (im-per'il) [L. in, in, and Peril.] v. t. to put in peril, to endanger धोक्यांत घालणें, जोखमांत पाडणें, संकटांत आणणें, (-वर) संकट आणणें. Imper'ilment n. -the act. धोका आणणें n. २ -the state. धोका m, जोखीम n, संकट n, &c.

Imperious (im-pē'ri-us) [L. imperiosus.] a. assuming command, haughty, overbearing कदरखोर, कदरवाला, जालीम, जहाल, कडक, करडा, कठीण कैदेचा, वक्क बसविणारा, (दुसऱ्यांस उद्देग उत्पन्न होईल अशा रीतीनें) सत्ता चालविणारा. २ imperativs, urgent आवश्यक, जरूरीचा, अवश्यकर्तव्य, तांतडीचा, निकडीचा, ओढ लावणारा, चालढकल न करण्यासारखा; as, "An I. need." ३ arrogant मगरूर, गर्विष्ठ. Impe'riously adv. कदरेनें, करडेपणानें. २ निकडीनें, तांतडीनें, ओढ लावून. Impe'riousness n. कदर f, करडेपणा m. २ निकड f. ३ मगरूरी f.

N. B.—One who is imperious exercises his authority in a manner highly offensive for its spirit and tone. Webster.

Imperishable (im-per'ish-a-bl) [L. in, not, and Perishable.] a. not subject to decay, indestructible, everlasting अक्षय, अविनाशी, अक्षर, अनश्वर, नाश न पावणारा, न नासणारा -बिघडणारा, कुजून न जाणारा, चिरकाल टिकणारा -राहणारा. Imper'ishableness n. Imperishabil'ity n. अक्षय्यपणा m, अविनाशिता f, शाश्वती f, टिकाऊपणा m. Imper'ishably adv.

Impermeable (im-pēr'me-a-bl) [Fr. -L. in, not, and Permeable.] a. not permitting passage, impenetrable निर्भेद्य, दुर्भेद्य, अभेद्य, अप्रवेश्य, निबिड, &c. Impermeabil'ity, Imper'meableness n. निर्भेद्यता f, दुर्भेद्यता f, अभेद्यता f, &c. Imper'meably adv.

Impersonal (im-pēr'sun-al) [Fr. -L. in, not, and Personal.] a. not representing a person, having no personality अव्यक्तिवाचक, अव्यक्तिक, व्यक्तिनिर्देश -व्यक्तिबोध न करणारा, अपौरुष; as, "An almighty but I. power, called Fate." २ gram. not varied according to the persons अकर्तृक, (वाक्यांतील) पुरुषाप्रमाणें न बदलणारा. [I. VERB gram. अकर्तृक क्रियापद n, भाववाचक क्रियापद n.] I. n. भाववाचक क्रियापद n. Impersonal'ity n. अव्यक्तिवाचकत्व n, अव्यक्तिकत्व n. २ gram. भाववाचकत्व n. Imper'sonally adv. व्यक्तिबोध न करितां. २ भाववाचकपणानें.

Impersonate (im-për'sun-ät) [L. in, in, and Personate.] v. t. to invest with personality, to endow with the form of a living being मनुष्याचें रूप देणें, मनुष्यादृति देणें. २ to ascribe the qualities of a person to, to personify (जड पदार्थावर) मानवत्वारोप करणें, (-वर) मानवत्व लादणें, (निर्जीव वस्तु) मनुष्यच आहे असें मानणें -कल्पणें -धरून चालणें. ३ to assume or represent the person or character of (-ची) भूमिका f. -संग n -वेष m. घेणें; as, "He I. ed Macbeth." Impersona'tion n.

Impertinent (im-për'ti-ment) [L. in, not, and Pertinent.] a. not to the point, irrelevant अप्रासंगिक, अप्रस्तुत, चालू विषयाबाहेरचा, मूळ मुद्याला सोडून, चालू प्रकरणाबाहेरचा. २ saucy, impudent, rude असभ्य, उद्धट, अविनीत, दांडगा, दांड, बेअदब, घट्ट. ३ intrusive लुडबुड्या, लुडबूड करणारा, भागंतुकी करणारा. ४ trifling निकामी, निरूपयोगी, झुलुक. Imper'tinence n. अप्रासंगिकपणा m, अप्रस्तुतपणा m, अनन्वय m. २ उद्धटपणा m, धीटपणा m, धिटाई f, असभ्यता f, बेअदबी f. ३ आगंतुकी f. ४ निकामीपणा m, झुलुकपणा m. (b) निकामी गोष्ट f. Imper'tinently adv. प्रसंग -अन्वय सोडून, दांडगेपणानें, उद्धटपणानें.

Imperturbable (im-për-tur'ba-bl) [L. in, not, and perturbere, to disturb.] a. that cannot be disturbed or agitated अक्षोभ्य, अक्षोभणीय, झुब्ध न होणारा, घाबरून न जाणारा. २ permanently quiet नित्यशांत, थंड, धिमा, शांत. Imperturbabil'ity n. अक्षोभ्यता f. २ नित्यशांति f. Imperturba'tion n. अक्षोभ m.

Imperviable, Same as Impervious below.

Impervious (im-për'vi-us) [L. in, not, and Per-vious.] a. not to be penetrated अप्रवेश्य, अभेद्य, दुर्भेद्य, निर्भेद्य, निबिद्ध. Imper'viousness n. Imper-viabil'ity n. अप्रवेश्यत्व n, अभेद्यत्व n, दुर्भेद्यता f, निबिद्धपणा m, झुडपी f, जुंगाड n.

Impetigo (im-pe-ti'gō) [L. -impetere, to attack.] n. med. a cutaneous, pustular eruption, not attended with fever; usually, a kind of eczema, with pustulation (ज्यामध्ये पुटकुळ्या उठून शरीरावर पुरळ येतो असा) एक त्वग्मोग m, विस्फोटक नांवाचें क्षुद्रकुष्ठ n.

Impetuous (im-pet'ū-us) [L. in, upon, and petere, to seek or fall upon.] a. rushing upon with impetus or violence, furious, forcible, violent पुष्कळ जोरानें वाहणारा -जाणारा, झपाट्याचा, तडाक्याचा, वेगवान्, सवेगगामी, जोराचा; as, "I. wind; an I. torrent." २ vehement in feeling, passionate कडक, तापट, तलख, तलख्या, साहसी, अमर्षी, जहाल, जलाल, आवेशानें धाडस करणारा. ३ hasty उतावळा, हूड. Impetuos'ity n. झपाटा m, तडाका -खा, कडाका -खा m. २ धाडसी स्वभाव m, धाडसीपणा m, तलखपणा m, साहस n, जहालपणा m, अमर्षता f. ३ उतावळेपणा m,

हूडपणा *m.* Impet'uously *adv.* सपाठ्याने, तडाह्याने
२ तलखपणाने, धडकावून. ३ हूडपणाने, उतावळेपणाने.
Impet'uousness *n.*

Impetus (im'pe-tus) [L. *in*, upon, and *petere*, to fall upon, to rush.] *n.* an attack, an assault सपाटा *m.*, तडाखा *m.* २ force or quantity of motion जोर *m.*, गतीचा वेग *m.* ३ a violent tendency to any point जोराची गति *f.*, जोराची प्रेरणा *f.*, प्रचोदना *f.* ४ activity (जोराचे) चलन *n.* ५ incentive, vigour उत्तेजन *n.*, प्रोत्साहन *n.*

Impinge (im-pinj') [L. *in*, against, and *pangere*, to strike or to fasten.] *v. t.* to fall against, to strike, to hit (-वर) थडकणे, जोराने लागणे. Imping'e-ment *n.*

Impious (im'pi-us) *a.* irreverent, wanting in veneration for God, profane देवनिंदक, धर्मनिंदक, असाधु, अधर्मी, दुष्ट, अधार्मिक, अधर्मनिष्ठ, अपुण्यशील.

Im'piousness, Impie'ty *n.* ungodliness अभक्ति *f.*, अधर्मकार्य *n.*, देवनिंदकता *f.*, देवनिंदा *f.*, धर्मनिंदा *f.*, अधर्म *m.*, पाप *n.* २ any act of wickedness दुष्टकर्म *n.*, दुष्टता *f.* Im'piously *adv.* देवनिंदाबुद्धीने, देवनिंदापूर्वक.

N. B.—Distinguish Impious, Irreligious, Profane.

Irreligious is negative, *impious* and *profane* are positive. An indifferent man may be *irreligious*, a *profane* man is irreverent in speech and conduct; an *impious* man is wickedly and boldly defiant in the stronger sense. Webster.

Implacable (im-plāk'a-bl) *a.* not to be appeased, irreconciliable अशमनीय, शांत करण्यास अशक्य, अशाम्य, अनाराध्य. २ inextinguished अशांत, कष्टा, अतिद्वेषी. Implacabil'ity, Implacableness *n.* irreconciliableness शमनाक्षमता *f.* २ दीर्घद्वेष *m.*

Implant (im-plant') [L. *in*, into, and *Plant*.] *v. t.* to plant or fix into, to plant in order to grow (used of abstract principles and rules of right and wrong) (मुलांच्या कोमल मनांत वाढण्याकरिता चांगलीं तत्वे किंवा बऱ्यावाईटाचे नियम) लावणे, रोपण करणे, रोपणे, (-चा) रोप लावणे. Implantā'tion *n.* रोपण *n.*, स्थापना *f.*, आधान *n.*, लावणे *n.*

Implead (im-plēd') [L. *in*, in, and *Plead*.] *v. t.* to put in or urge a plea, to prosecute a suit at law (फिर्याद करून -वर) काम चालविणे.

Implement (im'ple-ment) [Low L. *implementum*, an accomplishing. २ means for accomplishing -L. *in*, and *plere*, to fill in.] *n.* a tool or instrument of labour आजत *n.*, अजत *n.*, हत्यार *n.*, अवजार *n.*, हत्यारे पात्यारे *n. pl.* २ उपकरण *n.*, साधन *n.*, साहित्य *n.*, सामग्री *f.*, सामान *n.* [I.S OF CRICKET क्रिकेटचे सामान *n.*, क्रिकेटची उपकरणे *n. pl.*] I. *v. t.* पुरा -पूर्ण करणे.

Impletion (im-plē'shun) [See Implement.] *n.* a filling भरणे *n.*, भरण *n.*, पुरण *n.* २ the state of being full भरलेपणा *m.*, पूर्णता *f.*, पूर्णावस्था *f.*

Implex (im'pleks) [L. *implexus* -*implecto* -in, into, and *plectere*, akin to Gr. *plekein*, to twine.]
a. not simple, complicated गुंतागुंतीचा, कठीण, मुष्किलीचा. *Implexus* a. bot. *interlaced* अंतर्गुंफित.

Impliable (im-pli'ā-bl) a. ताठ, मागें न घेणारा, हार न खाणारा.

Implicate (im'pli-kāt) [L. *in*, in and *plica*, a fold.]
v. t. to *in*fold, to *in*volve, to *en*tangle गुंतवणें, गोंवणें, गोंवून -गुंतवून घेणें -टाकणें, सामील आहे असें दाखविणें. *Im'plicated* pa. t. & p. p. गोंवलेला, गुंतलेला. [CRIMINALLY I. लिप्त, लिप्ताळा.] *Implica'tion* n. -the act. गोंवणें n. २ गुंतागुंती f, सामिली f, सामिलगिरी f, आक्षेप m. ३ that which is implied ध्वनितार्थ m, मथितार्थ m, ध्वनि m, लक्ष्यार्थ m, अन्वय m, अनुमान n, अटकळ f, व्यंजना f, उपलक्षणा f, ध्वनन n, ध्वनितदर्शन n. *Im'plicative* a. *tending to implicate* सामील करणारा. *Im'plicatively* adv.

Implicit (im-plis'it) [Lit. *in*folded -L. *in*, in, and *plica*, a fold. याचा मूळ अर्थ 'गुंतलेला, गोंवलेला' असा होता.] a. *tacitly comprised*, *implied* गर्भित, ध्वनित, अनुमानसिद्ध, फलित, अर्थसिद्ध, अंतर्गत, अंतर्भूत. २ *trusting fully the word or authority of another* (as faith or obedience) पुरा, पूर्ण, साफ, निस्वाकस, निःसंशय, निर्विवाद, निर्विकल्प, अनन्यभावाचा. *Im'plic'itly* adv. अनन्यभावानें, बिनदिक्कत. २ ध्वनितार्थानें. *Im'plic'itness* n. ध्वनितता f. ३ पूर्णपणा m, &c.

Implied, See under **Imply**.

Implore (im-plōr') [Fr. *implorer* -L. *im* (*in*), on, and *plorare*, to wail.] v. t. to *pray earnestly*, to *entreat* (only one's equals) पायां पडून -हातांपायां पडून -दाढीस हात लावून -पदर पसरून मागणें, काककूत करणें, काककूतीस आणणें. I. v. i. to *entreat*, to *beg* मागणें, विनंति करणें. *Implor'er* n. काककूत करणारा, &c. *Implor'ingly* adv. काककूतीनें, काककूत करून.

N. B. :—We *implore* only our equals; we *suppliate* only our superiors.

Imply (im-pli') [Lit. to *in*fold -L. *in*, and *plica*, a fold.] v. t. to *include in reality* (खरोखर) आंत समावेश करणें. २ to *mean*, to *signify* फलितार्थानें दाखविणें -दर्शवणें -सुचवणें -सिद्ध करणें, गर्भित करणें. To be *implied* गर्भित -ध्वनित -फलित असणें. *Im'plied* a. *known by implication*, *inferential* ध्वनित, गर्भित, अर्थसिद्ध, फलित, उपलक्षित. [I. COVENANTS ध्वनित -गर्भित करार. I. MALICE (कायद्याच्या दृष्टीनें) गर्भित -ध्वनित दुष्ट हेतु m. I. TRUST (कोर्टांत नजरेस आलेल्या गोष्टीवरून अथवा पक्षकारांच्या वर्तणुकीवरून कोर्टानें) मानलेली किंवा गृहीत धरलेली हमी f -जबाबदारी f.]

Impoison (im'-poi-zn) [L. *in*, and *Poison*.] v. t. to *affect with poison* विष देणें -घालणें. २ to *imbitter*, to *impair* कडू करणें, बिघडविणें.

Impolicy (im-pol'i-si) [*Im* + *Policy*.] n. *inexpedi-*

ence, imprudence, defect of wisdom चुकीचें धोरण n, चुकीची नीति f, चुकीचा व्यवहार m, अदूरदर्शीपणा m, अशहाणपणा m, अविचार m, वेढेपणा m, वेढगळपणा m, अयुक्तीचें वर्तन n, अयुक्ति f, कुनीति f.

Impolite (im-po-lit') [L. in, not, and Polite.] a. of unpolished manners असभ्य, अशिष्ट, बेअदब, अनार्य. Impolit'ely adv. असभ्य रीतीनें, अशिष्टतेनें. Impolite'ness n. असभ्यता f.

Impolitic (im-pol'i-tik) [L. in, not, and Politio.] a. unwise, imprudent (a) योग्य नीति न जाणणारा, व्यवहार न जाणणारा, अनीतिज्ञ, अधिचारी, अदूरदर्शी, अदीर्घदर्शी. (b) कार्यबाधक, अनिष्टकर, अनर्थावह.

Imponderable, Imponderous (im-pon'dér-a-bl,-ous) [L. in, not, and Ponderable.] a. not able to be weighed, without sensible weight वजन करतां न येणारा, हलका, निर्भार, गुरुत्वहीन. Impon'derables n. pl. imponderable fluids निर्भार द्रवपदार्थ m. pl.

Imporous (im-pó'rus) a. destitute of pores, solid नीरंध्र, रंध्रविहीन, सुश्लिष्ट, घन, घट्ट. Imporosi'ty n. want of porosity नीरंध्रता f, रंध्रविहीनता f.

Import (im-pórt') [Fr. -L. in, in, and portere, to carry.] v. t. to carry into, to bring from abroad (बाहेर देशाहून) स्वदेशीं आणणें, देशांतराहून आणणें. २ to imply, to signify अर्थ दाखविणें -सुचविणें. ३ to be of importance to (-ला) महत्त्वाचा -अगत्याचा असणें. I'import n. that which is brought in from abroad आयात m, देशांत आणलेला माल m. २ purport, meaning अर्थ m, अभिप्राय m, भाव m, आशय m, भावार्थ m. ३ (R.) importance महत्त्व n, प्रभाव m, महिमा m, अगत्य n. Import'able a. परदेशाहून आणण्याजोगा. Import'ance n. consequence, moment, significance, weight महत्त्व n, महती f, जरूरी f, वजन n, उपयोग m, गौरव m, प्रभाव m, महिमा m, मातब्बरी f, उन्नति f. Import'ant a. महत्त्वाचा, भारी, वजनदार, अगत्याचा, उपयोगी, मोठा, प्रधान. Importa'tion n. आयात f, आयातन n, देशांतराहून आणणें n. २ आयात माल m. ३ घेऊन जाणें n, वाहून नेणें n. Import'er n. परदेशाहून स्वदेशीं माल आणणारा, आयाताचा व्यापारी.

Important (im-port'ant) a. See under Import.

Importunate (im-port'ū-nāt) [Coined from the word Importune, which, in Middle English, meant 'troublesome.'] a. troublesomely urgent, overpressing in request, teasing अत्याग्रही, लोंचट, चिकट, चिवट, चेंगट, चामट, वातड, अतियाचक. Some of the most familiar words for an importunate person are गळेपडू, हातींपायीं पडणारा -लागणारा, खणपटीस बसणारा, रडू रडू करून मागणारा. Impor'tunately adv. आग्रह धरून, मिश्रतवारीनें, मिश्रतीनें, खणपटीस बसून. Impor'tunateness, Impor'tun'ity n. अतियाचना f, अतिप्रार्थना f, गळ f,

अत्याग्रह *m*, मिश्रत *f*, मिश्रतवारी *f*, मिश्रतमाना *m*,
चिकटपणा *m*. [IMPORTUNITY OF CHILDREN AND
BEGGARS जिकीर *f*, चेंगटाई *f*, गळग्रह *m*. माथाकूट *f*,
माथेफोड *f*, जिगजिग *f*.] Importun'e *v. t.* to urge
with troublesome application, to press urgently
अत्याग्रहानें मागणें, त्रास देऊन -लॉचटपणानें मागणें,
मिश्रत *f*-मिश्रतवारी *f* मिश्रतमाना *m*. करणें -करून
मागणें, आग्रह धरून मागणें, गळ घालणें, गळ घालून
मागणें. -esp. of children and beggars गर्ळी पडणें,
गळचिर्पी बसणें, गळग्रह घालणें, दांत विचकून मागणें,
(-करितां) दांत विचकणें.

Importune (im-por-tūn') See under Importunate.

Impose (im-pōz') [Fr. *im*, on, and *poser*, to place.]
v. t. to place upon, to lay on (-वर) घालणें -ठेवणें
-मांडणें -स्थापणें -आरोपण करणें. २ to lay on, as a
burden or duty कर -जकात बसविणें, जकात ठेवणें,
स्थापणें, (बोजा) घालणें, टाकणें, लादणें, मारथी मारणें.
३ to enjoin or command आज्ञापिणें, हुकूम देणें. ४
to lay on (as the hands) (दीक्षा वगैरे देतांना)
मस्तकावर हात ठेवणें. ५ to arrange in proper order
on a table or stone or metal for printing शिकेवर
टाकणें, छापावर टाकणें, 'इम्पोज' करणें. I. v. i. to practise
tricks or deception ठकविणें, फसविणें, (दगलबाजीनें)
गर्ळी बांधणें, टोपी घालणें. [TO I. UPON (-ला) फसविणें,
ठकविणें.] Impos'able *a.* ठेवतां किंवा बसवितां येण्या-
जोगा, &c. Impos'ing *pr. p. a.* laying as a duty कर
म्हणून बसविला जाणारा. २ impressive, commanding
असरकारक, भयकेदार, ठबदार, ठळक, भव्य, विस्मयावह,
अद्भुत. ३ deceiving फसवणुकीचा, फसवणारा. I. v. n.
शिकेवर टाईप मांडणें *n* -टाकणें *n*, मुद्रास्थापन *n*.
Impos'ingly *adv.* ठबदार रीतीनें. Impos'ition *n.*
स्थापना *f*, स्थापन *n*, (-वर) घालणें *n*, लादणें *n*, बसविणें
n, सोंपणें *n*. २ burden, tax शिक्षा *f*, दंड *m*, कर *m*,
जकात *f*, बोजा *m*, भार *m*. ३ (Eng. Univ.) an extra
exercise enjoined on a student as a punishment
शिक्षेदाखल दिलेला अधिक घडा *m*. ४ deception, fraud,
imposture दगा *m*, पाखंड *n*, फसवणूक *f*, फसवण *f*,
ठकवण *f*, ठकबाजी *f*. ५ मस्तकावर हात ठेवणें *n*.

Impossible (im-pos'i-bl) [L. *in*, not, and Possible.]
a. that which cannot be done, that cannot exist,
absurd (सृष्टिनियमांप्रमाणेंच) अशक्य, घडाय़ाचा
नाहीं असा, व्हाय़ाचा -व्हाय़ाजोगा नाहीं असा, असाध्य,
असंभाव्य, अघटमान, (fig.) खपुष्पायमाण, मृगजलवत्,
शशशृंगायमान. Impossibil'ity *n.* अशक्यता *f*, असा-
ध्यता *f*, असंभाव्यता *f*, असंभव *m*. २ an impossible
thing अशक्य गोष्ट *f*, अशक्य विषय *m*. To assert
impossibilities or absurdities अशक्य तेंच -नाहीं तेंच
बोलणें -सांगणें. To attempt impossibilities अशक्य
तें करूं पाहणें, नाहीं तेंच करणें, मृगजलस्तान करूं
पाहणें, धोंड्याचा दोर काढण्याचा प्रयत्न करणें. N.B. :—
Nowadays there is a growing tendency with

translators to restrict Impossible to असंभव
 Improbable to असंभाव्य, and Impracticable to
 अव्यवहार्य or अकार्य. A thing is *impracticable*
 when it cannot be accomplished by any human
 means at present possessed; a thing is *impossible*
 when the laws of Nature forbid it.—(Webster.

Impost (im'pōst) [O. Fr. *impost*, a tax —L. *impono*
 to lay on.] *n.* a tax esp. on imports आयातमाला
 घरला कर *m* -जकात *f* -दस्त *m*.

Imposthume (im-pos'tūm) [A corr. of L. *aposte-*
ma —Gr. *apo*, away, and *histemi*, to make to
 stand.] *n.* an abscess गळू *n*, विद्रधि *m*. Impost'hu-
 mate *v. i.* to form an abscess विद्रधि होणे. I. *v. t.*
 to affect with an abscess विद्रधीने प्रासणे.

Impostor (im-pos'tur) [L. *imponere*, to lay on.] *n.*
 one who practises imposition or fraud (on the
 public) तोतया *m*, फसव्या *m*, ठकव्या *m*, ठग *m*, वेष-
 धारी *m*, भोंवू *m*, वंचक *m*, पाखंडी *m*. General impos-
 tor घरभोंवू, देशठक, धुतारा. Impos'ture *n.* imposi-
 tion, fraud फसवेगिरी *f*, ठकाई *f*, दगलबाजी *f*, ठोंग *n*,
 पाखंड *n*, भगल *f*, फटवण *f*.

Impotent (im'po-tent) [L. *in*, not, and *Potent*.] *a.*
 powerless, weak, feeble कमजोर, कमताकत, अशक्त,
 निर्बल, दुर्बल, हीनबल, नाकर्ता, अकर्ता. २ *wanting*
the power of procreation, unable to copulate झीव,
 बंड, बुळा, खाडू, मंग्या, नामर्द, निर्वीर्य, कमरेचा ठिका,
 प्रजननाशक्त, भागुबाई, नपुंसक, पुरुषत्वहीन, (colloq.)
 पाउणेभाठ. ३ *barren, sterile* वांझ, वांजीक. ४ *wan-*
ting the power of self-restraint इंद्रिये स्वाधीन ठेवू
 न शकणारा. I. *n.* one who is impotent कमजोर
 -नवळा मनुष्य. Im'potence, Im'potency *n.* want of
 strength or power, weakness, feebleness कमजोरी *f*,
 अशक्ति *f*, दुर्बलता *f*, दौर्बल्य *n*. २ *inability to beget*
children, barrenness बुळेपणा *m*, प्रजननाशक्ति *f*, ना-
 मर्दी *f*, क्लेश *n*, पौरुषराहित्य *n*, पौरुषाभाव *m*, ध्वजपात
m. ३ *want of self-restraint* इंद्रियांची अस्वाधीनता *f*.

Impound (im-pownd') [E. *in*, and *Pound*, an inclo-
 sure.] *v. t.* to confine, as in a pound, to restrain with-
 in limits पवनांत कोंडणे -घालणे -पाठविणे (पवन is a
 corruption of English Pound), कोंडवाड्यांत घालणे,
 कोंडणे, कोंडून ठेवणे, कोंडी *f* -कोंडणे करणे *g. of o.*
 २ *to hold in the custody of a court* (संशयित दस्त-
 ऐवज संशयनिवृत्ति होई तोंपर्यंत) कोर्टाने अडकावून
 ठेवणे. Impound'age *n.* पवनांत कोंडणे *n*.

Impoverish (im-pov'er-ish) [Fr. prefix *ab* = L. *ad*,
 towards, and O. Fr. *povre* (.Fr. *pauvre*) —L. *pau-*
per, poor.] *v. t.* to make poor, to reduce to poverty
 गरीब -भिकारी- दरिद्री निर्धन करणे, भिकेस लावणे-
 आणणे. २ *to exhaust the strength, richness, or*
fertility of सत्व *n* -कस *m*. काढून घेणे, कृश -भुक्कड
 करणे, दुबळा -दुर्बल -सत्वहीन -हीणकस -निःसत्व करणे,

(-ची) बलहानि -सत्वहानि करणे. Impov'erished *pa. t. & p. p.* Impov'erisher *n.* गरीब करणारा. २ निःसत्व करणारा. Impov'erishing, Impov'erishment *n.* reduction to poverty दरिद्रता *f.*, निर्धनता *f.*, निर्धनावस्था *f.* २ exhaustion निःसत्वता *f.*, सत्वनाश *m.*, सत्वहानि *f.*, दुर्बळता *f.*, हीणकसपणा *m.*

Impracticable (im-prak'tik-a-bl) [L. *in*, not, & Practicable.] *a.* not practicable, impossible अव्यवहार्य, (उपलब्ध आहेत तेवढ्याच साधनांनी) कृतींत किंवा व्यवहारांत न आणता येणारा, अकार्य, असाध्य, अघटनीय, अशक्य, न होण्याजोगा; as, "An I. undertaking." २ not to be overcome, persuaded or controlled by any reasonable method हेकट, हेकेखोर; as, "An I. heart." ३ intractable अनिवार, शिरजोर, बेहुकमी. ४ incapable of being used अगम्य, दुर्गम; as, "An I. road." Impracticabil'ity *n.* अव्यवहार्यता *f.*, असाध्यता *f.*, अशक्यता *f.*, &c.

Imprecate (im'pre-kāt) [L. *in*, upon, and *precor*, *precatum*, to pray.] *v. t.* to pray for evil upon, to curse (प्रार्थना करून) शाप मागणे, शाप *m.* -श्राप *m.* बोलावणे, (-चे) अहित -अकल्याण इच्छणे. ° Im'precated *pa. t. & pa. p.* Im'precating *pr. p. & v. n.* Im'precating *n.* the act of imprecating शाप -श्राप मागणे. २ a prayer that a curse or calamity may fall upon any one शापाकरितां केलेली प्रार्थना *f.*, अनिष्टचिंतन *n.* ३ a curse श्राप *m.*, शाप *m.*, बददुवा *m.*, अनिष्टेच्छा *f.* Im'precatory *a.* श्रापाचा, शापाचा, &c.

Impregnable (im-preg'na-bl) [Fr. *imprenable* -L. *in*, not, and *prehendere*, to take.] *a.* that cannot be taken or seized, that cannot be moved or shaken, invincible न घेतां येण्याजोगा, दुर्धर, बेलाग, बिकट (fortress), अजेय, अजिंक्य, दुःसाध्य.

Impregnate (im-preg'nāt) [Low L. *impregnatus*, *p. p.* of *impregnare*, to impregnate -*im* (= *in*), and *prægnans*, pregnant. See Pregnant.] *v. t.* to make pregnant गर्भार -सर्गर्भ-गर्भवती करणे, गर्भस्थापना -गर्भस्थापन करणे. (b) (as used of female animals) फळवणे, गाभण करणे. २ (biol.) to come into contact with (an ovum or egg) so as to cause impregnation, to fecundate, to fertilize फलभरित -फलदायी करणे, सुपीक -फलयुक्त करणे, (-च्या) अंगीं फलदायक शक्ति आणणे. ३ to impart the particles or qualities of one thing to another (with *with*) (एका वस्तूचे अंश किंवा गुणधर्म) दुसऱ्या वस्तूत (वस्तूचे अंगीं) आणणे -घालणे; as, "Rock impregnated with ore." I. *v. i.* गर्भार राहणे -होणे. (b) गाभटणे, गाभ घरणे. I. *a.* pregnant गर्भार, गर्भवती. (b) (of female animals) गाभण, गाभटलेली. २ made prolific फलदायीकृत, सुफलदायक, सुपीक. ३ impregnated (दुसऱ्या वस्तूचे) गुणधर्म अंगीं भिनलेला, गुणयुक्त, गुणमिश्रित. Impregnated *pa. t.* Impregna'tion *n.* गर्भस्थापन *n.*, गर्भा-

धान n, गर्भोत्पादन n. (b) -the state. गर्भारपणा m. २
 biol. फलदायकत्व n, सुपीकता f, सुपीकपणा m. ३ that
 with which anything is impregnated एखाद्या वस्तूशीं
 मिळविलेली (दुसरी) वस्तु f. ४ intimate mixture,
 infusion (दोन वस्तूंचा) एकजीव करणारे मिश्रण n.

Imprescriptible (im-prē-scrip'ti-bl) [L. in, not, &
 Prescriptible.] a. not capable of being lost or
 impaired by neglect, by disuse, or by the claims of
 another founded on prescription जुनी वहिवाट अगर
 प्राचीन भोगवटा यांनीं उत्पन्न अगर नष्ट न होणारा; as,
 "I. right." २ not derived from external authority
 स्वतःसिद्ध, स्वयंभव, स्वयंसिद्ध.

Impress (im-pres') [L. in, in, & premo, pressus,
 to press.] v. t. to press or stamp in or upon, to
 imprint छापणे, ठसा उमटविणे, मुद्रित करणे, निशाणी
 f-छाप m. मारणे, अंकित-चिन्हित-मुद्रित करणे, छाप m
 -मोहोर f-शिक्षा m. दाबविणे-पाडणे. २ to fix deeply in
 the mind, to imprint, to inculcate मनावर ठसा उमट-
 विणे-उठविणे g. of o., मनांत ठसविणे-बिंबविणे, मनावर
 वठविणे. ३ to take by force for public service
 (सरकारी कामाकरितां) सक्तीनें-जबरीनें घेणे, वेठीस धरणे,
 बेगार नेणे; as, "To I, sailors or money." I. n.
 (pl. Impresses) the act of impressing or marking
 छाप मारणे n, ठसा उमटविणे n, मुद्रण n. २ a mark
 made by pressure, imprint ठसा m, छाप m, मुद्रा f,
 मोहोर f, शिक्षा m. ३ mark of distinction, stamp छाप
 m, निशाणी f, चिन्ह n. ४ device, motto निशाणीचा लेख
 m. ५ (a) the act of impressing or taking by
 force for public service सक्तीनें कामास नेणे n. (b)
 that which is impressed सक्तीनें कामास नेलेलीं माणसें
 m. pl., बेगार n. (c) सक्तीनें सरकारी कामाकरितां मागि-
 तलेला पैसा m. [L. MONEY a sum of money paid
 immediately upon their entering service to men
 who have been impressed वेठीस धरलेल्या 'माणसांस
 दिलेला पैसा m.] Impress'ed pa. t. & p. p. Impressi-
 bil'ity n. संस्करणीयता f, संस्कारक्षमता f, शीघ्र-
 ग्राहित्व n, मुद्रणीयता f. Impres'sible a. ठसा उमटवितां
 येण्याजोगा येण्यासारखा. २ शीघ्रग्रहणक्षम, शीघ्रग्राही,
 संस्करणीय, संस्कारक्षम. Impres'sing pr. p. & v. n.
 Impres'sion n. the act of impressing or stamping
 ठसा उमटविणे n, छाप मारणे n, मुद्रण n. २ stamp,
 mark ठसा m, चिन्ह n, मुद्रा f, छाप m, निशाणी f,
 आकृति f. ३ influence or effect on the senses or the
 intellect संस्कार m, छाप m, असर m, परिणाम m. ४ an
 indistinct notion, remembrance अर्धवट संस्कार m,
 चुटपुटी आठवण f, अस्पष्ट कल्पना f. ५ impressiveness,
 emphasis of delivery छापदारपणा m, ठांसून बोल-
 ण्याची ढब f, परिणामकारिता f. ६ the pressure of the
 type on paper or the result of such pressure ठसाची
 उमटण f, उमट m, छाप m, ठसा m. ७ (a) the whole
 edition printed at a given time आवृत्ति f. (b)

a single copy एक प्रत f. & a print on paper from a wood-block (लांकडी ठशाचा) छाप m, मुद्रा f. Impressionable a. शीघ्रसंस्कारग्रहणक्षम. Impress'ive a. छाप बसविणारा, मनांत ठसणारा, (मनावर) चांगला परिणाम उत्पन्न करणारा, सुपरिणामकारी, हृदयंगम. Impress'iveness n. सुपरिणामकारिता f, छाप बसविण्याचा गुण m. Impress'ment n. the act of impressing or seizing for service esp. in the navy आर-मारावरील नोकरीकरितां माणसें जवरीनें नेणे n.

Imprimatur (im-pri-mā'tur) [Lit. let it be printed -L. in, on & premere, to press.] n. a license to print a book पुस्तक छापण्याची सरकारी परवानगी f, मुद्रणानुशा f.

Imprint (im-print') [L. in, in or upon, & Print.] v. t. to print on or upon, to print (-वर) छापणे. २ to impress or stamp छाप -ठसा उठविणे. ३ to fix permanently on the mind मनांत ठसविणे -बिंबविणे, मनावर छाप मारणे. I. n. that which is imprinted छापलेला मजकूर m. २ the name of the publisher, time and place of publication of a book printed on the title-page प्रकाशक व प्रकाशन यांसंबंधीं छापिलेला मजकूर m; पुस्तकाच्या नामपत्रिकेवर छापलेले प्रकाशकाचे नांव व पुस्तकप्रकाशनाचे स्थल व काल; प्रकाशकाचे नांव, प्रकाशनाचे स्थल व काल इत्यादि (नामपत्रकावर छापलेली) साहिती f. This is called the publisher's imprint. ३ (पुस्तकाच्या नामपत्रकाच्या पाठीवर व पुस्तकाच्या शेवटीं छापलेले) मुद्रक व मुद्रणालय यांचीं नांवे. This is called the printer's imprint. Im'printed pa. p. & p. p. Im'printing pr. p. & v. n.

Imprison (im-priz'n) [Fr. -L. in, into, & Prison.] v. t. to put in prison, to shut up and detain in custody तुरुंगांत घालणे -टाकणे -अडकविणे, कैदेत -कारागृहांत टाकणे, तुरुंगाची शिक्षा देणे, कोंडणे, कोंडून ठेविणे, बंदीत -बंदांत -कैदेत -अटकेंत घालणे -टाकणे, कोंडणी f -कोंडी f -करणे. २ to restrain from escape अटकविणे, अटकाव करणे, अडथळा करणे, कोंडणे. Impris'oned pa. t. & p. p. Impris'oner n. Impris'oning pr. p. & v. n. Impris'onment n. कैद करणे n. २ confinement in a prison कैद f, बंदी f, तुरुंगवास m, अटक f, कारागृहवास m, कारागृहप्रवेश m. [FALSE I. imprisonment without sufficient authority योग्य अधिकाराशिवाय केलेली कैद f.] ३ restraint from liberty अटकाव m, अटक f, निरोध m, बंधन n.

Improbable (im-prob'a-bl) [L. in, not, & Probable.] a. not probable, unlikely असंभवनीय, होण्याचा संभव नसलेला, व्हायाजोगा -होण्यासारखा नाही असा, असंभाव्य, असंभवित, असंभवी, अघटनीय, दुर्घट, कठीण, बिकट. Improbabil'ity n. unlikelihood असंभव m, असंभावना f, असंगति f, असंभवनीयता f, अघटनीयता f. २ an improbable event or result असंभवनीय गोष्ट f -परिणाम m.

Improbability (im-prob'i-ti) [L. in, not, & Probity.] n. want of probity or integrity अप्रामाणिकपणा m, अप्रामाणिकत्व n, लबाडी f, कापट्य n, शाठ्य n.

Impromptu (im-promp'tū) [L. in, not, & promptus, readiness. See Prompt.] adv. off-hand पूर्वविचारा-वांचून, पूर्वप्रयत्नांवांचून, अयत्नपूर्वक, शीघ्र, समयोपस्थित रीतीने. I. a. prompt, ready पूर्वविचारावांचून, अयत्न-पूर्व, शीघ्र. I n. an extemporaneous composition शीघ्र-प्रासादिक कविता f-कवन n.

Improper (im-prop'ér) [L. in, not, & Proper.] a. not proper or suitable, unfit, incongruous, unbecoming अयोग्य, अयुक्त, न शोभणारा, अनुपयोगी, निरुपयोगी, अयथातथ. २ unjust, wrong करावाजोगा नाही असा, अकार्य, अयोग्य, गैरवाजवी, गैरशिक्ष, अम्याद्य, अकर्तव्य, अयुक्त. ३ not according to facts, inaccurate खोटा, चुकीचा. Improperly adv. अयोग्य रीतीने, गैरवाजवी रीतीने. Impropr'iety n. unfitness अयोग्यता f, अयुक्तता f, नालायकी f, गैरवाजवीपणा m. ३ an unsuitable act अयोग्य-गैरवाजवी काम n. ३ (-of conduct) अनीति f, अमर्यादा f, अनौचित्य n.

Impropr'iate (im-prō'pri-āt) [L. in, in, & proprio, propriatum, to appropriate, proprius, one's own, proper.] v. t. (lit.) to appropriate to private use खासगी कामास -कामाकडे लावणे, स्वतःच्या उपयोगी लावणे-खर्च करणे.

Impropr'iety, See under Improper.

Improve (im-prōv') [Prefix in-, and O. Fr. prover -L. probare, to try, to consider as good.] v. t. to make better, to advance in value or excellence अधिक चांगला करणे, सुधारणे, दुरुस्त करणे, सुधारणा-उत्कर्ष m गुणवृद्धि f-उन्नति f. करणे, गुण वाढविणे. २ to employ to good purpose, to use to advantage फळ येईसा करणे, सार्थक-सफळ होईसा करणे-चापरणे. ३ to increase by use (उपयोगाने) वाढवणे-वृद्धि करणे. I. v. i. to grow better, to make improvement चांगला होत जाणे, चढणे, रंगास-रूपास चढत जाणे, गुण वाढणे g. of s., उत्तरोत्तर चांगला होणे. २ to progress in bad qualities वाईट गुणांची वृद्धि होणे. ३ to increase, to be enhanced वाढणे, जास्त होणे, चढणे; as "The price of cotton improves." To I. on or upon (-मध्ये भर घालून किंवा फेरफार करून) जास्त सुधारणा करणे. Improv'able a. सुधारण्याजोगा. Improv'ed pa. t. & p. p. Improv'ement n. the act of improving सुधारणा करणे n. २ advancement, growth, progress सुधारणा f, सुधारा m, सुधराई f, वृद्धि f, अभिवृद्धि f, उन्नति f, उत्कर्ष m. ३ a turning to good account सदु-पयोग m, सदुपयोगपूर्वक सुधारणा f. ४ betterment, ad- vance चढती कळा f, गुणवृद्धि f, अभिवृद्धि f. ५ increa- sed growth, progress चढती f, उन्नति f, वृद्धि f. Improv'- ing pr. p. चांगला होणारा, वाढता, चढत्या कळेचा.

Improv'ident (im-prov'i-dent) [L. in, not, and

Provident.] *a. not provident or prudent, wanting foresight, thoughtless* अदूरदर्शी, दूरवर विचार न करणारा, दूरवर दृष्टि न देणारा -पोंचविणारा, अदूर-दृष्टि, अविचारी, अविवेकी, अदीर्घदृष्टि -दर्शी, अपरिणाम-दर्शी. Improv'idence *n. want of foresight* अदूर-विचार *m*, अदूरदृष्टि *f*, गफलत *f*, अदीर्घदृष्टि *f*.

Improvisate, Improvise (im-prov'i-sāt, -pro-viz') [Fr. improviser -It. improvisare -L. in, not, & provisus, foreseen. See Provide.] *v. t. to compose and recite (esp. in verse) without preparation* (a) पूर्वी चिंतन केल्यावांचून कविता किंवा कवन करणे, शीघ्र कविता करणे. (b) पूर्वी विचार केल्यावांचून बोलणे. २ *to bring about on a sudden* एकाएकी घडवून आणणे. ३ *to do anything off-hand* पूर्व-तयारीवांचून एखादी गोष्ट करणे. Improvis'ation *n. act of improvising* पूर्वतयारीवांचून कविता करणे *n.* २ एकदम एखादे काम करणे *n.* ३ *that which is improvised* (a) शीघ्रकविता *f*. (b) एकदम केलेले एखादे काम *n.* Improvis'er *n.* Improvisat'ore शीघ्रकवि *m*, एकदम एखादे काम करणारा.

Imprudent (im-prōō'dent) *a. (-of persons) wanting foresight or discretion* अदूरदृष्टि, अदूरदर्शी, अविचारी, अविवेकी, बेसावध, असावध, सावधपणा न ठेवणारा, अविमृश्यकारी, विचारशून्य, असमंजस. २ (-of acts) अविचाराचा, अविवेकाचा. Impru'dence *n. want of caution, heedlessness, rashness* अदूरदृष्टि *f*, अविचार *m*, अविवेक *m*, गफलत *f*. Impru'dently *adv.* अदूर-दृष्टीने, अविवेकाने.

Impudent (im'pū-dent) [L. in, not, pudens, pudentis -pudere, to be ashamed.] *a. wanting shame or modesty, brazen-faced, rude, insolent* निर्लज्ज, निर्भीड, बेशरम, लाज नसलेला, निलाजरा, लज्जाहीन, कोडगा, धीट, धट्ट, उद्धट, दांडगा, बेचाड. Im'pudence *n. shamelessness, want of modesty* बेशरमणा *m*, निर्लज्ज-पणा *m*, धिटार्ई *f*, धट्टार्ई *f*, औद्धत्य *n*, (colloq.) तोंड *n*, (colloq.) नाक *n*, धाट्ट्य *n*. Im'pudently *adv. shamelessly* उद्धटपणाने, धिटार्ईने, (colloq.) नाक लावून, (colloq.) उंच नाकाने, तुरा लावून (colloq.).

Impugn (im-pūn') [L. impugnare -in, against, and pugnare, to fight.] *v. t. to oppose, to attack by words or arguments* विरुद्ध बोलणे, वृषण देणे, विरुद्ध प्रतिपादन -कथन करणे, (-शीं) झगडणे -झगडा करणे, (-ला) विरोध करणे -तोंड देणे. Impugn'able *a.* Impugned *pa. t. & p. p.* Impugn'er *n.* दोष देणारा, विरुद्ध बोलणारा. Impugn'ing *pr. p. & v. n.* Impugn'ment *n.* दोष देणे *n*, विरुद्ध बोलणे *n*.

Impulse (im'puls) [L. in, into, and pellere, to drive.] *n. the act of driving forward with sudden force, impulsion* धक्क्याने पुढे ढकलणे *n.* २ *effect of an impelling force* (आघातजन्य) वेग *m*, आवेग *m*. ३ *force suddenly communicated* धक्का *m*, हिसडा

m, आघात *m*, ठोका *m*. ३ *math*. परिवर्तक प्रेरणा *f*.
 [I. OF THE HEART हृदयांतील -छातींतील ठोका *m*.] ४
sudden influence on the mind, hasty inclination
 एकदम उत्पन्न झालेली प्रेरणा *f* -आवेश *m*, उकळी *f*,
 चेव *m*, खदखद *f*, कड *m*, उत्तेजन *n*, निमित्त *n*. [ONE
 THAT FOLLOWS HIS OWN I.S स्वेच्छाचारी. ACTING
 UPON I.S लाडका व्यवहार *m*. ACTING ACCORDING TO
 I. मनसोक्त वागणारा.] Impul'sion *n*. धक्क्याने पुढे

ठकलणे *n*. २ *sudden impulse or motion* जोस *m*,
 वेग *m*, आवेश *m*, धक्का *m*. Impuls'ive *a*. moving,
impellent (परस्पराघातद्वारा) चालविणारा, प्रेरक,
 प्रवर्तक. २ *actuated by impulse* लहरीप्रमाणे वाग-
 णारा, मनसोक्त वागणारा, उकळीप्रमाणे वागणारा. I. *n*.
an impelling cause धक्का *m*, जोस *m*, प्रेरकशक्ति *f*.

Impunity (im-pūn'i-ti) [L. *impunitas*-in, not, and
poena, punishment.] *n*. *freedom or safety from*
punishment शिक्षाराहित्य *n*, अदंडन *n*, अदंड *m*,
 दंडाची माफी *f*, सजेची माफी *f*. शिक्षेपासून मुक्ता *f*.
 २ (*law*) *exemption from injury or loss* अहानि *f*.
 ३ (*with from*) *security* निर्भयपणा *m*, निर्भयता *f*.
 [ASSURANCE OF I. अभयवचन *n*, अभय *n*. BOND
 OF I. अभयपत्र *n*.]

Impure (im-pūr') *a*. *not pure, mixed with other*
substances अशुद्ध, मिश्र, संमिश्र, मिश्रित, संमिश्रित,
 (दुसऱ्या वस्तूशी) मिसळलेला, भेळ असलेला, भेळ
 केलेला, भेळीचा, मिसळीचा, भेसळ. २ *defiled by sin*,
unholy, unchaste, unclean नापाक, अचकटविचकट,
 पापमलिन, पापी, मलिन, अपवित्र, अमंगल, अशुद्ध. ३
not pure, foul मळकट, मळका, मलिन, अस्वच्छ,
 खराब, अनिर्मल. ४ *lewd, unchaste* बीभत्स, अभद्र.
 ५ *unhallowed* अशौच, विटाळलेला. [I. FROM A BIRTH
 सोहेरकरी, सोहेरतुला. I. FROM A DEATH सुतकी.] ६ (Old
 Test.) *unclean* अपवित्र. ७ (*as language*) *not*
accurate, not idiomatic अशुद्ध, अशास्त्र. Impure'ly
adv. Impure'ness, Impu'rity *n*. अशुद्धपणा *m*,
 अशुद्धता *f*, भेसळ *f*. २ मलिनता *f*, मलिनपणा *m*,
 पापमलिनता *f*, नापाकी *f*, अपवित्रपणा *m*. ३ मळकटपणा
m, मळकेपणा *m*, मालिन्य *n*, अस्वच्छता *f*, समलता *f*.
 ४ बीभत्सपणा *m*, अभद्रपणा *m*. ५ अशौच *n*, विटाळ *m*,
 अशुद्धि *f*. ६ अपवित्रपणा *m*. [Among the Hindoos
 certain impurities arise to certain members of a
 family in consequence of a birth or a death in
 the family. Impurity in consequence of a birth
 जननाशौच *n*, जाताशौच *n*, सुहेर *m*, वृद्धि *f*. Impurity
 in consequence of a death मृताशौच *n*, सुतक *n*.
 I. during an eclipse ग्रहणाशौच *n*. I. from a mis-
 carriage कडू विटाळ *m*. To spread one's impurities
 (in a religious sense, amongst the Hindoos)
 विटाळ कालविणे.] ७ (भाषेतील) अशुद्धपणा *m*, अशा-
 स्त्रता *f*. ८ *foul matter* अशुद्ध द्रव्य *n*, मळीण चीज *f*.
 Impute (im-pūt') [Fr. *imputer* -L. *imputare* -in,
 and *putare*, to reckon.] *v. t.* *to reckon as belong-*

ing to (in a bad sense), to attribute to, to set to the account of (-वर) आरोप करणे *g. of o.*, अभियोग *m* -आरोपण *n.* करणे, अंगावर घालणे, मार्थी -मार्थां मारणे. २ to charge upon (-ला) दोष लावणे, (-बद्दल) ठपका ठेवणे. ३ *theol. to set to the account of* दुसऱ्याच्या नांवें मांडणे -लिहिणे -लेखणे. Imput'able *a.* attributable आरोपणीय, आरोप्य. २ *accusable* दोष देण्याजोगा, ठपका ठेवण्यालायक. Imputa'tion *n.* attribution आरोपण *n.*, आंगां लावणे *n.*, दुसऱ्याचे नांवें लेखणे *n.* २ anything charged, censure, reproach आरोप *m.*, दोष *m.*, दूषण *n.*, अपवाद *m.*, कलंक *m.*, ठपका *m.*, अभियोग *m.*, शब्द *m.* ४ *opinion, hint, intimation* सूचना *f.*, बातमी *f.*, अभिप्राय *m.* Impu'ted *pa. t. & p.* Imput'er *n.*

In (in) [A. S. *in*; L. *in*; Gr. *en*.] *prep.* within, inside of, surrounded by (-च्या) आंत, मध्ये, मधीं, भीतर (Hindi.), मार्जी, माझारीं. [IN ITSELF स्वलक्षणतः, स्वतःवरून. IN INTELLECT बुद्धितः. IN AS MUCH AS because that, since ज्या अर्थी. TO BE IN FOR IT to be in favour of a thing (-च्या) तर्फेनें असणे. २ *colloq. to be unable to escape from a danger* कोणत्याही प्रसंगांत पुरा सांपडणे. IN BLANK (law) with the name only फक्त नांवासह. IN THAT because कारण कीं. IN THE NAME OF (-च्या) नांवाने, (-च्या) करितां -साठीं -ऐवजीं. TO BE IN WITH (a) to be close at hand (-पारीं, -जवळ) असणे. (b) to be on terms of friendship (-शीं) स्नेहभावाने असणे.] In *adv.* not out, within आंत. २ (law) with privilege or possession हक्कासह, मालकीसह, हक्कांत, मालकींत. [TO BE IN to be at home घरीं असणे.] In *n.* (generally used in the *pl.*) a person who is in office अधिकारावर असलेला मनुष्य *m.* २ a nook or corner कोनाकोंपरा *m.* [INS AND OUTS nooks and corners उघड व झांकलेली सर्व हकीकत *f.*, आंतबाहेरची सर्व हकीकत *f.*, *idio.* अंडींपिलीं *n. pl.*]

In (in) [Of English origin.] *prefix.* कांहीं शब्दांत *in* याचा उपसर्गासारखा उपयोग होतो; जसें, *inborn, inbred.* कांहीं शब्दांत लॅटिन *in* याचाही उपसर्गासारखा 'आंत' या अर्थीच उपयोग होतो; जसें, *inaugurate, incarcerate;* आणि अशा शब्दांत *l* च्या पूर्वी *il, b, n, p* च्या पूर्वी *im,* आणि *r* च्या पूर्वी *ir* अशीं *in* चीं रूपे होतात; जसें, *illapse, imbibe, imprison, irreligious.*

In (in) [of Latin, or of French through Latin, origin.] *neg. prefix.* निषेधात्मक किंवा अभावात्मक उपसर्ग; जसें; *Inability, inaccessible.* In this sense it is rendered into Marathi by अ, निर्, दुर; अः, अपवित्र, निर्दोष, दुरंध. *gn* च्या पूर्वी *i,* *l* च्या पूर्वी *il, b, m, p* च्या पूर्वी *im,* आणि *r* च्या पूर्वी *ir,* अशीं *in* चीं रूपे होतात; जसें, *ignoble, illogical, imbecile, immobile, improper, irrelative.*

Inability (in-a-bil'i-ti) [L. *in*, not, and Ability.] *lack of ability* असामर्थ्य *n.*, दुर्बलता *f.*, अशक्ति *f.*

Inaccessiblo (in-ak-ses i-bl) [L. in, not, and Acces-
sible.] a. not to be reached, unattainable पावाया
-पॉचाया जोगा नाहीं असा, अगम्य, दुर्गम, अलभ्य, बेलाग,
दुष्प्राप्य, गहन. Inaccess'ibility n. दुष्प्राप्यता f,
दुर्गमता f, अलभ्यता f, अगम्यता f. Inacces'sibly adv.

Inaccurate (in-ak'kūr-āt) [L. in not and Accu-
rate.] a. not exact or correct, erroneous चुकीचा,
अशुद्ध, तफावतीचा, टापटीप नसलेला, बेतबात नस-
लेला, ठाम किंवा ठास नसलेला, अचौकस, अतंतोतंत.
Inac'curacy n. want of exactness, mistake चूक,
तफावत f, गैरटापटीप f, गैरसुतीपणा m, अचौकसपणा
m, अतंतोतंतपणा m. Inac'curately adv. तफावतीने,
थोडीशी चूक असून.

Inaction (in-ak'shun) n. want of action, idleness
उद्योगाचा अभाव m, अनुद्योग m, निरुद्यम m, अव्यापार
m, निरुद्योग m, आळशीपणा m, आळस m, सुस्ती f.
२ rest विसावा m.

Inactive (in-akt'iv) [L. in not & Active.] a. not
active, inert जड, अचेतन. २ not busy, idle कांहींच
न करणारा, सुस्त, निर्व्यापार, अव्यवसायी. ३ chem. not
exhibiting any kind of action क्रिया न करणारा,
अक्रिय. Inact'ively adv. Inactiv'ity n. inertness
जडता f, अचेतनता f. २ idleness सुस्तपणा m, अनुद्यो-
गिता f, निर्व्यापारता f. ३ अक्रियता f, निष्क्रियता f.

Inadequacy. See under Inadequate.

Inadequate (in-ad'e-kwāt) [In, not & Adequate.]
a. insufficient, deficient अपुरा, अपुरता, निपुरा,
निपुरता, अपर्याप्त, अयोग्य. Inad'equately adv. not
sufficiently अपुरतेपणाने, न पुरेसा, तोटा होइसा,
अपुरता (last three indeclinables). Inad'equateness,
Inad'equacy n. insufficiency अपुरतेपणा m, अपर्याप्ति
f, नपूर or निपूर f, निपुरतेपणा m, अयोग्यता f.

Inadmissible (in-ad-mis'i-bl) [L. in, not & Admissi-
ble.] a. not proper to be admitted, allowed, or
received स्वीकार किंवा मान्य करतां न येणारा, अस्वीकार्य,
अग्राह्य, अमान्य. Inadmissibil'ity n. अग्राह्यता f,
अनादेयता f, अस्वीकार्यता f.

Inadult (in-adul't) [L. in, not & Adult.] a. not grown
up अप्राप्तयौवन, अज्ञातयौवन, पूर्ण वयांत न आलेला.

Inadvertent (in-ad-vert'ent) [L. in & Advertent.] a
inattentive, heedless, careless, negligent गैरसावध,
असावध, प्रमादी, प्रमत्त, दुर्लक्ष, गाफल, बेफाम, अन-
वधान. Inadvert'ence-cy n. inattention, negligence
असावधपणा m, गाफली f, गफलत f, चूक f, अलक्ष n,
अनवधान n, प्रमाद m. २ an effect of inattention असा-
वधपणाचा -दुर्लक्षाचा परिणाम m. Inadvert'ently adv.
गफलतीने, गैरसावधपणाने, चुकून मुकून, कळत नकळत,
अवचुकून, अनवधानपूर्वक.

Inalienable (in-āl'yen-a-bl) [L. in, not & Alien-
able.] a. not capable of being transferred मालकी
तोडतां न येणारा, अविच्छेद्य, अविक्रेय, परादेय, अदेय,

वतनी, वंशमात्रोपभोग्य, वंशानें मात्र उपयोग करावा
असा, सत्तानिवृत्त न करतां येणारा. Inalienably adv.
अविच्छेद्यप्रकारें. Inalienability n. अविक्रेयता, अन्या-
देयता &c.

Inalimentary (in-alimentary) [L. in, not & Alimentary.]
a. affording no nourishment अपुष्टिक, अपौष्टिक.

Inamorata (in-am-o-rä'ta) [Italian.] n. fem. a
woman with whom one is in love कांता f, प्यारी f,
प्रिया f, रमणी f, वल्लभा f. Inamorato n. mas. lover
रमण, वल्लभ, प्रियतम, कांत.

Inane (in-än') [L. inanis.] a. void पोकळ, रिकामा,
रिता, निस्सार, शून्य. Inanition n. emptiness रिका-
मेपणा m, उदररिक्तता f. २ exhaustion from want of
food (निराहारानें -उपासानें आलेली) ग्लानि f.

Inanimate (in-an'm-ät) [L. in, not & Animate.] a.
destitute of life, dead जड, अचेतन, निर्जीवी, अजीव,
निश्चेष्ट, प्राणहीन. [ANIMATE AND Inanimate चेतन
आणि अचेतन, चेतनाचेतन]. Inanima'tion n. अचेतनता
f, निष्क्रियता f.

Inanity. See Emptiness.

Inappetence, Inappetency (in-ap'pe-tans, -sy) [L. In
not and Appetence.] n. want of appetite अरुचि,
क्षुधाभाव, अक्षुधा f. २ want of desire अनिच्छा f.

Inapplicable (in-ap'plik-ä-bl) [L. in, not and Applic-
able.] a. incapable of being applied लावावयास
अयोग्य, लावायाजोगा नाही असा, अयोग्य, अप्रयोज्य,
अनुपयुक्त. Inapplicability n. unfitness अप्रयोज्यता f,
अनुपयुक्तता f.

Inapplication (in-ap'plik-ä'shun) [L. in, not and
Application.] n. want of application or attention,
negligence अनुद्योग m, आळस m, अप्रवृत्ति f.

Inapposite (in-ap'poz-it) [L. in, & Apposite.] a. not
fit or suitable नालायक, असमर्पक, प्रसंगानुचित.

Inappreciable (in-ap-präs'hi-a-bl) [L. in & Appreci-
able.] a. too small to be valued किंमत किंवा मोल न
समजायाजोगा, फार थोडा, अतिअल्प.

Inappropriate (in-ap-prö'pri-ät) [L. in and Appropri-
ate.] a. not suitable अयोग्य, अनुचित, अयुक्त, अनुप-
योगी, अयुक्त. Inappro'priately adv. अयोग्यपणें. In-
appro'priateness n. अयोग्यपणा m.

Inapt (in-apt') [L. in & Apt.] a. unfit, not apt अयोग्य.
Inapti'tude n. unfitness अपात्रता f, अयोग्यता f.

Inarticulate (in-är-tik'ül-ät) [In & Articulate.] a.
not articulate, not distinct of syllables अस्पष्ट,
अव्यक्त, अस्फुट, अस्पष्टोच्चारित. २ (philos.) ध्वनिरूप,
अविभक्त. ३ not jointed बिनसांध्याचा, असंधि, बिनसंधि.

Inartic'ulately adv. अस्पष्टोच्चारानें, अस्पष्ट, गुळमुळीत.
[That speaks inarticulately बोबडा.] Inartic'ulate-
ness n अस्पष्टता f, अस्पष्टोच्चार m. Inarticula'tion n.
indistinctness of sounds in speaking अस्पष्ट उच्चार.

formed without art अकृत्रिम, स्वयंसिद्ध, स्वयंभू, सहज, स्वयंजात. २ simple, honest साधा, भोळा, भावडा, भाबडा.

Inasmuch (in-az-much') See under In no. 1.

Inattention (in-at-ten'shun) *n.* want of attention, heedlessness अनवधान *n.*, अनवधानता *f.*, असावधानता *f.*, गैरसावधपण *m.*, दुर्लक्ष *n.*, अलक्ष *n.*, आनाकानी *f.* २ neglect ह्यगय or ह्यगयी *f.*, अबाळ or आबाळ *f.*, अवनिगा or अनिगा *f.*, प्रमाद *m.* Inattent'ive *a.* heedless, careless अनवधान, असावध, बेसावध, गैरसावध, गाफील, अनवहित, अतन्मनस्क. २ neglectful, careless गफलती, गफलत्या, गाफल, प्रमादी. Inattent'ively *adv.* अनवधानपूर्वक, दुर्लक्षानें.

Inaudible (in-awd'i-bl) *a.* incapable of being heard अश्राव्य, दुःश्राव्य, ऐकूं न येण्यासारखा, कर्णागोचर, अश्रवणीय. २ noiseless, silent निःशब्द, चूप. Inaudi'bility *n.* अश्राव्यता *f.*, अश्रवणीयता *f.* Inaud'ibly *adv.*

Inaugurate (in-aw'gūr-āt) [*L.* in, upon and augur, an augur. *L.* inaugurare means to practise augury, to consecrate, to begin formally.] *v. t.* to induct into an office in a formal manner क्रियापूर्वक-संस्कारपूर्वक-विधिपूर्वक अधिकार देणें, अभिषेक करणें, प्रतिष्ठा *f.*-प्रतिष्ठापन *n.* करणें, अधिकारावर स्थापणें. २ to cause to begin आरंभ *m.* करणें, सुरवात *f.* करणें. Inau'gured *pa. p.* अधिकारावर स्थापिलेला, सुरवात केलेला. Inaugura'tion *n.* अधिकारावर स्थापणें, सुरू किंवा चालू करणें. २ प्रतिष्ठा *f.*, प्रतिष्ठापना *f.*, स्थापना *f.*, पहिला अभिषेक *m.*, पहिला संस्कार *m.*, विधिपूर्वक अधिकारदान *n.*, विधिपूर्वक प्रारंभ *m.* Inau'gural *a.* विधिपूर्वकस्थापनेसंबंधी, प्रतिष्ठापनेसंबंधी, प्रारंभाच्या वेळचा, सुरवातीच्या वेळचा. An I. address सुरवातीचें-प्रास्ताविक भाषण *n.* Inau'gurator *n.* (विधिपूर्वक) स्थापना करणारा *m.*, प्रारंभ करणारा *m.*

Inaurate (in-awrāt) [*L.* in, on, and aurum, gold.] *a.* covered with gold सोन्यानें मढविलेला, सोनेरी मुलामा दिलेला.

Inauspicious (in-aw-spish'us) *a.* ill-omened, unlucky, evil, unfavourable अशुभ, अमंगल or अमंगळ, अनिष्ट, अभद्र, दुर्लक्षणी, नाटाल or नाठाळ or नाट्याळ, खष्ट, खडतर, खट्याळ. [TO BE I. (astrol.) वक्ती असणें, अनिष्ट-अशुभ असणें.] Inauspi'ciously *adv.* Inauspi'ciousness *n.* अशुभता *f.*, अनिष्टता *f.*, अभद्रता *f.*, नाट *m.*

Inauthentic (in-awthen'tik) *a.* having no proof अप्रमाण, प्रमाणाचा आधार नसलेला. Inauthenticity *n.* प्रमाणाभाव *m.*, अप्रामाण्य *n.*, खोटेपणा *m.*

Inavertible (in-avèr'ti-bl) *a.* that cannot be averted or removed टाळतां न येण्यासारखा, निवारण करितां न येण्यासारखा, अनिवार्य, अपरिहार्य, दुर्निवार.

Inbeing (in-bē-ing) [*L.* in, into, and Being.] *n.* inherent existence जन्मतः अंतःस्थिति *f.* जन्मतः अन्तर्भवन *n.*

Inborn (in' bawrn) [L. in, into, and Born.] a. im-
planted by birth, inherent जन्माबरोबर उत्पन्न झालेला, सहजात, स्वाभाविक.

Inbred (in' bred) [L. in, into, and Bred.] a. natural
जन्मल्याबरोबरच आंत उत्पन्न झालेला, सहज, सहोत्पन्न.

Incage (inkāj') Same as Encage.

Incalculable (in- kal' ku- la- bl) a. beyond calculation,
very great असंख्यात, अगणनीय, अगणित, बेसुमार.
Incal'culably adv. असंख्यातपणे, बेसुमारपणे.

Incalescence (inka- les' ens) [L. in, into, and
calescere, to grow hot.] n. the state of being incale-
scent or growing hot उष्ण होणे, (-आंतील) उष्णता
वाढणे in. con. २ rise of temperature उष्णतेची वृद्धि
f; as, "The I. of solid bodies rubbed or struck
against each other." Incalescent a. जास्त उष्ण होणारा.

Incandescence (in- kan- des' ens) [L. in, into, and
candescere, to glow.] n. a white heat, a white
glow caused by intense heat अत्युष्णता f, चकाकी f,
प्रज्वलन n. Incandes'cent a. white or glowing
with heat (अतिशय उष्णतेमुळे) चकाकणारा, प्रका-
शणारा, दांडगा जळणारा, अतिउष्ण, अतिगरम, निज्योत
परंतु प्रदीप्त, सफेत उजेडाचा, सफेत उजेडाने चकाकणारा.
[I. LAMP सफेत प्रकाशाचा दिवा m, निज्योत दिवा m,
झक प्रकाशाचा दिवा m.]

Incantation (in- kan- tā' shun) [L. incantatio -L. in
upon, and cantare Sk. कण् to sing.] n. मंत्र m, मंत्र-
प्रयोग m, मोहिनी f. Incant'atory a. मंत्राचा, मांत्रिक.
I. n. मंत्रपाठक m, मंत्रपाठी m.

Incapable (in- kāp' a- bl) a. not capable, not wide
or large enough to hold or contain ज्याला माया
नाही असा. २ wanting physical strength अशक्त.
३ mentally insufficient असमर्थ, नालायक, अपात्र,
अयोग्य. ४ morally weak नीतिदुर्बल, नीतिदृष्ट्या
कच्चा. ५ unable अक्षम, असमर्थ, कार्यक्षम. ६ (law)
unqualified नालायक, नापत. I. n. a weak in-
efficient person, an imbecile, a simpleton मूर्ख, मूढ.
Incapableness, Incapabil'ity n. अपात्रता f, नालायकी
f, असामर्थ्य n, अयोग्यता f, नाकर्तेपणा m, अक्षमता f,
२ अशक्तता f, बुद्धिहीनता f. Incap'ably adv.

Incapacious (in- kap- ā' shus) a. narrow, small अग्र-
शस्त, लहान, अरुपावकाश, अडचणीचा. २ क्षुद्र बुद्धीचा.

Incapacitate (in- kap- a' si- tāt) [In, not & Capacitate.]
v. t. to render or make incapable नालायक -असमर्थ
-अक्षम -अयोग्य करणे. २ to weaken, to render unfit
अशक्त -नेमळा -असमर्थ करणे. ३ (law) to disqualify
नालायक -अपात्र करणे -ठरविणे. Incapac'ity n. want
of capacity अयोग्यता f, असामर्थ्य n. २ defect of
intellectual power बुद्धिमांघ n, बुद्धिजास्य n. ३
disqualification नालायकी f, अयोग्यता f.

Incarcerate (in- kār' sēr- āt) [L. in into & carcer a
prison.] v. t. to imprison कैद करणे, बंदीत टाकणे

-घालणें. २ to confine अटकेंत टाकणें, (आंत) बंद करणें. Incarcerated *pa. t.* Incarcera'tion *n.* कैद *f.*, अटक *f.*, बंदी *f.*

Incarnate (in-kār'nāt) [L. in into & caro, carnis flesh.] *v. t.* to embody in flesh, to clothe with flesh (मनुष्याचा) अवतार घेणें, देहधारी-सदेही-शरीरी करणें. I. *v. i.* to form flesh, to granulate (जखम इत्यादि) माठळणें, मठारणें. I. *a.* देहधारी, अवतारी, देही, देहघृत, मूर्तिमान्. २ flesh-coloured, rosy मांसासारखा, गुळाबी, लाल, मांसवर्णी. Incarna'tion *n.* the act of clothing with flesh; the act of taking human body अवतार *m.*, शरीरधारण *n.*, देहधारण *n.* [There are particularly ten incarnations of Vishnu (दशावतार) viz. मत्स्य, कच्छ (कूर्म), वराह, नृसिंह, वामन, परशुराम, राम, कृष्ण, बुद्ध, कल्की. Of these eight are considered to be past and at present the बुद्धावतार continues.] २ (surg.) granulation मांसोज्ज्व *m.* ३ a personification मूर्तिमत्ता *f.*, सशरीरता *f.*, देहग्रहण *n.* ४ a rosy or red colour like flesh मांसासारखा लाल रंग *m.*, मांसवर्ण *m.* Incar'native *a.* healing, causing new flesh to grow मांसवर्धक, मांस वाढवून घेणें करणारा. I. *n.* a medicine that tends to promote the growth of new flesh नवीन मांस उत्पन्न करणारें औषध *n.*, मांसवर्धक औषध *n.*

Incise (in-kās) [Fr. encaisser -L. in, in, & Case.] *v. t.* to put in a case, to surround with something solid झांकणें, झांकणांत-डब्यांत-वेष्टणांत घालणें, वेष्टण-डबा-गवसणी इत्यादि घालणें. Incasement *n.* वेष्टण *m.* -डबा *m.* -गवसणी *f.* इत्यादि घालणें *n.* २ an inclosing substance वेष्टण *n.*, डबा *m.*, गवसणी *f.*, आच्छादन *n.*

Incautious (in-kaw'shus) [L. in, not, & Cautious.] *a.* not cautious, not circumspect असावध, बेफिकीर, असावधान, प्रमादी, गाफल. Incau'tiously *adv.* Incau'tiousness *n.* असावधपणा *m.*, गैरसावधपणा *m.*

Incendiary (in-sen'di-ar-i) [L. incendiarius, setting on fire -L. in, upon, & candere, to burn.] *n.* one that sets fire to a building &c. maliciously, an arson (द्वेषबुद्धीनें) दुसऱ्याचीं घरे जाळणारा, घर जाळणारा, आगलाब्या, गृहदाहक, आग लावणारा, आगारदाही, भग्निद. २ one who promotes quarrels कळलाब्या, भांडणांस उत्तेजन देणारा, आगलाब्या, कळीचा नारद. [Some very expressive words for an Incendiary in this second sense are: आगलाब्या, जळत्या, नारद, कळीचा नारद, नारदमुनि, कजेदलाल, कळलाब्या, कळचेट्या, कळचेटक्या, फुणगी लावणारा or टाकणारा, फुंकणारा, कैपती, बीर भरणारा or देणारा, दुलावा or -ब्या, लावालाबी करणारा, गृहभेदी, घरभेदी or -भेद्या, घर घाल्हाल्या, घरनाशी or नाश्या, घरफोड्या, घरमारू or न्या, खाजाळ or -ळा or खजाळ, खेळ्या, घेरगडी, (लोकांच्या) घराघर कुतरे चढविणारा, दाणे टाकून कोंबडे झुंजवणारा.] I. *a.* maliciously setting fire to द्वेषबुद्धीनें आग लाव

णारा. २ *tending to provoke quarrels or sedition*
 तंटे-फिसाद उत्पन्न करणारा, तंढ्यास-राजद्रोहास उत्तेजन
 देणारा. ३ *relating to incendiarism* आगलावण्या-
 संबंधी. Incen'diarism *n.* आगलावेपणा *m.* द्वेषबुद्धीने
 आग लावणे *n.* गृहदाह *m.* आगारदाह *m.*

Incense (in'sens) [Fr. *encens* -L. *incensum*, what
 is burned.] *n.* odour of spices burned in religious
 rite धुपाचा वास *m.* धूपगंध *m.* धुपाचा धूर *m.* २ the
 materials burned for the purpose of producing a
 perfume धूप *m.* धूपद्रव्य *n.* I. v. t. to perfume with,
 or as with incense (धुपाने) सुगंधित करणे, धूप दाखविणे.

Incense (in-sens') [L. *incendere*, to kindle.] v. t. to
 inflame with anger, to provoke, to incite कोपविणे,
 चेतविणे, संतापविणे, कोपायमान-क्रोधायमान करणे.

Incentive (in-sent'iv) [L. *incentivus*, striking up a
 tune, hence provocative -L. *in* & *canere* Sk. कण्,
 to sing.] *a.* inciting, encouraging उत्तेजक, प्रवर्तक,
 प्रेरक, प्रयोजक, प्रवृत्तिकारक. I. *n.* motive, spur, that
 which incites to action or moves the mind उत्तेजन *n.*
 प्रेरणा *f.* कारण *n.* प्रयोजन *n.*

Inception (in-sep'shun) [L. *incipio*, *inceptus*, to
 begin -L. *in*, on, and *capere*, to seize.] *n.* a begin-
 ning सुरवात *f.* आरंभ *m.* प्रारंभ *m.* उपक्रम *m.* Incep-
 tive *a.* आरंभीचा, प्रारंभाचा, उपक्रमासंबंधी, औपक्रमिक.

Incertitude (in-ser'ti-tūd) [L. *in*, not, and *certus*,
 certain.] *n.* uncertainty अनिश्चय *m.* अनिर्णय *m.*
 विकल्प *m.* संदेह *m.* शंका *f.* शंकाशीलपणा *m.*

Incessant (in-ses'ant) [L. *in*, not, and *cessare*, to
 cease.] *a.* not ceasing, continuing सतत, निरंतर, एक-
 सारखा, अविरत, अविश्रांत. Incess'antly *adv.* सतत.

Incest (in'sest) [Fr. *inceste* -L. *in*, not, and *castus*,
 chaste.] *n.* sexual intercourse within the prohibi-
 ted degrees of relationship व्यभिचार *m.* अगम्यागमन
n. (as committed by a male), अगम्यगमन *n.* (as
 committed by a female), गोत्रगमन *n.* [FEMALE,
 CONNECTION WITH WHOM IS INCEST अगम्या *f.* I. WITH
 ONE'S FATHER'S or GURU'S WIFE गुरुतल्पगमन *n.*
 गुरुतल्प *m.* I. WITH ONE'S MOTHER मातृगमन *n.* (*vulg.*)
 मात्रागमन *n.*] The spiritual I. the crime of cohabit-
 ation committed between persons who have a
 spiritual alliance by means of baptism or confirm-
 ation (बाप्तिस्म्याने किंवा ख्रिस्ती लोकांतील दृढीकरण-
 विधीने) धार्मिक संबंध जुळलेल्या पुरुषाने किंवा स्त्रीने
 परस्परांशी केलेला व्यभिचार *m.* २ the act of a vicar
 or other beneficiary who holds two benefices, the
 one depending on the collation of the other एकाच
 पात्राने दोन वृत्ति आपणांकडे ठेविणे *n.* Incest'uous *a.*
 guilty of incest गोत्रगमनी, गोत्रगामी, अगम्यागामी,
 अगम्यागमनाचा. [I. WITH FATHER'S WIFE गुरुतल्पग-
 गुरुतल्पी. I. WITH MOTHER मातृगमनी or मात्रागामी.]

Inch (insh) [A. S. *ynce* an inch -L. *uncia*, the

twelfth part of anything, an inch, (also) an ounce, twelfth part of a pound.] *n.* the twelfth part of a foot फुटाचा बारावा भाग *m*, इंच *m*, एक अंगूल *n*, तसू *m*. २ a small distance or degree (स्थलाचें किंवा वेळेचें) अगदीं थोडें अंतर *n*, अगदीं थोडें प्रमाण *n*. [By INCHES हळूहळू, धिमेधिमे.] I. v. t. to drive by inches हळूहळू ढकलणें. I. v. i. to move slowly हळूहळू पुढें किंवा मागें जाणें. I. a. इंचाइतका लहान, इंचभर.

Inchoate (in'kō-āt) [L. inchoatus, to begin.] *a.* only begun, unfinished नुकताच प्रारंभ झालेला, अपरिपक्व, कच्चा, अपूर्ण. Inchoa'tion *n.* (नुकती) सुरवात *f*.

Incidence (in'si-dens) [See Incident.] *n.* a falling on or upon (-वर) पडणें *n*, आपतन *n*. (1) भार *m*, बोजा *m*. [I. OF TAX कराचा बोजा *m*.] २ the direction in which a ray falls on any surface किरण पडण्याची दिशा *f*-रोंख *m*, मूलकिरणांची दिशा *f*.

Incident (in'si-dent) [L. incidens, falling upon.] *a.* striking or falling upon (-वर) पडणारा, आपाती. [I. RAY आपातकिरण *m*.] २ casual, fortuitous प्रसंगोपात्त, आनुषंगिक, आगतुक, नैमित्तिक; अप्रस्तुत, अप्रकृत. ३ liable to happen or to occur होण्यालायक, घडण्यासारखा. I. proposition *log.* one introduced by 'who,' 'which,' or 'whom' विशेषणवाक्य *n*, विशेषणार्थी वाक्य *n*. Incident *n.* an event, casualty, occurrence प्रसंग *m*, घटना *f*, वृत्तांत *m*, आनुषंगिक -अंगभूत गोष्ट *f*. २ an accidental or subordinate action or event उपाख्यान *n*, उपकथा *f*, प्रासंगिक कथा *f*. Incident'al *a.* happening without regularity, casual, fortuitous आनुषंगिक, अंगभूत, नैमित्तिक, अप्रस्तुत, प्रसंगोपात्त. २ not necessary to the chief purpose अप्रधान, गौण, प्रासंगिक, दैवघटित. ३ apt to happen घडून येणारा, पाठीमागें किंवा बरोबर होणारा, मुख्य प्रसंगानें व्हावयाचा. I. *n.* (generally used in the pl.) that which is incidental आनुषंगिक गोष्ट *f*, पाठीमागें किंवा बरोबर घडून आलेली गोष्ट *f*. Incident'ally *adv.* आनुषंगिक रीतीनें, आनुषंगिकपणानें, मुख्यप्रसंगानुसार, प्रसंगवशात्. Incident'alness *n*.

Incinerate (in-sin'er-āt) [L. in, and cinis, cineris, ashes.] *v. t.* to burn to ashes (जाळून) राख किंवा भस्म करणें. Incinera'tion *n.* भस्मीकरण *n*.

Incipient (in-sip'i-ent) [Pr. p. of L. incipio, to begin -L. in on, & capere, to seize.] *a.* beginning उपक्रमाचा, प्रारंभीचा, आदींचा, पहिला, औपक्रमिक, आरंभक, पूर्वावस्थक. Incip'ience, Incip'ieny *n.* beginning प्रारंभ *m*, सुरवात *f*, उपक्रम *m*. Incip'iently *adv.* पहिल्यानें, सुरवातीस.

Incircumspection (in-sēr-kum-spek'shun) [L. in, not, & Circumspection.] *n.* want of caution गैरसावधपणा *m*, असावधपणा *m*, असावधान *n*.

Incise (in-sīz') [Fr. inciser -L. in, into, & cadere, to cut.] *v. t.* to cut into with a sharp instrument

(तीक्ष्ण हत्यारानें) घाय *m* -घाव देणें, फाड *m*. करणें, फांसणी मारणें, चीर देणें, कापणें. २ *to engrave* कोतरणें, (आंत) कोरणें. *Incised* 'a. घावानें -फांसणीनें पाडलेला (as wound). २ खोदलेला, कोतरलेला. ३ *bot. having deep and sharp notches in the margin* (as a leaf or petal) कातरलेला, बहुछिन्न. *Incis'ion* *n.* the act of cutting कापणें *n.* २ *a cut, a gash* वार *m*, चिर *f*, छेद *m*, घाव *m*, घाय *m*, फाड *m*, फांसणी *f*. *Inci'sor* *n.* a cutting tooth, a foretooth पुढचा दांत *m*, चौकीचा -चौकीचा दांत *m*, छेदक दांत *m*. *Inci'sive* *a.* sharp, biting, cutting छेदक, भेदक. [I. BONES the bones of the upper jaws वरच्या जवड्याचीं हाडे *n. pl.*, छेदक अस्थि *m. pl.*] *Inci'sory* *a.* छेदक, कापणारा. *Incis'ure* *n.* cut जखम *f*, छेद *m*, घाव *m*.

Incite (in-sit') [Fr. -L. *incito* -in, & *citare*, to rouse.] *v. t.* to rouse, to move the mind to action, to encourage to good उत्तेजन देणें, चढवणें, चढास -चढीं देणें, चढ *m*. देणें, भरवणें, उभारणें, शिकवणें, चेहरावणें, भर *f*. देणें -घालणें, फूस *f*. देणें, ईर्ष्या *f*. देणें, टोचणी *f*. देणें -लावणें, बीर *m*. भरणें, उगवणी *f* -उचल *f* -करणें with *g. of o.*, (गुन्हा करण्यास) उत्तेजन देणें -प्रवृत्त करणें. *Incit'ant* *a.* उत्तेजक. *Incit'ed* *pa. t. & pa. p.* *Incite'ment*, *Incita'tion* *n.* the act of inciting उचलणें *f*, उत्तेजन *n*, उठावणी *f*, उभारणी *f*, उचल *f*, प्रवर्तन *n*, प्रोत्साहन *n*, उद्दीपन *n*, टोचणी *f*. २ *motive, incentive* उत्तेजन *n*, प्रेरक *n*, उत्तेजक *n*, प्रयोजन *n*. *Incit'er* *n.* उत्तेजन देणारा, उठावणी करणारा. *Incit'ing* *pr. p.*

Incivil (in-si-v'il) [L. *in*, not, & *Civil*.] *a.* rude, impolite असभ्य, अविनीत. *Incivil'ity* *n.* rudeness, impoliteness असभ्यता *f*, अशिष्टाचार *m. pl.* अविनय *m*.

Inclasp (in-klasp') [L. *in*, into, & *Clasp*.] *v. t.* to hold fast to, to embrace भेटणें, आलिंगन करणें -देणें.

Inclement (in-klem'ent) [L. *in*, not, & *Clement*.] *a.* unmerciful, very cold निर्दय, कडकडीत, कठोर, निष्ठुर. २ *stormy* तुफानी, प्रचंड, तीव्र. *Inclem'ency* *n.* harshness, severity निर्दयपणा *m*, कडकडीतपणा *m*, कठोरपणा *m*. २ *boisterousness* तुफानीपणा *m*, कडकपणा *m*.

Incline (in-klīn') [Fr. -L. *in*, toward, & L. *clinare*, to bend.] *v. i.* to lean or bend towards, to deviate from a line towards an object कलणें, झुकणें, तोलणें, वळणें, ओणवणें, वांकणें, कलता -झुकता होणें, तोल *m* -झोंक *m* -कल *m* -रोंख *m*. जाणें *g. of o.* २ *to be disposed, to be desirous* कलणें, झुकणें, तोलणें, ओढणें, वळणें, भावणें *impers.*, तोल *m* -झोंक जाणें -असणें *g. of s.*, मन घेणें -लावणें *g. of s.*, ओढ *f*. घेणें, स्वर *m*. वाहणें *g. of s.*, मन असणें -बसणें -लागणें *g. of o.*, ओढवणें. I. *v. t.* to give a leaning to मुरडणें, वळवणें. २ *to turn, to dispose* वळवणें, मन वळवणें, लवविणें, वांकविणें, कलावर -तोलावर धरणें, प्रवण करणें, कल *m* -तोल *m* -&c. देणें. ३ *to bend, to cause to stoop* (डोकें) नमविणें, नमावयास लावणें. I. *n.* an inclined plane, a grade उतरण *f*.

ढाळ *m.* Inclined *pa. t. & p. p.* कललेला, झुकलेला तोल गेलेला, &c. [AN INCLINED PLANE उतरण *f.* तिर्यकधरातल *m.* TO BE OR FEEL INCLINED मन " -मनां देयता *f.* -मनपिंगळा *m.* लवणें -धावणें *g. of s.*] २ उताराचा, झुकलेला. ३ *bot.* विनत. Inclined *a.* कलाचा, झोंकाचा, कल्पदाजोगा, प्रवण. Inclination *n.* the act of inclining, a leaning झोंक *n.* तोल *m.* रोंख *m.* वळण *n.* प्रवृत्ति *f.* प्रवाह *m.* २ *astro.* तिर्यक्त्व *n.* ३ the angle of inclination संगमकोन *m.* ४ *math.* झुकाव *m.* उतरण *f.* उतार *m.* कल *m.* बांक *m.* [I. (OF A PLANET'S ORBIT) TO THE ECLIPTIC परमापम.] ५ a leaning or tendency of the mind, feeling or will, bent, propensity, favour, desire मनाची ओढ *f.* मनाचा तोल *m.* -कल *m.* मन *n.* आकांक्षा *f.* वासना *f.* कांक्षा *f.* प्रवणता *f.* मति *f.* मनधावणी *f.* भर *m.* इच्छा *f.* भावना *f.* चित्त *n.* मति *f.* रुचि *f.* अभिरुचि *f.* [TO FOLLOW ONE'S OWN INCLINATION मन मानेल तेंच करणें, आपल्याच भरानें चालणें.] ४ a thing or person loved or admired इच्छितवस्तु *f.* इच्छित पुरुष *m.* Inclino-meter *n.* बांक किंवा कल मोजण्याचें यंत्र *n.*

Inclose (in-klōz') [Fr. -L. *in*, in, and *claudere*, to shut.] *v. t.* to shut in, to surround कोंडणें, कुडणें, (-ला) आवार -कुंपण -गराडा घालणें, घेरणें. २ to put up within a case लखोट्यांत -पाकिटांत घालणें. Inclosed *pa. t.* Inclosing *pr. p.* Inclosure *n.* कुंपण घालणें *n.* कुंपण *n.* कुड *m.* वेढा *m.* आवाराची भिंत *f.* २ लखोट्यांत घातलेला कागद वगैरे. ३ (of arable or meadow ground) वाडी *f.* कुडलेलें कुरण *n.*

Include (in-klōōd') [L. *includo*, in, in, and *claudere* to shut.] *v. t.* to close or shut in, to contain समावेश करणें, अंतर्गत -अंतर्भूत करणें. २ to comprehend, to embrace आकळणें, धरणें, आकलन *n.* समावेश *m.* करणें. Includ'ed *pa. t. & pa. p.* समाविष्ट, अंतर्वर्ती, अंतःपाती. [TO BE I. UNDER मोडणें, ओढणें.] २ not protruding beyond the surrounding organ अंतर्वटिकेंत आच्छादिलेला, गूढ, अंतस्थ. Inclusion *n.* समावेश *m.* व्याप्ति *f.* अंतर्गणना *f.* अंतर्भाव. Inclusive *a.* समावेशक, परिवेष्टक, भोंवतालचा. २ being comprehended in सहित, सुद्धां, धरलेला. [FROM MONDAY TILL SUNDAY INCLUSIVE सोमवारपासून रविवार सुद्धां -धरून.]

Incog. Abbreviation of Incognito.

Incogitable (in-koj'i-tabl) [L. *in*, not, & *Cogitable*.] *a.* not cogitable, inconceivable अचिंत्य, अचिंतनीय, अकल्प्य, अकल्पनीय. Incog'itancy *n.* अचिंतन *n.* Incog'itant, Incogitative *a.* wanting the power of thought चिंतनरहित, विचार करण्याची शक्ति नसलेला.

Incognito (in-kog'ni-tō) [It. -L. *incognitus*, not known -*in*, not, & *cognoscere*, to know.] *adv.* in concealment, in a disguise, under an assumed title गुप्तरूपानें, गुप्तवेशानें, अज्ञातरूपानें, अज्ञातवेशानें. [LIVING I. अज्ञातवास *m.*] I. *a.* unknown, disguised

गुप्तरूपाचा, गुप्तवेषाचा, अज्ञातरूपी, अज्ञातवेषी. I. n. one unknown or in disguise or under an assumed title वेषधारी. २ the state of being in disguise वेषधारण n, गुप्तवेष m, अज्ञातवेष m.

Incognizable (in-kog'-niz-a-bl) [L. in, not, and Cognizable.] a. incapable of being recognized ओळखू न येणारा, ओळखतां न येणारा.

Incoherent (in-kō-hēr'ent) [Fr. -L. in, not, and Coherent.] a. loose, unconnected तुटक, असंयुक्त, असंलग्न. २ inconsistent विरुद्ध, असंगत, असंबद्ध, संदर्भाशुद्ध, विचुक, अनन्वित. [I. TALK इकडं तिकडं n, विचुक भाषण n.]. Incoher'ence, -cy n. want of cohesion असंसक्ति f, असंलग्नता f. २ incongruousness, inconsistency असंबद्धता f, विरोध m. Incoher'ently adv. असंबद्धपणानें, विचुकपणानें, अद्वातद्वा. To talk I. cf. वडाची साल पिंपळाला लावणें, विचुक बोलणें.

Incombustible (in-kom-bust'i-bl) [L. in, not, and Combustible.] a. incapable of being consumed by fire अज्वलनशील, उवलनानर्ह, अदाह्य, अदहनिय, दाहनाशक्य, पेट न घेणारा, न जळणारा. Incombustibil'ity, Incombust'ibleness n. अज्वलनशीलता f, अदाह्यता f, &c. Incombust'ibly adv.

Income (in'kum) [E. In and Come.] n. the gain, profit or interest resulting from any thing, revenue प्राप्ति f, मिळकत f, उत्पन्न n, आदा f, जमा f, पैदास f, कमाई f, आय m, आदाय m, आयपत f, जमाबंदी f. [GROSS I. कच्चा आय m. NET I. पक्का आय m.] I. tax प्राप्तीवरील -उत्पन्नावरील कर m.

Incommensurable (in-kom-en'sū-ra-bl) [Fr. -L. in, not, and Commensurable.] a. having no common measure असमपरिमाणक, math. अपरिमाणशील, अनपवर्त, अपरिच्छेदशील. I. n. one of two or more quantities which have no common measure अपरिमाणशील संख्या f. Incommensurabil'ity, Incommen'surableness n. असमपरिमाणशीलता f, असमपरिमाणत्व n. Incommen'surably adv.

Incommensurate (in-kom-en'sū-rāt) a. not admitting of a common measure अनपवर्त (अपवर्त = Common measure), सामान्यभाजक किंवा मापक किंवा परिमाण नसणारा. २ not adequate, unequal अपुरा, अपुरता, उणा, कमी, कमती, न पुरेसा. Incommen'surately a dv. न्यूनपरिमाणानें. २ अपुरतेपणीं, न पुरेसें. Incommen'surateness n. अपुरतेपणा m.

Incommode (in-kom-ōd') [Fr. -L. incommodare -incommodus, inconvenient -in, not, and Commodus. See Commodious.] v. t. to cause trouble or inconvenience to, to annoy, to molest गैरसोय करणें g. of o., अडचण करणें g. of o., अडचणीत पाडणें -घालणें, हजा -त्रास देणें. [TO BE INCOMMODATED अवघडणें, अडच-inconvenient, unsuitable,

इच्छणीया, त्रासदायक, नडणारा. Incommo'diously adv.
Incommo'diousness n. गैरसोय f, अडचण f, नड f.

Incommunicable (in-kom-ūn'i-ka-bl) [L. in, not, and Communicable.] a. that cannot be communicated or imparted to others (a) अनिवेद्य, अनिवेदनीय, अनन्यवेद्य, अज्ञाप्य, दुसऱ्यास सांगतां येत नाही असा. (b) अदेय, अनन्यदेय, दुसऱ्यास देतां येत नाही असें. Incommunicabil'ity, Incommun'icableness n. अनिवेद्यता f. २ अदेयता f. Incommun'icably adv.

Incommun'icative a. not free to impart to others in conversation, silent तोंड मिटलेला, मुका (fig.), स्तब्ध; as, "An I. messenger." २ (hence) not disposed to hold communion with, unsocial, exclusive (फार) बोलणें चालणें न करणारा, दुसऱ्याशीं (फारसा) व्यवहार न ठेवणारा, भाषणविरक्त, अबोल्या, एकांतप्रिय, as "The Chinese are an I. people." Incommun'icatively adv. गुपचूप, न बोलतां चालतां, मुकाव्यानें. Incommu'nicativeness n.

Incommutable (in-kom-ūt'a-bl) [L. in, not, and Commutable.] a. that cannot be commuted or exchanged अदलाबदल करतां न येणारा, अपरिवर्तनशील. Incommutabil'ity, Incommut'ableness n. अपरिवर्तनशीलता f. Incommut'ably adv.

Incompact (in-com-pakt') [L. in, not, and Compact.] a. not having the parts firmly united ढिला, सैल. २ incoherent, loose असंबद्ध, विस्कळित.

Incomparable (in-kom'par-a-bl) [L. in, not, and Comparable.] a. matchless, without a peer or equal अतुलनीय, अनुपम, निरुपम, अनुपमेय, सर्वोत्तम, सर्वोत्कृष्ट. Incom'parableness n. अतुलनीयता f, अनुपमयेता f, सर्वोत्कृष्टता f. Incom'parably adv. सर्वोत्कृष्टपणानें.

Incompassionate (in-kom-pash'un-āt) a. void of pity, destitute of tenderness दयारहित, निर्दय, कठोर.

Incompatible (in-kom-pat'i-bl) a. not consistent, contradictory विजोड, न जुळणारा, विरुद्ध, असंगत, विपरीत, अयुक्त, असंभाव्य, विलग, अयथातथ. [I. TERM विरुद्ध पद n.] २ chem. not capable of being united मिश्र करितां न येणारा, विरुद्धधर्मी. I. n. (generally used in the pl.) (गुणधर्मांच्या भिन्नत्वा-मुळें) केव्हांही एकत्र करतां न येणारीं औषधें n. pl., मिलाफ न होणारीं -एके ठिकाणीं न मिळणारीं -विरुद्ध-धर्मी औषधें n. pl. Incompatibil'ity n. inconsistency, irreconciliableness विरुद्धधर्मिता f, विजोडपणा m, वैपरीत्य n, असंभव m. Incompat'ibly adv.

Incompetent (in-kom'pe-tent) a. wanting adequate powers असमर्थ, अयोग्य, अक्षम, अशक्त, अपूर्ण, अपुरता, अपुरा, निपुरा or नपुरा. २ wanting the proper qualification अयोग्य, नालायक. Incom'petence, -cy n. inadequacy असामर्थ्य n, नालायकी f, अक्षमता f. २ want of legal fitness कायदेशीर योग्यतेचा अभाव m. Incom'petently adv. अपुरतेपणीं, असमर्थपणें.

Incomplete (in-kom-plēt') *a.* imperfect, unfinished
 अपुरता, अपुरा, अपूर्ण, तुटक, तुटका. २ defective
 कसरीचा, विकल, विकलांग, अंगविकल, न्यूनांग, हीनांग.
 ३ bot. wanting some essential part अपूर्ण, न्यूनावयव.
 Incomplete'ness *n.* imperfectness अपुरतेपणा *m.*
 अपुरेपणा *m.* असमाप्ति *f.* अपूर्णता *f.* २ defectiveness
 वैकल्य *n.* कसर *f.* गुंजावीस *f.* Incomplete'ly *adv.*
 अपुरेपणी, अर्धवटपणाने.

Incompliant (in-kom-pli'ant) *a.* not disposed to com-
 ply अननुवर्ती, संमतिविरोधी, संमति न देणारा. Incom-
 pli'ance *n.* असंमति *f.* अननुवर्तन *n.* अननुरोध *m.*
 Incompli'antly *adv.*

Incomprehensible (in-kom-pre-hen'-si-bl) *a.* not cap-
 able of being contained within limits नेमलेल्या
 मर्यादेत राहू न शकणारा. २ beyond the reach of hu-
 man intellect, inconceivable अज्ञेय, दुर्ज्ञेय, दुर्बोध,
 ज्ञानातीत, अग्राह्य, अबोध्य, दुराकलन (*adj.*), इंद्रिया-
 गोचर, गहन, बोधातीत, अनधिगम्य, गूढ. Incompre-
 hensibil'ity, Incomprehen'sibleness, Incomprehen'-
 sion *n.* the quality of being beyond the reach of
 human intellect दुर्ज्ञेयता *f.* अज्ञेयत्व *n.* दुराकलनता
f. दुर्बोधता *f.* गहनता *f.* Incomprehen'sibly *adv.*
 Incomprehen'sive *a.* आकलनाक्षम, अनाकलनीय.
 Incomprehen'siveness *n.* अनाकलनीयता *f.* दुर्ज्ञेयता *f.*

Incompressible (in-kom-pres'i-bl) *a.* not compressible
 असंपीड्य, न दबणारा, अपीडनीय, संपीडनाक्षम. Incom-
 pressibil'ity *n.* असंपीड्यता *f.* संपीडनाक्षमता *f.*
 Incompres'sibly *adv.*

Inconceivable (in-kon-sēv'a-bl) *a.* अचिंतनीय, अचिंत्य,
 अतर्क्य, अकल्पनीय, गूढ, गहन, कल्पना करितां न
 येणारा. Inconceiv'ableness *n.* अचिंतनीयता *f.* In-
 conceiv'ably *adv.*

Inconclusive (in-kon-klōōs'iv) *a.* leading to no
 conclusion अनिर्णायक, अनिश्रायक, अनिश्रयकारी,
 अनिर्णयकारी, असिद्धांतकारी. Inconclus'iveness *n.*
 अनिर्णायकता *f.* Inconclus'ively *adv.* अनिर्णायकतेने.

Incongenial (in-kon-jē'ni-al) *unsuitable, unsympa-
 thetic* अननुकूल, असुखावह, अहितकर, प्रकृतीला मान-
 वत नाही असा.

Incongruent, Incongruous (in-kong'grōō-ant, or
 -grōō-us) *a.* inconsistent, unsuitable विजोड, विरुद्ध,
 असंगत, अयुक्त, परस्परविरोधी. Incongru'ity, Incon-
 gruousness *n.* inconsistency विजोडपणा *m.* विलग-
 पणा *m.* असंबद्धता *f.* असंबंध *m.* अनन्वय *m.* असंभव *m.*
 २ want of symmetry प्रमाणाशुद्धता *f.* Incon'gruously
adv. विसंगतपणाने.

Inconsequent (in-konsē-kwent) *a.* not following
 from the premises दिलेल्या प्रमाणांवरून न निघणारा,
 अतर्कशुद्ध, अनन्वित. Incon'sequence *n.* अशुद्धतर्क *m.*
 Inconsequen'tial *a.* अशुद्धतर्काचा. Inconsequen'-
 tially *adv.*

Inconsiderable (in-kon'sid'er-a-bl) a. unimportant, small, trivial जनेस न धरण्याजोगा, विचारांत न घेण्णासारखा, अल्प, क्षुद्र, अगण्य, लहान, हलका, थोडा Inconsid'erably adv.

Inconsiderate (in-kon-sid'er-āt) a. hasty, thoughtless (दुसऱ्याच्या हकांसंबंधाने -समजुतीसंबंधाने) अविचारी, अविवेकी, हूड, अविमृश्यकारी. २ rash अविचारी, अविचाराचा, अविवेकाचा, विचाराभावाचा, अविचारमूलक. Inconsid'erately adv. rashly, imprudently अविचाराने, अविचारपूर्वक, विचार केल्यावांचून, मागेपुढे पाहिल्यावांचून, भुलून, सहसा. Inconsid'erateness, Inconsidera'tion n. अविचारीपणा m, अविवेक m, अविचार m, विवेकाभाव m, अविचारिता f.

Inconsistent (in-kon-sist'ent) a. discordant, at variance असंबद्ध, संदर्भाशुद्ध, संदर्भा विरुद्ध, विसंवादी, विरोधी, विपरीत, विपरीतधर्मक, असंगत. २ fickle, changeable अस्थिरमनाचा, चंचल. Inconsist'ently adv. ताळ सोडून, धरबंद सोडून, असंबद्धपणे. Inconsist'ence, -cy n. discordance, disagreement परस्परविरोध m, विरुद्धता f, विपरीतता f, विजोडपणा m, विरोध m, वैपरीत्य n, बेबनाव m, विसंगति f, असंगति f, असंगतता f, विसंगतता f, वैधर्म्य n, वैगुण्य n. २ absurdity in argument संदर्भविरोध m, असंगति f, पूर्वापरविरोध m, संदर्भाशुद्धि f, विसंवाद m. ३ unsteadiness, changeableness अस्थिरता f, चंचलता f.

Inconsolable (in-kon-sōl'a-bl) a. not to be consoled असांतवनीय, सांतवन -शांतवन करितां न येणारा. Inconsol'ably adv.

Inconspicuous (in-kon-spik'-ū-us) a. hardly discernible अठळक, मोठ्या प्रयासाने दिसणारा, क्षुद्र. Inconspic'uously adv. अठळकपणाने. Inconspic'uousness n. अठळकपणा m, अव्यक्तता f.

Inconstant (in-kon'stant) a. unsteady, fickle, wavering, changeable चंचल, अस्थिर, क्षणिकचित्त, क्षणिकबुद्धि, चंचलवृत्ति, अधीर, अस्थायी. Incon'stancy n. fickleness, unsteadiness चंचलता f, अस्थिरता f, चांचल्य n, अस्थैर्य n. Incon'stantly adv.

Incontestable (in-kon-test'a-bl) a. too clear to be called in question, undeniable ज्याविषयी शंका किंवा वाद उत्पन्न होत नाहीं असा, निर्विवाद, बेटकरार, विवादाशक्य, अविवाद, सुनिश्चित. Incontest'ably adv. निर्विवादपणे, बेटकराररीतीने.

Incontinent (in-kon'ti-nent) a. not restraining the passions or appetites अजितेंद्रिय, इंद्रियासंयमी, इंद्रिये स्वाधीन नसलेला, इंद्रियानिग्रही, जारकर्मी, व्यभिचारी, (colloq.) कांसोड्याचा ढिला -हलका. २ unable to restrain natural evacuations (मलमूत्रादि) उत्सर्गाचा अवरोध करण्यास असमर्थ. I. n. one who is unchaste व्यभिचारी मनुष्य. Incon'tinently adv.

Incontinence, -cy (in-kon'ti-nens,-nensi) n. indulgence of lust, lewdness इंद्रियानिग्रह m, इंद्रियासंयम m,

इंद्रियासंयमन n. २ inability to restrain evacuations
शरिरांतून होणारा उत्सर्ग थांबविण्याची शक्ति नसणे n,
इंद्रियव्यापारावर तावा नसणे n, इंद्रियव्यापारनिग्रहा-
भाव m. [INCONTINENCE OF URINE न समजतां लघ्वी
होणे n, लघ्वी होऊं लागली असतां ती थांबवून धरतां न येणे n.]

Incontrovertible (in-kon-tro-vert'i-bl) a. too clear
or certain to admit of dispute (विरुद्ध प्रमाणें देऊन)
खंडण करतां न येणारा, अखंडनीय, निर्विवाद.

Inconvenience (in-kon-vēn'yens) n. want of
convenience गैरसोय f, अडचण f, अनौचित्य n, अनुप-
युक्तता f, असोईवारपणा m, असोई f. २ that which
gives trouble or uneasiness, disadvantage नड f,
अडचण f, क्लेश m (pl.), असुख n. I. v. t. to bring
to inconvenience अडचणीत आणणे -घालणे, गैरसोय
करणे g. of o. Inconven'ient a. unsuitable अयोग्य,
अगस, अशुतर. २ causing trouble or uneasiness, in-
convenient गैरसोयीचा, कष्टकारक, क्लेशकारक, अडच-
णीचा. Inconven'iently adv.

Inconvertible (in-kon-vert'i-bl) a. not capable of be-
ing changed into something else ज्याचें रूपांतर करतां
येत नाहीं असा, रूपांतराशक्य, अपरिवर्तनीय, अपरिवर्तन-
शील. Bank-notes are sometimes I. into species
कांहीं देळां नोटांना नाणें मिळत नाहीं.

Inco-ordination (in-kō-ordinā'-shun) [L. in, not, &
Coordination.] n. lack of harmonious adjustment
or action कोणतीही ऐच्छिक हालचाल करतांना सायूची
क्रिया समतोलपणानें न होणे n, असमन्वय m.

Incorporate (in-kor'po-rāt) [L. incorporo, in, into,
and corporare, to furnish with a body.] v. t. to
form into one body एकशरीर -एकजीव -एकगट-
संमिश्रण करणे; as, "To I. drugs." २ to embody
साकार करणे, देह देणे, देही -शरीरी -सदेही करणे. ३
to unite with a mass already existing मिळविणे,
मिसळणे, संयोग करणे. ४ to combine into a structure
or organisation एक करणे, जोडणे, एकजीव करणे,
जडणे, सामील-संयुक्त करणे. ५ to form into a legal body
कायदेशीर मंडळी स्थापणे, एकव्यक्तीभूत कंपनी करणे.
I v. i. to be mixed or blended सामील होणे, मिळणे,
मिसळणे, एकजीव होणे, एकव्यक्तीभूत होणे. I. a. united
into one body एकाकार झालेला, एकजीव झालेला, मिश्र,
एकत्रित. Incorpora'tion n. सदेही -शरीरी करणे n,
एकत्र करणे n, संयुक्त करणे n. २ mixture, combination
संमिश्रण n, संमेलन n, मेळवणी f, एक औषध दुसऱ्या
औषधांत मिळविणे n. ३ an association, intimate
union सामिली f, अंतर्भाव m, संयोग m, मिलाफ m.
४ the formation of a political or legal body राज-
कीय -राजानयमबद्ध मंडळी f -संस्था f. (b) नियमबद्ध
मंडळी किंवा सभा स्थापन करणे.

Incorporeal (in-kor-pō'rē-al) a. not having a body,
spiritual अदेही, विदेही, अशरीरी, निरवयव, अजड,
निराकार. २ existing only in contemplation of law

स्पर्शागोचर, अदृश्य. [I. PROPERTY अदृश्य जिनगी *f.*] In-
corpo'realness, Incorpore'ity *n.* अशरीरत्व *m.*, अदेहत्व
m., देहाभाव *m.*, अजडत्व *n.* Incorpo'really *adv.*

Incorrect (in-kor-ekt') *a.* inaccurate, faulty अशुद्ध,
नादुरुस्त, दोषी, चुकीचा. २ not in accordance with
the truth असत्य, गैरशिस्त, गैररास्त, अयथार्थ. [I.
KNOWLEDGE अयथार्थ ज्ञान *n.*] ३ not in accordance
with morality अनीतीचा, गैरवाजवी, गैरवास्तविक.
Incorrect'ly *adv.* चूक करून, मिथ्या, अन्यथा, अशुद्ध.
Incorrect'ness *n.* अशुद्धता *f.*, अयथार्थता *f.*

Incorrigible (in-kor'i-ji-bl) *a.* bad beyond correction
or reform कोढगा, अगदीं कामांतून गेलेला, फुकट गेले-
ला, शिक्षातीत (Sk.), निगरगट्ट, निगरगटा (collog.),
माणसांतून गेलेला (collog.). Incorr'igibleness, Incor-
rigibil'ity *n.* कोढगेपणा *m.*, निगरगट्टपणा *m.* Incor-
r'igibly *adv.*

Incorrodible (in-kor-ōd'i-bl) *a.* not able to be rusted
न गंजणारा.

Incorrupt (in-kor-upt') [L. in, not, and Corrupt.]
a. sound, pure न बिघडलेला, शुद्ध, स्वच्छ, चोख. २
not depraved, not to be tempted by bribes शुद्धा-
चरणी, चोख व्यवहाराचा, पैशाला वश न होणारा, सरळ.
Incorruptibil'ity *n.* अविनाशिता, कुजून किंवा बिघडून
न जाण्याची स्थिति *f.*, अजरामरता *f.* Incorrupt'ible *a.*
अविनाश्य, अविनाशी, कुजून किंवा बिघडून न जाण्या-
सारखा, अजरामर, अपकर्षाक्षम. Incorruption *n.*,
Incorrupt'ness *n.* अविकार *m.*, अविकृति *f.*, अविनाश *m.*,
अदुष्टता *f.* २ (मनाची) शुचिता *f.*, शुद्धता *f.*

Incrassate (in-kras'at) [L. *incrasso*, -in, into, &
crasso, to make thick -*crassus*, thick. See Crass.]
v. t. to make thick घट्ट करणे, (-ला) घट्टपणा आणणे.
I. *v. i. med.* to become thicker अधिक घट्ट होणे, (-ला)
जास्त घट्टपणा येणे. I. *a.* made thick or fat घट्ट केलेला.

Increase (in-krēs') [Through Norm. Fr., from L.
increasco -in, in, & *crescere*, to grow.] *v. i.* to
grow in size, to become greater वाढणे, मोठा होणे,
वृद्धि पावणे, वृद्धिगत होणे, चढणे, अधिक होणे, वाढ *f.*
वृद्धि *f.* होणे *g. of s.* २ (inforce or intenseness) जो-
रावणे, जडावणे, बळावणे. I. *v. t.* to make greater or
more वाढविणे, चढवणे, अधिक जास्त करणे, वाढ *f.* वृद्धि
करणे *g. of o.* In'crease *n.* वाढ *f.*, वाढवा *m.*,
वाढाचा *m.*, वृद्धि *f.*, अभिवृद्धि *f.*, वर्धन *m.*, संवर्धन *m.*,
उपचय *m.*, बढती *f.*, चढती *f.*, चढ *f.*, वाढणूक *f.* २ वाढ-
वणे *n.*, वाढवणूक *f.* (from *v. t.*). ३ increment
वाढवा *m.*, वाढाव *m.*, वाढ *f.*, वाढा *m.*, वृद्धि *f.*, चय *m.*
Increased *pa. t.* and *p. p.* वाढलेला, वर्धित, वृद्ध,
प्रवृद्ध. २ वाढवलेला, वर्धित, संवर्धित. Increasing
pr. p. वाढणारा, वाढता, चढता, चढाचा, वृद्धिगत,
वर्धमान. २ वाढवणारा, वर्धक, वृद्धिकारक, संवर्धक.

Incredible (in-kred'i-bl) *a.* surpassing belief अविश्व-
सनीय, विश्वास न ठेवण्यासारखा, विश्वासायोग्य, In-

credibil'ity *n.* अविश्वसनीयता *f.* अविश्वासपात्रता *f.* अविश्वासाहता *f.* Incred'ibly *adv.* अविश्वसनीयपणाने.
 Incredulous (in-kred'ū-lus) *a.* hard of belief एकदम विश्वास-न टेवणारा, अश्रद्धावान्, शंकाशील, शंकेखोर.
 Incredu'lity *n.* अश्रद्धा *f.* अश्रद्धाकूपणा *m.* शंकेखोरपणा *m.* Incred'ulously *adv.* अविश्वासाने, अश्रद्धेने, शंकेखोरपणाने, &c.

Increment (in'kre-ment) [L. incrementum -in-cresco. See Increase.] *n.* the act of increasing or becoming greater वाढणे *n.*, वृद्धि पावणे *n.* २ growth वाढ *f.*, वृद्धि *f.*, वर्धन *n.*, वाढा or वाढवा or वाढावा *m.*, भर *f.*, math. वृद्धि *f.*, चय *m.*

Increscent (in-kres'ent) [L. in and Crescent.] *a.* increasing वर्धनशील, वाढणारा, वृद्धि पावणारा.

Incriminate (in-krim'in-āt) [L. in in, & criminare to accuse one of a crime.] *v. i.* to accuse, to charge with a crime or fault, to criminate दोषारोप करणे, दोष ठेवणे, (अपराधाचा) आरोप-आक्षेप करणे. Incrimina'ted *pa. t.* and *pa. p.* Incriminating *pr. p.* दोष ठेवणारा, आक्षेपक, आक्षिप्त. [Incrimina'ting article आक्षिप्त किंवा आक्षेपाह लेख *m.*, आरोपविषयक-आरोपाचा लेख *m.*] Incrimina'tion *n.* दोषारोप *m.*, दोषाक्षेप *m.* Incrim'inatory *a.* दोषाचा, आक्षेपाचा, आक्षेपक्षम, आक्षेपणीय.

Incrust (in-krust') [Fr. -L. incrust-o, -atus -in, on and crusta. See Crust.] *v. t.* to cover with a crust or hard case (वर) पोपडा *m.*, -पापुद्रा *m.* -पुट-कवच चढविणे, किटवणे, सपुट-सकवच-पुटयुक्त करणे. *I. v. i.* (-वर) पापुद्रा-पोपडा &c. धरणे-बांधणे-जमणे. Incrusta'tion *n.* -the act. पापुद्रा बांधणे *n.* (b) थर चढविणे *n.* -बांधणे *n.* २ a crust or layer of anything on the surface of a body थर *m.*, पापुद्रा *m.*, पापडा *m.*, पोपडा *m.*

Incubate (in'kū-bāt) [L. incubo, -atum -in, upon, & cubare, to lie down.] *v. i.* & *v. t.* to sit on eggs to hatch them अंडी *n. pl.* उबविणे, अंड्यांस उब देणे, अंडउबारा करणे. २ to develop (as a disease &c.) रोगबीजे कृत्रिम उपायाने उबणे-पिकणे. Incuba'tion *n.* -the act. अंडी उबविणे *n.* २ med. the period between the implanting of a disease and its development शरीरांत स्पर्शजन्य विषाचा फैलाव होऊन रोगचिन्हें दिसावयास लागणारा वेळ *m.*, रोगबीजपोषणकाल *m.*, उत्पादनकाल *m.* [PERIOD OF I. शरीरांत रोगोत्पादक बीज शिरल्यापासून त्यामुळे होणाऱ्या (उद्भवणाऱ्या) रोगाचीं चिन्हें दिव् लागेपर्यंत लोटणारा काळ *m.*, अधिश्चयनकाळ *m.*] In'cu-bator *n.* a machine for hatching eggs by artificial heat कृत्रिम उष्णतेनें अंडी उबवून तीं फोडण्याचें यंत्र *n.* २ रोगाचीं अंडी कृत्रिम रीतीनें तयार करण्याचें पेटीसारखें यंत्र *n.*, अंडपोषणयंत्र.

Incubus (in'kū-bus) [L. incubus, a nightmare.] *n.* a sensation during sleep as of a weight lying on

the breast, nightmare रात्री झोंपेंत छाती दडपल्यासारखें वाटणें n, कुस्वप्न n, दुःस्वप्न n, अजीर्णप्रयुक्त स्वप्न n २ any oppressive or stupefying influence छाती फाडून टाकणारी -भेदरवून सोडणारी गोष्ट f, काळजीचा बोजा m -भार m, चिंता f. In'cubuses pl. Eng., In'cubi pl. L.

Inculcate (in-kul'kāt) [Lit. tread or press in ; L. *inculcare* -in, into, and *calcure*, to tread -*calx*, the heel.] v. t. to enforce by frequent admonitions or repetitions (वारंवार सांगून किंवा पुनरुक्ति करून) आग्रहानें सांगणें, (आग्रहपूर्वक सांगून) मनांत ठसविणें -बिंबविणें -भरविणें, पुनः पुनः उपदेश करणें g. of o., उगाळणें, वाटाघाट करणें g. of o. (colloq.)
Incul'cated pa. t. & pa. p. वारंवार सांगितलेला.
Inculca'tion n. वारंवार सांगणें, पुनः पुनः बिंबविणें.
Incul'cator n. मनांत ठसविणारा.

Inculpate (in-kul'pāt) [Low L. *inculpare* -in, into, and, *culpa*, a fault.] v. t. to bring into blame, to censure (-ला) दोष ठपका देणें, दोष बोल-शब्द लावणें, नूषण देणें, निंदा करणें, निंदणें, नांवें ठेवणें. २ to accuse of crime गुन्हेगार ठरविणें, (च्या पदरीं) गुन्हा बांधणें. Inculpa'tion n. दोष लावणें, गुन्ह्यांत सामील करणें, दोषारोपण n. Incul'patory a. दोषारोपाचा, गुन्ह्यांत सामील करणारा.

Inculpable (in-kul'pa-bl) a. not culpable, blameless, faultless अदूषणीय, दोष न देण्यासारखा, दोषरहित, अदोष, निर्दोष, खोड नसलेला, बिनखोड.

Incumbent (in-kum' bent) [L. *incumbens*, -entis, pr. p. of *incumbere*, *incubare*, to lie upon.] a. lying or resting on (-च्या) वर असणारा -पडणारा- टेंकणारा, अवलंबित. २ lying on as a duty अवश्य कर्तव्य, जरूर करण्याचा, आवश्यक, जरूरीचा. [TO BE I. UPON (-ला) एखादी गोष्ट करणें, भाग पडणें -असणें -येणें.] ३ bot. अवलंबित, आधार -टेंका घेणारा. I n. one who holds an ecclesiastical benefice (in England or Ireland) वृत्ति धारण करणारा पाद्री, धर्मवृत्तिभोगी, वृत्तिभोगी, उपभोग घेणारा. Incum'bency n. (वर) असणें, वर पाडणें. २ एकादा हुद्दा, अधिकार किंवा पाद्याची धर्मवृत्ती धारण करणें. ३ धर्मवृत्ति f.

Incumber, Incumbrance, Same as Encumber, Encumbrance, which see.

Incunabula (in-kū-nab'u-la) [L. lit. meaning 'swaddling-clothes,' hence 'beginnings.'] n. pl. books printed in the early period of the art (before the year 1500) मुद्रणकलेचा शोध लागल्यानंतरच्या प्रथमकाळांत छापलेलीं पुस्तकें n. pl. ग्रंथ m. pl.

Incur (in-kur') [Lit. to run into, to fall upon -in, into, *currere*, to run.] v. t. to become liable to, to bring on आंगावर ओढून घेणें -आणणें, (-ला) पात्र होणें. Incurr'ing pr. p. Incurred' pa. p.

Incurable (in-kūr'a-bl) [L. in, not, & Curable.] a.

beyond the power of skill or medicine असाध्य, दुर्धर, असाधनीय. २ remediless उपायरहित, इलाजरहित, अचिकित्स्य, अप्रतिकार्य. I. n. a person diseased beyond cure बरा होण्याची आशा नसलेला आजारी मनुष्य, असाध्य रोगी. Incurability, Incur'ableness n. असाध्यता f, अचिकित्स्यता f. Incur'ably adv.

Incurious (in-kū'ri-us) a. not curious, careless, negligent, heedless अजिज्ञासू, गाफिल, बेदरकारी, असावध. Incuriousness, Incuriosity n. गाफिलपणा m, अजिज्ञासूपणा m.

IncurSION (in-kur'-shun) [Fr. -L. *incurrere*, to run into.] n. a running into आंत जाणे n, अंतर्गमन n. २ a hostile inroad परदेशावर स्वारी f, स्वारी f, आक्रमण n. ३ attack हल्ला m, हमला m, दौड f, आक्रमण n. Incur'sive a. pertaining to, or making an incursion or inroad परदेशावरील स्वारीसंबंधी. २ परदेशावर स्वारी करणारा.

Incurvate (in-kur'-vāt) [L. *in*, in, and *curvus* bent.] v. t. to curve or bend inward आंतल्या बाजूस वळवणे -वांकडा करणे, अंतर्वक्र करणे. I. a. curved inward आंतल्या बाजूस वळलेला, अंतर्वक्रीभूत. Incurva'tion n. अंतर्वक्रीभवन n, आंतल्या बाजूला वळणे n. २ curvature वांकडेपणा m, बांक n, वळण n. ३ the act of bending the head in bowing (नमस्कार करितांना) डोकें नमविणे n. Incurve v. t. to bend, to make crooked सुरडणे, वांकडा करणे, आंत वांकविणे. Incurved a. bot. bending from without inwards अंतर्नमिष्णु.

Incus (in'kus) [L. *incus*, an anvil.] n. one of the small bones in the tympanum of the ear कानाच्या आंतिल भागांत असणारे ऐरणीच्या आकाराचे एक हाड n, स्थूणास्थि n. (स्थूणा = anvil).

Indebted (in-det'ed) [Fr. -L. *in*, in, and *Debt*.] a. being in debt कर्जदार, ऋणबद्ध, ऋणी, ऋणग्रस्त, देणेदार, देणेकरी. २ obliged by something received आभारी, ऋणी, उपकृत, उपकारी, बांधलेला, बांधीव, बंदा. Indebt'edness n. ऋणबद्धता f, कर्जदारी f. २ आभारीपणा m. ३ कर्ज n, कर्जाची रक्कम f.

Indecent (in-dē'sent) a. not decent, offensive to common modesty बेशरम, निर्लज्ज, बीभत्स, निंघ, अयुक्त, विचकट. Inde'cency n. lack of modesty or good manners निर्लज्जता f, निर्लज्जपणा m, असभ्यता f, अमर्यादा f, बीभत्सपणा m. २ an indecent word, act, or the like बीभत्स वचन n, बीभत्स चित्र n, नीतिविरुद्ध वचन n, गैरशिस्त चाल f. Indē'cently adv.

Indecipherable (inde-sī'fer-a-bl) a. not decipherable, incapable of being deciphered वाचण्यास -ओळखण्यास न येईसा.

Indecision (in-de-sizh'un) n. wavering of mind, irresolution अनिर्णय m, विकल्प m, संशय m, अधीर m, संदेह m, शक or पक m. Indecisi've a. not bringing to a final close or to an ultimate issue अनिर्णा-

यक, अनिश्रायक, संदिग्ध, सविकल्प, अर्धवट. २ *hesitating* अस्थिर, चंचल, पळपळीत, गुळमुळीत. *Indecisively adv.* *Indecisiveness n.*

Indeclinable (in-de-klīn'a-bl) *a. gram. not varied by terminations* जाति, वचन व विभक्ति लागत नाहीं असा, अव्यय, अविभक्तिक, अव्ययरूप, अविकार्य.

Indecorous (in-de-kō'rus) *a. violating good manners, not becoming* अनुचित, अयोग्य, शिष्टतेविरुद्ध, सभ्यतेविरुद्ध, असभ्य. *Indecorously adv.* अनुचितपणे. *Indecorum n. impropriety of behaviour* सभ्यताविरोध *m*, मर्यादातिक्रम *m*, सभ्यतातिक्रम *m*, अनौचित्य *n*. २ *an indecorous or unbecoming manner* अनुचित-अयोग्य आचार *m*, अशिष्टाचार *m*.

Indeed (in-dēd') [E. *in* & *deed*.] *adv. in reality, in truth, in fact* खरोखर, सत्य, खचित, अवश्य, वस्तुतः.

Indefatigable (in-de-fat'i-ga-bl) [Fr. -L. *in*, not, *de*, down, & *fatigare*, to tire.] *a. that cannot be tired, unremitting in effort, persevering* अश्रांत, अक्लांत, परिश्रमी, मेहनती, जबर उद्योगी, कधींही न थकणारा, कसालती, खप्या. *Indefatigably adv.*

Indefeasible (in-de-fēz'i-bl) *a. not to be defeated or made void* रद्द करतां न येणारा, खंडनाशक्य, अखंडनीय, अच्छेदनीय, अविनाश्य, अनिवार्य. *Indefeasibility n.* अखंडनीयता *f*, खंडनाशक्यता *f*. *Indefeasibly adv.*

Indefectible (in-de-fekt'i-bl) *a. incapable of defect, unfailing* अदोषार्ह, निर्दोष.

Indefensible (in-de-fens'i-bl) *a. that cannot be maintained or justified* (a) राखावयास अशक्य, रक्षणायोग्य, अरक्षणीय. (b) अप्रतिपाद्य, अनुत्तर, बचाव करतां न येणारा. *Indefensibly adv.*

Indefinable (in-de-fin'a-bl) *a. that cannot be defined* ज्याचें लक्षण सांगतां-करतां येत नाहीं असा, अलक्षणीय, अलक्ष्य, लक्षणाशक्य. *Indefinably adv.*

Indefinite (in-def'i-nit) *a. not definite, not precise or certain* मोघम, अनियमित, अनिश्रित, अभोगत, अनिर्दिष्ट, मुग्ध, मुग्धा. २ *not limited, having no certain limits* बेहद्द, बेसुमार, अमर्याद, बेठाम, बेठिकाण. ३ *bot. अनियमित, अनिश्रित. ४ math. अनिश्रित. I. proposition अनिश्रित-अनियत वाक्य n. I. term अनिश्रित संज्ञा f. I. payment मोघम फेड f, अभोगत फेड f, (फेड करतेवेळीं ती फेड कशाकडे लावावयाची यासंबंधीं जेव्हां खुलासा केलेला नसतो तेव्हां त्या फेडीला मोघम किंवा अभोगत फेड असें म्हणतात.) Indefinitely adv. not precisely, without any settled limitation* मोघम, अभोगत. २ अमर्याद, बेसुमार. *Indefiniteness n.* मोघमपणा *m*, अनियतता *f*. २ बेसुमारपणा *m*.

Indehiscent (indē-his'se-nt) [Pref. *in*, not, and L. *dehiscens*, gaping.] *a. bot. remaining closed at maturity, or not opening along regular lines* (शिरेवर) न उकलणारा, अजुंभमान, अस्फोटमान. *Indehiscent n. bot. अस्फोटता f, अजुंभित n.*

Indeliberate (in-del'i-bēr-āt) a. sudden, unpremeditated पूर्वविचाररहित.

Indelible (in-del'i-bl) [Fr. -L. in, not, and delibilis, destructible -delēre, to destroy.] a. not to be blotted out or effaced पुसतां न येण्याजोगा, पुसून न जाण्यासारखा, वज्रलेप, पक्का, पक्का बसलेला, वज्रलेपाईत, अमार्ज्य (Sk.). Indel'ibly adv.

Indelicate (in-del'i-kāt) a. offensive to good manners or purity of mind, coarse बीभत्स, लज्जाकारक, (word) असभ्य, अमर्याद, निर्लज्ज, बेमुर्वतीचा, निर्भीड (behaviour), लज्जाप्रद. Indel'icacy n. want of a nice sense of propriety, refinement or good taste, rudeness निर्भीडपणा m, असंकोच m, अशिष्टता f, अशिष्टाचार m, असभ्यता f, असभ्यपणा m.

Indemnify (in-dem'ni-fi) [Fr. -L. indemnus, unharmed -in, not, damnum, loss, and facere, to make.] v. t. to make good for damage done (नुकसान) भरून देणे, हानिपूरण -क्षतिपूरण करणे. २ to save harmless तोट्यापासून वांचवणे, तोट्यावांचून राखणे, तोटा न येण्याची हमी देणे, नुकसानीपासून बचाव करणे. Indemnifica'tion n. act of indemnify-
ing तोट्यापासून राखणे n, तोटा भरून देणे n, नुकसान-भरणी f. २ that which indemnifies नुकसानीची भरपाई f, क्षतिपूरण, हानिपूरण n. Indem'nified pa. t. & p. p. Indem'nity n. security from damage, loss or punishment नुकसान, तोटा, किंवा शिक्षा न होऊ देण्याची हमी f, नुकसान भरून देण्याची हमी f, जामिनगिरी f. [PAPER OF I. नुकसानचिठी f, हानिपूरणपत्र n, अभयपत्र, अदंडपत्र n.] २ compensation for loss or injury प्रतिफल n, नुकसानभरपाई f, हानिपूरण n, क्षतिपूर्णता f, दंडनिस्तार m. ३ (law) केलेल्या गुन्ह्याबद्दल माफी f -क्षमा f, मुक्तता f.

Indent (in-dent') [L. in, & dens, dentis, Sk. दन्त a tooth.] v. t. to cut into points like teeth, to notch खांडी f. pl. खांडे m. pl. पाडणे, कर्वतीकांठी -कर्कचाकार करणे, (कापून) दांते पाडणे. २ to indenture, to apprentice कराराने बांधणे -ठेवणे, करार करून ठेवणे. ३ to begin further in from the margin than the rest of the paragraph (पारिग्राफमधील इतर ओळीपेक्षां) पहिल्या ओळीस जास्त जागा सोडणे; as, "To I. the first line of a paragraph one em." ४ to stamp or to press in दाबून खांड पाडणे; as, "To I. a smooth surface with a hammer." ५ mili. to make an order upon (माल) मागवणे. I. v. i. to be cut or notched (ला) खांडी पडणे, करवती कांठ पडणे. २ to zigzag, to wind in and out करवतीच्या कांठासारखे आंत बाहेर येणे, दंतुर होणे. ३ to contract करार -ठराव करणे. I n. a cut or notch in the margin of anything दांता m, खांच f, खांडा m, खांड f, दोन दांत्यांमधील जागा f. २ an official requisition for supplies (सरकारी सामानाची) मागणी f. Indenta'tion n.

खांच पाडणें *n.* २ खांच *f.*, खांडा *m.* ३ खांचेसारखा खळगा *m.* ४ प्यारीग्राफाच्या सुरवातीस कमीजास्त जागा सोडणें *n.* Indent'ed *a.* करवतीसारखे कांठ -दांते असलेला. २ करारानें बांधलेला. Indent'ure *n.* करवती-सारखे दांते पाडणें *n.* २ (*law*) *a mutual agreement in writing between two or more parties* करारनामा *m.*, कौलनामा *m.*, मुचलका *m.*, प्रतिज्ञापत्र *n.*, खत *n.* [Indentures were at first duplicates indented so as to correspond to each other; but this indentation afterwards went out of practice and yet the name indentures remained.] I. v. t. to bind by indentures करारपत्रानें बांधून घेणें. I. v. i. to run in and out, to be notched खांच -खोंड -धार -दांते पडणें.

Independent (in-de-pen'dent) *a.* not under the control of others, free स्वतंत्र, स्वाधीन, मुक्त्यार, स्वायत्त (Sk.), अपरतंत्र, अनाधीन, अपराधीन, (very loosely) स्वैरी, स्वैरगामी, स्वैर. २ not subject to bias or influence स्वतंत्र, स्वबुद्धनुसारी, स्वमतानुयायी. ३ not subordinate स्वतंत्र, स्वतंत्र बाण्याचा. ४ affording a comfortable livelihood (निर्वाहाची) स्वतंत्र साधनें असलेला. ५ belonging to the Independents इंडिपेंडंटनामक ख्रिस्ती धर्मपंथाचा. ६ math. स्वतंत्र. ७ possessing a competence घरचा सुखी, निर्वाहाकरितां पारतंत्र्य नसणारा, स्वतंत्र निर्वाह करणारा, घरचा संपन्न, खाऊन पिऊन खुशाल. Independ'ence *n.* absence of dependence स्वातंत्र्य *n.*, स्वतंत्रता *f.*, अपारतंत्र्य *n.*, अपरतंत्रपणा *m.*, मुक्त्यारी *f.*, असंबंध *m.*, अनपेक्षता *f.* २ sufficient means for comfortable livelihood निर्वाहस्वातंत्र्य *n.*, घरचा सुखीपणा *m.*, स्वतंत्र निर्वाहाचीं साधनें *n. pl.* ३ direction of one's own affairs without interference वर्तनस्वातंत्र्य *n.*, मतस्वातंत्र्य *n.*, अनन्यानुवर्तन *n.*, स्वमतानुगमन *n.* Declaration of I. the solemn declaration of independence by the Congress of the United States of America (अमेरिकेच्या संयुक्त संस्थानांच्या काँग्रेसनें काढलेला) स्वातंत्र्याचा जाहिरनामा *m.* Independ'ency *n.* independence स्वातंत्र्य *n.* २ a doctrine that a local church is independent of every other church स्थानिकचर्च-स्वातंत्र्य *n.* Independ'ently *adv.* स्वतंत्रपणानें.

Indescribable (in-de-scrib'a-bl) *a.* incapable of being described अचर्णनीय, वर्णनातीत, अनिरूपणीय, शब्दातीत, वर्णन करतां न येणारा.

Indestructible (in-de-struk'ti'bl) *a.* not destructible अविनाशी, अक्षर, नाशाशक्य, नाहींसा करतां न येणारा. Indestructibil'ity *n.* अविनाशित्व *n.*

Indeterminable (in-de-tér'-min-a-bl) *a.* impossible to be determined निश्चय -निर्णय करतां येत नाहीं असा, अनिश्चय, अनिर्णय. २ interminable अंतरहित.

Indeterminate (in-de-tér'-min-āt) *a.* not definite or determinate, vague, lax, loose अनिश्चित, मोघम, अनियमित, संजायित, संजाहती, अभोगत, धरसोडीचा,

इच्छमळीत, पळपळीत, गुळगुळीत, मुग्ध. Indeter'minately adv. मोघम, अभोगत, अनिश्चितपणें, धरून सोडून. Indetermina'tion n. an unsettled or wavering state of mind अनिश्चय m, अनिश्चित स्थिति f, अनिर्धार m, निश्चयाभाव m, धरसोडपणा m. Indet'erminism n. अनियतिवाद m, अहेतुबद्धतावाद m, अबद्धेच्छावाद m. Indevotion (in-de-vo'shun) n. impiety, irreligion अभक्ति f, अनिष्ठा f, अश्रद्धा f, अनासक्ति f, ईश्वराभक्ति f, ईश्वरानिष्ठा f. Indev'out a. भक्तिहीन, भक्तिशून्य.

Index (in'deks) [L. index -indicare, to show.] n. pl. Indexes (in'deks-ez) & in math. Indices (in'di-sez), that which indicates or shows दर्शक, सूचक, प्रदर्शक, ज्ञापक, निर्देशक. २ that which guides or points out दर्शकचिन्ह n, हात m. ३ a table of references in a book अनुक्रमणिका f, सूचिपत्र n, सूचि f, सूचिका f. ४ the forefinger or pointing finger तर्जनी f, प्रदेशिनी f, आंगठ्याजवळचें बोट n, (कोणत्याही वस्तूकडे) हात करून दाखविण्याचें बोट n. ५ math. the figure or letter which shows the power or root of a quantity, the exponent घात m, घात-प्रकाशक m. [FRACTIONAL I. अपूर्णांकघात m.] ६ phys. गुणक m; as, "Refractive I." वक्रीभवनगुणक. I. v. t. to furnish with an index सूचिपत्र -अनुक्रमणिका देणें -जोडणें. Index'er n. सूचिपत्र तयार करणारा.

India (in'di-a) [From the river Indus.] हिंदुस्थान n, भरतखंड n, भारत n, भरतवर्ष n, भारतवर्ष n, जम्बुद्वीप n.

Indiaman (in'di-a-man or ind'ya-man) n. a large ship employed in trade with India हिंदुस्थानांत जाणारें येणारें मोठें व्यापारी गलबत n.

Indian (in'di-an) [From the river Indus, Sk. सिंधु, and applied by mistake to the West Indies by their first discoverers, who thought they had arrived at India.] n. हिंदी (मनुष्य). हा शब्द पूर्वी वेस्ट इंडीजमधील लोकांस चुकीने लावीत असत. भारतीय m, भारतदेशीय m. I. berry बोर n. Indian corn मक्का m. I. cucumber कांकडी f. I. hemp भांग f. I. millet सावा m. I. red गेरू m, काव f.

Indicate (in'di-kāt) [L. indicare, -in, and dicare, Sk. दिश् to proclaim.] v. t. to point out, to show (कडे बोट करून) दाखविणें, नेमका दाखविणें, दर्शविणें, सूचविणें, सूचना f. करणें, माहिती देणें. Indi'cant a. दाखविणारा, दर्शविणारा, दर्शक, निर्दर्शक. Indica'tion n. the act of indicating दाखविणें n, दर्शविणें n, प्रदर्शन n, बोधन n, उद्देशन n, सूचन n, निर्देश m. २ mark, token (निर्दर्शक) चिन्ह n, खूण f, निशाणी f, लक्षण n, छाया f, सूचक n, व्यंजन n, पूर्वरूप n. ३ med. symptom in a disease which serves to direct or information शोध m, माहिती f, तपास m, तलास m, सुगावा m. [I. OF A PASSION &c. BY GESTURE

OR ACTION आविर्भाव *m.*, अभिनय *m.*] Indic'ative *a.*
pointing out, bringing to notice दर्शक, निदर्शक,
निर्देशक, सूचक, सूची (esp. in comp.), बोधक,
उद्बोधक, दर्शी (in comp.). [I. EVIDENCE सूचक-बोधक
पुरावा *m.*] २ *gram.* क्रियार्थदर्शक (as, I. mood स्वार्थ *m.*).
In'dicator *n.* दर्शक *m.*, दर्शकपत्र *n.*, ज्ञापक, सूचक.

२ सूचकपत्र (as, Fare indicator in a street-car).
३ *math.* द्योतक *m.*, प्रकाशक. ४ *mach.* (a) वाफेच्या
यंत्रांतील दाब दाखविणारे घड्याळ *n.* (b) पाण्याचा
सांठा दाखविणारे घड्याळ *n.* [In all the various
senses in which the word indicator is used in
mechanics, we have to translate it either by
घड्याळ or by दर्शकपत्र or दर्शककांटा or दर्शकसूची.]
In'dicatrix *n.* द्योतकशंकुच्छिन्न *n.* Indic'ated *pa. t.*

Indict (in-dit') [L. *in*, & *dictare*, freq. of *dicare*,
to say.] *v. t.* to charge with crime formally or in
writing, esp. by a grand jury (राजाच्या वतीने) मोठ्या
ज्युरीने उघड दोष ठेवणे, सार्वजनिक गुन्हा केल्याबद्दल
दोषी ठरविणे, सार्वजनिक गुन्ह्याचा आरोप ठेवणे. Indict'-
able *a.* सार्वजनिक दोष ठेवण्यासारखा, गुन्हेगार म्हणून
जाहीर करण्याजोगा. In'dic'tec *n.* सार्वजनिक गुन्हा
ठेवलेला मनुष्य. Indict'er *n.* सार्वजनिक गुन्हा ठेवणारा.
Indict'ment *n.* the written accusation against one
who is to be tried by jury ज्युरीने चौकशी होणाऱ्या
मनुष्यावर ठेवलेला लेखी आरोप *m.*, आरोपपत्र *n.* २
आरोप ठेवणे *n.* ३ आरोपितता *f.*

Indifferent (in-dif'er-ent) [Lit. 'without a difference';
L. *in*, not, & *Different*.] *a.* not making a differ-
ence, of no account बिनकिंमतीचा, बिनमहत्वाचा,
कांहीं किंमत नसलेला; as, "Dangers are to me in-
different." २ of a middle quality, mediocre, pass-
able मध्यम प्रतीचा, साधारण प्रतीचा, मध्यम, साधारण,
चालचलाऊ, कामचलाऊ, चालण्याजोगा; as, "The
state rooms are in I. order." ३ neutral, impartial
उदासीन, समचित्त, तटस्थ, समवृत्ति, अपक्षपाती. ४ in-
attentive, unconcerned बेपरवा, बेदरकार, निरपेक्ष,
निःस्पृह, निरभिलाषी. Indiff'erence *n.* passableness,
mediocrity मध्यमपणा *m.*, मध्यमता *f.*, सामान्यता *f.* २
freedom from prejudice, prepossession or bias; im-
partiality समता *f.*, समदृष्टी *f.*, सारखेपणा *m.*, सारखी
नजर *f.*, अपक्षपात *m.* ३ unconcernedness उदासीनता
f., उदासीनपणा *m.*, तटस्थता *f.*, तटस्थवृत्ति *f.*, औदासीन्य
m., उदासीन वृत्ति *f.*, अनुत्साह *m.*, अनास्था *f.*, ह्यगय *f.*,
बेपरवाई *f.*, अनमान *m.*, आळस *m.*, अनादरबुद्धि *f.*, काना-
डोळा *m.*, आनाकानी *f.*, अस्पृहा *f.*, निःस्पृहता *f.*, उपेक्षा *f.*,
प्रमाद *m.*, समदृष्टि *f.*, वैराग्य *n.*, विरक्ति *f.* Indiff'er-
entism *n.* औदासीन्यवाद *m.* Indiff'erently *adv.* उ-

दासीनपणाने, औदासीन्याने.
Indigenous (in-dij'en-us) [L. *indigenus*, *indu* or *in*,
in, & *gen*, root of *gignere*, to produce.] *a.* native
born or originating in मुळचा, देशांत जन्मलेला,
देशी, देशोत्पन्न, गांवठी, एतदेशीय.

Indigent (in'di-jent) [Fr. -L. *indigens*, -entis, pr. p. of *indigere* -*indu* or *in*, *in*, and, *egere*, to need.] *a.* destitute of means of subsistence, poor
 अभावस मोताद, गरीब, दरिद्री, भिकारी, भिकार, कंगाल.
In'digency *n.* **In'digence** *n.* want of means गरजू-
 पणा *m.* २ extreme poverty दारिद्र्य *n.*, दरिद्रावस्था *f.*,
 भिकारपणा *m.*, कंगालपणा *m.*, कंगाली *f.*

Indigested (in-di-jes'ted) [L. *in*, not, and *Digested*.]
 not digested पचन न झालेला, न जिरलेला, अजीर्ण,
 अपक्व. २ *unarranged*, not methodised अव्यवस्थित,
 विस्कळित, न जुळलेला. ३ *not ripened* न पिकलेला.
 ४ *not softened by heat* कड्या, कठीण, मऊ न केलेला.
Indigest'ible *a.* not digestible न पचण्याजोगा, दुष्पच,
 जड. २ *not digestible in the mind* अमान्य, अग्राह्य;
 as, "An I. simile." **Indigest'ion** *n.* want of due
 digestion अजीर्ण *n.*, अजीर्णता *f.*, अपचन *n.* [FLATULENT
 I. विदग्धाजीर्ण *n.* SLIGHT I. अजीर्णांश *m.* WEIGHT ON
 THE STOMACH FROM I. जाड्य *n.*]

Indignant (in-dig'nant) [Lit. 'considering as un-
 worthy' or 'improper' -L. *indignans*, pr. p. of
indignor -*in* not, and *dignus*, worthy.] *a.* affect-
 ed with anger and disdain क्रोधाविष्ट, तप्त, संतप्त,
 क्रुद्ध, कोपज्वलित. **Indig'nantly** *adv.* **Indigna'tion**
n. anger mingled with contempt or disgust क्रोध
m., र्वेष *m.*, रोष *m.*, संताप *m.*, चीड *f.*

N. B.—Indignation is caused by what is unna-
 tural and base.

Indignity (in-dig'ni-ti) [Lit. 'unworthiness;' Fr.
 -L. *indignitas*.] *n.* unmerited or contemptuous
 treatment, incivility with contempt or insult अव-
 हेलना *f.*, अपमान *m.*, हेलना *f.*, हेला *f.* (Sk.), अवज्ञा *f.*,
 अनादर *m.*, अड्ढेर *m.*, शोभा *f.* (collog. & iron.)

Indigo (in'di-go) [Fr. -Sp. *indico*-L. *indicus*, In-
 dian.] *n.* (the indigo plant) नीळ *f.*, निळीचें झाड *n.*,
 निळंबी *f.* २ the indigo colour नीळ *f.*, निळीचा रंग *m.*,
 गुळी *f.*, काळी गुळी *f.*, निळी *f.* I. *a.* निळीसारखा.

Indirect (in-di-rekt') [L. *in*, not, & *Direct*.] *a.* not
 direct or straight असरळ, वांकडा, वांकडातिकडा, वळ-
 णाचा, फेऱ्याचा; as, "An I. road." आडवातिडवा रस्ता
m. २ not tending to a result by the plainest course
 अप्रत्यक्ष, परोक्ष, पर्यायाचा, पडद्याचा, आड. ३ *fig. oblique*
 आडवाटेचा, आडमार्गाचा, आडरस्त्याचा, वांकडा. ४
not straightforward or honest असरळ (व्यवहार),
 अप्रामाणिक, कुटिल, वक्र, वांकडा, गैर, गैररीतीचा, गैर-
 मार्गाचा. ५ (Log. & Math.) not reaching the end
 aimed at by the plainest method अप्रत्यक्ष, गौण,
 परोक्ष, उलटा. [I. PROOF उलटी सिद्धता (as oppo. to
 DIRECT PROOF = सुलटी सिद्धता *f.*)] **Indirect'ly** *adv.*
obliquely, *unfairly* आडवाटेनें, आडमार्गानें, पडद्यानें,
 पर्यायानें, अप्रत्यक्ष मार्गानें. २ *math.* उलट्या रीतीनें (as
 oppo. to सुलटी रीत = Direct method). **Indirect'ness**

n. dishonest practices असरलता f, वांकडेपणा m, अनृजुता f, &c.

Indiscernible (in-diz-ern'i-bl) a. not discernible
ओळखून काढतां न येणारा, ओळखूं न येणारा, अतिसूक्ष्म.

Indiscoverable (in-dis-kuv'er-a-bl) a. not discoverable
हुडकून -शोधून काढतां न येणारा.

Indiscreet (in-dis-krēt') [Fr. -L. in, not, & Discreet.] a. not discreet, imprudent, injudicious

युक्तायुक्त विचार न करणारा, अविचारी, सारासारविचार नसलेला, असमंजस, अविवेकी, विवेकशक्तिहीन. Indiscreet'ly adv. अविचारानें, असमंजसपणानें. Indiscreet'ness, Indiscret'ion n. want of discretion, rashness

अविवेक m, अविचार m, विवेकाभाव m, असमंजसपणा m. २ an indiscreet act अविचाराचें कृत्य n, प्रमाद m.

Indiscrete (in-dis-krē't) [L. in, not, and Discrete.] a. not discrete or separated अविभक्त, एकच.

Indiscriminate (in-dis-krim'i-nāt) a. not distinguishing, confused, promiscuous विचारहीन, विचारशून्य, तारतम्यहीन, गोंधळाचा, अविचाराचा, अविवेकाचा, योग्यायोग्यविचारशून्य, पात्रापात्रविचारशून्य, तारतम्यशून्य.

Indiscrim'inately adv. तारतम्यविचार केल्यावांचून, भेदाभेद पाहिल्यावांचून. Indiscrim'inating a. अविवेकी, योग्यायोग्य विचार -तारतम्यविचार न करणारा.

Indiscrimina'tion n. want of discrimination तारतम्याभाव m, सारासारविचारशून्यत्व n, अविचार m, अविवेक m, अविवेचना f. Indiscriminative a. तारतम्यशून्य, अविवेकी.

Indispensable (in-dis-pens'a-bl) a. that cannot be dispensed with, absolutely necessary अत्यंत जरूरीचा, अत्यावश्यक, अत्याज्य, टाकतां सोडतां न येणारा, जरूर पाहिजे असलेला, जरूर, अगत्याचा. Indispens'ably adv. अवश्य,अगत्य,अगत्यपूर्वक,जरूर. Indispens'ableness n.

Indispose (in-dis-pōz') v. t. to render indisposed or unfit निरूपयोगी -निकामी -निरर्थक -नालायक करणें. २ to make somewhat ill (प्रकृतींत) विकृति -विकार उत्पन्न करणें, शरीराचें अस्वास्थ्य उत्पन्न करणें, प्रकृति बिघडविणें, अस्वस्थ -बेआराम करणें. ३ to disincline मन फिरविणें g. of o.; परतविणें, फिरविणें, पालटवणें. ४ to make unfavourable (with towards) अप्रसन्न करणें, (-वर) मर्जी खप्पा करणें. Indisposed' a. sick, ill आजारी, अस्वस्थ, विमार. २ unwilling नाखूष, नाराज, अराजी. Indisposit'ion n. slight illness अस्वास्थ्य n, अस्वस्थता f, आजार m, आजारीपणा m, विमारी f, मांदगी f, विकार m, कसर f, विकृति f, असमाधान n. २ the condition of wanting affinity नावड f, अनावड f. ३ aversion, unwillingness नाखुषी f, नाखूषपणा m, अनिच्छा f.

Indisputable (in-dis'pū-ta-bl) a. too evident to be called in question, certain निर्विवाद, बिनतकरार, संशय घेण्यास जागा नसलेला, विवादातीत.

Indissoluble (in-dis'ol-ū-bl) a. not capable of being dissolved अविद्राव्य, अद्राव्य, द्रावणाशक्य, द्रावणानर्ह,

अद्रावणीय, अद्रव. २ *inseparable* वेगळा करतां न येणारा, अविभाज्य. ३ *that cannot be broken or violated, binding for ever* अमेद्य, मोडतां न येणारा, अनतिक्रम्य, अतिक्रमण करतां न येणारा, नेहमीं पाळावा लागणारा, वज्रप्राय, इद. *Indissolubili'ty n.* अविद्राव्यता *f.* &c.

Indistinct (in-dis-tingkt') *a.* not distinct or plainly marked अस्पष्ट, संदिग्ध, पुसट, आंधळा (*fig.*), अव्यक्त, अभिन्न. २ *obscure, confused, faint* अप्रकाश, चुटपुटा, दिसे न दिसेसा, अंधुक, कळे न कळेसा. *Indistinct'ly adv.* अस्पष्टपणें, अंधुकपणें. *Indistinct'ness n.* want of definiteness अस्पष्टपणा *m.* अस्पष्टता *f.* अव्यक्तता *f.* षोढाळा *m.* २ *dimness* अंधुकता *f.*

Indistinguishable (in-dis-ting'g-wish-a-bl) *a.* that cannot be distinguished ओळखूं न येणारा, अभिन्न.

Indite (in-dit') [O. Fr. *enditer, endicter* from root of *Indict*, which see.] *v. t.* to dictate what is to be uttered or written (म्हणावयाचा किंवा लिहावयाचा मजकूर) सांगणें, (लिहावयास) घालणें, स्फूर्ति देणें. २ *to compose, to write* रचणें, लिहिणें, करणें, कवन *n.* रचना करणें. I. *v. i.* रचणें, कवन करणें, लिहिणें. *Indite'ment n.* लिहिण्यास स्फूर्ति देणें *n.* सांगणें *n.* &c. *Indit'ed pa. t. & p. p.* *Indit'ing pr. p. & v. n.*

Individual (in-di-vid'ū-al) [L. *individuus*, and suffix *-al*, through *in*, not, & *dividuus*, divisible *-dividere*, Sk. *विधू* to divide.] *a.* not divided, subsisting as one अविभक्त, एकात्मक, एकजीव, एकव्यक्तीभूत, अभिन्न, अभिन्नात्मक, अभिन्नरूप, एकटा. २ *pertaining to one only* एकव्याचा, एका व्यक्तीचा, एकाचा, एकासंबंधीं, पृथक्, दरेकाचा, पृथगात्मक, पृथक्व्यक्तिक, वैयक्तिक, व्यक्तिविषयक. I. *n.* a single animal, person, plant or thing एकजण, जण, व्यक्ति *f.* इसम *m.* असामी (of persons), नग *m.* (of things) २ *a thing or being incapable of division* अविभाज्य वस्तु *f.* *Individ'ualism n.* individuality प्रत्येकता *f.* व्यक्तिता *f.* २ *self-interest, selfishness* स्वार्थ *m.* स्वतःचा फायदा *m.* स्वार्थैकदृष्टि *f.* ३ *pol. eco.* व्यक्तिस्वामित्वभाव *m.* (व्यक्तिः एव स्वामी व्यक्तिस्वामी तस्य भावः व्यक्तिस्वामित्वम्), व्यक्तिवाद *m.* ४ *philos.* व्यक्तिस्वातंत्र्यवाद *m.* *Individ'ualise v. t.* व्यक्तित्व देणें, (विशेष) व्यक्तीचें रूप देणें, व्यक्तिता-निरालेपणा देणें. *Individual'ity n.* separate or distinct existence, oneness, unity व्यक्तित्व *n.* व्यक्तिता *f.* पृथक्त्व *n.* पृथगात्मकता *f.* एकत्व *n.* पृथक्पणा *m.* २ *distinctive character* भापलेपणा *m.* स्वत्व *n.* विशेषपणा *m.* विशेष *m.* व्यक्तित्व *n.* *Individ'ually adv.* व्यक्तिशः, प्रत्येकानें, दरेकानें, एकेक, व्यक्तिवार, असामीवार. २ अविभागतः.

Indivisible (in-di-viz'i-bl) *a.* not divisible अविभाज्य, अविभजनीय, निःशेष भाग करतां -पाडतां न येणारा, निरघयव. I. *n.* (*math.*) an indefinitely small quantity अतिलहान संख्या *f.* *Indivisibil'ity n.* अविभाज्यता *f.* *Indivisibly adv.* निःशेष भाग न जातां.

Indocile (in-dō'sil, in-dos'il) [L. in, not, & Docile.]

a. not disposed to be instructed अनुपदेश्य, अशिक्ष्य.

२ not tractable or docile ताव्यांत -कव्यांत आणतां न

येणारा, माणसाळतां न येणारा. Indocil'ity n. अविनेयता

f, दुःशिक्षता f, कव्यांत न येण्याचा स्वभाव m.

Indoctrinate (in-dok'trin-āt) [L. in, into, & doc-

trina, doctrine. See Doctrine.] v. t. to instruct in

any doctrine, to imbue with any opinion एखादें

मत मनांत भरवणें -ठसवणें -बिंबविणें, विशिष्ट मताची

दीक्षा देणें. Indoctrina'tion n. instruction in the

rudiments and principles of any science (कोणत्याहि

शास्त्राच्या किंवा विद्येच्या) मूळ सिद्धांतांचें शिक्षण n.

Indolent (in'do-lent) [Lit. & orig. 'free from pain'

or 'trouble', from L. in, not, and dolens, dolentis,

pr. p. of dolere, to suffer pain.] a. indisposed to

activity आळशी, कामाचा कंटाळा असलेला, अनुद्योगी,

सुस्त, आळसट, उद्योगशत्रु, कामआळशी, आंगचोर,

अव्यवसायी, ढिला, ढील, आंगजड, जड, शिथिल. २

med. causing little or no pain अल्पदुःखकारक,

अत्यल्प दुःख देणारा, लवकर न भरणारा; as, "I. tumo-

ur." [L. ULCER लवकर न भरणारें क्षत n, दीर्घसूत्री व्रण m.]

In'dolence n. habitual idleness, sloth, inactivity

आळस m, आळशीपणा m, सुस्ती f, सुस्तपणा m,

आलस्य n. In'dolently adv. आळसानें, सुस्तीनें.

Indomitable (in-dom'it-a-bl) [L. indomitus, un-

tamed -in, not, and, domāre, to tame.] a. that

cannot be tamed, not to be subdued दमनाशक्य,

अदम्य, अदमनीय, न वांकणारा -दबणारा -नमणारा.

Indoor (in-dōr) [E. In and Door.] a. done within

doors घरांतला, घरांत केलेला, घरांत घेतलेला. २

within a house or institution घराच्या आंतला, संस्थे-

च्या आंतला; as, "I. patients."

Indorse (in-dors') [Through an old form endosse

-Fr. endosser -Low L. indorso, -in, upon, and

dorsum, the back.] v. t. to write upon the back of

(-च्या) पाठीवर -पाठीमागें (शेरा वगैरे) लिहिणें.

Same as Endorse, which see.

Indubious (in-dū'bi-us) [L. in, not, & Dubious.]

a not dubious, certain असंशयित, बिनसंशयाचा,

संशयातीत, संशय नसलेला, पक्का, ठाम, निश्चित, सुनि-

श्चित. Indu'biousness n. निश्चितपणा m, पक्केपणा m.

Indu'bitable a. निःसंशय, निःसंशयाचा, निःसंदिग्ध,

निश्चयात्मक, खचित. Indu'bitableness n. निःसंशयत्व

n, असंदिग्धता f, खचितपणा m. Indu'bitably adv.

बेशक, निश्चयात्मक.

Induce (in-dūs') [L. inducere, inductum, -in,

into, and ducere, to lead. Induce शब्दाचा मूळ अर्थ

'आंत पुढें नेणें -आणणें, दृष्टीस पाडणें, दाखवणें, दाखल

करणें' असा आहे; जसें, "The poet may be seen in-

ducing his personages in the first Iliad."] v. t. to

influence, to prevail on, to move by persuasion or

influence (चें) मन वळविणें, (-ला) वळवणें, (-चें)

मन ओढणें, शिरवणें, (-ला) वश करून घेणें, उत्तेजन देणें, प्रवृत्त करणें. २ *to bring on, to effect, to cause* उत्पन्न करणें, घडवून बनवून आणणें, उठवणें; as "Sleep induced by exhaustion." ३ *phys. to cause* (as an electric state) *by mere proximity of surfaces* (without contact or transmission) उपपादन करणें, प्रवर्तन करणें. ४ *to generalise or conclude as an inference from all the particulars* (विशेष गोष्टीं-घरून) सामान्य सिद्धांत अनुमान काढणें -बांधणें, व्याप्ति साधणें -ठरविणें, उन्नयन करणें (as oppo. to अवनयन करणें = to deduce). Induc'ement *n.* *that which induces, a motive that leads to action* आमिष *n.*, प्रयोजन *n.*, उत्तेजन *n.*, प्रयोजक, उत्तेजक, प्रवर्तक, प्रलोभन *n.*, सबब *f.*, लालच *f.* २ (*law*) *a leading to, motive* सबब *f.*, कारण *n.*, हेतु *m.*, निमित्त *n.* Induc'ible *a.* मन वळविण्याजोगा, घडवून आणण्याजोगा, &c. For more meanings see verb. २ *inferable* अनुमान काढण्याजोगा. Induct' *v. t.* (*lit.*) *to bring into, to introduce* आंत आणणें, प्रवेश करविणें, आंत घालणें -नेणें. २ *to put in possession as of a benefice or office* जागेवर -अधिकारावर इ० आणणें, संस्कारपूर्वक -विधिपूर्वक -समारंभानें आणून बसविणें -अधिकृत करणें, (यथाविधि) स्थापना करणें *g. of o.*, अधिकारावर बसविणें, वृत्तीवर बसविणें. Induc'tion *n.* (*lit.*) *commencement* सुरवात *f.*, प्रारंभ *m.*, उपक्रम *m.* २ *the act of reasoning from particulars to generals* (विशेष गोष्टींवरून) सामान्य सिद्धांत काढणें *n.*, अनुमान *n.*, व्याप्तिग्रह *m.*, व्याप्तिसाधन *n.*, आगम *m.* (as oppo. to निगमन = deduction), उन्नयन *n.* (as oppo. to अवनयन = deduction). [LOGICAL I. तर्कशास्त्रात्मक अनुमान *n.* MATHEMATICAL I. गणितशास्त्रात्मक अनुमान *n.* PHILOSOPHICAL I. तत्त्वज्ञानपद्धत्यात्मक अनुमान *n.*] ३ *the introduction of a clergyman into a benefice* धर्म-वृत्तीवर यथाविधि स्थापना *f.*, संस्कारपूर्वक स्थापना *f.* ४ (*phys.*) *an impress of an electrical or magnetic force or condition from one body on another* प्रवर्तन *n.*, उपपादन *n.* [I. COIL प्रवर्तक -उपपादक वेंटाळें *n.* MAGNETIC I. चुम्बकीय प्रवर्तन *n.*, चुम्बकीय उपपादन *n.*] Induc'tional *a.* अनुमानासंबंधीं, अनुमानजनित, आनुमानिक. Induc'tive *a. lit.* नेणारा, ओढणारा. २ *phys.* प्रवर्तक, प्रवृत्तिकारक, उपपादक. ३ (*log.*) आगामी, आनुमानिक, व्याप्तिसाधक, उन्नयनाचा, आगमाचा. [I. LOGIC आगम *m.*, आगामी तर्कशास्त्र *n.* I. SYLLOGISM व्याप्त्यनुमान *n.*] ४ अनुमानजन्य. Inductom'eter *n.* उपपादकत्व-मापक *m.* Induct'or *n.* उपपादक *m.*, प्रवर्तक *m.*

Induct, Inductor, Inductometer, See under Induce.

Inductile (in-duk'til) [I. *in*, not, & Ductile.] *a.* *that cannot be drawn out into wire or thread* अतन्य, ओढून तार -काढतां न येणारा, तंतुभवनायोग्य. Inductil'ity *n.* ओढून तार करतां न येण्याचा गुण *m.*, तंतुभवनायोग्यता *f.*

Indue (in-dū') [L. induo, induere, to put on.] v. & to put on (as clothes): घालणें, पेहरणें, आंगावर घालणें -घेणें -चढविणें -धारण करणें. २ to supply or endow with पुरविणें, (-चा) पुरवठा करणें, देणें, युक्त -विशिष्ट -समन्वित करणें. Indued' a. संपन्न, युक्त. Indue'ment n. पेहराव करणें n. २ देणें n, &c. Indu'ing pr. p.

Indulge (in dulj') [L. indulgere, which perh. is from in, towards, & dulcis, sweet.] v. t. not to oppose or restrain अटकाव -अडथळा न करणें, (-च्या) आड न येणें. २ (said of a habit or desire) to give free course to तृप्त करणें, पुरी करणें, असूं देणें, राखणें, बाळगणें, चालवणें, चाळूं देणें. ३ (said of a person) to gratify by compliance, to humour (-चे) लाड करणें -चालवणें -पुरवणें, लाडकावणें, लाडावणें, लडिवाळ -कोड-कौतुक पुरवणें -चालवणें -पाळणें, छंदोनुवर्तन n छंदोनु-वृत्ति -छंदोनुरोध करणें. ४ to grant by favour प्रसन्न होऊन -अनुग्रह म्हणून देणें. I. v. i. यथेष्ट भोग घेणें -करणें, इच्छा -कामना तृप्त करून घेणें. २ to practise a forbidden act without restraint (निषिद्ध कर्मांचें) यथेष्ट आचरण करणें. Indulg'ement, Indulg'ence n. gratification लाड m, कोड n, कौतुक n, छंदोनुवर्तन n, छंदोनुवृत्ति f, छंदोनुरोध m, छूट f, लालन n. २ favour granted (मेहेरबानगीची) देणगी f, प्रसाद m, कृपा f, अनुग्रह m. ३ forbearance of restraint or control असंबस m, अनिग्रह m. ४ remission of the temporal punishment due to sins, granted by the Pope or Church पापा-पासून मुक्ति f, पापविमोचन n. Indul'gent a. mild, not severe सौम्य, सद्य, दयार्द्र, क्षमावान्, क्षमापूर्वक, कोमल, नरम, मऊ, मृदु. २ yielding to the wishes of others, ready to gratify लाडपुरव्या, लाडचालव्या, लाड पुरवणारा -चालविणारा, छंदोनुवर्ती pop. छंदानुवर्ती, छंदोनुसारी pop. छंदानुसारी. Indul'gently adv. लडिवाळपणानें. २ सौम्य दृष्टीनें, क्षमापूर्वक, क्षमापुरःसर.

N. B.—It is remarked by Johnson, that if the matter of indulgence is a single thing, it has with before it: if it is a habit, it has in; as, he indulged himself with a glass of wine or with a new book; he indulged himself in idleness or intemperance. Webster.

Induplicate (in-dū'pli-kāt) [Pref. in, and Duplicate.] a. bot. with the margins bent inwards, and the external face of these edges applied to each other, without twisting अंतःपुटित.

Indurate (in'dū-rāt) [L. indurare, induratum, -in, in, and durare, to harden -durus, hard.] v. t. to harden (as the feelings) (चें मन ह०) कठिण -घट्ट -निर्दय करणें, मार्दव नाहीसें करणें. I. v. i. to grow hard, to harden कठिण -घट्ट -टणक होणें -बनणें, ताठ होणें. I. a. hardened, not soft कठीण केलेला, कठीण झालेला. २ unfeeling कठोर, निर्दय, निष्ठुर, क्रूर. Indura'tion n. कठिण करणें n. २ कठिण्य n.

कठिणपणा *m*, दृढीकरण *n*. ३ *med.* इंद्रियकठिण्य *n*,
इंद्रिय कठिण होणे *n*. ४ *obduracy, stiffness* कठोरता *f*.
कठिणपणा *m*, निर्दयता *f*, निर्दयपणा *m*.

Indusium (in-dū'zi-um) [L., a woman's under-
garment -*induere*, to put on.] *n bot.* Indusia *pl.*

रेणुकोशाच्छादन *n*. (b) संग्राहककुंतलवलय *n*.

Industrious (in-dus'tri-us) [Fr. -L. *in*, within-
& *struere*, to build up, to arrange.] *a.* *diligent,*
laborious, active उद्योगी, उद्योगशील, (स्वभावतः)

उद्योगप्रिय, मेहनती, परिश्रमी, खप्या, कष्टालु, अनलस
or अनाळशी, निरालशी, स्वस्थ न बसणारा. Indus'tri-
al *a.* *relating to, or consisting in, industry* औद्यो-
गिक, उद्योगधंध्या -चा -संबंधी. २ *concerning those who*
are employed in manual labour and their wages

मजूर व त्यांचा पगार किंवा वेतन यांसंबंधी. ३ *consist-*
ing in industry उद्योगाचा; परिश्रमाचा, मेहनतीचा,
उद्योगधंध्या, औद्योगिक कला किंवा कारागिरी यांसंबंधी. [I.

EXHIBITION औद्योगिक प्रदर्शन *n*, उद्योगधंध्यांचे प्रदर्शन *n*.
I. SCHOOL उद्योगशाला *f*. I. ORGANIZATION उद्यमवर्धक
संस्था *f*, उद्यमवर्धक व्यवस्था *f*.] Indus'trialism *n*.

devotion to industrial pursuits उद्योगप्रियता *f*,
उद्यमप्रियता *f*. २ *that system or condition of*
society in which industrial labour is the chief and
most characteristic feature (opp. to feudalism
and the military spirit) औद्योगिक द्राणा *m*. (on
the analogy of लष्करी द्राणा), उद्योगकलाप्रियता *f*,

उद्योगधंध्यांची आवड *f*, औद्योगिकत्व *n*, उद्योगकलालो-
लुपता *f*. Indus'triously *adv.* मेहनतीने, मेहनत
-उद्योग करून, उद्योगपूर्वक, परिश्रमपूर्वक, उद्योगाने.

In'dustry *n.* *steady attention to business, assiduity*
उद्योग *m*, उद्यम *m*, उद्योगप्रियता *f*, परिश्रम *m*, मेहनत
f, अनालस्य *n*, अनलसता *f*, निरालस्य *n*, प्रयास *m*,

व्यवसाय *m*. २ *any department or branch of art,*
occupation or business employing much labour
or capital, and being a distinct branch of trade
उद्योगधंध्यांचे -उद्योगकला -शिल्पांचे खाते *n*. ३ *labour,*
laboriousness मेहनत *f*, परिश्रम *m*.

Indwelling (in'dwel-ing) *a.* *dwelling within* आंत -हृद-
यांत वास करणारा, अंतःस्थ, अंतःस्थित, अंतराधिष्ठित.
I. *n.* *residence within, or in the heart or soul* अंत-
र्वास *m*, अंतःस्थिति *f*, अंतराधिष्ठान *n*, हृदयस्थिति *f*.

Inebriate (in-ē'bri-āt) [L. *inebriare* -*in*, intens., &
ebriare, to make drunk -*ebrius*, drunk. See Ebrie-
ty.] *v. t.* *to make drunk, to intoxicate* निशा चढविणे,
मत्त करणे, कैफ *m*. -अम्मल *m*. आणणे -चढवणे. Inebri-
a'tion *n.* मद *m*, माद *m*, कैफ *m*. Inebri'ety *n.* कैफ
m, छाकटेपणा *m*.

Inedited (in-ed'it-ed) *a.* *not edited, unpublished*
असंपादित (ग्रंथ), न छापलेले (पुस्तक).

Inedible (in-ed'i-bl) *a.* *not fit to be eaten* खाण्यास
अयोग्य, अखाद्य, अभक्ष्य, अभक्षणीय.

Ineffable (in-ef'a-bl) [Fr. -L. ineffabilis -in, not, effabilis -effor, to speak or utter -ef, for ex, out, & fari, to speak.] a. that cannot be spoken or described बोलून सांगतां न येणारा, वर्णन करतां न येणारा, शब्दातीत, अकथनीय, अनिर्वाच्य, अनिर्वचनीय.

Ineffaceable (in-ef-fās'a-bl) a. that cannot be effaced or rubbed out पुसून टाकतां न येणारा, घांसून खरडून न जाणारा, वज्रलेप, पक्का, कायम, टिकाऊ.

Ineffective (in-ef-fek'tiv) a. inefficient, useless कुचकामी, बेकामी, निरूपयोगी, व्यर्थ, निरर्थक. Ineffectiveness n. कुचकामीपणा m, निरर्थकता f.

Ineffectual (in-ef-fek'tū-al) a. fruitless निष्फळ, विफल, फुकट, वायां, अगुणकारी. Ineffectually adv. Ineffectualness n. निष्फळता f, विफलता f.

Inefficacious (in-ef-fi-kā'shus) a. not having power to produce an effect अकार्यकारी, अगुणकारित्वधर्मी. Inefficaciously adv. Inefficacy n. want of efficacy or power to produce an effect अकार्यकारिता, कार्यकारित्वशून्यता f, अगुणकारित्व n.

Inefficient (in-ef-fish'ent) a. effecting nothing अपरिणामकारक, अपरिणामी, अकार्यसिद्धिकर. Inefficiency n. अपरिणामकारकता f.

Inelastic (in-e-las'tik) a. not elastic अस्थितिस्थापक.

Inelegance, -cy (in-el'e-gans, -gan-si) n. want of elegance अशोभा f, असौंदर्य n, विशोभा f. Inelegant a. अशोभल, कुरूप, विशोभित. Inelegantly adv.

Ineligible (in-el'i-ji-bl) a. not capable or worthy of being chosen न निवडण्यासारखा, निवडणूक न करण्यासारखा, निवडून न देण्याजोगा, निवडणुकीला अयोग्य. Ineligibility n. निवडणुकीला अयोग्यता f.

Ineloquent (in-el'o-kwent) a. not fluent or persuasive मुखदुर्बळ, वक्तृत्वहीन, हीनवाक्, हीनवक्ता.

Ineloquence n. मुखदौर्बल्य n, जिभेचा जडपणा m.

Inept (in-ept') [Fr. -L. ineptus -in, not, and aptus, apt. See Apt.] a. not apt or fit, unsuitable अयोग्य, न जमणारा, न पटणारा, अनुचित, नालायक. २ foolish, inexperienced अडाणी, वेडगळ, मूर्ख. Ineptly adv. अयोग्यतेने. २ अडाणीपणाने. Ineptitude n. अयोग्यता f, अयोग्यपणा m. २ अडाणीपणा m, वेडगळपणा m.

Inequality (in-e-kwol'i-ti) n. want of equality, difference असाम्यता f, साम्याभाव m, असाम्य n, भिन्नता f, भेद m, विषमता f, वैषम्य n. २ inadequacy, incompetency अयोग्यता f, नालायकी f. ३ unevenness विषमता f, बिनसारखेपणा m, उच्चनीचपणा m, उंचनीचपणा m, उंचसखलपणा m, खडबडीतपणा m. ४ dissimilarity निराळेपणा m, भेद m, भिन्नता f.

Inequitable (in-ek'wi-ta-bl) a. not equitable, unfair, unjust अयोग्य, अन्यायी, अन्यायाचा, गैरवाजवी.

Ineradicable (in-e-rad'i-ka-bl) [L. in, not, and root of Eradicate, which see.] a. not able to be eradicated or rooted out समूळ उपटून टाकतां न येणारा, उध्वस्त करतां न येणारा. Ineradicably adv.

Inert (in-ert') [Lit. 'without art or skill,' from L. *iners, inertis* -in not, and *ars, artis, art.* See Art.] *a.* without the power of moving itself or of active resistance to motion गतिहीन, चलनशून्य, चेष्टारहित, चेष्टाशून्य, अचेतन, अचेष्ट, जड; as "Matter is I." २ slow, dull, inactive मंद, सुस्त, थंड, जड, शिथिल, ढोमा, ढिला. Iner'tia *n.* जडत्व *n.*, निष्क्रियत्व *n.*, स्थितिसातत्य *n.* Inert'ness *n.* अचेतनत्व *n.*, चलन-शून्यता *f.* २ मंदी *f.*, सुस्ती *f.* Inert'ly *adv.*

Inertia. See under Inert.

Inesculent *a.* Same as Inedible.

Inessential (in-es-sen'shal) *a.* not essential or necessary बिनजरूरीचा, जरूर नसलेला, अनवश्यक, गौण.

Inestimable (in-es'tim-a-bl) *a.* not able to be estimated or valued, priceless अमूल्य, अमोल, बिनमोल, अमोलिक, मूल्यातीत, किंमत करतां न येण्याइतका, उंची, अत्युत्कृष्ट. Ines'timably *adv.*

Inevitable (in-ev'it-a-bl) [Fr. -L. *inevitabilis* -in, not, and *evitabilis*, avoidable -e, out of, and, *vitare*, to avoid.] *a.* not able to be evaded or avoided अनिवार्य, दुर्निवार्य, अपरिहार्य, निवारणाशक्य, टाकतां न येणारा, अनिवार, बिनतोड, ज्यास तोड काढतां येत नाहीं असा. Inev'itableness *n.* In'evitabil'ity *n.* अपरिहार्यता *f.*, अनिवार्यता *f.* Inev'itably *adv.*

Inexcusable (in-eks-kūz'a-bl) *a.* unpardonable, not admitting excuse माफ करण्यास अयोग्य, अक्षम्य, अक्षंतव्य, क्षमा करण्यास अयोग्य. २ not to be palliated, unjustifiable अनिवार्य (दोष), अपरिमार्जनीय. Inex-cus'ableness *n.* the quality of not admitting of excuse or justification अक्षम्यता *f.* २ अनिवार्यता *f.* Inexcus'ably *adv.*

Inexecution (in-ek-se-kū'-shun) *n.* neglect of execution, non-performance न करणे *n.*, अमलांत न आणणे.

Inexertion (in-eg-zēr'-shun) *n.* want of effort, defect of action अपरिश्रम *m.*, आळस *m.*, सुस्ती *f.*

Inexhausted (in-egz-hawst'ed) *a.* not spent, not emptied न थकलेला, न संपलेला, अक्षय, व्यय-क्षय-शून्य, अपार, अनंत. Inexhaust'ible *a.* न थकणारा, न खपणारा, बेसुमार, अक्षय. Inexhaustibil'ity *n.*

Inexistence (in-eg-zist'ens) *n.* want of being or existence अभाव *m.*, असत्ता *f.*, असत्व *n.* Inexist'ent not having being अविद्यमान, नसणारा, अवर्तमान.

Inexorable (in-egz'or-a-bl) [L. *in* not, *ex*, out & *orare*, to entreat -L. *os, oris, mouth.*] *a.* not to be moved by entreaty, unyielding प्रार्थनेनें मन वळविण्यास अशक्य असा, कठोर, पाषाणहृदय.

Inexpedient (in-eks-pē'di-ent) *a.* unfit, improper, not advisable or judicious प्रसंगायोग्य, प्रसंगानुचित, अनुपयुक्त, अकर्तव्य. Inexpe'diently *adv.* Inex-pe'dience -cy *n.* प्रसंगायोग्यता *f.*

Inexperience (in-eks-pē'ri-ens) *n.* want of experience

- अननुभव *m*, निरनुभव *m*, अप्रत्यय *m*, अननुभूति *f*,
अजाणपणा *m*, लड्डुपणा *m*, कच्चेपणा *m*, गैरमाहिती *f*,
कोंवळेपणा *m*, व्यवहाराज्ञान *n*, व्यवहाराज्ञता *f*. In-
expe'rienced *a*. अननुभवी, अजाण, अजाणता.
- Inexpert (in-eks-pert') *a*. unskilled नाकसबी, अनाडी,
अकुशल, अपटु, घसक्या, घसक्या, हीनकौशल्य.
- Inexpiable (in eks'pi-a-bl) *a*. admitting of no atone-
ment or satisfaction प्रायश्चित्तातीत, ज्याला प्रायश्चित्त
नाही असा, प्रायश्चित्तानें कमी न होणारा.
- Inexplicable (in-eks'-pli-ka-bl) *a*. that cannot be ex-
plained, not explainable ज्याचा उलगडा व्हायाचा
नाही असा, अनुद्धाटनीय. Inexplicabil'ity *n*.
- Inexpressible (in-eks-pres'i-bl) *a*. that cannot be
expressed, unutterable व्यक्त करतां न येण्याजोगा,
सांगतां येत नाही असा, अकथनीय, अनिर्वाच्य, अनु-
च्चार्य, अनुच्चारणीय, अनिवेदनीय. Inexpress'ibly *adv*.
- Inexpressive (in-eks-pres'iv) *a*. not expressive or
significant, dull अळणी, मळमळीत, फिका, अशोधक.
- Inextensible (in-eks-ton'si-bl) *a*. अततिशील, ताणतां
न येणारा.
- Inextinguishable (in-eks-ting'gwish-a-bl) *a*. not cap-
able of being extinguished, quenched, or destroyed
विझवतां न येणारा, न विझणारा, न विझता, अविझता,
अशमनीय, प्रशमनाशक्य. Inextin'guishably *adv*.
- Inextirpable (in-eks-tir'-pa-bl) *a*. that cannot be
rooted out समूल नाहीसा करून टाकतां न येणारा,
अनुत्पाटनीय, उत्पाटनाशक्य, अनुच्चाटनीय.
- Inextricable (in-eks'tri-ka-bl) *a*. not capable of being
untied or disentangled ज्याचा गुंताडा काढतां येत
नाही असा, अमोचनीय, सोडवितां न येणारा.
- Ineye (in-i) [E. In & Eye.] *v. t.* to inoculate as a
tree or plant by the insertion of a bud कलम करणें,
एका झाडाची कळी दुसऱ्या झाडावर उगवेशी करणें, पैवं-
द-पैवंदी करणें. Ineyed' *pa. t.* Ineying *pr. p.*
- Infallible (in-fal'i-bl) *a*. unerring अस्खलनशील,
अचूक, अप्रमादशील, अमोघ, भ्रमातीत, दोषातीत,
अस्खलित, अदोषार्ह. २ certain, sure not to disap-
point अचूक, अमोघ, अचूकसंधानी, वायां न जाणारा.
- Infallibil'ity *n*. unerrability अस्खलनशीलता *f*,
प्रमादाक्षमता *f*, अपराधाक्षमता *f*, अप्रमादित्व *n*, अस्ख-
लितमति *f*, स्खलनासंभव *m*. २ अमोघता *f*. Infall'i-
bly *adv*. नक्की, अचूक, नेमका, निःसंशय, निःसंदेह.
- Infamous (in'fa-mus) *a*. of ill fame or bad report
दुलौकिकाचा, दुष्कीर्तीचा, अपकीर्तीचा, बदनामाचा,
निंघ, कलंकित. २ (law.) branded with infamy by
conviction of a crime (सरकारांत गुन्हेगार ठरून) ना-
मोश झालेला, बदमास, डांबीस. ३ deserving detesta-
tion, scandalous to the last degree, causing or
deserving infamy अतिनिंघ, अतितिरस्कारपात्र,
अपयशस्कर, बदलौकिक करणारा; as, "I. vices or
corruption." In'famy *n*. ill fame or repute, public

disgrace दुर्लौकिक m, बदनाम n, अपकीर्ति f, अपयश
 or अपेश n, अप्रतिष्ठा f, कलंक m. २ a quality which
 exposes to disgrace अपयशाचें मूल n. ३ (law.) the
 disgrace which a convict incurs and which makes
 him incompetent as a witness डांबीसपणा m,
 डांबीसी f, बदमासपणाबद्दल झालेला डंका m.

Infancy (in'fan-si) [L. infans, infantis, that can-
 not speak -in, not, & fari, to speak.] n. the
 beginning of anything आरंभ m, सुरवात f, बाल्या-
 वस्था f. २ the state or time of being an infant
 बालपण n, बालदशा f, बाल्यावस्था f. ३ the condition
 of one under age, nonage, minority बालदशा f,
 अप्रौढ दशा f, वयांत येण्यापूर्वीचें वय n, अज्ञानपणा m.
 (specif.) अज्ञातव्यवहारदशा f. In'fant n. a babe
 तान्हें मूल n, अर्भक n, बालक n, आंगावरचें -कडेवरील
 मूल n. २ a child several years of age लेंकरुं n, मूल
 n, बाळ n. ३ (law) a person under the age of 21
 years बाल n, अप्राप्तव्यवहार, जो कायद्यांत आला नाही
 तो, अज्ञान. I. a. belonging to infants or to infancy
 लहान मुलांचा, बालपणाचा, बालकाचा. २ tender को-
 मल, सुकुमार. ३ not mature कोंवळा, अपक्व, बाल. ४
 intended for young infants लहान मुलांसाठीं केलेला,
 लहान मुलांचा, बाल; as, "I. toy or school." In'fan'ta
 n. a title given to a daughter of the kings of Spain
 and Portugal except the heiress-apparent स्पेन व
 पोर्तुगाल या देशांच्या राजांच्या वडील मुलीखेरीज करु-
 न इतर मुलींस लावण्याचें उपपद. In'fan'te n. स्पेन व
 पोर्तुगाल येथील राजांच्या वडिल पुत्राशिवाय इतर, राज-
 पुत्रांस लावण्याचें उपपद. In'fan'ticide n. [Infant, &
 caedere, to kill.] infant-murder, child-murder बा-
 लहत्या f, बालहिंसा f, बालवध m. २ the murderer of
 infants बालहत्या करणारा, बालहत्यारा, बालहिंसक. In'-
 fan'tile a. pertaining to the first period of life बाळ-
 पणाचा, बाळपणांतील, बाल्यावस्थेचा. २ बालकासंबंधीं,
 तान्ह्या मुलासंबंधीं. In'fan'tine a. लहान मुलांसंबंधीं.

Infantry (in'fan-ri) [Fr. infanterie -It. infante,
 fante, a child, a servant, a foot-soldier; foot-
 soldiers being formerly the servants of knights.]
 n. foot-soldiers पायदळ n, पदातिसेना f, पायभार m.

Infarction (in-färk'shun) [L. in, in & farcire, far-
 tum & farctum, to stuff, cram.] n. med. रक्तवाहि-
 नीमध्ये रक्ताची गुठळी बसल्यामुळें ज्या भागांत ती रक्त-
 वाहिनी जाते तो भाग सुकणें n, अभिशोष m.

Infatuate (in-fat'ū-āt) [L. in, & fatuus, foolish.]
 v. t. to make foolish, to affect with folly, to deprive
 of judgment मूढ -मूर्ख करणें, वेडा -वेडगळ -खुळा -नष्ट-
 विवेक करणें, मोहांत घालणें -पाडणें, बुद्धिभ्रंश m. -ज्ञान-
 भ्रंश m. करणें g. of o., भुलवणें, भ्रम पाडणें, खूळ -वेड
 n. लावणें. २ to inspire with foolish passion, to stu-
 pefy (with with) (-चें) वेड भरविणें, (-च्या) नादीं
 पडणें, लुब्ध करणें. To become or get

infatuated वेडगळणें, गुंगणें, भुलणें, बुद्धिभ्रंश होणें *g. of o.* Infat'uate, Infat'uated *a.* वेडावलेला, वेडगळ केलेला-झालेला-बनलेला, नष्टविवेक, भ्रष्टबुद्धि, गुंग, धुंद, मूढ झालेला. Infatua'tion *n.* the act of affecting with folly वेडा करणें *n.* (-चा) बुद्धिभ्रंश करणें *n.* वेड लावणें *n.* २ the state of being infatuated, folly वेडा-वलेलेपणा *m.* वेड *n.* वेडगळपणा *m.* वेडेपणा *m.* खूळ *n.* गुंगी *f.* धुंदी *f.* भूल *f.* भुलवण *f.* भुरळें *n.* भुरळ *f.* मोह *m.* बुद्धिभ्रंश *m.* ज्ञानभ्रंश *m.* नष्टविवेकता *f.*

Infeasible (in-fēz i-bl) *a.* not feasible, impracticable अशक्य, असाध्य, दुष्कर, न घडायजोगा, न करायजोगा. Infeasibil'ity *n.* अशक्यता *f.* असाध्यता *f.* दौष्कर्य *n.*

Infect (in-fekt') [Lit. 'to dip anything into'—Fr. infect—L. in, into, and facere, to make.] *v. t.* to taint with morbid matter or any pestilential substance by which disease is produced रोगजनक पदार्थांच्या संसर्गानें बिघडविणें. २ to communicate infection to (मलमूत्रादि उत्सर्गाच्या योगानें) आपला रोग दुसऱ्यास लावणें-जडवणें, (नें) दूषित करणें, संसर्गदूषित करणें. ३ to corrupt, to communicate bad qualities or bad emotions to आपले दुर्गुण दुसऱ्यास देणें, बिघडविणें, खराब करणें. ४ to contaminate with illegality बेकायदेशीरपणाचा दोष लावणें. Infect'ed *a.* (रोगजनक पदार्थांच्या संसर्गानें) बिघडलेला, खराब रोग दिलेला-वेतलेला. २ संसर्गदुष्ट, रोगसंसृष्ट, संसर्गदूषित, ३ बिघडवलेला, दुर्गुणी, खराब केलेला. ४ दंडार्ह, बेकायदेशीरपणाचा दोष-डाग लावलेला. Infect'ion *n.* दुर्गंधीनें बिघडवणें *n.* २ (मलमूत्रादि संसर्गानें) रोग देणें *n.* -जडवणें *n.* ३ दुर्गुण दुसऱ्यास देणें *n.* -जडवणें *n.* ४ (मलमूत्रादिकांचा) संसर्गदोष *m.* संसर्ग *m.* ५ संसर्गानें बिघडविणारी वस्तू *f.* ६ a prevailing disease, an epidemic सांघ *f.* धाम *f.* एकदम पसरलेला रोग *m.* ७ संसर्गानुफूलता *f.* Infect'ious, Infect'ive *a.* संसर्गानें लागणारा-जडणारा-होणारा, सांसर्गिक, संसर्गसंचारी (as oppo. to स्पर्शसंचारी = contagious). २ संसर्गानें बिघडविणारा, भ्रष्टकारक. ३ लवकर किंवा सहज देण्याजोगा-लावण्याजोगा-होण्याजोगा. Infect'iousness *n.* संसर्गसंचारिता *f.* सांसर्गिकत्व *n.*

Infecund (in-fek'-und) *a.* unfruitful, barren वांझ. Infecun'dity *n.* unfruitfulness, barrenness वांझपणा *m.* वंध्यत्व *n.* अफलदायकत्व *n.*

Infelicitous (in-fel'is-i-tus) *a.* unhappy, unfortunate कमनशिबाचा, दुःखाचा. २ not well said or expressed or done सुखानें न उच्चारलेला-न व्यक्त केलेला-न केलेला. Infeli'city *n. pl.* Infeli'cities. misery, misfortune दुःख *n.* अकल्याण *n.* २ that which is infelicitous अकल्याणकारक भाषण *n.* वचन *n.*

Infer (in-fér') [Fr. -L. infero—in, into, & ferre to bring. या शब्दाचे 'आंत आणणें, पुढें आणणें, अनुमान करणें' याप्रमाणें अर्थ बदलत गेले.] *v. t.* to derive by deduction or induction, to conclude from facts or

premises अनुमान -तर्क *m.* करणें, अनुमान -तर्क -अटकळ *f.* काढणें -बांधणें -बसविणें, उन्नयन किंवा अवनयन करणें, (निगमनानें किंवा आगमनानें) अनुमान करणें -सिद्धांत काढणें -बसविणें, अनुमानणें, ताडणें. *Infer'able a.* अनुमेय, तर्कगम्य, अनुमानानें -तर्कानें काढण्यासारखा, अनुमान -तर्क करतां येण्याजोगा, तर्कवेद्य, अनुमान -तर्कसाध्य. *In'ference n.* अनुमान -तर्क करणें *n.* २ *that which is inferred, a conclusion, a deduction* अनुमान *n.*, तर्क *m.*, अटकळ *f.* [*DEDUCTIVE I.* निगमनात्मक अनुमान *n.* *INDUCTIVE I.* आगमात्मक अनुमान *n.*] *Inferen'tial a.* आनुमानिक, अनुमानसिद्ध, अनुमानानें काढतां येणारा. [*I. KNOWLEDGE* आनुमानिक ज्ञान *n.*] *Inferen'tially adv.* अनुमानानें, तर्कानें. *Inferred' a.* तर्कित, अनुमित, तर्कानें -अनुमानानें काढलेला -ठरविलेला -बसविलेला. *Inferr'ible a.* Same as *Inferable*.

Inferior (in-fē'ri-ur) [*Fr. -L. inferior* compar. of *inferus*, low.] *a.* lower (in place, rank, virtue, or excellence), *subordinate* खालचा, खालला, खालील, खालच्या पायरीचा, अधर, अधःस्थ, खालल्या ओळीचा -पदवीचा -पायरीचा -प्रतीचा, कनिष्ठ प्रतीचा, जेरदस्त, हलका, निचा, निचा, निरस, हलक्या किंमतीचा, उणा, उणाक, उणे किंमतीचा, निकृष्ट, अपकृष्ट. २ *secondary* गौण, अप्रधान, अमुख्य. ३ *philos.* अपर (in oppo. to पर). ४ *between the earth and the sun* पृथ्वी व सूर्य यांच्या मधला, लघु. ५ *below the horizon* क्षितिजाखालचा. ५ *bot. growing below some other organ* दुसऱ्या अवयवाखाली उगवलेला, अधःस्थ. *I. n.* a person lower in station or rank खालच्या पायरीचा -पदवीचा मनुष्य *m.* *Inferior'ity n.* the state of being inferior, a lower position in any respect खालची योग्यता *f* -पदवी *f*, कनिष्ठपणा *m*, कनिष्ठता *f*, उतरता दर्जा *m*, खालची प्रत *f* -पायरी *f*, गौणत्व *n*, हलकेपणा *m*. [*TO ALLOW ONE'S I.* कमीपणा *m.* घेणें, हार जाणें, जीत जाणें *with स or ला of o.*]. २ *secondariness* गौणता *f*, गौणभाव *m*, अप्रधानता *f*, (*Philos.*) अपरत्व *n* (as oppo. to परत्त्व *n*). ३ उणेपणा *m*, कमीपणा *m*, हलकेपणा *m*, निरसपणा *m*, अपकृष्टता *f*.

Infernal (in-fer'nal) [*Fr. -L. infernus -L inferus*, low.] *a.* belonging to the lower regions पाताळाचा, पाताळासंबंधी, अधोभुवनासंबंधी, अधोभुवनयोग्य. [*I. REGIONS* पाताल *m*, अधोभुवन *n.*] २ *resembling or suitable to hell, devilish* नरकासारखा, अतिदुष्ट. *I. n.* an inhabitant of the lower regions पातालवासी, पातालस्थ. *I. machine n.* a machine for assassination or some other mischief शिरच्छेद किंवा खून करण्याचें यंत्र *n.*

Infertile (in-fer'til) *a.* not productive or fertile; *barren* नापीक, अफल, वंध्य, अफलद्रूप, अफलवंत. *Infertil'ity n.* barrenness नापीकता *f*, नापीकपणा *n.*

Infest (in-fest') [*L. infesto*, from *infestus*, hostile -*L in*, and *fendere*, to strike.] *v. t.* to disturb, to harass उपद्रव *m* -इजा *f* -पीडा *f* -उपसर्ग *m* -उपप्लव

m देणें करणें लावणें. Infestation n. molestation
उपद्रव m, पीडा f, नड f, नडाव m.

Infidel (in'fi-del) [Fr. -L. in, not, & fidelis, faith-
ful -L. fides. faith.] a. unbelieving, sceptical अ-
विश्वासी, नास्तिक. २ disbelieving God or Christ-
ianity, not holding the faith देवावर किंवा ख्रिस्ती
धर्मावर श्रद्धा न ठेवणारा, ख्रिस्तीशाखाविश्वासी, ख्रिस्ती
शाखा ईश्वरदत्त नाही असें मानणारा, (R.) नास्तिक.
I. n. one who disbelieves in God or Christ and
the divine origin and authority of Christianity
देवावर किंवा ख्रिस्तावर विश्वास न ठेवणारा, ख्रिस्ती धर्म
ईश्वरदत्त नाही असें मानणारा. २ a disbeliever in any
established religion or the prevailing religious faith
प्रचलित धर्मावर अविश्वास (अश्रद्धा) करणारा, प्रच-
लितधर्माविश्वासी. (b) freethinker नास्तिक, अश्रद्धालू.
३ a heathen मूर्तिपूजक m. ४ a Mohammedan मुसल-
मान m. Infidelity n. disbelief of religion धर्मावर
अविश्वास करणें n, धर्माश्रद्धा f, शाखावर अविश्वास m.
२ ख्रिस्ती धर्मावर किंवा शाखावर अविश्वास m. ३ a
violation of the marriage covenant by adultery or
lewdness व्यभिचार m, नवऱ्याचा किंवा बायकोचा बे-
ह्ममानपणा m, विवाहशपथभंग m, जारकर्म n. [I. ON
THE PART OF A HUSBAND असाधुता f. -ON THE PART
OF THE WIFE पातिव्रत्यभंग m.] ४ breach of trust,
treachery विश्वासघात m, बेह्ममान n.

Infiltrate (in-fil'trat) [L. in, into, & Filtrate.] v. t.
to enter a substance by filtration or through its
pores (हळू हळू) छिद्रांतून आंत दवडणें, छिद्रद्वारा प्रवेश
करवणें, अंतःसेचन करणें, गाळणें. I. v. i. to filter into
or through something हळू हळू झिरपणें गळणें,
भिनणें, जिरणें. Infiltration n. the act or process of
infiltrating अंतःसेक m, अंतर्गलन n, आंत गळणें n,
झिरपणें n, भिनणें n, जिरणें n. २ the substance which
has entered the pores of a body झिरपलेला पदार्थ.

Infinite (in'fin-it) [L. in, not & Finite.] a without
end or limit, unlimited or boundless (in time
or space) अनंत, अमर्याद, अपार, निरवधि, निरवधिक.
२ philos. अनंत, अनवच्छिन्न, अमित. ३ very great
अतिशय -फार मोठा, भारी. ४ math. अनंत. I. n. अनंत
शक्तिमान् परमेश्वर m. २ infinity or boundlessness
आनंत्य n. ३ math. अनंतसंख्या f. In'finitely adv.
अपार, अमर्याद. Infin'iteness n. आनंत्य n, अनंतता
f, अमर्यादता f. (b) philos. अनवच्छिन्नता f, अमि-
तता f. Infinitesimal a. infinitely or indefinitely
small अत्यल्प, अल्पिक, अतिसूक्ष्म. २ philos. अनंत
सूक्ष्म, अणोरणीयान्. I. n. math. अत्यल्पसंख्या f.
Infin'itude n. boundlessness, immensity अपरंपार-
पणा m, आनंत्य n, अनंतता f, अपारपणा m, सीमा-
राहित्य n, निरवधिभाव m. २ infinite extent अनंता-
वकाश m. ३ countless multitude अनंतसंख्या f.
Infin'ity n. boundlessness आनंत्य n, अनंतता f,
अपारपणा m, अपारता f, अमर्यादपणा m. २ unlimit-

ed energy or excellence अनंतशक्ति f, अनंतगुण m.
३ great multitude मोठा समुदाय m. ४ (a) endless
number अनंत संख्या f. (b) math. अनंतता f.

Infinitive (in-fin'it-iv) [L. in, not, & finire, to end.]

n. gram. a verb in the infinitive mood साधारणरूप
n, सामान्यरूप n, तुमुन्नतपद n, भाववचन n. २ अमर्या-
दित, अनियमित. I. mood = अनियमितार्थ m.

Infirm (in-ferm') [L. in, not, & firmus, strong.] a.

not strong, feeble, sickly, weak अशक्त, कमजोर,
कमकुवत, नबळा, निर्बळ, दुर्बळ, लुकसान, लूसकान.
[L. FROM AGE जख्ख, जख्खड, लुळाखुडा, लुडाखुडा, म्हाता-
रा.] २ weak of mind, irresolute मनाचा अट्ट -अस्थिर

-चंचल, लटपटीत, डळमळीत, नादान, अध्रुव. Infirm'a-
ry n. a hospital or place where the infirm or the
sick are lodged and nursed or only treated as out-

patients रोगिशाला f, बीमारखाना m, अनाथगृह n.
Infirm'ity n. weakness, feebleness निर्बळपणा m, कम-

जोरपणा m, कमकुवतपणा m, अशक्तता f, दौर्बल्य n,
बलहीनता f, नेभळटपणा m. २ a disease रोग m, दुखणे

n, व्याधि f, pop. व्याध f. ३ failing, foible, defect
व्यंग n, गोम f, खोड f, लंगडे n, उणे n, ऐब f, दोष m,
चूक f. Infirm'ly adv. नेभळटपणाने.

Infix (in-fik's) [L. in, into & Fix.] to fix in, to

drive or fasten in by piercing or thrusting खोवणे,
खुपसणे, खोचणे, रोवणे, खुपसून-खोवून बसवणे. २ to set
in, to implant or fix मनांत ठसविणे -बिंबविणे.

Inflame (in-flām') [L. in, into, & Flame.] v. t. to

cause to flame, to cause to burn, to set on fire
पेटवणे, शिलगावणे, चेतवणे, प्रज्वलित करणे. २ to raise
to an unnatural heat, to kindle or intensify (as

passion) (-ला) चेव आणणे, उद्दीप्त -प्रदीप्त -संतप्त करणे.
३ to provoke to anger or rage चिडविणे, कोपवणे,
रागास पेटविणे, संतापवणे, प्रज्वलित करणे, संतप्त -कुपि-

त -क्रुद्ध करणे, संतापन करणे. ४ med. to put in a state
of inflammation; to produce morbid heat, conges-

tion, or swelling of आग -दाह उत्पन्न करणे, जळजळ
उत्पन्न करणे. I. v. i. to grow morbidly hot, congested,
or painful (-चा) दाह m -आग f. होणे. २ to grow

angry गरम होणे, रागावणे. Inflam'er n. प्रज्वलित
करणारा, दाह उत्पन्न करणारा. Inflammability n.

प्रज्वलनशीलता f, प्रज्वलनीयता f, दहनशीलता f. In-
flam'mable a. पेट घेणारा, ज्वलनशील, दहनशील,
ज्वालाग्राही, दाह्य. २ excitable, irritable चिडून जाणा-

रा, संतप्त होणारा. Inflamma'tion n. पेटवणे n, चेतविणे
n, संतापन n, दहन n, पेट m, प्रज्वलन n, उद्दीपन n,
प्रदीपन n. २ state of being on fire आग f, दाह m,
दहन m, अंतर्दाह m, पेट m. ३ med. redness and

swelling attended with heat and pain (लाली व सूज
असलेला) दाह m. ४ संताप m, संतप्तता f. Inflan'i-
matory a. tending to excite heat or inflammation
दाहक, दाहजनक, दाहकारक, तापजनक, तापकारक.

२ accompanied with the excitement of the arterial action सदाह, दाहविशिष्ट, दाहिक, दाह (in comp. as, दाहज्वर = I. fever). ३ tending to excite anger संताप किंवा क्रोध उत्पन्न करणारा, चेतविणारा. ४ seditious (सरकाराविरुद्ध) चेतविणारा, बंडालीचा, फंदफितुराचा.

Inflate (in -flāt') [L. in, in & flare, to blow.] v. t. to blow into, to puff up, to swell with air (वायूनं वाच्यानें) फुगवणें, फुगीर करणें; as, "To inflate the lungs." २ (fig.) to swell, to puff up, to elate गर्वानें फुगवणें, शेफारवणें, माजवणें, मातवणें, फुगेसा -मातेसा करणें, उन्मत्त करणें; as, "To I. with pride." ३ to cause to become unduly expanded मर्यादेबाहेर वाढवणें, फैलावणें, ताणणें, फुगवणें; as, "To I. the currency." I. v. i. to expand वाच्यानें वायूनं फुगणें.

Inflat'ed bot. आध्मात, स्फीत. २ फुगवलेला. ३ उद्धत, शेफारवलेला. ४ मर्यादेबाहेर वाढवलेला; as "I. prices."

Infla'tion n. फुगविणें n, फुगवणी f, फुगवणूक f, फुगवण f. २ med. आध्मान n, आध्मापन n, वायूनं फुगणें n, वायूनं फुगवणें n. (state) फुगवशी f, फुगारा m, फुगो (गव)टा m, फुगोटी f, फुगवटी f. ३ conceit, the state of being puffed up माज m, पतराज f, दिमाख m, आढ्यता f, ऊब f. ४ मर्यादेबाहेरचा वाढावा m.

Infla'tus n. a blowing or breathing into आंत वारा भरणें n, वातपूरण n. २ inspiration स्फूर्ति f, प्रेरणा f, वारें n, संचार m, अवसर m.

Inflect (in-flekt') [L. in, into, & flectere, to bend.] v. t. to bend in, to bend or turn from a direct line

वांकवणें, लववणें, झोंकवणें, कलवणें, झोंक देणें. २ gram. to vary a noun in its terminations (शब्दाला) विभक्ति लावणें, शब्द -रूप चालविणें, क्रियापदाचीं रूपें चालविणें. ३ to modulate (as the voice) (स्वर) उच्चनीच करणें, स्वरभेद करणें, खांच-खोंच घेणें. Inflect'ed a. नमित, वांकवलेला, झोंकवलेला. २ विभक्तयंत, सविभक्तिक, जातरूपांतर, प्राप्तरूपांतर.

Inflec'tion n. वांकवणें n, वांकवणी f. २ a bend, a fold वळण n, वांकण n, वांक n. ३ math. बांक n, संधि m, सांधा m. ४ a modulation of the voice स्वरभेद m. ५ the variation of nouns and verbs विभक्तिकार्य n, विभक्ति f, लिंगकार्य n, रूपांतर n. Inflect'ive a. वांकविणारा, लववणारा. २ subject to inflection विभक्तिकार्य -लिंगकार्य -रूपांतर -क्षम.

Inflexible (in-fleks'i-bl) a. that cannot be bent, unbending ताठ, न वांकणारा, न नमणारा, ताठर, अनमनीय. २ firm in purpose, not to be changed निग्रही, दृढसंकल्पी, आग्रही, चिकट, चिंवट. ३ unalterable बदल न होणारा. ४ math. ताठर, कठिण. Inflexibility n. unyielding stiffness ताठा n, ताठपणा m, ताठरपणा m, अनमनीयता f. २ firmness of will or purpose, resoluteness दृढसंकल्पता f, निग्रह m, आग्रह m, आग्रहीपणा m. ३ obstinacy हेका m, हेकटपणा m, दुराग्रह m, दुराग्रहीपणा m.

Inflex'ibly *adv.* firmly, inexorably दृढनिश्चयपूर्वक, निग्रहपूर्वक, दृढसंकल्पपूर्वक, आग्रहपूर्वक, चिकटपणाने.

Inflict (in-flikt') [L. in, against, & *fligere*, to strike.]
v. t. to lay on, to impose (as punishment) लावणे, देणे, (ची शिक्षा) करणे, भोगवणे, भोगाव्यास लावणे.
Inflict'ed *pa. t.* Inflict'ion *n.* the act of inflicting or imposing लावणे *n.*, देणे *n.*, आधान *n.* (in comp; as, दंडाधान). २ punishment शिक्षा *f.*, दुःख *n.* Inflict'ive *a.* शिक्षा-दंड करणारा.

Inflorescence (in-flor-es'ens) [Fr. -L. *inflorescens* -*inflorescere*, to begin to blossom.] *n.* character or mode of flowering of a plant पुष्पविन्यास *m.*, पुष्प-व्यूहन *n.*, पुष्पसंविधा *f.*, फुलांची मांडण *f.* -ठेवण *f.* पुष्पसंनिवेश *m.*

Inflow (in'-flō) [E. In & Flow.] *v. t.* to flow in आंत वाहणे. I. *n.* the act of flowing in or into अंत-वहन *n.*, अंतःप्रवेश *m.*

Influence (in'floo-ens) [Fr. -L. in, into & *fluere*, Sk. *ध्रु* to flow. Influence first meant the power or virtue supposed to flow from planets upon men and things.] *n.* controlling power, agency, force प्रभाव *m.*, सामर्थ्य *n.*, शक्ति *f.*, बल *pop.* बळ *n.*, कर्तृत्वशक्ति *f.*, करणशक्ति *f.*, गुणकारिता *f.*, गुण *m.*, प्रताप *m.* २ power or authority (arising from elevated station, character or wealth.) वजन *n.*, तोल *m.*, बोज *m.*, वग *f.*, भीड *f.*, चलती *f.*, ओढ *f.*, ओढा *m.* [To exert one's I. with आपले वजन खर्च करणे, भिडेस घालणे, भीड *f.* घालणे with स or ला of o. To have I. on (वर) वजन असणे, भार *m.* पडणे.] ३ reputation अबू *f.*, प्रतिष्ठा *f.*, गौरव *m.*, मान्यता *f.* I. *v. t.* to affect, to act on कार्य करणे, गुण करणे -देणे, (वर) लागू होणे. २ to induce, to direct, to lead वळवणे, ओढणे, वळवून घेणे, ओढ *f.* -ओढा *m.* लागणे *in. con.*, चालवणे, प्रवर्तवणे. Influen'tial *a.* वग-दार, वजनदार, तोलदार, वगीचा, चलतीचा, भारदस्त. Influen'tially *adv.*

Influenza (in-floo-en'zä) [It. *influenza*-L. a by-form of influence.] *n.* a severe epidemic catarrh, accompanying with weakening power एक प्रकारचा सांथीचा शैत्यज्वर *m.* खोकला व पडसें हीं या तापाचीं लक्षणे आहेत; प्रतिश्यायज्वर *m.*

Influx (in'fluks) [L. *influxus*, -L. in, into & *fluere* to flow.] *n.* a flowing in अंतःप्रवाह *m.* २ (*fig.*) importation in abundance आंत पुष्कळ प्रमाणाने येणे, थव्याचा थवा येणे, अंतःप्रवाह *m.*; as, A great I. of goods into the country. [TO BE A GREAT I. (of men, animals &c.) पैव *n.* -भोम *n.* फुटणे.]

Infold (in-föld') [E. In, into & Fold.] *v. t.* to in-wrap, to cover with folds, to enclose (आंत) गुंडाळणे, लपेटणे, वेष्टणे, वेटाळणे. २ to clasp with the arms (हातांनीं) कवटाळणे, आलिंगणे.

Infoliate (in-fō'liat) [E. in, in, & L. folium, a leaf.]

v. t. to cover with or as with leaves पालवी f. -पल्लव m. आणणे -देणे, (पालवीने -पल्लवाने) झांकणे.

Inform (in-form') [Fr. -L. in, into & Form.] v. t.

to give form or shape to आकार -रूप n. देणे. २ to animate, to give life to सचेतन-सजीव करणे. ३ to communicate knowledge to, to make known to (घडलेल्या गोष्टी) कळविणे, (-ची) खबर-बातमी देणे, (-चे) वर्तमान n -वार्ता f. सांगणे -देणे, जाणवणे, सांगणे, सुचविणे, समजाविणे, जाण f -सूचना f. करणे -देणे, माहितगार -माहीत -जाणता -ज्ञात करणे. ४ (with against) to communicate a knowledge of facts by way of accusation अपराधाची खबर f -बातमी f. देणे.

I. v. i. (obs.) to take form आकारास येणे. २ (with against) अपराधाची खबर देणे. Inform'ant n. कळवणारा, बातमी -खबर देणारा, बातमीदार. २ (R.) one who offers an accusation अपराधाची खबर देणारा.

Informa'tion n. बातमी देणे n -कळविणे n. २ बातमी f, खबर f, सूचना f. ३ (law) अपराधाची खबर f, फिर्याद f, दोषारोप m. ४ knowledge ज्ञान n, बोध m. Inform'ed pa. t. & p. p. Inform'er n. खबर देणारा -सांगणारा. २ (मामलेदारास किंवा मॅजिस्ट्रेटास) गुन्ह्याची खबर देणारा.

Informal (in-form'al) a. not in proper form, irregular

अपद्धतशीर, पद्धतिविरुद्ध, रीतिविरुद्ध, अशास्त्र, अविधि, भरीतसर, बेकायद्याचा, गैरकायद्याचा. Inform'al'ity n. want of regular customary form पद्धति-दोष m, पद्धतिविरोध m, विधिविरोध m, बेकायदेपणा m, बेपद्धतशीरपणा m. २ an informal, unconventional or unofficial act शिरस्ता सोडून केलेले कृत्य n, अपद्धतशीर कृत्य. Inform'ally adv. ठराविक पद्धत -रीत सोडून.

Formidable (in-for'mi-da-bl) a. not formidable

अभयानक, अभयंकर, अभयावह.

Infraction (in-frak'shun) [Fr.-L. in, in & frangere,

to break.] n. violation (especially of law) उल्लंघन n, भंग m, उल्लंघ m.

Infrangible (in-fran'ji-bl) a. that cannot be broken

अभंजशील, न फुटणारा, न तुटणारा, अभंग. २ not to be violated अनुल्लंघनीय. Infrangibil'ity Infran'gible-ness n. अभंजशीलता f, अनुल्लंघनीयता f.

Infrequent (in-frē'kwent) a. seldom occurring,

rare, uncommon विरल pop. विरळ, मधून मधून -कधी कधी -कोठे कोठे घडणारा, अपौनःपुनिक. In- fre'quency, Infre'quency n. rareness विरळपणा m, अपौनःपुन्य n. Infre'quently adv. क्वचित्.

Infringe (in-frinj') [Lit. 'to break into'. L. in,

and frangere, to break.] v. t. to violate (especially law) (करार -वचन -कार्यदा) तोडणे -मोडणे, भंग m. -उल्लंघन करणे. २ to neglect to obey अतिक्रमण n -उल्लंघन n. करणे. I. v. i. to injure, to offend तोडणे, मोडणे, भंग -विच्छिन्न -उल्लंघित करणे. २ (with on or

upon) to encroach, to trespass अतिक्रम -अतिक्रमण करणे. Infring'ed pa. t. मोडलेला, तोडलेला, भंग, उलंघित. Infrin'ger n. मोडणारा, तोडणारा, भंगक, भंगकर्ता. Infringing pr. p. a. Infring'ement n. breach, violation, non-fulfilment उलंघन n, भंग m, मोडणे n, अतिक्रम m, अतिक्रमण n.

Infumate (in'-fūm-āt) [L. in, and fumare, to smoke.] v. t. to expose to or dry by smoke धुमी देणे, धुराने सुकविणे. Infuma'tion n. धुराने सुकविणे n.

Infundibulum (infun-dib'ū-lum) [L. a funnel -infundere, to pour in or into.] n. anat. a. funnel-shaped or dilated part of an organ (मेंदू, कान, व मूत्रपिंड यांमध्ये असणारा) नसराळ्यासारखा -गळणी-सारखा भाग m, कर्णिका f. Infundib'uliform a. गळणीसारखा, नसराळ्याच्या आकृतीचा; as, I. corolla.

Infuriate (in-fū'ri-āt) [L. in, & furiare, to rage.] v. t. to enrage, to madden कोपविणे, संतापवणे, संतप्त-कोपान्वित करणे, वेड n. भरवणे. I. a. enraged, mad क्रोधांध, रागाने वेडा झालेला, तग्नवग्न, संतप्त, संतापित.

Infuse (in-fūz') [Fr. -L. in, into, & fundere, to pour.] v. t. to pour into (आंत) ओतणे -घालणे. २ to inspire or animate with घालणे, (-आंत) भरविणे, (आंत) आधान -स्थापन -निक्षेप करणे g. of o. ३ to steep in liquor without boiling भिजवणे, भिजत-भिजू घालणे -ठेवणे, भावना f -रसपुट देणे. २ to instill (as principles or qualities) मनांत उतरवणे -बिंबवणे.

Infus'ible a. मनांत ठसविण्यालायक. २ काढा काढण्या-लायक. Infu'sibil'ity n. काढा काढण्यालायक स्थिति f.

Infu'sion n. ओतणे n, घालणे n, भरवणे n. २ (a) (कोणतेही औषध) आधणाच्या पाण्यांत न शिजवितां काढा तयार करण्याची रीत f. (b) अशा रीतीने केलेला काढा m -कषाय m -काट f. -फांट f, चूर्णद्रव m. ३ immer- sion भिजवणे n, भावना देणे n.

Infusoria (in-fū-sō'ri-a) [L.] n. microscopic animal- cula found in infusions of animal or vegetable matter exposed to the atmosphere प्राणिज किंवा वनस्पतिज पदार्थांत सांपडणारे सूक्ष्म किडे m. pl.

Ingathering (in'-gath-er-ing) [In, and Gathering.] n. the act of collecting and gathering the fruits of the earth, harvest हंगामाचे -कापणीचे काम n, हंगाम m, कापणी f.

Ingelable (in-jel'ā-bl) a. that cannot be congealed थिजवतां येत नाहीं असा, घनीकरणाशक्य.

Ingenious (in-jē'ni-us) [Fr. -L. ingenium, mother- wit -in and gen root of gignere, to beget.] a. possessed of genius, or the faculty of invention, having an aptitude to contrive or to form new combinations डोक्याचा, कल्पक, युक्तिवान्, योजक, शोधक, अतिउत्तम बुद्धीचा, कल्पनेचा, उपायी, चतुर, युक्त्या, युक्तिवान्, साधनी, लागलाख्या, संधानी, करामती, हिकमती or हिकमत्या, हुनरी, हरहुनरी,

इलमी, इलंबाज, उपायज्ञ, मार्मिक. २ of curious design, of great genius or ingenuity, of curious structure अकलेचा, करामतीचा, युक्तीचा, कलाकुसरीचा, कलाकुशलतेचा, चातुर्याचा, हुन्नरबाजीचा; as, I. model, I. machine. ३ witty, shrewd, sagacious खुबीचा, मार्मिक, मोठ्या बुद्धिमत्तेचा; as, an I. reply. Inge'niously adv. मोठ्या अकलेनें, मोठ्या खुबीनें, मोठ्या युक्तीनें. In'gen'iousness n. In'genu'ity n. the quality or power of ready invention, quickness or acuteness in forming new combinations कल्पक शक्ति f, कल्पनाशक्ति f, शोधकबुद्धि f, योजकता f, युक्ती or युगुत f, सूक्ष्ममति f, चतुराई f, चातुर्य n, कला f, हिकमत f. २ curiousness or cleverness in design or contrivance चतुराई f, करामत f, युक्ती f, कारागिरी f. N. B. Ingenuity, Cleverness. Ingenuity is a form of genius and cleverness of talent. The former implies invention, the latter a peculiar dexterity and readiness of execution (Webster).

Ingenuous (in-je-n'ū-us) [L. ingenuus. Lit 'free born' 'of good birth'. याचा मूळ अर्थ 'कुलीन' किंवा 'खानदानीचा' असा आहे; as, Ingenuous blood or extraction.] a. noble, generous उदार, मोठ्या मनाचा; as, "I. ardour or zeal." २ open, frank मनाचा मोकळा, निष्कपट, अकपट, निष्प्रांजल, दिलपाक, प्रशस्त, सरळ, साळढाळ, घळघळीत. Ingen'uously adv. candidly मोकळ्या मनानें, दिलपाकीनें, सरळ भावानें, निष्कपटपणानें. Ingen uousness n. openness of heart, frankness मनाचा मोकळेपणा m, निष्कापट्य m. दिलपाकी f, सरळपणा m.

N. B.—Ingenuous, Open, Frank. One who is open speaks out at once what is uppermost in his mind. One who is frank does it from a natural boldness, or dislike of self-restraint. One who is ingenuous is actuated by a native simplicity and artlessness which make him willing to confess fault and make known his sentiments without reserve. (Webster.)

Ingesta (in-jes'tä) [L. ingerere, to put in; in, in + gerere, to bear.] n. pl. physiol. that which is introduced into the body by the stomach (opp. to egesta) कोष्ठगत अन्न n, खाऊन पोटांत गेलेले अन्न n. Ingest' v. t. अन्न पोटांत घालणें. Inges'tion n.

Inglorious (in-glō'ri-us) a. not glorious, not accompanied with celebrity अकीर्तीचा, अपयशाचा, अयशस्कर, अकीर्तिकर. २ sinful, disgraceful लज्जाकारक, शरमेचा. Inglo'riousness n. Inglo'riously adv.

Ingot (in'got) [A. S. in, in, & goten, pa. p. of geotan, to pour. The true sense of 'ingot' is 'that which is poured in.'] n. a mass of unwrought metal (of gold or silver) वीट f, गट m, ईट f. Ingot mould ईषिका f, तूलिका f.

Ingraft (in-graft') [Fr. -L. in, into & Graft.]
v. t. to graft or insert a shoot of one tree into another कलम न. बांधणे, कलम न. करणे. २ to set or fix deeply खोचणे, रोवणे, बिंबविणे, पुरणे, शिरवणे, भरवणे. Ingraft'ment n. कलम करणे. २ the thing ingrafted कलम n, फांदी f.

Ingrain (in-grān') [L. in, into, & Grain.] *v. t.*
 to dye of a fast or lasting colour पक्का रंग देणे.
 २ to dye in the raw state विणण्यापूर्वी रंगविणे, कच्चे सूत रंगविणे. २ to infix deeply पूर्णपणे बिंबविणे.

Ingrate (in'grāt) [L. ingratus, unthankful.] a. unthankful कृतघ्न, उपकार न स्मरणारा, निमकहराम. I. n. an ungrateful person कृतघ्न मनुष्य m, हरामखोर m. [SOME MOST FAMILIAR PHRASES TO REPRESENT THE IDEA IN THE ENGLISH WORD Ingrate ARE खाऊनिदक, खादनिदक, गाईचा गोहरा, अस्तनीतला साप, खाह्या घरचे वांसे मोजणारा, खाह्या अन्नावर उठणारा, वौरे.] I. v. i. to lavish favours on an ingrate person कृतघ्न माणसावर पुष्कळ उपकार करणे, colloq. अळवावर आचवणे.

Ingratiate (in-grā'sbi-āt) [L. in, into, & gratia, favour. See Grace.] *v. t.* to commend to the favour of (used reflexively and followed by with) to bring into grace or favour कृपा f -मर्जी f &c., संपादणे -संपादन करणे, पोटांत शिरणे. g. of o.

Ingratitude (in-grat'i-tūd) [L. in, not, and Gratitude.] n. unthankfulness कृतघ्नता f, अकृतज्ञता f, अनुपकारीपणा m, निमकहरामी f.

Ingredient (in-grē'di-ent) [L. in, into, and gradior, to walk, to enter.] n. a component part घटकद्रव्य n, घटक m, वाना m, वान n, द्रव्य n, जिल्लस m, साधन n, उपकरण n.

Ingress (in'gres) [L. ingradior, going in.] n. entrance प्रवेश m, प्रवेशमार्ग m. २ power or liberty of entrance आंत जाण्याची परवानगी f, प्रवेशाधिकार m. ३ astron. the entrance of the moon into the shadow of the earth भूभाप्रवेश m. (b) the sun's entrance into a sign अधिक्रमणारंभ m, संक्रांति f. (c) ingress of a luminary at an eclipse आक्रमण n, प्रवेश m. Ingres'sion n. the act of entering प्रवेशन n.

Ingrowing (in'grō-ing) [In + Growing.] a. growing or appearing to grow into some other substance (वृद्धि पावून दुसऱ्या पदार्थांत) -आंत वाढणारा. I. nail n. वृद्धि पावून मासांत शिरणारे पायाच्या बोटाचे नख n, अंतर्नख n. In'growth n. आंत वाढ f, उलटी वाढ f.

Inguinal (ing'gwin-al) [L. inguinalis -inguen, inguinis, the groin.] a. (anat.) pertaining to the groin जांघेचा, जांघेच्या सांध्यासंबंधी, मांडीच्या सांध्याचा, वंक्षणसंबंधी, ऊरुसंधीचा. २ वंक्षणस्थ. I. hernia अंतर्गळ.

Ingulf (in-gulf') [E. In, & Gulf.] v. t. to swallow up as in a vast, deep gulf गर्क -गहप -गहद करणे. २ to cast into a gulf आखातांत पाडणे. **Ingulf'ment** n.

Ingurgitate (in-gur'j'i-tāt) [L. in, into, and gurgles, a gulf, whirlpool.] v. t. to swallow in a great quantity घटाघटा पिणे. २ to ingulf गर्क करणे. I. v. i. to drink largely घटाघटा पुष्कळ पिणे.

Ingustable (in-gus'tābl) a. not perceptible to the taste रसनैद्रियागोचर, जिभेला न कळणारा.

Inhabit (in-hab'it) [L. in, into & habitare, to have frequently, to dwell -L. habeo, I have.] v. i. to live or dwell in, to occupy राहणे, वसणे, वास -वसती -वस्ती f -निवास करणे, नांदणे, (आंत) घर n असणे. I. v. t. to dwell, to abide राहणे &c. (See v. i.) (with the object in the locative case.) **Inha'itable** a.

वसती करण्यास योग्य, राहाण्यास योग्य, वासाई.

Inhab'itancy n. the condition of an inhabitant, residence कायदेशीर वास m -वसती f. **Inhab'itant**,

Inhab'iter n. one who dwells or resides permanently in a place रहिवाशी, रहवासी, राहणारा,

वास करणारा, वस्ती करणारा, नांदणारा, वसणारा, वतनी, वासी, कर or करी only used in compounds; as,

मुंबईकर, काशीकर, गांवकरी; वासी as नगरवासी, वनवासी, -स्थ, (as, ग्रामस्थ, क्षेत्रस्थ, स्वर्गस्थ). **Inhab'itation** n. the act of inhabiting राहणे n, वास m, व-

सती f or वस्ती f, अधिष्ठान n. २ abode, place of dwelling निवासस्थान n, मुकाम m, वास m. **Inhab'ited**

pa. नांदता, राबता, वसता, वसातीचा.

Inhale (in-hāl') [L. in, upon, and halare, to breathe.] v. t. to draw the breath into the lungs आंत श्वास घेणे, श्वासाबरोबर आंत घेणे -पिणे -खाणे -ओढणे (तपकीर, हुंगण्याचे औषध इत्यादि), अंतर्श्वसन करणे. **Inhal'er** n. one who inhales श्वास आंत घेणारा

m, अंतर्श्वसक m, हुंगून ओढणारा m. २ an apparatus for inhaling any vapour (as ether or chloroform)

अंतःश्वसक m, श्वासाने आंत ओढण्याचे यंत्र n. ३ a contrivance to protect lungs from injury by inhaling damp or cold air (सर्द किंवा थंड हवेपासून)

फुफ्फुससंरक्षक सांचा. **Inhal'able** a. श्वासाबरोबर आंत घेण्यासारखा, आंत ओढण्यासारखा. **Inhal'ation** n.

हुंगणे n, अंतःश्वसन n, श्वास आंत घेणे, सुंगणे n, आघ्राण n. **Inha'led** a. श्वासाबरोबर आंत घेतलेला, आघ्रात.

Inharmonious (in-har-mō'ni-us) a. not harmonious, unmelodious, discordant बेसूर, बद्सूर, अपस्वर. २ inconsistent विसंगत, संदर्भविरुद्ध, संदर्पाविरुद्ध. **In-**

harmon'iously adv. **Inharmo'nioussness** n. बेसूरपणा m. २ विसंगतता f.

Inhere (in-hēr') [L. in, into and herere, to stick.] v. i. to be fixed or be permanently incorporated (एकाचा वस्तूबरोबर द्रव्यगुणसंबंधाने सदोदित) अनुषक्त

-समवेत असणे, (सदैव) आंत राहणे, (सदा) अंतर्निष्ठ -अंत-

वर्ती असणें. Inher'ence n. Inher'ency n. समवाय m, अंतर्वर्तित्व n, अंतःस्थिति f, अंतर्व्याप्ति f, अनुपंग m, द्रव्यगुणसंबंध m. Inher'ent a. existing permanently in something मुळापासून आंगचा, अंतर्वर्ती, अधिष्ठित, अंतर्निष्ठ; (as, in comp. घटांतर्निष्ठ, देहांतर्निष्ठ), संस्थ, समवेत, समवायासंबंधीं. २ naturally pertaining to, innate स्वाभाविक, नैसर्गिक, सांसिद्धिक, सहज. [I. QUALITY OR ATTRIBUTE समवेतधर्म, अनुगतधर्म.] Inher'ently adv.

Inherit (in-her'it) [L. in, -Fr. heriter -L. heriditere, to inherit. see Heir.] v. t. to take as heir or by descent from an ancestor. वारशानें घेणें, कुलक्रमानें -परंपरेनें मिळणें, वारिस m -वारिसदार होऊन पावणें-भोगणें -घेणें, वारिसपणानें -वारिसदारीनें पावणें -भोगणें घेणें, वारिस -वारिसदार होणें g. of o., वारसा येणें g. of o. with कडे of s. २ to receive or to take by birth, to have by nature वडिलांपासून येणें, जडणें. in. con., पिढीचा -पिढीजाद -वसलातीचा -पित्रागत असणें. in. con. ३ to possess, to own कबज्यांत -मालकींत आणणें, वतन n. पावणें. I. v. i. to have as an inheritance वारसदारीनें (-ला) वतन मिळणें. Inher'itabil'ity n. उत्तराधिकारोपभोग्यता f, पितृपुत्रपरंपराभोग्यता f, वारशानें घेतां येण्यासारखी स्थिति f. Inher'itable transmissible to an heir वारिसपणानें भोगायाचा, उत्तराधिकारोपभोग्य; वारशानें घेतां येण्याजोगा. २ capable of being transmitted from the parent to the child बापापासून मुलाकडे जाण्याजोगा, पितृपुत्रपरंपराभोग्य. ३ capable of succeeding to as an heir वारस होण्याजोगा; as, I. relationship. Inher'itably adv. Inher'itance n. the act or state of inheriting वारशानें घेणें; as. the I. of an estate. २ that which may be inherited, a heritage, a possession which passes by descent वतन n, वतनवाडी f, दाय m, बापरोटी f, रिक्थप्राप्ति f, अंश m, दाय m, रिक्थ n, वडिलांपासून मिळालेली मिळकत f, क्रमागतधन n. ३ a permanent or valuable possession or blessing esp. one received by gift or without purchase वतन n. ४ possession, ownership कबज्या m, मालकी f, वारसा m. ५ (law) a perpetual or continuing right as heir to another or which he may transmit to another as his heir (वडिलांपासून आपणाला वारशानें मिळालेली व आपल्या पुढील वारसांना देतां येणारी) वडिलोपार्जित मिळकत f, जिंदगी f. [OBTAINED BY I. वतनी. RIGHT OF I. उत्तराधिकार. ONE ENTITLED TO SHARE IN AN I. दायजी. PORTION OF I. दाय, दायभाग, रिक्थविभाग. SHARE OF AN I. अंश.] Inhe'rited pa. p. वारशानें मिळालेला, परंपराप्राप्त, वाडवडिलांपासून मिळालेला, कुलक्रमागत. Inher'itor n. one who inherits, an heir वारस m, वारिस m, वारसदार m, उत्तराधिकारी. [JOINT I. वतनबंधु, वतनभाऊ.] Inher'

itress, Inher'itrix n. fem. an heiress स्त्रीवारस,
वारसीण f, वारसदारीण f.

Inhe'sion. Same as Inherence.

Inhibit (in-hib'it) [L. in, in, & habere, to have,
to hold. cf. Habit.] v. t. to check, to hinder अट-
कावणें. २ to forbid, to prohibit मना करणें. Inhibi-
tion n. the act of inhibiting, restraint अटकाव m,
अवरोध m, प्रतिबंध m. २ prohibition मना f, निषेध m.
३ a checking of an already present action चालू
क्रियेस प्रतिबंध m, इंद्रियव्यापारनिग्रह m, (इंद्रियांचे
व्यापार) कमी करणें n. Inhib'itory a. prohibitory
अटकेचा, प्रतिबंधक.

Inhospitable (in-hos'pit-a-bl) a. not hospitable,
not disposed to entertain strangers, not favourable
to strangers आगतस्वागत न करणारा, आतिथ्यविमुख,
अतिथिद्वेषी, अभ्यागतद्वेषी, अनातिथेय. Inhos'pitab-
ly adv. Inhospital'ity n. Inhospitableness n.
the quality of being inhospitable अनातिथ्य n,
अतिथिद्वेष m, अतिथ्यनादर m, अतिथ्यसत्कार m.

Inhuman (in-hū'man) a. not human, cruel, savage,
unfeeling अमानुष, क्रूर, जंगली, घातकी, निर्घृण,
राक्षसी. २ attended with cruelty क्रूरपणाचा, निर्दय-
पणाचा, निष्ठुर. Inhuman'ity n. cruelty, barbarous-
ness अमानुषता f, घातकीपणा m, क्रूरता f, नैष्ठुर्य n,
निर्दयता f. Inhu'manly adv. cruelly, barbarously
अमानुषपणानें, घातकीपणानें, निर्दयपणानें, क्रूरपणानें.

Inhume (in-hūm') [Fr. -in, in, & humus, the
ground.] v. t. to bury पुरणें. Inhuma'tion n. the
act of inhumating or burying पुरणें n, भूमि-
निक्षेप m. २ (chem.) the act of burying vessels in
warm earth in order that their contents may be
exposed to a steady heat भांड्यांतील वस्तु सारख्या
प्रमाणावर गरम होण्यासाठीं त्या भांड्यास उबदार रेंतीत
अथवा मातीत पुरून ठेवणें.

Inimical (in-imi'kal) [L. in, not & amicus,
friendly.] a. unfriendly, hostile वैरी, द्वेषी, प्रति-
कूल, विरोधी. २ वैरभावाचा, शत्रुत्वाचा. Inimical'ity
n. वैर n, शत्रुत्व n. Inim'ically adv. वैरबुद्धीनें,
शत्रुबुद्धीनें, शत्रुभावानें.

Inimitable (in-im'it-a-bl) a. not imitable, surpass-
ingly excellent अनुकरणाशक्य, अनुपमेय, अद्विती-
य, अप्रतिम, उपमातीत. Inimitabil'ity n. Inim'-
itableness n. अनुकरणाशक्यता f, अनुपमेयता f,
अद्वितीयता f, अनन्यसाध्यता f. Inim'itably adv.
अनुकरणाशक्यतेनें, अनुकरण करितां येत नाहीं असें.

Iniquitous (in-ik'wi-tus) [L. in, not and aequus
equal, fair.] a. unfair, unjust, wicked, unreason-
able अन्यायाचा, अनीतीचा, अधर्माचा, हरामाचा. २
(applied to persons) दुरात्मा, दुर्जन, दुर्वृत्त, अधर्मी,
अन्यायी. Iniq'uitously adv. अन्यायानें, अनीतीनें.

Iniquitousness *n.* अन्याय *m.*, अनीति *f.*, अधर्म *m.*, दुर्नीति *f.*, अनय *m.*, पाप *n.*, अन्यायिता *f.*, अधर्मिता *f.*, नीतिविरोध *m.*, नीतिविरुद्धता *f.*, नीतिविपर्यास *m.*

Iniquity *n.* injustice अन्याय *m.*, अनीति *f.*, दुर्नीति *f.*, अन्यायिता *f.* २ अपराध *m.*, पाप *n.* The cup of I. पापाचा घडा *m.*

Initial (in-ish'al) [L. initium, a beginning.] *a.* placed at the beginning पहिला, प्रथम, आद्य, पूर्व, आदिम, प्राथमिक. २ incipient, commencing पहिला, आरंभीचा. I. *n.* the first letter of a word (कोणत्याही शब्दाचे) पहिले अक्षर *n.*, नामाद्याक्षर *n.* I. *v. t.* to mark with an initial (नांवाचे) पहिले अक्षर लिहून सही करणे.

Initiate (in-ish'i-āt) [See Initial.] *v. t.* to make a beginning with, to begin (पहिले कृत्य करून) आरंभ करणे. २ to instruct in the rudiments or principles पहिली-प्रथम शिक्षा (S)- दीक्षा देणे, प्रथमोपदेश *m.* करणे, विद्यारंभ *m.* -विद्योपक्रम *m.* &c. करविणे, मूलपीठिका *f.* सांगणे -लावणे -लावून देणे. ३ to introduce into a sect or society, to admit (उपदेश देऊन) एखाद्या पंथांत घेणे, एखाद्या मंडळींत दाखल करणे, दीक्षा *f.* -अनुग्रह *m.* देणे, संस्कार *m.* मंत्रोपदेश *m.* उपदेश *m.* करणे, दीक्षित -संस्कृत करणे, मुंडणे. Initiated *a.* introduced आंत प्रवेश केलेला, पहिली दीक्षा दिलेला, दीक्षित, संस्कारित, संस्कृत, कृतसंस्कार -दीक्ष, उपदिष्ट, मंत्रवान्, कृताविद्योपक्रम. Initiation *n.* the act or process of initiating प्रथम प्रवेश *m.*, प्रथमदीक्षा *f.*, विद्याप्रवेश *m.*, प्रथमोपदेश *m.* २ mode of entrance into an organized body प्रथम-दीक्षाविधि *m.*, प्रवेशविधि *m.* Initiative *n.* an introductory step or movement आरंभ *m.*, उपक्रम *m.*, प्रथमविधि *m.*, प्रथमसंस्कार *m.*, पहिले कृत्य *n.* २ the right of introducing a new measure or law कायदा प्रथम चालू करण्याचा हक्क *m.* I. *a.* inceptive, initiatory प्रथमचा, पहिला. २ tending to initiate दीक्षा करण्यासंबंधी, दीक्षाकरणविषयक, दीक्षाकरणोपयोगी. Initiatory *a.* suitable for beginning सुरवातीलायक. २ introducing by instruction दीक्षेने, उपदेशाने प्रवेश करणारा, प्रवेशकारी. I. *n.* introductory rite दीक्षाक्रिया.

Inject (in-jekt') [L. injicio, injectum -in, into & jacere, to throw.] *v. t.* to throw in आंत टाकणे -घालणे, &c., अंतःक्षेप *m.* -अंतःक्षेपण *n.* &c. करणे. *g.* of *o.* २ (with a syringe) आंत पिचकारी मारणे, बस्ति *m.* देणे. Injection *n.* the act of throwing in आंत घालणे *n.* २ बस्तिविधि, पिचकारीने औषध आंगांत घालणे *n.* ३ a medicine to be injected बस्ति *m.*, पिचकारीने आंगांत घालावयाचे औषध *n.*, मृतशरीराच्या रक्त-घाहिन्यांत घातलेले पातळ औषध *n.* ४ (Steam engine) (a) the act of throwing in cold water थंड पाणी बाहेरून आंत सोडणे. (b) the cold water thrown in to produce vacuum जागा निर्वात करण्याकरिता काढून टाकलेले थंड पाणी *n.*

Injudicial (in-joo-dish'al) a. not judicial, not according to law forms कोर्टाच्या न्यायसभेच्या नियमाविरुद्ध, व्यवहारविरुद्ध, व्यवहारशास्त्रविरुद्ध.

Injudicious (in-joo-dish'us) [Fr. -L. in, not, & Judicious.] a. void of judgment, unwise अविचारी, असमजीक, असमजदार, असमंजस, अविवेकी, असुश. २ not according to sound judgment अविवेकाचा, असमंजसपणाचा, असमजिकपणाचा. Injudiciously adv. अविवेकाने, असमजिकपणाने, अविवेकपूर्वक. Injudiciousness n. असमजिकपणा m, असमंजसपणा m, अविवेक m.

Injunction (in-jung'shun) [L. injunctio, an order -L. in, & jungere, junctum, to join.] n. the act of commanding हुकूम करणे n. २ an order, a command, a precept आज्ञा f, हुकूम m, फरमान f. ३ (Law) a writ granted by a court of equity, requiring to do or to refrain from doing certain acts (a) ताकीदपत्र n, or ताकीद f. (b) ताकिदीचा हुकूम m.

Injure (in'joor) [Fr. injurier -L. in, not & jus, juris, law.] v. t. to do harm to, to hurt, to act with injustice or contrary to law (a) अपकार m. -इजा f. -उपद्रव m. -दुखापत f. करणे, जायां -जायबंद -घायाळ करणे, पीडा f. -उपद्रव m. करणे. (b) (as estate, lands, &c.) खराबी f -नुकसान n -नुकसानी f. करणे g. of o., खराब करणे, (-ला) धक्का पोंचवणे. (c) (as reputation) (अब्रू) नुकसानी करणे g. of o., (-ची) अब्रू खराब करणे, (-च्या) अब्रूस बट्टा -कलंक लावणे -आणणे. २ to annoy, to grieve (-ला) त्रास देणे. Injured pa. t. & p. p. Injur'er n. अपकार -दुखापत करणारा, उपद्रव देणारा. २ नुकसानकारक, नुकसान करणारा. ३ त्रास देणारा. Injurious a. hurtful, harmful (in various senses) as, (a) अपकारक, उपद्रवी, उपद्रवकारक, अपकार -उपद्रव -इजा -दुखापत करणारा. २ नुकसानकारक, अहितकारक, हानिकारक, खराबी करणारा. ३ detractory (अब्रूला) बट्टा लावणारा, काळोखी लावणारा, कलंकावह. ४ wrongful, not just गैरकायदेशीर, बेकायदेशीर, अन्यायकारक, दुःखकारक, दुःख देणारा, घातकी, परापकारी, परापकारक. Injuriously adv. Injuriousness n. उपद्रवीपणा m. २ हानिकारकता f, &c. In'jury n. harm, hurt अपकार m, उपद्रव m, दुःख n, इजा f, दुखापत f, अपाय m, क्षति f, धक्का or धका m. २ detriment, damage नुकसान n, नुकसानी f, खराबी f, हानि f, नाश m, क्षति f, धक्का m. (fig.) ३ अन्याय m, जुलूम m, अपकृति f, अपकार m, अपक्रिया f, अपाय m, पीडा f, वाईट n.

Injustice (in-jus'tis) [Fr. -L. injustitia -in, not, & Justice.] n. iniquity, wrong, unfairness अन्याय m, गैरइनसाफ m, बेइनसाफ m, अधर्म m, अनय m, अनीति f, न्यायविरोध m, धर्मविरोध m, नीतिविपर्यास m, गैरवाजवीपणा m, अरास्तपणा m. २ an unjust act, a sin, a crime अन्यायाचें कृत्य n, अन्याय m, दुष्कृत्य. ३ a wrong नुकसान n, उपद्रव m.

Ink (ingk) [O. Fr. *enque* (Fr. *encre*) -L. *encarstum*, the purple red ink used by the later Roman Emperors -Gr. *engkauston* -*engkaio*, to burn in.] *n.* a coloured fluid (usually black) used for writing &c. शई f. [I. MADE OF LAMPBLACK, LAC, &c. लाखी शई f. INDELIBLE I. पक्की शई f. PRINTER'S I. छापखान्याची शई f. SELLER &c. OF I. शईवाला, शई-विक्या. SYMPATHETIC I. a fluid of such a kind that what is written with it remains invisible अदृश्य शई f, गुप्तशई f.] २ a pigment (चितान्याचा रंगा-न्याचा) रंग m. I. v. t. to dub with ink शईने भरणे -भरवणे -माखणे, शईने (शई लावून) काळा करणे. I. -bottle, -horn, -stand n. दऊत or दौत f, मपीपात्र n. [PIECE OF RAG USUALLY KEPT IN THE I. पोस्त n.] Ink'iness n. In'ky a. consisting of ink शईचा. २ resembling ink शईसारखा. ३ blackened with ink शईने भरलेला, शई फांसून काळा केलेला.

Inkle (ingk'l) [origin unknown.] *n.* a kind of broad linen tape नवार f.

Inkling (ingk'ling) [M. E. *inkle*, to mutter.] *n.* a hint, whisper, intimation सूचना f, खूण f (v. देणे), चुणूक f, झुणूक f, झुळूक f, गंध m. (fig.) ईषदज्ञान n, किंचित् बोधन n, बातमी f, खबर f, इषा-रत or इशारत f, आभास m, वास m. [TO DIVINE THE WHOLE FROM AN I. सुतानें स्वर्गास जाणें. TO GIVE AN I. चुणूक f. दिशा f. दाखविणें, दिग्दर्शन करणें. TO HAVE AN I. (चा) वास लागणें in. con. with ल of s., वातमी समजणें.]

Inland (in'land) [A. S. *inland*, a domain -in, & land.] *a.* remote from the sea, within the land, interior समुद्रापासून लांबचा, समुद्रापासून आंतला, मध्यदेशीय, मध्यदेशस्थ, देशमध्यवर्ती, अंतर्देशीय. २ carried on within a country, domestic, not foreign देशांतील, देशीय, देशी, अविदेशी, (आपल्या) मुलखांतील. [I. NAVIGATION देशांतल्या देशांतील नौका-गमन n.] ३ drawn and payable in the same country (as a bill &c.) ज्या देशांतून लिहिली असेल त्याच देशांत पटविण्याची (हुंडी इ०), ज्या देशांत लिहिला गेला त्याच देशांत स्वीकारण्याचा, देशांतल्या देशांतचा. I n. the interior part of a country मध्यदेश m, देशाभ्यं-तर n, (समुद्रकिनाऱ्यापासून लांबचा) देशाच्या आंतील भाग m. In'lander n. देशाभ्यंतरवासी, मध्यदेशस्थ.

Inlay (in-lā') [E. in, and Lay.] *v. t.* to lay with in (a) (hence) to insert as pieces of ivory, pearls, or the like in a groundwork of some other mater-ial to form an ornamental surface जडविणें, बस-विणें, खचित करणें, जडावाचें काम करणें. (b) to diversify with insertions (with with) आंत भरणे, घुसडणे, जडावाचें काम करणें (fig.); as, "But these things are borrowed by the monks to inlay their story." I. n. जडावाचें काम. n, जडाव m. Inlaid' pa. t. & p. p. Inlay'er n. जडाव काम करणारा, जडाव-

काम्या, जडणारा, जड्या. Inlay'ing *m. p. & v. n.*
 जडणें *n.*, जडण *n.*, जडणी *f.*, जडणकाम *n.*
 Inlet (in'let) [E. in & Let.] *n.* a passage by which
 one is let in, place of ingress, entrance आंत जाण्या-
 चा रस्ता *m.*, वाट *f.* २ a bay खाडी *f.*, वांकण *n.*, ओहर
m. ३ an inserted material आंत बसवलेली वस्तु *f.*
 Inly (in'li) [A. S. *inlic* -in, & *lic*, like.] *a.* inward,
 आंतला, आंतील, अंतस्थ, गुप्त, अंतर्गामीचा, पोटांतला.
 I. *adv.* secretly गुप्तपणाने.
 Inmate (in'māt) [In, & Mate.] *n.* one who is in the
 same house with another, a fellow-lodger एकाच
 घरांत राहणारा, सहवासी, सहस्थायी, सहनिवासी, एक-
 स्थलस्थ. २ one received into a hospital इस्पितळांत
 (उपचाराकरितां) घेतलेला रोगी *m.*
 Inmost (in'mōst) *a.* See Innermost under Inner.
 Inn (in) [A. S. *in*, *inn*, an *inn*, house -in, *inn*,
 within, from the prep. *in*. Icel. *inni*, house. या
 शब्दाचा मूळ अर्थ 'राहण्याची जागा, निवासस्थान,
 घर,' असा होता.] *n.* a house for the lodging and
 entertainment of travellers फिरस्त्या लोकांच्या
 राहण्याची व जेवणाखाण्याची सोय करण्याचें घर *n.*,
 खाणावळ *f.*, उतारशाळा *f.*, उतारवाडा *m.*, भटारखाना *m.*,
 पथिकाश्रम *m.*, धर्मशाळा *f.*, सराई *f.* २ a college in
 London for students of law and barristers लंडनांतील
 कायद्याचा अभ्यास करण्यासाठीं विद्यार्थ्यांनीं राहण्याचें
 कॉलेज *n.*, कायद्याचें विद्यालय *n.*, स्मृतिशास्त्रज्ञवास *m.*;
 as, "Inns of court." ३ दारूचें दुकान *n.*, पानस्थान *n.*
 I. *v. i.* to lodge राहणें, वास करणें. I. *v. t.* to shelter
 आश्रय *m.* -थारा *m.* देणें. २ to afford lodging and
 entertainment to (च्या) उतरण्याची व जेवणाखाणाची
 सोय करणें. Inn'-keeper, I.-holder *n.* खाणावळवाला,
 भटान्या, भटारी.
 Innate (in'āt, in-nāt') [L. *innatus* -in, in, &
nasci, to be born.] *a.* inborn, inherent, natural
 जन्माचा, आंगचा, जातीचा, जन्मतः आंगी असलेला, स्वा-
 भाविक *pop.* स्वाभाविक, स्वभावसिद्ध, स्वभावज, सहज,
 नैसर्गिक, निसर्गजात, प्रकृतिस्थ, अंतर्जात. २ *metaph.*
derived from the constitution of the intellect (as
 oppo. to acquired from experience) आंगच्या बुद्धीचा,
 स्वतःच्या अकलेचा. ३ *bot.* joined by a base to the very
 top of the filament अधःस्पर्शी, बुडापासून टोंकापर्यंत
 जोडलेला; as. I. anthers. Inn'ateness *n.* सहजत्व *m.*,
 स्वभावसिद्धत्व *n.*, नैसर्गिकत्व *n.*, &c. Inna'tely *adv.*
 Innavigable (in-nav'i-ga-bl) *a.* impassable by ships
 or vessels नौकागमनाशक्य, अनाव्य, ज्यामधून नौका-
 प्रवास करतां येत नाही असा (समुद्र, खाडी, नदी).
 Inner (in'er) [compar. of in.] *a.* interior, internal
 आंतला, आंतील, आंतर, आंतल्या बाजूचा -आंगचा -कडेचा.
 [I. ORGAN अंतःकरण *n.* I. SELF अंतरात्मा *m.*] २
 obscure, not easily discovered अंतस्थ, अंतस्थित,
 गर्भस्थ, आंतर, गूढ, गहन, सहज न समजणारा -च्या

नांत न येणारा. In'nermost, In'most a. *farthest, inward, most remote from outward part* अतिशय आंतला, अत्यभ्यंतरस्थ, अत्यभ्यंतरवर्ती, गाभ्यांतला.

Inning (in'ing) [a verbal noun from the old verb to inn i. e. to house corn from noun Inn.] n. *the ingathering of grain* कापणी f, पीक गोळा करणे n. २ (cricket playing) (often in pl.) *the time or term for taking the bat* चेंदूफळीच्या खेळांतील एका पक्षाकडील सर्व गडी खेळण्याची धारणी f -धारी. ३ (hence) *the turn or time of a person or party in power* अधिकारारूढ पक्षाची कारकीर्द f, पाळी f, धारी f, भर m ; as "The Whigs went out, and the Democrats had their innings." ४ pl. *lands recovered from the sea* खार f, खाजण n, खारट n. Good innings or long innings *good luck or a long run of such luck* चांगलें दैव n, (idio.) उदरीं शनि m.

Innervate (in-ner'vāt) [In + Nerve.] v. t. *anat. to supply with nerves* मज्जातंतूनीं मजबूत करणे ; as, "The heart is innervated by pneumogastric and sympathetic branches." Innerva'tion n. -*the act. मज्जातंतूंच्या क्रियेमध्ये जोम आणणे* n. २ *physiol. nervous activity* मज्जातंतूंची जोमदार क्रिया f -व्यापार m. ३ *anat. the distribution of nerves in an animal, or to any of its parts* शरीरांतील मज्जातंतूंची वांटणी f. Innerv'e v. t. *to invigorate* ताकद f, आणणे, शक्ति f. भरणे, जोम m. आणणे, जोमदार करणे.

Innocent (in'o-sent) [Fr. -L. in, not and nocere, to hurt] a. *not hurtful, inoffensive* निरुपद्रवी, अवाधक, अनपकारी, अधिकारकारी, med. अनुपद्रवकारी, ज्यापासून जिवाला धक्का पोचत नाही असें (अवाकूं). २ *free from guilt, guiltless, pure, upright* निर्दोष, निरपराध, दोषरहित, निष्कलंक, अलिप्त, निर्मल, पाक. ३ *lawful, permitted* कायदेशीर, घाजबी; as, an I. trade. ४ *not contraband, not subject to forfeiture* बंदी-मना न केलेला. ५ (with of) *simple, artless, foolish* निष्कपट, सात्विक, गरीब, बापडा, सालस, अकृत्रिम, दिलपाक. I. n. *an innocent person* निर्दोष मनुष्य m, निरपराधी माणूस m. २ *an idiot, a simpleton* बेवकूब -बेडा (विचारा) मनुष्य m. Inn'ocently adv. *harmlessly* निर्दोषपणे, निरपराधपणे. Inn'ocence or Inn'ocency n. *harmlessness* निरुपद्रविकपणा, निरपराधीपणा, अनपकारिता, अनपकार m, सात्विकता f, सत्वगुण m, अनपराधता f. २ *purity, blamelessness, freedom from guilt* निर्दोषता f, निष्पापता . , अपराधहीनता f. ३ *ingenuousness, artlessness, निष्कपटपणा m, सरलता f, गरीबी f, सालसाई f, बापुडेपणा m. ४ imbecility* दुर्बलबुद्धि f. ५ *ignorance* अज्ञानपणा m, अज्ञान n.

Innominate (in-nom'i-nāt) [L. prefix in, not, and nominare, to name.] a. (R.) *having no name, unnamed* निनांवी. I. artery अनामिका धमनी

I. bone anat. the great bone which makes the lateral half of the pelvis in mammals (it is composed of three bones, ilium, ischium, and pubis) कुल्याचें हाड, कडेचें हाड, आणि ओटीखालचें हाड ही तिन्ही मिळून बनलेलें मोठें हाड n, श्रोणीफलक m.

Innocuous (in-nok'ü-us) [L. innocuus, not hurtful.]

a. not hurtful, harmless in effects (used of things and not of persons) अनपकारी, निरपकारी, अविकारी, ह्जा न करणारा. Innoc'uously adv. Innoc'uousness n. अविकारिता f, अनपकार m, अविकारीपणा m.

Innovate (in'o-vät) [L. -in, & novus Sk. नव new.]

v. t. to change or alter by introducing something new नवी रीत चालू करणें, नवा मार्ग-नवा रस्ता -नवा व्यवहार m -नवा संप्रदाय m -करणें -पाडणें, जुना देशाचार बदलणें, नवें जुनें करणें, फेरफार -फिरवाफिरव करणें. I.

v. i. to introduce novelties, to make changes नवीन फेरफार करणें. Innova'tion n. the act of innovat-

ing नवा मार्ग पाडणें n, नवी चाल सुरू करणें n, नूतन -मार्गप्रवर्तन n, नवाचारस्थापन n, फिरवणें, पालटणें,

फिरवाफिरव f. २ a change effected by innovating नवी रीत f, नवी चाल f, नवा मार्ग, नूतन रीती f, नूतन पद्धति f. Innova'tor n. one who innovates नवमत-

स्थापक m, मतांतरस्थापक m, नवा मार्ग -नवी रीती f. पाडणारा m, नवसंप्रदायप्रवर्तक m.

Innoxious (in-nok'-shus) [L. in, not & Noxious.]

a. harmless, innocent निरुपद्रवी. २ free from crime, pure निर्दोष, निष्पाप. Innox'iousness n.

Innuendo (in-ü-en'-dō) [Lit. innuendo means a suggestion conveyed by a nod. It is the gerund

ablation of innuo thro. in & nuere to nod.] n. an oblique hint, a remote allusion or reference (usu-

ally derogatory to a person or thing not named) व्यंगोक्ति f, अन्योक्ति f, व्यंग n, पर्यायोक्ति, भंग्युक्ति f,

वक्रोक्ति f, नोक f (v. मारणें -दाखणें.)

Innumerable (in-nū'mér-a-bl) [L. in, not & Numer-

able.] a. not capable of being numbered असंख्य, अगणनीय, अगण्य, बेसुमार, कोट्यवधी. Innu'merably

adv. बेसुमारपणानें. Innumerabil'ity n.

Innutrition (in-nū-trish'un) [In, not & Nutrition.]

n. failure of nourishment अपुष्टि f, अपोषण n. In-

nutritious a. not supplying nourishment अपौष्टिक, अपोषक, अपुष्टिकर.

Inobservable (in-ob-zerv'ā-bl) a. that cannot be

observed or seen पाहतां न येणारा, लक्ष्यागोचर, सूक्ष्म-

तर. Inobserv'ant a. असावधान. Inobserv'ation n. दुर्लक्ष n, अलक्ष n.

Inobtrusive (in-ob-trōo'siv) a. not obtrusive खलेंच

पुढें पुढें न करणारा.

Inoculate (in-ok'ü-lāt) [L. in, into, and oculus, eye.]

v. t. to insert as the bud or eye of a tree in another tree कलम n, करणें, पिवंदी f, करणें. २ med. जेगप्रति-

अंधक रस (लस) आंगांत (टोंचून) घालणें, (रोगप्रतिबंधक) लसिकाधान करणें; (with the matter of small-pox) देवी काढणें -टोंचणें, फोड्या काढणें, तोडगा करणें, शिक्षा देणें, छापणें. ३ (fig.) to introduce into the mind (used esp. of harmful ideas or principles), to imbue (वाईट गोष्टी) मनांत भरविणें; as, "To I. one with treason or infidelity." I. v. i. कलम करणें -बांधणें. २ देवी काढणें -टोंचणें. N. B.:—The use was formerly limited to the intentional communication of the small-pox, but is now extended to include any similar introduction of modified virus. Inocula'tion n. (the act.) कलम बांधणें n, पिबंदी f. २ लसिकाधान n, लसिकानिवेशन n, रोगप्रतिबंधक रस टोंचून आंगांत घालणें n, इन्फेक्शुलेशन करणें n. (b) loosely देवी काढणें n -टोंचणें n. ३ (fig.) communication of principles (esp. false principles) to the mind (वाईट गोष्टी भरवून) मन विघडविणें n. Inocul'ator n. रोगप्रतिबंधक लस आंगांत टोंचून भरणारा, इन्फेक्शुलेशन करणारा, लसिकाधानकार. Inodorous (in-ō'dur-us) a. having no smell, scentless वासरहित, गंधरहित -हीन, गंधशून्य, निर्गंध.

Inoffensive (in-of-fen'siv) a. giving no offence अनुपद्रवी, अनुपद्रवकारी, अनुपद्रविक, नम्र, लीन, विलीन, अहिंसक, अघातुक, अद्वेषा, अद्रोही, निद्रोही. २ harmless, doing no mischief or injury निरुपद्रवी, अनपकारी, अबाधक, गरीब, बापडा or बापुडा, बापुडवाणा, सात्विक, सालस, साळसूद, and appellated terms for an inoffensive person are: भोलानाथ, भोलाशंकर, भोलानाथशंकर, सांब, सांबमूर्ति, धर्मराज. Inoffen'sively adv. गरिबीनें, निरुपद्रविपणानें. २ सात्विकपणानें, सत्ववृत्तीनें. Inoffen'siveness n. निरुपद्रविपणा m. २ सात्विकपणा m, सत्वशीलपणा m, सत्ववृत्ति f.

Inofficial (in-of-fish'al) a. not proceeding from the proper office, not required by the duties of any office हपीसाच्या मार्फतीचा नव्हे असा, हपीसाच्या द्वारे न झालेला, सरकारी नात्याचा नाही असा, अनधिकारक, अनधिकारप्रयुक्त. २ without the usual forms of authority अनौपचारिक रीतीचा, अधिकारचिन्हांशिवायचा. Inoffic'ially adv.

Inoperative (in-op'er-a-tiv) a. producing no effect निरुपयोगी, अकार्यकारी, व्यर्थ, कुचकामाचा; as, Laws rendered inoperative by neglect.

Inopportune (in-op-por-tūn') [Fr. -L. in, not, & Opportune.) a. unseasonable in time, inconvenient अकालिक, अवेळींचा, अवेळेचा, अकाळींचा, अनवसर, अयोग्यकालिक, सोयीच्या वेळीं न झालेला -केलेला, अकालीन, अकाल, अयोग्य, अप्राप्तकाल. Inopportune'ly adv. भलत्याच काळीं, गैरसोयीच्या वेळीं, अयोग्य काळीं. Inopportune'ness n. अकालिकता f, असमय m.

Inordinate (in-or'di-nāt) a. beyond usual bounds, immoderate, irregular अमर्याद, बेमर्याद, बेसुमार,

बेहद, अनेमस्त, सीमेबाहेर गेलेला, अपरिमित, अतिरेकी. Inor'dinacy *n.* excess or want of moderation मर्यादातिक्रम *m.*, अमर्यादा *f.*, बेहदपणा *m.*, बेहद *f.*, अपरिमितपणा *m.*, अतिरेक *m.* Inor'dinately *adv.* मर्यादातिक्रम करून, बेसुमारपणाने. Inor'dinateness, Inordina'tion *n.* deviation from rule, irregularity अमर्यादता *f.*, नियमोद्ध्वन *n.*, अनियमितपणा *m.*, अतिरेक *m.*

Inorganic (in-or-gan'ik) *a.* without life or organization (as minerals), unorganised, lifeless, inanimate जड, अचेतन, निर्जीव, चैतन्यरहित, चैतन्यशून्य, इंद्रियरहित, निरिंद्रिय; as, "I. matter." २ pertaining to the department of unorganized substances जडपदार्थविषयक, जडपदार्थाविषयीचा, निरिंद्रियवस्तुविषयक; as, "I. chemistry" = निरिंद्रियरसायनशास्त्र. See under Chemistry.

Inosculate (in-os'kū-lāt) [L. in, and osculor-atum, to kiss.] *v. i.* to unite by mouths or ducts (as two vessels in an animal body), to blend एकमुखी होणे, एकवाहिनीरूप होणे. *I. v. t.* to unite by contact (एकमेकांशी) सांधणे, संयोग करणे, जोडणे, (एकमेकांला) संयुक्त करणे -मिळवणे, भिडवणे. २ to unite intimately, to cause to become one (-चा) संबंध जोडणे -लावणे. Inoscula'tion *n.* एकमुखीभवन *n.*, एकमुखीकरण *n.*, अग्रद्वयसंधि *m.*

Inquest (in'kwest) [O. Fr. enquete; See Inquire.] *n.* an inquiry, search, quest चौकशी *f.*, तपास *m.*, तलास *m.*, शोध *m.*, विचारणा *f.*, माग *m.*, छडा *m.*, सुगावा *m.*, कयास *m.* २ an official inquiry सरकारी चौकशी *f.* -तपास *m.* ३ a jury, particularly a coroner's jury मयतकयास, कारोनरची जूरी *f.*, (अपघातामुळे) मयत झालेल्या माणसाच्या प्रेताची चौकशी करणारी जूरी *f.* ४ अपमृत्यूची पंचमार्फत चौकशी *f.*, अपमृत्युविचारणा *f.*

Inquietude (in-kwī'et-ūd) *n.* disturbance or uneasiness (of body or mind) अस्वास्थ्य *n.*, अस्वस्थता *f.*, अशांति *f.*, स्वास्थ्याभाव *m.*, (शारीरिक) बेआरामी *f.*, घास *m.*, पीडा *f.*, आधि *f.*, व्याधि *f.*, खुतखूत *f.*

Inquire (in-kwīr') [L. in, & quærere, quæsitum, to seek.] *v. i.* to ask a question or questions, to seek for truth by putting queries (माहिती मिळविण्यासाठी) प्रश्न विचारणे, खबर -माहिती पुसणे, प्रश्न करणे -घालणे. २ to make examination or investigation चौकशी करणे, तपास -तलास करणे. [To I. INTO तपासणे.] *I. v. t.* to ask about (-ची) चौकशी करणे, माहिती विचारणे -पुसणे, (चे) वर्तमान -हकीगत -वृत्तांत विचारणे, खबर -समाचार घेणे. Inquir'er *n.* विचारणारा, पुसणारा, प्रश्न -पृच्छा करणारा, पृच्छक, प्रष्टा, जिज्ञासु, अन्वेषक. २ शोधक, परीक्षक, विचारक, शोध करणारा, वर्तमान विचारणारा, तपास घेणारा -लावणारा -करणारा, शोधकर्ता. [I. AFTER TRUTH सत्यशोधक.] Inquir'ing *pr. p.* given to inquiry, curious चौकस,

शोधक, पृच्छक; as, "An I. mind." Inquir'ingly *adv.* शोधकपणाने, चौकसपणाने. Inqui'ry *n.* (the act) तपास करणे *n.*, शोध लावणे *n.* -करणे *n.*, &c. २ *research, investigation* तपास *m.*, तलास *m.*, चौकशी *f.*, शोध *m.*, विचारपूस *f.*, वास्तुपुस्त *f.*, छडा *m.*, छडाछड *f.*, अन्वेषण *n.*, परीक्षा *f.*, विचारणा *f.*, चर्चा *f.*, विवेचन *n.*, (निर्णयार्थ -निश्चयार्थ केलेली) चौकशी *f.*, जिज्ञासा *f.*, अन्वेषण *n.*, मार्गण *n.*, विचारणा *f.* ३ *a question, a query* सवाल *m.*, प्रश्न *m.*, पृच्छा *f.* [SPIRIT OF I. जिज्ञासुभाव *m.*, ज्ञानार्जनेच्छा *f.*, ज्ञानेच्छा *f.*] I. about one's health कुशलप्रश्न *m.*, समाचार *m.*, क्षेम-समाचार *m.* Public and open I. उघड चौकशी *f.* Inquisi'tion *n.* *inquiry, examination* तपास *m.*, शोध *m.*, चौकशी *f.*, &c. २ (law) *a judicial inquiry* (न्यायसभेत) सरकारमार्फत होणारी चौकशी *f.* ३ (Rom. Cath. Church.) *a court or tribunal established for the examination and punishment of heresies* पाखंडी लोक. ग मताची चौकशी करणारी धर्मसभा *f.*, इन्क्विझिशन *n.*, धर्मविचारणसभा *f.*, धर्मविचारिणी सभा *f.*, धर्मसमीक्षणसभा *f.* Inquisit'ional *a.* *making inquiry* चौकशी करणारा, चौकशीसंबंधी. २ इन्क्विझिशन-सभेचा, धर्मविचारिणीसभेचा. Inquis'itive *a.* *addicted to making inquiry* चौकसदार, फाजील चौकस, फाजील शोधक, विचक्षणाखोर, फाजील जिज्ञासु, (वाजवीपेक्षा जास्त) तलास करणारा. I. *n.* शोधकस्वभावाचा-फाजील चौकस मनुष्य *m.* Inquis'itively *adv.* फाजील चौकसपणाने, &c. Inquis'itiveness *n.* *disposition to obtain information by questions* फाजील चौकस स्वभाव *m.*, विचक्षणाखोरपणा *m.*, फाजील जिज्ञासा *f.* Inquis'itor *n.* *one who inquires* चौकशी-शोध करणारा. २ *one whose official duty is to inquire and examine* (सरकारी) चौकशी करणारा अधिकारी. ३ *one fond of asking questions* फाजील चौकशी करणारा मनुष्य *m.* ४ इन्क्विझिशनसभेचा -धर्मविचारिणी सभेचा सभासद *m.* Inquisito'rial *a.* *making rigorous and unfriendly inquiry* कडक चौकशी करणारा, बारकाईने तपास काढणारा, विरुद्ध पुरावा खणून काढणारा. २ इन्क्विझिशनसभेसंबंधी.

Inquisitive (in-kwiz'i-tiv) See under Inquiry.

Inroad (in'röd) [E. in, into and Road.] *n.* *a riding into an enemy's country, an attack, an encroachment* धाड *f.*, स्वारी *f.*, हल्ला *m.*, दौड *f.*, आक्रमण *n.*

Insalivation (in-sal-i-vā'shun) [In, & Saliva, which see.] *n.* *physiol. the process of mixing the food with the saliva* अन्न चघळून त्याच्याशीं लाळ मिळविणे *n.*, लालास्रमेलन *n.*

Insalubrious (in-sa-lōō'bri-us) [L. in, not and Salubrious.] *a.* *unfavourable to health, not healthy, unwholesome* बाधक, जाचक, अक्षेमकर, रोगजनक, रोगट, रोगी, अनिष्ट, अनिष्टकारक, जाचणारा, अस्वास्थ्य-कारक-जनक, &c. Insalu'brity *n.* *unwholesomeness* रोगजनकत्व *n.*, बाधकपणा *m.*, जाचकपणा *m.*, &c.

Insalutary (in-salū'-tar-i) a. not salutary to health

प्रकृतीला -आरोग्याला न मानवणारा, आरोग्यप्रतिकूल.

Insane (in-sān') a. mad, not sane or of sound mind

वेडा झालेला, वेडा, वेड लागलेला, पिसा, भ्रांतचित्त,

बुद्धिभ्रष्ट. २ used by insane persons वेड्या लोकांचा,

वेड्यांचा, वेडे लोकांकरितां केलेला, भ्रमिष्टांच्या -वेड्यांच्या

उपयोगाचा; as, "An insane hospital" वेड्यांचें

इस्पितळ. ३ making mad, causing madness वेडा

-भ्रमिष्ट करणारा, वेड लावणारा; as, "I. roots." ४

chimerical, unpractical वेड्यासारखा, भ्रमिष्टासारखा,

वेडगळ, अव्यावहारिक, अव्यवहारोपयोगी; as, "I.

plans." Insane'ly adv. madly वेड्यासारखा. २ fool-

ishly, without reason वेडगळपणानें, मूर्खपणानें, अवि-

चारानें, विचारशून्यतेनें. Insan'ity n. madness, un-

soundness of mind (पुष्कळ वेळ टिकणारं, कायमचें)

वेड n, वेडेपणा m, पिसें n, चित्तभ्रांति f, बुद्धिभ्रष्टता f.

Insatiable (in-sā'shi-a-bl) a. incapable of being

satisfied or appeased, very greedy (a) (of persons)

तृप्ति न पावणारा, अतृप्त, असोशी, अधाशी, हावरा,

हावरट, वखवख्या, as "I. of glory." (b) (of things)

तृप्त करतां न येणारा, अनिवार, बेसुमार; as, "I. ap-

petite." Insa'tiate a. Same as above. Insa'tiabil'ity

Insa'tiableness, Insa'tiety n. greediness of appetite

अतृप्तपणा m, अधाशीपणा m, हावरटपणा m, वखवख f,

खाखा f.

Inscribe (in-skrib') [:L. inscribo, inscriptus, -in,

upon and scribere, to write.] v. t. to write upon, to

engrave (-वर) लिहिणें, कोरणें, खोदणें, खोदून -कोरून

लिहिणें. २ to mark with letters or words वर्णांकित-

शब्दांकित करणें, छापणें, वठवणें; as " Let thy once

loved friend I. thy stone." ३ to address, to commend

to by a short address (नांवांनें) नजर करणें, (नामांकन

करून) अर्पण करणें; as, "To I. an ode to a friend." ४

to imprint deeply, to impress (as on mind)

(मनांत) ठसविणें, बिंबविणें, उतरविणें, उमटविणें. ५

geom. to draw within so as to meet but not cut

the boundaries (छेद न करितां) दुसऱ्या आकृतीच्या

आंत काढणें; as, "To I. a circle, triangle &c." In-

scrib'able a. Inscrip'tion n. the act of writing

upon or engraving (-वर) लिहिणें n, खोदून लिहिणें

n, खोदणें, अक्षरें खोदणें n. २ anything engraved on

a solid substance (for preservation or public

inspection) खोदींव लेख m -लिपि f, कोरींव -खोदींव

-काम n, अंकित -मुद्रितलेख m. [I. ON A COPPER-

PLATE ताम्रपटलेख m, ताम्रलेख m. I. ON STONE शिला-

लेख m, पाषाणलेख m.] ३ an address or dedication

on a book to a person ग्रंथसमर्पण n, समर्पणपत्रिका f,

समर्पणलेख m. Inscrip'tive a. bearing an inscrip-

tion कोरींव लेख असलेला. २ of the character of an

inscription कोरींव लेखासारखा, &c.

Inscrutable (in-skrōt'a-bl) [Fr. -L. inscrutabilis

-in, not, and scrutari, to search into.] a. obscure, unsearchable शोधून काढण्यास कठीण, शोधाक्षम, गूढ, निगूढ. २ incomprehensible अतर्क्य, अचिंत्य, दुर्ज्ञेय, अगम्य, गहन, अगाध, बोधागम्य, खोल.

Insect (in'sekt) [Fr. -L. insectum, pa. p. of insecto -in, into, & secare, to cut.] n. a small animal as a wasp or fly with a body as if cut in the middle or divided into sections कीटक m, किडा m, कीड f, कीट n, कृमि m. (loosely), जंतु m (loosely), विभक्तांग कीटक m. २ any trivial or contemptible person धिक्कारपात्र मनुष्य m, कीटक m (fig.), किडा m (fig.). I. a. कीटकासारखा. २ small, mean क्षुद्र, तुच्छ, हलका. Insecta'rium n. a place where a collection of living insects is kept कीटकगृह n, कीटकागार n, निरनिराळ्या जातीचे कीटक सांठवून ठेवण्याची जागा f. Insec'tiform a. कीटकाकार, किड्याच्या आकाराचा. Insec'tile a. having the nature of insects कीटकजातीय, कीटकधर्मीय. Insecti'vora n. pl. an order of mammals which feed particularly upon insects कीटभोजी स्तन्यप्राणी m. pl., कीटभोजी प्राणी m. pl. Insectiv'orous a. feeding on insects कीटभक्षक, कीटजीवी, कीटभोजी, कीटकोपजीवी.

N. B.:—It will be better if we restrict the meanings of the following words as follows: Insect=कीटक; Worm=कृमि; Bacterium=सूक्ष्म जंतु.

The various orders of insects are:—Aptera=हीनपक्ष; Diptera=द्विपक्ष; Hemiptera=अर्धपक्ष; Lepidoptera =वल्कपक्ष; Orthoptera =सरलपक्ष; Hymenoptera =त्वक्पक्ष; Thysanoptera अंचलपक्ष; Neuroptera शिरालपक्ष; and Coleoptera कोशपक्ष. Insecure (in-se-kūr') a. exposed to danger, unsafe, not secure or safe असुरक्षित, अनिर्भय, अनिर्धास्त, भयान्वित, धोक्यांतला, धोका असलेला, अभरंवशाचा. Insecur'ity n. danger, hazard भय n, धोका m, जोखीम n, संकट n, अरिष्ट n, विघ्न n. २ want of confidence in safety अनिर्धास्तपणा m, असुरक्षितपणा.

Insensate (in-sen'sāt) [L. in, not, and sensatus, sensus, feeling.] a. void of sense, stupid, foolish अकलशून्य -हीन, बेअकल, कमअकल, बेवकूब, मूर्ख.

Insensible (in-sen'si-bl) a. destitute of the power of feeling सुना, बधिर, बेभान, अचेतन, संवेदनाशून्य. २ void of feeling, apathetic अजाण अग्राहक, अगुणग्राहक. ३ imperceptible अगोचर, इंद्रियागोचर, इंद्रियाग्राह्य, फार बारीक, अदृश्य, अलक्ष्य. ४ gradual, slow नकळत (घाढणारा), आस्ते आस्ते (होणारा), धिमा. Insensibil'ity n. सुनेपणा m, बधिरपणा m. २ संवेदनाशून्यता f, अचेतनत्व n, निर्देयता f. ३ अजाणपणा m. ४ अगोचरपणा m, अतिसूक्ष्मता f. ५ धिमेपणा m.

Insentient (in-sen'shi-ent) a. not having perception, not sentient अचेतन, संवेदनाशून्य.

Inseparable (in-sep'ar-a-ble) a. not separable वेगळा

करितां न येणारा, अपृथग्भावी, अवियोजनीय, वियो-
जनाशक्य, अविश्लेष्य, अपृथक्करणीय, अलग -निराळा न
होणारा, अविभाज्य, नित्यसहवर्ती, नित्यसंबंधी, समवाय-
संबंधी. [I. ACCIDENT अविश्लेष्य उपाधि f, अविभाज्य-
विकार m. I. RELATION नित्यसंबंध m. समवायसंबंध m.]
Inseparabil'ity, Insep'arableness m. अविश्लेष्यता m,
नित्यसंबंध m, समवायित्व n. Insepa'rably adv.

Insert (in-sert') [L. in, & serere, sertum, to join.]
v. t. to put or thrust in, to set in or among (-आंत)
घालणें -शिरवणें -शिरकवणें, (मध्ये) घुसडणें, घुसडून
देणें, समावेश -प्रवेश करणें g. of o., अंतर्गत -दाखल
-प्रविष्ट करणें. Inser'tion n. -the act आंत घालणें n,
शिरकाव m, प्रवेश m, &c. २ (a) the place or mode
of inserting घालण्याची जागा किंवा रीत f. (b) anat.
the point or part by which a muscle or tendon is
attached to the part to be moved ज्या स्नायूपासून
एखादें हाड हालवयाचें असतें त्या हाडाला तो स्नायु जेथें
चिकटलेला असतो ती जागा f, स्नायुबद्धस्थान.

Inside (in'sid) [E. In and Side.] n. the side or
part within आंतील or आंतली बाजू f -भाग m -अंग
n, अंतरंग n, अभ्यंतर n, अंतर्भाग m, गर्भ m, गाभा m.
२ pl. the entrails or bowels आंतडी f. pl., पोटांतला
भाग n, (briefly) पोट m. ३ private thoughts and
feelings आंतील विचार m. pl., अंतर्भाव n, अंतरंग n,
अंतर्भाव m, हृदय n. I. prep. and adv. within the
sides of आंत, आंतल्या बाजूस -भागीं -आंगांत -आंगास,
अंतरीं, अंतरंगीं. I. a. आंतला. २ पोटांतला, अंतर्भागींचा.

Insidious (in-sid'i-us) [Fr. -L. insidiosus -insidiae,
an ambush -insideo -in, & sedere, to sit.] a. watch-
ing an opportunity to ensnare, treacherous, art-
ful, deceitful कावेबाज, कावेखोर, कपटी, छद्मी, कपटाचा,
फसव्या, दगेखोर, दगेबाज, लाघवी. २ (of things)
कावेबाजपणाचा, काव्याचा, फसवणुकीचा, कपटाचा, दगल-
बाजीचा, कपटयुक्त, &c. Insid'iously adv. कावेबाज-
पणानें, काव्यानें, कपटानें, &c. Insid'iousness n. treach-
ery, deceitfulness कावेबाजी f, कावेबाजपणा m, कावा-
दावा m, कावा m, दगलबाजी f, कपट n, लाघव n.

Insight (in'sit) [E. In and Sight.] n. sight into,
deep inspection or view अंतर्दृष्टि f, आंतील माहिती f,
खरी -पुरी माहिती f, गम्य n, समीक्षण n, परिज्ञान n,
अभिज्ञान n. २ power of acute observation, penetra-
tion, discernment निरीक्षणशक्ति f, अवलोकनशक्ति f,
कुशाम्बुद्धि f, सूक्ष्मदृष्टि f, अवगाहनशक्ति f.

Insignia (in-sig'ni-a) [L. pl. of insigne -in, and
signum, a mark.] n. pl. distinguishing signs
of honour, or office सन्मानचिन्हें, अधिकारदर्शक -मान-
दर्शक चिन्हें n. pl., चांद m. [I. OF ROYALTY राजचिन्हें.]
२ signs, marks चिन्हें n. pl., लक्षणें n. pl.

Insignificant (in-sig-nif'i-kant) [L. in, not, and Signi-
ficant.] a. not significant, destitute of meaning
अर्थशून्य-हीन-रहित, निरर्थक. २ unimportant, petty

बिनमहत्वाचा, गौण, किरकोळ, बारीकसारीक, लहान. ३
mean, contemptible क्षुद्र, क्षुल्लक, हलका, अधम, नीच.
Insignificance-cy n. want of meaning अर्थशून्यता
f. निरर्थकत्व *n.* २ *want of importance* क्षुद्रपणा *m.*
 क्षुद्रता *f.* नीचपणा *m.* नीचता *f.* *Insignificantly adv.*
Insincere (in-sin-sēr') *a.* not sincere, deceitful,
 dissembling कपटी, ढोंगी, कृत्रिम, खोटा, लबाड.
 २ वरकरणी, वायकरणी, कपटाचा, वायकळ. *Insincer-*
ity n. खोटेपणा *m.* लबाडी *f.* दुरंगीपणा *m.* कपटभाव
m. असरलता *f.* दुजाभाव *m.* २ वरकरणीपणा *m.*
 कापट्य *n.* *Insincere'ly adv.* कपटानें, वरकरणीपणानें.

Insinuate (in-sin'ū'-āt) [*L.* in, into and sinus, a
 curve or bosom.] *v. t.* to introduce gently or
 artfully or as by winding or narrow passages
 (हळूच, युक्तीनें किंवा वक्रगतीनें) शिरकावणें, सुपसणें,
 शिरकाव *m.* -प्रवेश *m.* करविणें. २ to infuse gently, to
 instil (धीरे धीरे) मनांत भरविणें -घालणें -बसविणें;
 as, to I. wrong ideas. ३ to hint (especially a
 fault), to suggest व्यंगोक्तीनें, पर्यायोक्तीनें -अन्योक्तीनें
 सांगणें -दर्शविणें -दाखवणें -कळवणें, सूचना करणें, नोक *f.*
 दाखविणें *g. of o.*, वक्रोक्ति करणें. ४ to work one's self
 into favour, to ingratiate (with recipro. pro.)
 पोटांत शिरणें, कृपा -मर्जी संपादन, मर्जी संपादन करणें,
 अनुग्रह मिळविणें *m.* I. v. i. खुबीनें -युक्तीनें -शिरणें. २
 (हांजी हांजी करून किंवा लबाडीनें) मर्जी संपादन करणें.
Insin'uating a. मर्जी संपादनारा, लाघवी, आर्जवी,
 फुसलाव्या, मनधरणीचा. *Insin'uatingly adv.* *Insinu-*
ation n. lit. आंत शिरणें. २ अनुग्रह *m.* संपादन, मर्जी
 संपादन करणें. ३ the act or power of stealing on the
 affections लाघवीपणा *m.* लाघव *n.* वशीकरण *n.* ४ a
 hint, a suggestion by distant allusion सूचना *f.*
 नोक *m.* व्यंग *n.* व्यंगोक्ति *f.* व्यंग्यार्थ *m.* पर्यायोक्ति *f.*
 छेदोक्ति *f.* उपरोध *m.* खोंच *f.* *Insin'uative a.* मर्जी सं-
 पादन करणारा, आर्जवी. *Insin'uator n.* one who in-
 sinuates प्रीती संपादन करणारा *m.* फुसलाव्या *m.* व्यं-
 गोक्तीनें सुचविणारा *m.* आंत शिरत जाणारा *m.* *Insin'u-*
atory a. फुस लावणारा *f.* मर्जी संपादन करणारा *m.*

Inspid (in-sip'id) [*Fr.* -*L.* in, not, *sapidus*, well-
 tasted.] *a.* tasteless बेचव, स्वादरहित, निचव, फिका,
 अळणी, अरस, पाणचट, कवकवीत, कबकबीत, पचपचीत,
 मळमळीत, गिळगिळीत, पचकट. २ wanting spirit
 or animation असार, फिका, निःसत्व, निःसार, अळणी.
Insp'idly adv. *Insp'idness n.* *Inspid'ity n.* taste-
 lessness बेचवपणा *m.* पचपचीतपणा *m.* पाणचटपणा
m. निचवपणा *m.* स्वादरहितता *f.* कवकवीतपणा *m.* २
 dullness निरसता *f.* असारता *f.*

Insist (in-sist') [*Fr.* -*L.* in, upon and sistere, (Sk.)
 स्था, to stand.] *v. i.* to stand or rest on, to persist
 in pressing आग्रह *m.* -अट *f.* -आड *f.* -अडती *f.* -हट्ट *m.*
 धरून बसणें -धरणें -करणें, अडून बसणें, थाय घेऊन
 बसणें, खपाटीस खणपटीस लागणें -बसणें, खणपट घेणें.

२ to dwell on, to urge, to refuse to give way
घोरघेणें, घोक्णी घेणें -मांडणें -ळावणें. Insist'ence n.
आग्रह m, हट्ट m, अट f, घोष. Insistent a. आग्रहाचा,
खणपटीचा, घोक्णीचा, घोषाचा. Insist'ing pr. p.

Insnare (in-snār') See Ensnare.

Insobriety (in-so-bri'e-ti) [L. in, not, & Sobriety.]
n. intemperance, drunkenness अतिप्राशन n.

Insociable (in-sō'shā-bl) [L. in not, & Sociable.]

a. unsociable, taciturn सहवास करण्यास भयोग्य,
संसर्गविमुख, असमाजप्रिय, माणूसघाण्या, घुम्या, अना-
लांपी, असंलापी. Insoc'iably adv.

Insolate (in'so-lāt) [L. in, in & sol, the sun.]

v. t. to dry in the sun's rays, to expose to the heat
of the sun उन्हांत ठेवणें, उन्हांत घालणें, ऊन देणें -दाख-
विणें, सूर्यपुट -सूर्यकिरणपुट देणें. Insola'tion n. the act
of exposing to the rays of the sun सूर्यपुट -सूर्यकिरण-
पुट देणें n. २ a sunstroke उन्हाचा झटका m, चटका
m, तडाखा m, लूक f, तिरीप f.

Insolent (in'so-lent) [Lit. unusual. Fr. -L. insolens

-in, not, & solere present participle of soleo to be

accustomed. Insolent ह्याचा मूळ अर्थ रीत किंवा

शिरस्ता सोडून जाणारा असा आहे.] a. haughty and

contemptuous, insulting, rude उद्धट, मगरूर, दांड-

गा, दांड, उरमट, बदमस्त, मस्त, मस्तवाल, शिरजोर,

उन्मत्त, चढेल, माजोरी, शेफारळेला, माजलेला, अविनीत.

२ proceeding from insolence मगरुरीचा, दांडगाईचा,

दांडगेपणाचा. In'solently adv. मगरुरीनें, दांडगाईनें,

नाक लावून, उंच नाकानें, तुरा लावून, दांडगेपणानें, उद्धट-

पणानें. In'solence n. haughtiness, impudence उद्धट-

पणा, उद्दामपणा m, दांडगेपणा m, उरमटपणा m, दांड-

गाई f, मगरुरी f, बदमस्ती f, औद्धत्य (Sk.) n.

Insolidity (in-so-lid'i-ti) [L. in, not & Solidity.] n.

want of solidity, weakness अघनता f, अघनत्व n,

फुसफुशीतपणा m.

Insoluble (in-sol'ū-bl) [L. in, not, & Soluble.] a.

incapable of being dissolved न विरघळणारा, अवि-

द्राव्य, अद्रावणीय, द्रावणाशक्य, जड, कठीण. २ not to

be solved or explained, unsolvable अव्याख्येय, उल-

गढायाचा नाही असा, अनुद्धाटनीय, उद्धाटनाशक्य,

कठीण, अवघड, बिकट, गूढ, गहन.

Insolvable (in-solv'a-bl) [L. in, not & Solvable.]

a. not capable of solution or explication सोडवण्यास

कठीण. २ incapable of being paid फेडण्यास अशक्य;

as, I. debts. ३ not capable of being loosed, inextric-

able मोकळें न करण्यासारखा; as I. bands. ४ heavy,
hard (as grains, pulse &c.) चहाड, कुचर, जड. In-

solubi'lity n. अद्राव्यता f, द्रावणाशक्यता f. २ (as grains,
pulse) चहाडपणा m, कुचरपणा m. ३ उलगाडण्याची
अशक्यता f, उद्धाटनाशक्यता f, अवघडपणा. Insolv'-
ency (law) the condition of one who is unable to
pay his debts off नादारी m, नादारपणा m, दिवाळें n,

नातवानी *f.* ऋणमोचनाशक्ति *f.* २ *insufficiency to discharge all debts* निर्धनता *f.* *Insolv'ent a. unable to pay one's debts as they fall due* नादार, निर्धन, बसलेला, ऋणमोचनासमर्थ, दिवाळें निघालेला. २ *insufficient to discharge all debts* कर्ज फेडण्यास अपुरा; as I. estate. ३ *respecting persons who are unable to pay their debts* नादाराविषयी, -संबंधी; as I. court. I. law or Act of insolvency, a law affording relief to insolvent persons नादारीचा कायदा, ज्या कायद्याने नादारलोक ऋणमुक्त होतात तो कायदा *m.* I. n. one who is unable to pay his debts दिवाळें काढणारा, नादार *m.* [To become I. थकणें, दिवाळें काढणें.]

Insomnia (in-som'ni-a) [L. *insomnis*, sleepless.] *sleeplessness* निद्रानाश *m.* झोंप न येणें *n.* जागररोग *m.* भस्वापरोग *m.* *Insom'nious a.* ज्याला झोंप येत नाही असा.

Insomuch (in-so-much) *adv.* so, to such a degree, in such wise, to that degree एथपर्यंत, एथपावेतो.

Insooth (in-sōōth) [L. *in* and *Sooth*.] *adv.* in truth, truly, indeed खरोखर, खऱ्या-सऱ्या रीतीने.

Inspan (in-span') [E. *In* and *Span*, a yoke of oxen.] *v. t.* to yoke draught oxen or horses to a vehicle गाडीला बैल किंवा घोडे जोडणें -जुंपणें.

Inspect (in-spekt') [L. *inspecto* -in, into *specere* to look.] *v. t.* to look into, to view for the purpose of examination तपासणें, शोधणें, परीक्षा करणें, पाहणें, बघणें, टेहळणी *f.* करणें, पाहणी *f.* करणें, निरीक्षण *n.* करणें, हेरणें, शोध-समीक्षण करणें. I. n. close examination बारीकतपास *m.* परीक्षा *f.* *Inspection n.* watch, official view तपासणी *f.* शोध *m.* निरीक्षण *n.* निरीक्षा *f.* दर्शन *n.* समीक्षण *n.* समीक्षा *f.* अवेक्षण *n.* अवेक्षा *f.* पाहणें *n.* पाहणी *f.* हेरणी *f.* २ the act of overseeing, superintendence देखरेख *f.* चवकशी *f.* तपास *m.* *Inspect'or n.* one who inspects, views or oversees देखरेख करणारा, तपासनीस, तपासणारा *m.* अमीन *m.* पाहणारा *m.* पाहणी करणारा *m.* निरेखणारा, निरेख्या *m.* टेहेळ्या *m.* निरीक्षक *m.* निरीक्षणाधिकारी *m.* समीक्षक. I. general mili. a staff officer of an army लष्करांतील मोठा तपासणारा अधिकारी *m.* *Inspect'orship n.*

Inspire (in-spīr') [Fr. -L. *in*, into, and *spirare*, to breathe.] *v. t.* to breathe into फुंकणें, (आंत) वारा भरणें, श्वासभरित-पूरित करणें; as, "To inspire the breathing instruments." २ to infuse by breathing फुंकून-फुंकान्यानें-फुंकेसरसा-फुंकान्याबरोबर घालणें-भरणें-स्थापणें; as, "God inspired soul into man." ३ to infuse into the mind प्रेरणा *f.* करणें, (मनांत) भरविणें, बुद्धि *f.* वासना *f.* स्फूर्ति *f.* देणें. ४ to disclose preternaturally ईश्वरी प्रेरणा करणें, वारें *n.* भरविणें-शिरवणें, अवसर *m.*-वारें शिरणें *in con.* ५ to affect with a superior influence (प्रेरणेनें) धैर्य *n.* उत्साह *m.*

-आशा *f* -हिम्मत *f* -उत्तेजन *n*. देणें. & *to draw into the lungs, to inhale* श्वासाबरोबर आंत घेणें -खाणें -पिणें, श्वासमार्गानें आंत घेणें -ओढणें. I. v. i. *to* श्वास (आंत) घेणें. Inspir'able *a*. *able to be inspired or inhaled* श्वासाबरोबर आंत घेण्याजोगा, अंतःश्वसनीय. Inspira'tion *n*. *the act of inspiring* श्वासाबरोबर आंत घेणें *n* -घालणें *n*, अंतःश्वसन *n*, श्वासग्रहण *n*. &c. & *a breath* श्वास *m*, दम *m*, प्राण *m*, निश्वास *m*. & *superior, elevating or exciting influence* प्रेरणा *f*, स्फूर्ति *f*, उत्साह *m*, उत्तेजन *n*, प्रोत्साहन *n*, धीर *m*, दम *m*, हिम्मत *f*, आशा *f*. & *the divine influence by which the sacred writers were instructed* अंतःप्रेरणा *f*, ईश्वरी प्रेरणा *f*, ईश्वरी स्फूर्ति *f*, संचार *m*, अवसर *m*, वारें *n*. The last two words are commonly used of the afflatus of an inferior god or of a devil. [PLENARY I. पूर्ण प्रेरणा *f*, निर्दोष प्रेरणा *f*, अदोषपात्रप्रेरणा *f*.] Inspi'ed *pa. t. & p. p.* श्वासाबरोबर -श्वासानें आंत घेतलेला, अंतःश्वसित. & *moved or animated by divine inspiration* ईश्वरप्रेरित -प्रबोधित, स्फूर्ति झालेला, अंतःप्रेरित, देवसंचाराचा, अवसर आलेला. & *animated* उत्तेजित, प्रोत्साहित, आश्वासित. [To be I. स्फूर्ति होणें, वारें -अवसर येणें.] Inspir'er *n*. अंतःश्वसन करणारा *m*. & स्फूर्ति -प्रोत्साहन &c. देणारा. Inspi'ring *a*. प्रेरक, प्रेरणा करणारा, प्रोत्साहक, स्फूर्तिदायक.

Inspirit (in-spir'it) [In & Spirit.] *v. t.* *to infuse spirit into, to give new life to* नवा दम *m* -धीर *m* -धैर्य *n* -उत्साह *m* -प्रोत्साहन *n* -चैतन्य *n*. &c. आणणें -देणें. Inspir'ited *pa. p.* प्रोत्साहन दिलेला. Inspir'iter *n*. प्रोत्साहक.

Inspissate (in-spis'at) [L. *inspisso, -atum -in, & spissare, to thicken -spissus, thick.*] *v. t.* *to thicken by the evaporation of moisture, as the juices of plants* (उन्हांत वाळवून) घट्ट करणें, दाट करणें, घट्टपणा -दाटपणा आणणें, वाळवणें. I. *a.* घट्ट, दाट, वाळलेला. Inspiss'ated *pa. t. & p. p.* Inspissa'tion *n*. -*the act.* घट्ट करणें *n*. & -*the state.* घट्टपणा *m*, दाटपणा *m*, घनता *f*.

Instability (in-sta-bil'i-ti) [L. *in, not, & Stabili-ty.*] *n.* *want of steadiness or firmness, inconsistency* अस्थिरता *f*, अस्थिरपणा *m*, चंचलता *f*, चंचलपणा *m*, अस्थैर्य *n*. & *insecurity* डळमळीतपणा *m*, लिचेपणा *m*; as, "The I. of a building." Insta'ble *a.* अस्थिर, चंचल. Insta'bleness *n*.

Install, Instal (in-stawl') [Fr. -L. *in, in, and stallum, a stall or seat. E. stall.*] *v. t.* *to place in a stall or seat* जाग्यावर बसविणें, जागा देणें, as, "She installed her guest by the fireside." & *to place in an office or order* संस्कारपूर्वक -संस्कारानें (जागेवर -अधिकारावर) बसविणें -स्थापणें -स्थापना करणें *g. of o.*, प्रतिष्ठापन *n* -प्रतिष्ठा *f* (Sk.) करणें, (*idiom.*) टिक्का लावणें, वखें देणें; -(a king &c.) अभिषेक -मूर्धाभिषेक

-पट्टाभिषेक करणें *g. of o.* Installa'tion *n.* -(the act.)
the act of placing in an office with ceremonies
 अभिषेक -मूर्धाभिषेक -अभिषेचन -पट्टाभिषेक करणें *n.*,
 स्थापना *f.*, प्रतिष्ठापन *n.*, नवाधिकारदान *n.*, टिक्का लावणें
n., वस्त्रें देणें *n.*, राज्याभिषेक करणें, संस्कारपूर्वक स्थापन
n. Instal'led *pa. p.* Instal'ment *n.* (also written
installment) *the act of giving possession of an*
office (विधिपूर्वक -संस्कारपूर्वक) अधिकार देणें. ३ *one*
of the parts of a sum paid at various times हस्ता
m., हस्त्यानें दिलेली रकम *f.*, खिस्त *f.* [PAYMENT BY I.S.
 हस्तेफेड *f.*, खिस्त *f.* SETTLEMENT FOR THE PAYMENT OF
 A SUM BY I. S हस्तेवंदी *f.*, खिस्तवंदी *f.*] ४ *that which is*
produced at stated periods नियमित काळीं होणारी
 गोष्ट *f.*, हस्ता *m.*

Instance (in'stans) [Fr. -L. *instantia* a being near,
 urgency. See Instant.] *n.* *urgent request, sollicita-*
tion जरूरीची -आग्रहाची विनंति *f.*, आग्रह *m.*, अत्याग्रह
m., मिन्नतवारी *f.*, मिनती *f.*, प्रार्थना *f.*, विनंति *f.*, आग्रहाची
 सूचना *f.* २ *occurrence, occasion* प्रसंग *m.*, समय *m.*,
 काळ *m.*, वेळ *f.*, pop. वेळा *f.*; as, "In the first I." ३
an example उदाहरण *n.*, दाखला *m.*, दृष्टांत *m.*, निदर्शन
n., स्थल *n.*, लक्ष्य *n.* [FOR I. उदाहरणार्थ.] I. v. t. *to*
mention as an example or case in point (-चें)
 उदाहरण *n.* देणें, दृष्टांत *n.* -दाखला *m.* सांगणें.

Instant (in'stant) [L. *instans, -antis*, pr. p. of
insto -in, upon, and stare, Sk. स्था to stand.] *n.*
a point in duration, any moment of time क्षण *m.*,
 पळ *n.*, घडी *f.*, निमिष *m.*, पलक *m.*, चिपडी *f.*, मात्रा *f.*
 [EVERY I. क्षणोक्षणीं, घडोघडीं.] २ *a day of the present*
or current month चालू महिन्याची तारीख *f.* -दिवस
m. I. a. *pressing, urgent* अगत्याचा, जरूरीचा,
 आग्रही, तत्पर, अतियाचक, अतिप्रार्थक, मिन्नतवारी कर-
 णारा. २ *immediate, quick* ताबडतोबीचा, तात्कालिक,
 तत्क्षणिक, लगेचचा; as, "Impending death is thine,
 and I. doom." ३ *present, current* चालू, वर्तमान,
 चालता; as, "The I. time is always the fittest
 time." Instantan'eous *a.* *done in an instant*
 क्षणांत केलेला, निमिषमात्रांत केलेला. २ *momentary*
 क्षणिक, निमिषमात्र टिकणारा, अल्पकालिक, क्षणस्थायी.
 ३ *occurring at once* लगेच -ताबडतोब होणारा -घड-
 णारा. Instantan'iously *adv.* *in a moment* क्षणांत,
 निमिषमात्रांत, पळामध्ये, पळमात्रांत. In'stantly *adv.*
 ताबडतोब.

Instate (in-stät') [E. In and State.] *v. t.* *to put in*
possession, to install स्थानापन्न करणें, जाग्यावर
 बसविणें, अधिकारारूढ करणें.

Instead (in-sted') [M. E. *in stede*-A. S. *on stede*,
 in the place. See stead.] *adv.* *in the stead, place,*
or room of (-च्या) जागीं -बदली -ऐवजीं -बद्दल
 -मोबदला.

Instep (in'step) [Prob., from In, & Stoop, as if sig.

the 'in-bend' (Skeat).] *n.* the prominent upper part of the human foot near its junction with the leg पायाची धूर *f.*, धूर *f.*, धुरी *f.*; पायाचा शिरदळ *m.*, पदोपरि भाग *m.* २ the hind leg of a horse from the ham to the pastern joint घोड्याच्या मागच्या पायाची धूर *f.*

Instigate (in'sti-gāt) [L. *in*, & root *stiq*, Gr. *stizo*, Sk. तिजू, to prick. See Stigma and Sting.] *v. t.* to urge on, to set on, to incite (वाहट काम करण्यास) चिथविणें, भर *f.*-फूस *f.* देणें, भरीं घालणें, भरविणें, चढीं देणें, बीर *m.* भरणें-देणें, उचल *f.*-उठावणी *f.* करणें, उत्तेजन *n.* देणें, उचलणें, चढवणें. In'stigated *pa. t.* & *p. p.* Instiga'ting *pr. p.* & *v. n.* In'stigatingly *adv.* भर देऊन. Instiga'tion *n.* (the act.) भर *f.*-फूस *f.* & c. देणें. *n.* २ impulse (esp. to evil) भर *f.*, फूस *f.*, उत्तेजन *n.*, प्रोत्साहन *n.*, उचल *f.*, उठावा *m.*, उठावणी *f.*, उटाळणी *f.*, उटाळा *m.*, शिकवणी *f.*, चिथवणी or चिथावणी *f.* In'stigator *n.* an inciter to ill (वाहट काम करण्यास) चिथावणारा, भर देणारा. Instinct' *a.* instigated, incited चिथवलेला, भर दिलेला.

Instil, Instill (in-stil') [Fr. -L. *instillo* -*in*, and *stiliare*, to drop. See Distil.] *v. t.* to drop into, to pour in by drops आंत पागळवणें, थेंब थेंब घालणें -ओतणें -भरणें -टाकणें. २ to infuse slowly into the mind (हळू हळू) मनांत भरविणें -शिरवणें. Instilla'tion, Instil'ment *n.* -the act (a) थेंब थेंब घालणें *n.* (b) हळूहळू मनांत शिरकवणें *n.* २ that which is instilled or infused; (a) थेंब थेंब घातलेली वस्तू -औषध *n.* (b) मनांत भरविलेली गोष्ट *f.* Instilled' *pa. t.* & *p. p.* Instill'ing *pr. p.* & *v. n.*

Instinct (in'stingkt) [L. *instinctus*-*in*, & *stingere*, to prick.] *n.* impulse, an involuntary or unreasoning prompting to action उपजतबुद्धि *f.*, नैसर्गिक -आंगचें ज्ञान *n.*, शहाणपण *n.*, स्वाभाविक -साहजिक ज्ञान *n.*, साहजिक प्रवृत्ति *f.*, अंगस्वभाव *m.* Instinct'ive *a.* prompted by instinct उपजतबुद्धीनें वागणारा, उपजतबुद्धीचा. २ उपजत शहाणपणाचा, स्वाभाविक, प्रकृतिसिद्ध, आंगच्या बुद्धीचा -शहाणपणाचा. Instinct'ively *adv.* उपजतबुद्धीनें, आंगच्या ज्ञानानें, स्वभावतः.

Instinct (in-stingkt') *a.* See under Instigate.

Institute (in'sti-tūt) [Lit. to cause to stand up, L. *instituo*, *in*, & *statuo* to cause to stand-stare, Sk. स्था, to stand.] *v. t.* to set up, to establish स्थापणें, संस्थापणें, नेमणें, नेमून देणें, घालणें, पाडणें, चालू -प्रवृत्त करणें, स्थापन *n.* -संस्थापन *n.* & c. करणें *g.* of *o.*; as, "To I. laws कायदे करणें -बांधणें. २ to originate, to found नवीन स्थापणें -स्थापना करणें. ३ to commence सुरू -चालू करणें; as, "To I. an inquiry." I. *n.* an established law नियम *m.*, नेम *m.*, विधि *m.*, विधान *n.*, व्यवस्था *f.*, धारा *m.* २ a book of precepts or principles शास्त्र *n.*, संहिता *f.*, संग्रह *n.*

[RELIGIOUS I. s. धर्मसंहिता *f*, शास्त्रसंहिता *f*. I. s. OF MANU मनुसंहिता *f*; मनुस्मृति *f*, मानवशास्त्र *n*.] ४ *an institution* संस्था *f*, समाज *m*, सभा *f*, विज्ञावर्धक-ज्ञानवर्धक-शोधक मंडळी *f*. [MECHANICAL I. यांत्रिक शास्त्र *f*. TECHNICAL I. शिल्पशास्त्र *f*, शिल्पविद्यालय *n*. MECHANICAL AND TECHNICAL I. यंत्रशिल्पशास्त्र *f*.] Institu'tion *n*. -(the act.) स्थापना करणे *n*. २ स्थापना. ३ *an established society or organisation* संस्था *f*, (विशेषतः) सार्वजनिक संस्था. ४ सार्वजनिक संस्थेचे गृह *n* -ठिकाण *n*.

Instruct (in-strukt') [Lit. to 'put in order,' L. *in*, & *struere*, to pile up, to set in order. ह्या शब्दाचा मूल अर्थ 'बनविणे, तयार करणे, व्यवस्थित ठेवणे' असा होता, परंतु तो सध्यां लुप्त आहे.] *v. t. to teach* शिकविणे, सांगणे, पढवणे, शिक्षण देणे, उपदेश-अध्यापन करणे, बोध करणे. २ *to furnish with directions* समजावून देणे, समजूत देणे, सूचना देणे; as, 'The Judge I.ed the Jury.' ३ *to direct, to command* हुकूम किंवा आज्ञा करणे-सोडणे. ४ *to inform* कळवणे, सांगणे. Instruct'ed *p. p.* बोधित, शिक्षित, उपदिष्ट, शिकविलेला. Instruc'tion *n. the act of instructing* शिकविणे *n*. २ *that with which one is instructed* शिक्षण *n*, शिक्षा *f*, बोध *m*, उपदेश *m*. ३ *command* आज्ञा *f*, निर्देश *m*, हुकूम *m*. ४ *precepts, teachings* विधि *m*, सूत्र *n*. Instruc'tions *n. pl.* पाठ *m*, धडा *m*. २ *in-formation* समजूत *f*, (कजाची) माहिती *f*, समजावणी *f*. [CODE OF I. s. सूत्रसंग्रह *m*, विधिसंग्रह *m*.] Instruc'tive *a. serving to instruct or inform* बोधपर, बोधकारक, बोधप्रद, उपदेशपर, बोधावह, बोधाचा, ज्ञानदायक, ज्ञानोत्पादक, ज्ञानप्रवर्तक. Instruc'tively *adv.* Instruc'tiveness *n.* बोधकता *f*, बोधदायकता *f*, उपदेशपरता *f*. Instruct'er, Instruct'or *n. a teacher who imparts knowledge* शिक्षक *m*, उपदेशक *m*, गुरु *m*, अध्यापक *m*, उपदेष्टा. Instruct'ress *n.* स्त्रीशिक्षक, शिक्षकीण *f*.

Instru'ment (in'strōō-ment) [Fr. -L. *in*, into, & *struere*, to pile up.] *n. a tool, a utensil, an implement* हत्यार *n*, आजत *n*, भजत *n*, हतेर *n*, शस्त्र *n*, साधन *n*, उपकरण *n*, यंत्र *n*. २ *a musical instrument* वाजंत्र *n*, वाद्य *n*. [A WIND I. मुरली *f*, पावा *m*, वेणू *f*, वायुवाद्य *n*. MARTIAL I. रणवाद्य *n*. STRINGED I. तंतुवाद्य *n*. I. SUITABLE TO FESTIVE OCCASIONS मंगल-वाद्य *n*. I. COVERED WITH SKIN (such as drum, tabor) चर्मवाद्य *n*. SENDING I. (telegra.) प्रेषकयंत्र *n*, or SIMPLY प्रेषक. REED I. जिन्हाळी *f*. MOUTH I. मुखवाद्य *n*.] ३ (law) *a deed, a contract or writing* लेख *m*, खत *n*, दस्तऐवज *m*, पत्र *n*, पट्टा *m*, पत्रक *n*. ४ *that which or one who is made a means, a means कारण n, साधन n, निमित्त n, निमित्तकारण n, कार्यकर्ता m, कार्यकार m, कार्यसाधक m, प्रयोज्य n.* Instru-ment'al *a. serving as an instrument or means, helpful* साधक, कारणीभूत, निमित्तकारणभूत, साधनी-

भूत, प्रयोजक, कारणी. २ *effected by instruments*
शस्त्रांच्या साहाय्याने केलेला, शस्त्रांचा, शस्त्रसाधित. ३
made by instruments, not vocal वाद्यांचा, वाद्य-
संबंधी, वाद्योत्पन्न, वाद्यजनित. I. case gram. तृतीया
विभक्ति *f.* Instrument'alist *n.* one who plays on
musical instruments वाद्यवादक, वाद्य वाजविणारा.
Instrumental'ity *n.* agency साधकत्व *n.*, कारकत्व *n.*,
साधनत्व *n.* २ (of persons) गुजारत *f.*, मार्फत *f.*
Instrument'ally *adv.*

Insuavity (in-swav'i-ti) [L. *in*, not, & *Suavity*.] *n.*
want of pleasant manners तुसडेपणा *m.*, कुरडेपणा.

Insubjection (in-sub-jek'shun) [L. *in*, not &
Subjection.] *n.* *want of subjection* अताबेदारी *f.*,
अपारतंज्य *n.*, शिरजोरी *f.*

Insubmission (in-sub-mish'un) [L. *in*, not, & *Sub-*
mission.] *n.* *disobedience* अवशता *f.*, नमून नसण्याची
स्थिति *f.*, अलीनपणा *m.*, स्वभावाचा अनमतेपणा *m.*

Insubordinate (in-sub-or'din-āt) [L. *in*, not, &
Subordinate.] *a.* *not submissive to authority*,
शिरजोर, बेहुकमी, अनिवार, स्वाम्यनधीन. *Insubordi-*
na'tion n. *disobedience to authority* बेहुकमीपणा *m.*,
स्वाम्यनधीनता *f.*, शिरजोरी *f.* [*Insubordinate conduct*
शिरजोरपणाचें वर्तन n.]

Insufferable (in-suf'er-a-bl) [L. *in*, not, & *Suffer-*
able.] *a.* *unendurable, intolerable* असह्य, असहनीय,
दुःसह. *Insuffer'ableness n.* असह्यता *f.*

Insufficient (in-suf-fish'ent) [L. *in*, not & *Suffici-*
ent.] *a.* *inadequate* अपुरा, अपुरता, अपूर्ण, निपुरा,
निपुरता, न्यून. २ *wanting skill or strength, unfit*,
अपुरा, नालायक, अयोग्य. *Insuff'iciency n.* *Insuffi'oi-*
ence n. *inadequateness* अपुरतेपणा *m.*, निपुरतेपणा
m., कसर *f.*, अपूर *f.*, निपूर *f.*, वाण *f.*, न्यूनता *f.*, हीनता
f. *Insuff'iciently adv.* अपुरतेपणें, अपुरता, निपुरा.

Insufflation (in-sufflā'shun) [L. *insufflatio* -*in*,
& *Sufflation* which see.] *n.* *the art of breathing on*
anything or of blowing air to induce respiration
फुंकर घालणें *n.*, फुंकरणें *n.*, श्वास *m.*, श्वासन्यास *m.* २
बाहिःस्म्याचे वेळीं तोंडावर किंवा तोंडांत फुंकर घालणें.
३ *med. the act of blowing (a gas, powder or*
vapour) into any cavity of the body फुंकरानें
औषध घालणें *n.*, प्रधमन *n.*, फुंकरणें *n.*, ध्मानविरेचनविधि.

Insular (in'sū-lar) [L. *insula*, an island.] *a.* *belong-*
ing to an isle, surrounded by water बेटाचा, द्वीपाचा,
पाण्यानें वेढलेला, जलवेष्टित. २ द्वीपवासजन्य, द्वीपांत
राहिल्यामुळे आंगीं आलेला; as, "I. disposition or
character." *Insular'ity n.* जलवेष्टितत्व *n.*, द्वीपता *f.*,
द्वीपाकार *m.* २ द्वीपवासजन्य गुण *m.* *In'sulate v. t.* *to*
make an isle of (-चे) द्वीप बनविणें. २ *to place in a*
detached situation, to isolate वेगळा करणें, पृथक्
विलग -अलग -तुटक -असंलग्न करणें. ३ (*phys.*)
to separate by a non-conductor विन्यास करणें,

रोधन किंवा रोध करणे, विद्युत्स्थापन करणे, पृथग्न्यास करणे. In'sulated a. standing by itself तुटक, अलग, पृथक्, निराळा. २ separated by a non-conductor पृथक् केलेला, विन्यस्त, रोधित, विद्युत्स्थापित. In'sulating pr.p.&v.n. [INSULATING BODIES रोधक -विन्यासक -विद्युत्स्थापक पदार्थ.] Insula'tion n. पृथक् स्थापन n, पृथक् ठेवणे m. २ the act of separating a body from others by non-conductors विन्यास m, रोधन n, विद्युत्स्थापन n. In'sulator n. that which insulates, a non-conductor of electricity रोधक m, विद्युद्रोधक, विद्युत्स्थापक, विद्युद्विन्यासक.

Insult (in'-sult) [Fr. -L. insulto -insilio, to spring at -in, upon, and salire, to leap. Insult ह्याचा धात्वर्थ 'वर उडी मारणे अथवा हल्ला करणे' असा आहे.] n. gross abuse, act or speech of contempt अपमान m, अवमान m, अपमानकारक भाषण n, निर्भत्सना f, अवज्ञा f, मानभंग m, भर्त्सना f, निंदा f, गैरअभ्रू f, हेटाळणी f, अनादर m, (loosely) तिरस्कार m. [TO ADD INSULT TO INJURY दुःखावर डाग देणे, दुःखांत डागणी देणे.] Insult' v. i. to commit an indignity upon अपमान m. करणे, मानभंग m. -अवज्ञा f -गैरअभ्रू f. करणे, हेटाळणे, निर्भत्सणे, अपमान होईलसें बोलणे किंवा करणे g. of o. I.v.i. to leap or jump upon उडी मारणे. २ to behave with insolence अपमान करणे, बेभदवीनें वर्तणे -वागणे. Insul'ting a. containing or conveying gross abuse अपमानाने भरलेला, अपमानकारक, निर्भर्त्सक. Insult'ingly adv. with insolent contempt अपमानकारक रीतीनें, हेटाळणी करून, अपमानपूर्वक, अवज्ञापूर्वक.

Insuperable (in-sū'pér-a-bl) [Fr.-L. insuperabilio -in, not, & superabilis, superare, to pass over -super, above.] a. insurmountable अलंघ्य, अलंघनीय, दुर्लंघ्य, दुरतिक्रम, दुस्तर, अनिवार्य. Insuperabil'ity n. अलंघ्यता f, दुर्लंघ्यता f, अजेयता f.

Insupportable (in-sup-pòrt'a-bl) [L. in, not, & Supportable.] a. incapable of being borne, insufferable असह्य, असहनीय, दुःसह, अतिकठीण, सोसावयास अशक्य -अयोग्य. Insupport'ableness n. असह्यता f, असहनीयता f. Insupport'ably adv.

Insuppressible (in-sup-pres'i-bl) [L. in, not & Suppressible.] a. not to be suppressed or concealed साफ दाबून टाकण्यास -दडपून टाकण्यास -दाबायास अशक्य, प्रशमनाशक्य, दुर्निवार -निवारणाशक्य.

Insure (in-shōōr') [Fr. -L. in, intensive and Sure.] v. t. to make sure or secure पक्का -सुरक्षित -खचीत -नक्की करणे. २ to secure against possible loss (a) विमा उतरविणे. (b) (नाशापासून) निवारण करणे. [I HAVE INSURED MY HOUSE मीं माझ्या घराचा विमा उतरविला आहे.] I. v. i. to make insurance विमा उतरणे, विमा उतरविणे. Insur'able a. capable of being insured against loss or damage, proper to be insur-

el विमा उतरण्यालायक, विम्यायोग्य. Insur'ance n.
 विमा उतरणे. २ विमा m. ३ premium paid for insur-
 ance विम्याचा हस्ता m. [I. BROKER, A BROKER WHO
 EFFECTS INSURANCE विमादलाल. I. COMPANY, a com-
 pany whose business is to insure against loss विमा
 उतरणारी कंपनी f-मंष्ट्री. I. POLICY विम्याचा कागद m,
 विमा उतरल्याचा दस्तऐवज m.] ४ the sum for which
 property is insured विम्याची रक्कम f. Insur'er n.
 one who insures विमा करणारा m, विमेकरी m.

Insurgent (in-sur'jent) [L. in, upon, surgere, to
 rise.] a. rising in opposition to civil or political
 authority, rebellious सरकारावर, उठलेला बंडवाला,
 बंडखोर, राजविरोधी, राजद्रोही (lit.). Insur'gent n.
 a person who rises in revolt, a rebel बंडखोर m,
 फितुरी माणूस m, बंड्या m. [Band of Insurgents
 बंड n.] Insur'gency n. बंड m, विद्रोह m.

Insurmountable (in-sur-mownt'a-bl) [L. in, not
 & Surmountable.] a. incapable of being overcome
 दुर्लध्य, दुस्तर, सुदुस्तर, दुरतिक्रम. Insurmount'able-
 ness दुर्लध्यता f, दुस्तरता f. Insurmount'ably adv.

Insurrection (in-sur-rek'shun) [L. insurrectio -L
 in, upon, surgere, to rise.] n. a rebellion, a revolt,
 a seditious rising बंड n, दंगा m, बैदा m, खूळ m,
 ठंगा m, राजाविरुद्ध उठणे n, राजकीय उपद्रव m, (or
 simply) उपद्रव m, उपप्लव m. Insurrec'tionary a.
 rebellious, seditious राजाविरुद्ध, बंडाचा, दंग्याचा.
 Insurrec'tionist n. बंडखोर m, बंडवाला m.

Insusceptible (in-sus-sep'ti-bl) [L. in, not, and
 Susceptible.] a. not capable of feeling or being
 affected ग्रहणशक्तिरहित, वेदनाशक्तिशून्य, ग्रहणाक्षम,
 जाणण्यास -ग्रहण करण्यास असमर्थ. Insusceptibility
 n. वेदनाशक्तिशून्यता f, ग्रहणाक्षमता f.

Intact (in-takt') [L. -in, not, and, & tangere,
 -tactus, to touch.] a. untouched, undefiled न
 शिवलेला, न बिघडवलेला, अनामत, अलग, जसाच्या
 तसा, अस्पृष्ट. २ uninjured अखंड, अविकल.

Intaglio (in-tal'yō) [L. talea, a rod, a twig.] n.
 cutting or engraving दगडावर -दगडांत कोरणे.
 २ a stone or gem in which a figure is cut ज्यावर
 चित्र कोरले आहे असा उंची किंमतीचा दगड m.

Intangible (in-tan'ji-bl) [L. in, not, & Tangible.]
 a. not tangible, not perceptible to the touch सूक्ष्म,
 लहान, अस्पर्शनीय, स्पर्शागोचर. Intangibility n. In-
 tan'gibleness n. अस्पर्श्यता f, स्पर्शागोचरता f, सूक्ष्मता.

Integer (in'tejer) [L. in, not, & tangere, to touch.]
 n. a whole number (in contradiction to a fraction
 or mixed number) पूर्णांक m, अभिज्ञांक m. briefly
 अभिज्ञ m. In'tegral a. complete, uninjured,
 whole अखंड, पूर्ण, अभिज्ञ, अविकल, अत्रुटित, अन्यून.
 २ pertaining to a whole, not fractional पूर्णांका-
 संबंधी, संबंध, पूर्ण, अभिज्ञ, बंदा, बांधा. In'tegrate

v. l. (math.) संकलन -उपचय करणें, बेरीज करणें.
 Integra'tion n. उपचय m, एकत्रीभाव m, बेरीज f.
 Integ'riety n. wholeness, entireness अखंडत्व n,
 पूर्णता f, अखंडता f. २ moral soundness, honesty,
 rectitude प्रामाणिकपणा m, शुचिता f, सरलता f,
 साचवट f, नेकी f, सचोटी f, सत्य n, नेक m, सत्व n. ३
 unimpaired state, purity शुद्धता f.

Integument (in-teg'ū-ment) [L. in, upon, tegere,
 to cover.] n. the external protective covering of a
 plant or animal शरिरावरील त्वचा f, शरीरावरण n,
 पापुद्रा or पापोद्रा m, पदर m, आवरण m, पडदा m.

Intellect (in'tel-lekt) [Fr. -L. intellectus -inter,
 between and legere, to choose.] n. mind in refer-
 ence to its rational powers, reason, the thinking
 principle बुद्धि f, अकल f, (विचार करणारें) मन n, मति
 f, विचारशक्ति f, ज्ञानेंद्रिय n, प्रज्ञा f. [THE FACULTY
 OF THE HUMAN SOUL BY WHICH IT KNOWS viz.
 INTELLECT IS DIFFERENT FROM THE POWER TO
 FEEL AND TO WILL; ALSO IT IS DIFFERENT FROM
 THE POWER TO PERCEIVE AND IMAGINE. INTEL-
 LECT IS THE THINKING FACULTY OF THE HUMAN
 SOUL.] Intellec'tion n. the act of understanding
 बुद्धिक्रिया f, बुद्धिव्यापार m. २ simple apprehension
 of ideas बोध m, ज्ञान n, बुद्धिग्रह m, ज्ञप्ति f. Intel-
 lect'ive a. बुद्धिविषयक, बुद्धिजन्य. २ बुद्धिविशिष्ट,
 बुद्धिवान्. ३ बुद्धिमात्रगोचर. Intellect'ual a. belong-
 ing to the intellect, mental बुद्धीचा, बुद्धीसंबंधी,
 बुद्धिविषयक, बौद्धिक, ज्ञानाचा, ज्ञानशक्तीचा, ज्ञान-
 विषयक, चित्संबंधी, चिद्विषयक. २ endowed with
 intellect बुद्धिवान्, ज्ञानशक्तिसंपन्न. ३ suitable for
 exercising the intellect बुद्धियोग्य, बुद्धिगम्य, केवळ
 बुद्धीच्याच उपयोगी, बुद्धिविषयक; as, "I. em-
 ployments." ४ relating to the understanding
 बुद्धीसंबंधी, मनासंबंधी, बौद्धिक; as, "I. philosophy."
 Intellect'ually adv. कल्पनेनें, बुद्धीनें, अकलेनें. In-
 tellect'ualism n. बुद्धिसामर्थ्ये n. २ the doctrine that
 knowledge is derived from pure reason बुद्धिजन्य
 ज्ञानवाद m, बुद्धिप्राधान्यवाद m.

Intelligent (in-tel'i-jent) [L. intellegens stem of
 pres. pt. of intelligere, to discern, to understand.]
 a. having intellect बुद्धिविशिष्ट, ज्ञानशक्तिक. २ well-
 informed सुजाण, शहाणा, ज्ञानी, सज्ञान. ३ clever
 बुद्धिवान्, बुद्धिसंपन्न, चतुर, कुशल, निपुण, समजदार,
 हुषार, कुशाग्रबुद्धीचा, चौरस. Intel'ligence n. the act
 of knowing जाणणें n, ज्ञान n. २ intellectual skill or
 knowledge, understanding, sharpness बुद्धिचातुर्य n,
 चतुराई f, बुद्धि f, मति f, ज्ञान n, समज m, चातुर्य n,
 हुशारी f, जाणीव f. ३ news, information communi-
 cated खबर f, बातमी f, वर्तमान n, वार्ता f, समाचार m,
 सूचना f. [AUTHENTIC OR OFFICIAL I. खासबातमी f,
 वित्तिमबातमी f. THE SECRET I. गुप्तबातमी, चोरबातमी f.]

४ an intellectual being or spirit चिद्ब्यक्ति f, ज्ञान-
 व्यक्ति f, चिद्रूप व्यक्ति f, ज्ञानरूप व्यक्ति f. Intell'igencer
 n. one who sends intelligence बातमीदार m, खबन्या
 m, वार्ताहर m, वार्तावह m. २ (at courts) अखबर-
 नवीस. Intelligen'tial a. pertaining to the intel-
 ligence बुद्धीचा, बुद्धीसंबंधी, बुद्धिविषयक, बुद्धिगम्य.
 २ consisting of unbodied mind चिदात्मक, चिन्मय,
 चिद्रूप. Intelligibil'ity n. Intell'igibleness n. बुद्धि-
 गम्यता f, बुद्धिग्राह्यता f, ज्ञेयता f. Intell'igible a.
 that may be understood समजायाजोगा, मनांत -ध्या-
 नांत यावयाजोगा, बुद्धिगम्य, ज्ञानगम्य, बोधशक्य, ज्ञेय,
 बुद्धिग्राह्य. [EASILY I. बालबोध, सुबोध, स्पष्ट, सुस्पष्ट.]
 Intell'igibly adv. समजायाजोगा, साफ, स्पष्ट.

Intemperance (in-tem'per-ans) [L. in, not, and
 Temperance.] n. want of due restraint, excess of
 any kind अतिरेक m, अमर्यादा f, मर्यादातिक्रम m,
 अनेमस्तपणा m, बेसुमारपणा m, अतिशय m, अमितता f,
 अमितभोग m, अनियतभोग m, असंयम m, असंयमन
 n, अनियत वर्तन n, अनियताचार m, स्वैरभोग m, अति-
 भोजन n, अतिपान. २ habitual or excessive indul-
 gence in alcoholic liquors अतिपान n, खूब दारू पिणे
 ठासणे n. Intem'perate a. immoderate (in enjoy-
 ment) अमितभोगी, अनियतेंद्रिय, बेसुमार, असंयमी,
 अनियतवृत्ति. २ gluttonous, drunkard अतिभोजी,
 अत्याहारी, अतिपानी. ३ ungovernable, exceeding the
 usual degree अतिमर्याद, बेसुमार, बेहद, अमर्याद,
 असंयमी. ४ addicted to excessive use of liquors
 अतिदारूबाज, अतिपानी, दारू खूब ठांसणारा. Intem'-
 perateness n. Same as Intemperance. २ severity
 of weather हवेचा कडकपणा m.

Intend (in-tend') [M. E. entend -L. in, towards,
 and tendere, Sk. तन्, to stretch. To intend ह्याचा
 'ताणणे, तणावा देणे' असा पूर्वी अर्थ होता, परंतु तो सध्या
 प्रचारांत नाही.] v. t. to fix the mind upon, to design,
 to purpose मनांत योजणे -धरणे -नेमणे, मनांत असणे
 in. con., इरादा -बेत -मनोरथ m. करणे -धरणे. g. of o.
 I. v. i. to have design, to purpose इरादा -मनसुबा
 असणे. Intend'ant n. a superintendent (एखाद्या
 खात्यावर नेमलेला) वरिष्ठ अधिकारी, अमीन m, अध्यक्ष m,
 सुपरिटेंडंट. Intend'ed a. (मनांत) योजलेला, (मनांत)
 ठराविलेला, संकल्पित, विवक्षित. २ betrothed, affianced
 विवाहाकरितां योजून ठेवलेला, मनसोद्दिष्ट, विवाहोद्दिष्ट.
 Intent' a. bent upon, fixed closely upon एक-
 चित्त, एकतान, एकनिष्ठ, एकरोखी, अभिनिवेशी, तत्पर,
 तल्लीन, तन्मनस्क, आसक्त. Intent' n. intention,
 purpose आशय m, अभिप्राय m, इरादा m, मनसुबा m.
 [TO ALL INTENTS AND PURPOSES व्यवहारदृष्ट्या,
 सर्वस्वी, सर्वथैव, सर्वाधी, सर्व बाजूनी.] Inten'tion n.
 (lit.) a stretching of the mind towards any object
 (एखाद्या विषयाकडे) मन लावणे n. २ fixed direction
 of mind एकतानता f, एकचित्तता f, एकचित्तपणा m,

एकाग्रता *f*, एकनिष्ठा *f*, आसक्ति *f*. ३ *the object aimed at, design, purpose* उद्दिष्ट गोष्ट *f*, उद्देश *m*, संकल्प *m*. ४ *aim* अर्थ *m*, आशय *m*, वेत्त *m*, इरादा *m*, मनसुखा *m*, चिकीर्षा *f*, आकांक्षा *f*. ५ (*logic*) *any apprehension of an object* वस्तुबोध *m*, वस्तुज्ञान *m*, कोणत्याही पदार्थाची ढोक्यांत आलेली कल्पना *f*. *Inten'tional a. intended, designed* जाणून बुजून -बुद्धिपुरःसर केलेला, समजून उमजून -मुद्दामच केलेला, बुद्ध्या केलेला. *Inten'tioned pa. p. a.* [*ILL-INTENTIONED* वाईट हेतु धरून केलेला, दुष्टतामूलक. *WELL-INTENTIONED* सद्देतूचा, सद्देतु-मूलक.]. *Inten'tionally adv.* समजूनउमजून, जाणून-बुजून, मुद्दाम, बुद्धिपुरःसर, बुद्ध्या, हेतूने. *Intent'ness n. close application* एकाग्रता *f*, एकनिष्ठा *f*, एकनिष्ठता *f*, एकचित्तता *f*, आसक्ति *f*, अनन्यवृत्ति *f*, अभिनिवेश *m*.

N. B.—It will be better if we adopt the following restrictions. *Intention* = उद्देश, आशय, इरादा. *Motive* = हेतु, मतलब.

Intense (in-tens') [*See Intend.*] *a. closely strained, stretched* ताणलेला, ताठ, तटतटलेला, तणतणलेला, तटतटीत, तणतणीत, सख्त, मजबूत केलेला. २ *extreme in degree (said of heat, cold &c.)* तीव्र, तीक्ष्ण, कडक, कडाक्याचा, भारी, जबर, अति, अतिशय, पुष्कळ, प्रखर, प्रबळ, कडकडीत, जालीम, कहराचा. ३ (*fig.*) *close, strict* लगट्याचा or लगटीचा, कडक, ताणाचा. *Intense'ly adv. to an extreme degree* अति, अतिशयपणाने, फारच, पराकाष्ठेचा, पुष्कळच, भारी, &c. २ *assiduously, attentively* एकचित्तपणाने, एकतानतेने, व्यासंगपूर्वक. *Intense'ness, Intens'ity n.* तीव्रता *f*, तीक्ष्णता *f*, प्रखरता *f*, प्रखरपणा *m*, कडकडीतपणा *m*, कडाका *m*, जालीम *f*, अत्यंतता *f*, भारीपणा *m*, प्रकर्ष *m*. २ ताण *m*, नेट *m*, लगट *f*, व्यासंग *m*, अभिनिवेश *m*. ३ ताण *m*, ताठर *m*, तणावा *m*. *Intensifica'tion n. photo. घनीकरण n.* *Intens'ify v. t. to make more intense* अधिक तीव्र -कडक -जोरदार करणे, तीव्रता *f* -कडकपणा *m*. &c. *वाढविणे g. of o. I. v. i. to become intense* तीव्र -तीक्ष्ण -कडक -जोरदार होणे. [*INTENSIFY-ING SOLUTION n. photo. घनीकरणद्रव n.*] *Inten'sion n. a straining or bending: (a) -the act.* ताण देणे *n*, ताणणे *n*. (*b*) ताण *m*, तणावा *m*. २ *increase of intensity* तीक्ष्णताधिक्य *n*, तीव्रतावृद्धि *f*, वृद्धि *f*, वर्धन *n*, उत्कर्ष *m*, प्रकर्ष *m*, प्रकृष्टता *f*, वाढवणी *f*, चढवणे *n*. ३ (*logic*) *the sum of the qualities implied by a general name, the comprehension of connotation* जातिवाचक शब्दावरून निर्दिष्ट होणारा गुणसमुच्चय *m*, गुणसमुच्चयज्ञान *n*, गुणबोधकता *f*, गुणव्यंजकता *f*. *Intens'ive a. stretched* ताणलेला, ताठ. २ *admitting of increase of degree* अधिक तीव्र -कडक &c. होणारा. ३ *gram. serving to intensify or give emphasis* आधिक्यदर्शक, उत्कर्षबोधक, प्रकर्षबोधक, अर्थविशेषकारक. *Intens'ively adv.* अर्थविशेषकारक रीतीने. *Intens'iveness n.* अर्थविशेषकारकता *f*, प्रकर्षकारकता *f*.

N. B.—Certain words and particles are employed to intensify the sense of other words. They are, some prefixed, some affixed, some significant, some non-significant. They are most of them collected here. This collection we quote from Candy.

आग, affixed to तिखट hot, pungent, &c. (Hot as fire.)

कढत aff. or pre. to ऊन (Boiling hot).

करकरीत aff. to कोरा, नवा, ताजा, and other words signifying " new " (Bran New).

काजरा aff. to कडू [Bitter as the काजरा (Nux Vomica)].

कुळकुळीत, कूट, किट्ट or कीट, कोळसा, aff. to काळा black (Black as coal, black as soot, &c.).

खडखडीत aff. to कोरडा dry (Stiff dry).

खारट, pref. to मीठ salt (Very salt).

गार, aff. to हिरवा green, to ओला wet, and to थंड cold.

गुंज aff. to लाल red.

गोड, pre. or aff. to मिठा sweet (Sweet as sugar).

घूस, aff. to काळा black.

घोट, aff. to खारट salt.

चटक, aff. to पिवळा yellow.

चार, aff. to हिरवा green (Green as grass).

चिच, aff. to आंबट sour (Sour as a tamarind).

जर्द, aff. to पिवळा yellow, to तांबडा red.

जहर, aff. to कडू bitter.

जळजळीत, pre. to ऊन hot.

जाळ, aff. to तिखट hot, pungent (Hot as fire).

जोत, aff. to लाल red.

झणझणीत, pre. to तिखट hot, acrid, &c.

झळझळीत, aff. or pre. to पांढरा white (Glittering white, &c.).

टांक, ठणठणीत, aff. to कोरडा dry, empty.

ठिकर, aff. to काळा black.

डसाण, डहाण, दाण, दाण्या, aff. to आंबट sour.

डोंब, aff. to तिखट, &c. acrid, pungent.

डोह, aff. to काळा black (applied to the water of rivers, &c.).

डुस्स or धुइश or धुस्स, aff. to काळा black.

ढाण, aff. to काळा black, and to निबर tough, stiff.

तरडा, aff. to जून old, dry, &c.

तरतरीत, aff. and pre. to उभा upright (Bolt upright, straight as an arrow, &c.).

धमक, aff. धमधमीत, aff. or pre. धवधवीत, aff. or pre.

धोप aff. to पिवळा yellow, गोरा fair, पांढरा white.

पान, पीठ, aff. to गोरा (Fair as a lily, white as flour).

फटक or फटीक, फटफटीत, फेक, aff. to पांढरा white (White as crystal).

फूल, aff. to पांढरा and धवा white.

बिबवा, aff. to काळा black.

बुंद, aff. to लाल, and तांबडा red.
 बेरड, भिल्ल, मांग, हबशी, aff. to काळा black (Black as
 a negro, moorman, &c.).
 भडक, भबूक, aff. to लाल, and तांबडा, red.
 भोर, aff. to काळा black (Black as soot).
 मस, मोदळा, aff. to काळा black (Black as soot).
 रसरसीत, aff. and pre. to ऊन Hot; aff. to पिवळा
 yellow.

लाल, aff. to तांबडा.
 लुसलुसीत, pre. and aff. to कोंवळा tender.
 विखूख, aff. to कडू bitter (especially as reduplicated
 कडूकडू विखूख).
 शंख, aff. to निवळ and other epithets of pellucid-
 ness.

सफेत or द, aff. to पांढरा white.
 Inter (in-tér') [Fr. enterrer -Low L. interro -in,
 into, and terra, the earth.] v. t. to bury जमिनींत
 पुरणें -गाडणें, भूमिगत करणें. Inter'ment n. गाडणें n,
 पुरणें n. Interred' pa. t. & p. p. Interr'ing pr. p.

Interact (in-tér-akt') [L. inter, Sk. अंतर्, within
 or between, and Act.] v. i. to act upon each other
 एकमेकांवर क्रिया -परस्परक्रिया करणें; as, "Two agents
 mutually I." I. n. a short act or piece between
 others उपांक m. २ intermediate time मधला वेळ m
 -काळ m. Interac'tion n. intermediate action मधली
 क्रिया f. २ mutual or reciprocal action or influence
 परस्परक्रिया f, अन्योन्यक्रिया f.

Interatomic (in-ter-a-tom'ik) a. between atoms,
 acting between the atoms of bodies आंतरपरमाण्विक,
 परस्परपरमाणूमधील.

Intercalate (in-tér'kal-āt) [L. inter, between, and
 calare, to call. See calends.] v. t. to insert between
 (पंचांगांत दोहोंच्या) मध्ये घालणें -भरणें. -(a day,)
 अधिक दिवस घेणें -धरणें, -(a month) अधिकमास-
 अधिक महिना -मलमास घेणें -धरणें -घालणें. Inter'ca-
 lar, Inter'calary a. inserted between others मध्ये
 घातलेला, अधिक or धोंड (in comp.); as, I. day
 अधिक दिवस n. I. month अधिक महिना m, अधिक
 मास m, धोंडमास m, धोंडमहिना m, पुरुषोत्तममहिना
 m -मास m, मलमास m, धोंडा m. Intercala'tion n.
 अधिक दिवस किंवा महिना घालणें n.

Intercede (in-tér-séd') [Fr. -L. inter, between, and
 cedere to go. See Cede.] v. t. to act as peacemaker
 between two, to interpose (दोघांच्या मध्ये समेट
 करण्यासाठी) (शब्दांनी) मध्यस्थी f. करणें. २ to plead
 for or in favour of one (मध्ये पडून -मध्यस्थ होऊन)
 रद्दबदली करणें, परार्थप्रार्थना करणें, भीड घालणें,
 मध्यस्थीने विनंति f. करणें. Interced'ent a. going be-
 tween मध्यस्थ. २ pleading for रद्दबदली करणारा.
 Interced'er n. Interces'sion n. the act of pleading
 रद्दबदली किंवा खालच्या पाय-

रीच्या मनुष्यासाठी) मध्ये पडणे, मध्यस्थी *f* -मध्यस्तपणा *m. &c.* करणे, रद्दबदली करणे *n. २* (मध्यस्थाच्या नात्याने केलेली) रद्दबदली *f*, परार्थप्रार्थना *f*. Intercess'ional *a.* रद्दबदलीचा. Intercess'or *n. one who reconciles two enemies* भांडण मिटविणारा, परस्परांचे समेट करणारा. *२ one who pleads for another* रद्दबदली करणारा, परार्थप्रार्थक. *३ a bishop who acts during a vacancy in a see* (मुख्य बिशपाच्या किंवा पोपच्या जागेवर) बदली काम करणारा बिशप *m.* Intercesso-ri'al, Intercess'ory *a. containing intercession* मध्य-स्थपणाचा, रद्दबदलीचा; as, "An I. prayer."

N. B.—We *intercede* with a superior on behalf of an equal or an inferior. We *interpose* between equals. *Interfere* implies the exercise of influence, personal power, or authority for the purpose or with the effect of altering or modifying some established course.

Intercept (in-tér-sept') [Fr. -*L. intercipio-ceptum, -inter, between, & capere, to seize.*] *v. t. to stop and seize on its passage* (वाटेत-मार्गात) थांबवून धरणे, रस्त्यांत अडवणे -अडकवणे, अर्ध्या वाटेवर पकडणे; as, "To I. a letter." *२ to obstruct the progress of* (-ची) गति खुंटविणे-थांबविणे, गतिभंग *m* -गतिरोध *m &c.* करणे *g. of o.,* as, "To I. a current." *३ to interrupt or cut off communication with, (-शीं असलेला) व्यवहार बंद पाडणे, (-शीं) जाणे येणे n- संबंध m -व्यवहार m, बंद करणे -तोडणे;* as, "Storms I. the shore." *४ math. to take in, to include* आंत घेणे, अंतर्भूत करणे. Intercept'ed *pa. t. & p. p.* Inter-cept'er, Intercept'or *n.* Intercept'ing *pr. p. & v. n.* Intercept'ion *n.* वाटेत अडवणे, वाटेत धरणे, वाटअडवणी *f.* *२ गत्यवरोध m.*

Interchain (in-tér-chān') [E. Inter & Chain.] *v. t. to link together* (ची) सांखळी *f.* करणे -बनविणे. *२ (hence) to unite firmly* दृढ जोडणे.

Interchange (in-tér-chānj') [L. *inter, between & Change.*] *v. t. to give and take mutually, to exchange* अदलाबदल करणे, विनिमय करणे, आदानप्रदान करणे, (परस्परांनी) बदल देणे -घेणे. *२ to cause to follow alternately* आळीपाळीने यावयास लावणे -आणणे, एका-मागून एक येईसा करणे. I. *v. i.* एक आड एक येणे, आळीपाळीने येणे -होणे. I. *n.* mutual exchange अदलाबदल *f.* अदलाबदलीचा व्यवहार *m* -व्यापार *m*, विनिमय *m*, आदानप्रदान *m.* *२ alternate succession* एक आड एक येणे *n*, आलटपालट *m* or *f*; as, "I. of light and darkness." Interchang'eable *a.* अदला-बदल करतां येण्याजोगा. *२ एक आड एक येणारा, परस्परांनुगामी.* Interchangeabil'ity, Inter'change-ableness *n.* विनिमयता *f.* Interchange'ably *adv.*

N. B.—Interchange refers to a system and repetition of acts of exchange. Exchange refers to one transaction only.

Interclude (in-tér-klöod') [L. *inter*, between, and *claudere*, to shut.] *v. t.* to intercept आंत कोंडणे, अंतर्गत करणे. **Interclu'sion** *n.*

Intercommune (in-tér-kom-ün') [L. *inter*, between & *Commune*.] *v. t.* to commune between or together परस्परांशीं दळणवळण *n.* -व्यवहार *m.* -संघट्टण *n.* ठेवणे, परस्परांशीं संभाषण करणे. **Intercommun'ion** *n.* परस्परांमधील दळणवळण *n.*, परस्परांशीं समागम (गानसिक किंवा प्रत्यक्ष). **Intercommun'ity** *n.* परस्परांशीं व्यवहार *m.* -दळणवळण *n.*

Intercommunicate (in-tér-kom-üni'kāt) [E. *Inter*, and *Communicate*.] *v. t.* to communicate mutually परस्परसंबंध *m.* -व्यवहार *m.* ठेवणे, परस्परांशीं व्यवहार करणे. **Intercommun'icable** *a.* परस्परव्यवहार्य. **Intercommunica'tion** *n.* परस्परव्यवहार *m.*, एकमेकांचा व्यवहार *m.*

Intercostal (in-tér-kost'al) [L. *inter*, between, & *Costal*.] *a.* (*anat.*) lying between the ribs बरगळ्यांमधला, पंजरमध्यस्थ.

Intercourse (in'tér-kōrs) [E. *Inter* & *Course*.] *n.* connection by dealings, communication दळवळण *n.*, व्यवहारसंबंध *m.*, व्यवहार *m.*, संबंध *m.*, जाणेंयेणें *n.*, वहिघाट *f.*, परिचय *m.*, रुळणी *f.*, संसर्ग *m.*, वागणूक *f.*, रफत् *m.* २ *commerce* व्यापार *m.*, देवघेव *f.* ३ *association* सहवास *m.*, संगत *f.*, समागम *m.*, संगति *f.*, वळण *n.*, वळवट *f.*, वळवटा *m.*, दळणवळण *n.*, दळवट *f.*, दळवटा *m.* [**SEXUAL** I. संभोग *m.*, रतिक्रिया *f.*, मैथुन *n.* **CLOSE or FAMILIAR** I. रहाळ *f.*, रहाळी *f.*, घसण *f.*, घसणी *f.*, घसटणी *f.* **TO ESTABLISH** I. or **A FOOTING** घसण *f.* पाडणे, पायंडा *m.*, पाडणे -घालणे -करणे. **TO REFUSE** ALL I. **WITH** (-शीं) सर्व प्रकारचा संबंध तोडणे, (-चा) वारा न घेणे -न पडू देणे, वाऱ्यास उभे न राहणे, सावली पडू न देणे *g. of o.*]

Intercurrent (in-tér-kur'ent) [L. *inter*, between, and *Current*.] *a.* running between मध्ये -आड येणारा. **Intercurr'ence** *n.* व्यवधान *n.*, मधून जाणे *n.*

Interdependence (in-tér-de-pend'ens) *n.* अन्योन्याश्रय *m.*, अन्योन्याकांक्षा *f.*, परस्पराकांक्षा *f.*, परस्परापेक्षता *f.*

Interdict (in-tér-dikt') [L. *interdicere*, -*dictum* to pronounce a judgment between two parties -*inter*, between, and *dicere*, Sk. दिश् to say, pronounce.] *v. t.* to prohibit, to forbid (हुकमानें) मनाई *f.* करणे, निषेध *m.* करणे, बंद करणे -ठेवणे -पाडणे. २ to forbid communion संसर्ग *m.* -पंक्तिव्यवहार *m.* बंद करणे, पंक्तिबाह्य करणे, बाहेर टाकणे. ३ (*Eccl.*) to cut off from the enjoyment of communion with a church ख्रिस्ती मंडळीच्या सहवासापासून दूर ठेवणे, समाजबहिष्कृत करणे. **In'terdict**, **Interdic'tion** *n.* -the act. मनाई -निषेध &c. करणे *n.* २ a prohibitory decree (in the name of a king or State) द्वाही *f.*, दुराही *f.* ३ a prohibition मनाई *f.*, निषेध *m.*, मना *f.*

निवारण *n*, भटकाव *m*, प्रतिबंध *m*. [A WRITTEN I. मनाचिह्नी *f*. MARK or SIGN OF AN I. द्राही *f*, दुराही *f*, जोंवडा *m*, द्राहीचा जोंवडा *m*, थापटी *f*. TO DISREGARD AN I. द्राही-दुराही मोडणें. TO LAY AN I. द्राही-दुराही घालणें.] ४ a curse शाप *m*. Interdictive, Interdictory *a*. prohibitory निषेधात्मक, निषेधार्थक, निषेधकारक, निषेधाचा, मनाईचा, निवारक, प्रतिबंधक.

Interest (int'er-est) [O. Fr. interest (Fr. interet) -L. interest, it is profitable, it concerns -inter, between, & esse (Sk.) अस् to be, See Essence.] *n*. advantage हित *n*, फायदा *m*, अर्थ *m*, लाभ *m*, कल्याण *n*, धरें *n*. २ premium paid for the use of money व्याज *n*, मिति *f*, वृद्धि *f*. [AT I. व्याजी, कर्जाऊ, कर्जी. COMPOUND I. चक्रवाढव्याज *n*, चढतें व्याज *n*, चक्रावळ *f*. I. AT ONE PER CENT एकोत्रा *m*, एकोत्रा-व्याज *n*. -AT HALF PERCENT अर्धोत्रा *m*. -AT ONE AND A HALF PER CENT दिढोत्रा *m*. -AT TWO PER CENT दुहोत्रा or दुहोतरा *m*. AT THREE PER CENT तिहोत्रा or तिहोतरा *m*. -AT FOUR PER CENT. चहोत्रा *m*, AND SO ON. CALCULATING AND DRAWING THE I. ACCRUING UPON SUMS AT BROKEN PERIODS कटमितीनें व्याज काढणें *n*, व्याजकटावणी *f*. CASTING UP AN I. ACCOUNT (of Dr. and Cr. AND DRAWING UP THE BALANCE) व्याजाचा हिशोब करून बाकी काढणें, व्याजफैलावण *f* or -णी *f*. INCLUSIVELY OF I. सव्याज, व्याजासुद्धां. I. ON BROKEN PERIODS कटमितीनें व्याज *n*, कटतें व्याज *n*. SIMPLE I. सरळव्याज *n*. THAT BEARS I. (money) व्याजाऊ, व्याजाव, व्याजी, व्याजू, व्याजाचा. THAT DOES NOT BEAR I. विनव्याजी, विनव्याजाचा, अवृद्धिक. THE 12TH PART OF THE I. DUE बारोत्रा *m*.] २ any increase वृद्धि *f*, वाढ *f*, भर *f*, उपराळा *m*. ३ concern, special attention, excitement of feeling आस्था *f*, जिह्वाळा *m*, काळजी *f*, कळकळ *f*, कळवळा *m*, दरद *n*, होष *m*, अगत्य *n*, परवा *f*, पोटाग *f*. ४ selfish benefit स्वार्थ *m*, स्वहित *n*, स्वार्थदृष्टि *f*. स्वहितदृष्टि *f*, स्वहितसंबंध *m*, (स्वतःचा) मतलब *m*, लाभ *m*. ५ share हिस्सा *m*, पाती *f*, भाग *m*, भागी *f*, नफ्यातोल्याचा अंश *m* -संबंध *m*, सामलात *f*. ६ the persons interested in any particular business (विशिष्ट धंद्याशीं हितसंबंध असलेले) व्यापारी मंडळ *n*, व्यापारी कट *m*, व्यापारी मंडळी *f*; as, " The Iron I." I. v. t. to engage the attention of (-चे) लक्ष *n*, -चित्त *n*. ओढणें -वेधणें -ओढून घेणें, -वेधून घेणें. २ to awaken concern in (मनांत) आस्था *f* -कळकळ *f* -अनुराग *m* -पोटाग *f* -ओढ *f*. लावणें -उत्पन्न करणें, (-वर) मन जडवणें. ३ (one's self) (-चे) अगत्य धरणें -बाळगणें. In'terested *p. p*. having concern कळकळ-अगत्य -आस्था &c. असलेला, आस्थेवाईक, आस्थे-करी, आस्थावान्, पोटागीचा, कळकळीचा. २ connected in a cause or in consequences भागीदार, पातीदार, हित-बद्ध, संबंधी. ३ सहेतुक. ४ selfish स्वार्थी, स्वार्थपर, सकाम, आपमतलबी. In'terestedly *adv*. In'terestedness *n*.

आस्था *f.*, कळकळ *f.*, अगत्य *n.* २ सहेतुकता *f.*, अपेक्षाबुद्धि *f.*, सकामता *f.*, फलाशा *f.*, लाभदृष्टि *f.*, लाभलोभ *m.* In'teresting *pr. p.* engaging the attention चित्ताकर्षक, मनोरंजक, मनोहर. २ engaging regard कळकळ लावणारा, आस्था उत्पन्न करणारा, ओढ लावणारा. In'terestingly *adv.*

Interfere (in-tér-fēr') [Lit. to strike between, through O. Fr. -L. *inter*, between, and *ferire*, to strike.] *v. i.* to come in collision आडवा येणे, नडणे. २ to intermeddle मध्ये पडणे -येणे -शिवणे, (दुसऱ्याच्या चालू कामांत -गोष्टींत) हात घालणे, (आधीं ठरलेल्या कामांत) अडथळा आणणे -घालणे -करणे. (b) (officiously) लांडा कारभार -बुचा कारभार करणे, लुडबुडणे, नसती उठाठेव करणे. ३ to strike one foot against its opposite so as to break the skin or injure the flesh (पायांची) घासाघास होणे. Interfered *p. p.* Interfer'er *n.* आडवा येणारा. २ लुडबुड्या. Interfer'ence *n.* (the act.) मध्ये पडणे *n.* (b) ढवळाढवळ *f.*, लुडबूड *f.*, &c. करणे *n.* (c) आड -आडवा येणे *n.*, अडथळा करणे *n.* २ interposition मध्यस्थी *f.*, मध्यस्थपणा *m.*, मध्यस्थता *f.* (b) ढवळाढवळ *f.*, लुडबूड *f.*, लांडा -बुचा कारभार *m.* -व्यवहार *m.*, नसता कारभार *m.*, नसती उठाठेव *f.*, अव्यापारेषु व्यापार *m.* ३ collision, clash समाघात, अथडाअथडी *f.*, नड *f.*, घोंटाळा *m.*, लाथडालाथड *f.* Interfe'ring *pr. p. & v. n.*
N. B.:—See note under Intercede.

Interfuse (inter-fūz') [L. *inter*, between, and *fundere*, to pour.] *v. t.* to pour or spread between मध्ये -मधोमध पसरणे -घालणे ओतणे -टाकणे.

Interim (in'tér-im) [L. *inter*, between.] *n.* time intervening, the meantime मधला काळ *m.*, (दोन गोष्टींच्या) मध्ये लोटणारा काळ *m.*, अवकाश *m.*, अंतर्गत काळ. [I. ORDER मध्यंतरीय हुकूम.] *m.* २ जर्मनीचा बाद-शहा पांचवा चार्लस यानें प्रॉटेस्टंट व क्यथोलिक यांच्या मधील मतभेद मोडण्यासाठीं काढलेला जाहीरनामा.

Interior (in-tē'ri-ur) [L. comp. of *interus*, inward.] *a.* inner, internal आंतला, आंतील, आंतचा, आंतल्या बाजूचा, आंतर (Sk.). [I. PLANETS planets within the orbit of the earth पृथ्वीच्या कक्षेच्या आंतील ग्रह *m. pl.*, अंतर्वर्ती ग्रह.] २ inland मध्यदेशस्थ, मध्यदेशीय, अंतर्देशीय, (समुद्रकिनारा सोडून) देशाच्या आंतला, अंतःप्रदेशांतील. I. *n.* the internal part of a thing, the inside आंतल्या बाजूचा भाग *m.*, अंतर्भाग *m.*, अभ्यंतर *n.*, गर्भ *m.*, pop. गाभा *m.*, उदर *n.*, पोट *n.* २ the inland part of a country अंतःप्रदेश *m.*, मध्यदेश *m.*, देशमध्य *m.*, देशाचा मध्यभाग *m.* (b) (of a house) माजघर *m* or *n.*, आंतवार *n.*, अभ्यंतर *n.*

Interjacent (in-tér-jā'sent) [L. *inter*, between, & *jacere*, to lie.] *a.* lying between, intervening (दोन वस्तूंच्या) मध्ये असणारा, मध्ये पडलेला, मध्यस्थित.
inter between, &

jacto, freq. of *jacere*, to throw.] *v. t.* to throw
between, to insert मध्ये टाकणे -फेकणे -घालणे &c.,
 मध्यप्रक्षेपण करणे. *Interjection n.* मध्ये टाकणे *n.*
 -फेकणे *n* -घालणे *n*, मध्यप्रक्षेप *m*, मध्यप्रक्षेपण *n*. २
gram. a word in speaking or writing thrown in
between words to express some emotion or passion
 उद्गारवाचक अव्यय *n*, केवलप्रयोगी अव्यय *n*, उद्गार-
 चिन्ह *n* (!). ३ *exclamation, ejaculation* उद्गार *m*.

Interjunction (in-tér-jungk'shun) [*L. inter*, be-
tween, and *Junction.*] *n.* a junction or joining
between सांधा *m*, जोड *m*, जोडसांधा *m*, जोडणे *n*.

Interlace (in-tér-lás') [*L. inter*, between, and
Lace.] *v. t.* to unite as by lacing together विणणे,
 गुंफणे, गांठवणे, जडणे, जडवणे, मिळविणे, मध्ये मध्ये
 घालणे; as, "Severed into stripes that interlaced
 each other."

Interlapse (in-tér-laps') [*L. inter*, between, and
lapsus, to slip or fall.] *n.* the lapse or interval
of time between two events मधला काळ *m*, मध्ये
 लोटणारा काळ *m*.

Interlard (in-tér-lärd') [*L. inter*, and *Lard.*] *v. t.*
 to insert between, to interpose मध्ये मध्ये घालणे,
 मिसळ *f* -भेळ *f* -करणे. २ (भेळीने) चित्रविचित्र करणे.

Interlay (in-ter-lä') *v. t.* to lay among or between
 मध्ये ठेवणे.

Interleaf (in-tér-léf) *n.* a leaf inserted between two
 leaves, a blank leaf inserted (पुस्तकादिकांच्या दोन
 पानां) मध्ये घातलेले कोरें पान *n.* *Interleave' v. t.*
 to insert blank leaves in a book दोन पानांमध्ये कोरी
 पाने *n. pl.* घालणे -घालून (पुस्तक) बांधणे.

Interline (in-tér-lin') [*L. inter*, and *Line.*] *v. t.*
 to write in alternate lines एकांतच्या ओळीने लिहिणे,
 एक ओळ आड करून -एक आड ओळीने -एकांतर पंक्तीने
 लिहिणे. २ ओळीस ओळ लिहिणे; as "To I. Latin and
 English." ३ to write between lines शोध घालणे,
 (दोन) ओळींच्या मध्ये लिहिणे -घालणे. *Interlin'ear a.*
 एकांतच्या ओळीने लिहिलेला. २ (दोन) ओळींच्या मध्ये
 लिहिलेला. *Interlinea'tion n.* -the act. (a) एकांतच्या
 ओळीने लिहिणे *n.* (b) (दोन) ओळींमध्ये लिहिणे *n.*
 २ a passage-or word inserted between two lines दोन
 ओळींच्या मध्ये लिहिलेला मजकूर *m* -शब्द *m*, शोध *m*.

Interlink (in-tér-lingk') [*L. inter*, between and *Link.*]
v. t. to connect by uniting links, to join कडीस
 कडी अडकविणे, कडीत कडी घालून जोडणे, दुवे जोडणे,
 परस्परांस गांठविणे -अडकविणे, जोडणे, सांधणे.

Interlocation (in-tér-lo-kā'shun) [*L. inter*, between,
locare, to place.] *n.* a placing between मध्यस्थापना *f*.

Interlocution (in-tér-lo-kū'shun) [*Fr. -L. inter-*
locutio -interloquor -inter, between, and *loquor*,
locutus, to speak.] *n.* conferences संभाषण *n*, संवाद
m, संकथा *f*, परस्परभाषण *n*. २ (law) discussion

before the final decision (शेषटचा निकाल देण्यापूर्वी केलेला) मधला वादविवाद *m.*, स्वपक्षसमर्थन *n.* Interloc'utor *n.* संवादी, संवादकर्ता, संभाषणकर्ता *m.* २ (Scot's law) संवादात्मक ठराव *m.* ३ प्रश्नकर्ता *m.* Interloc'utory *a.* consisting of a dialogue संवादात्मक, संवादरूप, संभाषणरूपी, संभाषणाचा. २ (law) मधला, तात्पुरता.

Interlope (in-ter-lōp') [L. *inter*, between, and Dut. *loopen*, to run; Scot. *loup*; E. *leap*.] *v. t.* to intrude, to intermeddle (कारण किंवा संबंध नसतां) मध्ये पडणे, लुडबुड करणे, लुडबुडणे, नाहक दुसऱ्याच्या कामांत घुसणे -हात घालणे -ढवळाढवळ करणे, नसती उठाठेव करणे. २ to traffic without proper license परवानगीवांचून -परवान्यावांचून -बिनपरवामा व्यापार करणे. ३ दोघांच्या व्यापारांत सत्तेशिषाय शिरून त्यांचा नफा आपण मिळवणे. Interlop'er *n.* one who runs into business to which he has no right (कारण किंवा संबंध नसतांना) मध्ये पडणारा, लुडबुड्या, नसती उठाठेव *f.* -च्यवहार *m.* करणारा, ढवळ्या, खुपशा. २ one who carries on his trade without proper license परवान्यावांचून व्यापार करणारा, बिनपरवाना व्यापारी, बिनपरवानेवाला व्यापारी.

Interlude (in'ter-lōōd) [L. *inter*, between, and *ludus*, a play.] a short dramatic performance or play between the play and afterpiece, or between the acts of a play विष्कंभक *m.* or विष्कंभ *m.* २ (mus.) a short piece of instrumental music played between the parts of a song गाणे थोडा वेळ बंद ठेवून केलेले वादन *n.*, गायनाच्या मध्ये वाद्य वाजविणे *n.*

Interlunar, Interlunary (in-ter-lōō'nar, nar-i) [Lit. 'between the moons' -L. *inter*; & Lunar.] *a.* belonging to the time when the moon, about to change, is invisible असावास्येचा, अमासंबंधी, अमावास्याकालिक.

Intermarry (in-ter-mar'i) [E. *Inter* + *Marry*.] *v. t.* to marry between or among, to marry reciprocally or to take one and give another in marriage (said of families, ranks, castes &c.) आपआपसांत लग्न करणे -विवाह लावणे, परस्परविवाह -प्रत्युद्वाह *m.* करणे, परस्परकन्याव्यवहार करणे, बदलाचे लग्न करणे, कन्याव्यवहार -विवाहव्यवहार असणे *in con. g. of s.*, साटेलोटें करणे; as, " In early Rome, it was not lawful for plebeians and nobles to I." Intermarr'riage *n.* परस्परविवाह *m.*, आपआपसांतील लग्न *n.*, बदलाचे लग्न *n.*, साटेलोटें *n.*, प्रत्युद्वाह *m.* [CONFUSED CONNECTION THROUGH I. गोरखसांखळी *f.* I. OF THREE FAMILIES तिरकूट *n.*, तिसूती *f.*]

Intermaxillary (in-ter-maks'il-ar-i) [L. *inter*, between, Maxillary.] *a.* situated between the jawbones खालच्या व वरच्या दाभाडांमधला.

Intermeddle (in-ter-med'l) [L. *inter*, among, and

Meddle.] v. i. to meddle or mix with, to interpose or interfere improperly (कामावांचून सत्तेशिवाय -कारण नसतां) मध्ये ठवळाठवळ करणे, दुसऱ्याचे कामांत हात घालणे, उठाठेव करणे, विकतश्चाद घेणे (idiom.) Intermedd'ler n. (संबंध नसतां) दुसऱ्याच्या कामांत हात घालणारा, ठवळ्या, उठाठेव्या.

Intermediate (in-ter-mē'di-āt) Intermedial (in-ter-mē'di-al) Intermediary (in-ter-mē'di-ar-i) [L. inter- Mediate, Medial, Mediarly.] a. in the middle between, intervening मधला, मधचा, मधील, मध्य मध्यस्थित, मध्यवर्ती, दरम्यानचा, अंतःस्थित. २ मध्ये पडलेला. Interme'diately adv. मधच्यामध्ये, दरम्यान. Intermedia'tion n. intervention मध्ये पडणे n. मध्यस्थी करणे n, मध्यस्थी f, मध्यस्थपणा m. Inter-me'dium n. intermediate space मधली जागा f अवकाश m. २ a medium between, an intervening agent or instrument अडत्या.

Interment (in-ter'ment) n. See under Inter.

Interminable (in-ter'min-a-ble) [L. in, not, & Terminable.] a. without termination or limit (कधीही) न संपणारा, शेवट नसलेला, अमर्याद, असीम, सीम-पार-अंत नसलेला. Inter'minableness n. निरवधित f, आनंत्य n, सीमाराहित्य n. Inter'minably adv. निरवधिपणाने.

Interminate (in-ter'min-āt) Same as Interminable

Intermingle (in-ter-ming'gl) [L. inter, among, & Mingle.] v. t. to mingle or mix together एकमेकांत मिसळणे, कालवणे, कालवाकालव f. करणे, सेळभेळ f -पुकीकरण n. करणे. I. v. i. (-ची) कालवाकालव होणे.

Intermission (in-ter-mish'un) See under Intermit

Intermit (in-ter-mit') [L. inter, between, & mittere to send.] v. t. to cause to cease for a time to interrupt (कांहीं काळपावेतों) थांबविणे -थांबवून घरणे, तहकूब ठेवणे -करणे, खोळंबवणे, खळवणे, मध्येच खाडा m -खळ m -खंड m. पाडणे, विराम करणे, थोडा वेळ बंद ठेवणे. I. v. i. to cease for a time कांहीं वेळ बंद राहणे -थांबणे, खळणे, खाडा पडणे, विराम करणे. २ (said of fever) to go off at interval मध्ये मध्ये (ताप) निघणे -राहणे -जाणे, कांहीं वेळ सुटणे. Inter-

miss'ion n. the act. तहकूब ठेवणे n, &c. २ (the state.) temporary discontinuance तहकुबी or तकुबी f खाडा m, खळ f, विराम m, तूट f, अंतर n. [WITHOUT I. निरंतर, अविरत, सतत, हमेषा, सदैव, नित्य.] ३ ताप काढलेली वेळ f, ताप निघाल्याची मुदत f. Intermiss'ive a. coming by fits, not continual राहून राहून येणारा -होणारा. Intermitt'ent a. ceasing at intervals मध्ये मध्ये थांबणारा, अंतरित, राहून राहून होणारा, तुटकफुटक [I. DISEASE आंतरिक रोग m. I. FEVER थांबून थांबून येणारा -पाळीचा ताप m.] Intermit'ter n. Intermit'ting pr.

p. मधून मधून खळणारा, येताजाता, काढता, छागता, तुटक, फुटक. &c. २ येताजाता, आंतरिक, निघता. Intermit'tingly adv. राहून राहून, मधून मधून, असून असून

Intermix (in-tér-miks') [L. *inter*, among & *Mix*.]
v. t. to mix together, to intermingle एके ठिकाणीं
 -एकत्र मिसळणे, -मिळवणे, (-चें) संमिश्रण करणे,
 कालवणे, मिसळामिसळ करणे *g. of o.*, मिश्रित करणे,
 मिसळणे, मिळवामिळव -मिसळा मिसळ करणे. I. *v.*
i. to be mixed together मिश्रित होणे, एकमेकांत
 मिसळणे. Intermix'ture *n.* a mass of ingredients
mixed मिश्रण *n.*, भेळ *f.*, भेसळ *f.*, भिसळ *f.*, मिसळ *f.*

Intermontane (in-ter-mon'tān) [F. *inter*, & *mons-*
tanus, belonging to a mountain -L. *mons*, *montis*,
 a mountain.] *a. between mountains* पर्वतांमधील,
 डोंगरांतील, डोंगरांमधील; as, "I. soil."

Intermundane (in-ter-mun'dān) [L. *inter*, be-
 tween, & *Mundane*.] *a. between worlds* भुवनां-
 मधला, भुवनमध्यस्थित, जगन्मध्यवर्ती; as, "I. spaces."

Intermural (in'tér-mū-ral) [L. *inter*, between,
 & *murus*, a wall.] *a. lying between walls* भिंतींच्या
 मधला, प्राकारांतर्वर्ती, प्राकारवेष्टित.

Intern. (in-térn) [Fr. *interner*, -L. *internus*, See
 Internal.] *v. t. to disarm and quarter in a neutral*
country such troops as have taken refuge in its
frontier (आश्रयाकरितां सरहद्दीवर जमलेल्या सैन्याला)
 निःशस्त्र करून तिऱ्हाईत मुलखांत राहावयास लावणे,
 (विशेष) मर्यादित अटकवणे.

Internal (in-ter'-nal) [L. *internus*, -*inter*, within.]
a. inward, interior आंतला, अंतस्थ, आंतील, अंतर्गत,
 गर्भस्थ, अभ्यंतर. [I. SOUL अंतरात्मा *m.*] २ *not*
foreign, within the country देशांतला, देशांतील,
 देशी, अपरदेशी, अंतर्देशीय. ३ *intrinsic, real* मूळचा,
 आंगचा, स्वाभाविक, खरा, जातीचा, हाडाचा, वास्तविक.
 ४ *pertaining to the heart, spiritual* मनाचा, अंतः-
 करणाचा, आत्मिक; as, "I. purity" = अंतःशुद्धि. I.
anguish अंतःशोक *m.*, अंतर्दाह *m.* Inter'nally *adv.*
inwardly आंत, आंतल्या बाजूनें -बाजूस -कडेस. २
mentally, spiritually मनांतून, पोटांतून, अंतःकर-
 णांतून, मनांत. ३ *within the body* शरिरांत, पोटांत.

International (in-ter-nash'un-al) [L. *inter*, between,
 & *National*.] *a. pertaining to the relation of two*
or more nations आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रांच्या परस्परसंबंधाचा,
 परस्परराष्ट्रांमधला. Interna'tionally *adv.*

Internecline (in-ter-nē'sin) [L. *inter*, between, &
necare, to kill.] *a. mutually destructive or deadly*
 परस्परांचा घात करणारा, अन्योन्यसंहारी, परस्परसं-
 हारक, उभयतांचा नाश करणारा, दोन्ही पक्षांस घातक.

Internodation, Internode (in-ter-nōdā'shun) (in-ter-
 nod') [L. *inter*, between, & *nodus*, a knot.] *n. bot.*
the space between two nodes or points of the stem
from which the leaves arise कांडे *n.*, पेर *n.*, पेरें *n.*,
 ग्रंथिद्वयमध्य *m.*, पर्वद्वयमध्य *m.* Interno'dial *a.*

Internuncio (in-ter-nun'shi-ō) [Sp. -L. *inter*, be-

between two parties, (esp.) the Pope's representative at minor courts उभयपक्षदूत m, पोपचा उपदूत m, -उपप्रतिनिधि m. (nuncio = दूत or प्रतिनिधि).

Interpellate (in-tér'-pel-ât) [Fr. -L. inter, between, & pellere, to drive.] v. t. to question imperatively an executive officer in explanation of his conduct, generally in legislative councils कायदे-कौंसिलांत प्रश्न विचारणे. Interpella'tion n. a question raised during the course of a debate (वादविवादांत उपस्थित होणारा) कौंसिलांतील प्रश्न m -मुद्दा m. २ interruption, intercession अडथळा m, खोटी f, खाडा m. ३ an earnest address कळकळीचे भाषण n.

Interpolate (in-tér'-po-lât) [L. interpolare -inter, between, and polire, to polish.] v. t. to renew, to begin again पुन्हां -फिरून सुरू करणे. २ to insert, as a spurious word or passage in a manuscript or a book, to foist in (मूळ ग्रंथांत खोटा किंवा पद-रचा) शब्द m -वाक्य n. इ० घुसडणे -घुसडून देणे, खुपसणे, दडपणे, दडपून देणे, प्रक्षेप करणे, प्रक्षेप m -क्षेपण m. करणे g. of o. ३ to alter or corrupt by the insertion of foreign matter (विजातीय पदार्थ -बाहेरचा विषय -इतर द्रव्ये घालून) बिघडविणे -बदलणे. ४ math. to fill up intermediate terms of a series मधील पदे भरणे. Interpola'tion n. -the act घुसडणे n, घुसडा-घुसड करणे n. &c. २ a spurious word or passage, matter interpolated (a) घुसडून दिलेला प्रक्षिप्त शब्द m -वाक्य n इ०, प्रक्षेप m. (b) प्रक्षिप्त द्रव्य n. ३ the method of finding out intermediate terms of a series श्रेढींतील मधलीं पदे शोधून काढणे n. Inter'polator n. घुसडणारा, प्रक्षेपक, खुपसणारा, खुपशा, &c.

Interpose (in-tér'-pōz') [Fr. -L. inter, between, and Fr. poser, to place.] v. t. to place between मध्ये ठेवणे -घालणे. २ to thrust in घुसडून देणे, खुपसणे, घालघुसड करणे. ३ to intrude कामावांचून -सत्तेवांचून शिरवणे. ४ to offer, as aid or services (with between) मध्ये पडणे -हात घालणे, मध्यस्थीपणा पतकरणे, मध्यस्थी पडणे. I. v. i. (a) to come between मध्यस्थ होणे, मध्ये येणे -असणे -पडणे. (b) (by way of interruption) (मध्ये पडून) आड येणे -अडथळा करणे. २ to mediate, to step in between parties मध्ये पडणे, मध्ये हात घालणे, मध्यस्थी करणे, &c. Interpos'al, Interposit'ion n. अंतरागमन n, मध्ये येणे n. २ intervention मध्यस्थी f, मध्यस्थपणा m, मध्यस्थगिरी f, (मध्ये) हात घालणे n. ३ anything interposed मध्ये पडलेली -आलेली -ठेवलेली वस्तु f.

See N. B. under Intercede.

Interpret (in-tér'-pret) [Fr. -L. inter, between, the last part of the word is of uncertain origin.] v. t. to explain the meaning of, to decipher (as language) (-चा) अर्थ सांगणे -करणे, स्पष्ट करणे, उघड करणे, (-चा) उलगडा -खुलासा -स्पष्टार्थ करणे, विवरण

करणे *g. of o.*, सोडवून सांगणे, आशय -अभिप्राय &c. सांगणे. (b) (-a dream) (-चा) अर्थ सांगणे. २ *to define* (-ची) व्याख्या करणे -सांगणे. ३ *to translate* (-चे) भाषांतर -तरजुमा करणे, दुसऱ्या भाषेत सांगणे. ४ *to represent by means of art* कारागिरीने चित्रांत दाखविणे; as, "An artist interprets a landscape." L. *v. i.* दुभाषेपणा करणे. Inter'pretable *a.* उलगडा -सुळासा -विवरण -व्याख्या -भाषांतर -तरजुमा &c. करण्याजोगा. Interpreta'tion *n.* explanation उलगडा *m.* सुळासा *m.* निरूपण *n.* विवरण *n.* अर्थ *m.* अर्थबोधन *n.* स्पष्टीकरण *n.* &c. २ व्याख्या *f.* ३ भाषांतर *n.* तरजुमा *m.* दुभाषेपणा *m.* ४ *math.* the process of applying general principles to the explanation स्वरूपनिर्णय *m.* Inter'pretative *a.* विवरणात्मक, स्पष्टीकरणार्थक. Inter'pretatively *ad'v.* Inter'preted *pa. t. & p. p.* स्पष्टार्थ केलेला, सुळासा केलेला. Inter'preter *n.* अर्थ करणारा -सांगणारा. २ व्याख्या करणारा -देणारा. ३ भाषांतर -तरजुमा करणारा, दुभाष्या.

Interregnum (in-tér-reg'num) [L. *inter*, between and *regnum*, rule.] *n.* the time during which a throne is vacant between the death or abdication of a king and the accession of his successor (एक राजा गादीवरून दूर झाला असतां दुसरा बसेपर्यंत) मधला काळ *m.* (गादी मोकळी झाल्यापासून दुसरा राजा राज्यारूढ होईपर्यंतची) मधली कारकीर्द *f.* २ *any period during which the executive branch of a government is suspended* (राज्यकारभार चालविणाऱ्या प्रधानमंडळाच्या) बदलीचा काळ *m.* In'terrex *n.* one who rules during an interregnum, a regent (राजा गादीवर नसतांना) राज्यकारभार पहाणारा अधिकारी *m.* रीजंट *m.*

Interrogate (in-tér'o-gāt) [L. *inter*, between, & *rogare*, to ask.] *v. t.* to examine by asking questions (तपासणीसाठी) प्रश्न विचारणे -करणे, पुसणे, सवाल घालणे, (प्रश्न विचारून) तपासणी -चौकशी करणे, पुसतपास -पुरशीस करणे, विचारपूस -चौकशी करणे. Interroga'tion *n.* प्रश्न करणे *n.* सवाल करणे *n.* विचारणे *n.* २ प्रश्न *m.* सवाल *m.* विचारपूस *f.* पृच्छा *f.* पुसतपास *f.* ३ *a note (?) that marks a question* प्रश्नचिन्ह *n.* Interrog'ative *a.* denoting, or expressed in the form of a question प्रश्नाचा, प्रश्नरूप, प्रश्नार्थक, प्रश्नात्मक, प्रश्नसूचक. २ *gram.* a word used in asking a question प्रश्नार्थक सर्वनाम *n.* -शब्द *m.* -क्रिया-विशेषण *n.* इ०. Interrog'atory *a.* प्रश्नरूप, प्रश्नार्थक. Interrogator *n.* (in writing) लेखी प्रश्न *m.* -विचारपूस *f.* -तपास करणारा *m.*

Interrupt (in-tér-rupt') [L. *inter*, between, and *ruptum*, to break.] *v. t.* to stop or hinder (by breaking in upon the progress of) मध्येच अडथळा -अटकाव -हरकत करणे, मोडा *m.* -मोडकी *f.* -घालणे, व्यत्यय आणणे -करणे. २ *to break the continuity of*

(-चा) भंग करने, खंड पाड़णे. (b) (-the order) क्रमभंग करने. ३ *to separate* अलग -निराळा करने. Interrupt'ed a. अडथळा केलेला, व्यत्यय आणलेला. २ भंग, खंड पाडलेला. (b) क्रमभंग, भंगक्रम. ३ खंडित, विच्छिन्न, अलग, निराळा. Interrup'tion n. (the act) अडथळा -हरकत &c. करने n. २ (the state) हरकत f, मोडा m, व्यत्यय m, अवरोध m, प्रतिबंध m, विघ्न n, अंतराय m (Sk.), मोडती f, अडथळा m, अटकाव m, ३ खंड m, भंग m, विराम m, खोटी f. (b) क्रमभंग m, गतिभंग m. Interrup'tive a. अडथळा करणारा, नडणारा, प्रतिबंधक, &c. Interrup'tively adv. Interrupt'or n. अडथळा करणारा.

Intersect (in-tér-sekt') [L. *inter*, between, and *secare*, *sectum*, to cut.] v. t. *to cut into or between, to divide into parts* खंड -भाग -तुकडे करने -पाड़णे, विच्छेद करने, दुभागणे, छेदणे, दुभागून -छेदून -भेदून जाणे. I.v.i. *to cut or cross mutually* परस्परांस छेदणे, परस्परच्छेदन करने. Interse'cant a. भाग पाडणारा, छेदणारा, छेदक. Intersect'ed a. भाग पाडलेला, छेदित, छेदून गेलेला. Intersecting line छेदनरेषा. Intersec'tion n. छेदून जाणे n. २ छेद m, परिच्छेद m. ३ geom. *the point at which two lines cut one another* छेदबिंदु m, छेद m.

Interspace (in-tér-spās) [E. *Inter* + *Space*.] n. *space between two things* मधली जागा f, मधले अंतर n.

Intersperse (in-tér-spérs') [L. *inter*, among, & *spargere*, to scatter, akin to Gr. *speiro*, to sow.] v. t. *to scatter or set here and there* इकडेतिकडे पसरणे, ठिकठिकाणी -जागजागी फेंकणे -पेरणे, मध्ये मध्ये फेंकणे -टाकणे, विकीर्ण करने. Interspers'ed p. p. मध्ये मध्ये -जागजागी फेंकलेला, अवकीर्ण. Intersper'sion n. जागजागी पसरणे n- पेरणे n, अवकीरण n.

Interstellar, Interstellary (in-tér-stel'ar,-ari) [L. *inter*, between & *stella*, a star.] a. *between or among the stars* ताऱ्यांच्या मधला -मधील, तारागणांत-वर्ती, तारामंडलमध्यवर्ती. [I. SPACES तारामध्यावकाश.]

Interstice (in'tér-stis or in-tér'stis) [Fr. -L. *interstitium* -*inter*, between & *sistere*, *stylum*, Sk. *स्था* to stand.] n. *a small space between things closely set or between the parts which compose a body* फट f, चीर f, चिरण f, झरोका m, भेग f, संधि m, अंतर n. -as between the layers of stones दर्ज f or दर्ज f. २ *an interval of time between two acts* (दोन कामांमधील वेळेचे) अंतर n. Interstit'ial a. फटी-मधील, भेगेंतील, फटीसंबंधी. २ *anat. within the tissues* शरिराच्या पेशींमधील; as, "I. cavities."

Interstratified (in-ter-strat'i-fid) a. *stratified between other bodies* (दुसऱ्या पदार्थांमध्ये) आंत थर होऊन बसलेला, आंतरस्तरीभूत.

Intertexture (in-tér-teks'tür) [L. *inter*, between, & *Texture*.] n. *-the act.* (आंत) विणणे n. २ *a being interwoven* अंतर्वीण f; as, "knit in nice I."

Intertrigo (in-tér-trí'gō) [L. *inter*, between, and *terere*, tritum, to rub.] *n. med.* a rubbing or chafing of the skin, esp., an abrasion or excoriation of the skin between folds, as in fat or neglected children (बहुधा लड्डु माणसास होणारी) जांघेंतील दोन्ही त्वचा चोळून होणारी पैण *f.*

Intertropical (in-tér-trop'ík-al) [L. *inter*, between, and *Tropical*.] *a.* between the tropics क्रांति-मंडलांतर्गत, क्रांतिवृत्तांतर्गत.

Intertwine (in-tér-twīn') [L. *inter*, together, and *Twine*.] *v. t.* to twine or twist together एकत्र वळणे, गुंतवणे, एकमेकांत गुंफणे, ग्रथित करणे. I. *v. i.* to be twisted together, to be mutually involved एके ठिकाणी गुंतणे, एकीकरण होणे, गुरफटणे.

Intertwist (in-tér-twīst') [L. *inter*, together, and *Twist*.] *v. t.* to twist together (वळून) गुंतवणे, (एकमेकांत) वळणे.

Interval (in'tér-val) [Lit. the space between the rampart of a camp and the soldiers' tents, Fr.-L. *inter*, between, and *vallum*, a rampart.] *n.* space between (पदार्थांतील -पदार्थांमधील) अंतर *n.*, मधलें अंतर *n.* २ time between मधला वेळ *m.*, मध्यकाळ *m.* ३ time yet to pass between अवधि *m.*, अवकाश *m.*, वार *m.*, विलंब *m.*, कालांतर *n.*, फुरसत *f.*, सवड *f.* [At I. 8 मधून मधून, अधून अधून, अर्धे मध्ये]. ३ *mus.* the distance between two given sounds in music (कोणत्याही दोन सुरांमधील) अंतर *n.*, आंतरा *m.*

Intervene (in-tér-vēn') [Fr. -L. *inter*, between, & *venire*, to come.] *v. i.* to come or be between मध्ये पडणे -येणे -होणे -असणे. २ to occur between points of time (दोन वेळांच्या) मध्ये घडणे -होणे -येणे. ३ to happen so as to interrupt विघ्न -अडथळा -मोडा घालणे, (-ला) नडणे, बाधक -जाचक होणे. ४ to interpose मध्ये पडणे, मध्यस्थी करणे -पतकरणे, मध्यस्थ होणे. I. *v. t.* to separate (मध्ये पडून) विभक्त -निराळा -अलग करणे. *Interven'ient a.* *Interven'ing pr. p.* *a.* मध्ये पडणारा -येणारा -असणारा, मधला, व्यवहित. २ मध्ये होणारा, मध्ये घडणारा. ३ आड येणारा, विघ्न -अडथळा -मोडा करणारा, बाधक. *Interven'tion n.* *intervening* मध्ये येणे *n.* -पडणे *n.* -असणे *n.*, मध्यस्थिति *f.* (*lit.*), व्यवधान *n.* २ *mediation* मध्यस्थता *f.*, मध्ये पडणे *n.*, मध्यस्थी *f.*, मध्यस्थपणा *m.*, मध्यस्थिगिरी *f.*

Interview (in'tér-vū) [Fr. *entrevue* -L. *inter*, between, & *View*.] *n.* a mutual sight or view, a meeting समोरासमोर भेट *f.*, प्रत्यक्षदर्शन *n.*, अन्योन्य-दर्शन *n.*, समागम *m.* [DYING I. जीवंतभेट *f.*, डोळेभेट *f.*] २ a conference to elicit information मुलाखत *f.*, भेट *f.* ३ (also) the published statement so elicited मुलाखतीत मिळविलेली माहिती *f.*, मुलाखत (*fig.*). I. *v. t.* to visit a noble or notorious person with a view to publishing a report of his conver-

sation (एखाद्या मनुष्यापासून माहिती मिळवून ती प्रसिद्ध करण्याच्या उद्देशाने) भेट *f* -मुलाखत *f*. घेणे.

N. B. :—This use of the word originated in America, but has now become general. In'terviewer *m*. In'terviewing *pr. p. & v. n.*

Intervital (in-tér-v'ital) [L. *inter*, between, and *vita*, life.] *a.* between lives, between death and resurrection (दोन) जन्मांमधील.

Intervolve (in-tér-volv') [Prefix *inter*, and *volvare*, *volutum*, to roll.] *v. t.* to involve one within the other, to twist or coil together एकांत एक गुंतवणे -गांठवणे, गांठणे, परस्परग्रथित करणे.

Interweave (in-tér-wév') [L. *inter*, together, and Weave.] *v. t.* to weave together, to intermingle एकत्र करणे, मिसळणे, विणून मिळविणे, एकत्र विणणे.

Intestate (in-tes'tāt) [L. *intestatus* -in, not, and *testatus* -testari, to make a will.] *a.* dying without having made a valid will (of persons) कायदेशीर

मृत्युपत्र अथवा मृत्युलेख केल्यावांचून मरण पावणारा, मृत्युपत्रहीन, अकृतमृत्युपत्र, अकृतमृत्युलेख. ३ *not disposed of by will* (as estate) मृत्युपत्राने मृत्यु-

लेखद्वारा व्यवस्था न लावलेला, मृत्युपत्राने न दिलेला.

[I. PROPERTY निवारशी माल *m*, विनवारशी मिळकत *f*.]

I. *n.* मृत्युपत्र करून ठेवल्याशिवाय मरण पावलेला मनुष्य. Intes'table *a.* not capable of making a

valid will मृत्युपत्र करण्याचा योग्य अधिकार नसलेला,

मृत्युपत्रानधिकारी. Intes'tacy *n.* (कायदेशीर) मृत्युपत्र करून ठेवल्यावांचून मरणे *n*, अकृतमृत्युपत्रता *f*.

Intestine (in-tes'tin) [Fr. -L. *intestinus*-intus, within, on the inside.] *a.* internal आंतला, आंतील,

अंतर्वर्ती, अंतस्थ. २ contained in the animal body

(प्राण्याच्या) कोठ्यांतील, पोटांतील, कोष्टांतर्गत, शरी-

रांतिल, देहांतर्गत. ३ domestic देशांतला. [INTESTINE

WAR आपसांतली लढाई *f*, यादवी *f*.] I. *n.* (usually

in the *pl.*) आंतडी *n. pl.* (आंतडे *sing.*), अंत्र *n.*

[LARGE I. स्थूलांत्र *n.* SMALL I. सूक्ष्मांत्र *n.*] Intes'tinal

a. pertaining to the intestines of an animal

body आंतड्यांचा, आंतड्यांसंबंधी, अंत्रसंबंधी, आंत्रिक.

I. canal आंतडी *n. pl.*

Inthral (in-thrawl') [E. *in*, into, and Thrall.] *v. t.*

to bring into thralldom or bondage, to enslave, to

shackle (-ला) दासत्व आणणे, गुलाम करणे, गुलाम-

गिरीत ढकलणे -टाकणे. Inthral'ment *n.* गुलामगिरी *f*,

दास्य *n*, दासत्व *n*, कैद *f*. Inthral'led *pa. p.* Inthral'-

ling *pr. p.*

Intimate (in'ti-māt) [L. *intimus*, innermost

-intus, within.] *a.* innermost, internal अगदी

आंतला, अंतस्थ, अंतरंगातील, अंतरंगांचा, अंतरींचा,

जिवाचा; as, "I knew from I. impulse." २ close दड,

गाढ, पूर्ण, पुरा; as, "He was honoured with an I.

and immediate admission." ३ closely acquainted

दाट भोळखीचा -परिचयाचा, निकट, हठ -दाट परिचय असलेला, सलगीचा, घसणीचा, घसमटीचा, घरोब्याचा. ४ *familiar* जिवलग, प्रियतम, प्राणप्रिय, दिलजान. [To be I. (*idio.*) लाळ *f.* गळणें *g. of s.*, रस गळणें -पाघळणें *g. of s.*] I. *n.* a *familiar friend, an associate* दाट खेही *m.*, जिवलग दोस्त *m.*, जिह्वाळ्याचा मित्र *m.* In'timaoy *n.* close familiarity सलगी *f.*, दाट सख्य *n.*, संघट्टन *n.*, दाटी *f.*, निकट परिचय *m.* -ओळख *f.*, दाट खेह *m.* -दोस्ती *f.* &c., घसटणी *f.*, जिवलगपणा *m.*, घरोबा *m.*, घणदाटी *f.*, बापभावकी *f.*, दांडापेंडा *m.*, &c. In'timately *adv.* निकट परिचयानें, सलगीनें, जिवलगपणानें, घरोब्यानें.

Intimate (in'ti-māt) [Lit. to make one intimate with, L. *intimo -intus, within.*] *v. t.* to hint (-ला) सूचना *f.* -इशारत *f.* -खूण *f.* करणें *g. of o.*, जाणवणें, सुचवणें, खुणवणें, चुणूक दाखविणें, दर्शविणें. २ to announce खबर *f.* -माहिती *f.* -बातमी *f.* देणें, (जाहीर रीतीनें) सांगणें, कळवणें, कानावर घालणें. In'timater *n.* सांगणारा, कळवणारा, &c. Intima'tion *n.* obscure notice, hint सूचना *f.*, इपारा *m.*, दिग्दर्शन *n.*, खूण *f.*, चुणूक *f.* २ announcement जाहीर खबर *f.*, बातमी *f.*, माहिती *f.*

Intimidate (in-tim'i-dāt) [L. *in, & timidus, fearful -timidare, to frighten.*] *v. t.* to make timid or fearful भय दाखविणें -घालणें, भिवविणें, भेवडावणें, भेडसावणें, घाबरवणें, भीति घालणें, भयभीत -सभय -भययुक्त करणें. २ to threaten, to scold दटावणें, दहशत घालणें, धाक घालणें -दाखविणें, धमकावणें, धमकी देणें -घालणें, दरडावणें, गुरकावणें, खमकावणें, दबाकावणें. ३ to dispirit गर्भगळित -निरुत्साही करणें, (-ची) हिंमत *f.* धैर्य *n.* -उत्साह *m.* -धीर *m.* खचवणें, (-चे) पाय मोडणें (*colloq.*). Intim'idated *pa. t. & p. p.* Intimida'tion *n.* भय -भीति &c. दाखविणें *n.* -घालणें *n.* [EMPTY I. मेघाडंबर *n.* OR मेंघडंबर *n.*] (b) दहशत घालणें *n.* २ -the state. भीतिप्रदर्शन *n.*, भेडसावणी *f.*, भेवडावणी *f.* (b) धाक *m.*, दहशत *f.*, दटावणी *f.*, धमकी *f.*, धमकावणी *f.*, दाब *m.*, दबाब *m.*, डरकावणी *f.*, डर *f.* ३ उत्साहभंग *m.*, निरुत्साह *m.*, पाय मोडणें *n.*

Into (in'too) [Lit. coming to and going in ; In and To.] *prep.* expressing passage inwards or from one state to another (बाहेरून) आंत, मध्यें, कडे.

Intolerable (in-tol'er-a-bl) [L. *in, not, and Tolera-ble.*] *a.* that cannot be endured असह्य, दुःसह, न सोसवेसा, सोसवेनासा. २ (*Shakes.*) enormous अतिशय, अवाढव्य, असंख्यात; as, "This I. deal of sack." Intol'erableness *n.* असह्यता *f.*, दुःसहपणा *m.*, दुःसह्यता *f.* Intol'erably *adv.* सोसवेनासा, असह्यपणानें. Intol'erant *a.* not able or willing to endure असोशिक, अक्षम, असहमान, असहनशील, असहिष्णु. २ not enduring difference of opinion (दुसऱ्याचा) मतभेद -धर्मभेद न सोसणारा. Intol'erantly *adv.* अस-

हनशीलपणानें. Intol'erance, Intolera'tion n. want of capability to endure असोशिकपणा m, असहनशीलता f, असहनशीलपणा m, असहिष्णुता f, असहन n. २ med. (एखाद्या मनुष्याला एखादें) औषध न सोसणें n.

Intomb. Same as Entomb.

Intonate (in'ton-āt) [L. in tonum, according to tone.] v. i. to sound forth उच्चारणें. २ to sound the notes of a musical scale गाण्याचे सुर किंवा गायनस्वर काढणें. ३ to modulate the voice स्वर कमीजास्त करणें, आवाज उंचनीच करणें. Intona'tion n. the act or manner of sounding musical notes गायनाचे सुर काढणें n. (b) गायनस्वर काढण्याची पद्धत f. २ modulation of the voice आवाज कमीजास्त करणें n. [DEEP I. गंभीरस्वर m.] Intone' v. i. to utter in tones स्वर काढणें, सुर काढणें. २ to give forth a low protracted sound वारिक -लांय स्वर -सुर काढणें. I. v. t. to read in a singing recitative manner गाण्याचे चालीवर -धाटणीवर -स्वरांत म्हणणें; as, "To I. Church service."

Intorsion (in-tor'shun) [L. in, and Torsion.] n. a twisting, winding पिळवटणें n, पीळ m.

Intoxicate (in-toks'i-kāt) [Lit. to drug or poison -Gr. toxikon, a poison in which arrows were dipped -toxon, an arrow.] v. t. to make drunk, to inebriate कैफ m -अम्मल m -गुंगी f -निशा f -माद m. आणणें -चढविणें, माजवणें, गुंगवणें, क्षिगवणें. २ to excite to enthusiasm or madness माज m. आणणें, मत्त -मस्त -उन्मत्त -धुंद -उन्मत्त -प्रमत्त करणें. Intox'icated pa. t. & p. p. कैफ m -अंमल m -निशा f चढलेला, क्षिगलेला. २ उन्मत्त, प्रमत्त. ३ overbearing मस्त, मदोन्मत्त, मदान्वित, मगरमस्त, जबरदस्त. Intox'icating pr. p. & v. n. कैफी, अंमली, निशा आणणारा -चढविणारा, मादक. [I. ARTICLES or LIQUORS अंमली पदार्थ m. pl. -पेयें n. pl. -COMPREH. निशापाणी n. SOME OF THEM ARE कुसुंबा, घोटा, चरस, माजूम, याकुती, सबजी, तळी, मदंती.] २ उन्मादक, प्रमत्तक, मस्ती आणणारा. Intoxica'tion n. कैफ -अंमल &c. चढविणें n -आणणें n. २ the state of being drunk कैफ m, अंमल m, निशा f, गुंगी f, क्षिगी f, क्षिगटपणा m, तार f. ३ high excitement or elation उन्माद m, माद m, उन्मत्तपणा m, प्रमत्तता f, माज m, मस्ती f, मद m, माजरें n (sing.), धुंदी f.

Intractable (in-trakt'a-bl) [L. in, not, & Tractable.] a. unmanageable, obstinate, stubborn अडेल, हुकुमांत -कह्यांत -दाबांत न राहणारा -न आणण्यासारखा, दंडेल, अनिवार, अनिवार्य, दुराधर्ष, दुर्धर्ष, हट्टी, हट्टवादी. २ indocile दुःशास्य, शिकवण -शिक्षा न घेण्यासारखा. Intractabil'ity, Intract'ableness n. अडेली f, दंडेली f, अडेलपणा m, दंडेलपणा m, हट्टीपणा m, हट्टवादीपणा m, दुर्धर्षता f. २ दुःशास्यता f. Intract'ably adv. अडेलपणानें, दंडेलपणानें, हट्टवादानें.

Intramercorial (in-trä-mer-kū'ri-al) [L. intra, between, & Mercury.] a. (astron.) between the planet Mercury and the Sun रविबुधांतर्वर्ती.

Intramural (in-tra-mū'ral) [L. intra, within, & Mural.] a. within the walls, as of a city शहराच्या तटाच्या आंतील.

Intransient (in-tran'shent) [L. in, not, & Transient.] a. not suddenly passing away अभंगुर, अक्षणिक, चिरस्थायी, सुस्थिर.

Intransitive (in-tran'si-tiv) [L. in, not, and Transitive.] a. expressing an action confined to the agent or subject अकर्मक (क्रियापद).

Intransmissible (in-trans-mis'i-bl) [L. in, not, & Transmissible.] a. that cannot be transmitted पाठवितां -घाडतां -पोहोंचवितां -परंपरेनें देतां न येणारा, परंपरागतदानायोग्य. २ पार जाऊं देतां -प्रवेशमार्ग देतां न येणारा, प्रेषणायोग्य.

Intransmutable (in-trans-mūt'a-bl) [L. in, not, and Transmutable.] a. that cannot be changed into any other substance ज्याचा पालट -बदल होत नाही असा, पालटतां -बदलतां न येणारा, अविकार्य. Intransmutabil'ity n. अविकार्यता f.

Intrant (in'trant) [L. intrans, -antis -intro, to enter; see Enter.] a. entering, penetrating आंत शिरणारा -जाणारा, घुसणारा, अंतर्गामी. I. n. one who enters esp. on some public duty नोकरीवर -जागेवर येणारा मनुष्य m, नवीन -नवा कामगार m -कामदार m.

Intrathoracic (in-trä-thō-ras'ik) [L. intra, prep., within, on the inside, akin to inter, & thoracic. See Thorax.] a. within the thorax or chest छातीच्या आंतील.

Intrench (in-trench') [E. In, and Trench.] v. t. to dig a trench around (-च्या) सभोंवतीं खंदक खणणे. २ to fortify with a ditch and parapet खंदक खणून मोर्चा बांधणे, मोर्चेबंदी करणे. ३ to furrow खांच f -खळगा m -तास n -पन्हळ m -हरळ m. पाडणे. I. v. i. to invade, to encroach (with upon) (-चे) आक्रमण n -अतिक्रमण n -उल्लंघन n. करणे, (-ची) पायमल्ली करणे. Intrench'ment n. -the act खंदक m, खळगा m &c. खणणे n. २ a trench खंदक m. ३ a ditch and parapet for defence (शत्रूपासून बचाव करण्यासाठीं केलेली) मोर्चेबंदी f. ४ (hence) any protection or defence बचाव m, आश्रय m, रक्षण n. ५ encroachment अतिक्रमण n, उल्लंघन n, पायमल्ली f.

Intrepid (in-trep'id) [L. intrepidus -in, not, and root of Trepidation.] a. without trepidation or fear, undaunted, brave धीट, घाडशी, धारिष्टवान्, खंबीर, हिंमतवान्, छातीचा, न डगमगणारा, न कचरणारा, कच न खाणारा, छातीवाला, छातीदार, निर्भय, निःशंक, शूर. Intrepid'ity n. firm unshaken courage घाडस n,

धारिष्ट *n.*, खंबीरपणा *m.*, हिंमत *f.*, छाती *f.*, अढळ शौर्य *n.*, शौर्य *n.*, विक्रम *m.* (Sk.), हिऱ्या *m.* Intrep'idly *adv.* अढळ शौर्यानें, छातीनें, हिऱ्यापूर्वक.

Intricate (in'tri-kāt) [L. *intricatus* -in, & *tricolor*, to make difficulties -*triccæ*, hinderances.] *a.* involved, entangled, perplexed गुंतागुंतीचा, गुंताढ्याचा, सुताढ्याचा, भानगडीचा, घोंटाळ्याचा, गोंधळाचा, क्लिष्ट, गहन, गूढ, दुर्बोध, अस्पष्ट, लपेटीचा. In'tricacy, In'tricateness *n.* perplexity भानगड *f.*, घोंटाळा *m.*, गुंतागुंत *f.*, गुतागूत *f.*, गुंताडा *m.*, गोंधळ *m.*, दुर्बोधता *f.*, गहनपणा *m.*, &c. In'tricately *adv.* भानगडीनें.

Intrigue (in-trēg') [Fr. *intriguer* -root of *intricate* *q. v.*] *n.* a complex plot, a private or party scheme कारस्थान *n.*, कृष्णकारस्थान *n.*, कुलंगडें *n.*, कंत्राट *n.*, कंत्राड *n.*, कचाट *n.*, चक्रव्यूह *m.* (fig.), कपटप्रबंध *m.*, कूटप्रबंध *m.*, कपटनाटक *n.*, कुप्रयोग *m.* २ the plot of a play or romance (नाटक, खेळ, किंवा कादंबरी यांतील) भानगडीचें -घडामोडीचें कथानक *n.* ३ secret illicit love कृष्णकारस्थान *n.*, व्यभिचारकर्म *n.*, जारकर्म *n.* I. *v. i.* to form a plot or scheme कारस्थान -कुलंगडें -कंत्राड करणें -रचणें, व्यूह -कचाट रचणें -उभारणें. २ to carry on illicit love जारकर्म करणें, व्यभिचार करणें, (-शीं) चोरून संबंध ठेवणें. Intrig'uer *n.* कारस्थान करणारा, व्यूह रचणारा, कंत्राड्या, कारस्थान्या. Intrigued' *pa. t.* & *p. p.* Intrigu'ing *pr. p.* & *v. n.*

Intrinsic, -al (in-trin'sik, -al) [Fr. -L. *intrinsecus* -*intra*, within, and *secus*, following.] *a.* essential, genuine, inherent अंगभूत, मूळचा, स्वाभाविक, स्वभावसिद्ध, प्राकृतिक, जातीचा, यथार्थ, खरा, वास्तविक, अकृत्रिम. २ *med.* अंतर्वर्ती. ३ *bot.* अंतःस्थित. Intrinsic'ity *n.* मूळचेपणा *m.*, अंगभूतता *f.*, यथार्थता *f.*, स्वभावसिद्धत्व *n.*, खरेपणा *m.*, वास्तविकता *f.* Intrin'sically *adv.* वास्तविकपणानें, खरोखर, जातितः, प्रकृतितः, स्वभावेकरून, स्वभावानें, जातीनें.

Introduce (in-tro-dūs') [L. *intro*, within, and *ducere*, to lead.] *v. t.* to lead or bring in आंत नेणें -आणणें -घालणें. २ to formally make known or acquainted (औपचारिक रीत्या) परिचय -ओळख करून देणें. ३ to bring into notice or practice नजरेस आणणें, पुढें आणणें, प्रचारांत -रुढींत -प्रघातांत -प्रवृत्तींत -वहिवारींत आणणें, रुढ करणें, रुढि *f.* -वहिवाट *f.* -प्रघात *m.* -प्रचार *m.* पाडणें *g. of o.* ४ to commence चालू -सुरू करणें, स्थापणें, उपक्रम करणें, आरंभ -प्रारंभ करणें *g. of o.* ५ to preface (-ची) प्रस्तावना करणें. (b) (-ला) प्रस्तावना जोडणें. Introduction *n.* (-the act) (a) आंत नेणें *n.* -घालणें *n.* &c. (b) ओळख घालणें *n.* -करून देणें *n.* (c) नजरेस आणणें *n.* (d) वहिवाट -प्रघात -रुढि &c. पाडणें *n.* २ प्रवेश *m.* (b) परस्पर ओळख *f.*, परस्पर परिचय *m.* ३ preliminary matter to the main thoughts of a book प्रस्तावना *f.*, उपन्यास *m.*, उपोद्धात *m.*, भूमिका *f.*

प्रवेशक *m*, उपक्रम *m*, पूर्वांग *n*. & a treatise introductory to a science or course of study प्रास्ताविक ग्रंथ *m*, मार्गोपदेशिका *f*, लघुग्रंथ *m*. Introductory, Introdutive *a*. serving to introduce प्रास्ताविक, प्रस्तावनात्मक, प्रस्तावनारूप, उपोद्धाताचा. (b) प्रावेशिक, प्रवेशमार्गासाधक. २ preliminary पूर्वतयारीचा.

Intromit (in-tro-mit') [L. intro, within, and mittere, missum, to send.] *v. t.* to send within आंत पाठविणे -दखवणे -घालणे -सोडणे. २ to admit, to permit to enter आंत येऊं देणे -सोडणे, प्रवेश देणे. Intromission *n*. आंत येऊं देणे *n*. Intromitt'ed *pa. t. & p. p.* Intromitt'ent *a*. आंत नेणारा. २ allowing to pass within आंत घेणारा, आंत येऊं देणारा. ३ used in copulation (said of the external reproductive organs of males, and sometimes of females) आंतबाहेर जाणारा, अंतर्बहिर्गामी. Intromitt'ing *pr. p. & v. n.*

Introspection (in-tro-spek'shun) [L. intro, within, & specere, to see.] *n.* a sight of the inside or interior अंतर्दर्शन *n*, अंतरावलोकन *n*, अंतर्दृष्टि *f*, प्रत्यग्दर्शन *n*, प्रत्यग्दृष्टि *f*, अंतर्मुखता *f*. २ self-examination आत्मपरीक्षण *n*, आत्मनिरीक्षण *n*, अंतर्दृष्टि *f*. Introspectionist *n*. आत्मनिरीक्षण करणारा. Introspective *a*. अंतर्दर्शी. २ involving the act or results of conscious knowledge of physical phenomena (contrasted with associational) अंतर्दर्शनजन्य, आत्मपरीक्षणाचा.

Introvert (in-tro-vert') [L. intro, within, and vertere, to turn.] *v. t.* to turn inward आंत -आंतल्या बाजूस वळवणे -वांकवणे -फिरवणे, अंतराभिमुख करणे; as, "I.ed toes." Introvert'ed *pa. t. & p. p.* Introversion *n*. आंत फिरविणे *n* -वळवणे *n*. २ अंतःपरिवर्तन *n*.

Intrude (in-trōōd') [L. in, in, and trudere, to thrust.] *v. i.* to thrust one'sself in, to enter uninvited or unwelcome (कामाशिवाय, कारण नसतां, मध्ये) अनाहूत -न बोलावतां जाणे -येणे -शिरणे -घुसणे, पडणे -हात घालणे -ढवळाढवळ करणे, आगांतुकी करणे, (loosely) चौबडेपणा करणे, लुडबुडणे, घुसणे, मधच्यामध्ये नाचणे. *I. v. t.* to force in जवरीनें -जोरानें -बळेंच आंत -शिरकवणे -ढकलणे -घालणे. Intrud'er *n*. आगांतुक, अनाहूत येणारा; (loosely) अनाहूत. Intrusion *n*. आगांतुकी *f*, लुडबूड *f*, ढवळाढवळ *f*, बोलावण्यावांचून जाणे *n*. २ encroachment अतिक्रम *m*. Intrusive *a*. entering without welcome or right बोलावण्याशिवाय -हक्कावांचून -अनाहूत शिरणारा, आगांतुक, आगांतुक, अनाहूत. Intrusively *adv*. Intrusiveness *n*. आगांतुकी *f*, आगांतुकपणा *m*, आगांतुकभाव *m*, अनाहूतागमन *n*, अनाहूतप्रवेश *m*.

Intrust (in-trust') [E. in, in, & Trust.] *v. t.* to give in trust विश्वासानें देणे -हवालीं करणे, (-च्या) विश्वासावर सोपवणे, हवालणे, विश्वासणे.

Intubation (in-tū-bā'shun) [Pref. in, in, & Tube.]

n. med. the introduction of a tube into an organ to keep it open (as into the larynx in croup)
(श्वासनलिकारोगामध्ये श्वास मोकळा करण्याकरिता)
भांत नळी घालणे n, नलिकाप्रवेशन n.

Intuition (in-tū-ish'un) [Lib. a looking upon or

into, L. in, into or upon, & tuitio, tutor, tuitus, to look. See Tuition and Tutor.] n. the power of the mind by which it immediately perceives the truth of things without reasoning or analysis

प्रतिमा f, स्फूर्ति f, सहजावबोधकशक्ति f. २ a truth so perceived सहजज्ञान n, सहजावबोध m, साक्षाद् ज्ञान n, प्रमाणनिरपेक्षज्ञान n, मानसप्रत्यक्ष n, अंतर्ज्ञान n. Intuitional a. सहजावबोधाचा, &c. Intuitional'ism n.

सहजज्ञानवाद m, नैसर्गिकज्ञानवाद m. Intu'itive a. perceiving by intuition अंतस्फूर्तीने समजणारा, सहजज्ञ, अयत्नज्ञ, प्रमाणनिरपेक्षज्ञ, अंतर्ज्ञानी. २ perceived by intuition पाहातांच कळणारा, समजणारा, लक्षांत येणारा

कळून येण्याजोगा, अंतर्ज्ञानाने सहजज्ञानाने -मिळालेला. [I. KNOWLEDGE सहजज्ञान n.] Intu'itively adv. सहजज्ञानाने, अंतर्ज्ञानाने, तेव्हांच, सहज.

Intumescence (in-tū-mes'ens) [Fr. -L. in, and

tumescere, -cens -tumere, to swell.] n. the action of swelling सुजणे n, (-ला) सूज -शोफ येणे n. २ a swelling सूज f, शोफ m, शोथ m. Intumescere' v. i. सुजणे, (-ला) सूज -शोथ येणे.

Intussusception (intus-sus-sep'-shun) [L. intus,

within, and susception -pref. sus, and capere, to take.] n. med. (specif.) the reception or slipping of the upper part of the small intestines into the lower (उदरातील भांतल्याचा) एक भाग दुसऱ्या भागांत शिरणे n -जाणे n.

Intwine (in-twine') [In and Twine.] v. t. Same as

Entwine q. v. एकत्र गुंफणे -विणणे -गुंतवणे गांठवणे.

Intwist (in-twist') v. t. एकत्र वळणे, गुंतवणे.

Inumbrate (in-um'brāt) [L. in, and umbro, to

shade -umbra, a shadow.] v. t. to cast a shadow upon, to shade छायेने छायेखाली -छायेत झांकणे, (-वर) छाया पाडणे, छायाच्छादित करणे.

Inunction (in-ungk'shun) [E. In and Uction.] n.

the act of anointing माखणे n, विलेपन करणे n, अभ्यंजन n. २ (the state) विलेपन n, माखण n, अभ्यंग m. [ABLUTION AFTER I. अभ्यंगस्नान n. TO WASH CHILDREN AFTER I. मुलांस नाहूमाखू घालणे, मुलांचे नहाणमाखण करणे.]

Inundate (in-un'dāt) [L., from innudo, -atum -in,

and undare, to rise in waves -unda, a wave.] v. t. to flow over or upon in waves (said of water), to flood, to deluge पाण्याने -पाण्यांत -पुरांत बुडविणे, जलमय -जलमुत करणे, जलप्रलय करणे g. of

o. २ - to fill with an overflowing abundance
 बुडविणें (fig.), समृद्धि f -रेलचेल f. करणें with the
 locative of o. and g. of s., गर्दी उडविणें, चंगाळी
 करणें. Inun'dated p. p. बुडवलेला, जलमय केलेला,
 जलमय, जलधुत. Inunda'ting pr. p. & v. n. Inunda'tion
 n. -the act. बुडविणें n, जलमय करणें n. २ a flood
 पूर m, महापूर m, और m, जलप्रलय m, जलविप्लव m.
 २ overflowing चंगाळी f, रेलचेल f, समृद्धि f, गर्दी f.

Inure (in-ūr') [From in, & an old word ure
 (used in the phrase 'to put in ure' i. e. in
 operation), -L. opera, work; the same word
 ure is found in manure, which see.] v. t. to use
 or practise habitually, to accustom (-ची) संवय f-
 संवई f. करणें -पाडणें, वहिवाटणें, अभ्यस्त -परिचित
 करणें, संवयींत -वहिवारींत -घसवटींत -राबत्यांत आणणें,
 सवईचा -घसवटीचा करणें, राबवणें. २ to harden घटवणें,
 निरडणें, निरढणें, दळवटणें, कसून तयार करणें, मुरवणें.
 [To BE or GET I.ED मुरणें, घटणें, निरडणें, निरढवणें,
 राबणें.] I. v. i. (law) to come into use or effect
 उपयोग होणें in. con. g. of s., अंमल चालू होणें, लागू
 पडणें. २ to serve to the use or benefit of (-च्या)
 फायद्यावर -पध्यावर पडणें, (-ला) इष्ट -हितावह असणें.
 Inur'ed pa. t. & p. p. संवय पडलेला, राबलेला,
 घसवटींतला. २ घटलेला, बनलेला, तयार झालेला,
 निरडलेला, &c. Inure'ment n. -the act. (a) संवय
 पाडणें n, &c. (b) निरडणें n, घटवणें n, &c. २ practice
 संवय or संवई f, राबता m. Inur'ing pr. p. & v. n.

Inurn (in-urn') [L. in, in, and Urn.] v. t. to place
 in an urn भांड्यांत घालणें. २ to bury पुरणें, गाडणें.

Inutility (in-ū-til'i-ti) [Fr. -L. in, not, & Utility.]
 n. want of utility निरूपयोग m, निरूपयोगिता f.

Inutterable (in-ut'er-a-bl) [In, not, & Utterable.]
 a. that cannot be uttered or expressed उच्चारून दा-
 खवितां न येणारा, अनुच्चारणीय, अनुच्चार्य.

Invade (in-vād') [Fr. -L. in, and videre, to go.
 See Wade. याचा मूल अर्थ 'आंत जाणें -शिरणें, मर्यादा
 ओलांडणें' असा आहे.] v. t. to enter a country as an
 enemy (-वर) स्वारी f -हल्ला m. करणें, (-वर) चाल f.
 करणें -करून जाणें, धाड f. घालणें, (-वर) दौड f -चाल
 -चढाई करणें, चालून -चढून जाणें -येणें with वर of o.,
 आक्रमणें, आक्रांत करणें. २ to encroach upon, to
 violate अतिक्रमण -उलंघन करणें g. of o. धक्का लावणें
 -पोंचवणें. I. v. i. स्वारी -हल्ला &c. करणें. Inva'der n.
 स्वारी करणारा, (-वर) चालून -चढाई करून येणारा -जा-
 णारा. २ अतिक्रमण करणारा, धाड घालणारा. Inva'ding
 pr. p. & v. n. Inva'sion n. -the act. स्वारी -हल्ला &c.
 करणें. n. (b) धाड घालणें n, अतिक्रमण करणें n. २
 -the state. (a) an attack, an incursion स्वारी f,
 हल्ला m, चाल f, दौड f, चढाई f, चढाव f, चढ m, धाड
 f. पराक्रम n (fig.) [RAVAGES &c. OF AN I. राजकीति

f, राजक्रांत n, राजीक n, गनिमाई f, गलिमाई f, धूळधाणी f.]
 (b) an encroachment अतिक्रमण n, उलंघन n, धाड f.
 Inva'sive a. (पहिल्यानें) हल्ला करणारा, (पहिल्यानें)
 कुरापत काढणारा. २ स्वारीचा, हहयाचा.

Invagination (in-vaji-nā'shun) [L. pref. in, in, and vagina, sheath.] n. biol. the condition of an invaginated part or organ (not same as intussusception) एका पोकळ नळीचा वरचा भाग त्याच्याच खालच्या भागांत शिरणें n. Invag'inated pa. p. आवृत, झांकलेला, आच्छादित.

Invalid (in'va-lid) [Fr. invalide -L. invalidus -in, not, and validus, strong. See Valid.] a. not valid or strong, weak अशक्त, शक्तिहीन, निःशक्त, निर्जीव, निर्बल pop. निर्बळ, दुर्बल pop. दुर्बळ, रड्या, रोड. २ sick आजारी, रोगी, रुग्ण, रोगट, रोग्या, रोगाड्या, दुखणेकरी. I. n. one who is weak अशक्त -निःशक्त मनुष्य. २ a sickly person आजारी मनुष्य, दुखणेकरी m, रोगी m. ३ one disabled for active service (esp. a soldier or sailor) (नोकरी करण्यास) नालायक झालेला लष्करी शिपाई किंवा खलाशी. I. v. t. to affect with disease आजारी पाडणें, दुखणें आणणें. २ to render invalid अशक्त -निर्बल -निर्जीव करणें. ३ to enrol on the list of invalids (नोकरी करण्यास) नालायकांच्या पटांत नांव नोंदणें g. of o.; as, " He was invalided on half pay." Inval'idate v. t. निर्बळ -निर्जीव करणें. Invalida'tion n. Invalid'ity n. infirmity अशक्तपणा m, निःशक्तपणा m. २ want of health आजारीपणा m, दुखणें n, &c.

Invalid (in-val'id) [Fr. -L. in, not, & Valid.] a. not sound; weak; without value, weight or cogency फोलकट, फोल, पोकळ, निष्प्रमाण, अप्रमाण, पोंचट, कमजोर. २ having no effect, void, null अपरिणाम-कारक, परिणामशून्य, द्यर्थ, निरुपयोगी, रद्द, घायां, फुकट, निकामी. Inval'idate v. t. to weaken or destroy the force of कमजोर करणें, जोर मोडणें g. of o., रद्द करणें. Invalida'tion n. Invalid'ity n. want of cogency or force अप्रमाणता f, अप्रामाण्य n, द्यर्थता f, पोकळपणा m, पोंचटपणा m, फोल्पणा m.

Invalorous (in-val'er-us) [L. in, not, & Valorous.] a. not valorous अपराक्रमी, भितरा, रणभीरु, भागुबाई.

Invaluable (in-val'ü-a-bl) [L. in, not, & Valuable.] a. that cannot be valued, priceless अमोल, अमूल्य, मोठ्या किंमतीचा, अतिशय किंमतवान्, भारी मोलाचा. Inval'uably adv.

Invariable (in-vā'ri-a-bl) [L. in, not, & Variable.] a. not variable, unalterable, constantly in the same state कमीजास्त न होणारा, न बदलणारा, कायमचा, फेरफारानिराळा. २ math. सतत, नित्य, अविकार्य, अविकारी. Inva'riableness n. कायमपणा m, अविकारीपणा m, अविकारिता f, स्थैर्य n, सुस्थैर्य n, स्थिरता f. २

नित्यता *f.* Inva'riably *adv.* सतत, नित्य, नित्यनेमाने,
नियमाने, एकसारखा. Inva'riant *n. math.* नित्य.

Inva'sion *n.* See under Invade.

Invective (in-vek'tiv) [See Inveigh.] *n.* a severe
or reproachful accusation, an attack with words
दोषारोप *m.*, दोषारोपण *n.* २ a violent utterance of cen-
sure निंदा *f.*, निंदोक्ति *f.*, निर्भत्सना *f.*, निर्भत्सना *n.*, कुत्सा
f., गर्हा *f.*, परिभाषण *n.*, कानउघाडणी *f.* ३ sarcasm or
satire उपरोधिक भाषण *n.* I. a. railing, abusive
निंदा करणारा, निंदात्मक, गर्हात्मक, निंदेचा, निर्भत्सना
करणारा. २ satirical उपरोधिक.

Inveigh (in-vā') [Lit. to carry or bring against,
L. *inveho*, *invectum* -in, and *vehere*, to carry. See
Vehicle.] *v. i.* to attack with words, to rail against,
to revile (-वर) घसरणे -घुस्सा करणे, (-वर) तोंड
सोडणे -टाकणे, तोंडसुख घेणे, (-च्या) नांवाने बोंबा
मारणे -शंख करणे; निंदा *f.* -निर्भत्सना *f.* -कुत्सा *f.* -गर्हा
f. -गर्हणा *f.* -करणे.

Inveigle (in-vē'gl) [Ety. dub.; probably a corr. of
Fr. *aveugle*, blind -L. *ab*, without, *oculus*, the
eye; therefore perhaps (lit.) 'to hoodwink.'] *v. t.*
to entice, to seduce फुसलावणे, भुलथाप देणे,
फुसलावून -भुलथाप देऊन नेणे, मोह *m.* भूल *f.* -भुरळ
-भुलवण *f.* पाडणे -घालणे -घालून नेणे, प्रतारणा *f.* करणे
g. of o. Inve'igled *pa. t. & p. p.* Inve'iglement *n.*
an enticing फुसलावणे *n.*, भुलथाप देणे *n.* २ an
enticement फुसलावण *f.*, फुसलावणी *f.*, भुलवण *f.*,
भुलवणी *f.*, भुलथाप *f.*, प्रलोभन *n.*, प्रतारणा *f.*, वंचना *f.*,
मोह *m.* Invei'gler *n.* फुसलावणारा, भूलथाप देणारा.

Invent (in-vent') [Lit. to come upon; Fr. -L.
invenio, *inventum* -in, upon, and *venire*, to come.
याचा मूळ अर्थ 'शीं येणे, मिळणे, सांपडणे, हातीं लागणे'
असा आहे.] *v. t.* to find out, to devise, to contrive
(कल्पनेने) नवीन शोध काढणे -लावणे, (नवीन) शोधून
काढणे, (नवा) रचणे, (-ची) रचना *f.* -घटना *f.* -योजना *f.*
करणे, युक्ति *f.* -कल्पना *f.* काढणे *g. of o.*, कल्पनेने (यंत्रे
वगैरे) नवीन बनवणे -करणे. २ to fabricate, to forge
(कुभांड &c.) रचणे, पदरचा रचणे, (खोटा) बनविणे,
खोटा करणे -रचणे, बगलेंतून -खाकेंतून -खिशांतून काढणे
(*fig.*) Invent'ed *pa. t. & p. p.* शोधून काढलेला,
शोध लावलेला, घटित, निर्मित, रचित, कल्पित, कूस. २
रचलेला, बनावट, खोटा, बगलेंतून काढलेला. Invent'er
n. See Inventor. Invent'ing *pr. p. & v. n.* शोधक,
कल्पक, &c. Inven'tion *n.* -the act. (a) नवा शोध
लावणे *n.* (b) रचणे *n.* २ -the state (a) that which
is invented, contrivance नवी कल्पना *f.*, नवीन -नवा
शोध *m.*, नवी कृत्ति *f.*, सृष्टि *f.*, रचना *f.*, योजना *f.*, निर्मित
कला *f.*, नवे यंत्र *n.* इ० ३ (Shakes.) thought or idea
उपायज्ञान *n.*, कल्पना *f.* ४ a fabrication, a device,
a fiction, a forgery कुभांड *n.*, थोतांड *n.*, बालंट or

बलांत १, मिथ्या रचलेली गोष्ट *f.* कूटघटना *f.* ५ *power*
or faculty of inventing, ability displayed by any
invention कल्पकशक्ति f, निर्माणशक्ति f, योजकता f,
कल्पकता f, कल्पनाशक्ति f, कल्पनाचातुर्य n. [OF ONE'S
OWN I. स्वकपोलकल्पित. INVENTIONS AND DEVICES
कच्चाकुसरी f. pl.] Invent'ive a. able to invent, ready
in contrivance कल्पक, कल्पनाचतुर, कल्पज्ञ, युक्त्या,
युक्तिवान्, युक्तिबाज, निर्माणकुशल, करामती, हिकमती,
उपायज्ञ. Invent'ively adv. Invent'iveness n. शोधक-
बुद्धि f, कल्पकशक्ति f, कल्पनाचतुरता f. Invent'or n.
one who finds out something new नवीन शोध छाव-
गारा, शोधक, कल्पक, योजक, निर्माता, स्रष्टा, नवी
कल्पना काढणारा.

Inventory (in'ven-tor-i) [Fr. inventaire -L. in-
 ventarium, a list of the things found. See In-
 vent.] *n.* a catalogue of furniture, goods, &c.
 (मालाचें) टिपण *n.*, टीप *f.*, याद *f.*, यादी *f.*, फेरिस्त
n. I. *v. t.* to make a catalogue of (-चें) टिपण *n.* -टीप
f. -यादी *f.* &c. करणें -बनविणें.

Inverse (in-vers') See under Invert.

Invert (in-vert') [L. *inverto, inversum -in, & vertere,*
 to turn. See Verse.] *v. t.* to turn upside down
 उलटा सुलटा करणें -फिरविणें, उरफाटा करणें, मागचा पुढें
 करणें, विपर्यस्त करणें, अनुक्रम फिरविणें *g. of o.*, व्युत्क्रम
m. -व्यतिक्रम *m.* करणें *g. of o.* २ (chem.) to reverse
 पालटणें, उलट रूप देणें, व्युत्क्रम करणें. I. *v. i.* (chem.)
 to undergo inversion (as sugar) उलट रूप घेणें.

Invert'ed *pa. t. & p. p.* विपर्यस्त, विपरीत, प्रतीप,
 उलटापालटा, उलटासुलटा, उलटा केलेला, उलटा,
 व्यतिक्रांत, व्युत्क्रांत. Invert'edly *adv.* in a contrary
 manner विरुद्ध, विपर्यस्त रीतीनें, व्यतिक्रमपूर्वक, व्युत्क्र-
 मानें, मागेंपुढें. Inverse' *a.* inverted, in the reverse
 or contrary order विपर्यस्त, विपरीत, व्युत्क्रमाचा,
 उलटा, उरफाटा, उफराटा, उलटासुलटा, व्यत्यस्त, व्यस्त. २
 opposite विरुद्ध, उलटा. ३ *bot. inverted* उलट वळलेला,
 व्युत्क्रांत. ४ *math. opposite in nature or effect* व्यु-
 त्क्रांत, विपरीत, उलटा. [I. CURVE विपरीतवक्र *n.* I.
 FIGURES विपरीत आकृति *f. pl.* I. or RECIPROCAL RATIO
 or PROPORTION व्यस्त प्रमाण *n.*, उलट प्रमाण *n.*, व्युत्क्रम-
 प्रमाण *n.*] I. *n.* व्युत्क्रम *m.* Inverse'ly *adv.* व्युत्क्रमानें,
 उरफाट्या क्रमानें, उरफाट्यानें, विपरीत क्रमानें, विपर्या-
 यानें, मागचा पुढें. २ *math.* उलटक्रमानें, व्युत्क्रमानें. [I.
 PROPORTIONAL व्युत्क्रम -उलट -व्यस्त प्रमाणांत.] Inver'-
 sion *n.* the act of inverting उलटापालट करणें *n.*
 २ the state of being inverted उलटेपालटेपणा *m.* [I.
 OF THE UTERUS, &c. गर्भाशय वगैरे पडून पिशवीसारखा
 उलटा होणें *n.*, उद्वर्जन *m.*] ३ a change of order or
 position व्युत्क्रम *m.*, व्यतिक्रम *m.*, विपर्यय *m.*, विपर्यास
m., विपरीतपणा *m.*, व्यत्यय *m.*, व्यत्यास *m.*, व्युत्क्रमण *n.*,
 व्युत्क्रांति *f.* ३ a change of the usual order of words
 and phrases विपरीत रचना *f.* ४ *chem.* the act or

process by which cane sugar under the action of heat or acids or ferments is broken or split up into grape sugar and fruit sugar विपर्यसन n, विपर्यास m, व्युत्क्रमक्रियः f.

Invertebral, invertebrate (in-vert'e-bral, in-vert'e-brāt) [L. in, not, and Vertebrate.] a. without a vertebral column or backbone पाठीचा कणा नसलेला (प्राणी), बिनकण्याचा. I. n. बिनकण्याचा प्राणी, कणा नसलेला प्राणी m.

Invest (in-vest') [L. investio, -itum -in, on, and vestire, to clothe. Cf. Sk. वसन, cloth.] v. t. to put vesture on, to dress (-दर) पोषाख चढविणे, (-ला) कपडे घालणे, कपडे नेसवणे, वस्त्रे घालणे, वस्त्रालंकृत करणे. २ (R.) to confer, to give (-ला) देणे, अर्पण करणे. ३ to place in office or authority अधिकार देणे, (अधिकारावर) स्थापना करणे, अधिकारयुक्त करणे, (अधिकाराचीं) वस्त्रे देणे -बहाल करणे. ४ to adorn शोभा आणणे -देणे, भूषित -विभूषित -सुशोभित करणे. ५ to surround, to block up, to lay siege to वेढणे, घेरणे, कोंडणे, (-ला) वेढा m -गराडा m -घेरा m. घालणे -देणे, परिवेष्टित करणे. ६ to place, as property in business धंद्यांत (भांडवल) घालणे, (लाभासाठीं -फायद्यासाठीं पैसा) धंद्यांत लावणे -घालणे -गुंतवणे -गुंतवून ठेवणे. Invest'iture n. the act or right of investing or putting in possession अधिकारदान n, प्रतिष्ठापन n, संस्कार m, अभिषेक m, दानाधिकार m. Invest'ment n. कपडे घालणे n -देणे n, अधिकार देणे n. २ the act of surrounding or besieging वेढा देणे n -घालणे n, गराडा घालणे n. ३ a blockade वेढा m, ग-राडा m, घेरा m. ४ laying out money in धंद्याकडे (के-लेला पैशाचा) विनियोग m, (फायद्यासाठीं धंद्यांत) भांड-वल घालणे n -गुंतवणे n. ५ that in which anything is invested (भांडवल गुंतवलेला) व्यवहार m, धंदा m.

Investigate (in-vest'i-gāt) [L. in, & vestigare, to track.] v. t. (lit.) to trace the vestiges or tracks of, to search into (-चा) पत्ता लावणे, शोध -तपास काढणे, शोध m -सूड m -सुगावा m. काढणे -घेणे, (-चा) छडा लावणे, (-ची) चौकशी f -तपास m -शोध m -अन्वेषण n -विचारणा f -निर्णय m -निश्चय m. करणे, शोधणे, बारकाईने तपासणे, नीट चौकसणे. I. v. i. to pursue a course of investigation or study शोध -त-पास करणे-लावणे. Invest'igable a. able to be searched out शोधून काढण्याजोगा, तपास लागण्यासारखा, विचार-णीय, विचाराई. Invest'igated pa. t. & p. p. Invest-igating pr. p. & v. n. Investiga'tion n. the act of examining into शोध -तपास -चौकशी &c. करणे n. २ research, study शोध m, अन्वेषण n, अन्वेषणा f, तपास m, चौकशी f, तपासणी f, परीक्षण n, विचारणा f, निर्णय m, निश्चय m, विचार m, परीक्षा f, वाजपूस f, वाजपुशी f. Invest'igative a. Same as Investiga-

tory. Investigator n. पत्ता m -तपास m. लावणारा, अन्वेषक m. Investigatory a. promoting investigation शोधनोत्तेजक, शोध करण्यास उत्तेजन देणारा. २ given to investigation शोध करणारा, चौकशीचा, शोधनशील, शोधक.

Inveterate (in-vet'er-āt) [Lit. grown old, -L. in, and vetus, veteris, old. See Veteran. याचा मूल अर्थ 'फार दिवसांचा, जुना, म्हातारा' असा आहे.] a. firmly established by long continuance, deep-rooted, violent (फार काळ लोटल्यामुळे) पक्का बसलेला, कायम होऊन बसलेला, कट्टा, दृढमूल, बद्धमूल, दृढ, आंगीं खिळलेला, जुना, जुनाट, बहुत दिवसांचा, बहुकालिक. २ संवय लागलेला. [To BECOME I. जडणें, आंगीं खिळणें -वसणें, जुनावणें, जखडणें.] Invet'eracy n. firmness produced by long use or continuance दृढमूलता f, बद्धमूलता f, जुनाटपणा m, आंगीं जडलेलेपणा m, कट्टेपणा m. २ malignity, spitefulness बद्धवैर n, वैरानुबंध m. Invet'erately adv. Invet'erateness n. See Inveteracy.

Invidious (in-vid'i-us) [L. invidiosus -invidia, envy. See Envy.] a. likely to provoke or incur ill-will or envy मत्सरावह, मत्सरजनक, हेवा उत्पन्न करणारा -वाढविणारा, ईर्ष्याजनक, असूयाजनक, ईर्ष्या-त्पादक, द्वेषजनक -वर्धक, असूयोत्पादक, असूयावर्धक. Invid'iously adv. मत्सरोत्पादक बुद्धीनें, द्वेषजनक बुद्धीनें, मत्सरानें, हेव्यानें. Invid'iousness n. द्वेष-जनकता f, असूयोत्पादकपणा m, ईर्ष्याजनकत्व n, असूया-जनकत्व n. २ मत्सर m, हेवा m, मात्सर्य n.

Invigorate (in-vig'or-āt) [L. in, in, and Vigour.] v. t. to give vigour to, to strengthen, to give life and energy to (-ला) ताकद f. -बळ n -शक्ति f. आणणें -देणें, (-ची) ताकद f. बळ n -शक्ति f. वाढविणें, ताकदवान् -बळवान् -सशक्त करणें, पुष्टि देणें -आणणें, बळकटी आणणें, बलवर्धन n -तेजोवृद्धि f -पुष्टीकरण n. करणें g. of o. Invig'orated p. p. पुष्ट केलेला, पुष्ट, ताकदवान्, बळवान्, &c. Invig'orating pr. p. पौष्टिक, पुष्टिद, वीर्यप्रद, बलवर्धक, ताकद आणणारा, उत्साह-दायी. Invigora'tion n. (the act) ताकद देणें n, पुष्ट करणें n. २ (the state) पुष्टि f, ताकद f, बळ n, शक्ति f, बलवर्धन n, पुष्टीकरण n, बलवृद्धि f, तेजो-वर्धन n. Invig'orater n. पुष्ट करणारा m.

Invincible (in-vin'si-bl) [Fr. -L. in, not, & Vincible.] a. incapable of being conquered, unconquerable अजिंक्य, अजेय. २ insuperable (as habit) दुस्तर, अनिवार्य, जबरदस्त. Invincibil'ity, Invin'cibleness n. अजिंक्यपणा m, अजेयता f. २ अनिवार्यता f. Invin'cibly adv. अजिंक्यपणानें.

Inviolable (in-vi'ol-a-bl) [L. in, not, & Violable.] a. not capable of being profaned अनपवित्रीकरणीय, अनतिक्रमणीय. २ uninjured, undefiled, uncorrupted

अदोष्य, अबाध्य, अपकारायोग्य, अनपकार्य, अबाधनीय, अबाधित. ३ *not capable of being broken* अभंग, अखंड्य, अखंड, अबाध, मोडण्यास अशक्य. *Inviolability*, *Inviolableness* *n.* अनपवित्रीकरणीयता *f*, अखंड्यता *f*, अनतिक्रमणीयता *f*. २ अबाधता *f*, अबाधनीयता *f*, अनपकार्यता *f*. ३ अभंगपणा *m*, अखंडनीयता *f*. *Inviolably adv.* *Inviolacy n.* अनुखंडनीयता *f*. *Inviolate,-ed a.* *not violated, broken, or injured* अखंडित, अखंड, अभंग, अबाधित, अपकार न झालेला सुरक्षित. २ *chaste, pure* स्वच्छ, विमल, शुद्ध, अवृषित. *Inviolately adv.* *Inviolateness n.* अखंडपणा *m*, &c.

Inviscate (in-vis'kāt) [L. *in*, into, & *viscus*, the mistletoe.] *v. t.* (-R.) *to entangle with glutinous matter* चिकटवणे, ढकवणे, चीक लावणे.

Invisible (in-viz'i-bl) [L. *in*, not, and *Visible*.] *a.* *not visible, incapable of being seen* अदृश्य, दर्शनासीत, अगोचर, अंतर्हित, तिरोहित, परोक्ष, असाक्षात्, नयनविषयासीत, अचाक्षुष (as evidence). I. *n.* *an invisible person or thing* अदृश्य वस्तु *f* -गोष्ट *f*. २ (*esp.*) *God, the Supreme Being* असाक्षात् ईश्वर *m*, परमेश्वर *m*, देव *m*. ३ (*Eccl. Hist.*) *ख्रिस्ताची एकूलेसिया* दृश्य नाही असे प्रतिपादन करणारा, दृश्यताविरोधी. *Invisibil'ity*, *Invis'ibleness n.* अदृश्यता *f*, अदृश्यपणा *m*, परोक्षता *f*, अप्रत्यक्षता *f*. *Invis'ibly adv.* अदृश्यपणाने, परोक्ष, अप्रत्यक्षपणाने.

Invite (in-vit') [Fr. -L. *invitare*, to ask, request.] *v. t.* *to ask, to summon* आमंत्रण *n* -निमंत्रण *n* -पाचारण *n*. करणे, आमंत्रण करणे -देणे, बोलावणे, निमंत्रणे, अभ्यर्थना करणे. २ (*poet.*) *to allure, to attract, to tempt* (-चे) मन ओढणे -ओढून घेणे, (-चे) चित्त आकर्षण करणे, मोह -भूल पाडणे -घालणे. *Invita'tion n.* -*the act.* आमंत्रण -पाचारण &c. करणे *n*. २ *solicitation, the requesting of a person's company* आमंत्रण *n*, निमंत्रण *n*, पाचारण *n*, बोलावणे *n*. ३ *a written or printed message by which one is invited* आमंत्रणपत्रिका *f* -चिठ्ठी *f*, निमंत्रणचिठ्ठी *f* -पत्रिका *f*. ४ (R.) *allurement* मोह *m*, भूल *f*, भुलावण *f*. *Invitatory a.* *using or containing invitations* निमंत्रणात्मक, (देवास) पाचारण करणारा; as, "The I. psalm." I. *n.* *the invitatory song or a part of it used in worship* परमेश्वराला पाचारण करणारे गीत *n*. *Invit'ed a.* आमंत्रित, निमंत्रित, पाचारित, बोलावलेला. २ आकृष्टचित्त, प्रलोभित, मोहित. *Invit'er n.* आमंत्रण -निमंत्रण &c. करणारा. *Invit'ing pr. p.* बोलावणारा. २ चित्ताकर्षक, मोहक. *Invit'ingly adv.* *Invit'ingness n.*

Invoke (in'vo-kāt) [See *Invoke*.] *v. t.* *to invoke, to implore* (-चा) धावा करणे, (येण्याकरितां) आवाहन करणे, (-ला काकळुतीनें) हांक मारणे, प्रार्थना करणे. *Invoca'tion n.* (*the act.*) धावा करणे *n*, &c. २ *earnest and solemn entreaty* धावा *m*, काकळुतीची

प्रार्थना *f.*, नामोच्चारण *n.*, नामग्रहण *n.*, नामस्मरण *n.*, नांव घेणे *n.* In'vocatory *a.* धांवा करणारा.

Invoice (in'vois) [Prob. a corr. of envois, English *pl.* of Fr. *envoi*, things sent. See Envoy.] *n.* (*com.*) a written document of the particulars of merchandise shipped or sent to a purchaser with the value or price and charges annexed
मालाची (जात, किंमत, वजन, हेळ वगैरे सविस्तर माहितीची) यादी *f.*-पट्टी *f.*, बीजक *n.*, भरत्या *m.* (*Guj.*).
I. v. t. (खरेदीदारास पाठविलेल्या) मालाची पट्टी-यादी तयार करणे. २ to show in the invoice मालाच्या पट्टीत-यादीत दाखविणे-घाळणे. In'voiced *a.* पट्टीत दाखविलेला. In'voicing *pr. p.* & *v. n.*

Invoke (in-vōk') [Fr. -L. *in*, on, & *vocare*, to call, conn. with *vox*, *vocis*, voice. Cf. Sk. वचः, speech.]
v. t. to call on for aid or protection, to summon, to call in prayer (-चा) धांवा करणे, नांव घेणे, नाम-स्मरण-नामोच्चार-स्मरण-आवाहन-करणे *g. of o.*, प्रार्थना करणे, प्रार्थणे. [To I. BLESSINGS दुवा *m.* चरे *n.* मागणे.]
Invoca'tion *n.* धांवा *m.*, प्रार्थना *f.*, स्तवन *n.*, नाम-स्मरण *n.*, &c. Invok'ed *p. p.* धांवा केलेला, प्रार्थित, स्तवित, आहूत. Invok'er *n.* धांवा करणारा. Invok'-ing *pr. p.* & *v. n.*

Involuntary (in-vol'un-tar-i) [L. *in*, not, & Voluntary.] *a.* not having the power of will or choice अस्वाधीन, अस्वेच्छ, इच्छास्वातंत्र्य नसलेला, स्वेच्छेप्रमाणे वागण्यास असमर्थ. २ not under the power or influence of the will अनैच्छिक, इच्छे-बाहेरचा, इच्छाबाह्य, अस्वेच्छाजात, स्वेच्छेप्रमाणे न होणारा; as, "I. movements." ३ not done willingly इच्छेविरुद्ध, गैरसुखीचा, नासुखीचा, असंतोषाचा; as, "I. submission." Invol'untarily *adv.* not intention-ally or willingly अनिच्छापूर्वक, अबुद्धिपूर्वक, नासुखीने, असंतोषाने, सुखासमाधानावांचून. Invol'untariness *n.* अस्वाधीनता *f.*, इच्छास्वातंत्र्यशून्यता *f.*, &c. २ अनैच्छिकता *f.*, अबुद्धिपूर्वकता *f.*, अज्ञानपूर्वकता *f.*, इच्छाबाह्यता *f.* ३ गैरसुखी *f.*, नासुखी *f.*, असंतोष *m.*

Involute, -ed (in'vo-lūt, -ed) [See Involve.] *a.* (*bot.*) rolled spirally inward अंतर्वलित. २ *math.* अनवलित, वक्रकेंद्रिक. See the word Mathematics.

Involution (in-vo-lū'shun) See under Involve.

Involve (in-volv') [Fr. -L. *involvere* -in, upon, & *volvere*, to roll.] *v. t.* to roll or fold up गुंडाळणे, लपेटणे. २ to envelop completely, to cover (as in darkness) वेढणे, वेष्टित करणे, वेष्टणे, झांकून टाकणे. ३ to complicate or make intricate गोवणे, गुंतावणे, गुंताडा *m.* गुंतागूत *f.* करणे, गुरफटवणे, गुंतावळ-सुताडे करणे *g. of o.* ४ to connect with something as a natural or logical consequence or effect (कार्यकारण-संबंधाने) जोडणे. (b) to imply गर्भित-ध्वनित करणे. ५

to envelop as in debt (कर्जोत) बुडविणें, गोंवणें, गळा
 गोंवणें g. of o. ६ to engage thoroughly, to occupy
 (as in study) मग्न-गर्क-करणें, चूर असणें in. con.
 with आंत of o. ७ to unite (झांकून) जोडणें, मिळविणें.
 ८ math. to raise a quantity to any assigned power
 वात करणें, घातकर्म करणें. Involved' p. p. गुंडाळलेला,
 लपेटलेला. २ वेष्टित, आवृत. ३ (as meaning) ध्वनित,
 फलित, गर्भित, उपलक्षित. (b) (as a sentence or
 style) दूरान्वयाचा, दूरान्वयी. ४ गोंवलेला, गुंताड्या-
 चा, गुंतलेला, गुंतागुंतीचा. [To BE I. सांपडणें, (-आंत)
 अडकणें, गुरफटणें.] Involving' pr. p. & v. n. In-
 volu'tion n. -the act. गुंडाळणें n, लपेटणें n, &c. २
 (the state) complication गुंताडा m, गुंतागुंत f, गुंता m,
 गोंधळ m. [I. OF SPEECH लपेट f, लपेटी f.] ३ that in
 which anything is involved, envelope आवेष्टन n,
 वेष्टन n. ४ (math.) multiplication of a quantity by
 itself a given number of times घात m, घातकर्म n,
 घातक्रिया f, सर्वाङ्गीकरण n. ५ (med.) the return of an
 enlarged part or organ to its normal size प्रतिक्रांति
 f, अंतःक्रांति f (as oppo. to उत्क्रमण n, or उत्क्रांति f),
 मागें हटणें n, पूर्वस्थितीप्रत जाणें n, पूर्वस्थितिप्राप्ति f.

Invulnerable (in-vul'ner-a-bl) [L. in, not, &
 Vulnerable.] a. incapable of being wounded or of
 receiving injury अभेद्य, वज्रवत्, वज्रासारखा, वज्रा-
 प्रमाणें कठीण, (said of a person) वज्रदेही, वज्रांगी,
 वज्रशरीर. २ unanswerable, irrefutable निरुत्तर, खोडून
 टाकतां न येणारा, खोडण्यास अशक्य, बेमालूम; as,
 "An I. argument." Invulnerabil'ity, Invul'ner-
 ableness n. अभेद्यता f, अछेद्यता f, क्षतानर्हता f.
 Invul'nerably adv.

Inwall (in-wal') [E. In and Wall.] v. t. to inclose or
 fortify as with a wall (-च्या) सभोंवतीं भित घालणें,
 (भित घालून) मजबूत करणें.

Inward (in'ward) [A. S. inneward -in, & ward,
 direction.] a. inner, interior आंतला, आंतल्या
 बाजूचा -कडेचा, आंतील, आंतर, आंतरिक, अंतरस्थ,
 अंतर्वर्ती. २ seated in the mind, heart, soul &c.
 मनांतील, अंतरंगांतील, पोटांतील, हृदयांतील, मनाचा,
 अंतस्थ; as, "I. beauty." [TRUTH OR PURITY IN THE
 I. PARTS अंतःशुद्धि f, अंतःशौच n. I. LETTERS, PAPERS
 &c. आवक कागदपत्र m. pl.] I. n. (esp. in the pl.)
 the viscera or intestines आंतडीं n. pl. In'wards
 adv. toward the inside आंतल्या बाजूस -कडेस
 -आंगास, आंत. २ पोटांत, मनांत, हृदयांत, अंतःकरणांत,
 आंत. In'wardly adv. आंतून, आंत. २ in the heart,
 mind &c. मनांतून, पोटांतून, अंतःकरणांतून, अंतरंगा-
 पासून. In'wardness n. internal or true nature or
 state अंतःस्वभाव m, अंतःस्थिति f, आंतली स्थिति f. २
 heartiness, earnestness पोटाग f, कळकळ f.

[E. In and Weave.] v. t. to

weave in or together, to intertwine एकत्र विणणें, विणून भरणें -मिळवणें.

Inwrap (in-rap') [E. In and Wrap.] v. t. (written also *enwrap*) to cover by wrapping गुंडाळणें, वेष्टणें, गुंडाळून ठेवणें. २ to perplex, to involve in difficulty भडचणीत घालणें, गुरफटवणें, संकटांत पाडणें.

Inwreath (in-rēth') v. t. to encircle as with a wreath (-ला) माळ घालणें -बांधणें, मालावेष्टित करणें.

Inwrought (in-rawt') p. p. a. wrought or worked in or among other things, worked into any fabric so as to form a part of its texture जडित, भरित, खचित.

Iodine (i'o-din) [Gr. *ioeides*, violet-coloured -ion, a violet, & *eidos*, form.] n. one of the elementary bodies in Chemistry so named from the violet colour of its vapour 'अद' नांवाचें मूलतत्त्व n. [आंगाला दूषित रक्ताच्या ठिकाणीं Liniment Iodine लावले असतां तें दूषित रक्त खाऊन टाकतें म्हणून 'अद' हा शब्द Iodine ला आम्हीं योजिला आहे. See the word Chemistry.]

Iodoform (i-od'ō-fawrm) [E. *iodo*, of iodine, and *formyl*, a chemical radical HCl_3 .] n. a medicinal compound of hydrogen, carbon and iodine पूतिनाशक उग्रट वासाचें आयडोफार्म नांवाचें इंग्रजी औषध n. जखमा बऱ्या करून भरून काढण्याकरितां याचा उपयोग करितात.

Iota (i-ō'ta) [Gr. the smallest letter in the alphabet, corresponding to the English *i*. See Jot.] n. a jot, a very small quantity or degree अणु m, अणुमात्र n, लव m, लवमात्र m, कण m, बिंदु m, बिंदुमात्र m, लवलेश m, तिलमात्र m.

Irascible (i-ras'i-bl) [Fr. -L. *irascor*, to be angry.] a. susceptible of anger, easily provoked क्रोधशील, शीघ्रकोपी, रागीट, तापट, संतापी, तामसी, पित्तप्रकृतीचा. Irascibil'ity n. Iras'cibleness n. क्रोधशीलता f, शीघ्रकोपिता f, रागीटपणा m, तापटपणा m, तामसीपणा m, राग m, चिरड f, चीड f. Iras'cibly adv.

Ire (ir) [Fr. -L. *ira*, anger.] n. anger राग m, क्रोध m, कोप m, अतिसंताप m. Irate' a. क्रोधिष्ठ, कोपिष्ठ, रागीट. Ire'ful a. full of ire or wrath क्रोधान्वित, कोपान्वित, क्रोधिष्ठ, कोपिष्ठ, क्रोधी, क्रोधाळु, संतप्त &c. Ire'fully adv. क्रोधानें.

Iridectomy (iri-dek'tō-mi) [Gr. *iris*, -ek, out, & *temnein*, to cut.] n. the act or process of cutting out a portion of the iris in order to form an artificial pupil (कृत्रिम बाहुली बनविण्यासाठीं) डोळ्यांतील कनीनिकेच्या पडद्याचा (एक) तुकडा कापून काढण्याची शस्त्रक्रिया f, कनीनिकाच्छेदन n (क्रिया).

Iridium (i-rid'i-um) [L. *iris*, *iridis*, the rain-bow.] n. (chem.) a rare metallic element of the same

group as platinum. It is silver-white, very hard and brittle. Its specific gravity is 22.4. Symbol Ir. ऐंद्र f. इंद्रजी Iridium शब्दांत Iris (म्हणजे इंद्रधनुष्य) हा ल्याटीन धातु आहे. तेव्हां इंद्रधनुष्य शब्दांतील पूर्वपद इंद्र सर्व शब्दाचा प्रतिनिधि कल्पून त्याचें 'ऐंद्र' हें विशेषण Iridium ला मराठी नांव आम्हीं योजिलें आहे. Chemistry शब्द पहा.

Iris ('iris) [L. iris, the rainbow.] n. the goddess of the rainbow इंद्रधनुष्याची देवता f. २ the rainbow इंद्रधनुष्य n. ३ an appearance resembling the rainbow इंद्रधनुष्यासारखा देखावा m. ४ anal. the contractile membrane perforated by the pupil and forming the coloured portion of the eye डोळ्यांतील बाहुलीचा काळा पडदा m, कनीनिका f, नेत्रतारकामंडळ n. Irides'cent, I'risated, I'rised a. coloured like the iris or rainbow इंद्रधनुष्याच्या रंगाचा. I'rised n. pl. Irit'is n. कनीनिकादाह m, डोळ्यांतील बाहुलीच्या काळ्या पडद्याची सूज व दाह m.

Irish (i'rish) [Of Ireland.] a. आयर्लंडसंबंधी. २ आयर्लंडांत उत्पन्न झालेला. I. n. आयरिश भाषा f. २ (pl.) आयरिश लोक m. pl.

Irk (erk) [From a Teut. root found in A. S. weorcsum, painful.] v. t. to weary, to trouble, to distress (now used only impersonally) कंटाळा आणणें, दुःख-पीडा-त्रास देणें, दमवणें, शिणवणें, शीण आणणें, कठीण-अवघड वाटणें in. con. Irk'some a. tedious कंटाळवाणा, त्रासदायक, त्रासाचा, त्रासदायी, शिणवणारा, &c. Irk'somely adv. Irk'someness n. कंटाळवाणेपणा m, त्रासदायकपणा m.

Iron (i'urn) [A. S. iren, iron.] n. the most common and useful of the metals लोखंड n, लोह n, आयस n. [CAST I. बीड n, STEEL पोलाद n, तिखें n. WROUGHT I. शुद्ध केलेलें लोखंड n. GREEN SULPHATE OF I. हिराकस m, धातुशेखर m, पुष्पकाश m, नयनौषध n. I. FILINGS लोखंडाचा कीस m. I. ORE अशुद्ध लोखंड n, लोखंडाची माती f. COMMON PYRITIC I. ORB सुवर्णमुखी f, सुवर्णमाक्षिक n, विटमाक्षिक n. AN AYURVEDIC MEDICAL PREPARATION FROM THE RUST OF I. मंडूर m. MOUNTED WITH I. (rings, tags, &c.) लोहांगी. RUST OF I. कीट n, कितण n, गंज m. SMELTER OF I. धवड m, धावड m, लोहार m, लोहकार m. TIPPED or POINTED WITH I. अयोमुख.] २ an instrument or utensil made of iron लोखंडाचें हत्यार n, लोखंडी भांडें n, लोखंडी दागिना m, लोखंडी सामान n. [SMOOTHING I. इल्ली f.] ३ (pl.) fetters, chains बिड्या f. pl., हात-कड्या f. pl, पायकड्या f. pl., कडीतोडे m. pl. (used ironically.) ४ strength, inflexibility सक्ति f, कठोरता f, अनमतेपणा m, क्रूरपणा m; as, "To rule with a rod of I." Iron a. made or consisting of iron लोखंडाचा, लोखंडी, लोहमय, लौह, लोहात्मक. २ resembling iron

in colour लोखंडी रंगाचा; as, "I. blackness." ३ firm, enduring कणखर, काटक, लोखंडासारखा; as, "I. constitution." ४ hard, severe कडकपणाचा, कष्टाचा, दुःखाचा; as, "I. years of war." ५ inflexible न वांकणारा, माघार न घेणारा; as, "I. will." ६ not to be broken मोडतां न घेणारा, जबर, गाढ; as, "I. sleep." I. v. l. to smoothen with an iron हस्री करणे. २ to shackle with irons विड्या घालणे, चतुर्भुज करणे. ३ to furnish or arm with iron लोखंडी पड्याने किंवा पट्ट्यांनी मढवणे मजबूत करणे. as, I'ron-age n. लोहयुग n. ह्या काळीं लोक लोखंडी हत्यारें प्रथमच वापरूं लागले २ a period of cruel tyranny जुलमाचा काळ m. I'ron-bound a. लोखंडी पड्याने मढविलेला. २ surrounded with rocks, rugged खडकांनीं जखडलेला-वेष्टिलेला, खडकाळ. ३ rigid, unyielding मुळींच कमी जास्त न होणारा; as, "I. bound traditions." I'ron-clay n. अशुद्ध लोखंडाची माती f. I'roner n. हस्री करणारा. I'ron-fisted a. कंजूष, चिकट, कद्र. Iron-found'er n. लोखंडाचें ओतकाम करणारा, ओतारी m. I.-found'ry n. लोखंडी ओतकामाचा कारखाना m. I.-fram'ed a. वज्रदेही, वज्रशरीर, लोखंडासारखें मजबूत शरीर असलेला. I'ron-heart'ed a. लोखंडासारखें कठीण हृदय असलेला, अयोहृदय (idio.), वज्रहृदय. I'roning n. हस्री करणे n. I.-mas'ter n. लोखंडी कारखान्याचा मालक m, लोखंडी कारखानदार m. I.-mong'er n. लोखंडी सामान विकणारा m. I. -mong'ery n. लोखंडी चिजा f. pl. -जिनसा f. pl. I. -mould n. the spot left on wet cloth after touching rusty iron लोखंडाचा डाग m. I. -sides क्रामवेलची मजबूत अश्वसेना f, वज्रदेही अश्वसेना f. I. -ware n. लोखंडी संसारोपयोगी सामान n. I.-work n. (एखाद्या इमारतीचा) लोखंडी कामाचा भाग m. २ लोखंडी कामाचा कारखाना m. ३ लोखंडी काम n, लोखंडी दागिना m. I. -wood n. नागचाफा m, नागचंपक m, नागकेशर n. I'rony n. लोखंडाचा, लोखंडासारखा. [IRON ENTERED INTO HIS SOUL तो दुःखानें अतिशय विव्हल झाला.] To have too many irons in the fire (आपणांस क्षेपणार नाहीत इतकीं) पुष्कळ कामें एकाच वेळीं करणे -आंगावर घेणे.

Irony (i'run-i) [Fr. -L. ironia, Gr. eironeia, dissimulation -eiron, a dissembler -eirein, to talk.] n. a mode of speech conveying the opposite of what is meant व्याजस्तुति f, व्याजनिंदा f, व्याजोक्ति f, विपरीतलक्षणा f. २ a satire उपरोध m, उपरोधिक भाषण n. [THE I. OF FATE नशिवाचा विपरीत खेळ m.] I'ronic,-al a. उपरोधिक, व्याजस्तुतीचा, व्याजोक्तीचा.

Irradiate (ir-rā'-di-āt) [L. in, on, & Radiate.] v. t. to dart rays of light upon or into, to adorn with lustre प्रकाशित -उज्वलित करणे, (-वर प्रकाश पाडून) चकाकित करणे. २ to adorn with shining ornaments (लखलखित अलंकार घालून) शोभा आणणे. ३ to animate with light or heat (प्रकाश

किंवा उज्ज्वला देऊन) उत्साह जीव आणणे. ४ to illuminate the understanding (बुद्धीला) तेजस्विता आणणे, (बुद्धि) तेजस्वी करणे, (बुद्धि) प्रकाशित करणे. I. v. i. to emit rays, to shine प्रकाश देणे, लखलखणे, चकाकणे. Irra'diance, Irra'diancy n. (-वर) प्रकाश पाडणे n. २ beams of light emitted, splendour प्रकाशकिरण m. pl., प्रकाश m, चकचकाट m, लखलखाट m, चकाकी f, लकाकी f, दीप्ति f, धुति f, कांति f, प्रभा f. Irra'diant a. प्रकाश देणारा, प्रकाशक. Irradia'tion n. प्रकाश देणे n, प्रकाशन n. २ that which is irradiated प्रकाशित वस्तु f, ३ brightness चकाकी f, लकाकी f, चकचकाट m, लकलकाट m, &c.

Irrational (ir-rash'un-al) [L. in, not, & Rational.] a. void of reason or understanding बुद्धिहीन, ज्ञानहीन, अजाण. [I. ANIMALS बुद्धिहीन प्राणी.] २ contrary to reason, absurd अयुक्तिक, अयुक्तिसिद्ध, वेदेषणाचा, बुद्धिविरुद्ध. ३ math. not capable of being exactly expressed by an integral number, or by a vulgar fraction; surd करणीगत f. Irrational'ity n. अजाणपणा m, बुद्धिहीनता f. २ बुद्धिविरुद्धता f, अयुक्तिकता f. ३ math. करणीपदता f. Irra'tionally adv.

Irreclaimable (ir-re-klām'a-bl) [L. in, not, and Reclaimable.] a. incorrigible पुन्हां ताळ्यावर -मार्गावर आणण्यास कठीण, पुरा बहकलेला, व्यर्थ -फुकट गेलेला, सुधारतां न येण्यासारखा, सुधारणातीत. Irreclaim'ably adv.

Irreconcilable (ir-rek-on-sil'a-bl) a. incapable of being brought back to a state of friendship कायमचा बेबनाव झालेला, फिरून मैत्री संपादन करतां न येण्यासारखा, दुराराध्य. २ inconsistent परस्पर-विरुद्ध, परस्परविरोधी, विसंगत, संदर्भविरुद्ध, विसंवादी, मेळ न बसणारा. Irreconcil'ableness n. दुराराध्यता f. २ परस्परविरोध m, विसंगतता f. Irreconcil'ably adv.

Irrecoverable (ir-re-kuv'er-a-bl) a. irretrievable, that cannot be regained पुनरप्राप्य, पुनरलभ्य, पुन्हां -फिरून -परत न मिळणारा, हातांतून पार गेलेला, कायमचा गमावलेला -हरवलेला. Irrecov'erableness n. पुनरप्राप्यता f, पुनरलभ्यता f. Irrecov'erably adv.

Irredeemable (ir-re-dēm'a-bl) a. not redeemable, not subject to be paid at the nominal value तंतोतंत भरून देतां न येणारा, भरपाई करतां न येण्याजोगा. Irredeemabil'ity n. Irredeem'ably adv.

Irreducible (ir-re-dūs'i-bl) a. that cannot be reduced or brought from one form or state to another फेरफार करतां न येण्यासारखा, कमी करतां न येण्यासारखा. [I. HERNIA पोटांत परत चढवितां न येणारा अंतर्गळ m.]

Irrefragable (ir-ref'ra-ga-bl) [Lit. that cannot be broken or bent, Fr. -L. in, not, re, backwards, and frag, root of frangere, to break.] a. that cannot be refuted, unanswerable निरुत्तर,

बिनतोड, बेमालूम, अखंडनीय, खंडन करण्यास खोडून टाकण्यास अशक्य. Irrefragabil'ity *n.* निरुत्तरता *f.* अखंडनीयता *f.* Irrefragably *adv.*

Irrefutable (ir-re-füt'a-bl) *a.* that cannot be refuted or proved false बिनतोड, खोटा पाडतां न येणारा. Irrefut'ably *adv.* बिनतोडपणानें.

Irregular (ir-reg'ū-lar) [L. *in*, not, and Regular.] *a.* not according to rule नियमाबाहेरचा, नियमबाह्य, अनियत, बेकायद्याचा, कायद्याबाहेरचा, गैररीतीचा, गैरचालीचा, गैरमार्गाचा, अशास्त्र, विधिविरुद्ध, अविधि, अयथाशास्त्र, अयथाविधि, उत्सूत्र. २ *unnatural* सृष्टिक्रमाविरुद्ध. [AN I. DIET कुपथ्य, अपथ्य.] ३ *unsystematic* व्यवहारांत अनियमित -निष्काळजी, नियमाबाहेर वागणारा, अपद्धतशीर, पद्धतिबाह्य, (b) क्रमबाह्य, अक्रमिक. ४ *vicious* अनाचारी, असन्मार्गी, आडमार्गी, गैरचालीचा, गैरमार्गाचा, विपथगामी, अपथवर्ती, आडमार्गानें जाणारा. ५ (*gram.*) *departing from the ordinary rules in its inflection* अपवादक, निपातित, सूत्रबाह्य, नियमबाह्य. ६ *unequal* विषम, असम, उंचसखल, उंचनीच. Irregular'ity *n.* नियमबाह्यता *f.* अनियतता *f.* नियमातिक्रम *m.* नियमोलंघन *n.* अविधिता *f.* अशास्त्रता *f.* गैरशिस्तपणा *m.* २ अक्रम *m.* क्रमाभाव *m.* अव्यवस्था *f.* व्यत्यास *m.* ३ अनाचार *m.* अनाचरण *n.* गैरचाल *f.* गैरवर्तणूक *f.* कुपथगमन *n.* ४ उच्चनीचपणा *m.* उंचसखलपणा *m.* विषमता *f.* ५ अपवादकता *f.* Irreg'ularly *adv.* बेकायदा, कायदा सोडून, गैरमार्गानें, गैररीतीने. २ क्रम सोडून, क्रमावांचून.

Irrelative (ir-rel'a-tiv) *a.* not relative, unconnected असंबंधी, संबंधरहित, निराळा. Irrel'atively *adv.*

Irrelevant (ir-rel'e-vant) *a.* not relevant, not bearing directly on the matter in hand अप्रस्तुत, अप्रकृत, अप्रासंगिक, प्रसंगाबाहेरचा, चालू विषयाबाहेरचा, इकडचा तिकडचा. [I. DISCOURSE आडकथा *f.* भाकडकथा *f.* आडरान *n.* इकडं तिकडं *n.*] Irrel'evancy *n.* अप्रस्तुतता *f.* अप्रासंगिकत्व *n.* प्रस्तुत विषयाला सोडून असणें *n.* Irrel'evantly *adv.* प्रस्तुत विषयाला सोडून.

Irreligion (ir-re-lij'un) [Prof. *in*, not, & Religion.] *n.* want of religion धर्मौदासीन्य *n.* अधर्म *m.* अधर्मनिष्ठा *f.* धर्मलोप *m.* २ *impiety* देवनिंदा *f.* असाधुता *f.* अभक्ति *f.* Irrelig'ious *a.* अधार्मिक, अधर्मनिष्ठ, धर्महीन, दुष्ट, पापी. Irrelig'iously *adv.* अधर्मानें.

Irremediable (ir-re-mē'di-a-bl) *a.* not remediable, that cannot be remedied or redressed उपाय करितां येत नाहीं असा, परिहार किंवा प्रतिकार करितां येत नाहीं असा, निरुपायाचा, अनुपाय, उपायहीन, उपायातीत, उपायाबाहेरचा, अचिकित्स्य, दुःसाध्य, बेइलाजाचा, अपरिहार्य, परिहाराशक्य, उपायाशक्य, प्रतिकाराशक्य. Irreme'diableness *n.* निरुपायता *f.* उपायराहित्य *n.* असाध्यता *f.* Irreme'diably *adv.*

Irremissible (ir-re-mis'i-bl) a. not remissible, not to be remitted or forgiven माफ करण्यास अयोग्य, क्षमानर्ह. Irremissi'bleness n. क्षमानर्हता f.

Irremovable (ir-re-mōōv'a-bl) a. not removable, steadfast दुसरीकडे नेण्यास अशक्य, अपरिहार्य, परिहाराशक्य, अचल, स्थिर, स्थायी. Irremov'ableness, Irremovabil'ity n. अपरिहार्यता f. Irremov'ably adv.

Irreparable (ir-rep'ar-a-bl) a. not reparable सुधारण्यास सुधरायास अशक्य, बेहलाजाचा, उपायायाहेरचा. & that cannot be recovered भरून न मिळणारा, भरून न येणारा. Irrep'arableness n. सुधारण्याची अशक्यता f, भरून येण्याची अशक्यता f. Irrep'arably adv.

Irrepealable (ir-re-pēl'a-bl) a. not repealable रद्द करितां न येणारा.

Irreprehensible (ir-rep-re-hens'i-bl) a. not reprehensible, that cannot be blamed दोष देतां न येणारा, निर्दोष, अदूषणीय, अनिघ, अदोषपात्र. Irreprehens'ibleness n. अदूषणीयता f. Irreprehens'ibly adv.

Irrepressible (ir-re-pres'i-bl) a. not repressible, not to be restrained दडपतां येत नाहीं असा, आवरतां येत नाहीं असा. Irrepres'sibly adv.

Irreproachable (ir-re-prōch'a-bl) a. not reproachable, free from fault दूषण देतां येत नाहीं असा, अनिघ, अनिन्दनीय, निर्दोष, निष्कलंक. Irreproach'ably adv.

Irreprovable (ir-re-prōōv'a-bl) a. not reprovable, blameless अनिघ, अदूष्य, अदूषणयोग्य, बिनठपक्याचा. Irreprov'ableness n. अदूष्यता f. Irreprov'ably adv.

Irresistance (ir-re-zist'ans) [L. in, not, & Resistance.] n. want of resistance, passive submission अप्रतिकार m, अनियारण n, निमूटपणा m.

Irresistible (ir-re-zist'i-bl) a. not resistible, not to be opposed with success प्रतिकार करितां येत नाहीं असा, प्रतिकाराशक्य, अनिवार्य, अप्रतिकार्य, निवारणाशक्य, वारणाशक्य, दुर्वार, अबाधित. Irresisti'bleness, Irresistibil'ity n. प्रतिकाराशक्यता f, अनिवार्यता f. Irresist'ibly adv.

Irresolute (ir-rez'o-lūt) [L. in, not, & Resolute.] a. not firm in purpose, not resolute, wavering कच्च्या निश्चयाचा, अर्धवट निश्चयाचा, धरसोडीचा, धरसोड्या, अदृढबुद्धि, अस्थिरबुद्धि, अस्थिरमनस्क, चंचलवृत्ति, फुटके मनाचा, डळमळीत, कच्चा. Irres'olutely adv. Irres'oluteness, Irresolu'tion n. want of firm determination of purpose चंचलबुद्धि f, कच्चा अस्थिर निश्चय m.

Irresolvable (ir-re-zolv'a-bl) [L. in, not, Resolvable.] a. that cannot be resolved भाग किंवा अवयव निरनिराळे करतां न येणारा. (b) अविद्राव्य, द्रव करतां न येणारा.

Irrespective (ir-re-spekt'iv) [Fr. -L. in, not and Respective.] a. not having regard to संबंध नसलेला

अनपेक्ष, निरपेक्ष, अपेक्षाहीन. Irrespect'ively adv.
अपेक्षेवांचून, निरपेक्षतेनें, अनपेक्षतेनें.

Irresponsible (ir-re-spons'i-bl) [L. in, not, and
Responsible.] a. not responsible or liable to answer
for वेजवायदार, जबाबदारी नसलेला, यिनमोसव्याचा.
Irresponsibil'ity n. वेजवायदारपणा m, वेजवायदारी f.
Irresponsi'bly adv. वेजवायदारपणानें.

Irrestrainable (ir-re-strān'a-bl) a. not restrainable
आंवरतां येत नाहीं असा, अनिवार्य, दुर्निवार, अनावर.

Irretentive (ir-re-tent'iv) a. not retentive धारणा-
शक्तिहीन, धारणाहीन, अधारणाक्षम.

Irretrievable (ir-re-trēv'a-bl) a. not retrievable, not
to be recovered or repaired पुन्हां न मिळणारा, अपुनः-
प्राप्य. २ irremediable निरुपाय, निरुपायाचा. Irretriev'-
ableness n. अपुनःप्राप्यता f. Irretriev'ably adv.

Irreverent (ir-rev'er-ent) a. not reverent, proceed-
ing from irreverence अनादराचा, अनादरबुद्धीचा,
अनादरकारी, अनादरबुद्धि, अपमानकारी, अवज्ञाकारी,
पूज्यबुद्धि नसलेला, अपूज्यबुद्धीचा. Irrev'erence n.
want of reverence or veneration अनादर m, अवज्ञा f,
अनादरबुद्धि f. २ want of due regard for the charac-
ter and authority of the Supreme Being अपूज्यभाव
m, अपूज्यबुद्धि f. Irrev'erently adv.

Irreversible (ir-re-vers'i-bl) a. not capable of being
made to run or turn back मागे परत वळवितां
न येणारा; as, "I. engine." २ not reversible, that
cannot be recalled or annulled रद्द करितां येत नाहीं
असा, फिरवितां येत नाहीं असा, अपरावर्तनीय, अपरा-
वर्त्य, अनिवर्तनीय, लोपाशक्य, अलोप्य. Irrevers'ible-
ness n. अपरावर्तनीयता f. Irrevers'ibly adv. फिरवि-
तां येत नाहीं असा decl., उलटतां येत नाहीं असा decl.

Irrevocable (ir-rev'o-ka-bl) a. that cannot be revoked
or repealed परत घेतां -रद्द करितां येत नाहीं असा,
वज्रलेप, अनन्यथाकरणीय. Irrev'ocableness n. अनन्य-
थाकरणीयता f. Irrev'ocably adv.

Irrigate (ir'i-gāt) [L. in, upon, & rigare, to wet;
akin to E. rain.] v. t. to water, to moisten पाणी
घालणें, भिजवणें. २ (esp.) to cause water to flow upon
(पाट काढून) पाणी लावणें -देणें, पाटाच्या -कालव्याच्या
पाण्यानें भिजविणें, प्रणालिकासिंचन करणें. Ir'rigated
pa.t. & p.p. Irriga'tion n. the act of watering lands
artificially पाट सोडणें n, कालवे काढणें n, पाटाचें
-कालव्याचें पाणी देणें n -लावणें n, प्रणालिकासिंचन n.
[IRRIGATION DEPARTMENT पाटबंधाऱ्याचें खातें n. BY
I. (raised, &c.) आडव्या पाण्यानें. RAISED BY I. आडव्या
पाण्याचा. REQUIRING I. (grain) पाणभरा OR पाणीभरा.
SCUTTLE USED IN I. झेला m. WATER (of rivers,
tanks, or wells) EMPLOYED IN I. आडवें पाणी n.]
२ med. विकारित भागावर पाण्याची धार धरणें n,
अभ्युक्षण n. Irrig'uous a. ओला.

Irritate (ir'i-tāt) [L. *irrito*, -*atum*, prob. freq. of *irrire*, to snarl, as a dog.] v. t. to make angry, to provoke, to annoy, to vex चिडवणें, (-ला) चीड आणणें, राग आणणें, चिडीस -चिठीस आणणें नेणें, चिथावणें, खिजावणें or खिजवणें, खवंडाली करणें. g. of o. २ *physiol.* to stimulate क्षुब्ध करणें, चिडविणें, उत्तेजित करणें, (आकुंचनमूलक) क्षोभ करणें. ३ *med.* to fret (as a wound, skin, &c.) चिडवणें, खाजवणें, खाजवून लाल करणें, दाह -आग करणें g. of o., हुळहुळवणें, संतापवणें, संतप्त करणें. Irritability n. petulance, fretfulness चिडखोरपणा m, रागिटपणा m, तिरसटपणा m, शीघ्र-कोपित्व n, चिरड f, चीड f, चीठ f, क्रोधशीलता f, पित्तप्रकृति f. २ *physiol.* the peculiar susceptibility to stimuli possessed by the living tissues, contractibility (उत्तेजनपूर्वक) क्षोभशीलता f, आकुंचनशीलता. ३ *med.* विकोपास -चिडीस गेलेली स्थिति f, प्रकोप m, आग f, संताप m, क्षोभ m. Ir'ritable a. easily provoked चिडखोर, चिरडखोर चिरडीखोर, चिडचिड्या, चिडरा, शीघ्रकोपी, कोपी, कोपिष्ट. २ क्षोभक्षम. ३ *med.* हुळहुळा. Ir'ritableness n. Same as Irritability. Ir'ritably adv. चिडखोरपणानें. Irr'itant a. चिड-विणारा, खिजवणारा, चीड आणणारा. २ *med.* क्षोभ-कारक, क्षोभजनक, क्षोभ -जाळ -डोंब उत्पन्न करणारा. I. n. that which causes irritation चीड आणणारी गोष्ट f. २ *med.* क्षोभजनक कारण n -वस्तु f. Irrita-
tion n. -the act. खिजवणें n, खिजवणी f, चिड-
वणी f. २ excitement, annoyance, provocation
चिरड f, चीड f, खिजापत f, संताप m, क्रोधावेश m,
रागाचा भर m, संतप्तता f. २ *med.* -the act. चिडवणें n,
क्षोभ करणें n. (b) -the state. (उत्तेजनपूर्वक) दाह m,
संताप m. Ir'ritative, Ir'ritatory a. tending to
irritate चीड आणण्याजोगा. २ accompanied with or
caused by irritation दाहयुक्त, दाहजन्य, आग होणारा.

Irruption (ir-rup'shun) [Fr.-L. *in*, into, & *ruptus* p. p. of *rumpere*, to break.] n. a breaking or bursting in फुटून एकदम आंत येणें n -पडणें n. २ a sudden invasion घाड f, दौड f. Irrupt'ive a. rushing suddenly in or upon एकदम दौड f -हल्ला m. करणारा, एकदम बाहेर येणारा, एकदम आंत घुसणारा. Irruptively adv.

Is (iz) [A. S. *is*; L. *est* -Sk. अस्ति -अस्, to be.] third person sing. pres. of *Be* आहे, असतो -असते -असतें.

Isagon (i'sa-gon) [Gr. *isos*, equal, & *gonia*, Sk. कोन, an angle.] n. geom. a figure having equal angles समकोनाकृति f. Isagon'ic a. समकोनिक. I. lines (magnetism) समकोनिक रेखा f. pl., समदि-
ग्रेखा f. pl., समबांक दर्शविणाऱ्या रेषा f. pl.

Ischiadic (isk-i-ad'ik), Ischiatic (isk-i-at'ik) [Fr. -L. -Gr. from *is-chion*, the hip-joint.] a. relat-

ing to the region of the hip कमरेच्या खवाऱ्यासंबंधीं.

Ischion, Ischium (is'ki-on, -um) [L.] n. anat. seat bone, the huckle bone कुल्याचें हाड n, भासनास्थि n.

Ischuria, Ischury (is'kū-ria,-ri) [L. ischuria -Gr. ischein, to hold, & ouron, urine.] n. a retention or suppression of urine मूत्रावरोध m, मूत्रावष्टंभ m. Ischuret'ic a. that relieves ischury मूत्रावरोधनाशक. I. n. मूत्रावरोधनाशक औषध n.

Ish (ish) [A suffix.] a suffix used to form adjectives from nouns and from adjectives. It denotes: (1) relation; as, selfish स्वतःचा; (2) resemblance; as, boyish मुलासारखा; (3) similarity; as, brutish पशुतुल्य; (4) diminution; as, bitterish कडुसर. In this last sense of diminution, the corresponding Marathi suffixes are सर, सा, वट or गट, ट, स, (as bitterish कडुसर, largish मोठासा, blackish काळवट, greenish हिरवट, deepish खोलगट, yellowish पिवळट, rawish हिरवस. The Sk. prefixes corresponding to English ish are श्वा, ईषत्. They apply to Sanskrit words; as, warmish ओष्णम्, ईषदुष्ण. With ish as added to nouns and as conveying the sense of participation in any quality or character of the noun, correspond the affixes टा, आ, का, गळ; as thievish चोरटा, foolish वेडा, वेडका, वेडगळ.

Isinglass (i'zin-glas) [A corr. of Dut. huizenblas -huizen, a kind of sturgeon, blas, a bladder.] n. a glutinous substance chiefly prepared from the air-bladders of the sturgeon (स्टर्जनमाशाच्या पोटांतिल वायूच्या पिशव्यांचा केलेला) सरसासारखा चिकट पदार्थ m, स्टर्जनमासळीचा बलक m. हा खातात.

Islam (iz'lām) [Lit. 'complete submission to the will of God,' from Ar. islam -salama, to submit to God.] n. the Mohammedan religion महमदी-मुसलमानी धर्म m. २ the whole body of Mohammedans मुसलमानी धर्माचे लोक m. pl., महमदी धर्माचे अनुयायी m. pl. Is'lamism n. मुसलमानी धर्म m. Islamit'ic a.

Island (i'land) [M. E. iland, A. S. igland -ig, an island, and land, land.] n. a tract of land surrounded with water बेट n, टापू m, द्वीप n. २ anything resembling an island, a large floating mass बेट n (fig.), मोठा तरंगणारा ढीग m; as, "An I. of ice." ३ (contemptuously) बेटाड n. ४ (in a river or inlet) जूँ n, जुयठें n, जुवें n. I. a. बेटाचा, द्वीप्य, द्वीपस्थ, द्वीपासंबंधीं, द्वीपीय. I. v. t. to cause to become or to resemble an island बेटाचा आकार देणें, बेट होऊं देणें. २ to furnish with an island or with islands (आंत) बेट करणें; as, "To I. the deep." I'slander n. the inhabitant of an island बेटांतला

राहणारा, बेटकरी, द्वीपवासी, द्वीपस्थ. Isle n. (काव्यांत) बेट n. Isleman n. an islander esp. an inhabitant of the Hebrides बेटांतला राहणारा, (विशेषतः) हेब्रिडिस बेटांत राहणारा. Is'let n. a little isle लहान बेट n, उपद्वीप n.

Isobar (i'sō-bār) [Gr. Isos, & Gr. baros, Sk. भार, weight.] n. a line connecting places where the height of the barometer reduced to sea level is the same, either at a given time, or for a certain period (mean height), as for a year समभाररेखा f, समभाररेषा f. Isobar'ic a. समभाररेषेचा, समभाररेखीय. २ समभाररेषेनें दाखविलेला.

Isocheimal (i-so-kī'mal) [Gr. isos, equal, & cheima, ceimon, winter.] a. समशीतासंबंधीं, समहिमासंबंधीं. Isocheim n. a line connecting places on the earth having the same mean winter temperature समशीतरेखा f, समहिमरेखा f. Isochei'menal, a. Same as isocheimal.

Isochromatic (i-so-krō-mat'ik) [Gr. isos, equal & chrōma, colour.] a. opt. having the same colour सावर्णिक, सवर्णिक, समवर्णिक, सवर्ण, एकाच रंगाचे, एकरंगी.

Isochronal (i-sok'ron-al) [Gr. isos, equal, & kronos, time.] a. performed in equal times समकालावधिक, समकालावधि, सारख्याच वेळांत होणारे; as, "I. vibrations." Isoch'ronism n. समकालावधिकता f. Isoch'ronous a. Same as Isochronal.

Isoclinal, Isoclinic (i-so-klī'nal, -klin'ik) [Gr. isos, equal, & klinein, to incline.] a. having equal inclination or dip समबांकरेखीय, समचुंबकरेखीय. Isoclinal lines (magnetism) समपातरेखा f. pl., समबांकरेखा f. pl., समचुंबकरेखा f. pl.

Isodiabatic (i-so-dīä-bat'ik) [Gr. isos, equal, and diabainein, to pass through.] a. phys. pertaining to the reception or the giving out of equal quantities of heat by a substance (a) समतापग्राही, (b) समतापत्यागी.

Isodiametric (i-so-dīä-met'rik) [Gr. isos, equal, and Diametric.] a. developed alike in the directions of the several lateral axes समव्याप्तिक.

Isodynamic (iso-dī-nam'ik) [Gr. isos, equal, and dynamic, which see.] a. of, pertaining to, having, or denoting, equality of force समशक्तिरेखीय. २ समबलसंबंधी.

Isogeotherm (i-so-gē'ō-therm) [Gr. isos, equal, geo, Sk. ज्या, earth, & therme, Sk. घर्म, heat.] n. phys. geog. a line or curved surface passing beneath the earth's surface through points having the same mean temperature समभूतापरेखा f. Isogeother'mal, Isogeother'mic a. समभूतापरेखीय.

Isolate (i'so-lāt, is'o-lāt) [It. *isolare* -*isola* -*I.* *insula*, an island.] v. t. to place in a detached situation (like an island), to place by itself or alone सुटा -वेगळा ठेवणे, सुटा करून ठेवणे, अलग करणे. 2 (chem.) पृथक् करणे. I'solated *pa. p.* सुटा ठेवलेला, सुटा, अलग, तुटक, वेगळा, निराळा. २ पृथक्कृत. Isola'tion *n.* (the act) अलग करणे *n.* २ the state of being isolated वेगळेपणा *m.*, निराळेपणा *m.* I'solable *a.* पृथक्करणीय, पृथक्भावी, अलग करता येणारा. Isola'tor *n.* पृथक् करणारा. २ पृथक्करणद्रव्य *n.*, पृथक्कारक *n.*

Isologous (i-sol'ō-gus) [Gr. *isos*, equal, and *logos*, proportion.] *a. chem.* having similar proportions, similar relations, or similar differences of composition समांतरश्रेणिक; as, "Ethane, ethylene and acetylene, or their analogous compounds, form an I. series."

Isomeric (i-so-mēr'ik) [Lit. having equal parts -Gr. *isos*, equal, and *meros*, a part.] *a. (chem.)* applied to compounds which are made up of the same elements in the same proportions, but having different properties समावयविक. Isom'erus *a.* समावयव. Isom'erism *n.* समावयविकत्व *n.*

Isometric (i-so-met'rik) [Gr. *isos*, equal, and *metron*, a measure.] *a.* having equality of measure समपरिमाणाचा, समपरिमाणयुक्त, समपरिमाणित. I. projection तुल्यप्रतिभा *f.*, समपरिमाणित प्रतिभा *f.* (Projection = प्रतिभा). Isomet'rical *a.*

Isomorphous (i-so-morf'us) [Gr. *isos*, equal and *morphe*, form.] *a.* having the same crystalline form but composed of different elements समाकृतिक. Isomor'phic *n.* Same as above. Isomor'phism *n.* समाकृतिकत्व *n.*

Isopycnic (i-so-pik'nik) [Gr. *isos*, equal, and *pyknos*, dense.] *a. phys.* having equal density समघनत्वाचा, समघनत्वासंबंधी, समघन. I., or I. line *n. phys.* a line or surface passing through those points in a medium, at which the density is the same समघनत्वरेखा *f.*

Isosceles (i-sos'e-lēz) [Lit. 'having equal legs' -Gr. *isos*, equal, & *skelos*, a leg.] *a. geom.* having two equal sides समद्विभुज, समद्विपार्श्व. An I. triangle समद्विभुजत्रिकोण *m.*

Isothermal (i-soth'er-al) [Lit. having equal summers -Gr. *isos*, equal, & *theros*, summer.] *a.* having the same mean summer temperature समतापीय, समतापरेखीय. I. line समतापरेखा *f.*

Isothermal (i-so-thēr'mal) [Fr. *isotherme* -Gr. *isos*, equal, & *therme*, Sk. घर्म, heat.] *a.* having an equal degree of heat समोष्मिक, समोष्मिक, समोष्णदर्शक. I. line समोष्णरेखा *f.*, समोष्णदर्शकरेखा *f.*

Isotonic (i-so-ton'ik) [Gr. *isos*, equal, & *tonos*, tone.] *a.* having equal tones समस्वन, समस्वर, सारख्या आवाजांचा.

Isotropic (i-so-trop'ik) [Gr. *isos*, equal, & *tropen*, a turning -*tropein*, to turn.] *a. phys.* having the same properties in all directions समस्थितिगत, साम्यस्थितिस्थायी, समस्थितिधर्मी. (b) (*specif.*) equally elastic in all directions समस्थितिस्थापक. **Isot'ropy** *n. phys.* साम्यस्थितिधर्मिता *f.* (b) समस्थितिस्थापकता *f.*

Israelite (iz'ra-el-it) [Gr. *Israelites* -*Israel*, Heb. *Yisrael*, contender, soldier of God -*sara*, to fight, and *El*, God.] *n.* a descendant of Israel or Jacob, a jew इस्रायल, इस्राएलच्या वंशातील मनुष्य *m*, ज्यू *m*, यहूदी *m*. **Israelit'ic**, **Is'raelitish** *a.* इस्रायल लोकांचा, यहूदी लोकांसंबंधी, इस्रायलचा, इस्राएली.

Issue (ish'ū) [Fr. *issue* -L. *exire* -L. *ex*, out, & *ire*, to go.] *n.* the act of passing or flowing out, egress निस्सरण *n*, निर्याण *n*, बहिस्सरण *n*, बहिःप्रवाह *m*; as, "The I. of water from a pipe." २ the act of sending out or causing to go forth, delivery हुकूम *m* -आज्ञा *f*. सोडणे *n*, (उपयोगासाठी) बाहेर काढणे *n*; as, "The I. of an order from an officer, the I. of money from a treasury." ३ that which passes, flows or is sent, out (उपयोगासाठी -प्रसाराकरिता) बाहेर काढणे *n*, प्रसिद्धि करणे *n*, प्रकाशन *n*, (वर्तमानपत्राचा) अंक *m*. ४ progeny, offspring संतान *n*, संतति *f*, बीज *n*, प्रजा *f*, अपत्ये *n. pl.* ६ produce, profits उत्पन्न *n*, फळ *n*. ६ a discharge or flux प्रवाह *m*. ७ an artificial ulcer पोत *m*. ८ the final outcome or result निकाल *m*, परिणाम *m*, निर्गत *f*, निर्गम *m*, गति *f*, उतारा *m*, वासलात *f*. ९ a single material point of law or fact in dispute कायद्याचा मुद्दा *m*, घडलेल्या गोष्टीसंबंधी वाद *m*, वादविषय *m*. At issue वादग्रस्त. To join or take issues वाद करणे, वादांत उलट बाजू घेणे. **Issue** *v. i.* to pass out, to flow out वाहणे, निघणे, सुटणे, फुटणे. २ to go out बाहेर जाणे-पडणे. ३ to proceed from निघणे, उत्पन्न होणे, उपजणे, निपजणे, उगवणे, उद्भवणे. ४ to close, to end परिणाम *m* -शेवट *m* -अंत *m* -पर्यवसान होणे *g. of s.* ५ to come to a point in law or fact on which parties join **issue** (वादाच्या) मुद्द्याकडे येणे. **I. v. t.** to send out, to put into circulation चालू करणे, चलणीस -काढणे, व्यवहारांत -देवघेवीत -देण्यांत घेण्यांत घालणे -आणणे. २ to send out, to deliver from authority करणे, देणे, फरमावणे, सादर करणे, प्रसिद्ध करणे. ३ to deliver for use, to give out from store (वापरण्याकरिता) देणे-वाटणे. **Is'suable** *a.* बाहेर देण्यास -प्रसिद्ध करण्यास योग्य, &c. &c. **Is'suance** *n.* बाहेर देणे *n*, प्रसिद्ध करणे. **Is'sueless** *a.* असंतान, संततिविरहित, संतान

नसलेला. Is'suer n. बाहेर देणारा. २ प्रसिद्ध करणारा.
[ISSUING OFFICER n. वारंट इत्यादि काढणारा.]

Isthmus (ist'mus) [L. -Gr. *isthmus*, a passage, an isthmus, allied to *ithma*, a step, from root of *eimi*, to go.] n. a neck of land connecting two larger portions of land संयोगीभूमि f.

It (it) [M. E. & A. S. *hit*, neut. of *he*.] pron. the thing spoken of or referred to तें n, हें n. [Its poss. pron. त्याचें, त्याचा. Itself' pron. तें स्वतः. प्रथमेचें अनेक वचन THEY; षष्ठीचें अनेक वचन THEIR, THEIRS; द्वितीयेचें अनेकवचन THEM.] २ कोणत्याही नपुंसकलिंगी नामाकरितां It हें 'प्रतिनिधि' म्हणून योजतात; जसें, "Here is a book, take it home." ३ केव्हां केव्हां it ह्याचा दर्शकसर्वनामार्थी उपयोग करतात; जसें, "It is I, be not afraid." मी आहे, भिजं नको. अशा वेळीं कांहीं भाषांतरकार It चें मराठींत भाषांतर करित नाहींत. ४ अकर्तृक क्रियापदाचा अनियमित कर्ता ह्या अर्थी it हें वापरतात; जसें, "It rains; It snows." ५ वस्तुस्थिति दाखविण्याकरितां it ह्याची योजना करतात; जसें, "How is it with you." ६ अकर्मक क्रियापदाचें किंवा नामसाधित क्रियापदाचें it हें 'कर्म' म्हणून वापरतात; जसें "To foot it."

Italics (i-tal'iks) [From Italy, Italian.] n. pl. a kind of types which slope to the right (as used in these words, so called because first used by an Italian printer Aldo Manuzio, about 1500) इतालिक किंवा तिकिस टाइप m. pl., -वर्णमुद्रा f. pl., Ital'icise v. t. to print in Italics इतालिक किंवा तिकिस टाइपानें छापणें -लिहिणें.

Itch (ich) [A. S. *gictha*, *gicenes*, an itching -*giccan*, to itch.] n. an uneasy irritating sensation in the skin खाज f, कंड f, कंडू m or f. २ an eruptive disease in the skin (caused by a parasitic animal) खरूज f, खरुजेचा रोग m, खरूज f. [DRY I. सुखी खरूज f. I. or SCAB OF CATTLE कथला m, कथली f. GODDESS WORSHIPPED BY PERSONS HAVING I. खरजाई f. PURULENT or RUNNING I. ओली चहाती खरूज f. TO HAVE THE HANDS STIFF WITH THE I. हाताचे लाडू होणें.] ३ a constant teasing desire खाज f (fig.), खवखव f, खुरखुर f, खुरखुरी f, खैरी f, खुरखुराट m, खुदखूद f, खुटखुटी f, वळवळ f, हुळहुळ f, चेव m, कड m, उकळी f, खुमखूम f, फुरण n, इष्क m, सळका m, मुंगा n. I. v. i. (भांगाला) खाज खाणें सुटणें, खाजणें, कंडू उठणें, कंड खाणें. २ खाजणें, खवखव सुटणें, हुळहुळणें, लुवलुवणें or लवलवणें, वळवळणें, नक्षत्र पडणें. Itch'y a. pertaining to itch कंडूसंबंधीं, खाजेचा. २ खरुजेचा. ३ affected with itch खरूज झालेला, कंड सुटणारा, कंड खाणारा, खरजुडा, खरजुला, खरज्या, कंडूरोगी. Itch'iness n. Itch'ing pr. p. & v. n. Sudden and violent I. खरुजेचा खरका m. Violent and hot I. घायकृत f or n.